

**CL. JC.
MATTHÆI
WESENBECKII
TRACTATUUM
ET...**

Matthäus Wesenbeck,
Jeremias Reusner

CL. JC.
MATTHÆI WESENBECCII

TRACTATUM
ET RESPONSORUM
POSTHUMORUM,

Qua vulgò

CONSILIA JURIS
appellantur,

PARS SEPTIMA, ET
ULTIMA

Jam primum post mortem Auctoris publicata,
Cui accessere Summaria ac Notabilia, cum Indice duplici, uno Consilio-
rum, altero Rerum ac verborum locupletissimo,

P E R

JEREMIAM REUSNERUM, U. J. DOCTO-
REM, & in Academia VVittebergenſi Profes-
forem Publicum.

Cum Gratia & Privilegio Casarea Majestatis.
VVITTEBERGÆ,
Sumptibus Heredum SAMUELIS SELFISCHII,
Typis JOBI WILHELMI FINCKELII.

ILLUSTRISSIMO ET CELSISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO, DOMINO

JOHANNI GEOR-
GIO,

Duci Saxoniae, Juliae, Cliviae ac Montium,
Landgravio Thuringiae, Marchioni Misniae, Comiti de Marca
& Ravensburg, Domino in Ravenstein &c.
Domino meo Clementissimo.

Quod de Q. Mutio Scaevola Au-
gure memoriae proditum est, Domum nimirum
illius totius propè civitatis Romanae oraculum fuisse
habitum, quippe cujus janua & vestibulum maxi-
mâ quotidie consulentium frequentia, & maximorum
hominum splendore celebrabatur: id ipsum
de quovis bono Jurisconsulto, quodq; is commune totius Reip. bonum
sit, verè dici posse existimo. Sive enim ipsum Reipubl. statum
contemplemur, cujus potestatem ac amplitudinem in sacris, sacerdotibus
& magistratibus consistere Ulpianus docet, cujusq; summa lex
salus Reip. est, quæ efficit, ut beata sit civium vita, Resp. opibus firma,
copiis locuples, gloriâ ampla & virtute honesta, ecquis dubitabit, quin
hæc omnia bono Jurisconsulto debeantur? quippe ad cujus officium
omninò pertinet jura, leges ipsaq; judicia condere & custodire, unde
& Juris Conditores, & Auctores Juris, & legum latores ac custodes le-
gum, æquè ac magistratus, passim in Jure nostro nominantur Juriscon-
sulti: qui jus dicere ac reddere, judicia tam publica quam privata recte
constituere docet, & si ipsemet forte Judiciis civitatum non præsit,
neve in subselliis Judicum reperiatur, ipsos tamen magistratus instruit,
quomodo pacem publicam tueri, cives in officio continere, maleficia
pro imperio coercere, & cives ad munera capeßenda invitos cogere,
possint & debeant: quin & illis, per quos contra hostes defenditur Res-
publica, si qua vis aut perniciēs ab his immineat, è penu sua saluberrima
depromit præcepta, quò illa maturè bello ac armis reprimatur, ut sic
foris & domi feliciter ac beatè civitas vivere possit.

Imprimis verò in tuendo singulorum privato jure occupata est
Icti opera, ubi non minus in commune utilem & bonum se exhibet.

Tribus autem cujusq; jus privatum æstimare possumus, vitâ, famâ & bonis: quæ quidem in se diversa, ita tamen vinculo quodam connexa sunt, ut homines uno, sine consortio alterius, vix commodè uti queant. Nam vitam & famam paribus passibus ambulare tralatitium apud nostros est: bona verò, si Phocylidi credimus, vita sunt, & quasi secundus sanguis hominis: ut sæpè homines ad vitam quàm bona profundenda promptiores videas. Et vita quidem si periclitetur, intentatis alsafiniis, veneficiis, aut injustis accusationibus: aut si lædatur corporis incolumitas pulsatione & vulneribus: statim paratæ sunt boni I Cti operâ leges sacratissimæ, quæ has res fieri vetant: ac si contrâ factum sit, pœnam & judicium constituunt.

Quod si verò fama & existimatio vel dignitatis status probris & conviciis, famosis libellis aut picturis, similibus vefactis pulsetur, an non magno bono & commodo ei tunc fides & dexteritas boni I Cti futura est, qui remedia ad has tuendas jure prodita rectè & prudenter adhibeat? Crudelis enim in seipsum, crudelis in conjugem & liberos, crudelis in agnatos & necessarios, crudelis deniq; in collegas & concives est, qui famam & existimationem suam negligit.

Cara deniq; homini prudenti bona sunt à Deo Opt. Max: parentum curâ, propinquorum voto, amicorum largitione, proprio deniq; sudore & labore donata, parta, quæ sita, vel etiam querenda. In his ne dispendium aliquod faciat, aut jure suo, quod deberi sibi existimat, sine justa causa quis privetur, annon rursus hic fides & opera boni I Cti maximè utilis & necessaria ipsi futura est? Nec enim privatus quilibet per se rectè, ut decet, & commodè causam suam judicio tueri atq; peragere potest, qui nullâ Juris cognitione aut scientiâ instructus est, præsertim si adoptionum, tutelarum, alluvionum, circumluvionum, servitutum, luminum, parietum, stillicidiorum, usucapionum, testamentorum, substitutionum, hereditarum, agnationum, gentilitatum, successuum, contractuum deniq; & obligationum omnis generis abstrusionum jura in judicium deducantur: in quibus sæpè non de facto, sed de jure & æquitate certatur, maximè si, ut fit, in auctoritatibus, in exemplis, in testamentorum aut obligationum formulis, adeoq; in medio Jure civili verandum sit. Hisce & aliis infinitis casibus, quibus ea, quæ homini à naturâ vel fortunâ tributa sunt, infestari sæpissimè solent, consilio & auxilio boni I Cti frui posse, non exigua divinæ bonitatis humanæq; felicitatis pars est. Qui, ut quisq; opis suæ maximè indiguerit, ita ei facile possit opitulari; monere errantes; docere imperitos; explicare hærentes; consulere circumventis; cavere præcipitantibus; patrocinari desertis; tueri bonos; ulcisci improbos, prohibere injurias; vim coercere; lites deniq; ipsas æquabiliter moderateq; cognoscere; easq; rectè & facile disceptare atq; componere: eoq; ipso testatum faciat omnibus, se bono publico natum & edoctum quàm optime

optimè mereri cupere de toto genere hominum : quò commune bonum esse queat totius communitatis humanæ.

Hujusmodi bonum Jctum inter alios Academia nostra VVittebergenſis ante aliquot annos fovit in Ampliſſimo, Clariſſimo & Conſultiſſimo Viro, Dn. MATTHÆO VVESENBECIO, Profefſore celeberrimo, qui non tantum pro Cathedrâ cupidæ legum Juventuti abdita Jurisprudentiæ reſeravit, & per legitimos tramites ad veram illius cognitionem illos perduxit; ſed & domi forisquæ vivâ voce in cauſis ſæpè dubiis patrocinia deſiderantiſſimis præſtitit, adeoquæ ad exemplum Triboniani ſimiliter eloquentiæ & legitimæ ſcientiæ artibus decoratus, & in iſſis rerum experimentis emicare, audivit, adeoquæ optimam legum gubernationem laudabiliter extendere, ſimulquæ laudabili, vitæquæ hominum neceſſario advocationis officio ritè deſunctus eſt.

Inprimis verò ſcriptis Reip. utilem operam præſtare, & in negotiis ambiguis informationem petentibus fidelia, candida & ſalutaria conſilia impertiri promptus erat. Nam inter alia ingenii ſui monumenta, & Conſiliorum ſive Reſponſorum Juris haud exiguum reliquit numerum, quæ partim Juridicæ noſtræ Facultatis, partim proprio nomine ad conſultationem Summorum Principum, Comitum & Baronum, illuſtrium Civitatum, Nobilium & aliorum conſcripſit, quo velut alter Scævola, glorioſæ vocis conſiſus munimine laborantium ſpem, vitam & poſteros defendere, ſuæquæ deſenſionis viribus in rebus ſæpè publicis ac privatis lapſa erigere & fatigatâ reparare ſolitus fuit, adeoquæ reipſâ oſtendit domum ſuam non tantum Civitatis hujus, ſed totius Germaniæ oraculum fuiſſe.

Illorum Reſponſorum ſeu Conſiliorum Semicenturiæ ſex hætenus editæ ſunt; & prior quidem centuria ab ipſomet primùm Autore, deinde ab illius Genero D. Martino Colero, ſequentes tres partes ab aliis, ſexta verò Pars & ſemicenturia à me ante annos aliquot publici Juris facta eſt. Quia verò plurima adhuc Reſponſa videbam reſidua, quæ facti ſingularitate, materiarum ubertate, tractationis elegantia & Deciſionum utilitate cum reliquis non certarent modò, ſed pluribus illa paraſangis anteirent, illa in honorem Collegii noſtri & ipſius etiam Auctoris, præcipuè verò utilitatis publicæ juvandæ cauſa, in manus ſumere & elaborare decrevi. Dolendum autem erat, Virum erudiſſimum tantâ obſcuritate & ἀταξία literas pinxiſſe, ut vel manus ipſius peritiſſimi deſcriptores in ſingulis paginis hallucinati ſint; acceſſit blattarum injuria, & compactorum incuria, qui integras ſæpè ſententias in autographo vel depaverant vel reſecaverant, quo factum eſt, ut ægrè ſenſum Auctoris aſſequi potuerim, ſed perpetim Oedipo divinatore, aut certè reſtitutione propriâ, opus habuerim. Plurima etiam nondum ad umbilicum perducta, vel ſatis erant elaborata, ut proprio Marte illas lacunas ſupplere debuerim, & reipſâ deprehenderim, parti huic, non ob materiarum vilitatem, ſed elaborationis difficultatem, ultimum

locum reservatum esse. Superatis autem omnibus hisce difficultatibus, Notabilia, seu, ut vocant, summaria è quovis Responso elicere, illiq; præfigere, tum Indicem rerum atq; verborum locupletissimum, conficere, adeoq; editionem hanc adornare curæ mihi fuit.

Cogitanti verò mihi quem Operis hujus Patronum præcipuè seligerem, statim Illustrissimæ Celsitudinis vestræ splendor animum meum irradiavit. Nam cum priores Centurias Summis Imperii Romani Monarchis & Principibus, proximam quoq; Celsitudinis Vestræ Serenissimo Dn. Parenti nunquam satis laudato, Electori Sacri Imperii Potentissimo, Nutritio Academiæ hujus munificentissimo &c. Domino meo Clementissimo, consecratas viderem, ecquem alium tantis Heroibus adjungerem, nisi qui ut Imperii & ditionum, ita quoq; virtutum Heres est, meritissimus, quemq; sapientiâ Imperatorem Maximilianum II. gubernationis felicitate Imp. Rudolphum II. doctrinâ & eruditione, sapientissimos ac literatissimos quosvis Imperii Principes: Justitiæ verò, Prudentiæ, Fortitudinis & Clementiæ laude Serenissimum Dominum Parentem, Dominum nostrum Clementissimum, relaturum confidimus, & certò nobis pollicemur.

Suscipiat itaq; Illustrissima Vestra Celsitudo serenâ fronte, dextrâq; Clementissimâ, hanc erga Vestram Celsitudinem subjectionis meæ tesseram, meq; & mea studia Serenissimâ Clementiæ suæ aurâ fovere clementissimè dignetur.

Quod ipsum non modò summæ Clementiæ, atq; optimi-maximi beneficii loco habiturus & deprædicaturus, sed & omnem moturus sum lapidem, ut Celsitudo Vestra intelligat, se ingens hoc Clementiæ suæ *Τελεμήριον* in hominem neq; indignum neq; ingratum contulisse.

Deus Optimus Maximus Vestræ Celsitudini felicitatem largiatur perpetuam, eandemq; multis annis salvam præstet atq; incolumem, in harum Provinciarum multorumq; hominum salutem certissimam. Dabantur VVittebergæ è Musæo meo, Anno æræ Christianæ M. DC. XXX. III. Non. Martii, quo ante hos ipsos Quadraginta quinq; annos Celsitudinis Vestræ Serenissimus Parens, Dominus meus clementissimus, fœlicissimè in lucem editus est: cui vitæ longævitatē, valitudinis incolumitatem, consiliorum salubritatem, successuum in regimine fœlicitatem, omnemq; prosperitatem animitus voveo.

Illustrissimæ Vestræ Celsitudinis

Subiectissimus

JEREMIAS REUSNERUS

U. J. D. & Prof. Publ.

SEPTIMÆ

SEPTIMÆ ET ULTIMÆ
PARTIS
TRACTATUUM
SEU RESPONSORUM
MATTHÆI VVESENBECHII
INDEX.

CCCI.	de Dominio.	colum. 1.			bito consensu Domini per
CCCII.	de Successione.	41.			Vasallum alienari. 389.
CCCIII.	de Interpretatione Investi-		CCCXIX.	An Clericus & liberi ex	
	tura.	93.		Concubinâ nati, & per	
CCCIV.	de Debitore.	125.		subsequens matrimoniû	
CCCV.	An Vasallus ob injuriam,			legitimati, sint feudi ca-	
	Domino illatam Feu-			paces.	397.
	do sit privandus.	155.	CCCXX.	de Collectis.	429.
CCCVI.	de Prohibitione, ut vehicu-		CCCXXI.	de Donatione prædii Fratri	
	la per unam tantum			facta.	437.
	viam pub. commeent.		CCCXXII.	de sumptibus & Jure belli.	
		181.			483.
CCCEVII.	An Socius teneatur de evi-		CCCXXIII.	de Judicio in nominatum	
	ctione.	197.		defensorem transferen-	
CCCEVIII.	de Spoliatione B.	205.		do.	495.
CCCIX.	de Luitione oppignorati		CCCXXIV.	de Recusatione investitu-	
	oppidi R.	229.		ræ ob feudum alteri cõ-	
CCCX.	de Privatione Feudi & spo-			cessum.	513.
	liato Vasallo à Do-		CCCXXV.	de Subinfeudatione & feu-	
	mino.	253.		di præscriptione.	569.
CCCXI.	de Jure pascendi.	273.	CCCXXVI.	de Donationibus inter vi-	
CCCXII.	de Prioritate creditoris hy-			vos mortis causa & in	
	pothecarii.	279.		nuptiis sponso ac sponsæ	
CCCXIII.	de Licitatione & Jure Vi-			factis; divisione item	
	duæ in successioni-			hæreditatis, computa-	
	bus, an præferenda sit			tione legitimæ ac oppi-	
	liberis in divisione			gnoratione bonorum	
	ac optione.	287.		immobilium.	597.
CCCXIV.	de Felonia.	295.	CCCXXVII.	de Obligatione & Quota	
CCCXV.	de Poenâ impugnantis te-			fidejussoris.	607.
	stamentum.	315.	CCCXXIX.	An Statuto generali legiti-	
CCCXVI.	de Investitura feudi cujus			ma tollatur.	655.
	possessor adhuc vivit;		CCCXXIX.	de Bonis Feudalibus & al-	
	Et an dispositio L.			lodialibus & de ratio-	
	Quoties 15. C. de Rei			nibus tutelæ reddendis.	
	Vend. locum habeat,				701.
	si à personâ Ecclesi-		CCCXXX.	de Damno Societati insti-	
	stica res Ecclesiæ in			toris dolo vel culpâ il-	
	feudum detur.	531.		lato, & renunciatione	
CCCXVII.	de Adulterio.	553.		societatis.	765.
CCCXVIII.	An Feudum possit sine re-		CCCXXXI.	de Pacto retrovenditio-	
	quisito, vel etiam ha-			nis.	795.
				CCCXXXII. de	

CCCXXXII.	de Executorialibus seu Executione & juramenti præstatione.	867.	CCCXLII.	de Successione, Petitione hereditatis, Juramento delato & in litem probationibus & sententia.	1467.
CCCXXXIII.	de Dote & Dotalitio.	947.	CCCXLIII.	de Alienatione & Revocatione feudi paterni.	1515.
CCCXXXIV.	de Successione in bonis feudalibus & allodialibus.	1043.	CCCXLIV.	de Revocatoria feudi ob defectum consensus Agnatorum.	1543.
CCCXXXV.	de Negotiorum Gestore.	1117.	CCCXLV.	de Jure collectandi subditos & de probatione per testes facienda eorundemque depositionibus.	1597.
CCCXXXVI.	de confiscatione bonorum ob tributum non solutum: & testamento à duobus graviter decumbentibus ad alterius suggestionem facto,	1195.	CCCXLVI.	an Dominus feudi Scaturigines, Salinas aliàs perennes invito Vasallo in suum & suorum usum convertere possit.	1643.
CCCXXXVII.	de Compromisso.	1261.	CCCXLVII.	de Feudi tam alienati quam oppignorati revocatione per sequentes Vasallos.	1649.
CCCXXXVIII.	an Compromissum, quod ita nominatur, & in quo non est facta heredium mentio, transmissibile est.	1293.	CCCXLVIII.	de Incendio.	1673.
CCCXXXIX.	de Turbatione Jurisdictionis.	1337.	CCCXLIX.	de Agnis, quatenus Ovium appellatione contineantur.	1697.
CCCXL.	de Causis in Compromisso ventilandis & modo procedendi.	1309.	CCCL.	de Testamento.	1699.
CCCXLI.	de Probatione dominii.	1439.	CCCLI.	de Injuriis.	1733.

Matthæi Wefenbecii
TRACTATUM,
Qua vulgò
CONSILIA JURIS
APPELLANTUR,
PARS SEPTIMA.
Confil. CCCI.
DE DOMINIO.
SUMMARIA.

I. *Questionis*,
Rationum Dubitandi.

1. In Dominio & districtu Principis qua sita sunt ipsius.
2. Dominus terre fundatam habet intentionem super iis qua in dominio ipsius sunt, tam quoad jurisdictionem, quam dominium & jus reale.
3. Usus à Dominio rei separatur & n. 5. etiam re concessa & tradita.
4. Usus rei usu fructui comparatur & plenus dicitur.
6. Usus est jus utendi rebus alienis. & n. 11.
7. Usum nemo concedit, nisi rei Dominus.
8. Dominus qui fuit, adhuc Dominus esse praesumitur, nisi contrarium probetur.
9. Contractus in dubio Domino minus onerosus praesumitur.
10. Concessio Usus stricti juris est, nec ulterius extenditur quam verba patiuntur.
12. Res propria nemini servit.
13. Usus rei alteri à Domino, non rei Domino, conceditur.
14. TANTUM dictio taxativa est, sonans respectu eorum quibus annectitur.
15. Taxativa dictiones excludunt omnia, praeter expressa.
16. Taxativa dictiones in materia favorabili non excludunt casum similem sed tacitum: in odiosis verò ad similem non extenduntur. n. 18.
17. Servitutes sunt odiosae.
19. Principes in concessionibus non utuntur verbis domini translationem significantibus.
20. Orationem claram & perfectam quod per se habet, ex antecedentibus vel consequentibus interpretari non debet.

21. ad Usum tantum concessio facta, pro feudali accipitur, non pro denotatione: praesertim quando heredum mentio facta non est. n. 22.
23. ad Usum quid habere, feudi proprium est.
24. Fines & termini Civitatis jurisdictionem, non particularium rerum arguunt.

I. *Questionis*.
Rationum Decidendi.

25. Principum Donationes & Beneficia latissime sunt interpretanda, pro accipiente contra Principem.
26. Donationes privatorum pro donatario contra donatorem interpretandae sunt.
27. Principem maxime decet & decorat liberalitas.
28. Concessio in dubio intelligitur facta de toto jure concedentis: & n. 167. praesertim in Principum concessionibus. n. 31.
29. Vendere totum jus quis praesumitur, quod habet.
30. Donans videtur omne quod habuit in illa re transtulisse. & n. 33.
32. in Concessionem Principis lucrativo titulo factam, non venit jus alienum.
34. ex Praefatione causa finalis & intentio contrahentium colligitur.
35. Causa finalis omnia moderatur, regit & ampliat.
36. Principium trahit ad se finem, & contra.
37. Clausula finalis ad omnia praecedentia refertur.
38. Media à principio & fine declarantur.
39. Concessio remuneratoria transit irrevocabili-ter in contractum, & latius est interpretanda quam donatio. & n. 40.
41. Concessio remuneratoria facta personis non probi-

- prohibitis non requirit specificationem meritorum.
42. Clausula: Motu proprio &c. est effectus magnus in Principum concessionibus.
43. Clausula: Motu proprio &c. omnem defectum ac contradictionem tollit.
44. Liberè quando Princeps quid concedit, plenam, & non feudalem, concessionem denotat, & omnem erroris allegationem excludit.
45. Civitas quod habet jure civitatis, habet quoad dominium.
46. verbum Dandi domini translationem infert.
47. ut & verbum Donandi.
48. Universalis Omnis nihil excludi patitur n.60.
49. Proprietatis vox dominium importat.
50. Donatio proprietatis, traditione secuta, dominium à donatore transfert in donatarium.
51. Finis ad principium refertur, & contra.
52. Clausula finalis superioribus accommodatur.
53. Media ejusdem cum principio & fine sunt qualitates.
54. Contractus naturâ suâ indivisi sunt, & n.93.
55. Contractus unus diverso jure censer non debet.
56. Instrumentum sigillo Principis munitum, & in presentia plurium testium confectum, publicum habetur, & plenam fidem facit.
57. Instrumentum valde antiquum plenam fidem meretur.
58. Donatio ex traditione & observantiâ post secutâ plenè probatur.
59. Animus contrahentium qualis fuerit in præcedentibus, declaratur ex his, quæ postea fiunt.
60. Res finibus terminata, ejus sunt, ad quem fines pertinent & 62.
63. Fines territorio, non personæ cohærent.
64. Civitates non solent, nec præsumuntur habere sita in territorio & finibus alienis.
65. Sita intra suos fines, proprio domini jure possidere censentur Civitates. & n.145.
66. Concessorum inseparabilium idem est judicium.
67. Connexorum eadem ratio.
68. Partem in finibus & pascuis qui habet, in totum præsumitur esse Dominus.
69. Jurisdictione concessâ, dominium concessum præsumitur.
70. Exemptio non præsumitur.
71. Exceptum quod non invenitur, manet in regula & concessione generali.
72. Dictio Cum implicativa est, copulans & idem jus utriusq., quod conjungit, denotans & n.185. & seq.
73. Dictio Cum argumentativè, non taxativè ponitur. & n.186.
74. Dictio Seu in donationibus copulativè accipitur.
75. Verba in contractibus non frustra poni debent, sed ne operentur suum significatum.
76. In Concessionibus syllaba, litera aut dictio otiose, & sine mysterio operandi apposita esse videri non debet.
77. Dictio Cum duo vel plura copulat, ut simul translata intelligantur.
78. Consinia & casus designant, & quicquid intra est includunt.
79. Fines ex antiquis instrumentis probantur.
80. Fines antiqui servandi sunt, nec præsumuntur mutati, nisi probetur & n.219.
81. Concessio lignationis cum clausula restrictiva, est constitutio servitutis lignandi.
82. Servitus alicui in alieno à non domino constitui non potest.
83. Res sua nemini servire potest.
84. Actus frustra fieri non præsumitur.
85. Consequens qui vult, velle & concedere debet omne necessarium antecedens.
86. etiam in strictis.
87. & in servitutibus.
88. & in concessionibus hoc obtinet.
89. ex Consequenti de antecedente præsumitur.
90. Fine dato præsupponuntur omnia, per quæ ad illum devenitur.
91. Servitus individua est.
92. Usus est individuus.
93. Contractus non pro parte, sed in totum acceptari vel repudiari debent.
94. Locatio dominium non probat, sed possessionem: probatâ nimirum fructuum vel locarii perceptione. n.95.
96. Dominium ex possessione præsumitur, & præsumptivè probatur.
97. Probatio præsumptiva in antiquis sufficit.
98. Libri civitatum probant.
99. Pignoratîo nota domini est, vel saltem possessionis: maxime jure Saxonico. n.100.
100. Exigens pensiones, collectas, census, & abellâs &c. dominium vel saltem possessionem habere præsumitur.
101. Ordinationes & statuta probant superioritatem, dominium, possessionem & proprietatem statucentium eo in loco.
102. Locus præsumitur esse Universitatis, in quo jurisdictionem exercet, & cujus custodiam habet.
103. per Prohibitionem, in qua supra triginta annos pars adversa acquievit, jus domini acquiritur, etsi antea non competisset.
104. Dominus furdo suo uti potest, quamvis alteri usum ejus & servitutem concesserit.
105. Instrumentum antiquissimum probat locum aliquem esse de districtu alicujus communitatis, & ipsius dominium ac possessionem.
107. In-

107. Instrumentum ante centum annos datum antiquissimum est, & probat.
108. Instrumentum, etiam nunc solenne, dominium & jus probat, quando secundum illius tenorem deinceps ita fuit possessum & observatum.
109. Observantia longi temporis, etsi non prescripta, jus alicujus probat.
110. Possessio immemoralis ultra centum annos, jus tribuit.
111. Privilegia & jus quasitum non tantum instrumentis, sed & possessione & usu immemoriali probantur.
112. Officialiam scientia & patientia sufficit ad prescribenda jura Principum.
113. Principes vicini & superiores non presumuntur ignorare, a civitatibus sibi subditis jura sua quando prescribuntur.
114. Scientia & patientia adversarii in prescriptione immemoriali necessaria non est.
115. Scientia & patientia adversarii ex temporis immemoralis decursu presumuntur.
116. Prescriptio immemoralis cum juris constituti, & privilegii à Principe obtenti habet. & n. 113. 120.
117. Prescriptio immemoralis vim justitiae habet, qui inde presumitur, nec probandus est.
119. Dominium directum per prescriptionem immemorabilem acquiritur.
121. Lex dominum adscit.
122. Possessio immemoralis pro veritate habetur.
123. & habet vim patris.
124. & Servitutis
125. ac instrumenti publici.
126. Possessio immemoralis quomodo probari debeat, remissive.
127. Referens continet relatam.
128. Dictio Præter includit & adjungit reliquis ea, quæ in oratione nominantur.
129. maxime si oratio præcedens non est negativa, sed affirmativa & concedens.
130. Vocula demonstrativa ista copulat sequentia præcedentibus, & se ad præcedentia refert.
131. Demonstrativum non tantum ad oculum & demonstrationem corporalem, quam intellectualem pertinet.
132. Pronomen Meum, Tuum & proprietatem denotat; & non tantum utile sed & plenum dominium importat. n. 133.
134. Communis opinio in antiquis dominium probat & appertinentias. & n. 136. etiam diltum & similitum rerum. n. 137.
135. Communis opinio est fima publica & existimatio hominum de aliqua re.
136. Communis opinio non tantum confines probat, sed & jurisdictionem & dominium ab antiquo. & n. 142.

139. Fama, in his, quæ memoriam hominum excedunt, plene probat. & n. 141.
140. Excedentia hominum memoriam difficiliter sunt probationis.
143. Dominium nemoris per usum immemorialem, etiam privatorum civium, ita diversituti quaritur.

Præmissæ
Resolutionis rationum dubitandi.

144. Presumptio specialis derogat generali.
146. Presumptio juris, quod omnia sint Principis in suo territorio, ad jurisdictionem pertinet, non ad dominium verum singulorum.
147. Probationes evidentes presumptiones omnes excludunt.
148. in Claris non est locus conjecturis, & cessant Cavillationes Advocatorum.
149. Possessor probatione non est onerandus.
150. Usus verbum pro dominio interdum accipitur.
151. Serviens in dubia non presumitur, sed libertas.
152. Res in serviente non nascuntur ut homines.
153. Verba secundum subjectam materiam sive accipienda. & n. 104. & 176.
154. Verbis contractus standum est.
155. Contrahentes intelliguntur pungere contractum quem nominant.
156. Subjectum tale esse debet, quale predicatur.
157. Verba instrumenti dant formam conventionibus.
158. Actum aliud non intelligitur, quam quod Scripturæ expressum est.
159. Contractus ea species sumenda, quam verba monstrant.
160. Obijciunt frustra de aliquo, ubi tale subjectum non datur.
161. Terra intermedia ejus sunt, cujus sunt fines.
162. Usus domini finis proprius est.
163. Verba secundum finem sunt interpretanda, atque etiam improprianda.
165. Usus significatio varia, & in concessionibus ac donationibus rei utilitatem denotat. & n. 174.
166. Donatio in Principibus erga subditos facile presumitur.
168. Voluntati Domini, dominium suum transferre volentis, standum: præsertim Principis.
169. Successores Principes, antecessorum suorum concessionibus, privilegia & contractus servare tenentur.
170. Privilegium ob bene merita datum, revocari non potest.

171. Concessio ob benemerita non est Donatio sed permutatio.
172. Privilegium à Principe civitati sua ob benemerita datum sit beneficium, & latè interpretandum.
173. Princeps juri alicui ex contractu seu jure gentium quasito derogare non potest.
175. Interpretatio, qua verborum proprietati & rei subjecta magis conveniens est, aliis preferenda.
177. Verba ex precedentibus ac sequentibus interpretanda.
178. Media ab extremis regulantur, & interpretationem recipiunt.
179. Verba ambigua accipi debent pro significato precedentium ac sequentium.
180. Scriptura pars una declarat alteram.
181. Vocula Præter includit sequentia precedentibus.
182. Concessio declaratur ex usu subsequente.
183. Connexa non sunt dividenda, sed ejusdem juris censenda.
184. Copula Cum facit ut omnia æquo jure convenire debeant.
187. Concessio, in qua non sit mentio feudi, pro donatione vera, & non pro feudo habenda.
188. Verba Concedere, Donare & similia innuunt concessionem factam pleno jure.
189. & latissimè contra Principem pro donatariis sunt interpretanda.
190. præsertim quando verbum Donationis vel simile geminatum est,
191. Concessio non tantum in casu claro, sed & in dubio, allodialis, non feudalis habenda.
192. Civitates non moriuntur, nec heredem relinquunt.
193. Casum aratri de civitate expectare inhumanum est, nec jura contractuum patiuntur.
194. Concessio facta de contentis intra certos fines, omnia includit, quæ concedens ibi habuit.

II Quæstionis.

Rationum Dubitandi.

195. ex Observantia secuta declaratur mens contrahentium.
196. Jus lignandi servitius realis est.
197. Servitutes odiosæ sunt & magis restringenda quàm amplianda.

Rationum Decidendi, in

II. Quæstione.

198. Definitio servitutis cui competit, eidem & definitum.
199. Definitio & Definitum sunt convertibilia.
200. Servitius realis respectu prædii dominantis determinationem recipit.

201. Verba generalia generaliter sunt intelligenda.
202. Dispositio generalis restringi non debet, nulla restringendi ratione extante.
203. Promissio generalis generaliter præjudicat.
204. Generaliter & sine distinctione concedens imputare sibi hoc debet. Etiam in strictis. n. 205.
206. Verba indefinitè prolata generaliter sunt accipienda.
207. Pactio servitutis obscura contra constituentem, qui apertius dicere poterat, extendenda est,

Refutationis Rationum Dubitandi
in II. Quæstione

208. Servitutes ultra quàm actum aut conventum extendenda non sunt.
209. Actus agentium ultra eorum intentionem operari non debent.

III. Quæstionis.

210. Communio multa adfert incommoda.
211. Potentioribus pares esse non possumus.
212. Superiores quasi per alluvionem latenter ad se omne jus trahunt.
213. in Communione nemo manere cogitur.
214. ob Necessitatem publicam multa permittuntur contra communes regulas juris.
215. Necessitas legem non habet: sed ab ea propter illam receditur. n. 217.
216. Casus necessitatis de quacumq; dispositione generali intelligitur exclusus.
218. Casus necessitatis legi adsquatur, & ex illicito facit licitum.
220. Finium variatio variat res earumq; dominium.
221. Feudi amissionis & privationis cause sunt multiplices.

Der Fall/ so zuberabschlagen/
verheißt sich fürzlich volgen/
der gestalt.

Wischen dem Durchleuchtigen Hochbornen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. Herzog zu N. &c. an einem / vnd J. f. gn. Stadt D. am andern theile / des D. Waldes halben / ist streit eingefallen / Dann J. f. gn. vorwendet / daß der selben Voreltern / Christlicher Gedechniß / der Stadt D. proprietatem der Dörffer / den Balt aber tantum ad usum civitatis gegeben / also / daß J. f. gn. proprietatem vor sich behalten / vermüge der Stadt Privilegii,

Dago

Dagegen vermeinen Bürgermeister / Rath vnd die ganze Bürgerschaft zu D. das die gedachte Wort des privilegii den Verstand nicht haben / Insonderheit / weil das privilegium vermag / daß es mit dem Wald gleich wie mit dem P. eine gelegenheit haben solle.

Nun ist der P. Pflugacker / vnd gehöret engeln Bürgern vnd Untersassen der Stadt / welchen derselb Acker angerebet / zum theil auch auß der Stadt von Bürgern erkauft / welcher vff der Stadt Erbbuch verschrieben wird.

Zum andern liegt der Wald in terminis der D. scheide / vnd in Fürstlichem privilegio ist versehen / daß die terminen vnd scheiden usq; ad distinctiones & terminos Dn. Vvitslai Principis Rugianorum, cum sylvis, gehen sollen.

So ist auch auß dem Vortrage / so zwischen dem Fürsten von Rügen vnd der Stadt D. vffgerichtet zubegeben / das von alters der Waldgrabe die scheide gewesen sey / auch hat die Stadt denselben Waldgraben innerhalb 30. Jahren wiederumb außreimen vnd vffbringen lassen.

Ingleichen auch die Weide im Walde der Stadt Untersassen verheuret / davon ein Rath noch Jährlich weidgelt zuheben hat / vnd also Jährlich einkommen der Stadt zu Register bringen leßt / Auch hat ein Rath das Pfenden darin / Ist auch allewege vor der Stadt eigenthumb gehalten worden vnd noch.

So hat auch ein Rath mit ihrer Bürgerschaft Anno 1408. wegen des Waldes Ordnung gemacht / daß niemand daraus / so wenig als andern Stadthölzern / einig Holzs ohne verwilligung des Raths holen sollen.

Anno 1483. hat ein Rath vnd die Bürgerschaft auß gemeltem d Stadt Walde Herzog B. Hochseliger Gedechtniß so viel als zum Haus L. holz von nöhten / zu holen gewilligt / cum

clausulâ restrictivâ, höher aber nit / Vnd ist noch innerhalb 30. Jahren geschehen / daß nit allein die Amptleute zu L. sondern auch vnser gnediger Landesfürst vnd Herr selbst Herzog P. hochseliger Gedechtniß / vmb nachgebung Bawholzes zu abgebrannten Höffen im Ampt L. an den Rath geschrieben.

Hierauff entstehen diese Fragen.

I. Quæstio.

Primò quæritur, cui dominium ejusdem sylvæ competat.

II. Quæstio.

Zum andern / Ob die concessio des Holzes allein vff Brenholz / oder zugleich vff brenn- vnd Bawholz zuver stehen sey.

III. Quæstio.

Vors dritte / dieweil der Wald in diesem streit jemmerlich verharren / vnd die Stadt desselben zu behüß des Ziegelofens vnd sonsten / damit er numehr geheget würde / aller dinge nit entzihen könne / gleichwol ein Rath vnd Stadt auch bedencken hat / mit ihren Landesfürsten in communione zu bleiben / wie weit die Stadt mit dem Landesfürsten sich einzulassen schuldig.

I. QUÆSTIONIS

RATIONES DUBITANDI.

Nun die erste Frage belanget / möchte es prima facie, ut dicitur in l. ult. ad finem, de condic. sine caus. oda prima fronte, velut loquitur l. quingenta. de probat. dafür angesehen vnd gehalten werden / als were der eigenthumb des streitigen D. Waldes J. f. gn. vnd nicht der Stadt D. zuständig.

Erstlich wegen vermuthung des Rechts / quod omnia, quæ sita sunt in dominio & districtu dicti Principis, sint ipsius. c. ult. ibi: cum monasterium sit intra metas sui diaconatus situm. de off. archidiacon. cum dilectus. 8. vers. pen. ibi. judicetis Auriensi ecclesie subiacere, in cujus diocesi fundatum. de religio. domib. c. 2. de rest. spol. in 6. c. cum episcopus. de off. ord. l. 6. c. pervenerabilem. Qui fil. sunt legiti. P. norm. c. nimis. u. 1. Inus. l. n. 2. de jurejur. Secm. con-

fil. 86. in causa n. 6. vol. 2. Panorm. & Dd. c. si diligenti. de prascript. sicut Dominus ꝛ terra habeat inde fundatam intentionem. Everar. loc. leg. 8. à toto ad partem. circa fin. non tantum quoad jurisdictionem. Imol. cap. ad decimas. de restit. spol. Jas. l. 3. in princ. n. 36. 37. de acqu. poss. Dec. consil. 528. n. 2. Anchoran. conf. 110. tres. n. 1. & 3. Schurff. consil. 26. diligenter. n. 3. 4. cent. 1. Innoc. cap. 2. n. 3. & 5. de religios. domibus Specul. de feud. §. quoniam. n. 28. Castrens. consil. 61. videtur dicendum. vol. 2. Montan. fin. regum. cap. 96. n. 8. & 9. per c. funerum. 12. quæst. 1. c. omnes. 16. quæst. 7. Sed etiam respectu Domini jurisque realis. Jason. in pralud. feud. num. 25. Montan. d. cap. 96. num. 2. 3. 4. per c. omnes. 16. quæst. 7. Stephan. Bertrand. consil. 182. licet. n. 7. vol. 1.

Zum andern inhalt des privilegii vnd vñs alten concession der Herzog B. B. vnd D. vñs diß Hols der Stadt D. Anno 1292. gegeben / darinnen außdrücklich also versehen. Præter ista, Nemus quod dicitur D. cum P. ad usus tantum reponimus civitatis. Usus ꝛ autem distinguitur à Dominio. tot. tit. ff. de usu & habit. etiam re concessa & tradita. l. qui tabernas. 32. in fin. ibi: publicæ sunt, quarum usus ad privatos pertinet. l. 6. de contraben. empt. §. ult. Inst. eodem l. 2. Nequid in loco publico §. flumina. 3. in fin. Institut. de rer. divis. & textus de usu sylvæ relicto vel concessio, l. divus. 23. de usu & habit. ubi comparatur ꝛ usufructui. gl. verb. quemadmodum. & Dd. ibidem per l. fundi. eodem titul. l. hoc SCto. §. fin. l. quoniam. §. 1. de usufructu. earum rerum quæ usui cons. qui plenus usus dicitur. l. plenam autem usum habere. 12. de usu & habitation. & ꝛ à Dominio rei separatur. l. recte dicimus. de verborum significat. l. Maxius. §. pen. de legat. 2. gl. magna. l. usufructus. 4. ad illud. verò. ff. de usufruc. vers. non quod sit Dominium. & post vers. E contra in multis differt à Dominio. ubi Bart. & Dd. §. si vero cum ascendens. ubi gl. in autb. de hered. ab intest. §. 1. & §. prospeximus. in autb. de non eligen. secund. nub. Est ꝛ enim usus jus utendi rebus alienis. l. 1. ubi gl. verb. utendi. de usufruc. Cepoll. de servit. in princ. cap. 5. n. 1.

Vers dritte / weil die Herzogen diesen usum der Stadt D. geönnet haben / so müssen sie Grundherren gewesen sein. Nemo ꝛ enim concedit usum, & ne quidem concedere potest, nisi rei Dominus. l. plenum. 12. §. ult. de usu & habit. l. 3. com. pr. ad. l. 2. de servit. l. 1. de cast. pecul.

Nun findet man nicht / daß die Herzogen den Eigenthumb vbergeben haben sollen / dar-

aus folget / daß sie denselben behalten haben. Non enim præsumitur mutatio Domini, Imò qui ꝛ prius fuit Dominus, præsumitur adhuc Dominus esse, nec Dominium transtulisse, donec ex adverso probetur. l. siue possidetis. C. de probat. Cyn. l. incendium. in fin. si cert. peccat. Dec. l. semper in obscuris. 9. num. 7. de reg. jur. Bart. l. cum pater. §. cum pater. de legat. 2. Et in dubio ꝛ præsumitur contractus Domino minus onerosus. l. Labeo. de contrab. empt. Bart. l. qui concubinam. 23. §. 1. de legat. 3. ut non intelligatur Dominium transtulisse. Bald. l. si pascenda. C. de pact. Dec. num. 8. Cagn. num. 17. d. l. semper. 9. de reg. jur. Sed & concessio ꝛ usus velut servitutis. tot. tit. de usu & habit. ff. & Institut. stricti juris est. l. si priusquam. num. 40. ff. de oper. nov. nunciat. ut ulterius extendi non debeat, quam verba patiantur & importent. l. 1. §. si quis. ubi Bart. de itin. actus privar. l. si ita. 126. §. pen. de verb. obligat. l. præses 6. l. altius. 8. ubi Bald. C. de servitut. l. si cui. 9. ubi Bart. & Dd. eod. Guido Pap. consil. 1. num. 11. 12. 15. pro quo etiam l. si quid venditor. in fin. de ædilit. edic. Angel. consil. 67. ex themate circa fin. Cravet. consil. 234. ex datione. num. 4. vers. octavo. ibi. debent intelligi verba dationis, ut minus obligetur quam sit possibile.

Am vierden / sol diese concession usus nemoris vnbestendig vnd nichtig sein / wenn man anders sagen sol / sintemal der usus ꝛ ein ge- 11 brauch ist rei alienæ. l. 1. cum gl. in verb. utendi. de usufruc. Cepoll. in princ. de servit. cap. 5. num. 1. Res ꝛ autem propria nemini fertur. 12 l. in re. 16. de serv. urb. prædior. l. uti. 5. si usus fruct. petet. l. cum essent. 33. §. fin. de servit. rust. prædior. nec in ꝛ re usus conceditur 13 Domino rei, sed tantum à Domino alteri. l. uti. 5. si usus fruct. petet. l. cum in fundo. ff. de jure dor. l. si ita. 17. §. Dominus proprietatis. l. ult. de usu & habit. l. tria. 31. de serv. rust. prædior.

Vñs fünffte / erzwinget solchs die darzu gesetzte dictio TANTUM, ad usum tantum reponimus. TANTUM ꝛ enim est dictio 14 taxativa, sonans respectu eorum, quibus annectitur, & excludens reliqua, ac negans respectu aliorum. Panorm. c. cum ecclesia Sutrina. num. 4. 5. de caus. poss. & propr. gl. l. ob ex tantum. C. de præd. minor. l. rationes. verb. quantitate. C. de probat. l. juris ordinem. C. de jurisdic. l. Gallus. §. qui sunt. de lib. & posthum. Bart. l. 1. in princ. & ibi Dd. si quis jus dicent. non obtemp. Card. cle. 1. §. 1. de sum. Trinit. Guido Pap. consil. 2. num. 2. Dictiones ꝛ n. taxativæ, ut Tantum & c. excludunt reliqua omnia 15 expressa. l. 1. C. de patrib. qui filios distrax. l. ob es.

ob as. C. de prae. l. minor. l. contractus. de reg. jur. Corn. consil. 252. num. 2. lib. 1. Everar. loc. III. A nat. dict. taxat. num. 2. ubi in princ. num. 1. dicit: particulam Tantum esse dictionem taxativam, & ejusmodi dictiones affirmative positas (ut hic) esse exclusivas, quoniam affirmant, quod ponunt, & excludunt seu negant omne aliud, adeo ut excludant omnes personas & casus praeter expressos. Jaf. l. omnibus. num. 9. & 10. si quis jus dicent. & l. si constante. num. 75. Solut. matr. c. contingit. ubi Felin. & Dd. de fid. instr. Francisc. Mant. de conjectur. ult. volunt. lib. 5. tit. 14. num. 24. per cle. exvi. §. cum a. de verb. significat Jafon. in l. vulgo §. cum furti. num.

- 16 4. de in lit. juran. Et licet in materia favorabili non excludant casum similem, excludunt tamen tacitum. Jafon. l. si mora. num. 7. 17 solut. matr. & in odiosis, cujusmodi sunt 18 servitutes. l. altius. 8. ubi Bald. l. praeses. 6. C. de servit. Jafon. l. si priusquam. 15. num. 40. de oper. nov. nunciat. ne ad similes quidem, ex identitate rationis, extenduntur. Jafon l. si constante. n. 80. solut. matrimon.

- 19 **REPONIMUS.** Damm die Fürsten sagen nicht / wir vbergeben / geben / schencken / noch brauchen dergleichen Wort / quæ significare possunt & solent Domini translationem. l. ult. ubi gl. Jaf. & Dd. de condic. caus. data. l. non videntur data. 127. ubi Dec. num. 1. l. nemo plus. num. 5. l. si quis. 115. num. 5. de reg. jur. l. ubi §. final. ubi Jaf. & Dd. de verb. obligat. & in §. sic itaq. Inst. de actionib.

- 20 **Wiss siebende / hette diß stück von den vorigen sylvis, pascuis, pratis nicht dörffen abgesondert / vnd eine vnterschiedliche disposition darvon gemacht werden / wenn ihr Will vnd Meinung gewesen were / gleich wie das ander / auch dieses Holz zuverschencken.** Nach dem es aber darvon abgesondert / vnd seine eigene disposition hat / ist es aus derselbigen / nicht aber vorigen oder volgender zudeuten / ex quo per se orationem habet claram & perfectam, ut nihil sit necesse ex antecedentibus vel sequentibus conjecturas persequi. Paris. consil. 34. num. 31. consil. 78. num. 49. & 50. vol. 2. consil. 35. n. 19. vol. 3. Francisc. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 6. cap. 13. n. 10.

- 21 **Zum achten / weil so viel von dem Landesfürsten der Stadt eingereimet / vnd zwar nur utiliter seu ad usum, ist es viel mehr vor eine beleihung & feudali concessione, dann pro plena donatione zuhalten.** August. Berous consil. 67. num. 2. lib. 1. praecipue quando nulla facta heredum mentio. Paris. consil. 106. num. 22. lib. 1. Roland. à Valle consil. 34. num. 81. consil. 100. num. 89. vol. 4. aut quod hereditario Erblich donaverint; sed ad u-

sum tantum, id est, utilitatem concesserint, ut hic, quod est feudi proprium. Berous consil. 61. num. 30. vol. 1. Roland. à Valle consil. 85. num. 8. lib. 4. cap. 1. verb. utiliter habeat. de cont. inter vassall. Roland. à Valle consil. 85. n. 18. 19. 37. lib. 4.

Wiss neunde / ob wol dieser Wald in D. grenzen begreiffet / dennoch haben wir im recht eine Regel / quod fines & termini civitatis jurisdictionem, non particularium rerum dominium arguant. Cart. Jun. consil. 158. n. 22. Montan. trac. fin. regundor. cap. 15. n. 12. Paris de Puteo cap. qualiter. num. 6. de finibus feudi.

RATIONES DECIDENDI IN I. QVÆSTIONE.

Wiss diesem allem vngachtet / ist viel mehr vor einem E. Rath der Stadt D. zu schliessen / nemlich daß der Grund vnd Eigenthumb des D. Waldes ihnen gebühre vnd zustehe.

Dann erstlich ist es gewisses Rechtens / quod donationes & beneficia Principum latissime sint interpretanda. l. beneficium. de const. princip. pro accipiente & possessore contra principem concedentem. Aug. Berous consil. 65. n. 25. lib. 1. l. 3. & Jafon ibi n. 1. 2. 3. cum seq. sed praecipue n. 20. l. 1. l. ult. ubi Barthol. Bald. C. de sent. pass. l. si quando. ubi Bart. & Dd. C. de bon. vacan. lib. 10. Bald. c. quanto n. 5. 6. de jud. Anchoran. de fin. 12. quaest. 2. Innoc. & Canonist. c. cum dilecti. 6. de donationib. cum etiam in privatis donationibus hæc fiat latissima interpretatio pro donatario contra donatorem. d. c. cum dilecti. ubi gloss. & Canonist. de donat. Jaf. d. l. beneficium. n. 10. 11. 12. 13. 14. de const. princip. c. olim de verb. significat. c. visis. 16. quaest. 2. c. frater. 16. quaest. 1. c. 8. §. notandum. 2. quaest. 3. c. quia circa. de privileg. l. 3. de jure immunit. l. antiquitas. C. de usufruc. quanto magis in principe d. l. beneficium. de const. princip. quem maxime decet & decorat liberalitas. Innocent. Joam. And. & Dd. c. grandi. de supplen. neg. pralat. tex. l. cum in plures. §. pen. cum l. seq. de adm. tutor. l. 1. §. 1. de tutel. & rat. Jafon. n. 2. & ibi Alciat. ac communiter Dd. l. pactum curatoris. C. de pac. pro quo bonus rex. in c. 1. ubi gl. l. 1. & 2. & Canonist. de donat. Alciat. conf. 33. n. 12. lib. 9. Paris. consil. 8. n. 3. vol. 1. Aug. Berous consil. 65. n. 29. lib. 1.

Daher dann auch / zum andern / wol versehen / daß in zweifelhaften Fällen die concessio von allen rechten / so der concedens am gute gehabt / zuverstehen sey.

In dubio enim concessio intelligitur esse facta de omni & toto jure concedentis. Bald. c. 1. in princ. n. 2. 5. cum seq. de cap. qui cur.

cur. vend. jacobin. in invest. verb. de castro rubei montis. n. 7. Dec. consil. 292. pro tenuis. n. 4. pro quo etiam l. traditio. 20. de acq. rer. dom. ubi dicitur, unumquemq; videri tale dominium tradere, quale ipse habet. Sicut

- 29 † & qui vendit, totum jus præsumitur vendere, quantum ipse habet, l. qui tabernas. 32. ubi Bald. Alb. ff. de contrahend. empt. Cepol. de serv. rust. cap. 9. de jure pass. n. 12. item qui donat aut concedit. gl. verb. publica. d. l. qui tabernas. 32. de contrah. empt. per l. senatus. §. fin. l. si domus. §. ult. de legat. 1. Craver. consil. 234. ex datione. n. 2. quod præsertim in principum concessionibus obtinet. Iser. c. 1. in princ. n. 5. Quæ sint regal. Bald. n. 1. 2. cum seq. c. 1. de cap. qui cur. vend. Jacob. in invest. verb. de castro rubei montis. n. 7. ubi concludit, quod in † concessionem principis factam, titulo lucrativo, veniat jus, quod princeps ibi habet, non alienum. Rolandus à Valle consil. 71. n. 23. & consil. 32. n. 10. & 14. lib. 2. consil. 2. n. 17. consil. 93. n. 17. lib. 3. consil. 110. n. 160. lib. 4. Paris. consil. 8. n. 6. consil. 27. n. 14. consil. 20. n. 3. lib. 1. Aug. Berous consil. 25. n. 31. lib. 1. consil. 51. n. 4. lib. 2. Montan. fin. regund. cap. 95. n. 4.
- 33 ubi confirmat, donantem † intelligi donare omne jus, quod in re donata habet, per Bart. & Dd. l. prædia. C. de locat. prædior. civil. lib. 11. And. Barbat. consil. 36. sapientem. n. 7. vol. 2. & idem Montan. d. trac. cap. 89. n. 1. 2. 3. per Bart. l. patronus. §. 1. de legat. 3. l. Titius. de act. empt. l. si sic. §. si mihi. de legat. 1. Boer. decis. 42. n. 25.

Vors dritte/ ist solche meinung der Fürsten die fals auß der Vorrede/ eingang vnd ende zu nemen.

- 34 Unde ex † præfatione colligitur intentio & causa finalis contrahentium. l. ult. in princ. de her. inst. c. quoniam 11. ubi Lanfr. in princ. n. 2. de probat. Bald. l. incivile. 24. n. 2. de legib. Cachéran. Decis. Pedemont. 23. n. 31. Dec. consil. 683. in causa. n. 7. quæ causa † omnia moderatur, regit & ampliatur. l. non codicillum. ubi Jaf. & Dd. C. de testament. Socin. consil. 165. visis. n. 7. vol. 2. Mant. de conjectur. ult. volunt. lib. 6. tit. 13. n. 2. 3. Roland. à Valle consil. 85. n. 56. lib. 4. Sed & principium † trahit ad se finem & contra. Mont. trac. fin. regund. cap. 93. & clausula † finalis ad omnia præcedentia refertur. l. juris gentium. 7. §. quod fere. de pact. Rolan. à Valle consil. 54. n. 5. 6. 11. 23. 25. lib. 4. Paris. consil. 86. n. 53. vol. 2. consil. 8. n. 3. vol. 1. Aug. Berous consil. 38. n. 5. vol. 1. consil. 62. n. 12. consil. 90. n. 13. consil. 70. n. 14. lib. 2. consil. 25. n. 50. lib. 3. & media † à principio & fine declarantur. Mant. præall. loc. Everard. loc. leg. 117. ab extremis in pr. Mont. fin. regund. cap. 93. n. 2. 4. 6. 7.

Daß nun hochgedachte Fürsten dieser Stadt

wegen ihrer Dienste/ vnd ex proprio motu, die einverleubte stück schencken/ geben vnd zuweigen wollen/ zeigt bald der anfang/in verbis: meritis etiam consulum & burgensium nostrorum electorum de D. exigentibus, quæ est concessio † remuneratoria, 39 transiens irrevocabiler in contractum. Roland. à Valle consil. 13. n. 27. & n. 21. 59. lib. 3. & latius est interpretanda quam alia donatio. Rolan. à Valle consil. 1. n. 40. lib. 4. Paris. consil. 20. n. 5. vol. 1. consil. 11. n. 44. lib. 1. ubi multis probat, quod concessio † facta propter 40 benè merita, habeat vim contractus, & varia privilegia, nec † requirat specificationem 41 meritorum. Paris. consil. 112. n. 21. lib. 4. cum facta sit personis non prohibitis. Clarus in §. donatio. quest. 3. n. 2. 3. Bertrand. consil. 118. n. 1. lib. 2. in 2. p. Curt. jun. consil. 142. n. 3. Bellon. consil. 74. n. 17. Guido Papa decis. 95. nec non motu proprio (cujus † clausulæ in con- 42 cessionibus principis magnus est effectus. c. si motu proprio. ubi gl. & Jo. And. de præbend. c. si Romana. eod. tit. lib. 6. Paris. consil. 22. n. 10. consil. 44. n. 23. vol. 4. & tollit † omnem defe- 43 ctum ac contradictionem. Paris. consil. 15. n. 63. vol. 2. August. Berous consil. 65. n. 8. n. 13. & passim. vol. 1. & consil. 46. n. 2. 3. 4. 38. vol. 3. & libere (quod denotat † plenam conce- 44 sionem non feudalem. Rolan. à Valle consil. 85. n. 30. lib. 4. & excludit omnem allegationem erroris. Idem Rolan. à Valle consil. 200. n. 27. consil. 85. n. 30. lib. 4. Paris. consil. 43. n. 48. vol. 3. renovamus, dantes eidem civitati &c. Prædictos autem terminos cum sylvis, pratis, agris, aquis, pascuis & omni utilitate, quæ nunc in ipsis est, vel in futuro haberi poterit, dictæ civitati apponimus, eo jure quod Stadtrecht dicitur.

At quod † civitas habet jure civitatis, ha- 45 bet procul dubio quoad dominium. l. 6. de contrah. empt. l. 1. Quod cujusq; univers. §. universitatis. ubi Ang. Fab. & Dd. Inst. de rer. divis. l. bona. de verb. signif. Jaf. l. ult. n. 6. C. de pac. l. si quis major. n. 10. C. de transact. l. quod in littore. 14. de acq. dom. & post in fin. Damus siquidem eisdem burgensibus &c. Deinde expressius ibi. Proprietates etiam harum villarum &c. cum omni jure ac utilitate, cum advocatia, precaria, moneta, cum judicio manus & colli, cum terminis & in his contentis, in campis, sylvis, pratis, aquis, pascuis, simpliciter cum omni jure, quod in ipsis habuimus,

mus, vel adhuc tempore procedente in eis inveniri poterit vel acquiri, dilectæ dictæ civitati donare decrevimus perpetuis temporibus feliciter possidenda. Ut autem hæc tantæ liberalitatis donatio &c.

46 Verbum ꝑ a. Dandi propriè domini translationem infert. l. ult. ubi Jafon. n. 3. cum segg. de condic. caus. dat. l. ubi a. §. fin. de verb. obligat. §. sic itaq. ubi Jafon. Aug. Fab. Gometz. & Dd. Inst. de actio. Dec. l. non videntur. 127. n.

47 1. de reg. jur. multò ꝑ magis verbum Donandi hic in fine positum. Rolan. à Vallè consil. 85. n. 29. & 30. lib. 4. Cravet. consil. 214. n. 12. consil. 52. n. 4. & melius consil. 85. n. 3. eleganter August. Berous consil. 67. n. 21. 24. lib. 1. consil. 152. n. 11. lib. 2. cum ibi allegatis & bis repetita universalis

48 ꝑ cum omni jure &c. quæ nihil excludi patitur. Rolan. à Vallè consil. 17. n. 22. consil. 34. n. 80. 86. 92. consil. 84. n. 11. consil. 92. n. 24. consil. 85. n. 34. lib. 4.

49 Proprietatis etiã vox dominium importat l. proprietatis dominium. 4. C. de probat. l. mater. 3. l. iudicia. 19. vers. ꝑ de proprietate. l. ordinari. 15. in fin. ibi. ꝑ proprietatis causa. C. de rei vend. tot. tit. ex. De causa poss. & propriet. Linterell. 6. l. 4. l. neg. §. l. habitatio. 11. & passim. C. de usufructu. & donatio ꝑ proprietatis dominium à donatore in donatarium transfert, traditione, velut hic, secuta. §. per traditionem. in fin. verb. siquidem ex causa donationis sine dubio transferuntur. §. qua ratione verb. & tradiderit, faciet eum accipientis. Inst. de rer. divisi. l. incivile. 12. vers. quod tradidisti & eo modo, dominium transtulisti. l. quoties. 15. vers. ex causa donationis. C. de rei vendicat.

50 Nun habet aber hocherwehnte Fürsten / krafft solcher vbertrag und concessio. der Stadt D. nicht allein die specificirte Güter eingeräume / sondern vor das ihre so lange vnderleibliche Zeit besigen / Verachen vnnnd gebrauchen lassen / ex quo indubitatè probatur donatio facta plenè & irrevocabiliter. Rolan. à Vallè consil. 34. n. 80. 86. 92. 94. consil. 1. n. 58. consil. 92. n. 24. vol. 4.

51 Constat a. finem ꝑ a. principium refertur atq; trahi & contra. Mont. tra. fin. regund. c. 93. n. 6. & 7. per l. 3. de adimen. legat. l. si quis de legat. 3. l. quæcumq; C. de apocb. publ. Zuchard. consil. fin.

52 n. 38. & clausulam ꝑ finale superioribus accommodari. Rolan. à Vallè consil. 54. n. 5. 6.

53 lib. 4. & media ꝑ ejusdem omnino qualitatè atque juris censeri. l. si vero §. quod si de his qui de jec. l. arbor qua in consilio. in princ. ff. commun. dividum. Euerar. loc. ab extremis. 117. in.

54 princ. nec unus & idem contractus ꝑ natura sua individuitas. Cognol. l. secundum. 10. n. 6. de reg. jur. Tirag. de retrac. convent. n. 4. 5. per l. Cajus. De manus. l. cum queritur. 16. de adm. tutor. l. nam absurdum de bon. lib. l. si ita. 39. de oper.

55 libert. diverso ꝑ jure censeri debet. l. cum qui ades. ubi Bart. & Dd. de usucap. Montan. tr. ult. fin. regund. cap. 79. n. 3. l. longa de divers. & temp. præscripti. Bald. c. 1. n. 2. de cap. qui cur. vend. Tirag. de retrac. lig. §. 1. gl. 7. n. 81. §. 34. gl. 3. n. 6. per l. si fidei commissum in princ. & §. de

judic. l. qui ita §. ult. ad Trebell. Bald. c. cum omnino n. 6. de constit.

Hæc a. concessio ꝑ principium, in presensentia tot testium inibi nominatorum, sigillo principali munita, procul dubio publicum est instrumentum, & plenam fidem facit. c. cum dilectus 9. ubi Felin. & Dd. de fide instrum. per illum tex. & post cessionem. ubi Felin. 8. Dec. n. 15. de probat. Jaf. l. pacta novissima. n. 16. C. de pactis. maximè ꝑ tam antiquum, & Anno Domini 1292. datum. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. 2. n. 27.

Am vierden / wird der contrahenten meissung / vnd intent gepfuret und genommen aus dem / das darauff erfolgt / Donatio ꝑ n. plenè probatur ex traditione & observantia post secuta. Cravet. consil. 277. in hac n. 2. Cynamer. consil. Bald. consil. 402. queritur lib. 5. Jafon. consil. 161. lib. 2. Idem Cravetta evidentiis consil. 101. nobilis n. 3. per l. minime i. si de interpretatione de legib. c. cum dilectus de consuet. Ex his n. (inquit) quæ postea sunt declaratur, qualis fuerit animus in præcedentibus. l. sed & Julianus. §. proinde. ad SC. Macedon. l. si servus plurimum. §. fin. de legat. 1. l. qui in aliena. vers. sed si non adjerit. de avq. hered. l. cum post. de jure dot. l. si filius C. de per. hered. Roman. consil. 271. n. 4. 5. l. 1. l. 2. l. si veritas. C. de fideicom.

Nun haben aber hocherwehnte Fürsten / krafft solcher vbertrag und concessio. der Stadt D. nicht allein die specificirte Güter eingeräume / sondern vor das ihre so lange vnderleibliche Zeit besigen / Verachen vnnnd gebrauchen lassen / ex quo indubitatè probatur donatio facta plenè & irrevocabiliter. Rolan. à Vallè consil. 34. n. 80. 86. 92. 94. consil. 1. n. 58. consil. 92. n. 24. vol. 4.

Wffs fünffte / seind ausdrücklich die Wälder / in den D. Grenzen gelegen / dem Rath zugeeignet / in verb. prædictos a. terminos cum sylvis &c. & omni utilitate, quæ nunc in ipsis est, apponung eo jure quod Stadrecht dicitur, & post : cum terminis & in his contentis in campis, sylvis, pratis, aquis, pascuis, simpliciter cū omni jure (quæ ꝑ universalis nihil excludi patitur. l. 60 Julianus. de legat. 3. l. à procuratore. C. Mandat. cap. solita. de major. & obed. cum simil.) quod in ipsis habuimus &c. Non potest igitur videri dominium retentum. Mont. fin. regund. cap. 95. n. 1. 2. cum omne jus, quod ibi principes habuerunt, civitati concesserunt, sed potius juxta litteram ex vi donationis videri debet translatum. Rolan. à Vallè d. consil. 34. n. 80. cum multis segg. consil. 1. n. 58. consil. 92. n. 24. & consil. 85. n. 17. 18. & passim. vol. 4.

Wors sechste / springet dem zu / dz dieser Wald in

- in den Grenzen / so der Stadt zugeeignet / im-
 61 mediatè gelegen / daher † auch mit vbergeben /
Montan. trac. fin. regund. cap. 89. n. 5. 6. And. Geyl. obs. 62. n. 10. lib. 2. Cravet. consil. 293. ardua admodum. n. 4. vol. 2. wie dan die wort außdrücklich bezeugt. Prædictos autem terminos cum Sylvis, & post: cum terminis & in his contentis in campis, sylvis &c. quæ indubitatè domini translatione ex donatione importat. Crav. d. consil. 293. ardua. n. 4. Mont. fin. reg. d. c. 89. n. 6. Rolan. à Valle d. consil. 34. n. 80. 86. 92. 94. conf. 1. n. 58. conf. 92. n. 24. vol. 4. Sicut in fines, sic & res terminatæ, ejusdè cēsētur esse juris ac domini. l. fines agri. C. de evict. l. si irruptione. ff. fin. regudor. l. 1. §. initio. & l. fin. de off. præsec. urb. l. 1. 2. de off. proconsul. Montan. fin. regund. tract. cap. 23. n. 4.
 62
 63 & 5. quia † coherent territorio non persona. *Mont. c. 76. n. 11. tract. fin. regund. Ac sicut civitates † non solent, neque præsumuntur, habere sita bona in territorio finibusq; alienis. Corn. consil. 171. n. 13. conf. 333. capio. n. 29. vol. 1.*
 64
 65 sic intra † suos fines sita habere & possidere suo domini jure censentur, præsertim quādo, ut hoc casu, cū omnibus contentis sylvis fuerūt cōcessa. *Mont. d. c. 89. n. 4. 5. 6. & c. 91. n. 2. cum seq. addens rationem quia concessorum*
 66 † inseparabilium idem sit judicium. *l. finita.*
 67 §. hoc edicto. de dam. infec. & eadem † ratio connexorum. *c. præterea de off. deleg. Unde*
 68 qui † habet partem in finibus & pascuis, præsumitur in totum esse dominus. *Mont. ibi. c. 94. n. 2. cum ibi allegat. Roland. à Valle & Cravet. d. consil. 55. quo digitum intendere satis.*
 Am Siebenden / seind auch alle Gerichte da-
 selbst der Stadt vbergeben / ibi: cum judicio
 69 manus & colli, Daraus † auch zuvermueten /
 das der Eygenthumb mit vbergeben worden sey /
Steph. Bertrand. consil. 182. licet regulariter n. 7. vol. 1. Mont. fin. reg. cap. 66. n. 2. per c. omnes basilica. 16. quæst. 7. Host. in summa de præscript. rerum immob. §. que exigantur. & n. 3. vers. eadem intentio est fundata quoad proprietatem per Host. & Jo. And. c. dilecto in princ. de off. Archid. c. quod jure. 8. dist.
 Zum Achten / weil die umbliegende Dörffer /
 Wiesen / weiden gegend / Wälder mit allen rech-
 ten (notetur universalis quæ nihil excludi
 patitur) darinnen begrieffen / vñnd der Stadt
 vbergeben / kan dieser Ort nicht außgenommen
 sein / c. 2. de rest. spol. in 6. Socin. consil. 86. in
 causa. n. 6. vol. 2. *Mont. fin. regund. cap. 30. n. 9.*
 70 & 10. quoniam exemptio † non præsumi-
 tur. *Montan. tract. fin. regund. cap. 96. n. 3. ibi: cum non appareat de exemptione. tex. c. in dilectus 8. in fin. de relig. domib. & quæ quid † non invenitur exceptum manet in regula. in nam quod. §. fin. de pen. l. gat. Dec. n. 21. Cag. n. 31. l. 1. de reg. jur. gl. & Bart. §. ut a. in princ.*
 71

in autb. de non alienan. & in l. quasitum. de fund. instruct. leg. Everar. loc. à rat leg. n. 53. Sig. consil. 8. n. 2. Sebast. Med. pri. reg. n. 40. ac generali concessione. c. 1. ubi latè Bald. in princ. de c. qui cur. vend. l. 1. §. cum urbem. ubi Bart. & Dd. de off. præsec. urb. l. 1. §. quod a. ubi gl. de aleator. l. 2. §. ex his. ubi Dd. de V. O. Cravet. consil. 3. n. 1. conf. 84. n. 14. conf. 133. n. 5. 6. l. si is qui §. si libera ubi Alb. ff. commodati. Sigism. Neap. consil. 35. n. 9. Alex. consil. 42. per tot. lib. 1. conf. 11. n. 12. lib. 2. Aretin. consil. 33. Bald. 7. as. & Dd. l. sub prætex-
 tu specierum. l. si certa. C. de transact. Ruinus consil. 59. n. 24. lib. 4. & conf. 159. n. 9. lib. 3. Paris. consil. 97. n. 106. lib. 1. Rol. à Valle consil. 61. n. 44. & conf. 96. n. 48. lib. 1. Bald. consil. 191. lib. 1. conf. 44. & conf. 176. in fine lib. 4.

Vffs Neundte / wird dieser Wald sampt dem
 P. der Stadt attribuiret mit folgenden Worten
 præter ista nemus quod dicitur B. cum
 P. ad usus tantum reponimus civitatis.

Est autem CUM † dictio implicativa. gl. l. 71
 negat. de mortuo infer. copulans & augens, &
 denotans simultatem, & idem jus utriusq;
 quod conjungit. Bald. in rubr. C. de instit. act.
 per l. consensu de actionib. ac ponitur † augmē- 73
 tatiyè non taxativè. l. si cui omnes in princ. ubi
 Bart. l. Titia textores. §. nihil. l. si quis inquilin. §. si
 ita. de legat. l. 1. si ancilla cū liberis. 62. cod. tit. Bart.
 n. 10. l. demonstratio. §. quod a. de condit. & demo-
 strat. & in concessionibus intelligitur pari
 jure & copulativo. Bart. 7. as. n. 14. & Dd. l. Gal-
 lus. §. quidam rectè de lib. & postb. Bald. n. 5. 6. 7. in
 l. quoties. C. de suis & legit. l. 1. §. ubi a. n. 4. de caduc.
 tollend. & l. fin. n. 9. C. de impub. substat. sicut di-
 ctio † Seu, in donationibus maximè Bald. l. 74
 cum quidam. n. 4. C. de verbor. signif.

Nun ist der P. Pflugacker / vñd gehet et zu
 der Stadt D. einzeln Bürgern vñnd Dr. verfas-
 sen welchen derselbe Acker sieder angeerb et / zum
 theil von Bürgern erkaufft / als dann se. Aches vff
 der Stadt Erbbuch verschrieben.

Wie nun der P. der Stadt vñnd Bürgern da-
 selbst durch diese vbergab erblich werden vñd zu-
 kommen / also mus dasselbe vñn diesem Walde
 so damit vbergeben vñnd ge. ar. alet gehalten wer-
 den. Bald. lult. n. 6. & 7. C. de impub. substat. & d. l.
 cum quidam. n. 4. C. de verbor. signif. & l. quoties.
 n. 5. 6. 7. C. de suis & legit. 7. as. n. 14. & Dd. in l. Gal-
 lus. §. quidam rectè de lib. & postb. alioqui co-
 pula illa CUM frustra testet posita, nec ope- 75
 raretur suum significatum, contra notata.
 Bald. in. r. 16. de contrahend. empt. n. 9. & 19. &
 Dd. præc. locis. l. si quando. in princ. de legat. 1. ubi
 gl. & Dd. c. si Papa. de privileg. in 6. & quod
 traditur, in contractibus, præcipue con-
 cessionibus, † ne syllabam quidem aut lite- 76
 ram, nedum dictionem videri oportere o-
 tiosè appositam, & sine mysterio operandi.
 Bald.

Bald. d. rub. C. de contrab. empt. quasi. g. n. 9. Tirag. de retract. convent. §. 1. gl. 2. n. 22. 24. 25. lib. 5. Andr. Geylshervat. lib. 2. observat. 28. n. 3. Schurrf. consil. 36. n. 2. 3. cent. 1. Dec. consil. 473. n.

- 77 3. Et ita de dictione Cum copulante duo vel plura, responderunt Castrensis. consil. 377. ante. n. 2. vol. 1. Aug. Berous consil. g. n. 4. vol. 1. Paris consil. 111. n. 18. vol. 1. Cravet. consil. 895. n. 18. Francisc. Burlat. consil. 90. n. 42. 43. lib. 1. Et quod concessio facta per dictionem Cum comprehendat similiter conjuncta, ut per illam dictionem, simul donata & translata intelligantur, ponit Montan. tract. fin. regundor. cap. 80. n. 3. 4. 5. 6. Fab. de Monte. in tract. empt. quasi. 6. membr. 3. n. 10. August. l. si adopta vero. 16. ubi gl. de precar. Bald. d. cap. de cap. qui cur. vend. Gl. & Aug. l. qui rabernus. de furt. Laurent. Calcan. consil. 50. quia ista quasi. n. 6. Paris de Put. verb. castrensis. de verbor. signif. Jacobin. in invest. verb. & cum vero. n. 5. 7. 10. n. 1. & in verb. seq. & cum possessionibus & cum argensindus.

- Am zehenden liegt dieses Holz innerhalb der Grenzen/ in terminis der D. scheide/ daher wie die Grenzen mit allen contentis sylvis &c. der Stadt übergeben vnnnd zugeignet/ also kan noch mag von diesem Gehölze oder Walde
78 anders auch nicht gesagt werden/ Confinia t enim re designant, & quicquid intra est includunt. Montan. tract. fin. regundor. c. 88. n. 1. cum seq. & 89. n. 3. 4. per Par. de Puteo c. lic. datur. n. 4. & 5. de finib. feud. l. fines. C. de evict. l. ad sacra §. si sed si 18. & passim. de contr. empt. Paris. consil. 27. in presenti. n. 13. vol. 1. consil. 4. n. 1. vol. 4.

Zum elften/ist im Fürstl. privilegio versché/ Et die termini vnd schäde usq; ad distinctiones & terminos principis Rugianorum cum sylvis geben sollen in verbis: usq; ad distinctiones & terminos VVizlai principis Rugianorum cum sylvis. Ex antiquo t autem privilegio sicut fines probantur, sic & quod sint cū contentis illius, cui appropriantur. Mont. fin. reg. c. 61. n. 1. 2. 3. 4. Carol. Ruin. consil. 92. n. 13. vol. 4. Cravet. de antiqu. temp. p. 1. §. ampl. n. 18. Corn. confizian. presenti. n. 4. vol. 4. per gl. c. cum o. in verb. instrumentis. de censib. c. si Papa verb. probata. de privil. in 6. Arretu. consil. 42. in princ. Socin. consil. 187. n. 6. vol. 2.

- So ist aus dem verstaet/ zwischen dem Fürsten von Rügen vnd der Stadt D. auffgerichtet/ zubefunden/ dz von alters (fines t autē antiqui servandi sunt, nec praesumuntur mutati, nisi probetur. l. in finalib. fin. reg. l. 3. ubi gl. C. eod. tit. itaq; illis statur. Mont. fin. reg. c. 21. n. 2. n. 4. & 5.) der Waldgrabe die schade gewesen sey/ welchen Waldgraben noch innerhalb 30. Jahr die Stad wiederumb hat aufzureimen vnd aufbringen lassen/ sinemal der D. Wald innerhalb solchē Præb. vnd Wäneren begriffen/ so dringet die folge/

das er mit andern Gehölzen vbergeben sey/ Mon. fin. reg. d. c. 88. n. 1. & 89. n. 3. 4. & passim. eod. trac. cum ibi & alius paulo ante allegat.

Am zwelfften/ hat ein Rath vñ Bürgerschaft zu D. An. 1483. aus gemelten der Stadt Walde Herzog B. hochmülder gedechtnuß/ so viel als zum Haus l. von nöthen were zuholen gewilliget/ cum clausula restrictiva; höher aber nicht/ quæ t est constitutio servitutis merè realis lignandi, ad usum prædictæ domus. l. prædictæ. l. 2. D. rous 23. ubi Bart. & D. de usu & habuit. l. 1. §. pen. de ag. quotid. & serv. Cyn. lult. n. 3. C. de præscript. 30. temp. Bart. l. n. 2. de serv. perf. l. Lucip. l. pecoris ubi Bart. de serv. rust. l. Mela. 12. §. 2. de aliment. & cibari. legat. gl. l. verb. cōputanda. de serv. rust. l. 2. 3. 4. 5. 6. eod. tit. Capella de serv. real. n. 6. de serv. rust. l. 4. §. de aqua duc. n. 4. 5. Fob. §. aque n. 2. 3. 4. 5. Inst. de actionib.

Wan nun der Rath mit Brundherr t des Holzs gewesen were so hetten sie solche Dienstbarkeit de fürsten in alieno nit nachgebt/ oder constituire können/ si quis 6. l. si cum duas. 8. l. ult. l. 4. l. 5. l. 6. l. 7. l. 8. l. 9. l. 10. l. 11. l. 12. l. 13. l. 14. l. 15. l. 16. l. 17. l. 18. l. 19. l. 20. l. 21. l. 22. l. 23. l. 24. l. 25. l. 26. l. 27. l. 28. l. 29. l. 30. l. 31. l. 32. l. 33. l. 34. l. 35. l. 36. l. 37. l. 38. l. 39. l. 40. l. 41. l. 42. l. 43. l. 44. l. 45. l. 46. l. 47. l. 48. l. 49. l. 50. l. 51. l. 52. l. 53. l. 54. l. 55. l. 56. l. 57. l. 58. l. 59. l. 60. l. 61. l. 62. l. 63. l. 64. l. 65. l. 66. l. 67. l. 68. l. 69. l. 70. l. 71. l. 72. l. 73. l. 74. l. 75. l. 76. l. 77. l. 78. l. 79. l. 80. l. 81. l. 82. l. 83. l. 84. l. 85. l. 86. l. 87. l. 88. l. 89. l. 90. l. 91. l. 92. l. 93. l. 94. l. 95. l. 96. l. 97. l. 98. l. 99. l. 100. l. 101. l. 102. l. 103. l. 104. l. 105. l. 106. l. 107. l. 108. l. 109. l. 110. l. 111. l. 112. l. 113. l. 114. l. 115. l. 116. l. 117. l. 118. l. 119. l. 120. l. 121. l. 122. l. 123. l. 124. l. 125. l. 126. l. 127. l. 128. l. 129. l. 130. l. 131. l. 132. l. 133. l. 134. l. 135. l. 136. l. 137. l. 138. l. 139. l. 140. l. 141. l. 142. l. 143. l. 144. l. 145. l. 146. l. 147. l. 148. l. 149. l. 150. l. 151. l. 152. l. 153. l. 154. l. 155. l. 156. l. 157. l. 158. l. 159. l. 160. l. 161. l. 162. l. 163. l. 164. l. 165. l. 166. l. 167. l. 168. l. 169. l. 170. l. 171. l. 172. l. 173. l. 174. l. 175. l. 176. l. 177. l. 178. l. 179. l. 180. l. 181. l. 182. l. 183. l. 184. l. 185. l. 186. l. 187. l. 188. l. 189. l. 190. l. 191. l. 192. l. 193. l. 194. l. 195. l. 196. l. 197. l. 198. l. 199. l. 200. l. 201. l. 202. l. 203. l. 204. l. 205. l. 206. l. 207. l. 208. l. 209. l. 210. l. 211. l. 212. l. 213. l. 214. l. 215. l. 216. l. 217. l. 218. l. 219. l. 220. l. 221. l. 222. l. 223. l. 224. l. 225. l. 226. l. 227. l. 228. l. 229. l. 230. l. 231. l. 232. l. 233. l. 234. l. 235. l. 236. l. 237. l. 238. l. 239. l. 240. l. 241. l. 242. l. 243. l. 244. l. 245. l. 246. l. 247. l. 248. l. 249. l. 250. l. 251. l. 252. l. 253. l. 254. l. 255. l. 256. l. 257. l. 258. l. 259. l. 260. l. 261. l. 262. l. 263. l. 264. l. 265. l. 266. l. 267. l. 268. l. 269. l. 270. l. 271. l. 272. l. 273. l. 274. l. 275. l. 276. l. 277. l. 278. l. 279. l. 280. l. 281. l. 282. l. 283. l. 284. l. 285. l. 286. l. 287. l. 288. l. 289. l. 290. l. 291. l. 292. l. 293. l. 294. l. 295. l. 296. l. 297. l. 298. l. 299. l. 300. l. 301. l. 302. l. 303. l. 304. l. 305. l. 306. l. 307. l. 308. l. 309. l. 310. l. 311. l. 312. l. 313. l. 314. l. 315. l. 316. l. 317. l. 318. l. 319. l. 320. l. 321. l. 322. l. 323. l. 324. l. 325. l. 326. l. 327. l. 328. l. 329. l. 330. l. 331. l. 332. l. 333. l. 334. l. 335. l. 336. l. 337. l. 338. l. 339. l. 340. l. 341. l. 342. l. 343. l. 344. l. 345. l. 346. l. 347. l. 348. l. 349. l. 350. l. 351. l. 352. l. 353. l. 354. l. 355. l. 356. l. 357. l. 358. l. 359. l. 360. l. 361. l. 362. l. 363. l. 364. l. 365. l. 366. l. 367. l. 368. l. 369. l. 370. l. 371. l. 372. l. 373. l. 374. l. 375. l. 376. l. 377. l. 378. l. 379. l. 380. l. 381. l. 382. l. 383. l. 384. l. 385. l. 386. l. 387. l. 388. l. 389. l. 390. l. 391. l. 392. l. 393. l. 394. l. 395. l. 396. l. 397. l. 398. l. 399. l. 400. l. 401. l. 402. l. 403. l. 404. l. 405. l. 406. l. 407. l. 408. l. 409. l. 410. l. 411. l. 412. l. 413. l. 414. l. 415. l. 416. l. 417. l. 418. l. 419. l. 420. l. 421. l. 422. l. 423. l. 424. l. 425. l. 426. l. 427. l. 428. l. 429. l. 430. l. 431. l. 432. l. 433. l. 434. l. 435. l. 436. l. 437. l. 438. l. 439. l. 440. l. 441. l. 442. l. 443. l. 444. l. 445. l. 446. l. 447. l. 448. l. 449. l. 450. l. 451. l. 452. l. 453. l. 454. l. 455. l. 456. l. 457. l. 458. l. 459. l. 460. l. 461. l. 462. l. 463. l. 464. l. 465. l. 466. l. 467. l. 468. l. 469. l. 470. l. 471. l. 472. l. 473. l. 474. l. 475. l. 476. l. 477. l. 478. l. 479. l. 480. l. 481. l. 482. l. 483. l. 484. l. 485. l. 486. l. 487. l. 488. l. 489. l. 490. l. 491. l. 492. l. 493. l. 494. l. 495. l. 496. l. 497. l. 498. l. 499. l. 500. l. 501. l. 502. l. 503. l. 504. l. 505. l. 506. l. 507. l. 508. l. 509. l. 510. l. 511. l. 512. l. 513. l. 514. l. 515. l. 516. l. 517. l. 518. l. 519. l. 520. l. 521. l. 522. l. 523. l. 524. l. 525. l. 526. l. 527. l. 528. l. 529. l. 530. l. 531. l. 532. l. 533. l. 534. l. 535. l. 536. l. 537. l. 538. l. 539. l. 540. l. 541. l. 542. l. 543. l. 544. l. 545. l. 546. l. 547. l. 548. l. 549. l. 550. l. 551. l. 552. l. 553. l. 554. l. 555. l. 556. l. 557. l. 558. l. 559. l. 560. l. 561. l. 562. l. 563. l. 564. l. 565. l. 566. l. 567. l. 568. l. 569. l. 570. l. 571. l. 572. l. 573. l. 574. l. 575. l. 576. l. 577. l. 578. l. 579. l. 580. l. 581. l. 582. l. 583. l. 584. l. 585. l. 586. l. 587. l. 588. l. 589. l. 590. l. 591. l. 592. l. 593. l. 594. l. 595. l. 596. l. 597. l. 598. l. 599. l. 600. l. 601. l. 602. l. 603. l. 604. l. 605. l. 606. l. 607. l. 608. l. 609. l. 610. l. 611. l. 612. l. 613. l. 614. l. 615. l. 616. l. 617. l. 618. l. 619. l. 620. l. 621. l. 622. l. 623. l. 624. l. 625. l. 626. l. 627. l. 628. l. 629. l. 630. l. 631. l. 632. l. 633. l. 634. l. 635. l. 636. l. 637. l. 638. l. 639. l. 640. l. 641. l. 642. l. 643. l. 644. l. 645. l. 646. l. 647. l. 648. l. 649. l. 650. l. 651. l. 652. l. 653. l. 654. l. 655. l. 656. l. 657. l. 658. l. 659. l. 660. l. 661. l. 662. l. 663. l. 664. l. 665. l. 666. l. 667. l. 668. l. 669. l. 670. l. 671. l. 672. l. 673. l. 674. l. 675. l. 676. l. 677. l. 678. l. 679. l. 680. l. 681. l. 682. l. 683. l. 684. l. 685. l. 686. l. 687. l. 688. l. 689. l. 690. l. 691. l. 692. l. 693. l. 694. l. 695. l. 696. l. 697. l. 698. l. 699. l. 700. l. 701. l. 702. l. 703. l. 704. l. 705. l. 706. l. 707. l. 708. l. 709. l. 710. l. 711. l. 712. l. 713. l. 714. l. 715. l. 716. l. 717. l. 718. l. 719. l. 720. l. 721. l. 722. l. 723. l. 724. l. 725. l. 726. l. 727. l. 728. l. 729. l. 730. l. 731. l. 732. l. 733. l. 734. l. 735. l. 736. l. 737. l. 738. l. 739. l. 740. l. 741. l. 742. l. 743. l. 744. l. 745. l. 746. l. 747. l. 748. l. 749. l. 750. l. 751. l. 752. l. 753. l. 754. l. 755. l. 756. l. 757. l. 758. l. 759. l. 760. l. 761. l. 762. l. 763. l. 764. l. 765. l. 766. l. 767. l. 768. l. 769. l. 770. l. 771. l. 772. l. 773. l. 774. l. 775. l. 776. l. 777. l. 778. l. 779. l. 780. l. 781. l. 782. l. 783. l. 784. l. 785. l. 786. l. 787. l. 788. l. 789. l. 790. l. 791. l. 792. l. 793. l. 794. l. 795. l. 796. l. 797. l. 798. l. 799. l. 800. l. 801. l. 802. l. 803. l. 804. l. 805. l. 806. l. 807. l. 808. l. 809. l. 810. l. 811. l. 812. l. 813. l. 814. l. 815. l. 816. l. 817. l. 818. l. 819. l. 820. l. 821. l. 822. l. 823. l. 824. l. 825. l. 826. l. 827. l. 828. l. 829. l. 830. l. 831. l. 832. l. 833. l. 834. l. 835. l. 836. l. 837. l. 838. l. 839. l. 840. l. 841. l. 842. l. 843. l. 844. l. 845. l. 846. l. 847. l. 848. l. 849. l. 850. l. 851. l. 852. l. 853. l. 854. l. 855. l. 856. l. 857. l. 858. l. 859. l. 860. l. 861. l. 862. l. 863. l. 864. l. 865. l. 866. l. 867. l. 868. l. 869. l. 870. l. 871. l. 872. l. 873. l. 874. l. 875. l. 876. l. 877. l. 878. l. 879. l. 880. l. 881. l. 882. l. 883. l. 884. l. 885. l. 886. l. 887. l. 888. l. 889. l. 890. l. 891. l. 892. l. 893. l. 894. l. 895. l. 896. l. 897. l. 898. l. 899. l. 900. l. 901. l. 902. l. 903. l. 904. l. 905. l. 906. l. 907. l. 908. l. 909. l. 910. l. 911. l. 912. l. 913. l. 914. l. 915. l. 916. l. 917. l. 918. l. 919. l. 920. l. 921. l. 922. l. 923. l. 924. l. 925. l. 926. l. 927. l. 928. l. 929. l. 930. l. 931. l. 932. l. 933. l. 934. l. 935. l. 936. l. 937. l. 938. l. 939. l. 940. l. 941. l. 942. l. 943. l. 944. l. 945. l. 946. l. 947. l. 948. l. 949. l. 950. l. 951. l. 952. l. 953. l. 954. l. 955. l. 956. l. 957. l. 958. l. 959. l. 960. l. 961. l. 962. l. 963. l. 964. l. 965. l. 966. l. 967. l. 968. l. 969. l. 970. l. 971. l. 972. l. 973. l. 974. l. 975. l. 976. l. 977. l. 978. l. 979. l. 980. l. 981. l. 982. l. 983. l. 984. l. 985. l. 986. l. 987. l. 988. l. 989. l. 990. l. 991. l. 992. l. 993. l. 994. l. 995. l. 996. l. 997. l. 998. l. 999. l. 1000. l. 1001. l. 1002. l. 1003. l. 1004. l. 1005. l. 1006. l. 1007. l. 1008. l. 1009. l. 1010. l. 1011. l. 1012. l. 1013. l. 1014. l. 1015. l. 1016. l. 1017. l. 1018. l. 1019. l. 1020. l. 1021. l. 1022. l. 1023. l. 1024. l. 1025. l. 1026. l. 1027. l. 1028. l. 1029. l. 1030. l. 1031. l. 1032. l. 1033. l. 1034. l. 1035. l. 1036. l. 1037. l. 1038. l. 1039. l. 1040. l. 1041. l. 1042. l. 1043. l. 1044. l. 1045. l. 1046. l. 1047. l. 1048. l. 1049. l. 1050. l. 1051. l. 1052. l. 1053. l. 1054. l. 1055. l. 1056. l. 1057. l. 1058. l. 1059. l. 1060. l. 1061. l. 1062. l. 1063. l. 1064. l. 1065. l. 1066. l. 1067. l. 1068. l. 1069. l. 1070. l. 1071. l. 1072. l. 1073. l. 1074. l. 1075. l. 1076. l. 1077. l. 1078. l. 1079. l. 1080. l. 1081. l. 1082. l. 1083. l. 1084. l. 1085. l. 1086. l. 1087. l. 1088. l. 1089. l. 1090. l. 1091. l. 1092. l. 1093. l. 1094. l. 1095. l. 1096. l. 1097. l. 1098. l. 1099. l. 1100. l. 1101. l. 1102. l. 1103. l. 1104. l. 1105. l. 1106. l. 1107. l. 1108. l. 1109. l. 1110. l. 1111. l. 1112. l. 1113. l. 1114. l. 1115. l. 1116. l. 1117. l. 1118. l. 1119. l. 1120. l. 1121. l. 1122. l. 1123. l. 1124. l. 1125. l. 1126. l. 1127. l. 1128. l. 1129. l. 1130. l. 1131. l. 1132. l. 1133. l. 1134. l. 1135. l. 1136. l. 1137. l. 1138. l. 1139. l. 1140. l. 1141. l. 1142. l. 1143. l. 1144. l. 1145. l. 1146. l. 1147. l. 1148. l. 1149. l. 1150. l. 1151. l. 1152. l. 1153. l. 1154. l. 1155. l. 1156. l. 1157. l. 1158. l. 1159. l. 1160. l. 1161. l. 1162. l. 1163. l. 1164. l. 1165. l. 1166. l. 1167. l. 1168. l. 1169. l. 1170. l. 1171. l. 1172. l. 1173. l. 1174. l. 1175. l. 1176. l. 1177. l. 1178. l. 1179. l. 1180. l. 1181. l. 1182. l. 1183. l. 1184. l. 1185. l. 1186. l. 1187. l. 1188. l. 1189. l. 1190. l. 1191. l. 1192. l. 1193. l. 1194. l. 1195. l. 1196. l. 1197. l. 1198. l. 1199. l. 1200. l. 1201. l. 1202. l. 1203. l. 1204. l. 1205. l. 1206. l. 1207. l. 1208. l. 1209. l. 1210. l. 1211. l. 1212. l. 1213. l. 1214. l. 1215. l. 1216. l. 1217. l. 1218. l. 1219. l. 1220. l. 1221. l. 1222. l. 1223. l. 1224. l. 1225. l. 1226. l. 1227. l. 1228. l. 1229. l. 1230. l. 1231. l. 1232. l. 1233. l. 1234. l. 1235. l. 1236. l. 1237. l. 1238. l. 1239. l. 1240. l. 1241. l. 1242. l. 1243. l. 1244. l. 1245. l. 1246. l. 1247. l. 1248. l. 1249. l. 1250. l. 1251. l. 1252. l. 1253. l. 1254. l. 1255. l. 1256. l. 1257. l. 1258. l. 1259. l. 1260. l. 1261. l. 1262. l. 1263. l. 1264. l. 1265. l. 1266. l. 1267. l. 1268. l. 1269. l. 1270. l. 1271. l. 1272. l. 1273. l. 1274. l. 1275. l. 1276. l. 1277. l. 1278. l. 1279. l. 1280. l. 1281. l. 1282. l. 1283. l. 1284. l. 1285. l. 1286. l. 1287. l. 1288. l. 1289. l. 1290. l. 1291. l. 1292. l. 1293. l. 1294. l. 1295. l. 1296. l. 1297. l. 1298. l. 1299. l. 1300. l. 1301. l. 1302. l. 1303. l. 1304. l. 1305. l. 1306. l. 1307. l. 1308. l. 1309. l. 1310. l. 1311. l. 1312. l. 1313. l. 1314. l. 1315. l. 1316. l. 1317. l. 1318. l. 1319. l. 1320. l. 1321. l. 1322. l. 1323. l. 1324. l. 1325. l. 1326. l. 1327. l. 1328. l. 1329. l. 1330. l. 1331. l. 1332. l. 1333. l. 1334. l. 1335. l. 1336. l. 1337. l. 1338. l. 1339. l. 1340. l. 1341. l. 1342. l. 1343. l. 1344. l. 1345. l. 1346. l. 1347. l. 1348. l. 1349. l. 1350. l. 1351. l. 1352. l. 1353. l. 1354. l. 1355. l. 1356. l. 1357. l. 1358. l. 1359. l. 1360. l. 1361. l. 1362. l. 1363. l. 1364. l. 1365. l. 1366. l. 1367. l. 1368. l. 1369. l. 1370. l. 1371. l. 1372. l. 1373. l. 1374. l. 1375. l. 1376. l. 1377. l. 1378. l. 1379. l. 1380. l. 1381. l. 1382. l. 1383. l. 1384. l. 1385. l. 1386. l. 1387. l. 1388. l. 1389. l. 1390. l. 1391. l. 1392. l. 1393. l. 1394. l. 1395. l. 1396. l. 1397. l. 1398. l. 1399. l. 1400. l. 1401. l. 1402. l. 1403. l. 1404. l. 1405. l. 1406. l. 1407. l. 1408. l. 1409. l. 1410. l. 1411. l. 1412. l. 1413. l. 1414. l. 1415. l. 1416. l. 1417. l. 1418. l. 1419. l. 1420. l. 1421. l. 1422. l. 1423. l. 1424. l. 1425. l. 1426. l. 1427. l. 1428. l. 1429. l. 1430. l. 1431. l. 1432. l. 1433. l. 1434. l. 1435. l

90 Et dato t fine præsupponuntur omnia, per quæ ad illum finem devenitur. c. cum infirmitas. de penitent. & remiss. quem textum ad hoc esse singularem, notat ibi Panor. & Everard. d. loc. leg. à concess. consequ. 126. in princ. vers. concessio enim sine concessa videntur omnia, per quæ devenitur ad finem. cum ibi allegat,

So ist auch diese constitutio restrictiva, so viel als zum Haus L. von nöthen/höher aber nit/ quæ restrictio satis arguit, supra usum illius prædii, nihil ibi Juris Illustrissimum Principem habere. Et si velit illa concessione uti, oportere & hanc restrictionem ratam habere, cum & servitus t sit individua. Dd. l. 2.

91 §. 1. §. & harum. l. stipulationes non dividuntur. 72. de V. O. l. ad certam. 6. l. si cuj. 9. de servit. l. 1. §. si usus fructus. 5. ad L. Falcid. in primis usus

92 t l. usus. 20. de usu & habitat. & t contractus,

93 ut pro parte non, sed in totum acceptari vel repudiari debeat. Tiraq. de retract. convent. in fin. n. 4. 5. per l. Cajus de manumiss. l. cum queritur. de adm. tutor. l. nam absurdum de oper. lib.

Zum dreyzehenden / hat der Rath die Weiße im D. Walde der Stode Vnderfassen siedet verheuret / darvon ein Rath noch jährlich Weißgeld zuheben hat / vnnnd in der Stadtregeister bringet.

94 Quamquam antequam locatio t dominiū non probat. c. inter. 6. in fin. de fid. instr. ibi. per instrumenta vero locationis nec est utique probata proprietas. & post ibi. cum ad probationem rei propriæ non sufficiat locatio: tamen possessionem probat. d. c. inter. verb. nec ad plenum possessio. Bart. & Dd. l. 2. C. de acq. poss. l. qui universas. §. quod per colonū. n. 1. 2. 3. ubi Dd. communiter post gl. verb. colonum. Menoch. remed. retinen. 3. à n. 570. usq. ad 588. Panorm. c. cum à nobis. n. 4. de prescript.

95 probata t fructuum vel pensionum seu locarii perceptione. Job. Ign. l. necessarios. §. non alias. verb. novissime. n. 130. ad Syllan. Zuchard. l. fin. n. 433. C. de edic. divi Adria tollen. unde

96 t dominium præsumitur. l. 2. ubi Bald. n. 4. C. de probat. & præsumptivè probatur. d. l. 2. l. 4. & passim. C. de probat. l. Titia. de solut. Bald. l. at qui natura. §. cum me. n. 1. de negot. gest. Bart. n. 4. & Dd. l. quidam. de condit. instut. Socin. sen. n. 18. Jun. n. 124. l. 1. de acq. poss. l. naturaliter. §. 1. n. 31. eod. tit. Mazol. consil. 4. huius. n. 72. & 105. quæ

97 præsumptiva t probatio maximè in his antiquis sufficit. Bart. l. Celsus. n. 22. de usucap. lanfr. c. quoniam. 11. verb. testium. n. 96. de probat. &

98 libri t civitatum probant. l. census. de probat. Bald. Salicet. l. exemplo. C. eod. tit. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. §. quod in libro. per tot Mont. fin. regn. cap. 62. & cap. 64.

Am Vierzehenden / hat ein Rath das Pfen-

den t darin/ quæ est nota domini. §. fere. vers. potest à Domino prohiberi. Inst. de rer. divis. l.

injuriarum. 13. §. 1. de injur. l. quamvis. 40. vers. in agro suo. ad L. Aquil. Bart. l. hoc amplius. §. de bis.

n. 3. de dam. infec. Cepolla de jure pasc. cap. 9. n. 30. Spec. de act. §. 1. n. 59. aut saltem possessionis.

And. Geyl. lib. de pignorat. cap. 1. cap. 3. n. 1. 2. 3. 4. 5. cum seq. & obs. 8. n. 2. 7. 8. præsertim jure t Sa-

xonico Landr. lib. 1. art. 47. lib. 2. art. 46. & art. 27. Quod etiam de exactione t acpercep-

100 101 tione reliquarum pensionationum, collectionum, censuum, gabellarum statuendum est. Mont. fin. reg. cap. 78. n. 30. 31. Menoch. remed.

retinen. 3. n. 582. Socin. consil. 187. lib. 2. Lanfr. c. quoniam. 11. verb. testium. n. 96. de probat. Bald.

consil. 161. proponebatur. n. 3. vol. 3. & l. 1. in fin. C. de serv. fugit. Alex. consil. 78. videretur. n. 4.

vol. 6. cons. 53. visis. n. 2. vol. 5. gl. verb. pro consul. Bart. & Dd. l. 1. §. quod si nemo. Quod cu-

jusq. univers. Bart. n. 18. ubi Angel. Imola & cō-

muniter Dd. in l. 4. §. actor. de re jud. Spec. de ex-

sent. §. sequitur. n. 5. Felin. c. cum dilecta. n. 20. de rescript. gl. l. 1. lit. D. Landr. lib. 1. art. 28.

Wiss Fünffzehende hat ein Rath mit ihrer Bürgerschaft Anno 1408. wegen dieses Wal-

des Ordnung gemacht / das niemand daraus so wenig als andern Stadthöltern einig Holz/one

verwilligung des Rathes/ holen solte/ quæ ordina-

102 tiones t & statuta probant superiori ta-

tem, dominium, possessionem & jurisdictionem statuentium in eo loco. Bald. l. liberto.

n. 3. C. de oper. lib. & l. 2. n. 54. C. de servit. tot. tit. de decr. ab ord. fac. & t. ff. Quod cujusq. univers. ubi

Bart. & Scriben. Montan. tract. fin. regund. c. 52. n. 5. & 6. Et quod t universitatis præsu-

103 matur ille locus, in quo jurisdictionem exercet, probatur à Mont. in tract. fin. reg. c. 78. n. 4. 32. 33. Alb. consil. 62. n. 18. Socin. consil. 187. n. 9. 10.

vol. 2. And. Barbart. consil. 17. clar. vol. 2. & custodiam loci habet. Guid. Pap. quæst. 193. pro

quo. l. si ita. 17. de usu & habitat. l. in nomine ibi. fines provincie servant. C. de off. præfec. præ-

tor. Alex. consil. 88. quoniam in fin. vol. 5.

Am Sechzehenden hat sich jederman siedet/ vnd also vber gedoppelter verzehrungs Zeit / in

derselben verbiethung acquiescirt, der massen dz noch innerhalb 30. Jahren nit allein die Ampt-

leute des Fürstlichen Hauses L. sondern der L. andesfürst Herzog P. hochseligen Bedechmüß/

vmb nachgebung Bawholz zu abgebrandten Höfen im Ampt L. an den Rath geschrieben be-

gehret vnd angehalten. Per t talem autè pro-

104 hibitionem, in qua omnes, etiam pars ad-

versa, supra 30. 40. annos acquievit, acquiritur jus, dato quod ante nō cōpetiisset. Bald.

Cast. Salic. & Dd. l. 2. l. per agrum. 11. l. præfes. 6. C. de servitut. Jas. l. quò minus. n. 30. 31. ff. de fluminib. per l. si quis diuturna si serv. vend. l. bas autè de serv. urb. prædior. gl. & Dd. l. qui lumini-

bns.

bus. eod. tit. Abbas c. Abbate Sancti Sylvani. n. 4. 5. de off. delegat. & consil. 113. in questione qua vertitur. vol. 1. & c. fin. de restit. spol. c. significante.

1. not. de appell. c. fin. in fin. de rest. spol. Cepoll. de vit. urban. pradior. cap. 50. de furno. quest. 3. n. 2. c. in seqq. Schurff. consil. 1. cum vivent. n. 27. & passim. cent. 3. conf. 69. presens. n. 20. cent. 1. late Roland. à Valle consil. 22. quod magnificus. à n. 22. usq. ad fin. lib. 2. Cyn. & Legist. l. 2. C. qua sit longa cons. Balb. in trac. prescript. 4. p. 5. partis princ. quest. 1. ubi dicit esse communem. & Jacobin. in invest. verb. & cum molendinis. n. 3. cum seqq. Borer. decis. 135. in fin. 136. circa fin. Ripa. c. cum ecclesia. n. 50. de caus. poss.

105 Zum siebenzehenden da der Rath nur den bloßsen usum, vnd nicht eigenthumbs Berechtigtheit in diesem Wald / sondern der Landesfürst gehabt hette / würde der Herzog den Rath vmb Bawholz nicht angelanget / sondern vor sich iure sui domini dessen sich erholet haben / ex l. in re. C. Mandat. l. 2. ubi Bald. & Dd. de his qui sunt sui vel alien. jur. Cepolla de servit. rust. pradior. c. 9. de jure pasc. n. 40. Non tñ. prohibetur dominus uti suo fundo quamvis alteri usum ejus & servitutem conce. l. 1. preses. 6. ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de servitut. 7. as. l. quominus n. 29. de sum. Cepolla de serv. urb. pradior. c. 20. n. 7. & de serv. rust. pradior. cap. 9. de jur. pascend. n. 40. & passim.

106 Vors achtzehende gehöret anhero die theorica, quod aliquem tñ locum esse de districtu alicujus communitatis, eoq; non tantum confinia, sed etiam dominium & possessio probetur ex ejusmodi antiquissimo instrumento & privilegio. gl. c. si Papa. verb. probata. de privileg. in 6. Panorm. c. cum olim. ubi gl. verb. instrumenta. de censib. & c. super eodem n. 3. de paroch. Abbas. Felin. & Dd. c. cum causam. de probat. Andr. Barbat. consil. 17. praelare. consil. 6. vol. 2. & c. ex literis in fin. de probat. Guido Pap. consil. 88. n. 2. Corn. consil. 333. capio. n. 9. vol. 1. Socin. consil. 65. n. 7. conf. 86. consil. 166. vol. 1. Jason. consil. 81. n. 2. vers. solum restat. & consil. 114. n. 5. vol. 1. Dec. consil. 42. n. 7. & 8. conf. 428. n. 4. vol. 3. Cravet. consil. 54. queritur. n. 11. vol. 1. & in tract. de antiq. temp. p. 1 in princ. n. 7. Paris de Puteo c. quia in materia. de finib. feud. Bald. Salicet. Alex. 7. as. l. cum aliquis C. de jure deliber. 7. as. rep. l. admonendi. n. 244. de jure juran. Socin. consil. 187. n. 5. vol. 2. Montan. fin. regund. c. 60. n. 23. 4. & c. 61. n. 3. 4. cap. 66. n. 10. cujusmodi tñ est istud privilegium ante 100. annos datum, communem dicit Alex. & Dd. l. cum aliquis. C. de jure deliber. Mont. fin. reg. cap. 70. Cravet. de antiq. temp. in princ. n. 6. cum seqq. Decis. Tholof. 439. Alex. consil. 7. viso. in fin. vol. 1. conf. 83. viso. n. 9. vol. 3. consil. 104. n. 8. 9. vol. 7. sonderlich diffals / da der gebrauch vnd Befiz des Rathes darauf erfolget / vnd sie sieder dis Dols Offt solches privilegii vor das ihre

gehalten / innengehabet / genossen vnd gebrauchte haben.

108 Nam etiam tñ minus solenne instrumentum dominium & jus probat, quando secundum illius tenorem deinceps ita fuit possessum & observatum, Bald. consil. 400. super. in princ. lib. 4. conf. 402. queritur. in fin. lib. 5. Roman. consil. 122. dubitatur. Jason. consil. 161. col. 4. in princ. lib. 2. Cravet. consil. 277. in hac causa. n. 2. & consil. 101. nobilis. n. 3. & 4. cum pluribus ibi allegatis. Nec tñ opus est observantia prescripta, sed sufficit, quod longo tempore sic fuerit observatum. Cast. consil. 347. quia circa donationem in fin. lib. 1. Aretin. consil. 11. col. 3. vers. sed tamen ex superabundanti. Socin. consil. 112. circa fin. vers. sed certe possumus dicere. lib. 1. Corn. consil. 188. in fine. lib. 4. Dec. c. cum M. n. 6. 7. de constit. consil. 156. in fin. Cravet. d. consil. 101. nobilis. n. 4. vers. quod requiritur prescriptio in tali observantia. Est enim observantia interpretativa, in qua prescriptio non requiritur &c. Quamto magis igitur hic illud dicendum est, ubi senatus à tempore privilegii fuit in tñ possessione immemoriali, l. 3. §. ductus aque. de aq. quotid. l. 1. 2. de aq. plurv. arcen. hoc est, per centum & decem annos atque amplius. Roland. à Valle consil. 22. quod magnificus n. 26. lib. 2. per Cyn. l. 2. quest. 10. C. de servitutib. Cepolla de jure pascen. cap. 9. de servit. rust. pradior. n. 24. cum seqq. Privilegia tñ vero & jus illinc 110 queritum non tantum instrumento privilegii probatur, c. porro. 6. de privileg. sed etiam possessione & usu secuto, Bald. l. si solennib. 7. n. 1. 2. C. de fide instr. praesertim immemoriali, Afflic. decis. 139. Ant. Gab. Roman. lib. 5. de prescript. conclus. 1. n. 70. c. per tuas de probat.

Vnd weil zum neunzehenden aus allen ange deuteten actibus, vund ohne zweiffel auch andern / ab zunemen ist / das ein E. Rath sieder der Fürstlichen concessio, im Jahr 1292. geschehen / se vund allwege diesen Walde für ihren gerühiglichen gebrauchte haben / so entsethet daraus eine versährung vndendlicher zeit / c. 1. ubi Franc. & Dd. de prescript. in 6. c. super. 26. §. praterea. de verbor. significat. Alex. consil. 6. viso themate circa fin. vol. 1. Rolan. à Valle d. consil. 22. quod magnificus n. 26. lib. 2. Montan. fin. reg. c. 77. n. 7.

112 Zu welcher erfüllung gnug ist / das tñ die beambten darumb gewußt haben / Montan. tract. fin. reg. cap. 77. n. 7. 8. cum ibi allegat. communem dicit Balbus, de prescript. 4. quest. 2. partis in 5. p. principal. & 3. quest. princ. quest. 2. n. 8. & quest. 4. n. 4. 2. p. 5. partis princ. Loffred. consil. 40. n. 49. late Ant. Gab. Rom. de prescript. lib. 5. conclus. 1. n. 6. Pap. de confess. verb. plenam. n. 15. wicivol tñ auch nicht zuvermueten / das die Fürsten / so in der nehe gessen / vund Oberherren der Stadt / darumb

datum nicht solten gewußt haben / per ea quæ cumulat Rober. Marant. l. is potest. n. 295. 296. 267. cum multis seqq. de acq. hered. per l. si ita. §. fin. de fund. instruct. l. si cui. §. 1. ubi Bart. de accusat. l. si vicinus ubi Bald. C. de nup. n. 4. 5.

114 Jedoch ist darvon nicht zu disputiren, sintemal in t̄ selcher verjährung scientia & patientia domini seu adversarii nicht nothwendig / ut hanc communem statuit Ant. Gab. Rom. lib. 5. de præscript. conclus. 1. n. 59. gl. verb. memoriam. l. hoc jure §. ductus aquæ. ff. de aqua quorid. & astiva. Montan. tract. fin. reg. cap. 77. n. 7. ex Francis. Balb. de præscript. 2. p. in 5. p. principal. quæst. 2. & 2. p. 3. partis princ. quæst. 6. & 2. 4. partis princ. quæst. 1. n. 12. Jo. Monach. c. 1. n. 23. de præscript. Jo. Ant. Alex. consil. 21. n. 6. Dec. cons. 271. n. 3. Paris. consil. 111. n. 53. cons. 27. n. 34. & n. 83. vol. 1. & c. cum nobis. n. 5. c. accedentes. n. 15. de præscript. Tiraq. de nobilitate cap. 14. n. 4. Et dato, quod scientia t̄ adversarii esset necessaria, non tamen dubium foret, quin ex tanta temporis diuturnitate præsumeretur & probaretur. Anton. Gab. Rom. lib. 5. d. conclus. 1. de præscript. n. 60. per Salicet. l. auctoritate. in fin. C. Unde vi Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. materia. n. 131. Loffred. consil. 40. n. 50. Alex. consil. 14. col. pen. vers. præterea præsupponitur. vol. 5. Calderin. consil. 15. in princ. de præbend. Dec. consil. 185. in fin. Rationem affert Montan. tract. fin. regund. cap. 77. n. 7. quia non stat in terminis propriæ præscriptionis, sed habet vim legis, cōstituti & privilegii, per d. l. hoc jure. §. ductus aqua. de aq. quorid. & est. c. super. §. 1. de verb. signif. quod fusissimè prosequitur & exponit Ant. Gab. Rom. præall. loc. de præscript. lib. 5. conclus. 1. ubi n. 1. 2. dicit quod habeat vim privilegii à principe obtenti. per glossam, d. c. super §. 1. verb. non extat. de verbor. significationib. Bald. Afflic. & feudist. in princ. c. 1. Quæ sint regal. Iser. §. præterea Ducatus n. 16. de prohib. feud. alienat. per Frideric. & in consil. reg. n. 2. Afflic. in prælud. d. consil. quæst. 2. & rubr. de hom. non tenen. n. 10. & de off. reproh. n. 2. & de præscript. c. quadragenalem n. 3. Panorm. c. cum nobis. n. 4. de præscript. Dec. consil. 368. n. 1. 2. cons. 85. n. 2. cons. 271. n. 3. cons. 496. n. 5. 6. Bertach. de gabell. quæst. 7. n. 26. Mant. consil. 38. n. 10. Grammat. voto 12. n. 9. Paris. consil. 111. n. 33. & 49. vol. 1. Maria. jun. consil. 76. n. 54. & 92. vol. 1. consil. 49. n. 23. eod. vol. Gratius consil. 61. n. 20. vol. 1. Loffred. consil. 40. n. 48. Bertrand. consil. 128. n. 3. vol. 2. Gozad. consil. 8. n. 37. Chass. cons. 34. n. 7. & consil. 66. n. 51. & cōsequenter habet hæc t̄ præscriptio vim justitituli. Ant. Gab. Rom. d. conclus. 1. lib. 5. de præscript. n. 44. cum infinitis penè ibi illegatis adeo ut inde etiam titulus præsumatur, ut ibid. Gab. Rom. n. 45. atq; probetur ut ibid. n. 46. adeo ut ne quidem allegari titulum, nedum probari tum sit opus,

Anton. Gab. Rom. ibid. n. 47. Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. n. 48. Balb. de præscript. 2. partis 3. p. princ. quæst. 6. n. 28. Afflic. decis. 324. n. 6. Chass. cons. 34. n. 7. Card. Zab. consil. 118. n. 14. Bertrand. cons. 69. in fin. vol. 3. Loffred. consil. 40. n. 38. Gozad. consil. 8. n. 37. habet t̄ etiam immemorialis illa possessio vim constituti, Jo. Monach. c. 2. n. 4. de præbend. & cap. 1. n. 6. ubi Probus n. 22. de præscript. in 6. Iser. c. 1. verb. flumina. n. 7. Quæ sint regal. cum aliis quæ cumulat Ant. Gab. Rom. de præscript. lib. 5. conclus. 1. n. 62. & ibidem n. 63. subjungit, quod huc admodum pertinere videtur, scilicet per t̄ talem possessionem immemorialem & præscriptionem acquiri dominium directum, Bald. c. cum causam n. 4. 5. de probat. & l. traditionibus ubi etiam Alex. Jaf. Dec. n. 11. ac communiter Riminal. Claud. & Dd. C. de pact. Jason. §. omnium. n. 72. de actio. Dec. cons. 496. n. 5. Chass. cons. 66. n. 51. quia habet t̄ ea præscriptio vim legis, Ant. Gab. Rom. ibid. de præscript. lib. 5. conclus. 1. n. 65. Paris. consil. 111. n. 50. vol. 1. Ludovic. Gozad. consil. 8. n. 37. Francis. Balb. de præscript. 2. p. 3. partis princ. quæst. 6. n. 25. Card. cons. 118. n. 121. quæ lex t̄ dominium adjicit, l. 3. de usucap. & pro t̄ veritate habetur talis possessio, Ant. Gab. Rom. ibid. n. 67. & habet t̄ vim pacti, idem ibidem n. 69. servitutis t̄ ibidem n. 68. instrumenti t̄ publici ibid. n. 70. cum pluribus ibi cumulat. Quomodo t̄ vero probari debeat prosequitur ibid. a n. 74. usq; ad fin. gl. Franc. Gemin. c. 1. de præscript. in 6. Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. & §. materia. Montan. fin. reg. cap. 77. n. 13. 14. 15. Anton. Cass. decis. 192. in causa. Paris. cons. 104. n. 123. 124. vol. 1. And. Geyl. obs. 66. n. 8. 9. cum seqq.

Dies zwanzigste bringet solches mit die inclusive dictio PRAETER. Dan nach dem die Fürsten die vorgehende Stück zugeteilt haben / jure civitatis folget darauff also: Præter ista nemus quod dicitur D. cūp. ad usus tantum reponimus civitatis. Dictio enim PRAETER ISTA scilicet ante nominata & donata (referens t̄ enim continet relatum, l. 5. §. 1. de re jud. l. asse. de hered. instir. Sebast. Med. reg. 10. relatum per tot) includit t̄ & adjungit iis quæ hic in oratione nominante, l. si tutor. ubi Bart. & Dd. de tutel. & ru. distrab. & in l. 1. de pignorat. actio. l. nam quod l. quidem §. fin. de penu legat. l. Sejo. §. uxori. de an. legat. ubi Bart. Oldrad. consil. 49. maximè t̄ quando (pro ut nostro casu) oratio præcedens non est negativa, sed affirmativa & cōcedens, Bald. l. si ita legatū. in princ. de legat. 1. l. cum ita. de dote prælegat. Card. Zab. & Canonist. cle. 1. de sum. Trinitat. cle. 1. §. pen. de heret. cle. 3. in princ. de pgnitent. & remiss. Bart. Bald. Salicet. l. action. C. transact. Felin. c. literas. in fin. de præsumpt. Franc. dretin. l. si pater. de vulg. & pupill. Sum ein und zwanzigsten erzwinget solches das de-

- 130 monstrativum I S T A quæ, † copulat sequentia præcedentibus, & se ad præcedentia refert, l. isti 8. ff. de eo quod met. caus. & de-
- 131 monstrativum † non tam ad oculum & demonstrationem corporalem pertinet, l. nemo. de hered. instit. l. si ita stipulatus fuero hanc summam. de V.O. quam ad intellectum seu demonstrationem intellectualem, Bart. l. i. n. 17. & 18. de pecul. per l. Marius. §. duobus. de legat. 2. l. hæc actio. de calum. l. i. §. hæc actio. de his qui de jec. l. hæc actio. de eden. l. i. de serv. rust. prædior. Et quotidie dicitur in practica teste Nicolao Evearardo quo nomine seu respectu aliquid dicatur vel fiat, l. si pater. §. qui duos de adopt. l. servum qui in eo. ff. pro soc. l. emancipatum. §. ult. de Senator. l. cum aliquis. C. de jure de lib. c. conquestus. ubi gl. & Dd. de usur. Ita Everar. loc. cit. de tanquam seu respectu in princ. vers. Hinc quotidie dicimus in practica inspiciendum esse, quo nomine aliquid fiat, &c. cum multis ibi per eum allegatis, quibus addi potest, Bald. l. i. in fin. C. de reb. cred.
- An zwey vnd zwanzigsten thut darzu die cōmunis opinio, das allwegeder D. Walde vor der Stadt eigenthumb gehalten worden / auch von dem Landesfürsten vnd Beayhten selbst / daher Jb. Fr. Gn. Anno 1483. das zus lignandi zubehueff des Hauses L. von Rath / als Grundherren / erhalten / alda auch dis Holz ihr /
- 132 der Stadt gemeinet worden / quod † denotat eorum proprietatem, l. solum 50. §. meum. de rei vend. l. quintus. §. argento. §. cui legatum. de auro & argent. legat. l. sicuti. §. dist. ant. si ser. vend. l. si servus. de legat. 3. l. rem. l. pupillus. in fin. de verb. signif. l. certum. §. sed et si fundum. de confess. ubi Bart. n. 1. nec † tantum utile sed plenum & omnimodum dominum, Rossfred. in lib. l. cum quarebatur. n. 7. per l. 7. §. in locum. de religio. & sumpt. fun. l. si minor. de evict. l. i. si ager. vel figal.
- Sohat auch der Landesfürst noch innerhalb 30. Jaren vmb Bawholz zur Nothdurfft abgebrandten Höfen im Aempt L. beyrn Rath angehalten.
- 134 Communis † n. opinio in antiquis dominium probat & appertinentias. And. Geil obf. 62. n. 10. lib. 2. ibi. per vulgi opinionem & judicium circumcolentium, Bald. consil. 420. per tot. p. 1. cons. 468. vol. 3. Guid. Pap. decis. 193. Spec. de probat. §. 1. Felin. & Canonist. c. cum causam 13. de probat. Est autem communis
- 135 † opinio fama publica & existimatio hominum de aliqua re, Bart. l. de minore. §. plurimum. n. 7. de questio. Montan. tract. fin. regund. cap. 55. n. 2. quæ † communis opinio seu fama, de qua glossa, c. super. eo. ubi Panorm. n. 3. de eo qui cognov. consang. uxor. Ant. Gab. Rom. lib. 5. de præscript. conclus. 1. n. 78. etiam dominium in antiquissimis probat, Socin. consil. 187. n. 1. vol. 2. Montan. tract. fin. reg. cap. 41. n. 4. & cap. 55. n. 14. 16. & cap. 66. n. 20. Andr. Barbat. c. ex

literis. in fi. de probat. etiam † villarum & aliarum rerum similium, Montan. d. cap. 55. n. 11. & Barb. præalt. loc. per gl. c. veniens. i. verb. illorum. de testib. Socin. consil. 86. n. 2. vol. 1. & cons. 187. n. 5. de aq. plu. arcen. gl. c. cum olim. verb. instrumentis. de censib. Bald. l. cum quis. C. de jure de lib. Cassad. decis. 3. de probat. n. 2. Boer. decis. 42. n. 32. p. 1. nec † solum confines probat, Mont. 137
fin. reg. cap. 55. n. 10. Guido Pap. quæst. 193. Hypp. de Mars. l. de minore. §. plurimum. n. 55. de questio. Hieron. Grat. res. 1380. n. 11. vol. 1. Canonist. communiter. c. veniens. de testib. sed etiam jurisdictionem & dominium ab antiquo, Montan. fin. reg. cap. 66. n. 10. Stephan. Bertran. consil. 17. n. 5. vol. 3. Alex. cons. 208. viso. n. 12. 13. 14. vol. 2. cons. 83. viso. n. 8. 9. vol. 3. consil. 150. in causa n. 9. vol. 6. Nam in † his, quæ memoriam 139
hominum excedunt, fama plenè probat, Hostiens. & Panorm. n. 6. c. inter dilectos. de fide instrum. Corn. consil. 30. n. 5. vol. 1. cons. 35. circa n. 22. vol. 1. Spec. de probat. §. nunc dicamus. in fin. Alex. Jason. n. 5. & Dd. l. cum aliquis. C. de jure de lib. Ant. Gab. Rom. lib. 5. de præscript. conclus. 1. n. 76. 77. Aretin. consil. 42. n. 2. Roman. consil. 324. n. 5. Socin. consil. 89. n. 5. cons. 86. n. 2. vol. 1. cons. 166. n. 12. & 28. consil. 187. n. 18. vol. 2. Cepolla consil. 38. n. 10. Curt. sen. cons. 70. n. 16. Bertran. consil. 260. n. 7. vol. 4. Carol. Ruin. consil. 103. n. 16. vol. 1. cons. 44. n. 15. 17. cons. 92. n. 3. consil. 151. n. 2. consil. 173. n. 2. vol. 4. Paris. cons. 27. n. 19. cons. 104. n. 20. vol. 1. consil. 4. n. 8. vol. 4. Jason. consil. 114. n. 5. vol. 1. cons. 65. n. 1. vol. 3. Gratus consil. 18. n. 4. vol. 1. Barthol. Gass. cons. 54. n. 25. Alciat. reg. 2. præsumpt. 3. Cravet. consil. 54. n. 10. vol. 1. & de antiq. temp. p. 1. §. viso de fama. Dec. c. dilecti. n. 18. de appellat. c. veniens. n. 11. de fide instr. consil. 42. n. 10. cons. 428. n. 3. vol. 3. ubi refert ita communiter tenere Doctores, & Mont. tract. fin. reg. cap. 55. n. 14. ubi n. 15. subdit, quod in his, quæ difficilis sunt probationis, fama plenè probet, Dec. consil. 652. Cum † autem excedentia hominum 140
memoriam sint difficilimæ probationis, l. si arbiter. de probat. c. cum causam. 13. ubi Canonist. eod. tit. concludit ibid. cap. 55. n. 16. quod † in 141
antiquis hominum memoriam excedentibus, ut quæ centum annorum memoriam superat, fama plenè probet, Socin. reg. 144. fama n. 7. decis. Tholos. 389. hæc conclusione per tot. Hypp. d. Marsil. l. de minore. §. plurimum. n. 67. de quest. late Ant. Gab. Rö. lib. 1. de testib. conclus. 1. n. 12. & per tot. & lib. 5. de præscript. conclus. 1. n. 75. 76. 77. Joan. Andr. Abbas & Canonist. c. licet. ex quadâ de testib. Bald. & Legista. l. conventicula. C. de episc. & cler. & l. si arbiter. de probat. Alex. consil. 187. in fin. vol. 2. Dec. consil. 121. n. 8. Innocent. & Canonist. c. quid sit novale. c. veniens de verb. signif. gl. c. 1. verb. memoria de præscript. lib. 6. Cravet. late de antiq. temp. dicens & adstruens communè hanc esse omnium sententiam, p. 1. sec. ampliatur. n. 8. & §. viso

so de fama. n. 22. & §. viso in hac prima parte v. 2. 3. 218. & 219. cum pluribus ibi adductis: ad idem Montan. fin. reg. cap. 66. n. 10. ubi probat, famam † & communem opinionem nō solum probare fines, sed etiam dominium. per Steph. Bertran. consil. 171. n. 5. vol. 3. & quod dominium † nemoris per usum immemorialem etiam privatorum civium universitati quærat, probat Cepoll. de serv. rust. prad. t. 9. de jure pascendi. n. 26.

RESOLUTIO RATIONUM DUBIDANDI IN I. QUÆSTIONE.

144 **S**Agegen nun/ erslich/ nicht thut die Vermuetung der Rechte/ s̄ntemal die † gemeine Vermuetung/ so vor den Landesfürsten sein mag/ durch die special v̄nnd sonderliche/ die vor dem Rath/ ist/ außgeschlossen wird/ Cagnol. l. in toto 81. n. 1. de reg. jur. Alex. consil. 76. in causa. n. 4. 5. lib. 2. Schurff. in terminis quasi consil. 26. diligenter n. 1. 2. 3. cent. 1.

145 **D**ann weil † diß Holz innerhalb der Stadt Grenze v̄nnd scheide/ gebiet v̄nnd Gericht liegt/ ist vielmehr Vermuetlich/ das es mehr der Stadt/ dann dem Landesfürsten zugehöre/ Montan. tract. fin. reg. cap. 88. n. 1. 2. cap. 89. n. 3. 4. Paris. consil. 27. in presenti. n. 13. vol. 1. consil. 4. n. 1. vol. 4. cū aliis quam pluribus superius in rationibus decidendi ad hoc allegatis.

146 **Z**udem gilt solche † gemeine Vermuetung fürnemlich quoad jurisdictionem, v̄nnd nicht so viel den Eygenthum der Väter betrifft/ late Montan. tract. fin. reg. cap. 96. n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. usq. ad fin. Host. & Canonist. c. nimis de iure iuran. per l. incolam. ad municipal. Spec. de feud. §. quoniam vers. 14. n. 28. Montan. praeall. loc. n. 9. per l. bene à Zenone. §. sed sancimus C. de quadrienn. prescript. l. de precatio ad L. Rhod. de iact. c. futuram 12. q. 1. Castr. consil. 61. videtur. n. 2. vol. 2. Fab. de Montan. tract. empt. in 3. quæst. princ. vers. 11. n. 7. Montan. tract. fin. reg. cap. 15. n. 12. Curt. jun. consil. 158. n. 22.

Vnd wann gleich solche Vermuetung quoad dominium wirken sol/ würde sie nicht allein durch die special excludiret, als oben bewehret/ quibus addatur Montan. tract. fin. cap. 30. n. 9. & 10. Bald. & Canonist. c. cum olim. de prescript. Alex. ad Bart. l. si convenerit. §. si nuda de pignoratit. actio. sondern auch durch den hellen Beweis/ so aus vielgedachter alten concession, versährung/ actis dominii & possessionis städtlich genommen v̄nnd dargesthan werden können/ quæ probationes † presumptionem omnem excludunt. l. siue C. de probat. c. quia c. pen. c. ult. de presumpt. l. pen. de integ. rest. In † claris enim non est locus conjecturis. l. continuis. §. cum ita de verb. o-

bligat. & cessare debent cavillationes advocatorum. Cravet. consil. 4. presupponitur. n. 21. cum ibi alleg. Wie wol ein E. Rath/ als besitzer † ab antiquo, mit der beweisung dißfalls nicht zu beladen/ §. commodum. Instit. de interdict. ubi Aug. Fab. & Dd. l. ult. C. de rei vindicat. §. omnium cum §. seq. Instit. de actionib. Alciat. reg. 2. presumpt. 1. n. 2. l. si de possessione ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de probationib.

Zum andern kan das Wort: ad usum † sueglicher pro dominio aut censuali usu dominii, dann pro servitute gedeutet werden/ l. censurio iii. de verb. signif. l. cum in testam. de aur. & argent. legat. Cepolla de servit. in princ. cap. 5. n. 3. cum in † dubio servitus non presumatur l. altius C. de servitut. sed magis libertas. l. si priusquam. ubi Jason. n. 40. cum seqq. de oper. nov. nunciat. Alciat. de presumpt. reg. 2. presumpt. 1. n. 2. maxime rerum, quia † non possunt in servitute nasci sicut homines, Ferrar. in for. conf. verb. plenam. n. 2. Bald. & Dd. l. libertas de stat. hom. & alioqui verba † secundum subjectam materiam accipienda, l. si olei. C. de locat. & conduct. l. si uno. ff. eod. l. insulam de prescript. verb. quam regulam esse generalem & in omni materia valere monstrat Cagnolus, l. semper. 9. n. 17. de reg. jur. Subjectum autem hoc & contractus, prout verba † docent, quibus standum, l. cum precibus. C. de probat. l. non figura. de actio. non est servitus sed donatio. Intel- liguntur in contahentes † pangere contractum quem nominant. Tirag. de retract. lig. §. 30. gl. 1. n. 7. & in fine retract. convent. n. 123. Nominata autem in instrumento est donatio, quam & omnia verba, clausula & sententia prædicant. Tale † igitur debet esse subjectum quale prædicatur. l. 1. §. 1. de pos. Iser. & Fendist. c. 1. §. 1. de natur. feud. Bartol. l. stipulatio ista habere. §. bi qui n. 1. de V. O. Abbas c. cum dilectus. n. 52. de ord. cognit. gl. verb. nequirvissent. c. inter. 6. de fide instr. Cravet. consil. 301. n. 5. conf. 25. n. 30. Verba † igitur instrumenti dant formam & esse conventioni. Bald. l. quoties n. 4. C. de suis & legit. l. non figura. de actio. nec aliud intelligitur actum † quā scriptura est expressum. l. ult. ubi Bald. & Salicet. C. de adiec. fals. causa. Bald. consil. 189. creditor. n. 3. vol. 2. sed sumenda ea † species contractus quā verba monstrant. Socin. consil. 19. ad sit. n. 7. vol. 1. per l. 1. §. cum in verbis. de legat. 2. l. non aliter. de legat. 3. Frustra † de servitutibus igitur hic objicitur, ubi tale subjectum non datur. l. 1. §. item illud ad SC. Syllan. M- noch. remed. recuperan. 9. n. 161.

Vnd weil dieser Waldt cum P. ad usus civitatis reponirt, wil folgen/ dz wie P. dadurch der Stadt v̄nnd Bürgerschaft eigen erbgut worden/ das es mit dem Wald/ ob vim copula, sein andere

anderemeinung haben kan / wie oben weitläufftiger erkläret.

Welches den auch die antecedentia & sequentia erzwingen / darinnen alle specificirte Stück dem Rath zugeignet / Mont. fin. reg. cap. 93. n. 2. cum seqq. ubi probat, intermedias terras esse ejus, cujus sint fines. per l. sub conditione de hered. instit. l. Existimo. de her. instit. l. talis scriptura. in fin. de legat. 1. Bart. l. Celsus. n. 21. de usucap. Alciat. reg. 2. præsumpt. 22. & consil. 187. n. 18. vol. 2. Cast. l. tria. n. 3. de servit. rust. pradior. Felin. c. inter. 6. n. 12. de fide instr. Barbat. consil. 37. scribitur. n. 2. vol. 2.

Dadurch dann auch die dritte einrede gleichsam abgelehnet / den mit der concession des gemes / mus die Übergabe des eigenthums / davon gehandelt / verstanden werden / Proprius namque domini finis est usus. Schurf. consil. 69. n. 25. consil. 50. visis. n. 1. cent. 1. Bart. l. si quis & differentia. n. 4. de acq. poss. ubi Alex. n. 6. Aretin. n. 7. secundum quem finem verba sunt interpretanda atque etiam improprianda. l. emptor. §. Lucius de pac. l. 1. ubi Bald. l. si olei. C. Locat. Roman. consil. 88. & 211. Aretin. consil. 163. in fin. Alex. consil. 37. ad fin. vol. 3. consil. 35. in fin. lib. 4. consil. 138. n. 3. 4. vol. 5. Angel. consil. 284. exorta. in fine. l. quibus. §. dominus. ubi Socin. n. 4. de cond. & demonstrat. l. generaliter. de instit. & substit. l. fundus qui. de fund. instruct. Socin. consil. 52. n. 1. vol. 1. Sig. consil. 107. n. 22. in fin. Mantica de conjectur. ult. volunt. lib. 3. tit. 5. n. 4. 5. ut verba secundum subjectam materiam capiantur. Cag. l. semper 9. n. 17. de reg. jur. Ullus enim significatio varia est, & in donatis vel concessis (quæ est materia nostra) significat utilitatem rei. l. censer. de verb. signific. l. cum in testam. de aur. & argent. legat. Angel. l. ex facto. 2. de her. instit. Cepoll. de serv. urb. cap. 5. n. 3. 4.

Und ist alhie de non præsumenda donatione nicht zu disputiren, sintemal dieselbige in Fürsten gegen den Unterthanen leichtlich vermuetet wird / l. beneficium. 3. de constit. princip. ubi Jason. & Dd. c. 1. ubi Canonist. de donat. Jason. in prælud. feud. n. 12. cum ibi alleg. auch ausdrücklich in dem privilegio besündlich / in fine privilegii verb. donare decrevimus, & post verb. Ut a hac tanta liberalitatis donatio. ut dubitari non debeat, quin hæc donatio substit. l. 1. l. Aquilius & passim. de donat. Jason. in usib. feud. n. 13. 14. Et intelligitur fieri concessio de toto jure concedentis. Cepoll. de serv. rust. præd. cap. 9. n. 7. Bart. l. prædia. C. de locat. prædior. civil. lib. 11. Barbat. consil. 36. sapientem. n. 7. vol. 2. Mont. fin. reg. cap. 95. n. 4. 5. & 10. l. si dominus. §. fin. de legat. 1. l. Titia testam. §. Lucius. de legat. 2. l. qui tabernas. de contrab. empt. cum aliis quæ Cepolla d. cap. 9. allegat. ut in casu tam claro alius contractus, minus onero-

sus, præsumii non debeat, sed standum sit voluntati domini, dominium suum transferre volentis. §. per traditionem. verb. ex causa donationis. cum seqq. Inst. de rer. divis. præsertim principis. Jason in usib. feud. n. 15. per l. donationes quas. C. de donat. inter. vir. & uxor. Rolan. à Valle consil. 50. n. 23. vol. 3. 8.

So verbindet der Verfahren concession, privilegium und contract jetzigen regierenden Fürsten an der observantiam, und zuhaltung dessen / was J. J. G. Vorfahren der Stadt geschenkt haben / c. 1. de probat. Rolan. à Valle consil. 45. n. 8. 12. 13. lib. 3. Bald. & Dd. l. digna. vox. in fine c. de legib. fürnemlich ob bene merita, sicut hic est expressum in privilegio, quod ideo transit in vim contractus, ut revocari non possit. Rolan. à Valle consil. 25. n. 36. 37. & consil. 13. n. 24. lib. 3. consil. 76. n. 15. 19. vol. 2. Tirag. l. si unquam. verb. donatione. n. 11. cum multis seqq. C. de revocan. donat. quia non est propriè donatio sed permutatio. Rolan. à Valle consil. 13. n. 30. lib. 3. tex. l. Aquilius. ibi non meram esse donationem. de donat. l. sed et si. §. consuluit. de petit. hered. cum aliis quæ cumulat. Tirag. præall. loc. n. 11. & privilegium universitati, ob bene merita sua à Principe concessum, transit in beneficium, & perdit nomen privilegii, lateque venit interpretandum. Roland. à Valle consil. 13. n. 44. lib. 3. nec potest princeps concessa ob bene merita revocare, quoniam juri ex contractu seu jure gentium quæsito princeps derogare nequit. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. 1. circa primam. n. 16. & ideo non potest revocare jus, ex sua concessione vel privilegio quod in contractum transivit, alteri quæ situm. Cravet. ibid. n. 54. 55. per Bald. & Dd. l. qui se patris. C. Unde lib. Cast. consil. 209. visis. in fine. consil. 317. viso. ad fin. lib. 1. consil. 200. visa. in fin. lib. 2. Bald. consil. 439. amplius. n. 5. 6. lib. 3. consil. 300. n. 1. 2. lib. 5. Angel. & Pd. l. Antiochensium. de privileg. cred. Alex. consil. 155. in fin. lib. 6. Jason. consil. 56. circa fin. lib. 1. ad idem Cravet. consil. 185. n. 7. consil. 135 n. 5. & 7.

Die vierde gegenrede hette wol stat / wann man alhie in materia servitutis were / aber die ist nicht vermuthlich / wie oben beweiset / so mag auch dieser Handel sueglich außserhalb seinen terminis, & subjecto donationis, nicht gezogen werden / & sic usus importat hic utilitatem & usum rei propriæ, non servitutem. Cepolla in princ. cap. 5. de secund. specie servit. mixta de servit. usus n. 3. cum seqq. per l. censer. (rectius allegasset l. malum. 242. §. structuram. ult. ubi Rebuff. in fin.) de verb. signif. l. cum in testamento. de aur. & argent. l. ex facto. 2. de hered. instit. per l. sed si non ita. c. in quibus caus. pig. sac. contrab.

so de fama. n. 22. & §. viso in hac prima parte v. 2. 3. 218. & 219. cum pluribus ibi adductis: ad idem Montan. fin. reg. cap. 66. n. 10. ubi probat, famam † & communem opinionem nō solum probare fines, sed etiam dominium. per Steph. Bertran. consil. 171. n. 5. vol. 3. & quod dominium † nemoris per usum immemorialem etiam privatorum civium universitati quærat, probat Cepoll. de serv. rust. prad. c. 9. de jure pascendi. n. 26.

RESOLUTIO RATIONUM DUBIDANDI IN I. QUÆSTIONE.

144 **S**agegen nun/ erstlich/ nicht thut die Vermuetung der Rechte/ siutemal die † gemeine Vermuetung/ so vor den Landesfürsten sein mag/ durch die special vnnnd sonderliche/ die vor dem Rath ist/ aufgeschloffen wird/ Cagnol. l. in toto 81. n. 1. de reg. jur. Alex. consil. 76. in causa. n. 4. 5. lib. 2. Schurff. in terminis quasi consil. 26. diligenter n. 2. 3. cent. 1.

145 **D**ann weil † diß Holz innerhalb der Stadt Brenge vnnnd scheide/ gebiet vnnnd Gericht liegt/ ist vielmehr vermuetlich/ das es mehr der Stadt/ dann dem Landesfürsten zugehöre/ Montan. tract. fin. reg. cap. 88. n. 1. 2. cap. 89. n. 3. 4. Paris. consil. 27. in presenti. n. 13. vol. 1. consil. 4. n. 1. vol. 4. cū aliis quam pluribus superius in rationibus decidendi ad hoc allegatis.

146 **Z**u dem gilt solche † gemeine Vermuetung fürnemlich quoad jurisdictionem, vnd nicht so viel den Eygenthum der Bäter betrifft/ late Montan. tract. fin. reg. cap. 96. n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. usq. ad fin. Host. & Canonist. c. nimis de jure iuran. per l. incolam. ad municipal. Spec. de feud. §. quoniam vers. 14. n. 28. Montan. pr. all. loc. n. 9. per l. bene à Zenone. §. sed sancimus C. de quadrienn. prescript. l. de precatio ad L. Rhod. de jact. c. futuram 12. q. 1. Castr. consil. 61. videtur. n. 2. vol. 2. Fab. de Montan. tract. empt. in 3. quæst. princ. vers. n. n. 7. Montan. tract. fin. reg. cap. 15. n. 12. Curt. jun. consil. 158. n. 22.

Vnd wann gleich solche Vermuetung quoad dominium wirken sol/ würde sie nicht allein durch die special excludiret, als oben bewehret/ quibus addatur Montan. tract. fin. cap. 30. n. 9. & 10. Bald. & Canonist. c. cum olim. de prescript. Alex. ad Bart. l. si condenerit. §. si nuda de pignorat. action. sondern auch durch den hellen Beweiß/ so aus vielgedachter alten concession, verjährung/ actis dominii & possessionis statelich genommen vnd dargethan werden können/ quæ probationes † præsumptionem omnem excludunt. l. siue C. de probat. c. quia c. pen. c. ult. de præsumpt. l. pen. de integ. rest.

147 **I**n † claris enim non est locus conjecturis. l. continuis. §. cum ita de verb. obligat. & cessare debent cavillationes advocatorum. Cravet. consil. 4. præsupponitur. n. 21. cum ibi alleg.

149 **W**ie wol ein E. Rath/ als besiget † ab antiquo, mit der beweißung diß fals nicht zu beladen/ §. commodum. Instit. de interdict. ubi Aug. Fab. & Dd. l. ult. C. de rei vendicat. §. omnium cum §. seq. Inst. de actionib. Alciat. reg. 2. præsumpt. 1. n. 2. l. si de possessione ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de probationib.

Zum andern kan das Wort: ad usum † füglich pro dominio aut censuali usu domini, dann pro servitute gedeutet werden/ l. censurio in. de verb. signif. l. cum in testam. de aur. & argent. legat. Cepolla de servit. in princ. cap. 5. n. 3. cum in † dubio servitus non præsumatur l. altius C. de servitut. sed magis libertas. l. si priusquam. ubi Jason. n. 40. cum seqq. de oper. nov. nunciat. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 1. n. 2. maximè rerum, quia † non possunt in servitute nasci sicut homines, Ferrar. in for. conf. verb. plenam. n. 2. Bald. & Dd. l. libertas de stat. hom. & alioqui verba † secundum subjectam materiam accipienda, l. si olei. C. de locat. & conduct. l. si uno. ff. eod. l. insulam de prescript. verb. quam regulam esse generalem & in omni materia valere monstrat Cagnolus, l. semper. 9. n. 17. de reg. jur. Subjectum autem hoc & contractus, prout verba † docent, quibus standum, l. cum precibus. C. de probat. l. non figura de actio. non est servitus sed donatio. Intelligentur in contrahentes † pangere contractum quem nominant. Tirag. de retract. lig. §. 30. gl. 1. n. 7. & in fine retract. convent. n. 123. Nominata autem in instrumento est donatio, quam & omnia verba, clausula & sententia prædicant. Tale † igitur debet esse subjectum quale prædicatur. l. 1. §. 1. de pos. Ifer. & Feudist. c. 1. §. 1. de natur. feud. Bartol. l. stipulatio ista habere. §. bi qui n. 1. de P. O. Abbas c. cum dilectus. n. 52. de ord. cognit. gl. verb. nequivissent. c. inter. 6. de fide instr. Cravet. consil. 301. n. 5. consil. 25. n. 30. Verba † igitur instrumenti dant formam & esse conventioni. Bald. l. quoties n. 4. C. de suis & legit. l. non figura de actio. nec aliud intelligitur actum † quā scriptura est expressum. l. ult. ubi Bald. & Salicet. C. de adjec. fals. causa. Bald. consil. 189. creditor. n. 3. vol. 2. sed sumenda ea † species contractus quam verba monstrant. Socin. consil. 19. ad sit. n. 7. vol. 1. per l. 1. §. cum in verbis. de legat. 2. l. non aliter. de legat. 3. Frustra † de servitutibus igitur hic obijcitur, ubi tale subjectum non datur. l. 1. §. item illud ad SC. Syllan. Menoch. remed. recuperan. 9. n. 161.

Vnd weil dieser Waldt cum P. ad usus civitatis reponirt, wil folgen/ dz wie P. dadurch der Stadt vnd Bürgerschaft eigen erbt worden/ das es mit dem Wald/ ob vim copulæ, kein andere

andere meinung haben kan / wie oben weitläufftiger erkläret.

Welches den auch die antecedentia & sequentia erzwingen / darinnen alle specificirte Stück dem Rath zugeignet / Mont. fin. reg. cap.

161 93. n. 2. cum seqq. ubi probat, intermedias terras esse ejus, cujus sint fines. per l. sub conditione de hared. instit. l. existimo. de her. instit. l. talis scriptura. in fin. de legat. 1. Bart. l. Celsus. n. 21. de usucap. Alciat. reg. 2. præsumpt. 22. & consil. 187. n. 18. vol. 2. Cast. l. tria. n. 3. de servit. rust. pradior. Felin. c. inter. 6. n. 12. de fide instr. Barbat. consil. 37. scribitur. n. 2. vol. 2.

Dadurch dann auch die dritte einrede gleichsam abgelehnet / den mit der concession des gemein / mus die Übergabe des eigenthums / davon gehandelt / verstanden werden / Proprius namque domini finis est usus. Schurf. consil. 69. n. 25. consil. 50. visis. n. 1. cent. 1. Bart. l. si quis & differentia. n. 4. de acq. poss. ubi Alex. n. 6. Aretin. n. 7. secundum quem finem verba sunt interpretanda atque etiam impropianda. l. emptor. §. Lucius de pac. l. 1. ubi Bald. l. si olei. C. Locat. Roman. consil. 88. & 211. Aretin. consil. 163. in fin. Alex. consil. 37. ad fin. vol. 3. consil. 35. in fin. lib. 4. consil. 138. n. 3. 4. vol. 5. Angel. consil. 284. exorta. in fine. l. quibus. §. dominus. ubi Socin. n. 4. de cond. & demonstrat. l. generaliter. de instit. & substit. l. fundus qui. de fund. instruct. Socin. consil. 52. n. 1. vol. 1. Sig. consil. 107. n. 22. in fin. Mantica de conjectur. ult. volunt. lib. 3. tit. 5. n. 4. 5. ut verba secundum subjectam materiam capiantur. Cag. l. semper 9. n. 17. de reg. jur. Ufus enim significatio varia est, & in donatis vel concessis (quæ est materia nostra) significat utilitatem rei. l. censer. de verb. signific. l. cum in testam. de aur. & argent. legat. Angel. l. ex facto. 2. de her. instit. Cepoll. de serv. urb. cap. 5. n. 3. 4.

Und ist alhie de non præsumenda donatione nicht zu disputiren, sintemal dieselbige in Fürsten gegen den Unterthanen leichtlich vermuetet wird / l. beneficium. 3. de constit. princip. ubi Jason. & Dd. c. 1. ubi Canonist. de donat. Jason. in pralud. feud. n. 12. cum ibi alleg. auch ausdrücklich in dem privilegio befindlich / in fine privilegii verb. donare decrevimus, & post verb. Ut a hac tanta liberalitatis donatio. ut dubitari non debeat, quin hæc donatio substit. l. 1. l. Aquilius & passim. de donat. Jason. in usib. feud. n. 13. 14. Et intelligitur fieri concessio de toto jure concedentis. Cepoll. de serv. rust. præd. cap. 9. n. 7. Bart. l. prædia. C. de locat. prædior. civil. lib. 11. Barbat. consil. 36. sapientem. n. 7. vol. 2. Mont. fin. reg. cap. 95. n. 4. 5. & 10. l. si dominus. §. fin. de legat. 1. l. Titia testam. §. Lucius. de legat. 2. l. qui tabernas. de contrah. empt. cum aliis quæ Cepolla d. cap. 9. allegat. ut in casu tam claro alius contractus, minus onero-

sus, præsumii non debeat, sed standum sit voluntati domini, dominium suum transferre volentis. §. per traditionem. verb. ex causa donationis. cum seqq. Inst. de rer. divis. præsertim principis. Jason in usib. feud. n. 15. per l. donationes quas. C. de donat. inter. vir. & uxor. Rolan. à Valle consil. 50. n. 23. vol. 3. 8.

So verbindet der Verfahren concessio, 169 privilegium und contract jetzigen regierenden Fürsten an der observantiam, und zuhaltung dessen / was J. J. G. Vorfahren der Stadt geschencket haben / c. 1. de probat. Rolan. à Valle consil. 45. n. 8. 12. 13. lib. 3. Bald. & Dd. l. digna. vox. in fine c. de legib. fürnemlich ob bene merita, sicut hic est expressum in privilegio, quod ideo transit in vim contractus, ut re- 170 vocari non possit. Rolan. à Valle consil. 25. n. 36. 37. & consil. 13. n. 24. lib. 3. consil. 76. n. 15. 19. vol. 2. Tiraq. l. si unquam. verb. donatione. n. 11. cum multis seqq. C. de revocan. donat. quia non est 171 propriè donatio sed permutatio. Rolan. à Valle consil. 13. n. 30. lib. 3. tex. l. Aquilius. ibi non meram esse donationem. de donat. l. sed etsi. §. consuluit. de petit. hared. cum aliis quæ cumulat. Tiraq. præall. loc. n. 11. & privilegium trans- 172 litati, ob bene merita sua à Principe concessum, transit in beneficium, & perdit nomen privilegii, lateque venit interpretandum. Roland. à Valle consil. 13. n. 44. lib. 3. nec potest princeps concessa ob bene merita revocare, quoniam juri ex contractu seu jure 173 gentium quæsito princeps derogare nequit. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. 1. circa primam. n. 16. & ideo non potest revocare jus, ex sua concessione vel privilegio quod in contractum transivit, alteri quæsitum. Cravet. ibid. n. 54. 55. per Bald. & Dd. l. qui se patris. C. Vnde lib. Cast. consil. 209. visis. in fine. consil. 317. viso. ad fin. lib. 1. consil. 200. visa. in fin. lib. 2. Bald. consil. 439. amplius. n. 5. 6. lib. 3. consil. 300. n. 1. 2. lib. 5. Angel. & Pd. l. Antiochensium. de privileg. cred. Alex. consil. 155. in fin. lib. 6. Jason. consil. 56. circa fin. lib. 1. ad idem Cravet. consil. 185. n. 7. consil. 135 n. 5. & 7.

Die vierde gegenrede hette wol stat / wann man alhie in materia servitutis were / aber die ist nicht vermuthlich / wie oben bewehet / so mag auch dieser Handel sueglich ausserhalb seinen terminis, & subjecto donationis, nicht gezogen werden / & sic usus importat hic utilita- 174 tem & usum rei propriæ, non servitutem. Cepolla in princ. cap. 5. de secund. specie servit. mixta de servit. usus n. 3. cum seqq. per l. censer. (rectius allegasset l. malum. 242. §. structuram. ult. ubi Rebuff. in fin.) de verb. signif. l. cum intestamento. de aur. & argent. l. ex facto. 2. de hared. instit. per l. sed si non in aucta. C. in quibus caus. pig. tac. contrah.

Vffs Zünffte / die dictio TANTUM restrictiva & exclusiva ist alhie / in donatione, vor den Rath zu deuten / juxta cap. cum dilecti. 6. de donat. Der gestalt vnd also / das diese Wort : ad usus tantum reponimus civitatis, &c. den Verstande haben / das allein zu der Stadt / vnnnd nicht anderer Nothdurfft vnnnd usus dieser Walde solte reponire vnnnd gehalten werden / welcher Verstande † der Eysen-
 175 schaffe / der Wort vnnnd subjectæ donationi ganz gemeß ist / ut merito reliquis sit interpretationibus præferenda. Cag. n. 6. 7. 8. 9. 17. & passim. l. semper. 9. de reg. jur. l. quoties. 98. eod. tit. l. quoties. 12. de reb. dub. Cravet. in terminis donationis consil. 15. n. 9. p. 1. & consil. 118. n. 12. cons. 52. n. 2. cons. 202. n. 16. cons. 135. n. 36. cons. l. 5. n. 15. nimirum ut pro sit hæc concessio illis, quibus prodesse & benefacere principes voluerunt, non aliis. Cravet. d. consil. 5. n. 15. neque vitietur donatio. Cravet. cons. 135. n. 38.

Zum Sechsten / was für Deutung das Wort Reponimus habe / geben die nehest vorgehende Wort: cum sylvis & omni utilitate dictæ civitati apponimus eo jure, quod Stadtrecht dicitur in vulgari, Item die folgende Wort : proprietatis etiam harum villarum, &c. dilectis dictæ civitatis habitatoribus donare decrevimus.
 176 Verba † n. juxta subjectam materiam accipienda. l. insulam de præscript. verb. l. si uno.
 177 Locat. & ex † præcedentibus ac sequentibus interpretanda. l. si servum. §. fin. ubi Jaf. n. 3. de legat. 3. & idem Jaf. l. pacta novissima. n. 5. C. de pact. l. quoties ubi gl. C. fam. ereis. Franciscus Mant. de conjectur. lib. 6. tit. 13. n. 23. 4. 5.

Darumb das mittel Wort reponimus keinen andern Verstande diffals haben kan / dann das nehest vorgehende apponimus vnd folgendes: donare decrevimus. † Media enim ab extremis regulantur & interpretationem accipiunt. Eberar. loc. leg. 117. in princ. & † verba, quæ multiplicem habere possunt intellectum & sensum, accipi debent pro significato præcedentium & sequentium. l. qui fideiabus. in princ. l. si servus plurium. §. ult. ubi Jaf. n. 3. de legat. 1. l. centum. ubi Bartol. n. 27. de vulg. substit. l. legatorum petitio. §. ult. in fin. ubi Baldus & Dd. de legat. 2. Bald. & Imol. l. cum in testamento. §. ult. de hered. instit. l. quamvis. C. de fideicom. l. quoties. C. fam. heredis. Corn. consil. 97. n. 18. cons. 203. n. 7. vol. 1. cons. 87. n. 23. consil. 124. n. 21. consil. 152. n. 22. vol. 2. consil. 202. n. 7. in fin. cons. 230. n. 6. & 7. vol. 3. consil. 291. n. 6. vol. 4. Socin. sen. l. 1. n. 1. de reb. dub. quam etiam opinionem dicit communem, & se-

quitur Paris. consil. 73. n. 48. cons. 80. n. 29. consil. 86. n. 55. cum seqq. vol. 2. Socin. Jun. consil. 51. n. 9. cons. 65. n. 10. vol. 4. una † namque pars scripturæ declarat alteram. Roman. consil. 438. n. 18. Bald. & Angel. l. utrum. de petit. hered. Dec. consil. 15. n. 3. Gozadin. consil. 64. n. 11. consil. 89. n. 6. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 6. tit. 13. n. 4. 5. & verba, quæ plures habere possunt significationes, accipi debent secundum materiam subjectam, quæ hic est donatio, pro ut multis confirmat Cagnolus l. semper. 9. n. 17. de reg. jur. tex. l. insulam de præscript. verb. l. si olei. C. de locat. l. si uno. ff. eod.

Vffs siebende / ist die dispositio dieses Holzes / von der vorigen folgenden / gar nicht abge- sondert / Derowegen wie die andere stück in vor vnd nachgehenden Worten vnnnd Klauseln von den Fürsten der Stadt vbergeben / also hat es mit diesem Walde kein andere reinung / wie oben bewehet / vnd zeigen die erste wort dieses Puncts: Præter ista scilicet ante donata. Nam dictio † illa præter includit sequentia præcedentibus. Bart. & Dd. l. 1. de pig. actio. l. nam quod liquido. §. fin. de pen. legat. Welches noch klärer der damit vbergebene P. aufweist / Sic enim sonant verba hujus concessionis: Præter ista nemus quod dicitur D. cum P. ad usus tantum reponimus civitatis.

Nun ist aber der P. dardurch der Stadt pro- per gut worden / vnnnd vnder den Bürgern Ver- erbet / Concessio † a. declaratur ex usu sub- secuto. Cravet. consil. 612. n. 3. vers. & in con- cessione superioris &c.

Darumb mag es mit dem D. Walde keinen andern Verstande haben / quia connexa † non sunt dividenda. Bald. c. cum omnes n. 6. de constit. ut nec continentia. l. nulli. n. C. de judic. sed ejusdem omnino juris censenda. Monta. fin. reg. cap. 79. per l. cum quibus. de usufrucap. quod & natura copulæ † CUM requirit, ut omnia copulata in omnibus æquo jure convenire debeant. l. si heredes plures de condit. instit. Jaf. l. drous. n. 24. de re judica. l. ea tamen adjectio. ubi gl. Bart. & Dd. de legat. 3. Et † CUM (quæ particula hic ponitur) esse dictionem copulativam & implicativam, ac denotare par & simile jus tradunt Glossa & Dd. l. negat. de mortuo infer. l. consensu. de actio. Bald. in rubr. C. de inductor. actio. & in l. cum quidam in fin. ac ponitur † augmentativè non taxativè. i. si cui omnes in princ. l. si ancilla cum liberis de legat. 1. ac principaliter copulat, sic ut æquo parique jure copulata per dictionem CUM censeantur. l. si quis inquilin. §. si ita. l. si ancilla. de legat. 1. Bart. Bald. & Dd. l. 3. C. si peder. appell. Bart. l. 1. ff. eod. tit. Ang. & Imol. l. fin. de

de pub. judic. Bart. & Dd. l. Gallus. §. quidam recte. de lib. & postb.

Die achte einrede ist wider den hellen klaren Beschluß der Rechtsverständigen / die da einmütig dahin schließen / quod † concessio, in qua non fit mentio feudi, pro vera concessione, & plena donatione, non autem pro feudali debet haberi, & sit interpretanda. Rolan. à Valle consil. 1. num. 26. consil. 85. num. 18. 19. 22. 23. 29. 30. 37. 55. lib. 4. in primis si verba contractus, ut hic, donationi congruant. idem Rolan. à Valle consil. 8. num. 3. vol. 1. & in terminis, quod concessio facta à principe de pratis, terris, sylvis non probet bona feudalia. Roland. consil. 32. num. 12. & 14. vol. 2. sed potius judicari debeat vera donatio quam concessio feudi. Roland. à Valle consil. 50. num. 18. 31. & num. 33. vol. 3. ad idem Augustus Berous consil. 158.

188 num. 20. consil. 65. lib. 1. ac quod verba † concedere, donare & similia innuunt concessionem factam pleno jure, etiam quoad directum dominium, confirmat consil. 67. num. 21. ubi etiam num. 24. consequenter probat, non esse nec videri debere concessionem feudalem, consil. 65. num. 15. sed potissimum 19. lib. 1. addens num. 20. rationem,

189 quoniam talia † verba latissimè, contra principem pro donatariis, sunt interpretanda, etiam si privilegium esset à principe concessum, idem Aug. Berous consil. 66. num. 8. vol. 1. ut donatio plena potius quam feudalis, auralia utilis Domini concessio censi debeat, ut ibi prosequitur num. 24. & 30.

190 præsertim † quoties, ut hic, verbum Donationis aut simile, geminatum est, & aliquoties repetitum. Berous consil. 152. num. 11. lib. 2. licet aliqua verba possent inferre concessionem feudalem. Berous ibidem

191 num. 13. & 18. subjungit, nedum † in casu claro, sed etiam dubio, interpretandam esse concessionem allodiale, non feudalem. §. inter filiam. si de feud. defunc. Jaf. l. si priusquam. num. 49. cum seqq. de oper. nov. nunciat. maximè quando pro majori parte signa & verba concessionis arguunt esse donationem, ut ibidem num. 19. fufius exequitur. & consil. 110. num. 69. lib. 2. consil. 82. num. 10. lib. 1. potissimum quando ob merita, præcedentia (sicut hic est expressum.) concessio est facta. Aug. Berous consil. 152. n. 10. lib. 2.

Verhalten hat man dieß falsch / der Erben nicht gedencken sollen / sintemal die † Städte nicht sterben / noch Erben verlaßten / l. an usufructus. 65. de usufruct. & casum † aratri expectare. 193 (de quo in l. si usufructus. 21. Quib. mod. usufr. amittat) inhumanum fuerit, nec

jura contractuum id patiuntur. l. inter. §. sacrum de v. o. quamquam ne tum quidem heredem habent, ut horum tali casu mentionem facere profus alienum & absurdum fuerit.

Die neunde Einrede hat nit stat in concessionen vnd vbergaben. Nam concessio † facta 194 de contentis, in certo loco vel intra certos fines, omnia comprehendit & includit, quæ concedens ibi habuit. Paris. consil. 27. num. 14. vol. 1. & consil. 8. n. 6. eod. vol. 1. quod supra in rationibus decidendi fufius est declaratum, & ex Montano de finib. regund. atque aliis comprobatum est.

II. QVÆSTIONIS RATIO DUBITANDI

Wo da andern Frage möchte einen Zweifel machen / daß noch in 30. Jahren, wegen der abgebrannten Leuten / im Ampt L. die Herrschafft vmb Bawholts anagsucht / welches gar nicht von nöthen gewesen were / wann krafft der concession N. f. gn. dessen berechnung gewesen. Unde ex † observantia & 195 opinione secuta declaratur non aliam fuisse concessionem contrahentium opinionem. Cravet. consil. 612. n. 3.

So ist dis auch eine servitus juris lignandi. l. plenum 12. verb. lignis ad usum quotidianum. l. drusus. 23. de usu & habit. quasi propria Duci ad usum castril. & sic in realem servitutem concessa. Cyn. l. ult. n. 3. C. de præscrip. long. temp. Bart. l. 1. n. 2. de servit. per l. Lucius. 37. l. pecoris. de serv. rust. prædior. l. Metla. 14. §. 2. de aliment. legat. gl. l. 1. verb. computanda. de servit. rust. prædior. ex l. qui aliena. §. uno. de negot. gest. l. 2. 3. 4. 5. 6. de servit. rust. §. ibi. Cast. Angel. dicens esse communem. §. ult. Inst. de servitutib. l. 1. §. pen. C. de aqua quotid. Servitutes † autem odiose sunt, nec extendendæ vel ampliandæ. l. altius. C. de servit. sed potius restringendæ. l. si crij. p. ff. eod. tit.

RATIO DECIDENDI

II. QVÆSTIONIS.

Wer wie dem / lauten die Wort in gemein & generaliter, Dartho hebben vns die von D. thogesecht / vnd die Freyheit gegeben / dar wy tho ewigen inden op vnfers Schloß L. behuff so viel Holtz vth ihren Walde haben vnd hollen sollen laten / als vns dartho nohte were / höher sollen noch die vnferre ohne ihren willen / dar nicht inne fahren oder haben.

Diese constitutio servitutis lignandi in alieno (ut merito servitus iudicari debeat. d. l. 2. 3. cum seq. de servitut. rust. l. divus. l. plenit. de usu & habitat. cui t̄ enim servitutis congruit definitio. Bart. & Dd. l. 1. de servit. & definitum. l. 1. §. 1. ubi Bart. & Dd. in princ. de dol. mal. l. omnis. de reg. jur. Rolan. à Valle trac. de jur. dot. quest. 5. in princ. Jurdenalis à costa

198 *forti sit. Inst. de obligat. nam t̄ convertibilia sunt. gl. Dec. Cag. & Dd. l. omnis. de reg. jur. E. de bar. loc. 3. à definit. in princ.) ist̄ weder vff Brenn oder Bauholz gerichtet noch specificirt, sondern lautet in gemein: op vrsers Schloß L. behüß so viel Holz auß ihren Walde haven und holten sollu lateu/ als vns dariso noht were.*

200 *Daher wird solche t̄ Dienßbarkeit respectu prædii servientis, vnd Freyhait/ wie es genant wird/ quoad prædium dominans müssen in gemein determinirt werden: nach behüß vnd nohte des Hauses L. es sey zu Brenn oder Bauholz. Bart. Castren. & Dd. l. pecoris. l. Lucius. de servit. rust. prædior. Bald. rub. C. de usufr. Ang. d. §. ult. Inst. de servitut. C. polla eod. cap. 2. de serv. real. n. 6. & de serv. rust. prædior. cap. 4. & de aqua duc. n. 4. 5. & cap. 7. de servit. aqua haustus. Fab. §. aquæ. n. 2. 3. 4. 5. 6. Inst. de allio. l. si cui. g. de servit. l. ergo. 5. in fin. vers. quatenus ad eum ipsum fundum opus sit. l.*

201 *certo qui. 13. §. 1. de serv. rust. præd. Verba t̄ enim generalia generaliter intelligi debent. Craver. consil. 133. n. 1. conf. 3. n. 1. conf. 333. n. 5. Bald. consil. 191. lib. 1. nec restringi t̄ dispositio generalis debet nulla restringitur ratione apparente. Bald. consil. 49. lib. 4. Craver. consil. 84. n. 14. consil. 133. n. 6. & 8. & promissio t̄*

202 *generalis generaliter præjudicat. l. ult. C. de promiss. dot. Bald. l. pactum. 3. quest. 17. C. de collas. & consil. 176. in fine. lib. 4. ac t̄ imputandum est ei, qui generaliter absq; distinctione concessit. Bart. Bald. Jas. & Dd. l. sub prætextu specierum. l. si de certis. C. de transac. l. qui Romæ. §. duo. ubi Angel. de V. O. Alex. consil. 11. n. 12. lib. 1. etiam t̄ in strictis. Jas. & Dd. l. 1. de V. O. l. fin. Quod cum eo qui in alien. potest.*

203 *Sed & t̄ verba indefinitè prolata sunt generaliter accipienda. gl. ult. l. fin. C. de bar. vend. ubi glossa extendit hoc ad verba contrahentium, & quod etiam in servitutibus indefinita æquipolleat universali. tex. l. qui edificium. 21. de serv. urb. prædior. Bart. l. si necessarias. 8. §. si annua. de pig. act. ubi gl. verb. his verbis. maxime cum ratio diversitatis inter unum & alterum casum dari non possit.*

204 *Dyn. c. nemo potest. 6. n. 7. de reg. jur. in 6. Mant. de consuet. lib. 3. tit. 4. Sed & pactio t̄ servitutis obscura contra constituentem, qui legem apertius dicere potuit, est extendenda. l. si arborem. 16. §. hac lex. de servit. urb. prædior.*

205 *net malè probat hoc. l. arboribus. 17. ff. de usufruc. in princ. ib. arboribus usuram usq; ad usum villæ. & vers. materiam tamen ipsam succidere, quantum ad villæ refectio-*

206 *nem satis. & post. aliudvè quid ædificio necessarium sumere potest.*

207 *REFUTATIO QUESTIONUM DUBITANDI IN II. QVÆSTIONE.*

208 *Aggen nichts thuet das ansuchen vor Darne verbrandte Leute/ dann solche schwer in der Freyhait nicht vergönnet noch zugelassen/ sondern allein zur behüß vnd noch des Hauses L. Darumb billich vmb solche abhauerung angeuchet/ Daher vnser meining gestetet wird/ quod servitutes t̄ sint odiosæ, nec ultra quam actum aut conventum extendendæ. l. servitutes. 19. §. pen. de serv. urb. prædior. l. ergo 5. cum 8. seqq. & passim. de serv. rust. prædior. Actus t̄ enim qui aguntur, etiam in servitutibus, ultra eorum intentionem operari non debent. C. polla de serv. rust. prædior. cap. 9. de iure pascendi. n. 27. ad idem Clav. in consil. Burg. rub. 4. §. 16. in fin.*

209 *III. QVÆSTIONIS CONIECTIO.*

210 *Als der Kafft vnd Stadt mit dem Lant desfürsten als potentiore in communione publicidem bedencken hat/ seind die gute Leute nicht zuverdencken/ quia communio t̄ plura affectu incommoda. l. 2. C. quan. & quibus quarta pars. l. si non sortem. 26. §. si vicinum. 4. de condic. indeb. Hermo. datus l. 4. §. Cato. n. 154. & 437. de V. O. per l. si quis aliam. 46. de solut. l. cum ejusdem. 34. l. quod si solut. 31. §. si plures. 4. de adul. edic. Paulus de pico l. in quartam. 91. n. 140. 143. ad l. falcid. l. qui neg. 8. §. ult. verb. difficultas communionis. de reb. cor. & in terminis servitutis. tex. l. in re. vers. propter immensas contentiones. de serv. urb. prædior. l. cum pater. 77. §. dulcissimis 20. de legat. 2. Alonia. fin. reg. cap. 25. nec potentioribus t̄ pares esse possumus. l. 2. de alien. jud. mutat. caus. præsertim superioribus, qui sunt onerosi, & t̄ quali per alluvionem latenter ad se omne jus trahunt. Geminia. n. 2. & 4. c. 1. de off. ord.*

211 *Daher mag niemand gezwungen werden in gemeinschaft zu bleiben. Ideoque nullus t̄ in communione manere cogitur. l. ult. C. Com. dividum. Corn. consil. 326. n. 19. vol. 1. conf. 24. n. 14. vol. 2. conf. 48. n. 3. vol. 3. ne quidem ex communione perpetua. l. nulla. 71. ff. Prosof. Corn. consil. 48. n. 2. vol. 3.*

212 *Es ist aber zu bezagen/ das dieser Fall vor eine gemeinschaft oder communio nicht wird angesehen werden/ sondern vor eine Dienßbarkeit vnd*

net malè probat hoc. l. arboribus. 17. ff. de usufruc. in princ. ib. arboribus usuram usq; ad usum villæ. & vers. materiam tamen ipsam succidere, quantum ad villæ refectio-

REFUTATIO QUESTIONUM DUBITANDI IN II. QVÆSTIONE.

Aggen nichts thuet das ansuchen vor Darne verbrandte Leute/ dann solche schwer in der Freyhait nicht vergönnet noch zugelassen/ sondern allein zur behüß vnd noch des Hauses L. Darumb billich vmb solche abhauerung angeuchet/ Daher vnser meining gestetet wird/ quod servitutes t̄ sint odiosæ, nec ultra quam actum aut conventum extendendæ. l. servitutes. 19. §. pen. de serv. urb. prædior. l. ergo 5. cum 8. seqq. & passim. de serv. rust. prædior. Actus t̄ enim qui aguntur, etiam in servitutibus, ultra eorum intentionem operari non debent. C. polla de serv. rust. prædior. cap. 9. de iure pascendi. n. 27. ad idem Clav. in consil. Burg. rub. 4. §. 16. in fin.

III. QVÆSTIONIS CONIECTIO.

Als der Kafft vnd Stadt mit dem Lant desfürsten als potentiore in communione publicidem bedencken hat/ seind die gute Leute nicht zuverdencken/ quia communio t̄ plura affectu incommoda. l. 2. C. quan. & quibus quarta pars. l. si non sortem. 26. §. si vicinum. 4. de condic. indeb. Hermo. datus l. 4. §. Cato. n. 154. & 437. de V. O. per l. si quis aliam. 46. de solut. l. cum ejusdem. 34. l. quod si solut. 31. §. si plures. 4. de adul. edic. Paulus de pico l. in quartam. 91. n. 140. 143. ad l. falcid. l. qui neg. 8. §. ult. verb. difficultas communionis. de reb. cor. & in terminis servitutis. tex. l. in re. vers. propter immensas contentiones. de serv. urb. prædior. l. cum pater. 77. §. dulcissimis 20. de legat. 2. Alonia. fin. reg. cap. 25. nec potentioribus t̄ pares esse possumus. l. 2. de alien. jud. mutat. caus. præsertim superioribus, qui sunt onerosi, & t̄ quali per alluvionem latenter ad se omne jus trahunt. Geminia. n. 2. & 4. c. 1. de off. ord.

Daher mag niemand gezwungen werden in gemeinschaft zu bleiben. Ideoque nullus t̄ in communione manere cogitur. l. ult. C. Com. dividum. Corn. consil. 326. n. 19. vol. 1. conf. 24. n. 14. vol. 2. conf. 48. n. 3. vol. 3. ne quidem ex communione perpetua. l. nulla. 71. ff. Prosof. Corn. consil. 48. n. 2. vol. 3.

Es ist aber zu bezagen/ das dieser Fall vor eine gemeinschaft oder communio nicht wird angesehen werden/ sondern vor eine Dienßbarkeit vnd

vnd freyheit/ zur behüß des Hauses L. dem Fürsten zu unterstehen gefallen freygelassen/vnd demwegen der Stadt solche bewilligung vnd nachlassung zuhalten schuldig. l. *praes. & tot. tit. C. de servitutib. acff. eod. ex l. ficut. 5. C. de obliq. & actio.*

Jedoch möchte zum vertrag helfen die gemeine noth der Stadt/ so zu behüß des Ziegelofens vnd sonst nicht ermbgehen kan/ dahin zu arbeiten/ damit das Holz numehr geheget werden müge.

214 Multa t̄ namque permittuntur ob necessitatem publicam, maximè contra communes juris regulas, l. 1. de off. ejus cui mand.

215 *juris. Necessitas t̄ non habet legem. Cag. l. que propter necessitatem. in princ. de reg. jur. Tirag. de retrac. lig. §. 26. verb. non potest. n. 18. & de pænis. causa 23. num. 4. l. 2. §. in eadem ad L. Rhod. de jae. Philip. Port. consil. 3. n. 48. conf. 118.*

216 n. 6. Paris. consil. 32. n. 12. vol. 2. Et de t̄ quacunq. dispoſitione generali intelligitur exclusus necessitatis casus. Cravet. consil. 6.

217 n. 91. Imo t̄ ob ejusmodi communem necessitatem a lege receditur & recedi potest. Philip. Port. consil. 3. n. 48. conf. 16. n. 2. conf. 19. n. 88. conf. 38. n. 22. & 34. conf. 163. n. 18. Nam

218 t̄ casus necessitatis legi adequatur, *auth. novissimè. vers. nisi ex necessitate. C. de administ. tutor. & licito facit contractus, qui aliàs illiciti essent. Petrus Gerar. fung. 100. verb. necessitas. n. 24. 25. Guido Papa decr. 156. alias. decis. Tholoz. 256. Jaf. n. 2. in 4. limitat. post Alb. Angel. Roman. l. principalibus. Si cert. petat.*

Welcher gestalt aber vnd wie weit man mit dem Fürsten sich einlassen soll/ müssen die umstehende Zeit/ Ort/ vnd andere gelegenheit geben.

Wann man N. f. gu. mit Gelde abfinden/ vnd das gezönnete Holzrecht gleichsam wider

kauffen / oder doch vmb ein Jährlich Geld oder Holz Zins erlangen könnte / were es wol der nöthigste weg.

Dann daß man ein stück des Waldes N. f. an. einkneimen sol/ ist nicht zurahen angesehen dardurch die alte Grenze/ Markt vnd Graben möchten verdrückt werden/ welches t̄ nicht rath- 219 samb noch rechtmäßig. *Montan. fin. reg. cap. 21. n. 1. l. in finalibus. ff. fin. regundor. l. 2. ubi gl. C. eod. tit. & finium t̄ variatio variat res earumque dominia. l. 3. C. fin. reg. Montan. eod. trac. cap. 22. n. 1. 2. Paris de Piteo c. in probatione. n. 3. de finib. feud. per l. 1. ubi Bart. C. finium ex plurib. Afflic. decis. 23. n. 1. Paris. consil. 104. n. 25. vol. 1. Alex. consil. 69. in princ. vol. 1.*

So würde dardurch die communio, quæ valde molesta, & quali latens incrementum, quo tales vicini superiores paulatim proxima ad se trahunt. *Gemin. c. 1. n. 4. de off. ordin. nicht vffgehoben / sondern besorglich gemehret vnd gehaußet. Viel weniger kan ich rathen / daß diese gute Stadt dem Fürsten das directum Dominium. wie verzeihen etwa einkneimen / vnd sich an den ulum oder utile dominium begnügen / vnd also gleich im Leben diesen Wald empfangen sol. Dann daraus vber die obgedachte besorgliche newerung vnd weitverbreitung / auch andere irrung / eingriff vnd speziallich unbesahren werden / propter multiplices t̄ causas, quibus Vassallus à Domino privari 221 seudo potest. tot. tit. Ex quib. caus. feud. amittat. cum simil. Curt. de feud. p. 4. Zas. in epitome feudali p. 10. de feud. pruat. & amiss. per tot. Jul. Clarus §. feudum. quæst. 49. cum multis seqq.*

So viel hab ich vff dñimal von diesem Handel zutinnen gehabt/ Salvo.

CONSILIUM CCCII.

De Successione.

SUMMARIA.

1. Optio & electio jus dominii acquirit, facta praesertim post aditam hereditatem.

2. Optio est jus & quidem quærendum: Electio est jus quæsitum.

3. Monasteria sunt sacra ac divina res, & Deo dicata.

4. Divina res digniores sunt humanis; & primo loco tradenda.

5. Digniores sunt præmittenda.

I. Quaestiones

Rationum Dubitandi.

6. Monasteria à prophanis rebus separata, & territoriorum ordinarii exempta sunt.

7. Paria sunt locum esse exemptum, vel in territorio non esse situm.

8. Exempta non veniunt in dispositione generali.

9. Inklusio unius est alterius exclusio. Limitatur n. 132.

10. Non disposita nec excepta, manent in dispositione juris communis & regulæ.

11. Exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis.

12. Legatum quod non est, nec adeptum; sed apud heredem relictum censetur.

13. Notoria non opus est allegari.

14. in Referente non potest esse plus quam in relato.

15. Successor non debet esse melioris conditionis quam author suus. Limit. nisi ex alio jure veniat. n. 134.
16. Clausula precedens declarat sequentia.
17. Contraria sunt, quæ habent contrarias qualitates & effectus.
18. Qualitates diversa habent contrarietatem per indirectum.
19. Contrarietas non presumitur sed evitanda est interpretatione.
20. Corrigere seipsum, & sibi contrariari in una eademq; scriptura nemo presumitur.
21. Geminationis effectus est magnus.
22. in Legatis testatoris voluntas attendenda est.
23. Voluntas testatoris est lex heredibus, nec offrendenda.
24. Voluntas testatoris principem locum tenet, & totum facit.
25. Voluntas testatoris omnia moderatur & interpretatur: etiam contra verborum proprietatem. n. 26.
27. Interpretatio alia querenda non est, quando testatoris voluntas est clara.
28. Conjecturata etiam testatoris voluntas contraria omnia tollit.
29. Testatoris voluntas etsi aliunde quam ex testamento appareat, ad unguem servanda est.
30. Protocolum fidem facit, quando instrumentum inde sumptum discrepat, vel de ejus interpretatione quaritur.
31. Voluntas patris ultima etiam ex imperfecta scriptura probari potest, quæ inter liberos valet.
32. in Testamento subsecuta repetita censentur, quæ in protocollo consignata sunt.
33. Frustra aliquid positum esse in legatis, presumendum non est.
34. Relatio non potest plus comprehendere quam relatum.
35. Sequentia sumunt interpretationem ex precibus, & contra.
36. Separatorum separata est ratio & natura.
37. Dispositio hominis ab una re ad aliam extendi non debet.
38. Argumentum à temporalibus ad ecclesiastica non valet.
39. Ecclesiastici non curant causas sanguinis, sed ab iis abstinere debent.
40. Ecclesia non laborat de servitiis militaribus & personalibus, sed bursalibus.
41. Argumentum non valet, quando plus est in conclusionem, quam in præmissis.
42. Diversas qualitates quæ habent, diversos etiam habent effectus.
43. in Consequenti non est plus quam in antecedenti.
44. Prescriptum tantum, quantum possessum. Obstat hæc regula positissimum, quando aliter in possessione est. n. 46.

45. in Territorio uno quæ sunt, diverso jure non censentur.
47. Consequens qui vult, vult etiam necessarium antecedens.
48. Usus Patris familias magis facit appertinentias, quam Jurisdictionem.
49. Pertinentia sunt, quæ ex statuto vel consuetudine cuiq; rei accedunt. & 89. 117.
50. de Pertinentiis idem judicatur, quod de rebus ipsis. & n. 118.
51. in Latifundio uno eodemq; unus aliud, & alius aliud jus habere potest.
52. Jura vel appertinentias cum castro sibi concessa qui intendit, nec tantum de illis, sed & potestate concedentis probare debet.

Prima Questionis
Rationum Decidendi.

53. Ecclesie sunt de territorio, in quo situantur. & cum illo transeunt. n. 54. 113. 131.
55. Prælati sunt status territorii.
56. in Toto quod juris, idem & in parte.
57. Concessio intelligitur de toto jure concedentis: præsertim Principis.
58. Jus cum habetur in toto territorio, loca particularia reclamare non debent.
59. Sicut in territorio ejusdem juris presumitur.
60. Pertinentia territorium sequuntur, & jure principalis comprehenduntur.
61. Testatoris verba diligenter sunt spectanda, nec otiosa putanda.
62. Unio & incorporatio fit auctoritate superioris.
63. Incorporatio confirmatur possessione 30. annorum in temporalibus, & 40. in ecclesiasticis.
64. Incorporatio competit ei qui jus alienandi non habet.
65. Incorporata & adherentia simul conceduntur, etsi non exprimantur.
66. Glossa auctoritas major est Doctorum.
67. Jus retorsionis obtinet in feudaliibus.
68. Aequalitas inter liberos servanda est. & n. 122
69. Ex Observantia secuta sumitur interpretatio dubii.
70. Interpretatio Legis, comparatur interpretationi ultima voluntatis.
71. pro Expresso est, quod habetur per relationem.
72. Principalis res ubi non debetur, ibi nec ejus æstimatio.
73. de Aperta re dubitandum non est.
74. Exceptio est de regula, & confirmat eam in casibus non exceptis. & n. 91. 104.
75. Exceptio facit comprehendere sub generalitate, quæ ejusdem sunt generis cum exceptis, quamvis aliis non comprehenderentur. Ampliatur in regalibus. n. 76.
77. Status antiquus non est immutandus.
78. Consuetudo decem annis præscribitur.

79. Jurisdictio cuius est, ejus etiam est dominium universale, licet non speciale.
80. Successor jure prædecessoris utitur. Etiam singularis. n. 83.
81. Modus & conditio comparantur.
82. Conditio specificè debet adimpleri.
84. Voluntas testatoris secundum jus commune interpretanda.
85. Monasteria pertinent ad territorium.
86. Heredes declarationi testatoris stare debent.
87. Ducatus & Feuda majora universitatis sunt.
88. sub Dispositione generali veniunt omnia accessoria.
90. Totum omnes partes continet.
92. Regula includit exceptis similia.
93. Dominus territorii habet fundatam intentionem, quoad omnia, quæ districtu suo continentur.
94. Decretum & Sententia, tam inter locutoria quam definitiva, transit in rem judicatam, & pro veritate habetur.
95. Multa sunt fructus jurisdictionis, ad quem illa pertinent, is possidere intelligitur.
96. Absurdum est plus juris in usufr. esse quam in pleno rei dominio.
97. Frater in fratrem non habet imperium.
98. Dignitas & causa ubi eadem, idem jus, titulus & effectus.
99. Testari de rebus quæ non sunt in commercio, ut sacris, non licet.
100. Primogenito Electoralis dignitas competit.
101. Filio quota hereditaria titulo institutionis est relinquenda, aliis corrumpit institutio & succeditur ab intestato.
102. Interpretatio ita est facienda ut actus & testamentum valeat, non ut pereat.
103. Testator non præsumitur eam viam eligisse, qua judicium suum subverteretur.
105. Territoria & Universitates liberis institutionis titulo relinqui censentur.
106. Divisionis titulus inter liberos universalis, & pro institutione est.
107. Res Deo semel dicata ad prophanos usus non trahi, sed ad pios revocari debet.
108. Exceptio ostendit de quibus dispositio generalis accipi debeat.
109. Permutatio eadem diverso jure censenda non est, & qui ab alio petit, à sua parte prius implere debet.
110. in Legato optionis alternativæ habetur respectus ad estimationem rei.
111. Retentionis jure quisq. uti potest contra eum, qui eodem jure vult uti.
112. Jus Patronatus super Ecclesiis ad unumquemq. heredem æqualiter pertinet.
114. Pertinentia non solum in possessione, sed etiam in jure & jurisdictione consistunt.
115. Castro vel loco concessio, appertinentia & adherentia concessa intelliguntur.

116. sive corpori adbareant, sive juribus incorporeis.
119. Copula conjungit principaliter, & easdem qualitates ac significationes tribuit.
120. Adequata in dispositione, intelligi debent adequata in effectu ac interpretatione.
121. Æquipollentium eadem est doctrina, idemq. judicium.
123. Ecclesia & Monasteria ad collectas tenentur.
124. Successorum conditio nec melior nec deterior est, quam prædecessorum, cum in omne jus succedant.
125. Domini non ministrorum persona & potestas spectanda est.
126. in Dispositione juris communis manet non exemptum nec expressum statuto.
127. pro Expresso habetur, quod ex expresso sequitur, & testator vero similiter dicturus fuisset.
128. Prohibitio alienationis in ultima voluntate impedit domini translationem: inter vivos non aequè.

Resolutionis Rationum Dubitandi in Prima Quaestione.

129. Exceptio juris tertii allegantem non relevat, sed impedit litis ingressum.
130. Tractatus diversos quæ habent, ea debent habere diversos effectus.
133. Filius cum patre pro una & eadem persona habetur.
135. Notoria multa dicuntur quæ non sunt, ideoq. quando negantur probanda.
136. Geminationis vis tum consideratur, quando eadem repetuntur diversis, non in uno instrumento.
137. Voluntas ambulatoria est, & ultima in testamento attendenda.
138. Scriptura quæ non omnia contractus substantialia continet, pro Notarii Protocollo habenda non est.
139. Abbreviatura testatori & testibus non relevat fidem non facit. & n. 141.
140. Voluntas Patris ne quidem inter liberos valet, quando completa & perfecta non est.
142. Contrarietas in instrumento totum vitiat.
143. Voluntas ultima derogat priori.
144. Jurisdictionem qui habet, ad illum pertinet & inferior, & reditus: nisi probetur exceptio.
145. Relictum quod non probatur, auferri non debet.

II. Quaestionis

Rationum Dubitandi.

146. Cōditio adjecta non præsumitur, nisi probetur.
147. Præcedentia declarantur & determinantur à sequentibus.
148. Opinio testatoris jus facit, non verba aut veritas.
149. Intentio testantis, in his quæ ad voluntatem ipsius pertinent, potius inspicitur, quam veritas.
150. Falsa causa adjectio vitiat legatum, si illa conditionaliter sit enunciata.

Ratio-

Rationum Decidendi in

II. Quæstione.

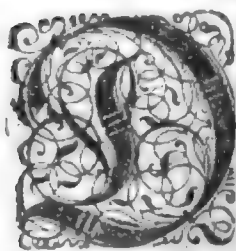
151. *Subjecto sublato pacta adjecta deficiunt.*
 152. *Legati causa cessante, cessat effectus.*
 153. *Constitutum pro alio non valet, si illud, pro quo constitutum est, non debeat.*
 154. *Ademptio legati, & correctio à testatore in continenti facta non presumitur.*
 155. *Liquidum instrumentum non putatur, nisi conditio ipsi inserta probetur adimpleta.*
 156. *Falsa causa in institutione vitiat: non in legatis.*

III. Quæstionis

Summaria.

157. *Fratres conciliare, pietatis est officio fungi.*
 158. *Compromissa stricti juris sunt.*
 158. *Filia in testamentis non instituta, reddunt illud nullum, etiam quoad alias, nisi renunciarint legitimè paternæ hereditati.*
 159. *Pater de Feudo vel Ducatu testari non potest.*
 160. *Ecclesiastica bona legari non possunt, nec de iis legatis debetur estimatio.*
 161. *Universitates liberis relictæ, titulo honorabili relinquuntur.*
 162. *Testamentum facto approbatum quis impugnare non potest.*
 163. *Parti uni permittendum non est, quod alteri non liceat.*

Der Fall/so zu berathschlagen/
 verheißt sich kürzlich folgen-
 der gestalt.

Denn Durchleuchtigste Hochgebohrne Fürst vnd Herz/Herr F. hochlöblichster Christmilder Gedechtnuß/hat in S. f. gn. Testament vff den Fall/Weiland der Hochgebohrnen Fürstin vnd Frauen/Frauen D. &c. Wittiben / numehr auch Hochseliger Gedechtnuß / Tödtlichen abgangs / welcher dann hernacher erfolget/dero selben innegehaltene Widdumbs Ampten / sampt deren ein vnd zugehörungen / s. f. gn. andern Sohne/dem auch Durchleuchtigen/Hochgebornen Fürsten vnd Herrn/Herrn J. C. &c. an stat S. f. gn. erstmals verestirten Ampten vorm B Walde gelegen/ als N. vorm Walde &c. zu opturen vnd zu wechseln/ auch vff maß/ wie die vbrigen S. f. gn. zurtheilte Lander / anzunemen vnd in- zubehalten freygestellt. Darauff auch

S. f. gn. nach bemeltem tödtlichem Abgang höchsterwehnter Schurfürstin solche Widdumbs Ampten mit ihren ein vnd zugehörungen von S. f. gn. Herrn eltesten Brudern vnd Miterben / dem auch Durchleuchtigsten hochgebornen Fürsten vnd Herrn/Herrn L. &c. an stat derer vor dem B. Wald Ampten/ die S. f. gn. dagegen wider heraus zugeben sich erbotten/begehret/quæ optio ¶ seu electio ius Domini acquirat, & executionem secum trahit, maximè quando (velut hic) fit de rebus non aliis, sed à testatore relictis. l. apud. 20. ubi Bart. notat n. 1. de opt. lega. l. servi electionem. ubi idem Bar. Jaf. n. 6. 16. 17. & Dd. de legat. 1. & dominium rei legatæ ex ea optione acquiratur, præsertim facta, (ut hic) post aditam hæreditatem latè Jaf. n. 6. 7. 8. l. Julianus. de legat. 1. l. re conjuncti. num. 58. de legat. 3. Nam optio ¶ est magis ius quam factum, & magis ius quærendum quam quæsitum, sed electio permilla ex optione facta est ius quæsitum. Jaf. d. l. Julianus. n. 18. & 19. de legat. 1.

Hierinnen haben S. f. gn. alsbald/ doch also/gewilliget/das sie zwey stadliche / in angeregten N. Ampten ohne mittel gelegene Closter / desgleichen zwey Ampten / vermüge Väterlichen Testaments/vnd angezogener Rechte/ außziehen / vnd für sich behalten wollen / Hieraus / meines ermessens/ entstehen nun diese drey folgende fragen zuentscheiden.

I. Quæstio.

Erstlich/ ob angeregte beyde Closter mit den Ampten S. fr. gn. billig bleiben vnd folgen sollen.

Monasteria ¶ sacra res & divina sunt, & DEO dicata. l. generali. 13. verb. ecclesia vel monachio. auth. ingreßi. verb. se suaq. dedicant Deo. cum ll. seq. l. Sancimus 22. verb. ecclesias vel monasteria. & verb. res divinas. C. de sacros. eccles. cl. 1. ubi Dd. de reb. eccles. non alienand. Bald. auth. similiter. in princ. C. ad L. Falc. Rom. consil. 235. quoad princ. n. 3. 4. Timq. de privileg. pia causa. 7. privil. vers. Primum igitur. Quapropter etiam digniora ¶ sunt. d. l. Sancimus 22. verb. monasteria. cum vers. seq. verb. Curenim non facimus discrimen inter res divinas & humanas ? & quare non competens prærogativa cœlesti favori conservatur. C. de sacros eccles. ac consequenter de his primum agendum. gl. notab. c. quorundam. verb. pradi-

etatorum de electio. lib. 6. Cyn. Cast. & Dd. l. 3. C. de sum. Trinit. Everar. loc. 1. ab ordine. circa fin. juxta regulam: digniora t esse pramittenda. l. 2. de stat. hom. §. ult. Inst. de jur. nat. Jas. n. 13. 14. & ibi communiter Dd. in rub. sicert. pet. & C. de in off. test. in rub. n. 2. Wie denn auch die Herrn Gebrüdere selbst in ihren Wechelschritten erstlich von angeregten Clöstern/her-nacher von den streitigen Emptern handeln/das also die erwählte ordnung auch diß fals zuhalte.

II. Quæstio.

Zum andern/Ob J. f. gn. gemelte zwey Ampter aufzuziehen vnd für sich zubehalten befugt sey.

III. Quæstio.

Auff den Fall die 5. specificirte *NN.* legirte Ampter dasjenige/vnd soviel nit ertragen/was die *NB.* Empter/ob alsdenn mens testatoris gewesen sey/das die vbrige beyde Embter/hochgedachten Herzogen auch verbleiben/oder je vmb so viel verhafft/als der vberschoß der *NB.* Empter vnd der abgang von den *NN.* ist.

IV. Quæstio.

Wann die *NN.* Empter/so Herzog J. C. Gemahl an stat der *NB.* zu ihrem Widdumb verordnet/diejenige gefell nit ertragen/so die *NB.* Ob alsdenn J. f. gn. solcher Gefell halben vff alle 7. *NN.* Empter gnugsam versichert werden/vnd J. f. gn. darumb verhafft sein sollen.

V. Quæstio.

Ob der *Marck Brugk* ein stück vnd pertinens sey des Ampts *NB.* vnd deswegen Herzog J. C. zustehet/vnd sich deswegen in vorgehender permutation mit J. f. gn. zuvergleichen/vnd an stat dessen gnugsame erstattung zu thun gebühren.

VI. Quæstio.

Vors sechste/wann bey J. f. gn. in der güte nichts zuerhalten oder zuerlangen were/welcher gestalt alsdenn die sache vff den Fall vorzunemen/vnd zum gewünschten ende aufzuführen/zu determiniren vnd zuentscheiden.

RATIONES DUBITANDI IN I. QUÆSTIONE

Wen scheint anfänglich/so viel die Clöster belangt/das des isigen Herrn Churfürsten Intent zu Recht wol ergründet

sey/Sintemal vnverneinlich/das die t Clöster/als pia loca,& res sacra, DEO dicata,von den prophanis rebus abgesondert / *l. pen. l. ult. C. de sacros. eccles.* Vnd daher auch aus dem territoriordinarii exempt sein. *Paris. consil. 22. mandatum. n. 4. vol. 4. ubi dicit, Sic de jure communi constitutum esse, per gl. ordinariam in princ. 15. q. 1. c. quam sit. in fin. 18. q. 2. c. conquirente. 16. ubi Gl. verb. duos solidos. & Panor. notab. 4. c. dilectus. 18. ubi Panor. de off. ordin. r.* Dertwegen es dafür zuhalten/als wann sie in den *NN.* Embtern nicht gelegen weren/quoniam paria t sunt locum esse exemptum, vel in territorio nō esse situm. *Jas. l. ult. n. 5. de jurisdic. omn. jud. per c. cum episcopus. ubi gl. de off. ordin. 6. Joan. ad Geminian. c. 2. de constitut. eod. l. 6. Gemin. c. 1. in fin. de privileg. lib. 6. quam regulam ad monasteria trahit Angel. consil. 233. quadam Domini n. 3. 4. Jas. praall. versic. in monasterio exempto.* Vnd das der Herr Vater davon mit gemeinen Worten nichts disponiret habe/quoniam exempta t nō veniunt in dispositione generali. *Bal. l. 1. n. 22. C. de furt. per l. legatorū. §. si plures. de lega. 2.*

Zum andern/seind in Väterlicher anordnung vñ disposition, alle stück des *NN.* Widdumbs/in specie, vnd mit Namen gesetzt vnd ausgedrückt/aber dieser beyden Clöster wird mit dem geringsten Wort/vngeachtet/es ansehnliche stück seind/gar nicht gedacht. *Bal. l. precibus. §. n. 10. C. de impub. substit. Inklusio t igitur unius est exclusio alterius. l. maritus. C. de procurat. l. cum prator. 12. de judic. Jas. l. 1. §. adipiscimur. n. 4. de acq. poss. Jas. l. 1. in 2. lec. n. 19. C. de sacros. eccles. & non t disposita manent in dispositione juris communis: Et non excepta manent sub regula. l. Titia textores. de legat. 1. l. Oratio. ff. si ingenuus esse dicatur. Sebastian. Prima reg. n. 42. Decius. n. 21. cū seq. l. 1. de reg. jur. imō ipsa exceptio t confirmat regulam in casibus nō exceptis. Dec. n. 25. Cagnol. n. 36. l. 1. de reg. jur. Everar. loc. ab except. ad reg. n. 3. Rom. consil. 100. n. 2.*

Nun hat/vors dritte/der Herr Vater den Eltesten Sohn/als zukünftigen Churf. zu seinem Universal Erben eingesetzt/vnd alle J. Ch. gn. Fürstenthümer/Land vñ Leute/Stift &c. sambe der Chur jet regierendem Churf. allein verlassen/aufgenommen der Embter/so Herzog J. C. dem andern Sohn aufgezogen vnd vermacht wordt. Exceptio igitur, ut dictum, confirmat regulam in casibus non exceptis. *l. quesitum. §. de nig. ubi Bar. & Dd. de fund. instr. lega. §. ut a. In auth. de non alienan. l. jubemus. §. fin. de milit. test. ut quod t non est prælegatum, nec ademptum, sed apud heredem in universitate bonorum relictum censeatur. latē Francisc. Mantica de conject. ult. vol. lib. 7. tit. 1. n. 9. l. legatum. 119. in princ. de legat. 1. l. 1. & ult. de his que pro non script. habent. l. unie. §. 1. C. de cad. tollend.*

Vffs vierde/ist aus der Widdumbs verschreibung vnd specification Zettel abzunemen/das

der Churfürstin seel. diese Clöster mit de Embtern
nit verschrieben worden/ darneben auch menig-
lichen bewußt/ daß dem zu folge mehr höchst ge-
dachte Churfürstin zu vnd mit den verschriebenen
Embtern/diese beyde Clöster nie innen gehabt ha-
13 be. Notoria t autem non opus est allegari. Jaf.
l. si unq. §. pact. n. 25. de pact. §. l. si vero. §. qui pro.
n. 12. Qui satisd. cogam. Alciat. de presupt. p. 2. n. 18.
Nun seind aber diese Empter J. f. gn. verfesti-
ret/ Inmassen die der Churfürstin verschrieb ge-
wesen/darumb auch J. f. gn. so wenig als hoche-
wehnte Churfürstin sich dieser Clöster anzumaf-
14 fen habt. Non t n. potest plus esse in referete,
quam in relato. l. ult. C. de fals. caus. adject. legat.
Autb. si quis in aliquo. C. de eden. Cum successor
15 t non debeat esse melioris cōditionis quam
suus author. l. aliud est vendere. §. absurdum. l.
nemo plus. l. in omnib. 136. §. non debeat. l. qui in jus.
138. de reg. jur. ubi Cagnolus n. 2. dicit, hanc re-
gulam non tantum obtinere in successione
universalis, sed etiam particulari & singulari,
per l. si aqua ductus. de contrab. empt. l. forma. §.
quarquam. de censib. c. 15. qui in jus. de reg. jur. in 6.
l. cū heres. §. passim. de divers. §. tēporal. prescrip.
Ob aber wol/ am fünfften/ im Väterlichen
Testament folget/ daß J. f. gn. vff maff/ wie vbrige
zugeheilte Lande/ auch diese Embter inbehal-
16 sol/ so ist doch solchs nach der vorigen Clausel zu-
verstehen. l. quoties. 10. ubi gl. 11. §. Sal. latē. C. fam.
ercis. l. si servus. §. ult. de legat. 1. l. legatorū. §. fin. de
legat. 2. quia clausula t precedēs magis influit
in sequentem, & eam declarat, & majoris est
efficaciæ ad determinationē sequētis, quā
contra Jason l. pacta novissima. 12. n. 4. C. de pac.
Bar. l. quisquis. de legat. 3. Bar. l. xvia. de condit. §.
demonstrat. l. si quis. §. si inito. 12. de eden. Cast. Alex.
Fulg. l. 1. C. de lib. praterit. Matthæi. not. 151. Rō. con-
17 sil. 109. pater. consil. 503. diligenter. sonst würden sie
widerwertig sein. Contraria t enim sunt, quæ
habent contrarias qualitates. Cagnol. 149. n. 2.
de reg. jur. & quorū contrarius finis vel effe-
ctus. Bal. l. 1. n. 2. 10. 13. cum seq. C. de furt. §. l. 2.
18 quest. 3. C. si servus extero. se emi. imō & diversæ t
qualitates per indirectum habent contrari-
etatem. gl. 1. 3. verb. sub diversis. ff. ut legat. nomin.
19 caveat. Welches t nit vermuthlich. c. inter dile-
ctos. §. caterū. de fid. instr. Bar. Jaf. §. Dd. l. fin. §.
idē quasit. de condit. indeb. l. precipimus. de appel.
sondern durch füglichē afterung zu vermeiden. l.
ult. ubi Dec. notat. n. 1. 2. 3. C. de eden. Jaf. l. cum falsa
n. 3. C. de jur. §. fac. ignor. & in terminis Alex.
consil. 14. rivo testamento. n. 5. cū seq. lib. 2. Dec. jus.
Cagnolus l. ubi repugnantia. de reg. jur. l. unie. C. de
inoffic. dotib. l. nō est novū. cū ll. seqq. ff. de legib. Be-
20 vorab weil nicht zupræsumiren, daß t der Herr
Vater in continenti vnd so bald vff einander/
in einem Testament/ sich selbst sollte corrigirt
haben. l. non ad ea. 89. de condit. §. demonstrat.
Jaf. l. 4. §. Cato. n. 17. de verb. obligat.

Vors sechste/ wird hernacher im selbigen Vā-

terlichen Testament abermals wiederholet/ cuius
geminatio t magnū est effectus. Everard. loc. 21
121. A. v. geminat. latē Sebast. Med. reg. 3. n. 5. d; nach
abziehung der zweyen Ampter/ alle ander obsp-
cificirte stück/ zum NN. Widdumb gehörig/
Herrzog J. C. od dessen Erbē gemlich eingereimt
oder zugeselt werden sollen &c. Weil dann diese
Clöster in den obspcificirten stücken nit zube-
finden/ vnd dennoch darvon abgesondert sein/ als
mag nicht gesagt werden/ daß sie nit vermacht
sein sollen. l. 3. l. ult. ubi Bal. C. de fals. caus. adject. l.
Labeo. de supp. legat. l. si alii. de usufr. legat.

Vffs siebende/ ist in t dergleichen Fällen vnd 22
speen sarnemlich vff des Vaters willen vnd mei-
nung zusehen. l. verbis civilibus. de vulg. §. pupill.
ubi Cast. §. Alex. l. cum virū. C. de fide cōmiss. quæ
est communis, ita Paris. consil. 41. n. 15. consil. 2. n.
6. consil. 78. n. 16. consil. 90. n. 10. vol. 2. consil. 23. n. 9. cōf.
25. 31. consil. 53. n. 10. lib. 3. quā regulā ab omni-
bus approbari tradit Socinus jun. consil. 110.
n. 10. lib. 3. Clarq. de testam. quest. 76. n. 1. latē Fran-
cis. Mant. de conjēt. ult. volunt. lib. 3. tit. 3. n. 1. 2.
cum seq. Voluntas t enim testatoris lex est hæ- 23
redibus. c. ultima voluntas. 13. q. 2. Fel. de senf. cōsil.
250. n. 1. §. disponat. in autb. de nupi. nec ullatenus
offendēda Dec. l. in cōtrahēda. 132. n. 18. de reg. jur.
quæ t principem habet locū, & in omnibus 24
observanda. l. cum questio. in fi. C. de legat. Franc.
Mant. præall. loc. n. 1. & totū fecit lex facta. §. re-
rum. de hered. inst. Mant. præall. loc. etiam ad in-
terpretationē testamenti & verborum ejus.
Soc. jun. consil. 3. n. 17. in fin. vol. 4. & omnia t mo- 25
deratur, restringit, ampliatur, interpretatur. l.
2. C. Com. de lega. l. qui indigni. C. de testa. l. si quis
heredem. in fin. C. de instit. §. subst. etiam t cōtra 26
proprietatem verborū. l. cum de lanionis. §. itē
cacabos. vers. optimum. de fund. instruct. l. 3. C. de
lib. prater. l. 3. §. conditio. de adim. legat. l. qui vole-
bat. ubi gl. de her. inst. Socin. sen. l. in ambiguo. n. 7.
de reb. dub. nec unquā verborū interpretatio
tantum valet, ut melior post existet. Mant. c.
dict. loc. n. 9. Alex. Jaf. Fortun. n. 77. l. Gallus. §. §.
quid sit tantū. de lib. §. postb. l. itaq; t ubi manifesta 27
est volūtas testatoris, alia interpretatio non
est quærēda. Paris. consil. 74. n. 27. vol. 3. per l. 3. C.
de lib. prater. Mant. d. tit. 3. n. 2. l. non aliter. de le-
gat. 3. quin imō etiā volūtas t testatoris tan- 28
tum sit conjecturata, tamē omnia contraria
tolluntur. Fortun. præall. loc. n. 3. Jo. Crot. l. filius
fam. §. Divi. n. 73. in fin. de legat. 1. Cast. consil. 123.
ad fin. vol. 1. Raph. Fulgos. consil. 23. n. 2. l. cum propo-
nebatur. in fin. de lega. 2. Dec. l. 1. n. 4. C. de collat.
Clarus quest. 76. n. 1. in fin.

Nun zeuget aber das Protocol vnd berath-
schlagung Väterlich Testaments klarlich an/
daß des Herrn Vaters Will vnd Meinung ge-
wesen/ daß diese beyde angedeutete Clöster bey
dem Fürstenthumb vnd Landseßern bleiben sol-
len/ vnd für derer Dienstbarkeit Herrzog J. C.
des Jahrs nichts sol gegeben werden. Voluntas
t autem

- 29 † autem etiam tacita, quæ aliunde quàm ex testamento desumitur & apparet, servanda est ad linguam præ verbis. *l. 10. ff. de vulg. & pup. subst. gl. l. tale. in fin. de pac. Bal. l. unic. in fin. C. de iis quæ ant. aper. tab. Socin. senior. l. in ambiguis. n. 7. in tract. singul. ff. de regul. juris. Mant. de conjectur. d. lib. 3. tit. 3. n. 10.* Et
- 30 protocollum † fidem facit, ac ad illud recurritur, quando instrumentum inde sumptum discrepat, vel de ejus interpretatione agitur. *gl. ordin. c. ut veter. dist. 9. Bar. in 1. notab. Bal. in 2. notab. l. illat. c. de fid. instr. & Bal. ibi in rub. quæst. 2. n. 20. cum seqq. Lanfr. c. quoniam. 11. vers. instrumentorum productiones. n. 12. cum seqq.* Et cum sunt diversa instrumentum extractum & imbreviatura, statur potius abbreviaturæ & protocollo. *Lanf. ibide paulo ante n. 13. per Alb. l. contractus. C. de fid. instr. Angel. l. publicati. 2. C. de test. am. præsertim quando (ut hic) patris inter liberos voluntas ea est declarata, quoniam illi creditur, & ex ea scriptura voluntas ejus probatur, & fides fieri potest, quoniam quamvis testator in testamento non adeo clarè exprefferit suam voluntatem. l. ult. C. fam. erisc. Curt. jun. consil. 163. n. 4. Card. Zab. consil. 133. n. 3. 4. Menoch. consil. 42. Juris.*
- 31 *n. 2. & 3. quæ † etiam ex imperfecta scriptura probari potest. Mant. de conjec. ult. vol. lib. 3. tit. 20. n. 2. cum ibi allegat. & inter liberos valet. l. hac cõsultis. §. ex imperfecto. C. de test. am. l. ult. C. fam. erisc. nõ tamè negligenda est. Mår. ibid. n. 4*
- Welches auch die darvff vollzogene Vetersliche
- 7 Ordnung mit sich bringet / in quo † testamento debent intelligi repetita, quæ in præcedentibus sunt tractata. *l. Titia. §. idem respondi. d. de verb. obligat. ubi Jaf. n. 1. 2. præsertim quæ sunt in protocollo notarii consignata. Bar. Bal. & Dd. d. l. ult. & in rub. C. de fid. instrument.*

- Zum achten / ist wol zu mercken / daß in ject angeregter Disposition nit allein das wort Ampster / sondern auch das wort Stück hinzu gesetzt / vnd fñders zu noch mehrer erleuterung nachfolgende Clausel dabey gefüget: daß die Ampster vñ stück / die der Churf. Wittiben verschrieben gewesen. Item so zum NN. Widdumb gehörig / J. f. qu. solten eingereumet werde vnd zustehen / welches alles vergeblich gesehet /
- 33 do es einen andern verstand habẽ sol / quod † tamen non est præsumendum, nec admittendum in legatis. *l. si quando. in prin. de legat. 1. ubi gl. Mant. de conjec. ult. vol. lib. 3. tit. 6. n. 1. 2. & relatio † non potest plus comprehendere quàm relatum. Tirag. in legib. cõnub. circa fin. gl. 5. n. 177.*
- 34 *& gl. 7. n. 183. & consequentia † sumunt interpretationem ex præcedentibus. l. quoties. 10. ubi gl. & Sal. C. fam. erisc. Jaf. l. pater impiam. n. 4. & 5. C. de pac. sicut & contra l. legat. ubi Jaf. n. 13. & l. si servus plurium. §. final. ubi Jaf. n. 3. de legat. 1. sequens tamen magis sapit naturam antecedentis. d. l. quoties. Jaf. d. l. pacta. & in l. si*

ita sit ascriptum. n. 13. per illum tex. de legat. 1.

Am neunde / weisen dieser Closser fundation, stiftung vnd privilegien, daß den Embtern N. vnd hie mehr nicht denn die hohe malefiz Obrigkeit / aber sonsten weder Gebot noch Verbot / weder Buß noch frevel / weder Steuer noch vngeld / oder einige andere Gerechtigkeit gebühren / vnd ob wol durch der Churf. Regierung Abschied Anno 1568. gegeben / dem Amte H. zimlich viel vff dem Closser zum G. eingereumt / so haben doch beyde Closser / bevorab das Closser S. noch etlicher massen auff den ihrigen ihre eigen jurisdiction, gebot vnd verbot / desgleichen in etlichen Zellen buß / frevel vnd wandel zunehmen / wie denn auch die Richter beyder Closser die steuer vnd vngelde nicht in gedachte beyde Embter / sondern gerade zur Commissam vnd zum Commissariat gelieffert haben. Separatum † autem separata est ratio. *l. ult. de calum. & natura. Jaf. l. si ex falsis. n. 3. C. de transac. nec dispositio † hominis ab una specie vel re ad aliam extendi debet. l. si ita expressum. de condit. & demonstr. l. i. §. lex falcidia. ubi. Alex. ad L. Falcid.*

Gesehet auch / vffs zehende / wann gleich die frevelsachen gemelter Closser in berührte Embter gehörig weren / so solgete doch nit / daß die Intraden vnd gefelle der Closser dahin gehören / vnd wann die Ambter verschafft / daß auch die Closser mit verschafft sein müssen. Est enim argumentum † à separatis ab rebus tẽporalibus & secularibus ad ecclesiasticos. *l. Sancimus. 18. cum l. seq. & l. alius. 4. ubi Dec. C. de sacr. ecclef. & ecclesiastici † non curant causas Imperii meri & sanguinis, à quibus abhorreere & abstinere debent. c. sententiam sanguinis. Ne cler. vel monach. Bass. in prac. crimin. tit. de foro competen. n. 160. c. ex literis. de excess. pralat. c. ad audientiam. ubi Panor. n. 4. de crim. fals. & in c. at si clerici. n. 41. de judic. Panor. c. 1. n. 8. de collusion. detegend. c. novimus. 27. n. 4. de verb. significat. nec servitia † militaria sive personalia curat ecclesia, sed de burfalibus laborat. Bal. c. 1. verb. Libellaria. in fin. de pace const. n. 1. Jaf. in pralud. feud. n. 8. Claud. Syll. in spec. feud. de def. feud. mibi fol. 49. & 50. Itaq; † plus est in conclusione quàm præmissis, contra doctrinam Alex. consil. 121. n. 12. vol. 1. & ideo non valet consequentia. Jaf. l. properandum. §. & si quidem. n. 9. C. de judic. & l. planè. §. si controversum. n. 6. de legat. 1. l. 1. §. deniq. n. 5. ad Trebell. & est argumentum † à separatis, quod nihil concludit aut infert. l. si maritus. C. de donat. int. vir. & uxor. l. 5. C. de præscript. 30. annor. l. 4. C. arbitr. tutela. Ederar. loc. à separat. Nam quæ habent diversas qualitates, diversos habent tractatus. *l. pen. C. de Codicill. Bal. auth. si quando. n. 2. C. de constit. pecun. nec separata ad eundem effectum ordinantur. Paris. consil. 67. n. 5. vol. 1.**

Daher denn aus berührten argumenten allen folget / daß die vff dem Clossern hergebrachte

- Berechtigkeiten / vnd weiter nichts daran / den
 43 Embtern folgen müssen / ut non plus sit in cō-
 sequenti quam antecedenti. *Jas. d. l. properan-
 dum. §. Et siquidem. n. 9. C. de judic. Everar. loc. a
 destruc. anteced. & juxta regulam: Quantum*
 44 possessum + tantum præscriptum. *c. auditis. c.
 cum olim. de præscript. c. cum contingat. de decim.
 Bar. & Dd. l. i. de itin. act. priuat. Schurff. con-
 sil. 86. ad clarè. n. 9. cent. 2. Jacobin. in Invest. verb.
 Et cum mero. n. 15.*

- Inmassen es den auch / vffs elffte / mit andern Ehurf.
 Clöstern also hergebracht / daß ein ander die hohe O-
 brigkeit habe / aber einem andern die gefelle folgen. Quæ
 45 + autem in aliis ejusdem territorii obtinent etiam in
 istis juris esse debent. *c. 6 de consuet. cum non sint di-
 verso jure censenda. l. qui ades. de usucap. Mont. trac.
 46 fin. reg. cap. 79. n. 3. Et in + his, ubi alter est in possessio-
 ne, potissimum obtinet regula, quod tantum præ-
 scriptum quantum possessum, nec ultra quam pos-
 sessum est extendi jus queat. Innoc. c. 2. n. 3. de cap. mo-
 nach. Panor. c. cum olim. n. 6. de præscript. Panor. c. i. in
 fin. de relig. domib. Card. cl. i. in princ. de præscript. Ja-
 son. l. 3. in princ. n. 36. de acq. poss.*

- Vors zwelfte / hat der Herr Vater ohn allen zweif-
 sel vff die vnderhaltung des von s. f. gn. zu A. angerich-
 teten Pädagogii gesehen / welchs bey den Schuldent-
 sten / der noch vff andern Stifften vnd Clöstern darne-
 ben stehet / ohne daß beyde Clöster nicht wol füglich kan
 vnterhalten werden / Ist also vermuthlich / daß J. Ch.
 gn. die mittel zu vnterhaltung solchs Pädagogii davon
 47 nicht kommen lassen wollen. Qui + vult enim cōse-
 quens vult etiam necessarium antecedens. *l. ad rem mobilem. de procurat. & aliquo cōcesso,
 etiam intelliguntur concessa, sine quibus id
 commodè perfici nequit. l. 2. ubi Jas. & Dd. de*
 48 *jurisdic. Et usus + patrisfam. magis facit apper-
 tinentias quā jurisdictionē, late Tirag. de retrac.
 prox. §. 36. gl. 3. n. 4. per l. quod in rerum. §. si quis
 post testam. de legat. i. l. pradiis. §. qui donum. de le-
 gat. 3. l. quasitum. §. si quis de fund. instruc. legat.
 Canon. c. cum ad sedem. de rest. spol. Et pertinē-
 tia + seu adhaerentia sunt, quæ ex statuto vel
 49 cōsuetudine cuius rei accedunt. *Paris de Pu-
 teo. c. qualiter. de finib. feud. Monta. trac. fin. reg.
 50 cap. 80. n. 7. de + quibus idem judicatur, quod
 de rebus, quibus coherant, c. volentes. 8. de
 off. legat. l. quæ religiosis. 43. de res. sed. gl. verb. ad-
 herentes. c. olim. 26. Et penult. de accusat. Monta.
 trac. fin. regund. cap. 79. n. 2. cum seq. Et cap. 80. n.
 51 23. 4. 5. Et per tot. Nec enim insolitū, ut in tu-
 no latifundio alius illud, alius aliud jus ha-
 beat. *Calcan. consil. 90. n. 15. consil. 76. n. 25. Montan.
 fin. regund. cap. 98. n. 3. Unde nō probat hoc es-
 se quod contingit ab hoc abesse. L. neg. C. de*
 52 *probat. & qui + intendit sibi jurā vel apper-
 tinentia cum castro cōcessa esse, probare de-
 bet de dictis juribus & appertinentiis. Mont.
 trac. fin. reg. cap. 89. n. 10. per Oldrad. consil. 164. v. fo.
 Alex. consil. 187. n. 6. vers. cum per. vol. 2. Dec. consil.
 302. in fin. nec hoc tantum, sed etiam probare
 deber de jure concedentis, quod potestatem
 concedendi habeat. *Tirag. consil. 164. in princ.
 Montan. d. c. p. 89. n. 11. Sed & ex unius scriptu-****

ris antecedentibus voluntas testatoris de-
 bet declarari. *l. bares. §. sed et si. de testam. l. si
 servus plurium. §. ult. l. qui filius in princ. de le-
 gat. 1. Francif. Man. de cojec. ult. vol. lib. 6. tit. 13. n. 1.*

RATIONES DECIDENDI IN I. QVÆSTIONE.

Diesem aber allem vngachtet ist viel mehr
 zuschließen, daß solche Clöster / jure universita-
 tis den Embtern / darinnen sie gelegen / billich
 folgen / vnd also mit denselbigen. vff den fall der ver-
 wechselung vnd vermachung Herzog J. C. gebühren
 vnd einzureimen. Dana Ersicht / ist unvernünftig /
 daß diese Clöster / auch dero Hofe vnd Stücke / imme-
 diatē in der MM. Embtern vnd der M. selbst theils ge-
 legen. Ideo sunt ecclesie de territorio, in quo
 53 situatur. *Ball. l. si quis in hac. 10. n. 2. vers. quia ec-
 clesie sunt de territorio, in quo lituantur,
 quantum ad protectionem, non quantum
 ad dominium. C. de episc. & cler. & in gl. ult. c.
 cum Bertoldus. 18. de re jud. Folgen also dem
 Ambts Herrn billich. Abb. c. super eo. n. 5. de paroch.
 Mont. trac. fin. reg. cap. 25. n. 2. ubi etiam repro-
 bant objectum argumentum, quasi res sacræ
 & religiose nullius sint in bonis. §. nullus. Inst.
 de rer. div. Nam etsi sit hoc verum in specie,
 tamē transeunt + jure universitatis cum ter-
 54 ritorio, in quo sita sunt. *c. ex literis. de jur. pa-
 tro. verb. patrono. de sent. Et re jud. l. i. C. de summ.
 Trinit. l. in modicis. ubi gl. verb. accessit Et Alberic.
 n. 2. usq. ad fin. de contrab. empt. Et l. quadam. de
 acq. dom. & consequenter ejus pars. auth. præ-
 terea. Et auth. hoc jus porrectum. ubi Alb. C. de
 Sacros. Ecclesiis. Nā & prælati + sunt status ter-
 55 ritorii, c. constitutus. 6. c. cum venerabilem. 7. c. cū
 dilectus. 8. de relig. dom. quod + autem juris in
 56 toto idem in parte. *l. quæ de tota. de rei vend. l. i.
 si pars heredit. Everar. loc. a toto. cum aliis quæ al-
 legata sunt supra. textus optimus l. si sepul-
 chrum. 4. C. de religiof. qui textus optimè
 probat, quod loca religiosa, licet non jure
 domini privati, tamen jure familia & uni-
 versitatis pertineant ad loca, quibus vicina
 sunt, & cum iis transferuntur.***

Zum andern / ist es auch gewis / daß der Herr Vater
 vnd seine Vorfahren alle ihre servitudes, jura, rega-
 lien / als Schatzung / Freyheit vnd anders / auch da die
 Clöster noch im Papsthum gewesen / daruff gehabt vn-
 vnruegerlich hergebracht haben. Concessio + autem in-
 57 telligitur de toto jure concedentis. *Dec. consil. 292. pro
 tenui. n. 4. Paris. consil. 24. n. 24. vol. 4. præsertim à prin-
 cipe facta Paris. consil. 8. n. 6. vol. 1. ex l. ult. de constit. Pa-
 ris. consil. 106. n. 8. vol. 1. l. cum de anis. 18. §. penul. de fid.
 instr. Illius etiam testatoris facit appertinentias. Ti-
 rag. de retrac. prox. §. 36. & cum + habetur jus in toto
 58 territorio, particularia loca non debent reclamare.
*Paris. consil. 22. n. 98. vol. 1. gl. 3. n. 4. quemadmodum &
 situm in territorio ejusdem juris præsumitur c. cum*
 59 *cape. a. de privileg. c. 6. episcopus. de off. ord. c. 2. de rest.
 spol. Bar. l. si debitor. 2. §. 1. de pig. all. Dec. consil. 528. n. 3. &
 Pertinentia + territorium sequitur. Mont. fin. reg. cap.
 60 79. n. 1. 2. 3. Et cap. 80. n. 1. 2. c. i. de cap. qui cur. Jacob. de
 Vassall. n. 2. Tirag. de retrac. prox. p. 1. §. 36. gl. 3. n. 3. & jure
 principalis cōprehenduntur. *l. Cajus. §. Titius. de le-
 gat. 2. l. pradiis. §. Titio. de legat. 3.***

Vors

Vors dritte / hat die verstorbene Churfürstin zu Jh. Ch. gn. Widdumb solche Frohn / Gerechtheit vnd Botmesigkeit vber dieselbige Clöster / mit dem Ampt N. W. gehabt wie notorium vnd Landkündig; ut notoria relevent ab onere probandi; quamvis non ab onere proponendi.

Nun hat aber der Herr Vater Churf. in J. Ch. gn. Testament diese N. W. Empter Herzog J. C. verfertigt ausdrücklich mit diesen Worten / wie die J. L. (der Churfürstin seel.) verschrieben gewesen welches nicht könnte noch möchte verfertigt werden / do J. f. gn. neben dem Ampt die Clöster nicht ebener massen folgen sollten wie sie J. Ch. gn. innegehabt haben. Diligenter t autem verba testatoris, praesertim patris, in testamento sunt spectanda. l. Labeo. de supp. legat. nec ullum debet videri appositum otiosè & sine mysterio operandi, & de æquiparatis idem ius esse debet.

Am vierden / seind in trafft solcher pertinentz, diese vnd andere Clöster, vermäge Keyserlicher Confirmation, Brief vnd Sieck / dem drobiagen Fürstenthumb incorporiret, sicut unio t & incorporatio sit auctoritate superioris. l. si quando. l. 2. ubi gl. verb. cum adiacentibus. & Bar. n. 3. l. si vacantia. C. de bonis vacant. lib. 10. & confirmatur t 30. annorum decursu & possessione intemporalibus; 40. verò annorum praescriptione in ecclesiasticis. Unita autem & incorporata cum corpore, cui unita sunt, jure unionis transfuntur. Cum incorporatio t atque unio minus sit quam alienatio, competit etiam ei, qui jus alienandi non habet. Innoc. & Cano. e sicut. de exc. pralator. Et notatur in §. ad hæc. de stat. monachor. Redo. trac. de reb. ecclæs. non alienan. §. sub vocabulo. pag. 44. col. 1. n. 2. 3. ac facilis utique præcitur. c. ut super. 8. ubi Imol. de reb. ecclæs. non alienan. Bar. d. l. si vacantia. n. 3. C. de bon. vacant. lib. 10. gl. d. l. si quando.

Dieses fünffte / seind diese / wie auch andere Clöster vom Herrn Vater seel. vnd andern Verfabren Churf. eingezogen vnd reformiret, vnd also sampt vnd gleich ander Empter der Herrschafft zukommen. Incorporata t autem & adherentia simul concedi intelliguntur, dato quæ non exprimantur. Gl. l. 2. verb. adiacentibus. C. de bon. vacant. lib. 10. cujus t auctoritas major quam Doctorum. Bar. n. 8. Jafson. n. 34. Bologn. n. 86. Syffel. & Dd. l. 3. ff. de iust. & jure. Nejuzan. in syl. nup. lib. 5. n. 25. & ubi habetur jus in toto, particularia loca, non debent reclamare. Paris. consil. 22. n. 89. vol. 1.

Vors sechste / wie vnd mit was Titel J. Ch. gn. diejenige Stifft vnd Clöster innehaben / die derselben billig gebühren / so von der Herr-

schafft eingezogen / also wird es auch ebener massen mit den jenigen / so in J. Ch. gn. Emptern gelegen / billich auch gehalten / ex jure rectorionis, quæ t valet in feudalibus. c. 1. de consuet. 67 recti feudi. Jafson. auct. quas actiones n. 14. 15. C. de sacros. ecclæs. Quo enim quisque jure utitur, & pro se quod æquum petat, idem & in aliis contra se ut valet eodem modo pati debet, potissimum ut servetur hic inter t liberos æqualitas. l. ut liberis. 17. C. de collat. 68 l. inter C. fam. creys. & quia quando testamentum cepit uno modo interpretari, non debet ad alium intellectum trahi. Franc. Mant. de conjectur. ult. volunt. lib. 3. tit. 2. num. 8.

Wie denn auch / Zum siebenden / J. f. Gn. also die andern Clöster mit den Emptern, daru sie gelegen / innen haben / als das Clöster S. in B. D. vnd alle andere Stifft vnd Clöster, welche als zu den Emptern gehörige stück / J. f. gn. vnnweglich gefolgt vnd eingeraumt worden. Ex t observantia porro secuta sumitur interpretatio dubii. Cravet. consil. 201. n. 11. l. 1. si de interp. 37. de legib. (quæ licet loquatur de interpretatione legis, tamen ei t comparatur interpretatio ultimæ voluntatis. Cravet. consil. 291. n. 5. Mau. de consuet. lib. 3. tit. 4. n. 16.) quæ ut humanior amplectenda. l. ult. C. de commun. seruo manum in fin. Paris. consil. 111. n. 7. vol. 1. per quam jus commune minus offenditur. Paris. ibidem n. 10. & quæ juri non repugnat. Paris. consil. 16. n. 107. vol. 2. ut sit æqualitas inter liberos. l. 4. C. de lib. prater. ex patris præscripto. Cravet. consil. 70. n. 13. Alciat. præsumpt. reg. 1. præf. 16. n. 4. præsumpt. 23. n. 8. 9. Dec. consil. 445. n. 1. 2. Crav. consil. 133. n. 7. Socinus conf. 98. lib. 2. potissimum in generali dispositione, quæ omnia comprehendit. Quod autem juris est in aliis ejusdem qualitatis & generis, idem & in his speciebus debet obtinere: ne testator sibi contrarius videatur. Paris. conf. 22. n. 11. vol. 3. Minime igitur mutanda sunt, quæ certam satis interpretationem habuere. l. minimi ff. de LL. Mantie. de consuet. d. lib. 3. tit. 2. n. 8. & inter fratres divisio non debet derogare juri constituto. Mon. cap. 79. n. 3. vid. Cravet. consil. 70. in contractu. n. 13. conf. 245. n. 9. conf. 91. n. 8. conf. 133. n. 7.

Zum achten / seind hiezu die Wort des Väterlichen Testaments zuverwegen / Mantie. lib. 3. tit. 4. n. 1. 2. 3. 4. cum seq. de consuetur. Damit angeregte N. W. Empter Herzog J. C. also verfertiret / dieselbige off mass / wie die vbrigen stheme zuertheilete t and innzubehalten.

Nun haben aber J. f. gn. die ander vermachte Linder vnd Empter / sampt den Clöstern darinnen gelegen / vnnweglich innen / Ergo muß es mit diesen auch also gehalten werden juxta qualita-

litates relati, *Menoch. consil. 1. n. 81. Tirag. de ll. connub. gl. 5. n. 176. 177. & gl. 7. n. 183.* cum
 71 pro t̄ expresse sit, quod habetur per relationem. *Tirag. ibi gl. 5. n. 177.* Sonsten were diese Väterlichen Testamentis verglichung umbsonst contra l. si quando. *de legat. 1. l. ult. C. fam. errisc.* Ja es würde stracks dawider gehandelt/cum tamen liberis qualibet patris voluntas sancta & inviolata esse debeat.

Vffs neunde/das auch der Herr Vater die Stifft vñ Kloster vñter dem namen pertinentz begrieffen / vñnd jure universitatis mit den Embtern/vñter J. Ch. gn. Son theilen wollen/ist daraus abzunemen / das J. Ch. gn. in der Väterlichen Disposition ausdrücklich an stat des Stiffts S. J. f. gn. 2000. fl. vertesürt/welchs nicht beschehen oder von nöhten gewesen were/
 72 gewesen/quonia ubi t̄ res principalis non debetur, nec ejus æstimatione. Ex eo autem, quod testator de aliqua specie disponit, intelligitur quid pertinentiarum nomine accipi voluerit, nec opus fuisse æstimationem relinqui non debito principali. *l. apud. §. constat. de legat. 1. ubi gl. verb. difficultat. Mant. de conjec. lib. 9. tit. 10. n. 1.*

Am zehenden/nimmest allen zweiffel hinweg/das im Väterlichen Testament daselbst §. dergleichen weil der Stifft S. & c. ausdrücklich vermeldet wird/das solch Stifft in denen J. f. gn. vertesürten stücken / als nemlich dem Ampt M. begrieffen vñnd gelegen. ut de t̄ re aperta non sit dubitandum. *Mant. lib. 3. tit. 4.*

Zum eilfften/wird solches auch dadurch weiter erkleret/das im Väterlichen Testament vñnd Codicill das Kloster S. L. aus J. f. gn. zugetheilten Embtern excipiirt, als der Universitet N. incorporiret. Exceptio t̄ autē cum debeat esse de genere regulæ. *Bal. l. in his de legib. ideoq; eam confirmat in casibus non exceptis. & ostendit de quibus regula accipi debeat.*
 74 *Sebast. Med. Reg. 28. num. 45.* adeo ut t̄ faciat comprehendi sub generalitate, quæ sunt ejusdem generis cum exceptis, quâ tumlibet alioqui de sua natura non comprehenderetur sub regula, vel generali dispositione. c. qui ad agendum. *de pac. lib. 6. Dec. l. 1. n. 26. 29. Cag. ibi n. 37. de reg. jur. & c. cum directo. n. 4. 5. de confir. util. Jason. post Alex. l. ult. n. 9. & 10. Quod quisq; jur. & l. nummis. n. 11. de in lit. juran. l. properandum. in princ. n. 11. C. de jud. Sebast. Med. in princ. reg. n. 40. Claud. Syf. in rub. qui feud. dare poss. Cravet. consil. 109. n. 6. consil. 245. n. 9. & 10. Jacobin. in Invest. verb. de castro rubei montis. n. 13. Zas. de feud. p. 5. n. 54. & consil. 16. orta. n. 54. lib. 2. Bal. imperiū.
 76 in 1. lectur. n. 3. & Jas. n. 23. de juris d. quæ etiam t̄ in regalibus locum habet, ubi quamvis generaliter necessario regula hæc non teneat,*

tamen uno excepto, reliqua magis præsumuntur permissa & concessa esse. *Afflict. c. 1. verb. regalia. n. 15. Felc. quæ ecclesiarum. n. 33. de constit.*

Vors zwelffte/das J. Ch. gn. von den Stifften/Kloster vñnd geistlichen Gütern/als einverleibten Pertinentz der Herrschafft nicht weniger denn von andern Embtern disponirn wollen/vñnd dieselbige vor appertinentz vñnd zugehörige der Embter gehalten/gibt das Testament in der 6. 7. sonderlich aber in der 10. Disposition gl. c. cum Bertoldus. 10. de sent. c. ex literis de jure patron.

Am dreyzehenden/haben J. Ch. gn. den dritten Sohn Herzog C. vff das Stifft M. allein vertheilet.

Vffs vierzehende haben J. Ch. gn. die Geistliche Lehen vñnd jura patronatus einem jeden Sohn mit vñnd sambt den zugetheilten stücken
 75 Lands zugeeignet vñnd verordnet.

Zum funffzehenden/so ist noch viel flierer dis aus Väterlichem Codicill abzunemen / in der 4. Disposition also lautente: Nach dem es in diesen beyden Embtern ein gute anzahl Stifft vñnd Kloster hat / welche allein zu nuldensachen verordnet/vñnd zu erhaltung Kirchen / Schulen vñnd Universiten / laut vnser disposition zuverwenden.

Vñnd so viel von der nützung solcher Güter/darin auch hernacher §. penult. vers. Hiegegen aber die gefelle zu dem Klosterlin M. etwa gehörig der Churf. bleiben sollen.

Das vñts sechzehende/die Obrigkeit derselbigen Stifft bey denen Herzog J. C. zugetheilten Emptern/darin sie gelegen/allein bleiben sol/zeiget diese Clausel an. Aber die Kasten Bogten / Schutz vñnd Schirm derselben bey berührten Embtern wie bisher verbleiben / vñnd dieweil das Kloster S. L. & c.

Allda wol zu mercken/das solche Kasten Bogten/Schutz vñnd Schirm / vñnd also die Obrigkeit/nicht damals erst den Emptern zugeeignet/sondern dabey / wie bisher/vñnd also vormals gewesen/auch verbleiben. c. 1. §. ex vers. sicut ab antiquo. *de pace constant.* Non igitur antiquus status immutandus. *l. 1. 2. & l. 1. C. de servit.*
 77 Consuetudo t̄ quoque decem annis præscribitur. *Bar. num. 14. Jas. n. 43. l. de quibus de legib.* Nec obstat Ant. Bald. lib. 5. de præscript. conclus. 13. n. 19. Francisc. Balb. præscript. p. 1. quæst. 9. num. 2. 3. quæst. 10. num. 4.
 78

Am siebenzehenden/helt man vor fundbar vñnd gewiß / das diese beyde Kloster nicht allein in den M. Emptern immediate gelegen / sondern das auch dieselbigen Ambter alle hohe vñnd niedergerechtliche Obrigkeit/samtb allen andern Diensten darüber wol her gebracht haben. Cujus

79 *jus t̄ autem est jurisdictio, ejus etiam dominium universale, & possunt esse in universali dominio alicujus, quæ in speciali esse non possunt.*

Vffs achtzehende haben die beyde Herren selbst hernacher die Väterliche disposition also verstanden/ vnd demnach in erfolgten Vertrag vnd Theilung der Churf. J. F. Gn. ohn einige disputation oder difficultirung/ ob J. F. Gn. für ihren Antheil Stiff vnd Closter gebühren solten/ ferner vergleichung getroffen/ Ex iis autem quæ pōst sequuntur sententia contrahentium declaratur.

Zum neunzehenden gebüret J. F. Gn. vff ihren antheil eben so wol/ als J. Ch. Gn. vff ihren theil/ Kirchen vnd Schulen zubestellen vñnd zu erhalten/ dahin dan diese geistliche Güter gestiftet/ vnd zu der Nothdurfft den Emptern/ darinnen sie gelegen/ anhengig sein/ wie dann auch solchs im Väterlichen Testament in der 5. 6. vnd folgender disposition verordnet/ *Mant. de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit. 14. n. 7. 8. & 13. per tot.*

Wie dann auch/ vñs zwanzigste die verstorbene Churfürstin seliger Gedechniß die ministeria vnd Kirchen diensie in angeregten beiden Clöstern ieder zeit selbst bestellet/ vn solches de Herrn Churf. niemals verstaten wollen/ successor autem t̄ uti debet jure per decessoris, cujus in locum succedit.

Dan erfordert aber die anordnung Väterlichen Testaments d; J. F. Gn. diese N. M. Empter/ wie die der Churfürstin verschrieben gewesen/ innenbehalten sollē Modus t̄ enim est de forma negotii, & velut cōditio, *l. c. de his quæ sub modo. quæ t̄ specificè debet adimpleri, Tirag. de ret. convent. §. 2. gl. 1. n. 4. Mant. de conject. lib. 7. tit. 12. n. 2. & successor, t̄ etiam singularis, l. ẽptor. C. de hereditate vend. utitur jure prædecessoris. t. 1. de divers. & cõp. §. inter. Inst. de usua.*

Zum ein vnd zwanzigsten werden nur die zwey Empter H. vnd S. im Väterlichen Testament inzubehaltē excipire vñ gelassen/ aber alle (notetur universalis) andere obspecificirte stück zu N. M. Widdumb gehörig/ Hochgedachten Herzog J. C. sollen gẽglich (totaliter, quæ iterum est proprietatis adverbium) eingerechnet vñnd zugestelt werden.

84 Zum zwey vnd zwanzigsten voluntas t̄ testatoris, contra jus commune nō est interpretanda, sed potius secundum illud *Mant. de conject. ult. vol. lib. 6. t. 6. n. 1. & seqq. n. 8. & 9. præsertim principis Mant. ibid. n. 10. Cravet. de antiq. p. 1. §. 2. n. 14. Ex jure t̄ autem & ordinationibus ac transactionibus. Imperii Monasteria pertinent ad territorium, in quo sita sunt, Mant. fin. reg. cap. 96. n. 3. & cap. 49. n. 1.*

Zum drey vnd zwanzigsten hat der testator selbst diese Clöster zu seinem Ampt geschlagen vñnd gebracht/ *Mantica autem lib. 6. tit. 6. n. 4. §. 5. & n. 9. & tit. 9. probat, consuetudinem t̄*

testatoris inspicere debere sed & more familie & regionis declarationi testatoris hæredibus. est standum, *l. nonnunquam de coll. bonor. l. si ex toto. §. ubi, ubi gl. verb. deberre. de legat. 1. l. fratris. C. de transact.*

Zum vier vnd zwanzigsten ob gleich die determinatio dabey stehet/ obspecificirte stück zum N. M. Widdumb gehörig/ dennoch seind in der specification diese zwey Clöster mit außgenommen/ sondern viel mehr begrieffen in verbis, sampt deren ein vñnd zugehörung.

Welches den vffs fünff vnd zwanzigste die exceptio des H. vnd S. erleutert vñnd klar machet/ dann weil diese Clöster auch stadliche ansehnliche Güter der Empter sein/ solten sie ohne zweiffel auch wol außgenommen worden sein/ wann es des Vaters will vñnd meinung gewesen were/ weil es aber nicht geschehen/ bleibets bey der Regel/ quod exceptio confirmet regulam in casibus non exceptis.

Zum sechs vnd zwanzigsten folget nicht/ diese Clöster seind in specie nicht benennet/ darumb seind sie nit in die Empter gehörig/ quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, quod data instantia sit manifestum, sintemal auch vñder diesen Emptern viel andere ansehnliche vñnd darzu gehörige stücke/ Städte/ Flecken jura, ober vñnd Herlikenten/ servitudes vñnd anders begrieffen/ so in specie nicht benennet/ vñnd gleichwol in der generalitet begrieffen. sonst werden J. F. Gn. vor ihr Väterlich antheil nur die blossen Namen zu grosser vnbilligkeit bleiben/ derwegen gung/ das sie in der generalitet begrieffē jure universalitatis, sicut ducatus t̄ præfatus & similia majora feuda universalitatis sunt, *Panor. c. cum seculum de jure patron. & dispositio t̄ in genere æq; valet ut in specie, cujus ambitu & cõplexu veniunt omnia, quæ illa universitate jure incorporatiōis vel accessiōis cõtinentur, l. 5 non tantum ap. cum seq. de pet. her. l. 3. in princ. ubi l. 5. & Dd. de acq. hered. præcipue vero successio, de qua hic, quæ dā est universitas, in qua cui totū relinquitur aut universale, omnia simul, quæ eo cõtinentur, aut illi accedūt, relicta simul intelliguntur. Darumb solches alhie begrieffen in den Worten: ein vñnd zugehörung/ pertinentia t̄ n. dicūtur, quæ non tantum jure, sed etiam moribus & usu ad aliquid pertinent, quæ cedere principali, ad quod pertinet, & cū eo transferri ac relinqui dubium non est.*

Item das J. F. Gn. obberührte Empter eben vff die maß wie die ander vertestirte Empter/ vñ also auch mit dem Clöster inbehalten/ vñnd wie am ende desselben §. da von diesen disponiret, außdrücklich stehet/ dieselben gẽglich vñnd also totalter Jh. Fr. Gna. sollen eingerechnet vñnd zugestelt werden/ totū t̄ enim cõtinet omnes partes, præsertim in ultimis voluntatibus. ubi plenior est interpret. facienda, etiā pro legatariis

87

38

89

90

tariis contra hæredem, cum sint quædam donatio; in princ. Inst. de legat. ubi plenissima interpretatio facienda.

91 Solches geben auch / vors sieben vnnnd zwanzigsten die andere Väterliche relictten Jh. Fr. Gn. in Väterlichen Testament vermacht an den Orth / da M. vnd B. mit ihren Schlössern / Städten / Ambtern vnnnd Kellereyen / so zu denselben Amptern vnd Kellereyen gehörig / aber der Stifft vnd Klostern in specie nicht gedacht / noch darvon einig meldung gethan / da doch vnnwidersprechlich die darinnen gelegene Clöster neben obbestimmten Stücken / als derselben appertinentz vnd zugehörungen / mitverschafft vnnnd Jh. Fr. Gn. gefolget sein / wie auch aus der exception des Stiffes S. klärlich zu erschen / cum
92 exceptio t̄ debeat esse de regula, Bar. d. l. in his n. i. de legib. & regula includat t̄ exceptis similia, Bart. d. l. in his n. i. per l. nam quod liquida. §. fin. de pœna legat. §. ut autem in auth. de non alienan.

Zum acht vnnnd zwanzigsten seind diese beyde Clöster als S. in Schultheissen Ampt Newenn. vnd G. im Ampt H. vornemlich gelegen / vnd in derselben Bezirk beschlossen / vnd derwegen derselbigen appertinentz vnd zugehörung / Quicquid autem situm est intra terminos territorii, & ejus finibus circumquaq; continetur, id etiam ejus esse censetur, & ad id pertinet, sicut pars continetur in toto, & ideo dominus t̄ territorii habet intentionem suam fundatam quoad omnia, quæ districtu suo continetur, c. cum dilectus. 8. verb. monasterium. de relig. domib. c. cum Bertoldus. de sent. & re jud. c. ex literis. 7. de jure patronat.

93 Vffs neun vnd zwanzigste seind alle ober vnd niedgerichtbarkeit vber solchen Clöstern auch zu den Emptern / darinnen sie gelegen / gehörig / wie dan bey ientgemeltem Stifft G. vor Jahren durch die Churf. regierung zu A. ernantem Ampt
94 H. zu erkandt / Sententia t̄ autem quæ transivit in rem judicatum, sicut post decendum etiam interlocutoria & decreta transeunt, pro veritate habetur, & pro sententia judicis præsumitur, maxime pro decretis judicium illorum majorum qui par regibus imperium tenent, quod scilicet ex justis & probabilibus ac veris causis ita pronunciarint & decreverint, quin etiam interlocutoria sententia transeunt, partibus non contradicentibus, in rem judicatum, multo magis definitiva, & decreta. Res autem judicata sic habetur pro veritate, ut non amplius disputari vel controverti vel contra probatio recipi possit.

In gleichmäs ist dem Schultessen zum N. die Hand hab bey den S. befohlen worden.

Zu welchem allen den vors dreißigste kömpt der usus, posses Besiz vnd gebrauch / dann der-

selben Ampter Schultheiß / Befelchhaber vnnnd Amptsleute / so wol die alten Churfürstin / als Bruchgeniesserin vnd besizerin / als dem Churfürsten vñ proprietarien mit Eyde vnd Pflicht zugethan gewesen / ihnen auch bey der Churfürst. Regierung zu A. in abschaffung der Frevel oder andern Jurisdiction Sachen weder Maß noch Ordnung gegeben / es seind auch die Wandel / Buß vnd Geldstraffen in Widdumbs nähung der Churfürstin kommen / so ist auch Steuer vnd Ungeld anders wohin nicht verschafft werden / Sunt autem multa jurisdictionum fructus
95 & ad quem fructus pertinent, is etiam possidere intelligitur, & collectandi jus est lignum jurisdictionis vel potius imperii, quod habetur in locis, quæ collectantur.

Hats nun mit diesen Clöster die gelegenheit gehabt / da die Churfürstin als usufructuaria vff ihr Widdumbs Berechtigkeith allein diese Emptertinnen gehabt quoniam dotaliu comparatur usufructui, so doch nicht volkomlich domina vnnnd Erben dazu / sondern allein auff ihr Leben / usufructuaria vel juris domina gewesen / wie vielmehr müssen vnnnd sollen solche Clöster / nach dem derselbige usufructus mit der proprietat wiederumb consolidirt per mortem usufructuaria, dem Grundherrn vnd Erben derselbigen Empter folgen / Absurdum t̄ n. esset plus juris in usufructu rei alienæ formali esse, quam in pleno rei dominio c. l. in
96 fin. extr. de treug. & pace.

Am ein vnd dreißigsten gibt der Paussawische Vertrag / vnd darauff erfolgte Religions friede diesem Dinge klare Maß / vnd wie es mit den Stifften vñ Clöstern / in ein jeden Fürstenthumb gelegen / auch derselben einziehung vnnnd reformation halber sol gehalten werden.

Danun Jh. Ch. Gn. krafft derselben Reichsordnung sich der Clöster in ihrem district vnnnd Bottmessigkeit anmassen / warumb sol desgleichen Jh. Fr. Gn. als dem Herren Bruder nicht gleich eben vnd recht sein / Frater t̄ enim in fratrem non habet imperium, sed æquo jure territoria possident, sicut & in paterna successione fieri par est.
97

So haben Jh. Fr. Gn. als ein Herzog vnnnd Successor des Gottseligen Churf. des Herrn Vaters diese Empter jure principali innen so wol als der Churfürst / Ubi t̄ igitur eadem dignitas & causa, idem jus & titulus, idem sequatur effectus oportet, & pacta imperii lex sunt contrahentibus.
98

Zum zwey vnd dreißigsten da Jh. Churf. Gn. aus Väterlicher succession dazu kommen wolten / haben sie auch auff den Fall kein besser recht / daran Jh. Ch. Gn. Herr Bruder / suitemal einen so wenig als dem andern / in specie die Clöster vertestiret sein / auch von einem Laico vnd Herren nicht wol vertestiret werden können / Cum

99 Cum† de suis quisque testari debeat, non de his, quæ non sunt in bonis, prout sacrares, §. nullus. *Inst. de rer. divis.* quæ non sunt in commercio, & proinde de iis quis frustra testatur.

Ist also quia gewesen/ das der Herr Vater von den Emptern vund territorien, darin die Elöster gelegen/ disponiret, aldiweil sie mit dem territorio jure universitatis, als Stück desselben/ folgen vnd also darvon mag disponirt werden/ quia quod juris in toto, etiam est in partibus.

Vffs drey vnd dreyßigste ob gleich Jh. Ch. Gna. als der erstgeborne vnd elteste Sohn/ im Churfürstenthumb universalis heres vom Herrn Vater instituit, sicut primogenito
100 Thæ præminentia competunt, *Tiraq. de jure primog.* So folget doch nicht/ dz dem Herrn Bruder nicht eodem jure die bescheidene Emptert vertestirt sein sollen/ oder das Jh. Fr. Gn. pro legatario zu achten/ sonsten wolte folgen/ das die Väterliche anordnung krafftlos vund nichtig/ vnd Jh. Ch. Gn. evacuata institutione, mit Jh. Fr. Gn. als dem nicht instituirten kinde/ ab intestato die Väterliche succession
101 auffß gleiche theilen müße/ quia filiis † sua quota titulo institutionis est relinquenda, alioqui non valet quoad institutionem, non quidem quoad reliquos liberos institutos, cum vel unus tantum præteritur, & evacuato sic titulo institutionis ab intestato succeditur, & divisio inter fratres equaliter est facienda, nec primogenitus plus juris habet quam alter, ubi speciali lege aliter cautum non est.

102 Solcher deutung aber wieder Väterlich testament vnd zu vernichtung desselben ist nicht stat zugeben/ sed potius † interpretatio facienda, ut actus valeat non pereat, præsertim pro testamento & quidem paterno, *si patris de in off. testam.*

103 Wie dann auch nicht nothwendig derselbigen deutung einzureumen/ sintemal nicht allein des Herrn Vaters wille dawieder ist/ qui † non præsumitur elegisse viam, qua judicium suum subverteretur, sed potius testatus esse eo modo, quo testamentum valere potuit, sondern auch die wörter vnd ganze disposition viel ein anders mitbringen/ in auffmerckung/ das die Legaten in einem von aller Herren Söhnen antheil abgesondten Legat Zettels verordnet/ das J. Fr. Gn. verlassen theil dahin nicht zuziehen/ cum separatorum separata debeat esse ratio & causa.

Aber Jh. Fr. Gn. antheil ist von der univer-

sal Institution des Herrn Churfürsten excipirt vnd darvon aufgesetzt/ vund derselbigen angeheftet mit diesen worten: Allen dessen aufgenommen/ was wir nachfolgent de andern vnsern geliebten Söhnen Herzog J. C. vnd Herzog E. insonderheit als nachstehet verordner/ testirt vnd verschaffet.

Ergo hæc exceptio † debet esse de regula 104 & natura præambula institutionis & eodem jure censi, *Bart. d. leg. in his n. 1. de legibus.*

Es leidet auch das Wort: testirt verordnet/ verschaffet vnserm andern Son/ J. C. & post: in denen stücken vnd Landen/ so wir beyden vnsern Söhnen Herzog J. C. vnd E. verordnet/ keinen andern Titel alhie/ denn institutionis, sonderlich circa liberos vund da den Söhnen ihr gebürnis vom Herrn Vater verlassen wird.

Bevorab disfalls/ da Jh. Fr. Gna. nicht enßliche Stück/ sondern universitates territoriorum & præfecturarum verlassen sein/ territoria enim esse universitates dubium non est. Quæ vero universitates † liberis relin- 105 quuntur, ea intelliguntur jure & titulo institutionis relinquere.

Welches dann auch weiter sich ereuget/ in dem das der Herr Vater selbst diese Verordnung vor eine Brüderliche theilung gemacht vnd gehalten wo sich/ verb. vff maß nu die vberige zu ertheilte Land/ & in verb. §. fin. Denmach einen jeden in seinen zuertheilten Landen vnd Stücken.

Divisionis † autem titulus inter liberos est 106 universalis, & pro institutione habetur, *Bal. l. quoties quem Alexander ad hoc allegat. consil. 123. discussis. n. 7. vol. 1.*

Vnd ist dieser punct hochgedachtem Fürsten vnd Herrn Herzog J. C. desto fleißiger in acht zunemen/ angesehen das sieder diesem Väterlichem Testament der dritte Sohn Herzog E. mit Tode verblieben/ als den auch Jh. Fr. Gn. in der Schrifft desselben als selig. anziehen vnd benennen.

Voraus den folgen wil/ das denselbigen vertestirt Stifft W. jure accrescendi nicht allein dem Herrn Churf. sondern auch Jh. Fr. Gn. zukommen/ dann ob wol Jh. Ch. Gn. als der primogenitus universaliter instituit, so seind doch beyder ander Söhne vermachte Theil darinnen Buchstablich aufgenommen/ vnd weil J. Fr. Gn. eben so wol Erbe des Herrn Vaters als Jh. Churfürst. Gnad. so folget/ das des dritten verstorbenen Braders vermacht antheil auff J. Churfürst. vund Fürst. Gn. beide zugleich verfellet.

Am

Am vier vnd dreissigsten ist es an ihm selbst durchaus in allen Landen / Königreichen vnd Fürstenthumben / auch im Pabstumb / treulich / der billigkeit vnd der Rechten gemess / das die Stifft vnd Elöster bey ihren territorio zu milden Sachen disponirt / bleiben / dahin sie anfanglich zum Gottesdienst gewidmet / jure universitatis, cum qua transeunt.

107 Nec res t semel Deo dicata potest phanari, aut ad alios usus transferri dato quod etiam in abusu venisset, sed ad meliores pios usus revocari debet.

Wisse fünff vnd dreissigste hat der Herr Vater von vnd aus J. J. Gn. vertheilten Empthern welche Elöster excipirt, vnd vor denselben auch billige Erlässung J. J. Gn. auch ander Elöster Geselle zwischen J. Ch. vnd J. Gn. getheilt / auch dem dritten Sohn C. vor sein theil kein andere Güter dan dz Stifft W. verordnete / das also Augenscheinlich / wie der Herr Vater die vbrige Elöster von jedem Ampt hat wollen bleiben lassen / Cum exceptio ? confirmet regulam in casibus non exceptis, & ostendat de quibus dispositio generalis accipi debeat.

108 Es würde auch der Herr testator vor das aus genommen Stifft S. Herzogen J. C. an stat dessen nicht 2000. fl. Jährlich / zu erhaltung J. J. Gn. Kirchen vnd Schulen / verordnet haben / da es ein andere meinung gehabt quoniam pecunia vel astatuatio non debetur, ubi res ipsa debita non fuisset.

Am sechs vnd dreissigsten ist daran nicht gelegen das weder im Testament noch Widdumbs vertheilung dieser ständigen Elöster gedacht worden / dann es auch mit andern also gehalten / vnd ewiglich wie das in specie davon nichts disponirt, demnach die allgemeine dispositiones, so vff die territorien vnd Landschaften gerichtet / begreifen auch jure universitatis mit die darinnen gelagene Elöster / sonst wolte folgen / das wann Königreiche / Fürstenthumb / Empier vnd territoria aus einem Necess kommen / der possessor an denen darinnen gelegenen Elöstern kein oberbemessigkeit noch Gerechtigkait haben sollen quæ absurdæ interpretationes vitandæ, wie dann auch dessen vnachtet die Verstorbene Churfürstin diese Elöster zu ihrem Widdumb / mit den vertheilten Empthern / inenig gehabt / auch andere J. J. Gn. sampt den Empthern darinnen sie gelagert / gefolget sein / auch in J. J. Gn. Gemahlin Widdumb des Stiffts S. gebürtig / vnd also einzuerkumt / ob gleich davon weder in Widdumbstreich / noch pactis dotalitibus, oder Väterlicher Verordnung anweisung geschehen.

Zum sieben vnd dreissigsten ob wol diese N. Empier J. J. Gn. namhaftig also / wie der verstorbene Churfürstin zum Lebgeding ver-

schrieben / so hindert doch solches nicht / sondern ist J. J. Gn. fürreglich / suntemal der Churfürstin vnachtet das J. Ch. Gn. diese Elöster zu Widdumb nicht ausdrücklich vertheilten dennoch jure universitatis alles Recht / so dann zumal zur zeit solcher Widdumbs vertheilung im Pabstumb / die Weltliche Fürsten vber die Elöster gehabt auch mit den andern gefolget / als frohn / arz / frevel vnd anders / so sonst dem Churfürstenthumb verblieben were / wann disfalls ein andere deitung gelten sol / nach erfolgter reformation aber / ob wol die Befall dieser Elöster / wie die andere geistliche Empiere / in der Elöster stücken verordnet / so sind doch J. Ch. Gn. in ander wegen aus der Kammer zu A. dafür befreidiget worden / dessen alles sich nicht bedurfft hette wann J. Ch. Gn. jure universitatis an solchen Elöstern / so in ihren vertheilten Empthern gelegen / kein Recht haben sol.

So sind auch solche Widdumbs stücken / so viel die anzahl der Empier / J. J. Gn. auff willkühr vnd auff den Wahl gesetzt / wie dieselbige zuvor der Churfürstin zum Widdumb vertheilten gewesen / von den ein vnd zuschöbungen aber folget hernacher / aber wann J. J. Gn. darzu wechseln solte / wie geschehen / so folget auff den Wahl ein ander Clausel / das als dem J. J. Gn. gegen abtretung der N. N. Empier / dieselbige anzunehmen / vnd vff maß / wie die vbrige ihme zuertheilte Lande / inne zuhalten befügt sein sol.

Nun haben aber J. J. Gn. die andere zuertheilte Lande sampt den Elöstern nicht weniger als der Churfürstin sein antheil / folget deswegen dz J. J. Gn. diese Empier also annehmen vnd behalten sollen / quod enim constat per relationem peraque est atque si expressum esset.

Vnd wil sich gar nicht leiden / das man anher die bey der specification gesetzte worte / Wie J. L. vertheilten / repetirn wolten / sonst were die folgende Clausel auff maß wie die vbrige nicht allein vergeblich / contra l. si quando ubi Dd. de legat. 1. sondern were auch ein contrarietät der beiden Clauseln vorhanden / ja es mügte auch noch eine vnleibliche absurdit, vnd vnleibliche frembde Verstand folgen / nemlich das J. J. Gn. nur vff ihr Lebelang / vnd auff Widdumb Recht diese Empier / gleich wie Churfürstin zuvor gehabt / also auch inne halten müßten / da doch die natura permutationis & relictis vff der proprietät, vnd nicht den Widdumb gerichtet / wie dz die dazu gesetzte vnverwechselte N. N. Empier J. J. Gn. zuvor inne gehabt habe / demwege zu vertheilung dieselbige Clausel sicut talis interpretatio facienda ut concordetur scriptura & vitetur contrarietas, dieser Verstand billig / das ein jedes verstanden werden nach den proxime adherentibus, dahin sie referirt, sicut fieri debet, als die erste Clausel /

sel/ wie sie der Wittiben verschrieben auff anzahl der Empter/ die andere sampt den ein- und zuges-
hörungen zu der annemung vund wilkühr/ so an-
stat der N. M. Empter Jh. Fr. Gn. verestirt,
die dritte auff Maß wie die vbrigen ihre zuer-
theilte Lande auff das inne behalten vñ besigen.

Zum acht vnd dreyßigsten ist vnverneinlichen
Rechtens/ das in vmbwechslung gleichheit muß
gehalten werden.

Wann nun krafft dieser vmbwechslung J. J.
Gn. die N. B. gegen den N. M. Emptern ab-
treten sol/ so würde des in den N. B. liegend-
er S. mit folgen/ wie es ohne special Ver-
schreibung Jh. Fr. Gna. mit den Emptern also
empfangen vnd innen gehabt/ auch J. J. G. Ge-
mahlin darauff nicht weniger als angeregte
Empter jure uniuersitatis bewidmet worden.

Sollen nun Jh. Chu. Gnad. mit den N. B.
Emptern dis Kloster als darin gelegen aus der
vmbwechslung abgetreten haben wollen/ wie
dann Jh. Fr. Gnad. auff den Fall legen diesen
zwen streitigen es folgen zulassen freudlichen
vnd Brüderlichen geneigt/ wie wolten doch oder
mit was recht könten Jh. Ch. Gn. aus irem theil
dergleichen abtretung der außgewechselten N.
109 M. Emptern sich wegern/ cum eadem t per-
mutatio non sit diverso jure censenda, & qui
ab alio petit, à sua prius parte implere de-
beat.

Zum neun vnd dreyßigsten vermag der auff
Väterliches Testament vund tödelichen abgan-
ge/ zwischen diesen Herrn Brüdern/ erfolgter
Brüderlicher Vertrag/ das Jh. Fr. Gnad. ihre
verordente/ auch verwechelte Empter/ als der
Landesfürst inne behalten haben vnd Versorgen
sollen/ derhalben Jh. Fr. Gna. auch die verwalt-
ung der geistlichen Güter/ so darinnen gelegen/
vermüße obangeregten Passawischen Vertrags/
vund darauff erfolgten Religions friedt/ auch
Väterlichen Testament darinnen derwegen vnd
dazu die geistliche einkommen zwischen denn
Brüdern getheilet/ vnd zu der Nothdurfft jedem
an zuwenden auffserleget.

110 Vers Vierzigste ist es Rechtens quod in-
t legato optionis alternativæ habeatur re-
spectus ad æstimationem rei in utraque
parte positæ. Item quod inter filios æqua-
litatem servare pater voluerit.

Da nun die Ampter vorn Walde/ aus be-
rührter vmbwechslung/ Jh. Ch. Gn. mit den
darin liegenden Klöstern von Jh. Fr. Gn. sollen
abgetreten aber dagegen Jh. Fr. Gna. von den
N. M. entzogen werden/ so were die permutatio
gar vngleich/ cum tamen permutatio & alius
contractus, utcumq; æqualiter sit, interpre-
tetur, ut testator præsumatur se conforma-
re juri, da doch bey aufziehung beyder Ampter
klarlich zuerschen/ das des Herrn Vaters Will
vnd Meinung gewesen/ das in dieser außwechsl-
ung gleichheit nicht allein der Empter/ son-
dern auch des einkommens sol gehalten werden.

darum auch des einkommens sol gehalten werden.

Dazu dann auff s ein vnd vierzigste auch thut
das jus t retentionis, quo quisque uti potest
contra eum, qui eodem jure vult uti, Jafz.
ult. C. de sacros. eccles. Dann so Jh. Ch. Gnad.
wollen das die Ampter vorn Walde mit den lie-
genden Klöstern/ vngachtet das deren im Te-
stament vund wechslung nicht gedacht/ folgen
sollen/ wie kan dann füglich solch gleich Recht J.
Fr. Gnad. in den N. M. abgeschlagen werden/
præsertim cum jus t patronatus super ec-
clesiis sit commune, & ad unumquemque
heredem æqualiter pertinere debeat, gl.
verb. dividi. & Cano. c. 1. de jure patronat.

Zum zwey vnd Vierzigsten ist es vnvernein-
lichen Rechtens/ quod Ecclesiæ t ac mona-
stria jure uniuersitatis sequantur territorium,
in quo sita sunt, & pertinentia t non-
solum in possessione, sed etiam in jure & ju-
risdictione consistant, Bald. consil. 420. vol. 1.
l. verbum pertinere. de verb. signif. Papiens. in
for. lib. ac real. verb. cum pertinentiis per tot. quæ
jura ad hoc allegat Montan. tract. fin. reg. cap.
80. n. 8. ubi etiam pluribus confirmat, quod
concesso t aliquo castro vel loco, simul et-
iam appertinentia & adhaerentia intelligan-
tur esse concessa, c. 1. ubi latè Bald. de cap.
qui cur. vend. Fab. de Monte. tract. empt. quest.
6. princ. memb. 3. n. 9. Bart. Rebuff. & Dd. l. si
quando. per illum tex. C. de bon. vacant. lib. 10. l.
via constitui. §. pen. & §. ult. de servit. rust. præ-
dior. & est in terminis nostris, videlicet lega-
ti, bona litera, quæ facit mentionem de pos-
sessione adjacenti, in l. uxorem §. leg. verat. de
legat. 3. gl. Angel. & Dd. l. qui tabernas. de furt.
sive t corpori adhæreant sive juribus incor-
poralibus, Montan. d. cap. 80. n. 4. ubi n. 5. sub-
dit, quod concessio castro veniant villæ &
molendina aliaque appertinentia Laurent.
Calcan. consil. 90. quia n. 6. & vassallorum juris-
dictio, Par. de Puteo. c. castrum. de verb. signif.
Monta. de cap. 80. n. 60. & secundum utrumque
sunt t pertinentia ejusmodi, quæ aut statu-
to aut lege aut consuetudine sunt deputatæ,
ut accedant castro vel territorio, Par. de Put.
c. qualiter. de simib. feud. Mont. tract. fin. reg. c. 80.
n. 7. Pap. in for. lib. actio. val. verb. cum pertinenti-
is per tot. de t quibus omnibus idem judica-
tur, quod de rebus, quibus adhærent, c. vo-
lentes. §. de off. legat. gl. verb. adherentes. c. olim 26.
de accusat. l. quæ religiosus 43. de rei vendicat.
Mont. d. tract. fin. reg. cap. 79. n. 2.

Vffs drey vnd vierzigste/ ist des Herrn Va-
ters vnd testatoris Will vnd Meinung gewesen/
das angeregte Stifte vnd Klöster bey demselbi-
gen bleiben vnd gelassen werde sollen/ außserhal-
ben derjenigen/ die ausdrücklichen davon auß-
gezogen/ quæ exceptio ostendit de his regu-
lam accipiendam esse, & confirmat eadem
in non exceptis.

Am vier vnd zwanzigsten dringet daraus die folge dz demselbigen nach auch alle solche Stiff vnd Clöster/ so nicht excipirt des obern vnd niedrigen Landes Jh. Fr. Gn. ohne einige einrede oder ver hinderung einbekommen haben/ vnd noch heutiges Tages/ wie J. E. Gn. auch die ihri gen/ inhabe vnd besitze / ex iis autē quæ dispositionem sequuntur & ex ea partes faciunt, declaratur magis sententia dispositionis.

Weil nun die Regel vor J. Fr. Gn. auch der besitz vnd die universales presumptiones, quæ dantur ex generali iure territorii, ex quo dominus habet fundatā intentionem, quoad loca territorio suo inclusa.

Als wil auch folgen/ das Jh. Fr. Gn. intent gnugsam fundiret, biß die exceptio vnd aufzug dieser streitigen Clöster/ vom Herrn Bruder vnd Churf. dargethan werden/ *l. ab ea parte. de probat.*

Das aber auffs fünff vnd vierzigste dz wörtlein stücken in der Väterlichen disposition, wol in acht zu haben vnd zuerwegen/ auch darauff zu schließen / weil solch wörtlein zu dem Wort Ampter gesehet/ das J. Fr. Gn. alle die stück / so in der Widdumbs verschreibung begrieffen/ vermacht sein sollen/ hat nichts zubeuten/ sintemal die beydewörter Ampter vnd stück pro Synonymis wol zwanzig mal indifferenter im Testament/ vnd folgendem codicill gebraucht worden/ wie dann die vermachte Ampter hernacher obspecificirte stück genennet werden/ ja beide auch zusammen gefüget in verb. nehest berürt Ampt vnd stück / Copula † autem

119 Et coniungit principaliter, & eadem qualitates & significationes tribuit, etiam in legatis, *l. Titia testores. de legat. 1. l. triplici. 142. de verbor. signific. l. avia. ubi gl. de condit. & demonst. l. Seje. §. Cato. de fund. instruct. Everar. loc. à natur. copulat. in princ. l. cum uterq. Ne quis cum qui in ius voca. & unum inest alteri, l. 1. in princ. ff. ut legat. nom. & pariter operatur atq; copula; l. Titia. §. nihil de legat. 1. Qua-*

120 propter adæquata † in dispositione intelligi debent adæquata in effectu & interpretatione, *Alber. trac. statutor. p. 2. in princ. n. 9. l. nam hoc iure. de vulg. & pup. l. quamvis. C. de impub. substit. l. in testim. de testam. milit. l. eandem rem. de duob. reis. & † æquipollentium eadem est doctrina & disciplina idemq; de illis iudicium, c. in his de verb. signif. c. tua. de consang. & affn. c. licet. de testib. l. ult. mandat. Idemq; in æquivocis & Synonymis obtinere probat. cl. ex vi. de verb. signif. cl. in plerisq; de elect.*

121 So ist auch nicht seltsam in reden vnd schreiben/ contracten vnd Testamenten/ das dergleichen Synonyma zusammen gefüget werden/ allein zu besserer erklärang / vnd fonsen keiner ander würckungen/ ja es wird im Testament außdrücklich gesehet/ weil das Stiff S. in den verges-

ten stücken begrieffen vnd gelegen / vnd dennoch darvon / als dem Padagagio incorporato, aufgenommen wird/ so muß vnnwidersprechlich folgen / das vnder dem Wort stück die andere Stiffe vnd Clöster begrieffen vñ vermacht sein/ quoniam exceptio confirmat regulam in calibus non exceptis, sic ut etiam cōprehendat & includat regulæ, quæ sunt de genere exceptionis, dato quod alias sub regula non includerentur.

Ob aber darauff wol gesehet die Clausel / wie die der Churfürstin vorschrieben gewesen/ so zeigt doch das referens Die dz es von denen Emptern/ die der Churf. gewesen / zuverstehen sey / referens enim intelligitur secundum relatum.

Das es aber den Verstand habe/ das sie Jh. Fr. Gn. allein verschrieben sein sollen/ wie sie die Churfürstin gehabt/ das leiden die wort vnd meinung des testatoris gar nicht/ dann darauff folgt alsbald die Clausel: sampt deren ein: vnd zugehörung/ welche gar ohne effect vnd würckung were/ wann nichts mehr hiehin begrieffen sein sollte/ dan obbenante Empter vñ zugehörung des Widdumbs/ so zuvor gnugsam specificirt, non enim debet ullum verbum, ne syllaba quidem, videri otiose apposita, darumb also zudeuten/ nemlich was dieselben für weitere zu: vñ eingehörung haben/ so in jehberürt Widdumb nicht kommen.

Nun seind sie aber nicht vergeblich gesehet/ sintemal sie begrieffen malefiz/ Etwer/ Schanüg/ Dugeld/ Straßgeld vnd anders/ so immediate der Landfürst. Obrikeit anhengig/ vñ vber dem Widdumb Jh. Fr. Gn. krafft des Väterlichen Testaments nicht vnbillig/ vñ also auch dem Clöster/ so zu der Fürstl. Hoheit vñ regalien gehörig/ so die Churfürstl. Wittib im Widdumb nicht gehabt/ sondern bey dem Landesfürsten bleiben/ billig folgen/ welche stück alle wieder beyder Herrn intent Jh. Fr. Gn. entberen müssen/ wann diese Widdumbs Empter nichts anders / als wie die Churfürstin dieselbe ingehabt/ solten eingerechnet werden.

Ferner folget auch/ das J. Fr. Gn. diese Widdumbs Empter/ wie die vorm Walde/ vñnd ihre andere Empter / sollen inhaben. Nun haben ja dieselbigen Jh. Fr. Gn. mit den geistlichen Clöstern/ vñ nicht allein weltlichen Güttern ein / ergo hat der Vater es auch mit den N. N. also wollen gehalten haben/ ut constet relatio & ius æquiparatorum.

So seind Jh. Fr. Gn. die Emptere des Widdumbs erblich/ eben wie J. E. Gn. vñ nicht des Widdumb auffs Leben/ vermacht/ ut servetur inter cohæredes fratres æqualitas, & quoniam una determinatio plura respiciens æqua-

aqualiter determinat, wie dann wol die folgende wort außsündig machen: das Jh. Fr. G. Gemahlin Leibgeding darauff gerichtet/ vnnnd diese Empter nicht allem Jh. Fr. Gnad. sondern derselbigen Erben auch Vermacht vnd Verordnet worden.

Welches auch die eigenschafft vnd proprietet der wörter Testiren/ Vermachen/ Verordnen/mit sich bringet/ quia testamento relinquens alicui, vel legans, intelligitur dominium ei & usufructum, & plenam proprietatem legare, ut verba in potiore & pleniore significatu sumantur.

Item die eigenschafft vnnnd Recht des außwechseln/ dann sollen Jh. Fr. Gnad. inhalts Väterlicher Ordnung/ diese N. M. Empter vor den N. B. vnnnd inmassen/ wie dieselbige/ innehaben/ so müssen sie auch eigenthumblich mit Clöstern vnnnd Stifften/ Jhr. Fr. Gnad. folgen/ dann gleicherweiss die N. B. Jh. Fr. Gna. besessen vnnnd innen gehabt haben.

Am sechs vnnnd Vierzigsten betreffende die fundation, ist es wol Rechtens/ das die angesehen vnnnd erwozen werden/ wenn von dem ende werzu die Clöster fundirt, Streit fürsetlet.

Aber darvon ist alhie kein Streit/ sintemal beyde Theil damit einig/ wie auch des Herrn Vaters letzter will vermag/ das der fundation nach solche Clöster vnnnd die Empter ad pios usus sollen gebraucht werden.

Es ist aber davon nicht/ sondern von dem alhie der Streit/ wem die Landfürstl. Hoheit & jus patronatus ac advocatiae daran gebühre/ vnnnd ob sie nicht bey dem territorio, darin die Clöster gelegen/ billich bleibe vnnnd mit demselben transferirt werde/ & responderetur quod sic: wie denn auch Clöster vnnnd Stifft des Landes pertinentien seyn.

So seynd auch sieder erster fundation grosse verenderung eingefallen/ ut quae de novo emergunt, novo auxilio indigeant, & novis morbis nova quaerenda remedia, das also die Clöster vnnnd ihre Abgöttische mißbreuch zubessern/ Christlichen enden/ dahin sie die Stiffter vnnnd fundatores verordnen wollen/ billich angerichtet werden.

Weil sie denn nicht mehr in des Römischen Stuels vnnnd der Bischoff gewalt/ vnnnd doch nichts anders ohne Vbrigkeit vnder dem Keyser seyn sol/ als werden sie billich zu der Landfürstl. Hoheit sampt dem territorio gezogen/ wie dann auch disfalls durch Churfür. abscheide vber diese beyde Clöster die Vortmessenigkeit vnnnd Schuldt heissen Verichte dem Ampt S. vnnnd H. zuständig.

Welche abschiede den Parthen lang in rem. judicatam ergangen/ J. a. l. quod iussit. n. 3. de re. jud. vnnnd daher ein vnnwiedertrufflich Recht zwischen dem Parthen machen/ darumb auch Jh. Ch. Gn. so disfalls Parth ist/ dieselbige abschiede vnnnd decret zum Vorthail vnnnd dem

Herrn Brüder zu Nachtheil vnnbzustossen nicht befügt/ praesertim cum teneatur praedecessorum decreta servare, potissimum quae per modum contractus facta sunt.

Vorsieben vnnnd vierzigste gestehen Jh. Ch. Gn. selbst das Jh. Ch. Gn. Brüder Herzog J. C. die Landfürstl. Vbrigkeit in den zugetheilten Ländern gebühre/ vermüge Väterlicher disposition, auch gemeiner Recht/ ut servetur in successione paterna liberorum aequalitas, l. inter C. fam. ercisc. l. ult. C. de collation. als da sein Steuer/ Schatzung/ Vngeld/ vnnnd andere nachfolgen/ haec enim non sunt jurisdictiones sed magis imperii, & ad regalia pertinent jus collectandi. 122

Derwegen muß auch folgen/ das dergleichen Jh. Fr. Gn. als denn Landfürst. auff den ins liegenden Clöstern gebühre/ quoniam etiam ecclesiae & monasteria ad collectas tenentur, sonderlich was der Herr Vater selig. gehabt vnnnd wol hergebracht hat/ quoniam ut in successorum conditio non est melior, sic nec deterior esse debet, quando quidem in jus omne defuncti succedunt, l. cum haeres. de divers. & temp. praes. etiam ejusdem sunt potestatis ac juris l. heredem de reg. jur. Et in liberos etiam possessio continuari putatur, vngachtet von wem Schultes oder Richter die Steuer vnnnd Vngeldt eingenommen/ nō enim ministrorum persona consideretur, sicut nec res vel jus illorū, sed principis potestas, cujus nomine omnia possessa & usurpata fuerunt. Possidemus enim per alios, & quod princeps per officiales fecit ipse facere existimandus est. 123 124

Nach dem dann Jh. Fr. Gn. der vnverneinliche Landfürst darüber ist/ vnnnd ex universali dominio territorii intentionē fundatā hat/

Als dringet/ zum acht vnnnd Vierzigsten die folge/ dz wann gleich die intraden oder gefälle gedachter Clöster Jh. Ch. Gn. zugehören solten/ dz dennoch das übrige/ so nicht eximirt, noch dz Churfürstenthumb sonderlich darein appropriirt, vnnnd zugethan/ bey der Landfürstl. Hoheit bleiben müste/ sonderlich was die verstorbene Churfürstin vnnnd die Amptleute der obberührten Emptern auff solchen Clöstern gehabt/ weil diese Clöster vnnwidersprechlich in den Amptern gelegen/ vnnnd J. Fr. Gn. dieselbige neben dem woz die Churfürstin darin gehabt Vermacht/ quando enim aliquis habet universale dominium in territorio, tum qui inde aliquid usurpat, quia habet contra se praesumptionem juris, nihil potest ulterius sibi vindicare, quam possedit & praescripsit.

Daher am neun vnnnd vierzigsten es kein argument a separatis, sondern vielmehr a toto ad partē ist/ das wem die oberbotmessenigkeit vnnnd malefiz Sachen zu Rechte an einem Ort zustehen/ demselbigen auch alle intraden vnnnd Gefälle

der Obrigkeit daselbst folgen/ so nicht ausdrück-
lich eximirt vnd darvon abgesondert/ ut hoc
ipsum refert loco: à toto ad partem Everar.
in topic. legal.

Dann auch dieselbige Obrigkeit/ sampt den
malefiz sachen vnd execution von solchẽ Ge-
fällen muß vnderhalten werden/ vnd werde vor-
frucht vnd geneißung der Obrigkeit geachtet.

Darumb ob wol/ vñs funffzigste ein Obrig-
keit in der andern Jurisdiction etwas durch ver-
träge verjähung oder sonst erlangen vnd ha-
ben mag/ so thuts doch alsie nicht zur Sachen/
da nicht kan dargethan werden/ das diese Clöster
aus denen Jh. Jr. Gn. vermachten Emptern/
darin sie gelegen/ eximiret, vñnd daher nach
vermuetung der Recht bey item territorio jure
universitatis bleiben biß die exemptio darge-
than werde/ quoniam imperia finibus suis es-
se debent contenta, nec potest etiam supe-
rior se intromittere in jurisdictionem & in
territorium inferioris.

Vñs ein vñd funffzigste ist es gewiß/ dz auch
im Papstumb die Clöster vñd Stifft vor ein part
vñd antheil des territorii, darin sie gelegen/ sein
gehalten worden vñd ein Standt des Landes ge-
wesen sein/ pars autem regulatur jure totius.

Zum zwey vñd funffzigsten führen Jh. Eh.
Gn. selbst ein/ das diese beyde Clöster ansehnli-
che größe Stücke sein/ vñd nicht vermuetlich/ dz
sie ohne ausdrückliche Verschaffung von ihrem
Vater sollen Vermacht oder legirt worden sein/
welches argument wol süßlich kan retorquirt
werden/ das derhalben des testatoris meinung
gewese sey/ das sie jure universitatis bey den
Amptern/ darin sie gelegen/ vñd dazu vermüge
der Rechte gehören/ weil keine sonderliche Ver-
ordnung darvon gemacht/ verbleiben solten/ ut
126 enim non est expressum statuto remanet in
dispositione juris communis, sic quoniam à
statutis ad dispositiones hominum valet ar-
gumentum, præcipue ad dispositiones tes-
tamentum, sequens & consentaneum est,
quod quicquid pater non expressit, aut exe-
mit in testamẽto, hoc manere debeat in or-
dinatione juris, quo jure res sacra, mona-
stera & ecclesiæ sequuntur jure universita-
tis jus territorii, in quo sita sunt.

Welches denn zum drey vñd funffzigsten be-
stetket/ das J. Eh. Gn. auch sehen/ wie die beyde
ausgenommene Empter geringes einkommens
seyn.

Dann zu anordnung billiger Brüderlicher
gleichmæssigkeit/ damit aus dieser verrechtlung
einer nicht mehr dann der andere bekomme/ noch
lenger Vortheil gesucht/ sondern die æqualitas
allenthalben vñnd durchaus gehalten werde/ der
Herr Vater off den Fall einlauffender ungleich-
heit die geringe beyde Empter eximirt vñnd dar-
von ausdrückliche Verordnung gemacht/ wie

vielmehr sollen J. Eh. Gn. dieser ansehnlicher
vielwichtiger beyder Clöster nicht vergessen ha-
ben/ wann J. Eh. Gna. dieselbige hatten von den
Emptern eximiren, vñd absondern wollen/ wie-
wol mit eslichen andern geschehen/ dann exem-
ptio vielmehr zeigt/ das diese/ so nicht eximirt,
bey dem territorio, darin sie gelegen/ billich blei-
ben/ wie daß auch zu vnderhaltung der Kirchens
dienst/ so Jh. Jr. Gn. in diesen Emptern oblie-
get/ vñd vom Herrn Vater befohlen/ nothwen-
dig erfordert.

Daher dann das drey vñd funffzigste argu-
ment also einzuführen/ weil der Herr Vater J.
G. in ihren vermachten Theil so viel/ als dem
eltesten Sohn in der Thur/ ausdrücklichen besol-
len vñd aufgelegt/ das sie die von Lehr vñd Got-
tesdienst der Kirchen in gueter Übung vñnd Ord-
nung vnderhalten/ vñd darzu der Kirchengüter
gefelle vñd sonst nirgend zugebrauchen sollen/
das einem jedẽ darzu die Clöster seines vermach-
ten Fürstenthums/ so nicht ausdrücklich exi-
mirt vñd abgesondert/ verlassen vñd angeordnet
seyn/ nam aliquo concessio vel mandato aut
relicto, concessa videri debent ea quibus
illa nequeunt expediri, & quæ ad illorum
usum ab initio sunt ordinata.

Insonderheit auffs vier vñnd funffzigste das
Jh. Eh. Gnad. die vom Herr Vater wolbestellte
Religionordnung/ wieder desselbigen Testaments
vñd ausdrücklichen letzten willen verendert/ vñd
dardurch verursacht/ das Jh. Jr. Gna. die Vñ-
derhaltung der Kirchendienst/ Schulen vñd der-
gleichen viel schwerer vñnd zu großer Geldspil-
dung/ deren man geübriger sein können/ gerah-
ten/ das wol vermuetlich/ ja aus allen Um-
ständen leichtlich abzunehmen/ wann der Herr
Vater solcher Verenderung sich vermuetet het-
te/ vñd auff den Fall von diesen Clöstern/ gefragt
werden were/ das der Christliche hochlöblichste
Churfürst nicht allein diese beyde streitige Clö-
ster/ mit den Emptern darin sie gelegen Jh. Jr.
G. als nicht allein Väterlichem Erben/ sondern
auch wahrer reiner Christlichen religion suc-
cessorn solte zugebilliget/ sondern auch mit viel
mehr bedacht haben/ pro expresso autem
127 haberi debet, quæ expressis in testamẽto se-
quuntur & quæ testator interrogatus verisi-
militer expressisset.

Am fünff vñd funffzigsten seind der Stifft/
Clöster vñd anderer dergleichen geistlichen Gü-
ter gefelle vñnd einkommen nicht allein zu erhal-
tung deren Kirchen vñnd Schulen/ so sekund in
den Emptern seyn/ vñd fünffig wann noch vñd
mangel fürfallet/ auffgerichtet werden müssen/
sondern auch zu anrichtung der Hospitalien/ dar-
vber auch zu einer gemeinen fürsiehender Landes-
nothdurfft/ trost vñnd rettung der Vnderthanen
anzuhelben/ vñnd anzuwenden/ buchstablich
vom Herrn testatore befohlen worden.

Wann

Wann dann nicht weniger in Jh. Fürstlich. Gnaden Emptern vnnnd Landen als im Churfürstenthumb solcher Hospitalen Nothdurfft vñ andere Landes nothwendigkeit teglich sich zutragen vnnnd begeben möchten/ vnnnd darumb auch zu dem ende vnnnd behuff der Herr Vater nicht allein solche Gefälle bey den Emptern bleiben zulassen verordnet/ sondern auch die davon nicht zu alieniren noch zu vercußern zum höchsten verboten/ quæ prohibitio de non alienando patris inter filios procul dubio valet & servanda, müssen auch derer in den N. W. Emptern gelegenen Clöster Gefälle vnnnd intraden Jh. Fr. Gna. gleicher massen zukommen/ dann solten diese Clöster den Emptern vnnnd territorien darinnen sie gelegen entzogen werden/ so würde stracks wieder Väterlicher Verordnung gehandelt.

28 Vnd möchten Jh. Ch. Gnad. derwegen rei vendicatione, vel conditione ob causam, ad restituendum, oder ad interesse belanget werden/quanquam enim disputetur, an prohibitio † alienationis inter vivos impediatur dominii translationem, l. 3. C. de condic. ob causam tamen eam quæ sit in ultima voluntate, præsertim à patre inter liberos, impedire translationem domini, communiter receptum est.

Ablehnung der Einreden oder Resolutio rationum dubitandi bey der ersten Fragen.

Hergegen nun nichts thuet/ das oben von Exemption der Kirchengüter angezogen/ dann da dieselbige gelten sol/ so müsse Jh. Ch. Fr. Gn. der Clöster eben so wol/ als Jh. Fr. Gna. entberen vnnnd der Weisligkeit wiederum einreumen/ ist aber solches Jh. Ch. Gn. wie wol vermuetlich/ vngelegen/ vnnnd möchte es wieder den Paussawischen Vertrag vnnnd Religionsfrieden/ auch Väterlich Testament vnnnd Ordnung lauffen/ als mag Jh. Ch. Gn. daß jus retortionis vorgeworffen werden.

29 So ist auch alhier wol zu mercken / das mit diesem Grund juris ecclesiastici, als einer exception juris alieni, Jh. Ch. Gn. sich wieder ihren Herrn Bruder nit haben zubeheßsen / quoniam enim non agitur de jure vel præjudicio ecclesie sed de interesse Principis vel agnatorum succedentium, illa exceptio quasi ecclesiastica seu juris tertii nihil facit, quia est exceptio † juris tertii, cum qua nemo audiendus, l. 1. ubi Bartol. de re jud. l. loci. §. competit. si ser. vend. & obstat id alleganti exceptio litis ingressum impediens, etiam in prælaturis, Felin. c. exceptionem. n. 29. de except. Blanc. de Compromiss. quest. 4. tit. de except. n. 18. Sondern

folgen die Clöster vnnnd Kirchen/ dessen vngeacht/ dem territorio darinnen sie gelegen billich jure universitatis, gl. §. Dd. l. in modicis. de contrab. empt. ita eleganter Paris, consil. 23. n. 18. vol. 1. qui quidem Paris, etiam consil. 22. mandatum n. 4. vol. 4. de hoc nostro casu non loquitur, sed de monasteriis exceptis & privilegiatis à laicà potestate, & subjectis cathedralico ordinario, quod non est de ista gamma, ut loquitur Bald. l. unic. n. 21. C. de confess. nec facit ad rhombum idem Bald. auth. si quando. n. 2. C. de constit. pecun. nec ad propositum, Bal. l. 2. n. 9. eod. tit. Quæ enim habent 130 diversos tractatus, eadem habere debent diversos effectus, l. pen. C. de codicill. Paris. consil. 67. n. 5. vol. 1. Nihil igitur obstat, quod excepta non veniant in generali dispositione, quoniam hæc monasteria non inveniuntur exempta, & idcirco jure universitatis territorio intelliguntur concessa & relicta, l. 4. C. de religiosis. gl. ult. d. l. in modicis. de contrab. empt.

Darumb auch der ander Gegenwurff dissals gar nichts thut / dann nicht von nöthen dieser Clöster zudencken/ daß die ganze Landschaften vnnnd Herrschafften/ darin sie gelegen/ vertheilt, vnnnd also als ein Stück derselbigen jure universitatis damit begreiffen / nam ecclesiastica † loca, quæ non speciatim eximuntur, transeunt cū universitate, gl. ult. verb. patrono. c. cum Bertold. §. de sent. & rejud. per c. ex literis. de jure patron. cū aliis quæ allegat ad hoc Alber. l. in modicis. in fin. de contrab. empt. Itaq; hic retorqueri potest regula: quod quæ non inveniuntur excepta manere debeant in generali dispositione, & cū territorio transire, gl. d. c. cū Bertol. & regula quod † inclusio 132 unius est exclusio alterius; hic nihil facit, cū hæc monasteria non sint exclusa, sed per generalitatem potius inclusa, prout modo dictum, quanquam etiam illa regula non habet locum, ubi aliter constat de disponētis voluntate, Jaf. l. 1. §. apiscimur. n. 4. de acq. poss.

Daher dann vors dritte nichts thuet / das der Churfürst zum universal Erben eingesetzt / daß weil die Empter / darin diese Clöster gelegen daraus eximirt vnnnd Herrn J. E. vermacht / so folgen Jh. Fr. Gn. die darinnen gelegene Clöster jure totius, & universitatis, quia pars sequitur totum; & particularia loca territorium.

So ist auch das Vermechnis Herzog J. E. geschehen vor kein Legat zuachten / wie es auch also nicht vertheilt, sondern vielmehr proportionem filiali, & titulo institutionis.

Das also Jh. Fr. Gn. nicht weniger als der Churf. ver Erbe zuachten / sonst were die dis-
 politio ex defectu institutionis unius filii
 nul vnd nichtig / vund daher Jh. Fr. Gna. ju-
 re universalitatis die in Jh. Fr. Gn. vermachten
 Emptern liegende Clöster mit folgen / sintemal
 sie nicht excipirt noch eximirt seyn / gl. ult. verb.
patrono. & ibi communiter Dd. c. cum Bertoldus
18. de sent. & re jud.

Was den vierden gegengründt anteiheit / ist
 oben außgeführt / das Jh. Fr. Gnad. nicht von
 wegen vnd an stat der verstorbenen Churfürstin /
 sondern aus ihrem eigenen rechten vnd Väter-
 lichen Testament succediren, wie dann auch
 Jh. Fr. Gna. der Churfürstin successor in den
 Emptern nicht sein mögen / sintemal dieselbige
 nur allein auff ihr Leben ihr Widdumb darin
 gehabt / so mit ihrem Leben auch abgangen / vnd
 nicht transmittiret wird.

Ist also die Regel: quod successor non de-
 beat esse melioris conditionis quam author
 suus, diffals vor Jh. Fr. Gn. dann dieselbigen
 auch diff. auff sich hat / quod successor non de-
 beat esse deterioris conditionis, quam is cui
 succedit, præsertim † filius in successione
 paterna, cum quo eadem persona fingitur,
I. fin. C. de impub. subsl.

Nun seind aber Jh. Fr. Gn. ihres Herrn Va-
 ters / vnd nicht der Churfürstin successor in ver-
 machten Emptern worden / darumb wieder Herr
 Vater den eigenthumb an gemelten Emptern /
 sampt Obrikeit vber diese beyde Clöster / mit ih-
 rem Genieß vund Nützung / nach absterben der
 Churfürstin sampt den Emptern auff Jh. Ch.
 Gna. da sie den Fall erlebet / solten consolidirt
 vnd coniungiret worden seyn / *S. ult. Inst. de u-*
usufr. Also mus es jure successione alles gleich-
 fals vff Jh. Churf. Gn. Sohn / dem solche Be-
 rechtigkeit vermacht / auch kommen / ne deterio-
 re conditione sit successor filius, quam pa-
 ter in eum casum fuisset, quoniam intelligi-
 tur testator jus omne suum, quod in re ha-
 buit, vel habiturus aliquo casu esset, reli-
 quisse.

134 Wiewol auch der † successor melioris juris
 sein kan / dann sein Vorfahr / ex novo titulo
 & alio jure, sicut hic successor venit jure he-
 reditario: de functa autem usufructuaria tā-
 tum usumfructum habuit, ideo plane sunt
 hæc separata, *I. naturaliter. in princ. & §. 1. de*
acq. poss. & proinde tali casu dicta regula non
habet locum, Cag. l. in omnibus. n. 136. l. non de-
bet. n. 3. de reg. jur.

135 So ist es auch nicht genugsam eine notorie-
 tet anzuziehen / wann sie vom Gegentheil ver-
 muetet wird / sondern müste auch dargethan wer-
 den / quoniam multa † dicuntur notoria,
 quæ non sunt, *c. consuluit. de appel.* ideo quo-
 ties negantur probari debent, *Panor. c. porro.*

n. 4. de divor. Jason. l. si vero. §. qui per rem n. 13.
Quisatisd. cogant.

Nun ist aber diffals vielmehr Landkündig
 vnd offenbahr / das da die verstorbene Churfür-
 stin zu diesem Widdumb kommen / desselben
 Clöster noch in der Römischen geistlichen Hen-
 den gewesen / hernacher als mit ihnen abgehan-
 delt / seind die Gefällen / so ohne des vbllichen
 Brauch nach von geistlichen Gütern in sein Wid-
 dumb gehörig / gen A. ins Churfürsten des Herrn
 Vaters Clösterstuben / als am nehesten vund be-
 quemesten Ort dazu / gelieffert worden / aber mit
 der meinung / das sie alda beständiglich bleiben /
 vnd darzu gewidmet sein solten / wie denn keine
 verglichung oder verschreibung dertwegen ver-
 handen / igitur vel perceptio pensionis & re-
 dituum neq; dominium nec possessionem
 probat, *c. inter dilectos. in fin. de fid. instr. l. quā-*
vis. §. 1. de acq. poss. gl. antepen. elegans. c. cum Ber-
toldus. 18. verb. quodam jure. de sent. & re jud.
 nec usus patrisfamil. facit appertinentias,
 quando ad aliquem locum vel usum rei re-
 ditum trāsfert pro suo arbitrio; non autem
 eo animo, ut ibi perpetuū sit vel uniatur.

Die fünffte einrede ist auch vnerheblich / sin-
 temal die auff Churf. seiten gesuchtewiederwerts
 wertige deutung nicht zuzulassen / sondern viel-
 mehr zusagen / dz die erste benennung der Wid-
 dumbs Empter auff die substantz vnd corpo-
 ra gerichtet / aber die folgende Clausel des inhalts
 vnd besitz auff den gebrauch / wie denn außdrück-
 lich darinnen zu befinden / das Jh. Fr. Gn. diese
 Empter inhaben sollen / wie die vorm Walde:
 darumb ad veritatem copulativæ propositi-
 onis utriusque partis veritas erfordert wird.

West dann nun J. Fr. Gn. die Empter vorm
 Walde mit den Clöstern vermacht / wie denn
 auch heutiges Tages Jh. Fr. Gn. die also inne-
 haben / so muß auch folgen / das diese verwechselt
 te Empter mit gleichem Recht vnd qualitet, vnd
 also mit den Clöstern vnd ihren gefällen / Jh. Fr.
 Gn. abzutreten / alioqui non constat æqua-
 litas correlativorum aut relationis, vel æ-
 quiparatorum.

Das zum sechsten angezogene jus generati-
 onis hat nichts auff sich / in wiederholung ders
 gleichen Worten in ein instrument, vis † enim
 geminationis consideratur, quando repe-
 tuntur eadem ex intervallo, & diversis in-
 strumentis; secus quando in uno.

Vnd ist oben genugsam erleutert / das jure u-
 niversalitatis in appertinente diese Clöster auß-
 drücklich vermacht sein / verbis: sampt den
 ein vnd zugehörungen / sunt enim mona-
 steria pars & appertinentiæ territorii. Item
 per relationem, auff maß / wie die vbrigen
 ihm zuertheilte Land inzubehalten / habe-
 tur enim pro expresso, quod per relationē
 intelligitur.

Daher

Daher dann der/ vorsiehende/ angezogener
Väterlicher will diesen nicht entgegen/ sondern
viel mehr zuspringet/ der dann aus dem geord-
neten vñnd verlassenen Testament/ nicht aber aus
dem zuvor entworffenen protocol, zunemen/
137 quoniam voluntas † est ambulatoria, l. 4. de
adimen. legat. l. 5. ubi glo. verb. mutare. C. f. un.
ereise. Ideoque semper ultima debet atten-
di, l. pacta novissima C. de pact. id est testamen-
ti Menoch. consil. 42. juris. n. 17.

So ist auch diß kein rechtmessiges Protocol
volzogener letzter Ordnung/ vom Notario or-
denlicher weiß/ mit allen substantialien ver-
zeichnet/ vñnd vñnderscriben/ wie ein rechtmessig
protocol sein sol/ sondern allein eine schlechte
Verzeichnis/ was etwa im flug vñnd obiter vom
Herrn Vater/ zu vorbereitung vñnd berathschla-
gung des letzten Willens/ entworffen worden/
so A. der Notarius ihme selbst zum Gedechtniß
vñnd weiter berathschlagung auffgefangen vñnd
auffgezeichnet/ damit man es in weiter berath-
schlagung erinnern vñnd nicht vñndergehen möch-
te/ wie denn diese Testament sache offte ventili-
ret vñnd verendert/ als auch diß protocol selbst
anzeigt/ derhalben daraus keine beständige
probation zunemen/ sunt enim meri tracta-
tus qui non probant, quia multa tractantur
quæ non perficiuntur. Itaq; non præam-
buli tractatus attenduntur, sed tantum con-
clusio seu dispositio desuper infecuta. Ita-
que talis † scriptura, quæ non omnia sub-
stantialia membra perfectæ & absolutæ di-
spositionis, sed tantum tractatus faciendæ
continet, pro Notarii protocollo fide di-
gno haberi non debet, l. contractus. vers. nec
dum est impletum. C. de fid. instr. quem tex. ad
ad hoc citat Bald. in rub. C. de fid. instr. n. 21.
Art. de Bui. & Cano. c. cum P. tabellio. ex. eod.
Covar. præct. quæst. lib. 1. cap. 19. n. 2. & 3. dein-
139 de non fuit illa abbreviatura † lecta testato-
ri & testibus, & sic approbata quoad sub-
stantialia, ut fidem facere nequeat, Panor.
Imol. & Cano. d. c. cum P. tabellio. x. de fid. instr.
Lanfr. c. ipsa. verb. instrumentorum product. n.
12. cum seq. Panor. consil. 10. in princ. lib. 1. Alex.
cons. 253. n. 5. vol. 2. Soc. cons. 277. viso. n. 4. vol.
2. Jason. in rub. Inst. de action. n. 16. sed potius
apparet, quod nihil dispositum fuit nec
conclusum, sed ulterius deliberanda per-
manferint, & quod ulterius Notarius instru-
mento comprehendere post disponenda
debuit, unde pro imbreviatura fide digna
haberi nequit, Bartol. l. si is qui n. 2. de testa-
ment. ubi n. 1. & 3. cum seqq. bonam addit rati-
140 onem, quia nequidem inter † liberos valet
ultima voluntas patris, quando non est cõ-
pleta, l. furiosum. ibi pro nibilo. C. qui testam. fec. l.
jubemus. C. de testam. quod enim dicitur testa-
mentum imperfectum inter liberos valere,
accipiendum est de imperfecto ratione so-

lennitatis non voluntatis, ut declarat, Bar-
tol. ibid. & Bald. n. 1. 2. l. hac consultissima. 21. §.
ex imperfecto. C. de testam. ac ibi Jason. & Dd.
quod fuscè probat Menoch. consil. 42. juris. n.
34. respondens & agens de paterna volunta-
te, ut procedat, cum patris voluntas, est
perfecta, etsi careat solennitatibus, non vero
quando ex charta apparet esse imperfectam
Cast. consil. 111. in princ. lib. 1. Bal. Natta & Dd.
autb. quod sine. C. de testam. & est de mète Pa-
nor. & Dd. d. c. cum P. tabellio. de fide. instr. ubi
amplius dicunt: etiamsi talis abbreviatura
non relecta partibus alias fidem facere pos-
sit: tamen contra esse in testamento cujus
abbreviatura nisi testatori & testibus rele-
cta, & ab eo pro perfectè approbata, fidem
facere nequit. Cum autem hic non sit hoc
adjectum isti scripturæ, liquet non esse pro-
tocolum nec fidem mereri, Menoch. d. consil.
42. n. 15. Corn. cons. 226. n. 5. lib. 3. Anchor. consil. 331.
Angel. de cons. 400. in princ. præsertim cum † 141
nunquam testes hanc schedam sibi lectam
fateantur, Clarus de testament. quæst. 37. n. 7.
Soc. jun. consil. 183. n. 27. 28. lib. 2. Stephan. Ber-
trand. consil. 194. n. 3. lib. 3. p. 2. Dec. consil. 489.
n. 3. Patet igitur quod hæc tantum fuerit
conjectio in memoriale, & annotatio tan-
tum factæ deliberationis ac dispositionis,
cujusmodi solent Notarii concipere ante
protocollum in suis, quomodo vocant Ba-
stardellis; quæ fidem per se non faciunt, Bal.
d. rub. C. de fid. instr. n. 21. cū multis seqq. Lanfr. d. c.
quoniã. verb. instrumentor. productiones. n. 12. ver.
de bastardello, quod verū est nō facere fidē,
quando nō est contractus vel dispositio, Jaf.
in rubr. Inst. de act. n. 15. 16. cū multis ibi allega. de
hoc habemus, elegas consil. Menoch. consil. 42.
juris. n. 7. cū seq. ubi decidit, ex tali Notarii im-
breviatura fidē testamēti & ultimæ volunta-
tis fieri non posse, ut idem latius exponit, de
jud. arbitrar. lib. 2. cas. 187. n. 2. & n. 8. probat, nō
posse obtinere nomē aut fidem protocolli,
cū non habeat ejus substantialia. Idem de
jud. arb. lib. 2. cas. 370. n. 2. Natta consil. 224. n. 2.
lib. 1. & n. 13. dicit, ideo fidē non posse mereri,
quoniã est scriptura imperfecta ratione vo-
luntatis, ut fidē mereri non possit, Castrens.
consil. 111. visis. in princ. lib. 1. quem sequitur Me-
noch. d. cons. 187. n. 30. & in specie Angel. conf.
400. testator n. 3. vers. primo quia notarius. ad i-
dem Paris. cons. 27. n. 15. 16. lib. 2. quod maximè
verū est in hac Registratura quæ nō est inser-
ta protocollo, quod tamen Notarii in singu-
lis testamentis concipiendis facere debent,
juxta formam præscriptam à Covarr. lib. 1.
præct. quæst. cap. 19. n. 2. & 3. sed est extra eā per
se particularis quædam schedula, dispositio-
nis futuræ quandam annotationem conti-
nens, quæ tamen effectum aliquem juris ac
testamenti nō habet, Menoch. d. consil. 42. Cast.
consil.

cons. III. in princ. lib. I. & cons. 306. ad primum. in princ. lib. I. & in l. contractus. n. 5. C. de fid. instr. Paris. consil. 27. n. 10. lib. 2. Natta consil. 46. n. 4. lib. 7. præsertim cum non accesserit manus vel subscriptio vel sigillum patris, ut nec inter liberos quidem hæc ceu patris, sed aliena scriptura valere possit, l. ult. cum auth. seq. C. fam. ercisc. Auth. quod sine ubi Natta latet C. de testam. qui etiam ibi probat: sine appositione diei, talem scripturam ne patris quidem inter liberos valere.

142 **So ist auch in solchem cōcept ein wiedriges** † vnd contrarietet zubefinden / das es also kein frafft haben kan / *l. ubi pugnatio ubi Dec. & Cag. de reg. jur. l. scriptura. ubi gl. magna, Bal. Sal. & Dd. C. de fid. instr.*

143 **Ob auch wol beyder Clöster in derselbigen** notel gedacht wird / so ist es doch nicht assertivè oder dispositivè, sondern allein dubitativè, vff weiter bedencken geschehen / per verba ver- meint / fürnemlich weil hernacher solches im vollzogen Testament aufgelassen / vnd deren nit gedacht / *ut hæc ultima † voluntas deroget illi schedulæ priori, Menoch. consil. 42. juris. n. 17. l. ult. ubi Bar. de reb. eor. §. posteriori. Inst. quib. modis testament. infr.* Ja in angeregter entwerffung ist dieser Clöster mit dem anhang gedacht / das Herzog J. C. legen dieser Clöster Dienstbarkeit etwas sol gegeben / vnd sonst ein erstattung dafür geordnet werden / welches aldiweil im folgenden Testament es nicht geschehen / so ist zuschließen / das Jh. Ch. Gn. von solchen entwerffen abgestand / bevorab weil vor die andern angenommen Clöster / als des Stiffes S. wegen / ein nahmhafftige erstattung vñ recompens geschehen.

So ist auch in dieser notel befindlich / das J. Ch. Gnad. meinung damals gewesen / das diese beyde Clöster bey dem Fürstenthumb vnd Landesfesserey bleiben sollen / haben aber hernacher / laut derselbigen notel, sie nit dubitativè, sondern assertivè vnd conclusivè sich erkläret / das der punct von der Landsfesserey gar undisponirt vnd aufgelassen werden sol / derowegen es auch mit den beyden Clöstern gefallen / *ex l. cum. principalis, de reg. jur. l. 1. C. de condic. ob caus. quocirca non possunt esse videri repetita, quæ in perfectione testamenti sunt omilla, l. contractus. C. de fid. instr. l. si voluntate. C. de resc. vend. Jafon. d. l. Titia. §. idem respondit. n. 1. 2. de verb. oblig.*

Zum achten / ob wol in Väterlicher disposition gesetzt das die Empter vnd Stuck / so der Wittiben verschrieben gewesen / sollen Jh. Fr. Gn. eingereumt werden / so ist solches allein vff die einkommung gerichtet / vnd nicht auff die einkommund zugehörigen zudrehen auch nicht vff in modum vñnd qualitatem habendi & possidendi, so seinen sonderlichen bescheid hat / nem-

lich dz J. Fr. Gn. diese Empter auff maß / wie die vbrigen ihr zuertheilte Land / innen behalten sol / darumb die Clausel / *quod præcedentia declarant sequentia & contra Francisci Mantica Jh. Fr. Gn. dissals nicht entgegen / sondern wirklichhen zustatten kömmet.*

Die neunde Gegenrede von der fundation, abschiede vñnd dergleichen ist oben gnugsam in den rationibus decidendi abgelehnet / wie auch sueglich geschehen kan durch die Regel: *non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Omnem enim probationem non contingentem vel per postillam, sed necessario vel præsumptivè concludere.*

Gegen die zehende einrede ist die vermuetung der Recht alhie vor Jh. Fr. Gna. sintemal man die malefiz vñnd hohe Obrigkeit / Jh. Fr. Gna. vermacht Emptern / ober diesen Clöstern einreumet / daher sich erzwinget. das auch † die jurisdi- 144 ction vñnd Gefälle dahin jure imperii & universalis proprietatis gehörig / bis die exemptio dargethan werde / *gl. ult. d. c. cum Bertoldus de sent. & re jud. adeo ut ne superior quidem in inferiori communitate aliquod jus usurpet nisi quatenus probaverit ad se pertinere Schurff. consil. 26. diligenter. n. 23. cent. 1.* Vñnd weil diese Clöster ein Stück gedachter Empter sein / so gehen die Regeln vor Jh. Fr. Gn. quod idem juris in parte quod in toto, & quod res eadem diverso jure censeri non debeat.

Was lechlich vñnd am elfften / vom A. pæda- gogii vñnderhaltung angezogen / ist es andern / das diese Clöster dahin vom Herrn Vater nicht bescheiden noch vertestirt, ideo quod † non, 145 apparet non probatur relictum, neque res aufertur debet, *l. ult. C. de fals. caus. ad.*

Es ist auch nicht notwendig gewesen von Herzogs J. C. antheil vñnd darin liegenden geistlichen Gütern / damit Jh. Fr. Gn. ihre Kirchen Schulen vñnd Hospitale / vñnd andere gemeine Landes notturfft ersetzen müssen / auch die Churfürstlich. pædagogia zu vñnderhalten / sondern were eine vnbillige vñngleichheit gewesen / sintemal dem Churfürsten darzu seine vñnd viel städtlicher Stiff vñnd Clöster zugeordnet / als dann insonderheit zu vñnderhaltung angeregtes pædagogii das Clöster E. deputiret ut bis idem exigi non debeat.

So seind Jh. Churfürstlich. Gnaden viel ansehnlichere vñnd reichere Clöster / als diese beyde / vñnd daselbst in der A. gegend vñnd dro- bigen Fürstenthumb gelassen / aus dero Gefälle nicht allein solch pædagogium, sondern auch andere Schulen wol erhalten werden könn- nen.

So folget auch an stat dieser beyder Clöster J. Ch. gn. mit den N. Embtern vorm Walde des Clöster S. welchs dahin mag gebraucht werden / l. in re. C. mandat.

II. QVÆSTIONIS RATIONES DUBITANDI.

Zum andern / die beyde Embter H. vnd H. reichende / scheint des Herrn Churf. intent auch wol ergründet zu sein.

Erstlich vff den Buchstaben Väterlichen Testaments / darinnen ob wol diese Embter / neben den andern zu N. Widdumb gehörende / vff die wahl gesetzt / dennoch vff denselbigen Fall werden diese alsbald darvon abgezogen vnd excipirt, vnnnd J. Ch. gn. in ansehung der besserung / vnd daß der testator die Neumärckischen theil vmb ein stadlichs besser / dann die vorm Walde geachtet / vorbehalten. Exceptio autem derogat generali dispositioni in casu excepto. Et non præsumitur adjecta conditio ¹⁴⁶ ¶ sed potius pura esse dispositio, donec contra probetur. Mant. lib. 10. tit. 5. n. 7. fürnemlich weil diese Ordnung pure, vnd gar nicht conditionalibus verbis geordnet. Ex verbis autem præsumitur de sententia, quæ cum aperta nihil aliud querendum.

Zum andern ist es versichens Rechts / quod ¹⁴⁷ ¶ ex præcedentibus tractatibus declarentur sequentia & in iis repetita intelligantur. Imò quod præcedentia determinantur à sequentibus. Mant. lib. 6. tit. 13. n. 4. cum seq.

Nun seind aber in entwerffung des Väterlichen Testaments / vnd darüber gemachter Protocoll des Notarii, ohn einig beding / condition oder calculation diese beyde Embter angenommen / vnd J. f. gn. vorbehalten.

Vffs dritte mag die zu vorn angezogene besserung des N. theils desto weniger diffals J. Ch. Gn. im wege liegen / sintemal nicht zuvermuthen / daß der Herr Vater seiner verwechselten Embter gelegenheit / so J. Ch. Gn. so viel Jahr besessen / solte nicht gewußt haben / vnnnd wenn es gleich were / möge es den Contracte nicht hindern / l. quisquis. C. de res. vendit. Vnd müsten die Söhne ihres Vatern Tray vnd æstimation, wann gleich ein Irthumb darin were / welchs doch nicht vermuthlich / allerdings nachgehen / vnd seind dawider zu disputirn weniger zukommen nicht befüget. ¹⁴⁸ Opinio ¶ enim testatoris jus facit, quoad ejus voluntatem. Bal. l. ult. §. 1. n. 22. C. de cad. toll. illud ergo inspicitur quod testator cogitavit. Jas. l. si ubi. in princ. n. 10. de legat. 1. nec verba considerantur aut rei veritas, sed opinio testatoris. Cast. n. 2. & Dd. l. servum. §. si quis rem. in fin. de legat. 1. Paris. consil. 19. n. 167. vol. 2. & effectus testamenti regitur ab opinione testatoris, nõ à vere existentium tenore. l. quo loco. §. 1. ubi gl. verb. alterum. Bal. & Dd. de hered. instit.

Nam ¶ in his quæ pendent à voluntate testantis, potius attenditur ejus intentio quàm veritas. Angel. & Imol. ibidem. Socin. sen. consil. 124. n. 4. vol. 4. Jo. Crot. l. qui Romæ. §. duo fratres. n. 16. de verb. obligat. Socin. ad l. Gallus. §. quid si tamen. n. 29. de lib. & posth. & Alciat. ibidem n. 21. & consil. 145. n. 4. lib. 9. Jason. auth. ex causa. n. 28. in fi. C. de lib. prater. Cravet. consil. 88. n. 15. tex. l. ult. ubi Bal. n. 31. C. de hered. instit. Francis. Mant. lib. 3. de conjec. ult. volunt. tit. 9. n. 1. 2. Imò non statur æstimationi testatoris. Mant. lib. 9. tit. 2. n. 25. Wie denn auch J. Ch. gn. im letzten Geschefft / so außdrücklich vnd eigentlich durch rechnung vnd vergleihung der Geberde / Gelegenheit / auch ständigen vnd vnständigen Jährlichen nutzungen darthun / daß die beste N. Ambter / beyde an der substantz vnd dann auch an gesellen vnd nutzungen die N. B. Embter vorm Walde vberstreffen / wie denn auch der Herr Vater nicht allein die besserung vff Jährlichs einkommen / sondern auch andere meliora non substantia außdrücklich gesetzt / welchs auch dem rechten gemess / darzu denn das Ambt B. mit zuschlagen noch zu rechnen / sintemal es zu den N. B. vorm Walde niemals gehörig / sondern allzeit ein abgesondert Ambt gewesen.

Aber / vffs vierde / gesetzt daß in dieser motiv vnnnd vrsach einiger Irthumb were / so ist doch ¹⁵⁰ rechts / quod falsa ¶ causa adjectio ita demum vitiet legatum, si causa illa conditionaliter sit enunciata.

Nu ist aber / wie oben gemelt / bey diesem Punct gar keine conditio in der Väterlichen Disposition zubefinden / wie auch nit zuvermuthen.

Darumb wann gleich solche vbermaß dadurch der Herr Testator zu aussehung viellbemelter beyder Embter bewogen / nit verhanden were / so köndten doch dieselbe Embter J. Ch. gn. nit entzogen werden.

II. QVÆSTIONIS RATIONES DECIDENDI.

ABER deren vngachtet ist viel mehr vor hochgedachten Herzog J. C. meinung vnd intent zuschließen.

Dann Erstlich / haben J. f. gn. vor sich die Väterliche disposition, allda sambt vnd neben den andern Widdumbs Embtern / gleichfals diese beyde / Inmassen sie der Churfürst verrieben gewesen / J. f. gn. vff den Fall indistincte, vnd ohne außzug / verestiret worden / Ist also vor J. f. gn. die generalis & specialis dispositio, dabey es billich bleibet donec probetur exceptio. l. ab ea parte. de probat.

Was nun / zum andern / den außzug dieser zweyen Embter belanget / ist an dem / daß dieselbige nicht simpliciter & pure, sondern zur vnd vor erstattung der vbermaß vnd besserung / damit die N. B. Embter die N. B. vberstreffen theil conditionaliter seind verrieben worden /

in verbis: Demnach auch die obspecificirte Vmpt N. mit ihrer Zugehör an den Jährlichen einkommen / wie auch in andern mehrten wegen / vorbemelte Verwiddumbte Vmpt N. vorm Wald vnd deren zugeordnete stück / vmb ein namhaftes an besserung vbertreffen / so solle dieselbige vbermaß (ecce causam dispositionis) vff den Fall nechst berührter vorgehender permutation, vnserm Successori an der Chur / mit den obgemelten darunter begrieffene Ambtern / hin vnd her erstattet vnd solche mit aller ihrer zugehörde darfür in handenge lassen werden.

Darumb do keine vbermaß vnd besserung vorhanden / so kan noch sol sie auch mit beyden andern / nicht erstattet werden / quoniam ubi non datur præsuppositum, cessat dispositum, & cessante causa cessat effectus; & sublato † subjecto deficiunt pacta adjecta. l. i. C. de condic. ob caus.

Vnd ist solches nicht eine impulsiva, sondern finalis causa gewesen / sintemal der aufwechselung vnd permutation, auch der Brüderlichen Theilung eigenschafft ist / daß vff beyden theilen die Güter gleich geschast vnd angeseszet / vnd was ein theil am Wehre vbertrefft / das jrgend dem andern zugeseszet werden.

Darüber auch des Herrn Vaters Wille vnd Meinung nicht gewesen / noch sein können / daß J. f. gn. Gemahlin Widdumb durch diese abwechselung solle geringert oder geschmeltet werden / als denn die Anordnung dieser Verwechselung klar vnd hell anmeldet / Darin dann ausdrücklich geordnet / daß solcher Widdumb vffn Fall der vmbwechselung / wenn den NB. vff angeregten NR. Embtern vnd also vff h. vnd h. obbenant sol transferirt werden.

Darumb die folgende aufziehung des Ambtes h. vnd h. keinen andern Verstand hat / noch haben kan / Dann so der Grund vnd ursach oder vielmehr causa finalis derselbigen sich also fundire, nemlich daß die NR. Embter mit ihrer zugehörde / an Jährlichen Einkommen vnd andern mehr wegen / den NB. vmb ein namhaftiges an besserung vbertreffen / so solle dieselbe vbermaß vff den Fall vorgehender permutation, dem Churfürsten mit beyden Embtern erstattet werden. In compensationem enim relictum alicujus debiti vel æstimationis, non debetur, quando id non debetur, cujus nomine id relictum est. Et cessante † causa legati cessat effectus. Tirag. p. 1. n. 126. in trac. cess. causa. § n. 120. cum seq. § limita. 1. n. 21. cum seq. 40. 41. Man. de conjet. lib. 6. tit. 14. per tot. gl. Bar. § Dd. l. demonstrat. §. quod autem 2. de condit. § demonstrat. Quanquam hic potius non est relictum sub falsa causa sed contractus permutationis in testamento celebratus & or-

dinatus, sicut fieri potest, ubi talis causa pro finali habetur, & pars est contractus, addo ut dispositum vitiet. l. cum te. C. de pact. inter emp. aut saltem actione contractus per supplementum, quod interest illa æqualitas ad æquum bonum redigi debeat.

Weil aber auß den Rechnungen vnd Ambts-Registern / oder sonstien dieselbige vbertwaß sich nicht finden wil / so ist man auch dafür keine erstattung mit angeregten Embtern zuthun schuldig. Deficiente enim referente deficit referens, sicut & deficiente altero ex correlativis alterum etiam locum habere nequit, nec surrogatum pro alio deberi potest, ubi ipsum, cujus nomine surrogatur & deberi constituitur, non debetur. Unde licet vetera constituti jura sint immutata, tamen ex ipsa ratione justitiæ hoc manere voluit Justinianus, ut quando † aliquid pro altero constituitur solvendum, necessario illud alterum fuisse debitum oporteat, alioqui pro illo constitutum ne quidem debetur, nec est solvendum. Quanto minus igitur hoc casu debiti veri, quod sub expressa falsa causa relictum est, quam si testator scivisset, non reliquisset.

Dbey daß erstrecket sich J. f. gn. Gemahlin Widdumb an der Jährlichen nuzung bey weiter höher als der verstorbenen Churfürstin sich erstrecket hat / welchs denn derhalben wol zuglauben / sintemal hochgedachter J. f. gn. Gemahl des Churf. zu S. Tochter / vnd also vermuthlich / die Eheveredung / nach gewonheit der andern Frewlin in Sechß. h.äusern ausstewer / vffgerichtet. Allda dann auch vnter gemeinen Edelleuten gebruechlich / daß den aufgestatten Töchtern nicht allein ihre Mitgift / sondern auch die gegenvermachtnuß Jährlichen mit 10. von 100. zuerlegen müssen bewidmet werden.

Sollen nun / wie berichtet / vnd J. f. gn. dem Churfürsten geschrieben / der Jährliche alle der sieben NR. Embter nuzung vber etlich vund 20000. fl. nicht tragen / als ist wol zuglauben / daß die Fürstl. Gemahlin / darauff J. f. gn. Widdumbs Zins nicht haben möchten / vnd daß do vielweniger der fünff Embter Gefell / noch abziehung h. vnd h. solchs austragen könnten.

Summa es ist lauter vnd richtig / daß J. f. gn. erstlich purè & simpliciter, auch nominativ vnd in specie nicht allein die 5. sondern auch dieselbe NR. Embter / so die verstorbene Churfürstin innegehabt / gegen die NB. vom Herrn Vater seind vermacht worden / vnd daß also J. f. gn. hierinnen intentionem fundatam ex dispositione testatoris haben.

Daß

Daß aber hernacher die beyde Ambter H. vnd H. darvon wider eximirt worden/solche exemptio kan pro ademptione juris, aut puri legati nicht verstanden werden/ sicut ademptio
 154 † non præsumitur nisi probetur, nec præsumitur in eadem voluntate se testator in continenti corrigere voluisse.

Sondern ist ex causa & expressa conditione, wie darinnen befindlich/ geschehen/ so fern die obbenendte Embter an ihren Jährlichen Einkommen die Verwiddumbte W. Embter umb ein nahinhafftiges vbertreffen/ wie der testator gemeinet/ oder J. Ch. gn. eingebildet worden.

Diweil aber solches nicht in voluntate testatoris, sondern super veritate facti beruhet/ so stehet es vff dem Calculo vnd æstimation beyder theil Embtern vnd dero nutzen / vnd bleibet die vorige dispositio der 7. Embter/ so lange pura & firma, biß vnd so weit sich in der Liquidation erfinde/ daß die causa & conditio ademptionis in facto wahr vnd purificiret. Ademptio enim sub cōditione facta non valet nisi probetur conditio impleta. Sicut semper ei probandum est, qui ex conditione scripturæ
 155 inserta iuvare vult, nec ante putatur instrumentum liquidum, quam conditionis ejusmodi complementum probetur.

Ob aber wol die Wörter nicht allerding conditionaliter, sondern modaliter gesetzt/ Dennoch effectu seind die beyde Form ein ding/ & in causa hujus ademptionis inest tantum conditio, in quam resolvitur. Sed etsi tantum modus esset, tamen eo deficiente deficeret dispositio. Quod si sub falsa causa relictum, vel ademptum subsisteret, tamen & hoc ita procedit, si testator non ita relicturus fuisset, si quidem scivisset falsam esse
 156 causam. Deinde hoc tantum obtinet in † legatis, hic autem agitur de relictis titulo institutionis & divisionis inter liberos, ubi falsa causa sine distinctione viciat. *l. fin. de hered. instit.*

Und darumb zu abhelfung dieses behelfs/ erbiethen J. f. gn. sich ad calculum vnd widerung/ so dem diese Speen vffheben wird / do vnd so weit darinnen vnd dardurch wird auffündia gemacht/ daß die W. Embter/ ohn die zwey vff den Fall excipirte, viel besser als die W.

III. QVÆSTIONIS RESOLUTIO.

Wen der dritten Frage were wol zuwündschen/ daß ohne fernere weiterung die beyde Herrn Brüder in der güte Brüderlich vnter sich selbst vertragen werden möchte. Quod
 157 † pietatis officio fungi in terminis appellat. *l. ult. ff. fam. hercisc. & alioquin ante omnia inter litigantes, præsertim fratres, compositio est molienda, non tantum ex jure divino sed etiam humano.*

Darzu denn sonderlich J. Ch. gn. wol bewegen möchten die weiterung/ so sonst aus dieser Brüderlichen vneinigkeit erfolgen möchte. Daß ob wol Wege des Rechts vorgeschlagen/ darvon hernacher sol gemeldet werden/ dennoch weil rechtlich erkennuß/ es geschehe durch ordinariū oder compromis Richter in invitos gefellet wird/ werden dadurch die Brüderliche Gemühtere dermassen nicht vereiniget/ als wenn sie sich in der güte mit einander versöhnen theten.

Weil auch die † Compromissa stricti juris
 158 sein/ vnd vff andere irrungen so darinnen nicht begrieffen noch ventilirt nicht mügen gezogen werden/ als möchten andere viel schwere Rechtshandel (wil der extrajudicialien geschweigen) auß dieser Herrn Brüder Vneinigkeit/ wegen Väterlicher disposition, wol zubefahren sein/ do J. Chur. vnd J. gn. wieder einander ins recht gerathen solten oder wolten.

Dann erslich möchte wol zu recht disputirt vnd weitleufftig gemacht werden/ ob diese Väterliche Verordnung/ auch die beyde Herren Söhne binden thete/ vnd bey freyten bleiben möchte/ wann ein theil/ sonderlich J. f. gn. so das wenigste darauß bekommen/ solches sechten/ vnd vff gleiche Brüderliche Theilung ab intestato dringen wolte/ In vffmerckung/ daß diese dispositio allein vff Churfürstliche Väterliche Herrschafften/ so vom heiligen Reich zur Lehen rühren/ gerichtet/ Derwegen auch der Töchter nirgend meldung geschicht / da doch dieselbige so wol als die Söhne instituiret werden müssen. Welche ob sie wol disfalls mit Fürstl. aussattung mügen abgesetzt sein/ dennoch wann von alledialn disponirt, müssen sie darinnen instituiret sein/ alioquin † ex defectu institutionis testamentum redderetur nullum, etiam quoad alios
 158 institutos, es were dann des kräftigen verzichts halben sie nichts zu fordern hetten/ *c. 2. de pac. in 6.* Es sey aber darumb gewand wie es wolle/ so weisen doch vermachte Embter vnd Herrschafften/ daß das Väterlich Testament fürnemlich vffs Lehen gerichtet.

Dann ob wol esliche stück/ als fahrnuß/ mügen auch mit begrieffen sein/ Dennoch die principal dispositio gehet vffs Lehen/ ex principali autem fit denominatio.

Daß vbrige seind nur partes, quæ sequuntur jus principalis, de quo in testamento dispositum. *Lex parte. 40. §. duos filios pater scripsit heredes. ult. de nox. action.*

Nun mag ein Vater † von den Lehengütern
 159 nicht disponirn, *c. 1. de success.* anders dann in Lehenrecht versehen/ noch einem Sohn vorm andern icht was vom Lehen prælegirn, dann einer so viel daran als der ander hat/ do kein ander recht primogenii eingeführet/ de quo Tiracuellus in tr. de Jure primogen.

Viel

Viel weniger mag ein Churfürst seine Herrschafften vnd die Söhne durch Testament theilen / weil solches in terminis im recht verbotten.

Nun hat aber der Vater disfalls ein merckliches dem Eltesten Sohn vor dem andern verestirt / Ja demselbigen allein zum vnd als Universal Erben honorabili titulo institutionis eingeset.

160 Vors ander / hat der Herr Vater von $\dagger$ Eldstern vnd Geistlichen Gütern nicht wol disponiren können / neque titulo institutionis, quia de suis tantum titulo hoc testari potest, neque titulo legati, quoniam licet res aliena legari queat, quorum æstimatio debeatur, si redimi nequit, tamen de his, quia non sunt in commercio, ne quidem æstimatio debetur.

Vnd ob wol fûrgewendet wird / daß vermåge des Passawischen vertrags die administration der Geistlichen Güter den Herrschafften / darunter sie gelegen / nachgelassen.

Wann es gleich also were / Ja wann sie darvon vnter den Lebendigen ihres gefallens disponiren möchten / quod tamen est intelligendum de bonis domini privati, in quo hæc bona non sunt.

So folgete dennoch nicht / daß die Herrn gleich recht solchs durch Testament vnd letzten Willen zuthun hetten. Nam etiam illi quibus disponendi vel alienandi potestas intervivos de feudis est, non tamen propterea per ultimã voluntatem de iis disponere possunt.

Gesetzt aber / daß der Herr Vater diese entscheidung der sachen im Testament machen können / dennoch erzeugen sich auch vff den Fall allerley mangel / daraus weitleufftigkeit entstehen möchte.

Dann erslich gesehen J. Ch. vnd J. Gn. beyderseits / daß ihr Väterlich Testament J. Ch. gn. allein zum Erben instituirt, vnd Herzog J. C. allein ehliche prælegata verordnet sein / darauf denn folgen wolte / daß dis Testament ex causa institutionis nichtig / *auth. ex causa. C. d. lib. præter.*

Wiewol ich halte / daß die Theilung vnter Kinder / den titulum institutionis vff dem Rücken disfalls trage / als auch wenn einem Kinde vor sein Antheil etwas gelassen / So seind doch diese form vnd art relict in diesem Testament nicht befindlich / sondern seind dem andern Sohne nur ehliche Embter aufgesetzt.

161 Deorab disfalls da Universalia legata als regalia feuda, Schlöffer vnd Embter vnter den Söhnen aufgetheilet / Feuda enim, præfecturæ, regalia & jura pro universitate habentur. Universitates $\dagger$ autem relictæ liberis, titulo institutionis honorabili relinqui intelliguntur.

Zum andern / wann also gleich dis Testament kräftig were / angesehen auch daß die Herrn Söhne es ratificirt, vnd darauff getheilet / vnd was ihnen vermacht genommen / *ut testamentum $\dagger$ paternum, etiam invalidum, non possent impugnare, ex quo acceperunt sibi relictæ.* Ipso enim facto approbat, qui aliquid ex aliqua dispositione capit. Dennoch möchten auch vff den Fall schwere Irrungen erregt werden / als ob J. J. Gn. nicht an ihrer Legitima verlegt vnd lædiret, vnd dieselbige zu erfüllen were / Ob die Lehengüter in Legitimam zu imputirn weren / ob das Kloster auch dahin zurechen / ob des nach vffgerichteten Väterlichen Testament verstorbenen dritten Bruders C. Antheil allein jure accrescendi oder non decrescendi vff den Universal Erben / oder auch zugleich vff J. C. als den mit Erben kommen.

Möchten also wol die beyde allein vbrige Herrn Söhne des Hochlöblichsten Churfürsten J. wann sie ein mal durch rechtliche Procces gegen einander entrüstet würden / in grosse weitleufftigkeit einander fûhren.

Dann wann gleich vff ehliche Schrifften / so allbereit ergangen oder ergehen möchten / sollte erkandt werden / Dennoch / sintemal zubesorgen / das es dem verlierenden theil wehe thun / vnd dasselbig zu ergebung seines verlusts nach anderer gelegenheit trachten würde / so seind auch die vrsachen nicht zuverachten / welche zu letzt in J. J. Gn. Schreiben befindlich / daß J. Churf. vnd J. Gn. auch beyderseits Vnterthanen schwer vnd schädlich möchte vorkommen / sich in Rechtliche Aufstöße vnd verlängerung einzulassen / die Freunde vnd andere mit vergeblichen Vnkosten zubenühen / auch der P. heimlichkeiten schon zulassen contra rationes Luca de penna. & Dd. l. 2. C. *quan. & quib. 4. pars. lib. 10.* Als were meines bedünckens nichts besser beyderseits Vnterthanen / dann die Herrn Brüder lieffen es bey dem Väterlichen Testament ohne rechtlichen Auftrag / vnd als gehorsame Kinder bleiben / vnd theten sich darüber in der Güte Brüderlich vertragen.

Nach dem es auch in vertragen fast zugehet als geschrieben sthet. l. 1. de transac. l. si voluntate. C. de resc. vend. daß ein jeder lieber etwas erlangen daß verlieren wil / Als were meines erachtens schier ein Mittel vnd Weg zu solcher Brüderlicher Zufne / daß der Churf. die beyde mit verschriebene Widdumbs Embter seinem Herrn Brudern J. C. hinwiederumb aber J. f. gn. dem Herrn Brudern Churf. die zwey streitige Klöster hetten folgen lassen / In gnediger erwegung / daß die angeregte beyde Ambter laut des Churf. Schreibens Numero 12. mehr nicht denn 1429. fl. jährlich trage / welches zwar vor solche grossen

grossen Ehre. vnd Fürsten ein geringes/ gegen erhaltung Brüderlicher liebe vnd einigkeit/ were auch Gottes Segen/ so allein reich machet/ desto eher dabey zugewarten.

Hinwider was die beyde Elöster belangen/ haben J. f. gn. zubedencken/ wenn sie gleich die erlangen möchte/ daß dennoch J. f. gn. darvon mühe vnd forze der verwaltung haben/ die nützung aber zu milden sachen/ vermüge der recht/ auch Väterlicher Disposition vnd J. f. gn. selbst erbiethen vnd intention/ anwenden müssen.

Nun kan man in dem etwas leichtlich versehen/ vnd es ist nicht eine leichte bürde des gewissen/ geistlichen Gütern recht vorzustehen/ sintemal es der Armen unsers Herrn Jesu Christi selbst Güter sein/ hat also die verwesung allerley Verantwortung auff sich/ beyde in diesem vnd jenem Leben/ damit ein Christlich Herz/ wenns sein kan/ wol mag sich geübriget vnd verschonet wissen. So were das auch J. f. gn. vnd J. f. Gemahlin fast rühmlich/ daß dieselbige super temporalibus bonis allein/ vnd nicht vff Geistlichen bewidmet werden/ wie denn auch weder Gottes Wort/ noch der alten Kirchen brauch gewesen/ daß Weibspersonen dergleichen Vorsteherung vnd Amt vber Kirchen vnd Kirchengüter sich sollen anmassen.

Wann aber durch solch vnd dergleichen mittel vber zuversicht die gewünschte vergleichung nicht zuerhalten were/ so liesse ich mir den ersten weg/ so J. Ch. gn. in Schreiben numero 8. vorgeschlagen/ viel besser denn den andern gefallen/ denn solte man noch compromis vffrichten/ vnd mit zwey oder drey Schrifften in gewisser zeit verfahren müssen/ so möchte man vber die veranlassung vnd sehen noch wol eine gute zeit oder etliche Jahr/ wieder beyder Herrn meinung/ disputiren.

Aber wenns bey dem ersten weg bleiben/ vnd J. f. gn. sich dahin erkleren sol/ so hette man das einbringen im Vorrath/ vnd were nichts vbrig/ denn das J. f. gn. sich vff demselbigen thete erkleren/ vnd jedes theil der gestreundten Person vnd anzahl halben sich verglichen/ hetten auch J. f. gn. noch etliche rechts motiven/ vber die vorigen/ auß diesem rathschlag oder sonsten auszuführen/ köndte es in derselbigen Schrift geschehen/ vnd zu letzt daroff die Erklerung folgen/ Inmassen denn J. Ch. gn. in Schreiben Numero 8. auch gethan haben. Non t̄ autem debet uni parti licere quod alteri non sit permittendum, sed æqualitas servanda. 163

So viel habe ich von diesem bedenklichen Fürstl. Fall vff dißmal zuerinnern gehabt. Salvo.

CONSILIUM CCCIII. De Interpretatione Investituræ.

SUMMARIA.

I. Questionis Rationum Dubitandi.

1. Militare propriis stipendiis nemo cogitur.
2. Mandatum superioris suo sumptu nemo exequitur.
3. Sumptus refundendi, & salaria sunt prestanda his, qui publico serviunt.
4. Obsequium qui prestat, emolumentum recipere debet.
5. Officium suum nemini debet esse damnosum.
6. Utilitas publica privatorum commodis anteferenda. & n. 9.
7. Privilegia salutem publicam spectantia, ut statuta servanda sunt.
8. Tallias publicæ utilitatis causa inductas, quilibet, etiam alias immunis, agnoscere debet.
9. Vectigalia nova institui, vel vetera augeri possunt ob utilitatem publicam.
10. ab Oneribus communibus nemini immunitatem prestari, publicè interest: etsi insuper Principis rescriptum proferat n. 12.
11. Debitores Universales nihil excludi patiuntur & 26.
12. Imperator jus imponendi vectigalia concedere potest.
13. Jus publicum privatorum pactis mutari non potest.
14. Possessionem suam ob adversarii contradictionem nemo deferere debet. & n. 117. & 125.
15. Dominus, qui est in universali possessione, intentionem habet fundatam, donec contrarium probetur.
16. Concedere vel remittere non censetur quod non habet, sed quod habet.
17. Donatio non presumitur.
18. Donatio est quedam remissio.
19. Donatio & remissio stricti juris est.
20. Immunitatis concessio strictè est interpretanda, ne publicis functionibus quid detrahatur.
21. Privilegia immunitatum sunt personalia, nec ad heredes transeunt, præsertim quæ ob merita conceduntur.
22. Dominium feudi directum ad dominum, & utile ad vassallum pertinent.
23. Vectigalia ad regalia & dominium directum pertinent.

27. Venditor quæ sibi reservavit, illi præstari debent.
28. Vendere suum, non alienum quis potest.
29. Transferre nemo potest plus juris, quam ipse habet.
30. Regalia sub generali onerum remissione, remissa non censentur.
31. Vectigalia pertinent ad regalia.
32. Vectigalia sine speciali privilegio nec acquiruntur, nec amittuntur.
33. Amittitur quid non aliter quam acquiruntur.
34. Statuta secundum jus commune sunt interpretanda: ut & privilegia. n. 35.
36. Incola privilegii & commodis provinciæ fruenter, ad onera etiam publica tenentur. & n. 39.
37. Commoda quem sequuntur, illum & incommoda.
38. Pactis contractui insertis standum est.
40. Privilegia & immunitates stricti juris sunt.
41. Scriptura conciliatio facienda est, ne sit contraria.
42. Jus portorii, ex privilegio competens, alteri concedi vel remitti non potest: sicut alia vectigalia. n. 43.
- Rationum Decidendi in
Prima Quæstione.
44. Concessio & traditio fit de toto jure concedentis & tradentis.
45. Vendi jus omne intelligitur, quod venditor habet in re.
46. in Regula manent non excepta.
47. Heres contra factum defuncti venire non potest.
48. Successor factum defuncti præstare debet. & n. 106.
49. præsertim quod ipse ratificavit in suum præjudicium.
50. Universalis negativa potentior est affirmativa, & nihil excludi patitur.
51. Jus futurum pacto remitti potest.
52. Exceptioni non inclusa, videntur concessa: etiam in Regalibus.
53. pro Expresso haberi debet, quod partes, si interrogatæ forent, verosimiliter dixissent.
54. Interpretationi standum, quam partes verosimiliter fecissent interrogatæ.
55. quæ interpretatio in omni dispositione procedit, & nulla tam generalis est, quæ illam non recipiat.
56. Causa finalis in principio poni solet, & notanda est.
57. Causa finalis omnem dispositionem restringit & ampliat. & n. 100.
58. Determinata æqualiter eadem jure censi debent.
59. Universitas nunquam moritur.
60. Dispositum in genere dispositum censetur in specie.
61. Generalibus specialia, omnesq; actus singulares insunt.
62. Gabella, vectigal, collecta sunt synonyma, & parificantur.
63. Collecta subditis sunt onerosa: & odiosa. n. 64. & 74.
65. Beneficium Principis, contra ipsum, latissime interpretandum.
66. Interpretatio fit contra fiscum & venditorem.
67. de Venditore quod judicium, idem & de ejus herede & successore: etiam territorii. n. 68.
69. Princeps subditos in eo statu conservare tenetur, in quo reperit.
70. Princeps subditorum commodis prospicere debet.
71. in statu primo quisq; servari debet, donec probetur mutatio.
72. in Libertate quilibet tueri debet, donec probetur servitus imposita.
73. ad Primævam suam naturam res facile redit.
75. Vectigalia per vim extorta, vel per subreptionem obtenta præsumuntur.
76. Vectigalia una imposita, alteri nocere non debent.
77. Vectigalia nova neq; personis neq; rebus imponi possunt. & n. 91.
78. Principis concessionem intelligenda sunt salvo jure tertii. & n. 93.
79. Interpretatio frustraneam efficiens Principis concessionem, fieri non debet.
80. Princeps de bonis subditorum ad libitum disponere non potest.
81. Princeps, quando alicui jus suum vel possessionem sine causæ cognitione auferre intendit, justâ causâ moveri non præsumitur. Ne de plenitudine quidem potestatis. n. 83.
82. Princeps contra suum vel prædecessorum contractum venire non potest. & n. 107.
84. Plenitudinem potestatis inferiores à Cæsare & Majestate non habent.
85. Jus tertio vel subdito sine causæ cognitione princeps auferre non potest: nec velle præsumitur. n. 90. & 95.
86. Jura immunitatum ne quidem per Clausulam: Non obstante & c. alicui auferri possunt.
87. ne quidem ob utilitatem publicam, sine justâ compensatione.
88. Princeps subditis privilegia & concessionem conservare debet.
89. Princeps, quando subditis concessionem suam revocare vult, circumscriptus, & male informatus præsumitur.
- Refutationis Rationum Dubitandi,
in Prima Quæstione.

92. Utilitas publica non Domini tantum, sed & subditorum & terra totius commodum promovere debet.
94. Privilegium speciale derogat generali. An & quatenus hoc procedat disquiratur n. 104.
96. Antiquitati & statui in privilegio standum.
97. Privilegia, per modum contractus subditis indulta, tolli non possunt.
98. ut nec concessa in remunerationem vel compensationem.
99. Ratio & Causa finalis est animæ dispositionis.
100. omnia regit, restringit & ampliat.
101. Dispositio generalis non obtinet in casibus, de quibus specialiter est provisum.
102. eam in Legibus & statutis.
103. quam in contractibus.
105. Generali dispositione vel concessione non derogatur speciali alterius juri vel privilegio.
108. Privilegia super vectigalibus concessa perpetua & realia, non personalia presumuntur.
109. Dubitatio in claro casu cessare debet.
110. Facto, plus est quam verbo, approbare.
111. Pacta posteriora derogant prioribus: etiam in emptionibus & concessionibus.
112. Vectigalia, sunt regalia.
113. de Futuro conventum, non trahitur ad præterita, præsertim instrictis.
114. Castrum vel pradium exemptum ab oneribus alicujus provincie, perinde habetur atque se cetera eam situm, esset.
115. Immunitas præscribi potest.
116. Dominus terræ, etiam inferiori Casare, immunitatem à vectigalibus & aliis oneribus publicis alicui concedere potest.

II. Questionis.

118. Agere in viis nemo cogit vel prohiberi potest.
119. Mandata pænalia contra turbantem in possessione libertatis, in Camera petuntur & decernuntur.

III. Questionis.

120. Iudex in propria causa ne Imperator quidem esse potest.
121. Principis potestas iustitiæ finibus continetur.

IV. & V. Questionis.

122. Appellari potest à quovis gravamine, etiam extrajudiciali.
123. Elector Brandenburgicus appellari à se non patitur ad Cameram.
124. Spoliis simplicis causæ, sine offensione pacis publicæ, ad Cameram immediate non pertinent.

VI. Questionis.

126. Indictionum & Collectarum exaltio ne centum quidem annis præscribitur, cum sit æternæ meræ fiscalitatis.
127. Possessionem turbare vel spoliare, sine causa cognitione, Princeps non potest.
128. Princeps turbans quæ in sua possessione remedium possessoris agere tenetur, ac privatus.
129. Jureconsultus de facto, præsertim non probabili, non respondet.

Der Fall / so zuberathschlagen / verheilt sich kürzlich also vnd volgender gestalt.

Als etwa Anno 64. ein Fürst des heilige Reichs einem Vornehmen vom Adel N. vñnd seines Mannlichen Leibes Lebens Eiben / ein Closter vñnd Amte / welches nicht in des Verkeuffers / sondern in eines andern Herrn territorio gelegen / erblichen vñnd eine stadliche Summen / wolbedechtiglich / mit gutem willen / rechten wissen / vñnd zeitigem Raht / recht vñnd redlich verkaufft / mit allen seinen ein- vñnd zubehörungen an Dörffern / Feldmarken / Obersten vñnd medersten / geistlichen vñnd weltlichen Gerichten / sambt allen andern zubehörungen / Nüzungen / Gnaden / Herrlichkeiten / Rechten vñnd Berechtigkeiten.

Daran hochgedachter Fürst vor sich vñnd seine Nachfolger nichts vberall / wie auch solchs iho oder ins künfftige köndte oder möchte benant werden / vorbehalten. Dann nur allein die Ritterdienste / Landsolze vñnd Landsteuer / vñnd nicht die Landfornzolln / Vñnd ist solches nicht alleine einmal / sondern zweymal oder dreymal repetiret worden / Ue in litesis transmissis apparet, quæ geminatio magis enixam concedentis voluntatem declarat, & verba geminata tanquam prægnantia debent ampliare effectum, ut aliquid plus, non minus operentur.

Aber solches vñngeachtet / so werden vñnd Verkeuffers successorn die
E Land

Landforn-Zolle / sambt ehlicher retardaten à tempore publicati mandati, ehe N. darumb besprochen / gleich wie von andern Bürgern vnd Bauren / gefordert / wie dann numehr von den Zollbe-reutern ehliche mal darumb ist angehalten worden / dessen sich Keuffer bißhero auß allerley vrsachen gewegert / vnd zugeben nicht schuldig erachtet / weil er das Closter vnd Ambt titulo oneroso anfenglichen Erblichen an sich bracht / vnd hernacher freywillig dem Fürstenthumb zu ehren vnd zu gut / zu einem Mannlichen Leben gemacht / welches man den Keuffer vnd seine Erben billig solte gemessen lassen / So sein auch Kauffverschreibungen / Investituren vnd sonderliche Privilegia vffgerichtet / welche der Lebensfolger vnd successor gnediglichen confirmirt, vnd bestetiget / darinnen klerlichen außgedrucket / was für jura der Verkeuffer vnd der ißige successor sich vorbehaltē / Nemlich nichts mehr vberall / wie solches ißo oder ins künfftige möchte benant werden / als alleine Ritterdienste / Landsteuern vnd Landfolgen.

Vnd weil hernacher allein die Landsteuern auch mit massen frengelassen / welches der Successor confirmiret / So achten es Keuffer dafür / wie sie auch von Rechtsverständigen berichtet worden / daß Verkeuffern keine weitere Gerechtigkeith gebühre. Nam quando princeps quadam Regalia excipit, reliqua in generalitate reliquisse & aliis renunciasse videtur.

Daß auch die gemeine Regula stat hab / quod exceptio firmet regulam in casibus non exceptis. Et inclusio unius sit alterius exclusio. Nam licet Papa vel Princeps confirmans privilegia non videatur confirmare, quæ sunt specialia ut reservata summæ potestati, tamen si excipiat unum de illis, censeantur etiam reliqua excepta similia confirmata.

Darauß denn auch folget / quod non solum ipsamet investitura, verum etiam omnia subsequuta privilegia in

contractum transierint, quæ sine causa revocari non possunt, oder per indirectum genommen werden. Cum emptio & venditio sint contractus bonæ fidei, maximè cum principibus initi, ac principum beneficia sint largè imò largissimè contra ipsum interpretanda.

Darauff auch Keuffer bißhero in quali possessione libertatis geblieben / vnd sein von ihnen biß vngefehrlichen innerhalb eines Jahres kein Landfornzolle von Verkeuffern noch von desselben successorn erfordert worden / quæ consuetudo optimè declarat privilegium. Quare minimè mutanda, quæ certam interpretationem habent.

Zu dem ist in der Kauffverschreibung nulla clausula generalis conservatoria aliorum jurium hinzugeset / als etwa das Wort Dergleichen oder etc. sondern es sein allein die obgesetzte drey stück / Ritterdienste / Landsteuer vnd Landvolge vorbehalten.

Darnach ist etwa Anno 69. von Verkeuffers successorn ein Mandat der Landfornzolle halben außgangen / Aber nichts weniger sein Keuffer Anno 71. von Verkeuffers successorn privilegirt.

Vnd wird nirgends / neque in lite ris emptionis & venditionis, neque in privilegio, neque in investitura reservacionis der Landfornzolle gedacht / welches alles von Verkeuffern / Successorn confirmiret, daß dann ohne zweiffel nicht geschehen / da man sich die Landfornzolle / die doch allbereit der Varridschaft zu der zeit vfferleget / hette vorbehalten wollen.

Neque sub appellatione der Landsteuer comprehendi possunt vectigalia, quia collectæ & vectigalia differunt; Vectigalia enim sunt uniformia, collectæ vero diffformes, quæ interdum duriores interdum leviores imponuntur. Quare ab uno ad aliud tanquam à separatis inferri non potest. So nimbt auch Verkeuffer die Zolle in s. f. gn. Lammier / Die

Die Landsteuer aber werden zur ablegung der Schulden angewendet.

Dagegen würde vom Gegentheile vorgewendet / daß die Zollberechtigung zu Wasser vnd zu Lande vom Korn / so außserhalb Landes verführet worden / mit bewilligung Keyß. Majästet &c. vnd Reichs Churf. zu erstattung der vielfeltige Unkosten / die s. Churf. Gn. in Keyß. Majästet &c. vnd des Reichs handeln vnd Sachen vffgewendet / vnd getreuer langwrigger Dienste willen / vnd damit das Korn im Lande bliebe vnd Theurung verhütet werde / Anno 58. theuer erlangt / ehe dieser Kauff mit dem Closter vnd Ambt geschehen / vnd daß solch privilegium alle des Fürstenthumbs Vnterthanen / niemand außgeschlossen / begrieffe / dessen s. J. f. Gn. sich vff heutigen tag gebrauchet / vnd quali possessionem continuiret, So habe auch Verkeuffer vnd antecessor nie keine Zollgerechtigkeit / wie dieser jetziger Successor, gehalten. Derwegen s. f. gn. auch keine hab erlassen können.

Darauff kürzlich geantworet / es müge vmb das privilegium sein wie es wolle / so müßten doch solche vnd andere privilegia vnd rescripta principum salvo jure tertii verstanden werden.

Es hetten auch Keuffer vom Closter vnd Ambt nie keine Kornzolle gegeben / weren nie gefodert / als etwa vngeschränkt in ein Jahre / möchte wol im Fürstenthumb publiciret sein / aber Keuffern were es nie nit inlinuirt worden.

Darnach ist angezogen / quod dominium directum manserit apud dominum, aber das utile were allein dem Vasallo verkauft / Nun gehörte der Zoll zum dominio directo, welcher Keuffern nicht erlassen were / &c. Auff welches geantworet / daß der Vasall dem Domino das directum dominium gestünde. Aber das hette seine me-

tas vff Ritterdienste / Lebens- vnd Landsfolge / Et quod dominium directum non concederet Domino facultatem quidvis imponendi, sonderlich wieder klare contract, darinnen allein die angedeutete drey Jura vorbehalten weren / vnd weren die Vectigalia nicht annexum directum domini, sondern allein bey der höchsten Obrigkeit / jedoch salvo jure tertii.

Vors dritte hette sich Successor in seiner Investitur alle sein Recht ihme vnd s. f. gn. Nachkommen vorbehalten / welche von antecessorn nicht hetten noch können vorbehalten noch gegeben werden / ad quod responsum : Daß diese clausule sanè müßten verstanden werden / damit sie dem Kauff vnd confirmation des privilegii nicht zuwieder weren / dann die geben maß / was Verkeuffer ihme vorbehalten / darin auch der Successor allenthalben gewilliget / vnd were der Landkornzoll nie gedacht mit keinem Wort.

Zum vierden / ist vom Gegentheile harr angezogen / quod sub generali remissione onerum non censentur concessa neque remissa Regalia scilicet Vectigalia. Et quemadmodum illa sine speciali privilegio non institui neque exigi possent, ita etiam sine speciali remissione non intelligerentur remissa.

Sed non videtur obstarè, Dann allhier ist man in den terminis nicht / do N. sich vnd ihre Vnterthanen darwider schützen wollen / vnd nicht daß sie ihren Vnterthanen oder jemand anders Kornzolle vfferlegen / sondern sich allein nur dawieder schützen vnd ihres privilegii vnd nicht der Regalien gebrauchen wollen.

Et cum concessio immunitatum non sit de specialiter reservatis, non dubium est, quin principes & Duces possint tale privilegium concedere. Vnd solches vmb so viel mehr / weil allhier nicht

nicht von Reichs / sondern von hochbeschwerlichen neuen Zollen gehandelt wird. Quoniam emolumentum redundat in favorem & utilitatem Domini concedentis, cui renunciare cuilibet permissum est.

Diemeil dann das herkommen des Closters vnd Ampts also / wie berichtet / geschaffen / vnd dermassen verkaufft daß daran Verkeuffer vber all nichts mehr / wie solches ins fünfftige möchte benandt werden / als die Ritterdienste / Landsteuer vnd Landsfolge vorbehalten / Demnach wollen sich Keuffer aus dieser vnd andern versachen / die zum theil zu gemüth geführet / vnd wie die allenthalben auß vberschiedten Copien mehr zubefinden / gentslich versehen / daß sie die gefoderte Landzolle zugeben nicht schuldig.

I. Quæstio.

Nach deme sie aber in diesem des Rechten nicht berichtet / Als wird umb gebührliche erzeigung vnd Danckbarkeit des Herrn Consultorn außführlicher recht vnd bedencken / darauff man sich zuverlassen / gebeten.

II. Quæstio.

Vnd wie zum andern etwa diese sache zu Recht vnd Rechtlichen Proces zubringen / do J. Gf. gn. von ihrer forderung nicht abstehen wolten.

III. Quæstio.

Vors dritte wann Verkeuffers Successor stracks Parth vnd Richter sein wil / ob vermüge der Recht J. Churf. Gn. solches zugestatten vnd gebühren könne.

IV. Quæstio.

Am vierden sintemal J. Ch. gn. in den Gedanken stehen / vnd vermeinen / daß Sie vber dem Keyf. Zoll privilegio zu rechten nicht schuldig seyen / Ob nicht dessen ungeachtet / J. Ch. gn. des

Rechtens außzuwarten / vnd in des alles thätlichen Eingrieffs / Pfendung vnd gewalts sich zu enthalten pflichtig.

V. Quæstio.

Dess fünffte wann aber dessen ungeachtet J. Churf. gn. etwas thätliches vornehmen würden / wie dem zubegehren vnd zurichten.

VI. Quæstionis.

Ob nicht vielmehr die Besitzer in ihrer Freyheit vnderhindert zulassen / biß ein anders wieder sie durch Rechtliche außübung erhalten werde &c.

Jehovæ Elohim DEI
Patris, Filii & Spiritus sancti numine ac nomine suppliciter invocato.

I. QUÆSTIONIS RATIONES DUBITANDI.

Betreffende nun die Erste Frage / möchte es anfanglich das ansehen haben / als wann des Churfürsten vnd Lehens Herrn intent wol ergründet werden.

Erstlich weil die Zollgerechtigkeit zu Wasser vnd zu Lande / wann Korn / so außserhalb Landes verführet wird / mit bewilligung Keyf. Majestät &c. vnd des Reichs / J. Ch. Gn. im 56. Jahr Thewr erlangt / auß wichtigen vnd gemeinen Nutz betreffenden versachen / nemlich zur erstattung des vielfeltigen Vnkostens vnd getrewer langwiriger Dienste / die S. Ch. Gn. in Keyf. Majestät &c. vnd des Reichs handeln off- vnd angerichtet. Nemo t̄ vero cogitur militare propriis stipendiis. c. cum ex officii. de prescript. l. milites. 31. vers. rempub. a qua aluntur. C. de locat. spec. de salar. §. sequitur. num. 20. §. 1. in princ. num. 10. §. tit. Qui fil. sint legit. num. 20. nec suo t̄ sumptu mandatum superioris exequi. l. Circensium. C. de decur. lib. 10. Paris de Put. trac. Synd. verb. pramium. num. 2. §. 3. Boer. decis. 303. num. 9. Decis. Tholos. 41. num. 3. Unde non t̄ sumptus tantum refundendi sunt his, qui publico servierint. l. sed id quod. §. 1. de donat. inter vir. & uxor. etiam si

etiamsi vassalli sint. *Joan. Ardic. trac. de feud. rub. Cujus expensis.* sed etiam pro servitiis authoramenta iusta salariaque præstanda sunt. *Fab. in §. quadrupli. n. 10. Inst. de actio. Chass. in conf. Burg. rub. 1. §. 7. verb. de simpl.*

- 4 n. 44. ut ꝑ recipiat emolumentum, qui præstat obsequium. *Speculat. de salar. §. sequitur.*
 5 n. 20. per c. *charitas. 12. quest. 2.* nec ꝑ enim suum cuiquam officium debet esse damnosum. l. *sed si quis. Quemadmodum testa. aperi-*
an. l. sancimus. C. de adm. tutor. c. sanè dilecto. ubi gl. ad verb. sustinere. de renunciat. alioqui nullus faciliè Reipub. gratis officium & ministerium præstaret, ut ejusmodi honestamenta non possint non in publicam ꝑ utilitatem redundare, quæ privatorum commodis sunt anteferenda. *auth. res qua. C. com. de legat. l. 1. §. fin. ubi Bar. C. de cad. tollen. l. 5. C. de off. recto. Alex. consil. 56. consil. 101. n. 8. consil. 216. n. 20. lib. 1. & passim.*

- Es gereicht auch diß Privilegium zu dem gemeinen nutz/ damit das Korn im Lande behalten werde vnd bleibe/ auch also Thewrungen durch außführung des Kornes verhütet werden möchte/
 7 quæ ꝑ privilegia, sicut statuta, ad unguem sunt servanda, ne frumentum evehatur extra regionem ad commoditatem annonæ & ubertatem in regione conservandam. *Bart. l. sed si quis. n. 4. de legat. 1. & l. ult. n. 1. de accept. l. cetera. §. sed si. n. 3. de legat. 1. & in rep. l. Caesar. n. 16. de publican. l. quesitum. §. illud. n. 1. de legat. 1. l. Mevius. §. duobus. n. 25. de legat. 2. l. legem Juliam. n. 2. C. de indict. vid. tollend. Privilegio igitur, quod tot modis spectat ad publicam utilitatem, nemo se eximere debet, ullius immunitatis obtento, sed etiam aliàs immunes ꝑ ejusmodi tallias, publicæ causa necessitatis & commoditatis indutæ, agnoscere debent. *And. Geyl lib. 2. observat. 52. n. 1. 11. & 12. Paris consil. 25. primo. n. 71. 94. 95. lib. 1. Thom. de collect. in princ. §. exactio. n. 22. per l. neminem. C. de sacros. eccles. l. unic. C. de vacat. pub. mun. l. unic. C. de mun. patrimon. quoniam publica ꝑ privatis anteferenda bonis. auth. res qua. C. com. de legat. Ob ꝑ publicam porro utilitatem tantum vectigalia nova instituuntur vel vetera augentur. *Salic. l. 1. in princ. C. Nova vectigal per l. 2. de constit. princ. Interest ꝑ autem publicè nemini immunitatem à communibus oneribus præstari, ne exempti onus accrescat aliis. Bar. & Dd. l. 2. de jure imm. Abbas & Cano. c. accedens. de præscript. tex. l. neminem. C. de sacros. eccles. cum aliis quæ cumulat Thomatius de collect. in princ. §. exactio. n. 22. cum seq. pro quo textus in terminis ubi traditur nullum immunem à solutione vectigalium esse, etiamsi ꝑ super immunitate principis proferat rescriptum, qui præsumitur esse***

subreptitium. l. omnium. 6. ubi *Salic. C. de vectigal.* quo serviunt universales illæ dictiones ibi positæ: nullus, omnes &c. *Cagnol. post gl. & Bar. l. 1. n. 6. de reg. jur. l. si pluribus. de legat. 3. Geminia. c. ut circa. in princ. de elect. lib. 6. Bar. l. si ita. de auro & argent. legat. quæ ꝑ 13 omnia comprehendunt, nec quicquā excludi patiuntur. l. Julianus. de legat. 3. l. à procuratore. C. mandat. c. solite. de major. & obedi- ent. Cag. d. l. 1. n. 6. vers. illam vocem omnia generale signum esse omniaque comprehendere. de reg. jur.*

Zum andern/ haben J. Ch. gn. solche Gerechtigkeits Anno 58. vom Keyser vnd heiligen Reich (die ꝑ dann solche Regalien J. Ch. gn. 14 vergönnen mügen. ex l. vectigalia. & tot. tit. C. Nova vectig. ubi *Sal. Bar. & Dd. l. 1. C. de indict. lib. 10. c. super §. 1. de verb. signif. Bald. & feudistæ. c. 1. de feudo March. c. 1. quæ sint regal. Bar. l. 1. §. quod si rem. Quod cujusq. univers. l. 1. n. 2. C. de superind. lib. 10. Guid. Pap. decif. 444. Firman. de Gabell. p. 1. n. 8. Petrus de Ubalde. de collect. cap. de quibus. n. 10. 11. Alex. l. 4. §. actor. n. 13. de re jud.) Vnd ober alle Unterthanen ohne vnterschied gebraucht vnd wol hergebracht/ seind also in quasi possessione biß vff diese stunde geblieben/ che dieser Kauff ober gemeltes Amte hernacher erst Anno 64. geschehen. Darumb ꝑ auf diesem postfacto J. Ch. gn. bestetiget recht/ 15 vnd ober alle des Fürstenthumb Unterthanen vnd Güteren eingeführet/ nicht mag geändert noch geschmälert werden. l. id quod nostrum. de reg. jur. l. ult. de pact. cum similib. fürnemlich von Privat Personen vnd Lehenleuten/ die solche publica dem Herrn durch ihre Contract zuschnelern vnd einzuziehen nicht befüget/ l. jus publicum. ff. de pact. tex. in terminis. l. omnium. 6. C. de vectigal. & commiss. welcher auch billig in der universali possessione bleibt/ biß ein anders vom gegentheile aufgeführt/ tum quia ꝑ 16 quisque in possessione sua tuendus est pendente lite, nec is ob contradictionem adversarii eam dimittere debet. l. unic. ubi *Bal. n. 3. C. de prohib. sequestr. Cast. consil. 3. per tot. vol. 2. Herculan. trac. caut. de non offendend. cap. 2. n. 13. Bal. l. ordinarii. n. 9. C. de rei vend. Schurff. consil. 27. casus. n. 5. cent. 3. And. Geyl. lib. 1. observat. 5. n. 5. cum ibi allegat. tum quod ꝑ Do-*
 17 minus, qui est in universali possessione, intentionem habeat fundatam, donec ex adverso probetur contrarium. c. cum episcopus. 7. de restit. spoliat. c. 2. de rest. spoliat. in 6. Jason. in prælud. feud. n. 52. Cano. c. si diligenti. de præscript. c. per venerabilem. Qui fil. sint legit. Pannor. n. 1. Imol. n. 3. c. nimis. de jure jur. Everar. loc. à toto circa fin. Imol. c. ad decimas. n. 3. 4. de restit. spoliat. Alex. l. si conveneris. 2. §. 1. de pignor. act. Dec. consil. 528. n. 2.*

Vors dritte / ob wol der Verkeuffer etwas an Steuern des Ambis Buerthanen remittirer, Dennoch weil J. f. gn. den Kornzoll nicht gehabt / als J. Ch. gn. der iñige Successor, so kan auch die remission dahin nicht gezogen werden / quia nemo ꝑ concedere vel remittere censetur quod non habet. *l. ult. in princ. de P. O. Raph. Cuman. Jas. & Dd. l. 1. §. usufructuarius. de oper. nov. nunc. sed tantum id quod habet. l. qui tabernas. de contrahen. empt.*

19 nec ꝑ præsumitur alioquin donatio, quous alia potest interpretatio haberi. *Rob. Mer. l. is potest. n. 84. de acq. har. Est autem remissio ꝑ quædam donatio. l. si quis delegaverit. ubi Bart. de novat. l. 4. C. eod. l. pactum curatoris. ubi Jason. & Dd. C. de pact. gl. & Dd. l. circa. l. tale. in princ. ff. eod. l. peculium. de pecul. l. transactio. C. de transact. l. si mulier. ubi Alex. de cond. & demonstr. l. si sponsus. §. circa. de donat. int. vir. c. veniens. 1. de testib. Bal. l. 1. n. 1. 2. C. si advers. transact. Tiraq. l. si unquam. verb. donatione. n. 145. C. de revocand. donat. & post leges connub. gl. 3. n. 37. l. si quis obligatione. de reg. jur. ac proinde ꝑ strictè interpretanda. And. Geyl. lib. 2. observ. 2. n. 11. sicut donatio stricti juris est. l. cum. l. hereditatem. de donat. Quapropter etiam immunitatis ꝑ concessio vel privilegium strictè est interpretandum, vel ob hanc etiam causam, ne publicis functionibus quam minimum detrahatur. c. cum persona. de privileg. in 6. And. Geyl. d. lib. 2. n. 11.*

Am vierden / wann gleich den Keuffern einige Freyheit von gemeinen Bürden gegeben were / so folgete doch nicht / daß solche vff iñigen Besitz her geerbet were / quia privilegia ꝑ immunitatum personalia sunt, nec ad heredes transeunt. d. c. cum persona. de privileg. in 6. Alex. consil. 101. visis. vol. 1. præsertim quoniam ex gratia ob personalia accipientis merita conceduntur, ut hic. l. 1. §. fin. l. semper. §. immunitati. de jure immun. l. forma. §. quæ post. de censib. gl. c. cum venissent. verb. probatum. de instit. Bar. & Dd. l. 1. de const. princ. l. quia. ubi Imol. Solut. mat. l. sordidorum. C. de ex. mun. gl. l. medicos. verb. filiis. C. de profess. lib. 10. And. Geyl. d. obs. 3. n. 10. & 11. lib. 2. fuisse autem ob servitia & merita personalia hoc privilegium concessum pro æntio instrumenti, in verb. quædiglich betrachtet die vielseltige getrewe vnd nützliche Dienste / derer sich obgedachter vnser Rath vnd lieber getrewer N. &c. satis exprimitur.

Vffs fünffte / ist vnverneinlich / quod dominium ꝑ directum manserit apud dominum. c. 1. Quod. Dom. proprieta. Jul. Clarus. de feud. quest. 72. per tot. Vnd das utile Dominium allein ist dem Vasallo verkauft / c. 1. de invest. de re alie. fac. verb. utiliter habent. c. 1. de cont. in vas. c. 1. §. 1. de lege Corr. Wie denn im

Kauff die belehnung / Lehndienst vnd Landsteuer dem Keuffer vorbehalten tanquam indubitata signa, quod Dominium directum & superioritas cum regalibus fuerint retenta. Wie aber die Steuer also auch die ꝑ Zoll sind zum directo Dominio & regalibus gehörig. c. 1. quæ sint regal. l. 2. ubi Salic. C. Nova vectigal. impe. non poss. Firmian de Gabell. in princ. l. omnium. ubi Salic. & Dd. C. de vectigal. & commiss.

Devorab / am sechsten / weil sie Keuffern nicht erlassen / sondern viel mehr ausdrücklich vorbehalten worden / dann im Contract dem Herrn Verkeuffern vnd seinen Successorn alle (notetur universalis, ꝑ quæ nihil excludi patitur. l. à procuratore. C. Mandat. c. solita. de major. & obed. l. Julianus. de legat. 3.) ihr recht vorbehalten / welchem vorbehalte auch nachzugehen / quoniam quæ venditor ꝑ in venditione sibi reservat, non transeunt, sed reservationi factæ, quæ pars est contractus, omnino standum est, & Domino præstari debet, quod sibi reservavit. gl. Bar. & Dd. verb. alium. verb. proficiunt. l. certo generi. de ser. rust. præd. l. damni. §. Sabini. de dam. infect. l. divorcio. §. fin. solut. mat. l. si in venditione. Com. prædio. l. si mercedem. §. ult. de ac. emp. l. si quis legaverit. de legat. 1. & passim de contrah. empt. ff. & C. de pac. inter empt. & vend.

Vors siebende / hat der Verkeuffer / wann er gleich gewolt / solche Zoll / die er nicht gehabt / dem Successori, der sie aus sonderlichen Keuf privilegio gehabt / nicht vergeben können / quia suum ꝑ non alienum quis in præjudicium domini vendere potest. l. rem alienam. ubi gl. & Dd. l. si in emptione. §. 1. de contrah. empt. l. 4. l. cum à matre. & ibi Bal. ac Dd. de rei vend. tot. tit. C. de reb. alie. non alienam. Nemo ꝑ potest enim plus juris transferre quam habeat ipse. l. nemo. 55. ubi Dec. Cag. Maynard. de reg. jur. l. traditio. de acq. rer. dom. l. cum qui. §. ult. de jarrisd. l. filium. ad SC. Macedon.

Zum achten / ist es Rechtens / quod sub ꝑ generali remissione onerum non censcantur remissa vel concessa regalia. Jacobin. in invest. verb. & cū micro. n. 16. Bal. l. cū nulla. C. de bon. quæ lib. l. bi quibz. C. de fideicom. liber. Bar. l. 3. C. de excusat. mun. Carol. Ruin. consil. 11. n. 2. vol. 5. Egid. Bos. de regal. n. 16. ad regalia ꝑ vero pertinent omnia vectigalia. l. vectigalia. l. non solent. i. ult. C. Nova vectig. ubi Salic. c. 1. quæ sint regal. l. omnium. l. quicquid. C. de vectigal. c. super. §. præterea. de verb. signif. cl. de censib. Firmia. de gabell. impon. in princ. Nam sicut ꝑ sine speciali remissione vel privilegio non acquiruntur. l. 1. 2. C. Nova vect. ubi Sal. ita nec remittuntur, ex doctrina contrariorum, quæ traditur unumquodque ꝑ eo modo nec aliter amitti quod acquiri- tur. l. nihil tam naturale. l. fere. de reg. jur.

Wissende/ sind im Kauff die Dienste vnd Landsteuer nicht simpliciter aufgenommen/ sondern die Kauffer sind ausdrücklich darzu verpflichtet / inmassen die von andere Landschaft des Fürstenthums / so geleistet wird/ oder in künftigen zeiten verfolgt vnnnd geleistet werden möchte/ denen er sich seine Manliche Leibes Lehen/ Erben vnd Mitbelehnten auch gleichmässig verhalten sollen vnd wollen.

Welches befestiget die confirmation des Kauffs vnd privilegii vom Harn successorn im 1571. Jahr den Kauffern gegönnet / in 5. pen. mit folgenden worten:

Da sichs künftiglich zutrüge/ das durch vnser gemeine Landstende bewilligt würde/ das die von der Ritterschafft von ihren Lehengütern/ oder Rosßdiensten einige Steuer geben solten/ derselben haben sich die von N. oder seine Erben vnd Mitbelehnte nicht zubeschweren/ sondern sollen die so wol als andere Lebensleute erlegen.

- 34 Am zehenden / sind nicht allein die 1. statuten nach gemeinem Rechten zuverstehen / l. 2. C. de nox. act. Schurf. consil. 36. in presenti. n. 7. cent. 2. J. af. l. properandum. 11. in princ. n. 6. C. de iudic. §. in personam. n. 30. Inst. de actio. Panor. c. cum causam. n. 6. de rescript. sondern auch die 35 1. privilegien, c. cum dilectus. de consuetud. J. af. l. si quando. in princ. n. 3. C. de inoff. test. Innoc. Felin. §. Dd. c. mandatum. de rescript. Phil. Port. consil. 98. n. 36.

- 36 Nun vermügen aber die gemeine Rechten/ das gleich wie die 1. Einwohner alle des Landes nutzbarkeit vnnnd wolfarth genießen/ also hienwieder gemeine Burden vnd onera mit zutragen schuldig sein / gl. §. Dd. l. unic. C. de vacat. mun. lib. 10. l. placet. l. ad instructionem. C. de sacros. eccles. l. omnib9. in fine. C. de vectigal. Thom. de collect. §. exactio tributorum. col. 2. n. 21. mibi. fol. 39. §. passim. Rolan. à Valle. consil. 68. n. 11. lib. 1. juxta regulam, quem 1. sequuntur com- 37 moda eundem & incommoda sequi debent l. secundum. de reg. jur. §. ult. Inst. de legit. patron. titel.

- 38 Vorsechste hat darzu auch/ wie oben berührt/ Kauffer sich vnnnd seine Erben buchstablich verpflichtet/ ut pactis 1. contractui insertis sit omnino standum / l. pacta conventa. de contrahen. empt. l. 1. 2. §. to. tit. C. de pact. inter empt. quod 39 postulat etiam ratio 1. aequalitatis de oneribus inter eosdem provinciales per aequandis, tot. tit. C. de immun. nem. conced. §. de collat. §. de quibus mun. nem. lic. se extus. lib. 10. de qua aequalitate Dd. l. 1. de legat. 1. ubi latè Cravet. Socin. sen. cons. 165. n. 19. vol. 2.

Darzu Kauffer auch am ende des Kauffs vnd

confirmation ausdrücklich sich verpflichtet / dz von gemeiner Landschaft an Steuern bewilliget/ sie mit helffen tragen wolle / ut onera ultro per conventionem suscepta recusare post non debeant, l. et si. 6. §. 1. ff. si ser. vend.

Zum zwölfften scheint/ dz den Kauffern mitgetheilte privilegium der immunitet vnd befreihung den Zoll belangent nicht auff ihn vnd seine Erben/ sondern allein auff ihre Vnterthanen wegen derselben Armutth gerichtet zusein/ in verbis privilegii:

In gnediglichen zu Gemüt führung/ das dieselbe Vnterthanen des Ampts N. arme vnvermügene Leute sein / vnd da sie der gestalt die steuer lange geben solten/ das es ihnen dabey zu bleiben/ vnd die schuldige Dienste/ wie wol biß dahero geschehen/ zuleisten nicht möglich/ Et paulo post, seine Vnterthanen zum Ampt N. gehörig/ wie er die mit vnd neben dem Ampt obgemelter massen Kauffweiß von vns an sich bracht/ hinführo mit anforderung der Steuern genzlich zuverschonen/ vnd sie dessen zubefreyen/ wie wir auch solches gegenwertiglich in krafft dieses Brieffes willigen/ zusagen vñ versprechen/ auch darauff in solcher massen die gedachte Vnterthanen des Ampts N. solcher Steuer/etc. hiermit genzlich erlassen.

Also auch in Ehurf. besetzung der begnadung/ steht anfänglich also.

Darneben besondere Begnadung gethan/ das die Vnterthanen zu demselbigen Ampt vnd Haus gehörig mit anforderung der Steuer genzlich verschonet vnd befreihet sein sollen.

Vnnnd hernach im Beschluß der gestalt / &c. Als haben wir auch gnediglichen gewilliget/ das die Vnterthanen zu vorgemeldetem Haus vnnnd Ampt gehörig sollen befreihet sein/ Privilegia 1. porro 40 stricti juris sunt, c. cum persona. de privileg. in 6. ut & immunitates, And. Geyl. lib. 2. obs. 2. n. 11.

Das aber solche begnadung auff die Vnterthanen selbst nicht zudeuten/ solchs bezeugen die folgende Wort.

Da sichs aber künftiglich zutrüge/ dz durch vnser gemeine Ländstände bewilliget würde/ dz die vñ der Ritterschafft von jren Lehengütern oder Rosßdiensten

einige Steuer geben solten/ derselben haben sich die von N. oder seine Erben vnd mitbelehnten nicht zubeschweren/ sondern sollen die so wol als andere Le-
hens Leute erlegen/ &c. Welche Clausel sich mit der vorigen nicht anders reumen kan/
dann wann nach den Worten jenes von den
Unterthanen/ diß von den Junkern verstan-
den/ quæ conciliatio † facienda, ne scriptura
sibi ipsi sit contraria, Dec. & Cag. l. ubi de reg.
juris.

Am dreyzehenden/ ist es versehens Achtens/
quod jus † portorii, ex privilegio Cæsaris
competens, alteri non possit concedi, pro-
indeque nec remitti, l. in diem. in fin. ibi. Bart.
de acq. plur. arcen. Firmian. in tract. gabell. 1. quest.
14. Francisc. Ripa. lib. 2. res. cap. 24. incip. Carolus.
n. 7. Tirag. de retract. lig. §. 26. gl. 1. n. 87. sicut
nec † alia vectigalia, Bart. l. 1. n. 5. C. de pet.
bonor. subl. Firmian. de gabell. p. 1. quest. 14. n.
17. 18. 19.

RATIONES DECIDENDI IN I. QUESTIONE.

S nun wol diß scheinbare vrsachen sein/
dennoch ist vielmehr das Widerspiel für
Kaußern zuschliessen/ dann wer etwas
Verkaußt oder concediret, alles was er hat
vermuettlich an verkaußten Gutte concediret,
vnd Verkaußt er/ so weit er nichts vorbehelt vnd
excipirt.

Concessio † enim fit de toto jure conce-
denti, Dec. consil. 292. pro tenui. n. 4. & tradi-
tio, l. traditio. ubi Bart. & Dd. de acq. dom. &
† vñdi jus omne intelligitur, quod venditor
in re habet, l. qui tabernas. ubi Bart. de contrab.
empt. Bal. & Dd. c. 1. de cap. qui cur. vend. Ja-
cobin. in invest. verb. & cum argentifodinis.

Weil nun diese Zoll nicht reservirt, sondern
allein vier stück außgenommen/ die Belehnung/
Ritterdienst/ Landsteuer vnd Folge/ muß in an-
dern stat haben vnd gelten die Regel/ quod non
textcepta maneant in regula, & simul vendi-
ta censeri debeant, l. questu. §. deniq. de fund.
instrucl. §. Ut autem. in auth. de non alienand. &
utrobiq. Bart. late Dec. n. 21. Cag. n. 31. in l. 1. de
reg. jur.

Ob wol aber diß nicht scheint dißfalls eigend-
lich zuschliessen sintemal Verkaußer diese Zoll
nicht gehabt/ vnd also auch nicht veräußern oder
remittiren können/ gl. & Dd. d. l. rem alienam.
de contrab. empt.

Dennoch weil der successor, so den Zollge-
habt/ solchen Kauß beliebet/ angenommen
vnd bestiget/ bleibt dieser Grund/ est vnd besens
diß/ Hæres † enim non potest venire contra
factum defuncti, l. ex qua persona. de reg. jur. l. si

ab eo. C. de lib. caus. l. si de C. de evict. l. unum. §. sed
si uno. de legat. 2. late Ant. Gab. Rom. lib. 6. & suc-
cessor † factum defuncti præstare debet, l. 48
baredem. l. qui in alterius. de reg. jur. l. cum à ma-
tre. C. de rei vindicat. l. post mortem. ubi. Bald. de
adopt. l. 3. l. 5. C. de reb. alien. præsertim † quod
ipse ratificavit, l. 1. §. de jecisse. vers. sed si ratum.
ff. unde vi. l. semper. 60. in fin. ubi Dec. n. 6. ff. de reg.
jur. l. ratihabitionē. cod. in 6. l. ult. C. de SC. Maced.
l. licet. de judic. l. si pecuniam. C. de neg. gest. c. ult.
de jurejur. in 6. c. cum ad sedem. de res. spol. in su-
um ratificantis præjudicium, l. si fundus. §. 1.
de pig. Dec. d. l. semper. 60. n. 12. de reg. jur.

Zum andern/ wird auch solches eigendlich be-
stiget/ durch die helle klare Clausel des Kaußs
in verbis: Wir haben auch nichts vberall/
(notetur universalis † negativa, quæ poten-
tior est affirmativa, Archid. c. si peccaverit. 2. q. 1.
Panor. c. novit. vers. secundo quaritur. de judic. Ti-
raq. l. boves. §. hoc sermone. limit. 7. n. 5. nec quic-
quam excludi patitur, l. Julianus. 3. l. à procu-
curatore. C. Mandati. c. solit. de major. & obed.

Daran weiter außgenommen/ nach
vns vnsern Erben/ oder der Herrschafft
N. vorbehalten/ wie auch solches jeso
oder ins künfftige kōnte oder möchte
benant werden/ (Ergo jus † etiam futu-
rum, quod nunc præstendit successor, pacto
remissum est, & remitti potuit, l. ubi late in
fin. Alciar. Cod. de pact. n. 30. 34. post. Dec. &
Bartol. ibi Raph. Cuman. consil. 178. domi-
nus. Rom. consil. 22. proposita) dann allein
die Ritterdienste Folge vund Landsteuer
er/ ut non † inclusa exceptioni debeant
videri concessa, l. Titia textores. de legat. 1. l. hac
oratio. si ing. esse dica. Sebast. Med. in præfat. reg. n.
42. etiam in regalibus. Felin. c. quoniam. in princ.
n. 2. ut lite non contest. prout ostendi pluribus
consil. 32. questio. n. 35. 36. 37. cum multis seqq. ubi
quædam regalia sunt, velut hic, excepta, Dec.
l. 1. n. 24. & 32. de reg. jur. Felin. c. quoniam. in princ.
n. 2. Ut lite non contest. Rom. consil. 271. vis tota
per tot. Everar. loc. ah except. ad reg. in princ.
vers. Ex quo in venditione quædam regalia
sunt specificata. Sebast. Med. in præfat. reg. n.
43. cū seqq. usq. ad fin. las. l. ult. n. 10. quod quisq. jur.

Vors dritte/ wird berichtet/ das der Kaußer
in solchem ansehen bey Veräußern vund Suc-
cessorn gewesen/ das es ihme nur ein Wort ge-
kost hette/ wann er damals gefragt/ sonderlich
da die Steuer remittiret, ob die Korn Zoll auch
damit gemeinet/ dann Jh. Ch. vnd Fr. Vn. ihm
solchs nicht solten abgeschlagen haben/ ergo
pro † expresso haberi debet, quod partes, si
interrogata forent, verisimiliter expressis-
sent, gl. Bart. Bal. & Dd. l. tale pactum. §. ult. de
pact. Alex. consil. 43. n. 24. vol. 4. Schurf. cons. 36. n.
12. 13. cent. 3. Dec. consil. 407. n. 7. vers. secundo in
verbis

verbis. Menoch. consil. 14. dubius. n. 12. Socin. jun. 54 consil. 117. n. 5. lib. 1. & huic interpretati stari debet, quam partes interrogata verisimiliter fecissent, Dec. consil. 555. n. 6. & 7. Menoch. d. cons. 14. dubius. n. 12. Tiraq. in ll. connub. circa. fin. gl. 4. n. 175. & in repet. l. si unquam. in princ. vers. 55. inter tam multa. C. de revoc. donat. Ant. Gab. Rom. lib. 6. tit. 10. per tot. ubi, confirmat hanc regulam, quod dispositio interpretatur, prout verisimile est disponentes fuisse, disposituros, si interrogati fuissent, in statutis, contractibus, principum placitis atque rescriptis, & addit in fine. nullam esse dispositionem tam generalem, quæ hanc interpretationem non recipiat, per Jas. l. Titius. §. Lucius. de lib. & posth. Angel. consil. 249. in princ.

Am vierden/ob wol im Rauffbrieff die Stewr dem Verkauffer vnd successorn vorbehalten/so ist doch folgenden privilegio Anno 1569. dieselbe gantzlich remittiret, vnd ob ich wol selbst der meinung anfenglich gewesen/ als were solche Freyheit allein den Vnderthanen/ vnd nicht den Junkern vnd Reuffern zu gut gegönnet/ dennoch je lenger man solchs privilegium wol durchlieset vnd erwegert/ je mehr findet sich/ das auff die Junkern nicht weniger/ als ihre Vnderthanen/ es zudeuten/ denn die causa finalis vnd impulsiva solcher Freyheit mit auff die Vnderthanen allein zielt in verbis:

Vnd dann auch in gnediglicher zu Gemüt führung/ das dieselbe Vnderthanen des Ampts N. armē vndermügene Leute seyn/ vnd da sie der gestalt die Stewr lenger geben solten/ das es ihnen dabey zubleiben/ vnd die schuldige Dienste/ wie wol biß dahero geschehen/ zuleisten nicht möglich/ sondern vielmehr auff denn Reuffern vnd Jun-

ckern selbst bald im anfang/ (ubi causa finalis notatur, c. quoniam. n. ubi Lanfr. initio notat. n. 2. de probat. l. ult. de hered. instit. Socin. consil. 165. visis. n. 7. vol. 2. Cacheran. decis. pedemont. 23. n. 31. Dec. consil. 683. in causa. n. 7. quæ totam dispositionem restringit & ampliat, Socin. d. cons. 165. visis. n. 7. 21. vol. 2. Mant. de conject. lib. 6. tit. 13. n. 2. 3. Bal. in civile. 24. n. 2. de legib. Menoch. cons. 81. n. 41.) mit folgenden Worten.

Wir aber/ nach dem vollzogenen Rauff/ jetzt bey vns gnediglichen betrachtet/ die vielfeltigen getrewen vnd nützliche Dienste derer sich obgedachter unser Rath vnd lieber getrewer N. biß dahero erbotten/ auch geleistet/ vnd

hinführo bestes vnd getrewes fleisses wol thun kan/ sol oder wil/ non est autem consentaneum, cum propter ipsius nobilis benè merita privilegium hoc ipsi etiam ipsius subditis, sit datum, quod ipse eo excludetur. Nam propter quod unumquodque tale, ipsum magis tale est & esse debet.

Vnd diß bestetiget die ganze dispositio solches privilegii mit diesen hellen klaren Worten/ vnd Clauseln.

Darumb auch auff geschēhenes vntertäniges fleissiges bitten des N. haben wir ihm zu besondern Gnaden jezo wiederum vom neuen gewilliget/ zugesacht vnd versprochen/ gedachten N. (notetur nobilem disertè privilegio comprehensum, ut æqualiter determinati eodem jure censi debeant, l. jam hoc jure. ubi Jason. n. 8. 12. 13. & l. Lucius. n. 3. de vulg. substit. & in l. miles. §. decem. n. 4. de re judicat.) seine Vnderthanen zum Ampt N. gehörig/ wie er die mit vnd neben dem Ampt/ obgemelter massen Rauffsweise von vns an sich bracht/ hinführo mit anforderung der Stewren/ gantzlich zuverschonen/ vnd sie dessen zube freihen/ wie wir auch solchs hiemit gegenwertig in krafft dieses Brieffes/ vor vns unsere Nachkommende/ auff zeit so lange der N. vnd seine Manliche Leibserben/ (notetur ergo hoc privilegium etiam heredibus emptoris feudalibus expressè datum, & ideo transitorium esse, gl. & Dd. l. si pactum. de probat. & ideo ad hos magis quam ad subditos pertinere, cum horum causa sit datum, & cum his extingui debeat) das Ampt vnd Hauß N. von vns zu Lehen innehaben werden/ & c. quod etiam in confirmatione reperitur. Unde liquet, ipsis potius nobilibus quam eorum subjectis datum hoc privilegium, quia cum ipsis durare & finiri debet, non cum universitate, quæ nunquam moritur, l. proponeba- 59 tur. de judic.

Bis fünffte/ bestetiget solches auch des jetzigen Herrn successoren Churfürstlich. confirmation, sonderlich in der letzten Clausel mit diesen Worten:

Vnd wir geben vielgeraet em von N. vnd seinem Manlicher. Lehenserben solche

solche Befreyhung/ begnaden sie auch damit vor uns vnser Erben &c.

- Da nun gedachte Reuffers Erben von den Landstauern gefreyet/ ist auch folgig/ dz sie vom Korn Zoll/ so der successor in zeit der confirmation gehabt/ gleichfals immunitet haben. Dañ Landsteuer ist das genieß/ darvon weil sie entlediget/ dringet die folge/ das sie von dem Korn Zoll/ welcher auch eine Landsteuer ist/ liberiret,
- 60 quod t̄ enim dispositum in genere, debet censerī dispositum in specie, c. non concupiscendum. de constit. l. si quid eorum. §. inter emptum. de legat. 2. l. si servitus. de ser. urb. pradior. l. si quis. C. que res. pig. nam generalibus t̄ specialia insunt, l. semper de reg. jur. & omnes species actusq; singulares intelliguntur in genere inclusi, l. 2. ubi Dd. C. de jud. Everar. loc. 6. à genere. vers. sub genere continetur species. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 5. tit. 11. n. 10. & lib. 7. tit. 12. n. 7. & 11. & t̄ gabella, vectigal, collecta æquivalent atque parificantur, Firmia. de gabelli n. 2. 5. cum seq. gl. & Dd. l. universi. l. à legatis. l. ex prestatione. C. de vectigal. Ut autem
- 63 collecta t̄ sunt onerosa subditis, Menoch. consil. 28. est gravis. n. 25. dixi consil. 47. n. 11. 12. cum seq. sic etiam vectigalia, l. 2. ubi Salic. C. Nova vectig. & passim. cod. tit. ubi Dd. & tit. preced. de vectigal. & in tit. de publica. & com. Firmia. in princ. & passim. tract. de collect. Immunitas ergo & ab his data est feudalibus hæredibus
- 64 cum ejusmodi onera t̄ sint odiosa, Rol. à Vall. consil. 13. n. 50. vol. 3. cons. 1. n. 51. vol. 2. & talis concessio, tanquam t̄ beneficium, contra principem concedentem latissimè debet interpretari, l. beneficium. de const. princip. ubi Jaf. & Dd. & l. quominus. de sum. c. cum dilecti. 6. in fin.
- 66 de donat. sicut aliàs fit interpretatio t̄ contra fiscum, l. non puto. 10. ubi gl. & Dd. de jure fisci. & venditorem, qui legem contractui dicere potuit apertius, l. veteribus. ubi gl. & Dd. de pact. l. cum in lege. de contrab. empt. quod autem
- 67 de t̄ venditore judicium, idem valet in ejus hærede & successore, l. hæredem. ubi. Dec. in princ. de reg. jur. quod de t̄ successore quoq; territorii est accipiendum, c. 1. de probat. c. 1. ubi Bal. Alb. qui successor teneat. Host. de immunit. eccles. & de censibus §. ex quibus causis. & tit. de penitent. §. in quibus. Castr. Alex. Rom. & Dd. l. stipulatio ista. de V. O. Alex. cons. 18. lib. 5. cons. 118. l. 6.
- Am sechsten/ seind die besizere des Ampts Nun in die 17. Jar vnder diesem Churfürsten vnd successor in besiz der Freiheit gewesen/ vnd ist dieser Korn Zoll nie dann erst vor ein Jahr von ihnen gefodert derwegen sie dabey zulassen vnd zuschützen/ Princeps t̄ enim tenetur subditos conservare in eo statu, in quo reperit, Joan. de Platea l. neminem. C. de decur. lib. 10. per gl. in l. moveor Cod. si ser. expor. & eorum commodis prospicere, l. imperialis. 13. C. de nupt. l. ult. vers.

commodis subditorum prospicientes. C. de relig. & sumpt. fun. & est t̄ præsumptio per eo, qui est in possessione libertatis, l. si de possessione. l. vis ejus. C. de probat. ubi gl. & Dd. l. liberis. de lib. caus. l. circa. l. quoties. l. si quis. ff. de probat. maxime cum hoc primævo hominum & rerum statui congruat, in quo t̄ quisq; servari debet, donec probetur mutatio, Bar. Bald. & Dd. l. libertas. de stat. hom. l. altius. C. si serv. vend. Ferrar. in for. confess. actio. verb. plenò jure. n. 2. & 3. Bald. in l. hi quibus. C. de fidei com. libertat. & servitus t̄ esse imposita, Jaf. l. si priusquam. n. 40. 41. cum seqq. de operis novi nunc. Imò præsumitur magis rerum libertas quàm hominum, quoniam hi in servitute nasci possunt, res non item, ut pulchrè declarat Ferrar. præall. loc. ad primævam t̄ autem suã naturam & libertatem res facile redit, l. si unus. §. pactus. in fine. de pact. Bald. l. maximum. 4. n. 14. C. de lib. & posth.

Auffs Siebende/ seind all dergleichen t̄ Zoll/ als gemeine Landes schaden vñnd beschwerungen/ verhaßt vñnd zu restringiren, Bar. Bal. & Dd. l. vectigalia. de publica. & C. de vectig. tot. tit. ac tit. Nova vectig. imponi non posse, ideo præsumuntur t̄ ejusmodi vectigalia per impressionem & vim extorta, Bal. c. 1. verb. petitiones. de pac. Constant. & c. 1. qual. vassall. jura. Jacobin. in invest. verb. & cum mero. n. 16. vel saltem per ob & subreptionem obtenta, Salic. l. omnium. 6. per illum tex. C. de vectigal. & ideo t̄ alteri nocere non debent, Bal. & Dd. l. veluti. de just. & jure.

Derwegen wer darzu juror nicht verpflichtet gewesen/ ist damit numehr nicht zubeschweren/ quia t̄ nec personis neque locis nova vectigalia imponi possunt, l. 1. 2. & tot. tit. C. Nova vectigal. imp. non posse, & t̄ omnes principis concessiones intelligenda sunt salvo alterius jure, l. 2. §. merito. Ne quid in loc. pub. Jaf. & Dd. l. beneficium. de constit. princip. Cepoll. de servit. rust. præd. cap. de aqua duct. quæst. 3. princip.

Sonsten were solche sonderliche Befreyhung/ diesen Edelleuten gegeben vñnd besetiget/ mehrren theils vergeblichen/ quæ interpretatio fieri non debet, c. si Papa. de privi. leg. in 6. Bar. l. ita stipulatus. n. 23. de V. O. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gl. 2. n. 22. Nec t̄ princeps potest ad libitum de bonis subditorum disponere, Craveta de antiq. temp. p. 1. §. 1. n. 32. dicens esse communem Menoch. remed. recuper. 8. n. 62. extra ordinarium processum, Dec. consil. 198. in fin. consil. 351. in fine. Cravet. in præall. loc. n. 20. & consil. 135. n. 18. & 41. cons. 171. n. 11. consil. 241. Ruin. consil. 41. in princ. lib. 1. neque t̄ præsumitur princeps iusta causa moveri, quando jus suum alicui, vel possessionem sine processu, & causa cognitione, auferre intendit, sicut hanc esse communem testatur

tur, Menoch. *remed. recup.* 8. n. 85. *Alciat. reg.* 3. *pr. sumpt.* 8. § 9. *Rom. consil.* 436. *quod indulsum* in fin. *Felin.* & *Canov. c. qua ecclesiarum.* in 5. *conclus. de constit.* § 5. *conquerente. de restit. spoliator.* *Afflic. dec.* 361. n. 35. *Ferret. consil.* 4. n. 5. *cons.* 7. n. 11. *cons.* 10. n. 10. *consil.* 27. n. 10. *consil.* 30. n. 1. & 2. *Decius consil.* 153. in fin. *Jaf. cons.* 38. in fin. *lib.* 3. *Mal. consil.* 135. in fin. *lib.* 2. *Cravet. de antiq. temp.* §. 1. n. 20. & §. 2. *consil.* 135. n. 40. *cons.* 158. *circa.* *cons.* 436. *quod indulsum.* in fin. *Schurff. cons.*

6. & 15. *cent.* 3. praesertim quando ¶ vult venire contra contractum suum vel praedecessorum, quod facere non debet neque potest, c. 1. de probat. ubi communiter *Canov. Alex. consil.* 97. n. 7. *vol.* 3. *cons.* 1. n. 41. *vol.* 2. *Alciat.*

83. *at. d. reg.* 3. *pr. sumpt.* 8. n. 5. ne ¶ de plenitudine quidem potestatis, *Cast.* & *Dd. l. digna. C. de legib.* *Cravet. de antiq.* §. 1. 2. 3. *Roman. cons.* 436. in fin. *cons.* 352. *quartur.* in fin. *consil.* 252. *Socius. consil.* 4. *super.* n. 5. 6. *lib.* 3. *Ant. Rub. cons.* 138. *viso.* n. 6. *cons.* 146. *circa.* in fin. *Alex. consil.* 154. *decreveram.* *vol.* 4. *Dec. consil.* 689. *viso puncto.* n. 5. *cons.* 410. in causa. n. 8. 9. 10. de quo

non est curagatur pluribus, cum nulli ¶ *Cæf. Majest. inferiores* habeant plenitudinem potestatis, *Alexan. consil.* 203. n. 4. *vol.* 6.

85. multo minus justerrio, quamlibet subdito, possunt auferre sine processu & plena causa cognitione, *Alex. consil.* 2. *num.* 21. *lib.* 1. *consil.* 47. in causa. p. 1. 2. 5. *vol.* 7. *cons.* 2. n. 44.

86. *vol.* 1. *cons.* 136. n. 13. *vol.* 1. & quod jura immunitatum alicui concessa tolli nequeant ne quidem per clausulam non obstante, tradit *Alex. consil.* 216. n. 1. *vol.* 2. ne ¶ quidem ob

publicam utilitatem sine justa compensatione, *Jaf. l. ult. n. 4.* & 5. *ar. communiter.* ubi *Dd. C. contra jus vel util. publ.* *Alex. consil.* 191. n. 3. *vol.* 6. *cons.* 224. n. 6. *vol.* 6. sed princeps ¶ debet

88. subditis privilegiis sua concessionibus & libertatibus conservare, *Alex. consil.* 1. n. 38. 39. *vol.* 2. nō revocare *Alex. consil.* 54. n. 19. *vol.* 4. c. *pro dilecto.* de *cons.* & *off. Bos. de princ.* n. 14. 15. 19. Imo quando ¶ princeps vult ejusmodi revocare, praesumitur circumscriptus & male informat.

89. *Bos. ibidem.* *num.* 16. 20. *Dec. consil.* 191. n. 1. & 4. *Mal. consil.* 327. *privileg.* n. 4. *lib.* 2. *Cravet. de antiq. temp.* p. 1. §. 2. p. 11. & 14. 15. *cum* *segg.* quia ¶ nec

90. posse nec velle censur privilegia alicui communitati data infringere velle, *consil.* 2. *Cod. de Justin. Cod. consir. vers.* siquidem aliquod privilegium speciale indulget, & dilecti sub. in fin. de appellat. c. intellectus de jurejur. *Barth. de Las. consil.* in quaest. utrum sub. §. 11. n. 1. 2.

3. §. 8. n. 5. & 9. §. 9. n. 5. §. 9. n. 9. maxime contra publicam utilitatem, l. jubemus. 10. in fin. C. de sacros. eccles.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN L. QUAE STIONE.

¶ Wogen nun nichts thut / das Th. Ch. Ein. wogen ihrer urreichen Dienste vnd zu Erlanung des vielfeltigen Ansehens / solche Zoll vom Kæser vnd Reich erlangen / dann diese Ursache mehr privatam als publicam utilitatem betrifft / vnd wird schwerlich erhört werden können / das neue Zoll vnd Vfflagen ein

neus Kriegen vnd seine Dienst / vund zu Erlanung seiner Ansehens / vom heiligen Reich gewünscht / zu gemeinen Nutz gebracht sollen / da das Widerspiel für Augen / vnd die Erfahrung giebet / das meniglich dadurch beschweret werden vnd dardarben nicht das Kern im Lande sondern desto thewer verkaufft vund außgeführt werden / darumb auch neue ¶ Zoll von dem Reich

91. niemand zugunnen / l. 2. §. 1. *et* 2. *et* 3. *et* 4. *et* 5. *et* 6. *et* 7. *et* 8. *et* 9. *et* 10. *et* 11. *et* 12. *et* 13. *et* 14. *et* 15. *et* 16. *et* 17. *et* 18. *et* 19. *et* 20. *et* 21. *et* 22. *et* 23. *et* 24. *et* 25. *et* 26. *et* 27. *et* 28. *et* 29. *et* 30. *et* 31. *et* 32. *et* 33. *et* 34. *et* 35. *et* 36. *et* 37. *et* 38. *et* 39. *et* 40. *et* 41. *et* 42. *et* 43. *et* 44. *et* 45. *et* 46. *et* 47. *et* 48. *et* 49. *et* 50. *et* 51. *et* 52. *et* 53. *et* 54. *et* 55. *et* 56. *et* 57. *et* 58. *et* 59. *et* 60. *et* 61. *et* 62. *et* 63. *et* 64. *et* 65. *et* 66. *et* 67. *et* 68. *et* 69. *et* 70. *et* 71. *et* 72. *et* 73. *et* 74. *et* 75. *et* 76. *et* 77. *et* 78. *et* 79. *et* 80. *et* 81. *et* 82. *et* 83. *et* 84. *et* 85. *et* 86. *et* 87. *et* 88. *et* 89. *et* 90. *et* 91. *et* 92. *et* 93. *et* 94. *et* 95. *et* 96. *et* 97. *et* 98. *et* 99. *et* 100. *et* 101. *et* 102. *et* 103. *et* 104. *et* 105. *et* 106. *et* 107. *et* 108. *et* 109. *et* 110. *et* 111. *et* 112. *et* 113. *et* 114. *et* 115. *et* 116. *et* 117. *et* 118. *et* 119. *et* 120. *et* 121. *et* 122. *et* 123. *et* 124. *et* 125. *et* 126. *et* 127. *et* 128. *et* 129. *et* 130. *et* 131. *et* 132. *et* 133. *et* 134. *et* 135. *et* 136. *et* 137. *et* 138. *et* 139. *et* 140. *et* 141. *et* 142. *et* 143. *et* 144. *et* 145. *et* 146. *et* 147. *et* 148. *et* 149. *et* 150. *et* 151. *et* 152. *et* 153. *et* 154. *et* 155. *et* 156. *et* 157. *et* 158. *et* 159. *et* 160. *et* 161. *et* 162. *et* 163. *et* 164. *et* 165. *et* 166. *et* 167. *et* 168. *et* 169. *et* 170. *et* 171. *et* 172. *et* 173. *et* 174. *et* 175. *et* 176. *et* 177. *et* 178. *et* 179. *et* 180. *et* 181. *et* 182. *et* 183. *et* 184. *et* 185. *et* 186. *et* 187. *et* 188. *et* 189. *et* 190. *et* 191. *et* 192. *et* 193. *et* 194. *et* 195. *et* 196. *et* 197. *et* 198. *et* 199. *et* 200. *et* 201. *et* 202. *et* 203. *et* 204. *et* 205. *et* 206. *et* 207. *et* 208. *et* 209. *et* 210. *et* 211. *et* 212. *et* 213. *et* 214. *et* 215. *et* 216. *et* 217. *et* 218. *et* 219. *et* 220. *et* 221. *et* 222. *et* 223. *et* 224. *et* 225. *et* 226. *et* 227. *et* 228. *et* 229. *et* 230. *et* 231. *et* 232. *et* 233. *et* 234. *et* 235. *et* 236. *et* 237. *et* 238. *et* 239. *et* 240. *et* 241. *et* 242. *et* 243. *et* 244. *et* 245. *et* 246. *et* 247. *et* 248. *et* 249. *et* 250. *et* 251. *et* 252. *et* 253. *et* 254. *et* 255. *et* 256. *et* 257. *et* 258. *et* 259. *et* 260. *et* 261. *et* 262. *et* 263. *et* 264. *et* 265. *et* 266. *et* 267. *et* 268. *et* 269. *et* 270. *et* 271. *et* 272. *et* 273. *et* 274. *et* 275. *et* 276. *et* 277. *et* 278. *et* 279. *et* 280. *et* 281. *et* 282. *et* 283. *et* 284. *et* 285. *et* 286. *et* 287. *et* 288. *et* 289. *et* 290. *et* 291. *et* 292. *et* 293. *et* 294. *et* 295. *et* 296. *et* 297. *et* 298. *et* 299. *et* 300. *et* 301. *et* 302. *et* 303. *et* 304. *et* 305. *et* 306. *et* 307. *et* 308. *et* 309. *et* 310. *et* 311. *et* 312. *et* 313. *et* 314. *et* 315. *et* 316. *et* 317. *et* 318. *et* 319. *et* 320. *et* 321. *et* 322. *et* 323. *et* 324. *et* 325. *et* 326. *et* 327. *et* 328. *et* 329. *et* 330. *et* 331. *et* 332. *et* 333. *et* 334. *et* 335. *et* 336. *et* 337. *et* 338. *et* 339. *et* 340. *et* 341. *et* 342. *et* 343. *et* 344. *et* 345. *et* 346. *et* 347. *et* 348. *et* 349. *et* 350. *et* 351. *et* 352. *et* 353. *et* 354. *et* 355. *et* 356. *et* 357. *et* 358. *et* 359. *et* 360. *et* 361. *et* 362. *et* 363. *et* 364. *et* 365. *et* 366. *et* 367. *et* 368. *et* 369. *et* 370. *et* 371. *et* 372. *et* 373. *et* 374. *et* 375. *et* 376. *et* 377. *et* 378. *et* 379. *et* 380. *et* 381. *et* 382. *et* 383. *et* 384. *et* 385. *et* 386. *et* 387. *et* 388. *et* 389. *et* 390. *et* 391. *et* 392. *et* 393. *et* 394. *et* 395. *et* 396. *et* 397. *et* 398. *et* 399. *et* 400. *et* 401. *et* 402. *et* 403. *et* 404. *et* 405. *et* 406. *et* 407. *et* 408. *et* 409. *et* 410. *et* 411. *et* 412. *et* 413. *et* 414. *et* 415. *et* 416. *et* 417. *et* 418. *et* 419. *et* 420. *et* 421. *et* 422. *et* 423. *et* 424. *et* 425. *et* 426. *et* 427. *et* 428. *et* 429. *et* 430. *et* 431. *et* 432. *et* 433. *et* 434. *et* 435. *et* 436. *et* 437. *et* 438. *et* 439. *et* 440. *et* 441. *et* 442. *et* 443. *et* 444. *et* 445. *et* 446. *et* 447. *et* 448. *et* 449. *et* 450. *et* 451. *et* 452. *et* 453. *et* 454. *et* 455. *et* 456. *et* 457. *et* 458. *et* 459. *et* 460. *et* 461. *et* 462. *et* 463. *et* 464. *et* 465. *et* 466. *et* 467. *et* 468. *et* 469. *et* 470. *et* 471. *et* 472. *et* 473. *et* 474. *et* 475. *et* 476. *et* 477. *et* 478. *et* 479. *et* 480. *et* 481. *et* 482. *et* 483. *et* 484. *et* 485. *et* 486. *et* 487. *et* 488. *et* 489. *et* 490. *et* 491. *et* 492. *et* 493. *et* 494. *et* 495. *et* 496. *et* 497. *et* 498. *et* 499. *et* 500. *et* 501. *et* 502. *et* 503. *et* 504. *et* 505. *et* 506. *et* 507. *et* 508. *et* 509. *et* 510. *et* 511. *et* 512. *et* 513. *et* 514. *et* 515. *et* 516. *et* 517. *et* 518. *et* 519. *et* 520. *et* 521. *et* 522. *et* 523. *et* 524. *et* 525. *et* 526. *et* 527. *et* 528. *et* 529. *et* 530. *et* 531. *et* 532. *et* 533. *et* 534. *et* 535. *et* 536. *et* 537. *et* 538. *et* 539. *et* 540. *et* 541. *et* 542. *et* 543. *et* 544. *et* 545. *et* 546. *et* 547. *et* 548. *et* 549. *et* 550. *et* 551. *et* 552. *et* 553. *et* 554. *et* 555. *et* 556. *et* 557. *et* 558. *et* 559. *et* 560. *et* 561. *et* 562. *et* 563. *et* 564. *et* 565. *et* 566. *et* 567. *et* 568. *et* 569. *et* 570. *et* 571. *et* 572. *et* 573. *et* 574. *et* 575. *et* 576. *et* 577. *et* 578. *et* 579. *et* 580. *et* 581. *et* 582. *et* 583. *et* 584. *et* 585. *et* 586. *et* 587. *et* 588. *et* 589. *et* 590. *et* 591. *et* 592. *et* 593. *et* 594. *et* 595. *et* 596. *et* 597. *et* 598. *et* 599. *et* 600. *et* 601. *et* 602. *et* 603. *et* 604. *et* 605. *et* 606. *et* 607. *et* 608. *et* 609. *et* 610. *et* 611. *et* 612. *et* 613. *et* 614. *et* 615. *et* 616. *et* 617. *et* 618. *et* 619. *et* 620. *et* 621. *et* 622. *et* 623. *et* 624. *et* 625. *et* 626. *et* 627. *et* 628. *et* 629. *et* 630. *et* 631. *et* 632. *et* 633. *et* 634. *et* 635. *et* 636. *et* 637. *et* 638. *et* 639. *et* 640. *et* 641. *et* 642. *et* 643. *et* 644. *et* 645. *et* 646. *et* 647. *et* 648. *et* 649. *et* 650. *et* 651. *et* 652. *et* 653. *et* 654. *et* 655. *et* 656. *et* 657. *et* 658. *et* 659. *et* 660. *et* 661. *et* 662. *et* 663. *et* 664. *et* 665. *et* 666. *et* 667. *et* 668. *et* 669. *et* 670. *et* 671. *et* 672. *et* 673. *et* 674. *et* 675. *et* 676. *et* 677. *et* 678. *et* 679. *et* 680. *et* 681. *et* 682. *et* 683. *et* 684. *et* 685. *et* 686. *et* 687. *et* 688. *et* 689. *et* 690. *et* 691. *et* 692. *et* 693. *et* 694. *et* 695. *et* 696. *et* 697. *et* 698. *et* 699. *et* 700. *et* 701. *et* 702. *et* 703. *et* 704. *et* 705. *et* 706. *et* 707. *et* 708. *et* 709. *et* 710. *et* 711. *et* 712. *et* 713. *et* 714. *et* 715. *et* 716. *et* 717. *et* 718. *et* 719. *et* 720. *et* 721. *et* 722. *et* 723. *et* 724. *et* 725. *et* 726. *et* 727. *et* 728. *et* 729. *et* 730. *et* 731. *et* 732. *et* 733. *et* 734. *et* 735. *et* 736. *et* 737. *et* 738. *et* 739. *et* 740. *et* 741. *et* 742. *et* 743. *et* 744. *et* 745. *et* 746. *et* 747. *et* 748. *et* 749. *et* 750. *et* 751. *et* 752. *et* 753. *et* 754. *et* 755. *et* 756. *et* 757. *et* 758. *et* 759. *et* 760. *et* 761. *et* 762. *et* 763. *et* 764. *et* 765. *et* 766. *et* 767. *et* 768. *et* 769. *et* 770. *et* 771. *et* 772. *et* 773. *et* 774. *et* 775. *et* 776. *et* 777. *et* 778. *et* 779. *et* 780. *et* 781. *et* 782. *et* 783. *et* 784. *et* 785. *et* 786. *et* 787. *et* 788. *et* 789. *et* 790. *et* 791. *et* 792. *et* 793. *et* 794. *et* 795. *et* 796. *et* 797. *et* 798. *et* 799. *et* 800. *et* 801. *et* 802. *et* 803. *et* 804. *et* 805. *et* 806. *et* 807. *et* 808. *et* 809. *et* 810. *et* 811. *et* 812. *et* 813. *et* 814. *et* 815. *et* 816. *et* 817. *et* 818. *et</*

vnd privilegium nimmehr von diesem succidirenden Oberherren nicht mag entzogen werden/
Dec. consil. 407. visis. n. 18. cum pluribus ibi cumul. Jas. & Dd. l. ult. C. si contra jus vel util. pub.
 96 *& l. ult. de pact. quoniam antiquitati t & statui in his standum, c. 1. §. extat. de pace const. l. 1. 2. C. Nova veltigal. Exerar. in loc. ab. usitato.*
 sondern weil es aus einem Kauff herflusset/ als
 97 dringet dieselge/ quod t privilegia, per modum contractus indulta subditis, multo minus tolli queant, *Cano. c. novit. de judic. c. 1. de probat. Alex. consil. 224. n. 6. vol. 6. Cravet. de antiq. temp. in princ. §. 2. n. 14. Innoc. & Cano. c. in nostra de Cler. non residen. c. suggestum. de deci. l. ex facto. de vulg. & pup. substit. Card. Zab. cle. dudum §. eos. quast. 15. de sepult.*

Welches auch zuversichen von diesem privilegio vund dessen confirmation, so gemelten Edelleuten/ in ansehung ihrer Dienst/ gegeben/
 98 atq; sic in t remunerationem, atq; compensationem, l. si pater. §. 1. ubi Dd. de donat. Bald. Jas. & Dd. l. qui se patris. C. unde lib. & l. 1. C. de jure de lib. Cano. c. novit. de judic. Alex. consil. 101. in princ. vol. 1. Dec. cons. 292. n. 5. Cravet. consil. 241. n. 10. Causa t enim finalis & ratio est anima dispositionis, *And. Geyl. lib. 1. obs. 5. n. 7. §. quia vero. ubi gl. verb. eventus. in auth. de nup. Afflic. c. 1. §. si quis hominum. n. 25. de pace. tenend. Paris. consil. 78. magnificus. n. 13. vol. 1. que omnia*
 100 *t regit & moderatur, restringit & ampliat effectus, Socin. consil. 165. visis. n. 7. vol. 2. Francisc. Mant. de conjectur. ult. vol. lib. 6. tit. 13. n. 23. Bal. l. in civile. 24. n. 2. de legib.*

101 So ist es auch Rechtens/ quod dispositio t generalis non obtineat in casibus, de quibus specialiter est provisum, l. 1. §. hoc autem de op. no. nunc non t tantum in legibus & statutis,
 102 *Dec. n. 7. d. l. in toto. de reg. jur. & ibi Cag. n. 8. 9. 10.*
 103 sed t etiam in contractibus, *Dec. ibidem. n. 12. per Dyn. c. quoniam. de reg. jur. in 6. l. sed et si adjiciatur. pro soc. l. doli clausula. l. stipulation. s. commodissimum. de V. O. Angel. consil. 160. Fulgus. consil. 215.*
 104 *Quamquam t autem an idem sit in privilegiis disceptetur, in d. e. queri. & l. in toto. de reg. jur. ubi Dec. n. 20. cap. veniens. de presumpt. tamen illud declaratur per Dec. c. 1. n. 8. 9. 10. de rescript. ubi plenius examinat ac decidit, quod licet privilegium speciale posterius non tollat generale prius, tamē restringit ac limitat in casu suo speciali, quo sic utrunque privilegium conservetur & neutrum sit superfluum vel inutile; idq; Ripa fusius ibi prosequitur, c. 1. n. 74. 75. de rescript. Ac sic in effectu privilegium speciale semper derogat generali, sive præcedat sive sequatur, licet de eo nulla sit facta mentio, c. veniens. de presumpt. c. 1. c. cum ordinem. de rescript. c. dudum. c. quamvis. de præbend. in 6. c. 1. de concess. præbend. eod. lib. c. 1. de excess. prælat. eod. lib. c. suggestum. de*

decim. Nec t enim generali dispositione vel concessione videri debet derogatum speciali alterius privilegio vel juri, Alex. consil. 30. n. 4. vol. 5. cons. 111. n. 1. cum seqq. vol. 6. Alciat. presumpt. reg. 3. præf. 8. n. 4. 5. Cast. consil. 317. viso. à n. 5. usq; ad finem. lib. 1. Anchor. consil. 308. pramitto. circa fin. Calderin. Ant. de But. & Cano. c. post cessionem. d. probat. Aretin. c. cum à nobis de testibus. Roman. consil. 436. col. penult. circa fin. cons. 352. quaritur in fine.

Der dritte Gegentwurf thut nichts/ weil der Churfürst in des verledigten verkaufers Lande als t nächster agnat successor vnd Lebensfolger seines Vorfahren contract zuhalten schuldig/ c. 1. ubi Canon. de probat. Cræmer. sing. 331. 457. Barb. & Ant. Burg. c. ult. de empt. Dec. consil. 213. visa. cons. 281. in fin. Tirag. de ll. connub. §. 1. gl. 6. n. 6. Cephal. cons. 168. n. 9. cons. 241. n. 99. vol. 2.

Vnd sonderlich diesen Kauff vnd privilegi- en der Freiheit/ angesehen das S. Ch. Gn. solches alles durch eigene Brieff vnd Siegel bestätiget hat/ ut t contra factum suum venire nequeat, *Alex. consil. 103. n. 13. & 14. vol. 6. Jas. & Dd. l. more. de juris dic. om. judic. c. 14. & tot. tit. de confirmat. util.*

Zum vierten/ das dis privilegium nit Personlich/ sondern auff die Erben gerichtet/ weist der klare Buchstab aus in verbis privilegii:

So lange er vnd seine Erben dz Ampt N. innehaben werden/ & in confirmatione.

So lang der Keuffer vund seine Manliche Leibeserben das Ampt innehaben/ etc. & alioqui privilegia t præsertim superventigalibus concessa, præsumuntur perpetua, neque personalia sed realia, l. veltigalia. ubi Bal. C. de veltigal. & commiss. Quapropter And. Geyl. lib. 2. obs. 2. n. 11. 12. nihil obstat, isto casu, ubi hæredibus etiam disertè prospectum est, & non ex mera gratia, sed potius contractu & ob servitia immunitas est concessa, ut ibid. And. Geyl. declarat, n. 12. & n. 14. confirmat regulam, quod quælibet conventio præsumatur in dubio realis esse non personalis, & prospectum etiam hæredibus esse, l. si sic stipulatus, ubi post Bartolum. Jasonem, n. 12. 16. de verb. obligat. & n. 13. allegat Baldum, c. 1. de judic. scribentem, quod si princeps concedat alicui nobili jurisdictionem pro tertio censu, quod talis concessio per viam contractus facta ad hæredes ejusdem generis & familiæ transeat, l. viam C. de locat. Verum illa obtinent in casu dubio, cum nulla hæredum facta est mentio, hic verò cum disertè hæredibus & liberis non minus sit provisum, quam ipsi emptori, cessare t
 109 *debet in casu claro omnis dubitatio, l. continuis. §. 1. de verbor. obligat. Cravet. consil. 4. præsupponitur. n. 20.*

Das

Das zum Succession den Lehenheim vnd successoren das directum dominium der Steuer vnd Zoll zusieht oder vorbehalten hindert diß falls nicht / da der Reuffer vnd seine Erben hernacher von der Steuer ausdrücklich befreiet / vnd solches von diesem Herrn successoren bestetiget / auch ipso facto, quod plus est quam verbis, *c. dilecti de appellat. finetmal in 17. Jahr ren / nach dem Jhr. Churfürstlich. Gnad.* diese successoren zugesellen / kein Kornzoll von mehr gemeltes Ampts N. besigern gefodert worden.

Auñschien / ob wol im Kauff die Steuer nit erlassen / so ist doch im folgenden privilegio solches geschehen / pacta t̄ autem posteriora, derogant prioribus, *l. pacta novissima. Cod. de pac. etiam in emptionibus, l. ab emptione, l. juris gentium. §. 1. ff. de pac. l. pacta conventa. de contrab. empt. l. 1. 2. 3. de rescind. vendit. & quibuscunque concessionibus, Jasen. n. 5. 6. eum seqq. & Dd. d. l. pacta novissima. C. de pact.*

Vors Siebende / ob wol der Reuffer die Zoll nicht gehabt / dennoch angesehen H. Fürstlich. Gnaden im privilegio die Steuer remittiret, vnd solches successoren, dem die Zoll zusiehten gemessen confirmiret, noch die Zoll aufschonemmen / ist aus vorangezogenem wol zuschliessen / das solche Wörden alle ex paritate rationis, des Ampts N. besigern remittiret.

Zum Achten / ist die generalis remissio onerum allue auff regalien zusehen / Weil die t̄ Steuer so remittiret, regalien seyn / *l. i. C. de superind. ubi Bart. & Dd. Jasen. l. de quibus n. 45. de legibus. Thoma. de collect. §. 2. n. 23. c. i. verb. extraordinarie. ubi Bal. n. 6. Alvar. n. 5. Jasen. 59. quia sunt regalia, quamobrem concedens, & quod perinde est, remittens intelligitur omnia remisisse, quæ habet nec exceptit.*

Wiss Neunde / behelt die confirmation nur vor fünffzig neue Steuer vnd Anlagen dar runder nicht die alte zurechnen / darvon sie befreyhet / also auch nicht die Zoll / so vor lengst / auch vor dem Kauff / der Lehenfolger gehabt / conventum t̄ n. de futuro non potest in his strictis & odiosis trahi ad præterita, *l. si servitutem. §. 1. & passim. de serv. arb. pradior.*

Am Zehenden / thut die gleichheit vnd equalitet der burden wider diese Amptsbesitzer nichts / weil diß Ampt N. im Lande B. nicht gelegen / auch insonderheit t̄ eximirt, vnd von solchen oneribus befreiet / quod perinde est atque extra territorium situm esse, *Jasen. l. ult. n. 5. de jurisdictione.*

Die Elffte Einrede ist oben aus dem privilegio vnd dessen confirmation städlich abgelehnet / alda bemerck das Fürstlich vnd mehr dem Fürsten dann den Underthanen diese bes freigung gegönet.

Vors Zwellffte / quod regalia à Cæf. Majest. concessa non possint aliis concedi, nihil huic facit, quia ius, quod à Cæsare habet dominus hic, alii non celsit, sed tantum uni vasallorum familie & quidem in praefectura extra ditionem sita remisit / quod fieri posse tit. de iure immunitat. & similes ostendunt, *Bart. & Dd. licetatio. §. carum de publica. sicut t̄ & præscribi potest immut. itas, Bart. ibidem. Fracisci. Bal. de prescript. 5. part. p. 2. quæst. 5. num. 3. & quod dominus t̄ terræ etiam inferior, ut princeps, Comes Baro possit alicui immunitatem a collectis & vchigalibus concedere, probat Jacobin. in. eralt. de bonag. n. 38. per Bal. Arg. & Dd. i. si unus. §. item §. sed si. Angel. l. inter de pact. gl. l. vacantis. Cod. de decur. lib. 10. Pavor. & Caus. cap. pervenit. de imm. eccles.*

II. QVÆSTIONIS RÉSOLUTIO.

Je aber diese Sache zu recht anzubringen / möchte wol bedenklich seyn / angesehen es so schwer ist / als die erfahrung giebet / mit seim Lehenßheim vnd Landesfürsten zurechnen.

Halte deshalb nicht / das diesen Besitzern des Ampts N. noch zur zeit rathsam sey / das sie irgend vermüge der Reichs aufstze als Cammergerichts ordnung / p. 2. art. 4. Jhr. Churf. Gnad. rechtlich belangen / vnd also den anfang machen solten.

Dann sie nun ober 15. Jahr in possessione libertatis gewesen / vnd ist zuvern niemals von diesem Ampt Kornzoll gefodert / Darvmb die Besizer bey solcher possession der freyheit belig gelassen warden / bis sie mit Recht vnd rechtlichem Proceß daraus ensset / *l. meminerim. & passim. C. unde. m. l. 1. 2. 3. C. si per vim, vel alio mod. Menoch. remed. recuper. §. n. 3. cum seqq. unusquisque enim qui t̄ in possessione ne reperitur, in ea defendi debet, nec cogitur illam dimittere propter alterius contradictionem, And. Geyl. lib. 1. observat. §. n. 3. per l. unic. ubi Bal. n. 3. Cur. & Dd. C. de probib. sequeñ. & in l. ordinarii. n. p. C. de rei vindicat. Cast. consil. 3. vol. 2. Herenl. de causis. 2. m. 15. Schurf. consil. 27. casus n. 5. cent. 3.*

Nach dem aber diese Frage auff den Fall gerichtet / wann Jhr. Churfürstliche Gnaden von ihrer fodernung nicht ablassen wolten / so ist dar auff zuantworten / das man Jhr. Churfürstlich. Gnaden zulegen t̄ nicht kan zwingen oder daran hindern / *l. unic. Cod. ut nemo in ius. l. i. i. n. §. ult. de dol. exceptis.*

zeit gefunden worden/ vñnd wird dieselbige ihr possession vel quasi durch inhabent privilegi-
um, vñnd bestetigung ihrer immunitet bestetet
vñnd als justum titulum colorirt, wie oben be-
wehrt/ dabey sie dann / bis ein anders wieder sie
erhalten / billig gelassen vñnd geschüzet werden/
cum ne † princeps quidem sine causæ co-
gnitione alterius possessionem turbare,
multò minus spoliare possit, l. meminerint. C.
Unde vi. Can. c. conquerente. de rest. spoliat. latif-
simè Menoch. remed. recuper. 8. à n. 3. 60. 62. &

passim. usq; ad fin. & ideo remediis † etiam
possessorii recuperandæ peraq; ac pri-
vatus teneatur, Dd. ibidem. Alciat. reg. 3. pre-
sump. dixi latè consil. l. n. 45. quò remitto.

Diß achte ich/ das in dieser Eyl zu aufflösung
obgedachter Fragen gunstsam sein sol/ dann auf-
ser der ersten/ die andere fast auff ein vnordentlich
factum gerichtet/ so nicht vermuetlich / vñnd der-
wegen † einem Juristen nicht gebühret weitleuf-
tig davon zuhandeln / Bart. in l. Arethusa. de stat.
hom. dabey ichs jeko bleiben lasse. Salvo. &c.

CONSILIUM CCCIV.

De Debitore.

SUMMARIA.

I. Quæstionis.

1. In Executionibus summarie tantum procedi-
tur, ubi proprie neg. actor neg. reus.
2. Actor habetur qui prior ad judicium provoca-
vit, & n. 10. etiam in sententia definitiva n. 15.
3. Exceptiones reo tribuuntur, non actori.
4. Possessores pro Reo, Petitores pro actore sunt
habendi.
5. Sequestratio possessionem & ejus commodum
non auferi.
6. Sequestru relaxari qui petit, quodammodo agit.
7. Officii judicis imploratio pro actione est.
8. Causa finalis in principio notanda & n. 76. & 102.
9. Relatum inest referenti.
11. Nominatio legis & juris jus facit.
12. De Casu statuto deciso dubitandum non est, &
cessant cavillationes.

II. Quæstionis.

13. Mutationes non presumuntur.
14. Res cum suis qualitatibus in eodem statu du-
rare presumuntur, quo ante fuerunt.
16. Protestatio jus non habentis nihil operatur.
16. Reconveniri quis potest in loco, ubi alterum
convenit.
18. Ad judicem unum propter causæ connexita-
tem omnes remitti debent.
19. Negotium unum diversis processibus ineri-
candum non est.
20. Connexa dividi non debent.
21. Indicem habere contra se debet, cujus arbitri-
um contra alium observat.
22. Actor in foro Saxonico satisfactionem pro re-
conventionem prestare debet.
23. Presumptio est pro Principe & ejus rescripto.
24. Rescriptum Principis post derendum transit
partibus in rem judicatam.
25. Sequestrationem relaxari petens cautionem
prestare debet.
26. Antecedente destructo destruitur consequens.
27. Fundamento sublato superadificata corruunt.
28. Publicum instrumentum à Notario, non à
privatis fit.
29. Prasuppositum ubi non datur, cessat dispositum.
30. In Dolo esse non dicitur, qui paratus est se ju-
dicio defendere.

31. Improbus videri non potest, qui ignorat quan-
tum solvere debeat.
32. Debitor in mora non est, qui ex aliqua justa
causa putat se ad solutionem non teneri.
33. à Dolo qualibet causa, etiam injusta excusat.
34. Statuti verba ubi non conveniunt, nec ipsa
dispositio.
35. Statuti verba restringuntur & obtinent tan-
tum in casu expresso.
36. Instrumenta publica paratam executionem
non habent, jure communi.
37. Instrumenta vna probationis habent, non rei
judicata.
38. Statutum secundum jus commune, & ut
quam minimū ab illo recedatur, interpretandū.
39. Instrumentum habens ex statuto paratam ex-
ecutionem intelligitur si liquidum sit, & om-
ni exceptione majus.
40. Instrumentum simulatum est, quando scribi-
tur quid, quod non est acceptum: quod &
in mutuo obtinet.
41. Simulatum esse instrumentum probandum est.
42. Simulatio per scripturam etiam privatam,
probat.
43. Scriptura etiam privata probat contra scri-
bentem, sigillantem & ejus heredem.
44. Contractus simulatus nullus est, cum omni-
bus suis clausulis.
45. Instrumentum simulatum non prodest, sed
pro nullo est.
46. Simulationis exceptio instrumentis guarenti-
gionatis opposita executionem impedit.
47. Exceptio simulationis statuto tolli non potest.
48. Exceptio non numeratæ pecunie instrumen-
tis guarentigionatis opposita impedit exe-
cutionem.
49. et si debitor illi renunciasset: cum hoc
efficaciter facere non possit.
50. etiam post biennium; si debitor mutua-
tionem factam non esse probare velit.
51. Scriptura privata Probat contra producen-
tem.
52. Ad Probationis unam speciem quis non alliga-
tur, cum aliis etiam uti potest.

127. *Conclusio ex parte rei non est necessaria: non tamen facile negligenda.*

128. *Merita causarum panduntur allegatione partium.*

129. *Sententia libello agentis conformis fertur, quando intentionem suam implevit.*

130. *Reus, quando intentionem suam implevit, pro eo fertur sententia.*

131. *Reus etsi nihil praestiterit, aetore non probante, absolvendus.*

132. *Periculum pecunia de posita ad creditorem, qui in mora accipiendi fuit, pertinet.*

Ander B. Sachen / darin-
nen wieder die L. Gebrüdere/
als A. von E. Bürgen / die
hülff ergangen / vnd die vor-
holffene Stück in sequestrum genom-
men worden / seind die Parteien aller-
seits nach Hoff zur güt / vnd in entse-
hung derselben zu Recht vnnnd mündli-
chen vorsehen vorbescheiden.

I. Quaestio.

Wird darauff gefragt / ob A. von
E. Klägers stadt halten würde / vnnnd
wie eine rechtliche Klage darauff zu
formieren vnd anzubringen.

II. Quaestio.

Vffm Fall aber / da er beklagter seint
sol / welcher gestalt eine rechtmessige
vnd erhebliche exception dissals einzu-
bringen vnd auszuführen.

I. QVÆSTIONIS RÉSOLUTIO.

As nun dz antecedens vnd den ersten
Punct belanget / achte ich / das es vnn-
dig sey zu grübeln / welcher dissals Klä-
ger oder Beklagter sey / sintemal alhier nur sum-
mariè t in hülffs Sachen procedirt / darvns
der ein noch ander theil propriè Kläger oder Be-
klagter ist / per l. amplius. ff. rem rat. habet. l. a diuo
Pio. §. si super rebus. ubi Dd. de re iudicat. & in l.
actori. C. de reb. cred.

Jedoch ist meines bedenkens vnnvereinlich /
dz die B. Vormündere vnd Witwe dissals Klä-
gers stadt halten sollen vnd müssen / vnd also A.
von E. mit seinen Bürgen für beklagte zu acht.

Erstlich / weil sie anfänglich vff ihre Schuld
geklagt / vnd darauff hülff gesucht vnd erlangt /
qui t autè prior ad iudicium provocat, pro
actore habetur, l. in tribus. 13. de iudic. Daher
dann der darüber gegebene Churf. beschlich den
20. Junij Anno 77. datirt A. an beklagten stadt
setzt / vnd ihme seine exceptiones wie die hülff-
se einzuwenden vorbehelt / exceptiones t autè
tribuuntur reo, l. 1. 2. & tot. tit. de except. non.
autem actori, l. non exceptionibus. 10. C. de ex-
cept. l. verbum. 8. in fin. de verb. significat.

Vors ander weil sie petitores, A. von E. aber
vnnnd seine Bürgen possessores seint / deren das
verholffen vnd arrestirt Geld ist / vnd von denen
es die B. fordern / Possessores t autem pro reo,
petitores vero pro actore sunt habendi, l. 2.
Cod. de probat. c. 1. c. ex literis. 3. cod. tit. de probat.
l. final. C. de rei. vendicat. §. commodum. ubi Fab. &
Angel. Instit. de interdict. cum similib.

Dagegen die angelegte sequestration nichts
thut / quia non t aufert commodum posses-
sionis ei cuius res est, vel qui ante possessor
fuit, Bald. c. 1. n. 12. 13. 15. de sequest. Cyn. l. unio. in fin.
C. de prohib. sequest. & Salic. ibi n. 3. Curt. num. 49.
Raph. Fulgos. l. si aliū. in princ. de dol. mal. quia Ju-
dex per sequestrationē decreta nemini pos-
sessionē suam & ejusdem jus ac cōmodū au-
fert, c. examinata. ubi Panor. n. 19. Bal. n. 12. de iud.
Bart. l. interesse. Imol. n. 7. n. 1. de acquir. posses. & l.
licet. in princ. de pos. Ferrar. praeleg. loc. in for. Sax.

Zum dritten / weil die verholffenen Summen
durch Churfürstliche befelich sequestrirer seint
vnd die B. solche sequestration zu relaxieren,
vnd ihnen dz sequestrirer Geld folgen zu lassen
ansuchen / als seind sie billich an Klegers stat zu
weisen / quia qui t petit sequestrū relaxari, et-
iam officio iudicis, quoddāmodo agit, Ferrar.
in forma. saxamenti. n. 3. Dec. consil. 366. n. 13. cum
imploratio t officii iudicis sit pro actione,
Jas. l. 1. num. 8. & 9. de iurisdic. omni. iudic. & idem
Jas. in §. superest. n. 54. cum seq. Instit. de actionib.

Vffs vierde / gibt solches der Churfürstliche
beschlich den 20. Junii im 77. Jahr datirt / darin-
nen A. von E. vnnnd seinen Bürgen gegünnet /
vnd buchstablich nachgelassen / se exceptiones
(notetur exceptiones) wieder der B. suchen
(notetur suchen quod est petitoriū) einzuwen-
den. Nach dem daß diese Churf. Ordnung selbst
den dingen klare maß setzt / als dz die B. ihr su-
chen / vnd dagegen A. von E. neben seinen Büs-
gen ihre exceptiones (que propriè sunt reo-
rum non agentium, l. non exceptionibus. 10. C. de
exceptio.) haben als wirds demselbigen nach
auch also billich geachtet vnd gehalten.

Am fünfften / ist es außsündig / dz die B. diese
angestaltt Resenische vorbescheid außgebrachte
haben / wie daß die Churf. citation an A. von E.
ausgangen / vnnnd den 17. Augusti An. 80. datirt
klarlich bezeuget im eingang / ubi t causa finalis
notatur, Lanfr. c. quoniam. in princ. n. 2. de probat.
auch mit einschliessung der B. supplication,
dahin sich dieselbige vorbescheidung referirer,
ut relatum t insit referenti, l. affe de hered. in-
stit. Menoch. consil. 1. n. 81. 82. cum multis seqq.

Derwegen die B. als außbringer angeantes
vorbescheides / vor Klegert nach aller Höffen ge-
brauch vnd stylo curiae / zu sehen / auch auß ob-
gestanter Regel quod qui t prior ad iudicium
provocat, & citationē impetrat, pro petito-
re seu actore sit habendus, d. l. in tribus. 13. de
iudic. gloss. verb. petentem. in c. ult. de ord. cognit.

Vors sechste/ ist solches öffentlich determinieret in d. Landesordnung fol. 79. tit. von vor-
 sagten Brieff vnd Siegel/ alda zu lesen die jeni-
 ge/ wieder den vff Brieff vñ Siegel die hülff ge-
 sucht wird/ beklagte/ der förderer aber/ so die hülff
 11 suchet/ Klegert genandt wird/ *nominatio autem*
† legis & juris jus facit, l. 2. §. appellata. ubi Dd. si
cert. petat. l. decernimus. C. de episcop. & cler. l. 4.
 12 *C. de feriis. ut de † casu statuto deciso non vi-*
deatur amplius dubitandū, l. ancilla. ubi Dd. C.
de furt. sed cessare hic debeant cavillationes
advocatorum, Cravet. cons. 4. n. 20. cum sequen.

Daraus dann zu schliessen/ das die B. so wol
 in der gütte/ als auch in entsehung derer zu recht/
 erst vorsehen/ vñd ihr suchen/ darauff sie den vor-
 bescheid erlangt/ als Klegert einbringen müssen/
ex constit. i. parte i. authen. offeratur. C. de lit. con
test. authen. qui semel. C. quomodo. & quando.

Kan also jetziger zeit/ w. von wegen gedachtes
 von E. zu vorsehen/ formlich nit begerien noch
 concipirt werden/ sintemal daselbigen nach dem
 ersten sigen vñd einbringen des Klagenden ge-
 gentheils/ so den vorbescheid außgebracht/ wird
 müssen gerichtet werden.

Vñd wird der Herr Advocat des von E. ersi-
 lich gegenwerts einbringen ordentlich/ Wie es
 fürbracht/ ablehnen vñd widerlegen.

Darnach zum andern A. recht vñd versachen/
 warum die Gebetene hülff wiew die L. nit zu vol-
 stercken/ gründlich außführen vñd darthun/ wie
 nun beides zuergründet/ vñd mit bestand des rech-
 tens bey zu bringen sein möchte/ ist aus folgender
 andern fragen resolution vñd vfflösung etlicher
 massen abzunemen vñd außzuüben/ darnach der
 Redener sich wol wird zu richten wissen.

II. QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

Nach dem dann bey voriger fragen beyge-
 bracht dz A. von E. disfalls nicht Klegerts/
 sondern beklagtes stad halten sol/ vñd dem
 gegentheil/ so den Churfürst. vorbescheid außge-
 bracht/ obliegen wil/ beyde zur güt also auch in
 entsehung derselbigen mit rechtliche vorsehen den
 anfang zu machen/ als wil daruf A. von E. recht-
 liche notdurfft erheischen/ dz er seine schutzwere
 vñd exception dawider ordentlich in der gütte/
 vñd dann zu recht/ im fall der noth/ versuche vñd
 einbringe/ inmassen dann ihme vñd seinen Bür-
 gen den L. im Churf. beschlich/ den 20. Junii An.
 77. datirt/ außdrücklichen nachgelassen/ ihre ex-
 ceptiones wieder der B. suchen einzuwenden/ in
 welchen terminis man nochmals ist/ sintemal
 es eine sache/ so auch sieder nit vorerdt/ wie dan
 13 auch nit verimutlich/ *quia mutationes non presumun-*
 14 *tur, l. 1. §. 1. de probat. sed res † cū suis qualitatibus in*
codē presumuntur durare statu quo ante fuerūt, l. si
prius pū. n. 40. cum seq. de oper. nov. nunciat. gloss. &
Dd. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. Qui satisd. cogant.
Alciat. reg. 2. presumpt. in princ. & per totum.

Derhalben auch wer t anfangs Klagers stad¹⁵
 hat/ *ex priore ad judicem provocacione*, der
 bleibt auch darbey/ vñd der gegentheil wird vor
 beklagten geachtet/ nit allein so lang der process
 weret/ sondern auch vñd fürnemlich in entlichen
 erkentnüss/ *† as post Alex. & Imol. n. 14. & Dd. l. duo*
judices. de re judic. gloss. Bald. & Dd. d. l. in tribus.
de judic. Bald. c. licet causam. n. 28. de probat. gloss.
ibi & ibi frequentes Canon. & hoc communi-
ter teneri tradit Matthesilla, sing. 109. Nota in
addit. n. 1. & 2. per not. l. 1. Curi possidet. c. ex literis
de probat. ubi Panor. n. 10. & ita teneri testatur
Fab. §. tertius. in fin. Insl. de interdict. wil also A.
 von E. daran disfalls gelegen sein/ dz f. a. mit zu-
 ten schutzwere vñd zurstörlichen exceptionen,
 so Churf. anordnung ihme nachleset/ sich gefast
 machen/ dardurch der B. suchen mäge hinderzo-
 gen vñd abgelehnet werden/ wie dann gemelte
 Churf. anordnung denselbigen richtigen Weg
 fürschreibet/ vñd darzu anleitung giebet.

Nun lasse ich mir wol gefallen/ das die von
 ihme wieder beschehene hülff eingewandte pro-
 testation anfanglich angezogen wird/ damit er
 ihm sein Recht integrum & saluum, vñd das
 bey die gebühr zu suchen außdrücklich vorbehalte-
 ten.

Aber nach dem es in Rechten stadlich verord-
 net/ *quod protestatio † jus non habentis ni-*
 16 *hil operetur, l. si major. 13. Cod. de rescind. vend.*
 fürnemlich das in Hülffsachen vñd execution
 dem Schuldiger solches wenig vortrage tot. tit.
C. deb. vendit. pig. imped. non poss. als wird die-
 ser Behelff nicht viel helfen/ wenn nicht das
 Recht vñd erheblicher grund solcher protestati-
 on mäge beygebracht werden.

Derhalben halte ichs dafür/ das A. von E.
 exception vñd defension fürnemlich vff zwö-
 schutzwere zu richten. Erstlich vff Churf. besch-
 lich den 1. Maii jüngst erschienen an den H.
 Commissarien Schössern zu W. außgangen/
 darinnen ihm befohlen vñd auffgelegt/ das er/
 da die Hülff wieder die L. fortgesetzt würde/ wie
 dann geschehen/ die vorholffene Stücke leque-
 striren, vñd der Frauen von B. zu H. oder ih-
 res Sohns Vormunden/ von der abw.ung
 derselben nichts folgen lassen sol/ sieden Witwe
 oder die Vormündere jetzgedacht haben dann
 die von E. gesuchte caution der reconvention
 halben/ die E. wieder sie aufstellen möchte/ bestalt/
 oder sich derselben mit recht entbrochen.

Es ist aber aus der B. Frauen zu H. künastien
 supplication, dardurch dieser vorbescheid auß-
 bracht/ klärlich zuerschen/ dz sie dergleichen cau-
 tion zu stellen nicht bedacht/ der hoffnung zum
 Rechten vñd Churf. B. das sie solches nach ge-
 legenheit dieses fals vñd aller hand vmbstende
 zu thun nicht schuldig/ sondern da sie oder ihren
 Sohn der von E. Unbesprochen nicht lassen
 wil/ So mag ers (wie ihre Wort lauten)
 bey

bey ihrer ordentlichen Obrigkeit wieder sie gebürlich vornehmen / do sie dann iene vnd menniglich / als dann zu rechte zu geschehen erbötig. Hoffet deswegen sie sey darüber weiter nicht zu beschweren / besondern gegen ihrem gleichmässigen erbieten zu schünen.

Damit nun A. von E. von seinen unbefügtem behelff wegen der angemuthen caution, hinfüro mit ernst abgewiesen werden müge / als gelanget an J. Churf. B. ihr demütiges bitten / J. Churf. B. wolten die Parteyen allerseits zum aller fördersten vor J. Churf. hochlöblichste Regierung gnedigst bescheiden / darmit diesen irrigen gebrechen allda gülich abgeholfen / oder in entstehung der züte / die Parteyen durch schleunig recht von einand gesetzt werden mügen / alles ferner inhalts betürter supplication, welche ob wol kein datum hat / dennoch weil sie in Churf. fürladung einverschlössen A. von E. zugeschickt / Als ist kein zweiffel / daß sie solchs also eingewand / auch vff fünfftigen termin daruff besiehen werde.

Hat also A. von E. einen vorthel diffals dawieder / vnd gegen gesuchter relaxation des sequesters sich mit angedeutetem Churf. Befelich zu behelffen / dardurch dem Schösser befohlen / se von den sequestrirte vorholffenen Gelde nichts folgen zu lassen / che sie die von A. vnd E. gesuchte caution, wegen der reconvention bestelle / oder sich derselben mit recht entbreche / wie sie dann schwerlich diffals wird thun können / sintemal es Erstlich versehenens rechtens / daß t ein jeder zu geschehen schuldig / do er andern bespricht / vnd nicht macht habe sich vff sein Haymet zu beruffen. *lex. l. 2. §. sed si agant. de judic.*

Vors ander / erheischet solches diffals die causa continentia & connexitas, sintemal es A. von E. an seiner forderung sehr vorfenglich vnd prejudicial sein sol / wann mit hindansetzung seiner behülfflichen Einrede der Witwen dz verhoffene Gelde solte gefolget werden / quam esse causæ continentiam monstrat Jason. *l. nulli. num. 2. & 3. C. de judic.* Welcher anhang der sachen sich darvon nicht theilen leffet / sondern muß daselbst erörtert werden / vngachtet / daß die Wit-

18 frau anderswo gesehen. *Ad unum tenim eundemq; judicem omnes, propter causæ connexitatem, remitti debent. l. 2. & tot. tit. de*
19 *quibus rebus ad eundem judicem eat.* Non t enim est unum negotium diversis processibus intricandum. *c. 3. de ordin. cognitio. & connexum t dividi non debet ab eo cui connectitur. Bald. c. cum omnes. num. 6. de constitut. ad idem tex. l. cum Papinianus. 14. C. de senten.*
20 *versic. nulla ei opponenda exceptione, quod non competens judex agentis esse cognoscatur. Cujus t enim in agendo observat arbitrium, eum habere & contra se judicem in eodem negotio non dedignetur, ad idem c. significasti. ad finem. ubi gloss. final. de elect. l. qui non cogitur in aliquo loco iudicium pati fi*

ipse ibi agat ibi cogitur excipere actiones & ad eundem judicem mitti. *22. de judic. ubi Glossa quærit: an id de omnibus actionibus sit accipiendum, & se remittit ad dicta l. 2. §. sed et si agant. de judic. ubi glossa ad verb. compelluntur. de omnibus intelligit, & planius. d. l. cum acutissimi. verb. in eodem negotio. quod exponit glossa ibi maxime: nam idem est & si de alio negotio agatur. per authen. & consequenter. eod. tit. C. de senten. ad idem l. si idem cum eodem. ubi Jas. & Dd. de jurisd. l. sed & h. §. non solum. de procuratorib. l. 1. 2. ff. Eum qui appell. in provincia.*

Zum dritten / ist es auch in Sächsischen rechtz ergründet / vnd vff Sächsischen boden breuchlich / daß t wer irgend / da er mit unbeweglichen Gütern nicht gnugsam besessen (wie die B. vnter den Churfürsten do sie klagen nit besessen sein) etwas fordert / daselbs vff ansuchen des gegentheils gnugsamen vorstand / der reconvention daselbs abzuwarten / vor allen dingen zubestellen schuldig sey. *Landtr. lib. 1. art. 5. Chilian. in pract. cap. 46. cum ibi per eum allegat.*

Am vierden / steht die Vermuthung vor Churf. Befelich. *l. 2. C. de off. civil. jud. gloss. l. 1. verb. omni ordine. ad finem. C. de fid. instr. lib. 10. l. 4. C. de prad. minor. Jas. l. nec quicquam. §. ubi decretum. num. 79. de offic. procons. & hanc opinionem dicunt communē Alciat. presumpt. reg. 3. presumpt. 10. n. 1. Duennas reg. 189. decretum. n. 1. quod cōfirmant tradita à Menoch. remed. recuperan. 8. n. 60. 61. ubi dicit, talem pro principe esse præsumptionem, ut nulla contra probatio possit obijci, ex Jasone, qui dicit communem l. si testamentum. num. 3. post Bald. ibi C. de testament. Cravet. consil. 253. num. 4.*

Vors fünfte / pfleget man auch zu Hoffe nicht gerne Churf. Befelich disputiren, viel weniger retractiren vñ umbstossen zu lassen / fürnemlich diffals / da die B. in zehen tagen dawieder sich nicht beschweret / ut t partibus videri debeat transisse in rem judicatam. *Jas. l. quod iussit. n. 30. cum seqq. de re judicat. velut ex tacito consensu. l. penult. C. de arbitris.*

Vors sechste / ist auch solches in rechten wol ergründet / die darvollen / daß wer t eröffnug der sequestration suchet / dergleichen caution zubestellen schuldig sey. *Panor. c. 2. n. 13. 14. de dol. & contumac. & c. 2. n. 15. & 19. de sequestrat. Rebuff. l. litibus. n. 3. & 6. C. de agricol. & censit. lib. 1. Ferrar. in for. saxam. num. 5. Bald. n. 5. Curt. n. 55. C. de prohibet. sequest. Gratus consil. 28. n. 29. Paris. consil. 41. n. 48. volum. 1. consil. 107. n. 96. volum. 3. Amyl. consil. 77. videtur. n. 4. & 8. per doctrinam Imol. & Dd. l. imp. §. final. de appellat. Schurff. consil. 15. n. 16. centur. 3. Vnd so viel von der ersten Schutzwehr.*

Die andere exception gehet vff die Hauptsache / alltwail die B. dieser Schuldforderung / darüber die hülff außgebracht / nicht befüget sein sollen. Aus Ursachen / daß sie ihr suchen gründen vnd

vnd angestellet haben vff eine Vorschreibuna/so
daert am tage Bartholomæi Anno 73. Darin-
nen sich A. von E. vnd die L. als seine Bürgen/
vor 3000. Thaler verschrieben / welche Ver-
schreibung nicht richtig/noch efficacem obliga-
tionem in sich hat / Ut destructo t antece-
dente destruat consequens. Everar. a de-
strucl. anteceden. & sublato t fundamento
super ædificata corruant l. egi. de except. rei
judicat. c. qualiter. 2. de accusat. Everard. in fin.
proem. locor. legal.

Ob aber vnter dem Adel seine Brieff vnd
Siegel zu disputiren nicht breuchlich / derges-
talt / daß es auch verweisslich besage der Landes-
ordnung iii. Daß zwischen Ehrlichen vnd
Vornehmen Leuten fol. 48. pag. 2. vnd dar-
auff vermüge der Landesordnung, die hülf kan
erlangt werden/ So ist doch solches zu verstehen/
wie die Churf. Landesordnung aufweist/ fol. 79.
tit. vorsagte Brieff vnd Siegel. Vnd deut-
lich meldet/ von öffentlichen / (das seind verdel-
metscht/ publica t instrumenta, quæ fiunt à
notario, non privatis c. cum Joannes. ubi gloss.
verb. publicum instrumentum. & in rub. de fid.
instrument. c. series. 26. verb. publicum. de testib.
Panor. Felin. & Dd. in rub. & c. 1. de fid. instrum.
Bald. in rub. C. eod. tit. gloss. & Dd. l. 3. C. de ta-
bell. lib. 10. Schneid. in proem. Inst. num. 2. Mo-
lin. consil. 31. 32. 33. authen. si quis liberos. verb. in
instrumento publico C. de naturalib. lib. Cujus-
modi hic nullum est, sed tantum à privatis
subscriptum & sigillatum, quod non publi-
cum sed privatum est instrumentum. Schneid.
præ alleg. loc. d. auth. si quis. C. de natur. lib. l. scri-
pturas. C. qui pot. in pig. l. contractus. ubi Salicet.
C. de fid. instrum.) Unverselchten Brieff vnd
Siegel/ die keine vnehrliche Zusage in sich hal-
ten (daran es hie auch ehlicher massen mangelt/
Ut ubi t non datur præsuppositum, cessare
debeat dispositum. Menoch. remed. recupera-
nde. 9. num. 161. cum multis ibi allegat. So res-
det auch solche Landesordnung Buchstäblich
von denen so versenlich (& sic dolose) vnd oh-
ne ursache iren öffentlichen Brieffen nicht nach-
kommen/ sondern dawider vortheilhafftege Auf-
züge suchen / vnd erst darüber erkennen lassen
wollen. In welchem Fall wir allhie auch nicht
sein. quia non t potest dici in dolo, qui para-
tus est se iudicio defendere. l. 3. §. si quis pa-
ratus. Quod vi aut clam. Nec t potest videri
improbis, qui ignorat quantum solvere
debeat l. non potest. 100. de reg. jur. nec debet
debitor t videri in mora aut frustrari, qui ex
aliqua iusta causa putat se ad solutionem
non teneri, per not. Jas. l. quod te. num. 8. si
cert. petat. Imò t quolibet causa, etiam iniusta,
à dolo excusat. l. igitur. de lib. caus. l. si quis id
quod. de iurisdictio.

Darumb gedaachte Landesordnung A. von E.

diffals nicht im wege liegen kan. Nam ubi t ver-
ba statuti non conveniunt, nec ipsa disposi-
tio. Bart. l. 4. §. prator. in fin. de damn. infect.
quia necessario t restringuntur ad casum de
quo agunt, diserteque loquuntur, Alex. con-
sil. 197. num. 6. vol. 6. Carol. Ruin. consil. 43. num.
2. & 9. volum. 3. & ideo obtinent tantum in
casu expresso non in aliis. gloss. & Dd. l. man-
cipia. C. de serv. fugit. l. illam. ubi Bald. num. 1.
C. de collat. Alex. consil. 45. num. 3. vol. 7. Schurff.
consil. 15. exploratis. num. 1. 2. centur. 1. Menoch.
consil. 5. num. 2. per l. quod constitutum. de mili-
ta. testa.

Fürnemlich diffals / da angeregte Landes-
ordnung den gemeinen rechten zu wieder ist/ quia
jure comuni t instrumenta publica non
habent executionem paratam. l. minor 25.
annis cui. de minorib. Menoch. remed. adipiscend.
4. num. 692 695. & de arbitrar. jud. lib. 2. casu. 17.
nec ex eo via executiva agi potest. Boer. decis.
295. num. 5. Socin. latè consil. 51. num. 111. lib. 1.
Cagnol. l. in testamentis. num. 4. de reg. jur. Bar-
bat. consil. 42. num. 9. lib. 1. ex Bald. l. planè. Quod
falso tutor. author. quandoquidem instru-
menta t vim tantum habent probationis. l. 37
in exercendis. C. de fid. instrum. non etiam sen-
tentia vel rei iudicatz, quæ sit executioni
mittenda. Bald. l. certum. 13. num. 9. C. si cert.
petat. Lancel. l. nemo. de legat. 1.

Darumb auch solche Ordnung zu restringi-
ren vff seinen aufgedruckten Fall / ut t quam
minimum recedatur à jure communi Bart.
& Dd. l. si cum dotem. l. si vero. §. de viro. Solut.
matrim. Alex. consil. 32. num. 7. volum. 7. consil.
50. num. 12. volum. 1. Vnd muß auch nach ge-
meinen rechten verstanden werden. l. 2. C. de no-
xal. actio. Schurff. consil. 36. in presenti. num. 7.
centur. 2. Jas. l. properandum. 11. in princ. num.
6. C. de judic. §. in personam. num. 30. Instit. de
actionib. Welche Rechte dann wollen vnd kler-
lich vorsehen/ wenn t auch auß einigem statuto
Brieff vnd Siegel schleunige hülf vff den Rü-
cken tragen / daß dennoch solchs zu versichen sep
von richtigen Instrumente die alle ihre requisita
haben/ vnd denen nichts müge vorgeworffen wer-
den. Hipp. de probat. num. 3. & 5. Bald. l. si cau-
sam. num. 7. C. de execut. rei jud. Dec. Felin. &
Dd. c. ex parte. de offic. delegat. Tale enim sta-
tutum intelligi debet de instrumento liqui-
do, vero & omni exceptione maiore. Bald. l.
2. C. de execut. rei judicat.

Daß nun der von E. allerley gute exception
dawieder vorzubringen habe/ ist auß folgenden
abzunehmen.

Darum erstlich wird diß instrument vor ein si-
mulatum angegeben/ sintermal es vff baar Gelde
gerichtet / da es doch hierumb viel anders geschaf-
fen ist. Est enim simulatum t tale instru-
mentum etiam in mutuo l. si ex pretio. 6. C. si
cert.

cert. pet. quando scribit & confitetur se quid accepisse quod non accepit. *Anton. Rub. consil. 120. Fillolob. in communib. verb. juramentu. n. 132.* & eo magis obtinet in mutuo, quia fit in fraudem usurarium. *Craber. consil. 156. Jacobus.*

41 *in prime.* Ob aber wol die Simulation mus herbei-
set werden. *L. 4. C. si quis alteri vel sibi. Copoll. tract. de simul. contr. n. 86. cum seq. Jaf. nemo potest. n. 41. de legat. 1. Tirag. de reuict. convent. in fin. n. 127.* so wird sie doch allhie bezogen durch A. von E. vnd dann auch H. von D. cession. pot-
est autem simulario per scripturam proba-
ri, secundum communem Boer. *consil. 12. n. 9. Virius in communib. lib. 1. verb. juramentum. qu. 2.*

43 scriptura fecim privata probat contra scri-
bentem. *L. Public. §. final. de posu. aut sigillante. L. 2. C. de reb. alien. non alienand. & aduersus here-
dem eius. l. si iura. C. de non numer. pecun. L. ult. ubi Bar. Rubiff. D. de contrasim. ff. de lib. 10.*

44 Daher dann der effect dringet das solcher T
contraet vor nichtig vnd nicht gemacht zu ach-
ten, *l. si amellam. 7. C. de contrahend. empt. Jaf. singularia. n. 4. §. si cert. petat. 2. Adenach. reuict. recuperand. 15. n. 183. cum omnibus suis elau-
sulis. Tirag. de reuict. convent. in fin. n. m. & pro
niam facto habetur. l. si ex pretio. 6. in fin. C. si
cert. petat. Jaf. l. nemo potest. in 2. l. 1. n. 9. §. in 1.
lectura. n. 37. de legat. 1.*

Darumb auch solche Brieff vnd Siegel den
Inhabern nicht suttreglich sein / quando qui-
45 dem non prodest penes se habere simulatū
instrumentum. *l. 4. C. si quis alteri ut sibi ubi na-
tant gloss. D. de qua pro nullo est. ac perinde
habetur ac si non esset. Bald. l. final. §. in com-
putatione. in fin. C. de iur. delib. Tirag. de reuict.
proxim §. 1. gloss. 2. n. 12. cum ibi allegat.*

46 Das also dergleichen exception den instru-
mentis guaranteectionis mag bestendiglich
vorgeworffen werden vnd die hülffe hunderzogen.
*Jaf. l. qui pecuniam. n. 2. §. 1. singularia. n. 3. 4. 5. Si
cert. pet. Dec. l. 1. ubi §. 2. de parte. 2. de offic. delegat.
in 6. adeo unecessitatio talis exceptio tolli
queat tantum abest ut sublati presumatur.
Jaf. l. nemo potest. in 2. lectura n. 47. de legat. 1.*

47 Que andere erhebliche exception ist non nu-
merata pecunie, welcher dann gleichfals nicht
weniger als die vorige den instrumentis gua-
rentigionis mag opponirt, vnd dardurch die
hülff hunderzogen werden / *Jaf. in terminis l.
qui pecuniam. n. 2. Si cert. petat. post Bald. ibid.
Anton. Gomez. de contrat. l. cap. 6. cap. 2.
§. 3. etiam si debitor exceptioni non nume-
rata pecunie renunciasset, vel faceret
pactum expressum, non opponendo di-
ctam exceptionem, quia non potest huic
exceptioni renunciari, & hoc docet omnes
tenere in l. si ex cautione. C. de non numer. pecun.*

Ob aber wol die zwet Jahr opponendz ex-
ceptionis, vor langst verlossen / dennoch hin-

der solche nicht / wenn der T der Schuldiger vnd
opponens selbst wil erweisen / das er das Geld
nicht empfangen habe. Intra biennium enim
opponitur, ut creditor probet mutationē
factam; sed post biennium si debitor velit
probare, potest opponere hanc exceptionem,
etiam ad mille annos, ut dicit Jaf. l. qui
pecuniam. num. 7. & 8. Si cert. petat. Dyn. in c.
locupletari. de reg. iur. in 6. Angel. consil. 156. vi-
detur prima. & est communis. Bald. Salic. &
Dd. l. in contrahibus. C. de except. non numerat.
pecun. Felin. §. Canon. c. si cautio de fid. instrum.
Francis. Bald. de prescript. 4. parte 4. par. 1. princ.
quest. 37. num. 3.

Dun hat der von E. statlich zuerweisen das
keine numeratio pecunie diffals geschehen.
Erslich durch die vom Gegentheil selbst pro-
ducirte cession und revers, welche T dann
sondlich wieder den producenten, gnugsam
beweisen. *Dd. l. si quis testibus. C. de testib. Jaf.
l. 1. §. conditiones. a. num. 12. usque ad 18. de
cedu.*

Zum andern / im fall solches verneinet wer-
den solte / ist dasselbe auch / aufgeschloffen vber-
flus / zur nothdurfft wol bezu bringen. Non t-
nim ad unam probationis speciem quis alli-
gatur cum aliis etiam uti possit. *L. 4. §. 5. pas-
sim. C. de probat. l. generaliter ubi Bald. C. de non
numer. pecun. gloss. 2. in fin. de exceptat. tutor. Nec
enim probationum facultas angustanda. l. 1.
nequis. §. de his. de inter. rui. nung. c. 4. de
confirmat. uil. L. yonni. c. de heretic. sed pin-
guis ei subveniendum. Bald. in 4. notab. leg-
natus. C. de reb. cred. Hart. Pistoris. quest. 12.
num. 13.*

Dun dritten / do gleich hinwieder vor, erwand
werden wolte das man an statz bazzes Baldes so
gleich so viel sein solte / eine Hauptverschreibung
vnd andere nuche Zeuflische verstanden cediret,
als dann die cession Schrifft den C. Maii da-
tirt Anno 79. mittheint / So haben doch die ver-
meinte Cedanten sich auch damit nicht zu be-
helfen.

Dann dieselbige cedirte Brieffliche verfun-
den nullius momenti nec effectus sey, diu weil
solche cedirte Schuld von L. der debitor sein
solgans vnd gar nicht gestanden. Quod t au-
tem nullum est cedi nequit. *L. ult. in princ.
de verb. obligat. lat. gloss. ult. in §. cum prae dictum.
de pigno. Tirag. de reuict. proxima §. 2. gloss. in 53.
§. 54. ut etiam, quod solutione aut aliter
sublatum, cedi non potest, & frustra ceditur
ac nulliter. Tirag. praedict. loc. n. 53. per l. decem
de verb. obligat. l. Modestinus in fin. de solut. c. ad
dissolvendum de desponsat. impub.*

Am vierden / hat solches diffals vmb so viel
desto mehr stat / weil die D. ihres Mündlein
Brieff vnd Siegel verkaufft / cedirt vnd hün-
geschlagen haben / ohne gebührliche ierde dringen-
de Schuld /

de Schuld / erkendniß vnd Decret der Obrigkeit / vnd also nichtiger weise mit E. gehandelt / vnd ihm in grundt re ipsa verforceilt vnd betrogen. *l. si quis cum aliter. ibi notat. à Jas. de verbor. obligat. l. qui cum tutoribus. de transact. l. 2.*

- 55 §. circa. de except. dol. Nomina t enim & jura pupillorum cedi vel vendi non possunt, sine causa æris alieni, & causæ ejusdem cognitione, ac magistratus decreto. *l. lex quæ ubi gloss. & Dd. C. de administ. tutor. l. 1. ubi gloss. Bald. Castrens. & alii C. si adversus transact. Habentur t enim pro immobilibus ejusmodi jura quoad alienationem. Tirag. de retract. proxim. §. 1. gloss. 7. num. 6. & præsertim cum sint res quæ servando servari queant, omnino sine ejusmodi solennibus minorum actiones & jura cedi non possunt, ut expressimè ponit Spec. & in terminis. de cessio actio. §. 1. versu. sed numquid minor sequitur. Alber. d. l. 1. C. si advers. transact. & Tiragell. præalleg. loc.*

- 57 Quis si nescit / ist es versehens rechtens / quod qui l cedit aut vendit nomen, præstare debeat, nomen esse & deberi. *l. si nomen. 4. de hered. vend. & quidem tale esse debitum ac nomen, ut exceptio non possit objici l. 5. cod. tit. Nec t enim debitor est qui exceptionem habet, vel à quo invito non potest exigi. l. Marcellus. de reg. jur. ubi Dec. Cagnol. & Dd. l. debitor. de verbor. significat. ubi post Alciat. Rebuff. cum ibi allegat.*

- 59 Nun ist aber zu recht versehen / quod vendens t vel cedens nomē de evictione teneatur & præstare debeat, etiam quod ceditur, alioqui nomen non esset. *l. si nomen. 4. ubi Bart. & Alber. de hered. vel actio. vend.*

- 60 Zum sechsten / hatauch ohne das / als auß der cession Schrift wol zuerschen / der Cedent hierzu ausdrücklich zum theil sich verpflichtet / als wegen 400. auch 600. Thaler den Cessionarien ins Amt B. allda es allbereit zu recht anhangig / zu vertreten. Darauf dann folget / daß er auch wegen der damals vnstreitigen zu gewehren schuldig / vnd allhie nicht stadt habe die Regel: quod t unius inclusio sit alterius exclusio. *l. cum prator. de judic. Denn solches wol etliche meinung hat in iis, quæ sunt facti, & ab unius concedentis voluntate pendent. d. l. cum prator. Allhier aber mag es nicht gelten in iis, quæ sunt juris, ubi potius datur regula: quod exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. Dec. & Dd. l. 1. de reg. jur. & quod quæ t non sunt expressim conventa, manean in dispositione juris communis. l. si extraneus. de condict. caus. dat. l. fin. C. de pact. convent. l. illam. C. de collat. l. 3. C. de instit. & substit. Tirag. de retract. proximit. §. 2. gloss. 1. num. 10. in fin. Covar. lib. 2. cap. 5. Cravet. consil. 161. n. 10.*

- 61 Nun ist es aber an dem / daß nach gemeinem rechtem / wie berürt / der t Cedens oder Verkauf-

fer der Schuld / wie sie dann hic vor baar Geldt verkauft worden / dem Reuffer vnd Cessionarien zu gewehren pflichtig / daß es ein rechte warhafftige vnd namhafftige Schuld sey. *d. l. 4. & ibi Bart. Alb. & Dd. de hered. vendit. Wenn gleich davon nichts disponirt noch vorsehen. l. non dubitatur. 6. C. de evict. quoniam ex t omnibus contractibus in quibus aliquid pro alio præstatur, debetur evictio ejus quod ceditur, ex natura contractus. l. in fin. C. de rer. permutat. gloss. & communiter repetentes. l. qui Roma. §. duo fratres. de verb. obligat. l. si pro fundo. C. de transact.*

Darumb die B. Vormündere den von E. dieser cedirten verkünden vnd Schulden halben zu gewehren auch pflichtig / vnd sich dagegen mit zubehelfen haben / mit dem / daß egliche Posten tempore cessionis allbereit streitig gewesen / vnd das A. von E. solches wol gewußt / Dann sie haben nichts desto weniger / wegen der Vnstreitigen A. von E. gewehren müssen / inmassen sie der Streitigen halben solchs zu thun zugesagt.

Quod t autem nulliter fit, pro eo est, ac si factum non esset. *l. quoties ff. qui satisd. cogant. & invalidum etiam pro nullo est. l. si aut nullum C. de legit. hered. nec est in consideratione. Hypp. l. final. de questio. juxta regulam: quod nullum est, nullum parere potest effectum. l. 5. C. de legis. l. non putavit. §. non quavis. de bon. possess. contrah. Socin. consil. 115. num. 15. volum 4. Paris. consil. 171. num. 1. vol. 4. c. 2. de testib. Chass. in consuet. Burg. rub. de feud. §. 8. verb. ne prendre. num. 4. Et excipitur recte contractum esse nullum, contra eum qui nulliter gessit. l. si sit rilis. ubi gloss. verb. etiam. de actionib. empt.*

Haben also die cedentes nicht erfüllet noch gethan / was sie zu thun schuldig gewesen / Darumb sie auch hinwieder nicht berechtiget von E. zu fordern. *ex l. cum proponas. 18. C. de pact. ubi gloss. concord. alleg. Qui t enim petit aliquid ex contractu reciproco synallagmatico, à sua parte debet primum implere. l. Julianus. §. offerri. de actio. empt. l. ex placito. C. de rer. permutat. alioquin obstat ei exceptio non impleti contractus l. adiles etiam. §. final. cum gloss. de adilit. edict. d. l. Julianus. §. offerri. ibi. nondum ex empto actio. de act. empt. quem textum ad hoc notat Blanc. tract. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. ex parte. num. 16. & hoc t impedit litis ingressum, ac repellit petentem à limine judicii. Aretin. in §. aque. in 12. except. Instit. de exceptio. Blanc. præallegat. loc. cum pluribus. ibi allegat.*

Dors stehende / ist wol vermurthlich / daß diß diemeinung der contrahenten gewesen / vnd E. durchaus gewehret sein wollen / der vnstreitigen Schulden aber nicht gedacht worden / weil sie vor vnstreitig vnd deren E. von E. nicht in abrede sein / noch

noch streitig machen könnte / von den cedenten verkauft und angegeben / dann diese cedirte Schuldt nicht genzlich vor streitig / sondern zum theil vorrichtig von den B. angegeben worden / Darumb sie ihm auch der von E. cediren lassen / nicht allein zu dem ende / daß er hiermit E. von L. deme er sonst mit Schulden vorhafft / zahlete / sondern auch hiermit begehen könnte / diweil dieselbige des L. cedirte Vorschreibung auch vff bloße Wort / der Schaden vñnd Unkosten halben dem Gläubiger zu glauben gestellt / ebener massen als dieselbige syngrapha, damit A. sich den von L. vorpflichtet / daraus er dann vff den von E. grosse / obermäßige / vngehörte und vnchristliche Schäden geschlagen.

66 Derhalben dann A. von E. dem L. von L. mit solchen dergleichen Gegenbrieff / vñnd von B. erkauftte verkunden hinwieder begehen / vñnd das Maul stopffen wollen / vñnd von ihm den L. hinwiederumb Schäden vñnd Unkosten fordern wollen / vñnd daß er hierinnen auch seinen bloßen Worten glauben mußte / weil man sein der Markt / zu Hoff / vñnd bey der Regierung daselbst / in Verhör solcher Schuldsachen vff die bloße Wort / wie sich E. gegen R. von L. vorschrieben / nemlich ihm der Schäden vñnd Unkost halben vollkommenlich zu glauben / hart ge-

67 Quod igitur partes, si rogata fuissent, erant expressuræ, nempe non tantum de litigiosis, sed etiam non litigiosis, si controverterentur, evictionem ei deberi, id pro expresso habendum est, gloss. Bart. & Dd. l. tale pactum. ff. de pact. Alex. consil. 43. num. 24. vol. 4. Schurff. consil. 36. num. 12. cum sequent. centur. 1. quam doctrinam & theoricam in

68 contractibus locum habere confirmat Bald. d. l. tale pactum. §. fin. per totum. de pact. qui textus de pactis loquitur. Dec. consil. 407. num. 7. parte 2. & consil. 555. num. 6. & 7. Menoch. consil. 14. dubius. num. 12. Socin. Jun. consil. 117. num. 5. lib. 1. maximè isto casu, ubi hæc evictio venit ex natura contractus, ut dixi. l. non dubitatur. C. de evictio. cum similib. ibi & gloss. & supra allegatis. aut cessione nominis. l. 4. de hered. vel actio. vendit. Specul. de cess. actio.

69 §. 1. quæ tamen veniunt ex natura contractus, etiam si non exprimantur, pro expressis haberi debent. l. 3. si cert. petat. l. exempto. de actio. empt. l. semper in stipulationibus. ubi Dec. & Cagnol. & l. contractus. de reg. jur.

Hierüber / vffs Achte / ist auch diese meinung auß der B. cession Schrift gnugsam abzunehmen / sintemal darinnen klar zuerschen / daß der B. Vormundt eine summa Geldes an Briefflichen Verkunden / damit R. von L. zu B. ermelten seinen Mündlein vorhafft / deme von E. cedirt. Daselbst siehet außdrücklich : damit er vorhafft &c. welchs aber E. von L. mit nichten geschehet / ist auch ohne das / vormüge der recht / der cedent schuldig gewesen / eine wahre beständige Schuldt zu cediren, quia tenetur practare debitorem esse verè & exigibiliter, ut traditur in d. l. 4. de hered. vel actio. vendit. ubi Bartol. Alber. & Dd. l. antepen. §. fin. de evictio. ubi Dd.

Welches doch biß vff diese Stunde nicht geschehen / ut hic obstat illi exceptio non impleri contractus, impediens t litis ingressum, de qua Angel. §. æquè. in 12. except. Instit. de except. Blanc. trac. de compromiss. quæst. 4. princ. tot. tit. de except. imped. ex pacto & convent. num. 15. cum ibi allegat. 70

Do aber die Schuldt richtig / vñnd von L. gestanden worden were / hette A. von E. mit oder zu recht / wie in der cession auch vormeldet wird / dieselbige auch wol fordern (sonsten aber nicht) oder per compensationem debitorum an ihm diffals erheben können / alldiweil durch t compensation auch Zahlung geschehen kan vñnd verstattet wird / tot. tit. ff. & C. de compensat. §. pen. & Inst. de actionib. etiam jure Saxonico. constit. 8. parte 1. scilicet in liquidis debitis & confessatis, non in illiquidis: quia illiquidi t ad liquidum non est compensatio. l. ult. ubi Castrens. & Dd. C. de compensationib. vñnd hette sich nicht viel mühe bedurfft / ob er vollkommenlich wiederumb bezahlt werden müge oder nicht per inopiam debitoris, quæ t manere facit evictionem. l. nam nullam. de dol. mal. Dafür auch der Verkaufter oder cedens nomen nicht gut sagen oder sein darff. d. l. 4. de hered. vend. l. antepenult. §. si de evictio. gloss. d. l. nam is nullam. in princ. de donation. Wenn es nur ein exigibile nomen gewesen were / welchs er zu practiren pflichtig / vñnd dafür hafften muß / wenn anders nichts außdrücklich versehen, d. l. 4. d. l. antepen. ubi gloss. d. l. nam is nullam. 71 72 73

Zunemlich diffals / da solchs in der cession außdrücklich begrieffen / Erstlich in verb : eine Summa Geldes an Briefflichen verkunden / damit E. von L. zu B. ermelten meinen Mündlein vorhafft. Folgende in den Worten : vff 3000. Thaler sich erstrecket / welche Summa ich den von E. mit macht vñnd

vnd recht / wie ich als ein Vormund bey L. zu fordern (nota quod cedit jus exigibile) an stat meines Mündleins vnd Veters / in trefft dieses Brieffs / an obligation (notetur quod obligationem cedat, quæ intelligitur de efficaci & exigibili gloss. & Dd. Instit. de obligat. in princ.) Vnd andern Briefflichen verkünden / eigenthumblich vbergebe vnd zustelle / (sequitur causa finalis & effectus) Damit er sich derselben entlichenen Summen / der vbergebenen Vorschreibung vnd verwilligung gemess / seines gesallens mit oder ohne recht bey denen von L. oder seinen Erben erholen mag.

- 74 Ecce causam & finalem, quæ regit omnia. Socin. consil. 165. visis. num. 21. volum. 2. restringit & ampliat effectus. Socin. ibidem num. 7. cum ibi allegat.

Welchs Ziel / alsdiweil E. auß berürter nichtigen cession nicht erlangen mügen / als mus es auch heissen: quod cessante & causa cessat contractus, dispositio & obligatio. Tiraq. in tract. cessant. caus. parte 1. num. 189. ex Socin. consil. 31. prosequendo. in fin. lib. 4. & idem Tiraq. ibidem num. 87. ex l. 1. ubi gloss. ult. & Cyn. in 1. notab. & Bald. in princ. C. de condict. ob caus. elegans textus quem ad hoc allegat. in l. cum te. C. de pact. inter emptor. quem etiam ad hoc, ut singularem, expendit Alexan. l. ultim. quest. ult. de condict. caus. data.

Bevorab weil auß den Buchstaben solcher cession sich erenget / daß die angegebene vnd cedirte Summa der 3000. Thaler / dafür sich E. hinwider vff so viel als geliehen Geldt verschrieben / nicht richtig gewesen / dann im anfang der

- 76 cession, ubi & causa finalis notatur. c. quoniam. ubi Lanfranc. in princ. num. 2. de probat. l. fin. de hered. instit. Cacharan. decis. 23. num. 31. Dec. consil. 683. in causa. num. 7. fast dunkel.
- 77 (quod & debet interpretari contra venditorem, ut cedentem, ut eum qui legem dicere potuerat & debuerat apertius. l. veteribus. ff. de pact. l. cum in lege. de contrahen. empt. præsertim hic contra petitem pro debitore Schurff. consil. 37. num. 6. centur. 1. gloss. Barthol. & Dd. d. l. veteribus. l. Arrianus. de obligat. & actionib.) gesetzt / daß der von E. die Hauptsum Zins & c. an 1306. Thaler verrichtet / quæ
- 78 solutio & tollit omnem obligationem. in princ. Instit. quib. mod. tollit. obligat. l. ult. C. ad exhib.

Do nun die Hauptsumma zuver verrichtet / als hat der B. Vormund keine Zins noch scheden für rechter Schuld vor sich vnd den Schuldiger in Rauffangeben können / quia usura & seu pensiones non debentur sublata per solutionem totius obligatione. l. 4. C. de usur. l. centum. l. ult. de eo quod certo loco. ubi Jaf. & Dd. sicut nec etiam interesse debetur soluta

pecunia. l. 4. C. de possess. Jaf. & Dd. d. l. centum. de eo quod certo loco. l. determinatio. ubi Bald. C. de fructib. & lit. expens. Hæc & enim tantum sunt accessiones. d. l. centum. & l. fin. de eo quod certo loco. d. l. terminatio. C. de fruct. ubi nominatim in stipulationem non sunt deductæ. d. l. final. de eo quod certo loco. gloss. & Dd. l. 4. C. deposit. Accessio & autem nulla debetur sublato principali. l. cum principalis. de reg. jur. cum ibi allegat. Sed & creditor, debitore invito, obligationem ejus non potest augere. d. l. remotum. de eo quod certo loco. Jaf. Alciat. & Dd. l. 3. C. de novat. cum ibi notat. l. fin. de pact. neque res inter alios acta aliis debet ob stare. tot. tit. C. res inter alios acta. nec & quisquam ex alieno contractu obligatur l. 3. de actio. qui non expresse in illum consensit. l. filius famil. §. inuitus. de procuratorib.

Daher dann auch / wenn gleich mit der Zahlung der Hauptsummen E. von L. seumig worden were / als die cession besaget, so were doch solche & mora durch erfolgte Zahlung purgiret, vnd also alle forderung der Scheden vnd pension vffgehoben. d. l. 4. l. acceptum. C. de usur. d. l. 4. C. deposit. l. ob signatione. C. de solut. Vnd die darüber gegebene Verschreibungen getödet vnd vffgehoben. l. ult. C. ad exhiben. l. 2. C. de condict. ex leg. Vnd darumb nicht cedirt werden können. per not. Tiraq. de retract. proxim. §. 26. gloss. 1. num. 13.

Ist also die folgende causa debitionis in der cession gar falsch vnd nichtig / welche also lautet: Dardurch also seinen selbst verursachung nach (denn das hette zu erst müssen beweist vnd aufgeführt sein / quia culpa & non præsumitur nisi probetur. l. 1. 2. cum ibi notat. C. ad L. Aquil. l. merito. pro Soc. c. per ult. & ultim. de præsumpt. ut nec mora. l. generalem. ubi communiter scribentes. Si cert. petat. VVesenbec. consil. 12. num. 65. & est communis doctrina in l. mora. de usur. l. si ex legati causa. de verbor. obligat. & interesse & non debetur nisi probatum. l. fin. de prator. stipul. atque adjudicatum. l. 3. C. de fructib. & lit. expens. l. unie. C. de sentent. qua pro eo quod interest. ubi Bart. contra probatio ad minimum plerumque redigitur. l. final. de prator. stipulat.) Von dem 1568. Jahr anher die Summa an Zinsen / (notetur daß er die Schuld allein vff Zins zu zinsen rechnet / angiebet vnd cediret, von der Hauptsumma / so zuver bezahlt / wie anfangs gesetzt / vnd also keine Schuldt vor Schuldt. ex d. l. 4. C. de usur. l. terminatio. C. de fruct. & lit. expens.) Jedes hundert Jährlich zu acht gerechnet / (Welchs dann auch eine falsa causa ist / in te mal solches hohe Zinsen / ein öffentlichen Wucher / in gemeinen Rechten den Rauffleuten allein nachgelassen dem gemeinen Mann / sonderlich dem Adel verboten. in l. sos. D. de usur. vnd durch

durchaus abgeschafft / also daß vber fünff von hundert Jährlich ohn vorlust ein theils der Hauptsummen nicht müge genommen werden) vnd dann die vbergebene Quittung an
 87 Schaden &c. solche t müssen erst erweist werden / vngeachtet / daß in der Vorschreibung stünde: seinen Worten zu glauben / erstlich weil die Vorschreibung durch Zahlung der Hauptsummen getödtet. l. ult. C. ad exhibend. l. dissoluta. C. de condict. ex leg. Vorse ander / daß auch dergleichen Clausel ad arbitrium boni viri zu redigiren. Jas. in repet. l. admonendi. num. 101. de jurejurand. per communem doctrinam Barthol. & Dd. l. final. de prator. stipulat.) auch was mein Bruder seliger / vnd nunmehr desselben vorlassene Witwe / auff Vntoßten vffgerwandt / (Diese angegebene Vntoßten als expens seind auch ein vngewis ding vnd keine Schuldt / angesehen das sie t durch Brithel vnd Recht nicht zuerkandt noch auch erwiesen. l. 3. & tot. tit. C. de fructib. & l. expens. l. properandum. §. & siquidem. l. Sancimus. C. de judic. Lanfranc. & Dd. c. quoniam. verb. expens. de probat.) sich Heut Dato vff 3000. Thaler am wenigsten. (sic non est certum debitum, quod ipsi cedenti est adhuc incertum. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. de mater. feudal. §. 5. num. 17.) ohne andere mehr des von L. nichthaltung halben jetzt vormuthliche Schaden erstreckt / (solchs mußte auch zuvor erweist vnd liquidiret sein. c. olim. 7. de injur. & dam. dat. Jas. & Dd. l. si quando. C. unde vi.) welche Summa (scilicet falsa & ficta jam nominata & ideo nulla.) auch dem von E. &c. quæ cessio debiti non existentis nulla fuit, cum cedi nequeat, quod non est, aut solutione sublatum est, saltem sublata principali obligatione, ut ante confirmatum ex l. 4. C. de usur. l. 4. de posit. cum similib. supra. allegat.

89 Näm ist es aber auffündiges Rechtens / daß gleich wie ein t Brithel nichtig vnd krafftlos ist / darinnen die aufgedruckte Ursachen des Erkendniß falsch vnd vnerfindlich seyn. c. sicut. ubi Panor. & Dd. de sentent. & re judicat. Jas. l. vinum. 34. de reb. credit. si cert. petat. l. si à te. ubi Socin. in 1. notab. de except. Tiraq. tract. cessant. caus. parte 1. num. 240. cum ibi allegat.

90 Also auch wenn die t causæ debiti, Titel vnd Ursprung der Schuldt / im contract oder Instrument vorleibt / vnuarhaftig vnd falsch / das alsdann auch die Schuldt nichtig / das Instrument für kein Instrument zu halten / l. 1. ubi gloss. ult. Cyn. in 1. notab. & Bald. in princ. per illum tex. C. de condict. ob caus. l. cum te C. de pact. inter emptor. Socin. consil. 31. proseguendo in fin. lib. 1. Tiraquel. pr. alleg. tract. cessante cau-

sa. in princ. num. 58. versic. contractus causa cessante, cessat idem contractus. textus etiam in l. ult. ubi Alex. in 7. questione. de condict. ob caus. Cessante t enim causa cessat effectus. c. cum cessante. de appellat. gloss. l. quidem. 27. de judic. l. ult. de testament. tutel. l. generaliter. 40. C. de episcop. & cleric. latè Tiraq. tract. cessante caus. in princ. num. 3. & per totum, cum infinitis propemodum allegatis. Ut ubi t definit relatum, destruitur etiam consequens. Bald. post gloss. in 2. notabil. l. 2. C. de error. advocat. l. in testamento. de condit. & demonstrat. §. sed si uxori. Instit. de legat. l. non designata. C. de fals. caus. Itaque scriptura t referens, cujus relatum deficit, nihil probat nec operatur. Alexand. Jas. Riminald. Cagnolus. Bolog. & Dd. authen. si quis in aliquo. per illum text. C. de edend.

Hierüber ist auch zubeachten / daß ferner in berührter Vorschreibung gesetzt / vund der cedent sich darinnen also vornüpffet : Welchs ich ihme alles (nota universale t quæ nihil excludit. l. Juniano. de legat. 3. nec excludi patitur. c. solita. de major. & obed. l. à procuratore. C. mandat. Bald. consil. 326. lib. 1. sed omnia comprehendit quæ excogitari possunt. Dec. consil. 29. in fin. Laurent. Sylvan. consil. 95. num. 17. nullo penitus excluso. Freder. de Senis. consil. 84. Sylva. consil. 95. num. 19. Paris. consil. 99. num. 43. volum. 2. præsertim t in hac hominis dispositione. Jas. l. 2. §. prator. num. 4. Quisatisd. cogant. Ruin. consil. 59. Roland. à Vall. consil. 61. num. 44. consil. 96. num. 46.) trefftiger wette / wie es sich gebürt / vnd eignet / (nota cum debita forma & solennitate cedi) bestendiger form des Rechtens (quod hic abest longissimè) eingereumet haben wil &c.

Näm hat deren keins der cedens præstiret, Ist auch darauff nicht erfolgt / fürnemlich weil der von L. der Schuldt durchaus nicht gestendig gewesen / auch diese cession nomine pupillorum von Vormündern ohne dringende ursach vnd derselbigen erkendniß auch Nichterlichem Decreo, bestendiger form des Rechtens nicht geschehen können / wie oben bewehret / ex Speculat. de cession. action. §. 1. vers. sed numquid. minor. ut apertissimè liqueat, huic cedenti ob stare exceptionem t inpedientem litis ingressum, nimirum non impleti contractus. l. explacito. C. de rer. permuta. Angel. §. æque. except. 12. Inst. de except. Blancus tract. de compromiss. quest. 4. principal. tit. de except. inpedien. ex pacto vel conventionione. versic. pretii non soluti. num. 15.

Vber diß alles / vorse Neunde / weil auß gemelter cession, vnd des von E. dargegen von sich gegebenen Revers, augenscheinlich zuerschen / daß die vormeinthe Schuldtrieffe vor baar Geldt

Geldt den A. von E. geliehen und zugeschlagen / und also nur ein debitor quantitatis, respectu causæ specificæ, nempe syngraphæ worden / als ist er auch weiter vñnd höher nicht / denn vñf solche Vorschreibungen zu mahnen / und mag mit restitution der selbstigen / sintemal es kein res venalis gewest / sich wol loswischen.

- 97 Quamvis enim in t mutuo non potest initio conveniri de specie reddenda. l. 2. in princip. Si cert. petat. quoniam res in alium transiret contractum quam mutui. d. l. 2. § l. certi conditio. Si cert. petat. ubi Dd. tamen is, qui t certam rem pro pecunia mutuo accipit, & ad reddendam pecuniam, tanquam mutuo datam, se obligavit, nihilominus ex post facto eas res, quas pro nummis accepit, reddere atque ita se liberare potest, & creditor qui dedit recipere in solutum cogitur. gloss. verb. speciem. & ibi Alex. & Dd. Si cert. petat. l. 3. eod. tit. Nam debitor in mutuo tantum eatenus obligatur, quatenus rem accepit. l. rogasti. §. si tibi. Si cert. petat. Restituendo igitur eandem rem, quam accepit, liberari, & obligatione solvi debet. l. rogasti. §. si tibi decem. Si cert. petat. gloss. 1. verb. speciem. & ibi communiter Dd. eod. tit. Ludovic. Roma. l. rogasti. num. 3. & 4. post Barthol. ibidem. & l. 2. §. mutui datio. eod. tit. qui dicit, se in facto & practica sic obtinuisse, ea ratione, quod quoties quis est debitor quantitatis, in mutuo ratione speciei seu alterius rei, qua mutuum non contrahitur. l. 2. Si cert. petat. quam pro pecunia accepit, quod tunc possit eam speciem invito creditori iterum solvere, ex doctrina Bartholi communiter approbata. l. 2. §. mutui datio. & l. rogasti. num. 27. Si cert. petat. per §. fidei jussor. de dol. except. sequitur Jas. d. §. inter in 4. fallen. num. 8. per l. miles. §. final. de rejudicat. gloss. l. si uno. §. final. solut. matrim. l. si fundum per fidei commissum. de legat. 1.

- Quod hoc nostro casu maxime obtinere debet, utpote cum hæc species non fuerit res venari expolita. Dec. & Purpuratus n. 7. d. l. rogasti. quoniam, ut inquit Decius: non habet quod conqueratur creditor, cum ei reddatur quod dedit, quod secus est in re venali, quoniam alii interea vendi potuisset, sequitur ibi Loriotus num. 7. ac communiter Dd. & hanc dicit communē Dec. l. 2. in princ. n. 10. Si cert. petat. Jas. l. si fundum per fidei commissum. n. 12. de legat. 1. Barthol. l. tutor ita. de testam. 99 tutel. Est t enim in potestate debitoris, qui speciem æstimatam accipit, utrum ipsam speciem, an æstimationem ejus reddere velit. l. 1. de æstimat. actio. In quo, sicut in aliis alternativis, debitoris est electio. l. plerumq. in fin. de jur. dot. c. in alternativis. de reg. jur. in 6. Was aber / vñf Behende / den Revers an sich

selbst belanget / so A. von E. den B. gegeben / ist wol zu merken / wenn gleich A. der eviction vñd gewerthschaft sich vorziehen vñd begeben hette / welches doch sich nicht findet / daß t er dennoch nicht höher / dann so ferne er etwas empfangen / möchte belanget werden / ne duplici damno afficiatur, & amittat acceptum, & suum pretium. l. emptorem. 12. §. sin autem. versic. Ibidem ait, idem dicendum esse, etsi aperte in venditione comprehendatur, nihil evictionis nomine præstitum iri, pretium quidem deberi re evicta, utilitatem non deberi: neq; enim bonæ fidei contractum hanc pati conventionem, ut emptor rem amitteret, & pretium venditor retineret. ff. de action. empt. Si igitur tali casu, qui nomen aut aliud emit, quod dedit pretium repetere potest, quando res illi emta atq; non præstita est. Schneideu. §. actionem. in tit. act. empt. num. 43. Inst. de actio. per illum tex. & d. l. emptorem. de act. empt. certè multo magis, in nostro casu, necdum datum retinere potest: nam cui t competit actio, multò magis retentio. l. 1. versic. nam cui. de supersic. l. si in area. ubi Dd. de condit. indebit.

Darüber auch zubetrachten / daß dieser Revers zu D. den 6. Aprilis Anno 73. gegeben / hernach die cession den 5. Maii Anno eodem 73. letztlich A. Vorschreibung am tage Bartholomæi eodem anno, Daß wenn gleich in der cession etwas nachtheiligs von A. gesetzt / dennoch nicht daruff / sondern die folgenden Vorschreibungen / pacten vñd convention zu sehen were / nach der Regul / quod pacta novissima derogent primis. l. pacta novissima. C. de pact.

Zu dem ist auch solcher Revers baldt im anfang / ubi t causa finalis notatur. c. quoniam. ubi. Lanfranc. in princ. notat. num. 2. de probat. Cachetan. decis. 23. num. 31. vñf dieser causa finali gerichtet / daß die B. ihme A. von E. eine Summa Geldes an einer Hauptvorschreibung / vñd andere mehr Brieffliche Vrkunden E. von L. zum B. betreffendt geliehen. Nu ist diese causa finalis defectuosa, in auffmerckunge / daß A. von E. kein Heller daruff von E. von L. empfangen mügen. Ergo deficiente t causa finali, deficit illa obligatio & promissio, perinde ac si facta non esset. l. 1. C. de condit. ob caus. dat. ubi notat Cyn. in 1. notab. & Bald. in princ.

In gleichnuß folget darinnen / daß die B. die Summa / Zinsen vñd Schäden richtig gemacht / vñd getrewer Brieffs inhaber worden / welches dann A. von E. wol anders mit seinem Schaden erfahren / daß t er also vorführet / vñnd salttem re ipsa betrogen / vñnd billich dawieder zu restituiren vñd in vorigen Standt zu bringen. / si dolo. ubi gloss. verb. rescindi. C. de rescind. vendit.

vendit. l. si quis cum aliter. ubi Dd. de verb. obligat. auch den B. die Exceptio à sua parte non implet contractus obnoxialis in iure lieget wil / l. ex placito. C. de rer. permutat. vnd der
 105 *† Revers, als vff falschen vnnarrhaffigen præsuppositis vnd verschen außgebracht vnd gegeben billich zu vernichten / per nota. Tirag. d. tract. cessante causa. in princ. verb. contractus. Et verbo obligationis causa cessante cum multis ibi allegat. Hyppoll. Riminald. Bolog. Et Dd. communiter athen. si quis in aliquo. C. de eden. l. i. C. de condict. ob caus. l. ult. ff. eod.*

So hat auch A. von E. sich der gewehr darinnen gar nicht begeben darumb auch solchs *ihne vnnarrhaffig. Quod t enim ius non invenitur repudiatum illud manere debet. Dec. consil. 352. num. 7. consil. 379. num. 3. consil. 419. num. 9. consil. 452. num. 21. consil. 460. num. 6. fac. l. sine ius. C. de testam. l. 2. l. 5. l. quicquid tutoribus. Et passim. de transact. l. qui Roma §. duo fratres. ubi communiter Dd. de verb. obligat. l. si de certo. ubi Jaf. C. de transact. lex t enim tui. non suum tibi denegat auxilium. l. i. ubi gloss. C. si ad vers. vendit. per l. ex ass. ad S. C. Trebellian. l. auxilium. de minor. l. filio. §. si signominosum. de rit. nuptiar. Et t renunciatio nes stricti sunt iuris. ac odiose & restringenda. Dec. præleg. consil. Jaf. l. postquam. n. 10. Et n. C. de pact. c. stricto. de renunc. ut t quod non invenitur renunciatum. illud manere integrum. sacrum rectumque cuique debeat. Jaf. d. l. 4. num. 10. C. de pact. Guid. Pap. de dec. 251. in fin. Bald. Et Dd. l. i. C. si ad. donat. Dec. consil. 252. num. 7. consil. 312. num. 7. consil. 379. num. 3.*

Das aber darinnen von nicht wieder fordern vorsehen / ist nur conditionaliter gesetzt / vff den Fall (wie die Wort ausdrücklich vnd Buchstablich lauten) das der von E. vff einen oder den andern Weg / oder sonst jemandes anders mit A. von E. sich wegen der vff sich angenommen Summa halben absanden würde / denn vff diesen Fall allein ist die solgende Verheissung gerichtet / nemlich das vff den Fall / wie beehrt E. von den von E. oder sonst von jemand / der Summa halben wiederum vollkommen (nota vollkommen) bezahlet würde oder nicht / So wolle vnd solle er doch / wie sich dann die von B. das verhalten / nicht befugt sein / sich desselben mangels an den von B. oder den andern zuwenden.

Welche Vorzucht nicht vff das debitum gehet / das wenn E. nichts schuldig oder geständig / die B. den E. zu gewehren nicht schuldig sein sollen / dann solche Verheissung / wie vor be rührt / in der cession. auch wegen der streitigen Summen / und also viel mehr tacite wegen der Unstreitigen / verhalten / *Evvar. loc. à uni-*

nor. vnd sonstigen Rechts ist. ex l. 4. ubi Bart. Et Alberic. ff. de hered. vel alio. vendit. l. non dubitatur C. de evictio. cui t se partes conformasse intelliguntur. l. si duo. ubi Cassrens. de acquirend. hered. Corn. consil. 190. pluries. in princ. parte 3. Socin. consil. 19. ad sic num. 6. volum. 6. Roman. consil. 310. num. 28. nec t repudiasse ius suum voluisse contrahendo. l. cum de indebito. de probat. sed potius conferre. l. actionem. §. ex contractu. de alio. l. i. de transact. quatenus non reperitur renunciatum. l. si de certa. ubi Jafon. Et Dd. C. de transact. Bald. Et Dd. l. i. C. si ad vers. donat. Dec. consil. 252. num. 71. consil. 312. num. 7. sondern ist allein vff die execution vnd exaction solcher Gelder gerichtet / nemlich das auß den mahnhaftigen vnd streitigen Schuldverschreibung A. von E. nicht vollkommen von E. oder jemandes anders seuen wegen / (licet alius t pro alio solvere potest. l. solvendo. 41. ubi gloss. Et Dd. de nego. gest.) bezahlet werden möchte / quæ non recipiunt substantialia dispositionis. sed accidentalia eventus & exactionis. Dec. l. in omnibus. 14. num. 7. de reg. jur. per Bald. c. fin. in fin. de presump. Clausula t autem. 113 quæ non ad dispositionem. sed tantum ad executionem referuntur. nihil mutant ius dispositionis. sed ab eo separantur. Bartol. Et Dd. l. talis scriptura. in fin. de legat. 1. Dec. l. in omnibus. 14. de reg. jur. num. 7. cum sequen.

Weil dann nun diffals A. von E. exception nicht doruff / nemlich die exaction. gehet / das er vollkommen von E. nicht bezalt / sondern vff die mangelhafte cession vnd disposition gerichtet / das die B. syme diese Verschreibungen vor Mahnhaffige vnd rechte wahre unvermeidliche Schulden / vnd also verbaat mahnhaftig Gelder vffgetragen vnd cedirt. da doch der Schuldiger E. von E. deren keines geständig / also das nicht allein nicht vollkommen / wie der Revers vorrag Buchstablich / sondern gar nichts darauf zu machen noch zu erlangen / Als solget vnnieders / rechtlich / das die conditio dieses Revers gar deficiere. vnd also der Revers auch nichtig / vnd A. von E. zu nichts verpflichtet / quia conditio t pertinet ad formam actus. & solennitatem inducit. Bald. in athen. matri Et avia. in prin. C. quando mul. tutel. offit. l. 2. §. ult. ubi Dd. de vulg. Et pupill. latè Tirag. de retract. proximit. §. 1. gloss. 21. num. 13. Et §. 2. num. 3. & habet vim causæ finalis. & t proinde ea deficiente deficit obligatio & dispositio. nisi servetur in forma. specifica. l. Axiur. l. qui heredi. de condit. Et demonstrat. l. Thais. §. intra. de fidei commisi. libert. Tirag. prælegat. loc. perinde atque si nunquam esset facta dispositio aliqua. l. penultima.

cuniam. 36. versic. perinde etiam est ac si nulla stipulatio intervenisset. *Sicert. petat.* nec potest quis exigere ex obligatione conditionali, priusquam doceatur conditionem impletam, quod † non præsumitur nisi probetur. *Castrenf. & Alex. l. item quia. de pact. Menoch. consil. 88. num. 9. Bald. consil. 122. dictus. in princ. lib. 3. Eravetta consil. 220. num. 10. Tiraquell. de retract. convent. §. 2. gloss. 1. num. 4. curi ibi allegat.* Welchs dann besetzet das Wort des Revers: vollkomlich bezahlet wird de &c. Dann bezahlet † werden præsupponirt, daß man es schuldig sein muß vnd sol. *l. 1. ubi Bald. & Dd. C. de solut. l. cum de indebito. de probat. quoniam omnino † consequens præsupponit necessarium antecedens. l. ad rem mobilem. de procurat. & privatio habitum præsupponit, l. decem. ubi Jas. & Dd. de verbor. obligat.*

A. so auch das adverbium vollkomlich plenè bezahlet erhaschet vnd erfordert, daß dennoch eins theils müße bezahlet werden daran es doch auch mangelt, also daß kein Scherff vff diese vngestandene / nicht re / vnd / wie oben darzethan / falsche / unvorhaffte / vermeinte Vorschreibung zuerlangen gewesen.

Auß welchen allen gründlich aufzuführen vnd zu berechnen, daß angedeuteter Revers dem von E. nicht zu wieder / als der Buchstäblich lauter vff der B. mahnhaftige rechte / wahre / vnnormeinliche Schuld / so E. von L. zu zahlen vnd derentwegen A. von E. vff einen oder den andern Weg zu befriedigen / vnd mit ihm sich abzufinden nit schuldig sein sol / der doch das geringste daran nicht gestendig.

So hat sich solchs Rechtes vnd gewehr A. von E. nicht vorziehen / sondern allein der exaction, vnd doch nicht gänglich / sondern allein wenn er nicht vollkomlich von L. bezahlet werden könnte. Welche † renunciatio stricti juris ist / wie oben bewehret. *l. postquam. 4. num. 10. C. de pact. Dec. consil. 252 num. 7. vnd nicht weiter zu ziehen / dann die Wort mit sich bringen. Dec. consil. 312. num. 7. consil. 379. num. 3. Bald. & Dd. in l. 1. C. si adv. donat.* Darumb A von E. der ganzen cedirten Schuld vnd gewehr derselben nicht renunciirt, wenn ganz vnd gar nichts von L. zuerlangen were / oder er sich zu den cedirten Briefflichen vhrfunden vnd Schuld gänglich nichts / wie von jme geschieht / bekennen noch deren gestendig sein solte.

Derhalben jhme deme von E. solche belangung noch frey stehet vnd vnbekommen ist / juxta regulam supra probatam, quod jus † non repudiatum expresse, intelligatur tacite reservatum. *l. si de certa. C. de transact. Jas. d. l. 4. num. 10. C. de pact.* hat auch hierdurch der eviction sich nicht vorziehen noch derselben renunciirt, Unde quod non est in renunciatione,

quæ stricti est juris. *c. sanè. c. super. de renunciat. Dec. d. consil. 252. num. 7.* licet & instrumentum ipsum. *Socin. consil. 73. circa. num. 4. volum. 1.* illud nec inferre debemus. *Bald. l. ad probationem. in princ. C. de probat. l. interest. num. 2. C. de solut. l. lecta. in 2. oppos. Sicert. petat.* & id quod non invenitur renunciatum illud debet videri reservatum. *d. l. qui cum tutoribus l. 3. l. 5. de transact. l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. obligat.*

Seind also die B. Vormündere vor allen dingen / do sie ihrer gegenförderung berechtiget sein wollen / dieser cedirten Schulden halben / dem von E. wie obgemelt / zum wenigsten als richtige / geständige vnd bekentliche Schuld zu gewehren pflichtig gewesen / vnd noch.

Diweil aber A. von E. bey angegebenen Schuldiger E. von L. damit nichts aufrichten können / vnangesehen er bey anderthalben Jahren damit umgangen / vnd in ihn gedrungen / sich aber solcher gewehr je vnd allwege vorwegert / vnd hiermit nichts mehr aufrichtet / dann vergebliche Ankostunge allerseits vorursacht / Als ist der von E. auß erheblichen Ursachen bewogen worden / jhnen solche Vnmahnhaftige / vnd vom Schuldigern vngestandene cedirte Brieffliche vhrfunden wieder anzubieten vnd beantworten zu lassen / mit ferner erbietung / jhme wegen seiner vnd seiner Bürgen gegenverschreibung / vff die 3000. Thaler simulatè dafür vorschrieben / den vngewöhnlichen großen vorschriebenen Zins / als acht pro. cento, vngachtet ers nicht pflichtig / dennoch gutwillig zuerlegen.

Welchs den B. nicht annehmlich gewesen / sintemal sie wol gewußt vnd gesehen / daß an solcher Vorschreibung nichts zuerheben / vnd dieselbige nichtig / vnmahnhaftig vnd vngestanden / darauf wol abzunehmen / daß sie A. von E. vmb Hauptsumma vnd Zinsen gebracht / darüber auch in mercklichen Schaden vnd Geldspilderung geführt haben.

Nach dem aber bewehrtes Rechtes / daß die B. solche Schulden / so sie vor baar vorgestreckte Geldt / dem von E. cediret, vnd dafür / ut certa specie E. vff 3000. Thaler / als vorgesehet Geldt / sich vorschrieben / widerumb anzunehmen pflichtig gewesen / sie aber dieselbige nicht annehmen wollen / Als hat der von E. nicht umgehen können / damit dennoch der Bucherische Zins lenger nicht vfflauffen möchte / dieselbige vermeintliche cedirte vhrfunden / sampt 1480. Thaler Zins / als von zweyen Jahren / acht pro cento Jährlich gerechnet / do doch noch wenigst nicht zwey Jahr verfloffen / Im Ambt B. vnd also da die B. geessen / & sic congruo solutionis loco, zu deponiren, sicut debitor † acceptam sortem, aut quod pro sorte capit, cum usuris in loco idoneo deponere potest, quando non recipitur a creditore. *l. acceptam.*

acceptam. C. de usur. l. obfignatione. C. de folut. late Tiraquell. de retract. proximit. §. 9. gloss. 3. num. 3. 4. cum feqq. quæ depositio ꝛ pro folutione est. §. illud quoq. in autben. ut uxori deberi d. l. obfignatione. ubi Dd. C. de folut. Sic ut liberetur ꝛ deinceps obligatione & folutione fortis ac ufurarum. l. 2. l. acceptam l. ficreditor. C. de usur. Tiraq. de retract. convent. §. 6. gloss. 6. num. 12. & per tot. & retract. proximit. §. 7. gloss. 3. quæ amodo amplius currere non possunt. l. acceptam. C. de usur. ubi Castrenf. & Dd. praalleg. loc. quia sublata per folutionem obligatione principali, tollitur etiam ufurarum accessionis cursus l. 4. C. de usur. Wie das darüber vffgerichtete instrument, vnnnd gegebenes Cansley Zettel zu B. den 14. Februarii Anno 75. datirt, deutlich besagen / quorum fides est indubia. ex c. post cessionem c. quoniam. de probat.

Vff daß die von B. hierdurch verursacht auch gewiesen würden/entweder den von E. nochmals zu gewehren/wie sie dann schuldig/als oben dargethan / oder im fall sie die eviction vnd gewehr zu præstiren nicht vermöchten oder wolten / ihre cedirte vnd von ihm deponirte kreffliche vrfunden wieder an sich zu nemen / vnd des von E. vnd seiner Bürgen Verschreibung ober die 3000. Thaler / so dafür verschrieben/als geloffet dagegen heraus zu geben oder doch gleichfalls zu deponiren vnd zu hinderlegen / quoniam

124 *solutione ꝛ facta, quæ etiam fit per depositionem, in subsidium ut probamus d. l. obfignatione. C. de folut. instrumentum sine causa est apud creditorem. l. 2. C. de condict. ex lege. & proinde debitori reddendum est. l. ult. C. ad exhibend. d. l. 2. ubi Bald. & Dd. C. de*

125 *condict. ex leg. aut ꝛ si desuper oriatur contentio, tanquam commune instrumentum, in publico deponendum est. l. 5. C. commun. utriusq. judic. l. 4. in fine cum l. sequent. ff. fam. arcif. Schurff. consil. 50. visis. per tot. centur. 1.*

Damit beyderseits gleichheit gehalten würde/ *extit. quod quisq. Jur. vnd dem Klagenden theil nicht mehrt/denn Beklagtem eingerechnet werden möchte. l. non debet. de reg. jur. auch der von E. entweder in der gütte / oder doch durch rechtlich erlendmüß/ solche seine Verschreibung/auf berührten vrsachen / erlangen / Darneben auch alle Schäden / Unkosten vnd andere weiterung verbleiben vnd verhütet / vnd die von B. vff vngleichen Bericht außgebrachte hülffe abgeschafft werden müge/ cum non ꝛ sit ab executione incipiendum. l. 1. C. de except. rei judic. sed creditor contra debitorem, qui solutionem offert, prius ordinario iudicio debitum exigere & probare debet. l. 1. C. de probat. l. un. in fin. C. de probib. sequestrat. nec in mora sit debitor, qui se offert iudicio, & defendere se,*

contra petitem creditoris, paratus est. l. 3. §. penult. quod vi aut clam. & credit se non tene-ri ad solvendum. l. quod te. ubi J. f. n. 8. Si cert. petat. quin etiam contra instrumenta guaranteectionata cum supradictis exceptionibus est audiendus. Dec. & Dd. c. ex parte. 2. de offic. delegat.

Dahindann vff vorsehenden benimpten termin, des Ehurf. Vorsehendes / von Beklagten E. wird zu concludiren sein / etiamsi conclusio ꝛ ex parte rei non sit omnino necessaria, 127 tamen non negligenda, quando commodè fieri potest. Jaf. l. 1. in princ. num. 25. de edend. Barthol. & Dd. l. 1. de except. l. 3. C. de edend. cum aliis qua allegat. Jaf. d. l. 1. num. 2.

Vnd weil obengeführte Rechtsgründe erheblich vnd wol bewehret sein / als ist verhoffentlich daruff entweder die sententz, oder doch ein rechtmessiger leidlicher oder wol vertreglicher Abschiedt zugewarten / quoniam allegatione ꝛ 128 partium merita causarum panduntur. l. ult. C. si per vim vel alio mod. & sicut sententia ꝛ 129 conformis libello agentis fertur. l. fin. C. de fid. lib. l. ut fundus. ff. commun. divid. quando actor intentionem suam implevit. c. licet Hel. de Simon. gloss. c. 2. verb. restitutio facienda. de ordin. cognit. sic pro reo ꝛ fertur sententia 130 contra agentem, quando is intentionem suam implevit. l. si quidem. C. de exceptionib. l. circa. de probat. Dd. praallegat. loc. & clement. sape. §. 1. de verbor. signif. Imò etiamsi reus ꝛ 131 nihil præstiterit, tamen actore non probante intentionem suam, est absolvendus. l. 4. C. de eden. l. final. C. de rei vendicat. c. final. de Jurjurand.

Ob aber die im Ambt deponirte Gelde vnd vrfunden nach absterben des Canslers mügen abhändig worden sein / Democh kan solches den von E. nicht schädlich sein / weil er das seine gethan / sondern ist solcher calus entweder dem Ambt zu imessen / so nicht besser / zu getrewen Händen deponirte vnd niedergelegte Stücke/ bewahret / als es zu thun schuldig / oder den B. selbst zu imputiren, sintemal ꝛ sie in mora ac- 132 cipiendi gewesen / per ea quæ copiosè tradit Tiraq. de retract. convent. §. 4. gloss. 6. num. 34. cum pluribus ibi allegat. quo remissis satis est.

Die weil aber daruff jno nicht gefragt / vnd ich zuvor im Rathschlag bey der sechsten Fragen derhalben bericht gethan / als ist vnvmöchten darvon friger zeit zu handeln / wil es also im Namen Gottes hieben bleiben lassen / zuvorsichtig / daß vff dem / was jno begehret / die nothdurfft gegen vorsehenden Vorbescheidtag zur gnüge hiermit außgeführt sey / welche der Herr Advocat wird einzunemen / zu verbessern / vnd wol fürzubrigen wissen /

Salvo.

CONSILIUM CCCV.

An Vasallus ob injuriam Domino illatam
Feudo sit privandus.

SUMMARIA.

Rationum Dubitandi in
Prima Quæstione.

1. Vasallus propter injuriam Domino factam feudo privari potest.
2. Injuria minis alicui infertur.
3. Inimicitia capitalis ex solis minis inducitur.
4. Minitari alicui est delictum: & crimen. n. 5.
6. Crimen est delictum atrox & capitale.
7. Vasallus ob crimen & minas feudo privatur.
8. Mina & injuria feudi Domino & Principi superiori illata atrociore sunt.
9. Injuria atrox una, mediatè sive immediatè in Dominum commissæ, sufficit ad feudi privationem. & n. seq. 12.
10. Domini persona Vasallo semper honesta esse debet.
11. Locus judicii atrociorē facit injuriam.
13. Minus injuria verbales sunt.
14. Injuria verbalis accusari potest, etsi propter absentiam ad animum non fuerit revocata.
15. Injuria verbalis scripto fieri potest.
16. Injuria per scripturam illata non realis sed verbalis est.
17. Accusatio injuria verbalis anno, à die scientiæ, præscribitur. & num. 20. secus in picta. num. 19.
18. idque & in Camera Imperiali observatur.
19. Scriptura perpetuo durat & semper loquitur.
21. Vasallus Dominum sine venia in jus vocare non debet.
22. Crimen fractæ pacis atrocissimum est.
23. Vasallus Dominum de crimine famoso & atroci accusare non potest.
24. Fractæ pacis causa merè criminalis est.
25. Vasallus, qui delator Domini est, feudo privari potest.
26. Vasallus de vi Domini civiliter conqueri potest. Et accusare. n. 92.
27. Vasallus contra juramentum fidelitatis faciens, feudo privatur.
28. præsertim quando Domino magnam infamiam vel incommoditatem infert.
29. Vasallus feudo privari potest ob contumaciam & inobedientiam.
30. præsertim si citatus sit, & ordine judiciario Dominus cum illo procedere velit, et si causa non sit feudalis. n. 32.
31. Feudum iis ex causis revocari potest, ex quibus & Donationes; & liberi exheredari.
34. Vasallus arma sumens contra Dominum, vel ad hoc se præparans, privatur feudo.
35. Terror armorum ad crimen fractæ pacis sufficit.
36. Conatus in atrocioribus delictis pro effectu punitur.
37. Voluntas sceleris in atrocibus punitur: præsertim ad tractatum aliquem perducta. n. 38. idq. & in fractæ pacis crimine obtinet. n. 39.
38. Voluntas in maleficiis spectatur, non exitus.
40. Feloniam Vasallus committit, qui Domini tranquillitatem perturbare conatur.
41. Vasallus ob quamcunq. etiam feloniam, feudi possessionem non amittit, nisi per sententiam illo privetur.
42. etiam quoties ab ipso feudum committitur.
43. etiam in crimine violentiæ & fractæ pacis publicæ.
44. ad Revocationem feudi datur condictio ex lege vel moribus. & n. 46.
45. Secus si non vasallus sed tertius possideat, tunc datur rei vindictio.
47. Libellus in actione feudi revocatoria, quomodo formandus, remissivè.
48. Voces, ad contemptum alterius pertinentes, injuriosæ sunt.
49. Duces in Imperio comparantur Praefidis provinciarum.
50. Lucifer aequalem facere se volens Deo, sicut bonis omnibus privatus est: sic & pœna eadem homines digni.
51. Contemptor indignus est beneficio ejus quem contemnit.

Rationum Decidendi in
Prima Quæstione.

52. Eventus litis est dubius.
53. Jura reo magis favent in dubio quàm actori.
54. Calumniari videtur qui probare non potest quod arguit.
55. Revocatoria feudi odiosa, in qua probatio difficilior est. & n. 90.

Testes

56. Testes duo ad probationem sufficiunt.
 57. ad Felionæ probationem quinq. testes requiruntur.
 58. Injuriam dolo malo, & in contemptum Domini factam esse, in feudi revocatoria probandum est.
 59. à Dolo quolibet causa excusat. & 91.
 60. Doli questio non recipitur, ubi alia causa pretendi potest.
 61. Juris executio injuriam non habet, nec dolum.
 62. Citationes, inhibitiones & mandata quotidie in Camera petuntur.
 63. Quotidie & communiter quod sit, à doli pœnis excusat.
 64. Referens intelligendum juxta terminos relati.
 65. Relato potius standum quam referenti, si discrepant.
 66. Condicio nihil ponit, nec obligat aut disponit.
 67. Cæsar & illius Consistorium præsumuntur cuique, sine diminutione & malitia, justiciam administrare.
 68. Impossibilis in Principe dicitur omnis indecentia & recessus à justitia.
 69. Impossibile nullum est obligatio.
 70. Scripta sub conditione inhonestæ vel impossibili pro non scriptis habenda.
 71. Conditione deficiente deficit omnis obligatio, ac si nihil actum esset.
 72. quod & in supplicationibus locum habet.
 73. Necessitas excusationem habet in pœna.
 74. Defensio necessaria & legitima cuilibet concessa.
 75. etiam vassallo contra Dominum.
 76. Vassallus injuste spoliatus a Domino, auxilium juris à superiore non consequens, Dominum depredari potest. & n. 106.
 77. Actus omnis à causa finali interpretandus.
 78. etiam in delictis.
 79. Finis si bonus, omnia tunc bona.
 80. Verba futura minacia nihil disponunt.
 81. ob Minas solas effectu nullo secuto, feudum revocari nequit.
 82. Vassallus ob injuriam verbalem feudo non privatur: nec ob realem. n. 86.
 83. Injurie per se atroces ad feudi privationem requiruntur.
 84. Feudum non nisi ex injuria personali Domino committitur. & n. 95.
 85. Verbis solis injuria personalis non committitur.
 87. Mina ad feudi privationem non sufficiunt, nisi imminans solitus sit exequi, vel ad actum aliquem processerit.
 88. Ingratus ex sola voluntate quis non judicatur.
 89. Felonia solis verbis non contrahitur.
 90. Causæ amissionis feudi arbitrariae sunt, & ad paucas rediguntur.

Refutationis Rationum Dubitandi, in I. QUÆSTIONE.

93. Injuria personalis realis ubi requiritur, ad verbalem illud trahendum non est.
 94. Atrox injuria ex facili atrocitate æstimanda.
 96. Vassallus sine venia Dominum in jus vocans feudo non privatur.
 97. in Pacis fracta casibus civiliter, ad rerum recuperationem agi potest.
 98. Vassallus contra Dominum ex causa fractæ pacis civiliter agere potest.
 99. Vassallus Dominum criminaliter injuriarum accusare potest.
 100. Præsuppositum ubi non datur cessat dispositum.
 101. Vassallus bona domini violans feudo privatur: ubi ratio.
 102. Vassallus Dominum honorare & exaltare, quantum possibile est, debet.
 103. Vassallus non ex qualibet contumacia, sed que sit in contemptum Domini, feudo privatur.
 104. ob Contumaciam, cui causa aliqua colorata objecta, vassallus feudo non privatur.
 105. Contumacia vassalli tribus citationibus convicta esse debet, ut feudo privari possit.
 Resolutionis II. Quæstionis.
 107. Dolus & animus injuriandi ad actionem injuriarum requiritur.
 108. Cautio de non offendendo propter minas ad arma provocantis peti potest.
 109. Mandata de non offendendo sub pœna banni in Camera decernuntur: præsertim si metus armorum subsit. & n. 110.
 111. Mandata de non offendendo futuram, non præteritam concernunt offensionem.
 112. pro Magistratu præsumptio est, quod non violenter, sed justè facere velit.
 113. Pacem publicam non turbat, qui dominicæ potestatis jure utitur.
 114. Ratione dispositionis cessante cessat dispositio.
 115. in Favorem alicujus introductum, in odium ipsius & contrarium finem trahi non debet.
 116. Mandata de non offendendo sine clausula justificatoria & absq. citatione partis adversa impetrantur. & n. 121.
 117. Principis & Magistratus est paci publice studere: & occasionibus malorum prævenire.
 118. Mandata de non offendendo favorabilia sunt, maxime initio.
 119. Principiis obstandum est.
 120. Injuria ei non fit cui pacem & jus sequi servare mandatur.
 122. Citatione partis opus non est, quando actus eo absente expediri potest.
 123. Mandata de non offendendo violans incidit in pœnam fractæ pacis.
 124. Pœna fractæ pacis publicæ est confiscatio bonorum, & privatio feudorum, ut Domino, fisco, cedant.

Decisionis III. Quæstionis.

125. Illiſtris persona per Procuratorem criminaliſer agere poteſt.
 126. imò debes : ne proceſſus nullitatis arguatur.
 127. in Camera non niſi per Procuratorem agi poteſt.

Coniectionis IV. Quæstionis.

128. Pacis fracta causa immediatè ad Cameram pertinet, omnibus declinatoriis ſublatis.
 129. Causa feudalis inter Dominum & vafallum ad pares curia pertinet.
 130. Princeps cum ſubdito ſuo litigaturus, ſi aliter non convenerit, ſuperiorem ſuum adire debet.
 131. Actor forum rei ſequi debet.
 132. Actoris eſt eligere inter plura rei fora competentia.

Delineationis V. Quæstionis.

133. Judicia aqualiter abſq. ſuſpicionem, vel perſonarum acceptione, procedere debent.
 134. Judicium feudale quomodo inſtituendum remiſſivè.
 135. Camera & Auſtregarum judicium quomodo ordinandum traditur remiſſivè.

VI. Quæstionis.

136. Sententia ſecundum atteſtata ſerenda ; & non ante publicationem.
 137. Jureconſultus de facto reſpondere poteſt.

**Der Fall/ſo zu berathſchlagen/
 verheißt ſich fürklich alſo vnd
 völgender geſtalt.**

Eiſt der Durchleuchtige Hochgeborne Fürſt vnd Herr/ Herr N. Herzog zu N. mit ſr. Fr. Gna. Vnderthanen vnd Lehmann N. in irrung gerathen/ darunder auch der Punct wegen geübten gewalts gegen ſeine Brüder zu P. geweſen/ dervwegen Jh. S. G. auff geholte rechtliche beſternung der Juristen facultet zu Franckfurt an der Oder ihn gemelten N. in 3000. Thaler Straff vertheilet vnd condemniret, auch ferner/ wie er in erlegung derſelbigen ſeumig/ die execution mit einziehung gleicher ſeiner Batoren angeordnet/ Nu hat derventhalten auch ſonſten gedachter N. am Keiſerl. Cammergericht eine ſupplication vbergeben/ vnd vmb mandatu ſine clauſula inhibition

vnd citation gebeten/ aber nichts als die vorladung erhalten/ darumb er abermals ſuppliciret, Inmaſſen wie ſolget:

Völgebörner etc.

Weil nu darinnen Jh. Fr. Gna. faſt betrawlicher weiſe/ wie ſichs anſehen leiſt/ abgeſagt ſein ſol/ vnd derſelbigen mit gelegem/ ſolchem vbermeſſigen Troß vnd Vbermuth lenger zuzusehen/ ſondern entſchloſſen/ deßhalb gebürliche mittel des Rechtens für die Hand zunemen/ als begehren Jhr. Fr. Gnad. gnediglich dieſes was erwehnter N. in ſeiner letzten obbeſchriebenen ſupplication geſetzt/ mit allem fleiß zuerwegen/ vnd auff nachfolgende fragè eine rechtmeſſige reſolution cum fundamentis außzuführen.

I. Quæstio.

Vors erſte/ ob nicht wegen dieſes drawens Jh. Fr. Gn. ad privationem feudi zugehen befüget.

II. Quæstio.

Zum andern/ oder was ſonſten derventhalten vor eine Klage anzustellen/ vnd wie dieſelbige ſchriftlich zu formiren ſey.

III. Quæstio.

Vors dritte/ ob Jh. Fr. Gnad. vor ſich ſelbſt oder derſelbigen fiſcal ſolche Klage zum füglichſten treiben ſol vnd kan.

IV. Quæstio.

Am vierden/ für was Richter ſolches geſchehen ſol oder muß.

V. Quæstio.

Vffs fünfte/ welcher geſtalt das Gericht zu beſtellen ſey.

VI. Quæstio.

Lehlichen vnd vors ſechſte/ was N. hiemit verwircket/ vnd Jh. Fürſtlichen Gnaden im außgang zu erhalten/ vnd ſich zu tröſten haben möchte.

RATIO

RATIO DUBITANDI
IN I. QUÆSTI-
ONE.

Wes nun die erste Frage belanget/lesset
es sich wol ansehnlich dafür ansehen/
als sollten Ihr. Fürstl. Gnad. ad pri-
vationem feudi zugehen wol befüget sein/ sin-
temal es hiebes Rechtens/ quod propter t in-
juriam Domino factā vasallus feudo privari
possit, c. 1. in quib. caus. feud. §. porro. §. prater ea.
Quæ fuit prima caus. benef. amitt. Curt. de feud.
p. 4. n. 35. & 59. Zas. in epit. feud. p. 10. n. 39. Menoch.
consil. 102. num. 7. l. quicum natur. 14. de bon. liber-
tor.

2. Nun ist es aber an dem/ das wer t einen an-
dern bedröhet/ dadurch ihn den bedröhten
schmehe/ vnd injurire, Jul. Clarus in §. injuria.
num. 1. vers. puta si quis alteri minatus fuerit,
per Bald. consil. 144. lib. 2. Cræver. consil. 13. & 53.
Angel. in tract. malef. verb. & dictus Titius se de-
fendendo. num. 28. vers. quod si quis minatus
sit mihi, & propter ista verba injuriosa illa-
ta contra me, vel propter alia verba injurio-
sa &c. Duennas reg. 192. incip. defensio. num. 4. in
4. ampliat. vers. solis minis. & vers. etiam ex in-
juriis verbalibus. Nam ex solis minis induci-
tur verbalis injuria, Angel. tract. malef. verb. &
dic. Tit. n. 27. Salic. n. 1. 2. & Dd. l. 1. C. si quis imp. ma-
ledix. & capitalis inimicitia. l. licet. verb. capital.
de arb. ubi gl. & Dd. Chas. rub. 3. de feud. §. 1. verb.
cū à la. personæ. n. 11. Duen d. reg. 192. incip. defensio.
n. 4. in fin. vers. pro quo facit, nā ex solis minis
inducitur inimicitia capitalis, Joan. Jacob. de
Leonhard. inter consil. Alb. Brun. consil. 114. Altissi-
mi n. 389 cum ibi allega. & est per se delictum,
Angel. in tract. malef. verb. & dictus Titius se de-
fendendo. n. 27. vers. licet quis minetur non
incipit delinquere facto sed verbo, per Bald.
l. 1. vers. sed nunquid ex solis minis Cod. si quacumq;
prædictus potest. Francis. Aretin. consil. 34. Cum
enim sit injuria, sicut modo probatum est,
utiq; etiam non solum delictum est, verum
& t crimen, gl. ult. c. 5. de testibus. cogend. quod
t delictum gravius habetur, & fraudem a-
trocem ac capitale significat, l. quid sit. 17. §.
quod ajunt. 16. de adulter. edict. l. et anfigere. 17. C. de
transact. cap. apostolus. 1. dist. 81. propter quæ
non dubium est, vasallum feudo privari
posse, c. 1. de feud. sine culp. non amitt. c. 1. In quib.
caus. feud. amittit. §. porro. §. prater ea. Quæ fuit
prim. caus. benef. amittit.

8. Vnd sind t diese bedrawliche Wort diffals
desto schwerer vñ sträfflicher/ angesehen sie wie-
der den Lehen- vñ Landeshfürsten geschrieben
vnd aufgegessen sein/ §. alia. Inst. de injur. l. præ-
tor. 7. §. atrocem. ult. de injur. Bald. Alvar. & Dd.
§. prædictus. Quæ fuit prima caus. benef. amittit.
Vnd mag der Lehenmann/ auch vmb einer
schweren injurien allein/ gegen den Lehenherrn

commitiret oder begangen/ seines Lehenzuges
verlustig gemacht vnd erkand werden/ Una. t
enim atrox injuria, sive mediatè sive imme-
diatè in dominum committatur, sufficit ad
feudi privationem, Bald. c. 1. §. 1. n. 3. Quib. mod.
feud. amittit. Menoch. cons. 99. de re. nu. 44. 45. ex
Curt. de feud. p. 4. Ardizo. tit. Quib. mod. feud. a-
mittit. Afflic. decis. 263.

Nach dem auch diese bedrawliche wörter in
Gerichten/ oder Gerichtlich wieder den Lehen-
herrn vñnd Landeshfürsten aufgesprenget/ als ist
diese injuria atrox, nit allein wegen des Herrn
Persohn/ quæ t domini persona vasallo sem-
per honesta esse debet, & in personam do-
mini commissa injuria ad privationem feu-
di sufficit, §. rursum. §. item. qui dominum. Quæ
fuit prima caus. benef. amittit. §. similiter. §. item
si fidelis. quibus mod. feud. amittit. s. s. item
derentwegen/ das sie in Gerichten/ vñnd zwar
am Keyserl. Majest. Cammergericht begangen/
Locus t enim judicii, & multò magis sum-
mi, auget injuriam, & facit atrocem, quam-
libet talis aliàs non esset, d. §. atroc. Inst. de in-
jur. l. sed est. 9. d. l. 7. §. ult. ff. cod. tit. id est, majo-
rem & contumeliosorem, d. l. 7. §. ult. ff. de
injur.

Derhalben auch desto süglicher ad actum
privationis alhie mag procedirt werden/
Quoties t enim vasallus committit injuri-
am in dominum, quæ sit atrox ex alia cir-
cumstantia, quam ratione personæ domini,
toties illa injuria ad privationem feudi suf-
ficit, Bald. Alvarot. & Feudist. §. prædictus. Quæ
fuit prima causa. Curt. de feud. p. 4. nu. 77. Mon-
tan. de feud. lib. 4. cap. 2. Sonsbec. cod. tract. p. 12.
num. 49.

Thut nichts zur Sachen/ das in abwesenheit
des Fürsten diese injurien geübet/ vñnd Ihr.
Fürstlich. Gna. dieselbige also nicht zu Gemüch
ziehen können/ den angesehen solche t bedrawli-
che injurien wörtlich seyn/ Angel. tract. malef.
verb. & dictus Titius se defendendo. n. 27.

Als dringet die folge/ quod t etiam contra
absentem committatur & accusari possit,
quamvis ad animum non fuerit revocata,
Salic. l. unic. num. 1. 2. & ibi gl. marg. C. si quis Imp.
maledix. l. apud. §. convitium. ff. de injur. gl. Job.
Ant. de But. c. cum te. de sent. & re jud. Cyn. & Dd.
l. si non convit. C. de injur.

Wie auch andere t wörtliche injurien in
Schriften geschehen/ l. 5. §. fin. l. 6. de injur. C. bili-
a. i. cap. 49. & 50. D. And. Geyl. obs. 104. num. 1. lib. 2.
Also ist auffündig/ dz diese bedrawung in schrif-
ten der obgesagten supplication begangen/
quam injuriam verbalem nō realē esse pro-
bavimus, ex Angelo. tract. malef. verb. & dic. Tit.
sc

16 *se defendendo. n. 27.* Omnis t enim injuria per scripturam illata verbalis est non realis, *Lud. Roman. cons. 378. n. 1. Decis. Capell. Tholosan. 127. in addit. circa fin. per d. l. §. si quis librum. de injur. litem apud. §. convitium. cod. tit.*

Vnnd ist solche Schrifftliche injurien desto schwerer / in auffmerckung / das sie wie andere wortliche injurien, in Jahr vnd Tag nicht verjähret wird / sondern ewig wehret / vnnd alle zeit mag geciffert vnd acculirt werden.

17 Quamquam t enim aliās injuriā verbalis accusatio annali spacio præscribatur, l. si non convitii. C. de injur. saltem anno utili, à tempore scientiæ computando, *Bald. contra Cyn. n. 5. Alb. n. 4. d. l. si non convitii. Cod. de injur. Decis.*

18 *Rot. 2. de injur. quod t Camera Imperiali sequitur, Andr. Geyl. obs. 105. lib. 2. n. 4. §. 6. & seqq.*

19 *per totum usq. ad finem.* Secus tamen est in injuria picta, vel, ut hic, scripta, quoniam scriptura perpetuò durat, & semper loquitur, l. *Arriani. C. de heret. ideo & injuria, quæ illa comprehenditur, ac proinde semper etiam post annum potest accusari, Zas. l. cum lex. n. 4. ff. de legibus, quæ sententia in Camera Imperiali quoque servatur, Schenck conclus. 108. Andr. Geyl. obs. 104. n. 2. & 3. lib. 2.*

Darvon alhie nicht weitlenfftig zu disputiren, in auffmerckung / dz diese bedewliche supplication allererst diß Jahr den 14. Maij Anno

20 82. præsentiret vnnd vbergeben / auch die t verjähung von zeit der Rundschaft vnd bewußt des beleidigten Herrn / anzurechnen / *Andr. Geyl. d. observat. 105. n. 4. §. 6. 7. Bald. d. l. si non convitii. C. de injur. Schurff. consil. 61. n. 6. cent. 1.*

Vber diß / wil sich / zum Andern alhie noch eine grobe offensa crängen / das N. als der Lehenman / sich nicht geschewet sine ulla veniæ petitione aut præfatione, seinen Lehenhenn vnd Landesfürsten am Cammergericht zubecklagen / pænal mandat zuseuchen / vnnd citation 21 wieder Jh. Fr. Gn. aufzubringen / quod t & ipsum commissum ad revocatoriam feudi aggravare alia debet, *Specul. de feud. §. quoniam. vers. 17. Jas. l. generaliter. n. 3. 4. de in jus vocat. Jas. n. 23. 24. & Zas. in §. si non sortem. §. libertus. de condiç. indeb. Bald. l. bene à Zenone. C. de quadr. præscript. Decis. Neapol. 265. n. 36. Zas. sing. respons. lib. 1. cap. 3. n. 93. Cephal. consil. 241. in causa. n. 13. in 6. arg. per ibi allegata lib. 2. sicut & priora delicta, quæ hic ante in dominum commisit, Dec. l. bona fides. 57. n. 8. de reg. jur.*

Vors Dritte / hats N. dabey nicht bleiben lassen / sondern seinen Lehen-vnnd Landesfürsten auff Landfriedebrächtige thaten angegeben vnd beklaget / derwegen die revocatoria feudi wieder ihn billich haffet.

Crimen t enim fractæ pacis est gravissimum & atrocissimum, quia damnatum vitæ & bonorum periculo exponit, *Andr. Geyl. de pace publica lib. 1. cap. 14. n. 9. & lib. 2. cap. 1. n. 20.*

& arguit vim majorem ac dolum, *Geyl. de pace pub. lib. 1. obs. 7. n. 1. 2. 9. 10. cujusmodi actiones infamant, de quibus t vasallus dominum accusare non potest, Bart. Salic. & Dd. l. si quis. Cod. unde vi. Ripac. sepe. n. 81. de restit. Spoliator. per L. non debet. de dol. mal. l. 2. de obseq. à lib. præstan. l. 1. §. hoc adversus. de except. dol. l. 1. Rer. amotar. Menoch. remed. recuperan. 9. n. 53. quæst. 4. &*

22 accusatio t fractæ pacis est publicum judicium, & merè criminale, ut in Camera receptum esse dicit *And. Geyl. lib. 1. de pace pub. cap. 9. n. 1. & causam fractæ pacis esse criminalem probat, ibidem lib. 1. cap. 15. n. 10. Ideoque vasallus, t qui delator domini existit, feudo pri-*

23 vari potest, §. si cum si delator ubi gl. & Dd. *Quæ fuit prima caus. Curt. p. 4. n. 62. 77. Zas. in epit. feud. p. 10. n. 23. 46. cum seq. in 6. conclus. Ardiz. de feud. p. 2. cap. utrum si delator. Everard. loc. leg. à lib. ad Vasall. in 10. ampl. per §. causas. in auth. Ut cum de appell. etiam si tantum civiliter t de vi domini conqueratur, c. 1. §. fin. n. 11. de probib. feud. alien. per Federic. §. si vero. de mil. vasallo qui contum. est Menoch. d. remed. 9. n. 53. ad idem Ardiz. de feud. p. 2. cap. Utrum si delator. Everard. loc. leg. à lib. ad vasall. Curt. de feud. p. 4. n. 26. Zas. in epit. feud. p. 10. n. 4. 5. 6.*

Bevorab / am Vierden / weil er dadurch wieder die Capittel der Lehenpflicht handelt / vnnd Jh. Fr. Gn. grosse vngelegenheit zufüget / *Geyl. de pace pub. lib. 1. cap. 14. n. 9. & lib. 2. cap. 1. n. 20.* Nam generatim vasallus t feudo privatur, quando contra juramentum fidelitatis facit, gl. c. 1. §. similiter. verb. sciens. quibus mad. feud. amitta. quæ est communiter approbata, teste *Alex. consil. 18. num. 16. lib. 6. Clarus de feud. quæst. 53. n. 1. præsertim t quoties domino magnam incommoditatem, infamiam, injuriam infert, §. porro. §. præterea. quæ fuit prima caus. benef. amitten. Curt. de feud. p. 9. n. 35. & 59. Zas. in epit. feud. p. 10. n. 39. Menoch. consil. 102. n. 7.*

Auffs Fünffte / hat N. der von Lehenhenn decretirten, vnnd auffß Brithel / so seine krasse erreicht befohlener hülffe / nicht pariren wollen / Gebot vnd Befelch verachtet / vnnd also verus contumax worden / *ex l. unic. si quis jus dicent. non obtemp.* Darumb auch desto süglicher vff die revocation des Lehenß mag gegangen werden / ob t contumaciam quippe vasallus feudo 29 privari potest, c. 1. de vas. qui cont. est. quemadmodum & ob inobedientiam, §. sed nec alia. quæ fuit prim. caus. *Paris. cons. 1. n. 15. vol. 1. Decis. Neapol. 265. num. 16. ubi addit, crimen rebellionis non obediendo contrahi propter quam vasallus feudum amittit, Socin. cons. 4. n. 3. lib. 3. cons.*

- cons. 12. pramittendum. num. 2. vol. 4. Curt. de feud. p. 4. num. 60. sicut & quando mandata, præcepta, literas domini contemnit, & iis obedire negligit, Jacobin. de Ardizone. tract. feud. p. 2. cap. Utrum vassallus amittat feudum, si delator vel justitiam domino facere detrectet. §. insuper. ubi feudist. de probib. feud. alien. per Fed. præsertim citanti, & ordine judiciario cum illo procedere volenti, Alvarot. & Dd. §. item si domino. Quæ fuit prima caus. benefic. Zas. in epit. feud. p. 10. num. 44. Jacob. de Ardizo. de feud. p. 2. cap. si dominus fecerit citari vassall. Nam cum ex his causis donationes revocentur, & liberi queant exheredari, liquet ex iisdem causis feudatarium feudo privari posse, c. 1. §. prædict. Quæ fuit prim. caus. benefic. amitt. Itaque quamvis non agatur de causa feudali, tamen si domino sit inobediens & justitiam exhibere detrectet, privari potest, Andr. Iser. c. 1. §. item si domino. num. 22. Quæ fuit prim. caus. benefic. §. insuper. de probib. feud. alienat. per Feder. Curt. de feud. p. 4. num. 60. Zas. in epit. feudali p. 10. n. 44. Jacob. de Ardiz. tract. feud. p. 2. cap. si dominus fecerit citari vassall. Cum igitur hic nobilis tam multipliciter adversus contenta in juramento fidelitatis fecisse perhibeatur, videtur non injuria ad actum privationis contra eum procedi posse, gl. & Dd. c. 1. §. similiter. verb. sciens. quibus. mod. feud. amittit. Alex. consil. 18. num. 16. lib. 6. Clarus. §. feudum. quæst. 53. num. 1.

- Welche Ursachen/ am Sechsten/ dissals damit gecheuffet vnd geseiret werden/ das der von N bedrawet vnnnd für nimpt/ wieder seinen Landes/ vnnnd Lehen Herrn/ Wasen zunehmen/ vnnnd mit gewalt zuverfahren/ Vassallus enim privatur feudo, si arma contra dominum summat, coactis hominibus, aut ad id se præparet & insidias struat, And. Geyl. obs. 13. num. 15. de pace pub. lib. 2. per const. Carol. V. de pace pub. tit. die Peen der Landfriedbrecher/ sufficit enim ad hoc terror armorum, Geyl. de pace pub. lib. 1. cap. 14. num. 2. per lidem §. qui armati. de vi pub. l. qui dolo. §. fin. de vi publ. & in atrocioribus conatus pro effectu punitur, Andr. Geyl. ibidem num. 4. per l. si quis. ubi attentaverit. C. de episc. & cler. ubi Bald. & Dd. etiam voluntas sola sceleris, Geyl. ibidem num. 6. per l. quis. C. ad L. Jul. Majest. Nam in maleficiis voluntas spectatur non exitus, l. Divus. de Si-car. c. pro humani. §. fin. de homicid. lib. 6. præsertim ad tractatum aliquem producta, cl. pastoralis. verb. tractaverunt. de sentent. l. upic. ubi Hypp. n. 291. C. de rapt. virg. Felin. in questio. quando conat. sine effectu. puniat. & in c. 1. n. 9. de off. de leg. quod in vi armata & crimine fractæ pacis, ut atrocissimo potissimum obtinere probat Geyl. d. cap. 14. num. 5. 6. 7. 8. 9. cum seqq.

de pace pub. lib. 1. ad idem Menoch. consil. 99. n. 26. 27. cum seqq. ubi probat, vassallum feloniam committere & feudo privari, qui tranquillitatem domini perturbare conatur, per l. 1. verb. securitatis ad L. Jul. Majest. Jacob. de S. Georg. in invest. verb. dictig. vassalli promiserunt non committere feloniam. Afflic. Decis. Neapol. 265. num. 59. Anton. Capyc. Decis. 130. num. 20. Curt. Jun. de feud. p. 4. n. 32. in 10. causa privat. cum aliis quæ cumulat Menoch. d. consil. 99. n. 41. per tot. cons. 100. 101. 102. n. 7. cum seqq.

Nach dem aber/ vñs Siebende/ versichens Rechtens/ das der Lehenmann im gute gelassen werde/ bis er durch Urtheil vñ Recht der Schuld überwunden/ vñ des Lehenß verlustig erkande/ als gehen vñ sehen Ihr. Fürstl. Gnad. billich auff die revocatoriam, so dissals anzustellen.

Vassallus enim non amittit ob qualemcunque feloniam, donec de ea ordinario judicio vincatur, & per sententiam, saltem declaratoriam, feudo privetur, gl. cap. 1. verb. jure feudi. quibus. mod. feud. amittat. quæ est communiter approbata teste Alex. consil. 124. num. 1. lib. 1. & est communis, Curt. Jun. de feud. 4. p. in ult. partic. dubit. 1. Zas. de feud. p. 10. in fin. 1. partic. Molin. de mat. feud. §. 30. n. 23.

Imò quoties etiam ipso jure vassallus committit, tamen non auferitur illi possessio, nec omninò dominus occupare potest, donec per judicium & sententiam evincatur, ut in hac ipsa violentiæ & turbatæ pacis materia concludit Geyl. de pace pub. lib. 2. c. 3. n. 9. per cap. 1. de feud. sine culpa non amittit. ubi Afflic. n. 13. & c. sancimus. 2. num. 4. & §. quo temp. mil. Jacobin. de S. Georg. de feud. verb. dictig. vassalli. promiserunt. nu. 9. & 11. Bald. c. 1. §. publici latrones. num. 3. de pace tenen. Zas. in epit. feud. cap. 10. num. 72. Græmmat. prolixè dec. 105. n. 13. & 55.

Revocatoria autem actio quam hoc nomine dominus instituere debet, est conditio ex lege vel moribus, Bart. l. 1. n. 11. C. de jure emphyt. qui licet loquatur de emphyteusi, tamen idem est in feudi revocatione, Petrus Jacob. in for. lib. de condic. ex moribus per tot. Jason. l. jurisgentium. §. quin in n. 17. de pact. Curt. de feud. p. 1. quæst. 10. Clarus §. feudum. quæst. 89. n. 1. & per tot. maximè cum non tertius hic possideat, quo casu datur rei vendicatio, Bald. c. 1. §. item. qui domi. quæ fuit prima caus. sed ipse vassallus reus sit in possessione, quibus in terminis omninò datur cōdictio ex moribus, ad revocatione feudi domino, contra vassallum, Ferrar. in for. lib. quo agit ad revocat. feudi. Cacher. decus. Pedemont. 29. n. 12. Sonsbec. de feud. p. 13. n. 75. de cuius actionis informatione & libello consulendus est Petr. Jacob. in lib. de condic. ex morib. Ferrar. in for. lib. quo agit ad revocat. feud. Spec. de feud. in fin. Chaff. cod. tit. circa finem.

Zum Achten/ ist es fast eine verkleinerung/
 verrachtung vnd contemptus des Lehensherrn/
 das dieser Lehensmann mit seinen Freunden vnd
 Gesellen sich seinem Landesherrn entgegen se-
 ren/ vnd gleich machen wil/ als wann sie mit der
 Hausf. Jhr. Fürst. Gnaden mechtig sein könnten/
 welches dann auch zur privation dienlich/ ut
 48 in c. cum te. 23. de sent. & re jud. voces t e-
 nim ad contemptum alterius pertinentes
 injuriosæ sunt, d. c. cum te. l. sed est. litem. ff. de
 injur. gl. 5. Dd. l. si non convitiu. Cod. de injur. l. 3. de
 lib. 5. posth. l. turpia. de legat. 1. Bart. consil. 108.
 Corn. consil. 172. vol. 3. Socin. consil. 118. vol. 1. An-
 gel. in pract. vers. verba injuriosa. num. 8. 9. Jason.
 l. fin. num. 3. quod quisq. jur. & quod ex tali ex-
 æquatione contemni intelligatur præses
 49 provinciar, cui t nunc Duces sub Impera-
 tore comparantur, Jas. post Alex. n. 10. in l. 5. in
 princ. de V. O. & est textus ad verbum, l. obser-
 vandum. 19. in verb. ne se contemni patiat, ut
 50 & vers. nam ex conversatione æquali con-
 temptus dignitatis nascitur, de offic. presid.
 Unde sicut t Lucifer volens se æqualem fac-
 cere DEO supremo suo, bonis omnibus pri-
 vatur, sic eadem pœna homines digni sunt,
 c. principium vers. ut homini ostendat, quid
 ipse si superbiat, de elationis suæ culpa pas-
 surus sit, de penitent. dist. 2. late Chass. in cata-
 log. glor. mundi 1. p. 5. p. 3. confid. 6. per l. 1. Cod. de
 dig. ordo. c. precipimus. 93. dist. 1. neminem. C. de off.
 mag. off. ad idem c. 1. §. idem qui dominum. qua sit
 51 prima caus. Somsbec. de feud. p. 4. n. 36. Curt. cod.
 p. 4. nu. 60. §. vasallus. si de feud. defuncti. con-
 temptor t enim indignus beneficio ejus
 quem contemnit, l. auxilium. de minor. Geyl.
 observ. 138. num. 2. lib. 2.

RATIONES DECIDEN- DI IN I QUÆSTI- ONE.

Nun wol diß ansehnliche Rechts
 Gründe sein/ dennoch ist nicht zurathen/
 das Jhr. Fürst. Gna. einige dergleichen
 Rechtfertigung vund Proceß anstelle/ che erst
 ausführlich vnd auffündig gemacht/ das alhie
 solche verwickelung vorhanden/ darumb N. sei-
 ner Lehengüter zu priviren, vund verlustig er-
 52 kandt werden möchten/ Nam omnis t eventus
 litis dubius, l. quod debetur. de pecul. maximè à
 53 parte agentis, cum jura t magis reo faveant,
 l. favorabiles. de reg. jur. præsertim ad ab-
 solvendum, l. Arrianus. de actio. etiam in casu
 54 dubio, l. 3. ubi Dd. de probat. & qui t probare
 non potest quod arguit calumniari videtur,
 gl. l. 3. §. 1. verb. relegaretur. de testib. quæ proba-
 55 tio t eo gravior à parte domini, secundum re-
 vocare ob feloniam vasalli intendit, re-
 quiratur, quod odiosior sit hæc revocatoria.

actio, ut est communis doctrina, Bal. num.
 11. 5. Feudist. c. 1. de feudo sine culpa non amitten.
 Jason. consil. 64. circa. num. 2. vers. secundò movet-
 or. vol. 3. Molin. in cons. Paris. tit. 1. de nat. feud. §.
 15. gl. 5. num. 6. adeo ut quamvis aliàs duo t te-
 56 stes ad probationem sufficiant, l. ubi. de testi-
 bus, hic t tamen quinque requirantur, c. u-
 57 nic. quot testes sint necessar. ad proband. ingratu-
 tud. Jul. Clarus de feud. §. feudum. quæst. 60. Zas.
 in epit. feud. p. 10. num. 108. Menoch. cons. 101. est no-
 va. num. 47. 5. 65. Martin. Freccia. de feud. lib. 2.
 tit. de diff. feud. regul. num. 9. & quidem neces-
 sarium est, ut t dolo malo & in contemptu
 58 domini factum probetur, c. imperialem. §. ult.
 de probib. feud. alien. per Feder. Jason. l. ult. num.
 127. C. de jure emphyt. à quo t delicti genere,
 59 quælibet causa, etiam injusta excusat, l. igitur.
 de lib. caus. l. 1. ad L. Fab. de plag. l. si quis id quod
 de jurisdict. Hyppol. l. 1. num. 25. C. de Sicar. nam ubi
 60 t alia causa prætendi potest, doli quæstio
 minimè recipitur & cessare debet, l. merito.
 pro Soc. Hyppol. l. 1. n. 68. C. ad L. Cornel. de Sicar. 5.
 in rub. de fidejuss. num. 47. Alexan. consil. 15. visio. n.
 4. lib. 3. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 1. 1. ubi
 Areletanus.

Nun ist aus der supplication, nehest mir
 vbergeben/ darauff alhie fürnemlich gesehen
 vund gefragt wird/ solche gefehliche feloniam
 nicht wol zuerzwingen/ dann erstlich referirer
 sich dieselbige supplication auff die vorige/ da-
 rinnen allein vmb citation vnd mandat ange-
 sucht/ welches den unverweisslich/ vnd täglich ge-
 61 schicht/ Cum juris t executio nullam habe-
 at injuriam, l. injuriarum. 13. de injur. nec dolo
 faciat, qui jure communi utitur, l. nihil. 17. §.
 1. l. nemo. 14. de reg. jur. l. fin. C. de in integ. rest. &
 62 quotidie t ejusmodi mandata, inhibitiones
 & citationes in Camera per supplicationes
 peti, demonstrat D. And. Geyl. observat. lib. 1.
 obs. 4. obs. 13. 14. 19. 29. & de mandatis inhibitori-
 is, obs. 16. n. 12. lib. 1. 5. de pace publica lib. 1. obs. 2. 3.
 4. 5. 6. cum similit. passim.

Quæ autem quotidie vel communiter fi-
 63 unt, à dolo ejusq. pœnis excusant, l. apud La-
 beonem. §. quis sit fugitivus. ubi Bart. de edil. edic.
 Jas. l. singularia. n. 48. 49. si cert. peti. 5. in princ.
 n. 1. limit. 2. quod quisq. jur. & in terminis no-
 stris Bald. & Feudist. c. 1. de feudi cognit. Craver.
 consil. 6. plura. n. 103. 145. gl. c. cum venerabilis. de
 consuetud. Jas. l. qui jurasse. n. 7. de jure juran.

Darumb diese ander weit gethane vnd reno-
 vire supplication, der vorigen nach zuverstehen
 vund zudeuten/ quia referens t intelligi
 64 debet & interpretari juxta terminos & qua-
 litates relati, l. ait prator. de re jud. l. asse. de ha-
 red. instituem. Tirag. de legibus connub. gl. 5. n. 177.
 5. gl.

65 Et gl. 7. num. 183. Menoch. consil. 1. num. 83. adeo ut si t discrepent, potius relato sit standum quam referenti, Bart. l. edita. 3. in fin. C. de eden. ubi Hypp. Riminald. col. antepen. Bald. l. 2. vers. ulterius nota. C. de error. advocat. Dec. consil. 63. Et pro tenui. num. 6. Alex. cons. 66. visis in fin. vol. 1. Roman. consil. 29. 4. hac confessio Et c.

Sum Andern/ seind die Wort/ so für bedrawlich angezogen werden/ allein conditionaliter geset.

Da ihnen durch ordentliche Rechtliche mittel wieder geklagte Gewalt nicht solte verholffen werden.

Vnd bald hernach.

66 Derwegen wann Ahnwalds Principals durch E. Gn. erkentniß nicht solte verholffen werden.

Conditio t autem nihil ponit, nec obligat aut disponit, l. si quis sub conditione dandum decem. si quis omis. causa testam. l. filiusfam. §. cum quis de legat. 1. l. Lucius. de hered. instituten. Alex. consil. 24. attentis. num. 7. vol. 3. Socin. consil. 116. Et cons. 63. vol. 3. Guid. Pap. decis. 599.

67 So ist auch nicht vernuetlich noch zu prapponiren, das ein hochlöblich Kesserslich Cammergericht dem supplicanten, recht versagen/ oder die billigkeit nicht verschaffen/ vnd zu erkennen sol.

Cæsarea t namque Majestas, & ejus Consistorium, præsumuntur justiciam cuique velle administrare, sine omni malitia & diminutione, §. illud in autb. const. que de dignit. l. 1. §. merito. §. permittitur. Ne quid in loc. pub. l. ex facto. de vulg. Et pupill. §. omnes. in autb. de judic. l. 1. ubi Bart. de his qui sunt sui vel alien. jur. Bald. in terminis nostris c. 1. in princ. per quos fit invest. Et consil. 134. copiose lib. 3. latè Crævet. de antiq. temp. p. 1. §. 2. num. 23. 24. 25. 26. cum multis seqq.

68 Diweil dann die conditio dieser bedrawung nicht erfüllet/ sondern vielmehr vor vnmöglich zuhalten/ quoniam omnis t indecentia & recessus iustitia in principe dicitur impossibilis, Archidia. c. super eo. de heret. lib. 6. Henr. c. nulla. de concess. prabend. gl. §. sed Et insuper. verb. pluralitatis. in autb. de collat. Crævet. de antiq. temp. p. 1. §. 2. nu. 9. Et 10. cum ibi allegat.

69 Impossibilium t autem nulla est obligatio, l. impossibilium de reg. jur. & sub t ejusmodi conditione scripta, licet natura possibili, non tamen de jure, quia turpis aut inhonesta, pro non scriptis haberi debent, l. si filius. Et p. ssim. de condit. instit. l. si cum dies. §. compromisso. ubi gl. de recep. arb. Crævet. præalleg. loc.

71 Als kan daraus keine wirkliche bedrawung oder verwirkung erzungen werden/ Deficiente t enim conditione omnis obligatio deficit, l. necessariò. de pericul. Et commod. rei.

vend. perinde ac si nihil dictum, scriptum, cautum esset, l. pecuniam. 36. vers. perinde est enim ac si nulla stipulatio intervenisset, ubi Jason. n. 4. si cert. peti. l. 1. C. de condit. ob caus. Menoch. consil. 63. num. 27. Et 30. consil. 38. num. 14. Et 16. idemque t in supplicationibus valere probat, l. 2. ubi Bart. Bald. Jas. Sali. Et Dd. C. si contra jus vel util. pub.

Vors Dritte/ seind die gesette Worte an sich selbst nicht bedrawlich/ sondern allein conditionaliter, auff eine notwendige nachgelassene defension gerichtet/ erstlich also:

Das da ihme durch ordentliche rechtliche mittel/ wieder geklagten gewalt Hochermeltes Herzogen/ nicht solte verholffen werden/ (nota conditionem quæ hic non est,) vnd sie sich zusammen thuen/ vnd mit der Faust einander verhölflich zu sein gedringen werden/ (nota necessitatem, quæ t habet excusationem, l. 1. de off. ejus cui mand. est jurisdict. potissimum à pœna, Bald. Et Dd. l. voluntas. C. de fideicom. l. fin. ubi Bart. C. si mancip. ita fuer. alienat. l. curi servus. de verbor. obligat. Bapt. Nen. consil. 149. præsens. num. 7. 8. vol. 1. Jas. l. qui jurasse. num. 4. de jurejur. Alex. consil. 92. perspectis. n. 13. 14. vol. 1. tex. l. scientiam. §. qui cum aliter. ad L. Aquil. & in materia nostra. Bald. & feudist. cap. 1. de pace juram. firmand.) sie Hochgedachten Herzogen mächtig genug sein könten/ (sequitur correctio) da sie nicht vielmehr den Frieden liebten/ vnd Ihr. Fr. Gna. wie ihre Voreltern/ getreue vnd freywillige Dienste/ vnd alles möglich vnd zimlich zuerweysen geneigt.

Hernacher abermal conditionaliter also:

Derwegen wann (conditio impossibilis) Ahnwalds Principale durch Ew. Gna. nicht erkentniß/ mandati inhibitorii & citationis &c. Darumb er Vnderthenig vnd vleissig wil gebeten/ vnd deren Hochadelich Mildrichterlich Ampt angeruffen vnd implorirt habē/ nicht solle verholffen/ noch die mitgetheilet werden/ so ist N. vorhabens/ so wahr ihn ein ehrliche Mutter zur Welt getragē/ seine Freunde vñ gute Gesellē/ vñ alles wñ ein Adelige Vder im Leibe hat/ auff das baldest er die habē mag/ vmb hülff vñ rettūg/ (ecce finalē causam defensionis omnibus concessam, l. 3. de just.)

sich

sich in bester form Rechtens vnd gewohnheit / (nota temperamentum juris, l. i. ubi Bald. Cod. unde vi.) geschehen sol / kan oder mag / bezeugend für Gott (asseratio jurata de fine) vnnnd männiglichem / das er die jenigen / So er hierzu gebrauchen werde / solchs nit Unfried oder Vnrubhe im heiligen Römischen Reiche zuerwecken / sondern zu Nothdürfftiger zugelassener Defension vnnnd rettung seiner Güter / Leibs / ehren vñ Adlichen Geschlechts vnnnd Namens fürnehmen

74 vnnnd thun müssen / Est autem finis t̄ coacta & necessaria defensionis legitimus, l. 4. l. 5. l. scientiam. 46. §. qui cum. & passim. ad L. Aquil. Bart. Jas. Claud. Syll. Solom. & repetentes præcipue & copiosissime Joan. Bolog. l. 3. ff. de just. & jur. l. 1. C. unde vi. etiam t̄ vasallo contra dominum ejusque violentiam permissus, c. 1. de mil. vasall. qui contumax. in fin. Feudista. §. item qui dominum. Quæ fuit prima caus. cap. 1. vers. similiter. Quibus mod. feud. amittat. potissimum isto casu, quo t̄ videt vasallus, propter fictam neque convictam suam contumaciam à domino sua possessione spoliatus, & sibi justiciam denegari à superiore, quibus in terminis dominum depradari potest, cap. 1. in fin. ubi gl. ult. verb. depradare de mil. vas. qui cont. & omnes Dd. Innoc. & Dd. c. olim causam. num. 7. de rest. spol. fac. not. D. Geyl de pace lib. 1. obs. 8. num. 22. A causa t̄ autem finali omnis actus interpretandus, Socin. consil. 165. visis. num. 7. & 21. vol. 1. & inspiciendum, quo fine quid dicatur aut fiat, Bald. l. 1. in fin. C. de reb. cred. Paris. consil. 7. num. 5. vol. 1. Ever. loc. de tanquam. in princ. Menoch. consil. 81. num. 41. etiam in t̄ delictis, l. qui injuria. 53. de furt. Et si

78 finis t̄ bonus est ipsum quoque bonum est, cap. qualis. 25. dist. Everar. loc. ult. à virtute finis. in princ. l. iud. Tirag. in tract. cess. caus. in princ. & per tot.

Nun Vierden / seind diese Wort / wann sie gleich bedrawlich weren / nur Gemeine Worte / auff keine sonderliche bedrawung gerichtet / derwegen auch dafür nicht zuhalten / bevorad weil

80 sie in futurum lauten / cujusmodi t̄ verba in hac etiam materia nihil disponunt, And. Geyl de pac. pub. lib. 1. cap. 3. num. 2. per l. Titia cum testamento. de legat. 2. Bald. n. 1. l. verbum. C. de fideicom. & l. si creditoris. num. 2. C. eod. tit. Bart. l. cum judex. num. 6. C. de sentent. auch noch zur zeit et

81 was thätlich nicht erfolget / vnd t̄ mag derhalben keine revocatoria angestellet werden / Dec. consil. 189. l. iud. num. 7. cum ibi allegat. Afflic. §. porro. num. 7. 8. Quæ fuit prima caus. Et quod

82 ob t̄ verbalem injuriam non privetur vasal-

lus feudo, tenet, Bald. num. 18. post. l. i. ibidem in cap. 1. quibus mod. feud. amittat. faciunt notata Cravetta consil. 6. in princ. num. 100. & per tot. Ratio potest esse, quia jura t̄ feudalibus requirunt atroces injurias & reales, quæ realiter atroces sint, & aliter quam ex domini persona, Bald. Alvar. & Dd. §. prædictis. Quæ fuit prima caus. benef. amitt. Curt. de feud. p. 4. n. 77. Montan. eod. p. 12. num. 46. latè Roland. à Valle, consil. 1. lib. 3. per tot.

Deinde domino t̄ non committitur feudum, nisi ex injuria personali, Bald. & Dd. cap. 1. §. aut si libellario. Quibus mod. feud. amittat. cap. 1. §. fin. Quæ fuit prima caus. cap. 1. si vasall. feud. prioret. sed verbalibus t̄ injuriis non committitur injuria personalis, seu in personam domini, Joan. Cephal. consil. 190. præsupponitur. num. 6. 7. 8. 9. 10. vol. 2. Rom. l. licitatio. §. quod injuria. num. 6. de publica. Bald. l. si qua per calumniam. C. de epis. & cler. nec t̄ sufficient

84 proinde injuriæ verbales ad privationem beneficii: imò nec reales, Ripa. l. ult. num. 27. C. de revocan. donat. multò minus minç, nisi t̄ solitus sit exequi & ad actum sit processum

85 Afflic. d. §. porro. quæ fuit prima caus. benef. amitt. Nam ingratus t̄ quis non judicatur, nec feudum amittit ex sola voluntate vel etiam nutu, Ripa. d. l. ult. quæst. 25. Cod. de revocan. donat. & clarius Menoch. consilio. 101. num. 49. 50. nisi ad actum sit processum, Menoch. num. 66. & de jud. arb. in casu 300. num. 24. lib. 2. Molin. in cons. Paris. rub. 1. de mat. feud. §. 30. num. 156. Est autem supra probatum, non realem aut personalem, sed tantum verba-

86 lem esse injuriam, quæ scripto & minis committitur. Ergo &c. Et quemadmodum non committitur solis verbis crimen læsæ Majestatis ad bonorum privationem; ita nec t̄ feloniam, Cravet. consil. 6. num. 1. 79. lib. 3. Brun. consil. 69. l. unie. C. si quis Imp. maledix. ubi Bald. Salicet. & Dd.

Vffs Jämffte / seind die revocatoria feudales sehr mißlich / odiosæ & arbitrarie vnd geschicht selten / das der Lehenherr dardurh etwas fruchtbarlich aufrichten mag / Sunt enim causæ t̄ amissionis & privationis arbitrariæ, ac actio revocatoria odiosa, l. in honorariis. de actio. §. rursus Inst. de actio. quæ causæ ad paucas ideò rediguntur, Curt. de feud. p. 4. num. 77. Molin. eod. §. 30. num. 3. Pet. Jacob. in prac. l. ex quibus caus. vasall. num. 1. 2. 6. Afflic. decis. 385. num. 4. Et ideo difficilior etiam in his dominus obtinere potest, quod gravior requiratur probatio, Clarus §. feudum. quæst. 60. Zas. p. 10. num. 108. Menoch. consil. 101. est nonnum. 47. & 65. Bald. num. 11. cap. 1. de feud. sine culpa non amittent. Jas. consil. 64. circa. num. 2. vol. 3. Molin. de feud. §. 13. gl. 5. num. 6. §. 30. n. 3. & va-

- 91 & vassallum t causa quaelibet colorata, etiam injusta, à dolo, atque ideo à privatione excusat, Bald. cap. unic. num. 4. de cont. inter. Dom. Henn. God. de sequest. num. 3. Jacob. in invest. verb. dictiq. vassalli. num. 4. Zas. in epit. feud. p. 10. num. 55. Jas. d. consil. 64. circa. num. 2. vol. 1. Molin. d. §. 13. gl. 5. num. 6. & vassallus t
92 de vi, etiam contra dominum, civiliter tamen, conqueri potest, cap. 1. §. si vero. de mil. vassall. qui cont. vel etiam accusare, secundum communem Grati, consil. 1. num. 60. lib. 1. Jul. Clar. lib. 5. §. fin. quest. 14. n. 23.

Derwegen wann kein andere motiven vñnd beständigere gründe dissals mügen dargethan werden/ Als kan ich nicht rathen/ das Jh. Fr. Gnad. auff so ein ungewisses vñnd zweiffelhafftiges eine revocatoriam anstellen/ contra l. 1. vers. melius facerent, si se sumptibus inani- bus non vexarent, cum obtinendi spem non habeant, ff. de inoff. test. l. cum quem temere. 79. de judic.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI.

- H**iergegen nichts thut/ was von injuri- und bedrawung oben eingewendet/ dann deren alhie nicht genugsam/ Sonderlich weil zur privation des Lehenß grosse wirkliche injurien nothwendig/ vñnd die Wortliche oder bedrawliche Wort darzu nicht gnugsam/ als oben dargethan/ darumb auch keine atrocitas respectu judicii dissals verhanden/ quoniam
93 hoc intelligitur de t reali personali injuria, ut percussione, quod textus supra allegati monstrant, quod non est in hac pñnali & odiosa materia ad verbales injurias trahendum, Bald. num. 18. & Iser. cap. 1. Quibus mod. feud. amitta. Joan. Cephal. consil. 190. præsупponitur. num. 9. & 10. vol. 1. per Lud. Rom. in l. licitatio: vel ut alii Locatio. §. quod illicitum. num. 5. de publica. cum aliis multis quæ allegat Cravet, consil. 6. per l. unic. C. si quis Imp. male-
94 dix. ubi plura per tot. & atrox t injuria ex atrocitate facti æstimanda est, l. metum. in fin. C. de his quæ met. caus. nec sufficit ad revocationem, quod respectu personæ domini sit atrox, Bald. & Feudista. §. prædictis. quæ fuit prima caus. benef. amitten. Curt. de feud. p. 4. n. 77. Mont. de feud. lib. 9. c. 2. Sonsbec. eod. tract. p. 12. n. 49. quæ personalis injuria hic non subest, quoniam domini t personam non est violata
95 Cephal. d. consil. 190. n. 9. 10. vol. 2. Bald. & Dd. l. si qua per calumniam. C. de episcop. & cler.

- Die andere einrede wird auch wol für eine vrsach revocandi feudi gesetzt à Cephalo, in consil. 241. in causa. n. 13. nempe quod vassallus t feudo privari possit si dominum sine venia in jus vocaverit, per Spec. de feud. §. quoni-

am. vers. 17. Afflic. decis. 265. n. 36. et seket solches aber allein pro ratione dubitandi, vñnd concludiret hernacher das Widerspiel gewaltiglich/ ex communi opinione & observantia, post infine ibidem. n. 110. cum multis seqq. Clarus de feud. quest. 25. gl. verb. reverentia. ubi Bald. & communiter Dd. de mil. vas. qui cont. Alex. l. generaliter. n. 7. de in jus vocando.

Derwegen solches die revocatoriam dissals nicht süßen kan/ So wenig als die vorige vertragene verbrechung/ alldieweil keine neue Mißhandlung dargethan wird/ noch sich finden lesset/ darumb N. seinet Güter zuvertheilen/ Dec. Cag. & Dd. l. bona fides non patitur. de reg. jur.

Die dritte einrede mag alhie auch nicht stat haben/ angesehen das N. Jhr. Fürstl. Gnaden nit beklaget/ sondern allein citation außbracht/ welcher Fall ad pñnale edictum nicht gehöret/ l. libertus. 15. de in jus vocan.

Zu dem ist aus seinen supplicationen abzunehmen/ das er nicht Peinlich/ Sondern allein Bürgerlich/ ad recuperationem rerum & hominum zutlagen gedencke/ welechs t dann
97 auch wol in casibus fracte pacis geschehen kan/ Andr. Geyl de pace pub. lib. 1. cap. 8. n. 12. 13. & c. cap. 15. circa fin. & passim. vñnd einen t Lehen-
98 mann wieder seinen Herrn nachgelassen ist/ Clarus lib. 5. §. fin. quest. 14. num. 23. dicens hanc esse communem, ex Hieron. Grato consil. 1. num. 60. lib. 1. Sed & criminaliter t accusare
99 potest suæ injuriæ causa, gl. & Dd. §. item si delator. quæ fuit prima caus. Curt. de feud. p. 4. num. 62. Zas. in epit. feud. p. 10. num. 43. in 3. fall.

Derwegen auch dem Vierden gegenwurff dissals nicht bey zupflichten/ fürnemlich weil alhie noch kein Schade aus diesen bedrawlichen Schrifften erfolget/ ut ubi t non datur præ-
100 suppositum cesset dispositum, Menoch. remed. recuper. 9. num. 161. wann aber N. darauff an Jhr. Fr. Gn. thätlich sich vergreifen solt/ als dann hette es ein andere meinung/ vñnd were nach gelegenheit der That weiter von Sachen zuhandeln/ quia feudo t vassallus privari pot-
101 est, non tantum qui personam domini, sed etiam ejus bona violat, Jacob. in invest. verb. dictiq. vassalli promiserunt non committere feloniam. vers. quidam episcopus. Afflic. decis. 265. n. 59. Anton. decis. 265. num. 59. Curt. de feud. p. 4. num. 35. in 10. causa privat. post Alvar. c. 1. §. similiter. Quibus mod. feud. amitta. Socin. Jun. consil. 68. num. 37. lib. 3. Menoch. consil. 99. de re gravissima n. 28. 29. 30. addens n. 31. ideo ob has causas vassallum feudo privari posse, quia taliter agendo juramentum fidelitatis violare dicitur, Afflic. c. 1. §. & bona committentium. n. 78. quæ sint regal. Boer. tract. de custod. clavium. num. 25. Gigas de crim. lesa Majest. lib. 1. quest. 47. Cravet. consil. 319. num. 3. Brun. consil. 28. n. 6.

Den Fünfften grund ist N. nicht geständig/
 102 müste also seine contumacia erst auffündig ge-
 macht werden / Quanquam enim vasallus †
 exaltare dominum & honorare, quantum
 sibi possibile sit, cogatur & teneatur, *cap. si*
tibi domino. 63. dist. gl. 1. Iser. & Dd. qual. juram.
 103 *vasall. deb. non † tamen privatur ex qualibet*
causa, vel contumacia, sed opus est ut faci-
at contumelia domini causa, cap. unic. In qui-
bus caus. feud. amitt. §. porro. qua fuit prima. cau-
sa. benef. amitt. c. 1. de feud. sine culpa non amitt. §.
præterea si vasallus. ubi Afflic. 2. art. qua fuer. pri-
ma caus. benef. amitt. præsertim cum hic aga-
tur de jure alteri auferendo, Menoch. consil.
75. num. 65. tex. §. de illa. In quibus caus. feud. a-
 104 *mitt. a. nec ob † contumaciam privatur, qui*
causam saltem coloratam obtendit, quare
parere non debeat, Jas. num. 34. l. si quid id
 105 *quod. de jurisd. Menoch. consil. 31. num. 8. 32. & †*
debet multis citationibus minimum tribus
convicta esse vasalli contumacia, ad hoc, ut
feudo dominus privare possit, cap. 1. ubi Dd.
de mil. Vas. qui cont. Bald. §. ad hoc de pace juram.
firm. Cravet. de antiq. temp. §. 3. nu. 8. Socin. de
citat. art. 15.

Der Sechste gegengrund hat noch zur Zeit
 nicht stat / sintemal N. nichts thätlichs vorge-
 nommen / Sondern bey den conditionirten.
 Worten blieben / wie oben bewehet / *Geyl. lib. 1.*
 106 *de pace pub. cap. 14. per tot. Quanquam licet †*
etiam vasallo juris sui tuendi causa domi-
num invadere, maxime propter justitiam
denegatam, c. 1. §. final. ubi gl. verb. de pradare. a.
de mil. vasall. qui contum.

Das Siebende argument ist vorbestanden/
 sintemal es ihm das commodum possessio-
 nis zubilliget / bis ein anders wieder ihn aufge-
 führet vnd erhalten.

Wiss Achte ist eben zuantworten / was von
 bedrawlichen Worten vnd Wörtlichen injuri-
 en oben ist angezogen / welches alhie zuwiederhos-
 sen unvonnöthen.

RESOLUTIO II. QUESTIONIS.

Nach dem dann nicht zurichten / das eini-
 ge revocatoria angestellet werde / als
 kan ich auch aus berührten Ursachen zu
 andern Klagen nicht stimmen / dann ob wol be-
 drawliche Wort vnd Schrifften injurien sein/
 vnd derwegen injurien klag Pönlich oder Bür-
 gerlich müge angestellet werden / wie oben be-
 wehet / & probat Baldus, *inc. 1. n. 18. & ibi Iser.*
quibus mod. feud. amitt.

Ennoch ist zubezorgen / dz man aus gedach-
 ter supplication dergleichen bedrawung nicht
 werde erzwingen mügen / Cum illa verba con-
 ditionaliter sint posita, & non injuriæ sed

defensionis, ac juris sui tuendi causa, quod
 non habet injuriam, *l. injuriarum. & passim. de*
injur. Injuriarum † autem actio ut locum, 107
 habeat, necesse est injuriandi animo & do-
 lo malo aliquid factum esse, *l. si non conviti.*
ubi Cyn. Bald. & Dd. C. de injur. Unde quælibet
 causa etiam injusta excusat, *d. l. igitur. de liber.*
caus. l. 1. de plag.

Da es aber kein ansehen haben / oder gewin-
 nen möchte / als wann sich Ihr Fürst. Gnaden
 vor ihren Underthanen fürchten thäte / möchte
 füglich cautio de † non offendendo gesucht 108
 werden / propter minas inobedientis, & qui
 suis factionibus se paré Duci facit, & ad ar-
 ma provocat, *per l. denunciam9. ubi Bart. Bald.*
& Dd. C. de his qui ad eccles. confug. l. illicit. as. §. ne
potentiores. ubi Bart. num. 2. de off. presid. Felin.
rub. de trenga & pace num. 10. & in terminis no-
stris Afflic. cap. 1. num. 21. Ex quibus caus. major.
Herculan. tract. de cautione de non offend. cap. 1.
num. 11. & cap. 2. num. 17. 31. 32. & passim. D. Andr.
Geyl. lib. 1. de pace pub. c. 2. a n. 1. usq. ad 10.

Wann man nun darauff gehen wolte / were
 das Klaglibell darauff zurichen / man müste aber
 zuvor wissen / ob Summarischer weise, oder durch
 ein articulirt Libell / vnd an welchem Ort / oder
 vor welchen Richtern Ihr. Fr. Gn. es zusuchen
 geruheten.

Ich liesse mir besser gefallen / man hette zum
 anfang den von N. mit gleicher Mühs bezahlet /
 vnd wie er mandata am Keyserl. Cammerge-
 richt wieder Ihr. Fr. Gn. gesucht / das hienwie-
 der Ih. Fr. Gn. zu abwendung künfftiges Un-
 heils / so aus diesen Schnarchen vnd Kettier-
 rung entstehen möchte / mandata † de non of- 109
 fendendo, sub pœna banni, am Keyserlichen
 Cammergericht aufgebracht hetten / *And. Geyl.*
de pace pub. lib. 1. cap. 20. num. 11. vers. ratio quia
hujusmodi mandata de non offendendo
nunquam in Camera sub pœna pecuniaria,
sed pœna baani decernuntur: Consideran-
do personam & factiones ac clientelas mi-
nantis hujus nobilis militaris, & qui minas
effluuidare consueverit, Bart. in l. famosi.
§. 1. ad L. 7ul. Majest. gl. l. metum. verb. metationi-
bus. C. de his qui vi metus. caus. l. 3. Ex quib. caus
major. Panorm. cap. 1. de off. deleg. Angel. in tract.
malef. verb. verba injuriosa. n. 8. Felin. in rub. de
trenga & pace. Afflic. in terminis nostris. c. 1. num.
21. Ex quibus caus. feud. amittat. Que multo
 110 *magis hic concedenda sunt propter † me-*
tum armorum, ac ne inconueniens aliquod
contra pacem publicam committatur, And.
Geyl. de pace pub. lib. 1. cap. 2. num. 10. vers. Ea man-
data hic demum decernuntur, quando sub-
est justus armorum vel violentiæ metus, &
cap. 13. vers. ex prædictis perspicuum est, hu-
jusmodi mandata de non offendendo ad
publicam pacem potissimum spectare, quo
 fit,

- fit, ut in Camera Imperiali, pacis publicæ conservandæ gratia, frequenter decernantur, attentis tamen commemoratis circumstantiis & qualitatibus personarum: Num. justus sub sit metus offensionis, an adversarius sit potens, & ad offendendum facilis, &c. quæ ratio potissimum hic urgenda fuerit, ne Dux sibi à subdito metuere, sed multo magis, ut publicæ pacis studiosus, in futurum mala, quæ ex ista quasi diffidatione sequi possint, avertere & prævenire voluisse videri possit. Hæc enim mandata futuram offensionem concernunt non præteritam, *Geyl d. cap. 2. num. 17. & cap. 1. de pace pub. lib. 1.* Et ideo absque partis citatione vel cognitione mandat Imperator sub pœna banni, ne in futurum contra placita pacis publicæ impetranter offendat, *Geyl ibidem*, & dantur ejusmodi mandata, cum subest justus armorum metus, *Geyl ibid. num. 10.* & violentia coactis hominibus facienda, *Geyl ibi. num. 10. & 11.* Quanquam autem subdat, *ibi. Geyl. num. 18. 19.* regulariter subditis non decerni ejusmodi mandata adversus superiorem, quia præsumptio † est pro magistratu, quod violenter non facere, sed justè procedere velit, ut talibus mandatis non sit opus, *c. ad nostram. de appellat. 1.1. C. de suscep. lib. 10. c. absit. 11. quest. 2. Alciat. præsumpt. reg. 3. præsump. 15. num. 1.* & pacem † publicam non turbat, qui dominicæ potestatis jure utitur, ut *ibidem* Dn. Geyl. prosequitur, hæ tamen rationes cessant in casu converso nostro, & ideo † cessat dispositio, *ad idigere. §. quamvis. de jure patronat. l. quod dictum. de pact.* Itaque quod † in favorem superioris magistratus dispositum est, non debet contra illum interpretari, *l. quod favore. Cod. de legibus. l. nulla. ff. eod.* nec ad contrarium finem trahi, *l. legata inutiliter. ubi Jason. num. 8. & l. cum filios. am. num. 5. l. si domus. §. in pecunia. num. 16. de legat. 1. & melius in l. clam. possidere §. qui ad nundinas, num. 24. de acq. poss. auth. sac. am. num. 51. C. si advers. vend. & l. qui Romæ. n. 14. de verbor. obligationibus.*

- Und ist dieser Weg ohne gefahr vund weit-
leuffigkeit / festet nur eine supplication, vund
ist von förderung der caution vnderschieden/
116 *Andr. Geyl de pace lib. 1. cap. 2. num. 10.* quæ † sine clausula justificatoria & absque citatione partis adversæ facile impetratur, *Geyl ibidem num. 14. 15. 16. 17. & cap. 3. n. 5. cum seqq.*

- Ist auch unverweiglich / dann wann gleich
117 sie sich für N. nicht fürchten / dennoch stehet † derselben wol an / vnd wil obliegen / d; J. Fr. Gn. in irem Fürstenthumb vber den gemeinen Landfrieden halten / vund allen Besachen der Waffen vnd ärgermiss vorgekommen werde / ita in termi-

nis And. Geyl *c. 3. n. 9. de pace pub. lib. 1. per l. nam salutem. de off. præs. & vigil. c. 1. de probat. fendi. alien. per Feder. §. 1. in auth. de armis.* qui licet loquatur de summo principe, tamen jura, quæ addit, etiam idem in inferioribus magistratibus Rom. statuunt, ut d. l. nam salutē, *de off. præs. & vigil. l. illicitas. §. ne potentiores, de off. præs. l. denunciamus, C. de his qui ad eccles. confug. l. æquissimum, de usufruct.* in quibus constituta etiam in principibus Germaniæ, Cæsari subditis, valere debent, *J. v. n. 10. post Bart. Alex. & Dd. l. 5. in princ. de verb. obligat. & facilius ad obtinenda hæc mandata de non offendendo pluribus præactam rationem confirmat And. Geyl d. cap. 3. num. 9. cum seq. de pace pub. lib. 1.* confirmans, principi maxime convenire, quo euret, ut pax in Imperio servetur illæsa, & ut non solum armorum mala & scandala, sed etiam occasiones malorum & scandalorum è medio tollantur, *d. l. illicitas. §. ne potentior. de off. præs. l. congruit. 13. de off. præs.* hoc enim ad principis prudentiam & solertiam pertinet, ut Andr. Geyl prosequitur, *d. cap. 3. num. 9.* Nam inquit, ex præteritis & præsentibus futura metienda sunt, & in minutis vigilandum, ne paulatim incidamus in maxima incommoda, quia res initio pusillæ crescunt in majus. Unde proverbio dicitur, minutulam pluviæ imbrem facere &c. Itaque cum hujusmodi † mandata de non offendendo 118 ad pacem publicam conservandam spectent, favore digna sunt, *Andr. Geyl d. cap. 3. n. 7.* maxime initio quando decernuntur, *Geyl ibid. n. 7.* addens rationem, quia malitiis hominum maturè sic occurritur & latenti malo, ne in deterius & apertam hostilitatem perniciosè erumpat in tempore remedium adhibetur. Nam melius † est in tempore oc- 119 currere quam post exitum vendicare, *l. 1. Cod. quando lic. unicuiq; & jura intacta servare quā post vulneratam causam remedium quærere, l. fin. Cod. in quib. caus. resi. in integ.* Principiis enim obstandum &c. & in *d. cap. 3. num. 5.* paulò ante dicit *ibidem* Geyl, quod mandata de non offendendo nullius sint præjudicii, ideoque judex in decernendo non debeat admodum difficilis esse, maxime si petantur contra tales personas, quæ iniq; minari, & minas exequi consueverunt. Quia † non sit in- 120 juria ei, cui ab Imperatore, vel ejus vice, à Camera Imperiali mādatur, ne alteri vim iniq; faciat, ne cōtra cōstitutiones Imperii scelera te arma sumat, ne pacē publicā nefariè violent, & quod sibi putarit deberi jure poscat,

l. extat. Quod met. caus. l. si quis in tantam. Cod. Unde vi. l. xpe etiam (ut subdit ibidem Geyl d. cap. 3. num. 6.) huiusmodi mandatis multi metu pœnæ in officio retinentur, qui aliàs ruptis iustitiæ habenis, nihil pensi habentes, fronte perfrecta omnia pro sua libidine, per fas atque nefas attentarent, sacraque prophanis miscerent, &c. *Et paulo post.* Nam effrenata cupiditas, sui prodiga, pacis simula, mater litium, materia iurgiorum, ita sine freno temperantiæ exarsit in vitia, ut nisi iustitia refrenaret excessus, concordia hominum exularet à mundo. Proinde lex prodita est, ut appetitus noxijs regulis iuris constringatur, &c. Quocirca cum hæc mandata juri divino, gentium, civili sint consentanea, quod eo, cui mandatur, etiam non præsentem fieri deberet, ideo hæc mandata sub pœna absque clausula justificatoria vel citatione partis decernuntur, *Andr. Geyl de pace pub. lib. 1. cap. 2. num. 15. 16.* Quia t̄ tali casu iudex à præcepto, nulla prævia citatione, incipere potest, ad avertendum armorum periculum, l. aequissimum. de usufruct. l. de pupillo. §. meminisse. ubi Alex. num. 4. de oper. no. nunc. Jas. l. nequicquam. §. ubi decretum. n. 7. de off. procons. Angel. in §. curare. num. 10. Inst. de actio. pulcrè Hyppol. sing. 30. tu scis. Roman. consil. 212. quoad primum. per l. si eum servum. §. fin. de fidei commiss. libert. l. recusare. ad SC. Trebell. sicut & in universum cum subest armorum metus, *Geyl de pace pub. lib. 1. cap. 4. per tot. Et cap. 5. num. 9.* vel scandali, *Geyl ibidem cap. 5. num. 9.* item si res ad seditionem, tumultum spectet, vel pacem publicam concernat, *Geyl ibidem.* Et quoties t̄ actus expediri potest parte etiam non præsentem, ut in his mandatis, *Geyl. pra. all. loc. cap. 2. num. 16. Et cap. 5. num. 11.* per l. 1. l. 4. §. illud. de fidei commiss. libert. l. qui potest irritis. de reg. jur. Jas. l. rescriptum. n. 4. de pact. Alex. and. l. pupillo. §. meminisse. num. 4. de oper. no. nunciat. l. nequicquam. §. ubi. n. 7. de off. proconsil. Angel. §. curare. n. 10. Inst. de actionibus. Et sic in talibus, inquit, cessat ratio. l. nam ita. de adopt. l. de unoquoque. de re jud. quæ pluribus confirmat *Geyl lib. 1. obs. 4. per tot.*

123 Ed ist die Frucht vnnnd Nütz dieses weges am Tage/ auff das dem von N. die Hände gebunden werden/ *Geyl de pace pub. lib. 1. cap. 3. num. 6.* Vnnnd da t̄ er wieder solche mandat thätlichs etwas vornehm/ alsdann füglich auff die pœnal Klagen des Landes friedens/ vnd also auff revocatoriam feudi gegangen werden müß/ *And. Geyl ibidem. n. 2. d. cap. 3. lib. 1. per Bart. l. liti. cit. 16. §. ne potentiores. n. 9. de off. presid.* Nam qui contra pœnalia mandata de non offendendo committit, pœna fractæ pacis tenetur & conveniri potest, *Geyl d. cap. 3. num. 1. Et 2. de pace pub. lib. 1.* quæ pœna t̄ præter confi-

scationem bonorum, trahit secum amissionem feudorum, ut ad dominum revertantur, *Geyl de pace pub. lib. 2. cap. 13. num. 1. 2. cum seqq. Et cap. 14. num. 1. 2. 3. ubi num. 4.* dicit ex constitut. Caroli V. feuda hoc casu non fisco addici, sed ad dominum redire, *tit. die Veer der Friedebrecher / §. 2. Et ord. Cam. tit. 9. §. 2. p. 2.*

III. QUÆSTIONIS DECISIO.

Weil nun hierdurch die fürnehmste Fragen resolviret, als ist vorablich vbrizgenoch zur Zeit weitleufftig zuhandeln/ fürstlich aber davon zureden/ halt ich/ das aus vielen Ursachen/ so einer t̄ hohen Fürstlichen Person besser ansehe vnnnd erprieslicher sey/ nicht in eigener Person/ sondern durch Fiscalen, oder andere Abmwalden Klage anzustellen/ vnd zutreiben/ *per l. penult. Cod. de procurator. l. ult. Cod. de injur.*

Imò nullitatis argui posset processus, si tam illustris princeps per se, & non per procuratorem agere vel accusare vellet, *l. pen. ubi Dd. Cod. de procurator. Joan. de Arno. sing. 99. l. fin. C. de injur. ubi gl. verb. per procuratorem. Bald. Et Salicet. l. furti. §. ad crimen. de his qui notant. in fam. Et l. pen. §. ad crimen. de pub. jud.*

So mag auch am t̄ Kerschl. Cammergericht anders nicht/ dann durch einen Procuratorn, geklaget vnnnd procedirt werden/ *And. Geyl. de pace pub. lib. 1. cap. 10. num. 8. 9. per Ord. Cam. p. 1. tit. 23.*

Jedoch wann andere wegen Ihr. Fürstlichen Gnaden Klagen sollen/ were es Ihr. Fürstl. Gn. ehrlicher/ das tragend ein oder zwey von Adel zu Ih. Fr. Gn. Abmwalden geordnet würden/ wie ich wol practiciren sehen.

IV. QUÆSTIONIS CONJECTIO.

Wie die Vierde fragen kan nichts gewisses geantwört werden/ biß man erfahren/ was für eine Klage diffals möchte angestellt werden/ Klage t̄ vff Landfriedbruch gehöret ohne mittel fürs Cammergericht/ *Ord. Cam. p. 2. art. 9. Andr. Geyl. lib. 1. de pace. pub. obs. 3. num. 3. Et obs. 11. num. 1. Et per tot. sublati etiam, ex const. Caroli V. tit. auffhebung aller Freyheiten/ omnibus exceptionibus declinatoriis, privilegiis, avocationibus & similibus, quibus iudicium hoc declinari posset, Geyl. lib. 1. de pace pub. cap. 11. n. 1. 2. Et passim.*

Aber Lehenklagen t̄ gehörten diffals voras Lehengericht oder coram paribus curiæ, sintemal Ih. Fürstl. Gnad. als Lehenherr in eigenen sachen Richter nicht sein können/ *cap. 1. ubi Dd.*

de controvers. apud pares terminan. c. 1. apud quem vel quos. c. 1. de contrav. inter episc. c. 1. an apud jud. c. 1. de invest. de re. §. fin. de lege Corrad. Zupin epit. feud. p. 11. n. 6. & 7. Curt. eod. trac. p. 7. n. 2. 3. 4. Mynsing. obs. 90. cent. 4. Clar. de feud. quest. 90. n. 1.

Die andere Sache vors Hoffgericht oder wo sonst nach des Fürstenthumbs gewonheit der Adel vnd N. zugesichen pflichtig / oder wo keine ordnung derhalben vorhanden / möchten solche sachen auch ans Cammergericht gereichen. Cum
130 Tenim actor ipse princeps sit rei ordinarius, & in propria causa judex esse nequeat, relinquitur, ut ad ejus superiorem causa devolvatur, si aliter inter partes convenire nequeat, per communem doctrinam. l. qui jurisdictioni. l. est receptum. de jurisdic. om. jud.

131 Vff allen Fall aber muß Kläger † des Be-
klagten forum folgen. l. 2. & passim. C. de jurisdic. c. cum sit generale. de foro competent. Doch
132 daß die Wahl dem Kläger bleibe / ut si † plura
fora sint rei competentia, eligere possit in
quo agat. l. ult. C. ubi in rem act. Jas. & Dd. l. 3.
in princ. de eo quod certo loco.

V. QVÆSTIONIS DE- LINEATIO.

133 **D**On der fünfften Frage / wie das Gericht
zubestellen / ist im ersten Rathschlag et-
was entwerffen / welches ich nöchmals
nicht weiß zu verbessern. Illud in universum est
verum, quod judicia † æqualiter procedere
debeāt, absq; omni suspicione vel acceptio-
ne personarū. c. in judiciis. de reg. jur. in 6. c. 1. de
mut. petit. l. in scriniis. C. de prox. sacro. scrin. lib. 12.

Wann aber ein † Lehengericht solte angestelt
let werden / were es zubestellen nach aufweisung
Jacobin. in invest. verb. & dicti vasalli pro dictis
rebus. n. 12. Feudist. §. pen. vers. per pares conju-
ratos terminetur. de prohibet. feud. alienat. per
Federic. c. 1. in fin. ubi Iser. n. 6. de controvers. a-
pud pares terminand. & ibi Afflic. n. 5. ac commu-
niter Dd. Curt. Sonsbec. & alii in fine trac. feu-
dal. in tit. & materia jud. feud.

Die Proceß aber des Keyß. Cammergerichts 135
vnd vff des heiligen Reichs Aufträgen / wie die-
selbige zubestellen gibt die Cammergerichts ord-
nung / p. 2. art. 4. & 5. & p. 3. per totum.

Die Landgeding aber haben ihre Gerichts-
ordnung / Styl vnd Gebreuche / darnach es zu-
halten / wie im ersten Rathschlag bewehret.

VI. QVÆSTIONIS PRÆ- CISIO.

Die sechste Frage / was N. hiermit ver-
weirkt / ist auß vfflösung der ersten vnd
andern Frage abzunehmen / Daher auch
erlicher massen sich ereuget / was im Aufgang
zuerhalten / Jedoch ist der eventus dubius. l.
quod debetur. de pccnl.

Und weil nach † der beweissung zusprechen / so 136
kan darvon nichts gründlichß gesetzt oder errath-
ten werden / biß beweissung vnd gegenbeweissung
producirt vnd disputirt. gl. in l. idem. 14. §. fin.
verb. non liquere. de recept. arbit.

Angesehen aber solches auch facti ist / hat ein †
Jurist zuvor darvon nicht zuschließen / Bart. l.
Arescusa. n. 1. de stat. hom. fac. l. 2. de jur. & fac.
ignorant. Salvo.

CONSILIUM CCCVI. DE PROHIBITIONE, UT VEHICU- la per unam tantum viam pub. commeent.

SUMMARIA.

1. Via publica quis?
2. Prescribitur juri competentis ex debito, non ex facultate sola.
3. Via non prescribitur publica, quoad facultatem eundi.
4. Solum & usus via publica est publicus & communis.
5. Via publica dominium pertinet ad Imperatorem non inferiorem.
6. Princeps, qui prescripsit libertatem, habet jura fisci, & est monarcha in suo.
7. ut rex Francie & civitas non recognoscens superiorem.
8. Sicut Imperator habet commercium via publica

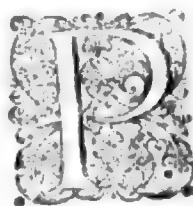
- & vendere potest, sic etiam alius non recognoscens superiorem.
9. Subjecti utilis Domini, habent etiam utile dominium in viis publicis.
10. Utile Vasalli Dominium presertur directo.
11. Vasallus & Emphyteuta possunt rem meliorare etiam mutando formam.
12. Parificantur Vasallus & Emphyteuta.
13. Thesaurus inventus pertinet ad utilem Dominium via publice.
14. Quisque potest uti re sua pro libitu, etiam si damnum inde alteri inferatur.
15. Videtur Imperator vias mutare, quando inferior ex concessione facit, sicut etiam bannire.

16. Via publica constituitur à Principe habente potestatem publicandi.
17. Principum beneficiatate interpretanda.
18. Quod Jure communis competens infra accipitur.
19. Potest Princeps inferior vias publicas facere privatas, & alienare.
20. Qualibet etiam civitas habet potestatem faciendi viam publicam, vel mutare etiam absq. statuto.
21. Quilibet Contractus ejus, qui habet potestatem legis condenda, habet vim legis.
22. Domini temporales habent in suo territorio fundatam intensionem, quoad jurisdictionem.
23. Qui habet concessionem à Principe, habet jus in publicum locum.
24. Mandato vel procuratori publicorum locorum generali non inest potestas alienandi, quam rectores & praesides non habent.
25. Flumina, & via publica sunt ejusdem juris, & mutari possunt sine damno publico.
26. Flumina in universali sunt imperii, in particulari earum civitatum, per quarum fines fluunt.
27. Consuetudo dat potestatem aliquid faciendi in loco publico.
28. Debet probari consuetudo nisi esset notoria.
29. Notorium relevat ab onere probandi, non proponendi.
30. Multa dicuntur notoria, quae non sunt.
31. Probatur Consuetudo per duos Doctores excellentes eam allegantes.
32. De Consuetudine terrarum Domini dant & mutant vias publicas, sicut piscationes.
33. Quod usurpatur, consuetudine obtineri dicitur.
34. De facto Principes exercent regalia.
35. Domini terrarum possunt prohibere forensibus, ne veniant ad loca sua.
36. Forensis, postquam venit in territorium, est ut reliquis populus, & est contra equitatem, & bonnum publicum, si expellantur.
37. Multo magis Dominus potest statuere, ut eant per unam viam publicam, reliquis prohibitis.
38. Argumentum à minori quomodo procedat?
39. Si illud, de quo minus inest, multo magis, de quo magis.
40. In perpetuum Rectorem transeunt regalia, non in temporalem.
41. Mos gerendus probare volenti.
42. Probatio irrelevans non admittenda.
43. Super incidenti prius pronuntiandum, quam super principali.
44. Sufficit tamen tacita pronuntiatio per processum ad ulteriora.
45. Per viam publicam nemini transitus probi-

bendus.

46. Exceptum intelligitur, quicquid jure prohibetur.
47. Prohibitio an possit à Principe fieri, causa non cognita in re sua, saltem extrajudicialiter?
48. Dominus non potest in rei usufructu praesudicium aliquid mutare.
49. Via publica non servit usibus jure servitutis sed facultatis.
50. Concessio intelligitur salvo jure Terti.
51. Non facit injuriam, qui re sua utitur ad alterius incommodum.
52. In modicum alterius praesudicium tendere potest Principis concessio.
53. Non patitur damnum, qui amittit lucrum.
54. Principes absq. precio tenentur vias servare securas.
55. Turpiter accipitur pro eo, ad quod quis jure est obligatus.
56. Via publica in regalibus numeratur, per quam Domini terrarum tenentur prestare saluum conductum, etiam armis sumptis.
57. In via publica Dominus territorii habet fundatam intensionem.

Rimò illud sic ostenditur. Nam certum videtur, quod via, de qua est quaestio, videlicet vom H. auf nach Sch. & Z. usque ad M. est publica ¶ 1 via, ex quo exitum habet ad mare, aut urbem, aut flumina publica, aut aliam viam militarem seu publicam. Nam per hanc viam probatur esse publica. *L. fin. in fin. ff. de locis & itin. publicis*; etiamsi per neminem itum fuisset per eandem viam, longissimo tempore *L. viam publicam. ff. de via publica. ubi dicit ibi glossa*, quod via, qua itur ad S. Jacobum non possit praescribi; alias multis ire non liceret. Et quamvis glossa dicit, hoc speciale contra regulam, quae est in l. omnes. *C. de praescript. 30. vel 40. annorum*. tamen veritas est, quod illa *L. omnes*. loquitur in jure nobis competente ex debito, quod tolli potest, spacio 30. vel 40. annorum. Sed non competit nobis ¶ 2 jus eundi per publicam viam, per viam Juris debiti, sed per modum facultatis. *L. 2. §. viam ff. ne quid in loc. public. L. 1. ff. de locis & itin. publicis*. Ideo si per mille annos non fit transitus per viam publicam, semper durat facultas transeundi. Quia contra ea, quae per modum facultatis competunt, non praescribitur, ita Cynus in *L. cum notissimi. C. de longiss. temporis praescript. & ibidem etiam per Bart. Ita notat Bart. in praell. L. viam publicam. ff. de via publica. & ibidem in repetitione L. quo minus. ff. de flumin. in 15. q. Innocent, in c. bona. 2. de postulat. pralat. & Panor-*

Panormitanus in c. ablate de verbor. signif. Hinc dicit Johan Faber. *in tit. Institut. de rer. divis. ad §. flumina.* quod tantum jus habet
 3 unus de Anglia † in via, quo ad eundem, quantum homines departibus istis. *Et probatur in præallegata L. 1. ff. de loc. & itin. publicis.* Deinde dicitur ibidem, cuilibet publicum petere, petmittendum est. Et in *L. fluminum in princip. ff. de damn. infect.* ubi dicitur, fluminum publicorum communis est usus, sicuti viarum publicarum & in *L. 2. §. 1.* ibi privatorum usibus deserviunt, jure scilicet civitatis, non quasi propria cujusque. *ff. ne quid in loc. public.*

Et non solum usus viæ, de qua agitur, publicus, sed etiam ejusdem viæ † solum est publicum *per L. 2. §. viam publicam. ff. ne quid in loc. publ.* Et per consequens via ipsa est in Dominio populi Romani, loquendo secundum tempora antiqua, quibus populus Romanus habuit universale imperium; seu verius modò est in dominio † Imperatoris, in quem hodie populus Romanus omne imperium transtulit, & Romani populi viam obtinet, in toto imperio *per L. bona civitatis. & L. sequent. ff. de verb. signif. & notat glossa in L. inter publica. in verb. destinata. cod. tit. & li. ff. de constit. Princip. & L. 2. §. deinde. ff. de origin. jur. L. 2. §. sed quia divina. vers. si quid igitur C. de veter. jur. enucleand. & L. fin. cum ibi notatis per glossam. C. de legib. & Institut. de jure natur. gent. & civil. §. sed & quod Principi.* Ideo etiam via publica computatur inter regalia. *in usibus feud. tit. que sunt regal.* Nam & Imperator est rex. *l. 1. C. ut nemo privat. tit. præd. suis vel alien. impon. vel regia via suspend. & notant hoc Baldus. Jacob. Alvarot. in præallegato titulo. Que sunt regalia.* Non potest ergo via publica spectare, quoad dominium ad alium inferiorem ab Imperatore; nisi ex Imperatoris, seu regia concessione seu largitate, secundum Baldum *in præall. tit. que sunt regal. & quæ notat Bart. in L. 1. §. 1. ff. ne quid in loco publico;* nisi esset talis Princeps, qui non recognosceret Imperatorem de jure, & qui exemptus est ex causa, ut sunt illi, qui recognoscunt Ecclesiam in temporalibus: vel de facto non recognoscit Imperatorem, & stetit in quasi possessione libertatis tanto tempore, quo Imperator ex negligentia superioritatem suam amisit. Talis enim Princeps in suis terris obtinet † Monarchiam, & habet regalia & fiscalia, & jura Imperatoris; & ita etiam viæ publicæ in suo principatu sunt in ipsius Dominio. *per notat. in L. 1. C. de summ. Trinitat. & fide Cathol. & Innocent. in c. cum P. tabellio. de fide instrument. & probatur in c. pervenerabilem. Qui filii sint legitimi. ubi patet, quod Rex † Francia, qui non reco-*
 7

gnoscit superiorem in temporalibus, omnia jura Imperatoris in regno suo exercet. Idem notat Bart. *in L. infamem. ff. de publ. judic. in fin. ubi dicit.* quod tantam potestatem habet civitas non recognoscens superiorem in territorio suo, quantam habet Imperator in universo. Idem notat Bart. *in L. quo minus. ff. de fluminibus in 2. q. & per Joann. de Plat. & Dd. in rubr. C. de jure fisci libr. 10. & per doctrinam Anton. de Butr. in c. 1. de constit. & notat Alvarot. tit. que sunt regal. super rubr. in fin.*

Sicut ergo Imperator † potest loca publica, & vias publicas, quorum Dominium principaliter ad ipsum pertinet, alienare, vendere, mutare, alterare, cōcedere & prohibere, cum sint in commercio Principis, puta Imperatoris *per L. continuus. §. cum quis. & ibi gloss. ff. de verb. obligat. arg. L. quod Principis. ff. de aqua pluvia. arcend. L. 2. in princ. ibi. decretorè Principum. & §. merito. ff. ne quid in loco public.* eodem modo hæc omnia potest Princeps superiorem in suis terris non recognoscens; cum ibidem sit Monarchia, & Imperator, per supra dicta. Et facit, quia cum proprietas viæ publicæ sit talis Principis, potest de ea disponere, prout vult, *per L. in re mandata. C. mandati. L. omnes. C. de judic. cum concord.* ita etiam Domini terrarum ex concessione seu largitate regia vias publicas ab Imperatore in feudum tenentes, vias publicas, possunt in terris suis mutare & alterare, alienare & prohibere; dummodo pro utilitate suorum Dominiorum & subditorum id faciant. Quia ad eos spectant tales viæ † publicæ ex regie seu Principis concessione. Unde habent in eisdem Dominiū utile, sicut habet quilibet Vassallus in feudo suo, ut legitur & notatur *in usibus feud. tit. de capitulis Conrad. post princ. in glossa magna & ibi Bald. & Jacobus Alvarot. & in §. rei autem tit. de investit. de re alien. fact. & notat Innocent. in c. si diligenti. de for. competent. & Specialiter tit. de locat. §. cui vers. 45. & Paulus de Castr. consil. 156. unde etiam datur sibi utilis rei vendicatio. c. unic. de cont. int. Vassall. & alium de benefic. c. rei autem. de investit. de re alien. fact. & c. si Vassallus. si de feudo controvers. fuerit.* Imò istud dominium utile † Vassalli profer-
 10
 tur directo dominio, quod est apud Dominum. *secundum Bald. in rubr. C. de jure Emphyteut. Quin imo est efficacius, & etiam utilius directa, ut dicit Johann. de Plat. in L. unica. C. de thesaur. libr. 10.* Ergo potuerunt & possunt Duces N. tanquam utiles Domini viam publicam intra dominia sua, ex causa, ut & utilitate suorum Dominiorum & subditorum, & sic pro feudi melioratione alterare, mutare, prohibere, imò alienare. Administratio enim feudalitatis spectat ad Vassallum, qui habet

habet utilitatem feudi, & utile Dominium, non ad Dominum directum, à quo recognoscitur in feudum.

- Secundò idem sic potest probari. Nam
- 11 Emphyteota potest rem sibi in Emphyteosin concessam meliorare. Hoc enim tacitè inest illi contractui, ut in auth. Si quas ruinas. C. de Sacrosanct. Eccles. l. 2. C. de alluv. & pallud. etià mutando formam superficialè rei Emphyteuticæ in melius, prout notat Baldus in l. 1. vers. sed pone, accepi sylvam. C. de jure Emphyt. & melius per Bartholom. Capoll. in tractat. servitutum Rusticarum. sub rubr. de montib. in 5. questione. Ergo etiam Vasallus in feudo idem facere potest; cum etiam feudum suum meliorare, non autem deterius facere possit, ut probatur in c. quid ergo. & ibi notata de investitura in re alien. sac. & quia Vasallus perpetuum & utile Dominium obtinet in feudo,
- 12 sicut Emphyteota, in Emphyteosi, & parificantur illi contractus, ut notat Baldus in d. l. 1. C. de jure Emphyteot. Ubi subdit, quod absurdum esset dicere, quod qui debet rem externaliter possidere, non possit rem meliorare meliori forma introducta. In materia facit L. 1. §. qui in perpetuum ff. si ager vectig. vel Emphyteut. petat.

- Facit ad prædicta, quod Duces N. possunt ratione utilis Domini, quod obtinent in viis ex concessione Imperiali, dicere vias publicas suas; adeò etiam, ut si thesaurum
- 13 in eisdem invenerint, sive eorum, tanquam in suo, puta feudo, ab Imperatore eis concessio, inventum, ut notat glossa in L. unic. C. de thesaur. libr. 10. quam approbant & sequuntur ibidem Bart. & Johann. de Plat. facit glossa in L. si ut certo. §. si duobus vehiculum ff. commodat. & glossa in L. si quis in tantam C. unde vi. Potest autem quilibet in re
- 14 sua facere, quod vult, & quod sibi profit, etiamsi alteri tertio noceat; dummodo principaliter non faciat, eo animo, ut alteri damnum inferat, L. fluminum. §. final. L. Proculus ff. de damn. infect. l. 1. §. denique & ibi Bart. & gloss. ff. de aqua pluv. arcend. bona. gloss. in c. si quis non obedit. 2. q. 3. & gloss. in c. nisi de authoritat. & usu pall. & quæ notat glossa in reg. locupletari. de regul. jur. libr. 6. & ibi Johann. Andr. in Mercur. Nec etiam quis præsumitur, indubio fecisse animo nocendi alteri, ut est glossa notabilis in l. fluminum. §. fin. in vers. non temere. ff. de damn. infect. quod notat etiam ibi Bart. Ergo possunt de hujusmodi viis publicis disponere, & illarum viarum administratio ad ipsos pertinet; dummodo in gravamen feudi seu Principis nil agant.

Tertiò sic. Nam ex quo inferior Dominus regalia & vias publicas tenet ab Imperatore in feudum; satis videtur ipse Imperator alterationem & mutationem viarum facere, quas ipse Dominus inferior facit ex privilegio, concessione & auctoritate Imperatoris L. 2. §. omnia. C. de veter. jura. enucleand. c. si apostolica de præbend. libr. 6. faciunt ad hoc, quæ notat Bart. in L. quo minus. ff. de flumin. in princ. in 1. oppos. & saltem ex permisso Imperatoris inferior illas alterationes facit. Permissa enim Principis easdem facere licet: L. servitutes 14. §. publico. ff. de servit. & notat Bart. in L. quo minus. ff. de flumin. in 13. questione. faciunt notata per Baldum it. hic finitur lex, deinde consuet. reg. & c. in usib. feud. c. 1. & ibi Johann. Alvarot. vers. quæro subsequenter cum prædicta glossa, ubi dicit, nota secundum Nicol. de Neapoli, quod potestates terrarum possunt bannire, & bannum eorum operatur idem, quod Bannum Regis, licet Rex sit qualibet potestate major. Et est ratio secundum eum, quia potestates habent merum Imperium. Et subdit ibidem ad propositum, quod cum potestas, vel alius judex bannit, videtur ipse Princeps vel Rex, a quo habet causam, bannire, quia ordinata sua potestas ab eo dependet. allegat L. 2. §. cumque omnia. C. de veteri jur. enucleand. Ergo cum Duces N. habeant ab Imperatore Regalia, & vias publicas; ideo disponendo de eisdem Imperatoris dispositio erit censenda.

Quartò sic. Cum via publica ad publicè meandum in ea sit instituta per Principem

16 tanquam habentem potestatem publicandi. L. 2. §. via autem publica. ff. ne quid in loc. public. & propterea cuilibet licet ire per viam publicam, undecunque sit oriundus. præallegata L. 2. §. 1. ff. de loc. & itin. public. cap. fin. & ibi gloss. 23. q. 2. Si per concessionem Regalium factam Ducibus N. ab Imperatore, solus usus viæ publicæ, non autem dispositio & administratio concessa esset; tunc nihil omninò operaretur talis Regalium concessio, quod esset absurdum; Cum beneficia Principum largissimè contra

17 ipsam concedentem, & ut aliquid conferant illi, cui conceduntur, sint intelligenda. L. fin. ff. de constit. Princip. c. cum dilecti. in fin. de donat. Et quia facultas seu jus eundi per viam publicam, cuilibet Jure communi competit; per jura supra allegata; frustra per privilegium per precibus ab Imperatore impetraretur, præallegata L. unic. de thesaur. libr. 10. & l. cum super. C. de rei vendicat. L. quæ sub conditione. §. fin. ff. de condit. & demonstr. c. contra morem 100. dist. cum concordant. Er-

go propter dictam concessionem Regalium ita intelligere, ut administratio & dispositio Regalium, & per consequens viarum publicarum in eisdem Regalibus contentarum ad ipsos Duces transferatur.

Præterea Quintò, cessante regalium concessione per Imperatorem seu Regem facta, Princeps inferior, vel civitas † superiorem recognoscens potest ex permissione legis statuere de publicis viis in suo territorio existentibus, & illas reducere in locum privatum & alienare, & in alium usum deputare, per L. 2. in princ. juncta glossa in verb. lege. dum opponit textum dicens scilicet municipal. ff. ne quid in loc. public. Idem probatur in L. 2. §. hoc interdictum. 1. ibi jure scilicet civitatis. juncta gloss. in vers. civitatis. quæ dicit, textum intelligendum etiam de qualibet civitate alia à Romana. Quia quælibet civitas loca publica habet. Et sic vult, quod † quælibet civitas possit super hoc disponere. Et est glossa in terminis præallegatæ L. 2. §. via autem in vers. prohibuerit, in fine, quæ dicit, Quod quælibet civitas habet potestatem faciendi viam publicam. Et sequitur Bart. in præallegatæ L. 2. in princ. dicens, se ita consuluisse. Et saltem hoc procedit, dummodo desuper fiat, Lex aut statutum municipale secundum Bart. ibidem, & in L. continuus. §. cum quis. ff. de verb. obligat. & ibi etiam tenet Paulus de Castro, & est opinio communis. Quin imò etiam videtur, quod simpliciter non condendo aliquam legem vel statutum, id possit, quod tenet Raphael Cumanus in d. §. cum quis. tali motus ratione. Quia si potest legem condendo ut supra dictum est; Ergo etiam videtur, quod possit alienando. Quia contractus † factus ab habente potestatem legis condendæ, habet vim legis. L. Caesar. ff. de publican. l. donationes. C. de donation. inter vir. & uxor. Ita refert Barthol. Capoll. in tract. servitut. rusticarum. super rubr. de servitute vis in 10. questione. qui tamen sequitur opinionem Bartoli & communem.

Ergo etiam Duces N. prædicta possunt, quia non sunt minores Civitatibus: & saltem, etiam si regalia non haberent à Principe in hoc casu, civitatibus æquiparantur, ut voluit Bart. Capolla in præallegata quest. 10. Faciunt notata per Johann. Andr. post Innocent, in c. nimis. de jurejurand. & doctrinam Panormitani post Hostiens. in c. si diligenti. de præscript. ubi notant, quod Domini temporales & comites fundatam de jure communi intensionem habeant in territoriis suis, quoad jurisdictionalia; & præsertim quando constat, de eorum dominio eis ab Imperatore concessio, prout notatur in c. fin. de offic. Archidiacon. ad idem faciunt bene, quæ

notat Johann. Fabri. in suo brevuario. C. de summ. Trinitat. & f. d. Cathol. L. 1. 2. 3. & 4. commun. Ergo etiam Regalium concessione cessante possunt Duces N. statuere de viis publicis in terris ipsorum, saltem legem, vel statutum condendo desuper, secundum opinionem Bartoli & communem supra recitatam; vel etiam simpliciter alienando, secundum aliorum opinionem.

Sextò, Videtur casus pro Ducibus N. in L. prohibere §. planè. ff. quod vi aut clam. ubi dicitur, quod Princeps potest concedere alicui jus faciendi aliquid in Republica. Idem in eo, cui princeps hoc † jus concesserit, quæ textum ibi ad hoc notat Bart. Quinimò textus illè dicit, quod etiam Præsides provinciarum, quibus locorum publicarum procuratio data est, non autem concessio. Per quæ verba dicit ibi Bart. textum illum singularem ad hoc, quod in mandato † generali Reipublicæ non venit rerum publicarum alienatio. Habent ergo præfides rerum publicarum suæ provincie administrationem & procurationem, licet earum alienationem facere non possint; nisi lege municipali aut principali concessione amplio-
rem potestatem acceperunt. Et quia præsidis nomine significatur quilibet rector provincie. L. 1. & ibi Bart. ff. de offic. Præs. & text. junct. glossa in c. 2. de offic. legat. lib. 6. relinqu-
tur, quod Duces N. ut Præsides suarum provinciarum, habeant viarum publicarum administrationem & procurationem, & ita possint de jure communi disponere de viis publicis; aut ex potestate eisdem à Principe, videlicet ab Imperatore concessa; aut saltem, ut præfides suarum provinciarum; cum etiam ex actis non appareat, quod via publicam, de qua est contentio, omnino alienaverint, aut in privatam formam reducerint, sed eadem via publica in sua publicatione relicta commune & vulgatum iter vectorum & mercatorum per eandem prohibuerunt, per quam prohibitionem via non est alienata, nec desinit esse publica. Quin adhuc remanet communis, etiam si longissimo tempore nemo iter per ipsam faceret. L. 1. §. summa cum utilitate & ibi Bart. ff. de his, qui de jec. vel effud. & in concord. §. ad hoc allegatis.

Septimò flumina publica & via publicæ † ejusdem juris sunt. L. fluminum in princ. ff. de damn. infect. l. 1. ff. de via publ. junct. l. 1. ff. de flumin. sed quilibet potest de aqua ex flumine publico licitè in suum fundum ingressa facere, quicquid vult L. 1. §. idem Labeo. ff. de aqua quotidiana & æstiva; dummodo tamen non faciat eo animo, ut alteri inferioris fundi Domino noceat. L. 1. §. denig. ff. de aqua plu-
viæ.

plura, arceat. Et notat. Bart. in repetit. l. quomodo in i. q. ff. de fluminibus. Ergo etiam de via publica, postquam in terra Ducum N. licitè est ingressa, possunt facere, quod volunt, dummodo etiam animo nocendi alteri id rō faciant. Facit pro isto, quod notat Bald. in l. penult. C. de condit. inferi. ubi dicit. quod quidam dicunt, quod omnia flumina navigabilia pertinent ad statum Imperii & sunt regalia, quibus sine iussu Principis nulla servitus potest imponi, cum sint Cæsaris per c. i. quæ sunt regal. in i. sub. feud. Et subdit.

16 quod verum est, quod in universali omnia flumina navigabilia sunt Imperii Romani, sed in particulari sunt earum civitatum, per quantum territorium transiit flumen. Idem dicemus de via publica, quæ flumini publico equiparatur, per iura præallegata.

17 Octavo, Pro hac parte facit generalis consuetudo & observantia communis Principis, præsertim regalia ab Imperatore vel Rege tenentium, quæ pro parte Ducum N. est in actis allegata, per quam consuetudinem datur potestas aliqui faciendi in loco publico, ut notat Bart. in d. l. quomodo in i. q. supra allegata, & Barol. Capell. in præalleg. rubr. de servitutibus in i. q. Nam consuetudo habet potestatem Principis l. domus prædiorum. C. de agrol. Et censit. libr. ii. notat Bald. in l. 3. C. de nautic. famor. per Canonistas in c. cum dilecti. de fide instrumentorum. Ergo poterant Duces N. ex vi huiusmodi consuetudinis, sicut alii Domini terrarum Regalia obtinentes, prohibitionem commercii & transitus communis perceptorum & mercatorum in via, de qua contenditur, facere.

18 Non obstat, si dicitur, consuetudo allegata debet probari, cum in facto consistat. c. i. de constitution. libr. 6. & notat Cynus Johan. Faber, & Dd. communiter in l. 2. C. quæ sit long. consuetudo. Johanne Andr. & Dd. in c. fin. de consuetud. & Panormitan. in suis consil. 45. in 4. volum. Ille autem, licet consuetudo Principum sit pro parte Ducum N. allegata; tamen minimè reperitur probata. Ergo prætextu consuetudinis obtinere sententiam pro se non possunt. Nam responderi potest, primò quod id, quod dicitur, consuetudinem necessariò esse probandum, procedit, nisi consuetudo notoria allegaretur. Illa enim non indiget probatione, ita notat Baldus in l. 1. C. ad Sc. Vellejan. Facit, quod de notoria notat Dd. in c. ad iustitiam 3. de iur. iurand. Et in c. viani. de columbian. cleric. & mulier. & c.

19 quod dicunt, licet notorium non relever à propositione; tamen relever ab onere probandi, ut est gloss. singularis. quam ibi commendat Panormitanus in clem. appellamus de appellat. siue etiam. postonlis. verbo postima, & quæ ibi notant Dd. de sentent. & re iudic. Et

quod multa t̄ dicantur notoria, quæ non 30 sunt, ut dicit Panormitanus in c. consilium de appellat. idèò secundo potest videri, consuetudinem allegatam, in casu isto enè probatam. Nam quotiescunque duo Doctores t̄ ferunt aliquid esse consuetudinis, probata.

31 censetur talis consuetudo. Idem etiam, si unus Doctor excellens, consuetudinem refert. Ita dicit Bart. in repetit. l. de quibus ff. de legib. verb. quarto principaliter quaritur, & Paulus de Cass. Consil. 156. Sed Doctores aliqui juris famosi & excellentis auctoritatis referunt, quod de consuetudine Domini terrarum dant & mutant vias publicas, & milita-

32 res, sicut etiam prohibent piscari in fluminibus publicis. Ita refert Johan. Faber in §. flumina, & §. sequente i. q. ad §. Universitatis. iust. de rer. divisione. Refert enim quosdam dicere, quorum dicta approbat, quod viæ publi-

cæ non sint usus populi, sed omnium sicut flumina. Unde tantum habet unus de Anglia in via ad eundem, quam ille de partibus istis, & hoc de viis militaribus. Et idèò subdit, quod cum viæ sint populi, Domini terrarum non possunt dare vias, nec mutare;

quia quod omnium interest, ab omnibus debet concedi per l. fin. C. de auct. pref. and. Et circa finem §. subdit, quod Dd. de via publica dicunt satis credo, addens ibidem, sed contra usurpatur, de quo remittit ad notata per

cum in præallegato §. flumina. Ubi dicit, quod de consuetudine Barones & Domini piscari prohibent in publicis fluminibus. In quibus verbis Johann. Faber attestatur, consuetudine obtentum, ut Domini & Barones possint dare & mutare vias publicas. Quod enim u-

33 surpat, consuetudine t̄ obtineri dicitur, & est glossa vocabulis in l. injuriarum actio. §. fin. ff. de injuriis. puncta glossa in l. 2. ff. de usucap. & in leg. si constante. §. quociens. ff. soluto matrim. Item ad idèò Doctor solennissimus Johan. Alvaro-

tus in tit. quæ sunt regalia, super rubr. circa finem. Ubi dicit, post quandam alium Doctorem etiam famosum, videlicet Andr. de Isernia. quod de facto videmus t̄ Reges exercere regalia; quin imò & populos & alios Domi-

34 nos. Facit etiam, quod notat Johan. Andr. de pedagis & Guidagis, quæ etiam sunt de regalibus, ut in c. super quibusdam de verb. signif.

Nono, pro hac sententia videtur auctoritas Doctorum excellentissimorum Juris videlicet Baldi & Jacobi Alvaroti. Nam dicit Baldus in i. sub. feud. tit. de forma p̄dictat. c. Dominus.

35 quod Domini t̄ terrarū possunt prohibere, nedum suis, sed etiam forensibus venire ad loca sua, allegat l. divus. ff. de servitut. rustic. prædiorum. L. heres. ff. de usufruct. legat. & l. sic uti. §. de i. s. si servitus vendit. quæ iura satis probat dictum Baldum, qui etiam subdit, quod postquam t̄ forenses venerunt in territorium

36 alicu-

alicujus, sunt sicut reliquus populus; & esset contra naturalem æquitatem & bonum publicum, si expellantur. Quæ dicta refert & sequitur Jacobus Alvarotus *in tit. qual. Jurar. debeant fassill. fidelitat. c. 1. ad finem.*

Ex quibus dictis relinquatur clarè sententandum in hoc casu, ut supra. Si enim potest Dominus interdicere terram suam penitus extraneis venturis ad terram, ut volunt Dd. præallegati, multò magis potest per unam viam † duntaxat venturis ingressum cōcedere. Cui enim, quod plus est, conceditur, etiam quod minus est, licebit. *L. juris gentium. §. adeo. ff. de pactis. l. non debet, cui. ff. de regul. Juris. & in reg. c. cui licet. de regul. juris. libr. 6.* Et validè sumitur in jure targumentum à minori affirmativè, hoc modo verba concipiendi: si illud, de quo minus † videtur inesse, inest; Ergo & illud, de quo magis. *c. cum in cunctis. & ibi glossa Joh. Andr. Panormitan. & Dd. communiter. de election. c. dispensatio 43. distinct. c. nulla. de concession. præbend. & c. 2. de translatione prælator. auth. multo magis C. de Sacrosanctis Eccles. & in c. per venerabilem, qui filii sunt legitim.* Majus autem videtur, quod Domini terrarum possint extraneis venturis ingressum in suam terram prohibere, quod tamen possunt, ut supra. Ergo & unam viam solummodo pro ingressu in terram suam concedere, & alias vias interdicere. Præterea pro hac sententiâ videatur clara decisio Bartol. Cæpoll. *in tractatu servitut. rusticar. sub rubr. præallegata. de servitutibus via, in 13. q. ubi* quatrit, an via publica possit claudi? Et dicit, quod sic; Si intervenit autoritas Principis, aut civitatis, aut illius, cui administratio Rei publicæ concessa est, & allegat jura ad hoc superius inducta.

Finaliter pro hac sententia inducitur, quod ubicunq; Imperator † temporale Magistratum, aut Vicariū de tempore ad tempus ad provinciam aliquam mittit, in talem non transeunt regalia, & specialiter Principi reservata; nisi specialiter sint in privilegio expressa. Ex quo talis non constituitur Dominus, & Princeps provincie; secus in eo, qui perpetuò constituitur Princeps aut Dominus, ut sunt Reges aut Duces & Comites, & similes. Quia ille ex privilegio investituræ concessa ab Imperatore, vel Papa super gubernatione pleniora & perpetua, consequitur omnes prærogativas reservatas concedenti in materia concessa. Et ideo talis potest legitimare, & rem alterius ex causâ auferre. Ita latè & multum solenniter determinat Paulus de Castro loquens de Duce Mediolani *consil. suo 217. incipient. In Cististi nomine, Amen. Super primo dubio. prope finem* per rationes & Jura, de quibus per eum, *quod nota-*

bile dictum in hac materia, pro quo Angel. consil. suo 217. quod incipit, in causa accusationis. ubi dicit, quod Dux Mediolani habet in suo Ducatu plenitudinem potestatis, & quicquid sibi placet, est Lex.

Et quamvis ex prædictis satis videtur responsum ad motiva, quæ pro parte Marchionum sunt in contrarium allegata: tamè breviter, singula tangendo, secundum ordinem singulis sic potest responderi. In primis enim videtur, quod cum pro parte Marchionum formanda sit quædam positio, in effectu ista videlicet, quod via præacta, de qua agitur, à Vectoribus & Mercatoribus longiori tempore, quàm à Jure requiratur, frequentata sit sine legitima prohibitione; & hæc positio in ea, quæ jacet, forma pro parte Ducum N. negetur constanter: pro parte verò Marchionum sit oblata illius probatio, prius & ante omnia ad hanc probationem sint admittendi, quàm definitivè pronunciari debet. Mos enim † gerendus est probare volenti *L. circa. ff. de probation. L. cui necessitas. ff. de liberal. caus. L. liberi C. de in officios. testament. Ad hoc breviter respondetur, quod contrariū procedit, ubi positio, quæ ad probandum petitur admitti, est relevans; alias non debet quis admitti ad probandum illud, quod probatum non prodest, nec † relevat *per l. ad probationem. C. de probation. c. cum contingat. de offic. delegat. & ibi glossa notabilis.* Et si dicatur, hæc quæstio, an sit dilatio ad probandum danda, vel non, est † emergens; ergo super illa est pronunciandum, priusquam super principali negotio sententia feratur, secundum communem opinionem glossæ *in L. 1. C. de ordin. judic. & in c. 1. de ordin. cognit. quam etiam utrobiq; sequuntur & approbant Dd.* Ad hoc respondetur, quod sufficit tacita † pronunciatio per processum ad ulteriora *c. ex parte M. & qua ibi notant Dd. de appellat. & per Bart. in L. a procedente C. de dilat. & D. Panormitan. in præallegato c. 1. de ordin. cognit.**

Secundò non obstat, quod pro parte Marchionum allegatur, quod hæc via, de qua est contentio, est publica, per quam † nulli transitus est prohibendus *per cap. fin. 33. q. 5. ubi ponitur historia de filiis Israel, qui bellum justum gerebant contra Amorrhæos, eo quod iisdem transitum per vias publicas prohibuerunt, & ibi glossa adducit concordantia jura.* Unde contra prohibentes seu claudentes vias publicas civibus agere permittitur. Et hoc casu redduntur interdicta diversa agere volentibus tam prohibitoria, quàm restitutoria, ut notat glossa *rubrica. ff. ne quid in loc. publico. & c.* Ad hoc breviter respondetur, prout pro parte Ducum N. responsum est, apud acta fatendo, dictam

dictam viam publicam, cum habeat exitum, vel in aliam viam publicam, vel ad urbem, vel ad mare, vel flumina *L. 1. ff. de loc. & itin. public.* Et ergo non est alicui transitus per eandem prohibendus; scilicet a privato potestatem disponendi de rebus & viis publicis non habente. Secus autem, si fiat prohibitio transitus ab habente administrationem rerum & viarum publicarum, & est Princeps aut alius inferior ex permisso Principis aut legis, per supra dicta, ut in casu nostro facit. Quoniam qualibet facultate
46 libera alicui concessa t̄ exceptum intelligitur, quicquid de Jure prohibetur, per ea, quæ notant Dd. circa definitionem libertatis in *L. libertas ff. de stat. homin. & Instit. de jure person. §. 1. ibi. nisi si quid vi aut jure prohibetur.*

Tertiò non obstat, quod pro parte Marchionum allegatur, quod prohibitio de facto, & sine ordine t̄ judicario facta sit; & ergo illicitè contra *tu. C. ne quis in sua causa jus sibi dicat, in rubro & nigro.* Quia respondetur, prout pro parte Ducum responsum existit, quod cum dicta prohibitio facta sit a potestatem habente, in suo, Principis & Legis autoritate, non dicitur fieri de facto per hominem, sed potius per legem, ut notat glossa in *cap. indultum. de reg. juris libr. 6. ad hoc notata per glossam in l. nullus videtur dolo facere. ff. de regul. juris.* quæ dicit, quod ille, qui utitur Jure suo principaliter, ut sibi pro-
47 sit, nemini videtur injuriam facere.

Præterea dictus titulus, ne quis in sua causa jus sibi dicat, propriè non habet locum in extrajudicialibus, sed in judiciis, quod probant verba tituli, & etiam servatur. Et hoc voluit ibidem glossa dum opponit *d. l. in re mandata. C. mandati &* remittit pro solutione ad ibidem notata. *Faciunt ad hoc not. per glossam in L. 1. §. Deniq. ff. de aqua quotidiana & aestiva.*

Quartò nec obstat, si dicatur, quod proprietarius, aut Dominus non potest in præjudicium t̄ usufructuæ rei conditionem deteriore facere. *L. penult. & fin. ff. de usu & habitat. Facit. L. si manifestè. C. de servitut. & aqua.* Sed viæ publicæ sunt in usu omnium populorum. *L. penult. §. fin. ff. de acquir. rer. Domin. L. flumina. in princ. ff. de damn. infect. L. 2. ff. ne quid in loc. public. cum concordantiis.* Ergo non possunt Domini terrarum in præjudicium populorum vias auferre, dare aut alterare. Dicendum enim, quod contraria procedunt in proprietario, aut Domino vo-
48

lente aliquid facere in re usum, vel usumfructum, vel aliam servitutem debente in præjudicium servitutis debitæ, quod hic facere non potest. Ita procedunt contraria: sed ita non est de via publica. Quia licet privatorum usibus deserviat, non tamen t̄
49 servitutis jure. Ita dicit glossa *L. 2. §. 1. in verb. cujusque. ff. ne quid in loc. public.* Facit, quod dictum est supra, quod jus eundi per viam publicam non competit per viam juris debiti, sed per viam facultatis, & quæ notat Bart. in *L. quo minus. ff. de flum. in. in 15. q. 5. & in L. viam ff. de via publica.*

Quintò non obstat, quod saltem nemini in re sua licet facere aliquid in præjudicium tertii, etiam ex concessione Principis; quod non intelligatur Princeps velle præjudicare Juri tertii, de quo non facit mentionem. Unde etiam concessio t̄ Regalium facta, per principem data intelligitur, cujuslibet jure
50 salvo. *Facit ad hoc L. 2. §. merito & §. si quid a Principe ff. ne quid in loc. public. L. Si quando in princip. C. de inofficios. testament. L. nec avus. C. de emancipat. liber. c. ad aures. cum concordantiis ibi allegatis in gloss. de rescript. c. super eo. de offic. delegat. cum similib. juribus notatis. per Innocent. in c. cum dilecti. de donation.*

Quia igitur in casu isto Marchiones prætendunt interessè ratione salvi conductus, quem se in via præfacta habere asserunt, etiam in ea parte, ubi prohibitio, seu clausura viæ fit; videtur, quod in eorundem injuriam, & damnum fieri non possit. Solutio patet ex supra dictis. Quia non debet quis facere in suo aliquid eo animo, ut alteri noceat, *juribus supra allegatis;* bene autem potest aliquis sibi consulere cum alterius injuria, dum tamen non eo proposito facit, ut alii noceat, sed tantum ut sibi pro-
51 sit; nec tunc facit injuriam, qui suo t̄ jure utitur, ut dicit glossa in *c. si quis obediat n. q. 3.* Ubi enim est autoritas juris, non potest dici injuria, nec peccatum. *L. Gracchus. C. ad L. Juliam. de adulter. c. qui peccat. 23. q. 4. c. jus dictum. de verb. significat. & notat glossa in reg. c. locupletari de regulis jur. libr. 6. & in L. jure natura equum est. ff. de regul. juris.* Vel dicendum, quod concessio Principis ita debeat intelligi, ut non afferat tertio grave damnum, vel præjudicium enorme; secus si modicum t̄ afferat præjudicium, quia nihilominus valet. Ita notat glossa in *c. ad aures de rescript. & glossa in L. rescripta C. de precib. Imperat. offerend. & in reg. c. locupletari. & reg. jure natura. præallegatis & notat Bart. in L. quo minus ff. de flum. in. in 15. q. 5. Vel dicendum est tertiò,
52 quod*

53 quod Marchiones non patiantur injuriam ꝛ vel damnum, licet non acquirant lucrum; & non est par, eademq; ratio, lucrum non capere, & damnum pati *L. fin. C. de codicill.* Ita notat Bart. in *pr. alleg. L. quo minus in 2. q. & in 11. q. in fin. & facit L. 1. §. sicut ff. de aqua plu. arcend. & quæ ibi notat Bart.* Interesse autem lucri cessantis regulariter non venit in petitionem: nisi in actionibus arbitrariis, ut notat Cynus & Dd. in *L. unica. C. de sentent. quæ pro eo, quod interest proferuntur.*

Præterea Marchiones videntur voluisse, in suis positionibus viam præactam spectare ad ipsos propter saluum conductum, quem se habere asserunt, per eandem viam, & quod ab Imperatore illam in suis Regalibus habeant. Quod si verum esset, nullum interesse justum etiam lucri cessantis prætereundum possent; cum tunc de jure teneantur viam, de qua est contentio, servare ꝛ securam ac tenere, nec possent licite propterea precium recipere, *per ea, quæ notat Johann. Andr. & post eum. Dn. Panormitan. post Johann. de Lignan. & Dd. in c. 1. de restit. spoliat. & in c. accepimus de privileg.*

54 Illicite enim & turpiter accipit ꝛ pecuniam, qui accipit, ut faciat illud, ad quod de

jure alias est obligatus *L. 1. in fin. & l. seq. & ibi not. ff. de condict. ob turpem caus.*

Non tamen hujusmodi videtur positio Marchionum de jure vera, videlicet quod posito, quod habeant saluum conductum in via, de qua ad præsens agitur, quod propterea via sit in dominio eorundem, & quod illam ab Imperatore teneant; tum quia salvus conductus non connumeratur inter Regalia, ut patet in *usib. feudor. tit. quæ sint Regal. per totum*; Tum, quod via ꝛ publica inter regalia enumeratur, per quam Domini terrarum de jure communi tenentur saluum conductum præstare, ut notant Dd. in loco jam statim præallegato. Imò etiam assumptis armis, ut tenet Bart. in *1. conf. in 3. volum. & probatur in l. desertorem. §. fin. ff. de re militar*; Tum, quia in Regalibus Ducum N. etiam viæ publicæ exprimentur, ut saltem præsupponitur; Tum, quod in viis publicis sub eorundem Dominiis Duces N. de jure communi habeant fundatam intentionem, per jura superius allegata. Facit cap. quo jure. 8. dist. & not. Bart. in *L. 1. in princ. ff. ne quid in loc. publ.* Concluditur ergo ex omnibus supradictis sententiandum, ut supra.

CONSILIUM CCCVII.

AN SOCIUS SOCIO TENEA- tur de evictione.

SUMMARIA.

1. Evictionis actio cui datur?
2. Socius socio non tenetur de evictione.
3. Exceptio, tibi non competit actio.
4. Non tenetur creditoribus, qui bona recipit ex speciali gratia.
5. Notoria injustitia impedit litis ingressum.
6. Actor instrumenta, quibus usus est, edere debet.
7. Exceptio dividendarum & ordinis est dilatoria, & impedit quia opponitur ante processum.
8. Ex mutuo, quod plures recipiunt, pro parte tantum obligantur.
9. Numeratio non constituit plures reos debendi.
10. Commodans societatis nomine omnes viriliter obligat, non in solidum singulos.
11. Socii tantum pro parte tenentur.
12. Exceptio plus petitionis impedit litis ingressum.

13. Exceptio veniens contra factum proprium est impediens.
14. Correi habentur pro fidejussoribus, quatenus ad eos pecunia non pervenit.
16. Qui patitur suo nomine contrahere præsumitur præposuisse.
17. Exceptiones impediens debent in continenti probari.

POST generalia præmissa, item quod mandatum agentis non admittatur, nisi in quantum de jure, arbitrator proponendas exceptiones dilatorias aut in vim dilatoriæ, quæ impediunt litis ingressum: litem verò negativè deinceps contestari non videtur mihi consultum, ut in fine subijciam.

EXceptio denunciationis propriè non potest meo iudicio hic proponi, cum tantum detur iis, à quibus res evincitur, & quibus alius est obligatus de evictione, quia rem ex contractu non fecit ejus, in què dominium transferre debebat, ut traditur à Bartholo & Dd. in l. emptor. C. de eviction. l. qui concubinam. §. si heres. de legat. 2. authent. & consequenter. C. de sentent. c. ult. de empt. & vendit. Caterum socius socii non tenetur de evictione, quantum arbitror, nisi respectu rerum divinarum: non vero respectu obligationis personalis, ex qua à creditore conveniuntur non iudicio reali vendicationis, in qua propriè locum habet denuntiatio ob evictionem; sed actione personali ex mutuo. Quo genere actionis si quis nomine sociorum conveniatur, dari solet exceptio divisionis, cedendarum, & similes fidejussoria, non etiam denunciationis ut in l. 2. cum authent. sequent. C. de duob. reis. & c.

Exceptio ineptitudinis libelli etiam proponi nequit. (Quamquam potest in genere in qualibet parte litis opponenda reservari.) Quia actum est contra duos reos debendi, sicuti uno libello contra plures agi ita potest. Bald. in authent. hoc ita. num. 3. Salicet. num. 6. C. de duob. reis. & actum est ex mutuo, ut appareat medium concludendi & proxima causa obligationis, quam in personalibus exprimi necesse est Jason & Dd. in §. 1. Instit. de action. gloss. mag. l. 1. de edend. in princ. Et si autem scriptura receptæ pecuniæ, in qua libellus fundatur, non exprimit mutuum: tamen hoc vitium est probationis, non libelli; eoque ineptitudinem huius non arguit.

His ergo omissis aut leviter attactis, puto esse proponendam in vim dilatoriam, primò
3 exceptionem: tibi non competit t contra hunc actio; aut quod actori jus agendi non competat, quæ est privilegiata impediens litis ingressum. Francus in c. 1. num. 20. 23. limitat. de lit. contest. in 6. per doctrinam Bart. l. cum querebatur. Judic. solvi; aut non competit actio, quia dicti N. duces societatis nomine contraxerunt, ut præpositi, quorum officium jam pridem est finitum. Constat autem præpositum finito officio, nomine eorum, quæ in præpositione gessit, non teneri, sed eos qui præposuerunt l. ult. ubi Castrens. & Dd. de infirmior. action.

Deinde poterit hæc exceptio muniri alio fundamento in priore exceptione deductio: nempe, quod bona saltem nostrorum Principum fuerint occasione societatis confiscata; & ideo contra eos non competat actio, per deductam in priore exceptione, l. 2. C. de vi

public. l. 1. C. Si cert. petat. Faber in §. final. n. 10. Instit. de exceptionib. vers. hæc exceptio impedit. Panormitan. c. olim. 2. n. 6. de restit. spoliator. Thom. Grammat. decis. Neapol. 85. Franc. in d. c. 1. n. 24. & idè, quod recipiens t speciali gratia aliquid 4 ex bonis, non teneatur creditoribus l. si debitor. ubi Salicet. C. de sentent. pass. Ex quo apparet de notoria t injustitia, contra nostrum N. agentis, quæ & ipsa impedit litis ingressum. Francus in d. c. 1. n. 24. in 38. limitation.

Secundò citi competeret: tamen, quia hæc actio fundatur super instrumento, quod se refert ad aliud, nempe obligationem, qua creditor iste societati N. se obligavit; petenda ejus editio; cum instrumento illi referenti se ad aliud, non credatur, nisi illo edito. authent. si quis in aliquo. ubi Dd. C. de edend. Quare actor ea t instrumenta, quibus usus 6 est, quorum mentionem in libello facit, edere initio debet l. 1. §. ultim. de edend; maxime ad exceptionem reorum fundandam l. non est novum. cum l. sequent l. final. C. de edend. Pertinet autem ad fundandam reorum exceptionem illud instrumentum editum, ut appareat, an non nomine societatis pecunia data, in qua præcipuum exceptionum fundamentum, ut ante ostensum est: tum etiam ut appareat, quo titulo data sit. Nam nullus est in dicta obligatione N. expressus. Designari igitur ex instrumento titulum oportet.

Tertiò rectè proponi potest exceptio t 7 divisionis ex authent. hoc ita. C. de duob. reis. & causæ continentia ex l. nulli. ubi Jason. C. de judic. quarum utraq; per se est impediens litis ingressum. Multo ergo magis simul conjunctæ impediunt. Exceptio dividendarum quod impedit, patet; quia opponitur ante processum: ideo est dilatoria & impedit, velut exceptio ordinis. Barthol. num. 6. ubi dicit communiter ita teneri. Socinus n. 9. in l. 3. ff. de exception. Everard. in loc. legal. ab ordine. colum. 2. versic. Et ratio est. & c. ubi hæc dicit esse veritatem, & communiter glossam contrariam reprobari in d. l. 3. Et hoc est de mente Saliceti in d. authent. hoc ita. n. 6. ubi post litem demum contestatam ait opponi eam, quando nata est post litem. Vult ergo quando prius competit, quod etiam prius possit opponi. Ad idè Hyppolytus rubric. de fidejussorib. n. 27. ubi dicit tēpore litis contestatæ peti, ut actio dividatur: & Speculator tit. de exception. §. dicto. num. 19. dicit tutius esse, quod exceptio divisionis & nova constitutionis de duobus reis ante litem contestatam proponatur. Idem in tit. de renunciat. & conclus. §. finit. num. 14. etiam si post quoque opponi possit. Ad idem Ferrar. in form. 1. libell. contra plur. reos. debend. verb. beneficio. num. 2. Et si autem utraque exceptio

ceptio ad unum tendere videtur *Hypoth. de fidejussor. num. 34.* tamen notandum est, quod separatè & diversè proponi debeant. Exceptio enim authent. hoc ita intendit, unumquemque tantum pro sua parte teneri & conveniri posse, ex quo aliud non est conventum d. authent. *hoc ita. ubi gloss. & in authent. unde sumitur in princ.* Sed exceptio divisionis competit, ubi plures sunt in solidum obligati. *Speculator d. tit. de renunciat. Hypoth. & Dd. locis præallegatis.*

In præsentem igitur casu excipiendum est, quod ex isto mutuo recipientes tantum pro parte sint obligati, & pro quora. *l. si non singuli. l. si in rem communem. C. si cert. petat. l. reos promittendi. §. cum in tabulis. ubi glossa ad verè. adjectum. de duob. reis promittendi. Barthol. l. cum duo. num. 5. ff. de duob. reis.* Baldus optimè in *l. cum re. g. in princ. C. si cert. petat.* Notat, inquit, in textu, ubi, quod in dubio præsumitur pro æqua portione mutuata, nisi aliud sit actum *l. vir uxori. §. final. ad SC. Velletum.* Neque enim constituuntur ex numeratione plures rei debendi, nisi hoc sit actum. Imo quisque tantum pro rata & in viriles tenetur & obligatur. *gloss. præalleg. loc. & in l. eandem. g. verb. promittendi. ff. de duob. reis. ubi ad idem Barthol. & in l. 3. eod. tit. ubi communiter Dd.* Quod tam jure veteri quam novo obtinere testatur glossa in *authent. de duob. reis. in princ. verb. sustinere. & ibi Angel.* Ac cum ex mutuo tantum quisque eatenus teneatur, quatenus numeratum sit, nec ultra teneri possit; numeratio autem unius pecuniæ in solidum omnibus per rerum naturam fieri nequeat: ideo prius stellæ de cælo caderent, ut loquitur Salicetus in *d. l. si non singuli. num. 3.* priusquam in contractu, qui re contrahitur plures in solidum obligarentur.

Relinquitur ergo in contractu mutui aut alio, qui re contrahitur, non aliter duos vel plures constitui reos debendi, nisi hoc expresse sit actum. Tum enim, quando hoc agitur, non re sed conventionem plures rei constituuntur. Et hæc est vera declaratio ejus questionis, in qua tam ambigüe hærent & pedem figunt Dd. in *d. l. eandem. & in d. l. si non singuli.* ubi Salicetus num. 2. post longam disputationem dicit se vereri, quid dicere debeat. Nam hæc est veritas, quod in mutuo aut ex reali numeratione non constituantur re ipsa rei plures debendi in solidum; cum impossibile sit natura ad omnes pecuniam in solidum pervenire, sed tantum hoc fieri conventionem, quæ vestitur rei traditione *l. in traditionibus. de pact. vel stipulatione mutui adjecta d. l. si non singuli.*

ubi textus utrumque casum comprehendit, & de his duobus est intelligendus.

Cum ergo in præsentem casu nulla mentio in scriptura fiat, quod debeant singuli in solidum esse obligati: relinquitur, quod tantum teneantur ad viriles; maxime cum in rem communem fœderis pecunia sit sumpta d. l. si in rem. C. si cert. petat. *conubi notat.* nec alterutres Ducum præpositorum habuerit potestatem pro se mutuum accipiendi vel agendi, absque consensu reliquorum fœderatorum. Pro quo facit theoria Baldi in *d. l. cum re. & ibidem Salicetus num. 1. in 2. notabil.* Nam tali casu etiam, qui publicum officium sustinent, tantum pro rata tenentur; etiam si aliàs unusquisque in iis in solidum obligetur, siquidem solus administrare possit ut distinguit Bartholdus *eandem. num. 7. de duob. reis.* Nec obest quod unus vel duo tantum sunt nominati. Nam hoc fit ideo, ut ostendatur, eum eosve vel præpositos societatem obtinere ac illius nomine gerere, & contrahere, unde nihilominus pro ratas partibus societati activè & passivè quæritur, ut per Bartholum eleganter in *l. si servus communis. num. 4. de stipulat. servor.*

Quare jure hic excipitur contra agentem in solidum contra d. duos Duces, quod plus repetat; quippe cum illi tantum pro rata teneantur. Unde obtinet, quod dicitur in *l. si divisa. C. de locat. divisa obligatione alieno nomine alterum pro altero ex contractu conveniri non oportere.* Cum, siquidem ab initio unusquisque pro parte sit obligatus, egredi contractus fidem creditor non possit, ut dicitur in *l. exprimere. C. de duob. reis.* Id quod etiam de natura est cuiusque societatis & communis ut quisque tantum pro rata teneatur. Quæ cum sint juris notorii & manifesti, & inde appareat notoria injustitia, hæc quoque exceptio habet impedire litem ingressum. *Francus. inc. 1. num. 24. in lim. 38. de lit. contest. in 6.* Item quod re ipsa plus petatur, quæ exceptio testis impediens litem ingressum; adeo quod non cogatur reus persequi, sed absolvi ab instantia, debeat cum refusione expensarum. *Panormitan. inc. 1. num. 12. de plus petition.*

Nec admittenda hic est disputatio, an authent. hoc ita corrigat jus vetus in modo non solum solutionis sed etiam constitutionis. In quo est communis conclusio contra glossam quod in modo constitutionis nihil sit immutatum, sed æquè duo rei obligentur hodie in solidum, sicut olim; licet jure novo habeant beneficium d. authent. hoc ita. ut hanc pro communi ponunt Bartholus in *d. l. 3. num. 1. l. eandem. l. reos. §. cum tabulis. de duob. reis.* Salicetus post Baldum

in d. *authen. hoc ita num. 2. ubi* dicit hanc esse veritatem & ita se communem habere opinionem, & Ferrar. *in form. libell. contra plures reos verb. quilibet. num. 2. ubi* dicit veriorrem & communiorrem, quod in dubio etiam hodiè duo rei in solidum intelligantur obligari. Nam hoc verum præsupposito, quod duo rei sint, id quod actum aliunde apparere debet. Hic autem tale cum nihil actum sit, nec sint duo rei, sequitur prædictam theoricam huc nihil facere.

Nam in præsentē casu etsi duo Duces velut correi soli sunt positi in obligatione: tamen creditor, qui mutuavit in instrumento expressè professus est, se non illis, sed toti societati eam pecuniam mutuo dare. Ergo ejus confessioni standum *l. Publica. §. final. deposit. Dd. in l. veteribus. de pact.* Et sufficit de hoc ejus animo constare; imò sufficeret, si tantum vel verisimiliter scivisset ad alios perventuram pecuniam, quam ad in instrumento nominatos, ut per Salicetum *in authent. hoc ita. num. 7. in 10. question. C. de duob. reis. cum ibi notat.*

13 Quare cum ita in solidum agendo veniat creditor aut ejus heres contra factum proprium, ut qui toti societati mutuaverit: dicendum est, & hanc exceptionem litis ingressum impedire. *Philipp. Franc. d. c. 1. num. 21. in 28. limitat. per notat. Bald. in l. post mortem. de adopt.*

Sed ponendo, quod essent in solidum obligati & rei debendi dicti duo Duces: (quod non est) tamen primò haberent beneficium *authent. hoc ita. ut petere possent divisionem fieri, & alios præsentēs in Imperio correos convenire, per d. authent. hoc ita. & in authent. eod. in princ.* Nam etsi correi non habent beneficium *authent. præsentē. C. de fidejuss.* ut possint absentes facere citari, *gloss. verb. absentes. in authent. de duob. reis Baldus & Salicetus & Dd. in d. authent. hoc ita. Ferrar. præallegat loc:* tamen quando correi alii sunt præsentēs, petere possunt, ut divisio fiat. *d. authent. hoc ita.* Etsi autem præsentiam interpretatur Bartholus, quando sunt in eadem civitate, non in eodem territorio *l. in duobus. §. ubi. num. 16. de duob. reis.* tamen hoc accipiendum, quando sunt diversi fori, & alii non æque commodè ibi possunt conveniri: quia acerbum esset creditorem mittere aliò. At hic isti sunt omnes unius fori, & causa coram Cæsarea Majestate, aut ejus Commissario ventilatur, ut hic illud obtinere nequeat. Et si obtineret: tamen, cum omnes sunt ejusdem territorii, & huic foro Imperatoris subjecti,

non posset alter aut unus conveniri, quam excussis aliorum bonis. *ut Barth. præallegat. loc.* Vel potius satis dici potest, omnes esse præsentēs, cum sint omnes hujus fori Cæsareæ Majestatis, ubi dicti Duces conveniuntur, ut absque difficultate exceptio d. *authent. locum* habere debeat. Præsumuntur autem solvendo, quia fuerunt semel. Deinde Principes sunt & civitates Imperii, quæ habent fiscum; & ideo semper præsumitur idem *l. 1. §. si ad fiscum. Ut legat. nomin. caveat.*

Præterea notandum & illud est, tales plures correos, quatenus ad eos pecunia non pervenit, haberi pro fidejussoribus. *gloss. ad 14 verb. si quis. per illum text. in authent. de duob. reis. l. reos. de duob. reis. & in l. vir uxori. §. final. in gloss. magna ad SC. Vellejan.* Quare super prædictas competit hic exceptio *authent. præsentē.* & alia remedia locum habent, quæ dantur fidejussoribus *Bart. in terminis in authent. hoc ita. num. 7.* quæ & ipsa sunt dilatoria, ac impediunt litis ingressum. Etsi autem Bartholus dicat respectu creditoris non haberi correos pro fidejussoribus, nisi duobus casibus: scilicet, quando id expressè conventum, vel quando color quæsitus est *Barthol. in d. l. reos. in princip. per l. sed Julianus. §. 1. ad SC. Macedon. cum similib.* tamen hoc hic non obest. Quia quando creditor scivit ad alios perventuram pecuniam, & tantum unum vel duos instrumento curat inferi, intelligitur color esse quæsitus; & ideo in instrumento nominati, quatenus ad eos pecunia non pervenit, fidejussores intelliguntur, & habent beneficia fidejussorum *Barthol. in l. in duobus. §. ubi duo rei. num. 15. ff. de duobus reis. Salicetus d. authent. hoc ita. num. 7. cum ibi allegat.* Cum itaque hic creditor non modo sciverit pecuniam perventuram ad usum totius fœderis & communis societatis: sed expressum etiam professus sit se d. Ducibus & toti societati sic mutuo dare; aliter dici nequit, quam colorem quæsitum esse in instrumento, ubi duo tantum præpositi nominantur, velut obligati, & proinde eos fidejussorum beneficiis rectè uti posse per doctrinam Bartholi & Baldi præactam.

Cum igitur omnes de societate hæc causa contingat, ab omnibus debet approbari *l. ult. C. de authorit. præstand.* & omnes ad eam citandi sunt *l. de unoquoque. de re judicat;* præsertim ne causæ continentia dividatur *l. nulli. C. de judic. Mynsing. observat. 4. cent. 1.* quæ & ipsa exceptio impedit litis ingressum, eoque ante litem contestatam opponi potest & debet, ut per multa Jason *in d. l. nulli. num. 5. & 6. C. de judic.* Causæ autem continentia cum

cum variis modis sumitur, tum etiam ratione pluralitatis personarum, quæ omnes de una obligatione coram eodem Judice conveniri debent, *Jas. in d. l. nulli num. 33.*

Nec vero præmissis obstat, quod d. Duces habuerunt restrictum mandatum non sumendi mutui absq; consensu confederatorum. Nam hoc pro illis, non contra illos facit, ut ante dictum est. Nec potest dici, eos mandati fines esse egressos, cum confederati affuerint & suo nomine hanc pecuniam accipi passi sint, *l. qui patitur. mandat.*

- 16 Nam qui patitur præfens t. alium suo nomine cōtrahere, etiam si illum non præposuerit nec mandatum dederit, (quod tamen hic intervenit:) præsumitur tamen mandasse & consensisse perque, atque si præposuisset *Bald. in rubric. C. de constitut. pecun. num. 10. Jafon. in l. in litore. num. 2. Si cert. petat.* Dato etiam, quod non probetur pecunia in rem ejus versa, *Bald. in l. cum te in Gallia nu. 2. C. Si cert. petat.* Bonus textus in *l. 1. & 2. Cod. de infistor. actio.* argumento à speciali sumto junctā l. si quis nanciapiis, §. final. & §. si impubes. ff. cod. tit. Multo ergo magis hoc casu dicendum est: cum consuet. d. Duces expressim à societate fuisse præpositos, nec illos pro se hæc & alia, sed præsentibus societatis capitibus & legatis gessisse ac ratificasse. Quanquā hoc casu satis probatur in rem societatis versa pecunia, ubi non probatur cōtrarium; quandoquidem ex creditoris ipsius confessione & scriptura, quæ est proba-

ta probatio ac non probanda, constat, quod societati mutuo dederit & datum voluerit; in totius quoq; societatis rem videtur versa pecunia, quæ in communem rem assumpta est, *l. vir uxori. §. final. ff. ad SC. Vellian. ubi glossa ult.*

Et in deductione quidem harum exceptionum cum omne jus reorum proponatur, non puto necessarium esse litem contestari; imo expectaverim potius sententiam super istis dilatoris, quæ omne jus continent. Et sane periculosum esset litem contestari. Quia negari absque calumnia non potest intentio; & etiam si negantur narrata prout narrantur: tamen probaretur facile per instrumentum Principum sigillatum. Ideo vellem nos usque ad sententiam manere in terminis juris & disputare de exceptionibus supra propositis quæ omnes sunt juris. Ejusmodi autem quæ sunt, non opus habent probatione, utalix, *lin. exceptionibus. de probat.* Nam quæ sunt juris, probatione non egent, *Bald. in addit. ad Speculatorem. de teste. §. nunc videndum. cum sint notoria, Castrens. num. 3. & 4. in l. unic. C. ut quæ defuncti advocat.* ut hic contra hæc exceptiones non possit replicari, quod altiorē indaginem requirant, quemadmodum alias sic elidi possunt *Barthol. in l. ult. num. 3. ff. pro suo & idem latet in l. nam postea. 11. in princ. num. 3. 5. 8. 9. de iurjurand. Philipp. Franc. in cap. 1. num. 8 & 20. de lit. contestat. lib. 6. Bald. & Dd. in l. ult. Cod. de edict. Divi Hadrian. tollend.*

CONSILIUM CCCVIII. DE SPOLIATIONE B.

SUMMARIA.

1. Quamvis locus est appellationi ordinaria, non admittenda supplicatio, quæ est extraordinaria, §. num. 25.
2. Quamvis gravamen durat, potest appellari, §. num. 8. 6. & 12.
3. Dominus potest pro servo appellare, qui ejus in iuri in carceribus est.
4. Amicta potest appellari, non à pena legis.
5. A quolibet gravamine potest appellari. Item, à quolibet injuria verbi vel facti etiam, sienda & instanti. Maxime si non expectetur definitiva, vel antequam res sit in iudicium deducta.
6. Appellatio fit ab instante gravamine non preterito.
7. Negligentia iudicis potest provocari etiam, post decedendum & denegata iustitia.
8. In dubio appellationi deferendum.
9. Quando ab indebito gravamine appellatur, tota causa ad superiorem devolvitur.
10. Supplicatio recte jungitur appellationi, quando dubitatur, utrum huc deferendum.
11. In appellationibus servatur jus civile, nec potest appellari ante sententiam, nisi tribus casibus.
12. An post decedendum possit à decreto appellari?
13. Nullitas per modum appellationis proponi potest.
14. Permittitur superiori multam imponere subdito.
15. Appellatio gradatim facienda, nisi denegetur iustitia; quo casu potest ad Cameram appellari, vel posui supplicari, §. num. 24.
16. Ex separatim nihil inferitur.
17. An propter denegatam iustitiam possit appellari?
18. Tardare processum non est denegare iustitiam; ideo tunc per querelam adiri superior debet.
19. Domino Denegante facere iustitiam Vassallo aditur superior. I 4 21. Poss

21. *Post ternam requisitionem iustitia amittitur iurisdiclio & num. 25.*
22. *Supplicatur ubi non appellatur etiam post de-
cendum non gradatim, sed statim ad sum-
mum Principem; maxime quando iudex
iustitiam facere denegat.*
23. *Possunt alii iudices peti tardante iudice etiam
ordinario.*
24. *Suspectus est Dominus ob ministros & con-
tra.*
25. *Potentia iusta recusandi iudicis ut suspecti
causa.*
26. *Eximitur iurisdictioni is, cui iustitia denega-
tur.*
27. *An renunciatio tollatur appellatio vel sup-
plicatio?*
28. *An iuramento?*
29. *Spoliatus à iudice restituendus.*
30. *Iudex quando officium excedit, habetur pro
privato.*
31. *Iusta causa non praesumitur in principe vel iu-
dice spoliante.*
32. *Iustum magistratus quatenus à penis excu-
set?*
33. *A penis lata culpa iniusta causa non excusat.*
34. *Non puniens spoliatus videtur ratificasse.*
35. *Interdictum unde vi non datur in Dominum
feudi.*
36. *Emphyteuta potest suam injuriam contra Do-
minum famosa actione persequi.*
37. *Quarta spoli ex Canone Redintegranda con-
tra Dominum datur.*
38. *Turbatio proprie non est delictum.*
39. *Licet Dominus suos turbatores turbare nec ca-
dunt in penam fracta pacis.*
40. *Qualibet causa excusat à dolo & pena fra-
cta pacis, quae est capitalis.*
41. *An civile iudicium cum criminali possit inten-
tari?*
42. *Potest cumulari possessorium retinenda &
recuperanda ut quatenus spoliatus cate-
tenus restituatur.*
43. *Bona ab omni servitutis onere immunita pra-
sumuntur.*
44. *Potest quis suum jus defendere contra Domi-
num.*
45. *Offendens titulum in possessione praesertur, ut
& antiquiori in probans.*
46. *Interruptio probari multis modis potest.*
47. *Infassus ex quibus causis feudo privari pos-
sit?*
48. *Quomodo ob iustitiam denegatam feudo pri-
vari possit?*
49. *Causa amittendi feudi sunt arbitrariae, nec
hodie praestantur.*
50. *An Dominus hodie feudo privari possit?*

RIDERICUS M. non modo turbatus in sua quieta possessione utilis domini, iuris pignorandi suaque bona ab alienis pasculationibus defendendi; verum etiam vi & de facto à communitate S. & aliis à Capitulo B. submissis in domo sua, item deiectione sepimentorum varie spoliatus est. Quia autem à Capitulo B. utriusque partis Domino feudi adeo non potest jus suum obtinere, ut idem mandatum invadendi, turbandi & spoliandi dedisse perhibeatur, & ex suo corpore nonnullos illis violentis factis adhibuerit, proque cognitione causae multam hoc nomine à dicto M. nunc exigere instituat, nec aliter, quam eam soluta audire eum velit; ut qui frustra cum apud ipsum capitulum, tunc apud Episcopum B. ut superiorem, pro juridica & legitima causae hujus cognitione sollicitavit; potiusque vim, quam ante expertus est iudicis expectare, quam aequi aliquid bonique ab ejusmodi iudicibus suspectis & in bona sua inhiantibus, causaeque adversariorum conjunctis sperare cogatur: ideo quatuor quaestiones sequentes in consultationem juris proponit.

Quaestio. I.

Quandoquidem ab his feudi Dominis, qui pars quodammodo sunt, nullam legitimam causae cognitionem impetrare potest, quo remedio, quave via ad obtinendum jus suum pervenire queat?

Quaestio. II.

Via juris ad aliquem idoneum modum aperta, qua actione, quos convenire hoc nomine debeat & possit?

Quaestio. III.

Quis ejusmodi actionis & iudicii finis atque exitus sperandus sit, quae in iudicando partes iudicis esse conveniat?

IV. Quaestio.

An Capitulum, ut Dominus feudi ob denegatam iustitiam & factam aut ratificatam violentiam jus directi domini sui amiserit?

CASUS.

CHRISTI DOMINI

nostri numine ac nomine in auxili-
um suppliciter invocato.

QUÆSTIONIS Primæ
Rationis dubitandi.

Quod ad primam quæstionem atti-
net, videbatur hic præstò & in prò-
ptu maximè esse appellationis re-
medium, quod est ordinarium, Pa-
normitan. in cap. ex literis. num. 4. de in integr.
restitut. Marant. parte judic. 6. cap. de appellat.
num. 13. Cui quamdiu locus t esse potest,
non admittenda est via supplicationis, quæ
est extraordinaria, l. ult. ubi gloss. & Dd. Cod.
ut lit. contest. Panorm. in d. cap. ex literis num.
4. per cap. constitutus. eod. tit. & aliaque alle-
gat. Marant. præallegato loco: cum sit quedam
species restitutionis. Jason. in l. semper. n. 2. C.
de precibus. Imperat. offerend. cui locus non est,
quamdiu quis communi & ordinario jure
tutus esse potest, l. in causa. 17. in princ. de mi-
nor. cum similibus.

Appellationi autem hic locum esse, tam
ex jure communi, quam Ordinationibus
Imperii probari potest. Nam primò con-
stat, ministrum custodem dicti M. qui pro
antiqua consuetudine pasculares in Domi-
ni sui fundo pignoravit, & pignora domum
abduxit, in carcerem esse projectum. Est a. certi
juris, ab incarceratione appellari posse, nò
modò in tradecediù à tēpore factæ incarce-
rationis, sed etiā semper, quādiu t illud gra-
vamē durat, Bald. in l. 2. n. 7. C. de Episcopali audien-
tia. ex doctrina Speculatoris, in tit. de appel-
lat. §. restat. num. 4. 5. 6. Guido Papæ. decis. 237.
Judex. & decis. 75. sed circa. Francisc. Marc. de-
cis. 916. num. 4. Et cum hæc incarceration fa-
cta sit ad turbandum jus Domini, ac quasi
ille jus illud pignorandi non habeat, & hoc
injustè per ministrum suum fecerit: non
dubium est, quin ipse pro suo interesse ap-
pellare possit; cum injuria t ipsi potissimū
sit facta & ad eum maximè pertineat. Bonus
textus in clement. 1. verb. servientes quoq;
& vasallos & domesticos eorundem suspen-
dunt interdiciunt &c. Et paulò post: appella-
tionibus, quas prædicti exempti ob prædi-
cta gravamina rationabiliter interponunt,
minimè deferentes &c. de excess. Prælat. ubi
Zabarell. in 13. notab. num. 48. notat, quod
injuria, quæ fit meo domestico occasione
mei, dicatur mihi fieri, per doctrinam Bar-
tholi, in l. de pupillo. §. si quis ipse num. 10. de o-
per. nov. nunciat. & num. 49 in 4. opposit. Et
aperte decidit Zabarella, quando domesti-

cus vel subditus gravatur, intuitu ejus, cu-
jus est domesticus vel subditus, quod tunc
Dominus, velut de injuria sibi facta, possit
à Prælato appellare, &c. cum ibi pere-
um allegatis.

Secundò, multa dicto M. absque ulla
causæ cognitione; imo ante causæ cogniti-
onem est impolita. Certi autem juris est,
etiam à multa appellari posse, l. in multis 4
25. Cod. de appellat. ubi gloss. & Dd. l. si qua pæ-
na. antepenult. de verbor. significat. quemad-
modum & à quolibet præcepto. Panormitan.
in cap. pervenit. num. 4. 10. 11. de appellat. Spe-
culator. de appellat. §. restat. num. 5. & 6. Ma-
thesil. singul. 39. num. 7. Imò, quamvis à pæ-
na Legis non possit appellari d. l. si qua pæna.
cap. quia nos. de appellation. gloss. l. super his.
verb. arbitrium de accusat. tamen benè à de-
claratione pænæ, quod Judex aliquem in-
pænam incurrisse declarat, gloss. in cap. cupi-
entes. 16. §. quod si per viginti. verb. privatis. de
election. in 6. Alexand. in addit. Barthol. in
ult. addit. d. l. si qua pæna. Panormitan. in cap.
pervenit. num. 4. cum sequent. de appellat. Feli-
nus. in cap. cum non ab homine. in fin. de judic.
Romanus singul. 216. incip. à pæna legis. nu. 1. cum
ibi allegatis.

Tertiò denegata est ipsi audientia, causæ
cognitio & justitia, tam à Capitulo quam
ab Episcopo. Negari autem nequit, quin
à gravamine t denegatæ justitiæ provocari
possit, d. clement. 1. in verb. judicibus inbibent
ut justitiam faciant. cap. ex conquestione verb.
negata restitutione. de restitut. spoliator. ubi gloss.
ad verb. ante. in verb. cum nihil proficeret, ap-
pellavit. Mynfinger. observat. 24. centur. 2. cum
à quolibet beneficio juris per Judicem de-
negato rectè instituaturs appellatio l. 1. Cod.
de in integr. restitut. l. si quis provocatione. Cod.
de appellation. l. ait Prætor. §. permittitur. de
minoribus. l. 1. §. si quis tutor. quando appelland.
& c. l. tutores qui post §. tutor d. titus. de administ.
tutor. Speculator. de appellat. §. in quibus num.
30. Panormitan. in cap. sollicitudinem. num. 1. &
20. de appellation. Item à denegato officio
Judicis implorato, l. 1. num. 10. versic. sed ad-
vertendum. de jurisdict. omn. judic. Et deni-
que à qualibet injuria verbi vel facti potest
appellari, etiam jure civili, l. si quis provoca-
tione. 30. ubi Baldus, Salicetus & Dd. Cod.
de appellation. velut à quolibet gravamine,
non modo facto; sed etiam fiendo & fu-
turo, seu instanti. Speculator. de appellat.
§. restat. num. 5. & 6. Panormitan. n. 4. & com-
muniter. Dd. in cap. ut debitis. de appellat.
Decius consil. 214. num. 2. Angel. consil. 110.
num.

num. 1. Guido Papa. decis. 585. maximè, si non expectetur alia sententia definitiva, Speculator pr. allegato loco. Panormitan. in d. c. pervenit. num. 10. 11. Bald. num. 4. cum multis sequent. in l. 2. Cod. de Episcop. audient. Guido Papa. decis. 75. sed circa. per tot. Item quando necdum res in iudicium est deducta, ut rectè distinguit Speculator tit. de appellat. extr. 1. num. 10.

6 Appellatio enim t extra iudicium propriè fit, inquit, ab instante seu futuro gravamine, & non præterito, ut c. consuluit. c. cū dilectus. c. cōstitutus. c. bone memorie. de appellat. In iudiciis vero non nisi à præterito seu illato gravamine appellatur, cap. ut debet. c. dilecto. c. inter cetera. eodem. Sed & in iudicio licet ante gravamen illatum regulariter appellari non potest: tamen quando est gravamen comminatum; vel quia apparet parti de intentione Judicis, quod velit eam gravare potest appellari etiam jure civili: siquidem tale sit, quod non potest reparari, Bald. in d. l. si quis provocatione. C. de Appellatio. ubi addit, quod est valde notandum, tali casu Judicem ad quem, non modo cognoscere super injuria, sed super tota causa præsentis. Sequitur Salicetus ibidem num. 2. 3.

7 Quartò, quia à negligentia judicis, qui non vult aut differt jus dicere & causam cognoscere (prout hic factum est) potest ad principem provocari, textus est in §. super hoc versic. si vero aliquis in authent. de quæstore l. ult. §. illud C. de temporalibus appellation. Bald. num. 8. Jas. num. 4. in l. supplicare. 2. C. ut lit. pendente & idem Bald. in l. ult. §. illud. num. 3. C. de tempor. appellat. Nec enim intra decendium, his casibus appellari, sed etiam postea potest; siquidem Judex quid præcepit aut gravavit sine causæ cognitione, prout hic factum est, cap. 2. ubi Panormitan. post Innocent. num. 13. de in integr. restitut. Decius in cap. cessante col. 5. de appellat. aut si comminatus fuerit gravamen vel præceperit, cujus executio indies sit reformidanda: quamdiu enim non revocat tale gravamen, tamdiu provocari semper potest. Speculator. de appellat. §. restat. num. 5. cum ibi per eum allegatis.

Et his consentiunt Ordinationes Cameræ in 2. parte cap. 26. quæ permittunt in causa denegatæ justitiæ ad Cameram Judicii querelam deferre quæ etiam si se aliter haberent, tamen in dubio appellationi t nihilominus esset deferendum, d. cap. ut debet. de appellation. Alex. and. consil. 80. num. 7. vol. 7. Decius consil. 28. num. 8. & consil. 356. in causa. num. 1. 2. consil. 524. num. 11. Romanus, consil. 50. ut declarationem. num. 2. Nam quoties injure vel facto dubitari potest, an ei deferri debeat; toties ea est admittenda, Innocent. in c. p. floratis. num.

4. de offic. delegat. Speculator. de appellat. §. nunc dicamus. num. 2. versic. in dubio deferat. quam communem testatur Franciscus Turzanus, in commun. opin. 31. incip. appellationi. ex doctrina collecta in c. ut de bitus. de appellation. Chilianus in practica. c. 114. n. 1. & 2.

Ex quibus omnibus videtur concludendum, ut initio est ostensum, ordinarium & maximè expeditum hic fore remedium, si per beneficium appellationis tota hæc causa ab istis inferioribus Judicibus ad Cameram devolvatur. Nam quando t ab ejusmodi indebitis gravaminibus provocatur, tunc totam causam principalem ad superiorem ad quem, devolvi receptum est, Bald. in d. l. si quis provocatione. in fin. & ibidem Salicetus n. 2. & 3. C. de appellation.

DECISIO.

HÆC etsi rectè & firmiter dicuntur: tamen ego magis senserim, ut omisso appellationis beneficio per viam supplicationis querelæ ad Cameram res deferatur; aut saltem ut appellationi t supplicationis remedium adjungatur. Id quod fieri posse, quando probabiliter dubitatur, an appellatio locum habeat & subsistere possit, probat textus in cap. ex literis, ubi hoc Panormitanus notat. num. 3. de in integr. restitut. Nam appellationi simpliciter & separatim intentatæ primum hic obstabit, quod in t appellationibus hodiè servetur jus civile non canonicum; nec ante sententiam, multò minus à gravaminibus extra judicialibus appellari possit, nisi in casibus exceptis. Guido Papa. decis. 75. Sed circa. quod etiam in Camera, Imperiali servari attestatur Mynsinger. observat. 43. censur. 4. An autem hic simus in casibus exceptis, quos recensent Baldus in l. 2. num. 4. cum sequent. C. de Episcop. audient. Bartholus in l. 2. de appellat. recipiend. Speculator de compar. inter. §. 3. Salicetus & Dd. in l. ante. C. de appellation. recip. Guido Papa. pr. allegat. decis. 75. controversi poterit? maxime ex eo, quod hoc Capitulum B. immediate Cameræ non sit subjectum; quo casu appellationes à gravaminibus extrajudicialibus non solent recipi, ut testatur, Mynsinger. d. observ. 43.

Secundò, præscribi ei poterit ex lapsu decendii, intra quod est appellandum authent. hodie. C. de appellation. Jam enim pridem dictus incarcerationis carcere liberatus est; & multum temporis abest, ex quo præceptum illud de solvenda multa est factum & audientia denegata, ut excipere appellatus possit, imputandum ei esse, cur intra debitum tempus non appellavit, sicut à negligentia

gentia iudicis vel recusatione iustitiæ appellari debet, nec postea primum, Baldus in cap. per totum. num. 2. §. 3. de testibus. quemadmodum & a quolibet gravamine, Alexand. consil. 123. num. 3. volum. 4. quod vim habet interlocutorie. Speculator. de appellacione §. restat. num. 4. Guido Papa decr. 614. Ab eis singul. 206.

Etli autem præceptum sine causæ cognitione factum non transeat in rem judicatam; quia videlicet est nullum, ut hanc rationem allegat Panormitanus, in d. cap. 2. n. 43. de integ. restitu. tamen non expediat. est doctrina Decii in d. cap. cessante. quod scilicet possit post decedendum hac casu appellari; cum obiter regula juris communis præscribens appellacioni decedendum, d. authent. bodie. & in auth. de appellat. & intra que tempor. §. 1.

Item ratio superior, quod videlicet tale decretum sit nullum. Ex quo sequitur, non posse ex eo quod nullum est, appellari, tot. tit. C. quando provocat. non. est necesse. §. ff. sentent. sine appellat. & c. l. ex confesso. 23. §. 1. l. si exceptione. 19. ubi Dd. de appellacionibus. Et quamvis alias alternativè

etiam nullitas per modum appellacionis potest proponi: dico, esse sententiam nullam & si quæ est, appello, cap. constitutus. 8. de integ. restitu. Bartbol. & Dd. in d. l. si exceptionem. idem Bartbol. & Dd. in l. qui testamento. §. idem quæro. unum. 7. de excusat. tutor. Ferrar. in form. appellat. a sentent. definit. verb. in quantum sit aliqua. num. 3. tamen post decedendum idem recipi contra definitum tēpus non potest; aut certe controversi hoc probabiliter potest. Ut interim taceamus, dictum Capitulum obtenturum esse, causæ cognitionem hic intervenisse; & in dubio pro Iudice esse præsumendum. *Juris vulgaris.* Item, permillum Superiori t ex nobili officio abique strepitu & figura iudicii pro ratione delicti multam imponere subdito, Bartbol. num. 9. Castrensis num. 6. Alexand. num. 6. & communiter Dd. in l. unic. Si quis ius dicent. non obtemper.

Deinde appellatio, etsi iure Canonico quandoq; omisse medio ad supremū Principem fieri possit: tamen iure civili, quod hodie servari diximus, nō ad Principem fieri debet, sed gradatim t est facienda, l. 1. §. si quis. l. Imperatores. 2. de appellat. c. dilecti. 66. ext. cod. Alexand. consil. 95. n. 1. volum. 2. & consil. 12. n. 3. & 4. volum. 6. Quod etiam in Camera servari, nec recipi appellaciones ab iis, qui non immediatè subjacent, offendit ordinatio Camera. part. 2. c. 20. Mynsing. observat. 87. cent. 1. & 43. cent. 4. Itaq; cum Capitulum h. unde, appellandum hic esset, non Imperio sed immediatè Episcopo subiectum sit, ad eum hic appellatio initiari deberet; nec posset eo

prætextu, quod ipse quoque denegaverit iustitiam, ad Camera appellari. Quia illud tantum fuit extrajudiciale factum separatum ab appellacione, quæ nunquam ad illum fuit facta, nec ab eo unquam repudiata aut non admitta. Unde ex t separatis nihil inferitur, l. final. D. de Calamul. Papincianus exuli 20. de Memoribus Everhard. in Topicis Legel. loc. 6. a separatis per totum. Etli autē receptum est, ob suspicionem, & quia liti Iudex conjunctus aut alia iusta causa est, puta denegatæ iustitiæ; omisso medio posse ad Camera appellari Mynsing. observ. 87. cent. 1. per doctrinam Panormitani & aliorum, in c. dilecti. de appellat. tamen hic ex causæ essent probandæ, & ex his solis, quæ in appellacione ut ab interlocutoria seu extrajudiciali gravamine instituta, nominatim exprimi solēt esset appellatio iustificanda. Mynsing. observat. 19. centur. 3. Disputari etiam posset, an per hoc causæ principalis eō devolveretur; quæ omnia, quantum habeat incōmodi, apparet.

Est etiam satis disputabile, an propter denegatam t iustitiam possit appellari, ut apparet ex apostila Barbat. Bald. in d. l. final. §. illud. n. 3. C. de temporalibus. appellat. Jafson. cum apostila. in d. l. 2. num. 4. C. si contra ius vel utilitat. publ. Nam quando ex denegacione iustitiæ sequitur gravamen facti, & pervertitur ordo juris; tunc videtur id posse amitti, c. congesione. de restitu. spoliat. ut rectè Barbat. interpretatur ad Bald. in d. l. final. §. illud. num. 3. ad verb. & iurisdictionem C. de temporibus appellat. Secus verò, quando Iudex negligit facere iustitiam, nec audit partem, aut operam dat causæ cognoscendæ; & sic nullum manifestum perverli juris ordinis gravamen extat. Tunc enim videtur esse, verius & receptius, ut iure, maximè civili, quippe ante iudicium inceptum & nullo dum gravamine adhuc extante, non debeat appellari: sed potius per viam querelæ causæ ad Principem sit deferenda, textus in d. l. final. §. illud. C. de temp. appellat. ubi Baldus, num. 3. non dicit appellari sed potius contrarium notat hucè disertè verbis: Nota, inquit, dum dicit, tarditatem iudicis in querelam deduci, quod a tarditate iudicis appellari nō potest: sed debet adiri Superior per simplicem querelā. Quia differre propriè nō est gravare, l. quoniam C. de iur. fisco. testamens. Ad idem Baldus in l. sed etli, in princ. vers. in textu; a liquisq; iude x. allegans ad hoc Lult. C. de fruct. & lit. expens. Cymus in l. in criminalibus n. 2. C. de iurisdic. quo textus in §. 1. & per totum, in authent. ut differat. iudic. & §. i. ubi. In authent. de mād. Princip. & in d. §. super. verba ad nos demanciare. In authent. de Questore. Contrā tamen Mynsingerus, quod posuit appellari, observat. 24. centur. 2. Et

Et idem est in feudalibus, ut quando Dominus † denegat vasallo facere justitiam, possit adire superiorem, *Jacobin de S. Georg. in tract. feudal. verb. dictig. vassalli. n. 24. per cap. 1. Si de invest. inter vassall. & domin. lis oriatur*, Et idem propemodum innuere videtur, Camera Ordinatio præallegato loco, dum ob denegatam vel extractam justitiam non dicit appellari, sed causam posse ad Camera afferrī, illis verbis: *Macht und Gewalt haben sol die Sache am Cammergericht anzubringen/ &c.* quod magis sonat in modum querelæ & simplicis denunciationis, quam appellationis, & in dubio constat ejusmodi ordinationes secundum jus commune interpretandas. Ac aperte testatur Mynsingerus, *observat. 57. centur. 3.* non posse ad Camera appellari ob denegatam justitiam, nisi penitus eadenegata sit post ternam † requisitionem, post quam judex jurisdictionem amittit per doctrinam *Dd. in authent. statuimus. C. de Episcop. & cleric. & alia, quæ allegat.* Quibus ex omnibus concludendum videtur non utilissimum fore hic appellationis remedium: Sed potius esse, ut per medium querelæ, tota hæc res ad Camera Imperii deferatur.

Ea autem querelandi ratio, præterquam quod civilioribus verbis contra Dominum feudi poterit proponi, etiam hoc habet comodi, quod detur † tum quoq;, quando locus esse nequit appellationi, *l. si quis. cum authent. sequent. ubi Dd. C. de precibus Imperat. offerend. l. 1. C. de sentent. præf. Prator. Marant. part. judic. 6. cap. de appellat. num. 13.* quod non est circumscripta tempore decendii, sed ad duos annos fieri possit, ut excludi nequeat, *d. l. 1. C. de sentent. Præf. Prator. Jason in d. l. si quis. num. 4. Speculat. de supplicat. §. 1. n. 2.*

Deinde quod non opus est, ut ad immediatè superiorem fiat sed statim ad summū Principem & Camera Imperii fieri possit, *d. l. 1. in verb. nostro numini supplicandi tribuatur potestas, C. de sentent. Præf. Prator. l. ult. §. illud. Cod. de tempor. appellat. §. super hoc. in authent. de questore. & tot. tit. ut differant. judic. §. si tibi. de mandat. Princip. Speculator præallegato loco. num. 2. vers. Si autem non supplicaverit intra decem dies, habebit biennium ad supplicandum Principi, & non inferioribus supplicetur, tot. tit. C. de precibus Imperat. (non inferiori) offerend. cum similibus. Maxime in casu nostro, quando Judex officium petenti partim denegat & justitiam illi facere cessat, *Azo. num. 2. & Dd. in l. 1. C. ut lit. pendente. per §. super hoc. in authent. de quæstoribus. & in authent. in med. lit. &c.**

Hic tamen etiam atque etiam considerandum est, quod licet ter quaterve requi-

sita sit justitia à Capitulo B. tamen hoc non sufficiat ad devolvendam causam ad Camera; cum Episcopus ejus immediatè superior eodem modo, hoc est, ter requiri debuerit, (quanquam contra disputari posset, unicam requisitionem sufficere ex Zabarel. *in clem. 1. de privileg. n. 50.*) antequam ad Camera causa devolvi possit, *Ord. Camera. parte 2. cap. 26.* Nam ante tertiam requisitionem Judex non perdit jurisdictionem, *authent. statuimus. ubi Baldus hoc notat. num. 2. & Dd. C. de Episcop. & cleric. Mynsinger. observat. 57. centur. 3.* eoque antequam ter requisitus sit, non recipit Camera causæ cognitionem sed tantum potest adiri, ut cogat inferiorem ad justitiam administrandam, *Mynsinger. præallegato loco per §. 1. in authent. ut differ. judic. & c. 2. de except. in 6. cum aliis quæ allegat.* Quod consonum est Ordinationi Camera *d. cap. 26.* quæ hoc casu tantum promotoriales literas ab obtinendam ab inferiore justitiam indulget. Quare in præsentē cum Episcopus semel tantum pro justitia fuerat requisitus, videtur nondum satis subesse causæ, ad rem totam in judicium cognitionemque Camera traducendam. Verum enimvero sciendum est, quod cum Judex † ordinarius tardat facere justitiam, per rescriptū à Principe impetrari possit, ut alios judices seu commissarios ordinet, *Jason. in l. supplicare. num. 4. Cod. ut lit. pendente cum ibi allegatis.* Item, quod possit Judex etiam ordinarius peti removeri, ut suspectus; aut ut ei alii non suspecti adjungantur, *Jason. post alios in l. apertissimi. num. 4. Cod. de judic. cum ibi allegat.* Suspectus † autem est, qui est ad veritatem Dominus, *gloss. in cap. causam quæ. 17. ad verb. dominus. de off. delegat. puta Episcopus. Specul. de judic. suspect. §. superest. num. 7.* Et si autem hic Episcopus non tantum est Dominus dicti Capituli, sed etiam agnatus, quo casu suspicio cessat ratione paris affectionis, *gloss. verb. consanguineus. in c. postremo. 36. de appellat. Speculat. præallegat. loco. per cap. cum illorum de sentent. excommunicat. tamen id suspensionem hoc casu non tollit.* Quia dictum Capitulum in magna autoritate & † potentia est apud Episcopū, quod ipsum pro justa recusandi judicis, ut suspecti causa sufficit, *l. unic. C. si quacumq; pradi. potest l. 1. in fin. Cod. de alienat. mutand. judic. caus. fact. Bald. in l. unic. num. 5. C. si Rect. provinc.* Item, quia Episcopus ante hac in causa requisitus declaravit, non posse nec velle se placitum & decretum Capituli impedire; quæ ipsa declaratio enim suspectum facit, & justam recusandi causam suppeditat, *Jason. in d. l. apertissimi. num. 8. in 10. causa. C. de judic.* Item, quod quando Dominus decretat, † facere justitiam vasallo, hic soleat jurisdictioni ejus

cujus eximi, & ipsi vasallo à Superiore ipsius Domini jus sit dicendum, *Stat. v. 3* & communiter *Dd. in anteb. statum. Code sacrosanct. Eccles. Jacobus. de S. Georg. in tract. feud. verb. Marchio. §. queritur etiam. num. 1. & 2. 3. Cur- tius tract. feudal. parte 6. quest. 1. Boerius dec. 304. num. 7. qui addit, super hoc officium Superioris implorari posse.*

Cum itaque non modo ter quaterve re- quitum sit Capitulum ad faciendam iusti- tiam, eamque denegavit; & Episcopus semel requiritus suum apparere, ut loquitur Jafon *præ allegato loco*, declaravit, neque etiam iustitiam facere voluerit; verum etiam utrin- que inveniantur causæ d. ab *H.* aliquo mo- do ex supradictis conjuncti, videtur suppli- cari posse, ut ad Camera causæ cognitio traducatur, quemadmodum & omisso me- dio ob eandem causam appellationes in Camera recipiuntur, quæ alias recipi non possent, *Mysing. observat. 67. centur. 1.* Deinde alternativè potest peti, ut saltem propter apertam negligentiam & suspiciones non in- iustas aliis iudiciis causæ cognoscenda mandetur, aut saltem alii Commissarii præ- dictis ordinariis adjudicantur, *Alexand. consil. 183. v. so. num. 4. volum. 2.* Postremo tan- dem, si hoc obtineri nequeat, ut vel com- pulsoriales decernantur, quibus dictum Ca- pitulum aut saltem Episcopus ad jus dicen- dum causamque cognoscendam compellan- tur. Et impetrari aliquam ex his viam satis erit. Nam ut maxime causa redeat ad dicti Capitulum vel Episcopum: tamen nisi pa- reant compulsoriales, præstò est benefi- cium Ordinationis Camera *d. art. 26. parte 2.* aut si injuriam faciunt, injustè vel malitio- sè procedant, appellari potest.

27 Neque obstat, quod hic supplicans ꝑ promissit, nusquam alibi de his bonis litigare, quàm coram dicto Capitulo, ut Domino feudi, vel ejus delegato. Nam hoc tantum intelligi oportet de primæ instantiæ cog- nitione; nec per hoc sublatum esse aut tolli potuisse à iudice inferiore beneficium ap- pellationis vel supplicationis, & casum de- negatæ iustitiæ & suspicionum, velut par- tem defensionis naturalis exceptum semper esse, apertissimum est *c. ex conquestione. 10. §. quia. verb. post appellationem & ibi Dd. de rescriptis. Nani etiam si juratum sit, sta- tum iri iudicio Ecclesie: tamen si pars gra- vetur, appellare potest *c. ad hoc 20. de appellat. c. questionis. us. debitis ubi Dd. eod. tit.* Ac ne Princeps quidem, nedum inferior recusat- ionem suspecti iudicis, aut alias iustas causas tollere potest; cum sint unius nature *Lam- densis tract. de Princip. mem. 36. Patormitau. in c. ad hoc num. 8. de rescriptis. Geminian. in c. iudex an**

fin. de offic. delegat. lib. 6. Imo etiam, cum re- nunciatum est reliquis remediis, semper locus manet tamen iustæ supplicationi; i- tem notorio vel iusto gravamini *gloss. in d. c. ex conquestione. verb. post appellationem. de rescriptis. spoliat. Alexand. consil. 77. num. 12. & consil. 106. num. 26. 27. 28. volum. 3. Phil. Decius consil. 49. Præstantissime. num. 3.*

Poterant autem in hac supplicatione omnia iura supplicantis, item omnia grava- mina narrari plenè ac deduci; puta posses- sionis ab antiquo obrentæ & nunc turbatæ, factæ spoliationis, captivati ministri, etiam fractæ salvæ guardiæ, denegatæ iustitiæ, & quod etiam pars sint dicti iudices, ac suspec- ti causæque conjuncti. Capitulum quide- m, quia allegatur iussisse hanc vim, quia- præjudicia magna fecit apparere suum de hac causâ, ab executione incepit, multam, sine causæ cognitione imposuit, causæ cog- nitionem suscipere iussim noluit, iustiti- am denegavit aut facere tardavit, insuper per suos commissarios sepius supplica- tis distinxit. Episcopus autem, quod is ius- titiam quoque denegavit, quod declaravit, se nolle impedire dicti Capituli acta, & decre- ta, quod apud ipsum maxima in potentia & autoritate sit Capitulum &c. Ex quibus om- nibus ita deductis verisimile est, quod totâ causam ad se Camera sit traductura, aut sal- tem Commissarii non suspectis delegaturæ; denique ita consultura supplicanti, ut ad jus suum pervenire posset. Sit hæc ad primæ questionis dilucidationem sufficiant.

QVÆSTIO II.

Progrediendo ad alteram, de qua ta- men rectius impetrato rescripto pote- rit iudicari, ponderans singulas actio- nes, quarum in questione consilii mē- tio facta est, & collatione facta, quænam in- ter has potissimum institui conveniat, exe- quamur. Ac primum possessorii iudicii ac- tio factæ & spoliationis ac turbationis, im- pedireque oppignoracionis non debet eò minus placere, quod virtute Ordinationum Cameræ coram competente & inferiore iudice sit peragenda; quasi Camera tantum, de his cognoscat inter eos, qui immediatè sunt imperio subiecti. Nani jam ante di- ctum est, fore, ut tota hæc causâ ad Came- ram & ad alios Commissarios devolvatur, quia iudices primæ instantiæ competentes hic pars sunt, suspecti, causæque conjuncti & ius- titiam denegarunt &c. Ac cum necesse sit, ante actionis institutionem præsupponi ali- os iudices datos, frustra hic iterum hæc peti- tio principii opponitur & inculcatur.

K

Secun-

Secunda difficultas, quæ obijcitur, nempe iustum Iudicis excusare à dolo &c. hic non est consideranda. A pœnis enim illud interdicium potest excusare; non etiam, quin alteri ius suum sit tribuendum, & quia indebitè spoliatus vel turbatus etiam auctore Iudice, citra causæ cognitionem sit restitutus, *c. conquirentes, ubi Panormitanus & Dd. de restitut. spoliator. Anchoranus consil. 48. ad predicta. num. 4. & consil. 292. videretur. num. 2. Romanus consil. 258. circa num. 1. Decius consil. 366. num. 13. Schurff. consil. 6. cum muliere. num. 8. centur. 3. per l. 1. & 2. c. Si per vim vel alio modo l. meminerint c. unde vi. cum aliis per eos allegatis.* Nam autoritas Iudicis non excusat à violentia. Anchoranus, d. consil. 48. num. 4. per doctrinam Barthol. & Dd. in l. i. jussu. ubi Jafon. num. 7. cum sequent. de acquirend. possess. Et quod dicitur, spoliatum à Iudice non restitui, quia pro Iudice præsumitur, *cap. in præsentia. de renunciat. Jafon. in d. l. jussu. num. 30. de acquirend. possess. hoc tamen intelligitur, quando judicialiter, servato juris ordine, cognita causâ & per sententiam possessionem ademit, non aliter, insolita. in d. c. conquirentes. in fin. Schurff. d. consil. 6. num. 8. Decius in l. non videntur. 127. §. qui jussu. num. 3. & 4. & in l. factum. 31. num. 1. 2. de regul. jur. & in c. consultationibus. in 4. notab. de offic. delegat. & consil. 191. in causa. n. 2. consil. 200. in casu. num. 5. & consil. 125. Felin. in c. dilectus. de rescript. Nam quando Iudex officium excedit, habetur pro privato Decius in d. l. factum. in princ. per gloss. in d. l. non videntur. §. qui jussu. & dicitur ut privatus procedere, quando procedit absque causâ cognitione, Decius in d. l. factum. num. 1. & Cagnolus. num. 1. 2. 3. per doctrinam Zabarell. in clement. 1. §. final. in fin. de celebrat. miss. Panormitan. Decius & Dd. in c. si quando. de offic. delegat. & idem Decius consil. 151. maxime.*

Itaque est præsumptio contra Iudicem, qui non debito ordine & absq; causæ cognitione processit, Barthol. in l. item si suspectus per illum textum. de procurat. Jafon. n. 60. Purpurat. num. 547. in l. 1. de offic. ejus cui mandata jurisdic. Alciat. late in tractat. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 9. num. 27. ac ipse probare iustas causas debet, quare de facto processerit, Anchoran. consil. 277. num. 8. Angel. consil. 107. in fin. Decius consil. 576. pro resolutione in fin.

Imo ne pro Principe quidem ejusmodi in casu præsumitur, quod iuste procedat, Felinus in 5. conelus. & Dd. in c. quæ Ecclesiarum de constitut. Alciatus d. tractat. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. n. 3. 4. & ubi hanc dicit esse communem, & traditur in c. 1. de probation. c. venit. de iudic.

Cum itaq; utrumq; possessorium detur non ad pœnam sed juris sui recuperandi tuendiq; causâ, seu ut loquitur J.C. rei familia-

ris tuendæ causâ, l. 2. §. interdicta. l. ibi juris. de interdict. liquet, hac eam theoreticam nihil obflare. Unde J.C. inquit in l. 1. §. de jectis. versic. quoties. ff. de vi armat. cum ab interdicto unde vi non esse excusatum, qui iussu alienius deiecit, non magis, quàm si iussu alicuius occidit. Nec enim excusat iustum I Magistratus præsertim invalidum & absq; ordine ac cognitione decretum, ut per multa. probat Jafon. in d. l. jussu. num. 12. 14. 24. ubi hanc dicit esse communem. de acquirend. possess. Decius in d. l. non videntur. §. qui jussu n. 5. Nam etsi injustum iustum vel decretum, aliàs excusare parentem potest; non tamen, quando interpositum est ordine juris non. servato; quia est nullum, ut rectè Socinus, in regul. 202. fallent. 1. cum ibi allegatis, maxime cum agitur de injuria non facta persone, sed de actu illaro in re, turbando vel ingrediendo possessionem alienam, ut idem declarat in d. l. jussu. num. 30. cum ibi allegatis. Nam ejusmodi delicta ut & alias regulariter puniuntur, non modo, quando dolo commissâ sunt; sed etiam, quando culpata, Jafon. ibidem. num. 25. per l. cum qui ades. de incend. ruin. &c. Cæterum a pœnis I late culpræ, præsertim legalibus ejusmodi injusta causâ non excusat Jafon. ibidem. num. 31. & 32. cum ibi per eos allegatis. præsertim si esset ad adversa parte iustum lic procuratum. Cagnolus. in d. l. non videntur §. qui jussu. 4. per l. & qui data. ff. ex quibus caus. major. cum aliis per eos allegatis.

Ita tunc igitur nihil proficeret talis exceptio. Imo Magistratus vel Superior, qui mandasset vel ratum habuisset, etiam de vi teneretur, & ejusmodi actio in genere cum quoque comprehenderet, d. l. 1. §. sed etsi. §. de jectis. ff. de vi armat. Nam si damnum dat qui jubet dare, l. si damnum. 129. de regul. juris. d. l. 1. §. de jectis. de vi armat. atq; ideo ea non obstante victoria obtineretur juxta intentionem agentis, qui non tam quærit pœnam, quam juris sui conservationem & rei familiaris restitutionem.

Quod contra allegatur, difficile esse instituiere contra Communitatem hæc interdicta, cum probandum sit, tractatum deliberatumv & communicato consilio totius universitatis hoc factum esse; ad hoc respondere potest, quod his interdictis non solum teneatur faciens, sed etiam mandans aut ratificans, d. l. 1. §. de jectis. de vi armat. cum similibus. Hic autem vel mandatum Universitatis probari poterit, vel ratificatio saltem tacita, quæ probatur eo, quod Universitas non I curavit puniri vel emendari vim factam, ut multis firmat Mynsingerus observat. 79. centur. 4. per doctrinam Jafonis & Dd. in l. viciat. si cert. petat. Panormitan. & Felinus in cap. dilectus. 2. de Simon. Et

Et ad evitandam omnem difficultatem, possit institui actio contra eos, qui turbant nominatim, & in genere adversus omnes, qui mandassent vel ratum habuissent aut habent. Nec multum actoris interest, contra quos agatur qui compareant; cum non ab illis exigat pœnam, sed persequatur magis juris sui conservationem & damnorum restitutionem, quæ æquè ab illis spoliatoribus atque turbatoribus obtineri possunt, atque à communitate S. vel Capitulum. Imo tantò commodius, quo minor his ut privatis, quam Domino feudi reverentia defertur: quoque minus potentia, & autoritate sunt formidabiles. Quod si vero universitas aut Capitulum defendere, illos turbatores & spoliatores volunt, tunc non minus eos tenebit actio; præsertim si attentata, quam ipsos spoliatores.

36 † Et si autem questionis est, an interdictum unde vi in Dominium feudi detur: in quo communis est opinio, non dari, in cap. 1. §. si vero vasallus, de multis. vasall. qui contum. per l. 1. §. interdictum. ff. de vi & vi arm. l. 2. §. licet, de obseq. lib. præstaud. Bald. in cap. 1. §. final. num. 1. de probib. feud. alienat. per Federic. licet in secreto juris contraria sententia sit verior, ut testantur Jacobin. de S. Georg. in tract. feud. verb. & dicti vasalli in rebus num. 7. & 8. Molineus in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 1. gloss. 4. num. 40. & 41. tamen in præsentia de eo minus est laborandum. Nam primum non videtur hoc esse verum feudum, sed magis emphyteuticum; cum non sit nobile nec nobili infeudatum, neque heredibus maribus; Sed datum ignobili, & quidem personaliter non etiam heredibus. (quod inique factum videri potest, cum prædium sit à parente empcum & devolutum) Deinde non tam observantia personalia, quam ob annuum censum &c. quæ omnia à feudo vero exorbitant, ut videatur hæcantum Emphyteutis quædam Ecclesiastica esse concessa. Constat autem, eam theoreticam de non intentanda famosa actione erga Dominum feudi non usquequaq; obtinere in Emphyteuticariis & aliis à natura veri feudi exorbitantibus; maxime si sibi injuriæ factam persequantur, l. 1. §. 2. ubi gloss. verb. patronus. Bartol. Odo. fred. Rebuff. & communiter scribentes. C. in quib. caus. colon. lib. 11. Nam & vasallum suam injuriam contra Dominum non modo civiliter, sed & criminaliter persequi posse, indubitatè juris est, gloss. ad verb. perdit & communiter Dd. in c. 1. §. item si delator. Quæ fuit prima caus. benefic. amitt. per l. qui cum §. si patris, de bon. libere. Curs. in tract. feud. parte 4. num. 62. Zafius in epistol. f. ual. parte 10. n. 43.

Et ut maximè verum esset, interdictum unde vi non dari contra dominum: tamen querela spoliæ ex canone ¶ redintegrandæ 37 (quod remedium ut locupletissimum intentari hic oporteret) proculdubio datur, Alvarot. in c. 1. §. si vasallus. num. 3. & 4. de milit. vasall. qui contumax est ibidem A. dr. de Ifern. num. 6. & 7. Bald. num. 3. Matth. de Afflict. num. 70. Jacob. de S. Georg. in d. tract. feud. ad verb. & dicti vasalli, pro dictis rebus. num. 7. & 8. Molineus in consuetud. Paris. §. 1. gloss. 4. num. 40. 41. & multo magis interdictum uti possidetis, vi seu querela turbationis, Bald. in l. 1. C. commun. de nuanumiss. Bartol. & Alexand. l. 1. §. 1. uti possid. cum hac levioris delicti sit accusatio quam spoliationis, Dynus in c. qui ad agendum. num. 4. de regul. jur. in 6. Imo turbatio ¶ propriè non est delictum: cum non sit factum consummatum, sed inchoatum, 38 Bald. post gloss. in l. final. num. 4. Cod. finium regundor. ut nuper admodum prædicatum etiam est & definitum in utraque ejusmodi actione possessorii recuperandæ & retinendæ à Comitibus M. contra Electorem N. intentata.

Quod autem postremò subiectum est hanc actionem impediri ex eo, quoniam Capitulum non immediate Imperio sed Episcopo est subiectum: solvitur per prætacta; cum præsupponamus ad supplicationem, de qua in prima questione tractatum est, rescriptum ejusmodi concessum iri, quo totius hujus causæ cognitio ad Cameram, vel alios certè Iudices, aut cum minimum, ad iustum & legitimum judicii ordinem & non suspectum devolvatur.

Porro quod ad actionem fractæ pacis attinet, omnino sentio, eam non rectè posse intentari; non modò, quia criminalis tota, & poenalis, & in ea dolus probandus est, & quidem verus & omnimodo probandus, Mynsing. observat. 8. centur. 3. sed etiam, quia, dubium valde fuerit, an in ea possit obtineri, cum difficulter probari poterit, fractam fuisse pacem; propterea, quod ab adversa parte objicietur, non sine & consilio frangendæ pacis publicæ, sed magis juris sui conservandæ causa omnia esse facta, sicut quotidie à Comitibus & terrarum ¶ Dominis, præsertim 39 contra inferiorem fieri solet. Licet enim iis etiam militari manu & turbando suos turbatores, jurisdictionem suam aliaque jura defendere, Bald. in l. quem admodum. 21. §. Magistratus in princ. ad L. Aquil. Panormitan. n. 4. & 10. in c. cum olim de resist. spoliator. Jafon. in l. quo minus. n. 100. de sum. in C. bassanensis in consuetud. Burgund. tit. de justic. §. 5. n. 37. & §. 7. in princ. num. 15. Quod autem licet, hoc nullam mereri pœnam potest, l. 4. Cod. L. Jul. de adul.

ter. cum illi non sit. Cognosc. in l. nemo potest 194. m. de regul. jur. Multo minus in crimen fractæ pacis publicæ incidere potest id, quod privati juris causa tuendi factum sit. Non enim perhiberi potest vim fecisse is qui jure suo se putat agere, l. 3. §. sed et si. Quod vis aut etiam. cum similibus.

Dato etiam, quod hic non omnia juris tuendi causa exacte facta essent: tamen cū hic totum judicium sit pœnale & in dolum conceptum, eò quolibet causa etiam injusta † & facta ab ejusmodi judicii pœna excusetur. *Ligitur de liberali caus. gloss. magn. in fine. l. 5. Dd. in l. ult. in fine. Si quis 39 decet. Jas. post Dd. in l. juste n. 31. de acquirend. possessione.* Nam et si, quando pœna pecuniaria pro delicto imponatur, tunc in dubio non requiritur dolus sed sufficit lata culpa, *Jas. d. l. juste n. 25. de acquirend. possessione.* secus tamen est in criminalibus, quando pœna corporalis sequi potest. Ibi enim dolus requiritur, *l. in lege. art. L. Cornel. de Sicar. cum similib.* Et proinde hic quælibet causa, etiam injusta à dolo & pœna doli excusetur. *Jas. in d. l. juste. num. 2. in 2. admitat.* Cum autem fractæ Pacis delictum sit Publicum & capitale, & ideo dolo tantum committatur, *c. 1. §. 1. l. 1. tot. sit. cum ibi not. de pac. tenend. prout etiam Ordinationes Imperii differre dolum tantum notant:* facile intelligi potest, difficilem fore hujus judicii persequutionem.

Præterea, ut maxime actor hic obtinere possit: ex ejusmodi tamen accusationis institutione parum juvaretur, quando illius judicii pœna, ut criminis publici, sisco esset applicanda. Et ut maxime parti applicaretur: non tamen per hoc jus proprietatis & possessionis, quod quaerit actor, illi hac ratione conservaretur. Etsi autem unâ cum criminali judicio † etiam civile posset incidenter intentari, *l. si de vi. de judic. Bar. b. l. 5. Dd. in l. interdum de public. judic. l. 1. in 2. §. 1. de v. bonor. rap. Mann. in Specul. jur. p. 4. dist. 1. num. 31.* tamen hoc multas habet cautiones; & certe violentia ista utroque modo civiliter & criminaliter in judicium deduci a possessorem esset vacuandum, *d. l. si de vi. de judic. cum similibus.* Atque ita semper necesse esset primum de possessorio disputari: ut omnibus rectè collatis non videretur actori consulendum, ut tam atrocem fractæ pacis accusationem contra Dominos præferri feudi, & eorum adherentes proponat.

Ex iisdem etiam rationibus non satis placeat citari Senatorum E. & Capitulum B. ad videndum, eos condemnari in pœna fractæ salvaguardiæ.

Nam primum periculosum erit, talem

actionem criminalem ut & superiorem, contra Dominum feudi instituere.

Secundò, salvaguardia tantum imponit pœnam, nec ulterius procedit ad jus contrarios annullando. Ut igitur maxime pœnam actor obtinere posset: non tamen juri illius satis confuleretur; cum disputari posset, an actus contræ facti propterea essent retrahendi, per ea quæ notat Jafon. *num. 18. cum sequent. in l. non dubium. Cod. de legibus. cum similibus.*

Tertiò valde dubitandum esset, an obtinere agens hac actione posset. Nam salvaguardia tantum loquitur de conservatione personæ & rerum agentis. At hic contra excipietur, non esse ea violentia, sed se contraiplius turbationem suam jus pascendi, & c. manu militari conservasse. Et habet hic Capitulum B. pro se literas investituræ & confessiones actoris, unde patet, proprietatem horum bonorum dicti Capituli esse. Ex quo inferetur, non aliena violasse, sed in suo jus dixisse & servandi juris sui causa quid fecisse in re sua, ejus sit moderator & arbiter & c. *Lin re mandatis 21. C. mandati.*

Quartò, in controversiam adduci posset, cum illa salvaguardia tantum loquatur de bonis corporalibus agentis; (*Habende Gata*) & in pœnalibus maxime contra tertium strictè sit interpretanda, an etiam completetur jura incorporalia pascendi & c. de quibus hic controvertitur, per ea, quæ traduntur à Jafone & Dd. *in l. à Dno Pio. §. in venditione. de re judicat. Bar. b. l. quam Tuberonis de pœna. cum similibus.*

Quintò, ut illa rectè dilui possent & facilem admitterent (ut sane admittunt) responsionem: tamen sicuti quamlibet causam etiam factuam & injustam à pœnis fractæ pacis excusare diximus; ita & idem valitum esse ad amolitionem pœnarum violatæ salvaguardiæ dubitari non potest.

Sextò ad consequendam intentionem agentis etiam hic necesse esset cumulari querelam spoliationis & restitutionis; quæ cum illo pœnali judicio conjungi possit, quæstionis foret: & si posset, tamen possessorem primo loco esset expediendum, atq; ita ad hoc primò semper iri necesse erit. Ut omnibus perpensis existimarim, commodissimum fore, si ante omnia possessorem. † utrumque, de quo primò cognosci, quæcunq; actio intentetur, opus est, quodq; non tam exactas requirit probationes, itè minus prejudicialis & magis summarium est, & minore cū periculo cōtra Dominū feudi datur

ac tuitionem juris persequitur, aliasq; multas habet oportunitates contra spoliatores & turbatores horumque mandatores, & qui ratum habent vel habere volunt, secundum illa que supra dicta sunt, intenteretur. In quam petitionem etiam vis facta ministro, impositio multa hoc nomine absque causa cognitione decreta, denique summa omnium querimoniarum una cum iure actoris poterit deduci, perique ut quatenus spoliatio facta est eatenus hac restitutio; quatenus turbatio, eatenus desistatur, & cautio de non amplius molestando præstetur, juxta c. ult. verb. *sufficiente cautione cap. ex transmissa ubi gloss. & Dd. de restitut. spoliat. l. unie. ubi Barthol. & Dd. Cod. uti possidet.* Nam hac petendi forma utrumque judicium recte potest cumulari; præsertim ubi dubium est, utrum spoliatio potius an turbatio facta sit ut per Anchoran. *consil. 248. ad prædicta. num. 4. Parisius, consil. 126. nullas. num. 7. volum. 4. Decisum. Neapolit. 156. pro parte num. 2. per doctrinam Bald. in l. si proprietate. num. 15. Cod. Si a non compet. Judic. Panormitan. in c. veniens. num. 3. & 29. de præscrip. Felinus in c. cap. licet Heli. in 10. l. uniat. de simon. Jason, in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 15. 4. de acquir. posses. sion.*

QUESTIO III.

Eiusmodi igitur constituta & instituta actione de victoria certa spes concipi, atque ita tertie questionis nodus consequenter facile explicari possit. Nam primum petitio agentis esset fundata ex iure communi & titulo emptionis, unde, constat & præsumitur, hæc bona à patre actoris iustissimo titulo empta ac acquisita, ab eodem legitimo successione iure ad ipsum actorem filium pervenisse, ac horum bonorum ipsum esse dominum saltem utilem & iustum possessorem, *l. si possidetis. num. ubi notatis. C. de probation.*

- Hinc autem & alia præsumptio juris sequitur, nempe, quod hæc ipsius bona sunt
 43 ab omni servitutis onere ac pascendi iure immunita & libera juxta l. altius, *Cod. de servitut. ubi glossa ad verb. prohibetur*, Baldus & Dd. Jason. in l. si prius. num. 40. de oper. nov. nunciat. Schurff. *consil. 69. in princip. centur. 1.* Quod ponit & possit ius suum defendere, nedum contra extraneum: sed etiam contra
 44 tamen dominum directum, *l. 2. & tot. tit. Si ager vecligal. & de loc. publ. fruend.* etiam præcludendo animantes, & pignorando eos qui damnum suis pascuis & fundis darent; cum, pascuari in alieno sit prohibitum, *c. si seferit. ubi Panormitan. n. de injur. & damn. dat. c. 1. in fin. de pascuend.* Et quamvis hæc præcluo-

nes iure civili non usquequaq; conceduntur, *l. quamvis. 40. ad l. Aguil. Barthol. ut. l. ut amplius. §. 1. num. 3. de damn. infect.* tamen conceduntur, licet non animo celandi, *glossa in d. l. quamvis 40. verb. includit.* attamen ad hoc, ut sciatur quisnam sit earum Dominus, & ut cum eo agi posset, *Bald. in l. 2. num. 2. & 3. de serv. fugitiv. Speculat. de actor. num. 29.* Deinde & Ordinationibus Imperii moribus ac notoria consuetudine, quæ pro lege est, ejusmodi pignorationes in usu sunt & permittuntur. Achic tale jus semper dicto agentis & ejus prædecessoribus competisse & fuisse usurpatum, patet ex testibus antea examinatis. Qui cum fuerint producti in litem, vertente inter patrem dicti actoris & communitatem S. liquet, quod acta hæc probent inter easdem personas & eorū successores, qui personam illarū representant per notata Jasonis & Dd. in l. 2. C. de edend. cum similibus.

Etiam autem in judicio possessorio non anxie disputare de titulo est necesse: tamen, cum hic haberi possit & statim demonstrari, non dubium est, quin hac probatio tamen
 45 & utilis domini (supra præsumptionem juris, quod res sit libera) justificatura multum sit interesse possessori, ut sequendum agentem omnino debeat pronunciari, nisi contrarium ostendatur, *Barthol. in l. 5. n. 4. ff. uti possidet. & in l. si de vi. ubi Dd. de judic. l. unie. C. uti possid. Ferrar. in form. libell. turbat. posses. verb. ad cessandum. n. 4. & 5.*

Deinde ad justificandam possessionem, dicti actoris faciunt prædicta acta, testes, testimonialia & alia producta, ex quibus constat plane, actore hoc jus pignorandi & jura sua defendendi, si non præscripsisse, (quoniam primus testis de usu pignorans ante 30. annos loquitur, cui ut de actu sui officii deponenti merito creditur) at saltem longo tempore possedisse. Et eodē facit, quod ex testimonio constat, ibi semper eo sine tentum fuisse custodem (einen *Sturzhüter*) qui hoc jus defenderet tueretur & usurparet. Item sepimentata aggeres & alia munimenta eo sine constructa antiquitus, ut dicta prædia & fundi ab ejusmodi incurribus alienarum pecudum defenderentur; quæque jam recentior de facto & vi, ac citra causæ cognitionem, per dicti Capituli ministros fuerunt dissipata & disjuncta.

Ex quibus omnibus simul & extractis cognitionibus & aliis documentis transmissis liquidò poterit probari, dictum actorem ultra quam, quod præsumptionem juris pro se habet, etiam antiquiorem suæ libertatis obtinere possessionem, in quod ad victoriā sufficit, *c. de probat. Bartholan. l. 1. §. quod ait. Prator. n. 4. 8. ff. uti possidet. Ferrar. in form. libell.*

æquè vasallo attributus est, ut contra) facile hic intelligi potest, non posse dici in præsentē casu, dictum Capitulum jure suo feudali cecidisse. Ut enim non quilibet denegatio justitiæ privat vasallum: ita nec contra Dominum. *Jacobin. in d. tract. feud. verb. dilig. vasalli. num. 24.* Qui cum hic juridicè & ter ad faciendam justiciam non sit, neque sub illa comminatione citatus, & enormis deterioratio rei feudalis esset: facile apparet, non posse dici, Dominum feudi directum ob eam causam amissum esse; sed hoc potius inferendum, jurisdictionem dicto Capitulo ex hac causâ esse auferendam in hunc agentem; cui jus dicere superfedis & denegavit ac illi à superiore ut in i. quæstio tractatum est) jus esse reddendum *Jacobin. in d. §. quaritur. num. 1. §. 2. Curt. d. parte 6. quæst. 1. §. Del. loci præallegatis.* Quin etiam sunt, qui negent, Dominum ob denegatam justiciam privari posse, ut patet ex Boerii de cessione 304. num. 7. versic. licet teneat, Dominum non privari jure suo. Et vix est sanè, ut † Dominus privari feudo ob aliquam

culpam etiam latam; nisi ob manifestam injuriam vasallo factam, & quidem ex dolo malo possit: ut in promptu esset, siquidem necessitas requireretur, ostendi.

Dictum est autem antea, quamlibet causam etiam injustam & factuam à pænis doli excusare. Quare nullo modo consulendum est auctori, ut ejusmodi petitionem contra Dominum feudi intenet, quo nihil aliud ferè consequi posse videtur, quam ut ipse deinceps revocatoria à Domino ob accusationem & famosam actionem (quam etiam de facto talem esse sufficit *l. 1. §. interdictum hoc. ff. de vi & vi armat. l. 2. cum sequent. de obseq. à libert. præst. latè Alexand. consil. 6. tirca. num. 1. volum. 3.*) temerè intentatam possit conveniri, ut alias memini esse practicatam.

Et hæc quidem ad definitionem propositarum quæstionum sufficere hoc tempore & in ipso litis ingressu videntur, quæ veris juris fundamentis atque ipsa rei veritate inniti testor atque judico.

Salvo.

CONSILIUM CCCIX. DE LUTIONE OPPIGNORATI oppidi R.

SUMMARIA.

1. Ex qualitate factorum adjectorum contractus æstimantur.
2. Proprium venditionis cum pacto de retrovendendo quod?
3. In dubio semper censeatur quis eo modo tradere, quo habet jus?
4. Dominium translatus intelligitur, si contractus ad id sit aptus.
5. Usura & delictum interpretatione excluditur.
6. Verb. Pfandschilling etiam in retrovenditione usurpatur.
7. Verba secundum subjectam contractus materiam accipienda.
8. Verba secundum communem vulgi consuetudinem intelligenda. Limitatur in contractibus Principum. n. 31.
9. Declaratio contrahentium est optima contractus interpretatio.
10. Contractus quilibet talis in sua essentia, qualem ostendunt literæ.
11. Contractuum scriptura sunt stricti Juris.
12. Verbum nullum censeri debet otiose contractui appositum.
13. Instrumentum contractus nihil probat aliud, quam quod verba important.
14. Verba contractus intelligi debent, prout melius adaptari possunt.
15. Contractus essentia æstimatur ex clausulis appositis.
16. In dubio debitor non intelligitur dominium transulisse.
17. Interpretatio fit pro debitore contra creditorem.
18. Unusquisque verborum suorum interpres quando sit?
19. In dubio eligendus contractus minus præjudicialis debitori.
20. Pactum retrovenditionis longe minus præjudicialis debitori quam Emptio &c. libi explicatur.
21. Contractus in dubio secundum juris præsumptionem sunt interpretandi.
22. Juri contrahentes se conformare intelliguntur.
23. Juris præsumptione quod inducitur, alia declaratione opus non habet.
24. Secundum naturam contractus contractum intelligitur.
25. Ea, quæ contractus tacite insunt, & de ejus natura, ut exprimantur, nihil est necesse.
26. Pactum lutionis est indifferens, & aequè pignori atq. venditioni opponitur.
27. Aliud emere, aliud vendere.
28. Dotis contractus habilis ad transferendum Dominium.

29. *Voluntas magis attenditur, quam verba.*
30. *Substantia potius rei est insuenda, quam error opinionis.*
32. *Declaratio non admittitur, ubi verba sunt clara.*
33. *Scriptura ab uno facta alteri nocere non debet.*
34. *Emtor fructus ex pacto retrovenditionis restituere non cogitur.*
35. *Creditor fructus in sortem imputare tenetur. Ubi ampliationes.*
36. *Pactum anticrifeos pignori adjectum valet. An de Jure Canonico? n. seq.*
37. *Interpretatio induci non debet, unde oriatur delictum & contractus existat usurarius.*
38. *Petitioni de imputando fructus in sortem non obstat prescriptio.*
39. *Creditor si probabile habet interesse, fructus non imputat.*
40. *In contractibus lucri cessantis eadem ratio, quæ damni emergentis.*
41. *Impensa detrahuntur de fructibus. Item dampna & interesse.*
42. *Fructus deducta impensa intelliguntur.*
43. *Aquisitum est, ut emtor, qui re fruitur, iuras pretii pendat.*
44. *Cedens alicui usum rei, intelligitur cum omni usu cedere.*
45. *Collecta respectu subditorum munus extraordinarium.*
46. *Multa condemnationes &c. transeunt per universitatem in eum, cui utilitas rei conceditur.*
47. *Cum Universitate transeunt etiam ea quæ aliis per se non cessabilia aut alienabilia. Modo non continent commoditatem in se habilem. n. 49.*
48. *Fidelitatis & subjectionis pars prestare tempore necessitatis Domino collectas.*
50. *De similibus idem iudicium.*
51. *Ex contractu pignoratitio evictio non debetur.*
52. *Ratione nuda possessionis evictio non datur.*
53. *Jus & natura nihil operantur frustra.*
54. *Filia accepta dote pro legitima an successionis renunciarit?*
55. *Sequestrationes omnes sunt prohibita.*
56. *per Iudicem causa cognita finit.*
57. *Creditor possessionem pignoris inconsulto Iudice occupare nequit hec ita conventum.*
58. *Prædæ spoliandis sua possessor non est.*

Urante quondam bello Dux N. præfecturam R. cum oppido & archiepiscopum C. C. ademptam M. M. vendidit: qui eam pro 50000. fl. excoluit, ut patet ex apochis

liberationum E. H. utendam, fruendam tradidit, & loci homines eidem assignavit ac obedire fidelitatemque facere voluit, donec pro eadem pecunia à se & suis successoribus, non obstante ulla temporis præscriptione lueretur. Hoc jus luitionis à M. M. retentum post ejus mortem ex transactione O. rediit ad B. B. ubi dicta præfectura sita est, ad cujus prædecessores eadem ante pertinuerat; qui luere quidem eam præfecturam intendit: ita tamen, ut fructus per 16. annos ex præfectura percepti, item collectæ & indictiones extraordinariæ ab E. H. indidem exactæ in sortem imputentur. Recusit E. H. obtendens contractum, qui luitionem non nisi eadem summa 50000. fl. rescisa permittit, & asserens non pignoratitium hunc esse contractum, sed emptionem cum pacto de retrovendendo, ut nihil hoc nomine in sortem sit imputandum, aut de sorte fructuum ratione detrahi debeat. Ex hac facti specie subsequentes quaestiones in disceptationem juris decidenda præponuntur.

I. QUÆSTIO.

Utrum iste contractus pignoratitius sit, ita ut in sortem fructus imputari debeant; an potius emptio cum pacto de retrovendendo: maxime, quia in eo non invenitur E. H. ut in mutuo fieri solet, reservasse facultatem sibi repetendi pecuniam datam, sed ea potestas tantum M. M. velut in emptionibus venditori est facta?

II. QUÆSTIO.

An dictus E. H. habuerit potestatem subditos collectandi, & an eadem exactio non sit in sortem computanda?

III. QUÆSTIO.

Et casu, quo E. H. hoc nomine conveniri posset, an habebit sit regressum denunciationis & evictionis contra M. M. heredem & successorum.

IV. QUÆSTIO.

An d. Princeps B. B. casu, quo pendente super his litere deponere velit summam, pro qua hypothecata est præfectura.

ctura, non possit interea propria auctoritate aut saltem impetrato Cæsareæ Majestatis super hoc rescripto dictam præfecturam occupare, apprehendere & ad suas accipere manus.

QVÆSTIO I.

Quod ad primam quæstionem attinet, ea duo habet capita & in duas quæstiones distribui potest, ac debet: 1. Utrum hic contractus pignoratitius sit, an emptio cum pacto de retrovendendo. 2. & qualiscunque tandem sit contractus, utrum fructus hic in sortem imputandi sint an non sint?

RATIONES DUBITANDI PRIMI MEMBRI I. QVÆSTIONIS.

ET videri prima facie poterat potius esse venditionem celebratam, quam nudum pignus super mutua pecunia contractum. Nam est de natura mutui, ut creditor, quando velit, post aliquod spacium repetere possit mutuum, & habeat facultatem pignoris conditioni renunciant. *l. quod dicimus. de solution. junct. l. 3. Si cert. petat. l. promissor. §. 1. de constit. pecun.* At hic contra non hæc facultas creditori invenitur concessa, sed tantum ei, qui oppignoravit. Atque ita potius emptio videri debet contracta quam mutuum. Nam ex qualitate factorum adjectorum contractus æstimantur. *Panormitanus §. De in c. illo. de pignori. l. 1. in §. 1. de locat. l. 1. de pignori. l. 1. de locat.* Est autem proprium venditionis cum pacto de retrovendendo, ut venditori detur facultas luendi rem oblato pretio, quando cunque velit. *l. 2. C. de pact. inter emptor. cum ibi notat. Socin. consil. 15. visis. num. 39. vol. 1. Zafius l. de quibus. num. 30. de leg.*

Secundò, quia M. M. cessit & tradidit dictam præfecturam E. H. prout ipse habuit eam & emit à Duce N. sicut verba expressa habent. Ergo transferre voluit, & consequenter vendere; alioqui non posset dici eo modo tradidisse, quo emisisset. Nam etiam in dubio semper censetur quis eo modo se concedere & tradere jus, quomodo ipse habet. *l. in vendendo 66. de contrahend. empt. & quidem intelligitur in dubio omne jus, quod habet, concedere & transferre. Decius consil. 292. pro tenui. num. 4. per not. Bald. in c. 1. de cap. qui curiam vendit.* Ac in terminis, quando datur alteri libera facultas ut eam possidenda rei pro arbitrio, quod tum ipsa res cum omni jure vendita censeatur, tenet Jafon post Alexandr. *in l. cum qui. §. qui proprietatem in 2. notab. & in l. si stipulatus fuero. §. Titius. & §.*

*final. de verbor. obligat. per l. si alii. de usufruct. legat. Signor. de Homod. consil. 70. per l. Proculus. de usufruct. Refert & lequitur Zafius consil. 12. num. 25. lib. 1. ubi addit, quod in dubio dominium translatum præsumatur, si contractus ad hoc sit aptus per l. ult. §. penult. in verb. credendum est id agi, ut statim ejus fiant. ff. pro dose. l. si ita distrabatur. de contrab. emptio. Hic autem aptus fuit: quia accessit consensus & rei traditio §. per traditionem Institut. de rer. division. l. traditionibus. C. de pact. & data plena utendi rei ac fruendi potestas, quod ab eo exorbitat à parte pignoratitii, ut creditor furtum committat, qui pignore utatur. *l. si pignore. de furt. §. si fuit Institut. de obligat. quæ ex delict. & habeatur contractus talis pro usurario c. ad nostram. c. de emptio. c. de voi. de pignor.* Est autem ea sumenda interpretatio, ut usura, velut delictum excludatur. *Socin. consil. 15. visis. n. 26. & per discursum lib. 1. Zafius consil. 12. n. 11. lib. 1. per l. merito. ff. pro Soc. cum aliis allegat.* Ergo potius emptio, quam pignus usurarium hic subintelligi debet.*

Nec in contrarium movere debet, quod verba pignoris à Psandeschilling in instrumento sint posita. Nam verba pignoris usurpantur pro revenditione, & utilitate germanica lingua uruntur vulgò verbo Psandeschilling, tunc etiam in retrovenditione; præsertim juris ignari & qui inter pignus & retrovenditionem ob exiguum horum contractuum discrimen distinguere nesciunt, ut loquitur in terminis Socinus consil. 15. visis. n. 39. volum. 1. Zafius in l. de quibus. n. 30. de legib. & fil. 1. n. 32. volum. 2. d. consil. 12. n. 25. lib. 1. Nam magna est utriusque contractus vicinitas. *Madanus de pact. pignor. n. 50. Socin. consil. 15. visis. n. 25. 26. volum. 1. & eo quæ hic, ut & alias in contractibus magis mens, quam verba contrahentium spectanda sunt l. in conventionibus. de verbor. significat. l. insulam. de præscript. verb. l. ult. C. quæ res pignor. l. sed Celsus. §. 1. de contrahend. empt. l. ita stipulatus. verfic. Sabinus de verbor. obligation. l. 1. & tot. tit. C. plus valet quod agit, quam quod. & c. gloss. penult. in l. si in venditione. 7. verb. veritas. ff. commun. prædictor. Bald. in l. quævis. n. 2. C. de fideicommiss. Alexand. consil. 125. attentus in fin. volum. 5. Zafius consil. 12. n. 32. volum. 2. & verba secundum subjectam præcontracta materiam accipienda atque impropria. *l. si uno. locat. d. insulam. de præscript. verb. l. sed et si numero. de jur. jurand. Jafon. in l. qui putat. in fin. 20. de acquir. heredit. Alexand. in rubric. solut. matrim. & intelligenda secundum communem vulgi consuetudinem Socin. consil. 199. in causa n. 8. vol. 1. l. cum autem. C. de donat. ante nupt. Roman. consil. 4. sententia. num. 1. & c. & consuetudinem vulgarem cujusque regionis Socin. consil. 199. num. 6. & consil. 19. ad fin. volum. 1.* Unde*

Unde & Bartholus *l. si necessarias. §. annua. num. 4. de pignor. action.* dicit, verba concessio & vulgari modo in contractibus esse accipienda. Quia proferuntur à contrahentibus, qui istius æquipollentias ignorant. Bonus textus in *l. si cui. 9. ff. de servit. ad idem Bald. l. 1. num. 3. C. de fruct. & lit. expens.*

Præterea accedit declaratio contrahentium. Nam E. II. in mandato, quod Sebastiano à L. dedit, declaravit & contestatus est, se emisse & hunc contractum vocat emptionem. Declaratio t̄ autem contrahentium seu eorum, qui actum gerunt, est optima contractus interpretatio *l. pro herede. ubi Barthol. & Dd. de acquirend. hered. l. 1. in fin. Si mensor fals. mod.* cum unusquisque Dominus sit suorum verborum, & qui illa protulit, eadem etiam interpretari possit. *d. l. pro herede. cum ibi notatis. l. si quis intentionem. ubi glossa. de judic.*

MEMBRUM SECUNDUM I. QUÆSTIONIS.

Quod ad secundum punctum primæ quæstionis attinet, videbatur creditorem fructus lucrari; dato, quod id non esset revenditio, sed tantum pignus. Nam creditor, qui diu possedit, habetur pro domino, ut fructus lucrari debeat *Barthol. l. qui habebat. de legat. 3. l. hereditate. §. final. de suppellect. legat. Jason. l. si res. num. 12. 13. 14. 15. de legat. 1. l. 4. num. 10. de justit. & jur. & l. qui Roma. in princ. num. 26. de verb. obligat. post Angel. & Imol. ubi Zasius l. 1. per servum. de acquirend. possess.* Ex hoc videtur, quod potius sit venditio aut alienatio saltem in antiquis. Nam & locationis contractus transit in Emphyteuticum vel similem, quando ultra annos 10. durat, sive conventum de tempore sit, sive non tempore.

RATIONES DECIDENDI IN I. QUÆSTIONE.

HIS non obstantibus contrarium est verum & judicandum, quod hic contractus sit pignoris seu pignoratitius; non verò emptio & venditio cum pacto retrovenditionis.

Nam certi juris est, quod quilibet contractus talis sit t̄ in essentia, qualem eum ostendit esse literarum figura *Bald. in c. 1. num. 1. & 2. de feud. dat. in vicem legis commiss. per l. cum precibus. C. de probat. l. emptione. C. plus valere. quod ag. quam quod & c. de naviganti extr. de usur.* Instrumenti enim verba dant formam actui. *Bald. in l. quoties. 12. num. 4. C. de suis & legitim.* Unde inquit J.C. in l. non figura. de obligat. & action. nos oratione, quam

literæ scripturæ exprimunt, obligari. Itaque nec aliud requiri debet, neque aliud præsumitur actum, quam quod scriptura est expressum *l. ult. ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de fals. caus. adject. Bald. consil. 189. creditor. num. 3. volum. 2.* cujus verbis nec addendum est quicquam, neque detrahendum *Bald. in l. lecta. 2. oppo. si cert. petat.* Contractus enim seu scripturæ t̄ contractuum sunt stricti juris; nec aliquid præsumitur actum, quam quod est verbis expressum *Socin. consil. 73. Circa. num. 3. volum. 1. per l. quicquid. l. stipulatus. §. Chrysogonus. de verbor. obligation.* Quamobrem verba contractuum diligenter ponderanda sunt. *Bald. in d. l. lecta. in 2. opposit. Si cert. petat.* nec ullum debet t̄ censi otiosè contractui appositum & sine virtute operandi *Bald. in rubric. C. de contrahend. emption. question. 9. num. 9. Tiraquet de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 22.* Eoque nec probat aliud t̄ instrumentum contractus, quam quod verba dispositivè important *Bald. in l. interest. num. 2. per illum textum C. de solutionib.*

Jam in proposito, ex instrumento contractus dato S. die 27. Martii Anno 25. manifestissimè apparet, quod nulla venditio, sed tantum pignoratitius contractus super præfectura R. inter M. M. & E. H. sit celebratus. Sic enim habent verba, *Das wir eines Pfandschillings vff vnsern* (notetur. Quia non de vendendo agit, sed de jure super sua præfectura constituenda agi verba ostendunt) *Ambt X. nachfolgender gestalt vorgliechen/nemlich das seine L. vns als bald 30000. fl. erlegen lassen / Dargegen wir seiner Liebe bemelt vnser* (notetur. Ideo non agitur de translatione domini, cum adhuc suum in actu traditionis appellet) *Ambt auch würcklich wollen einreumen* (quod non est vendere vel ex vendito transferre dominium, sed nudam tradere accedere possessionem) *vnd die Vnterthanen & c. wie wir solches Kauffweiss an vns bracht/weisen lassen* (quod non ad hunc contractum pertinet, sed titulum M. M. ostendit; & sunt tantum verba narrativa propter aliud dicta, quæ per se ad hunc contractum non faciunt, & ex quibus duci argumentum non debet) *Item bis zu vnser wiederablösung* (quæ verba non retrovenditionem, sed lutionem important) *Et post, vnd also den vollkommenen Pfandschilling* (non pretium rei venditæ, sed sortem pignoris) *erlegen wollen.* *Item vnd bis wieder zur ablösung etc.* In zeit der ablösung etc. Et, gegen erlegung des Pfandschillings etc. vnd sol diese ablösung etc. Doch wann solche ablösung erfolgen etc. vnd alsdann der Pfandschilling also baldt gegen abtretung des Ambts erlegt vnd bezahlt werden etc. Quæ omnia verba tantum pignus & lutionem pigno-

pignoris conditionis, ut etiam probat Socius *consil. 15. visis. num. 26. 38. vol. 1.*

Nec mentio emptionis in ulla sit parte dispositionis. Quare verba huius contractus intelligi debent, prout melius adaptari possunt *Castrensis consil. 37. 4. visis. in fine. volum. 1. & in dubio salva ratione f. recti sermonis l. Plantius. de aur. & argent. legat.*

Deinde nulla etiam pretii aut mercis aut estimationis fit mentio: unde substantialia emptionis deficiunt *l. in princ. de rer. permutat. de quibus Jafon post alios in l. iurigenitum. §. adeo. n. 1. 2. de pact. nec solit. emptio-num clausula, de eversione &c. sunt appositae: sed tantum ex, quae pertinent ad pignoris lutionem. Constat autem ex t. clausulis appositis de essentia, & qualis quisque sit contractus, iudicari *Pavormitanus in d. c. illo 701. num. 2. cum sequent. de pignor. Dd. in l. i. uno. §. si d. c. si. locat.**

Nec ullum dominium est translatum, neque de eo apparet actum: verum solummodo possessio pro numeratione pecuniae concessa, donec illa refunderetur. Quod tam longè abest à venditione, ut nisi agatur de domini translatione, contractus ille constare non possit *l. cum manu lata. §. final. de contrahend. empt. Et adjuvatur hæc interpretatio juris præsumptione. Quia in dubio debitor f. non intelligitur dominium transtulisse, donec id probetur actum *Cynus in l. in eod. iud. in fine. C. si cert. petat. Nec creditor præsumitur jure domini, sed magis creditoris possidere Barthol. in l. ult. C. de jur. domini. impetrand. Matth. de Afflict. Decis. Neapol. 373. Et sit contra creditorem interpretatio pro debitore; cum illi imputandum, cur legem non dixerit apertius *l. veteribus. ubi Barthol. ff. de pact. Schurff. consil. 37. num. 6. centur. 1.***

Unde quod dicitur, unumquenq; sua verba posse declarare, obtinet tantum in t. iudiciis *d. l. si quis intentione. de iudic. & actibus, quæ pendent ab unius voluntate. d. l. pro herede. de acquir. hered. non in contractibus. Quia ibi fit interpretatio contra proferentem, & quidem creditorem. d. l. veteribus. ubi sic distinguit glossa in fin. Socin. consil. 73. circa num. 11. volum. 1. & in dubiis eligendus sit contractus minus t. præjudicialis debitori *l. Labeo. de contrahend. emptio. l. cum queritur. de reb. dub. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. de verb. obligat. Semper enim in dubiis minimum est eligendum *l. semper in dubiis. de regul. Jur. Bonus textus in l. qui concubinam. 29. §. 1. de legat. 3. quem ad hoc notat Bartholus, quod in dubio assumimus id, quod est minus; & jura favere magis liberationi quam obligationi *Larrius. de Obligat. & actionib.****

Eit autem contractus pignoratitius lon-

gè alius, quam emptio cum pacto retrovenditionis, sicut multa utriusq; discrimina enumerat Mudæus *delt. tract. de pact. pignor. n. 50. & certè longè minus t. præjudicialis debitori, quam emptio & venditio, tam respectu proprietatis, quam respectu possessionis. Respectu proprietatis: quia in pignore non transit domini, & manet debitor domini, nec jus in re proprietatis creditor habet *l. sciendum. §. creditor. qui satisd. cogant. l. servi nomine. de usur. In venditione contra abalienatur dominium, quod transit in emptionem §. vendit. Instit. de rer. divisi. l. ubi. §. si d. c. Marcellus. de in diem addit. cum similib. Respectu possessionis: quia ex illo non transit plena possessio in creditorem. *l. sciendum. 19. §. creditor. ff. qui satisd. cogant. velut ex isto quavis adjecto reconvencionis pacto. Angel. consil. 55. ex pacto. n. 3. Tinaquel. de retract. convent. §. 2. glossa. l. n. 34. §. 5. glossa. l. n. 2. Molinens de usur. quæstion. 55. n. 268. Musæus de pignorib. tit. de pact. pignor. n. 51. Unde pignus manere in bonis & jure debitoris dicitur. *Neguzant. latè de pignorib. membr. 3. n. 70. & consequenter, nec commodum possessionis, nempe fructus lucratur debitor. d. c. illo. cum contra. de pignorib. l. 1. l. 2. C. de pignor. actio. si dominum. C. de pignorib. l. 1. C. de distract. pignor. cum tamen illud ad emptorem petineat, eoque etiam, cum ex pacto retrovenditionis res retrahitur, non tamen fructus emptor restituere cogitur: sed eos plenè domini, quod habuit, jure lucratur *l. 2. ubi communiter Dd. C. de pact. inter empt. & venditor. glossa. Dd. d. c. ad nostrum. Jafon. l. qui Roma in princ. num. 37. Tinaquel. latè de retract. convent. §. 5. glossa. l. n. 1.*****

Quæ cum ita se habeant, potius præsumi hic in dubio debet contractus pignoratitius esse factus, quam celebrata emptio & venditio, quando contractus in dubio secundum juris præsumptionem & dispositionem t. int interpretandi *l. quæro. §. inter. locat. liquidam cū filium. de verb. obligat. Alexand. consil. 133. super in princ. vol. 5. Maximè, quoniam verba instrumenti, ut ante ostensum est, cum hac Juris præsumptione consonant, Pfandschilling &c. nec res aut pretium in emptione talem appellationem recipit. Non res: quia res vendita & tradita pignori esse apud emptorem nequit; cum res sua sit. Nemini autem pignus in re propria esse possit. *Jurib. vulgat. Nō pretium, quia pecunia non pignus est, sed pro ea pignus in securitatem datur, quod non fit neque est in venditione. Quia hic non fors pro pignore, sed pretium pro merce datur. Ex qua specifica nota mercis ac pretii contractum emptionis iudicat & ponderatur; ab aliis secernit JC. in l. de rer. permutat.**

Nec

Nec verò alia præsumenda hæc est fuisse mens contrahentium, quam verba sonant *l. beni. aliter. de legat. 3. l. librorum. §. quod tamen Caspini ubi gloss. de legat. 3. l. Labeo. de suppellect. legat. & quam est juris præsumptio, cui se ¶*

22 conformare partes intelliguntur *Cornelius consil. 190. num. 6. volum. 1. Socin. consil. 19. ad sit. num. 6. volum. 1.* Quod enim induci potest

23 juris præsumptione, hoc ¶ dicitur palam esse, ut alia declaratione non sit opus. *Jafon in l. si fundum. non. 2. folus. matrimonii.* Et naturaliter non est præsumendum, quod accipiens pecuniam, præsertim tempore belli & sic necessitate circumventus, ut tunc fuit M.M. & dando in securitatem pignus, potius voluerit dominium transferre, & jus suum omne in creditorem transfundere, quam dominium retinere, & securum duntaxat facere creditorem secundum propriam hujus contractus naturam, secundum quam semper intelligitur ¶ contractum, ubi aliud non

24 apparet *l. ex empto. n. ff. de action. empt.* Et alioqui debitor præsumitur, quam minime voluisse arctare sese, & de suo jure cedere per l. i. cum sit traditis. de folus. cum generaliter nemo præsumatur jactare suum l. cum de indebito. circa finem. de probation.

Cum ergo in hanc interpretationem concurrant & verba instrumenti atque contractus, & mens præsumpta contrahentium, & denique præsumptio juris: aliter dici nec potest nec debet, quam hunc contractum potius pignoratitium esse, quam emptionem & venditionem, non obstantibus his quæ supra in contrarium sunt adducta & quæ facilem omnino solutionem habent, ut pater ex subjectis.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN L. QVÆ- STIONE.

NON enim obstat, quod creditori hic nulla repetendæ sortis & renunciandi securitati pignoratitiæ potestas reperitur expressim facta. Nam nec expressim invenitur prohibita aut adempta. Quare manet hæc res in communi natura & qualitate contractus *d. l. ex empto. n. in. p. n. de action. empt.* Etenim, quæ tacite in-

25 sunt contractui, & sunt ¶ de ejus natura, ea ut exprimentur nihil est necesse, ne in mutuo quidem; cum hæc præcipue valeat regula, eandem esse taciti vim, quæ sit expressi, ut est textus in terminis ubi Dd. in l. 3. ff. si cert. petat. Nam quæ non exprimentur, ea nature contractus relicta esse intelliguntur, *d. l. ex empto. n. in. p. n. de action. empt.* Cum ergo ex natura mutui creditor habeat potestatem repetendæ semper sortis, postquam de-

bitor pecunia est usus, nec illa invenitur hic adempta dicendum est ex vi contractus, tacite eam inesse; & ideo de hoc nihil fuisse cautum quod illud ex natura contractus esset usitatum. Ut ideo supervacanea expressio ejus, quod per se inesse contractui recte sit omissa, ut in l. quod si nolit. §. quia. affidua. de adit. edict. Nec hic ex qualitate pacti potest ulla sumi interpretatio; cum hoc pactum ¶ lutionis sit indifferens & commune, & æque pignori apponi possit atque venditioni. Non igitur probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. Nec magis emptionem demonstrat, quam pignus, atque è diverso *l. neque natales. C. de probat. cum similib.*

Non obstat, quod M. M. tradidit præfecturam qualem ipse habuit eniptam à Duce N. Nam verba ipsa & tota res ostendit, hoc tantum dici de usu & facultate possessionis; non verò de domini translatione. Nec enim dicit, se vendere jus quale à Duce N. emerat, sedem dicit esse eam E. H. solte cingetis metwarden; vnde M. M. etiam fuit etc. Aliud autem est circumveniri aliud *l. vasa fuffens.* Sicut ¶

27 & in jure aliud longè est, rem tantum tradere tenendam: aliud verò cum causa domini vendere *l. si rem tradi. cum ibi notat. de verb. obligat.* Quod quidem dominium non intelligitur translatum, nisi hoc appareat actum, ut ante est abundè demonstratum. Deinde illa verba sunt narrativa propter aliud posita: ideo ex iis non potest firmum duci argumentum *Socin. Jun. in l. centurio. num. 19. de vulgar. §. p. p. illar. substat. Jafon in l. licet. num. 9. C. de pact.*

Non obstat, quod, quando datur alteri libera possidendæ utendæ rei pro arbitrio facultas, videri debet dominium translatum. Nam hoc verum est ex contractu ad dominium transferendum habili; & ubi constat, de eo actum esse, ut quando quis dilapular fundum dari: de quo casu agunt Jafon. & Dd. *d. l. cum. §. qui stipulatur. de verb. obligat.*

Eoque nec obstat l. 1. §. pen. ff. pro suo. Nam loquitur in contractu dotis, quæ est natura sua ¶ habilis ad dominium transferendum *l. in rebus. C. de jur. dot. cum similib.* Non est autè ejusmodi contractus pignoratitius, ut ante ostendit. Ergo non potest in eo hoc videri actum, sed potius contrarium per doctrinam Cyni in d. l. incendum in suo. C. si cert. petat.

Nec verum est, esse contra naturam pignoris, ut creditor pignus possideat aut fructus colligat: cum ad hoc ex natura contractus deur hypothecaria actio. *§. item Serviana. cum ibi notatis. Infit. de action.* Neq; hoc ulam per se sapit usuram; verum illud, si fructus

et ut lucrari & non in sortem velit imputare, ut probant textus in l. si ea pactione. ubi Bald. l. si ea lege. l. ex pradiis. C. de usur. quemadmodum & idem postea pluribus declarabitur.

Non obstat, quod verbum pignoris possit impropriari secundum subjectam naturam. Nam hoc verum, quando constat de mente contrahentium, quod voluerint venditionem celebrare. Tunc enim voluntas magis attenditur, quam verba, in quibus terminis Zalius loquitur juxta regulam, plus valere quod agitur, quam quod simulate concipitur. tot. tit. C. cod. Item veritatem errore non vitari l. illicitas. §. 1. de offic. Presid. & falsa demonstratione non vitari substantiam veritatis l. cum falsa. C. de jur. & fact. ignorantia. Quia substantia potius rei est intuenda, quam error opinionis l. 2. §. si sub conditione. 2. ff. pro emptor. Et in tali casu loquitur Socinus d. consil. 15. & alii supra allegati. Sed hoc ipsum hic questionis est, qualis sit contractus celebratus: ideo cum de mente non constet, standum est verbis, nec ab earum proprietate in dubio recedendum l. ille aut ille. l. non aliter. de legat. 3. cum non aliud intelligantur sensisse partes, quam quod verbis expreſſerunt l. Labeo. de suppellect. legat. cum similib. & de contractu ipso ex verbis instrumenti est judicandum, ut antea pluribus est demonstratum. Nec hic interpretatio est conformanda vulgari & idiotarum errore & consuetudine loquendi; cum non tales contexerint, sed Principes, qui non nisi adhibitis jurisperitis & pragmaticis instrumenta contractus facere solent. Ideo secundum horum potius intellectum, & sententiam verba hæc sunt interpretanda. Romanus d. consil. 4. in princ. Quæ quidem cum sint clara & aperta, non est admittenda hic alia declaratio Socini. consil. 19. ad fin. num. 7. volum. 1. per l. 1. §. cum in verbis. de legat. 3. cum aliis per eum allegatis.

Non obstat declaratio ab E. H. postmodum facta. Nam contractu perfecto sicut non licet invita altera parte eum mutare l. sicut. C. de Obligat. & action. l. in commodato. §. sicut commodat. ff. commodat. l. ult. de pact. ita non licet illi aliud dare nomen & aliam facere appellationem, quam in quam mutuo est consensus l. jurisgentium. §. advo. cum l. ab emptione. de pact. Imò declaratio non admittitur, ubi verba sunt clara, ut antedictum est. Declaratio enim cadit in dubiis non in claris l. si stipulatus. ubi glossa Dd. & Alexand. l. si in l. & ubi. §. final. de verbor. obligat. Itaque literæ illæ nihil probant contra eos, qui in eadem non consenserunt. Nec declarationem super contractum in alte-

rius præjudicium & ad sui emolumentum facere E. H. potuit, ne alteri per alterum iniqua conditio inferatur. jurib. vulgatis. Quare hic obtinere debet regula, quod scriptura ab uno facta alteri non consentienti non cere non debeat l. si confiteris. 8. ubi Bald. in princ. C. de fid. instrument. Socin. consil. 39. visis. num. 10. volum. 1.

MEMBRUM SECUNDUM PRIMÆ QUÆSTIONIS.

HOC igitur constituto facilis est alterius membri in hac prima questione resolutio. Etsi enim fructus lucratur ex emptione emptor post rem traditam, ut qui sit Dominus l. curabit. l. si fructus. cum ibi notat. C. de action. empt. nec ex pacto retrovenditionis eos restituere cogitur, cum perceperit eos jure domini, Panormitanus in c. as fclerici. de judic. & c. 1. de feud. Chassan. in consuetud. Burgund. rubric. 3. de feud. §. 2. in princ. num. 28. & res personali actione, non rei vendicatione hoc casu ab ea repetatur, ut est communis doctrina Baldi Castrensis Saliceti & Dd. in l. 2. C. de pact. inter emptor. & in l. bis rebus. §. mancipia. solut. matrim. c. 1. in fin. de feud. dat. in vicem L. commiss. ubi Alvarotti, Panormitani, & Hostiensis post gloss. in c. ad nostram. & d. c. illo. & in c. conquestus. Tiraquelli de retract. convent. §. 5. gloss. 1. num. 1. & de retract. lignag. §. 15. gloss. 2. & in l. si unquam. §. verb. reueratur. C. de revocand. donat; quod idem etiam obtinere in creditore, qui jure prioritatis percepit, ostendit Neguzantius in tract. pignor. 5. partis. 5. membro. num. 13. in 4. limitat; eoque, nec id, quod lucratur, in sortem imputare cogitur, cum non debiti ad debitum nulla sit compensatio l. ultim. ubi Castrensis. & Dd. C. de compensation: tamen, quia hic non sumus in terminis emptionis, verum in contractu pignoratitio; ideo obtinere debet regula, qua traditur, creditorem fructus perceptos in sortem imputare oportere, ne res in prohibitum fœnus exeat, & cum alieno damno contra naturam mutui supra sortem lucratur creditor ac locupletetur d. l. 1. & 2. C. de pignorib. l. reſcriptum. 12. §. 1. de distract. pignor. ubi disertè inquit JC. si majores fructus creditor abstulit, universos in quantitatem debitam accepto ferre debet. l. 1. C. de distract. pignor: ubi Baldus notat, quod imputentur in sortem fructus ipso jure, & eam extenuent, etiam si ab homine non opponatur. l. si dominium. C. de pignor. c. illo. c. cum contra de pignor. c. 1. & 2. de usur. Panormitan. late in c. cum Bertoldus. n. 38. & 39. de sentent. & re judicat. Cornaeus consil. 44. in hac. n. 6. & 10. ubi dicit communiter approbati. volum. 2. gloss. c. ex

litteris. de iurejurand. Cepoll. de simul. contract. in 1. casu. Molinens. in tract. usur. question. 56. n. 394. l. ult. Neguzantius in d. tract. pignor. in 5. membro. 5. partis. num. 1. 2. & 3. cum multis seq. ubi ampliat, hanc regulam obtinere non solum in fructibus perceptis, sed iis etiam, qui percipi potuerunt per l. 2. C. de pignorat. action. Item non tantum in fructibus, sed etiam in interesse, si res sit a creditore possidente deteriorata, ut hoc quoque imputari, & si supra sortem ex fructibus percepit, illud restituere debitori debeat c. cum contra. de pignor. & per notat. Bald. & Salicet. in d. l. 2. C. de pignorat. action. item, quod non modo obtineant ista in ipso creditore: verum etiam ejus successore, nedum universali, sed etiam particulari vel singulari per Bald. not. 7. l. 1. C. de pignor. action.

Neque obstat, si dicatur, pactum antichreseos pignori t̄ adjectum valere, & ex eo creditorem lucrari posse fructus l. si pecuniam. 33. de pignorat. action. l. si is qui bona. §. 1. de pignor. l. si ea pactione. C. de usur. Alberic. Barthol. l. si ea pactione. C. de usur; maxime ob incertitudinem fructuum. Imaguell. in repetit. l. si unquam verb. donatione. num. 113. C. de revocand. donation. Nam primò, ne gatur hic tale pactum intercessisse; cum illud ex contractu non appareat. Pacta autem facti sunt, eoque probari debent l. consilio. de curat. surrog. l. asseveratio. C. de non numerat. pecunia. Præsertim hujusmodi usuraria & odiosa, ut est pactum antichreseos, quemadmodum mox subiciemus. Quia non debet talis interpretatio & præsumptio induci, unde oritur delictum t̄ & contractus exillat usurarius Socin. d. consil. 15. cum alius sup. adductis. Deinde tantummodo hoc verum est de jure civili veteri: secus est de Jure Canonico, quod in hac materia usuraria peccati venit attendendum Bald. l. eos. C. de usur. Quia paria sunt pacisci, quod fructus & Mynsinger. observ. 6. centur. 4. non computentur in sortem & lucro cedant, & promittere creditori solvere illicitas usuras, ut probat Baldus in l. 1. in prim. C. de distract. pignor. ubi glossam, quæ dicit ex pacto creditorem fructus lucrari posse, sic interpretatur & limitat, Cave tibi inquit, glossa debet intelligi de jure antiquo Codicis; alias non tenet pactum de lucrandis fructibus loco usurarum, nisi in casibus exceptis de jure Canonico ut notatur in authent. ad hac C. de usur. & c. subbricet. c. conquestus. ext. cod. Hæc Baldus. Quæ melius ac hucus confirmat Neguzantius præallegato tract. pignor. 5. partis. quinto membro. num. 10. ubi num. 14. in 5. limitatione & addit, idem obtinere, etiam si debitor jurasset non molestare creditorem super fructibus,

& hanc dicit esse communem contra Barthol. in l. amplius. non peti in fin. rem rat. habet. & Dd. in d. c. ad nostram. Alexand. consil. 91. vssis. num. 4. & 5. volum. 2. per c. 1. ubi Panorm. notat. c. conquestus. c. quia frustra. de usur. & l. si ea petitione. l. ea lege. C. cod. de usur. Alexand. consil. 31. vssis. num. 3. & 4. volum. 6. & consil. 13. circa. vol. 2. in fine. ubi addit, petitioni t̄ de imputando fructus in sortem non obitare ullam proscriptionem. Ad idem Henning. Goden. in consil. de pignor. num. 27. cum sequent. Mudæus de pact. pignor. num. 62. & 63. ubi dicit, eas pactiones non excusare ab usura, nisi intra legitimum modum, ne quidem ratione incertitudinis fructuum; nisi cum in alium contractum extra mutuum, puta emptionem res transit c. 1. & 2. in extrinsec. de empt. & vendit. ad quam theoricam & limitationem pacti antichreseos mirum est N. & M. in suis consiliis scriptis in hac materia Comitibus à N. non respexisse.

Illud bene verum est, quodocunque & quatenus creditor habet probabile interesse, cum & eatenus in sortem fructus non t̄ imputari, sed cum ipso interesse compensari. gloss. in d. c. conquestus. verb. de feudo. de usur. Cornæus consil. 44. in hac in fine. in volum. 2. Neguzant. præalleg. loc. n. 13. in 3. limitat. ubi dicit, idem esset, si laborem notabilem subit creditor, in quem potius quam in sortem fructus sunt computandi. Ad idem Hostiensis. de usur. §. aliquo. versic. 10. Joann. Andr. post Panormitan. & gloss. in d. c. conquestus. Odofred. in l. 1. C. de usur. Speculat. de usur. versic. de contra. Nam hoc casu usura non esse censetur, sed magis compensatio seu recompenatoria damni emergentis vel lucri cessantis, quæ usura est omni jure permilla Cynus in penult. question. ambig. ad hac. C. de usur. ubi dicit, hoc quoq; verum esse in interesse lucri cessantis; & merito. Quia hujus in contractibus eadem t̄ & equè habetur ratio, atq; damni emergentis l. 3. §. ult. ff. de eo, quod cert. loc. ubi glossa, Castrensis & Dd.

Eadem ratione & impenit t̄ detrahuntur de fructibus, seu fructus prius cum his compensantur, quam in sortem computetur Bald. l. 1. n. 3. & 5. C. de fruct. & l. expens gloss. in d. c. conquestus. verb. recepistis. textus in c. 1. ubi gloss. verb. deducitis expensis. & c. 2. de usur. Raph. Cumanus consil. 19. Calderan. consil. 27. Cornæus d. consil. 44. in hac. vol. 2. Et damna ac interesse, quod creditor habet ob pecuniam non solutam, peti semper possunt c. directi. de for. cōpet. Dd. l. curabit. C. de action. empt. Eamq; distinctionē inter usuras lucri & usuras ut interesse, faciūt communiter Dd. in l. 1. ubi Jafon. n. 50. C. de Summ. Trinit. Sicut enim emptor à quo ex retrovensione res retrahitur, detrahit & imputat impensas necessarias l. in ra. §. 1. de minor. l. plane. cum sequet. de pet. hered. l. Imperator. de indicem addit.

ad l. l. donum. C. de rei vendicat. Imò & utiles. *Bald. consil. 167. in fin. & consil. 303. lib. 1. per d. Lintus. l. emptor de rei vendicat. l. qui exceptionem §. si pari. de contrahendobus. Cognol. l. 2. quest. 24. C. de pati. inter emptor.* ita creditor, qui ex antichresi possedit, & refusa forte cogitur restituere.

Ex quibus fundamentis hoc consequi putamus, quod hic E. H. primum poterit cum fructibus compensare sumptus & labores factos. Nam fructus deducta impensa intelliguntur & dicuntur *l. fructus. l. divorcia. §. impensa. solus. mariti.* Que regula cum propriè obtineat & loquatur de sumptibus factis in ipsos fructus *d. l. fructus. ubi gloss. verb. impensa. l. si fundus ubi Jason. §. solut. matrimonium:* ideo absque distinctione tales impense cum fructibus poterunt compensari. *gloss. d. l. fructus. verb. impensa.*

Secundo poterit de illis fructibus deducere legitimū interusurium & lucrum cessans, quod quotannis ex pecunia 50000. fl. habere potuit in ordinariis & permisso redditus locata; qui hoc casu computatis quinque in centum seu quincuncibus usuris, efficiunt & reddunt quotannis bis mille & quingentos florenos & ita usus pecunie æquetur cum fructuum commodum. *Mudus in tract. de pati. pignori. n. 53. per c. 1. de feud. Nam sane iniquum esset E. H. caruisse tamdiu pecunia, & ea M. M. usum fuisse non verò contrà E. H. nullam percipere ex re utilitatem. Ac ut J. C. ait in l. Julianus. §. ex vendito. ff. de actionib. empt. æquissimum esse, emptorem, qui re*

43 t fruatur, cum usuras pretii pendere, ubi gloss. ad verb. post diem. *§. in l. curabit. verb. restitutum. C. de action. empt. ac Dd. utrobique hanc equalitatis rationem probant, ita, cum eadem sit contrariorum & correlativorum ratio & doctrina l. 2. de his qui sunt sui vel alien. jur. Lult. C. de indist. viduitat. tollend; & contrario jus & æquitas suadent, ut qui usus est pecunia creditoris, patiatum eum tantundem de fructibus rei possesse lucrari, quantum ex pecunia sua habere potuit. Et hoc confirmat glossa d. c. conquisit. verb. de fundo. circa med. Cornani d. consil. 44. in hac. n. n. & 12. volum. 2. Mudus in d. l. tract. pignori. n. 39. disertè addens, creditorem usuras debitas cum usu pecunie pretii compensare. Pro quo textus in d. l. referiptum §. 1. de distract. pignori. Si majores (scilicet legitimis usuris) fructus creditor abstulisset, universos in quantitatē debitam accepti ferre deberet.*

Cum autem ex rationibus obventionum, quas dicta præfectura R. quotannis importat, intelligi possit, supra hanc summam. 2500. fl. vix aliquid fructuum inde percipi

& obvenire: ideo si hoc interusurium & impensas & labores reliquos deducere velit E. H. sicuti facere potest, prout antè ostensum est, non multum fortè supererit, quod in sortem possit imputari. Si tamen quid sit, maxime ex collectis & extraordinariis indictionibus collectam, de quo deinceps dicitur, hoc ex prædictis arbitramur & concludimus, in sortem esse imputandum, & illam ipso jure imminuere, per supradicta. Et tantum de prima questione.

QVÆSTIONIS SECUNDÆ RESOLUTIO.

AD secundam questionem facilis est responsio. Non enim hic disputandum est de jure collectandi, quod sit de regalibus, & nemini præterquam Principi competat *l. i. C. de superindiction. lib. 10. ubi Dd.* Nam hic constat, quod M. M. habuerit jus collectandi suos subditos, & consequenter præfecturam quoque R. Constat enim, quod E. H. idem jus in suos subditos habeat. Concedendo ergo, & tribuendo, præfecturam dicto E. videtur & cum hoc jure collectandi tribuisse; cum cedens t ali- *44* cui usum rei, intelligatur cum omni eo usu cedere, quem ipse habet Jason *in l. si fundum. in princ. num. 1. ff. solut. matrimonium:* ubi ampliat hoc, etiam procedere in usu, ad quem res est destinata per l. acquissimum. l. quarebatur. de usufructu.

Nec movere debet, quod collecta sit minus extraordinarium. Nam hoc verum respectu t subditorum: non autem sequitur, *45* quin sit in ordinario jure superioris, qui illud jus habet *l. i. C. de judic. Thoma. tract. de collect. §. exaltio. num. 29.* & quin sit fructus ipsius jurisdictionis & statutum auxilium additum juri communi ad exigendos jurisdictionis fructus *Thoma. in dist. tract. collect. §. subijciunt. num. 19.* Quare sicut multa t *46* condemnationes & similia transeunt per Universalitatem in eum, cui utilitas rei conceditur, ut in maritum Jason. post Barthol. & Dd. in l. divorcia. §. si vir in fundo. num. 8. Solutio matrimonium. quia dicuntur in fructu, eo quod renascuntur Barthol. Angel. & Dd. ibi & in l. final. cod. tit. Bald. in l. 1. num. 10. C. de fruct. ita & jus collectandi in cessionario casu, quo illud habere possunt, transit etiam in maritum ex rebus dotalibus. Barthol. in d. l. ult. ff. Solut. matrimonium. ubi dicit, postea in c. 1. quæ sine regal. transire in maritum. Sed in d. c. 1. etiam indictiones & collectæ numerantur. Ergo & hæ concessa universitate transeunt qua constat transire etiam ea, quæ alias t per se non cessibilia aut alie- *47*

nabilla l. in medietis. ubi gloss. verb. accessit. de censibus. et rupt. Panormitan. in c. cum Bertholdus. nam. 39. de sentent. & re iudicat. Jafon. in d. l. divorzio. §. si vir in fundo. nam. 7. solut. matrimo.

Quare idem hoc casu dicendum est, in E. H. creditore, cui omnis jurisdictionis utilitas cessit, & homines cum omni fidelitate ac subiectione sunt assignati. Est enim pars

43 † fidelitatis ac subiectionis, prestare tempore necessitatis Domino subsidium ac collectas. *Thomat. in princip. tract. de collect. nam. 8. & 10.* a quibus necessitate exigente nemo excusatur *Thomat. ibidem §. ex altio. nam. 50. & §. subiectioni nam. 7.* & ad quæ possessiones, quovis titulo acquisitæ, velut sub taci-
ta hypotheca obligantur. *Thomat. in princip. ibidem. nam. 12. & §. necessitate. nam. 2. cum. 2. allegatis.* Et pro hoc est casus in d. c. cum Bertholdus. de sentent. & re iudicat. ubi Panormitanus n. 38. notat, quod omnis commoditas, etiam juris patronatus (quod alias non est per alienabile) transeat in creditorem cum universitate, cui universitas est eppignoratia ratione accessorii, per c. ex literis. de iure patronatus. cum subiacet restitutioni, & possit diminuire sortem. Ad idem l. quemvis. c. in quibus casu pign. iur. contrab. & e. ad nostram. c. de iure iurand. Cessant enim quoad istam commoditatem æstimabilem rationes posite in glossa. Sed commoditas

44 inæstimabilis non transit in creditorem etiam cum universitate, quia non potest hæc utilitas restitui: & ideo non transit in contractu pignoratitio. Et iste est casus c. nostri. Hactenus Panormitanus, qui post n. 39. reddidit eam rationem d. c. cur scilicet jus præsentandi patronatus in creditorem non transeat. Quia creditor tenetur restituere omnem fructum vel quasi, quem capit ex pignore, & si fructum consumpsit, tenetur illum seu æstimationem ejus computare in sortem d. c. ad nostram. l. 2. c. de pignorat. action. Sed si jus patronatus transiret, non posset restitui quasi fructus ipsius juris, nec posset dari ejus æstimatio. Quia est inæstimabilis ut res spiritalis &c. Ad idem Jafon in d. l. divorzio. §. si vir in fundo. nam. 7. solut. matrimo. ubi dicit omnem fructum transire, quando commodum & emolumentum percipi potest; hæc enim sunt in recompensatione bonorum. Sed præsentare est solus quidam honor.

Ad idem Bald. in l. 1. nam. 10. c. de fruct. & lit. expens. ubi dicit, ad possessorem boni, si dei jurisdictionis fructus, gabellarum & reliquorum bonorum pertinere per l. creditor. de action. empti qui textus in creditore loquitur, & Bartholus ibidem in fine ad jus collectarum extendit. Ac ut creditor pignus

possidens tenetur Superiori ad collectas l. debitorem. de pact. l. in finibus. c. de pignor. item usufructuarius omnisque, qui fructum percipit l. si pendente. §. si quid. l. usufructu. de usufruct. legat. Angel. consil. 206. inter nam. 2. na è contrario possidens jus Superioritatis, cui insit collectandi potestas, potest etiam jus collectandi percipere, ut reliquos fructus, ut ibi sit commodum ubi est incommodum; & idem in doctrina contractuum jus servetur. Ad quæ terminis Guido P. pa. de eis. 477. latè Chassaneus in consuetud. Bituric. rubr. 4. gloss. 6. n. 1. 2. 3. 4. 5. cum seqq.

Cum itaq; jus collectandi sit quædam utilitas æstimabilis & fructus jurisdictionis: concludimus E. H. cui utilitas omnis jurisdictionis attributa, & homines cum fidelitate ac subiectione assignati fuerunt, potuisse dictam præfecturam, ut reliquos suos subditos collectare. Sed addimus, quod Panormitanus dicit in d. c. cum Bertholdus. n. 38. quod hi fructus, ut reliqui omnes sint subiecti restitutioni, vel si consumpti sint, diminuire sortem debeant & in eam imputentur. Cum enim, ut dictum est, sint fructus & obventiones jurisdictionis, perinde de illis, quod de reliquis, iudicium est faciendum, sicut Panormitanus ibi facit, & Bartholus in d. l. ultima. ff. solut. matrimo. & textus ad Dd. in c. i. quæ sint regal. Quod enim juris est in genere vel toto, idem etiam est in specie & parte l. quæ de tota. de rei vendicat. & de similibus idem † est iudicium. Bald. in l. precibus. n. 19. c. de impub. & alii substituunt. Id quod hæc in causa obtineri suffecerit. Nam, ut exacta vellet illicita subditis restituatur, non queritur, nec in quæstionem verisimilitudinis est venturum.

III. QUÆSTIO.

Quod ad tertiam quæstionem attinet, statuenda est, M. M. heredem & successorem hoc nomine ad evictionem non teneri, nec licere ei denunciari posse. Nam antea in prima quæstione dilucidatum est, non hic emptionem fuisse contractum, sed tantum pignus. Constat autem ex pignoratitio contractu evictionem non deberi competere tantum creditori actionem pignoratitiam contrariam, si res aliena pignori data sit l. si rem p. l. eundem de bitore. 32. de pignorat. action. l. receptum. §. si alienam. de distract. pign. in hoc, ut præter interesse vel aliud pignus æquè bonum Barthol. in d. l. cum debitore. nam. 1. Et hoc probat l. cum ea. 68. §. 1. ubi glossa ad verb. liberatus. de c. action. quo loco negatur actionem evictionis dari creditori pignoris evictis. Porro in l. in creditore 38. eod. tit. quo glossa d. l. cum ea. se remittit, dicitur, evicta re illi non competere aliam actionem contra debitorem, quam

quam contrariam pignoratitiam. Ergo nec alia etiam danda aut imaginanda est.

Facit & illa ratio, quod in pignoratitio contractu non agitur de transferendo dominio, sed in id solum, ut possessionem habeat vel rem detineat creditor, ut patet ex superioribus, & est notissimi juris *l. sciendum. §. creditor. qui satisd. cogant.* Sed sic est, quod ratione ⁷² nudæ possessionis, quæ evincitur, alicui non debeat evictio, nisi hoc expresse sit cautum. *Bartol. in l. ratio. de action. empt. Bald. & post eum Salicet. in l. 1. num. 11. C. de pericul. & commod. rei vendit. per l. si cum venditor. §. 1. de evict. latè Socin. consil. 199. in causa. num. 3. volum. 2.* Deinde debetur evictio, cum à tertio res possidenti auferatur; non autem, quando is, à quo causam habet possessor, agit; & cui non potest obijci exceptio, quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio *l. vendicantem. de evict. l. si ob causam. 7. C. de evict.* Si enim iure is rem repetit, non potest teneri de evictione; cum exercitium & executio sui juris non pariat alteri actionem. Atqui B. B. successsor hac in parte est M. M. & cesso huic sibi iure ex ipsiq. contractu rem repetit. Non igitur potest E. H. conventus M. M. aut ejus heredem de evictione interpellare, aut litem ei denunciare; cum cessis ab illo actionibus agatur. Sicut nec quilibet debitor, si cessis actionibus conveniatur à cessionario, potest denunciare litem creditori, qui ipsius agere per cessionem intelligitur & qui invito etiam debitoris nomen ejus potest cedere vel vendere. *l. nominis. 3. C. de hered. vel action. vendit. rursus similis.*

Esti autem Baldus *in l. 1. num. 4. C. credit. evict. non deber. & l. si ob causam. C. de evict.* dicat, debitorem de evictione teneri: tamen loquitur in aliis longè terminis, scilicet quando creditor pignus vendidit, & à tertio res evicta est. Quo casu non mirum est, debitorem de evictione teneri; non ex pignoratitio quidem contractu, sed ex empto. Perinde enim habetur atque si ipse vendidisset, cujus nomine & venditum est; & cui pretium, quo debitum ejus solutum est, profuit *d. l. si ob causam. ubi id pluribus confirmat Bald.* At hic cum non sumus in terminis emptionis, non potest ex separatim ulla bona fieri illatio. Ex quibus omnibus concludendum hic est, quod isto casu denunciationi locus non sit, ubi non debetur evictio, quo casu denuntiatio frustra futura sit. Ut autem ⁵³ jus, ita natura nihil frustra operatur.

Addimus etiam amplius, ne quidem dandam hie esse contrariam pignoratitiam actionem, cum non pretendatur res aliena pignori data, nec hoc queratur; neque à ter-

tio evincatur pignus: sed repetat id debitor, aut, quod perinde est, ejus successor: vertaturque tantum quaestio juris, an ejus, an fructus percepti in sortem imputari debeant; & sic cesset fundamentum ac medium concludendi actionis pignoratitiae contrariae, quando non arguatur fraus debitoris, quod creditorem deceiverit: sed vertatur quaestio juris, quo qui utitur, nemini facit injuriam, aut parit actionem *l. factum. l. qui in jus. l. nemo. 194. ubi Cagnol. de regul. juris.* Cumque non evincatur à tertio aliquo res creditori, sed debitor ipse vel ejus successor seu cessionarius ut pignus debito exolutò repetat: quo nomine constat nullam esse contrariam pignoratitiam actionem creditori, cum ad rei restitutionem sit ex jure contractus re ipsa in tali casu obligatus, ut actione ab altero petere aut repetere nequeat, ad quod ipsiusmet ex natura contractus tenetur *§. ult. Instit. quib. mod. re contrah. oblig. l. si rem. p. §. 1. & tot. tit. de pignorat. action.*

Posito etiam non concessio, quod hic evictionem debuisset M. M. tamen adhuc disputabile esset, an ejus Successor hoc nomine teneretur. Obligatio enim evictionis in heredes allodialis cum reliquis oneribus transit, Atqui ille Successor heres allodialis M. M. non fuit: sed filia, qua extante fratri non est in successione locus. Nisi dicamus, filiam accepta dote ⁵⁴ pro legitima ex c. 2. de pact. in d. prout nunc inter Magnates moris est, successioni renunciassè atque ita successorem M. fratris nedum in feudalibus, sed etiam allodialibus factum esse heredem. De quo non est querendum pluribus, cum sit magis quaestio facti, quam juris; & sufficiat, quod est positum ac deductum fuit M. M. ad evictionem non fuisse obligatum, neque ex conventionem; quia illud non est expresse conventum: neque ex natura contractus; cum ex pignore non debeatur, prout supra est probatum.

IV. QVÆSTIO.

Quarta etiam quaestio minus habet difficultatis consideranti, quod sequestrationes ⁵⁵ omnes pendente lite sint prohibita *l. unic. C. de probib. sequest. tot. tit. de sequest. possess. Specul. cod. tit. per totum.* Etiam cum petitor habet jus in re & actionem realem, ut rei vindicationem & petitionem hereditatis *element. 1. de sequest. Ferrar. in formul. libell. faximent. in princ. ut* latius exponit Baldus Curtius & alii *in d. l. unic. & etiam in casibus, quibus permittitur, non tamen propria autoritate usurpari potest, sed adhibita causa per judicem co-* ⁵⁶

gnitione *Panormita. in c. 2. num. 23. de sequest. possess.*

possiffi. Z. bar. l. in d. elem. l. num. 21. Angel. confil. 1. 17. num. 1. Dacius confil. 366. num. 13. Schurz. confil. 6. num. 9. confil. 17. num. 6. centur. 3. Mar-
tine enim immota regula, quod pendente
lite poffeffio poffeffori non fit auferenda
tot. ut. ext. ut lit. pendet. l. unic. ubi Bald. num.
2. C. de probat. fequeftrat. ne reſcripto qui-
dem Principis *Incruentus*. C. unde *vi cum fi-
milib.* Ex quibus dilucidè apparet Princi-
pem, qui fequeſtrationem hoc caſu petere
nequeat, multò minus poſſe propria autho-
ritate poſſeſſionem, in qua creditor fit oc-
cupare.

Suadet & hoc ratio correlativorum, quæ
eſt inter creditorem & debitorem & qui i-
deo eodem jure uti debent. *ult. C. de indiſt.*
vigil. *solend.* Creditor enim, cui pignus
obligatum eſt, quamvis habeat jus reale in
re; non tamen poteſt propria autoritate
poſſeſſionem invadere, ſed debet illam pe-
tere actione hypothecaria. Et dato, quod
ſit conventum, ut propria autoritate pi-
gnus occupare poſſit: tamen non debet
hoc facere inconſulto iudice. *l. ſi creditores.*
ubi Bart. Salicetus & Dd. C. de pignor. *Negu-
tant.* in mult. pignor. 4. parte. num. 26. cum ſe-
quent. Socin. confil. 131. volum. 1. nec jus pacti
exercere, præſertim contra ſucceſſorem
ſingularem. *Salicetus d. l. 3. num. 19.* Ergo mul-
tò minus debitor hic pignus à creditore
poſſeſſum poteſt propria autoritate occu-
pare; maxime, ubi nihil de eo apparet con-
ventum. Nam creditor licet non quoad ſa-
tisfactionem evitandam, & alia in quibus
ratio habetur domini: tamen quoad com-
modum fructuum verè eſt poſſeſſor, ut re-
cè diſtinguit gloſſa *verb. poſſeſſionem.* in l. cum
& fortis. §. final. de pignor. action. Præſertim
hoc caſu, ubi poſſeſſio illi plenè tradita, &
homines loci cum omni territorii uſu aſſi-
gnati ſint. Non igitur poteſt illi auferri poſ-
ſeſſio ſequeſtratione; multò minus priva-
ta occupatione & expulſione d. l. unic. *l. me-
minerint.* l. ſi quis in tantum. C. unde *vi.* cum fi-
milib.

Nec movet, quod de poſſeſſione fortis pi-
gnus ſolvatur, equè ac ſolutione *l. acceptam.*
C. de uſur. l. obſignatione. C. de ſolut. & ideo de-
bitor Dominus nedum pignoratitiam per-

ſonalem habeat actionem *l. nec creditores.*
C. de pignorat. action. l. ſolutum. §. ſolet. ff. cod.
verum & realem rei vendicationem, textus
in terminis in l. nec creditores. g. C. de pi-
gnor. action. Nam quæ Dominus quidem,
poteſt rem propria autoritate & aſſeque
cognitione poſſeſſori auferre, nedum juſto;
ſed ne quidem injuſto. Unde dicitur, nec
pædonem ꝛ ꝑ ſpoliari ſua poſſeſſione *c. in li-
teris.* ubi Dd. de reſtit. ſpoliat. Sed dantur ideo
Domino judicia tam petitoria, quam poſ-
ſeſſoria, ut iudicio & per cauſæ cognicio-
nem rem poſſeſſori auferat, ut hæc tradun-
tur in tit. de rei vendicat. & quor. bonor. I-
tem ne vi fiat &c.

Non obſtat, quod in l. debitor. 40. §. final.
de pignor. action. dicitur, creditor poſt ſolu-
tum debitum non eſſe pignoris retentio-
nem. Nam hoc verum non eſt reſpectu pigno-
ratitiæ actionis: quin aut ex ea aut rei ven-
dicatione reſtituere debeat, ut declarat d. l.
creditor. cum ſequent. C. cod. tit. Non ve-
rò, quod poſſit à debitore pendente lite &
non expedita cauſæ cognitione auferri; id,
quod oftendit l. pignoris. C. de pignor. action.
dum ait, pignoris cauſa res obligatas reſtitui
debere ſoluti debito; quia id natura pigno-
ratitiæ actionis (quæ alioqui danda eſt) de-
claret: non quod debitori licitum ſit, pro-
pria autoritate occupare, ſicut nec credi-
tori eſt, ut mox in textu ſubjicitur. Nec ſe-
quitur, etiamſi aliquis jus retinendi non ha-
beat; ideo poſſe illi poſſeſſionem auferri
propria autoritate. Nam nec prædò autis,
qui alium dejecit, jus retinendi habet *l. non
videretur.* 12. ubi gloſſa de acquir. poſſeſſ. cui tamen
auferri hoc modo poſſeſſionem non poſſe
diximus. *dell. c. in literis.* 5. ubi poſt gloſſa. *Pa-
volutan.* num. 10. de reſtit. ſpoliat. gloſſa. inc. ad de-
cimas. cod. 1. de reſtit. ſpoliat. Franc. Ripa. in re-
pet. l. naturaliter. 12. §. nihil commune. num. 70.
de acquir. poſſeſſ. & ibidem Socin. junior. num. 7.
§. 1. & 2. cum multis ſeqq. & n. 252.

Atque ita arbitramur ad poſſitas quæſtio-
nes ſufficienter pro informatione juris
ex bonis fundamentis reſponſum, quæ
conſona eſſe juri & æquitati te-
ſtatur. Salvo.

CONSILIUM CCCX. DE PRIVATIONE FEUDI, ET SPOLIATO VASALLO A DOMINO.

SUMMARIA.

1. Vasallus feudoprivatatur, non faciens servitium, evocatus à Domino ad expeditionem.
2. Item, Si voluntarie faciat, ex quo Domino damnum accedit.
3. Item, Si cum hostibus ligam faciat, & magis sit inimicus, quam amicus.
4. Sola amicitia cum hoste Domini facta non fraudulenter est insufficientis causa privationis feudi.
5. Ubi cum, si cum hostibus ligam faciat, & magis sit inimicus, quam amicus.
6. Scilicet, quando concludit inimicitiam. Non enim quilibet causa, ex qua gravatur opinio, ad privandum est sufficiens.
7. Vasallus iusto metu excusatur, etiam si cum inimico domini contraxit.
8. Item, quando coactus prestat adpocationem contra Dominum.
9. Insufficiendum, qua mente quidq. factum.
10. Quoties duo intellectus capi possunt, ille capiendus, qui à delicto excuset.
11. Insus metus minarum in potestate, qui solet exequi.
12. Vasallus sine culpa rationabili, & causa cognitione, ac sententia privari feudo nequit.
13. Non omnis culpa sufficit, ad privationem feudi & que sufficit, coram paribus probanda est.
14. Sententia declaratoria operis, etiam quando ipso jure vasallus privatur.
15. In heresi, quamvis ipso jure pœna confiscationis bonorum imponitur, tamen opus declaratoria sententia.
16. Quamvis lex ipso facto damnare quæ, aut habere possit, tamen opus sententia declaratoria.
17. Dominus commissum ob non prestita servitia feudi nequit propria auctoritate occupare.
18. Culpa in dubio non presumitur, unde alleganti probatio incumbit.
19. Non ex presumptionibus, sed probationibus Judicari debet.
20. Quing. testes in culpa probanda necessary.
21. In notoria culpa facti permanentis vasalli feudum Dominus propria auctoritate potest occupare.
22. Alias sententia operis est.
23. Nemo damnari potest, nec ejus bona publicari, absens & inauditus.
24. Uxor pro marito conveniri nequit.
25. Uxor dos aut res non confiscantur ob delictum mariti, & repetere sua à fisco potest, etiam in crimine laesæ majestatis.
26. Uxor probare cogitur sua.
27. Bona magis presumuntur esse viri, quam uxoris.
28. Bona presumuntur possidentis, in qua sit executio.

29. Actiones & jura activæ ac passivæ transcurrunt in heredem.
30. Spoliatus etiam à iudice, ante omnia cum fratribus restituendus.
31. Actio spoli datatur etiam contra heredem de eo, quod ad eum pervenit.
32. Interdictum unde vi, & similis, vel de sacro famosa actio non datur in Dominum, vel patronum.
33. Vasallus à Domino spoliatus actione in factum agere debet.
34. Conditio non infamat, dato, quod principalis actio sit famosa.
35. Ubi Dominus, qui vasallum spoliavit, conveniendus.

Der Fall/so zuberathschlagen/
verhelt sich kürzlich also vnd
volgender gestalt.

N. vngesehlich vor
Sieben Jahren/ dem
Edlen vnd Ehrenve-
sten Joachim von N.
sein Gut zum T. so die
Zeit von N. N. vom
N. etc. Seliger vnd löblicher Bedech-
niß gelassen Ehegemahl etc. zu Lehen
gerüret/ mit allen andern Gütern/ Erb
vnd eigen Fahrniß/ vnd Vorrath/ aus
befehlich L. L. Hochlöblicher Bedech-
niß eingezogen/ vnd daß in denen sel-
behseiner lieben Hausfräwen/ auch ih-
rer Wittumbs vnd eigenen Güter/ als
Beratheile/ die sie vmb ihr Geldt er-
kauft/ entsezt worden/ dergestalt
vnd also/ daß sie auß der Behausung
weichen/ vnd ihren Ehevoigt obgenant
in ein ander Fürstenthumb folgen hat
müssen/ vnd wiewol gedachter von N.
nach beschehener entsagung/ vnd ein-
ziehung der Güter zum offtermal an-
gehalten/ vnd gebeten/ ihm die vrsa-
chen/ die L. L. hierzu beweget/ zuvermel-
den.

So hat er doch eins mehrern mehr
L. 4 können

können bericht werden / dann daß diß die vrsachen / daß er in stehenden Krieg / von W. R. die Zeit Ambtmann zu M. erfordert / vnd ihme angezeigt worden sen / entweder vor einen Ambtmann vff D. so die Zeit M. M. eingenommen gewesen / sich brauchen zu lassen / oder in die Festung B. sich zu begeben / welches zu thun er außgeschlagen. Zum andern / So hette er sich vff Zeit / do des M. M. verordnete Kriegs Befehls habet vnd Obersten zu M. vnd die andere Städte wieder eingenommen vnd erobert gehabt / vff M. vor eine Ambtmann bestellen lassen wollen. Zum dritten / were er M. M. verordneten Kriegs Rächten / do sie von M. verrückt / gefolget / gemeinschaft mit ihnen gehabt / vnd ferner mit ihnen gezogen / welches alles ihme / als einen Lehensmann vnd Vnderthanen die Zeit in solchen Kriegslustten nicht gebühret / daß er sich zu L. L. Feinden vnd Wiederwertigen begeben / denselben adhariren, vnd anhangen / auch folgen solt.

Dargegen er aber für gewandt / vnd noch / daß er sich zu einem Ambtmann vffs D. die Zeit bestellen zu lassen hat wieder setzt / das hab er gute vnd erhebliche Vrsach gehabt / dann weil solche Stadt ihrem rechten Erbherren mit gewalt abgedrungen gewesen / habe er bey ihme selbst erachten können / was vor weiterung darauß erfolgen möchte / daß ihme auch / als einem nahe gefessenen leichtlich nachtheil darauß entstehen köndte / so sey es ihme ganz vngelogen gewesen / in eine Festung sich zu begeben. Dann was er die Zeit L. L. seiner Lehengüter halben mit Ritterdienst zu leisten / als einem halben Pferde schuldig gewesen / das habe er durch seinen Vättern krafft ihrer habenden Vortrage bestellet gehabt / der solche Ritterdienst auch getrewlich geleistet / vnd sey darüber in seine m. E. vnd Gütern blieben / wiewol er vff erfordern seine Vnderthanen / a. n. Ort vnd ende / wie begehret worden / auch geschickt / die

gleich andern Vnderthanen im Krieg gebraucht sein worden. Es habe sich aber kurz hernach zugetragen / daß Herzog L. L. seliger ein Fehnlein Knechte zu M. gehabt / darüber Peter Strauß ein Hauptmann gewesen / do selbst were ihm vertraulich angelangt / daß dieselbigen ihn heimsuchen solten / wie er dann diß auch verwarnet worden / derhalben hette er sich aus solcher furcht zu D. bey einem Prædicanten ganzer 7. Wochen in grosser geheim vnd verborgen gehalten. Do aber die Städte wieder eingenommen / were er vff seinem Gute vnd Sitz gewesen / vnd folgendes vff erfordern nicht ehr pflicht gethan / biß alle andere gefessene von Adel / vnd were darnach wieder nach seiner gewarsam geritten.

Zum andern / so köndte vnd möchte im wenigsten nicht beygebracht noch erwiesen werden / daß er sich vff M. die Zeit bestellen hette lassen wollen / vnd solches were von seinen Mißgönnern vff ihne erdichtet / Es würde ihm auch der Herr N. der noch am Leben des entschuldigen / in massen ihnen D. L. seliger / bey seinen Leben gleichfals gegen L. L. auch entschuldiget hette.

Zum dritten / das er mit den verordneten Kriegs Befehlhabern vnd Obersten nach dem Lande zu B. vorritten / hierumb hette es die gelegenheit / das er seiner eigenen Vrsach haben zu ihnen zu kommen erfordert worden / daselbst er mit einem Buben nach M. geritten / als sie aber nach dem D. verrückt gewesen / hat er ihnen gefolget / vnd weil ihm angelanget / des L. L. ein Unquod auff ihn geworffen / hab er allerley bedenden gehabt / sich anheimb auff seinem gute finden zu lassen / sondern sey aus furcht / vnd das ihme an seinem Leib einiger beschwerlicher Nachtheil nicht zugefügt möchte werden / mit dem Hauffen nach dem Lande zu B. gezogen / der meinung ein weil des Orts vmb seinen Pfennig zugehren / vnd bey seinen Ver-

Verwanten / Bekanten / vñnd Unbekanten sich auff zuhalten / biß so lang die beschwerliche Kriegesleufften zu ruhe / frie vñnd einigkeit wieder gebracht / vñnd er erfahren möchte / das er sich vor L. L. seliger auff den seinen nichts thätlich zu besorgen / das er dann auch also gethan / aber dz er ihn angehangen / forderung vñnd vorschub in ihren Vorhaben gethan solte haben / könnte auff ihn mit Warheit nit gebracht werden.

So sey er auch die Zeit den W. W. mit pflicht noch verwant gewesen / als er aber nicht aus noch ein gewußt / vñnd dann der Dienst / das er sich zum Hoffmeister der R. zu R. seliger vñnd Christlicher Bedechenüß gebrauchen solt lassen / ihm für gestanden / so hette er nach lang beschehenen vñnd handlung berürten Dienst angenommen / vñnd gemelt Ampt in die fünfß Jahr verwelet / aber gleichwol vber sein vielfeltiges beschehen schriftliches vñnd mündliches ansuchen / flehen vñnd bitten Hochgemelter L. L. seligen ihn zu den seinen nicht wieder komen lassen wollen / dann er thet eine abbitte / die dermassen gestalt gewesen / das er sie mit gutem Gewissen nicht hat thun können / wie ihn etliche Theologen bericht / hierumb es dabey verblieben / vñnd nach dem Hochgedachter L. L. in mißer Zeit seligen mit Todt abgangen / So hat er bey F. F. als Lehenßfolgern / Successoren vñnd Erben / auch vnderthänige ansuchung gethan / ihm seine erwantten Güter wieder zu restituieren , sambt ersattung aller erlittenen Schäden / vñnd interesse oder aber den rechten werth ihme darfür reichen zu lassen / aber vermercket so viel / das F. F. sich vñß diesen Grund auch legen wollen / als solte er seine Güter verwicklet haben / welches doch in Ewigkeit nicht auffündig gemacht werden kan / derwegen er seine Verantwortung gethan / vñnd seine Vnschuld fürgetwand / auch bey etlichen Fürsten vorschrifft an F. F. außbracht / der Vnderthänigen zuversicht / seine Gn. solten in erwegung seiner Vnschuld / vñnd der

Fürsten Vorbitte / ihme nochmals die gesuchte ersattung seiner Güter wiederfahren lassen. Da nun wieder sein verhofft in der Güte nichts fruchtbares erfolgen solte / vñnd dieser Handel der euffersten Noth halben zur Rechtlicher außübung gedeyen müßte / Wie dann er der von Wi auff den Fall nicht vmbgehen wird können / rechtliche mittel an die Hand zu nemen / So wil seine Nothdurfft ersodern / zu vor zu wissen / was er sich im Rechten zu getrostet / vñnd wird demnach gefraget / ob aus obangezogenen Ursachen so viel erscheine / vñnd zu nemen sey / das er seine Lehenßgüter verwicklet vñnd verlohren.

Zum andern / ob L. L. der gestaltten ohne ordentlichen Proceß / vñnd Verurtheilens Rechts einzichen / auch alle andere seine eigene Güter in seinen Händen nemen / vñnd ihn der selben pferren hat mügen.

Zum dritten / ob seiner lieben Hausfrauen eigene Güter / als Vergetheil / vñnd andere mit bestandt vmbgezogen / vñnd ihr biß in ihr absterben zur billigkeit vorenthalten worden.

Zum letzten / was für Klagen mehr dem von W. gegen F. F. als Successoren vñnd Erben entstanden / die er in oben gehörten Fall der nicht vergleichung / wieder seiner Gn. intentieren vñnd anstellen müge / vñnd an welchem Ort dieselbe vorzubringen.

QUESTIO I.

Der ersten Frag wird folgender gestalt der Banawerter doch vmbgebe eines ieder Rechtsverständigen besser meinung / wie wol aus der erzehlung der Geschicht erkennet / das Joachim von W. vñß Wolffen Killers Ambtmans begehren / sich in die Beszung P. nicht begeben hat wollen / sonder auff seinem Gutte geblieben / desselben gewarter / vñnd doch folgendes mit den Kriegs Befehlshaber vñnd Obersten W. W. seliger Bedechenüß von den D. seinen Weg nach dem Lande zu W. genommen / so kan oder mag mit bestande nit gesagt werden / dz er seine Lehenßgüter auß berührten Ursachen verwicklet / vñnd verlohren / dann ob wol in den besterleichen Lehenßrechten viel / vñnd mancherley Ursachen / dadurch ein Vassall end Lehenmann seine Lehenßgüter verwicklet / vñnd sich der vñßschig machen kan /

kan befunden werden/ vnder welchen auch diese sein/ da ein Lehenherr einen Lehenmann in einen gemeinen vorstehenden Streit/ vnd Krieg erfordert/ vnd er sich zu kommen widersteht/ Item/ wann ein Lehenmann sich gegen seinen Lehenherren williglich gebrauchen leisset/ Item/ wann er sich zu seinen des Lehenherren Feinden gesellet/ Freundschaft mit ihnen machet/ vnd Rath vnd That zu ihren sühnen giebet/ so können doch im gegenwertigen Fall solche Ursachen wider ihn nicht angezogen werden/ in betrachtung/ dz Hochgedachter L. L. die Zeit nicht sein Lehenherr/ sondern seiner W. Frau Mutter gewesen/ an die er dann mit dem Lehenen gewesen. Wieviel es an dem/ das er seine Lehenmutter nichts desto weniger mit dem schuldigen Ritterdienst/ als einem halben Pfers/ durch seinen Väter die Zeit verdrin hat lassen/ wie im Fall der Nothdurfft bewiesen kan werden.

So hat er auch seine Underthanen auff erfordern Hochgedachten L. L. also dem die folge auff den vberwiesenen Underthanen zu Leiden zu gebühret/ zu gestanden/ zugesichert/ vnd ist zu einem andern nicht obligirt/ noch verhasst gewesen/ L. erhalten ihme mit mit einigem Grunde auffgelegt noch zugemessen kan werden/ das er sich demselben als einem getrewen Lehenmann/ vnd Underthanen gebürt/ nicht gehalten.

Und ist ihm ohn allen nachtheil/ das er sich auff des Kaisers fürhalten in die Beszung P. nicht begeben/ weil er wiegehört/ gegen L. L. seligen das seine gehen vnd geleistet/ was er zu thun vnd zu leisten verpflichtet gewesen/ daran L. L. billich ersatzet/ vnd haben ihn zu einem weitem nicht dringen können/ zu dem so hat er emlich sondern Beschlich/ den Wolff Koller Amtman von L. L. frunt halben gehabt/ trafft des er ein solches von ihm begehrt/ nicht gesehen.

Und nach dem er sich wider L. L. in wehrenden Krieg nicht gebrauchen hat lassen/ auch einige handlung/ das er berührt Amt W. in verwaltung nennen solt/ durch die verordneten Krieges Beschlihaber des W. W. künftiger Bedenken/ noch andere mit ihm nicht beschehen/ viel weniger ins W. W. gezogen worden/ wie dann diese darzuhan vnmöglich wird sein/ so folget/ das die andere angezogene Ursachen/ da durch ein Lehenmann sein Thut verwickelt mag/ gegen ihm nicht stat hat/ noch haben kan.

Also mag ihm auch den gemachten Schaden/ oder nachtheil nicht bringen/ das er zu W. zug vom W. dem Beschlichshabern/ vnd ihrem Kriegsvolk/ bisser ins Land zu P. kommen/ so folget/ die weil er die Zeit den W. W. mit pflichten zugethan/ auch derselben wiederumb nicht los geschiet gewesen/ zu dem hat er mit ihnen einige Freundschaft mit gemacht/ viel weniger ist er in ihren Rath/ noch bey der That gewesen/ das

wider L. L. noch derselben Verantw. etwas beschwerliches/ oder verlegliches wehre sungenommen/ oder sungenommen hette wollen werden/ Sondern hat sich der Ort aus dieser Ursachen hienein begeben/ das er sich befahret/ da ihm angelanget/ als solte L. L. ein Ungrad vff ihn gewerffen/ auch beschwerlicher Wert vernemen haben lassen/ es möchte ihm unverhörter Sach etwas nachtheiliges an seinem L. L. begeben/ wie dann ohn allen Zweifel geschehen were/ da er sich auff seinen Gütern betreten hette lassen.

Über das kan nicht gesagt werden/ das er bey dem Kriegsvolk/ vnd die Zeit L. L. widerwertigen geblieben/ sondern ist erweislich/ das er hin vnd wieder zu bekanten Freunden/ vnd unbekanten gerieten/ vnd vmb seinen Psinnig geschret/ bis so lang ihm die eussere Noth geriet/ der ende sich in Dienst einzulassen/ welches aber lang nach außgerichten/ vnd volzogener capitation beschehen.

Daraus dann abermals sein Verantw. wie es gegen S. W. gestanden/ zu präsumiren/ vnd zu schliessen gewesen/ sonderlich das er in bösen/ vnd strafflichen Vorjay nicht gehabt/ welcher böser Vorjay/ vnd dolus doch vorhanden sein muß/ auff das ein Lehenmann seine Lehenngüter veräußert/ vnd verleiht/ wiewolches die beschreibende Lehenrechte hell vnd klar bezeugen/ vnd aufweisen. Es ist aber auch öffentliches Rechtens/ das ein jegliche Ursache/ wais sie auch zu Recht mit gar erheblich were/ jemanden von den bösen Vorjay/ vnd geschrey/ vnd also auch von der Straffe entschuldigen/ Derhalben da im gegenwertigen Fall kein dolus befindend wird/ so kan auch nicht gesagt werden/ das der von W. von wegen des N. K. zugs/ oder Reisens seine Lehenmutter veräußert/ vnd das sie dem Lehenherren heimgefallen.

Hieraus man die erste Frage erscheinet/ nemlich/ das vielgedachter von W. auß angezogenen Ursachen seine Lehenngüter mit nichten veräußert/ wie vnden verleihten Rechtsgründe bezeugen.

Prædicta omnis superflua probantur. Certum enim est, quod multæ & variæ causæ in consuetudinibus feudorum hinc inde inveniuntur, ex quibus Valli feuda amittunt, ut patet ex tit. quibus mod. feud. amittat. Et in quibus caus. feud. amittat. Et quæ sunt prima caus. benefic. amittend. Et similibus. inter quas hæc præcipua causa est, si Vassallum debitum s. servitium prestare recusat: vel si domino in publica expeditione vocatus veni re temere supercederit, ut probatur textu in cap. i. §. sed non est alia, in tit. quæ sunt prima caus. benefic. amittend. Et in cap. i. §. firmiter, in tit. de prohibitis feud. alien. per Frideric.

Sic etiam hæc est una causa, si voluntariè

contra

contra Dominum quid fecerit, ex quo t² damnum & detrimentum ei accedat d. c. 1. §. porro si Dominum assalierit. junct. a glossa in tit. que fuit prima caus. benefic. Idem & illa, si 3 Vasallus cum inimicis t¹ Domini amicitias contraxerit, vel ligam, seu confederationem fecerit, seu inierit: Vel aliter contra Dominum se habuerit, ut magis presumatur inimicus, quam amicus. Ita vult glossa in cap. 1. §. Item si fidelis. in verbo concubuerit in tit. quib. modis feud. amittat. per text. in l. Liberi C. de inoffic. testament. Ubi etiam hæc glossa, Baldus & Salicetus notant. Et in l. 1. §. cum patronus. Ubi glossa in verbo. cum inimicis. Et Baldus etiam ff. de offic. prefec. verbis. Idem tradit glossa in d. c. 1. §. porro si Dominum in verb. assalierit. per prædicta jura. Cujus ratio est, quia Vasallus faciens amicitiam, vel confederationem cum inimicis Domini, videtur ejusdem propositi esse arg. c. repellitur. de accusationib.

Sed hæc conclusio utiq; procedit, quando ista amicitia contracta in damnum & perniciem Domini tenderet. Quia sola amicitia t⁴ cum inimico Domini sine fraude contracta cum feudo non privat; cum amicum alterius esse non sit malum. Ita dicit Alvarotus in d. c. 1. §. Item si fidelis in 2. colum. Et in c. 1. in 2. colum. quib. mod. feud. amitt. Sequitur Francisc. Curt. in tract. de feud. lib. 3. parte principali in vers. 15. caus. 1. Et Jacobus de S. Georg. in suo tract. sub illis verbis. Dictique Vasalli promiserunt. n. 14. Idem vult Zalius in sua epitom. feudal. in 10. parte in 6. concl. vers. ceterum ad materiam nostram. Et Matth. de Afflictis in decis. Neapol. in decis. 306. ante fin. Et pro hac sententia facit, id quod determinat glossa in d. c. 1. in verbo scienc. ter. quib. mod. feud. amitt.

Sed cum in proposito Joachimus a W. per substitutum servivit, nec in perniciem Domini feudi, vel Ducis L. L. quicquam molitus sit, nec etiam amicitias cum eorum inimicis contraxit: consequens est, quod dici non possit, eum sua feudalia bona amisisse. Nec obstat, si diceretur, quod cum inimicis & hostibus suæ Cellitudinis profectus & conversatus sit; ideoque præsumptio capitur, eum potius inimicum & hostem esse & fuisse, quam amicum, quare feudum perdere debeat. Nam ubicunque præsumi potest, Vasallum fuisse inimicum Domini, a- 5 mittit feudum, ut dicit glossa in d. c. 1. §. Item, si fidelis. pro qua sententia est textus in c. 1. in tit. quot testes sint necessar. ad proband. ingratitudinem. Quia hæc conclusio sane intelligi debet, nempe, quando est talis causa, quæ 6 concludit inimicitiam. Nam non t¹ quælibet causa, ex qua gravatur opinio Vasalli, est sufficiens ad privationem feudi. c. 1. §. illud. in d. tit. que fuit prim. caus. feud. amittend. Ita dicit Alvarotus in d. c. 1. §. Item si fidelis. Et

Francisc. Curtius in 3. parte vers. 16. caus. 1.

Præterea responderi potest, quod Joachimus a W. eo tempore adversariis suæ Cellitudinis Jurejurando astrictus fuerit, quodque Juramentum eis iusto metu ductus præstiterit. Unde merito excusatus haberi debet, etiam si postea apud eos fuit, & cum illis profectus sit. Nam quando Vasallus propter t⁷ iustum metum alteri præstiterit Juramentum fidelitatis, vel aliquid facit contra Dominum, excusatur, & non incidit in poenam propter iustum metum. Ita dicit Philippus Dec. in consilio 696. Incip. visis dubitationibus ante f. Et voluit Joann. de Imol. in consil. 34. Incip. visis Et ponderatis. in fin. Hinc etiam est, quod Vasallus, qui copulavit amicitiam cum inimicis Domini iusto timore ductus, excusatur a perditione feudi. Ita dicit Martin. de Laud. in c. 1. in tit. quib. mod. feud. amitt. arg. l. novissime. §. non semper. quod falsator. refert, & sequitur Jacobus de S. Georg. in suo tract. de feud. in loco supra citato Sic etiam excusatur Vasallus, ita ut feudum non amittat, quando t⁸ coactus præstiterit advoca- 8 tionem contra Dominum, ut vult glossa §. Item si delator. in verbo perdit. in d. tit. que fuit prim. caus. benefic. amittend.

Et cum hoc factum videlicet, quod cum inimicis & hostibus L. L. abiit, possit duobus modis interpretari, inspicendum est, quæ t⁹ mente factum fuit, & secundum eam debet interpretari, juxta Baldum in l. in fraudem ff. de testament. militar. refert hoc dictum Matth. de Afflictis in d. c. 1. quot testes sint necessar. Sed mens ipsius a W. fuit, quod voluerit se ad locum quodammodo tutum conferre, sicuti etiam fecit, & videre, quis esset exitus belli. Ideoque neutiquam colligi, & præsumi potest, eum inimicum fuisse, vel, hostilem animū habuisse. Facit ad hæc, quod nunquam præsumptio delicti capi debeat, juxta L. merito. ff. pro socio.

Hinc etiā est, quodies t¹⁰ ex aliquo actu possunt capi duo intellectus, & secundum unū quis inciderit in delictum, secundum alium non, quod capiendus sit intellectus, per quē non præsumitur delinquere. Ita dicit Hypolyt. de Martil. in rep. rubr. de fidejuss. num. 47. refert & sequitur Alciatus in tract. de præsumpt. 3. regul. Præterea ei nunciatum fuit, L. L. agrè ferre, quod in castrum P. non venerit, & ei propterea minatum fuisse. Igitur propter hujusmodi minas etiam in suis adibus manere noluit; cum sibi constiterit, L. L. ita affectum fuisse, quod consueverit minas ad effectum deducere; quo casu sola verba minatoria, vel sola potentia hominis inducit iustum metum, ut notat Panormitanus post glossam in c. cum dilectus. in 2. colum. de his, quæ vi metusve causa Et. & etiam iustus est

est metus, ubi iusta suspicio, ut dicit Baldus in l. fin. in 1. colum. C. de iure deliberand. Ergo ei imputandum non est, quod in alium locum secesserit, aut se contulerit. Ex his iam satis constat responsio ad primum quæsitum, videlicet, quod præsentis causæ, tanquam insufficientes contra Joachimum à W. ad amissionem feudi, adduci nequeant, & quod suum factum optimè excusari possit.

QVÆSTIO. II.

Der andern Frag wird auch kürzlich geantwortet / weil vielgedachter von W. die Zeit mit L. L. sondern seiner G. Frawen Mutter Lehnmann gewesen / so hat auch S. G. nicht gebühret, sich zu seine Lehenngütern zu halten / dieselbigen vnder einen sehen / als hette er die verwirret / ohn vorgehenden Rechtlichen process, vnd erkenntnis einzuziehen / vund zu seiner Gn. handen zunemen / desgleichen auch dergestalt sich der eigenen Güter zu vnderfahren / sondern da er etwas gehandelt / oder aber vnderlassen, das er billich hette thun sollen, derhalben er sein Lehenngüter sich verlustig gemacht / das er doch im wenigsten nicht geschehet / auch in der Antwort in der erste Frage zur nothdurfft zu finden ist / das die zugelegte Schuld / vnd Ursach gegen ihne mit haften mügen / wie dann auch die vermuetung des Rechts ver ihne ist / das er Unschuldig sey / So hette sich in alle Weg geziemet / das derwegen S. Gn. Fraw Mutter klage vnd spräche / aus was Ursachen solch Lehen verwirret / vor den Paribus Curie, oder Lehengericht fürgebracht / er auch zur Antwort were geladen worden / vund was er sich dann nicht entschützen het können / das hette er gelten müssen.

Dann in den beschriebenen Lehenrechten hell vnd klar versehen / vnd verordnet ist / das ein Lehenherr seinen Vasall vnd Lehenmann / seiner Lehenngüter ohne einige zu Recht erhebliche vnd beständige Ursach / vnd Unschuld nicht priviren kan. So ist auch vor allen Dingen von Nothen / das die zugelegte Schuld / vnd Ursach von Lehenherren beschemiget / vund bezeuget werde / Item das darüber rechtlich erkenntnis vnd declaration erfolge. Dann ohne vorachenden process, vnd declaration der Lehenherr die Güter nicht an sich nemen kan / vnd so er dasselbige thut / hat er wider Recht gehandelt, ist auch schuldig den Lehenmann seiner entzehrten Güter wiederum zu restituiren, Es w.hren dann Fälle / in welchen ein Lehenmann seine Lehenngüter ipso iure verlohren vund da declarationis sententia nicht erodert wird / als da in criminali laste majestatis, oder wann sich jemandes in des Lehenherrn Feinden thut / besondern ist / vnd wider ihne mit der That handelt, da mochte sich der Lehenherr zu des Lehenmanns

Gütern ohne einige erkenntnis halten / die einzuziehen / vnd ist ihnen nicht schuldig in casu notorio, da wider ihn feindlich gehandelt die entzogenen Güter wiederum abzutreten / vund dem entzehrten einzurennen.

In welchen Fällen wir nicht sein. Dann ob wol der von W. bey L. L. seligen Feinden gewesen / vnd seinen Weg mit ihnen ins Land zu B. genommen / so ist es doch die Zeit / wie ob gehöret / vmb ihne gestanden / das er ihnen mit pflichten zugehan gewesen / die er aus Zwang thun hat müssen / hat sich bey ihnen nicht enthalten / vielweniger zu ihrem fürnehmen Abt / oder That geben / sondern sich seiner gelegenheit nach an andere örter begeben. Darumb nicht gesagt kan werden / das einige notorietas seiner verwicklung vorhanden gewesen.

So kan auch ein Vnderthan nach aufweisung der Keyserlichen Rechten durch mißhandlung seine eigene Güter nicht verwirren / noch verlieren / also das sie publiciret, vnd eingezogen mügen werden / dann in etlichen Fällen die in Rechten angedruckt sein vnd wo jedasselbige geschicht / sollen sie den nohesten Blutsfreunden / in ab / vund auffsteigender linien / bis ins dritte Glied inclusive folgen / vund nicht der Obrigkeit / in deren Bericht vund bittmässigkeit sie gelegen sein / es were dann crimen læsæ majestatis committiret, vund begangen / da hat es seine sonderlich Ordnung / welcher Fall im Rechten aufgezogen ist. Die weil dann gedachter von W. einige mißhandlung / dadurch er sein Leib vnd Gut verwirret / nicht begangen / derhalben auch h. b. f. anhero mit beschuldiget / vielweniger überwunden / vund in eine solche Straffe condemniret werden / So sollet ja vnderstrecklich das L. L. nicht sug. gehabt / dermassen aus eigener art als seine eigene Güter als Partheile / Hätten / vund andere auch einzuziehen / vnd zu S. Gn. handen zunemen / also das er die Zeit vnt. er S. Gnad. vnd mit seiner Fraw Mutter bittmässigkeit vnd jurisdiction gessen gewesen / So idern hette auch in einem solchen Fall, da er in Leib vnd Gut verwirret / als doch nicht ist, die Güter seinen Kindern zustellen / vnd einantworten sollen / welches auch verloben / hierumb auch in diesem Fall / wider die fundbare beschreibung Rechte von S. Gnad. gehandelt worden ist.

Hieraus nun die Antwort vff die andere Frage auch erscheinet, nemlich das L. L. seliger nicht sug. gehabt, weder die Lehen noch andere Güter des von W. mit der That also einzuziehen / vund ihn derselben ohn rechtlich erkenntnis zu priviren. Nec responsio est satis clara, & juri consona, nec opus habet longa elucidatione. Et primo indubitati juris est, quod vasallus absq; culpa suo feudo privari non possit. In probat textus inc. in princ. in tit. de natura feudi. Secun-

Secundū requiritur, quod ejusmodi culpa litigationabilis, & de ea cognoscatur, ipseque Vassallus convincatur. c. i. in tit. de feudo sine culpa non amittendo Ubi dicitur, sancimus, ut nemo miles sine cognita culpa beneficium suum amittat, si ex culpis suis vel causis convictus non fuerit &c. Et dicit ibi glossa in verb. miles. Idem in aliis Vassallis. Quia eadem est hinc inde ratio & æquitas. Unde idem jus constituendum per L. illud ff. ad L. Aquil. Et culpa rationabilis ideo exigitur, quia non omnis culpa est sufficiens ad privationem feudi. d. §. illud supra allegato ut ibi Alvarotus post princ. dicit. Tertiū, ultra prædicta requiritur, quod super hoc fuerit lata sententia c. fin. in tit. quo tempore miles investitur, peter. de b. ubi dicitur, Sancimus, ut nemo miles adimatur de possessione sui beneficii, nisi convicta culpa; quæ sit laudanda per iudicium Parium suorum, ut etiam in d. c. t. habetur.

- 13 Est enim vera † Conclusio, quod propter aliquam culpam Vassallus non privatur feudo ipso jure, sed per sententiam, ut firmat glossa communiter approbata in c. §. calidus in verb. reverentia in tit. de prohib. feud. alienat. per Frideric.

Et quod Vassallus propter culpam commissam in faciendo, vel omittendo suo feudo de facto per Dominum feudi privari non possit, sed necesse sit, quod culpa coram Paribus Curie probetur, & sententia declaratoria feratur, voluit Andr. de Ifern. Baldus Alvarot. Matth. de Afflict. & omnes feudistæ in d. c. in tit. de feudi sine culp. non amittend. Bald. in c. qua in Ecclesiis. in vers. sexto quo. de constitutione. Alexand. de Imola in conf. ii. q. incip. unus superfluit in princ. in 1. volum. Et idem Alex. de Imola in conf. 103. incip. Videtur prima consideratio in penult. c. volum. in eod. volum. 1.

- 14 Imò, quando Vassallus propter aliquam † culpam est privatus feudo, ipso jure, adhuc est sententia declaratoria necessaria ad executionem. Ita dicit Baldus, & sequuntur Dd. in d. c. in tit. de feudi sine culp. non amittend. per notata in c. pro humani. de homicid. in 6. & est textus hoc probans in c. cum secundū. §. constitutionis. de heret. in 6. Ubi habetur, quod licet in crimine hæreticos † ipso jure imponatur pena confiscationis bonorū, & alia sententia cōdemnatoria, seu dispositoria nō requiratur; tamē ad hoc, ut bona occupari possint per Principes temporales & alios, sententia declaratoria super hæresi necessaria est.

- Hinc Philipp. Francus in 2. notabili, illic notanter dicit, quod quantumcumque ex aliquo delicto imponatur pena ipso jure, & alia sententia seu damnatio non requiratur, tamen antequam executio facienda, declaratio iudicis exigenda sit ad hoc id, quod licet Lex vel statutum aliquem † ipso facto hãmire, vel ad mortem, damnare possit, secundum

glossam in L. amissione. §. qui deficiunt ff. de capite nati. tamen ad hoc, ut executio contra eos fieri possit, sententia declaratoria exigitur. Allegat ad hoc d. c. cum secundum. & alia jura. Refert, & sequitur hanc decisionem cum nonnullis concordantib. Hippolytus de Martil. in consilio. incipiente. Casus, dubitationis in 7. volum. in 1. volum. I. sine etiam Jacobin. de S. Georg. in suo tract. feud. sub illis verbis. Et promiserunt eidem Domino. num. 25. vult: si Vassallus vocatus à domino nō sit in adiutorium, quod licet feudū ipso jure cecidit in commissum: tamen dominus propria auctoritate absque ordine iudicario istud apprehendere, & occupare non possit. Et hanc opinionem, tanquam veriorē multis argumentis & rationibus ibi comprobatur, responderq; ad ea, quæ pro contraria sententia adduci possunt, ut illic videre liquet &c.

Nunc ad propositum: si L. L. fuisset dominus feudi, cuius tamen contrarium ex supra deductis constat; & Joachimus à W. commisit aliquod delictum seu culpam, propter quā sua bona feudalia amisisset, quod quidē in æternum probari non potest; constat utique ex supra relatis iuribus & fundamentis, quod abiq; cognita & convicta causa, & sic probata culpa, nec non promulgata sententia, sua bona propria auctoritate occupare eas non fuit. Nam culpa † non præsumitur in dubio: Unde alleganti cum incumbit onus probandi, secundum Bartolum in L. in illa stipulatione. si calculis ff. de verb. obligat. per L. §. si ad diem ff. de remilitar. Et notat Matth. de Afflict. in decis. 13. n. 18. Alvarot. in d. c. in tit. de feudi sine culpa non amittend. in 1. volum. Non enim ex † 19 præsumtionibus quis judicare debet, sed ex probationibus, ut ibidem Alvarotus dicit, per jura per eum allegata.

Ad cōvincendum autē vassallum de culpis, ex quibus veniat privatus, quinq; † testes necessarii. Ita tradit Alvarotus in d. c. i. in 2. columna ante finem in tit. de fin. sine culpa non amittend. per text. in c. in tit. quot testes sint necessarii ad proband. feud. in grat. & illi quinq; testes integre & summa opinionis, lata & fidei esse debent, ut probat ille textus, & firmat Jacobin. de S. Georg. in suo tract. feud. sub illis verbis. dicit. §. Vassalli promittunt. n. 55. & Zalius in sua epitome feud. in 10. parte de feudi amiss. ante finem &c.

Nec supra dictis obstat, ad quod decidit Andreas de Ifern. & alii Feudistæ in d. c. fin. in tit. Quo tempore miles investitur, quia dominum iuste pugnātem cum publicē in conspectu populi: vel constet, quāvis ad hostes, & publicē moratur esse cum hostibus, quod isto casu propter commissam culpam notoriā adn. permanētē, dominus de facto sine sententia

M tia

ria poterit invadere secundum vasalli. Quia hæc doctrina procedit notoria rebellione actu permanente, ut etiam in Vassallo Regis, & ibi Matth. de Afflict. in 2. column. dicit; secus est in aliis Vassallis & culpis ab eo commissis. Quia licet culpa sit evidens & notoria, tamen sententia requiritur secundum Baldum. inc. vii. in prin. tit. Qualiter dominus proprietat. privet. tradit Hieron. Schurff in consil. 10. p. 22. in 3. parte. Sed in nostro casu nulla notoria rebellio adeit, nec Joachimus à W. moratus est apud hostes, cum se in locum tutum, usque ad exitum belli contulerit, & hostibus non adhaeserit, nisi quatenus vi compulsus fuit. Ergo &c.

Et quamquam etiam jure cautum sit, quod ex quibusdam delictis condemnatus etiam bona allodialia sua perdat, quæ olim jure veteri applicabantur fisco, juxta ea, quæ habentur & notantur in tit. ff. & C. de bon. damnatorum non debentur fisco, sed descendenti usque ad tertium gradum, excepto crimine læsæ majestatis, ut est textus in autb. bona damnatorum & in corpore, unde sumitur. C. de bon. præscriptis in damnat. Sed quoniam de hujusmodi delicto, in quo venit imponenda poena capitis cum publicatione honorum sæpe nominatus à W. non con-

23 victus, nec t. condemnatus est; imò nullus processus contra eum est institutus: unde inaudita causa, & in ejus absentia nil potuit definiti, multò minus condemnari, juxta c. l. de caus. possess. & proprietat. L. absentem ff. de punit. sequitur manifestè, quod L. L. etiam ejus propria & allodialia bona absq; causæ cognitione occupare & invadere de jure non poterit. Et dato, non tamen concessio, sicut etiam non est, quod prædictus à W. perpetrasset tale delictum, propter quod amitteret vitam & bona: tamen L. L. p. memoria, neq; in personâ, aut bona ejus eo tempore habuit jurisdictionem. Ideoq; hujusmodi bona publicari, & sibi applicare non debuit, & sic dominus jurisdictionis adhuc de jure restrictus fuisset, ea suis filiis reddere per dict. autb. bona damnatorum. Ex his veritas responsionis supra data satis deprehenditur.

QUESTIO III.

Quod tertium prædictum autb. solentem gestat, prænotat. Nam denique aliq. die destrictum vult illius Rechte hell vund klar vorreden: das ein Ehemann von wegen ihres Ehemannes Handlung und Verbrechen nicht kan angeklaget werden, also vñ der gestalt, dz sie an irem Leib & Leuten Ehemann einzigen nachtheil zugekommen. Und we auch dasselbige geschehe / das durch eine Misset / in des Mannes Gütern theilweise Güter eingezogen weren worden, sollen sie den Eheweib off anforderung wider zugehelt werden, jedoch liegt ihr in

solchem fall die beweisung ob vñt muss darthun, vñd beschuldigen, welche Güter / oder Stück ihr Ehemann durch zugethien sein. So ist auch beschwerlich zu sagen, das viel genandtes von W. Hausfrauen ihre eigene Begehre: vñd Güter zur vngelühr eingezogen, beschuldigen auch ihrer verwerdunge entseht / vñd hißanhero verenthaltten worden / Denn wenn er, als der Ehemann, was wider seinen Lehn-Herrn vñd Lehnigkeit gehandelt, derhalben er seine Lehn vñd andere Güter verwerft, vñd dieselbigen zu rechte eingezogen hetten werden mögen, als doch in weinigen hißanhero mit Beslände vñnd Grunde nicht aufgeführt ist / So hett doch L. L. Schlichter / vñter einem solchen schein ihr ihre eigene Güter einziehen zu lassen / keines weges gebühret. Dieweil jemand wegen eines andern Mißhandlung nicht sol Straff leiden.

Do aber hierrinnen der verordnung der Rechten zu entgegen gehandelt worden / vñd sein des von W. Hausfrauen darunter in Gott selig verstorben, so hat sie ihre Sprüche / vñnd forderung, die ihr deswegen entstanden, vñnd iustitiamunge vñd recuperation, ihrer eingezogenen Güter halben vorbracht können werden, vñd ihren Sohn / als ihren Erben gebracht / jedoch ist die sährende Hand hierrinnen ausgegeschlossen / damit sie laut E. schlichter Rechte innen, als den Ehemann bestelt, deswegen können sie ihrer gelegenheit nach wider J. J. als L. L. & eliger Erben / vñd successoren in vitium kräftiger weise Klage intentiren vñd anstellen. Aber do gleichwol ihre Güter vñter sein des von W. Gütern zur zeit der Einziehung vñd aufsehung gewesen, deswegen die vernehmung der Rechten ist, was verhanden gewesen, das inne / vñd nicht ihr / als seiner Hausfrauen zugehnden, so weil ihnen auch die beweisung dieser Güter zu vollführen nummehr obliegen, wie untenverlehte Rechte allegata bezeugen.

Similiter, quod hæc responsio ad tertium quæritum sit iuri consona, & in eo fundata brevibus patet. Nam manifestè iuris est, quod uxor pro marito conveniri non possit, nec res ejus ob mariti debitum & culpam, capi debent. Ita probat rubrum & nigrum t. C. ne uxor pro marito &c. conveniatur, & in L. 1. modo dict. sit. dicit Imperator, ob maritorum culpam uxores inquietare leges vetant. Proinde rationalis noster, si res, quæ à fisco occupatae sunt, dominii tui esse probaveris, in publicum sequitur. Idem probat textus in L. 1. C. de privileg. fisci, ubi dicitur, bona mariti tui si ob reliqua administrationis primipilaris à fisco occupata sunt, res, quas tuas esse liquido probaveris, ab aliis separatè tibi restituantur. Et textus in L. 1. C. ad L. Julianam de vi public. vel privata, cū similibus. Cujus ratio est, quod ex alterius contractu vel facto nemo obligari possit.

juxta

juris l. cum te. in p. l. C. de f. tit. Ne uxor pro m-
rit &c. & quod de h. i. debeant tenere suos
autores. l. Sacerdotes. C. de p. m. s. Hinc est, si
 25 *maritus committat crimen facie Majestatis,*
quod propterea uxor non perdat dotem. l.
antiqua. C. ad l. f. de i. i. Majestatis. Item, si a-
liud de lib. ab eo committitur sit, propter
quod ejus bona publicantur; tunc uxor do-
tem & donationem ante nuptias accipit, ut
in dicta auth. bona damnatorum. habetur.

Quando autem executio in bona mariti
 26 facta est, uxor gravatur onere probandi, te-
 neturque ostendere, quae propria ejus bona
 sunt. Quod ideo fit, quia cum maritus & u-
 27 xor simul in una domo habitant, jus praesumit,
 omnia bona magis viri, quam uxoris
 esse, propter praesumptionem, uti vult Baldus
in d. l. ob maritum. & Alexand. de Imola in
l. qui jure familiaritatis. ff. de acquir. poss. ff.
Hinc etiam glossa in d. l. i. C. de p. m. s. f. dicit,
quod ubi sit executio in bonis alicujus, & a-
lius vult dicere aliquid suum, quod proban-
di onus dicenti incumbit. Quae conclusio

28 procedit, quando ista res possidebantur ab eo,
 in ejus bona facta est missio, ut in additione
 habetur &c. Ideo si uxor ejus a W. ad-
 huc viveret, obstricta esset probare, quae e-
 jus propria bona essent, & per invasionem
 bonorum mariti occupata: Sed quia inter-
 rim defuncta est, omne jus, & actiones suas,
 quantum ad immobilia, ad filium, tanquam
 ejus heredem transiit, quare etiam eas in-
 tentare poterit. Nam certum est, quod om-
 29 nia jura & actiones activae & passivae & com-
 petentia defuncto, transeant in heredes de-
 functi, ut in rubr. & nigro C. ut action. ab hered.
 & contra hered. incip. l. pacta successorum. C. de
 pact. cum similibus. & hoc casu, sicuti defuncta
 mater, tenetur ipse suam intentionem pro-
 bare l. et incumbit. ff. de probat. Mobilia vero
 bona ex dispositione juris Saxonici ad ejus
 maritum pertinent. Landrecht lib. 1. art. 31.

QUESTIO IV.

Obder Bierden vnd letzten Frage wird auch
 kürzlich geantwortet / weil L. L. Elizer ge-
 dachten von W. seine Lehen vnd eigene Gü-
 ter auch Verachtel ohne vorgehender Rechtli-
 cher Erkendnis / vnd causse cognition einge-
 zogen / vnd ihn dadurch seiner gewehrten posses-
 sione / vnd entwehret / daß er auch auff heutigen
 Tag derselben noch in mangel siehet. Ob er dann
 wol in verflachter zeit mit Tode abgaaßen. vnd a-
 ber S. G. verlassene Vnterthan: auch Güter/
 die dieselbige in deren Lehen vnd Regierung be-
 sessen vnd nimen gehabt an H. E. Successoren
 Erblich kommen / welcher auch alles zu seinen
 Vnterthanen vnd besessen thut / wie dann
 des von W. Güter in desselben Händen gefun-
 den werden / so ist auch bewehrlich zu sagen vnd
 zu schließen, daß vermög der beschriebenen Rech-

te obgemelten von W. wider S. G. nicht weni-
 ger als wider L. L. eine Klage / zu Recht in-
 terdictum unde vi genandt / erfinden / welche
 zu erlangung der entwehreten vnd spolierten
 Güter sambt davon angenommenen mässung so
 vrell deren in S. G. nuz kommen / auch ersat-
 tung der so erlittenen Schaden vnd intereßs
 von ihm angestellet / vnd vorbracht kont werden /
 Dann die Eigenschaft vnd Natur dieser Klagen
 ist / daß sie nicht allem wider den Entfeger vnd
 spoliatoren, sondern auch wider den Erben, der
 sich der entwehreten Güter unterzogen / intenti-
 ret vnd vorbracht kan werden.

Aber gleichwol weil noch acta her von W.
 L. L. seligen die zeit mit solz vnd Steuer unter-
 worffen gewesen / er auch S. G. vererben Lan-
 desfürsten / dem er Reuerent / vil alle Ehr zu thun
 schuldig / erkandt vnd S. G. in allem ein zeits
 lang vnd so lang derselben Frau Mutter würde
 leben mit der Lehenzgerechtigkeit vertrießen. der-
 halben durch Absterben derselben die Lehenzge-
 rechtigkeit seinen J. J. heimfiele / so müste die
 Klage nach gelegenheit mit heßlichen vnd
 gimpfflichen Worten bestehen vnd also an stat
 des Interdicti unde vi, vel actio in factum,
 vel cōdictio generalis ad restitutionem bo-
 norū & interesse intentiret werden / angefeh-
 d; nach gemeinen Schluß der Rechtslehrer eine
 solche Klage, welche die anrächtheit einschreibet/
 entweder auß verordnung der Rechte, oder allein
 de facto, als dar in mehr gemelt Interdictum
 unde vi, von dem Lehenmanne wider den Lehen-
 herrn / noch einen andern / gegen denselben er Re-
 verent vnd Ehrerbietunge zu thun / auch sonst
 verwandt ist / nicht vorbracht kan werden.

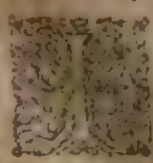
Wollte man auch ex Canone Redintegranda
 vij. q. 1. agiren, vnd also sich dieses außgesagten
 mittels zu wiedererlangung der entwehreten Gü-
 ter act ranchen / so löndte d; factum mit gimpff-
 lichen Worten auch narrirer, vnd darauff die
 Conclusio, vnd Bitte gerichtet werden, welches
 fürhe halben zu fernere erwegung des H. Ad-
 vocaten gestellet wird. Vnd ob wol von den
 Rechtslehrern dahin geschlossen wird / daß in ei-
 nem solchen Fall do d Lehenmann seiner Lehen-
 Güter außserhalb Rechts mit der That von
 dem Lehenherrn entweret / vnd spoliert wor-
 den / die Klage zu recuperirung der posses vnd
 Güter / vor den Paribus Curiae intentiret, vnd
 erhoben sol werden / des sie auch einen Kundten
 Text in den LehenRechten für sich haben / Die-
 weil aber dem von W. in gegenwertigen Fall, nie
 alleine seine Lehenzgerechte / sondern auch die eigene
 Güter / Jährlich vnd Verachtel mit der That
 entzogen worden sein / darzu L. L. schauer die zeit
 nicht Lehenherr gewesen sein sol / auß erherter er-
 sach halb J. J. noch zur zeit nicht ist / vnd der von
 W. ihm mit einigen Lehenpflichten nicht ver-
 wandt noch zugahen / so mag bewehrlichen ge-
 sagt werden / daß der von W. nach gelegenheit /

CONSILIUM CCCXI. DE JURE PASCENDI.

SUMMARIA.

1. Jus pascendi servitus est, & præscribi potest.
2. Servitutes discontinuæ aliter non præscribuntur, quam tempore cujus initium non extat memoria: Continua verò longo tempore.
3. Jus pascendi servitus est discontinua, & tempore saltem immemoriali præscribitur.
4. Titulus in præscriptione temporis immemorialis non requiritur.
5. Cursus temporis immemorialis pro titulo habetur, etsi titulus non allegetur.
6. Vim privilegii & legis habet tempus immemoriale.
7. Actus non adficiat universitatem, nisi gesta sollemniter universitate congregata.
8. in Præscriptione possidentes nomine universitatis, jus eidem acquirunt.
9. Universitate sciente & nomine ipsius quod fit, perinde est, atq. si mandatum intervenisset.
10. Jus pascendi non personæ sed prædio debitum, reale est.
11. Testari possunt homines universitatis in illis, quæ ad eam pertinent; non quæ ad singulos de universitate.
12. Testis in propria causa, & ubi utilitatem sentit, idoneus nemo est.
13. Jus ex concessione gratuita nemini acquiritur.
14. Exceptio peremptoria quocumq. tempore, etiam post actoris probationes, opponi potest.
15. Probationes super articulis contrariis post dicta testificata, produci non possunt, secus super diversis.
16. Spoliatus, agens ex c. sæpè. de restit. spoliat. & c. redintegrandæ 3. q. 1. ante omnia restitu- non admittit exceptione dominij. (census.
17. nisi dominium sit notorium.
18. Pastura in sylvis, extra tempus glandium, concedenda vicinis. (bes.
19. Quod prodest alteri & tibi non obest, pati de-
20. Servitus vel Facultas consuetudine introdu- et hæc est servanda.
21. Jus præscriptione, præsertim immemoriali, questum, auferri non potest.
22. Permissum à majoribus novari non debet contra morem veterem. (possunt.
23. Subditi jure sui Magistratus uti ac se jurare.
24. ex Can. Redintegrandæ in civilibus quoq. agi potest.
25. in Recuperanda judicio is obtinet, qui probat antiquiorem possessionem.

 N castra Justini von Gn. & pagorū Ober und Nieder E. actorum ab una: & Herman- n von B. ab altera tres sunt partes actionis hujus, quæ est recupe-

randæ possessionis, in materia spoliatio- nis.

1. Primò petunt actores jus sibi restitui pascendi in quibusdam agris, qui ve- cantur *Drüfsteht*/quos ejusmodi esse fe- runt, ut aliquando conferatur, aliquan- do nequaquam.

2. Secundò, petunt jus sibi restitui pa- scendi in quadam sylva rei, quemadmo- dum ante ab omni memoria pascere so- liti sunt.

3. Tertiò, petunt communem agrum inaratum, quem possederunt omni tẽ- pore, sibi restitui, quem reus ex aralle di- citur

AD quorum articulorum decisionem qua- dam juris fundamenta ponenda sunt.

In primis sciendum est, jus pascendi esse servitutem, l. item si l. pccoris, l. pascenda. de ser- vitut. rusticor. præd. §. prædiorum. Institut. cod. l. qui servandorum. §. final. de præscrip. & quem- admodum res ipsæ præscribi possunt, ita & usus rei l. venditor. §. si constat. commun. præd. & per consequens etiam jus pascendi, Ce- 1 pollatè in tract. de servit. rustic. prædior. tit. de servit. jur. pascend. n. 24. Anchoran. consil. 257. in causa.

Quo autem tempore præscribatur jus pascendi, dubium magis est? Quia Canoni- stæ cū Legistis hac in parte non conveniunt. Illi enim putant distinguendum, ut si certo aliquo tempore jus pascendi concessum sit, servitus censeatur discontinua, & ita tantum præscribatur eo tempore, cujus initium non extat memoria. Nec enim aliter servitutes discontinuæ præscribuntur, l. §. final. de aqua pluvi. arcend. textus in l. hoc jure. §. ductus aquæ. de aqua quotid. & s. l. v. Dd. in l. servitutes. 3. de servi- tut. Sin autem simpliciter omni tempore permissum sit pascere, servitutem esse con- tinuam, & præscribi longo tempore. Ita te- tent Imol. Hostien. & Dd. in c. cum Ecclesia. de caus. possess. & proprietat. & in c. ad aures. c. de quarta. de præscrip. Legistæ vero contra te- nent, qui censent, omnes servitutes esse di- scontinuas, quæ factū hominis requirunt, Dd. in d. l. servitutes. Papien. in actio. confess. in gloss. verb. servitus aquæ ductus. Et nominatim de ju- re servitutis pascendi ita omnes in respon- dendo tenent, rejecta opinione Canonista- rum, videlicet, ut sit servitus discontinua neq. præscribatur nisi tanto tempore cujus ini-

non. 2. col. de offic. de legat. Cha. Jan. tit. des forges. §. 2. ut ver. l. omne penult. n. 9. 15. Et ut maxime sit servitus, non probata est hic à parte actoris possessio temporis cuius initium non extat memoria, cum testes plerique fateantur aliquando aratos fuisse agros contentiosos, & extare adhuc silices, ut præscriptio induci non possit. Sin autem reus dominium probare non potest, quia actoris possessio antiquior esse ostenditur, merito is obtinere debet.

Sed hic id in dubium vocari potest, cum reus non proposuerit exceptionem dominii, an illius ratio sit habenda, præsertim in causa spoliationis, & interdicto Retinenda. Et cum in interrogatoriis, præsertim iis, quæ ultimo loco reus posuit, asserat, se dictorum agrorum esse dominum, videtur, quod hic ejus asseveratio sit attendenda, cum
 14 exceptio t̄ peremptoria quocunq; tempore, etiam post probationes actoris, opponi possit & soleat. *l. siquidem. C. de except. gloss. & Dd. in l. exceptionem. C. de probat.* Nec obstat, quod reus testificata didicerit, quo minus
 15 de suo jure docere possit. Nam quod t̄ dicitur, post testificata didicita non posse plures probationes produci, locum habet, quando probationes & testes super iisdem articulis producerentur, secus ubi super diversis. *fraternitatis. de testib.* & ita intelligunt ac determinat glossa & Dd. authen. atqui semel. *C. de probatio.* Actoris autē hic probatio producta est super ejus possessione vel quasi, non igitur, quamvis ea sit aperta, impedire potest, quo minus reus probare possit dominium.

Contrà tamen, his non obstantibus, existimo, actores spoliatos ante omnia,
 16 esse restituendos. Sumus enim hic in t̄ iudicio possessorio recuperanda, quod institutum est ex c. si xpe. de restit. spoliat. & c. redintegranda. 3. q. 1. in quo spoliatus ante omnia est restituendus. *l. 1. §. qui à me. l. colonus. l. cum. fundum. de vi & vi armat. c. in literis. de restit. spoliat. c. porro, de divor. non t̄ admittit exceptione ulla dominii, ut sūt tex. in l. si coloni. C. de agric. & censit. l. u. c. ubi Dd. de restit. spoliat. Dd. in l. vis. C. de probat. in l. rem qua nobis. de acquiren. possess. Dyn. in c. qui ad agendum. cum ibi allegat. de reg. jur. nisi t̄ dominium planē esset notorium, ut vult Imola in d. c. 1. & in c. pastoralis. de caus. possess. & propriet. quod cum hic non sit, videtur adjudicanda esse actoribus sua possessio, in qua tot annis fuerunt, reservata tamen questione proprietatis reo. II. QUÆSTIO*

Quod ad secundam actionis partem attinet, constat & sylvam de cuius jure pascendi queritur, esse rei, & contra in ea semper pavisse actores, excepto tempore glandium, probatur per testes, non modo qui sunt de universitate, quorum levis est fides, nisi alius testimonii corroboretur, sed etiam alius multis, qui quidem testes deponunt 10. 20.

30. 40. 50. annis & amplius actores in dicta sylva pavisse, & à majoribus quoque audivisse, ita antea factum fuisse. Ex quo liquet, hic esse præscriptionem, cuius initium non extat memoria. Hujus autem juris præscriptio, non modo non est iniqua, sed juri communi consentanea. Nam cum t̄ extra tempus glandium nihil intercessit domini in sylva gramen depasci, aded ut hæc vana pastura appelletur, jure humanitatis permittendū vicinis est, ut in ea pecus pascendum dimittant, Ita tenet Joan. Fab. *Instit. de l. Rustia C. cum. tollē. per jura ibi allegata & Chassan. in consuet. Burgund. tit. des forenses §. 2. in fin.* Quod t̄ enim tibi
 20 non obest, alteri prodest, id te pati æquitas naturalis suadet. *l. 2. §. item Varus. de aqua plu. arcend.* Unde quemadmodum ubi consuetudine ejusmodi servitutis usus aut facultas introducit, ea servanda & rata est. *l. tenditor. §. si const. ff. commun. prædior. Capoll. prælegat. loco. num. 46.* ita cum acquisita & constabilita est præscriptio tanti temporis, cuius non extat memoria, quæ verè consuetudo est, de qua cōsuetudine puto loqui *Item in d. §. si const. ff. multo minus, tanquam jus t̄ quæsitum, invico auferri potest. c. qua in Ecclesiis. ubi Dec. n. 26. d. consit. Covar. c. possessor part. 3. §. 2. n. 5. de R. Jano.* Quamobrem in hac ipsa petitione puto actores esse audiendos, & in integrum suæ possessionis restituendos, neq; turbandos à reo, quia non t̄ debet innovare contra morem veterem, quæ à majoribus ejus rectè
 21 permissa sunt. *l. si præses l. si manifesto. C. de servit. & aqua. l. au in totum. C. de edific. privat.* præsertim cum producat transactio sive laudum, in quo definitū fuit, ut ejusmodi jus pascendi reus vicinis permitteret. Etsi autem dicta transactio non directè facta sit cum actoribus, tamē cum facta sit cum eorum principe, nempe comite à W. & proculdubio etiā respectu subditorum ejus, ad ipsos quoque subditos utilitas illius arbitrii sive transactionis pertinet, possunt t̄ enim subditi jure sui magistratus uti ac se juvare
 22 *Dd. in c. cum non liceat. de præscriptio. & inc. fin. de majorit. & obedient.*

TERTIA QUÆSTIO.

Quod ad tertiam quæstionem attinet sciendum est, etsi interdictum Unde vi sit
 25 annale, tamen ex c. redintegranda. (ex t̄ quod in civilibus quoque agi posse communiter placuit in c. cum ad sedem. de restit. spoliator. Barthol. in d. l. si coloni. Spec. de restit. spoliat. à qua opinione, ait Alexand. consil. 6. lib. 3. & alius in consiliis non esse in practica & judicando recedendū) posse agi, ut inquit tex, quacumq; temporis conditione, id est, quando cunq; ubi non inducta est præscriptio. Cum autē in hac actione nullam certum interdictum sit propositum, intelligendum est, omne jus recuperanda possessionis actores in iudiciū deduxisse. *argumen. l. & an eandem. §. actiones. de except. rei judicat.* Ergo actores, qui probāt sese ante reum possessiones contentiosas per 10. 30. 40. annos possedisse, in hoc iudicio possessorio obtinere debent, etiam si reus aliquot annis possederit, quia in t̄ iudicio rei
 26 recuperanda is obtinet, qui probat antiquiorem possessionem. *Baldan. l. 3. ultim. colum. C. si à non competent. judic. allegans d. l. si coloni*

14. C. d. agric. & censu. Lib. II. Alexand. consil. sexto. circa possessionem. 3. volum. Matth. de Afflict. in decis. Neapolitan. d. cis. 327. fuit bene discussum. fac. c. cum olim. 3. de restitut. spoliator. & quæ dicit Panor. in c. cum ad sedem. extr. de restitut. spoliator.

Neque verò obstat, quod reus possedit per annos octo, ut alii deponunt decem, ut actor fatetur quindecim, unde videtur non usufructu, nec enim procedit usufructus sine bona fide aut titulo, qui hic nullus allegatur. Et hæc quaestio præscriptionis reservanda est pleniori iudicio proprietatis, in quo & id dari potest: utrum actores præscripserint, qui videntur possedisse longissimo tempore, videlicet 30. 40. annis: sed tamen quia non tanto tempore possederunt, cuius initium non extat memoria, ut ex testimoniis facile perspicitur, valde dubitari potest; de

quo tamen non arbitror in iudicio possessionis summario esse valde quaerendum, sed reservandum iudicio proprietatis ordinario.

Porro quæ hic à reo producuntur, de non observato ordine iudicario, nullam habent rationem, quamvis alioquin, si verè observatus ordo non esset, etiam quando agitur possessorio recuperanda; iudicium corrueret, ut notat. in c. consultationibus. de offic. delegat. Nam in hac causa libelli conclusio, quæ attendenda est, & libellum facit, rectè formata est, cui nihil nocet, narrationem facti per modum positionum esse insertam; nam id omnino necesse est: & procurator rectè constitutus est ad agendum, cum clausula generali, ut nihil sit, quod obijciatur, de lite non contestata, & procuratore non idoneo. Salvo.

CONSILIUM CCCXII. DE PRIORITATE CREDITO- RIS HYPOTHECARI.

SUMMARIA.

1. Recipiens Literas, Transactionē vel decretum, nec contradicens, ratificasse præsumitur.
2. Decretum, cui non contradicitur, transiit parti in rem iudicatam. & n. 15.
3. Protestatio integrum ius conservat.
4. Protestationis interpositio & veritas probanda est.
5. Protestatio toties necessaria est & utilis, quando nullus alius actus interponitur, quo dissensus declaratur.
6. Cbirographarius non præfertur hypothecario, etsi privilegium personale habeat. & n. 18.
7. Creditor in bonis debitoris propriis, non ab alio oppignoratis, executionem petere debet.
8. Delegatione tollitur & novatur prior obligatio.
9. Delegatio quomodo fiat?
10. Rescripta lite pendente inaudita à altera parte, non valent.
11. Litispendentia libelli oblatione & citatione inducitur.
12. Princeps non præsumitur parti litiganti ius suum auferre.
13. Exceptio litispendentia impedit vires rescripti.
14. Mandata, contra Decretum impetrata, non valent.
15. Supplicans contra Decretum Principis condemnatur in liti estimationem.
16. Consilium Principis pro Principe iudicat.
17. Liquida debita non remorari debent ab illiquidis.
18. Factum contra ius, ipso iure nullum est: etiam in materia executionis.
19. Accessorium sequitur principale.
20. Appertinentia pignoris eodem nexu tenetur. & 24.
21. & eodem iure eademq. possessione continetur.
22. Pignus pro futuris etiam debitis obligari potest.
23. Fideiussores, novata obligatione liberantur, si in posteriorem non consentiant.
24. Novatio & similia facta, non præsumuntur.
25. Probatio sæpè, non ius, alicui deficit.
26. Novatio inde non probatur, quod creditor postea pignus acceperit.
27. nisi prior obligatio fuerit mutata, & num. 33.
28. Mutatio termini solutionis novationem importat. Limit. num. 36.
29. Prorogatione solâ termini fideiussor non liberatur.
30. Pacti novi adjectio priorem obligationem novat.
31. Novatio hodie per alium etiam contractum, quam per stipulationem, fieri potest: Imò & per nudum pactum.
32. Obligatio sublata censetur, quatenus solutum est.

38. Creditor petendo à consule iussore partem obligationem divisisse non presumitur.
 39. nisi partem in solutum recipiat.
 40. Creditor partem accipiendo ab uno fideiussorum, non potest revocare factam hoc modo divisionis obligationem: Nisi protestatus sit, quod salvo jure soluti accipiat.
 41. Executio quomodo facienda.
 42. Executio, in qua forma à jure prescripta observata non fuit, rescindenda est.

Under Bitte wieder H. wird dem Herrn D. fürnemlich in wege liegen/daß er den von Herrn Käthen gegebenen Abschiedt/dar in ihme des H. Schuld abzutragen offerlegt/hat angenommen.

- R**ecipiens enim literas, aut transactionem, vel decretum, in quo agitur de suo prejudicio, nec contradicens, hoc ipso ratificasse videtur clement. ubi Zabbar. de procrast. Jas. repet. l. admonendi. n. 142. de iurejurand. & l. quis dotis. num. 40. solut. matrim. Barthol. l. quo enim. §. final. num. 1. Remat. haber. Bald. l. si filiusfamil. num. 4. C. ad S.C. Maccedon. Felin. post Panor. c. nonne. num. 10. de presumpt. Ac etiam si decreta quoad partem transeunt in rem judicatam, quando non contradicitur intra decendum Jas. l. quod iussu. num. 31. de re jud. cat.

- Ob aber wol der D. solches nicht anders wil angenommen haben/dann so viel seine Schuld belanget/so hette er dennoch darvon alsbaldt/vnd vor der annemung solcher abtheilung bedingen vnd zertlich protestiren sollen. Dec. consil. 460. n. 12. protestatio enim ius integrum conservat l. si debitor. quib. mod. pign. vel hypothec. ante Philipp. Port. consil. 24. num. 11. consil. 47. num. 13. & 14. consil. 61. num. 40. per communem doctrinam in c. ult. de empte. l. non solum. §. merito. ubi post Alex. Jas. n. 39. & 48. de oper. nov. nunc. Dec. consil. 516. num. 19. sed quoniam est facti, non presumitur, verum probanda est, imò & veritas ejus ostendenda est Bald. l. si maior. 21. in fin. C. de transact. & toties necessaria est, nedum utilis, quando nullus alius actus interponitur, quo suus dissensus declaratur Cagnol. l. in omnibus. num. 10. de reg. jur. post Dec. ibi num. 12. Jas. l. de pupillo. §. si quis. ipsi. num. 2. de oper. nov. nunciat. & l. propterandum. §. si autem uterque. num. 3. C. de judic.

Weil aber berichtet wird/als solte der D. derwegen protestiren haben/so wird man solches im Fall der Verneinung darzu thun wissen/vff welchen Fall H. nicht besuget/seine Schuld/so ihme die Graffen schuldig in ihren Gütern/so andern versare vnd eingethan/zusuchen antworten. hoc si debitor. C. de pignoris. nisi pignus illis satisfaciatur. tot. tit. C. de his qui in prior cred. l. ad iuro. §. quod si res. de re judicat.

Zu sehen aber daß S. diese Schuld vff sich genommen hette/so were dennoch H. dem Herrn D. in seinem Pfandgut mit vorzuziehen/ Erstlich weil er der Graff creditor chirographarius allein ist/qui t non potest praferri 6 hypothecarius l. ult. in fin. l. etiam ob chirograph. pecun. l. cum tibi. C. qui pot. in pign. etiam si privilegium personale habeat l. eos. C. qui pot. in pign.

Zum andern/wenn schon S. die Zahlung dieser Schuld vff sich genommen hette/so were dennoch dadurch dem H. keine Verachachtung ins Ambt S. angewachsen sondern 7 besuget/im Fall der nicht Zahlung die Hülff in des D. eigenen Diverfanden Gütern erstlich fahrenden/hernach liegenden/vnd nicht streitigen Pfandschilling zu suchen l. a dicto Pro. §. 1. §. 2. cum sequent. §. si super. in fin. de re judicat. & ibi Dd. l. stipendia. C. de exception. rei judicat. l. final. ubi Barthol. quod cuiusq. univers. Angel. Rebuff. & Dd. l. vacantia. C. de bon. vacant. lib. 10. Roland. à Valle consil. 32. num. 32. volum. 1. Nam si delegatio hujus debiti in S. facta est, certè hac delegatione sublata est 8 & novata prior obligatio. l. novatione. de novat. l. novatione. C. de fideiuss. secundum communem opinionem in foro receptam, quae traditur, etiam si novatio alias in dubio hodie non presumatur l. ultim. C. de novation. tamen semper praesumi & induci, non solum jure veteri, sed etiam novo, quando delegatio facta est l. 2. C. de novat. Barthol. l. singularia. num. 10. & ibi Jas. num. 38. 39. Si cert. petat. & l. delegare. 1. de novatio. Dec. consil. 421. plenè. num. 10. 17. Alexand. consil. 173. visis. num. 2. volum. 7. consil. 10. visis. num. 1. volum. 2. consil. 60. visis. num. 1. volum. 6. Unde dicit Glossa l. 3. C. de novatio. quod ubicunque sit delegatio, ibi fiat novatio, sed non è contra. Fit t autem delegatio per interventum novae personae l. delegare. 11. & passim. de novatio. l. 1. & passim. C. eod. tit. quando nimirum alius quam prior debitor in se suscipit debitionem. d. l. delegare. l. 1. 2. §. 6. l. penult. C. de novat.

Si igitur Petri H. creditum in se suscepit S. Comitum M. debito, qua Petro H. obligati fuerunt, sublata est §. Praeterea. Instit. quib.

quib. mod. tollit. obligat. & per consequens nihil in eorum bonis amplius Petrus H. petere debet, quia nihil ei debent, sed tantummodo convenire novum suum debitorem S. & in casu non factæ solutionis petere executionem in ejus bonis mobilibus, & si hæc non sufficiant, in immobilibus propriis, non verò in hac præfectura aliena, ipsi tantum oppignorata, potest, juxta l. à divo Pio. §. 1. cum sequent. de re jud. cum aliis supr. allegatis.

So ist allhie auch eine andere Unrichtigkeit vorhanden / nemlich daß in hangender Handlung da S. wegen Peter H. Schuldte furgeladen / und in derselbigen Sachen dieser Abschiedt gegeben / daß mit solcher Schuldteforderung solte innengehalten werden / hiß Graf C. wieder gedachten H. seine Klage anstellen und aufzuführen würde / wie auß D. und V. zu sehen / dessen ungeachtet mittlerweile ein Beschlich dem Grafen und D. in Raufen angedreht / dadurch dem Schöff der Ambts S. befohlen / dem H. 2000. Thaler Hauptsammlen zuerlegen.

- 10 Constat tamen pendente lite non valere rescripta, sic impetrata l. 2. tot. tit. C. ut lit. pendens. & tot. tit. ext. in 6. Clement. Ut lit. pendens. & pendenniam talem induci etiam a tempore oblatis libelli, & citationis solum factæ clem. 2. ut lit. pendens. Jaf. l. 2. num. 2. C. eod. tit. præsertim inaudita altera parte, cum sit de innata Principis iusticia, ne adimat parti litiganti jus suum Bald. l. exprimere. num. 1. C. de duob. reis. Jaf. l. 2. num. 2. C. ut lit. pendens.
- 11 & obstat t exceptio lit. pendencie rescripto Jaf. in rubric. C. ut lit. pendens. per l. facultas. C. de jur. jf. lib. 10. quæ impedit vires rescripti Bald. c. ult. in fin. ex. in lit. pendens. l. 2. C. eod. tit. Sed t & talia mandata non valent impetrata contra decretum modo factum l. 1. versic. rescriptum postea secutum ad retrahenda ea, quæ decreto terminata sunt, non patrocinator l. ult. C. ut lit. pendens. Nam
- 12 decretum t & sententia, etiam interlocutoria, transit in rem judicatam parti, si non appellat Jaf. l. quod jussit. num. 39. ff. de re judic. Unde idem quod in sententia definitiva hic servandam, nempe ut contra supplicare non liceat l. 1. C. ut lit. pendens. Imò supplicans t contra decretum principis (consilium autem t principis pro principe judicat l. 3. verb. tunc principis C. si a vers. rem judicat. Barthol. & Del. l. 1. quis t a quo appell. l. jubemus. l. præsumimus. & passim. C. de appellat.) condemnatur in litis estimationem l. 2. C. ut lit. pendens. Jaf. l. 1. in princ. eod. tit.

Und ist sich darüber wol zu verwundern daß do S. und andere Gläubiger so dinstliche Verordng. in solch Ambt erlangt / sich für ihre

aufgelegt Geldt und liquidirte Schulden an dem Genies und Zinsen allein müssen genügen lassen / dieser chirographarius creditor H. deme nur vor Steinichen vund Banchen die Grafen schuldig werden / und nicht allerdings solche illiquidirte Schuldt geständia demnoch nicht allein solte jenen vorgezogen werden / sondern auch die Zahlung der Hauptsomme ver ihnen erlangen. Nam & hypothecarios t præferri chirographariis ac personalibus notum est l. eos. C. qui pot. in pignor. & liquida t debita non impediri & renovari ab illiquidis l. ult. ubi Castrens. & Del. C. de compensat. Ut t proinde hoc, tanquam contra jus factum, debeat esse ipso jure nullum, Bald. l. prolatam. num. 3. 4. C. de senten. etiam in materia executionis. Jaf. & Del. l. à divo Pio. §. in venditione. de re judicat. Everard. loc. ab ordine. versic. Ex hoc loco potest formari & c.

Darumb diese Bitt des S. wie sie vffs Papier bracht / dem Rechten nicht ungemess / es möchte aber darneben auch gebeten werden / per condicionem indebiti, daß H. solch / durch vnrachmenseligen exprobierten Beschlich erlangtes Geldt / widerumb heraus zu geben oder doch in Verichten niederzulegen pflichtig / biß er seine Schuldte wieder den Grafen und D. so ohne derselbigen nicht geständig / aufführe und liquidire.

In der folgenden Bitt ist vielleicht ein versehen / fraget in dem Buchstab mit R. bezeichnet / sintemal darinnen nicht das Ambt L. sondern die M. Entkommen verpfendet / es sey dann das L. ein appertinentz des Schlosses M. sey / wie wol zu glauben / vff welchen Fall accessorium t seu appertinentia sequitur principale c. accessorium. ubi Dym. de reg. jur. in 6. l. cum principalis. de reg. jur. ubi Del. C. ignot. & Del. & eodem t pignoris nexu tenetur l. 1. 2. C. de pact. pignor. & omni caus. l. quævis. C. in quib. caus. pign. tache contrab. l. gr. de pignor. quoniam eodem t jure eademque possessione continetur l. ut Imagell. de retract. præsumit. §. 36. gloss. 1. num. 3. 4. Unde cum t principali in eadem pignoris causam venit & tenetur Neguz. int. late de pignor. in 2. membr. part. 1. num. 25. & primo membr. tertie partis. num. 18. per l. si convenit. §. si iuda de pignor. action. l. si simul. l. si inter. §. 1. l. Paulus. §. 1. de pignorib.

Und weil dinstals solche Verpfendung dem D. geschehen nicht allein von den allbereu damals vffgekauften Schulden / sondern auch vorhinzuge do noch etwas mehr vor den Grafen der D. würde auflegen / so ist solcher Verpfundungsvorschreibung auch wegen der hernach aufgelegten Summen bindig und krefftig. Nec enim modò pro debitis presentibus, sed etiam pro futuris constitit pignoris obli-

obligatio, cum pro his quoque expresse dicta praefectura fuerit. S. obligata l. r. hypotheca. versic. sed & futura obligatio nomine dari possunt ff. de pignoris. Negzan. de pignoris. 3. partis mem. 1. num. 1. 2. cum sequentibus.

Darum der D. nicht zuverleihen; daß er als prior tempore bittet den vorzug vñ prioriter vor anderen Gläubigern / so nicht Eitern, sondern Jüngere Pfandbesitzerthalten / oder wol allein persönliche Anspruch an solchen Gläubigern haben. l. eos. g. C. qui potior. in pignoris. cum aliis supra allegat.

In der letzten Strafen H. von S. Schuld betreffende / ist es unvorhergehens Nachsehn wenn föncke dargethan werden / daß derselbige mit den Graffen sich zu neuen Versicherungen eingelassen / dadurch die vorigen innovirt und offigehoben / daß f dadurch die Vorigen erster obligation / so nicht daren gewilliget / los und ledig werden werden. l. novatione. 4. C. de fidejussoribus. l. novatione. ff. de novat. l. solutionem. de solutionibus. l. 1. C. etiam ob chirograph. Jas. l. 1. num. 18. 26
27 19. C. de judic. Weil f aber solche novation nicht vermuthet wird l. ult. C. de novatione. wie keine Handlung wenn sie nicht erwischlich. l. consilio. de curat. surio. l. fere. C. de probat. l. asseveratio. C. de non numerat. pecun.

Als weil allhie dem D. obliegen solche novation zu erwischen / ne obstat regula: Non tibi sed probatio deficit l. duo sunt Tituli. de testament. testol.

Welche dann dadurch f nicht kan bescheinet werden / daß sich S. vñ Dergewert hernacher habe vorsehern lassen l. ultim. verb. vel pignus accepit. C. de novat. nisi f aliter prior obligatio esset renovata Barthol. l. Valerianus. 10. alias incipit. Si praes. penult. num. 5. ff. de praetor. stipulat. Bald. l. novatione. C. de novat. Castren. l. 4. §. ex conventionem. S. ibi Jas. num. 7. ff. de re judicat.

Denn weil unvorhergehens / mancherley Versicherung zu nehmen / so kan darauf allein keine novation erzungen werden / daß S. sich habe vñ Dergewert vorsehern lassen / es Thwere dann daß dargethan werden föncke / daß die Haupts vorsehrung darinnen in einigen S. nicht tragend verendert / als daß die Graffen auff andere Markten end termin. als zuvor zu zahlen hetten zugesagt Barthol. d. l. penult. num. 5. de praetor. stipulat. Bald. l. novatione. in fin. C. de fidejussoribus. Alexand. l. qui bis idem. de verbos. obligation. Cravet. consil. 167. num. 12. volum. 1. quanquam 32
33 27 ex sola termini prorogatione non liberant fidejussores velic Jas. l. 1. mem. 19. cum seq. C. de judic. l. testis. si cert. petat. oder f daß sonst die Form der vorigen Vorsehrung tragend verendert. Bald. d. l. novatione. in fin. C. de fidejussoribus. Barthol. S. Dd. d. l. pen. de praetor. stipulat. 34
34 pulsationibus. oder ein t neues Pact dargugeset.

Barthol. S. Dd. l. item quia. §. final. de pact. S. in l. pacta novissima. C. cod. tit. Alexand. consil. 122. volum. 2. consil. 208. volum. 5. Dec. consil. 463. Cravet. consil. 167. num. 9. volum. 1. Nam novatio; hodie praertim etiam per alium contractum, ut pactum, etiam nudum, fieri potest, quam per stipulationem Barthol. l. singularia. num. 10. S. ibidem Dec. S. Jas. S. cert. petat. S. idem Barz. ac alii Dd. l. 1. de novat. idem Barthol. l. quintus. num. 1. ff. mandat. per text. singularem. l. si mandato. §. ult. ff. mandat. Alexand. l. si divortio. solut. matrim. Castren. l. de legare. num. 7. de novatio. Dec. consil. 421. plena. num. 1. consil. 107. in causa. num. 1. Alexand. consil. 10. visis. num. 1. vol. 2. consil. 60. visis. num. 1. S. 2. vol. 6. nisi tamen expressam esset, ut in casu non facta solutionis, saluum maneret omne jus prius Jas. d. l. 1. num. 18. versic. limitata duobus modis. C. de judic. Barthol. l. si quis aliam post princ. de solutionibus. Capoli. cautel. 191.

De ander exceptio ist generel und beständig; nemlich daß S. von solchen Wüthbürgen ihren Antheil empfangen habe, Dieweil er die ganze Summa nimmich den einem Bürgen allein als den D. nicht ferdern kan / quatenus t enim solutum est, carenas omnis obligatio sublata, in princ. l. testis. quib. mod. tollit. obligat. Et quamvis petendo t ab uno contidejussore partem creditor non intelligatur obligationem divisisse l. res. C. de fidejussoribus. Secus tamen si recipiat t in solutum, nam recipiendo solutionem partis ab uno, intelligitur obligationem inter omnes dividere, adeo ut reliqui contidejussores tui sint exceptione taciti pacti, ne ultra partem suam virilem conveniri possint l. si creditores. ubi Barthol. Bald. Jas. S. omnes Dd. C. de pact. l. amissa §. final. de fidejussoribus. l. liberum. C. cod. l. si per imprudenciam. §. final. de evict. atque ita proficetiam absentibus, nec acceptantibus, jure connexitatis, talis solutio, neque creditor t in eorum praedictum revocare aut 40
immutare, illisque auferre jus ita quæsitum possit. Jas. post Castren. d. l. si creditores. n. 4. C. de pact. fac. l. ult. de pact. nisi creditor apertè protestatus esset, le velle accipere salvo jure solidi, & non aliter. Cyn. in ult. not. Bald. Alb. Salic. Jas. num. 3. mem. 4. S. communiter Dd. d. l. si creditores. quæ protestatio, ut supra ostendit, non praesumitur, nili probetur.

Es muß aber solche ferdere Bezahlung; so von solchen Wüthbürgen gethan und angenommen / im Fall der vornehmung beigebracht werden l. asseveratio. C. de non numerat. pecun. Und wenn sie dargethan / so ist leichtlich darauf zu schließen / daß die Hülf wider den D. allein als Wüthbürgen / vñ die ganze Summa angezieset gar unrechtmäßig / und billich zu hunderzehen sp.

Dann

Dann erslich / so viel von ehlichen Mithür-
gen bezalet / solches kan noch einmal nicht gefor-
dert / vnd derwegen auch kein Hülff gethan wer-
den.

Zum andern / weil der S. vber seinem Theil
nicht zu zahlen disfalls schuldig. *ex d. l. si credito-
res. C. de pact. als wird vnbillicher weise vff die
ganze Summa die Hülff wieder ihn angesehet.
Cum fidejussori jus exceptionis, ex tacito
pacto quæsitum, auferri nequeat. l. final. de
pact. cum aliis sup. allegatis.*

Zum dritten / vnd wenn er schon die ganze
Summa schuldig were / so müste doch die Hülff
41 † in seinen eigenen Gütern in diesem Fürsten-
thumb gelegen / erslichen fahrenden / hernacher /
da die nicht gnugsam / liegenden / vnd nicht ins
Ambt S. so nicht ihme / sondern den Graffen
zustendig / vnd darauff er nur ein Pfandschilling
hat / welches auch außserhalb Landes in einer an-
deren vnd frembden Herrschafft gelegen / ange-
stellet worden sein *juxta l. 2. d. de Pio. §. 1. §. in ven-
ditione. de re judic. cum aliis sup. allegat. quibus
addi potest Matth. Afflict. decis. 358. Roland.*

à Valle. *consil. 32. num. 32. volum. 1. l. stipendia.
C. de execut. rei judicat. l. final. ubi Bartbol. Quod
cujusq. universit. Angel. Rebuff. & aliis. vacan-
tia. C. de bon. vacant. lib. 10. Specul. de prim. &
secund. decret. §. 3. in princ.*

Derwegen † solche Hülff / als vnformlich / 42
vnd wieder Rechtlichen Process vnd vbllicher
Ordnung fürgenommen / billich hinterzogen /
vornichtiget vnd vffgehoben wird. *Everard. loc.
ab ordin. versic. ex hoc loco potest formari, Sicut
etiam Alexander & Jason hanc opinionem
amplectuntur in d. §. in venditione. cum Jctus
ibi ponat formam, à qua recedi non debet,
ne nimis gravetur debitor, & sequuntur
hanc opinionem Felin. c. quo ad consultatio-
nem. de re judicat. Marant. Specul. aur. in 6. par-
te de execut. & refert ita judicatum fuisse,
Matth. Afflict. decis. 358. ad idem Cravet. con-
sil. 302. num. 5.*

Vnd achte das darin des Herrn S. vnter-
theniges suchen dem Rechten gemess / vnd darin
gnugsam ergründet sey / per supra dicta.

Salvo.

CONSILIUM CCCXIII. DE LICITATIONE ET JURE VI- DUÆ IN SUCCESSIONIBUS, AN PRÆ- ferenda sit liberis in divisione, ac optione.

SUMMARIA.

1. Vidua præ aliis potius jus habet in bonis mariti.
2. Licitatio ultra modum est permissa.
3. in Licitando qui vicit ei res adjudicanda.
4. Licitatio quid? & quid differat ab Adjectio-
ne? & num. 12. & seq.
5. Adjectio quid? & ejus natura. & num. 6.
7. Fiscus utitur jure privatorum, nisi aliter cau-
tum sit.
8. L. item. §. fin. ff. de in diem addict. cum L. li-
cet. ff. eod. conciliatur.
9. Jura posteriora derogant prioribus.
10. Contractus non tam facile rescinduntur, ut ab
initio impediuntur.
11. Variare in alterius, cuius questum est, inju-
riam non licet.
12. Additionis & licitationis differentia. & n. 13.
14. Arbitrator ab arbitrio & voluntate semel de-
clarat à recedere non potest.
15. Variationes omnes sunt odiosæ.
16. Obligatio dolum habens non est admittenda.
17. in Hereditatis divisione summa est servanda
aqualitas: præsertim inter liberos. num. 21.
18. Successio ab intestato etiam ex voluntate de-

functi intelligitur devolvi.

19. Variare in ultimâ voluntate non licet.
20. Judex in familiæ heredis judicio ex bono
& equo, & cui vult, adjudicationes facit.
& num. 38.
22. Viduitas in hereditatis divisione attendenda.

EX facto propositum fu-
it. Fuerunt cuidam plu-
res heredes liberi, unâ
cum uxore vidua. Qui
cum hereditaria quæ-
dam bona commodè dividere non pos-
sent, æstimatio eorum bonorum à Ma-
gistratu est facta, subsecutum est man-
datum principale: Plus offerenti ea bo-
na addicantur. Alter ex prioribus li-
beris ad æstimationem factam quin-
quaginta addidit, quam postea sum-
mam vidua adjecit, quæ cum jure sit præfe-

preferenda, cum quia vidua defuncti
 1 *† gloss. in l. 2. ad verb. in sortium. C. quando. & quib. quart. pars. lib. 10. per l. unie. C. de his qui se def.* tunc quod prædicta prædia litigiosa diu possederit, & in eis etiam primum jus consecuta sit, nominata æstimatione, nec aliam habitationem habeat, ut evidens æquitas pro illa faciat & præferri merito debeat *juxta not. Jaf. in §. quadam. num. 59. cum ibi alleg. Insist. de actio. quæritur: Utrum rursus alter ille heres prior majorem quantitatæ æstimationis offerre possit?*

2 **E**T quanquam in *†* licitationibus jure permissum sciamus, ut etiam ultra modum calore licitationis quis procedere, & subinde ac sæpius pretium intendere possit *l. licitatio de public. & veſtig.*
 3 & ei *†* qui licitando vicerit, res sit adjudicanda *l. 3. C. commun. divid. l. 4. de veſtigal.* tamen à nobis in hoc casu contra judicatum est, sententiæ hæ nobis consisterunt rationes.

In primis quia hic non versamur in casu licitationis, sed potius adjectionis, quæ longè sunt diversa. Licitatio *†* enim contractum præcedit, & quia priores licitationes semper minores iusto pretio sunt, non mirum est, si augere liceat, præsertim cum hoc fiat ad vendicis utilitatem, & in nullius licitatoris injuriam, utpote cum nulli jus sit quaesitum, & unicuique liberum sit, si pretium displiceat, non emere, *l. nec emere.*

5 *C. de jure delib.* Sed *†* Adjectio seu additio sequitur serè contractum, & sit postquam iustum pretium oblatum fuit, ut in pactis adjectionis in diem, ut in *l. 1. C. de vend. reb. civit. in l. 2. C. de locat. prædior. lib. 11.*

6 *†* Additionum *†* autem hæc est natura, ut qui majus pretium offert, quam ante fuit oblatum & præstitum, is semel tantum facere id possit, non modo in fiscalibus contractibus *d. l. 2. C. de locat. prædior. gloss. in d. l. 1. C. de vend. reb. civit. & in l. si tempora. C. de fid. infirmum. & jure bast. fiscal.* sed etiam in

7 privatorum, quia *†* jure filici utuntur, nisi aliter cautum inveniat *l. item veniunt. §. in privatorum. cum ibi allegat. de petit. heredit.*

Et quamvis contra videatur sentire Ulpian. *† in l. item. §. final. in verb. licitatus sit ff. de in diem addit. ubi videtur licitationem in adjectione admittere:* tamen ille textus, ut reliquis concilietur, rectè intelligitur, de licitatione, quam prior emptor facit, tantundem offerens quantum posterior: in

qua licitatione satis ibi ostendit JCrus cum obtinere debere, ut apparet ex l. necesse. *§. cod. tit.* ubi inquit, Venditorem necesse habere, allata meliore conditione, priorem certiorum facere emptorem, ut quod alius addidit, ipse quoque adicere possit: quod quorsum pertraheret, si non hac adjectione prior emptor præferretur secundo? Nec obstat huic l. licet. *cod. tit.* Illa enim verba: nisi paratus sit plus adicere prior accipienda sunt ita, nisi ad prius pretium, quod præstitit, paratus sit plus adicere prior emptor, tantundem videlicet, quantum secundo obtulit: & ita pulchrè hæc, antea satis inexplicata, conciliabuntur.

Sed ut ad rem redeamus, etiam si maxime in additionibus jure admittenda fuisset vera illa licitatio, tamen cum jure Codicis aliter cautum inveniamus, ut semel tantum augere liceat, merito posteriora *†* jura derogabunt prioribus *l. 1. ad l. Aquil. l. final. de consuet. princ.* præsertim cum rationem habeat: ne in infinitum pretia rerum crescant, & contractus facile rescindantur, qui *†* non tam facile rescindi possunt ut ab initio impediri. *l. patre. fin. in princ. ubi gloss. & Dd. ff. de his qui sunt sui vel alien. jur.* Secundò, ne *†* facile ac sæpius, in alterius injuriam, cui jus quaesitum est, liceat variare *c. mutare. de reg. jur. in 6.*

At hic actus dubium non est quin adjectioni longè proprior sit quàm licitationi. Nam *†* cum bona commodè dividi non possent, magistratus bona æstimaverunt, certo & (ut pro facto magistratus præsumendum est) iusto pretio, quod qui ex hereditibus daret, illum prædia sequerentur, pretio reliquis in compensationem dato. Hoc pretium mulier, quæ in possessione erat, alique heredes obtulerunt ac deposuerunt itaque rem quasi jure empti, vel certè adjudicationis, cui emptio inhiit, possidere videbantur, postea ne conqueri alii possint, mandatum est à principibus, ut aliis plus offerre liceret, & plus offerenti bona relinquerentur. Plus postea oblatum est: quis hoc non dicat additionem potius sapere, quam licitationem? quæ sit *†* nullo statuto ante iusto pretio, nulli jure acquisito, & non ad rescindendum contractum præcedentem, sed ad contrahendum adhibetur.

Sed quoquo modo res se in additionibus habet, tamen alix causæ hic hanc variationem prohibent. Primò, is qui plus obtulit, videtur quasi arbitrator, damnans priorem æstimationem à Scabinis factam, aliam justam æstimationem bonorum hereditariorum fecisse, unde ut arbitrator *†* recedat.

N ab

ab hac sua æstimatione non potest gloss. & Dal. in l. final. C. de contrab. emptio. & in l. si quis arbitratur. de verbor. obligatio. Nam etsi verè arbitrator non fuit, fecit tamen suo iure & arbitrandi facultate illi concessa, unde à semel explicato arbitrio declarataque voluntate recedere non debet l. i. ubi Oldrad. C.

- 15 de install. lib. 12. quia variationes omnes in genere sunt odiosæ, nec facile admittendæ l. adoptare. §. final. l. si quis. de adopt. l. final. C. de renuss. pignor. & nemo potest mutare voluntatem in alterius injuriam d. c. mutare. Tenderet autem hæc nova pretii intentio in manifestam viduæ injuriam, cum certum sit eam fieri in hoc, ut aut vidua cum suis liberis bonis ante quæsitis, & diu possessis expellatur, aut eam quoque & impenso pretio habere cogatur. Itaque cum in dolo sit offerens, aut certè res ipsa dolum habeat, ut in l. si quis cum aliter de verbor. obligat.
- 16 ejusdemodi obligatio & intentio novi pretii non est admittenda. Jusf. in l. qui Roma. §. inter cohæredes. num. 27. cum sequent. de verbor. obligat. l. cum qui. §. final. de addit. in diem. l. final. C. de jure emphyteu. præsertim in hære-
- 17 diatis divisione in qua summa servanda est æqualitas l. 3. C. commun. divid. l. 3. C. commun. utriusq. judic.

Tertiò versamur hic in divisione hereditatis, & sic exequenda voluntate defuncti. Nam etsi non agatur de testamento, sed hereditate ab intestato devoluta, tamen il-

- 18 la t perinde intelligitur devolvi ex voluntate testatoris, atque quæ ex testamento defertur l. 2. in princ. l. consuetudin. in princ. ubi gloss. & Bald. ff. de jure codicillor. Not. in §. vel singulis Inst. de pupil. substit. l. penult. §. fin articulum. versu. sed siquidem. C. de adopt. si enim testator alios heredes habere voluisset, testamento instituisset. Constat t autem ubi quis semel eligit, statuitque in ultimam voluntatem, quod amplius variare, voluntatemque mutare non possit l. apud Aufidium. de opion. legat. l. servus electione. de legat. 1. ne voluntates defunctorum ea variatione diutius extrahantur l. final. Commun. prædiar. Dal. in d. l. apud Aufidium.

Quartò, etiamsi non ageretur de ultimæ voluntate, tamen cum supradicta ratio d. l. apud Aufidium. hic militet: quando enim pervenietur ad exitum divisionis, si toties mutare pretia rerum liceat? merito eadem debet esse juris dispositio. vulgatis iuribus, ut propter rationes & similitudines d.

l. apud. extendit Panormitanus confil. 11. parte 2. ad casus longè diversos.

Postremò certum est, in t familiæ heriscundæ judicio judicem ex æquo & bono adjudicationes facere debere §. quadam. Inst. de actionib. & cui velit rem adjudicare. Jusf. in d. §. quadam. num. 10. Barthol. per l. 2. C. quand. & quib. quart. pars. Etsi igitur mandato principali permillum est, ut plus offerenti prædia addicantur, tamen id non prohibet, quo minus ex bono & æquo, & ad finendam controversiam inliberi à judice, possit variatio intentioque semel iterumque factæ æstimationis, ne contranaturam familiæ heriscunda, & æqualitatem, quæ hic summa requiritur, pretium longè transcendat rerum veram æstimationem, atque ita inæquales constituantur heredum portiones, quod est in hoc judicio vitiosissimum l. 3. C. commun. divid. & omni modo inibendum d. l. 3. C. commun. divid. præsertim t cum inter liberos agitur l. inter filios. C. famul. eriscund. & merito quidem, alioqui, inæqualitas inter conjunctos & æquales multas pareret discordias. Præsertim cum longe æquissimum sit dictæ viduæ ejusque liberis propter viduitatem, quæ t hac consideranda est gloss. in d. l. 2. C. quand. & quib. quarta pars. propter possessionem præcedentem, & jus quod consecuta est, propterque alias circumstantias ex actis apparentes, prædicta prædia adjudicari, quia ipsa & liberi habent justum interesse affectionis in bonis paternis & diu possessis, idque justo pretio, ex natura hujus judicii: cujus quidem pretii æqualitas generi servari nequit, nisi immoderatus aliorum heredum licitandi augendi que pretii calor, qui non aliò pertinet, quam ad exturbandum bonis, vel certè ad perducendam ad iniquam conditionem viduam, prohibeatur.

His communi nos rationibus judicium ita facimus, ut amplius eum qui semel auxisset pretium, post æstimationem hereditatis à Scabinis factam, non admitteremus ad ulteriorem licitationem: quod quidem mihi videtur juri & æquitati consentaneum: possentque in eam rationem plura adduci, si res esset integra: nunc cum sit retractata, & quantum arbitror, ad exitum perducta, supervacaneum fuerit in re non necessaria, omillis necessariis occupationibus, diutius laborare.

Deinde videtur hic subesse dolus plus offerentis, vel ad evertendam bonis viduam vel certe ad efficiendum damno. Nam cum semel estimationem iustam, ab arbitris constitutam, egressus sit, oblato maiore pretio, si nunc, postquam illud ipsum præstare parata, sit vidua, rursus aliud magis offerat, quis non iudicabit, illum id non ex recto & bono facere: sed eo fine, ut vel deterrita impenso pretio vidua bona deferat, vel illa iniusto pretio habere cogatur? Itaque cum in dolo sit offerens, vel certe res ipsa dolum habeat, ut in l. i. quis cum aliter. *de verb. obligat.* c. ubi scemodi oblatio & intentio pretii non est admittenda l. final. C. de jur. emphiteut. l. cum qui. §. de in diem addict. J. an l. qui Roma. §. inter coheredes. n. 27. cum sequent. *de verb. obligat.*

Præterea in similibus licitationibus, ubi timetur ne alteri fiat injuria, non permittitur nisi semel pretium augere l. 2. ubi gloss. C. de locat. prædicto lib. 11. l. c. gloss. C. de vend. reb. civis. lib. 11. gloss. in l. si tempora. C. de fid. instrum. §. jur. bast. fiscal. lib. 10. quæ jura, et si loquantur in publicis locationibus & venditionibus, tamen quid prohibet, in tanta hu-

jus causæ æquitate, idem jus in privatorum rebus obtinere? Nec enim ignotum est, fisci & privatos eodem jure uti, nisi aliter definitum expressè inveniatur: juraque quæ obtinent in fisco etiam ad privatos pertinere l. item veniunt. §. in privatorum. cum alleg. ibi per gloss. conc. de petis. heredit. Quid? quod etiam in privatis hoc cautum est, ne, qui ut arbitror pretium reflatuit, mutare amplius posset gloss. §. Dd. in l. final. C. de contrab. empt. §. l. si quis arbitratus. de verb. obligat. gloss. l. in proposita. ff. pro Soc.

His ergo de causis motus, cum præsertim judici, in familiæ heriscundæ judicio, permissum sit, ex bono & æquo adjudicationes licitationesque facere pro arbitrio d. l. ad officium. §. quadam. Infit. de alio. arbitror, inhibendâ esse hanc licentiam intendendâ pretia ultra æquum & bonum, & in injuriam alterius variandâ voluntatis protervitate, maximè ut res exitum invenire æquabilem, & consuli viduz defuncti, quæ alioqui ubi se recipiat non habet, possit: quæ à sententia nec tuam E. abhorreere intelligi. Salvo.

CONSILIUM CCCXIV. DE FELONIA.

SUMMARIA.

1. Testis ad observantiam actus, cui adjungitur, non obligatur.
2. Articuli accusationis delictum specialiter cum omnibus circumstantiis continere debent.
3. Clausula in solâ fraudis suspicionem facit.
4. Condicio: quatenus juri, æquum & honestum permittit, omnibus pactis generalibus inest.
5. Illicita in omni conventionione excepta creduntur.
6. Persuadens quid alicui, ad quod non tenetur, in dolo est.
7. Deceptus pro volente non habetur.
8. Persuasio dolosa plus est quàm violentia coactio.
9. Concussio quid?
10. Muneribus ultra salarii acceptis concussio fit: non tamen locum habet pena concussionis. num. 12. & 15.
11. Index vel alius officialis cum subditis contrabere, & munera ultra salariam exigere, prohibetur.
12. Pena concussionis tam locum habet, quando verè terror est illatus: non presumptivi.
13. ex Presumptionibus in delictis nemo damnari solet.
14. Penalibus constitutionibus locus non est, nisi quatenus verba inferunt.
15. Princeps vel Dominus subditum vel ministrum suum metueri ac revereri non presumitur.
16. Constitutiones penales sine manifestâ ratione identitatis, non sunt extendendæ.
17. Probandum est evidentius quod minus presumitur.
18. Pena stultitatis in beneficiis antionem ab ordine, aut relegationem temporalem excedere non debet.
19. Dolus post contractum perfectum interveniens, eum non annulat.
20. Donatio ob causam expressam non adimpletam revocari potest: ob tacitam verò non.
21. Princeps ex contractibus, quos facit cum subditis, tenetur sicut privatus.
22. Princeps donationes revocare non potest.
23. Resignatio in contractibus non quilibet metus locum facit, sed majoris mali, & qui in consuetudinem hominem cadit.
24. in Dignitate positus vel administratione metum in contrahendo subditis intulisse non presumitur: nisi probetur.
25. Actus reverentialis interdum resignationi locum facit.
26. Actus ex contractibus qualitate & circumstantiis probandus.
27. Permutatio est contractus bonæ fidei.
28. Contractus bonæ fidei, quibus dolus causam dedit, ipso jure nulli sunt.

Dolus

30. *Dolum contractui causam dedisse quomodo probetur.*
31. *Emens contra legem vel testatoris dispositionem in dolo est.*
32. *Argumentum à lege ad testatorum validum.*
33. *Permutatio venit verbo alienationis.*
34. *Tutor qui clam cum pupillo contrahit dolo re gere praesumitur.*
35. *Res publica comparatur pupillo.*
36. *Consilium non obligat dantem illiusq. heredes.*
37. *Officiales & Consilarii stipendium suum contenti esse debent.*
38. *ne prater esculenta & poculenta quotidiana quid accipere;*
39. *ne quidem à volentibus.*
40. *alias praesumitur concussio: praesumptione juris & de jure. n. 44.*
41. *& quod acceperunt confiscatur: & quadruplum exigi potest. n. 43. prater ea q. ab officio cum infamia remouentur. n. 44. & criminaliter puniuntur. n. 45.*
42. *de Officialibus ultra salarium munera accipientibus, quod in jure dispositum, etiam in Consiliariis ex publico stipendia habentibus locum habet.*
46. *Concussionis poena extraordinaria & arbitraria est.*
47. *Pecuniam propterea accipiens, ut magis aut minus quid ex officio faceret, lege Jul. repetund. tenetur.*
48. *Poena L. Juliae repetund. est exilium, vel durior, ut confiscatio & fustigatio.*
49. *Poena legales poenis statutarius tolli non solent.*
50. *Arbitrium iudicis legibus conformandum.*
51. *Officium gratuitum esse debet: praesitum tamen remunerari potest.*
52. *Officialis vel Iudex post rem expeditam remunerationem accipiens, poena concussionis non tenetur.*
53. *Consulescentes illicitè ad habendam pecuniam, in crimen concussionis ac repetundarum incidunt.*
54. *Proxmetis nuptiarum remunerationem dare licet.*
55. *Personae matrimonium contrahentes muneribus ad illud allici possunt & n. 65.*
56. *Tutores, Curatores & Administratores annueribus ad contrahendum matrimonium licitè permoeri possunt? adde num. 65.*
57. *Consiliarius, qui explicandi negotii spem vendit, iudicem infamiam afficit, & fustibus caeditur.*
58. *Iudex, qui sententiam, etiam iustam, vendit, falsi crimen committit.*
59. *Nundinatio spei vel victoria in omni officio prohibita. & num. 60.*
61. *Officialis eq. tenetur extra iudicium accipiendo pecuniam, arg. in iudicio.*
62. *Tutor pupilli facultates ad alendum ipsum sufficere falso negans, gravem ipsi facit injuriam.*
63. *Libertus patronum contemnens, deliquitum afficiens, fustibus castigatur.*
64. *Pacisci de rerum controversiarum eventu, illicitum est.*
66. *Consiliarius revelans secreta sit perjurus.*
67. *Perjuria poena qua?*
68. *Pecunia illicitè accepta exigi & confiscari potest, etsi criminaliter agatur.*
69. *Fur est qui scienter accipit id, quod sit sibi non debere.*
70. *Recitencia dolosa in crimen stellionatus incidit.*
71. *Furtum non fit volenti, nec ab eo, qui putat Dominum assensurum.*
72. *Illicita fraudulenter fieri praesumuntur.*
73. *Furtum in instrumentis & literis, lucris causa surreptis, committitur.*
74. *Falsum committitur, si testamentum vel alia instrumenta, non lucris, sed veritatis occultanda causa, surripiuntur. An & in privatis instrumentis? vid. n. 76. & seqq.*
75. *Fortium definitur.*
77. *Publicum instrumentum est, quod à publica est factum persona.*
78. *Crimen falsi etiam in privatis scripturis committitur.*
79. *L. Paulus. ff. ad l. Corn. de falsi. explicatur.*
80. *Resignans literas alienas ad occultandam veritatem falsum committit.*
81. *maxime si Principis sint literae.*
82. *& in archivum publicum relata.*
83. *Poena falsi ordinaria est deportatio cum bonorum publicatione: interdum & arbitraria.*
84. *Literas veras qui amovet tantum, non falsas fabricavit, mitius puniendus.*
85. *Sententiam mitiorem Doctores variantibus sequi, tutius est: praesertim in poenalis.*
86. *Nobilem se mentiens falsi crimen committit.*
87. *Plebejus quis magis praesumatur quam nobilis.*
88. *in Possessione Nobilitatis quis est, ab onere probandi relevatur: praesertim si est diuturna. num. 89.*
90. *Possessio dolosa vel furtiva non relevat ab onere probandi.*
91. *Nobilitas etiam per famam probatur.*
92. *Nobilitas per communem opinionem verè non contrahitur.*
93. *Nobilitas à parentibus derivatur in filios. & num. 96.*
94. *Nobilitas quis iudicatur ex antiquitate generis: & ex nomine praesumptivè. num. 95.*
97. *Possessio patris in filios continuatur.*

98. Heres probabilem habet ignorantiam, ut qui contra dicit id probare debeat.
99. Vassallus in ex causis feudo privari potest, propter quas filius exheredatur, & donatio revocatur.
100. Grades tamen esse debent: licet aliquando ex culpa amittatur.
101. Una gravis causa ad privationem feudi sufficit.
102. Libertus propter levem causam in servitutem revocari potest.
103. An Vassallus libertus comparatur in amissione feudi? & n. 1097.
104. Argumentum à Majore ad minus affirmativum non valet.
105. Argumenta probabilia cessant, quando res textu est decisa.
106. Comparatio quando non fit simpliciter, sed secundum quid, non procedit, quando in comparato est dissimulando.
107. Libertus inestimabile beneficium accipit à Domino.
108. Feudum ipso jure committitur: sententia tamen declaratoria requiritur.
109. Feudum novum commissum ad Dominum revertitur.
110. Antiquum tunc, quando propter injuriam Domino factam revocatur.
111. Exclusi non modo liberi.
112. sed etiam ignatis.
113. secus si alius ex causis.
114. Vassallus concutens dominum feudo privatur. Explicatur ibid.
115. Beneficium ac feudum amittitur, si id non fiat, propter quod datum est.
116. Donationes propter causam impulsivam cessantem facta non revocantur.
117. Remuneratoria donationes propter ingratitudinem non revocantur.
118. Vassallus Domino non minorem debet reverentiam, quam libertus patrono.
119. Injuria, quam vassallus in Dominum committit, ratione personarum non statim atrox est, nisi & re ipsa sit atrox.
120. Vassallus sine magna culpa de vestiri non debet aut potest.
121. Lex auctor injuriarum non est.
122. Permissum lege quod est, poenam non meretur.
123. Promissum factum alienum putativum, injuriarum non tenetur.
124. Injuria ex animo & affectu injuriantis assemanda.
125. Contumelia à contemnendo dicta est.
126. Vassallus magnam Domini bonis damnum inferens feudo privatur.
127. Læso enormis & magna est, quæ equat aut superat dimidium ejus, ad quod refertur.
128. Lucri cessantis & damni illius in poenalibus non eadem est ratio.

129. Vassallus secreta domini revelans feudum amittit. Declaratur ibid.
130. Generalitas obscura est, & nihil aperit.
131. Paria sunt nihil dici, aut ita dici, ut in specie intelligi non possit.
132. Exitus acta probat.
133. Non quid evenire potuit, sed quid evenit, inspicendum, adde num. 136.
134. Negotia Domini facilia vassallus faciens difficilia, feudo privandus.
135. ab Animo quando quid pendet, jumento id declarari potest.
136. Ingratitudo an & quatenus sit causa amissionis feudi.
137. Libertus propter ingratitudinem in servitutem revocatur.
138. Perjurus feudo est privandus. Limitatur num. 142.
139. Limitata causa limitatum producere effectum.
140. Separationum separata est ratio.
141. ab Uno non fit relatio illatio ad aliud.
142. Proditor feudo privatur.
143. Proditor quis dicatur?
144. Vassalli nullo sunt subiecti periculis, & facile possunt illaqueari.
145. Causa, propter quas feudo Vassallus privandus, quinque testibus probanda sunt.
146. nec ex presumptionibus, sed probationibus indubitatis iudicanda.
147. & omnes pendentes ex arbitrio iudicis.
148. Acta in uno iudicio fidem faciunt in alio.

Pura sunt accusationis in N. intentatae capita, de quorum jure, etiam non audita defensione respondere difficile est, tamen quando res moram non patitur, conabimur, approbante DEO, ad singulos articulos, ea quæ maximè vero & legibus videbuntur consentanea, investigare.

Primò quod accusatur contra testamentum Principis, in quo testis fuit, fecisse, grave quidem potest ejus causam, per se autem in delictum aut poenam non cadit, cum cerò juris sit, testem ad observantiam actus, cui adhibetur, non obligari l. Cajus. ubi gloss. Barthol. & Dd. de pignorat. actum. l. si pater. C. de fidejussor. l. si de jussor. §. i. ubi gloss. de pignor. gloss. & Canon. in c. quanto. de his quæ sunt à prelat. sine consensu capit.

Secundò, quod querelas ordinis equestris impediende N. non esse auditas, quodque

que quorundam consiliorum, quorum ipse N. esset architectus, culpam in Illustrissimum Principem reiecit dicitur, obsecrum & generale est, magisque aggravat reliqua delicta, quam per se crimen est. Notum enim est, accusationis articulos specialiter & consignatè & de delicto, omnibusque circumstantiis, loqui oportere *l. libellorum. ubi Dd. de accusat.* Sane si in specie ostendi posset, malorum aliquorum consiliorum à se inventorum culpam in Principem transulisse N. dubium non est, hoc ad injuriam Principis pertinere.

Tertio cum susceperet administrationem & prefecturam Curie, insimulatur in instrumento obligationis, invito & renuente Principi, hanc clausulam inseruisse: das J. J. C. *ssm zu folgen sollen schuldig sein*; quæ videtur esse insignis contumelia, Principem in suam redigere potestatem, cum sit contra naturam, ut servus præsit domino, & aliqui hæc clausula, ut insulsa, & fraudis suspensionem facit, *c. 2. ubi post gloss. & Panor. Felin. in princ. n. 16. de usucap. præsertim cum eventus postea docuerit, fidem hujus clausulæ, N. multa iniqui & injustè à Principe extorsisse.* Huius puncti veritas est, quod hæc clausula per se crimen non habeat: nõ enim novum est, Principes, præsertim cū plures sunt ætate minus adulti, gubernari consilio gravium & sapientum virorum, licet rex Gallie Parlamento suo est obstrictus. Deinde eam clausulam ipse N. sic interpretatus est, ut nõ pertineret ad personas Principum, sed solummodo respiceret administrationem. Præterea ea clausula sic fuit intelligenda, ut hæc tenus obligati essent Principes sequi & attendere N. quatenus jus, æquum, honestas permitterent: hæc enim conditio t̄ generalibus istiusmodi pactionibus, propter bonam fidem, inest *l. creditori. § penult. ff. mand. l. Thais. § favore. de fidei commissi. libertas. l. si societatem. § final. cum LL. seqq. ubi Bartholff. pro Socio. c. ad nostram. 2. ubi Canon. de jurejur. & illicita t̄ semper creditur excepta gloss. singular. in c. episcopo. in verb. nulli pandit. de jurejur. and. in 6 fac. l. nemo. § si jussu. de re judicat. sed in eo contra officium ac fidem fecit N. si hæc clausula, quæ ad jus, utilitatem Principis & subditorum erat exigenda, abusum sit N. ad privatum suum quæstum, extorquendaque donationes, cum dispendio Principis, & bonorum Camere ducalis diminutione. Nam videtur vim quandam Principi intulisse *l. 5. quæ overanda. ff. quar. rer. act. non detur. Castren. consil. 231. in quest. n. 2. & t̄ in dolo est qui persuasit principi, quali virtute dictæ clausulæ obligatus esset princeps, ut quicquid vellet concederet, etiam cum suo detrimento, cū eam vim clausula nõ haberet, *l. servus. § final.***

l. si legatarius. ubi gloss. l. cum quis persuaserit. l. quidam debitor. ff. de dol. mal.

Nec hic locum habet regula vulgaris: scienti & consentienti non fieri injuriam neque dolum; quia ea non obtinet, quando ab altera parte est volūtas, ab altera persuasio dolosa. Tenim qui decipitur pro non volente habetur, ut eleganter explicat Dyn. *in c. scienti. de regul. jur.* ubi etiam addit, quod ejusmodi dolosa t̄ persuasio plus est quam violenta coactio *per l. 3. §. si quis violentam. de lib. dona. & gloss. l. 1. §. persuadere. de servo corrupti.* & hanc Dyni limitationem sequitur Cyn. *in l. Lonic. §. penult. per illum text. n. 2. C. de r. apt. v. argin.* ubi ait: hanc voluntatem, quæ persuasionem inducit, non esse ordinatam: & sequuntur *ibid.* Bald. n. 20. Salic. & communiter scribentes, item Barthol. & Dd. *in l. 1. §. usq. adeo. de injur.* & facit etiam textus *in l. eum. C. de apost. l. r. ap. res. in fin. C. de episcop. & cler. l. nunc. cum gloss. C. de Salom. b. p. non præstand. lib. 12.* In specie tamen probandum esset, quod virtute huius clausulæ à principe abstinisset.

Nam quod insimulatur, quartò duos pagos J. vnd J., ex bonis Camere ducalis hac ratione acquisivisse, videtur non tam intuitu dictæ clausulæ, quam alius ex causis eos pagos parasse. Etenim quod ad J. attinet, constat eum pagum N. fuisse à Principe concessum multo ante, quam hæc obligatio, cui d. clausula inest, conferberetur: ut dici nequeat, huius clausulæ prætextu eam donationem factam, præsertim cum ex liberis Principis appareat, eo factum esse, ut N. hac liberalitate ad obeundum fungendumque, quod principes vellent munus, induceretur. Quod cum ita sit, nemo dixerit huic donationi crimen commissum inesse. Concessio t̄ 9 enim dicitur, ut & nomen à violentia tractū indicat, quando superior à subditis, vel qui vim verisimiliter adferre potest, ut miles minis & terrore, quid auferat *l. ubi gloss. de concussione. c. militari 23. q. 1. Speculat. in tit. de leg. §. superest. n. 22.* vel cum iudex aut alius in suo officio perit ab iis, qui denegare metu maioris mali vel ob reverentiam non possunt, & in eo casu loquitur textus cum glossa *in cap. quoniam distinct. 18. & in c. fin. 14. questio. 5. Speculat. tit. de exec. §. 1. n. 5. & in tit. de reus. n. 18.* & sic concussione t̄ fieri accipendis muneribus ultra salarium interpretatur *Jas. in c. §. quadrupli. n. 3. Insuper. de actionib. nam t̄ sicuti iudex, vel alius in officio positus, prohibetur contrahere cum subditis, ratione præsumptæ impressionis *l. non licet. l. qui officij. l. si in emptione. §. final. de contrahend. empt. l. principalibus. ubi Dd. si cert. petat. l. penult. cum ibi not. Cod. de bis quæ vi met. x. ans. l. unie. C. si quæcunq. præd. potest. eadem ratione etiam munera ultra salarium**

- rium accipere *l. solent. ubi Bartb. Bald. & Dd. de offic. proconsul. l. unic. C. de contract. jud. itaq;* si quid ultro exigant, videntur teneri de concussione, propter præsumptam violentiam
- 12 *jurib. præalleg. neq;* † tamen propterea pœna extraordinaria criminali concussione eos
- 13 teneri arbitror, tum quia † pœna concussione tantum locum habet, quando verè terror illatus est *l. i. de concuss. non quando tantum est præsumptus: ex † præsumtionibus enim in delictis nemo damnari solet l. final. cum ibi not. C. de probat. c. literas de præsumpt.*
- 15 neque † pœnalibus constitutionibus locus est, nisi quatenus verba inferunt *l. tribunus. ubi Bald. in 2. notab. C. de testam. milit. Alciat. in d. l. principalibus.* tum quod alia pœna in hoc sit nominatim constituta, tum quod hoc casu concussione pœnæ nunquam facta sit mentio *d. l. non licet. l. aufertur. §. quod à præside. ubi Barthol. post gloss. de jur. fisc. l. i. judices. C. de dignit. lib. 12.* Porro tali metu vel reverentiâ ad hanc donationem subdito suo N. faciendam, vel ad eam confirmandam inductum esse Principem, & N. in concussione crimen
- 16 incidisse dici qui potest, cum revereri † aut metuere subditum & ministrum suum Princeps omnino non præsumitur? *l. final. in princ. cum ibi not. de eo quod met. caus. Bald. in l. final. C. de rescind. vendit.* Imo etiam si reliqui officiales, ultra salarium exigentes, pœna concussione tenerentur; tamen non putarem hic eam locum habere, cum quia nusquam legitur, cum qui à superiore quid exigit, impetrat & accipit ultra salarium, concussione crimen committere; erubescimus autem sine lege loqui, nec † temere pœnales constitutiones, sine manifesta rationis idenditate, sunt extendendæ *Jas. late in §. tripli. & §. quadrupli. inst. de action.* Alia autem est ratio à subdito exigere ubi præsumitur impressio & concussio, non à principe & superiore.
- 18 Quo autem minus † præsumitur, eò evidentius est probanda *c. quia verisimile. de præsumpt.* Quodque eo minus hic admittendum est, quia causa hujus donationis, civilis & legitima est in literis Principis expressa, sicut paulo ante dictum est, ut nec dici possit contra testamentum Principis hanc alienationem factam esse, quippe quæ testamentum præcesserit. Illud magis vitio verti posset, quod arguitur N. condiciones donationis à Principe factæ, ipsum celasse, amotis etiam literis & instrumentis, quæ de modo donationis loquebantur, ut sic liberè, & sine ulla obligatione, pagum obtinere posset, quo nomine teneretur de dolo & crimine stellionatus, cujus pœna extraordinaria, quæ † tamen in honestioribus amotionem ab ordine, eut temporalem relegationem, excedere

non debet *l. 3. in fin. de crim. stellion.* Et quamvis hic † dolus, qui donatione jam perfecta intervenit ab eo, qui condiciones celavit neque præstitit, non annihilat contractum *l. ea conditione. C. de rescind. vendit. junct. §. i. l. i. de donationib.* tamen dici potest, si N. datus est pagus H. eo nomine, & ob † hanc expressam (aliud enim est in causâ tacitâ & in mente retentâ. *l. si repetendi. C. de condict. ob caus.*) causam, ut quoad principes vellent ipsorum Curia præfecturam geeret, & hanc ipse conditionem sive modum donationis celavit, neque præstitit, ita ut aliis muneribus & salario, ad eum in officio retinendum, opus fuerit, hanc donationem jure revocari & agi posse ex *l. i. C. de donat. quæ sub modo. l. 3. 4. 5. l. dictavi. l. si libere. C. de condict. ob caus. c. verum. cum gloss. fin. ubi Canonist. de condition. apposit.*

Alterum pagum T. à Principe habet per dolosam, ut insimulatur, permutationem, & in ea fortasse valuit superior clausula: *folgen müssen/contractus tamen difficulter revocari posset, ex eo capite, quod Princeps videatur ab ipso esse coactus ad permutationem, Princeps † enim ex contractibus, quos facit cum subditis, obligatur sicut privatus vid. Alciat præsumpt. reg. 3. n. 5. cum ibi notat. Dd. in c. i. de probatio. & in l. digna vox. ubi Cyn. & Bald. C. de legib. nec † potest revocare donationes Roman. confil 352. queritur. n. 22. & c. i. de nat. feud. gloss. in c. ad apostolos. de rejudicat. l. 6. l. penult. ubi Bald. per illum text. C. de donat. inter vir & uxor. & in l. sancimus §. i. C. de donat. & in l. i. de constit. princ. & in l. final. de senator.* Nec quilibet metus facit locum restitutioni in contractibus, sed majoris mali, puta verberum vel vinculorum *l. 7. cum gloss. ff. de eo quod met. caus. l. interpositas. C. de transactio. & qui in constantissimum hominem cadere posset l. metum cod. tit.* Et † quamvis sit in dignitate, etiam quæ administrationem habeat, politus, non tamen præsumitur subditis metum in contrahendo adhibuisse *l. ad invidiam. C. de his quæ vi metus. caus. Alexand. confil. 240. perspectis. n. 9. per c. final. cum ibi notat. qui cler. vel vov. cum aliis allegat. Bartholam. l. de pupillo. §. si quis ipsi pratori. de oper. nov. nunciat.* nisi evidenter probetur *l. penult. C. eod. tit.* unde potest præses vel prætor, qui aliàs cum subditis propter metum impressionis contrahere prohibetur, cum iis qui sibi non sunt subditi, licitè contrahere. *Jas. post alios. in l. principalibus. in 3. limitatione. ff. si cert. petat. per l. quisquis & ibi Dd. C. eod. tit.* quanto minus præsumi debet aut potest ab administratore & subdito principem esse coactus ad contrahendum *Dd. l. final. de eo quod met. caus.* Nam † et si quandoq; etiam metus reverentialis rescissioni

- fioni contractus per officium iudicis viam faciat gloss. in d. l. 1. §. qua oneranda. ad verb. metu. quarum rer. act. non det. l. final. §. 2. ubi Barthol. de eo quod met. caus. & in l. penult. ff. de furt. tamen hoc non aliter obtinet, quam si de minis constet, & personæ qualitas, cui reverentia tribuitur, timorem aliquem iustum inducat, ut tradunt communiter Dd. in l. interpositas Cod. de transact. Jas. latè in §. quadrupli. num. 61. cum ibi allegat. Instit. de actionib. Canon. in cap. causam matrimonii. de offic. delegat. fac. l. si patre cogente. de rit. nupt. Alexand. consil. 122. quoniam. volum. 6. Supradictæ autem clausulæ, vel personæ ipsius N. nimia reverentia Principem coactum esse contrahere, vereor ut probari possit, cum & præsumptio juris sit in contrariū, d. l. final. de eo quod met. caus. ut non ex præcedentibus rationibus & scripturis, sed ex specifica ipsius contractus qualitate & circumstantiis metum probari oporteat, d. l. interpositas ubi gloss. ad verb. qualitas. Itaque multo minus hic crimē concussionis admifero, cum illud rātum locum habeat, quando supra salarium munera & largitiones extorquentur, sicuti supra dictum est: at hic non de largitione, sed de contractu permutationis licito, nec lucratio, sed in quo hinc inde res præstatur sermo est, cap. 1. §. final. de feud. guardia. ubi And. de Ifern. Aliud etiam est in principe, quam in subdito Bald. in l. cum ipse tutor. C. de contrab. empt. fac. authen. quibuscumq. Cod. de jur. vectig. Sanè si probari possit, dolo malo ad permutationem faciendam principem inductum esse, contractus ipso jure esset nullus. permutatio tamen est contractus bonæ fidei §. actionum. Instit. de actionibus. l. 2. C. de rer. permuta. cum venerabilis. de except. contractus tamen autem bonæ fidei, quibus dolus causam dedit, sunt ipso jure nulli l. eleganter. ubi gloss. Barthol. & Dd. de donat. l. 3. ff. pro soc. Dolum tamen contractui causam dedisse potest probari, vel quia persuasit N. Principi hanc permutationem, fraudulenter commendando quod ipse offerebat, & elevādo quod à Principe postulabat l. quod venditor. ff. de dol. mal. vel quia scienter fecit contra testamentum patris Principis, cui fuit testis adhibitus, in quo ordinatum fuit, ne quid de bonis Cameræ ducalis (inter quæ etiam est dictus pagus) alienaretur. Qui enim facit contra id, quod prohibitus est, vel debet facere, est in dolo, vel qui tamen emit scienter contra dispositionem legis & testatoris, l. quemadmodū. C. d. agric. & censit. c. qui contra. de reg. jur. in 6. arguendo de lege ad testatorem & consuetudinem, quod tamen argumentum plurimum in iure valet, l. final. C. de reb. alien. non alien. Dd. in d. l. filiusfam. §. divi. ff. d. legat. 1. Permutatio tamen

nim venit verbo alienationis authen. si ea. permut. re. C. de sacrosanct. eccles. cap. 1. de rebus eccles. vel quia occasione & intuitu supradictæ clausulæ principem ad contrahendum perduxit, d. l. quod vend. ff. de dol. mal. vel quia clam omnib9 consiliariis hunc contractum cum principe fecit. Ut enim tamen tutor dolo se agere præsumitur, qui clam cum pupillo contrahit, l. cum ipse. ubi gloss. & Dd. Cod. de contrab. empt. Angel. consil. 96. num. 2. Socin. consil. 42. 3. parte. Corn. consil. 198. volum. 1. num. 17. l. non existimo. de administrat. tutor. l. pupillus. §. item ipsi. in verb. quia non bona fide videtur rem gessisse, cum gloss. ibidem de authorit. tut. ita quoque & reliqui administratores qui in officio cum repub. aut principe, cui servant, secreto contrahunt, nam tamen prædictæ LL. etiam in omnibus officiis publicis & privatis locum habent gloss. & Dd. in d. l. cum ipse tutor. & in l. penult. C. de bis qua vi metus. caus. tex. in d. l. si in episcione §. final. & in l. non licet. l. penult. C. de rescind. vendit. fac. tex. in l. donatio. circa fin. C. d. donatio. l. final. de rit. nupt. Corn. cons. 325 n. 10. vol. 1. Dolus etiā satis probatur ex qualitate facti, cui inest præsumptivè, etiam si præcisè non probetur. gloss. in l. 1. de except. ubi Dd. Quod si dolus probari nequit, tamen in subsidium potest agi ex l. 2. Cod. de rescind. vendit. si enormis sit læsio. Nam etsi dolus re ipsa contractibus inesse dicitur, tamen is contractum non rescindit, nisi enormissima sit læsio, l. si quis cum aliter. 36. ff. de verb. obligat. §. Illud sanè admitti nequit, ut revocari possit alienatio, quia contra prohibitionem testatoris Principis facta. Nam si tantum consilium tamen fuit, neque heredes nec N. obligavit, l. 2. in fin. mand. §. 2. Instit. eod. l. consilij. cum ibi notat. de regul. jur. Sin dispositiva prohibitio, neq; principes obligavit, cum quia facta in bonis feudalibus, non appropriè quaeritis, sed antiquis, quarum alienationem Principi auferri mos non patitur: sive quia facta sine designatione certæ personæ, l. filiusfamilias. §. divi. ubi Jas. latè de legat. 1. & præsumitur facta in favorem heredum, qui illi possunt renunciare, l. penult. C. de pact. quod ipsum etiam indicant verba testamenti, quibus permittitur alienatio quando omnes tres consentiunt. Non etiam habet locum tit. C. de petit. bon. sublat. lib. 10. Quinto accusatur N. in suo officio & administratione ultra suum salarium ingentia munera exegisse, practicasse, confecisse, accepisse, quod in primis est contra jus commune: quo jure officiales & Consilarii debent tamen puras habere manus, & suis contenti esse stipendiis, §. cogitur. in authen. ut sine nov. sup. frag. cap. non sit is. 86. distinct. c. cum ab omni de vit. & honest. cleric. cap. non licet. 11. q. 3. Ancho. pulchre.

- pulchre. consil. 201. pramittendum. n. 1. & Bald. 38
 consil. 378. salvo. num. 5. vol. 5. ac t̄ prater escu-
 lenta & poculenta, quotidianis vitæ usibus
 accommoda, recipere quid prohibentur, l.
 plebiscito. de offic. prasid. l. solet. ubi Barthol. Bald.
 de offic. proconsul. c. statutum. §. insuper. de re-
 39 scribe. in 6. non modo t̄ ab invitis, sed etiam
 à volentibus, l. unic. C. de salga. hospit. non præ-
 stand. l. de votum. in fin. Cod. de metatis. lib. 12.
 40 quia, ut inquit Glossa in d. l. unic. semper t̄
 præsumitur concussio l. 2. Cod. ne rustic. ad v.
 obseq. de voc. lib. 11. l. unic. C. ne opera à collator. ex-
 igit. lib. 10. l. 1. & 3. C. de erogat. milit. lib. 12. &
 bonus textus in l. final. §. ut autem. C. de re mili-
 tar. lib. 12. & in §. illud. de mandat. princip. & §.
 ad hoc. de collat. in authen. l. observare de offic.
 41 proconsul. Dd. in d. l. solent. quod t̄ si quid con-
 tra accipiat id confiscatur, l. aufertur. §.
 quod à praside ubi gloss. & Barthol. de jure fisc. l.
 milites. in princ. de re milit. ar. ab eo videlicet
 cuius est consiliarius, ita in terminis Baldus
 consil. 378. Salvo semper. num. 9. & 10. volum. 5.
 42 ubi etiam latè probat, quod quæcunque t̄ in
 hac materia statuta sunt in officialibus, et-
 iam habeant locum in consiliariis, præser-
 tim qui solarium ex publico in administra-
 tionem habent, per l. consiliarios. cum ibi not.
 de assessor. & domestic. l. nemo. §. sin autem C. de
 post. & qua not. Barthol. & alij scribentes ad ru-
 bric. & passim in tot. tit. C. de decurio. lib. 10. Imo
 43 & t̄ quadruplum exigi potest, §. quadrupli in
 fin. Instit. de actio. l. non licet. de contrab. empt.
 gloss. & Barthol. in d. l. aufertur. §. quod à praside
 de. cuius simplum ei qui dedit, reliquum fi-
 sco applicatur, ut vult Jas. in d. §. quadrupli.
 num. 1. vide de hoc latius gloss. & Jason. l. fi-
 44 nal. de litigios. perpetuoque t̄ debent ab om-
 ni dignitate, cum exstimationis diminu-
 tione istiusmodi officiales removeri, §. festi-
 nabis §. oportet. In authen. de mandat. princip.
 l. iudices. C. de dignitat. lib. 12. Imol. in c. quanto
 num. 1. de jure jur. Par. de Puteo. in tractat. synd.
 tit. de excess. pralator. in verb. ac si testatore.
 Laud. de offic. dom. §. 89. Et si quidem verum
 est, N. ante tractatus ejusmodi quid exegisse
 aut machinasse, de concussione tenetur.
 Et si enim accepit à ducibus & comitibus, ra-
 men quia ratione administrationis exegit,
 ut eorum tractatus promoveret, præsumi-
 45 tur concussio t̄ præsumptione juris & de ju-
 re gloss. in d. l. unic. C. de salga. lib. 12. c. quoniam
 ubi gloss. dist. 18. & in c. final. 14. quæst. 5. Specu-
 lat. tit. de executio. §. 1. num. 5. & in tit. de ex-
 cus. §. final. num. 18. Jas. in d. §. quadrupli. qui
 ibi dicit, eos t̄ criminaliter nomine concus-
 sionis posse puniri, per gloss. in l. 1. de concuss. &
 est tex. in l. quod evitandi. Cod. de cond. ob turp.
 caus. l. severiter. ubi gloss. Cod. de excusat. tutor.
 Bart. in l. 2. C. de collat. fund. fiscal. lib. 11. cujus

t̄ criminis pœna est extraordinaria d. l. quod 46
 evitand. d. l. severiter. gloss. in d. l. 1. id est in ar-
 bitrio judicis posita l. 1. de effract. carcer. Quin
 t̄ & in Legem Juliam repetundarum incidit, 47
 si propterea pecuniam accepit, ut quo ma-
 gis aut minus quid ex officio faceret l. 4. ad
 L. Jul. repetundar. c. lege Julia. 1. q. 1. nec e-
 nim pœna L. Julia locum habet in simplici-
 ter accipiente, sed in eo qui accepit, ut fa-
 ceret non faciendum, vel omitteret facien-
 dum gloss. in l. 1. ad L. Jul. repetund. Itaque
 propter pecuniam acceptam ab officio re-
 cessisse N. esset probandum. Hujus t̄ autem 48
 criminis pœna est exilium vel durior l. lex
 Julia. §. final. ad L. Jul. repetund. c. eadem lege
 1. quæst. 1. pro ratione admissi, nam & inter-
 dum bona confiscantur, & adhibetur fusti-
 gatio. §. si quis autem. in authen. ut judic. sine
 quoq. suffrag.

Quamvis autem statutis Cancellariæ pro-
 hibitum est, ullo modo munera accipere,
 pœna arbitraria irrogata: tamen existiman-
 dum nō est, pœnas has veteres esse sublatas,
 nec t̄ enim pœnâ statutariâ solent tolli pœ- 49
 nâ legales & ordinariæ juris l. quoties de oblig.
 & action. Barthol. in l. 1. de vi bonor. raptor. &
 in l. final. Cod. de aqueduct. lib. 11. & in l. sanctio
 legum de pan. in l. nunquam plura. de privat. de-
 lict. Bald. in cap. 1. in princ. n. 7. de probib. feud.
 alienat. per Lothar. Angel. in §. quadrupli. Instit.
 de actio. Specul. & Joann. Andr. in tit. de pan-
 tem. litigant. Bald. in l. data opera. C. qui accu-
 sar. & post Cyn. in l. qui sepulchra. ubi latè Salic.
 C. de sepulch. violat. Deinde nullam pœnam
 novam in recipientes statuerunt Principes,
 sed arbitriam sibi retinuerunt, arbitrium
 t̄ autem LL. conformari solet. Bald. in l. certi 50
 C. de judic. & in l. final. C. de pan. judic. qui ma-
 le jud.

Et hæc quidem ita se habent, si N. ante
 tractatus factos quid exegit vel accepit, nam
 si re expedita aliquid ei in remunerationem
 datum est, pœnâ superiores cessant. Nam
 etsi officia t̄ debent esse gratuita l. 1. mandat. 51
 tamen nihil impedit quo minus præstitum
 officium remunerari queat l. si remunerandi.
 in princ. cod. tit. gloss. in §. final. Instit. de mand.
 & hoc t̄ casu non teneri judicem aut offici- 52
 alem tradit Anchor. consil. 271. de titulis cri-
 minum. num. 4. per cap. si episcopum. 1. q. 2. Fe-
 lin. in cap. tua nos. de simon. Hyppolit. singul. 190.
 quanquam turpiter & illicite nihilominus
 accipiat d. c. cum omni. Anchoran. præalleg. con-
 sil. Hoc tamen casu, cum contra ordinatio-
 nem acceperit Curia, confiscari acceptum
 posset Bald. in d. consil. 378. in fin. & pœna ar-
 bitraria irrogari.

Sexto accusatur in utriusque Principis nuptiis conciliandis illicite munera ingentia accepisse: & primum matrimonium diu traxisse & suspensisse ad exprimentam pecuniam: in quo & injuriam Principi fecit, & contra fidem ac iuramentum egit Qui tamen ad habendam pecuniam res prostravit, vel variè illas conculcavit, non sunt consilarii, sed deceptores, *l. uol. in d. c. quanto. n. 1. & in crimen concussioneis ac repetundarum incidunt, Jas. late in d. §. quadrupli. cum iurib.*

54 *qua allegat.* Nam etli remunerationem tamen in nuptiis dari proxenetis licitum est, c. honorantur. 32. q. 2. cum gloss. & gloss. in l. 2. a. l. verb. conditionis. ff. de proxenet. & in rub. C. de sponsal. ubi Bald. & in l. final. num. 13. cod. tit. Bartholin lib. de hered. instit. & in l. Titio. §. 1. de condit. & demonstrat. & non modo ipse tamen persona contrahentes possunt muneribus allici ad matrimonium, d. l. Titio. §. 1. Panor. in cap. cum in ecclesia. de simon. sed tamen forte etiam eorum tutores, curatores & administratores, ut vult Angelus, per gloss. in d. cap. honorantur. & est de mente, Bald. in d. rubric. C. de sponsal. quod tamen controversi potest: tamen si studiosè rem fecit difficilem, quæ erat facilis, & protulerit ad exprimentam pecuniam, fecit contra fidem suam & iuramentum, & criminis concussioneis ac repetundarum evitare nequit, per ea quæ sunt ante dicta. Hæc autem illicita exactio & pactio munerum magis apparet ex secundis nuptiis, ad quas cum persisteret inclinare animum Principis, ab agendo reiecit eos, quibus id curæ fuerat, dicens eos frustra agere, & Principem aliò traduxisse animum, adeo ut illi re desperata plane desisterent. Interim ipse pactum mediante G. fecit cum E. ut si sex milia Daleorum illi, in eventum & conditionem nuptiarum, promitterentur, se rem consecram daturum.

Nam stellionatum & concussioneis hic esse commissam ab eo, qui dolo malo alios semovit, & inchoatum, quasi desperatum, ad utilitatem inde faciendam, effecerit, ex superioribus facile perspicitur. Sed & gravis hæc est in Principem ignominia, quasi is non sui juris esset, & quæ N. vellet coniugii conditionem sequi teneretur: perinde atque ignominiosè tamen traducit iudicem consiliarium, qui explicandi negotii spem (cujus finis in iudicis potestate ac motu situs est) pollicetur & vendit, l. qui explicandi. C. de accusar. Itaque damnatur iniuriarum, quas laturus sententiam in iudicem, sublitibus castigatur, *l. item apud Labonem. §. ait prætor, ne quid 25. & §. Idem ait. 30. ff. de injur.* & crimen falli committit, exemplo iudicis, qui t sententiam,

etiam justam, vendidit, *Gloss. Bart. bol. ad l. 1. de fals. Bald. in l. observare. §. proficisci. de offic. proconsul.* quamvis lenius puniatur, *gloss. in d. l. qui explicandi. per l. qui duobus. de fals.* nec modo hoc procedere quando sententia venditur, sed in omni tamen negotio, cuius spes vel victoria nundiat, tradit Salic. in d. l. qui explicandi. pro quo facit l. eadem lege. ff. ad L. Jul. repetun. quæ non tamen modo in iudicio sed & in publicis consiliis, & omni officio nundinationem prohibet, & quod tradit Bartholus in l. si quis ab aliquo. §. cum publicanus. de calum. ubi colligit, officialem tamen quæ teneri, si pecuniam accipiat extra iudicium, atque si in iudicio: ad quod facit optimè textus in l. 3. §. tutor qui ad alimenta, de iust. & tutoribus. ubi si tutor neget pupilli facultates ad alendum sufficere, cum sint sufficientes, vel alioqui ad suum commodum mentitur, intelligitur gravem iniuriam facere, pupillo, ut ibi gloss. & extra ordinem punitur a præfecto urbi, sublitibus vel alia coercitione l. §. solent. de offic. præf. urb. quod maxime hoc casu videtur dicendum in Principe iam adulto, & domino feudi, qui patrono comparatur; ut autem libertus patronum tamen tenens, aut iniuria afficiens, sublitibus castigatur; ita idem hic videtur dicendum, d. l. 1. §. cum patronus. cum gloss. ad verb. cum iniuriis.

Mihi tamen hoc diligentius perpendenti scrupulum facit, quod non sumus hic in casu, ad quem ratio d. l. qui explicandi. pertineat. Nam in d. l. qui explicandi. non mirum est puniri eum, qui spondit victoriam litis, & videri iniuriam facere iudici, cum tamen per se illicitum sit pacisci de rerum controversiarum eventu, l. si qui advocatorum Cod. de postuland. & multo magis emere aut vendere sententias, & in talem opinionem traducere nomen iudicis, quasi is persuasione consilarii paciscentis possit corrumpi, quod est gravissimè illi proculdubio injicere maculam. At hic sumus in re plane licita & honesta: quid enim honestius quam contrahere matrimonium; quin & tamen illud quod jure permittitur est, muneribus & donis allicere ad nuptias, d. l. Titio. §. 1. ubi Del. Canon. in cap. gemma. de sponsalibus & cap. cum in ecclesia. quod si hoc in personis principalibus licitum est, certè & in harum tutoribus, curatoribus, administratoribus, ut recipere quid possint ad promovendum creandumque matrimonium, omnibusque etiam contractus & pactioes ea de re, ut honeste, permittuntur, excepto quod personæ principales, harumque parentes & tutores, qui cogere aliquo modo posse præsumuntur, non possint pœnis ad matrimonium

um contrahendum adstringi quoniam ea. oportet esse libera, quamvis muneribus invitari possint *Barthol. Bald. Castrens. Jas. & al. in d. l. Titio §. 1. & in l. heredes §. final. post gloss. de condit. & demonstrat. & in d. c. gemma. ubi Panormitanus num. 9. ait, hanc communem esse opinionem Speculat. tit. de sponsalib. §. 2. num. 3. & 4. Bald. in rubric. C. de spons. & facit textus cum gloss. in l. final. C. de iur. ubi etiam possunt parentes & tutores arrhas dare ac accipere, pro futuris personarum, quas regunt, nuptiis.*

Itaque cum hic simus in actu per se licito, cum quis accipit pecuniam ut promoveat matrimonium, quod per se licitum est & honestum, dubitari probabiliter possit, an dispositio l. qui explicandi. quæ loquitur in casu per se illicito, locum obtineat possit. Non enim penalia sunt extendenda, nisi planè eadem sit ubi vis ratio, & ne tunc quidem extendi debere non pauci voluerunt: nisi dicas actum hunc in persona N. fuisse illicitum, quia ut consiliarius, habens a Principe stipendium, non debuit accipere munera, ad curandum Principis negotium, multo minus per quandam concussionem & injecta E. desperatione, & per fraudem extorquere ac procurare, quod propriè cadit in concussionis vitium d. l. de concess. Jas. in d. §. quadrupli. Speculat. pr. allegat. loc. Quæ res eo magis fuit illicita, non modo quia redundat in ignominiam Principis iam adulti & gubernantis, quasi is pro suo arbitrio ducere uxorem non posset, sed etiam ei detrimentum attulit. Nam ea summa, quæ N. pacta est, detracta videtur de dote Principis, quæ aliqui ex consuetudine Ducum Germaniæ major fuisset, ac tale quid actum esse prope modum literæ G. indicant, cum scribit ad P. Possit id damni alia via per eum commodè resciri &c. Quod si ita est, etiam in poenam perjurii incidit, est enim ejusmodi factum contra juramentum, tam consiliarius, quam fidelitatis, ut verba ipsa demonstrant; eo magis, quod in hoc ipso tractatu, quo redderet desperationem, & facilius quod vellet consequeretur, propalavit, alia multò excelsiora marimonium esse Principi in promptu, si uti vellet, quod ipsius fidei & tacurnitati erat secretò commissum. Consiliarius tamen enim revelans secreta sit perjurus, & movetur ab officio *Bald. de pac. Constant. in verb. credentia. par. de excessu. consil. num. 4.*

67 perjurii tamen poena est suspensio, vel alia extraordinaria cum infamia & amissione, omnium dignitatum l. si duo. §. fin. ubi gloss. *Barthol. Castrens. Jas. late de jurejur. junct. l. final. de crimin. si bonas. l. quod sit. Cod. de dignitat. lib. 2. c. infames. & q. 1. gloss. & d. in l. si quis major.*

Cde transact. & in l. Lucius. de his qui notant infam. Bald. in l. 2. C. de reb. cred.

Nec etiam dubium est quin præter poenam criminalem hæc pecunia illicitè & per concussionem accepta, possit à Principe exigì & confiscari *Bald. d. cons. 378. præsertim cum ad eius iniuriam sit exacta ut sic habeat iniuriæ suæ ultionem Anteboran. d. cons. 271. arg. c. 1. in fin. quæ fuit prim. caus. benef. amittend. & cap. si quis. 17. q. 4. nec impedit quo minus & ad poenam criminalem, & ad exigendum lucrum, iniquum agi possit, quod exigitur ubi *Bald. & Salic. C. de conduct. ob caus. Lauden. de offic. dom. §. 46. Bald. in l. venales. num. 6. C. quando pro non est neceff.**

Septimò accusatur sesquiannum suæ prioris obligationis cum E. factæ reticuisse, atque ita de integro, magno salario & muneribus, ad novam obligationem ministerii esse inductum. Hic quidem articulus non satis congruere videtur cum eo, ubi de concussionem pagi H. agitur. In illo enim dicitur, concessum ea conditione fuisse pagum, ut quoad Principes vellet, sine præstatione temporis, N. in servitio esset: at hic apparet eum etiam ab E. ad certum tempus fuisse obligatum. Sed hoc domini Consiliarii quibus factum est notius, facile conciliabunt. Sin autem ita se res habet, sicut in articulo proponitur, furtum dici posset commissum, si pecunia à Principibus illi esset data pro prioris servitio, cuius tempus celavit. Qui tamen accipit scienter, quod scit sibi deberi, fur est, l. falsus §. 1. de furt. l. quoniam ubi *Da. de condit. furt.* Sed quoniam apparer pro nova ministerii obligatione, & futuro servitii tempore esse datam, verius est in crimen rebellionis hanc dolosam reticentiam incidere l. 3. cum gloss. de crimin. si ob. l. si de jussor. §. in omnibus. ff. mandant.

Octavò infimulatur, ad omitendas conditiones prioris obligationis, & concessiois pagi H. quadam instrumenta, ab E. in custodia hac de re scripta, præter voluntatē Principis, dolosè ac fraudulenter per Ant. subtraxisse. Hic ante omnia probatione, opus est, hanc subtractionem fraudulenter, & invito Principe factam esse; maxime cum videantur ex mandato Principis omnia instrumenta huc pertinentia illi esse reddita, quæ res illud excusat à furto, cum illud non fiat volenti, sed est ubi gloss. ad verbum furti. Institut. de obligat. quæ ex delict. nascunt. late eo in fin. de donat. inter vir. & uxor. & quando etiam invito quis domino auferit, dummodo probabiliter credat dominum assensurum,

rum, est & furto excusatus, cum affectum furandi non habeat, §. placuit. ubi gloss. *Instit. de a obligat. quæ ex delict.* §. 1. *Instit. de vi bonor. raptr.* §. item si. *Instit. de nup. l. inter omnes.* §. ad s. *furt. gloss. in §. 1. Instit. de obligat. quæ ex delict.* quod etiam ex eo præsumi potuit, quod tunc ætissimè Princeps N. clementi favore prosequeretur, ut notat Fab. in §. *furtum. Instit. eod. tit.* quanquam his cessantibus regulariter præsumitur res invito domino ablata. *Barthol. in d. l. inter. l. rectè num. 1. §. 3. per l. qui vas.* §. *detare. ff. de furt.* quia quæ t per se sunt illicita præsumuntur fieri fraudulenter l. 1. C. unde vi & l. si non convicij. C. de injur. Si itaque probari potest, Principis jussu, sive restitutionem literarum, non aditas pertinuisse, & N. fraudulenter invito Principe has literas subtraxisse, à furti crimine excusari nequit, quod t etiam in instrumentis & literis fit, æstimaturque tanti, quanti eius interest, cui surrepta sunt, l. qui tabulas. l. quid. am. l. Sempronius. l. filio. §. final. de furt. l. si de possessione. C. de probat. gloss. in l. Paulus. in princ. de fals. Sed hoc putari procedere in instrumentis, in quibus debetur quid, quæque lucri gratia surripiuntur; ipsa enim pecunia subtrahi videtur: secus autem est, quando t instrumenta aliud continent, nec lucrandi gratia surripiuntur, sed occultandæ veritatis gratia: tunc enim falsum committi potissimum videtur, non modo in testamento, l. 3. §. si quis dolo. de tabul. exhibend. l. 1. de public. judic. l. 2. ad l. Cornel. de fals. sed etiam in aliis instrumentis, l. Paulus. ubi Barthol. eod. tit. gloss. in l. si quis affirmaverit. §. 1. ubi Bald. de dol. mal. gloss. in l. cum qui. ubi Bald. C. de fals. Hec enim res furto non convenit, quia nec delictio furti: 75 furtum t enim est contrectatio fraudulosa, quæ fit animo lucrandi, l. 1. de furt. ergo ubi hic animus, qui distinguit maleficia, abest, furtum non potest dici commissum, atque ita distinguunt inter furtum & falsum circa instrumenta Salic. in d. l. si de possessione. Cyn. Bald. in d. l. cum qui. & est de mente glossæ & Bartholi in d. l. Paulus. 76 Verum t in hac materia video admodum variare Dd. an subtractione instrumentorum falsum committatur. De testamento quidè dubium non est, de quo expressè L. Cornelia loquitur, d. l. 1. d. l. 3. nec de instrumento publico, d. l. Paulus. sed de privatis instrumentis, ad quæ publicum iudicium L. Cornelia pertinere non videtur d. l. Paulus. in princ. ubi Glossa ita sentit, & in l. 1. de pub. judic. in l. instrumenta. C. ad exhibend. Cyn. in d. l. cum qui. Jason. in l. pinales. 2. 2. variat etiam Bartholus in d. l. Paulus. & l. qui testamentum de fals. ubi aperient alicuias literas existimat de stellionatu teneri: alibi Glossa indistinctè existimat etiam in privatis scripturis falsum com-

mitti subtrahendo tantum, in d. l. qui testamentum. in d. l. si quis affirmaverit. §. 1. in d. l. cum qui. quam Baldus sequitur, ut habeat locum non modo in instrumento publico, id est, quod à publica persona factum est, d. l. si quis affirmaverit. §. l. final. n. 33. C. de eden. sed qualibet privata scriptura, in d. l. cum qui. ubi dicit hanc questionem fuisse propositam de facto, & ita fuisse iudicatum. Et sane etiam t in privatis scripturis & epistolis crimen falsi committi evidenter ostendi potest legibus, l. adamus. ubi Barthol. & Dd. l. si quis decurio. C. de fals. l. final. C. de fid. instrum. l. 1. §. si qui deposita. de fals. de quo latius Angel. & In. in l. l. de pub. jud. Nec t obstat unicus ille textus in d. l. Paulus. ubi inquit J. C. ut. instrumentorum surreptorum crimen non esse publici iudicii: nam accipiendus est, quando res incidit in crimen furti, quia instrumenta subtrahuntur iunctimodo lucrandi: secus esset quando animo opprimendi veritatem surripuisset & celasset, ut ipse textus in d. l. Paulus in suo indicat, & ita conciliant hanc Leg. quæ sibi non videtur constare, Bartholus in d. l. Baldus in d. l. cum qui. & pro hoc intellectu optimè facit verbum surreptorum, unde apparet J. C. ut. proprie loqui in eo casu, quando animo lucrandi subtrahuntur instrumenta. Sed licet non in istis, quoniam alia ratione hoc factum incidit in falsum, quia quando t non modo occultantur literæ alienæ, sed etiam ad occultandam veritatem resignantur & aperientur, falsum committitur, textus expressè, in d. l. Paulus. in fin. verb. resignaverim. & ibi gloss. & Barthol. ubi maxime t hoc verum esse, ait Bartholus, in d. literis Principis, pro quo est textus in l. majorum. C. de fals. Guid. Pap. decis. 233. præsertim si t sint in archivum publicum live camerarum, relata gloss. Barthol. Bald. in l. si quod. de iurisdic. omni. judic. Jason. in d. §. pinales. num. 29. cum seq. *Instit. de action. ubi dicit, quod qui instrumentum tantum surripuit, teneatur furti, qui vero resignavit in legem falsi incidat, per l. dromus. §. instrumenta. de pen. l. 1. §. penult. l. qui testamentum. de fals. Guid. Pap. decis. 379. num. 5.*

Esti autem poena t legis Corneliæ de falsis regularis est deportatio cum bonorum publicatione §. item L. Cornelia. cum gloss. *Instit. de public. jud.* tamen constat hanc poenam augeri & minui pro ratione delicti, l. dromus. 2. l. qui falsum. §. final. l. qui duobus. ff. de fals. ut rectè Faber in d. §. item num. 1. dicat, hanc poenam esse arbitriariam l. ubi Cæd. Itaque mitius esset hoc casu puniendus, qui t non fabricavit falsas literas, sed tantum veras amovit, per ea quæ notat Faber in d. §. item in fin. & in d. §. pinales. sufficere quæ videtur poena stellio-

98. Heres probabilem habet ignorantiam, ut qui contra dicit id probare debeat.
99. Vassallus iis ex causis feudo privari potest, propter quas filius exheredatur, & donatio revocatur.
100. Graves tamen esse debent: licet aliquando ex culpa amittatur.
101. Una gravis causa ad privationem feudi sufficit.
102. Libertus propter levem causam in servitutem revocari potest.
103. An Vassallus liberto comparetur in amissione feudi? & n. seqq.
104. Argumentum à Majore ad minus affirmativum non valet.
105. Argumenta probabilia cessant, quando res textu est decisa.
106. Comparatio quando non fit simpliciter, sed secundum quid, non procedit, quando in comparato est dissimilitudo.
107. Libertus inestimabile beneficium accipit à Domino.
108. Feudum ipso jure committitur; sententia tamen declaratoria requiritur.
109. Feudum novum commissum ad Dominum revertitur.
110. Antiquum tunc, quando propter injuriam Domino factam revocatur.
111. exclusis non modo liberis.
112. sed etiam agnatis.
113. secus si alius ex causis.
114. Vassallus concutiens dominium feudo privatur. Explicatur ibid.
115. Beneficium ac feudum amittitur, si id non fiat, propter quod datum est.
116. Donationes propter causam impulsivam cessantem facta non revocantur.
117. Remuneratoria donationes propter ingratitudinem non revocantur.
118. Vassallus Domino non minorem debet reverentiam, quam libertus patrono.
119. Injuria, quam vassallus in Dominum committit, ratione personarum non statim atrox est, nisi & re ipsa sit atrox.
120. Vassallus sine magna culpa devestiri non debet aut potest.
121. Lex author injuriarum non est.
122. Permissum lege quod est, poenam non meretur.
123. Promittens factum alienum putativum, injuriarum non tenetur.
124. Injuria ex animo & affectu injuriantis astimanda.
125. Contumelia à contemnendo dicta est.
126. Vassallus magnum Domini bonis damnum inferens feudo privatur.
127. Læso enormis & magna est, quæ æquat aut superat dimidium ejus, ad quod refertur.
128. Lucri cessantis & damni illati in poenalibus non eadem est ratio.

129. Vassallus secreta domini revelans feudum amittit. Declaratur ibid.
130. Generalitas obscura est, & nihil aperit.
131. Paria sunt nihil dici, aut ita dici, ut in specie intelligi non possit.
132. Exitus acta probat.
133. Non quid evenire potuit, sed quid evenit, inspicendum, adde num. 136.
134. Negotia Domini facilia vassallus faciens difficilia, feudo privandus.
135. ab Animo quando quid pendet, juramento id declarari potest.
136. Ingratitudo an & quatenus sit causa amissionis feudi.
137. Libertus propter ingratitudinem in servitutem revocatur.
138. Perjurus feudo est privandus. Limitatur num. 142.
139. Limitata causa limitatum producit effectum.
140. Separatorum separata est ratio.
141. ab uno non fit recte illatio ad aliud.
143. Proditor feudo privatur.
144. Proditor quis dicatur?
145. Vassalli multis sunt subiecti periculis, & facile possunt illaqueari.
146. Causa, propter quam feudo Vassallus privandus, quinque testibus probanda sunt.
147. nec ex presumptionibus, sed probationibus indubitatis judicanda.
148. & omnes pendunt ex arbitrio judicis.
149. Acta in uno judicio fidem faciunt in alio.

Rura sunt accusationis in N. intentatae capita, de quorum jure, etli non audita defensione respondere difficile est, tamen quando res moram non patitur, conabimur, approbante DEO, ad singulos articulos, ea quæ maximè vero & legibus videbuntur consentanea, investigare.

Primò quod accusatur contra testamentum Principis, in quo testis fuit, fecisse, gravare quidem potest ejus causam, per se autem in delictum aut poenam non cadit, cum certi juris sit, testem ad observantiam actus, cui adhibetur, non obligari l. Cajus. ubi gloss. Barthol. & Dd. de pignorat. action. l. si pater. C. de fidejussor. l. fidejussor. §. 1. ubi gloss. de pignor. gloss. & Canon. in c. quanto. de his quæ fiunt à prelat. sine consen. capit.

Secundò, quod querelas ordinis equestris impediende N. non esse auditas, quodque

que quorundam consiliorum, quorum ipse N. esset architectus, culpam in Illustrissimum Principem reiecit dicitur, obsecrum & generale est, magisque aggravat reliqua delicta, quam per se crimen est. Notum enim est, accusationis ¹ articulos specialiter & consignatè & de delicto, omnibusque circumstantiis, loqui oportere *l. libellorum. ubi Dd. de accusat.* Sane si in specie ostendi posset, malorum aliquorum consiliorum à se inventorum culpam in Principem transulisse N. dubium non est, hoc ad injuriam Principis pertinere.

Tertio cum susceperet administrationem & prefecturam Curie, insimulatur in instrumento obligationis, invito & renuente Principe, hanc clausulam inseruisse: das ² J. & C. ipsum solvendi sollem schuldig sein / quæ videtur esse insignis contumelia, Principem in suam redigere potestatem, cum sit contra naturam, ut servus præsit domino, & alioqui hæc clausula, ut insolita, & fraudis suspicionem facit, ³ c. 2. ubi post glossam *et Panor. Felin. in prime. n. 16. de usucap. præsertim cum eventus postea docuerit, fidem hujus clausulæ, N. multa iniq; & injustè à Principe extorsisse.* Huius puncti veritas est, quod hæc clausula per se crimen non habeat: nõ enim novum est, Principes, præsertim cū plures sunt ætate minus adultæ, gubernari consilio gravium & sapientum virorum, sicut rex Gallie Parlamento suo est obstrictus. Deinde eam clausulam ipse N. sic interpretatus est, ut nõ pertineret ad personas Principum, sed solummodo respiceret administrationem. Præterea ea clausula sic fuit intelligenda, ut hæctenus obligati essent Principes legi & attendere N. quatenus jus, æquum, honestas permetterent: hæc enim conditio ⁴ generalibus istiusmodi pactionibus, propter bonam fidem, inest *l. creditori. § penult. ff. mandati. l. Thais. § forore. de fide commissi. libertas. l. si societatem. § final. cum l. l. seqq. ubi Barthol. ff. pro Socio c. ad nostram. 2. ubi Canon. de jurejur. & illicita* ⁵ *semper creditur excepta gloss. singular. in c. episcopo. in verb. nulli pandit. de jurejur. and. in c. fas. l. nemo. § si iussu. de re judicat sed in eo contra officium ac fidem fecit N. si hæc clausula, quæ ad jus, utilitatem Principis & subditorum erat exigenda, abusus sit N. ad privatum suum questum, extorquendaque donationes, cum dispendio Principis, & bonorum Cameræ ducalis diminutione. Nam videtur vim quandam Principi intulisse *l. §. que oneranda. ff. quar. rer. act. non de iur. Castren. consil. 231. in quæst. n. 2. & in dolo est qui persuasit principi, quali virtute dictæ clausulæ obligatus esset princeps, ut quicquid vellet concederet, etiam cum suo detrimento, cū eam vim clausula nõ haberet, l. servus. § final.**

l. si legatarius. ubi gloss. l. cum quis persuaserit. l. quidam de biror. ff. de dol. mal.

Nec hic locum habet regula vulgaris: scienti & consentienti non fieri injuriam neque dolum; quia ea non obtinet, quando ab altera parte est volūtas, ab altera persuasio dolosa, is tenim qui decipitur pro non volente habetur, ut eleganter explicat Dyn. *in c. scienti. de regul. jur.* ubi etiam addit, quod ejusmodi dolosa persuasio plus est quam violenta coactio *per l. 3. §. si quis violentem. de lib. bon. & gloss. l. 1. §. persuadere. de servo corrupti.* & hanc Dyni limitationem sequitur Cyn. *in l. unie. §. penult. per illum text. n. 2. C. de rapt. virgin.* ubi ait: hanc voluntatem, quæ persuasionem inducit, non esse ordinatam: & sequuntur *ibid.* Bald. n. 20. Salic. & communiter scribentes, item Barthol. & Dd. *in l. §. ius. acco. de injur.* & facit etiam textus *in Leon. C. de apost. l. raptores. in fin. C. de episcop. & cler. l. unie. cum gloss. C. de Salgm. huss. non præstand. lib. 2.* In specie tamen probandum esset, quid virtute huius clausulæ à principe abstinisset.

Nam quod insimulatur, quartò duos pagos J. vnd T. ex bonis Cameræ ducalis hac ratione acquisivisse, videtur non tam intuitu dictæ clausulæ, quam alius ex causis eos pagos parasse. Item quod ad J. artinet, constat eum pagum N. fuisse à Principe concessum multo ante, quam hæc obligatio, cui d. clausula inest, conferberetur: ut dici nequeat, huius clausulæ prætextu eam donationem factam, præsertim cum ex lteris Principis appareat, eo factum esse, ut N. hac liberalitate ad obeundum fungendumque, quod princeps vellent munus, induceretur. Quod cum ita sit, nemo dixerit huic donationi crimen commissum inesse. Concussio ⁹ enim dicitur, ut & nomen à violentia tractū indicat, quando superior à subditis, vel qui vim verisimiliter adferre potest, ut miles minis & terrore, quid auferat *l. ubi gloss. de concussione. c. militari 23. q. 1. Speculat. in tit. de leg. §. superest. n. 22.* vel cum iudex aut alius in suo officio petit ab iis, qui denegare metu maioris mali vel ob reverentiam non possunt, & in eo casu loquitur textus cum glossa *in cap. quoniam distinct. 18. & in c. fin. 4. quæst. 10. Speculat. tit. de exec. §. in c. & in tit. de recusat. n. 18.* & sic concussio nem ¹⁰ si accipiendis muneribus ultra salarium interpretatur *Jas. in c. §. quadrupli. n. 3. Instit. de actionib. nam* ¹¹ *si sicuti iudex, vel alius in officio positus, prohibetur contrahere cum subditis, ratione præsumptæ impressionis, non hec. l. qui officii. l. si in emptione. §. final. de contrahend. empt. l. principibus. ubi Dd. si cert. petat. l. penult. cum ibi not. Cod. de his que vi met. c. uni. l. unie. C. si quicquid præd. pot. est. eadem ratione etiam munera ultra salarium*

lioni contractus per officium iudicis viam
faciat gloss. in d. l. i. §. quia overanda. a. l. verb.
metu. quarum rer. act. non det. l. final. §. 2. ubi
Barthol. de eo quod met. caus. & in l. penult. ff.
de furt. tamen hoc non aliter obtinet, quam
si de minis conset, & personæ qualitas, cui
reverentia tribuitur, timorem aliquem ju-
stum inducat, ut tradunt communiter D. l. in
linterpositas Cod. de transact. Jus. late in §. qua-
drupl. num. 61. cum ibi allegat. Insit. de actionib.
Canon. in cap. causam matrimonii. de offic. dele-
gat. fac. l. si pater cogente. de rit. nupt. Alex. and.
consil. 122. quoniam. volum. 6. Supradictæ au-
tem clausulæ, vel personæ ipsius N. nimia re-
verentia Principem coactum esse contrahe-
re, vereor ut probari possit, cum & præsum-
ptio juris sit in contrarium, d. l. final. de eo quod
met. caus. ut non ex præcedentibus rationi-
bus & scripturis, sed ex specifica ipsius con-
tractus qualitate & circumstantiis metum
probari oporteat, d. l. interpositas ubi gloss. ad
verb. qualitas. Itaque multo minus hic crimē
concussionis admisso, cum illud tantum lo-
cum habeat, quando supra salarium munera
& largitiones extorquentur, sicuti supra di-
ctum est: at hic non de largitione, sed de cō-
tractu permutationis licito, nec lucratio, sed
in quo hinc inde res præstatur sermo est, cap.
i. §. final. de feud. guardia. ubi And. de Ifern. Aliud
etiam est in principe, quam in subdito Bald.
in l. cum ipse tutor. C. de contrab. empt. fac. au-
tē. quibusdā. Cod. de jur. vetig. Sanē si
probari possit, dolo malo ad permutationem
faciendam principem inducendum esse,
contractus ipso jure esset nullus. permuta-
tio tamen est contractus bonæ fidei §. actio-
num. Insit. de actionibus l. 2. C. de rer. permuta-
c. cum venerabilis. de except. contractus tamen
bonæ fidei, quibus dolus causam dedit,
sunt ipso jure nulli l. §. eleganter. ubi gloss. Bar-
thol. & D. de donat. l. 3. ff. pro soc. Dolum tamen
contractui causam dedisse potest pro-
bari, vel quia persuasit N. Principi hanc per-
mutationem, fraudulenter commendando
quod ipse offerebat, & elevando quod à Prin-
cipe postulabat l. quod venditor. ff. de dol. mal.
vel quia scienter fecit contra testamentum
patris Principis, cui fuit testis adhibitus, in
quo ordinatum fuit, ne quid de bonis Ca-
meræ ducalis (inter quæ etiam est dictus pa-
gus) alienaretur. Qui enim facit contra id,
quod prohibitus est, vel debet facere, est in
dolo, vel qui tamen scienter contra disposi-
tionem legis & testatoris, l. quemadmodum. C. d.
agric. & causat. qui contra de reg. jur. in 6. argu-
endo de lege ad testatorem & consuetudi-
nem, quod tamen argumentum plurimum in ju-
re valet, l. final. C. de reb. alien. non alien. D. l. in d.
l. si quis fam. §. divi. ff. de legat. 2. Permutatio te-

nim venit verbo alienationis autē. si ca.
permutare. C. de sacrosanct. eccles. cap. de reb.
eccles. vel quia occasione & intuitu supradic-
tæ clausulæ principem ad contrahendum
perduxit, d. l. quod vend. ff. de dol. mal. vel quia
clam omnibus consiliariis hunc contractum
cum principe fecit. Ut enim tamen tutor dolo
sē agere præsumitur, qui clam cum pupillo
contrahit, l. cum ipse. ubi gloss. & D. l. Cod. de con-
trab. empt. Angel. consil. 96. num. 2. Socin. consil. 42.
3. parte. Corn. consil. 198. volum. 1. num. 17. l. non ex-
istimo. de administrat. tutor. l. pupillus. §. item i-
psam. in verb. quia non bona fide videtur rem
gessisse, cum gloss. ibidem de auctorit. tut. ita-
quoque & reliqui administratores qui in
officio cum reprob. aut principe, qui servi-
unt, secretò contrahunt, nam tamen prædictæ
l. l. etiam in omnibus officiis publicis & pri-
vatis locum habent gloss. & D. d. in d. l. cum ipse
tutor. & in l. penult. C. de his qui ex met. caus.
tex. in d. l. si in optione §. final. & in l. non licet. l. pe-
nult. C. de rescind. vendit. fac. tex. in l. donatio. circa
fin. C. d. donatio. l. final. de rit. nupt. Corn. cons. 329
n. 10. vol. 2. Dolus etiā satis probatur ex qualitate
facti, cui inest presumptio, etiam si præ-
cisè non probetur. gloss. in l. de except. ubi D. d.

Quod si dolus probari nequit, tamen in
subsidium potest agi ex l. 2. Cod. de rescind.
vendit. si enormis sit lesio. Nam etiam dolus
re ipsa contractibus inesse dicitur, tamen is
contractum non rescindit, nisi enormissima
sit lesio, l. si quis cum aliter. 36. ff. de verb. obligat.
§. Illud sanē admitti nequit, ut revocari pos-
sit alienatio, quia contra prohibitionem tes-
tatoris Principis facta. Nam sive tantum
consilium t fuit, neque heredes nec N. obli-
gavit, l. 2. in fin. mand. §. 2. Insit. eod. l. eo. filij.
cum ibi not. ar. de regul. jur. Sin dispositiva pro-
hibitio, neq; principes obligavit, cum quia
facta in bonis feudalibus, non appropri-
quetis, sed antiquis, quarum alienatio-
nem Principi auferri mos non patitur: si-
ve, quia facta line designatione certæ persone,
l. si quis familias. §. divi. ubi Jus. late de legat. 1. &
præsumitur facta in favorem heredum, qui
illi possunt renuntiare, l. penult. C. de pass.
quod ipsum etiam indicant verba testamen-
ti, quibus permittitur alienatio quando om-
nes tres consentiunt. Non etiam habet lo-
cum tit. C. de petit. bon. substat. lib. 10.

Quintò accutur N. in suo officio & ad-
ministratoe ultra suum salarium ingentia
munera exegisse, practicasse, consecisse, ac-
cepisse, quod inprimis est contra jus cōmu-
ne: quo jure officiales & Consiliiarii debent
tamen puras habere manus, & suis contenti esse,
suspensius, §. cogitur. in aut. ben. ut sine nov. sif-
frag. cap. non sitit. 86. distinet. cum ab omni de-
rit. & honest. cleric. cap. non licet. n. 3. Ancho-
pule.

- pulebre. consil. 201. pramittendum. n. 1. & Bald. consil. 378. salvo. num. 5. vol. 5. ac t̄ prater esculentia & poculentia, quotidianis vitæ ulibus accommodata, recipere quid prohibentur, l. plebisito. de offic. prasid. l. solet ubi Barthol. Bald. de offic. proconsul. c. statum. §. insuper. de re script. in 6. non modo t̄ ab invitis, sed etiam à volentibus, l. unic. C. de falsa. hostis. non præsand. l. de votum. in fin. Cod. de metasis. lib. 12.
- 40 quia, ut inquit Glossa in d. l. unic. semper t̄ præsuntur concussio l. 2. Cod. ne rustic. ad v. obseq. de noc. lib. 11. l. amic. C. ne opera à collator. exigant. lib. 10. l. 1. & 3. C. de erogat. milite. lib. 12. & bonus textus in l. final. §. ut autem. C. de remilitar. lib. 12. & in §. illud. de mandat. princip. & §. ad hoc. de collat. in authent. l. observare de offic. proconsul. Dd. in d. l. solent. quod t̄ si quid contra accipiatur id confiscatur, l. aufertur. §. quod à prasid. ubi gloss. & Barthol. de iure fisci. l. milites. in princ. de remilitar. ab eo videlicet cuius est consiliarius, ita in terminis Baldus consil. 378. salvo semper. num. 9. & 10. volum. 5.
- 41 ubi etiam latè probat, quod quæcunque t̄ in hac materia statuta sunt in officialibus, etiam habeant locum in consiliariis, præsertim qui solarium ex publico in administrationem habent, per l. consiliarios. cum ibi not. de assessor. & domestic. l. nemo. §. fin. autem C. de post. & qui not. Barthol. & alij scribentes ad rubric. & passim in tot. tit. C. de decurio. lib. 10. Imo & t̄ quadruplum exigi potest, §. quadrupli in fin. Instit. de actio. l. non licet. de contrah. empt. gloss. & Barthol. in d. l. aufertur. §. quod à prasid. de cuius simplicum ei qui dedit, reliquum hinc applicatur, ut vult Jas. in d. §. quadrupli. num. 1. vide de hoc latius gloss. & Jason. l. final. de legibus. perpetuoque t̄ debent ab omni dignitate, cum exiliminationis diminutione istiusmodi officiales removeri, §. sessionibus §. oportet. In authent. de mandat. princip. l. iudices. C. de dignitas. lib. 12. Imol. in c. quanto num. 1. de iure iur. Par. de Pucio. in tractat. sym. tit. de excess. prelator. in verb. ai si testatore. Land. de offic. dom. §. 89. Et si quidem verum est, N. ante tractatus ejusmodi quid exegisse aut machinasse, de concussione tenetur, Et si enim accepit à ducibus & comitibus, tamen quia ratione administrationis exegit, ut eorum tractatus promoveret, præsumitur concussio t̄ præsumptione juris & de iure gloss. in d. l. unic. C. de fals. lib. 12. c. quoniam ubi gloss. dist. 18. & in c. final. 14. quæst. 5. Speculat. tit. de executio. §. 1. num. 5. & in tit. de excus. §. final. num. 18. Jas. in d. §. quadrupli. qui ibi dicit, eos t̄ criminaliter nomine concussione posse puniri, per gloss. in l. de concuss. & est rex. in l. quod evirandi. Cod. de cond. ob turp. caus. l. si veriter. ubi gloss. Cod. de excusat. tutor. Bart. in l. 2. C. de collat. final. fiscal. lib. 11. cuius

t̄ criminis poena est extraordinaria d. l. quod evirandi. d. l. si veriter. gloss. in d. l. 1. id est in arbitrio iudicis posita l. de effra. carcer. Quin t̄ in Legem Juliam repetundarum incidit, 47 si propterea pecuniam accepit, ut quo magis aut minus quid ex officio faceret l. 4. ad L. Jul. repetundar. c. lege Julia. i. q. 1. nec enim poena L. Jul. locum habet in simpliciter accipiente, sed in eo qui accepit, ut faceret non faciendum, vel omitteret faciendum gloss. in l. 1. ad L. Jul. repetund. Itaque propter pecuniam acceptam ab officio recessisse N. esset probandum. Huius t̄ autem 48 criminis poena est exilium vel durior l. lex Julia. §. final. ad L. Jul. repetund. c. eadem lege i. quæst. 1. pro ratione admissi, nam & interdum bona confiscantur, & adhibetur fustigatio. §. si quis autem. in authent. ut iudic. sine quog. suffrag.

Quamvis autem statutis Cancellariæ prohibitum est, ullo modo munera accipere, poena arbitraria irrogata: tamen exilimandum nō est, poenas habet veteres esse sublatas, nec t̄ enim poenā statutariā solent tolli poenæ legales & ordinariæ juris l. quoties de oblig. & actio. Bartol. in l. 1. de vi bonor. raptor. & in l. final. Cod. de aquaduct. lib. 11. & in l. sanctis legum de pan. in l. nunquam plura. de privat. delict. Bald. in cap. 1. in princ. n. 7. de probib. feud. alienat. per Lorbar. Angel. in §. quadrupli. Instit. de actio. Specul. & Joann. Andr. in tit. de poen. tem. litigant. Bald. in l. data opera. C. qui accusat. & post Cyn. in l. qui sepulchra. ubi latè Salic. C. de sepulch. violat. Deinde nullam poenam novam in recipientes statuerunt Principes, sed arbitrariam sibi retinuerunt, arbitrium t̄ autem l. l. conformari solet. Bald. in l. certi 50 C. de iudic. & in l. final. C. de pan. iudic. qui male iud.

Et hæc quidem ita se habent, si N. ante tractatus factos quid exegit vel accepit, nam si re expedita aliquid ei in remunerationem datum est, poenæ superiores cessant. Nam etsi officia t̄ debent esse gratuita l. 1. mandat. 51 tamen nihil impedit quo minus præstitum officium remunerari queat l. si remunerandi. in princ. cod. tit. gloss. in §. final. Instit. de mand. & hoc t̄ casu non teneri iudicem aut officium tradit Anchor. consil. 271. de titulis criminum. num. 4. per cap. si episcopum. i. q. 2. Felin. in cap. tu nos. de finon. Hypopolit. singul. 190. quanquam turpiter & illicite nihilominus accipiat d. c. cum omni. Anchoran. præallig. consil. Hoc tamen casu, cum contra ordinationem accepit Curia, confiscari acceptum posset Bald. in d. consil. 378. in fin. & poenæ arbitraria irrogari.

Sexto accusatur in utriusque Principis nuptiis conciliandis illicite munera ingentia accepisse: & primum matrimonium diu traxisse & suspensisse ad exprimendam pecuniam: in quo & injuriam Principi fecit, & contra fidem ac juriurandum egit Qui tamen ad habendam pecuniam res protrahit, vel variè illiciteq; consulunt, non sunt consiliiarii, sed deceptores, *l. mol. in d. quanto. n. 1. & in crimen concussionis ac repetundarum incidunt, J. as. lat. in d. §. quadrupli. cum jurib.*

54 *qua allegat.* Nam et si remunerationem tamen in nuptiis dari proxenitis licitum est, *c. honorantur. 32. q. 2. cum gloss. & gloss. in l. 2. ad verb. conditionis. ff. de proxenetis. & in rub. C. de sponsal. ubi Bald. in l. final. num. 13. eod. tit. Barthol. in l. lile de hered. instit. & in l. Titio. §. 1. de condit. & demonstrat.* & non modo ipse tamen personarum contrahentes possunt muneribus allici ad matrimonium, *d. l. Titio. §. 1. Panor. in cap. cum in ecclesia. de simon.* sed tamen forte etiam eorum tutores, curatores & administratores, ut vult Angelus, *per gloss. in d. cap. honorantur.* & est de mente, Bald. in d. rubric. *C. de sponsal.* quod tamen controverti potest: tamen si studiosè rem fecit difficilem, quæ erat facilis, & protraxerit ad exprimendam pecuniam, fecit contra fidem suam & juriurandum, & crimen concussionis ac repetundarum evitare nequit, per ea quæ sunt ante dicta. Hæc autem illicita exactio & pactio munerum magis apparet ex secundis nuptiis, ad quas cum persisteret inclinare animum Principis, ab agendo reiecit eos, quibus id curæ fuerat, dicens eos frustra agere, & Principem aliò traduxisse animum, adeo ut illi re desperata plane desisterent. Interim ipse pactum mediante G. fecit cum E. ut si sex milia Daleorum illi, in eventum & conditionem nuptiarum, promitterentur, se rem concessam daturum.

Nam stellionatum & concussionem hic esse commissam ab eo, qui dolo malo alios semovet, & inchoatum, quasi desperatum, ad utilitatem inde faciendam, effecerit, ex superioribus facile perspicitur. Sed & gravis hæc est in Principem ingominia, qualis non sui juris esset, & quæ N. vellet coniugii conditionem sequi teneretur: perinde atq; 57 ignominiosè tamen traducit judicem consiliarium, qui explicandi negotii spem (cujus finis in iudicis potestate ac motu situs est) pollicetur & vendit, *l. qui explicandi. C. de accusat.* Itaque damnatus iniuriarum, quas laturus sententiam intulit, suis castigatur, *l. item apud Labronem. §. ait prator, nequid 26. & §. Idem aut. 30. ff. de injur.* & crimen falli committit, exemplo iudicis, qui tamen sententiam,

etiam justam, vendidit, *Gloss. Barthol. ad l. 1. de fals. Bald. in l. observare. §. proficisci. de offic. proconsul.* quamvis lenius puniatur, *gloss. in d. l. qui explicandi. per l. qui duobus. de fals.* nec modo hoc procedere quando sententia venditur, sed in omni tamen negotio, cuius spes vel victoria nunditur, tradit Salic. *in d. l. qui explicandi. pro quo facit l. eadem lege. ff. ad L. Jul. repetun.* quæ non tamen modo in iudicio sed & in publicis consiliis, & omni officio nundinationem prohibet, & quod tradit Bartholus *in l. si quis ab aliquo. §. cum publicanus. de calum. ubi colligit, officialem tamen æquè teneri, si pecuniam accipiat extra iudicium, atq; si in iudicio: ad quod facit optime textus in l. 3. §. tutor qui ad alimenta, de sepel. tutoribus.* ubi si tutor tamen neget pupilli facultates ad alendum sufficere, cum sint sufficientes, vel alioquin ad suum commodum mentiat, intelligitur gravem injuriam facere, pupillo, *in ibi gloss.* & contra ordinem punitur a præfecto urbi, suis libris vel alia coercionem *l. 1. §. solent. de offic. præf. urb.* quod maxime hoc casu videtur dicendum in Principe jam adulto, & domino feudi, qui patrono comparatur; ut autem liberus patronus tamen continens, aut iniuria afficiens, suis castigatur; ita idem hic videtur dicendum, *d. l. 1. §. cum patronus. cum gloss. ad verb. cum iniuriis.*

Misitamen hoc diligentius perpendenti scrupulum facit, quod non sumus hic in casu, ad quem ratio d. l. qui explicandi. pertineat. Nam in d. l. qui explicandi. non mirum est puniri eum, qui spondit victoriam litis, & videri injuriam facere iudici, cum tamen per se illicitum sit pacisci de rerum controversarum eventu, *l. si qui advocatorum Cod. de postuland. & multo magis emere aut vendere sententias, & in talem opinionem traducere nomen iudicis, quasi is persuasione consiliiarii paciscentis possit corrumpi, quod est gravissima illi proculdubio injicere maculam. At hic sumus in re plane licita & honesta: quid enim honestius quam contrahere matrimonium; quin & tamen illud quod 65 que jure permixtum est, muneribus & donis allicere ad nuptias, *d. l. Titio. §. 1. ubi Dist. Canon. in cap. gemma. de sponsalibus & cap. cum in ecclesia.* quod si hoc in personis principalibus licitum est, certè & in harum tutoribus, curatoribus, administratoribus, ut recipere quid possint ad promovendum creandumq; matrimonium, omnibusq; etiam contractus & pactiones ea de re, ut honeste, permittuntur, excepto quod personarum principales, harumque parentes & tutores, qui cogere aliquo modo posse præsumuntur, non possint potius ad matrimonium*

um contrahendum adstringi quoniam ea, oportet esse libera, quamvis muneribus invitari possint *Barthol. Bald. Castrens. Jas. & alij in d. l. Titio §. 1. & in l. heredes meus §. final. post gloss. de condit. & demonstrat. & in d. c. gemma ubi Panormitanus num. 9. ait, hanc communem esse opinionem Speculator. tit. de sponsalib. §. 2. mon. 3. & 4. Bald. in rubric. C. de spons. & facit textus cum gloss. in l. final. C. de iur. ubi etiam possunt parentes & tutores arrhas dare ac accipere, pro futuris personarum, quas regunt, nuptiis.*

Itaque cum hic simus in actu per se legitimo, cum quis accipit pecuniam ut promoveat matrimonium, quod per se legitimum est & honestum, dubitari probabiliter possit, an dispositio l. qui explicandi, quæ loquitur in casu per se illicito, locum obtinere possit. Non n. poenalia sunt extendenda, nisi planè eadem sit ubi vis ratio, & ne tunc quidem extendi debere non pauci voluerunt nisi dicatur actum hunc in persona N. fuisse illicitum, quia ut consiliarius, habens a Principe stipendium, non debuit accipere munera, ad curandum Principis negotium, multo minus per quandam concussionem & injectam E. desperationem, & per fraudem extorquere ac procurare, quod propriè cadit in concussionis victimam d. l. de concess. Jas. in d. §. quadrupli. Speculator. praelegat. loc. Quæ res eo magis fuit illicita, non modo quia redundat in ignominiam Principis jam adulti & gubernantis, quasi is pro suo arbitrio ducere uxorem non posset, sed etiam ei detrimentum attulit. Nam ea summa, quæ N. pacta est, detracta videtur de dote Principis, quæ aliqui ex consuetudine Ducum Germaniæ major fuisset, ac tale quid actum esse prope modum literæ G. indicant, cum scribit ad P. Posse id damni alia via per commode resarciri &c. Quod si ita est, etiam in poenam perjurii incidit, est enim ejusmodi factum contra juramentum, tam consiliariatus, quam fidelitatis, ut verba ipsa demonstrant; eo magis, quod in hoc ipso tractatu, quo rem redderet desperationem, & facilius quod vellet consequeretur, propalavit, alia multo excellentiora matrimonia esse Principi in præputio, si uti vellet, quod ipsius huiusmodi taciturnitati erat secreto commissum. Consiliarius T enim revelans secreta sit perjurus, & movetur ab officio *Bald. de pac. Constant. in verb. credentia. par. de excess. consil. num. 4.*

67 perjurii T autem poena est fustigatio, vel alia extraordinaria cum infamia & amissione omnium dignitatum l. si duo. §. fin. ubi gloss. *Barthol. Castrens. Jas. l. de iurejur. jure. l. final. de crimin. felonat. l. quoniam. Cod. de dignitat. lib. 2. c. infames. §. 1. gloss. & d. in l. si quis major.*

C. de transact. & in l. Lucius. de his qui notant infam. Bald. in l. 2. C. de reb. cred.

Nec etiam dubium est quin præter poenam criminalem hæc pecunia illicitè & per concussionem accepta, possit à Principe exigì & confiscari *Bald. d. cons. 278. præsertim cum ad eius iniuriam sit exacta ut sic habeat iniuriæ suæ ultionem Anchoran. d. cons. 271. arg. c. 1. in fin. quæ fuit prim. caus. benef. amittend. & cap. si quis. 17. q. 4. nec impedit quo minus & ad poenam criminalem, & ad exigendum lucrum iniquum agi possit, l. quod exigitur. ubi Bald. & Salic. C. de condit. ob caus. Laudens. de offic. dom. §. 1. 16. Bald. in l. venales. num. 6. C. quando pro non est necess.*

Septimò accusatur sesquiannum suæ prioris obligationis cum E. factæ reticuisse, atque ita de integro, magno salario & muneribus, ad novam obligationem ministerii esse inductum. Hic quidem articulus non satis congruere videtur cum eo, ubi de concussionem pagi H. agitur. In illo enim dicitur, concessum ea conditione fuisse pagum, ut quoad Principes vellent, sine præfinitione temporis, N. in servitio esset: at hic apparet eum etiam ab E. ad certum tempus fuisse obligatum. Sed hoc domini Consilarii quibus factum est notius, faciliè conciliabunt. Sin autem ita se res habet, sicuti in articulo proponitur, furtum dici posset commissum, si pecunia à Principibus illi esset data pro prioris servitio, cuius tempus celavit. Qui T enim accipit scienter, quod sit sibi 69 deberi, fur est, l. falsus. §. 1. de furt. l. quoniam. ubi Dd. de condit. furt. Sed quoniam apparet pro nova ministerii obligatione, & futuro servitii tempore esse datam, verius est in crimen stellionatus hanc dolosam reticentiam incidere l. 3. cum gloss. de crimin. stell. l. si si de iussor. §. in omnibus. ff. mandat.

Octavò insinuitur, ad omittendas condiciones prioris obligationis, & concessionis pagi H. quædam instrumenta, ab E. in custodia hac de se scripta, præter voluntatē Principis, dolosè ac fraudulenter per Ant. subtraxisse. Hic ante omnia probatione opus est, hanc subtractionem fraudulenter, & invito Principe factam esse; maxime cum videantur ex mandato Principis omnia instrumenta huc pertinentia illi esse reddita, quæ res illum excusat à furto, cum illud non fiat volentis, §. sed et si ubi gloss. ad verbum. furti. Insistit. de obligat. quæ ex delict. nascunt. l. de eo. in fine. de donat. inter vir. & uxor. & quando etiam invito quis domino aufert, dummodo probabiliter credat dominum assensurum,

rum, est à furto excusatus, cum affectum furtandi non habeat, §. placuit. ubi gloss. Instit. de obligat. quæ ex delict. §. 1. Instit. de vi bonor. raptor. §. item si is. Instit. de usucap. l. inter omnes. §. a. de furt. gloss. in §. 1. Instit. de obligat. quæ ex delict. quod etiam ex eo præsumi potuit, quod tunc arctissime Princeps N. clementi favore prosequeretur, ut notat Fab. in §. furtum. Instit. eod. tit. quanquam his cessantibus regulariter præsumitur res invito domino ablata. Barthol. in d. l. inter. l. recte num. 1. & 3. per l. qui vas. §. vetare. ff. de furt. quia quæ tunc per se sunt illicita præsumuntur fieri fraudulenter l. 1. C. unde vi & l. si non convicij. C. de injur. Si itaque probari potest, Principis jussum, sive restitutionem literarum, non ad istas pertinuisse, & N. fraudulenter invito Principe has literas subtraxisse, à furti crimine excusari nequit, quod tunc etiam in instrumentis & literis fit, æstimaturque tanti, quanti eius interest, cui surrepta sunt, l. qui tabulas. l. quidam. l. Sempronius. l. fullo. §. final. de furt. l. si de possessione. C. de probat. gloss. in l. Paulus. in princ. de fals. Sed hoc putari procedere in instrumentis, in quibus debetur quid, quæque lucri gratia surripiuntur; ipsa enim pecunia subtrahi videtur: secus autem est, quando tunc instrumenta aliud continent, nec lucrandi gratia surripiuntur, sed occultandæ veritatis gratia: tunc enim falsum committi potissimum videtur, non modo in testamento, l. 3. §. si quis dolo. de tabul. exhiben. l. 1. de public. judic. l. 2. ad L. Cornel. de fals., sed etiam in aliis instrumentis, l. Paulus. ubi Barthol. eod. tit. gloss. in l. si quis affirmaverit. §. 1. ubi Bald. de dol. mal. gloss. in l. cum qui. ubi Bald. C. de fals. Hæc enim res furto non convenit, quia nec definitio furti: furtum tunc enim est contrectatio fraudulosa, quæ sit animo lucrandi, l. 1. de furt. ergo ubi hic animus, qui distinguit maleficia, abest, furtum non potest dici commissum, atq; ita distinguunt inter furtum & falsum circa instrumenta Salic. in d. l. si de possessione. Cyn. Bald. in d. l. cum qui. & est de mente glossæ & Bartholi in d. l. Paulus.

76 Verum tunc in hac materia video admodum variare Dd. an subtractione instrumentorum falsum committatur. De testamento quidē dubium non est, de quo expresse L. Cornelia loquitur, d. l. 1. d. l. 3. nec de instrumento publico, d. l. Paulus. sed de privatis instrumentis, ad quæ publicum iudicium L. Cornelia pertinere non videtur d. l. Paulus. in princ. ubi Glossa ita sentit, & in l. 1. de pub. judic. in l. instrumenta. C. ad exhibend. Cyn. in d. l. cum qui. Jason. in l. pœnales. n. 22. variat etiam Bartholus in d. l. Paulus. & l. qui testamentum. de fals. ubi aperientem alienas literas existimat de stellionatu teneri: alibi Glossa indistincte existimat etiam in privatis scripturis falsum com-

mitti subtrahendo tantum, in d. l. qui testamentum. in d. l. si quis affirmaverit. §. 1. in d. l. cum qui. quam Baldus sequitur, ut habeat locum non modo in instrumento publico, id est, quod à publica persona factum est, d. l. si quis affirmaverit. & l. final. n. 33. C. de eden. sed qualibet privata scriptura, in d. l. cum qui. ubi dicit hanc quæstionem fuisse propositam de facto, & ita fuisse iudicatum. Et sane etiam tunc in privatis scripturis & epistolis crimen falsi committi evidenter ostendi potest legibus, l. damus. ubi Barthol. & Dd. l. si quis decurio. C. de fals. l. final. C. de fid. instrum. l. 1. §. is qui deposita. de fals. de quo latius Angel. & Imol. in l. l. de pub. jud. Nec tunc obstat unicus ille textus in d. l. Paulus. ubi inquit Jctus. instrumentorum surreptorum crimen non esse publici iudicii: nam accipiendus est, quando res incidit in crimen furti, quia instrumenta subtrahuntur animo lucrandi: secus esset quando animo opprimendi veritatem surripuisset & celasset, ut ipse textus in d. l. Paulus. in fin. indicat, & ita conciliant hanc Leg. quæ tibi non videtur constare, Bartholus ibidem & Baldus in d. l. cum qui. & pro hoc intellectu optimè facit verbum surreptorum, unde apparet Jctum proprie loqui in eo casu, quando animo lucrandi subtrahuntur instrumenta. Sed hic non insisto, quoniam alia ratione hoc factum incidit in falsum, quia quando tunc non modo occultantur literæ alienæ, sed etiam ad occultandam veritatem resignantur & aperiuntur, falsum committitur, textus expressus, in d. l. Paulus. in fin. verb. resignaverint. & ibi gloss. & Barthol. ubi maximè tunc hoc verum esse, ait Bartholus, in literis Principis, pro quo est textus in l. majorem. C. de fals. Guid. Pap. decis. 235. præsertim si tunc sint in archivum publicum sive cameram, relata gloss. Barthol. Bald. in l. si id quod. de iurisdic. omn. judic. Jason. in d. §. pœnales. num. 29. cum seq. Instit. de action. ubi dicit, quod qui instrumentum tantum surripuit, teneatur furti, qui vero resignavit in legem falsi incidat, per l. dionis. §. instrumenta. de pœn. l. 1. §. penult. l. qui testamentum. de fals. Guid. Pap. decis. 579. num. 5.

Et si autem pœna tunc legis Corneliæ de falsis regularis est deportatio cum bonorum publicatione §. item L. Cornelia. cum gloss. Instit. de public. jud. tamen constat hanc pœnam augeri & minui pro ratione delicti, l. dionis. 2. l. qui falsam. §. final. l. qui duobus. ff. de fals. ut rectè Faber in d. §. item num. 1. dicat, hanc pœnam esse arbitrariam l. ubi C. cod. Itaque mitius esset hoc casu puniendus, qui tunc non fabricavit falsas literas, sed tantum veras amovit, per ea quæ notat Faber in d. §. item. in fin. & in d. §. pœnales. sufficere que videtur pœna stellio-

stellionatus extraordinaria, per notata Bartholi in d. l. qui testamentum. Et l. Titio. ad municip. ubi et in stellionatus incidere crimen tradit Bartholus & † sane tutius est, in pœnalibus præsertim, in tanta Dd. varietate mitiorem sententiam amplecti. l. penult. l. respiciendum. de pœn. l. gener. aliter. de decurio. l. factum. §. final. de reg. jur. l. in quorum. de pignor.

Ultimo insinuilatur ementitæ nobilitatis, quod se nobilem dolo malo finxerit, ad obtinenda feuda, quorum nemo nisi nobilis capax est, in quæ etiam hac via penetravit. Id tñ si verum esset videretur teneri crimine falsi, l. ubi gloss. Et Dd. C. de munit. nom. l. eos qui. §. final. de falsi. Barthol. in l. reddatur. C. de de profes. Et medi. lib. 10. Et in l. C. de dignit. lib. 12. l. data opera. C. qui accus. non poss. Jas. in l. Barthol. num. 20. de offic. prator. Guid. Pap. de cur. 89. cum addit. Choffan. tit. de i. inf. de plus licit. c. 5. §. 4. num. 10.

Quamvis autem qualitas nobilitatis probari debet ab allegante, quia quisque tñ magis præsumitur plebeius quam nobilis, Bald. in l. non ignorat. C. de iis qui accus. non poss. Et in c. 1. §. Si rusticus tit. de pœ. senend. Et c. 1. viol. lat. Socin. consil. 246. eleganter.

tamen qui tñ est in possessione alicuius status ab onere probandi relevatur l. circa. de probatio. l. quoties. Si tñ ingen. esse dicat. Cum autem N. semper habitus sit pro nobili, saltem communi reputatione, hæc illi possessio prodesse debet, quæ tñ etiam in nobilitate, præsertim cum est diuturna, plurimum valet, Barthol. in d. l. i. num. 31. Boer. de stat. personar. §. 6. circa princip. nisi quis dicat, eius possessionem esse dolosam aut furtivā,

quæ tñ non relevat ab onere probandi, l. eam qua. Cod. de liberal. casu. l. vis ejus. C. de probatio. Nam nobilitas tñ etiam per sumam probatur, Bald. in l. providendum. C. de postuland. Alexand. in §. tormentu. a. de questionibus. etiam si nobilitas tñ verè per communem opinionem non contrahatur. Lucas de Penn. in l. mulieres. C. de dignitat. lib. 12. s. Matth. de iustit. tit. quis dic. dux March. num. 39.

Sed hoc probare difficile, ideo mihi probabile esse videtur, quod hæc nobilitatis possessionem a parentibus accepisse fertur: quod si est, præsumitur bona fide possedisse atque accepisse nobilitatem.

Nobilitas Tenim a parentibus maxime derivatur in filios Bald. in l. l. C. de serv. fugit. l. ex antiquitate generis iudicatur quis nobilis Alvar. in c. 1. §. ceteri qui dic. dux march. & ex nomine quis nobilis est præsumptione, Alvar. ibid. n. 6. l. quod si nolit §. qui mancipia. de adi. l. i. edict. Nobilitas Tenim patris extenditur ad filios, Barthol. in l. 2. §. in filiis. ff. de decurion. Et in d. i. in fin. de consil. ac tñ possessio patris intelligitur in filios continuari, l. in suis. de lib. Et poss. Heres tñ enim habet probabilem i-

gnorantiam juris paterni, l. qui in alterius. de regul. jur. c. cum quis. ubi Dyo. cod. tit. in 6. l. final. ff. pro suo. l. si mulier. ff. ad SC. Fellician. ut qui contra dicit probare scientiam ad dolum eius nialum debeat, Dec. in d. l. qui in alterius. n. 2. Et consil. 328. Jas. consil. 64. lib. 3. Alexan. consil. 70. Et consil. 134. in fin. lib. 1. Bald. in c. 1. §. si vasallus in fin. in tit. si de feud. fuer. controvers. inter. dom. Et agnat. Carol. Molin. in consuet. Paris. §. 1. gloss. 7. n. 4. Et §. 13. gloss. 3. n. 6.

Et his, quidem modis iure civili adversus N. agi potest, articulos, ubi omnino necesse est, ipsos accusationis claræ & liquidæ probatione deduci atque ostendi, de qua operæ pretium esset ante omnia agi, ut priusquam institueretur iudicium id quomodo doctri possit liquidò constaret. Nunc quia N. vasallus etiam est Principis, videamus quam in penam iure feudali incurrerit.

Sciendum autem est, hoc iure vasallum tñ ex causis infidelitatis & ingratitudinis feudo privari, videlicet iis, propter quas exheredari filius, aut revocari donatio potest, vel similibus aut gravioribus, non enim omnes causæ possunt scripto comprehendi, cap. 2. §. prædictu. ubi Bald. quis sunt prim. caus. benef. amitt. in tit. quibus mod. feud. amitt. num. 12. vid. Curt. part. 1. num. 58. Zas. de feud. part. 1. in 5. conclus. Bald. consil. 141. num. 2. Et 3. vol. 2. Requiritur tñ autem enormes causæ & graves iniuriæ, licet aliquando ex culpa amittatur, c. fin. quo tempor. mil. gloss. in c. 1. quibus mod. feud. Alex. consil. 123. parte 1. Bald. consil. 183. parte 2. Et consil. 9. §. 301. parte 1. cap. amitt. in quibus caus. feud. amitt. cap. 1. §. porro. quis sunt prim. caus. benef. amitt. Jacob. de S. Georg. ad verb. dict. lig. vasall. num. 30. 41. Et 47. Anchor. consil. 286. Ferrar. in form. lib. de revoc. feud. & una tñ gravis causa sufficiat, Bal. Jacob. de Orto. ibi tit. de feud. sine culpa non amittend. Bart. consil. 1. volum. 2. v. v. consil. 117. in hac causa. Alvar. in c. 1. num. 4. de feud. sine culpa non amittend. per c. 1. consil. feud. l. orb. Imper. facit dict. Carnbric. de feud. sine culpa. quæ loquitur in singulari numero.

Videtur quidem sufficere levis causa, quia libertus tñ propter levem causam, quæ ex committente est, potest revocari in servitum. l. 2. C. de bon. libert. nā hæc iniuria intelligitur esse atrox, unde & propter levem causam in dominum commissam vasallus feudum privari potest. Huic respondeo. Primò non tñ inveniri iure canonico, quod ex iisdem causis feudum amittatur, ex quibus libertus ingratis libertatem. Imo textus tantummodo causas repudiæ & exheredationis adducunt, in tit. quis sunt prim. causa benef. amittend. Et in quib. caus. feud. amittat. quas omnes cōstat esse graves. Quod autem compa-

comparat Glossa libertum vasallo in puniendo, in l. unic. de offic. prefest. urb. id fit in casu expresso in jure, videlicet, quando cum inimicis domini vasallus contraxit inimicitias. Illud autem ad leves iniurias extendi, contra apertos textus, efficaciter non potest, nec enim valet argumentum à maiore ad minus affirmativè, & sufficit similitudinem esse in ea parte, qua fit comparatio.

Secundò, constat argumenta t probabilia, ut est similitudinis, cessare, quando res textu est decisà, vel quando argumentum, esset contra legem, ut multis locis ostendit Everar. c. à nobis. 2. de senten. excommun. l. final. §. filiis. am. C. de bon. qua liber. junc. l. penult. C. qui testam. fac. ratio est in l. continuus. §. cum ita. de verb. obligat. & hoc latius probat Everar. in loco à simili, in primis fall. & in loco ab exc. pt. ad regul. Sed expressum est jure vasallum nò ob quosvis sermones & causas privari Ergo &c.

Tertiò, quando t fit comparatio similium secundum quid, non simpliciter, tunc non procedit argumentum, si in eo, in quo fit comparatio, sit dissimilitudo: hic autem dissimilitudinem esse, ratio diversitatis ostendit. Nam libertus ob levem iniuriam in servitutem redigitur, quia t cum maximum & inestimabile beneficium, nempe libertatem, acceperit, summam gratitudinem debet, & in minimo incidit in peccatū ingratitude: at tale beneficium non habet à domino vasallus, imò sàpè fit, ut nullum habeat à parte Domini, ut in feudis paternis & antiquis, in iis enim jure, non ex liberalitate agit Dominus eum investiendo.

Utigitur libertus ex gravi iniuria amittit libertatem; ita vasallus feudum, quia hoc jure cautum est: ut autem libertus amittit ex levi causa, ita & vasallus, in eo non valet consequentia; illud enim jure cautum est, hoc nequaquam, imò contrarium juris est, quod egregias & graves iniurias requirit.

Committitur t autem feudum ipso jure, Alvar. in cap. 1. num. 3. de feud. sine culp. non amittend. licet requiratur sententia declaratoria textus in cap. 1. & cap. 2. in verb. amitt. gloss. in cap. 1. de probib. feud. alien. per Federic. & Bald. in c. 1. §. 1. num. 2. quibus mod. feud. amitt. cap. 1. si vasall. feud. privet. Ferrar. in for. lib. ad revocat. feud. num. 11. & 26. Feudum t autem commissum non ad heredes aut agnatos, sed ad dominum revertitur indistinctè, quando est novum, cap. 1. §. final. ubi Alvar. qua fuit prima caus. benefic. amitt. cap. unic. Si vasall. feud. privet. cap. 1. §. si vasallus culpam. si de feud. fuer. controvers. quod non habet dubitationem secundum Zasium in tit. ad quem feud. apert. revert. in tertia conclus. Jacob. ad verbum dictique vasalli. num. 58. quando t vero antiquum est,

tunc demum domino acquiritur cum propter iniuriam domino factam revocatur, exclusis t non modo liberis, And. de Isern. inc. 1. Si vasall. feud. privet. per l. quod si nolit. §. qui incipi. de adit. edict. cum aliis allegat. & in §. final. ubi etiam Alvarot. qua fuit prim. caus. benef. amittend. Bald. in cap. 1. §. hoc quoq. de feud. successio. Cyn. in l. 2. C. de liber. & eor. liber. fac. text. in cap. 1. §. si vasallus culpam. si de feud. cont. fuer. (licet alii contra teneant, præsertim in feudo antiquo, Jacob. in verb. & cum pacto. n. 15. cum ibi allegat. vel quando feudum etiam liberis est expressè concessum Zas. præallegat. loc. in 1. fallent. Barthol. in l. cum qui. de interdict. & relegat. Bald. in l. legi. C. de legit. hered. Castren. l. si furta. §. si de vectigalibus. de damn. infect.) sed t etiam agnatis gloss. final. in c. 1. §. final. de pac. jurament. firmand. alias de alod. Bald. Alvarot. & communiter scribes in §. final. qua fuit prim. caus. & in §. si vasallus culpam. Si de feud. fuerit. controvers. Bald. in l. cum qui. de iurejurand. facit textus in d. §. final. verb. proximus. ubi etiam ratio traditur, ut habeat iniuria sua actione, & hanc communem sententiam firmat Francisc. Curt. Bal. in s. parte principali quanquam contra senserunt gloss. cap. 1. §. de feud. successio. And. de Isern. in cap. 1. si vasall. feud. privet. Hostiens. in summa de feud. Jacob. præalleg. loc. Secus t verò est, quando aliis ex causa revocatur, tot. tit. quibus mod. feud. per felon. amitt.

Qua de re nunc disputare cessio, quoniam feuda N. nova sunt, utpote in quibus ipse primum est investitus, nec pervenerunt à successione progenitorum, cap. 1. quot testes sint necess. ad proband. Bald. consil. 138. factum tale. Jacob. de S. Georg. in verb. feudum in 6. decis. Socin. consil. 252. visis. volum. 2.

Videamus itaque repetentes capita accusationis, an & quæ inde justæ revocationis feudi causæ enascantur.

Primò accusatur, contra testamentum Principis impetrasse per fraudem & efflagitationes, citra tamen extortionem, bonaducalis Camera, quæ videtur causa sufficiens esse ad privationem, quia t vasallus dominum concutiens privatur feudo Zas. in tit. de feud. privatio. fol. 159. Sed Zasius de vera concussione & violentia loquitur ut l. 1. & 2. de concussio. quas allegat, declarant, qualis hic non est. Item de ea quæ fit domino directò: quam hic non esse Principi factam, superius est declaratum. Nam quæ fit alii nò privat feudo vasallum, ut nec rapina, Bald. in c. 1. §. si duo. num. 5. de pace tenend.

Secunda causa est, quod in iacturam domini, ad suum emolumentum, male, & contra fidem, consuluit, Zas in d. epitom. Verum hanc justam esse privationis causam (ut maxime probari posset) nusquam invenio.

Tertiò quod in officio præfecturæ ad arbitriū Principis manere noluit, sed retinendus fuit multis muneribus & impenso salario; propter quam tamen causam pagus H.

115 illi concessus fuisse perhibetur, ac t̄ nulla iustior est beneficii amittendi causa, quam si id non fiat, cuius causa datum est, *cap. 1. §. sed non est. qua fuit prim. caus. benefic. amittend.*

Verum dici posset hoc verum esse in causa finali, verbi gratia, si non præstet vasallus servitium, quæ ex natura feudi, vel pacto, debent, & propter quæ feudum est concessum, *Bald. ibidem in princ. Curt. parte 4. de feud. num. 6. & 80.* at secus esse videtur in causa, quæ nullo modo ad finem feudi, eiusque servitium, est ordinata, sed est tantum im-

116 pulsiva, quæ t̄ cesset, non tamen revocantur donationes factæ, *l. si prepetendi. C. de condit. ob. caus. l. si mulier. C. de iur. dot. gloss. in a. l. 1. §. secundo limit. de postuland.* maxime quando sunt remuneratoriæ, quæ sunt pro-

117 pter sua merita, nam hæc t̄ ne per ingratitudinem quidem revocantur, *Roman. consil. 46. quod ad ultimum. num. 5. per cap. propter gratitudinem. de donationibus l. final. C. de revoc. donationum. §. sciendum. Instit. de donation.*

Quarto quia fecit Domino insignem iniuriam, de nuptiis eius paciscendo, eumque quodammodo vendendo clandestinè, atque ita agendo, quasi Princeps sui corporis potestatem non haberet. Et si autem gravior

118 est iniuria propter personam domini, cui t̄ vasallus honorem debet non minorem, quam libertus patrono *gloss. in l. 1. §. cum patronus. de offic. præf. et. urb.* tamen sciendum est,

119 non t̄ omnem iniuriam quam vasallus in dominum committit, ratione personarum, atrocem videri, sed necessum esse, ut re ipsa sit atrox, *§. atrox. Instit. de injur. l. fin. C. de rer. dom. ad hoc ut feudo privari possit, de amic. in quib. caus. feud. amitt. c. 1. §. porro. qua fuit prim.*

120 *caus. benefic. amittend.* Non t̄ enim facile sine magna culpa potest aut debet vasallus devotiri *c. 1. ubi Dd. de feud. sine culp. non amittend. c. 1. §. insuper. de probib. feud. alienat. per Frider.* Verum hic talem iniuriam Principi esse factam difficile est ut ostendi possit: cum licitum sit pecuniam ad promovendum matrimonium accipere, & ad id contrahendum præmiis vel suasionibus illicere vel allici cō-

cessum, atque adeo honestum, ut nulla contumelia ex tali facto existat; quod si existeret, certè tutori aut curatori, vel parentibus non liceret hoc nomine pecuniam accipere, non t̄ enim lex est author iniuriarum, *l. meminerint. C. unde vi.* atqui hoc permillum

121 esse supra ostensum est. Quod t̄ autem permillum lege est, nulla omnino meretur pœ-

122 *nā l. Gracchus. ubi Dd. C. de adulter.* Et ut ipsi qui-

dem, ratione consiliariatus & administrationis, non fuerit permillum, pacisci de muneribus, tamen ex eo non sequitur, habere pacti-

onem ad iniuriam Principis redundare, cum nulla dici possit contumelia, ad honestas nuptias, procereandamque sobolem, virum principem à consiliario instigare: nec in iure cautum est, nec ratio etiam admittit, e-

um, qui t̄ promissit factum alienum putativum, facturum nimirum aut se effecturum, ut Titius faciat ut in *§. si quis alium. Instit. de in-*

123 *ut il. stipulas. iniuriarum nomine teneri, quasi velit illum in potestatem redigere, cum ea obligatio sive pacto tertium nullo modo obstringat.* Deinde cum iniuria t̄ exacta

124 eius qui facit sit estimanda *l. 3. §. de de injur. l. qui injuria. §. verum cū de furt.* nec sine animo injuriandi & contemnendi (unde t̄ contumelia dicta est *l. de injur.*) iniuriam quis faciat, etiamsi revera fiat iniuria *l. 3. §. 1. & 2. l. 4. de injur.* sequitur hanc pactiōem N. ad iniuri-

aram in dominum causam non pertinere, quando quidem non contemnendi aut iniuriandi domini causa, sed sui questus gratia evidens est, eum ad has pactiōes animum

appulisse. Itaque etsi hæc res pertinet ad aliquam principis ignominiam, (quod ob-

scurum est) tamen non potest dici talis iniuria propter quam feudum amitti debeat, cum necessum sit eiusmodi iniurias esse a-

normes & egregias quæ animo contumeliæ & iniuriandi domino inferuntur, ut ipsi textus allegati ostendunt, *Bald. in c. 1. §. aliud enim. qua fuit prim. caus. benefic. amitt.*

Illud magis urgetur, si probari posset, in tractatu convenisse, ut hæc summa pacta de dote Principis detraheretur. Hoc enim ipso videretur magnam læsionem bonis do-

mini intulisse, vel certe magnam utilitatem impedivisse, quod t̄ qui facit vasallus feudo 126 privari potest, *cap. 1. §. porro. qua fuit prim. caus. benefic. amittend. Ferrar. in forma. revoc. §. de villa. præ alleg. loc. causa. 16.* Sed si magna læsio æstimanda est, ut certe est, ex facultatibus domini, vereor ne hæc summa 6000. florenorum ad facultates & potentias Principi collata videri parva iudicanti possit. Enormes t̄ enim & magnæ læsiones illæ in iure dici solent, quæ æquant aut superant dimidium e-

ius, ad quod referuntur, *l. 3. C. commun. utriusq. judic. l. 2. ubi Dd. C. de rescind. vendit.* Preterea in t̄ pœnalibus non eadem solet esse 128 ratio lucri impediti & cessantis, & damni illati, *l. si furem. §. final. de furt. gloss. in l. 3. §. final. de eo quod cert. loc. Bald. in cap. unic. num. 2. & 3. quibus. mod. feud. amitt.*

Sextò concreditas secretò à domino sibi coniugiorum cōditiones revelavit: quæ t̄ et- 129 iam est iusta causa amittendi feudi, *c. 1. verfic. c. 1.*

est aliquid de non form. fidelit. cap. 1. de form. fidelit. c. 1. quibus mod. feud. amitt. Sed sciendum est, hoc procedere, si scientes & dolose, in fraudem domini, vassallus secreta revelat d. c. 1. quib. mod. feud. amitt. at c. unic. qual. jur. vassall. domin. deb. c. unic. de form. fidelit. Itaque rita-

requirunt Dd. ut feudo privari propter revelationem secreti vassallus possit. Primum ut secretum reveleetur, secundum ut fiat animo nocendi, tertio ut damnum inde domino acciderit *And. de sfern. Alvarot. Bald. & communiter Feudista in d. c. unic. quibus mod. feud. amitt. Jacob. de S. Georg. in verb. d. lig. vassalli. n. 28. Curt. in 4. parte num. 76. Socin. consil. 257. vifit. parte 2.* Secus est, si animo laudandi dominum, vel aliam ob causam, revelaverit. *And. de sfern. praelegat. loc. Zac. in tit. de feud. privat. fol. 158. Alvar. c. 1. n. 4. post gloss. tit. quib. mod. feud. amitt. Quia ex communi Dd. theoria & illud adstruitur quod ante dixi, quamvis quid fiat quod pertineat ad injuriam domini, si tamen non animo injuriandi faciat vassallus, eum non amittere propterea feudum. Nam et si secretum reveleatur, & inde nocumentum atque injuria existat domino, impune tamen hoc est vassallo, si animum nocendi non habuerit. In hoc autem casu requisita tria supradicta omnia cessare videntur. Nam in primis non videtur revelasse secretum N. si tantum in genere dixit, alias, etiam Regales nuptiarum condiciones Principi*

130 offerri, generalitas tamen illa obscura est, & nihil aperit, *Ita fides in princ. de jur. fife. l. cum. Sticbus. de soluto. & t. paria sunt nihil dici, aut ita dici, ut in specie intelligi nihil possit, fife domus. in princ. de legat. l. cum post. §. gener. de jur. loc. l. duo sunt Titij. de test. amitt. tutel. & incertus. Instit. de legat.* Deinde et si aliqui praesumitur vassallus animo nocendi revelasse *Dd. praelegat. loc.* tamen hoc casu apparente veriusimiliter in contrarium animo, ex honestate rei, quae revelata est, praesumptio cessare debet, *l. continuus. §. cum ita. de verbor. obligat.* Probabile autem est, idque ex re ipsa clucet, non nocendi, sed laudandi magis animo N. de tam honestis nuptiarum domino oblatum conditionibus gloriatum esse, aut (ut pessimè interpreteris) ea causa fecisse, ut eo maturius ac diligentius P. in rem incuberent, & N. quavis conditione ad partes adjungerent, idque etiam ex circumstantiis personarum & rei, quia nihil illiciti aut inhonesti revelavit, est conjecturandum. *Al. in d. c. unic. in fin.* Ex hac autem revelatione ni-

hil nocitum esse domino, exitus tamen ipse qui acta probare dicitur, *l. rem non novum. §. final. C. de judic. Curt. in 4. parte. num. 16. §. final. in proem. digesti, Socin. consil. 46. cum in presenti. num. 6. volum. 2. abundè & evidenter ostendit.* Nec

test inspicendum quid evenire potu. it. sed 135 quid eveniret, *l. cum quidam. §. final. ubi gloss. de juris dictio. omni. juris. l. cum qui §. Papinianus. de furt. l. sciendum. §. fin. Quisquis dicitur cogant. l. de. in lit. jurand. Leo tempore. de peccat.*

Septima causa amissionis est, quod facilia t Domini matrimonia fecerit difficilia, removendo eos qui hujus rei curam suscepserunt, & disputatione injecta, ac variis artibus prolatando, Et hanc in specie justam privationis causam ponunt Andr. de sfern. in c. 1. num. 5. de form. fidelit. Matth. b. de Afflic. eod. tit. num. 12. Jacobin. in verb. qui quidem investit. num. 25. Verum id omnino ostendendum, esset, praesertim cum ex narratione accusationis appareat, non modo non rem fecisse, N. difficiliorem, sed omni studio incubuisse & sollicitasse apud Principem, ut perliceretur. Deinde existimo hanc theoricam Dd. procedere, ut & alia punitionis causae, quando fraude & dolo malo, ad injuriam domino inferendam, hoc vassallus fecisset, secus si ob aliam causam. At hic apparet N. non studio rei impedienti, aut animo injuriandi dominum, sed ut ipsi, aliis motis, negotium committeretur, pleneque fecisse: & in eo videtur quod se possit purgare ac declarare juramento, per ea quae tradit Alvarot. *And. de sfern. in d. c. unic. quibus mod. feud. amittent. Jacob. praelegat. loc. Zac. in epistol. de feud. privat. pag. 158. & 159.* nam quotiescumque t quid ab alienius animo pender, is potest animum suum juramento declarare, *gloss. in §. alia. Instit. de actionibus. §. in l. si cui §. viderem. ubi Dd. de accusat. gloss. in c. sed casu de homicid.* Praeterea exitus ipse docet, artibus N. rem factam difficilem non esse, & quod nulum impedimentum Principi sit creavit, quo minus petenti statim uxor promitteretur. Actus autem ex t eo, quod evenit, sunt 136 considerandi & meriendi, non ex eo quod evenire potuit, cuius nulla habetur ratio, *l. si stipulatus essem abs te. l. in solam intra. de verbor. obligat.* Et in summa, multis exemplis doceri potest, vassallum non semper ex hac causa feudum amittere, praesertim cum dolo careat, ut & Zalius, *praelegat. loc. pag. 164.* ostendit per c. 1. §. vassallus. Si de feud. controvers. fuerit inter domin. & agnat. gloss. in c. dudum. de electio. cap. commissio. in princ. de electio. in 6. praesertim quando de poena agitur late Hypopolit. in pract. criminal. §. ulterius. in princ. bonus text. in l. vulgaris. §. qui furti. de furt. Ut haec res planè relinquatur arbitrio judicis, & sit ex bono & aequo in utramvis partem.

Videtur t etiam esse justa causa ingratitudinis, ex qua vassallus feudo privatur, *c. de forma circa finem. 22. q. ultim. Curt. in tractat. 4. parte num. 1.* sicuti libertus t propter eam in servitutum

tutem revocatur, l. 2. C. de libert. & cor. liber. non tamen ex omni ingrati tudine, sed quæ causæ expresse habet *Curt. ibid. n. 3.*

- 138 ¶ est periurus, cap. 1. de form. fidelit. cap. 1. quibus mod. feud. amitt. Ferr. v. in form. libell. ad revoc. feud. ad verb. nec superfluit. n. 17. & sequent. per c. 1. de feud. sine culpa non amittend. Sed hoc accipiendum est de periurio commissio contra formam fidelitatis, non de periurio commissio contra iuramentum officii, ut præallegata jura & ibi Dd. ostendunt. Limitata
- 139 ¶ enim causa limitatum habet effectum, l. in agris, de acquir. rer. domin. l. 3. C. de transact. &
- 140 separatorum ¶ separata est ratio, l. si maritus, cum gloss. C. de donat. inter vir. & uxor.

Sed hic etiam contra iuramentum fidelitatis fecisse videtur N. quia honorem domini non custodivit, nec honestum eius, tutum, utile, facile, possibile quæ sitit, quæ omnia iuramento fidelitatis sunt contraria c. unic. qualis iur. deb. v. assall. cap. unic. de form. fidelit. c. unic. ubi Matth. de afflic. de nor. for. fidelit. Sed præterquam quod Matth. de afflic. num. 21.

- 141 hoc difficile putat, cum ¶ de uno non fiat recte illatio ad aliud. l. si maritus. C. de donat. inter vir. & uxor. l. fin. de calumniat. unde ita interminis hæc iuramenta distinguit Jac. ad verb. qui quidam inuestiti. num. 6. post Bald. in comment. de pac. Constant. verb. v. assall. nostri. Avorot. in c. 1. qual. iur. deb. v. assall. etiam sciendum
- 142 est, non ¶ ex omni periurio amitti feudum cap. 1. §. illud est certum, quæ fuit prim. caus. benef. amittend. sed quando periurium cadit super delictis, vel est delicto coniunctum, ex quo feudum amittitur, Matth. de afflic. post gloss. in cap. unic. §. similiter. num. 2. quibus mod. feud. amittat. Alvarot. in cap. unico. num. 35. de form. fidelit. & in cap. 1. §. illud enim. Quæ fuit prim. caus. & quando venit contra iuramentum ex causis privationis ut inquit Baldus in cap. 1. §. similiter. num. 3. quibus mod. feud. amitt. per c. 1. §. non enim. In quib. caus. feud. amitt. & ut fortius vult Alexander, non propter periurium committitur feudum, nisi in casibus in iure expressis, Alex. confil. 103. num. 22. vol. 1. Proditor ¶ quoque feudo privatur, quia tale quid committit, propter quod possit appellari proditor gloss. in cap. 1. ad verbatum si fratrem. Quibus mod. feud. amittat. Curt. in 4. parte. num.
- 144 43. Proditor ¶ autem est qui tacet verita-

tem. cap. abut. n. 9. 3. gloss. in cap. clericus. 46. dist. 1. per cap. nolite. n. 9. 3. qui malitiosè circumvenit alium ad salutis exitium, gloss. præalleg. loc. & callide seducit, cap. si caput. 16. q. 1. & qui aliud mente aliud actibus ostendit, Barthol. in l. respiciendum. §. delinquunt. de pen. & qui secreta revelat, cap. nervi. 13. dist. 1. cap. sacerdos. de penitent. dist. 6. cap. omnino. de pen. & remiss. cap. 1. §. de bis. 2. q. 7. Ex his & similibus vel etiam maioribus causis hæc expressis privari possunt vasalli beneficiis: ideo ¶ multis sunt subiecti periculis, & facile possunt illaqueari Curt. in 4. parte. num. 30. in fin. Harum ¶ autem causarum probatio testibus quinque est facienda, Bald. in cap. unic. num. 5. de feud. fin. culp. non amittit. nec ¶ ex præsumptionibus, sed ex probationibus indubitatæ hæc culpa, per quas feuda amittuntur, sunt iudicandæ, Bald. in cap. 1. num. 11. de feud. sine culp. non amitt. per l. 2. C. qui accusat non possit final. quod me. caus. ut interim taceam, quod ¶ omnes pendeant ex arbitrio iudicis, Bala. in cap. 1. in prim. in quibus caus. feud. amittat.

Quibus omnibus diligenter ponderatis, cum nullam videam satis firmam causam, propter quam dici possit N. privandum feudo, cumque earum causarum probatio in hac materia sit difficilior, pendeat etiam ex arbitrio iudicis; exitium fore periculosum, si ad revocationem feudi actio instituat: & certè melius ad spem victoriæ iudicium sufficiens videtur, si ad extraordinariam poenam ex L. Julia repetundarum, de concussione, vel de crimine stellionatus agatur, & processus summarius infirmatur, quam in actionem deportatio, confiscatio, relegatio, infamia, aut maiores minoresve poenæ, pro qualitate delicti, venire possunt: quo in iudicio si cōdemnetur N. actio feudal. revocatoria facile postmodum expediri poterit, quando acta ¶ in priore iudicio fidem factura sunt in alio feudali Dd. l. 2. C. de edend.

Atque ita mihi, quantum in his temporis angustis investigare arbitrarique possum, super N. accusationis articulis, ex iure respondendum videtur. Salvo semper meliore iudicio.

CONSILIUM CCCXV. DE POENA IMPUGNANTIS TESTAMENTUM.

SUMMARIA.

1. Avus maternus nepotem in potestate non habet. n. 4.
2. Substitutus ius tantum liberis potest pupillariter, qui in potestate sunt, ceterum per fideicommissum relinquere.
3. Clausula codicillaris testamento adjecta substitutionem pupillarem extraneo factam ad fideicommissum trahit: Etsi verbis civilibus facta sit. n. 5.
4. Mater liberos in potestate non habet, nec ius substituere potest pupillariter.
6. Heres pendente iudicio nullitatis testamenti, fideicommissarius, praestitit cautione satisficere cogitur.
7. Exceptio confirmat dispositionem generalem in casibus non exceptis.
8. per Clausulam codicillarem legata & fideicommissa intelliguntur repetita & relicta ab intestato.
9. Nepotis legitima fideicommissis generari potest, si id ab heredibus ipsius praestandum est.
10. Impubes indignum se hereditate vel legato facere non potest.
11. Testamentum qui impugnatur ex capite nullitatis, legatum vel fideicommissum non amittit: secus si querela inofficiosa.
12. Fiscus vindicat relicta eius, qui se indignos faciunt; nec heredibus ea accrescunt.
13. Litis eventus dubius.
14. Ademptio legati vel fideicommissi, in poenam testamentum impugnantis facta, non obtinet, quando probabilis impugnandi causa adest.
15. Dispositio odiosa de heredibus & legatariis loquens, ad fideicommissarios extendenda non est.

Virgen M. etwan Rathschewerwanger zum S. hat für seinem Tödtlichen Abgange ein Testament gemacht/ darinnen seinen nepotem ex filia Timotheum P. nebenst seiner Hausfrauen heredes instituiret, auch dem Nepoti pupillariter substituirt, mit der angehengten Clausel/ so ein oder anderer von den Instituirten heredibus oder legatariis solch sein Testament impu-

gniren würde/ daß derselbe seiner portion unwürdig vnd vnseelig sein solte/ vnd solches den andern heredibus vnd legatariis zuwachsen/ wie vntengesetzter Extract des Testaments aufweiset. Nun hat nach des benandren testatoris Tode/ des Nepoten Vater Eustatius P. nomine filii, welcher zu der Zeit von acht Jahren vngesehr gewesen/ Dieses Testament angefochten / vnd wieder des testatoris viduam, quæ ex testamento suscepit hereditatem, judicialiter querelam nullitatis angestellet/ hernach vortürbet der nepos intra annos pubertatis, vnd realkumret sein Vater den angefangenen process contra testamentum. So fordern auch die Substituti von berührter Witwen des Nepotis portion / es selltet ihr aber bedentlich für / dieselbe zuerlegen / auß vrsachen/ Daß fürs erst / noch zur zeit die Erbschafft streitig / vnd zum andern / daß auch / vormüge des testatoris vorordnung/ portio Nepotis bey derselben Leben / propter impugnatum testamentum, iure accrescendi an sie versallen. Wird demnach gefragt / Ob die Witwe hiemit sich gegen die Substitutos schützen könne / oder dessen vnansehen schuldig sey / ihnen des Nepotis portion zuüberreichen.

Die verba Testamenti aber verhalten sich folgender gestalt.

Extract auß Jürgen M.
Testament.

Ich ordne vnd inseehe mich meiner lieben Tochter Kinde Timotheum P. vnd meine Freundliche liebe Hausfrau Margarethen K. zu meinen warhafften vnd rechten Erben/ also

um contrahendum adstringi quoniam ea oportet esse libera, quamvis muneribus invitari possint *Barthol. Bald. Castrens. Jas. & alij in d. l. Titio §. 1. & in l. heres meus §. final. post gloss. de condit. & demonstrat. & in d. c. gemma ubi Panormitanus num. 9. ait, hanc communem esse opinionem Speculat. tit. de sponsalib. §. 2. num. 3. & 4. Bald. in rubric. C. de spons. & facit textus cum gloss. in l. final. Cillo sit. ubi etiam possunt parentes & tutores arrhas dare ac accipere, pro futuris personarum, quas regunt, nuptiis.*

Itaque cum hic simus in actu per se licito, cum quis accipit pecuniam ut promoveat matrimonium, quod per se licitum est & honestum, dubitari probabiliter possit, an dispositio l. qui explicandi. quæ loquitur in casu per se illicito, locum obtinere possit. Non n. pœnalia sunt extendenda, nisi planè eadem sit ubivis ratio, & ne tunc quidem extendi debere non pauci voluerunt; nisi dicas actum hunc in persona N. fuisse illicitum, quia ut consiliarius, habens à Principe stipendium, non debuit accipere munera, ad curandum Principis negotium, multo minus per quandam concussionem & injectâ E. desperatione, & per fraudem extorquere ac procurare, quod propriè cadit in concussionis vitium d. l. 1. de concess. Jas. in d. §. quadrupli. Speculat. præ allegat. loc. Quæ res eo magis fuit illicita, non modo quia redundat in ignominiam Principis jam adulti & gubernantis, quasi is pro suo arbitrio ducere uxorem non posset, sed etiam ei detrimentum attulit. Nam ea summa, quæ N. pacta est, detracta videtur de dote Principis, quæ aliqui ex consuetudine Ducum Germaniæ major fuisset, ac tale quid actum esse prope modum literæ G. indicant, cum scribit ad P. Posse id damni alia via per commodè refarciri &c. Quod si ita est, etiam in pœnam perjurii incidit, est enim ejusmodi factum contra juramentum, tam consiliariatus, quam fidelitatis, ut verba ipsa demonstrant; eo magis, quod in hoc ipso tractatu, quo rem redderet desperationem, & facilius quod vellet consequeretur, propalavit, alia multò excelsiora matrimonia esse Principi in pròptu, si uti vellet, quod ipsius fidei & taciturnitati erat secretò commissum. Consiliarius tamen enim revelans secreta sit perjurus, & 66 movetur ab officio Bald. de pœc. Constant. in verb. credentia. par. de excuss. consil. num. 4. 67 perjurii tamen autem pœna est fustigatio, vel alia extraordinaria cum infamia & amissione omnium dignitatum l. si duo. §. fin. ubi gloss. Barthol. Castrens. Jas. latè de jurejur. junct. l. final. de crimin. stellionat. l. quoties. Cod. de dignitat. lib. 2. c. infames. 6. q. 1. gloss. & Dd. in l. si quis major.

C. de transact. & in l. Lucius. de his qui notant infam. Bald. in l. 2. C. de reb. cred.

Nec etiam dubium est quin præter pœnam criminalem hæc pecunia illicitè & per concussionem accepta, possit à Principe exigì & confiscari Bald. d. cons. 378. præsertim cum ad eius iniuriam sit exacta ut sic habeat iniuriæ suæ ultionem *Anchoran. d. cons. 271. arg. c. 1. in fin. quæ fuit prim. caus. benef. amittend. & cap. si quis. 17. q. 4. nec impedit quo minus & ad pœnam criminalem, & ad exigendum lucrum, iniquum agi possit, quod evitandi. ubi Bald. & Salic. C. de condit. ob caus. Lauden. de offic. dom. §. 146. Bald. in l. venales. num. 6. C. quand. prov. non est neceß.* 68

Septimò accusatur sesquiannum suæ prioris obligationis cum E. factæ reticuisse, atque ita de integro, magno salario & muneribus, ad novam obligationem ministerii esse inductum. Hic quidem articulus non satis congruere videtur cum eo, ubi de concussione pagi H. agitur. In illo enim dicitur, concessum ea conditione fuisse pagum, ut quoad Principes vellent, sine præfinitione temporis, N. in servitio esset: at hic apparet eum etiam ab E. ad certum tempus fuisse obligatum. Sed hoc domini Consiliarii quibus factum est notius, facile conciliabunt. Sin autem ita se res habet, sicuti in articulo proponitur, furtum dici posset commissum, si pecunia à Principibus illi esset data pro prioris servitio, cuius tempus celavit. Qui tamen enim accipit scienter, quod scit sibi non 69 deberi, fur est, l. falsus. §. 1. de furt. l. quoniam. ubi Dd. de condit. furt. Sed quoniam apparet pro nova ministerii obligatione, & futuro servitii tempore esse datam, verius est in crimen stellionatus hanc dolosam reticentiam incidere l. 3. cum gloss. de crimin. stell. l. si si de jussor. §. in omnibus. ff. mand. ut. 70

Octavò insimulatur, ad omittendas conditiones prioris obligationis, & concessio- nis pagi H. quadam instrumenta, ab E. in custodia hac de re scripta, præter voluntatē Principis, dolosè ac fraudulenter per Ant. subtraxisse. Hic ante omnia probatione opus est, hanc subtractionem fraudulenter, & invito Principe factam esse; maximè cum videantur ex mandato Principis omnia instrumenta huc pertinentia illi esse reddita, quæ res illum excusat à furto, cum tamen illud non fiat volenti, §. sed et si. ubi gloss. ad verbum. furti. Institut. de obligat. quæ ex delict. nascunt. l. de eo. in fine. de donat. inter vir. & uxor. & quando etiam invito quis domino aufert, dummodo probabiliter credat dominum assensu- rum, 71

rum, et à furto excusatus, cum affectum furandi non habeat, §. placuit. ubi gloss. *Instit. de obligat. quæ ex delict.* §. 1. *Instit. de vi bonor. raptor.* §. item si is. *Instit. de usucap. l. inter omnes.* §. 1. de furt. gloss. in §. 1. *Instit. de obligat. quæ ex delict.* quod etiam ex eo præsumi potuit, quod tū arctissimè Princeps N. clementi favore prosequeretur, ut notat Fab. in §. furtum. *Instit. eod. tit.* quanquam his cessantibus regulariter præsumitur res invito domino ablata. *Barthol. in d. l. inter. l. rectè num. 1. & 3. per l. qui vas.* §. vetare. ff. de furt. quia quæ t per se sunt illicita præsumuntur fieri fraudulenter *l. 1. C. unde vi & l. si non convicij. C. de injur.* Si itaque probari potest, Principis jussum, sive restitutionem literarum, non ad istas pertinuisse, & N. fraudulenter invito Principe has literas subtraxisse, à furti crimine excusari nequit, quod t etiam in instrumentis & literis fit, æstimaturque tanti, quanti eius interest, cui surreptæ sunt, *l. qui tabulas. l. quidam. l. Sempronius. l. fullo. §. final. de furt. l. si de possessione. C. de probat. gloss. in l. Paulus. in princ. de fals.* Sed hoc putarim procedere in instrumentis, in quibus debetur quid, quæque lucri gratia surripiuntur; ipsa enim pecunia subtrahi videtur: secus autem est, quando t instrumenta aliud continent, nec lucrandi gratia surripiuntur, sed occultandæ veritatis gratia: tunc enim falsum committi potissimum videtur, non modo in testamento, *l. 3. §. si quis dolo. de tabul. exhiben. l. 1. de public. judic. l. 2. ad L. Cornel. de fals.* sed etiam in aliis instrumentis, *l. Paulus. ubi Barthol. eod. tit. gloss. in l. si quis affirmaverit. §. 1. ubi Bald. de dol. mal. gloss. in l. eum qui. ubi Bald. C. de fals.* Hæc enim res furto non convenit, quia nec definitio furti: furtum t enim est contrectatio fraudulosa, quæ sit animo lucrandi, *l. 1. de furt.* ergo ubi hic animus, qui distinguit maleficia, abest, furtum non potest dici commissum, atq; ita distinguunt inter furtum & falsum circa instrumenta Salic. in d. l. si de possessione. *Cyn. Bald. in d. l. eum qui.* & est de mente glossæ & Bartholi in d. l. Paulus.

76 Verum t in hac materia video admodum variare Dd. an subtractione instrumentorū falsum committatur. De testamento quidē dubium non est, de quo expresse L. Cornelia loquitur, *d. l. 1. d. l. 3.* nec de instrumento publico, *d. l. Paulus.* sed de privatis instrumentis, ad quæ publicum iudicium L. Cornelia pertinere non videtur *d. l. Paulus. in princ. ubi Glossa ita sentit, & in l. 1. de pub. judic. in l. instrumenta. C. ad exhibend. Cyn. in d. l. eum qui. Jason. in l. penales. n. 22.* variat etiam Bartholus in d. l. Paulus. & l. qui testamentum. de fals. ubi aperientem alienas literas existimat de stellionatu teneri: alibi Glossa indistinctè existimat etiam in privatis scripturis falsum com-

mitti subtrahendo tantum, in d. l. qui testamentum. in d. l. si quis affirmaverit. §. 1. in d. l. eum qui. quam Baldus sequitur, ut habeat locum non modo in instrumento publico, id est, quod à publica persona factum est, *d. l. si quis affirmaverit. & l. final. n. 33. C. de eden.* sed qualibet privata scriptura, in d. l. eum qui. ubi dicit hanc questionem fuisse propositam de facto, & ita fuisse judicatum. Et sane etiam t in privatis scripturis & epistolis crimen falsi committi evidenter ostendi potest legibus, *l. damus. ubi Barthol. & Dd. l. si quis decurio. C. de fals. l. final. C. de fid. instrum. l. 1. §. is qui deposita. de fals.* de quo latius Angel. & Imol. in l. l. de pub. jud. Nec t obstat unicus ille textus in d. l. Paulus. ubi inquit J. Ctus. instrumentorum surreptorum crimen non esse publici iudicii: nam accipiendus est, quando res incidit in crimen furti, quia instrumenta subtrahuntur animo lucrandi: secus esset quando animo opprimendi veritatem surripuisset & celasset, ut ipse textus in d. l. Paulus in fin. indicat, & ita conciliant hanc Leg. quæ tibi non videtur constare, Bartholus idem & Baldus in d. l. eum qui. & pro hoc intellectu optimè facit verbum surreptorum, unde apparet J. Ctum proprie loqui in eo casu, quando animo lucrandi subtrahuntur instrumenta. Sed hic non insisto, quoniam alia ratione hoc factum incidit in falsum, quia quando t non modo occultantur literæ alienæ, sed etiam ad occultandam veritatem resignantur & aperiuntur, falsum committitur, textus expressus, in d. l. Paulus. in fin. verb. resignaverint. & ibi gloss. & Barthol. ubi maximè t hoc verum esse, ait Bartholus, in literis Principis, pro quo est textus in l. majorem. C. de fals. *Guid. Pap. decis. 237.* præsertim si t sint in archivum publicum sive cameram, relatæ gloss. Barthol. Bald. in l. si id quod. de iurisdic. omn. judic. Jason. in d. §. penales. num. 29. cum seq. *Instit. de action. ubi dicit, quod qui instrumentum tantum surripuit, teneatur furti, qui vero resignavit in legem falsi incidat, per l. divus. §. instrumenta. de pæn. l. 1. §. penult. l. qui testamentum. de fals. Guid. Pap. decis. 579. num. 5.*

83 Etsi autem pœna t legis Corneliæ de falsis regularis est deportatio cum bonorum publicatione §. item L. Cornelia. cum gloss. *Instit. de public. jud.* tamen constat hanc pœnam augeri & minui pro ratione delicti, *l. divus. 2. l. qui falsam. §. final. l. qui duobus. ff. de fals.* ut rectè Faber in d. §. item num. 1. dicat, hanc pœnam esse arbitrariam *l. ubi C. cod.* Itaque mitius esset hoc casu puniendus, qui t non fabricavit falsas literas, sed tantum veras amovit, per ea quæ notat Faber in d. §. item in fin. & in d. §. penales. sufficere que videtur pœna stellio-

stellionatus extraordinaria, per notata Bartholi. in d. l. qui testamentum. Et l. Titio. ad municip. ubi & in stellionatus incidere crimen tradit Bartholus & t. sane tutius est, in pœnalibus præsertim, in tanta Dd. varietate mitiorem sententiam amplecti. l. penult. l. respiciendum. de pœn. l. generaliter. de decurio. l. factum. §. final. de reg. jur. l. in quorum. de pignor.

Ultimo infimulatur clementia nobilitatis, quod se nobilem dolo malo finxerit, ad obtinenda feuda, quorum nemo nisi nobilis capax est, in qua etiam hac via penetravit. Id t. si verum esset videretur teneri crimine falsi, l. ubi gloss. Et Dd. C. de mut. at. nom. l. eos qui. §. final. de fals. Barthol. in reddatur. C. de de profes. Et medii. lib. 10. Et in l. i. C. de dignis. lib. 12. l. data opera. C. qui accus. non poss. Jas. in l. Barbarius. num. 20. de offic. prat. Gnid. Pap. decr. 89. cum addit. C. b. assan. tit. des. inf. de plus licite. §. 4. num. 10.

Quamvis autem qualitas nobilitatis probari debet ab allegante, quia quilibet t. magis præsumitur plebeius quam nobilis, Bald. in l. non ignorat. C. de iis qui accus. non poss. Et in c. 1. §. Si rusticus tit. de pac. tenend. Et ejus. vol. lat. Socin. consil. 246. eleganter.

Volunt. 2. num. 2. tamen qui t. est in possessione alicuius status ab onere probandi relevatur l. circa. ff. de probatio. l. quoties. Si sub. ingen. esse dicat.

Cum autem N. semper habitus sit pro nobili, saltem communi reputatione, hac illi possessio prodesse debet, quæ t. etiam in nobilitate, præsertim cum est diuturna, plurimum valet, Barthol. in d. l. i. num. 37. Boer. de stat. personar. §. 6. circa princip. nisi quis dicat, eius possessionem esse doloſam aut fictivam.

quæ t. non relevat ab onere probandi, l. eam qui. Cod. de liberal. caus. l. vis ejus. C. de probatio.

Nam nobilitas t. etiam per famam probatur, Bald. in l. providendum. C. de postuland. Alex. in d. l. i. §. tormenta. de questionibus, etiam si nobilitas t. verè per communem opinionem non contrahatur. Lucas de Penn. in l. mulieres. C. de dignitat. lib. 12. l. Matth. de off. lib. tit. qui die. dux March. num. 39.

Sed hoc probare difficile, ideo mihi probabile esse videtur, quod hæc nobilitatis possessionem à parentibus accepisse fertur: quod si est, præsumitur bona fide possidisse atque accepisse nobilitatem.

Nobilitas tenim à parentibus maximè derivatur in filios Bald. in l. ult. C. de serv. fugi. Et ex

antiquitate generis judicatur quis nobilis

Alvar. in c. 1. §. ceteri. qui die. dux march. & ex t. nomine quis nobilis est presumptione, Alvar. ibid. n. 6. l. quod finit. §. qui mancipia. de adi. l. i. d. d. l.

Nobilitas t. enim patris extenditur ad filios, Barthol. in l. 2. §. in filijs. ff. de decurio.

Et in c. licet. in fine de consil. ac t. possessio patris intelligitur in filios continuari, l. i. fin. de lib.

Et poss. Heres t. enim habet probabilem i-

gnorantiam juris paterni, l. qui in alterius. de regul. jur. c. cum quis. ubi Dym. eod. tit. in d. l. final. ff. proſol. l. si mulier. ff. ad SC. Pelletian. ut qui contra dicit probare scientiam ac dolum eius malum debeat, Dec. in d. l. qui in alterius. n. 2. Et consil. 328. Jas. consil. 64. lib. 3. Alex. consil. 70. Et consil. 134. in fin. lib. 1. Bald. in c. 1. §. si vasallus. in fin. in tit. si de feud. fuer. controvers. inter. dom. Et agnat. Carol. Molin. in consuet. Paris. §. 1. gloss. 7. n. 4. Et §. 13. gloss. 5. n. 6.

Et his, quidem modis jure civili adversus N. agi potest, articulos, ubi omnino necesse est, ipsos accusationis claræ & liquidæ probatione deduci atque ostendi, de qua operæ pretium esset ante omnia agi, ut priusquam institueretur iudicium id quomodo doceri possit liquido constaret. Nunc quia N. vasallus etiam est Principis, videamus quam in pœnali jure feudali incurerit.

Sciendum autem est, hoc jure vasallum t. ex causis infidelitatis & ingratitudeſis feudo privari, videlicet iis, propter quas exheredari filius, aut revocari donatio potest, vel similibus aut gravioribus, non enim omnes causæ possunt scripto comprehendere, cap. 2. prædictus. ubi Bald. quæ sunt prim. caus. benef. amitt. in tit. quibus mod. feud. amitt. num. 12. vid. Curt. part. 1. num. 58. Zaf. de feud. part. 1. in §. conclus. Bal. consil. 141. num. 2. Et 3. vol. 2.

Requiruntur t. autem enormes causæ & graves iniuriæ, licet aliquando ex culpa amittatur, c. fin. quo temp. mil. gloss. in c. quibus mod. feud. Alex. consil. 123. part. 1. Bald. consil. 188. part. 2. Et consil. 9. Et 301. part. 1. cap. amitt. in quibus caus. feud. amitt. cap. 1. §. porro. quæ sunt prim. caus. benef. amitt. Jacob. de S. Georg. ad verb. d. l. i. §. vasalli. num. 30. 41. Et 47. Anchor. consil. 28. Ferrar. in form. lib. de r. r. p. feud. & una t. gravis causa sufficiat, Bal. Jacob. de Orto. in tit. de feud. sine culpa non amittend. Part. consil. 13. vol. 2. Breven. consil. 117. in hac causa. Alvar. in c. unit. mem. 4. de feud. sine culpa non amittend. per c. 1. consil. feud. Loth. Imper. Excit. di. c. rubric. de feud. sine culpa. quæ loquitur in singulari numero.

Videtur quidem sufficere levis causa, quia libertus t. propter levem causam, quæ ex c. 6. mittendo est, potest revocari in servitutem, l. 2. C. de bon. libert. nā hæc iniuria intelligitur esse atrox, unde & propter levem causam in dominum commissam vasallus feudum privari potest. Huic respondeo. Primò non t. inveniri jure cautum, quod ex iisdem causis feudum amittatur, ex quibus libertus ingratus libertatem. Imo testis tantummodo causas repudi & exheredationis adducunt, in tit. quæ sunt prim. caus. benef. amittend. Et in quib. caus. feud. amittat. quas omnes cōstat esse graves. Quod autem compa-

comparat Glossa libertum vasallo in puni-
endo, in l. unic. de offic. praefecti. ubi idem in
casu expresso in iure, videlicet, quando cum
inimicis domini vasallus contraxit inimici-
tas. Illud autem ad leves iniurias extendi,
contra apertos textus, efficaciter non por-
tetur necenim valet argumentum à maiore
ad minus affirmativè, & sufficit similitudi-
nem esse in ea parte, qua fit comparatio.

Secundò, constat argumenta ↑ probabi-
lia, ut est similitudinis, cessare, quando res
textu est decisæ, vel quando argumentum
esset contra legem, ut multis locis ostendit
Everar. c. à nobis. 2. de senten. excommuni. final. §.
filius. am. C. de bon. qua. liber. junc. l. penult. C. qui te-
stam. fac. ratio est in l. continui. §. cum u. 2. de
verb. obligat. & hoc latius probat Everar. in
loco à simili, in prima fall. & in loco ab exe. pt. ad
regul. Sed expressum est iure vasallum uò ob
quosvis sermones & causas privari Ergo &c.

Tertiò, quando ↑ fit comparatio simili-
um secundum quid, non simpliciter, tunc
non procedit argumentum, si in eo, in quo
fit comparatio, sit dissimilitudo: hic autem
dissimilitudinem esse, ratio diversitatis o-
stendit. Nam libertus ob leviem iniuriam
in servitutem redigitur, quia ↑ cum maxi-
mum & inextimabile beneficium, nempe
libertatem, acceperit, summam gratitudi-
nem debet, & in minimo incidit in peccatū
ingratiitudinis: at tale beneficium non ha-
bet à domino vasallus, imò sæpè fit, ut nul-
lum habeat à parte Domini, ut in feudis pa-
ternis & antiquis, in iis enim iure, non ex li-
beralitate agit Dominus eum investiendo.

Uterque libertus ex gravi iniuria amittit
libertatem; ita vasallus feudum, quia hoc
iure cautum est: ut autem libertus amittit
ex levi causa, ita & vasallus, in eo non valet
consequentia; illud enim iure cautum est,
hoc nequaquam, imò contrarium juris est,
quod egregias & graves iniurias requirit.

Committitur ↑ autem feudum ipso iure,
Alvar. in cap. 1. num. 3. de feud. sine culp. non amit-
tend. licet requiratur sententia declaratoria
textus in cap. 1. & cap. 2. in verb. amitt. gloss. in cap.
1. de probib. feud. alien. per Federic. & Bald. in c.
1. §. 1. num. 2. quibus mod. feud. amitt. cap. 1. si va-
sall. feud. privet. Ferrar. in for. lib. ad revocat.

Feud. num. 11. & 26. Feudum ↑ autem com-
missum non ad heredes aut agnatos, sed ad
dominum revertitur indistinctè, quando est
novum, cap. 1. §. final. ubi Alvar. qua. fuit prima
caus. benefic. amitt. cap. unic. si vasall. feud. pri-
vet. cap. 1. §. si vasallus culpam. si de feud. fuer. con-
trovers. quod non habet dubitationem se-
cundum Zalius in tit. ad quem feud. apert. re-
vert. in tertia conclus. Jacob. ad verbum dictique

vasalli. num. 58. quando ↑ vero antiquum est,

tunc demum domino acquiritur cum pro-
pter iniuriam domino factam revocatur, ex-
clusis ↑ non modo liberis, And. de Herem. c. 1.
Si vasall. feud. privet. per liquid. si volit. §. qui mō-
cipia. de addit. edict. cum aliis allegat. & in §. final.
ubi etiam Alvar. qua. fuit prim. caus. benefic.
mutend. Bald. in cap. 1. §. hoc quom. de feud. success.
sua. Cui in l. 2. C. de liber. & cor. liber. fac. text. in
cap. 1. §. si vasallus culpam. si de feud. cont. fuer. Ali-
cet alii contra teneant, praesertim in feudo
antiquo, Jacob. in verb. & cum patto. 2. 15. cum
ibi allegat. vel quando feudum etiam liberis
est expressè concessum Zac. praeflegat. loc. in
1. fallent. Bartholin. l. cum qui. de interdict. & re-
legat. Bald. in l. legi. C. de legit. hered. Castren. si
furia. §. si de veltigalibus. de damn. infect. j. sed ↑
etiam agnatis gloss. final. in c. 1. §. final. de pac. ju-
r. ment. firmand. alias de alio. Bald. Alvar. &
communiter scribentes in §. final. qua. fuit prim. 1.
caus. & in §. si vasallus culpam. Si de feud. fuer. con-
trover. Bald. in l. cum qui. de iure iurand. fa-
cit textus in d. §. final. verb. proxi. ubi etiam
ratio traditur, ut habeat iniuria suavitatem,
& hanc communem sententiam firmat Frä-
cif. Curt. Bal. in §. parte principali quamquam
contra fenserunt gloss. cap. 1. §. 1. de feud. success.
And. de Herem. in cap. 1. si vasall. feud. privet. 1. 6.
s. tiens. in summa de feud. Jacob. praeflegat. Secus
↑ vero est, quando aliis ex caus. revoca-
tur, tot. tit. quibus mod. feud. per feloniam amitt.

Qua de re nunc disputare cessio, quo-
niam feuda N. nova sunt, utpote in quib-
us ipse primum est investitus, nec perve-
nerunt à successione progenitorum, cap. 1.
quor. testes sint necess. ad proband. Bald. consil. 138.
factum tale. Jacob. de S. Georg. in verb. feudum in
6. decie. Socin. consil. 32. 2. visse. volum. 2.

Videamus itaque repetentes capita accu-
sationis, an & quæ inde iusta revocationis
feudi causæ enascantur.

Primò accusatur, contra testamentum
Principis impetrasse per fraudem & efflagi-
tationes, circa tamen extorsionem, & bona-
dualis Cameræ, quæ videtur causa suffici-
ens esse ad privationem, quia ↑ vasallus do-
minum concussus privatur feudo Zac. in
tit. de feud. privato. fol. 159. Sed Zalius de vera
concussione & violentia loquitur ut 1. & 2.
de concussio. quas allegat, declarat, qualis
hic non est. Item de ea quæ sic domino di-
rectò: quam hic non esse Principi factam,
superius est declaratum. Nam quæ fit ali-
nō privat feudo vasallum, ut nec rapina, Bald. in
c. 1. §. si duo. num. 5. de pace tenend.

Secunda causa est, quod in iacturam do-
mini, ad suum emolumentum, male, & con-
tra fidem, consuluit, Zac. in d. epitom. Verum
hanc iustam esse privationis causam (ut ma-
ximè probari possit) nusquam invenio.

O 2 Ter.

Tertiò quod in officio præfecturæ ad arbitriū Principis manere noluit, sed retinendus fuit multis muneribus & impenso salario: propter quam tamen causam pagus *H.* illi concessus fuisse perhibetur, ac t̄ nulla
 115 justior est beneficii amittendi causa, quam si id non fiat, cuius causa datum est, *cap. 1. §. sed non est. qua fuit prim. caus. benefic. amittend.* Verum dici posset hoc verum esse in causa finali, verbi gratia, si non præstet vasallus servitia, quæ ex natura feudi, vel pacto, debentur, & propter quæ feudum est concessum, *Bald. ibidem. in princ. Curt. parte 4. de feud. num. 61. & 80.* at secus esse videtur in causa, quæ nullo modo ad finem feudi, eiusque servitium, est ordinata, sed est tantum impulsiva, quæ t̄ cessasset, non tamen revocantur donationes factæ, *l. si repetendi. C. de condict. ob caus. l. si mulier. C. de jur. dot. gloss. notabilis in l. 1. §. secundo limit. de postuland. maxime quando sunt remuneratoriæ, quæ fiunt propter sua merita, nam hæc t̄ ne per ingratitudinem quidem revocantur, Roman. consil. 436. quod adultum. num. 15. per cap. propter gratitudinem. de donationibus l. final. C. de revoc. donation. §. sciendum. Instit. de donation.*

Quartò quia fecit Domino insignem iniuriam, de nuptiis eius paciscendo, eumque quodammodo vendendo clandestinè, atq; ita agendo, quasi Princeps sui corporis potestatem non haberet. Etsi autem gravior
 118 est iniuria propter personam domini, cui t̄ vasallus honorem debet non minorem, quam libertus patrono *gloss. in l. 1. §. cum patronus. de offic. præfect. urb.* tamen sciendum est, non t̄ omnem iniuriam quam vasallus in
 119 dominum committit, ratione personarum atrocem videri, sed necessum esse, ut re ipsa sit atrox, *§. atrox. Instit. de injur. l. fin. C. de rev. dom. ad hoc ut feudo privari possit, d. c. unic. in quib. caus. feud. amitt. c. 1. §. porro. qua fuit prim. caus. benefic. amittend.* Non t̄ enim facile sine
 120 magna culpa potest aut debet vasallus destitui *c. 1. ubi Dd. de feud. sine culp. non amittend. c. 1. §. insuper. de probib. feud. alienat. per Frider.* Verum hic talem iniuriam Principi esse factam difficile est ut ostendi possit: cum licitum sit pecuniam ad promovendum matrimonium accipere, & ad id contrahendum præmiis vel suasionibus illicere vel allici cōcessum, atque adeo honestum, ut nulla contumelia ex tali facto existat; quod si existeret, certè tutori aut curatori, vel parentibus non liceret hoc nomine pecuniam accipere, non t̄ enim lex est author iniuriarum, *l. meminerint. C. unde vi.* atqui hoc permissum
 121 esse supra ostensum est. Quod t̄ autem permissum lege est, nullā omnino meretur pœnā *l. Grachus. ubi Dd. C. de adulter.* Et ut ipsi qui-

dem, ratione consiliariatus & administrationis, non fuerit permissum, pacisci de muneribus, tamen ex eo non sequitur, hanc pacti-
 onem ad iniuriam Principis redundare, cum nulla dici possit contumelia, ad honestas nuptias, procreandamque sobolem, virum principem à consiliario intigari: nec in iure cautum est, nec ratio etiam admittit, eum, qui t̄ promissit factum alienum putativum, facturum nimirum aut se effecturum, ut Titius faciat ut in *§. si quis alium. Instit. de inutil. stipulat.* iniuriarum nomine teneri, quasi velit illum in potestatem redigere, cum ea obligatio sive pactio tertium nullo modo obstringat. Deinde cum iniuria t̄ ex affectu
 123 eius qui facit sit estimanda *l. 3. §. 1. de injur. l. qui injuria. §. verum est. de furt.* nec sine animo injuriandi & contemnendi (unde t̄ contumelia dicta est *l. 1. de injur.*) iniuriam quis faciat, etiamsi revera fiat iniuria *l. 3. §. 1. & 2. l. 4. de injur.* sequitur hanc pactiōem N. ad iniuriarum in dominum causam non pertinere, quando quidem non contemnendi aut injuriandi domini causa, sed sui quæstus gratia evidens est, eum ad has pactiōes animum appulisse. Itaque etsi hæc res pertineret ad aliquam principis ignominiam, (quod obscurum est) tamen non potest dici talis iniuria propter quam feudum amitti debeat, cum necessum sit eiusmodi iniurias esse ænormes & egregias quæ animo contumeliæ & injuriandi domino inferuntur, ut ipsi textus allegati ostendunt, *Bald. in c. 1. §. aliud enim. qua fuit prim. caus. benefic. amitt.*

Illud magis urgeret, si probari posset, in tractatu convenisse, ut hæc summa pacta de dote Principis detraheretur. Hoc enim ipso videretur magnam lationem bonis domini intulisse, vel certe magnam utilitatem impeditisse, quod t̄ qui facit vasallus feudo
 126 privari potest, *cap. 1. §. porro. qua fuit prim. caus. benefic. amittend. Ferrar. in form. revoc. §. civilia. præ alleg. loc. causa. 16.* Sed si magna læsio estimanda est, ut certe est, ex facultatibus domini, vereor ne hæc summa 6000. florenorum ad facultates & potentias Principis collata videri parva iudicanti posset. Enormes t̄ enim & magnæ læsiones illæ in iure dici solent, quæ æquant aut superant dimidium eius, ad quod referuntur, *l. 3. C. commun. utriusq. judic. l. 2. ubi Dd. C. de rescind. vendit.* Præterea in t̄ pœnalibus non eadem solet esse
 127 ratio lucri impediti & cessantis, & damni illati, *l. si is cui. §. final. de furt. gloss. in l. 3. §. final. de eo quod cert. loc. Bald. in cap. unic. num. 2. & 3. quibus. mod. feud. amitt.*

Sextò concreditas secretò à domino sibi coniugiorum cōditiones revelavit: quæ t̄ etiam est iusta causa amittendi feudi, *c. 1. versic. et si*

est si aliquid de nov. form. fidelit. et cap. 1. de form. fidelit. c. 1. quibus mod. feud. amitt. Sed sciendū est, hoc procedere, si scienter & dolose, in fraudem domini, vasallus secreta revelat d. c. 1. quib. mod. feud. amittat. c. unic. qual. jur. vasall. domin. deb. c. unic. de form. fidelit. Itaque tria requirunt Dd. ut feudo privari propter revelationem secreti vasallus possit. Primum ut secretum reveletur, secundū ut fiat animo nocendi, tertio ut damnum inde domino acciderit *And. de Ifern. Alvarot. Bald. & communiter Feudistæ in d. c. unic. quibus mod. feud. amitt. Jacob. de S. Georg. in verb. dictiq. vasalli. n. 28. Curt. in 4. parte num. 76. Socin. consil. 257. visis. parte 2.* Secus est, si animo laudandi dominum, vel aliam ob causam, revelaverit. *And. de Ifern. præallegat. loc. Zas. in tit. de feud. privat. fol. 158. Al. inc. i. n. 4. post gloss. tit. quib. mod. feud. amitt.* Qua ex communi Dd. theorica & illud adstruitur quod ante dixi, quamvis quid fiat quod pertineat ad injuriam domini, si tamen non animo injuriandi faciat vasallus, eum non amittere propterea feudum. Nam etsi secretum reveletur, & inde nocumentum atque injuria existat domino, impunē tamen hoc est vasallo, si animum nocendi non habuerit. In hoc autem casu requisita tria supradicta omnia cessare videntur. Nam in primis non videtur revelasse secretum N. si tantum in genere dixit, alias, etiam Regales nuptiarum condiciones Principi offerri, generalitas tamen illa obscura est, & nihil aperit, *lisa fides. in princ. de jur. fife. l. cum Sticbus. de solutio. & t. paria sunt nihil dici, aut ita dici, ut in specie intelligi nihil possit, l. si domus. in princ. de legat. 1. l. cum post. §. gener. de jur. dot. l. duo sunt Titij. de testam. tutel. §. incertis. Instit. de legat.* Deinde etsi alioqui præsumitur vasallus animo nocēdi revelasse Dd. *præallegat. loc.* tamen hoc casu apparente verissimiliter in contrariū animo, ex honestate rei, quæ revelata est, præsumptio cessare debet, *l. continuus. §. cum ita. de verbor. obligat.* Probabile autem est, idque ex re ipsa elucet, non nocendi, sed laudandi magis animo N. de tam honestis nuptiarum domino oblatarum conditionibus gloriatum esse, aut (ut pessimè interpreteris) ea causa fecisse, ut eo maturius ac diligentius P. in rem incuberent, & N. quavis conditione ad partes adjungerent, idque etiam ex circumstantiis personarum & rei, quia nihil illiciti aut inhonesti revelavit, est conjecturandum. *Al. in d. c. unic. in fin.* Ex hac autem revelatione nihil nocitum esse domino, exitus t. ipse qui acta probare dicitur, *l. rem non novam §. final. C. de judic. Curt. in 4. parte num. 16. §. final. in proam. digest. Socin. consil. 46. cum in presenti. num. 6. volum. 1.* abundē & evidentē ostendit. Nec

t. est inspiciendum quid evenire potuit. sed quid evenerit, *l. cum quidam. §. final. ubi gloss. de jurisdictio. omn. judic. l. cum qui §. Papinianus. de furt. l. sciendum. §. fin. Quisquis lat. cogant. l. 1. de in li. jurand. l. eo tempore. de pecul.*

Septima causa amissionis est, quod facilia t. Domini matrimonia fecerit difficilia, removendo eos qui hujus rei curam susceperunt, & disputatione injecta, ac variis artibus prolatando, Et hanc in specie justam privationis causam ponunt Andr. de Ifern. in c. 1. num. 5. de form. fidelit. Matth. de Afflict. eod. tit. num. 12. Jacobin. in verb. qui quidem investiti. num. 25. Verum id omnino ostendendum esset, præsertim cum ex narratione accusatiōis appareat, non modo non rem fecisse, N. difficiliorem, sed omni studio incubuisse & sollicitasse apud Principem, ut perficerentur. Deinde existimo hanc theoricam Dd. procedere, ut & aliæ punitionis causæ, quando fraude & dolo malo, ad injuriam domino inferendam, hoc vasallus fecisset, secus si ob aliam causam. At hic apparet N. non studio rem impediendi, aut animo injuriandi dominum, sed ut ipsi, aliis amoris, negotium committeretur, pleraque fecisse: & in eo videtur quod se possit purgare ac declarare juramento, per ea quæ tradit Alvarot. *And. de Ifern. in d. c. unic. quibus mod. feud. amittat. Jacob. præallegat. loco. Zas. in epitom. de feud. privat. pag. 158. & 159.* nam quotiescunq; t. quid ab alicuius animo pendet, is potest animum suum juramento declarare, *gloss. in §. alie. Institut. de actionibus & in l. si cui §. iisdem. ubi Dd. de accusat. gloss. in c. sed casu de homicid.* Præterea exitus ipse docet, artibus N. rem factam difficilem non esse, & quod nullum impedimentum Principi sit creatum, quo minus petenti statim uxor promitteretur. Actus autem ex t. eo, quod evenit, sunt considerandi & metiendi, non ex eo quod evenire potuit, cuius nulla habetur ratio, *l. si stipulatus essem abs te. l. insulam intra. de verbor. obligation.* Et in summa, multis exemplis doceri potest, vasallum non semper ex hac causa feudum amittere, præsertim cum dolo careat, ut & Zasius, *præallegat. loc. pag. 164.* ostendit per c. 1. §. vasallus. Si de feud. controvers. fuerit inter domin. & agnat. gloss. in c. dudum. 1. de election. cap. commissæ. in princip. de electio. in 6. præsertim quando de pœna agitur late Hypolit. in pract. criminal. §. ulterius. in princ. bonus text. in l. vulgaris. §. qui furti. de furt. Ut hæc res planè relinquatur arbitrio judicis, & sit ex bono & æquo in utramvis partem.

Videtur t. etiam esse justa causa ingrati- do, ex qua vasallus feudo privatur, c. de forma circa finem. 22. q. ultim. Curt. in tractat. 4. parte num. 1. sicuti libertus t. propter eam in servi-

tutem revocatur, l. 2. C. de libert. & eor. liber. non tamen ex omni ingratitudine, sed quæ causas expressas habet *Curt. ibid. n. 3.*

- 138 Præterea videtur feudo privandus, quia
† est periurus, *cap. 1. de form. fidelit. cap. 1. quibus mod. feud. amitt. Ferrar. in form. libell. ad revoc. feud. ad verb. nec superstitibus. n. 17. & sequent. per c. 1. de feud. sine culpa non amittend.* Sed hoc accipiendum est de periurio commissio contra formam fidelitatis, non de periurio commissio contra iusiurandum officii, ut præallegata jura & ibi Dd. ostendunt. Limitata
139 † enim causa limitatum habet effectum, *lin agris. de acquir. rer. domin. l. 3. C. de transact. & separatorum † separata est ratio, l. si maritus. cum gloss. C. de donat. inter. vir. & uxor.*

- Sed hic etiam contra juramentum fidelitatis fecisse videtur N. quia honorem domini non custodivit, nec honestum eius, tutum, utile, facile, possibile quæsit, quæ omnia juramento fidelitatis sunt contraria c. unic. qualiter jur. deb. vassall. cap. unic. de form. fidelitatis c. unic. ubi *Matth. de Afflict. de nov. for. fidelis.* Sed præterquam quod *Matth. de Afflict. num. 21.*
141 hoc difficile putat, cum † de uno non fiat recte illatio ad aliud. *l. si maritus. C. de donat. inter. vir. & uxor. l. fin. de calumniat.* unde ita in terminis hæc juramenta distinguit *Jac. ad verb. qui quidem investiti. num. 6.* post *Bald. in comment. de pac. Constant. verb. Vassalli nostri. Alvarot. inc. 1. qual. jur. ar. deb. Vassall. etiam sciendum*
142 est, non † ex omni periurio amitti feudum *cap. 1. §. illud est certum. quæ fuit prim. caus. benef. amittend.* sed quando periurium cadit super delictis, vel est delicto coniunctum, ex quo feudum amittitur, *Matth. de Afflict. post gloss. in cap. unic. §. similiter. num. 2. quibus mod. feud. amittat. Alvarot. in cap. unico. num. 45. de form. fidelit. & in cap. 1. §. illud enim. Quæ fuit prim. caus. & quando venit contra juramentum ex causis privationis ut inquit *Baldus in cap. 1. §. similiter. num. 3. quibus mod. feud. amitt. per c. 1. §. non enim. In quib. caus. feud. amitt. & ut fortius vult Alexander, non propter periurium committitur feudum, nisi in casibus in iure expressis, Alex. consil. 103. num. 22. vol. 1.* Proditor † quoque feudo privatur, qui tale quid committit, propter quod possit appellari proditor *gloss. in cap. 1. in verb. item si fratrem. Quibus mod. feud. amittat. Curt. in 4. parte. num.*
144 43. Proditor † autem est qui tacet verita-*

tem. *cap. abiit. n. q. 3. gloss. in cap. clericus. 46. distinct. per cap. nolite. n. q. 3.* qui malitiosè circumvenit alium ad salutis exitium, *gloss. præalleg. loc. & callide seducit, cap. si cupis. 16. q. 1. & qui aliud mente aliud actibus ostendit, Barthol. in l. respiciendum. §. delinquent. de pæn. & qui secreta revelat. cap. nervi. 13. distinct. cap. sacerdos. de pœnitent. dist. 6. cap. omnino. de pæn. & remiss. cap. 1. §. de bis. 2. q. 7.* Ex his & similibus vel etiam maioribus causis hisce expressis privari possunt vassalli beneficiis: ideo † multis sunt subiecti periculis, & facile possunt illaqueari *Curt. in 4. parte. num. 80. in fin.* Harum † autem causarum probatio testibus quinque est facienda, *Bald. in cap. unico. num. 5. de feud. fin. culp. non amittend.* nec † ex præsumptionibus, sed ex probationibus indubitatis hæc culpæ, per quas feuda amittuntur, sunt judicandæ, *Bald. in cap. 1. num. 11. de feud. sine culp. non amitt. per l. 2. C. qui accusar. non poss. l. final. quod met. caus. ut interm. taceam,* quod † omnes pendeant ex arbitrio iudicis, *Bald. in cap. 1. in princ. in quibus caus. feud. amittat.*

Quibus omnibus diligenter ponderatis, cum nullam videam satis firmam causam, propter quam dici possit N. privandum feudo, cumque earum causarum probatio in hac materia sit difficilior, pendeat etiam ex arbitrio iudicis; existimo fore periculosum, si ad revocationem feudi actio instituat: & certè melius ad spem victoriæ iudicium sufficiens videtur, si ad extraordinariam pœnam ex L. Julia repetundarum, de concussione, vel de crimine stellionatus agatur, & processus summarius instituat, quam in actionem deportatio, confiscatio, relegatio, infamia, aut maiores minoresve pœnæ, pro qualitate delicti, venire possunt: quo in iudicio si cõdemnetur N. actio feudal-
149 lis revocatoria facile postmodum expediri poterit, quando acta † in priore iudicio fidei factura sunt in alio feudali *Dd. l. 2. C. de edend.*

Atque ita mihi, quantum in his temporis angustiis investigare arbitrarique possum, super N. accusationis articulis, ex iure respondendum videtur. Salvo
semper meliore iudicio.

CONSILIUM CCCXV. DE POENA IMPUGNANTIS TESTAMENTUM.

SUMMARIA.

1. *Adus maternus nepotem in potestate non habet. n. 4.*
2. *Substitui ius tantum liberis potest pupillariter, qui in potestate sunt, ceteris per fideicommissum relinqui.*
3. *Clausula codicillaris testamento adiecta substitutionem pupillarem extraneo factam ad fideicommissum trahit: Etsi verbus civilibus facta sit. n. 5.*
4. *Mater liberos in potestate non habet, nec iis substituere potest pupillariter.*
6. *Heres pendente iudicio nullitatis testamenti, fideicommissarius, praestita cautione satisfacere cogitur.*
7. *Exceptio confirmat dispositionem generalem in casibus non exceptis.*
8. *per Clausulam codicillarem legata & fideicommissa intelliguntur repetita & relicta ab intestato.*
9. *Nepotis legitima fideicommissa gravari potest, si id ab heredibus ipsius praestandum est.*
10. *Impubes indignus se hereditate vel legato facere non potest.*
11. *Testamentum qui impugnat ex capite nullitatis, legatum vel fideicommissum non amittit: secus si querela inofficiosa.*
12. *Fiscus vindicat relicta iis, qui se indignos faciunt; nec heredibus ea accersunt.*
13. *Litis eventus dubius.*
14. *Ademptio legati vel fideicommissi, in poenam testamentum impugnantis facta, non obtinet, quando probabili impugnandi causa adest.*
15. *Dispositio odiosa de heredibus & legatariis loquens, ad fideicommissarios extendenda non est.*

Wirgen M. etwan Rathsverwanter zum S. hat für seinem Tödtlichen Abgange ein Testament gemacht/ darinnen seinen nepotem ex filia Timotheum P. nebenst seiner Hausfrauen heredes instituiret, auch dem Nepoti pupillariter substituirt, mit der angehengten Clausel/ so ein oder anderer von den Instituirten heredibus oder legatariis solch sein Testament impu-

gniren würde/ daß derselbe seiner portion unwürdig vnd vnsehg sein solte/ vnd solches den andern heredibus vnd legatariis zuwachsen/ wie vntengescher Extract des Testaments aufweist. Nun hat nach des benannten testatoris Tode/ des Nepoten Vater Eustatius P. nomine filii, welcher zu der Zeit von acht Jahren vngesehr gewesen/ Dieses Testament angefochten / vnd wieder des testatoris viduam, quæ ex testamento suscepit hereditatem, judicialiter querelam nullitatis angestellt/ hernacher vorfirbet der nepos intra annos pubertatis, vnd reallimiret sein Vater den angefangenen process contra testamentum. So fordern auch die Substitutum von verirrter Witwen des Nepotis portion / es sellet ihr aber bedencklich für / dieselbe zuerlegen / auß vrsachen/ Daß fürs erst / noch zur zeit die Erbschafft streitig / vnd zum andern / daß auch / vormüge des testatoris vorordnung/ portio Nepotis bey derselben Leben / propter impugnatum testamentum, iure accrescendi an sie verfallen. Wird demnach gefragt / Ob die Witwe hiemit sich gegen die Substitutos schützen könne / oder dessen vnangesehen schuldig sey / ihnen des Nepotis portion zuüberreichen.

Die verba Testamenti aber verhalten sich folgender gestalt.

Extract auß Jürgen M.
Testament.

Ich ordne vnd inseehe mich meiner lieben Tochter Rindt Timotheum P. vnd meine Freundliche liebe Hausfrau Margarethen R. zu meinen warhafften vnd rechten Erben/ also

so vnd dergestalt / weil ich meiner seligen lieben Tochter Elisabeth M. des gedachten Timothei P. Mutter / an stat ihres Mütterlichen Erbes sechs-
 hundert Thaler / neben einem ansehnlichen Geschmücke / welchs sich v-
 ber zwen tausent Thaler erstrecket / ge-
 geben habe / vnd meine freundlichen lie-
 ben Schwagere / der Herr Bürgermeis-
 ter Joachum K. vnd der Nicolaus S.
 Kuchenvorwandter / ohne mein fürwif-
 sen vnd bewilligung / gedachten Timo-
 thei P. Vatern Eustachio P. auff mei-
 nen Todesfall / tausent Gülden / wie-
 wol ganz nichtlichen vnd wider Recht
 vorseprochen vnd vorschrieben haben /
 Als wil ich solche Handlung folgender
 gestalt haben ratificiret: Nemlich / daß
 meiner Tochter Rindt Timotheus P.
 solche tausent Gülden / nach meinem
 Tode iure institutionis, auß meinen re-
 dikten Gütern haben sol. Vnd ob ich
 wol im vorigen Testamento, vber sol-
 che Tausent Gülden / gedachten mei-
 nem Einceln nicht mehr als acht hun-
 dert Gülden vormachet habe / wil ich
 ihme doch hiemit solche Summa vff
 fünffhundert Gülden erhöhet haben /
 also daß er vber zuvor entpfangene
 Mütterliche Güter / vnd Aufstewer
 zwey tausent vnd drehundert Gül-
 den / iure institutionis haben / vnd ent-
 pfangen solle. Damit er auch friedlich
 sein / vnd kein ferner Ansprach haben
 soll / Alle andere meine Gütere / bewez-
 lich vnd vnbeweglich / wie dieselbigen
 mügen genandt werden / an Haus /
 Hoff / Acker / Baarschaft / Fahrende
 Habe / Hausgerath / Kleinoten / Ver-
 rengeivandt / Siegel / Briefffen /
 Schuld vnd Vnschuld / Stadt vnd
 Landgütern / Körne vnd allem ande-
 ren / zur Erbgerichtigkeit gehörig
 nichts außgeschlossen / wie ich dieselbe
 hinter mir vorlassen werde. Insonder-
 heit aber / was auß den Lehengütern
 an Besserung / Fahrender Haabe /
 Gnaden Jahre / vnd sonst einer Wit-
 frauen vnd Erben gebühren mag / sol-

ches alles gebe vnd vormache ich iure
 institutionis gedachter meiner lieben
 Hausfrauen Margareten K. dieselbi-
 ge als eine warhafftige Erbin zube-
 sitzen / zugebrauchen / an sich zu nehmen
 vnd zubehalten. In erwegung daß sie
 nicht allein in stehender Ehe / mir aller-
 ley Eheliche Freundschaft / Liebe vnd
 Treue erzeiget / vnd in meiner Kranck-
 heit meiner mit grosser Sorgfeligkeit
 allzeit gerücht / sondern auch der Haus-
 haltung dermassen fürgehanden / daß
 ein guter Theil meiner Beschwerden
 vnd Schuld abgelegt / vnd ein zimli-
 cher Vorrath geschaffet worden. Es
 sol aber gedachte meine liebe Haus-
 frau / ohne Zucht Timothei P. alle
 meine Schuld / die nicht geringe ist / al-
 leine bezahlen / vnd für allen dingen sich
 bestreicken / daß ich wegen solcher
 Schuld in meiner Gruben nicht mü-
 ge vorungelimpffet werden. Würde
 auch gedachter Timotheus P. Ehe / dan
 er annos pubertatis vollbracht / mit
 Tode abgehen / ordne / setze vnd vor-
 mache ich / daß sein Antheil obgedach-
 ter Erbschaft / für den Dritten
 Theil / an die Kirche zu Nicolaus / für
 den Dritten theil an einen Erbarn
 Rath zum S. vff die Schoßkammer /
 vnd für den Dritten theil an meine lie-
 be Schwester Barbara Garsten S.
 Hausfrau vnd meiner ander Schwe-
 stern der S. nachgelassene Kindere /
 heimfalle vnd komme / vnd denselben
 vollkominlich zugestellet oder restitu-
 irt werde / wie ich sie auch darinn: vnd
 libellirte. Da auch einer von den In-
 stituirten hereditibus oder legatariis, an
 dem jetzigen / was ihme vormacht ist /
 nicht würde ersetzet sein / sondern die-
 sen meinen letzten Willen würden an-
 sechten / vnd vmbstoßen wollen / vnter
 was Schein solchs geschehen möchte.
 Wil vnd ordne ich / daß dieselbe / als
 Vndankbare / sich alles Vorthells /
 so ihnen auß diesen meinen letzten Wil-
 len vnd testamento zusallen möchte /
 sich vnuirdig vnd vnschicklich machen sol-
 len /

len / wie ich sie auch des allen auff sol-
chen fall / vmb ihrer Vndanckbarkeit
willen / entfesse vnd enterbe / vnd was
also vorwircket / sol den andern insti-
tuirten hereditibus vnd legatariis zu-
wachsen / Disß alles wie vor erzehlet/
setze / ordne / bescheide vnd vormache ich
in der aller besten gestalt / wie solches
zum aller bestendigsten vnd freestig-
sten vormüge der Rechte / solte oder
kündte geordnet vnd vormachet wer-
den / also da dieser mein Letzter Wille/
nicht solte als ein herelich vnd solenne
oder nuncupativum testamentum be-
stehen / daß es doch Krafft vnd Macht
haben solle eines Codicilli, substitutio-
nis, fideicommissi, donationis causa
mortis, oder sonst eines jedren / sonder-
lich nach dieser Stadt gebrauche / ver-
ordneten Letzten Willens / & ita quod
valeat omni meliori modo, ratione &
forma, qua de iure valere potest, vel al-
terius cuiusdam voluntatis imperfecta
minusque solennis. Ich bitte auch hie-
mit dienstlichs fleisses / einen Erbaren
Rath / daß sie vber disß mein Testa-
ment festiglich halten wollen / sol-
ches desto williger vnd fleissiger zu thu-
en gebe ich vber obgemeltes legatum
ad aedificia zu dem Rathhause / hun-
derrt Marc Sündisch / welche an Zuri-
schen Büchern / Zu anrichtung einer Li-
brary auff der Sanktleyen sollen an-
geleget werden. Vnd wil hiermit mei-
ne vorige Testamenta widerruffen /
Cassiret vnd auffgehoben / vnd die-
sen meinen Letzten Willen feste vnd
freestighen behalten haben. Ich
erwehle vnd setze auch executorn die-
ses meines Letzten Willens die Ehrn-
veste / Wolgelahrte vnd Weise George
S. Fürstlichen Hoffmeister zu Barr/
Herr Joachim R. Magistrum Gerhar-
dum B. Rathsvorwandten / vnd Jo-
hannem P. des Fürstlichen Gerichtes
Advocaten vnd Procuratorem allhie
zu St. wonhafft / vnd bitte vber disß
mein Testament festiglich zu halten/
vnd alles was darin vorleibt zu voll-

ziehen / vnd die jengen / so dawieder
handelen / mit gebührlichen Rechte
zu vorfolgen / Ich gebe auch einem je-
glichen / nicht so sehr zu ergetzlichen
ihrer Mühe / als sonst zu einer
freundlichen Bedechtnuß einen Engel-
lotten. &c.

Auff die vorgesezte Frage nun fürstlichen
zu antworten / 1. *si der Erste Grundt bey
mir sehr zweiffelhaftig / sintemal oben ge-
setzt / quod vidua ex testamento suscepit
hereditatem, Darumb so viel sie belanger / das
Testament freestig / vnd weil der t. avus mater-
nus seinem nepoti pupillariter nicht substitui-
ren können / cum nō fuerit in ipsius pote-
state §. ult. versic. Qui autem ex filia tu nascun-
tur in potestate tua non sunt, sed patris eorum.
Inst. de patr. potest. in t. autem tantum, qui
sunt in potestate, liberis, pupillariter substitui
potest §. i. Inst. de pupill. substit. reliquis tan-
tum per fideicommissum relinqui §. ult. In-
stit. de pupillar. substit. als folget auch / daß diese
substitutio, propter t. clausulam codicilla-
rem testamento inferam, für ein fideicom-
missum zu achten ex l. causa, ubi Jaf. & Dd. C. de
fideicommissi. Nam si ne mater t. quidem, quia
in potestate non habet liberos §. femina. In-
stit. de adopt. pupillariter iis substituere pot-
est, certe nec avus maternus l. si mater. 33. de
vulgar. & pupillar. substit.*

Quin etiam communiter existimatur
substitutionem t. ejusmodi, quamlibet civi-
libus verbis factam, tantum ad fideicommissum
trahi Barthol. & Dd. l. verbis. de vulgar.
substit. Angel. §. fin. Instit. de pupillar. substit. Jaf.
& Dd. l. precibus. C. de impuber. substit. Panor.
& Canon. c. Raynatus. de testament. Philipp.
Franc. & alii c. si pater. de testament. qua dispu-
tatione hic non est opus, quando testamen-
to disertē clausula codicillaris sit inserta, ut
non dubium, quin iure fideicommissi valeat
hæc substitutio Dd. præallegat. loc.

Petunt igitur hi substitui ut fideicommissi-
farii, & recte petunt ex testamento, quod per
aditionem heredis viduæ confirmatum est,
etiā si coheres nepos ex testamento non
adierit: cujus nomine quamvis pater impu-
gnavit testamentum, & adhuc impugnet, ta-
men cum t. dicar testamentum tantummo-
do nullum, non salū, & lis pendeat, non
potest se vidua possessor & heres cōtra fidei-
commissarios tueri, quo minus præstata cau-
tione illis satisfacere cogatur l. ult. C. de pre-
stit.

tit. hered. quæ lex tantummodo unum casum falli testamenti excipit, ergo confirmatur dispositionem generalem in casibus non exceptis *Dec. & Dd. l. i. de regul. jur. Sebaſt. Medic. in princ. reg. man. 40. cum sequent.*

Welchs theil so viel desto mehr diffials einzuräumen / alldieweil vff beyden fällen dis fideicommissi freystig ist vnd stat hat / Dann wenn gleich der Vater das Testament embgeschlossen / so müſſe doch diß fideicommissi ab intestato gezeihen werden / propter adjectam claram clausulam codicillarem in testamento, per quam legata & fideicommissa intelliguntur repetita & relicta ab intestato *d. l. i. de legat. ubi Jaf. & Dd. C. de fideicommissi.*

8. Nec potest obijcere, nepotem fideicommissi non potuisse gravari in legitima, id enim non procedit hoc casu, ubi ab hereditibus nepotis præstandum est, juxta communem, quam confirmat Jaf. l. ex tribus. & passim. C. de iusticiis. testam.

Das ander meinst ist noch viel bawfelliger / dann der nepos, als ein impubes, bey seinem Leben nicht vonsuchen können *l. si quis. 33. §. i. C. de iusticiis. testam. Beverab. weil er noch litem pendente gestehen / gloss. & Dd. l. alia. C. de his quib. ut indign. per illum text. vnd sein Vater alien ex causa nullitatis & defectu solennitatis das Testament angesetzt, ex quo causa non amittitur legatum aut fideicommissum l. post legatum. ubi Barthol. de his quib. ut indign. etiamsi bene ex querela inofficiosi l. Papinianus. §. meminisse. de inoffic. testam. ut ita distinguunt Dyn. & Dd. c. ex co. 38. de reg.*

jur. in 6. num. 3. Cyn. Bald. Cast. in l. alia. & Barthol. l. Pella. C. de iis quibus ut indign. l. cum filio. in princ. de legat. 3. So henger noch die querelio nullitatis mit dem Vater hat also die Witwe kein jus accrescendi ex lite pendente verzuverſſen / vnd do der Vater etwas vermirscht hette / were das jus accrescendi noch zweifelhaftig / Denn T der fiscus es sine vendicere möchte / ex d. l. alia. C. de his quib. ut indign. ubi notatur, quod fiscus sibi vindicare relicta iis, qui se faciunt indignos, non vero quod accrescat heredi.

Ob aber wol im Testament es anders verſehen so ist doch dasselbige noch streng / Utrum valeat necne, vnd kan die Witwe dann sich nicht behelffen / cum dubius sit litem eventus *l. quod debetur. de pecul. & ante sententiam nemo ex his amittit d. l. alia. ubi gloss. C. de his quib. ut indign. Deinde etiamsi testamentum ratum maneret, tamen relis præter adjectio non obrinet, nec aufert quando aliqua probabilis impugnandi cautia adest Bald. & Dd. l. i. & tot. tit. C. de his que puen. yumin. relinq.*

Sed & exceptionibus, quas habere potest vidua contra impugnantes testamentum, uti nequit contra fideicommissarios, quominus relicta pendente lite solvat, cum illi nihil deliquerint: præsertim cum verba testamenti penaliter de hereditibus & legatariis sint concepta, ideo non temerè ad fideicommissarios sunt extendenda, per regulam in c. odia. de reg. jur. in 6.

& notata in l. ubi committitur Dd. ff. de legat. i. Salvo.

CONSILIUM CCCXVI.

DE INVESTITURA FEUDI CUJUS
POSSESSOR ADHUC VIVIT: ET AN DI-
POSITIO L. Quoties. 15. C. de Rei vend. locum
habeat, si à persona Ecclesiastica res
Ecclesiæ in feudum detur.

SUMMARIA.

1. Dominus feudi potest aliquem de feudo tertio, sine illius consensu, sub conditione feudi sibi aperti, investire.
2. Condicio ista tollit omnia contraria; & excludit dolum. n. 6.
3. Tempus anticipare non licet.
4. Potum captanda mortis impium est.
6. Patrum, quo Dominus feudi illud alicui promittit, in casum sibi aperti, non est de futu-

ra successione, sed de caducitate successio-
nis.

7. Valet Jure Saxónico, & vocatur Bedin-
ge.
8. An Prælati & hoc modo investire possint?
9. Successor in Prælatura non succedit ex persona
defuncti, sed electione Capituli.
10. Collegium Capituli non moritur.
11. Investitura omnis censetur salvo jure ser-
viti,

- tii, etsi clausula ista non sit appposita. & num. 13.
22. Possessor de cuius feudo alius investitur, an sit citandus.
24. Princeps non presumitur unum altare cooperire & alterum discooperire velle.
15. Actus quilibet presumitur celebratus salvo iure tertii.
16. Clausula: Salvo iure tertii &c. subintelligitur in rescriptis.
17. & in concessione castri.
18. & in confirmationibus.
19. Vassallus feudum alienans id amittit.
20. Dotis causa favorabilis.
21. Feudum sine consensu Domini in dotem dare vassallus nequit.
22. nec ad pias causas.
23. nec obligare ullo modo.
24. Pretium feudi, sine consensu Domini alienati mala fidei emptor amittit.
25. & a venditore fiscus extorquet.
26. Bona fidei emptor recuperat: ut & interesse, nisi actioni de evictione renuntiaverit.
27. Consensus Domini generalis facit, ut vassallus possit feudum in alium, qui capax est, alienare: non tamen in eum qui Domino displicet. & num. 96.
28. in Generali concessione non intelligitur id concessum, quod concedens admonitus verosimiliter non concessisset.
29. Prelatus rem aliquam in feudum solitam, concedere alicui potest. (dicat.
30. Successori tamen & capitulo non praeiudicari.)
31. Capituli consensum & concessionem qui habet, ei feudi possessio, si vacua fuerit, precise tradenda: sin minus interesse prestandum.
32. Investitura fit etiam per immisionem in feudi possessionem.
33. Investitura unde dicatur?
34. Investitura peti debet cum oblatione iuramenti fidelitatis. Explicatur ibid.
35. per Immisionem in feudum Vassallus efficitur verus possessor.
36. & consequitur utile dominium ac rei vindicationem.
37. adeo ut etiam Domino, eandem intendant, praeferatur.
38. Vassallus possessione dejectus remedia habet possessoria, etiam contra Dominum.
39. Abusiva Investitura quid?
40. Breve testatum quid?
41. Abusiva investitura super feudo novo facta, & parium curiae inscriptione non comprobata, non valet: Etsi possessio & dominium traditum sit, neutrum enim transit. n. 43.
42. Solemnitas quae a lege de forma substantiali requiritur, omissa reddit actum ipso iure nullum.
44. Confessio Domini, quia se de feudo aliquem investivisse fateatur, omisis legitimis solennitatibus ipsi non praejudicat.
45. in Investituris Episcoporum super rebus Ecclesiae intervenire possunt testes extranei.
46. idq. & in Laicorum investituris statuto vel consuetudine introduci potest.
47. Investitura abusiva neq. dominum neq. possessionem feudi transfert. & num. 71.
48. nisi in praesentia rei fiat.
49. Investitura abusiva obligat Dominum ad feudi possessionem, si vacuum habet, precise tradendam.
50. Dominus absq. iusta causa feudi promissi traditionem differens ad interesse tenetur.
51. Investitura abusiva ex pacto nudo producit obligationem, & actionem ex stipulatu, si stipulatio intercessit: vel conditionem ex moribus, si nudum adest pactum. Ante conditioni tamen existentiam exerceri non potest. num. 97.
52. utraq. tamen actio personalis est, & directa.
53. Dominus feudi promissi tradendi facultatem non habens tenetur ad feudum aequivalens: vel ad iustum pretium. num. 54.
55. Dominus quomodo se a praestatione interesse liberare possit, traditur remissive & n. 92.
56. Vassallus ex investitura abusiva potest agere interdicto adipiscenda.
57. Exceptio defectus tituli vel domini obstat agenti interdicto adipiscenda, si in continenti probari possit.
58. Exceptio Domini notorii impedit litis ingressum.
59. Dispositio L. Quoties. C. de Rei vend. an locum habeat in concessione feudi Ecclesiastici?
60. Ecclesia & Ecclesiastica persona non debent adhibere fraudem in suis contractibus. Laici tamen invicem absq. dolo se decipere possunt.
61. Consensus spiritualis fortior est quam carnalis.
62. Jus primo quassitum, ipsi auferri & alii dari nequit.
63. in Ecclesiasticis beneficiis primus investitus praefertur, etsi secundus possessionem adeptus fuerit.
64. Duobus unam rem vendens vel in feudum dans, falsum committit.
65. Lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet.
66. Lex communis & Imperialis obligat etiam clericos.
67. praesertim quando non tractat de materia spirituali.
68. Dubium quod est in Jure Canonico, in Jure vero Civili clare decisum, etiam in foro Canonico servandum est.
69. Traditio ad dominium transferendum regulariter requiritur.

70. Andreas de Isernia Auriga Fenestellarum.
 72. in Feudo nullum jus reale abique traditione constituitur.
 73. Possidentis conditio melior est in pari causa.
 74. Ecclesia cultrix Justitia est, nec patitur contra justitiam aliquid fieri in se vel in alium.
 75. Ecclesia est refugium oppressorum.
 76. *Inter pietatis.*
 77. Contractus personarum Ecclesiasticarum ita interpretandi, ne quis damnum indebitum inde percipiat.
 78. Contractus quando rescinditur, pretium est restituendum.
 79. Tenor investitura inprimis inspiciendus, cum omni feudi natura debeat. *Et n. seq.*
 80. Pacta extraneis in feudis admittuntur.
 81. Contractus ex conventionione parium legem accipiunt.
 82. Verba obligationis & scriptura inprimis attendenda, designant enim mentem contrahentium.
 83. Actus agentium juxta ipsorum intentionem sicut interpretandi.
 84. Pacta ante omnia servanda sunt.
 85. Verbum quodlibet in pactis aliquid operari debet.
 86. Verba secundum naturam contractus accipiuntur.
 87. Concessio in alienius favorem, in odium ipsius vel dispendium rei argueri non debet.
 88. Privilegium contra privilegiatum non interpretandum, sed pro ipso.
 89. Inducta in odium alienius, in favorem ipsius extendenda non sunt.
 90. Presumptio, per quam actus conservatur potius, quam ut pereat, in dubio capienda.
 91. Clausula: si non valeat actus ut ago, valeat omni meliore modo & c. semper in se.
 93. Consensus Domini ad alienandum in certam personam datus, ad aliam personam extendi non debet.
 94. Limitata causa limitatum producit effectum.
 95. Dominus in vasis alium vasallum habere non cogitur.
 98. Tacens pro consentiente in sui prejudicium, nec in materia feudali habetur.
 99. Ad finitatem nulla est successio, praesertim in feudis.
 100. Feudum vel Emphyteusis finit a linea possessoris, potius consanguineis prioris est concedendum, quam extraneis. Limitatur & declaratur ibidem.
 101. Possessor feudi tamdiu in possessione relinquendus, donec probatum fuerit feudum Domino apertum esse.
 102. Pralatorum investitura personales sunt, & cum ipsis extinguuntur.
 103. Facultas pralati non habet se ad futura. Et n. praeced.
 104. Imperatoris successor non tenetur ratam habere antecessoris investituram: quia ex electione succedit.
 105. ad Investitionem rerum Ecclesiasticarum, alias infeudari solitarum, non est opus ulla alia juris solemnitate.
 106. Pralatus feudum ad sui collationem pertinens, absq. consensu Capituli infeudare potest: etsi a principio potestas infeudandi ad Pralatum & Capitulum simul pertinuerit: modo feudum sit apertum.
 108. Dilectio Libere excludit alterius consensum.
 109. Pralatus rem, infeudari non consuetam, hoc pacto in feudum dare potest, ut ob non solutum canonem non committatur poena.
 110. Pralatus in feudo, quod ad ipsius solius collationem pertinet, solummodo vasallo solus remittere potest.
 111. *Et absq. Capitulo legatum repudiare.*
 112. Imperator & Princeps, etiam electi, contractus, investituras & pacta, nomine dignitatis celebrata, nisi ex magna causa, revocare non possunt. Declaratur nom. 117. & num. 119.
 113. Successor juris fictione repraesentat personam antecessoris.
 114. Gratia facta per superiorem, non expirat morte concedentis.
 115. Dignitas non moritur, sed transit in successorem.
 116. Contractus ratione dignitatis initus, realis dicitur, & in successorem transit.
 118. Successor sententiam per antecessorem latam exequi debet.
 119. Pralatus delinquens obligat successorem.
 120. Pralatus non tenetur acquirere Ecclesia.
 121. Ecclesia etiam pretium bonae fidei emptori restituere debet.
 122. Ratione incertitudinis emptio valet.
 123. *Et mox conceduntur, qua in certis non.*
 124. Res in casu incertum ratione incertitudinis absolvendus.
 125. Intellectus ex quo sequitur absurditas, inhumanitas & incommodum, assensendus non est.
 126. Absurdum quid?
 127. Successor priorem investituram ratificare tenetur.
 128. nisi sit imperfecta: vel ab antecessore proprio nomine concessa. num. 130. vel magnam adferat prejudicium. num. 131.
 129. Successor Imperatoris vel Regis electi ad investituram imperfectam ratificandam non tenetur.
 132. Antecessor non potest in prejudicium Regni vel Ecclesiae aliquid concedere.
 133. Prin-

133. Princeps feudi concessionem regulariter revocare non potest. & num. 135.

134. nec conditionem feudi mutare.

- D**ominus[†] feudi potest aliquem de feudo tertii absque possessoris consensu investire, ea conditione, si absque legitimo hærede mortuus, & feudum ipsi Domino apertum fuerit. *c. moribus. si de feud. def. cont. fuer. int. Dom. & agn. c. 1. Qui success. teneant. c. 1. de cler. qui Invest. fecit. opt. text. c. Si quis investierit. de feud. dat. in vic. leg. comm. ubi textus censetur approbasse ultimam opinionem per l. qui filium. §. fratri. ad Treb.*
- 2 *Bald. l. 1. in fin. C. de bar. inst. Et † propter conditionem, quando apertum Domino fuerit,*
- 3 *cessant omnia contraria, ut, quod † non liceat tempus anticipare. l. fin. C. qui admit. l. item. §. quod sic. Quod cuiusq. univ. quod † impium captandæ mortis votum c. nec captandæ. de concess. prabend. in 6. l. fin. C. de pact. Nam ibi disponitur de re aliena, hic de jure Domini proprio, quando res in solidum futura est ejus, in qua etiam tempore concessionis præcipuam partem, nempe dominium directum habet. Quæ † conditio dolum excludit à disponente de re tota. l. merito. Pro soc. Nec † dicitur hoc pactum de futura successione, sed de caducitate successionis.*
- 7 *Bald. d. c. si quis. Zas. in epit. p. 6. Et † jure Saxónico valet ac vocatur Gedinge cap. 5. §. 6. 57. Schenrecht. & art. 33. lib. 1. Eandem.*
- 8 *Quamvis † autem Prælatorum investitura sint personales, nec successor eas implere teneatur; quia † successor non succedit ex persona defuncti, sed electione Capituli c. 1. Qui succ. teneant. ubi Præpos. latè & d. c. moribus. & c. 1. de cler. Qui invest. tamen si Capituli consensus intervenerit, hujusmodi investitura erit perpetua, nec tollitur obitu*
- 10 *Investitoris. Nam collegium † Capituli non moritur sed semper durat. Afflict. d. c. 1. n. 14. Qui succ. teneant. allegans Cardinal. consil. 95. Joan. de Anan. c. fin. Ne prælat. vices suas. Bald. consil. 413. vol. 2. l. fin. C. sine cens. vel reliq. not. c. si hærede. de rescript. in 6. c. liberti. 12. q. 2. text. auth. licentia. In auth. Quomodo oport. Episc. Afflict. decis. 102. Archiepiscopus. n. 2.*
- 11 *Omnis enim investitura † intelligitur absque præjudicio tertii; licet clausula: salvo jure tertii, non sit appositæ. Alb. Brun. in 13. cons. feud. per Bart. l. dotalem. de testam. milit. Bald. l. fin. de constit. Princ. Et ideo † tertius, cuius interest, debet citari gloss. Bart. l. nam ita dicitur. de adopt. c. pen. de confirm. util.*
- 12

Panormitan. latè & Felin. c. cum olim. de re judicat. Bartolus autem in l. 2. C. de temp. app. distinguit, aut ex tali investitura tertius in suo jure quæsito læditur, & debet citari; requiritur n. causa cognitio: aut vero non læditur, & tunc non opus est citatione, facit text. opt. l. si debitor. Quib. mod. pign. Alb. de Rosa. in suo dictionar. verb. salvo. ubi quamplurima ad propositum adducit. Idem voluit Sigism. de Homod. consil. 60 col. 2. Paris. consil. 5. lib. 1. num. 26. Et † quamvis clausula salvo jure tertii, non præsumitur appositæ, licet apponi soleat. Afflict. c. 1. num. 29. Qui succ. teneant, tamen etiam in investitura præsumitur jus tertii reservatum. Bald. l. quod Princip. de constit. Non † enim præsumitur, quod Princeps velit unum altare cooperire & alterum discooperire. l. assiduis. C. qui pot. in pign. l. 2. §. si quis à Principe. ff. ne quid in loc. publ. t. t. C. Res inter alios acta. & c. l. si unus. §. ante omnia. ubi Zas. latè prosequitur ff. de pact. Schurff. consil. 30. cent. 3.

Et † generale est, quod quilibet actus præsumitur salvo jure tertii celebratus. Unde hæc † clausula: salvo jure tertii, subintelligitur etiam in rescriptis. Bald. l. prædica. vers. ex his apparet. C. de fidei comm. Item inest in † confessione castri. Bald. l. cum multa. vers. & his. C. de bon. qua. lib. & l. 1. vers. quin imò in contractibus. C. de hered. vel act. vend. Inest † etiam confirmationibus Bald. l. 1. de const. Princ.

Vasallus † quoque alienans feudum quovis modo, etiam pignorando vel in totum vel partem amittit. c. Imperialem. usq. ad §. præterea. de probib. feud. alien. per Fed. c. 1. de probib. feud. alien. per Lotbar. c. 2. de feud. dat. in vicem leg. commissor. Et quamvis gloss. d. c. 1. de probib. feud. alien. de parte contrarium senserit: tamen est contra text. & Feudistæ communiter improbant. Et quamvis dotis † causa favorabilis. l. 1. sol. mat. tamen ne † quidem in dotem pro filia dari potest aut alienari sine Domini consensu. c. 1. §. donare. qual. olim. j. cum. por. alien. ubi Belv. Nic. de Neap. Bald. Alvar. Præpos. & Feudistæ. nec † ad pias causas. d. c. 1. de probib. feud. alien. per Fed. Et † sic feudum nec generaliter nec specialiter, nec expressè neque tacitè absque Domini consensu potest obligari. Sal. l. fin. C. de jur. Emphyt. ubi Zas. eleganter. n. 54. Bart. l. 3. C. ut in poss. leg. Alex. l. si constante. in princ. quaest. 3. sol. mat. & ibi Modern. idem consil. 41. n. 1. & 2. vol. 6. Afflict. consil. Neap. lib. 3. rub. 5. & communem dicit Ripa. l. obligatione. n. 36. de pignor. Tiraq. ubi refert multos alios. de retrac. lign. §. 1. gloss. 3. n. 5. Et quamvis Bart. in contraria fuerit opinione d. l. si constante. n. 73. tamen communiter improbatur, & communem contra Bart. esse affirmat Ant. Neguzant. tract. de pign. num. 2.

24 *membr. 2. partis princ. n. 43. usq. ad 50.* Nec t̄ cogitur Dominus precium restituere; cum illud mala fide emens amittat. *c. 1. de probib. feud. alien. per Lotbar.* etiamsi expresse stipulatus sit feudo evicto precium esse restituendum. *gloss. c. Imperialem. verb. ex empto. ubi Bald. Alvar. Prapof. Matth. Afflict. de probib. feud. alien. per Fed. Curt. tract. feud. p. 4. n. 39.* Non t̄ quod venditor feudi retineat, sed quod fisco applicetur. *gloss. & Feudista d. c. imperialem.* Sed t̄ bonæ fidei emptor, licet sine Domini consensu feudum possideat; tamen precium recuperat *d. c. imperialem.* Imo feudo evicto talis emptor non tantum ad precium, sed etiam ad id, quod interest, agere potest, nisi expresse actioni de evictione renunciaverit. *gloss. d. c. imperialem. verb. ex empto. Curt. d. p. 4. n. 120. Zas. in epit. p. 9. n. 39. fac. l. empti actio. C. de evict.*

27 Licet t̄ autem generalis consensus Domini hoc operetur, ut Vassallus absq; novo consensu feudum possit in alium, qui est capax, alienare. *Afflict. d. c. 1. Imperialem. n. 12. in 12 notab.* tamen huic generali consensui inest, ne possit alienare in inimicos Domini, aut in eum, de quo Dominus admonitus verisimiliter licentiam generalem non præstisset. *Alvar. d. c. Imperialem. num. 8. Prapof. ibi num. 4. Curt. in 4. p. num. 140.* Nam t̄ in generali concessione nunquam illud concessum intelligitur, quod concedens, si fuisset in specie admonitus, verisimiliter non concessisset. *c. cum generali. de off. vicar. lib. 6. c. in generali. de reg. jur. in 6. l. in obligatione. ubi Alex. de pign. Paris. consil. 96. num. 16. lib. 3. & est gl. ordinaria, ubi communiter Dd. l. tale pactum. verb. per exceptionem. in fin. vers. Item nota id esse de jure servandum. de pact. Hypp. Mars. consil. 16. num. 34. & cons. 46. idem notanter in l. sciendum. ad L. Pomp. de parricid. col. 5. & cons. 51. col. 12. cum seq.*

29 Prælati t̄ etiam potest rem solitam & consuetam infeudari alicui concedere. *vnd. verschreiben. c. 1. qui feud. dare poss. c. 1. Qui success. teneant. c. 1. de cler. qui invest. fecit.* non t̄ tamen præjudicat successor & Capitulo. *Prapof. d. c. 1. Qui succ. teneant.* Sed t̄ qui habet consensum etiam Capituli, habet actionem adversus Dominum, ut præcisè in feudi possessionem, si vacua fuerit, immittatur, nec poterit se Dominus ab hac actione offerendo interesse eximere, sed præcisè debet tradere. Sin verò feudi possessio non fuerit vacua, dominus debet refundere id, quod interest. *c. si facta. ubi Feudista. si de feud. cont. fuer. inter Dom. & agnat. c. 1. de nova form. fidel. & tradunt Dd. c. 1. quid sit invest.*

Investitura t̄ autem duplici modo à Domino conceditur: primò verè & realiter, quando Vassallus in realem possessionem feudi immittitur, ita probat text. & ibi And. Ifern. Bald. Alvarot. Prapof. & Afflict. *c. 1. quid sit invest.* Et dicitur t̄ investitura ab investiendi. Sicut enim aliquis tegitur & vestitur veste; sic etiam feudo armatur & investitur. Et de tali investitura loquitur textus *c. beneficium. de cap. extraordin.* Et t̄ hujusmodi investitura debet verbis reverentialibus à Domino peti cum oblatione juramenti fidelitatis *gloss. & Dd. c. 1. §. nulla. per quos fiat invest.* ubi And. Ifern. Alvar. Prapof. censent valere hujusmodi Investituræ petitionem, etiamsi vassallus sese non offerat ad juramentum fidelitatis; licet Dominus eum realiter investire non cogatur, nisi prius fidelitatem juraverit *not. d. §. nulla.* si tamen præcedat realis immissio, & fidelitatis juramentum subsequatur non annullatur immissio, sed rata permanet. *Bald. Alvar. Afflict. c. 1. quid præced. deb. Curt. de feud. rep. secunda partis princ. num. 37. Zas. in epit. p. 6. num. 17. Ang. l. salem. in princ. de hered. instit. & §. ante heredis. Inst. de legat.* Effectus t̄ investituræ prædictæ est, quod vassallus constituatur in vera ac reali possessione feudi *d. c. 1. ubi Feud.* Imò t̄ transfertur in Vassallum utile dominium, & ideo potest rei vindicatione convenire possessorem feudi *c. 1. ubi utiliter agendi.* ubi *gloss. verb. ipse.* quam Alvar. & alii sequuntur. & text. *c. 1. §. rei autem.* ubi notat Alvarot. *de invest. de re alien. fact.* Fab. Aretin. Jas. & reliqui Dd. *§. omnium. Inst. de actionib.* Et in t̄ tantum datur utilis rei vindicatio vassallo, dato, quod Dominus feudi simul cum eo ageret contra possessorem; ut tamen ad hoc debeat illi vassallus præferri argumento. *l. 1. §. 1. si ag. vel ligat. vel emphyt. Alvar. d. §. rei autem. Bald. c. 1. §. fin. de probib. feud. alien. per Feder. Panorm. c. ad audientiam. de præscript. And. de Ifern. & Alvar. d. §. rei autem.* Sic t̄ etiam Vassallus ejectus possessione feudi habet remedia possessoria contra possessorem; etiam contra Dominum *Bald. d. l. si facta si cont. fuer. int. Dom. & agnat.*

Abusiva t̄ vero seu impropria investitura est, quæ fit verbis, interveniente aliquo actu corporeo, ut quia Vassallus manu tangit enssem, annulum, claves; & probatur per breve testatum à Paribus duobus vel tribus subscriptum *d. c. 1. quid sit invest. c. 1. qui testes sint necess. c. 1. de cons. recti feudi.* Est t̄ autem breve testatum, instrumentum publicum super investitura feudi interveniente testium Parium Curia inscriptione conscriptum. *Bald. c. 1. de controrv. Invest. Zas. in epit. p. 6. in 6. p.* Et advertendum, quod t̄ si talis abusiva fiat super feudo

feudo novo, nec fuerit inscriptione parium Curiae comprobata, quod non valeat. *c. 1. quid sit Invest.* Et tali solennitate omissa neque naturalis neque civilis obligatio ex ista oritur. *Bald. & Afflict. in d. c. 1. arg. l. non dubium.*

42 *C. de legib.* Nam si quando aliqua solennitas à lege de forma substantiali actus requiritur, tunc omissio hujus formae reddit ipso jure actum nullum. *text. l. si unus. ubi Jaf. post alios. C. de testamen. & latè in l. nemo potest. ubi*

43 *repetentes. de legat. 1.* Et si quantumvis post hanc investituram, quae solenniter non est facta, possessio vel dominium rei feudalis tradatur; tamen neutrum vasallus ob defectum formae substantialis consequitur. *Afflict. c. 1. vers. siquidem. n. 9. quid sit Invest.* Hae etiam probari poterunt per ea, quae scribunt Bart. Alex. Jaf. ac reliqui *l. 1. §. si vir.*

44 *de acq. poss.* Imò etiam si si dominus feudi confiteatur, se aliquem de feudo investivisse non intervenientibus solennibus legitimis; tamen hujusmodi confessio illi non praedjudicabit, & investitura per sese nulla, non confirmabitur. *Afflict. praell. loc. n. 12. & idem in c. 1. num. 26. Qui testes sint necessarii.* Et sic de substantia abusivae investiturae, quae super novo feudo datur, est, quod interveniant Pares Curiae, tanquam testes *per text. c. 1. quid sit invest.*

45 Hae si tamen in Episcoporum investituris non procedunt; quae sunt super rebus Ecclesiae vel Episcopatus. Tunc enim sufficiunt testes etiam extranei *c. 1. in princ. ibi in clericorum. si de invest. inter Dom. & vas. lis oriat.* Et idem si in investituris laicorum potest statuto vel consuetudine introduci. *Curt. in 2. p. secunda partis num. 19.* Similiter quando breve testatum sigillo Domini fuerit obfirmatum novam investituram absque subscriptione Parium Curiae probat; opus tamen in ea mentionem Parium fieri, quod intervenierit, ita Alciat. & Praepos. *d. c. 1. Qui testes sint necessarii. Curt. tract. feud. in 2. p. secunda partis num. 20.* Et ita observat aularum consuetudo.

47 Effectus si verò ejusmodi abusivae investiturae est, quod neque dominium nec possessionem feudi transferat in ipsum Vasallum (Id enim proprium est realis investiturae, ut supra admonuimus) *Bald. in rubr. C. de contrahend. empt. num. 17. & in proam. feud. num. 28. Alvar. c. 1. num. 6. & 7. quid sit Invest. Alex. l. 3. num. 15. de acq. poss. Jaf. l. traditionibus. num. 4. C. de pact. & ibi Dec. num. 3.*

48 *Jaf. in epit. p. 6.* Si si ejusmodi investitura fieret in praesentia rei *And. de Ifern. Prapof. & Afflict. d. c. 1. num. 16. quid sit Invest. Jaf. in ci-*

tato loco. Idem Afflict. c. 1. num. 16. Qui success. teneant.

Secundus effectus Investiturae abusivae est, quod si obliget dominum; ita ut si ejusmodi feudi possessio fuerit vacua, & illi aperta, praecise compellatur vasallo tradere, & non liberetur, si offerat interesse *c. 1. in princ. ubi Afflict. Si de Invest. feud. contrav. c. 1. §. fin. de nova form. fidel. c. 1. §. si facta si de feud. contrav. fuer. inter dom. ubi Feudista.* Et si si Dominus absque justa causa distulerit traditionem feudi, simul cum ipso interesse praestabit. *d. c. 1. §. fin. de nova form. fidel.*

Tertius & praecipuus investiturae abusivae effectus, quod si etiam ex pacto nudo, contra regulas juris communis, inducit obligationem. *Prapof. c. 1. §. si non Domino. num. 2. Quid sit invest.* Si verò stipulatio intervenierit, oritur actio ex stipulatu. Sed si nudo pacto facta sit, datur condictio ex moribus *Bald. in rubr. C. de condict. ex L. Idem. in c. 1. de contrav. invest. Jaf. in pralud. feud. num. 36. Mart. Laudens. c. 1. de bis qui feud. dare poss. Jaf. l. unica. num. 9. de condict. ex lege.* Est si tamen utraque actio personalis, quae datur contra dominum feudi & ejus haeredes, & sunt directae actiones ab utraque parte. *Alvar. & Prapof. c. 1. §. similiter. de lege Corrad.*

Quartus, quantum ad casum praesentem, effectus est abusivae investiturae, quod si Dominus non poterit vasallo feudum tradere, quod fit, quando possidetur ab alio, qui ab eodem Domino habet titulum; tunc vasallus praedictis actionibus, ex quibus unam eligat, agit adversus Dominum ad interesse, ut praestet sibi aequivalens feudum. Ita probat text. *c. 1. de invest. de re alien. fact. & ibi ordinariè Feudista.* Et idem probat text. *Juris Sax. cap. 33. Lehenrecht. vers. Was ein Herr einem Mann leihet von guten Willen/ das er nicht gewehren mag/ das soll er ihm erstatten/ also daß sich der Mann binnen seiner Jahre zahl nicht versäume. &c.* Sin si vero dominus aequale feudum non poterit concedere Vasallo, praestabit illi iustum precium. *c. 1. ubi gloss. in fin. si de feud. vas. ab alio interpell. Schurff. consil. 25. in fin. cent. 2.* Quomodo si verò Dominus liberabit sese, ne cogatur interesse refundere, praesertim quando investitura abusivae inserta sit clausula: Salvo jure nostro &c. traditur per *Afflict. c. 1. de invest. de re alien. c. 1. Qui success. teneant. c. 1. de lege Corrad.*

Quintus effectus, quod si Vasallus ex abusiva investitura potest agere possessorio adipiscendae, non tantum contra Dominum:

sed etiam tertium possessorem, qui iniuste possidet. *Afflic. decus. 299. Rex Ferdinandus. A. vetin. post Sal. in similib. §. sequens. n. 3. Inst. de actio-*
 57 *nib. Exceptio tamen defectus tituli vel domini, de qua in continenti absq; altiori indagine judicanti constat, obstat agenti interdicto adipiscendæ possessionis. l. final. C. de edict. D. Adrian. ubi Bald. n. 24. Dec. n. 20. Ruchard. n. 116. §. Bald. Lucie. C. si de moment. poss. Goz. adin. confil. 7. n. 3. Joan. Neguzant. confil. 79. n. 9. conf. 80. n. 40. Aleat. resp. 757. §. resp. 350. Cravet. conf. 258. col. 1. Natta confil. 234. num. 7. lib. 2. Roland. conf. 2. num. 35. lib. 3. Facit & illa ratio, quando possessori convento non potest esse consilium in petitorio, si in eo succumberet, tunc obicere potest dominium, atque ita impedire possessorium. Cast. l. 2. n. 16. Jaff. C. de edict. D. Adrian. tollend. Præterea t exceptio notorii Domini impedit liris ingressum. Archidia. c. ult. circa. de elect. in 6. latè Alex. l. creditor. C. de pact. Quando*

59 t vero Ecclesiastica persona alicui dat investituram abusivam, super feudo nondum aperto, & postea alius inducitur in possessionem ejusdem feudi, ab eodem domino feudi, dubitatur an primus vel posterior sit præferendus? Sunt, qui in investitura abusiva Ecclesiasticarum personarum concludant, priorem esse præferendum secundo & posteriori; etiam si huic prius possessio fuerit tradita. Host. & Joan. And. c. continetur. de his qui sunt à prælat. sine cons. cap. Pro qua opinione adducunt primò text. illum; Deinde cap. cum inter Canonicos. de elect. terciò hanc rationem, quod Ecclesia

60 t & Ecclesiastica personæ non debeant adhibere fraudem in suis contractibus c. per tinas. De notat. secus est in laicis, quibus permillum est naturaliter sese invicem absque dolo ex proposito decipere. l. item cum venderem. l. item si precio. Locat. Quartò, consensus t spiritualis fortior est quam Carnalis. c. ult. de spons. duor. Quintò hanc sententiam probat Lud. Rom. in aurb. similiter. in 12. causa speciali. C. ad L. Falcid. qui adjicit, hoc esse singulare dictum Joan. And. d. c. continetur, & quod alibi non invenitur, & esse tam Canonistis quam Legistis communiter incognitum. Adducit Lud. rationem. Licet enim permillum sit Laicis variare, nunc vendere uni, postea alteri. l. quoties. C. de rei vend: tamen illud minimè debet fieri ab Ecclesiasticis personis per text. qui videtur hæc probare. c. cum autem. de jure patron. Idem affirmat Rom. confil. 70. visibemate. Sextò hanc opinionem secutus est eximius Modernorum Joh. de Imol. in clem. cum illis in 1. notat. de renunc. Et quod dispositio d. l. quoties. non habet locum

in feudis; præcipuè verò si investitura fuerit data à persona Ecclesiastica, secutus est Hypopol. Marf. in 28. sing. incip. volo tibi dare aliquas notabiles limitationes ad l. quoties. C. de rei vend. citans Joan. And. & Rom. in locis modo relatis. Et post adjicit, quod sequatur etià Felin. in c. cum olim. in 3. col. de rejud. Refert tamen Alex. contrariam opinionem tueri in confil. 122. in ult. col. lib. 5. Septimò & quidem generaliter, quod nedom illud in investitura personarum Ecclesiasticarum, sed etiam in laicorum investitura vendicet sibi locum, voluit Cast. l. 2. C. de legib. per hanc rationem, quod jus t

62 primo investito quæsitum, non potuit illi auferri absque culpa, & dari secundo posteriori. c. 1. de feud. sine culp. non amitt. Octavo Lucas de Penna in l. pradia. C. de locat. pradi. civil. vel fife. lib. 11. pro hac parte 30. rationes in medium profert, ut ibi per eum. Nonò feudum est beneficium. Sed t in beneficiis Ecclesiasticis observatur, quod præferatur primus investitus, licet secundus fuerit possessionem adeptus. c. si tibi. c. si duobus. de rescript. §. c. quia sepe. de præbend. in 6. Decimo facit text. in l. per quem. ff. com. pradior. l. Lucio. l. hoc jure. §. si quem. de aqua quotid. §. c. Et maxime hæc prima opinio habet locum, quando secundus possessor propria auctoritate possessionem est adeptus. Illa enim possessio in præjudicium primi non dar prodesse sibi. Lextat. quod met. caus. l. fundi. de acq. poss. Unde

64 cimo, saltum t committit, qui rem duobus vendit vel in feudum dat. l. qui duobus. ad L. Cornel. de fals. Sed his non obstantibus communior & verior est conclusio, quod dispositio d. l. quoties. C. de rei vend. videlicet quod secundus, qui habet titulum & possessionem, præferatur priori ab eodem domino habente titulum, obtineat quoq; in feudis, non solum à Laico, sed etiam à Prælato & Ecclesiastica persona concessis, testatur Alex. d. confil. 122. lib. 5.

Prima ratio est, quia d. l. quoties. loquitur generaliter; Ergo generaliter debet intelligi. l. 1. §. generaliter. de leg. præst. and.

Secunda, quia lex communis & Imperialis valet & obligat etiam clericos; quando non est in ipsorum damnum. Licet lex inferiorum illud facere non possit. aurb. cissa. C. de Episc. & cler.

Tertiò facit, quia non sumus hic in materia spirituali vel peccati. Ergo il. civiles, quæ non sunt expressè reprobata à Canonibus, debent hic etiam obligare personas Ecclesiasticas. c. 1. de oper. nov. nunc. Panor. c. filius. de testam.

Quartò

68 Quartò quando t aliquid est dubium de jure Canonico, & reperitur clarè decisum jure civili, servandum est jus similiter etiam in foro Canonico. gloss. c. licet ex suspecto. de for. competent. c. per venerabilem. Qui sil. sint leg. c. Raynuitius. de testament.

69 Quintò quoniam t regulariter ad tradendum dominium debet intervenire traditio, nisi in casibus, quibus ipso jure illud transfertur. l. traditionibus. C. de pact.

Sextò istam sententiam sequitur & probat And. de Isern. auriga t Feudistarum inc. 1. quid sit invest. per text. l. pradia. C. de locat. pradior. civil. lib. 12. ubi dicitur, quando Princeps dedit pradia, & officialis adeptus est possessionem rei donatæ, quod tunc princeps illa pradia non potest in alium conferre. Ergò quando primus non est adeptus possessionem, poterit fieri collatio in secundum.

71 Septimò probatur, quod t per solam abusivam Investituram non fuit traditum Dominium nec acquisita possessio c. 1. quid sit invest. ut supra ostensum.

72 Octavò, quia t nullum jus reale constituitur in feudo absque traditione d. c. 1. quid sit invest. Jacob. Aratiz. §. quod si dominus rem tradiderit.

73 Nonò, in t pari casu melior est possidentis condicio c. in pari. de reg. jur. in 6. l. si ve autem. §. si duobus. de publician. in rem act. l. si debitor. de pignor. c. si a sede. de prebend. in 6. & plenius Neguz. de pign. in 2. memb. 5. partis. num. 32.

Et hanc posteriorem esse communiter receptam ostendit & probat Matt. Afflict. c. 1. qui success. teneant. ubi per 4. col. examinat, adjiciens isthuc quam plurimas limitationes, quæ tamen præsentì nostro casui non conveniunt. Hanc tanquam communem approbat Jas. d. l. quoties. n. 30. post Joan. Fab. isthuc adducens Bald. c. si factum. Si controrv. de invest. fier. inter Dom. & agn. Præpos. & Afflict. d. c. si facta. Zakim epit. p. 6. Caccialup. in tract. de feud. reg. 29. Jas. l. traditionibus. C. de pac. Et hanc tanquam communem defendit Joan. Jacob. Leonhard. in consil. 114. inter consilia feudalìa Alb. Brun. videtur. 464.

Non obstat huic communi sententiæ doctrina Host. Joan. And. d. c. continebatur. de his quæ sunt à prelat. Nam ceteri Canonistæ velut Ant. de But. Petrus de Anchor. Joan. de Imol. & Panorm. isthuc contradicunt, & ipsorum opinionem manifestè improbant, idque ob generalitatem d. l. quoties. Concedunt tamen, quod opinio Host. possit defendi in Juribus specialibus, in quibus ex solo titulo absque traditione jus constituitur. c. si tibi absenti. de prebend. in 6. Alex. d. consil.

122. lib. 5. Cum t n. Ecclesia sit culerix & auctrix justitiæ, non pariter contra justitiã aliquid fieri in se vel alterum c. 1. §. sed diversum. de alien. feud. c. ut cum. l. l. Eccles. benef. c. cum l. laicus. de foro comp. in 6. c. novit. ubi Canonist. de judic. Bald. l. acceptam. in fin. c. de Usur. l. si ex lege. C. de condict. ob caus. Quia Ecclesia t est refugium oppressorum c. cum sit generalis. de for. comp. Et inquit Bart. l. 1. c. de sacros. Eccles. quod Ecclesia t sit mater pietatis; probat c. consultationibus. de Donat. Ubi in actibus suis Ecclesia non habet rugam neque maculam. Ex quibus sequitur quod Ecclesiasticarum t personarum contractus vel consensus ita oporteat interpretari, ne quis indebitè damnum inde percipiat text. c. per tuas. de donat.

Jura etiam feudalìa constituunt differentiam inter malæ & bonæ fidei emptorem aut possessorem, quod malæ fidei possessor amittat precium fisco applicandum; hic verò repetat. gloss. per Feudistas communiter approbata c. 1. de prohib. feud. alien. per Feder. verb. ex empto. Zaf. in fine partis. 9. Est enim regulare & æquum quando t contractus rescinditur, quod precium restituatur. l. emptorem. §. ibidem. de act. empt.

Licet autem feudum absque consensu Domini alienatum ipso jure amittatur. c. Imperialem. de prohib. feud. alien. per Fed. tamen respectu illius, qui bona fide emit, necesse est, quod contra eum feratur sententia, per quam privetur ejusmodi feudo ad eum finem; ut possit agere de evictione contra venditorem & ejus hæredes l. 1. de evict. Ita determinat gloss. quam ibi commendat Bald. d. c. Imperialem. §. callidis. verb. revertatur. Ex quâ Bald. & reliqui Dd. inferunt, quod Dominus non possit propria auctoritate apprehendere possessionem feudi, vel emptorem bonæ fidei ejicere absque sententia: Ratio est, quia emptor non habet causam à Domino.

Tenor t item investituræ est veluti radix, juxta quam contractus feudi regulatur. Itaque in primis est inspiciendus; Quia derogat omni feudi naturæ c. 1. de success. feud. c. sicuti. ibi tenorem tamen investituræ nec non vim verborum ac sensum contrahentium intuentes. tit. de quibus ex capit. feud. Bald. c. 1. §. denig. Quæ fuit prima caus. benef. amitt. ubi inquit, quod forma investituræ præcisa est, & quod ab ejus tenore non sit recedendum. Mart. Laud. c. 1. qui feud. dare. ubi ait, quod ista sit maxima in feudis, ut primò inspiciamus tenorem investituræ, qui derogat omni feudorum naturæ. & Bald. l. quoties. col. 1. C. de suis & legit. inquit, quod verba contractus sint ipsius contractus forma. Alex. notanter consil. 30.

- 80 *quoniam. lib. 1.* Nam † in feudis admittuntur pacta etiam extranea. c. 1. §. *pen. in fin. Quid sit Invest.* Et hoc, nempe quod verba invictura aut consensu domini vel pacta in causa feudali aut omnia sint servanda, fulissimè comprobatur per Curt. sen. in 49. *confil. col. 22. cum seq.* And. Tiraq. in *rep. l. si unquam. verb. libertus. n. 9.* ubi quamplurima pro horum confirmatione in medium proferunt Afflic. c. 1. *de duob. frat. à cap. Invest.* Evcrar. in 4. *loc. legal.* Accedit regula, quod contra tractus ex conventionem partium legem accipiant. c. *contra tractus ubi Dyn. & Dd. de reg. jur. in 6.* & in † omni contractu debeamus attendere verba scripturae & obligationis. Designant enim mentem & voluntatem contrahentium. l. *fidei jussores. ubi notenter Cast. post Bald. de fidei jussorib.* Item facit, quod actus † agentium sunt interpretandi juxta ipsorum intentionem & non contra. l. *non omnis. ubi Jaf. in princ. si cert. petat. l. obligationum substantia. de Oblig. & action.* Et pacta † ante omnia sunt servanda. l. 1. l. si unus. §. *ante omnia. de pact.* & quodlibet † verbum debet aliquid operari. Bald. in *rubr. C. de contrahend. empt. quast. 11. Alex. confil. 66. lib. 4.* & accipiuntur † verba secundum naturam contractus, ut aliquid operentur. Alex. *confil. 34. vol. 4.* Quod † in alicujus favorem vel gratiam est dispositum aut concessum, non debet in ejus odium vel dispendium retorqueri. l. *quod favore. C. de legib. c. ob gratiam. de reg. jur. in 6. l. 2. de lege commiss. l. intra dies. de rejud.* Unde † privilegium † nunquam interpretandum, ut privilegiato oblit sed potius ut ei prosit. l. *divinus. ubi Angel. de test. milit.* & sic privilegium non interpretabimur contra privilegium. Bald. l. si Rufinus. C. *de testa. milit.* Velut ex contrario, inducta † in alicujus odium vel gravamen non sunt in ejus favorem interpretanda. c. 2. *de translat. Pralat.* In † dubio quoque capitur illa praesumptio, per quam actus potius conservetur quam destruat. l. *quoties. de reb. dub. l. quoties in stipulatione. de verb. oblig. l. 3. de testa. milit. c. abbat. de reg. jur. in 6.* Et hoc idem in voto obtinet. Panor. c. *quidam. de convers. conjug.* Quia † semper videtur inesse haec clausula, ut si non valeat actus, ut ago, valeat omni meliore modo, quo potest. Bar. Jaf. & reliqui moderni. l. 2. §. *si quis ita. de verb. oblig. l. si aliat. in 34. praesumpt. reg. 3. de praesumpt.*
- 92 *Es t feind auch wol Jälle, darin der Lehenherr auff vorsehrichen Ordnung, wann er sich in Lehenbrieff verwaehret, auch das interesse zugeben nicht pflichtig.* Afflic. c. 1. *de Invest. de re alie. fac. c. 1. si de feud. Vaf. ab aliquo interp. c. 1. Qui success. ten. praeteritum adiecta ubi sit clausula: Salvo jure nostro. Dd. ibi.*
- 93 Sed & consensus † domini, datus ad cer-

tam personam, in quam Vassallus alienare, possit, neutiquam extendendus ad aliam personam, quae in consensu non est expressa. And. Iser. c. 1. *de prohib. feud. alie. per Fed. ubi Alvar. num. 8. Praepos. num. 4. Afflic. copiosius. in 12. notab.* Curt. in 4. p. num. 140. *Zaf. in epit. p. 9. num. 36. Ang. l. cum prator. in princ. de judic. & t. quia limitata causa limitatum producit effectum. l. age C. de transact.* sequeretur etiam absurdum, nempe quod Dominus † congeretur invitus alium habere vassallum, quod usus feudorum esse contrarium. c. 1. *de frat. de nov. benef. invest.* In summa, strictè debet interpretari consensus Domini. Afflic. d. not. 12.

Potest † quidem Dominus vassallo alienanti consentire in genere, & dare licentiam, cui & in quem velit alienandi. Et quamvis hic sint diversae opiniones, tamen communiter concluditur, talem generalem consensum sufficere, & quod emptor feudi non opus habeat alio consensu speciali. c. 1. *ubi Feudista. de feud. non hab. Jaf. l. fin. n. 6. 7. C. de jur. emphyt. Cur. de feud. s. quast. 42. quast. princ. n. 242. Iser. Alvar. n. 8. Praepos. n. 4. Afflic. in 12. quast. n. 24. de prohib. feud. alie. per Feder.* Eandem materiam confirmat & sequitur Rolan. à Valle. *confil. 3. lib. 1. conf. 42. & 79. lib. 2. conf. 2. conf. 55. lib. 3.* ita tamen ne in inimicum domini vel alium, qui invitus aut odiosus Domino esset, alienet Alvar. d. c. 1. n. 8. & ibi Praepos. n. 4. *de prohib. feud. alie. per Feder. Curt. in 4. p. n. 140.*

Ante † existentiam verò conditionis, nempe antequam vassallus absque haerede maculo obierit, hoc casu non datur actio ex stipulatu, seu conditio ex moribus feudorum contra dominum. c. 1. *Qui success. tenean. c. 1. de cler. qui invest. fac.* Nam † etiam in materia feudali praesens & tacens non habetur pro consentiente, nec etiam in sui praedictum tacendo videtur consensisse. Afflic. §. *si quis. n. 24. si de Invest. inter Dom. & Vaf. l. oria. & idem latè c. praeterea. Quib. mod. feud. amittat.*

Affinitatis † quidem nulla est successio, praecipue in feudis. l. *affinitatis. C. Cons. de success. quamvis Baldus contra in l. 1. C. unde vir & ux.* tamen Jafon & communiter Dd. eum ibi reprehendunt: tamen si † feudum vel emphyteosis concedatur ad secundam aut tertiam generationem, finita illa cognatione, potius sunt in feudandi eodem feudo cognatione defuncti, quam extranei Bar. l. 1. §. *permittitur per illum tex. de ag. quot. & aff. quam decisionem inquit communem Curt. in 15. quast. 2. part. feud. & pluribus confirmat Tiraq. de retrac. Lignag. in praefat. n. 41. w. g. ad 43. Jaf. l. in emphyteusiarum. n. 22. C. de jur. emphyt.*

phye. Restringunt tamen Dd. hanc decisionem ad descendentes, non ad extraneos seu collaterales. *Dec. consil. 132.* Et Feudistæ existimant id potius esse honestatis quam necessitatis; ideo concludunt, Dominum feudi ad hoc non esse astrictum. *Bal. Prepos. Alvar. Afflic. cap. 1. quemadmodum feud. ad fil. pertineat. Everar. in 12. loc. legal.* Possessor tamen etiam reliquendus in feudo, donec à Domino vel alio, qui dicit apertum, ordinario iure convincatur, *cap. 1. de feud. sine culp. non amitt. Alb. Brun. cons. 114. Schurff. cons. 10. cent. 3. ad fin. num. 13.*

102 Aliud est dicendum de Prælatorum investituris, cum prælatorum tamen investiturae sint personales, & extinguantur cum persona, nec successorem obligent, præsertim hæ, quæ dantur sub conditione, si possessor sine herede decesserit & feudum domino aperietur, idque probant, *cap. 1. qui success. tenean. c. 1. de cler. qui invest.* adeo ut nisi conditio eo, qui investivit, vivente contingat, extinguatur. *Afflic. d. cap. 1. qui succ. ten.* ubi Præpos. n. 2. qui addit, prælatus non aliter posse disponere in futurum, *Archidiacon. cap. prædecessor 25. q. 2.* nec posse per viam declarationis aliter facere & declarare à se esse factum, *Jo. And. cap. ex parte. de verb. signif.* Neque per viam statuti, *Innoc. cap. pervenit. de arbit.* Facultas tamen prælati non habet se ad futura, *cap. 2. de mayo. & obed. Bal. cap. 1. qui success. tenean. Franc. Mar. in 394. quæst. & quæst. 102. & 529. quæst. num. 12.*

104 Pari modo, sicut successor in prælatura non cogitur habere ratam Investituram antecessoris, ita nec successor tamen Imperatoris, qui æquè, ex electione, sicut prælatus, succedit. *Iser. d. c. 1. ubi Præpos. n. 5. qui success. per cap. venerabilem. de elect.* ut & hoc, quod de Imperatore dictum, voluit Bal. *l. 1. de constit. princ. ubi Jas. num. 14.* qui licet aliud dicit in successore laicorum principum, quia debent servare contractus & pacta antecessorum: quod tamen non obligetur successor pactis antecessoris, late probat Cacheran. *decis. 139. num. 6.* scilicet qui ex electione succedunt. *Afflic. decis. 101.*

105 Quamvis autem prælati non sint proprietarii, sed potius procuratores, tamè ipsi permixtum est res solitas & consuetas infeudari, quando apertæ sint, aliis in feudum dare, neque opus est hoc casu consensu Capituli, nisi commune fuerit jus infeudandi prælato cum Capitulo, nec tamen tali casu opus est ulla alia solennitate juris, quæ alias in alienatione rerum ecclesiasticarum exigitur, *c. 1. de iis qui feud. dare poss. ubi Iser. Bal. Alvar. Prepos. Afflic. cap. 2. de feud. ubi Panor. Imol. ubi dicitur,*

Prælatos posse libere infeudare. *Panor. c. ut sup. Feudista c. 1. de cler. qui invest. 735. tit. qui feud. dare poss. Curt. p. 2. in 1. quæst. tract. feud.* Et quod tamen Prælatus feudum ad sui collationem perti- 106 nens absque consensu Capituli possit alteri, cui velit, exceptis personis prohibitis, absque consensu Capituli infeudare probat *c. 2. de feud. verbo libere. 735. tit. qui feud. dare poss. n. 7. Alvar. c. 1. post. Bal. qui feud. dare poss. Curt. p. 2. in 2. quæst. ubi fortius concludit, dato quod tamen à principio pertinuerit potestas infeudandi ad Prælatum & Capitulum simul, tamen si feudum illi aperiat, etiam absque Capitulo possit alteri infeudare, *tex. d. c. 2. verb. libere.* Hæc tamen dictio excludit alterius consensum, *c. 2. verb. libere. de arb. in 6. licet Episcopus. verb. libere. de sepult. in 6.**

Prælatus tamen etiam rem, non consuetam infeudari, potest hoc pacto, in feudum dare, quod ob non solum Canonem non committatur poena commissi, *arg. l. fundi. C. de fund. patrimon. lib. 11. ubi Bart.* pro his facit, quod tamen in tali feudo, quod ad collationem solius Prælati pertinet, ipse solus possit vassallo feloniam remittere. *Bal. & Feudista c. 1. qui feud. dare.* Et tamen solus prælatus potest absque capitulo repudiare legatum, quia non est propriè Ecclesiæ, *l. qui autem. quæ infrand. cred. Panor. c. tua. de his que sunt. à pralat.*

Quantum tamen ad Principem Rom. & ceteros reges, qui ex electione ad imperium veniunt, non est dubium, quod contractus, investituras & pacta, quæ nomine dignitatis celebrant, non possint revocare, nisi ex magna & necessariâ causa, *l. digna vox. ubi Cyn. Bart. Cast. C. de legib. & in l. ex imperfecto. ubi Jas. C. de testamen. Ant. But. Panor. Fel. Dec. c. 1. de pralat.* Odofred. *cons. 38. col. pen.* ubi affirmat, principem obligari ex contractu naturaliter & civiliter. *Panor. cap. 1. de constit. Roman. cons. 352. Card. cons. 147. Socin. consil. 4. in princ. lib. 2. Alex. cons. 1. lib. 2. Felin. late post Panor. c. quæ in ecclesiis. de constit. Dec. consil. 151. Zas. consil. 10. col. 2. lib. 2. Bertran. cons. 206. Joan. Menoch. d. c. 1. de constit. Joan. Crot. l. omnes. col. 21. de iust. & iur. Maran. jun. cons. 88. vol. 1. Crævet. cons. 135. Igneus. l. donationes quas. C. de donat. inter vir. Jacob. in Invest. verb. princeps Hispanus in rub. de donat. int. vir. Græsus consil. 143. lib. 1. Carol. Brun. consil. 7. lib. 1. Alciat. de præsumpt. in 3. reg. præsumpt. 8. Gozadin. cons. 5. col. 3. in fin.*

Sic ut obligent etiam successorem ad observandum, quando contractus sunt perfecti, & purè facti, præcipue si regnum vel ecclesia non afficiatur insigni inde damno. Cum enim sit eadem dignitas non immerito in his, quæ nomine ejusdem dignitatis facta sunt, fictione juris representat tamen personam antecessoris, *cap. de successor. 25. q. 2. cap.*

- 114 *episcopi. de reb. eccels. non alien.* Vnde gratia facta per superiorem non expirat morte, cōcedentis Jo. And. c. ex tua. de fil. presbyt. Anchor. consil. 116. ubi decidit, quod successor in praelatura debeat facta sui antecessoris defendere, & non retractare, quando scilicet ratione officii aut dignitatis sunt habita, c. 1. de solut. ut filius patris. Dd. ibi. Dignitas t̄ enim non moritur, c. si gratiose. de privileg. in 6. Sed transit in successorem, c. quemadmodum. de off. de leg. Et contractus t̄ intus ratione & nomine dignitatis dicitur realis, & ideo ad successores devolvitur, Dom. de S. Gemin. consil. 6. in princ. decis. Rot. Rom. 223. & 377. Et t̄ hoc habet locum in contractibus licitis & iustis, qui lege permittente celebrati sunt. Illis enim, successor afficitur, c. significavit. de rescrip. cap. a iur. de iur. eccles. c. grave. de sent. excom. Panor. consil. 93. lib. 1. col. pen. vers. tertio. 7. et. l. quidam. §. nihil. de elec. Alb. c. 1. de solut. c. quemadmodum. de off. de leg. Oldra. consil. 94. ele. p̄nter in fine, qui extendit etiam ad gesta in iudicio, quoniam & ibi contrahitur, & sententiam t̄ per antecessorem latam debet successor exequi, Dec. c. 1. de probat.
- 119 Imo & Praelatus t̄ delinquens obligat successorem Panor. c. cum dilectus. de ord. cog. Bar. l. in 2. col. de privat. delict. Panor. cap. a. de dol. & contum. Franc. Mar. quest. 769. Aff. 2. fin. de c. Corrad. Et est communis conclusio, quod successor, non tantum qui in Ducatibus succedit ex persona defuncti, sed etiam, qui ex electione, obligetur ex contractibus predecessoris, in quibus non est enormis lesio. d. l. digna vox ubi Cyn. Alb. de Res. Bal. Cast. & l. fin. ubi. Cast. C. de transact. Panor. Aretin. Felin. Dec. in 2. not. ibi. d. c. 1. de probat. Card. loquens de successore Episcopi consil. 148. Oldra. d. cons. 94. Bal. Alvar. c. 1. de nat. feud. Jas. plenē cons. 1. & cons. 10. n. 3. 4. Alb. Brun. cons. 10. col. 7. Ign. d. l. donationes. C. de donat. int. vir. Jacob. d. verb. princeps. Ruin. consil. 36. vol. 6. Cravet. cons. 24. n. 17. Cacher. decis. 139. n. 11.
- 120 Cum verò Praelatus t̄ non teneatur acquirere ecclesie Panor. c. tua. de his qui fiunt à Praela. dato etiam, quod contractus eiusmodi, puta Emptio venditio, effectum non haberet, nihilominus tamen ab t̄ ecclesia precium bonæ fidei emptori restituendum esset, Prapros. n. 6. c. 1. Quia successore. n. post Iser. ibid. per S. si clientulus. vers. si vero. de alien. feud. cap. nuper. de donat. int. vir. & ux. & Afflict. ibi late per duas col. d. c. 1. qui succ. teneant. Ratione enim t̄ incertitudinis t̄ emptio valet, l. nec emptio. de contrahen. empt. & t̄ multa conceduntur, quæ non concederentur in certis. Hypp. C. de probat. & sing. 493. Tirag. l. si unquam. verb. donatione. n. 126. C. de revoc. donat. Jas. l. do-

nat. de legat. 1. Utratione t̄ incertitudinis re- 124
us debet in casu incendii absolvi, Thom. Ferrar. caus. 36. Non t̄ est etiam assumendus in 125
tellectus, ex quo sequatur absurditas, inhumanitas, & alterius incommodū aliud. §. fin. de reg. jur. l. fin. vers. neq̄. ferendum. Cod. per quas person. c. solut. ubi Panor. in 4. notab. & ult. c. cum suis sit absurdum. de off. Archi. Dicitur autem t̄ absurdum, in quo nec est ratio, neq̄; equi- 126
tas, sed quod est aptum ad omne malum, Panor. c. 1. 2. Ne praela. vires suas. Everar. loc. 8. ab absurdo. Successorem t̄ itaque & Capitulum 127
teneri ad investituram priorem ratificandam, probat, c. 1. ubi Prapros. n. 4. Alvar. n. 3. Afflict. n. 3. Qui success. teneant. c. 1. de cler. qui invest. c. 1. de nat. feud. Cyn. & Dd. d. l. digna vox. nisi t̄ 128
sit investitura abusiva & imperfecta d. c. 1. ubi Prapros. n. 5. & c. 1. de cler. qui invest. ad t̄ quam 129
nec successor regis vel Imperatoris, qui ex electione dignitatem accepit, tenetur. Alex. consil. 138. in fin. cons. 146. Cast. cons. 317. in fin. lib. 1. Corn. cons. 70. n. 12. vol. 1. Paris. consil. 11. num. 53. vol. 1. Barb. cons. 4. col. 2. lib. 2. Dom. cons. 74. col. 1. Bertran. consil. 4. consil. 206. lib. 2. Panor. cons. 94. Item nisi t̄ non nomine dignitatis sed suo 130
proprio antecessor concefferit. Jas. d. l. quoties. Cod. de rei vend. aut nisi magnum adferat 131
præiudicium regno vel ecclesie, cap. 1. de solut. cap. intellecto. de iure iur. cap. decessorum. 25. quest. 2. in t̄ quorum præiudicium antecessor 132
non potest contrahere vel concedere, Bal. de pace Constant. verb. amplius. Felin. c. 1. de solut. Jas. in pralud. feud. Gozadin. consil. 8. vol. 2. Ruin. cons. 90. col. 10. lib. 1. cons. 91. cod. lib. Dec. c. novit. n. 14. de his que fiunt à praelat. post Felin. & Aretin. ibi. Et ita respondit Afflict. decis. 101.

Extra hos & similes casus Princeps t̄ non 133
potest concessionem feudi revocare. c. 1. de nat. feud. ut nec alium contractum. l. digna vox. C. de legibus d. c. 1. de solut. Dom. cons. 74. col. 1. in fin. Alex. cons. fin. col. 7. lib. 4. Io. Crot. l. Gallus. §. quod sit tantum. de lib. & post. ubi Soc. Dato quod Princeps usus esset in contractu, verbo indulgemus, concedimus, largimur Bal. l. qui se patris. col. pen. vers. hoc scias. C. unde lib. Jas. l. si pecuniam. col. 5. de cond. caus. dat. Unde nec t̄ 134
feudi conditionem mutare potest princeps, Bal. cons. 307. lib. 4. Hispan. in rub. de donat. int. vir. Gozad. cons. 26. vers. ultimo. dicendum. Dec. consil. 185. Dato t̄ etiam quod ex causa lucra- 135
tiva contractus ortum habeat, tamen neque princeps nec inferior ab eo, absq̄; iusta causa, istum etiam in feudis revocare potest, c. 1. de nat. feud. ubi Bal. Alvar. Oldra. cons. 94. col. fin. Dec. d. c. 1. de probat. Joa. Ant. Alex. conc. 154. col. fin. vers. difficultas ergo. Panor. consil. 3. vers. praterca duo. lib. 2. Brun. consil. 7. col. 5.

CON-

CONSILIUM CCCXVII. DE ADULTERIO.

SUMMARIA.

1. Unicuique contra se non pro se creditur, ideo confessio dividitur.
2. Adulterium non nisi per conjecturas probatur.
3. Confessio est optima probatio.
4. Creditur asserentibus se sub fide conjugii concubuisse.
5. Discordantibus inter qualitatem delicti neutris creditur, multo minus in alium.
6. Semel tortus etiam leviter amplius torqueri nequit.
7. Metus tollitur per subsequentem consensum.
8. De quolibet adulterio etiam novissimo potest accusatio institui.
9. Aliud delictum alio praegravatur.
10. Omnia adulteria pro uno habentur & puniuntur.
11. Actio ad separationem est civilis nec in ea igitur ad torturam.
12. Crimen confessum dolo commissum praesumitur, cum data sit opera rei illicitae.
13. pro Negante stat juris praesumptio.
14. Negantis non est probare, sed allegantis.
15. maxime in criminalibus.
16. Scribenti creditur contra se.
17. Scriptura vera praesumitur, donec contrarium probetur.
18. Simulationem qui allegat, probare debet.
19. Sponsalia de futuro ob stuprum violentum dissolvi possunt, non matrimonium consummatum vel contractum.
20. Alleganti excusationem delicti licet non creditur mitius tamen cum eo agendum.
21. Confitentibus magis ignoscitur quam iis qui convincuntur.
22. Metus reverentialis non praesumitur nisi probetur.
23. Vita ante innocenter acta excusat: item poenitentia subsequuta.
24. Pater non potest exheredare filiam poenitentem.
25. Quae mutavit mores in melius pro inhonesta non est habenda.
26. Propter scandalum & nobilitatem poena lenitur.
27. A matre inhonesta ad filias ducitur praesumptio.
28. Ob adulterium separatio impeditur per mutuum delictum si maritus uxori causam dederit.
29. Literae probant contra confitentem, sed non aliud quam quod est scriptum.
30. In delictis quae occulte committuntur probatio per indicia pro plena habetur.
31. Sine dolo non committitur adulterium.
32. Fascinum non tollitur, nisi a consciis eorundem mysteriorum & 39.
33. In successivis praesumitur de praeteritis infuturum.
34. Confessio facit indicium ad torturam.
35. Quae semiplene probant in criminalibus, plene probant in civilibus.
36. Praesumptio maxima est contra repertum in mendacio, quod per unum testem probatur.
37. Fuga indicium facit ac aliis concurrentibus probat.
38. Post incarcerationem fugiens habetur pro confesso.
39. Effractio carceris convincit effractorem.
40. Semel malus praesumitur in eodem genere delicti malus.
41. Iudex vir bonus.
42. Iudex pro matrimonio laborare debet, non contra.
43. Pactum de conjugio, vivente conjugee non valet, imo impedit etiam futurum quando se cognoscunt.
44. Contractus facti est, ideo nec praesumitur, sed probatur.
45. Delictum est vivente conjugee cum alia pacisci.
46. Altero negante delictum quod ab uno perfici nequit ut adulterium, non creditur alterius confessioni.
47. Adulterium saepius repetitum pro uno habetur & puniuntur.
48. In delictis major poena trahit ad se minorem.
49. Declinatoria initio proponenda.
50. Pendente lite mulier fruitur possessione conjugis.
51. Quando agitur ad separationem datur alterius facultas, & materia iudici criminaliter inquirendi.
52. Carceratio vel restrictio arguit de crimine agi.
53. Gratia alterius partis apud iudicem facit hunc suspectum.
54. Confessio unius conjugum sufficit ad separationem quamquam non ad contractionem.
55. Ob adulterium conjugia omni jure separantur.
56. Separatio pertinet ad cognitionem Ecclesiasticam.
57. Adulterium tanto gravius in muliere quanto magis illam pudor decet. (nis status.)
58. In delictis manifestis optimus est deprecatio.
59. Compensatio delicti in adulterio & n. 85.
60. Exceptio declinatoria & recusatio iudicis se non compatiuntur.
61. Mulier etiam in causa separationis per procuratorem comparere potest.
62. Ita

62. In famosis utilitas est per procuratorem quam per se comparere.
63. De crimine cognosci nequit ante restitutionem spoli factam, quoniam impedit litem contestationem, eoque mulier quoque in possessionem matrimonij restituenda.
64. Notorium adulterium impedit mulieris restitutionem, ut confessatum.
65. A captura & arrestatione non est ante contestationem incipiendum.
66. Amplius locus etiam pro carcere habetur.
67. Captura in civilibus prohibita, etiam in criminalibus ante inquisitionem.
68. De facto cepta de facto revocantur.
69. Captus tanquam libertate spoliatus debet ante omnia restitui.
70. Leve indicium vel causa sufficit ad capturam.
71. Quando civilis causa habet annexum crimen reus incarcerari potest.
72. In speciali non generali inquisitione potest iudex incipere a captura.
73. Iudices non citant reos, sed capiunt ne fugiant.
74. Officio iudicis aequè praescribitur ut actioni partis & n. 78.
75. Exceptio praescriptionis nisi opponatur, procedit actio, quia ipso jure non tollitur.
76. Actio ad poenitentiam non praescribitur sed bene ad poenam.
77. Exceptio praescriptionis, maxime actionum, est litis finita, opponi tamen debet.
78. Utile tempus non currit ignorantibus.
79. Iudicis officium 30. annis durat.
80. In spiritualibus non habet locum praescriptio.
81. Exceptio reconciliationis quae sumitur ex communi mensa, salutatione &c. impedit matrimonij separationem.
82. Exceptio impediens debet incontinenti probari.
83. Quae non profunt singula multa probant.
84. Quibus ex indicibus sumatur conciliatio & remissio. & n. 81.
85. Maritus qui per absentiam causam dedit uxori non rectè agit.
86. Violentia & incantamentum adulterium mulieris excusat.
87. Alimentorum nomine quid contineatur, & pro qualitate persona quomodo debeatur.
88. Maritus uxori alimenta etiam pendente lite, debet, dato quod patrimonium esset exhausturus. & n. praec.
89. An post separationem maritus ad alimenta uxoris teneatur & de quo patrimonio & n. seq.
90. An pater vel agnati adulteram alere teneantur.
91. Agnati a marito sumptus repetere possunt in uxorem ante separationem impensos.
92. Separationem sequitur amissio dotis non paraphernalium.
93. Varia adulterij poena.
94. Ob nobilitatem & poenitentiam poena mitiganda.
95. Acta civilis iudicij non probant in criminali.
96. Confessio qualificata non sufficit ad poenam.
97. Separationis causa non est criminalis, nec in ea obtrinetur tortura, quae alias confessio cum qualitate imponitur.
98. Tortura non imponitur nisi ubi locus esse potest poenae corporali.
99. Poenam imponere nemo potest praeter iudicium.
100. An agnati cogantur adulteram propinquam defendere.
101. Relegatio pro corporali poena habetur.
102. Nemo cogitur accusare vel maleficcium persequi.
103. Actio ad separationem datur tantum conjugibus.
104. Civilis actio non praedjudicat criminali nec contra.

N hac adulterii

causa primo quaeritur: utrum adulteri an vero adultere confessioni magis credendum sit, cum haec dicat sibi vim ab adultero fuisse initio illatam, & veneficiis etiam additis & confirmatas illiciti amoris flammis, ille vero etiam tortus ista perneget, & se blanditiis ab illa fuisse illicitum intendat.

IN quo generalis constituenda est regula, unicuique tibi credi contenti contra se, l. Publia. §. final. deposit l. generaliter. C. de non num. pecun. Port. consil. 17. num. 7. Menoch. consil. 1. num. 64. non verò pro se l. de atate. 12. §. 1. de interrog. action. l. publia. depos. c. 1. de confess. Dd. l. unic. C. eod. non etiam contra tertium, c. 1. de confess. vel secundum eiusdem criminis, l. ult. ubi Bald. Salic. C. de accusat. Quamobrem cum quis confitetur delictum, addens qualitatem, qua excusari aliquo modo possit, etsi sint disputationes, an talis confessio dividi possit, Bartbol. l. Aurelius. §. idem. num. 1. 12. de lib. legat. & l. unic. ubi Dd. C. de confess. Bald. l. unic. num. 30. C. de confess. Cyn. l. 2. C. de donatio. propter nupt. Imol. Butr. & Dd. in c. ult. de confess. latè Thom. Ferrar. in tract. cautel. §. cum ibi adductis. Alex. consil. 87. in causa. num. 1. & per totum vol. 1. tamen communiter receptum est, credi,

credi de delicto quidem suo confitenti, in qualitate vero, quæ delicti excusationem aut mitigationem inducat, non credi, sed eum probare oportet, aut in criminalibus vel torturæ esse subjiendum, *Lanfrac. in cap. quoniam. verb. confessiones. num. 12. de probat. vel nisi probet qualitatem, esse puniendum, Bald. consil. 79. num. 12. vol. 2.* Jam in præsentī probatio qualitatis istiusmodi nulla haberi potest, quoniam adulterium ¶ est ex eiusmodi, ad quæ testes neutiquam solent adhiberi, & quod ideo non nisi per coniecturas facile probari possit, *cap. literis. cap. illud. cap. afferte. cap. literas. de præsumpt. c. maritus. de adulter. vide Bertach. verb. adulterium versic. 50. l. consensu. verb. cum impudicis. ubi Baldus notat, adulterium furtim committi, & autben. sed novo jure. ubi gloss. verb. fortis. C. de repud. cap. dixit. 32. quæst. 1. cum cap. 2. de cohabit. cleric. cap. monasteria. de vita & honest. cleric. Barthol. l. capite quinto. de adulter. & l. furem. de furt. Panor. cap. tertio loco. & d. cap. ex literis. cap. illud. de præsumpt. latè Dionys. Franc. consil. matrim. 58. in causa divorci. num. 20. 21. cum sequent. Angel. consil. 44. visa. num. 18. & 36. Everard. in loc. legal. præambul. colum. 2. versic. porro istud est utile ad probandum crimina occulta, quæ liquido constare non possunt ut furta, adulteria, cum aliis ibi allegat. Dec. consil. 139. lebe. alis. num. 4.*

De adulterio tamen hic constat, cum per alia indicia, tum confessionem, *Bald. l. unic. num. 17. versic. sed pone confessus adulterium. C. de confess. quæ ¶ est liquidissima probatio, adeo ut non sit melior probatio de mundo Joann. de Amicis. consil. 8. num. 65. & consil. 33. num. 2. & probatio probata non probanda, Angel. consil. matrim. 13. num. 20. & Joann. Jacobin. consil. 20. num. 5. consil. matrim. vol. 1. ac maioris potentia quam quolibet probatio quæ excogitari possit, Angel. d. consil. 13. num. 21. sic ut etiam de circumstantiis & qualitate illius confitentibus credatur, quando consentiunt, ut si vi, vel absque vi, vel ¶ contracto matrimonio dicant se copulam iniuisse, gloss. l. penult. verb. confessus. Cod. de fidejussor. quam ad hoc ut singularem notat Bald. l. unic. num. 17. C. de confess. & l. quicumq. in fin. C. de serv. fugit. Alexan. latè consil. 1. viso. num. 23. volum. 3. Angel. tract. chebai adulterato. num. 58. per doctrinam Bartholi l. penult. de confess.*

Verum hic, quia circa qualitatem delicti ambo discordant, ideo non potest illis credi, sed alter alteri potius fidem derogat, per notat. l. scriptura. C. de fid. instrum. l. ubi repu-

gnantia. de reg. jur. Specul. de test. §. 1. num. 70. per cap. veniens. cap. solitudinem. ex. de appellat. Ferrariens. in form. opposit. test. verb. contrarij. Mynsinger. observ. 93. centur. 1. observ. 86. centur. 2. observat. 70. centur. 3. observat. 38. centur. 4. nec ¶ vero creditur uni in alterius præiudicium aut incommodum, *l. ult. ubi Baldus. & Dd. C. de accusat. & cap. 1. de confess. Cravet. de antiq. temp. §. 2. num. 38.* Restat ergo, ut ante posuimus, tortura, sed hac contra adulterum amplius procedi hic non potest, primò quia effracto carcere fuga sibi cōsuluit, ut de illo nequicquam quærat: secundo quia semel ¶ tortus fuit, ideoque amplius torqueri absque novis indiciiis non posset, *l. repeti. l. unius. §. 1. ubi Hypp. de quæstio. Quamvis leviter, ob rupturam seu herniam suam, tortus fuerit, Paris de Put. de Synd. verb. tortura. cap. 4. num. 1. 2. Grillan. de tortur. cap. 4. Boss. in pract. criminal. de tortur. n. 16.*

Et licet nunc nova allegentur indicia, nempe quod confessus sit, se velle libenter videre eum qui ipsi in os dicere ausit, quod incantationem aliquam jactarit, & tamen testes aliquot id ex ipso se audivisse jam affirmant, tamen de hoc nihil statui potest, ex quo ipse abest, nec testes ipsi confrontari sint. Restat ergo de muliere, in quam per torturam inquiri hic nequit, quia cum confiteatur delictum, de circumstantia, nempe utrum vim an non passa sit, non est torquenda, præsertim cum, etiam si primo passa vim esset, non hoc eam relevaret, ex quo sæpius post spontè crimen cum illo reiterarit, & ita metus ¶ omnis sit purgatus, *l. 2. cum ibi notat. 7 per Dd. C. de iis qua vim metus. causa. c. 1. ubi gloss. final. ex. cod. cap. cum virum. cap. significatum. de regula. cap. ad id. de sponsal. cap. de illis. de testam. impuber.*

Tertiò quoniam confessus est adulterium, ac potest ita accusari non tantum de primo adulterio, quod prætendit fuisse violentum, verum etiam de consequentibus, quæ fatetur fuisse spontanea, nisi quod in incantationem adulterii continuati causam referat. Nam de ¶ quolibet adulterio, etiam novissimo, potest accusatio institui, *Salic. l. adulter. num. 4. & §. C. de adulter. post gloss. & Barthol. in l. mariti. §. sex mensium. num. 1. ff. cod. tit. nec hoc jus potest durum videri, cum, mediū vel postremum delictum per se æquè grave sit atque primum, & ideo eadem illi poena debeat, l. nunquam. 2. de privat. delict. §. 1. in fin. Inst. de vi bonor. raptor. nam aliud ¶ delictum per aliud adeo non excusatur, ut potius unum alterum pragra-*

prægravet, *Barthol. l. si cui. §. final. de accusat. Dec. l. bona. 57. de reg. jur. Felin. cap. si cut. num. 4. de testibus Catalyn. de synd. num. 97.* licet hoc

- 10 verum sit, quod pro multis adulteriis commissis non pluribus poenis, sed una tantum, eiusmodi delinquentes teneantur, ex quo ad unum libidinis finem hæc delicta sunt ordinata, *Panor. cap. 1. num. 3. de pæn. gloss. Barthol. & Dd. in d. l. nunquam. de privas. delict. Angel. in tract. malefic. chebai adulterato. num. 61. Boffin. præct. criminal. de damnat. coit. num. 35.* & est communis doctrina, in *l. qui de crimine. C. de accusat.* quo se remittit in hac materia *Bald. consil. 79. duranti. num. 8. volum. 2.* Præterea, in præsentia agere maritus contra adulteram tantum intendit ad separationem thori, quæ
 11 ¶ est civilis actio, *cap. tua. de procurat. ubi Panor. & Dd.* & ideo non potest in ea ad torturam perveniri, *l. dictum. 8. cum l. seq. l. de minore. 10. ubi Hyppolit. de questio. Brun. de indic. & tortur. parte 2. quest. 3.* Relinquitur ergo hoc solum, cum neque torqueri mulier hic possit, & delictum insuper confiteatur, non ei credi super allegata violentia vel incantatione,
 12 nisi quatenus probat, nam crimen ¶ confessum præsumitur dolo malo & sponte commissum, cum operam dederit rei illicitæ, nisi aliud probetur, *l. si non convicij. C. de injur. l. 1. C. unde vi. Bald. d. cons. 79. num. 2. volum. 2.* Quare licet hic adulteri testimonium, ut de se confessi adulterium, & ea re infamis, non magnam mereatur fidem, præsertim in eo, quod ad sui exonerationem facit, tamen
 13 quia negat vim & incantationem, ideo pro ¶ negante stat juris præsumptio, *l. merito. pro soc. nec ¶ negantis est probare sed allegantis,*
 14 *l. actor. C. de probation. maximè ¶ in criminalibus, l. qui accusare. C. de edem. l. final. C. de probat.*

- Quoad Secundam questionem, rectè mulier ad sui exonerationem adulteri confessionem allegat, quam probant literæ adulteri ad ipsam scriptæ, in quibus de violentia compressione gloriatur. Nam scribenti ¶ contra se creditur, *l. Publica. §. final. de posit. l. generaliter. C. de non num. pecun.* Unde, nec fidem facit, quod nunc adulter prætexit, se in gratiam adulteræ hoc falso scripsisse.
 16 Præsumitur ¶ enim pro scriptura quod sit vera, donec contra probetur, *Bald. l. quoties. num. 6. in fin. C. de judic. & l. 2. in princ. C. quando fise. vel privat. & l. 1. num. 8. ubi Jas. num. 10. de oper. nov. nunc. latè Hyppol. in l. si quis. num. 140. de questio. Socin. consil. 12. quoniam. in fin. volum. 1. Socin. Jun. consil. 178. num. 2. lib. 2. consil. 127. num. 7. lib. 3. Dec. consil. 423. num. 9.* præsertim contra scribentem, *d. l. Publica. §. final. d. l. generaliter.*

qui ¶ simulationem non tantum allegare, 18 debet, sed probare, *Cepoll. de simulat. contract. num. 14. cum similibus.*

Et sane si in his terminis esset permansum haberet justam sui defensionem mulier, nec adulterii quod per vim esset passa nomine, maritus ab ea separationem petere posset: nam hoc ¶ tantum obtinet in sponsalibus 19 contractis de futuro ut propter coactum, stuprum velut magnam deformitatem, divelli possint, *gloss. verb. oculos. Panor. Imol. & Dd. in cap. quemadmodum. de jurejurand. non.* etiam in matrimonio jam contracto, cuius separatio non potest peti ex eo quod vim mulier sit passa, *l. si uxor. 11. §. si quis. versic. ceterum qua vim patitur. de adulter. Panor. d. cap. quemadmodum. num. 11. & 12. ubi gloss. ad verb. se neatur. per cap. ex publico. de conversat. conjugat. per not. Tiraq. de pæn. caus. 36.*

Verum quia postea adulterium cum mœcho isto reiteravit, & sic non abominata est scelus violentum, sed magis iterando probavit & metum omnem purgavit, ideo non potest impedire mariti actionem istam civilem, ut non tantum ex primo, sed etiam subsecutis adulteriis, atque adeo ex ultimo, petere separationem possit, *Salic. d. l. adulter. n. 4. & 5. post gloss. d. l. mariti. §. sex mensium. num. 1. ff. eod.* Quare non video quomodo, quoad strictum jus, obstare hoc actioni maritali possit.

Illud sanè confiteor, hoc & alia multa valere apud eius animum debere, ut ad placabilitatem & reconciliationem flectatur. Non enim simpliciter etiam subsecuta delicta confitetur hæc mulier, sed prætendit incantationem & animum fasciatum, cuius & ipse error excusare debet, *Angel. tract. malefic. chebai adulterato. num. 46.*

Etsi ¶ autem his in qualitatibus ei non 20 credatur, ut dixi, tamen non nihil de incantatione apparet, ut postea ostendetur, & ut nihil esset de eo probatum, tamen certè mitius cum ea esset agendum, donec de mendacio super qualitate convinceretur, *Barthol. in disputat. incip. per Italiam communiter sunt statuta. & in Leum qui. de jurejurand. l. proinde §. notandum. ad L. Aquil. Bald. l. ea que in 7. questio. C. de accusat. & in l. contra negantem. C. ad L. Aquil. Felin. in c. de hoc. col. 2. de simon. Tiraq. de pæn. caus. 30. num. 17. cum ibi allegat. ad quem brevitas causa remitto.* Deinde quia sponte delictum marito sapius confiteri, & de importunitate ac violentia adulteri conqueri

queri voluit, sed propter pudorem ac reverentiam mariti non ausa fuit. Confitentibus ²¹ tamen magis ignoscitur, quam iis, qui negantes primo, post de mendacio convincuntur, *l. i. C. ne tut. vel curat. vect. nov. cond. autben. Sed novo jure. C. de pæn. judic. qui male judic. cap. ult. ubi gloss. de furt. gloss. l. non omnis. §. ult. de re militar. Panor. Felin. Dec. in 6. notab. in cap. at si clerici. de judic.*

Quamquam autem hic mulier confessa marito non sit: tamen quia metu, quod verisimile satis, & reverentia impedita est, eò metus quoque ille ipse reverentialis excusationem habere debet, *l. i. §. quæ oneranda ff. quar. rer. act.* Sed quoniam tamen hic ipse reverentialis metus non præsumitur, nisi probetur ex aliis circumstantiis, per *Dd. præallegat. loc. §. l. metum. l. cum donationis. C. de iis quæ vimetus. caus. Barthol. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. de oper. nov. nunciat.* ideo maritus eum intervenisse negare, & hæc nunc abs uxore confingi asseverare poterit. Fortius ²² tamen igitur ad permovendum eius animum, si modo Christianus est, valere potest & debet vita ante bene acta, *l. non omnes. in princip. de re militar. Alexand. consil. 121. viso. num. 5. lib. 7.* cum aliis multis quæ infinitè allegat Tiraq. *de pæn. caus. 51. per totum.*

Deinde pœnitentia post insecuta *l. qui falsam. ubi Hypp. per illum text. de fals. l. i. de extra. crimin.* Unde tamen etiam si pater potest exheredare filiam quæ in suum corpus peccavit, *l. si filiam. C. de inoffic. testament.* tamen hoc facere non poterit, si ad bonos mores redierit, & pœnitentiam egerit, *Jas. in autben. non licet. in princip. num. 2. C. de liber. præter. Alex. l. i. col. 9. solut. matrim. Anton. in cap. quintavallis. col. 2. versic. & dicit. de jurejurand. cum multis per Jas. allegat. præallegat. loc.* Ergo, arguendo à patre ad maritum, cum utriusque ferè similis sit in adulteram causa *l. 2. §. ult. ad L. Jul. de adulter. cum similib.* etsi non stricto jure, tamè ex æquitate, hæc pœnitentia permovere debebat, ut aliquantum de jure suo remitteret, & imitaretur exemplum Dei & ecclesiæ, qui nunquam pœnitentibus gratiam claudunt *l. ult. in fin. C. de sum. trinitat. l. 4. in fin. C. de baret. in memoriam revocans præceptum Christi, quo præcipit: non modo septies, sed etiam septuagies septies peccanti in te fratri & pœnitenti remittere; maximè tamen, quando in honestè vixit, si tamen postea mutet mores pro tali non sit amplius habenda Bald. l. si filiam. 29. in fin. C. de inoffic. testament. per l. Mela. §. 1. de adimen. legat. Barthol. l. si uxor. num. 3. de adulter. Anton. But. cap. quintavallis. de jurejur.*

præsertim tamen accedente his etiam scandalo, ²⁶ quod inter liberos & tam nobiles familias hinc oriri possit *l. qui cadem. de fcar. l. decurionem. C. de pæn. & nobilitate ac dignitate mulieris & propinquorum eius cap. ult. ibi volentes nobilitati parcere ubi gloss. verb. nobilitati. Host. Ant. Anch. Panor. de pæn. cap. qui contra. ubi gloss. 24. quæst. 1. l. sacrilegij. §. 1. ad L. Jul. pecul. l. 2. ubi Barthol. de termin. mot. latè Tiraq. in tract. nobilit. cap. 20. & tract. de pæn. caus. 31.*

Item amore & dolore communium liberorum, pro quibus pater non minus quam pro se laborare, & ex pietate honestum consilium capere etiam in adulterii dolore, debebat *l. nec in ea. in fin. ff. de adulter. l. isti 8. in fin. de eo quod met. causa.* nec illos alteroparente orbare ante diem, quod futurum est hac causa non remissa, cum non habere parentem aut non honestè habere vel nominare posse paria sint, *i. vulgo. 23. ubi gloss. & Dd. de stat. homin. & cogitare quod hoc dedecus elatum præcipuè filias & neptes aliquando nobiles sit deformaturum, nam à tamen matre inhonesta ad filiam duci solet præsumptio nequitie, per not. Bald. l. liberti. C. de oper. libert. l. si filiam. num. 2. C. de inoffic. testam. Dd. cap. quintavallis. de jurejur.* ²⁷

Item quod non omnia quæ licet expediunt, nec honestè fiant quæcunque de jure fieri possent, *l. non omne. 184. l. semper. 158. de de reg. jur.* ac in coniugiis potissimum honestatem attendendam esse, *l. semper. 42. l. si quis. §. 1. de rit. nupt. cum similib.* præcipuè vero quod ipse magnam causam uxori ad hunc lapsum dederit, qui sæpe per aliquor menses domo se absentavit, inibique nuperam & invenculam inter peregrinos reliquerit incustodiam, & infidiis huius adulteri expositam, utpote cui liberam intrandi domum suam dedisset facultatem, qui juvenis etiam impudicè vixit, & hæc sæpe apud uxorem iactavit, & eandem suo exemplo irritavit, compensari tamen igitur delictum cum delicto debebat *l. viro. solut. matrim. & judex adulterii, ut inquit JC. ante oculos habere debet & inquirere, an maritus pudice vivens mulieri quoque bonos mores colendi auctor fuerit: periniquum enim videtur esse ut pudicitiam vir ab uxore exigat, quam ipse non exhibeat, l. si uxor. 13. §. judex. de adulter.* ²⁸

Sed in primis eum commovere debebat allegata incantatio, cui etiam violentia accessit: nam violentia quidem per literas adulteri probata est, ut ante diximus, & excusationem habet, *l. si uxor. §. si quis. versic. ceterum si vim passa. de adulter.* & accessisse deinceps

ceps incantationem ex multis probabiliter colligitur, ut post ostendentur, quod sane fascinum excusationem habet, velut error animi *Angel. in tract. malefic. verb. chebai adulterato. num. 46.* & tanquam violentia pudico animo incussa *l. 4. C. de malef.* ubi dicitur per eiusmodi maleficia pudicos etiam animos ad libidinem flecti *ad idem Girland. de fortileg. quast. 12. num. 1. 2. quastio. 10. num. 17. & quast. 2. num. 2.*

Adulteri verò literæ, quibus impressionem & vim primam confiteretur, non satis allegato prætextu simulationis, & quod in gratiam adulteræ, eiusque admonitu, scripserit, re-
29 futantur, sed probant t̄ omnino contra scribentem, *d. l. Publica. d. l. generaliter.* nec aliud quidem probant, quam quod est scriptum. *l. ad probationem. ubi Bald. C. de probation. & idem Bald. l. lecta in 2. opposit. Sic cert. petat. & in l. interest. num. 2. 3. C. de solutionibus* & illa, quæ adulter de simulatione sua & rogatione mulieris allegat, sunt extrinseca, quæ nedum hic, sed & aliàs semper non præsumuntur, sed probantur, *l. quæcunq. §. final. de publiciana actio. Jas. & Dd. l. sciendum. de verbor. obligat.*

Quod ad tertiam quæstionem attinet, etsi adulter magicas artes & incantationem negavit, tamen multa tam in ipsius quam mulieris persona concurrunt indicia contraria, quæ hic probationis loco esse possunt, *l. dolum. verb. indicis. ubi Dd. C. de dol. mal.* cum &
30 magia sit unum ex delictis, quæ secretò t̄ committuntur, & difficulter alia ratione, quam per coniecturas probari possit, *l. etsi §. verb. occultans artem l. ultim. C. de malefic.* eoq; eiusmodi probatio, quæ sit per indicia, hic pro plena haberi debet, *Bald. d. l. consensu. C. de repud. Canonist. d. cap. afferte. d. cap. literas. de præsumpt. Bald. l. quicunq. in fin. Cod. de ser. fugit. Hypp. in præct. §. principium. num. 16. cum aliis supra allegat.*

Et sane si probari posset, non leviter mulieri adiumento esset, quid enim interest per vim corporalem & visibilem an vero per eiusmodi spirituales & invisibiles ad stuprum induci: quod si illa excusationem habet & separationi matrimonii, ut diximus, obstat *d. l. si uxor. §. penult. de adulter.* quia pro adulterio haberi non debet, quod per vim & coactè admittitur, & à quo ideo do-
31 lus malus absit, sine t̄ quo adulterium non committitur *l. penult. l. si uxor. §. penult. l. miles. n. §. penult. ff. ad L. Jul. de adulter.* certe & hæc animi coactio idem efficere debet *d. l. ult. l. 4. C. de malef. & maleficiat.* & hoc quidem amplius, quod vis non æquè habeat successionem

& continuitatem, ut eiusmodi fascinum, quod semel appositum perpetuo inhiæsisse animo mulieris, & causam hisce malis dedisse, putandum est: nec t̄ enim tolli pot-
32 est, nisi ab iisdem authoribus qui fecerunt, vel artium eorundem conscis, ut rectè ait Paul. Girland. *tract. de fortileg. quast. 2. num. 4. & 5.* nam t̄ in successivis præsumitur ex præ-
33 terito in futurum *Alciat. latè tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 25. & 27. Curt. in repet. cap. final. 7. requisito conclus. 2. cum ibi allegat.*

Jam ad probationem & fidem huius incantamenti faciendam multa concurrunt: primum confessio ipsius adulteri, quæ est optima probatio, ut diximus ex Joan. de Amic. *consil. 8. num. 65.* quam etsi nunc non agnoscat, tamen probatur primum per ipsam mulierem, cui quanquam non omnino adhibeatur fides, facit tamen aliquod indicium *l. final. C. de accusat. ubi Bald. Salic. & Dd.* Secundo per alteram mulierem, quæ idem ex ore ipsius jactari audivit, scilicet quod eiusmodi incantamenta norit, ut quando osculetur mulierem cogatur suæ potestatis ac voluntatis esse.

Accedere & alios testes, & idem de ponere, in ultimis scriptionibus est annotatum, per quos cum probata sit eius confessio, etsi nunc ab illo negetur, tamen tantum pro-
34 bat, ut t̄ faciat indicium sufficiens ad torturam *Hypp. in 1. repetit. num. 12. de quæstion. Baldus l. final. C. de probat. Ordinat. Imper. crimin. cap. 57.* Non t̄ autem faciunt sufficiens eiusmodi
35 indicium, nisi quæ semiplenè in criminalibus probant *Barthol. num. 5. & Dd. in l. fin. de in lit. jurand.* Quæ autem probant semiplenè in criminalibus, ea plenè probare solent in civilibus. *Bart. d. l. fin. n. 5. Dec. consil. 175. in t. aus. n. 6.* cum ergo hic agatur civiliter ad matrimonii separationem *c. tux de procurat.* liquet eiusmodi probationem confessionis aut plenam facere fidem, aut à plena non multum distantem.

Adde his mendacium istius adulteri coniunctum, qui cum in eo etiam in tortura perstiterit, nunquam tale quid ex se auditū, & se velle videre eos, qui eiusmodi in ipsum attestarentur, tamen nunc à pluribus testi-
36 bus arguitur eiusmodi jactasse: Est t̄ autem præsumptio contra eiusmodi homines, de negata qualitate illos haberi convictos, imo præsumptio maxima, ut loquitur Bartholus, est contra repetitum in mendacio *Barthol. in l. ult. num. 3. de quæstion. per Lunius. §. judicis. de quæstion. c. literas. de præsumpt. ubi Felin. Roman. cons. 100. Anchoran. cons. 288. Alexan. cons. 77. volum. 1. latè post Paridem de Pureo in tract.*

tract. synd. & Brunum de indic. Bossius in pract. criminal. tit. de indic. num. 28. & 38. Tiraq. tract. de pœn. caus. 30. num. 1. 4. & 17. & tale mendacium sufficit per unum testem, digniorem ipso mentiente, probari, Barthol. de questio. Alex. consil. 77. in causa. num. 3. volum. 1. Accedit his effractio carceris & fuga eiusdem de mendacio convicti, qui ex quo scivit amplius in veneficia eiusmodi inquiri, effregit carcerem & aufugit, quorum utrumque non mediocriter, imo plene eum convincit, nam & fuga † indicium facit gloss. Barthol. & Dd. in l. admonendi. de iurejurand. l. in bonæ fidei. C. de reb. credit. cap. final. de success. ab intest. cap. ult. de iurejurand. ac cum aliis concurrentibus probat, l. lege Cornelia. ubi Barthol. Igne. & Dd. de SC. Syllan. l. 1. ubi Cyn. Bald. Salic. C. de rapt. virgin. & l. 1. C. de ser. fugit. imo per se probat plenè in delictis, quæ ex suspicionibus solis probantur, l. in puberibus. in fin. de suspect. tutoribus. l. locorum. Cod. de omni agr. desert. lib. 12. Barthol. d. l. admonendi. d. lege Cornelia. Girlan. tract. de relaxat. carc. cap. de fuga. quest. 1. num. 1. 2. 3. 4. maximè quando quis non ante, sed post incarcerationem, ex ipso carcere fugit, Baldus in tract. de carcer. cap. 2. restat. num. 5. per l. 1. §. 1. C. de effract. expilat. nam tunc † fugiens habetur pro confesso, l. in eos. de custod. reor. l. milites agrum. §. penult. de re milit. Hypp. in pract. §. attingam. num. 44. & † effractio carceris convincit effractorem de delicto cuius arguebatur, l. ad commentariensem. C. de custod. reor. l. in eos. ff. cod. Bald. præ alleg. loc. n. 5. Cyn. in l. 1. C. de rapt. virgin. latè Hyppol. præ alleg. loco. num. 45. cum multis ibi allegat.

Accedunt his etiam notoria veneficia ipsius adulteri uxoris, quæ etsi testis contra maritum est inidonea, vid. l. 2. C. de testibus præsertim in criminis societate cap. ult. de testibus. cogend. tamen in istis domesticis & criminalibus indicium facit, l. consensu C. de repud. Illa autem confessa est judicialiter, quod inter suum maritum adulterum & adulteram amorem incantamenti distraxerit, & odia seminarit, sicut & consecutum est, quare consentaneum est eundem amorem iisdem artibus fuisse inductum, quando verisimile & secundum naturam sit unumquodque eo modo dissolui, quo est colligatum l. nihil tam naturale. de reg. jur. ut etiam in terminis nostris Girland. d. tract. de sortileg. quest. 2. num. 3. 4. cum sequent.

Utrum autem adulter eius, an vir, an uterq;, vel alteruter, altero sciente aut ignorante, veneficium hoc fecerit, non multum refert isto casu, dummodo constet factum esse, id quod ad excusationem mulieris correptæ suffecerit, cum sufficiat eam deceptam

vel compulsam alieno scelere esse, juxta regulam: deceptis & coactis jura subveniunt, juribus vulgat.

Præterea utriusque vita aliquid etiam momenti huc affert: Nam ab una parte adulter quidem impurissimè & pollutissimè semper vixit. Etsi autem hoc non est ordinatum ad incantationes, sed ad libidines, ideoque semel † malus in eodem delicti genere præsumatur malus, non in alio, Barthol. l. Cassius. de senator. Bald. Imol. & Dd. l. final. de hered. instituend. Alber. in l. omnimodo. C. de inofficios. testament. Anchoran. in reg. semel malus de reg. jur. in 6. Luc. de Penn. in l. quemadmodum. C. de agric. & censit. lib. 11. Felin. cap. cum in jure. in princ. consil. 77. in princ. consil. 144. volum. 2. cum aliis quos cumulat Hypp. consil. 15. æterni. num. 9. consil. 77. dominus. num. 11. tamen qui est malus in uno, habet contra se non modicam suspicionem quod sit malus in aliis, propter magnam vitiorum connexitatem, ut hæc sunt verba formalia Alciat. in tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 7. num. 2. versic. adde tamen per c. figens Anglorum. 56. distinct. quod certè isto casu magis dicendum est, quia incantamenta eiusmodi adulteriis & libidinibus plerumque sunt adiuncta, & hoc præsertim casu videri ebent, ubi constat de adulteri confessione eiusmodi, & veneficiis uxoris eius notoriis, multisq; compertissimis.

Ab altera vero parte magna & incredibilis, ac subita in ista nobili domina mutatio, quæ cum antea proba & pia fuerit, nobilissimi sui mariti amantissima, & liberorum regendorum ac familiæ ab omni, nedum libidine, sed etiam suspitione & petulantia, coercendæ studiosissima, sicut omnibus est contestatum, tamen ab illo impuro nebulo rustico tam subito dementata est, & in turpissimum adulterii flagitium, quod maximè exosum habuerat, proiecta, ut hoc sine veneficiis non accidisse, præsertim tam multis concurrentibus, valde sit credibile.

Est autem boni iudicis, & etiam viri boni, † à quo iudex nihil distat, l. vir bon. ff. jud. sol. l. 41 continuis. §. cum ita. de verb. obligat. Barthol. l. si societatem. §. 1. ff. pro Soc. in eiusmodi, præsertim quæ tantum ex coniecturis ducuntur, quo in genere esse veneficium supra ostendimus, non ad probationis (cuius facultas coarctanda non est l. penult. de heretic.) unam speciem animi motum alligare, sed ex plurimis simul concurrentibus se informare, cap. cum ad sedem. 15. in fin. de restitut. spoli. 13. versic. te magis scire. ff. de testibus. & † præcipue laborare pro matrimonio, non contra, ac in dubiis illud sequi, quod coniugium conservare

vare possit, non divellere, *Jas. num. 23. & Dd. in l. 3. in princ. de jurejurand. cap. mulieri. cap. ult. ex eod.* Unde & in dubiis pro matrimonio pronunciandum est, *cap. ult. verb. puta matrimonio. de sentent. & re judicat. cum ibi notat.*

Quod ad quartam quæstionem attinet, constat uxoris contra maritum testimonium esse insufficiens *l. 2. C. de testib.* præsertim cum non de ipso, sed de se testificetur, ideo contra alium non est extendendum, adminiculatur tamen aliis, & facit verisimile, quod quia inimicitias sevit, non potuerit adulter, nisi omne malum, de adultera dicere.

- 43 Quinto quod ad pactum † de nubendo attinet, quod inter se adulter & adultera fecissent, casu quo illius uxor, huius maritus, moreretur, est illud quidem expeditum, tale, utpote quod sit contra bonos mores & leges, nihil valere, *cap. 1. 3. cap. significasti cap. ult. cum ibi notat. de eo qui dux. in ux. l. cum qui duas. C. de adulter. §. affinitatis. cum sequent. Instit. de nupt. l. stipulatio hoc modo. cum ibi not. de verbor. obligat.* imo ex quo se cognoverunt, viventibus prioribus coniugibus, ista personæ, & adulterio se macularunt, ideo, secundum Canones, ne quidem possunt contrahere postea, ut vult Speculator. *de eo qui duxit in matrim. num. 4. per cap. 1. cap. finale. significasti. ex eod.* ubi de eo textus sunt expressi, qui in causa matrimoniali, etiam in foro civili, sunt attendendi, *Socin. consil. 39. visis. num. 5. volum. 1. Schurff. consil. 1. in present. num. 16. centur. 1.*

Sed non apparet in quem bonum finem, a muliere istud pactum allegetur, nam eo ipso suam allegat turpitudinem, cum qua non venit audienda, *l. mercalem. Cod. de condict. ob turp. caus.* Eoque, ut maxime ipsa hoc alleget, tamen quia pernegat idem adulter, ideo non potest hic mulieri credi suam turpitudinem confitenti: & quanquam nec adultero, tamen manet res in juris dispositione, scilicet quod delictum non præsumatur nisi probetur *l. merito. ff. pro Soc. cum similibus.*

- 44 Est † & pactum ac contractus facti, quod ipsum quoque genus, etiam extra causam delicti, non præsumitur, sed probatur *l. si pactum. g. de probat. l. consilium. de act. furt. l. asseveratio. C. de non num. pecun. l. si ve possidetis. C. de pact.* Est † autem delictum, vivente conjugē alia sponsalia vel coniugia constituere, *l. cum qui duas. cum ibi notat. Cod. de adulter. & quidē tale delictum, quod non modò infamiam afferat l. ubi Alex. de his qui notant. infam. sed etiam pœna stupri & adulterii dignum sit d. l. cum qui duas. ubi Bald. Salic. & communiter. Dd. C. de adulter. Cyn. l. 1. C. de sponsalib. Angel. in tract. malefic. verb. c. bebai adulterato. num. 15. &*

16. Panor. in cap. cum haberet. de eo qui dux. in matrim. & cap. conquirit. de sponsalib. Roman. singul. 537. per totum Alex. consil. 165. visis. volum. 3. 6. Ordinatus Imperij crim. cap. 121. Cbilian. cap. 312. & si de eo constaret pœna adulterii hoc nomine tenerentur, quia ab utrinque coniugatis hoc pactum factum, nec in solis terminis pacti permanfit, sed etiam copula accessit *per not. in d. l. cum qui duas.* Quare tale delictum hic non est præsumendum, nec etiam credendum hac in parte mulieri suam turpitudinem alleganti, cum † etiam alter, quo cum fecisse se dicit, neget, & sit tale, quod ab uno solo perfici non possit, ideo altero negante nihil est probatum, etiam si aliquod indicium contra alterum faciat, *Castrens. consil. 348. notandum. num. 3. volum. 1. Alexand. consil. 157. in princip. volum. 5. Bader. §. legatarius. num. 11. Instit. de testament. Jas. consil. 22. accusatur. volum. 1. Boer. decis. 319. num. 7.*

Sed de eo non est anxie inquirendum, nam dato, quod hic probari possit tale pactum intercessisse, tamen non alia pœna tenerentur ista personæ, quam adulterii, quod ipsum commiserunt *d. l. cum qui duas.* Non † autem possunt pluribus pœnis teneri personæ reæ, ob plura adulteria commissa, cum omnia ad unum finem delicti tendant, *gloss. Barthol. & Dd. l. nunquam. num. 3. ff. de privat. delict. Angel. tract. malefic. c. bebai adulterato. num. 61. Bald. consil. 79. n. 8. volum. 2. Zabari in clement. 1. n. 42. de privileg. cum aliis supra adductis.* ergo etiam si hoc pactum accessisset, nihil tamen in pœna mutaretur, cum etiam absque illo hæc personæ pœna adulterii teneantur, quæ cum in mulieribus non sit capitalis hodie, *auth. sed novo jure. C. de adulter.* non potest ex pacto capitale fieri, cum id minus sit delictum quam adulterium ipsum *not. in d. l. cum qui duas. & de Ordinatus Imperij. cap. 121. verb. volbrunget/ & † maius ad se minus trahat. Jas. l. a divo. in princ. de re judic. etiam in delictis Barthol. d. l. nunquam. nu. 5. cum sequent. de privat. delict.* de quo hic pluribus disputare nihil attinet, cum omnis adulterii quæstio & pœna, quoad mulierem, sit præscripta, & sic etiam quoad pœnam huius pacti, quoad pro adulterio habetur & punitur.

Quod ad sextam quæstionem attinet, quia maritus ex loco domicilii secessit, & adduxit uxorem suam adulteram in locum sui domini, cui servit ut consiliarius, & apud quæ valet gratia, ideo existimo mulierem declinatoria fori uti posse, quam † exceptionem ante omnia etiam proponere debet, alioqui post frustra objiceretur, *l. sed et si suscepit. in princ. de judic. gloss. & Dd. in l. ult. Cod. de except. l. exceptionem. C. de probat. Felin. c. except. nu. 20. 21. 22. de except. Mynsing observ. 59. centur. 4.*

Et si verò mulier sequatur domicilium mariti, *l. exigere. cum ibi notat. de judic. l. cum quadam. de jurisdict. cum ibi allegat.* tamen hic maritus domicilium non mutavit, cum tantum incolam agat apud suum dominum, alibi habens bona & sedem suam, & per incolarum non constituatur domicilium, nisi per decem annos, *l. 2. C. de incol. lib. 10.* imo nec per tot quidem, si alibi habeatur domicilium, & tantum commeetur negotiorum causa ad alium locum frequentius, *gloss. verb. comeat. Angel. & Dd. in d. l. 2. C. de incol.* bonus textus à contrario sensu, *in l. ejus qui. §. 1. ad municipal.* Quare ad locum domicilii mariti quod uxoris per coniugium factum est potest mulier revocare, *d. l. cum quadam. cum ibi notat.* nec eo mariti jure debet videri indigna, cum adhuc sit in matrimonio viri, cuius societate & jure gaudere tamdiu debet, quamdiu id durat, nec t pendente lite hoc suo jure est privanda, *cap. ex literis. ubi Panor. num. 3. & 4. de divort. Feder. de Sen. consil. 176. in fine.* pro eodem etiam facit, quod licet hodie regulariter in criminibus non habeat locum remissio, *l. 1. cum authen. qua in provincia. C. ubi de delict.* tamen qui adulterii accusatur, licite possit petere, ut eo loci remittatur, ubi delictum commissum dicitur, quia ibi ubi probatio haberi potest optima, tam præjudicialis & conscientialis causa, melius agi potest, *l. si dum in tuo. 14. l. si quondam. 15. cum authen. sequent. C. de adulter.* nec putandum est hoc jus speciale per generale esse correctum, *Jas. l. placuit. num. 3. 2. limitat. C. de judic. Dec. l. in omnibus. 90. num. 10. de reg. jur.* sed potius contra generi per speciem derogari debet, *l. in toto. de reg. jur. Jas. & Dec. præallegat. loc. & suadet hoc momentum causæ huius matrimonii, quæ capitali comparatur, Jas. repet. l. admonendi. num. 277. & l. 3. in princ. num. 26. de jurejurand.* præsertim cum non inducenda sit legum correctio, *l. precipimus. C. de appellat.* sed standum regulæ potius, quod non mutatur cur stare prohibetur, *l. sancimus. C. de testam.* maxime hoc casu, ubi de adulterio quaritur, quod crimen capitale est, *l. transigere. C. de transact.* & ex quo, etiamsi t civiliter hic tantum ad separationem agatur, tamen postea ex officio iudicis continuato processu pœna capitalis (nam & pœna adulterii hodie corporalis & capitalis est) sequi possit, cum materia detur iudici inquirendi postea de adulterio criminaliter, postquam coram eo probatum est civiliter, ut dicit Salicetus *in authen. sed hodie. n. 4. C. de adulter. per l. 2. §. si publico ff. de adulter. l. nullum. l. jubemus. de testib.* id quod hic etiam cogitare iudices manifestum est ex eo, quia

mulierem personaliter captivarunt & astrinxerunt, id t quod non civilis sed criminalis causa, quæ civili annexa est, respectu fieri existimandum est, *Boss. tract. criminal. tit. de carcere. num. 88. Castrens. consil. 472. in causa. num. 1. volum. 1. per c. 1. deposit. cum similib.* ut jure & potestate revocandi domum, quæ adulterii accusatis specialiter indulgetur, mulier hic uti posse videatur, præsertim cum idem hic sit locus domicilii & commissi delicti, cuius utriusque ratione forum ibi sortitur, *l. cum authen. seq. & ibi Dd. C. ubi de crimine & sic duæ rationes concurrant, cur ibi conveniri rea mulier debeat, quæ duo vincula magis ligare debet quam unum authen. itaq. C. commun. de success. & plus operari quam si una tantum ratio subesset, l. 1. ubi Bald. C. de legit. hered. & l. 1. §. penult. de usur. Panor. in c. suggestum. in fin. de jur. patron.*

Accedit his & illa ratio, quod non careat res suspitione, quandoquidem post delictum cognitum maritus, separationem meditans, eduxerit miseram & desertam coniugem extra locum domicilii, ubi familiam, bona, liberos habebat, & cum coniuge hætenus vixerat, in aliud territorium, ubi domicilium nullum habet, sed tantum incola est, & quod interdum ad aliquot tempus, ut domino suo servitia præstaret excurrere antea solebat, ut hoc non alio consilio videatur factum, quam quia valet ibi, ut consiliarius, apud dominum & eius ministros gratia, potentia & autoritate, ut tantò commodius hanc, quam instituit, separationem apud favorabiles iudices obtinere possit. Est t autem satis justa suspitionis, & ob eam rejiciendi iudicis, causa, cum quis, licet ipse non sit Iudex, gratia tamen & potentia apud eosdem valet, *Bald. l. unic. num. 5. per illum text. C. si rector. provinc. & in c. ubi Felim. de judic. Lafranc. c. quoniam. verb. recusationes. num. 5. latè.* & accedit huc illa suspecta & subitanea migratio, ut rectè cõcludi ad resolutionem huius sextæ, & consequenter septimæ, quæstionis posset, Iudices huius loci, ad quos causam, & uxorem maritus, præter morem & extra domicilium, transtulit, & apud quos ipse tam graciosus est, uxor vero odiosa, desolata & peregrina habetur, non esse competentes, sed suspectos & incompetentes, & proinde tam ex hac causa, quam ex superioribus illis, ad locum domicilii & delicti mulierem remittendam esse.

Octava quæstio facilem habet resolutionem, quod scilicet maritus hic intentionem habeat fundatam, ex confessato uxoris adulterio, ideo separationem petere posse. Nam licet ubi agitur de substantia vinculi matrimonialis non stetur confessioni coniugum,

cap. super eo. de eo qui dux in matrimon. consang. cum simil. tamen cum agitur de separatione matrimonii, sufficit sola confessio, ita ut contra confitentem adulterium ex hac sola confessione separatio decernatur, *Panor. in cap. ex literis. num. 2. de divor.* Nam confessio, ut ante dictum est, est probatio probata & non probanda ac melior de mundo, & probat contra confitentem. Deinde & hoc
 55 in confessio est, ob t adulterium ad separationem matrimonii civiliter agi posse, tam iure divino, *Matth. 19. Luc. 16. cap. dixit dominus. 32. quest. 1. cap. si uxorem 32. quest. 5. cap. primo. 32. quest. 7. cap. quos Deus. 33. quest. 2.* quam etiam humano, cum Cæsareo, *consensu. C. de repud. tum Pontificio cap. tua de procurat. cap. 1. Et tot. tit. de adulter. cap. ex literis. ubi Panor. num. 2. Et 3. de divor.* *Didac. Covarr. latè ad 4. lib. decretal.*
 56 *parte 2. c. 7. num. 5. 6. 7.* etiam si t cognitio huius causa propriè ad ecclesiam & jurisdictionem ecclesiasticam pertineat, *cap. 3. ubi gloss. verb. separari. cap. de illa. 6. Et Dd. de divor. per c. seculares. 33. quest. 2. Anton. Franc. consil. matrimonial. 68. num. 26. Nicol. Superan. consil. matrim. 65. num. 5. Plot. consil. 87. num. 15. vol. 1.*

Maiores ergo difficultas oritur in Nona questione, in qua de exceptionibus marito objiciendis agitur. Nam cum mulier hic se ream fateatur, quid possumus contra ius divinum & humanum, quod hæc flagitia ad
 57 modum vult coerceri. Et t certè in sexu fœmineo tantò delictum est atrocius, eoq; gravius est animadvertendum, quantò hunc pudor atque castitas magis decent, quantoque & ad flagitia eiusmodi est inclinatio, *Tiraq. de LL. connub. lege 9. n. 132. per l. auxilium. de minor. l. aut facta. §. final. de pœn. l. 1. §. consequens. de suspect. tutor. l. 2. C. de his qui ven. et at. c. 1. de stat. reg. in 6.* neque de nihilo est, quod dicitur: causa patrocini non bona peior erit,
 58 & in t talibus rectè putatur optimum esse deprecationis statum *latè Tiraq. tract. de pœn. caus. 30. num. 2. 3. cum sequent.* qui si apud maritum, ex causis supra deductis, locum invenire posset, nihil esset prius atque potius: & quam reconciliationem ante recusavit, tamen visis fundamentis supra deductis, & parentum atque amicorum suasu atq; precibus, & præcipuè respectu animæ suæ ac conscientie, fortassis adhuc poterit deliniri. Si enim ipse suis crebris profectionibus, & non reddendo debitum, ac relinquendo mulierculam desertam in loco peregrino, & in manus istius adulteri, causam huic delicto dedit, & primò per coactionem, deinde per fascinum mulier in lapsum inducta est, & nunc seriâ poenitentia se cum Deo reconciliavit, cogitet qua conscientia alteri cohabi-

tare possit, & hoc coniugium dirimere, à quo Deus aversus non sit, nec velle in gratiam recipere coniugem, quam Deus gratia sua & misericordia per poenitentiam dignatus sit. Et cum ipse similibus libidinibus ante inquinatus fuerit, redeat ad se, & secum decernat, quo ore à Deo ipse, per poenitentiam, horum delictorum veniam se consecuturum speret, si ipse coniugi poenitenti, veniamque petenti, in simili culpa ignoscere nolit, neque similia t delicta mutua cõ-
 59 pensatione tolli, ex regula æqualitatis, patiatur, *l. vero. solut. matrimon. l. si uxor. §. iudex adulterij. de adulter.* nec christianam pietatem ac misericordiam, supplicibus & poenitentibus debitam, neque communes liberos, eorumq; orbitatem & existimationem, præsertim filiarum, quibus nota maternæ huius ignominia manifestius adherere solet, locum apud se habere sinat.

Cæterum si nihil ab eo poterit amicabiliter obtineri, non tamen nihil præsto est, quo se judicialiter tueri mulier ista possit. Primò enim objicere poterit exceptionem declinatoriam fori, & iudicum recusationem, prout ante est ostensum: quæ t sunt diversæ,
 60 & inter quas primò declinatoria incompetentiæ objicienda est, secundò recusatoria suspicionis, alioqui altera alteri derogaret, ut per *Panor. Joan. Andr. in cap. inter monasterium. de re judicat. Barthol. l. quidam consulebant. de re judic. Bald. l. exceptionem. C. de probat. nec ante super principali procedi potest, quam hæ exceptiones sint definitæ, Specul. de exceptio. §. 1. num. 5. Et §. 2. in princip. defini autem debent causa cognita & per sententiam l. 2. §. eo. ubi Barthol. Et Dd. ff. de judic.*

Secundò dilatoriè posset excipere, se non habere legitimam standi in iudicio personam, eoque antequam respondeat, sibi à iudice tutorem esse dandum, si eo loci ius Saxon. servaretur, quanquam non servari eo loci, ubi nunc agitur, relatum est. Utrum vero in loco domicilii, quo causam revocat, mihi incertum. Verum quia nunc in ipso iudicio, ad quod citata est, non servatur ius Saxon. sed civile, ideo tali exceptione non hic poterit uti, cum iurè communi legitimam mulier t habeat standi per se in iudicio personam, & conveniri possit, quanquā per procuratorem comparere possit, *cap. 2. de judic. lib. 2. Bald. l. ult. num. 4. C. eod. tit.* etiam in isto iudicio separationis, *c. tua. de procurat.* id quod eam facere rectius est, ne in tam famosa causa conventibus virorum vel iudiciis interesse cogatur, *l. maritus. versic. ne fœmina. C. de procurator. d. cap. 2. pro quo etiam l. egregias. ff. de iurejurand. l. alienam. Cod. de procurator. & t quod utile sit in famosis
 62 iudiciis*

judiciis potius per procuratorem, quam per se comparare, ut in procuratorem potius quam principalem feratur sententia, & damnatio in procuratorem potius quam principalem fiat, atque ita etiam injuria evitetur *Socin. reg. 179. fallent. 1. Panor. c. cum re. de senten. & re judicat. Cepoll. cautel. 12. per totum. bonus tex. l. furti. 6. §. 1. de bis qui notam. infam.* quod si commodè reperire nequeat ejusmodi procuratorem, poterit ante omnia à iudice petere, & hac quoque exceptione iudicium differre *l. 1. §. 1. ubi gloss. & Dd. verb. non habebunt. de postuland.*

Deinceps quærendum, an dilatoriè excipere de spolio mulier poterit, & petere ante omnia, pendente iudicio, se restitui, ex quo privato maritus factus, absq; causæ cognitione, ab ipsa se separavit, non modo quoad mensam, verum etiam quoad thorum. Nam
63 *†*separatio, etiam ex notorio impedimento, non debet privata autoritate institui, & ideo mulier ante omnia venit restituenda, donec de causa cognoscatur *c. porro. de divor. ubi Panor. num. 2 3. c. ex transmissa. & tot. tit. de restit. spoliator.* etiam si crimen aliquod fuerit objectum, non enim de crimine prius cognosci potest, quam restitutio sit facta. *c. item 6. de rest. spol.* quod ad hoc inducit gloss. *c. significasti. de divor. verb. si notorium.* juxta regulam: quod spoliatus ante omnia veniat restituendus *l. si quis ad se fundum. C. ad L. Jul. de vi c. 1. de restit. spoliat. lib. 6.* Et hæc exceptio in modum dilatoriæ opponitur, ac impedit litem contestari super principali *c. 1. de restit. spoliat. in 6. Bartbol. l. naturaliter. §. nihil commune. in 4. conclus. & ibi communiter Dd. de acquir. posses. Angel. in §. aque. in 39. except. Instit. de except. Franc. in c. 1. fall. 22. de lit. contest. in 6. Blanc. in tract. de compromiss. quest. 4. verb. exceptio spoliationis. per totum.*

Ac profectò esset hæc exceptio pulcherrima, & maximè mulieri idonea, nisi obstar⁶⁴et notorium adulterium, quod *†*impedit, quo minus petere restitutionem, & se eo adjuvare possit, ut est textus rotundus in *c. significasti. ubi gloss. Panor. & Dd. de divor. & idem Panor. in c. porro. n. 9. cod. tit.* nam defectus notorii juris (ut isto casu) impedimento est restitutorie *c. ad decimas. de restit. spoliat. lib. 6.* & præsertim defectus concludens ad executionem notoriæ proprietatis, ut hic. *Panor. c. Just. num. 5. de divor.*

Intelligitur autem notorium esse adulterium, de quo constat per confessionem mulieris, ut quæ sit probata probatio, non probanda & quidem liquidissima prout supra probatum est. Ita in terminis *Panor. d. c. significasti. num. 4. versic. puta per confessionem ipsius.*

Nec obstat quod dictum est, criminis objectionem non impedire restitutionem, nam hoc intelligendum de crimine non inducente defectum tituli notorium. Deinde de crimine illiquido & occulto, non de notorio, ut ipsa Glossa distinguit *d. c. significasti. verb. si notorium.*

Potest tamen opponi, & habet disputationem res probabilem, quia illa separatio est pœna, quæ non debet imponi nisi à solo iudice *Panor. c. ultim. n. 6. de adulter. ubi refert notabiliter, de jure non posse maritum, nisi post sententiam, uxorem expellere per rationes, ibi adductas, quarum hic esse potest usus.* Deinde quia causa separationis pertinet immediate ad ecclesiam, ut dictum est, unde à privato antecapi non potest, præsertim cum multa dicantur notoria quæ non sunt *Panor. in terminis. d. c. porro. de divor.*

Ergo cum hæc exceptio sola non sufficiat, deinceps est hic videndum, an non possit exceptionem spoliationis proponere ex eo, quod sua libertate est spoliata, & personaliter arrestata, quod *†*nec ipsum sine causæ cognitione & aliquali informatione fieri debet *Salic. & Dd. l. nullus. C. de exhibend. tabul. Angel. in tract. malefic. verb. fama publica. in princ. Boss. de captura. n. 3. cum sequent. multo minus ante litem contestatam.* Ab arrestatione enim vel sequestratione & captura personæ non est incipiendum late per *Socin. de citation. art. 20. princ. quest. 4. n. 57. cum seq. l. 1. C. de except. rei judic. l. unic. ubi Curt. & Dd. C. de prohib. sequest. Bald. l. 1. & 2. C. comminat. epistol. program.* Est *†*autem etiam species capture, quando ⁶⁶quis sic arrestatur, ut non habeat liberam eundi, redeundi quo velit potestatem, etiam si amplius illi locus, puta civitas, provincia, illi liber relinquatur late *Boss. tract. criminal. tit. de carcerat. fidejuss. n. 3. per Bald. l. nec non. §. 1. ex quib. caus. ma. Angel. l. qui in carcerem. ff. quod met. caus. & in tract. malef. verb. fama publica. J. s. l. ei pecuniam. §. ult. in fin. de cond. caus. dat. & repet. l. admonendi. n. 47. de jurejurand. Felin. c. cum contingit. de jurejur.* Et *†*captura ⁶⁷prohibita est in civilibus, secundum communem *Bald. l. consentaneum. per illum text. C. quomodo & quando judex. & hanc communem dicit Socin. de citat. art. 20. n. 57. 58. Boss. in pract. criminal. tit. de captur. n. 83.* sicut hæc est civilis causa, in qua tantum de separatione conjugii quæritur *c. tue. de procurat.* Item & prohibita est ante inquisitionem criminis factam, quæ hic nulla est instituta *Salic. in l. final. in fin. C. de questio. Dec. consil. 189. legatus. num. 1. 2. in fin. & per totum. & ante citationem factam. Sigis. de Homod. consil. 115. super statuto. per l. si re pars. C. de dilat. Alexand. consil. 1. viso. in fin. volu. 3.* Quare *†*cum talis citatio realis, hoc ⁶⁸est captura & arrestatio personæ, emanaverit

de facto, hoc est indebite, debet de facto etiam ante omnia revocari *ut per Socin. præallegat. loc. num. 71. per l. 1. §. necessario. Si ventr. non mul. l. final. §. nullo tempore. de lib. hom. ex. & idem Socin. in c. quoniam frequenter. in 4. pri. art. fallent. 62. versic. octavo. ut lit. non contest.* Talis enim Judex videtur vim intulisse capto, & ipsum libertate spoliassse. *l. pleriq. de in jus vocand. l. 1. 2. de liber. homin. exhibend. & ideo debet taliter captus pristina restitui libertati, & nedum ipse Judex potest de facto relaxare, sed quilibet etiam privatus d. l. 1. §. filius. ut hæc sunt formalia verba Socini, præalleg. loc. de citat. art. 20. num. 71.*

- 69 Sed his obstat, quod leve & indicium delicti, vel levis etiam causa, possit judicem deducere ad capturam *Bald. l. quod evitandi. C. de condict. ob turp. caus. l. et si certus. ad Syl. lan. & l. 2. C. de his qui larro. Salic. l. nullus. C. de exhibend. reis. Alexan. l. neminem. eod. tit. Hyp. polit. l. 1. in princ. num. 1. de quest. Boss. de captur. num. 1. 2. & num. 3. addit, ita communiter decidit in c. si clericos. de sen. excomm. in 6. Felin. in c. cum non ab homine. & c. accedens. 2. §. quoniam frequenter. col. penult. Ut lit. non contest.* In præfenti autem non tantum indicium, sed etiam confessio delicti præsto est, & quidem delicti capitalis *l. transigere. C. de transact. nec impedimento hic esse debet, quod civilis causa sit, neq; dum ad inquisitionem perducta: nam quando & civilis causa habet annexum crimen, quod puniri potest, tunc potest judex personam capere c. 1. deposit. l. cum eo. ubi Barthol. ad L. Jul. peculat. Castrens. consil. 472. in causa captura. num. 1. volum. 1. etiam ante institutam inquisitionem ut per Boss. de captura. num. 82. Brun. de indic. & tort. quest. ult. num. 5. qui ajunt, supradictam theoricam Saliceti, requirentis inquisitionem, de generali inquisitione delicti, quæ sit, quando nocens ignoratur, non de speciali accipiendam esse, nam in & speciali potest à captura incipere judex, maximè quando captivandus reperitur in delicto, & de fuga est suspectus, ut per Brun. præallegat. loc. ex §. si quis vero. In authent. ut nulli judic. cum alius per eum allegat. pro quo etiam doctrina Barthol. in l. litibus. num. 8. C. de agric. & censit. nam nisi à personæ captura hic incipiatur, frustranea posset fieri deinceps inquisitio.*
- 71 Eoque etiam & ante citationem cauti Judices non citant reos sed capiunt, ne pendente citatione verbali fugiant, ut dicit Salicetus *l. 1. C. de exhibend. reis. l. absentem. C. de accusat. & latius exponit Bossius. de captur. num. 10.*

- 74 Cum igitur hic delictum sit notorium, & per confessionem probatum, & licet civiliter ad separationem agatur, tamen conse-

qui pœna criminalis possit, ex officio Judicis, sicut & accusatio *Salic. authent. sed bodie jure. num. 4. C. de adulter. per not. d. c. tua. c. 1. & tot. tit. de adulter. & persona mulieris ut forensis, nec ibi domicilium habens, non omnino suspicione careat, videtur per hoc ejusmodi exceptio elidi posse, eoque & op- 75 poni exceptio præscriptionis debeat, alioqui procederet actio Francis. Balb. de præscript. 4. parte 4. partis princ. questio. 2. num. 9. nili forte inde, ut arbitror, probabiliter urgeri, & oportunè salvari possit, quod hic ad pœnam adulterii criminalem perveniri amplius nequeat, ex eo, quod accusatio adulterii præscripta sit, ut post dicitur ex l. adulter. 5. C. de adulter. Nam & licet actio ad 76 pœnitentiam adulterii nullo tempore præscribatur *Panor. c. tua. num. 6. de procurat. sicut nec alia pœna adulterii Canonica: tamen corporales & civiles in viro per quinquennium, in muliere per sex menses tolluntur d. l. adulter. 5. quas præscriptiones criminum & pœnarum, item officii judicis non modo jure civili, sed etiam Canonico obtinere multis firmat, & hanc communem dicit Boer. decis. 26. num. 6. cum sequent.**

Plerumque & etiam in vim dilatoria solet 77 proponi hæc exceptio præscriptionis, nam est litis finita, secundum communem *in c. 1. verb. finita. de lit. contest. in 6. Angel. & Dd. l. sicut. in fin. per illum text. C. de præscript. 30 annor. & in §. aquè. 8. except. Instit. de except. late Socin. c. 1. art. 7. in 5. except. de lit. contest. Blanc. de compromiss. tit. de except. comprom. quest. 4. num. 5. maximè cum intenditur præscripta esse actio l. si non conviciu. in verb. cum actio præscripta sit conveniri non potest. C. de minor. l. final. C. de dol. mal. l. 1. & tot. tit. Quar. rer. act. non det. etiam si ope tantum exceptionis non ipso jure sic actio tollatur Barthol. Bald. & Dd. in l. final. C. ex quib. caus. actio. Felin. c. ad aures. in princ. de præscript. Boss. in pract. criminal. tit. de proclam. num. 16.*

In hoc autem casu actionem esse præscriptam ex illo argui potest, quod licet in viro adulterii accusatio duret ad quinquennium. *d. l. adulter. 5. C. de adulter. mulier tamen non nisi intra sex utiles menses, computandos à tempore divortii in maritata, in vidua à tempore commissi ad extremum, adulterii accusari possit, & intra hoc tempus maritatum quidem jure mariti intra duos tantum menses queat, jure vero extranei per menses quatuor, ut ne extraneis quidem ulterius contra mulierem hæc accusatio detur gloss. verb. accusari & Dd. præscriptum Salic. in d. l. adulter. per jura ibi allegat. At vero hic triennium & amplius effluxit, à tempore ultimi adulterii, & ex quo rem maritus*

ritus omnem comperit: qui non potest dicere se de eo adhuc dubitasse, nec rem sibi satis explicatam fuisse, & ideo illud tempus jampridem hic sit elapsum, & officio judicis eodem tempore, quo actioni, præferibatur Bald. Cyn. Panor. l. querelas. C. de fals. Boer. latè. decis. 26. n. 1. Unde consequens est dicere, nec hic ex officio pœnam imponere judicem amplius possit Boer. d. decis. 26. & consequenter nec ullam justam fuisse hujus realis seu personalis citationis & arrestationis causam ac proinde relaxandam esse per supra dicta. quia dubitans pro ignorante habetur l. final. C. de condit. indeb. Jaf. l. 1. n. 25. de cond. indeb. &

78 tempus t̄ utile, cujusmodi istud est, non currit ignorantibus l. de jur. & fact. ignorans. l. 1. ubi gloss. verb. transactio. l. quamdiu. ubi Bald. Salic. Dec. & communiter Dd. C. qui admitt. nam hoc eum verè prætereundum non posse, ex hoc apparet, quod anno 66. & 67. se primo quoad thorum, deinde, post puerperium, etiā quoad mensam ab illa separavit. Unde alterutrum sequitur, aut eum tum rem omnem habuisse pro explorata & cōperta, aut eum injuriam uxori fecisse, & proinde ob injustā spoliationem eam ante omnia in integrum restituendam esse c. item. ex transmissa. de restit. spoliat. cum non debuerit ob suspectum, & adhuc dubium, atq; obsecrum crimen, se ab uxore, propria & privata autoritate, separare gloss. inc. significasti. verb. si notorium. de divorc. cum aliis ibi & supra ad idem allegat.

Verum huic exceptioni locus esse potest, ut paulo ante ostendimus, contra injustam judicis capturam, & pœnæ criminalis inflictionem, cujus officio nunc præscriptum est, ex quo & accusationi criminali Angel. l. si vacantis. in fin. C. de bon. vacant. lib. 10. Alex. Castrens. & Jaf. l. ita demum. C. de procurat. Angel. tract. malefic. verb. bona publicanus. quest. 9. Gauden. de fals. Balb. de præscript. parte 4. parisi 4. principal. quest. 2. n. 1. 2. cum similib. ubi n. 9. idem statuit in causa adulterii, ut & Hypp. Mars. singul. 524. Alexand. consil. 64. visio. num. 3. 4. volum. 1. Castrens. consil. 184. videtur quod ista. num. 1. 2. volum. 1. id quod communiter receptum testatur Balb. Castrens. præalleg. loc. & Boer. d. decis. 26. num. 6.

Cæterum adversus istam actionem vendendum est ut non teneat. Nam est actio separationis matrimonii, quæ hic intentatur, civilis c. tua. de procurat. & intelligitur durare 30. annis, per regulam l. 3. cum seq. C. de præscript. 30. annor. maxime cum proponatur implorandum judicis officium Specul. tit. qui 79 ma. accus. §. debet. num. 1. & 3. cujus t̄ imploratio regulariter etiam 30. annis durat aut 40. Cravet. de antiqu. temp. §. te. 4. §. materia. num. 64. per doctrinam Barthol. in l. sicut. ubi

gloss. verb. perfectione. C. de præscript. 30. annor. Dec. consil. 266. in fin. cum aliis allegat. Deinde causa matrimonii etiam est spiritualis separationis d. consil. 35. n. 5. Mot. consil. 87. n. 15. col. matrim. i. cum aliis supra allegat. & multo maxime separatio, quæ nisi ab ecclesia cognosci & decerni non potest c. 3. & tot. tit. de divorc. Sed in t̄ spiritualibus præscriptiones locum non habent, ut tradit Francil. Balb. præalleg. loc. n. 4. per doctrinam Baldin. l. 1. in fin. C. qui accusat. & Boer. d. decis. 26. n. 5. 6. Cravet. de antiqu. temp. parte 4. §. materia. n. 88. nam pœnis canonicis ac spiritualibus nunquam præferibitur Panor. c. tua. num. 6. de procurat. Francus. Balb. in tract. præscript. præalleg. loc.

Et non eundo per mendicata suffragia, quod præscriptiones illæ adulterii tantum obtineant adversus accusationem vel inquisitionem pœnæ criminalis, non etiam quando agitur de separatione matrimonii, quæ quæstio perpetua esse debeat, decidit in terminis Cravet. d. tract. de antiqu. temp. parte 4. §. materia. n. 88. licet (inquit) maritus non possit accusare uxorem de adulterio post quinquennium (intellige secundum gloss. in d. l. adulter. C. de adulter. quod sex menses utiles quinquennium excedere non possint) quoad pœnam legalem l. adulter. C. de adulter. tamen quoad pœnam spirituales, ut divorciū fiat (notetur) nunquam præferibitur, ne mille quidem annis gloss. c. admonere. verb. patientia. in fin. 35. quest. 2. Felin. c. cum vobis circa finem. de pun. Quare hæc exceptio objecta licet ubi obijci consuletur, potius superiorem exceptionem juvabit, & capturæ spoliū justificabit, quàm in secreto juris actionem hanc elidat.

Exceptio t̄ præterea transactionis seu reconciliationis, quæ & ipsa est litis finitæ, proponi poterit ex §. ultim. Instit. de injuriis. & quod sero accusati mores uxoris quos semel probavit d. l. si uxori. §. final. ff. de adulter. Nam etiam post rem competentem apud se in mensa, usq; post partum, uxorem habuit: qui autem mensa communi utitur, videtur injuriam remittere prius acceptam gloss. in d. §. final. verb. dissimulatione, ut si lusi, risi, comedi cum eo postea C. Instit. de injur. maxime quando hoc sponte factum est, absq; nulla necessitate, ut ibidem Angel. n. 1. & omnes Dd. Quare per eam reconciliationem actio debet videri sublata l. 2. l. crimen. u. l. sine metu. C. de adulter. per quæ ita decidit gloss. Juris Saxonici. Panet. lib. 1. art. 37. n. 5. in 6 fallent. & expressius Panor. inc. final. n. 7. post gloss. ibi de adulter. definiens, quod maritus sibi faciat præjudicium, & perdat jus accusandi adulterium, & petendi quæ ex eo consequuntur, nisi post adulterium uxori debitum reddiderit.

Sed

Sed hoc fallit in presenti casu, quia statim separavit se quoad thorum, & potest dicere communi mensa se usum propter foetum, ne huic ex dolore matris gravidæ, à separatione concepto, noceretur, & hoc admodum sit verisimile ex eo, quod statim à partu, etiam quoad mensam, ab illa se segregarit. Et in summa hæc quæstio est facti, & altiore requirit indaginem, quia negatum hoc, sicut verisimiliter negaturus est maritus, probari debet ab excipiente, cum in exceptionibus reus sit actor, & probare debeat *l. in exceptionibus. 14. de probat.* & facta non præsumantur sed probentur *l. asseveratio. C. de non num. pecun.* Probatio autem hæc, quia per testes facienda esset, qui super actibus reconciliationis testificarentur, præsertim illis domesticis *l. consensu. §. 6. v. super plagis. C. de repud.* eò non posset hoc dici fieri incontinenti *Maran. specul. arr. parte 6. memb. 12. verb. receptio. num. 15. cum ibi allegat.* Sicut tamen incontinenti probari debet omnis exceptio, quæ impeditura sit litis ingressum *Bartbol. l. final. num. 3. ff. pro suo. & l. nam postea. in princip. num. 2. §. 8. 9. ac ibidem Jas. & Dd. ff. de iurejurand. Franc. c. 1. num. 8. de lit. contest. in 6.* hoc est incontinenti per instrumentum, vel confessionem partis, vel per testes intra triduum, aut octiduum *Marant. præalleg. loc. Decis. Neapolit. 63. per totum. bonus text. in l. ult. ubi Castrens. C. de error. advocat. ceteroqui iis prætermisissis cogitur reus ad respondendum, exceptionibus ejusmodi post litem contestatam ei salvis & reservatis.*

Quamobrem illæ superiores sunt firmiores, quia non sunt facti controversi, sed aperti juris, eoque nec probatione opus habent, cum jus certum sit *l. 2. ff. de jur. & fact. ignorant.* & Judex ipse supplere illud debeat *l. unic. C. Ut quæ defuncti advocat. ubi Castrens. & communiter Dd.* Quanquam & ista inter alias exceptiones & declinatoriæ rectè obijcitur, ut tamen quæ non prosint singula, multa juvent, quomodo loquitur *Alexand. consil. 1. visio. num. 22. volum. 3. per c. cum causam. de probat. l. rationes. l. instrumenta. C. eod. tit. gloss. l. 2. circa princip. de excusat. tutor.* & ut maximè rejiciatur tanquam altiore requirens indaginem, tamen post litem contestatam usum suum habebit, ex tamen convictu, post comperit adulterium, communiter servato, & quod cum uxore ederit, biberit, luserit, riserit, collocutus fuerit &c. *ut per gloss. d. §. final. verb. dissimulatione. Instit. de injur.* quæ per testes facile tum, ut existimo, poterunt probari, nec parum causam hujus miseræ mulieris adjuvabunt.

Iraque hæc, & ceteræ exceptiones omnes, de quibus dictum est, quæ ad impedi-

endum litis ingressum dilatoriè proponi initio possunt, dato quod rejiciantur, ut altiore requirentes indaginem, atque ita per sententiam necessitas respondendi conventæ mulieri imponatur; nihilo tamen minus post litem contestatam, in vim peremptoriarum, rectè poterunt repeti, & illis addi, quod tamen maritus non fecerit suum erga uxorem debitum, sed sæpius per multos menses abfuerit &c. quæ & ipsa agenti ad divortium exceptio obstat *c. significasti. ubi Panor. num. 6. de divort. Boer. decis. 297. num. 5. gloss. juris Saxonie. art. 37. lib. 1. fallen. 2. & 3.* Item quod ipse causam huic delicto dederit suis ipsius moribus, & impudica vita antea acta, cum qua merito hoc delictum compensari debet *Panor. in c. ex literis. num. 6. & c. significasti. num. 6. & in fin. de divort. gloss. juris Saxonie. lib. 1. art. 37. num. 5. in 1. & 2. fallen.* Item quod illam reliquerit solam inter ignotos & peregrinos, etiam concessa adultero & ad arbitrium in domum suam veniendi facultate. Præbens autem maritus causam adulterio, nedum propinquam, verum etiam remotam, ejusmodi actionem non habet *d. c. significasti. ubi Panor. num. 67. de divort.* Præterea si nunc etiam pendente lite, vel post, inquiri, & certum fieri possit, dictum maritum agentem non se continere, sed turpiter vivere, tunc redintegraretur matrimonium, etiam si separatam esset, & hæc maximè exceptio contra eum valeret *Panor. d. c. ex literis. num. 6. & c. significasti. in fin. de divort.* quare hoc diligenter & nunc & postmodum est inquirendum.

His tamen addatur exceptio violentiæ per adulterum illata, de qua ante dictum est ex *d. l. si uxor §. penult. versic. si vim. l. vim passum. de adulter. Panor. c. quemadmodum. num. 11. 12. de iurejurand. cum aliis supra allegat.* Item exceptio incantationis, quæ præsumptivè saltem probari potest ex prædictis, quæ cum in errorem inducat, & vim afferat, ut ante diximus *l. 4. l. ult. C. de malef. videtur & hæc justa causa esse, cur matrimonium non separari, neque mulier amittere dotem debeat l. uxor. ubi Salic. num. 1. C. de repud. Angel. tract. malef. chebai adulterato. num. 26. Bald. l. eam quam. num. 25. C. de fideicommiss. ubi addit bonam rationem, quia (inquit) tolle voluntatem ab actu, & erit omnis actus indifferens.*

Et hæc quidem ferè sunt exceptiones, quæ agenti ad separationem marito videntur obijci posse: quæ si non proderunt singula, tamen simul cumulatæ poterunt juvare *c. cum causam. de probatio. gloss. l. 2. verb. legitimus. de excusat. tutor.* & saltem, quod esset optatissimum, mariti animum exulceratum interventu propinquorum sanare & emollire,

ac ad aliquam reconciliationis æquitatem permovere.

- In Decimo articulo quæritur de alimentis, unde illa mulieri sint suppeditanda. In quo sciendum, alimentorum ꝑ nomine non tantum victum contineri, sed etiam vestitum, calceamentum *l. legatis. l. final. de aliment. legat. l. verbo victus. de verbor. significat. Specul. qui fil. sint legit. n. 43.* habitationem *Alexand. consil. 72. n. 2. volum. 5. Port. consil. 188. n. 11. 12. Cravet. consil. 199. n. 3.* & cætera, quæ ad degendam commodè vitam pertineant, pro facultate & consuetudine dantis & accipientis *Specul. qui fil. sint legit. n. 3. per l. penult. de aliment. c. grandi. §. 1. de sep. neg. pralat. Speculat. pr. allegat. loc. n. 44.* ubi addit, quod etiam si modicum sit patrimonium, non tamen modicum, puta denarius, in die pro alimentis debeatur, sed tantum habere debeat alimentandus, quantum ad vitam suam minus quàm frugalem sufficiat *per l. fundi. l. plen. de usu & habit. l. 3. §. final. ubi pupil. educar. l. 1. 2. C. de patribus qui fil. dist. l. antepenult. C. de Sacrosanct. eccles. l. 2. §. mulier. de vent. in possess. mitt.* etiam si totum patrimonium absumatur *authen. novissimi. C. de adulter. l. jus alimentorum. 3. ff. ubi pupill. educar. deb.* Quare reprobat sententia Panormitani, qui putabat, tantum pro quantitate dotis alendam mulierem esse *in c. ex literis. n. 3. & ibi apostilla. de divor.* nam debentur alimenta pro viribus matrimonii mariti, & dignitate mulieris nobilis, ut in terminis *Cravet. consil. 189. quando. num. 10. Angel. consil. 357. dominus. in fin.* & in summa, pro complexu personarum & rerum, aliarumque circumstantiarum, ex arbitrio boni viri *Alexand. consil. 72. num. 5. volum. 5. Cravet. consil. 189. quando. num. 9. & 10. volum. 1.*
- 88 Ac ꝑ pro isto sane tempore, & pendente lite, nihil est dubii, quin maritus uxori alimenta adhuc debeat *Specul. qui fil. sint legit. num. 2. & 32. per l. sineget. de lib. agnoscend. Panor. in c. ex literis. num. 3. & 4. de divor. Frid. de Senis. consil. 176. in fin.* & consequenter etiam expensas ac sumptus in hanc litem faciendos *Angel. c. ex parte. cum ibi notat. de accusat. Alex. in addit. ad Barthol. l. sancimus. C. de judic. Dd. l. si victam. de re judic. Angel. consil. 24. num. 4. & 5. Par. de Put. tract. synd. verb. carcer. 4. per totum. & verb. expens. cap. 1. Boer. decis. 303. num. 1. 3. & 5.*

- 89 Sed ꝑ ea finita & separatione pronuntiatà, Unde alenda sit hæc misera, majoris est quæstionis? In qua omissis non necessariis dubitandi rationibus, licet maritus, agens ad separationem, possit petere & obtinere etiam dotem ex causa adulterii *Panor. d. c. tua. in fin. de procurat. c. plerumque. de donat. inter*

vir. & uxor. tamen ex ea mulier ali debet, ut expresse hoc decidit gloss. *in l. consensu. verb. sibi habeat. C. de repud. versic.* quia inde debet alimentari, & hoc etiam probatur ex *authen. sed hodie. C. de adulter. & in Novella unde sumitur.* quæ jura statuunt, assignari monasterio, in quod adultera includitur, tertiam partem substantiæ mulieris, extantibus liberis vel parentibus; omnia verò bona his deficientibus, ad alendam eam. Ergo etiam illis locis, in quibus nunc monasteria non sunt, nec detrusiones usurpantur, tamen alimenta adulteræ de suis bonis sunt assignanda.

Quod si dos oneri non sufficiat, lite quidem pendente cogetur alimenta uxori maritus de suo sufficere *Frid. de Sen. pr. allegat. loc.* quoniam adhuc ejus conjux, & in suo matrimonio est, unde & alimenta debentur, & ita consequenter etiam impensas & sumptus in litem faciendos suppeditare debet.

Cæterum conjugio per separationem dissoluto, de suo an aliquid damnatæ adulteræ præstare, & alimenta suppeditare maritus debeat, magis dubitari potest: Nam Julius Clarus tenet, quod etiam facta separatione cogatur alere, *lib. 5. §. 2. adulterium. per Curt. Alexand. c. ex parte. de sponsal. ubi dicit communem Alb. c. ex literis. num. 11. de divor. Felin. c. lator. num. 9. de re judic.* Contra quæ tamen disputari potest: nam ad hoc agitur, ut fiat separatio, & liberetur maritus ab exhibitio ne necessariorum *Specul. de divor. in princ. num. 3.* & ita in terminis tenet Panor. *in c. ult. num. 3. de adulter.* ubi dicit, separatione propter adulterium facta, maritum lucrari dotem, nec tenetur alimentare uxorem amplius *per c. plerumque. de donat. inter vir. & uxor.* & dotem restituere. ad idem Bald. *in c. ex parte. num. 7. de consuetud. ubi notat,* mulierem quæ commisit adulterium, non debere ali à viro *per not. l. fideicommissum. C. de fideicommiss. l. ab hostibus. §. final. ubi Alexand. & l. si cum dotem. §. sin autem in sevisimo. solut. matrim. & idem Bald. in l. 1. §. jus naturale. n. 7. de just. & jur.* ubi dicit, alimentandi onus esse sequelam matrimonii, ex quo sequitur, sublato principali tolli etiam accessorium *l. cum principalis. de reg. jur. cum similib. ad idem Johannes Lupus in repetit. rubric. de donat. inter vir. & uxor. §. 78. versic.* propterea uxor quæ commisit adulterium non debet alimentari à viro &c. Socin. *consil. 286. visa. n. 1. 2. volum. 2.* ad idem latè Port. *consil. 160. in negotio n. 1. 2. 10. & per totum* subjiciens rationem, quod frustra auxilium legis invocet,

vocet, quæ in legem commisit *l. auxilium. de minor. l. 1. Mevio. de annu. legat.* & ex regula, quod quando mulier à viro sua culpa diver- tit, ei alimenta non debeantur Cyn. Bald. num. 2. Fulgos. num. 4. Salic. num. 3. & com- munitè scribentes in *l. quod in uxorem. C. de negoc. gest.* Socin. d. consil. 286. num. 2. vol. 2. Longe autem gravissima est causa, cur ali- menta non debeantur si ob suum adulteri- um à viro mulier abest, & hanc esse com- munem firmat *prælegat. loc. Portius num. 2.* post Ferrett. consil. 97. num. 1. & 2. Feder. de Sen. d. consil. 176. in fin. cum aliis per Portium allegatis, ad quem brevitatis causa remitto.

Sed an de dotis lucro alere debebit, id su- pra expeditum est. Et quanquam Dd. hac de re loquantur intricatè in *l. consensu. C. de repud.* tamen si alia bona, præter dotem, suf- ficerent alimentati, vel aliunde ali pos- set, existimo quod tunc de dote maritus ale- re uxorem non teneretur, quia illa cedere mariti lucro debet *d. c. plerung. de donat. in- ter vir. l. consensu. C. de repud.* idque probat d. authen. sed hodie. *C. de adulter. & in Novella Unde sumitur.* cum non dotem, sed substan- tiam mulieris reliquam, salvis dotis pactis, monasterio in alimenta assignat. Ergo illis sufficientibus, nihil à marito hoc nomine perire potest vel debet, & de tali casu potest in- telligi Panor. c. ult. num. 3. de adulter. cum vult, maritum retinere dotem, nec tamen alimentare eam debere: & Guid. Pap. singu- lar. 568. His autem deficientibus, existimo ex dote alimenta deberi, ut per gloss. d. l. con- sensu verb. sibi habere. *C. de repud. versic.* quia inde debet sustentari &c. cum hoc propriu- um sit dotis onus, scilicet ut pro dote, præ- cipuè illatà, maritus uxorem alimentet *l. ex annuo. 16. de donat. inter vir & uxor. Bald. l. pactum. in fin. C. de collat. Panor. c. ex literis. de divorc.*

Advertendum tamen est, quod Guid. Pap. singul. 568. notanter dicit: amissa propter adulterium dote, teneri patrem ad filiam al- imentandam, & ita videtur tacitè innuere, quod tale onus non incumbat doti, si aliun- de habere mulier alimenta possit, nempe a patre, cujus est alere liberos etiam ingratos *l. imperator. ad Trebell. §. 1. in authen. de incest. nupt.* Specul. tit. qui fil. sint legit. num. 15. qui vult hoc maximè verum esse, quando illa pœnituit: ex quo consequenter inferri pos- se videtur, si postea non supersit, & aliunde habere nequeat hæc mulier, consanguineos
90 ad ipsam alimentandam teneri. Nam ex charitate sanguinis, & æquitate, non ex vi patriæ potestatis, hoc alimentandi officium profiscitur & debetur *l. si quis. §. utrum. ubi*

Barthol. num. 1. de lib. agnoscend. unde & frater ad alimentandam sororem tenetur, & con- trà in casu nostro gloss. *l. 1. verb. parentum. C. de alend. liber.* quam sequuntur ibi Salic. & Dd. Barthol. d. §. utrum. num. 5. Bald. in *l. 1. §. jus naturale. num. 6. cum sequent. de justic. & jur. & in l. qui filium. in fin. ubi pupill. educer. deb.*

Sed in puncto juris credo contrarium ef- se verius. Nam non est expeditum, quod pa- ter cogatur alere liberos immerentes, & qui exheredari possint, multi enim tenent con- trarium Gloss. Barthol. & Dd. in *l. si quis. §. idem iudex. de lib. agnos. l. ult. C. de alend. liber. §. si igitur. in authen. ut cum. de appellat. cog- nos. l. divus. de parricid. Panor. c. cum haberet. num. 10. de eo qui duxit in matrim. Bald. in *l. 1. §. jus naturale. num. 6. 7. de just. & jur. c. Mar. Mant. singul. 685. num. 1. Pet. Genar. sing. 1. num. 1.* ut non videatur superior Guid. Pa- pæ theorica esse tuta, nec procedere gene- raliter, nisi in filia pœnitente, & quæ ampli- us exheredari non posset, in quibus terminis loquitur Speculator, quem allegat. Docto- res autem accipiendi sunt secundum ea quæ allegant Barthol. *l. non solum. §. si liberationis. num. 7. de libera. leg.* & tantum probant quan- tum allegant Panor. in c. ad hoc. num. 23. de po- stulat. pralator.*

Sed ut ut sit de patre, qui propiore vincu- lo tenetur & jure naturali obligatus est li- beris præstare alimenta *d. l. 1. §. jus naturale. ubi Bald. num. 6. 7. de justic. & jur.* ut hanc ra- tionem ponderat Guid. Pap. præleg. loc. ta- men expeditum est, fratres non teneri ad a- lendum, quando is qui alendus est, propria sua culpa consumpsit *Salu. in l. 1. num. 2. in fin. C. de alend. liber.* & præsertim si dolo malo & culpa lata amisit, nam etiam filio ex hac cau- sa pater alimenta denegare potest Bald. au- then. contra rogatus. num. 5. 6. 7. 8. C. ad S. C. Trebellian. ubi addit & illam rationem, quod quilibet malefactor intelligatur tali culpa amittere (nam quodlibet delictum dolo præsumitur committi *l. si non conviciu. C. de injur.*) & quod indignus sit misericordia qui ex delicto miser est &c. Multo ergo minus agnati tali casu ad alimenta tenerentur, ut hic. Jam enim loquimur ponentes casum, quod separatio sit secuta, & matrimonium diremptum: nam ante frustra de alimentis queritur, cum indubitate eorum onus ad maritum pertineat, ut ante probatum est. Hoc ergo casu separationis eveniente, cum amittat dotem mulier & separetur matri- monium ex adulterio suo *d. c. plerung. de do- nat.* intelligitur proculdubio delictum hoc ejus dolo accidisse, alioqui separatio talis fie- ri non posset Dd. c. quemadmodum. de jureju- rand.

rand. cum non subesset adulterium l. penult. de adulter. & cessante causa cessare deberet effectus c. cum cessante. de appellat. Tirag. reg. cessante causa.

In presenti ergo casu, si mulier alia bona paraphernalia non habeat unde alatur, nec super sit pater, qui alat, nec hoc onus subire volunt agnati, ut est verisimile, existimo quod de dote maritus alere mulierem teneatur, per expressam decisionem Glossæ in *l. consensu. verb. sibi habere. C. de repud. verfic. quia inde debet sustentari*, & si redditus dotis non sufficeret, credo quod etiam fors & corpus dotis eo sit insumendum, cum dotis nomine & respectu alimenta potissimum debeantur mulieri *l. ex annuo. 16. de donat. inter vir. & uxor. Bald. l. pactum. in fin. C. de collat. Panor. c. ex literis. num. 3. de divor.* ad quod planus textus in *l. quod in uxorem. C. de negot. gest. ubi* definitur, onus alimentorum & erogationum, quæ in mulierem conferri debent, ad eum pertinere oportere, ad quem dos soluto matrimonio redit: & debitis de aliquo patrimonio alimentis, ipsum patrimonium etiam totum eo impendendum sit, si fructus non sufficiant. *Specul. qui fil. sint legitim. num. 44. cum aliis supr. allegat.*

Ulterius autem invitus maritus non poterit gravari, ut supra ostensum est: itaque residuum aut de publico, aut à familia præstandum esset, cui æternum esset dedecus, si propinqui nobilem, quamvis nocentem, egere vel mendicare paterentur. Necare enim videtur qui non vult alere *l. necare. de agnoscend. liber.* Et sane hæc considerans non video quo consilio dicti propinqui repudiaverint conditionem à principe loci oblatam, qui illis suasit, ut ante litem ipsi adulteram ad se reciperent, & suo modo curarent. Cum enim propinqui maximè velint hoc dedecus familiæ esse occultatum, non potuissent hoc commodiore ratione confectum dare, quam ita semotà ante litem muliere, & illo casu, cum separatio sententialiter non esset facta, major spes fuisset, posse diuturnitate temporis, vel alio casu, mariti animum emolliri jam exulceratum, quæ sane spes supererit exigua separatione factâ. Accessisset & illud commodi, quod indubitate tunc de suo alere coactus fuisset maritus, utique nulla lite
91 vel sententia separationis consecuta: aut si ipsi fecissent impensas tacite, non animo donandi, semper à marito repetere potuissent, vel ejus heredibus, utpote ad hoc ramdiu, quoad separatio judicialiter facta non est, obligatis, per ea quæ tradit, quanquam ad aliud, Socin. *d. consil. 286. num. 1. 2. volum. 2.* Quare hortator adhuc dictis propinquis

sum, ut quia lis necdum est incepta, hac conditione utantur, & ad se recipiant mulierem, quam semper alibi, ubi videbitur expedire, alere poterunt, & tempore idoneo alimenta à marito vel ejus heredibus repetere, ut ejus negotium gesserunt *l. quod in uxorem. cum similib. C. de negot. gest.* de quo utile esset propinuos contestari, tam in suis registris, quam coram testibus & notario, etiam scilicet, quod non intenderent mulierem donationis causa alere, sed salvam habere negotiorum gestorum actionem contra eum, ad quem tale onus pertineret: per notat. *l. alimenta. C. de negot. gest. l. Neseimius. ff. eod. tit.* Ita multo rectius occultum posset esse hoc dedecus, quam re omni in judicium, hoc est in publicum, prolata, & non esset necesse timere separationem, & onus alimentorum, quod à separatione incumbere posset, ut ante est dictum, nec aliud certè quod hic dem consilii habeo, sed reliqua dispositioni juris sunt relinquenda: (lex enim non suum, sed tuum tibi, ut dicitur, denegat auxilium) quod quale hac in parte sit, ad resolutionem singularum questionum invenitur expeditum.

Undecima quæstio similiter ex prioribus resolvitur, nam si marito ad separationem
92 agente & obtinente sequitur amissio dotis *d. l. consensu. C. de repud. Dd. d. aut ben. sed bodie. C. de adulter. gloss. Dd. in c. plerumq. per illum tex. de donat. inter vir. & uxor. ubi Panor. hoc notat n. 1. Specul. de divor. §. 2. Panor. c. ult. n. 6. de adulter.* ubi dicit, secuta sententia maritum lucrari dotem & in *c. tua. n. 7. de probat.* Bona tamen paraphernalia maritus non lucratur, sed restituere debet, ut dicit gloss. *d. c. plerumq. verb. dotabilem. in fin.* & hoc sequuntur pleriq; Dd. ut confirmat ibi Panor. *n. 8.* addita ratione, quod tantum loquatur de lucro dotis, eoq; cum simus in pœnalibus & odiosis illud ulterius extendi non debeat. Quare verum est reliqua extra dotem mulieris bona, aservanda esse pro alimentis mulieris, sicut olim monasterio, cui includebatur, assignabantur *d. aut ben. sed bodie. C. de adulter.*

Duodecima de pœnis adulterii etiam per superiora est expeditum, diximus enim non nisi semel pro multis adulteriis pœnam imponi posse. Pœna si autem in mulieribus ordinaria & summa ac maxima est fustigatio & detrusio in monasterium *aut ben. sed bodie. C. de adulter. ubi omnes Dd. & in Novellâ unde sumitur.* quare minor etiam imponi possit pro consuetudine locorum & personarum, statu ac delicti qualitate *Barthol. l. si quis vidu. m. de quæstio. Fab. §. item lex Julia. n. 2. & 3. Insi. de pub. judic. Salic. in d. aut ben. sed bodie Angel. tract. malef. verb. chebai adulterato. n. 45. Roman. singul. 674. Boer. decis. 297. n. 12 cum seq.* Hic si autem ea pœna indubiè mitiganda esset,
R pri-

- Primum propter nobilitatem personæ Barthol. d. l. si quis viduam. Secundò ob pœnitentiā Tiriq. de pœn. causa 28. Tertiò ob metum & incantationem, quia ubi minor dolus ibi minus delictū, & ideo minor pœna Angel. tract. malefic. verb. scienter & dolose. n. 12. per l. impuber. de fals. Bald. l. et si senior. C. ex quib. caus. infam. Imò ubi dolus abest, ex lata culpa adulteriū non committitur, & proinde nec pœna locum habet l. penult. de adulter. Socin. l. in lege. de fcar. cum similib. Sed & hic iudicio per maritum instituto non ad pœnam agitur, sed separationem, eoq; nec pœna decerni posset,
- 95 nec t̄ acta civilis iudicii istius sufficerent in criminali Dec. consil. 175. circa n. 6. Dd. c. in luteris. de presumptio. quia non plene ibi probant
- 96 Barthol. l. final. n. 5. de in lit. jurand. Et si t̄ autem hic confessā est mulier, quæ confessio in criminalib; sufficit, non tamen quoad pœnam sufficeret, cum sit qualificata & temperata executione violentiæ & incantamenti Panor. in spm. Felin. & Dd. in c. auditis. de prescript. i. dem Felin. in c. cum venerabilis. de except. c. significasti. 2. de homicid. Ferrar. lat. cautel. 5. cum ibi allegat. multò t̄ minus ad torturam perveniri posset, ex theorica Lanfranci de Orca. c. quoniam. verb. confessiones. n. 12. de probat. Sed de hoc frustra quæritur, cum ante definitum sit, & verum credo, jam amplius ad adulterii pœnam contra hanc mulierem non posse perveniri, ex quo accusationi, & ideo officio Iudicis, sit præscriptum per lapsum sex mensium utilium, ut ante est probatum, etiam si pœna Canonica & ecclesiastica nihilominus imponi possent, quia his non præscribitur Panor. c. tua. n. 6. de procurat. Rom. singul. 674. Boer. decis. 299. Tiriq. de pœn. caus. 28. n. 4. cum aliis supra adductis. Verum harum nomine non
- 98 potest ad ullam torturam perveniri, cum t̄ hæc non sit decernenda, nisi quando quæritur de pœna corporali, ne inquisitio sit gravior ipsa pœna Barthol. l. penult. §. ad crimē. n. 11. 12. de public. judic. Panor. c. veniēs. n. 8. de accusat.

- Ad Decimamtertiam quæstionem, an familia & agnati coercere & punire mulierem possent? respondeo quod non: nam hoc tantum licet in minoribus, ratione emendationis l. unic. C. de emendat. pœnam autem t̄ adultis imponere nemo potest, nisi Iudex, præsertim ob crimen adulterii, ut pulcre Panor. c. ult. n. 6. de adulter. cum ibi allegat. An
- 99 t̄ vero teneantur defendere accusatam, etiam est expeditum, quod non, cum defendere sit voluntatis l. liberto. 31. §. litem. de negoc. gest. l. sed & b. fin. de procurat. Sed tamen grave est, mulierem propinquam relinquere indefensam, & desertam, in capitis iudicio, cum in familia ad totam familiam pertinet Barthol. l. lex Cornelia. in princ. de injur. Bald. l. unic. n. 5. C. de rapt. virg. & consil. 427. quæ-

dam. n. 7. & 3. volum. 5. Roma. consil. 451. n. 10. Unde quod omnes tangit ad omnibus singulartiter meritò debebat tractari l. final. C. arbit. tutel. Et si autem propinqui hoc nomine non habent jus agendi, patre & marito exceptis Barthol. d. l. lex Cornelia. n. 1. de injur. per l. 1. §. final. eod. tit. cum aliis allegat. tamen habent jus defendendi, cum publicè inter sit, nedum à conjuncto, sed etiam extraneo, reos defendere l. servum. 33. §. publice. de procurato. Decis. Rom. 221. n. 3. & 35. n. 3. de procurat. Quod si verècundantur defendere, tamen hic operam dare debent agnati, ut mulier habeat idoneum procuratorem, sicut hanc causam per procuratorem agere potest, & meo iudicio debet c. tua. de procurat. cum ibi nota. & per ea quæ supra in ejus rei confirmationem adduximus. Nec solliciti esse debent, ubi manere debeat post relegationem hæc mulier, nam dixi, ob præscriptionem, hic ad pœnam criminalem perveniri nō posse, qualis est proculdubio & relegatio: quæ t̄ pro corporali & capitali pœna habetur l. 1. de public. jud. & l. si const. ante. in princ. ff. solut. matrim. Felin. in c. meminimus. c. qualiter. 2. §. ad corrigendos. de accusat. Alex. consil. 116. vol. 2. latè Boss præct. criminal. de carcer. fidejuss. n. 7. Habitatio porro & alimenta ex dote, quoad sufficit præstari debent, & post ejus mortem demum plenè viro adjudicari gloss. d. l. consensu. C. de repud. si tamen quid super sit: nam eò nedum fructus, sed etiam substantia patrimonii erogari debet, velut ante est probatum, quod si nec sic quidem suppeditabitur, certè planum supra factum est maritum ad nihil teneri hoc casu amplius, soluto matrimonio, & ex quo operas sua culpa mulier deinceps marito non præstat, sed nec agnati de rigore tenentur, verum quia jus alimentandi venit ex ratione & affectione sanguinis ut diximus ex Barthol. in l. si quis in prius. de lib. agnoscend. ideo non poterunt honestè, præsertim nobiles, detrectare, & pati propinquam indigere. Ac optimum esset consilium, ut clam nutrire- tur apud aliquem honestis. hominem, vel viduam piam & prudentē, solitudine & loco minus celebri, inibiq; reliquum vitæ tempus degeret, donec aut cum marito reconciliaretur, aut mortalitas hæc disceptationes finiret. Verum hæc non sunt juris, sed arbitrii & consilii, quod ex oportunitate personarum, rerum, locorum & temporum sumi debet: Et supra quid mei sit consilii ostensum est, ideo verbum non amplius addo.

Postremò non tenetur maritus fugitivum adulterum persequi, cum t̄ nemo cogatur extra officium vel promissionem inquirere aut indicare aut accusare reum vel maleficum l. qui furem. 49. §. 1. de furt. l. metrodorū de pœn. tot. tit. C. Ut nemo ag. l. si Parsatorum. C. de fidejuss.

de juss. tot. tit. C. Ut nemo in vit. ag. vel accusar. Jas. l. 1. §. si tibi. n. 2. & 6. de condict. ob turp. caus. & liceat etiam, jure potissimum novo, adulteram absque adultero, vel contra, accusare ut notatur in l. crimen. cum LL. seq. C. de adulter. ac sit hæc actio separationis civilis d. c. tua. de 103 procurat. quæ nulli t competit quam solis conjugibus & adversus eosdem Panor. d. c. tue. n. 7. versic. Tertiò potest agi de adulterio civiliter, ut separetur matrimonium quoad thorum, & ut accusator lucretur dotem vel donationem propter nuptias, & ad hanc accusationem admittuntur solum conjuges.

c. quemadmodum. de jure juran. c. quanto c. gaudeamus. de divorc.

Quare cum t civilis actio non præjudicet 104 criminali atq; è diverso Lunic. C. quan. civil. ac. Barthol. l. 2. de vi bonor. rapt. & in terminis nostris Panor. d. c. tua. n. 5. & judicium, quod inter solos conjuges consistit, alterius nocentis personæ præsentiam aut accusationem non requirat, consequens est rectè maritum ad separationem hic agere posse, etiamsi criminaliter contra adulterum non procedat aut procedere non possit. Salvo.

CONSILIUM CCCXVIII. AN FEUDUM POSSIT SINE RE- QUISITO, VEL ETIAM HABITO, consensu domini, per vasallum alienari.

SUMMARIA.

1. Feudum sub potestate alienandi concessum, sine speciali consensu Domini alienari potest. & num. 3.
2. Verba secundum naturam contractus, cui apposta, sunt accipienda.
4. Heredes etiam vasallorum feudum sub alienandi potestate concessum, absq. novo domini consensu alienare possunt: quod limitatur per distinctionem. num. 5. sed rejicitur ista distinctio. num. 7.
6. Verbum Habeat, cum effectu accipiendum.
8. Alienatio feudi sub potestate alienandi concessi, trahitur ad tempus facta concessionis.
9. Pactum nullum otiosum esse, sed aliquid operari debet.
10. Feudum ex sua natura, etiam extra pactum, cum consensu Domini alienabile est.
11. ad validitatem alienationis feudi, sub alienandi potestate concessi, non opus est Domini consensum, vel pro honore saltem, requirere.
12. nisi Dominus in concessione alienationis adjecerit: nostro beneplacito vel assensu interveniente:
13. tunc tamen sine justa causa assensum recusare non potest Dominus. & n. seq.
14. Requisitio ad assensum Domini etiam post mortem alienantis fieri potest.
15. Justa denegandi ad assensum ad alienationem causa non est, si vasallus filios non habeat, & sic Domino spes caducitatis affulgeat.
16. Jus relucendi in concessione venditionis reservatum, non habet locum in Donatione, ubi ratio.
17. Tenor duarum Juris Informationum.

Strittiger Et. Belehnungssachen ist in vorigen zu etlichen mahlen ertheilten deductionibus zu genügen außgeführt / daß diß Lehen / in krafft erstes getroffenen Lebens Contract, ex pacto pro libitu alienabile sey gewesen / vnd auch weiter außgeführt / daß solch Lehen nit allein vff vorgehenden anbot vendibile, sondern auch nach gelegenheit der contract ohne vorgehende anbott Donabile sey / vnd sich die concessio vnd potestas vendendi auch in diesem Fall auff die andere alienationis species, vnd sonderlich donationem remuneratoriam ex causa factam, erstrecke / vnd diß nicht allein per argumenta juris, sondern durch die expressam literam instrumenti erwiesen: ibi: vmb Nothdurfft oder vmb andere Sachen wolten oder müsten dieselbe Feste vnd Lehen schafft verkeyfen oder sonst entfrembden etc. Vnd ist auch in angeregten deductionibus diß außgeführt auß Grund der Lehenrechten / daß diß Feudum von seiner vhrsprünglichen ankunfft alienabile ex pacto solche seine qualitatem & naturam alienabilitatis allzeit behalten.

Diemeil nicht zu finden noch beizubringen / daß von solcher eigenschafft per expreßum pactum, zwischen Lehenherrschaft vnd vasallen hierüber irgendt getroffen / were geschritten vnd solches geändert worden / vnd alles obgesetzt ist vorhin in den ermelten deductionibus auß grundt Rechtens vnd wahrer Geschicht dieses Lehenfalls zur genüge deducirt worden.

Nun möchte aber weiter dieser zweifel vnd Frag erregt werden / daß gesetzt / wenn schon diß Lehen habe wieder gemeine Lehen arth mögen vorkaufft oder vbergabt werden / ob man dannoch nicht bey vorlust des Lehen schuldig in zutragenden Vorenderungen / bey den Lehenherrn allzeit vmb consens anzusuchen.

Herauff wird / als in casu claro, ohne alle weitläufftge disputaten geantwortet vnd ungezweiffelich geschlossen / daß wenn ein Lehen / wie dieses ist / eines mals vorliehen cum potestate alienandi, daß solch Lehen hernach ohne licentz vnd consens der Lehenherrschaft möge vorkaufft / vergabt oder sonst verendert werden / dann ob wol Speculator post Jacob. de Belvisoibi per eum relatum Tit. de locat. §. nunc aliqua. versic. 94. Quos etiam ibi in addit: Joan. Andreæ sequitur. darfür halten / daß solche der Investitur einvorleibte Wort nicht wirken / ut vasallus ex hoc possit sine consensu domini alienare, quia prædicta verba debeant accipi secundum naturam contractus, super quo sunt apposita l. stipulatus. ff. de usur. l. si uno. ff. locat. So halten vnd schliessen doch alle andere Fürtreffliche Feudisten mit gemeinem Hauffen das Widerspiel / Nämlich daß auff die alienation, in erster Bezeichnung per pactum dem Lehenmannu vorgesetz vnd bedingt / der Lehenmann vnd seine Nachkommen / alsdann macht haben / jederzeit ihrer freyen Gelegenheit nach / solche Lehen / auch ohne licentz oder consens der Lehenherrn zu alieniren. Et ita contra Speculatore in addit. loco supra citato tenuit Bald. ibidem. Idem Bald. in c. feudum. tit. si de feud. fuer. controversia. & rursus Bald. in l. cum essent. §. per plurimum. motus per illum tex. ibid. ff. de seruit. rust. pradior. Bald. in l. i. §. quasi. ff. de rer. divisio. & in l. liberti libert. c. in pen. col. C. de oper. libert. Angel. in d. §. per plurimum. Et idem Angel. in l. qui Roma. §. duo fratres. in §. quasi. princip. ff.

de verbor. obligat. Alberic. de Rosat. in l. fin. in p. col. C. de jur. Emphy. Joan. de Imol. in c. potuit. in antepenult. charta. extra de locat. Alex. in d. §. duo fratres. in ult. charta. in princ. & idem Alex. in consil. 174. in penult. charta in 2. vol. Roman. singulari 350. Et idem Roma. in consil. 343. incip. in casu consultationis proposita. Salicet. in d. l. final. in penult. & ult. col. C. de jur. emphyt. Et summi duo Feudistæ And. de Ifern. & Matth. de Afflict. tenent hoc pro constanti & indubitato, uterq; in c. i. tit. de feud. non habent. propr. feud. natur. ubi alii omnes idem tenent, vnd den eballegriten Doctoribus vnd Feudisten stimmen auch zu alle Moderni, als Jacob. de S. Georg. in sua investura. verb. ita quod etiam. ita quod non tantum ipsi vasalli, sed & eorum heredes hoc facere possint. Zasius in epitome feudali in 8. parte de feudis degenerantibus. in §. conclus. versic. secundo infero. Et Franciscus Curt. in suo tractatu feudorum in 4. parte. in quest. 5. 2. quest. princip. ubi attestatur, quod ita teneant communiter Feudistæ in d. c. i. tit. de feud. non habent. propr. feud. natur. vnd ob wol am selbigen Ort Curtius wie auch der der Feudist Jacobin. de S. Georg. in sua invest. in obvormelter glossa referirn ein opinionem distinguentem Joan. Rainnaud. in comment. c. Imperialem. tit. de prohibet. feud. alienat. per Federic. Nämlich / wenn in investitura allein die Wort gesetzt: Tibi & cui dederis: quod tunc non videatur concessa potestas liberè & sine licentia seu consensu Domini alienandi. Et sic procedat opinio contraria Speculatoris: Wann aber in investitura noch ferner gesetzt sey: ita quod ii, quibus dederis, idem feudum habeant, quod isto casu potuerit vasallus alienare sine licentia domini, quia verbum habeant, intelligi debeat cum effectu, ita quod vasallus habeat liberam potestatem alienandi, & ille in quem alienabit habeat illud feudum per allegat. per eum ibi.

Doch wann schon selte solch opinio distinguens passiren, so würde dennoch in unsern fall contra Lehenherrn vnd seine prætendirte caducitatem feudi ob non requisitum ejus consensum geschlossen: Dann im ersten Lehen contract sein nicht allem diese durch Rainaudu Feudisten angenommene Wort / sondern wol magis pregnantia zu finden: Vnd weme sie dann die ehegenante Herrschaft vnd Lehen vorkauffen / dem sollen wir unsere Erben vnd Nachkommen Fürsten zu C. dieselben leihen. Gleichwol Curtius an allegirten ort beschleuß mit diesen formalibus verbis: Doctores tamè cōmuniter in locis præallegatis nō faciunt differētiā, quam facit Joan. Rain. An sint apposita illa verba nec ne, & ideo in practica nō est discedendū a cōmuni opinione, quæ habet, quod vasallo per tale pactū alie-

alienandi, detur licentia alienandi irrequisito domino. *Ute per eum ibi.* Quia dominus videtur ex nunc, prout ex tunc, & ex tunc, prout ex nunc, consensisse alienationi faciendae, ut per *Matth. de Afflict. in saepe d. c. i. tit. de feud. non habent. propr. feud. natur.* Et talis alienatio trahitur ad tempus factae concessionis ut per *Andr. de Isern. in c. i. §. donare tit. Qualiter olim feud. poterat alien.* ubi hoc etiam notabiliter tradit magnus Feudista Sigismund. Loffred. in suis paraphrasib. in d. §. donare. vnd solche ist für Lehenmann geschlossen ne opinion ist nicht allein/ wie gehört/ communiter approbata per Dd. & Feudistas, Sondern ist auch Juridica, vnd wird begründet/ Erstlich per text. feudalem in c. i. saepe citato tit. de feud. non habent. propriam feud. natur. Qui textus pro hoc, quod scilicet censeatur data licentia alienandi irrequisito domino, secundum Curtium in loc. supra citato est fortissimus & inevitabilis.

Zum andern ist für diesen gemeinen Lehenrechte Schluss vnd opinion dieses auch ein unwiederruffliche Ratio & irresponsale argumentum, daß wann das pactum de alienando in erster investitur oder Lehen contract nicht der wirkung sein solte/ wie gesagt/ tunc tale pactum esset plane otiosum, & nihil operaretur contra c. si Papa. de privileg. in 6. & l. si quando. ff. de legat. i. cum concordantibus. 9
10 Quia, etiam extra pactum, & de communi natura feudorum, feudum semper est alienabile cum domini consensu, Vnd hette deßhalbens keines aufdingens bedorff/ Ute tot. tit. de de probib. feud. alienat. per Freder. cum ibi traditis.

Nun möchte aber vielleicht ferner gesagt werden/ das gesagt schon/ quod stante tali primae investiturae pacto de alienando, des Lehenherrn consensus præcisè nicht also von nöthen sein solte/ daß durch denegation desselben der Rauff oder Übergab köndte gesperrt werden/ Sondern der Lehenherr/ propter primam licentiam alienandi datam, müste den Rauff oder Übergab passiren lassen/ ob nicht dennoch pro honore domini der consensus müste ad validitatem alienationis requirirt werden.

Hierauff würdet resolutivè geschlossen/ daß 11
† alle obenangezogene Doctores vnd Feudisten weder consensus noch requisition erfordern/ Sondern schliessen/ Quod ad tale pactum, & potestatem alienandi concessam in prima investitura feudum possit indistinctè alienari irrequisito Domino: non autem dicunt, quod dominus requisitus teneatur consentire, ut per eos in omnibus locis supra citatis.

Vnd diese resolutivam decisionem weiter per argumentum à speciali zu beweisen/ So

sagen vnd schliessen unsere Feudisten / Wann ein König oder Lehenherr einen erstmalig belehenten cum pacto, quod possit de tali feudo disponere, & facere alienationem, sub hac tamen reservatione. Nostro Regio assensu & beneplacito interveniente, vel simili: So sey der Lehenmann alsdann/ in alienatione feudi, den Lehenherrn zu requiriren schuldig, & quod tunc feudi dominus non possit, sine justa causa, recusare assensum. Ita Matthaeus de Afflict. in saepe citato c. i. tit. de feud. non habent. propri. feud. natur. Et Sigismund. Loffred. in suis paraphrasib. in supra cit. §. donare. fol. 38. ubi eleganter multa dicit, inquit: hunc casum contigisse tempore serenissimi Ferdinandi, primi Regis Neapolitani, in oppido Iambraces, in persona vassalli Illustris Andreae de Capua, Ducis Termularum. Et idem decidit & refert de eodem casu ducis Termularum modernus Feudista & celebris, Bartholomaeus Camerarius Beneventanus in repet. c. Imperialem. fol. 221. tit. de probib. feud. alien. per Federic. ubi refert, ita pro dicto Duce consuluisse Dominum Pamphilum Mollum Doctorem Capuanum, reassumptis dictis Francisci de Aretio in quodam consilio non impresso, ac etiam Dominum Nicolaum à Capua, virum, ut ipse refert, acutissimum. Item Antonium Capitium & alios de quibus per Loffredum & Camerarium in locis jam allegatis. Vnd das sonderlich ad casum nostrum zu merken/ so schliessen ebenangezogene Doctores vnd Feudisten/ daß † solche requisition auch post mortem alienantis geschehen möge/ vnd sey alsdann auch Dominus requisitus seinen assensum zu geben schuldig/ si non habeat justam contradicendi & dissentendi causam, ut puta si vassalli persona ad serviendum inidonea allegari possit, ut latè probatur per Loffredum ibidem. Vnd Camerarius in d. c. Imperialem fol. 226. sagt expressè: daß † dis kein causa contradicendi ex parte Domini nicht sey/ si (quod singulariter ad casum nostrum notandum) vassallus alienans tempore alienationis non habeat liberos, & ideo Domino spes caducitatis feudi affulgeat, quia (ut notabiliter dicit Camerarius) inhonestè faceret Rex assensum tunc denegando, allegat pro hoc Camerarius Antonium Capitium Alexandrum in consiliis & alios. 12
13
14
15

Auf welchem allen in unserm Fall endlich zu schliessen/ daß wann schon die requisition von nöthen gewesen (wiewol obenangezogene Dd. Afflictus, Loffredus, Camerarius an vor allegirten ortern/ expressè sagen/ quod, extra casum prædictae reservationis de accedente regio consensu, solche requisition unnöthwendig) doch solche requisition von anlangenden

Den Fürsten / vnd dessen Herrn Vatern miltter Bedechtniß / bey ietziger vnd voriger Z. durchleuchtigkeit / zum vberfluß beschehen / vnd noch teglich beschicht.

Vnd weil alhie in solcher protestatione assensus nicht de tertii alicujus præjudicio, Sondern allem de interesse Principis, olim talem alienandi facultatem in prima recognitione talis feudi concedentis, gehandelt / Sollen vnd können J. F. G. solchen jetzt requirirten assens (dato etiam & concessio quod talis requisitio foret necessaria) von recht vnd billigkeit nicht weigern / Wie dann Löffredus *in supra citato loco in fine* bezeuget / daß in gleichen Fällen / vnd eben auß obangedeuten motiven, der Gewaltig Mann Thomas de Malferito, Vicecancellarius Arragonum Regix Catholica Majestati, in causa Comitis Trivenis, hochvernünftig schiedlich vnd rechtlich gerathen.

Ferner würdet ex parte des Lehenherrn dem Donatario auch fürgevorffen / daß ob schon in der original investitur der Lehenherr dem vassallen facultatem alienandi feudi frey gelassen / Sey doch darneben auch mit aufgedinget / daß im Fall Lehenmann solches verkauffen wolte oder müste / das ihm Lehenherrn solches zuvor angeboten / vnd pro precio, per utrinque deputatos arbitrando, gefolget werden solle / vnd wann Lehenherr nicht kauffen wolte oder köndte / als dann einem andern zuverkauffen machte habe / So sey aber vom Donatario solch anboth nicht geschehen / vnd derhalben auß vnterlassenen anboth sey die vbergabe vntrefftig vnd von vnwürden. Insunderheit weil darzu von Lehenherrn kein consens weder geben / noch das vom donante oder donatario zur zeit der vbergabe, der Lehenherr pro consentiendo requirirt sey / nicht beygebracht worden. Hierauff aber würdet ex parte des Lehenmann 16 wiederleglich geantwortet / daß 1 solch aufgedingt anboth statt habe / allein in verkauffung des Lehens / vnd nicht in donatione *ut per gloss. Et Dd. in c. final. ex. de locat.* ubi Joan. Andreas, quem refert & sequitur Abb. *in d. c. final.* affert ejus rei elegantem rationem: quia scilicet venditor vendendo feudum habeat solum ad precium affectionem, unde satis sit, quod precium consequatur à Domino, sed in donatione donator habeat respectum ad personam, quia vult donare uni propter merita sua, vel ut illum sibi obliget: Quæ

ratio cessat in domino, *ut per eum ibi.* Weil dann der letzte Lehenmann diß / auß einem allodial zur Lehen gemachte Gut / nicht verkaufft / sondern seinem Vetter vnd Agnaten, ex causa remunerationis, vnter den Lebendigen vbergeben / als ist erwehnter Vorbehalt off Kauff allein gerichtet / so sonst enges Rechtens / off diesen Fall nicht zu ziehen.

Also auch würdet ferner ableinlich gesagt / daß wann einem Lehenmann in dem ersten Lehenscontract erleubt / sein Lehen / seinem Willen vnd nothturfft nach zuverkauffen / daß er hernach nicht schuldig / zur vorhabender alienation, nothwendiglich ein neuen consens des Lehenherrns zu suchen vnd zuerlangen / vormüge vnd in krafft des gemeinen Rechtsschlus / vnd opinion der Feudisten, davon oben nit mehr gehandelt worden.

SEQUITUR TE-¹⁷ NOR DUARUM JURIS informationum, ad præcedentes quaestio- nes.

I.

S. W. B. A. Wann einem Lehenmann im ersten Lehenscontract erlaubt / sein Lehen nach seinem Willen vnd Nothturfft zuverkauffen oder sonst zuentfremden / so ist er auch hernach zur vorhabender alienation einen neuen consens des Lehenherrn nothwendig zu bitten vnd außzubringen nit schuldig alles B. A. W.

II.

S. W. B. A. daß krafft erster investitur vnd belehnung die vom Besizer seinem Vetter beschene vbergabe zu Recht trefftig darwegen auch der Lehenherr / seines fürwendens ungeachtet / den donatarien mit dem Schloß St. zu beleihen schuldig vor eins.

Zum andern S. W. B. A. das obberührte reservation off diesen Fall nicht zu ziehen sondern derselbigen ungehindert / der letzte Besizer / in krafft erster Belehnung / seinem agnaten angereat Gut vnd Schloß St. zu vberachen wol befugt gewesen alles B. A. W.

S A L V O.

CON.

CONSILIUM CCCXIX. AN CLERICUS, ET LIBERIE EX CONCUBINA NATI, ET PER SUBSEQUENS matrimonium legitimati, sint feudi capaces.

SUMMARIA.

1. ex Illegitimo nascendi principio, & radice infecta, nulla potest esse legitima consequentia.
2. Vitium quando est in principio & fundamento, nihil superedificari potest.
3. Primitiva inficit derivativam.
4. Exclusio unius à successione, extenditur ad omnes ejus descendentes.
22. Verbum Fortè dubitationem continet: nisi quis consulendo vel docendo eo utatur, tum enim stat assertivè.
24. Doctori illustri de consuetudine testanti credendum.
25. Consuetudo juri feudali contraria valet.
26. Fœmina ex consuetudine ad feudi successionem admittuntur, etsi jure feudali excludantur.
27. Clericus, qui primam saltem accepit tonsuram, in feudo succedere potest: præsertim Ecclesiastico. num. 28.

PRIMÆ QUÆSTIONIS RATIONUM DUBI- TANDI.

5. Clericus feudum amittit. Limitatur num. 46. & seq.
6. Jura clara non admittunt probabilem disputationem.
7. Clericus factus est miles Christi.
8. Clericus quasi in sortem & hereditatem Domini vocatus dicitur.
9. Clericus armis militare, & vassallorum officio fungi nequit.
10. Sanguinis effusio clericis interdicta.
11. Clericus perpetuo residere debet, proindeque Dominum comitari non potest.
12. Ecclesiastici in feudalibus partem non capiunt.
13. Clericorum appellatione veniunt etiam qui primam solum habent tonsuram.
14. Clericus primam tantum habens tonsuram in feudo succedere nequit.

RATIONUM DECI- DENDI.

15. Clericus feudi capax est.
16. Favorabilius est de retinendo agere, quàm de acquirendo.
17. Religionis negotium summo favore prosequendum, non impediendum.
18. in Successionibus servatur aequalitas inter clericos & seculares.
19. Statutum excludens clericos à successione parentum vel agnatorum non valet.
20. à Successione allodiali ad feudalem valet argumentatio.
21. Vassallus, ob susceptum clericatum, feudum non amittit, si per substitutum serviat. & num. 23.

29. Investitura derogat omni feudorum juri.
30. Et verbum hereditarium feudum denotat: in quo persona industria non censetur electa.
31. Persona industria ubi non est electa, clericus feudum habere potest.
32. Doctoris sententia sine juribus & rationibus exsanguis & mortua.
33. Sententia, quæ plurimorum auctoritate confirmatur, integra est & vera.
34. Feudum pro annuo canone concessum improprium est.
36. in Improprio feudo Clericus & Ecclesia succedit.
36. & fœmina.
37. & mutus, surdus, claudus.
38. Improprrium feudum pro contractu Emphyteutico vel censuali vel simili habetur.
39. in Emphyteusi succedunt aliæ in feudis prohibiti.
40. Funiculus triplex difficilius rumpitur.
41. Equior opinio in dubio sequenda.
42. Opinio quæ Ecclesiis & Ecclesiasticis favet in dubio impicenda.
43. Clerici habent privilegium Ecclesiæ.
44. pro Clericis in dubio judicandum.
45. Opinio, de qua inter Legistas disputatur, si sit decessi jure Canonico, huic standum in utroque foro.

RESOLUTIONIS CONTRARIO- RUM.

48. Vassallus in dubio per idoneum substitutum servare potest.
49. Rationes, quæ clericos à feudis repellunt, obtinent saltem in professis.
50. Clerici professi nihil proprii possident.

51. sed pro mortuis reputantur.
 52. cap. un. de milit. vasall. qui arm. bell. explicatur.
 Et n. 49.
 53. contra Libertatem & utilitatem Ecclesie &
 personarum Ecclesiasticarum constituta
 non valent.

II. QUÆSTIONIS

54. Clericus primam saltem habens tonsuram
 conjugari potest.
 55. Nuptiis quilibet contrahere potest qui non
 prohibetur.
 56. Concubinam ducere potest, qui uxorem.
 57. pro Matrimonio in dubio pronunciandum.
 58. Doctor scribens pro matrimonio præfertur
 communi opinioni contraria.
 59. Sententia pro matrimonio tantum distat à
 contraria, quantum lux à caligine.
 60. Consequente concessio, necessarium antecedens
 concedendum est.

III. QUÆSTIONIS.

61. Modus optimus consulendi.

RATIONUM DUBI- TANDI.

SUMMARIA.

62. Indigna legitimatione esse non debet, qua ad
 legitimandum ducitur.
 63. Plebeja patricio indigna est.
 64. Concubina maxime vilis.
 65. Instrumenta dotalia ad legitimationem per
 subsequens matrimonium sunt necessaria.
 Limitatur n. 105. Et seq.
 66. Liberi nati ex clerico beneficiato & ejus con-
 cubinâ, non legitimantur per subsequens
 matrimonium.
 67. Usus loquendi communis plurimum valet.
 68. Legitimorum appellatione non veniunt legi-
 timati, etiam per subsequens matrimonium.
 69. Doctoribus aliquot quid statuentibus fides ad-
 hibetur, donec contrarium probetur.

RATIONUM DECI- DENDI.

70. per Matrimonium subsequens etiam antea
 nati legitimi efficiuntur. Et n. 74.
 71. Legitimatio omnem maculam tollit.
 72. Legitimatio quid?
 73. verbum Habeatur fictionem importat: nisi ab
 eo sit prolatum, qui habet legis condenda
 potestatem.
 75. Legitimus venit appellatione filij legitimi &
 naturalis.
 76. dicitur nobilis, & insigniis patris utitur.
 77. Familia per legitimos conservatur.

78. Legitimus proprie dicitur agnatus.
 79. succedit patri tam ab intestato quam ex te-
 stamento.
 80. ut & omnibus agnatis & cognatis.
 81. Episcopus creari non potest is, qui ex legitimo
 matrimonio natus non est.
 82. Legitimus ad sacros ordines promoveri &
 Episcopus creari potest.
 83. & excludit substitutum, nec patitur defice-
 re conditionem: si sine liberis & c.
 84. Statuta strictissime sunt interpretanda.
 85. Statutum loquens de filio legitime nato, etiam
 in legitimo per subsequens matrimonium
 verificatur.
 86. Consuetudo, qua primogenitus in regno vel
 ducatu succedit, verificatur in legitimo
 per matrimonium.
 87. Sententia & laudum arbitri strictissimam re-
 cipit interpretationem.
 88. Sententia vel laudum loquens de filiis natum-
 libus & legitimis, habet etiam locum in le-
 gitimis.
 89. idq. in quavis materia, etiam stricta, obti-
 net.
 90. Consulendum secundum decisiones in terminis.
 91. Nati ex Clerico & ejus concubinâ per subse-
 quens matrimonium legitimantur per o-
 mnia.
 92. Legitimatio favorabilis, & pro eâ in dubio pro-
 nunciandum.

RESOLUTIONIS CONTRARIO- RUM.

93. Nobilis ducere potest in matrimonium paupe-
 rem & vilem, jure civili. Ut & jure Cano-
 nico. n. 95.
 94. Decisum quod est jure Canonico sequendum
 est etiam in foro civili, si vel dubium est in
 jure civili vel ad res spirituales pertinet.
 95. Filij nati ex nobile & ancilla vel vili uxore
 sunt legitimi jure Canon. Et n. 101.
 96. Meretricem uxorem ducere licet, jure Cano-
 nico.
 97. Meretrix infamia laborat.
 98. nec gaudet privilegiis honestarum mulie-
 rum.
 99. nec testimonium perhibere potest.
 100. Meretricem ducere inter opera charitatis nu-
 meratur.
 102. Nati ex vili vel turpi persona legitimari pos-
 sunt rescripto Principis vel Comitis Pala-
 tini.
 103. Legitimatio, qua fit per subsequens matrimo-
 nium, est potentior eâ, qua per Rescriptum
 Principis perficitur. Et n. 129.
 104. Papa statuere non potest, ut liberi ex concu-
 binatu nati per subsequens matrimonium
 non legitimantur.

105. Instrumenta dotalia non requiruntur ad legitimatorem, quando alij liberi non adsunt: Imo etiam indistinctè num. seq.
106. Matrimonium etiam absq; instrumentis dotalibus valet.
107. Doctori excellenti de sententiâ in praxi receptâ testanti, credendum.
108. Rotæ Romana curiæ maxima auctoritas.
109. Instrumenta nuptialia, non dotalia, ad legitimatorem requiri verius videtur.
110. Doctoris dictum intelligendum & declarandum est secundum leges & rationes quas allegat.
111. Concubinatus omnibus jure Divino & Pontificiæ est prohibitus.
112. Clericus in minoribus ordinibus constitutus, etiam beneficiatus, matrimonium contrahere potest.
113. L. & si contra. C. de nupt. explicatur.
114. Bartoli auctoritas maxima.
115. Veritas res solidissima & omnibus anteponenda & n. seq.
116. Proverb. Amicus Plato, amicus Socrates, magis tamen amica veritas.
117. Falcem in alienam messem immettere, tutum non est.
118. Usus loquendi veritati juris non derogat.

IV. QUÆSTIONIS.

RATIONUM DUBITANDI.

119. Naturales in feudis non succedunt. Rejicitur. n. 125.
120. Textus ubi est clarus, dubitationi locus non est.
121. Famam qui perdit feudum amittit.
122. Legitimati sunt infames. Rejicitur n. 135. declaratur. n. 157.
123. Legitimus in Emphytensi Ecclesiasticâ non succedit: restringitur ad legitimatum per rescriptum Principis. n. 139.
124. Argumentum ab Emphytensi ad Feudum procedit.

RATIONUM DECIDENDI.

126. Legitimati à legitimis in materiâ successionis non differunt: sed succedunt simul, etiam in terris Imperij. n. 127.
128. Legitimati per Rescriptum Principis in feudis succedunt, modo illud in rescripto expressum sit.
130. Legitimati per subsequens matrimonium succedunt in feudis.
131. à Communi opinione in consulendo & judicando recedendum non est.

SOLUTIONIS OBJECTORUM.

132. cap. 1. § naturales. tit. si de feud. de funct. explicatur.
133. Legitimati per subsequens matrimonium non pro naturalibus, sed pro legitimis habendi.
134. Leges feudales non dedignantur sequi sacros canones.
135. Legitimatio per subsequens matrimonium omnem tollit maculam.
136. Legitimus per subsequens matrimonium in Episcopum eligi potest: non vero infamis, qui dignitatem incapax est.
138. Legitimus codicillis principalibus qui de agnatione & familia esse negat, tenetur injuriarum.
140. Legitimati per subsequens matrimonium in Emphytensi Ecclesiasticâ succedunt.

Junior ex quatuor fratribus, Simon nomine, initiatus prima tonsura, suscepit ex concubina ignobili liberos, eamque post duxit, & duos constante matrimonio procreavit, Quæritur, an sint legitimati sic, & in feudis succedant?

Hic primò quæritur, an per primam tonsuram Simon se indignum feudis fecerit? quæ tanquam prejudicialis questio est præmittenda.

Nulla † enim consequentia potest esse legitima ex illegitimo nascendi principio, & radice corrupta, Lult. C. de nat. lib. Cravet. consil. 1. pro genere. n. 34. Port. consil. 1. num. 22. Jason. consil. 5. num. 95. lib. 1. Myrsing. consil. 59. num. 6. Et † quando vitium est in principio & fundamento, nihil superædificari potest. Motlin. in consuet. Paris. tit. 2. §. 52. gl. 1. verb. arreston bradon. num. 104. Vulgare item est, primitiva † inficere derivativam, Blanc. de compro- miss. p. 3. num. 11. Et in specie, exclusio † unius à successione extenditur ad omnes ejus descendentes Car. Ruin. consil. 120. num. 2. vol. 2. Cravet. consil. 84. n. 2. Cephal. consil. 103. n. 1.

Secundò, etsi non fecit se indignum, an potuerit ducere concubinam?

Tertiò

Tertiò, an per talem conjugationem liberi omnes integrè sint legitimi?

Quartò, an ante matrimonium concepti feudorum sint capaces?

PRIMÆ QUÆSTIONIS.

RATIONES DUBITANDI.

- N** prima sit ratio dubitandi, quod t vasallus per tonsuram, & quando fit clericus, hoc ipso feudum amittat, cap. i. §. qui clericus, si de feud. defunct. cap. unic. §. fin. An mut. vel al. imperfec. c. unic. si de feud. defunct.
- Quæ jura t cum clara, non admittunt probabilem disputationem, l. ancilla. C. de fur. Cravet. consil. 47. n. 2. Roland. à Valle consil. 25. vol. i. in princ. Port. Imol. consil. 55. n. 22. Zas. consil. 4. n. 13. lib. i. Casber. decis. Pedemont. 28. n. 13. præsertim cum idoneis rationibus fulciantur.
- Etenim t cum Clericus factus sit miles Christi, c. episcopus. de præbend. c. i. de cler. agrat. Roland. à Valle consil. 98. n. 3. vol. i. Zas. de feud. p. 5. sub finem. Unde Clericus t quasi in sortem & hereditatem Domini vocatus dicitur. c. statumimus. dist. 4. c. duo sunt. 12. q. 1. Abb. Panor. in rub. de vit. & honest. cler. Alciat. lib. 5. Par. cap. 22.
- non t potest armis militare & officio defungi vasallorum, quos *ougeatuz* vocant.
- Cujas. in princ. feud. cum t effusio sanguinis sit illis interdicta, c. clerici. 23. q. 8. Menoch. consil. 55. n. 19. & seq. sed nec t comitari dominum potest, ut debet vasallus, quia perpetuò residere in beneficio debet, c. ex parte. & passim de cler. non residend. Cravet. consil. 303. n. 8. ut has rationes urgent. c. unic. de mil. vas. qui arma bell. glossa cap. unic. §. qui clericus. si de feud. defunct. Anchoranus consil. 420. n. 2. Alexander cons. 10. lib. 5. n. 2. Roland. à Valle consil. 23. num. 19. & seq. vol. i. Cephal. consil. 1. n. 1. 2.
- Hinc multi concludunt, ecclesiasticos t in feudalibus partem non capere. Glossa, Bald. c. unic. de mil. vas. qui arma bell. c. unic. §. qui clericus. Si de feud. defunct. Bartolus l. si finita. §. si de vectigalibus. n. 3. ff. de damn. infect. Jason. in pralud. feud. n. 120. Catellianus Cotta in memorabilibus verb. clericus. latè Franc. Curtius, de feud. p. 3. quæst. 10. n. 16. cum seqq. quæst. & qui ex illo plurima transcripsit Chassanæus in consuet. Burgund. rub. de feud. §. en ches. verb. excepte res religie Matth. Afflict. decis. Neap.

320. n. 6. Anton. Capyc. decis. 32. n. 1. Carol. Ruin. consil. 42. n. 9. vol. i. Menoch. consil. 55. n. 18. cum seq. Henn. Gôden. consil. 19. n. 20. cum seq. & communem dicit Ruinus præall. loc. Quamquam autem præacta jura de clerico indistinctè loquantur & genetatim, constat tamen appellatione t clericorum eos etiam venire qui primam solum habent tonsuram, & in minoribus ordinibus existunt, gl. c. 2. ubi Panor. n. 2. de præbend. Franc. Vrius lib. 2. opin. commun. opinio. 42. Ubi autem lex non distinguit nec nos. Et quod t clericus, qui primam solum tonsuram habet, succedere in feudo nequeat, tenent Cravet. consil. 303. num. 1. cum seqq. Roland. à Valle consil. 23. vol. i. Menoch. de arbitrar. judic. lib. 2. casu 231. dubitat de eodem Sylvanus, dicens esse, quot capita tot sensus, consil. 3. n. 52. lib. i. Zasius præall. loc.

RATIONES DECIDENDI.

Contrariam t sententiam probat textus c. unic. §. fin. de cap. Corr. qui probat, clericum per delictum tantum amittere feudum ad vitam, post illud reverti ad successorem. Item c. unic. §. verum quando. de stat. regular. lib. 6. ubi probat, abbatiſſam vel priorissam à seculari in feudum accipere, & quomodo; de qua re pulcrè Hartman. ab Epping. lib. 2. præct. obs. de feud. decis. 4. add. tex. c. verum. ex. de for. compet. ubi clerici ratione feudi conveniuntur coram laico, secundum intellectum veriore. Abb. Panor. ibi. n. 1. & 22. Felin. n. 1. quem communiter approbatum dicit Melchior Kling. ibidem n. 1. Sunt igitur clerici feudorum capaces, & consequenter multo magis retinere possunt, quæ ante habent, nam t favorabilius est de retinendo agere, quod ante habueris, quam de acquirendo agere quod non habueris. l. retentionem. C. de usur. Petrus de Beniten. decis. Bonon. 77. n. 4. Joan. Cephal. consil. 29. n. 5.

Accedit quod religionis t negotium summo favore sit prosequendum & promovendum. l. sunt persona. de relig. & sumpt. fun. Cephal. consil. 136. n. ult. Molin. consil. 9. n. 25. cum seqq. & in consuet. Paris. §. 22. n. 130. quod impediretur & à quo homines alienarentur, si per huius susceptionem amitterentur feuda, & sic quod favorabile esse fieret pœnale. Francis. Curt. de feud. p. 3. q. 10. n. 16. Chass. in consuet. Burg. de feud. §. en ches. vers. excepte. ibi tertio facit. Quamquam uterque in puncto principali regulariter contrarium verius esse reliquerit.

In t successioneibus etiam alioquin equalitas

- litas inter clericos & seculares servatur, *l. ult. §. hoc etiam. C. de episc. & cler. Chass. sup. a dicto loc. Cephal. consil. 151. n. 35. Schurff. consil. 68. n. 6.*
- 19 *centur. 1. adeo ut statutum † excludens clericos à successione parentum vel agnatorum non valeat, Nicol. ab Ithald. tract. de success. ab intest. vers. finita. n. 3. facit auth. cassa. C. de SS. eccles. cap. noverit. 49. de sent. excom. quod ut † valet in allodiali, sic in feudali successione, valere debet, Rolan. à Valle consil. 67. n. 15. vol. 1. cons. 57. n. 79. vol. 3. Schurff. cons. 98. num. 10. cent. 1. Cravet. cons. 303. n. ult.*
- 21 Quamobrem † ob clericatum susceptum non amittit Vassallus feudum, si paratus sit Domino servire per substitutum, glossa cap. *unic. verb. succedere. de feud. fem. quæ licet loquatur per verbum FORTÈ, quod † dubitationem continet, Paris. cons. 29. p. 2. num. 18. tamen ubi illo verbo Doctor aliquis consulendo vel docendo utitur, stat affirmativè & assertivè, Cravet. cons. 91. n. 4. Menoch. cons. 25. n. 14. Cum per hoc magis modestia quam dubitatio Doctoris inducatur per Imol. consil. 55. num. 39.*
- 23 Et † supradictam sententiam post glossam illam tenet Bald. *c. 1. n. 3. de feud. fem. Felin. c. inter dilectos. n. 3. de fid. instrument. Canonist. cap. in presentia. de probat. Dd. auth. ingressi. C. de SS. eccles. Iternia cap. unic. §. qui clericus. n. ult. si de feud. defunct. latissimè Præpos. Mediolanen. cap. unic. §. Et quia vidimus. num. 18. cum multis seqq. de his qui feud. dare poss. Alexand. cons. 10. n. 9. vol. 5. ubi in fortioribus terminis latissimè eandem opinionem propugnat. Fed. Schenck cap. unic. de mil. Vas. qui arma depos. & hanc communiter approbari testantur Mart. Laud. c. unic. §. Et quia vidimus n. 19. qui feud. dare. Jacob. de S. Georg. verb. Et quibuscumq. n. 4. Ant. Capyc. decis. Neap. 10. n. 4. Chassan. in rub. de feud. §. en chefes. verb. excepte res religione. vers. contrariam tamen partem & ab hac sententia nequaquam esse discedendum in consulendo ac judicando dicit, Schurff. cons. 68. num. 20. cent. 1. ubi dicit, sic servari in terris Sax. sicut consuluerat Carpinal. & Pap. ac Bono. Laudens. d. §. Et quia vidimus. n. 19. & obtinuisse dicit.*
- Item Laurent. Kirchov. *com. opin. cent. 1. conclus. 35. Itaque † tali viro illustri de consuetudine testanti credendum, Rolan. à Valle consil. 71. n. 21. vol. 1. Cravet. consil. 325. n. 1. Paris. consil. 25. p. 1. n. 17. Goden. consil. 19. n. 5. Menoch. consil. 1. n. 164. cons. 55. num. 5. cum seq. Cotta in memorab. verb. francigenæ. Vroius lib. 1. opin. com. opinion. 88.*
- 25 Nec † dubium est, quin hæc consuetudo valeat, etiamsi ex jure feudali contrarium obtineat Chassanæus *præall. loc. vers. deci-*

mò & ultimo. ubi de tali consuetudine in regno Franciæ testatur Curt. de feud. p. 3. n. 10. q. 16. cum etiam † fœminæ, aliàs exclusæ à feudo, ex consuetudine admittantur. Rolan. à Valle consil. 2. num. 15. consil. 42. num. 22. vol. 1. Menoch. consil. 65. num. 34. cum seq. Schurff. consil. 64. num. 4. cent. 2. Henning. Goden. consil. 13. num. 17. cons. 105. num. 17.

Supradicta minus habent dubitationis in clerico, qui primam tantum accepit tonsuram. Potest † enim in feudo succedere, non obstante statu clericali, Bald. *cap. unic. n. 3. de feud. fem. Præpos. cap. unic. §. qui clericus. n. 1. Alvar. n. 4. si de feud. defunct. Chass. in cons. Burg. de feud. præall. loc. in 1. limitat. Francisc. Sonsbec. de feud. p. 12. n. 138. ubi dicit, hanc sententiam in practica teneri, & per multas rationes ex Barbat. Cravet. consil. 303. num. 7. ac communem dicunt Franc. Curt. p. 3. quæst. 10. n. 25. Roland. à Valle cons. 23. n. 1. vol. 1. Clarus §. feudum. quæst. 78. n. 5.*

Et quanquam hæc possint disputari, tamen † cum hæc, de quibus quæritur, feuda sint ecclesiastica, & à monasterio moveantur, dubium non est, quin eorum etiam, clericus sit capax, Jas. consil. 117. num. 1. vol. 4. Cacheran. decis. Pedemont. 27. n. 17.

Deinde ex investitura patet, (quæ † de-rogat omni feudorum juri, cap. 1. de duobus. frat. ubi Dd. & Molin. consuet. Paris. 53. gl. 2. verb. danten. n. 12. Præpos. Laud. Iser. Schenck. cap. unic. de feud. cognit. Paris. consil. 2. num. 15. consil. 3. n. 6. p. 1. Roland. à Valle consil. 60. num. 14. vol. 1. Cephal. consil. 29. num. 6. Port. cons. 1. n. 26. cum seq. Schurff. consil. 23. num. 1. cent. 1. God. consil. 27. n. 7.) quod ista feuda sint concessa *zu Erb: Manlehen.* Erb † autem hereditarium significat, ex quo patet non esse electam personæ industriam, Felin. *cap. in presentia. num. 46. de probat. Jason. consil. 117. num. 2. vol. 4. Roland. à Vall. cons. 23. num. 15. cum seq. vol. 1. Cephal. cons. 151. num. 41. cum seq. Schurff. consil. 68. cent. 1. num. 17. Anton. Capyc. decis. 10. n. 12. Nicol. Mor. de fid. reuq. & pac. quæst. 62. n. 3. Ubi † autem personæ industria non electa, clericus feudi capax est, & illud tetinere ac per substitutum servire potest, Cephal. Felin. Jas. Capyc. præall. loc. etiamsi distinguat Roland. à Valle. cons. 23. n. 34. vol. 1. sine fundamento. Nam sententia † Doctoris sine juribus & rationibus exanguis est & mortua. Petrus Rebuff. in Comment. consuet. regn. tom. 1. in proœm. gl. n. 153. è contra integrum † est consilium, integra sententia, quæ plurimorum auctoritate confirmatur, c. prudentiam. de off. deleg. Cacheran. in proœm. decis. Pedemont. n. 7. eaque dicitur vera sententia, quæ multorum testimoniis roboratur, Thom. Grammat. decis. Neap. 76. n. 32.*

Deinde

Deinde feudum hoc non est concessum pro servitiis militaribus, sed pro annuo canone, quatuor aureorum ut in ecclesiasticis

- 34 fieri solet, quod † feudum improprium & conditionatum nostri vocant. *Afflic. decis. Neapol. 129. n. 2. Cephal. consil. 1. num. 24. Menoch. consil. 65. num. 1.* In † quo genere clericus etiam & ecclesia succedunt. *Jas. consil. 117. n. 2. vol. 4. Carol. Ruin. in terminis consil. 18. n. 17. vol. 1. Paris. consil. 4. num. 13. consil. 12. n. 20. cum seq. vol. 1. Roland. à Valle consil. 23. n. 13. cum seq. vol. 1. Cephal. consil. 1. n. 22. cum seq. consil. 115. communem dicit Franc. Curt. de feud. p. 3. quæst. 10. in 1. limitat.* Eamque verissimam puto, quando qui idem in hoc improprio & conditio-
- 36 nato etiam foemina succedant. *Carol. Ruin. consil. 18. num. 17. consil. 24. num. 7. vol. 1. Menoch. consil. 65. num. 14.* Item † mutus, surdus, claudus, *Alex. consil. 36. num. 3. lib. 1. Carol. Ruin. d. consil. 24. num. 7. Menoch. consil. 65. num. 14.* licet omnes tales personæ feudi alioqui sint incapaces. Ratio, quia † tale feudum habetur pro contractu emphyteutico vel censuali vel medio aliquo inter feudū & emphyteusin, ad † quorum successionem dictæ personæ admittuntur. *Thom. Gram. decis. Neap. 77. num. 7. cum seq. Paris. consil. 4. num. 13. cum seq. Cravet. consil. 293. n. 9. & 12. Roland. à Valle consil. 23. num. 7. vol. 1. Cephal. consil. 18. n. 12. Menoch. consil. 65. in pulcris terminis. Goden consil. 13. num. 21. consil. 27. num. 1. cum seq.*

Ex quibus omnibus sequitur, dictum Simonem non fuisse exclusum. Difficilius

- 40 † enim duplex vel triplex funiculus rumpitur, *cap. 1. de treug. & pac. Zas. consil. 2. num. 12. lib. 2.* & est hæc opinio æquior, quæ † etiam sequenda in dubio, *cap. si vir. ubi Abb. num. 3. de cognit. spirit. Corset. sing. verb. opinio. Hypp. rub. C. de probat. pag. 23. col. 2. Roland. à Valle consil. 64. n. 15. vol. 3. Henn. God. consil. ult. n. 3. 5.*

Hier woll ich schweigen / das es versehens

- 42 Nechtens / quod † in conflictu opinionum ea, quæ ecclesiis & ecclesiasticis personis favet, sit amplectenda. *Rot. Bono. decis. 19. num. 2. Schurff. consil. 48. num. 5. cent. 2. Cephal. consil. 11. num. 20.*
- 43 Nam † & clerici privilegium habent ecclesiæ, *cap. similiter. ubi gl. 16. quæst. 1. Speculat. de restit. §. qualiter. num. 7.* pro † quibus in dubio judicandum, *Afflic. decis. Neap. 23. n. 5.*
- 45 Item quando † inter Legistas disputatur, & est decisum jure Canonico, huic standum, etiam in utroque foro. *Catald. de Camp. peg. de syndicat. num. 35. Cravet. consil. 315. num. 3. Sylvan. de nupt. lib. 5. n. 69. Mynsing. cent. 1. observat. 41. Bened. de Capua. com. opin. verb. in dubio.*

RESOLUTIO CONTRARIORUM.

Restat ut ad contraria respondeamus. Et primum non obstant supra dicta capitula, in quibus dicitur, clericum feudum habere vel retinere non posse. Illa † enim obtinent, quando clericus per substitutum domino servitia præstare non vult aut potest, ut solvit Mart. Laudens. *cap. unic. §. & quia num. 21. de his qui feud. dare.* Jacob. de S. Georg. de feud. verb. & quibuscunq. num. ult. Schurff. consil. 68. nu. 14. cent. 1. ubi illam dicit communiter approbatam.

Procedunt † item illa, quando Vasallus expresse personaliter, non per substitutum, servire promisit, *Jacob. de S. Georg. Schurff. preall. loc.* non alias, præsertim in hæreditario. *Schurff. consil. 68. n. 15. cent. 1.* quemadmodum, & alias in dubio Vasallus † per idoneum substitutum servire potest, *c. unic. §. si quis decesserit. Si de feud. defunct. c. unic. §. firmiter. de probib. feud. alienat. per Fed. Anton. Capyc. decis. Neap. 10. n. 11. 12. decis. 32. n. 2. Laud. c. unic. §. & quia si de feud. defunct. Curt. p. 3. quæst. 10. n. 14. Schurff. consil. 68. n. 9. cent. 1.*

Deinde illæ † in contrarium allegatæ rationes tantum in clericis & professis obtinent, *Felin. c. inter dilectos. n. 3. de fide instr. Jas. consil. 117. n. 2. vol. 4. Cephal. consil. 1. n. 70.* nec alio casu loquitur *d. c. unic. de mil. vas. qui arma bell.* ut his rationibus utitur Felin. *preall. loc.* In quibus ratio specialis reddi potest, quod † scilicet nihil proprii possidere queant, *cap. cum ad monasterium. 6. de stat. monach. auth. ingressi. C. de SS. eccles. quinimò † pro mortuis reputentur. Rebuff. constit. reg. tomo 1. in proem. glos. 5. n. 23. & seq. Jas. d. consil. 117. Port. Imol. cons. 23. num. 36.*

Unde consequens supra dictum † textum, ut odiosum & exorbitantem, ad alios clericos, maximè illos, qui primam tantum tonsuram adepti sunt, extendendum non esse, *Cephal. consil. 1. n. 70. Cravet. consil. 173. n. 3.* Et si quid valerent dicta jura, tamen posset disputari, an contra † libertatem ecclesiæ & personarum ecclesiasticarum in eorum præjudicium valeant, *c. noverit. de sens. excom. auth. cassa. C. de SS. eccles. Port. Imol. consil. 62. num. ult.* quo argumento utitur in hac materia. *Schurff. consil. 68. n. 21. cent. 1.*

Hiermit ist die erste der vorgestalteten Fragen erlediget.

SECUNDA QUÆSTIO.

- 54 **Q**uod ad secundam attinet, cum tantum primam habuerit tonsuram, dictus Simon, potuit coniugari, *cap. si quis eorum. 32. dist. cap. 1. de cler. conjugat. Host. qui cler. vel. virum. n. 1. Didac. Covar. lib. 4. de ret. p. 2. cap. 6. §. 3. n. 3. Francis. Sonsbec. de feud. p. 12. n. 138.* sicut quilibet t contrahere nuptias potest, qui non prohibetur, *cap. cum apud. 23. de sponsat. Joan. And. cap. sine culpa. n. 1. de reg. jur. in 6.* Potuit t ergo & cum concubina contrahere, cum illi non distinguant. *l. de pretio. de publi. rem act. Angel. consil. matrimon. 5. in 1. tom. consil. matrimonial. Menoch. consil. 73. n. 17.* Et in t dubio pronunciandum, matrimonium valere, *cap. fin. de re jud. Zas. consil. 2. n. 83. cons. 3. n. 20. lib. 2. Francis. Marz. consil. 16. in fin. Port. Imol. consil. 150. num. 3. adeo ut t si unus Doctor scribat pro matrimonio, ille præferatur communi opinioni, Boer. decis. 26. n. 13. Zasius consil. 3. lib. 2. num. 22. Henn. God. consil. 92. n. ult. Catell. Cotta in memor. verb. nuptiarum. Et verb. communis opinio.*
- 59 Zasius consil. 2. lib. 2. n. ult. ut quantum t distat lux à caligine, tantum sententia pro matrimonio ab ea, quæ contra.

Deinde cum liberi ex tali concubina suscepti per matrimonium legitimentur, necesse illud valere. Nam concessio t consequente, necesse est concedi necessarium, antecedens, *l. ad rem mobilem. de procur. l. 2. de jurisdict. Paris. consil. 35. n. 1. vol. 1. Roland. à Valle consil. 42. n. 9. vol. 3. Menoch. consil. 14. n. 7. Boer. decis. 4. n. 5. Vantius. de nullitatib. ex def. process. num. 91.*

TERTIA QUÆSTIO.

- I**N tertia quæstione prius rationes dubitandi pro parte negativa, postea decidendi pro affirmativa, cum solutionibus contrariorum ponemus, quem t consulendi modum summè commendat Cravet. *resp. 1. pro gen. n. 1. & exigit à consulente Roland. à Valle consil. 9. in princ. vol. 3.*
- 62 Primò igitur ad t legitimandum quæ ducitur, non debet esse indigna legitimatiōe, non abiecta nec vilis, *§. sed & aliud. ubi Ang. Nov. 89. quib. mod. nat. eff. legit. Cepoll. caut. 25. Lupus in rep. cap. per vestras. §. 7. n. 8. de donat. inter vir. & uxor. Ruin. consil. 21. n. 5. 6. vol. 1. consil. 51. n. 8. vol. 5. ut plebeia t cum patricio, l. lege julia. 44. de ritu nupt. l. 1. C. de nat. lib. Est t autem concubina maximè vilis, Molin. cons. 15. n. 8. Cacher. decis. Pedemont. 154. n. 12.*

Summè Andern ist es auch verschiedenes Rechtens/

quod t ut matrimonium subsequens operetur legitimationem eiusque effectum, requiratur conscriptio dotialium instrumentorum, *l. cum quis. cum l. seq. C. de nat. lib. §. fin. Inst. de Nupt. l. imperialis. 23. Cod. eodem. Azo. in sum. n. 12. C. de nat. lib. Carol. Ruin. consil. 51. n. 7. vol. 5.* Nunc autem non intelligo instrumenta hæc dotalia, per quæ dotis constitutio probatur, in nostris terminis intervenisse.

Daraus dann zu inferiren, das durch angelegte matrimonium, die für dem Ehelichen Beslager gezeugte kind/ nicht geeheliget/ oder für ehelich zuhalten sein.

Summè Dritten/ & ne eamus per remotiores argumentationes, quod t in nostris terminis liberi nati ex clerico beneficiato, & eius concubina, per subsequens matrimonium non legitimentur, expressè tenet Bart. in *l. 2. num. 5. in fin. ff. de concubin.* sequitur Aym. Cravet. *cons. 303. n. 10.*

Und zwar daher/ quod ex communi usu loquendi, (qui t plurimum in qualibet materia attenditur, *l. liberorum. §. quod tamen Casfius. ff. de leg. 2. Guid. Pap. quæst. 518. num. 1. Cravet. cons. 308. n. 3. Port. Imolens. cons. 105. n. 39. Menoch. cons. 2. n. 60.*) appellatione t legitimorum non veniant legitimati, etiam per subsequens matrimonium, *Alex. consil. 25. lib. 1. in princ. Cephal. cons. 82. n. 18. Roland. à Valle consil. 85. vol. 3. n. 9.* Quibus t quidem Dd. hac in re meritò fides adhibetur, saltem donec contrarium probetur, *Aym. Cravet. consil. 166. n. 9. Laurent. Kirchov. in com. opin. cent. 1. conclus. 24.*

RATIONES DECIDENDI.

Dieser dennoch vnd dergleichen Gegenwürffen ungeachtet/ sein alle vnnnd jede von S. B. E. mit seiner Concubina, außserhalb dem Ehebette fort gebrachte Kinder/ durch die nachgehende Ehe vollkômlich geeheliget/ auch daher aller ding für Ehelich zuhalten/ vnd solches aus nachgesenten Rechten/ rechtmessigen Ursachen vnnnd bewehrten vieler Hochgelerten meinungen.

Et primò quidem hac de re est textus t expressus & rotundus in c. 6. *Qui fil. sint legit.* ubi ait summus Pontifex: tanta est vis matrimonii, ut qui antea geniti sunt, post contractum matrimonium legitimi habeantur. consonant textus juris civilis, in *§. fin. Inst. de nupt. & in Nov. quor. nat. eff. legit.* plenissimè allegat Petrus à Duenn. in *fallent. reg. 343.* Hinc dicitur, legitimationem t omnem maculam abstergere & perpurigare, *l. cum quis. C. de nat. lib. Alex. cons. 5. n. 1. vol. 1. Jason cons. 168. num. 6. vol. 4.* Et Signorol. de Homod. *consil. 39. num. 1.* definit, legitimationem t 71

- quandam restitutionem, jure naturæ removen-
tem obfuscationem & impedimentum
juris civilis, discrimen inter liberos ponen-
tis. Und dieß weil nun angezogene jura in sich
richtig vnd klar sein / so müssen alle vnd jede ca-
villationes, die dagegen möchten vorgebracht
werden / bey seiten stehen / *Aygon. Cravet. consil.*
47. n. 2. consil. 273. n. 7. & seqq. zwar ob wol vorge-
73 rühret / cap. tanta des *Wetlins Habeatur* sich
gebraucht / atque hoc † ipsum verbum ficti-
onem importet, *Ant. Corsetus in sing. in verb.*
habeatur. Nic. Morin. de fid. treug. & pac. quest.
131. n. 19. So ist democh ungezweifelt / das es
des Orts veritatis expressivum sey / quando-
quidem illud prolatum est ab eo, qui habu-
it potestatem legis condendæ: Ita Abb. Pa-
norm. in d. cap. tanta. n. 4. Nicol. ab Ubald. de
success. ab intest. §. 1. n. 65. Schurff. consil. 1. num.
18. centur. 1.
- 74 Ferner / das † die durch die nach achende
Ehe legitimirte in Wahrheit für Ehlich zuhal-
ten sein / vnd von den Ehelichen nicht sollen ab-
gesondert werden / solchs bezeuget Franciscus à
Ripa in l. si unquam. n. 86. & seq. C. de revocand.
donat. Alexan. consil. 2. vol. 1. n. 10. Carol. Ruin.
cons. 94. n. 12. vol. 3. Cardin. Paris. cons. 13 p. 2. nu.
37. M. Ant. Natta cons. 121. n. 13. Roland. à Val-
le consil. 83. vol. 3. n. 12. Joannes Cephal. cons. 111.
n. 5. Francisc. Bursat. cons. 17. n. 5. Hieronymus
Schurff. cons. 1. n. 17. 18. cent. 1. Did. Covar. in
epit. lib. 4. decretal. p. 2. §. 18. n. 3. Menoch. consil.
16. n. 1. Idem de adipisc. poss. remed. 1. n. 43. Ema-
nuel Soar in thesaur. recep. sent. in verb. legitima-
tus. n. 124. Hinc est, quod † appellatione
75 filii legitimi & naturalis veniat etiam legiti-
matus, Paris. cons. 8. p. 2. n. 6. Nic. de Ubald. de
success. ab intest. §. 1. n. 65. Hinc est, quod † le-
76 gitimatus per omnia nobilis dicatur, Und
dahero das Väterliche Schildt vnnnd Helm öf-
fentlich führen vnnnd gebrauchen möge / Cardin.
Paris. cons. 58. n. 44. & seq. par 4. Roland. à Valle
77 consil. 67. vol. 3. n. 48. Et sic per † legitimatos
conservatur familia. Alex. cons. 2. vol. 1. n. 12. &
78 ibi Carol. Molin. in addit. Et † legitimatus
proprie dicitur agnatus, Carol. Ruin. consil. 145.
n. 3. vol. 3. Ant. Blinc. de Compromiss. quest. 3. num.
79 3. Hinc legitimatus † patri succedit, tam ab
intestato quam ex testamento, non secus ac
legitimi, l. cum quis. cum l. seq. C. de nat. lib. Nov.
de hered. ab intest. §. quoniam variis. Alex. consil.
88. n. 4. lib. 7. & ibi Carol. Molin. in add. Card. Pa-
ris. consil. 9. num. 1. & seq. consil. 10. num. 74. &
seq. consil. 13. num. 95. & seq. pag. 2. Hierony-
mus Schurff. consil. 1. cent. 1. n. 13. & seq. in ter-
80 minis consultus. Hinc legitimatus † suc-
cedit omnibus tam agnatis quam cognatis,
haut secus ac legitimus, Cardin. Paris. cons. 1.
p. 2. n. 33. & seq. Schurff. consil. 1. cent. 1. n. 16. Hinc
81 legitimatus (cum † tamen juris sit expres-
si, Episcopum creari non posse, nisi qui ex
legitimo matrimonio natus est, c. cum in cun-
ctis. 7. in princ. de electio. M. Ant. Natta cons. 121. n.
13.) ad † sacros ordines promoveri & epi-
scopus creari potest, gl. in c. tanta. qui fil. sint le-
git. & ibid. Abb. n. 7. Francis. à Ripa in l. si unquam.
n. 86. & seq. C. de revocand. donat. Carol. Ruin. con-
sil. 211. n. 2. vol. 1. Roland. à Valle cons. ult. vol. 2. n. 8.
Jacob. Menoch. consil. 6. n. 5. Hieron. Schurff. cons.
1. cent. 1. n. 17. Did. Covar. in epit. lib. 4. decretal. p. 2.
c. 8. §. 2. n. 24. Laur. Kirchov. in com. opin. lib. 2. c. 5. q.
1. Hinc legitimatus † excludit substitutum, 82
nec patitur deficere conditionem, si sine li-
beris & c. si line filiis legitimis & c. Ripa in rub.
ff. si cert. pet. n. 3. Hier. Schurff. cons. 1. cent. 1. nu.
19. de qua re latè & in terminis Roland. à Val-
le cons. ult. vol. 2. Cephal. cons. 117. cons. 239. consil.
276. Francisc. Marz. in epit. fideicom. p. 2. quest.
30. Jacob. Phil. Port. in com. conclus. lib. 5. quest.
5. Hinc est quod etsi statuta † strictissime 84
interpretari debeant vulg. l. quicquid ff. de verb.
obligat. Paris. cons. 45. p. 1. num. 70. & seq. Roland. à
Valle consil. 55. n. 13. & seq. vol. 2. Joan. Cephal. consil.
13. nu. 3. & seq. Marzarius cons. 18. pag. (mibi) 173.
Afflict. decis. 21. n. 12. & seq. Capyc. decis. 9. nu. 32. &
seq. Cacharan. decis. 4. n. 10. Cravet. in rub. de legat.
1. n. 174. Cotta in memor. verb. statuta debent. ta-
men si † statutum loquatur de filio legiti- 85
mè nato, id ipsum quoque in legitimato per
subsequens matrimonium verificatur, Ro-
land. à Valle cons. ult. vol. 2. n. 5. cons. 83. vol. 3. nu. 11.
Hieron. Schurff. cons. 1. n. 18. & seq. cons. 2. n. 4. cent.
1. Nicol. ab Ubald. de success. ab intest. §. 1. n. 65. Ant.
Blanc. de Compromiss. quest. 3. n. 3. Carol. Molin. in
consuet. Paris. §. 8. gl. 1. n. 45. Did. Covar. in epit. lib.
4. decretal. p. 258. §. 2. n. 25. Hinc stante † con- 86
suetudine, quod primogenitus succedat in
regno vel ducatu & c. ea ipsa consuetudo ve-
rificatur in primogenito per subsequens
matrimonium legitimato, Nic. ab Ubald. de
success. ab intest. §. 1. n. 66. Hinc denique est, et-
iam si † sententia judicis, item laudum ar- 87
bitri, strictissimam admittant interpretatio-
nem, l. Julianus. ubi post gloss. Bart. in m. 5. de
condic. indeb. Paris. cons. 102. n. 10. p. 1. Cravet. cons.
10. n. 3. cum seq. Cephal. cons. 168. n. 51. Roland. à Val-
le cons. 79. n. 10. vol. 3. cons. 80. n. 42. vol. 3. Molin.
cons. 25. n. 1. Porri. Imolens. cons. 4. n. 85. Villaleb. in
com. verb. sententia. nu. 47. tamen sententia † 88
vel laudum, loquens de filiis naturalibus &
legitimis, habet etiam locum in legitimatis;
quam sententiam communem, & secundum
eam pronunciatum in Rota Bononien. di-
cit Roland. à Valle cons. 83. num. 14. vol. 3.
- Neque id solum procedit in sententiis &
statutis, verum † etiam in quavis materia, 89
quantumvis stricta & restringibili, Nicol. Bo-
er. decis. 159. n. 5. Roland. à Valle cons. ult. n. 4. vol.
2. Schurff. cons. 1. n. 19. 20. cent. 1.

90 Veruntamen quia † veri Doctoris est secundum decisiones in terminis consulere, *Franciscus Marzar. in epit. fideicom. quæst. 8. p. 2. mibi fol. 15.* ideo quasdam auctoritates in specie subjungam in propriis terminis nostris, nempe quod † nati ex clerico, primam tonsuram habente, vel in minoribus solum ordinibus constituto, etiam beneficiato, & ejus concubinâ, per subsequens matrimonium sint legitimati per omnia, ita ponit Joan. And. in novell. cap. sine culpa. de reg. jur. in 6. Bald. c. 1. §. naturales. n. 11. si de feud. defunct. Nicol. de Ubald. de Success. ab intest. p. 1. n. 60. pag. 1. mibi fol. 604. Didac. Covar. in epit. lib. 4. decretalium. p. 2. cap. 8. §. 2. n. 5. Duenn. in fall. reg. 343. in 7. limita. vers. contrariam. Valent. Forster. de success. ab intest. rub. de success. leg. pag. 181. quam sententiam communem dicit Francisc. Bursat. cons. 10. n. 10. & ita decisum testatur Cacheran. decis. 154. Nefas igitur fuit ab illa opinione decedere, secundum quam in tam illustri Curia fuit judicatum, ut inquit Cravet. cons. 91. n. ult.

Corollarii loco subjicio, legitimationem † favorabilem esse, & pro ea in dubio judicandum, *Menoch. cons. 18. n. 15. cum seq.*

RESOLUTIO CONTRARIO- RUM.

Superest ut ea, quæ huic conclusioni videntur adversari, diluantur, quo res omnis reddatur dilucidior. Ad primum itaque quod attinet, veritas est, etiam jure † civili non prohibitum viro nobili ducere in uxorem pauperem & vilem, l. humilem. C. de incest. nupt. l. 1. cum ant. seq. C. de nat. lib. §. ult. No. 18. de trient. & semiss. plenè Menoch. consil. 8. n. 9. & 17. 18. Et licet aliter statutum vel dubium esset jure civili, tamen cum † hoc clarè sit decisum jure Canonico, huic in matrimonialibus, ut spiritualibus esset standum, cle. dispendiosam. de jud. August. Berous quæst. 132. n. 1. etiam in foro seculari, cap. fin. de secund. nupt. Ruin. consil. 211. n. 3. vol. 1. consil. 78. n. 7. vol. 3. Paris. cons. 13. n. 51. p. 2. Schurff. cons. 1. n. 15. 16. cent. 1. Roland. à Valle consil. 93. n. 14. vol. 3. Idem tract. de lucro dot. quæst. 101. n. 7. Cacheran. decis. 154. num. 9. Duenn. in fall. reg. 343. 18. ampliat. Card. Palcot. tract. de noth. & spur. cap. 12. n. 7. Hartmann. ab Epping. lib. 2. pract. observat. de matrim. decis. 2. incip. non obtinet. Etenim † hoc jure licet viro nobili ducere ancillam vel vilem aliquam mulierem in uxorem, & filii ex ea nati sunt æquè legitimi atque si ex uxore nobili essent nati, tex. c. recurrat. 32. quæst. 4. c. 2. c. ult. de conjug. servor. pulcrè Nicol. ab Ubald. de success. ab intest. §. 1. n. 62. Imò † licet hoc jure ducere meretricem in uxorem, cap. in-

tegritas. §. ult. 32. quæst. 1. quam † tamen in famia laborare reputamus, *Paris. consil. 54. n. 49. p. 4.* nec † gaudere honestarum mulierum privilegiis, *Cotta verb. meretrix.* Unde † & testimonium perhibere prohibetur, *Paris. consil. 67. n. 80. p. 3. Roland. à l'alle. consil. 24. num. 84. vol. 1. Roiz. decis. Zitua. 4. num. 122.* Imò † hanc ducere inter opera charitatis numeratur, *cap. inter opera. de sponsa.* Ex † quo sequitur, liberos istos per subsequens matrimonium esse legitimatos, *Nicol. de Ubald. de success. ab intest. num. 62. Covar. in epit. decret. lib. 4. p. 2. cap. 8. §. 2. n. 9. Andr. Tirag. de nobil. cap. 20. n. 173. Phanael. de Phana. tract. de lucro dot. in gl. verb. per mortem. n. 33. cum seqq. Petrus Duenn. in fall. reg. 243. vers. octavo fallit. Valent. Forster. de success. filior. legitimator. pag. mibi 188.* Atque hanc sententiam communem dicit Francisc. Bursat. consil. 10. n. 9. Michael Grafs. lib. 2. opinio. cap. 5. quæst. 8. eamque de notoria consuetudine optima ll. interprete, l. si de interp. 37. de legibus receptam dicit ex Sylvano Cacheran. decis. 154. n. 12. ac secundum illam in terminis determinantibus consulere Jason cons. 234. vol. 2. Schurff. cons. 1. cent. 1. Menoch. cons. 18. & secundum illam in terminis conclusum ac judicatum in Senatu Pedemontano, *Cacher. decis. 154.*

Et quidni hoc procederet? quando etiam natus ex † vili & turpi persona, rescripto ac Codicillis Imperatoris, vel Comitis Palatini, legitimari possit, §. sic igitur. quibus mod. nati eff. legit. in Novellis. Ea † autem quæ sit per subsequens matrimonium legitimitio multò sit potentior ac efficacior eâ, quæ sit per rescriptum, quando illa à natura, hæc vero ab arte procedat & perfectionem habeat, *Roland. à l'alle. consil. 100. n. 6. vol. 2. Menoch. cons. 18. n. 13. Cacher. decis. 154. n. 12.* Quin imò Jason d. consil. 234. tradit, non † posse Papam statuere, ut liberi nati ex concubinato, etiam ex vilissima muliere, non possint per subsequens matrimonium legitimari, multò igitur minus inferioris statuto provinciali excludi possunt à feudis, tanquam minus legitimi & degeneres.

Expedita est prima dubitandi ratio, nunc ad secundam respondeo: Etsi quidem jura civilia, ut legitimitio per subsequens matrimonium procedat, requirant confectionem dotalem instrumentorum, illa † tamen tum demum obtinent, cum alii liberi legitimi scilicet & naturales supersunt, *Carol. Ruin. cons. 211. nu. 3. vol. 1. arg. §. si vero. No. quom. nat. eff. legit.* In quibus terminis hic non sumus. Quod etiam si jura civilia indifferenter requirerent confectionem dotalem instrumentorum, illud tamen jure Canonico, quod

illi hac in materia derogare diximus, non
 106 obtinet, quo t̄ valet matrimonium absq;
 illius instrumenti confectione. *Abb. Panorm. cap. tanta. nu. 2. qui fil. sint legit. Hypp. sing. 250. Paris. consil. 13. nu. 46. p. 2. cum seq. Carol. Ruin. consil. 211. n. 4. lib. 1. Schurff. cons. 1. n. 15. cent. 1.* Et hanc communem dicit Did. Covar. in *epit. lib. 4. decret. p. 2. c. 8. §. 2. num. 8.* latè Duenn. *reg. 343. versic. decimo limitatur.* Valent. Forster. de *success. fil. legit. mibi fol. 170.* Villalob. in *com. opin. verb. legitimatus. n. 74.* & secundum hanc sapius se consuluisse ait Panorm. *c. tanta. num. 2. Qui fil. sint legit.* ubi etiam notat, hanc sententiam à Legistis in practica teneri, quain
 107 re ei, t̄ tanquam excellenti & famoso Doctori, meritò fides est adhibenda, *Rod. Suar. in rep. l. post rem judicatam. mibi pag. 617. n. 47. ff. de re judicat. Idem in proem. lib. qui forus vulgò dicitur nu. 17. cum seq.* & secundum hanc sententiam in Rota Curia Romanæ judicatum, esse scribit Francisc. Bursatus *consil. 10. num. 8.*
 108 Cuius t̄ quidem Curia quanta sit auctoritas tractatur *Sylva nupt. lib. 5. num. 62.* Sebast. Vant. de *null. ex defec. jurisdic. deleg. num. 18. cum seq. Menoch. consil. 53. n. ult.* Vivius à nova. *Aquila. in com. opin. lib. 1. opin. 182.* Anton. sane Garnatius in *addit. ad praxin Octav. Vassrui lib. 2. cap. 17.* tantam esse, ait, auditorum rotæ opinionem, quantam Pythagoræ apud Pythagoricos, ut nullus non satis esse putet dicere: sic Rota definivit.

109 Quinimò t̄ etiam si (citra veritatis tamen manifestæ præiudicium) detur, ad legitimationem per subsequens matrimonium, de utroque jure, requiri conscriptionem dotalium instrumentorum, tamen ea ipsa jura de instrumentis nuptialibus, per quæ matrimonium contractum esse, nō per quæ dotem constitutam esse probari possit, intelligenda sunt, *gl. marginalis in autb. sed novo jure verb. dotalibus. Et autb. maximis. C. de nupt. Carol. Ruin. cons. 211. n. 3. vol. 1.* quam quidem interpretationem trita vulgò regula commendat: dotem sine matrimonio esse non posse, sed matrimonium absque dote. Cum autem in casu nostro de matrimonio per scripturam quatuor testium fide dignorum subscriptione munitam constet, dicendum est, nos instrumentis dotalibus non destitui.

Restat ut tertiam objectionem diluamus, & quoniam illa solum auctoritate Bartoli, quam simpliciter sequitur Cravetta, nititur, videamus quibus juribus & rationibus Bartolus nitatur. Vulgatum enim est, Docto-
 110 ris t̄ dictum intelligendum, trutinandum & declarandum esse secundum rationes & leges, quas allegat, *Paris. consil. 71. n. 21. p. 3. Roland. à Valle consil. 68. n. 18. vol. 1. Cephal. consil. 116.*

n. 10. Menoch. consil. 35. n. 30. Port. consil. 105. num. 20. Schurff. cons. 9. n. 10. cent. 3. Zas. consil. 12. nu. 84. lib. 1. Afflic. decis. Neap. 73. n. 4. Cacher. decis. Pedemont. 161. n. 14. Et sic si jura & rationes allegatæ non relevant, ipsa quoque opinio corruet. Primò, inquit Bartolus, clericus in minoribus ordinibus beneficiatus per contractum matrimonii cum concubina non legitimat liberos ex illa procreatos, quia concubinatus clericis totaliter est prohibitus. Verum si hæc ratio stringeret, sequeretur maximum inconveniens, eversio & correctio totius materiae legitimationis per subsequens matrimonium. Etenim t̄ cum
 111 non solum inter clericos, verum etiam inter omnes indistinctè homines, tam lege pontificia, quam divina, concubinatus sit prohibitus, *cap. nemo sibi blandiatur. c. dicat aliquis. 32. quas. 4. Cravet. consil. 229. n. 11. Port. Imol. consil. 21. n. 17.* sequeretur ex traditione Bart. nullos liberos in concubinato susceptos posse per subsequens matrimonium legitimari. Absit autem ut hoc dicamus. Secundo allegat Bart. l. et si contra. C. de nupt. ex qua itidem arguit, liberos ex clerico, in minoribus ordinibus constituto, & concubina natos, per subsequens matrimonium non legitimari, quia illa eo tempore, quo nati sunt liberi isti, non potuit esse uxor. Verum hæc argumentatio nec usque quaque vera est, nec ex textu commodè elicitur. Etenim supra demonstratum, clericum t̄ in minoribus ordinibus constitutum, etiam beneficiatum, indistinctè & quandoque placet matrimonium contrahere posse. Et sic non solum illo tempore, quo liberi ex concubina suscipiuntur, illa concubina uxor esse potuit, verum etiam ante illud tempus. Plane t̄ ad allegatam legem quod attinet, illa in
 112 provincia præsidibus loquitur. Hi durante magistratu cum subdita matrimonium contrahere de jure civili (secus enim est de jure Canon.) idq; propter præsumptionē metus (à parte mulieris) & violentiæ (à parte præsidis) nequeunt, *l. si quis officium. 38. l. qui in provincia. 57. de ritu nupt.* At clericus in minoribus nullo tempore contrahere prohibetur. Ex quibus apparet, Bartolum ex frivolis & malè contortis rationibus ac allegatis suam sententiam defendere. Quanquam etiam allegata ab eo lex ex jure civili prolata sit, quod ipsum in causis matrimonialibus non obtinet. Et sic in hac questione nuda manet auctoritas t̄ Bartoli, nudumq; nomen, quod ipsum licet maximum sit, *Nic. Boer. cōs. 4. n. 11. Thom. Grammat. decis. 63. n. 15. Dam. bond. tract. de subbas. cap. 4. n. 1.* tantum tamen in hac parte non est, quemadmodum nec esse debet, ut nos à juris veritate & communi
 114 senten-

sententia, in Pedemontano consilio Arreſto comprobata, abſtrahere debeat. Veritas
 115 † enim res eſt ſoliſſima, murus in expugnabilis, & omnibus rebus anteponenda, 3. *Eſd. cap. 4. Afflic. dec. Neap. 23. nu. 7. Cacher. dec. 29. n. 1. Sylva nupt. lib. 5. n. 112. 113. Schurff. conſil. 59. n. 1. cum ſeq. cent. 2.* Vulgarum eſt: amicus † Plato amicus Socrates, magis tamen amica veritas. *Thom. Grammat. dec. Neap. 18. in princ. Craves. conſil. 138. n. ult.* Errandi cauſam Bart. dedit, quod non credidit, clericos in minoribus ordinibus conſtitutos contrahere nuptias poſſe, & hinc rutum. † non eſt, ſalcem in alienam meſſem mittere, ut in his terminis & hac materia dicit Nicola. de Ubaldo. *de ſucceſſ. ab inteſt. §. 1. pag. 605. n. 60. verſ. ſed ſalva pace.*

118 Quod † ad uſum, poſtremò, loquendi attinet, etiam ſi probatus eſſet, juris veritati nihil derogare poſſet.

QUARTA QUÆSTIO. RATIONES DUBITANDI.

- 119 **A** D ultimam quaſtionem quod attinet, videri poterat iſtos † liberos in feudo paterno nullum jus habere, utpote, primò naturales, *cap. unic. §. naturales, ſi de feud. deſuncti. qui † cum ſit clarus textus, non eſt locus dubitationi, l. ancille. C. de fur. Roland. à Valle conſil. 25. in princ. vol. 1.*
 121 Secundò quia, † qui famam perdit feudum amittit, ut ex Bald. & Afflic. notat Cephal. conſil. 1. n. ult. Menoch. de rem. ret. poſſ. remed. 3. n. 679. Rot. Bon. dec. 77. n. 4. Legitimi † autem ſunt infames. *Alex. conſil. 94. num. 5. lib. 1. Ferdinan. de Thiennis (illius enim eſſe conſilium teſtatur Franciſc. Marzar. in epis. fidei. com. p. 2. quaſt. 30.) inter conſilia Portii Imol. cons. 106. n. 98. Myſing. obſerv. 31. cent. 4.*
 123 Tertiò quia legitimatus † in emphyteuſi eccleſiaſtica non ſuccedit. *Alex. cons. 128. n. 7. vol. 1. Ruin. Con. 36. n. 7. vol. 1. Aſcan. Clem. de pat. po. c. 5. n. 16.* Eſt † autem bonum argumentum ab emphyteuſi ad feudum. *Everar. loc. ab emphyt. ad feud. Rolan. à Valle cons. 59. n. 74. vol. 2. Menoch. cons. 16. n. 2. Cacher. dec. Pedemont. 53. n. 16.*

RATIONES DECIDENDI.

- 115 **H** IS † tamen non obſtantibus contra ſtatutum eſt, primò per cap. tanta. *Qui ſil. ſint. leg. ex quo ſic concludit, Menoch. cons. 16. n. 1.*

Secundò, quoniam † in materia ſucceſſionis nihil differunt ita legitimati à legitimis, *l. cum quis. Cod. de nat. lib. §. 8. & quoniam. In. auct. Quom. n. n. eff. leg. gl. d. c. tant. a. Alex. cons. 88. n. 4. lib. 7. Paris. cons. 13. n. 33. con. 15. n. 1. cum ſeq. p. 2. Schurff. cons. 1. n. 1. cent. 1. Phauel. de Phan. in tract. dot. gl. verb. per mortu. num. 36. ubi hanc ſententiam communem dicit, quæ tam in terris Imperii quam eccleſia vera eſt. Paris. cons. 13. n. 51. p. 2. Palcor. de nobis & Sparvis cap. 12. n. 6. licet † conſultum in Curia Rot. nempe quod ſuccedant etiam in terris imperii, teſtatur Franciſc. Marzar. in epis. fidei. p. 2. quaſtion. 30. verſ. 5. quia in ejuſmodi.*

Tertiò, legitimati † per reſcriptum, modo id exprimitur in Codicillis principis, ſuccedere in feudo poſſunt, *gloſſ. ſich. ſerv. 2. Laud. & reliqui. Feudiſt. cap. unic. §. naturales, ſi de feud. deſuncti. lib. c. tanta. n. 7. Qui ſil. ſint leg. Afflic. dec. Neap. 195. Molin. conſiliet. Paris. §. 8. gl. 1. verb. legiſt. a. u. m. c. 38. Ita in terminis Sig. de Homod. cons. 218. n. 4. cum ſeq. Franciſc. Burſat. cons. 10. n. 2. & communem dicit Laurent. Ruchoff cent. 3. conclus. 21. Atqui legitimatio † per ſubſequens matrimonium multò potentior eſt illa, quæ ſit per reſcriptum. Paris. cons. 13. n. 36. p. 2.*

Quartò, quod † legitimatus per matrimonium in feudo ſuccedat, tenent Abb. P. Anorm. n. 7. d. c. tanta. Jacob. Belvis. Præpoſ. Bald. Laud. & alii. d. §. naturales, ſi de feud. deſuncti. Alexand. lex ſactò. §. ſiquis rogatus. n. 18. ad Trebell. Jaſon. l. cum ſuſtinem. n. 10. C. de inſtit. & ſubſt. & conſil. 168. nu. 6. vol. 4. Zaſ. in epis. feud. p. 8. ſub ſinem Franciſc. Duaren. de feud. cap. 11. Nicol. ab Ubaldo. de ſucceſſ. ab inteſt. §. 1. n. 65. Valent. Forſter. de ſucceſſ. ab inteſt. rub. de ſucceſſ. ſil. leg. pag. 185. Card. Paris. conſil. 13. num. 44. p. 2. Roland. à Valle conſil. ult. n. 10. vol. 2. Joann. Cephal. cons. 23. n. 30. Schurff. cons. 1. n. 17. cent. 1. ubi dicit ſic pronuciari quotidie & conſuli. Item Burſatus cons. 10. n. 6. ubi teſtatur in aula Cæſaris ſic inductum, & inter Nobiles Voilandicos ab Electore Baſilium Monner. tract. de clandest. conjug. nubi pag. 68. Hanc ſententiam inſuper tenent & communem dicunt Covar. in epis. lib. 4. decretal. p. 2. cap. 8. §. 2. n. 27. Aſcan. Clem. de patr. pot. c. 5. n. 57. Anton. Blanc. de compromiſſ. q. 3. n. 3. Jacob. Menoch. cons. 16. n. 14. Petr. à Duenn. reg. 343. in 6. ampl. Villalob. com. opin. verb. legitimatus. n. 73. Port. Imolens. lib. 4. conclus. 36. Franciſc. Vir. lib. 1. com. opin. op. 123. Jul. Clar. §. feudum. queſt. 8. n. 4. Mich. Graſſ. lib. 2. opin. com. c. 5. q. 10. qui cum hanc communem dicant, ab eâ in conſulendo & judicando non eſt recedendum. Craves. com. gi. n. ult. Paris. cons. 33. n. 28. p. 4. Roland.

land. à Valle consil. 60. n. 36. vol. 1. Henn. God. consil. 37. n. 2. Castell. Costa in memorab. verb. opinio communis.

SOLUTIO OBJECTIONUM.

132 **T**otius autem negotii pondus in solutione obiectorum conquiescit. Ad §. naturales, obiectum quod attinet, is in legitimato per rescriptum, non legitimato per matrimonium exaudiendus est, Abb. Panorm. d. c. tanta. n. 7. Paris. cons. 13. n. 41 p. 2. Schurff cons. 1. n. 17. cent. 1. & hanc crebrius sententiam placuisse testatur Schenk d. §. naturales. qui licet indistincte loquatur, non tamen comprehendit per subsequens matrimonium. 133 legitimatos, quia §. non pro naturalibus 134 sed legitimis habentur, d. c. tanta, & ut §. alia leges, sic etiam feudales, sacros hic canones sequi non dedignantur, c. ult. ubi gl. de secund. nupt. c. 1. de oper. nov. nunciat. §. fin. Nov. 83. ut clar. apud Præpos. Episc.

Secundum de infamia negatur. Legitimatione §. enim hæc omnem maculam abstergit, Alex. l. ex facto. num. 22. de vulg. & pupill. Jas. l. cum autem. n. 10. C. de instit. & substit.

136 Hinc §. ita legitimatus in Episcopum e-

ligi potest, cum tamen infames similium dignitatum capaces non sint, c. cum in cunctis. 7. de elect. l. 2. C. de dignit. lib. 12. c. infamibus de reg. jur. in 6.

Ac §. potest etiam illa superior theoricæ 137 restringi ad legitimatos per principis rescriptum, Cacher. decis. 121. n. 6. etiam si hic quoque obstat, quod §. iniuriarum teneatur, qui 138 codicillis imperialibus legitimatum de familia & agnatione esse negat, Schurff. cons. 2. cent. 1.

Ita §. quod de successione emphyteuticæ 139 obiectum, accipiendum de legitimatis per rescriptum, ut in emphyteusi ecclesiastica, non succedant, atque ita Doctores loquuntur & intelligunt. Nam §. legitimati per 140 subsequens matrimonium in hac etiam succedunt, Alex. l. ex facto. §. si quis rogatus. num. 18. ad Trebell. Jas. l. cum autem. n. 10. C. de instit. & substit. Card. Paris. consil. 13. n. 43. p. 2. Jacob. Menoch. consil. 16. nu. 2. Petrus Duenn. reg. 343. in 7. ampliat. Unde argumentum ab emphyteusi ad feudum non solum non oppugnat hanc sententiam, sed firmat. Nam si in emphyteusi taliter legitimati succedunt, ut modo probavi, certè etiam in feudo per illud argumentum.

DE EADEM MATERIA SUBSCRIPTIO AUCTORIS, ET ANNOTATA quædam ad consilium præcedens, de præmissis quatuor quæstionibus.

SUMMARIA.

141. Feuda data sub annua pensione an sint degenerantia? Et quid si ad certa servitia præstanda dentur? n. 142.
143. Ecclesia non curat servitia personalia, sed redditus bursales.
144. Feuda Ecclesiastica pro canone & pensionibus concedi solent.
145. Servitiorum in aliud onus mutatio non est contra naturam & proprietatem feudi.
146. Mutatio naturalium nomen contractus non mutat.
147. Mutatio proprietatum speciem quidem non mutat in totum: illam tamen transformat in improprietatem & denegerantem.
148. Conjugium Juris divini ac naturalis est.
149. & nullâ humanâ auctoritate tolli potest.
150. Papa contra jus divinum & naturale statuere vel dispensare non potest.
151. Vota contraria juri divino vel naturali non valent, etiam juramento confirmata.
152. Promissio turpis servanda non est.
153. Juramentum turpe non est obligatorium.
154. Turpia pro impossibilibus habentur.
155. Impossibile nullum est obligatio.

156. Juramentum impossibile non obligat.
157. Jus naturale est immutabile.
158. nec statuto vel consuetudine mutari potest.
159. Libertas contrahendi matrimonii naturalis nullo modo alicui auferri potest.
160. ne quidem per iurjurandum.
161. ad Legitimationem per subsequens matrimonium multi requirunt, ut concubina sit matrimonio digna.
162. Spuri per matrimonium non legitimantur, sed naturales tantum.
163. Spurii in dubio præsumuntur magis quam naturales.
164. Nati ex servitricibus pro Spuriis habentur.
165. Naturales ut nascantur filii multa requiruntur, & quæ? n. 167.
166. Naturales veri sunt pauci.
168. Matrimonium jure Canonico non præsumitur.
169. Jus Canonicum, quoad causas matrimoniales, etiam in terris Imperii & foro civili servatur. & n. 184.
170. Matrimonium non præsumitur inter personas inæquales.

171. vel

171. *vel inter virum nobilem & rusticam de virginatam.*
172. *& quam honestè ducere non potuisset.*
173. *Legitimatio non presumitur.*
174. *Legitimitatem suam legitimati probare debent: etiam ratione successionis obtinenda. & num. 176.*
175. *Filiatio probari debet.*
177. *Carentiam defectus probare debet, qui ob illam aliquid consequi vult.*
178. *Talem quis se non probat, ut talis non admittatur.*
179. *Potestas patria non presumitur, sed probatur.*
180. *in Legitimatione se fundans, ad successionem agendo, eam probare debet.*
181. *Legitimatio probatur probato matrimonio.*
182. *Matrimonium ubi est, ibi legitimatio.*
183. *Matrimonium inter nobilem & ignobilem consistit Jure Canon.*
185. *Meretricem ducere inter opera charitatis numeratur.*
186. *Violata à violatore est ducenda.*
187. *Stuprum non impedit legitimatorem liberorum ex stuprata susceptorum.*
188. *Notorium non indiget probatione.*
189. *Notoria multa dicuntur quæ non sunt.*
190. *Notorium quod dicitur, si negatur, probandum.*
191. *Nuptiæ sunt probanda, & quomodo? & num. 198.*
192. *Matrimonium plene probandum: nisi incidenter saltem, nimirum quoad legitimatorem, de eo queratur, & non principaliter. num. 194. & 197.*
193. *Matrimonii causa est ardua.*
195. *Probatio levior sufficit, ubi quid non principaliter, sed incidenter saltem & propter aliud probandum.*
196. *Consanguinitas, si de eâ non principaliter, sed successionis ratione queritur, plene probanda non est.*
199. *Probatio est omni magnum sumptuosum & dubium.*
200. *Legitimationem probare necesse non habet, qui est in possessione filiationis.*
201. *Illegitimitatem liberis objiciens illam probare debet.*
202. *Legimati per Rescriptum Principis in feudis quidem succedunt, si hoc in rescripto fuerit expressum, sed in Domini præjudicium, non Agnatorum.*
203. *Dominus legitimando naturales Agnatis jus suum auferre nequit.*
204. *Legitimos per subsequens matrimonium in feudis succedere communis est opinio, & in his terris us recepta. & num. 206.*

205. *Legitimati per subsequens matrimonium consequuntur jus liberorum, etiam quoad successiones.*

SUBscripturus eleganti responso & erudito J.Cti. D. T. E. B. momentosiora quædam strictim ad rem, ut opinor, accommodata, submonebo.

IN prima quæstione, quod dominus Consulens posuit, feuda † data sub annua pensionem esse degenerantia, illud controvertit Zalius p. 12. num. 20. 21. 33. & passim.

Et sane si hic non tantum sub illo canone, sed etiam ad præstanda reliqua servitia incerta, data essent hæc, de quibus disceptatur, feuda, videretur illa probabilis opinio, quemadmodum & Curtius tum † degenerare, dicit feudum, quando conceditur, ut certa servitia præstentur, & nulla alia. Ex contrario igitur sensu infero, cum etiam aliorum incertorum servitorum obligatio manet, tum esse feudum nihilominus proprium. *Curt. trac. feud. p. 4. quæst. 9. num. 28. cum ibi allegat. quod pluribus confirmat Claud. Syfel. in spec. feud. tit. de defn. & inven. feud. num. 46.*

Sanè verisimile fatis est, hic sub certis præstationibus pecuniariis data hæc feuda ecclesiastica, de quibus agitur, esse. Nam ecclesia † non curat servitia personalia, sed reditus buriales, ut dicit Bald. c. 18. libellaria. num. 3. in fin. de pace juram. firmat. Jaf. in prælud. feud. num. 8. Claud. Syfel. de def. feud. vers. juxta præmissa. mibi fol. 50. Unde ecclesiastica † feuda, ejusmodi hæc sunt, pro canone & pensionibus concedi solent. *Jaf. in prælud. feud. num. 8. Claud. tit. de diff. feud. per Bald. c. 1. verb. libellaria. num. 3. de pace jur. firm. addunt tamen Bald. Jaf. Claud. præall. loc. Zaf. d. p. 12. num. 32. id in partibus Lombardie fieri consuevisse, quasi intendant esse illam consuetudinem tantum localem, sed & tum ait Zaf. ibidem. feudum ejusmodi in reliquis manere, verum addita ratione, quia servitorum † obligationem in aliud onus mutare non sit contra naturam feudi & propriam substantiam. Claud. Syfel. loc. præallegat. Alex. consil. 79. in 5. dub. vol. 1. & cõf. 10. vers. secundo queritur. vol. 3. Zaf. in epit. cap. 12. n. 32. qui tamen addit Cynum in aulicis ingressi. ad fin. C. de SS. eccl. Bald. d. liberi.*

C. de oper. lib. Jas. in pralud. feud. n. 8. putare, hoc feudum ad emphyteusis vel contractus innominati naturam accedere. Sed conclusionem, inquit, meam puto verior-
146 rem, cum aliquorum † naturalium mutationem nomen contractus mutari non faciat. *l. pacta. de contrah. empt.*

Claudius tamen Sys. per duas columnas *prall. loc.* dictam conclusionem tractat & eam sequitur, scilicet quod hoc feudum sit degenerans & improprium, ut liceat hic sequi communem. *Bald. d. c. 1. §. libellaria. n. 3. de pace juram. firm. Jas. n. 8. in pralud. feud. contra Zesium, cujus etiam rationes sunt*
147 infirmæ. Nam † licet mutatio proprietatum non in toto mutet speciem, in quota tamen & aliqua parte transformatur, ut impropria vel degenerans species dici queat. *l. Lucius. ff. de pos. l. 1. de est. act. cum similib.*

Et tantum de prima quaestione.

Altera minus habet dubii apud rectè institutos, utcumque fremant impuri cœlibatus auctores & admiratores. Conjugium † enim est juris
148 divini ac naturalis. *Bart. n. 5. Cast. n. 11. & Dd. l. 1. in fine. de just. & jure. & Dd. in princ. Inst. de jur. nat. ubi Glossa verb. matrimonium ait: ita esse de jure naturali, ut sit à D E o naturæ inditum & institutum. tex. in c. sicut. §. his ita. 32. quest. 2. c. 1. de voto & voti redempt. lib. 6. Host. tit. de matrim. n. 8. cum ibi allegat.* Ex quo
149 sequitur, nulla † hoc jus humana auctoritate tolli vel mutari posse. *c. 1. 2. dist. 10. Dd. c. ult. de consuet. Bart. l. omnes. n. 22. de just. & jure. Bald. l. 2. C. de usur. Alex. consil. 97. principalis. n. 2. vol. 1. Schurff. consil. 83. prædicta. n. 11. cent. 3. per c. ad audientiam. c. cum venerabilis. c. fin. de consuet. c. ad nostram. de probat. c. caterum. de juram. calum. cle. 1. de usur. addens, ne quidem millium annorum contraria observatione jus hoc abrogari posse. per gl. c. fin. verb. naturali. de consuet. adeò † ut ne Papa quidem
150 contra statuere vel dispensare possit. *c. sunt quidam. 25. quest. 1. gl. c. à nobis. de decim. c. non est. de vot. Abb. Felin. & Canonist. communiter. c. qua ecclesiarum. de constit. Felin. c. fin. n. 8. de major. & obed. latè Dec. consil. 576. pro resolutione.*
151 *ne. n. 9. nec † vota contraria valeant. c. si quis. 22. quest. 4. etiam juramento confirmata. Host. tit. de voto n. 1. in princ.* Nam ut inquit textus, in c. 1. 22. quest. 4. tolerabilius est stultæ promissionis vota rejicere, quam per inutilem promissorum custodiam exhorrendam criminum implere mensuram. Item
152 c. in malis 22. quest. 4. In † malis (inquit) promissis rescinde fidem, in turpi voto mu-*

ta decretum, quod incautè vovisti ne facias: impia est promissio, quæ scelere adimpletur. Idemque de † juramento pronunciatur. *c. non est obligatorium. de reg. jur. in 6. Dec. consil. 45. n. 1. conf. 181. n. 2. consil. 536. n. 16. conf. 432. n. 15.*

Nam turpia † & scelestæ, quæque servari sine flagitio nequeunt, pro impossibilibus habentur. *l. filius. l. conditiones. l. quidam. de condit. instit. quorum † nulla est obligatio. l. impossibile. de reg. jur. c. nemo. cod. in 6. etiam † in juramentis. c. ad nostram. de jurejurand. Dyn. d. c. non est. in princ. Dec. in præallegat. consil.*

Deinde cum † jus naturæ sit immutabile. *§. pen. Inst. de jure nat. nec † ullo statuto queat immutari. Spec. Qui fil. sint legit. §. 1. n. 12. Marant. in spec. aur. jud. p. 3. n. 40. cum multis seq. vel consuetudine. c. fin. de consuet. sequitur nec † libertatem contrahendi matrimonii naturalem ullo cuiquam modo auferri posse. Jas. l. 1. §. hujus studii. n. 12. de just. & jure. Alex. latè consil. 97. principali. n. 7. cum seq. vol. 1. tex. in c. requilivit. de sponsal. & matr. ubi notatur, ne † per jusjurandum quidem posse
156 impediri vel adstringi conjugii ineundi libertatem. *l. cum tale. §. rescriptum. de condit. & demonstr. l. ult. & tot. tit. C. de indict. vid. tollend.**

Et hæc de secunda Quaestione,

Quoad tertiam quaestionem, præcipuam quidè, illud præmitto, quod † ad legitimationem liberorum, per
161 subsequens conjugium inducendam, plerique requirant, ut sint liberi nati ex concubina matrimonio digna. *Alciat. tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 5. Angel. §. sed & alium. in auth. Quib. mod. nat. leg. quæ matrimonium non decoleret. Bald. l. 2. n. 3. C. Quib. res jud. Chass. in cons. Burg. rub. 8. §. 13. verb. ab intestato. n. 15. per Dec. Card. Alex. c. tantà. Qui fil. sint legit. Bald. auth. si quis. C. de nat. lib. ponderans illa verba textus: poterat esse uxor, scilicet de jure (inquit) & de facto, secundum naturam & bonos mores. & in d. l. 2. n. 3. C. Quib. res jud. Cagnol. l. si qua. n. 5. C. ad SC. Orphit. Ruin. consil. 92. n. 18. vol. 3. & conf. 211. n. 5. vol. 1. latissimè Hypp. Riminal. conf. matr. 80. quæsum. n. 14. 15. & per totum. ubi dicit, hanc esse magnam ac singularem limitationem. d. c. tanta. & hoc Angeli dictum in d. §. sed & aliud. esse singulare, ac à nemine improbatum, ac Curtius Jun. consil. 52. n. 2. vol. 1. testatur hanc esse communem, ut nefas sit ab ea recedere. ad idem Tiraquellus in terminis nostris *de nobilit. cap. 15. n. 22.**

- n. 22. Ex quibus colligitur, nobili huic non potuisse honestum esse conjugium, cum rustica, sua servitrice & meretrice. Bald. l. 2. num. 3. C. quib. res judicat. Sed nec † legitimantur per subsequens matrimonium spurii, verum solummodo naturales. Bart. l. fin. de concubin. per d. c. tanta. Bald. l. eam. num. 24. C. de fideicom. & l. si qua illustris. num. 3. cum seq. C. ad SC. Orphit. Cyn. l. etsi. 6. C. de nupt. Mart. Laudens. in §. naturales. n. 9. & 10. fide feud. defunc. Ant. Trig. sing. 35. quidam. n. 4.
- 163 In † dubio autem præsumuntur magis spurii & vulgò concepti quam naturales. Alciat. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 5. n. 3. 4. cum seq. Cravet.
- 164 consil. 60. n. 32. cum seq. & filii † quos habent aliqui ex servitricibus (ut nostro casu) dicuntur spurii, non naturales. Alciat. præall. loc. n. 6. ex Bald. d. l. eam. Oldrad. consil. 196. factum tale. Nam
- 165 † ad hoc ut filii sint naturales, multa requiruntur, scilicet ut sint nati ex muliere concubina, quæ affectione propemodum maritali diu sit habita & detenta in schemate conjugii & habitu concubinæ. §. si quis autem defunctus. in auth. Quib. mod. nat. eff. sui. l. 3. de concub. & debet intervenire protestatio, eam teneri ut concubinam. Bald. l. eam. n. 3. & 5. C. de fideicom. Menoch. consil. 60. longè. num. 3. cum seq. Angel. consil. 225. videtur. circa fin. Item venter imprægnatus custodiendus & alia multa requiruntur, de quibus Bald. consil. 262. recolo. n. 2. vol. 1. Menoch. d. consil. 60. n. 3. quæ cum rarò concurrant & sint meri facti, quod non præsumitur. l. asseveratio. C. de non num. pec. ideo pauci † sunt verè naturales propter multa, quæ requiruntur in legitimo concubinato, ut dicit Bald. d. consil. 262. recolo. n. 2. vol. 1. Ferrar. in for. lib. pro hered. ab intest.
- 166 verb. nullis. n. 5. inter alia requirens, quod † tantum unica sit habita concubina per Dyn. & Bart. l. concubinatum. de concubin. & ait esse notandum pro istis magnatibus, qui tenent multas fœminas, quoniam ex eis prægnati, non sunt propriè naturales.
- Ex quibus rationibus videri poterat, istos filios ex ancilla nobilis susceptos non esse successionis ejus capaces. Menoch. consil. 60. num. 30. nisi probent aliter se legitimos ac
- 168 naturales esse. Nam ut matrimonium † non præsumitur jure saltem Canonico. gl. c. illud. 11. verb. uxorem. ubi Innoc. & Dd. de præsumpt. Felin. c. per tuas. de probat. in fin.
- 169 quod † hodie quoque in terris Imperii & foro civili servatur. Bald. Salic. & Dd. l. si vicinus. C. de nupt. Socin. dicens communem consil.
- 170 39. visis. n. 5. vol. 1. maximè inter † personas (ut hic) inæquales, Socin. ibid. per l. 3. §. si emancipatus. de bon. poss. contra tab. c. super. 22. de testib. &
- 171 † virum nobilem ac mulierem rusticam & devirginatam. Nicol. Anton. consil. 82. n. 45. vol. 1.

consuatur. quam † honestè ducere nō potuisset. Capoll. cant. 251. n. 2. Menoch. consil. 18. n. 4. & 9. Bart. d. l. 3. §. si emancipatus n. 1. de bon. poss. contra tab. sic † nec præsumi debet legitimatio ut conjugii effectum & sequela. Bald. l. etsi. n. 4. C. de nupt. Alciat. reg. præsumpt. 2. præsumpt. 2. n. 2. Glossa c. lator. Qui fil. sint legit. ubi expressè vult, quod filii † legitimatam suam probare debeant. & ibidem. Panorm. n. 6. & c. pervenit. n. 4. eod. tit. Socin. consil. 39. ad sit. n. 1. vol. 1. Corn. consil. 20. duo. n. 4. vol. 4. qui dicunt esse communem opinionem, quod quando filii prætendunt legitimatam, etiam ratione successionis obtinēdæ probare debeant, sicut & † filiatio probari debet. l. pen. de probat. c. per tuas. eod. Paris. consil. 13. n. 4. vol. 2. Bart. d. l. 1. §. 1. de lib. ag. l. filium. de his qui sunt sui vel alien. jur. Et † quod legitimatio probanda sit à filiis eā sibi vendicantibus, est tex. in c. Michael. de fil. presbyt. & in c. per tuas 12. Qui fil. sint legit. c. per tuas 10. de testib. sicut & alias, qui † vult aliquid consequi ob carentiam defectu, eam carentiam probare debet. Menoch. consil. 74. n. 15. consil. 1. n. 416. & 249. Nullus † enim admittitur ut talis, nisi se talem probet. l. non ignoret. ubi Bart. Bald. Ang. C. Qui accus. Boer. decis. 10. cū similib. Sic † etiam potestas, patria non præsumitur sed probatur. Alciat. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 2. n. 5. ex quo infert ibi Alciat. quod quavis etiam ipse pater asserat aliquem suum esse filium, non tamen præsumatur legitimus. Unde † qui agit ad successionem ut legitimus, & sic in legitimatōe sua se fundat, probare hanc debet. Panorm. c. pervenit. n. 4. Qui fil. sint legit. Socin. consil. 39. ad sit. n. 1. vol. 1. Feder. de Senis consil. 208. addens hanc communem esse conclusionem. Hæc omnia tanti sunt momenti, ut mihi quidem hac in parte non negligēda videantur, nam memini quosdā in ejusmodi lite admodum titubare, neq; liberis debitū præstare satis paternū, maximè circa probationem. Uberi9. ergo sunt hæc dilucidāda.

Et sanè si † isti liberi probare possent aut vellent contractum à parentibus suis matrimonium, existimo quod inde satis probaretur legitimatio, d. c. tanta. Panorm. c. lator. n. 6. post gl. ibi verb. probare. c. quod nobis. Qui fil. sint legit. quoniam † ubi matrimonium ibi legitimatio. gl. 9. spec. Sax. art. 37. lib. 1. licet illud tantum sequatur d. c. tanta. Qui fil. sint legit. ubi omnes Dd. Nec obstat, quod ista mulier genere fuerit impar viro, quoniam † cum ignobili conjugium consistit potissimum jure Canonico. tot. tit. de conjug. servor. & in terminis Schurff. consil. 1. cent. 1. per tot. Jason. consil. 234. pro parte. per tot. vol. 2. Hypp. Riminald. consil. 80. quesitum. in 1. tomo matr. Tiraq. de nobil. cap. 15. num. 12. & 23. quod † hic attendendum. c. per venerabilem. Qui fil. sint legit. Socin. consil. 39.

- consil. 39. n. 5. vol. 1. Schurf. consil. 1. in presenti. n. 16. cent. 1. & consil. 83. predicta. n. 11. centur. 3. ubi firmat, conjugium nobili viro cum ignobili, quamvis à se ante cognita, constare.
- 185 Equidem † si inter opera charitatis numeratur meretricem ducere. c. inter. 20. de sponsalib. quanto magis à semetipso violatam,
- 186 quam † lex divina cogit ducere, canonica suadet & hortatur. c. 1. de adulter.
- 187 Et † sane si huius constuprationis ratione impediretur matrimonium & legitimatio liberorum ante susceptorum, nunquam haberet locum c. tanta. Qui fil. sint legit. nec tolleretur subsequens conjugium maculam omnem, si hæc labes maneret aut esset impedimento, quod est contra sensum & verba d. textus & gl. c. qualis. 32. q. 5. Schurf. d. consil. 1. n. 15. cent. 1. Dec. consil. 155. Hypp. Riminald. consil. matr. 80. quesitum. n. 20.
- Quamquam autem asseratur hic matrimonium esse notorium, quod † probatione non indigeat. c. evidentia. c. qualiter. de accusat. cum simil. tamen quoniam multa † dicuntur notoria, quæ non sunt. c. consuluit. 14. de appellat. Panorm. c. 4. n. 3. 4. de divort. ideo † in casu inficiationis probandum ab istis liberis, aut ipsum notorium Spec. de notor. crim. in princ. Canonist. d. c. consuluit. de appell. c. ad nostram. de empt. Bart. & Dd. l. si vero. §. qui pro rei. Qui satisd. cogant. aut † contracta suorum parentum nuptiæ. Panorm. n. 4. c. pervenit. Qui fil. sint legit. & in d. c. 4. de divort. per testes. c. illud. de presumpt. c. super. c. licet. de testib. Alex. consil. 64. in fin. vol. 5. Alciat. reg. 1. presumpt. 47. n. 5. nominationem, cohabitationem, tractationem, instrumenta dotalia, reputationem vicinorum & similes modos, de quibus Bart. Bald. & Dd. l. si vicinus. C. de nupt. & l. filium. de his qui sunt sui. latè Socin. consil. 39. n. 5. vol. 1. Canonist. de presumpt.
- 192 Quamquam † autem aliàs plenè probandum matrimonium est. gl. l. 1. §. si ea. verb. uxorem. de vent. in poss. mitten. ut † causa ardua. Angel. de Castro consil. matrim. 34. visis. n. 4. & 5. vol. 1. consilior. matrim. tamen † cum hoc casu tantum incidenter de conjugio quæritur, non respectu contrahentium, sed quoad legitimatorem liberorum, ideo sufficeret isto casu qualis qualis probatio ex cohabitatione conjugum, ut tradit Panor. c. lator. n. 6. Qui fil. sint legit. Nota, inquit, quod clandestinè contrahentes non præsumantur conjuges respectu scilicet viventium. Nam respectu filiorum præsumuntur conjuges, quod dictum est satis notabile. Ex quo inferitur, quod natus ex masculo & femina simul habitantibus præsumatur legitimus quasi favore matrimonii præsumatur inter illos
- conjugium, pro quo facit l. in libera. de rit. nup. sed respectu ipsorum viventium canon præsumit potius stuprum ut d. c. aliter. 30. quest. 5. in gl. alleg. ut sic inducantur ad palam contrahendum. Ac post de legitimatione subiungit: Hoc, inquit, satis procedit, si isti se vocabant conjuges (nota quod sola tractatio & nominatio conjugum pro legitimatione liberorum probanda sufficiat) ut voluit Innocent. in c. ex parte. de rest. spol. cuius dictum nota, quia habes ex his modum facilem probandi aliquem esse legitimum. Hæc sunt formalia verba Panorm. quem sequitur Felin. c. per tuas. in 7. notab. de probat. Septimò (inquit) nota, quod natus ex masculo & femina, simul cohabitantibus, præsumatur legitimus, licet talis cohabitatio non præsumatur aliàs matrimonialis, nisi probetur. Ad idem Innocent. in d. c. lator. n. 3. Qui fil. sint legit. & facit huc regula, quod quando † aliquid non propter se principaliter, sed incidenter propter aliud (ut hic matrimonium & legitimatio propter successionem) probandum est, tunc levior semper probatio sufficiat. Bart. l. quidam. n. 4. de cond. inst. gl. l. sicuti. §. si quæritur. verb. possessoris. si ser. vend. Angel. n. 13. & Schneid. n. 18. 19. §. aquè. Inst. de act. etiam † consanguinitatis, quando non de ea principaliter quæritur, sed ratione successionis. Angel. l. non ignorat. C. de his qui accus. Panorm. c. transmissa. n. 4. Qui fil. sint legit. Unde † quando mortuis parentibus de successionem liberorum agitur, quæstio matrimonii ac legitimatorem est tantum, tunc incidens, & ideo minore probatione habet opus. Felin. c. per tuas. n. 17. de probat. & sufficeret † probare solam tractationem conjugalem vel cohabitationem. Felin. ibidem. Panorm. c. transmissa. n. 4. Qui fil. sint legit. Alciat. presumpt. reg. 3. presumpt. 38. n. 5. 6. 7. 8. Alex. consil. 51. visio. n. 4. 5. vol. 1. Bald. consil. 138. mortuo. n. 3. 4. vol. 3. qui licet probationem requirat plenioris filii agentibus, quam quoties rei sunt, tamen communiter reprobat, ut ait Decius, nam sufficit illis indistinctè minor probatio, quando quæritur tantum incidenter de legitimatione respectu bonorum & successionis, ita Dec. consil. 54. in causa. n. 3. per doctrinam Bart. l. non nudis. C. de probat. l. si negatur. n. 1. 2. de lib. agnos. pro quo tex. in l. si quis. §. §. meminisse. §. solent. de lib. agnos. Quia tamen magnam † & sumptuosum ac dubium onus est probationis, quoniam arbitrium. l. 3. §. tu magis scire. & passim de testib. cum simil. Idcirco videndum, an non sine hoc istis liberis consuli possit. Et primò, si † sint in possessione filiationis, non puto illis probatione legitimatorem opus esse, ut

disertè testatur Panor. n. 6. c. lator. Qui fil. sint. leg. vers. nisi sint in possessione filiationis. Sed & absq; hoc arbitror verissimum esse, quod Innoc. c. lator. n. 3. qui fil. sint leg. notat ex illo tex.

- 201 eum † qui illegitimitatem liberis objicit, potius probare oportere indistinctè quam ipsos filios, quos præsumptio juris ab hoc onere subleuat, ut l. si ve possidetis. C. de probat. cum simil.

- 202 **I**n quarta quæstione quod dicitur, etiam legitimatos per rescriptum Principis in feudis succedere, si sit hoc in rescripto principis expressum, non videtur admitti posse simpliciter & generaliter, sed tantum in præjudicium Domini legitimantis, non agnatorum. Jafon. l. Gallus. §. Et quid sit tantum. n. 92. de lib. & posth. Menoch. consil. 16. n. 5. Bald. l. causa. n. 42. C. de fideicom. quibus † jus Dominus auferre nequit. §. præterea. Quib. mod. feud. amitt. §. hoc quoq; de alienat. feud. pater. c. 1. Qui success. tenean. Cast. consil. 311. circa. n. 2. consil. 176. videtur. n. 3. vol. 1. consil. 290. visa. n. 1. consil. 142. videtur. n. 3. vol. 2. Bald. consil. 215. proponitur. n. 4. vol. 2. Et l. 1. n. 31. C. Quan. non peten. partes. Et c. 1. n. 2. de eo qui sibi & hered. Alb. Brun. consil. feud. 1. circa. n. 83. Dec. consil. 193. pro tenui. n. 4. consil. 185. in causa. n. 15. Tiraq. de retrac. p. 1. §. 32. n. 39. & ita videtur communis in §. naturales. ubi Alvar. n. 2. per illum tex. si de feud. defunc. & est de mente Schurff. d. consil. 1. n. 18. cent. 1. veruntamen quia non est nostra materia, haud quaquam eidem ulterius hic insistendum.

- 204 In † principali autem resolutione hujus quæstionis, etsi contra consuluerit Menoch. consil. 16. n. 6. §. 9. cum multis seq. & multi nobiles

hoc inductum vellent, & urserunt sepius, tamen Collegia Juridicorū, & sedes Scabinales nunquam hætenus induci potuerunt ad ita pronunciandum, sed sequuntur communem, quam propugnat Schurff. consil. 1. cent. 1. secundum quam in causa Voilandica Saccorum, de qua ibi tractat, omnia tum collegia Germaniæ, Italiæ & Galliæ consuluerāt, & ipse tum Illustris. Elector litis iudex suffragiis & unione omnium Jctorum per motus, quamlibet multis invitis, secundum eandem sententiam pronunciare, & legitimatos admittere habuit necesse. Quamobrem secutus communem illum calculum & usum assentior hic domino consulenti, quando constet legitimatos † per subsequēs matrimonium jus liberorum, etiam quoad successiones consequi. l. cum quis. cum auth. seq. C. de nat. lib. §. si quis igitur. in auth. Quib. mod. nat. Ferrar. in for. lib. pro hered. ab intest. verb. nullis. n. 13. Jaf. l. Gallus. §. Et quid sit tantum. n. 89. de lib. & posth. lic † ut in bonis etiam feudalibus succedere debeant. Paris. consil. 15. n. 8. vol. 2. secundum communem Alvar. n. 13. Et Dd. d. §. naturales. si de feud. con. Jaf. consil. 168. n. 6. lib. 4. Dec. consil. 155. n. 4. Hypp. Mars. sing. §. 42. Ripa l. si unquam. n. 88. C. de revocand. donat. Curt. Jun. consil. 52. n. 2. consil. 64. n. 11. consil. 136. n. 1. Paris. consil. 13. n. 44. lib. 2. Tiraq. de jure primog. quæst. 34. n. 54. ubi testatur esse communem Menoch. consil. 16. quod jam. n. 14. Schurff. consil. 1. n. 17. centur. 1.

Hæc ad prædictum consilium adjicere volui, Salvo tamen rectius sentientis judicio.

CONSILIUM CCCXX. DE COLLECTIS.

SUMMARIA.

RATIONUM DUBITANDI.

1. Regali dignitate gaudētes jus collectandi habēt.
2. Comites Imperii regali existunt dignitate.
3. Communitates & Universitates, omnimodam habentes jurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt. Negatur num. 33. Distinguitur num. 39.
4. Collectandi jus de reservatis Principis non est.
5. Sed actus jurisdictionis omnimoda.
6. Jurisdictio omnimoda cui competit, facultas collectandi datur. Contra n. 30.
7. de Specie idem judicandum quod de genere.
8. Omnem Jurisdictionem qui habet, omnia ea, que in eam veniunt, habere intelligitur.
9. Collectandi juri nullo tempore præscribitur. Et n. 19. 23.
10. Collectandi jus est actus mera facultatis. Et num. 20.

11. Actibus mera facultatis non præscribitur, Et num. 21.
  12. Collectis, exigente necessitate, & ex justis causis, semper exigi possunt.
  13. Cause collectandi justæ quæ remissivæ, Et n. 46.
  14. pro Collectis bona subditorum tacite sunt obligata. Et n. 16.
  15. Similium idem est judicium.
  17. Res alienum collectas indicendi causa justissima est.
  18. Res alienari prohibita ob eas alienum vendi possunt.
  22. Juri superioritatis nullo tempore præscribitur.
- #### RATIONUM DECIDENDI.
24. Collectandi jus singulari privilegio querendum est: Et num. 35. 44.

25. vel prescriptione immemoriali & num.
37. 45.
26. in supremo imperii locatur gradu.
27. est de regalibus.
28. & precipue Reservatis Principi. &
num. 41.
29. Subditis & magistratui detrimento-
sum.
31. Inferioribus à Principe non competit.
32. illis quippe nominatum est ademptum.
34. apud Principem summo est in gradu.
36. Prescriptio immemorialis privilegio par est.
38. probanda est.
40. Rogatio superioris pro jussu est.
42. Princeps subditos inferiorum, in casu necessi-
tatis, collectare potest.
43. Comites, Barones & alii superiorem recogno-
scentes jus collectandi regulariter non ha-
bent.
47. Prodigalitas, cui resistenda, non est justa cau-
sa collectarum.
48. Deglubere subditos Princeps non debet.
49. est species tyrannidis.
50. Reipus quisq. moderator est & arbitrator.

LST satis impli-
cata juris quaestio, an
Comites & Barones,
Ducibus imperii, ut
patronis feudorum suorum & re-
gionis subiecti, collectas impone-
re suis subditis, invito Domino,
possint.

RATIONES DU- BITANDI.

- N**Am prima consideratione vide-
batur dicendum, liberè Comites
usurpare jus ejusmodi posse: quo-
niam nedum illi t qui in dignitate
regali existunt Bald. l. penult. C. de execut. rei
judic. Rebuff. l. 1. C. de superindict. lib. 10. Ale-
xand. consil. 136. in causa. num. 18. & consil. 145.
1 quoniam. num. 2. vol. 2. quemadmodum isti t
Comites imperii c. 1. quis dicat. Dux Comes.
march. ubi Alvarot. num. 2. & c. 1. num. 1. de
feud. marchia. per §. obtinet. in authen. de ex-
reis. Curt. de feud. 1. parte. quest. 8. num. 4. sed
3 etiam communitates t & universitates,
quæ omnimodam saltem jurisdictionem
habent, ejusmodi exactionibus suos cives at-
que subditos gravare non prohibentur gloss.
ad verb. pro consil. ubi Barthol. in l. 1. §. quod si
nemo. ff. Quod cuiusq. universitat. & idem Bar-

thol. in l. 1. ubi Dd. C. de superind. lib. 10. & in l. 1.
C. de mur. in quo loc. lib. 10. Barthol. Angel. Imol.
in l. 4. §. actor. de re judicat. ubi dicit Angel-
lus, se hoc de facto Paduæ habuisse & obti-
nuisse Barthol. post Dyn. num. 18. in l. 3. de alim.
legat. Angel. & Rebuff. in l. 1. C. de superind. lib.
10. Bald. l. etiam. num. 15. C. de execut. rei judi-
cat. & in l. civitas. Si cert. petat. Specul. tit. de
execut. senten. §. sequitur. num. 5. Felin. in c. cum
dilecta. num. 20. de rescript. Alexand. consil. 78.
videretur. num. 4. vol. 6. & consil. 53. visis. num.
2. vol. 5. & hoc indubitatum dicit Schurffius,
consil. 59. in princ. num. 1. centur. 1. Est t enim
jus collectandi non de reservatis principis
Anton. Gabr. Roman. lib. 5. de prescript. conclus.
1. num. 4. cum multis ibi allegat. sed actus t ju-
risdictionis Alexand. consil. 78. videretur num.
4. volum. 6. & consil. 53. visis. num. 2. vol. 5. &
appellatione ac jure omnimodæ jurisdictio-
nis venit Alexand. d. consil. 78. num. 4. volum.
6. Schurff. consil. 59. in princ. volum. 1. adeo ut
cui t concessa sit omnimoda jurisdictio, 6
eidem & facultas indictionum facta esse in-
telligatur Alexand. Schurff. & Dd. praelegat.
loc. Jaf. l. quo minus. num. 157. de fluminib. per l.
rescripto. §. final. de numerib. Quamobrem
cum d. Comites absque controversia omni-
modam habeant jurisdictionem, conse-
quens est, & jus subditos collectandi penes
eosdem esse Alexand. consil. 35. viso. num. 3.
consil. 145. quoniam. num. 2. volum. 2. Schurff. d.
consil. 59. in princ. volum. 1. cum idem t de 7
specie sit judicandum, quod de genere Eve-
nard. loc. à genere cum similib. & qui t omnem 8
habet jurisdictionem, omnia etiam quæ in
jurisdictionem veniunt, omnesque ejus
species, habere intelligatur jure & potentia,
etiam si non omnes actu exercuerit vid. Jaf.
& Dd. in rubric. & l. 3. de Jurisdiction. & ibi
Longavall. Valass. & alios. Unde & qui t per 9
centum atque amplius annos subsidium e-
jusmodi à subditis non exigit, sortè quia non
indiguit aut noluit, nulla tamen libertas
contra hoc onus intelligitur esse prescripta
Barthol. l. cum scimus. num. 2. C. de agric. & consil.
lib. 11. Cald. l. hac autem jura. num. 1. de servit. urba-
nor. pradior. per illum text. C. in l. 1. num. 5. C. de
servit. Jaf. in l. beneficia. num. 56. de consue. & in
terminis Alexander. consil. 136. in causa. num. 18.
volum. 2. per d. l. cum scimus. Chassan. in consuet.
Burgund. tit. de justic. §. 4. verb. nova militia.
num. 11. versic. & adverte. cum sit t actus me- 10
ra facultatis Bald. d. l. hac jura. num. 1. Alexand.
d. consil. 136. in causa. num. 18. quod t genus in 11
prescriptionem cadere nunquam solet l. 2.
de via public. Barthol. in l. cum de in rem verso. de
usur. Panorm. in c. quod translationem. num. 4. de
offic. legat. & in c. accedens. de concess. prabend. c.
per venit. de censib. Innoc. 1. cum ecclesia. de caus.
possef-

- posseſſio. Bald. & Salicetus in l. preſer. C. de ſervit. & in l. cum notiffimi. C. de preſcript. 30. annor. & l. licet. C. de iur. delib. Cyn. in l. 2. C. que ſu long. conf. Chaffan. in conſuet. Burgund. de juſtic. §. 4. verb. nova. num. n. eoq; ſemper ꝑ exigente neceſſitate exerceri poteſt, ex juſtis præferim & neceſſariis cauſis. decus. Tholoſ. 348. num. 3. Thomat. de collect. in princip. num. 8. cum ſequens. & §. ne ſciemus. num. 1. & §. Alber. de Roſas. in rubric. C. ſine cenſ. vel rat. Afflicti. c. 1. verb. extraordinaria. num. 4. que ſunt regal. Monſi. de feud. lib. 6. cap. 5. quarum ꝑ alii quatuor. Boer. decus. 304. videtur. num. 3. Chaff. conſuet. Burgund. tit. de juſtic. §. 4. in princip. num. 33. alii ſex ponunt Specul. de feud. §. quoniam. num. 67. Jacobin. de homag. num. 33. pro ꝑ quibus & ſimilibus Bald. l. penult. C. de execution. rei judic. decus. Tholoſ. 340. Rebuff. & alii l. 1. C. de exact. tribus. Alb. rub. C. ſine cenſ. Thomas. de collect. in princip. num. 8. Afflicti. d. c. 1. verb. extraord. numer. num. 4. que ſunt regal.
- 15 quorum ꝑ idem eſſe debet iudicium. l. ſilud. ad l. Aquila. à Titio de verb. obligat. Bald. l. humanitatis. num. 14. C. de impuber. juſſit. c. cum dilecti. de conſ. uſil. c. quarum. §. final. ubi Panor. in 53. ut lit. non conſeſ. c. conſtituimus. ubi Panor. num. 13. de appellato. l. ult. C. de inoffic. donat. ubi Molin. num. 14. ult. C. de collat. Enyl. conſil. n. 19.
- 16 bona ꝑ ſubditorum, ex iuris diſpoſitione, domino tacite ſunt obligata, ut inde ad ejusmodi neceſſarios ſuos uſus petere ſubſidiu ſemper poſſit Thomat. in tract. de collect. in princip. Haſ ꝑ autem inter cauſas longè juſtiſſimam eſſe, alieni aris domino incumbentis ſolutione Bald. l. penult. C. de execut. rei judic. Rebuff. in l. 1. C. de ſuperindict. lib. 10. ex eo
- 18 intelligi licet, quod ob ꝑ hoc ipſum res, quæ alias alienari prohibentur, & extra commercium ſunt, tanquam ex licita cauſa, rectè alienentur. l. 3. & tot. tit. de reb. cor. l. 1. de fund. dotal. vid. Dd. l. jubemus. 14. C. de ſacroſanct. eccleſ. & a. de reb. eccleſ. Rebuff. c. ſroc. 12. q. 2. Cum autem in præſenti notoria ejusmodi neceſſitas d. Comes urgeat ſic ut quodvis negotium d. creditoribus aut experiri aut reformidare cogantur: conſentaneum eſſe videtur, ut pro omnimoda ſua juriſdictionis poteſtate, ejusmodi opem opesque, ad neceſſitatem hanc amolendam, impetrare à ſubditorum ſuorum bonis poſſint atq; debeant: etiamſi
- 19 ꝑ longo tempore retro nihil ejusmodi indixerint Barthol. l. cum ſimus. num. 2. de agric. & cenſ. lib. n. Cyn. l. 1. num. 5. C. de ſervit. Bald. l. hæc autem jura. num. 1. de ſervit. urb. prædio. Alexand. conſil. 136. in cauſa. num. 18. volum. 1. Chaffan. in conſuet. Burgund. rubric. 1. queſt. 4. §. nova militaria. num. n. nam, ut diximus, collectandi ꝑ actus eſt meræ facultatis d. hæc jura. num. 1. de ſervit. urb. prædio. Alex. conſil. 36. in cauſa. num. 18.
- 21 vol. 2. cui ꝑ nullo tempore præſcribitur Pa-

nor. c. quod translationem. num. 4. de offi. legat. & in c. accedens. de conceſſ. præbiter. & peruenit. de cenſib. Innoc. c. cum eccleſia. de cauſ. poſſeſſ. Chaffan. in conſuet. rubric. 1. de Juſt. §. 4. verb. nova militaria. num. n. ut ꝑ nec juri ſuperioritatis. Dd. in 21 d. l. cum ſimus. c. cum non liceat. de præſcript. l. 4. C. de præſcript. 30. annor. Balb. in partu princip. parte 1. queſt. 10. 12. & parte 3. queſt. 2. & ſexta parte parte 1. num. 1. per c. nulla. 90. diſtinct. cum aliis ſupra allegat. quamobrem, etiamſi ꝑ centum 23 annis non lit indicta collecta, non tamen eſt præſcriptivè adjecta libertas Barthol. d. l. cum ſimus. num. 1. 2. de agric. & cenſ. lib. n. Alex. conſil. 136. in cauſa. num. 18. volum. 1. Chaffan. de juſt. queſt. 4. verb. nova. num. n.

RATIONES DE CIDENDI.

Sed his non obſtancibus contrarium videtur eſſe verius: niſi ꝑ ſingulari privilegio d. c. ſuper. 24. §. præſer. c. ex. de verb. ſignificat. l. domino. C. de agric. & cenſ. ubi gloſſ. verb. conſuetudo. Panor. c. quod translationem. in 2. notat. de offi. legat. vel ꝑ præſcriptione immemoriali d. c. ſuper. §. 1. gloſſ. d. l. domino. & Panor. præallegat. loc. Barthol. ſi publicanus. §. in veſtigialibus. num. 1. de publican. & l. 1. C. de aur. cor. lib. 20. Bald. l. fin. C. de veſtigal. Alexand. conſil. 70. videretur. num. 5. lib. 6. Firmia. de gabel. lib. 1. num. 11. Jacob. de homag. num. 13. hanc collectandi poteſtatem d. Barones jam antea ſunt conſecuti. Jus ꝑ enim indictionum 26 in ſupremo locatur imperii gradu Juſt. l. de quibus. num. 45. de legib. per l. veſtig. l. 1. C. de veſt. impon. non poſſe. Barthol. & Dd. l. 1. C. de ſuperindict. lib. 10. Fendliſt. a. c. qua ſint regal. Gemm. tract. gabel. in princip. num. 944. eſt que ꝑ ut loquuntur, de regalibus l. 1. ubi Dd. de ſuperindict. lib. 10. Juſt. de quibus. num. 45. Cade legib. Alexand. conſil. 145. quoniam. num. 1. vol. 1. Jacob. tract. de homag. num. 33. ac ꝑ Principi reſervatis 28 l. 2. ubi Salic. C. nova veſtigal. imp. l. placet. C. de excuſat. muner. lib. 10. d. c. ſuper quibusdā. & quidem præcipuis Bald. num. 6. Alciat. num. 5. c. 1. que ſunt regal. Per. de Ubald. in tract. de collect. num. 2. Odoſred. Barthol. & communiter Dd. l. 1. C. de ſuperind. lib. 10. Bald. l. cum multis. in fin. de bon. qua. lib. Jacob. tract. feud. verb. cum mero mixto imperio. num. 16. & 18. Thomat. de collect. §. ne ſciemus. num. 3. in fin. fol. 347. & ꝑ cum iſtis ſubditis Gemina. præalleg. loco Bald. l. cum nem. num. 2. Cade. ſi. eccleſ. ut quotidiana experientia nimis abunde docet, tum ſupreme poteſtati, quæ in caſu neceſſitatis vaſallis, & ſubditis vaſalli ſui, collectas imponere poteſt Juſt. ob. de homag. num. 36. ſolet detrimento eſſe & præjudiciale Juſt. l. placet. in 1. l. eſt. ur. n. 4. & 2. l. eſt. num. 5. C. de ſacroſanct. eccleſ. Bald. l. interminem.

- minem. cod. tit. Thomat. de collect. in princ. num.*
 30 *11. Unde in t. generalem & omnimodam jurisdictionem concessam non venit Barthol. l. 1. num. 1. C. de excusat. muner. lib. 10. per c. 1. quæ sint regal. Bald. l. cum multa. in fin. C. de bon. quæ liber. Jacobin. in invest. verb. & cum mero. num.*
 31 *16. Boff. tract. de regal. num. 15. & 16. nec t. inferioribus à principe Rebuff. l. 1. C. de exact. trib. lib. 11. Bald. c. sicut. num. 8. de iurejurand. Afflict. c. 1. verb. extraordinaria. quæ sint regal. Boer. decis. 304. num. 4. Jacob. in invest. verb. & cum mero. num. 16. 18. & verb. & cum pacto. num. 75. & de homag. num. 33. Alexand. consil. 35. viso. num. 3.*
 32 *volum. 2. quibus t. nominatim est ademptum l. 1. C. de superindict. l. clam. C. de excus. muner. lib. 10. l. hac edictali. §. illicitas. de pact. jurament. firmand. l. in die. 10. §. item nulla. de statu & consuet. Bald. num. 6. Alvar. num. 1. Iser. num. 59. in c. 1. quæ sint regal. neque t. civitatibus gloss. l. forma. §. si vero. verb. lev. xi. in fin. de censib. Afflict. cod. tract. d. c. 1. quæ sint regal. conceditur, nisi de*
 34 *speciali principis apud t. quem summo est in gradu Jas. d. l. de quibus. num. 45. de legib.*
 35 *permisso t. gloss. l. forma. §. si vero quis. verb. lev. xi. in fin. de censib. & privilegio d. c. super. §. 1. de verb. significat. vel, quod t. huic par est, l. 2. §. ductus aqua. de aqua quo. d. c. super. §. 1. de vect. singul. latissimè Anton. Gab. Rom. lib. 5. de præscript. conclus. 1. Jas. l. contributione quam sibi ipsi querimus. num. 7. de flumin. Ifern. c. 1. verb.*
 36 *flumina. quæ sint regal. præscriptione t. immemoriali d. c. super. §. 1. Jacob. in invest. verb. & mero. num. 10. & de conjugis. num. 33. Cuman. consil. 3. de argent. num. 8. Jas. l. quo minus. num. 7.*
 38 *de fluminib. & l. 3. num. 13. de jurisdictione. quæ t. probanda est c. 1. de præscript. in 6. ubi Dd. Barthol. & Dd. l. 1. in fin. quod cuiusq. universit. lib. 10. Schurff. consil. 59. in princ. num. 1. centur. 1. Ita-*
 39 *que, quod supra positum est, jus t. collectandi actum esse jurisdictionis voluntariæ, & cuique communitati permitti, accipiendum est, de voluntaria contributione, quam sibi ipsi communitates & vicinia imponunt Guid. Pap. decis. 444. Firmian. de gabell. parte. 1. n. 8. Pet. de Ubald. in tract. collectar. num. 1. & 2. non de indictione necessaria & generali, quæ per superiorem sit, & ad ejus rogationem, cui t. coactio inest gloss. l. 1. verb. quem-*
 40 *admodum. quod jussu. Felin. c. 1. num. 1. & 3. de offic. delegat. Alex. in l. 4. §. actor. num. 13. de re judicat. Thomat. tract. de collect. §. sane negotium. pagin. 482. cum multis sequent. ut illi à subditis extra ordinem detur Barthol. l. 1. & ultim. num. 2. quod cuiusq. universitat. & idem ac communiter Dd. l. 1. C. de superindict. lib. 10. quæ si inferioribus permitteretur, jus t. summi principis*
 41 *eximium & singulare l. 1. ubi Dd. C. de indict. lib. 10. l. 2. ubi Bald. C. nov. vectigal. & tit. quæ sint regal. Zaf. consil. 8. poteram. num. 9. volum. 1. Bald.*

c. 1. de feud. marchis. cujus t. vi subditos inferiorum, in casu necessitatis, collectare potest Jacob. tract. de homag. num. 36. prorsus exauriretur, & ad nihilum recideret. Verius t. i-
 42 *gitur penes Comites, Barones aliosque qui superiorem recognoscunt, tale jus non esse Bald. in c. sicut. n. 8. de iurejurand. & l. cum multa. in fin. C. de bon. quæ liber. & l. bi quibus. C. de fide-*
 43 *commis. libert. Pet. de Ubald. tract. de collect. in princ. num. 2. & 3. Rebuff. l. 1. num. 2. C. de excusat. muner. lib. 10. Boer. decis. 304. num. 4. Thomat. de collect. §. ne scienter. num. 3. & 4. nisi t. ex pri-*
 44 *vilégio d. c. super. §. 1. de verbor. significat. aut t. consuetudine gloss. l. domini. verb. consuetudo. C. de agric. lib. 11. Afflict. c. 1. verb. extraordinaria*
 45 *collatio. num. 24. & 46. Quæ sint regal. Mynsinger. obser. 3. centur. 4. temporis immemoria-*
 46 *lis d. c. super. §. 1. Afflict. prælegat. loc. per c. 1. §. illicitas. de pac. jurament. firmand. Mynsinger. d. observat. 30. centur. 4. & in t. certis casibus*
Specul. de feud. §. quoniam super homagiis. num. 67. Jacobin. verb. & cum pacto. num. 75. decis.
Tholosan. 348. in 3. conclus. Jacobin. de homag. num. 33. Chass. in consuet. Burgund. de Just. tit. 1. §. 4. in princ. num. 33. & ex jussu caulis Alberic. de Rosat. in rubric. C. sine cens. Afflict. d. c. 1. verb.
extraordinaria. num. 4. Alciat. l. placet. C. de sacrosanct. eccles. Bald. l. penult. C. de exec. rei judicat. Rebuff. l. 1. C. de superindict. lib. 10. Thomat. de collect. in princ. & §. ne scienter. num. 1. & 5. Mon-
 47 *tan. de feud. lib. 6. cap. 5. versic. & non temere. ad t. quas prodigalitas (cui resisti tum potest Lucas de penna. l. 1. C. de superindict. lib. 11. Alciat. prælegat. loc. & Dd.) referri non debet Alb.*
de Rosat. d. rubric. C. sine cens. Afflict. d. c. 1. verb. extraordinaria. num. 4. quæ sint regal. Nam sua
 48 *t. prius impendere proceres convenit, quam deglubere subditos Rebuff. l. 1. C. de superindict. lib. 11. Fab. in l. & virtutum præmia. C. de stat. & imagin. quæ t. est species tyran-*
 49 *nidis Boer. decis. 304. num. 4. & 5. ex Bald. l. ex hoc jure. de just. & jur. à superiore merito coercenda, etiam si subditi nihil conqueruntur Boer. decis. 304. num. 5. per l. illicitas. §. ne*
potentiores. de offic. presid. Fab. l. unic. C. de offic. com. sac. palat. & l. 1. C. Si qua prædictus potest. & in §. final. Instit. de his qui sunt sui vel alien. jur.
 50 *Huc nihil pertinet voluntaria indictio, quæ non fit per modum imperii, vel formidolosa rogationis, sed quam ultro sibi communitas suas ob necessitates sibi licitè imponit Alexand. l. 4. §. actor. num. 13. de re judicat. Thomat. de collect. fol. 340. 482. Guid. Pap. decis. 444. Firmia. de gabell. parte. 1. num. 8. Pet. de Ubald. cum rei t. suæ quisque moderator sit l. in re mandata. C. mandat. & arbiter l. 2. de his qui sunt sui vel al. jur.*

SALVO.

CON-

CONSILIUM CCCXXI. DE DONATIONE PRÆDII FRATRI FACTA.

SUMMARIA.

1. Quando Actio familiae herciscunda intentata dicatur.
2. Prædia, quæ habent annexa plura diversa jura, pro universalis jure habentur.
3. Actio communi dividundo pro rebus singularibus etiam inter coheredes datur.
4. Interpretatio pro Actore facienda, quando de Actionis nomine non consuet.
5. Actioni familiae herciscunda & communi dividundo eadem ferè insunt. Idq. tam in defensoris quàm præparatoris.
6. In his judiciis an reus probare debeat?
7. Libellus contra stylum Curia productus, non admittendus.
8. Criminales Civilibus præponderant.
9. Civilis causa gravis? Arbitrium hoc Judicis debet esse legale.
10. Id improbare quis non debet, quo ipsemet utatur.
11. Absurdum velle redire ad id, quod sit repudiatum.
12. Allodium præsumitur, donec feudum probetur.
13. Investitura sola feudum constituitur, tanquam ejus forma.
14. Cedentis juri omne in dubio præsumitur transferri.
15. Feudum ut sit, quæ requirantur?
16. Regulam in casibus non exceptis confirmat Exceptio.
17. Data inter vivos alienandi feudi potestate, ad ultimam voluntatem non extenditur.
18. In contractu innominato locus est pœnitentia.
19. Heredem pœnitere non potest, cujus defunctum non pœnituit.
20. Pactum de vendendo quatenus pro venditione habeatur?
21. Causa donationis non præsumitur, nisi exprimat.
22. Specialia duo in eadem re non concurrunt.
23. ex Proæmio causa finalis sumitur.
24. In clavis non valet transactio & compromissum. Explicatur n. seq.
25. Ad transactionem etiam extrajudicialis controversia sufficit.
26. Pactum hodie ad agendum est efficax.
27. Promissio loco juramenti valet atque obligat absq. causa expressione.
28. Fidei promissio est pro juramento, quando corporale juramentum non requiritur.
29. Magnatum verba etiam non jurata debent esse firmissima.
30. In dubio pro religione pronunciandum.
31. Anima major ratio habenda quam facultatum.
32. Anima, quæ maximi est pretii, a perjurio ira divina obligatur.
33. Juramentum quatenus personale, & ad heredem non transcat.
34. Paria sunt, nullum subesse causam & non apparere.
35. Instrumenta extendi non possunt ad res, de quibus nihil agunt?
36. Diversos tractatus quæ habent, habent & diversos effectus.
37. Definitio cui non convenit, ei nec definitum.
38. Enunciationis verbis quando fitur?
39. Ex pignorationis jure valor non colligitur.
40. Probatio non concludens interpretanda contra producentem.
41. Valor unde probatur?
42. Occultè etiam curvis licet de suo disponere, donare &c.
43. Clandestinitas non est, quando constat, quoniam contraxerunt.
44. Chamisieri dicitur, quando sit infeso illo, cujus interest.
45. Surrogatum sapit naturam ejus, cui surrogatur.
46. An prædium acquisitum surrogetur pretio vel rei per quam sit comparatum?
47. In quatuor casibus res in locum prædii succedit.
48. De Jure Saxonico res immobilis coram Judice cedi debet.
49. Donatio 500 aureos excedens opus habet inscriptionem.
50. modo non sit remuneratoria, meritaq. specificantur.
51. Mandatum licet gratuitum, remunerationem tamen non excludit.
52. Sufficiens causa remuneratoria donationis quæ?

53. Donatio consanguineis facta an ob causam dicatur.
54. In ultimus voluntatis non opus est insinuatione.
55. Contractus perficitur per acceptationem scriptura.
56. Facto animus & consensus non minus declaratur quam verbis.
57. Donatio mortis causa quid?
58. Dispositio inter vivos, cuius effectus post mortem differunt, habet naturam ultima voluntatis.
59. Donatio inter vivos potius fieri intelligitur quam mortis causa.
60. Mortis mentio quando fit, donatio mortis causa facta praesumitur.
61. Talis est dispositio, qualem figura literarum ostendit.
62. Actus asstantur non solum ex verbis sed etiam clausulis & qualitatibus adiectis.
63. Talia sunt subiecta, qualia permittuntur esse a predicatis.
64. Inscriptio scripturae facit rem evidentem.
65. Donatio absentis facta licet non valeat, tamen ut relictum iure fideicommissi valet.
66. Mens & sententia magis, quam verba inspicienda.
67. An donatio omnium bonorum in casum mortis concepta valeat?
68. Pacta de succedendo valent, si fiant ab eo, de cuius hereditate agitur.
69. Pacta inter vivos duobus testibus probantur.
70. Scriptura habet aeternam permanentem.
71. Patris scriptura sola probat ejus voluntatem inter liberos. Explicatur n. 96.
72. Extranei omnes extra liberos.
73. Fratrum testamentum quomodo valeant.
74. In omnibus pactis, quae agunt de successione requiruntur quinque testes. Ubi ratio.
75. Etiam de Jure Saxonico.
76. Ratio diversitatis ubi dari non potest, diverso jure res censeri non debent.
77. Eadem ubi militat ratio, ibi non extenditur Lex vel statutum sed enucleatur.
78. Frustra aliquid probatur, quod probatum non relevat.
79. Militariter testari tantum in castris conceditur.
80. In dubio non intelligitur testatus jure militari. Explicatur n. 82.
81. Jus testandi militariter an hodie sublatum? Negatur n. 84.
82. requiritur duos testes ad id rogatos. Explicatur n. 88.
83. Testamento inter liberos magis favetur quam militari.
85. Privilegium militare durat, donec qualitates militiae habeat.
86. Ibi quis censetur esse, quod animum revertendi habet.
87. Eam viam quis non intelligitur elevisse, per quam iudicium ejus subverteretur.
89. Ratio scriptum ac deliberatum propositum arguit.
90. Ratio testimonium extra testamentum non requiritur.
91. Ubi scriptura habetur militaris testamenti, testes quaerendi non sunt.
92. Intelligitur quis Actum, quem scribit, deliberare facere.
93. Sigillando & subscribendo per aquae aeternam ratificatur.
94. Sigillatio plus operatur quam subscriptio.
95. Donatio deliberata in casum mortis facilius praesumitur in fratre, ob naturalem affectionem.
97. Dd. dicta sunt accipienda secundum id, quod allegant.
98. Argumentum firmum sumitur a testamento militari ad testamentum inter liberos, & contra.
99. Instrumentum recognitum pro publico habetur.
100. In testamentis requiruntur testes ad solemnitatem.
101. Praesumptio falsitatis cessat in iudicio animae, ubi tantum veritatis locus est.
102. Obligatio naturalis oritur ex minus solemnitate voluntate.
103. Nemini quicquam debeamus praeter charitatem.
104. Mortaliter peccat, qui contra testamentum petit.
105. Diversi respectibus aliquis diversas personas sustinere potest.
106. In consulendo & judicando non est ab opinione communi recedendum.
107. Defuncti facta praestare & implere heres cogitur.
108. Aliud quem scripsisse, quam senserit, non praesumitur.
109. Animi interpretis est Oratio.
110. pro Reo in dubio est pronunciandum.

Der Fall / so zube-
rathschlagen/verhelt sich
folgender gestalt.

Daß der Edle vnd
Ehrveste Antonius
N. Kläger wider sei-
nen Brudern den
auch Edlen Peter N.
Königlichen Rath vñ

Amtmann zu N. Beklagten / eine
Rechtliche Klage das Gut W. belan-
gende angestellet / Darin er articulirt/
daß sein Bruder damit an liegender
vnd fahrender Haabe ein zimlichs/vnd
darunter das Gut W. im Lande N.
gelegen / hinder ihm aber darzu keine
nehere Erben dann Klägern vnd Be-
klagten als seine Brüdere vorlassen
habe / Weil aber Beklagter sich dessel-
bigen Orts allein angemasset/ Als bit-
tet er im Rechten außzusprechen vnd
zuerkennen / daß Beklagter sich des li-
bellirten Guts mit Vnsig allein vn-
terzogen / vnd demnach solchs mit Klä-
gern in zwen gleiche Theile zu theilen/
vnd nach bescheyener Theilung Klä-
gern als dem Miterben den halben vnd
gebührenden Antheil mit allen em-
pfangenen Geniß vnd interesse, auch
fructibus perceptis & percipiendis, pro
parte dimidia, neben erstattung des je-
nigen / da das libellirte Gut durch des
Beklagten hintersichtigkeit/vnseiß/ oder
sonsten in abnehmen gewachsen vnd
geschmeltet / abzurvetten / einzureu-
men vñ zuzustellen/auch von demselbi-
gen Gute die zeit er Beklaagter solchs
eingehabt / ihm Klägern klare Rech-
nung zu thuen schuldig sey / alles mit
Abtrag der Gerichtskosten.

Ob nun wol Beklagter hinvieder
contra ineptitudinem libelli articulati
protestiret, vnd daß ihm sein Verstor-
bener Bruder gegen erlassung der ih-
me zuständiger Wahl im Vetterlichen
vorlassens solch Gut eigenthumblich

hette zukommen lassen / fürzueinander/
So hat doch wieder solche protestation
responsiones & responhionales Kläger
dagegen fürbracht / daß in wichtigen
Sachen / wie dann diese sein sol/ der ar-
ticulirte libel vormüge der Landsord-
nung des Orts / zulestlich / daß auch
Beklagten in Vetterlicher Theilung/
do drey Brüder vorhanden gewesen/
keine Wahl gebühret / vnd die andere
Brüder ihm zum vorrang nichts ha-
ben vnter sich abhandeln mügen. Ob
wol auch Daniel seliger bemeltes Gut
von der Königlichen Majestet zu N. ge-
schenckt bekommen / dennoch aber weil
er solches mit Beschwerung seiner
Stamgüter an sich bracht/daß es als
ein surrogatum dafür zu halten / vnd
derwegen ohne Laub des Nehesten Er-
ben nicht habe können verenderet vnd
Beklagten geschenckt werden. Vnd
wenn es auch kein Stamgut were/daß
dennoch nicht hette können in geheim/
vnd ohne inliuation anders dann für
Gerichte vbergeben werden / Dohcr
dringet die folge/daß solche Vbergab
nichtig/auch Kläger zu rathzeiren nicht
pflichtig factum defuncti, quod tendit
ad privandum heredem beneficio ju-
ris &c.

Hierüber kan auch diß für Klägern
mit Bestandt eingeführet werden/daß
da man nachgeben wolte/daß diese v-
bergabe nicht vnter den Lebendigen/
sondern vññ Todes Fall gerichtet vnd
geschehen / wiewol solches nicht vor-
muthlich/dennoch sie auch vññ dem Fall
nicht krefftig / suntemal dieselbige nicht
vor fünf Zeugen vññ gerichtet / wie sie
nach ordnung der Recht geschehen sol
vnd muß / sondern allein durch etwae
blosse vnd von dem Vorstorbenen vor-
sigelte Handschrift wird dargerthan
vnd bergebracht/welch Vormechinuß
allein inter liberos krefftig ist / In wel-
chem Fall wir allhie nicht / sondern in-
ter collateralis, allda dergleiche verord-
nung auß mangel des notwendigen

zeugniß zu recht vnkrefftig / Wie es dann auch eben eine solche gelegenheit hat mit den pactis de succedendo. Denn ob sie wol an ihm selbst contractus inter vivos sein / welche durch bloße Siegel vnd Brieff können bewehet vnd erhärtet werden / Dennoch aber quoad effectum vnd vñn Todes fall / weil sie die Natur vnd Eigenschafft eines Letzten Willens gewinnen / Als werden sie vñ dem Fall gleich wie eine donatio causa mortis für krefftig nicht erkandt noch geachtet / wenn sie nicht vor fünf Zeugen oder Gerichtlich geschehen / wie dann auch solches in Ehestiftungen vnd dergleichen teglich gehalten vnd gesprochen wird.

Vber diß alles ist Klagendes Antonen intent in gemeinen Rechten gnugsam ergründet / alldieweil Beklagter ihme gestendig / daß er des Verstorbenen Bruders Mitterbe vnd diß streitige Gut von denselbigen herkomme vnd vorlassen sey / darauß dann folget / daß es vnter beyden Brüdern / gleich wie ander Vorlassniß theilbar / es köndte vnd möchte dann Beklagter einen besondern Titel dardurch solch Gut ihme zukommen / darthuen vnd beweisen.

Nun hat wol Beklagter fürgelegt erstlich eine Vorschreibung des Verstorbenen Daniels Anno 66. den 6. Maji / von ihme gegeben vnd vorsiegt / Weil aber dieselbige von diesem Gut gar keine meldung thuet noch dahin gerichtet / Als wird sie dißfalls den stich nicht halten / cum à separatis nulla fiat illatio.

Zum andern producirt er gedachtes Daniels Brieff vnd Siegel Anno 67. den 25. Januarii datirt, darin er zwar außdrücklich vñn Todesfall / wann er keine Leibs Erben vorlassen würde / diß streitig Gut den Beklagten zum voraus vorlesser / jedoch daß er dagegen vñ den fall Zehen Tausend Thaler an seinen Schulden bezahlen vnd abtragen soll.

Do nun diß ein Vbergab vnter den Lebendigen were / so köndte sie auß mangel der insinuation vber den Werth der 500. der besten Vngerischen Gilden nicht krefftig sein / es möchte dann erweise werden / daß sie remuneratoria & ob causam geschehe were / welches doch nicht vormuthlich / noch auß dem Inhalt desselbigen Instruments abzunehmen / wie in folgendem Lateinischen Rathschlag ferner außgeführt. Do sie aber / wie der Buchstab gibe / ein Vormechtniß vñn Todes fall zu achten / so scheint dasselbige abermals vnkrefftig sein / der vrsachen daß es für fünf Zeugen oder vor Gerichte nicht geschehen / daß also den Beklagten nicht wol zu helfen / es möchte dann bengebracht vnd rechtlich außgeführt werden / daß dißfalls nicht eine solche vbergabe / sondern viel mehr ein Vortrag oder contract vorhanden / welches doch nicht gnugsam / wann er vñn Todes fall gerichtet vnd die Wirkung des Letzten Willens / wie oben berührt / hernach erlanget / Oder aber welches dann etwa mit mehrern Grunde kan angezogen werden / daß solch Vormechtniß jure militari von Danielit seligen als einem Obersten Hauptmann vnd Kriegesbefehlshaber gemacht / vnd also krefftig jure militari, si non jure communi, Wie dann vormuthlich / daß solche Vormechtniß / wenn sie nach gemeinen Rechten vnkrefftig / jure militari & singulari sein vñ gerichtet worden / ut actus valeat non pereat.

Ob nun durch solche Schutzwehren Beklagter sich von angestalteter Klagen müge los machen / ist in folgendem Lateinischen Rathschlag ferner vnd zur Nachtwirfft außgeführt / Bevorab / weil Beklagter in Besiz vnd Gewehren dieses Gutes ist / ob er nit billich dabey zuschützen / wenn gleich diß Vormechtniß auß mangel gebührlicher solennitet vnd Zier im Rechten vnkrefftig /

finire

final et dennoch durch Siegel und Brieff des Verstorbenen Daniels unvereinlich dargethan wird.

IN hoc dividenda rei iudicio non videntur Advocati partium merita causæ satis enucleasse, nec remacu retigisse, de qua ut constare queat, planius quædam præambuli vice sunt excutienda.

1 Præmitto igitur, etsi prima facie videri poterat, actionem familiæ herciscundæ intentatam, ex quo actor † Antonius ut coheres, qui animo hereditatem fratris Danielis defuncti adierit, sicut & ostenditur ex hac ipsa petitione *l. posthume. §. final. ubi post Barthol. Castrens. n. 45. Alberic. Angel. & Dd. ff. de officios. testament. Barthol. n. 10. cum sequent. Marant. n. 40. l. 15. potest. de acquirend. hereditat. petir. à reo Petro suo fratre altero coherede, dividi prædium litigiosum, quod ille ut suum & præcipuum dividere recusat ac pro suo proprio possideat: tamen existimo potius intentatam esse hic actionem communi dividundo. Quoniam enim illa actio familiæ herciscundæ propriè inter coheredes datur, *ff. & C. Famil. herciscund. §. quædam. Instit. de action. etiam particulariter ad res particulares non divisas, quando rectè non est instituta hæc actio universaliter antea l. ubi Bald. C. famil. herciscund. sicut inter istos fratres ante instituta non fuit, sed divisio tantum extrajudicialiter facta, quæ non impedit hanc actionem moveri d. l. & prædia, quæ habet annexa † plura diversa jura pro universaliter quodam jure habentur Panormitan. c. cum seculum. n. 1. de jure patronat. Bald. & Dd. c. 1. de Capitan. qui cur. vendid. ut videatur hoc prædium potius universaliter judicio peti, quale est familiæ herciscundæ *l. in hoc iudicio. l. bereder. §. penult. famil. herciscund. Speculator de petis. sentent. act. §. sequitur. num. 44. magis quam petitio hereditatis l. 1. de rei vendic. quia hæc tantum ex parte agentis est universalis, ac familiæ herciscundæ tam à parte actoris quam rei, ut declarat Baldus l. 1. num. 4. Cod. famil. herciscund. non etiam communi dividundo actione, quæ est singularis *l. §. communis. dividund. plat. num. 12. post Angelus. in §. quædam. Institution. de action. per glossam in §. idem si inter. vers. idem juris. Instit. de obligat. quæ ex quasi contract. tamen, quoniam de uno tantum prædio hic litigatur, non de universalitatis jure; ideo videtur magis congruere communi dividundo actio, quæ pro rebus † singularibus etiam inter coheredes datur *l. inter. in princ. ubi gloss. verb. communis. l. si filius. §. ultim. ff. famil. herciscund. Ferraricus. in prædic. libell. pro hered. vel singul. ver. verb. communiter. num. 4.*****

4 Est autem in dubio & non expresse (ut hic) actionis nomine interpretatio facienda † pro actore, nempe quod proposuerit actionem maximè negotio congruentem, ut libellus sustineatur, Innocent. c. sapè. in fin. de restitut. spoliat. c. concurrente. num. 2. §. 7. de offic. ordinar. Panormitan. c. dilecti. num. 13. de judic. Jason. in §. omnium. num. 148. cum sequent. Institut. de actio. Socinus in c. significantibus. num. 62. de libell. oblat. Roman. consil. 245. ad primam. num. 8. pro quo l. solemn. ubi Barthol. de judic. l. sed et si. §. 1. de jurejurand. l. ultim. in fin. C. de annal. except. Sed de eo non magnopere laborandum, cum utrique iudicio familiæ herciscundæ nimirum & communi † dividundo eadem ferè insint, *l. si quis putans. §. penultim. ubi gloss. verb. tractat. arminius. l. arbor. §. final. ff. commun. dividund. Schneidius post alios in §. quædam. in actione communi dividundo num. 1. Instit. de actionibus. Certè utrumque duplex est, sic ut uterque actoris & rei personam sustineat, tam in familiæ herciscundæ iudicio *l. 2. §. familie. & passim. famil. herciscund. quàm communi dividundo l. 2. in fin. commun. dividund. in quo tenetur illa regula, ut pro actore habeatur qui prior (ut hic Antonius) ad iudicium provocavit *l. in tribus. cum l. sequent. de judic.***

Quoniam autem hoc quidam volunt tantum obtinere in ordinatoriis iudiciis, ut ostendit Jason post Angel. in *l. duo iudices. num. 14. de re judicat.* tamen communis schola vult, etiam valere in decisiis, ut etiam hic in dubio pro reo sit pronunciandum, & actore non probante reus absolvendus. Baldus in *l. tribus. per glossam ibi. ff. de judic. Jason novissimè hanc approbans post Alexand. & Imolam. l. duo iudices. num. 14. de re judicat. & hoc communiter teneri tradit Marheylan. singul. 119. nota. in addit. num. 12. per c. ex literis. verb. possessoris testes preferuntur. ubi Panormitan. num. 10. de probation. Et ita teneri testatur etiam Faber. in §. tertia. in fin. Instit. de interd. Licet autem in his iudiciis duplicibus reum non probare, si licem negativè sit simpliciter contestatus, existimet Panormitanus in *d. cap. ex literis. num. 10. de probation. Venerius tamen est, ab utroque in his iudiciis probationes requiri d. c. ex literis. Speculator. de probat. §. probare. num. 14. & 19. & de petis. & possess. num. 38. Et tantum de genere actionis ac probationis**

7 Jam vero de eo non est anxie laborandum, quod libellus articulatus hic sit propositus. Quoniam enim contra Srylum Curie productio non valet, nec † est admittenda. Bald. l. de quibus in 2. lectur. ad finem. de Legib. per gloss. verb. in veterata. & Bernard. in loc. a styl.

curia. Felin. cap. 2. num. 16. de rescript. maximè reo contra excipiente Jason & Dd. l. 3. de edend. qui ne quidè respondere tali libello cogitur cap. 2. ubi Felin. num. 5. de libell. oblation. c. final. ubi Socin. num. 6. eod. tit. Lanfranc. in cap. quoniam. 1. verb. petitiones. num. 4. de probat. utpote nihil operanti l. accusaturus. 35. ubi Barthol. ad L. Iuliam de adulter. Felin. c. causam qua. num. 2. & 29. de testib. Guido Papa in prefat. de eis. circa finem. & ideo in terris Saxonice libellus ita articulatus ut contra stylum harum regionum formatus, non recipitur, sicut constitutum in constitutione 2. Electorali parte 1. tamen cum agatur extra provinciam D. Electoris Saxonici, ubi constitutio illa non attenditur ex communi doctrina, l. formam. ubi Dd. de offic. prefat. Prator. Jasonis post Bartholum & Alexandrum l. stipulationum. 5. in princ. num. 10. de verb. obligat. Bartholi in l. 1. num. 43. 44. & ibi communiter Dd. C. de summ. Trinitat. Baldus. l. executorem. num. 26. cum sequent. C. de execut. rei judicat. Jason. l. ultim. num. 21. de iurisdic. & quoniam actor hic intendit, neque reus inficiatur, ex statutis illius loci admitti in causis gravioribus libellum & processum articulatum, jure & hic recipi debet.

Tametsi enim causæ civiles respectu criminalium non sint magni momenti gravioresque, quoniam criminales † illis præponderant, l. ult. C. de ordin. judic. ubi Bald. Salicetus & Dd. sicut & famosæ l. si in duabus. 104. ubi Decius, Cagnolus & Dd. de regul. jur. Jason late in repet. l. admonendi. nu. 271. ff. de jurejurand. tamen intra se descriptæ pro gravibus habentur & haberi debent, in quibus disputatur
9 † de summa excedente 300. aut 500. Hungaricos; præsertim inter Nobiles tantum nõ Reges vel proceres, l. sed et si suscepit. §. 1. ubi gloss. verb. modus. Barthol. Angel. & Dd. de judic. Albericus. l. in bona fidei. in fin. Cod. de reb. credit. Jason. in repetit. l. admonendi. num. 272. cum ibi allegatis. de jurejurand. Multo igitur magis eiusmodi est ista causa, in qua prædium, de quo litigatur, actor intendit ad 25000. Joachimicorum valere, reus non negat, quin supra decem millia Vallensium valeat & estimetur. Quæ proculdubio est causa magni momenti ex doctrina Jasonis & Dd. præallegato loco, & Bartholi in l. si societatem §. arbitrorum. l. unde si Nerva ff. pro Socio. Baldi Saliceti & Dd. authent. nisi breviores. C. de sentent. ex peric. recitand.

Licet autem Baldus in l. 2. num. 17. Cod. de pedan. judic. velit esse medias causas, quæ 300. excedant: tamen Bartholus & Angelus ibi reprehendentes glossam in §. audient. in authent. de defensor. civitat. potius magnas esse

causas, quæ excedunt 300. aureos, medias, quæ 200. minimas, quæ hanc summam non attingunt, Barthol. in Imperium. num. 25. de iurisdic. omn. judic. per glossam in §. si tibi. verb. breviores. in authent. de mandat. Princip. & Sane autem in authent. de iudicibus.

Et si autem pro qualitate litigantium personarum aliæ quantitates alias causas magnas vel parvas faciunt, pro arbitrio Judicis juxta communem Jasonis Imperium. num. 32. de iurisdic. & in repet. l. admonendi. num. 271. cū multis seq. de jurejurand. Bald. l. parentes. num. 1. versic. arbitrio judicis. C. de testib. Soarez. in thesaur. recept. sentent. verb. caus. num. 32. Decius in authent. præterea. num. 15. C. unde vir & uxor. Tiraguell. l. si unquam. verb. omnia. num. 31. C. de revocand. donat. latissimè Menochius de arbitrar. judic. Quæstion. lib. 1. centur. 1. casu 72. num. 10. non tamen est dubium, quin hæc causa tot millium florenorum, quæ continet bonam patrimonii litigatorum partem pro gravi debeat haberi & ardua, per supradicta, & l. propter. de excusat. tutor. ubi gloss. & Tiraguell. d. l. si unquam. verb. omnia vel partem Cod. de revocand. donation. Barbat. cons. 3. & quidem. col. 10. vers. & si quispiam opponat. volens. 2. Baldus l. parentes. num. 1. in fin. C. de testib. qui ad hoc allegat d. l. propter. Quæ licet pecuniaria sit: tamen criminali atque ita ardua & graviori comparatur. Jason. d. l. admonendi. num. 271. cum multis sequent. & in l. pleriq. num. 15. de in jus vocand. per d. l. propter litem. de excusat. tutor. cap. frequens. §. illud. de resitut. spoliator. in 6. Bald. Salicet. l. parentes. C. de testib. Ideoque Judicis arbitrium debet hic, ut arbitri esse legale secundum Baldum in l. certi. C. de judic. l. fin. C. de pæn. judic. qui male judic. l. 3. C. si contra jus, vel util. publ. l. incipia. C. de serv. fugitiv. Corrafius in repet. l. admonendi. num. 56. 57. 58. de jurejurand.

Verum istud non est exquisitius discutendum, quando reus judicialiter hoc nomine nihil exceperit: sed tantum per familiares ad fratrem actorem literas de hoc sit conquestus. Qui cum illud per statutum loci excusasset, in eo acquievit reus, & ipso facto respondendo articulate & utendo responsionalibus articulis hunc processum approbavit; atque ita facto ipso à priore protestatione recessit. Innocent. cap. cum. M. verb. præjudicio. ubi Dd. de constitution. c. tua verb. videm. de sponsalib. Barthol. & Dd. non solum. §. morte. de oper. nov. nunc Menoch. consil. 1. num. 306. consil. 38. num. 3. & cons. 32. num. 25. ut amplius improbare non † debeat, quo ipsemet siculus & adhuc utatur, l. quis testibus. ubi Dd. C. de testibus. & absurdum † sit, velle redire ad id, quod

quod sit repudiatum l. antepenult. C. de rebus
cred. l. ult. C. de condit. infertus l. 4. C. de repud. he-
reditat.

Præmittendum & illud est, prædium hoc,
de quo quæritur, non esse feudum, sed allo-
diale; sicut & præsumitur † de jure, donec
contra probetur c. 1. §. 1. ubi gloss. verb. interim.
Bald. & Dd. si de feud. defunct. content. c. unic. de
aliod. Mitth. de Afflic. cap. 1. §. ultimum. 58. Exqui-
bus caus. feud. amitt. Jafon. l. si prius. n. 41. de oper.
nov. nunciat. Alciat. præsumpt. regul. 7. præsumpt.
3. Alexand. consil. 55. per specul. num. 20. volum. 5. &
consil. 129. ponderatus num. 1. volum. 1. Socinus Ju-
nior consil. 1. num. 24. & 39. consil. 91. num. 4. volum.
4. ubi hanc dicit esse communem. Quan-
quam probetur ex ipsis verbis concessionis
huius Regiæ, hoc prædium esse allodiale,
cum concessum sit sine omni † investitu-
ra, qua sola feudum novum constituitur c. 1.
quib. mod. feud. confit. c. 1. §. ultim. de feud. cognit.
c. 1. in prim. de success. grad. c. 1. de consuetud. rect.
feud. c. 1. de nos. feud. tanquam specifica sua
forma quæ dat esse rei Jafon. in prælud. feudor.
nu. 12. Afflic. Decis. Neapolitan. 129. num. 3. Curtius
tratt. feud. parte 2. quæst. 4. num. 14. Zafius in epi-
tom. parte 6. num. 5. & 14. Unde nili compareat
de prædio facta investitura, illud feudale di-
ci non potest. Bald. l. liberti. num. 22. C. de oper.
libert. Speculat. de locato. §. nunc vero aliqua. nu.
82. Jafon. l. si prius. num. 42. de oper. nov. nuncia-
tion. Henning. Goden consil. 7. de pretio rei feudali.
num. 15. Alexand. consil. 51. v. fo. in fin. volum. 1. De-
cius cons. 56. in causa. num. 3. Gozadin. consil. 8. nu.
21. 22. Gratius consil. 9. num. 113. libr. 1. Parisius con-
sil. 23. num. 5. libr. 1. Menoch. consil. 1. num. 9.

Deinde patet, omnimodo totum eius præ-
dii dominium cessum alienatum & transla-
tum à Rege in accipientem esse; sicut & in-
dubio præsumitur omne jus † cedentis
transferrî Decius consil. 292. pro tenui. num. 4.
per Bald. cap. 1. de capit. qui cur. vendid. Id-
que liquet ex his concessionis Regiæ verbis
aus Gnaden gegönnet / geschencket
vünd auffgetragten hiermit / krafft
dieses vnfers offenen Brieffs bester
massen / als das zu recht vünd gewohn-
heit am freestigsten geschehen kan oder
mag / vünd wollen / das er vünd seine
redere Erben etc. Item Eßlich vünd
Eigenthumblich zu besizen zu genieß-
sen / zu gebrauchen / zu vorsehen / zu ver-
tauschen vünd damit zu thun vünd zu
lassen / zu handeln vünd zu Wandeln zu
seiner vünd zu seiner Erben eigen gefal-
len / vnser vñ vnser Erben vngehindert.
Quæ omnia longissime à natura feudi rece-

dunt, de qua Jafon & Dd. in prælud. feud. ubi
etiam tradit num. 11. cum sequent. ex huiusmo-
di qualitatibus æstimari, utrum res feudalis
sit, an non.

Nam ut feudum † sit, necesse est, Domi-
num retinere proprietatem, & tantum-
transferrî dominium utile in accipientem.
Alvarot. c. unic. num. 6. Si de feud. vassall. ab aliquo
interpell. c. 1. §. final. de invest. de re alien. fañt. E-
verard. loco de tanquam. in 29. notabil. Hic au-
tem nihil sibi retinuit Rex præter superiori-
tatem Regiam Fürstliche hohe Obrigkeit / fol-
ge vñ Landsteuer ut habent verba. Ergo cum
exceptio confirmet regulam † in casibus
non exceptis Decius l. 1. num. 20. de regul. jur. (se-
quitur, reliqua omnia translata fuisse Decius
in dict. l. 1. num. 24. 26. de regul. jur. Felin. cap. quo-
niam frequenter nu. 23. ut sit. non contestat. Ca-
gnolus d. l. 1. num. 56. 57. dicens hanc esse com-
munem. de regul. jur. & consequenter, hoc
prædium non in feudum datum, sed dona-
tione in Daniele fuisse totaliter, ut allodia-
le translatum.

Quod et si feudum hic esset: tamen, cum,
in concessione Regia discreta data sit alienan-
di potestas, amplius ullo alienationis con-
sensu non foret opus. Baldus & Angel. l. cam.
esset. §. 1. de servit. rusticor. prædior. Jafon. in l. fi-
nal. num. 6. C. de iure Emphyteut. & in l. final. ubi
Jafon. num. 5. & 6. Salicetus ad Dd. C. eod. tit. de iure
Emphyteut. Bald. l. quæst. 45. de ver. divis. Lu-
dovic. Roman. singul. 350. Chaffanens in consuetud.
Burgund. tit. de feud. §. 8. ad verb. in alienatione.
num. 49. Jacob. de S. Georg. in tract. feudali. ad
verb. sta etiam. Sane fateor, datam inter vivos
alienandi feudi potestatem † ad ultimam 17
voluntatem vel etiam donationem causa-
mortis non extendi. Curtius tract. feudali. parti.
4. num. 145. per Bald. & alios c. 1. in princ. de probib.
feud. alienat. per Frèd. l. filius famulus. ubi Imol. de
donation. Socin. latè cons. 19. ad fil. nu. 15. vol. 1. Sed
de hoc hic quæri nihil attinet, cum sit aper-
tum & inter partes confessum, istud prædi-
um litigiosum non feudum, sed allodiale,
tantum esse.

His ita declaratis jam amolienda primum
sunt deducta, quæ nihil ad rem faciunt, ut
tota illa disputatio de priore contractu, quæ
actor intendit tantum esse pactum & pro-
missionem de re vendenda iusto pretio; & i-
ded videri raptum contractum † innomi-
narum, in quo sit locus pænientia Arius Pæ-
nellus l. 2. part. 2. cap. 1. num. 20. c. de re vind. vend.
Nam ut maximè ita esset: tamen ex tali pro-
missione oriretur obligatio ad id, quod inter-
est, ut Pinellus ibid. ostendit, 741 n. 22. & Dd.
l. stipulation. nō dividitur. de verb. obligat. & pro
inde hic obligatus esset heres defuncti Danie-
lis ad interesse & factū defuncti præstandum

ex leum à matre. Cade rei vendicat. lin heredem. Lex qua persona. de regul. iur. l.2. C. de pact. inter empti. Timonell. de retract. convent. §. i. gloss. 6. m. 6. Boer. de iis. 76. Alexand. consil. 118. attentis. mon. 2. 17. lib. 5. §. consil. 30. visis. an. 3. consil. 37. quantum. num. 10. volum. 6. Barff. consil. 96. quod in present. num. 2. centur. 3. Bald. cons. 345. ad evidentiam. num. 8. volum. 1. nec penitere posset † de eo, cuius defunctum non penitisset, Lul. tui. Cod. de revocand. donat. l. omnimodo. in princ. ubi glossa. C. de inoffic. testam. Et inter istos coheredes etiam ut præcipuum reputari deberet id, quod defunctus alteri, nempe Petro iam secundo ex contractu debuisset, l. si filia. 20. §. i. fundus. §. i. famul. et c. scind.

19 Nec illud etiam solidum est, quod dicit Actor, nullam esse pretii factam in hoc promissio mentionem: ideoque nec valere, etiam si iustum prægium subintelligi posset, Socin. l. si quis arbitratus. num. 22. de verb. obligat. Et in statuto Dietmarie regalibus cap. 58. Nam respondetur, non quidem fore sic venditionem sine constitutione certi pretii, §. pretium. cum sequent. Insti. de empt. c. 1. 2. extr. eodem Baldus l. i. num. 3. C. de rer. permutat. Tiraquell. de retract. proxim. §. i. gloss. 2. num. 1. cum sequent. 20 atamen nihilominus † pactum esse de vendendo; & ideo pro venditione hæcenus haberi. Tiraquell. de retract. proxim. §. i. gloss. 2. mon. 23. 54 per Bald. cap. in causis. in princ. de elec. §. ludi. C. ad L. Falcid. ut promissum hic cadat in debitum, & obliget ad interesse, cum sit quædam obligatio facti, Tiraquell. præ allegato loco num. 54. per l. si quis, §. fin. de re iudicat. Bo. logn. cons. 25. ubi succedit obligatio ad id, quod interest; etiam si quis præcisè ad dandum vel faciendum non teneatur d. l. si quis ab alio. ubi Bartholus. Et Dd. in §. fin. de re iudic. maxime in contractu innominato, l. nati naturaliter. §. i. de prescrip. verb. l. i. in fin. de rer. permutat. gloss. leum precibus. C. cod. 11. Et Lunc. C. de sent. quæ pro eo, quod interest. qualis est eiusmodi conventio. Arius Pinellus. d. l. 2. C. de rescind. vendit. parte 2. cap. 1. num. 20. 21. Nam in hoc genere licita est penitentia ei, cui non impletur contractus. l. si pecuniam. de cond. et ob. caus. Tiraquell. de retract. convention. num. 103. & ideo res ad interesse merito deducitur, cum non subfiterant ratio, quem præcisè cogendi ad factum, Angel. Imolen. Roman. Jafon. num. 25. in d. l. stipulationes non revocantur. de verb. obligat.

21 Quod autem subiungit actor, huic conventioni & promissioni nullam subesse causam, ideoque non valere, sed deleri eam & elidi exceptione, in hoc fateor haudquam præsumi causam † donationis, quæ

non sit expressa, licet id voluerit Bartholus, l. 2. §. circa. de except. dol. l. Titio. de verb. obligat. Nam communiter contrahentem Dd. Angel. d. §. circa. Imol. d. l. Titio. Cynus & Baldus l. generaliter. de non numer. pecun. Imol. Panor. in hanc. si cautio. de fid. instrument. Lanfranc. c. quoniam. verb. confessiones. num. 25. de probat. mon. Alexand. consil. 19. in his. num. 3. 4. 5. 6. volum. 4. Et consil. 13. num. 1. Et 3. volum. 1. Tiraquell. de retract. convent. in fin. num. 105. Itaq. l. si quis argentum. C. de donat. quæ ex pacto daractionem donationis, tantum obtinere putatur, cum causa donationis exprimitur, secus si tacitè tantum subintelligatur: ne duo specialia † in eadem re concurrant. Bald. Angel. Castrensis, Alexand. Jafon. l. iur. gentium. §. sed cum nulla. l. 3. 4. de pact. Tiraquell. l. si quæquam. verb. donatione. num. 128. C. de revocand. donat. Et in retract. convent. in fin. num. 105.

23 Sed eiusmodi in casu presente non satis habent ponderis. Nam hic expressa est huius contractus causa statim in principio, quod causam ibi positam probat esse finalem. Nam ex præmio † causa finalis cuiusque dispositionis sumitur, Socin. consil. 106. num. 7. volum. 2. Lanfranc. in c. quoniam. in princ. num. 2. de probat. In huius autem contractus initio pro causa ponitur divisio trium fratrum de hereditate patris instituta & facta, quæ est vice emptionis, l. i. ubi glossa. Et Dd. C. commun. utriusq. iudic. & si non fuit controversia, pactum l. divisionis. ff. de pactis. Sin fuit controversia etiam judicialis, incidit in transactionem. l. 2. ubi Jafon. Et Dd. Cod. de transact. quæ non potest pro iusta debitorum causa non haberi l. si transactio. in. c. de non numerat. pecun. l. 1. 2. C. de condit. indebit. cum similibus.

24 Quæquam autem partes non debent fungere litem, ubi nulla probabiliter haberi potest l. cum hi. §. si cum hi. de transact. & in † claris non valet transactio & compromissum l. §. eleganter. in princ. de condit. indebit. At. ciat. l. cum proponas. ubi Dd. C. de transact. Alexand. cons. 22. in fin. volum. 1. quæ fit de re dubia. l. i. de transact. Alexand. cons. 30. circa. num. 6. volum. 5. Iusticiæ tamen ad transactionem extrajudicialis † etiam controversia, ut communiter tradit; Dd. in d. l. 2. C. de transact. & in claris ac liquidis etiam sine transactione, tantum divisio incidit in pactum d. l. divisionis. ff. de pact. sicut pacta fieri de liquidis & claris possunt, ubi non permittitur transactio Bartholus. Et Dd. l. si causa. C. de transact. l. post rem. ff. de pact. pactum † autem hodie ad agendum est efficax secundum communem c. i. ubi hoc firmat Fortun. Garzia. num. 101. cum seq. de pact. Et licet non esset: tamen quæ inde oritur naturalis obligatio, sufficit pro causa obligationis insequentis, ne pro nuda haberi queat

quest quasi citra causam facta l. i. §. fin. ubi Castrens. l. qui autem. §. final. & passim de constitut. pecun. Imo in tali casu cessat regula d. l. §. circa. de except. dol. &c. si cautio. de fid. instrum. tanquam in geminata obligationis causa l. si mutuo. C. ad SC. Felleian. l. cum scimus. C. de agricol. & censu. lib. 11. ubi Bartol. num. 61. generaliter. C. de non num. pecun. ut est communis Legistarum & Canonistarum opinio in c. per tuas. de arbit. Alexand. Roman. & alij in rubric. §. l. i. de verb. obligat. ut testatur Jason in l. si pælio quo pænam. num. 4. C. de pact. Felin. in d. c. si cautio. num. 39. & in p. fall. Roman. l. nuda ratio. num. 3. de donat.

27 Constat etiam, quando contractui accedit non modo juramentum, sed etiam promissio loco † juramenti, quod tunc valet & obliget absq; alterius causæ expressione, Jason. in §. in personam. num. 48. Inst. de action. Jam inseruit huic suæ promissioni priori & contractui frater D. defunctus hanc clausulam, *alles den meinen Adlichen Ehren Trauen vnd Glauben/ fete/ feste vnd vuerbrochen zuhalten*. Cuiusmodi fidei promissio † habetur pro juramento in iis, quæ non requirunt corporale juramentum c. ad aures. ubi Panormitan. num. 4. & §. 5. Imol. num. 4. Quod met. caus. c. pervenit. de fidei iuss. cap. 1. de sepult. in 6. §. querelam. verb. præstata. Ne præstati vices suas Hostiens. de iurejurand. num. 1. Jason. l. 3. §. iurari. num. 3. de iurejurand. Bald. cap. l. iter. in fin. de presumpt. Covarruvias licet contrā disputans c. 2. §. 2. num. 2. de pact. in 6. maxime de notoria Germaniæ consuetudine Mynsinger. obseruat. 17. centur. 1. præsertim inter Principes, Nobiles & Magnates Cræter. cons. 141. Princeps. num. 11. quorum verba etiam non. 29 † jurata debent esse firmissima c. ad apostolica. ubi Innocent. de re iudicat. Martin. Laurent. tract. de Principe. num. 228. Unde pro speciali renunciatione juratæ ejusmodi promissiones habentur, Bart. n. 16. Salicet. in 20. Jas. in 56. in authent. sacramenta. C. si advers. vendit. Bald. l. 1. n. 4. C. commodat. Bart. n. 8. & Dd. in l. sciendum de verb. obligat. Bald. n. 4. Castrens. & Dd. l. si duo. §. Idem Julianus. de iurejurand. Alexand. consil. 27. num. 7. & cons. 42. super. vol. 1. & specificè in sua forma absq; ullo effugio obligant, Jason §. item si quis. 2. n. 12. Inst. de actionibus.

30 Sed & in dubio pro religione † pronunciantum l. sunt persona de religio. & sumptibus fun. ut anceps periculum evitetur l. 4. de in lit. jurand. Fernar. in forma. except. test. verb. varietar. cuius via non est aperienda c. in materia. c. cum tu. cap. interim. de testib. cum maior animæ † sit habenda ratio, quam facultatum l. ancimus. C. de Sacrosanct. Eccles. gloss. §. si quis de prædictis. verb. si enim in authent. ut cura de appellat. c. præ-

cipimus. 12. quest. 1. Imol. c. cum contingat. num. 8. & 86. de iurejurand. Jason l. licet. num. 5. de pact. per c. cum infirmitas. de penitent. Alexand. consil. 125. visus. num. 17. volum. 1. anima autem, quæ † maximi pretij est, à periurio diviniæ iræ obligetur l. 2. ubi Dd. C. de reb. credit. Menoch. in trac. de iudic. arbit. quest. casu. 39. num. 2. Unde semper tutior est ea interpretatio, quæ conscientiam securam magis facit & animæ tranquillitatem ac salutem tuetur. Capoll. de Simulat. contract. num. 116. cum ibi allegat. Jason. d. l. licet. num. 5. C. de pact. per c. cum infirmitas. de penitent.

Illud etiam infirmum, quod dicit actor, juramentum, esse personale nec transire ad heredem c. veritate. de iurejurand. ubi Dd. Everard. in loco à vi & energia juramenti. Baldus, Salicetus Jason & communiter Dd. in authent. sacramenta puerum. C. si advers. vendit. Decis. Cap. Tholos. 415. Guido Papa decis. 414. Nam hoc verum est quoad † periurii pænam, 33 ne in illam heres incurrat contraveniendo, ut Dd. præallegato loco declarant. Innocent. Hostiens. Imol. Panormitan. & Dd. de veritate de iurejurand. Covarruvias. quæst. 1. p. 1. §. 5. n. 4. de pact. in 6. locus verò quoad observantiam contractus, & obligationem, quæ non minus hic heredem obligat, quam ex aliis contractibus Bald. l. ult. num. 16. in fin. C. de pact. per authent. sacramenta puerum ubi Jason & Dd. C. si advers. vendit. Alciac. c. cum contingat. num. 120. de iurejurand. Bartholus, Baldus & communiter Dd. l. generaliter. C. de reb. credit. & l. grege legato. de legat. 1. Didac. Covarruvias. d. cap. 1. §. 5. num. 4. de pact. in 6. Anton. Gabr. Roman. lib. 2. conclus. 6. de iurejurand. num. 12. dicens hanc esse communem.

Ex his patet actorem nihil firmamenti ex priore illo contractu ducere posse: sicut è diverso, nec reum inde aliqua juvare parte existimo. Nam ut maxime excipiat, illum esse causam subsequenter dispositionis: tamen, cum id ex illa subsequente non appareat, paria sunt nullam † fuisse causam & 34 nec apparere in lege. de contrahend. emptio. 2. Tiraquell. de retract. convent. in fin. num. 104. per l. duo sunt Titii. de test. am. tutel. cum res. §. itaq. de legat. 1. & propositum in mente retentum nihil operatur l. si repetendi. C. de condit. ob caus. dat. l. cum in plures. §. locator. locat. l. si majores. 25. de transact.

Deinde, cum in priore instrumento nequidem uno verbo licitum de hoc prædio huiusmodi liquet, omnino nihil huc pertinere, cū instrumenta sint stricti juris, Socin. cons. 75. circa. n. 4. vol. 1. cum ibi allegatis nec extendi possint ad res, de quibus nihil agunt aut loquuntur l. ad probationem. 21. ubi Bald. C. de probation. & in l. lecta. in 2. opposit. Si cert. pectat. l. in-

l. inter est. num. 2.3. C. de solution. & per c. venerabilem. de election. & consil. 297. libr. 1. & consil. 187. libr. 2. Sunt igitur hæc instrumenta diversorum omnino contractuum & pactorum, quæ sicut invicem non derogant, Decius *Caguatus & Dd. l. ubi repugnantia de regul. juris. Bald. Salicet. l. scriptura. C. de fideiussoribus ex regula l. pacta novissima. C. de pact. ubi Jason. num. 3. & communiter Dd. pro quo l. Quintus & Mutius §. argento. de aur. & argent. legat. l. interpositas. ubi Baldus & Salicetus C. de transact. sic etiam ex uno ad aliud nihil inferri potest *l. final. de calum. l. Papinianus exuli. de minor. l. inter §. sacram. de verbor. obligat. l. si maritus. i. C. de donat. inter vir. & uxor.* Quia quæ habent ¶ diversos tractatus, habent & diversos effectus, *l. penult. de codicill. & actus separati ad effectum habendum non junguntur, Parisius consil. 67. num. 5. vol. 1. pro quo Bald. l. unic. num. 21. C. de confess. ubi allegat proverbium antiquorum ad vocatorem: sile peci non est illa gamba.**

Sic quod disputatur, an sit castrense peculium hoc prædium, ut occasione & respectu militiæ ac militarium servitorum à Rege dicto Danieli donatum, *l. C. de castrens. pecul. & quod non conferrur aliis fratribus, Bald. & Dd. l. ult. C. de collation. l. si filius. ubi Barthol. C. Famil. heres. fund. Francesc. de Porcell. tract. de duob. fratrib. hoc valde impertinenter & alienè inducitur, quando consistit inter litigatores, Daniele illo tempore, quo illud prædium accepit à Rege sibi donatum, planè sui fuisse juris ac potestatis, utpote demortui jam pridem fuisse patre. Quare cum, non quæsierit hoc prædium in vita patris, sed illo mortuo & jam sui juris existens, non potest dici hoc castrense peculium: cum, hoc sit naturale patrimonium eius, qui in aliena est potestate, *Theoph. §. cum autem. Inst. quod cum eo qui in alien. potest. & etiam ante, quæ litum declinat esse, tali potestate dissoluta. ult. ff. quamd. act. de pecul. annal.* Quia cui non convenit ¶ definitio, eidem nec definitum. Hoc igitur tantum manet, istud prædium esse de recens acquisitis, non de antiquis; sicut & sepe conquiritæ recentè dicuntur nova ad differentiam paternorum & antiquorum, quæ à parentibus & maioribus jure successionis accepta sunt. *Præposit. in c. 1. §. hoc quoque ubi Bald. post gloss. de success. feud. c. 1. §. 1. de grad. success. c. de nat. success. feud. Scbarff consil. 42. num. 2. centur. 1. Alex. and. consil. 30. quoniam. num. 3. volum. 1. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. de feud. §. 5. num. 80. Jason. in pralud. feud. num. 95.**

Quoad alienationem vero rerum (de qua hic litigatur) cum non sit distinctio in filiofamilias, utrum videlicet occasione militiæ quæsierit, an non; nam pariter de utrisque,

disponere potest *Angelus §. ultim. num. 1. & ibi Bayer. num. 3. Inst. de testam. milit. Jason. l. ultim. num. 3. C. qui testament. fac. poss. multo minus hic in homine sui juris disputandum est, utrum hoc prædium militaribus artibus quæsierit, an aliter. Sane ex concessione Regiæ, constat ei pro servitiis suis concessum: quibus verbis quamvis ¶ enunciatis statuto casu, ubi Rex liberam habuit de suis disponendi facultatē, ut interminis Bartholus *l. si forte. n. 4. de castrens. pecul. & l. si donatione ubi Jason. Alex. and. & Dd. C. de collat. & hanc dicit communem Bertrandus cons. 118. n. 1. lib. 2. Clarus de testament. 93. n. 1.**

Pari ratione quod hoc prædium valeat thaleros 25000. propterea, quod pro tantâ summa deinceps Regi prædium hoc sit oppignoratum, non satis concludenter ab auctore inferitur. Nec enim ex pignorationis jure & ex quantitate sortis, propter quares pignorat, potest vel debet ¶ eius valor colligi & æstimari: cum pro minori vel maiore pretio, quam valeant res; soleant & possint oppignorari à *Droo Pio. §. si pignora. ubi Jason. n. 5. 6. 7. 8. & §. sed & ult. n. 3. de re judicat. Itaque non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse, *Luatale. C. de probat. & probatio dubia, quæ non concludenter sed tantum contingenter probat, nihil relevat cap. in presentia. de probat. l. ad probat. c. m. l. iug. l. matrem. C. de probat. l. Pomponius. §. de re vendicat. Jason. l. non hoc. n. 4. C. unde legit. Alex. and. cons. 100. super. n. 2. volum. 1. Cravet. cons. 218. intertio. num. 8. Scbarff. cons. 52. n. 7. cons. 60. n. 2. centur. 2. Tiraquell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 16. n. 4. cum ibi allegatis. & interpretanda contra ¶ inducentem c. in presentia. ubi gloss. de probat. maxime hoc casu, ubi constat neque negatur minore quoque multo pro sorte, puto 100000. Joachimicorum hoc prædium ante fuisse pignoratam. Valor autem rei necdum oppignorationibz, sed ne quidem ex venditionibus probatur diversorum pretiorum *Bald. l. 1. in fin. versic. nunquid per instrumenta. C. de senten. que pro certa quantitat. Probatur enim ¶ ex communi æstimatione l. pretia rerum. n. 2. ad L. Falcid. quæ permittitur Judicis arbitrio, quando non sufficiunt probatur per partes, Barthol. l. ad officium. n. 2. in fin. C. commun. dividend. Barthol. Bald. in fin. & communiter Dd. l. 2. C. de rescindend. vendit. l. si quod ex Pamphila. in fin. de legat. 2. vel æstimo publico Bald. l. 2. n. 27. C. de rescind. vendit. per l. cum de lege. de probat. non ex affectione singulorum d. l. si servum. l. si servus communis. ad L. Aquil. nec ex contractibus singulorum Bald. l. 2. n. 27. C. de rescind. vendit. per l. ad rescindendam. cod. tit. l. si res. d. l. pretia. ad L. Falcid. l. si quis. ubi Barthol. & Dd. C. de rescind. vend.***

Unde non sequitur, res fuit empta tali pretio: ergo tantum valet, ut dicit Alexander post Angel. in l. in lege. §. corpora. ad l. Falcid. Barthol. & alii l. illud §. si servitium. ad l. Aquil. Baldus l. illud. ad fin. C. de collat. Lanfranc. quoniam. verb. septe. versic. quare igitur. qualiter probeatur valor de probatione. Barthol. Capoll. de simulat. contrac. n. 30. per l. final. C. de administ. tutor. Ludov. Pontan. l. i. §. si heres. ad SC. Trebellian. cū variis sint lingulorū affectiones. l. ad rescind. n. 5. C. de rescind. vendit. l. si in emptione ubi Bald. de minor. l. si servitium. ad l. Aquil. Unde non æstimatur res d. l. pretia rerum. ad l. Falcid. sed pro eo, quo communiter in foro res vendi potest l. septem. ubi Barthol. C. de erog. milit. lib. 12. & in d. l. si servitium. ad l. Aquil. & d. l. pretia. Capoll. de simulat. contrac. num. 30. & 31. Canonist. c. 1. de empt. & vendit. scilicet cum oneribus suis & qualitatibus Barthol. l. i. §. si heres. in 2. notab. ad SC. Trebellian. Angel. l. lege. §. corpora. num. 3. ad l. Falcid. Capoll. de simulat. contrac. num. 3. cum sequent.

Ad eundem modum claudicat, quod ingeritur ab actoris parte, clandestine factam hanc donationem. Nam etsi hoc improbet l. lata. 27. C. de donat. l. si in emptione. in fin. de contrab. emp. ubi gloss. verb. non potest. l. 2. ubi gloss. verb. occulte. C. de bis qui ex public. ration. lib. 10. l. ult. C. de pradii curial. lib. 10. tamen intelligendum est, eiusmodi jura tantum loqui in actibus prohibitis, fraudulentis, & suspectis l. illud. §. final. C. de collation. l. 5. C. de contrab. emptio. n. 2.

cum ipse num. 1. 3. 4. C. de contrab. emptio. Decen. num. 2. & 3. Cagnolus num. 4. l. quo tutela. §. clam. de regul. jur. ne melioris sint conditionis fluiti quam periti, ut dicit Jurisconsultus l. 5. §. final. cum l. seq. ff. quod vi aut clam. Cum igitur hic Daniel defunctus de suo sibi recenter quælitico & quidem allodiali disponere pro lubitu potuerit l. in re. C. mandat. §. final. l. instit. de usufruct. l. 2. §. 1. & 2. si quis à parentibus manumiss. nec causam habuit cur fratrurn contraversiam timeret, quibus nihil deberetur, nisi turpibus personis institutus l. fratris. C. de usufruct. testament. l. 1. ff. cod. sit ubi gloss. & Vd. fac de liquet, eiusmodi allegationes nihil ad rem pertinere.

Quod autem actor vult, hoc pradium esse acquisitum cum onere aliorum bonorum hereditarium dicti Danielis, & ideo pro hereditario habendum, nec potuisse sine consensu proximorum heredum alienari, & andrecht lib. 1. art. 32. 31. & 34. ex eo, quod 45
furrogatum §. sapiat naturam eius, cui furrogatur l. 1. hac actio ubi Bart. si quis testam. ent. lib. 5. c. l. si ex m. §. qui injuriarum. & ubi gloss. Bart. Baldus & Alberic. de Rose. si quis caution. Everard. loc. à vi furrogat. in princ. hoc equidem à re atq; veritate plurimum distat, cum locuples defuncti inveniatur hereditas, sic ut reus vel 20000. actori supra omne onus offerat, si portionem suam hereditariam, quam habet in bonis huius defuncti cedere velit. Res autem tanti æstimatur, quanti coheres vel socius licitatur & si assignari poterit. Bart. l. ad officium. n. 2. C. Comm. dividund. per illam textum & l. 3. cod. sit.

Nec verum est, rem rei succedere & pradium acquisitum furrogari pretio §. vel alii 4 6
rei, per quam sit comparatum l. 1. l. penult. & passim. C. si quis alteri vel sibi. si ex ea. C. de rei vendic. l. etsi de re. C. de donat. inter vir. & uxor. l. ad probationem. C. de probat. l. si patrouus. C. commun. utriusq. judic. etiam si fiat à socio omnium bonorum gl. d. l. verb. constitutam. C. si quis alteri vel sibi & c. per l. Titium. §. altero. de administ. tutor. l. si quis societatem. ff. pro Socio. Nam ut res rei vel pretio furrogetur, tantummodo in 4 quatuor casibus receptum est, qui traduntur à glossa d. l. 1. verb. constitutam. C. si quis alteri vel sibi & c. scilicet Ecclesie. glossa. ibidem. & militis l. si ut proponit. C. de rei vendic. Pupilli l. 2. quando ex fact. tutor. l. curator. C. arbit. tutel. & dotis. l. ita. l. res. 3. de jur. dot. & l. uxor. de donat. inter vir. & uxor.

Quamquam ne in dotali quidem aliter, quam si convenerit & diserte cautum sit, furrogetur & succedat in dotem res ex dote emptæ Bald. l. ex pecunia. n. 3. C. de jur. dot. aut nili maritus sit non solvendo, ut ibidem Baldus in fin. Cum autem in his casibus illud sit

- 42 Cateroqui § licet cuiusvis de suo etiam occulte disponere, contrahere, donare d. l. illud. §. fin. & potest absq; testibus fieri donatio l. in extraneos. 29. l. in donationibus. 31. C. de donatio. dummodo possit aliter doceri etiam ex præsumptionibus & coniecturis. Tyragnell. l. si unquam. verb. donatione. num. 131. C. de revocand. donationib. Nec est clandestinitas, quando constat, quān § contraxerunt Cagnol. l. quo tutela. §. n. 5. de regul. jur. Bart. l. pupillus. §. item ipse. n. 2. de auctor. tutor. præsertim, si sint persone honestæ, quæ præsumuntur contrahere in casu concessio. Parisius cons. 42. n. 12. volum. 4. Et quamquam dicatur clam § fieri quando sit inscio illo, cuius interest Barthol. d. l. 2. num. 1. C. de bis qui ex public. ration. lib. 10. tamen hoc accipiendum est, quando eius controversia timeri jure potuit ac debuit, & eius juri detrahitur contra jus, ut declarat ibidem Barthol. & l. 1. C. de pradii curial. cod. lib. 10. l. pupillus. §. item num. 4. de auctor. tutor. J. non. l. clam possidere in princ. num. 6. de acquir. possess. & §. item si quis. num. 45. Instit. de actionibus. Baldus l. 2. num. 1. C. de repud. hered. l.

speciale, ut res comparata surrogetur rei ex qua emitur *Bald. l. si ut proponis. num. 7. C. de rei vendic.* potest intelligi, in aliis contra esse, argumento à speciali *gl. l. si is qui. de jure fisci. Et c. 1. de heretic. in 6. l. ult. de public. judic. l. eos. C. de fabricens. lib. 11. Panormitan. c. 1. de stat. Monach. Joann. Andr. in c. cui licet. c. plus semper. de regul. jur. in 6. in Mercur. late Everard. in loc. legal. à speciali. in princ. cum ibi allegatis. maxime, cum in hac concessione discrete concessa sit libera donatori Danieli prædii huius alienandi & de eo disponendi potestas, ut supra vidimus.*

AD REM IPSAM

His igitur, quæ sunt utrinque inutiliter disputata derelictis, ad cardinem negotii veniamus. Illud igitur firmius, quod res etiam recenter quæ sita, si tamē sit immobilis, ut hic, non possit t̄ aliter cedi vel ab alienari, nisi coram iudice loci, ubi sita secundum jus Saxonicum, quod illis quoque in terris servatur. *Landrecht lib. 1. art. 52. ubi gloss. Et art. 21. ubi gloss. Weichbildt art. 20. Et 61. ubi gloss. 65. Fachsius differ. 4. Et 5. Reinhard. diff. 1. 3. 4. Schneidevvin. in §. 1. num. 6. Inst. de donation.* Item, quod supra quingentos aureos opus habeat t̄ donatio insinuatione §. 1. *Inst. de donat. l. lata. l. in hac. l. sancimus. l. penult. Et passim C. de donation. Philipp. Port. consil. 80. magnificus. num. 10. cum ibi allegatis. Schurff. consil. 6. Et 46. centur. 1. Ferrar. in form. libell. donat. verb. solenniter. num. 5. etiam cum donationis causa est tacita, non expressa, ut ibidem firmat Ferrar. num. 5. Et 6. ex doctrina Bartholi & Dd. l. 1. de donationibus.*

Nec hic disputandum est, an ob benemerita facta sit hæc donatio vel in remunerationem, in quo genere non t̄ opus sit insinuatione. *Jason. autb. ex testamento. num. 11. C. de collat. Alexand. si donatione. C. od. tit. Bartholus & Dd. l. Aquilius. de donat. post glossam ibi ab omnibus communiter probatam teste Portio dict. consil. 80. magnificus. num. 10. n. late Tiraquell. l. si unquam. verb. donatione largitus. n. 156. 157. C. de revocand. donat. pro quo Portius d. consil. 80. num. 11. allegat textum in l. si pater. de donat.*

Nam hic nulla merita sunt expressa, sicut exprimi ad hoc debent secundum glossam finalem quam dicit communiter probatam. *Bell. consil. 78. num. 5. Alexand. glossa, Jason. Et Dd. l. si donatione. C. de collat. Tiraquell. præ allegato loco. etiam cum fiunt ab eo, qui donare non prohibetur secundum communem. Curtius jun. consil. 142. num. 3. Bellon. consil. 74. n. 17. Guido Pap. decis. 95. Bertrand. consil. 138. num. 22. lib. 2. Castrens. cons. 345. n. 4. versic. tertio videtur. lib. 1. Cornarus consil. 144. lib. 2. Jul. Clarus. §. de donation. quæst. 3. num. 2. & ne quidem ulla*

causa remuneratoria, propter quam fieret donatio, est addita & expressa, aut alia aliqua, quæ insinuationem excludere posset ex doctrina glossæ Bartholi & Dd. d. l. Aquilius. ubi Barthol. n. 3. de donat. Barthol. l. final. in princ. C. de donat. ante nupt. l. penult. l. sancimus. C. de donat. Decius consil. 239. in princip. versic. ulterius Philipp. Portius consil. 80. magnificus. num. 10. 11. Jul. Clarus de donat. quæst. 16. num. 6. Socin. junior consil. 77. num. 152. lib. 1. quam dicunt communem Alexand. consil. 113. num. 3. lib. 6. Clarus d. quæst. 16. num. 6. ut causam nullo modo fingere debeamus, quæ ex scriptura non pateat l. si repetendi C. de condict. ob caus. l. ultima. ubi Baldus C. de fals. caus. adject. aut aliunde probetur. *Tiraquell. l. si unquam. verb. donatione. n. 150. C. de revocand. donat.*

Licet autem ex ista scriptura donationis pateat, reo concessam esse possessionem aut administrationem & fruitionem bonorum, unde licet non jure debeat illi honorarium ex mandato, quod debet t̄ esse gratuitum l. 1. l. 6. 7. §. mandat. §. ult. d. tit. cum similibus. Naturaliter tamen saltem deberi ei remuneratio videtur, quæ causa sufficit ad stabilendam donationem remuneratorem etiā absque insinuatione. *Tiraquell. d. l. si unquam. verb. donatione. num. 105. 156. Et 157. per l. sed etsi. §. consuluit. de petit. hered. tamen, cum illa remuneratio, vel quod remunerandi animo fieret hæc donatio, non sit expressum, pro tali haberi non potest nec debet Tiraquell. ibidem. n. 150. cum ibi allegatis.*

Deinde illud mandatum magis videtur in utilitatem pertinuisse mandatarii, quam mandantis; quandoquidem non tantum possessio opulenti prædii & administratio, sed etiam perceptio fructuum & lucratio plenè fuit ei concessa, quod non exiguum fuit eius commodum §. commodum. *Inst. de interd. dict.* Non autem est sufficiens causa remuneratoriæ t̄ donationis, quæ non concernat utilitatem donantis, sed favorem & commodum ipsius donatarii; sic ut propter talem causam non desinat esse donatio, & opus etiam nihilominus habeat insinuatione. *Angel. num. 2. in l. sed hac ita. de re judicat. Faber Et Jason. §. sunt præterea. Inst. de action. Castrens. Et Dd. l. 1. de donation. late Tiraquell. l. si unquam. verb. donatione largitus. num. 124. 126. C. de revocand. donat.*

Tamet si vero etiam donatio consanguineis facta, dicatur ob causam facta *Porcius dict. consil. 80. magnificus. num. 4.* hoc tamen habet aliam interpretationem, scilicet ut præsumatur ex charitate naturali & affectione consanguineis facta, non ob benemerita, ut aliàs l. nec adjecit. pro Soc. & declarat ibidem. *Portius ex l. Procula. de probat. l. Nesciam. de negot. gest.*

gest. *Dd. l. Gallus, §. 1. de lib. & posthum. Jason in l. Tertius. 25. n. 9. eod. tit. de lib. & posthum. & in l. cæzera. 8. §. si quis. n. 9. l. si Domin. §. si fund. n. 22. l. qui filius. n. 26. de legat. 1.* Quæ res nihil ad præsens facit institutum. Quia cum hæc sit causa tantum impulsiva † donationis, non mutatur eius naturam, quin sit liberalitas, & proinde, insinuationem requirat *l. penult. in princ. C. de donat. 1. l. donari. de verbor. significat. l. 2. §. circa. cum ibi notatis. ff. de dol. exception. & declarat Porcius d. consil. 80. magnific. u. num. 11. per l. ult. §. similis. modo. C. de jur. dos. Parisius cons. 16. circa. n. 27. usq. ad 30. volum. 2.*

Quamquam autem in hoc ultimo pacto adiectum est onus solvendi 10000. Vallengium, cuius respectu non est pura donatio sed ob causam & sub modo *tot. tit. C. de donat. qua sub modo. Papo. in terminis decis. lib. 2. tit. 1. arrefo. 9.* quæ hactenus insinuatione non habet opus *Tiraquell. & Dd. præ allegato loco. Decius consil. 239. in princ. Port. d. consil. 80. num. 10. 11.* manet tamen donatio, in qua principaliter attenditur liberalitas *l. 1. de donat.* eaque re, quicquid ultra debitum solutum ex tali donatione superest, pro donatio & donatione habetur & insinuatione opus est, *Didacus Covarrub. resol. c. libr. 2. cap. 4. num. 6. & 7. Tiraquell. in l. si unquam. verb. donatione. C. de revocand. donat. Julius Clarus de donat. quest. 3. num. 3. cum ibi allegatis & hanc communem facit Bertrandus consil. 164. num. 2. lib. 2.* Sicut & in venditione, quanti supra pretium justum res valet est donatio *l. adipiscenda. ubi Dd. de donat. inter vir. & uxor. Calcan. consil. 14. Alciat. l. alii natus. §. donatio. de verbor. significat. Tiraquell. d. l. si unquam. verb. donatione. C. de revocand. donat. Azo in summa. C. de rescindend. vendit. quæ a l. modum & in donatione remuneratoria, non amplius. de legat. 1.*

Sed hæc obtinent tantum & disceptari debent in alienationibus & donationibus inter vivos. Nam in ultimis voluntatibus † & donationibus causa mortis non opus est insinuatione *l. ult. C. de donat. cans. mort. Schurf. d. consil. 6. & 46. centur. 1. Ferrar. in formul. libell. donat. verb. solenniter. num. 1. & §. cum similibus supra allegatis nec illa solennitate Landrecht. art. 52. libr. 1. ut Dd. præ allegatis locis testantur.*

Punctus est igitur videre, utrum hæc alienatio reo Petro à defuncto fratre facta, sit contractus inter vivos, an ultimæ voluntatis. Jam quod ad primum instrumentum attinet, cum ibi ne syllaba quidē de isto prædio litigioso agatur, nihil illud quidem huc pertinet, eaq; de re prætereundum, & ab hac quæstione segregandum est; nisi aliunde probari possit (nam ex scriptura secunda ni-

hil huius suspicari licet; & facta non præsumuntur, sed probantur *l. asseveratio. C. de non num. pecun.*) illam secundam pactionem de succedendo factam fuisse ex necessitate præambuli illius contractus, quæ res non mediocriter adjuvat ejus validitatem *Jason. l. ult. in 6. limitat. C. de pact. per l. si quis servum. de action. empt.*

Alterum autem instrumentum, in quo de hoc prædio litigioso agitur, continet quidem contractum inter vivos quoad primam partem, in qua mandatum à Daniele datur fratri suo reo possidendi hoc prædium suo nomine, & omnia faciendi, quæ ipse præfers coram faceret &c.

Quamquam autem hoc instrumentum, ipse tantum frater mortuus sigillavit ut mandans, non reus ut mandatarius: tamen, cum reus instrumentum acceptarit neque contradixerit, & ita vi huius mandati de facto etiam dictum prædium in vita Danielis, ut actor fatetur, etiam possederit, satis videtur eo ipso consensisse in hunc contractum & eum ratificasse, *clement. 1. de procurat. ubi Zabarella. Jason. in repet. h. admonendi. num. 142. de jurejurand. & in l. quæ dotis. nu. 40. solut. matrim. Felin. post Panormitan. in c. nonne. num. 10. de præsumpt. & proinde contractus mandati qui consensu constat, eo ipso videtur perfectus, & pactum intelligitur perfectum, postquam literæ ad eius manus pervenerunt, in quibus acquievit. Nam causatur copulatio consensu ex eo. *Bald. l. 2. de pact. ex quo contractus † perficitur per acceptionem scripturæ. Socinus cons. 64. in fin. libr. 3. Bald. de dote. in 6. parte privileg. 78. dym. San in quæstion. de inden. n. dot. num. 31. Parisius consil. 127. num. 29. & 30. volum. 1.* præsertim isto casu, ubi vi huius scripturæ possidendo dictus Petrus satis ipso facto approbavit hunc contractum, quo facto animus & consensus † non minus de-*

Sed de hac parte non est disputandum, quia nec quaeritur; verum de altera tantum, in qua hoc prædium in casum mortis dicto reo plenè appropriatur his verbis: *Wehre es auch sache/ das ich nach dem willen Gottes ohne Leibes Erben abgehen würde/ vnd gemelter mein Bruder Peter R. noch am Leben wehre/ sol er solches Gut W. mit aller seiner Vermögen vnd zuehörunge/ wie ich solches nehest besessen/ Erblich/ eigen vor-*

aus behalten vñnd besizen / doch sol
er auff den Fall füraus an meinen
Schulden zehen tausent Thaler bezah-
len / alles ohne arge List vñnd Gesehe/
wie solches in bester Form vñnd in den
Rechten am kräftigsten geschehen kan
oder mag / vñnd habe dis also zu mehrer/
stetter / fester haltung mit eigener Hand
geschriben vñnd mit meinem angebor-
nen Pitschier vorfertiget Actum 25.
Januarij Anno 1567.

Hæc pars scriptura, quin in meram dona-
tionem causa mortis & pactum de succedē-
do seu ultimam voluntatem incidat, non est
dubitandum. Nec distinguo hic subtiliter
inter has species, quæ quinque ponuntur,
gloss. ad verb. ultima. in §. final. in authent. de be-
redit. & Falcid. Nam licet donatio t̄ causa
mortis quoad in esse productionem sit ma-
gis contractus, gloss. l. 2. in princ. de dote prele-
gat. late Jason post Bart. & Bald. in l. sciendum. 2.
num. 6. cum seq. de legat. 1. latissime Tiraquell. in LL.
connub. in fin. verb. contracter. gl. 3. n. 58. tamen,
quoad effectum, & quando confirmata est
morte donantis, ut hic, est ultima voluntas,
lule. C. de donation. causa mortis Jason. l. cum an-
tiquitas. num. 2. C. de testament. lule. C. de donat.
Schurff. d. cons. 6. num. 1. Guido Pap. decis. 325. pot-
est. num. 5. Socin. cons. 130. num. 9. libr. 1. Jason. l. 2.
num. 1. de legat. 1. & ibi Ripa num. 15. & l. senium. nu.
8. C. qui testament. fac. poss. Alciat. l. 2. num. 10. de
verb. obligat. Jul. Clarus. §. de donat. quest. 5. nu. 1.
Imo in omnibus magis ultimæ voluntati
comparatur, quam contractui illud de donat.
caus. mort. siue respiciamus medium contra-
hendi l. que sub conditione. §. in mortis. de con-
dit. institut. d. lule. C. de donat. caus. mort. junct. l.
ultim. C. de codicill. siue personam donantis l. 1.
§. 1. de tutel. & ration. distab. siue donatarii. l. in
omnib. l. Senatus. de donat. caus. mort. excepto,
quod non nisi presenti fiat. Linser. mortis. cod.
ris. Tiraquell. in LL. connub. in fin. gloss. 3. num. 62.
cum ibi allegatis.

58 Sed & dispositio t̄ inter vivos, cuius ef-
fectus post mortem differtur, habet natu-
ram ultimæ voluntatis l. Seja. de donat. causa
mort. l. Seja. de dote prelegat. l. legatum. de legat.
2. Dd. in authent. si qua mulier. C. de sacro. Eccles.
gloss. quoties ubi Castrens. & Dd. C. famil. heretisc.
Eberhard. consil. 128. maximè pactum de suc-
cedendo Bart. & Dd. post gl. l. tale pactum §. final.
de pact. quod quando non mutatur ab eo,
cui de successione agitur, intelligitur is de-
cedens illud relinquere pro ultima voluntate
ab intestato. l. conficiuntur. de codicill. Jas. l. pa-
ctum dotali. n. 3. C. de pact. pro quo rextus l. heredi-
tas. verb. vice testamenti. C. de pact. conuent. Bart.

d. l. tale pactum. n. 23. de pact. Unde licet non
deferatur hereditas, ut quæ tantum testa-
mento deferri queat. §. final. Instit. de codicill.
deferuntur tamen valide bonis tanquam le-
gata, unde & Falcidia hic locus est Jason. in
authent. ex caus. n. 22. C. de liber. preterit. Schurff.
cons. 36. quod in presenti. n. 13. centur. 2.

Quamquam autem donatio alias intelli-
gitur t̄ potius fieri inter vivos, quam cau-
sa mortis l. Seja. l. ubi ita. de donat. caus. mort. 59
Barthol. l. ubi num. 1. C. de pact. & in l. que dotis. n.
bi gloss. & Jason. n. 26. & Dd. solut. matrim. Alex. an.
consil. 14. & 81. volum. 2. consil. 59. volum. 4. Schurff.
consil. 6. num. 10. centur. 1. late Clarus de testament.
quest. 7. num. 2. etiam cum donatio post mor-
tem habitura est effectum. Bald. ad Speculator.
de instrument. adit. Jason. l. que dotis. n. 4. solut.
matrim. per l. quidam testamento. in princ. de le-
gat. 1. clement. 1. de prebend. Socinus junior consil.
21. n. 1. Guido Pap. decis. 510. Decius cons. 305. Juri-
dicam n. 23.

Atq; adeo, etiamsi addatur, ut inter vivos
revocari possit Jas. d. l. que dotis. n. 31. solut. ma-
trim. per l. ubi ita donatur. de donat. causa mort. u-
bi Castrens. & Angelus. Papa. decis. lib. 2. tit. 1. Ar-
resto. 1. Imber. in enchirid. tamen hoc intelli-
gitur, quando illud actum est expresse, sicut
Dd. in d. l. que dotis. solut. matrim. fusius decla-
rant ut cum donatur inter vivos cum exclu-
sione poenitentia. l. si alienam. l. ubi autem. de
donation. caus. mort. Eberhard. consil. 28.

Secus autem est, quando in ea facta est
mentio mortis. Nam tum etiam in dubio
presumitur potius facta t̄ mortis causa, se-
cundum communem glossæ & aliorum l. qua
dotis. ubi Alexand. n. 6. solut. matrim. Philipp. Port.
cons. 80. magnificus. n. 1. Decius cons. 305. juridicā.
n. 1. ad hęc rationem, quod à verbis donatio-
nis non sit recedendū. Item, quando ut hic,
concepitur in casum mortis l. Seja. ubi Castrens.
Imola ac Dd. de donat. caus. mort. sicut hic ex-
presse factum est, & sub conditione, si sine li-
beris decederet Daniel donatur, ut tū pro re-
liquis sc. heredibus præcipuū hoc prædium
reus haberet, siquidē ipsum donatori super-
esse contingeret. Quæ omnia propria etiam
donationis causa mortis, seu pacti de succe-
dendo, tā est apertū quam quod apertissimū
ex §. 1. Instit. de donat. l. 1. de donat. caus. mort. Deci-
us l. final. n. 20. C. de pact. & dicit communem
in l. fin. n. 20. C. de pact. maximè cū hic non tan-
tum facta sit mentio, sed dispositio omnis in
eam, & quidem sub duplici conditione col-
lata: sc. si donator decederet absq; liberis, & si
donatarij superstes ipsi esset. Quo casu dubi-
tari nō debet, quin sit donatio causa mortis
seu pactū de succedendo Sigism. cons. feudat. 3.
n. 4. lul. Clar. §. testam. q. 4. n. 4. Craver. cons. 139. Titius
n. 10. n. 1. Talis n. est dispositio, qualē figura literarū o-
stendit l. non figura. de obligat. & action. l. ita stipulat. §.
Chry-

Chrysozonus, de verb. obligat. l. cum precibus. C. de probat. & partes ipsius substantiales Bald. cap. 1. num. 1. 2. de feud. dat. in vicem legis commissor. Alexand. consil. 3. nu. 4. lib. 1. Socius consil. 90. nu. 1. causa. num. 4. volum. 3. Crivet. consil. 20. quod contractus. num. 1. volum. 1. & qualis in sua forma apparet. Tiraquell. de retract. convent. in fin. num. 12. per l. rogasti. §. si tibi. Si cert. petat. c. 1. §. si infirmitas. ubi Bald. de not. feud. l. emptione. C. plus valere quod ag. cap. naviganti. de usur. & illud actum intelligitur, quod est scriptura expressum l. ult. ubi Bald. & Salicetus. C. de fals. causa, adject. Bald. consil. 189. creditor. num. 3. volum. 2. & actus æstimantur non solum verbis. Tiraquell. de retract. proximit. §. 30. gloss. i. num. 7. Socius consil. 19. adit. num. 7. volum. 1. Bald. l. quoties. num. 4. C. de suis & legitim. per l. 1. §. cum in verbis l. non aliter. de legat. 3. sed etiam clausulis, & qualitatibus adiectis Panormitanus illo vos. nu. 2. & 3. de pignor. Barthol. & Dd. l. si viro. §. sed et si ff. locat. & l. si olivi. C. de locat. Jafon. l. 1. num. 45. Co. de jur. Emphyteut. per l. si stipulatus. de usur. etiam ex effectu ipso post mortem disponentis, ut potius ultima voluntas, quam contractus debeat æstimari Decius dict. cons. 305. juridica. num. 2. 4. 5. Crivet. cons. 159. Titius num. 10. 63 Et ii. Quia talia sunt subiecta, qualia permittuntur esse a prædictis gloss. c. dudum. 13. de decum. Capoll. tract. servit. rusticor. prædior. cap. de aqua duct. num. 14. per l. 1. §. 1. de pos. l. fern. c. 1. §. 1. de natur. feud.

Cum itaq; clarum sit, scilicet hic subesse pactum de succedendo ex ipsa scriptura 64 † inspectione, quæ rem facit notorium & evidentem Bald. l. 2. n. 3. C. de edict. Divi Hadriani. tollend. latissime Tiraquell. in retract. proximit. §. 2. gloss. i. num. 20. 21. 22. cum multis sequent. non est amplius disputandum, nec admittendæ coniecturæ l. continuus. §. 1. de verbor. obligat. l. ancilla. ubi Dd. C. de furt. Decius cons. 419. num. 6. & verard. cons. 78. in fin.

Quamquam autem præsentem tantum fieri potest donatio l. absenti. ff. de donation. l. nec ambiguum. C. eod. tit. Crivet. cons. 159. Titius n. 1. etiam causa mortis l. inter. de donat. caus. mort. Tiraquell. in l. l. connub. in fin. gloss. 3. n. 63. in illo tamen hic vis non est post obitum donatoris. Quia licet absenti non possit fieri donatio, 65 tio, valet tamen relictum † jure fideicommissi Barthol. l. 1. in fin. de donat. caus. mort. & ibi Imol. n. 1. quem refert & sequitur Decius cons. 196. n. 2. in fin. Bertrand. cons. 168. n. 6. lib. 3. part. 15. Parisius cons. 88. n. 96. lib. 3. asserens ita communiter tenere scribentes, quem etiam refert & sequitur Socinus junior cons. 67. nu. 17. lib. 3. Julius Clarus de donat. quæst. 5. n. 3. Crivet. d. cons. 159. nu. 1. per l. cum pater. §. donationis. l. miles ad sororem. de legat. 2. l. si donatio ubi Barthol. C. de donation. aut saltem pacti, quo donatio

causa mortis constat Tiraquell. præallegato loco. gloss. 3. num. 58. dicens esse communem, quod hic oriatur firma obligatio ex nudo partium consensu, per Panormitanum consil. 40. factus. num. 3. volum. 2. Nam latè verba sunt interpretanda, etiam si (ut hic) nulla sit facta mentio donationis. Socin. consil. 125. ante. num. 1. lib. 3. Julius Clarus. §. donatio. quæst. 6. num. 9. qui dicunt hanc esse communem. Et merito, quia mens † magis & sententia, 66 quam verba attendenda l. cum viri. ubi latissime Corrasius. in princ. C. de fideicommiss. Ac omnino existimo, hanc dispositionem non tam esse donationem respectu formæ, quam pactum de præcipiendo, & in illo tanquam præcipuo quodam succedendo, de quo Dd. l. tale pactum §. final. de pact. l. ludi. pactum dotale. l. licet. C. de pact. cuiusmodi pacta vocantur ultimæ voluntates inominatæ. Salicet. & Jafon. num. 15. l. licet. C. de pact. licet omnia eiusmodi relictæ sicut legata sint effectu quædam donationes, quoniam ex lucrativa causa capiuntur §. 1. Inst. de legat.

Nec hic disputandum est de præsentia donatorii vel absentia, ex quo instrumentum hoc dicto Petro reo donatorio, quidam possidet, est traditum, & ita donatio ratificata ac perfecta l. 1. C. de donat. quam & ipse acceptasse intelligitur recipiendo instrumentum. Clement. 1. de procurat. cum aliis supra allegatis.

Cæterum nec illa disputatio hic invendenda, an † donatio omnium bonorum, 67 vel certæ partis in casum mortis concepta valeat, de qua Dd. l. stipulatio hoc modo concepta. de verb. obligat. & l. ult. C. de pact. l. pactum dotale eod. tit. Oldrad. consil. 159. ad habendam. Alex. 2nd. consil. 85. visa. vol. 2. Decius cons. 215. in causa. circa finem. & cons. 488. cons. 576. consil. 517. consil. 578. cons. 608. cons. 613. cons. 695. Curtius junior cons. 15. cons. 25. cons. 81. Crivet. cons. 19. cons. 159. Parisius latè cons. 26. ex tenore. num. 57. nu. 9. ad num. 112. volum. 2. Jul. Clarus. §. donatio. quæst. 19. per totum cum ibi allegatis. Licet enim sit communis opinio, quod non valeat omnium bonorum donatio Bald. c. præsentia. num. 36. de probation. Clarus præallegata questione 19. num. 1. & quamquam Decius putet, idem obtinere in quota bonorum relictæ, in d. l. pactum dotale. C. de pact. quod refert Portius dict. cons. 80. magis significum §. tamen non congruit illa Decii sententia cum communi Dd. sententia, qui tantum nituntur illa ratione, quod auferatur libera testandi facultas per omnium bonorum etiam futurorum donationem; unde si tantum præsentia donentur, volunt valere. Ruinus cons. 178. n. 3. lib. 3. n. 3. lib. 2. Alex. and. l. ult. n. 3. l. pactum dotale. n. 4. C. de pact. Clarus d. quæstion. 19. num. 2. Item si aliquid sibi ad

testandum reservavit *Bartbol. d. l. stipulatio. n. 6.* quod communiter tenetur teste Socino *juniore consil. 142. num. 39. libr. 1. Jul. Clarus d. quest. 19. num. 9.* ut Decii opinio tantum habere locum possit in pacto hereditatis relinquendæ, quæ relinqui pacto nequit *l. hereditas C. de pact.*

Sed de hoc & similibus hic non disputandum; cum, quia hereditas aut eius quota vel bonorum non est hic in pactum deducta, sed tantum prædium quoddam singulare & particulare bonum, de quo genere particulari bonorum omnino valet pactum, quomocumq; concipiatur, ut dicit in hoc convenire ferè omnes *Dd. Portius d. consil. 80. magnificus. n. 9. & Parisius consil. 26. n. 100. vol. 2. Ruinus consil. 13. lib. 2. Gratus cons. 19. n. 13. lib. 1.*

Deinde quoniam istud pactum, de quo agimus, est in casum mortis conceptum, ut ultima voluntas, sicut ostensum est: quomodo omnia bona, etiam futura relinqui per donationem & pactum possunt, cum habeat naturam ultimæ voluntatis & revocari queat; atq; ita nihil impediat testandi libertatē, glossa *l. penult. verb. accommodaverit. C. de pact.* quam communiter teneri testatur Decius *cons. 578. n. 1. in fin. Imol. in rubr. de testament. n. 5. Jason. cons. 5. libr. 3. Curtius junior consil. 81. nu. 3. Jul. Clarus. §. donatio quest. 19. n. 7.*

Sic nec illud hic disputandum est, an in contractu ultima voluntas, vel contra fieri possit, de quo *Bartbol. l. heredes. §. viro. n. 1. cum sequent. & Dd. de testament. late Tiraquell. in LL. connub. verb. contracter. gl. 3. n. 94. 95. cum multis sequent. Natta in authent. quod sine. n. 65. 66. C. de testament.* Cum eiusmodi pactiones tamen de succedendo, quæ sunt ab eo, cuius de hereditate & bonis agitur, jure probentur & valeant, si ab eodem non revocentur ut diximus ex *l. tale pactum. §. ult. de pact. l. ult. l. pactum. l. licet. C. de pact. ubi Bald. Salicet. Jason. & Dd. etiam jure Saxonico, ut ostendunt ordinationes Electorales consil. 43. part. 2. & consil. 10. & 20. parte 3.*

AD REM IPSAM PRO ACTORE.

HOc igitur jacto fundamento tota reliqua huius consultationis exadificatio pendet ex eo, an eiusmodi dispositio valeat, & ex eâ præcipuum hoc prædium retinere Reus possit. Nam hoc casu fundata est agentis intentio, quando cum coheredem reus agnoscat, & hoc prædium à defuncto relictum fateatur, ut omnino necessitas illi incumbat, specialem titulum probandi, ex quo præcipuum hoc sibi præ-

dium deberi intendat *l. si ve possidetis. ubi Bald. Salicetus & Dd. C. de probat.*

Quamquam autem pacta inter vivos tamen testibus, etiam duobus, probari possint, *l. ubi numerus cum ibi notatis. de testibus l. ult. C. de reb. credit.* item instrumentis *l. in exercendis. ubi Dd. & passim. C. de fid. instrument. l. cum res. l. 4. C. de probationibus.* atq; adeò solo sigillo & scriptura eius, cuius de re agitur *l. generaliter. C. de non numerat. pecun.* quæ sicut probat contra eum *l. publica. §. fin. deposit.* sic etiam contra eius heredem, ut isto casu actorem glossa *Bart. & Dd. l. final. C. de conveniend. fise. debitor. libr. 10. l. exemplo C. de probat. l. si intra. C. de non numer. pecun.* quia scriptura tamen habet actum permanentem *Bald. l. unic. num. 58. C. de confess. licet pro herede scribentis non probet, sicut nec pro ipso scribente Bald. l. in bona. num. 6. C. de reb. credit.* tamen cum hoc pactum amodò post mortem concedentis & disponentis Danielis sit quædam eius ultima voluntas, ut diximus, ex *l. tale. §. final. de pact.* videtur hac ratione non satis probari. Nam inter liberos tantum, & in piis causis hoc receptum, ut patris tamen scriptura vel subscriptio sola probet eius ultimam voluntatem. *authent. quod sine. ubi Jason. & Dd. C. de testament. late Covarruvias in c. relatum. nu. 12. de testament. Tiracquell. de privileg. pia caus. 1. 2. cum sequent.* His enim qualiscumq; patris voluntas sufficere debet *l. ult. C. famil. berciscund.*

Ex quo sequitur, in extraneis, de quibus hic agitur, aliud esse, argumento à speciali, de quo supra, sumpto, quod ostendit *l. hac consultiissima. §. ex imperfecto. C. de testament.*

Sicut autem extranei tamen omnes extraliberos; ut rectè definit Clarus. *§. testamentum. quest. 10. num. 1. & 2. Bartbol. l. 2. num. 18. ff. de vulgar. & pupillar. substitut.* & est communis doctrina *d. l. hac consultiissima §. ex imperfecto. C. de testament.* & §. extraneis. *Instit. de hered. qualitat. Jason. in l. 1. C. unde vir. multò maxime fratres, qui hic demortuo fratri successerunt l. quoniam. 7. ubi glossa. ult. C. de jur. deliberand. l. emancipata. C. Qui admitti ad bonor. possess.* In quibus tenenda regula catholica, non aliter tamen valere ultimam voluntatem, quam vel ad acta iudicis factam *l. omnium. ubi Dd. C. de testament.* quæ testimonia alia non requirunt, *Salicet. l. contractus. nu. 23. C. de fid. instrument. per illum textum in l. sancimus. 27. versic. per testes & doncos, vel inter acta manifestaverit. C. de testament.* cum rem faciant per se notoriam, ut alia probatione non sit opus *Socinus l. 1. num. 5. de except. Jason. l. ejus, qui in provincia. num. 3. Si cert. petat. Socinus. consil. 96. num. 6. volum. 4. vel factam coram quinque saltem testibus, etiam non rogatis l. ult. ubi glossa & Dd. C. de codicill. Bart. & alii in l. autn. de legat. 3.*

Et

Et hæc solennitas etiam requiritur in donatione causa mortis *l. ult. C. de donat. caus. mortis*, ac aliis omnibus *†* pactis, quæ agunt de successione. Licet enim solo sigillo partium vel scriptura vel testibus duobus aut tribus regulariter contractus probentur *l. ubi numerus. de testib. l. ultim. C. de reb. credit. l. scripturas. C. qui potior. in pignor.* tamen, quando agunt de succedendo, & ideo post mortem disponentis, transeunt in ultimam voluntatem (ut hic) *l. tale pactum. §. simul. ubi Bartbol. & Dd. de pact. l. ideoque* tunc non subsistunt, nec effectum suum consequuntur, neq; valent, nisi fide & conscientia quinque testium nitantur ex *d. l. ult. C. de codicill. l. ult. C. de donat. caus. mort.* Ita Cravetta *consil. 139. Titius. num. 10. & 11. per Castrensem consil. 75. notandum. lib. 2. refert & sequitur Socinus consil. 130. in fin. consil. 137. n. 3. lib. 1. Afflicti. Decis. Neapol. 338. n. 5. 6. Crotus. col. 7. & alii in rubric. de legat. 1. Bald. consil. 108. Dominica. in fin. lib. 3. quia hic non à suis verbis sed ab effectu suo, quæ à morte sortita sunt, considerantur & pendunt. Decius. *consil. 305. Juridicam. n. 2. cum ibi allegatis.* Quemadmodum & cæteræ donationes ac reliquæ liberalitates, quando non valent jure donationis inter vivos: sustinentur tamen jure ultimæ voluntatis, si tamen adsit sufficiens testium numerus ad fideicommissum, hoc est, testium quinque. *d. l. ult. C. de codicill. Dd. l. ultim. C. de fideicommiss. ut hoc in terminis tradit Cravetta dict. consil. 139. Titius. n. 11. per l. cum pater. §. donationis. l. miles ad fororem. de legat. 2. l. si donatio. C. de donation. Roman. consil. 171. pro decisione. n. 3. Cornarus. consil. 154. lib. 3. Decius. consil. 196. in princ. Jafon. consil. 5. in fin. lib. 3. nec aliter valere ejusmodi pactum jure ultimæ voluntatis & post mortem ad relicta capiendi, quam si habeat testes quinque probat Philippus Portius consil. 80. Magnificus. n. 2. per glossam. l. ultim. §. final. verb. voluntate. C. de codicill. Decius. dict. consil. 305. Juridicam. n. 4. 5. cum sequens. ius. ad finem.**

Quamquam autem aliqui Pragmatici Saxonici hæcenus fortè putarint, talia pacta, cum sint contractus magis quàm ultimæ voluntates, talem solennitatem ac probationem non requirere, ut nec cæteros contractus, sicut offendimus: tamen eorum opinio recipi nequit isto casu, ubi de effectu dispositionis trāsit in ultimam voluntatem scriptura, & ex ea hoc prædium ut præcipuum retinetur; maxime cum, ut dixi, & verba ostendunt, non sit contractus inter vivos, nec sic valere possit: sed magis donatio aut dispositio causa mortis & in casum non extantium liberorum facta. Itaque ne quidem *†* jure Saxonico subsistunt sine quinque testibus, coram quibus facta sit, constitutione 43. parte 2. Quæ non est aliqua nova constitutio, quæ tantum in

Electoralis provincia vigere debeat: sed declaratio & approbatio juris communis, quæ ubique merito valet, & retrorahitur, etiam cum nihil novi juris inducat, sed quod est, declaret Baldus & Salicetus. *l. leges. 7. C. de legib.*

Et quamquam tantum loquatur dicta constitutio de pacto hereditatis: tamen idem intelligendum in pactis aliis successioni aut relictorum, quæ saltem velut ex ultima voluntate capiuntur; cum dari non possit ratio diversitatis, ut diverso *†* jure censi tales casus, non debeant *l. generalis. de fidei jussorib. Amylianus consil. 4. n. 17. etiam si casus diverſi sint. Cravet. consil. 187. n. 67.* Quia ubi eadem *†* similis ratio, ibi nō extenditur lex vel statutum, sed enucleatur. Cravet. *de antiquit. tempor. in princ. n. 35.* Et hoc ex dicta constitutione satis colligitur. Nam si rationem aliquam in hereditate singularem considerasset, ut quod pactis dari hereditas nequeat *l. hereditas. C. de pact. corrent. Decius. l. pactum dotale. C. de pact. jam non ducit, sed septem testes exegisset, qui in heredis institutione requiruntur. l. si unus. 12. C. de testament. §. 2. & 3. Inſtit. cod. tit. cum similib. Cæterum quando tantum quinque requiratur testes in ejusmodi dispositionibus, dubium non est, quin loquatur de quolibet pacto, quod cujuslibet ultimæ voluntatis extra testamenti naturam sapiat & retineat; quo in genere, quinque nec plures testes requiruntur *l. ult. C. de codicill. l. ultim. C. de donat. caus. mortis. Cravet. d. consil. 139. Titius. in fine:* nō tantum ad probationem, sed etiam ad solennitatem *l. ult. verb. subnotationem. C. de codicill. ubi Jafon. n. 12. notat, requiri testium subscriptionem.* Item quod uno contextu coram iis voluntas perficiatur, ut per multa probat Covarruvias dicens hanc communē *in c. relatum. n. 11. de testam.* Quare per quinque testes probari non posset talis dispositio, qui actui non assuissent, ut verbi causa, qui dicunt, se audivisse a testatore, quod talem dispositionem fecisset vel in ea acquiescere voluisset; cum ejusmodi ne quidem in testamento militari sufficiant. *§. plenē. versic. si, ut plerumq; sermonibus fieri solet, dixit, ubi Bayer. n. 13. & 14. Inſtit. de militar. testam. & addit ibi textus optimam rationem.* Alioqui inquit, non difficulter post mortem alicujus militis testes existerent, qui affirmarent, se audivisse dicentem aliquem, relinquere se bona, cui visum sit, & ita vera judicia per hoc subverterentur.*

Non igitur juvatur hic reg ex eo, quod frater mortuus apud amicos de hac donatione & dispositione pactatur. Nec nō ejusmodi jactatione perfici potuit: ideoque nec probari potest. Frustra enim aliquid *†* probatur, quod probatū nō relevat *l. ad probationē. ubi Bailon. 2. notat. C. de probatio. c. si probat. 36. de offic. c. potest.*

potest. judic. delegat. Speculator de teste. §. qualiter. num. 1. & 2. §. nunc videndum. num. 4. Chilianus in pract. cap. 69. per c. dilecti. de except. c. fraternitatis. de testib. Non autem relevat probare, factam esse ultimam voluntatem, nisi probetur legitimè & ritè ordinata. Nam ex non solemnè nihil debetur. l. si veritas. l. ex testamento. C. de fideicommiss. Jason. l. ultim. num. 12. & 13. C. cod. tit. l. ultim. §. ult. C. de codicill.

Nec obstat l. ult. C. de fideicommiss. Quia casus est singularis; cum scilicet testator noluit testari & relictum fidei solius heredis commisit, & accedit ejus inficiatio; ut his casibus meritò ejus sacramento deferri possit, scilicet testatorem fidei ejus relictum commississe. Jason. & Dd. d. l. ult. C. de fideicommiss. §. ult. Instit. de fideicommiss. heredit. At cum hoc jus sit singulare, non est extendendum. l. jus singulare. l. quod contra. de legib. l. de constitut. Princip. Nec sane potest ad casum præsentem, ubi nihil fidei actoris relictum, sed res inter reum & defunctum acta prorsus, ut factum alienum non possit sacramento agentis deferri. Quia ille recusare hoc & justam prætereignare ignorantiam possit l. Marcellus. ff. rer. amotar. l. jusjurandum. 34. in princ. & §. ait Prætor ubi Barthol. num. 13. de jurejurand. l. 4. ubi Bald. Jason. & alii. de in lit. jurejurand. l. generaliter. §. final. C. de rebus credit. Barthol. & Castrensis, Jason & communiter Dd. in l. manifestè. de jurejurand.

Ex his satis patet, in hac causa nihil pro reo dici aut allatum esse, unde suam exceptionem satis probare possit, sicut probare debet l. in exceptionibus. de probat; maxime postquam actoris intentio satis, ut ostendimus, fundata est l. sive possidetis. C. de probation. l. siquidem. C. de exception. Quamobrem alia nobis sunt inquirenda, quæ possint firmitus ratione rei causam munire. Et in primis illud videndum, an non jure militari hæc voluntas sustineri possit ex l. 1. & tot. tit. ff. de testament. militar. & C. ac Inst. cod. Obstat, quod Daniel defunctus quamvis militatibus servitiis ac disciplinis esset deditus; tamen hanc dispositionem in Regia civitate domi fecerit, ubi jure communi testari potuit. §. plane. ubi gloss. Instit. de testament. militar. l. Lucius. de militar. testament. & proinde etiam debuit. gloss. l. milites. 15. in fin. C. de testament. militar. Quoniam jus testandi t militatiter tantum in castris conceditur §. batenus. versic. si faciant extra castra militantes, communi jure testari debent Instit. de militar. testament. l. penult. C. cod. §. illis autem temporibus. post glossam Angel. & Bayer. num. 1. 2. 3. 4. Instit. cod. tit. Dato etiam, quod animum ad castra revertendi habuerit. Angelus ibidem num. 1. 2. 3. latè Socinus Junior in l. cen-

curio. num. 48. de vulgar. & pupillar. substitut. Quid quod in dubio t non intelligatur testatus jure militari? Faber in d. §. plane. & ibi Angel. Inst. de milit. testament. per i in testament. l. quæquam. 3. C. cod. tit. Guido Papa quest. 510. Jason num. 11. Socin. Jun. latè num. 88. in l. centurio. de vulgar. & pupill. substitut. Alexand. consil. 12. num. 17. volum. 3. Caccialup. l. precibus. num. 88. C. de impub. substitut. & c.

Quid quod disputatur à non paucis, hoc jus omne t militatiter testandi hodiè sublatum esse Socin. Jun. d. l. centurio. num. 130. cum seq. per §. & hoc quidem in authent. ut cur de appellat. cognosc: & si non sit, non tamen pertinere ad milites nostri temporis Dd. in d. l. centurio. ubi post Alexand. Lancelot. Galiaul. num. 17. de vulgar. & pupill. substitut. & in princ. Instit. de testament. militar. & in Rubr. C. cod. præsertim non actu militantes §. 1. & passim ubi Dd. Inst. de testament. militar. l. primarios. 16. ubi idem Dd. C. cod. tit.

Sed etsi ponamus, jure militari hic Daniele potuisse testari, & esse testatum: videtur tamen & sic hæc sustineri voluntas non posse, cum opus habeat testibus, saltem t duobus. l. Lucius. 40. de testament. militar. junct. l. ubi numerus de testib. §. plane. verb. hominibus. ubi Dd. Angel. num. 2. Bayer. num. 2. 3. Inst. de militar. testament. & quidem ad id rogatis l. Divus. de testament. militar. Bayer. in §. ultim. num. 37. Inst. de testam. ordinand. ut hanc dicunt communem Natta in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. num. 164. C. de testament. Jul. Clarus §. testamentum. quest. 58. num. 3. licet in testamento inter liberos id non requiratur. glossa l. final. verb. excepto. C. de codicill. quam dicit communiter approbatam Decius consil. 610. num. 2. Sigism. consil. feudal. 8. num. 16. & ita communiter teneri testantur Corneus authent. quod sine. num. 6. C. de testament. Jason. consil. 68. in princ. libr. 2. Rubens consil. 6. num. 5. Natta d. §. ex imperfecto. num. 159. in l. hac consultissima. C. de testament. Quoniam magis faveretur t testamento inter liberos, quam militari; & ideo illud facilius sustinetur, quam istud. Jason in d. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. num. 7. C. de testament. & hanc rationem hujus doctrinæ ibi pluribus prosequitur Jason.

PRO REO.

QUÆ omnia licet momentosa videantur: contra tamen pro reo dici potest. Nam constat, Daniele, quo tempore hanc dispositionem fecit, actu militasse & fecisse tempore belli. Imo apparet, ideo fecisse, quod profecturus in bellum Regiæ Majestatis à quo præpositus militibus fuerat, voluerit hanc suæ voluntatis

luntatis consignationem fratribus relinquere. Certum est autem, ad tales nostri
 84 temporis milites privilegia † militaria corpore juris clausa pertinere. *Alexand. Socinus, & præcipue Socinus junior in l. centurio. num. 77. Lancell. Galiani. num. 17. de vulgar. & pupill. substitut.* Nam licet, vetus creandi milites jus non sit amplius in usu: tamen quia nunc quoq; sacramento reguntur, & eadem pericula & idem publicæ necessitatis ac utilitatis munus sustinent; ideo jus idem remanere debet *l. decreto. C. ex quib. caus. infam. l. ord. de public. judic. Faber. in rubric. Inst. de testam. militar. num. 3. & ibidem Baver. num. 10.* Nec verum est, jus illud condendi militariter testamenti sublatum esse; licet de eo disputetur, an præteriri vel exheredari liberi vel parentes in eo jure novo, ut veteri possint. *Jason. authent. ex causa. n. 19. C. de liber. præter. Alexand. & Imol. l. filio. de injust. rupt. testament. Angel. in §. illis. num. 2. Instit. de testament. militar. l. ult. ubi Jason. num. 6. C. qui testam. facer. & l. ultim. num. 5. C. de inoffic. testament. Socinus Junior. l. centurio. num. 137. cum seq. de vulgar. & pupill. substitut.* quæ non est quæstio nostra.

Et pertinet jus testandi militariter non tantum ad milites in castris degentes, sed etiam actu militantes, sicut hic Daniel tum temporis militavit & armis vacavit & paratus fuit pro posse ad defensionem Reipublicæ. Id quod sufficit. *Baver. Inst. de militar. testament. in princ. num. 10. Alexand. Galiani. d. l. centurio. de vulg. & pupill.* Nam privilegium † militare durat, donec qualitatem militiæ habent. *Baver. in §. hætenus. n. 1. eod. tit.* etiam in iis, qui aliquandiu castris absunt, sic tamen ut eo reverti velint *l. qui mittuntur. 33. §. final. l. miles. 34. ubi gloss. verb. sue. l. ab hostibus. l. sed quod. Ex quib. caus. major. & c. l. 3. versic. num. forte casibus detentus. l. 4. §. final. versic. datur venia. de re militar.* Nam censetur ibi
 85 esse, quo animum † revertendi habet *l. nihil. ubi Barthol. de captiv. & postlim. rever. nec modicum intervallum curatur d. l. ab hostibus. 15. §. sed quod simpliciter. l. qui mittuntur. §. final. l. miles. Ex quib. caus. major. & cum merens Principi in militia ipsius voluntate a castris abest, potius ipsi Principi hoc imputandum, quam militi *Socin. Jun. d. l. centurio. num. 48. versic. secundo etiam. de vulgar. & pupill. substitut.* Quare quod dicitur in §. sed hætenus. *Inst. de militar. testament.* milites domi vel alibi, quam in castris degentes jure communi testari oportet; intelligendum est secundum alia jura *l. unic. C. de inoffic. dot.* scilicet de militibus non actu militantibus *l. pen. ubi Dd. C. de testament. milit.* nec in expeditione existentibus aut ad eam paratis *l. milites. 15.**

C. eod. tit. sed domi manentibus ac commorantibus certo loco *l. milites. 15. C. eod. tit. l. miles. 34. ubi gloss. verb. domi. Ex quib. caus. major. & c.* Secus est in eo, qui est in procinctu, & expeditione & stipendiis, ac ad castra it, redit atque comineat pro Principis voluntate *d. l. qui mittuntur. 35. ult. versic. dum vadit, aut redit. Ex quib. caus. major. l. 3. l. 4. de re militar. Roman. consil. 263. num. 2.*

Siquidem igitur dictus Daniel non tantum in stipendio Regis, sed etiam præpositus militibus in castris degentibus fuit & quidem durante adhuc bello; certè, etiam si aliquandiu in civitate adfuit, tamen cum tantum ad tempus ibi fuerit, & animum revertendi ad castra & militiam habuerit (sic ut hæc ipsa scriptura indicat, quæ illius incerti eventus & cogitatione mortalitatis facta videtur,) dicendum est, eum jure militari testari potuisse. Proinde cum hæc ejus dispositio jure communi non valuerit, judicandum est, ut actus valeat potius, quam pereat *tot. tit. de reb. dub. voluisse eum etiam potius disponere jure militari, quo actus valere potuit, quam jure communi.* Non enim intelligitur † elegisse viam per
 87 quam judicium ejus subverteretur *l. 3. ubi Bald. l. miles ita. l. si duobus. de testament. militar. l. ex his. C. eod. tit.* Itaque regula quod miles † intelligatur in dubio testatus jure
 88 communi, intelligenda est, quando utroque jure actus valere potest; aliàs secus. Quoniam non præsumitur actum frustraneum facere voluisse *Jason. num. 11. & elegantissimè Socinus Junior num. 88. cum sequent. in l. centurio. de vulgar. & pupill. substitut.* Imò etiam eum valere potest jure communi actus, si tamen plenius valere potest jure militari, intelligitur potius miles usus privilegio suo quam jure communi. *Lancelot. Galiani. d. l. centurio. num. 144. de vulgar. & pupillar substitut.* maximè isto casu, ubi adjecta est clausula omni meliori modo, *Wie solches in bester form vnd im Rechte am freestigsten geschehen kan oder mag.* Ita *Socinus consil. 142. Reverende. num. 4. volum. 1. per doctrinam Baldi l. verbis. de vulgar. & pupill. substitut. & l. quoties. num. 3. C. de hered. instituend. Jason. num. 10. & Dd. l. eam. C. de fideicommiss. Cornæus consil. 62. alias. num. 4. 6. 11. vol. 2. per l. codicillis. §. ultim. de legat. 2. l. 3. l. consiciuntur. l. quod per manus. de jure codicillor.*

Quod autem dicitur, etiam talem militarem dispositionem coram duobus testibus ad hoc rogatis faciendam esse; tantum obtinet in testamento nuncupativo, de quo agit §. ultimus & ibi *Baver. Instit. de testament.*

ment. & §. plane. Inst. de testament. militar. in
verbis. quod & sine scriptura. & paulo post. potest
videri sine scripto testatus. Nam quia sæpe in
sermonibus talia jactantur: ideo, ut constet
de sua voluntate, necesse est testes adhi-
beri, & ad hoc rogari. Quia t̄ rogatio se-
rium ac deliberatum propositum arguit §.
plane. verb. contuocatis. Inst. de testament. mi-
litar. l. heredes. §. in testamentis. ubi Dd. de te-
stament. At hac solennitate non opus esse,
quando miles scriptura suam voluntatem
declarat etiam non solenni, ostendit l. mi-
lites. 15. C. de testament. militar. Quia sufficit
quomodocunque de de ejus voluntate con-
stare l. 1. de testament. militar. in princ. Inst.
eod. tit. versic. Quoquo enim modo volun-
tas eorum suprema invenitur sive scripta,
sive sine scriptura, valet testamentum ex vo-
luntate eorum. ad quod Hieron. Perius in l. ex
facto. num. 477. de vulgar. & pupillar. substit.
Et sane, cum in aliis ultimis voluntatibus
extra t̄ testamentum non requiratur testi-
um rogatio l. ult. §. omnium. C. de codicill. ubi
Dd. Barthol. l. heredis. §. in testamentis. num. 1.
de testament. absurdum esset dicere, quod
requireretur in testamento militis, quod
minori solennitate constaret. Tiraquell. de
pia causa. privileg. 3. in fin. ubi ex d. l. Dignus de
militar. testament. arguit à contrario sensu,
etiam sine testium rogatione aut testibus
sufficere militis voluntatem pro testamen-
to; dummodo de ea aliter (ut hic, per scri-
pturam) constare possit.

Uti igitur alia tam testibus quam scriptu-
ris probantur l. 5. 6. 7. & passim l. in exercendis.
C. de fide instrument. l. 4. l. cum res. C. de pro-
bat. sic dicendum etiam, ultimam militis vo-
luntatem probari; cum hæc æquiparentur
in §. 1. & §. 2. Inst. de milit. testament. Et cum
scriptura habetur militaris testamenti, testes
t̄ querendi non sunt d. §. 1. verb. sive scripta.
Inst. de testament. militar. l. 1. eod. tit. l. milites.
l. 1. C. eod. tit. Quibus locis disertè adæquan-
tur hæc duo, vel scriptura vel testibus mili-
tarem voluntatem probari. Unde alte-
rtrum sufficit, & non utroque opus est.
Multò minus eorum rogatio in militari te-
stamento, quando aliàs de voluntate ejus
constare potest Tiraq. in privileg. pia cause.
dict. privileg. 3. in fin. per Bald. Fulgos. & Dd.
in authent. quod sine. Castrens. Angel. & alios l.
hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa-
ment. Quia non ut sermones sæpe temerè
jactantur inter convivia de aliquo institu-
endo d. §. 2. ubi Bayer. Inst. de milit. testament.
sic etiam scripturæ fiunt & sigilla apponun-
tur. Imo intelligitur unusquisque t̄ actum,
quem scribit, deliberatè facere & proba-
re: quoniam ad hoc tempore & cogita-

tione scribendi ac operatione est opus.
Unde quis scribendo vel subscribendo se
obligat l. Publia. §. final. deposit. l. genera-
liter. C. de non num. pecun. & probare actum,
qui geritur ac scriptus est, intelligitur l. exi-
tus. de pignorat. action. l. ficut. §. non videtur.
quib. mod. pign. & c. l. 3. C. quod cum eo & c. maxi-
mè, si ut hic accesserit etiam sigillum, quo
etiam per æquè ac scribendo t̄ vel subscri-
bendo actus ratificatur & probatur d. l. 3. C.
quod cum eo, quod in alien. potest. negot. gest. di-
catur. & c. gloss. l. 2. verb. conquisita. ubi Bald. C.
de reb. alien. non alienand. & l. si procurator.
verb. intelligendum. de procuratorib. Roman. con-
sil. 303. hac scriptura. num. 1. & 2. Bald. c. 1. num.
6. 7. de pace Constant. aded, ut inde fiat plena
probatio Barthol. l. qua dotis. in fin. ubi Dd. So-
lus. matrimon. Decius & Canonist. c. tertio loco.
de probat. Felin. c. 2. in fin. ubi Decius. de fid. in-
strument. Imo sigillatio t̄ plus operatur,
quam subscriptio. Purpurat. admonendi. num.
177. post Castrens. de jurejurand. contra sigil-
lantem scilicet & ejus heredem. Craver. de
antiquit. tempor. parte 1. §. queritur. num. 94.
praesertim, cum hic non extraneo relictum
quicquam sit, sed fratri heredi proximo, ubi
facilius praesumitur deliberata donatio t̄ in
casum mortis ob naturalem affectionem
Bald. d. authent. quod sine. per l. nec in ea. ad L.
Jul. de adulter. l. amicissimos. §. ult. de excusat.
tutor. quam circa extraneum. Tiraquell. pri-
vileg. pia cause. 3. in fine. Qui licet loquatur
de liberis: tamen idem in aliis propinquis.
l. si servus communis. de dopat. inter vir. & uxor.
l. qua dotis. ubi Barthol. num. 23. Jason. num. 32.
solut. matrimon. Felin. c. nonne. num. 14. de pra-
sumpt. Nam & his affectionis & sanguinis
causa facilè relinqui ac legari in ultima vo-
luntate praesumitur l. cum alienam. C. de legat.
Jason. l. Titius. num. 9. de liber. & posthum. l.
catem. §. si quis. num. 9. l. si domus. §. si fur. d. u.
num. 22. l. qui filiabus. num. 16. de legat. 1.

Cum igitur in hac scriptura expressum
sit, neque negetur, eam & scriptam esse ma-
nu dicti defuncti, & etiam ipsius usitato si-
gillo sigillatam; dici aliter nequit, quam de
ipsius voluntate satis constare hinc inter he-
redes: & in certis non esse locum conjectu-
ris l. continuus. §. 1. de verb. obligat. ac proinde
stare heredes debere, in quod testator volu-
it Bald. l. pupillorum. §. C. de repud. hered. per l.
liberto. §. Lucius. de annuis legat. Nam si talis
scriptura à defuncto patre scripta valet inter
liberos. authent. quod sine. C. de testament;
maximè additis anno t̄ & die, quæ hic sunt
addita, & addi debent Bald. in authent. quod
sine. num. 4. & ibi Natta. num. 30. Jul. Clarus.
de testament. quest. 14. num. 2. certe etiam Mi-
litis talis dispositio scripta, & ab eo sigillata
valere

valere debet. Salicet. d. l. *hæc consultiſſima. in princ. num. 6. C. de testam. ubi* vult, dictam authenticam *quod sine*. pariter obtinere in militibus & testamento inter liberos. Fallit, inquit, in testamento militis & in testamento facto inter liberos. *aut bene. quod sine. in fin. eod.* Quancumque autem agat de foeminis in testem recipiendis: tamen cum ad suum propositum allegat dictam authenticam, *quod sine*. non est dubium, quin velit eam, æquè obtinere in militibus ac parentibus.

- 97 Nam Dd. dicta sunt accipienda secundum id, quod allegant Barthol. l. *non solum. §. si liberationis. num. 7. de lib. legat.* Et facit pro hoc
- 98 generale argumentum † à simili, quod ducitur à testamento militari ad testamentum inter liberos, & contra. Et expressè non firmanit idem Baldus, Salicetus, Fulgosius. d. *aut bene. quod sine.* Castrensis Angelus & alii d. l. *hæc consultiſſima. §. ex imperfecto. C. de testam. ut de hoc amplius non sit dubitandum.*

- Hæc igitur prima hic esto rei defensio: Altera sit, quod posito non concessio, hic iure militari nihil sit gestum: tamen defuncti fratris manus & sigillum probet contra ejus heredem illud recognoscenstem, sicut recognoscere debet l. *cum ab initio quemadmodum. testam. apertiant.* Marcus Decius. 99. ubi legem illam de omnibus in genere instrumentis intelligendam docet l. *qui agnitis. de exceptionib.* Instrumentum autem recognitum † pro publico habetur & fidem facit; præsertim contra eum, qui scripsit l. *Publica. §. final. de positi. l. generaliter. C. de non numerat. pecun. aut ejus heredem l. si intra. C. de non. num. pecun. l. ultima. ubi Barthol. Rebuff. & Dd. C. de conven. sifc. debitor. lib. 10. Imo est probatio non probanda.*

- Cum hic igitur de voluntate defuncti constet, quod voluerit reum fratrem habere hoc prædium præcipuum, pro onere solvendi certi aris alieni, cui reus satisfecit: liquet alterum fratrem coheredem actorem in foro conscientia obligatum esse, ut hanc defuncti voluntatem, quamvis non solennem; probatam tamen, ratam habeat secundum communem, quam firmat Tiraquellus in LL. *connubial. circa finem gloss. 2. num. 21.* & hanc fatetur communem Didac. Covarruvias post Panormitan. num. 10. c. *cum esset. num. 5. versic. ex quibus* apparet hæc communis. *de testam. Julius Clarus. §. testam. num. quasi. 90. num. 4. & 5.*

- Idq; præsertim procedit in questione ultimarum voluntatum extra testamentum, de qua hic agitur. Nam in testamentis † requiruntur testes ad solennitatem: ideo non sufficit ibi voluntatem probari. Quia pactis

& voluntatibus ultimis extra testamentum hereditates nec dari nec adimi queunt l. *hereditas. C. de pact. convent.* Et ideo vel uno teste deficiente, tanquam formâ destructâ, testamentum corrumpitur; etiam si voluntas probari per se possit l. *si unus. C. de testam. At in cæteris ultimis voluntatibus de quibus hic, tantum inductus est quinque testium numerus; ne falsitas faciliè strui possit in paucorum conscientia l. ult. C. de fidei. commiss.* Cum igitur constat absque alia suspitione voluntas testatoris (ut ex ejus scriptura hic) cessat hæc ratio; & ideo juris civilis decisio c. *cum cessante. de appellat. c. est Christi. de jurejurand.*

Præterea lex civilis habet fundamentum à præsumptione falsitatis, quæ præsumptio cessat † in judicio animæ, ubi tantum veritati locus est. c. *tua. c. is qui fidem. de sponsalib. Bald. l. cum quis. in fin. C. de juris & fact. ignorant. Panormitan. & alii c. qua Ecclesiarum. de constitut.* Tertiò ex minus solenni † voluntate oritur obligatio naturalis l. *ult. ubi Bald. C. ad L. Falcid. l. in testamento. de fidei. commiss. libertas. l. fideicommissum. C. de condit. indebit. gloss. Barthol. & Dd. l. cum quis. C. de jur. & fact. ignorant. l. 1. ubi Jafon. de condit. indebit. imol. c. ultima. de solut.* hanc communem esse statuit Jafon. d. l. *cum quis. num. 13. Quamobrem id debitum naturaliter solvendum est in animæ judicio, ex lege divina; Nemini quicquam † debeatis præter charitatem. Barthol. in extravag. c. ad repromittendum. verb. denunciationem Panormitanus c. quia pleriq; in fin. ubi Anton. de Ruer. de immunitat. Eccles. Anchoran. c. possessor. question. 1. de regul. Jur. in 6. Panormitan. c. cum esset. 2. lect. num. 15. & ibi Covarruvias. num. 5. de testam. & c. 1. de in integ. restitut. in fine. Innocent. c. quod fient. de election. Bart. tractat. minor. cap. 3. Jafon. l. si non fortem. in princip. de condit. indebit. Tiraquell. de LL. Connub. gloss. 2. num. 21.*

Quancumque autem hanc sententiam refutare conetur Covarruvias d. c. *cum esset. num. 6:* tamen cum sit communis, ab ea non est recedendum. Et proinde, cum mortaliter † peccet, qui contra tale testamentum petit. Panormitan. in relect. d. c. *cum esset. in 9. notab. de testam. Ripa l. verum. num. 100. & ibi Jafon. num. 102. in 2. lectura. de legat. 1;* merito à Magistratu coerendus est & rejiciendus. Quia malitius non est indulgendum l. *in fundo. de rei vendicac.* etiam per denunciationem Evangelicam urgendo, ut desistat Bald. Jafon & Dd. d. l. *cum quis. C. de jur. & fact. ignorant. Abbas in d. c. cum esset. ubi Didac.*

Didac. Covarruvias licet contra sentiens. *num. 10. Ripa. d. l. nemo. num. 88. de legat. 1. Alciat. in c. nobis. num. 47. de judic.*

Ex hac autem thesi, nempe, quod ex voluntate minus solenni relicta naturaliter debeantur, oritur tertia & quidem firmissima hujus rei defensio; nempe, quod cum possideat ex tali voluntate istud prædium, non cogatur illud petenti coheredi restituere. *Barthol. num. 18. Ripa. post Imol. & Alexand. num. 97. & ibidem Jason. in 1. lect. num. 70. & in 2. lectura. num. 94. de legat. 1. Capicius. decis. 89. num. 2. Joann. Dilect. de arte testandi. tit. 3. caut. 3. num. 1. & hanc opinionem dicit communem Bertrandus consil. 212. num. 19. lib. 1. in 2. parte. Jul. Clarus §. testamentum. question. 90. num. 4. Quamquam negent Dd. posse heredem in judicio exteriore (nempe fori, non poli neque conscientie) uti hoc jure retentionis, sicut legatarius potest. *Alexand. d. l. nemo. ubi hanc Jason fatetur communem num. 75. in 1. lectura. & Ripa. num. 102. de quo miratur Covarruvias d. c. cum esset. num. 10. versic. quarto. Nam si inquit, legatario permissum esset, non video, qua ratione heredi idem jus negetur. Sed hoc nihil mirandum nec in eo ulla est discrepantia. Nam dicta theoria Dd. accipienda est, quod heres nihil sic possit retinere jure hereditario & ut heres; quia hereditas seu hereditarium jus ut civile, nullo jure potest deberi quam ex civili jure, hoc est, aut lege ab intestato aut solenni testamento in causa testati. *l. hereditas. C. de pact. convent. Idcirco justis heredibus hereditatem vel rem jure hereditario possessam repetentibus non potest opponi jus retentionis ex voluntate non solenni, cum ne quidem ex solenni debeat extra testamentum. Et hæc est omnino mens scribentium, ut declarat Jason in d. l. nemo. in prima lectura. num. 75. & Ripa ibidem. num. 202. & in l. si post divisionem. num. 5. C. de jur. & fact. ignorant. Bertrand. d. consil. 212. num. 21. in fine. Julius Clarus. §. testamentum. question. 90. num. 6. ubi addit rationem hanc, quia lex regulariter multo plus favet sustinendis legatis quam institutioni heredis, ut de hoc multa exempla congerunt Dd. in locis præallegatis.***

In præsentī autem agimus non de re juris hereditarij, sed jure prælegati concessa & huic reo relicta, propterea, quod defunctus voluit reum hoc prædium habere præcipuum. Constat enim heredem ejusmodi prælegata seu præcipua respectu coheredis non retinere, præcipere, tenere jure hereditario sed jure prælegati. *l. filium quem. C. fam. heriscund. ubi glossa verb. percepit. versic. hic autem hereditarium non fuit, quod ac-*

cepit causa conditionis adimplendæ. Item alia ratione: quia si duo sumus coheredes, & à me tibi, & à te mihi legatum relinquatut *l. in quartam. ff. ad L. Falcid. l. Titius si nupserit. de condition. & demonstrat. Est igitur hæc legatarius gloss. d. l. filium quem. ubi Corras. & Dd. C. fam. heriscund. & d. l. in quartam. ad L. Falcid. & in judicio familie heriscundæ, vel communi dividendo hæc præcipua & alia onera deducantur. *l. Pomponius. 8. l. si ita legatum. 42. ff. fam. heriscund. l. 1. C. Si cert. petat. d. l. filium quem; Sicuti novum etiam non est, diversis respectibus aliquem diversas personas sustinere. *l. tutorem. de his quib. ut indign. Bald. in l. 1. in fin. C. de reb. credit. Blanc. in tract. de compromiss. quest. 2. n. 41. latè Everard. in loco legali. de tanquam seu respectivis.***

Uti hic non obstat, quod dicitur, rem eandem non posse jure hereditario & jure legati teneri. *gloss. d. l. filium quem. verb. percepit. C. fam. heriscund. per l. Titia. si nupserit. de condit. & demonstrat. Nam intelligitur ejusdem partis respectu; alioqui nihil prohibet, quo minus respectivè & per juris divisionem partem tenuiorem sibi præcipuè relictam jure hereditario, nempe respectu suæ partis, quam in ea jure hereditario absque legato haberet & habet; partim jure relictæ & legati, respectu partis, quam coheres in ea haberet nisi legatum esset relictum *d. l. filium quem. d. l. in quartam. ubi Dd. Quam solam partem hic Antonius coheres petit, ut suam; non verò partem Petri rei, quam jure hereditario habet: ea enī actori non debetur, neque peti potest.**

Itaque dicendum est ex præfata Dd. theoria, huic reo jus retentionis ex ultimæ hujus voluntatis pacto esse; & proinde eum absolvendum esse objectu hujus justæ exceptionis ex communi Dd. theoria supra allegata, quam firmat Julius Clarus. §. testamentum. quest. 90. num. 4. quamvis eam impugnet Covarruvias d. c. cum esset. num. 10. de testament. per l. si creditoris. C. de fideicommiss. Sed in consulendo & judicando non est ab opinione communi recedendum. *Barthol. num. 5. Angel. & Dd. ult. C. de pæn. judic. qui male judic. Panormitan. in c. prudentiam. c. 1. in princ. de offic. delegat. & c. ult. in fin. de secund. nupt. Joann. And. Hostiens. Anton. de Butr. Imol. num. 16. Felin. num. 54. Franciscus. num. 23. Decius. num. 28. in 1. lect. & num. 11. in 2. lect. August. Bero. us. num. 268. Marcus Mant. num. 109. & Dd. c. 1. de constit. Henning. Goden. latè consil. ultim. de præscript. pignor. num. 253. latè Anton. Maria. Corat. in tract. commun. opinion. in præfat. num. 27. & lib. 2. tit. 8. num. 16. cum ibi allegatis. ut idem sapius fatetur c. possessor. part. 2. in princ. de regul.*

gult. Jur. in 6. & hoc receptum esse communiter multis probat Coratius præallegato loco. Bald. c. ne in iuratus. num. 6. de consuet. & c. iudices. versic. sed adhuc revoco in dubium. num. 4. de pac. jurament. firmand. ubi latè Barbat. in addit. Faber in præfat. Instit. num. 2. & ibi Joannes Garrou. Laol. l. filio. num. 27. de injust. rupt. testament. Harma. l. 4. §. ratio. num. 283. de verb. oblig. Geminian. c. 1. in 6. notab. de summ. Trinitat. in 6. Guido Pap. sing. 512. communis opinio. Roman. consil. 179. amplissima. num. 12. Paris de Put. de syndicat. verb. judicare. cap. 3. Ferriar. caut. 31. num. 1. Villalob. in tract. commun. opin. verb. communis opinio. cum similibus quos penè infinitum ad modum cumulat Coratius præallegato loco.

Quamquam autem dimidiam tantum jure legati, hoc est respectu coheredis possidet hic reus : tamen in totum est alfolvendus. Nam alteram dimidiam, hoc est, suam, quam jure hereditario habet & possidet pro indiviso omnino retinet & retinere debet, etiam si nulla ultima voluntas extaret. Nec illa in hoc judicium est deducta vel perita, sicut nec peti potest : sed tantum illa altera dimidia, quam in hoc prædio coheres actor debet libi & eo respectu æqualiter secum hoc prædium dividere intendit. Quam dimidiam cum ex hoc pacto, quod ultimam voluntatem inducit, & relictum fideicommissi sapit, teneat reus & eatenus exceptione retentionis defendatur : merito etiam ab hac actione absolvitur per prædicta.

Præterea non esset os in cælum ponere, si diceremus locum hic habere l. final. C. de fideicommiss. §. ult. Instit. de fideicommiss. hered. qui textus non requirit inficiationem heredis, sed tantum, quod defunctus omisso more testandi solenni rem fidei heredis commisit. Atqui reus hic est heres non minus quam actor, & hic fatetur clam se defunctum hoc cum suo fratre Petro nempe reo coherede tractasse ac disposuisse : in quo cum defuncti manum & sigillum recognoscit, à quo aliqui opulentam hereditatem consequitur ; non est ferendus, si tale relictum valere nolit contra d. l. ult. C. de fideicommiss. & ita infringat sigillum & manum defuncti & inficietur, contra d. l. ultim. C. de fideicommiss. cujus

facta præstare aliqui & implere, ut heres cogitur l. cum à matre. C. de rei vendic. Bald. & Dd. l. post mortem. de adopt. Catero qui ad totale interesse tenetur. Arius Pinellus l. 1. parte 3. nubi fol. 360. C. de bon. matern. Henning. Gaden. consil. feudal. 15. num. 8. Alexand. consil. 28. num. 18. lib. 5. Afflict. & Dil. c. 1. An agnat. vel fil. & c. Decius consil. 208. ad clariorem. num. 4. & 5. Neque verò dubium est, quin si rogatus fuisset defunctus, an hoc prædium sine litigio Antonii actoris non velle præcipuum manere apud Petrum reum, quod omnino responsurus fuisset, se hoc velle, sicut & coram amicis sæpè professus est, & idem scripsit & sua manu suoque sigillo testatus est. Non autem præsumitur alius scripisse vel dixisse, quam senserit l. Labeo. de suppellect. legat. Quia animi & interpret est oratio l. cum virum. ubi Corrac. eleganter in princ. C. de fideicommiss. Quocirca hoc pro expressa & aperta ejus voluntate habendum est. gloss. & Dd. l. tale pactum. §. final. de pact. Socin. post Bald. l. hereditas. §. cum ita. ad SC. Trebellian. Bald. l. 1. C. quæ res pignor. Jafon & Dd. l. Titius. §. Lucius. de liber. & posthum. & l. 3. C. de liber. præter. Anton. Gabr. Romanus. libr. conclus. 6. conclus. 10. per totum.

Postremo, cum hic reus sit possessor, etiam in dubio pro eo est pronuciandum. l. favorabiliores. de regulis jur. c. cum sunt partium. cod. tit. in 6. cum similibus. Jafon & Dd. l. de dit. in princ. qui satisd. cogant. c. ult. de re judicat. c. ult. de iur. juvand. quam regulam etiam valere in istis duplicibus judiciis supra ostensum est, ex communi doctrina Jafonis & Dd. l. duo. de re judicat. l. in tribus. ubi gloss. Bald. & Dd. de Judic. Præsertim cum tam multa pro reo hic faciant, de quibus diximus, ut valere debeat regula : quæ non profunt singula, multa juvant c. causam. de probat. c. præterea. de testib. l. 2. de excusat. tutor.

Ex quibus omnibus concurrentibus non esset absurdum dicere, reum hic esse ab hac actione absolvendum : expensis tamen propter tam implicatam causam dubietatem compensatis, prout fieri moris est & styli, per theoricam Jafonis & Dd. in l. præstandum. §. si re autem. C. de judic. cum similibus. Salvo.

CONSILIUM CCCXXII. DE SUMPTIBUS, ET JU- RE BELLI.

SUMMARIA.

1. Sumptus belli, ab iis, qui ex debito tenentur mandatum exequi, repeti non possunt.
2. Vassalli operam militarem gratis prestare tenentur. *Explicitur in 9.*
3. Magistratus gratis officium suum impertiri debet.
4. Expensa qua sunt in puniendis reis ad superiorem spectant.
5. In re clara non est inducenda longior dubitatio.
6. Evocati ad bellum justum impensas repetere possunt.
7. Nullus cogitur mandatum superioris exequi suo sumptu.
8. Ministerio qui vivit alicuius, ei impendia debet.
10. Presumitur in dubio pro Principe, ejusdemq; decreto.
11. Rex non recognoscens superiorem, est in suo regno velut Imperator.
12. Ubi licita est offensio, ibi illicita defensio.
13. Dominus feudi & Vassallus correlativi.
14. Movens justum bellum habet actionem & jus repetendi sumptus ab iis, qui causam dederunt.
15. Fiskus de bonis proscriptis impendia executionis refundit.
16. Dissidatio & proscriptio justa facit, ut personae & rei proscriptorum liceat occupare.
17. Occupantes pace facta ad restitutionem non tenentur.
18. Dissidatorum subtilis vassallus, derogari possunt: ubi Ratio.
19. Virginitas, ne quidem per se proscriptis, vitium inferri non debet.
20. Feuda non veniunt in generalem confiscationem bonorum.
21. Bona feudalia quando ob feloniam committantur?
22. Filiores ad sumptus belli repetendos collectionem vassalli imponunt.
23. Innocentius quorundamlibet sociorum bona non violanda.
24. Innocens propter nocentem plerum non debet.
25. Sicut alienando quis decerpere nihil potest de parte socii, ita nec de innocentio.
26. Partio eius, qui se facit in alium socio accretis.
27. Idem in feudis, potius quam ad Dominum redeat; maxime in individuis.
28. Feudo commisso quinam agnati & in quaenam gradum admittantur.
29. Absurdum est, remotiores plus juris habere quam propiores.
30. Feudo commisso an liberi admitti debeant?
31. Pater contrahendo liberis praedjudicare non potest in feudo.
32. An pars nocentis in feudis non committatur?
33. An Domino committatur feudum etiam, quando per indirectum in illum committitur?
34. Executio in civilibus per estimationem amovetur.
35. Ex feloniam in ipsum Dominum principaliter commissa perpetuo quaritur Domino. Negant aliqui.
36. Consuetudine servatur, feuda in publicationem non venire.
37. Fructus feudi ad vitam proscripti tantum capiuntur.
38. Qua sapiunt naturalem aequitatem, facile in mores abeunt.

PROscriptis ob vim & contumaciam quibusdam nobilibus, & bello iisdem indicto, quaeritur, quinam sumptus belli tolerare debeant?

VIDEbatur executoribus illos incumbere, cum ad regium praeceptum, cui parere coguntur, hanc executionem susceperint. Innocent. c. sicut ult. nunt. & 4. de iurejurand. ubi decidit, quoties mandatur executio t. belli iis, qui ex debito tenentur, ut vassallis, eos tum expensarum hoc nomine repetitionem non habere, per c. non auferenda. 27. quae. 3. sequitur Baldes in d. c. sicut. m. 8. addens rationem, quoniam nomine feudorum, quae propterea ex beneficio Domini tenent, ad id genus officii sint obligati, ut nihil idcirco eis debeatur l. ultim. de condit. ob turp. caus. Ad idem Speculator de feud. §. quoniam. nunt. 42. Bald. c. i. nunt. 17. de

de capis. qui cur. vend. Alvarott. men. 7. & Feudalia. in c. de nov. form. fidelitatis per l. suo vi. de oper. lib. 7. *Supra* in epitom. feud. parte. 7. n. 44. Quoniam in fidelitate Domino bellum seu militare operam promiserunt, cui potissimum obligantur, etiam ad offensionem, non solum ad defensionem c. 1. in princ. *Hic finit. lex.* Ideo gratis eam prestare debent Bald. in d. c. sicut. n. 8. Ardzon. in tract. feudal. in princ. cap. *cujus expensis vasallus servare debeat. cum cap. seq. per l. suo. l. vi. de oper. lib. 7.* praesertim in casu necessitatis & praecipui facti, quo etiam subditos, qui alioqui non tenentur ad ejusmodi, nedum vasallos, qui ad hoc obligati sunt, tali casu superior ad eadem servitia urgere potest. Bald. l. 1. num. 5. C. de oper. lib. 7.

Quod etiam si actionem executores ejusmodi sumptuum nomine habent, velut alii: tamen ea tantum utpote personali contra solum Dominum, cujus mandatu bellum geritur, ut mandantem uti posse videntur Innocent. n. 1. & 4. Bald. n. 3. Panormitan. n. 6. Imol. n. 3. & 4. & communiter Dd. inc. sicut. de jurejurand. per l. inter causas. §. non omnia. l. qui mutuum. §. final. Mandat.

Sed nec Domino praecipui repetitione hoc casu esse sic colligitur, quod ejus officio incumbat gratis utique praestando l. ult. de condit. ob turp. caus. punire nocentes & defendere subditos. Geminianus c. 1. §. 1. n. 5. & 6. de homicid. lib. 6. Quo nomine cum vectigalia solvantur & capiant Domini Roman. 13. videntur ejusmodi suis praestare sumptibus oportere l. observare. ubi hoc notat Baldus de offic. Proconsul. Barthol. l. Divus. n. 5. de bon. damnat. Bald. l. non ignorat. n. 2. versic. quando poena in supplicio consistit, non venit reductio expensarum. C. de fruct. & lu. expensarum Paris de Pui. tract. Syndicatus verb. expensa. cap. 2. n. 1. & 2. & verb. premium. n. 3. Laufranc. in c. quoniam. verb. expensa. n. 3. de probat. Boer. in consuet. Burtur. tit. de iurisdic. per gloss. & Dd. in l. si Barfatoram. C. de fidejussor. Barthol. Joann. de plat. in l. 1. C. de probat. salub. 10. Chassanens in consuet. Burgund. rubric. 2. §. 1. verb. & appertient. n. 2. per doctrinam Henric. Boick. c. ad aures. de 4. Simon. ubi decidit non solum praestare expensas, quae sunt in puniendis reis, sed etiam persequendis & tum resistunt offendendis (sicut offendere possunt l. 3. ubi Salicetus C. de his qui ad eccles. confug.) ad Dominum superiorem jurisdictionis spectare. Ad idem Decis. Tholos. 4. cum quidam. n. 1. 2. 3. per doctrinam Angeli in authent. de collat. §. jubemus. in fine. qui concludit expensas factas in capiend. turbatorem publicae pacis sustineri à his opadeo ut Officiales exequentes ab eo repetere possint per l. mulier in opus. 6. de capis. & postlim. re. vers.

Sed in re clara non est inducenda longior dubitatio. Castrens. §. consil. 406. ad quod n. 1. 2. 3. l. 1. per l. ult. §. cum in verbis. de legat. 3. l. jam hoc jure. §. ult. de vulgar. & pupill. substitut. Contra vero statuendum hic esse multis demonstrari facile potest. Quoniam enim vocati in auxilium belli iniusti non habent actionem ad impendia repetenda. Innocent. c. sicut. n. 1. de jurejurand. Cardinal. Zabarella. in clement. pastoralis. in princ. n. 1. & 12. de sentent. & rejudicat. Quia rei turpis & illicita nulla est obligatio l. generaliter. de verbor. obligat. tamen qui ad bellum iustum à Superiore praevocantur, repetere impensas & damna hoc nomine facta ex vi mandati possunt. Innocent. n. 1. & 4. Panormitan. n. 6. Imol. n. 3. & 4. Bald. n. 7. & 8. in d. c. sicut. de jurejurand. Cardinal. Zabarella. in d. clement. pastoralis. n. 12. de sentent. & rejudicat. per l. inter causas. §. non omnia. l. qui mutuum. §. ult. mandat. Nullus enim cogitur mandatum praestare superioris exequi suo detrimento sumptuum l. Circensium. C. de decurionib. lib. 10. Angel. §. jubemus. in authent. de collat. & consil. 245. Quia. n. 4. Paris de Puteo in tract. synd. verb. premium. n. 2. & 3. Boer. decus. 303. n. 9. parte 2. decus. Tholosan. 41. n. 3. Imo vero, quandoquidem nemo cogitur suis militare stipendiis c. cum ex officio. de praescript. Speculat. de Salar. §. sequitur. n. 20. & §. 1. versic. Rempublic. à qua aluntur. C. de locat. Speculator tit. Qui filii sunt legitim. n. 20. nec cuiquam officium suum debet esse damnosum l. sed si quis. Quenadmodum. testament. aperiant. l. sancimus. C. de admittis. tutor. c. sane dilecto. ubi gloss. verb. sustinere. de renunciat. Ac qui utitur ministerio alicujus, ei impendia praestare debet Joann. de Ardzon. 8. praedilect. loc. in rubr. Cujus expensis & c. per l. si id quod. §. ade donat inter vir. & uxor. quique praestat obsequium, recipere eundem convenit & molumentum. Speculat. de salar. §. sequitur. n. 20. per c. charitatem. 12. quae 2. His de causis usitatum est, ut permittatur executoribus sibi ipsis in exequendo satisfacere de sumptibus, damnis atque adeo etiam salario debito sive stipendio Faber in §. quadrupli. n. 10. Instit. de actionib. Chassanens in consuetud. Burgund. rubric. 1. §. 7. verb. de simple. n. 44.

Non obstat quod vasallus teneatur suo sumptu dominum juvare in bello. Nam hoc verum est secundum jus feudi, non praestare aliter. Bald. de sicut. n. 3. de jurejurand. Quod etiam generalem videri potest c. 1. Hic finit. Lex tamen distinctius hac de re nostri loquuntur, quod scilicet non sit in investitura, & fidelitate, ut vasallus cogatur domino praestare & adesse in offendendo alterum, sed movendo alii bellum Bald. c. 1. n. 17. de capis. qui cur. vendit; sed tantum in defendendo & discrimine illati belli propulsando.

Jam in proposito bellum esse justè motum ac indictum à Rege contra subditos Nobiles contumaces, nec justitiam facere volentes præsumitur *Panormitan. c. sicut. num. 31. per illius textum. de jurejurand. Decius consil. 691. in facto. num. 3. & 4.* Præsumitur enim in dubio † pro Principe, ejusdemque decreto; cum etiam pro iudice præsumatur inferiore, quod justè agat in officio & quod decretum ejus sit justum.

Ac bellum dupliciter justum dicitur: justitia causæ & justitia imperii. *Bald. d. c. sicut. num. 7.* Justitia causæ probatur ex edictis & denunciationibus Regis; ac contumaciâ notoriâ rebellantiû; atque alioqui uti notoriò dictum præsumitur in Principe. *Panormitan. & Felinus. in c. qua ecclesiarum. in 5. conclus. de consuet. Alciat. reg. 3. præsumpt. 8. num. 3. & 5.*

Justitia imperii patet ex superioritate; quia Rex † non recognoscens superiorem est in suo regno solus Imperator ac Monarcha, cujus est solus bellum indicare. *Barthol. num. 5. cum seq. & Dd. l. hostes. de capt. & poss. revers. Bald. consil. 439. id bellum. num. 1. 2. vol. 5. Decius consil. 691. num. 4.* quod sicut justum est ex parte indicentis, sic est injustum ac præsumptuosum à parte resistentis. *Geminian. in c. 1. §. sicut. num. 8. de homicid. lib. 6. per c. si quis. de major. & obedien. Nam* ubi heita † est offensio, ibi est illicita defensio *Barthol. l. ut vult. num. 4. de justit. & jure. Salicetus & Dd. l. si servus 3. per illum textum C. de his qui Eccles. confug. Decius in l. hoc jure. 194. num. 3. de regul. jur. Boffius in practic. criminal. c. p. de plurib. violent. num. 75.* Est etiam in legibus ac jure feudis, ut Dominus vasallo justitiam facere detrectanti guerram facere eumque deprezari possit: sicut idem contra licet vasallo, qui tantquam † correlativè ult. C. de indict. viduit. tollend. ad paria inducantur. Nec tunc hominis fed legis magis decretum atque vox, cujus executor est magistratus proseriptionem bellumque facit *Bald. l. 1. num. 6. C. de hered. instituend. in.*

Hoc igitur posito consequens est, Dominum, qui bellum † justum movet habere actionem & jus repetendi sumptus belli ab iis, qui suâ contumaciâ huic causam dederunt *Geminian. c. ad apostolica. num. 9. & 10. de sentent. & re judicat. Bald. c. si quis. num. 2. de jurejurand. Decius Tholosan. 41. versic. conclusum fuit.* Jus etiam repetendi damna & impedia à suis mandataris & executoribus in ejusmodi executionem facta. *Geminian. d. c. ad apostolica. num. 9. & 10.* quod jus cedere potest & mandare exequentibus *Tiraquell. de rescript. proximit. §. 26. gloss. 6. num. 2. 3. &*

hoc nomine bonis ac subditis rebellium, qui causam damni dederunt, collectam indicare *Bald. l. nam. & Servus. in princ. de negot. gest. Sicut & alias † fiscus de bonis proscriptis impendia executionis refundit ac tolerat. Barthol. l. Divus. num. 5. de bon. damnator. Bald. & Salicet. l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expens. Paris de Put. d. tract. syndicat. verb. expensa. num. 2. Boer. decis. 303. num. 9. & in consuet. Bituricens. tit. de Jurisdic. Chaf. sineus in consuetud. Burgund. tit. 2. des consil. 4. §. 1. verb. appariens. num. 2.* Quoniam utiliter negotium fisci gestum est, ut hanc rationem tradit glossa in *l. mulier. 6. verb. reddenda. de capro. & postlimin. revers. per l. Lege Cornelia. in verb. de bonis occisi. de SC. Syllan. l. lex Cornelia. §. final. verb. pretium. consuetud. ubi gloss. ultim. de Injur.*

Importat autem hoc diffidatio & proseriptio † justa, ut liceat personas & res proscriptorum velut hostium violare & occupare *l. hostes. ubi Barthol. de capro. & postlimin. revers. & l. 3. num. 1. de justit. & jure. Bald. l. 1. num. 14. C. de hered. instituend. Geminian. c. 1. §. sacra. num. 11. de homicid. in 6. per c. subleis. de pen. eod. lib. quod ponuntur per diffidationem extra beneficium protectionemque juris communis atque adeo Superioris Alexand. consil. 75. visis. num. 5. 6. vol. 1.*

Itaque bona bannitorum licitè occupantur. *Anthonau. consil. 27. ex prædicta. num. 2.* personæque ac res in bello justo captae sunt occupantium *l. 4. ubi Dd. & l. 3. ubi Barthol. num. 1. de justit. & jure. l. hostes. ubi Barthol. de capro. & postlim. revers. & postlim. diffidatorum bona, ut ajunt, impunè derobari. Bald. l. 1. num. 19. C. de hered. instituend. & c. 1. verb. de prædari. de militib. vasall. qui contumax est. Bald. & Salicetus in l. 1. C. de carcer. privat. Angel in tract. malefic. in quasi. de mater. belli. incip. re novati. n. 1. nec pace factâ † ad restitutionem occupantes tenentur *Bald. l. ubi. C. de consuet. ob turp. caus. l. sed si hac. §. Pratorale de in jus vocand. Etenim qui diffidatur in personam, multo magis in bonis intelligitur diffidari, ut hanc capientium Franc. in c. 1. num. 5. de homicid. lib. 6. gloss. Bald. & Fendit a in c. domino guerram. Hic sunt. lex. & in l. omnes. C. Si contra jus &c. per l. 1. §. quod. p. ul. de alicator.**

Imo & ipsi subditi vasalli que derobari possunt; quia hoc ipso † eorum Dominus diffidatus intelligitur puniri & fessitententia. §. 1. ubi *Geminian. n. 3. de sentent. excommunic. lib. 6. & complices atque sui loci Franc. d. c. in princ. num. 5. 6. de homicid. in 6. Innocent. c. ultra. causam. num. 13. de rescript. sponat;* etiam si hoc prætextu mulieribus & virginibus, ne quidem † per se proscriptis vitium. 19 stuprum-

stupramque inferri non debeat *Geminian. c. 1. §. sacri. num. 10. & ibi Franc. num. 5. de homicid. lib. 6. Bald. Alexand. & Dd. l. omnes. C. si contra jus vel utilit. public. & l. 1. C. de hered. instit.* Quomodo *Josephus Genes 39. versic. 9.* intelligit, quamvis permissa rerum omnium licentia & administratione: tamen adulterium exceptum esse. Ejusmodi enim turpitudines & delicta libidinum non veniunt in publicationem bonorum, qua diffidati afficiuntur, velut deportati. *Panormitan. c. sicut. num. 7. de jurejurand. gloss. §. reiegati. verb. sed bannitos. Instit. de capit. diminut. Barthol. l. illicitas. §. qui universas. de offic. Presid. & Barthol. l. ut vim. num. 1. ubi Dd. de justit. & jure. & idem Barthol. l. amissione. §. qui deficiunt. num. 1. de capit. diminut. Bald. l. 1. C. de hered. instit. latè Chassaneus in consuetud. Burgund. in rubric. 2. de confiscat. verb. qui confisque. num. 9. quorum bona publicantur l. 1. ubi Bald. Salicet. & Da. C. de hered. instit. l. 6. & passim. de interdict. & relegat.*

- 20 Quamquam autem feuda non veniunt † in generalem confiscationem bonorum. *Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. dictiq. vasalli promiserunt num. 63. Zasius parte 10. de feud. n. 99.* tamen, quod perinde est ex delictis feudali-
 21 bus ob feloniam committuntur *Decis. Neapolit. 385. dubium.* Quæ potissimum † obtinent, quando à toto regno vel imperio bellum indicitur. *Barthol. d. l. amissione §. qui deficiunt. num. 1. de cap. diminut. & procedit decretum ac sententia Principis declaratoria Barthol. & Dd. d. l. hostes. de captiv. & postlimin. revers. Innocent. in c. olim. num. 6. & 7. c. sicut. de jurejurand. Philipp. Franc. in c. 1. in princip. num. 6. de homicid. lib. 6. Geminian. ibidem in c. 1. §. sacri. num. 10. de homicid. lib. 6;* maxime adhibita causæ cognitione probationibus receptis, vel quod perinde est, extante facti notorietate d. c. 1. §. 1. ubi *Geminianus* per illum textum hoc notat. *num. 5. de homicid. lib. 6.*

- Sed ne vagemur extra materiam: ex his sic colligemus, cui plus quod est, licet, ei quod minus est, magis licere; & proinde victores exequentes si possunt personas ac res diffidatorum quique illis parent, occupare. *Panormitan. d. c. sicut. num. 7. de jurejurand. Cyrius in l. si quis pro redemptione. versic. secundo*
 22 colligitur. *C. de donat:* certe multo magis † imponere iis posse collectam, veluti multam ad sumptus belli nomine Regis repetendos *Bald. l. nam & Senius. in princ. de negot. gest. Decius consil. 691. num. 1;* etiam si propterea † innocentium quamlibet conjunctorum vel sociorum partes aut bona propterea violari damnoque affici non debeant. *l. 2. §. fratris. Si quis aliq. testari & c. l. si fratres. 53. §. final. ff. pro Soc. l. si is cum quo. 20. commun. divi-*

*dund. l. quod quis. l. quod à quoque. l. id quod nostrum. ubi Cagnol. num. 2. & 14. de regul. Jur. Bald. l. si constante. in fin. C. de donat. ante nupt. Aretin. consil. 74. diligenter. in 3. dubio. Decius consil. 107. Jaf. l. servi electione. §. Labeo. num. 15. 16. 17. 18. 19. in fin. de legat. 1. & l. 2. l. ult. n. 3. C. si contra jus vel utilit. public. Geminian. c. si sententia. §. 1. num. 5. & 6. de senten. excommunic. lib. 6. Salicetus l. jubemus. 2. num. 1. C. de sacros. Eccles. Zabarella clement. 1. §. terra. num. 29. de pen. ubi tradit notabile verbum: nempe, quod si ob unius delictum socii terra communis proscribatur & excommunicetur (quod enim est excommunicatio in spiritualibus, est proscriptio seu diffidatio in temporalibus) non fore interdictam terram & anathemizatam, si pro indiviso possideatur; cum innocens † al-
 24 ter propter nocentem plecti non debeat. c. cum in illis. de prabend. in 6. c. sane. de offic. delegat. l. pupillus. §. ultim. de verbor. signif. l. legatis uxori. de legat. 2. sed potius totum jus retinere possit l. si communem. in princ. l. 5. l. aquam. §. quod si plurium. quemadmod. servient. amittant. *Joan. Andr. Gemin. num. 5. 6. in c. si sententiam. §. 1. de senten. excommunic. lib. 6. Jafon. l. servi electione. post Barthol. num. 15. 16. 19. 31. de legat. 1. Salicet. d. l. jubemus. 2. C. de sacrosanct. Eccles. nisi ille pro sua parte idoneè satisfiat. Jafon. l. ultim. num. 3. C. si contra jus.**

Etenim, si alienando non potest quis de socii portione † decerpere *Bald. l. 1. num. 9. C. qui testam. fac. Jafon d. l. servi. §. 1. num. 19. de legat. 1. per l. quicurg. C. de fund. limitrop. lib. 11.* certè nec delinquendo potest c. in nostra. de jurejurand. gloss. art. 38. in fin. *Panderecht. lib. 1.* etiam in feudis *Bald. c. 1. num. 12. quib. mod. feud. amittat. & Universitatibus Bald. ibidem & Alvarott. num. 12.* Sed totum potius jus integrum per innocentem retinetur & ei accrescit. *Bald. c. 1. §. praterca Ducatus num. 5. de prohibet. feud. alienat. per Frideric. Idem Bald. num. 12. Alvarot. num. 12. c. 1. Quib. mod. feud. amittat. Sapia in consuet. Turon. tit. de retract. art. 19. in fin. per l. si is qui duos. de lib. legat. l. si ita. de manumiss. testament. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. & promiserunt. num. 21. & verb. dictiq. vasalli promiserunt. num. 54. Alvarot. in c. 1. §. final. num. 14. quæ fuit prim. cas. benefic. amittend. Zasius in epitom. feud. part. 10. num. 71. Portio enim ejus, qui se facit † indignum, potius so-
 26 cio accrescit, quam si se cedat *Bald. l. cum ratio. §. praterca. num. 1. de bon. damnat. per l. 1. §. fratris. Si quis aliquem testari prohib. fac. l. unic. §. 1. 2. C. de caduc. tollend.**

Ideoque pars feudi commissi potius ad socium † simul investitum, quam Domi-
 27 num redire debet *Bald. c. 1. §. similiter. num. 3. Quib. mod. feud. amittat. & c. 1. num. 2. Si vasall. feud. prioret. quo fortius jus ille habet. c. 1. §. ult.*

ult. qual. olim feud. poter. alienar. & cui præterur in feudi antiqui successione c. 1. de natur. success. feudi. c. 1. §. penult. de iis qui feud. dar. poss. etiam in feloniam gloss. c. 1. verb. partem suam. de success. feud. §. c. 1. verb. quandoq. Si vassall. feud. priu. ubi Ifern. §. c. 1. §. final. Quæ fuit prima caus. benef. amittend. §. c. 1. §. firmiter. de prohib. alienat. per Frider. Hostiens. de feud. num. 12. quam opinionem dicit æquiorē Jacobin. de S. Georg. de feud. verb. dictiq. vassalli promiserunt. num. 38. decis. Neapolit. 385. maxime in individuis Barthol. l. qui jurisdictioni. num. 7. de jurisdic. sicut est investitura & fidelitas, feudumque regale c. 1. §. præterea Ducatus. de prohib. feud. alienat. etli toti genituræ feudum sit concessum Bald. c. 1. §. deniq. Quæ fuit prima caus. benef. amittend. Curtius tract. feud. parte 5. num. 5. & si non principaliter ob Domini injuriam commissum sit c. 1. §. ult. ubi Alvarot. num. 5. 129. Quæ fuit prima causa benef. amitt. c. 1. In qui interf. frat. c. 1. ubi Bald. num. 3. Si vassall. feud. priu. Curtius tract. feud. parte 5. num. 59. Tamenque in retract. proxim. §. 21. gloss. 1. num. 1. Schurff. consil. 54. ut principalis. num. 5. centur. 1.

- 28 Quanquam autem quidam t agnatos intra quartum gradum excludant in c. 1. §. si vassallus culpam. Si de feud. contror. Jacobin. verb. dictiq. vassalli promiserunt. num. 59. Zasius in epitom. part. 10. num. 104: tamen hoc durissimum est nec sequendum Curtius parte 5. n. 10. Alvarot. d. c. 1. §. final. num. 12. Quæ fuit prim. caus.
- 29 Absurdum enim esset remotiores t plus juris habere, quam propiores Parisius consil. 56. num. 30. volum. 2. §. 4. 5. in aut bent. de hered. ab intestat. Ac mihi videtur textus in d. §. si vassallus. non tam excludere agnatos intra quartum gradum, quam præ remotioribus eos admittere.

Amplius dico licet velint nostri, pro se & liberis aliquem t committere feudum, quali nec hi amplius honeste in curia Domini stare possint in d. c. 1. §. si vassallus culpam. Si de feud. contror. c. 1. ubi Bald. num. 3. Ifern. num. 1. 23. 4. 5. Si vassall. feud. priu. c. 1. §. final. ubi Alvarotus in 3. conclusion. §. num. 12. Dicit universalem conclusionem. Quæ fuit prima causa benef. amittend. §. in c. 1. Si vassall. feud. priu. Menoch. late consil. 99. num. 123. cum multis sequentib. sic ut non possit Dominus liberis gratiam facere in præjudicium agnatorum, quibus feudum sit apertum Curtius parte 5. num. 2. Zasius in epitom. parte 10. num. 96: id tamen non procedere quoad liberos ante feloniam natos Bald. in l. si mar. umissis, in fin. C. de lib. & cor. liber. notat non etiam obtinere ex cōstitutionib. imperii, ut patet ex cōstitutione pacis Anno 48. facta. fol. 43. & ordinat. Wormatiens. facta anno 1495. & Landrecht

lib. 1. art. 38. & provincialibus Saxonibus consil. 27. parte 3. Secundum enim legem divinam filius non portabit iniquitatem patris, & jus commune l. adoptivum. §. patronum. de in jus vocand. ubi gloss. verb. innocens. Alvarot. c. 1. §. præterea. n. 5. Quæ fuit prima caus. benef. amitt. quod habet rationem juris etiam feudalitatis: Quia non potest pater t contrahendo vel disponendo liberis præjudicare in feudo c. 1. de success. feud. Curt. part. 4. certè nec delinquendo potest. Curtius in d. tract. feud. parte 5. num. 13.

Illud sane probabiliter disputari posset, an pars t nocentis non committatur in feudis, nec per innocentem retineatur? Nam etiam in re non divisa unusquisq. suam partem habet juris intellectu l. Marcus. §. duobus. de legat. 2. de qua disponere possit. Bald. l. 1. n. 1. C. qui testam. sacer. l. ea quæ. ubi Bald. n. 1. C. fam. herede. & feuda etiam regalia hodie divisionem recipiunt d. c. 1. §. præterea. Ducatus. de prohib. feud. alienat. per Frid. Socin. consil. 18. visis. n. 4. vol. 2. Curtius d. tract. feud. parte 4. n. 122. & proinde portio delinquentis feloniam perditur Bald. c. 1. §. final. Quæ fuit prima caus. benef. ubi Ifern. n. 53. Molin. in consuet. Parisiens. tit. 1. de feud. §. 1. gloss. n. 4. per l. sororem. C. de his quib. ut indign. l. si plures. C. de condit. insert. nisi quando innocentis servitia pro altero quoque sufficiunt. Bald. n. 12. Quib. mod. feud. amittit. §. ubi Andr. Sicul. Jacobin. in d. tract. verb. promiserunt. n. 20: aut omnino subest impossibilitas executionis, de qua Zabarell. clement. 1. §. terna. n. 29. de pæn. quæ in civilibus per t astimationem videtur amoveri posse. Jason. l. ultim. n. 5. C. Si contra jus vel utilit. public. quæ solvitur de parte delinquentis. l. si fratres. §. per contrarium. pro Socio. Alexand. consil. 70. videretur. num. 2. volum. 5. Chassaneus in consuetu. Burgund rubr. 4. §. 10. num. 6.

Est & illud quæstionis, an Domino non t committatur potius feudum, etiam quando per indirectum in illum committitur Ifern. c. 1. n. 6. Si vassall. feudo priu. (quod tamè verum non puto c. 1. §. final. ubi Alvarot. ubi n. 5. 12. 19. Quæ fuit prima caus. benef. amittend. Curt. part. 5. n. 10. c. 1. An ille qui interf. frat. Decis. Neapolit. 385. Alexand. consil. 30. quoniam. volum. 1. consil. 60. visis. volum. 3. consil. 26. volum. 5. Jacobin. de S. Georg. verb. dictiq. vassalli promiserunt. n. 59. Zasius parte 10. n. 103. nisi forte quoad fructus ad vitam delinquentis, ut paulo post dicam.) nedum quoties directo & principaliter t. 1. ubi d. versic. cum autem ad dominum respicit feloniam. an ille qui interf. frat. c. 1. §. final. Quæ fuit prima caus. benef. amittend. c. 1. ubi gloss. verb. quandoq. Si vassall. feud. priu. ubi Bald. num. 3. Curtius parte 5. in princip. n. 2. 3. §. 5. ubi hanc facit magis communem c. 1. §. ultim. ubi Bald. num. 1.

num. 1. Alvarot. n. 4. Ifern. n. 49. 53. *Quæ fuit prima caus. benefic. saltem ad vitam vasalli, quod magis recipi potest in casu præsertim priore Bart. l. si finita. §. si de vectigalib9. de damn. infect. Ifern. c. 1. §. si vero. qual. olim feud. Alvarot. c. 1. §. ult. n. 26. quæ fuit prima caus. Ifern. c. 1. n. 6. si Vasall. feud. privet. ubi ait Dominum retinere ad vitam vasalli, qualitercunque sit delictum per l. status. §. fin. de jur. fisc. authent. ingressi. C. de l. p. i. scop. & cleric. Curtius partes. n. 15. Quia jus successorum sic non tangitur, quibus demum à morte quæritur Ifern. d. cap. 1. n. 8. si vasall. feud. privet. Curtius d. partes. n. 15. Jacobin. verb. dictig. vasalli. n. 65. Molin. in consuetud. Paris. §. 1. g. 1.*

35 Cæterum ex feloniam t in ipsum Dominum principaliter commissa perpetuo quæri Domino plerique contendunt, ut habeat ultionem, cui iniuria potissimum facta c. 1. §. ultim. quæ fuit prim. caus. benefic. amittend. Ita concludunt Feudistæ in c. 1. §. callidis. per illum text. verb. ad Dominum liberè revertatur. & c. 1. §. firmiter. de prohib. feud. alienat. per Frideric. c. 1. §. ultim. ubi Bald. n. 1. Alvarottus n. 4. & 34. qui dicit hoc ab omnibus approbari & n. 8. Ifern. nu. 49. & 53. *Quæ fuit prim. caus. benefic. amitt. c. 1. versic. cum ad dominum respicit feloniam. Anille, qui interfec. frat. Bald. c. 1. n. 3. Si vasall. feud. privet. Curtius partes. n. 2. qui dicit communem. Jacobin. de S. Georg. verb. & cum pacto de non alienando. num. 30. verb. dictig. vasalli promiserunt. n. 38. ubi tamen fatetur, Ifern. & Hostiensis contrariam esse æquiorẽ, scilicet ut Dominus tantum ad vitam delinquentis acquirat; ut illud, quod de acquirendo ad vitam Domino diximus tantum obtinere voluit, quando principaliter iniuria patrono facta non est, & ideo jus succedendi proximis acquiritur Ifern. c. 1. num. 5. 6. 7. Si vasall. feud. privet. Jacobin. de S. Georg. verb. dictig. vasalli promiserunt. num. 38. & num. 63. Zasius parte 10. num. 99. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 30. Tiraquell. in retract. proximit. §. 21. gloss. 1. n. 1. Quod tamen alii negant qui volunt illis (quanquam sub dubio) statim acquiri Bald. c. 1. num. 3. 4. Si vasall. feud. privet. Alvarott. c. 1. §. ult. nu. 8. in fine 2. conclus. Quæ fuit prima. caus. benefic. amittend. Curtius partes. in princ. n. 2. & 10. ubi dicit hanc magis communem. Alvarot. c. 1. §. ultim. nu. 12. 13. quæ fuit prim. caus. Ifern. num. 50. & alii c. 1. §. deniq. eod. tit. Quæ fuit prim. caus.*

Hæc igitur licet controversa sint apud feudistas, sicut alia in hoc jure multa, ubi textus cum glossatoribus pari inscitia laborant: tamen usu & observantia passim comperio æquiorẽ sententiam prevaluisse, & meritò quidem, ut supra est indicatum. Nam & in Germania de consuetudine servari, ne feuda t veniant in publicationem bonorum. 36 Jason l. servitium. 9. de legat. 1. testatur. & alius parte. 10. num. 99. & glossa Saxonica Landrecht lib. 1. art. 38. Et quamvis legitima de feudo nõ debeat. Castrens. conf. l. 375. Ne sub equivo. num. 3. volum. 1. gloss. c. licet. verb. privandum. de vot. Jacobin. verb. & cum pacto, quod ipsi de feudo. n. 17. Bald. l. 2. C. si in fraud. patron. Chassaneus in consuetud. Burgund. rubric. 7. §. 2. n. 5. tamen filii innocentibus illud reservari patet ex art. 38. Landrecht lib. 1. & constitutione provinciali & ordinat. Pacis public. anno 48. versic. seine Leibslehens rechte Erben/ & ordinat. Wormat. anno 1495. sub rubric. die Peen der Friedebrecher Ordin. Camer. anno 55. cap. 48. von execution.

Unde etiam patet fructus t ad vitam proscripti tantum capi & converti in sumptum executionis factæ, sicut & feudorum Ecclesiasticorum ad vitam Prælati, qui deliquit Zabarell. clement. 1. num. 46. de privileg. 37

Quocirca licet existimare in hoc vicino regno idem aut ordinatum aut moribus saltem usurpatum esse: sicut ea, quæ naturalem æquitatem t sapiunt facile in mores plurimarum gentium abeunt. l. omnes. l. penult. & passim. de justit. & jure. 38 Quod etiam si cautum non esset: tamen cum agnati multoque magis liberi plus habeant juris, quam Dominus feudi, certè quomodocunque committatur, æquius est illos in successione præferri fisco l. cum ratio. C. de bon. d. manat. nec pœnam alii nocere, quam auctori, nec liberos pro patre teneri. Quanquam autem lex Maiestatis etiam filiis aufert successionẽ l. quisquis. C. ad L. Jul. Maiestatis. quæ non putatur correctæ: tamen non debet extendi ad feuda, quæ non veniunt in publicationem bonorum Jason d. l. servi. num. 9. de legat. 1. neque sunt mera lucra quæ capiantur a patre, sed lucrum potius radicum, quod non jure successionis, sed ex providentia jureq; primi acquirentis debeat. Salvo.

CONSILIUM CCCXXIII. DE JUDICIO IN NOMINATUM DEFENSOREM TRANSFERENDO.

SUMMARIA.

1. Possidens alieno nomine habet declinatoriam ex nominatione Domini.
2. Domino nominato comparente, possessor ultra non inquietatur.
3. Dominus iudicium suspicere debet, & juris privilegium attenditur.
4. Vassallus naturaliter possidet, civilis apud Dominum est possessio.
5. L. 2. C. de rei vendic. extenditur ad feudatarios.
6. Quando agitur possessorio, non potest possessor dominum nominare.
7. Iudicia possessoria, versantur circa rem, ut petitoria.
8. Actor sequitur forum rei.
9. Per suspensionem iudicii nomine alterius inducitur novatio.
10. Sententia fertur in defensorem non eum, qui defenditur.
11. Libellus in defensorem dirigatur, qui & de calumniis jurat.
12. Ex stipulatione habet regressum de evictione, qui sciens emit alienum.
13. Defensor necessarius est, ad quem spectat commodum & in commodum rei.
14. Qui ex necessitate defendit, ex persona sua potest inducere exceptiones.
15. Causa propria qua?
16. Causa remittenda ad Iudicem necessarij defensoris.
17. Possessor etiam se ex jure authoris defendit. & num. 27.
18. Canon redintegranda datur contra quemlibet possidentem.
19. Defensor non potest iudicium captum ad suum forum revocare.
20. Ex persona defensoris non debet fieri deterior agentis conditio.
21. Jus eorum, qui veniunt ad causam ab alio, vel contra alium motam regulatur ex jure principalis.
22. Utiles Domini non liberantur nominando Dominum, quoties de suo jure conveniuntur.
23. Vassallus possidet utile Dominium, civiliter & naturaliter.
24. Defendere est facere id, quod Dominus in litem faceret.
25. Novatio fieri non potest absq. voluntate creditoris: maxime in indubiis.
26. Quod meo nomine fit, a me factum videtur.
27. Lis qua movetur contra possessorem videtur,

- autorem tantum secundo concernere.
29. Clericus defendens Laicum in foro seculari, non efficitur per hoc de foro Laici.
30. Lex habens varios intellectus non potest ad decisionem causarum allegari.
31. Fiscus multa habet privilegia.
32. Continentia causarum non debet dividi.
33. Venditor emtori, Dominus feudi vassallo de evictione tenentur.
34. Nemo aliena liti defensor idoneus sine satisfactione.
35. Semper attenditur, quod principaliter agitur.

DOMINI ET REDEMPTORIS nostri Jesu Christi auxilio humiliter implorato.

DAS fleissiger erwägung vñnd verlesung der vbersanten Acten/so durch Johan H. als Klägern / vñnd die Gestrengen/ Ehrenvesten vñnd Erbarn B. von H. Johan S. seligen Erben Vormünden/ Albrechten H. vñnd Steffan S. also beklagte/ deßgleiche auch durch des Durchleuchtigen/ vñnd Hochgebornen Fürsten / vñnd Herrn N. des jüngern/ Herzogen zu N. vnseres gnedigen Herren/ als vertrettern der Beklagten einbracht / befinden wir den Handel fürzlich also gelegen. Das klagender Johan H. ein Possessoriu recuperande possessionis angestalt/ vñnd die Restitution etlicher viel Güter/ derer er ohn Rechtlich erkenntnis entsetzet/ fordert. Dagegen wenden Beklagte vor/ das sie diese Güter mit guten Tittel vñnd Ankunfft/ vñnd aus belehnung vñnd begnadunge Hochgemeltes ihres gnedigen Fürsten vñnd Herren/ Herzogen Heinrichs zu N. bekommen / haben auch

auch hierauff S. Fürstl. Gnad. diesen Krieg angekündigt/ vñnd gebeten/ sie gegen Klägern zu vorretten/ vñnd dieselben Sachen zu entmenen.

Auff solche denunciation hat S. Fr. Gna. einen Anwalden verordnet/ der sich von wegen S. Fr. Gn. Lit. offerirt, vñnd mit kurzer erzehlung der Ursachen/ dardurch S. Fr. Gna. sich solcher Güter zu vñnderwinden verbrücht/ diesen Krieg auff Hochermelten S. Gn. Herrn vñnd Principalen zu richten/ vñnd also Klägern mit dieser Klag vor S. Fr. Gn. ordentlichen Richtern/ als das Keyserl. Kammergericht zu weisen/ gebeten/ sonderlich diu weil daselbst die Sache albereit durch S. Fr. Gn. anhängig gemacht. Kläger aber wil solches nicht zu lassen/ sondern allein mit obbemelten Personen/ die er beklagt/ zuschaffen haben/ dringet dervogen vñnd dieselben/ das sie in Antwort vorthell werden sollen.

Demnach stehet die Sache kürzlich darauff.

I. QUÆSTIO.

Ob Kläger auff die beschehene Litis denunciation, vñnd des Fürstlichen N. Anwalden erbiethen schuldig sey/ das Bericht auff Hochermelten Herzogen richten zu lassen/ vñnd die jegigen Beklagte los zu lassen/ oder dieselben von der Instanz erbinden werden möchten.

II. QUÆSTIO.

Zum Andern/ ob Kläger mit seiner Klage Hochermelten Fürsten vor seinem ordentlichen Richter zu folgen schuldig/ vñnd also vor das Keyserliche Kammergericht zu remitteren sey.

RATIONES DUBIDANDI.

Ob diese Fragen/ vermuthlich Göttlicher Hilffe aufzulösen/ laß sich diese Sache erstlichen wol dafür ansehen/ als sey Kläger schuldig/ dem Fürstlichen N. Anwalden, die

weil er erbört/ die Beklagten auff die beschehene denunciation, zu vorretten/ vñnd den Krieg auff sich zu nehmen zu zulassen.

Nam in l. 2. (ubi in rem actio, §. in §. quod si super. c. quoniam frequenter, ut hic non contestatus: caverit, quod possidentem rem alieno nomine ↑ conventus, possit in iudicio nominare Dominum, & impetrare dilationem ad denunciandum licet Domino. Et notat Bartholus in d. l. 2. quod ex illa lege inducatur possidenti alieno nomine quoddam exceptio declinatoria, ut non cogatur subire iudicium, si eius Dominus veniat, & ipse litiget. Et subiicit, quod contra Dominum dabitur Libellus, ut ipse actoris intentiones excipiat, & quod possessor ↑ ulterius non inquietabitur.

Idem sentit Panormitanus in §. in aliis d. c. quoniam frequenter in §. notab. Et paulo post num. 27. explicat textum in d. §. quod si super, dum dicit, quod Dominus debeat ↑ actoris intentionem excipere, hoc est, suscipere in se iudicium, ab actore institutum, ut voluit etiam glossa ibi in verbo excipiat. Idem quoque Panormitanus, & postea num. 28. admonet ex illo textu esse observandum, quod licet contra deteriorem competat rei vendicatio: possit tamen is vitare iudicium nominando Dominum. Et paulo post num. 28. dicit Bartholus d. l. 2. aperte sentire, quod nominato veniente absolvetur possessor ab instantia iudicii, & libellus de novo sit dandus contra supervenientem Dominum, & contra eundem de cetero faciendus sit totus processus; & hinc ipse colligit practicum procedendi domino comparendi.

Vñnd ist nichts/ das der Tert in d. l. 2. & d. §. quod si super. de possidente alieno nominaret. Nam & Vasallus tantum naturaliter possidet, ↑ Civilis autem possessio dicitur esse apud Dominum, secundum glossam in verb. Dominum. §. si duob. l. si ut certo Commodati. §. gl. magna. in fin. §. ex contraria l. 2. de acq. possess. darumb wird der Tert in d. l. 2. durch etliche Rechtslehrer auch ad Vasallum seu Feudatarium ↑ & Emphyteotam extendirt vñnd applicirt. Et hanc sententiam tenuerunt Joannes & Azo, quos refert, & sequitur Speculator in Tit. de primo decreto §. restat. vers. Hoc etiam nota, dicens, quod cum d. l. 2. c. ubi in rem actio non distinguat, an is, qui possidet alieno nomine, habeat jus in re, nec ne, nec nos distinguere debeamus, iuxta vulgarem Regulam de pretio de Public. in rem actio. In eandem sententiam inclinare videtur Castrensis in d. l. 2. n. 12. addens hanc rationem, quod domini inter est, magis habere re in Emphyteotam, vel Feudatarium, quam me.

Ob man auch sagen wolte/ das die obbenelste
Rechtsordnung/ als d. l. 2. C. ubi in rem actio,
 & d. §. quod si super altem de reali actione,
 reden/ Et ita de iudicio petitorio; alshier aber
 sey ein schlechte possessorium recuperandæ
 possessionis instituit, das gebe dem Domino
 nichts zu schaffen/ darumb sönte alhier der Do-
 minus denominiret werde/ wie auch Speculator
 sagt in d. tit. de primo decret. §. restat. vers.
 Hoc etiam nota ibi ad pramissa &c. quod cum agi-
 tur † possessorio, non possit possessor nomi-
 nare Dominum vel auctorem c. quicun-
 que 12. quasi. 2. ubi possessor iubetur restituere;
 & ibi glossa annotat hoc procedere, etiam
 si exhibeat auctorem suum. So ist doch
 solches auch zuverantworren/ dann es sagt Bart.
 in d. l. 2. num. 10. post Guil. de Cogn. ibi, quod ea-
 dem Ratio sit etiam in iudicio possessorio,
 per notat. per gloss. in verb. desinet l. locum. §. de
 insul. exhibend. Et ibi respondet ad textum
 in d. quicunque 12. quasi. 2. quod debet de-
 terminari secundum d. l. 2. nempe, quod
 possessor aut debeat restituere aut nomina-
 re Dominum. Et facit pro hac sententia Tex-
 tus in §. si verò alter. vers. Et si quidem in-
 aut b. ut omnes obediunt iudicibus. Qui etiam
 vult, ut Dominus, cui denunciatur lis, vel
 causam committat ipsi nunciatori, vel ali-
 um dirigat suscepturum modis omnibus ac-
 tionem. Et tamen paulò ante in §. hæc con-
 siderantes, statuit, hæc generaliter debere,
 procedere, siue de proprietate, siue de pos-
 sessione lis moveatur. Sicuti & iudicia pos-
 7. sessionaria ita bene † versantur circa rem, ut
 petitoria ut appareat ex traditis per Lanfranc.
 in Rubr. de caus. poss. & propriet. & ex definiti-
 one possessionis & domini tradita per Bart.
 in l. si quis. in §. differentia de acquirend. poss. ff.

Aus diesen allen kan auch die decision der
 andern Frage genommen werden. Dann dies
 weil oben ex Bartholo & Panormitano darge-
 than/ quod facta de nunciacione litis posses-
 sor, qui nunciavit, evitet iudicium, & illud
 transferat in Dominum, cui litem denunci-
 avit, adeò, quod de novo sit dandus libel-
 lus. So wil auch folgen/ das nun Kläger/ die-
 weil er seine Klage auff den Herrnagen richten
 sol/ das er auch mit desselben seiner Jr. Enad.
 folgen/ und derselben ordentlichen Richter miß-
 8. se ersuchen. Cum actor † teneatur sequi lo-
 rum Rei. l. fin. C. ubi in rem actio l. in Criminali. C.
 de iurisdic. omni. iudic. c. neminem. 3. quasi. 6. C. si
 Clericus laicum de foro compet.

Confirmatur hæc sententia ex eo, quod
 tradit Antonius de Butrio in d. §. quod si super.
 coll. 5. vers. quod si in foro quod si dominus ve-
 nit, ut in iudicio nominatus, ut detentor re-
 levetur à iudicio, quia tunc novus libellus

est contra eum porrigendus, & debeat arri-
 Privilegium Domini comparere, etiam,
 per quem forum mutatur, sentiens, quod
 hac ratione Clericus à Laico in iudicio se-
 culari nominatus possit declinare forum, &
 causam trahere ad forum Ecclesiasticum. Fa-
 cit optimè, textus in L. solutionem de solut.
 ubi dicitur, quod sicuti solvendo pro alio
 quisque alium liberat etiam in iustum l. sol-
 vendo de negot. gestis: Ita & iudicium pro eo
 accipiendo. Unde & insert glossa pen. in l.
 libero §. fin. de negot. gest. quod per talem sus-
 ceptionem iudicii, quæ sit ab alio nomine,
 alterius, inducatur † novatio, etiam no-
 lente actore. Idem sentit glossa in d. §. si ve-
 ro alter in verb. litem in auct. ut omnes obediunt.
 iudicibus. Unde cum novatio à novo nomen
 acceperit, & tum demum fieri dicatur, cum
 ex precedente causa, ita nova constituitur,
 ut prior perimatur l. 1. de novat. consequens
 est, tali casu iudicium cum primis Reis sus-
 ceptum periri, & in Principem qui defen-
 sionem eorum suscipit transferri.

Sic videmus & alias, cum quis suscipit de-
 fensionem † alterius, sententiam non ferri
 in eum, qui defenditur: sed in eum, qui de-
 fendit; ut innuit Textus in d. l. libero. §. fin.
 & probatur in l. de qua re. §. cum absente de iu-
 dic. vel qui se liti pro alio obtulit l. 4. de re iu-
 dic. Sic & Juramentum Calumniæ ab ipso
 defensore exigitur l. 2. §. fin. autem ab fuerit. C.
 de Juram. Calumn. Eadem ergo ratione † &
 libellus in ipsum defensorem dirigendus vi-
 detur. Cum libellus & sententia procedant
 à pari secundum Alexandrum in l. fire.
 num. 4. de verb. oblig. & quod ista tria, libellus,
 probatio & sententia semper debeant esse
 conformia. Jafon. in L. vinum. num. 23. si cert.
 pet.

Und solches alles solte billich alhier so viel
 desto mehr stat haben. Dieweil Hochach-
 ter Herrsz N. zu N. die defension dieser Sa-
 chen nicht schlechts proprio motu, noch aus
 freyen eigen willen/ sondern fast noch halben vff
 sich nimbt/ und darumb das seine Jr. Ena. sich
 schuldiz achtet die Beslagten zu vertheilen/ und
 gevertig sein mus/ da Beslagte die Sache ver-
 lieren solten/ das sie sich ihres nachtheils an sei-
 ner Jr. En. erholen wolten.

Wie dann auch aus der denunciacion zu er-
 sehen/ das die Denuncianten vorwenden/ das
 solch vornehmen S. Jr. En. von Rechts wegen
 oblige. Item/ das sie pretziren bep S. Jr.
 En. die ersatunge des/ was sie zu Rechte ver-
 lichen möchten/ zu suchen/ und sie de Evictione
 an zusprechen.

Ob nun wol Kläger darwieder vorwenden/
 als solte S. Jr. Enad. de Evictione nicht ver-
 pflicht sein von deswegen/ das die Beslagten
 wol

wol gewußt / das solche Güter etwann klägern
zugefallen / so kan es doch wol sein / das seine
Hr. sich gegen den Beklagten verpflichtet/
ihnen dieser Güter ein gewehr zu sein wie dann
aus dem / das seine Hr. ein. solche vermittlung
selbst autwillig / vnd ohn Rechtliches erkennuß
auff sich nimbt / wol abzumeynen. Dubium
autem non est, quod etiam is, qui sciens e-

12 mit rem alienam, vel investitur t de re,
aliena, habeat regressum de Evictione, si sit
stipulatus, ut est Textus in l. si fundum. C. de
Evict. §. in c. i. de investitur. de re aliena facta.

Aus welchen allen folget / das der Herzog in
diesem Fall defensor necessarius ist. Est enim
13 defensor t necessarius is, ad quem spectat
commodum, vel incommodum, ut docet Bart.
in l. idem §. generaliter Mandati. Nun sagen
aber die Rechtslehrer. Quod ille, qui ex neces-
14 sitate defendit possit t defensionis, excep-
tiones, & omnia beneficia ex persona sua,
in iudicium deducere. Ita est Textus in d.
l. idem §. generaliter Mandati. Et ibi no-
tat Bartholus. Nam ibi Fideiussor potest, &
ex sua persona exceptiones objicere, & Li-
tem debitori denunciare, ut ipse vel suo vel
procuratorio nomine suscipiat iudicium.

Et hanc regulam per illum textum tradit
Bartholus in l. i. in fin. C. ubi in rem actio ex-
erceri debet. Idem sentire videtur Antoni-
us de Butrio in d. cap. quoniam. §. quod si super.
col. 6. dum dicit post Johann. Andream, quod
si Clericus veniens, ut defensor necessarius
Laici detentoris rei sit, contra quem agi-
tur, ne sibi prauidetur, & contra eum pro-
cedatur, possit is advocare causam ad forum
suum Ecclesiasticum ex privilegio suae per-
sonae, cum qua transire videtur Panormita-
nus ibid. num. 28.

Imò N. Dux cum de evictione teneatur,
videtur litem magis propriam, quam alien-
am defendere. Dicitur autem causa
15 propria, cuius t Emolumentum ad ali-
quem suo nomine pertinet. Et §. in re propria
quando appellandum sit. Et facit l. nullus
iuncta glossa. de testibus. Et L. omnium iun-
cta glossa. C. eod. tit. gl. in l. 2. pr. verbo sciatur si
quis in ius vocat, non jert. Et ibi Cynus num.
6. Et Barthol. num. 1. gloss. in l. de iure omni-
um. 17. ad municipal. Baldus in l. de testibus. col.
2. vers. quatuor enim C. de testament. Quo-
16 ties autem tertius venit ad causam princi-
paliter pro defendendo t suo iure, debet
causa remitti ad suum iudicem. Idem tra-
dit Petr. de Anchoran. in cap. 2. qua. quæst. 17.
de Reg. jur. lib. 6. Facit textus in l. si duo-
bus §. i. judicat. sed ubi Fideiussore suscipi-
ente defensionem rei, potest actor adigi ad
Cavendum, de non prosequendi litem contra
principalem. Ergo iudicium, quod aliis
contra debitorem competeat, in Fidei ius-

forem transfertur. Facit etiam, quod tra-
dit glossa in c. Clericum nullum n. q. 2. qui
dicit, etiam Clericum, qui rem Laico ven-
dit, & de Evictione tenetur, non effici per
hoc, de foro Laici. Imò Speculator in tit.
de primo & secundo decreto. vers. Quod si
dominus existimat hac de causa non esse ad-
mittendum Clericum ad suscipiendum de-
fensionem in foro Laici. Et sequitur Ca-
strensis in l. venditor de iudic. facit etiam glos-
sa, in verbo, ex persona. l. si parentes C. de evicti-
onibus, quæ sentit, quod venditor ex persona
sua possit implorare beneficium personale
in causa agitata cum Emptore. Et licet tex-
tus ille loquatur de causa finita: tamen vide-
tur glossa probare a fortiori. Nam li cau-
sam lineam ex persona sua potest restaurare
venditor, quanto magis poterit in se susci-
pere pendentem adhuc controversiam. Fa-
cit etiam textus in l. 3. C. de iur. fisci cum glos-
sa magna in vers. si autem contra Emptorem. Et
ubi vult glossa, quod si Emptor emit a fisco,
& Fiscus vult eum defendere, causa agitan-
da sit coram procuratore Caesaris, qui est Ju-
dex inter fiscum & privatum.

Confirmatur hæc sententia etiam ratio-
17 ne. Manifesti enim t juris est, quod posses-
sor possit se defendere ex iure authoris sui. l.
emptore C. de evict. Ergo actori ex eo nullum
videtur inferri præiudicium, si iudiciū trans-
feratur in authorem, ex cuius iure alias se
defendere possunt Rei. Facit etiam l. sepe,
de re iudicata. Nam ex eo textu apparet, pos-
se possessorem permittere, ut venditor liti-
get de proprietate rei emptæ. Et sententia
lata contra Venditorem præiudicabit pos-
sessori scienti. Sic ergo pro alio potest sus-
cipere iudicium. Imò propter hoc vide-
tur in libellis recepta esse vulgata illa Clau-
sula, qua dirigatur libellus, primum nomi-
natim contra eum; deinde contra quem li-
bet pro eo legitime competentem, qua sæ-
pe utitur Joann. Ferrariensis in pract. sua in
formul. libelli actionis realis & implerisq. aliis.

RATIONES DECI- DENDI.

18 **Q**uod dz alles ungeachtet / achten wir es da-
für / das Kläger nicht schuldig sey die Be-
klagten aus dieser Rechtfertigung loss zu
lassen / noch seine Klage vff jemand anders / dan
vff die sennigen / die er in seiner Klage namhaft-
tig gemacht / zu richten. Viel weniger aber dem
Herzogen vor desselben erdentlichen Nachen/
an das Kers. Cammerarche zu folgen / sonder
dz Beklagten / bestehender denunciation unge-
achtet / sich vff angezeigte Klage anzulassen ver-
pflichtet. Und hierzu beweet vno an / englich
der Iert in l. i. C. ubi in rem actio exerceri de-
beat, in welchem dieser Casus vnterschieden /
decidiret wird. Nam

Nam verba textus hæc sunt: In rem actio non contra venditorem, sed contra possidendem competit. Frustrâ itaq; desideras non tecum congruere, sed cum auctore tuo, Dominium vendicantem, cum te possidere contendas. Plus velichon Worten klar genug zu erschen / das ein Verkäufer nicht könne dem Krieg von sich auff seinen auctorem schieben / vnd den Käufer an denselben weisen. Das auch die denuncatio in einem solchen Fall der Wirkung nicht sey / das darumb der Verkäufer liberirt werde / ist aus folgenden Worten desselben Textus gemaßam zu erschen. Nam si denunciasti ei, qui tibi vendidit, intelligis, illi evictionis periculum imminere. Quali velit dicere: licet effectus denunciationis, ut possessor succumbens habeat Regressum de Evictione contra auctorem, ut apparet etiam ex l. Emptore. C. de Eviction. non ut iudicium in denunciatum transferat.

Und ob man sehen sagen wolte / das dieser Text alleine de actione in rem redet / alhier aber kein actione Realis, siue in Rem, sondern allein ein possessorium iudicium recuperandæ possessionis angefaßt / so ist doch eadem ratio. Nam & hoc remedium c. redintegrandæ competit contra quemlibet possidentem. Angel. §. quod dupl. in 32. l. i. tit. de action. vers. septimo principaliter Panormitanus in c. in a. sedem. num. 26. de Restitut. spoliar. qui dicit, hanc esse communem, & ab ea in iudicando & consulendo non recedendum.

Und eben aus diesem Text wird auch die andere Frage decidirt, nemlich das der Fürstliche Anwalder nicht macht hab / diesen Krieg also an sich zu nemen / das er auch ex persona principalis sui forum decliniren, vnd die Sache vor S. J. Gn. vnd Principals Gerichte ziehen möchte / dann es sagt der Imperator folgend mit deutlichen Worten. Nec enim iurisdictionis forma in eadem provincia constitutis tam petitori, quam possessori, ob auctoris personam, quem in alia provincia dicis consistere, debet immutari.

Und dieser Casus ist auch außersichtlich decidirt in l. venditor. de iudic. venditor ab emptore denunciatus, utrum Evictionis nomine defendat, dicit, se privilegium habere sui iudicis. Queritur, an possit litem ab eo iudice, apud quem res inter petito rem, & emptorem cepta est, ad suum iudicem revocare? Paulus respondit, venditorem emptoris iudicem sequi solere. Et ex eo loco colligit Bartolus generalē Regulam: Quod qui venit ad defendendum alium, non possit allegare privilegium sui iudicis. Confirmatur hæc sententia etiam per Reg. l. ubi acceptum de iudic. Nam ubi l. acceptum semel est iudicium, ibi & finem accipere debet. Intelligitur hæc Regula de iudicio

cepto per citationem, ut explicat glossa in d. l. ubi acceptum, & sequitur Bartholus.

Adiuvatur etiam ratione, quia ex persona defensoris venientis ad causam, in nullo debet fieri conditio deterior adversarii. l. 2. §. defend. ex quibz caus. in possess. actur. l. sed ex. §. defendere de procurat. Et ideo ius eorum, qui veniunt ad causam ab alio, vel contra alium prius motam, regulatur, quoad prosecutionem iudicii secundum ius principalis litigatoris, ut, à quibus ille excluditur, excludantur & illi, hoc est, defensores eius. Textus est in c. fin. in fin. ut lit. pendente lib. 6. Et has rationes adduxit ad hoc propositum Petrus de Anchoran. in c. ea, que quæst. 17. de reg. juris lib. 6. quem refert & sequitur Cornarius in consil. 79. vol. 4. in 7. dubio. col. penult.

REFUTATIO RATIONUM DUBI- TANDI.

Id tunc hiemeder nicht / was oben ex l. 2. C. ubi in rem actio &c. c. quoniam. §. quod si super, ut licet non contestati ex Bartholo & Panormitano ibidem pro ratione dubitandi, verfracht. Dann es redet dieselben jura gar in aliis terminis, & de possidentibus rem alienam nomine alieno, qui nullum habent ius in re, quales sunt Colonius, vel Inquilinus, depositarius & Commodatarius. Quia rei locare, vel commodato dare, vel depositare, dominium & possessio non sunt apud Colonum, vel Inquilinum, depositarium & Commodatarium, sed apud locatorem, deponentem & commodantem. l. rei Commodatarius commodari l. licet. §. fin. Depositi. Secus autem in iis, qui habent ius in re, ut Vassallus siue feudatarius, & Emphyteota. Tales enim non liberantur nominando dominum, sed coguntur defendere ratione iuris, quod habet, propter quod ius rem suo nomine possident. l. sciendum. §. i. qui satis. cogantur. Ita declarat Textus in d. l. 2. ubi idem sentit glossa in verbo, rebus immobilibus in d. §. quod si super. quæ uult ratione expressa in d. l. 2. C. ubi in rem actio. Quia semper possessor conveniendus est. Et hanc rationem communiter receptam dicunt Cynus & Bartholus in d. l. in quæst. dicens eam esse veram, quado is, qui habet ius in re, convenitur ratione possessionis. Quia quatenus petitio actoris repugnat iuri ipsius emphyteote, vel feudatarii, habet ipse necesse se defendere, nec potest nominare dominum, quantum ad declinandum iudicium, sed bene possit eum nominare, ut possit ab eo finis defensionibus informari, licet secus esse putent, si agatur de iure directi domini, vel alio, quod ad directum dominum pertinet. Idem tenet Panor-

Panormitan. in §. in aliis. n. 23. Addens, quod etiam si Dominus sponte velit in se suscipere iudiciū : tamen non audiatur, ut docet Speculator in tit. de i. & 2. decreto §. restat. vers. quid si actor. Et licet Castrensis in d. l. 2. C. ubi in rem actio Col. penult. n. 12. dicat, interesse Domini potius reum habere in vassallum, quam actorem, & ob id putet domino litem denunciandam : tamen is loquitur solum, quoad eum effectū, ut ex tali iudicio cum feudatario suscepto inferatur domino aliquod præjudicium, quod ipso non citato fieri non posset, ut Cynus & Panormitanus supra allegatis locis fatentur. Sed tamen nō dicit Castrensis tali casu denunciationē operari declinationē iudicii, & liberare Feudatarium ab instantia, quæ proprie est questio nostra.

Nun ist alhier die Klage allem der Possession halben angestellt/ vnd also des Rechts halben/ so jeho die Beklagten haben/ vnd ist des Lehenherren Gerechtigkeit mit seinem Wort gedacht/ Darumb ist es auch der Beklagten eigene Sache/ vnnnd nicht des Lehenherren/ vnnnd deswegen gebühret auch die defensio dieser Sachen den Beklagten/ vnnnd nicht den Lehenherren.

Nec obstat, quod supra dictum est, Feudatarium possidere tantum naturaliter; Civilem autem possessionem esse apud Dominum. Quia hoc in possessione ipsius rei feudalis procedit. Secus in iure feudali, seu dominio mili, 23 quod habet Vassallus, quia illud † possidet civiliter & naturaliter, secundum Castrensem in l. 1. nu. 16. vers. præterea adverte & c. de acquirend. possess. & in l. 3. §. ex contrario col. 2. vers. sed ego & c. eod. tit. & in l. 1. col. fin. num. 12. C. de servis fugitivis.

Præterea Remedium hoc possessorium ab actore ideo institutum est, ut per id recuperet naturalem, & eam possessionem, quæ est apud reos conventos, ut colligitur ex l. 1. §. 1. & §. obijcitur. de vi & vi armata. Ergo Reis convenit defensio, & non domino, apud quem non est illa possessio, quam recuperare vult actor per actionem institutam.

Porrò quod attinet ad §. si verò alter. in auth. ut omnes obadiant iudiciis potest responderi, quod etiam ille Textus loquatur de possidentibus alieno nomine; sicuti & Bartholus ibi n. 4. vers. pone quadam & c. format casum de factoribus de quibus etiam Textum illum intellexit Cynus in auth. qua in provincia col. 4. C. ubi de crimine agi oporteat. Similiter de possidentibus alieno, & non suo nomine loquitur Antonius de Butrio in d. §. quod si super. dum dicit, quod Domino nominato in iudicio, si veniat, ut detentor liberetur, debeat attendi privilegium domini; Adeò, ut dominus Clericus possit avocare causam ad forum suum : sicuti expressè declarat se ibi Antonius de Butrio, dum loquitur de Clerico volente defendere detentorem rei suæ, ut & paulò ante dicit. Quod si Clericus venit, ut defensor voluntarius, quia con-

ventus habet jus in re, (in quibus terminis hic versamur) non audiatur Clericus; propterea, quod interventu personæ ipsius fiat durior cōditio adversarii, contra l. 2. §. defendi. ex quibus causis in possess. eat. Et ita distinguit etiam ibi Panormitanus qui §. illum coniunctum legit cum §. in aliis n. 28. Quod Clericus quidem, quando est necessarius defensor rei suæ, & ita ipse principalis avocet causam ad forum suum. Secus autem si alio modo veniat ad defendendum alium. Etiam si is sit Emptor suus; quia tunc non est reus principalis, sed cum iudicium dirigatur principaliter contra possessorem nomine proprio, qualis est Emptor vel feudatarius, nō potest aliter suscipere defensionem, quam in foro conventi.

Non obstat modo, quod supra ex l. solutionem. de solution. adductum est, suscipiente alio pro reo iudicium, reum liberari, perinde ac liberetur per solutionē. Quia quamvis liberetur is, pro quo alius suscipit iudicium: tamen actor propterea nō tenetur transferre iudiciū in alium, aut actionem suam in aliū dirigere; sed is, qui suscipit iudicium pro alio, necesse habet id suscipere nomine rei, & in foro ipsius, & ita nō potest aliud facere vel obijcere, quam poterat ipse Reus. Defendere tenim est facere id, quod Dominus in litem faceret. d. l. sed ex. §. defendere de procurat. & eandem vicem, quam reus subire l. minor. 25. §. 1. de procurat. Et ita licet reus liberatur invitus, si alius pro eo suscipiat iudiciū: tamen actori invito sine voluntate sua actio, quæ ei contra reū competit, auferri non potest. l. si Stichum, §. fin. de novat. & facit regula l. id quod nostrum de regul. juris.

Falsum est ergo, quod supra adductum est ex glossa in l. liberto §. fin. de negotiis gestis, quod alio suscipiente iudiciū, pro reo inducatur novatio, etiam nolente actore. Quia nunquam novatio fieri potest sine voluntate † creditoris l. 4. C. de novat. Et hoc innuit textus in l. si mandato. §. 1. ibi. at si nolit creditor mutare obligationem, mandat. Et sentit glossa 1. in princ. d. l. si mandato. per quæ iura prædictam opinionem glossæ reprobant Cynus Bartholus & Castrensis in d. l. 1. C. ubi in rem actio. & idem Barthol. in l. non solum. n. 7. de procurat. & in l. solutionem n. 6. de solut. quæ expressè decidunt, quod etiam venditor non possit suscipere iudicium pro Emptore animo novandi invito actore. Si ergo etiam volente, authore defendere reum, qui ei litem denunciavit, non novatur, neque mutatur iudicium: Ergo nec tenetur actor sequi forum auctoris, nec offerre novum libellum.

Nec obstat, quod sententia concipitur in defensorem. Imo etiam executioni mandatur adversus ipsum, juxta l. plautius de procurat. & l. 4. de re judicat. Quia ex hoc non sequitur, quod mutetur iudicium : Nam quicquid facit, vel solvit defensor, hoc facit nomine eius, quem defendit

26 defendit. Ergo perinde est, ac si ipse Reus faceret, qui defenditur. Quod enim in nomine meo fit à me factum videtur. Nam qui per aliū facit, per se fecisse videtur *l. ita autem. §. gessisse. de admistr. tutor. l. qui autem. §. fin. cum l. sequente. de Constitut. pectus. l. datus. §. 1. de falsis. l. si pater, quæ in fraud. creditor. l. 3. §. sciendum de donat. inter vir. & uxor. facit. l. si procurator, si quis caution. & c. ut jure. ad fin. ibi cum hoc non ipso & s. de sentent. ex commun.*

Et hoc procedere etiam, cum de mandato eius non constat, cuius nomine sit aliquid, apparet ex c. constitutis. *§. si quis autem. de restitut. sic* videmus aliàs, quod id, quod contemplatione mea datur, à me profectum intelligatur. *l. si plures §. in arrogato. de vulg. & pupill. substitut.* Et hinc est, quod defendēs alium, & pro eo ex cōdemnatione iudicis solvens, possit, quod solvit ab eo, quem defendit, repetere actionem negotiorum gestorum. *l. liberto. §. fin. de negot. gestus. l. de qua re. §. cum absentem. de iudic.* Cum ergo & cōdemnatio & executio in defensorem fiat nomine rei conventi, & similiter etiam solutio, non opus est tali casu mutare libellum. Imo ob hunc effectum adjicitur vulgata illa clausula: *Et contra quemvis pro eo legitime comparentem.* de qua supra facta est mētio, ut cum declarat Ferrar. in form. libelli action. realis in non legitime comparentem. Non autem extenditur hæc Clausula ad alios, qui pro suo interesse volunt in se transferre iudicium. Id enim invito actore fieri non posse, supra est ostensum. Non obstat etiam, quod supra dictum est, ducem N. nō sponte defensionem causæ suscepisse, sed necessitate coactum, & propter periculum evictionis. Nam etsi admittamus, reos conventos habere regressum de evictione contra Principem quod hoc possessorium ita sit institutum, ut rei magis ex facto authoris sui, quàm ex proprio convento videantur, juxta doctrinam Baldi in *l. emptore. C. de Eviction.* cum non accusantur, tanquam spoliatores, sed tanquam succedentes in vitium: tamen hoc periculum non efficit, ut propterea Illustris Celsitudo sua possit iudicium adversus Vasallos Celsitudinis suæ institutum, in se transferre novandi animo, & invito actore. Nec hoc probat textus in d. l. idemq; *§. generaliter. mandati.* Aliud est enim querere, an defensor possit defensionem ex sua persona sibi competentem deducere in iudicium: aliud, an possit iudicium in se transferre. Primum facile permittitur. Nam & possessor conventus potest ex jure † authoris sui se defendere. *l. emptori C. de Eviction.* Non mirum ergo, si id liceat defensori ipsius, cū ad eum pertineant omnia ea, quæ facturus esset is, quem defendit *d. l. sed ex. §. defendere de procurat.* Et hoc est, quod tradit Bartholus in d. l. i. in fin. *C. ubi in rem actio & c.* sed hoc non mutat forum. Dedu-

cuntur enim jura authoris coram eo iudice, coram quo lis cœpta est. Ut voluit etiam Petrus de Anchoran. in d. c. ea, quæ quæst. 17.

Posterius autem nempe translatio iudicii nō ita facile permittitur, & maxime novandi animo, & invito actore ut ibid. admonet Bart. post Cynū, & supra est ostensū. Et licet in d. §. generaliter subiciat Jctus posse Fideiussorem litem debitori denunciare, ut ipse vel suo nomine suscipiat iudicium: tamen inde non potest inferri, posse debitorem iudicium adversus Fideiussorem institutum in se invito actore transferre contra l. si mandato. *§. 1. vers. At si videt & c. eod. tit.* Imò ob id ipsum videtur alternativè loqui Jctus, quod hoc ex consensu actoris potius, quàm debitoris pendeat, ut ita ei fiat denunciatio, & litem suscipiat, vel suo nomine, si actor, permittat vel si nolit actor procuratorio nomine.

Similiter non obstat doctrina Anthonii de Butrio in d. §. quod si super. & Panormitani in *§. in aliis. n. 28.* Quia si rectè inspiciuntur dicta eorum, loquuntur ipsi in Terminis d. l. 2. *C. ubi in rem actio & c.* nempe de Clerico defendente rem propriam, ab inquilino, suo nomine possessam, & appellant ipsi defensorem necessarium eum, qui est ipse principalis, & apud quem est vera possessio rei ab alio detentæ, ut satis indicat Antonius de Butrio, in illis verbis. si autē venit, ut defensor necessarius ad defendendum possessionem rei secundum formam huius decretalis, quæ loquitur in aliis terminis, & paulò ante dixit, Clericum, qui defendit habentem jus in re (quod & hi rei, de quibus agitur, habent) non posse avocare causam ad forum suum. Et ita appellat defensorem necessarium eum, qui defendat rem propriam, & ad quem lis principaliter pertinet. Sic & Panormitanus ibi restringit dictum suum, supra recitatum, ad eum, qui venit, tanquam nominatus, & jus habens, & est necessarius defensor & principalis. Et subicit, quando venit voluntariè ad defendendum, alio modo, puta, Emptorem suum, tunc teneatur ibi defendere, & iudicium subire, ubi reus cōvenitur; quia non est Reus principalis, cum iudicium dirigatur contra possessorem nomine proprio, qualis est Emptor vel Feudatarius, ut in l. i. *C. ubi in rem actio.* Et hic est casus noster.

Pari ratione responderi potest ad id, quod dictum est supra, Principem N. hic defendere, litem propriam. Nam etsi quodam respectu possit dici lis propria propter commodum, & incommodum, quod spectat ad dominum, contra quem denunciante possunt habere regressum: tamen Anchoranus & Corneus in locis supra scriptis, dum dicunt, tertium venien-

venientem ad causam, pro defendendo iure suo, debere remitti ad suum iudicem, loquuntur de tertio, qui principaliter defendit causam propriam, seu ius suum. Et dat Cornaeus exemplum de domino veniente ad defensionem pro suo directo dominio.

Alhier aber wird das Dominium directum noch der Herzogen / oder Lehenherren Berechtigkeit gar nicht angefochten / vnd wird die Klage principaliter / vnd vornemblich wieder Doct. N. Erben / den obersten / den Secretarium N. vnd den Kammermeister angestellt / vnd darumb ob wol solcher Krieg den Herzogen auch mit betrifft propter regressum, den Beklagte zu seiner Fr. Gn. zu haben vermeinen / Die weil aber dennoch die Klage wieder die Besitzer der Güter, Qui suo nomine possident, alleine der Posseß haben / so den Beklagten zussendig angestellt / so folget auch das diese Sache Principaliter die in der Klage benannten Personen belangt / als die / so iezo die Libellirten Güter besitzen / vnd den Herzogen erst secundario.

28 Darumb kan die obgemelte doctrina Anchorani & Cornaei de tertio, qui defendit causam suam principaliter, alhier nicht stat haben. Et quod lis, quae t̄ movetur contra possessorem, videtur authorem concernere tantum secundario, apparet ex glossa l. omnibus C. de testibus, dum dicit, venditorem non posse esse testem pro Emptore; quia causa Emptoris secundario dicitur eum concernere. Idem probatur in l. saepe, de re iudicata dum dicit Jurisconsultus, defensionem rei primò pertinere ad possessorem. Et hoc in terminis nostris tradit Castrensis in l. 1. n. 3. C. ubi in rem actio. Et ita non obstat, quod ex l. 1. §. in re propria. Quando appellat. fit, adductum est, quod lucrum & incommodum pertineat ad principem. Quia hoc verum est respectu effectus, non respectu rei principalis in iudiciū deductae, ut dicit Petrus de Anchorano in d. c. ea quae q. 17. Eam autem rem hic rei possident, non Dux N.

Porrò quod attinet ad l. si ex duobus §. 1. iudicat. solvi non potest dici, ibi transferri iudiciū in Fideiussores, quia contra eos principaliter erat actio instituta ex stipulatione iudicatum solvi, pro qua intercesserant Fideiussores. Et ita cautio illa, quae ibi petitur ab actore, proficiscitur ex aequitate l. bona fides de regul. iuris, ne actor hoc, quod nunc à fideiussoribus cōsequitur, etiam à debitore exigat. Et licet talis fideiussio de iudicato solvendo cōtineat etiā clausulā de re defendenda: tamē per susceptionem eiusmodi defensionis nō novatur iudiciū, sed fideiussor, qui de iudicato solvendo fidē suā interposuit, defendere potest reum, ut quilibet, qui de iudicato solvendo cavet. juxta l. exigenda. C. de procurat. §. l. qui proprio §. qui aliud, de procurat. Sed

tali casu non novari iudiciū, sed id nomine rei peragi, supra est ostensum.

Ad glossam in d. c. Clericum nullus, potest 29 responderi, quod nihil aliud velit, quā quod t̄ Clericus defendens Laicū in foro seculari per hoc nō efficiatur, quod ad personā suam attinet, de foro laici, quia non invitatus ad id iudiciū trahitur, sed sponte venit, ut dicit Anchoranus in d. c. ea, quae q. 17. Unde sicut actor, qui rei forum secutus, juxta supra dictam regulam, l. fin. C. ubi in rem actio & c. si Clericus Laicum. de foro compet. Reum convenit in foro domicilii sui, per hoc non efficitur de foro rei: Ita nec talis Clericus sponte defendens Laicum Emptorem suū. Et hanc sententiam, quod Clericus tali casu non mutet forum, tenuerunt etiam Antonius de Butrio in d. c. quoniam. §. quod si super. & Panormitanus in §. in aliis n. 28. Eamq; post Anchoran. in d. c. ea, quae. consulendo secutus est Cornaeus in cons. 79. vol. 4. in 7. dubio col. pen. & fin. quorū auctoritas non minor est, quā speculatoris in d. tit. de i. decreto §. restat. vers. Quid si CLERICUS.

Ad glossam in verb. ex persona l. si parentes C. de eviction. patet responsio ex his, quae diximus supra: Aliud esse querere, an quis possit uti defensionibus ex persona sua, vel Authoris: aliud, an possit mutare iudicem contra Regulam l. ubi acceptum. de iudic. Et ex hac differentia potest etiam confutari ratio supra adducta pro contraria sententia ex l. emptori C. de eviction. Non enim sufficit ea ad fori mutationem, cum possessor conventus in suo iudicio possit se defendere iuribus authoris sui. Præterea glossa ibi loquitur de minore laeso in defensione nō legitimè facta, qui poterit petere restitutionem ex persona sua; & erit novum iudiciū principaliter intentatū super in integrū restitutione, ut inquit Cornaeus in d. cons. 79. col. fin. Sed ista quaestio est prorsus remota à nostra, quae quaerimus, an litem adversus possessorem iam institutam possit author in se transferre.

Porrò quod attinet ad glossam in l. 3. C. de jure fisci, non potest in ea certum fieri fundamentū, cum ille Textus habeat varias lecturas, ut apparet ex Bartholo, ibi Lex enim varios t̄ habens intellectus, non potest ad de- 30 cisionem causarū allegari secundum Barthol. in l. in ambiguo. de rebus dub. quem ita intelligit Jason in l. naturaliter. §. nihil commune. n. 99. de acquir. possess. Præterea & posito, quod Textus ille habeat eum intellectū, quem ponit glossa ibi in vers. si contra Emptorem fatendum esset, textum illum loqui in Casu quodam speciali & singulari, ut annotat ibi Bart. col. 2. n. 4. vers. & secundum hoc lex ista; nec mirum, cū fiscus aliās multa t̄ habeat privilegia in ju- 31 re, ut docet Bart. Socinus in rubr. §. l. 1. solut. matrim. usq; adeo, ut peculiarem habeamus

titulum in C. de privileg. fisci. Eiusmodi autem jura singularia ad consequentiam trahenda non sunt l. *jus singulare. l. quod verò de legibus*. Imò & ille casus peculiarem potest habere rationem, nempe quod fiscus venditor ibi est obligatus debitori evincenti rem venditam restituere, ut inquit Cornæus in *fin. d. Consilii sui 79. vol. 4.* Textus autem in l. *sæpe. de re judic.* et si præsupponat, fieri posse, ut quis de ea re, cuius actio vel defensio primum sibi competit, sequentem agere patiatur: tamen cum hic non sit principalis, tractatus illius l. non explicatur ibi, quando & qualiter hoc possit fieri. Sumendum ergo hoc est ex aliis legibus. Et ideo, cum supra ostensum sit, iudicium semel ceptum invito actore mutari aut in aliam personam transferri non posse, debet Textus d. l. sæpe intelligi secundum alia jura, ita ut procedat, vel quando actor ab initio proponit actionem contra eum, cui secundo loco defensio competit; vel quando voluntate actoris in eiusmodi defensorem transfertur iudicium pro reo convento sine novatione, vel mutatione iudicii. Dem allen also nach achten wir in dieser Sachen zu schließen/ das Kläger nicht schuldig/ seine Klage auff vnsern Gnädigen Herrn Herzog N. zu N. zu richten/ viel weniger mit dieser Klage S. Jr. Gnad. vor derselben ordentlich Richter zu folgen/ vnd dieselbe vor dem Kammergerichte anzustellen.

Ob auch wol in actis vnder andern vom Fürstlichen Anwalden eine continentia causarum zwischen der Rechtfertigung/ die am Kammergericht albereit anhängig/ vnd dieser Sache angezogen. Et quod continentia ¶ causarum nõ debeat dividi, l. *nulli. C. de judic. cum similibus.*

So ist doch dis Argument ex diversitate personarum hic, & in iudicio Cameræ litigantiũ & actionum in utroq; iudicio propositarum, vnd also in Actis also wiederlegt/ das wirs vor vnnötig geachtet alhier zu erholen/ oder weiter zu disputiren. Ob man aber sagen wolte/ wañ gleich der Fürstliche Anwalde das Gerichte/ vnd die Klage wieder des Klägers willen nicht möge verendern/ so mag er doch in diesen Gerichten/ da die Klage angestellt/ die beklagten wol zu recht vertreten/ dann dieweil sonst einem jeden erlaubt einen andern Gerichtlichen/ auch ohne seinen befehl zuvertreten. l. *exigendi. C. de procurat.* Daher dann auch der Citus in l. *solutionem de solutionib.* sagt: Quod sicut solvendo pro alio, ita etiam iudiciũ pro eo suscipiendo possit in vitũ quis liberare: So müste solches vielmehr ein Verkaufer oder Lehenherr macht haben/ der ohne das seinen Kessner oder Lehenmann zuvertreten schuldig/ heut de venditore habemus textũ in d. l. *venditor. de iudiciis.* in l. *cum ex c. de verb. oblig.* Et ita in specie de venditore,

quod possit suscipere iudiciũ pro Emptore in foro Emptoris, tenet expressè glossa in d. l. *1. verbo contra possidentē C. ubi in rem actio*, quam sequuntur ibi Cynus, Barthol. & Castrensis. Idem ergo erit in domino vasalli, cum non minus teneatur de Evictione, quàm Venditor c. 1. Et ibi Feudistæ de investitur. de re alien. facta. So ist doch hierauff von nöthen zu wissen/ das ein jeder/ der sich einen andern Gerichtlichen zu vertreten annasset/ einen gnugsamen Vorstandt/ das er das jen ge/ darein Beklagter vertheilt/ vor ihm zahlen/ vnd anrichten wolle/ zu bestellen schuldig/ welsch Caution man de iudicato solvendo nennet/ wie dann auch der Lex exigendi solche satisfaction den defensoribus auferlegt. Nemo enim secundum vterem juris Regulam alienæ ¶ litis defensor idoneus sine satisfactione existit l. *qui proprio. §. qui alium. de procurat. §. si verò reus. Inst. de satisfactione.*

Vnd kan solcher satisfaction der Verkaufer/ noch der Lehenherr nicht gebriget sein/ also vertrete er seine eigene Sache/ & quasi litem propriam defendat, non alienam, de qua loquitur regula §. *qui alium.* Dann dieweil die Klage vernemblich wieder die Besitzer der Güter/ vnd nicht wieder den Verkaufer/ oder Lehenherrn ange stellt wird/ so ist auch solche rechtfertigung principaliter lis aliena, cum concernat venditorem, & dominum tantum secundario, wie oben angezeigt. Semper autem ¶ attenditur, quod principaliter agitur l. *si quis nec causam ubi late Jason. si cert. petat. Sic & Lex de unoquoque de re judicat. per Alexandrum & alios ibi restringitur ad eos, quos causa principaliter contingit. Et in specie, quod eiusmodi Cautionem de iudicato solvendo teneatur præstare etiam venditor defendens emptorem in foro emptoris, vel suscipiẽs pro eo iudiciũ, cõsentit glossa in fin. l. qui absentem. de procurat. Idem tenet expressè Speculator in tit. de satisfat. §. *Expedio. vers. sed nunquid venditor. &c.* Et sequitur Castrensis. in l. n. 4. C. ubi in rem actio.*

Dieweil sich dann der Fürstliche Anwalde zu solcher Caution nicht thut er bieten/ ja auch sich in seinen Saken/ sonderlich in deme/ so mit n. 10. signirt, ausdrücklich also erkläret/ Quod nõ aliter velit suscipere iudiciũ, quàm secundũ eam qualitatẽ & facultatẽ, quam Principalis suus haberet, si principaliter convetus fuisset, So ist er auch der gestalt nicht zu seßlich/ Derwegen achten wir aus oben erzehlten Rechts gründen/ auff die vbersanten Acta zu erkennen/ d; Beklagte der beschenehen denunciation, vnd anders ihres vorwendens ungeachtet/ vff angestellte Klage sich ein zulassen/ vnd zu antworten schuldig.

CON-

CONSILIUM CCCXXIV. DE RECUSATIONE INVESTITU- RÆ OB FEUDUM ALTERI CON- CESSUM.

SUMMARI A.

1. Ubi non satis constat de facto, nihil certi potest responderi de jure.
2. Cognitio non habetur facti nisi ex omnibus suis qualitatibus & circumstantiis.
3. Vasallus ad modicum tempus feudum elocare non prohibetur.
4. Locatio decem annorum transfert utile Dominum.
5. Vasallus servitutem fundo imponere nequit in Domini præjudicium.
6. Alienatione prohibita prohibetur ususfructus concessio.
7. Civitas mori non potest.
8. Vasallus ne licitis quidem modis Domini conditionem facere deteriore potest in feudis.
9. Alienandi semel facta potestate amplius ea non est opus, & facta præsumitur.
10. Verba conditionis & futuri eventus nullum jus ponunt vel inducunt.
11. Verba secundum naturam & jus contractus sunt interpretanda.
12. Ad naturam feudi actus & verba reduci debent, quoad reduci possunt.
13. Inductum ad restrictionem non debet, operari permissionem.
14. Major vis est expressi quam taciti; maxime in feudis.
15. Ex scriptura quod apparet, pro certo indubitato & notorio habetur.
16. Pactum frustratorie non debet intelligi appositum.
17. Pactum de non alienando dominij translationem non impedit. Quod tamen in feudis secus, ut ne res quidem subinfendari possit.
18. Subinfendatio ut fiat, tria requiruntur.
19. Potentiores quasi per alluvionem latenter omnium ad se Jurisdictionem trahunt.
20. Per constitutum videtur possessio translata.
21. Feudum se possidere constituens alieno nomine, eo tanquam alienans privatur.
22. Consensus tacitus ad alienationem vassalli confirmandam sufficit.
23. Remittere jus suum est species donationis.
24. Dominus ad Investituram tenetur. Ubi Limitatur.
25. Justa causa ab omni generali dispositione intelligitur excepta.
26. Dominus cogi non potest, ut cum investiat, qui se possidere non probat.
27. Investitura quid conferat?
28. Investitus verbaliter potest petere à Domino, ut realem sibi possessionem tradat.
29. Investiri alius non potest, alio possidente.
30. Paria sunt non petere vel non rite petere.
31. Investitura fieri nequit sine titulo feudi & possessione.
32. Investitura possessionis causa, & signum num. 37. Vide num. 41.
33. Consequens peti non debet, ubi non ponitur necessarium antecedens.
34. Qui petit ut talis, non auditur ut talis, nisi probet se talem.
35. Investituræ renovatio nihil aliud quam ipsa possessio aut ejus confirmatio.
36. Frustratorius actus est, qui non assequitur finem suum.
37. ex Alienatione ipso jure vasallus feudo privatur.
38. Legem commissi si Dominus feudi non exerceat, actio successoribus non competit.
39. Scientia & patientia ex diuturnitate temporis præsumitur.
40. Annale silentium in feudis habet vim repudiationis.
41. Investitura à possessione separata est.
42. Investitura semel facta non facile potest denegari.
43. Feudum præscribitur 30. annis, ut sortiatur ordinariam ex præscriptione feudi naturam.
44. Præscriptio talis currit contra ignorantem.
45. Antiquus investitura status non est mutandus.
46. Constituens se possidere nomine alieno, pro alienatore non habetur.
47. Juri commissi per 30. annorum silentium præscribitur.
48. Alienationes sunt facti. (scribitur.
49. Clausula secundum feudi naturam est accipienda.
50. Investitura tenor in præjudicium tertij mutari nequit.
51. Mandatum limitatum, limitatum debet producere effectum.
52. Certus, amplius certificari non debet.
53. Ignorantia, etiam quando præsumitur, allegari debet.
54. ex Usurpatione longi temporis scientia præsumitur.
55. 40

56. An ex capite ignorantia restitutio maximè contra quadrageneriam prescriptionem detur?
57. Prescriptio probanda est cum omnibus suis qualitatibus.
58. In Prescriptionibus longissimi temporis multa requisita non sunt necessaria.
59. In prescriptionibus 30. annorum an titulus requiratur?
60. An bona fides presumatur? (quiratur?)
61. Presumptio juris non prodest, nisi allegetur.
62. Mala fide probata cadit omnis prescriptio.
63. Prescriptionis controversia est petitorii.
64. Judicia possessionis summaria secundum quid.
65. Sine scientia & patientia in iuribus incorporalibus possessio non rectè constituitur.
66. Dubius est litis eventus.
67. Panam non meretur, qui se iure defendit.
68. Presumptio praesupposita cessat dispositio iuris.
69. A Negantium parte stat iuris praesumptio, donec qui sibi quid deberi intendit, illud proleat.
70. Investitura est servitus feudalis.
71. Ad consuetudinem quis intelligitur se obligare.
72. Specialia & quae sunt contra communem investituram causam, praesumi non debent.
73. Mutatio ut accedens non praesumitur.
74. Investituris & instrumentis antiquis multum creditur.
75. Possessio sine causa plenà cognitione auferenda non est.
76. Heredes bona hereditatis occupare non possunt, cum alter est in possessione.
77. Mala fidei possessor ad omnes omnino fructus restituendos tenetur.
78. Bona fidei possessor quos fructus restituit?
79. An consumptos lucratur?
80. Bona fide praesumitur quis possidere, donec probetur mala.
81. Praesumptio in genere tollitur per praesumptionem in specie.
82. Probatio specialis generalem excludit.
83. Non nominati in scriptura ex aetate non possunt.
84. Mala fidei praesumptio tollitur 30. annorum lapsu.
85. Consensus ex decenniali patientia praesumitur.
86. Consensus Domini in feudis an sit de solemnitate.
87. Vassallus directum dominium contra Dominum, ne mille quidem annis praescribit.
88. Prescriptio plenissimam securitatem inducit.
89. Investituram feudis supplet, vel ejus loco est.
90. Vassallus Dominum per possibile exaltare & honorare debet.
91. Incarceratio quandam infamiam adjicit.
92. Carceris nomine qualibet custodia venit.
93. Vassallus feudum amittit si Dominum incarceret.
94. Juramentum fidelitatis omnibus in solidum debetur.
95. Causa iuxta vel statuta an à paucis legalibus excuset?

96. Vassallus non ex qualibet causa privari feudo potest.
97. Injuria aestimata pendet ex iudicii arbitrio.
98. D. d. aliqui nullam privationem feudi ex l. fin. C. de revocand. donat. admittunt.
99. Communi quod debetur, id ad singulos non pertinet.
100. Vassallus universitas non est vassallus singulorum.
101. Vassallus diverso respectu quàm vassallagii contra Dominum agens feloniam non committit.
102. Ad inquisitionem facilius causa sufficit.
103. Dominus feudi pro patrono habetur.
104. Magistratus in Criminalibus non tenetur acceptare fideiussores.
105. Alitro revocatoria feudi successoribus non competit, si injuria adfectus de eam vita non querelaverit.

Der Fall / darauß
dieses Consilium begehret / ver-
helt sich folgender gestalt.

DE R Eltest N. H. Bürger der Stad B. hat vor sich vund sein Erben von dem Adellichen Geschlecht vnd Stamme deren von R. eßliche Hufen Landes / Vogteyen / vund Wiener Gerechtigkeith vund jährliche nützung / zu Lehen / dieselbigen auch hinc inde auff die tödtlichen Fälle beyde der Lehenjunker vund Vassallen gebürlich gesonnen vnd empfangen / in massen die Investituren dasselbig / derogleichent die Reversalen außspüren.

Nach dem aber / wie auff den tödtlichen abgang seligen Ewerts von R. von N. H. jetziger zeit dem Eltesten solche beleihung bey Hansen von R. vund sein vund seinen vnmündigen Bruder vnd Vettern vorordenten Vormunden wiederumb gesonnen / vnd zu der beleihung ihm Tag vnd Mahlsfertigen Ketter in der Junkern Behausung benent / vund außgesetzt / auch wie er daselbst in Gehorsam erschienen / von den

den Lehen Juncckern befraget / Ob er auch solche Lehengüter vor sich vnd seine Mitbelehenten die H. in rüchlichen Besiz vnd gebrauch hett / hat er geantwortet / daß er oder sein Stam / die nie für sich in gewehr gehabt vnd gebraucht / Sondern allein vom Erbarh Rath der Stadt B. zu getrewer Hand sie daran gesetzt / welche die Güter vormeyerten außsetzten vnd derb Gefälle vnd Nüzunge Jährlich zur Stadt besten gebrauchten vnd einnehmen. Vnd weil weder die Lehenbrieff noch Revers / daß zu behüß gedachtes Rathes die H. solche Lehen empfiengen / vnd sie also den bloffen Namen allein / vnd ein ander die nüzlichen Nüzungen daran het / im geringsten der Buchstab nicht meldet / Haben die Vormünder ihres erachtens auß Vormünderlichen Ursachen / dere gestalt die Belehnung die Zeit den H. vnd noch abgeschlagen.

So wüßten die Juncckhern auch nicht / mit was Bescheide sie dem Rath solche Güter gestatten sollten / Einmal ihnen vnbeuust / Ob sie auch denen von R. darvon gewertig / getrew vnd holdt sein wollen / wie sich das nach Lehen Rechten eignet. Vber das den Lehen Eynd selbst nicht rheten / Besonder die H. in ihre eigene / vnd nicht des Rathes als angewiesene Seelen biß dahero geschworen herten / zu deme herten die Juncckhern die vormuhtunge / daß wenns Gott geliebet / das Geschlecht der H. mit Tode genglich abegienge / daß alsdann ihnen : / So sie es auch erlebeten : / ihr directum cum utili dominio wiederum consolidiret werden künde / die Stadt zu B. aber würde wol nummermehr nicht absterben können / daß also weder sie noch ihr OberLehenherr / zu ewigen zeiten der Güter nicht wiederum mächtig würden sein können / sie herten dann darin gewilliget.

Darab nicht vnbillig Sie die Be-

lehnunge zu geben ein groß Bedencken herten / vnd ist nun dem Secretarien Valentin Krüger / So wegen der H. vnd pro interesse Senatus erschienen / zur Antwort angezeigt / wie ihm die Belehnunge auß jetzt angezogenen erheblichen gnugsamen Ursachen geweigert / Da aber ein Erbar Rath etwan mit der Ersten / vnd also primarva investitura, Vortragen / Vbergaben oder einigen schein zwischen denen von R. vnd gemeltem Rathe vor Jahren vffgerichtet / darauß die Intimeßunge der H. von denen von R. gewilligt / erschienen / editet vnd fürgebracht werden könnten / daß sie dieselbigen in Monats frist vbergeben sollten / Als wolten B. von R. an die allereits Vormündere schicken vnd Bescheids vnd Rathelichs Bedenckens von denen darauß gewertig sein / vnd solt die Billigkeit als dann daruff erfolgen.

Welches zwar der Secretarius Valentin Krüger / daß so wol an seine Herrn einen Erbarh Rath als auch die H. zubringen an sich genommen / Er hat aber solcher Weigerung halber protestiret vnd seines suchen ingedenck zu sein / bey B. von R. vnd den anwesenden Vormündern gebeten / Herwieder von B. von R. vnd den Vormündern dergleichen ihm auch protestando angezeigt / Auß was Bedencken die Belehnunge ihm vorweigert / zu behalten / vnd dessen gestendig zu sein. Vnd hat gedachter Secretarius weiter eingewant / daß er auch wol gedendenck künde / daß etwas vmb der Bestrickunge willen / so Ertzger Hans von R. vom Rath zu B. begegnet / wie auch vor Dreien Jahren angezogen / von den Vormündern geschehen vnd die Belehnunge noch nicht folgen möchte. Was aber ein Erbar Rath dissals gethan / das herten sie von Obrigkeit wegen thun müssen / Er het gleichwol diß vor sein Person zu disputiren dieser zeit von seinem Herrn kein befehl.

Vnd hat vmb diese Bestrickung diese gelegenheit / daß Hans von R. von N. vff ein Zeitreitendt gekommen / vnd bey dem Wirthe zum Wilden Mann in B. eingekeret. Wie man aber in der Küchen ihme die Mahlzeit zubereitet / ist ein Armer Mensch / so sich viel Jahre zu B. enthalten / vnd viel vmb die vom Adell seiner Kurzwel halber pflegen zu sein / zu Hansen von R. gekommen. Wie nun der von R. mit denselbigen begonnen zu scherzen vnd vnter deme einen Stecken / so am Feuer gelegen in die Hand genommen / vnd dem Armen Menschen zugehalten / derselbe sich aber / weil er am Feuer etwas / daß man vielleicht nicht gesehen / angebrant / daran sich / dann er Eindringig gewesen gestossen vnd an Rinne oder Backen etwas vorleget befunden / Ist er zugefahren / ein Weinglaß erwischt / vnd dem Edelmann zugleich mit dem Weine ins Gesicht geworffen / daß der Arme Mensch also darauff von dem Gesinde auß dem Hauß gebracht. Wie darauff des Edelmanns Rensiger Zunge / so darben gewesen / vnd der Arme Mensch einer den andern angefaßt / seind sie beyde in den Koth gefallen / darinnen sich besudelt / vnd nach dem der Zunge sich von ihme los gebrochen / Ist gedachter Armer Mensch wiederum vff das Hauß geeilet / vnd demnach man ihn nicht darein lassen wollen / ein Messer außgezogen / vnd ehe der Zunge die Thür zumachen können vnd davon lauffen / das Messer ihme in den Leib gestochen / daß der Zunge so bald darab todt geblieben / Derwegen der Arme Mensch bestrickt vnd eingezogen.

Darauff hat alsbald ein Erbar Rath ihren Marcktvogt vnd Stadtdiener in die Herberge gesandt / Nach dem Edelmann Hansen von R. trachten lassen / zubestriken. Dieweil aber gedachter Edelmann seine Unschuld angezeigt / der Wirth vnd andere sein

Lehenleut ihne in der Herberge biß zu Austrage zu lassen :: wie ihnen auch anders ihres geleisteten LehenEids halber / vnd Lehenrecht nicht gebühret :: gebeten / Sie als Bürger der Stadt wolten ihre Haabe / Leib vnd Gut vor ihren LehenZunckern setzen / vnd wolten dafür sein / ihre Herrn ein Erbar Rath solten ihren zuspruch / so sie zu ihme zu habend gedechten / an ihnen bekommen / So hat jedoch alles nicht helffen mügen / Sondern der Edelmann hat bey hellem Liecht vnd Tage einen weiten Weg / durch die Stadt von der Herberge biß auff das Gefängniß der N. Thüren genand / zu schimpff ihme vnd alle den seinen / zwischen den Häschern in grosser menge der Bürger schafft / als ein Missethater hingehet / in dem Gefängniß biß auff folgenden Tag bleiben müssen / biß daß er wieder vom Rathe los geben.

Ob nun einem Erbarn Rathe / da sie dero von R. Lehenleut / darzu mit Gelübt vnd Enden ihnen vorwandt sein wollen / solches gegen ihren LehenZunckern / im schein ihrer habenden Oberkeit / seiner Unschuld vnd der Sachen gelegenheit nach gebühret / Stehet zum Lehen Rechten zu vrtheilen / wird nicht gleubet / daß sie mit fuge vber der Lehenleut Intercession vnd Rechtmesziges erbieten / darzu befugt gewesen.

Vnd daß des Herrn Secretarien vngesehrliches einwenden weiter gewesen / daß der arme Mensch zwei kampffbar Wunden vnter Augen gehabt / Darumb man den Edelmann eingezogen / vnd auch die Neun gefahr Tage / in den Hafftmarch behalten haben solt / gleichwol nur eine geringe Zeit gefessen vnd erledigt worden / Dasselbige erachten die jetzigen Lehengeber vnd Freunde dem Rathe vorhoffentlich nicht vortreglich / Sondern wegen dieser begangenen felonien / so sie Lehenleut sein würden / billich ihrer Lehen

da

da sie welche haben/ von denen von K. verlustiget zu sein. Vnd da gleich der arme Mensch/wie angezogen/kampffbare Wunden gehabt/ so sein dieselbigen jedoch nicht zum Tode gewesen/ daß man den Edelmann darumb/ als der ihr Lehenherr sein sol/ in caula civili ihme selbst vnd der ganzen Freundschaft zu vnehren in Hassite werffen sollen/ Darumb diese Punct zu Recht vnd in Belehrung gestalt werden vnd wird nun erstlich gefragt.

I. QUÆSTIO.

QUemnach die H. für vnd für/ wann der Fall vnter den Lehen- Zuckern vnd Lehenmannen sich zugetragen/ die Lehen bey denen von K. gebühlich gesonnen/ die Lehenpflicht geleistet vnd vff sich vnd ihren Stamm die Belehnung genommen/ von den Lehen Zuckern/ sonderlich diesem Zuckern von K. auch anders nicht dafür gehalten/ die investituren das auch mit sich bringen/ Dann daß die H. ihre Lehenleut wehren vnd die Güter in Besitz vnd gebrauch hetten/ an jeso aber sich befindet/ daß der Rath der Stadt B. solche Güter inne hat vnd gebraucht/ vnd das Geschlechte der H. allein alieno nomine daran zu des Raths Nothturfft wollen an die Lehen gefast haben/ da doch in den Lehenbrieffen vnd Revers weder Alt oder Jung dasselbige nicht aufgeführt/ oder gedacht wird/ wird gefragt/ Ob die von K. den H. die widerumb gesuchte Belehnung/ weil sie die Güter nicht in Besitz haben/ nicht billig vnd mit Recht abschlagen mügen?

II. QUÆSTIO.

UM andern wird gefragt/ Diemeil Der Rath zu B. biß dahero vnd noch nicht mit gebühlichen documenten/

wie oder wann die H. zu bemelts Raths vnd Stadt behüfft an die Lehen gesagt/ dargethan/ Ob der Rath nicht von den Gütern abgewiesen/ vnd der frucht gefelle viel Jahr dahero/ von der Zuckern Lehen genommen/ zu restituiren von Rechts wegen schuldig sein solten/ Oder/ ob sich der Rath dargegen/ demnach derselbige von den Zuckern vor ihren Lehenmann nicht erkennet/ auch kein Lehenpflicht von ihnen genommen/ vnd gleichwol vntermschein der H. diesen Zuckern vntwissend/ ihrer Güter gebraucht/ mit einer rechtmässigen vorjährlunge sich zu beschaffen haben muge.

III. QUÆSTIO.

INM Dritten wird gefragt/ da der Rath zu B. obgedachter vormeynten Anweisung nur den H. oder aber auch einiger Vorjährlung/ so die von ihnen angezogen vnd daruff ihr intent fundirt werden solt/ vnd also gleichwol Lehenleut sein wollen/ vnd das zugemessen das Recht in dem ihnen befielt/ Ob nicht der Rath vff dem Fall als ein Lehenmann/ diemeil sie als ein Obrigkeit sich an Hansen von K. vnborschuldter weise/ dann die Sachen ihme zur Pmlichkeit nicht gereichen mügen/ vber sein selbst vnd seiner Lehenleut eillicher beschehenen Intercession vnd angebotenen Bürgerschaft vorgrieffen/ dadurch solche Güter nicht vorwircket vnd der Belehnung sich unwürdig gemacht/ daß sie dahero zuvorteilen vnd aller deswegen vorursachter schad- vnd Kosten vom Rath darzu nicht vnbillich abgerragen werde.

IN diesen H. Handel ist desto schwerer et- was gewisses dem Rechten nach zu sichten/ oder zu berathschlagen/ das nicht berichtet wird/ was für schein/ Titel vnd Grund ihrer gerümpften possession der Rath zu B. haben vnd darthuen mügen. Ubi enim non satis constat de facto, nihil t. certi potest responderi de iure, quod ex facto oritur l. *fiex*

si ex placis. §. in clivo. ad l. Aquil. l. quid in re-
ferunt. de iure codicill. l. obligamur. §. ex facto.
de obligation. & action. Et de iure non potest
commodè responderi, si factum non apertè
narratur l. ut responsam. C. de transact. Nec be-
nè possumus consulere, nisi factò prius co-
gnito l. Aretusa. de stat. homin. cuius non ha-
betur † cognitio, nisi ex omnibus suis qua-
litatibus & circumstantiis fuerit sufficien-
ter exploratum l. in totum. 76. ubi Cagnol. num.
3. & 4. de reg. jur. l. quoniam. §. Julianus. ubi
Baribol. ff. rem rat. habet. Dypus inc. ratum. de
regulis jur. num. 6. gloss. c. concertationi.
verb. servierit. ubi Franc. & Geminian. de appel-
lat. lib. 6. quam glossam vocat auream Felinus
inc. à nobis. de exceptionib. & c. quod ad consul-
tationem. de re iudicat. Jason l. qui Roma. §. duo
fratres. num. 68. de verb. obligat. Jedoch wil
ich so viel möglich vff die angezeigte Fragen
kürzlich anzeigen / was ich für rechtmessig / zu
Recht ergründet vnd erhebtlich / meinem gerin-
gen Verstand nach / halten vnd erachte.

QUÆSTIO I.

Welange die Erste Frage / Ein-
mal befunden word / daß der Rath zu B.
solche Güter innen hat vnd gebraucht /
das Geschlecht aber der H. allem alieno nomi-
ne daran zu des Rathes Nachturff wollen an die
Lehen gesetzt haben / Da doch in den Lehenbrief-
sen vnd Reversen weder Alt oder Jung / dassel-
bige nicht angeführet / oder gedacht wird / Ob die
von A. den H. die wiederum gesuchte Beleh-
nung / weil nicht sie sondern der Rath die Güter
in Besiz haben / nicht billig vnd mit recht ab-
schlagen mögen / darauff achte ich zu antworten
also.

Wiewol die H. wider die Lehenrecht vnd ih-
ren Revers / solche Güter andern vnd zwar ei-
nem ungleichen Lehenmann als der fürnemen
Stadt B. haben zu kommen lassen / vnd es ein
ansehen hat / Als hetten sie dadurch sich des Le-
hens verlustig gemacht / Ein Lehenherr auch rei-
nem Lehenmann die Lehen zu leihen schuldig /
der nicht darhzu vnd erweisen kan / was er von
ihme besize vnd zu Lehen empfangen wil. Den-
noch aber / do des Rathes fürgeben nach vber 30.
Jahr vnd vielleicht vor Menschen gedoncken
vnd also vber vndenkliche Zeiten diese Beleh-
nung se vnd allwege den H. wegen gemelter
Stadt geschehen / So köndet man ohne Recht-
lich Erkennuß / ihnen solche vornewerung des
Lehens nicht abschlagen / vnd sie also thätlich
vnd de facto ihrer alten habenden possession
vnd Gerechtigkeiten entsetzen. Weil aber gleich-
wol solche Gerech. vnd Vorrührung in facto
siehet / vnd zu Recht nicht vormisset / sondern

wie Recht / erweist muß werden / Als halsich /
do gedachte von A. vernehmen würden / daß der
Rath solche Gerech. vnd Gerechtigkeiten Recht-
lich an vnd hergebracht / sondern viel mehr beu-
lich wieder ihren Willen vnd Willen / auch den
alten investiturē / dieselbige zu sich gezogen / daß
sie billich damit zu hören / Auch die H. wegen
gedachtes Rathes nicht che zu belähen schuldig /
biß solches zu Recht von erwehnten Rath an-
geführt vnd dargetan / wie auß nachfolgenden
Rechtsgründen abzunehmen.

Quod ut amplius deducatur, præmitta-
mus, vasallum, licet ad modicum tempus
seu feudum elocare † non prohibeatur c. 1. §. 3
donare. Qualit. olim feud. poterit alienar. c. 1. de
alienat. feud. patern. ubi omnes Feudistæ: non
tamen id facere possit in tempus longum;
multo minus in perpetuum. Quia locatio
decem † annorum vel longior transfert
utile dominium l. 1. de superflue. l. 1. & 2. Si
ager. vel fiscal. gloss. & Dd. l. codicillis. §. institu-
to. de legat. 2. §. l. 1. §. quod autem de superflue.
clement. 1. de reb. Ecclæs. non alienand. d. c. 1. §.
donare. Qualiter olim feud. Jason & Dd. l. 2. c.
de iur. Emphyteut. Fernand. de fid. prestand.
verb. investivit. quale habet vasallus c. 1. ver-
sus. ariter habeat. de controvers. inter vasall. c. 1.
§. ult. ubi Dd. per quos fiat investitur. & proin-
de absque Domini consensu alienare ne-
quit, nec in parte nec in toto c. 1. de prohib.
feud. alienat. per Lotb. c. 1. de prohib. feud. alien-
nat. per Frider. Imo alienans amittit feudum
ac iure suo cadit c. 1. §. fin. quæ sunt prim. caus.
benef. amittend. c. 1. de prohib. feud. alienat.
per Frid.

Ex quo concluditur, quod etiam vasal-
lus, non possit in longum tempus elocare
Dd. d. c. 1. §. donare. qualit. olim feud. & c. vel in
usufructum alieno concedere. Item. & Al-
varott. c. 1. in princ. de prohib. feud. alienat.
per Frideric. per l. arboribus. §. 1. de usufruct.
gloss. c. 1. de alien. feud. patern. qui servitus est
l. 1. de servit. cum similib. quam vasallus fundo
† imponere nequit in Domini præjudici-
um c. 1. §. quid ergo. de investit. de re alien. fact.
Cepoll. de servit. urbanor. prædior. cap. 12. num.
2 & 3. adeo, ut nulla contra Dominum etiam
scientiam currat præscriptio. Somsbeck.
tract. feudat. parte II. in fin. Et quoniam in u-
susufructum, (qui est pars domini l. 4. de u-
susufruct. l. qui usufructum ubi Bart. & Dd. de
verb. obligat. l. si à reo. §. si reo. de fideius-
sorib. l. si ad emptore. de emptionib. l. cum filius.
§. si dominus. de legat. 2. late Tiracquel. de retract.
proxim. §. 2. gloss. 7. num. 55. etiam iudicatur
ut totum l. qua de tota. de rei vendicat. in u-
susufructum, inquam, dare est dominium a-
lienare §. alienationis. in aut bent. de non alie-
nand. l. ult. verb. usufructus dationem. C. de
reb.

reb. alien. non alienand. l. Merius. §. penultim. de legat. 2. Zabarell. clement. i. §. final. quæstion. 2. de reb. Ecclef. non alienand.

6 Unde prohibita alienatione † prohibetur usufructus concessio l. final. C. de reb. alien. non alienand. Boer. decis. 199. & Christi. num. 8. Zabarell. pr. alleg. loc. Guilielm. Redoan. tract. de reb. Ecclef. non alienand. in princ. §. Quando de re constituitur usufructus, vel usufructus. per tot. Tiraquell. de retract. proxim. dist. §. i. gloss. 7. num. 46. per l. 3. §. nec usufructus. de reb. eor. &c. in prin. in feudo. Ifern. Alvarot. & Dile. i. in princip. de prohib. feud. alien. per Frid. Jacob. de S. Georg. verb. & cum pacto. num. 13. gloss. 2. de alienat. feud. patern. Imo etiam locatio ad longissimum tempus, quoniam utile dominium transfert. Bald. in c. 1. de iis qui feud. dar. poss. §. 1. §. ant. si liberatione. quib. mod. feud. amittit. & ibi communiter Dd. Zasius in epitoma feudat. parte 9. de feud. alienat. num. 12. per l. 1. Si ager uetigal. &c. Menoch. de arbitrar. iudic. Quæstion. lib. 2. centur. 3. casus. num. 3. Maxime hoc casu, ubi in

7 Civitatem † est alienatum, quæ mori non potest. An usufructus. 62. de usufruct. sed qualiter tamen, in ducto aratro l. usufructus. 21. Quib. mod. usufructus. &c. quod fit rarius, & alias semper velut solem sibi substituendo perpetuatur l. sicut. 7. §. 2. quod cuiusq. Universit. &c. l. proponatur. de iudic. & in qua usufructus centum annis durat. d. l. an usufructus: cum in aliis extinguatur multis modis celerius, ut morte, capitis diminutione, non utendo, delinquendo & aliis, de quibus §. final. Insist. de usufruct. tot. tit. Quib. mod. usufructus. &c. l. corruptionem. C. de usufruct. qui etiam nunquam vel rarissime ad centum annos vivere possunt l. spadonem. §. qui absolutus. de excusat. tutor. l. hereditatem. ad l. Falcid. Bartbol. l. 2. in fin. iudicat. solvi. Decius in l. si emancipati. C. de collation. Alciat. de præsumpt. c. 1. præsumpt. 44. num. 1. cum sequent. Ut hæc translatio ius Domino suum intervertat: Nam in vasallo multi casus accidere possunt, qui Domino feudum aperient, ut mors, defectus generationis & similes. Zasius parte 9. epitoma feudat. num. 83. 89. qui in civitate similiter accidere æquè facile non possunt, ut supra diximus, ne quidem delinquendo. Zasius in epitoma feudat. d. parte 9. num. 71. Bald. c. 1. in princip. ubi d. quib. mod. feud. amittit.

8 Non potest autem † vasallus, ne licitis quidem contractibus, ut subinfeudando; nedum illicitis Domini conditionem facere deteriore in feudo. c. 1. §. contrario. Si de investitur. de re alien. substituto alio possessore incommodiore. Dd. c. 1. §. 1. Qualis olim feud. poter. alienar. gloss. c. 1. §. prater ea. de capis. Corrad. c. 1. per quos fiat investit. &c. 1. §. callidis. de prohibis. feud. alienat. per Lothar. Sonsbecc. cap. de feud. alienat. n. 175. Chassan. in consuetud. Burgund.

tit. de feud. §. 8. Verban alienatione. n. 26. 27. Unde nec in Ecclesiam licitè Emphyteusin vel feudum alienare potest, propter difficultatem conveniendi; & quia non æquè cadit in commissum. Jafon. l. ultim. n. 90. & 91. C. de iure emphyteut. Speculat. §. nunc vero aliqua. versic. 17. de locat. nec unquam mortuæ. sigrat. de rescript. in 6. l. 1. Jafon. l. 1. l. 1. §. 1. de leg. n. 10. de verb. obligat. Quamobrem idem de hac copiosa & valente Republica iudicandum l. ult. cum ibi not. C. de Sacrosanct. Ecclef.

Nec vērō potest hic alienandi potestas videri facta illis verbis investitura, *Ich do ihme den Willen/ wann er und wie vaden dāsse vor beschrevene Güder loß warden/ wo dann wiß dar tho fene/ So sol man vns von A. vor die Lehenwahr tweißf Rinsche Güden geben.* Quamquam enim facta semel alienandi † potestatem amplius ea non sit opus, & licitè alienare vasallus possit, Bald. & Angel. l. cum essent. §. 1. de servit. rusticor. prædior. Jafon. l. final. §. 6. C. de iure Emphyteut. & facta intelligatur, siquidem in investitura positum sit, & quibus concedere voluerit Jacobus. de S. Georg. in investitur. verb. ita etiam. n. 1. & cum sequent. Bartbol. Bald. Jafon. n. 6. & Dd. communiter l. ultim. C. de iure Emphyteut. Bald. l. 1. quæst. 45. de ver. signific. Roman. singul. 350. emphyteuta. Chassan. in consuetud. Burgund. de feud. §. 8. verb. in alienatione. n. 49. Jafon. l. 1. cum servit. n. 6. Si cert. petat: tamen non sum hic in ejusmodi casu, cum nihil tale his verbis exprimitur. Unde quod verba non dicunt instrumenti, nec nos supplere debemus. Bald. in l. l. l. l. in princip. 2. opposit. Si cert. petat. in l. ad probationem. n. 1. 2. C. de probationib. l. interst. n. 2. C. de solution. & consil. 297. lib. 1. consil. 189. lib. 2. Socin. consil. 73. circa n. 4. vol. 1.

Deinde illa verba, quotiescunque accidat feudum liberari &c. sunt conditionis & futuri † eventus, quæ nullum ius ponunt aut inducunt l. ex facto. de hered. institut. gloss. l. Lucius. eod. tit. l. si quis sub conditione. si quis omiff. caus. testam. l. filius familiar. §. cum quis. de legat. 1. Alexand. consil. 24. attentus. n. 7. volum. 3. Socin. consil. 116. in facto. n. 3. 4. vol. 4. Guido Pape. decisio 599. & tantum enunciative seu narrative propter aliud quod sequitur, nempe taxationem laudemis ista verba hoc casu ponuntur; unde nullum ius constituere possunt l. verba. ubi Bartolus & Salicetus C. de testamene. l. scriptura. C. famil. hereditund. Jafon. l. ex his verbis. C. de test. not. militar. Bartbol. & scribentes communiter l. ex hac scriptura. de donationib: maxime in materia stricta. Jafon. d. l. ex his verbis. cum ibi allegatis. qualis est feudalis. Bald. Alvarot. & Dd. c. 1. de feud. cognition. Curien. tract. feudat. parte 1. quæst. 9. n. 37. & hanc dicit communem Zasius in epitoma feudat. parte 1. num. 6.

Cum

- 11 Cum autem verba † secundum naturam & jus contractus sint interpretanda l. si vino. locat. l. si oleum. C. cod. l. 4. de usur. cum similib. non est dubium, quin hæc clausula non mutet naturam feudi l. si quando. in princ. ubi Dd. C. de inofficios. testament. Sed nihil, nisi puram & meram ejus naturam ostendat Jacobin. dict. tract. feud. verb. ita etiam quod. num. 2. Bald. l. liberti. num. 33. C. de oper. libert. Barthol. & Dd. l. Cajus. Solut. matri. & l. Cajus. de pignor. action. ad quam semper † actus & verba reduci debent, quoad reduci possunt Molinæus in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 13. gloss. 1. num. 5. Quamobrem ista verba nihil aliud important quam hoc, ut quoties casus investituræ renovandæ inciderit, toties pro laudemia 12. Rhenani solvantur. Quod cum inductum sit ad conservationem juris Dominici, non debet operari effectum contrarium l. nulla. de legib. Jason l. clam possidere. §. qui ad mundinas. num. 24. de acquir. possession. & in l. legata. num. 8. ff. de legat. 1. & inductum † ad restrictionem non debet operari permissionem Jason l. qui Romanæ. §. coheredes. num. 29. de verbor. obligat. Præsertim contra jus feudale, quo prohibetur vasallus sine Domini consensu utile dominium alienare. glossa, Baldus & Dd. c. 1. quib. mod. feud. alien. & de prohibet. feud. alienat. per Frider. in princ. Menoch. de judis. arbitr. Quæstion. lib. 2. casu. 5. num. 4.
- 12 Nec opus est hac de re disputare pluribus, cum in investitura expressè accipiens se ad hoc obligavit per literas reversales, quod velit illa bona, ut fidelem vasallum decet, administrare, possidere & conservare, in verb. Auch solche Lehengüter nach aller Nothturfft getrewlich bey einander zu verwalten &c. Cum igitur casus sit expressus, conjecturæ non sunt quærendæ l. continuus. §. cum ita. de verbor. obligat. l. ancilla. C. de furt. Et quanquam expressio eorum, quæ tacite insunt, nihili operetur l. non recte. C. de fidejussorib. l. 3. de legat. 1. l. aliquando. de condition. & demonstrat. Tiraquell. latè in retract. proximit. §. 26. num. 7. Barthol. authent. ingressi. num. 13. C. de Sacrosanct. Eccles. tamen, cum
- 13 major † sit virtus expressi, quam taciti l. ultim. C. de pact. convent. l. si fundum. §. Stichum. ubi Castrensis. de legat. 1. l. cum ex filio. §. filio. de vulgar. & pupillar. substitut. Dd. l. 3. Si cert. petat. & expressum faciat silere tacitum. Everard. loco LL. ab expresso. in fin. latiusque accipiat Everard. ibidem ex Castrensi præalleg. loc. versic. secundum. & c. proculdubio expressa obligatio plus operatur in feudalibus præsertim. Afflict. c. 1. §. præterea. num. 2. per illum text. Quid sit investitur. & c. 1. §. feudum. & de feud. fuer. controvers. quod Bartholus

dict. authent. ingressi. satis innuit, & pluribus declarat Tiraquellus in LL. Connub. gloss. 5. num. 48. 49. 50. 51. 54. 55. 56. 57. 58. cum multis sequent. & rem facit indubitata & ad oculum apparentem, Baldus l. sed si quis. §. quæsitum. col. 4. versic. venio ad quæstionem. Si quis caution. c. ultim. versic. quero nunquid consuetudo. de consuetud. Tiraquell. præallegato loc. num. 81. eum ibi allegatis. Ex quo pro certo, indubitato & † notorio habetur, quod ex scriptura apparet Bald. l. 2. num. 2. 3. C. de edict. Divi Hadrian. tollend. Decius consil. 424. Proponitur. num. 3. & 4. quæ est realis probatio Socin. consil. 59. in causa nobilium. num. 3. lib. 3. & probatio probata, non probanda Bald. l. quoties. in fin. C. de judic. l. 2. in princ. C. quand. fisco. vel privat. & c. l. ult. C. de usur. pupill. l. interest. num. 2. C. de solution. authent. qui semel. in fin. C. quomod. & quand. Judex & c. l. Imperator. in princ. de stat. homin. latissime Tiraquellus in retract. proximit. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. 22. 23. cum infinitis ibi allegatis, ad quæ digitum intendisse satis est.

Ex quibus abundè liquet alienationem non modo nullam hic fuisse concessam, sed planè vetitam & interdictam; sicut etiam ex jure communi vetita est c. 1. §. donare. de prohibet. feud. alienat. ubi Camerarius & Dd. cum aliis supra allegatis.

Quanquam nec apparet ullam hic factam, ne quidem per jus subinfeudationis. Nam si hæc intervenisset, Respublica B. ab H. subinfeudante tanquam suo Domino, non ab hujus Domino R. investituram peteret c. 1. §. præterea si quis major. c. 1. §. illud quoque præcipimus. de prohibet. feud. alienat. per Frideric. c. 1. §. præterea. ubi Alvarot. de cap. Corrad. Jacobin. de S. Georg. in investitur. verb. & cum pacto de nō alienando. num. 21. & verb. quo quidem investiti. num. 55. Et si intervenisset, non valuisset hic ob expressam feudi legem, qua promisit vasallus, se possessurum & administraturum & simul retenturum hæc bona: ut aliquid hoc pactum operetur supra jus commune. Jason l. traditionibus. num. 14. C. de pact. per Barthol. & Dd. l. 2. de usucapion. Alexand. consil. 227. ponderatis. num. 11. volum. 6. Paris. consil. 84. num. 13. cum seq. volum. 2. Tiraquell. passim. de LL. connub. gloss. 5. verb. expres. nec frustratorie † intelligatur appositum l. si quando. in princ. de legat. 1. c. Si Papa. de privileg. in 6. c. pastoralis. de appellat.

Quanquam enim pactum de non alienando † alias non impedit dominii translationem secundum communem Jasonis & Dd. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. de verbor. oblig. l. ea lege. 3. C. de condict. ob causam dat. sed tantum suppeditat actionem ad interesse. Baldus num. 2. 9. & communiter Dd. l. 3. C. de condict.

condict. ob caus. & d. l. si ita. §. ea lege. de verbor. obligation. & in l. filiusfamilias. §. Dicitur ubi latè Socinus Jun. de legat. 1. idem consilij. num. 5. volūm. tamen secus est prohibita expressim alienatione, ut per multa probat Tiraquellus in legib. commub. verb. expressum. §. 6. 57. cum ibi allegatis. Et quanquam hoc esset in aliis disputabile: tamen obtinet omnino & sine dubio in nostro casu, hoc est, in feudaliibus, ut in terminis Zasius epitom. feudat. part. 9. num. 17. Si porro, inquit, pactum in investitura esset appositum de feudo non alienando, tunc tale feudum subinfeudari non potest. Quia geminata prohibitio ampliatur. argument. l. i. §. immutatio. de oper. novo. nunciat. Bald. Alvarot. & Dd. c. 1. §. praterea. ad fin. de capis. Conrad. qui allegant ad hoc glossam finalem l. sed et si quis. §. quisque. Si quis caution. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. & cum pacto. de non alienando. num. 2. versic. quid operatur illud pactum de non alienando in investitura? Respondet, multum operatur. Quia cessante tali pacto, vasallus sine consensu Domini potest alteri subinfeudare: dummodo hoc faciat sincerè & bona fide, & subinfeudet pari vel minori, & sub iisdem pactis, sub quibus tenebat, ut vult glossa ordinaria communiter approbata in c. 1. §. praterea. de capis. Conrad. Si tamen in investitura apponatur istud pactum de non alienando, non poterit vasallus sine consensu Domini subinfeudare. Quia quando nova prohibitio adijcitur antiquæ, prohibitio habet ampliari &c.

18 Sed & alia ratione subinfeudatio hic fieri non potuisset, quoniam ad tunc tria ut concurrant, oportet, nempe ut sine pecunia; ut sub iisdem legibus & conditionibus Domino præstandis; Denique, ut pari fiat subinfeudatio non deteriori, potentiori & magis incommodo c. 1. §. si vero totum. qual. olim. feud. potuer. alienat. junct. c. 1. §. similiter. de lege Conrad. c. 1. §. illud. §. callidis. de probib. feud. alienat. per Frederic. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. ita quod etiam ipsi. num. 3. Chassan. in consuet. Burgund. tit. de feud. Zasius in d. epitom. feudat. part. 9. num. 15. 16. cum sequent.

At hic non pari, sed à privato homine, cujus soboles interire & aperire Domino feudum, & qui ad officium ac servitium facile cogi potest, ut supra vidimus, facta esset potenti Reipublice, quam non moritur, nec tam idoneè conveniri potest Jason d. l. ultum. num. 30. 31. C. de jur. Emphyt. & d. l. si ita. §. ea lege. num. 10. 11. de verb. obligat. & cujus potentiam Dominus hic nobilis non injuria exhorrescit. Quia potentioribus pares

esse non possumus l. 3. de alienat. nutand. judic. caus. scilicet l. 1. §. vicinus. de aqu. pluv. arcend. l. cum magistratus. de recept. arbitri. qui quali per alluvionem t latenter omnium ad se 19 jurisdictionem trahunt Geminian. in c. 1. num. 2. & 4. de offic. ordinari. lib. 6.

Deinde non sub iisdem legibus; Imo nulla lex, quia ut dicta civitas B. Nobiliss. feudi Dominis obligaretur, ista subinfeudatio facta esset: & ideo nulla, per supradicta. Quia quod non rectè fit, nulliter fit l. quoties. qui satidat. cogant. l. si unus. C. de testament. cum similib.

Quod etiam si diceretur, quodam quasi constituto tantum usum hujus feudi ab H. Senatui hic esse concessum: tamen secundum opinionem communem & veriore, etiam per tale t constitutum videretur traditio facta & possessio translata. Bald. num. 3. & Dd. c. 1. quid sit investit. Raphael. Cuman. consil. 173. Garzaus. in fin. Math. de Afflic. c. si facta. num. 20. Si de feud. fuer. &c. Quemadmodum idem in c. 1. num. 3. versic. sed ulterius sciendum. Quid sit investit. & c. 1. in 13. notab. n. 56. versic. an autem. de probib. feud. alien. per Frederic. decidit, quod in feudis transferatur possessio per retentionem usufructus. Unde etiam taliter constitutus t se feudum possidere alieno nomine tanquam alienans illicite & tradens feudo ac jure suo privatur Pet. Jacob. tit. de alienat. in rem pro re feudali. Landens. Cardinal. Alexand. c. imperialem. in princ. de probib. feud. alienat. per Freder. Jacobin. in invest. verb. & cum pacto de non alienando. in princ. Jason. l. 3. quest. 19. C. de jur. Emphyteut. Bertrand. consil. 45. pridem num. 2. lib. 1. Ruinus consil. 2. est in primis. num. 2. lib. 1. & consil. 7 prima facie. num. 5. lib. 2. consil. 69. diligent. num. 17. lib. 3. Hypopol. singul. 412. plures. Zasius in epitom. feudat. parte 10. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. de feud. §. 8. verb. realle. in princ. Et quamvis de hoc sint opiniones, ut videre licet apud Tiraquellum de consil. possib. parte 2. in 36. ampliation. num. 1. 2. 3. & parte 3. in 3. limit. num. 1. 2. 3. & parte 3. 26. limitat. num. 1. 2. 3: tamen ibidem paulo post num. 5. & 6. dicit, hanc esse communiorē & veriorē, sicut multis iuribus ad hoc allegatis probat.

De quo non opus est hic disputare pluribus, cum non simplex constitutum hic intervenit: sed possessio totaliter sit à dictis H. tradita, cessa & permissa Reipublice B. quæ dictorum H. operam tantum utitur in petenda investitura. Cæterum ipsorum bonorum possessionem habet, elocat, utitur, fruitur suo arbitratu. In qua specie concludunt omnes, quando non permanet in

in terminis simpliciter constituti, sed feudum etiam realiter traditur ceduntque alteri, quod tunc vera fit alienatio, & feudo jure quo suo vasallus cadat: etiam si tradidisset eum expressa protestatione, salvo jure Domini. *Bald. l. i. c. de his que ponne nomin. Et c. Et c. i. §. idemq. que fuit prima. caus. benefic. amittend. Et confil. 95. moritur. num. 2. §. lib. 3. Roman. singul. 514. tu habes.* Nam in reali traditione si conditio Domini deterior; quia forte fit potentiori (ut hic est factum) vel inimico & infirmo, à quo difficillimum esset recuperare, quod non est in constituto, ut hanc rationem assignant Anton. Rubens *in repet. l. non soluta. §. morte. num. 479. de oper. nov. hunc. Baldus in c. Cumanus. num. 3. versic. Et predicta faciunt. de elect. Et sequitur Francisc. Cur. senior. confil. 8. 2. 16. num. 2. versic. Et pro hoc adducit. Tiraquellus de consil. possiff. parte 3. lunitat. 26. num. 9.*

Ex quo dici posse videtur, familiam II. jure suo feudali per hanc illicitam alienationem recidisse, & proinde non teneri Dominos Nobiles ad eam amplius investire. *Abazrot. c. i. §. nulla. num. 3. versic. tunc prout dicitur vasallus jure suo, nec dominus compellitur amplius ad faciendum sibi investituram, per quos fiat invest. per c. i. §. 1. Quae fuit prima. caus. benefic. amittend. Et paulo post versic. Et tunc prout dicitur feudo, nec Dominus cogitur amplius investituram facere c. i. quo temp. mil. c. i. in princ. quae fuit prima. caus. benefic. amittend. d. c. i. §. nulla per quos fiat investitur. cum aliis per cum allegatis.*

Quod si longa patientia Domini contra objiciatur, qui hoc fieri tamdiu sit passus, unde consensus tacitus ducitur l. qui in aliena. in princ. ubi Jafon & Dd. de acquirend. hereditat. Et in l. sciendum. de verb. obligat. late Tiraquellus in LL. comm. circa fin. gloss. 5. num. 39. Et Alexand. l. 2. §. voluntatem. solut. maximon. Felinus c. Albericus in fine de testib. canonice. in princ. de presump. ubi dicunt esse communem. Qui quidem tacitus consensus ¶ ad alienationem vasalli confirmandam sufficit. gloss. Et Dd. c. i. §. presertim. Quib. mod. feud. amitt. Et in c. i. §. Trevis. Si de feud. desunt. Schurff. confil. 41. num. 2. centur 2. Imo sufficit Dominum scientem non contradicere. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. Et cum pacto. num. 26. dicens hanc esse communem. Schurff. confil. 41. praemissa. num. 3. centur 1. qui itidem testatur hanc esse communem. Ad hoc responderi posset, obtinere illa in sciente c. i. §. final. verb. Dominum scientem. Si de invest. Et c. Hic vero Dominos feudi dictos Nobiles istam reversionem Republica factam ignorasse. Sicut in dubio praesumitur ignorantia, donec scientia probetur. l. verius. de

probation. cum similib. & quod ideo non potuerunt videri consensisse in eo, quod ignoraverunt. *Bartbol. l. i. num. 67. versic. quod illic qui justus non patitur. C. de servitut. per l. 2. c. l. ubi idem Bartbol. num. 9. versic. merito faciemus requiritur.* Nec remississe jus suum, quod est quidam ¶ donationis species l. si quis delegaverit. ubi Bartbol. de novat. Et in §. qui cum alter. num. 8. de verb. obligat. l. hoc jure. §. 1. de donation. l. si quis obligatione. de regul. jur. Dd. l. Modestinus. ubi Bartbol. num. 1. Et 2. de donation. Tiraquell. late l. si ququam. verb. donatione largiente. C. de revocand. donation. Alexand. confil. 22. vss. num. 3. volum. 1. Quia nemo ignorans donare intelligitur licet ignorans. C. de donat. Imo quolibet causa, etiam facta, potius praesumitur, quam donatio l. cum de indebito. de probat. Jafon. l. 3. num. 4. Et 5. de pact. Bald. l. 3. in princ. C. de non numerat. pecun.

Sed ut maxime ponamus, dictos ¶ per illicitam hanc alienationem jure suo non cecidisse: tamen & alia ratione non videntur obstricti esse Nobiles feudi Domini ad investituram iis amplius concedendam. Quamquam enim Dominus ¶ ad hoc teneatur. gloss. ultim. c. i. §. fin. per quos fiat. invest. d. c. in fin. de nov. form. fidelit. Zafius in epitom. feudali. parte 7. num. 58. Et parte II. num. 27. Jafon l. fin. num. 32. C. de jure emphyteut. Abazrot. c. i. §. nulla. num. 4. per quos fiat invest. adeo, ut nisi intra annum post petitionem investiti, jure suo priveretur. *Abazrot. in c. i. §. nulla. num. 4. Per quos fiat invest. post gloss. in d. magnam. versic. hoc ipso dominus proprietate debet privari Et c. tamen non cogitur in continentem investire, sed id potest Dominus pro libitu disferre. Abazrot. dict. c. i. §. nulla. num. 5. Per quos fiat investitur. Deinde hoc intelligendum est, nisi justam habeat. Dominus reculandi causam dict. c. i. §. nulla. ubi glossa magna. Per quos fiat investitur. §. ultim. quid sit invest. sicut ¶ est contrario c. i. versic. nisi justa causa inter venerit. Quo tempore miles. Nam ad paria vasallus & Dominus judicantur Zafius in dict. epitom. feudali. parte 10. num. 80. per c. i. §. fin. l. de nov. form. fidelit. ubi gloss. verban. epistola. Et item c. fin. parte II. num. 26. ex communi doctrina correlativorum. l. ult. C. de nullit. viduit. addend. ubi Baldus praeterit ubi est eadem ratio, ut hic. Et enim causa justa ¶ ab omni generali dispositione intelligitur excepta. late Tiraquell. tract. de ponn. in princ. & in terminis textus c. i. §. nulla. ubi Abazrot. num. 3. Et 4. Et Dd. Per quos fiat invest. c. i. §. 1. quae fuit prima. caus. benefic. amittend.*

At hic II. qui petit investituram, cum allegetur, & ipse fateatur, se tantum ministerium exhibere, nec hac feuda possidere, non debet investiri, ad quod domi-

nus non tenetur; donec sibi petenti vassallus edat & specificet, quid à se teneat, possideat & recognoscant gloss. l. penult. verb. jurata. ubi Lucas de penna & Joann. Plat. notant C. quand. & quib. quart. pars. lib. 10. Hostiens. in sum. tit. de feud. §. quib. mod. amitt. versic. quid si vassallus. Alberic. l. si certus annus. num. 5. cum seq. C. de pact. & in l. Titius. 2. num. 2. de action. empt. Angel. l. si rem. num. 2. de rei vendic. Jacobin. in investit. verb. dictiq. vassalli promiserunt recognoscere. num. 15. & 19. Præposit. c. 1. §. vassallus. num. 3. Si de feud. fuer. controvers. int. Domin. & agnat. Molinus consuetud. Paris. rubric. 1. de feud. §. 5. gloss. 4. Boer. in consuetud. Bituric. tit. de feud. §. 12. Chassanens in consuetud. Burgund. eod. tit. §. 4.

Etenim sicut is, qui non possidet feudum, investituram petere non tenetur Bald. l. si solennibus. num. 6. C. de rei vendic. & ibidem Salicet. Alvarot. c. 1. num. 11. 13. 14. quæ sunt prima caus. benef. amittend. Andr. de sferm. c. 1. in princ. de cap. 26. Corrad. ita nec vice versa cogi potest † Dominus, ut cum investiat, qui rem, ejus investituram petit, non probet se tenere nec possidere. c. 1. §. si quis. versic. nisi probaverit, quod intendit. & versic. quod si jurare noluerit, qui convenitur, est absolvendus. ubi gloss. si de investit. & c. 1. final. versic. concedatur Domino hoc denegare. Quid sit investit. c. 1. versic. affirmet, quod suum sit beneficium. de controvers. inter Domin. & vassall. de invest. Imo fateatur, ab alio teneri & possideri; cum contrariorum eadem sit doctrina l. 2. de his qui sunt sui vel alien. jur. & correlativorum idem jus Lult. C. de iudic. viduitat. tollend. Nam investitura † aut dat possessionem c. 1. quid sit invest. junct. c. 1. versic. investitura. de not. feudor. c. 1. de invest. de re alien. aut ejus apprehendendæ licentiam tribuit c. 1. quid sit invest. Jafon. l. quoties. num. 31. C. de rei vendic. aut si antiquitus obtinetur possessio, eam confirmat Jafon d. l. quoties. num. 32. Bald. Lexm antiquioribus. n. 11. C. de jur. deliberand. Paris. consil. 1. n. 23. volum. 1. Præposit. & Dd. c. 1. quid sit invest. Zasius in d. epitom. feud. parte 6. n. 44. Itaque ex investitura Dominus vassallo obligatur. Baldus c. 1. num. 4. quid sit investit. & ibi Dd. ad possessionem tradendam. c. 1. §. si quis patrem. ubi Afflictus notat, n. 4. Si de invest. inter Domin. & vassall. per c. 1. si de invest. feud. contra. si fact. n. Si de feud. fuerit cont; sic ut verbaliter † investitus possit petere à Domino, ut realem sibi possessionem tradat. Afflict. post gloss. d. c. 1. §. nulla. n. 6. Per quos fiat invest. per c. 1. §. 1. de capis. Corrad. c. 1. §. prima. Ex quib. caus. feud. amittat. vel ad damnum & interesse hoc nomine prestandum c. 1. versic. investitura. de nov. form. fidelis. & Dd. præ allegato loco. vel ad feudum aliud æquivalens c. 1. de in-

vest. de re alien. fact. & tenetur in summa de evictione. Curtius tract. feud. parte 2. n. 37. Alvarot. c. 1. Si vassall. de feud. fuer. ab aliq. interpell. num. 2. 3. & 4.

Ad quæ omnia cum hic se Nobiles obligaturi essent, si dicto H. investirent; proculdubio non tenentur investire, nisi ipse se probet possidere. Nam in feudo antiquo, de quo hic agitur, nihil cogitur Dominus de novo concedere, sed tantum jus, quod invenit, conservare; & propterea si non valet possessio, non valet investitura c. 1. ubi post sferm. Afflict. n. 4. Per quos fiat invest. Quæ possessio nõ præsumitur, nisi probetur Lexm res. 12. verb. in vacuum possessionem inducunt quibus potes jure prodius probationib. docere debes. C. de probation.

Adde, quod nec possit quidem † investiri purè H. ex quo alius est in possessione. Imo si fiat talis investitura, nulliter fit c. 1. de investit. de re alien. fact. ubi Dd. Curtius tract. feud. parte 2. num. 36. c. si quis fecerit investituram. ubi notat Afflictus. num. 2. Quo tempore. niles. Schurff. consil. 13. in fin. c. 1. Et hanc esse communem testatur Alvarot. c. 1. Hic potest esse. tit. qui success. teneant. num. 1. versic. Sed communis opinio est, quod sit penitus nulla, per illum textum. & c. 1. de cleric. qui investitur. fac. & c. 2. de leg. Corrad. num. 2. Ac quamquam ibi limitet, nisi ille, qui possidet, consentiat perd. c. 1. qui success. teneant. tamen hoc sic interpretatur, si is possessionem investito tradi velit, ut ibidem Alvarot. num. 2. versic. & prædicta intellige vera, nisi ille, qui possidet, consentiret, quod quis purè investiretur & sibi (nempe investito) traderetur possessio c. 1. qui success. teneant. c. 1. §. præterra quib. mod. feud. amittat. c. Titius Si de feud. fuerit cont. Unde semper qui petit investituram feudi antiqui, de quo hic, petere sic debet; peto investituram illius feudi, quia possideo: non vero sic petere debet, peto investituram, quia possidere debeo, ut eleganter Alvarotus c. 1. §. nulla. num. 4. Per quos fiat investit.

Cum autem paria sint non petere † vel 30 r. non rite petere. l. 2. §. si mater non petierit. i. donec. ubi gloss. verb. nec legitime. versic. quia non legitime gessit. ad SC. Tertyll. Barthol. l. 2. num. 2. 3. Qui petant. tutor. sicut non fieri vel non debito modo fieri. l. quoties. Qui satisd. cogant. l. 1. §. penult. quor. legat. l. 1. in fin. ubi gloss. verb. aut inhabilis. Quod cuiusq. Unversis non cogitur etiam Dominus investire eum, qui non debito modo petiit. Jacob. de Belus. Alvarot. & Dd. c. 1. §. nulla. num. 4. Per quos fiat investit. post glossam magnam. in verb. fidelitate. versic. postquam fuerit ab eo petutum, sicut debuerit c. 1. in quib. caus. feud. amittat. in fin. c. 1. de milit. vassall. qui consum. c. 1. de

- de capit. Corrad. & c. 1. *Quo temp. mil. Jacobin.*
de S. Georg. in investit. verb. qui quidem inve-
stiti. num. 56. Multo minus cum, qui non
possidet, ut ante probavimus. Quoniam in
investituris plena, & non nuda live ficta in-
vestitura facienda est c. 1. de invest. de re alien.
fact. c. 1. versic. investitura. de nov. form. fide-
31 *lit.* quæ fieri t nequit sine titulo feudi &
possessione. *Afflicti* c. 1. in princ. num. 13. *Quid*
fit invest. Nec enim investitura datur aut re-
fertur, nisi ad bona, quæ iuste possidentur
gloss. c. 1. in princ. ubi *Alvarot.* num. 2. Per quos
fit invest. nec possessio maior est investitu-
ra. c. 1. §. scicendum. ubi *Afflicti.* num. 2. de con-
32 *trovers. rer. feudal.* tanquam ejus t causa
c. 1. quid fit invest. c. 1. Si de invest. & c. Qua ces-
sante, effectus quoque cessare debet c. cum
cessante. de appellat. lat. Tiraquell. in tract. causa
cessantis: nec peti debet consequens, ubi
33 non ponitur t necessarium antecedens l.
non ignorat. C. de iis qui accusat. l. ad rem mobi-
lem. de procurator. & non entis nullæ qualita-
tes l. actor. ubi Dd. C. de probat. ac qui petit ut
34 talis, non t auditur ut talis, nisi probet le-
talem, & qualitatem talis demonstrat. Bald.
Salicetus, & Dd. l. non demonstrat. C. de iis qui
accus. l. matrem. & passim: C. de probat. & qui-
dem specificè Alexand. consil. 100. super. num.
3. volum. 1. per l. 2. §. probare. de vi bonor. raptor.
l. 1. §. Prætor. ubi Barthol. Ne quid in flumin. pub-
lic.
35 Imò investituræ t renovatio nihil aliud
est, quam ipsa possessio aut ejus confirmatio
c. 1. ubi *Afflicti.* num. 1. quid fit investit. nec ad-
dit aliquid novi juris, sed quod est, declarat
& confirmat. *Præposit.* c. 1. num. 1. Per quos fiat
investit: ut ad possessionem confirmandam,
quæ nulla habetur, confirmatio talis exigi
non possit, nec debeat, quæ ne quidem facta
eo extendi solet. *Jafon.* l. more. num. 33. cum
multis sequent. de jurisdict. omn. judic. Et sane
frustra illud peteretur vel heret, cujus nul-
lus esset effectus l. si quis ita scripserit. de hered.
instituend. l. cum heres. §. 1. de acquir. hereditas.
l. 3. Quando dies legat. l. non oportet. de legat. 2.
36 Imò frustratorius t actus est, qui non asse-
quitur finem suum l. verbis. de vulgar. & pu-
pill. substitut. & frustratorium est, providere
ubi non expedit l. si plures. de testament. tutel.
Frustratoria autem nec petenda nec intro-
ducenda sunt l. qui bis idem. de verbor. obligat.
l. hac stipulatio. §. Dicitur. Ut legator. nonim. ca-
veat. l. hac autem. Si cui plus quam per L. Fal-
cid.
37 Denique cum investitura t sistantquam
accessorium & signum possessionis d. c. 1. ubi
Dd. quid fit investit: non potest consistere, ubi
non est principale: & eo non valente nec
investitura valet c. 1. ubi poss. l. sern. *Afflicti.* num.

a. per quos fiat investit. per l. cum principalis. de
regul. jur. c. accessorium. eod. in 6. l. debitum. §.
C. de remiss. pignor.

Ex quibus omnibus videri poterat, inve-
stituræ renovationem hic dictis H. utpote
nihil horum feudalium bonorum possiden-
tibus, rectè denegari.

RATIONES DU- BITANDI.

QUAMquam autem ista subtilia
sint & momentosa: non tamen est
nihil, quod in contrarium adduci
possit, quomobrem investitura hæc
non sit deneganda, nec quietum hæcenus
possessionis jus dictis H. vel etiam Senatu
B. conturbandum; Nisi tantum ipsa pos-
sessio illis denegeretur, & Nobiles intendant,
nunquam taliter Senatum sciente patiente-
que possedisse, ut ex sequentibus appare-
bit.

Nam quod attinet ad commissum, etiam-
si tale quid hic subesset (quod tamen abest,
ut ante probavimus) & quamquam com-
muniter concludatur, ex alienatione t ipso
jure vasallum feudo privari, licet non ex al-
liis causis. *Jafon.* l. 2. num. 14. & 16. C. de jur. Em-
phyteut. Bald. c. quæ Ecclesiarum. de constitui-
on. Schurff. consil. 18. quod in presenti. num. 2.
centur. 1: non tamen ex eo Nobiles Domini
possessionem usurpare, & possessores ea de-
turbare possent. *Jafon.* in epitom. feudal. par-
te 10. de feud. privat. num. 37. versic. nec posse
Dominus propria auctoritate auferre. per l. cre-
ditores. ubi glossa & Dd. C. de pignoribus. l. non
est singularis. de regul. jur. *Præposit.* & Dd. in c. 1.
§. item si fidelis. Quib. mod. feud. amittat. &
tradunt Dd. c. 1. §. denig. Quæ sunt prima cons.
benef. amittend. c. 1. ubi Bald. num. 11. de feud.
fine culpa non amittend. c. 1. §. si venimus. Quo
tempor. mil. sed jure agere deberent, & cau-
sam commissionis probare Bald. d. c. 1. num.
11. de feud. fine culp. non amittend. *Jafon.* consil.
64. circa. num. 2. versic. Secundo movetur. volum.
3. Malineus in consuetud. Paris tit. 1. de feud.
§. 13. gloss. 3. num. 6. cum sequent. nec aliquid
juris usurpare possent, antequam per sen-
tentiam declaratoriam jus commissi esset
declaratum & illis adjudicatum. Bald. c. 1. §.
vel si cum filia. num. 2. & 3. Quib. mod. feud. a-
mitt. *Jafon.* d. l. 2. num. 14. 15. & 16. C. de Jur.
Emphyteut. c. 1. de feud. fine culpa non amittend.
ubi glossa, *Alvarot.* & Dd. & c. 1. de prob.
feud. alienat. per *Frideric.* junct. cap. 1.
§. si voluerit. de Capitam. qui cur vendit. cap.
fin. Quo tempor. mil; etiam si feloniam

lit notoria, *Schurff. consil. 27. centur. 1. consil. 10. Quod praemissa. num. 24. centur. 3. Jafon. l. si quis. §. quod autem. num. 1. Quod quicq. Jur. Curtius part. 4. feudal. num. 157. Castrenf. consil. 150. ad primum. in fin. parte 2. Panormitan. consil. 3. oritur. parte 2. Alexand. consil. 124. omnis. in princ. lib. 1. A quo hic longè absumus; maxime cum jam pridem hæc translatio feudi facta sit, nec Domini hujus feudi, quorum in vita hæc alienatio primum accidit, legem commissi exercuerint, ut successori-
 39 bus † hoc nomine nulla actio competere possit aut debeat. *gloss. l. omnimodo. in princ. ubi Jafon & Dd. C. de officios. testantur. C. c. 1. §. item si fidelis. Quib. mod. feud. amittat. c. 1. §. item qui Dominum. versic. porro. qua fuit prima caus. benef. amittend. per l. final. C. de revocand. donat. Mynfenger. observat. 57. centur. 3. Præsertim contra successores ejus, qui primus alienavit; cum hi luere non debeant factum defuncti *Currius tract. feudal. dict. parte 4. in fin. per l. final. §. his folia. C. de revocand. donat. & si Dominus scivit hoc, ac passus est. Sontheck. parte 12. feudal. num. 31. sicut scientia*
 40 † & patientia ex diuturnitate temporis præsumitur. *Anton. Gabriel. Roman. de præscript. l. b. 5. conclus. 1. num. 60. ex qua tacita patientia & consensione videntur tunc hoc ratificasse, ut sufficiat vasallo ad confirmationem sui juris c. 1. §. præterea. quib. mod. feud. amitt. glossa & Dd. c. 1. si de feud. defunct. Schurff. consil. 41. num. 2. 3. centur. 1; adeo, ut sufficiat Dominum non contradicere Jacobin. de S. Georg. ad verb. & cum pacto. num. 20. dicens hanc esse communem; & quidem intra annum c. 1. §. porro. Qual. olim. feud. potur. alienar. ubi Bald. notat. ad verb. annali silentio.*
 41 Quod annale † silentium hic habeat vim repudiationis. Ad hoc etiam textus in c. 1. §. ult. si de invest. inter. Domin. & vasall. his oriat. ubi, si uterque & Dominus & vasallus noluerint jurare in casu illius textus, si vasallus per annum possedet tacente Domino, si solus jurabit. Ex quo & ipse Baldus ibi notat, quod in materia feudorum annalis possessio inducat præscriptionem pro vasallo contra Dominum, quod confirmat Tiraquell. de retract. proximis. §. 1. gloss. 10. num. 5. & 6.**

Sed & quælibet causa excusat à dolo ac pernis ejusdem. *Decius consil. 418. num. 23. consil. 452. num. 4. consil. 605. num. 4. consil. 650. num. 13. consil. 667. num. 2. consil. 171. num. 4. Ad hæc, sicut Dominus potest investituram facere per se vel per alium c. 1. versic. sed utrum. per quas fiat investitur. ita etiam vasallus per se vel per alium petere & accipere investituram potest d. c. 1. §. sed utrum. per quas fiat investit; dummodo ad hoc speciale (ut hic*

factum est) mandatum habeat *Menoeb. consil. 1. num. 78. cum ibi allegatis. Alvarot. d. c. 1. §. sed utrum num. 2. per quos fiat invest. & petitione facta cogitur Dominus vasallum investire. Alvarot. c. 1. §. nulla. num. 5. post gloss. ibi per quas fiat investit. Jafon l. final. num. 52. C. de jur. Emphyteat. Maxime, quando feudum est antiquum & à majoribus suis possessum ac devolutum. Quia tum renovatio investituræ tantum est possessorium quoddam confirmanda vel retinenda. Bald. c. 1. in fin. cum addition. marginal. de probib. feud. alienat. per Lotbar. in quo Dominus turbare veterem vasalli possessionem non debet; cum ea citra causæ cognitionem nemini sic intervertenda l. 1. C. Si per vim. l. memineris. C. Unde vi. l. si quis ad se. C. ad l. Jul. de vi. Schurff. consil. 9. num. 23. centur. 1. consil. 6. & 15. centur. 3.*

Nec obstat quod H. familia non possidet hoc feudum, sed magis Civitas, cujus nomine possidetur. l. quod meo. l. 1. §. per eam. l. possideri. in princ. & passim. ff. de acquirend. poss. §. sign. l. certè. de procurat. cum similib. Nam licet realis investitura possessionem requiratur. c. 1. quid sit invest. junct. c. 1. versic. item in investitura. de not. feudor. licet tamen esset in abusiva sive verbalis. d. c. 1. quid sit invest. ubi Dd. c. 1. de consuetud. rect. feud. Jafon. l. quoties. num. 31. C. de rei vendicat. quæ † est †
 42 possessione separata *Schurff. consil. 53. quod in presenti. & consil. 98. num. 7. Talis autem abusiva sufficit in antiquis, ubi verbaliter tantum sit investituræ renovatio. Bald. l. cum antiquioribus. in fin. C. de jur. delib. Jafon. d. §. quoties. num. 2. C. de rei vendicat. Quamquam totum istud argumentum parum faciat. Quoniam obtinet in vasallo, qui possidet, quique ipsius investituræ ministerio procuratoris & Dominum recognoscit: At hic totum contrarium est. Quia civitas quæ possidet, non recognoscit nec fidelitatem facit: sed tantum hi, qui nihil tenent, ad quod Dominus non tenetur, ut supra probavimus.*

Illud igitur pro Civitate B. firmitus, quod Domini feudi H. nempe dicti Nobiles huic familie semper investituram fecerint, etiam si nomine Senatus B. ista familia peteret & investiretur, ut amplius amodò † poss-
 43 investituram semel factam & sapienter renovatam eam suspendere Nobiles non possint *Schurff. consil. 18. quod in presenti. num. 1. 2. centur. 1. per c. 1. l. sic potest esse. rat. qui success. teneant. c. moribus. Si de feud. fuerit controvers. inter Domin. & agnat; præsertim non modo elapso inde anno c. 1. §. porro. Qualit. olim feud. potuerit alien: sed post repetitam subinde jam ab antiquo sapienter factam, renovatam ac confirmatam hujusmodi investituram. Quæ geminatio repetitioque frequens,*

voluntatem & assensum investientium satis demonstrat. *l. si mulier. 22. ubi Dd. C. ad SC. Vel-lejan. Etvard. loc. à vigeminat. Parisius confil. 10. num. 57. & confil. 131. vol. 1. confil. 69. num. 52. volum. 3. confil. 5. num. 64. volum. 4.* Ex quo vel solo ius dictæ familix ac etiam Senatus post 30. annos fuit acquiritum ac præscriptum. *c. 1. §. si quis per 30. ubi Dd. Si de feud. defuncti. &c.*

- 44 Nec enim modo ↑ feudum 30. annis præscribitur. *d. c. 1. §. si quis per 30. annos. ut sortitur ordinariam ex præscriptione feudi naturam. Bald. l. liberti. num. 31. C. de oper. libert. quæ una præscriptio in feudalibus est recepta. gloss. & Dd. c. 1. de cap. Corrad. Balb. trakt. de præscript. 4. parte quartæ partis principalis. quæst. 12. in princ. n. 3. Molin. in consuetud. Paris. rubric. 1. de feud. §. 7. num. 3. verum etiam modus & qualitas investituræ ac aliarum accessuonum feudi. ut Matth. de Afflictis 1. 2. & 3. notab. & Dd. communiter notant in d. c. 1. §. si quis per 30. annos. & l. ultim. de feud. dat. in vicem L. commissi. Jason. l. 2. num. 155. C. de Jur. Emphyteut. Paris. confil. 25. num. 18. volum. 4.* Et curritatis præscriptio ↑ contra ignorantes. *l. final. in fin. ubi Dd. de præscript. long. tempor. etiam in feudalibus c. 1. §. porro. ubi Dd. qual. olim. feud. potuer. alienar. Tiraquell. de retract. proximi. §. 35. gloss. 4. per totum. Quod siquidem ita est qualiter ius, Dominus, contra quem præscriptum est, amplius intervertere vel mutare possessoribus nequit *l. si quis emptio. §. Dd. C. de præscript. 30. annor. l. 1. & 2. Si ager vectigal. l. penult. de publican. in rem action. Covarruv. inc. possessor. parte 3. §. 1. num. 1. 2. cum sequent. de regul. Juru in 6. Benedic. in rep. c. Raynuitius. verb. mortuo. num. 70. cum sequent. de testam. Et sicut primævus ↑ vel antiquus investituræ status non est immutandus. Bald. l. 1. num. 31. C. quando non petent. partes & c. num. 2. de eo qui sibi & hered. & c. 1. §. bis vero. num. 2. de success. feud. Decius confil. 143. num. 2. & 4. Bald. confil. 52. volum. 1. per c. 1. de vassall. decrep. etat. c. 1. an agnat. vel filio. 1. de success. feud. Castrens. confil. 142. videtur num. 3. parte 1. & confil. 311. circa num. 2. volum. 1. cum aliis quos cumulat Zasius in epitom. feud. parte 12. num. 41. Nec quicquam de solennibus facile mutandum. *l. Divus. de in integr. restit. sic secundum eam primam & consuetam investituram sequentes investituræ fieri ac regulari debent. Bald. d. c. 1. §. bis vero. num. 2. de success. feud. Alvarot. c. 1. num. 2. de vassall. decrep. a. 151. Decius confil. 531. num. 2. Præpositus c. 1. num. 1. Per quos fiat invest. & ibi Bald. num. 1. cum sequent. Zasius confil. 15. num. 14. volum. 1. & in d. epitom. parte 12. num. 41.***

Neque vero dici potest, non potuisse H. ita suum feudum in Senatum alienare sine consensu Domini. Quia cum Senatus hic nuncquam fuerit investitus, sed semper H. ideo Domini nihil interest, cum habeat & habuerit semper suum vassallum, qui intelligitur manere ac mansisse possessor, quamvis constituat se alterius nomine possidere, ex quo non alius, quam ipse investitur. Guido Papæ decis. 46. In emphyteuta circa finem. dicens ita fuisse iudicatum per l. 2. verb. vendens. & tradens. C. de Jur. Emphyteut. & decis. 112. in curia. Benedic. in repetit. c. Raynuitius. verb. uxorem nomine Adclastani. num. 294. & 551. de testament. Stephan. Bertrand. confil. 7. visus. ubi in terminis dicit, illud obtinere in feudis. & confil. 8. super. num. 36. & confil. 39. pro devisione. in 7. dubio. in fin. & quod nihil juris per tale constitutum transeat, quamdiu prior, nempe constituens investituræ, tenet Tiraquell. in tract. constitut. possessor. parte 2. ampliat. §. 6. num. 3. cum ibi allegatis. & parte 3. limitat. §. num. 1. 2. 3. 4. Ex quo fit, ut taliter constituens ↑ se possidere nomine alieno, pro alienatore non habeatur nec ius suum amittat. Alvarot. Afflict. Cardinal. Alexander & Dd. c. 1. quid juris sit Afflict. in 15. notab. num. 17. post Rejner. c. 1. §. habito. in princ. de prohib. feud. alienat. per Frederic. Guido Papæ decis. 101. in fin. dicens ita solere iudicari. & confil. 126. in fin. Curtius tract. feud. 4. parte princip. quæst. 53. Ripac. cum M. Ferrar. num. 80. de constit. cum aliis quæ adducit Tiraquell. de constit. possessor. parte 3. 26. limitat. num. 1. & 2. Nam ficta traditio non operatur dominii translationem, nisi in Ecclesia & Civitate. Barthol. Leon. falso. n. 67. C. de Jur. & fact. ignorant. Quod etiam si hic ius aliquod alienatione fuisset commissum, constat tamen juri quoque commissi ↑ per 30. annorum 42 silentium & patientiam esse præscriptum Schurff. confil. 41. præmissi. num. 4. centur. 1. per gloss. & Dd. c. præterea. verb. præscriptione. de prohib. feud. alienat. per Frider. Chassaneus in consuetud. Burgund. tit. de feud. rubric. §. 1.

Tametsi vero hoc disputari possit, quoniam hic in civitatibus nomine investitura petitur, utrum per tale constitutum possessio transferatur. Bartol. in d. l. cum falsa: tamen in eo non veritur hujus rei cardo, quia non parer, nec ostenditur aliqua à dictis H. alienatio in Senatum facta. Quamobrem non debet præsumi, quoniam ↑ alienationes & dominiorum translationes sunt facti; ideoque non præsumuntur, sed probandæ sunt. *l. cum res. C. de probation. Cynus num. 2. & 3. l. incendium. C. Si cert. petat. Decis. Neapoli. 373. fuit determinatum. num. 3. & 4.*

Illud vero magis dici potest, quo Senatus nittitur, videlicet H. semper & inde usq; ab initio factam esse investituram tantum nomine Senatus, qui semper possedit; & ideo hanc investiendi formam & qualitatem a modo præscriptam esse, nec ipsis invitis qui præscriperunt, mutari posse. *per d. cap. i. §. si quis per 30. annos. cum similibus.*

Quoniam autem in reversalibus literis II. promittit, quod ipse velit hæc bona simul tenere &c. tamen hæc non de possessione sed conservatione illorū bonorū accipi oportere, perspicuum est, ut illa cōiunctim cōservare nō minuire debeat, quod aliqui inest communi investituræ & feudi naturæ, ex qua obligatur vasallus non diminuere, nec deteriorare *gloss. cap. i. de alienat. feud. per cap. i. §. si contrario de usufructu. de re alien. salt. & l. acquiritur de usufructu. cum sit instar usufructuarii cap. i. §. ult. verb. usufructus, per quos fiat investit. qui ad hoc tenetur l. verb. servat. rei substantia. d. l. acquiritur, & passim de usufructu. & tot. tit. usufructu. quemadmod. caveat. & de usufructu earum rer. que usu consumuntur.* Ideo secundum † hanc feudi naturam clausula illa est accipienda l. ult. C. de non numerat. pecun. l. emptor. §. Lucius. de pact. l. 4. de usur. l. si oleo C. locat. l. si uno. ff. eod. tit. Bald. l. 1. num. 4. §. C. commodat. Romanus consil. 88. & consil. 21. Azein. consil. 163. in fin. Alexand. cons. 57. volu. 3. consil. 35. in fin. lib. 4. consil. 128. in princ. lib. 5. Angel. consil. 254. in fin. Cagnol. l. semper in obscuris. g. num. 16. de reg. iur.

Et dato, quod aliam haberent hæc verba interpretationem; tamen in investitura nihil tale est, quæ sola est attendenda *cap. i. in fin. de duob. fratribus à capitan. investit. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. de feud. num. 5. Bald. in l. 1. sed et si quis. C. de Latin. libert. tollend. & l. quoties. C. de suis & legitim. nec posset Senatui nocere illa altera sui procuratoris se obligantis obstrictio, juxta regulam; Res inter alios actas vel judicatas aliis non nocere &c.*

† quia prioris investituræ tenor immutari † nequit in præiudicium eius, qui jus ex illa habuit *quæsitum Bald. l. 1. num. 31. C. quando non petent. part. & consil. 215. proponitur. num. 4. vol. 2. & cap. i. num. 2. de eo, qui sibi & hered. & cap. Castrens. consil. 142. videtur. num. 5. volum. 2. consil. 176. videtur. n. 3. part. 1. Brunus consil. feudat. circa. n. 83. præsertim cum nec Senatum in iis procurator obligavit, sed se tantummodo ipsum, ut ultra verba sua extendi formulæ strictæ promissionis ac obligationis non debeat *l. quicquid. l. quoties. de verb. obligationib. cum similib.; nec etiam obligare absq; speciali mandato potuerit extra iudicium.**

l. quicquid. 30. ff. mandat. & non habens mandatum generale cum libera. cap. qui ad agendum. de procur. lib. 6. nec Domini conditionem facere deteriore l. si procurator. C. de procurat. l. procuratoris ff. eod. Habuit enim tantum facultatem accipiendi investituram usitatam, & sic mandatum † limitatum, 52 quod limitatum debet producere effectum. l. diligenter. Mandati. l. in agris. de adquirend. rer. domin. non etiam specialem obligationem & novam constituendi & jus Senatus diminuendi.

Ideo extra fines mandati factum mandante nihil præiudicavit *l. in causa. §. 1. l. ignorantis. de procurat. l. cum mandati. C. mandati. l. 3. l. diligenter. mandat. Præsertim quoad alienationem l. procuratoris. C. de procurator. In primis iuris civitatis, de quo hic agitur. Quia sine certa solennitate alienari nequit. §. plani. quod vi aut clam. l. 2. & tot. tit. de administr. rer. ad civitat. perit. l. ult. C. de vend. reb. civitat. lib. 10. Dd. l. præf. Cod. de transact. vel obligari Barthol. l. nulli. §. 8. & l. fidei. num. 2. Quod cuiusque universit. Jason. l. croceas. num. 5. Si cert. petat.*

Deinde hæc literæ reversales H. sunt valde recentes nempe anno 60. datæ; possessio autem jusque Senatus longissimum præsupponitur, & tantum non immemorabile; cuius vetus forma mutari nequit in non consentientis Reipublicæ præiudicium. Decius consil. 193. pro tenui. num. 4. consil. 185. in causa. num. 15. & Mynsing. observat. 99. centur. 2. Tiraque. de retrad. proximis. §. 32. num. 39. cum sequente.

Nec etiam obstat quod Dominus non teneatur investire, priusquam edat vasallus, quid ab eo possideat. Nam hoc verum est, quando id probabiliter ignorat Dominus, ut Dd. præallegatis totis ostendunt. Illic vero patet ex literis investituræ, quid quantumque teneatur, & quo nomine petatur investitura, ut ulteriori declaratione non habeat opus.

Nec enim certus amplius † certificari debet *gloss. verb. certior. & ibi Barth. l. nomen. in princ. C. quæ res pignor. &c. l. 2. de edend. l. de iur. ciass. ad L. Juliam. de adulter. l. qui auctoritatem. de procurat. l. libera. C. de sentent. l. in fin. de transact. l. emptor. C. de action. empt. l. final. de evict.*

Imo de hoc satis inter partes cōstat, nec ulla hic est quæstio sed tantum de eo quæritur, quod si non Senatus investituræ; tamen hic

si ex plagiis. §. in clevo. ad L. Aquil. l. quid in re-
serunt. de iure codicill. l. obligamur. §. ex factis.
de obligation. & action. Et de iure non potest
narratur l. ut responsum. C. de transact. Nec bene
possumus consulere, nisi facto prius cog-
nito. l. dret hufa. de stat. homin. cuius non ha-
betur ↑ cognitio, nisi ex omnibus suis qua-
litatibus & circumstantiis fuerit sufficien-
ter exploratum l. in totum. 76. ubi Cognol. num.
3. & 4. de reg. Jur. l. quo enim. §. Julianus. ubi
Barthol. ff. remitt. habet. Dignus in c. raimund.
regulis Jur. num. 6. gloss. c. concertationi.
verb. severit. ubi Franc. & Geminian. de appe-
lat. lib. 6. quam glossam vocat auream Felinus
in c. a nobis. de exceptionib. & c. quod ad consul-
tationem. de re iudicat. Jafon l. qui Roma. §. duo
fratres. num. 68. de verbor. obligat. Jedoch wil
ich so viel möglich vff die angehenste Fragen
kürzlich anzeigen / was ich für rechtmessig zu
Recht ergründet vnd erheblich / meinem gerin-
gen Verstand nach, halte vnd crachte.

QUÆSTIO I.

Belangende die Erste Frage / Einte-
mal befinden wird, daß der Rath zu D.
solche Güter inuen hat vnd gebraucht/
das Geschlecht aber der H. allein alieno nomi-
ne daran zu des Rathes Nothdurfft wollen an die
Lehen gesetzt haben / Da doch in den Lehenbrief-
sen vnd Reversen weder Alt oder Jung / dassel-
bige nicht aufgeführt / oder gedacht wird / Ob die
von A. den H. die wiedermund gesuchte Beleh-
nung / weil nicht sie sondern der Rath die Güter
in Besiz haben / nicht billig vnd mit recht ab-
schlagen mügen / darauff achte ich zu antworten
also.

Wiewol die H. wider die Lehenrecht vnd ih-
ren Revers / solche Güter andern vnd zwar ei-
nem ungleichen Lehenmann als der stürmen
Stadt B. haben zukommen lassen / vnd es ein
ansehen hat / Als hetten sie dadurch sich des Le-
bens verlustig gemacht. Ein Lehenherr auch kei-
nem Lehenmann die Lehen zu leihen schuldig /
der nicht darthun vnd erweisen kan / was er von
ihme besitz / vnd zu Lehen empfangen wil. Den-
noch aber / do des Rathes fürgeben nach vber 30.
Jahr vnd vielerlei vor Menschen gedemcken
vnd also vber vnderliche Zeiten / diese Beleh-
nung je vnd allwege den H. wegen gemelter
Stadt geschessen / So köndte man ohne Recht-
lich Erkentnuß ihnen solche vermerckung des
Lebens nicht abschlagen / vnd sie also thätlich
vnd de facto ihrer alten habenden possession
vnd Gerechtigkeit entsetzen. Weil aber gleich-
wol solche Gewalt vnd Vortäuschung in facto
stehet / vnd zu Recht nicht vermuetet / sondern

wie Recht / erweist muß werden / Als haltlich/
do gedachte von A. vornehmen würden daß der
Rath solche Gewalt vnd Gerechtigkeit Recht-
lich an vnd dargbracht / sondern viel mehr hem-
lich wieder ihren Wissen vnd Willen / auch den
alten investitur / dieselbige zu sich gezogen / daß
sie billich damit zu hören / Auch die H. wegen
gedachtes Rathes nicht ehe zu beleihen schuldig /
biß solches zu Recht von erwählten Rath aus-
geführt vnd dargethan / wie auch nachfolgenden
Rechtsgründen abzunehmen.

Quod ut amplius deducatur, præmitta-
mus, vasallum, licet ad modicum tempus
feudum elocare ↑ non prohibeatur c. 1. §. 3
donare. Qualit. olim feud. poterit alienari. c. 1. de
alienat. feud. patern. ubi omnes feudistæ: non
tamen id facere possit in tempus longum;
multo minus in perpetuum. Quia locatio
decem ↑ annorum vel longior transfert
utile dominium l. 1. de usufruct. l. 1. & 2. si
ager. verbigal. gloss. & Dd. l. codicillis. §. institui-
to. de legat. 2. & l. 1. §. quod autem de usufruct. &
clement. 1. de reb. Eccles. non alienand. d. c. 1. §.
donare. Qualiter olim feud. Jafon & Dd. l. 2. C.
de jur. Emphyteut. Fernariens. de fid. præstand.
verb. investitur. quale habet vasallus c. 1. ver-
fic. uti licet habeat. de contravers. inter vajall. c. 1.
§. ult. ubi Dd. per quos fiat investituræ; & proin-
de absque Domini consensu alienare ne-
quit, nec in parte nec in toto c. 1. de prohibis.
feud. alienat. per Loth. c. 1. de probib. feud. ali-
enat. per Frider. Imo alienans amittit feudum
ac jure suo cadit c. 1. §. fin. quæ fuit prim. caus.
benef. amittend. c. 1. de probib. feud. alienat.
per Frid.

Ex quo concluditur, quod etiam vasal-
lus, non possit in longum tempus elocare
Dd. d. c. 1. §. donare. qualit. olim feud. & c. vel in
usufructum alieno concedere. Ifern. & A-
varott. c. 1. in princ. de probib. feud. alienat.
per Frideric. per l. arboribus. §. 1. de usufruct.
gloss. c. 1. de alien. feud. patern. qui servus est
l. 1. de servit. cum similib. quam vasallus fundo
↑ imponere nequit in Domini præjudici-
um c. 1. §. quid ergo. de investit. de re alien. fact.
Cepoll. de servit. ubi notat. prædior. cap. 12. num.
2 & 3. adeo, ut nulla contra Dominum et-
iam scientem currat præscriptio. Somsbeck.
tract. feudat. parte 11. in fin. Et quoniam in u-
suumfructum, (qui est pars domini l. 4. de u-
sufuct. l. qui usufructum. ubi Bart. & Dd. de
verbor. obligationib. l. si a reo. §. si reo. de fidejuf-
soriis. l. si ab emptore. de evictionib. l. cum filius.
§. si dominus. de legat. 2. late Tiracuell. de retract.
proximit. §. 1. gloss. 7. num. 55. etiam judicatur
ut totum l. quæ de tota. de rei vendicat. in u-
suumfructum, inquam, dare est dominium a-
lienare §. alienationis. in autem. de non alic-
nand. l. ult. verb. usufructus dationem. C. de
reb.

reb. alien. non alienand. l. i. Marini. §. penultim. de legat. 2. Zabarell. clement. 1. §. final. quæstion. 2. de reb. Ecclef. non alienand.

6 Unde prohibita alienatione † prohibetur usufructus concessio l. final. C. de reb. alien. non alienand. Boer. dec. 199. §. Christi. num. 8. Zabarell. præleg. loc. Guilhel. Redoan. tract. de reb. Ecclef. non alienand. in prin. §. Quando vero constituitur seruic. vel usufructus. per tot. Tiraquell. de retract. proxim. diu. §. 1. gloss. 7. num. 46. per l. 1. §. nec usufructus. de reb. eor. §. c. in primis in feudo. Ifern. Abbarot. §. Dilect. in princip. de probib. feud. alien. per Frid. Jacob. de S. Georg. verb. §. cum pacto. num. 13. gloss. 2. de alienat. feud. patern. lino etiam locato ad longissimum tempus, quoniam utile dominia transfert. Bald. in c. 1. de iis qui feud. dar. poss. §. 1. aut si liberatione. quib. mod. feud. amittat. §. ibi communiter Dd. Zasius in epitom. feudat. parte 9. de feud. alienat. num. 12. per l. 1. Si ager uelligat. §. c. Menoch. de arbitrar. iudic. Quæstion. lib. 2. centur. 1. casu 5. num. 3. Maxime hoc casu ubi in

7 Civitatem † est alienatum, quæ mori non potest. l. an usufructus. d. de usufruct. l. ad quali tantum, in ducto aratro l. usufructus. 2. Quib. mod. usufructus. §. c. quod sit rarius, & alias semper velut sobolem sibi substituendo perpetuatur l. scilicet. 7. §. 2. quod cuiusq. Unversis. §. c. l. proponebatur. de iudic. & in q. uia usufructus centum annis durat. d. l. an usufructus: cum in aliis extinguatur multis modis celerius, ut morte, capitis diminutione, non utendo, delinquendo & aliis, de quibus §. final. Insit. de usufruct. tot. tit. Quib. mod. usufructus. §. c. corruptionem. C. de usufruct. qui etiam nunquam vel rarissime ad centum annos vivere possunt l. spadonem. §. qui absolutus. de excusat. tutor. l. hereditatum. ad L. Falcid. Barthol. l. 2. in fin. iudicat. sibi. Decius in l. si emancipati. C. de collation. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 44. num. 1. 2. cum sequent. Ut hæc translatio jus Domino suum intervertat: Nam in vasallo multi casus accidere possunt, qui Domino feudum aperiant, ut mors, defectus generationis & similes. Zasius parte 9. epitom. feudat. num. 81. 89. qui in civitate similiter accidere æque facile non possunt, ut supra diximus, ne quidem delinquendo. Zasius in epitom. feudat. d. parte 9. num. 71. Bald. c. 1. in princip. ubi Dd. quib. mod. feud. amittat.

8 Non potest autem † vasallus ne licitis quidem contractibus, ut subinfeudando; nedū illicitis Domini conditionem facere deteriori in feudo. c. 2. §. c. contrario. C. de investitur. de re alien. substituto alio possessore incommodiore. Dd. c. 1. §. 1. Quæst. olim feud. poter. alienat. gloss. c. 1. §. præterea de capis. Corrad. c. 1. per quos præ investitur. §. c. 1. §. callidis. de probib. feud. alienat. per Lotbar. Sonsbecc. cap. de feud. alienat. n. 175. Chassanau in consuetud. Burgund.

tit. de feud. §. 8. verb. in alienatione. n. 25. 27. Unde nec in Ecclesiam licite Emphyteusim vel feudum alienare potest, propter difficultatem conveniendi; & quia non æque cadit in commissum. Jafon. l. ultim. n. 90. §. 91. C. de jure Emphyteut. Speculat. §. nunc vero aliqua. versic. 17. de locat. nec unquam moritur c. si gratis. de rescript. in 6. Ita Jafon lat. l. sit ita. §. ea lege n. 10. de verb. obligat. Quamobrem idem de hac copia & valente Republica judicandum lult. cum ibi not. C. de Sacrosanct. Ecclef.

Nec vero potest hic alienandi potestas videri facta illis verbis investituræ, Ist do hme den Willen / wann er vnd wie vassen düsse vor beicherevne Güder loszweiden / wo dann wiß dar tho feme / So solman vns von R. vor die Ehenwahr zwelf Rinsche Gülden geben. Quamquam enim facta semel alienandi † potestatem amplius ea non sit op9, & licite alienare vasallus possit, Bald. §. Angel. l. cum essent. §. 1. de servit. rusticor. prædior. Jafon. l. final. n. 6. C. de jure Emphyteut. & facta intelligatur, siquidem in investitura posuitur, & quibus concedere voluerit Jacobin. de S. Georg. in investitur. verb. ita etiam n. 1. §. 2. cum sequent. Barthol. Bald. Jafon n. 5. 6. & Dd. communiter lultim. C. de jure Emphyteut. Bald. l. 1. quæst. 45. de rer. divi. Roman. singul. 550. emphyteuta. Chassanau in consuetud. Burgund. de feud. §. 8. verb. in alienatione. n. 49. Jafon. l. si cum servitum n. 6. Si cert. petat: tamen non sum hic in ejusmodi casu, cum nihil tale his verbis exprimitur. Unde quod verba non dicunt instrumenti, nec nos supplere debemus. Bald. in l. l. l. l. in princip. 2. opposit. Si cert. petat. in l. ad probationem. n. 1. 2. C. de probationib. l. interest. n. 2. C. de solation. §. consil. 297 lib. 1. consil. 189. lib. 2. Socin. consil. 73. circa n. 4. vol. 1.

Deinde illa verba, quotiescunque accidat feudum liberari &c. sunt conditionis & futuri † eventus, quæ nullum jus ponunt aut inducunt l. ex facto. de hered. instituent. gloss. l. Lucius. eod. tit. l. si quis sub conditione, si quis omiff. caus. testam. l. filius familias. §. cum quis. de legat. 1. Alexand. consil. 24. attentus. n. 7. volun. 3. Socin. consil. 116. in facto. n. 3. 4. vol. 3. Guido Papa. decision. 599. & tantum enunciative seu narrative propter aliud quod sequitur, nempe taxationem laudemis ista verba hoc casu ponuntur; unde nullum jus constituere possunt l. verba. ubi Baldus & Salicetus C. de testam. l. scriptura. C. famul. hereticund. Jafon. l. ex his verbis. C. de testam. militat. Barthol. & scribentes communiter l. ex hac scriptura. de donationib: maxime in materia stricta. Jafon. d. d. ex his verbis. cum ibi allegatis, qualis est feudal. Bald. Abbarot. & Dd. c. 1. de feud. cognition. Curius tract. feudat. parte 1. quæst. 9. n. 37. Et hanc dicit communem Zasius in epitom. feudat. parte 1. num. 6.

Cum

- 11 Cum autem verba † secundum naturam & jus contractus sint interpretanda l. si vimo. locat. l. si solum. C. eod. l. 4. de usur. cum similib. non est dubium, quin hæc clausula non mutet naturam feudi l. si quando. in princ. ubi Dd. C. de inefficis. testaments. Sed nihil, nisi puram & meram ejus naturam ostendat Jacobin. dict. tract. feud. verb. ita etiam quod num. 2. Bald. l. liberti. num. 33. C. de oper. libert. Barthol. & Dd. l. Cajus. Solut. matr. & si Cajus. de pignor. addit. ad quam semper † actus & verba reduci debent, quoad reduci possunt Molinæus in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 13. gloss. 1. num. 5. Quamobrem ista verba nihil aliud important quam hoc, ut quoties casus investituræ renovandæ incidere, toties pro laudemia 12. Rhenani solvantur. Quod cum inductum sit ad conservacionem juris Dominici, non debet operari effectum contrarium l. nulla. de legib. Jason l. elam possidere. §. qui ad nudinas. num. 24. de acquir. possessio. & in l. legata. num. 8. ff. de legat. 1. & inductum † ad restrictionem non debet operari permissionem Jason l. qui Romæ. §. coheredes. num. 29. de verbor. obligat. Præsertim contra jus feudale, quo prohibetur vassallus sine Domini consensu utile dominium alienare. glossa. Baldus & Dd. c. 1. quib. mod. feud. alien. & de prohib. feud. alienat. per Frider. in princ. Menoch. de judic. arbit. Quæstion. lib. 2. casu. 5. num. 4.
- Nec opus est hac de re disputare pluribus, cum in investitura expressè accipiens se ad hoc obligavit per literas reversales, quod velit illa bona, ut fidelem vassallum decet, administrare, possidere & conservare, in verb. Auch solche Lehengüter nach aller Nothdurfft getretlich bey emander zu verwalten &c. Cum igitur casus sit expressus, conjecturæ non sunt querendæ l. consensum. §. cum ita. de verb. obligat. l. an illa. C. de furt. Et quamquam expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operetur l. non recte. C. de fidejussorib. l. 3. de legat. 1. l. aliquando. de condition. & demonstrat. Tiraquell. latè in retract. proximit. §. 26. num. 7. Barthol. authent. ingressi. num. 13. C. de Sacrosanct. Eccles. tamen, cum
- 14 major † sit virtus expressi, quam taciti l. ultima. C. de pact. convent. l. si fundum. §. Stichum. ubi Castrensis. de legat. 1. l. cum ex filio. §. filio. de vulgar. & pupillar. substitut. Dd. l. 3. Si cert. petat. & expressum faciat silere tacitum. Everard. loco LL. ab expresso. in fin. latiusque accipiat Everard. ibidem ex Castrensi præalleg. loc. versic. secundum. & c. proculdubio expressa additio plus operatur in feudalibus præsertim. Afflict. c. 1. §. præterea. num. 2. per illum text. Quid sit investitur. & c. 1. §. feudum. Si de feud. fuer. controvers. quod Bartholus

dict. authent. ingressi. satis innuit, & pluribus declarat Tiraquellus in LL. Commun. gloss. 5. num. 48. 49. 50. 51. 54. 55. 56. 57. 58. cum multis sequent. & rem facit indubitatam & ad oculum apparentem, Baldus l. sed si quis. §. quæsitum. col. 4. versic. venio ad questionem. Si quis cantion. c. ultimum. versic. quero nunquid consuetudo. de consuetud. Tiraquell. præallegato loc. num. 81. cum ibi allegatis. Ex quo pro certo, indubitato & † notorio habetur, quod ex scriptura apparet Bald. l. 2. num. 2. 3. C. de edict. Divi Hadrian. tollend. Decius confil. 424. Proponitur. num. 3. & 4. quæ est realis probatio Socin. confil. 59. in causa nobilium. num. 3. lib. 3. & probatio probata, non probanda Bald. l. quoties. in fin. C. de judic. l. 2. in princ. C. quando. fise. vel privas. & c. l. ult. C. de usur. pupill. l. interest. num. 2. C. de solution. authent. qui semel. in fin. C. quomod. & quando. Juxta & c. l. Imperator. in princ. de stat. homin. latissime Tiraquellus in retract. proximit. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. 22. 23. cum infinitis ibi allegatis, ad quæ digitum intendisse satis est.

Ex quibus abundè liquet alienacionem non modo nullam hic fuisse concessam, sed planè veritam & interdictam; sicut etiam ex jure communi vetita est c. 1. §. donare. de prohib. feud. alienat. ubi Camerarius & Dd. cum aliis supra allegatis.

Quamquam nec apparet ullam hic factam, ne quidem per jus subinféudationis. Nam si hæc intervenisset, Respublica B. ab H. subinféudante tanquam suo Domino, non ab hujus Domino R. investituram peteret. c. 1. §. præterea si quis major. c. 1. §. illud quoque præcipimus. de prohib. feud. alienat. per Frideric. c. 1. §. præterea. ubi Altavos. de cap. Corrad. Jacobin. de S. Georg. in investitur. verb. & cum pacto de nō alienando. num. 21. & verb. quo quidem investiti. num. 55. Et si intervenisset, non valuisset hic ob expressam feudalem legem, quæ promittit vassallus, se possessurum & administraturum & simul retenturum hæc bona: ut aliquid hoc pactum operetur supra jus commune. Jason l. traditionibus. num. 14. C. de pact. per Barthol. & Dd. l. 2. de usucapion. Alexand. confil. 227. ponderatus. num. 11. volum. 6. Paris. confil. 84. num. 13. cum seq. volum. 2. Tiraquell. pactum. de LL. communib. gloss. 5. verb. express. nec frustratorie † intelligatur appositum l. si quando. in princ. de legat. 1. c. Si Papa. de privileg. in 6. c. pastoralis. de appellat.

Quamquam enim pactum de non alienando † aliàs non impedit dominii transactionem secundum communem Jasonis & Dd. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. de verbor. oblig. l. ea lege. 3. C. de condit. ob causam dat. sed tantum suppeditat actionem ad interesse Baldus num. 1. §. & communiter Dd. l. 3. C. de condit.

vondict. ob caus. & d. l. si ita. §. ea lege. de verb. obligat. Et in l. filiusfamilias. §. Divi. ubi latet Socinus Jun. de legat. 1. idem consil. gr. num. 5. volumus: tamen secus est prohibita expressim alienatione, ut per multa probat Tiraquellus in legib. connub. verb. express. num. 56, 57. cum ibi allegatis. Et quamquam hoc esset in aliis dispo-
nabile: tamen obtinet omnino & sine dubio in nostro casu, hoc est, in feudalibus, ut in terminis Zalsius epitom. feudal. part. 9. num. 17. Si porro, inquis, pactum in investitura esset appositum de feudo non alienando, tunc tale feudum subinfeudari non potest. Quia geminata prohibitio ampliat. argument. l. i. §. immutatio. de oper. nov. nunciat. Bald. Alvar. & Dd. c. 1. §. praterea. ad fin. de capis. Conrad. qui allegant ad hoc glossam finalem l. sed et si quis. §. quissim. Si quis caution. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. Et cum pacto. de non alienando. num. 2. versic. quid operatur istud pactum de non alienando in investitura? Respondet, multum operatur. Quia cessante tali pacto, vasallus sine consensu Domini potest alteri subinfeudare: dummodo hoc faciat sincerè & bona fide, & subinfeudet pari vel minori, & sub iisdem pactis, sub quibus tenebat, ut vult glossa ordinaria communiter approbata in c. 1. §. praterea. de capis. Conrad. Si tamen in investitura apponatur istud pactum de non alienando, non poterit vasallus sine consensu Domini subinfeudare. Quia quando nova prohibitio ad-
jicitur antiquæ, prohibitio habet ampli-
re &c.

18 Sed & alia ratione subinfeudatio hic fieri non potuisset, quoniam ad hoc, tria ut concurrant, oportet, nempe ut sine pecunia; ut sub iisdem legibus & conditionibus Domino præstandis; Denique, ut pari fiat subinfeudatio non deteriori, potiori & magis incommodo c. 1. §. si vero totum. qual. olim. feud. potuer. alienar. junct. c. 1. §. similiter. de lege Conrad. c. 1. §. illud. §. callidis. de probib. feud. alienar. per Frederic. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. ita quod etiam ipsi. num. 3. Chassan. in consuet. Burgund. tit. de feud. Zalsius in d. epitom. feudal. parte 9. num. 15. 16. cum sequent.

At hic non pari, sed à privato homine, cujus soboles interire & aperire Domino feudum, & qui ad officium ac servitium facile cogi potest, ut supra vidimus, facta esset potenti Republicæ, quæ non moritur, nec tam idonee conveniri potest Jafon d. l. ultimi. num. 30. 31. c. de jur. Emphyt. & d. l. si ita. §. ea lege. num. 10. n. de verb. obligat. & cujus potentiam Dominus hic nobilis non injuria exhorrebat. Quia potentioribus pares

esse non possumus l. 3. de alienat. mutant. judic. caus. sal. l. 1. §. vicinus. de aqu. plur. arcend. l. cum magistratus. de recept. arbit. qui quasi per alluvionem latenter omnium ad se jurisdictionem trahunt Gemman. in c. 1. num. 2. & 4. de offic. ordinar. lib. 6.

Deinde non sub iisdem legibus; Imo nulla lex, quia ut dicta civitas B. Nobilibus feudi Dominis obligaretur, ista subinfeudatio facta esset: & ideo nulla, per supradicta. Quia quod non rectè sit, nulliter sit l. quoties. qui fatidur. cogant. l. si natus. C. de testam. cum similib.

Quod etiam si diceretur, quodam quasi constituto tantum usum hujus feudi ab H. Senatui hic esse concessum: tamen secundum opinionem communem & veriore, etiam per tale constitutum videretur traditio facta & possessio translata. Bald. num. 3. & Dd. c. 1. quid sit investit. Raphael. Cuman. consil. 173. Gabriel. in fin. Matth. de Afflict. c. si facta. num. 20. Si de feud. fuer. & c. Quemadmodum idem in c. 1. num. 3. versic. sed ulterius sciendum. Quid sit investit. & c. 1. in 13. notab. n. 56. versic. an autem. de probib. feud. alien. per Frederic. decidit, quod in feudis transferatur possessio per retentionem ususfructus. Unde etiam taliter constituens se feudum possidere alieno nomine tanquam alienans illicitè & tradens feudum ac jute suo privatur Pet. Jacob. tit. de aëtion. in rem pro re feudali. Laudens. Cardinal. Alexand. c. imperialem. in princ. de probib. feud. alienat. per Freder. Jacobin. in invest. verb. Et cum pacto de non alienando. in princ. Jafon. l. 3. quest. 19. C. de jur. Emphyt. Bertrand. consil. 45. pridem num. 2. lib. 1. Ruinus consil. 2. est in primis. num. 2. lib. 1. & consil. 7. primis facit. num. 5. lib. 2. consil. 69. diligenti. num. 17. lib. 3. Hypopol. singul. 412. plures. Zalsius in epitom. feudal. parte 10. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. de feud. §. 8. verb. realle. in princ. Et quamvis de hoc sint opiniones, ut videre licet apud Tiraquellum de consil. possib. parte 2. in 36. ampliation. num. 1. 2. 3. & parte 3. in 3. limit. num. 1. 2. 3. & parte 3. 26. limitat. num. 1. 2. 3. tamen itidem paulo post n. m. 5. & 6. dicit, hanc esse communiorem & veriore, sicut multis juribus ad hoc allegatis probat.

De quo non opus est hic disputare pluribus, cum non simplex consilium hic intervenerit: sed possessio totaliter sit à dictis H. tradita, cessa & permissa Republicæ B. quæ dictorum H. opera tantum utitur in petenda investitura. Caterum ipsorum bonorum possessionem habet, elocat, utitur, fruitur suo arbitratu. In qua specie concludunt omnes, quando non permanetur
2 in

in terminis simpliciter constituti, sed feudum etiam realiter traditur cediturque alteri, quod tunc vera fit alienatio; & feudo iureque suo vassallus cadat: etiam si tradidisset cum expressa protestatione, salvo jure Domini. Bald. l. i. c. de his que pona vomin. §. c. & c. i. §. idemque, que fuit prim. caus. benefic. amittend. & consil. 95. moritur. num. 2. §. lib. 3. Roman. singul. 314. in habet. Nam in reali traditione sit conditio Domini deterior; quia forte sit potentiori (ut hic est factum) vel inimico & litigioso, à quo difficillimum est recuperare, quod non est in constituto, ut hanc rationem assignant Anton. Rubeus in repet. l. non solum. §. morte. num. 479. de oper. nov. hunc. Baldus in c. Cumana. num. 3. versic. Et pradiat facimus. de elect. & sequitur Franciscus. Cur. senior. consil. 8. v. §. num. 2. versic. Et pro hoc adduco. Tiraquellus de consil. posses. parte 3. limitat. 26. num. 9.

Ex quo dici posse videtur, familiam H. jure suo feudali per hanc illicitam alienationem recidisse, & proinde non teneri Dominos Nobiles ad eam amplius investire. Alvarot. c. i. §. nulla. num. 3. versic. tunc privatur vassallus jure suo, nec dominus compellitur amplius ad faciendam sibi investituram, per quos fiat invest. per c. i. §. i. Que fuit prim. caus. benefic. amittend. Et paulo post versic. Et tunc privatur feudo, nec Dominus cogitur amplius investituram facere c. i. quo temp. mil. c. i. in princ. que fuit prim. caus. benefic. amittend. d. c. i. §. nulla per quos fiat investitur. cum aliis per eum allegatis.

Quod si longa patientia Domini contra objiciatur, qui hoc fieri tamdiu sit passus, unde consensus tacitus ducitur l. qui in aliena. in princ. ubi Jafon & Dd. de acquirend. hereditat. Et in l. sciendum. de verb. obligat. latè Tiraquellus in l. l. commut. circa fin. gloss. c. num. 39. Et Alexand. l. 2. §. voluntatem. de iur. matrim. Felinus c. Albericus in fin. de testib. & not. in princ. de presumpt. ubi dicunt esse communem. Qui quidem tacitus consensus t ad alienationem vasalli confirmandam sufficit. gloss. Et Dd. c. i. §. praterea. Quib. mod. feud. amitt. Et in c. i. §. Titius Si de feud. defuncti. Schurff. consil. 41. num. 2. contrar. 2. Imo sufficit Dominum scientem non contradicere. Jacobin. de S. Georg. in arborib. verb. Et cum pacto. num. 20. dicens hanc esse communem. Schurff. consil. 41. permissa. num. 3. contrar. 1. qui itidem restat hanc esse communem. Ad hoc respondere posset, obtinere illa in sciente c. i. §. final. verb. Dominus sciente. Si de invest. Et c. hic vero Dominus feudi dictos Nobiles istam reversionem Republicæ factam ignorasse. Sicut in dubio presumitur ignorantia, donec scientia probetur. l. verius. de

probation. cum similib. & quod ideo non poterunt videri consensisse in eo, quod ignoraverunt. Barthol. l. i. num. 6. 7. versic. quod illi qui jussu non patiatur. C. de servitut. per l. 2. cod. de. ubi idem Barthol. num. 9. versic. merita sua nec requiruntur. Nec remissile jus suum, quod est quædam t donationis species, si quis delegaverit. ubi Barthol. de novat. §. in l. si quis cum alter. num. 8. de verbor. obligat. l. hoc jure. §. 2. de donation. l. si quis obligatione. de regul. J. et Dd. l. Modestinus. ubi Barthol. num. 3. §. 2. de donation. Tiraquell. latè l. si unquam. verb. donatione largitur. C. de revocand. donation. Alexand. consil. 20. v. §. num. 8. volum. 1. Quia nemo ignorans donare intelligitur Lucet ignorans. C. de donat. Imo quælibet causa, etiam facta, potius præsumitur, quam donatio l. cum de indebito. de probat. Jafon. l. 3. num. 4. Et §. de p. et Bald. l. 3. in princ. C. de non numerat. pecun.

Sed ut maxime ponamus, dictos H. per illicitam hanc alienationem jure suo non cecidisse: tamen & alia ratione non videntur obstricti esse Nobiles feudi Domini ad investituram eis amplius cæcedendam. Quamquam enim Dominus t ad hoc teneatur. gloss. ultim. c. i. §. fin. per quos fiat. invest. de i. in fin. de nov. form. fidelit. Jafon in epitom. feudali. parte 7. num. 58. Et parte 11. num. 27. Jafon l. fin. num. 32. C. de jure Emphyteut. Alvarot. c. i. §. nulla. num. 4. per quos fiat invest. : addo, ut nisi intra annum post petitionem investiat, jure suo privetur. Alvarot. in c. i. §. nulla. num. 4. Per quos fiat invest. post glossam ibi magnam. versic. hoc ipso dominus proprietatem debet privari Et: tamen non cogitur in continenti investire, sed id potest Dominus pro lubitu differre. Alvarot. dict. c. i. §. nulla. num. 5. Per quos fiat investitur. Deinde hoc intelligendum est, nisi iustam habeat. Dominus reculandi causam dict. c. i. §. null. 1. ubi glossa magna. Per quos fiat investitur. §. ultim. quod sit invest. sicut et contratio c. i. versic. nisi iusta causa intervenerit. Quo tempor. miles. Nam ad paria vassallus & Dominus judicantur Jafon in dict. epitom. feudali. parte 10. num. 50. per c. i. §. final. de nov. form. fidelit. ubi gloss. verb. in epistola. Et idem Jafon parte 11. num. 56. ex communi doctrina correlativorum. l. ult. C. de iudic. voluit ostend. ubi Baldus præsertim ubi est eadem ratio, ut hic. Et enim causa iusta t ab omni generali dispositione intelligitur excepta. latè Tiraquell. rursus. de p. in princ. & in terminis textus c. i. §. null. 1. ubi Alvarot. num. 3. Et §. 4. Et Dd. Per quos fiat invest. c. i. §. i. que fuit prim. caus. benefic. amittend.

At hic H. qui petit investituram, cum allegetur, & ipse fateatur, se tantum ministerium exhibere, nec hæc feuda possidere, non debeat investiri, ad quod domi-

nus non tenetur; donec sibi petenti vasallus edat & specificet, quid à se teneat, possideat & recognoscat gloss. l. penult. verb. jurata. ubi Lucas de penna & Joann. Plat. notant C. quand. & quib. quart. pars. lib. 10. Hostiens. in sum. tit. de feud. §. quib. mod. amitt. versic. quid si vasallus. Alberic. l. si certis annis. num. 5. cum seq. C. de pact. & l. Titius. 2. num. 2. de action. empt. Angel. l. si rem. num. 2. de rei vendic. Jacobin. in investit. verb. distig. vasalli promiserunt recognoscere. num. 15. & 19. Praposit. c. 1. §. vasallus. num. 3. Si de feud. fuer. controvers. int. Domin. & agnat. Molinus consuetud. Paris. rubric. 1. de feud. §. 5. gloss. 4. Boer. in consuetud. Bituric. tit. de feud. §. 12. Chassaneus in consuetud. Burgund. eod. tit. §. 4.

Etenim sicut is, qui non possidet feudum, investituram petere non tenetur Bald. l. si sollemnibus. num. 6. C. de rei vendic. & ibidem Salicet. Alvarott. c. 1. num. 11. 13. 4. que sunt prima caus. benef. amittat. Andr. de Isern. i. in princ. de capis. 26. Corrad. ita nec vice versa cogi potest † Dominus, ut cum investiat, qui rem, cujus investituram petit, non probet se tenere nec possidere. c. 1. §. si quis. versic. nisi probaverit, quod intendit. & versic. quod si jurare noluerit, qui convenitur, est absolvendus. ubi gloss. si de investit. & c. 1. final. versic. concedatur Domino hoc denegare. Quid sit investit. c. 1. versic. affirmet, quod suum fit beneficium. de controvers. inter Domin. & vasall. de invest. Imo fateatur, ab alio teneri & possideri; cum contrarium eadem sit doctrina l. 2. de his qui sunt sui vel alien. jur. & correlativorum idem jus lult. C. de indic. viduitat. tollend. Nam investitura † aut dat possessionem c. 1. quid sit invest. junct. c. 1. versic. investitura de nos. feudor. c. 1. de invest. de re alien. aut ejus apprehendendæ licentiam tribuit c. 1. quid sit invest. Jafon. l. quoties. num. 31. C. de rei vendic. : aut si antiquitus obtinetur possessio, eam confirmat Jafon. d. l. quoties. num. 32. Bald. l. cum antiquioribus. m. st. C. de jur. deliberand. Paris. consil. 1. m. 23. Volum. 1. Praposit. & Dd. c. 1. quid sit invest. Zasius in d. epitom. feud. parte 6. m. 4. 4. Itaque ex investitura Dominus vasallo obligatur. Baldus c. 1. num. 4. quid sit investit. & ibi Dd. ad possessionem tradendam. c. 1. §. si quis patrem. ubi Afflictus notat, 2. 4. Si de invest. inter Domin. & vasall. per c. 1. si de invest. feud. contra si facta. Si de feud. fuerit cont; sic ut verbaliter † investitus possit petere 28. ad Domino, ut reale sibi possessionem tradat. Afflict. post gloss. d. c. 1. §. nulla. m. 6. Per quos fiat invest. per c. 1. §. de capis. Corrad. c. 1. §. prima. Ex quib. caus. feud. amittat. vel ad damnum & interesse hoc nomine præstandum c. 1. versic. investitura de nov. form. fidelit. & Dd. præ allegato loco. vel ad feudum aliud æquivalens c. 1. de in-

vest. de re alien. fa. 7. & tenetur in summa de evictione. Curtius tract. feud. parte 2. m. 37. Alvarot. c. 1. Si vasall. de feud. fuer. ab aliq. interpell. num. 2. 3. & 4.

Ad quæ omnia cum hic se Nobiles obligaturi essent, si dicto H. investirent; proculdubio non tenentur investire, nisi ipse se probe possidere. Nam in feudo antiquo, de quo hic agitur, nihil cogitur Dominus de novo concedere, sed tantum jus, quod invenit, conservare; & propterea si non valet possessio, non valet investitura c. 1. ubi post Ifern. Afflict. n. 4. Per quos fiat invest. Quæ possessio nō præsumitur, nisi probetur l. cum ret. 12. verb. in vacuum possessionem inducām quibus potes jure produci probationib. docere debes. C. de probation.

Adde, quod nec possit quidem † investiri 29. purē H. ex quo alius est in possessione. Imo si fiat talis investitura, nulliter fit c. 1. de investitur. de re alien. fact. ubi Dd. Curtius tract. feud. parte 2. num. 36. c. si quis fecerit investituram. ubi notat Afflictus. num. 2. Quo tempore miles. Schwiff. consil. 13. infen. centur. 1. Et hæc ille communem testatur Alvarot. c. 1. Hic potest esse sit. qui success. teneant. num. 1. versic. Sed communis opinio est, quod sit penitus nulla, per illum textum. & c. 1. de cleric. qui investitur. fac. & c. 2. de leg. Corrad. num. 2. Ac quamquam ibi limitet, nisi ille, qui possidet, consentiat perd. c. 1. qui success. teneant. tamen hoc sic interpretatur, si is possessionem investito tradidit, ut ibidem Alvarot. num. 2. versic. & prædicta intellige vera, nisi ille, qui possidet, consentiret, quod quis pure investiretur & sibi (nempe investito) traderetur possessio c. 1. qui success. teneant. c. 1. §. præterea quib. mod. feud. amittat. c. Titius Si de feud. fuerit cont. Unde semper qui petit investituram feudi antiqui, de quo hic, petere sic debet; peto investituram illius feudi, quia possideo: non vero sic petere debet, peto investituram, quia possidere debeo, ut eleganter Alvarotus c. 1. §. nulla. num. 4. Per quos fiat investit.

Cum autem paria sint non petere † vel 30. non rite petere. l. 2. §. si mater non petierit. i. donec. ubi gloss. verb. nec legitime. versic. quia non legitime gessit. ad SC. Tertyll. Bartbol. l. 2. num. 2. 3. Qui petant. tutor. sicut non fieri vel non debito modo fieri. l. quoties. Qui satisd. cogant. l. 1. §. penult. quor. legat. l. in fin. ubi gloss. verb. aut inhabilis. Quod cuiusq. universis, non cogitur etiam Dominus investire eum, qui non debito modo petit. Jacob. de Belvis. Alvarot. & Dd. c. 1. §. nulla. num. 4. Per quos fiat investit. post glossam magnam. in verb. à fidelitate. versic. postquam fuerit ab eo petum, sicut debuerit. c. 1. in quib. caus. feud. amittat. in fin. c. 1. de milit. vasall. qui contrum. c. 1.

de capit. Corrad. & c. 1. *Quo temp. mil. Jacobin. de S. Georg. in investit. verb. qui quidem investit. num. 56.* Multo minus eum, qui non possidet, ut ante probavimus. Quoniam in investituris plena, & non nuda live ficta investitura facienda est c. 1. de investit. de re alien. fact. c. 1. *versic. investitura. de nov. form. fide-*

31 *lit. quæ fieri* † nequit sine titulo feudi & possessione. *Afflicti c. 1. in princ. num. 13.* Quid sit investit. Nec enim investitura datur aut reteritur, nisi ad bona, quæ iussu possidentur *gloss. c. 1. in princ. ubi Alvarot. num. 2.* Per quos fiat investit. nec possessio maior est investitura. c. 1. §. *secundum. ubi Afflicti. num. 2.* de contravers. rer. feudal. tanquam ejus † causa c. 1. *quid sit investit. c. 1. Si de investit. & c.* Qua cessante, effectus quoque cessare debet c. cum cessante. de appellat. *laci Tiraquell. in tract. cause cessantis :* nec peti debet consequens, ubi

33 non ponitur † necessarium antecedens l. non ignorat. C. de iis qui accusar. l. ad rem mobilem. de procurator. & non entis nullæ qualitates l. actor. ubi Dd. C. de probat. ac qui petit ut

34 talis, non † auditur ut talis, nisi probet se talem, & qualiter talis demonstret. *Bald. Salicetus, & Dd. l. non demonstret. C. de iis qui accus. l. matrem. & passim. C. de probat. & quidem specificè Alexand. consil. 100. super. num. 3. volum. 1. per l. 2. §. probare. de vi bonor. raptor. l. 1. §. Prator. ubi Barthol. Ne quid in flumin. publicis.*

35 Imò investituræ † renovatio nihil aliud est, quam ipsa possessio aut ejus confirmatio c. 1. ubi *Afflicti. num. 1. quid sit investit. nec addit aliquid novi juris, sed quod est, declarat & confirmat. Praposit. c. 1. num. 1. Per quos fiat investit. ut ad possessionem confirmandam, quæ nulla habetur, confirmatio talis exigi non possit, nec debeat, quæ ne quidem facta eo extendi solet. Jafon l. more. num. 33. cum multis sequent. de jurisdict. omn. judic. Et sane frustra illud peteretur vel fieret, cujus nullus esset effectus l. si quis ita scripserit. de hered. institucnd. l. cum heres. §. 1. de acquir. hereditat. l. 3. Quando dies legat. l. non oportet. de legat. 2.*

36 Imo frustratorius † actus est, qui non affequitur finem suum l. verbis. de vulgar. & pupill. substitut. & frustratorius est, providere ubi non expedit l. si plures. de testament. tutel. Frustratoria autem nec petenda nec introducenda sunt l. qui bis idem. de verbor. obligat. l. hac stipulatio. §. Divus. Ut legator. nomin. caveat. l. hac autem. Si cui plus quam per l. Falcid.

37 Denique cum investitura † sit tanquam accessorium & signum possessionis d. c. 1. ubi Dd. *quid sit investit. ; non potest consistere, ubi non est principale : & eo non valente nec investitura valere c. 1. ubi poss. l. sern. Afflicti. num.*

4. per quos fiat investit. per l. cum principalis. de regul. jur. c. accessorium. eod. in d. l. debitum. §. C. de remiss. pignor.

Ex quibus omnibus videri poterat, investituræ renovationem hic dictis H. utpote nihil horum feudalium bonorum possidentibus, rectè denegari.

RATIONES DUBITANDI.

QUANquam autem ista subtilia sint & momentosa : non tamen est nihil, quod in contrarium adduci possit, quamobrem investitura hæc non sit deneganda, nec quietum hæcenus possessionis jus dictis H. vel etiam Senatui B. conturbandum ; Nisi tantum ipsa possessio illis denegeretur, & Nobiles intendant, nunquam taliter Senatui se sciente patienteque possedisse, ut exsequentibus apparebit.

Nam quod attinet ad commissum, etiam si tale quid hic subesset (quod tamen abest, ut ante probavimus) & quanquam communiter concludatur, ex alienatione † ipso jure vasallum feudo privari, licet non ex aliis causis. *Jafon. l. 2. num. 14. & 16. C. de jur. Emphyteut. Bald. c. qua Ecclesiarum. de constitution. Schurff. consil. 18. quod in presenti. num. 2. centur. 1. :* non tamen ex eo Nobiles Domini possessionem usurpare, & possessores ea deturbare possent. *Jafon in epinom. feudal. parte 10. de feud. privat. num. 37. versic. nec posses. Dominus propria auctoritate auferre. per l. creditores. ubi glossa & Dd. C. de pignoribus. l. non est singulis. de regul. jur. Praposit. & Dd. in c. 1. §. item si fidelis. Quib. mod. feud. amittat. & tradunt Dd. c. 1. §. denig. Qua sunt prima caus. benef. amittend. c. 1. ubi Bald. num. 11. de feud. sine culpa non amittend. c. 1. §. sennimus. Quo tempor. mil. sed jure agere deberent, & causam commissionis probare Bald. d. c. 1. num. 11. de feud. sine culp. non amittend. Jafon. consil. 64. circa. num. 2. versic. Secundo modo. volum. 3. Adolmaus in consuetud. Paris tit. 1. de feud. §. 13. gloss. 5. num. 6. cum sequent. nec aliquid juris ulurpare possent, antequam per sententiam declaratoriam jus commissi esset declaratum & illis adjudicatum. Bald. d. c. 1. §. vel si cum filig. num. 2. & 3. Quib. mod. feud. amittat. Jafon. d. l. 2. num. 14. 15. & 16. C. de Jur. Emphyteut. c. 1. de feud. sine culpa non amittend. ubi glossa, Alvarot. & Dd. & c. 1. de prohib. feud. alienat. per Frideric. junct. cap. 1. §. si volueris. de Capitani. qui cur vendis. cap. fin. Quo tempor. mil. ; etiam si feloniam*

linnotoria, *Schurff. consil. 27. centur. 1. consil. 10. Quod promissa. num. 24. centur. 3. Jafon. l. si quis. §. quod antem. num. 1. Quod quisq. Jur. Curtius part. 4. feudal. num. 167. Cassrenf. consil. 130. Ad primum. in fin. parte 2. Panormitan. consil. 3. oritur. parte 2. Alexand. consil. 124. omiffus. in prime. lib. 1. A quo hic longe absumus; maxime cum jam pridem hæc translatio feudi facta sit, nec Domini hujus feudi, quorum in vita hæc alienatio primùm accidit, legem commissi exercuerint, ut successori-*

39 bus † hoc nomine nulla actio competere possit aut debeat. *gloss. l. omnimodo. in princ. ubi Jafon & Dd. C. de inofficiis. testamēt. §. c. 1. §. item si fidelis. Quib. mod. feud. amittat. c. 1. §. item qui Dominum. versic. porro. quæ fuit prima caus. benef. amittend. per l. final. C. de revocand. donat. Atysfinger. observat. 97. centur. 3. Præsertim contra successores ejus, qui primus alienavit; cum hi luere non debeant factum defuncti *Curtius tract. feudal. dist. parte 4. in fin. per l. final. §. his solus. C. de revocand. donat. & si Dominus scivit hoc, ac passus est. Somsbeck. parte 12. feudal. num. 31. sicut scientia**

40 † & patientia ex diuturnitate temporis præsumitur. *Anton. Gabriel. Roman. de præscript. l. b. 5. conclus. 1. num. 60. ex qua tacita patientia & consensione videntur tunc hoc ratificasse, ut sufficiat vasallo ad confirmationem sui juris c. 1. §. præterea. quib. mod. feud. amitt. glossa & Dd. c. 1. si de feud. defuncti. Schurff. consil. 41. num. 2. 3. centur. 1; adeo, ut sufficiat Dominum non contradicere Jacobin. de S. Georg. ad verb. & cum pacto. num. 20. dicens hanc esse communem; & quidem intra annum c. 1. §. porro. Qual. olim. feud. potur. alienar. ubi Bald. notat. ad verb. annali silentio.*

41 Quod annale † silentium hic habeat vim repudiationis. Ad hoc etiam textus in c. 1. §. ult. si de invest. inter. Domin. & vasall. lis oriat. ubi, si uterque & Dominus & vasallus noluerint jurare in casu illius textus, si vasallus per annum possederit tacente Domino, is solus jurabit. Ex quo & ipse Baldus ibi notat, quod in materia feudorum annalis possessio inducat præscriptionem pro vasallo contra Dominum, quod confirmat Tiraquell. de retract. proximis. §. 1. gloss. 10. num. 5. & 6.

Sed & qualibet causa excusat à dolo ac pœnis ejusdem. *Decius consil. 418. num. 23. consil. 452. num. 4. consil. 605. num. 4. consil. 650. num. 13. consil. 667. num. 2. consil. 171. num. 4. Ad hæc, sicut Dominus potest investituram facere per se vel per alium c. 1. versic. sed utrum. per quos fiat investitur. ita etiam vasallus per se vel per alium petere & accipere investituram potest d. c. 1. §. sed utrum. per quos fiat investitur; dummodo ad hoc speciale (ut hic*

factum est) mandatum habeat *Menoch. consil. 1. num. 78. cum ibi allegatis. Alvarot. d. c. 1. §. sed utrum. num. 2. per quos fiat invest. & petitione facta cogitur Dominus vasallum investire. Alvarot. c. 1. §. nulla. num. 5. post gloss. ibi per quos fiat investitur. Jafon l. final. num. 52. C. de jur. Emphyteut. Maxime, quando feudum est antiquum & à majoribus suis possessum ac devolutum. Quia tum renovatio investituræ tantum est possessorium quoddam confirmandæ vel retinendæ. Bald. c. 1. in fin. cum addition. marginal. de probib. feud. alienat. per Lorbar. in quo Dominus turbare veterem vasalli possessionem non debet; cum ea citra causæ cognitionem nemini sit intervertenda l. 1. C. si per vim. l. meminere. C. unde vi. l. si quis ad se. C. ad L. Jul. de vi. Schurff. consil. 9. num. 23. centur. 1. consil. 6. & 15. centur. 3.*

Nec obstat quod II. familia non possideat hoc feudum, sed magis Civitas, ejus nomine possidetur. *l. quod meo. l. 1. §. per eam. l. possideri. in princ. & passim. ff. de acquirend. possession. l. certè. de procurat. cum similib. Nam licet realis investitura possessionem requirat. c. 1. quid sit invest. jnnct. c. 1. versic. item in investitura. de not. feudor. §. secus tamen est in abuliva sive verbali. d. c. 1. quid sit invest. ubi Dd. c. 1. de consuetud. eccl. feudi. Jafon. l. quoties. num. 31. C. de rei vendicat. quæ † est à possessione separata *Schurff. consil. 53. quod in presenti. & consil. 98. num. 7. Talis autem abuliva sufficit in antiquis, ubi verbaliter tantum sit investituræ renovatio. Bald. l. cum antiquioribus. in fin. C. de jur. deliberand. Jafon. d. l. quoties. num. 2. C. de rei vendicat. Quamquam totum istud argumentum parum faciat. Quoniam obtinet in vasallo, qui possidet, quique ipsius investituræ ministerio procuratoris & Dominum recognoscit: At hic totum contrarium est. Quia civitas quæ possidet, non recognoscit nec fidelitatem facit, sed tantum II. qui nihil tenet, ad quod Dominum non tenetur, ut supra probavimus.**

Illud igitur pro Civitate B. firmius, quod Domini feudi II. nempe dicti Nobiles huic familiæ semper investituram fecerint; etiam si nomine Senatus B. ista familia peteret & investiretur, ut amplius amodo † post 43 investituram semel factam & sapius renovatam eam suspendere Nobiles non possint *Schurff. consil. 18. quod in presenti. num. 1. 2. centur. 1. per c. 1. licet potest esse. ut. qui success. tenent. c. moribus. Si de feud. fuerit controvers. inter Domin. & agnat; præsertim non modo elapso inde anno c. 1. §. porro. Qualit. olim feud. potuerit alien. l. sed post repetitam subinde jam ab antiquo sapius factam, renovatam ac confirmatam hujusmodi investituram. Quæ geminatio repetitioque frequens,*

voluntatem & assensum investientium satis demonstrat. *simulher. 22. ubi Dd. C. ad SC. Vellesjan. Eberard. loc. a vigeminat. Parisius confil. 10. num. 57. & confil. 131. vol. 1. confil. 69. num. 52. volum. 3. confil. 5. num. 64. volum. 4.* Ex quo vel solo jure dictæ familiaræ ac etiam Senæui post 30. annos fuit acquiritum ac præscriptum. *c. 1. §. si quis per 30. ubi Dd. Si de feud. defunct. & c.*

- 44 Nec enim modo ¶ feudum 30. annis præscribitur. *d. c. 1. §. si quis per 30. annos. ut fortiaur ordinarij ex præscriptione feudi naturam. Bald. l. liberti. num. 31. C. de oper. libert. quæ una præscriptio in feudalibus est recepta. gloss. & Dd. c. 1. de cap. Corrad. Balb. tract. de præscript. 4. parte quartæ partii principalis. 12. in princ. n. 3. Molin. in consuetud. Paris. rubric. 1. de feud. §. 7. num. 3. verum etiam modus & qualitas investituræ ac aliarum accessionum feudi, ut Matth. de Affiliis 1. 2. & 3. notab. & Dd. communiter notant in *d. c. 1. §. si quis per 30. annos. & c. ultim. de feud. dat. in vicem L. comamiff. Jason. l. 2. num. 155. C. de Jur. Emphyteut. Paris. confil. 25. num.**

- 45 18. volum. 4. Et currit talis præscriptio ¶ contra ignorantes. *l. final. in fin. ubi Dd. de præscript. long. tempor. etiam in feudalibus c. 1. §. porro. ubi Dd. qual. olim. feud. potuer. alienar. Tiraguell. de retract. proximit. §. 35. gloss. 4. per totum. Quod siquidem ita est quæritum jus, Dominus, contra quem præscriptum est, amplius intervertere vel mutare possessoribus nequit *l. si quis emptionis. §. Dd. C. de præscript. 30. annor. l. 1. & 2. Si ager vestigal. l. penult. de publican. in rem action. Covarruv. in c. possess. parte 3. §. 1. num. 12. cum sequent. de regul. Juris in 6. Benedict. in rep. c. Raynuitius. verb. mortuus. num. 70. cum sequent. de testam. Et sicut prima**

- 46 *maxus ¶ vel antiquus investituræ status non est immutandus Bald. l. 1. num. 31. C. quando non petent. partes & c. 1. num. 2. de eo qui sibi & hered. & c. 1. §. bis vero. num. 2. de success. feud. Decius confil. 143. num. 2. & 4. Bald. confil. 32. volum. 1. per c. 1. de vassall. decrepat. c. 1. an agnat. vel fil. c. 1. de success. feud. Cistrensis. confil. 142. videtur num. 3. parte 1. & confil. 31. circa num. 2. volum. 1. cum 2. his quos cumulus Jafius in epiron. feudat. parte 12. num. 41. Nec quicquam de solennibus facile mutandum *l. Divus. de in integr. restit. sic secundum eam primam & consuetam investituram sequentes investituræ fieri ac regulari debent. Bald. d. c. 1. §. bis vero. num. 2. de success. frat. Alvaros. c. 1. num. 2. de vassall. decrepat. 2. test. Decius confil. 531. num. 2. Præpositus c. 1. num. 1. Per quos fiat invest. & ibi Bald. num. 1. cum sequent. Jafius confil. 13. num. 12. volum. 1. & in de piron. parte 12. num. 41.**

Neque vero dici potest, non potuisse H. ita suum feudum in Senatum alienare sine consensu Domini. Quia cum Senatus hic nunquam fuerit investitus, sed semper H. ideo Domini nihil interest, cum habeat & habuerit semper suum vassallum, qui intelligitur manere ac mansisse possessor, quamvis constituat se alterius nomine possidere, ex quo non alius, quam ipse investitur. Guido Papæ decus. 46. *In emphyteuta circa finem. dicens ita fuisse judicatum per l. a. verb. vendens. & tradens. C. de Jur. Emphyteut. & decus. 112. in curia. Benedict. in repetit. c. Raynuitius. verb. & uxorem nomine Adelastram. num. 29. 4. & 131. de testament. Stephan. Bertrand. confil. 7. visis. ubi in terminis dicit, illud obtinere in feudis. & confil. 8. super. num. 36. & confil. 39. pro decisione in 7. dubio. in fin. & quod nihil juris per tale constitutum transeat, quamdiu prior, nempe constituens investitur, tenet Tiraguell. in tract. constitut. possess. parte 2. ampliat. 26. num. 3. cum ibi allegatis. & parte 3. limitat. 3. num. 1. 2. 3. 4. Ex quo fit, ut taliter constituens ¶ se possidere nomine alieno, pro alienatore non habeatur nec jus suum amittat. Alvaros. Affiliis. Cardinal. Alexander & Dd. c. 1. quid juris sit Affiliis. in 13. notab. num. 57. post Reynier. c. 1. §. babito in princ. de probib. feud. alienat. per Frederic. Guido Papæ decus. 101. in fin. dicens ita solere judicari. & confil. 126. in fin. Curtius tract. feudat. 4. parte princip. quæst. 13. Ripac. cum M. Ferrar. num. 80. de constit. cum aliis quæ adducit Tiraguell. de const. possess. parte 3. 26. limitat. num. 1. & 2. Nam ficta traditio non operatur dominii translationem, nisi in Ecclesia & Civitate. Barthol. l. cum falsam. 6. 7. C. de Jur. & fact. ignorant. Quod etiam hic jus aliquod alienatione fuisset commissum; contrarium enim juri quoque commissi ¶ per 30. annorum silentium & patientiam esse præscriptum Schurff. confil. 41. præmissi. num. 4. contr. 1. per gloss. & Dd. c. præterea. verb. præscriptione. de probibit. feud. alienat. per Frider. Chassaneus in consuetud. Burgund. tit. de feud. rubric. 3. §. 1.*

Tametsi vero hoc disputari posset, quoniam hic in civitatis nomine investitura petitur, utrum per tale constitutum possessio transferatur. Barthol. in d. l. cum falsa: tamen in eo non vertitur hujus rei cardo, quia non parat, nec ostenditur aliqua à dictis H. alienatione in Senatum facta. Quamobrem non debet præsumi, quoniam ¶ alienationes & dominiorum translationes sunt factæ; ideoque non præsumuntur, sed probandæ sunt. *l. cum res. C. de probation. Cynus num. 2. & 3. l. incendium. C. Si cert. petat. Decus. Neapol. 373. fuit determinatum. num. 3. & 4.*

Illud vero magis dici potest, quo Senatus nititur, videlicet H. semper & inde usq; ab initio factam esse investituram tantum nomine Senatus, qui semper possedit; & ideo hanc investiendi formam & qualitatem a modo præscriptam esse, nec ipsis invitis qui præscripserunt, mutari posse. per d. cap. 1. §. si quis per 30. annos. cum similibus.

Quamquam autem in reversilibus literis H. promittit, quod ipse velit hæc bona simul tenere &c. tamen hæc non de possessione sed conservatione illorū bonorū accipi oportere, perspicuum est, ut illa cōiunctim cōservare nō minuire debeat, quod alioqui inest communi investituræ & feudi naturæ, ex qua obligatur vassallus non diminuire, nec deteriorare gloss. cap. 1. de alienat. feud. per cap. 1. §. è contrario. de investitur. de re alien. fact. & l. acquisitionum. de usufruct. cum sit instar usufructuarii cap. 1. §. ult. verb. usufructus, per quos fiat investit. qui ad hoc tenetur l. i. verb. sabbat. rei substantia. d. l. acquisitionum. & passum. de usufruct. & tot. tit. usufruct. quemadmodum caveat. & de usufruct. earum rer. qua usufructum. Ideo secundo tamen hæc feudi naturam clausula illa est accipienda l. ult. C. de non numerat. pecun. l. emptor. §. Lucius. de pact. l. 4. de usur. l. si oleo C. locat. l. si uno. ff. eod. tit. Bald. l. i. num. 4. §. C. commodat. Romanus consil. 88. & consil. 211. Aretin. consil. 163. in fin. Alexand. consil. 37. volu. 3. consil. 35. in fin. lib. 4. consil. 128. in princ. lib. 5. Angel. consil. 284. in fin. Cagnol. l. semper in obscuris. §. num. 16. de reg. iur.

Et dato, quod aliam haberent hæc verba interpretationem: tamen in investitura nihil tale est, quæ sola est attendenda cap. 1. in fin. de duob. fratribus à capit. investit. Molinæ in consuetud. Paris. tit. 1. de feud. num. 5. Bald. in l. 1. §. sed etsi quis. C. de Latin. libert. tollend. & l. quoties. C. de suis & legitim. nec posset Senatui nocere illa altera sui procuratoris se obligantis obstrictio, iuxta regulam: Res inter alios actas vel jactatas aliis non nocere &

quia prioris investiture tenor immutari nequit in præiudicium eius, qui ius ex illa habuit quæsitum Bald. l. 1. num. 31. C. quando non petent. part. & consil. 215. proponitur. num. 4. vol. 2. & cap. 1. num. 2. de eo qui sibi & hered. & cap. Castrens. consil. 142. videtur. num. 3. volum. 2. consil. 176. videtur n. 3. part. 1. Brunus consil. feud. l. circa. n. 83. præsertim cum nec Senatum in ius procurator obligavit, sed se tantummodo ipsum, ut ultra verba sua extendi formite strictæ promissionis ac obligationis non debeat l. quicquid. l. quoties. de verb. obligat. cum similib.; nec etiam obligare absq; speciali mandato poterit extra iudicium.

l. quicquid. 30. ff. mandat. & non habens mandatum generale cum libera. cap. qui ad agendum. de procur. lib. 6. nec Domini conditionem facere deteriorem l. si procurator. C. de procurat. l. procuratoris. ff. eod. Habuit enim tantum facultatem accipiendi investituram usitatam, & sic mandatum tamen limitatum, quod limitatum debet producere effectum. l. diligenter. Mandati. l. in agris. de adquirend. rer. domin. non etiam specialem obligationem & novam constituendi & ius Senatus diminuendi.

Ideo extra fines mandati factum mandante nihil præiudicavit l. in causa. §. 1. l. ignorantis. de procurat. l. cum mandati. C. mandat. l. 3. l. diligenter. mandat. Præsertim quoad alienationē l. procuratorē. C. de procurator. In primis iuris civitatis, de quo hic agitur. Quia sine certa solentinitate alienari nequit §. plane. quod vi aut clam. l. 2. & tot. tit. de administ. rer. ad civitat. pertin. l. ult. C. de vend. reb. civitat. lib. 10. Dd. l. præf. Cod. de transact. vel obligari Barthol. l. nulli. §. 8. & l. sicut. num. 2. Quod cuiusque universit. §. non. l. civitas num. 5. Si certi. petat.

Deinde hæc literæ reversales H. sunt valde recentes nempe anno 60. datæ; possessio autem jusque Senatus longissimum præsupponitur, & tantum non immemorale; cuius vetus forma mutari nequit in non consentientis Reipublicæ præiudicium. Decius consil. 193. pro tenui. num. 4. consil. 185. in causa. num. 15. & synsing. observat. 99. centur. 2. Tiracuell. de retract. proximit. §. 32. num. 39. cum sequent.

Nec etiam obstat quod Dominus non teneatur investire, priusquam edat vassallus, quid ab eo possideat. Nam hoc verum est, quando id probabiliter ignorat Dominus, ut Dd. præallegatis locis ostendunt. Hic vero patet ex literis investituræ, quid quantumque teneatur, & quo nomine petatur investitura, ut ulteriori declaratione non habeat opus.

Nec enim certus amplius tamen certificari debet gloss. verb. certior. & ibi Barthol. nomen. in princ. C. quæ res pignori. & c. l. 2. de edend. l. denuntiast. ad L. Juliam. de adulter. l. qui auctoritatem. de procurator. l. libera. C. de sentent. l. in fin. de transact. l. emptor. C. de action. empt. l. final. de evict.

Imo de hoc satis inter partes cōstat, nec ulla hic est quæstio sed tantum de eo quæritur, quod H. non Senatus investituræ; cū tamen hic

ille verè non possideat, in quo iure uterque defenditur per præscriptionem 30. annorum, ex quo semper sic investitura familiarum ministerio, facta præsupponitur; & consequenter etiam ea forma investiendi recusari à modò non debet d.c.1. §. si quis per 30. annos ubi Dd.

- Parum etiam prodest, si Nobiles allegent, se ignorare (nam ignorantia † etiam, quando præsumitur, allegari debet, hald. l. quicunque in princ. C. de serv. fugitiv. Alexand. l. qui boni §. qui ignorantes de illis de domo. in sect. Decius consil. 208. non excidit. in fin. Tiraquell. de præscript. §. 1. gl. 2. ubi fol. 5.) Nec enim præsumitur in tanta vicinitate ignorasse, quis nam esset possessor suarum rerum, quas in feudum concessissent, & unde servitia peteret, & quæ palam ac in aperto à dicta Communitate possidebantur l. si vicini. C. de nupt. l. si ita §. final. de iud. instrum. cap. quorundam de præsumptionibus. J. son. l. si res obligata. num. 42. de legat. 1. per e. uann. de ordin. cognition. Marant. post Bartbol. l. is potest. num. 298. de acquirend. heredit.

- Deinde etiam ex usurpatione tanti temporis scientia † præsumitur istorum Dominorum Salicet. l. auctoritate. in fin. C. unde. m. Anton. Gab. Roman. de præscript. conclus. 1. num. 60. Calderinus. consil. 19. num. 1. 2. de præscrip. Alexand. consil. 24. in fin. volum. 5. Decius consil. 185. in fin. Lofred. consil. 40. num. 50. Cravet. prælegat. loc. Anton. Gabriel. Roman. de præscription. conclus. 1. num. 61. etiam si quosdam ibi contrarium tenentes alleget.

Deinde ut maximè ignorassent dicti Domini hanc sui feudi possessionem aliò translata, idque probari possit: tamen nihilominus contra eos cucurrisset ista longissima præscriptio l. ultim. in fin. C. de præscript. long. temp. late Tiraquell. de retract. proxima §. 35. gloss. 4. per totum; maximè in feudalibus c. 1. §. porro qualis in feud. potuer. alienar. §. d.c.1. §. si quis 30. annis. ubi Almarot. & Dd. cum aliis supra allegant.

Et quanquam iure communi detur ei, adversus quem nescientem est præscrip-

ptum, restitutio ex capite † ignorantia intra quadriennium à tempore scientia computandum, necum contra præscriptionem longi temporis gl. l. si pariem. §. si per fun. lum. C. in l. si se. in verb. una servitus. ubi Castren. quemadmodum. servit. amittant. gloss. ult. ubi Jafon & communiter Dd. l. ult. C. de jur. Emphyteut. verum etiam adversus præscriptionem longissimi temporis & 30. annorum gloss. l. si se. verb. militis Cod. de præscript. 30. annor. Panormitan. & Felinus c. vigilanti. de præscript. Imole. 3p. final. in fin. eod. tit. Roman. consil. 123. primum consil. 29. conclusio nem. consil. 166. vifa. Alexand. consil. 7. videretur. consil. 84. in causa. lib. 1. consil. 116. per ffectus lib. 5. ubi dicit esse communem. Tiraquell. de retract. proxima §. 35. gloss. 4. num. 36. 12. men longa est disputatio, an contra quadragenariam detur Tiraquell. prælegat. loc. num. 37. Cravet. de antiq. tempor. §. de usuria. num. 12. cum multis sequens. Et quamvis Baldus in l. sol. fam. C. si ex fais. allegat. & c. de hanc restitutionem, etiam si centum anni effluxerint, quod Tiraquellus & Cravetta præallegat locis laudant: tamen communiter concluditur, eam restitutionem ex capite ignorantia adversus quadragenariam præscriptionem non dari. gloss. l. ult. Prator. §. permiss. tur. verb. imputandum de minoribus Alexander d. l. 3. §. Labee. in fin. de acquirend. posses. §. consil. 191. in fin. lib. 2. ubi dicit hanc esse communem Arretin. l. qui universas. §. ult. num. 3. de acquirend. posses. Decius consil. 29. §. consil. 15. 4. §. in l. 2. C. qui admitt. ad bonor. posses. §. c. Curtius senior consil. 82. num. 8. 9. Barbar. consil. 41. num. 18. volum. 1. Socinus consil. 2. in fin. lib. 3. Ruben. consil. 56. num. 4. Socin. junior consil. 54. num. 9. consil. 76. num. 102. consil. 145. num. 76. volum. 1. Covarruv. inc. p. 2. §. for. parte 3. §. 3. num. 2. de regul. juris in 6.

Et quanquam aliqui contrarium tenuerunt in hac quadragenaria, & contra eam ejusmodi restitutionem admittant. Baldus d. tra. 7. de præscript. 4. parte 4. partis princ. quæstion. 29. Boer. decus. 39. num. 6. Alexand. consil. 169. num. 15. lib. 2. consil. 71. num. 3. consil. 84. num. 3. lib. 1. Felinus c. vigilanti. num. 4. & 5. Imole. ultim. in fin. eod. Socinus l. cum filius familiaris §. in hac. in fin. de verbor. oblig. Cravet. præallegato loco. illud tamen extra controversiam est, quin contra centenariam vel immemorabilem ex hoc capite ignorantia restitutio non detur. Barbar. dicti. cons. 41. num. 18. lib. 1. Jas. cons. 209. lib. 2. Socinus junior dicti. cons. 76. num. 102. cons. 54. num. 6. volum. 1. cōs. 115. in 45. volum. 2. Boerius. Decius. 39. num. 6. Salicetus in authent. quæ actiones. n. 5. §. 6. Cod. de sacrosanct. Eccles. Didacus Covarruv. d. c. possessor. parte 3. §. 3. num. 2. 3. de regul. juris in 6. Anton. Gab. Roman. lib. 5. de præscription. conclus. 1. num. 64.

Præterea ista restitutio datur tantum intra quadriennium à tempore scientia, quod hic jam pridem est elapsum. Itaque non. video

video magnum in hac ignorantia allegatione fundamentum : liquidem Senatus B. possessionem aut præscriptionem hanc immemoriam vel saltem quadragenariam probare posset, quæ sanè probanda ¶ est cum omnibus suis qualitatibus cap. 1. de præscription. in 6. ubi Philipp. Francus in 1. notab. & Did. cap. veniens. cap. auditus. de præscript. adeo ut uno requisito deficiente tota præscriptio deliciat. Jafon. l. 1. num. 40. 41. C. de serv. fugitro. Balbus tract. præscript. 3. parte 3. partis principalis quæst. 3. num. 7. & 8.

58 † Licet in istis longissimis temporibus non tot requisita sint necessaria ac in brevioribus usucapionibus. Nec enim præter possessionem bona fide continuatam, sine qua nulla procedit usucapio l. sine. de usucap. multum præterea requiritur, nec scientia. patientiaque alterius, contra quem præscribitur. Castrensis in l. si agram. num. 2. C. de sentent. ut dicit communiter teneri Balbus in d. tract. præscription. 2. parte 4. partis principalis quæstion. 2. num. 7. & 8. Licet Didac. Covarruv. contrarium statuatur communem in cap. possessor. parte 2. in princ. nu. 8. cum sequent. ex Panormitano cap. de quarta. num. 29. de præscript.

Quod etsi verum esset : tamen in hac materia feudali illa prior videtur receptior per cap. 1. §. porro. Qual. olim. feud. &c. Alexand. consil. 6. viso. num. 8. Balbus d. tract. præscript. 4. parte 4. partis principalis quæstion. 12. Molin. in consuetud. Paris. §. 7. num. 8. maxime in præscriptione immemorialis. glossa Angel. l. hoc iure. §. duellus aqua. de aqua pluv. arcend. Bald. cap. 1. num. 3. quæ sunt regal. Jafon. Imperium. num. 20. de iur. dict. Alexand. consil. 16. num. 15. ubi Molinaus vol. 5. Jacobin. de S. Georg. in tract. feud. verb. cum micro. num. 20. Curtius junior consil. 158. num. 12. Rubens consil. 21. in fin. Balbus tract. præscript. 2. parte 3. partis princip. quæst. 6. num. 22. ut hanc communem statuatur Alexand. consil. 6. num. 4. libr. 1. Tiracquell. de nobilit. cap. 14. num. 4. Didac. Covarruv. cap. possessor. parte 2. in princ. num. 8. etiam si contra disputet, sicut & Cravetta. de antiquit. parte 4. §. absolutis. num. 67. de caus. possess. & propriet. dubitet Anton. Gabriel. Romanus libr. 5. de præscript. conclus. 1.

59 † Sed nec etiam in præscriptionibus 30. annorum (quæ sola in feudalibus obtinet, ut ante posuimus) requiritur † titulus ad finem cognoscendi formandique juris, sed tantummodo ad finem inducendæ bonæ fidei. Bald. si quis dunturno. num. 4. si servus vendider. per c. 1. de præscription. in 6. Felin. cap. si diligenti. num. 12. de præscript. Castrensis. l. si agram. num. 1. & 2. C. de servus. Bald. de præscript. parte 2. quarta

partis quæst. 2. num. 7. Multoque minus requiritur in longioribus præscriptionibus, l. cum notissimi. l. si quis. C. de præscript. 30. ann. Anton. Gabriel. Roman. libr. 5. de præscript. conclus. 1. num. 44. cum sequent.

Quin & semper post 30. annos præsumitur † bona fides Bartol. num. 17. & communiter Dd. l. ult. C. unde vi Jafon. §. sed ista. num. 100. Instit. de action. Cravett. de antiquit. tempor. parte 4. §. materia. num. 16. 17. Decius consil. 257. non excedit. num. 4. §. Alexand. consil. 6. num. 2. libr. 1. consil. 151. num. 7. libr. 2. Curtius junior consil. 52. num. 11. Decis Neapolitan. 40. num. 2. Balbus l. Celsus. 3. parte num. 11. de usucapion. Dato etiam, quod constet de antiquiore possessore. Panormitan. cap. si diligenti. num. 16. de præscript. Salicetius & Dd. l. ult. C. unde vi. Balbus d. Celsus. in 3. parte. num. 10. & Syll. ibi num. 31. de usucap. Decius consil. 558. in causa. num. 12. 13. ut hic alia eius probatione non sit opus. Latè Anton. Gabr. Roman. 27. de præscript. libr. 5. consil. 1. num. 56. Balbus d. l. Celsus. parte 3. num. 11. Innocent. c. 2. num. 8. l. 2. in integ. restituit, sed sola sufficiat bonæ fidei allegatio, Angel. §. sed ista. num. 10. & ibi Schneidevin. num. 49. Instit. de action.

61 Quia præsumptio juris † non prodest, nisi allegetur Bartol. Jafon & latè Purpurat. num. 139. usq. ad 152. l. 3. si cert. petat. l. 4. C. unde legit. Hyppolit. rubr. C. de probat. num. 202. Alex. tract. præscript. reg. 2. præsumpt. 21. num. 2. tamet si in immemorabili præscriptione titulum, quidem non modo non probari, sed ne quidem allegari necesse sit, Franc. Balbus d. tract. de præscription. in 6. quæst. 2. partis tertie partis principalis num. 128. Socin. regul. 373. fallent. 1. Afflic. Decis. 239. in fin. Decis. 524. num. 6. Chassan. consil. 34. num. 4. Cardinal. consil. 118. num. 14. Bertrand. consil. 40. num. 38. Gozzadin. consil. 8. num. 37. & hanc communem faciunt & veram, Cravetta de antiquit. tempor. parte 4. absolutis. num. 48. Anton Gabriel. Romanus libr. 5. de præscript. conclus. 1. num. 47. 48. 49.

62 Quamquam fateor, mala † fide probata ad nihilum recusuram omnem præscriptionem, etiam jurium Decius d. consil. 257. non excedit. num. 5. Francisc. Balbus tract. de præscription. parte 2. tertie partis principalis quæst. 12. ut hanc statuatur Didacus Covarruv. d. c. possessor. parte 2. §. 8. num. 3. 4. cum sequens. etiam in materia & præscriptione feudali Marteb. de Afflic. c. 1. §. si quis per 30. annos in 1. notab. num. 1. & 3. si de feud. defuncti. Balb. de præscript. parte 4. partis 4. principalis quæst. 12. num. 2. & 12. Molinæus in consuetud. Paris. rubric. 1. de feud. §. 7. n. 8. reprobat contraria opinione Bald. d. c. 1. §. si quis per 30. annos. ubi eandem refutat, & superiori accedit Laudenfis n. 3.

Imo etiam in præscriptione immemoriali, secundum communem gloss. verb. nisi & Franc. 11. 14. c. 1. de præscript. in 6. Angel. §. furtive num. 1. Insistit. de usucapion. Galean. consil. 6. in fin. & consil. 51. num. 3. Decis. Neapolitan. 368. in c. iust. num. 20. Francisc. Balb. de præscript. 2. parte certis partibus principal. quæst. 6. num. 20. Cravet. de antiquitat. tempor. parte 4. §. materia. num. 19. Parisius consil. 26. num. 25. consil. 101. num. 13. lib. 1. consil. 66. num. 128. lib. 3. Covarr. de c. possessor. parte 2. §. octavo. num. 3. Anton. Gabr. Roman. de præscription. libr. 5. conclus. 1. num. 57. ubi ampliat num. 58. si fortior præsumptio malæ fidei appareret, quam bonæ, per Felin. c. vigilanti. in fin. de præscription. oer. decis. 21. num. 18. Quæ et ipsa præscriptio immemorialis enervaretur, si per instrumentum vel alio modo probari memoria in contrarium posset. Philipp. Frac. num. 15. cap. 1. de lit. contestat. in 6. Balb. in d. tract. præscript. parte 2. 3. 4. partis princip. quæstion. 6. in 26. Cravet. de antiqu. temp. parte 4. §. materia. num. 40.

Ex quibus liquet totam hanc disceptationem de præscriptione, facti magis quam juris, & à probatione utriusque partis, potius quàm à subtili aliqua disputationis argumentatione pendere.

63 Illud tamen in summa tenendum est interea, dum venit illa præscriptionis controversia, quæ est petitorii, suam cuique possessionem esse salvam relinquendam. §. commodum. Insist. de interdicit. l. ultim. C. de rei vendicat. clem. 1. de sequest. rat. c. 3. c. 4. & passim de causa. possessor. & propriet. clem. 1. de sequest. nec cuiquam auferri posse vel etiam turbari ante causæ cognitionem & sententiam, vel in petitorio vel saltem in possessorio latam c. conquirente. ubi Panormitanus & Dd. de restitut. spoliat. l. 1. Cod. si per vim. l. meminerint. C. unde vi. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Jul. de vi. Panormitan. c. consultandum. in fin. de offic. delegat. Alexand. ad Barthol. l. 1. num. 10. C. quor. bonor. Bald. l. 2. num. 33. C. si contra jus vel usus. public. Bart. in extradiagant. ad repr. mendum. verb. summarie. Schurf. consil. 9. num. 2. 3. 4. centur. 1. ne quidem rescripto Principis d. l. meminerint. l. auctoritatis. C. unde vi. saltem extrajudicialiter sine citatione ac cognitione Menochius remedi. recuperand. §. num. 65. dicens, hanc esse communem; nedum à iudice d. c. conquirente. Jafon. num. 3. cum seq. l. iust. de acquir. possessor. d. 20. num. 3. Curtius num. 4. Bald. num. 2. & Dd. Lunic. C. de prohib. sequest. rat. Menor. d. remedi. recuperand. & in princ. cum infinitis ibi allegatis. ne quidem per sequest. rationem d. l. unic. C. de prohib. sequest. rat. ubi Dd. & l. si fideiussor. §. fin. Quis aut. d. cogant. ubi Alexand. Alberic. Socin. num. 3. Fulgor. lase clement. 1. de seq. possessor. c. 1. 2. ex. cod. ubi Panormitan. Anchoran. consil. 248. ad prædicta num. 4.

Schurf. cons. 6. num. 8. cons. 15. in princ. centur. 3. nec etiam in feudalibus cap. 1. si de investitur. feud. & c. versic. defensio datur propter possessionem. c. 1. si de investitur. inter Domin. & agnat. l. oriat. c. 1. de consuetud. recti feud. c. 1. in princ. Si de feud. contr. & c. aut iudicis possessoris l. 1. c. si per vim. d. l. meminerint. c. 2. ubi Panormitan. num. 11. de dol. & contumacia. Barthol. Rubens & alii l. litibus. C. de agricol. & censu. lib. 11. Panormitan. in c. 1. num. 16. de sequest. possessor. & fruct. & ibid. Bald. num. 4. Zabarell. Anchoran. & alii in clem. 1. cod. sit. quorum 1. causa licet secundum quid dicatur summaria Barthol. l. 1. num. 10. C. quor. bon. Jafon. l. properandum in princ. num. 10. C. de iudic. tamen summarie, cum nemini sua possessio sit auferenda Bald. l. 2. num. 33. C. si contra jus vel usus. public. ne hic quidem sine plena cognitione auferri cuiquam potest. Barthol. d. c. ad repr. mendum. verb. summarie. d. l. 1. C. si per vim. d. c. conquirente. de restitut. spoliat. Schurf. cons. 9. num. 2. 3. centur. 1. cons. 6. & cons. 15. centur. 3.

Cum autem Senatus alleget, dictum feudum hæctenus à multo tempore quietè à se possessum, & semper H. investituram eius à Nobilibus petiisse suo nomine ac obtinuisse, non debere recusare Nobiles; siquidem ex adverso non inficiuntur hanc possessionem, quo minus eandem investituram etiam faciant; salvo tamen suo jure, possessionem ita Senatui imperturbatam relinquat. Quia stylus solitæ & consuetæ investituræ variari non debet. Zafius in epitom. feudal. parte 6. num. 22. & parte 5. num. 60. per Bald. l. 1. in fin. C. quando non petent. partes. Faciunt, quæ tradit Everard. loc. ab ulitato, seu solitis, per totum. Nec contra sibi ipsis jus dicere dicti Nobiles possunt l. nullus. Cod. de Judaeis Lunic. C. ut nemini liceat. & c. Imo jus suum amissum sunt, si id faciant per vim l. meminerint. l. si quis in tantum. C. unde vi. l. extat. 13. Quod met. caus. Dd. l. 2. C. de pignori bus.

At vero, si dicti Nobiles negent, dictum, Senatui fuisse in possessione tali unquam, præsertim ob defectum suæ scientiæ & patientiæ l. 2. Bald. Castrensis & Dd. C. de servit. & aquar. Ripa c. cum Ecclesia. num. 64. de caus. possessor. Joan. Lupus c. 1. c. per vestras. num. 33. de donat. inter vir. & uxor. Alex. and. cons. 162. in causa. num. 33. 14. libr. 5. sine qua in iuribus 1. incorporalibus possessio non rectè constituitur l. quoties. 1. §. ult. l. quoties. 2. de servitut. Innocent. 2. bona. 2. num. 3. 4. de postul. Prelator. Barthol. l. 1. §. denig. num. 4. de acqu. plur. arcend. Jafon. l. 3. §. ex contrario num. 12. de acquir. possessor. Panormitan. num. 21. 22. 29. 30. Felin. num. 4. c. de quarta. de præscription. Francisc. Balb. tract. de præscript. parte 2. 4. 1. partis principal. quæstion. 1. num. 10. & 15. addens, in his non posse aliam dari possessionem. Covarruvias c. possessor. parte 2. in princ. num. 8. cum seq. de

de regul. juris. in 6. ubi addit, hanc proculdubio communem esse Canonitarum & Legistarum sententiam; equidem exillimaverim, hac ex causa feudi investituram non posse negari, ne hoc actu possessio negata pari adversæ confirmetur, neve Dominus, contra quam intendit se debere, ad evictionem vel interesse vel ad possessionis confirmationem Senatui obligetur, quemadmodum superius declaratum est.

Esti autem illud disputationem habiturum est, an possessio non sit constituta in his feudalsibus agris sine Dominorum scientia & patientia: maximè quoad præscriptionem 30. annorum vel longiorem, ut supra diximus, cap. 1. §. porro. Quod olim feud. poss. alienar. Præsertim in hoc feudo non universali, multorum castrorem, jurium, jurisdictionum, territorii &c. quæ sunt jus universale Patrimonii, c. confirmetur. num. 1. de jur. patron. Bald. consil. 326. Rex Romanorum. num. 8. volum. 1. Mantua. l. pupillus. §. territorium. de verb. significat. per illam textum Baldus & Feudista cap. 1. de Caput. qui cur. remittit. Eberhard. in loco, de taxquam seu respectivis. Henningus Goden consil. 7. de prescriptio feud. l. incip. c. casus num. 30. & proinde etiam incorporale Alvar. post. add. num. 7. cap. 1. §. præterea ducatus. de prohib. feud. alienar. per Fred. Zasius epistolam feud. l. parte 9. num. 41. 42. sed in particulari feudo certorum feudorum, qui à dictis Nobilibus, ut bona rustica recognoscuntur, quæ profundo seu prædio rustico, & sic pro re singulari & immobili seu soli sunt habenda. Patrimonii in d. cap. cum secundum. in princ. de jure patron. & præterea scientia hinc & patientia, ex longo tempore & vicinitate præsumuntur, ut ante ostendi: tamen cum hæc omnia sint discepcionis & cognitionis, de quibus nihil statui ante sententiam potest aut debet, cum dubius sit litis eventus l. quod debetur. de pecul. gloss. ult. l. Lucius. 78. §. ult. ad SC. Trebellian. Bald. l. 1. de dol. mal. in princ. ideo si maneant Nobiles in sua negativa, & inficientur, se ullam investituram debere, talem vel Senatui vel H. nomine Senatus, qui se nescientibus hanc sui feudi possessionem occupavit, proculdubio non cogentur investiendo actum sibi præiudiciale facere; donec de causa saltem possessorii cognoscatur.

Et quamvis postea comperiatur, Senatui possidere, ac ita indebitè impedimentum & creatum & jus possessionis interurbati esse: non tamen inde quicquam dicti Nobiles amittent. Nam quod licet, cum, qui sibi jus dicit, jure suo cadere; accipien-

dum est de violentia expulsiua d. l. si quis in tantum. adactiva vel compulsiva per vim vel lio modo, non etià de iniquitativa vel turbativa, de qua hic agimus & gl. in l. 1. C. de iis que vi met. causa Bald. l. 1. lexar. & ibi Dd. Quod met. caus. Angl. & Imol. l. cum filius. §. de verb. obligat. per ea, quæ tradit Salicet. l. si quis ad feudum. C. ad L. jul. de vi. Menoch. remed. 9. recuperat. l. 1. num. 15. 16. quæ pro maleficio in penalibus, hoc est auferendo cuiquam suo jure non habetur. Bald. l. 1. injuriarum. §. ult. de injur. Maximè, quando non sit dolo vel lata culpa. Bald. l. ult. num. 9. C. si. regund. C. n. d. C. de acquirend. possess. Sed nec penam meretur, aut damnum facit vel vim inferri, qui se jure defendat & agere putat. l. si. num. 12. 67 regul. juris. ac paratas est jure experiri l. 3. sed etsi à Principe. §. si quis paratus. Quod vi act. clam. l. Prætor. §. si quis. de oper. no. nunciat. & causam ignorat, quare negare non debeat. l. nemo. 19. 4. ubi Cagnol. num. 2. Decius l. nullus. c. 6. l. qui in jur. 13. de regul. juris.

Deinde vis omnis consistit in atroci tali facto l. 2. §. interdictum. unde vi quo concludi nequit simplex denegatio verbo facta Faber. in §. recitende. num. 11. Insuper de interdict. quæ potius in iniuriâ quàm vim incidit l. iniuriarum. §. ult. de injur. l. qui pondentem. §. final. de action. empt. & querelam. de electione.

Deficit igitur hic præsuppositum d. l. extas & d. l. si quis in tantum. nempe violenta spoliatio; & consequenter cessat etiam illius juris dispositio. Menoch. prælegato loco. num. 161 per gl. l. mancipia. C. de servo. fugitivo. Decius consil. 101. num. 1. consil. 463. num. 8. consil. 591. num. 3. 4. Ruinus. consil. 60. num. 9. lib. 1. cum simili- libus.

Sed nec iniuriarum tenetur, qui suo iure utitur, seque iure defendere paratus est. l. 1. nemo. d. l. nullus. ubi Decius Cagnol. de regul. juris. maximè, quando sit ex probabili credulitate & opinione Bosius de plur. violent. num. 37. Ripa cog. sapi. num. 95. de restitut. spoliator. Cardinal. cons. 79. thema. Menoch. remed. recuperand. §. 11. 130. 131. cum sequent.

Atqui hoc nostro casu calumniosa videri non potest aut debet ista dictorum Nobiliū inficiatio seu tergiversatio, cum multis speciosis rationibus defendatur ut supra vidimus: donec pars adversa contrarium probet.

Primum ex generali omnium inficiantium & negantium privilegio, à quo- rum parte fiat juris præsumptio, donec.

qui sibi quid deberi intendit, illud probet. *l. de probation. l. alior. C. de d. l.*

Deinde, quia Nobiles isti sunt in confessio Domini huius feudi directi, sicut etiam investitura demonstrant, & ipsa petitio investitura, quam pars adversa petit & urget, atque ita confessio recognitio partis *l. 2. C. de prescription. 30. annor.* quia nulla fortior & melior de profundo probatio existimatur *l. cum te C. de transact. l. generaliter. Cod. de non numer. pecun.* ut dicit Joann. de Anicis. *confil. §. num. 1. 65. & confil. 33. num. 2. Barthol. & Dd. l. de quæstion.* etiam in feudalibus probatio a legē probata *Bald. cap. 1. in princ. num. 3. de consuetud. res. feud.* habens executionem paratam sine iudicii tela *l. si debitori. ubi hoc notat. Jacobin. de S. Georg. de iudic. Cornutus confil. 259. num. 8. volu. 2. ex quo habent intentionem suam fundatam hic Nobiles l. nemo. 19. 4. ubi Decius *c. 1. de regul. iur. l. si nomen. §. ult. de dam. infest. l. 3. §. de iur. l. si in nico. de oper. nov. nunciat. l. cum eo. c. c. servit. verb. pradior.* maxime, quod non debeant alteri *†* investituram, tanquam servitutum feudalem, donec probetur. *Jafon. si prius num. 40. de oper. nov. nunciat. cap. §. 1. ubi Bald. & Dd. si de feud. de iur. & c. cum de alio. Alciat tract. presumpt. reg. 2. presumpt. 3. donec Senatus adversarius probet, utrius inde sibi dominium præscriptum vel debitum vel possessum, quorum nihil præsumitur, nec præscriptio cap. ubi Geminian. Franc. & Dd. de præscript. in 6. nec debitio l. cum de debito de probat. nec possessio l. cum res. C. de probation.**

Nec etiam investituram aut utile feudi dominium, cuiquam deberi, nisi hanc veluti alienæ rei servitutem d. l. si uxorem. in fin. C. de conditio. insti. Jafon. d. l. si prius num. 40. de oper. nov. nunc. Afflict. l. 1. in fin. num. 68. Ex quib. caus. feud. amitt. Decisio. Neapolit. 277. post gloss. l. si cuius §. usus fructus. verb. oportet de usufruct. & usufructum cap. 1. §. ult. verb. usufructus. per quos fiat investit. ubi debet demonstrari Bald. l. libertas. num. 1. de stat. homin. Felin. c. qua Ecclesiarum. num. 69. de constitution. Afflict. cap. 1. num. 6. Ex quibus caus. feud. amittat. l. alius ubi gl. verb. prohibetur. l. si in edibus cum l. sequent. de servit. & ag. bald. l. iudicio. n. 4. C. de rei vendicat.

Præsertim, cum etiam alienum sit a forma communis iuris, alium inuestiri & investitura nominari; alium vero possidere & tenere, qui nullam fidelitatem debeat contra feudi naturam, ut supra declaravimus.

Quamvis enim per procuratorem aut nuncium quis investiri potest, ut supra po-

suimus: non tamen nuncius investitur vel procurator, sed ipse mandans, cuius res geritur. At hic planè diversum contingeret H. investitis, & Senatu cuius nulla fieret investitura mentio, possidente & fruente, nullamque debente fidelitatem, qua dictis Nobilibus Dominis sint ad servitia devincti; & sic aliud ageretur aliud simularetur.

Ad tales autem simulationes & contractus duplices & inusitatos nemo tenetur, nisi probetur ad hoc obligatus esse. Quia ut ad *†* consuetudinem intelligitur quis se obligari *l. quod si noluit. §. quia assidua. de adilit. edict. l. semper in dubiis. ubi glossa. Bartholus, Cagnolus & Dd. de regul. iur. Jafon. l. Gallus. §. idem credendum. num. 12. de lib. & posthum.* sic ad inconsuetam non item; cum unius inclusio sit alterius exclusio *Barthol. l. 2. §. videndum ad SC. Trebell. & quia l. specialia, & quæ sunt 72* contra communem investituræ causam, præsumi non debent *l. ab ea part. de probation. Everard. loc. ab usutatis, seu solitis cum sequent.*

Sed nec Dominus feudi cogendus est alium investire, quàm qui sit possessor sui feudi, & donec probet, quid ab eo in feudum teneat, ut supra vidimus. Eoque in vitio dictis Nobilibus verum non debet, si ad istiusmodi negent se teneri, donec à Senatu idoneè probetur, quod ad hoc sint obligati; præsertim cum habeant dicti Nobiles pro se aliquas investituræ, ex quibus ne minima quidem suspicio duci potest, hanc investituram dicti Senatus bono sed solis H. ut possessoribus, factam esse, à qua ut recedant, cogi non possunt aut debent, cum antiquus investituræ status non sit mutandus, ut supra probatum est.

Quamvis autem mutationem literarum investituræ Senatus non quærat: tamen, subest revera hic mutatio rei, si Senatus immunis ita in possessione huius feudi remaneat, & alterius nomine ac ministerio, qui solus fidelitatem debeat & titulotenus investituræ quia investituræ ita servituta sint tam Dominis feudi quam H. de vento, & pro his cogantur dicti Nobiles pati possessores sui feudi non investitos longè potentiores & nunquam facile interituros, hoc est valentem Rempublicam pro illis privatis hominibus investitis, qui facile ad officium cogi possent, & quorum defectus Dominum feudum aperiret: prout supra demonstratum est.

Ideo talem mutationem realem non magis

magis Dominus pati tenetur, quam verba-
lem literarum in investitura abusiva, quæ
illius quasi signum & confirmatio est, ut al-
lo jure censeri non debeat. Si enim id ist-
hic non licet: multo magis illic, arguendo à
minore ad maius.

natus legitimo titulo acquisiverit vel præ-
scripserit, quæ ipsius probationi incumbunt
ut supra demonstravimus l. 2. l. ab ea parte. de
probation. l. cum res. l. actor. C. cod. tit. c. 1. de præ-
scription. in 6.

73 Et talis certè mutatio † non præsumitur
justè facta, ne facta quidem donec probetur
l. 3. l. cum. 22. de probat. l. sancimus. 27. Cod. de testa-
ment. l. precipimus. in fin. C. de appellation. l. 2. C. d.
testament. tutel. §. tribus. in authent. quibus mod.
natural. eff. sui. Quia est quiddam accidens,
quod genus non præsumitur, ut hanc ratio-
nem tradit Alciatus tract. de præsumpt. reg. 2.
in princ. præsertim cum hic appareat ex in-
strumento de alio possessore antiquiore,
nempe sæpe dictis H. investitis, qui adhuc
præsumuntur possidere. Alciat. regul. 2. præ-
sumpt. 21. præsumpt. Et qui non intelliguntur
alieno, sed suo proprio nomine investiri es-
se & possedisse, donec contra probetur. Pa-
risius consil. 75. num. 7. volum. 4. Alexand. consil. 51.
visò processu in fin. volum. 1. Decius consil. 56. in
causa. num. 3. Balbus l. Celsus. parte 4. questio. 1.
num. 4. de usucap. per doctrinam Baldi l. 2. num.
4. C. de probation. §. l. quadam. de rei vindicat. l. 2.
C. de acquir. possess. Barthol. num. 4. §. Dd. l. qui-
dam. de condit. institut. & multum hac in parte
74 creditur † investituris & instrumentis an-
tiquis. c. cum causam. ubi Dd. de probat. & in ter-
minis de instrumento investituræ antiquo,
quod ei stetur, donec contra probetur Lan-
francus. cap. quoniam. verb. testium. num. 96. de
testibus Match. de Afflict. in procem. feud. num.
173. Bald. in cap. 1. §. instrumentum. de not. feud. pro-
quo l. cum precib. C. de fid. instrument. Bald. l. Im-
perator. de stat. homin. etiam contra tertium.
Cravet. de antiquit. temp. parte 3. num. 31. Itaq;
habet intentionem fundatam, qui pro se ha-
bet investituram cap. 1. ubi Ifern. num. 2. de inve-
stitur. de re alien. fact. Baldus in rubric. C. de con-
trahend. emptio. num. 20.

Ex quibus concludendum puto, si negent
dicti Nobiles, se ullā investituram H. dicti Se-
natus ut possessoris nomine, debere, nec ra-
liter unquam se aut suos maiores investitu-
ram fecisse vel facere voluisse: rectè illos
abnuere investiturā hanc suspectam & præ-
iudicalem sibi ac fraudulentam & inusita-
tam, qua alius investitur nominetenus, alius
& quidem longè potentior & nuncquam
inter mortura civitas revera possidet & te-
net, nec ullam fidelitatem debet, quod est
in omnibus investituris inauditum ac inso-
lidum; donec probetur, quod talem inve-
stituram dicti Nobiles debeant, & dictus Se-

QUÆSTIO. II.

Im Andern wird gefragt / dieweil der
Rath zu B. biß dahero vnd noch nicht mit
gebürlichen documentum dargethan /
vnd bengebracht / wie die H. zu bemeltes Raths
vnd Stadt behuff an die Lehen gesant / Ob der
Rath nicht von den Gütern abgewiesen vnd die
Frucht vnd Gefelle viel Jahr dahero von der
Junkern Lehen eingenommen / zu restituiren
schuldig / oder ob sich der Rath dagegen mit recht-
messiger vorjähung zu behelffen haben müge /
sintemal er von den Junkern vor syren Lehman
nit erkennet auch sein Lehenpflicht von ihnen ge-
nommen / vnd gleichwol vnterim Schein der H.
diesen Junkern als Lehenherrn unwissent ihrer
Güter gebraucht

Darauff ist zu antworten / das diß eine quæ-
stio facti mehr dann juris sey. Dann so der
Rath keine beständige rechtmessige vorjähung
kan dathun / wie er zu thun schuldig / Als ist er
auff den Fall vund sonst nicht / diese Gü-
ter den Junkern / jedoch ohne erstattung der
Frächte allein durch rechtlich erkennuß abzu-
treten pflichtig.

Quod secundo queritur, an Senatus B.
ex quo non ostendit, quo jure & modo ad
suam utilitatem dicti H. investituram acce-
perint, restituere tale feudum cum omni-
bus fructibus debeat, nec se tueri contra
ulla præscriptione possit? In eo extra-
dubium pono, non posse de facto Se-
natui possessionem tot annorum auferri;
quia nemini sine plena causa cognitione &
ante litem dijudicatam sua possessio aufe-
renda est, Bald. num. 3. Curt. §. Dd. l. unic. C. de
prohib. seques. clem. 1. eodem. ne quidem † va- 75
sallo Jason. num. 12. cum seq. l. 2. C. de jur. Emphy-
teut. cum aliis supra ad id adductis. adeò, ut ne
Dominus quidem rem sibi apertam vel cõ-
missam propria autoritate expulso posses-
sore occupare possit, sed causa cognita &
probatione idoneè facta per declaratoriam
sententiam id obtinere debeat Bald. cap. 1. §.
vel secum filia. num. 2. 3. Quibus mod. feud. §. c.
Jason. l. si quis iniquum. §. quod autem. num. 5. ff.
quod quisq. jur. §. l. 2. num. 12. cum multis seqq.
Cod. de jur. Emphyteut. præsertim Philippus
Franc. cap. felicis. de pæn. in 6. Castrens. consil.
160. ad

160. ad primum. in fin. lib. 1. Curtius junior parte
4. feud. num. 155. Schütz. consil. 10. quod praemissa.
n. 24. centur. 3.

Quemadmodum in simili successor vel
heres licet vacantia hereditatis bona possit
occupare secundum communem Baldi n. 3.
Bartholi Cyn. Fabri Decii & Lult. Cod. de edict.
Dñi Hadrian. tollend. Barthol. Reubens in l. 2. Cod.
quand. & quibus quarta pars. lib. 10. & l. ex facto.
ubi etiam Bald. de hered. institucnd. Innocent. cap.
in officiis. ubi etiam Imol. in l. 2. quest. de
testament. Imol. in cap. Raynuitius. num. 32. eod. tit.
Socin. consil. 72. queritur. lib. 2. item heredes. in
princ. de acquirend. possess. non tamen id ei li-
76 ceat, cum alter † est in possessione, qui non
est expellendus, sed civili actione aut inter-
dicto ad hoc adigendus est l. cum heredes. ubi
Dd. de acquir. possess. l. 3. §. 1. de bonor. possess. toto
tit. ff. & C. quor. bonor. Ferrar. in form. libell. quo
petit. hered. ex testam. verb. iniusta. num. 1. & 4.
Bald. consil. 452. quia. lib. 4. Tirnquell. in tract. de
morte parte 1. declarat. 7. in princ.

Præmitto & illud, mala quidem fidei pos-
77 sessorem † non solum ad rei restitutio-
nem teneri, verum & ad causam fructusque
omnes restituendos l. 3. C. de condict. ex lege. l.
certum. l. 5. l. si fundum. C. de rei vendic. tam per-
ceptos. §. 1. Instit. de offic. iudicis. d. l. si fundum.
C. de rei vendic. §. si quis a non domino. Instit. de
rer. divis. quàm qui percipi potuerunt l. si na-
vis. §. ult. de rei vendic. Matheus. singul. 19. non
solum a tempore litis contestatae, post quod
tempus omnes possessores æqualiter tenen-
tur d. l. certum. C. de rei vendic. §. 1. Instit. de of-
fic. iudic. quia omnes in mala fide constituun-
tur l. sed et si. §. 5. de petit. hered. Verum ex quo
possedit l. si contra. C. si quis ignor. rem minor. & c.
Didac. Covarr. var. resolut. lib. 1. cap. 3. num. 6. 7.
Mudæus præceptor meus in l. 3. per illum tex-
tum ubi etiam Bald. Salicetus & Dd. notant. C. de
condict. ex leg. Panormitanus num. 7. & Canonist.
c. gravis. de restitut. spoli. it.

Nam quod dicitur, possessorem teneri ad
fructus tantum post litem contestatam: sic
accipiendum est, quoniam præsumitur in-
dubio bonæ fidei fuisse; secus quando de
mala fide constat. Quia tunc ab initio te-
netur. Panormitan. d. c. gravis. num. 7. per gloss. c.
de multa. de præbend. & c. super. de caus. possess. &
proprietas. Archidiacon. in cap. redintegranda. 3.
quæst. 1.

78 Alia porro est causa † bonæ fidei posses-
soris, qui a lite demum contestata fructus o-
mnes restituere debet l. certum. C. de rei ven-

dic. l. 1. & 2. C. de petit. hereditat. §. 1. Instit. de offic.
iudic. ante consumptos non item d. l. certum.
in fin. C. de rei vendic. §. si quis a non domino. In-
stit. de rer. divis. sed tantum extantes debet d.
l. certum. verb. extantes. Nisi tamen sint usu-
capci per triennium ex nudo titulo, pro suo,
l. sequitur. §. fructus. de usucap. ubi Barthol. & l. 1.
C. quod met. caus. Alexand. Jason. & recentiores l.
sine & Titium. Si cert. petat. Francisc. Balb. in
tract. præscript. 4. parte quarta partis princip. q.
31. Curtius Senior. consil. 71. Ruin. consil. 204. in fine
lib. 1. ut hanc communem facit & multis
confirmat Didacus Covarruvias variar. re-
solut. lib. 1. cap. 3. num. 7. in conclus.

Ex quo sequitur, triennali tantum con-
dictione possessorem hunc ad fructuum re-
stitutionem teneri. Barthol. & Dd. d. l. & sequi-
tur. §. fructus. Mudæus præceptor l. 3. verb. male
fidei. C. de condiction. ex lege.

Utrum autem † consumptos lucretur 79
potius, an restituere nihilominus ex æquo &
bono debeat, magnæ quæstionis est? in quo
distingunt quidam, quod naturales fructus
debeat restituere, quatenus factus est lo-
cupletior, non alias. gloss. Barthol. & Dd. l. &
ex diverso. §. 1. de rei vendic. Jason. in fin. §. omni-
um. Instit. de action. Angel. d. §. si quis a non domi-
no. Instit. de rer. divis. Abbas. c. gravis. de restitut.
spoliat. ubi num. 6. dicit hanc esse communio-
rem, sicut & Didacus Covarruvias eandem
confirmans variar. resolut. lib. 1. cap. 3. n. 6.

Industriales vero in istis particularibus
iudiciis nequaquam; dato etiam, quod fa-
ctus sit locupletior l. sed & loci. ff. finium. re-
gund. §. item si quis a non domino. Instit. de rer. di-
vis. l. quæsitum. §. ult. de acquir. rer. domin. gloss. l.
& ex diverso. de rei vendic. per l. qui scit. §. an
alieno. de usur. C. n. l. non est. C. famul. hereticund.
Bald. l. 3. C. de usur. & fruct. rei legat. Angel. & I-
mol. l. sequitur. §. 1. de usucap. Imol. c. gravis. ubi Pa-
normitanus num. 6. dicit hanc communem
de restitut. spoliat. Alexand. l. vi vel met. num. 5.
C. quod met. caus. Curtius Senior consil. 71. Curtius
junior consil. 28. Ruin. consil. 91. num. 3. lib. 5. Mo-
linæus in consuetud. Paris. tit. 1. §. 22. num. 49. Sed
alii hanc ultimam partem reprobant, existi-
mantes etiam ad horum restitutionem te-
neri bonæ fidei possessorem, quatenus fa-
ctus sit locupletior non solum in universali-
bus quod extra controversiam est l. item ve-
niunt. §. fructus. §. eos. de petit. hereditat. l. 1. C. eod.
Bald. l. 2. C. de fructibus. & lit. expens. Copus l. b.
2. de fruct. tit. 2. cap. 3. Covarruv. præleg. ito
loco. num. 6. versic. in iudiciis autem
universalibus & c. Verum etiam in sin-
gula-

gularibus ex naturalis rationis æquitate, d. l. si me & Titium. Si cert. petat. Barthol. Angel. in d. l. & ex diverso. §. 1. de rei vendicat. Barthol. l. si fur. §. 1. de usucap. Anton. de Buttr. Panormitan. num. 6. d. c. gravis. de restitut. spoliat. Castrens. l. si fundum. Cod. de rei vendicat. Alexand. consil. 21. vol. 4. & in l. insulam. §. fructus solut. matrimon. & l. vi vel metu. Cod. quod met. caus. Innocent. cap. in literis. de restitut. spoliat. Alexander. Decius Alciat. l. si me & Titium. Si cert. petat. ubi dicunt hanc esse communem post Alexandrum in d. §. fructus. & Didac. Covarruv. pr. allegato loco num. 6. versic. scribunt hanc esse communem & idem fatetur Alexand. in d. §. fructus. Quibus ipse libenter consentiam ea ratione, quod videam, omnia jura dicentia bonæ fidei possessorem non teneri ad restitutionem fructuum, quos consumpserit ante litem, debere intelligi, nisi in quantum factus sit locupletior. &c. Hæc ille.

Utrum autem hic Senatus bonæ an malæ fidei fuerit, quæstio potius facti, quam juris est. Equidem quod ad directum dominium attinet, malæ omnino fidei fuit; quia, saltem per l. semper istud feudum recognovit l. 2. C. de præscript. 30. annor. Cæterum de ille hic non quæritur; verum de utili dominio, quod penes vassallum est.

80 Qua parte habet Senatus pro se generalē juris præsumptionem, qua unusquisque præsumitur t bona fide possidere, donec probetur mala. gloss. cap. si diligenti. cap. sanctorum. cap. ult. de præscription. l. penult. C. de evictio. Barthol. & alij, præsertim Francisc. Balb. latè parte 3. num. 2. 3. 4. in l. Celsus. de usucap. Jason. §. sed ista num. 99. Inst. de action. Covarruvias. c. possessor. parte 2. §. 8. num. 2. de regul. jur. in 6. etiamli causetur ex causis iniustis Jason. l. si quod num. 35. de jurisdict. omn. judic. Bald. post glossam l. 1. num. 2. C. ubi caus. stat. & c. Felin. cap. cum contingat. num. 2. de rescript. Alciat. præsumpt. reg. 3. præsumpt. §. num. 4. & quamvis sine titulo quoque possideatur Barthol. d. l. Celsus. num. 17. & Dd. cap. si diligenti. de præscript. Alciatus de præsumpt. §. num. 2. ubi dicit esse communem, sicut & Didacus Covarruv. pr. allegat. loco. etiam in feudis. Matth. de Afflict. cap. 1. §. si quis per 30. annos. in 1. notab. nu. 3. si de feud. defunct. Et accedit longissimi fortè temporis possessio: unde bonam fidem præsumi multo magis supra ostendimus ex Bartholo num. 17. & Dd. l. ult. C. unde vi. Jason. §. sed ista n. 100. Inst. de action. Balb. d. l. Celsus parte 3. n. 11. de usuc. ap.

Sed illa tamen fateor, elidi potest per præsumptionem magis specialem & fortiorē Crasset. de antiq. tempor. parte 4. §. materia num. 21. Barthol. l. ult. num. 16. C. unde vi. Felin. cap. vigilanti. in fin. de præscription. Boer. Decis. 21. n.

17. 18. sicut in jure generi per speciem derogatur l. omnis. l. in toto. de regul. jur. c. generi. cod. tit. in 6. Jason. l. placuit in fin. C. de judic. & præsumptio t in genere tollitur per præsumptionem in specie Alexand. consil. 76. in causa. lib. 2. Cagnol. d. l. in toto. num. 1. & fortior probatio debiliorem l. Divus. de in integr. restitut. c. 3. c. licet. de probat. Sic etiam probatio specialis t 82 generalem excludit Innocent. & Dd. c. auditis. de præscription. Cagnol. d. l. in toto. num. 1. versic. & probationes in specie semper prævalent probationibus in genere. de regul. juris.

Verum hic non video, quibus fundamentis hæc everti possint. Quamvis n. qui sine titulo possidet, potius mala fide quàm bona præsumatur, à quibusdā possidere l. ult. ubi Bart. notat. n. 15. C. unde vi. Imol. c. ult. n. 5. & 7. de præscription. Covarruv. c. possessor. parte 2. §. 8. n. 2. de regul. juris in 6. communiter tamen ut ibidem testatur Covarruvias, illud negatur, ut supra quoque declaravimus, & plerique tum demum hoc admittunt, cum alius docet titulum priorem aut possessionem; ex quo cum præsumatur possessio modò detinentis vitiosa l. ultim. C. unde vi. Jason. in d. §. sed ista. Inst. de action. non absurdum etiam est, cum pro malæ fidei possessore haberi salicet. & communiter Dd. d. l. ultim. C. unde vi. Imol. c. ultim. 7. & 8. de præscript. Covarruvias d. c. possessor. parte 2. §. 8. num. 3. Alciat. reg. 3. præsumpt. §. num. 2. Alias autem volunt præsumi bonam fidem etiam in illo, qui absque titulo possidet, ut diximus. Barthol. l. Celsus. num. 17. & communiter ibi Dd. c. 1. §. si quis per 30. annos. in 1. not. nu. 3. si de feud. defunct.

Cæterum hæc theorica non videtur Senatui hic obstatura. Quanquam enim directum dominium Nobilium recognoscit: tamen cum illud sit separatum ab utili. Afflict. in 5. notab. d. c. 1. §. si quis per 30. annos. Si de feud. defunct. idem post Bald. in c. 1. in fin. Ex quib. caus. feud. amitt. sicut possessio à proprietate l. naturaliter. §. nihil commune. de acquir. possession. & ex separatis nulla fiat illatio l. final. de calumn. l. Papinianus exuli. de minor. non inde docetur antiquior aliqua possessio in feudis istis litigiosis, vel titulus contrarius ei, quem Senatus habet. Quanquam sanè fateor Senatum hic ex investitura nullum titulum pretendere posse, cum non iplus, sed tantum H. semper inveniatur investiti; & non t nomi- 83 nati in scriptura ex ea juvari non possint nec debeant Bald. l. inquisitio. C. de solution. l. ad probationem. C. de probat. & l. lecta. in 1. opposit. si cert. petat. Solo ergo possessionis jure Senatus hic defenditur, quæ & ipsa præsertim diu continuata domini ac tituli præsumptionem.

inducit l. 2. ubi bald. num. 3. 4. C. de probat. l. bonafides. de regul. jur. l. ult. l. quoties. in princ. verb. in detinendo dominio. ubi hoc Dd. notant C. de rei vendit. Et habetur bonæ fidei præsumptivè etiam absque titulo, ut dixi.

84 Quod vero, quemadmodum præsupponitur, Senatus longissimo etiam tempore, hoc est, per 30. annos possedit, jam vel ex illa diuturnitate bona fides præsumetur; dato etiam, quod antea mala fidei possessio fuisset. Quoniam per tale tempus omnis mala fidei præsumptio tollitur. Barthol. l. ult. num. 17. C. unde vi Jason. §. si dist. num. 100. Instit. de action. Balbus. l. Celsus. parte 3. num. 11. de usufructu. Cravet. de antiq. tempor. parte 4. §. materia. num. 16. & 17. Dato etiam, quod constaret de antiquiore possessore Salicet. & Dd. d. l. ult. Balb. d. l. Celsus. parte 3. num. 10. & ibi Claud. Syll. num. 10. qui dicunt hanc esse communem. de usufructu. Decius consil. 58. in causa. num. 11. 12. 13. Quamobrem ad fructuum restitutionem ut teneri possit hic Senatus aut condemnari, non satis video per supra dicta: & solet hac in parte plerumque pro possessore pronunciari cap. in pari. de regul. jur. cum similibus.

Maïor illa quaestio, an ad restitutionem ipsius feudi Dominis faciendam hic Senatus, nõ obstante ulla præscriptione, teneatur, ex quo nullam investituram demonstrare potest sibi factam? Et sane si illicitè, hoc est, sine Domini consensu, in eum facta fuisset alienatio ab H. hoc casu veram esset, nullo unquam tempore Senatum se contra Dominum posse tueri cap. 1. in princ. de prohib. feud. alienat. per Frederic. ubi omnes Dd. Consensus autem Domini non præsumitur quidem, nisi probetur. l. quæcumq. §. final. de publician. in rem act.

85 Sed hoc eliditur forsan isthic ex vicinitate Domini & patientia, ut supra diximus ex Jason l. si res obligata. num. 42. de legat. 1. cum aliis inibi allegatis. Item ex temporis diuturnitate Barthol. & Dd. l. sciendum. de verb. obligat. ubi Jason num. 17. expressim exponit, ex diuturnitate præsumi consensum Domini, per Alexand. consil. 111. viso. in fin. volum. 4. cum ex 1. decennali patientia consensus præsumatur l. qui in aliena. ubi Jason & Dd. de acquir. heredit. Tiraquell. latè de LL. connub. gloss. 5. n. 93. cum ibi allegatis.

86 Quanquam autem existimant quidam, hunc 1. consensum Domini esse de solennitate. Roman. sing. 7. num. 15. Tiraquell. de LL. connub. d. gloss. 5. num. 11. & ideo non sufficere tacitum, sed requiri expressum: nec sufficere scientiam & patientiam Domini. Felin. in cap. ratione de præscript. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. & cum pacto de non alienando. vers. sed hic cadit. per gloss. Bald. Ifern. & alios. c.

1. verb. permissionem. de prohib. feud. alienat. per Lothar. & cap. 1. §. habito de prohib. feud. alienat. per Fred. cum aliis quos cumulat Tiraquellus d. gloss. 5. num. 11. & opus esse, ut in ipso actu alienationis adhibeatur, nec sufficiat ex intervallo eum subsequi. Ifernia, Alvaroz. Laudensis cap. 1. in princ. de prohib. si ud. alienat. per Fred. Decius consil. 144. quoniam. Curtius in tract. feud. part. 4. vers. secundo cadit necessaria dubitatio. Tiraquell. præ allegato loc. gloss. 5. num. 11. tamen ipse Tiraquellus num. seq. 12. contrarium concludit ex glossa d. cap. 1. verb. permissionem. de prohib. feud. alienat. per Lothar. & ibi Belvis. Bald. Laudensis, Cardinal. Alexand. & alii. Sufficit enim præsentia Domini. Jason. l. quæ dotis. in fin. solut. matrim. & l. final. num. 141. C. de jur. Emphyteut. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. & cum pacto. num. 4. & 20. & hoc communiter teneri firmat in cap. 1. §. præterea. quibus mod. feud. amittat. latissimè Tiraquell. in retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 115. dicens hanc esse communem: licet contra disputet paulo post num. 149. Sufficit item tacitus consensus Camerar. post Ifern. & alios in cap. 1. mihi fol. 65. de prohib. feud. alienat. per Frederic. dicens hanc esse communem glossa & Dd. c. 1. §. præterea. quibus mod. feud. amittat. & in c. 1. §. Titius. si de feud. defunct. & hanc ibidem dicit communem Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. & cum pacto. num. 20.

Et licet contra disputet Sonsbec. de feud. parte 13. n. 132. tamen ita receptum est. Schurff. consil. 4. præmissa. num. 2. cent. 1. Mynsing. observat. 87. centur. 4. ubi addit, sufficere ratificationem & sequi eum ex intervallo. Quod etiam confirmat Jacobin. d. verb. & cum pacto. num. 19. post Ifern. & Alvaroz. in cap. 1. in princ. de prohib. feud. alienat. per Fred. Jason. l. final. num. 142. C. de jur. Emphyteut. qui dicit ita quotidie servari. Bald. in c. 1. §. final. quæ sunt prima caus. benefic. amittend. qui etiam amplius dicunt, quod sufficiat Dominum scire, neque contradicere, ut hanc communem facit Jacobin. dict. loco in invest. verb. & cum pacto. num. 20. Schurff. d. consil. 41. præmissa. n. 3. centur. 1.

Hæc autem obrinebunt maximè hoc casu, si non tantum ex patientia decem annorum tacitum Domini consensum Senatus acquirat, per communem doctrinam in d. l. si quis ex aliena. in princ. de acquir. heredit. verum etiam, si ut innuitur ex possessione 30. annorum inducere præscriptionem possit, & probat c. 1. de præscript. in 6. junct. c. 1. §. si quis per 30. si de feud. defunct. ubi omnes Dd.

Videtur enim omnino consentire qui patitur usucapi l. alienationis de verbor. significat. Barthol. & alii l. filius familias. in fin. §. dari. de legat. 1. & Crocus ibidem in ult. conclus. cum aliis

alias multis quos enumerat Tiraquell. de retract. prelium. §. 1. gloss. 9. num. 246. usq. ad n. 251.

- Et quanquam contra Dominum vasallus
87 directum t. dominium non prescribat, ne
nulle quidem annis, ut diximus ex l. 2. C. de
prescript. 30. annor. ubi Dd. Speculator de locati-
one. §. nunc vero aliqua. num. 56. Matth. de Afflic-
cap. 1. num. 30. de controvers. inter mascul. & fe-
min. Panormitanus c. ad audientiam. num. 15. de
prescript. Jason. l. 1. num. 4. Cod. de serv. fugitiv.
Baldus in tract. prescript. in 3. parte 4. quartae partis
prin. ipal. quest. 1. num. 4. & in 3. parte tertiae par-
tis principal. quest. 3. num. 1. & 2. tamen uile
dominium prescribi contra Dominum po-
test, tam a vasallo dict. cap. 1. §. si quis per 30. an-
nos. si de feud. defunct. ubi omnes Dd. quam
ab alio, qui a vasallo vel aliunde accepit gloss.
Bald. num. 4. & Dd. cap. 1. §. praeterea. de cap. Cor-
radi. Jason. l. 1. num. 47. C. de serv. fugitiv. Baldus
in tract. prescript. 4. parte 4. partis principal.
quest. 1. num. 4. Tiraquell. in retract. convent. §. 1.
gloss. 2. num. 3. & de retract. proximitat. §. 1. gloss. 10.
num. 11. 12. 13. Cornetus consil. 30. licet. num. 4. 6. vol. 1.
Prescriptio enim ius inter omnes facit cap.
ad aures. ubi Panormitan. de prescript. Baldus in
cod. tract. 4. parte 4. partis prin. quest. 1. num. 4. & que-
stion. 24. num. 5. & contra omnem hominem,
defendit Panormitan. praedilect. de. Anton. G. 1.
briel. Roman. l. 5. conclus. 2. num. 21. & plenissi-
88 mam t. securitatem inducit Parisius consil.
13. num. 17. 19. consil. 101. num. 81. volum. 4. consil. 32.
num. 5. volum. 2. Curtius Senior. consil. 82. cap. 10.
n. 6. Unde possessor contra omnes, tam in-
vestientem, quam alios prescribit, Baldus. d.
tract. prescript. parte 4. partis 4. princip. quest. 11.
num. 4. dato etiam, quod nulliter investitu-
ram acceperit Matth. de Afflic. in 3. notab. num.
3. & gloss. unic. num. 1. in d. c. 1. §. si quis per 30. an-
nos.

- Nec enim modò feudum tali tempore,
prescribitur d. c. 1. §. si quis per 30. annos. ubi Dd.
verum etiam omnes feudi qualitates. Curti-
us tract. feudali parte 1. quest. 3. n. 8. per l. si alic-
nam. §. 1. de usucapionib. quas prescriptio sup-
plet. Matth. de Afflic. in 2. notab. & Dd. d. c. 1. §. si
quis per 30. annos. Jason. & Dd. l. sciendum. de ver-
bor. obligat. itaq; licet absq; investitura feu-
dum non constituatur c. 1. quib. mod. feud. con-
89 stit. tamen ipsam etiam investituram feudi t.
prescriptio supplet. Jason. l. 2. n. 55. Cod. de iur.
emphyteut. Matth. de Afflic. in 3. notab. & Dd. d.
c. 1. §. si quis per 30. annos. per c. ultim. de feud. dat.
in vic. Legis commiss. sic ut praesumatur solen-
niter praecessisse praesumptione iuris & de
iure Afflic. d. c. 1. §. si quis per 30. in 3. notab. num.
2. & 3. per c. ultim. ubi Bald. de feud. dat. in vic. le-
gis commiss. vel potius ipsa prescriptio sit loco
investiturae. Afflic. d. c. 1. §. si quis per 30. in 3. no-

tab. & gloss. unic. Parisius consil. 25. n. 18. vol. 4. per
c. de quarta. de prescript.

Quanquam Senatus hic pretendit, se non
carere quoque investitura se. l. semper se in-
vestitum cum illa regio dictorum H. fuisse sicut
quis potest per procuratorem aut alium seu-
dum relevare. Nec obesse, quod eius non
sit in literis facta mentio, quoniam sufficiat
quod iam 30. amplius annis sic possedit & in-
vestitus fuerit, per quod tempus ipsa quoq;
investitura forma sic prescripta, ut diximus,
ut antiquus eius tenor amplius invito vasal-
lo immutari non possit, quod & supra posui-
mus. Quam ob rem ista quoque questio
totapendet a causa cognitione & probatio-
ne praescriptionis in primis, quando ante
causae cognitionem Senatus tot annorum
possessionem suam auferri non posse posses-
sionem, notissimum est & supra satis explica-
tum ex l. 1. C. si per vim. l. neminem. C. unde vi.
cum similibus.

III. QUESTIO.

Driten wird gesiraet / da der Rath
zu B. die Lehenleut gehalten werden soltes
ob nicht derselbige sich an Hansen von A.
den Lehenherrn vergrieffen / da sie ihne rber sein
selbst und seiner Lehenleut erlichen anabotenen
Burschafft Besänglich eingelegen / vnnnd dar-
durch solche Güter nicht verwickelt vnd der Be-
lehnung sich unwirdig gemacht habe.

Darauff aus allen vmbstenden dieses Fals ach-
te ich zu schließen / das der Rath zu B. aus der
Ursach das sie Hansen von A. Sontemal sein
Knecht in der Herberg entlehet / eingelegen /
vnnnd doch bald den andern Tag los geben solch
Lehen nicht verwickelt habe / viel weniger das
selbige abgetreten vnd sampt derentwegen vñ
gelassenen Vnkosten / Schäden vnd interesse
tenigen von A. abgetreten schuldig sein / bevo-
rab weil erwennter Hans von A. solches bey sei-
nem Leben nie gezeihert noch abgelaget / dz also der
halben den andern des Beschlages. Da auch sei-
nem Erben vnnnd Successorn keine Schilage gebären
kan / wie aus folgenden Rechtsgründen leicht-
lich abzunehmen vnd zu schließen.

Quod ad tertiam n. questionem attinet, an
Senatus ius. si quod habuit, amiserit, propte-
rea quod Joannem a R. feudi Dominum,
non obstante cautionis obligatione, in carce-
rarit : latendum quidem est, ex variis cau-
sis vasallum feudo cadere & privari tot. sit. in
quibus caus. feud. amittit. & quae prima sunt a-
misi. benef. caus. non tantum ex dolo c. 1. §. final.

de lege Corrad. cap. 1. quibus mod. feud. amitt. ubi Alvarott. Tit. 1.2. num. 86. Et l. p. n. al. m. m. 127. C. de jur. Emphyt. c. 1. §. si vasallus. Si de feud. defunct. c. amitt. de controvers. inter domnu. & empt. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. de feud. §. 13. gloss. 5. num. 6. Verum etiam ex culpa tot. tit. de feud. siue culpa non amittend. cap. 1. in princ. Quae fuit prima caus. benef. amittend. c. 1. de cap. Corrad. c. 2. Quotemp. miles. c. 1. §. praeerea de prohib. feud. alienat. per Frid. Item unam causam sufficere ad amissionem, etiam si alia non concurrant Bal. l. c. 1. §. 1. num. 3. Quib. mod. feud. amittat. & multo maxime, privari vasallum ob iniuriam praesertim realem & personalem Domino factam cap. 1. §. item qui Dominum Quae fuit prim. caus. benef. cap. 1. §. item si fidelis. ubi Bald. quibus mod. feud. amittat. cap. 1. §. rursum. quae fuit prima caus. cap. 1. §. similiter ubi gl. Quibus mod. feud. amittat. quem pro possibile 90 t. exaltare & honorare debet cap. si ubi. 63. dist. glossa, Ifern. & Dd. cap. 1. qual. jur. vasall. Afflict. Decis. Neapolit. 307. num. 8. §. 16.

Sed & illud certum est, incarcerationem proiniuria haberi personali & reali l. si vero. §. 2. versic. nō sine iniuria dari. Qui satisd. cogunt. Alexand. consil. 17. requisitus. num. 5. vol. 1. Schurff. latē consil. 87. quod praemissa. num. 1.2.3. & per totum. & consil. 98. Quod praedicta num. 4. centur. 3. Quia libertatem adimit incarceratione l. 2. de lib. homin. exhibend. l. Titio centum. §. 2. de condit. & demonstration. & t. infamiam quandam ad- 91 jicit l. 4. §. 1. penultim. C. qui bonis ced. possit. si creditores. in fin. de privileg. credit. Novell. 135. Jason post Castrens. num. 22. 33. in l. 4. de re judicat. Bald. consil. 412. lib. 1. Boer. decis. 215. Quoniam carcer est mala mansio. l. si hominem. 7. in princ. ubi gl. verb. extensum. ff. de posuit. & species servitutis, l. 2. de lib. homin. exhibend. l. Titio centum. §. 2. de condit. & demonstration. Barthol. Lalia. num. 14. Solut. matrimon. Faber. §. ult. m. 2. Instit. de actionibus & morti equiparatur. l. nec timorem. versic. timent mortem, vel vincula. Et l. penult. quod met. caus. Schurff. d. consil. 98. num. 4. centur. 3. Boffius de carcer. num. 1. ex doctrina Bald. in cap. 1. §. idemq. Quae fuit prima caus. benef. amittend. ac est species torturae Bald. l. 2. num. 6. C. de Episcop. audien. & damnum infert irreparabile. Barthold. si vero. §. 1. in 3. notab. Qui satisd. cogunt. Schurff. consil. 87. quod praemissa. num. 2. centur. 3. Propter quod etiam damnum grave datum nedum iniuriam vasallus feudo privari potest cap. 1. §. porro. quae fuit prim. caus. benef. amittend. c. 1. §. praeerea ubi Alvarott. §. sed quia. Quae fuit prima caus. benef. amittend. cap. 1. Hic finit lex Curtius tract. feud. parte 4. num. 58. 59. Ferrar. in form. revoc. §. contra. in 16. caus. Hinc fit, ut ne dum, qui Dominum sed etiam qui fratrem suum incarceratione & male tractat, feudo privari possit. Bald. c. 1. §. deniq. num. 2. Quae

fuit prima caus. benef. amittend. Zasius in epitom. feudal. parte 10. num. 66.

Carceris t. autem nomine qualibet custodia, per quam libertas abeundi impeditur venit. Boff. de car. fideiuss. nu. 3. per Baldum in l. nec non. §. 1. Ex quibus caus. maior. Et c. Angel. l. qui in carcere. Quod met. caus. Chiban. in pract. tit. von der Hüllf. Chassaneus in consuetud. Burgund. tit. 1. num. 94. Sed & praesumitur talis iniuria fieri dolo malo & animo iniuriandi. l. si non convicii. C. de iniur. l. 1. Cande vi. adeo, ut etiam Magistratus de iniuria teneatur, si aliquem sine iusta causa incarceret. Schurff. consil. 87. quod praemissa. num. 3. 4. & d. d. consil. 98. n. 4. centur. 4.

Multo ergo magis amittere debet feudum si Dominum veletis fratrem t. incarceret 93 Bald. Freder. Schenck. in cap. 1. §. deniq. nu. 2. 3. & §. final. Quae fuit prima caus. benef. amitt. Zasius in epitom. feud. parte 10. num. 66. & durat haec actio revocatoria ad 30. annos cum sit vice conditionis ob causam. Somsbecc. tract. feud. part. 13. num. 75. argumen. l. 1. C. de donat. qua sub mod. l. ea lege. C. de condit. ob caus. quae 30. annis durat. Barthol. & Dd. l. unic. de condit. ex leg. l. 3. C. de praescript. 30. annor. aut saltem rei vindicatio. Bald. cap. 1. §. item qui dominum. t. versic. porro. Quae fuit prima caus. benef. amitt. d. Speculator, Chassaneus in consuet. Burgund. tit. de feud. Ferrar. in act. revocat. quam 30. annis durare dubium non est d. l. 3. & 4. C. de praescription. 30. annor.

Nam obesse debet, quod non vni sed toti familiae hic fidelitas & vasallagium debeatur. Nam una fidelitas sit omnibus, etiam cum uni tantum sit cap. 1. §. omnes. ubi Dd. Si de feud. defunct. ubi Alvarott. num. 22. & alij Arcim. & Dd. l. 2. de verb. obligat. quia est quid individuum Ifern. cap. omnes. num. 8. Alvarott. num. 2. & 3. Si de feud. defunct. glossa si usufructus verb. omnibus. de usufruct. ut ipsum juramentum fidelitatis Ifern. c. 1. §. omnes. num. 1. si de feud. defunct. & Alvarott. ibi & in c. 1. num. 2. de duobus fratribus. Bald. l. 1. §. in primo. num. 12. C. de caduc. tollend. quod omnibus t. in solidum debetur Alvarott. c. 1. num. 2. & 3. de jure de benefic. indefinit. c. 1. §. praeerea ubi Alvarott. num. 3. Ifern. n. 41. Arduo. de success. feud. col. 17. & 20. sicut contra non nisi unam fidelitatem omnibus vasallis debet. Baldica §. praeerea. num. 8. de prohib. feud. alie. per Ivideric. & una fidelitas est, quae fit pluribus Ifern. d. c. 1. §. omnes. num. 3. si de feud. defunct. Quoniam ut individuum in solidum omnibus debetur l. si usufructus. verb. omnibus. de usufruct. l. vir. de servit. l. si unus. de servit. rusticor. praedior. l. si cui fundus. de condit. & demonstr. Ideoq; singulorum in solidum intelligitur esse vasallus Ifern. n. c. & Dd. d. c. 1. §. omnes

innes. Si de feud. defunct. ubi Bald. n. i. cū sequent. Alvarott. num. 6. Ardizo. de success. feud. col. 20. cum sequent. per l. cum unus. de bon. autor. Judic. possid. l. is cui. §. si plures. ff. ut in possess. legator. quamvis unus omnium consortium nomine investiat Alvarott. num. 6. & communiter Dd. in d. c. i. §. omnes. per l. 3. §. ad juri. de fideicommiss. Faber l. j. in tantum. Judic. solv. Ardizo. tract. feud. cap. de success. feud. col. 17. cum seq.

Ceterum his non obstantibus, videtur Senatus multas causas habiturus & probaturus, quibus à feloniam & commissio se possit excusare; præsertim, cum quælibet causa etiam injusta, fatua, à pœnis doli, qui ad privationem requiritur Molinus in consuetud. Paris. tit. i. §. 13. gloss. 5. num. 6. per c. i. §. si vasallus. Si de feud. defunct. c. unic. de cont. inter dom. & empt. Jason. l. final. num. 127. C. de Jur. Emphyteut. excuset legitur de libent. caus. gloss. ult. l. i. in fin. ubi omnes Dd. Si quis jus dicent. Quamquam autem non æquè à pœnis t̄ legalibus & latæ culpæ. Jason. l. j. §. 2. num. 30. de acquirend. poss. Goden. consil. de sequestrat. 3. num. 20. cum sequent. tamen illud vasallum à pœna commissionis potest excusare Jason. d. l. ult. n. 127. C. de Jur. Emphyteut. Molin. præallegat. loc. Bald. & communiter Dd. d. c. i. §. si vasallus. idem Bald. c. unic. num. 4. de cont. inter Domin. & empt. per c. i. §. final. de prohib. feud. alienat. per Frideris. Jacobin. de S. Georg. in tract. feud. verb. dictis. vasallus. n. 34. Zasius in epitome feud. parte 10. n. 55. Jason. consil. 64. circan. 2. volum. 3. Henning. Goden. consil. 3. de sequestrat. n. 20. cum sequent. ubi illam regulam, quamlibet causam excusare à dolo, trahit etiam ad hanc commissionis feudalis casum.

96 Et vasallus non ex qualibet causa privari t̄ potest, sed tantum ex atrocibus & egregiis causis injuriæ vel infidelitatis. c. i. §. de illa. versic. non enim. In quib. caus. feud. amittit. c. i. §. porro. que sunt primæ caus. benef. amittend. c. unic. in quib. caus. feud. amittit. c. i. de feud. sine culp. non amittend. Curtius tract. feud. parte 4. n. 34. Nec illa atrocitas ex personæ Domini circumstantia duci potest aut debet; alioqui quælibet in hanc personam injuria esset gravis §. atrox. Inst. de injur.) sed re ipsa atrox esse debet. Sonsbeert. in tract. feud. part. 12. n. 49. ex Jo. an. Ardizon. Jacob. Belvis. Alvarott. & Dd. c. i. §. prædictis. Quæ fuit prima caus. benef. amitt. Curtius d. part. 4. n. 77. Montanus tract. feud. lib. 4. cap. 2. cujus t̄ astimatio pender à Judicis arbitrio Bald. c. i. in princ. In quib. caus. feud. amittit. Jacob. de Belvis. c. i. §. prædictis. Quæ fuit prim. caus. benef. amittend. Curtius tract. feud. parte 4. n. 77. Montan. tract. feud. lib. 4. cap. 2. quod hac in materia odiosa valde strictū est, adeo ut dicat Molinus plerasq; amissionis causas defuetudine esse abolitas præter illas quin-

que l. final. C. de revocand. donat. Ira Molinus in consuetud. Paris. tit. de feudis. §. 30. n. 3. & n. 135. 136. 137. ex Petro Jacob. in præct. tit. de causis, ex quibus vasallus & c. n. 1. 2. & 6. Imo ne ex t̄ 98 illis quidem quinque causis privationem feudi alii admittunt ut Curtius d. tract. feud. parte 4. n. 77. Jac. Belvis. d. c. i. §. prædictis. Quæ fuit prima caus. benef. amittend. Montan. d. lib. 4. c. 2.

Jam in præsentī casu dictus Joannes non fuit specialiter Senatus feudi Dominus, nec allegatur hoc feudum ab eo, sed tota familia recognitum, & sic præcipuum fundamentū commissionis vacillat. Quamquam enim unius Domini heredibus & successoribus omnibus & singulis fidelitas debetur, quo casu procedit, c. i. §. omnes. Si de feud. defunct. cum aliis supra allegatis: tamen dubitari potest, an idem sit in vasallo totius alicujus familie tanquam communis l. si familia. de juris dict. cum similib. Nam est nomen collectivum Barthol. l. si re debemus. in princ. de verbor. obligat. Bald. d. l. si familia. Non autem quod t̄ com- 99 muni debetur, id ad singulos pertinet. l. 2. l. sicut. §. si quid. Quod cujusq; Universitat. ubi glossa, Bartholus & Dd. l. in a. t. n. §. i. de rer. div. l. sed si hac. §. qui manumittitur. de in jus vocand. Maxime quando, ut hic non est commune singulis. Jason. l. servi electione. §. Labeo. n. 13. 20. de legat. 1. Nec vasallus t̄ Universitatis, est va- 100 allus singulorum, neq; singulis fidelitatem debet. glossa, Albericus & Dd. d. l. 2. in fin. Quod cujusq; Universit. cum ibi allegatis. Et proinde cum unus offenditur ex familia, licet ad omnes injuria pertineat. l. 1. 2. 3. de libent. caus. Barthol. l. lex Cornelia. n. 1. & ibi Dd. de injur. Felin. c. literas. n. 4. de præsumpt. Bald. l. unic. n. 5. C. de rapt. virgin. Alexand. consil. 2. n. 8. volum. 7. & consil. 24. num. 22. volum. 2. Decius consil. 163. n. 5. non tamē omnibus hoc nomine competit actio, sed tantum injuriatis, aut iis, quorum sunt in potestate. Barthol. d. l. lex Cornelia. in princ. per l. i. de injur.

Deinde quod potissimū est, Senatus istud non fecit ut vasallus: sed ut Magistratus oppidi, cujus est inquirere in crimina, sicut debuit. l. congruit. de offic. Præsid. Hoc casu imprimis, nimirum in manifesto homicidio ad diverforium istius Nobilis commissio; & quidem in persona servi ipsius, cui occasionem ille dedisse & sic reus esse homicidii ferebatur l. nihil interest. l. 3. in princ. ad l. Cornel. de sicar. l. Prætor. §. si cum t̄ bonor. rapt. l. qui occidit. §. penult. ad l. Aquil. Constat autem, quando vasallus diverso t̄ respectu quam vasallagi 101 ex alio suo jure, quod non à Domino sed aliunde habet, aliquid agit contra Dominum, tunc cum non committere feloniam, nec feudo privari possit Bernard. late loco. & c. angustia f. de respo. frui. in 34. am. l. ac. per l. i. ac. de his quib. ut indign. cum aliis per cum allegatis.

Sed & non injuriandi animo videri potest magistratus fecisse, qui in delicto atrocis, hoc est, homicidii commissi authorem & causas inquirere voluit. l. quod Republica. l. nec magistratibus. de injur. l. quemadmodum. §. penult. ad L. Aquil. & ad inquisitionem t facili causa fuerit. c. qualiter. 2. ubi Felu. & Dd. c. alim. de accusat. c. ea qua. ubi gloss. de stat. monach. Ferrariensis. Chilian. & alii in tract. de inquisit. in prim. quemadmodum & ad incarcerationem Bald. l. fin. d. in prim. C. de accusation. & consil. 41. in ista. cum consil. sequent. lib. 1. Hypolyt. in pract. criminali. §. attingens. num. 43.

Et quanquam alias, qui idoneum fidejussorem non accipit, injuriarum teneatur l. 5. §. 1. ubi Dd. ff. qui satisfacere. teneant. Imo pro parente & patrono & ea re Domino etiam feudi, qui pro patrono t habetur gloss. l. adeptum. §. verb. innocens. de in jus vocand. l. omnimodo. in princ. C. de inoffic. testament. & passim. in tit. ff. & C. ubi Bald. de oper. libert. Speculat. de feud. §. quoniam. num. 33. Jason. & Dd. communiter. l. non sortem. §. libertus. in princ. de eund. Exorard. loco a libert. ad rasill. quilibet, etiam non idoneus sufficiat l. 2. ff. in jus vocati in eam aut satisf. & c. ubi Barthol. Casirens. Jason. & Dd. : tamen hæc tantum obtinent in civilibus causis Jason. & Dd. l. si vero. §. 1. qui satisfac. cogant. Nam in criminalibus Magistratus non tenetur t acceptare fidejussionem l. 1. de custod. reor. ubi Barthol. sed inquirendo potest captivare personas & detinere, donec de delicto plenè constet, ut ibidem Pat. hol. Boss. de carcerib. ac alii in similibus locis.

Quamobrem l. sciendum ff. qui satisfac. cogant. non obtinet in criminalibus ut ibidem Jason. in d. l. sciendum. num. 3. in 10. limitat. Nec injuriam videtur Magistratus fecisse, qui ob crimen incarcerat, dum tamen non pecuniaria sed alia pœna gravior (ut hic ex homicidio) consequi possit. Jason. in 2. notab. post Barthol. & alios in l. si vero. §. 1. Qui satisfac. cogant. per l. 1. 2. 3. ff. de custod. & exhib. reor. Schurff. d. consil. 87. quod præmissa. num. 3. cent. 3. Et nihil hic injuriæ causa factum ex eo patet, quod postmodum, quam Joannes fuit incarceratus, sic statim, re melius cognita dimissus, sic ut per 24. horas non fuerit in carcere, quod pro carcere non habetur Barthol. l. capite quinto. num. 3. ad L. Jul. de adulter.

Sed dato etiam, quod Senatus contra d. Joannem talem injuriam commisisset, ob

quam feudo privari potuisset : tamen cum is hoc nomine in vita nihil querelaverit, intelligitur injuriam remisisse gloss. & Dd. l. omnimodo. in princ. C. de inoffic. testament. & l. his solis. l. final. C. de revocand. donationib. non solum occurnitate & dissimulatione annali §. ult. ubi Angel. & Dd. Instit. de injur. & l. si non contenciu. C. eod. sed etiam vitæ totius ac voluntatis, quæ morte finitur l. 4. ff. legat. Ac proinde successoribus t ejus agnatis, ne quidem filiis competit hoc nomine actio revocatoria c. 1. §. item si fidelis. Quib. mod. feud. amittat. & c. 1. §. item qui Dominium. versic. porro. Quæ fuit prima causa beneficii. amittend. Somsbeck. in tract. feud. parte 12. num. 31. Curtius parte 4. circa fin. eod. tract. Myssinger. observat. 93. centur. 3. Schurff. consil. 41. cent. 1. Chassaneus in consuetud. Burgund. rubr. 3. de feud. §. 1. Cum omnium injuriarum actio, nisi sit contestata ante mortem l. si cum. §. qui injuriarum. ff. Si quis c. uxor. in princ. Instit. de perpet. & tempor. action. hac ipsa alterutrius morte activè & passivè extinguatur, nec ad heredes transeat. §. 1. Instit. de perpet. & tempor. action. Dd. d. l. si cum. §. qui injuriarum. Quis satisf. cogant. Quibus ideo neque jus exercendi commissi competit aut revocandi feudi d. c. 1. §. item si fidelis. cum aliis supra allegatis : sicut nec revocanda Emphyteuseos Jason. & Dd. l. 2. C. de Jur. Emphyteut. donationis l. his solis. l. ult. C. de revocand. donat. vel ingratitudinis accusanda gloss. & Dd. l. omnimodo. in princ. verb. non licet bis. C. de inoffic. testament.

Ex quibus intelligi potest, non satis tuto cum aliqua victoriæ spè hanc commissionis legem exercere & revocatoriam ex tali incarceratione contra Senatum hic institui posse.

Quod si vero nullâ ad principale nempe commissum actio competit, multo minus ad interesse & damna hoc nomine facta., quæ officio Judicis hic debentur (nec enim aliqua conventionione promissa sunt) agi potest l. centum Caput l. ult. ubi gloss. Jason. & Dd. de eo quod cert. loc. & in l. 1. C. de judic. l. 4. C. de positi. l. 4. C. de usur. l. 2. l. terminato. ubi Bald. Cynus, Salicetus & Dd. C. de fructib. & expens. rei judic.

Et hæc ad harum questionum juridicam resolutionem suffectura tantisper puto, dum de toto facto & jure præscriptionis ex actis judicii & probatione amplius conflabit. Salvo.

CONSILIUM CCCXXV. DE SUBINFEUDATIONE ET FEUDI PRÆSCRIPTIONE.

SUMMARIA.

1. Vasallus rem feudalem e locare ad longum tempus non potest.
2. Subinfeudare potest tribus concurrentibus.
3. Dolus ex indicis & circumstantiis probari potest.
4. Subinfeudare Vasallus debet iisdem conditionibus, quibus ipse habet.
5. Beneficium propriè non est, quod emitur.
6. Facta prudentissimos fallere possunt.
7. Subinfeudatus demonstrare jus suum & titulum tenetur.
8. Appertinentia universalis feudi jure comprehenduntur.
9. Subinfeudatio non inferiori vel impari fieri potest.
10. Deficiente uno requisito totus actus corrumpitur.
11. Forma nihil adjici vel detrahi potest.
12. Perfectum non est, nisi quod ex omnibus partibus constet.
13. Pariasum, nullum, vel invalidum titulum habere. & n. 18.
14. Subinfeudatio fit ad vitam vasalli & liberorum ejus.
15. Resoluto jure datoris, resolvitur jus acceptoris. Explicatur n. 31.
16. Subinfeudatione facta agnati habent jus redemptionis.
17. Præscriptio de jure communi 30. Saxonico v. 31. annis in feudis nota.
18. Præscriptionis uno requisito deficiente, tota præscriptio corrumpitur.
19. Nullum quod est, nullum parere potest effectum.
20. Vasallus ne mille quidem annis contra Dominum præscribit.
21. Mala fides omnem præscriptionem impedit.
22. In præscriptionibus 30. annorum non requiritur titulus.
23. In præscribendis juribus consideratur civilis possessionis à naturali distinctio.
24. Præscriptio est pro titulo sufficiente.
25. Feudum præscriptum ordinariam ejus sortitur naturam.
26. Præscriptio pro veritate habetur.
27. Utile dominium præscriptione quæsitum in feudis directo præfertur.
28. Bona fides possessorum præsumitur, donec probetur mala; maxime post 30. annos. num. 30.
29. Error juris excusat à mala fide.
30. Bona fides causatur nedum ex justis sed & injustis causis.
32. Absurda vitanda.
33. Triginta annis uti fenda, ita etiam equalitates onerum & servitiorum præscribuntur.
34. Superiores semel oneribus impositis contenti esse debent.
35. In homagiis novitas nulla induci debet.
36. Servitia suis finibus debent esse contenta.
37. Ecclesiastica de novo imposita extorqueri per concussionem præsumuntur.
38. Nova intelliguntur, quæ augentur.
39. A superiore oneratus non potest propterea suos inferiores onerare.
40. Evictionem Dominus vasallo non debet, si sponte aliquid de feudo amittat.
41. Princeps concedendo feudum intelligitur se conformare juri communi.
42. Investitura & concessionem intelliguntur salvo semper tertii jure.

D hat hiebevör einer von N. del Levin von B. genant / von dem Stifft N. ehliche Ritter-Lehen / die zuvor das Geschlechte von N. gehabt / zur Lehen getragen / welche er nach Eroberunge des Stiffts / von den Fürsten zu D. zur Lehen empfangen / Dieweil nun derselbige keine Leibserben gehabt / Ist Burckardt von S. ein Gedinge vff solche Güter / von Herzog D. von N. gegeben / darauff er nach des von B. Absterben / die possession der Güter / durch Notarien vnd Zeugen apprehendiren lassen. Dieweil aber des von B. Witwe mit den Gütern Beleibzüchriget gewesen / vnd gemelter Burckardt von S. mit Hochgedachten Fürsten folgendes in Mißverstande gerathen / vnd Inbelehnet verstorben / sein seine Söhne vff das gegeben Geding von Hochgemelten Herzogen mit obbemelten Gütern belehnet.

Num

QUÆSTIO.

Nun ist an dem / daß auß gemeltem Lehen viel ansehnliche Stücke an ehliche Bürger zu B. von gemeltem N. vnd B. zu Aßterlehen vorliehen worden. Wiewol nun die Aßterlehenleute / nach des von B. Absterben / bey Burckardt von S. dergleichen auch hernacher bey seinen Söhnen / vmb die Vornemerung der Belehung angesucht / So haben sie sich doch miteinander darüber nicht vorgeleichen können / sondern ihnen allerseits ihr Recht reserviret / Darauß die von S. verursacht / solche vormeinte Aßterlehenleute mit Rechte fürzunehmen / zu dem Ende / daß ihres Vorhoffens im Rechten solte erkandt werden / daß die Lehen resolviret, per regulam: resolutio iure datoris resolvitur jus accipientis &c. Oder aber / da sie je von Rechtes wegen bey den Aßterlehenleuten bleiben solten / daß dann in Rechten möchte erkandt werden / was sie von den Gütern vff den Fall zur Lehenwahr geben sollen.

Vnd ist hieben zuvornehmen / daß diese N. Stifft Lehen / aleich andern an das Fürstliche Haus D. Jure belli vff die Acht erklerung gefallen / die angegebene Aßterlehenleute auch weder von den Bischöffen zu N. noch von den Fürsten zu D. bewilligung gehabt / Vnd zu dem diese Güter Burckardt von S. von wegen vielfeltiger Dienste frey concediret, darauß sich seine Söhne auch gegen den Fürsten reverbiren müssen / dieselbe mit Haut vnd Blut zuvordienen / vff die Fälle zu empfangen / vnd mit höhern Lehengelde / als zuvor geschehen / auß dem Fürstlichem Hofe die Belehungen wiederum erlangen müssen / Derwegen sie dann so wol den Fürsten als ihnen selbst zu nachtheil solche Bürden der Aßterlehen tanquam alienationem feudi per incommodam einzureumen sich nicht schuldig erachten / Halten es auch dafür / daß die Aßterbelehneten dieses fals / wieder den Oberlehenherrs die Aßterlehen nicht vorjähren können.

Erhalten ist die Frage / ob die von S. die angegebenen Aßterbelehneten / widerumb zu belehnen von Rechts wegen schuldig: Insonderheit dieweil solcher Fall dieses Orts niemals zu rechte decidiret: / oder aber / ob der Fürste das Aßterlehen widerumb herben zu bringen / oder Erstattung dafür zu thunen / Oder aber die Bürden des Hauptlehen dargegen zu erleichtern / verbunden sey. Da aber solches in Rechten nicht zu erhalten / ob dann nicht die Aßterbelehneten die angezogene onera nach Angehörigkeit tragen zu helfen schuldig.

Nun ist es an dem / daß ein Lehenmann auß seinem Lehen ehliche Stück zur Aßterlehen ohne des Lehenherrn Bewilligung / welche auch nicht vermuthet wird / nicht müge vorlehen / es geschehe dann / ohne Argelst / vnd Geldt / Item mit gleichen Diensten vnd Rechten / wie er das Lehen hat / darzu auch einem der gröffer oder ihm gleich vnd Ebenbürtig sey / vnd nicht in einem der geringeres Standes vnd herkommens sey / Ob nun wol Argelst nicht vermuthet wird / dennoch aber weil diese Aßterbelehnung nicht Adels Personen / wie diese Vasallen gewesen sein / sondern geringern als Bürgern geschehen / vnd ohne zweiffel nicht vmb sonst / sondern vmb Geldt vnd der Vasallen genieß haben / vnd nicht vmb gleichen Dienst / wie die Edellen schuldig gewesen / Als mag geschlossen werden daß solche Aßterbelehnung zu Nichtvnderstung. Jedoch darmit man auß den Grundt kommen müge nemlich welcher gestalt / vnd ob die Bürger solche Aßterlehen durch Geldt oder andere Præstien vnd Finanzen / auch vmb was Dienste an sich bracht heuten / Als were nicht unbequem daß die von S. vor allen dingen von ihnen fordern hetten / wie sie dann zu thunen wol befugt sein / einen schein ihrer Ankufft Titel / vnd Besitz vnd welcher gestalt sie diese Stück an sich gebracht haben.

Sicut enim vasallus non potest absque Domini consensu alio quovis titulo alienare res feudales c. imperialem ubi Dd. de prohib. feud. alienat. per Fred. c. 1. §. praterea. de cap. Conrad. c. 1. de prohib. feud. alienat. per Lothar. Schurff. consil. 41. §. pramissa. num. 1. 2. centur. 1. ne quidem elocare † ad longum tempus c. 1. §. donare. ubi Bald. ifern. §. Dd. qual. olim feud.

feud. poter. alienar. c. 1. de alienat. feud. patern. vel in emphyteusin dare. Jacobin. de S. Georg. in investitur. verb. ita etiam quod ipsi. n. 8. ita nec
 2 potest aliis t subinfeudare, nisi tribus cōcurrentibus; primò, ut sine dolo, nec in fraudem prohibitæ alienationis fiat. c. 1. §. si vero totum. Qual. olim. feud. pot. alienar. c. 1. §. callidis. de probib. feud. alienat. per Frederic. Jacobin. in dict. invest. verb. ita etiam quod ipsi. n. 3. Quamquam autem in dubio dolus non præsumatur. l. merito. pro Socio: tamen, sicut aliàs ex indiciis probatur l. dolum. C. de dol. mal. cum sit machinatio animi l. ult. C. de litigios. quæ non
 3 nisi per indirectum t ex indiciis ac circumstantiis probari potest. Panormitan. in c. præsentium. n. 3. de testib. Jason. repetit. l. admonendi. n. 309. de iurejurand. §. sed ista. Instit. de action. l. penult. n. 1. de jurisd; sic etiam hic arguitur ex eo, si pretium intervenerit, saltem excedens medietatem justæ æstimationis. Nam à majore parte fit æstimatio l. 2. C. de rescind. vendit. l. repetundarum. in fin. de testib. & tum res incidit in prohibitam venditionem; nisi ipse quoque à suo Domino emisset c. 1. §. illud. §. callidis. ubi communiter Dd. de probib. feud. alien. per Frederic. ita intelligitur c. 1. §. 1. versic. reddito à te pretio. ubi Ifern. num. 5. per quos fiat investitur. Nam potest & vero debet
 4 iisdem omnino t conditionibus subinfeudare, quibus ipse habet, aliis non; alioqui præsumitur fieri fraudulenter c. 1. ubi Dd. qual. olim. feud. potuer. alien. junct. c. 1. §. similiter. de capit. Corrad. §. d. c. 1. §. illud. §. callidis. de probib. feud. alienat. per Fred. gloss. in rubric. de alienat. feud. patern. ut igitur feudum pecunia comparari potest, sic & subinfeudari Ifern. præallegat. loco. num. 5. c. 1. in fin. ubi hoc notat glossa. de natur. feud. c. ad nostram. verb. nisi emerint feudum. de reb. Eccles. non alienand. c. 1. de benef. frat. Curt. tract. feudal. parte 2. Kling. in princ. tract. feudal. Et quamvis respectu originis improprie sit feudum. Schurff. consil. 25. casus. num. 1. 2. centur. 2; quia non est t beneficium proprie,
 5 quod emitur: tamen in reliquis verum est feudum & ejus naturam servat Zasius de feudis parte 12. num. 2.

Sed de hoc primo requisito non amplius dicam, cum in facto consistat, sicut contractus facti sunt l. consilio. de curator. furios. &
 6 scientissimos t fallere possint l. 2. de jur. & fact. ignor. nisi quatenus probentur l. sine. C. de probation. l. asseratio. C. de non num. pecun. Esset autem ut arbitrator, valde consultum, si, quo tota res constare possit, Nobiles vasalli à S. ab istis subinfeudatis peterent
 7 demonstrari t jus suum & titulum, quo has subinfeudationes sint consecuti; sicuti

jure petere possunt gloss. l. penult. verb. jurata. C. quand. §. quib. quart. pars. hbr. 10. ubi Barthol. Lucas de Penna. Joann. de Placca & alii notant Hostiens. in summa. de feud. exp. quib. mod. amitt. versic. quid si vasallus Alberic. l. si certis annis. num. 5. cum sequent. C. de pact. §. in l. Titius. num. 2. de action. empt. Angel. l. si rem. num. 1. 2. de rei vendic. late Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. dictiq. vasalli promiserunt recognoscere. num. 15. 19. Præpos. in c. 1. §. vasallus. num. 3. Si de feud. fuer. controvers. inter domin. & agnat. Molinæus in consuetud. Paris. tit. 1. de feud. §. 5. num. 4.

Et hoc magis isto casu, quoniam cum ista bona subinfeudata sint appertinentiæ t u-
 8 niversalis feudi Panormitan. c. cum secutum. num. 13. de jur. patron. quod dicti Nobiles à duce D. habent; ideo illius jure comprehenduntur c. ad decimas. de restit. spoliat. libr. 6. Innocent. c. 2. num. 3. §. 5. de cap. Monach. Jason. l. 3. in princ. num. 34. de acquir. possess. Socin. consil. 131. in presenti. num. 7. volum. 1. Mynsing. observat. 39. cent. 3. Tiraguel. de retract. proxim. §. 36. gloss. 3. num. 2. 3; maximè in his feudalibus. Zasius in epitome feudal. parte 6. num. 29. per communem doctrinam Baldi num. 8. & aliorum c. 1. de capit. qui cur. vendidi. Et habent dicti Nobiles intentionem fundatam, quod hæc adhuc jure universi sibi à patre derelicti contineantur & ad se pertineant; donec possessores titulum singularem probent l. si ve possidetis. C. de probat. c. dilectus. de cap. Monach. Innocent. Panormitan. §. Dd. c. cum dilectus. de religiof. domib. c. ult. de offic. archidiacon. c. auditis. ubi Felinus de præscript. Panormitan. in c. cum olim. in ultim. notab. eod. tit. Tiraguel. præallegato loco. num. 12. Jason. l. 3. in princ. num. 36. 37. de acquir. possess. §. in præsid. feud. num. 53. Canonist. c. nimis. ubi Imol. num. 3. de iurejurand. Everard. in loc. à toto ad partem. Montan. tract. fin. regund. cap. 61. num. 4. Decius consil. 528. num. 2. Socin. consil. 86. in causa. num. 6. vol. 1. Anchoran. consil. no. tres. num. 1. 2.

Ex qua etiam editione de secundo requisito poterit constare, nempe, an iisdem etiam legibus, juribus ac servitiis subinfeudatio sit facta, quibus concedentes vasalli ipsi à Duce tenuerunt. Quod omnino fieri necesse est ad hoc, ut teneat subinfeudatio c. 1. §. similiter. ubi Dd. de cap. Corrad. Mynsing. observ. 62. centur. 1. Hic autem factum non esse verisimile est; cum nobiles aliter, quam ignobiles servire ac feuda tenere soleant.

Tertium requisitum est, ut majori vel pari fiat subinfeudatio. Nam inferiori & t im-
 9 pari, qui non sit ejusdem conditionis, sine Domi-

Domini consensu fieri nequit. d. c. 1. §. similiter. de cap. Corrad. Mynsingerus observat. 51. centur. 1. versic. nec etiam in alium fiat subinféudatio, quam qui sit æqualis conditionis. Ex quo maxime ostenditur vitium hujus subinféudationis, propterea, quod non pari, ut alicui Nobili, sed inferioribus, nempe civibus N. à Nobili vasallo facta sit. Qui cives non possunt pari dignitate in Curia Domini versari atque Nobiles vasalli, per ea quæ tradit Tiraquell. de nobilit. in princ. & passim. cap. 20. 21. cum ibi allegatis.

Ita de his tribus necessariò requisitis, ad hoc, ut valeat subinféudatio sine Domini consensu facta (qui consensus etiam non præsumitur, nisi probetur per l. quocumq. §. fin. de publician. in rem action. l. sciendum. ubi Jason & Dd. de verb. obligat.) de his, inquam, tribus necessariò requisitis communiter & uno ore tradunt catholicam doctrinam. glossa & Dd. c. 1. §. 1. qual. olim feud. pot. alien. & c. 1. §. callidis. de prohib. feud. alienat. per Frederic. per c. 1. §. 1. per quos fiat invest. Jacobin. de S. Georg. in investitur. ad verb. ita etiam quod ipsi. num. 3. 4. Felinus. in cap. quæ Ecclesiarum. num. 69. de constitut. Bald. in authent. nisi. C. ad SC. Trebell. an. Jason. in l. fin. num. 10. C. de jur. Emphyteut. Chassaneus in consuetud. Burgund. tit. de feud. §. 8. verb. in alienatione. num. 26. 27. Zasius in epitom. feudal. part. 9. num. 15. 16. Sonfbeck. in tract. feudal. cap. de feud. alienat. num. 175. Mynsinger. observat. 51. centur. 1.

- 10 Unde sequitur, uno † eorum deficiente totum actum corruiere, & ad nihilum redire. l. si unus. 12. C. de testament. c. ult. ubi Panormitan. de restitu. spoliator. c. prudentiam. ubi Decius in 4. notab. de offic. delegat. Est enim forma substantia rei. Bald. in authent. matris. in princ. C. quand. mulier. tutel. offic. Dd. l. 2. de vulgar. & pupill. substitut. Tiraquell. de retract. convent. §. 2. num. 2. individua. l. heredes. §. ult. de testament. latissime Tiraquell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 21. num. 12. 13. cum ibi allegatis. cui nihil † adjici vel detrahi potest Bald. l. ult. tim. num. 3. C. de suis & legitim. Tiraquell. præallegato loc. num. 11. cujus vel minimus defectus totum actum annihilat. Felin. & Canonist. in d. c. cum dilecta. in 10. ampliat. de rescript. Panormitanus & alii d. c. ult. de restitu. spoliat. Tiraquell. præallegato loc. num. 11. Nec enim perfectum † est, nisi quod ex omnibus partibus constet l. 1. in princ. de orig. jur. ubi gloss. verb. constat. Alciat. præsumpt. 2. reg. 2. Everard. loco à virtute finis. Ideoque actus cum omnibus suis necessariò requisitis est probandus Jason l. 1. num. 40. 41. C. de servis frugitiv. & nisi probetur, etiam defectus unius minimi requisiti totum actum non patitur valere c. 1. ubi Franc. & Dd. de præscript. libr. 6. Francisc.

Balbus in tract. præscription. 3. parte 3. partis principal. quest. 3. num. 7. & 8.

Cum igitur manifestè deficiat hic alterum requisitum: dicendum est, talem subinféudationem non subsistere; & proinde dictos Nobiles has partes sui fundi nulliter alienatas rectè vendicare c. 1. de invest. de re alien. Zasius in epitom. part. 6. num. 37. nec cogendos, ut subinféudent dictos cives, qui titulum nullum † habent; cum habeant in-
13 validum & injustum contra leges obtentum, quæ paria sunt. Bald. l. in civilem. num. 2. C. de sentent. & c. Panormitan. c. gravis. num. 7. de restitu. spoliator. sic ut inde nullus effectus consequi possit l. non dubium. C. de legib. l. 4. §. condemnatum. de re judicat. Socin. confil. 115. videbatur. num. 11. vol. 4. cum ibi allegatis: præsertim ad justificandam possessionem vel inducendam præscriptionem l. 7. C. de acquir. poss. l. 8. C. de long. temp. præscript. etiam in feudalibus. Afflict. c. 1. §. si quis per 30. annos. in princ. & communiter ibi Dd. Si de feud. & c.

Zu sehen / aber doch vngestanden, daß diffals diese Aßterbelehnung freystig weise geschehen were / So heete sie doch nicht laßer können weren / Denn so lange die von S. der subinféudans vnd seine Mannliche Leibes Erben gelebet vnd vorhanden gewesen / intemal aber nummehr solch Geschlecht gar außgangen / vnd diese Lehen an die von S. kommen / Als wil daraus folgen / daß solch Aßterlehen nummaln mit den concedenten verstorben / vnd verloschen vnd also diese Väter mit den Lehen verlediget / vnd denen von S. vnd dem Lehen Herrn zu kommen sein. Subinféudatio † enim non potest fieri, nisi ad vitam v-
14 & liberorum ejus. Et si fiat in perpetuum, tamen tantummodo valet ad vitam illorum, ut rectè Jacobin. de S. Georg. in investitur. ad verb. ita etiam quod ipsi. num. 4. & Andre de Ifern. in c. 1. §. 1. per quos fiat invest. latè Felinus. in c. quæ Ecclesiarum. num. 59. in 3. declarat. de constitut. tradunt. Obtenet enim & hic regula: resoluturo † jure datoris resolvitur jus acceptoris l. lex vestigali. ff. de pignorib. prout in terminis tradunt Alvarottus, Baro & alii in d. c. 1. §. similiter. de lege Corrad. Dn. Mynsing. observat. 62. centur. 1. in fin. ubi dicit, talem subinféudationem non præjudicare successuris, nec vitam egredi concedentis &c. Nam ea regula resoluturo jure &c. etiam in feudalibus obtinet, quamlibet præscriptis c. 1. §. rursus. ubi Baldus num. 2. de controvers. investitur. addens rationem: Quia præscriptio sit accessio prioris tituli; & ideo, quo redit titulus, eo redit etiam præscriptio. Idemque probat Balbus d. tract. præscript. parte 4. partis quartæ principal. quest. 15. n. 12. & qua-

Et quæstion. 1. num. 13. Et Andr. Barbat. ad Bald. præallegato loc. per c. 1. §. quid ergo. de investitur. de re alien. fact.

Nun sind diß alle gute vnd beweßliche Rechtsgründe denen von S. zu ihren intent dienlich / Ich achte es aber dafür / daß die Bürger zu N. so diese affterlehen nun vor lange Jahren besessen haben / sich dawieder mit der vorführung vnd præscription 30. Jahren / Jahr vnd Tag werden behelffen / welche sie doch beweisen müssen / vnd diß fals desto schwerer kan erhartet vnd dargethan werden / wegen ihres bösen glaubens vnd anderer umstenden / Auch aldiweil die von S. einen öffentlichen Titel vnd fundirte intention haben / darvon weitläufftiger vnd mit mehrern bestand wird können gehandelt werden / wenn diese Besitzer ihren ankunfft vnd schein ihres besizes / auch wie lang sie diese stück innegehabt / werden dargethan haben / wie sie dann zu thun auß vrsachen hiebevohr angezogen / vnd beweßret / schuldig.

16. Non aurem dubium est, quin subinfеudatione facta agnati vel alii successores habeant jus redemptionis c. 1. §. sed etiam. per quos fiat investitur. Somsbecc. de feud. parte 13. num. 175. Zasius in epitom. feudal. parte 9. num. 15. 16. quod isto casu, ubi facta est in extraneos alienatio, hoc est, subinfеudatio jure communi præscribitur 30; jure Saxónico 31. annis per c. 1. §. Titius. Si de feud. defunct. ubi omnes Dd. nec alia hic nota est præscriptio, quam tantitemporis gloss. Et Dd. c. 1. de capis. Corrad. Balb. dict. tract. præscript. 4. parte 4. partis principal. quæstion. 12. in princip. num. 3. Molineus in consuetud. Paris. rubric. 1. tit. de feud. §. 7. num. 8. Illa tamen præscriptio ab ipsis, qui allegant, probanda est. c. 1. de præscript. in 6. cum omnibus suis qualitatibus & requisitis. Philipp. Franc. in prim. notab. d. c. 1. c. veniens. c. auditis. extr. eod. Jason. l. 1. num. 40. 41. C. de serv. fugitivis; adeò ut uno deficiente, tota præscriptio corruat. Balb. d. tract. præscript. 3. parte tertia partis principalis. quæstion. 3. num. 7. 8. cum ibi allegatis. Quæ cum alias difficilis est probationis, propter multa quæ requirit, & facilitatem interruptionis. Bald. l. ult. num. 33. C. de edict. Div. Hadrian. tollend. tùm maxime hoc casu, ubi jus Nobilium ac titulus est in confessio, quem infringere pars adversa debet, siquidem obtinere velit. Bald. num. 8. Et Dd. d. l. ult. C. de edict. Div. Hadrian. tollend. Dd. l. Celsus. de usucapion.

Quamquam autem videri poterat, non commodè hic probari posse; quia titulum hunc subinfеudationis probavimus esse vitiosum, ex quo præscribi nequit l. 1. versic. cessare, quia nulla sit. ff. prodote. l. simul.

la. 6. cum l. sequent. l. nec vera. g. l. 4. versic. sine iusto titulo. l. si is. C. de acquirend. possess. l. Celsus. ubi Barthol. Et Dd. præcipue Balbus in princ. de usucap. Nam talis titulus pro nullo habetur Bald. l. incivilem. num. 2. C. de furt. Panormitan. c. gravis. num. 7. de restit. spoliat. Balb. d. tract. de præscript. parte 1. tertia partis principal. quæstio. 3. Quod nullum autem t 19. est, nullum parere potest effectum l. non putavit. §. non quævis de bonor. possess. contra tabul. l. 4. §. condemnatum. de re judicat. late Socin. consil. 115. videbatur. num. 15. vol. 4.

Deinde, quod vasallus alieno nomine possideat, & contra Dominum idè, ne mille t quidem annis præscribat. Speculator. de loc. §. nunc aliqua. num. 56. Afflict. c. 1. num. 39. de controvers. inter mascul. Et femin. Panormitan. c. ad audientiam. num. 15. de præscription. Jason. l. 1. num. 44. C. de serv. fugitivis. Balb. dict. tract. præscript. in 4. parte quarta partis principal. quæstion. 11. num. 4. Et in 3. parte tertia partis principal. quæstion. 3. num. 1. Et 2. c. 1. Si de feud. defunct. ubi omnes Dd. Item propter malam fidem, quæ omnem t præscriptionem impedit c. ult. de præscription. etiam in foro civili Francisc. Balb. dict. tract. præscript. 2. parte tertia partis. quæstion. 13. num. 1. Covarruvias c. possessor. parte 2. §. 8. num. 3. 4. etiam in feudalibus. Afflict. c. 1. §. si quis per 30. annos. in 1. notab. num. 1. 3. Molineus de feud. §. 7. num. 8. Quia sciverunt isti possessores, vel quod perinde est, scire debuerunt l. quod te. Si cert. petat. l. quisquis. ubi gloss. C. de rescind. vendit. hanc subinfеudationem tantum durare ad vitam concedentis, nec præjudicare successuris.

Quibus & illa ratione non videtur potuisse præscribi, quod non potuerint agere in vita concedentis Schurff. consil. 68. num. 22. centur. 1. Jacobin. de S. Georg. verb. Et cum pacto. num. 35. cum sequent. & idè non valentibus agere nulla præscriptio cuncturrat l. 1. §. 1. C. de annal. exception. Hac igitur & similia licet contra hanc præscriptionem speciosè adduci poterunt: tamen iis non obstantibus, videtur præscriptio ex longissima possessione probari, & ad illa objecta facile posse responderi. Nam in præscriptionibus 30. annorum aut in maioribus t non requiritur titulus Castrensis l. si aquam. num. 1. C. de servit. Et ag. Jason. l. Pomponius. §. cum quis. num. 22. de acquirend. possess. Balbus l. Celsus in princ. num. 15. de usucap. Et tract. præscript. rer. immob. num. 11. Alexand. consil. 48. num. 7. vol. 5. consil. 338. num. 2. consil. 46. num. 13. vol. 6. consil. 159. num. 8. volum. 3. ne quidem in feudalibus Afflict. Et Dd. d. c. 1. §. si quis per 30. Si de feud. defunct. Panormitan. Et Dd. c. ad audien

audientiam. num. 16. 17. Felin. num. 18. de praescript. Jafon. l. 1. num. 18. C. de servis. fugiti. v. Balbus de praescript. parte. 4. partis quarta princip. quasi. 12. num. 8. Decius consil. 257. non excedit. num. 5. Roman. consil. 186. viso. num. 2. 3. Cradete. de antiquit. parte 4. §. absolutio. num. 28. Alexand. consil. 92. num. 25. vol. 6. consil. 136. num. 3. libr. 1. consil. 15. visit. num. 6. consil. 31. num. 2. volum. 5. & hanc esse communem firmat consil. 3. 4. casus. num. 98. consil. 32. factum. num. 60. tomo Franc. 1. per communem doctrinam in d. §. si quis per 30. annos.

23. Sed & uniformis est possessio eorum, quae in feudum tenent & possident. Nec in praescribendis ↑ jurisb. consideratur civilis possessionis à naturali distinctio Jafon. l. 1. num. 46. C. de serv. fugiti. & l. clamposidere. §. qui ad nundinas. num. 35. de acquirend. possessi. & ideo praescribunt utile dominium, etiam absq; titulo 30. annis. d. e. i. §. si quis per 30. annos. Nam ex tali tanquam diuturna possessione titulus praesumitur, Barthol. l. libus. num. 3. C. de agricol. libr. 11. Castrens. l. si aqua. num. 1. 2. C. de servit. Balbus de praescript. parte. 2. quarta partis princ. quasi. 2. num. 7. ubi ait communiter itateneri. Cepoll. de servit. urb. praedior. cap. 20. num. 5. Alexand. consil. 238. num. 2. consil. 46. num. 13. volum. 6. etiam in feudali praescriptione. Afflict. d. e. i. §. si quis per 30. annos. in 3. notab. & gloss. unic. num. 1. Jafon. l. 2. num. 155. C. de Jur. Emphyteut. Aloleneus in consuetud. Paph. de feud. tit. 1. §. 7. num. 19. cum ipsa praescriptio ↑ est pro titulo sufficiente, & titulum idoneo probat e. de quarta. de praescriptione. c. 1. eod. in 6. Parisius consil. 25. num. 18. volum. 4. & consil. 32. num. 3. volum. 5. etiam in materia feudali. Afflict. praescript. loco. Curtius sen. consil. 82. capio. num. 5. Parisius consil. 32. num. 5. vol. 2. consil. 13. num. 17. vol. 4.

24. Nec tantum praescribunt utile dominium contra concedentem, sed etiam aliū quemvis, qui ius habet. Balbus d. tract. praescript. in 4. parte quarta partis principal. quasi. 11. num. 4. Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 3. & de retract. proxim. §. 1. gloss. 10. num. 11. 12. 13. Nam feudum ↑ praescriptū ordinariam ejus sortiunt naturam. Bald. l. liberti. num. 31. C. de oper. liberti. Jacobin. de S. Georg. in investitur. verb. itaq; ipsi investiti. nū. 13. Balbus de praescript. parte 4. partis 4. principal. §. primo igitur quero. num. 1. & contra omnes defenditur. Bald. e. i. num. 1. 2. de feud. dat. in via. leg. commissi. Parisius consil. 19. num. 19. & consil. 101. num. 51. vol. 4. Nam praescriptio ↑ pro veritate habetur l. 1. ubi Castrens. num. 1. 2. C. de servit. & e. Bald. e. ult. num. 1. 2. de feud. dat. in via. legis commissi. Balbus de pra-

script. parte 1. quasi. 6. num. 4. 5. & inter omnes ius facit, ac plenissimam securitatem tribuit Parisius d. consil. 13. & ibi actionem omnium contrariam extinguit. e. ad aures. de praescript. Parisius consil. 32. num. 5. volum. 2. Curtius Senior. consil. 82. capio. num. 5. utileq; dominiū praescriptione ↑ quaesitum directo praescribit & antefertur, Jafon. l. 1. in princ. num. 57. & l. 3. §. ex pluribus. num. 33. de acquir. possessi. Covarrud. in e. possessor. parte 2. de regul. Jur. in 6. Anton. Gabriel. Roman. libr. 5. conclus. de praescript. conclus. 1. 2. cum seq.

Nec verum est, istos Nobiles à S. non potuisse agere; imò verò potuerunt redimere juxta c. 1. §. 1. per quos fiat invest. Potuerunt etiam denunciationibus & aliis modis, de quibus Balbus in dict. tract. de praescript. parte 6. constituere possessores in mala fide. Ut illis prodesse nequeat illa regula, non valenti agere nullam currere praescriptionē l. 1. §. 1. C. de annal. except. Nec enim prodest iis, qui impedimentum removere possunt c. ultim. de election. Roman. consil. 357. quaritur. num. 5. & 6. Bald. d. tract. praescript. 4. parte 4. partis princip. quasi. 3. num. 5.

25. Sed & bona fides possessorum ↑ praesumitur, donec probetur mala. gloss. & Dd. e. si diligenti. c. sanctorum. c. ult. de praescript. Barthol. & Dd. praescriptum Balbus. 3. parte num. 2. 3. 4. in l. Celsus. de usucap. Jafon. in §. sed ista. nū. 99. Instit. de actionib. Decius consil. 257. non excedo. num. 5. Alexand. consil. 200. viso. num. 2. libr. 2. & hanc communem statuit Covarruvias in e. possessor. parte 2. §. 8. num. 2. de regul. Juris. in 6. praescriptum post discussum 30. annorum. Barthol. num. 17. & 18. l. ult. C. unde vi Jafon. in d. §. sed ista. num. 100. Instit. de actionib. Balbus d. l. Celsus. parte 3. num. 11. de usucapion. Decius consil. 257. non excedit. num. 4. & 5. & consil. 267. 268. 538. & passim Cradete. de antiquitat. tempor. §. materia. num. 16. 17.

Nec obtinet hic regula, paria sunt scire vel scire debere. Nam etiam error juris ↑ excusat à mala fide. Balbus post Castrensē in d. l. Celsus. in princ. num. 13. de usucap. praescriptum post 30. annos, quod spatium omnē mala fidei praesumptionem tollit; etiamq; constaret de antiquiore possessore, vel jure alterius. Salicetus & Dd. d. l. ult. C. unde vi. Francisc. Balbus in d. l. Celsus. parte 3. num. 10. & Sifell. ibidem. num. 31. qui dicunt esse communem. de usucap. Decius Neapolitan. 49. num. 2. Decius consil. 558. in causa. num. 11. 12. cum sequent.

Imò etiam bona fides causatur ne dum ex iustis causis, verum etiam ↑ injus- 30. tis Bald. l. 1. post gloss. num. 2. C. ubi caus. stat. Jafon. l. si id quod. num. 35. de jurisdict. Felin. e. cum contingat. num. 2. de rescript. Alicit. praesumpt.

presumpt. regul. 3. presump. 4. & omnino post 30. annos satis est probata, utcumque præcesserit mala fides d. l. ult. ubi Barthol. num. 17. C. Unde vi. Innocent. c. 2. num. 8. de integ. restit. Francisc. Balbus præallegatoloc. num. 11. quæ, ut diximus tunc tollitur. Et quamvis aliqua ejus præsumptio maneret: tamen constat præsumptam malam fidem non impedire præscriptionem, sed tantum veram, glossa magna l. tutor rerum. in fin. de administr. tutor. quam multum commendat Castrensis. l. nunquam. in princ. de usucap. sequitur Alexand. l. Pomponius. §. cum quis. num. 22. de acquirend. possess. Balbus, de præscript. 2. parte. tertia pars: quæstion. 12. num. 13. in 1. limit. Panormitan. consil. 3. Inter. quæst. 12. vol. 2.

31. Sed nec regula, resolutio jure datoris &c. videtur obtinere t post 30. annorum decursum & jus præscriptione quæsitum; cum ex ea defendatur possessor, non jure sui authoris à quo non habuit, & unde à modo non dependet; sed jure sui domini, quod longissima possessione quæsitum. *Anchoran. consil. 44. Quia quæstio. in fin. Cagnol. in l. ex qua persona. num. 4. de regul. Jur. ut resolutio jure authoris resolvi non debeat. Bald. c. 1. §. rursus. num. 7. de controvers. investit. præsertim, cum non solum contra eum, à quo causam habet, sed illos etiam, à quibus causam non habet possessor, præscribat. Balbus tract. præscript. 4. parte. 4. partis principal. 12. quæstionis princip. quæst. 4. per totum. Nec aliud vult Baldus, si rectè consideretur ex toto contextu in c. 1. §. rursus. num. 3. 4. 5. 6. 7. de controvers. investit. verlic. Quod autem dicitur resolutio jure &c. intelligitur in eo jure, quod habet dependentiam, non in eo quod primo instanti est perfectum &c. Item verlic. quia jus quod habeo non dependet à jure suo.*

Ceterum quod dicit, præscriptionem ire cum suo titulo, nihil huc facit. Loquitur enim de casu d. §. rursus. cum feudum ad Dominum vel agnatum revertitur: quo casu res præscriptione quæsitæ simul cum jure totius eò redeunt, quod nihil infringit jus præscriptionis, sed magis distringit ac munit. At alius est casus noster, ubi si propter jus concedens resolutum concedas jus possessoris, qui præscripsit, resolvi, nihil ei commodabit præscriptio. Imò totum jus præscriptionis, quamvis jam quæsitum tollitur, quod dictu fuerit absurdissimum.

32. Absurda t verò vitanda sunt. *Everard. loc.*

LL. absurd. Quid, quod non potest dici jus demortui resolutum esse, etiam si Domino aperiat, vel ad alium transeat cum sua causa l. 2. C. de distract. pignor. sic ut successor alia conditione non debeat esse quam antecessor.

Weil dann zu besorgen / daß die vorjäh-
rung denen von S. disfalls möchte im wege lie-
gen / als ließe ichs mir auch gefallen / daß sie sich
mit diesen Affterlehen besüßern in der güte ab-
finden / vnd dieselbige für Lehnteuten anneh-
men vnd dargegen wegen Ihnen von den Da-
berherrn offerlegten vnd gesteigerten Bürden /
auch die Laudemien vnd andere beschwerung
den Untertlehnteuten mehrer theten / welches
dann in der güte geschehen müste / denn zu
recht solches wieder ihnen / so ober vorverter
Zeit vnd gleichformige Bürden vnd Dien-
sten ihre Güter besessen / schwerlich würde zuer-
halten seyn. Equidem per 30. annos non
præscribitur solum feudum, sed etiam qua-
litates t onerum & servitiõrum Afflic. 33.
*num. 9. & Dd. d. c. 1. §. si quis per 30. annos. & c. Bald. Salicet. & Dd. l. 2. C. de præscript. 30. an-
nor. Jason. l. 2. num. 155. C. de jur. Emphyteut. Balbus tract. præscript. in 7. & 9. quæst. quar-
ta partis 4. parte princip. Crædet. de anti-
quit. 1. parte 4. §. materia. num. 105. cum mul-
tis sequent. Panormitan. & Dd. c. olim. de cen-
sib. Alb. Brun. consil. 67. num. 8. 9. nec ulte-
rius gravandi sunt homines, sed superio-
res t semel impositis oneribus contenti 34.
debent esse l. cum satis. §. caveant. C. de a-
gricol. & censit. libr. 11. nec ulla novitas in
homagiis t induci debet. Jacobin. de S. Ge-
org. de homag. num. 33. & in investitur. verb. 35.
& cum mero. num. 16. neque duplici onere,
inferiores gravare Jacobin. ibidem. num. 36.
& 41. per l. navis onustæ. §. cum autem. 1. ad L.
Rhod. de pact. l. Titia. §. qui in vita. de legat. 2.
Ifern. num. 9. Alvarott. num. 5. c. 1. quæ sint re-
gal. l. incola. l. final. §. item rescripserunt. ad
Municip: sed debita servitia t suis finibus 36.
debent esse contenta. Jacobin. de homag.
num. 3. per d. l. cum satis. §. caveant. cum aliis
ibi allegatis & paulo post ex Bald. c. 1. de pac.
Constant. verb. pactiones. & c. 1. in princ. qual.
vassall. jurar. deb. nec locum gravatum ve-
tigalibus ulterius gravari oportet. Berta-
chin. tract. de Gabell. parte 1. num. 5. cum ibi
allegat. & quæ de novo t imponuntur, ex-
torqueri per concussionem præsumuntur, 37.
& illicita sunt. Bald. c. 1. qual. vassall. jur. fid.
deb. & in c. 1. de pace Constant. verb. pactiones.
num. 1. Arcim. consil. 14. visa. num. 16. Ja-
cobin. in investitur. verb. cum mero. num. 16.
& Frantz. de homag. num. 34. Intelliguntur
autem etiam esse nova t onera, quæ augen- 38.
tur.*

39. tur. Salicet. l. vectigalia. num. 1. 2. C. Nov. vectigal. impon. non poss. Unde etiam à t superiore suo oneratus, non tamen propterea debet suos inferiores onerare. Ifern. c. 1. num. 59. qua sint regal. Rebuff. l. 1. cum addit. margin. C. de exact. tribut. libr. 11. Florian. in l. filia. famil. berciscund. Et posset hac in parte superior vasalli subditis providere, etiam si non conquererentur. Boer. decis. 304. num. 4. & 5.

Itaque extra causam transactionis, quæ non procedit aliquo non dato l. transactio. C. de transaction. non video, eum aut quomodo possint intendi istorum civium onera ex eo solo, quod Nobiles majore aliquo onere & graviore pacto ista feuda à Domino sunt consecuti. Talia enim pacta sunt pro pretio. l. fundi. 79. de contrahend. emptio. Ut igitur, si Nobiles à Duce pro pecunia emissent hæc feuda, hoc nomine pecuniam à subvasallis exigere non possunt: ita nec isto nomine debent, sed potius de suo marsupio sibi sufficere, & quoad illud suppediat, subjectos non onerare. Bald. c. conquerente. in fin. de offic. ordin. & l. hoc jure. in fin. de Justit. & jure. Jacobin. de bomag. num. 33.

Das aber letztlich der Fürst vnd Oberlehnher / die Affierlehen wiederumb herben zu bringen oder ersatung dafür zuthuen / oder die bürden des Lehens dagegen zu erleichteren verbunden seyn sol / wird schwerlich zurecht erhalten vnd ausgesprochen werden. Quamquam enim Dominus debet evictionem vasallo ignoranti c. 1. de investit. de re alien. fact. c. 1. si vasal. ab aliquo interpell. tamen id non obtinet, quando t vasallus spontè aliquid de feudo amittit. c. 1. si vasallus. Si de feud. content. & c. c. 1. de controvers. inter vasall. & alium benefic. Alvarott. & Dd. ind. c. 1. Si de feud. vasall. ab aliquo interpell. per l. si dictum. §. si compromisso. de eviction. Atqui isto casu, si sunt à Duce Nobiles infeudati, antequam subvasallos cives usuceperunt feuda, quæ possidebant, non Domino, sed sibi debent imputare, quod non recuperarent, sicut potuerunt l. alienationis. de verbor. significat.

40. Sin autem tum temporis jam præscripserant dicti cives, rursus alia ratione non tenetur Dominus. Quia non intelligitur aliter feudum concessisse, quàm qualiter tum in esse erat & habebatur l. in vendendo. 66. de contrahend. empt. cum sua causa & qualitate. l. alienatio. de contrahend. emptio. l. si debitor. C. de distract. pignor. & de eo jure, quod tunc concedens habuit, non de aliis quæsito l. 2. §. merito. Ne quid in loc.

public. Decius consil. 292. pro tenui. num. 4. per doctrinam Baldi & Dd. c. 1. de capisau. qui cur. vendid. Princeps enim concedendo intelligitur t se conformare juri communi. Bald. l. ex facto. in princ. de vulgar. & pupillar. substitut. §. omnis. in authent. de judic. sicut & alii contrahentes. Socinus consil. 19. ad sic. num. 6. volum. 1. Cornau consil. 190. plures. in princ. parte 3. Proindeque nec generali concessione jus alii quæsitum auferre voluisse. d. l. 2. §. merito. & §. si quis à Principe. Ne quid in loc. public. & c. Alciat. presumpt. 11. regul. 3. num. 1. 11. 12. & 13. per c. ex tuarum. de aut. & usupall. Jason. l. 1. l. ultim. de constitut. Princip. l. penult. in fin. de just. & jur. latè Balagn. consil. 6. viso. in fin. Curtius Jun. consil. 88. præsupponitur. num. 8. per totum. Unde ejus investituræ & concessiones t intelliguntur salvo tertii semper jure. Castrens. consil. 72. in causa. num. 2. volum. 2. Decius consil. 468. superiori. num. 26. Zafius consil. 17. num. 75. libr. 1. Henning. Gaden. consil. 13. num. 20. de feud. Quod cum ita sit, multo minus putandum est, quod voluerit de jure tertiis quæsito istos Nobiles investire, & pro evictione illius se obligare: cujusmodi interpretationem non admittit æquum & bonum, quo Dominus & vasalli sibi mutuo devinciuntur. c. 1. §. ult. per quos fiat investitur. Zasius in epitom. feud. parte 1. num. 6.

Quod autem ad Laudemias attinet, quæ jure communi sunt quinquagesima pars pretii seu æstimationis rei, quæ possidetur l. ult. ubi Jason. num. 1. 39. cum multis seqq. C. de jure Emphyteus; non dubium est, quin in hoc successionis casu, ubi Dominus non mutatur, nulla debeatur, Jacobin. de S. Georg. verb. in invest. verb. qui quidem investiti. num. 58. cum sequent. Jas. l. ultim. num. 41. 43. 47. C. de Jur. Emphyteus. Aufred. decis. Tbolos. 75. Ruin. consil. 159. num. 8. libr. 1. consil. 5. si vera. per totum. volum. 5. Brun. consil. 44. Cravett. consil. 215. nisi quatenus est consuetudine receptum. Alexand. de Imol. consil. 5. si vera. num. 1. 2. 3. 4. 5. & per totum. libr. 5. Jacobin. de S. Georg. de invest. verb. qui quidem investiti. num. 58. Guido Papa decis. 415. num. 3. Franc. Marc. decis. 366. num. 16. Afflict. c. Imperialem. §. illud. num. 14. de prohib. feud. alienat. per Fred. Brun. d. consil. 44. Cravett. consil. 215. Pater. num. 8. & 9. Henning. Gaden. consil. feud. 15. per totum. Bertachin. Firmian. tr. de Gabell. parte 5. quæst. 3. 4. 5.

SEQVI.

SEQUITUR ALTERIUS CUJUSDAM CONSILIUM AB AUTORE NONNIHIL DIS- SENTIENTIS, QUOD TAMEN A NOSTRO MOX DECLARATUR.

SUMMARIA.

43. Communis opinio non obinet, si opinio aliqua melioribus rationibus fulciatur.
44. In feudi præscriptione non solum titulus & bona fides requiritur, sed & ut res talis sit, quæ præscribi possit.
45. Possidens rem ut feudum, præscriptione 30. annorum se tueri potest.
46. Subinfeudatus à primo vasallo sine consensu Domini, contra eum nunquam præscribitis.
47. Textus cum sunt expressi, cessare debent glossæ.
48. Subinfeudatio ut fiat, tria requiruntur.
49. In omni præscriptione bona fides requiritur.
50. etiam feudi.

Dass der Consulent ausführlich disputirt vnd endlich dahin schleust/dass sich die Vffterbelehenten mit der vorjährlung vnd dreissig jähriger præscription, dawieder werden behelffen müssen &c. hat in Warheit ein grosses ansehen im Rechten / vnd ist von ihm solche Exceptio præscriptionis mit städlichen vnd kräftigen Rechtsgründen aufgeführt.

So ist nicht ohn / dass viel berühmte Doctores der einhelligen Lehr vnd Meinung seind / quod scilicet 30. vel 40. annis etiam subvasallus præscribere possit subfeudum contra Dominum, ut defuncto vasallo ad Dominum non revertatur, quorum longum catalogum recenset Dominus consulens, asserendo & affirmando hanc esse magis communem opinionem, & ideo tam judicando, quam consulendo sequendam, quam recte (nempe adherendum esse communi opinionem) tractat Joan. Nevizan. in sua sylv. nupt. lib. I. statim in princ.

Es ist aber alhie zubeedenken / quod et si opinio aliqua sit & dicatur esse communis : tamen si opinio aliqua particularis fulciatur melioribus rationibus, tum non tamen communem sed illam parti-

cularem sequendam esse, per elegantem textum in l. si quis. C. de condict. indebit. Ubi Imperator motus est per rationem minoris partis contra majorē. & text. in l. 1. de veter. jur. enucleand. versic. sed nec. Atque ita sentit Curtius Junior. consil. 63. num. 3. & consil. 160. num. 12. hancque sententiam vulgò receptam asserit. Idem tenet Zasius tract. feudal. num. 14. 15. & 16. Item consil. 15. num. 43. lib. 2. ubi multa allegat. Et dicit Joann. Andreas singul. in c. 1. de constit. (ut eum allegat Abbas in c. capellanus. de feriis.) In judicando teneri posse novam opinionem etiam unius Doctoris, contra communem, quando est melioribus & validioribus rationibus fundata.

So bedünkt mich nun / wenn ich dieser quæstion vnd rechtsfrag im grund nachgedencke / Nemlich ob der Vffterlehenmann wies der den Oberlehenherrn / der in die Vffterlehen schaffte nicht gewilliget / sondern derselben unwissend gewesen / vnd die obermelte tria requilita nicht vorhanden / solch sein Vffterlehen in 30. oder 40. Jahr præscribiren müge? Vnd auch die Lehenrecht vnd derselben scribenten mit fleiß darüber ponderir vnd erwege / dass (meines trachtens) zu schließen seyn solt / es hette in solchem fall gar kein præscription oder vorsjährlung stat / vnd dass diese meinung mit städlichen vnd besseren Rechtsgründen (firmioribus rationibus & etiam authoritatibus) als die andere zubewehren sey / wie hernach gründlich folgen sol.

Quod igitur subvasallus non possit præscribere contra Dominum ignorantem, verior mihi sententia & juri conformior videtur, idque ex fundamentis infra deducendis. Et primò sciendum est, in præscriptione tamen non solum requiritur titulum & bonam fidem, sed etiam quod sit talis, quæ præscribi possit. §. aliquando. & §. furtiva. Inst. de usucap. ubi Dd. communiter. Sed feudum eo ipso, quod à vasallo alienatur sine voluntate Domini, vendendo vel in tertium aliquem subinfeudando, aut alio quocunque modo transferendo, utique vitio afficitur; quia in alium usum convertitur, quam destinatum à Domino fuit. arg. §. furtum autem. Inst. de obligat. quæ ex delict. nascunt. l. vitia. C. de acquirend. possess. Si ergo res vitio affecta est, sequitur eam 10. 20. annis præscribi non posse etiam à bonæ fidei emptore, per c. 1. §. final. de invest. de re alien. fact. & de hoc nemo dubitat.

Quæstio ergo jam est, an saltem 30. vel 40. annis præscribatur?

RATIO DUBITANDI.

ET primò videtur, quod sic, quoniam omnis actio tanto tempore præscribitur *l. si cui. 3. §. l. omnes. 4. l. cum notissimi. 7. C. de præscript. 30. vel 40. annor.* Unde etiam est, quod furtum 30. annis præscribatur. *l. 1. C. de annal. exception.* Ergo & hæc res feudalitatis, à simili. Atque ita tenet glossa *in c. 1. versic. præterea. de cap. Corrad.* quam sequuntur Bald. Nic. de Neap. de Beluis. Alvarott. Præpositus & communiter Dd. *ibidem.* Nam & aliàs, si quis per 30. annos rem aliquam, ut feudum possedit, & servitium præstitit Domino; licet de ea re non sit investitus: tamen ꝑ præscriptione (etiam hodie) 30. annorum se tueri potest, ut jam Dominus ut feudum recognoscere, debeat *per text. in d. c. 1. §. si quis per 30. Si de feud. defunct. cont. sit.* Videtur ergo, quod & accipiens à vasallo, saltem 30. annis possit feudum præscribere, ut allodium.

RATIO DECIDENDI.

Verùm prædictis omnibus non obstantibus, dicendum mihi videtur, subvasallum, qui à primò vasallo sine consensu Domini ꝑ subinfeudatus est, nullo tempore contra Dominum præscribere posse. Primò per textum in d. c. 1. §. *præterea. de cap. Corradi.* ibi, nulla obstante præscriptione. Nam ante Cunradum, etiam ex jure communi, non nisi 30. annis feudum præscribi potuit. Quia ergo nunc Cunradus prohibuit communem alienationem, nulla obstante præscriptione; utique verba illa aliquid operari debent, & intelligi, ut etiam hodie nullo tempore præscribi possint.

Secundò idem probatur per c. 1. de prohib. feud. alienat. per Frid. versic. Unde Imperator Lotharius, &c. ibi, nullius temporis præscriptione impediende &c. Nam ibi Fridericus non solum futuras, sed etiam præteritas alienationes revocare voluit; quod tamen ante Fridericum nec Lotharius nec Conradus caverat, sed solum de futuro, prout hoc eleganter & amplè explicat Sonsbecc. *de feud. part. 12. num. 157. fol. 120.*

Non obstat quod supra dictum est, omnes actiones 30. vel 40. annis præscribi &c. Quia illud regulariter verum est: cessat verò, quando super aliquo casu speciali prohibita præscriptio fuerit, ut hic per prædicta jura factum est &c. Sic quoque prædicia, salinaria & similia, non nisi ul-

tra immemorabile tempus præscribi possunt *juxta c. super quibusdam. de verb. sign.* Et potest Princeps prohibere, ne res unquam aliqua præscribatur, prout in feudo fecit *in d. c. 1. de probib. feud. alienat. per Frider.* Et rationem urgentissimam omnimodæ prohibitionis vide apud Sonsbecc. *dict. part. 12. num. 161.* Non obstat glossæ autoritas in d. c. 1. versic. *præterea. de cap. Cunrad.* Quia cum textus sint expressi, qui omnem præscriptionem tollunt, utique cessare ꝑ debent glossæ. Quin imò alia glossa habetur contraria, quæ expressè vult, ne 30. annis etiam posse præscribi *in c. 1. versic. quid ergo. in verb. longa. de invest. de re alien. fact. & sic glossa per glossam confunditur.*

Non obstat textus in c. 1. §. præscriptione. *Qual. feud. potner. alien.* ubi habetur, quod præscriptione 30. annorum tam ignorans, quam sciens à repetitione feudi submovebatur. Quia respondeo, obtinuisse ante tempora Cunradi *per gloss. in verb. profecto. in fin. in c. 1. Quid juris si post alienat. &c.* Verùm Cunradus, & post eum Lotharius & Fridericus prohibuerunt postea præscriptiones simpliciter, ut supra dictum est.

Postremo non obstat, rem allodiam 30. annis etiam hodie præscribi ut feudum posse: Ergo videtur etiam è contra, rem feudalem tanquam allodiam præscribi posse. Quia longè diversa hæc sunt, Nam priori casu non patitur detrimentum Republica sive Dominus, sed augetur; quia assequitur per hoc servitium: secus in hoc casu, quia servitium periret. *Sonsbeccius ibidem. num. 164.*

Porro supra dictam sententiam, quod feudum nullo modo præscribi possit, tenuerunt etiam Pileus & Jacob. de Ardizon. *in tit. quib. mod. feud. amitt. c. 1. §. final.* Andr. de Ifern. *in d. c. 1. §. præterea. de cap. Cunrad. Baro à Tautenb. ibidem. & in c. 1. de probib. feud. alienat. per Frideric. & Sonsbeccius d. parte 12. num. 105.* ubi dicit feudum contra Dominum non præscribi etiam 100. annis &c. Et prædicta opinio maximè procedit in præsentis casu, ubi subinfeudatio non est facta legitimo modo, observatis his, quæ ad hoc requiruntur. Nam quemadmodum supra dictum est, ut subinfeudatio valeat, & Dominus subvasallum recipere ꝑ teneatur, tria sunt necessaria, 1. Ut investitura sine alterius jactura, & sic semota, fraude atque synceriter fiat. 2. Ut is, cui confertur feudum parit conditionis & qualitatis sit cum vasallo aut etiam majoris, sed non minoris (quod nostro casu utique est, cum subvasalli sint tantum cives & non nobiles.) 3. Ut non aliis pactationibus sive con-

conditionibus vassallus alterum subinvestiat, quam ipsi est collatum beneficium; ne vel naturam ejus ipse mutare, vel deterius reddere contra fidem datam videatur &c. *Ferrar. tract. de feud. lib. 2. c. 4.* Ex quibus omnibus concludendum censeo; etiamsi cives exceptione præscriptionis longissimæ se tueri vellent, nedum contra Dominum feudi, verum contra novos vassallos Nobiles de S. eos tamen non audiendos, sed in libero futurum arbitrio sit, an eos pro subvassallis velint agnoscere, vel non, per supra dicta.

Porro confirmatur sæpè dicta opinio, quod scilicet subvassallus nullo tempore possit præscribere contra Dominum &c. quod ipse scit vel scire debet, talem subinfeudationem non ulterius sed ad vitam concedentis sive subinfeudantis durare, per Theoricam illam, resolutio jure datoris & acceptoris jûs resolvi atq; cessare c. 1. §. rursus. quib. mod. feud. amittat. c. 1. §. Si quis decesserit. versic. Titius filios. Si de feud. defunct. cont. sit. &c. c. 1. §. etsi clientulus. de alienation. feud. Et sic est in mala fide, quia scit se rem alieno nomine possidere; & contra Dominum ideo non præscribit ullo tempore. Nam hodie secundum communem atq; receptam Dd. sententiam in omni præscriptione c. vigilant. &c. fin. de præscript. c. possessor. de regul. Jur. in 6.

etiam illius temporis, cujus in contrarium memoria non extat, bona fides † requiritur gloss. verb. nisi. & ibi Franc. c. 1. de præscript. libr. 6. Angel. §. furtiva. Instit. de usufructu. cap. Jason. consil. 24. lib. 3. Afflict. decis. 368. Balb. tract. de præscript. 3. part. princip. 4. 6. num. 20. Aymon. Gravett. consil. 146. lib. 1. Idem in tract. de antiq. tempor. 4. §. materia ista. num. 19. Et tradunt Doctores magis communiter, etiam in præscriptione † feudi bonam fidem requiri. gloss. Alvaroz. Afflict. & alii in d. c. 1. §. Si quis per 30. annos. Si de feud. defunct. content. sit. Abbas & Dd. c. ad audientiam. de præscript. Balb. d. tract. de præscript. 4. part. princip. num. 2. 12. 4. princip.

Auf welchem allen zuschließen/das sich die Bürger zu N. wieder euch vnd ewre Brüder/als nunmehr die neu belehnete/keinet præscription zubehelffen haben/sondern in ewer frey wilkühr stehet/die selbst einzufürdern/vnd zu vendicieren/oder sie wiederum damit zubelehen.

Was sonst vielmelter Herr Consulens in seinem Consilio vff die andere fragen vnd puncten decidirt vnd geschlossen/erachte ich beswertes Rechtens sein/weiß auch für mein einfallt nicht zu verbessern/sondern bin durchaus mit ihm gleicher meinung per rationes & argumenta ab ipso doctè ac ubertim deducta & allegata.

RESPONSIO AUTORIS, AD PRÆCEDENTEM CONSULTATIONEM.

S U M M A R I A.

51. Communis opinio sequenda, etiamsi meliores contrastare videantur rationes.
52. Rationibus veritas sæpe offuscat, quam aperitur.
53. Præscriptio 30. annorum currit contra ignorantes.
54. An in ea præscribenda scientia & patientia adversarii requiratur?
55. Scientia & patientia Domini ex lapsu 30. annorum præsumitur.
56. Contra præscriptionem 30. annorum datur restitutio ex capite ignorantia.
57. Non v. contra quadragenariam & immemorabilem.
58. Intellectus c. j. de Capitul. Corradi.
59. Correctio LL. non inducenda: maxime ubi vitari potest. n. 68.
60. Vassallus directum dominium non præscribit: secus utile. & n. 70.
61. Præscriptio solemnitate omnem supplet.
62. Absq. interstitura feudum.
63. An omnia Jura feudalitæ loquentia de præscriptionib. sint hodie correctæ?
64. Regalia præscribi nequeunt.
65. Scribimus, ut aliis præscribere non possimus.
66. Glossæ pro textibus habentur.
67. Auctoritate glossæ melior testis haberi nequit in decidendis causis.
69. Correctoria interpretatio non potest privata auctoritate induci.
70. Argumentum ab aliodialibus non procedit, ubi textus feudalitæ expressus.

ES Herren Advocaten
Rechtlich bedenkent ist
meinem nicht fast zu wie-
der / vnd wenn es anders
were / So sinde ich doch nicht genug-
samen grundt / dadurch meine mei-
nung abgelehnet.

- E**nn erstlich was de communi opi-
nione von dem Herrn Advocaten ange-
führt / Obes wol nicht ohn / daß esliche
der meinung seyn / So ist doch die communis
auch diffals in contrarium, nempe quod in
consulendo & iudicando communis sic se-
quenda: etiamsi t meliores contra stare vi-
deantur rationes *c. in canonicis. 9. distinct.*
ut latissimè Anton. Maria. Coratius *libr.*
commun. opin. 2. tit. 8. ubi num. 15. post dispu-
tationem pro & contra concludit, Zasii, &
sequacium opinionem à Domino Advo-
cato allegatam nullà niti lege vel ratione,
cui non possit facile & concludenter re-
sponderi. Sicut ad omnia eleganter respon-
det, *in primis l. 1. C. de veter. jur. enucleand.*
cum similibus à num. 1. usq. ad 16. & de ratio-
nibus *num. 20.* ait, sæpe rationibus verita-
tem t potius offuscari, quam aperiri. Quan-
quam hic nondum illud evictum, quod est
præcipuum, nempe plures & firmiores ab
altera parte rationes, ut allegatur, stare.

- Nam quod præscriptio non currat con-
tra ignorantem, id concedi nequit in lon-
gioribus præscriptionibus *l. ult. C. de præ-*
script. long. temp. præsertim 30. annorum, de
qua hic agimus: cum hæc sola, ut in consilio
posui, sit in feudalibus recepta. *d. c. 1. §. si*
quis per 30. annos. si de feud. defunct. fuer. con-
sent. quam currere t contra ignorantem
certum est *c. 1. §. porro. Qual. olim feud.*
pot. alien. Castrens. l. si aquam. num. 2. C. de
servit. & aqua. ut hoc communiter teneri
dicit Franciscus Balbus *de præscript. 2. par-*
te quarta partis princip. quest. 2. num. 7. & 8.
Quamvis fatear, Didacum Covarruviam
requirere scientiam & patientiam ejus,
contra t quem præscribitur, excepta im-
memoriali. *inc. possessor. parte 2. in princ. de*
regul. Jur. in 6. Sed ejus opinio commu-
niter recepta non est ut ex Tiraquello patet
de retract. proximit. §. 35. gloss. 4. per totum.
Et si esset, tamen scientia t & patientia Do-
mini ex tanto decursu temporis præsume-
retur. *Salicet. l. auctoritate. in fin. C. unde*
vi. Cravet. de antiq. temp. parte 4. §. materia.
num. 62. 71. Anton. Gabr. Roman. libr. 5. de præ-
script. conclus. 1. num. 60. cum multis ibi allega-
tis; adeò, ut contraria ignorantia non tan-
tum probanda sit, sed etiam plene proban-

da hoc casu, & aliter quam per juramentum
allegantis ignorantiam, propter fortem
scientiæ præsumptionem. *Cravet. de antiq.*
temp. parte 4. §. materia. num. 62.

Quamquam verò detur contra talem
etiam t præscriptionem restitutio ex capi-
te ignorantie intra quadriennium, à tem-
pore scientiæ computandum, *gloss. 1. sicut.*
verb. militia. C. de præscript. 30. annor. Tiraquell.
de retract. §. 3. 5. gloss. 4. num. 36. tamen ve-
rendum est, ne hic jam pridem effluerit
tale quadriennium à tempore scientiæ, post
quod tempus nulla datur restitutio *l. ultim.*
C. de temp. in integr. restitut. Cravet. & Dd.
præallegato loco. Item, quod defectura sit
probatio ignorantie, contra quam stat præ-
sumptio ex diuturnitate temporis ducta, ut
dixi, præsertim inter vicinos *l. si vicinis C.*
de nupt. Jason. l. si res obligata. num. 42. de le-
gat. 1. Marant. post Barthol. l. is potest. num.
298. de acquirend. heredit.

Tertiò talis restitutio non datur contra
t quadragenariam præscriptionem secun-
dum communem, *gloss. 1. ait. §. permittitur.*
verb. imputandum. de minor. Alexand. consil.
151. in fin. libr. 2. ubi Molinæus dicit hanc esse
communem. Covarruvias. d. c. possessor. part.
3. §. 3. num. 2. de regul. Jur. in 6. Licet alii
contra statuant, fateor, *Cravet. de antiqui-*
tat. temp. §. materia. num. 45. Balbus de præ-
script. parte 4. quarta partis princip. quest. 29.
Boër. decis. 39. num. 6. prorsus verò non con-
tra immemoriam *Boër. d. decis. 39. num. 1.*
6. Salicet. authent. quas actiones. num. 5. & 6.
C. de Sacrosanct. Ecclesiis. Covarruvias. d. c.
possessor. parte 3. §. 3. num. 2. 3. de regul. Jur.
in 6. Anton. Gabriel. Roman. libr. 5. de præ-
script. conclus. 1. num. 64. ut si adversa pars
talem præscriptionem poterit probare, ne
hæc quidem theórica subsistere possit.

Feudum alienando affici vitio non pro-
batur *in d. §. furtiva. & similibus;* maximè,
si ut in præsentis tantum subinfeudetur. Id
enim licet absq; Domini consensu, ut in
consilio expositum est. Sed nec affici vitio
reali ex alienatione, patet ex eo, quod præ-
scribi possit, ut post dicemus. Nec sane vi-
tium omne inhibet præscriptionem, sed
multa ad hoc requiruntur, ut per Angel. in
§. furtiva. Instit. de usucapione.

Sic c. 1. t de cap. Corrad. in verbis: nulla
præscriptione obstante. tantum de longi
temporis præscriptione vel breviori capi-
endum est; non de longissimi, quæ nun-
quam intelligitur talibus verbis excludi, ut
non tantum glossa ibi docet: sed etiam Bal-
dus *num. 4.* & communiter Dd. ut Jacob.
Belvis. Nicol. Neap. Martin. Landens. Al-
varott. Cardinal. Alexand. Afflict. Decr.
Neapolit.

Neapolit. 254. Jason. qui dicit eam glossam notabilem & communiter approbatam in l. 1. in fin. num. 46. cum seq. C. de serv. fugitiv. latè Tiraquellus in retract. proximit. §. 1. gloss. 2. num. 12. & hanc distinctionem inter præscriptionem longissimi temporis, quæ admittitur hic in feudis, & longi, quæ prohibetur, fusius prosequitur Camerarius ex Ifern. in c. 1. §. præterea dñatus. mibi fol. 876. de probib. feud. alienat. per Frederic.

59. Et sane hanc interpretationem suadet manifesta ratio, ne scilicet inducatur legum † correctio quæ alias sequeretur. Nam ita retento cortice verborum d. §. præterea, tolleretur alius textus nempe d. §. si quis per 30. annos. Si de feud. defunct. item alia omnia præscriptionum jura, ac incurreretur in rationes solidissimas, quas cumulat Tiraquellus præallegato loc. à num. 1. usq. ad 15. & Jason. d. l. 1. num. 45. 46. 47. cum sequent. usq. ad finem. C. de serv. fugitiv. ubi reprobatur glossam tenentem, quod is, in quem vasallus alienavit, non posset præscribere contra Dominum, quod est contra d. §. si quis per 30. annos. Et quamvis heret suo more: tamen facilis est explicatio per distinctionem, videlicet, quod non præscribat † directum dominium Domini, quamdiu eum recognoscit l. 2. C. de præscript. 30. annor. ne mille quidem annis. Speculator de locat. §. nunc vero aliqua. num. 56. Matth. de. Afflict. c. 1. num. 39. de cont. inter mascul. & fem. Panormitan. c. ad audientiam. num. 15. de præscript. Jason. l. 1. num. 44. C. de serv. fugitiv. Balbus d. tract. præscript. in parte 4. quarta partis princip. quæstion. 11. num. 4. & 3. parte tertia partis princip. quæst. 3. num. 1. 2. propter civilem illius possessionem. Jason ibidem. contra quam naturalis non præscribit. Barthol. Jason & communiter Dd. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. l. 3. §. ex contrario. ubi Socinus Jun. l. 1. num. 293. 294. 314 315. & 338. post Barthol. ibi num. 8. de acquirend. possess. Covarruv. inc. possessor. in princ. num. 7. de regul. Jur. in 6. Balb. d. tract. præscript. 3. parte tertia partis quæst. 3. num. 1. & 2.

60. Caterum utile dominium, de quo solo hic quæritur, non dubium est, quin is, in quem alienatum est à vasallo, vel cui subinfeudario facta est, præscribat 30. annis. gloss. & Dd. d. c. præterea. de capitul. Corrad. Jason. d. l. 1. num. 47. C. de serv. fugitiv. per textum evidentem. in d. c. 1. §. si quis per 30. annos. Si de feud. defunct. ubi omnes Dd. Balb. d. tract. præscript. 4. parte quarta partis princip. quæst. 11. num. 4. Tiraquell. in retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 3. & de retract. proximit. §. 1. gloss. 10. num. 11. 12. 13. Cornauus consil. 20. licet.

num. 5. 6. volum. 1. etiam sine omni investitura. Afflict. d. c. 1. §. si quis per 30. annos. in 3. notab. num. 3. & gloss. unic. num. 1. Quia † præscriptio solennitatem omnem supplet. Jason. & Dd. l. sciendum. de verbor. obligation. Itaq; licet absq; † investitura feudum non constituatur c. 1. quib. mod. feud. tamen bene præscribitur 30. annis, quia præscriptio investituræ supplet Jason. l. 2. num. 155. C. de jur. Emphyteut. Afflict. in 3. not. d. c. 1. §. si quis per 30. annos. per c. ult. de feud. dat. in vic. legis commiss. & est loco investituræ. Afflict. ibidem & in gloss. unic. d. §. si quis per 30. annos. Parisius consil. 25. num. 18. vol. 4. per c. de quarta. de præscript. cum aliis ibi allegatis.

Eandem itaq; interpretationem accipit allegatum ab Advocato capitulum. 1. de prohib. feud. alienat. per Frederic. in verb. nullius temporis præscriptione impediente: ut ibi omnes Dd. ad unum interpretantur, præcipuè Camerarius ad verb. nulla præscriptione impediente & obstante mibi fol. 41. ubi sic inquit, Super quibus verbis, et si paulo ante ex parte illa explicaverimus, iterum indagare, inutile non erit, an omnia jura † feudalia loquentia de præscriptionibus sint hodie correctæ, nimirum c. si quis per 30. annos. Si de feud. defunct. fuerit cont. c. 1. de consuet. rect. feud. c. 1. §. final. de invest. inter Domin. & vasall. Cui quæsito si respondere voluerimus, paucis res ipsa poterit absolvi animadvertentibus, legem hanc cursum duntaxat temporis considerasse, ut patet ibi, tractu temporis. &c. Quo fundamento nobis proposito dicere compellomur, omnes præscriptiones, quæ se fundant super solo cursu temporis esse hodie correctas: non autem illam quæ non se fundat super solo cursu temporis; proindeq; d. c. 1. §. si quis per 30. annos. hodie non esse correctum. Nam bonus causidicus minimè dicet, se possedisse per 30. annos: sed dicet, se habere investituram, & loco investituræ præsentandæ probabit se cursu temporis 30. annorū præstitisse servitium Domino suo; ex quibus sic computative probatis, inducetur investitura quædam præsumpta, quæ vasallus erit tutus. Ita Ifern. & ceteri in d. c. 1. §. si quis per 30. annos. & in §. præterea dñatus. infra in eadem lege nostra & §. 1. §. quid ergo. de investit. de re alien. fact. Eademq; ratione c. 1. de consuet. recti feud. c. 1. §. fin. Si de investit. inter Domin. & vasall. lis oriatur. minimè correctæ esse dicemus &c. Hæc ille.

Ex quo sequitur, malè huc à Dn. Advocato detorqueri, quod pedagia, salinaria, & similia non nisi immemoriali tempore præscribantur. Hæc enim sunt † regalia, ut a 64. liter

liter præscribi nequeant *c. 1. ubi Afflict. & Dd. quæ sint regal. l. comperit. C. de præscript. 30. annor.* At secus est in feudis & aliis extra regalia *d. c. 1. §. Si quis per 30. annos. Jason. l. 3. num. 23. & 24. de iurisdic. ubi diserte inter hæc distinguit.* Malè quoq; dicitur, Fridericum omnem sustulisse præscriptionem; cum tantum de solo cursu temporis loquatur ut ante posuimus; nec Sonsbecius ita scripsit † de feudis, ut aliis præscribere possit. Itaq; præallegati textus contra glossam hic in *d. §. præterea. non faciunt: sed magis ex ea conciliantur, per prædicta.* Quanquam & alias † glossæ pro textibus habentur, & maximæ sunt auctoritatis *Barthol. num. 8. Jason. num. 34. Claud. d. Syll. Bolognet. & communiter Dd. l. 3. de iust. & iur. & auctoritate † glossæ in decidendis causis melior testis haberi nequit auctore Baldo c. 1. de natur. success. feud.*

Sic inducere correctionem *c. 1. §. præscriptione. qual. olim feud. poter. alienar.* est inducere simul correctionem *d. §. si quis per 30. & l. ult. C. de præscript. 30. annor.* Quod non modo communis Dd. schola, sed usus etiam practicus nunquam admittet; præsertim cum illa jura commodè per distinctionem, ut indicavimus, conciliari possint *l. unic. C. de inoffic. dot. verb. jura juribus concordare præceptum est, nec inducenda sit legum † correctio ubi vitari potest, & cum novo jure stet ac maneat antiquum, nisi probetur sublatum l. præcipimus. C. de tempor. appellation. l. 1. §. quibus C. de nov. cod. faciendo. l. 2. C. de iur. veter. e. nucleand. l. non est novum. l. sed & posteriores. de legib. c. cum expediat. de election. in 6. nec interpretatio † correctoria potest privata auctoritate induci. Barthol. l. Marcel. in princ. ad SC. Trebellian. Dd. communiter l. 1. C. de legib.*

Argumentum de allodiali ad feudum somniatur à Sonsbeccio. Nec enim eo nituntur Dd. neq; debuerunt, cum sit à separatis. Nam allodiales res non 30. annis, sed breviori spatio præscribuntur. *in princ. Instit. de usucapion. sicuti jura pleraq; l. 2. C. de sentent. quæ sunt feudi similia, ut servitutes. glossa l. si quis §. si usus fructus. verb. oportet. de usufruct. Jason. l. si prius. num. 40. de oper. nov. nunc. hoc est, quæ coherent rebus soli d. l. 2. ubi Castrens. Bald. C. de servit. sicut & feuda coherent c. 1. §. sciendum. de feud. cognit. c. 1. §. sed etiam. per quos fiat investitur. ubi Alvarot. c. 1. de iis qui feud. dare poss. c. 2. extra. de feud.* Et quid opus hic foret sumere argumentum † ab allodialibus, ubi habemus hac de re textum feudalem expressum *d. c. 1. §. si quis per 30. annos. cum si-*

milib. supra allegatis. Tunc enim cessat omnis ab allodialibus ducta ratiocinatio *d. c. 1. ubi Dd. de cognit. feud. Curtius intract. feudal. in princip. & communiter Dd. in proem. feudor. Molincus in consuetud. Paris. tit. 1. in fin. principii.*

Quamobrem & illi, qui dicunt feudum contra Dominum nullo modo præscribi, accipiuntur quoad directum dominium, vel de cursu temporis solo, ut diximus: vel certè quovis incurrit mala fides, quæ omnem præscriptionem annihilat *c. final. ubi Dd. de præscript. etiam feudalem. Alvarot. Afflict. & Dd. d. c. 1. §. si quis per 30. annos.* Quod si quis eorum aliter sentit, sibi sentit; in foro certè nunquam id persuadebit, nec obtinere poterit.

De subinfeudatione quæ adducit Dominus Advocatus illa congruunt cum meis, excepto quod vult, eam tantum ad vitam durare subinfeudantis. Nam hoc verum, nisi quatenus præscriptum, ut in consilio posui. Etenim præscriptio excludit regulam resolutio jure datoris &c. *Bald. c. 1. §. rursus. num. 7. de controvers. investitur. Præscribi autem feudum posse supra ostendimus, & ante in consilio probavimus: nec aliud obtineri in actu practico potest, etiam si Sonsbeccius & sectatores ejus cælum terræ scribendo miscerent.*

De mala fide Dominus Advocatus idem sentit, quod ego, nempe eam impedire omnem præscriptionem, ut ipse quoq; probavi in consilio. Cæterum, quod velit hic præsumi malam fidem, id non poterit admitti, neq; convenit theoricæ communi & catholicæ, videlicet post 30. annorum possessionem etiam præsumptam malam fidem cessare, & induci bonam, donec contra probetur. *Barthol. num. 17. & Dd. l. ultim. C. unde vi. Jason. §. sed ista. num. 100. Inst. de actionib. cum aliis in consilio deductis, ad quæ miror Dominum Advocatum non advertisse.* Dato etiam, quod constaret de antiquiore possessore alio. *Panormitanus c. si diligenti. num. 16. extr. de præscription. Balbus l. Celsus. parte 3. num. 10. de usucap. & ibidem Claud. de Syll. num. 31. qui dicunt hanc esse communem. Decig. consil. 558. in causa. num. 11. 12. 13. ut hic alia bona fidei probatione non sit opus. Balbus ibidem num. 11. Innocent. c. 2. num. 8. de in integr. restitut.*

Auf welchen allen schließlich wil folgen, daß des hern Advocaten bedencken vngachtet im stande des Rechts schwerlich nichts anders wird zu erhalten seyn / denn was oben vnd hievor in meinem rathschlag gründlich ist außgeführt vnd bewehret. Salvo.

CONSILIUM CCCXXVI.
DE DONATIONIBVS INTER VI-
VOS, MORTIS CAUSA, ET IN NUPTIIS
Sponso ac Sponsæ factis; divisione item
hæreditatis, computatione legitimæ, ac oppignora-
tione bonorum immobilium.

SUMMARIÆ.

1. Mulier Marito operas debet.
2. Marito cedit, quod mulier ex operis lucratur:
    & ex benemeritis. num. 10.
3. ex Antecedentibus sequentia declarantur.
4. Donationes simplices & tituli lucrativi hære-
    ditatibus comparantur.
5. Determinatio una, plura respiciens determi-
    nabilia, ea aequaliter determinat.
6. Verb. *Gaben propriè* de donatione simplici
    sumitur.
7. Verb. in *statutis propriè* sunt accipienda,
8.   & secundum intellectum juris commu-
    nis.
9. Donationes propter operas mulieribus factæ
    propriè donationes non sunt.
11. Particula *Et aequaliter determinat ac opera-*
    tur.
12. Maritus res dotales uxoris alienare nequit.
13. Fructus ex rebus dotalibus & paraphernali-
    bus marito acquiruntur.
14. Dos quid?
15. Bartolus interdum, sed varo, sibi contrarius.
16. per Traditionem solam bona uxoris dotalia
    non fiunt: sed pacto.
17. Mulier in dubio omnia doti dedisse non præ-
    sumitur.
18. Correlativorum idem jus est.
19. in Muliere quod dispositum, etiam de viro sta-
    tuendum in successioneibus.
20. Relatum inest referenti.
21.   *cum omnibus suis qualitatibus.*
22. Accidentia & Qualitates sine subiecto non
    consistunt.
23. Præsuppositum ubi non datur, cessat disposi-
    tum.
24. Statuta secundum jus commune, ut quammi-
    nimum illud ladant interpretanda.
25. Coniux superstes, liberis non extantibus,
    quartam partem consequitur.
26. Donationes omnes in coniuges inutiles, nisi
    morte confirmantur.
27. Mulier sine curatoris consensu an mortis
    causa donare possit? remissive. Nega-
    tur num. 29. & 39.
28. Mors defectum solemnitatum non supplet, sed
    tantum defectum personarum, ab im-

*pedimento conjugii aut patria potestatis
    ortum.*

30. Divisio emptionis vicem obtinet.
31. Rem qui accipit in divisione reliquis coheredi-
    bus pretium prestat.
32. Sumpcius nuptiarum liberi non conferunt.
33. Aequalitas inter liberos servanda.
34. Liberi ante divisionem mortui, aut exhere-
    dati vel renunciantes an reliquis partem
    faciant quoad legitimam?
35. Liberi exheredati, incapaces vel renuncian-
    tes pro antemortuis habentur.
36. Legitima commensuratur successioni ab in-
    testato.
37. Speciale jus non corrigitur per generale.
38. Pignus generale non prævalet pignori specia-
    li, nec contra: nisi ex prioritate tempo-
    ris.
40. Renunciatio beneficii Scti Velleiani pro ma-
    rito sine iuramento non valet, ubi mulier
    dotem suam aliis salvam habere ne-
    quit.
41. Mulieri in dote magis faveatur, quam in aliis
    bonis.

A Vff vberschickten Extract ch-
licher Statuten / von einer
vornehmen Stadt auffge-
richtet / mein bedencken kûr-
lich zueröffnen / befinde ich / daß in dem
Ersten Artickel verordnet / daß des
Weibes Gut seyn vnd heissen sol / was
sie dem Manne zubracht / oder durch
Erbsall vnd Gaben von andern be-
kommen &c. Hierüber möchte zweif-
fel vorfallen / ob solches auch zuziehen
vff Gaben / die respectu mariti gesche-
hen / als wenn desselbigen Freunde o-
der Eltern dem Weibe etwas schen-
cken / Item / ob es auch zuversehen
von Geschenk vnd Vorehrung / So
den Weibern in Gasthöffen &c. wol-
derfahren.

Nam

- N**am ratio dubitandi sumi potest ex eo, quod mulier $\dagger$ operas marito debet, *jur. vulgat.* Unde quicquid $\dagger$ operis lucratur, etiam viro cedit, sicut accessorium sequitur principale, & causatum sua causam.
- Zudem / so ist bald zuvor in diesem Artikel gesaget, daß / so Eheleut mit einander, oder auch sie das Weib / sümptlich oder insonderheit erwerben / des Mannes Gut zuachten sey / Darumb dringet die folge (cum $\dagger$ antecedentibus declarantur sequentia) daß die nachfolgende wort / **erbfelle vnd gaben** zu verstehen sein / von gaben / so $\dagger$ den erbellen gleich / alles sind donationes simplices l. 1. de donat. & tituli meri lucrativi l. 1. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. nam simul juncta, erbfall vnd gaben / equali jure & significato, determinata videntur; & determinatio $\dagger$ una, respiciens plura determinabilia, debet illa equaliter determinare *Jaf. l. miles. §. decem. num. 4. de rejudicat. l. Gallus. §. quidam rell. num. 16. de lib. & posthum.* Wie dann das $\dagger$ wort **Gaben** propriè de donatione simplici wird genommen d. l. 1. de donatione. *Tiraq. late l. si inquam verb. donatione largitus. C. de revocand. donat. In $\dagger$ statutis autem (de quibus hic queritur) verba propriè sunt accipienda Bald. l. maximum. num. 13. C. de liber. praterit. & Lillan. num. 1. C. de collationib. Tiraq. l. si inquam verb. libertis. num. 4. C. de revocand. donat. & in retroact. proximit. §. 1. gloss. 10. num. 71. cum multis allegat. Menoch. consil. 5. num. 2. 3. secundum $\dagger$ intellectum & significatum juris communis l. 2. ubi Bald. & Dd. C. de noxalib. allion. Panorm. c. cum causam. num. 5. de rescript. c. cum dilectus. de consuet. *Jaf. l. properandum. in princ. num. 5. de judic. Bald. num. 5. Castren. num. 6. l. leges. C. de legib. Alexand. consil. 140. videtur. num. 4. volum. 2.**
- Darumb es diesfalls nicht zuvorschen / von gaben / so propter operas aut benemerita, facta constanter matrimonio, den Weibern geschehen / quoniam hanc $\dagger$ propriè non veniunt jure aut appellatione donationis, *Tiraquell. latissimè in d. l. si inquam verb. donatione largitus. num. 103. 156. 157. C. de revocand. donat.* etiam cum in ultima voluntate sunt. Nam hæc propter benemerita relinquuntur exteris l. nec adjecit. ff. pro Soc. licet ob sanguinis affectionem agnatis l. Titius ubi *Jas. num. 9. de liber. & posthum. & l. cetera. §. si quis. num. 9. l. si domus. §. si fundus. num. 22. delegat. 1. maxime cum quicquid operis, atq; ita benè merendo $\dagger$ quoq; acquirit uxor constanter matrimonio, quærat viro l. Quintus. de donat. inter vir. & uxor. Bald. l. 2. num. 3. C. Ne uxor pro marito. Aliat.*

de presumpt. reg. 3. presumpt. 26. *Tiraq. de legib. commub. in fine gloss. 6. num. 263.* Wie dann auch dieser artikel solches im anfang klar vordruct / darumb möchte es dienen zu erleutung / wenn das wort **Gaben** gemacht erkleret würde / dergestalt / oder durch erbe vnd gaben / so den erbellen gleich / vnd in rechten propriè vnd eigentlich **Gaben** sein / vnd dafür geachtet werden / ic.

Es siehet auch im ersten artikel / anfangende : **So sehen** / ic. daß des Mannes Gut solte sein / was er mit seinem vnd des weibes gut erworben. Particula $\dagger$ autem (Vnd) Et equaliter determinat ac operatur l. Titia textores. §. nihil. ubi *Jaf. num. 4. de legat. 1. b. dem Jaf. l. naturaliter. num. 8. de acquirend. possession. & l. rogasti. §. si servus. num. 1. Si cert. petat. l. Gadius. §. quidam rell. num. 15. de lib. & posthum. l. 1. num. 5. de justit. & jur.* Unde posset inferri, sicut maritus alienando, hypothecando, minuendo sua bona, potest quærere sibi, & ita quæsitum suum, est proprium, sic quoq; idem fore, si quærat ex pretio rerum uxoris alienatarum, aut hypothecatarum, quod $\dagger$ quoad res dotales, incurrit in prohibitionem l. Julia de fundo dotali. §. 1. *Instit. quib. alienar. lic. & tot. tit. ff. ac. C. de fund. dotal.* quoad alia vero, potius id marito non licet. *Jaf. l. maritus. in fin. C. de procuratorib. cum simil.* Darumb möchte solches also artlet werden / Mit seinem gut / ic. oder auß dem genieß vñ fruchten seines Weibes Gütern / ic. Fructus $\dagger$ enim acquiruntur marito ex rebus dotalibus, ut notissimum est l. pro oneribus. C. de jur. dot. l. dotis fructus. §. C. de jur. dot. Quamvis autem, quoad fructus paraphernalium, distinguat Jalon, ut non aliter quærantur marito, quam si percipiat ex mulieris voluntate l. maritus. ubi Bald. & Dd. ad L. Falcid. vel nisi fuerint industrialles, aut consumpti in communem usum. Bald. c. ex parte. in fin. de testib. Bartbol. & Dd. d. l. maritus. cum aliis quæ *Tiraquellus ibidem allegat* communiter tamen receptum, si mulier patiatur maritum, etiam paraphernalia, liberè administrare, quod tunc fructus eorum marito cedant *Fab. l. bac lege. in fin. C. de pact. convent. per l. ult. cod. tit. & d. l. maritus. C. de procuratorib. gloss. Bald. & Angel. in l. ubi. C. de jur. dot. Lule. C. de pact. convent. late Tiraq. de LL. connubialib. in fin. gloss. 7. num. 1. 2. ut non videatur hic in statu to discrimen inter res dotales & paraphernales, esse subtiliter faciendum.*

- Im Andern Artikel/ anfangende/ wann
sichs nun begiebt / &c. wird gesetzt von
Gelde / so di. Frau dem Manne vber die Mitt-
giff / entweder als bald anfanglich / oder her-
nachmals in stehender Ehe / zugebracht / oder
ererbet / daher möchte d. s. als zweiffel vorfallen /
ob alles Geldt / so die Frau / in ansehung des
Ehesandes / dem Manne zubringet / für Mitt-
giff zu achten / cum dos t esse definitur,
quod marito datur respectu conjugii, ad o-
nera matrimonii toleranda Barthol. Socin.
& Dd. in reoric. & l. i. solut. matrim. cui igitur
congruit definitio, eidem & definitum
congruere debet, cum in bona definitione
hi termini sint convertibiles, & hoc expres-
setener Barthol. in l. si constante, num. 78. So-
lat. matrim. post glossam quamvis dubitan-
tem l. mulier bona. 73. de jur. dos. contra ta-
men sibi t contrarius (prater solutum) con-
cludit Bartholus in questio. 7. incip. mulier ha-
bens magnum patrimonium &c. quam par-
tem communiter sequuntur Dd. scilicet,
quod per solam t traditionem bona mu-
lieris non fiant dotalia, sed tantum expres-
so pacto, aut tacito live praesumpto, quoties
ex circumstantiis id actum apparet Bald. No-
vell. de dote. part. 6. privileg. special. 14. per l.
si ego. §. 2. de jur. dos. Bald. l. nulla. num. 3. &
4. cum seqq. C. de jur. dos. & l. ultim. num. 8. C.
de sentent. quae sine cert. quantitat. Phanuc.
tract. de lucro dotis. gloss. 10. num. 38. Campez. de
dote. parte 1. quest. 39. Menoch. consil. 5. num. 24.
Port. consil. 83. cum sit. num. 1. 2. Quare in t du-
bio non intelligitur omnia doti dixisse, sed
tantum de quibus pactum est & convenit;
ut doti essent Dec. num. 6. Curt. Jun. num. 12.
Jas. num. 12. post Castrens. num. 2. auchen. pra-
terea. C. unde vir & uxor. Bald. l. ultim. num. 8.
C. de sentent. quae sine cert. quantitat. Covarr. de
sponsalib. part. 1. cap. 5. Alexand. consil. 144. num.
2. & 9. lib. 7. Roland. a Valle de lucro dotis. qua-
estio. 7. num. 2. & 10. Curt. Jun. consil. 168. num. 4.
Turzan. eorum. opin. num. 119. Virius lib. 1. com-
mun. opin. 111. Suarez. in thesauro. verb. d. i. r. i.
num. 339.

Darumb möchte zu dieses vnd folgenden
Artickels erklerung / auch abhelfung solches
zweiffels dienen wenn die Mittgifft definiert
würde nemlich / so für eine mittgiff / vnd
als Heirathsgeld oder gut / dem Man-
ne / durch Eheveredung vnd derglei-
chen / zukommen vnd zugeeignet / &c.

Im Andern Artikel / da zuent steht : wo
Kinder oder mehr vorseilet / &c. ist abzu-
senden / ob nicht zu sehen : wo Kinder vber
Eltern / &c. quia dispositio athen. praeter-
ea. C. unde vir & uxor. Unde hac pars sta. ut

ducta, etiam obtinere videtur extantibus
parentibus, qui etiam ex utraq; parte succe-
dere & concurrere possunt gloss. ultim. & Dd.
d. athen. praeter ea. C. unde vir & uxor. Jedoch/
weil in folgendem Vierter Artikel / diß allein
vff den fall gerichtet / wo Kinder vorhanden / wo
aber keine lebendia / daß dem vberbleibenden
Weibe des vierde Theil folgen sol / so möchte
dasselbige auch alhie / oder in folgenden Artikel
erkleret werden / ut correlativorum t idem sic
just. l. ult. C. de indict. vid. tollend. nec t aliud dis-
ponatur in viro superstite, quam in mulie-
re, sicut nec discrimen facit in utrolibet ca-
su d. athen. praeter ea. C. unde vir & uxor. &
d. l. ultim. C. de indict. viduit. tollend.

Im Dritten Artikel / nach den Worten :
ben obgedachter vnser Satzung vnd
Ordnung einen Weg wie den andern
vorbleiben / &c. möchte ferner zuerklerung
angesehet werden / vnd den nehesten Er-
ben der Frauen / abgezogen des Man-
nes vierden theil / folgen. Dann der erste
Theil dieses Artickels / außdrücklich ist geachtet
vff den fall. do keine Kinder vorhanden. Do es
nun vff demselbigen / solte gehalten werden wie
mit den Kindern / in vorigem Artikel / so müße
auch die distinctio d. s. als bleiben / ob mehr
dann drey Erben vorhanden / vff welchen fall
dem Manne Kindes theil sol folgen / denn dies-
ser Artikel zeuhet sich vff den vorigen / ergo re-
latum t debet inesse referenti Lasse toto. de
heredib. inst. Bald. & Dd. athen. si quis in ali-
quo. C. de eden. cum t omnibus suis qualita-
tibus Menoch. consil. 1. num. 83. Traquell. in LL.
connubialib. gloss. 5. num. 177.

Nun wil sichs aber d. s. als n. b. t. hieken /
daß es vff dem fall. do keine Kinder vorhanden /
mit solchem Gelde gehalten solte werden / als
wenn dieselbige am leben / denn alhie kan dem
Manne kein Kindes theil werden / wo aber keine
Kinder seyn / wie kan dem Manne Kind. theil
zuerkand werden ? cum accidentia t ejusmo-
di & qualitates non consistunt absque sub-
jecto l. i. C. de condict. ob caus. Joann. Andr. ad
Speculat. tit. de contin. mac. num. 2. in gloss. magna.
& ubi t non datur praesuppositum, ibi nec
locum habet dispositum Menoch. remed. re-
cuperand. 9. num. 161. cum multis alleg. Notum
est etiam, statuta t secundum jus commune
interpretanda, ut quam minimum illud la-
dant Barthol. Alex. & Dd. l. si cum dotem. l. si ve-
ro. §. de viro. solut. matrim. Alexand. consil. 140.
videtur. num. 4. volum. 2. consil. 32. num. 7. volum.
7. consil. 50. num. 12. volum. 1. Jure porro com-
muni receptum est, ut, non t extantibus li-
beris, nulla fiat distinctio, nec inducatur
questio de portione filiali, cum filii nulla
sint

sint, sed sive pauci, sive plures concurrant heredes collaterales, semper quartam capiat conjux superstes *Barthol. post gloss. ultim. & communiter Dd. in d. autem. praterea. C. unde vir & uxor.*

Darumb wil von nöthen seyn / solches alhie zuerkleren / wie es dann vff den gegenfall / wenn der Mann erstlich abget / außdrücklich gesezt ist / im folgenden vierden Artikel / verlic. Wo aber kein Kind vorhanden / zu gedachten vierden theil / 2c. oportet igitur in casu contrario, nempe superstitute marito, nec extantibus liberis, idem definiri d. l. ult. C. de indict. viduit. toll.

Der Ander Theil dieses dritten Artikels / ansehende: Vnd vff den fall wo Kinder seyn / 2c. ist dunkel genug vnd nicht anhero gehörig / möchte dem vorigen Artikel / der vff Kinder acrichtet / fälschlicher angehenget werden / dann diesem / so da redet von dem fall / wann keine Kinder da seyn.

Subtr. bica: Vol: Gaben zwischen Mann vnd Weib / 2c. möchte der anfang also gesezt werden / Als sich dann oftmals zutregt / daß Mann vnd Weib ein ander in stehender Ehe / auffm Todesfall / oder sonstem Gaben geben.

Nam particula vffm Todesfall videtur, à contrario sensu, statuere, contrarium esse in donationibus simplicibus, vel inter vivos, quæ veræ donationes sunt, puta non reciproca, remuneratoria. Atqui nullum hic statuendum discrimen inter speciem & genus, cum ex t̃ a quo omnes donationes, stante matrimonio inter conjuges factæ, non valeant tot. tit. ff. Cod. & ext. de donat. inter vir. & uxor. & tantum morte confirmantur l. donationes quæ. de donat. inter vir. & uxor. & proinde in donationem causa mortis aut relictum cadant *Salic. & Dd. d. l. donationes quæ. quomobrem uide esset, speciei illius, CAUSA MORTIS, non meminisse, aut reliquas donationes addere, ne detur locus rixis.*

Weil auch / nach Sächsischen Rechten / die Frau dem Manne / ohne frugischen Vormunden / nichts vbergeben mag / vnd / nach gemeinen Rechten / sehr disputirlich fürsetzet / an t̃ possit donare causa mortis, sicut testari, mulier, sine consensu curatoris, vel propinqui, ex statuto requiritur, quod videre licet apud *Jasonem l. 2. num. 8. ubi Ripa & Dd. ff. de legatis. 1. Tiraquellum in legib. connubi. circa finem gl. ff. 1. verb. contracter. num. 58.* So were es / zu ablehnung vieler Zankes / zweifels vnd uneinigkeit / (dahin dann diß leblich vnd nützlich Werck gemeinet) sehr dienlich / auch

zu erhaltung solcher verordnung erspriesslich / außzudrücken vnd zu specificieren / ob die Frau möge solche vbergabe vffm Todesfall ohne Vormund machen oder nicht / denn wo an dieser solennitet mangel versellet / so kan noch mag solche vbergabe durch den Todt nicht bestietiget werden / quia mors t̃ tantum supplet defectum personarum, ortum ab impedimento conjugii, vel patriæ potestatis, quod morte dissolvitur, non verò defectum aliarum solennitatum, quæ aliunde dependent *Barthol. Salic. & Dd. l. donationes quæ. C. de donation. inter vir. & uxor.*

Nun haben wir zwar in Schöppenstülen dieses Landes vns vorgliechen / secundum communem opinionem, quam confirmat *Jason. d. l. 2. num. 8. ff. de legat. 1. nempe, quod t̃ non possit mulier, ne causa quidem mortis, donare marito, præsertim absq; tutoris auctoritate, Derwegen stehet es bey einem Erbarñ Rath / ob sie derhalben / weitläufftigkeit zu vermeiden / etwas gewisses ordnen wollen.*

Im Tuel: von theilung der Erbschafft scheint etwas aufgelassen seyn / in verb. vnd sol auff denselben fall dermassen Geldt darumb die liegende Gründe in der theilung anderschlagen / anstätt des grunds stehen / vnd dasselbige den jenigen (ich achte daß zu lesen sey: von den jenigen) welchem der liegende Grundt durchs loß zu kompt / dafür gegeben werden. Quia non potest simul & rem & pretium retinere, sed cum divisio t̃ emptio- nis vicem teneat *l. 1. C. commun. utriusq; judic. pro re quæ sorte contigit l. 3. C. commun. de legat. Jas. l. 1. num. 39. Si certi peras. dat is, qui t̃ rem habet, pretium reliquis coheredibus Jas. §. sequens. num. 62. & Dd. Institui. de actionib.*

Was folgendes von Hochzeitlichen vnd andern Kosten geordnet / nemlich / daß t̃ die Kinder dieselbige nicht zu conferiren schuldig / solches ist dem Rechten gemess *Bald. l. filia. num. 14. C. famil. heret. cum.* Weil es sich aber offte beziehet / daß eyliche Kinder / bey leben der Eltern / außgestattet werden / die andere aber nicht / ist mehrmals derwegen irrung fürgefallen / ob / nach der Eltern tod, den vnaufgestatteten / auß gemeiner Erbschafft / auch etwas / wegen solcher außsteuerung / gebüre vnd zu fodern berechtiget / ur t̃ servetur inter liberos æqualitas *l. ut lib. ris. cum sequens. C. de collat.* Wir halten es aber in Schöppenstülen quod non, Stehet bey einem Erbarñ Rath / ob sie derhalben auch etwas zuordnen. für rathsam crachten.

Die ordnung / von der legitimæ, ist gemess der auten. novissima. C. de inoffic. testam. & in corpore unde sumitur, weil aber

34. in rechtem sehr disputirlich / wenn t der Kinder eins oder mehr / nach der Eltern tode / jedoch für der Theilung / abgehen / oder sich der successiō begeben vnd mit dem / was sie allbereit bey leben der Eltern empfangen / zu frieden seyn wollen / oder auch / wegen gethaner ändlichen vorzicht / oder erheblichen exhereditet vnd entziehung / seyn müssen / ob dieselbige Kinder vnter den vier oder mehr Kindern dissals in rechen / vnd theil machen oder nicht / Jas. & Dd. d. nutben. novissima. § l. 1. 2. de collation. bonor. ubi Barthol. & Dd. Est hic articulus valde disputabilis in iure. Illud extra controversiam, quod mortui ante parentem, vel postea, non mutant quantitatem legitimæ: quoniam consideratur numerus liberorum, qui fuit tempore mortis paternæ, vnde nec antemortui numerum aut legitimam augent, nec post mortui diminuunt Bald. l. 2. in fin. C. ad SC. Orfician. l. 1. §. in primo. num. 1. C. de caduc. tollend. Jas. authentic. novissima. num. 50. C. de inoffic. testam. De exhereditatis, incapacibus, renunciantibus ac similibus, maior est dubitatio. Nam Bartholus vult, eos numerari, & partes facere in l. plane. 34. §. si duobus. ff. de legat. 1. per multas rationes, quas ibi considerat Jason. num. 22. 23. 24. cum sequent. Caterum Jason. ibidem, num. 26. 27. & precipue 29. concludit contra Bartholum, ac ait, hanc esse communem, scilicet, quod isti non numerentur inter capita liberorum, nec legitimam augent vel minuant, quia habentur t pro ante mortuis l. 1. §. si pater. de coniungend. cum emancip. l. 1. §. penult. l. si post mortem. §. liberi. de bonor. possess. contra tab. & quoniam legitima t commensuratur successioni ab intestato l. parentibus. C. de inoffic. testam. cum similib. Unde, velut in hac, ita & in legitima, tantum considerantur liberi successibiles, qui partem capiunt. Et hoc communiter teneri testatur Jason. d. §. si duobus. num. 29. Amylianus consil. 1. num. 3. 4. late Socinus consil. 75. viso. num. 1. 2. cum sequent. volum. 3. Addit & alias rationes Jason. d. §. si duobus. num. 29. & in repudiante confirmat idem Cuiacius Novell. 18. per l. qui repudiantis. 17. §. ult. ff. de inoffic. testam. ut secundum hanc sententiam veterum & recentium magis communem, videatur hoc decidendum. Als wird derselbige Punkt erinnerungs weise hiermit gerüret / ob irgend ein Erbar Rath derhalben wolte etwas gewisses ordnen / vngeschränkt also: wenn der Kinder / so lebendig / vnd Erben nehmen / drey vorhanden.

Im Ersten Artikel / der rubrick: Von

vorpfindung &c. möchte zu erinnern sein / ob l. Scripturas. C. qui potior. in pignor. Dissals nicht stadt haben soll / dergestalt / daß vorpfindung der unbeweglichen Güter / vor dreyen Zeugen / außserhalbens Berichtes geschehen / nicht solte den chirographariis vorgezogen werden. Esi enim generalitas d. statuti hoc concludat, quod tale pignus non valeat extrajudicialiter factum, tamen, quoniam hoc ipsum est quæstionis, an generalitate t statuti corrigatur d. l. Scripturas. ut specialis, contra l. in toto. de reg. jur. Jason. l. placuit. in fin. C. de iudic. ideo non inutile fuerit hoc exprimi & definiri.

Es möchte auch alhie zweiffel fürfallen / utrum t pignus generale omnium bonorum, an speciale alicujus rei, firmitus ac potius sit? an, quod magis, (sicut id nos hic servamus) utrumque sit par & æquale, sic ut alterum alteri præponderet, tantum ex temporis prioritate, juxta regulam, Qui prior tempore &c. Nec alienum fuerit id quoque caveri, ad tollendas hac de re Dd. disceptationes in l. 2. ff. Qui potior. in pignorum cum similib.

Unter dem Titel: Von Weiber Contract vnd Handlung / &c. da geordnet wird / daß Weiber vnd Jungfrauen vber zwölff Jahr / ihren letzten Willen / ohne Vormünder auffzurichten befuget / were fast nothwendig zu erklären / ob t solches auch in vbergeben vffn Todes fall gemacht / sol zu verstehen vnd zuziehen seyn / Darvon hiebefore meldung gethan ex Jasone l. 2. num. 8. ff. de legat. 1. Tirraquello in LL. connubialib: in fin. gloss. 3. verb. contracter. &c.

In der rubrick: Von der Weiber Bürgschafft / &c. ist nothwendig zu specificiren / ob solche ordnung auch gelten sol / anlangende der Weiber Wittgiffte vnd Leibgegend / sintemal dieselbige in der 16. Churfürstlichen constitution parte 2. ausdrücklich hievon außgezogen. Eiam t de jure communi tales renunciaciones, sine corporali iuramento factæ, non valent, quoties aliter salvam dotem, ob inopiam mariti, mulier habere non potest Barthol. num. 4. & Dd. l. 5. l. jubemus. 12. ac passim. C. ad SC. Velleian. propter singulære dotis jus ac privilegium, ubi t magis faveretur & succurritur mulieri quam in aliis bonis Jas. l. maritus. in fin. C. de procurat. Dd. l. 1. ff. solut. matrim. Derwegen auch dissals erleuterung geschehen tan / Welches ich auff begehren hiebefore erinnern sollen / jedoch eines andern bessern bedencken vorgeben.

CONSILIUM CCCXXVII. DE OBLIGATIONE ET QUOTA FIDEIUSSORIS.

SUMMARIA.

1. Scriptura obligationis est probatio probans.
2. habet vim definitionis.
3. Ut quis devincitur ex sua persona, ita etiam sigillando.
4. Sigillatio operatur approbationem & ratificationem.
5. Sigillum praesumitur ejus, cuius est, voluntate appositum.
6. Rogatio non praesumitur.
7. Scientia à voluntate distinguitur.
8. Scriptura sigillata instar publici instrumenti.
9. Lapsis 30. annis omnia praesumuntur acta sollemniter, quae instrumento comprehenduntur.
10. Quietatio plenam facit fidem, & optime probat.
11. Confessio mutationis & mutatio paria.
12. Exceptio non numerata pecuniae post biennium competit, si debitor onus probandi in se suscipere velit.
13. per modum actionis proponi potest.
14. Obligatio fidejussoria transiit & active & passive in haeredes.
15. Omissa in statuto manent in dispositione Juris communis.
16. Statuta interpretanda secundum jus commune.
17. Statuta restringuntur ob rationem.
18. Fidejussorum quibusdam non existentibus solvendo reliqui in solidum obligantur.
19. Duo rei debendi & fidejussores quomodo obligentur?
20. Principales effectu habentur pro fidejussoribus, ad quos pecunia non pervenit. Quatenus?
21. Ubi expressa est obligationis qualitas, rati dubium vocari non debet.
22. Mitius agitur cum Lege quam cum homine.
23. Provisio hominis tollit provisionem Legis.
24. Fidei praestatio est pro juramento.
25. Clausula Sonder gefehrde fagt contractum bonae fidei.
26. Jurata specificè & sine subterfugio sunt implenda.
27. Anima ratio major quam bonorum est habenda.
28. Insufficiencia debitoris unde aestimetur?
29. Instrumentum semper loquitur, & soluto debito reddi solet.
30. Solutio non praesumitur.
31. Debitor propter malam fidem praescribere non potest.
32. Pacto lutionis nullo tempore praescribitur.
33. Immemorialis praescriptio dari nequit, ubi de initio ex Scriptura constat.
34. Immemoriale dici nequit, cujus initium extat.
35. Pensiones ex promissione optime jure debentur.
36. Cum obligatio foreis durat principalis, durare etiam debet accessio residua pensionum.
37. Enunciativa verbanim disponunt.
38. Inducta ad augmentum non debent operari diminutionem.
39. Adversus instrumentum sigillatum & confessatum an exceptio admittenda?
40. A quo rei odentur substantialia contractus, ipse quoque contractus remotus videri debet.
41. Literarum figura demonstrat speciem contractus.
42. Clausula congruentes contractus naturam declarant.
43. Mutuum praesumitur ex enumeratione & restitutionis promissione.
44. Usurarium pactum quod?
45. Actio est filia Obligationis.
46. Instrumentum guaranteectionatum quoties nullum, non habet paratam executionem.
47. Contractus quomodo probetur?
48. Fidejussor, postquam principalis desit esse solvendo, testis esse nequit.
49. An contra suas literas & sigilla excipere liceat?
50. Exceptio non prohibetur, quia notorium vitium instrumenti coarguit.
51. Ubi unum, destinatur solutio, ubi intelligitur esse contractum.
52. juxta consuetudinem loci contractum intelligitur.
53. Jure communi non sunt instrumenta guaranteectionata.
54. Contra instrumenti guaranteectionati vitia interna excipi potest.
55. Exceptiones frivole tantum per statutum exclusae intelliguntur.
56. Instrumentum à Notario non confectum, privatum videtur.

57. Fidejussor testis esse non potest.
58. Comitibus sigillum an faciat publicum instrumentum?
59. Scriptura creditur contra eum, qui scripsit: etiam sine die & Consule, n. 61.
60. Instrumentum sine certo tempore nihil valet.
62. Item si omittatur locus.
63. Contractum ibi fingitur, ubi solutioni locus est destinatus. Explicatur ibid.
64. Exceptio praescriptionis est litis finita.
65. An alleganda?
66. Qui in instrumento se fundat, idem contra se valere pati debet.
67. Instrumenta vera fatetur, quibus quis nititur.
68. Praescriptio loco solutionis, & omnem actionem tollit.
69. Triginta annis omni actioni personali praescribitur.
70. Conventio principali an praescriptio interrumpatur contra fidejussorem?
71. In praescriptionibus computatio fit de momento ad momentum.
72. Tres requiruntur in praescriptione, continua possessio, titulus & bona fides.
73. Non tamen in praescriptione Actionum, praesertim 30. annorum: ut titulus, n. 74. & possessio. n. 75.
76. An bona fides? N. Jure Civili, & Saxonico.
77. Statutum secundum Jus commune accipiendum.
78. Mala fides defuncti praesumpta non impedit usucapionem.
79. In dubio non praesumitur mala sed bona fides; & quidem post 30. annos.
80. Actioni nondum natae praescribi nequit.
81. Perpetuata obligatio contra principalem, perpetuatur etiam in fidejussorem, licet de eo nihil sit dictum.
82. Pactum non debet frustra videri appositum.
83. Pactum valet, ne in heredem transeat obligatio.
84. Declaratio non novum jus inducit, sed quod est, confirmat.
85. Verbum Ob (si) importat conditionem.
86. Condicio specificè servanda.
87. Universalis Omnis omnia comprehendit & nihil excipit.
88. Instrumentum in conditionem conceptum executioni non mittitur, nisi conditio in specie sit impleta.
89. Instrumentum liquidum non est, antequam conditio ejus liquidesur.
90. Heres de Jure Saxonico adiens hereditatem absq. inventario usura non tenetur.

91. Jus loci attenditur, ubi agitur & res sita est, executioq. facienda.
92. Feuda nec nomine nec jure hereditatis veniunt.
93. Usura propriè in mutuum cadit.
94. Cautela in instrumento pro stipulatione habentur.
95. Usuras prohibet in utroq. testamento Lex divina: An Jus Civile, n. 97.
96. Jus Canonicum in causa peccati etiam in foro civili servandum.
98. Usura neq. ex stipulatione nec ex mora debentur.
99. dum scennus improbum & illicitum.
100. Haereticus habetur, qui pertinaciter defendit, peccatum non esse, recipere usuram.

Der Fall / so zu berathschlagen / verheilt sich fürzlich folgender gestalt.

In Jahr 1543. hat sich Weylandt Friederich von B. der Mittler seliger / neben noch fünff andern vom Adel / derer vier auch verstorben / vnd allein der sechste / Georg von N. noch am leben ist / vor den Edlen Herrn / Herrn N. zu G. milder vnd Christlicher gedechtnis / gegen Ehn Georgen von B. Rittern auch seeligen für fünff tausend Guldten Hauptgeldes / vnd deren jährliche pension / in Bürgschafft eingelassen / In gestaldt vnd massen / wie solchs die Copie der Hauptvorschreibung vnd obligation vormag / vnd außweist.

Als nun aber / wie obgemeldet / nicht allein die Bürgen (außserhalb der von N.) sondern auch der Ausleiher des Geldes / gedachter von B. verstorben / vber das auch der Verstorbenen mitbürgen drey also verarmet seynd / daß an denselben nichts zu erlangen / auch von den N. zu G. Söhnen / nichts wiederumb eingebracht werden kan / So treget sich zu / daß nunmehr des Vorstorbenen von B. Erben bezalt seyn wollen / wie sie dann an den von N. vnd Balthasar

Cc 3 von

von W. als Friedrichs Sohn vnd Erben vor wenig Tagen ernstlichen geschrieben vnd die hülffe vber sie aufzubringen sich vornemen lassen.

Ob sie nun wol indeme nicht zuvordenden / daß sie dasjenige / so ihr Vater schlichter aufgeliehen / vnd auff sie geerbet hat / einfordern / Dennoch aber hinwieder wil sonderlich Balthasarn von W. als dero von dieser Bürgschafft nicht gewußt / schwer zufallen / vor andere Leuthe Geld aufzugeben / vnd zu bezahlen / das er nicht habe genossen / Vovoraus dieweil (wie er jho allererst in erfahrung kommen) die Zinse so hoch aufgewachsen vnd sich zusammen gebeußt / daß sie die Hauptsumma vberreffen. Vnd weil es auch wie obgemelt die gelegenheit hat / daß der Bürgen drey / so wol als auch N. zu G. vnd seine Erben voranmet / vnd man sich andenselbigen vmb nichts wiederum erholen kan / Als ist derselbige von W. bedacht / sich so viel seine Person antrießt / gegen denen von B. zurecht zubieten zuvorsichtig / daß er nicht schuldig sey an dieser Bürgschafft ichtwas oder je zum allermeisten / allein den sechsten Theil Hauptgelde auff sich zu nehmen vnd zu bezahlen / Auß denen Ursachen / wie folget:

Denn erst vormag die obligation, Ob der Bürgen einer / oder mehr ehe dann die Bezahlung geschehe / todes abgehen würden / daß die noch Lebende verpflichtet seyn sollen / in Monatsfrist / andere an ihre stadt zuverschaffen / vnd wo keine andere auffbracht / daß die noch Lebende auffordern einhalten / vnd in die benannte vnd vorwilligte leistung einreiten sollen &c. Nach dem aber erwentes von W. Vater schlichter ohngefährlich vor dreien Jahren / die andere vier Bürgen aber vor demselbigen verstorben / vnd der von N. allein noch vberig / am leben / vnd keine andere

Bürgen / an der Verstorbenen stadt auffbracht / Ist die frage / ob auch gestalten sachen nach / der von W. vnder dieser Verschreibung verbunden / oder ob nicht vielmehr genanter von N. allein schuldig sey einzuhalten vnd zu zahlen.

Zum Andern vormag die Hauptverschreibung ferner / wo die Bürgen alle verstorben / als dann solten ihre Erben in solche bürgen vñ selbstschuld-schafft zu treten verpflichtet seyn. Weil dann nun die Bürgen noch nicht alle verstorben / sondern der von N. noch am leben / verhoffet der von W. daß er noch zur zeit etwas an dieser Summa zu zahlen nicht schuldig. Vovoraus weil sich ohne das nach Sächsischen Landrecht die Bürgschafft auff die Erben nicht erstrecken sol / es werde dann insonderheit bewilliget.

Zum Dritten ist wissenlich / da desselbigen von W. Vater schlichter verstorben / daß er ihme (außerhalb der Lehen Güter) nicht hat so viel an Erben / vnd was zu Erbrecht gehörig / hinterlassen / als er seithero nach seinem Tode an Schulden vnd von Bürgschafft wegen / darcin er sich vor andere gelassen hat / zahlen müssen / Verhoffet also sich zum ersten allein durch diese exception dieser deren von B. anforderung auffzuhalten vnd zuerwehren.

Serner wil auch zu berathschlagen seyn / Ob nicht aus den Worten der Hauptverschreibung / da sie meldet / daß im fall der nicht haltung / alle vnd jede Bürgen einreiten solten &c. zu schließen / daß kein Bürg mehr dem für seinen antheil haßte / vnd allein pro rata seinen sechsten Theil auff sich zu nehmen schuldig.

Deßgleichen / ob sich wol die Bürgen am ende der Verschreibung der exception divisionis vorziehen / jedoch weil die allgemeine clausula: / Einer vor alle: / in der Hauptverschreibung auß-

ausdrücklich nicht begrieffen / Ob nicht darauß zu schliessen / daß ein jeder Bürge sich mit seinen antheil ledigen vnd dieser bürgschafft exoneriren könne.

So viel aber nun endlich die aufgewachssene vnd zusammen geheuffte Zinsen anlanget / bedürffte der von B. bericht / Ob vnd was nicht allein er / sondern auch die andern daran zu erlegen schuldig. Es stehen in der Vorschreibung vnter andern diese wort: so bald vns solche nicht Zahlung von vnserm gleubiger angezeigt wird: Nun ist aber den Bürgen niemals vormeldet worden / daß N. zu G. vnd seine Erben keinen zins gegeben / vnd seind nunmals in ein vnd dreyßig Jahren keine Zinse gegeben worden. Da nun die Bürgen auch den Zins zahlen solten / würde es ihnen zum allerhöchsten beschwerlich fürsallen. Hette aber der Creditor in zeit den Bürgen darvon meldung gethan / daß kein Zins erlegt würde / so hetten sie den principalem debitorem darzu vormahnen / oder sich an den N. zu G. damals / als sie noch zahlbar gewesen seind / schadens erholen können.

Diese puncten vnd was nach gestalt des ergangenen schichtfalls / aus der Hauptvorschreibung vnd sonst mehr zufallen mag / bittet vnd begehret der von B. nothdürfftiglich zu erwegen / vnd ihnen aus grunde Rechts zu vnterrichten / Ob oder wie viel Er dieser Bürgschafft wegen / an heuptgelde oder auch an zinsen zu tragen schuldig / vnd was allenthalben hierumb dem Rechten gemess sey. Desgleichen auch mit was exceptionen vnd rechtlichen einreden Er sich wegen dieser Bürgschafft beydes gegen den Creditor vnd auch den noch vberlebenden Bürgen dem von N. zu recht schützen / auffhalten vnd erwehren möge.

Copia der Schuldverschreibung.

WIR N. zu G. für vns / vnser Erben vnd erbnehmen / für jedermenniglich bekennen / daß vns der gestrenge vnd hochgelahrte / vnser besonder günstiger lieber / Er N. von B. vff vnser gültliches ansuchen fünf Tausendt Gulden geliehen vnd gutwilliglichen vorgestreckt / die wir also zugezehlt vnd gezahlt von ihm empfangen / vnd fürder in vnsern tug vñ frommen gewandt haben. Sagen berurten N. von B. solcher geliehener vnd bezahlter fünf tausendt gulden / angezogener gewehr / in vnd mit krafft dieses Brieffes / quit / ledig vnd loß / Gereden vnd geloben / bey vnsern wahren Worten / treuen vnd guten glauben obberurten Georgen von B. seinen Erben vnd Erbnehmen / oder wer diesen Brieff / mit seinen wissen vnd willen innen hat / Ihme solche summa geldes / so lange wir die bey vns stehen haben / jährlichen mit dritthalbhundert Gulden / vorgeanter wehr / vnterschiedlichen zu vorzinsen vnd in seine behausung gegen L. auff vnser kost / zehrung vnd schaden schicken / vnd zahlen lassen / treulich vnd vngesehrlich.

Wir haben vns auch vnd vnsern Erben / desgleichen der von B. seinen Erben vnd Erbnehmen vorbehalten zu welcher zeit es jedem gelegen / die bemelten fünf tausendt Gulden nicht lenger zubehalten / oder stehen zu lassen / daß ein theil dem andern / ein halb Jahr vor S. Peters tag auffzukündigen macht haben soll / vnd wann solche auffkündigung geschehen / Sollen vnd wollen wir obbenanter N. zu G. oder vnser Erben bemeltem von B. seinen Erben vnd Erbnehmen oder wisentlichen inhabern dieses Brieffes / solche fünf tausendt Gulden heuptsumma zusamt dritthalbhundert gulden Zins / vff nechst darnach folgen.

den Cathedra Petri / wiederum in obangezeigter wehre in seine behausung zu L. auff vnsern kosten ohne alle jhrenschaden gültlichen vnd vnverzüglich entrichten vnd bezahlen.

Vnd zu mehrer sicherheit haben wir die Gestrengen / Erbharn vnd vesten / vnserer günstigeliebe besondere vñ getreuen / Friederichen von B. Georg von S. Georg von C. Wilhelm O. zu S. Braun Voigten zu Kloster M. vnd Wilhelm von B. zu St. vermocht / daß sie sich als selbstschuldige vñvorschiedentliche Bürgen für diese Summa fünff Tausende gülden / obderurter wahr volgender massen vorschrieben haben. Vnd wir jetzt genannte für vns vnserer Erben vnd Erbnehmen / bekennen mit diesem Brieff / daß wir für die obgeschriebene fünff tausend gülden heuptsumma / vnd dreihalb hundert güldē Zins / rechte selbstschuldige vñvorschiedentliche Bürgen sein wollen / darzu wir vns dann nachfolgender weise vñpflichtet / Remblichen wo N. zu G. oder seine Erben nach bemelter vñfündiguma / anablegung der heuptsumma oder Thärlicher Zins zu lang seumig / vnd nicht bezahlen würdē / welches doch keinesweges sein soll / daß wir als dann alle / in den nechsten acht tagen / so vns solche nicht zahlung / von vnsern gleubigern angezeigter wird / mit vnserm eigenen leiben / vnd iglicher mit zweyen Knechten vnd dreyen Pferden / in eine offene Herberge in der Stadt N. einreiten / So wir aber das durch Herrn geschefte oder eheliche vorhindert / als dann einen andern von Adel / mit zweyen knechtē vnd dreyen pferden zuschicken / vnd aldo zehren / vnd leisten wollen / vñ vnser eigene kost / vnd da liegē wie im lande gewonheit ist / vnd wollen aus der leistung nicht kommen es sey daß Georg von B. seine erbnehmen / oder wissenschaftliche inhaber dieses brieffes angezeigter heuptsumma vnd Zinsen / obder hinderstendig blieben bezahlt.

Do aber der Bürgen einer oder mehr vorstürbe / sollen die andern vñpflichtet seyn / innewendig vier wochē den nechsten / einen oder mehr gnugsame Bürgen / an des oder der vorstorbenen stadt / welche sich in gleiche vñpflichtung einlassen sollē / vñverschaffen / vnd wo in vier wochen / kein ander od andere vermocht / so sollen vnd wollen wir andere so noch am leben / vñerforderung vnserer gleubigers / an den ort / in der anzahl / wie hier oben geschriben in die leistung reiten / vnd daraus nicht kommen / es werde dan an des oder dero vorstorbenen stadt / ein ander oder andere in die vñpflichtung bracht. Ob wir aber alle vñsünden / welches Gott zu walten / als dann sollen vnserer Erben / in solche bürgē vnd selbstschulden zu treten vñpflichtet seyn / Vnd hierunter sollen vnd wollen wir oder vnserer Erben nicht behelfen in keinerley wege / wie die erdacht oder gebraucht werden möchten / Sonderlich vñziehen wir vns der wolthaten excusationis vnd divisionis vnd anderer aller freiheit / Gereden vnd geloben bey vnsern Edelmans treuen / vnd glauben / solches alles vnd jedes / sieth / vñhest vñ vñvorbrüchlich zu halte / trewlich vnd sonder gefehrde / Das zu vñfand haben wir N. zu G. vnser in siegel an diesen Brieff / vnd wir hievor benante Bürgen / vnser siegel wissenschaftlich hengen lassen / Geschehen nach S. Peters tag / Anno 1543. 22. Februarii.

Ob nun wol der B. intent durch das vñsiegelte instrument gnugsam dargethan / Suremahl Balthasar von B. Barer darein gewilliget / vnd sich als selbstschuldiger Bürgē zur zahlung vñpflichtet / vnd dasselbige wissenschaftlich mit seinem Petschafft befreitiget / daher dann dringer die folge / daß er nicht allein vor seinem sechsten theil / sondern auch wegen der gangen heuptsumma vñ pension müge belanget werden / Alldieweil von dem

den Principalen vnd mitbürgen nummehr nichts zuerlangen / auch int gedachten instrument außdrücklichen der wolthaten exculsionis, divisionis vnd dergleichen renunciert worden / vnd nicht allein er sondern auch sein erbe ißiger-consulent von W. dafür hatte / sintemal er in desselbigen fustappen getreten vnd dessen erbschafft angenommen / vnd also seines Vaters verlassene schulden / auch so von bürgschafft herrühren nach gemeinen vnd Sechßischen Rechten abtragen soll vnd muß / Dennoch aber dessen allen vngeachtet / achte ich / doch besserer meinung vubegeben / daß erwehnter Balchasar von W. von dieser Klage vnd forderung billich sey zu entbinden.

Denn diese vorschreibung im 43. Jahr vngescheh vmb Petri Crueßfeyer das ist den 22. Februarii gegeben / wie wol in derselbigē nicht eigentlich außgedruckt / wenn vnd wo sie geschehen / welches nicht ein geringer mangel dieses Instruments ist. Aber zu sehen / daß dieselbige vorschreibung vntadelhaftig were / dennoch aber / weil sie in die zeit vollzogen / wie der Buchstab klerlich mit sich bringet / vnd sieder keine forderung geschehen / Als ist nummehr in diesem 74. Jahr solche vorpfflichtung vnd obligation sampt seinē actionibus voriharet vnd verloschen / durch stillschweigung dreißig Jahr vnd Tag / beydes nach gemeiner vnd auch Sächßischer recht vorordnung /

Vnd wenn schon auch dißfalls die vorihärung klagendem theil in wege nicht liegen solte / dennoch aber / so hetten sie noch zur zeit wieder den von W. dißfalls kein zuspruch / Alldieweil außdrücklich in der vorschreibung abgeredt vnd bedinget / daß wenn ein Bürge abegieng / die andere an desselbigen stadt einen andern in vier Wochen zu vorschaffen vorpfflichtet seyn / vnd derselbigen Erben dafür nicht ehe

vnd anders hatten sollen / denn wenn die Bürgen alle vorstorben vnd mit tode abgangen. Weil aber solche condition noch zur zeit nicht erfüllet / sondern ein Bürge als der von W. noch am leben / So folget schließlich / daß der von W. als seines Vaters Erbe noch zur zeit nicht müge dißfalls belanget werden.

Darüber weil er vff Sechßischen boden vnd recht geseßen / vnd nummehr wegen seines Vaters an schulden viel mehr bezahlet vnd abgetragen / dann er aus desselbigen vorlassung vnd erbschafft bekommen / Als kan weiter / wann auch diese Schuldtforderung manbahr were / Nummehr in ihnen weiter wegen seines Vaters schulden nach Sechßischen Rechten nicht gedrungen werden.

Belangende leglich die vortragte pension / ist es an dem / daß diese obligation allein von geliehen geldt herrühre vnd fließe / daß also die vortragene Zins nur vor lauter finantz vnd wucher zu achten / welche in Rechten verboten / Vnd do auch diese pension vormüge der Reichsordnung oder gewonheit dieser Landarth noch einzufordern weren / so möchten sie doch höher vnd vber die heuptsumma nicht lauffen noch eingemahnet werden. Darvon nicht notwendig weitläufftig zu handeln / denn do die heuptsumma wegen der vorihärung vnd andern obangezeigten versachen dißfalls nicht kan von den von W. erzwungen werden / viel weniger ist er wegen der Zins vnd zufallenden interesse zu antworten / vnd sich einzulassen pflichtig / wie dann solches alles zur nottufft in folgenden lateinischen rathschlag ist außgeführt vnd mit gnugsamen beständigen rechtsgründen bewehet.

RATIO-

RATIONES DUBI- TANDI

1. **N**am quod attinet principalem, quæ hic mota est, controversiam: An nimirum, & quomodo W. tam contra creditoris heredes, quam adversus confidejssorem superstitem, se aliquo juris colore tueri possit? Videbatur prima fronte, ut loquitur Celsus in l. quingenta. 12. de probat. tueri se commodum non posse; ideò, quod heredes creditoris fundatam habeant intentionem ex scriptura † obligationis quæ est probatio probata & non probanda Bald. l. interest. num. 1. 2. C. de solut. l. ult. de usur. pupill. l. quoties. num. 6. C. de judic. l. 2. in princ. quand. fisc. vel privat. & authent. qui semel. in fin. C. quomod. & quand. judex. & c. authent. qui contra. in princ. C. de non numer. pecun. Hyppolyt. l. si quis. num. 140. de constis. Socinus consil. 12. quoniam. in fin. volum. 1. Decius consil. 118. viso. in princ. Jason. repetit. l. admonendi. num. 154. de iurejurand. & l. 1. num. 10. de oper. nov. nunc. & consil. 124. factum. in princ. lib. 1. consil. 137. viso. lib. 4. faciens rem evidentem & notoriam c. cum dilecti. verb. ex tenore instrumenti evidenter appareat. ubi Panormitan. in 1. notab. Barbat. & Canonist. de donat. c. cum inter. de rejudicat. c. ad nostram. ubi Barbat. in fin. c. cum contingat. versic. ex tenore eorū de prebendere evidenter. de rescript. c. cum accessissent. c. licet causam. de probat. c. auditis. de in integ. restitut. c. evidens. de accusat. latè Tiraquell. de retract. proximit. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. ut non immeritò, noli me tangere; à Baldo nominetur in consil. 249. super libris. ad finem. l. 1. consil. 400. lib. 5. Habet enim vim † definitionis Bald. consil. 233. super instrumenta. in princ. lib. 1. & faciem manifestam, indubitatam, notoriam. gloss. ult. verb. manifestum. C. de rebus credit. Socin. consil. 127. quoniam. num. 5. 6. lib. 3. Alexand. consil. 37. viso. in fine. lib. 2. consil. 135. circa. num. 5. lib. 6. consil. 62. in causa. num. 3. lib. 7. per text. c. cum contingat. de rescript. c. accedens. 1. Ut licet non conest. c. cum olim. in fin. de verb. significat. l. si pluribus. versic. ex scriptura manifestis. de verb. obligat. latissimè Tiraquell. præ allegato loco de retract. proximit. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. 22. 23. cum ibi alleg.

2. Et hanc scripturam, cum pater N. à W. suo sigillo scienter (ut habet litera) secundum Principalem & reliquos fidejssores munierit, æquè se obligavit, atq; si ipsa subscriptione sua atq; manu propria vel subscribendo se obstrinxisset. Ut enim quis devincitur ex sua † scriptura l. Publia. §. final. de posit. l. generaliter. C. de non numer. pecun. Bartbol. num. 2. Jason. num. 3. l. emptor. §. Lu-

cus. de pact. & probare intelligitur, quæ scribit. l. Caius. de pignorat. action. l. sicut. §. non videtur. quib. mod. pign. & c. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ubi Jason. in 1. notab. de verb. obligat. vel subscribit d. l. sicut. §. non videtur. quib. mod. pign. versic. sed si subscripseris. §. 1. verb. subscripta. Instit. de empt. l. contractus. verb. subscriptione partium confirmata. C. de fid. instrument. l. final. §. subscriptionem. C. de jur. deliberand. atq; ad ea se obligare putatur d. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. d. l. emptor. §. Lucius: sic etiam sigillando l. 2. C. quod cum eo, qui in alien. potest. Roman. consil. 303. hac scriptura. num. 1. 2. Schurff. consil. 17. num. 12. 13. centur. 1. Quæ sigillatio operatur † approbationem & ratificationem sigillantis. gloss. l. 2. verb. conquistata. C. de reb. alien. & l. si procurator. verb. intelligendum. de procuratorib. Bald. c. 1. num. 6. & 7. de pac. Constant. Roman. consil. 303. hac scriptura. num. 2. & plenè probat id ipsum contra sigillantem aut ejus heredem Bartbol. l. qua dotis. in fin. ubi Alexand. solut. matrimon. Decius c. tertio loco. in princ. ubi Felin. de probat. Decius c. 2. in fin. de fid. instrument. & plus operatur, quam subscriptio. Purpur. repet. l. admonendi. num. 177. post Castrens. ibi de iurejurand. contra sigillantem. Cravett. de antiq. tempor. parte 1. §. quaritur. num. 44 quia adfert fidem publicæ scripturæ Bald. num. 4. 5. Salicet. & Dd. l. si qua. C. de Episcop. & cleric. c. post cessionem. de probat. Lanfranc. c. quoniam. verb. instrumentorum. num. 2. de probat. Schurff. d. consil. 17. num. 12. cent. 1. etiam sine subscriptione partis. Zasius consil. 1. orta. num. 3. volum. 1.

4. Et hujusmodi scripturam non minus obligantur in ea contrahentes, quam consensu vel alio modo constituentes obligationem Inst. de obligat. in fin. & de literar. obligat. per tot. l. non figura. de oblig. & actionib. Non figura (inquit J.C.) literarum, sed oratione, quam expriment litera, obligamur, quatenus placuit, non minus valere quod scriptura, quam quod vocibus lingua figuratis significaretur l. contractus. C. de fid. instrument. §. 1. Instit. de empt. & vendit. l. 3. versic. Si tamen in instrumento. C. Si minor se major dixer. Quia conventio & consensus per scripturam demonstratur d. l. sicut. §. non videtur. quib. mod. pign. præsertim sigillatam d. l. 2. C. de reb. alien. non alienand. Schurff. consil. 17. in prima. num. 12. 13. centur. 1. ubi firmat, præsumi accessisse consensum ejus qui instrumentum sigillavit. Nam certè non scienter obsignasset suo sigillo dictam scripturam fidejssor N. à W. consulentis hujus pater, nisi obligare se voluisset d. l. non figura. l. vendicantem. de edict. l. Pomponius. §. 1. in

§. 1. in quib. caus. pign. tac. contrab. Alberic. l. Cajus. num. 2. & 3. ff. de pignorat. action. Bald. Salicet. Albericus l. exceptione. C. de empt. Raphael Fulgos. consil. 67. paterfamilias. num. 3. late Tiraquell. in retract. proxim. §. 1. gloss. 9. num. 268.

5. Sed & præsumitur † sigillum ejus voluntate ac scientia appositum Bald. l. si procuratorem, question. 3. de procurat. & l. 1. §. sed ne furanda. C. de Latin. libertat. tollend; præsertim cum hic accesserit Principis Comitum sigillum & aliorum multorum Nobilium: quos verisimile est, non coactos nec errantes, sed spontè & ultro ac scientes sigillasse suam fidejussoriam obligationem. Molineus in Consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 5. num. 14. 15. Schurff. d. consil. 17. maximè hoc casu, ubi instrumento hoc est expressum, haberi wissentlich vnterdruckt/et. Unde dato, quod alias non præsumeretur voluntate sigillum appositum: tamen hic satis illa voluntas probatur, cum instrumento sit standum, donec contra probetur l. cum precibus. C. de probation. cum similib. Perinde atq; cum in testamento scriptum est, testes esse rogatos Baver. §. ult. num. 42. Instit. de testament. vel ipsi testes se subscribunt ac sigillant. Ex hoc enim ipso præsumuntur rogati Baver. post Portium & Angel. ibidem, ex Barbol. l. sciendum. de verb. oblig. Bald. l. hac consuleissima. C. de testament. in princ.: licet alioqui rogatio non † præsumatur. Alexand. & Dd. in d. l. sciendum. in fin. de verb. obligat. & l. heredes. §. in testamentis. de testam. Alberic. & alii in autent. rogati. C. de testib.

7. Scientia autem licet alias distinguatur a † voluntate. Bald. l. nemo. num. 5. & l. omnium. num. 9. ubi Jason. num. 4. C. de sentent. Angelus in §. emphyteusis. 2. per illum textum, qui facit differentiam inter consensum & scientiam. in autent. de alienat. & emphyteus. Felin. in c. nonne. num. 5. de presumpt. Alexand. Ripa & communiter Dd. l. 2. §. voluntatem. solut. matrimon. Roman. singul. 793. statutum. Tiraquell. in LL. connub. gloss. 5. ad verb. expres. num. 35. 36. tamen cum agitur de aliquo obligando, qui in scriptura se patitur obligari, & eam scienter obsignat, non potest non talis scientia pro consensu & voluntate haberi d. l. 2. C. de donat. addita præsertim præsentia ejus, qui actum prohibere potuisset l. qui patitur. ff. mandat. & fidejussione facta, qua fidejussor consentire censetur in contractum l. 1. §. sed cess. ubi gloss. & Dd. ff. quod jussu. l. exceptio. ubi Bald. & Alberic. C. de eviction. Tiraquell. de retract. prox. m. §. 1. gloss. 9. num. 20.

Deinde, quia non est permansum hic

interminis nuda scientiæ, sed ulterius processum, & dicta scriptura sigillis fidejussorū communita, ut aliter dici nequeat, quam, eos voluntate sua se obligasse ex sigillo gloss. & Dd. c. 1. §. præterea. verb. regressum. quib. mod. feud. amitt. Mynsing. observat. 38. centur. 2. late Tiraquell. in retract. proxim. §. 1. gloss. 9. num. 148. 152. 153. 154. 156. & in legib. connub. in fin. verb. expres. gloss. 5. num. 23. quod plane contra eos probat & eosdem obligat ex † scriptura sigillata. glossa Baldus & Dd. d. l. 2. C. de reb. alien. l. si procurator. verb. intelligendum. de procurat. Schurff. consil. 17. num. 12. 13. centur. 1. quæ instar est publici instrumenti. Bald. num. 4. & 5. Salicet. & communiter Dd. in l. si qua. 22. C. de Episcop. & cleric. & c. post cessionem. de probat. Innocent. & Canonist. c. 1. de fid. instrument. Lanfranc. c. quoniam. verb. instrumentorum. num. 2. de probat. præsertim hic à generoso Comite principali & Nobilibus, ejus fidejussoribus sigillata. Felin. c. post cessionem. num. 8. de probat. Jason. l. pacta novissima. num. 16. C. de pact. & in repet. l. admonendi. num. 90. cum seq. de jurejurand. Schurff. consil. 7. licet. num. 6. consil. 17. num. 12. 13. consil. 39. in presenti. num. 1. 2. centur. 1.

Nec sanè hic de solennitatibus extrinsecis, vel internis instrumenti hujus disputandum est amplius, postquam 30. anni à dato † instrumento, nempe anno. 43. sunt effluxi; & ita à modo omnia solenniter præsumantur acta, quæcunq; instrumento comprehensa sunt: dato etiam, quod alias non præsumerentur Jason. & Dd. d. l. sciendum. de verb. obligat. & l. qui in aliena. in princ. de acquirend. hered. Faber & Angel. §. ultim. Instit. de fidejussor. c. pervenit. de empt. Cravet. de antiqu. tempor. parte 3. num. 1. 6. 7. Afflict. in 3. notab. & Fendista in c. 1. §. si quis per 30. annos. Si de feud. defunct.

Quare ne quidem de mutuatione pecuniæ hic querendum: cum in instrumento disertè sit positum, eam mutuatam, & hoc nomine quietatio † subjuncta sit, quæ plenam facit ejus rei fidem l. pecunia. 14. C. de solution. l. generaliter. ubi Castrens. num. 9. C. de non numerat. pecun. l. Publica. §. final. de possit. l. si acceptilatio. 19. ubi gloss. ult. de exception. l. 2. §. fin. ubi Bald. C. de quadrienn. præscript. Ferrar. in formul. libell. vend. verb. cessit. num. 7. Tiraquell. in retract. proxim. §. 1. gloss. 16. num. 83. cum sequent. Salicet. l. si ex pretio num. 6. C. de non numer. pecun. per l. lecta. in princ. si cert. petat. & l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verbor. obligat. Jason. l. 2. §. ult. num. 20. Si cert. petat.; cum optimus modus probandi mutuationis pecuniæ sit instrumentum. l. in contractibus. §. super.

super C. de non numer. pecun. d. l. pecunis. C. de solution. l. final. §. Titius. de condict. indeb. l. 1. & l. final. C. de apocbis lib. 10. l. Lucius. 47. §. tutela. de administ. tutor. & confessio mutationis ac ipsa t mutuatō paribus passibus ambulent. Speculator. de teste. §. 1. num. 66. per l. final. ad L. Falcid. l. si rem. §. fin. de pignorat. action.

- Et quamquam exceptio non numerata pecuniæ contra instrumentum mutui propriè detur & cadat d. l. generaliter. & l. in contractibus. in princ. ubi Barthol. num. 1. C. de non numerat. pecun. Castrensis. l. si non singuli. in fin. C. si cert. petat. Imol. c. si cautio. num. 2. de fid. instrument. tamen hic jam pridem sublata est, nō modò per lapsum olim quinquennii, hodie biennii. In princ. Inst. de lict. obligat. l. si intra legibus definitum: tempus. ubi gloss. 1. l. in contractibus. in princ. C. de non numerat. pecun. l. ult. C. de condict. ex lege: sed etiam per 30. & plurium annorum decursu. Quinquam enim etiam post biennium excipere de non numerata pecunia debitor potest, dum in se probationis t onus suscipere velit, quod intra biennium creditori incumbit. Cynus. num. 7. Baldus num. 13. 14. Salicet. num. 19. 20. post gloss. verb. probare. l. si ex cautione. Castrens. l. assideratio. num. 1. C. de non numerat. pecun. Jason. l. manifeste. num. 6. de iurejurand. tamen, cum hæc exceptio sit ejusmodi, ut per modum t actionis etiam proponi possit. l. 3. C. de postuland. Cynus Baldus Salicet. & communiter Dd. l. si ex cautione. C. de non num. pecun. Felinus. c. si cautio. antep. num. 60. cum sequent. de fid. instrument. ideo 30. annorum spatio instar actionum, & hæc præscribitur Bald. l. sicut. num. 12. C. de præscript. 30. annor. Cynus Bald. Salicetus l. licet. §. cum. l. sequent. C. de except. per l. questum. §. ult. de pecun.
11. 12. 13.

- Cum igitur ex hoc instrumento constet, hanc pecuniam mutuò datam & mutuatam esse; sequens est, eandem à Principali, vel saltem ejus fidejussoribus ac horum heredibus reddendam esse ex natura mutui l. 2. l. 3. & passim. de reb. credit. Et enim hujus scripturæ t obligatio & actio sicut activè transeunt in creditoris heredes l. 2. ubi Dd. C. de pact. inter empte. l. si necessarias. §. penult. de pignorat. action. Barthol. Bald. Angel. & Jason. in l. decem cum petico. de verbor. obligat. l. à testatore. de condit. & demonstrat. Bald. & Jason. in l. ap. sola. §. 1. de pact. & idem Bald. c. ex parte decani. in princip. de rescript. & in l. cum servus. ubi Jason. & Raphael. Cuman. de verbor. obligat; maximè cum eorum expressè sit facta mentio. d. l. 2. verb. ut si ve ipsi sive heredes eorum C. de pact. inter. empte. ubi Petrus a liell. Pers. Cynus Baldus, Faber, Salicetus & communiter Dd. Anchoran. in c. constitutus. in 10. notab. de integre resitut. Bald. consil. 38. proponitur. num. 1. 2. lib. 3. consil. 70. apparent. in fin. lib. 1. Castrens. consil. 249. statutum. num. 2. 3. lib. 2. Decius consil. 680. in causa feudali. num. 3. 4: sic etiam transeunt passivè in fidejussorum heredes l. fidejussoris. 24. l. penult. C. de fidejussorib. Angel. Faber & Dd. §. 2. Instit. cod. per §. fidejussor. cod. tit. l. 1. C. ut actio. ad hered. & contr. hered. & Guido Pap. decu. 480. locati. num. 23 non minus in successores principalis debitoris. l. fidejussoris. 24. versic. exemplo rei principalis. C. de fidejussor. Cravet. consil. 272. num. 2. 3. d. l. si pactum. de probat. l. si necessarias. §. si in vendendo. de pignorat. action. l. 2. C. de pact. inter. empte. Chassaneus in consuetud. Burgund. tit. de rentes §. 2. l. stipulatio ista. l. 2. §. si empsi in 10. ubi Jason. num. 3. 4. de verbor. obligat. etiam si nulla heredum facta foret mentio, ut latissimè comprobat multis ad hoc allegatis Tiracuell. in retract. convent. §. 1. gloss. 6. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. cum multis sequent. & in terminis hoc decidit glossa in §. fidejussor. Instit. de fidejussorib. ad verb. relinquit, obligatum heredem sive hoc dictum sit sive non sit per. l. ex contractibus. de obligat. & actionib.
14. 15.

Idq; etiam jure Saxonico obtinet, quolice existiment quidam, fidejussoriam obligationem non transire in heredem ex jure municipali Weychbilde t/ art. 118. & gloss. articuli. 6. libr. 1: tamen contra receptum est & practiacatur, & nuper etiam constitutum est art. 10. parte constitutionum Saxoniarum 2. ubi sic habet textus, die Weychbilde verbandet ip'o jure der Weychen Eiben / ob g'leich d'erer in der verset'et'ung nicht gedacht. Quia cum jure communi sit transitoria in heredem obligatio d. l. penult. d. l. fidejussoris. C. de fidejussorib. §. fidejussor. Instit. de fidejussor. ubi traditur hæc regula, fidejussor non tantum ipse obligatur, sed etiam heredem relinquit obligatum, sive hoc dictum sit sive non sit, ut ibidem glossa interpretatur; nec id jure morib; Saxonice reperitur mutatum expresse dict. art. 118. Weychbilde / gloss. art. 6. libr. 1. merito illi statari debet l. sancimus. C. de testament. l. precipimus. C. de temp. appellat. l. cum huiusmodi. de condit. & demonstrat. Nam omnia statuto manent in t dispositione juris communis, l. si extraneus. 6. ubi Jason. & Dd. de condit. caus. dat. l. si cum dorem. ubi Barthol. & Dd. Solut. matrimon. Baldus Salicet. & alii in l. 3. C. de institut. & substitut. Schurff. consil. 51. & 55. centur. 1. Jason. post alios l. illam. C. de collat.

16. Imo statuta sunt interpretanda t̄ quoad ejus fieri potest, secundum jus communis. *l. ubi Bald. C. Dd. C. de noxal. action. Panor. mitan. c. causam. num. 6. de rescript. c. cum dilectus. de consuetud. Jason. l. propterandum. n. in princ. mon. 5. C. de judic. Alexand. consil. 140. videtur. num. 4. vobis. 2. Mynsing. observat. 5. sententur. Cravet. consil. 259. num. 2. C. consil. 236. num. 9. ut quom minimum jus commune ladan l. sicundotem. l. si vero. §. de viro. ubi communit. Dd. solus. matrim. dato etiam, quod verba essent impropianda Bartol. num. 58. in l. omnes. de justitia & jur. ubi Dd. C. l. n. C. de finim. Trinitat. idem Bartol. in l. casar. num. 58. de publican. P. mormitan. c. cum dilectus. num. 21. de consuetud. Jason. C. Dd. l. 6. §. fin. Quod quisq. juris. C. Cravet. consil. 197. num. 6. Et quamquam ubi expresse contrarius commune sunt, ita interpretari debent prout solet notari in auth. novissima. num. 24. C. de inoffic. testament. tamen etiam tunc recipiunt interpretationem passivam a jure communi Cravet. consil. 236. num. 9. C. consil. 259. num. 2. Nec enim statuta oportet abhorreere ab æquitate. Cravet. consil. 195. num. 4. Ideoque restringuntur non solum t̄ ob rationem & causam expressam, verum etiam ob tacitam, conjecturam & presumptam Cravet. dict. consil. 259. num. 5. cum ibi allegatis.*

De quo non opus est hic disputare pluribus, cum ut dixi, statutum Saxonicum nihil hic innovet; & idēo resista merito maneat in terminis juris communis, scilicet heres fidejussoris, perindē atque ipsius defunctus teneatur obligatus d. §. fidejussor. Instit. de fidejuss. l. fidejussoris. l. penult. C. eod. ex regula. lex contrahentibus de obligat. & actioni. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi omnes Dd. & repentes. C. de pact. inter empt. & vend. Hic autem dictus B. à W. heres factus est patris, sicut faceret & fieri debuit, cum etiam bona feudalicia acceperit & adhuc possideat, quæ nequit acceptare, nisi simul heres fiat. c. 1. an filius vel agnat. ubi Dd. sicut etiam nuper constitutum est constitutione 47. part. 2.

Quoniam autem plures hic accepti sint fidejussores, qui, licet ipso jure in solidum obligentur l. 3. C. de fidejussor. §. si plures. versic. in solidum obligantur. ubi glossa Angel. Faber. Port. Instit. eod. tit. habeant beneficium divisionis d. §. si plures. Instit. de fidejussor. C. ibidem Angelus ac Dd. Guido Papa dec. 270. tamen isto casu, cum alii non sint hic solvendo, sicut nec ipse principalis debitor Comes; merito qui supersunt, & à quibus solis duntaxat litis contestatæ tempore doneis solvi potest, exiguntur jam in solidum l. si Titius. 49. l. inter eos. l. si plures. 28. de fidejuss. l. 3. C. eod. tit. cum etiam rei plures debendi, qui jure novo beneficium dividen-

darum habent, in solidum tamen etiam num teneantur, quando alii sunt non solvendo, vel insubstantes §. 1. in autem. de fidejussorib. autem. hoc ita. ubi glossa C. de duob. reis. Tiraguell. de retract. proximis. §. 31. num. 10. Multo igitur magis idem dicendum in fidejussoribus, qui in solidum ex natura contractus obligantur d. l. 3. C. de fidejussor. Angel. Faber C. Dd. in §. si plures. Instit. eod. tit. l. eos. §. 1. ubi glossa C. Dd. de duob. reis. Tiraguell. de retract. proximis. §. 30. glossa 1. num. 10. etiam si jure novo aliud sit in duobus reis constituendi autem. hoc ita. C. de duob. reis. Nam hi se principaliter t̄ & idēo viriliter obligantur. Fidejussores autem singuli pro securitate & fide sua alienam obligationem singuli esse jubent, unde merito in solidum teneantur secundum glossam communiter approbatam d. §. si plures. Instit. de fidejuss. l. 3. an fin. C. de fidejussorib. Maxime, quando se constituerunt principales. Hyppol. de Marsil. de fidejussorib. rubric. num. 62. cum ibi allegatis.

De quo non disputandum, cum hic singuli expresse se obligarint in solidum, & idēo merito sic teneantur l. 2. 3. l. duos. §. 2. cum similib. de duob. reis C. Si enim habent verba, Als recte selbstschuldige unverschidentliche Bürgen sein wollen &c. Debet enim teneri, prout se obligarunt. Romanus consil. 114. visis. num. 3. 4. Ut illud nihil operetur, quod non addita sit clausula, etiam nor alle / Quoniam per æquipollentia suppletur Tiraguell. in retract. proximis. §. 31. glossa 1. num. 11. C. 12. cum ibi allegatis. Et quoniam principales t̄ effectu etiam habeantur pro fidejussoribus, ad quos pecunia non pervenit l. si non singuli. C. Si cert. petas. l. vir uxori. §. fin. ubi glossa ad SC. Velleian. l. 1. l. eos. ubi Bald. C. de duob. reis. Ferrar. in formul. libell. contra plures reos debendi. verb. quilibet ipsorum. num. 4. C. §. Roman. consil. 114. visis. num. 1. C. 2. Tiraguell. late de retract. proximis. §. 30. glossa 1. num. 8. etiam ipsi correi debendi l. eos. 11. de duob. reis: tamen non dantur illis beneficia fidejussorum, excussionis, divisionis Hyppol. de Marsil. in rubric. de fidejussor. num. 62. Bartol. l. si convenerit. n. 2. 3. de pignorat. action. Bald. frustra. num. 1. C. de non numer. pecun. specul. de renunc. C. conclus. §. 1. num. 13. Alexand. ad Bartol. l. Marcellus. verb. tamen. de fidejussorib. per l. si fidejussor. ubi idem Bartol. C. Bald. de pactis. Jason. in l. singularia. num. 39. Si cert. petas. Romanus consil. 114. visis. num. 3. 4. cum sequent. addens rationem: quoniam ubi est expressa t̄ obligationis qualitas, non debet ea in dubium revocari, scilicet an fidejussor sit vel principalis: sed pro principali obligatur & habetur, qui se ut principalis obligavit. d. l. si non singuli. C. Si cert. petas. ex ratione l. illi. §. cum in verbis. l. non aliter. ff. de legat. 3. qui fidejussores sibi ipsi esse neque-

Dd unt

unt l. beres. 22. §. seruo tuo. in fin. de fideiussorib.

Quod etsi controvertant alii, ut etiam talibus competant exceptiones fideiussoriae, sicut ita practicatur ex aequitate. §. 1. verb. fideiussorem. In aut. bent. de fideiussor. vers. quid si principaliter se constituit. Aretin. in §. si plures. circa fin. Insi. de fideiussor. Panormitan. & Canonist. in c. 2. ext. cod. iur. Guido Papa decu. 570. num. 6: tam illud extra dubium est, cum fideiussores vel etiam correi debendi principales expressis his exceptionibus renunciantur, sicut hic est factum in verb. Sondernlich verseyh wir vns der Privilegien excusation und division und aller andern freyheiten. Nam expressis talibus renunciari potest. Hypolyt. de fideiussor. num. 29. Aretin. & Dd. d. l. si plures. in fin. Insi. de fideiussorib. Ut omnino necesse hic sit, in solidum singulos teneri; cum beneficia divisionis expressa pactioe repudiarent, amiserint. Hypolyt. d. rubr. de fideiussorib. num. 28. cum Bellon. Angel. Fabr. & Dd. d. §. si plures. Insi. de fideiussorib. Manut. de ord. iudic. parte 6. num. 7. 39. 29. Decius lult. num. 20. Si cert. petat. Bartbol. in fin. Jafon. num. 15. in l. sed et si quis. §. quæ sit cautio. ff. Si quis cautio. §. c. Bald. l. 1. c. commodat. & l. pactum. C. de collation. l. si diversa. C. de locat. Bartbol. l. si quis in ius vocat. Aretin. consil. 33. num. 7. 8. 10. Roman. consil. 392. circa num. 10. cum sequent. & consil. 472. in eod. num. 1. 2. Imol. consil. 46. Socin. consil. 200. Quoniam ex forma. num. 1. 2. 3. 4. volum. 2. Decius consil. 27. Pro virili. num. 1. 2. 3. 4. 5. Afflict. decis. 182. quia. num. 13. etiam si correi debendi essent. Trinquell. de retract. proximis. §. 31. glossa. num. 10. & 21. per gloss. aut. bent. hoc iur. C. de duob. reis. Lex enim non suum sed tuum tibi denegat auxilium glossa & Dd. l. 1. c. si adversus vendit. l. ex affe. ad SC. Trebell. & mitius agitur t cum lege quam homine. l. Celsus. de arbiter. Bartbol. l. amplius. rem rat. hab. cuius provisio t tollit provisionem legis l. nle. ubi gloss. & Dd. C. de pact. condempn. Jafon. §. item Serviana. num. 69. & 70. Insi. de action. Schurff. consil. 22. centur. 1. Nam lex illi non cavet, qui sibi cavet specul. de pignori. §. 1. num. 19.

Et quidem potissimum hæc obtinet, quando expressis renunciant fideiussores beneficiis legis quibusdam, cum clausula generali subiecta, quæ reliqua omnia tollit. Angel. Aretin. d. §. si plures. in fin. & ibi Bellon. ac alii Insi. de fideiussorib. Jafon. l. sed et si quis. §. quæ sit cautio. ff. si quis cautio. §. c. Roubegallus. l. 3. §. ubi duo. fol. 41. 42. cum seq. ff. de duob. reis. Hypolyt. de fideiussor. num. 29. 30. Id quod hic factum apparet ex verbis supra recitariis, vnd aller andern freyheiten 2c. maximè accedente fidei præstatione Socin. consil. 125. num. 19. volum. 4. quæ hic diserte accessit & subiuncta est in verbis: Vbereden und geloben bey unsern Edelmanns trewen vnd glauben / solch. 8. all. 8 vnd jedes fest vnd vnuorbrüchlich zu halten /

treulich vnd sonder gefeyrde 2c. Nam fidei præstatio t pro iuramento est. Mynsing. ob. serv. 17. centur. 1. pro quo textus cap. ad aures, quem ad hoc ponderat Panormitanus num. 4. & 5. Imolan. 4. de his qui vi meritisve caus. Hostiens. de iure iurand. num. 3. gloss. c. quare lam. verb. præstata. Ne prælat. vices suas. c. per venit. de fideiussorib. c. 1. de sepult. in 6. Bald. c. literas. in fin. de præsumpt. Jafon. l. 3. §. iurari. num. 3. de iure iurand. quod habetur pro specifica renunciatione. Bartbol. num. 4. Salicet. num. 10. Jafon. num. 56. in aut. bent. sacramenta poverum. C. si adversus. edit. Bald. l. 1. num. 4. commodat. Bartbol. num. 8. & Dd. l. sciendum. de verb. obligat. Bartbol. num. 4. Castrensis & Dd. l. si duo. §. item Julianus. de iure iurand. & hanc esse communem tellatur Alexand. consil. 27. vjso. num. 7. consil. 42. super. per tot. volum. 1. & est textus in c. nec scripto. ubi Bald. num. 2. & Dd. de iure iurand.; adeo, ut taliter nedum principalibus, sed etiam fideiussoribus omnia iuris beneficia adiungantur. Alexand. in apostilla. Bartbol. l. Marcellus. verb. tamen. de fideiussorib. Bald. c. ex re scripto. num. 2. de iure iurand. Hypolyt. in d. rubric. de fideiussorib. num. 29. Socin. regul. 4. salient. s. Alexand. consil. 24. vjso. num. 43. volum. 1.

Et clausula, absq; dolo t sonder gefeyrde / quæ hic etiã inter alias est adiecta, facit contractum bonæ fidei Bald. consil. 343. nu. 2. lib. 1. pro quo textus in l. hoc iure. 15. 2. §. ult. ff. de regul. iur. ubi bona fides & clausula seu promissio de præstatione doli exquantur. Quod genus exceptiones fideiussorias excusationis & excludit Hypolyt. de fideiussorib. num. 9. & 12. Jafon. §. item si quis in fraudem. nu. 78. Insi. de action. & l. singularia. num. 39. & 1. 2. §. creditur. nu. 19. Si cert. petat. Chassan. in consuetud. Burgund. rubr. 5. §. 2. in princ. num. 11. per Bald. l. si usura. num. 1. C. de n. numerat. pecun. ut quæ sint de apicib; iuris l. si fideiussor. 9. §. ult. ff. mandat. Jurata porrò t specificè & sine ullo tubterfugio sunt implenda. Jafon. in §. nem si quis. 2. num. 12. Insi. de action. & major animæ quam t bonorū ratio est habenda l. sanctissima. C. de sacros. Eccles. gloss. §. si quis predictus. verb. si eum. in aut. bent. ut cui de appellat. cognos. Jafon. l. licet. nu. 5. C. de pact. per. c. in infirmis. ac de pœnit.

Deinde tam notoria hic est principium insufficientia, ut excusatio nulla sic recipienda; cum eam fieri nihil fideiussorum intelit. Cynus num. 2. Bald. num. 1. in aut. bent. præsent. de fideiussorib. Hypolyt. de fideiussor. num. 10. Salicet. num. 8. in aut. bent. hoc fideiussor. C. de duob. reis. Jafon. §. item si quis in fraudem. num. 68. & ibidem. Angel. num. 9. Insi. de action. per gloss. Bartbol. l. decem. verb. excusum. de verb. obligat. lult. verb. cum Sejo c. 2. ubi Decius & Castrensis. num. 5. Si cert. petat. Socin. regul. 134. num. 4. Quæ insufficientia non

21. tantum $\dagger$ assimatur ex eo, quod solvendo non sit principalis; verum etiam à difficultate exactionis, & quod absq; litigio & difficili exactione nihil extorqueri ab eodem possit. *Jafon. d. § si quis in fraudem. num. 68. & ibidem Angel. num. 9. 10. 14. Inst. de action. Ferrar. in form. libell. action. hypothec. verb. exceptionem. num. 4. per gloss. Barthol. & Dd. l. de cem. § si quis stipulatus sit Sticbum. § ult. de verb. obligat. l. 2. § 1. ubi gloss. qui satisd. cogant. l. si convenerit. in fin. ff. pro socio. Deinde cum & reliqui confidejussores hic mortui sint & facti non solvendo, ante contestationem, etiam citra renunciationem reliqui sufficientes fidejussores pro illarum quoque virili tenentur, & in solidum satisfacere debent. *d. l. 3. ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de fidejussor. l. inter. & passim. ff. eod. tit. Tiraquell. de retract. proxim. § 31. gloss. 1. num. 8.**

Quocirca cum sit adhuc instrumentum hic in manibus creditoris & successorum ejus, quod $\dagger$ semper loquitur. *Zafius l. cum lex. de legib. nec solutione sublatum intelligitur hoc debitum, quia tunc reddi instrumenta solent & debent l. 2. C. de condict. ex lege. l. ult. C. ad exhibend. & insuper apocha solutionis dari. Jafon. l. hujusmodi. § si ita. de legat. 1. Quorum cum hic nullum sublit; sequens est, hanc obligationem haftenus durare, cum non sit solutione sublata, quæ non $\dagger$ præsumitur, nisi probetur. l. asseveratio. C. de non numerat. pecun. Unde quod non solutum invenitur & probatur, adhuc est exolvendum. l. si ex. 7. C. de except. Nec præscriptione sublatam esse hanc debitionem dici potest, cum scriptura semper loquatur. l. Arriani. in fin. C. de heret. *Zafius d. l. cum lex. de legib. & in mala fide sint $\dagger$ debitores ac fidejussores, qui sciunt se obligatos Bald. de præscript. 4. parte 5. partis princip. quest. 3. num. 2. & 4. versic. propter malam fidem emptoris, qui scit se teneri. Tiraquell. de retract. convent. § 1. gloss. 2. num. 20. versic. cum sciat se obligatum nullo tempore præscribere potest, quia sit in mala fide, quæ impedit omnem præscriptionem c. ult. de præscript. ubi gloss. verb. bona fides. & verb. quam civilis. etiam personalium actionum. Tiraquell. ibidem & de præscript. § 1. gloss. 2. verb. à bonne. latè Anton. Gabriel. Roman. de præscript. conclus. 3. num. 1. & 2. Decius consil. 257. non excedit. num. 5. Bald. d. tract. præscript. parte 4. 5. partis princip. quest. 3. num. 2. & parte 2. 3. partis princip. quest. 13. num. 1. Covarruvias in c. possessor. parte 2. § 8. num. 3. & 4. maximè Jure Canonico. d. c. ult. c. de quarta c. si vigilanti. de præscript. Bald. l. si quis diuturno. num. 1. 2. 3. Si servis. vendic. Castrens. l. si aquam. num. 2. C. de servis. Bald. de præscript. 2. parte quartæ partis princip. quest. 2. num. 2. Capoll. de servis. rustic. prædior. cap. 24. num. 7. Cravet. de**

antiqu. temp. parte 4. § absentis. num. 30. & § materia. num. 19. Alexand. consil. 99. num. 5. volum. 4. Paris. consil. 26. num. 21. consil. 101. num. 13. lib. 1. consil. 66. num. 128. lib. 3. & hanc facit communem Covarruvias d. c. possessor. parte 2. § 8. num. 3. à qua non sit in praxi recedendum. Quia jus hoc canonicum hodie in foro quoq; civili, ut in materia conscientie servatur. gloss. Panormitanus & communiter Dd. d. c. ult. de præscript. Anton. Gabriel. Romanus præ alleg. loc. num. 3. Bonn. de præscript. statut. § 1. num. 15. Balb. d. tract. præscript. in princ. & 2. parte 4. partis princip. quest. 2. num. 2. Alexand. d. consil. 99. num. 7. volum. 4. Capoll. de servis. urb. prædior. cap. 24. num. 7. Decius consil. 144. mature. num. 4. Idemq; in Camera Imperii servari, adeo ut impediatur etiam immemorialem præscriptionem, docet Mynsinger. observ. 6. centur. 4.

Idq; maxime isto casu dicendum est, ubi pactu luitiois $\dagger$ intercessit, nempe, ut quæ 32. pars vellet renunciare contractui, per annum præmoneret de luitio; cui generi constat, nullo tempore præscribi secundum communem Martini, Rogerii, Oldradi & Saliceti l. cum notissimi. in princ. C. de præscript. 30. annor. gloss. l. nec creditores. C. de pignorat. action. l. si rem. § omnis. ff. eod. tit. Barthol. Castrens. l. qui pignori. de usutap. Alvarot. c. i. num. 2. de feud. dat. in vic. l. commiss. Panormitan. Bald. c. quoniam. § ult. ut lic. non contestat. latissimè Henning. Goden consil. ult. de præscript. pignor. num. 258. cum multis sequent. addens num. 301. de notoria Germaniæ consuetudine sic observari; sicut idem tradit Mynsinger dict. observ. 6. centur. 4. Fabian. de Monte de empt. 13. quest. 7. quest. princip. & firmatum est constitutione Electorali 1. parte 2. & hanc communem facit Anton. Gabriel. Roman. lib. 3. de præscript. conclus. 7. versic. tenendo primam tanquam magis communè; adeo ut ne quidem centenariis, vel immemoriali tempore præscribatur gloss. clem. 1. verb. quantuq; de for. compet. & aliquos cumulat Tiraquell. de retract. convent. § 1. gloss. 2. num. 24. Henning. Goden. & Anton. Gabriel. Roman. præ allegat. locis. & dict. constitut. 1. part. 2. versic. einige verjährung durchaus / auch hundert und mehr jährige nicht stadt habe etc. Quamquam hic vix 31. anni à tempore contractus sunt elapsi, ut de eo quari non sit opus: & alioqui præscriptio immemorialis $\dagger$ dati nequit tali casu, 33. ubi ex Scriptura de initio contractus constat. Philipp. Franc. num. 15. post Joann. Andr. 2. 1. de præscript. in 6. Unde etiam in d. constitut. 1. part. 2. centenariæ præscriptionis, non immemorialis sit mentio. Quoniam necesse est extare originem rei, quando scitur titulus, utrum luitio pignoris an retrovenditionis intervenierit. Quæ indicatio originis aufert

34. temporis immemorialis prescriptionem & questionem: cum immemoriale t dici nequeat, cujus initium & origo extat. *Cravet. de antiq. temp. parte 4. §. materia. num. 40.*

Et quanquam contradici posset, talem initii probationem non impedire, quo nihilominus tempus immemoriale detur & decurrat, quod hominum memoriam excedat; nam multarum rerum initia constant, quæ tamen memoriam hominum excedunt, ut creationis mundi, diluvii, Romanæ Monarchiæ &c: tamen illud certum est, dato initio prescriptionem immemoriam excludi *Balb. ind. tract. præscript. 2. parte 3. partis principalis quæst. 6. num. 26. Cravet. & Franc. præallegatis locis.* De quo hic quæri nihil necesse est, cum, ut diximus, vix 30. anni præterierint ab initio hujus contractus, unde nec defunctus fidejussor N. à W. consulens pater præscribere potuit propter suam malam fidem; nec hic consulens ejus filius, quia tempore defuncti ob malam ejus fidem uti non potest *l. cum heres. de divers. & temp. præscript. l. vitia. C. de acquir. poss. sibi.* Ex sua autem persona nullam complere hætenus potuit, quando vix ante quadriennium ejus pater sit mortuus.

35. Ex quibus jam omnibus concluditur, non tantum ad principalem fortem istos duos confidejussores superstites & solvendo existentes teneri *l. 3. C. de fidejussor. §. si plures. ubi Angel. & Dd. Instit. eod.* verum etiam ad pensiones exprellum conventas & promissas *l. 1. 2. C. de usur. l. 1. C. de judic. l. centum Capua. l. ubi de eo quod cert. loc. sicut ex promissione* debentur optimo jure, ut dicit *l. 1. C. de usur.* Quæ promissio hic ex scriptura probatur & constat *l. non figura. de obligat. & action. §. ult. Inst. de fidejussor. l. sciendum de verb. obligat. l. generaliter. C. de non numerat. pecun. l. si pupillus. 127. de verb. obligat.* Quia dies hic pro homine interpellat *l. magnam. C. de contrab. & commut. stipulat.* Ac cum principalis obligatio t fortis dures hic, neq; solutione neque prescriptione sublata, ut ante ostendimus; certè etiam accessio residua pensionum simul durare debet, sicut contrario casu extinguitur simul *l. 1. C. de judic. l. 4. C. de posit. l. 4. l. acceptum. ubi Dd. C. de usur. l. centum. l. ult. ff. de eo quod cert. loc. l. nec creditores. C. de pignorat. action. cum similib.* etiam ex Ordinationibus politici Imperii anno 48. & post factis, & ex nova Principis constitutione in istis terris. Præsertim cum isto promissæ sint legitimæ vel potius minores legitimis, de quibus in *l. eos. C. de usur. nempe 5. pro centum, de quibus ex statuto debitis tractat Neguzantius tract. pignor. 2. membr. 3. partis. num. 13. cum seq. ex regula l. cum principalis. de regul. jur. cum ibi notatis. Usurg enim & pensiones nihil a-*

liud sunt quam accessiones principalis. *4. juris. l. solvitur. §. si pacificatur. quib. mod. pign. solvit. Romani singul. 176. ultimo quæro. Cachuran. Decis. Pedemont. 129. num. 11 ubi num. 12. addit. executione in interesse fieri posse à die in instrumeto promissæ per Socin. junior. consil. 136. in fin. vol. 2. & concludit, dari executionem pro interesse hic, etiam si non sit liquidum, sed in executione liquidandum per Baribol. l. solet. in fine. de aliment. legat.*

Nec obstat, quod creditor aut ejus successores non significaverint his fidejussoribus, à principali non solvi pensiones. Hoc enim fuit res meræ facultatis: quia sciverunt ejus suum ubiq; durare, ut dicitur *l. sicut. §. non videtur. quib. mod. pign. & c.* & nemo invitus exigere aut agere cogitur, *tot. tit. C. ut nemo inditus. & c. l. pure. §. ultum. de except. dol.* Quod obrem illa instrumenti verba nihil hic creditori obstant. *sebalb uns solche nichtzahlung von unserm Gläubigern nicht angezeigt wird.* Hæc enim sunt verba t enunciativa, quæ nihil disponit *l. ex facto. de hered. institutend. Bartol. & Dd. ex hac scriptura de donat.* Maxime in his, quæ tempore instrumenti confecti (ut istud) evenire non potuerunt *gloss. & Dd. l. 1. C. de fid. & jur. bast. lib. 10. last. Cravet. de antiquis. tempor. parte 1. §. ampliat. num. 2.* Et cum hoc in mera facultate, creditoris sit positum, quandoque; scilicet vellet denunciare fidejussoribus *Tiraquel. de retract. convention. §. 1. gloss. 2. num. 10. cum seq. & casu,* quo tantum non solverunt pensiones, ut ipsi præstarent; his de causis non hoc positum ad creditorem astringendum, sed multo magis ad fidejussores pensionibus obligandos videri debet. Inducta enim ad augmentationem t non debent operari imminutionem *l. legata in usum her. ubi Jason. num. 8. de legat. 1. nec operari contrarium effectum. Jason. l. qui Roma. in princ. num. 24. de verb. obligat.* Qui quidem fidejussores, quando se discretè illis pensionibus obligarunt, recusare non debent implere eorum heredes, quod promiserunt *ex l. generaliter. C. de non num. pecun. l. 2. C. de pact. inter empt. cum similib.*

39. Et id quidem nullà admixta contra hoc sigillatum & confessatum instrumentum t exceptione, prout in istis terris ex Ordinationibus provincialibus in der Landesordnung est receptum. Quod licet sit contra jus commune *l. unie. C. de plus petition. Carol. Rum. consil. 164. num. 7. libr. 4. per l. minor 25. annis cui fidem. de minor. Angel. l. si cum dotem. §. ex autem tempore. solus. matrim. l. aut Prator. §. 1. de re judicat.* tamen tale statutum valere etiam ab inferiore à summo Principe factum defendunt Felinus & Decius & communiter Dd. *c. cum re. 2. de offic. deleg. Secim.*

Socin. consil. 51. praestantissime. num. 5. volum. 1. aded quidem, ut etiam exceptio usurarum non impediatur executionem instrumenti paratam habentis executionem. Angel. & Imol. in l. 4. §. condemnatum. de re judicat. Bartol. consil. 18. clementissimi. in fin. lib. 1. Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 36.

Nec verò opus est hujus instrumenti recognitione. Nam postquam mortui sunt ferme omnes illi, qui sigillarunt, etiam absque recognitione satis illud probat *Craves. consil. 158. num. 7. per l. Scripturas. C. qui potior. in pignor. Castrens. consil. 134. in causa. circa fin. libr. 1. & habet executionem paratam ubique locorum. Bartol. l. à Divo Pio. §. 1. in fin. de re judicat.*

RATIONES DECIDENDI.

Sed his non obstantibus quamlibet prima facie momentosis, existimo D. consulentem à W. ab ista petitione absolvendum esse per rationes subjectas.

Quod ut dilucidius evincatur, praesupponendum est, hunc contractum, cujus nomine pater ipsius anno 43. die 22. Februarii fidejussit, merum esse mutuum, quod chirographo contrahi potest, praesertim numeratione, ut hic, secuta l. 2. §. ultim. Si cert. petat. Tiraquell. de retract. convent. §. 4. gloss. 6. num. 15. sicut verba & clausula instrumenti diserte ostendunt gelichen vnd vdrgestracht / &c. Nec potest hic fingi subesse pignoratitius contractus; cum nullum pignus sit datum loco sortis acceptae, sed fidejussores tantum. Unde à quo removen-
40. tur substantialia † contractus, ipse quoque contractus remotus videri debet. *Salicetus in authent. sacramenta. num. 10. C. si advers. vendit. l. non codicillum. C. de testament. l. cum manu facta. §. final. de contrah. empt. l. Lucius. deposit. Everard. loco legal. à defect. forma.*

Multo minus contractus hic ullus retrovenditionis dari potest; cum nulla merx, nullum pretium subsit, neuter venditor aut emptor, sed tantum pecunia sit mutuo data l. 1. de rer. permutation. Deinde, quoniam utrique parti permissum, tam creditori repetere sortem quam debitori exolvere, & reddere, quandocunque vellet in verbis Wir haben uns auch vnd unsern Erben / desgleichen der von B. seinen Erben vnd Erbenheimen vorbehalten / zu welcher Zeit es jedem gelegen / die bemelten fünfz tausent Gulden nicht lenger zu behalten / oder sehen zu lassen, daß ein Theil dem andern ein halb Jahr vor S. Peters tag / Cathedra genant / auff-

zufündigen macht haben sol / &c. Hoc autem planè recedit à notissimis terminis retrovenditionis, ubi qui emit reditum, pretium abalienat, sic ut nunquam repetere possit; sed tantum venditori permissum sit luere pretio restituto. *Molineus in tract. usurar. quest. 5. cum seq. quest. 21. & alibi passim cum ibi allegatis.*

Cum igitur verba & figura literarum † demonstrent speciem contractus Bald. 41. c. 1. num. 1. & 2. de feud. dat. in vicem. L. commissor. quæ dant ei formam Bald. l. quoties. num. 4. C. de suis & legitim. late Tiraquell. de retract. convent. in fin. num. 125. cum sequent. Quia contrahentes intelliguntur facere contractum, quem nominant Bartol. l. cotem. §. qui maximos. quest. 5. de publican. Anchoran. & Imol. c. propter. in fin. locat. Tiraquell. in retract. proximit. §. 30. gloss. 2. num. 7. & 8. nec aliud actum intelligitur, quam Scriptura invenitur expressum l. ult. ubi Bald. Salicet. C. de fals. caus. adject. Bald. consil. 189. creditor. num. 3. vol. 2. & clausula congruentes † magis etiam eundem declarent. 42. *Panormitan. c. ille vos. num. 2. de pignor. Jason. in preclud. feud. num. 11. & l. 1. num. 45. C. de jur. Emphyteut. Socin. consil. 170. in presenti. num. 6. volum. 2. his de causis dubitari non potest, quin hic mutuum sit contractum; sicut & verba & qualitates omnes instrumenti important l. mutuum damus. in princ. ubi Jason. num. 4. 5. & §. creditum. num. 14. l. si quis nec causam. num. 1. gloss. Bartol. & Dd. l. cum quid. Si cert. petat.*

Et quidem mutuum naturale non civile tantum, ex quo in instrumento positum, quod numeratio realiter sit facta; & sic debitor Comes pecuniam mutuantis acceperit ac restitutionem promiserit gloss. & Dd. l. si ex cautione. C. de nonnumera. t. pecun. Socin. consil. 142. Dominus. num. 2. 3. vol. 1. Angel. l. pradia. de acquirend. possess. Jason. & Dd. l. singularia. Si cert. petat. Ex quo vel solo mutuum † praesumitur, etiam si nomen non esset expressum. gloss. Bartol. d. l. cum quid. Si cert. petat. Cynus num. 3. & alii l. incendium. C. eod. tit. Roman. consil. 238. Jason. consil. 174. in dub. volum. 2. Anton. de Butr. & Canonist. c. si cautio. de fid. instrument.

Ex quo jam & illud sequitur, pactum esse usurarium illud appositum de praestando quotannis pensiones 250. flor. Solche summa Geldes so lang wir die bey uns stehen haben / jährlich mit dritthalbhundert Gulden / vorgeanter Wahr / als Goldt wie Golde / die Thaler mit Thalem / die Schreckenberg mit Schreckenberg unterschiedlich zu verzinsen. Hoc, inquam pactum mere
Dd 3 usura-

44. usurarium esse non conceptum in moram non solventis: sed ob merum usum ꝑ pecuniæ appositum, ut statim ad pensiones ob sortem acceptam teneretur debitor, & quidem tamdiu, quoad pecuniâ creditoris uteretur, ut verba contractus & scripturæ manifestissimæ demonstrant. Pro quo l. singularia. ubi Jason. num. 16. & 17. Sic cert. petat. l. si ex pretio. l. si promutua. C. si cert. petat. l. 3. l. creditor. 7. l. quamvis. 8. l. si ea. 14. l. cum non frumentum. 16. l. si ea. 17. l. acceptam. 19. C. de usur. c. super. 3. de usur. Jason. post glossam l. petens. num. 16. C. de pact. Nam usura quoq; & usurarium pactum tantummodo propriè cadit in mutuum. c. 4. c. consuluit. 10. de usur. l. 2. §. creditum. ubi Decius in 3. notab. Si cert. petat. Cravett. consil. 189. num. 7. consil. 145. num. 6.

Hoc igitur constituto videamus, an ex ista obligatione contra hæredem fidejussoris ulla adhuc actio dari possit? Et in primis necesse est, subesse obligationem & probari, ad hoc, ut actio inde detur l. qui res. 45. §. arcam. de solut. quia actio filia ꝑ est obligationis l. licet. §. ea. de procurat. Barthol. l. 1. in princ. de pecul. Unde sicut non consistente causa non consistit neque sequitur effectus. l. generaliter. 40. ubi gloss. verb. derelictis. C. de Episcop. & cleric. c. cum cessante de appellat. Tiraquell. in tract. cessantis causa. per totum: sic etiam, nisi subsit valeatq; obligatio, nulla inde nascitur actio vel debitió l. 1. C. de conduct. ob caus. ubi glossa verb. haberi oportet. argumentum à causa ad effectum ab obligationis defectu ad actionis defectum accommodat & ibidem Bald. in princ. l. in causa. 2. de minorib. Tiraquell. in d. tract. cessante caus. in princ. parte 1. num. 22. l. 1. in princ. verb. nec actio petitióq; daretur. ad SC. Macedon. Quia quod nullum est, nullum potest parere effectum d. l. 1. in fin. C. de conduct. ob caus. ubi gloss. l. 4. §. condemnatum. de re judicat. l. non putavit. 8. non quamvis. 2. ubi Bart. de bonor. poss. contr. tabul. l. non dubium. 5. ubi Dd. C. de legib. Socin. consil. 115. videbatur. num. 15. volum. 4.

46. Unde nec ꝑ guarentigionatum instrumentum, quoties nullum est, habet paratam executionem Bald. & Dd. l. si absentis. C. si cert. petat. l. si causam. C. de except. rei judicat. per l. ult. de constitut. pecun. ubi Alexand. Barthol. l. certi. §. si nummos. in fin. Si cert. petat. Felin. & Canonist. c. cum venerabilis. de exception. Paria verò sunt, non subesse obligationem vel non apparere l. in lege. de contrab. empt. neque probari l. duo sunt Tutii. de testament. tutel. vel reperiri non posse l. cum unus. §. final. de bon. author. judic. possid. Quia contractus sunt facti l. consilio. de curat. furios. unde oritur obligatio & ex obligatione actio. Barthol. l. 1. num. 4. & 5. de

pecul. Facta autem non præsumuntur, sed probantur l. asseneratio. C. de non numer. pecun. & proinde etiam contractus l. 4. ff. de pignor. versic. si convenit & probari poterit. d. l. contractus. l. cum res. verb. docere debet. C. de probat. Quocirca nisi hic contractus probetur nihil ex eo peti potest l. doce ancillam. C. de rei vendicat. l. 1. l. cum res. C. de probat. d. l. 4. de pignorib.

Quamquam autem non tantum testibus ꝑ probatur l. cum res. §. 2. C. de probat. 47. verum etiam instrumentis l. 4. d. l. cum res. C. de probat. l. cum instrumentis. 10. C. de fid. instrument. ex regula l. in exercendis. C. eod. tit: tamen hic res instrumento est gesta. contra quam in d. l. cum res. C. de probat. sic ut potissimum scripturâ probetur. Gravet. consil. 203. deferens. num. 18. ex Oldrad. consil. 254. Quia, in fin: præsertim cum isto casu testes vix haberi possint de actu ante 32. penè annos gesto; maximè omnibus, qui interfuerunt demortuis, uno fidejussore ꝑ excepto, qui testis esse nequit, postquam principalis desit esse solvendo, qui in propria causa ad se principaliter pertinente, ubi principalis conturbavit, testaretur. Speculator. de teste §. 1. num. 88. versic. quid de fidejussore. Barthol. in tract. circa materiam testium. §. fidejussor. per totum. Quam ob rem omnis probatio pendet ex isto debitionis instrumento, cui nisi constet fides, nihil ex ea peti & obtineri contra dictum Dn. consulentem poterit l. penult. C. de probat. l. 3. l. penult. l. ultim. C. de fid. instrument. c. inter. c. cum Joannes. & passim de fid. instrumentorum.

49. Quamvis autem Ordinationes harum terrarum prohibeant excipere contra ꝑ suas literas & sigilla; atque ita contra privatas etiam scripturas, quarum tamen minor est autoritas quam publicarum l. Scripturas. C. qui potior. in pignor. Bald. in rubric. C. de fid. instrument. sicut statuto vis publici instrumenti privatis scripturis tribui potest contra eos, qui fecerunt Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 7. num. 57. ex Bald. l. ultim. C. si adversus credit. l. 1. C. commun. de legat. Socin. consil. 240. circa lib. 2. Ripa l. privilegia. num. 24. de privileg. creditor: tamen hoc accipiendum de instrumentis liquidis, justis, & omni exceptione majoribus: non de vitiosis nec de illiquidis Bald. l. 2. C. de except. rei judicat.

Itaque per hoc non prohibentur exceptiones, quæ ꝑ notorium vitium vel apparens instrumenti coarguunt Jason. l. fin. num. 5. per illum textum. C. de edict. Divi Hadrian. rollend. Afflict. de vis. 283. num. 1. Decius r. ex parte. 2. in 2. fallent. de offic. delegat. Barthol. & Dd. l. 1. Si cert. petat. l. post rem. de re judicat.

cat. l. 1. §. per vi. quod vi aut clam. Bald. l. 1. C. de conduct. indebit. idem Bald. l. cum precibus. in princ. C. de probat. Bald. l. ultim. §. in computatione. in fin. C. de jure deliberand. Barbat. c. ad nostram. num. 3. de empt. cum aliis qua ad hoc cumulat Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 1. num. 11. Nam imperfectum non dicitur instrumentum Menoch. consil. 42. num. 13. Imo ne peremptoria quidem excluduntur Bald. l. peremptorias. num. 18. C. sentent. rescind. non poss. Barthol. l. 1. §. & parvi. Quod vi aut clam. Etiam, quando prohibetur quid opponi, à debitore; nam aliis id licet l. sed et si possessori. §. item si quis. ubi hoc notat Angelus de jurejurand. Maximè si offerat excipiens, se velle in continenti probare. Decius d. c. ex parte. in 7. fallent. de offic. delegat.

Deinde & illud considerandum est, locum solutionis destinatum in hoc instrumento esse in loco domicilii creditoris tam quoad pensionem in verbis, unterschiedlich zu vorzinsen / vnd in seine behausung legen & auff vnser kost zehrung vnd schaden schicken vñ zahlen lassen / trewlich vnd vngeschehlich / quàm quoad sortem principalem, in clausula sequente, vnd wann solche außkündigung geschehen / sollen vnd wollen wir obbenanter N. zu E. oder vnser Erben bemessen von B. seinen Erben vnd Erbnehmen oder wißentlichen Inhabern dieses Brieffs solche fünf tausend gülden heuptsumma / zu sampt dritthalbhundert gülden Zins vñ nechst darnach folgenden Cathedral Petri wiederumb in obangezeigter wehe in seine behausung zu E. auff vnser kosten ohne allen ihren schaden / gültlichen vnd vnrührlichen entrichten vnd bezahlen.

51. Est autem certi juris, quod ubicunq; destinatur † solutio, ibi intelligatur esse contractum l. contraxisse. 20. de obligat. & action. Jason. & Dd. l. 1. de eo quod cert. loc. l. 3. de bon. auct. Judic. possidend; adeò quidem, ut etiam si alibi reuera contractum sit: tamen ille locus non attendatur. Jason post Barthol. & Dd. l. 1. num. 4. de eo quod certo loc. & communiter in l. unic. C. ubi. conven. qui cert. loc. l. heres. a. §. final. de judic. l. cum qui. §. 1. de constitut. pecun. d. l. 3. de bon. auct. Judic. possid. nec ibi forum sortiantur contrahentes ex contractu. Jason. d. l. 1. num. 4. de eo quod cert. loc. quoad actionem directam; licet arbitraria in domicilio exerceri possit. Jason. l. 1. in fin. de eo quod cert. loc. sed tantum eo loci, quo solutio est destinata, uti dicit hanc esse communem Jason. d. l. 1. num. 4. de eo quod cert. loc. Quare & illius loci 52. ius inspicitur & illius juxta † consuetudinem contractum intelligitur, non secundum consuetudinem jusq; loci, ubi contractum

est; maximè quod ad solutionem (de qua hic) attinet Everard. consil. 78. ex literis. col. 3. num. 20. Angel. post Bald. l. si fundus. de evulsion. Arerin. l. 3. de bonis auct. Judic. possidend. Alexand. Alberic. Imol. Jason. & Dd. l. vinum. Sicer. petat. Quod si igitur, ut existimo dictorum à B. domicilium L. quo solutio destinata est, in Hafsia situm est, ubi jus commune servatur: liquet hic in questione solutionis illius loci jus attendendum esse & non Saxonicum; dato quod in hoc territorio contractum esset Alexand. Jason. & Dd. l. vinum. Sicer. petat. Oldrad. consil. 168. in princ. Alexand. consil. 37. volum. 5. Everard. d. consil. 78. mibi fol. 240. 241. num. 20. 30. cum sequent.

Jure porro communi † non sunt instrumenta guarentigionata Ruinus consil. 164. num. 7. libr. 4. per l. minor 25. annis cui. ff. de minor. Angel. l. si cum dotem. §. eo autem tempore Solut. matrim. & in l. ait Prator. §. 1. de re judicat. ut illis nihil opponi possit l. unic. cum ibi notat. C. de plus petition. Imo admittunt quaslibet exceptiones, quibus testes & alia instrumenta coargui possunt. Barthol. l. 1. §. & petit. Quod vi aut clam. Baldus l. peremptorias. num. 18. C. sentent. rescind. non posse. ex ratione l. in exercendis. C. de fid. instrument. l. penult. C. de probat. Ut hic non multum operari possit Saxonicarum terrarum provincialis Ordinatio. Quæ cum sit localis, non debet nec potest extendi ad eum locum juris communis, qui attenditur, ut supra probatum est. Quod tamen non pono pro constanti. Quia cum petatur executio in loco domicilii, ubi bona sua W. possidet, nempe in terra Saxonica, posset videri, illud hic jus attendendum esse Parisius consil. 120. num. 10. volum. 1. Mynsing. observat. 82. centur. 4. Landtrecht. libr. 3. art. 33. & 44. ubi glossa.

54. Verum ut maximè hic attendendum jus Saxonicum esset: non tamen impedimento foret, quo minus instrumenti † vitia interna, quæ pertinent ad ejus essentiam, ostendi & de iis excipi possit Bald. l. final. C. de fals. caus. Castrens. l. 4. §. condemnatum. de re judicat. Barthol. d. l. 1. §. & parvi. Quod vi aut clam. Alexand. l. si ita. §. Chrysogonus. de verbor. obligat. Zabarell. clement. 1. §. fin. de sequest. posses. ut supra probavimus. Quoniam frivola tantum exceptiones per † statutum intelliguntur exclusæ Barthol. d. l. 1. §. & parvi. quod vi aut clam. maximè, quando excipitur de vitiis, quæ ad oculus ex instrumento comparent, live ex ejus inspectione. Decius c. ex parte. in 2. fall. de offic. delegat. Unde licet statutum exceptionem præscriptionis disertè excludat: si tamen apparet ex dato instrumenti præscriptum, erit huic exceptioni locus. Ant. de Clama, in tract.

guaren. quast. 12. Joann. Andr. ad Speculat. de execut. sent. §. ult. versic. 16. in fine. Anton. Butr. & communiter Dd. d. c. ex parte. de offic. delegat. Salicet. Angel. l. ita nobis cordi pndor. C. ad L. Jul. de adulter. & l. quasitum. C. de conduct. indebit.

Videndum igitur, an ejusmodi vitiis evidentibus nec exiguis istud instrumentū ex ipsa inspectione deprehendatur laborare. Sanē cum non sit confectum à Notario publico, sed tantum sigillatum à partibus & fidejussoribus, pro privato t̄ videtur instrumento habendum. l. scripturas. C. qui potior. in pignor. l. contractus. ubi Salicetus. C. de fid. instrument. ubi Bald. in rubric. l. final. C. Sicert. petat.

Quod si vero privatum istud ponamus, laborabit inprimis hoc vitio, quod sine testibus est confectum; cum nulli inveniuntur testes adfuisse rei testificandæ causa: sicut nec ulli sunt in instrumento nominati; tantum abest ut adhibiti sint subscribendo vel sigillando. Nam fidejussores adhibiti non possunt loco testium haberi; cum pars sint, ut supra probavimus ex speculatore de teste. §. 1. num. 88. & sequantur debitoris obligationem, ut accessio principalis. si qui. de fidejussorib. Ut igitur principalis contrahens simul testis esse nequit: ita, nec t̄ ejus fidejussor, qui in eandem causam se obligat c. accessorium. de regul. jur. in 6. Quod si publico etiam Notarii instrumento vult testes lex adhiberi §. sed si instrumenta. §. si vero. in authent. de fid. instrument. l. in donationibus. C. de donation. l. generali. C. de tabular. & c. libr. 10. Cravet. consil. 5. 6. Antonius. num. 1. cum ibi allegatis; quanto magis huic privato ut interveniant, necesse est. Salicet. & Dd. d. l. contractus. C. de fid. instrument. l. ultim. C. Si cert. petat. l. scripturas. C. qui potior. in pignor. Panormitan. c. 1. num. 4. de his que sunt à Pralat. quod non valet, nisi habeat sua substantialia solennia, naturalia & accidentalia Menoch. consil. 37. num. 1. & consil. 48. hinc. num. 1.

Sed in hoc me non admodum fundo. Quia Comit̄s t̄ sigillum ut principalis debitoris, videri potest facere publicum instrumentum Bald. num. 4. & §. in l. si qua. C. de Episcop. & cleric. Canonist. c. post cessionem. de probat. non minus quam Episcopi vel Universitatis Jason. l. civitas. num. 6. 7. Si cert. petat. cui creditur absq; testibus. Salicet. & Dd. l. contractus. C. de fid. instrument. Imo & privata scriptura tali creditur contra t̄ eum, qui scripsit, subscripsit vel sigillavit, & consequenter adversus ejus heredem l. Publica. §. final. de posu. Bald. in rubric. C. de fid. in-

strument. num. 41. Salicet. num. 5. in l. si qua. C. de Episcop. & cleric. per gloss. l. 2. in fin. versic. habuit ratum apponendo sigillum. C. de reb. alien. non alienand. per. l. plures. l. comparationes. C. de fid. instrument. d. l. scripturas. C. qui potior. in pign. Itaq; licet deficient Notarius vel testes, contractus nihilominus probatur per sigillum contra eum, qui sigillavit Bald. c. 1. verb. sigillo. de pac. Constant. Schurff. consil. 17. num. 13. centur. 1. etiam sine subscriptione Bald. & Dd. l. 2. C. de reb. alien. & c. & l. 1. verb. sigillo impresso. C. de commun. serv. manumiss. Cravet. de antiq. temp. parte 1. queritur. num. 44. Molineus consuetud. Paris. tit. 1. §. 5. num. 12. & 13. per c. 2. verb. sigillorum. de offic. ordinari. in 6. Hyppolite. rubric. de probat. num. 300. 301. 302. 303. Et hoc de primo hujus instrumenti vitio.

Alerum, quod neq; certum tempus neq; locus gestionis huic instrumento indato deprehenditur appositus. Nam annus tantum est nominatus, nempe 1543. & additum geschehen nach S. Peters Stuefseper oder Cathedra sine ulla diei adjectione; ut illud post sit ambiguum, quando & utrū paulo post, an multo post tempore illius anni interjecto. Instrumentum t̄ autem sine certo tempore nihil valet. Bald. l. contractus. num. 6. C. de fid. instrument. Castrens. consil. 306. ad primum. lib. 1. Panormitan. Felin. & Dd. c. 1. de fid. instrument. Boer. decision. 37. num. 10. Didac. Covarruvias lib. pract. question. cap. 20. num. 4. Ruinus. consil. 144. num. 1. lib. 1. Alexand. consil. 153. num. 8. lib. 2. Menoch. consil. 48. huic dubitationi. num. 1. versic. quod locum & tempus celebrati contractus contineret. Unde, quod caret anno, mense, die, & c. non probat l. generaliter. C. de tabula. libr. 10. c. inter dilectos. de fid. instrument. gloss. in authent. ut prapon. nomen Imper. verb. auctore. Decius c. 1. num. 7. de fid. instrument. Covarruv. dict. lib. pract. question. cap. 20. num. 2. qui scribit, hoc consuetudine receptum & optima ratione factum, ne temporis incertitudine actus vitietur aut falsum committatur. Et requirit, nedum expressionem anni, sed etiam mensis ac diei: & sic dicit usu servari, & communem hanc esse opinionem per Barthol. & Dd. l. 1. §. c. ditionis. l. si quis. §. si insium. num. 23. de edend. Felin. Decius c. 1. de fid. instrument. & Barb. ibi in rubr. num. 68. c. inter dilectos. de fid. instrument.

Sed nec hæc impugnatio satis firma, est apud me, propter disputationes Dd. qui in publico instrumento (quale hic posse haberi diximus ob appositum Comit̄s sigillum) non æquē designationem temporis re-

ris requirunt l. cum tabernam. in princ. de pignorib. l. 3. C. de tabul. libr. 10. l. 3. C. de divers. rescript. Barthol. l. 1. §. item Labeo. num. 2. de aq. plu. arcend. Bald. num. 9. const. Codic. de novo Cod. componend.

Deinde, quod etiam privata scriptura non minus quam publica, fidem faciat adversus eum, qui scripsit vel sigillavit; etiam
 61. † sine die & consule. Barthol. in l. notab. d. l. cum tabernam. §. idem quæsit. Et ibidem Angel. de pignor. gloss. c. sancimus. 25. q. 2. Joann. Andr. & Domin. c. abbate. §. ultim. de sentent. Et rejudicat. libr. 6. Joann. Andr. c. inter dilectos. num. 3. de fid. instrument. Barthol. l. constit. ff. in princ. Et l. in summa. §. item Labeo. ubi Angel. de aq. plu. arcend. Bald. d. constit. l. Cod. §. in quibus. num. 3. Et in rubric. C. de fide instrument. in fin. Et c. 2. num. 3. versic. quæro utrum privata. de fid. instrument. Et consil. 331. reverende. in princ. l. 2. Angel. in authent. quod sine C. de testament. Et l. sciendum. in princ. ubi Barbat. de verbor. obligat. Et in §. si quis igitur. In authent. de instrum. caut. Et fide. Lanfranc. c. quoniam. verbor. instrumentorum. quæst. ult. de probat. Alexander consil. 70. viso. num. 5. versic. Ecce ego. lib. 1. ubi dicit hanc esse communem, sicut & Barbaria consil. 27. ubi num. 6. l. 3. consil. 58. omnipotentem. col. 13. versicul. etiam faciat. lib. 4. ubi dicit, de hoc textum esse singularem in d. l. cum tabernam. §. idem quæsit. Tiraquell. de retract. convention. §. 1. gloss. 7. num. 49. Quamquam autem hoc ibidem limitat num. 50. nisi is, qui ea scriptura utitur, tempore nitatur, & se in tempore fundet per Barthol. in d. §. idem quæsit. cum aliis per eum allegatis. tamen id huc non pertinet, cum creditor iste se non fundet in tempore, sed scriptura & mutatione ac obligatione. Deinde illud tantum obtinet contra tertium. Nam etiam illo casu probat scriptura contra eum, qui eam fecit, & consequenter, ut hic, contra ejus heredem Barbat. d. l. sciendum. Joann. Andr. & Domin. d. c. abbate. Tiraquell. ibidem latè num. 50. 51. 52. 53. 54. Et hoc alterum hujus instrumenti vitium argui potest à tempore sumptum.

Tertium vitium est omisio loci, qui
 62. etiam † in instrumentis exprimi debet, ut sciatur, ubi sit contractum, & contraria negativa probari possit coarctata ad certum locum & tempus contractus l. optimam. C. de contrahend. Et committ. stipulat. Ita habet glossa in d. l. generali. C. de tabular. libr. 10. c. abbate. verbor. censetur. de re judicat. Et est communis opinio Panormitani, Felini & Decii c. 1. de fid. instrument. per c. quoniam. contra. de probation. Covarruvias in pract. quæst. dict. cap. 20. num. 30. ubi vult, ne quidē

valere consuetudinem in contrarium. per Decium d. c. 1. Decis. Roman. antiq. 440. Stephan. Bertrand. consil. 275. col. 4. lib. 3. Roman. l. nulla. de verb. obligat. tamen si dubitent Alexander d. c. 1. num. 3. 4. Barbaria in rubr. extr. de fid. instrument. num. 69. Quamquam autem expressus hic est locus destinata solutionis, ubi contractum † fingitur quoad jus obligationis, ut supra diximus ex communi doctrina l. 1. de eo quod cert. loc. l. 3. de bon. authoritat. Judic. possidend. l. contraxisse. de obligat. Et action: tamen illud verum quoad solutionem, ut diximus; neq; pertinet ad formam & solennitatem scripturæ, quæ certè alibi facta est & circa quam attenditur non locus destinata solutionis sed celebrati contractus. Angel. Et Dd. l. si fundus. de eviction. Bald. l. quæro. de solution. latè Everard. consil. 78. ex literis. col. 3. nihil. num. 20. fol. 240. Cravet. consil. 325. num. 3. Vbi autem facta sit hæc scriptura ista, non exprimitur; ideo fides hujus instrumenti jure evertitur Covarruvias d. cap. 20. Pract. Quæst. num. 30.

Quamquam & in hoc me non fundo propter ea, quæ supra de omisione temporis dicta sunt, quæ & hic videntur locum habere; ut scilicet omisio loci non opereatur, quo minus instrumentum probet hic contra eum qui illud fecit, sigillavit, & consequenter ejus heredem; arguendo de tempore ad locum ex l. vinum. Si cert. petat. l. fin. de condit. triticar. l. ratio. §. super venditorem. de action. empt. latè Everard. in loc. legal. à tempore ad locum.

Ergo ut maximè ponamus, hoc instrumentum nullo hujusmodi vitio intrinseco laborare & ex eo agi posse: tamen omni modo obstat ex illo petentibus exceptio † præscriptionis, quæ est litis finitæ. i. verb. finita. ubi Geminian. Franc. & communiter Dd. de lit. contestat. in 6. Barthol. l. ult. num. 3. ff. pro suo. Et l. nam postea. 7. quæst. 59. in princ. de jurejurand. ubi Jason. Et Dd. latè Marcus Mantua. de compromiss. parte 4. de except. imped. §. præscriptionis. impediens litis ingressum, quando allegatur, sicut omnino † alleganda est & opponenda Decius Cagnol. l. Marcellus. in fin. de regul. Jur. licet ex actis appareat, ut quidam volunt. Balbus de præscriptio. parte 1. quæstion. 8. num. 1. 2. Guido Pap. decis. 221. Boer. decis. 344. num. 1. 2. 3. Quod in criminalibus potissimum verum est Mynsinger. observat. 28. centur. 3. in civilibus non æquè. Panormitan. Felin. c. ad aures. de præscript. maximè in his terris constit. 23. parte 1. Et in primis, quoties in continenti probari potest. Barthol. d. l. final. num. 3. ff. pro suo. Jason. num. 7. Et 8. Et Dd. l. nam postea.

63.

64.

65.

guarum, quest. 12. Joann. Andr. ad Speculat. de execut. sent. §. ult. versic. 16. in fine. Anton. Butr. & communiter Dd. d. c. ex parte. de offic. deleg. l. Salicet. Angel. l. 1. in his cordi pa-
dor. C. ad L. Jul. de adulter. & l. questum. C. de conduct. indebit.

- Videndum igitur, an ejusmodi vitiis evidentibus nec exiguis istud instrumentum ex ipsa inspectione deprehendatur laborare. Sanè cum non sit confectum à Notario publico, sed tantum sigillatum à parti-
bus & fidejussoribus, pro privato t̄ videtur instrumento habendum. l. scripturas. C. qui postior. in pignor. l. contractus. ubi Salicetus. C. de fid. instrument. ubi Bald. in rubric. l. final. C. Si cert. petat.

- Quod si vero privatum istud ponamus, laborabit in primis hoc vitio, quod sine testibus est confectum; cum nulli inveniantur testes adjuvantes rei testificandæ causa: sicut nec ulli sunt in instrumento nomi-
nati; tantum abest ut adhibiti sine subscribendo vel sigillando. Nam fidejussores adhibiti non possunt loco testium haberi; cum pars sint, ut supra probavimus ex speculatore de teste. §. 1. num. 88. & sequantur debitoris obligationem, ut accessio principalis l. si qui. de fidejussorib. Ut igitur principalis contrahens simul testis esse nequit: ita
nec t̄ ejus fidejussor, qui in eandem causam se obligat c. accessorium. de regul. jur. in 6. Quod si publico etiam Norani instrumento vult testes lex adhiberi §. sed si instrumen-
ta. §. si vero in autbent. de fid. instrument. l. in donationibus. C. de donation. l. general. C. de tabular. & c. libr. 10. Craver. consil. 5. 6. Antonius. num. 1. cum ibi allegatis; quanto magis huic privato ut interveniant, necesse est. Salicet. & Dd. d. l. contractus. C. de fid. instru-
ment. l. ultim. C. Si cert. petat. l. scripturas. C. qui postior. in pignor. Panormitan. c. 1. num. 4. de his que sunt à Pralat. quod non valet, nisi habeat sua substantialia solennia, naturalia & accidentalia Menoch. consil. 37. num. 1. & consil. 43. hinc. num. 1.

- Sed in hoc me non admodum fundo.
Quis Comitis 1. sigillum ut principalis debitoris, videri potest facere publicum instrumentum Bald. num. 4. & 5. in l. si quis. C. de Episcop. & cleric. Canonist. c. post cessionem. de probat. non minus quam Episcopi vel Univer-
sificatus 7. f. son. Levitas. num. 6. 7. Si cert. petat. cui creditur absq; testibus. Salicet. & Dd. l. contractus. C. de fid. instrument. Imo
et private scriptore tali creditur contra t̄ eum, qui scripsit, subscripsit vel sigillavit, & consequenter adversus ejus heredem l. Pub-
blica. §. final. de positi. Bald. in rubric. C. de fid. in-

strument. num. 41. Salicet. num. 5. in l. si quis. C. de Episcop. & cleric. per gloss. l. 2. in fin. versio-
babit ratum apponendo sigillum. C. de reb. a-
lien. non alienand. per. l. pures. l. comparationes. C. de fid. instrument. d. l. scripturas. C. qui postior. in pign. Itaq; licet deficient Notarius vel testes, contractus nihilominus probatur per sigillum contra eum, qui sigilla-
vit Bald. c. 1. verb. sigillo. de pac. Conflant. Sebnuff. consil. 17. num. 13. centur. 1. etiam sine subscriptione. Bald. & Dd. l. 2. C. de reb. alien. & c. l. 1. verb. sigillo impresso. C. de consum. serv. manumissi. Craver. de actiq. et op. parte 1. quaritur. num. 44. Alvincus consue-
tud. Paris. tit. 1. §. 5. num. 12. & 13. per c. 2. verb. sigillorum. de offic. ordinari. in 6. Hypothec. rubric. de probat. num. 300. 301. 302. 303. Et hoc de primo hujus instrumenti vitio.

Alterum, quod neq; certum tempus neq; locus gestionis huic instrumento in-
dato deprehenditur appositus. Nam annus tantum est nominatus, nempe 1543. & additum geschrieben nach S. Petrus Stuel-
fener oder Cathedra sine ulla diei adjectione; ut illud post sit ambigua, quando & utrū paulo post, an multo post tempore illius anni interfecto. Instrumentum t̄ autem
sine certo tempore nihil valet. Bald. l. contractus. num. 6. C. de fid. instrument. Castrens. consil. 306. ad primum. lib. 1. Panormitan. Felin. & Dd. c. 1. de fid. instrument. Boer. decisio. 37. num. 10. Didac. Covarruvias lib. pract. qua-
stion. cap. 20. num. 4. Ruinus. consil. 144. num. 1. lib. 1. Alexand. consil. 153. num. 8. lib. 2. Menoch. consil. 43. huic dubitationi. num. 1. versic. quod locum & tempus celebrati contractus con-
tineret. Unde, quod caret anno, mense, die, &c. non probat l. generaliter. C. de tabula. libr. 10. c. inter dilectos. de fid. instrument. gloss. in autbent. ut propon. nomen Imper. verb. auctore. Decius c. 1. num. 7. de fid. instrument. Covarruv. d. lib. pract. question. cap. 20. num. 2. qui scribit, hoc consuetudine receptum & optima ratione factum, ne temporis incertitudine actus vitietur aut falsum committatur. Et requirit, nedum expressionem anni, sed etiam mensis ac diei; & sic dicit usufervari, & communem hanc esse opinionem per Barthol. & Dd. l. 1. §. editionis. l. si quis. §. finitium. num. 23. de edend. Felin. Decius c. 1. de fid. instrument. & Barb. ibi in rubr. num. 62. c. inter dilectos. de fid. instru-
ment.

Sed nec hæc impugnationis satis firma, est apud me, propter disputationes Dd. qui in publico instrumento (quale hic posse haberi diximus ob appositum Comitis sigillum) non æquè designationem tempo-
ris re-

ris requirunt *l. cum tabernam. in princ. de pignorib. l. 3. C. de tabul. libr. 10. l. 3. C. de divers. rescript. Barthol. l. 1. §. item Labeo. num. 2. de aq. pluvi. arcend. Bald. num. 9. const. Codic. de novo Cod. componend.*

61. Deinde, quod etiam privata scriptura non minus quam publica, fidem faciat adversuseum, qui scripsit vel sigillavit; etiam *† sine die & consule. Barthol. in 1. notab. d. l. cum tabernam. §. idem quasi. Et ibidem Angel. de pignor. gloss. c. sancimus. 25. q. 2. Joann. Andr. Et Domin. c. abbate. §. ultim. de sentent. Et rejudicat. libr. 6. Joann. Andr. c. inter dilectos. num. 3. de fid. instrument. Barthol. 1. constit. ff. in princ. Et l. in summa. §. item Labeo. ubi Angel. de aq. pluvi. arcend. Bald. d. constit. 1. Cod. §. in quibus. num. 3. Et in rubric. C. de fide instrument. in fin. Et c. 2. num. 3. versic. quaro utrum privata. de fid. instrument. Et consil. 331. reverende. in princ. l. 2. Angel. in authent. quod sine C. de testament. Et l. sciendum. in princ. ubi Barbat. de verbor. obligat. Et in §. si quis igitur. In authent. de instrum. caut. Et fide. Lanfranc. c. quoniam. verb. instrumentorum. quest. ult. de probat. Alexander consil. 70. viso. num. 5. versic. Ecce ego. lib. 1. ubi dicit hanc esse communem, sicut & Barbatia consil. 27. ubi num. 6. l. 3. consil. 58. omnipotentem. col. 13. versicul. etiam faciat. lib. 4. ubi dicit, de hoc textum esse singularem in d. l. cum tabernam. §. idem quasi. Tiraquell. de retract. convention. §. 1. gloss. 7. num. 49. Quamquam autem hoc ibidem limitat num. 50. nisi is, qui ea scriptura utitur, tempore nitatur, & se in tempore fundet per Barthol. in d. §. idem quasi. cum aliis per eum allegatis. tamen id huc non pertinet, cum creditor iste se non fundet in tempore, sed scriptura & mutatione ac obligatione. Deinde illud tantum obtinet contra tertium. Nam etiam illo casu probat scriptura contra eum, qui eam fecit, & consequenter, ut hic, contra ejus heredem Barbat. d. l. sciendum. Joann. Andr. Et Domin. d. c. abbate. Tiraquell. ibidem latè num. 50. 51. 52. 53. 54. Et hoc alterum hujus instrumenti vitium argui potest à tempore sumptum.*

62. Tertium vitium est omisio loci, qui etiam *† in instrumentis exprimi debet, ut sciatur, ubi sit contractum, & contraria negativa probari possit coarctata ad certum locum & tempus contractus l. optimam. C. de contrahend. Et committ. stipulat. Ita habet glossa in d. l. generali. C. de tabular. libr. 10. c. abbate. verb. censeretur. de re judicat. Et est communis opinio Panormitani, Felini & Decii c. 1. de fid. instrument. per c. quoniam contra. de probation. Covarruvias in pract. quest. dict. cap. 20. num. 30. ubi vult, ne quidè*

valere consuetudinem in contrarium. per Decium d. c. 1. Decis. Roman. antiq. 440. Stephan. Bertrand. consil. 275. col. 4. lib. 3. Roman. l. nulla. de verb. obligat. tamen si dubitent Alexander d. c. 1. num. 3. 4. Barbatia in rubr. extr. de fid. instrument. num. 69. Quamquam autem expressus hic est locus destinata solutionis, ubi contractum *† fingitur quoad jus obligationis, ut supra diximus ex communi doctrina l. 1. de eo quod cert. loc. l. 3. de bon. autoritat. Judic. possidend. l. contraxisse. de obligat. Et action:* tamen illud verum quoad solutionem, ut diximus; neq; pertinet ad formam & solennitatem scripturae, quæ certè alibi facta est & circa quam attenditur non locus destinata solutionis sed celebrati contractus. Angel. Et Dd. l. si fundus. de eviction. Bald. l. quaro. de solution. latè Everard. consil. 78. ex literis. col. 3. nihil. num. 20. fol. 240. Cravet. consil. 325. num. 3. Vbi autem facta sit hæc scriptura ista, non exprimitur; ideo fides hujus instrumenti jure evertitur Covarruvias d. cap. 20. Pract. Quest. num. 30.

Quamquam & in hoc me non fundo propter ea, quæ supra de omissione temporis dicta sunt, quæ & hic videntur locum habere; ut scilicet omisio loci non opereatur, quo minus instrumentum probet hic contra eum qui illud fecit, sigillavit, & consequenter ejus heredem; arguendo de tempore ad locum ex l. vinum. Si cert. petat. l. fin. de condit. triticar. l. ratio. §. si per venditorem. de action. empt. latè Everard. in loc. legal. à tempore ad locum.

Ergo ut maximè ponamus, hoc instrumentum nullo hujusmodi vitio intrinseco laborare & ex eo agi posse: tamen omni modo obstat ex illo petentibus exceptio *† præscriptionis, quæ est litis finitæ. 1. verb. finita. ubi Geminian. Franc. Et communiter Dd. de lit. contestat. in 6. Barthol. l. ult. num. 3. ff. pro suo. Et l. nam postea. 7. quest. 59. in princ. de jurejurand. ubi Jason. Et Dd. latè Marcus Mantua. de compromiss. parte 4. de except. imped. §. præscriptionis. impediens litis ingressum, quando allegatur, sicut omnino *† alleganda est & opponenda Decius Cagnol. l. Marcellus. in fin. de regul. Jur. licet ex actis appareat, ut quidam volunt. Balbus de præscriptio. parte 1. question. 8. num. 1. 2. Guido Pap. decis. 221. Boer. decis. 344. num. 1. 2. 3. Quod in criminalibus potissimum verum est Mynsinger. observat. 28. centur. 3. in civilibus non æquè. Panormitan. Felin. c. ad aures. de præscript. maximè in his terris constit. 23. parte 1. Et in primis, quoties in continenti probari potest. Barthol. d. l. final. num. 3. ff. pro suo. Jason. num. 7. Et 8. Et Dd. l. nam postea.**

63.

64.

65.

postea. de iurejurand. Franc. c. 1. num. 8. & ibi Dd. de lit. contestat. in 6. Bald. & Salicet. l. editio. C. de Edict. Divi Hadrian. toll. Socin. c. olim. num. 19. de lit. contestat. Guido Papa decis. 416. num. 15. sicut hic probatur ex ipso hoc debitionis instrumento. Anton. de Camar. tract. de instrument. guarentigionat. quasi. 12. per Anton. de Butr. & Geminian. c. ex parte. de offic. delegat. Salicet. & Dd. l. ita cordi nobis pudor C. ad l. Jul. de adulter. l. questum. ff. à quib. appellat. non licet. ubi Angel. l. ubi Bald. C. de condict. indeb. quo in continenti probatur l. ille à quo. §. si de testamento. ubi Bart. ff. ad SC. Trebellian. Panormitan. c. cum contingat. in fin. de offic. delegat. Decis. Neapolitan. 63. Marant. in Specul. aureo. parte 6. membr. 9. num. 15. Bald. l. 2. num. 2. C. de Edict. Divi Hadrian. tollend. latè Tiraquelli. tract. retract. proximitat. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. 22. 23. cum sequent. & infinitis ibi allegatis. Menoch. consil. 7. num. 4. maximè hoc casu, ubi petitor suam intencionem in illo fundat, ut in l. 1. §. final. ubi Dd. de edend. ut contra ↑ se idem valere pati debeat. autent. ad hac. ubi Dd. C. de fid. instrument. gloss. & Dd. in l. si quis testibus. ubi Cynus in ultim. quasi. de testib. Guido Pap. decis. 303. per doctrinam Bartol. l. Aurelius. §. idem quasi. de liber. legat. cum pro veris agnoscit & fateatur actor ↑ instrumenta, quibus ipse utitur, & in quibus suam, ut hic petitionem fundat. Panormitan. c. examinata. num. 3. 4. de iudic.

Et talis exceptio etiam contra instrumenta guarentigionata potest opponi Decis. Anton. de Butr. Felin. in d. c. ex parte. de offic. delegat. Bald. l. 1. in fin. C. de condict. indeb. Salicet. Angel. d. l. ita cordi nobis pudor. C. ad l. Jul. de adulter. d. l. questum. à quib. appell. non licet. Anton. de Camar. in suo tract. de instrument. guarentigion. quasi. 12. Corn. consil. 3. vol. 4. Nam debitor esse definit, qui perpetua exceptione tutus l. Marcellus. 67. de regul. jur. l. debitor. de verb. signif. Cognol. l. non videtur. nota. c. de regul. jur. l. qui exceptionem. de condict. indeb. : sicut c. feditor esse definit, qui exceptione repellì potest l. creditor. de verb. signif. l. si qui. 40. §. creditores. de obligat. & actionib. etiam præscriptionis l. si quis postquam. de fidejussor. Bald. l. cum quis. num. 8. & 26. C. de iur. & fact. ignorant. & l. cos. C. de iur. cum loco ↑ solutionis sit l. si pupilli. §. ultim. de solutionib. gloss. latin. lib. 1. Landrecht. art. 29. Bald. l. tam. mandatori. C. de non numer. pecun. Balb. d. tract. præscript. 1. parte princip. question. 6. num. 4. Bartol. l. i. rem. §. quod adscitur. de constit. pecun. ut à tali nihil peti possit instrumenti debitore, qui ipso tempore sit liberatus actione instrumenti præscripta; l. cum

notissimi. cum. l. sequent. C. de præscript. 30. annor. cum præscriptio liberationem plenissimam inducat. Paris. consil. 13. num. 17. & 19. consil. 101. num. 81. volum. 4. & contrariam omnem actionem tollat c. ad aures. ubi Felin. notat. in princ. de præscript. Curt. Senior. consil. 82. Capio. num. 5. Paris. d. consil. 13. num. 17. vol. 4. Balb. d. tract. de præscript. parte 1. question. 6. num. 4. Covarruv. c. possessor. parte 2. de regul. jur. in 6. sublatà civili obligatione & elisa naturali Bartol. l. final. §. 1. ff. rem rat. habet. & in d. l. si quis postquam. de fidejussor. Covarruv. d. c. possessor. qua parvi etiam remanet effectus, ex quo est inefficax in toto, sic ut non possit accedere fidejussor, vel ipsam inducere compensationem, ut ait Balbus de præscript. parte 1. d. question. 6. num. 4. ex Felino, Imola Butr. & Dd. d. c. ad aures. de præscription.

Præscriptio autem ista liquidò probatur ex hoc instrumento, quod anno 43. confectum est post cathedram Petri, hoc est, 22. Februarii diem. Hinc computando usque ad finem huius anni 74. in quo nunc sumus, deprehendimus, elapsos esse plus, quàm 30. annos, quibus iure communi præscribitur ↑ omni actioni personali l. 2. versic. omnia actionem personalem C. de constit. pecun. l. hereditatis. C. de petis. hereditat. l. 4. C. in quib. caus. cesset. & c. l. 3. l. 4. & passim. tot. tit. C. de præscript. 30. annor. Balb. d. tract. præscript. 4. parte 4. partis princip. question. 1. & passim. num. 1. & quest. 12. 13. 14. 15. & parte 1. 3. part. princip. quest. 10. num. 13. & de præscript. ver. immob. num. 46. etiam intercessionis pro alieno debito d. l. 2. C. de consens. pecun. Nec distinguendum inter actiones, ubi lex non distinguit l. de pretio. de publician. in rem action. quæ omnes in universum reales & personales 30. annis vult præscribi. Et certè, si tanto tempore principales præscribuntur obligationes, ulterius accessoriaræ ut fidejussoriaræ durare non possunt l. cum principalis. de regul. jur. l. 4. C. de posit. l. 4. C. de iur. l. terminato. C. de fruct. & lit. expens.

Imò etiam convento principali, non interrumpitur ↑ tamen præscriptio contra fidejussores. Bartol. post glossam. l. cum quis. §. si quis pro reo. num. 6. de fidejussor. Balb. de præscript. 3. parte 6. & ultima partis question. 4. num. 47. licet in duobus reis debendi contra stant. De quo hic nihil amplius est querendum, cum nec principalis nec fidejussores inveniantur appellati. Jus autem commune servari in domicilio B. quo solutio destinata est & contractum intelligitur, & ejusdem loci ius in questione ista solutio attendendum esse, jam ante ostendimus.

Et ut maximè ponamus, jùs Saxonicum hic attendendum esse: tamen & illo ipso jam completa est præscriptio 31. annorum & diei Landrecht. libr. 1. art. 28. 29. ubi gloss. num. 3. & libr. 2. art. 44. Schurff. consil. 32. num. 14. centur. 1. author. differ. Juris Civil. & Sax. differ. ult. Nam computando de momento † ad momentum, sicut in præscriptionibus fieri debet l. in usucapionibus. 6. cum l. seq. de usucap. l. in usucapione. de divers. temp. præscript. gloss. & Dd. l. 3. §. sed utrum. de minorib. nempe à 22. Februarii anni 43. vel circa illud tempus, quo confectum est instrumentum, in hunc annum 74. jam dudum & ante Pascha elapsum invenietur istud tempus, & sic hæc quoq; præscriptio completa reperietur.

71. Tamen si verò in reliquis præscriptionibus tria † requiruntur, continua possessio l. 3. ubi gloss. l. sine. l. nunquam. §. 1. de usucap. titulus l. Celsus. 27. ubi Balbus post Dd. de usucap. l. nullo. 24. C. de rei vendicat. l. 4. l. 5. l. 6. C. de præscript. long. tempor. l. improba. l. si nulla. l. nec ex vera. C. de acquir. & retinend. possess. & bona fides l. 1. l. 2. l. penult. C. de præscript. long. tempor. c. ult. ubi communiter Dd. de præscript. adeò ut uno deficiente tota præscriptio corruat, c. 1. de præscript. lib. 6: tamè in actionibus † aliter se res habet; præscriptum, quæ 30. annis demum præscribuntur. Nec enim hic opus est titulo Barthol. & Dd. l. hereditatis. C. de petit. hered. Balb. tract. præscript. 4. parte 42. partis princip. quæstion. 16. num. 1. 2. sicut nec alias præscriptio 30. annorum titulū requirit Castrens. l. si aquam. nū. 1. 2. l. 2. C. de servit. Bald. l. si quis diuturno. nū. 4. Si servit. vendic. c. 1. de præscript. in 6. l. si quis emptionis. C. de præscript. 30. annor. Jason. l. Pomponig. §. cum quis. num. 22. de acquir. possess. Balb. d. l. Celsus. in princ. num. 15. de usucap. & de præscript. 2. parte 4. partis princip. quæst. 2. num. 7. Alexand. consil. 48. num. 7. vol. 5. Et cum requiritur, non ad finem cognoscendi juris † ejus, qui præscribit, sed ad inducendā bonam fidē requiritur Felin. c. si diligenti. nū. 12. de præscript. & c. de quarta. cod. tit. Bald. l. si quis diuturno. num. 4. Si servit. vendic. Nec opus est hic aliqua † possessione præscribentis. Non enim is possidet jus, quod præscribitur, sed creditor l. 2. ubi gloss. ultim. C. de condic. ex lege. cujus ob solam negligentia hæc usucapio est introducta l. ut perfectig. l. ultim. C. de annal. except. Barthol. & Dd. l. cum notissimis. in princ. C. de præscript. 30. annor. l. mora. ubi Salices. num. 5. C. de rei vendicat. & l. ultim. num. 24. C. de edict. Didi. Hadrian. tollend.

76. Quanquam autem in præscriptione † actionum bonam fidem requirant glossa & Dd. l. ultim. de præscript. ad verb. bona fide. &

verb. quam civilis. Dynus Joann. Andr. & Dd. c. 2. de regul. Jur. 6. Bald. & alii. l. 1. C. de præscript. 30. annor. l. 1. C. de servit. quos cumulat Anton. Gabr. Roman. libr. 5. de præscript. conclus. 3. num. 1: illud tamen falsissimū est, ut rectius tenent Barthol. l. sequitur. §. si viam. ubi Castrens. de usucap. l. final. quemad. servit. amittant. l. hæc autem jura. de servit. urban. prædior. Hostiensis de præscript. §. quæ res præscribi. in princ. Innocent. c. cura. in fine. de Jur. patronat. Alexand. consil. 185. in fin. volum. 2. latè Anton. Gabr. Romanus d. lib. 5. de præscript. conclus. 3. num. 2. versic. contrariū tenuerunt quam plures & c. cum infinitis ibi allegatis; cum non pendeat hæc præscriptio à bona fide possessoris, ut qui nihil possideat: sed cujus jus à creditore possideatur l. 2. ubi glossa final. C. de condic. ex lege. & ob solam negligentiam non petentis hæc præscriptio sit induceta Barthol. num. 3. Castrens. num. 6. & Dd. l. sequitur. §. viam. de usucap. idè Castrens. l. hoc autem. num. 4. de servit. urban. præd. Ripa l. nemo potest. num. 113. de legat. 1. Felin. in rubric. de præscript. num. 18. & c. ultim. num. 6. cod. tit. Parisius consil. 100. num. 18. vol. 1. Socin. Junior. consil. 145. num. 65. volum. 1. Bovius. de præscript. statut. §. 1. num. 12. 18. & ita pluries judicatum refert Guido Papæ quæst. 199. & decis. Tholosan. 74. Socinus dicens hanc partem communem consil. 40. in fin. vol. 1. & consil. 203. num. 3. 4. libr. 2. Socin. Jun. consil. 13. num. 6. volum. 2. Corneus consil. 176. num. 4. 5. volum. 1. consil. 206. in princ. vol. 2. consil. 274. num. 1. 2. volum. 4: maximè in foro civili, de quo hic agimus, ubi præscriptio personalium actionum cum mala fide procedit l. omnes. l. sicut. C. de præscript. 30. annor. Bald. c. 1. §. si quis per 30. Si de feud. fuerit controvers. & consil. 12. in fin. consil. 319. volum. 1. & l. 1. num. 6. C. de servit. Francus in c. posse. sor. num. 4. de regul. Jur. Jason. Arcin. in d. l. sequitur. §. si viam. de usucap. Salices. l. sicut. in princ. C. de jur. deliberand. Papo in forma respons. rei verb. præscriptio. licet Canonistæ contra in d. c. fin. Anton. Gabriel. præ allegato loco libr. de præscript. conclus. 3. num. 3.

Sed & in terris Saxonice non attendi bonam malamvè fidem, receptum est in istis 30. annorum præscriptionibus. Unde multò minus attendi in hac actionum præscriptione secundum leges consentaneum est. Quocirca etiam si alias velint nostri, statutum, quod bonæ fidei † mentionem non facit in præscriptionibus, tamè secundum jus commune accipiendum esse, ut cum bona fide procedat. Alexand. consil. 185. viso. num. 33. volum. 2. Panormitan. consil. 76. in præsent. lib. 1. Bovius. de præscript.

præscript. statut. §. 1. num. 18. 21. Et passim. Duemas reg. 6. Pyrrhus. in consuet. Auchenensis. de præscript. c. 5. Socin. consil. 86. in causa. circa finem. lib. 1. Tiraquell. de præscript. §. 1. gloss. 2. in princ.: tamen ea theoricæ hic valere non debet; cum nec LL. neq; ipsi Legistæ in actionum præscriptione bonam ullam fidem requirant, ut demonstratum est.

Verum, ut maximè attenderetur hic bona fides, utrequisita ac necessaria: non tamen ponendus esset in mala fide debitor, qui se ite obligatum esse, quo minus actioni præscriberetur. *l. pignori. §. final. ubi hoc notat Barthol. de usucap. Bald. in rubric. de præscript. in fine. Franc. Balb. d. tract. præscript. parte 2. partis tertia princip. quæstion. 11. num. 1. 2.* Et vero si esset: non tamen ejus heres idcirco malæ fidei, qui habet iustam ignorantie causam, & præsumitur ignorare vitium defuncti *l. qui in alterius. ubi Cagnol. num. 12. 25. de regul. jur. Tiraquell. de præscript. §. ultim. gloss. 2. in princ.* Sed nec mala fides defuncti præsumpta impedit usucapionem gloss. magna *l. tutor rerum. in fin. de administrat. tutor. quam multum commendat Castrensis l. nunquam. in princ. de usucap.* Sequitur Alexander l. Pomponius. §. cum quis. num. 22. de acquirend. possession. Balb. d. tract. de præscript. 2. parte tertia partis princip. quæstion. 12. num. 14. Multo verò minus si de jussoris præscriptionem impedire, posset mala fides debitoris; cum ne interruptio quidem contra eum facta noceat si de jussori, quo minus adversus creditorem præscribat. *Barthol. l. cum quis. §. si quis pro reo. de solution. Balbus. d. tract. præscript. 3. parte 6. partis principal. num. 47. cum ibi allegatis.*

79. Verum in hoc non est confidendum, quando fidejussor W. tantum antea quadriennium sit defunctus, ut sic iste heres dominus consulens præscriptionem allegare nullam possit; nisi ex persona patris sui defuncti & ejus tempore ad suum adjuncto. Illud igitur firmius, quod in t. dubio non præsumatur mala fides, sed bona potius; nec propterea, quod quis se sciat debere, non sit in mala fide quo minus præscribat: cum præsumpta mala fides, ut ostendimus, præscriptionem non inhibeat. Bonam autem fidem præsumi in dubio probat *l. penult. C. de evictiõ. gloss. c. si diligenti. c. sancto. num. c. ult. de præscript. Barthol. Balb. & Dd. in d. l. Celsus. parte 3. num. 2. 3. 4. de usucapion. Jason. §. sed ista. num. 99. Instit. de action. Etiam ex causis injustis Jason. l. si id quod. num. 35. de jurisdict. Bald. l. 1. num. 2. post gloss. C. ubi caus. stat. Felin. c. cum contingat. num. 2. de re script. Alciat. regul. 3. præsumpt. 5. num. 4. Et*

omninò quidem post 30. annos præsumitur, quia tali spatio malæ fidei præsumptio omnis tollitur. *Bartholus num. 17. & communiter Dd. in l. ult. C. unde vi. Jason. §. sed ista. num. 100. Instit. de actionib. Balbus l. Celsus. parte 3. num. 11. de usucap. Gravett. de antiqu. tempor. parte 4. §. materia. num. 16. 17. 21. Decius. consil. 257. non excedit. num. 4. 5. consil. 558. in causa consil. 266. Et passim. Alexand. consil. 6. num. 2. cum sequent. lib. 1. consil. 151. num. 7. lib. 2. Curtius Senior. consil. 82. num. 4. 5. Jason. consil. 57. in fine. consil. 72. lib. 1. Curtius Jun. consil. 52. num. 11. Matrb. Afflict. Decis. Neapolitan. 40. num. 21. dato, quod constaret de antiquiore titulo & sic de mala fide possidentis. Panormitanus c. si diligenti. num. 16. de præscript. Salicet. & Dd. d. l. ultim. C. unde vi. Balbus d. l. Celsus. parte 3. num. 10. de usucap. & ibidem Syffel. num. 31. dicens hanc esse communem Decius. d. consil. 558. in causa. num. 11. 12. 13. ut hæc malæ fidei allegatio nõ possit hic ob stare exceptioni præscriptionis ex instrumento apparentis; nisi aliter de mala fide docere petitores queant: cum ex solo decursu 30. annorum satis bonæ fides probetur semper, donec ex adverso mala fides doceatur *Francisc. Balbus d. l. Celsus. parte 3. num. 11. de usucap. per Innocent. inc. 2. num. 8. de in integr. restitut. quæ difficulter tum probari potest ut ibidem Balbus num. 13. tradit.**

Nec obstat, quod heredes fidejussoris hic disertè tantum obligati sint demum post omnium mortem, ut tunc tenerentur, in verbis *Wo die Würgen alle vorstürben/ Als dann sollen ihre Erben in solche bürgschaft vnd selbstschuldhaft zu treten vorpflichtet.* Unde videri possit, nullam quoad hos currisse præscriptionem hætenus; cum necdum nata fuerit contra eos obligatio vel actio, utpote necdum existente conditione obligationis eorum; quippe cum adhuc unus supersit fidejussorum *l. cum notissimi. §. illud. C. de præscript. 30. annor. l. final. §. fin autem. C. commun. de legat. Balb. d. tract. de præscript. 4. parte 4. partis quæst. 3. num. 7. ut actioni necdum natæ præscribi nequiverit l. 1. l. ult. C. de annal. exception. Jason. §. rursus. num. 24. Instit. de actionib. l. quomodo. num. 105. de flumin. gloss. art. 29. Landtrecht lib. 1. multo minus obligationi conditionali pendente conditione d. l. cum notissimis. §. illud. d. l. ult. §. fin autem. Balb. tract. præscript. 4. parte 5. partis princip. in princ. & quæstion. 1. 2. Nam hæc res pender non à fidejussoribus, sed à principali, cujus accessionem fidejussores sequuntur *l. si testamento. §. ult. l. bi qui accessionis. de fidejussor.* Ut igitur prorogato termino solutionis & perpe-*

81. perpetuata obligatio † contra principalem perpetuaretur etiam in fidejussoribus, quamvis de hoc nihil sit conventum *Jafin. & Dd. l. 1. in fin. C. de Judic. & constitut. 19. parte 2.* lic contra (sicut contrariorum eadem est doctrina *l. 1. 2. de his qui sunt sui vel alien. Jur.*) praescripta contra principalem debitorem actione, etiam fidejussoribus; multo magis eorum heredibus ea res prodest *l. si quis postquam. de fidejussorib.* quomodo eumq; tandem sint obligati *l. si quis postquam. de fidejussorib.* Nam praescriptio loco solutionis est ut probavimus ex *l. si pupilli. §. ultim. de solutio. cum aliis supra allegatis*. Quamobrem, sicut solutione à principali facta qualiscumq; eorum obligatio tolleretur *l. solutionem. de solutionib. l. 1. C. etiam ob ebyrog. pecun.* licet etiam per quati solutionem fidejussoribus liberantur *l. novatione. 4. C. de fidejussor. l. novatione. cod. tit.*

Verum ut demus, huic actioni nondum descriptum esse; nec hic quidem tamen contra D. consulentem hunc B. à W. ut heredem patris videatur locum habere posse. Nam etsi obligatio fidejussoria transeat in heredes *l. fidejussorib. C. de fidejussor. cum aliis supra allegatis*; etiam jure Saxónico, ut communiter receptum est & expressum Constitutione Electorali. 20. parte. 2. tamē hoc intelligendum, nisi sit aliter conventum §. at sita. ubi gloss. *Instit. de verb. obligat. l. si necessarias. §. in vendendo. de pign. action. vel appareat, aliud actum l. stipulatio ista habere. versic. sed si se. ubi Dd. de verb. obligat. late Tiraquell. in retract. convent. §. 1. gloss. 6. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. cum sequent; pacta. namq; dant legem contractui c. contractus. de regul. Jur. in 6. l. contractus. ff. cod. l. 1 §. si conveniat deposit. quæ, praetertim in continenti (ut hic factum) numerationi pecuniae apponuntur & ipsi contractus instrumento inferuntur *l. iuris gentium. 7. §. quoniam. cum §. sequent. l. si non singuli. l. cum te. l. eo. C. si cert. petat.**

Jam vero in isto instrumento expressè cautum reperitur in obligatione fidejussoria principali subiecta, ut si aliquis fidejussorum moreretur, quod adhuc superstitis obligarentur intra mensem ab ejus morte, computandum, ad alium in ejus locū substituendum, aut quod ipsi hoc nomine tenerentur in hac clausula, da aber der Bürgen einer oder mehr verstorben / Sollen die andere vorpflichtet sein innerhalb vier Wochen den nächsten, einen oder mehr zum samen Tiran an des oder der verstorbenen stadt / welche sich in gleiche vorpflichtung eingelassen / zuverschaffen / und wo in vier Wochen kein ander oder andere vornehm / so sollen und wollen wir andere /

so noch am leben off asforderung unserer gleubigers in die leistung reiten &c. Ex quo patet expressè actum, ne demortui heres teneatur. *art. 118. Wendbildt. §. at sita. ubi gloss. & Dd. Instit. de verb. obligat.* Alioqui nihil hoc pacto fuisset opus *l. 3. in fin. de servit. rusticor. pradior. l. si cut. §. Arista. Si servit. vendices.* quod certè non debet frustra † videri appositum. *Decius consil. 414. rifa. num. 2. & 6. Tiraquell. de retract. convention. §. 1. gloss. 2. num. 22. cum sequent. Schurff. consil. 32. num. 11. 12. centur. 1. ex doctrina Baldi rubr. C. de contrahend. empt. quest. 9.*

Unde valet conventio, & ei statuit, si sit actum ne in heredem † obligatio transeat gloss. d. l. si pactum. verb. probare debet. ff. de pact. per l. Aurelius. l. non solum. §. tale. de liber. legat. l. si sine. §. si in stipulatione. ff. rem. rat. haber. & ita quotidie servatur ac practicatur, nempe tali pacto addito heredem, demortui fidejussoris non teneri, sicut etiam expressum est in Constitutione Saxonica 20. parte 2. in fin. his verbis, Wann aber in einer vorschreibung ausdrücklich abgehandelt / dass an stadt des Bürgen / so verstorben, der schuldenman dem gleubiget einen andern Bürgen setzen solte / disfalls ist die fidejussoris obligation allein personalis vnd bindet des abgestorbenen Bürgen Erben nicht / &c. Quæ Constitutio non est novum jus, sed declaratio prioris tam civilis quam Saxonica, ut ubique valere debeat. *Bartholus Salicetus & Dd. l. leges. 7. C. de legib. Quia declaratio † non novum jus inducit, sed quod est, confirmat & dilucidat l. heredes palam. §. 1. ubi Dd. ff. de testament. & in l. 3. C. de adend.*

Itaq; frustra allegatur in contrarium, principium dictæ constitutionis 20. ubi traditur regula, transire obligationem in heredes fidejussoris. Illic enim sumus non in casu regula, sed in casu exceptionis ibi subiectæ, & pacti facti de alio fidejussore in demortui locum substituendo; quo casu clarè deceditur, obligationem non esse transitoriam in heredes demortui fidejussoris, sed personalem, quæ cum persona ejusdem extinguitur & pereat. Maximè, cum hic disserre sit expressum, quid fieri debeat, si hoc non fecerint fidejussores; nempe ut non defuncti heres, sed ipsi in solidum etiam hoc nomine ad conventum jus lestandi teneantur, usq; dum aliquem succenturiarint, in verbis: In die leistung reiten vnd daraus nicht kommen / es werde dann an des oder dero verstorbenen stadt ein ander oder andere in die vorpflichtung bracht &c.

- Et ut omnis de hac retolleretur dubitatio, additum est post discretē, ne ante ultus heres fideiussoris teneatur, quā si omnes in rerum natura esse desierint, in verbis, *Ob wir aber alle vorstürben/welches Gott zu waltē / alsdān sollen unsere Erben in pflichte sein etc.* Verbum autem † *Ob* (si) & similia hic posita important conditionē. *Bartbol. l. 1. num. 3. post gloss. ibi verb. conditio. de condit. & demonstrat. & l. 3. in oppo. sit. de legat. 1. per l. si Titio. ubi Bartbol. Quando dies legat. cedat: præsertim concepta. in tēpus mortis, ut hic, cujus dies incerta per se conditionem habet l. 1. in fin. l. dies incertus. l. quibus diebus. §. quidam. de condit. & demonstrat. juxta distinctionem Baldi l. ambiguitatem. num. 4. C. de usufruct.*
85. *Conditio autem † specificē servanda l. Marius. l. qui heredi. de condit. & demonstrat. Tiraquell. in retract. convent. §. 3. gloss. 1. & unic. num. 4. tanquam forma & solennitas contractus. Bald. autent. matri & avia. in princ. C. quando mul. tutor. offic. per l. 2. §. ult. ubi Jafon & Dd. de vulgar. & pupill. substit. Tiraquell. latē de retract. proximit. §. 1. gloss. 21. num. 13. & de retract. convent. §. 2. gloss. 1. num. 3. & causa finalis. Tiraquellus ibidem per Bartbol. l. 2. §. ultim. in princ. de donation. & l. demonstratio. §. quod autem. de condit. ne ultra suam intentionem obligentur contraheutes l. non omnia. Si cert. petat. cum similib. latē Tiraquell. de retract. proximitat. §. 30. gloss. 1. num. 7. 8. 9. 10. 11; maximē fideiussores pro alio intercedentes l. centum. l. ult. de eo, quod cert. loc. l. fideiussores magistratuum. l. gracē. §. 1. 2. de fideiussorib. ubi Dd. Et ideo non tenentur, nisi quatenus promiserunt. l. si fideiussor fortis. l. fideiussores Magistratum? l. gracē. de fideiussor. l. 2. §. sed si qui satisd. cogant. l. solutum. §. 2. de pignorat. actio. l. penult. Ut legat. nom. &c. dato etiam, quod principalis amplius teneretur l. Gracē. §. illud. & §. ult. de fideiussor. gloss. verb. prestabis. in l. quaro. in princ. ubi Dd. locat.*
- Cum igitur adhuc supersit unus fideiussorum, nempe N: ab H, sequens est nondum extitisse casum, quo heredes teneri queant: cum verbum universale modo die Bürgen alle vorstürben / non possit verificari nisi omnibus mortuis. Nam universalis Omnis omnia comprehendit & nihil excipit l. Julianus. de legat. 3. præsertim in futurum † (ut hic) concepta *Bartbol. num. 3. 4. & Dd. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. & verificatur tantum in pluribus compræ-*

hensis. *Bartbol. in proam. D. verb. omnem. 3. Nam totum complectitur l. servi. §. final. ubi Bartbol. l. ex toto. de legat. 1. Decius confil. 69. num. 5. Cravet. confil. 80. num. 13. vol. 1. neq; scindi potest. Tiraquell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 21. num. 12. 13. & 14. & de retract. convent. §. 2. gloss. 1. num. 3. & 4. aut altero eorum, quibus adjecta est l. si fuerit. in princ. de manumissi. testament. l. si plures. ubi gloss. verb. conditionem. Bald. & Dd. C. de condit. insert. l. cui fundus. ubi Bartbol. de condit. & demonstrat. Et constat instrumentum † in talem conditionem conceptum non posse executioni mitti, antequam specificē conditio sit impleta. *Cravet. confil. 220. num. 10. ne habere executionem paratam ante conditionem impletam, & donec impleta esse, probeatur; etiam si sit ex statuto guarentigionarum Bald. l. cum ex testamento. in fin. C. de testament. manumissi. Jmol. Angel. l. fin. §. Titius. de vulg. & pupillar. substituit. Alexand. l. qui Balneum. 9. Qui potior. in pign. &c. Hæc enim est instrumentum † liquidum, antequam conditio ejus liquideretur Castrens. & Alexand. l. item quia. in princ. de pact. Bald. l. siquidem. num. 34. C. de exceptio. Alexand. confil. 119. parte 1. Nam conditiones specificē implenda sunt, sicut dictum, est ex l. qui heredi. l. Medius. de condit. & demonstrat. & non præsumuntur, nisi probeatur Castrens. Alexand. & Dd. l. item quia. de pact. Quoniam est de substantia probationis. Bald. confil. 122. dictus processus. in princ. lib. 3. Tiraquell. de retract. convent. §. 2. gloss. 1. num. 4. Unde instrumentum guarentigionatum non habet executionem paratam, nisi liquidata conditio. Alexand. l. item quia. in princ. de pact. Bald. l. 2. C. de except. rei judic.**

Et ut maximē (posito non concesso) teneretur hic B. à W. nomine sui patris, cui successit: non tamen vel ex eo capite posset conveniri, quod jam pridē duplo plus nomine patris exolvit, quam ex ejus hereditate percepit. Quoniam enim jure communi hæres adeundum omnibus debitis hereditariis & ad omne & alienum obstringitur, si adeat sine beneficio inventarii §. antepen. & penult. Inst. de hered. qual. & c. l. ultim. §. in computatione. ubi Bal. l. Salicet. Montan. & Dd. C. de jur. deliberand. ad quorum dissolutionem non tantum res ejus allodiales capiuntur; verum etiam in fructus feudii ad ipsius vitam nomine paternorum debitorum sit executio. *Castrens. num. 3. 4. Angel. & Dd. l. pro herede. §. siquid amen. de acquir. hereditat. tamen illa non obtinent in solo Saxonico, ubi hic † domicilium B. à W. habet*

88.

89.

90.

habet constitutum, & cuius jure merito utitur *Landrecht lib. 3. art. 33. & 44. ubi gloss.* Quia licet contractum intelligatur loco destinata solutionis: tamen in contractibus non fit remissio. *Castrensis & Dd. l. 1. de eo, quod cert. loc. & merito* ^{91.} *attenditur jus loci, ubi agitur & res sita est, & hic reus domicilium habet ac hereditatem tenet paternam. l. unic. ubi Salicetus. C. ubi de heredit. & c. Parisius consil. 120. num. 10. volum. 1. & ubi executio contra eum facienda est Bald. l. ult. num. 1. C. de jur. domin. impetrand. l. orde. num. 1. 6. 7. C. de execut. rei judicat.*

Et ista exceptio nihil pertinet ad illud instrumentum, sed est res planè separata, quam iste hæres ex jure communi Saxónico ducit, ut omnino hoc juris beneficio juri vari non decipi debeat. *l. Paulus. de Prætor. stipulat;* non obstante illo instrumento nihil ad jus hæreditarium & beneficia hæredum pertinente, ut ex separatis nihil inferri possit *l. Papinianus exult. de minorib. l. final. de separat. l. inter. §. sacram. de verb. obligat.* Nam hoc jure etiam si hæres adeat sine confectione inventarii: non tamen ultra vires paternæ hereditatis ad res patris alienum tenetur *Landrecht lib. 1. art. 6. & 22. ubi gloss. Reinhard. different. 38. Henning. Goden. consil. 15. de success. feud.* Et proinde nec fructus feudi ejus hoc nomine possunt obligati esse; cum non in patris sint hereditate; sed ipsiusmet propria bona post mortem patris quæritæ, excepto ultimo anno, quo pater mortuus est *Reinhard. diff. 1. part. ult. per art. 76. Landrecht lib. 3.* Quemadmodum & feuda ipsa, quæ non capit jure hereditario *Mysing. observat. 67. centur. 3.* sed beneficio primi acquirentis; ideoq; ^{92.} nec jure *†* neq; nomine hereditatis veniunt *c. 1. de eo qui finem fecit. c. generali. ubi Laudens. S. de feud. contrav. & c. 1. ubi gloss. de Capitan. qui cur. vend. c. 1. de success. feud. c. 1. §. clientulus. de alienat. feud. Bald. authent. in successione. ad fin. C. de suis & legit. c. 1. ubi Alvarot. & Feudist. An agnat. vel fil. ubi Bald. num. 12. Jason & communiter Dd. l. Gallus. §. quidam recte. de lib. & posthum. Jason. in §. actionum. num. 210. Instit. de action. & in prælud. feud. num. 43. Bald. l. cum virum. num. 21. C. de fideicommiss. & l. 1. quæst. 48. de rer. dividis. late Tiraguel. in tract. mortis. 4. parte declar. 5. num. 18. & de retract. proxim. §. 1. gloss. 3. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. & c.*

Quamvis etiam teneretur ad sortem principalem: disputari tamen posset, an ad usuras vel pensiones promissas; quia cum sint promissæ nomine usus pecuniæ Comiti mutuo data, nihil aliud sunt, quam usura, quæ propriè *†* in mutuuum cadit *l. 2. §. cre-*

ditum ubi Decius in 3. notab. Si cert. petat. c. 4. c. consuluit. 10. de usur. Panormitan. consil. 62. circa. in fine. lib. 1. Cravet. consil. 189. quando. num. 7. consil. 145. num. 6. per gloss. 14. quæst. 3. quam dicit communem sententiam Molinæus tract. de usur. in princ. num. 8. & 9.

Quamquam autem jure civili veteri ex stipulatione deberi possunt *l. Titius. de præscript. verb. l. 1. C. de judic. l. 1. l. 3. C. de usur. licet & ex mora l. cum quidam. §. si pupillo. de usur. Jason. l. 1. post Barthol. num. 48. C. de summ. Trinitat. intra legitimum modum l. si promutua. C. si cert. petat. definitum. l. eos. C. de usur. l. placuit ff. eod. & cauta *†* in-*

^{94.} *instrumento (uthic usura) pro stipulatione habeantur l. non figura. de obligat. & actionib. tamen lex divina *†* prohibet usuras in utroq; testamento c. 4. de usur. Panormitan. in rubric. eod. num. 5. Molin. de usur. in princ. num. 9. 10. 11. 15. Alexand. consil. 93. num. 8. volum. 6. & Canonicum jus omnes generatim damnat c. 1. 2. 3. 4. & passim. de usur. c. 1. 2. 14. quæst. 3. 4. 5. 6. quod *†* jus in hac causa peccati etiam in foro civili jam servandum est c. 2. ubi Dd. de usur. Bald. Salicet. & alii l. eos. C. eod. tit. Balb. tract. præscript. in princ. num. 2. 3. Neguzant. de pignor. part. 5. Socin. consil. 39. visis. num. 5. volum. 1. Decius consil. 110. num. 6. Schurff. consil. 83. prædicta. num. 11. centur. 3.*

Atq; adeo etiam Justinianus putatur novissimo *†* jure civili usuras omnes sustulisse; ^{97.} ex quo concilia quatuor universalia probavit, quibus usura damnabantur *in authent. de Eccles. tit. ut de hoc concilii Nicensi decreto constat ex c. quoniam. distinct.*

47. Et hanc communem facit Panormitan. c. cum sit. num. 18. de for. compet. Covarruv. resolut. lib. 3. cap. 1. num. 7. Salices. in authent. ad hac. num. 3. & 5. C. de usur. Cacherran. Decis. Pedemont. 137. num. 9.

Quocirca hodie neq; ex stipulatione nec ex mora *†* usura debentur Jason. l. qui Romæ. §. Scia. num. 29. de verb. obligat. ne quidem ex litis contestatione vel sententia. Angel. in §. fuerat. num. 4. Instit. de actionib. Natta consil. 450. num. 14. Panormitanus & communiter Dd. in rubric. & c. 1. de usur. Nam jure novissimo, etiam civili omne fœnus est *†* improbum. Salicet. num. 2. post Bald. ^{99.} *l. improbum. C. ex quibus caus. infam. & l. eos. num. 8. C. de usur. Gloss. c. quia. ubi Panorm. num. 7. de usur. Albericus l. si pecuniam. num. 3. Si cert. petat. Guido Papa tract. usurar. in princ. num. 3. de quo dicit Alexander neminem dubitare consil. 49. num. 1. lib. 4. adeo, ut pro hæretico habendus sit, qui pertinaciter *†* defendere veller non esse peccatum, recipere usuram. Guido Papa & Alexand. præleg.*

loc. Cacheran. Decis. Pedemont. 137. num. 9. Ruinus consil. 145. num. 9. lib. 4. Roland. à Valle consil. 35. num. 26. Crotus consil. 86. num. 1. Socin. consil. 2. num. 3. lib. 1. Cotta. in memorab. incip. Usura trientes.

Sed nec de hoc anxie disputandum, postquam Ordinationes Imperii & locorū statuta consuetudinesq; quincunces usuras admittunt, & executionem etiam ita fieri super his quotidie videamus. Itaq; sufficiat hic illud, quod ubi fors ipsa peti non potest ab hoc herede fidejussoris per rationes supradictas, ibi nec usura peti queat. l. 4. C. de usur. l. 4. C. de posit. l. terminato. C. de fruct. & lit. expens. l. centum Capua. l. ult. ubi Jason. & Dd. de eo quod cert. loc. & in l. 1. C. de judic. cum similib.

Quibus ex omnibus, cum satis pateat & demonstratum sit, nullam hic creditori competere actionem contra hunc W. fidejussoris heredem; cum, quia conditio nondum extitit, sub qua heredes obligantur in instrumento, utpote superstiti adhuc uno fidejussorum; tum quoniam actio jam pridem est præscripta; deniq; quod supra vires hereditatis à Parente relicte conveniri heres hic jure Saxonico nequeat: concludendum est, non obstantibus dubitandi rationibus supra positis, quæ per se concidunt & ex jam dictis refutantur, dictum W. consulentem ab hac petitione absolvendum esse. Salvo tamen cujusvis rectius sentientis judicio.

CONSILIUM CCCXXIIX. AN STATUTO GENERALI LEGITIMA TOLLATUR.

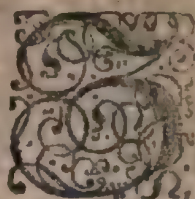
SUMMARIA.

1. Liberi sunt obligati ad alendos parentes & successionem relinquendam, & contra, jure naturali.
2. Etiam bannitum, quamvis pro mortuo habeatur.
3. Damnato in metallum alimenta debentur.
4. Legitima post mortem succedit loco alimentorum.
5. Necessitas præstandorum alimentorum non tollitur statuto.
6. Quia necare videtur, qui non alimentat, quod ut homicidium statutis permitti contra decalogum nequit.
7. Legitima statuto tolli nequit. & n. 13. 14.
8. Surrogatus sapit naturam ejus, cui surrogatur.
9. Legitima non minus parentibus, & n. 12. quàm liberis jure naturali debetur.
10. Etiam fratribus, si turpes persona instituatur.
11. Successio ab intestato debet esse reciproca.
12. Statutum, ut pars legis civilis non tollit jus naturæ.
13. Jura sanguinis statuto non tolluntur.
14. Nec pacto legitima tollitur.
15. Lex municipalis est civium conventio.
16. Quod pactis fieri potest, etiam statuto.
17. Per testatorem tolli nequit legitima.
18. Liberos & parentum successio est civilis juris.
19. Legitima est juris civilis, & eodem jure tollitur.
20. Sublato jure, per quod iter ad aliud, jus ipsum quoq; tollitur.
21. Circa legitimam potest statutum disponere, etiam tollendo indignis.
22. Jus civile facit profilio haberi, qui non est, & contra.
23. Legitimam statuto, posse tolli est communis.
24. Non tanto vinculo debetur parentibus legitima, ut liberis.
25. Legitima parentum potest in totum tolli statuto.
26. Sublata legitimâ, tamen alimenta peti possunt.
27. Differentia inter legitimam & alimenta.
28. Jus civile alimenta tollit.
29. Officiū Judicis, quo petuntur alimenta, tolli potest, licet non instinctus natura.
30. Legitima jure civili debetur, quamvis ex instinctu natura & tolli potest.
31. Justa causa in lege præsumitur.
32. Lex ex causa potest auferre dominium.
33. Multa possunt fieri per statutum, quæ non per pactum.
34. Argumentum hoc quando succedat.
35. Statutum est odiosum, auferens patri successionem.
36. Exheredatio est odiosa.
37. Statutum excludens parentes non extenditur.
38. Statuta successio strictè interpretanda.
39. Statuta semper sic interpretanda, ut quantum minimum ledant jus commune.
40. Statuta stricti juris.
41. Legitima non jure successionis, sed proprio debetur.
42. Es

45. est as alienum.
46. pars bonorum non hereditatis.
47. Non est titulus lucrativus.
48. Hereditatis titulus lucrativus.
49. Legitima singularis.
50. Statutum excludens filias à successione non excludit à legitima.
51. Statuti verba proprie accipienda.
52. Nemo excluditur à legitima generalibz verbis, nisi expresse pronuntiando.
53. Qui non succedit, tamen legitimam consequi potest.
54. Quae specialiter exprimi debent, non veniunt sub generalitate.
55. Statutum generale non intelligitur de casibus specialem favorem habentibus.
56. Statutum generale non excludit dotem aut legitimam.
57. Cohærent Jus succedendi ab intestato, impugnandi testamentum, & petendi legitimam.
58. Proficit victoria de inofficioso testamento succedentibus ab intestato.
59. Legitimam tantum petere possunt, qui impugnare testamentum, & ab intestato.
60. Definitio legitima. (succedere.)
61. De non ente non datur portio. Cum igitur legitima sit triens portionis, ab intestato successionis, sequitur, ubi hæc non debetur, nec legitimam deberi.
62. Cui totum adimicur, magis pars.
63. Exclusus à successione habetur pro mortuo, nec partem facit.
64. Quod operatur propositum in proposito, id etiam oppositum in opposito.
65. Ut igitur vocatus ad successionem, in solidum vocatur, sic in solidum exclusus extenditur.
66. Ignotus jure civili & exclusus à successione, nec legitimam habet.
67. Remoto illo, cujus contemplatione conceditur aliud, hoc quoq; remotum intelligitur.
68. Statuta recipiunt interpretationem passivam à Jure communi.
69. Statutum generale est generaliter accipiendum.
70. Exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis.
71. Consuetudo optima interpres, maxime in Contrarietate Jurium.
72. Communis quod exclusus ab intestato excluditur à legitima.
73. Ex diversis non fit bonæ illatio.
74. Alimenta debentur etiam excluso ab intestato.
75. Specialia & minus generalia præponderant generalioribus.
76. Quanam faciant dispositionem magis specialem aut generalem?
77. Statutum facilius tollit legitimam, quam pactum.

Casus talis est.

Dies ist ein alt herkommen / Stadt Recht und gewonheit / wo zwey Eheleute in der Ehe zusammen kommen / vnd eins das ander vberlebt / vnd keine Erben von ihren Leibern geboren werden / daß alsdann des Todes halben abgehende Theil das vberlebende vngerecht / daß derselbigen eins Mann oder Weib / in auffsteigender Linien Vater oder Mutter im leben hat / vnd hinder sich leset / beerbet vnd befellet / Solch Statutum, Stadt Recht und gewonheit ist vor drey / fünf / zehen / zwanzig / dreysig / vierzig / funffzig vnd mehr Jahren also im vbllichen gebranch / wie dann dessen unterschiedliche vielfältige fälle vorhanden vnd angezeigt werden künden / in dem es jederzeit also / vnd anders nicht gehalten worden.

Nun treget sich zu / das zwey Eheleute bey einander im Ehestande eine ziemliche Nahrung an liegenden vnd fahrenden Gütern erzeuget vnd erschwungen haben / Jedoch was der Mann durch seine Geschicklichkeit / arbeit vnd fleiß bekommen / das ist von des Eheweibes baarschaft / geldt vnd Nahrung (die dann zuvoran auch einen Mann gehabt) herkommen / ic. Der Mann stirbet / leset keinen Erben in absteigender linien / wie die genant werden möchten / sondern allein seinen Vater / hierauff ist die frag / ob der Vater legitimam, inmassen als die Kinder von den Eltern legitimam zu fordern haben / gleicher gestalt zu recht fordern könte / vnd ob das nachgelassene Eheweib von wegen solches Stadt Rechts / so vielfältiglichen in vbllichen gebranch / darnach auch geweiht / gehandelt vnd außgesprochen worden / sich damit schütze / vnd je für solche ansforderung ihres versorgt

nen Eherirts selig nachgelassenen
Vaters / so legitimam, begehret / zu
hülff kommen künfte.

Christi Redemptoris divino implorato au- xilio.

QUÆSTIO I.

Circa primam hujus Consultationis
quæstionem, quæ habet, an valeat
statutum, quo ad defuncti filii hære-
ditatem conjunx admittitur, & pater peni-
tus ac in totum negligitur, nec legitimam
portionem ei adjudicando, varia reperiun-
tur nostrorum doctorum post longam dis-
ceptionem sententiæ. Et primo quidem
intuitu videbatur sustineri posse, quod ta-
le statutum non valeat, tanquam iniquum
& contra bonos mores.

RATIONES DUBI-

TANDI.

NAm certum est, quod liberi jure natu-
rali † obligati sunt ad alendos paren-
tes. Ita probatur in L. si quis à liberis. ff. de
liber. agnoscend. cum ibi primò dicitur, hanc
rem ex æquitate, charitateq; sanguinis de-
scendere. Secundò, dum vult jurisconsul-
tus ibi, quod sicut parentes debent alere fili-
os; ita filios vice mutua alere parentes de-
bere. Sic itaq; expressè probatur, eo jure
parentes à filiis, quo jure filii à parentibus a-
lendos esse; cum tamen certum sit, paren-
tes ad illud jure naturali obligatos L. 1. §. Jus
naturale. ff. de justis, & Jur. §. primo. Inst. de
jur. natural. & civil. Idem probatur in L. 1. §.
2. C. de alend. liberis. & in L. filia tua. C. de pa-
tria potestate. ubi eodem jure & reverentiâ
& vitæ subsidium exhibere debeant filii pa-
rentibus; cum certum, filios ad reverentiam
& honorem parentibus exhibenda naturali
jure teneri. L. unica. C. de injus vocand. ibi,
nec in ea re rusticitati venia præbeatur, cum
naturali ratione honos hujusmodi personis
debeatur.

Hinc eadem ratione introductum fuit,
ut sicut parentes nō possunt filios suos in te-
stamento silentio præterire, sed legitimam
saltem portionem eis cogantur relinquere:
ita vicissim illud idē in filiis est introductū;
cum eadem ratione videatur parentibus de-
bita successio filiorum, qua filiis parentum.
Ita habetur expressè in §. si igitur. vers. ju-
stum autem esse per se xim. aut b. Ut cum de ap-
pellas. cognosc. coll. 8. In tantum, ut etiam pa-

trem bannitum † cogantur alere filii, pro-
pter jus illud naturale, quo jure pater est.
Quamvis quod ad jura civitatis pro mor-
tuo habeatur, facit textus in §. si vero conti-
gerit. auth. de incest. nupt. coll. 2. Ibi: pascentes
autē eum, & alia necessaria præbentes. Nam
licet Legum contemptor & impius sit: tamē
pater est; sicut etiam † in metallum damna-
to alimenta debentur. L. si in metallum. ff. de
his, quæ pro non script. habentur. l. 15. cui. ff. de a-
limens. & cibis. legat. & ita habetur per Joann.
de Lignan. in tract. de amicitia. §. surgit ex præ-
dictis quæstio. num. 5. Nellig in tract. de bannito.
in patria potestate. 7. dist. tempor. quæst. 48. U-
bi itaq; filii moriūtur, & sic parentes ampli-
alere non possunt, meritò viventibus paren-
tibus ex bonis defunctorū saltem legitima
debetur, quæ propter † casum mortis dicitur
loco alimentorū succedere, ut pulchrè
notant Cynus & Salicetus in l. sancimus. C. de
nupt. notatur etiam in auth. si qua mulier. C. de
sacro sanct. Eccles.

Et quidem talis necessitas alimentorū
præstandorum † videtur nullo statuto tolli
posse, cum nec abdicatio permittatur filio-
rum, ut habetur & notatur in L. abdicatio
C. de patr. potestate. & ita etiam allegat Signo-
rol. de Homod. in cons. 37. Incip. factum sic pro-
ponitur. prima quæstione. Imo tale statutum
esset quodammodo inhonestum, impium,
& contra naturam, & consequenter invali-
dum C. eris autem lex. 4. dist. Nam nihil esset
aliud, si posset statuto filius denegare alimen-
ta patri, quàm permittère patrem † occidi
à filio, cum necare videatur, qui debita de-
negat alimenta. §. 1. auth. de trient. & semis.
versic. non licet ut igitur de cetero. coll. 3. Ibi,
si vult filiorum non repente morientium,
sed vivere volentium vocari pater; & in L.
necare. ff. de liber. agnoscend. Ibi, necare vi-
detur, qui alimoniam denegat; quod esset
contra præcepta decalogi, & omne jus divi-
num, contra quæ statuto nihil introduci
posset. notat. in auth. ad hac. C. de usur. per
Barth. in Rep. l. omnes populi in 2. quæst. prin. ff.
de Justit. & Jure.

Sicut ergo ex his concluditur, quod sta-
tutum non posset tollere alimenta; ita nec
† legitima, quæ loco alimentorum succe-
dit, tolli poterit. Nam surrogatum † ejus
est naturæ, cujus est id, in cujus locum sur-
rogatur. l. filia. §. fin. ff. de condit. & demonst. r.
l. si donata. §. fin. ff. de donat. inter vir. & uxor.
Barth. in L. 1. §. hac actio. ff. si quis testament. li-
ber esse jus. fuer. & per Dd. in l. si eum. §. qui
injuriarum. ff. si quis caution.

Secundò principaliter dicitur, legitimā
parentibus in bonis filiorum † non minus,
quàm filiis in bonis parentum jure natura-
li debe-

li deberi. Istud probatur in *L. scripto. ff. unde liberi*. Ubi dicitur, parentes ad bona liberorum ratione miserationis admitti. Quæ ratio miserationis nihil aliud est, quam jus & instinctus naturæ, ut loquitur *JC. l. fin. ff. de custod. & exhib. reorum*. Nec obstat, dum ibi dicitur, non sic parentibus liberorum, ut liberis parentum debetur hæreditas. Nam conceditur inter terminis ipsius juris naturalis alia ratione admitti filios, quam parentes. Cum enim diversæ sint conditionis, & qualitatis, diversis etiam rationibus vocantur; ita tamen, ut omnia ad jus naturale referantur. Nam parentes naturali miserationis ratione; filii per naturale & parentum votum. Idem probatur in *L. nam etsi parentibus. ff. de inoffic. testam. ubi dicitur*, Quod non minus parentibus, quam liberis piè relinqui debeat. Quæ pietas sine dubio causatur à ratione naturali. Nec obstat, quod ibi dicitur, parentibus hæreditatem filiorum non deberi propter votum parentum & naturalem erga filios charitatem. Nam licet hoc facile concedatur: subest tamen alia pietas, & naturalis instinctus. Nam illa pietas nihil est aliud. Facit, quod habetur in *L. matris pietas. C. qui petunt. tutores*.

Tertiò probatur, quod etiam ea legitima pars, quæ debetur parentibus, eis debeat de Jure naturali in §. 10. in *auth. de heredib. & Falcidia*. dum ibi dicitur, testatoribus impositam necessitatem quarundam personarum instituendarum, tanquam hoc secundum ipsam naturam eis debeat, quales sunt filii, & nepotes & patres, atque matres, & interdum etiam fratres. Nec obstat ibi, cum filiis & parentibus etiam fratres fuisse expressos: nam si instituta fuerint turpes personæ, jure naturali illis pro hærede sunt fratres, de quo casu sine dubio locutus ibi fuit Imperator in *L. fratres. C. de inoffic. testament.*

11. Quartò hoc confirmatur, quod successio et ab intestato debet esse reciproca, mutua, æqualis, & vicissitudinaria. §. filium vero. *auth. quibus modis natural. efficiunt sui &c.* Ubi filius non succedit cognatis patris, quia nec ipsi filio legitimo. Patri vero succedit, quia & ei pater; ut sic inter illos omnimoda consideretur Reciprocatio. Facit. *L. si ab eo. C. de leg. hered.* Ubi, sicut reservatur jus patri in bonis filii, ita & conservatur jus succedendi in bonis patris. Sic ergo sequitur, quod sicut jure naturæ legitima conservatur & debetur filiis in bonis parentum: ita debeat parentibus in bonis filiorum propter mutuam & reciprocam successionem, quæ inter ipsos servari de-

bet, cum certum sit, filiis legitimam et jure 12. naturali deberi. §. primum itaq. de *hered. & Falcidia. col. 1. §. hoc natura. de trient. & semis. l. nam etsi parentibus. ff. de inoffic. testam. l. scripto. in fin. ff. unde liberi. l. cum ratio. ff. de bonis damnatorum.*

Pro quo ultimo facit, quod ex sententia Augustini refert glossa *c. si qui filii. 30. dist.* quæ dicit, primò diligendus DEUS, secundò parentes, tertio filii. Et ex præcepto Divino filius est obligatus patri, *Exod. 20.* Quis ergo dubitaret parentibus jure optimo deberi legitimam in bonis filiorum, magis etiam quam filiis in bonis parentum. Cum autem legitima et filiorum in totum non 13. possit tolli per statutum: videtur, quod nec legitima parentibus debita tolli possit. Et quidem in filiis hoc ita expressè tenet disputando Richardus de *Matvo*, ut refert *Cynus in L. sancimus. C. de nupt. Bald. in L. 1. C. de summa Trinitas. & fide Catbol. & in L. 1. §. jus autem. ff. de justit. & jure. Alberic. de Rosa. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testament. Salicetus in d. l. sancimus, & in *auth. novissima in 21. quæst. C. de inoffic. testament. Domini de Rota. decisione 476. sub tit. de consuetudine in antiquis. Et latius decis. 18. in novis. Incip: fuit dubitatum. Johan: Andr. in addition. ad Speculator. Rubr. de statu Monach. vers: scire debes, quod Richardus. Roman. in rubr. C. qui admitti in pen: coll: Abbas in Raynuius in 4. & 5. coll: extr. de testamentis num. 12. ubi ita videtur velle in casu, quo filii non haberent alimenta. Idem tenet *Alexand. in conf. 55. incipiente, viso titulo questionis. circ. finem. in 2. volum: & in conf. 75. incip: visis & diligenter in 10. vol: Curtius Junior in consil. 80. incip: re- Et prefatis. in fin. Johan: de Jacob. in L. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condict: & demonst: Alberic. de Rosa. in 2. parte statutorum. quæst. 104. cum sequenti.***

Et cum deductum sit, etiam parentibus legitimam jure naturæ deberi; sequitur, quod statuto aut lege et illa tolli non 14. possit, cum lex civilis, cujus pars est statutum civitatis. *L. jus civile. L. omnes populi. ff. de justit. & jur.* non possit et tollere ea, quæ 15. sunt juris naturalis; cum jus naturæ immutabile sit. §. sed naturalia. *Inst: de jur. natural. & civil. l. eas obligationes. ff. de caput. diminut: ibi quia civilis ratio naturalia jura corrumpere non potest.* Item cum supra probatum sit, alimenta parentibus sanguinis ratione & conjunctione deberi, ut probatur expressè in *L. si quis à liberis. ff. de liber. agnos.* Ibi, quæ res ex æquitate charitateq; sanguinis descendit; similiter sequitur, quod statuto tolli et non possit, cum jura 16. sanguinis tolli jure civili non possint. *L. jura*

sanguinis. ff. de regul. jur. L. jus agnationis. ff. de pactis. L. abdicatio. ubi gloss. C. de patr. potestate. Facit text. in L. 2. ff. de usufr. earum rerum, quæ usu consumuntur, dum ibi dicitur, quod naturalis ratio autoritate Senatus tolli non possit, ita ut sanguinis conjunctio etiam in servum cadat, ut notat Bartholus in L. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusation.

17. Pro quo etiam facit, quod debitum $\dagger$ naturæ non tollatur pacto expressè, & per consensum & spontaneam voluntatem, ejus, cui debetur. Itaque est textus in L. si quando. §. illud. C. de inoffic. testament. ubi non obstante pacto, quod filius patri fecit, potest ipse oppugnare paternum judicium hujusmodi pacto filio minimè prægravato. Facit textus in l. quod dotali. C. de pactis. L. pactum dotale. C. de collat. & notatur in c. quamvis. de pact. in 6. Si ergo illud debitum naturæ non potest tolli per pactum; videtur, quod nec per statutum tolli possit; cum procedat argumentum de pacto ad statutum, ut expressè voluit glossa in rubr. C. de decret. ab ordin. faciend. libr. 10. quæ dicit, non valere statutum, si pactum non valet. Quia
18. lex municipalis nihil est aliud, quam $\dagger$ civium quædam conventio. L. de quibus. L. sed ea. ff. de LL. Et ita arguit textus in L. fin. ubi Barthol. C. de fidejuss. ibi. Si enim pactis
19. $\dagger$ conventis hoc fieri conceditur, quare non ipsa legis autoritate hoc permittatur. Et ita etiam Alexand. in cons. 2. incip. in causa & lise. in 5. volum. & in consil. 120. incip. Quia oportune & copiose. in fin. in 6. vol. Et facit etiam in proposito: Nam dispositio legis, contrahentium & testatoris æquiparantur. L. fin. ubi Bald. C. de reb. alien. non alien. Sicut
20. ergo non $\dagger$ per pactum, certè minus per testatorem potest tolli legitima. §. aliud quæq. autb. ut cum de appell. cognosc. col. 8. L. quia prioribus. L. si quis testamento. L. scimus, & quasi per tot. C. de inoffic. testament. ita nec per statutum tolli poterit.

RATIONES DECIDENDI IN PRIMA QUESTIONE.

- H**IS tamen omnibus non obstantibus concluditur in proposito, veriore & magis communem omnium esse opinionem, quod statutum, de quo loquimur, conjugem ad successionem admittens, possit patrem in totum omni successione & legitima portione privare. Istud probatur primo in terminis fortioribus, scilicet, in legitima, quæ filiis in bonis parentum debetur. Nam omne jus succedendi, quod hodie habent liberi, dicitur illis $\dagger$ competere
- 21.

de jure civili. Nam antequam jus civile scriptum esset, nulla erat inter liberos differentia; imò natura omnes sine discrimine produxit, & omnes pariter, & ex æquo erant parentibus liberi. §. palam namque. 1. autb. quib. mod. natural. efficiunt. sui, coll. 6. ibi. primis namque parentibus primi filii similiter quidem liberi, similiter autem legitimi à creatura fiebant. & in §. illud. in autb. cod. tit. Quibus mod. natural. efficit. sui. ibi. Non enim fuit in principio, quando natura hominibus sanciebat sola, antequam scriptæ leges procederent, quædam differentia naturalis atque legitimi: sed primis parentibus primi filii etiam ipso processu nati, liberi fiebant. Jus itaque civile superveniens incepit introducere differentiam quandam pro creatis, constituendo statim inter ipsos, & differentia inter se jura, ut dicit textus in §. primo. autb. quib. mod. natural. efficiant. sui. ibi. mox lex introducit successionum modos. Hinc aliqui in totum ad hæreditatem admittuntur; quidam interdum repelluntur; interdum certa portione contenti esse compelluntur; aliqui in totum excluduntur, ut nec alimenta eis debeantur. §. nos igitur. §. ne igitur. §. si quis igitur. & §. fin. ibi, iste neque naturalis nominetur, neque alendus est à parentibus. dict. autb. Quib. mod. natural. efficiunt. sui. L. legem Anastasii C. de natural. liber. Et sic apparet, quod ea, quibus gaudere possint filii, omnia habeant $\dagger$ à jure civili, quod multo magis erit in parentibus.

Secundò probatur, quod illa successio sit de jure civili, per l. Lege 12. tabb. C. de legitim. hered. Ubi probatur, hæreditatem intestati lege 12. tabb. etiam ad suos hæredes pertinere; cum certum sit, eas leges esse partem juris civilis. l. 2. §. primo. cum seq. ff. de origin. juris.

Tertiò hoc probatur in §. 1. autb. de hered. & Falcid. ubi dicitur, Legem imponere necessitatem testantibus distribuere quandam partem quibusdam personis, tanquam hoc secundum naturam eis debeat, quale est filiis & patribus. Et apparet, necessitatem illam introductam per jus civile, quamvis quidam instinctus adlit naturæ. Pro quo facit §. si quis autem, ibi legitima à personis, quibus debeat. Item ex lege percipi, & eis per legem dari. Facit textus in §. 1. autb. de trient. & semisse. Imò absurdum videtur asserere, patrem jure naturæ astringi, vel filium, ad relinquendam successionem; cum eo jure nihil est proprium, & demum jure gentium dominia earum distincta. L. ex hoc jure ff. de justit. & jure.

Quartò hoc probatur per L. 3. §. de illa. ff. pro

ff. pro socio. ubi omnis hereditas, quæ ab intestato etiam filio defertur, appellatur legitima successio & hereditas. Et facit ad hoc glossa *ibi in verb. intestato*, quæ vult, quod etiam hereditas, quæ defertur ex testamento, potest dici legitima successio, cum lege confirmetur. *L. lege obvenire. L. verbis. ff. de verb. signific.* Et tamen constat, quod successio ex testamento etiam fuit ante jus civile, ut patet in testamento Isaac, & aliis multis veteris Testamenti partibus &c. Et notat glossa in *L. quoties, in princ. ff. de hered. instit.* Hic ergo in proposito rectè dicitur; quamvis ante jus civile esset inventa successio liberorum: tamen ex quo lege 12. tabb. confirmata est, appellatur legitima successio. Pro quo etiam facit textus in *L. quo nuper. C. de inoffic. testam.* ubi expressè portio illa, quæ filiis debetur loco alimentorum, appellatur legitima, ibi, Quod deest legitimæ portioni repleatur. Cum ergo legitima, ut ex his probatum est, sit introducta per jus civile; sequitur, quod eodem jure civili, & sic per statutum tolli possit. Nam unum jus civile per alterum tollitur. *S. pen. Inst. de jur. natur. gen. & civil. L. de quibus. L. non est nomen. ff. de ll. latissimè per omnes. in L. omnes populi. ff. de justit. & jur. c. 1. de constit. in 6. cum vulgaribus.*

Sic dicitur, quod jure naturæ non reperiatur proditum aliquod auxilium, vel remedium contra testamentum patris filium prætereuntis. Cum enim jus dicendi nullum ob præteritionem solum detur existenti in patris potestate. *L. si filius, qui in potestate. ff. de liber. & posthum. L. postumi per virilem. S. ex his apparet. ff. de injust. rupto & irrit. fact. testamento*; Patria autem potestas omni alio jure incognita, demum jure civili sit introducta. *L. 1. §. 1. ff. de rei vendic. §. 1. Inst. de patria potestate*; sequitur, quod jus dicendi nullum ratione præteritionis non erat ante jus civile; tum etiam, quod exheredatus ad successionem patris non possit ritè venire, quàm per querelam inofficiosi. *L. si post mortem. S. exheredati. ff. de bon. possess. contr. tabb. ibi.* unaque eis querela superest, si de inofficioso dicant. Querela autem inofficiosi testamenti est de jure civili. *L. filio. §. fin. & ibi notata. ff. de inoffic. testamento.* Ex quo sequitur, quod ante jus civile non erat rumpendi via paterni iudicii.

Imò etiam petendi supplementum legitimæ est de jure civili. *L. omnimodo. C. de inoffic. testam.* Nam ante jus civile cui libet licebat de bonis suis pro arbitrio & libero voto disponere, non aliam ob causam, quàm quod illa necessitas relinquendi fi-

liis aut parentibus demum jure civili fuit introducta; ita ut rectè dicatur, eandem necessitatem alio jure civili tolli posse. Et cum filii per legem vocentur ad successionem paternam per petitionem hereditatis. *L. 1. ff. de petit. hered. efficitur*, quod & ipsa tolli possit, tanquam quæ sit civilis juris. *L. item veniunt. §. cum autem. ff. de petit. hered.* Sublata itaque sic via, per quam ad bona & successionem pervenitur, & ipsa bona tolli videntur. Et sic non videtur de legis potestate esse hic dubitandum. Quia sublato medio, sine quo ad extremum perveniri non potest, & ipsum extremum in effectu sublatum videtur. Nam sublata querela, per quam devenitur ad hereditatis petitionem, ipsa hereditatis petitio sublata videtur. *L. sancimus. §. fin. C. de inoffic. testam.* sicut sublato jure restitutionis, per quod pervenitur ad rescissoriam, & ipsa rescissoria videtur sublata. *L. in honorariis. §. sed cum rescissa. ff. de action. & obligat. & sublato jure offerendi per quod pervenitur ad pignoratitiam, & ipsa pignoratitia sublata videtur. L. cum verissimi. C. de præscript. 30. vel 40. annorum. notat. in l. si finita. §. postea autem. ff. de damn. infect.*

Imò in specie dicitur, quod jus civile possit circa legitimam disponere non tam tradendo modum, ut in *authent. novissimo. C. de inoffic. testam. & inc. Raynuntius. ext. de testamentis. & per tot. tit. in authent. de trient. & semis.* quam etiam in totum, eam t̄ adimendo, ut habetur in *§. aliud quoque capitulum. authent. ut cum de appell. cognosc. coll. 8.* Hinc videmus, quod jus civile potest introducere certos modos, quibus mediantibus filius de medio subducitur, & penitus nihil percipere potest, non attento, quod jure naturæ filius sit. Ergo si aquæ & ignis interdictione plecteretur, si secundum ea jura emanciparetur, nihil omnino ei relinquendum erit. *l. Gallus. §. & quid, sitantur. ff. de liber. & posthum.*

Quare ergo in proposito non posset fieri statutum, quo pater excludatur, & quidem in totum? non sine dubio ita justum visum est statuentibus, & quod hoc secundum patriæ mores & consuetudinem profuturum subjectis. Nam sic magis invitabuntur conjuges, & collatis per vices mutuas opera & industria suas augeant facultates & patrimonium, si aliquam habeant succedendi spem reciprocam. Videmus namq; per experientiam rerum magistrum onus curandæ, augendæ vel conservandæ familiæ non omni pondere maritis & patribus familias incumbere: verum, diligentem

23.

24.

gentem & laboriosam operam etiam à matribus familias impendi; ita ut in nostris partibus magis, quam in aliis dignæ sint, quæ ad successionem communium lucrorum admittantur. Id quod sine dubio summa in consideratione habuerunt statuentes. Et quod multa, imò innumerabilia alia contra jus commune introducta sint, ut homines ad industriam, & per solertem operam ad augendum patrimonium invitentur, non est obscurum, faciunt, quæ notantur in L. i. ff. solut. matrim. Cum è contrario in illorum odium, qui res suas negligunt plura fuisse statuta, patet. *Faciunt, quæ notantur per Barth. in L. naturaliter. in princ. ff. de usucapion.*

25. Hinc contraria ratione videmus jus civile tam esse potens, ut propter suam dispositionem faciat haberi pro filio et eum, qui non est filius. §. illud. in autb. de Monach. l. i. ff. de adopt. & per tot. tit. & facit reputari in numero agnatorum eum, qui non agnatus est. L. penult. & fin. C. de legit. hered. Facile ergo dicitur, quod etiam excludere possit eum, qui alias esset admittendus, argumento L. pater Severianam. in princ. & quæ ibi habentur per Barth. in sumuario. ff. de condit. & demonstrat. L. ejus est. ff. de regul. jur. L. quis sit fugitivus. §. idem ait. si servus. ff. de adult. edict. Et hic non dicitur, quod lex civilis possit facere, ut quis non sit filius vel agnatus: sed potest ipsum inhabilitare & reputare, tanquam extraneum, quoad succedendum §. minus. Inst. de hereditat. quæ ab intestat. deferunt. d. L. i. §. fin. ff. de bonor. possess. contra tabb. L. si post mortem. §. liberi. ff. eod. L. i. §. si pater. ff. de conjungend. cum emancip. liberis. Et cum ante Prætorum edicta jus civile posset reperire emancipationem, & emancipatum tanquam extraneum penitus repudiare. §. emancipatos. Inst. de exheredat. liber. §. emancipati. Inst. de hereditat. quæ ab intestat. deferuntur: sequitur, quod omne circa legitimam jus & potestatem disponendi habeat lex civilis; non considerato, quod filius etiam post emancipationem civili jure sit filius, ut habetur in L. qui in potestate. C. de in jus vocand. ubi etiam emancipatus filius debet petere veniam, si contra patrem agere velit; propterea secundum quod non desinit jure naturæ esse filius.

26. Et quidem ex his omnibus probatur, quod lex civilis possit disponere circa eam legitimam portionem, quæ debetur filiis à parentibus etiam in totum eos excludendo. Quam quidem opinionem plures tenuerunt Dd. & antiqui & recentiores. Inter quos hoc expressè tenuit Dynus & Johann.

Andr. in regulis c. indulgum. de regul. juris in 6. Angel. in L. Papinianus. §. quarta autem. col. fin. ff. de inofficioso testament. ubi dicit, se pluries ita consuluisse. Idem in consil. 105. Incip. statuto cadetur. & in consil. 349. Incip. hac consultatio. Idem Angel. in L. quod de bonis. §. fin. ff. ad Leg. Falcid. & ibi Imola dicit, quod ista est communis opinio, sicut etiam Alexander ibi dicit post multas allegationes, quod ita communiter teneatur. Abbas in consil. 65. incip. Primo est videndum. col. fin. lib. 2. Et idem Abbas in effectu idem tenet in c. Raynuius. extr. de testament. Jacob. de Beluif. in §. si quis autem. in autb. de hered. & Falcid. Alberic. de Ros. in 2. parte statutorum quest. 104. Johann. de Imol. in L. Titio centum §. Titio genero. ubi in effectu idem tenet Bartholus & Paulus de Castro. ff. de condit. & demonstrat. Dominicus de sancto Geminiano in c. quamvis. de pactis in VI. Petr. de Anchoran. in rep. c. canonum statuta. in 20. coll. in fin. extr. de constitut. Fabian. de Giochus in autb. novissima. C. de inofficioso testament. Fulgos. in L. Papinianus. §. unde si parens. ff. de inofficios. testament. Oldrad. in consil. 107. Incip. circa municipale. in princ. Et dicit Marianus Socinus in consil. 5. in prima parte, istam opinionem apud Dd. esse magis communem. Raphael Cumanus in consil. 90. Incip. derisorium videtur, dicit, quod de potentia & validitate illius statuti non sit dubitandum. Decius idem tenet in consil. 87. incip. pro resolutione. in princ. primâ parte. ubi dicit, quod de validitate talis statuti non sit dubitandum. Et in consil. 19. incip. & pro tenui facultate mea diligenter consideratis omnibus. num. 16. in eadem parte. Et hanc quidem sententiam dicit etiam communem Socinus in consilio. incip. Dominus labia nostra. in princ. primo. vol. & in consil. 75. incip. visis & diligenter in primo vol. & in consil. 3. incip. circa præmissam consultationem. in 7. vol. Corneus eandem opinionem communem dicit in pluribus locis; maxime in consil. 150. incip. hanc questionem non reperio. in fin. in primo vol. & in consil. 150. incip. circa præsentem consultationem. in 2. vol. & in consil. 107. incip. In hac consultatione. in 3. vol. Et in consil. 123. incip. licet bene sit. eod. vol. Et dicit Decius in regula l. Jura sanguinis. in fin. ff. de regul. Juris. Quod verâ & magis communis opinio est, legitimam in totum tolli posse.

Quæ quidem omnia in terminis fortioribus procedunt & loquuntur, puta in ea legitima, quæ filiis in bonis parentum instinctu naturali debentur, quod longè magis procedat in legitima debita parentibus in bonis filiorum; cum non tanto vinculo debeat legitima parentibus. L. nam c. 27.

paren-

parentibus. ff. de officio testament. l. scripto. ff. unde liberi, & expresse per Bald. in l. i. in 5. & ult. quest. ff. de iustit. & iure. Et hanc quidem sententiam, quod saltem legitima t ascendentibus debita possit in totum tolli per statutum, tenuerunt plures Dd. Johan. Andr. in addit. ad Speculatorem in rubr. de success. ab intestat. Angel. in consil. 105. incip. si a iusto cadatur. ubi expresse dicit, hanc esse communem opinionem etiam eorum, qui alias in legitima filius debita contrarium tenerent. Idem in consil. 104. ubi dicit, etiam si dubium esset de legitima descendendum: tamen in hac parte nullum subesse dubium. Alexand. in consil. 3. incip. circa promissam consultationem. referens ita consuluisse. Paulus de Castr. qui dicit, eam opinionem in ascendentibus esse communem. & in consil. 88. in 4. vol. Roman. in consil. 32. incip. tria municipali. col. fin. ubi dicit, quod in hoc articulo nullus teneat contrarium. Bened. Etus Capra. in consil. 15. incip. pro plectiori, & in consil. 151. incip. subscripsi. Corneus in consil. 150. incip. circa presentem consultationem. in 2. vol. & in consil. 150. incip. in hac questione non reperio. in fin. in 1. vol. in quibus locis expresse dicit, quod in ascendentibus maximè vera sit opinio, secundum quam legitima statuto tolli potest. Idem voluit Ludovicus Gozzadin. in consil. 48. incip. videtur prima facie. num. 9. ubi expresse fatetur, quod etiam illi Dd. qui tenent, legitimam filiorum non posse tolli per statutum: tamen omnes hoc concedant in legitima ascendendum. Et novissimè etiam Marianus Socinus Junior dicit, in hoc articulo esse omnium opinionem consil. 25. incip. casus iste frequenter contingit. num. 8. in prima parte.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN PRIMA QUESTIONE.

ET ita tenendo, ut omnino tenendum est, non obstat, quæ supra fuerunt adducta in contrarium. Et primò quidem non obstat, dum dictum fuit, filios iure naturali teneri ad alendos parentes, non aliter quam parentes ad alendos filios: in tantum, ut etiam pater bannitus & deportatus, qui iure civili pro mortuo habetur, alii debeat, cum iure naturali pater permanferit, &c. alimenta etiam non possint tolli per statutum, cum hoc modo videretur concessa facultas, vel saltem data occasio necandi parentes, & cum legitima loco alimentorum succedat. Unde rectè sequitur, ita nec legitimam tolli posse, sicut nec tolli possunt alimenta. Nam ad hoc argumentum

pluribus responderi potest. Et primò quidem ex eo, quod inferius deducetur, scilicet patri in facto proposito non ademptum alimentorum petendorum jus; etiamsi nec succedat t filio, nec ex his bonis legitimam consequatur.

Secundò dicitur in proposito, quod non procedat argumentum de alimentis ad legitimam; cum & in aliis diverso jure censeantur. Et sæpissimè legitima tollatur, ubi alimenta non adimuntur; sæpe alimenta denegentur, ubi legitima omnino debetur. Ita apparet de jure antiquo t & leget. tabularum, quo jure filius emancipatus non poterat petere legitimam, cum quoad successionem pro extraneo haberetur. §. emancipatos. Inst. de exhered. Et tamen talibus filiis nihilominus debebantur alimenta. L. si quis à liberis. post princ. ff. de liber. agnoscend. ubi & magis puto, etiamsi non sint in potestate liberi, alendos à parentibus. Eodem modo hoc apparet in filio deportato, & in metallum damnato, qui in totum excludabatur ab hereditate paterna, tanquam mortuus; ita ut nec à prætoribus admittatur æquitate, sed alteri sequenti aperiatur jus petendæ bonorum possessionem contra tabulas. L. i. §. fin. ff. de bonor. possess. contra tabb. & expresse in l. i. C. de hered. institut. & tamen talis filio non denegantur alimenta. l. i. ff. de iis, quæ pro non scriptis hab. L. legatum. cum ibi notat. ff. de cap. dimittit. Hinc dicitur, quod filius spurcius alendus sit Jure Canonico; & tamen non est ei relinquenda necessariò legitima. Quia jura, quæ de legitima loquuntur, solum procedunt in filiis legitimis. §. aliud quoque, capitulum. in autb. ut cum de appellation. cognosc. col. 8. cum infinitis similibus. Et ita probatur hoc de Jure Canonico in c. cum haberet extr. qui filius legit. ita ut appareat his talibus sæpe deberi alimenta, ubi non debetur legitima. Et idem in casu nostro inferius concludemus.

E contrario etiam sæpe debetur legitima, ubi non debentur alimenta. Nam filio aut patri diviti non debentur alimenta. L. si quis à liberis, in fin. princ. de agnoscend. & alend. liber. ibi. si modo in ea valetudine es, ut operi sufficere non possis; cum tamen legitima sine differentia debeatur pariter, & ex æquo diviti & inopi. Item legitima semper est uniformis, sive nobili, sive rustico, viro vel femina, infanti vel juveni debeatur. soc. tit. in autbent. de trient. & sensu. Et tamen alimenta ex his circumstantiis subinde variantur. d. L. si quis à liberis, in fin. princ. ibi: pro modo facultatum. Et ita in terminis nostris respondet Corneus in consil. 150. incip. circa

circa presentem consultationem. in 2. vol. dicens, jure non caveri, legitimam succedere loco alimentorum; & quod inter illa duo multa dissimilia dentur, pauca similia. Sicut etiam videmus, quod avus maternus non cogitur alere nepotem ex filia, si pater vel avus maternus existat locuples *L. pen. ff. de liberis agnoscend.* & tamen sine dubio teneretur ei relinquere legitimam *d. §. aliud quog. capitulo.*

Terriò responderetur, quod imò jure civili non sit adempta potestas disponendi de alimentis. Et sic non obstante consideratione alimentorum valeret statutum, quod est pars juris civilis, ut supra probatum est. *Istud probatur per dict. tit. ff. de liberis agnosc. maxime in L. 1. §. sed si maritus. L. si quis a liberis. ff. eod.* Hinc videmus, quod jus civile fuit potens in introducenda differentia inter filios, qui jure naturæ ex æquo parentibus erant conjuncti; ita ut quibusdam concedantur alimenta, aliquibus etiam, quid amplius concedatur, quibusdam verò penitus ÷ denegetur, non obstante, quod jure naturali sint filii. *Ita habetur in authent. quib. mod. natural. efficiunt. sua. maxime in §. final.*

Non obstat, dum secundo loco dictum fuit, parentibus debitam legitimam ita esse de jure naturali, sicut eam, quæ à parentibus debetur filiis, & consequenter non possit illa tolli, sicut nec hæc, quæ filiis debetur. Nam ad hoc in specie responderetur, quod imò etiam legitima filiorum possit tolli per statutum rationibus & auctoritatibus supra deductis. Quæ adducta in contrarium facile vincunt, & quia etiam nostri temporis Dd. eam sententiam communem esse, attestantur. Secundo responderetur, quod non procedat argumentum à legitima debita filiis ad eam, quæ debetur parentibus. Nam supra pluribus est deductum, etiam eos Dd., qui volunt legitimam debitam filiis, tolli non posse; uno tamen ore omnes concedere, quod legitima ascendentibus debita tolli possit, quæ tunc pluribus recitata brevitate studio hic longius non repetuntur.

Non etiam obstat, quod dictum est, legitimam esse de jure naturæ, & consequenter, quod statuto tolli non possit; cum jura naturalia remaneant immutata. Nam ad hoc responderetur, quod quamvis instinctus ÷ ille naturæ, quo parentes invitantur ad filios alendos, ut omnino conceditur, tolli non possit: nihilominus tamen potest ex causa tollere istam necessitatem civilem, hoc est, officium Judicis, quo mediante alimenta petuntur, ut in *d. L. si quis a liberis in*

prin. ibi. Index de eare cognosceret. §. solent judices cognoscere, & quasi per tot. ff. de liber. agnoscend. Non ergo adempta est voluntas, & instinctus patris & filio in casu nostri statuti. Porro enim, si voluit vel tradere aliquid, aut ultima voluntate relinquere filius patri. Si verò nihil disponat, locum habebit illud judicis officium, quod cum juris civilis sit *L. 2. §. post originem. ff. de origin. juris.* Potest etiam per jus civile tolli, ut supra deductum fuit.

Et ad jura, quæ in hac parte de jure naturali loquuntur, rectè dicitur, quod intelligenda sint de instinctu naturali; ita ut legitima ÷ jure civili quidem, instinctu tamen naturali debeatur, prout hoc modo etiam interpretatur in *L. pronuntiatio. §. familia. ff. de verbor. signific. & hoc modo respondet Alexand. in consil. 75. incip. visis & diligenter. primo vol.* Imò in specie dicitur, quod jus civile etiam circa legitimam auferendam disponere potest, cum ex pluribus causis filium faciat inhabilem, etiam in legitima, excogitando varias causas, quæ omnes introductæ sunt de jure civili, & tamen propter eas filii legitima privantur. *§. causas. in authent. ut cum de appell. cognosci. L. 1. §. filiam. ff. de bon. possess. cont. tabul. L. Gallus. §. & quid si tantum. de liber. & posthumis. notat in specie Bald. in L. cum lege. C. de Episcop. & Cleric. Barth. Joan. de Imol. in L. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condit. & demonst.* Sicut in genere dicitur, legem ex ÷ iusta causa, quæ si ÷ esse præsumitur, posse alicui auferre ÷ dominium rei suæ *L. si privatus. ff. qui & agribus. & c. L. venditor. §. si constat. ff. communia prad. notat Barth. in L. fin. C. si contra jus vel util. publ. Canonista inc. qua in Ecclesiis. extr. de constit. cum concordantius.*

Non obstat, quod ultimo loco dictum fuit, quod non obstante pacto, possit tamen peti legitima; quasi illa nec per pactum tolli possit, & consequenter nec per statutum, cum procedat argumentum de pacto ad statutum. Nam ad hoc responderetur, quod in proposito non procedat argumentum de pacto ad statutum; cum multa ÷ possent fieri per statutum, quæ tamen fieri non possunt per pactum. *glossa in L. nec ex pratorio. ff. de regul. juris. & notat in L. neg. pignus. §. privatorum. ff. eod. Barth. in L. alia. §. eleganter. ff. solut. matrimon. & in d. L. Titio centum. §. Titio genero. 2. ff. de condit. & demonst.* Unde in terminis nostris dicitur, quod facultas testandi non potest tolli per pactum, quod tamen tollitur per statutum, ut per Angel. in consil. 66. incip. Visis. in col. fin. sicut etiam solennitas testandi à statuto tollitur *L. si non special. & ibi notat. C. de testament. quæ tamen*

33.

34.

35.

36.

men per pactum non mutatur. *L. nemo potest. ff. de Legat. 1.* & dum aliquando sumitur argumentum, *†* de pacto ad statutum, conceditur hoc fieri posse affirmativè; negativè autem fieri non posse. Et ita habetur expressè per Barthol. & aliis in locis jam allegatis, & per Decium in dicta *L. nec ex praterito. ff. de regul. juris.*

Sic itaque ex his omnibus concluditur, quod statutum potuerit hereditatem conjugī deferre, & patrem in totum excludere, ita ut nec legitimam petere possit pater in bonis filii sui defuncti.

QUÆSTIO II.

Secundò quæritur in præsentī consultatione, an pater per statutum à successione exclusus saltem legitimam petere possit: & sic, an statutum deferens simpliciter successione conjugī superstiti, videatur etiam voluisse, ei auferre, vel adimere legitimam.

RATIONES DUBITANDI IN SECUNDA QUÆSTIONE.

IN hac quæstione pariter videbatur primæ facie dicendum, patrem hoc modo exclusum à successione ab intestato, non tamen exclusum videri à petitione legitimæ. Et primo quidem certum est, quod *†* statutum, de quo loquimur, sit odiosum, cum patri auferatur & successio, quæ ei miserationis & pietatis intuitu debetur. *L. nam et si parentibus. ff. de inoffic. testament.* & nihil aliud hoc statutum inducit, quam exheredationem quandam patris sine omni causa, argumento. *L. qui volebat. ff. de hered. instit.* quæ exheredatio absque dubio *†* est odiosa. *L. cum quidam. ff. de liber. & posthum.* & habetur inter consilia Baldi num. 93. incip: *Premittendum est in 5. vol.* ubi concluditur, non solum illud statutum esse odiosum, quo filii à successione parentum excluduntur, verum etiam illud, quo *†* parentes à successione filiorum.

Ex quo sequitur, quod illud statutum strictissimè sit intelligendum in tantum, ut in statutis odiosis non fiat extensio ad casum non expressum, vel ad personam non expressam, nec ex similitudine, nec ex majoritate rationis. Glossa communiter approbata in *auth. quas actiones. C. de sacros. Eccles. & in Clem. prima, in verbo eisdem. de astate & qualitat. Barth. in L. omnes populi 6. quæst. 1. ff. de justit. & jur. in mol. & Moderni in L. si vero. §. de viro. ff. solut. matrimon.* Et maximè dicitur in statutis circa successiones, quod

strictissimè sint *†* interpretanda, ut per Albert. Brunum in tract. de statutis, quæ extantibus masculis fœminas excludunt in 5. artic. princ. 1. quæst. Sic ergo faciendā erit in proposito etiam stricta interpretatio, ut quamvis hereditas conjugī deferatur, nihilominus tamen pater legitimam petere possit.

Secundò certum est, quod patri jure communi successio filii debeat; imò videtur debita & jure divino, & jure naturali §. 1. *auth. de hered. ab intest. venient. L. nam et si parentibus. ff. de inoffic. testament. L. scripto. ff. unde liberi.* Hoc ergo statutum, quo patri successio illa adimitur, est contra jus commune. Quare etiam ex hac parte sequitur, illud strictissimè interpretandum. *L. quod vero. ff. de LL. L. precipimus. C. de appell. & not. glossa in d. auth. quas actiones. C. de sacrosanct. Eccles. Imol. & alii in L. si vero. §. viro. ff. solut. matrimon.* Imò verba statuti semper ita sunt interpretanda & intelligenda, ut eò minus *†* lædāt jus cōmune. glossa in *L. fin. §. in computatione. C. de jur. deliber. habetur in L. 2. C. de noxal. action. c. cum dilectus. de consuetud. Socinus in consil. 121. incip. visa. 3. col. in 1. vol. latè per Cornueum in consil. 126. incip. principale. in 2. vol. & in consil. 191. incip. videtur. 3. Col. in 4. vol.*

Sed non est dubium in proposito, quin statutum ita possit intelligi, ut conjugī quidem debeat defuncti successio; & tamen pater nihilominus habeat suam legitimam. Pro quo etiam facit, quod statuta generaliter dicuntur esse *†* stricti juris. *L. constitutio- nis. ff. ad municip. L. quod constitutum. & ibi not. ff. de militar. testament.* Et consequenter strictè intelligenda sunt. *L. quicquid astringenda. ff. de verb. obligat.* Sic ergo statuto illo simpliciter conjugem ad successione admittentem non videbitur sublata petitio legitimæ, ut quæ, secundum quod infra deducetur, proprio quodam jure nititur.

Tertiò principaliter dicitur, legitimam & ejus petitionem *†* proprio deberi jure, nō jure successione. Nam illi, quibus legitima debetur, in ea quasi dicuntur esse creditores, ut eis tanquam *†* alienum debeat. *L. Papinianus. §. quoniam autem. 8. ff. de inoffic. testament.* dum ibi dicitur, quoniam autem quarta debita portionis sufficit ad excludendam querelam; & legitima non debetur, ut quota hereditatis, sed bonorum. d. *L. Papinianus. §. quarta.* ubi itidem dicitur, quod deducitur *†* alienum & funeris impensa, & consequenter *†* non est pars hereditatis, sed bonorum, *L. si quis servum. §. si tamen. L. seq. ff. de leg. 2.* ubi expressè dicitur, parte hereditatis legata, nec precia manumissorum, nec funeris impensas de-

ff duci

- duci;secus si pars bonorum sit legata. Hinc dicitur, quod in ea non habeantur titulum lucrativum, ut in *L. i. §. per tot. C. de imponend. lucrat. description. libr. 10. ita notatur in L. fin. C. de repud. hared. cum tamen hereditatis titulus sit titulus lucrativus, ut ibi. Et ad eam petendam, tanquam ad res alienum datur cōdictio ex lege. *L. i. ff. si quid in fraud. patron. in princ. ibi Prator cognoscit, & operam dot. facit. L. scimus. in princ. C. de inofficios. testament. ubi textus appellat legitimam debitum; alibi appellatur debita portio. auct. novissima. C. de inoffic. testament. Nonnunquam simplex debitum §. i. de triente. & semis. Item appellatur debitum naturæ. *L. si torus. C. de inoffic. donati. Ibi, ut filii debitum bonorum, subsidium consequantur. Et dicit Alexander consil. 132. col. 6. vol. 1. Quod ille, qui succedit in legitima, non succedit in iure universalis, nec in quota hereditatis, sed in titulo singulari. Idem in consil. 150. col. 14. vers. 7. 1. vol. Baldus vero in consil. 452. vol. 1. incip. statuto cruciatu. dicit, quod statutum excludens filias feminas ab intestato, quæ debeant tamen dotari, non sunt exclusæ à legitima. Inter alia movetur, quia statutum loquitur de successione; & propriè successor est ille, qui est successor juris universalis, sicut est hereditas, vel tota, vel in parte aliqua quotativa. *L. quidam §. bis autem. ff. de edend. Sed ille, qui succedit in legitima, non est successor juris d. l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoffic. testament. Ideo statutum non habebit locum in legitima. Quin imò pater etiam à successione exclusus poterit petere legitimam in bonis filii sui. Nam statuti verba sunt strictè intelligenda, & in propria significatione. *L. i. §. si quis natum. ff. de executor. action. L. 3. ff. de negot. gest. Barba. in l. omnes populi. in 6. quasi. princ. ff. iussu. & jur. cum multis concordantius, quæ adduci possunt.*****

Quartò in proposito pro hac sententia adducitur textus in *L. si quando. §. & generaliter. C. de inofficios. testament. ubi expressè habetur, si filio vel filia aliquid datum sit loco, vel pro legitima, tunc adhuc possit petere supplementum; nisi hoc specialiter, sive in apocha, sive in transactione scripserit, vel pactus fuerit, quod contentus de relicta vel data parte de eo, quod deest, nullam habeat questionem. Et ibi quidem in fine legis expressè habetur, quod omnis illa sanctio suas radices extendat non solum ad filiam, vel filium, sed etiam ad omnes personas, quæ de inofficioso querelam contra inortuorum ultima elogia possunt movere, & sic in proposito etiam ad patrem. Sic ergo probatur, quod nunquam quis videtur exclusus à legitima, vel ejus supple-*

mento, nisi hoc expressè, & in specie dicatur. Idem ergo dicatur in proposito nostro, ut quamvis conjugis intestati successio, patre excluso deferatur conjugi superstiti: nihilominus tamen, cum de legitima ibi nullum fiat verbum, videbitur patrius petendæ legitimæ integrum conservatum. Nam ubicunque specialis mentio requiritur, non sufficiunt verba generalia. gloss. in Clem. 1. in verbo specialiter. de iudic. & inc. inquisitores. de heretic. in 6. Barba. in *L. fin. §. omnem. per illum textum. C. de administ. tutel. cum similibus. Et cum, ut supra deductum est, procedat argumentum de statuto ad pactum; videtur, quod sicut in pacto non sufficiunt verba generalia, ita etiam in proposito non sufficiunt in statuto. Imò videtur, quod pactum in proposito, quoad repudiandam, vel adimendam legitimam longè sit potentius, quàm statutum, quod patet. Nam in *d. l. si quando. §. & generaliter. C. de inofficios. testament. expressè videtur præsupponi, pacto legitimam tolli posse; cum tamen in statuto de eo plures dubitarint, ut supra deductum fuit. Si itaque pactum generale non est adeo potens, ut legitimam tollere possit, multo minus hoc poterit statutum, quod ut jam deductum est, in proposito videtur esse minus potens.**

Quintò, licet plures assignare casus, in quibus, qui non succedit, tantum legitimam sibi debitam consequitur. Istud probatur in auct. *si qua mulier. in fin. C. de sacrosanct. Eccles. ubi liberi, qui excluduntur à successione parentum monasteria ingredientium, favore monasterii non excluduntur à petitione legitimæ. Secundò est textus in auct. hoc amplius. C. de fidei commiss. ubi si quis monitus à Iudice intra annum non implet voluntatem defuncti, privatur tota hereditate, excepto debito illonaturali, scilicet legitima. Tertio facit, quod qui non facit inventarium, non deducat Falcidiam, sed tota hereditas ei admittitur per legatam; legitimam tamen retinet, ut habetur per glossam in auct. *sed cum testator. C. ad L. Falcid. & in d. auct. hoc amplius. C. de fidei commiss. Quartò est textus in *L. quisquis. §. ad filias. C. ad L. Jul. Majestatis. ubi quamvis filiabus eorum, qui commiserunt crimen læsæ majestatis auferatur successio materna; legitimam tamen servatur. Quintò dicitur, quamvis impubes arrogatus non admittatur ad successionem patris arrogatoris: non tamen prohibetur suam legitimam petere. *L. i. §. impubes. ff. de collation. bonor. L. si arrogator. ff. de adoption.****

- Ex quibus omnibus apparet legitimam proprio jure & speciali inniti favore, ita ut rectè videatur sequi, quod non sit adempta per statutum illud generale, quod hereditatem defuncti deserti conjugii. Nam quæ specialiter t̄ exprimi debent, non veniunt sub generalitate. *L. apud Labeanem. §. hoc et idem. ff. de injur. l. sed et si quis. §. quæsitum. ff. si quis caution. cum similit.* Et statutum quantumcumque generaliter t̄ loquens, nunquam intelligitur de casibus speciale favore habentibus. *Bart. in l. secundum. ff. qui faciendare cogant. Dd. in l. i. ff. solus matrimon.* dum volunt, statuta generaliter loquentia non habere locum in dote, tanquam in causa privilegiata. Hinc dicit Salicetus in *L. fin. C. de jure dotium*, quod statutum t̄ generaliter dispositum non habent locum in instrumentis dotalibus. Faciant, quæ habentur per Baldum Novell. in *tractatu de dote in 6. parte. 46. speciali.* Hic ergo in proposito statutum non habebit locum in legitima, tanquam in ea, quæ speciali favore debetur & conservatur. Et ita etiam videtur plures doctores tenuisse, maxime Alexand. in *consil. 7. incip. visis & diligenter animadvertisq. 2. col. 2. vol.* Curtius Senior *consil. 13. in ult. col.* cum pluribus aliis, quos allegat Albert. Brunus in *tractatu de statutis, quod extantibus masculis feminas excludat in 9. art. princ. i. quæstione.*

RATIONES DECIDENDI IN SECUNDA QUESTIONE.

- H**IS tamen omnibus non obstantibus concluditur in proposito, quod pater delata hereditate conjugii à filii successione ab intestato exclusus, nec legitimam petere possit. Et pro hac quidem sententia plurima adduci possunt; & consequenter, quod statutum videatur ei etiam legitimam auferre, vel adimere voluisse. Primò autem talis adducitur ratiocinatio per quandam gradationem. Nam hæc tria inter se sunt dependentia, & ad invicem per gradus proportionabilia, jus succedendi
57. Tab intestato, jus veniendi contra testamentum, & jus petendæ legitimæ, vel ejus supplementum. Nam à primo, hoc est, à jure succedendi ab intestato procedit secundum jus impugnandi testamentum, quo ille venit contra testamentum, qui ab intestato erat successurus, & exclusus à successione ab intestato censetur exclusus à jure impugnandi testamentum; ita ut jura rumpendi sint ordinata secundum ordinem succedendi. *L. 1. §. vocan-*

tur. *ff. de bonor. posses. contra tabb.* dum ibi dicitur: Vocantur autem ad contra tabulas bonorum possessionem liberi eo jure, eoque ordine, quo vocantur ad successionem jure civili. *L. si in adoptionem. ff. de bon. contra tabb. posses.* ibi, exemplo juris legitimi & bonorum possessionis contra tabulas distribuitur. *L. si quis filio exheredato. in princ. ff. de injust. rupt. & irritofact. testament.* ibi, & dicemus testamentum non rumpi; cum nec exheredari debuerit nepos patre præcedente; sicut nec ab intestato succedebat, nisi patre repudiante. Et est pulcher textus in *L. posthumus. §. si quis ex his ff. de in offic. testament.* dum dicitur textus, si quis ex his personis, quæ ad successionem ab intestato non admittuntur, de inofficioso egerit, & casu obtinuerit, non ei proficit victoria, sed iis, qui habent ab intestato successionem. Habetur per *Bart. in L. fin. ff. ad SC. Tertull. Baldus, Angel. Imola & Paulus de Castro in L. Gallus. §. & quid sitancum. ff. de liberis & posthum. Bald. in L. lege 12. tabb. C. de legitim. hereditat. Paulus in L. Titio centum. §. Titio genero. ff. de verb. obligat.* Et ita omnes communiter dicunt, ut habetur per Coineum in *consil. 15. incip. Hanc quæstionem non reperio. in fin. i. vol.* Quare sequitur, quod in terminis nostri statuti pater, qui filio non potuisset succedere ab intestato, non etiam potuisset ejus testamentum impugnare, siue exheredasset, siue silentio patrem præterisset.

Ab illo secundo, quod non habuerit jus impugnandi, tertium pendet, scilicet jus petendæ legitimæ. Nam ille potest t̄ petere legitimam, qui præteritus, vel exheredatus posset venire contra testamentum. *L. omnimodo. in princ. C. de inoffic. testament.* ibi, liceat verò iis personis, quæ testamentum quasi inofficiosum, vel alio modo subvertendum querri poterant id, quod minus portione legitimæ relictum est, ad implendam eam exigere; si tamen non ingrati arguantur. Sic expressè legitimæ vel ejus supplementum petendi jus illis competit, qui poterant impugnare testamentum. Facit textus in *L. si quis filium. C. cod. §. i. authent. de heredi. & Falcid. §. i. & 2. authent. de trient. & semiss.* ubi loquitur textus de filiis naturalibus, qui necessariò non debent institui. Cum itaque, ut supra demonstratum est, pater in casu propositi statuti non posset venire ab intestato, & ex eo, nec contra testamentum; sequitur, quod nec legitimam petere possit. Et ita etiam Barth: in *L. cum filio. ff. de vulgar. & pupill. substitutis. Bald. in l. maximum virum. in ult. quæst. C. de liber.*

liber. prateritis &c. & in L. sancimus: in princ. 7. quest. C. de in offic. testamento. Et ita expressè argumentatur Alexander in consil. 3. incip: circa pramissam questionem. in 7. vol.

Secundò pro hac parte adducitur.

60. Nam certum est, quod legitima sit quasi definiatur, quod sit t̄ quarta, tertia vel semis portionis debere ab intestato. *amb: nt. novissima. C. de inoffic. testamento. L. qua nuper. C. eod. ibi, sed quod deest legitime portioni, id est, quartæ parti, scilicet ab intestato successione &c. L. parentibus. C. eod. ibi: dummodo non minus is partis, quæ intestato defuncto potuit ad eum pervenire, quartam ex judicio parentis obtineat. Idem probatur in L. Papinianus. §. quoniam. ff. de inoffic. testamento. c. Raymutus. §. quia vero. extr. de testament. ibi legitimam ab intestato deducendam censuit. Cum autem in proposito non adsit successio ab intestato; sequitur, quod non possit adesse legitima: & sic pater exclusus à successione non poterit petere legitimam. Nam à quo remouetur definitio, ab eo remouetur etiam definitum. L. i. §. dolum. ff. de dolo malo. Et sublata materia tollitur materiaturum. L. quasi. §. illud fortasse. ff. legat. 3. cum simil. Et cum ut dictum est, legitima sit quarta, pars successionis ab intestato; hic autem nulla sit successio ab intestato: sequitur, quod non possimus habere ejus quotam cum de non ente t̄ non possimus dare partem vel quotam. L. ejus, qui in provincia. verbi: quoniam tunc. ff. si cert: petat. ibi: quoniam tunc non possunt videri bonæ fidei possessores esse, qui nec possidendi animum haberent. L. adeo. §. quod si toto. ff. de acquirend. rer. domini. L. 2. ff. de usufr. C. super hoc. extr. de renunt. & adempto t̄ toto videbitur omnis portio & pars adempta. L. qua de tota. & ibi glossa & Bart. ff. de rei vindicat. L. juris gentium. §. adeo. & ibi per Jass. nem. ff. de patris, L. si quis cum totum. in princ. ff. de except. rei judicatæ, cum concord. antius.*
61. Tertiò dicitur in proposito, quod pater exclusus per statutum à successione filii, ejus respectu incipit haberi pro extraneo, & qui non sit. L. si post mortem. §. liberi. ff. de bonor. possess. contra tabb. ubi liberi, qui contra tabulas habere non possunt, nec partem aliis faciunt; quia pro mortuis habentur. Facit textus in L. fruct. ff. de jure patronat. Hinc dicitur, quod exclusus à successione vel per legem, vel per judicium, testatoris, pro mortuo habeatur. L. i. §. quidam filium. ff. de bonor. possess. contra tabb. ubi dicitur, quod nepos non impediatur per filium emancipatum, vel deportatum, ac si filius esset mortuus. Facit glossa ibi d. L. pa-

ter filium. ff. de inoffic. testamento: & dicit Bartholus in L. i. §. si pater. ff. de conjung. cum emancip: liber. & in L. i. §. sciendum. ff. de suis & legis. quod exclusus à statuto t̄ vel à Testatore pro extraneo habetur. Cum itaque pater in proposito sit exclusus à statuto pro mortuo & extraneo habeatur; sequitur, quod ei legitima nulla debeatur, cum nusquam reperiatur, tam mortuo, aut extraneo deberi.

Quartò adducitur, Nam id quod operatur t̄ propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito. L. sed si contra vim. in fin. ff. de vulgar. & pupillar. substitut. L. si ut proposit. C. de nupt. cum vulgaribus. Sed ubicumq; lex aliquem admittit ad successionem videtur in totum admittere. L. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interrog. act. non. ubi qui aheritur simpliciter hæres, videtur in solidum hæres nominatus. Nam in definita rectè a quo pollet universali. L. si pluribus. cum ibi notat. per Bartb. ff. de legat. 2. Et sic in proposito conjuges ad successionem simpliciter sine diminutione, quæ statuto adjecta non est, vocati videntur; & consequenter pater t̄ in opposito videbatur in totum exclusus. Nam unius inclusio alterius est exclusio, & æqualis erit exclusio inclusioni. L. cum prator. ff. de judic. L. sicut certi. ff. de militar. testament. cum concordantibus, quæ brevitas studio omittuntur.

Et in specie, quod ignotus de t̄ jure civili, vel eo jure à successione exclusus nec legitimam petere, aut quoquo modo consequi possit, sed in totum excludatur; probatur in filio emancipato, qui lege n. tabularum à successione ita excludebatur, ut nec legitimam petere possit. §. emancipati. Instit. de hered. qua ab intestat. Idem videmus in deportato. L. i. C. de hered. instituend. Item in matre, & aliis cognatis, qui lege n. tabb. excludebantur. Cum ergo pater hic propter statutum, quod est pars juris civilis, ut supra dictum est, sit incognitus eo jure, & à successione exclusus; sequitur, quod & legitimam petere non possit.

Quintò dicitur in proposito, patrem ita videri à legitima, sicut à reliqua successione, exclusum. Nam ubi unum beneficium competit contemplatione alterius, si remouetur t̄ illud, cujus contemplatione concedebatur, videtur etiam illud beneficium esse remotum. L. filio. §. matri. ff. de adimend. legat. ubi ademptum dicitur legatum adempto fidei commissio à legatario præstando; & sic admittitur beneficium eo remoto, cujus contemplatione legatum, & ita beneficium erat reli-

63.

64.

65.

66.

67.

relictum. *L. cum ex oratione. §. fin. ff. de excusat. tut. facit textus in L. à filia. §. alumna. ff. ad SC. Trebell.* Sed jus petendi legitimam concessum est propter jus succedendi ab intestato; imò est portio ejus juris & privilegii. *d. L. Papinianus. §. quia autem quarta. ff. de in offic. testament.* Rectè ergo dicitur in proposito, cum patri ademptum sit jus succedendi ab intestato, quod videatur in consequentiam etiam adempta legitima; cum lex corrigens in uno videatur etiam corrigere in alio. *authent. ingressus. C. de Sacrasanct. Eccles.* Dum enim jus antiquum corrigitur, quo ad personam, infertur, quod etiam sit correctum in bonis, quæ ad personam sunt consecutiva. *Idem in §. illud. in authent. de Monach. cum vulgaribus.*

68. Sextò dicitur in proposito, quod statuta t recipiant interpretationem passivam à jure communi. *L. si servi vestri. C. de noxal. action. c. cum dilectus. extr. de consuetud. cum gloss. in authent. offeratur. C. de lit. contestat. & L. sciendum. ff. qui satisdare cogant. Corneus in consil. 55. incip: reperio me alios consuluisse. num. 11. in 2. volum.* Verum in materia nostra satis & abundè deductum fuit, quod jure communi omnes, qui excludantur à successione ab intestato videantur etiam exclusi à petitione legitimæ. Si ergo statutum, de quo loquimur, secundum illud jus commune intelligatur; sequitur, quod sicut pater excluditur à successione filii ab intestato hæreditate conjugii delata: ita etiam excludatur à legitima, & ejus petitione; cum, ut probatum, statutum secundum jus commune interpretetur illa interpretatione passiva, de qua locuti sumus.

69. Hinc dicitur, quod statuta generaliter t loquentia generaliter sint intelligenda, ita, ut ubi illa non distinguunt, nec nos distinguere debeamus. *L. 3. ff. de offic. Præsidis. ibi, nec distinguitur, unde sint. L. de precio. ff. de Publician. in rem action.* Corneus in consil. 57. incip: videtur prima facie. num. 9. in 2. vol. Cum itaque statutum in proposito generaliter loquatur, & conjugem sine distinctione admittat, patrem verò simpliciter excludat; utique intelligendum hoc etiam erit generaliter, ut conjunx in totum admittatur, & patri nihil reservatum videatur; maxime cum ea statuta, quæ circa successiones disponuntur, tenaciter sint observanda, secundum Bald. in c. 1. §. 1. versic: quero, quid de Jure & c. Quis feud. dare possunt, & in c. 1. in fin. de alienation. feudi.

Ultimò pro hac opinione adducitur. Nam in statuto transmissio continetur, qualiter conjunx superveniens debeat succedere in omnibus bonis, iisque omnibus uti frui in vita: post mortem verò su-

perviventes, & sic ultimò morientis bona immobilia debeant redire ad eos, à quibus provenerunt; & sic ab illa universali successione excipiuntur bona immobilia, quæ à primo defuncto conjugue pervenerunt. Unde sequitur, quod omnia alia perpetuò debeant remanere apud hæredes ejus, qui secundo loco discessit; & sic per exceptionem illam confirmatur t regula in casibus non exceptis. *L. quasitum. §. deniq. ff. de fundo instructo legato. & ibi Bart. & Bald. in L. generaliter. §. uxori. ff. de usufruct. legat. Bald. in l. 1. in fin. C. de posthumb. hered. instituend. notat in L. 1. ff. de regulis Juris. Angel. in consil. 239. incip: quidam emptores. Roman. in consil. 337. incip: Quoad primam per Corneum in consil. 57. incip: placet mihi Petro Philippo. in princ. 1. vol.* Et hæc in proposito maxime vera essent, si statutum in hunc modum etiam per consuetudinem allegatum fuerit interpretatum; cum consuetudo sit optima t legum & statutorum interpretatio. *L. si de interpretatione. L. minime. ff. de LL. c. cum dilectus. extr. de consuetud. per Corneum in consil. 73. incip: breviter in hac consultatione. num. 7. in 2. vol. & in consil. 270 incip: in hac consultatione videtur. num. 12. 1. vol.* Imò si in aliquo Juris articulo sint contrariæ Dd. opinioniones, ea semper tenenda est sententia, quæ consuetudine confirmatur, etiam si contraria sit communis, juxta notata in *L. Dos à patre. ff. solut. matrimon. & in L. 1. & in authent. ibi posita. C. si secundo nups. mulier.* Et ita expressè habetur per Socinum in consil. 169. incip: circa primam consultationis articulum. num. 13. in 2. vol.

Et hanc quidem sententiam, quod exclusus t à successione ab intestato nec legitimam petere possit, plures tenuerunt Dd. excellentissimi, inter quos Angelus in consil. 105. incip: statuto cadetur, quod si aliquis. n. 4. ubi maxime inquitur ea ratione; quia is, qui non succedit, non potest petere legitimam, sicut in proposito nostro pater penitus non succedit. Idem Angelus in consil. incip: statuto civitatis Mantua. num. 11. inserto inter consilia Baldi. num. 455. in 3. vol. ubi dicit, hanc esse veritatem. In eadem sententia in effectu est Baldus in consil. 426. incip: antiquum statutum. in 3. vol: ubi vult, quod perpetuò exclusus à successione, videatur etiam exclusus à legitima. Quanquam suis rationibus aliud sit, si non excludatur perpetuo. Idem etiam vult Romanus in consil. 32. incip: visa municipali constitutione. in fin. ubi imò ad nostrum propositum cōvenientia affirmat, & quod nullum habeamus in contrarium, dum dicitur, legitimam parentibus debitam colli posse, & quod in casu suo mater nec legitimam petere possit. Joh. de Imola in consil. 13. incip: in causa,

que versetur. num. 4. Quamvis in casu tunc sibi proposito certis rationibus aliud concludat. Paulus de Castr. expresse in consil. 286. incip. *Quoniam fundamentum*. num. 3. in 1. parte. secundum ult. impressi. Idem Paulus in consil. 195. incip. in puncto. num. 3. in 1. parte. Alexand. in consil. 68. incip. *circa pramissam consultationem*. in 3. col. in 4. vol. ubi hanc opinionem dicit esse veriorum. Idem in L. Galus. §. *quid si ransum*. in 9. col. vers. reperio etiam iuxta predicta. ff. de liber. & postum. ubi dicit, quod fuit sepe requisitus, ut consultaret pro contraria parte, se tamen noluisse; cum putet, hanc sententiam veriorum, & iuri magis consonam. Idem expresse refert Alexand. in consil. 3. incip. *circa pramissam consultationem*. in 7. vol. ubi addit, quod contrarium tenentes nitantur valde debilibus rationibus. Et dum in aliquibus videtur tenere contrarium: nunquam tamen hoc principaliter concludit, sed solum incidenter. Bart. Socinus in consil. 288. incip. *circa primam questionem*. in 7. vol. num. 26. ubi refert, ita consultasse totum collegium Paduæ; & quod idem sepius consultum viderit per doctissimos viros; & quod ipse pia consultaverit, & semel iudicaverit. Quare hoc indubitanter tenendum sit, Et ibi etiam hanc opinionem esse communem Decii in consil. 19. incip. *pro tenui facultate mea consideratis omnibus*. num. 5. in prima parte. Corneus in consil. 116. incip. *difficultas*. num. 2. in 2. vol. ubi nititur ea ratione, quia legitima est portio ea, in qua successurus esset, quis ab intestato. Et quod ideo velint Dd. communiter, quod, qui excludatur à successione ab intestato, excludatur à legitima. Idem Corneus in consil. 77. incip. *licet multum ingrat*. num. 1. in 2. vol. ubi dicit, quod si statutum disponat, ut filia dotata non succedat, sed dote sit contenta, quod nec agere possidet legitimam, & hanc esse communem sententiam. Idem in consil. 150. incip. *circa presentem consultationem*. num. 10. & 15. in 2. vol. ubi dicit, quod efficaci ratione sit tenendum, quod quis excludus à successione ab intestato, removeatur à legitima; & non entium nulla sint causa, & quod nemo in iure repariatur, qui excludus à successione succedat in legitima, & quod ita quotidie praedicetur. Idem in consil. 1. incip. *de decisione huius*. num. 17. in 2. vol. ubi dicit, communem esse sententiam, quod, si statuta excludant feminam à successione ab intestato, excludatur etiam à legitima. Idem in consil. 48. incip. *de pluribus*. num. 7. in 2. vol. ubi dicit, quod si de nihilo sunt successuri ab intestato, & ejus, quod nihil est, non detur quarta, tertia vel dimidia; & quod pluries super hoc consultaverit. Idem in consil. 57.

incip. *videtur prima facie*. num. 5. in 2. vol. ubi dicit, quod hoc firmet Mentan. in consil. 6. incip. *pro themat*. & Petr. de Anchoran. in consil. 429. incip. *super casu nuper praesupposito*. per totum. Idem in consil. 167. incip. *In hac consultatione*. num. 3. vol. 2. ubi dicit, quod etiam ita aliis consultaverit, & quod non reperitur in iure aliquis, qui ab intestato non succedit, cui debeat legitima. Et merito, cum legitima sit quarta pars ejus, quod quis est habiturus ab intestato. Idem in consil. 150. incip. *hanc questionem*. num. 12. in 1. vol. ubi dicit, excludo ab intestato à successione non debetur legitima, quia est quarta portio ejus. Et hoc servatur in omnibus, qui non admittuntur ad successione ab intestato, ut in emancipatis & deportatis. Idem in consil. 110. incip. *in hac consultatione*. num. 24. in 1. vol. ubi dicit, quod communiter hoc teneatur, quod exclusi à successione ab intestato censentur etiam exclusi à legitima. Quod tenendum videtur efficaci ratione, quia legitima est. Idem in consil. 86. incip. *consultus*. num. 4. vol. 1. ubi dicit, quod statutum excludens feminam à successione, excludat etiam à legitima. Idem in consil. 123. incip. *licet breve sit thema*. num. 7. vol. 3. ubi dicit, quod incogniti de jure civili excludantur à legitima, ut videre sit in deportatis. Nam quando statutum simpliciter prohibet, feminas succedere ab intestato, censetur tollere legitimam. Notissime per Ludovic. Gozalin. in consil. 43. incip. *videtur prima facie*. num. 8. & seq. Et quidem hac ferre omnia etiam in ea legitima procedunt, quæ filiis debetur in bonis parentum, quæ efficacioribus & fortioribus argumentis eis debetur; quanto magis ergo procedunt in legitima, quam ex bonis filiorum parentes expectant, uti supra illa differentia pluribus probata fuit.

Ita ut ex his omnibus concludendum sit, quod pater vigore statuti transmissi, nec legitimam in bonis filii defuncti petere possit, sed quod per illud etiam à legitima videatur exclusus.

Quod tamen hactenus conclusum fuit, legitimam patri debitam posse in totum tolli, & quod in proposito nostri statuti adempta videatur, illud sane intelligendum est, ne per hoc videamur patri adimere voluisse necessaria alimenta, si forte non habeat, unde se alat. Nam alimenta quid aliud sunt, quam vel successio vel legitima; cum alimenta etiam in vita debeantur. Secus est in successione & legitima. Unde ex diversis non fit bona illatio. L. Papinianus exuli. ff. de minorib. cum aliis vulgaribus. Et ita videtur sentire Abbas in c. Raimundus. ext. de testam. & per Albert. Brunum in tract.

statu.

statutor. Quod exantibus masculis femina non succedant. in primo arti. princ. in 3. quest. & in 9. arti. princ. in 2. quest. per totum. Quo temperamento addito omnia ferè sublata erunt, quæ pro contraria parte de Jure naturali, & instinctu naturæ adducta fuerunt; cum jus naturale & charitas sanguinis hoc modo non impediatur, quæ tamen inopi patri & officio Judicis pro modo facultatum, & conditionis ejus volunt esse constituenda. L. si quis à liberis. in princ. ff. de liberis agnosc. ibi. Si modo cum opificem te esse dicas, & in ea valetudine es, ut operis sufficere nō possis &c. & ibi, utrobique; Judex se interponat quorundam necessitatibus scilicet succursurus quorundam aegritudini &c. & ibi. singulorum desideria Judicem perpescere oportet. Et ibi, competentes Judices alite à patre jubeant pro modo facultatum ejus &c.

RESOLUTIO RATIONUM IN SECUNDA QUESTIONE.

74. Et ita tenendo non obstant, quæ supra in contrarium fuerunt adducta. Et primò dum dictum fuit, quod hoc statutum sit odiosum & consequenter strictè intelligendum: brevius respondendum est secundum supra scripta, quod per illud non jubeantur patri adempta alimenta; & quod non tam sit odiosum, sed suo etiam favore innitatur, ut supra deductum est. Imò etiam si quam maximè esset odiosum: hic tamen non agitur de eo extendendo, vel ad casum, aut personam extraneam trahendo. Solum dicitur, illud secundum jus commune intelligendum esse, quo jure exclusus à successione nec legitimam habere debet. Et cum hoc argumentum procedat, vel loquatur in terminis satis latis, & ad plura latissimè inter se differentia negocia trahatur; rectè dicitur, quod illud cessare debeat in proposito, quo argumenta adducta in specie nostri statuti, & de auferenda legitima, concludunt: cum in toto jure, quæ de specie proferuntur, ea tamen vincant, quæ de genere, & sic terminis latioribus prolata reperiuntur. l. in toto. ff. de regul. Jur. & illud potissimum habeatur, quod ad speciem directum. c. studuisti. extra. de offic. legat. Et si leges vel argumenta sint generalia, illa, quæ minus sunt generales, pro specie habentur. Bart. Alexand. & Jason. in l. i. §. hoc autem edictum. ff. de novi op. nunciat. Et si etiam speciales sint illa, tamen magis attenduntur ea, quæ magis sunt speciales. Quia individua derogant speciei, ut notat Baldus

in l. hac consultissima. Col. 1. C. qui testament. facere poss. Et dicitur, quod illa qualitas, quæ paucioribus tamen competit, faciat dispositionem magis specialem; & illa, quæ pluribus potest competere, faciat dispositionem magis generalem. Baldus in l. executorum. col. 6. C. de execut. rei judicat. Paulus de Castro in l. non est novum. in fin. ff. de LL. faciunt, quæ habentur per Angelum in con. 160. incip. pro decisione quasitorum. col. 1. num. 4. Raphael Fulgos. consil. 215. in primo proposito, in princ. Et ita respondetur ad hoc, quod dictum statutum nostrum esset correctorium juris communis, & consequenter non extendendum, & quod statuta in genere sint stricti juris.

Nec obstat, dum tercio loco dictum fuit, legitimam proprio jure deberi. Nam quomodocumque illa debeatur, satis superque deductum fuit, eam à jure succedendi ab intestato pendere, & regulari; quod cum in proposito pater nō habeat, nec legitimam petere posset. Ad textum vero in l. si quando. §. & generaliter. C. de inoffic. testament. ubi pactum generale non extenditur ad legitimam, quamvis hoc posset fieri per pactum speciale: pariter respondetur, quod procedat, quando persona excluditur facto hominis, puta, renuntiatione vel pacto, quæ erat successibilis, & in qua jam radicatum erat jus successionis; ita quod quoad successionem non habeatur pro mortua; nimirum, si ad illud tollendum & faciendam personam insuccessibilem requiritur specialis mentio. argumento L. apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de injur. cum simil. Secus in statuto, quod tamen à principio facit eam insuccessibilem & inhabilitat, adeo, quod habeatur pro mortua ut per Bart. in d. l. i. §. sciendum. ff. de suis & legit. Et sic dicitur fortior exclusio legis, quam hominis. Hæc autem differentia probatur manifestè ex his, quæ ponit Bart. in l. i. §. Si pater. ff. de conjungend. cum emancipat. liber. Ubi propriè in simili statuto vim facit, an ex facto legis vel hominis quis excludatur. Similiter in l. i. ff. de bonor. possess. cont. tabb. facit differentiam, quoad hoc, an obstat aliis & faciat partem in legitima. Et per Bart. in l. pater filium. ff. de inoffic. testament. Nam qui à lege, vel statuto excluditur, & efficitur insuccessibilis, habetur facilius pro mortuo, & pro non entis, quam qui pacto vel aliter. Diversissimam rationem ergo videtur habere casus statuti à casu d. §. generaliter. Nam qui à statuto excluditur à successione intestati, radicius excluditur cum omni sua querela. Sed qui paciscitur vel renunciat, habet inde fundatum jus succedendi & legitimæ. Unde per talem renuntiationem noluit lex

includi legitimam, sed specialiter debere renunciari. Ultra quod etiam dicitur, quod ille textus loquitur in legitima descendenti, à qua ad casum nostrum non procedit argumentum, ut supra deductum est. Et ita etiam responderetur ad alios casus in-

quarto argumento adducto, qui tamen omnes speciales sunt, & speciales rationes habent, ita ut in consequentiam trahi non debeant. L. quod verò. ff. d. LL. cum simil. Salvo.

DE EADEM MATERIA, ALTE- RIUS CUIUSDAM CONSILIUM, APPENDICIS LOCO PRIORI ADJECTUM.

S U M M A R I A.

78. Legitima ascendentium, ut descendenti-
um est aucta.
79. Statutum propter existentiam agnatorum,
aut aliam probabilem causam potest le-
gitimam tollere, secundum commu-
nem, & maxime ascendentium.
80. Legitima debetur parentibus Jureposito-
ro, ideo tolli potest.
81. Beneficia in successione data liberis, non dan-
tur parentibus.
82. Res parentum nostræ dicuntur, non contra.
83. Incluso aliquo, non censetur exclusum, quod
alia via includitur.
84. Inclusio unius alterius exclusio, regula sic li-
mitatur.
85. Statutum non excludit legitimam generali-
bus verbis.
86. Statuta stricti Juris nec extendenda contra
Jus commune.
87. Generalis sermo rem facit dubiam respectu
voluntatis, unde ad extraordinaria,
vel specialiter cauta non extenditur.
88. Privatio Juris competentis non habet lo-
cum, nisi in casibus expressis.
89. Per tacitos intellectus non inducitur Juri-
um Correctio.
90. Antiqua dispositio nisi expressè corrigatur,
cum nova concurrat.
91. Statutum non tollit legitimam, nisi de eo ex-
pressa fiat mentio.
92. Dispositio testatoris alium includens tollit le-
gitimam.
93. Statutum validius operatur, quàm Testato-
ris dispositio.
94. Ultime voluntates non recedunt à Jure
Communi, sed bene statuta.
95. In universali successione simplex inclusio ali-
quorum alios excludit.
96. Conjugia quamvis non panis astringi, tamen
premiis possunt honestari.
97. Statutum favens matrimonio late interpre-
tandum.
98. Expressum dicitur, quod verborum genera-
litate continetur.
99. Principalis intentio, non eventus conside-
randus.
100. Statutum excludens faminas respectu ma-
sculorum, est favorabile.
101. A communi non recedendum.
102. Communis excludit parentem à legitima
per generale statutum.
103. Legitima cur non excludatur renunciatio-
ne, sicut statuto.
104. Statutum odiosum strictè, favorabile late
interpretandum.
105. Odium resultans in consequentiam actus fa-
vorabilis non obstat.
106. Legitima liberorum non tollitur generali
statuto.

Statuto A. caveretur, quod præ-
moriens uno ex Conjugibus
sine liberis, alter superstes de-
functo succedat, in bonis e-
jusdem tam mobilibus, quàm immo-
bilibus, & constante matrimonio ac-
quisitis, Bona a. immobilia, ad pro-
pinquiores Conjugis prædefuncti re-
vertantur: Mobilia verò & acquisita
ad hæredes ultimò defuncti pleno jure
pertineant. Stante dicto statuto de
cujus viribus nulla est dubitatio, pro-
ponitur, quod Vidua quædam dives
filium familias accepit in virum, & ad
se reduxit vivente Socero, & seorsum
habitante, qui quidem filius seu mari-
tus prædecessit nullis relictis liberis:
sed relictis aliquot bonis mobilibus, &
etiam durante matrimonio quæsitis
immobilibus. Nunc socer in dictis
bonis à nuru possessis, legitimam sibi
deberi postulat. Et sic tertiam partem
dictorum bonorū quæditorum. Nam
sicut

sicut aucta fuit legitima † liberorum usq; ad timentem *authent. novissia. C. de inofficios. Testament.* similiter & legitima ascendentium secundum magis communem opinionem, relatam per Alexandrum *in Consil. 168. Visis. Col. penult. in fin. vol. 7. Et in consil. 140. super testam. in fin. vol. 1.* Et ita in favorem soceri per dominos Iudices primæ Instantiæ pronunciatum fuit, à qua sententia dicta nurus appellavit, & appellationem introduxit. Nunc quaeritur de Jure partium, & de viribus primæ sententiæ, utrum debeat infirmari, vel confirmari?

DEi Redemptoris invocato suffragio. In præsentī causa duo dubia potissimum excutienda videntur. Primum utrum statutum possit parentes à legitima in bonis filiorum debita prorsus excludere. Secundum præsupposito, quod possit, utrum in hoc casu statutum, de quo agitur, intelligatur voluisse per inclusionem Conjugum etiam à legitima parentes excludi? Nam ad cujusq; actus vel dispositionis perfectionem potestas & voluntas necessario requiruntur. *L. multū interest. C. si quis alter. del sibi & c. cap. cum super. de officio delegat. cū vulgatis.*

QUÆSTIONIS I. RATIONES DUBITANDI.

- C**irca primum breviter & analyticè seu resolutivè procedendo, omittis ad partes (pro ut fieri solet) argumentis, propter nuncii celeritatem, verior & magis communis est doctorum sententia, statutum propter existentiam agnatorum, vel aliam probabilem † causam posse filias & parentes à legitima prorsus excludere, & esse magis communè dicit Alexander. *in consil. 168. circa præmissam col. 1. vers. & constat. vol. 1.* Et quod legitima præsertim ascendentiū, per statutum omnino tolli possit, firmat idem Alexander & dicit magis communem, & in judicando sequendam *in consil. 168. circa princip. vol. 7.* Et licet in hoc articulo legitimæ inveniantur variæ Dd. sententiæ & opiniones: attamen si omnium vota & consilia diligenter inspiciuntur, pleriq; omnes in hoc inclinare videntur, ut liberorum legitimā minui possit: sed non tolli. Parentum verò legitima cum jure † positivo debeat; statuto in totum tolli, & aboleri possit. Et hanc esse magis veram & communem opinionem testatur Rubeus Ale-

xandrinus *in consil. 69. casus talis. circa fin. & Ripa. in titul. Juregentium & Civili in 2. respons. incipient. cum legitima parentibus jure positivo debeat. in princ. & Parisius in consil. 23. Præsupposito col. 1. vol. 2.*

Et hanc differentiam inter liberos & parentes sine dubio Dd. omnes approbare videntur. Nam beneficia † concessa liberis regulariter ad parentes nō extenduntur, quando de successione tractatur, secundum Calderin. *in Conf. 41. An mater.* Et Jafonē *in auth. si qua mulier. col. 8. C. de sacrosanct. Eccles. Et in authent. novissima. circa fin. C. de inofficios. testament. Et plene Socinus in L. cum avus. col. 4. de Condition. & demonstr.* Quin imò fortius voluit Alexander, quod etiā legitima jure naturæ debita per statutū omnino tolli possit. Et dicit esse magis communè *in Consil. 3. circa col. penul. versic. quinimo. vol. 7.* Hoc idem voluit Decius *in consil. 19. col. pen.* Et ibidem dicit esse communè opinionem, quod legitima debita filiis in totū tolli possit; & longè magis legitima ascendentium.

Verum quicquid sit de liberis, & legitima ipsis naturaliter debita, qui articulus nō est præsentis speculationis, certum est, Scribentes omnes in hoc frequentioribus calculis convenire, ut facilius parentū legitima tolli possit, quàm liberorum. Quandoquidem bona parentū magis sunt debita liberis; quàm contrā. *L. nam et si parentibus. de inoffic. testament. L. scripto. in fin. Unde liber. L. cum ratio. de bonis damnat.* Et ideo res parentum † nostrorū rectè & meritò nostræ dicuntur, non ita res filiorum. Textus est formalis in *L. licet inter gesta §. 1. de verbor. signific. & tradunt Scribentes in L. In suis. per illum textum. de Liber. & posthum. & c.* Constat igitur ex prædictis, legitimā in bonis filiorum parentib; de jure positivo contra naturæ ordinem, & commune votum deberi: Et consequenter per statutum in totum tolli posse. Et in hoc non est difficultas.

Verum rotius Consultationis nodus & cardo in hoc solum consistere videtur; utrum statutum, de quo agitur, voluerit & intenderit parentes à bonis filiorum in matrimonio præcedentium prorsus excludere, et bona in Conjugem superstitem integrè & sine ulla diminutione transferre? Et sic non est quaestio de potestate, sed de voluntate.

Circa quem articulum, quia revera difficilis est, plenig insitemus. Et prima quidem fronte (ut jurisconsulti verbis utar *in L. quingenta. de probation.*) multa in favorem soceri occurrebant, ut à legitima non intelligeretur exclus; & consequenter, rectè secundum se pronunciatum.

Primo,

- Primò, quoniam statutum non expressè parentes excludit, sed conjuges simpliciter includit, eos ad mutuam successionem vocando, nihil præterea de parentibus loquens. Quo casu parentes per simplicem Conjugum inclusionem non censentur ex mente & intentione statuti in totum exclusi. Nam incluso, vel expresso † nominatim aliquo, non censetur exclusum, quod alio medio, vel alia via includitur. gloss. & Salicetus in L. de crimine. C. qui accus. non poss. L. pacta que contra. & ibi gloss. & Dd. C. de pat. juncta L. juris gentium §. Prator ait, ead. tit. ff. pulchrè Decius in consil. 110. Col. 2. in fin. vol. 1. Et ita limitatur regula L. cum Prator. de Judic. Et cap. nonne bene, de presumption. quod scilicet Inclusio † unius, alterius est exclusio, ut non procedat in his, quæ alia via & ratione includuntur. Cujusmodi sunt parentes, qui de jure communi & positivo, in bonis filiorum, saltem, quoad legitimam includuntur.

8. Secundò occurrebat, quia statutum † non censetur aliquem à legitima excludere velle, nisi expressam de legitima mentionem faciat. Quia quæ speciali nota digna sunt, nisi nominatim exprimentur, quodammodo neglecta videntur; Ideoq; in simplici & generali dispositione non comprehenduntur. L. item apud. §. hoc edictum de injur. e. quamvis. cum ibi not. de præbend. in 6. pulchrè Decius in cons. 272. Superiori anno Col. 1. Et ad hoc facit textus in L. si quando. §. fin. C. de inoffic. testament. ibi, filius agnoscens testamentum paternum, & hæredes scriptos simpliciter absolvens ab omni petitione, jus tamen legitimæ, vel supplementi remittisse non intelligitur; nisi etiam de legitima nominatim meminerit. Sic etiam de statuto dicendum videtur.

9. Terriò, quia statutum † contra jus commune introductum, debet adeò strictè interpretari, ut quàm minus fieri possit, jus commune corrigat & offendant. L. quod rerò contra. de leg. d. L. si quando. C. de inoffic. testament. L. 2. C. de noxal. action. e. cum dilectus. de consuetud. Et ubiq; notant Dd. quod jus commune in pluribus offendi non debet; præsertim, quia statuta sunt stricti juris, & ad casum verbis omissum, non porriguntur, sed casus ille juri communi relinquitur. L. constitutionibus. ad Municipal. L. quicquid astringenda. de verbor. obligat. L. si cum dotem. solut. matrimon. L. commodissime de liberis & posthum. cum similibus. Sufficit ergo statutum sic interpretari, ut socer à successione tantum, non etiam à legitima excludatur, per suprà dicta.

Quartò, quia sumus hic in re dubia, propter generalitatem statutorum & dispositionis, quæ neminem expressè à dictis bonis excludit: sed ipsos conjuges duntaxat, simplici & generali quadam dispositione ad mutuam successionem invitat. Simplex enim & generalis sermo † parit obscuritatem, & rem dubiam facit saltem respectu voluntatis. L. ita fidei in fin. de jur. fisci. L. legato generaliter. cum ibi notatis. de legat. 1. Et ideo simplex & generale dictum ad extraordinaria, vel specialiter cauta, non refertur. L. sero. §. medico. de annuis legat. L. doli clausula. ubi communiter Dd. de verb. oblig. Igitur in dubio patrem, (qui de jure communi includitur, & fundatam habet intentionem) saltem à legitima excludere non debemus. Sufficit enim, si nurus in reliqua successione præferatur, non ut socer etiam à legitima excludatur arg. text. in L. tutores. §. 1. de administr. tutor. Et in L. tutori. C. de negot. gestis, ibi, satis abundeq; sufficit, si cui, vel in paucis consulatur; nec tam uni parti favendum est, ut alteri injustitia fiat. L. assiduus. in fin. C. qui potior. in pignor. hab. L. impuberi. de administr. tutor. L. cum filius familias. de militar. testament. cum vulgatis.

Quintò facit, privatio Juris regulariter † competentis locum non habet, nisi in casibus expressis. gloss. ordinar. in c. fin. in fin. de jur. patronat. bonus textus in auth. de non eligend. secund. nubent. §. cum igitur, versic. nec est lex aliquid tale dicens. Dd. communiter in L. illam. C. de collation. Nam pertacitos, vel † subauditos intellectus juris communis correctio, vel mutatio induci non debet. L. precipimus in fin. C. de appellat. gloss. ordinar. in c. cupientes. de electis & c. in 6. Et antiqua dispositio, nisi expressè † & nominatim corrigatur, simul cum nova concurrat & observatur. glossa in c. de multa, in fin. gloss. magna. de præbend. facit textus in L. sancimus C. de testament. gloss. fin. in auth. de administrans. offic. in sac. & textus in L. pen. §. fin. C. de rebus credit. & jurejurand. Et ibi notat Baldus, quod in dubio lex nova legem veterem corrigere non censetur, sed supplere.

Sextò & ultimò, non eundo per mendicata suffragia, hanc partem, quod statutum simpliciter de successione contra jus commune disponens, legitimam tollere non † intelligatur, nisi de illa expressè mentio fiat, latissimè per multa fundamenta firmat Salicetus in auth. novissima. Col. pen. & fin. C. de inoffic. testament. Et ibi dicit aequorem opinionem, & pro ea Bononiæ pronunciatum fuisse idem Salicetus in L. sancim. in fin. C. de nupt. & in Consil. 453. viso, inter Consil.

Consil. Bald. vol. 1. Idem voluit Bald. in consil. 452. statuto civitatis vol. 1. Et in consil. 426. vol. 3. Et in consil. 391. vol. 4. latè Jason in d. aut bent. novissima ad fin. Et hæc sunt, quæ prima facie in hoc articulo difficultatem contra nurum facere videbantur, & sententiam in favorem soceri latam iustificari.

RATIONES DECIDENDI IN I. QUESTIONE.

- PRæmissis tamen non obstantibus, verbis & mente statuti diligenter inspectis, & omnibus maturè consideratis, contrariam opinionem omni veriore arbitramur, nempe, quod Socer ab ipso statuto penitus excludatur; ita, ut nec legitimam in bonis, de quibus agitur, consequi possit, quod evidentissimis rationibus & auctoritatibus demonstratur. Et primo, de hoc videtur casus in L. Papinianus. §. *sed nec impuberis de inoffic. testam.* Ubi testator pupillo suo aliquem ¶ extraneum simpliciter substituens, matrem à filii legitima, prorsus excludit. Et sic simplex inclusio unius in bonis alicujus omnes alios etiam, alioquin de jure communi vocatos, prorsus excludit. Nec solum ab universali successione, sed etiam ab ipsa legitima. Quod si dispositio Testatoris simpliciter ¶ inclusiva legitimam tollit, quantò magis dispositio statuti. seu juris municipalis, quæ longè potentius & efficacius operatur, ut per Dd. in L. de quibus. de legibus. Et in L. omnes populi, de Justit. & Jure. Et inc. fin. de consuetud. pulchrè Parisius consil. 85. olim. num. 3. vol. 2. & Ruinus in consil. 27. super puncto. num. 24. vol. 4. Nam ultimæ ¶ voluntates à Jure communi regulantur. L. nemo potest. de legat. 1. Bartbol. & Dd. in L. hæredes mei. §. cum ita. ad SC. Trebellian. sed natura consuetudinis vel statuti est, à communi jure recedere, & ipsi derogare, d. L. de quibus. & l. de precatio. ad L. Rhodiam. de jact. cum similibus.
15. 16. 17.

- Secundò pro hac parte facit, quoniam in successionebus universalibus sola & simplex inclusio aliquorum ¶ semper omnimodam aliorum exclusionem operatur. d. §. *sed nec impuberis. Et est doctrina Bartholi communiter approbata in L. 2. §. videndum col. 2. ad SC. Tertull.* ubi concludit, quod statutum simpliciter vocans masculos, censetur feminas in totum excludere. Et hoc fortius suadet. Nam de Jure communi pater in totum filio succederet, exclusa nuru. *Auth. cessante. C. de legis. hæredib. L. 1. C. unde vir & uxor.* Et tamen virtute,
- 18.

præsentis statuti ab universa successione excluditur, & ipsa nuru admittitur. Nec quisquam hoc casu diceret, socerum cum nuru debere concurrere: Igitur necessario fatendum est, statuentes voluisse in hoc casu juri communi derogare, & omnimodam successione parentibus adimere, & in ipsos conjuges favore matrimonii transferre; non autem ipsos parentes simul admittere, vel legitimam eis relinquere. Cum enim parentes contemplatione ipsorum, conjugum favorabili ratione excludantur; Utiq; tota successio solis conjugibus est applicanda quorum scilicet favore & contemplatione universa prædicti statuti dispositio emanavit, perea, quæ tradit Bart. in L. cum duo. §. si duo, per illum textum. de collation. bonor. & habetur in L. si post legatum. §. amittere. de his, quibus ut indign. Et ponit etiam in terminis juris Bartolus in d. L. 2. §. videndum vers. præterea quando aliquis. ad SC. Tertull.

Tertiò, si statuti mens & ratio persensè consideretur, nemo negabit, socerum etiam à legitima in bonis, de quibus agitur, excludendum. Nam statuentes non alia ratione moti sunt, nisi favore Matrimonii, ut Conjugia facilius & frequentius contrahantur, quod Reipublicæ expedit. L. 1. cum similib. solut. matrimon. Licet enim ¶ matrimonia nullis panis induci possint, vel coarctari. L. Titia. in princ. de verb. obligat. L. 2. C. de inutil. stipul. c. gemma. de sponsal. possunt tamen spe præmiorum incitari. L. Titio centum. §. 1. de condit. & demonstration. Et ideo statuentes mutuam successione conjugibus integrè & pleno jure dederunt, præsertim in bonis mobilib; nec non in bonis constante matrimonio quæsitis (ut infra dicetur;) ut ad conjugia libentius inviterentur, & mutuam operam, & industriam in rebus acquirendis diligenter exponant, postquam talia bona sunt ad superstitem perventura. *argumento textus in l. fin. ibi, ne diligentiam suam sibi damnosam intelligant. C. de alluvion. & palud. & c.* Unde tale statutum ¶ matrimonio favens, & in Conjugalis societatis ratione fundatum debet latè & favorabiliter interpretari, ut vult notabilis textus in L. hoc modo. in fin. de condition. & demonstration.

19. 20.

Quartò considerandum est, quod hic agitur de bonis (ut prædictum est) constante matrimonio quæsitis, quæ propterea Conjugi superstiti in solidū & pleno jure relinquuntur; quoniam & de communi pecunia & communi opera atq; industria censetur acquisita, & quasi mutua donatione, in

in eventum mortis collata videntur. *L. quod autem. §. si vir & uxor. de donat. inter vir. & uxor.* Et hoc verisimiliter à statuentibus cogitatum fuit, dum expressam differentiā constituerunt, inter bona immobilia ante matrimonium ad alterum conjugum spectantia, & bona constante matrimonio quæsitā, ut scilicet immobilia antiqua post mortem ultimi conjugis ad proximiores prædefuncti revertantur, & sic ad lineam vel familiam, unde fluxerunt. *§. sancitum. Inst. per quas person. nob. acquir.* Bona verò in Conjugio quæsitā ad superstitem in solidum & pleno jure pertineant, quasi in conjugali societate communi pecunia & labore quæsitā.

Et eò magis, quod in facto præsupponitur, nulum jam viduam & benè divitem, filium familias, nulla, vel admodum parva bona habentem, ad se recepisse, & vivente socero onera conjugalia ut plurimum de suo sustinuisse. Vnde si maritus durante conjugio aliqua bona quæsit, utiq; verisimile est, ipsum de bonis & pecunia uxoris acquisivisse; quia aliās ex nihilo nihil fit, ut in simili probat textus in *L. Quintus Murius. de donation. inter Vir. & Uxor.* Et licet dominium rerum dotalium transeat in maritum, *L. doce. C. de rei vendicat.* tamen tale dominium dicitur anomalum & revocabile, & potius ex quadam legum subtilitate, quàm naturali veritate translatus, quæ veritate inspecta dictæ res dotales semper in ipsius uxoris dominio permansisse censentur. Ita formaliter inquit textus in *L. in rebus. 30. in pr. C. de jure dot.* Et propterea inciviler facere videtur socer, qui de dictis bonis in conjugio ex unius substantia verisimiliter quæsit, legitimam petit, cum ea omnia statutum justis rationibus conjugii superstiti plenè & in solidum assignaverit.

Et hanc fuisse mentem statuentium, (consideratis omnibus circumstantiis, & qualitatibus) nemo bona fide inficari potest. Debet igitur pro claro & expresso id haberi, perinde ac si verbis statuti nominatim & formaliter exprimeretur, argumento eorum, quæ notantur per glossam & Dd. in *L. tale pactum. in fin. de pact.* Et in *L. Titius §. Lucius, de liber. & post. bum. & c. L. bis solis.* ibi, satis tacitè cautum putamus. *C. de revocand. donation.* Nam.† expressum dicitur, quod verborum generalitate comprehenditur. *L. Lucius. de vulgar. & pupill. substitut. Bart. in L. 1. col. 2. & in L. centurio. Col. 1. ff. eod.* Et pro expresso habetur, quod tacitè subintelligi potest. *L. fidei commissæ. §. si filio. de legat. 3.*

Quintò considerandum est, quod statutum, de quo agitur, principali favore conjugum (quibus consulere voluit) introductum fuit, nullum caput exclusivum & odiosum principaliter continens. Ideoq; debet in totum latè & favorabiliter interpretari, ad utilitatem ipsorum conjugum vocatorum. Nec consideratur, quod parentes & alii in consequentiam penitus excludantur; quandoquidem principalis † statuti intentio spectanda est, non effectus secutivè resultans. *L. 1. de autorit. tutor. L. si quis nec causam. sic cert. petatur. L. qui exceptionem, de except.* Ita declaravit Baldus & alii, in *L. maximum vitium. C. de liber præteritis. & in L. venia. C. de in jus vocand. & in L. Sancimus. C. de nupt.* Ubi communiter concludunt, quod statutum excludens feminas, & vocans masculos quoad caput inclusivum † masculorum favorabile, & latius interpretandum censeatur; quò verò ad caput exclusivum faminarum aliquàlter odiosum dicatur. Verùm cum principalis intentio statuentium fuerit præferre masculos, favore agnationis conservandæ, totum statutum inspecta principali intentione favorabile judicatur, & latè pro masculis interpretandum, secundum magis communem opinionem relatum per Curtium Juniorem in *cons. 5. col. 17. vers. absoluto capite. & cons. 9. Decius in cons. 283. & cons. 296. num. 4. Latè Parisius cons. 85. olim. num. 27. usq; ad num. 30. vol. 2.* Et prædicta communis decisio longè magis in casu isto procedit, ubi statutum solum caput inclusivum favorabili ratione concepit, quo casu dicitur omnino favorabile, et in utilitatem ipsorum conjugum latius interpretandum, per supra dicta, & per textum in *d. L. hoc modo. in fin. de condition. & demonstration.*

Sexto & ultimo, ne amplius per argumenta vagemur, pro hac parte, (quod statutum aliqua favorabili ratione simpliciter vocans aliquos ad successionem contra jus commune, parentes in totum etiam à legitima excludere censeatur, dato, quod de legitima nihil expresserit) stat magis communis Dd. sententia, à qua in judicando † nullatenus est recedendum. *L. 1. vers. & sane crebrior apud veteres opinio est. de offic. Quæstor.* & pro hac opinione latè consuluit Parisius in *cons. 23. præsupposito. num. 24. vol. 2.* Et ibi allegat. *L. cum prator. de judic. & Bart. in d. §. videndum.* Et Bald. & alios in *L. illam. C. de collation.* Et Paul. de Castro in *cons. 213. aliàs 164. noviter revocatur. Et consil. 358. aliàs 339. Quia supra. Et Socin. cons. 81. Si in causa. col. 2. vol. 4. & Corneum. cons. 222. quanquam. col. iij. vol. 3.* Et plenè Albert.

bert. Brunus in suo tractatu, statut. exclud. famin. in 6. art. principalis. vers. secundo qua-
 25. ro. Hanc eandem opinionem, quod dis-
 positio aliqua t̄ excludens quem à suc-
 cessione, simpliciter etiam à legitima eum
 excludere censeatur, nisi eam expressè re-
 servet, firmat Guilhelm. Benedicti solen-
 nis doct. in repetitione c. Raynutius, de
 testament. in verb. & uxorem nomine Ade-
 lasiam. num. 45. & 46. ubi multa congerit,
 & quam plurimos citat. In hanc senten-
 tiam etiam Romanus cons. 32. in decisione
 ultimi dubii. Panormitanus consil. 75. col. i.
 ubi clarè loquitur, & efficaciter probat,
 tale statutum Matrem excludere etiam à
 legitima, quamvis de legitima mentionem
 non faciat. Et Jason clarius in L. si quan-
 do. §. fin. in fin. C. de inoffic. testament. ubi
 plures allegat. Et Raphael Guimanus con-
 sil. 188. spectabilis miles. ubi hoc clarè con-
 cludit. Et Alexand. consil. 68. circa col. 2.
 vol. 4. ubi concludit, matrem excludi à le-
 gitima. Et se nunquam voluisse contra-
 rium consulere, licet à multis rogatus.
 Quia hæc est communis opinio, pro qua
 sæpe consuluit Paulus de Castro. Et legen-
 do eam tenuit in L. Titio centum §. Titio
 genero, de condit. & demonstrat. Eandem
 opinionem confirmat Fabianus de monte
 sancti Sabini, in repetition. dict. Auth. novis-
 sime in 15. quæst. in fin. de inoffic. testa-
 ment.

Ex quibus omnibus patet, hanc esse
 magis communem & receptam opinio-
 nem, à qua in consulendo & iudicando
 recedere nefas esset; & præsertim in casu
 isto, in quo agitur de bonis in conjugio &
 domo ipsius viduæ, acquisitis, in quibus
 socer nulla ratione jus aliquod præten-
 dere potest. Et ita in favorem nurus indu-
 biè concludimus & tenemus, non obstan-
 tibus his, quæ pro socero superius adducta
 fuerunt.

REFUTATIO RA- TIONUM DUBI- TANDI.

AD quæ (tametsi ex præcedentibus sa-
 tis superq; responsum videatur.) ve-
 runtamen singulatim, & specialius respon-
 dendo, non obstat Primum dicta Regu-
 la, Quod inclusio unius non excludit al-
 terum alia via, vel ratione comprehen-
 sum. Nam illa regula non procedit, ubi
 de universali successione tractatur. Quia
 per alicujus inclusionem, sive ab homi-

ne, sive à statuto fiat, semper sequitur to-
 talis aliorum exclusio d. §. Sed nec impube-
 ris. Et est magis communis Dd. opinio,
 ut supra ostendimus. Et hoc evidenter
 patet, cum nemo dicat, socerum cum i-
 psa nuru, in tali successione debere con-
 currere, sed legitimam tantum petere,
 quæ similiter ei nulla ratione debetur, pe-
 supradicta.

Secundò non obstat textus in L. si
 quando. §. fin. C. de inoffic. testament. ubi
 legitima filii remissa non videtur, nisi ex-
 pressa mentio fiat. Quia responderetur quod
 ille textus casui nostro non obstat, ex quo
 illic agitur de filio jura sua remittente,
 qui propterea legitimam remittere non
 censetur; cum ejus remissio t̄ in aliis ju-
 ribus testamentariis verificetur, Legitima
 autè ex testamento nō debeat. Ideoq; ad
 eam renunciatio in dubio non porrigitur,
 argumento L. si domus, de servitut. Ur-
 ban. prædior. & quæ de remissione strictis-
 sime intelligenda tradunt Dd. in L. natura-
 liter §. nihil commune, de acquir. possess. Ubi
 communiter concludunt, quod remissio
 vel renunciatio est strictè intelligenda, &
 adjus diversum, vel separatum non porri-
 gitur. Cæterum hic agitur de universali
 successione à statuto (favorabili ratione)
 delata, quæ omnia jura & bona compre-
 hendit, exclusis omnino parentibus & aliis,
 qui de jure communi aliquod jus præten-
 dere possent. Nam favorabilis statuti pro-
 visio, longè plenius interpretanda est,
 quam ipsius renunciantis remissio, quæ à
 sola ejus intentione dependet. d. L. hoc mo-
 do, de condit. & demonstrat. junct. d. L. natura-
 liter. §. nihil commune. & d. L. si domus. Et ita
 non obstante illo textu in d. L. si quando. §.
 fin. concludit ibi Jason contra legitimam;
 & ita tenent magis communiter Dd. ut pa-
 tet ex suprà allegatis.

Tertiò non obstat, quod statuta sunt
 stricti juris, & strictè interpretanda, ita, ut
 quàm minus jus commune lædatur. Quia
 responderetur, illud procedere in statutis
 principaliter odiosis, & in odium aliquo-
 rum principaliter introductis, ut dicitur
 de S. C. Macedoniæ. L. i. eod. tit. ad S. C. Ta-
 lia enim t̄ statuta & dispositiones merè o-
 diosæ, sunt quam strictissime interpretan-
 dæ, ut minus, quàm fieri possit, operentur,
 ut communiter tradunt Dd. in L. 2. per il-
 lum text. C. de noxalib. action. secus in statu-
 tis merè favorabilibus, quæ in favorem
 tantum, & non in odium principaliter e-
 dita sunt. Tunc enim fit lata & favora-
 bilis interpretatio in favorem illorum,
 Gg quæ

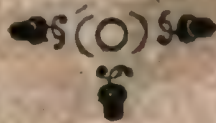
quibus per talia statuta consulitur. *d. L. hoc modo, & docet Bart. in d. L. 2. §. videndum. ad SC. Tertullian. & Baldus in L. qui exceptione, per illum textum de exceptione.* Et ita in SC. Vellejano videmus, quod latius & favorabilius interpretatur, quam Macedonianum. Quia unum in odium, alterum in favorem principaliter inductum fuit. Et faciunt ea, quæ supra in quinto fundamento pro Nuru deduximus.

Quartò non obstat, quod hic sumus in dubio, & in dubio focer à sua legitima excludi non debeat. Quia respondetur, quod imò non sumus in dubio, sed in casu claro statuti favorabilis omnem successionem, & omnia bona favore matrimonii deferentis. Et licet statutum non per terminos universales, sed indefinite loqueretur, idem esset. Quia indefinita legis vel statuti æquipollet universali, sicut etiam Testatoris, *Bart. & Dd. in L. si pluribus, per illum textum de legat. 2. L. jura non in singulas. de LL.* Nam clarissima est Juris decisio, quod in successionebus universalibus per inclusionem unius, cæteri omnes penitus excluduntur; quia dispositionis vigor, tenor & sensus hoc important. *d. §. sed nec impuberis. & latissime supra per communes decisiones ostendimus.*

Quintò non obstat, quod privatio juris locum non habet, nisi in casibus expressis. Quia respondetur, illud procedere, quando privatio in odium aut penam principaliter induceretur; quia tunc ad non expressa non porrigitur, *per jura ibi allegata.* secus ubi ex favorabili dispositione, contemplatione & commodo aliquorum inducta, alii in consequentiam excluduntur, quia talis consecutiva privatio tacite ab expressis resultat, ut est casus in *d. §. sed nec impuberis. C. de inoffic. testament.* Et odium t̄ resultans in consequentiam actus favorabilis non consideratur *L. cum ex oratione §. fin. & L. sed & milites. §. scribit. de excusat. tutor. L. legitimos §. de legib. tutor. notat Bald. in L. quod favore de Legib.* Cum igitur mens statuti fuerit, bona conjugis prædefuncti favore ma-

trimonii, præsertim ea, quæ durante conjugali societate quasita fuerunt, ad conjugem superstitem pleno jure, & in solidum pervenire; non fit socero injuria, si in consequentiam à dictis bonis penitus excludatur, per supra dicta. Nam de potestate statuti non dubitatur.

Ultimò non obstat opinio tenentium, legitimam non intelligi sublatam; nisi de ea expressa mentio fiat. Quia respondetur, quod omnes præfati Dd. si diligenter inspiciantur, simpliciter loquuntur in legitima liberorum seu descendentium; puta vel filiarum exclusarum à statuto vel alterius descendentes. Quo casu fatendum est, de tali legitima aliter, quam de legitima ascendentium judicari: quia longè favorabilior est, & naturali jure t̄ debetur, nec in totum tolli potest, secundum crebriorem sententiam, ut plenè supra in primo articulo demonstratum est. Et de tali legitima liberorum loquuntur etiam jura per eos allegata. in *d. L. si quando. §. final. in d. L. Sancimus. in Auth. si qua mulier. in fin. C. de sacrosanct. Eccles. & in Auth. hoc amplius. C. de fidei comiss. & in L. quisquis. C. de crimin. lesa Majest. & in L. si arrogator, de adoption. & in L. 1. §. si impubere. de collation. bonor.* Ubi liberi exclusi à successione, non excluduntur à petitione legitimæ. Nos autem sumus in legitima parentum, quæ positivo jure debetur, & in totum tolli potest; nec est adeo favorabilis. Et ideo etiam sine ulla expressione per simplicem translationem bonorum vel successionis sublata censetur, ut magis communiter concludunt Dd. in locis supra in ultimo fundamento pro nuru allegatis. A qua opinione, uti veriori, & magis communi recedendum non esse arbitramur. Et ita de jure tenemus, Salvo saniori iudicio.

CONSILIUM CCCXXIX. DE BONIS FEUDALIBUS ET AL- LODIALIBUS, ET DE RATIONIBUS

TUTELAE, REDDENDIS.

SUMMARI A.

1. Quicquid non probatur esse feudum, haberi debet pro allodio.
2. Servus nemo esse praesumitur.
3. Feudum servitus quadam propter servitia, quae inde debentur.
4. Dominia omnem jurisdictionem habentia libera praesumuntur.
5. Libertatis qualitatem in feudum mut. et am. esse probari debet.
6. Mutatio & accidens nunquam praesumitur.
7. Origo ad veritatem multum operatur.
8. Res quae ab antiquo fuit hereditaria, praesumitur adhuc esse talis.
9. Nomina vel asserverationes non mutant qualitatem rerum.
10. Destinatio aut usus possessoris non potest immutare naturam rerum.
11. An remedium l. f. C. de edict. D. Hadrian. tollend. detur ab intestato?
12. Successio feudalis media est & de extremis participat.
13. Juste possides, qui e sententia Judicis possides.
14. Praesumptio generalis per magis speciales tollitur.
15. Ubi major pars bonorum est feudalis, praesumitur & reliquum esse feudale.
16. De adherentis idem judicatur, quod de iis, quibus cohaerent.
17. Quando res est antiqua & uniformiter possessa, praesumitur ejusdem qualitatis.
18. Mobilium vilior est possessio.
19. Immobilia ex immobilibus & sui similibus censentur.
20. Acta probant inter easdem partes etiam in alio iudicio.
21. Sententia etiam interlocutoria transit post decendum in rem judicatam.
22. Exceptio litis pendente tantum operatur, quantum exceptio rei judicatae.
23. Litis contestatio perpetuat actionem & durat ad 40. annos.
24. Praesumptio eliditur per apparentem in contrarium veritatem.
25. Praesumptio specialis pro firmiore habetur.
26. Instrumenta sunt probatio probata & non probanda.
27. Litera antiqua etiam in verbis enunciativis probant.
28. Antiqua scriptura quae?
29. Factum praesumitur, quod est consuetum.
30. Contrabentes praesumuntur, se velle conformare Juri communi.
31. Pro possessoribus sufficit praesumptiva probatio ad servitutem rei probandam.
32. Argumentum à consuetudine regionis valet.
33. A qualitate servitiorum praestitorum probatur rem esse feudalem.
34. Liberi praesumuntur scire qualitatem & valorem paternorum bonorum.
35. Remittere jus liquidum, est donare.
36. Ex possessione uniformi 30. annorum res sit feudalis.
37. Exceptio praescriptionis est litis finita.
38. Feudum praescriptione quasitum ordinariam ejus sortitur naturam.
39. Usus & possessio magis facit appertinentias quam homagium.
40. Qualis nunc rei praesens reperitur status, talis & antea semper intelligitur fuisse.
41. Qualitas possessionis feudalis, qualis in parentibus fuit, praesumitur in filiis.
42. De possessione praeterita & priori praesumitur in presentem.
43. Sequentes investitura congruere debent primis.
44. Majus & minus ejusdem juris ac qualitatis intelligitur esse.
45. Piscina feudo infossa, pro feudo haberi debet.
46. Generalis locutio comprehendit omnia, ad quae salva recti sermonis proprietate extendi potest.
47. Unitas in investitura omnium rerum praesumitur.
48. Quae Actor libello inserit, intelligitur confiteri.
49. Confessio relevat adversarium ab onere probandi.
50. Confessio inter genera probationum refertur.
51. Donatio in mulieribus nunquam praesumitur.
52. Finita instantia perire simul acta quomodo intelligendum?
53. Vasalli quodnam jus subeant respectu agrorum?
54. Inaedificatum feudo est & manet feudum.
55. Appertinentia atq. accessiones sequuntur naturam ejus, cui adjunguntur.
56. nec alteri qualitatis aut juris cōseri queūt.

57. Habens intentionem fundatam in toto, habet & in partibus.
58. Quasita potiori parte totum in feudum acquiritur.
59. Prescriptio per se sufficiens est titulus &c.
60. Prescriptio aequiparatur veritati.
61. Surrogatum retinet naturam ejus, cui surrogatur.
62. Tempora predecessorum cum possessione successorum conjunguntur, ut usucapio compleatur.
63. Quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.
64. Divisio tutoribus permisa.
65. item Alienatio per modum transactionis.
66. Restitutionis beneficium quando petendum?
67. Qui habet consensum superioris, non opus habet decreto inferioris.
68. Alienatio in familia facta intra annum debet impugnari.
69. Actor post effluxum probationis terminum non auditur.
70. Terminus probatorius de Jure Saxonico exclusivus.
71. Actor nova actione reum convenire nequit, nisi se priori extricaverit.
72. Separatorum separata ratio.
73. Ex unione feudali & usurpatione 30. annorum probatur feudum.
74. L. obligationum. 44. §. placet. D. de O. & A. regulacefat in prescriptione.
75. Possessio diutina feudum presumi facit. Qua?
76. Possessor in sua possessione defendendus.
77. An l. f. C. de edict. D. Hadrian. tollend. saltem ex officio Judicis liberis succurratur?
78. Absq. causa cognitione plena, nemo sua possessione spoliari debet.
79. In materia immisionis possessor non possidenti praefertur.
80. Filia in possessionem non mittitur, quando agnati habent in promptu probationes.
81. Commoda successionis qui percipit, onus tuendi subire debet.
82. Cessatio tutoris est dolus, cujus nomine etiam heredes tenentur.
83. Antequam nascatur actio, non currit ejus prescriptio.
84. Unusquisq. tutorum in solidum ex cessatione tenetur.
85. Rebus etiam mobilibus hereditatis non prescribitur prius, quam ipsi actioni petitionis.
86. Petitio hereditatis paterna liberis 90. annis prescribitur.
87. Idem de Jure Saxonico.
88. An quoad feudum, patris factum filio noceat, licet ejus heres sit?
89. Pro decreto Principum presumitur; modo factum fuerit cum causa cognitione. n. 126.
90. Confessio praesertim in Actis facta est optima probatio.
91. Ordinatio Principis satis quem excusat.
92. Relatum inest referenti. & n. 127.
93. Tacita hypothecca locum non habet in feudilibus.
94. An in materia taciti pignoris eadem virtus taciti quam expressi?
95. In generali obligatione non censentur obligata feudalia.
96. Pupillorum favor ad aliorum injuriam detorqueri nequit.
97. Dominus feudi in pignus non censetur consentire absq. expresso consensu.
98. Conventio & dispositio ad incognita non porrigitur.
99. Privilegiatus in specie excludit privilegium in genere.
100. Per commune affirmare vel negare nihil veritati decedit.
101. Minoris potius habenda ratio, quam mulieris circa dotem.
102. Differentia agnationis & cognationis de Jure Saxonico in successionem non attenditur.
103. Tutela proximioribus tantum deferitur.
104. Alieno onere alius gravari non debet.
105. Tutela quia facti probanda est.
106. Legitimus alio dato tutore, non tenetur.
107. Si non datur presuppositum cessat dispositum.
108. Non Entis nulla sunt qualitates.
109. Legitimus tutor administrare non potest ante decretum.
110. Ratio habitio necessarii ad principium actus retrahitur.
111. Expressum in statuto quod non est, manet in dispositione Juris communis.
112. Quod non mutatur, cur stare prohibetur?
113. Statuta secundum jus commune intelligenda.
114. Solemnitates & cautiones tutorum an a parentibus requirantur?
115. Communis opinio etiam erronea jus quoad officia personarum facit.
116. Tutor esse nequit, qui cum pupillis lites habet.
117. Causa propria, unde quis utilitatem sperare potest.
118. Collaterales de Jure Saxonico in feudo succedunt non juxta proximitatem sanguinis sed virtute simultanea in vestitura.
119. Non

119. *Non probat hoc esse, quod ab eo contingit abesse.*
 120. *Nominatio tutoris pro fideiussione est.*
 121. *Dolus & lata culpa difficulter probari possunt.*
 122. *Onus tutela feudum non sequitur.*
 123. *Separatorum separata est ratio.*
 124. *Unius inclusio est alterius exclusio.*
 125. *Autoritas Magistratus excusat, & omnem fraudis suspicionem excludere debet.*
 126. *Rescripta Principum nemini ius defensionis praecludunt.*
 127. *Ratio dicti quando non est idonea, totum confunditur dictum.*
 128. *Relato deficiente deficit & referens erroneum.*

Der Fall / so zu berathschlagen / verhält sich fürzlich folgender gestalt.

Von S. ist Anno 49. Martini verstorben / der hinter ihm keine Leibes-
 -Lebens Erben / sondern 2.
 Töchter gelassen / die ein statlich erbe
 an bahrerschaft vnd anderer fahrnuß /
 dergleichen das Forberg D. mit zweyen
 Bawergütern vnd vier hufen landes
 bekommen / die S. Lebens Erben
 aber die Lehengüter / inhalt der Lehen-
 brieffe zu ihren Händen vnd gebrauch
 genommen.

I. QUÆSTIO.

In denselbigen Lehengütern be-
 -gehren die Landerben vnd ziehen
 vor Erbe vnd Väterlich allodial Gut
 an / Erstlich das Forberg S. Zum an-
 dern den P. Teich / Vors dritte vnge-
 fährlich 10. acker Wiesewachs / Am
 vierdten / das Forberg D.

Vff den ersten Punct des Forbergs S.

Alten es die von S. aus denen vr-
 -sachen Lehen vñ nicht Erbe zu sein.
 Erstlich das Herr T. von S. seel. im
 1406. Jahr ehliche nuzungen der Sa-
 pellen vor dem Schlosse zu L. vberge-

ben / in welcher vbergabe zu befinden /
 daß er dasselbige in Lehen besessen vnd
 zu lehen gehabt / auch in derselbigen v-
 bergabe dz Kirchlehen / hofedienst vnd
 den lehenhoff ausgezogen vnd zu vorn
 behalten / Vors ander hat auch ein
 alter Juncker von S. daruff gewoh-
 net / der vermutlich nicht vsem bawer-
 gut / sondern Lehen gessen / Zum
 dritten ist es E. von S. Mutter Leib-
 gut gewesen / welches den vnter denen
 von Adel vff Lehen vnd nit Erbgüter
 gemeiniglich gewidmet wird / Am
 vierdten frohnet man zu Erbgütern
 nicht / Nun hat aber dasselbige For-
 berg von des Dorffs einwohnern sei-
 ne sonderliche dienste vñ frohne zu dem
 Ackerbaw / wiesewachs vnd gebeude /
 vnd seind dieselbigen Leute gegen L.
 nichts zu dienen schuldig / Inmassen
 die andern Dorffschafften / Es haben
 es auch / vors fünfte E. von S. Schwe-
 stern nach absterben ihres Vaters / 8
 wol vor 60. Jahren gestorben / niemals
 vor Erbe angefochten / so wol auch den
 ihigen besitzern von S. gedachts E. Le-
 hensvolgern schwestern nach ihres va-
 tern tode / der vngesährlich vor 18. jah-
 ren verschieden / niemals vor Erbe an-
 gezogen.

II.

Vff den andern Punct den
 P. Teich belangende /

Es der selbe den mehrern theil vff
 -eine wüstemarck S. welche Lehen
 ist / erbawet / vngesähr der dritte theil
 vff der einwohner zu P. vnd H. von P.
 marck / doch seind die P. von der S.
 marck vergnügert biß vngesährlich vff
 60. acker / die sein H. P. vor 3. oder 4.
 acker gegeben worden / damit der baw
 seinen fortgang bekommen / Inmassen
 der eine Zeuge mit B. signirt, aussagt /
 Vnd ist solcher Teich vngesährlich vor
 80. Jahren von E. von S. Vater er-
 bawet / vnd vor derselben zeit in den al-
 ten Lehenbrieffen nicht Teiche / son-
 dern Teichsteten zu befinden / hernach-

mals aber do E. von S. Vater / der denselben Reich erbarvet / verstorben / wird dz wort Reich vnd Reichstete von Fürsten zu Fürsten in die Lehenbriefe gesetzt vnd also zu Lehen gemacht. So ist auch derselbiget Reich von E. von S. schwestern / do ihr Vater vor ehlich 70. Jahren tödtlich abgangen / niemals vor Erbe angezogen worden / Es sehen auch Kläger selber in den actis, daß der Reich zu Lehen gemacht sey.

III. Punct.

¶ Im dritten das wiesewachs vngefehrlich 10. acker anlangende / die vber die brücken liegen solle / wird darauf berichtet / daß in den Lehenbriefen das Holz vber der Brücken denen von S. geliehen / vnd wird in den Lehenbriefen weder acker noch Wiesen gemeldet / Weil aber nunmehr dz Holz vber der brücken den meisten theil außgerottet / zu acker vnd wiesen gemacht / So wird ohne zweifel dasselbige den Leuten als Laßgut vmb einen Zins ausgethan / vñ do sie den zins zu rechter zeit nicht gegeben / die wiesen von der Herrschafft wieder genommen sein worden / doch sol hierinnen ferner berichtet vff gesucht werden.

IV.

Das Forberg D. betrefsende.

¶ Et dasselbige den Erben als erb- laut eingereumet / vnd in ihren gebrauch gelassen / Weil es aber zwey Bawergüter gewesen / haben die Lehenserben zins vnd fröhne gefodert / aber nicht erlangen können / biß sie dasselbige Forberg kauffweise von den Landerben groß Vater vnd Vormündern vor 17. Jahren an sich gebracht vnd bezahlet / Do nun dasselbige mit Shurf. consens nicht verkauffet / vnd den Land Erben noch einmal bezahlet werden / vnd zu Rechte also verschen sein solte / wird es vff der Rechtsver-

stendigen raht vnd bedencken gestalt / vnd wollen die von S. sich der billigkeit nach weisen lassen.

II. QUÆSTIO.

¶ Zerüber zum andern ist zube- foragen / dz E. von S. Landerben vnd Töchtere oder von ihren wegen nunmehr ihre eheliche oder Kriegerische Vormünder von den Lebensvolgern als nehest verwandten schwermagen vnd legitimis tutoribus rechenschaft des Erbe vnd gepflogenei oder verlassener Vormundschaft zu fordern wil- lens / wird darauf auch ein rathsames bedencken begehret / welcher gestalt sie dagegen sich schützen vnd deren forderung loswirckē oder entbrechen möch- ten.

RATIO DUBITANDI

in 1. 2. 3. 4. articulo

I. QUÆSTIONIS.

¶ Als nū die erste forderung belanget / schei- net dieselbige vor den Töchtern gnußam / gründet zu sein / Erstlich aus gemeiner vermutung der rechte / das die von ihrem Vater verlassene güter vor Erbe vñ nicht lehen zuachte / biß die Lebensvolger das wieder Spiel außführe / textus est in terminis pro filiabus in c. 1. §. inter filiam. ubi gloss. verb. interim. Et Dd. de feud. defuncti. fuer. content. c. nimis. ubi Canonist. de iurejurand. & hoc communi- ter teneri tradit Socinus junior consil. 75. illustrissime. num. 25. vol. 1. cons. 15. in facto. n. 31. vol. 2. cons. 1. num. 24. Et 39. consil. 91. num. 4. vol. 4. Nam quicquid non probatur ¶ esse feudum, iudicari & haberi debet pro al- lodio. Decius consil. 463. num. 6. Alexand. consil. 129. ponderat. num. 1. vol. 1. per c. unic. de al- lod. Afflic. c. 1. §. ult. num. 63. Ex quib. caus. feud. amitt. ex notoria juris præsumptione, quæ stat pro hæredibus patris, quod allodi- um potius reliquerit quam feudum; & res in dubio censi debet allodialis non feuda- lis. Jafon. l. si priusquam. num. 41. de operib. nec. nunciat. Alciat. reg. 2. præsumpt. 3. cum ibi adductis. Alexand. consil. 55. perspectis. num. 20. vol. 5. Ita pulchrè infert Decius consil. 463. num. 6. cons. 424. proponitur. num. 7. Et 8. Sicut nemo ¶ præsumitur esse servus aut homo vel vassallus alteri obnoxius, donec probetur. Bald. l. libertas. n. 1. de stat. homin. sic

lic arguendo à personis ad res. *l. qui furere. ubi Bald. notat de statu homin. l. si quis inquilinos. §. si ita legatum. de legat. 1. Ederard. loc. legal. à person. ad res. ita quælibet etiam res præsumitur libera, donec contra probetur servitiis obnoxia. l. si adibus. g. l. altius. ubi Bald. & Dd. C. de servit. magis etiam quam homo. Quoniam homo nasci in servitute potest, res non item. Ferrar. inform. confess. action. verb. plenum. num. 2. & 3. & consequenter præsumitur allodialis potius quam feudalis, & sic servituti obnoxia, ut ex hac ratione infert Afflict. c. 1. §. ult. num. 68. Ex quibus caus. feud. amitt. & decis. 277. num. 7. Decius consil. 468. num. 7. Jason d. l. si priusquam. num. 41. Schurff. consil. 69. præsens. num. 1. centur. 1. Felin. c. qua Ecclesiarum. num. 69. de constitut. Nam feudum t̄ quædam servitus propter servitia, quæ inde debentur. gloss. l. si cuius. §. si usus fructus. verb. oportere. de usufruct. Bald. l. libert. in princ. de statu homin.*

Itaque bona relicta præsumuntur allodia, donec feudalibus probentur. *Præpositus & Dd. d. c. 1. §. inter filia. si de feud. defunct. & c. Decius, Afflict. Jason, & Alciatus præallegat. loc.* Et contra asserentem feudum semper est præsumptio, quæ res sit libera & allodialis, donec contra probetur. *c. 1. ubi Isern. notat. num. 7. de controvers. inter mascul. & femin. etiam in dominiis & territoriis t̄ annexam jurisdictionem habentibus. Alciat. d. regul. 2. præsumpt. 3. num. 2. Innocent. Baldus & Dd. c. ult. de caus. possess. & propr. & c. nimis. de iurejurand. clem. pastoralis. §. pen. vers. eo modo. de sent. & rejudic. Speculator. §. nunc. vero aliqua. num. 80. de locat.* Imò licet prædium aliquod recognoscatur & aliunde pendeat; non tamen inde probatur esse feudum, cum possit esse emphyteuticum, censuale &c. atque ita allodiale potius, quam feudale. *Bald. l. liberti. num. 36. C. de oper. libert. Jason. in prælud. feud. num. 66. & 67.*

Vors Andere/so gestehen die Lehensvolgere selbst/ daß D. ein Bawrgutt gewesen/ vnd außenglich haben auch die andere Güter dieselbige Natur vnd eigenschafft auß natürlicher Freyheit vnd gemeinen Römischen Rechten gehabt/ darumb nicht vermuetlich/ daß sie ihre Natur vnd Eigenschafft verlohren vnd in Lehen verendert oder verwandelt/ biß daß solches die Mitbelehnten erweisen vnd darthun. Res enim naturā sunt liberae. *Bald. d. l. libertas. de stat. homin. Ferrar. de confess. action. verb. plenum. num. 2. & consequenter allodiales non feudales. d. c. unic. de allod. Jason. l. si priusquam. num. 40. de oper. nov. nunciat. Alciat. reg. 2. præsumpt. 1. num. 2.* Itaque probari debet hæc naturalis t̄ qualitas in feudum quod

sit mutata. *Jason. num. 43. & Alciat. præallegat. loco. Bald. c. cum omnes. num. 21. de constitut. Schurff. consil. 69. in princ. cent. 1. gloss. & Dd. c. 1. §. 1. verb. interim. si de feud. defunct. & c. l. circa. ubi gloss. verb. ingenuum. de probat. l. liberis. §. fin. de liberal. caus. quando mutatio t̄ nunquam præsumatur, ut quiddam accidens, donec demonstretur. l. cum. 22. l. 3. de probat. Alciatus d. regul. 2. præsumpt. in princ. per gloss. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. Qui satisd. cogant. l. sancimus. C. de testament. Nam mutare qualitatem rei est non naturale sed accidens contrarium. l. 4. de iust. & iure. Alciat. d. reg. 2. præsumpt. in princ. Jason. d. l. si priusquam. num. 40. 41. 42. 43. de oper. nov. nunciat. Accidentia autem non præsumuntur, sed probanda sunt. *Jason. num. 15. d. §. qui pro rei qualitate. Alciat. regul. 2. præsumpt. 1. 2. cum seq.**

Itaque principium est attendendum. *l. 1. & 2. de orig. jur. & origo ad veritatem t̄ multum operatur. Bald. l. falsus. num. 1. C. de furt. & antiqua possessio præsumitur habere iusticiam permanentem. Cynus l. si solenni- bus. in fin. C. de fid. instrument. etiam in feudali materia. Bald. c. 1. §. cum autem. num. 4. & 5. de contro. investitur. Castrens. consil. 176. videtur. num. 4. vol. 1.* Itaque quæ res ab antiquo t̄ fuit hæreditaria, præsumitur adhuc esse talis, donec probetur esse feudalis facta; etiam si possessor & testes dicant esse feudum. *Afflict. decis. Neapolitan. 277. antest. num. 5. 6. Alexand. consil. 55. perspectis. num. 20. 21. vol. 5.* Non enim nomina vel asseverationes t̄ mutant qualitatem rerum. *l. 4. ubi Dd. de legat. 1. l. non nudis. C. de probat. sed feuda tantum constituuntur per investituram. c. 1. quibus mod. feud. constit. c. 1. §. ult. de feud. cognition. aut acquiruntur præscriptione. c. 1. §. si quis per 30. annos. si de feud. defunct. vel successionem feudali. c. 1. de success. feud. & de grad. success. c. 1. in princ. de consuetud. rect. feud. quorum nihil præsumitur, nisi doceatur, cum sint facti. Alexand. consil. 701. in causa. num. 1. vol. 3. Beer. decis. 245. ne quidem ex temporis diuturnitate. Oldrad. consil. 296.* Quoniam ut tempus non est modus inducendæ obligationis. *l. obligationum. §. placer. de obligat. & act. sic nec modus mutandi rerum qualitates. Oldrad. d. consil. 296. de iure. num. 3. Jason. l. sciendum. num. 17. 19. de verb. obligat. nec quisquam sibi causam possessionis mutare potest. l. qui bona. 19. §. 1. de acquirend. possess. Ideoque nec destinatio t̄ aut usus possessionis immutare potest rerum naturam aut qualitatem. l. cetera. §. sed si separatim. de legat. 1. l. cum in fundo. §. si fundus. de iur. deliberand. Tiraguell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 7. num. 105. gloss. 8. num. 25. neq̄*

primævus rei status in præjudicium alterius immutandus. Bald. l. ult. num. 3. C. de suis & legit. Prapof. c. 1. num. 2. An agnat. vel fil. per c. 1. §. præterea. Quibus mod. feud. amitt. Decius consil. 445. num. 23. Curtius de feud. p. 2. quæst. 2. num. 42.

Vors Dritte / wann gleich diese srrung in petitorio streitig möchte fürfallen / so scheint doch / daß der Tochter Klag vnd intent / nach dem von ihnen angeregte Väterliche Güter vor Erbe angezogen vnd dafür gefordert werden / fürnemlich vnd ansehnlich in possessorio wol vnd statlich ergründet / sintemal zu Recht hell vnd klar versehen / wann des verstorbenen Lehenmans Tochter die verlassene Güter alle oder etliche vor Erbe ansichtet / welche der Lehenfolger als Lehen ihr vorbehalten thut / daß in solchem zweiffel vnd streitigen fall der Tochter die possession / Fruchtgenießung / Bewehr vnd brauch der Güter bis auftrag der Hauptsachen zugönnen / vnd sie darein zummittiren / der gestalt auch / daß do gleich der agnat den bezug eingekommen vnd wol hergebracht hette / er dennoch vff der Tochter suchen ihr denselbigen abzutreten / vnd die Güter einzureumen / vnd die Frucht darvon genießen zulassen schuldig vnd pflichtig / bis er in petitorio ein anders / nemlich / daß die Güter als Lehen ihm gebühren / aufsführe vnd darthue. De hoc est textus expressus in c. 1. §. inter filiam. ubi omnes Dd. si de feud. defuncti & c. latè Menoch. remed. adipisc. 4. num. 377. Decius & communiter Scribentes l. fin. C. De edict. D. Hadrian. tollend. Cachéran. decis. Pedemont. 23. & 26. per tot.

Nam etsi putetur communiter remedium. d. l. ult. C. de edict. D. Hadrian. toll. non dari t̄ ab intestato succedentibus. Jason. d. l. ult. num. 22. & 23. Bald. c. 1. num. 2. de controvers. inter mascul. & fæmin. Menoch. d. remed. 4. adipisc. quæst. 9. num. 64. cum sequent. tamen quia feudalis t̄ successio media quædam est & de extremis participat. Dd. c. 1. de success. feud. Castrens. consil. 441. pro declaratione. num. 5. vol. 1. Albert. Brun. consil. feudal. 18. num. 14. 15. idèd saltem ex feudali successorio jure hoc tralatitium & indubitatum est, ut ortà inter filiam & agnatum contentione, quod illa relictas à patre res allodiales; hic verò feudales esse contendat, possessio filie interim, dum lis ventilatur, decerni, & ea in bonorum possessionem ex d. l. fin. fructus perceptura immitti debeat, donec agnatus ostenderit feudalem propter expressum textum d. c. 1. §. inter filiam. Bald. c. 1. num. 2. de content. inter mascul. & fæmin. & c. 1. num. 5. de success. feudal. Menochius d. remed. recuperand. 4. num. 375. qui licet loquatur de filia in testamento pa-

tris instituta: (quod an hic conditum sit, ignoro) tamen d. §. inter filiam, ad quem se refert (Unde sic intelligendus & jura, quæ allegat) indistinctè vult, filie defuncti possessionem præ agnato adjudicari interim, dum lis discepratur, utrum allodium sit an feudum, quod à defuncto relictum & in controversia positum est, & sic omnes Dd. ibi intelligunt. Et Johan. Andr. ad Speculatorem. de testament. §. pen. ad fin. Bald. c. un. de content. inter mascul. & fæmin. & c. 1. de success. feud. Alexand. num. 5. Jason. num. 26. 27. Curtius junior num. 84. Sapia num. 91. Zuchard. num. 485. in d. l. fin. C. de edict. D. Hadrian. tollend. Decius consil. 424. num. 11. consil. 467. num. 9. consil. 588. num. 8. Curtius junior consil. 21. num. 7. consil. 30. num. 10. consil. 41. num. 5. & tract. feudor. p. 3. in princ. num. 23. Albert. Brunus consil. 1. num. 8. consil. 83. num. 1. Campegius inter ejusdem consil. cons. 2. num. 3. Afflict. decis. 119. Gozadin. consil. 7. num. 1. 2. cum seq. Carol. Ruin. consil. 18. num. 20. cons. 45. num. 11. lib. 1. Parisius consil. 22. num. 66. consil. 23. num. 89. consil. 41. num. 3. lib. 1. Socinus junior consil. 75. num. 28. consil. 76. num. 95. consil. 76. num. 1. lib. 1. Bellon. consil. 10. num. 1. Alciat. respons. 199. in fin. & respons. 257. Tiraquell. de morte p. 4. declarat. 5. num. 21. Philipp. Portius consil. 1. num. 17. Cachéran. decis. Pedemont. 23. & 26. num. 13. & per tot. præcipue in decis. ad fin. Rolandus à Valle, consil. 2. num. 27. lib. 3. ubi testatur esse communem.

Imò, etiam si agnatus jam esset in possessione talium rerum controversarum; tamen de possessione decedere debet, & filia etiam tum in possessionem bonorum pendente controversià mittitur. Roland. à Valle consil. 2. num. 31. lib. 3. Decius consil. 424. cum aliis quæ Rolandus allegat. Menoch. remed. adipiscend. 4. num. 377. & sit verus & justus possessor. gloss. Bart. num. 5. & Dd. d. l. fin. C. de edict. D. Hadrian. Menoch. rejecta antiquorum contrarià opinione. remed. adipiscend. 4. num. 52. cujus proprium est fructus lucrari. Speculator. de form. decretor. §. 1. num. 13. l. si finita. §. Julianus. ubi Dd. de damn. infect. §. si quæ à non domino. Inst. de rer. divis. præsertim cum justè t̄ possideat, qui è sententià vel decreto Judicis possidèt. l. justè. de acquirend. possess. & idèd jure fructus lucratur. d. §. Julianus. ubi Bart. specul. præallegat. loc. & in filia immissa communiter sic concluditur in d. c. 1. §. inter filiam. per illum textum si de feud. defunct. cont. & ita in terminis Ferrar. Papinianus in form. libell. pro herede ex testament. gloss. ult. in fin. Menoch. remed. adipiscend. 4. num. 800. cum multis seqq.

RATIO-

R A T I O N E S D E C I -
D E N D I.

Sum wol diß statliche ansehen-
liche Rechtsgründe vnd motiven / den-
noch aber ist deren ungeachtet dißfalls mit meh-
ren Rechten für obbenannten Lehensvolgetn
von S. zuschließen vnd zudeterminiren.

14. Dann Erstlich die allgemeine Vermutung/
so oben vnder Töchtern angezogen / alhie ab-
gelehnet vnd aufgeschloffen wird durch sonder-
barliche & per magis speciales præsumption-
nes. gloss. & Dd. l. Divus. de integr. restit. sicut
in toto jure generi per speciem derogatur.
l. in toto. de regul. juris. Unde Baldus ad d. §.
inter filiam. num. 2. limitat illum textum,
quando fortior aliqua præsumptio vel pro-
batio militat pro agnato, quæ generalem il-
lam pro filia præsumptionem excludat. per
gloss. & Dd. cor. de controvers. inter mascul. &
fæmin. c. 1. §. si contentio. de capit. qui cur. ven-
did. Laurent. Kirchob. roma. consil. Francofurt.
consil. 31. num. 5. cum seqq.

- Nemlich also / weil die andere liegende
Gründe / so E. von S. verlassien / Lehen seyn /
vnd darein diese streitige Güter auch gelegen /
vnd beständig / daß daher denn vernutlich / daß
sie gleich wie die andere Lehen seyn / vnd den
agnaten vor der Tochter billig bleiben / Ubi e-
15. nim major pars bonorum est feudalis præ-
sumitur & reliquum esse feudale. gloss. verb.
magna pars. per illum textum. c. 1. de contro-
vers. inter mascul. & fæmin. Bald. c. 1. §. 1. num. 2. 3. si
de feud. defunct. inter Domin. & agnat. Afflict.
in constit. regn. tit. de success. rubr. 60. num. 60.
præsertim si illa pars bonorum feudalium
sit major, quam reliqua immobilia allodia-
lia. Curtius tract. feudal. p. 2. quest. 2. princ.
num. 40. Quia major pars trahit ad se mi-
norem. Jason l. à Divo Pio. in princ. num. 12. de
re judicat. c. 1. de his que sunt à Prelat. l. 3. ubi
Bart. Quod cujusq. univers. Jason. l. & suum
heredem. de pact. ut ejusdem omnino qua-
litas censetur atque juris. l. cum qui. de usu-
cap. l. longe. de divers. & temp. præscript. Ti-
raquell. de retract. prox. §. 1. gloss. 7. num. 81.
& §. 36. gloss. 3. num. 6. per l. fideicommissum. §.
1. de judic. l. qui ita. §. ult. ad SC. Trebell. Salice-
tus num. 5. & Dd. l. unic. c. ubi de heredit. & c.
Montanus in tract. fin. regund. cap. 79. num.
1. 2. 3. 4. cum seq. Quia, inquit, quod juris est
in majoribus, idem esse debet in minoribus.
16. c. majoribus. de præbendis & idem de f. adha-
rentiis judicatur, quod de iis, quibus coha-
rent c. volentes. §. de offic. legat. l. quæ religio-
sis. 43. de rei vendic. c. super eo. de paroch. Ar-
chidiacon. c. quicquid. in fin. 16. q. 3. nec con-
nexum est dividendum ab eo, cui conre-

stitur. Baldus c. cum omnes. num. 6. de con-
stitut.

Et idem valere in feudalibus, ut de his
ex majore parte statuatur & feudalibus esse
censeantur, quando major pars bonorum
est feudalibus, tradunt Bald. c. 1. num. 1. cum seq.
de capit. qui cur. vendid. Tiraquellus de re-
tract. prox. §. 1. gloss. 3. num. 81. 82. 83. per
doctrinam Baldi, Laudensis, Beluis. Cardin-
al. c. 1. §. sciendum. de feudi cognit. Bald. l. per
diversas. quest. 4. C. Mandat. l. bonorum. quest.
3. C. Qui admitti ad bonor. possess. Unde quic-
quid reperitur inter feudalibus, præsumitur &
intelligitur esse feudum. Afflict. c. 1. §. ult.
num. 76. 77. Ex quibus caus. feud. amittat. Ti-
raquell. de retract. prox. §. 1. gloss. 7. num. 81. &
82. Bald. c. 1. §. si vasallus. num. 2. de vasall. qui
contra constituit. Lotbar. & c. 1. §. 1. num. 4. & 5.
de contro. investitur. Quocirca, quando de
latitudine prædiorum dubitatur, num sit
feudalis, tota censetur ejusdem esse qualita-
tis cum prædio feudali, si non appareant di-
versitatis notæ, ut ibidem Baldus per l. uxori.
de legat. 3. l. 3. §. 1. de acquirend. possess. l. coha-
redi. §. non videri. de vulgar. & pupill. substi-
tut.

Vors Ander / so seynd die Lehensvolget
in besitz dieser streitigen Güter nun eine gute
lange zeit / viel Jahr / auch fast über Rechts vera-
werte gewesen / wie auch noch / vnd haben diese
jzo angefochtene stück sambt vnd neben den and-
ern gleich / wie auch ihre Vorfahren / vor Le-
hen / auch in vnd mit den andern Principal Le-
hen gebraucht / besessen vnd verdienet / Darumb
die Vermutung mehr für ihnen / vnd den Töch-
tern das gegenspiel zubeweisen obliegen wil.
Est enim hoc possessionis commodum, ut
transferat onus probandi in adversarium.
l. vis ejus. 15. C. de probat. l. cogi. C. de petit. ha-
red. l. fin. C. de rei vendicat. Angel. & Dd. §.
commodum. Inst. de interdict. Quamobrem,
quando res t. est antiqua & uniformiter
possessa, ita ut sciri non possit, quæ pars sit
feudalis vel non, & unde servitia sint præ-
stita vel non sint; tunc propter incertitudi-
nem de omnibus præstitum intelligitur, &
proinde omnia feudalibus censentur. Bald.
consil. 225. quest. num. 1. vol. 1. & c. vasallus. n. 9.
si de feud. content. & c. Itaque præsumitur co-
tum esse feudum, ex quo possessores isti
agnati sunt vasalli, & hactenus pro feudis
sua & aliorum opinione possederunt. Bald.
c. si vasallus. num. 2. de vasall. qui contra consti-
tuit. Lotbar. nisi è contrario bonorum di-
stinctio possit ostendi. Ifern. c. 1. num. 8. 9. 10.
de contro. inter mascul. & fæmin.

Ob aber wol E. von S. auch ein Erbgut
D. gelassen, dennoch ist solches ein gering gegen
den andern unbeweglichen gewesen / so alle vor
Lehen

Lehen geachtet / vnd den Lehen Erben gevel-
get ist / Darumb nochmals die Regel alhie be-
stendig bleibet / quod minor pars bonorum
aestimetur à majori. Es ist zwar nicht ohn/
daß er auch eine statliche bahrschafft im Erbe
verlassen hat / weil aber die nicht streitig / vnd
vondem liegenden Grund abgesondert / auch
von den Töchtern albereit vor lengst vnd bald
nach ihres Vaters Todt empfangen vnd ein-
genommen worden / quia mobilia non cohae-
rent loco, nec ex eo aestimantur, ut res soli.
l. si fideicommissum. 50. §. 1. vers. cum non loc. sit.
de iudic. l. Cajus. de legat. 1. Salicet. §. Dd. l. 1.
18. C. de summ. Trinient. & villior t̄ eorum est pos-
sessio. l. si rem mobilem. ubi gloss. de acquirend.
possess. Tiraquell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 7.
num. 81. Bart. Jason. §. Dd. l. sciendum. Quis-
tisdar. cogant: ideo ex iis ut separatis nihil
potest huc inferri. l. fin. de calumniator. l. si
maritus. C. de donat. inter vir. §. uxor. sed im-
mobilia potius ex immobilibus & sui t̄ simi-
libus censentur ex regula similium. Montan.
tract. fin. regund. cap. 79. num. 4. Everard. loc.
à simil. per l. illud. ad L. Aquil. nec ex mobili-
bus, sed contra potius hæc ex illis censentur.
Tiraquell. præallegat. loco. num. 81. Feudum
autem rem esse soli immobilem extra dubi-
tationem est. c. 1. §. sciendum. ubi omnes Dd. de
feud. cognit. Curtius de feud. p. 2. in princ. §.
num. 11. Tiraquell. præallegat. loco. num. 83.

20. Zum Dritten / wird solches betreffiget
durch vorige Urtheil vnd Acta, so zwischen die-
sen Parten zu Leipzig Anno N. vorgelauffen/
quæ acta t̄ probant inter easdem partes eti-
am in alio iudicio. Bald. §. Dd. l. 2. C. de e-
dend. Et quamvis morte arbitratorum expi-
raverint, non tamen vim & fidem acta suam
amiserunt. Panormitan. c. ult. num. 6. 7. §.
ibi Dd. de arbit. Acta enim notorium faci-
unt inter partes. Decius consil. 91. num. 9. Ab-
bas c. cum olim. de verb. signif. Socinus senior
consil. 38. lib. 1. Aretin. consil. 42. num. 5. Pari-
sius consil. 111. num. 7. lib. 4. Socinus jun. consil.
16. num. 18. lib. 1. Neguzant. consil. 70. num. 3.
apud quos infiniti propè citantur. Menoch. re-
med. 1. n. 231. Dann auch daselbst dieser Toch-
ter Vormundere / wie so also auch domals/
angeregte Güter streitig gemacht vnd vor Erbe
angezogen / vnd darauff geklaget / Weil aber
die Lebensvolgere ihnen solches verneinet / ist
Klegern nach beschehener verneinlichen Kriegs-
besetzung die beweisung vfferlegt worden / wie
das Urtheil aufweist / ohne zweifel / auß obge-
sagten grund / daß die special vermuetung sters-
cker vnd ansehnlicher für den Lehen Erben als
besitzern angezogen vnderwogen / denn die all-
gemeine general vermuetung so wegen des al-
lodii den Töchtern befallen mag / per com-
munem doctrinam d. c. l. §. inter. si de feud.

defunct. §. c. Præsumptio enim generalis
excluditur per specialem. l. siue possidetis. C.
de probation. Bart. §. Dd. post gloss. l. Divus. de
in integr. restitut. c. ult. c. lueris. de præsum-
ption.

Consien were die beweisung nicht Kle-
gern sondern Beklagten vffzulegen gewesen ex
d. l. siue possidetis. C. de probat. §. d. §. inter fi-
liam. si de feud. defunct. §. c. l. alius. C. de ser-
vit. §. aq. Vnd ist solch interlocut in seine
krafft ergangen / vnd res iudicata worden /
quoniam sententia t̄ etiam interlocutoria
transit post decendum partibus in rem iudic-
atam. Jason l. quod iussit. num. 32. §. ibi
communiter Dd. de re iudicat. Bevorab
weil die Parten denselben parire, auch Klegere
sich der beweisung darvff vntersanaen / vnd
daß diese streitige Güter Erb vnd nicht Lehen
seyn sollen / darzuthun krafft des Urtheils sich
angemast / ut ea res iudicata inter partes me-
rito pro veritate habeatur. l. res iudicata. de
regul. iuris. l. ingenuum. de statu homin. nec
contra disputatio aut probatio ulterior re-
cipi debeat. l. sub specie. C. de re iudicat. l. sub
prætextu. 1. §. 2. ubi Dd. C. de transact. l. 1. C. de
condict. indebit. l. unic. in fin. C. de error. cal-
cul.

Vnd weil zum Vierter / klagende Toch-
ter vnd ihre Vormunde dieselbige Klage vnd
Rechtfertigung noch nicht außgeführt / möchte
ihnen disfalls exceptio litis pendentia fürge-
werffen werden / quæ tantum t̄ operatur,
quantum exceptio rei iudicata; & pari-
formiter litis novæ ingressum impedit. l.
fundi. l. fundus. de exception. l. Julianus. 2. re-
spons. ubi Dd. de condict. indebit. Imol. consil. 112.
Nam etsi instantia pereat, tamen lis semel
contestata (sicut hic contestata fuit; alio-
quin ad probationem pervenire non po-
tuit. Extr. Ut lite non contestat. quam sen-
tentiam ideo imposuit, quia lis negativè
contestata, ut ex tenore apparet) perpetuat
t̄ actionem & durat ad 40. annos. l. ult. C. de
prescript. 30. annor. Dd. l. properandum. in
princ. C. de iudic. Nec enim potest actor no-
vam litem inchoare, priusquam prius iudi-
cium legitime sit finitum. ambent. qui semel.
C. quomod. §. quand. iudex. gloss. Bald. Jason.
Alciatus §. Dd. l. postquam. 4. C. de pact. Ita-
que perditâ instantiâ manet tamen litis
contestatio, & hanc secuta probatio ac reli-
qua acta, Daß aber disfalls in verigen lis con-
testirt gewesen / bringet das interlocut der be-
weisung nit sich.

Vors fünffte / bezeugen solches klarlich
die ben verzeichneten Puncten angezeigte
sonderliche motiven vnd Rechtsgründe wegen
eines jedern angefochtenen stück / welche dann
alle widerwertige vermuetung vffheben vnd
ableh-

24. ablehnen / quia præsumptio omnis eliditur
† per apparentem in contrarium verita-
tem. l. continuus. §. cum ita. de verb. obligat.
ex probatione fortiori ac magis speciali. l.
si cbirographum. l. cum de indebito. de probat.
l. si ve. C. eod. l. ult. Quod met. caus. l. nuptura,
circa fin. de jur. dot. Cravett. consil. 35. num. 5.
consil. 146. num. 7. vel etiam ex præsumptio-
ne † speciali. Montan. tract. fin. regund. cap.
87. num. 3. gloss. l. si ut. §. quod vero. verb. sat-
vas. Commodat. quæ pro firmiore habetur.
l. matrem. ubi Salicet. C. de calumn. c. tuam. de
sponsal. l. non omnis. §. a barbaris. ff. de re mi-
litar. ex regula l. in toto. ubi Cagnol. de regul.
jur. Nam præsumptio omnis nihil operat-
ur, cum ex facto contrarium detegitur.
Menoch. consil. 1. num. 92. Cravett. consil. 15.
num. 5.

I. Punct.

Quoniam so viel das Forberg S. anlangt /
ist auß dem Lehenbrieff erweislich / daß
S. vor 100. Jahren allbereit vor Lehen
denen von S. geliehen worden / wie Churfürst
E. investitur im Jahr 1466. Dienstag nach
Barthol. datirt klerlich mit sich bringet / ibi.
Die Dörffer N. S. etc. Ist nun S. Lehen / so
dringet auch die volge / daß ihr Forberg daselbst
gleicher art sey / ex regula l. quæ de tota. de rei
vendic. Everard. de tot. ad part. cum aliis su-
prà allegatis, ubi probavimus, quod vasal-
lus præsumatur omnia bona similiter in-
feudum possidere.

26. Vors Ander / ist auß alten Urkunden
fund vnd offenbahr / quoniam instrumenta
sunt † probatio probata & non probanda.
Bald. l. interest. num. 1. 2. C. de solut. l. quoties. n. 2.
C. de judic. l. 1. C. quando. fise. §. c. l. 2. num. 2. C. de
edict. D. Hadrian. tollend. latissime Tiraquell. de
retract. proxim. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. Daß die
von S. im 1406. Jahr / vnd also vor 170. Jahr
dasselbige allbereit vor Lehen besessen / wie Her-
zog W. Consensbrieff in actis eingelegt / vnd
Ann. 1406. am tage S. Luca datirt klerlich auß-
weist / in verb. als die er T. von uns bis her zu
Lehen besessen vnd gehabt / & paulò post: vnd
27. dem Lehenhoffe etc. quæ quidem literæ † an-
tiquæ etiam in verbis enunciativis probant,
præsertim cum sint literæ Principis & sic pu-
bicum instrumentum. c. si papa, ubi Gemin.
& Dd. de privileg. lib. 6. Alexand. consil. 6. in
fin. lib. 1. consil. 15. num. 3. lib. 5. Decius consil. 146
circa fin. versic. prædicta conclusio. & consil. 152.
in fin. Jason. consil. 65. lib. 3. Cravett. de anti-
quitat. temp. in princ. part. 1. num. 8. cum seq.
ubi etiam paulò antè num. 4. & 5. cum seq.
28. concluderit, dici † scripturam antiquam,
quæ data sit ante centum annos, prout ista

data est ante 160. annos secundum com-
munem Innocentii & Canonist. c. veniens.
de verb. signific. & communem dicunt Ale-
xand. & Dd. l. cum aliis. C. de jure deliberand.
Idem Alexand. consil. 6. in fin. lib. 1. consil. 208.
in fin. lib. 2. consil. 12. circa finem. consil. 75.
num. 2. 3. lib. 4. consil. 84. num. 3. 4. lib. 5.
& alibi passim cum aliis ad nauseam usque
cumulatis per Cravettum præallegato lo-
co.

Zum Dritten / hat ein Alter von S. lang
vor 30. 40. vnd mehr Jahren vff solchem For-
berg als vff einem Rittersitz gewohnet vnd
Haus gehalten / wie dann auch so städtliche von
Adel auff Erb- vnd Baurgüter vff dem Lande
nicht zusitzen pflegen / A solitis autem re-
ctè ducitur argumentum. l. si quis donatu-
rus. de usufruct. l. quod si nolit. §. quia assidua.
de adilit. edict. Semper enim præsumitur
† id factum, quod est consuetum. l. si prius.
§. 1. de aqua pluv. arcend. Jason. l. certi. §. si
nummos. num. 4. 5. sicert. petat. 29.

Vors Vierte / ist es E. von S. Mutter
selbst Leibgeding vor 30. 40. 50. oder vielleicht
wol mehr Jahr gewesen / welches im fall der
verneinung die beweisung oder widdumbs-
brieff geben wird / quia constitutio dota-
litii cum sit facti & contractus. l. si ego. §. 1.
de jure dot. probari debet. Bald. l. nulla.
num. 3. 4. C. de jure dot. Pharus. de lucro dot.
gloss. 10. num. 38. Bart. question. 7. multo. num.
15. Bald. Novell. de dote. privileg. 14. ex regu-
la l. alleveratio. C. de non numerat. pecun.
Darumb die von S. fegen künfftigen Tag mit
Zeugen vnd Briefflichen Urkunden sich ge-
fast machen werden / ut in continenti per ea
probari possit. Marant. in specul. p. 6. tit. 9. de
except. num. 15. cum ibi allegatis. Bald. l. 2. num.
2. C. de edict. D. Hadrian. tollend. cum aliis qua
cumulat Tiraquell. de retract. proxim. §. 2. glossa.
num. 20.

Nun werden deren vom Adel Weiber
nicht vff Erbe / sondern vff Lehen gewidmet
vnd verleibgedinget / wie dann auch Rechtsens
art. 75. & ibi gloss. Landrecht. lib. 3. constit.
44. p. 2. cui juri se quisque conformare vel-
le † contrahendo intelligitur. Castrensis l. si
duo. de acquirend. hereditat. Corneus consil. 150.
pluries. in princ. p. 3. Socinus consil. 19. ad sit.
num. 6. vol. 1. Darumb auch die volge dringet /
daß diß Gut S. je vnd allwege vor Lehen gehalten
vnd besessen / uti à communiter acciden-
tibus & solitis rectè ducitur argumentatio.
l. certi conditio. §. si nummos. ubi late Jason
num. 4. & Dd. si cert. petat. l. ult. liberis. ubi
Alber. Rosat. Jason & Dd. C. de collat. & suffi-
cit præsumptiva probatio. Bald. l. unic. §. &
ut plenum. num. 4. C. de rei uxor. action. l. 1.
num. 18. C. de fid. inst. nment. Jason l. sc. endum.
num. 23.

num. 23. de verb. oblig. l. 2. num. 10. C. de milit. testament. late Tiraquell. l. si unquam. verb. donatione. num. 159. C. de revocand. donat. Hypolyt. rubr. de probat. num. 71. Alexand. consil. 126. num. 9. lib. 6. maxime pro possessoribus tistis. l. sicut. §. 1. ubi gloss. ff. si servit. vendic. gloss. Bald. Angel. & Dd. l. 1. verb. filium. C. liti possidet. Decius l. 2. num. 2. C. de Carbon. edict. etiam contra presumptionem illam generalem libertatis, de qua supra, ad servitutem rei probandam. d. l. sicut. §. 1. ubi gloss. verb. possessoris. Alberic. Angel. & Dd. si servit. vendicet. Angel. Faber, Sneider. & Dd. §. equē. Instit. de actionib.

Am Bierden / ist es Landfundig vnd breuchlich / das man zu Erb vnd Bauergrutern keine frohne vnd dergleichen servitia leistet / dis Forberg aber hat von des Dorffs Einwohnern keine sonderliche Dienst vnd frohne zu dem Ackerbau / Wiesewachs vnd Gebowden gehabt &c. Unde valet etiam hic idem argumentum a solitis, de quo late Everard. loc. a solitis. text. Bart. & Dd. l. adiles. §. quia. de adilit. edict. & argumentum t a consuetudine regionis cum primis valet. c. 6. de consuetud. l. si fundus, de evictio. l. semper. ubi Decius & Cagnol. de regul. jur. & a qualitate t praestitorum servitorum & operarum probatur rem esse feudalem. Bald. c. vasallus. num. 9. Afflict. c. 1. §. si quis per 30. annos. in 6. notab. num. 6. & Ifern. num. 8. si de feud. defunct. & c. Bald. consil. 225. questio. num. 1. vol. 1.

Vors Fünffte / haben E. von S. Schwester / wol vor 50. Jahren in theilung Väterlicher Erbschafft dis Gut nie angefochten noch ins Erbe gezogen / wie auch der itzigen Lebensvolger vnd besitzer Schwester vor 18. Jahren / do ihr Vater tödtlich abgangen / auch nicht gethan / welches dann vernemlich nicht solte verblieben seyn / do dis Gut jemals vor Erbesessen vnd gehalten worden / wie dann ohne zweiffel die Weibere vnd Töchter in ihres Vatern Haus vnd Güter solchs wol hetten erfahren können. Cum praesumantur scire t qualitatem & valorem paternorum bonorum, in quibus versantur & habitant. gloss. Bart. & Dd. l. tutor petitus. C. de peric. tutor. l. patris. de procurat. c. cum in tua. Qui matrimon. accus. c. quosdam. de praesumpt. late Marant. post Bart. & Jason. num. 82. in l. is potest. num. 305. cum seq. de acquirend. hered. l. quisquis. ubi Dd. C. de rescind. vendit. l. in suis. ubi Jason & Dd. de lib. & posthum. Cornicus consil. 185. num. 34. vol. 2. praesertim in hac nobili familia, ubi praedia qualitatibus suis agnatis & cognatis non possunt esse obscura. Jason. l. si res obligata. num. 37. de legat. 1. Wesenb. consil. 15. num. 94. Vnd sollen also vernemlich des ihren sich nicht begeben haben /

quia remittere t jus liquidum, est donare. l. si quis obligationibus. ubi Decius de regul. jur. l. 4. C. de novat. Bald. l. 1. 2. C. si advers. transact. copiosissime Tiraquell. ad l. si unquam. verb. donatione. C. de revocand. donat. & nemo praesumitur jactare suum. l. cum de indebito. de probat. aut donare. l. Campanus. de oper. libert. Jason. num. 3. 4. l. 3. de pact. Bald. l. 3. num. 5. l. generaliter. C. de non numerat. pecun. praesertim mulieres, quae non praesumuntur facile donare aut remittere jus suum. l. sed si ego. 4. ubi gloss. verb. donatio. Bart. & Dd. ad SC. Vellejan. quoniam hoc genus est avarissimum. gloss. ibidem. per l. si sponsa. §. quod si sponsa. C. de donat. ante nupt. l. si stipulata. in fin. de donat. inter vir. & uxor.

Daher dann zum Sechsten / schließlich folget / weil dis Formtrug vor 30. 40. 50. 100. vnd mehr Jahren vor ein Leben besessen vnd verdicet / vnd also auch vff itzige Besizer von erwehnten E. verjeltet vnd hergebracht / das dadurch allein / wann gleich kein ander scheint vorhanden were / dis Gut zu e Leben worden vnd also bleiben muß. Quoniam ex formi 30. annorum t possessione res fit feudalis, & ordinariam ejus sortitur naturam. c. 1. §. si quis per 30. annos. si de feud. defunct. & c. ubi Dd. Afflict. c. 1. §. fin. num. 72. Ex quib. caus. feudum amittat. Alexand. consil. 70. in causa. num. 2. 3. vol. 3. c. 1. ubi gloss. de consuet. rect. feud. & jure Saxonico annis 30. & uno. Landrecht libr. 1. art. 29. & libr. 2. art. 6. & 43. Weichbildt art. 21. 26. 30. 140. Lehenrecht cap. 29. ubi expressè de feudo id statuitur, & probatur const. 3. 4. 40. & c. p. 3. & passim. Reinhard. diff. 1. de variis casib. in consil. Schurffii consil. 31. 32. cent. 1. Kling. Inst. de usucap. num. 15. & ibi. Schneider. num. 54. quae exceptio t praescriptionis est litis finita. c. 1. verb. finita. ubi Dd. de lit. contestat. in 6. Blanc. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. vers. praescript. quia pro veritate habetur. gloss. marg. Castrens. & Dd. l. 1. C. de servitut. Cracet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. num. 9. 48. 51. Bald. consil. 257. questio. num. 1. libr. 2. consil. 54. Subtiliter. num. 1. libr. 4. Alexand. consil. 6. viso. num. 1. lib. 1. Decius consil. 85. diligenter. num. 2. etiam in feudaliibus. Bald. c. ult. num. 1. 2. de feud. dato in vic. lege commiss. plenissimamque securitatem inducit. l. fin. C. de fund. patrimon. libr. 11. Curtius senior consil. 82. capio. num. 5. & contra hominem omnem tuetur omnibus contrariis repulsis. Parisius consil. 32. num. 5. vol. 2. consil. 13. num. 17. & 19. vol. 4. tex. c. ult. de feud. dat. in vic. leg. commiss. & feudum praescriptione t quasitum ordinariam ejus sortitur naturam, ut Baldus dicit l. liberti. num. 31. Cracet. oper. libert. nec praescriptio semel completa amplius interrumpi aut revocari potest, ne quidem

quidem per malam fidem supervenientem. gloss. Panormitan. Felinus & communiter Dd. c. *vigilanti. de prescript.* Francisc. Balbus de *prescript. p. 2. partis 3. princ. quest. 9. num. 1. ubi* hanc dicit esse communem.

- Quamquam non potest hic ulla mala fides fuisse in heredibus, qui justam habuerunt ignorantiam. l. *qui in alterius. 19. de regul. jur.* & quorum parentes post mortem dicti. Ergo hoc prædium ut feudale, vel concedentibus filialibus illius ac harum tutoribus, adepti sunt & possederunt; ac ita in istos ipsorum filios transmiserunt. Unde judicari debet secundum statum præsentem. Tiraquell. de *retract. proxim. §. 1. gloss. 8. num. 25.* & usus t ac possessio magis facit appertinentias, quam homagium. Tiraquell. de *retract. proxim. §. 36. gloss. 3. num. 4.* & qualis nunc t reperitur præsens rei status, talis intelligitur & antea semper fuisse. Bart. l. *Celsus. num. 22. de usucap. donec* contra probetur. Anchoran. *consil. 162. in questione. num. 1. per c. si judex. de sent. excommuni. libr. 6. l. moveor. C. de serv. exportand. Alexand. consil. 81. in causa. num. 3. vol. 7. Socin. consil. 89. in fin. vol. 1.* eoque in dubio semper pro præsentem possessore judicatur, ut in terminis nostris ipsi Dd. tradunt Bart. Jason. in d. l. *si priusquam. de oper. nov. nunciat.* Anchoran. *consil. 162. in questione. num. 2.* cum aliis, quos cumulat Tiraquellus de *retract. proxim. §. 1. gloss. 8. num. 25.* maximè si, ut hic, appareat, parentes possessorum, unde acceperunt, sic etiam possedisse. Alciat. *reg. 2. præsumpt. 21. num. 5. per Bart. & Dd. l. Poraponius. §. ult. de acquirend. possess.* Canonist. c. *cum ad sedem. de restitut. spoliat.* Nam qualitas possessionis feudalis, qualis t in parentibus fuit, etiam præsumitur esse in possessione filiorum & agnatorum etiam contra filias. Bald. c. *1. §. inter filiam. num. 2. si de feud. cont. §. fin. Inst. de hered. que ab incest.*

Itaque cum parentes ac majores horum pro feudo possederunt, ac cum hac qualitate ad istos possessores pervenerit, non sunt cogendi per partes ostendere feudum esse. Bald. c. *1. §. 1. num. 4. & 5. de contr. investit.* Nam ex tali possessione qualificatur feudum c. *1. de consuet. rect. feud.* & intelligitur à prædecessoribus in successores pariformiter continuari. Bald. c. *1. in princ. si de feud. contr. inter Domin. & agnat. per l. cum miles. Ex quib. caus. major. & c. c. 1. §. 1. num. 2. si de feud. defunct. & c. ut illi intelligantur possidere titulo & jure majorum. Bald. c. 1. §. cum autem. num. 4. & 5. de contr. investit. Castrens. *consil. 176. videtur. num. 4. vol. 1.* & possessionem feudalis juris de manu in manum jure successorio con-*

tinuasse. Bald. l. *cum antiquioribus. num. 1. C. de jure deliberand. & c. ult. post gloss. fin. l. ubi* Martin. Laudens. & Dd. de *feud. cognit. Jason l. quoties. num. 32. C. de reivindicat. & consil. 87. consultus. lib. 1. consil. 182. in præsens. lib. 2. consil. 10. videretur. lib. 3. cum aliis, quos cumulat suo more Tiraquellus de morte in 4. declar. *presat. num. 1.**

Unde, quando antecessor probatur bona tenuisse in feudum, tunc eodem jure præsumuntur ac intelliguntur pervenisse ad heredem. Alciat. *regul. præsumpt. 2. præsumpt. 3. num. 5. per Bald. l. si ejus. de usufruct. Andr. Sicul. consil. 18. num. 20. vol. 2.* De possessione in t præterita & priorē præsumitur in præsentem. Bart. *num. 2. Jason. num. 38. 39. 41. l. naturaliter. §. nihil. de acquirend. possess.* Bald. l. *ordinarii. num. 20. C. de reivindicat. l. data. in fin. C. Qui accusar. & c. Bald. in rep. l. Celsus. in princ. & num. 48. de usucap. Decis. Neap. 327. fuit. num. 6. Alexand. consil. 103. super. num. 17. consil. 18. visa. num. 3. vol. 1. & descendentiū ac successorum possessio in substantia non est nova possessio, sed ejusdem qualitatis, cum paterna vel majorum, etiam in feudis & controversia filiarum cum agnatis, de qua hic. Ita Bald. c. *1. in princ. de contr. inter mascul. & fem. per d. l. cum miles. Ex quibus caus. major. idem Bald. in authent. defuncto. num. 6 C. ad SC. Tertullian.* Et feudalem esse rem ex diuturna possessione præsumitur. Jason. l. *qui in aliena. §. 1. num. 48. de acquirend. hereditat. Cravet. de antiq. temp. p. 3. §. vidimus in genere. num. 36. & est quadam continuatio possessionis feudi inter vassallum & eorum filios ac agnatos successores. Bald. c. 1. in princ. Si de feud. fuer. contr. inter Domin. & agnat. per d. l. cum miles. Ex quibus caus. major. & c.**

II. Punct.

Et P. Teich aber ist mehren theils erbawet vff eine wüste Marck B. so vntzgerlich Lehen ist / wie die Lehenbrieff vor 100. Jahren von Fürsten zu Fürsten gegeben klerlich außweisen / als Churf. E. investitur 1466. in vers. eine wüste Marck B. etc. cui congruunt sequentes investitura, sicut t congruere debent & secundum primam intelliguntur. Bald. l. *1. num. 31. C. Quand. non petens. part. & c. c. 1. num. 3. de eo qui sibi & hered. & consil. 331. num. 1. vol. 5. Curtius de feud. part. 2. quest. 2. num. 43. & 44.* Unde ex majori parte totum censetur. l. *qua de tota de reivindicat. Everard loc. à tot. ad par. ut de feudo est textus cum gloss. c. 1. ubi gloss. verb. magna pars. de contr. inter mascul. & femin. Bald. c. 1. §. 1. num. 2. & 3. Si de feud. defunct. & c. Cur-*

tius d. tract. feudal. p. 2. quest. 2. num. 40. & ma-
jus trahit ad se minus. Jason. l. à Divo Pio. in
princ. num. 12. de re judicat. c. quod in dubiis. de
consecrat. Eccles. c. 1. cod. in 6. l. cum in diversis. de
religios. & sumpt. fun. l. quæ religiosis. de rei ven-
dicat. ut t. ejusdem intelligatur esse juris ac
44- qualitatis. l. cum. de usucap. Tiraquell. de re-
tract. proxim. §. 1. gloss. 7. num. 81. & §. 30. gloss.
2. num. 15. Baldus in terminis feudi. c. 1. num. 1.
cum seq. de capitan. qui curiam vendid. sicut &
quæ inædificantur, solo cedunt. §. cum in
suo. cum seq. ubi gloss. Angel. & Dd. Inst. de rer. di-
vis. l. domum. C. de rei vendicat. Unde & hæc
45- piscina feudo t. infossa pro feudo haberi de-
bet. c. 1. §. si quis de manso. ubi Dd. si de investi-
tur. feud. content. fuer. & c. ut reliqua, quæ
feudo accedunt & inædificantur. c. si vassal-
lus. hic sunt lex. & c. 1. de invest. de re alien.
fact. §. contrario. cum seq. ubi Dd.

Zum Andern / ist solcher Reich vngeschr-
lich vor 80. Jahren von gedachts E. seel. Vater
gebawet / wie der von S. vollführt voriges Le-
genzeugnuß aufweist / vnd von den Töchtern
selbst in voriger Rechtfertigung im andern ar-
ticul libellirt ist worden / quæ confessio con-
tra ipsas probat. per Panormitan. num. 3. 4.
c. examinata. de judic. Vnd ist vor derselben
Zeit in den alten Lehenbriefen nicht Reiche / son-
dern Reichstätte zubefinden / Hernacher aber
do E. von S. Vater / der denselbigen Reich er-
bawet / verstorben / vnd nunmehr der Reich fer-
tig vnd vorhanden gewesen / ist das wort Reiche
zu den Reichstätten in Lehenbriefen von Für-
sten zu Fürsten gesetzt / vnd also dieser Reich zu
Lehen gemacht / Sintemal kein ander verhan-
den gewesen / daroff solch wort sich ansehnlich
referiren mügen / ut pro nominato haberi
debeat, cum de alio, quod haberetur, intel-
ligi nequeat. l. qui uxori. 19. in fin. de auro & ar-
gent. legat. Dd. l. si domus. l. legato generaliter.
de legat. 1. & alioqui indefinita æquipollet
universalis. l. sub pretextu specierum. ubi Ja-
son. num. 5. C. de transact. l. sed et si. §. questum.
num. 33. si quis caution. & c. l. quod dicitur. num.
46- 8. de verb. obligat. & generalis locutio t. com-
prehendit omnia, ad quæ salva recti sermo-
nis proprietate extendi potest. l. pluribus. de
acceptilat. Bart. l. Aurelius. §. Cajus. de liberat.
legat. l. Lucius. §. emptor. de pactis. latè Ale-
xand. consil. 11. viso. num. 9. & 15. vol. 2. Parisius
consil. 20. num. 78. vol. 1. etiam in feudalibus. c. 1.
De capitan. quicur. vendid. ubi Bald. & Dd. Si-
gism. Neapol. consil. 35. num. 9. Cradet. consil. 3. n. 1.
consil. 131. num. 5. consil. 84. num. 14. Bald. c. 1. de
controv. investitur. c. 1. num. 2. de vassal. qui contra
constituit. Lotbar. Parisius consil. 22. num. 98. con-
sil. 23. num. 19. vol. 1. & determinatio generalis
omnia determinabilia pariformiter deter-
minat. Jason. l. miles. §. decem. num. 4. de re judi-

cat. l. Gallus. §. quidam. n. 8. 9. de liber. & posthu-
mis. Covarruv. inc. possessor. p. 3. in princ. n. 2. de
regul. jur. in 6. Est autem optimus probandi
modus rem esse feudalem ex investitura,
quæ feudum constituitur. c. 1. Quib. mod. feud.
constituitur. & c. 1. de not. feud. ac unitas in hac
47- omnium rerum eadem esse præsumitur,
donec diversitas probetur. Alexand. consil.
88. n. 17. vol. 5. & quæ paria sunt dispositione,
eadem esse debent interpretatione. Albert.
tract. statutor. p. 2. in princ. n. 9. Itaq; generali
investituræ singulæ partes & species simpli-
citer insunt, etiam nō dinumeratæ aut no-
minatæ. Ifernia n. 8. & 9. Afflict. c. 1. in princ. n. 6.
7. 8. cum seq. de controv. inter masc. & samin.
Curtig d. tract. feudal. p. 2. quest. 4. n. 2. Tiraquell.
de retract. proxim. §. 36. n. 4. Bald. c. si vassalli. n. 2.
de vassal. qui contra constituit. Lotbar. & c.

Vors Dritte / sehen vnd gestehen Klegere
selbst in vorigen actis, daß dieser Reich zu Lehen
gemacht sey / als in ihr Klaglibell im 2. articul
verf. vnd sagt / daß E. von S. Vater einen Reich
vff P. Marck vnd Baurgüter erbawet / welcher
numals zu Lehen gemacht etc. welchs denn wie-
der Sie gnugsam beweiset / Nam quæ actor
in libello t. & scripturis inserit, intelligitur
48- confiteri. Panormitan. d. c. examinata. num. 2.
3. de judic. ubi Felin. & Dd. etiam per verba
narrativa. l. cum precum. ubi Baldus notat. C. de
liberal. caus. nec ulla est probatio melior,
quam confessio adversarii. l. cum te. ubi Ja-
son notat & Dd. C. de transact. Hyppol. de pro-
bat. n. 70. cum seq. præsertim in actis facta. Ja-
son. l. ejus. n. 3. & 7. si cert. petat. Socin. l. 1. n. 5. de
except. & consil. 96. num. 5. 6. vol. 4. Schurff.
consil. 99. num. 22. cent. 3. Cradet. consil. 61. num. 3.
Roland. consil. 6. num. 26. 27. vol. 3. quoniam
faciunt notorium inter partes. Decius latè
consil. 91. num. 9. Panormitan. & Dd. c. olim. de
verb. signific. Socin. senior. consil. 38. num. 10.
lib. 1. Aretin. consil. 42. num. 5. Parisius con-
sil. 111. num. 7. lib. 4. Socinus jun. consil. 16. num. 18.
lib. 1. Neguzant. consil. 70. num. 1. Menoch. remed.
recuperand. 1. num. 231. Ettalis t. confessio re-
49- levat adversarium ab onere probandi. l.
cum. de jurejurand. Hyppolyt. uberrimè de pro-
bat. num. 67. cum multis seqq. (Ejus enim rei,
quæ per confessionem constat, nullam fa-
cere fidem aliam necesse est. Phipp. Por-
tius consil. 170. Dominus. num. 20.) & illud
transfert in confitentem. l. cum de indebi-
to. de probat. l. cum te. C. de transact. Alexand.
plenè consil. 167. per tot. vol. 2. Bart. & Dd. l.
si unus. §. pactus. de pact. Jason. l. error.
num. 29. C. de jur. & fact. ignor. l. admonen-
di. num. 134. de jurejurand. Imò contra eun-
dem probant. l. de asate. 12. ubi gloss. in fin. de
interrog. action. & l. 1. de confess. l. unie. ubi latè
Bald. C. cod. tit. Bald. num. 4. Castrens. num. 9.

in rubr. C. de probat. Nam confessio inter genera probationum refertur, post glossam l. 1. C. de edend. quam ad hoc allegat Maranta in specul. judic. p. 6. actus 5. de confess. num. 1. 2. ut in confessum nulla sint partes iudicis, quam ad condemnandum. l. promde. ad L. Aquil. c. 1. 2. de accusat. in 6. Hypoth. sing. 201. in confessum nulla partes &c. Jacobin. de S. Georg. authent. qui rem. num. 98. C. de sacrosanct. Eccles. Lancelot. in prator. rubr. de positionib. num. 3. nec ulterior ipsius probatio contraria recipitur. l. generaliter. ubi Dd. C. de non numer. pecun. authent. rogati. ubi Baldus, Salicetus & Dd. C. de testib. l. si cautio. de fide instrumentor. Canonist. rubr. de probat. quia nihil amplius queritur. l. post rem. de re iudicat. quæ etiam in hac materia feudali valent. Bald. c. 1. §. sacramenta. num. 15. de consuet. recti feud.

Zum Vierdten/ist solcher Reich von E. von S. Schwestern/nach des Vaters Tode/so wol vor 50. Jahren sich zugetragen/niemals gefochten noch zum Erbe gezogen worden/wie auch nicht von diesen Besizern der von S. Besitz wister/da vor 18. Jahren ihre Väterliche Erbschaft auch getheilet/welches dann/wie oben gesagt/ohne zweiffel nicht geschehen wære/da dieser Reich im geringsten vor Erbe hette können angeprochen werden/oder besessen und geachtet worden wære/ quia præsumuntur non ignorasse qualitatem paternorum bonorum. arg. l. quisquis. C. de rescind. vendit. l. in suis. de liber. & posth. nec iactasse suum. l. cum de indebito. de probat. cum aliis ibi per gloss. & Dd. allegatis. aut remittere. Bart. l. sed et si quis. §. questum. num. 1. quis cautio. l. nec ignorans. C. de donat. Bald. & Dd. l. 3. l. generaliter. C. de non numerat. pecun. Jason. num. 3. 4. 5. cum seq. l. 1. & l. ult. §. idem questus. ubi Bart. per illum text. de condict. indebit. quoniam in donationem incidit. l. si quis delegaverit. ubi Bart. de donat. l. 4. C. eod. l. contra. §. si filius. ubi Bald. num. 4. de pact. l. si quis. §. an pacisci. Quibus mod. pign. &c. l. in adibus. de donation. l. modestinus. eod. tit. Tiracuell. fustissime in l. si nunquam. verb. donatione. quest. 8. num. 143. 144. C. de revocand. donat. quæ in mulieribus nunquam præsumitur, ut supra probavimus. l. sed si. 4. ubi glossa concordantias allegat ad verb. donat. ff. ad SC. Vellejan. l. si mulier. de condict. ob caus.

Daher dann vore Fünffte erfolgt/daß dieser Reich je und allwege vor 10. 20. 30. 40. 50. Jahren als Lehen geachtet/ besessen/ vererbt/ vererbt und verfallen/ Und darumb/wann er gleich in der Investitur nicht begrieffen wære (als er doch ist/ wie vorgemeldet) so

wäre er doch vor Lehen verjahret/ und also zum rechten Mannlehen gemacht worden/ per d. §. si quis per 30. annos. c. 1. si de feud. defunct. cum aliis supra deductis.

Hierzu kombt nun lechlich die vorige S. Fezgenbeweisung/ Dann der erste Zeuge bey dem 1. und 2. artickel sagt wahr/ daß E. von S. Vater vor 50. Jahren solchen Reich gehabt habe/ er habe es selber gesehen (welchs zwar seiner außsührung/ sinitmal es die Landerben selbst im 2. Slagartickel libelliret) und bey dem 5. artickel wahr/ vrsach/ er dencke wol bey 50. Jahr/ daß E. von S. Vater/ und nach seinem absterben E. selber solchen Reich vor ein zugehörung des Schlosses L. gebraucht. Desgleichen bejaheet auch der ander Zeuge bey dem 1. und 6. artickel daselbst. Item der dritte/der auch bey den 2. und 3. artickel so er gleichfals wahr sagt/ berichtet/ daß E. Vater dagegen die Leute mit andern Eckern vergnügt/ dann er habe den Zeugen auch vergnügt/ und vffs Fragstück/ daß solche Güter zum Lehen gezogen/ dann der Juncker hat sie mit seinen Eckern widerumb müssen vergnügen/ gedechte bey 50. Jahren/ daß solcher Reich zum Hause L. gebraucht worden/ Item der 4. bey den 1. 6. und letzten artickel/ der fünffte bey den 1. 2. 6. letzten artickel/ Item der 6. 7. 8. Zeuge gleicher gestalt daselbst.

Quamquam autem instantia prioris iudicii vel arbitramenti aut arbitrii finita sit, non tamen testimonia. Panormitan. num. 6. 7. c. ult. de arbit. Nam quod dicitur, finita instantia perire simul acta. l. cum lite. Judic. solvi. Decius l. 2. num. 53. C. de edend. Ruinus consil. 69. num. 5. lib. 1. Socinus junior consil. 132. num. 2. lib. 2. Menoch. remed. recuperand. 1. num. 229. accipiendum est de actis iudicii ordinatoriis non de decisoriis, quæ ad decisionem pertinent, ut probationes & dicta testium. Menochius in terminis præallegato loco. nu. 230. per Bart. l. cum lite mora. num. 5. Judic. solvi. Abbas. c. causam. 1. de testib. Ruinus consil. 69. num. 5. lib. 1.

Thuet nichts dawider wie von Gegentheil gefragt/ ob gleich denen von S. die artickelte Mark von ihrem Landesfürsten geliehen/ (welchs man vor bekant annimt und acceptiren sol) daß dennoch die von S. solche Mark den Leuten widerumb vor Erbau vmb ein jährlichen Zins geliehen/ Dann erslich so wissen die daroff befragte Zeugen gar nichts drum/ Und wann es schon außständig wære/ so folget doch darumb nicht/ daß es so viel die von S. belanget/ nicht Lehen seyn und bleiben solte/ quoniam vasalli habent in feudalibus directum & dominium respectu agrorum subjectorum, quos etiam aliis con-

cedere possunt; nec ideo minus, quando in feudum tenent respectu superioris Domini, à quo recognoscunt. *Bald. l. i. in fin. C. de legit. heredib. & in proem. Digest. Gozadinus consil. 50. prima. num. 9. ubi concludit, hoc potissimum in Germania & Imperio obtinere. Everard. in LL. loc. à tanquam seu respectivis. in 29. ampliat. Curtius de feud. p. 1. quæst. 6. & p. 2. quæst. 2. cum similib.*

III.

Quo Wiesenachs ober der Brücken ist in Lehenbriefen vnter dem wort das Holz ober der Brücken begrieffen / vnd denen von S. je vnd allwege geliehen worden / darvon das Holz den meisten theil außgerottet vnd zur Wiesen vnd Acker gemacht / welchs dann auch gegen theil verursacht / daß er in vorigem Libell nicht allein zum Holz / sondern auch Acker vnd Wiesen ober der Brücken als Erbe geklaget. Nach dem aber / wie gesagt / die von S. mit dem Holz ober der Brücken / in Lehenbriefen vnd Investituren von Fürsten zu Fürsten belehnet / so sollet auch / daß diese Wiesen / so darin vnd darvon gemacht / Lehen seyn / ex regula superius tradita, quod quicquid sit in solo, illud solum & eius dominum, ac jus sequatur. §. cum in suo. Inst. de rer. diuis. l. adeo. 7. §. cum in suo solo 7. ff. de acquir. rer. dom. & utrobique scribentes. Ac proinde inædificatum feudo est & manet feudum. *Julius Clarus de feud. quæst. 88. num. 3. vers. quia cum proprietates sit domini feudi, quod illi accedit, debet accrescere. & post. vers. omne incrementum accedens feudo. c. 1. §. si quis de manso. Si de invest. feud. content. fuer. c. si vassallus. hic finit. lex. c. 1. §. è contrario. de invest. de re alien. fact. Bald. & Dd. c. 1. de cap. qui cur vendid. sicut & alias surrogatum retinet naturam ejus, cui surrogatur. l. si eum. §. qui injuriarum. si quis caution. Everard loc. à vi surrogari. & appertinentiæ t atque accessiones sequuntur naturam & causam rei principalis, cui adjiciuntur. Montan. tract. fin. regund. cap. 79. & coherent. Montan. ibidem num. 1. 2. 3. per c. volentes. 8. de offic. legat. l. que religiosis. 43. de rei vindicatis. Multo fortius inædificatum feudo pro feudo esse ac reputari debet, si tolli nequit & auferri, ut hæc pascua. *Alvaros. num. 5. d. c. 1. §. si quis de manso. Bald. c. 1. d. §. si vassallus. num. 4. & in authent. excipitur. num. 2. C. de bon. que liber. Quia hic manet solum ut fundamentum & præcipua pars, cui inædificata reliqua cedunt accessionis loco. l. in rem. 23. §. item quacunque aliis juncta siue adjecta accessionis loco cedunt. l. solum. 50. de rei**

*vindic. & velut superficies. l. 1. & tot. tit. de superficieb. l. superficiario. de rei vindicat. l. domum. C. cod. tit. atque accessorium. d. l. in rem. §. item. quacunque de rei vindicat. quæ alterius t qualitatis aut juris, quam ipsum principale, cui adherent & insunt, cense-ri nequeunt. c. accessorium. de regul. jur. in 6. l. eum. de usucap. Unde ex ipsa investitura intelligimus hæc esse feudalia, cum solum ipsum, cui adherent & insunt, feudale sit, & in feudum per investituras semper conformes nominatim concessum. *Molineus in consuetud. Parisiens. tit. 1. de materia feudal. §. 1. gloss. 5. num. 98. Berous quæst. 96. num. 4.**

Darumb wie das ganze Holz ober der Brücken Lehen ist / vnd denen von S. je vnd allwege in Lehenbriefen vnd investituren geliehen worden / also auch diese Wiesen / so auß dem theil desselbigen Holz gemacht / müssen Lehen seyn vnd bleiben / ex jure totius ad partem. *l. que de tota. de rei vindicat. Everard. loc. à toto ad part. quoniam in toto pars est. l. in toto. de regul. jur. l. si quis cum totam. de except. rei judic. & habens t intentionem fundatam in toto, habet & in partibus. c. cum Episcopus. de offic. ordin. libr. 6. l. bene. C. de quadr. præscript. Panormitan. & Canonist. c. si diligenti. de foro competent. & quæ sita potiori t parte totum in feudum acquiratur. Afflict. c. 1. num. 13. Quid sit investitur.*

So seynd vore Ander / diese Wiesen alle wege vor Lehen bißßen vnd gehalten / auch nie von E. oder andern Besizer von S. Geschwister in Väterlicher abtheilung zum Erbe an / oder außgezoogen worden / sondern den Lehen vollen gern vor den Töchtern geblieben / Unde triplijure quod difficilius rumpitur. *c. 1. de treug. & pace. hoc est feudum, primum ex investitura. c. 1. Quibus mod. feud. constit. c. 1. de not. feud. Jason in prælud. feud. num. 12. Afflict. decus. Neapol. 129. num. 3. Curt. tract. feudal. p. 2. quæst. 4. num. 14. Zasius in epis. feudal. p. 6. num. 5. 6. 14. gloss. & Dd. c. 1. §. 1. si de feud. defunct. & c. Henning. Goden. consil. 7. de precio rei feudal. num. 15. Bald. l. liberti. num. 22. C. de oper. libert.*

Secundo ex successione *c. 1. de feud. success. c. 1. de natura. success. feud. c. 1. de grad. success. c. 1. de consuetud. recti feud. c. 1. in fin. de feud. cognition. Bald. & Dd. l. cum antiquioribus. C. de jure deliberand. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. de feud. §. 1. Curtius in 3. p. Sonfbeck. in 9. p. tract. feudal. Zasius in epitom. feud. tit. de feud. success. Alexand. consil. 55. per ff. c. 1. num. 6. vol. 4. cum aliis per eos allegatis.*

Tertio

Tertio ex possessione formi supra 30. annos, & sic ex praescriptione. c. 1. §. si quis per 30. annos. si de feud. defunct. Schurff. consil. 41. & consil. 91. num. 15. cent. 1. quareserian allodialis convertitur in feudum. Jason l. 2. num. 155. cum seq. C. de jure emphyteut. Schurff. consil. 58. num. 4. cent. 1. consil. 31. quod in praesenti. num. 4. cent. 2. Chassan. de feud. §. 1. verb. intra annum. num. 16. 17. Mynsing. observat. 28. 29. cent. 4. Decius consil. 498. viso. num. 21. 22. Dato, quod alius titulus non subesset. Curtius senior consil. 82. capio. num. 5. consil. 71. princeps. num. 12. 13. 14. Nam ipsa praescriptio per se sufficiens est titulus, ut alia probatione non sit opus. Parisius consil. 25. num. 18. vol. 4. tollens omne jus contrarium. Parisius consil. 32. num. 5. vol. 2. omnemque actionem contrariam extinguens. Parisius ibidem & consil. 13. num. 17. vol. 4. Covarruvias c. possessor. p. 2. de regul. juris. in 6. Curtius senior d. consil. 82. capio. num. 5. & plenissimam securitatem inducens. Parisius ibidem num. 19 & consil. 101. num. 81. cum seq; adeo, ut feudum praescriptione quasitum ordinariam ejus sortitur naturam. Bald. l. liberti. num. 31. C. de oper. libert. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. inag. ipsi investiti. num. 14. Francisc. Balbus de praescript. p. 4. partis 4. princ. quest. 1. num. 1.

60. Quia praescriptio etiam hic equiparatur veritati. Bald. c. 1. num. 1. 2. de feud. dat. in vicem l. commissi. sicut & alias. gloss. mag. & Castrens. l. 1. C. de servit. ut alio titulo non sit opus. Bald. c. 1. §. ult. num. 1. de feud. dat. in vic. lege commissi. vel probatione. Parisius consil. 25. num. 18. vol. 4. cum omnem solennitatem suppleat. Camerarius post Ifern. c. 1. in princ. verb. nullo tempore. de probib. feud. alienat. per Frid. Afflict. d. §. si quis per 30. in 3. notab. c. 1. si de feud. defunct. Jason l. 2. num. 155. C. de jur. emphyteut. Schurff. consil. 41. consil. 58. num. 4. centur. 1.

So wird auch vord Vierte berichtet / daß die wiese zu B. A. gut im winkel liege / welches Juncker S. zu Acker gebräuchet / mag vngeschehlich 2. Acker gewesen sein. Es ist aber im grunde davon zureden / daß B. A. Gut von zweyen Baurgütern zusammen geschlagen ; vnd ihm also gelassen worden / Derwegen diese Wiesen des mehrer theils mit A. Erbgütern vergnügt / Ergo können nicht B. A. Gut auch die Wiesen zugleich vor Erbe angezogen vnd angelegt werden / Alldieweil sie von A. Gut zum theil / die andern mit Lehngut vergnügt / Muß derwegen entweder B. A. Gut oder die Wiesen / welche darmit vergnügt fallen. Nam bona fides non patitur bis idem exigi. l. bona fides. de regul. jur. ac surrogatum retinet praet. naturam ejus, cui surrogatur. l. si cum. §. qui injuriarum. si quis caution. & c. Everard. a vi surrog. in loc. legat.

Nun hat aber B. A. alleine nicht diese Wiesen / sondern alle Ecker vnd Wiesen / der gestalt von E. von S. bekommen / daß er sollte 12. jahr in jede art 6. acker arfeldt / wie es sich gehöret / in jedes Feld beschicken / dergleichen alle Wechführen neben seinem Geschirr thuen helfen / Wann aber die 12. jahr vmb weren / alsdenn sollte er erst den andern Pfordnern gleich fröhnen / vnd es alsdann erheblich sein seyn / Es hat aber A. die jungen Pferde / so er von E. von S. bekommen / verkauft / sich mit alten Pferden belegen / E. von S. seine schuldige dienste nicht leisten können / sondern auch das Getreidich dem Erbherrn im Felde stehen lassen / Vnd weil er dessen / wie er zugesaget / nicht halten können / ist er von dem Gut gangen / vnd dasselbe liegen lassen / vnd also das dem Lehensherrn wiederum heim gefallen / Vnd ob wol A. lechlich geklaget / hat der Lehensherr / daß er vffs Gut wieder ziehen solle / gewilliget / so denn gedachter A. angenommen / seine frohne zuverrichten / zugesaget / Es ist aber A. bald hernach wiederum davon gelauffen / vnd also Ecker vnd Wiesen liegen lassen / so dem Junckern wiederum anheim gefallen / vnd das Gut also behalten / vnd ein Hoffmeister druff gesat / der ihm gedienet / Die Wiese / so zu E. A. Gut / dieselbe hat E. von S. mit Lehngut in der kleine Awe vergnügt / vnd mit 5. schessel Korn. Die Wiese / so B. gewesen / liegt balde vor an / dagegen hat er ihn mit der Wiese am zuckmantel vergnügt / so E. von S. eigenthumblich gewesen / vnd zu vorn keinen Bauern zugestanden. Die Wiese / so M. M. gewesen / ist auch bald bey B. Wiesen gelegen / ist mit Erbgut in der kleinen Awe gelegen vergnügt. Die Wiese / so T. gewesen / ist auch mit Erbgut in der kleinen Awe vergnügt worden / Die Wiese / so P. P. gewesen / ist auch von B. A. gut vergnügt worden. Die Wiese / so S. Wiese genant im zuckmantel gelegen / kombt zu dem Nahmen / daß ein Mann S. genant als Lashut vmb ein Zins gehabt / ist kein arosser platz / Es haben aber die wilde Schw die Wiese also zuwühlet / daß er solche vmb den zins nicht mehr haben wollen / derwegen sie also noch den Nahmen hat / ist Lashut gewesen.

Weil nun hernacher lange vor 30. Jahren E. von S. diese Wiesen alle vor Lehngut in sein Principal Lehen geschlagen vnd gebraucht / vnd also dieselbige vff seine Lehensvolgere gebracht / die sie gleichfals also vber Rechtsverwehrt zeit mit E. vor Lehen besessen vnd verdienet. Confirmantur enim tempora praedecessorum cum possessione successorum. §. diutina. Inst. de usucap. l. cum heres. de divers. & temp. praescript. ut ex utrisq; compleatur usucapio. l. 3. l. nunquam. 31. l. possessio. 20. de usucapion. l. 2. C. de praescript. long. temp. l. nemo. 10. C. de acquirend. possess. l. cum heres. n. l. heres. 21.

l. bares. 43. l. de accessionibus. de divers. & temp. praescript. l. nunquam. 31. §. pen. de usucap. Als dringet die nothwendige volge/das nach 30. jahren / jahr vnd tag solche Wiesen nun vor langst zu Lehen gemacht / vnd dafür verjähret / wann sie gleich zu vorn nicht Lehen gewesen weren / per d. c. 1. §. si quis per 30. annos. si de feud. defunct. cum aliis supra allegatis.

IV.

As Jernberg D. ist wol ein Erb vnd Baurengut gewesen / vnd derhalben auch E. Töchtern gefolget vnd gelassen worden / Sie haben es aber sambt ihren Vormunden vor 17. jahren den Lehenserben vffgetragen vnd verkauffet / unde contra suum factum venire non possunt. *l. post mortem. ubi Bald. de adopt. & illa exceptio est impediens litis ingressum, ut ibi Baldus notat. & c. diversis. de cleric. conjug. Francus. c. 1. num. 28. de lit. contestat. in 6. Socin. consil. 38. pro decisione. in fin. vol. 1. Blanc. tract. de compromiss. quast. 4. tit. tertio. ex judicio. num. 4. vers. venit contra factum proprium. & venditor ex natura contractus ad evictionem tenetur, etiam si non sit conventum. l. non dubitatur. 6. C. de eviction. l. si major. C. de commun. rer. alienat. l. 2. l. si in venditione. ff. de evictionib. Quem autem de evictione tenet actio, eundem t agentem multo magis repellit exceptio. l. vendicanti. de eviction. gloss. Bald. & Dd. l. cum a matre. C. de rei vendicat. l. 1. de except. rei vendit. l. si ob causam. C. de evict. Menoch. consil. 1. num. 69.*

Vnd ist dissals kein Churfürstl. Consens nothwendig gewesen / sintemal es Erbe vnd nicht Lehen gewesen / ex communi regula & ratione *l. dudum C. de contrab. empt. quam late prosequitur Tiraquellus in tract. proxim. in princ.*

So ist es auch breuchlich vnd gewis / das die vff dem Lande ihre Bauregüter ohne das Gericht vnd der Obrigkeit bewilligung ihres gefallens verlesen / verkauffen vnd alieniren mügen / ex communi regula *l. in re C. Mandat. Bart. l. si quis. 17. §. differentia. num. 4. de acquirend. possess. ubi & Alexand. sub num. 6. Arat. post alios. num. 7. Schurff. consil. 69. num. 25. consil. 50. visis. num. 1. centur. 1.*

Ob man aber dawieder sagen wolte / das es dissals vnmündlaer Güter gewesen / so auch von den Vormunden ohne dringende schuld vnd der Obrigkeit decret nicht hetten alienirt werden können / *l. 3. l. 5. & tot. tit. ff. de reb. cor. & c. l. ob as. & tot. tit. C. de praed. minor. So mag doch hinwieder solches also abgelehnet werden / Erstlich das diese verenderung geschehen sey per modum t divisionis inter haeredes feudales & allodiales, quae tutoribus est permessa. l. inter. 20. ubi gloss. de auct. tutor. Bald. l. 1. num. 4.*

C. si advers. transact. l. pen. C. de praed. minor. & valet absq; alia solennitate; dummodo maiores ad divisionem provocaverint, sicut hic, ipso facto provocatum sit, institutis utrinq; actionibus. l. 1. §. si communis. l. si pupillorum. 7. de reb. cor. & c. l. pen. C. de praed. minor. Bald. l. 1. C. si advers. vendit.

Vors Andere / das dadurch die angefangene rechtfertigung beplegt / vnd also durch eine transaction vnd vergleichung dis stück Gutes die Agnaten von der Landerben Vormunden an sich bracht / quae alienatio per modum t transactionis est tutoribus permessa. *l. interdum. 56. §. qui tutelam. de furs. Tutores enim habent potestatem administrandi liberam. l. inter bonorum. ubi notat Bart. de administ. tutor. Jason. l. pactum curatoris. in princ. C. de pact. gloss. final. l. mandat generali. 60. de procuratorib. ideoq; transigendi. l. 1. 2. C. si advers. transact. l. praes. ubi Dd. C. de transact. & alienandi. l. quodlibet. 87. de solution. l. procurator cui. 58. de procurator. Et ideo minor, qui vult contra transactionem a tutore suo nomine factam venire, debet petere restitutionem in integrum. l. 1. 2. & tot. tit. C. si advers. transact. ubi Bald. & Dd. sed restitutio hac intra minorem aetatem aut quadriennium t ab illa effluxa petenda est, post non admittitur. l. fin. & tot. tit. C. de temp. in integr. restitut. quae tempora. hic verisimiliter post 17. annos ab illo contractu elapsos jam pridem finita sunt; maxime jure Saxonico, sub quo haec partes degunt, & quo constat, minorem aetatem 21. & sic restitutionis quadriennium 25. aetatis anno finiri. art. 42. Landrecht libr. 1. junct. a doctrina gloss. Angel. l. unic. num. 4. C. si de moment. possess. Castrens. l. omnes. 2. num. 8. 9. C. de his qui ven. stat. impetrar. Bald. auct. b. i. capendi. num. 4. C. de Episcop. & Cleric.*

Zum Dritten / seynd die von S. vermuetlich hernacher auch mit diesem erkauften Gut belichen worden / Donun dem also were / dürffte es keines andern consens vnd decretis. Cum Principis consensus & auctoritas omnem illam solennitatem suppleat. *l. 2. ubi Baldus & Salicetus C. Quand. decret. non opus. ex regula l. omnium. C. de testament. & qui habet consensum t superioris, non opus habet decreto inferioris. l. 2. ubi hoc in terminis notat Baldus C. Quand. decret. non est opus. Albericus num. 3. l. 2. de reb. cor. per illum textum in terminis. Alexand. consil. 77. circa num. 20. vol. 1. Imo vel solus magistratus rati habitione defectum decreti & causa supplet. l. 1. §. pen. vers. nisi prator decreverit se ratum habiturum. ff. de eo quod fals. tutor. ubi Alberic. num. 3. Cuman. num. 6. 7. per l. si infanti. C. de jure delib. vand. l. bonorum. C. Qui admitti ad bon. possess. & c.*

68.

Vors vierde haben sie ohne zweifel diese güter hernacher vor Lehen besessen/ Unde alienatio feudi praesertim alienatione † hic in familia facta intra annum debuit impugnari. c. 1. §. Titius. si de feud. defunct. nec contra minores audiuntur, nisi intra annum ab adulta etate. Bald. & Dd. c. 1. §. porro. Qual. olim feud. pot. alien. Afflict. c. 1. §. si quis per 30. annos. in 3. notab. Si de feud. defunct. Cravet. de antiq. temp. p. 3. num. 1. Ja wann auch diese güter nicht zu Lehen werden/ dennoch hetten die Töchter innerhalb Jahr vnd Tag nach Sechsischen Rechten ab adulta etate diese alienation sechten müssen/ Reinhard. d. ff. de tutel. §. per nos. art. 29. Weichbildt.

Am fünfften werden vermutlich die töchter 16. Jahr ihres alters erreicht haben/ derwegen wie ihnen das beneficium restitutionis im 25. Jahr nach Sachsenrecht abgeschnitten/ wie oben vermeldet ex art. 42. Landrecht. ubi gloss. libr. 1. Also auch das ius ordinarium dicendi alienationem ex defectu solennitatum nullam haben sie nunmehr nach verfließung 5. Jahren à tempore contractu vel adultae etatis verlohren/ sintemal disfalls keine vbergabe/ sondern contractus onerosus transactionis oder doch venditionis verhanden/ Vnd auch die agnatē diese güter von den Vormündern erkaufft haben/ Alienatio enim rerū immobilium minoris per tutores sine decreto & solennibus facta validatur ac ratificari censetur, si intra quinquennium ab impleta adulta etate à minoribus, quorum res est, non impugnetur. textus est in l. ult. ubi Baldus, Faber & Dd. C. si major. fact. alienat. sine decret. rat. hab. Menoch. remed. recuperad. §. num. 143. Francisc. Balban tract. prescript. 1. p. 6. partis princ. casu 23. num. 45. Vnd disshalte ich wol die fürnehmste gründe zu sein/ damit sich in fünffziger handlung die Mäheleuten bestendiger weise behelffen vnd wieder die Töchter schäken mügen.

Dan daß sie vorwende/ wie einer zweymal ein gut zu kauffen nicht schuldig/ hat wol einen schein/ ex l. bona fides non patitur. de regul. juris, kan aber disfalls den sich nicht halten/ sintemal do die Töchtere dis gut als vnrechtmässiger weise in ihren vnmündigen Jahren alienirt freestiger weise wiederziehen könten/ so möchten sie wieder ihren willen ihr Vaterlich gut abermals inverkuffen nicht gedrungen werden/ l. nec emere. C. de jur. delib. l. sicut. C. de obligat. & action. cum simil. Möchten auch darüber wol die eingenommene fruchte zu restituiren bitten ex l. 2. C. si quis ignor. rem minor. l. utere. 14. C. de pred. minor. l. 1. verb. possessionem cum fructibus. C. si major factus alienat. &c. Vnd nicht schuldig sein wollen gegen abtretung des gutes das precium zu restituiren/ nisi quate-

nus probaretur in rem illarum pupillarem, verum esse. l. praedium. 10. l. si praedium. 16. C. de pred. minor. Daraus dann/ wo die sache in der gäte nicht bengelegt/ allerley schwere disputationes vnd forderungen entziehen möchten/ ut de restitutione fructuum in terminis prohibita alienationis disputatur. c. si quis presbyterorum de reb. Eccles. non alienand. c. gravis. de restitut. spoliat. Redoan. tract. de reb. Eccles. non alienand. §. sed nunquid res Ecclesiae male alienatae revocantur cum decursis fructibus &c. mibi fol. 474. & §. ad repetendum. num. 2. fol. 468. col. 2. §. sed nunquid. fol. 474. col. 2. per tot. §. sed deinde. num. 1. fol. 464. col. 1. de precio non repetendo, nisi quatenus ex eo minor factus esse locupletior probetur, d. l. praedium. 10. C. de pred. minor. l. si mancipium. 28. C. de rei vendic. c. 1. de deposit. gloss. ult. & Dd. c. si quis 6. ad audientiam. 9. de reb. Eccles. non alien. Bald. & Legist. al. jubemg. & autb. qui res. C. de sacrosanct. Eccles. Alexand. consil. 4. viso. num. 5. 6. vol. 3. Anchoranus in 8. notab. Cardinal. in 12. notab. clement. 1. de reb. Eccles. non alienand. Redoan. tract. eod. §. ad repetendum. num. 20. 22. fol. 470. & quest. 21. rubr. de penis. §. habetur. in 12. pena. num. 30. fol. 454 col. 2. in fine.

RESOLUTIO RATIONUM DUBITANDI IN I. QUÆSTIONE.

Nach dem dann hievor mit bessern erheblichen rechtsgründen der von S. güter vnd recht vertheidiget vnd außgeführt/ so auch in gütlicher handlung besser denn dis vorige letzte motiv zu gebrauchen/ Als ist nicht fast nothwendig vff die hievor dardieder angezogene einrede weitläufftig zu antworten/ sintemal solches alles im grunde durch die beygebrachte vnd ausgeführte rationes decidendi genugsam abgelehnet.

Denn was Erstlich die gemeine vermuetung/ der Rechte pro allodialibus anlanget/ ist allbereit dardieder die specialis praesumptio gesetzt/ qua derogat generali, nempe, quod ubi major pars bonorum est feudalis etiam reliqua praesumantur talia; donec contrarium probetur. Wie dann solches durch orthel vnd l. erkennniß auch besetiget/ welches Klagen den Landerten in voriger rechtfertigung die beweisung vffgelegt hat/ deren sich klagen de töchtere sampt ihren Vormündern auch angemast/ aber dieselbige nicht ausgeführet/ dz also solcher spruch res judicata den Partheyen worden/ Jason. l. quod iussit. num. 32. de re judicat. Vnd aus mangel der ausführung billich bleibet bey der Regel/

- quod actore non probante reus absolvatur. *l. qui accusare. C. de edend. l. 2. C. de probat.* & quod non modo post effluxum probationis terminum, sed etiā post tot annos inde recursum actor cum probatione non sit admittendus. *per not. l. oratione. l. fin. de feriis. l. 1. C. de dilationib. l. ob commissam. C. ad l. Jul. de adulter. Felin. & Canonist. c. licet. de probat.* maximè jure Saxonico propter certum terminum statuto probationibus præfixum, & ideo † exclusivum. *Weichbildt. art. 75. & 86. & Landrecht. libr. 3. art. 21. ubi gloss. & art. 82. & Landrecht. libr. 1. art. 62.* Ita Socinus dicens communem reg. 385. & interminis juris Saxonici de hoc termino probatorio exclusivo, Chilianus *Rönnig in pract. cap. 95. num. 1. 2. cum seq.* Item.
71. quod nova actione reos possessores † convenire nequeat, nisi se priore extricaverit. *auth. qui semel. C. Quomod. & quand. judex. & c. Alciat. & Dd. l. postquam. 4. C. de pact. & nisi omnibus expensis refutis. l. sancimus. C. de judic. pulcrè Felin. & Canonist. c. examinata. de judic. Legista. l. destituisse. de judic. cum similib.*

- Und ob wol das Forberg D. dafes ansehnlich ein bawergut gewesen/gestanden wird/so volget darauff keine illatio zu den andern abgeseuderten/ vnd allwege vorl. ehen gehaltenen/ auch in der investitur benannten güter/ cum separatorū separata † sit ratio & natura, unde nihil infertur. *l. fin. de calumn. l. Papinianus exuli. de minor. l. si maritus. C. de donat. inter vir. & uxor.* Esse a. toto genere separatas res allodiales à feudalibus (supra probatum, & alioquin notissimum est. *Jason. l. si priusquam. num. 40. 41. 42. cum multis seqq. de oper. nov. nuncias. Feudist. c. unic. de allod.*

- Licet a. mutatio non præsumitur: tamen probari potest & certè ex investitura; imò & ex unione † feudali ac usurpatione 30. annorum, & jure Saxonico 30. ac unius anni probatur esse feudum, per communem doctrinam Afflict. & feudistarum. *c. 1. §. si quis per 30. annos. Si de feud. defunct. & c. Oldrad. consil. 296. num. 3. Alexand. consil. 101. circa. num. 2. & 3. vol. 6. cons. 70. in causa. num. 1. 2. 3. vol. 3. Boerius decis. 345. num. 5. 6. Afflict. decis. 277. Alb. Brunus consil. 67. num. 89. Parisius consil. 15. num. 13. lib. 2. Chassaneus consil. 11. & 78. Atynsing. obs. 29. cent. 1. Unde naturam feudi sortitur ordinariam. Bald. d. l. liberti. num. 31. C. de oper. libert. Jacobin. de S. Georg. in invest. verb. neq. quod ipsi investiti. vers. an a. num. 14. Francisc. Balb. de prescript. p. 4. part. 4. principal. §. primò igitur quero. num. 1. sic ut nihil opponi possit. Bald. c. ult. num. 1. 2. de feud. dat. in vic. leg. commiss. & c. 1. Quib. mod. feud. constit.*

Quocirca quod opponitur, tempus non esse modum inducendæ obligationis vel unionis, est tantum ratio dubitandi, cui responderet ipse Oldradus *consil. 296.* in hanc sententiam, quod licet per tempus obligatio non inducatur; tamen, quando præscriptio incurrit, tum hac ipsa non a. solo tempore jus inducitur. Quod pluribus in materia feudali confirmat Camerarius *c. 1. §. 1. verb. non obstante. de probib. feud. alienat. per Fred. & per consequens sic unio & alteratio feudalis satis probatur. Alexand. consil. 101. circa. num. 2. 3. vol. 6. cons. 70. in causa. num. 1. 2. 3. vol. 3. Boerius decis. 345. num. 5. & 6. & sic finaliter concludit Afflict. decis. Neapolit. 277. num. 5. Ideoq; regulam objectæ † l. obligationum. §. placet. de oblig. & action. cessare in præscriptione 30. annorum testatur Mantuan. *singul. 653. per l. si pupillus. §. tempore liberatus de administ. tutor.* Quia præscriptio solutioni similis est. *l. si pupillo. §. ult. de solution. qua tollitur omnis obligatio. Balbus tract. prescript. p. 1. principal. quasi. 6. num. 4. nec prohibetur vasallus meliorare feudum, & usurpando alia bona in feudum hoc augmentare ac efficere melius. c. 1. §. 2. & penult. de invest. de re alien. fact.**

Die dritte ratio dubitandi ist wol die fürnehmste / sintemal in possessorio der tochter intent mercklich ergründet in c. 1. §. inter filiam. Si de feud. defunct. cum similibus vnd vor ihnen decidirt, Cachéran. decis. Pedemont. 23. & 26. per tot. Es wird aber solche theorica vielfeltig limitire, vnd mügen die von S. mit vielen Rechtsgründen gründlich sich dawider schützen / Erstlich weil sie so viel Jahr im besitz dieser güter gewesen/ dieselbige als ehen von ihren Eltern ererbet/ bekommen/ vnd biß anhero mit ihren Eltern continuat authorum & successorum possessione jundisq; temporibus fast in die 30. Jahr besessen/ Unde possessio diuturna † feudum præsumi facit *c. 1. ubi gloss. verb. aliquo tempore. de consuet. rect. feud. c. 1. §. fin. si de investitur. contrav. Alvarot. & Dd. c. 1. Quid sit investitur. Zasius in epitom. feud. p. 6. num. 44. Bald. l. 2. num. 4. C. de probat. Alciat. tract. prescript. 29. 2. prescript. 8. num. 3. §. c. 1. §. fin. si de invest. int. Domin. & c. Bald. l. 1. num. 17. C. de fideicommiss. cum etiam annua possessio huc proficiat. c. 1. §. si vero. si de invest. inter Domin. c. 1. §. porro. Qual. olim. feud. pos. alienar. c. 1. in princ. de consuetud. rect. feud. Bald. l. executorem. num. 13. C. de execut. rei judicat. Tiraguell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 10. num. 5. nedum 10. 21. & plurium annorum etiam ante completam præscriptionem. d. c. 1. verb. aliquo tempore. ubi gloss. & Dd. de consuet. rect.*

rect. feud. c. unic. de grad. success. c. 1. si de feud. defunct. content. &c. Alexand. consil. 15. super. num. 6. vol. 5. Molineus in consuetud. Paris. tit. 1. de mater. feud. §. 5. num. 89. ut tali possessori nedum contra extraneum sed adversus ipsum quoq; Dominum, quamvis jus in feudo habentem, defensio sit danda. c. 1. §. porro. Qual. olim feud. potuer. alienar. c. 1. §. ult. Si de invest. inter domin. &c. Bald. l. 1. num. 17. C. de fideicommiss. Afflict. c. 1. §. si quis per 30. annos. in 3. notab. num. 6. c. 1. de content. inter domin. & fidel. de invest. Sicut in feudis nulla recipitur minor, quam 30. annorum præscriptio. gloss. & Dd. cap. 1. de lege Corrad. c. 1. §. si quis per 30. annos. si de feud. defunct.

Alioquin agnati hic jampridem jure communi 10. annis inter præsentis; 20. inter absentes res has soli etiam contra ignorantes præscripsisset, ex l. ult. C. de long. temp. præscript. Inst. de usucap. in princ. Itaq; licet Cujacius etiam in feudo hoc obtinere scribat, ut possidens cum titulo & bona fide 10. aut 20. annis præscribat ex d. l. fin. per c. 1. de consuet. rect. feud. & libr. 4. tit. 36. 87. 92. absq; his 30. annis. d. c. 1. §. si quis per 30. annos. & libr. 4. tit. 6. in vulg. tit. 26. lib. 2. si de feud. defunct. ubi Cujac. notat: (Quæ opinio verissima videretur & admissa omnem difficultatem tollit, & agnatos, qui ultra 19. annos possederunt, jure præscriptionis tueretur;) tamen non in isto, sciens communem esse in contrarium, quæ nullam minorem 30. annis præscriptionem hic recipit. Francisc. Balbus de præscript. p. 4. part. 4. princ. num. 3. Molineus in consuetud. Parisiens. rubr. 1. de mater. feud. §. 7. num. 8.

76. Quamquam & hac admissa possessio-
ne t præsumptivè tueretur possidentem, donec asserens allodium & sic libertatem contra prober, per jura sæpius allegata. Nec interim mittenda est filia in possessionem, sed agnatus indubius possessor potius in illa tuendus. Ifernina, Laudensis, Præpositus Frid. Schenck. & Dd. c. 1. §. inter filiam. si de feud. defunct. Mandel. consil. 78. num. 16. Celsus Hugo consil. 1. num. 29. Alciatus. respons. 257. num. 5. ubi testatur eam opinionem amplecti omnes Dd. Joan. Baptist. Vincemala inter consilia feudalium varia. consil. 1. num. 106. ubi testatur eandem opinionem amplecti Alvarottum Bart. & Jasonem in locis ab eo citatis; præsertim quando, ut hic, constet feudum esse masculinum. Zuchard. d. l. fin. num. 486. C. de edict. D. Adrian. tollend. & non hereditarium sed ex pacto & providentia. Alciat. respons. 257. num. 6. cujusmodi hæc litigiosa sunt, & sanè in dubio esse præsumuntur. Ifern. c. 1. num. 11. & Afflict. num. 270. usq;

ad 278. Ex quib. caus. feud. amittat. Bald. Angel. l. si tibi. §. pactus ne peteret. de pact. & ita hanc questionem in terminis decidit Plotus. l. si quando. §. 3. num. 40. C. unde vi. vers. si tamen constaret bona esse feudalium, & filia hæres non produceret aliquam investituram, nec consuetudinem probaret, non immitteretur in possessionem &c. Itaq; licet quidam scripserint filiam esse immittendam in bonorum possessionem, quandiu penderis, utrum feuda sint an allodialia; dato, quod agnatus possideat. Roland. consil. 2. num. 31. lib. 3. post Decium consil. 424. tamen rectè Menochius inquit, id non facere dubitationem in remed. adipisc. 4. num. 377. & post contrarium concludit num. 380. vers. quando masculini essent in possessione, tunc filia non mittitur in possessionem rerum feudalium. Ita respondit Brunus consil. 63. num. 3. Et in cæteris agnatis possessoribus idem procedere responderunt Decius consil. 417. num. 8. consil. 517. in sententia. Gozadinus consil. 50. prima. num. 16. 20. 26. Alban. consil. 72. num. 18. Alciat. respons. 257. num. 7. Jason. consil. 138. col. ult. vers. respondetur libr. 4. quod potissimum isto casu obtinere debet, ubi agnati ferè per 30. annos hæc bona ut feudalium cum suis parentibus tenuerunt. c. 1. de consuetud. rect. feud. cum aliis supra allegatis.

Secundò vult Menochius tantum obtinere eam theoreticam in filia scripta hæredes in testamento patris. d. remed. adipisc. posses. 4. num. 375. cum seq. vers. quæro quadragesimo septimo an filia instituta à patre concedatur hoc remedium, ut mittatur in possessionem bonorum feudalium, quæ à patre possidebantur &c. Nam ab intestato (cujusmodi causa hic) illud immissionis remedium l. ult. C. de edict. D. Adrian. tollend. non datur neq; competit. Speculator de testament. §. sequitur. num. 30. Menochius ibidem num. 54. & num. 64. cum multis seqq. ubi dicit hanc veram & receptam esse, quandoquidem ab intestato cesset favor testamenti, cuius ergo jus illud immissionis est inductum. Ripa in rubr. Quor. bonor. num. 2. Castrens. num. 14. Jason. 23. 28. Alberic. num. 12. Corneus num. 24. Alexand. num. 22. Jacobin. de S. Georg. copiose num. 35. Decius num. 39. qui communem testatur. Curtius junior num. 86. Sapia. num. 9. Zuchard. num. 354. in l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend. Tiraquell. latè de mortu. p. 2. declar. 7. num. 13. cum aliis prope modum infinitis, quos idem cumular, & Menoch. d. remed. adipisc. 4. num. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. usq; ad 75. quod huc transferre tediousum magis quam necessarium esset.

Quamquam a. idem dispurer, an ab in-
 77. testatoliberis eodem t remedio saltem of-
 ficio Judicis succurratur, quoniam ex prae-
 sumpta patris voluntate succedunt. Menoch.
 d. remed. adipisc. 4. quest. 10. num. 75. cum seq.
 tamē ipse per multas evidentes rationes
 contrarium contra Baldum ibi concludit,
 scilicet ab intestato ne sic quidem iis succur-
 ri, praesertim filiabus jure aliquo consuetu-
 dinario vel statutorio exclusis, prout hic fi-
 li a jure consuetudinario feudorum ab istis
 feudis exclusae sunt; & ideo in posses-
 sione praegnato mitti non debent. Alexand.
 confil. 29. num. 3. lib. 3. Parisius confil. 26. num.
 18. & cons. 89. num. 35. lib. 3. Weil denn
 diese Tochter nur allein ab intestato für ihres
 Vaters Landerben sich ansetzen vnd künden
 selbige Testament vorzulegen haben. Als fund
 sie dinstalls wieder die Lebensvolacre fürnem-
 lich die so lang diese güter besessen / in Posses-
 sion zuweisen oder zu immittiren per jura su-
 perius allegata.

Vors dritte bringet solches mit sich die
 klare Regel vnd consequens der rechte / sinte-
 mal solche immisio summarischer weiß in
 possessorio geschieht / d. c. 1. §. inter filiam.
 Si de feud. defunct. & c. Menoch. d. remed. 4.
 adipisc. quest. 6. num. 51. & quest. 57. num. 463.
 usq. ad 473. Zuchard. l. fin. num. 91. & ibi com-
 munitur Dd. C. de edict. D. Adrian. toll. Nun
 ist es aber versichens Rechte, daß wer im be-
 sitz ist / fürnemlich 10. Jahr vnd 10. Wiedenn
 diese von S. nicht allein ein Jahr / sondern über
 10. vnd 20. diese güter besessen / derselbe nit mü-
 ge summarischer weiß entsetzt werden / sondern
 bey solchem besitz zuschützen sey / bis er durch or-
 dentlich recht & ordinario judicio ac proces-
 su darauf entsetzt / Bald. l. ordinarii. num. 14.
 C. de rei vendicat. & l. unie. num. 2. 3. C. de pro-
 hib. sequestr. l. ult. num. 1. C. de ordin. cogn. c. 1.
 num. 2. 11. 12. de sequestr. posses. Jason l. qui-
 dam. in l. limit. num. 3. si cert. petat. Hypol.
 singul. 543. maleficiis. num. 3. 4. Plotus l. si quan-
 do. num. 12. C. unde vi. Curtius. l. aduocendi.
 num. 202. de iurejurand. Castrensis confil. 3.
 in causa num. 2. 3. vol. 2. cum abeq. plena

78. causa t cognitione nemo sua possessione
 spoliari debeat. gloss. Bart. & Dd. l. post sen-
 tentiam. C. de sentent. Jason. num. 2. 3. l. judi-
 ces. per illum text. verb. plena. C. de judic. l. ju-
 stic. num. 3. 11. & passim. ff. de acquirend. posses.
 ubi Dd. & l. ult. C. si per vim vel alio mod. l. me-
 minerint. C. unde vi. c. conquirente. de resitut.
 spoliat.

79. Zum vierden giebt solches die gemeine
 theorica der Rechte gelehrt in l. fin. C. de e-
 dict. Divi Adrian. tollend. allda sic eintrech-
 tiglich schließen / quod in ista immisio-
 nis materia t possessor non possidenti ante-

feratur. Decius. num. 53. Zuchard. num. 457.
 Mantua. in fine l. lectura post Bart. l. 1. §. non
 a. num. 1. de bonor. posses. Andr. Barbat. cons.
 23. in fin. lib. 1. Alciat. praesumpt. reg. 3. praesumpt.
 4. num. 4. Rebuff. tract. de pacif. posses. num.
 375. Nevizanus. confil. 79. num. 27. Menochius
 remed. adipisc. posses. 4. num. 793. 794. cum
 multis seqq. ubi rationem affert; quia posses-
 sio hoc affert commodi, ut ab onere pro-
 bandi possessionem relever, onusq; illud in
 adversarium rejiciat. l. circa. de probat. Ripa
 c. saepe. num. 2. de resitut. spoliat. Idem Me-
 nochius de judic. arbit. Quasi. libr. 2. casu 47.
 num. 12. Si ergo non possidens, inquit, nihil
 probat, is qui possidet absolvendus est, ex
 vulgata juris regula, in pari causa potior
 possidentis conditio. c. in pari. de regul. juris.
 ubi Decius citat Bart. l. 1. §. non a. num. 1. 2. de
 bonor. posses. secund. tabb. & similia recenset.
 Tiraquell. tract. primogen. quest. 17. opin. 11. nu.
 4. Pro hoc bonus textus c. in literis. 3. de
 probat. ibi possessoris testes praeferruntur. Et
 hanc theoricam in summarissimis possessor-
 iis ac petita immisione ex dictal. final. va-
 lere probat ibidem Baldus num. 8. l. fin. C. de
 edict. Divi Adrian. tollend. allegans hanc re-
 gulam, quod nisi melius probet actor, &
 ita rei titulum infringat, obtinere non
 possit.

Vors fünfte ist es versichens Rechte /
 quod filia t non mittitur in possessionem, 80.
 quando agnam habent in promptu proba-
 tiones, quod bona sint feudalia & talis qua-
 litatis, ut a foeminis obtineri non debeant,
 cujusmodi sunt feuda masculina. Zuchard.
 num. 486. d. l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll.
 & Jacobin. de S. Georg. ibidem in termi-
 nis feudi masculini. num. 49. Decius confil.
 517. num. 8. Jason. confil. 138. in fin. vol. 4. Al-
 bert. Brunus confil. 1. num. 5. cons. 18. num. 12.
 Curtius junior confil. 41. num. 20. Campegi in-
 ter confilia Brunis confil. 2. num. 9. Gozadin. con-
 sil. 50. num. 20. & 26. Philipp. Portius confil. 1.
 num. 65. Cachet anus decis. Pedemont. 26. num.
 3. & 14. Roland. à Valle confil. 2. num. 38. in fin.
 lib. 3. Menoch. remed. adipisc. 4. num. 381. Di-
 cuntur a. in continenti probare per inve-
 stituras & instrumenta, quae probant in
 continenti. Marant. de judic. p. 6. membr. 9. de
 except. num. 15. cum ibi allegatis. Baldus in ter-
 minis l. 2. num. 2. C. de edict. Divi Adrian. Ca-
 tberan. decis. Pedemont. 26. discussis. & decis.
 num. 47. per Bart. l. ille à quo. §. si de test.
 ad SC. Trebell. Panor. in l. cum contingat.
 in fin. de offic. delegat. Decis. Neap. 63. per cor.
 vel in tempus arbitrio Judicis statuendum
 illis. Dd. pra. alleg. loc. Salicet. & Alexand. d. l.
 fin. per l. à quo. Ut in posses. legat. Bart. l. 2.
 §. condemnatum. num. 4. de re judicata. l. ult.
 num.

num. 4. de compensat. & in extravag. ad reprimendum. num. 4. *Qui sint rebell. Felin. c. cum contingat. num. 18. de offic. delegati. Alexand. consil. 166. num. 6. 7. lib. 2. Felin. c. exceptionem. num. 24. de exception. Blanc. de Compromiss. quast. 4. tit. de except. imped. num. 3.* Et in hoc casu, inquit Menochius *remed. adipiscend. 4. num. 381.* posset procedere & fortè defendi opinio Jasonis *d. cons. 138.* & aliorum, quos supra retulimus, dum dicebant filiam non esse mittendam in possessionem, si constet bona esse feudalialia & in eis foeminas succedere non posse; quod clarè sensit Jacobin. de S. Georg. *d. l. fin. num. 49. Ripa libr. 1. resp. num. 81. 83. Parisius consil. 22. num. 64. cum seq. cons. 23. num. 89. cum seq. vol. 1. Gratus respons. 10. num. 1. & 7. libr. 1. Cacherran. decis. Pedemont. 23. secundus. num. 36.*

Sextò non admittitur filia petens contra agnatum immitti in possessionem bonorum, donec cognoscatur, utrum feudalialia sint, an allodialia, quando propter circumstantias, diuturnitatem possessionis & opinionem communem, quæ hic sunt pro agnatis, allegatio filia, quod sint allodialia, non est verisimilis. *Gozadin. consil. 7. num. 13. & consil. 10. num. 12. Joan. Campeg. inter consilia Bruni consil. 12. num. 9. Albert. Brunus consil. 2. num. 9.*

Auß welchen nun allen erheblichen bewehrten Rechtsgründen derer von S. als besitzern zerstörliche einrede vnd schutzwehre beides in gültlicher handlung vnd auch zu recht mügen erhartet vnd befestiget werden / Sollen aber ihre Lehen Brieff vnd andere Brieffliche urkunden / alte Zeugen / Freunde vnd beysstende auch in der gütte beyder hand haben / dadurch ihr intent in diesem vnd folgenden Articul auch bey den niedergesetzten Freunden vnd Commissarien, vnd dann auch dem gegen theil ein ansehen gewinnen / vnd seine billiche rechtmässige wirkung zur beylegung dieser speen vnd irrung erlangen vnd haben müge.

II. QUÆSTIONIS RATIONES DUBITANDI.

Uber andern fragen der Vermundschafft verwaltung betreffende scheint auch / daß der Töchter vnd ihrer Vermünderen klage wol ergründet sey / Sientmal ansehnlich S. vnd D. von S. gebrüder Lehenfolger dieser beklagten agnaten Väter die neheste schwertmagen d' klagenden vnmündigē E. von S. töchter nach des vaters tode / vnd also auch legitimi tutores fürnemlich nach Sächsischer rechten gewesen / *tot. tit. ff. C. Inst. de leg. tutor.*

Daher sie dann pflichtig worden sich der selbigen Pfleg Junafrawen vnd vnmündigen blutsfreundinnen anzunehmen / *ut qui comoda successionis t feudalialis E. perciperent, ad eosdem onus tuendi & curandi filias defuncti rediret ex æquissima ratione. §. fin. Inst. de legit. agnat. success. ex qua etiam aliquin proximi ad successionem debent sub pœna amissionis successionis petere, pupillis tutores, siquidem ipsis non sint. l. 1. 2. & tot. tit. ff. & C. Qui petant tutor.*

81.

Vnd ihnen mit nichten gebühret die vnmündige zuverlassen / vnd darzu den gros Vater von der Mutter / der / wie berichtet / vbel ihnen vergestanden / kommen zulassen / daß sie dann vnd ihre Erben haßten / vnd rechen schaffte zuthun / auch den dadurch verursachten schaden ihren Pflegfrawen zuerstaten schuldig / In sonderlicher betrachtung / daß dieselbige nunmehr an vermeintem vormund irem gros Vater sich nicht haben zuerholen / nach dem er bonis cedierte & non solvendo gestorben / auch keinen Erben oder successoren dann diegleubiger verlassen / vnd in desselbigen Lehen gütern die stillschweigende vnderpfandung der Vermundschafft nicht statt haben noch zugelassen werden soll / Tutores enim tenentur non tantum de iis, quæ gesserunt, sed etiam quæ neglexerunt. *l. quicquid. 7. & pa. sim. C. arbit. tutel. adeo, ut etiam hæredes eorum cessationis rationem reddere debeant. l. 2. C. de hered. tutor.* Nam, ut ibi dicit glossa. *verb. potestis.* Cessatio tutoris t est dolus aut saltem lata culpa, cuius nomine etiam hæredes tutorum tenentur. *l. 1. C. de hered. tutor. maxime, si ut allegatur pro remissione litium allegatarum avo materno tutelam cessissent.* Sic enim ex damno pupillorum lucrum ab illis esset captatum, & gratia aliquid præstitum; proindeq; hæredes eorum ea retenerentur. *l. 1. in fin. ubi Baldy & Salicet. C. de hered. tutor.* Jus enim pupillorum liquidum remitti non potest, nec id tutoribus concessum, quandoquidem in donationem id incidit. *l. pactum curatoris. ubi Bald. & Dd. C. de pact. l. præses. C. de transaction. l. non omni. 16. C. de administ. tutor. l. cum plures. 11. §. non liceat. ff. eod. tit. Feder. de Senis consil. 2. quadam habet potestatem transigendi &c. per tot. Alexand. consil. 22. viso. num. 8. vol. 1.* Itaq; tenentur non ipsi solum hujus ergo, sed eorum etiam hæredes. *l. 1. l. 2. C. de hered. tutor.* Actio enim tutelæ transit in hæredes. *l. 1. §. plane. in fin. de tutel. & ration. distrabend. l. tutelæ. C. de arbit. tutel. l. ex deposit. l. ex contractibus. de Obligat. & action. præsertim in hoc casu propter cessationem. l. 2. ubi*

82.

ubi gloss. penult. C. de hered. tutor. l. ult. C. si tutor vel curator non gess. Liquidum a. jus fuit harum filiarum saltem quoad possessionem bonorum istorum linigiosorum obtinendam exc. i. §. inter filiam. Si de feud. defunct. & c. c. i. §. item sciendum. ubi gloss. de controvers. inter mascul. & femin. Remitti igitur a tutore non debuit, & utilitas possessionis condici potest. l. indebiti 15. §. i. & passim. de conduct. indeb. & hoc nomine agi potest. l. qui negotiationem. de administr. tutor. Castrens. consil. 307. ad bene. num. 6. vol. 1.

Nec modo transitoria est ad heredes hæc actio. l. i. 2. & tot. tit. C. de hered. tutor. verum etiam perpetua ad 30. & jure Saxonico 31. annos durans, qui necdum hic sunt elapsi. l. 3. l. 4. C. de prescript. 30. annor. Bart. post gloss. l. instar. C. de jure fisc. libr. 10 Landrecht. libr. 1. art. 28. 29. 38. ubi gloss. num. 3. Wetzbildt. art. 4. & 21. Fachsius diff. 11. Reinhard. diff. 1. de var. casib. Schneidvinius num. 54. Inst. de usucapion. Schurff. consil. 31. num. 14. cent. 1. Non incipit a. currere præscriptio contra hanc actionem ante finitam tutelam; quia tum primò nascitur. l. si tutor. 9. §. ult. cum ll. seqq. de tutel. & ration. distrab. Antequam t. verò nascatur actio, non currit ejus præscriptio: quia impeditur tamdiu, quamdiu quis agere juris impedimento prohibetur: ut præscriptio ei obistere nequeat, juxta regulam: non valenti agere nulla currit præscriptio. l. i. §. i. & ult. C. de annal. except. Jason. num. 24. in §. rursus. Inst. de action. Schurff. consil. 36. cent. 1. Unde antequam in judicium fiat deducibile, non est dare aut inchoare præscriptionem. Dd. l. l. i. §. ad hac. C. de annal. except. l. ult. C. de jure domin. impetrand. Anton. Gabr. Roman. libr. 5. de prescript. conclus. 7. num. 1. & 2. Francisc. Balbus tract. prescript. 4. p. 5. partis princ. quæst. 2. num. 1.

84. Sed & unusquisq; tutorum in solidum, præsertim t. ex cessatione tenetur. l. tutor qui repertorium. de administr. tutor l. 2. C. de dividend. tutel. gloss. & Dd. l. i. C. de transact. & quamvis unus conveniatur, non liberatur alius, sed solutione demum omnium tollitur obligatio. l. si ex duobus. §. nunc tractemus. de tutel. & ration. distrabend. l. si plures. de administr. tutor. glossa magna vers. his ergò casibus uno electo non præjudicat, nisi in accepto. l. i. C. de transact. & ibi communiter scribentes; præsertim cum hic non divisa fuerit tutela, neq; de gestis agatur per tutores: sed de neglectis ab iis, ut quodavo suspecto tutelam detulerint, vel eum ut suspectum removeri non petierint; quo nomine heredes etiam eorum tenentur. gloss. final. & Salicet. l. 2. C. de hered. tutor. Nec

concessum fuit isto casu tutoribus, ut sic à lite desisterent & cum agnatis transigerent, sic ut prædia pupillis auferrentur & penes agnatos manerent. Dd. l. 4. C. de præd. minor l. præses. C. de transaction. Arius Pinell. l. i. p. 3. num. 46. C. de bon. matern. l. cum bi. l. null. 13. de transact. quod nedum in propinquis, sed etiam in patre nomine liberorum ita transigente tradit post Salicetum Jason. l. præses. num. 3. 3. 4. C. de transact. l. de re. 10. ff. eod. tit.

Ja wann auch vers andere diffalls die actio tutela vnd dergleichen præscribirt vnd verjehret weren/dennoch so hetten die Töchter dessen ungeachtet die streitige gütter petitione hereditatis nachmals von den Lebenderben wol zusefordern / Licet enim rem hereditariam patris etiam minimam, nedum universam hereditatem petitione hereditatis persequi. l. licet minimam. de petit. hereditat. nec præscribitur rebus etiam mobilibus t. hereditatis, priusquam ipsi hereditati aut actioni petitionis, quæ illa continentur. l. 4. ubi Castrens. In quib. caus. esset long. temp. prescript. & l. hereditatis. 7. C. de petit. hereditat. Landrecht. libr. 1. art. 28. in gloss. latina vers. quicquid talium. & sub lit. e. per l. licet. C. de jure deliberand. l. quandiu. de acquirend. hered. Ea autem petitio liberis paternam hereditatem aut res petere volentibus non præscribitur 30. annis, ut aliàs jure communi. l. hereditatis. C. de petit. hereditat. vel 31. annis, velut jure Saxonico. d. art. 28. Landrecht. libr. 1. sed durat annis 90. Francisc. Balb. tract. prescript. p. 4. partis 4. princ. quæst. 19. num. 5. ex l. i. C. Qui admitti & c. ubi gloss. & l. licet. C. de jure deliberand. Jason. l. quandiu. 3. num. 6. 7. 8. 9. de acquirend. hered. Nam liberi admittuntur t. ad 90. annos ex tribus capitibus, unde liberi, unde legitimi & unde cognati; quorum ex secundo non potest agi durante primo ad 30. annos; ideoq; nec incipit contra illud currere præscriptio ante 30. annos defluxos. Sed nec ex tertio potest agi durante secundo rursus ad 30. annos. Quamobrem nec interea præscribitur. l. i. §. i. C. de annal. except. l. quandiu institutus. l. quandiu potest. de acquirend. hereditat. l. cum in testamento de hered. institut. l. si mater. §. ii. de vulgar. & pupill. substitut. l. 2. §. defertur. de bonor. possess. secund. tabul. l. antequam. C. commun. de success. latè Tirraquell. de retract. convent. §. i. gloss. 1. & unic. n. 26 & hanc esse communē & servari probat Franciscus Balbus præallegato loco, & Jason. l. 3. num. 7. de acquirend. hered. ubi multis id confirmat & ostendit, difficulter vel nunquam potius præscribi liberorum juri immiscendi & petendi hereditatem paternam.

Nec

37. Nec hoc jure speciale dici potest sublatum jure statuto *†* generali Saxonum, sed potius huic illud derogat, ut in terminis Wesenbec. *consil. 11. num. 45. part. 1. l. unic. ubi Bald. num. 3. C. de Justin. Cod. confirmand. Cagnol. l. in toto. de regul. juris. num. 7. & 8. Jafon. l. 4. in fin. C. de pact. l. places. in fin. C. de judic. Sed & cum hac bona femel sint ab hæredibus petita, & lis desuper contestata, non tantum perpetuata est actio exinde ad 40. annos. *l. fin. C. de præscript. 30. annor.* sed conventi feudales successores in mala fide, constituti, ut à modò præscriptione se tueri nequeant. *l. mora. ubi Dd. C. de reivindicat. l. eum notissimi ubi Baldus & Dd. C. de præscript. 30. annor. latè Francisc. Balbus d. tract. præscript. p. 6. quæst. 6. princ. num. 20. & 35. Parnorm. & Dd. c. illud. de præscript. Bald. & Dd. l. Celsus. de usucapionib.**

Und ob wol vors Dritter in Lebensvolger allein vor des verstorbenen schulden vnd zuspruch zu antworten nicht pflichtig / *ut notatur c. 1. Anagnat. vel fil.* So hats doch ein andere meinung mit diesen von S. beslaaten / so ihrer Eltern Leben vnd auch erbschafft angenommen vnd bekommen haben / vnd darumb nicht als Lebensvolgere / sondern als ihres Vaters Land Erben dafür haften / *ex lege 12. tabb., ut dicitur l. ult. C. de hæred. actionib.* Itaq; quamvis sint disputationes, an quoad feudum *†* patris factum filio noceat, licet ejus hæredi; præsertim si cum beneficio inventarii adierit. *Jferr. num. 8. c. 1. Qui success. teneant. Afflic. num. 4. Baldus num. 8. Alvaroz. num. 9. Præposit. num. 6. Anagnat. vel fil. Jacobi. de S. Georg. in instatut. verb. & cum pacto. num. 35. 36. Jafon. l. quod dicitur. num. 33. de pact. Sansbec. tract. feud. d. p. 13. num. 136. Arius Pinell. l. 1. p. 3. num. 93. 99. C. de bon. matern. Tiraguel. de retract. proxim. §. 1. gloss. 9. num. 52. Laudensis. num. 8. Jferr. num. 8. c. 1. de alienat. feud. patern. Curtius tract. feudal. p. 4. num. 148:* tamen de hoc nihil attinet hic disputare; quandoquidem non quæritur de jure ipsorum reorum feudali, sed actionibus tutela, petitionis rationum, quæ actorib; debeantur &c. hæreditariis patris causa, quibus omnino sunt obnoxii ut hæredes parentum suorum allodiales. *d. l. ult. C. de hæred. actionib.*

39. Zum Vierter ist es offenbarn Nachstens / quod pro *†* decreto & rescriptis Principum præsumatur. *gloss. l. 1. verb. omni ordine. C. de fid. instrument. libr. 10. l. 2. C. de offic. civil. judic. Jafon. num. 79. l. ne quicquam. §. ubi decretum. de offic. Proconsul. Speculator. de empt. num. 5. Duenn. regul. 189. decretum. in princ.* Nun hat aber der Churfürst zu W. als

ober Vormund in schreiben zu N. 6. Decemb. Anno 82. an S. vnd D. seel. Söhne E. vnd H. von S. aufgangen / die nachlässigkeit vnd versäumnis dieser Vormundschaft / vnd daß der alte von D. als Großvater zur rechnung jährlich nicht angehalten / ihnen allein zugemessen / in verb. Do nun ewer Bruder vnd Vater bey vns solcher rechnung halben jährliche erinnerung vnd ansichung gethan / So wolten wir es an gebühlichem einsehen nicht hoben mangeln lassen / vnd würde dieck vernichtigkeit nicht erwolget sein / weil es aber verblieben / so müget ihr ewren Bruder / Vater vnd auch die schuld zugemessen se.

Vors Fünffte haben die hernach verordnete Vermündere als B. Pfl. vnd E. von S. in ihren rechtlichen einbringen wider die B. gleichiger selbst bekandt / vnd seind es in actis geständig / daß D. vnd E. von S. als den nächsten agnaten vnd Lebensvolgern / nicht aber H. von D. als von der mutter wegen allein verwand / die legitima tutela disfalls gebühret habe vnd vffgelagen sey / deren sie sich hernacher im Churf. Commissarien vertrag gunwiltig begeben se. Confessio autem præsertim *†* in actis facta, est optima probatio. *l. cum te. ubi Jafon. num. 5. 6. cum seq. & communiter Dd. C. de transaction. l. unic. ubi Bald. C. de Confessi.*

So heet es zum Sechsten dessen nicht bedurfft, das im vertrag sie dem von D. die Vormundschaft solten abgetreten vnd eingereumet haben / wann sie aus disposition der Rechte nicht Vormündere gewesen / vnd sich dafür erkand heiten / quia privatio præsupponit habitum. *l. decem. de verb. obligat. cum simil.*

RATIONES DECIDENDI IN ILQUESTIONE.

Und seind diß wol erhebliche ansehenliche vnd bewehrte Rechtsgründe / dadurch der Landerben klage statlich kan beseligt werden / Dagegen aber haben die von S. als Lebensvolgere auch allerley schunwehren einzuwenden.

Dann erstlich geben vnd bringen mit die Brieffliche versunden / welcher gestalt nach absterben E. von S. seine mutter auch der beslaaten Eltern als Lebensvolgere nemlich S. vnd D. von S. auch hernacher desselbigen Söhne der zweyer gedachtes E. gelassener Töchter vormundschaft halben / deren sich H. von D. der älter zu D. als der Jungfrauen Großvater von der mutter alleine angemacht vnd vnterstanden vielfeltig als bald nach E. absterben als Anno 50. Monuag nach misericordias Do-

mini, wie das darum erster Supplication ausweist / vnd weiter im 51. vnd 54. Jahr / welches die folgende Supplication ausweist / bey dem Oberhern gesucht vnd gebeten / fürnemlich einen andern Vormund aus den schwertmagen / so sie auch vorgeschlagen wurden / auch rechen schafft vom Großvater zu fordern vnd annehmen zulassen / welches erslich bey Churf. N. 12. vnd hernachmals bey seiner Churf. gn. Herren Brüder vnd successorn Herzog N. Churfürst. 12. M. gnedigst. Herrn. angebracht vnd gebeten / dessen aber ungeachtet off Churf. Commissarien unterhandlung Anno 55. Sonnabend am abend Trium Regum, sintemal der Großvater als legitimus tutor solches nicht nachgeben noch einereumen wollen / vnd die Lehensoolger in der handlung solches off Ihr Churf. gn. als den Landesfürsten vnd ober Vormunden die gebührnß hierin zuverfügen gestellet / ist der Großvater allein off seinem erbieten / wie doselst inverteilet / Vormund bleiben / dabey es auch die von S. bleiben zulassen gewilliget.

Weil sie nun mit ansuchen das ihre gethan / H. von B. als der Großvater aber laut des Churf. vertrags vnd abschieds keines weg es das einrücken / auch den Rächten solches zuthun vnd nachzugeben sich nicht schuldig achten wollen / sondern gebeten / S. Churf. an. würden ihn in dem wieder recht vnd billigkeit nicht beschweren / noch einigen Vormünden neben ihm eindringen lassen / alles vermäge vnd inhalts obgedachter Churf. Commissarien veraleichuna / Als dringet die volge / daß sie vnd so viel desto mehr einiger zeit ihre Erben disfalls entschuldiget sein / sintemal sie Churf. Commissarien vnd Churf. Durchl. selbst dos hin als zu dem Landesfürsten vnd obersten Vormunden die gebührnß hierin zuverfügen sie es gestelt / keine maß geben können / zu förderst weil off ihr vielfeltig suppliciren Ihr Churf. gn. Anno 51. den 25. Mai allbereit zuvor von H. von B. als Vormunden bericht vnd rechen schafft der Vormundschafft gefordert / damit A. Churf. gn. als der oberste Vormund daruff sich heuten zuverhalten.

Vnd wird im selbigen befelch bald in anfang / ubi causa finalis ponit solet. *Lauf. franc. c. quoniam, in princ. num. 2. de probat.* also vermeldet vnd anzeigen / Rath vnd lieber getreuer / inligent befindens zuvernehmen / was S. vnd D. von S. gebrüder zu L. vnterthemiß an vns thun lanzen / Weil sie dann anzeigen / daß du dich nach absterben ihres Vaters E. von S. desselbigen nachverlassener Vormundschafft vntersanzen / vnd biß daher in deiner verwaltung gehabt / auch alle desselbigen bahrschafft / schuldverschreibung / vortath vnd

ander fahrenuß zu deinen Henden bekommen vnd empfangen / Als wil die nottwerffte fordern / ehe wir vns der anderweit gesuchten Vormundschafft halben vornehmen lassen / wissenschaft zuhaben / wie es vmb angezeigte stück allenthalben gewand vnd gelegen / Ist derwegen vnser gnedigst begehren hiemit befehlende / du wollest vns neben diesem verwahrten Schreiben ein ordentlich richtig Verzeichnuß aller der stück / so du nach gemelten E. von S. tödliche abgang an bahren gelde / schuldverschreibung / vortath / fahrenuß vnd andern empfangen / vbersehe / vnd damenb vnterschiedlichen gründlichen berichten / wie solche stück den Kindern zum besten angewandt / Ritter zeit derselbige nus damit gefördert vnd geschafft / Auch ob sie die Kinder derhalbten zur nottwerffte versichert / vnd wie es sonst aller ding darumb eine gestalt habe 12.

Weil aber von deme von B. diesem allem nicht nachgesetzt / Als haben S. vnd D. ferner bey Ihr Churf. gn. angehalten / damit sie bey der rechen schafft sein vnd quitirt werden möchten / auch die verordnung der Vormundschafft J. Churf. gn. als obersten Vormunden beim gestellet den 12. Septemb. Anno 54. off welch suppliciren die von S. kein antwort bekommen / ist daruff H. von P. vnd K. von B. die sache committirt / Weil aber mit Tagsetzung vnd verbeschied auch verzogen / haben erwehnte von S. weiter ansuchung gethan / vnd vmb beförderung des Handels ferner angehalten / Montags nach aller Haligen desselbigen 54. Jahres / Darauff der vertrag / wie gemeldet / Sonnabend am Trium Regum iust 55. Jahr erfolgt / ut hac in parte ordinatio & decretum t. principis ac magistrat. eos satis excuset. *Jafon & Dd. l. si quis id quod de iuridict. l. non videntur. §. qui iussu, de regul. iur. ubi Decius, Cagnolus & Dd. l. furti. §. qui iussu, ubi Bart. de his qui notant. infam.*

91.

Vers Andere hat damals der nunmehr bestatete Vormund vnd Großvater H. von B. der alt mit seiner Hand vnd siegel dieses Vormundschafft vnd E. verlassnuß halben S. vnd D. von S. nicht allein quitirt / sondern auch vor sich vnd seine Erben / sie solches Erbes halber zu ickzeit gegen menmalichen zuvertreten / zuvernehmen vnd schiedes zuhalten zugesagt / vnd sich darzu schriftlich treulich vnd ohne gefehde vnter sein hand vnd siegel verpflichtet / laut der Quintanz / In desselbigen handlung / beilage des vertrags / gemacht / vnd denen von S. zugestellt Sonnabend am Abend trium Regum Anno 55. wie dann auch dem Churf. Vertrag im andern vnd dritten Punct sampt dem Inventario inverteilet /

ut

92. ut relatum † insit referenti. l. *asse tota de hered. instituent.* & dicti agnati ex auctoritate & decreto magistratus per tutorem liberati plenissimam consequi debeant liberationem. l. *sancimus. C. de administr. tutor.* Ob aber wol eyliche freitige güter ausgesetzt/ so haben doch die Töchter oder ihre Vormünder nun ins 30. Jahr solche irrung nicht versolget noch ausgeübet.

Zum Dritten haben auch S. vnd D. von S. hernacher bey J. Churf. gn. erinnerung gethan/ darinn sie sich vff der Herren Commissarien angeregten gegebenen schriftlichen Abschied ziehen/ vnd anzeigen/ daß sie es dabey beruhen vnd weiden lassen/ weil es die Herren Commissarien an stat Ihr Churf. gn. also vor gut angesehen/ Sintemal aber ihnen unbekandt/ ob der von B. darauff zur rechnung angehalten/ Als bitten sie nochmals/ Ihr Churf. gn. wollen solche Rechnung durch ihre Hoff-Räthe oder sonst von ihm anhören vnd nehmen lassen/ dann Ihr Churf. gn. als der oberst Vormund bericht bekommen/ wie ihnen Mühen vergestanden/ vnd wie sie das ihre wiederum bekommen möchten/ 2c. laut ihrer Supplication 12. Jan. Anno 66. datirt/ vnd dann des schriftliche ansuchens/ so Anno 60. vnd den 18. Novemb. ferner Sontags nach Nicolai Anno 63. geschehen.

Vors Vierte ist damals der Töchter Mutter vnd gros Mutter noch am leben gewesen/ welchen vor den Lebensvolgern ihrer töchter vnd kinder notturfft zübedencken obgelegen ist/ *aut. matr. & avia. C. ut liceat mat. & avia. &c.* Mater enim petere tutores debet. *tot. tit. ff. & C. Qui petant tutor.* wie dann sie solches auch nicht in vergessen gestellet/ sondern bald nach absterben E. von S. seel. seine Mutter bey Herzog N. Churf. sich beklagt/ das H. von B. der elder zu D. ihres lieben sohnes hinterlassener Tochter Vormundschafft alleine vnterstanden vnd alles ihres Vaters gelassene erbschafft zu sich genommen/ mit demütiger bitt/ das Ihr Churf. gn. einen von S. ihres Sohnes töchtern zum Vormunden neben H. von B. verordnen wolten/ vnd hat in ihrer Supplication L. von S. zu E. oder E. von S. zu I. als nehesten schwertmagen iriger beklagter Vater angegeben/ actum Lichtmess Anno 50. Es hat aber solch demütig suppliciren keine stett haben wollen/ vnd sie hat nicht allein die bestetigung der gesuchten Vormunden nicht erlangen können/ sondern ist auch ohne antwort gelassen/ derowegen die nehesten schwertmagen hernacher/ wie gemeldet/ ferner angehalten.

Nach dem aber dieselbige auch nicht anders dann hiebvor bericht austrichten können/

Als hat der Vnmündigen Mutter selbst H. E. von H. vff H. ehelich Weib 2c. bald nach der letzten der schwertmagen Supplication Sontags nach N. Anno 63. auch demütig supplicirt 15. Septemb. eodem anno wie volgt: Durchleuchtigster höchgeborner Churfürst/ E. Churf. gn. sey mein stetigs gebet zu Gott in vnterthennigster demut zu vorn/ Gnedigster Churfürst vnd Herr/ E. Churf. gn. werden sich gnedigster erinnern/ was bey denselbigen ich für zwei Adels Personen/ die meiner zweyer Töchter/ so ich mit E. von S. vff L. seel. ehelich erzeuget/ Vormunden sein möchten/ verrückt zeit vnterthennigst angegeben/ (*ecce quod etiam antea materialios tutores petierit & etiam nominaverit, ac ita fide sua esse voluerit, l. 2. ubi Bart. & Alberic. de fidejuss. & nominat. tutor.*) Darauff dann E. Churf. gn. nur die eine Person als nemlich J. R. zum Vormund bestetiget/ (*ecce tutorem a Principe datum agnatis prateritis*) Diemal dann gemelter meiner töchter hohe notturfft erfordert/ daß sie gnugsant bevormundet sein mögen/ So bitt ich ganz demütigst E. Churf. gn. wolten ihnen beneben gemelten R. E. von S. zu B. ihren Vetter zu einem Vormund gnedigst bestetigen/ Das will vmb E. Churf. gn. Ich mit meinem stetig Gebet zu Gott demütigst verschulden/ gnedigst antwort demütigst bittende/ Geben den 15. Decemb. Anno 63.

Darauff dann auch zum Fünfften Ihr Churf. gn. beyde angegebene obbenante von Adel den vnmündigen Töchtern zu Vormunden verordnet vnd bestetiget zu D. den 18. Dec. Anno 63. nach dem am selbigen tage dösels der Gros Vater H. von B. bonis ceditet/ besage des Abschiedes am selbigen tage vffgerichtet/ hernacher aber Anno 64. ist B. V. vff J. neben E. von S. vff L. Vormund worden/ wie ihre frage den 20. Jan. Anno 64. an die Facultet zu E. gestelt gnugsam austweist/ darauff gesprochen/ das gedachte H. von B. Erb- vnd Lehngüter gemelten seinem Mündlin von wegen solcher seiner verwaltung vnd administration heimlich vnd aus verschung der rechte verpfendet/ der gestalt/ das sie in solchen seinen gütern allen seinen glaubigern/ denen er dieselben erst in stehender Vormundschafft verpfendet/ vorgezogen worden/ vnd sich des/ so sie an erbgütern nicht bekommen/ aus den nützingen der Lehngüter/ so lang als H. von B. vnd seine leibs Lebenserben am leben/ erholen mögen/ wie dann auch fast gleichfalls am Churf. Sächsis. Hoffgericht zu W. gesprochen wie volgt: Hat H. von B. wegen obliegender beschwerung vnd schulden alle seine Erb- vnd Lehngüter seinen glaubigern vnd Creditoribus cedit vnd abgetreten/ Do er nun zu E. von S. Kinder Vormund geordnet/ So werden auch die-

selbigen vnmündigen zu erlangung ihrer schulden in den fruchten der Lehen Güter den andern gleubigern / die hernacher gunst vff die Lehen Güter erlanget / billich vorgezogen.

- Vors Sechste haben diese Vormünder hernacher die Vormundschaft allein verwaltet / vermüge ihrer supplication den 22. Jan. Anno 64. vnd wieder H. von B. Güter vnd gleubiger angeregter Mündlin erstigkeit vnd recht wegen gepflogener Vormundschaft klage weiß ausgübet / Dann ob wol dawieder eingewendet / quod tacita huiusmodi hypotheca † non habeat locum in feudilibus. *Afflic. c. 1. §. in generali. num. 10. Si de feud. defunct. &c. Alexand. l. si constante. num. 25. & 26. solut. matrimon. Neguzantius de pignor. 2. membr. 2. partis principal. in 3. fallens. num. 43. ubi dicit hanc sententiam communiter esse receptam, à qua in consulendo vel iudicando non sit recedendum; quod quidem ratione non caret, cum feudum expressè obligari non possit. c. 1. §. donare. Qual. olim feud. &c. c. 1. in princ. de prohibu. feud. alienat. per Freder. sive de speciali sive de generali obligatione loquamur. c. 1. d. §. in generali. Si de feud. defunct. Quamquam igitur in hæreditariis tacita hypotheca in quibusdam casibus recipiatur. l. item quia de pact. l. 3. & 4. In quib. caus. pign. tacit. contrab. non tamen illa potest maioris esse efficaciam, quàm expressa. *Afflic. d. §. in generali. num. 10.* Imo ne quidem eadem † est virtus taciti, quæ expressi in hac materia taciti pignoris exorbitanti, prout notatur l. cum quod. Si cert. petat. Et quod maior sit virtus expressæ quam tacitæ hypothecæ probat l. penult. In quib. pign. tacitè contrab. Quod si igitur in generali obligatione bonorum † expressa non censetur obligata feudalia. *Alexand. l. si constante. in princ. num. 25. 26. solut. matrimon.* Ergo nec etiam tacitè, ut ibi *Alexand. dicit communem contra Bart. num. 25. 26;* nec favor pupillorum † ad injuriam aliorum debet detorqueri. c. extenore. de for. competent. sed eorū causa defendenda, quatenus iusta est. l. quoties. §. sicut. vers. nec usq. de administr. tutor.*

- Nec intelligitur Dominus feudi absens, ne præsens quidem in pignus consentire absq. expresso † consensu; cum de ejus præjudicio agatur. *Joan. Raynal. post Capriol. in comprehensorio suo feudali ad c. imperialem. §. habito igitur. num. 22. 23. 24. 25. arg. l. obligatione generali. de pignor. Afflic. d. c. 1. §. in generali. num. 4. 5. 6. Si de feud. defunct. &c.* ea ratione, quod quis non censetur velle aliepare, quæ sub pœna alienari prohibentur. *Bart. l. Codicillis. §. instituto. de*

legat. 2. quemadmodum & bona restitutioni subjecta in generali obligatione vel alienatione non comprehenduntur. *in princ. in auth. de restitut. & ea que parit undecimo mense. ubi Angel;* præsertim cum feudorum jura necdum fuerint inventa tempore ejusmodi legis de tacita hypotheca constitutæ. *Conventio autem † aut dispositio ad incognita non porrigitur. l. cum Aquiliana. l. cum qui cum tutoribus. in princ. de transact. ut & hoc delictum quod ignoravit, notare non potest. Faber. §. si adversus. ad fin. Inst. de nupt. & jure quidem communi, qui in commercio non sunt, obligari pignori nequeunt. l. 1. §. eam pen. Quæ res pign. oblig.*

So werde ich doch berichtet / wann es gleich mir nicht zugeschießt, das diese Vormünder die erstigkeit solten erhalten haben / cum pupilla non tantum tacitam hypothecam habeant. Sed etiam privilegium; & privilegiatus † in specie excludat privilegiatum in genere. *Joan. Crotus in l. si constante. solut. matrimon. & per commune † affirmare vel negare nihil de veritate decedat. l. assumptio. ad municip. & tacita hypotheca prior expressa præfertur sequenti. l. 1. C. rem alienam gerent. &c. Marian. de Senis tract. de obligat. Cynus, Baldus & Angel. l. 1. C. de privileg. dos. quod jus non tollitur generali jure feudorum; ideo manere debet. c. 1. de feud. cognit. l. in toto. de regul. jur. præsertim cum Bartolus decidat contra Afflic. præallegato loco in l. si constante. solut. matrimon. per l. lex veſtigali. de pignor. quem alii ibidem sequuntur. Imò etiam in q. tutoris bonis habet pupillus hoc privilegium. l. dabimog. §. si quis cum tutor. l. si negotium. de privileg. creditor. & confirmat gloss. d. l. 1. C. Rem alien. gerent. Ferrariens. in form. action. hypothec. Dyn. regul. qui prior. de regul. juris in 6. Imò potius hic minoris † habenda est ratio quàm privilegii fœminæ concessi circa dotem. arg. l. verum. §. fin. de minorib. *Joan. Crot. rep. d. l. si constante. Solut. matrim.* Si igitur hinc consulitur in feudo, multò magis pupillis. l. de accessionibus. ubi gloss. de divers. & temp. præscrip.*

Vors Siebende haben die B. Successorn damals im lezten sat. §. So hat auch H. von B. 26. auch für gewendet, das die Churf. Commissarien Anno 55. den von B. die vormundschaft zugebilliget, welches die von S. acceptando scripturam decreti, quæ hoc continetur, auch beliebet / arg. l. si filius familias ante patrem. ad SC. Macedon. wiewol auch ohne das fiores rechtens / das er natürlicher vnd legitimus tutor gewesen / sublata agnationis & cognationis differentia tam quoad succes-

102. *successionem quam quoad tutelam.* Wie dann auch de jure Saxonico differentia t agnationis & cognationis in successione nicht attendirt wird/ vnd derhalben in tutela billich nicht zu consideriren/ cum ibi debeat esse onus tutelæ, ubi spes & emolumentum successionis speratur. Wie dann auch in den Schöppenstülen dieser Landart also gesprochen vnd erkandt wird / Vnd hat sonderlich H. von B. sich der Vormundschaft/ vermögemes Urtheils oder Rechtspruchs (notetur) welcher jeder zeit vorgelegt werden kan/ angemast/ wie er dann nach inhalt der Ehurf. Commissarien handlung sich diffalls vff die Rechte beruffen / vnd nicht schuldig achten können die von S. neben ihm zu Vormunden zuzulassen / wie dann auch durch Ehurf. Commissarien ihm die Vormundschaft nit vfferlegt noch vffgetragen / weil er allbereit legitimus tutor vnd in administratione gewesen / sondern allein darein bestetiget vnd dabey gelassen worden/ 2c. Welchs der von B. fürbrincken von der Vnmündigen wegen nicht widerlezt / in diesen acten, so mir zugeschiebt/ das es fast das ansehen habe/ als wann sie solches stillschweigend eingereumet hetten / Jason. l. patre. num. 21. 27. de his qui sunt sui vel alien. jur. Bart. Bald. & Dd. l. 1. C. de relation.

103. Wann nun dem also were / wolte volgen zum Siebenden/ das S. vnd D. als seulinge weiter verwandte schwertmagen niemals Vormündere gewesen / ex quo t proximioribus tantum deferretur. Inst. & ff. de legitim. agnat. tutel. & habenti tutorem alius non datur. l. 4. & s. C. In quib. caus. tutor. hab. l. si sub conditione. §. 1. de testament. l. si sororis. C. qui dare tutor. §. ult. Inst. de tutor. das sie auch vmb andere Vormunden zubitten nicht verpflichtet gewesen / l. cum jure. C. Qui petant tutores.

104. Daher dann vorechte kommet/ das sie für des Groß Vaters erstlich / darnach der andern / folgendes verordneten Vormunden verwaltung rechenschaft zuehnen oder zugeben nit schuldig / textus in terminis legitimorum tutorum, ne alieno t onere alius pragravetur. l. nemo f. C. de legitim. tutor. l. 2. §. 1. C. de divid. tutel. l. 1. cum l. seq. l. si ex duobus. de tutel. & ration. distrab. l. 1. & tot. tit. de magistrat. conueniend. quod etiam in honorario tutore obtinet. l. 1. §. nunc tractemus. de tutel. & rat. distrabend. Alciat. post Bart. Jason. & Dd. l. 1. in fin. C. de transaction. & alio etiam vero legitimo tutore, qui non gessit, quod ante hos eorumq; successores (de quibus hic) qui gesserunt, conveniri debeant. l. 2. C. de bare. tutor. l. ult. C. de dividend. tutel. l. cum interdicta. C. arbitr. tutel. l. etsi. C. de administr. tutor. l. 1. C. si tutor Reipub. causa.

Darumb auch dann zum Neunden von klagenden Pfleg. Frauen muste dargethan werden / das die beklagten von S. oder ihre eltern Vormündere diffalls gewesen / oder etwas dawieder verwaltet oder versehen / quia tutela, ut quæ facti sit, non t præsумitur, nisi probetur. l. 1. vers. si tutorem datum probaveris. C. si contra volunt. matris. l. 3. verb. probatum fuerit. C. de transact. ne obstat regula l. duo sunt Titii. ibi, non tibi jus sed probatio deficit. de testam. tutel. & l. assertio. ubi Bald. C. de non numerat. pecun.

Welchs dann diffalls schwerlich wird ausgeführt werden können / da aus den acten, supplication vnd Briefflichen Urkunden als lenthalben erscheinet / das alhie ein ander neher Vormund/ als nemlich der Groß Vater in linea recta vorhanden gewesen / der hernacher auch bestetiget / vnd als er bonis cediret / andere an seine statt verordnet worden/ ut rei conventi tutores esse non potuerint, per regulam, quod tutorem habenti tutor non datur aut sit alius. tot. tit. C. In quib. caus. tutor. hab. & c. Et quamvis legitima tutela præferatur dativæ. l. si sorori. §. ubi gloss. & Dd. C. Quidare tutor. & c. tamen si alius sit datus, legitimi t non tenentur, ut ibi Dd. 105. Sneidvvinus num. 7. Inst. de Adilian. tutor. gloss. art. 23. sub lit. C. Landrecht libr. 1. Imò ne quidam datus, si legitime datus non sit, tenetur, quamvis non administret, nec se excuset. Bald. & Dd. l. in testamento C. de confirmand. tutor: multo minus, qui non probantur fuisse tutores: Imò ubi constat, alios tutores fuisse legitimos prius, deinde dativos. Unde si non datur t præsuppositum cessat appositum ac dispositum. Menoch. remed. recuperand. §. num. 161. per gloss. & Dd. l. mancipia. C. de servis fugitiv. & deficiente subiecto deficit accidens. l. 1. C. de conduct. ob caus. Joan. Andr. ad Speculatorem de contumac. num. 2. in gloss. mag. & non entis t nullæ qualitates. l. ejus qui in provincia. in fin. si cert. petat. l. si servum. §. 1. de action. empt. Itaq; subtracto hoc fundamento, reliqua quæ ab actoribus allegantur, corruere necesse est. l. legi. de except. rei judic. c. qualiter. de accusat.

106. Quamquam a. nec legitimus administrare potest ante decretam t tutelam. Angel. Inst. de legitim. tutor. num. 7: tamen hoc non requiritur quoad inchoationem nascentis officii, & sic quo minus alii remotiores legitimi excludantur, sed tantum ad executionem officii in esse producti. gloss. verb. velleis satis dare Landrecht libr. 1. art. 23. per Speculatorem. de tutore. §. generaliter. Et cum post administratio a vo materno sit decreta

ac confirmata, etiam priora ab eo gesta confirmantur; & sic semper tutor fuisse ab initio intelligi debet, quando rati habitio necessaria † ad principium actus retrahatur. Tiraquell. *late in retract. proxim.* §. 1. gloss. 10. num. 61. ubi ampliat hoc obtinere etiam in iis, quæ speciale mandatum requirunt. per. l. licet. de judic. l. ult. C. Ad SC. Macedon. c. rati habitio. de regul. jur. in 6. l. quod si de speciali. de minor. l. ult. §. 1. ubi Decius in 2. not. ab. Quod quisq. juris in alter. stat. & c.

Vors Zehende fället diesem zu / (& hoc est falcem ad radicem ponere) daß der Sächß allein die seitlinge schwerdmagen denen von der spillseiten in der Vormundschaft vorziehet / Aber von der vff vnd niedersteigenden Linien ist nichts darvon sonderlich im Sächßischen recht verordnet / Darum will solches bleiben in dispositione juris communis, nach der Regel / quod non expressum † statuto maneat in dispositione juris communis. l. si extraneus. de condict. caus. dat. ubi Jason. l. si cum dotem. ubi Dd. solut. matrimon. l. commodissime. de liber. & posthum. l. illam. ubi Bald. in 1. not. ab. C. de collat. Schurff. ampliter. consil. 99. quod predicta. num. 7. & 8. centur. 1.

Nun ist es vnlaugbar / daß nach gemeinen Rechten der Groß Vater von der Mutter natürlicher neher Vormund sey / denn die seitlinge schwerdmagen / Inst. de leg. parent. tutel. ubi Angel. Faber, Portius, Kling. Sneider. per textum ibi in verb. si quis filium, filiam, nepotem aut neptem & c. l. 4. C. de leg. hered. §. ex his. in autb. de hered. ab intestat. Welches recht nach dem es in Sächßenspiegel nicht vffgehoben / so bleibt es billich noch in viridi observantia. l. Arriani. in fin. C. de hered. juxta regulam vulgatam l. precipimus. in fin. C. de appellat. vers. Quicquid autem hac lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum constitutionumq. regulis omnes relictum intelligant. 112. Nam † quod non mutatur, cur stare prohibeatur. §. fin. in autb. de ordin. offic. l. sancimus. C. de testament. cum aliis quæ cumulat gloss. ult. d. l. precipimus. ad verb. intelligant. præcipue quoad jus statutarium, quo omisum remanet in dispositione juris communis. Bald. & Dd. l. 3. C. de instit. & substitut. Jason post Bald. l. illam. C. de collat. & l. si cum dotem. solut. matrimon. l. si extraneus. de condict. caus. dat. Schurff. consil. 51. 55. cent. 1. 113. secundum quod etiam † omnia statuta sunt intelligenda. l. 3. C. de noxal. action. Panormitan. c. causam. num. 6. de rescript. c. cum dilectus. de consuetud. Jason. l. properandum. §. in print. num. 5. C. de judic. ut quam

minimum juri communi detrahant. l. si cum dotem. l. si vero. §. de viro. solut. matrimon. Alexand. consil. 140. videtur. num. 4. vol. 2. Cravert. consil. 259. num. 2. cons. 236. num. 9. Mynsing. obs. 5. centur. 1.

Derwegen ob wol nach Sächßischen Rechten den schwerdmagen vor der spillseite die Vormundschaft zuschiet / Landrecht. libr. 1. art. 23. Reinbard. de tutel. diff. 1. So volget doch nicht / daß solch recht in den seitsverwandten Freunden gec. dnet / auch die nehere Linie der vffsteigenden begreifen solte / sondern werden die ascendentes wie in der succession, also auch in der Vormundschaft allen seitlingen schwerdmagen billich vorgezogen / nicht allein nach gemeinen / sondern auch Landrechten / Landrecht. libr. 1. art. 1. & gloss. lit. B. art. 23. lib. 1. & sub lit. C. vers. nam tum cognatis defertur tutela, maxime si eorum hæredes sint futuri. & probat hoc §. ex his. in autb. de hered. ab intestat. Daß also wol zuglauben / wie die B. in actis deducirt, das H. von B. allein als dem groß Vater durch vrtel vnd recht die Vormundschaft sey zugebilliget vnd zuerkand worden.

Vnd ob er wol nicht gebährliche caution vnd anders zu der natürlichen vormundschaft gehörig mag gethan vnd geleistet haben / l. fin. §. pen. C. de administr. tutor. Bart. & Dd. l. legitimus. §. penult. de leg. hered. Angel. num. 6. 7. Kling. num. 12. Inst. de leg. agnat. tutel. Alexand. consil. 129. ponderatis. num. 3. vol. 1. So hindert doch solches nicht an dem / daß er Vormund gewesen sey / gloss. art. 23. verb. vel eis satisfacere. Landrecht. libr. 1. ber. ab diffallis do noch disputirlich sein möchte / ob er zu solcher caution verpflichtet gewesen. Solennitates enim & cautiones † requiruntur ab agnatis collateralibus, non in linea recta a patre tutore legitimo. l. ult. §. fin. 4. versic. paterna cum reverentia a cautionibus excusante. C. de bon. qua liber. Consequenter nec ab avo, cui eadem reverentia debetur, patre, ut hic, mortuo; sicut nec a matre vel avia ejusmodi exiguntur. autb. mari. cum seq. C. quand. mulier tutel. offic. §. ex his. in autb. de hered. ab intestat. 114.

Ja wann auch der Groß Vater nicht rechter / sondern allein putativus tutor gewesen / dennoch weil er die Vormundschaft allein angenommen vnd verwaltet / were er pro tutore zuhalten vnd dafür zu machen / derwegen auch die weiter verwandte zuentschuldigen.

Am Elfften / so giebet die erste vnd vol-
gende Supplication, daß nach E. von S. abster-
ben seine Mutter / vnd also dieser Mündlin
Grosnmutter / darneben auch ihre eigene Mut-
ter / so auch vmb Vormünder angehalten / am
Leben gewesen / welchen denn auß gleichen rech-
ten die natürliche Vormundschaft vor den
feilungen schwertmagen gebühret / *authent. ma-
teri & avia. C. quand. mulier tutel. offic. &c.*
Unde tutorem habentibus alius tutor dari
vel esse non potuit. *l. cum iure habenti tuto-
rem. C. qui petant. int. l. ult. tot. tit. C. In quib.
caus. tutor. habent. &c.*

115. Diesem springet zu / vers Zwölffte / die
communis opinio, quae, etiam erronea, ius
quoad officia personarum facit. *l. Barbarius.
ubi Dd. de offic. praesid.* Dann do S. vnd D.
sich selbst oder sonstien niemlich sie vor natür-
liche Vormunden oder legitim ostutores vor
dem Großvater gehalten / so solten dieselbigen
vnd ihre Söhne auch der unmündigen Groß-
mutter / vnd hernach die Mutter nicht so oft
vnd dick vmb Vormünder angefocht / vnd sich
darüber beklagt haben / daß H. von B. allein
der Vormundschaft sich unterwunden / Wie
bitt ihr andere des Geschlechts von S. zu zuord-
nen / darzu auch andere dann obgedachte Le-
hensvolgere benant vnd vorgeschlagen.

Über dieses alles / zum Dreyzehenden /
(vnd hie leufft der Dase) haben auch S. vnd
D. nicht Vormünder dñfals seyn mögen / sinte-
mal alsbald nach E. todt / allerley Zwietracht
vnd speen zwischen ihnen vnd den Unmündi-
gen wegen der Lehen vnd allodialgüter / schuld
vnd Gegenschuld entstanden / wie Klage vnd
Gegenklage / vnd daruff ferner prosequirter
Proceß deutlich aufweist / welche strung auch
im vertrag Anno 55. nicht vffgehoben / sondern
zum theil vorbehalten vnd aufgesetzt seyn / An-
sender diese ino streitige Punct / nemlich ob die
ibellirte Güter Lehen oder Erbe seyn / vnd also
den Töchtern oder Lehensvolgern billich blei-
ben sollen.

116. Nun ist es aber verfahrens Rechtens / quod
pupillorum tutor esse nequeat, qui cum
illis lites habet. *in authent. ut qui oblig. se hab.
prohib. Specul. de tutela. §. fin. num. 12. l. idem.
29. §. cum autem de testament. tutel. ubi Bart.
l. sicut allegas. 16. C. de excusat. tutor. Bart.
authent. minoris. num. 1. 2. per illum textum.*
C. qui dare tutor; maximè cum isti successo-
res feudales bona istarum pupillarum ad-
versus illas litigio defendere & detinere ar-
guerentur. *Bart. in authent. minoris. num. 7.
C. qui dare tutor.* Suspectus enim est quisque
in propria causa. *l. omnibus. de testib. l. nullus.*
117. *ff. eod. unde t utilitatem sperare potest. l. i.
§. propria. Quand. & intra qua temp.* Imò &
in simili tantum causa versans pro suspecto

& in idoneo habetur. *c. personas. de testib. a.
causam. 18. de judic. l. quoniam. C. de testib. Spe-
culator de teste. §. 1. num. 73.* Darumb auch
nach dem hernach der Großvater von dieser
Vormundschaft sambt seinen Gütern entse-
het / nicht diesen Schwertmagen / sondern an-
dern als B. P. vnd E. von S. die Vormund-
schaft gerichtlich offerlegt worden.

Dffs Dreyzehende / so wird die legitima-
tur ela den nehesten Blutsfreunden allein zu
recht vffgetragen / Die weiter Verwandte aber
seynd keine natürliche Vormunden / sondern so
lang nehere vorhanden / bleiben sie damit ver-
schonet / Nun seynd aber D. vnd S. nicht die ne-
heste Verwandte gewesen / sintemal nehere ver-
händen / so zur Vormundschaft in rechten zu-
gelassen / als die Mutter / Großvater / Gross-
mutter etc. Ja mügen auch wol seitwärts ne-
here dann sie den Töchtern zugethan seyn gewes-
sen / sintemal es nicht folgt zúfórderst nach
Sächsischen Rechten / darunter diese Pa-
rtheyen geseffen / S. vnd D. seyn E. Lehen voi-
re / Ergò seinen Töchtern die neheste Blutsver-
wandte schwertmagen / dann der Sachs seit-
ling nicht nach der Blutsverwandtschaft / son-
dern allein krafft gesambter handt die Lehen
succession devolviret / daß also oft nicht al-
lein ein weiter Verwandter / sondern auch wol
ein gar frembder vor den nehesten Freunden die
Lehen weg nimmet. *Collaterales enim iure
t potissimum Saxonico non succedunt in
feudo juxta proximitatem sanguinis, sed
tantum virtute simultaneae investiturae.
Henning. Godeu consil. feud. 22. de simul. inve-
stitur. num. 1. 2. 3. per textum Lehenrecht
cap. 5. 6. 21. 22. 57. Landrecht libr. 1. art. 56. lib.
2. art. 58. different. Saxen. 29. Schurff. consil. 16.
super consil. 99. quod predicta num. 3. 9. 12. cent.
1. consil. 59. casus. num. 3. cent. 2.* Non igitur
probat t hoc esse, quod ab hoc contingit
abesse. *l. n. g. C. de probat. Neque sequitur
illi fuerunt feudales successores; Ergò san-
guine proximi. Quia probationem non
sufficit concludere per possibile vel contin-
gens. l. ad probationem. 22. ubi Bald. num. 1. C.
de probat. & in l. scripturas. num. 5. C. de fid. in-
strument. Angel. l. post Senatus. de pet. hered.
Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur.
num. 3. 4.*

Zum Funffzehenden / haben diese Schwerts-
magen vnd Lehensvolgere S. vnd D. neben der
Grosnmutter vnd Mutter oft vnd vielmal sich
über des Großvaters vormundschaft bey dem
Landesfürsten vnd obersten Vormunden be-
schweret / vnd vmb ein gnediaes einsehen vnd
einsforderung der Rechenschaft angehalten /
Darneben gebeten / andere ihres Geschlechts
als neheste Schwertmagen zuverordnen / vnd
etliche darzu nahmhafft gemacht / vnd also

- gleich dafür gut gesagt / quia nominatio tutoris ¶ pro fidei iussione est. l. 2. de fidei iuss. & nomin. tutor. l. 1. C. de potior. ad muner. nomin. l. ad subeunda. l. honores. C. de decurion. libr. 11. Cum igitur nulla his agnatis culpa vel negligentia imputari possit; sequitur, eos ne tutelæ quidem actione teneri: Dato etiam, quod tutores fuissent. l. quicquid. 7. & passim. C. arbit. tutel. Multo minus isti rei, eorum filii & hæredes hoc nomine teneri possunt; quando certi sit juris, tutorum hæredes non nisi ex dolo vel lata culpa defuncti posse conveniri, quoties (ut hic) cum tutore adhuc vivo necdum lis fuit contestata. l. 1. C. de hered. tutor. l. curatoris. C. de negot. gest. l. fin. § 1. de fidei iuss. & hered. tutor. l. in hæredes. C. de magistrat. conveniend. l. non similiter. ff. de obligat. & action. quæ jura ad hoc allegat & inducit glossa l. 1. verb. non oportet. C. de hered. tutor. Dolus autem & lata culpa difficulter probari possunt. l. dolum. ubi Dd. C. de dol. mal. ut probari debent. l. quod Nerva. de pos. l. dolus. 10. C. de rescindend. vendit. l. quoties. §. qui dolo. de probat.

Vors Sechzehende / weil sie nicht administrirt noch keine verwaltung der unmündigen Güter gehabt / neben dem / daß sie nicht Vormündere gewesen / so seynd sie auch einige Nachenschaft dafür zugeben nicht pflichtig / l. nemo. C. de legit. tutor. Hostiens. & Dd. extr. de obligat. ad rationem.

Auß welchen allen nun zuschließen / daß wieder angeregte action vnd Klage der Vormundschaft vnd Rechnungsforderung / so E. von S. Töchteren neben ihren ehelichen oder kriegerischen Vormunden anstellen möchten / die Lebensvolgere von S. sich mit obeingeführten städlichen erheblichen schutzwehren zur notturt schützen / versehen vnd davon loswirken mögen.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN II. QUESTIONE.

Gegegen nun anfänglich nichts thuet / daß S. vnd D. Lebensvolgere gewesen / Dann daraus folget nicht / daß sie darumb die neheste Schwertmagen vnd Vormündere seiner Tochter seyn müssen / Cum jure Saxonum, quo hæc percutuntur, successio feudalís non ex jure sanguinis aut proximitatis, sed virtute tantum simultaneæ investituræ deferatur, ut supra probavimus, & notorium est. Non igitur probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. l. neg. C. de probat.

Zudem / wann gleich sie neheste Schwert-

magen gewesen weren / dennoch möchte disfalls daraus nicht geschlossen werden / daß sie auch Vormündere gewesen / Alldieweil achere Erben vnd zwar in auffsteigender Linien als Väter / Großvater / Großmutter verhanden gewesen / denen auch die natürliche vormundschaft für ihnen gebühret / wie dann auch der Großvater allein sich derselben angemasset vnd keinen auß den Schwertmagen neben ihm eindringen lassen wollen / laut vnd besage des Churfürstl. vertrags / wie solches alles hiebvor städlich beygebracht / daß ohne noht zuwiederholen.

Ob aber wol / zum Andern / die Lebensvolgere das commodum naturalis successionis erlangt / so folget darumb ihnen das onus tutelæ nicht / sintemal sie die neheste Erben nicht / sondern nehere nicht allein im grad / sondern auch linien verhanden gewesen / Onus enim tutelæ non sequitur feudum sed commodum hæreditarium. §. ex his. in aut bent. de hered. Inst. de legit. agn. tutel. in fine. Canda recht libr. 1. art. 23. ubi gloss. præsertim quoad filias, quibus in feudo & agnatorum successione feudali nihil est omnino juris. c. 1. §. filia. de feud. success. Bald. l. quoties. n. 2. C. de suis & legitim. c. unic. vers. & in femina. An mutus vel alias imperfect. c. 1. §. hoc autem notandum. de his qui feud. dare poss. c. unic. vers. ad feminas. de success. frater. Roman. consil. 1. visis. num. 2. Curtius late tract. feudal. p. 3. princ. Chassaneus in consuetud. Burgund. rubr. 4. de feud. §. 5. Unde ex separatis nihil inferitur. l. finarius. C. de donat. inter vir. & uxor. l. Papinianus exuli. de minorib. Sed separatorum ¶ separata debet esse causa & ratio. l. ult. de calumniator. l. inter. §. sacrum. vers. diversum. de verb. obligat. Et cum tantum agnati proximi successores aliis agnatis feudi capibus sint legitimi tutores de jure. Kling. Inst. de tutel. & legis. tutor. sequitur, quod filiatum non sint, cum quibus nulla sit juris feudalis communio. Feudistæ d. c. 1. §. filia. de feud. success. ex regula l. cum prætor. de judic. ubi notatur, quod unius ¶ inclusio est alterius exclusio. cum concord. & gloss. & Dd. ibi allegat. præsertim cum dictæ filia aliis proximiores habuerint hæredes, & ideo tutores, ut matrem, avum, aviam &c.

Vors Dritte / haben sie disfalls den Großvater als neher verwandten natürlichen Vormunden vnd Erben nicht zuwehren gehabt / nec agnatorum est petere tutorem & de tutela prospicere, ubi mater vivit, sed hujus l. 12. Qui pet. tutor. l. 3. l. 6. l. nepotibus. 10. l. ult. C. eod. tit. So haben sie auch zum vberfluß nicht unterlassen / darüber zuklagen / vnd vmb Nachenschaft auch anordnung anderer Vormündere zubitten / Aber solches bey der Obrigkeit nicht erhalten können / Auchornas igitur

125. igitur † magistratus eos excusat. l. tutor qui. §. 1. de administ. tutor. l. non videntur. §. qui iussu. ubi Decius, Cagnolus & Dd. de regul. jur. l. furti. §. qui iussu. de his qui notant. inf. am. & potest magistratus tutores etiam dativos nedum legitimos aliis legitimis præferre ac constituere. l. si quis sub conditione. de testament. tutel. l. 2. l. 3. l. nec non. l. in omnem. de tutor. & curas. datis. gloss. ult. Bald. & Dd. l. si sororis. 9. C. qui dare tutor.

So haben zum Vierden die Lebensvolgere wegen ihrer Klage vnd Wiederklage welche sie mit den unmündigen Töchtern gehabt / dissals vormundere nicht sein können / auch minoris. ubi Bart. n. 1. 2. C. qui dare tut. in autb. l. qui se oblig. hab. prohib. cum aliis supra adductis.

Vnd ist zum Fünfften / der Töchter Be- rechtigkeit in solchen irungen nicht klar vnd richtig gewesen / wie auch noch nicht / Dann ob sie wol ihres Vaters unverneimliche Landscriben / so folget darumb doch nicht / das sie unverneimlich Recht an fremdigen Gütern / Schulden vnd gegenschulden gehabt / sintemal es die Lebensvolgere vnd Besitzer ihnen nicht gestattet / pro quibus stat juris præsumptio, donec contra probeur, als oben bey der ersten fragen außgeführt / Derwegen die Vormundere vnd agnaten fürnemlich off vnterhandlung der Ehurf. Commissarien als der Obrigkeit darüber wol transigiren vnd sich vergleichen mögen / l. præses. 12. ubi Dd. C. de transact. l. interdum. §. qui tutelam. de furt. l. inter. 20. ubi gloss. de autbor. tutor. l. penult. C. de præd. minor. & imputent sibi, qui intra debita tempora restitutionem contra non petiverunt. l. 1. 2. ubi Bald. num. 2. 3. 4. C. si advers. transact. l. ult. C. si maior fact. alien. fact. rat. hab.

Vnd do di. fals zum Sechsten einig culpa verhanden / ist die dem Grosvater als Vormunden vnd Commissarien an stat des Obervormunden zuputiren vnd nicht den Lebensvolgern / so nicht Vormundere gewesen / wie oben bewehret / vnd diesen Punct dem Herrn Obervormunden heimgestellt / cuius præsentia, interventus, decretum omnem fraudis suspicionem à transactione excludere debet. l. transactionem. 35. C. de transact. Angel. §. quadrupli. n. 11. Inst. de action. & ibidem Jason. n. 63. Bart. & Dd. l. frater à fratre. de condict. indubit. l. Polla. ubi gloss. C. de his qui ut indign. & c. Derwegen diese Lebenserben nicht verhasstet / sintemal ihre Väter / so E. von S. Lebensvolgere gewesen seyn / dieser Vormundschaft sich nicht angemast noch Vormundere gewesen / noch wegen der irrung seyn können / Cuius enim nomine defunctus conveniri non potuisset, multo minus ejus hæredes. Imò nequidem verè tutorum hæredes conveniri possunt, nisi ex dolo vel lata culpa defuncti. l. 2. C. de hæred. tutor.

Ob aber wohl vore Siebende / im Ehurf. Schreiben ihnen die Schuld gegeben wird / das sie jährlich die rechnung vom Vormund den nicht gefodert noch eingebracht / So ist doch solches in folgender supplication städtlich verantwortet / Vnd geben ihrevielfeltige supplicationes wol ein anders / So hat solches nicht ihnen / sondern der Mutter / Großmutter vnd andern nchern Landerven gebühret / ex l. 1. 2. ut passim. Qui petant tutor. ff. & C. Landrecht libr. 1. art. 25. & 33. gloss. Reichbildt. art. 26. Fachsius. diff. 7. Rembard. de tutel. diff. 2. 7. 8.

Vnd ob wol zum Achten / pro decretis præsumirt wird / quia sunt cum causa cognitione & audita utraq; parte. l. nec quicquam. §. ubi. de offic. procons. so hat es eine andere gelegenheit mit solchen Aufschreiben vnd Friesen / quia literæ judicis non habent vim sententiarum vel decreti. tot. tit. C. comminat. vel epist. & rescripta † Principi nemini jus defensionis contrariæ præcludunt. l. 2. C. de precib. Imperator. offerend. l. 2. C. si contra jus vel ut il. publ. Imò ne quidem pro decreto Principis vel judicis stat præsumptio, quando factum est sine causa cognitione, & ubi de negotio plene Princeps non est edoctus. l. 1. C. de præd. decurion. libr. 10. Alciat. reg. 3. præsumpt. 10. n. 10. Bald. consil. 375. num. 4. vol. 3. Duenn. reg. 189. decretum. num. 2. 3. 4. & reg. 166. per tot.

126.

Vnd ob wol zum Neunden / die hernacher verordente Vormunden in B. acten vielleicht zu ihrem vorthel fürgegeben / das den Lebensvolgern die vormundschaft gebühret / so probiren doch solche acten wider die Lebensvolgere nicht / die in dem Krieg kein Parth gewesen / Bald. & Dd. l. 2. C. de edend. so mag auch ihr Besenntnis einem dritten nicht hundertlich oder versenglich seyn / c. 1. de confess. l. ult. ubi Bald. Salicet. C. de accusat. Hyppol. in pract. criminal. §. diligenter. n. 60. Boer. decis. 319. p. 2.

Es haben auch diese Vormundere damals kein andere ursach dessen vorgewandt / dann das von Recht wegen denen von S. die Vormundschaft gebühret haben sol / darin sie doch irren vnd weit fehlen / sintemal in vffstegender Linien hie nchere Freunde verhanden gewesen / als oben bewehret / Itaque cum ratio dicti eorum † nō sit idonea, totum confunditur dictum. c. licet. de testib. l. testium. 14. C. eod. tit. ut ex falsa causa prolatum. c. sicut. ubi Dd. de sentent. & re iudicat. Bart. & Dd. l. quicquid iamento §. fin. de testament. & consil. 113. processum. in fine. Speculator. de teste. §. 1. num. 62. Portius ad §. sed aliquando. num. 7. Inst. de usucap. Alexand. consil. 120. vol. 5. ex communi doctrina in l. solam. C. de testib. So referiren sich in summa diese Vormundere allem vffs Rechte vnd vffgerichten Ehurfürstl. Abschied vnd referenti non plus in esse.

127.

se potest, quam relato. l. affe. de hered. insti-
tuend. l. aie Prator. §. 1. de re judicat. Menoch.
consil. 1. num. 83. cum seqq. Et proinde rela-
to † deficiente deficit & referens errone-
um. gloss. Bald. & Dd. in 2. notab. l. errore. 2. C.
de error. advocat. l. in testamento. de condit. &
demonstrat. Menoch. d. consil. 1. num. 84. auth.
Siquis in aliquo. C. de edend. §. sed si uxori. Inst.
de legat. l. si non designata. C. de fals. caut. late
Tiraquell. de legib. connub. gloss. 5. num. 177. &
gloss. 7. num. 183. Alexand. consil. 3. num. 1. lib. 2.
Barbat. consil. 38. num. 6.

So ist auch vors Zehende / im Vertrag
nicht zube finden / daß die von S. solcher Vor-
mundschafft sich angemasset / oder dieselbige
dem Großvater abgetreten haben sollen / son-
dern haben sich dessen zum höchsten beschweret /
daß derselbige bald nach E. von S. tödlichen
abgang der Vormundschafft allein sich unter-
fangen / (wie dann die damals gegebene B.
Handschriffte / Bekentniß vnd Quittanz aus-
weist) vnd gebeten andere Vormündere / nicht
sich (quod propter lites fieri non potuisset.
Bart. & Dd. d. authent. minoris. num. 1. 2. C.
Qui dare tutor. & in authent. Ut qui oblig. se
hab. prohib.) sondern etliche benante Freun-
de dem Großvater zuzunordenen / weil aber ders
selbige dafür gebeten / vnd fůrgewendet / daß er
zu Recht andere Vormündere neben ihm zuzu-

lassen nicht schuldig / ex regula quod habenti
tutorem tutor dari nequeat. l. cum jure. 9. C.
Qui pet. tutor. Vielleicht auch wie in alten
vermeldet / Urtheil darüber erlanget / vnd vor
sich gehabt / Als haben es die von S. vermüthe
des Churfürstl. Vertrags / zu Ihr Churfürstl.
Gu. als dem Herrn Obervermunden mit
ausdrücklichen Worten die gebührende da-
rin zuverschaffen / gnedigsten erkennnuß ges-
tellet / Weil dann die Churfürstl. Commis-
sarien dem von B. alleine diese Vormunds-
schafft zugebilliget / Als haben es die von S.
dabey auch beruhen lassen müssen / & decre-
tum magistratus eos hac in parte excusat.
l. tutor qui tutelam. 27. ff. de administ. & pe-
ric. tutor. l. non videntur. §. qui jussu. ubi Dec.
Cagnol. & Dd. ff. de Reg. jur.

Darauf denn allenthalben leichtlich zu
schließen / daß in entsehung der güte / darzu den
beiderseits beystand zwischen nahe verwandten
Freunden billich rathen vnd helfen sollen / auch
ohne zweiffel vff vorsehenden tag an mögli-
chem fleiß nichts erwinden lassen werden / den-
noch in Rechtlicher außübung diese Lebensvol-
gere mit ansehnlichen schuzwahren wieder an-
gemasse Klage der Vormundschafft vnd
Rechenchafft sich zuschützen vnd
wol zube helfen haben.

Salvo.

CONSILIUM CCCXXX. DE DAMNO SOCIETATI, INSTI- TORIS DOLO VEL CULPA ILLA- TO, ET RENUNCIATIONE SOCIETATIS.

SUMMARIA.

I. QUÆSTIONIS RATIONIS DUBITANDI.

1. Pacta dant legem & formam contractui.
2. ex Verbis quod apparet, conventum intelli-
gitur.
3. Verba dant formam contractui.
4. à Formâ contractus recedendum non est.
5. Precium in universalibus loco rei surrogatur.
6. Res & merces loco pecunie quando surroge-
tur?
7. in Societate res vel merces in vicem pecunie
non succedit.
8. Pecuniam numeratam qui debet, in solutum
dare non potest nomina, jura, merces, aut
alias res.

I. QUÆSTIONIS RATIONIS DECIDENDI.

9. Societas est contractus bona fidei.
10. Fides in Societate exuberare debet.

11. Fraternitas quædam in Societate contrahitur.
& num. 33. & 39.

12. Clausula: Getreulich vnd ohne gefehr
be etc. contractum facit bona fidei.

13. Contractum bona fidei sufficit implere per æ-
quipollens.

14. Finis ubi habetur, non est curandum de me-
diis.

15. Propter quod unumquodq. tale, illud magis
talis.

16. Res pro re vel pecunia solvi potest, volenti
creditori.

17. Favori suo quisq. renunciare potest.

18. Semel qui consensit, amplius dissentire nequit.
& num. 51.

19. Societatis contractus consensu perficitur. &
num. 28.

20. à Contractu societatis recedi nequit.

21. Voluntates contrahentium conservanda.

22. Parti-

22. Pœnitere, in alterius præjudicium, non potest, qui semel consensit.
23. Consensus per ratificationem inducitur.
24. Consensus probatur taciturnitate ejus, qui contradicere poterat.
25. sic ut in posterum contradicere nequeat.
26. Consensus sumitur ex annali, biennali aut ulterioris temporis, silentio.
27. Tacita voluntas & Ratificatio sufficit in societate.
29. Societas inaequalitatem respuit.
30. partes aequales requirit.
31. Bonafides bis idem exigi non patitur.
32. Facilius quid conservatur quam in esse produci aut acquiri.
34. Equum quod quis in se statuit, in alio quoque pati debet.
35. Contractus qualitate aliqua qui utitur, approbare eam intelligitur.
36. Facto vel verbis ratificare paria.
37. Factis magis declaratur voluntas quam verbis.
38. Declaratio voluntatis & contractus sumitur ex iis, quæ postea ex intervallo fiunt.
56. Conventum intelligitur secundum naturam contractus.
58. Commodum quem sequitur, eundem & pro rata incommodum sequi debet.
59. Pactis contractui adjectis standum.
60. potissimum in societate.
61. Confessione & testimonio proprio resistere non licet.
62. Voluntas contrahentium in Societate conservanda.
63. Conventio legitima est, quæ naturæ contractus & aequitati congruit.
64. pro Instrumento præsumptio est, donec contrarium probetur.
65. Præsumptio pro instrumentis triplex oritur.
66. Rationes redditæ & approbatæ retractari nequeunt, nisi error calculi probetur.
67. Camerarius vel Factor rationibus semel redditis ad alias non tenetur.
68. Ratio redditæ & approbatæ pro rejudicata est:
69. nisi error argui possit.
70. Transactio super rationibus ubi intervenit, an & quatenus error calculi illis obijci possit?
71. Calculatio generalis & quietatio pro transactione est.
72. Transactum super computo intelligitur, si post redditas & examinatas conclusasque rationes: aliquid pro residuo ponitur.
73. Dolose in rationibus occultatum transactione super iis facta non continetur.
74. Ignorans occultata de iis non transigit, sed decipitur.
75. Socii de dolo tenentur.
76. Dolum allegari non sufficit sed probari oportet. & num. 88. 92.
77. Dolum probatus nocet dolo non alteri.
78. Circumventio alterius alteri non præbet actionem.
79. Ignorantia aliena fraudis in dubio præsumitur.
80. Dolum occulta machinatio est.
81. Purgatio doli fit per juramentum.
82. Juramento omnia, quæ ab animo dependent, declarantur.
83. Opinio in dubio in meliorem partem capienda.
85. ex Dolo alieno nemo tenetur.
86. Dolum & collusio non præsumitur.
87. præsertim inter socios.
89. Præsumptio juris ubi obstat, clariori probatione opus est.
90. Dolum est delictum.
91. in Criminibus probationes luce meridiana clariores exiguntur.
93. Promissio loco juramenti facta, quoad fidei præstationem, illi parificatur.

RESPONSIONIS AD OBJECTA.

40. de Intentione & voluntate ubi constat, de verbis non curandum.
41. Voluntas contrahentium totum facit in contractibus, ut ultimis voluntatibus.
42. Verba ita capienda & vel improprianda, ut intentioni agentium serviant.
43. Verba contractus interpretanda sunt contra eum, qui in iis se fundat.
44. Pecuniæ verbum latè omnes res continet.
45. Verba extendenda sunt ex mente contrahentium.
46. Mens contrahentium magis quam verba attendenda.
47. in Societate verba juxta naturam contractus accipienda.
48. de Societatis natura est, ut res apta pro pecuniâ illatâ habeatur.
49. Conventum intelligitur, quod verosimiliter est actum.
50. vel quod partes interrogata expressissent.
52. in Societate non refert, an pecuniam, operam vel aliam rem quis conferat.

II. QUESTIONIS.

53. Socius damna societati dolo vel culpa sua illata, resarcire tenetur. & num. 84.
54. Revisio rationum redditarum intra triginta annos peti potest.
55. Societatis natura est, ut sociorum partes sint aequales lucri & damni: contra quam parificari non licet. num. 57. & num. 107.

94. *Clausula prioris contractus in posteriori tacite repetita censetur.*

95. *Salutis aeterna, & iuramenti immemor nemo presumitur.*

96. *Damnus à proposito datum, omnium qui praposerunt commune est. & num. 111.*

III. QUÆSTIONIS.

97. *Contractus innovati intelliguntur secundum priores, quos novant.*

98. *Successor antecessoris iure utitur.*

99. *Universalis oratio nihil excludit.*

100. *Generalis oratio ad omnia extenditur, ad qua, salva ratione recti sermonis porrigi potest.*

101. *Indefinita aequipollet universali.*

102. *Legi contractus standum.*

103. *pro Negligo habetur specialiter non tractatum.*

104. *Dolus futurus alterius prædideri non potest, nec debet.*

105. *præsertim contra fidem datam, ac iuramentum.*

106. *Generalis conventio tantum operatur in genere, quantum specialis in specie.*

107. *Si aliquis in societate contractum, de communis solvendum, etiam distractum à societate. & num. 112.*

108. *Casus non exceptus, remanet in dispositione juris communis.*

109. *de Casu legibus expresso dubitandum non est.*

110. *Renunciatio societatis præiudicat renuncianti statim, non alius.*

111. *Renunciatus à se liberat socios, non liberatur ante præsumtum interesse.*

112. *L. Jure. 83. ff. pro soc. explicatur.*

113. *Dispositio hominis derogat dispositioni legis.*

114. *Placitis standum est.*

115. *Exceptio regula derogat in casu excepto.*

116. *Reorum conditio potior est in pari causa.*

117. *Actio quem tenet, eundem agentem repellit exceptio.*

118. *Inclusio unius, alterius exclusio est.*

119. *Permissum ad tempus alio tempore censetur prohibitum.*

120. *Prohibitum ad tempus, post illud permissum censetur.*

121. *Permissum post tempus ante illud prohibitum videri debet.*

122. *Societati renunciare ante tempus conventum non licet.*

123. *in Actionem pro Socio renunciatio intestata venit.*

124. *Causa, sub qua quid permittitur, non presumitur, nisi ab allegante probetur.*

125. *Major pars creditorum & consortium, quod statuit, reliqui approbare tenentur.*

126. *præsertim si conventa non discrepent à consuetudinibus & factis necessariis.*

Der Fall / so zu berathschlagen / vnd darüber ein Rechtliches Bedencken begehret / verhelet sich kürzlich folgender gestalt.

Es hat eine vornehm Adelsperson im Lande B. geseffen/vnlängsten in eine Gesellschaft eines Messing/ Blechs vnd Eisenhandels/ neben etlichen andern sich eingelassen/ zu welchen folgendes in solchem Handel vnd Gesellschaft getreten ist einer mit Nahmen J. C. vnd dann hernacher ein anderer/ Nahmens J. H. worauff vnter den gesampften Gesellschaftern ein neuer Contract vnd Verschreibung auffgerichtet worden/ darinnen sie sich mit einander dahin vereiniger vnd verpflichtet / daß gedachter von Adel zehentaufent / die andern aber/ als J. B. auch 10000/ B. M. vnd B. C. vnd H. B. Erben zusammen auch so viel/ vnd dann die letzten beyde locen auch miteinander zehentaufent Guldten / Meißnischer Münz/ eerlegen sollen / Dazu Sie dann einen Oberfactorn/ Nahmens P. C. angenommen/ welchem solche summa Geldes / so sich auff 40000. guldten belauffen/ Ann. 1572. im Leipziger Ostermarck an bahrem Gelde eingebracht werden solte. Hierüber haben Sie an Zinsgelde dem Handel zum besten auffgebracht zwanzig tausent Guldten Meißnischer Münze/ welches Zinsgeldt auch dem ermelten Oberfactor gegen außantwortung seiner Quittanz zugestellet vnd vberantwortet worden. Solch Handels-geldt solte nun fürnehmlich zu verkauffung der Kupffer vnd sonst des Handels notturfte angelegt/ vnd damit gehandelt werden / haben auch einander ferner zugesagt/ daß sie schuldig sein wolten/ sämttlich vor solch Zins.

Zinsgeldt zuhafften / vnd weil ihrer etliche insonderheit sich davor verpflichtet / auch vielleicht solch Geldt außgeben müssen / daß Sie sämplichen vor sich vnd ihre Erben/ bey Ehren/Trewen vnd gutem Glauben versprochen/ daß ein jeder / nach anzahl seines Hauptguts allen schaden vnd nachtheil / so sich derhalben begeben köndte / zuertragen / davor sie einer dem andern das ganze Hauptgut des Handels hypothecirt vnd verunterpfändet haben/ alles nach mehrern inhalt der darüber auffgerichteten Gesellschaftverschreibung.

Nun wird von J. H. vnd H. E. angezoogen / als solten die andere ihre Mitgesellschaffter ihr bewilligtes Capital an baarem Gelde vermüge der Gesellschaftverschreibung / nicht eingebracht haben / es were auch das zugesakte Zinsgeldt / zur zeit auffgerichteter Gesellschaft / nicht alles im Handel gewesen / sondern daß der Handel damals / als Sie darein getreten / albereit in schaden gesteckt / daher sie solchen schaden zuertragen / vnd was an Zinsgeldt nicht vorhanden gewesen / zu ihrem antheil zubezahlen nicht verpflichtet / sondern daß ihnen ihr Capital / genommene schaden / vnd verhoffte nuzunge / die alle Gesellschaffter / welche den schaden verursacht / zuerlegen vnd zubezahlen schuldig weren.

Dagegen von den andern allen Gesellschafftern eingewendet wird / daß sie ihre Wahr / zur zeit auffgerichteter Gesellschaft / im Handel gehabt / welche vor baar Geldt gerechnet / auch auff baar Geldt gesetzt / vnd dergestalt inventirt worden / Auff der Hütten vnd in den Städten / solches haben J. H. vnd J. E. zur gnüge angenommen / belibet / vnd seind damit genzlich zu frieden gewesen / vnd dawider von zeit auffgerichteter Gesellschaft / als do Anno tausent fünf-

hundert zwey vnd siebenzig / biß daher nichts gehandelt oder geredt / ohn weß sie sich jeko :: jedoch ohne fng :: vntersehen / vnd daß J. E. welcher der vormeinte Kleger / vnd Newer Gesellschaffter einer vorhin / eher J. H. zu ihnen in den Handel getreten / in der Gesellschaft gewesen / gleicher gestalt mit Wahren sein Capital gerechnet / vnd nicht anders / als von ihnen geschehen / Capital vnd Zinsgeldt liquidirt habe / vnd daß sie von den Schäden / darin die Gesellschaft vorhin gesteckt haben solte / nichts gewußt / auch noch nicht davon wissen / auch denselben gar nicht verursacht haben / vnd derhalben ihnen auch die gesuchte erstattung ihres Capitals / vormeinter Schäden vnd verhoffter nuzung / zu thun nicht schuldig weren. Hierauff entspringen nun folgende drey Fragen.

I. QUÆSTIO.

Obm Ersten / Ob wol die Gesellschafts Verschreibung vermag / daß ein jeglicher sein Capital an baaren Gelde einbringen solte / daß dennoch derselben damit / daß die Wahren von den alten Gesellschaffter / so sie albereit im Handel gehabt / an baar Geldt gerechnet worden / der Gesellschaftsverschreibung einbenigen geschehen sey / vornemlich / weil die neuen Gesellschaffter solches angenommen / damit friedlich gewesen vnd in ganzer vier Jahren solches nicht angefochten / oder widersprochen haben / ohne was jekundes vormeintlich geschicht / darauf dann diese vnglegenheit erfolgen würde / da die alte Gesellschaffter vber diese ihre beschehene liquidation an Wahren :: so im Handel besser denn baar Geldt sein :: ihr baar Geldt darüber einlegen hetten sollen / daß sie so noch einßen so viel / dann die neue Gesellschaffter / darin haben müßten / also daß / da te-

gentheil einen Gulden eingelegt/Be-
flagte zwey Gulden hetten legen sol-
len/welchs die größte vnbilligkeit seyn
würde.

II. QUÆSTIO.

¶ Vm Andern / dieweil die Gesell-
schafftsvorschreibung mitbringeret/
vnd die Gesellschaffter / als die ange-
maße Kleger selber / darin bekennen/
daß die zwanzig tausent gulden Zins-
geldt zur zeit vffgerichter Gesellschaft
verhanden gewesen/vnd P.E.:/wel-
che Person die neuen Gesellschaffter
mit approbieret:/ zugestalt worden/
vnd sich vorpfflichtet / davor tanquam
debitum alienum zu haften / vnd bey
Ehren / Treuen vnd guten Glauben
zugefagt / daß ein jeglicher / nach an-
zahl seines Hauptguts / allen schaden
vnd nachtheil / so sich deßhalben bege-
ben möchte / zuertragen / wie sie denn
auch alle Jahr / wenn es berechnet
worden / an welchem Orth Capital
vnd Zinsgeldt außstünde / bey solcher
Rechnunge gewesen / dieselbige oft
durch gesehen / selbst angelegt / vnd
mehr dann die andern darin geklau-
bet / also daß nicht allein biennium,
sondern auch fast integrum quadrien-
nium vorlauffen / daß sie nie dawieder
geredt / sondern allzeit mitgefallen
lassen: Ob es nicht an solcher erkent-
niß / beliebung vnd vorpfflichtung ge-
nugsam sey / weil keinem ehrlichen
Mann solchen zu wider reden gebüh-
ret / so ihm einmal beliebet / & quod
sua voce dilucide protestatus est,
vnd derhalben J. H. vnd J. G.
schuldig seyn / solch Zinsgeldt zu
ihrem antheil zu bezahlen: Ob sie
gleich beweisen köndten oder würden/
daß sichs viel anders verhielte/nem-
lich daß das Zinsgeldt / wegen des Fa-
ctoris vntreue vnd vnfließ / alle nicht
vorhanden gewesen / davon doch die
alten Gesellschaffter nichts gewußt /
vnd bey ihrem Christlichen Gewissen

wol sagen können / daß sie sich keines
betruges vermuetet / sondern viel
mehr vormeinete / daß die Sachen rich-
tig / vnd Capital vnd Zinsgeldt vber
ende / vnd alles richtig vnd verhanden
seyn würde.

III. QUÆSTIO.

¶ Vm Dritten / dieweil P. E. deß
Handels gemeiner Factor, durch
seine vntrew vnd vnfließ / den Handel
in schaden geführet? Ob nicht J. H.
vnd J. G. solchen schaden zu ihrem an-
theil / mit zuertragen schuldig / Alde-
weil sie in der alten Gesellschaffter
stadt:/ so für sie im Handel gewe-
sen:/ getretten / vnd diß als zum
höchsten vnd zu mehrmalen angehal-
ten / sie für andern in die Gesellschaft
zunehmen / wie dann zuerweisen / daß
der eine / als J. G. ehe die neue Gesel-
schafftsvorschreibung auffgerichtet/
im Handel gewesen / vnd des andern/
als J. H. Geldt meistlich zu abefin-
dunge der H. als domals mit alte
Gesellschaffter / angewandt worden/
was sie auch hietegen fürwenden
wollen / daß solches in der neuen Ge-
sellschafftsvorschreibung nicht ver-
meldet / Item, daß domals:/ wie vie-
leicht erwiesen werden köndte / daß
durch E. vntrew / der Handel in scha-
den gesteckt:/ Er E. ihrer Factor
vnd Diener nicht gewesen / auch das
Geldt vnd Wahren ihnen nicht zuge-
standen / noch vnterhanden gehabt
hetten? oder ob die alten Gesellschaff-
ter / der vrsach / alleine / solchen scha-
den auff sich zu nehmen / vorpfflichtet
seyn solten? Wie sie sich dann auff den
fall nirgends an erholen können / weil
der vntreue Factor nicht solvendo,
dardurch sie dann eines andern vn-
treu entgelten müßten / deß sie nicht
genossen / noch vrsach darzu gegeben/
vnd ohne das mehr schaden vnd
schimpff dann gewinst haben.

I. QUÆSTIONIS

RATIO DUBITANDI.

Was nun die Erste Frage betrifft / möchte es sich anfänglich ansehen lassen / als hätten die alte Gesellschaffter / der vorsehung vnd societet / nicht genug gethan / in dem sie / laut des buchstabs / ihr Capital an bahren Geldt nicht eingebracht / noch richtig gemacht / sondern dafür ihre Wahren im Handel gerechnet vnd gesetzt / die dann ein anders seyn / dann baar Geldt / deswegen dafür nicht können oder sollen gerechnet vnd geachtet werden.

1. Pacta t enim dant legem & formam contractui l. 1. §. si convenit. deposit. l. 6. C. eod. tit. c. contractus. de reg. jur. in 6. l. contractus. 24. l. nec ex pratorio. de reg. jur. l. cum allegas. 15. C. de usur. l. in conventionibus. 52. De verb. obligat. Dec. consil. 439. num. 9. §. consil. 488. num. 16. consil. 652. num. 8. consil. 555. num. 15.
2. Pactum t autem & conventum intelligitur, quod ex verbis apparet l. id quod. 7. §. 1. de peric. §. commod. rei vend. Dec. l. semper. 34. num.
3. 2. 3. 4. de reg. jur. Unde verba t dant formam contractui Bald. l. quoties. 15. §. ult. num. 5. C. de suis §. legit. Dec. consil. 552. num. 15. Bero. consil. 153. num. 3. volum. 1. Tiraquell. de retract. convent. in fin. num. 75.

- Cum igitur hic in societatis contractu sit expressè cautum, ut in presenti & numerata pecunia socii suum capitale, seu sortem, & quotam suam, importarent, videtur non t esse à forma contractus recedendum l. non aliter. de legib. nec veteres socios, pro parata pecunia, potuisse merces numerare ac reputare l. 2. §. 1. versic. nam in ceteris rebus. ff. si cert. petatur. cum pretium t aliquando surrogetur loco rei, ut in universalibus l. 2. in princ. ubi gloss. §. Dd. de hered. vel actio. vendit. at res t & merces loco pecunie & numerorum nunquam, nisi in quatuor casibus, ut favore dotis, pupilli &c. quos ponit Glossa l. 1. verb. constitutam. C. Si quis alt. vel. sibi. ubi etiam disertè dicit: quod ne t quidem in societate omnium bonorum, nedum particulari, (qualis est ista) res vel merces loco pecunie surrogentur, & in ejus vicem succedant per l. si quis societatem. 75. ff. pro Soc. l. Titius. §. altero. ff. de adm. ministrat. tutor. l. si patronus. C. commun. u. trinusq. judic. Unde, qui t pecuniam numeratam debet, non potest in solutum dare, & pro ea solvere, nomina, vel alia jura, aut etiam res & merces l. eum. 16. cum autem. seq. hoc nisi. C. de solution. c. Odoardus. de solutionib. Panormitan. §. Dd. c. quanto. de jure. jurand. gloss. §. Dd. l. Paulus. ff. de solutionib.

I. QUÆSTIONIS

RATIO DECIDENDI.

Dessen aber alles ungeachtet / ist dissfalls zu schließen / daß die alten Gesellschaffter der Vorsehung genug gethan / da sie ihre Wahren / so sie im Handel albereit gehabt / an vnd vor bahr Geldt gerechnet vnd angeschlagen / vnd das auß folgenden Ursachen.

Erstlich / daß solcher contract t societatis ein contractus bonæ fidei sey l. 3. pro soc. l. unde. 70. l. rei communis. 45. ff. pro Socio. Darin t man auff guten glauben handelt l. 3. in fin. §. passim pro Soc. vnd gleich t eine Bruderschaft macht l. verum in princ. ff. pro Socio. Wie dann auch die erste vorsehrung / den 4. Augusti im 1567. Jahr zu M. datirt / außdrücklich mit sich bringet / pag. 1. in verbis: Brüdertlich vnd freundlich / wie solches in geselllicher vnd einhelliger verpflichtung gewönlich. & pag. ult. bey vnsern wahren worten / Tränen vnd guten Glauben / getrewlich / ohne gefehrde / quæ t clausula contractum, etiam stricti juris, bonæ fidei facit l. hoc jure. §. ult. de regul. jur. Bald. consil. 343. lib. 1. eadem que clausula invenitur in sequentibus omnibus contractibus hic repetita. In t dergleichen Fällen aber ist es außsündiges Rechts / quod sufficiat implere contractum per æquipollentia l. si vero. 12. §. si filio familias. l. ult. in princ. ubi gloss. verb. teneri. ff. mandat.

Nun seind aber die Wahren im Handel nicht allein dem bahren Gelde gleich / wie die erste vorsehrung 1567. den 4. Augusti datirt mit sich bringet / pag. 3. verlic. Den Vorrath vnd andere Wahren mit baaren Gelde zu bezahlen 2c. so auch in folgender vorsehrung zu befinden / sondern viel besser vnd nützlicher / dann baar Geldt / welchs auch darzu eingelegt wird / vnd dissfalls vorgnügen der vorsehrung eingebracht ist / damit es an dergleichen Wahren der Gesellschaft zu gut / angelegt würde / wie die erste vorsehrung im 1567. Jahr den 4. Augusti gegeben / außweiset / pag. 2. verlic. Vnd sol solch Handelgeldt / fürnemlich zu erkaffung der Kupffer / vnd sonsten des Handels notturfft nach / angelegt vnd außgegeben werden 2c. vnd also gleichsals in folgenden vorsehrungen / fürnemlich der letzten / als Anno 71. den 19. Martii außgerichtet / damals J. E. darzu kommen. pag. 3. verlic. Vnd sol solch Handelgeldt fürnemlich zu erkaffung der Kupffer 2c. angelegt vnd damit ge-

handelt werden etc. Vnd in der vorschreibung Anno 72. den 17. Martii datirt/ damals nicht allein E. sondern auch G. H. als Mitgesellschaffter sich sämptlich verpflichtet pag. 5. verlic. Vnd sol solch Handel fürnemlich zu erkaffung der Kupffer angelegt vnd damit gehandelt werden. Ubi

14. *† autem habetur finis, non est curandum de mediis* l. 3. ubi Bald. C. de institut. & substitut. §. si quis autem suspectus. versic. si suspecti. Instit. de suspect. tutor. & *† propter quod unumquodque tale, illud magis tale. aus bene. multo magis.* C. de sacrosanct. eccles.

Zum Andern / aldiemeil die neuen Gesellschaften solche Wahr / vor baar Geldt angenommen / vnd damit allenthalben / gangen vier Jahr lang / friedlich gewesen / vnd solches nicht angefochten / noch widersprochen.

16. Potest *† autem res pro re solvi, & merces pro pecunia in solutum dari ac reputari, volentibus creditoribus, vel iis, quorum interest d. l. 2. §. 1. ubi gloss. Bar. Castrens. Alexand. Jason. & communiter scribentes. ff. Si cert. petat. d. l. cum. verb. nolentem. C. de solut. d. c. Odoardus. ubi Dd. de solut. quia quisque *† suo favori renunciare potest, l. si quis in conscribendo. C. de pact. & qui *† semel consensit, amplius dissentire nequit, & reprobare, quod semel approbavit c. quod semel placuit. de reg. jur. in 6. c. cum l' unionensis. ubi gloss. verb. miserant. de elect. l. Pomponius. 10. de negot. gest. maxime in contractu societatis, qui *† consensu constat & perficitur l. qui amittitur. 19. l. ut sic. 31. cum seqq. l. plane. 37. l. si margaritam. 44. ff. pro soc. à *† quo recedi nequit l. sicut. C. de actio. Unde de contractu societatis inquit lex, quod voluntates, *† legitime contrahentium, sint conservandæ in l. penult. C. pro Socio. nec *† in alterius præjudicium poenitere potest, qui semel consensit l. non videtur. Si quid in fraud. pæron. gloss. l. 2. ubi omnes Dd. C. cod. tit. c. 1. ubi gloss. verb. consentientibus. de alienat. feud. patern.*******

23. Consensus *† autem inducitur per ratihabitionem l. si pupilli. in fin. de negot. gest. l. si pecuniam. 9. C. cod. tit. l. semper. 62. versic. sed et si quis ratum habuit. de reg. jur. Cravet. consil. 272. num. 6. & probatur *† eo ipso, si non contradicat, sed patiatur & acceptet is, qui contradicere poterat l. si fidejussor. 6. C. mandat. Dd. l. sape. de re judic. Clemens. 1. ubi Zab. de procurator. sic. ut *† in posterum contradicere nequeat l. si filius. 18. ad SC. Macedon. Bartbol. l. quo enim. §. final. num. 1. ff. rem rat. haber. Jason. l. qua dotis. num. 40. Solut. matrim. Felin. post Panormitan. in c. nonne. num. 10. de presumptionib. præsertim, quan-***

do est continuata patientia, ut hic, per annum, biennium, imò quadriennium. Nam ex *† annali silentio & patientia sumitur consensus c. 1. §. porro. ubi Bald. qualis. olim. feud. poter. alienar. §. Tullius. Si de feud. defunct. Tiraquell. de retract. lign. gloss. 10. num. 5. multò magis probatur ex biennali l. si mulier. 22. C. ad Vellician. ac magis etiam ex quadriennali l. ult. C. de tempor. in integ. restitut. l. ult. C. si major fac. ac temporis ulterioris patientia. Dd. l. si qui in aliena. in princ. ff. de acquir. hered. Imò etiam *† tacita voluntas, ac ratificatio, in contractu societatis, sufficit Cravet. consil. 122. num. 11. consil. 73. num. 13. l. si id quod. 59. §. final. ff. pro Soc. Philipp. Port. consil. 68. num. 7. & 11. cum solo *† consensu contractus quoque perficiatur Philipp. Port. consil. 181. num. 1.***

26.

27.

28.

29.

Vors Dritte / in ansehung / daß die *† Gesellschaft / ihrer art vnd eigenschaft nach / keine vngleichheit vnd inæqualitet leiden kan noch sol / l. 3. C. pro Soc. l. cum duobus. §. damna. l. si societatem. 6. cum multis LL. sequent. l. si convenerit. ff. pro Soc. Philipp. Port. consil. 68. num. 17. Cravet. consil. 173. num. 1. cum sequent.*

Do nun diffals die Wahren / vor baar Geldt / nicht solten gerechnet werden / sondern die alte Gesellschaft / ihr baar Geldt / darüber hetten einlegen sollen / so müste diese vngleichheit darauß entstehen / daß sie noch einsten so viel / als die neuen Gesellschaft / hetten darin haben müssen / nemlich Wahren vnd Geldt / also daß / da die neuen nur einen Guldten eingebracht / sie zween Guldten hetten legen sollen / contra naturam societatis, quæ *† requirit partes æquales d. l. si societatem. l. coire. l. si convenerit. ff. pro soc. & contra pacta hic conventa, quæ certas summas definiverant, quibusque standum est l. penult. C. pro Socio. contra bonam quoque fidem societatis d. l. 3. C. pro Soc. quæ *† non patitur bis idem exigi. bona fides non patitur ubi gloss. Dec. Maynar. de reg. jur.**

30.

31.

Letzlich / hat J. E. der neuen Gesellschaft einer / vnd ist vormeinter Klegel / vnd Wiederfacher selbst / do er in Handel getreten / gleicher gestalt sein Capital / nicht an baarem gelde / laut des Buchstabs / sondern an Wahren eingebracht vnd gerechnet / derwegen vielmehr den alten Gesellschaftern nachzulassen gewesen / die Wahren / so sie albereit im Handel gehabt / vnd darauß nicht süglich / vnd ohne zerrüttung des Handels / nemen oder bringen können / für baar Geldt / in ihrem Hauptgut / anzuschlagen / quia facilius *† quid in esse potest servari, quam ad illud produci l. qui furere. de st. ac. homin. ubi gloss. Bartbol. & Dd. & facilius continetur quid,*

32.

- quid, quàm de novo inducatur vel acquiratur. *d. l. qui furere. cum ibi per Dd. allegatis.* Neque debet uni socio licere, quod alteri non liceat, cum ius $\dagger$ quoddam fraternitatis æquabile sit inter omnes constitutum *l. verum in princ. pro Soc.* etiam in pactis hic conventis, ut littera ostendit, & quod $\dagger$ quisque in se æquum statuit, in alio quoque pati debet *l. 1. & tot. tit. ff. quod quisq. juris.* & quod in sua persona placet, debet in aliena quoque placere, ac contra *l. si negotia. in fin. ff. mandat. l. pen. §. sed juramento. C. de reb. cred. gloss. verb. credidit. l. 1. §. ult. quod quisq. jur.* & hanc fuisse sociorum voluntatem, scilicet, ut merces esset pro pecunia, ipsum illud factum, hujus etiam socii, declarat. Nam qui $\dagger$ utitur aliqua contractus qualitate, approbare eam in contractu intelligitur *Dec. consil. 463. num. 19. Cravet. consil. 237. num. 3.* maxime quatenus ex eo solvitur *l. quædam. 41. fam. eriscund. vel petitur l. 4. C. de pact. inter empte. l. 4. ubi gloss. & Castrens. C. de rei vendic. & paria $\dagger$ sunt, ratificari facto vel verbis *l. Paulus. rem ratam haberi. Alciat. reg. 2. præsumpt. 13. num. 3.* Ita talibus factis $\dagger$ magis declaratur voluntas, quàm verbis *c. dilecti. 53. versic. cum plus sit facto provocare. de appellat. Anchoran. consil. 302. num. 2. Panormitan. consil. 116. num. 3. lib. 2. Menoch. consil. 5. num. 16. Tiraquell. de retract. convent. in fine. num. 75. per l. si tamen. 48. §. 2. versic. multo amplius est facere. de edilit. edict. sed & declaratio $\dagger$ voluntatis, ac contractus, sumitur ex iis, quæ contrahentes post faciunt, etiam ex intervallo *Bald. consil. 59. num. 6. lib. 1. Castrens. consil. 314. super. consil. 397. quia. lib. 1.***

- Und weil dann desselbigen E. Schwäher / consort vnd mitleger B. H. solchs in seinem AIdam genehm helt / vnd gut seyn leset / daß er seine Hauptsomma mit Wahren erstattet / vnd der Gesellschaft gut gemache / so muß er es auch den andern Gesellschaftern gleichfalls passieren lassen / cum unius socii non debeat esse melior, vel deterior, conditio, quàm alterius, propter ius $\dagger$ fraternitatis, inter omnes constitutum *d. l. verum. Gloss. l. si non fuerint. 29. verb. societati. versic. & est ratio, quia societas habet ius fraternitatis pro Soc.* etiam vigore harum conventionum, in quibus omnibus hæc clausula, de æquali omnium jure quodam, velut fraternitatis, disertè est inserta, in verb: Brüderlich vnd freundlich etc. prout superius est demonstratum.

Non igitur obstant, paulò ante in contrarium adducta, Ubi tamen constat de intentione & voluntate contrahentium, (quæ $\dagger$ totum facit in contractibus, sicut in ultimis voluntatibus *Cagnol. l. semper. 34. num. 2. 3. 4. de regul. jur. l. 1. & tot. tit. C. plus valere quod agit.*) non est curandum de verbis, nec in iis strictè hærendum *l. in conventionibus. 219. de verb. significat.* sed ea $\dagger$ potius latè capiendæ, ac impropriandæ, ut intentioni agentium serviant *l. si olco. C. locat. l. si uno. ff. eod. l. 4. de prescript. verb. Jacobin. in invest. verb. ita etiam quod ipsi. num. 1.* & ideò etiam verba $\dagger$ contractus sunt interpretanda, contra eum, qui se in iis fundat *Socin. consil. 73. circa num. 11. vol. 1.*

Quanquam & hic non receditur à verbis contractus, latè sumptis, cum etiam Pecunia $\dagger$ nomine, generatim omnes merces & res comprehendantur ac veniant *l. pecunia. 222. de verbor. significat. l. 2. C. de constit. pecun. & ex $\dagger$ mente contrahentium verba sunt extendenda. Menoch. consil. 34. ardua. num. 51. Paris. consil. 32. num. 75. lib. 1.* Nam mens $\dagger$ potius, quàm verba contrahentium, attendenda *l. ult. C. quæ res pignor. & $\dagger$ potissimum in societate, ipsa verba, secundum naturam contractus, interpretanda, extendenda, & restringenda, ac ideò improprianda sunt, ut latè in terminis probat Cravetta consil. 245. Stephanus. num. 5. & 6. cum multis ibi allegatis.*

Est $\dagger$ autem ex natura contractus, ut quævis alia res, quæ societati tantundem, aut magis, confert, quàm pecunia, loco, & in vicem importatæ pecuniæ, habeatur *l. 5. l. 6. l. si non fuerint. 29. ff. pro Soc. & $\dagger$ alioqui conventum intelligitur, quod verisimiliter est actum *l. si filius. 57. de pecul. l. in obscuris. 115. de reg. jur. l. quæro. 54. §. 1. ff. locat. & $\dagger$ quod partes interrogatæ expressissent gloss. ult. & Dd. l. tale pactum. 41. §. ult. de pact. Dec. consil. 555. licet. num. 7. consil. 290. domina. num. 4. Ruin. consil. 74. inter num. 1. volum. 1.**

Et quod fuerit hic mens & intentio sociorum, ut, pro pecunia parata, possent etiam merces suas, in negotiationem communem importatas, reputare, factum ple-rorumque secutum, & tacitè ab aliis probatum, ostendit, ut supra probatum est ex *Castrens. consil. 314. super. lib. 1. cum aliis adductis.* quod $\dagger$ quidem semel probatum, amplius improbari nequit *Philipp. Port. consil. 126. con-tigit. num. 22. per d. l. sicut. C. de action. l. ab emptione. de pact. l. 1. 2. C. quando lic. ab emption. disced.*

RESPONSIO AD OBJECTA.

Sed & constat, factam esse commutationem, inter mercem & pecuniam, & de uno ad aliud fieri facile transitum, ut in venditionibus *l. 1. de contrabend. empt.* Quod quidem tanto promptius in hoc contractu societatis tenendum ac dicendum est, quanto magis in hoc contractu nihil interest, siue quis pecuniam, siue operam suam, siue aliam quamcunque rem, pro sua virili & quota, in societatem conferat *l. si non fuerint. 29. versic.* si modo plus contulerit societati, vel pecuniam, vel operam, vel cuiuscunque alterius rei. *ff. pro Soc.* ubi additur, potissimum id verum esse in eo, quod plus societati conferat, quam pecunia, sicut hic merces plus conferre, superius est demonstratum.

Dann es ist hiebevör quuq̃sam angezeigt/ wie auch der bericht vnd die Erfahrung giebet/ daß die Wahren im Handel vnd Gesellschaften nützlich seyn/ dann baar Geldt/ ut pro pecunia haberi, ac ejus vicem supplere, debeant. *d. l. si non fuerint. versic. vel cuiuscunque alterius rei. & versic. si plus societati conferat, quam pecunia. ff. pro Socio. & traditur in l. 1. C. cod. tit.* Vnd so viel von dem Ersten Punct.

II. QUÆSTIONIS CONJECTIO.

53. **W**estreffende die Andere Frage/ Ob es wol andern ist/ daß alle schaden vnd interesse, so auß betrug oder verursachung des Mitgesellen dem gemeinen Handel zugewand/ der allem/ vnd nicht andere Gesellschaftter/ zu tragen vnd zu büßen schuldig/ *l. de illo. 23. l. non ob eam. 25. l. cum duobus. 52. §. 1. cum sequent. pro Soc. Cravett. consil. 100. num. 10.* auch einem
54. **T** jeden Theil frey stehet/ die abgerechnete/ ja auch bewilligte vnd angenommene Rechnung in 30. Jahren zu sechten/ vnd vff revision vnd neue calculation zu ziehen/ *l. instar. C. de jur. fisc. lib. 10. Barthol. & Dd. l. unic. C. de error. calcul.*

Dennoch aber seynd dissals die newe Gesellschaftter/ als J. N. vnd J. E. das angelegte Zinsgeldt zu ihrem antheil/ sampt andern schaden zutragen schuldig.

55. **E**rstlich auß der Natur vnd art der Gesellschaft/ quia talis est indoles & natura societatis, (secundum quam etiam conventum intelligitur. *l. ex empto. de action. empti. l. semper. 24. de reg. jur. l. 4. de usur. l. si oleo. C. locat. Cravet. consil. 295. num. 5. & 6.* Jur omnium sociorum sint aequales partes, sicut lucri, ita & damni. *l. si non fuerint. §. ult. l. cum duobus. 52. l. damna. ff. pro Soc. latè Cravet. consil. 295. Stephanus num. 5. & 6.* sic, ut t in

contrarium pacisci non liceat, quemadmodum ibi dicit esse communem, quam probat. *l. si non fuerint. pro Soc. Mudraus l. si societatem. in princ. cod. tit.* quod etiam natura æquum est, ut quem t sequitur commodum & lucrum, eum etiam, pro rata, teneat incommodum & damnum. *Insti. de legitim. patron. tutel. l. secundum. de reg. jur. d. l. cum duobus. §. damna. in fine ff. pro Soc.*

Zum Andern/ weil solches auch ausdrücklich/ in allen dieser Gesellschaftvorschriften/ gesehen/ in verbis: **Vff gewin vnd verlust.** item in **S. Würde sich aber verlust ereugen.** c. quibus pactis t standum est. *l. 1. in princ. de pact. l. 1. de consil. pecun. potissimum t in societate. l. penult. in fin. pro Soc.*

Vors Dritte/ wenn gleich solches dissals ausdrücklich nicht gesehen were/ dennoch ex natura contractus pro convento müsse gehalten vnd geachtet werden/ *l. coiri. l. cum duobus. §. damna. & passim. ff. pro Socio.*

Zum Vierden/ aldiweil die newe Gesellschaftter/ in der Gesellschaftsvorschriftung/ selbst bekennen vnd geständig seyn/ daß die zwanzig tausent Gulden Zinsgeldt/ zur zeit vffgerichter Gesellschaft/ vorhanden gewesen/ vnd P. E. als obersten gemeinen Factor, welches Person die newe Gesellschaftter darzu gleichfalls mit approbiret/ zugestalt worden/ darneben auch sich verpflichtet/ darvor/ tanquam debitum alienum, zu haften/ vnd bey Ehren/ Treuen vnd guten Wlauben zugesagt/ daß ein jeglicher/ nach anzahl seines Hantwergtes/ allen Schaden vnd nachtheil/ so sich dertalben begeben möchte/ zuertragen schuldig seyn sol/ wie die Wort ausdrücklich lauten.

Nimis t autem indignum est, quod quisque voce manuque dilucide confessus est, id infirmare, testimonioque proprio resistere, ut dicitur *l. generaliter. in fin. C. de non. num. pecun. c. per tuam. de probat. & t in Societatibus, voluntates legitime contrahentium, omnimodo conservanda sunt l. penult. C. pro Soc.* Est t autem legitima conventio, qua congruit naturæ ipsius contractus, & æquitati, scilicet ut & lucrum & damnum inter omnes dividatur & commune fiat. *d. l. coiri. d. l. cum duobus. §. damna. ff. pro Soc. & præsumptio t est pro instrumento, cui statur, donec probetur contrarium. l. cum precibus. 18. C. de probat.* Et ex eo triplex oritur præsumptio: prima quod sit verum: Altera quod sit solenne: Tertia quod omnia in eo scripta, sic etiam inter partes sint verè gesta & peracta. *Hypolis. l. si quis. num. 139. de questionib. Alciat. tract. præsumpt. reg.*

reg. 3. *presumpt.* 13. Bald. c. 1. §. *si in instrumen-*
to. de *not. feudor. Socim. consil.* 213. num. 7.
vol. 2.

66. Vors Zünffte haben obbenante neue
Gesellschafft alle Jahr da solche Zinsgelder
re/als eingebracht / vnd richtig / neben andern
der Gesellschaft gewerbe / in gemein / vnd edeu
theil zu gewin vnd verlust / berechnet worden /
derselbige rechnung bengetrohet / die oft durch-
sehen / angelegt / vnd mehr denn die andere darin
getraubet vnd gegrübelt / vnd doch nie dawieder
gredt / sondern jnen solches gefallen lassen / vnd
also erwehntes Zinsgeld vor eingebracht vnd
richtig bekandt / angenommen / vnd dessen ge-
stendig gewesen / darüber auch vier jahr vorlauf-
fen lassen. Post † redditis autem & acce-
ptatas rationes annuas, excussa volumina
& registra, non debet de ea re, velut placi-
ta, conventa, transacta, amplius quari, nisi
calculi error probari queat l. *semel. ubi Bar-*
thol. & Dd. C. de apoch. lib. 10. Cardinal. num.
57. Joann. Inol. col. penult. ad gloss. verb. annis
singulis. in clement. quia contingit §. illi. de re-
ligios. domib. Geminian. num. 5. & communi-
ter Canonista in c. unic. §. final. de cleric. &
gros. lib. 6. Bald. & Legista l. cum testamento.
C. de man. testam. quos sequitur Jason consil.
4. Dominus. num. 1. volum. 3. Molin. late in
consuet. Paris. tit. 1. §. 6. gloss. 6. num. 14. cum
sequent. per l. cum servus. l. qui sub conditione.
de cond. & demonstrat. l. si pure. §. final. l. si pa-
ter. §. si Stich. de fideicom. libertat. l. si statuli-
bera. §. fin. de statulib. l. si ita fuerit. 1. §. questio
de man. testament. & est communis doctrina
in l. unic. C. de error. calcul.

67. Unde Camerarius † vel Factor, ra-
tionibus semel redditis, ad alias & novas nō
tenetur *Montan. fin. regund. cap. 26. num. 10.*
68. & n. quoniam ratio † reddita, & approba-
ta, pro re judicata est l. *instar. in princ. ubi*
69. *Barthol. C. de jur. fife. lib. 11. nisi † error vel*
dolus computationis argui possit Philipp.
Franc. c. unic. §. final. num. 2. de cleric. & grot.
70. *lib. 6. quod † maximè procedit, quando*
transactum est super computo d. l. unic. ubi
Cyn. num. 4. Salic. in fin. & Dd. C. de error;
calcul. & quàmvis ibi Bartholus, Baldus &
Castrensis distinguere videantur: utrum
expressus error calculi appareat in transac-
tionē, ut tunc non valeat, an vero non
appareat, & tunc, non obstante errore, ser-
vari debeat, tamen communior est senten-
tia, indistinctè tali transactioni standum es-
se: quoniam, ut inquit Cynus ibid. et si cau-
sa aliqua transactionis sit erronea, id est, li-
cet in aliqua parte computi sit error, tamen
ipsa approbatio & transactio non est erro-
nea, cum contrahentes voluerint per eam
rationem controversiæ finem imponere;

Et ibidem Salicetus in fin. d. l. unic. inquit
Etiam si plus minusve debitum fuerit, quam
sit computatum, tamen hujusmodi com-
putationem probatam, ut transactionem,
valere. Et est de mente Bartholi; Baldi
Castrensis, qui tantum excipiunt illum ca-
sum, quando evidenter, & ad oculum, ap-
paret error calculi, sic ut ex notatione & cal-
culatione numerandi appareat contrahē-
tes errasse: secus vero, si partes simul com-
putaverint, & post hinc atq; inde deducta
data & accepta concluderint, tunc enim, ne
prætextu quidem erroris calculi, ratio se-
mel conclusa & approbata, potest retracta-
ri Castrensis nu. 4. & s. d. l. unic. ubi amplius
dicit: etiam quoties expressus error inest,
tamen valere transactionem & approbati-
onem calculi, quamvis eatenus, quatenus
de errore apparet, exceptio opponi queat.
Et addit rationem: quoniam error in cau-
sa, quod putetur amplius vel minus deberi,
non debet vitare transactionem, quæ sibi
ipsi sufficiens debiti causa est per se Jason. d.
l. unic. num. 13. l. 1. C. de conditio. indebit. l. si
transactionibus. 11. C. de non numerat. pecun.
Et in summa, hanc esse communē opinio-
nem, ut indistinctè post transactionem,
non possit retractari ratio, ostendit Jason.
d. l. unic. num. 12. Secundus casus est (in-
quit) quando partes errabant in calculo, &
simili errore transegerunt; nunquid talis
error annihilat transactionem. Commu-
niter inquit (quod est notandum pro com-
muni.) Dd. per istum textum tenent, quod
non, & ita communiter intelligunt versic.
si res. & hoc modo tibi figuravi casum: Se-
quitur Franc. d. c. unic. nu. 2. Philipp. Corn.
consil. 62. quanquam. num. 1. 2. 3. & per totum
num. 4.

Est † autem vice & instar transactio-
nis, generalis calculatio & quietatio Dd. l.
emptor. §. Lucius. de pact. Jason. l. si de certa.
num. 4. de pact. Intelligitur † autem non
tantum computatum, verum & super com-
puto transactum, quando post agitata data
& accepta, collata registra; auditas conclu-
sasq; rationes, ponitur resta pro reliquo seu
residuo, quod debeat adhuc Corn. d. con-
sil. 62. quanquam. num. 6. Salic. d. l. unic. in fin.
alioqui nullus inveniretur computationū
finis Ferrar. in form. lib. quò agitur, ut pacta
serv. in princ. bonus textus l. 2. C. de re judi-
cat. late Chassan. interminis ad consuetud. Bur-
gund. tit. de infans de plus lutz. §. 6. verb.
reliqua. num. 13. pro quo tex. l. si quidem. 24. C.
de transaction. & ibi Bald. in fin. & Jas. num.
4. idem Jas. l. 2. num. 7. C. de heredib. insti. Ca-
strensis consil. 216. confirmandi. num. 3. volum. 1.
unde dicit Jason d. l. 2. quod creditor debeat

esse cautus, ne sinat poni in rationibus pro residuo, nam alioqui sibi in totum reliquū præjudicat *l. si ex pluribus. ubi gloss. verb. reliquum. ff. de solut.*

73. Quanquam t̄ autem hinc excipi potest & debet casus doli, si quid fraudulenter in rationibus occultetur, quod exprimi debuit, aut falso ponatur, quod revera non sublit nec adsit *Castrens. & Jas. l. si quidem. C. de transact. Jas. autem sacramentum. num. 42. C. si adv. vendit. Philipp. Franc. d. c. unic. §. fin. num. 2. de cler. agrotant. lib. 6. quoniam in generalem transactionem non veniunt ea, nec intelliguntur approbata, quæ alieni dolo & fraude occultantur l. tres fratres. de pact. l. qui cum tutoribus. §. 1. & 2. ff. de transact.* Unde, quando in calculatione occultantur verè debita, vel ponuntur ut debita aut existentia, quæ non sunt, idq; fraudulenter, ad ejusmodi, ne generalissima quidem

74. transactio, extenditur, cum ignorantes t̄ talia non transigant, sed decipiantur *l. qui cum tutoribus. §. 1. de transaction. Barb. l. sub pretextu. 29. num. 5. & ibi Jas. num. 2. Bald. num. 4. & 5. Paris. consil. 49. num. 6. volum. 1. Alexand. consil. 47. num. 5. volum. 1. consil. 53. num. 5. volum. 3. Corne. consil. 146. circa lib. 1. Dec. consil. 479. in controversia. num. 11. Schurf. consil. 17. in prima. num. 4. centur. 1. & socii t̄*

75. quoq; , aliquid per fallaciam celantes & amoventes, de dolo teneantur *l. rei communis. 45. l. cum duobus. 53. §. damna. versic. si nihil dolo aut culpa acciderit ejus l. verum 64. §. tempus. ff. pro soc. l. servus. 21. §. si per suaseris mihi nullam societatem. ff. de dol. mal. tamen*

76. non t̄ sufficit dolum allegari, nisi ex perspicuis indiciis idem probeatur *l. quoties. 18. §. qui dolo. de probat. l. dolum. C. de dol. mal. & t̄*

77. cum probari potest, dolo so nocere debet, non etiam alteri nescienti. *l. 1. l. 4. §. quasi sum. §. illa. l. si procurator. 11. versic. neq; alterius dolo nocere alteri debet. ff. de dol. mal. & met. except. l. electio. 26. §. ult. de noxal. actionib. & alterius t̄ circumventio non debet contra alium præbere actionem l. alterius. de reg. Jur. l. 4. §. Marcellus. §. illa. cum sequent. de dol. except.*

78. Derwegen / wenn gleich die neue mitgesellen / als J. H. vnd J. E. beybringen vñnd auffständig machen könnten / das sichs viel anders / dann die Jährlichen rechnung geben / in der warheit verhalten thete / vñnd das solch be-rechnetes Zinsgeld / wegen des factors vñntrew vñnd vnfließ / nicht vor voll vorhanden gewesen were / dennoch können sie solches den alten ges-fellschafftlichen nicht zumessen / so darumb nicht ge-truust / licet etiam ignorantia t̄ alienæ frau-dis præsumitur, donec contra probeatur *l. verus. de probat. l. 4. §. illa. versic. num. enim*

79. *verus. de probat. l. 4. §. illa. versic. num. enim*

divinat qui cum tutore contrahit. *de except. dol. mal. vñnd bey ihren Christlichen gewissen wol sagen können sicut purgatio à dolo, qui t̄ occulta machinatio l. fin. C. de litigios. optimè t̄ fit per juramentum Jas. l. 3. num. 20. de jurejurand. Canonist. passim. tit. de purgat. Canonic. & de dol. & contumac. Bald. l. 1. num. 3. C. de dilat. Jas. §. sed ista. num. 43. Inst. de actionib. & in l. 2. Si quis caut. quo t̄ omnia, quæ ab animo dependent, conventa, declarantur, & tanquam occultata, & interim latentia, foras proferuntur gloss. & Dd. l. scui. 7. §. iisdem. verb. doceat. de accusat. Panor. c. presentium. num. 3. de testib. Jas. repet. l. admonendi. num. 309. de jurejurand. & l. penult. num. 13. de Jurisdic. omn. Judic. Das sic sich keines betrugs verimutet / sondern vielmehr vormeinert / das die sachen richtig / vñnd Capual vñnd Zinsgeld / nach laut vñnd anweisung des factors rechnung / vorhanden sein würden. Velut hæc t̄ etiam in meliorem partem opinio, in societatibus, in dubio capienda est *l. merito. cum ibi notat. à Barthol. Alber. & aliis ff. pro soc. c. estote. de reg. jur. Alciat. de præsumpt. regul. 3. in princ.**

Do t̄ nun der Factor, als ein gemeiner institor, von alten vñnd neuen gesellschaftten einmütiglich approbieret, der den handel getrieben / rechnung gethan ic. dißfalls einigen betrug begangen vñnd angegeben / das nicht vorhanden gewesen / vñnd also die gesellschaftter geteuscht / betrogen vñnd in schaden geführt / das muß ie ihm zu schaden gereichen *l. vere. 64. §. tempus. pro Soc. c. tua. 12. de cleric. non residenti. l. 4. §. Marcellus. & passim. de dol. except. l. 4. §. ult. de nox. actionib. c. ex literis. de dol. & contumac. l. 2. de eo per quem fact. vñnd nicht den alten gesellschafttern zugemessen werden l. electio. 26. §. ult. de noxalib. action. cum nemo t̄ ex alieno dolo teneri debeat d. l. si procurator. de dol. except. l. 3. C. quand. ex fact. tutor. cum aliis supra allegat. Wie dann auch die handels vorschreibung mit J. E. Anno 71. den 19. Martii vñffgerichtet klerlich mit sich bringet pag. 12. §. wir wollen vñs auch ic. Vñnd do man sich dißfalls an gedachtem Factor des schadens nicht könnte erholen / so mußte ein jeder mitgesell sein antheil daran tragen vñnd einbüßen / weren die neuen gesellschaftter derwegen die alten zubespochen nicht befüget / Sie möchten dann beweisen / das dieselbigen mit in dolo gewesen / vñnd des factors betrieglicher Handel theilhaftig / ut sic ex suo dolo vel quasi sci-entes & participes conveniri possent *l. 4. §. illa. versic. planè si mihi proponas collulisse. de dol. mal. except.**

Welchs t̄ dann in rechten nicht vormutet wird *c. 2. de renunciat. in g. l. patronus. 6. de probat. l. si emancipati. C. de collat. Barthol. l. si creditori. 28. num. 3. de legat. 1.*

gat. 1. l. qui jurasse. §. si pater. ubi Dd. de Jurejurand. l. non solum. §. sed ut probari. ubi Barthol. de oper. nov. nunciat. Aretin. consil. 9. tanquam crimen. l. item. 17. versic. nec in tanto nomine. ff. de dol. mal. cujus præsumptio nunquam capi debet, ubi alia haberi potest Alciat. reg. 3. de præsumpt. in 1. præsumpt. num. 1. cum seq. Hyppol. in rub. de fidejussor. num. 47. Alexand. consil. 15. visio. num. 3. lib. 3. fürnemlich + unter den Gesellschaftern / als brüdern vnd mitgesellen l. merito. pro Soc. Hyppol. l. 1. num. 68. C. ad L. Cornel. de Sicar. Alciat. latè tract. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 1. Alexand. consil. 30. ex allegatis num. 3. lib. 7. Roman. consil. 113. pro decisione.

87. nemlich + unter den Gesellschaftern / als brüdern vnd mitgesellen l. merito. pro Soc. Hyppol. l. 1. num. 68. C. ad L. Cornel. de Sicar. Alciat. latè tract. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 1. Alexand. consil. 30. ex allegatis num. 3. lib. 7. Roman. consil. 113. pro decisione.
88. Darumb disfalls darzu + eine außführliche starcke vnd gewisse beweisung notwendig / l. quoties. 18. §. qui dolo. de probat. l. dolum. C. de dol. mal. Dd. l. diem finito. ubi Pet. Calesa. num. 15. de offic. assés. Nam contra.
89. hic stat juris præsumptio, ubi + probatione magis dilucida ac prægnante est opus l. ult. de eo quod met. caus. l. ult. C. de probat. ubi dicitur: quod in probandis criminibus (cujusmodi + est dolo l. item. 17. de dol. mal.)
90. opus + sit manifestis probationibus, & luce meridiana clarioribus &c. Alciat. tract. præsumpt. reg. 2. Itaq; + non sufficit dolum allegare, & arguere, sed opus est probare d. l. dolum. juxta regulam l. minorum. 6. C. de prad. minor.

93. Weil auch P. E. den Gesellschaftern mit gebürlichen pflichten / an aides stat / vorwandt gewesen / (quod + parificatur vero juramento, quoad observantiam contractus, & fidei præstationem l. si quis majori. 41. in fine. C. de transaction. ubi Cagnol. & Dd. Panor. num. 3. 4. 5. Imol. num. 4. c. ad aures. de his que vi met. caus. Host. tit. de Jurejur. num. 1. gloss. c. querelam. verb. præstita. Ne prælat. vic. suas. c. pervenit. de fidejussor. c. 1. de sepultur. in 6. Didac. Covar. c. 2. §. 2. de pact. in 6. Mynf. observat. 17. centur. 1. Fichar. ad Villalob. comm. opin. verb. fides. num. 59. Guid. Pap. consil. 31. num. 9. laut des buchstabs der ersten vorschreibung im 1567. jahre den 4. Augusti datirt pag. 5. versic. darbeneben auch sol P. E. auff der hütten Factor vnd beselhaber sein vnd bleiben / doch den Gesellschaftern mit gebürlichen pflichte / an aides stad / vorwandt sein &c. Vnd gleiches falls in folgenden Vorschreibungen / auch den neuen als Anno 71. den 19. Martii vffgerichtet / damals P. E. auch in die gesellschaft getreten pag. 7. §. Es sol auch hiebeneben P. E. vff der hütten Factor vnd Beselhaber sein

vnd bleiben / doch den gesellschaftern mit gebürlichen pflichten / an aides stad vorwandt sein &c. welche clausel in allen andern folgenden renovirten contracten wiederholet ist / & + alioqui tacitè repetita clausula prioris contractus intelligitur Barthol. num. 2. & Dd. l. aliam. de novat. Jas. num. 2. Zas. num. 3. l. qui sic. de verbor. oblig.

94

Darumb haben die alte Gesellschaftter / gleich wie die neuen / gedachten &c. als ihrem Diener / somit aide vnd pflicht ihnen vorwand / billich trawen vnd glauben sollen / vnd seines betrugs / vnd das er treu vnd glauben / auch sein Gewissen / aide vñ feigheit / vmb schendlich gewinns / in die schanze schlagen soll / nicht dorfsen vernunten / quia nemo + præsumitur immemor salutis æternæ futurus, suum juramentum contemnendo, ut dicitur l. sancimus. 6. versic. Et licet neminem divini timoris, contemnendo jusjurandum, arbitramur immemorem, ut salutis propriæ ullum commodum anteponat. C. ad L. Jul. repetundar.

95

So kan ich auch bey mir nicht finden / wie die neue Gesellschaftter sich der zahlung am Zinsgelde wegern möchten / aus der versachen / das es nicht vor voll im Handel vorgehanden gewesen / denn es ihnen fürteglich sein möchte / das gar keines darinnen vorgehanden / vnd sie also weder Zins noch heuptsumma andern erlegen dürfften / Sondern mit ihren eigen Hauptgut den Handel vorsorgen könnten.

Da aber zu des Handels notturfft die 20000. Gulden Zinsgeld notwendig gewesen / vnd die / als eingenommen / &c. vorzuset vnd berechnet / vnd doch dem Handel zu gut nicht für voll gehabt noch eingebracht / solches ist ihm zuzumessen / warumb es in sechlicher rechnung nicht gedacht / noch den Gesellschaftern semptlich vnd sonderlich vormeldet / wie er / vormüge seiner Vorpffichtung vnd Vorschreibung / schuldig gewesen / Aber desselben factum, schuld vnd betrug / muß darumb den Gesellschaftern / so daran keine schuld haben / nicht schaden vnd nachtheil sein / quia dolo suus cuiq; non alii, nocet, ut probavimus, & nemo ex facto alieno renetur l. non debet. de reg. Jur. cor. tit. C. Ne fil. pro patr. sondern + solches / als ein gemeiner schade / muß von allen gesellschaftern / pro rata, so ihn præponieret vnd zum Factor bestellet / getragen vnd gelitten werden d. l. plane. 24. versic. commune periculum esse oportet, cum ambo præposuerint. ff. pro Soc. Et tantum de secunda quaestione.

96

III. QUÆSTIONIS DETERMINATIO.

Ausreichende die Dritte Frage/nemblich ob nicht J. H. vnd J. E. den schaden/welchen P. E. der vntreue Factor, so nicht solvendo ist / vnd an dem man sich nicht zuerholen hat / dem gemeinen handel zugesüget / vor ihren antheil zuertragen schuldig / wenn gleich auch in der neuen Gesellschaftvorschriftung darvon nichts vormeldet worden were?

Darauff ist kürzlich zuantworten / das sie solchen vorlust / vor ihren antheil / zu leiden pflichtig / vnd sie denselbigen bey den alten Gesellschaftern zu suchen nicht berechtiget sein:

Erstlich in betrachtung / das solches in den alten vorschreibungen vorsehen / als in der ersten im 1567. Jahr den 4. Augusti vffgerichtet pag. 1. vff gewin vnd vorlust / 2c. & pag. 4. versic. soll dan solche sterckung der heuptgüter zugleich vff eines jeder verwanten heuptgut angelegt werde / & pag. 6. in fin. §. was auch die Gesellschaft vnd des Handels Diener in geschafften des Handels zu jederzeit vorzehren werden / das soll der gemeine Handel tragen / & pag. 7. §. würde sich aber vorlust ereugen / soll derselbe auch nach eines jedern heuptgut erlegt werden / & pag. 8. §. Wann nach vorstießung. versic. soll erstlich alles zinsgeld abgelegt vnd bezahlt. & pag. 9. versic. böse schulden oder andere schaden soll ein jeder nach seinem antheil heuptguts zu tragen vorpflicht sein / Vnd in andern Contract Anno 1568. vffgerichtet / vnd in folgenden vorschreibungen gleichfalls / die auch ohne das / nach den alten müssen vorstanden werden. Nam contractus

97. *† innovati, intelligantur secundum priores, quos novant, sic ut clausula & qualitates priorum, etiam in sequentibus repetita intelligantur l. aliam. ubi Barthol. num. 2. l. si Stichum. §. 1. de novat. l. qui sic. ubi Jas. num. 2. Zas. num. 3. 4. de verb. obligat. bonus text. l. item. §. qui impleta. versic. sed etiam pignorum videtur durare obligatio. ff. locat.*

Zum Andern / weil obgedachte neue Gesellschaft an statt der alten Magdeburger getreten / ja auch J. E. albereit im handel gewesen / che die neue gesellschaft vorschreibung vffgerichtet / vnd des andern / als J. H. geld meistens zu abfindung der Magdeburger / als damals Mitaltergesellschaften angewandt

98. worden / als dringer die folge / quod ii, qui t

in priorum locum successerunt, non alia conditione, quam priores, esse debeant, quorum partes susceperunt, & locum intrarunt l. 4. §. de auctor. de doli except. l. beredem. de reg. Jur. l. cum beres. de divers. & temp. actionib. tot. tit. C. de his qui in prior. creditor. Ever. ar. loc. à vi surrogat.

Ders Dritte in der Societet Anno 71. den 19. Martii zu J. zwischen gedachten hendlern / darin auch J. E. itziger Klegger gewesen / ist ausdrücklich pagina 1. auch die Gesellschaft vff gewin vnd vorlust / Brüderlich vnd freundlich / vffgerichtet vnd bewilliget / & pag. 4. sollen vnd wollen wir vor solch vffgenommenen Zinsgeld / schuldig sein / semplich dafür zu haften / & paulo post wollen wir vns semplich / vor vns vnserer Erben vnd erbnehmen / Hiemit bey ehren / trewen / vnd guten glauben / vorpflichtet haben / allen schaden vnd nachtheil / so sich dessen zutrage solt / ein jeder / nach anzahl seines heuptguts / zu tragen / & pag. 11. versic. einem jeden / nach seinem antheil / erlegt & pagin. 12. versic. die bösen schulden soll ein jeder / nach seinem antheil heuptguts / zu tragen vorpflichtet sein.

Zum Vierden / ist auch solches in der neuen vorschreibung / da B. H. vnd J. E. als mitgesellen sich auch vorpflichtet / Im 72. Jahr den 17. Martii datirt / klerlich vund deutlich vorsehen / pagina 2. versic. vff gewin vnd vorlust / Brüderlich vund freundlich / wie solchs in geselliger vnd einhelliger vorpflichtung gewöhnlich & versic. vnd vff Zins / dem Handel zum besten / auffnehmen müssen / sollen vnd wollen wir schuldig sein / semplich dafür zu haften. Et paulo post. wollen wir vnd semplich / vor vns / vnserer Erben vnd erbnehmen / hiermit bey ehren / trewen / vnd guten glauben vorpflichtet haben / allen schade vnd nachtheil / ein jeder nach anzal seines heuptguts / zu tragen. vnd hernacher pag. 13. versic. Im Fall auch / mit vorwissen vund willen vnser aller gesellschaft / gekauft / oder / wie das sonst nahren haben mag / gehandelt / (nota universalem, quæ t nihil excludit l. Julianus. de legat. 3. aut generalem, quæ t ad omnia extenditur, ad quæ, salva

ratio-

ratione recti sermonis, porrigi potest l. ult. C. de dot. promiss. Bald. & Dd. l. sub pretextu. 19. C. de transaction. Sigism. Neapolit. consil. 39. num. 5.) das böse Schulden oder andere Schäden (nota indefinitam, quæ t̄ universali in contractibus æquipollet l. si pluribus. de legat. 2. l. Caesar. de publican. Jason. l. sub pre-textu. 19. num. 5. C. de transact. l. sed et si. §. qua-situm. num. 33. Si quis caut. l. quod dicitur. num. 8. de verb. obligat.) darvon herfließen möch-ten / so soll ein jeder denselben/nach seinem an-theil heuptguts/ zu tragen vorpflichtet sein &c.

102. Cum t̄ igitur hæc lex contractui per conventionem sit data, ei standum est l. con-tractus. de reg. jur. l. 1. §. si convenit. deposit.

103. Und hindert nicht/das darin nichts von diesem Fall/nemlich da P. & E. vntrewlich han-deln / vnd die Gesellschaft in schadenführen würde/vorsehen/vnd in sonderheit cavirt / Un-de non t̄ specialiter tractatum, pro negle-cto haberi possit l. item. 15. §. ait prator. ver-sic. nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta. ff. de injur.

104. Denn weil die gesellschaftter solchen des Factoris betrug vnd vnfall nicht vormueten sollen noch können/nec t̄ enim futurus dolus alterius prævideri potest, aut etiam debet l. si unus. 28. §. illud, ubi Jason. & Dd. de pact. præsertim t̄ contra fidem datam ac jura-tam. l. sancimus. 6. in fin. C. ad L. Jul. repet.

105. So ist es gnug/das in gemein caviret vnd vor-schen/das die schaden zu gleich/von allen gesell-schafttern/ sollen getragen werden/ Nam ge-neralis t̄ conventio & cautio tantum ope-ratur, & valet in genere, quantum specialis in specie. l. si duo. de administ. tutor. l. si bo-rus. in princ. de leg. 1. 3. l. omnes. in princ. C. de prescription. 30. annor. gloss. Bart. Jas. & Dd. l. sed et si quis. §. quesitum. versic. specialia. ff. Si quis caution. Bevorab dissfalls / allda P. & E. der Factor von allen bestalt/angenommen/vnd in aller nahmen gehandelt / gerechnet / vnd in summa dem gansen handel vorgestanden/der-wegen auch / do er etwas vorsehen/oder voron-travet / einem jeden so ihn præponiret/zu scha-den gereicht/pro rata l. plane. 24. versic. com-mune periculum esse poterit cum ambo eum præposuerint ff. pro socio.

106. Und ist zum Fünfften / auch solches in der letzten vorgeleichung zu J. Anno 74. Son-stags Reminiscere vffgerichtet / klarlich in pe-nult. pag. vorsehen/nemlich das an den schul-den / so P. & E. gemacht / ein jeder seinen an-theil zahlen vnd tragen sol / wie auch von dem Zinsgeld cavirt / vnd abgehandelt In vorträ-gen Anno 72. vnd 75. insonderheit / das ein jeder pro rata seinen antheil daran tragen soll.

Vors Sechste/wenn gleich solches in an-gezogene Vorschreibunge außdrücklich nicht gebracht were / so steht es doch in der natur vnd eigenschafft dieses contracts/ nemlich das t̄ 107. ein jeder der Gesellschaften seinen antheil am schaden zu tragen schuldig l. cum duobus. §. da-mna. l. plane & passim. ff. pro soc. Cravet. con-sil. 245. Stephanus. num. 5. per l. si non fuerint. §. 1. & §. final. ff. pro soc. l. si pascenda. C. de pact. addens, esse communem, ut nec pa-cto quidem hæc substantialis societatis na-tura mutari possit, ex Cornæo consil. 152. in fin. consil. 311. in princ. lib. 3. & consil. 139. con-sil. 243. consil. 233. lib. 2. quod sanè non mi-nus pro convento est habendum, quàm si esset expresse conventum l. contractus. l. semper in stipulationibus. de regul. Jur. l. ex empto. 11. ff. de act. empt. l. cum quid. ubi com-muniter Dd. ff. Siceret. petat.

Zum Siebenden / fordert auch solches die gleichheit des gewinns / denn wie derselbige gemein vnd allen zu gut konipt / ex natura hu-jus contractus, wie dann in den vorschreibun-gen alhie vorsehen / also ist es je billich / daß der schaden vnd nachtheil / so nicht durch die gesell-schaftter / sondern anders vorursachet/von ih-nen semplich getragen werde d. l. cum duobus. 52. §. damna. in fin. versic. Nam sicuti lucrum ita damnum quoq; commune esse oportet, quod non culpa focii contingit l. socium. ff. pro Soc.

Zum Achten / ist solches von nukung / Zinsgelder vnd schaden / in dieser gesellschaft / außdrücklich vorsehen / als im ersten Vortrage pag. 7. versic. einent jedern gesellschaft-tern seinē antheil nukungen/nach an-zahl seines hauptgutes/ außzutheilen vnd zu erlangen/ Und in folgenden vor-schreibungen vnd vorgeleichungen ferner zu be-finden/ quæ conventio legitima est, & pro-batur l. si societatem. 74. §. 1. l. cavi. cum LL. seqq. l. si non fuerint. & passim. ff. pro Soc.

Letzlich/ vnd vors Neunde / wenn schon alhie keine außdrückliche vorpflichtung vnd vortwilligung vorhanden were/so ist doch solches in rechten gnugsam vorwahrt vnd vorsehen. Et de hoc est casus in terminis, nempe quod omne t̄ as alienum, manente societate. 108. contractum, de communi solvendum sit, etiam distracta societate l. omne as alienum. 27. ff. pro Soc. Darumb es auch vff dem Fall heißen muß/ quod casus t̄ non exceptus, 109. remaneret in dispositione juris communis l. si extraneus. ubi gloss. Jas. & Dd. de condic. caus. dat. l. final. C. de pact. convent. Item, quod in t̄ casu, legibus expresse, non sit ani- 110. plius dubitandum l. ancilla. C. de furt.

Ob man aber sagen wolte/das solches zuverstehen von Gelde/so in wehrender societate vffgenommen/vnd nicht zuvor gemacht/so ist es doch an dem/das eben diese neue Gesellschaft darcin gewilliget/vnd gar wol zu frieden gewesen/das 20000. güld. Zinsgeld/dem handel zu gute/vffgenommen/vnd darauß solten vorzinsset werden.

Darüber/meines crachtens/haben sich die neue Gesellschaftter nicht zubeflagen/das Zinsgeld weniger im handel gewesen/als an geben/denn so dürffen sie desto weniger daran bezahlen/vnd were zwar ihnen fürreglicher/das gar keiner vorhanden/vnd sie mit ihrem hauptgut allein/ohne frembdes geld/die gewercken vorsergen/vnd alles bestreiten könt:n/so hetten sie weniger/an Zins und Hauptsummen/zu bezahlen/do aber gleichwol die Zinse/in Jährlicher rechnung/von solchem frembden Zinsgeld/dem handel zugerechnet/vnd abgezogen/das hat man billicher mit ihm zureden/vnd von ihm zu fordern/oder denen/so schuld daran habē/vnd wo es alda zuerlangen vnmüglich/so heist es doch/quod t commune sit periculum eorum, qui praposerunt d. l. plane. 24. in fin. ff. pro Soc.

111. Dagegen nicht thut/das die neue gesellschaftter der societate renunciiret vnd abgedancket/denn t nichts destoweniger/müssen die gemachte vnd vorsehende schulden/von den gewesenem mitgesellen/gleich bezahlt werde/l. verum. 64. §. herc dem. l. omne. 47. ff. pro Soc.
112. & renunciatio t societatis, prajudicat renuncianti statim, non etiam aliis, donec ad eorum notitiam pervenerit l. sed & 17. §. si absenti renunciata societate ff. pro Soc. & renunciatus t a se quidem liberat socios suos, non autem ab illis liberatur, nisi praestando omne interesse, quatenus societatis interest, non dissolvere societatem: item lucrum & damnum, quod sociis, occasione societatis, debet, ut dicitur & declaratur fuse l. actione. 66. §. diximus dissensu solvi societatem.
113. ff. pro Soc. Non t obstat l. jure. 83. ff. pro Soc. ubi dicitur, jure societatis, per socium, are alieno, servus non obligatur, nisi in communē arcam pecuniae versa sint. Nam illud intelligitur, citra conventionem, ut
114. ibi Dd. quia dispositio t hominis, derogat dispositioni legis l. fin. C. de pact. convent. & placitis t standum est l. 1. de const. pecun. l. 1. de pact. l. debitori. 7. cod. tit. qualis dispositio hic super 20000. flor. disertè intercessit. Capitur etiam ita, nisi conversae sint, saltem destinatione, sic ut nihil possit socio imputari, ut ibi Glossa penult. declarat. Sumus igitur non in regula, quae primo loco ponitur, sed in exceptione, quae subjicitur in versic. nisi &c. in d. l. Jure societatis. Ex-

ceptio t autem regula semper derogat, in casu excepto l. omnis. de reg. Jur. l. ab caparte. de probat. l. 1. in fin. C. de reb. cred. Sed neq; hic aliquis Sociorum as alienum contraxit, de quo loquitur d. l. jure. pro soc. sed communi omnium voluntate 20000. flor. mutuo fuerunt, in societatem inferendi, illari. Non igitur magis uni, hoc nomine, competit actio contra alium, quam huic contra illum, ut hic par sit omnium causa, in t qua potior est reorum conditio c. in. pari. de reg. Jur. in 6. cum similib. & plerumq; t quem tenet eadem actio, eundem agentem repellit exceptio l. vendicantem. de evict. l. si ob causam. C. cod. tit.

Es können sich hinwieder die neue gesellschaftter damit nicht schüzen/das sie den handel vffgesagt vnd renunciirt. Denn Erstlich/so befreyet vnd erlediget sie solchs nicht/von denen allbereu im Handel stehenden bürden/wie oben ergründet/l. omne. l. actione. §. diximus. ff. pro socio. Zum Andern/so seind sie dessen nicht befüget gewesen/sintemal die letzte Gesellschaft Anno 72. den 17. Marii bewilliget/vff sechs Jahr gerichtet/vnd wehren sol/Ob aber wol darin nicht ausdrücklich vorsehen/das vor der zeit keiner solte die vffständigkeit thun müssen/so ist doch solches implicite, & in effectu, gnugsam cavirt/in dem/das darin vorsehen pag. 12. das nach vorsehienen meher erwehnter zeit (sic enim habent verba) allererst solches einem jeden Gesellschaftter frey stehen solte/ Unde t unius inclusio est alterius exclusio l. cum prator. de Judic. & quod t tantummodo ad certum, vel post certum tempus permittitur, id, alio tempore fieri, prohibitum esse censetur. Cum tempus constitutum sit pro forma, ut per plura probat Tiraquellus de retract. proximitat. §. 3. gloss. 4. num. 1. 2. 3. 4. per c. cum in tua. ubi Innocent. Panor. qui matrim. accusar. l. ult. de decret. ab ordin. faciend. l. ob commissa. C. de adulter. Bald. Salic. aut ben. qua supplicatio. in 1. notabil. & Jas. in 4. notab. C. de precib. Imperat. offerend. per l. scire oportet. §. consequens. de excusatio. tutor. & ut permittum ad tempus, post censetur prohibitum. l. si unius. §. 1. ubi Bald. l. epistola. §. ult. ubi Castrens. de pact. l. statuliberum. §. Stichum. l. Titiacum testamento. §. ult. de legat. 2. l. pater filium. §. fundum. de legat. 3. l. ex facto. §. item quaro. l. si ita quis. ubi Jas. & Dd. de vulgar. & pupill. l. qui fundum. de contrabend. empt. Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 44. cum multis ibi allegat. ac contra & è diverso, prohibitum t ad tempus, censetur post illud permittum l. Imperator. ubi Bald. de postuland. l. si unius. de pact. l. pater filium. §. fundum.

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124. dum, ubi Bartol. Alb. de legat. 3. Tiraquell. praelleg. loc. num. 45. cum ibi adductis quam plurimis. sic vice versa, permissum t post tempus, (ut hic renunciatio, sociis demum post effluxum societati praeconstitutum sexennii tempus, in contractu disertè permittitur) ante illud tempus (atq; ita intra sexennium) debet prohibitum videri l. promissor. de constitut. pecun. Bald. l. post mortem. in princ. C. de fidecommis. Bald. consil. 301. constitutio. in princ. lib. 2. Tiraquell. praelleg. loco. num. 46.

125. Jam vero illud constat, siue t conventum hoc sit, siue non, potissimum si conventum, non posse intra tempus praeconstitutum renunciari societati, nisi ex justa causa l. si conveneris. 14. ff. pro Soc. alioqui contra renunciantem, reliquis est praesto actio pro Socio, ut ostendit textus d. l. si conveneris. in t qua actione etiam intempestiva renunciatio in estimationem venit l. sed & socius. 17. §. fin. ff. pro Soc.

127. Illud etiam certi juris est, quoties t aliquid non permittitur, nisi ex certa causa (ut hic renunciare societati ante tempus praeconstitutum d. l. si conveneris ff. pro Soc.) toties talem causam non praesumi, nisi probetur ab eo, qui praetextu talis causae quid facit l. item si suspectus. ubi Bartol. Bald. & Dd. de procurat. Purpurat. num. 547. Jas. num. 60. l. 1. de offic. ejus cui mandat.

Darumb werden sich die neue Gesellschaffter / mit der angemassen renunciation, nicht zu behelffen haben / biß sie erweisen / daß dieselbige aus erheblichen Ursachen geschehen / vnd wenn sie schon solches beybringen möchten / so sind sie doch / was allbereit im Handel zuvor gesteckt vnd zu zahlen / zu gleichen theilen / pro rata, vff sich zu nehmen / vnd abzutragen schuldig.

Was aber sonst obgedachte neue gesellschafftere / in ihren schreiben / fürgeben / daß der alten Gesellschaffter abschied vnd handlung sie nicht binden soll &c. solchs weiß ich nicht wohin es gemeinet.

Dem in mir zugeschickten abschieden vnd vorgeleichung / so nach dem letzten contract erfolgt / num. 5. vnd folgendes / haben

sie ausdrücklich / eben wie die andere alte Gesellschafftere / gewilliget / wie dann ihre namen vnd bewilligung / in mir zugeschickten abschriften / Als G. H. vnd J. E. neben den andern mitgesellschafftern / darin buchstablich vnd benentlich zu finden.

So ist es auch ohne das in vielgedachten vorbeschreibungen vorsehen / das wenn irrum vorfiele / die vnpartheyische Gesellschaft selten macht haben zuschliessen vnd zu decretieren / dabey es die andere wenden zu lassen schuldig seyn sollen / neben dem / das außsündiges rechtens / quod crediturum t & consortium majoris partis conventioni, etiam reliquistare debeant i. & suum heredem. §. bodie. cum l. sequent. ubi Jas. num. 3. 8. 9. 10. 11. & communiter Dd. de pact. praesertim t si nihil ea conventiona discrepent à consuetis, aut quæ fieri debeant Crauet. consil. 27. num. 8. 9. cum ibi alleg. Everard. loc. à major. & minor.

Vnd ob wol die neuen Gesellschaffter nicht vorneinen / das die 20000 Guld. im Handel gewesen seyn / sondern das sie allbereit darauß wegkommen / che sie in die Gesellschaft kommen / da sie ihnen doch zugerechnet / & de communi vorzinsset worden / vnd das solches die rechnung geben solten / wie der ige Factor außweist / So kan doch ihnen solches nicht zuflatten kommen / Imputent enim sibi, quod rationes non diligentius expenderint, quas ipsi, ut mercatores, melius intellexerunt, & tractaverunt diligentius, quam Nobilis: & cum omnes deceiverit infitor, qui, illis ignorantibus, pecuniam intervertit, & sic rationes intricavit, ut sic intelligi non possent, & jam solvendo non sit, hoc commune damnum ab omnibus tolerabitur. Et quamvis dicant Nobilem ante fructus percepisse, & hoc damnum fuisse in societate, antequam ipsi in eam asciscerentur, unde se ad hoc non teneri autumant: tamen quia subierunt aleam, & ingressi sunt in omnia ejus commoda & incommoda, prout tunc erat, & successerunt in locum priorum Magdeburgensium: æquitas sane non patitur, ut succedant saltem in commoda, quæ tunc erant: non etiam in onera. Atq; ita de hac facti specie judicandum mihi videtur, alterius judicio semper salvo.

CONSILIUM CCCXXXI. DE PACTO RETROVENDI- TIONIS.

S U M M A R I A.

1. *Querendum distincte, ut & recte ac distincte respondeatur.*

RATIONUM DUBITANDI.

2. *Contractus species ex verbis dignoscitur.*
3. *Contrahentes intelliguntur inire contractum quem nominant: in verbis dispositivis.*
4. *Administrator rei aliena rationes reddere tenetur. & num. 20. 32.*
5. *Creditor fructus pignoris in sortem computare debet. & num. 10. 19. 35.*
6. *pignoris dominus non sit*
7. *nec possessor*
8. *sed alieno nomine possidet.*
9. *praesertim si, cui habitatio tantum est concessa.*
10. *Creditor fructus lucrari non potest.*
11. *Possessio rei pignolata restitucunda, quando perceptio fructuum debuit totum extenuat.*
12. *Mutuum ubi causam dedit contractui retrovenditionis, mutuum revera est. & n. 15.*
13. *et si pactum antiebre eos adjectum.*
14. *Origo contractus & causa inspicienda.*
16. *Dominus censetur contractum fecisse sibi minus detrimentosum.*
17. *& dominium potius retinuisse, quam alienasse.*
18. *Creditor in dubio praesumitur magis jure pignoris, quam dominii, possidere.*
21. *Contractus species magis ex clausulis & pactis inferis dignoscitur, quam ex nomine.*
22. *Periculum & sumptus rei pignolata debitor sustinet, non creditor.*
23. *Eviçtio in emptione praestanda*
24. *non in pignore.*
25. *Eviçtio ubi non debetur aut praestatur, nec dominium transfertur.*
26. *Pacta insolita arguunt malam fidem, & suspicionem usurariae fraudis.*
27. *Pecuniam repetere creditori in mutuo & pignore saltem permittitur.*
28. *non in emptione & retrovenditione.*
29. *Emptor in retrovenditione pretii repetendi non habet potestatem.*
30. *Venditori in Retrovenditione permittitur rem luere.*
31. *Emptori ubi permittitur pretium repetere, in Retrovenditione, mutuum contractum censetur.*
33. *Sciens fundum esse alterius, fructus inde non lucratur, sed domino debet restituere.*
34. *et si titulo possideas.*

36. *Pactum de lucrandis fructibus rei pignolata toleratur jure civili: non tamen Canonico, praesertim quatenus fructus constitutum interesse excedunt. num. 38.*

37. *Usura est quicquid sorti accedit.*

39. *Pactum nullum est, quatenus legitimum inter usurarium excedit: etiam in terra Saxonia. num. 41.*

40. *Pacta qua contra leges sunt, nisi quoad obligationem & poenam indebitè contrahentium.*

42. *Modicitas pretii quando cum pacto de retrovendendo concurrat, pro mutuo habetur contractus: praesertim si persona contrahentes saenerari solita sunt.*

RATIONUM DECIDENDI.

43. *Veritas ignoratur in eo, quod multipliciter intelligitur.*
44. *Ambiguum ad causarum decisionem trahi non debet.*
45. *Emptor rei emptae sit Dominus.*
46. *Emptor fructus lucratur, neq. in sortem imputare cogitur.*
47. *Contractus diversa natura diversos habent effectus.*
48. *Species contractuum diversa & incompatibiles ex uno eodemq. pacto oriri non possunt.*
49. *Mutuum sub pignore & Retrovenditio sunt incompatibilia.*
50. *Posita una specie remodentur omnes disparata. & num. 52.*
51. *Incompatibilia non possunt in uno esse subjecto.*
54. *Verba contractus sunt ejus forma.*
55. *geminata sapius repetita enixam voluntatem declarant.*
56. *in Dubio interpretatio facienda est contra eum, qui agendo se fundat in contractus verbis.*
57. *Possessor probare non cogitur.*
58. *Agens contra possidentem ex aliqua specie contractus, eam probare debet.*
59. *in Claro casu interpretatio alia querenda non est, quam quae ex verbis apparet.*
60. *in Claris non est locus conjecturis.*
61. *Controversationes Advocatorum cessant in claris.*
62. *Instrumentis est standum.*
63. *Instrumenta sunt probatio probata.*
64. *Sigillum Principis instrumentum facit publicum.*

65. *Instru-*

65. Instrumento, Principis sigillo munito, magis creditur, quam Notarii instrumento.
66. Cessionarius utitur jure cedentis.
67. Et representat priorem creditorem cedentem.
68. Debitor est Cessionarii debitor.
69. Executio fit ex persona cedentis, in cessionarii tamen utilitatem.
70. Possessio bonae fidei per cessionem acquiritur.
71. Tenens instrumenta in dubio pro bonae fidei possessore habetur.
72. Venditio sub pacto retrovenditionis conventionem contrahitur.
73. Obligatus quisque est juxta conventionem.
74. Contractus die vel conditione extante perfectus est, et propuro habetur.
75. Instrumentum cessum in heredes etiam transfertur, praesertim si illorum facta sit mentio.
76. Res sub pacto retrovenditionis vendita minor aestimatur.
77. Pactum retrovenditionis, in favorem venditoris apponitur, et supplet defectum pretii.
78. est pars pretii.
79. ob Pactum retrovenditionis tertia pars de pretio detrabitur.
80. Restanti aestimatur, quanti vendi potest.
81. Emptio cum pacto retrovenditionis licita, et usu comprobata. Et n. 207. Et 208.
82. Venditio cum pacto redimendi transfert dominium.
83. Emptor possidens ex venditione pacti redimibilis fructus interim lucratur.
84. nec in pretium imputare cogitur: etiam in foro conscientiae. num. 17. Et num. 100.
85. Cornaeus exactissimi iudicii Ictus.
86. Stephanus Bertrandus antiquus practicus.
88. in Retrovenditione non fit resolutio prima venditionis ipso jure, ut in pacto legis commissoria, et in diem additionis: sed nova fit venditio.
89. Conventio expressa pars contractus est. Et num. 92. Et 101.
90. Rationum redditio pacto remitti potest.
91. Duplex vinculum fortius ligat.
92. Conventio contrahentium informat contractum.
93. Venditio est, ubi consensus, merx et pretium adfuit.
94. Contractus species ea constituitur, quam partes omnes exhibent.
95. Reditus emi ac vendi possunt, et talis contractus licitus est. Et num. 98.
96. Contractus omnis a digniore et potentiore denominandus.
97. Contractus potius ex sua natura quam ex vocabulis estimandus.
99. Pacta dant esse contractus: Et legem ac formam. num. 102.
103. Conditione impletur purificatur contractus.
104. Pactum legis commissoria ad retrovendendum operatur, ut 1/9 percipiendorum fructuum habeat emptor, etiam in mutuo.
105. Creditor in pignore ex pacto anticbrefectus fructus lucratur.
106. Alienatio feudi sine consensu domini et ad oppignorationem extenditur.
107. a Causa finali omnia penduntur et judicantur.
108. Propositum contrahentium principale inspicendum.
109. Actus a principali intentione contrahentium magis regulatur, quam a verbis.
110. Posteriores actiones priora, etiam ambigua, declarant.
111. Animus qui fuit in praecedentibus, ex his quae post sunt, declaratur.
112. Contractus in dubio illicitus, vel usurarius aut simulatus judicari non debet, si pro licito, vero et iusto haberi potest.
113. Contractus qui potest interpretari in bonam partem, non debet in malam accipi.
114. Simulatio vel fraus in dubio non praesumitur.
115. Interpretatio in ambiguis pro reo et possessore facienda.
116. Absurditas intellectus ab omni dispositione rejiciendus est.
117. Interpretatio non verosimilis admittenda non est. Et num. 121.
118. Verosimile quod est, pro convento habendum.
119. Verosimile in ambiguis sequimur.
120. pro Convento et probato haberi non debet, cujus contrarium verosimile non est.
122. Interpretatio congrua sumitur ex necessitate, verisimilitudine, et natura ipsius rei.
123. Verosimile quod est, etiam permissum.
124. Interpretatio duplex, necessaria et probabilis.
125. Contractus ita est interpretandus, ne mereatur reprehendi a sapientibus.
126. Interpretatio contractus ita est facienda, ne in damno maneat alter contrahentium: licet verba repugnent.
- 127.
128. Interpretatio ita est facienda in contractibus, ut servetur aequitas naturalis et bonae fidei.
129. Contractus ex pactis et clausulis adjectis magis probatur quam ex verbis.
130. Verba secundum subjectam materiam sunt interpretanda.
131. in Contractibus mens et voluntas partium magis attenditur, quam concepcio verborum.
132. ab Effectu magis judicatur contractus quam ex verbis.
133. Venditionis effectus est, ut emptor fructus lucretur absque ratiocinio: Et pacto. n. 138.

134. Vendere rem majori quam empta est pretio, licitum.
135. Antichreseos pactum licitum.
136. Creditor, etiam absq. pacto, ob damnum suum fructus retinere potest, nec tenetur in sortem imputare.
137. Retrovenditio recipit pacta quae in pignore reprobantur.
139. Tacite quae insunt contractibus, ea & expresse in pactum deduci possunt.
140. Pactum antichreseos in emptione non habet locum, est enim supervacuum.
141. Pactum hoc, ut quis sine rationibus administret res alienas, & sit alogista, in omni dispositione, etiam favorabili, valet.
142. Retrovenditio magis licita est & frequentata, quam pignus.
143. Dominium translatum praesumitur, quando contractus ad hoc est habilis.
144. Retrovenditio magis praesumitur quam pignus.
145. Contractus species alia quarendae non est, ubi tenor instrumenti certam ostendit.
146. Verba contractus ubi sunt clara, disputandum ulterius non est.
147. Confirmatio Caesaris ex imperfecto facit perfectum, & dat de novo.
148. supplet defectum solennitatis, forma & persona. & n. 152.
149. Confirmationis natura est, adhibere robur & validitatem actui confirmato.
150. Confirmatio efficit, ne de invaliditate amplius quari possit.
151. Confirmatio dat robur, ut valeat secundum voluntatem contrahentium.
153. Confirmatio specialis validius operatur quam generalis.
154. praesertim quando in ea refertur tenor primae concessionis.
155. Confirmatio est corroboratio juris prius acquisiti.
156. retrahitur ad tempus primae concessionis.
157. non dat esse, sed fit ad bene esse ejus, quod antea stabat.
158. venit executivè gratia confirmationis.
159. fundatur super primam concessionem.
160. Confirmans actum qui valere potest, non de novo dat.
161. Confirmatio facta ad actus alicujus augmentum, non debet operari diminutionem.
162. Pactum, ut creditor pro interesse & usu suae pecuniae fructus lucretur, valet in mutuo.
163. et si reditus sint magni pro modica pecunia.
164. Aliter contra pactum antichreseos non restituitur.

165. Creditor pro labore & sumptibus in pignus impensis fructus illius lucratur.
166. Fructus percipiens vi contractus vel pacti ad ratiocinium vel reputationem eorum non tenetur.
167. Pactum antichreseos infirmatur, si adsit latio supra dimidium: quae tamen non facile probari potest. num. seq.
168. Redimendi onus facit rem minus valere, vel pro tertia parte.
169. Promissio bey Gräßlichen ehren/wahren Worten/ vnd wort der Wahrheit/ pro juramento inter personas illustres habetur.
170. Debitor jurato promittens in contractu pignoris, quod creditorem in perceptione fructuum molestare non velit, non potest petere, ut fructus in sortem computentur.
171. Jus retractus conventionalis cedi potest.

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI

172. Veritas & substantia rerum erroribus nominum vel hominum non vitatur.
173. Impericia Notariorum totum mundum destruit.
174. Nomina pignoris & Retrovenditionis ab imperitis Notariis saepe confunduntur.
175. Nominatio non attenditur, quando qualitas contractus repugnat.
176. Attendendum principaliter quod actum est.
177. Effectus rei magis attenditur, quam nominatio.
178. Enunciativa verba non considerantur, sed tantum dispositiva.
179. Verba Enunciativa & dispositiva quae?
180. Emptio & redemptio sunt correlativa.
181. Modi contrahendi sunt etiam modi dissolvendi.
182. Principia & causa servandi sunt & corrumpendi.
183. Contractus ex verbis ambiguis, magis plenus, potentior & utilior praesumendus est.
184. Contractus emptionis cum pacto retrovenditionis plenior & utilior est, quam mutuum cum pacto antichreseos.
185. Absesse quod contingit non probat esse.
186. de Contractu pleniore & magis frequentato actum esse in dubio praesumitur.
187. Retrovenditio est contractus frequens.
188. Mutuum vel contractus favorabilis ex pacto retrovenditionis & lucratorum fructuum non praesumitur.
189. Instrumentum quod non dicis, nec nos supplere debemus.
190. Simulatus contractus non praesumitur.
191. Contractus talis esse praesumitur, qualis tenore instrumenti apparet.
192. Causa finalis ex proemio colligitur.
194. Tractatus praecedentes contractum non attenduntur.
195. Tractantur multa quae non perficiuntur.

196. in Conclusionem contractus quod deductum respiciendum est.

197. Emptio subsistit, etsi de eversione nihil dictum sit.

198. Tacite quæ insunt contractui exprimi necesse non est.

199. Cadere fidei iussoribus vel pignoribus paria sunt in contractibus.

200. Periculum & instauratio aedificii ad dominum pertinet.

201. Pactis contrahentium emptiois natura mutari, & periculum cumsumptibus in alteram partem transferri possunt.

202. Periculum ad venditorem pertinet in venditione conditionali.

203. in Retrovenditione meliorationes, sumptus & impensa cum periculo ad venditorem redeunt, retrovenditionis lege excepta.

204. Tacite quæ insunt, si exprimantur nihil mutant.

205. Consuetudo contractum facit licitum.

206. Usura suspicio cessat in consuetudine & permixtus contractibus.

209. Latio in contractu vel pacto anticrefoas, propter fructuum incertitudinem, non est.

210. Casus incertus & dubius reddit contractum licitum.

211. Contractus qui pendet à casu non reputatur utilis nec damnosus.

212. Contractus de fructibus pro usu pecunie percipiendis validus, etsi fructus uberiores percipiantur.

213. Minoritas pretii in contractu Retrovenditionis non inducit simulationem, nisi consuetudo teneat & similia concurrant.

214. Contractus in quo minoris venditum, si latio non sit supra dimidium, non improbat.

215. Sienti non sit iniuria.

216. Contractus usurarius non est, in quo licet venditor semper vel post certum tempus remeare.

217. Usura ex mora, sine pacto debentur in bonæ fidei contractibus.

218. Damna & interesse pecunie non soluta possunt peti, & in pactum deduci.

219. Contractus ex conventionem legem accipiunt.

220. præsertim nobilium virorum.

II. QUESTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

221. Transactio ex computatione rationum oritur.

222. Confessio optima est qua sit manu debitoris.

223. que probat contra ipsum & ejus successorem.

224. Scriptura privata recognita habet vim instrumenti publici.

225. & habet paratam executionem.

226. Libri Mercatorum ac rationum an habeant paratam executionem?

RATIONUM DECIDENDI.

227. inter Consortes commoda, pericula & incommoda dividuntur.

228. Consorti consortis partem lucre non cogitur: sed tantum dividere.

229. Instrumentum dividi nequit.

230. Communi dividundo agere possunt illi, qui pignus vel hypothecam communem habent: si ipsius dividi potest, alius non.

231. Sociorum par est causa.

232. & commune periculum, lucrum atq. commodum.

233. lites quoq. & alia onera communia.

234. Consorti agere potest, ut mutue indemnitati consulatur, & oneralitium pariter sustineatur.

235. Actio quem tenes, eundem agentem repellis exceptio.

236. Periculum ut unus sustineat, contra naturam societatis est.

237. Novatio non præsumitur nisi probetur.

238. Contrahentes secundum naturam contractus egisse intelliguntur.

239. Jactasse suum, quod quis ex communicate habet, nemo præsumitur.

240. Dissimulatio rationum ejusdem nature esse intelligitur, cujus est contractus cui adhibetur.

241. Scriptura quod non dicit, nec nos inde inferre debemus.

242. Executio parata super jure incerto, quod ex instrumento non apparet, peti non potest.

243. Exceptio qua venit ex natura contractus in instrumento quarentigato opponi potest.

244. ut & Exceptio qua venit ex ipso instrumento.

245. Instrumentum non habet paratam executionem regulariter, nisi ex statuto.

246. Solutio partis non obligat ad solvendum reliquum, cui quis obligatus non est.

247. Novo auxilio indigent, qui noviter emergunt.

III. QUESTIONIS.

248. Administrator vel detentor rerum alienarum, etsi non teneatur ad ratiocinium, tamen ad descriptionem bonorum, & datorum & acceptorum tenetur.

249. Fructuum repudiatio ad rationes pertinet.

250. Eventus litis est dubius.

251. Domini fendi de fructibus fendi est arbitrium.

252. Contractus usurarius ex rationibus & ratiociniis usurariorum probatur.

253. Usurarii tenentur edere rationes suas.

254. Usurarii si non edant rationes, contra eos in litem juratur.

255. Magistratus in exigendis rationibus usurariorum non solent se reddere diffusi, ad positionem alterius.

256. Rationes boni viri arbitrari reddenda sunt. § n. 264.

257. Administratores ad reddendas singulis annis rationes tenentur.

258. praesertim communis vel universitatis alicujus: tam Jure Saxónico, quam Cæsareo, ex ordinationibus Imperii. num. 260.

259. Praefectura complectens multos pagos cum omni jurisdictione, pro communitate seu universitate habeatur.

260. Fide majore pollet quod coram Notario & testibus fit.

261. Instrumentum publicum fit, quod coram Notario & testibus conficitur.

262. ad Calculos ponendos adhiberi solent ac debent homines periti & rerum illarum scientes.

263. ad Rationes reddendas qua requirantur.

264. Libros rationum gestor conficere & edere debet in rationum redditione.

265. Debitores ostendere debet is qui rationes reddit.

266. Rationes legaliter & speciatim computanda sunt & declaranda, non sub nube.

267. Veritas non nisi singulis specificatis apparet.

268. Rationes plene ac bona fide reddenda sunt.

269. Rationum introitus & exitus ostendi debet.

270. in Rationes & non gesta ac neglecta referenda sunt.

271. Prestari debent omnia in rationibus reddendis, qua dolo vel culpa absunt.

272. Instrumenta & pertinentia omnia sunt reddenda a gestore.

273. Reliqua, quae deberi inveniuntur solvere debet reddens rationes.

274. & fructus omnes percepti ac percipiendi.

275. Rationes a facto computationis incipere, & omnibus expensis reliquorum datio sequi debet.

276. Computator fidem rationum suarum probare debet.

277. in Modicis & expensis statuitur juramento gestoris.

278. Rationibus, quatenus contra gestorem sunt, creditur, non pro illo.

279. Rationes quatenus negantur probanda.

280. Culpa solutione ejus quod debetur & rationibus, purgatur.

281. Gestor non probans actione tenetur.

282. Jurari in licem contra gestorem & computatorem non probantem, potest.

283. Rationes non statim acceptare debet, sed cum spatio temporis examinare potest Dominus.

284. Quietatio super rationibus non debetur, nisi per omnia satisfactum sit.

285. Administrator rationes negligens sit suspectus.

IV. QUÆSTIONIS.

288. Impense minuunt fructus.

289. Impensa dicuntur necessaria, qua in fundi custodiam & administrationem, ac operariorum & ministrorum sustentationem impenduntur.

290. Testes ad perpetuam rei memoriam a reo quovis tempore produci possunt.

291. praesertim in causa denunciationis.

292. Negatio non praesumitur nisi probetur.

293. Contractus diversi sibi invicem non derogant.

294. Mora purgatio in conditionibus non admittitur.

295. Interpellatio seu denuntiatio ad solvendum per literas fieri potest.

296. & per procuratorem.

297. Scriptura privata an & quatenus probet.

298. Productio testimonii ad perpetuam rei memoriam a reo facta, statim aperitur & fidem facit.

299. Usura deberi praesumuntur, nisi solutio illarum probetur.

300. Probationis species est, quando contrarium non probatur.

V. QUÆSTIONIS.

301. Litera a Principe sigillata plenam & majorem fidem merentur, quam instrumentum publicum.

302. Contractus Principis sigillo confirmatus instar legis valet, etiam in verbis enunciativis & quatenus contra certum.

303. Tenor confirmati, quando confirmationi inferitur, ex plenitudine potestatis, & certa scientia Princeps confirmasse praesumitur.

304. Relatum in se referenti cum omnibus suis qualitatibus.

305. Copula natura est, ut pariter nominati, pariter habere, & eadem qualitate constitui intelligantur.

306. Deficiente confirmato, praesupposito & relato, deficit confirmatio, appositum & referens.

307. Consensus Domini nihil operatur, si a fidei opignoratione deficiente.

Der Fall / so zu be-
rathschlagen / vorbehalt sich
kürzlich folgender ge-
stalt.

De haben Achim und
Christoffer die P. gebüdere /
samt Christoffer von S.
und

vnd Ufche von H. Anno 1561. den
Graffen von N. samptlich :/: Mit be-
willigung des Landesfürsten :/: auff
das Haus vnd Ampt F. 40000. Gold-
gülden vorgesezt/dafür ihnen sampt-
lich / in zwo vnterschiedenen Vor-
schreibungen / von gedachten Hause
F. / wiederkaufflicher Renten / vnd
nutzungen jährlich 2200 goldgülden
seynd vorgeschrieben worden / Derge-
stalt vnd also / daß die P. ihrer Gelde
vnd Summen nach beschriebener Lose/
Christoff S. aber vnd H. nach aus-
gang dreier Jahren / wollen mechtig
seyn / oder aber da auff oben vnter-
schiedliche gedachte Zeit / beyderseits
Part vnd Gleubiger / ihre Gülden
nicht wieder erleger würden / daß Sie
alsdann diß Haus F. auff einen be-
stendigen rechten Wiederkauff / vor
sich vnd ihre Erben / ohne einige Rech-
nung einnehmen / genießen / vnd ge-
brauchen sollen / wie Wiederkauffs
recht / art vnd gewonheit ist / vnd ei-
ner den andern abzulegen befugtet
seyn sol.

Nach außgang aber der Jahr /
so St. vnd Ufche von H. vorgeschrie-
ben / weil die Graffen die Zahlung
nicht gethan / vnd St. vnd H. dennoch
das ihre haben wollen / oder ihres
rechtens / so vermüge der Graffen
vorschreibungen sich zugebrauchen vor-
habens gewesen / haben obgedachte
Graffen samptlich / vnd insonderheit
Graff P. E. :/: dem das Haus F.
vormüge Gräfflicher theilung erblich
zustendig :/: durch vielfeltiges anhal-
ten vnd sonsten beschriebener Gräffli-
chen vortröstung :/: daß in Jahres
friest / oder jederzeit wenn es ihnen den
P. gelegen / J. G. sie widerumb ab-
finden wollen :/: mehrgedachte P.
dahin vormöcht / daß sie beneben
Haus vnd der S. Erben erwählten
St. vnd H. abgefunden / vnd densel-
ben ihre Hauptsummen sampt ihren
Zinsen / Bußstrafe vnd Schaden /

mit consens des Landesfürsten / abge-
legt / vnd also derselben Brieff / vor-
schreibung vnd Recht / so sie aus Haus
F. gehabt durch celsion an sich ge-
bracht.

Hierüber haben die Graffen von
N. samptlich vor sich vnd ihren schul-
denern obbenannten Achim P. für et-
liche wichtige Summen bürglich auß-
gesetzt / welche er auch andern Leuten
der Graffen halben zahlen müssen /
vnd erstreckt sich solche Summa in
die vier vnd zwanzig tausend Gold-
gülden / vnd Thaler / vormüge Brieff
vnd Siegel richtige Celsion vnd Qui-
tangen.

Wie dann auch angedente Sum-
men / von dem Graffen P. E. auff's
Haus F. vorsichert / dergestalt vnd
also / daß Achim P. vnd consorten /
darvon nicht treten / weichen noch
wancken sollen / sie seyn dann dieser / so
wol der anderen Summen / die ihnen
wiederkaufflich auff's Haus F. vor-
geschrieben / genzlich befriediget / vnd
widerumb haabhaftig worden. So
seyn auch solche Gräffliche Vorschrei-
bungen vnd Vorsicherungen dem ge-
gebenen Consens einvorleibet / Nem-
lich vnd mit diesen Worten : Da
Achim P. vnd seine consorten etwas
ferner außgeleget hetten oder noch
auslegen würden / ic. laut des Con-
tracts gantzlichen vnd vollkomlichen
vorgnüget werden sollen / vnd außser-
halb des / das Haus F. abzutreten
nicht schuldig seyn / ic. wie die verba
formalia gedachtes consens ferner auß-
weisen / dahin sich dann auch alle
Graff P. E. gegebene special Vor-
schreibung gründen vnd referieren.

Ob aber nun Achim P. so wol
als Consorten hernacher für sich vnd
andere Leute / bey den Graffen sampt-
lich vnd sonderlich / empsig vnd fleißig
angehalten / daß sie ihrer außgezelten
Summen widerumb mächtig wer-
den möchten / in sonderlicher betrach-

tuna / daß Achim P. ein alter verlebter Mann / der sodanne mühe vnd arbeit / so zu vorsorgung des Hausß F. gehören vnd nothwendig / nicht fernere tragen köndte / auch die Summen / so er für die Graffen zahlen mußte / sich so geheuffet / daß es in seinem vormügen nicht gewesen / dieselbige abzutragen / sondern von andern Leuten entlehnen müssen / die dann das ihre auch wieder haben wollen / Derwegen dann ihm nicht geringer schaden / schimpff vnd nachtheil darauß erfolgt / dennoch so haben sie bey wolgedachten Graffen in der güte nichts erhalten noch schaffen mügen / daher Achim P. vnd consorten vff vieler beschehener vorwarnung vnlangweiliger gehalten gedult / vnd erfolgte Schäden / endlich eine beständige lose / den Graffen allerseits gethan / vnd sich semthero des Hauses F. als eines wiederkeufflichen Gutes angemasset. Welches ius vnd gerechtigkeit er dann auch nach seinem sehligen Abscheid / auff seine Erben vorfelle / wie dann dieselbige also im Besiz vnd posses des Hauses seyn / vnd gebühlich von dem jetzigen Landes Fürsten darange wiesen / durch ihre F. g. neuen gunst vnd consens, sampt Kays. Majestät / als des obern Lehenherrn confirmation darüber erlanget / derwegen sie dann auch des vorhoffens seyn / weil sodanne wichtige Summa außgezehlet von den Graffen Achim P. vnd Consorten, auff den fall vnd wegen ihrer nichthaltung / wiederkeufflich vorschrieben / daß sie auch das Hausß F. auff einen beständigen rechtlichen wiederkauff besizen / vnd darvon den Graffen noch jemand anders / vormüge des klaren vnd hellen buchstabens der Gräfflichen Vorschreibungen / Rechnunge zu thuen / nicht schuldig seyn / 2c.

Dann ob wol die Graffen / nunmehr / zu wieder außgesetzte Gräffliche

Ehre / Brieff vnd Siegel / so sie bey dem Wort der Warheit / vnd an Endes stadt vorschrieben / fürwenden dürfen / daß es ein schlecht Pfand sey / vnd also die qualiteten des dinglichen rechtens fechten / vnd Rechnunge von den Jahren hero begeren / wil mans doch dafür achten / daß solch ihr ungegründete vorgeben / so wieder den klaren buchstaben Ihrer Gräfflichen gegebenen Vorschreibung streitet / zu Rechte weniger dann nichts beständig seyn kan.

Erstlich der vrsach / daß solcher geschlossener wiederkeufflicher contract erbarlich vnd auffrichtig vnd zu Recht approbieret sey / ex l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. auch in Reichsordnungen Anno 30. sub tit. von wucherlichen contracten 2c. nachgelassen / so ist auch alhie des iusti pretii halben kein mangel noch Streit. Dann ob wol Anno 61. auff wiederkeuffliche jährliche Rente 40000 Goldtgulden außgezelt / Mit dieser condition, daß, da die Graffen nicht halten würden, daß die Gläubiger vff dem fall / das Hausß F. auff einen beständigen rechtmessigen wiederkauff ohne Rechnunge / nach beschehener lose / einhaben sollen / So hat doch Achim P. vnd Consorten / ehe sie sich der nuzung des Hauses genzlich angemasset / in die 80000 Goldtgulden Hauptsummen darauß gehabt / da doch das Hausß Graff P. E. in der Erbtheilunge / erblich nur für erbliche 70000 Gulden zugeschlagen worden / daß also mehr darauß stehet vnd davon vorzinsset werden muß / dann es erblich ist geachtet worden / vnd an jährlicher nuzung ertragen kan.

Irret demnach nicht / daß in dem Contract oder Gräfflichen vorschreibungen / die Wörter : Pfandt / Gläubiger / Schuldiger / gesagt seyn / Sondern es die gelegenheit hat / wie oben gesagt / daß es anfänglich nur wiederkeuffliche

keuffliche Renten gewesen / dafür das Haus den P. vnd St. zum Interpfandt eingesetzt / doch auff gewisse maß / wie abgeredet vnd vorbrieffet worden / Nemlich wie gemelt / da die Graffen in außgefahrer Zeit / vnd nach beschehener lose / nicht halten würden / daß es alsdann ein beständig Wiederkauff seyn solte. Also bleibet der casus billich in dispositione juris communis l. ult. C. de pact. convent. Nempe quod provisio hominis, provisionem legis excludat.

Daß es aber auch anfänglich wiederkeuffliche Rente / vmb bestimpts kauffgeldt gewesen :: & sic non mutuum :: gibt der klare buchstabe / wie dann auch die folgende Clausul vnd handlung im Contract, per quæ priora dicta declarantur, gemungsam außweisen.

Auß gleichem erzehlten grunde / vnd vrsachen / wird den Herrn auch diß kein dubium machen / daß die Graffen in diesem contract auff sich behalten / alle Gefahr / Schäden / Brandt / Krieg / Raub / ic. welches dem Kauffe nicht / sondern dem Interpfandt gemess ist / Dann es billich nicht anders seyn sol / sintemal / wie gesagt / anfänglich nicht die S. sondern alleine die jährliche Rente / darauff vorkaufft / vnd also die Graffen derhalben Herr bleiben / ut periculum & instauratio cum domini jure penes eos manserit, Sondern es seyn die P. erst nach beschehener lose Besizere / & sic domini des Gutes vnd Hauses S. worden / Pactis autem contrahentium pericula & sumptus venditionis alterari & transferri in alteram partem possunt, absque venditionis noxa, & contractus hujus detrimento. Cum aliqui in conditionalis venditione periculum pertinet ad venditorem, donec purificatus fuerit, per eventum conditionis contractus l. necessario. de pericul. & commod. rei vendit.

Insonderheit aber wird in diesem Contract kein vordacht geben / daß die P. die löstündigunge sich vorbehalten / vnd villeichtemöchte erwogen werden / Quod ejusmodi clausula inserta pro pignore sit habenda, quodque hoc pactum emptioni & retrovenditioni non congruat, cum emptor abalienare debeat, pretium & nummos facere accipientis. Hiergegen aber ist nicht vnbewußt / daß in kauffen vnd vorkauffen beyderseits contrahenten solches ihnen wol vorbehalten können vnd nicht vngetwöhnlich ist tot. tit. de in diem additio. Et de leg. commissor. l. 2. ubi Dd. C. de pact. inter emptor.

Über das so befindet sich ohne weiter erinnern vnd beschehenen bericht / daß für geschehener lose / es nur wiederkeuffliche Rente gewesen / Nach der lose aber vnd nicht erfolgten Zahlung / ist es abgeredet vnd vorbrieffet / daß die P. das Haus vnd Ampt S. auff einen starcken beständigen wiederkauff ohne rechnunge besizen sollen / sicque tempora sunt consideranda & distinguenda.

Dieses alles / als den grundt der Sachen / vnd sonsten was zu Rechte Achim P. Erben zum besten vorsehen seyn mag / als nemlich diese vnd dergleichen Cautelen. Quod pacta obicula semper contra venditorem, & pro emptore sunt interpretanda: Item quod in omni dispositione, maxime etiam favorabili, valeat hoc pactum, ut aliquis sine ratione gerat, & administret res alienas: Item quod in mutuo & pignore valeat ejusmodi pactum, ut creditor pro interesse & usu pecuniæ, quo carere cogitur, fructus lucretur: Item quod hoc pactum in poenam & propter moram non solventium :: ut hic evenit :: omnino valeat, neque sit usurarium, cum & in primis animadvertendum sit, ut interpretatio contractus ita fiat, ne alter contrahentium ini-

damno

tung / daß Achim P. ein alter verlebter Mann / der sodann mühe vnd arbeit / so zu vorsorgung des Hausß F. gehören vnd notwendig / nicht fern tragen köndte / auch die Summen / so er für die Graffen zahlen mußte / sich so geheuffet / daß es in seinem vormügen nicht gewesen / dieselbige abzutragen / sondern von andern Leuten entlehnen müssen / die dann das ihre auch wieder haben wollen / Derwegen dann ihme nicht geringer schaden / schimpff vnd nachtheil darauff erfolgt / dennoch so haben sie bey wolgedachten Graffen in der gütenichts erhalten noch schaffen mügen / daher Achim P. vnd consorten vff vieler beschehener vorwarnung vñ langweiliger gehalten gedult / vnd erfolgete Schaden / endlich eine beständige lose / den Graffen allerseits gethan / vnd sich seithero des Hausß F. als eines widerkeufflichen Gutes angemasset. Welches ius vnd gerechtigkeit er dann auch nach seinem sehligen Abscheid / auff seine Erben vorsetlet / wie dann dieselbige also im Besiz vnd polleis des Hausß seyn / vnd gebühlich von dem jetzigen Landes Fürsten daran gewiesen / durch ihre F. g. neuen gunst vnd consens, sampt Kayß. Majestät / als des obern Lehenherrn confirmation darüber erlanget / derwegen sie dann auch des vorhoffens seyn / weil sodann wichtige Summa außgezehlet von den Graffen Achim P. vnd Consorten, auff den fall vnd wegen ihrer nichthaltung / widerkeufflich vorschrieben / daß sie auch das Hausß F. auff einen beständigen rechtlichen wiederkauß besizen / vnd darvon den Graffen noch jemand anders / vormüge des klaren vnd hellen buchstabens der Gräfflichen Vorschreibungen / Rechnung zu thun / nicht schuldig seyn / 2c.

Dann ob wol die Graffen / nunmehr / zuwieder außgesetzte Gräffliche

Ehre / Brieff vnd Siegel / so sie bey dem Wort der Warheit / vnd an Endes stadt vorschrieben / fürwenden dörfen / daß es ein schlecht Pfand sey / vnd also die qualiteten des dinglichen rechtens fechten / vnd Rechnunge von den Jahren hero begeren / wil mans doch dafür achten / daß solch ihr vngegründte vorgeben / so wieder den klaren buchstaben Ihrer Gräfflichen gegebenen Vorschreibung streitet / zu Rechte weniger dann nichts beständig seyn kan.

Erstlich der vrsach / daß solcher geschlossener widerkeufflicher contract erbarlich vnd auffrichtig vnd zu Recht approbieret sey / ex l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. auch in Reichsordnungen Anno 30. sub tit. von wucherlichen contracten 2c. nachgelassen / so ist auch alhie des iusti pretii halben kein mangel noch streit. Dann ob wol Anno 61. auff widerkeuffliche jährliche Rente 40000 Goldtgülden außgezelt / Mit dieser condition, daß „da die Graffen nicht halten würden / „daß die Glaubiger vff dem fall / das „Hausß F. auff einen beständigen recht- „messigen wiederkauß ohne Rechnun- „ge / nach beschehener lose / einhaben sol- „len / So hat doch Achim P. vnd Con- „sorten / ehe sie sich der nutzunge des Hausß genzlichen angemasset / in die 80000 Goldtgülden Hauptsummen darauff gehabt / da doch das Hausß Graff P. E. in der Erbtheilunge / erblich nur für erbliche 70000 Gülden zugeschlagen worden / daß also mehr darauff stehet vnd davon vorzinsset werden muß / dann es erblich ist geachtet worden / vnd an jährlicher nutzunge ertragen kan.

Irret demnach nicht / daß in dem Contract oder Gräfflichen vorschreibungen / die Wörter : Pfandt / Glaubiger / Schuldiger / gesagt seyn / Ein-temal es die gelegenheit hat / wie oben gesagt / daß es anfänglich nur wider-keuffliche

keuffliche Renten gewesen / dafür das Haus den P. vnd St. zum Interpfandt eingesatzt / doch auff gewisse maß / wie abgeredet vnd vorbrieffet worden / Nemlich wie gemelt / da die Graffen in außgesatzter Zeit / vnd nach beschehener lose / nicht halten würden / daß es alsdann ein bestendig Wiederkauff seyn solte. Also bleibet der casus billich in dispositione juris communis l. ult. C. de pact. convent. Nempe quod provisio hominis, provisionem legis excludat.

Daß es aber auch anfänglich wiederkeuffliche Rente / vmb bestimptskauffgeldt gewesen :/: & sic non mutuum :/: gibt der klare buchstabe / wie dann auch die folgende Clausul vnd handlung im Contract, per quæ priora dicta declarantur, gemingsam aufweisen.

Auß gleichem erzehlten grunde / vnd vrsachen / wird den Herrn auch diß kein dubium machen / daß die Graffen in diesem contract auff sich behalten / alle Gefahr / Schäden / Brandt / Krieg / Raub / ic. welches dem Kauffe nicht / sondern dem Interpfandt gemess ist / Dann es billich nicht anders seyn sol / sintemal / wie gesatzt / anfänglich nicht die S. sondern alleine die jährliche Rente / darauff vorkaufft / vnd also die Graffen der halben Herr bleiben / ut periculum & instantio cum domini jure penes eos manserit, Sondern es seyn die P. erst nach beschehener lose Besizere / & sic domini des Gutes vnd Hauses S. worden / Pactis autem contrahentium pericula & sumptus venditionis alterari & transferri in alteram partem possunt, absque venditionis noxa, & contractus hujus detrimento. Cum aliqui in conditionalis venditione periculum pertinet ad venditorem, donec purificatus fuerit, per eventum conditionis contractus l. necessario. de pericul. & commod. rei vendit.

Insonderheit aber wird in diesem Contract kein vordacht geben / daß die P. die loskündigung sich vorbehalten / vnd villsichtemöchte erworben werden / Quod ejusmodi clausula in terra pro pignore sit habenda, quodque hoc pactum emptioni & retrovenditioni non congruat, cum emptor ab alienare debeat, pretium & nummos facere accipientis. Hierlegen aber ist nicht unbewußt / daß in kauffen vnd vorkauffen beyderseits contrahenten solches ihnen wol vorbehalten können vnd nicht vngewöhnlich ist tot. tit. de in diem addictio. Et de leg. commissor. l. 2. ubi Dd. C. de pact. inter emptor.

Über das so befindet sich ohne weiter erinnern vnd beschehenen bericht / daß für geschehener lose / es nur wiederkeuffliche Rente gewesen / Nach der lose aber vnd nicht erfolgten Zahlung / ist es abgeredet vnd vorbrieffet / daß die P. das Haus vnd Ampt S. auff einen starcken beständigen wiederkauff ohne rechnunge besizen sollen / sicque tempora sunt consideranda & distinguenda.

Dieses alles / als den grundt der Sachen / vnd sonsten was zu Rechte Achim P. Erben zum besten vorsehen seyn mag / als nemlich diese vnd dergleichen Cautelen. Quod pacta obliura semper contra venditorem; & pro emptore sunt interpretanda: Item quod in omni dispositione, maxime etiam favorabili, valeat hoc pactum, ut aliquis sine ratione gerat, & administret res alienas: Item quod in mutuo & pignore valeat ejusmodi pactum, ut creditor pro interesse & usu pecuniæ, quo carere cogitur, fructus lucretur: Item quod hoc pactum in pœnam & propter moram non solventium :/: ut hic evenit :/: omnino valeat, neque sit usurarium, cum & in primis animadvertendum sit, ut interpretatio contractus ita fiat, ne alter contrahentium ini-

damno

damno sit, sed quod interpretatio ita sit facienda, ut servetur æqualitas & bona fides.

Nun ist aber gewiß/wann dieser contract also gedeutet werden solte / daß Achim P. sich mit den jährlichen nuzungen bezahlen lassen / vnd derohalben rechenschafft thuen / vnd also ohne widerlegunge des Hauptguts von F. abtreten müste / daß er vnd seine Erben tieff in weiterunge / vnd in vnüberwindlichen schaden liegen vnd gestelt werden / Sintemal er alle das seine / so er in der Welt gehabt / hieran gewandt / vnd darüber noch eine wichtige Summa / von andern Leuten entlehnen müssen / so auch noch nicht bezahlt / do ihm nun solches in sortem solte computirt werden / so würde er nicht allein die Leute nicht zahlen können / sondern die Erben vnd er auch dadurch in seiner gruben geschmehet werden / 2c.

So ist es auch an deme / daß er Achim P. seynd Anno 72. keine richtige Rechnung halten lassen / sondern es seyn ihm die gefelle / so er mit groffer mühe vnd arbeit englich eingebracht / jährlich durch die Hände gegangen / darvon er auch keine Rechnung gemacht / vnd alles genau vffgeschrieben / Sintemal er Siegel vnd Brieffen getrawet / vnd die fruchte ohne rechnunge / laut der vorgleichunge vnd Kauffvorschreibunge / bona fide eingenommen. Solte er nun vber diß seine städtliche außgezelten Summen / vnd derselben genieß auch entbehren / welchs vnbillich vnd den contracten gar zu wider were / Solches würde / wie gemelt / seinen Erben ein gar vnwiederbringlicher schade seyn.

Hierauff wird ein Rechtlich Bedencken vnd Consilium begeret / Ob gemelter Wiederkauß bestendig vnd zu Recht kräftig / vnd derowegen Achim P. vnd nunmehr seine Erben vnd Consorten / von zeit angegangenes Wiederkaußs keine Rechnung

mehr zu thuen schuldig / sondern das Haus F. vor das Ihre vff einen starcken Wiederkauß besessen vnd nochmals innenhaben / vnd also die fruchte darvon / krafft solches Wiederkaußs / oder wenn gleich kein Wiederkauß vorhanden seyn sol / wegen vnd nach laut obberührter Vorschreibungen vnd Pacten ihr eigen gemacht vnd die lucrirt / derhalben auch in die Hauptsumma zuschlagen oder darvon abkürzen zu lassen / oder Rechenschafft zu geben vnpflichtig.

In dieser wichtigen schweren Sachen / des Bestrengen / Edlen vnd Ehrenvesten Achim P. vff F. 2c. were bequemer gewesen / wenn t (wie dann in consultando breuchlich vnd fürreglich) die Geschicht ordentlich weyse erzehlet vnd daruff unterschiedlich die Fragstück / darauff ein Rechtlichs Bedencken zu stellen gesetzt weren / *juxta l. responsum cum ibi notat. C. de transactio. l. Aretiusa. de stat. homin. quoniam interrogatis responsio congruere debet, ideo recte & distincte querendum, ut pariformiter recte distincte; respondeatur d. l. ut responsum. C. de transactio. l. de atate. & passim. de interrogat. action. l. 1. ubi Dd. de verbor. obligat. Canon. c. 1. 2. de confess. in 6.*

So viel aber auß der relation vnd mit zugeschickten Copien abzunehmen / wil dißfalls die fürnehmste Frage seyn vnd der Handel fast darauff beruhen / Ob Achim wegen gebrauch / nuzung vnd besiß des Graßlichen Ampts oder Hauses F. rechnung / vff anhaltung der andern gleichiger / oder der Graffen selbst / zu thuen / vnd was vber seine daruff hafftende Hauptsummen / oder gebürlich interesse vnd Zins eingenommen / heraus zu geben / oder von dem Hauptgut abzukürzen / vnd darein zu rechnen schuldig.

**JEHOVÆ DEI
NOSTRI NOMINE SUP-
PLICITER INVOCATO
RATIONES DUBI-
TANDI.**

In möchte es anfänglich dafür gehalten werden / daß Achim P. vnd nunmehr seine Erben / die eingenommene fruchte

te in sortem zu imputieren/vnd also rechnung zu thun/schuldig seyn/weil Achim P. nur ehliche ansehnliche Summen Geldes vff J. den Graffen geliehen/oder so andere daruff gethan/durch cession vnd zahlung an sich bracht hat/darumb auch in den Vorsehrreibungen diese Wörter des mutui & pignoris hin vnd wieder zubefinden: leihen/Pfand/Pfandschilling/Gleubiger/Schuldiger/2c. Unde hic contractus pro pignoratitio non retrovenditione haberi debet Socin. consil. 15. visis. num. 36. consil. 19. adfir. num. 7. volum. 1. Dignoscitur enim species contractus ex verbis l. si ita. §. Chrisogenus. de verbor. oblig. l. non figura. de obl. & act. quia contrahentes intelliguntur ipse contractum quem nominant Tirazuel. de retract. proxim. §. 30. gloss. 1. num. 7. & de retract. convent. in fine. num. 125. Dec. consil. 167. num. 2. Bald. l. quoties. num. 4. C. de suis & legitim. c. 1. num. 3. 4. de feud. dat. in vicem leg. commissor.

So ist auch das Haus J. ihm nicht vollständig eingethan/sondern allein die Wohnung darein geordnet/die Herrschaft aber ist den Graffen vorbehalten/vnd der Gräffliche Schöffer zur Einnam/Ausgab vnd Rechnung daruff gelassen/vnd blieben. Daraus dann folgen wil/das auch Achim P. vnd nunmehr seine Erben/als ein Gleubiger/vff Rechnung gessen/ut quilibet administrator rei alienae Socin. consil. 13. in presenti. num. 1. 2. volum. 1. vnd die eingenommene Frucht im Hauptgut oder sortem zu imputieren pflichtig/l. ubi Salicet. C. de pignorib. quia posito pignore sequitur fructus in sortem esse computandos l. si dominium. C. de pignorib. l. 1. l. 2. C. de pignorat. action. ubi Salicet. c. cum constet. de pignor.

6. Creditor t enim non fit dominus pignoris l. creditori. ubi Jaf. num. 2. de oper. nov. nunc. Barthol. l. si pignori. num. 8. fam. herciscund. Bald. l. 1. num. 2. C. creditor. evict. pignor. Neguzant. tract. pignor. parte 6. membr. 1. num. 13. Schurff. consil. 79. pro clara. num. 3. centur. 3. tex. l. si pignori. de furt. §. furtum. Instunt. de obligat. ex delict. l. 1. C. de pignorat. action. l. servi nomine. de usur. l. sciendum. §. creditor. Qui satisdar. cog. 1. l. rescriptum. 12. de distract. pignor. ne t possessor quidem l. sciendum. §. creditor. Qui satisdar. cogant. l. qui pignoris. cum l. seq. de acquir. possess. l. pignoris.
8. C. de pignor. cum t alieno debitoris nomine possideat d. t. qui pignori. ubi gloss. Barthol. Jaf. & communiter Dd. de acquirend. possess. praesertim t is cui habitatio tantum est concessa l. si habitatio. 10. l. sed neg. 8. ff. de usu & habit. l. cum antiquitas. 13. C. de usufruct. & t ideo fructus lucrari non potest tex. elegans. c. cum contra. 6. de pignorib. d. l. si habitatio. de
- 10.

usu & habitat. l. ex pradiis. C. de usur. sed eos in sortem imputare debet d. c. cum contra. 6. circa finem. versic. fructus restitui & in sortem debeant computari. de pignorib. l. 1. 2. C. de pignor. actio. ubi late Salicet. & l. 1. l. si dominium. C. de pignorib. per c. cum constet. ubi communiter Canonista de pignorib. lex pradiis. C. de usur. Curt. tract. de jur. patronat. §. ipse. quast. 27. num. 58. 59. Hinc etiam jubet textus, quod t quando perceptio fructuum totum debitum extenuavit, ipsa possessio & res pignorata sine ullo auctoramento debeat debitori restitui d. c. cum contra. 6. in fin. versic. considerantes etiam quod possessiones ipsae jam extenuassent penitus totum onus, & debitum annullasse, ipsas tibi restituendas esse decrevimus, & te per nuncium nostrum in possessionem induci fecimus corporalem. de pignorib.

Vors Ander / ist der anfang vnd ursach dieses contracts nur Geldt leihen vnd vffbringen gewesen / denn wie die Graffen zu N. hin vnd wieder sonst Geldt vffgeberget / also haben sie auch solchs bey Achim P. vnd consorten gesucht vnd zu wege gebracht / Derwegen t ob wol ein mantel des Kauffs vnd Wiederkauffs darüber gezogen / so scheint doch im grundt das dissals nur eine vorleiheung & mutuum mit vorpfendung vorhanden sey / l. in emptione. ubi Odofred. Bald. & communiter Dd. C. plus valer. quod agit. Ludov. Roman. consil. 423. num. 12. etiam t addito pacto antichreseos de fructuum lueratione l. ex pradiis. l. si ea lege. C. de usur. c. illo. c. cum constet. de pignorib. quoniam origo t contractus & causa, quae dat esse rei, inspicitur l. si procuratorem. ff. mand. l. 1. §. non solum. in fin. deposit. l. quid ergo. de his qui notan. Alciat. praesumpt. reg. 2. praesumpt. 32. Everard. in loco a virtute finis. gloss. verb. principium. l. 2. in princ. ff. de origin. jur. & hoc t probat aperte Bald. post Odofred. d. l. in emptione. in princ. C. plus valere quod agitur quam quod simulate concip. cujus verba formalia recitat & sequitur Ludovic. Roman. consil. 423. pro pleniori. num. 12. 13. sic inquit: Sed Odofredus aliter figurat casum (qui ferè est noster in terminis) Tu nobilis vir petisti quod tibi mutuarem centum, & ego dixi, paratus sum, volo quod tu vendas revera mihi pro istis centum pradium tuum, & ego revendam tibi pro eodem pretio post decennium. Quia causa originalis fuit causa mutui, illud instrumentum judicatur foenoratitium & usurarium, quod exemplum est notatione dignum secundum Odofred. ad idem Ludovic. Bolog. in addit. ad Joan. de Anania. consil. 58. visis. in fin. Dec. consil. 167. in causa. num. 7. Curt. Jun. in l. 2. §. mutui datio. ante

- num. 21. versic. tertio adducebam. Si cert. petat. Francis. Zoannet. in repet. l. 2. num. 61. C. de pact. inter empt. & vendit. Conrad. Paul. lib. 2. de usur. cap. 6. col. 6. facit & illa ratio, quod in
16. † dubio intelligitur dominus contractum fecisse sibi minus detrimentosum & onerosum l. 1. ubi Dd. de solut. Barthol. l. gerit. num. 21. de acquir. heredit. Corna. consil. 308. licet. num. 7. volum. 1. Tiraguell. de retract. proximie.
17. §. 31. gloss. 2. num. 32. & † proinde dominium potius retinuisse intelligitur quam alienasse Bald. Cyn. & Dd. l. incendium. C. si cert. petat. in fine. & ideo in † dubio creditor magis intelligitur jure pignoris possidere quam dominii l. ult. ubi Barthol. C. de jur. domin. impetrand. Afflict. decis. Neapolit. 373. Unde † etiam fructus non lucrari debet, sed imputare in sortem l. 1. 2. C. de pignorat. act. & de his, ut quilibet † rei alienæ administrator ac possessor, rationem de perceptis reddere §. œconomos. in autben. de sanctiss. episcop. clement. 2. §. ut autem premissis. de religio. domib. Barthol. l. 1. §. officio. num. 2. de titel. & rationib. distrabend. quem text. Aretin. ad omnes administratores & possesores alienæ rei extendit, teste Dec. consil. 192. in casu. num. 3. c. unic. §. fin. ubi Franc. num. 2. 3. Gemm. & Dd. de cler. egrotan. lib. 6. Hostiens. in rub. de obligat. ad ratio. num. 2. per l. si remunerandi. l. si procurator. mandat. Socin. consil. 73. circa num. 1. volum. 1. all. gens ad hoc dictum Evangelistæ Luc. 16. redde rationem villicationis tuæ & consil. 113. in presenti. num. 1. 2. volum. 1. Panormitan. consil. 12. magnificus. num. 6. volum. 1. Schurff. consil. 65. quod in presentiarum. num. 4. centur. 1. Corna. consil. 24. num. 12. volum. 1.

- Vors Dritte / wird die species contractus auß den clausulen vnd pacten der Vorschreibung einvorleibt genommen / quia contractus † species magis dignoscitur ex clausulis & pactis insertis, quam ex ipso nomine Panormitan. in terminis nostris c. illo. vos. num. 2. de pignorib. Dd. post Barthol. l. si uno. §. sed cisi. locat. Jaf. in prelud. feudor. num. 11. & l. 1. num. 45. C. de jur. emphyt. per l. stipulatus. de usur. cum similib. Molin. de feud. §. 41. num. 40. Nun haben die Graffen in diesen Vorschreibungen vff sich behalten vnd genommen alle gefahr / schaden / Brants / Krieges / Raubs etc. auch erhaltung vnd unterhaltung des Hauses &c. welches dann alles nicht dem Kauff / sondern allein dem Vterpfandte gemess. Nam † periculum rei pignoratæ & sumptus sustinet debitor, ut dominus, non creditor, qui alieno nomine possidet l. pignus. l. 4. C. de pignorat. action. quod contra est in emptione §. cum autem. Instit. de empt. l. 1. ubi Bald. lare C. de pericul. & commod.
- 21.
- 22.

rei vendit. l. 1. l. necessario. & tot. tit. ff. cod. tit.

So haben die Graffen auch diffals keine Gewehr / wie gewehres Recht / zugesagt / als in Kauffen vnd Vorkauffen / aber nicht in Verpfändung breuchlich. Evictio † enim debetur & præstatur in emptione l. non dubitatur. C. de evictio. Hostiens. de contrub. empt. num. 4. & 6. Felin. c. si diligenti. num. 23. de for. compet. non † in pignore Azo. C. de evict. num. 6. tot. tit. C. Cred. evict. pignor. L. tutor. §. contrariam. de pignorat. action. Quamobrem ubi † evictio non debetur aut præstatur nec dominium transfertur l. sicum venditor. in princ. ubi Bart. de evictio. & in l. si ratio. de action. empt. Bald. l. 1. num. 21. C. de pericul. & commod. rei vendit. Socin. Jun. consil. 84. diso. num. 5. & 12. parte. 2. per l. final. C. de conduct. ob casu. & pacta † insolita arguunt malam fidem, ac suspicionem usurariæ fraudis inducunt l. si quis sub conditione. ubi gloss. Barth. & Dd. de condit. instit. Bald. consil. 311. num. 8. lib. 1. Jaf. l. testamentum. in ult. notab. num. 3. C. de testament.

23.

24.

25.

26.

Es hat auch Achim P. vnd Consorten ihnen vorbehalten ihre Hauptsummen widerumb zu fordern vnd vffzukündigen / welches dann keinem Kauff gemess ist / darein der Reuffer unwiederrufflich sein Geld dahin geben muß / sondern ist allein in leihen vnd vorpfendungen solchs vblig vnd breuchlich. Nam in † mutuo & pignore permittitur creditori repetere pecuniam, cujus nomine res nixa est, l. unus. 16. versic. quod ab eo personali actione peti potuit. C. de distract. pignor. non † autem congruit hoc pactum emptioni aut retrovenditioni, in qua emptor abalienare debet pretium, & nummos facere accipientis l. 1. de rer. permutat. l. si seruos. C. de actio. empt. nec † repetendi potestatem habet Molin. de usur. quest. 11. num. 57. etiam si † venditori permittatur luenda rei potestas l. 2. C. de pact. inter vendit. ubi Dd. aut † si permittatur emptori repetendæ pecuniæ potestas, intelligitur simulata esse venditio, & color obductus mutuo ac contractui pignoratitio & foeneratio, & pro tali habetur Molin. pr. alleg. loc. Anton. de Burgos & Canon. c. ad nostram. de empt. c. ille vos. de pignor. Capoll. in tract. de simulat. contract. num. 60.

27.

28.

29.

30.

31.

Darauf dann folget / daß Achim P. rechen schaffte der eingenommenen Früchte zu thun vnd ins Hauptgut dieselbige zu imputiren schuldig. Nam omnis † possessor & gestor rei alienæ ad rationes tenetur, ut supra probavimus ex §. œconomos in autben. de sanctiss. episcop. Clement. 2. de religio. domib. c. unic. de clerico egrotante. lib. 6. & qui † scit alium esse dominum fundi, quem possidet, ejus

32.

33.

- eius fructus non lucratur ex cultura, sed omnes domino restituere cogitur l. certum. l. si fundum. C. de rei vendicat. l. 3. C. de conduct. ex leg. l. quemadmodum. C. de agric. & cens. lib. 11. l. ult. C. unde vi. §. si quis à non domino. versic. & vero qui sciens. Instit. de rer. di-
34. vis. etiam si t. titulo possideat l. navis. §. ult. ff. de rei vendicat. d. l. quemadmodum. C. de agricol. & cens. lib. 11. l. 1. C. de fid. instrum. & jure basta fiscal. lib. 10. l. ait prator. §. per banc. 11. ubi de creditoribus agitur. ff. qua in fraud. credit. l. videamus. 1. & 2. de usur. l. sed & pactus. 12. quod met. caus. Angel. & Institutista. §. 2. Instit. de offic. judic. Ferdinand. Vasq. lib. 2. illustr. controvers. cap. 80. Fichard. ad Villalob. in commun. opinio. verb. mala. num. 3. &
35. ideo creditor t. etiam possidens pignus non lucratur fructus, sed in sortem imputare cogitur l. 1. 2. C. de pignorat. actio. c. cum constet. de pignorib. l. 1. l. si dominium. C. eod. tit. dato etiam quod pactum de lucrandis fructibus intercesserit d. c. cum constet. de pignor.
36. Nam et si t. id jure civili toleretur l. ex prediis. l. ea lege. C. de usur. Jure tamen Canon. improbatur ut foeneratitium. c. si foeneraveris. 14. questio. 3. c. super eo. c. significante. de pignor. c. 1. c. 2. c. conquestus. de usur. Etenim t. quicquid accedit sorti hoc jure improbata est usura gloss. & Dd. l. rogasti. §. si tibi. Si cert. petat. Canon. c. 1. de usur. Legista. autben. ad hoc. C. eod. tit. Hostiens. in summa. §. an aliquo. eod. tit.
38. & ideo t. tale pactum pro usurario ac improbo habetur, præcipue quatenus fructus ordinarius & constitutum interesse excedere possunt Bald. & Dd. l. si ea lege. & autben. ad hoc. C. de usurar. Molin. in tract. usurar. questio. 32. & questio. 35. gloss. num. 1. Landrecht lib. 1. art. 54. Neguzan. in tract. pignor. 4. §. membra §. partis. num. 10. versic.
39. Sexto amplia. Nam quatenus t. tali pacto exceditur legitimum interesse & interusurium, eatenus mora est in contractu, & prohibita usura, ideoque pactum etiam nullum Bald. Cyn. & Dd. d. autben. ad hoc. C. de usurar. Alexand. consil. 224. lib. 2. Neguzan. præallegat. loc. Canonist. c. cum constet. c. illo. de pignor. Anton. de Burgos. d. c. ad nostram. de empt. & c. constitutus. c. 1. ac passim.
40. de usur. quæ t. enim fiunt contra legem, aut in ejus fraudem, irrita sunt & non valent, nisi quoad obligationem & poenam indebitè contrahentium l. non dubium. ubi Bald. Salicet. C. de legib. præsertim ex jure Canonico, & in t. his terris Saxonis, ubi non valet ejusmodi pactum ultra legitimum modum usurarum.
41. Gesetzt auch / zum Vierden / doch vngestanden / daß alhie ein Wiederkauff vorhanden

den were / dennoch so ist der Zins höher dann fünfß von hundert / vñ sechs vñ ein mehrers gesetzt / als 1200 Guldén Zins vor 20000 Guldén Hauptsumma vñ darüber vñ fall der nicht Zahlung / das ganze Haus eingethan / vñ zu genießen vbergeben 2c. Nun vermag aber die Reichsordnung im 30. Jahr / tie von wucherlichen Contracten 2c. gemacht / daß auch die Wiederkauff vñ dergleichen Contract / weil sie in fraudem usurarum mutato nomine, vñ vnter fremdden Namen vñ deckel geschehen / vor ein mutuum vñ pignus zu achten dergestalt / daß alles so vber fünfß pro cento eingenommen in sortem zu imputieren / darüber auch der Glaubiger den vierden theil des Hauptguts zur straffe vorliessen sol.

Nam quando t. modicitas pretii cum pacto de retrovendendo concurrat, intelligitur quæsitus color contractui usurario, & pro mutuo substitutum venditionis nomen, de quo non aliter quam de mutuo debeat judicari Cravett. consil. 158. num. 4. Anton. de Burgos. c. ad nostram. num. 44. 47. de emptio. ubi hanc opinionem dicit esse verissimam, & communio-rem asserit Horat. Mandos. ad Ludovic. Roman. consil. 423. pro pleniore. verb. maxime. & ista opinio passim servatur in curiis. Roland. à Valle consil. 40. num. 21. 22. 23. volum. 2. etiam Imperii Camera Mysing. observat. 62. num. 3. præsertim si accedat præsumptio à personis contrahentium sumpta (ut hic est evidentiissimum in Comitibus & eorum creditoribus) solitis scilicet ita foenerari & mutuari gloss. Abb. num. 9. & Dd. c. ad nostram. de empt. c. illo vos. de pignor. Laurent. de Rudolph. in tract. de usuar. questio. 100. num. 2. Amb. Vignat. eod. tract. num. 107. cum multis sequent. Tiraguell. de retract. convent. in princ. num. 5. & in fin. num. 124.

RATIONES DECIDENDI.

¶ Nun wol diß ansehnliche städte-liche Rechtsgründe seyn vñ sonst vñ vñ hies Rechtsens / quod t. multipliciter intelligitur in eo veritatem ignorari Bald. l. 1. in fin. C. de bonor. possess. secund. tab. Ferdinand. Loaz. in repetit. l. plusquam. §. divi. num. 25. de legat. 1. Gigas. tract. de crimin. les. majest. questio. 5. num. 11. Mantie. repet. l. transigere. in princ. C. de transactio. & Dd. communiter l. si ve apud acta. eod. tit. ut t. ad causarum decisionem illud trahi non debeat l. in ambiguo. ubi Barthol. notat. de reb. dub.

M m

March.

Matth. Gribald. Moph. lib. 2. de rat. stud. tit. lex. versic. 6. nec ex illo producens adjuvari posse.

So halten wir dennoch / daß deren vns geachtet alhie ein Wiederkauff vorhanden / vnd darumb auch wegen aufgedruckter vorsehung vnd pachten Achim P. vnd nunmehr seine Erben von Zeit des angegangenen Wiederkauffs rechnung der eingenommenen Frucht vnd nukung vff J. zu thun oder im Hauptstuel zu schlagen vnd zu imputieren nicht schuldig / quoniam t̄ emptor sit dominus rei emptæ l. 2. ubi Dd. C. de pact. inter emptor. Schurff. consil. 79. pro clara. num. 3. centur. 3. ideoque t̄ fructus jure dominii lucratur Tiraquell. de retract. convention. §. 5. gloss. 1. nec in sortem imputare cogitur l. 1. C. de pignorat. action. Angel. consil. 55. ex pacto retrovenditionis per tot. Bald. Castrens. Salicet. l. 2. C. de pact. inter emptor. Anton. de Burgos. & Dd. d. c. ad nostram. de empt. & vend.

Quod ut evincatur inquirenda primum est horum contractuum species Socin. consil. 167. non inutilis. in princip. lib. 2.

47. Cum t̄ enim multifariam contractus sint diversæ naturæ, diversos esse eorum effectus necesse est l. si idem. 7. C. de codicill. Abb. c. ad audientiam. de decim. Bald. in rubric. C. de jure emphyt. num. 9. Nicol. Bellon. consil. 21. in princ. Ex t̄ eodem autem facto pacto que non possunt oriri diversæ contractuum species Barthol. Alexand. Parpal. num. 1. in repet. l. mutuum. & ibi Hieron. Butrigar. num. 3. l. si quis nec causam. Sicert. petat. Jacob. de Neap. in repet. rubric. de verbor. obligat. num. 110. præsertim incompatibiles, l. 1. §. idem Pomponius. deposit. ut t̄ est mutuum cum pignore & retrovenditione Schurff. consil. 79. pro clara. num. 3. centur. 3. Posita t̄ enim una specie remoyentur omnes disparatæ Everard. in loc. à disparat. & t̄ incompatibilia non possunt esse in uno subjecto nec se compatiuntur l. Mutius. ff. pro soc. Jas. l. cum filiosam. num. 16. de legat. 1. l. pacta novissima. ubi Jas. & Dd. hoc notant. C. de pact. §. posteriore. Institut. de testament. 52. Quamobrem t̄ posita una specie removeatur alia gloss. verb. lasum. in §. sed neque. in athen. de mandat. princip.

Vnd solches gibe der helle flare buchstab dieses contracts / darin in verbis dispositivis die jährliche Zinse von Graffen vff J. gedachtet am Achim P. vnd consorten vmb besimples Kauffgeldt vorkaufft seyn / l. si a tes. l. 2. ubi Cagnol. & Dd. C. de pact. inter empt. & vendit. Intelliguntur t̄ autem partes cum contractum facere quem in verbis dispositivis nominant Tiraquell. de retract. pro-

xim. §. 30. gloss. 1. num. 7. & de retract. convent. num. 123. Bald. l. quoties. num. 4. C. de suis & legitim. & consil. 189. creditor. num. 3. volum. 2. Socin. consil. 19. ad sit. num. 7. volum. 1. ubi probat, quod ubi verba clara, sumenda species contractus nominata, ut si dicant se vendere, emere sit venditio emptio Barthol. l. cotem. §. qui maximos. quest. 5. de publican. Angel. consil. 2. fereum est. num. 3. Anchoran. & Imol. c. propter sterilitatem. ad finem. de locat. Francisc. Aretin. consil. 55. in causa. Anton. Natta. consil. 114. num. 1. & clarus consil. 194. num. 1. Nam t̄ verba contractus sunt ejus forma Dec. consil. 552. num. 7. Augustin. Berou. consil. 153. num. 3. volum. 1. Angel. d. consil. 2. extractione. l. non aliter. de legat. 3. Tiraquell. in repetit. l. si nunquam. verb. libertus. num. 18. C. de revocand. donat. præsertim cum t̄ hic verba venditionis sæpè sint in his contractibus repetita ac geminata quod enixam voluntatem arguit ita contrahendi emendi ac vendendi Castrens. consil. 115. super. lib. 1. Cravet. consil. 105. Casus. num. 4. Berous. consil. 43. cum nonnulla. num. 44. vol. 3.

Vnd wenn gleich alhie einiger zweiffel oder dünckel in Wörtern vorhanden weren / Dennoch aber / weil Achim P. nun eine gute zeit im besitz der J. ist / so müssen solche Wort wieder die Graffen vnd Gleubigern / die ihn vnd nunmehr seine Erben dertwegen belangen vnd beklagen wollen / vor ihm gedeutet vnd aufgelegt werden / quoniam contra t̄ agentem, qui se fundat in verbis contractus, interpretatio dubiorum facienda est pro reo l. stipulatio ista. in stipulatione. de verbor. obligat. c. in presentia. de probat. Alexand. consil. 2. num. 6. lib. 4. consil. 194. perspectis. num. 2. lib. 6. Jeronim. Gratus. consil. 78. viso. num. 3. consil. 114. visis. num. 10. volum. 1. Nevizan. consil. 87. num. 21. Augustin. Berous. consil. 44. viso tenere. num. 22. volum. 1. ex regula l. inter stipulantem. §. si Stichum. ubi Barthol. num. 6. de verbor. obligation. c. 3. de probat. ubi late Dec. num. 13. 50. 51. & Dd. Ita Dec. consil. 25. & pro tenui. num. 5. 6. consil. 41. in causa. in princ. Mantua in l. veteribus. & ibi communiter Dd. de pact. ubi probatur, quod pactum obscurum contra venditorem pro emptore debeat interpretari, quod ibi fusius prosequitur Mantua & Claudius Syll. in l. sciendum. num. 8. de verbor. obligat. Bald. consil. 395. pro D. Divaldo. num. 7. lib. 2. præsertim cum hic possideat P. ideoque t̄ nihil probare cogitur l. fin. C. de rei vendicat. l. cogi. C. de pet. heredit. l. possessiones. C. de probation. sed qui t̄ contra eum agere volunt ex pignore vel alia specie contractus eam speciem

ante omnia probare tenentur *l. cum eum. 2. ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de commodat.*

- Aber davon alhie zu disputieren vnrö-
nöshten / sintemal man alhie nicht in casu du-
bio, sondern claro ist / darinnen t keine ande-
re deutung zu suchen / dann so der buchstab mit sich
bringet / *Cravet. consil. 4. presupponitur. num. 21. per l. ancilla. C. de furo. l. ille aut ille. §. cum in verbis. de legat. 3.* Nam in t claris non est locus conjecturis *l. continuus. §. cum ita. de verbor. obligatio. & t cessare debent cavillationes advocatorum Cravet. d. consil. 4. num. 21. per Bald. consil. 174. casus. in fine. lib. 2.*

- Dann ob wol / zum Andern / in beyden
St. und P. Vorschreibungen allein ein jähr-
licher Geldzins vff J. gekaufft worden ist /
dieweil dennoch darzu gesetzt vnd ausdrücklich
vorsehen / daß da zur zeit der Wiederlöse / die
Grassen mit entrichtung der Hauptsummen /
Zinsen oder andern so vorschrieben seumig be-
funden werden solten / als dann die Reuffer
das Haus vnd Ambt J. daselbst sampt allen
genießungen vff einen starcken Wiederkauff
innen haben vnd besitzen sollen / laut beyder
Vorschreibungen im 61. Jahr datirt. Stan-
dum t igitur instrumentis *l. cum precibus. C. de fid. instrument. cum sint t probatio probata non probanda Bald. l. quoties. num. 6. C. de judic. præsertim cum hic accesserit consensus principis & sigillum, quod t publicum facit instrumentum Decius num. 8. Felinus num. 9. c. post cessionem. de probation. cui t magis creditur quam instrumento notarii Decius ibidem. num. 15. l. pacta novissima. num. 16. C. de pact. Cravet. de antiq. tempor. §. 2. num. 27.*

Unter welchen die erste St. Vorschrei-
bung sub dato am Dienstag in den heiligen
Ostern Anno 61. vormag / daß wolgedachte
Grassen zu N. Christoffen von St. und Aschen
von H. ihren Erben / Erbnichnen sämpflich
vnd sonderlich / vnd getrewen inhabern vor
20000 Goldgülden Hauptsumma jährlich
tausend Goldgülden / nur vnd allein vff drey
Jahr nach dato vff alle gefelle vnd münzen
das Haus J. vorkaufft haben / mit diesem auß-
drücklichen Anhang / do auff benante Zeit die
jährliche Rente nicht erlegt / oder so die Gras-
sen mit erlegung der Hauptsumma zur zeit
der Wiederlöse seumig würden / oder sonst
an ander stücken vnd puncten der Vorschrei-
bung mangel vorsehe / daß als dann obbenan-
te Reuffer sampt ihren mitbeschriebenen das
Haus J. sampt allen zubehörungen ganz vn-
berechnet (notetur) vor die Hauptsumma
der 20000 Goldgülden vnd jährlichen Ren-
ten darvon vor einen starcken vffrichtigen Wie-

derkaufft innen haben vnd behalten sollen / biß
so lang sie dessen allen vnd beweislicher Schä-
den zu guter zutze entrichtet / alles ferners in-
halts solches Gräßlichen Brieffs / vnd des
Lehenherrn darüber gegebenen consens.

Nun haben aber St. vnd H. außgangs
der dreyen bestimpten Jahren die löse gethan /
vnd ihr Geldt wollen wiederhaben / darüber die
P. vormecht / mit erlegung solcher Summen
sie abzufinden / vnd solche Vorschreibung an
sich zu bringen / laut der cession vnd darüber
gegebenen consens / dardurch dann der St.
Vorschreibung dem P. zugewachsen / als wenn
sie anfänglich selbst mit den Grassen also con-
trahiret / quoniam cessionarius t utitur ju-
re cedentis *l. emptor. §. l. postquam. 7. C. be-
red. vel action. vendit. Bald. l. per diversas. questio. 10. C. mandat. Roman. consil. 42. quia cessionarius. per tot. Rebuff. ad ordin. regni tomo 1. art. 6. gloss. 3. num. 42. Et t cum in eum sint translata actiones & instrumen-
ta repræsentat juris interpretatione prio-
rem venditorem vel creditorem ceden-
tem d. l. emptor. §. C. de heredit. vel action. vend. l. 2. C. de donat. idemque est in quali-
bet dispositione quod creditor prior l. ab Anastasio. verb. alium creditorem. C. mandat. sicut & agendo se nominare potest Bald. l. 1. questio. ult. C. de actionib. late Petrus Pec-
cius in tractat. de jure sistend. cap. 3. num. 4. cum pluribus ibi allegat. Et e contra, debi-
tor t proprie cessionarii debitor appella-
tur & habetur, ut ab eo pecunia extorque-
ri possit Peccius ibidem per l. debitor. de ver-
bor. significat. præcisâ omni exceptione. Peccius ibidem per l. emptor. l. postquam. C. de heredit. vendit. & t in favorem cessionarii
executio fieri potest ex persona cedentis,
quod cessionarius dicere cogitur, licet fiat
ad suam utilitatem Peccius ibidem ex l. servo.
§. final. ad Trebell. Angel. & Imol. l. ille a quo. §. utrum. eod. tit.*

Welchs dann sämenlich diffals siat
hat / aldiweil diese Vorschreibung auch vff
trewen Inhabern des Brieffs gerichtet / wel-
chen t die P. durch cession vnd des Lehen-
herrn gunst erlangt vnd an sich gebracht, daß
sie für trewe Inhaber zu achten / *Rebuff. ad or-
dinat. regni tomo 1. art. 1. gloss. 9. num. 33. l. de-
ssoli. 2. C. de condict. ex lege Rebuff. art. 2. gloss. 1. num. 75. quanquam t & tenens in dubio
præsumitur etiam bonæ fidei possessor es-
se, & iusto titulo documenta quasivisse,
nec cessionem probare tenetur. Rebuff. i-
bidem num. 34. Joann. Gallus. in questio. su-
per arrestat. quest. 4. Boer. decis. 154. aliud. per
l. Labeo. de pact. Tiraguell. late de retract. pro-
ximit. §. 1. gloss. 19. num. 105. Rodericus Zorari*

Mm 2

l. post

l. post rem. in 7. extensione. de re iudicat. mibi fol. 571. Peckius d. tract. de iure sistendi. cap. 3. num. 3. & 4.

Weil dann die bedingung dieses Wiederkauuffs erfüllet / durch vorfließung bestimelter Zeit der dreien Jahren / welche der loskündigung gleich gesetzt / in §. Wenn auch die loskündigung geschehen oder (ecce paritatem per alienationem) die dreien Jahr vorlauffen etc. vnd das St. vnd H. ihre Gelde / vnd Hauptsumma wieder haben wollen / vnd also die wiederlösung erfolget / tam ex temporis conventu cursu, quam hominis interpellatione, Als ist der Wiederkauuff / auß bewilligung der Parteyen / vnd darüber vffgerichter Verschreibung erlangt vnd besetiget / quoniam venditio t sub pacto retrovenditionis conventionem contrahitur late Tiraquell. de retract. convent. in princ. l. 2. C. de pact. inter emptor. & t quisque juxta conventionem ac obligationem praescriptam tenetur Peckius praallegat. loc. ex l. iurigentium. §. ait prator. de pact. melior text. l. final. C. pro soc. & in terminis nostris sufficit tex. d. l. 2. ubi omnes Dd. & Tiraquell. latissime d. retract. conventional. per tot. Et constat, die t vel conditione venditionis aut retrovenditionis extante, perfectum esse contractum, perinde atque li mutuo consensu pure contractus fuisset l. necessario. de pericul. & commod. rei vendit. Tiraquell. de retract. proximitat. §. 1. gloss. 10. num. 42. cum multis seq. & in retract. convention. §. 2. gloss. 1. & unic. num. 72. & 77. cum ibi allegat.

75. Welcher t Wiederkauuff von der Zeit / nemlich nach dem 64. Jahr / durch gemelte cession vff die P. vnd von ihnen vff ihre Erben kommen d. l. 2. ubi Dd. C. de pact. inter empt. fñrenemlich weil diese Verschreibung vff die Erben auch außdrücklich gerichtet l. si pactum. ubi Dd. de probat. latissime in terminis nostris Andr. Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 6. verb. en ses heretiers. num. 1. 2. & per tot.

Do man aber sagen wolte / daß die Summa damals zu gering gewesen / darumb das ganze Haus F. solte vff einen Wiederkauuff vorkaufft werden / so ist dagegen fürzuwenden / daß vff einen Wiederkauuff die Güter viel geringer geschätzt vnd vorlassen werden / dann in erblichen kauffen / Res t enim sub pacto retrovenditionis vendita multo minoris aestimatur Antonius Burgos post Barbat. c. ad nostram. num. 42. & ibidem Augustin. Berous. num. 30. 31. de empt. ubi ait, quod t illud pactum in favorem venditoris appositum suppleat pretii defectum ad idem Pa-

normitan. c. in aliquibus. 2. notab. de decimis. Barthol. Socin. l. 1. §. si heres. ad SC. Trebell. ubi Jason & Ripa num. 25. Ludovic. Gozad. num. 8. Cagnol. num. 16. & 114. Zoannet. num. 49. l. 2. C. de pact. inter empt. Socin. consil. 57. in causa. in fin. lib. 1. Stephan. Bertachin. consil. 168. illud. num. 3. lib. 1. Tiraquellus late in principio retractus convent. num. 20. 21. Molin. de usur. quæst. 56. num. 392. Dec. consil. 167. in causa. num. 4. & consil. 308. in casu. num. 3. consil. 649. pro resolutione. num. 2. Marc. Socin. Jun. consil. 94. num. 25. volum. 3.

Nam pactum t illud redimendi, ex quo liberum relinquitur venditori reemere rem quandocunque velit, dicitur & pars pretii Socin. Jun. consil. 45. num. 6. volum. 4. ut propterea minoris res ematur Socin. consil. 46. num. 41. lib. 4. ubi dicit hanc esse communem. Augustin. Berous consil. 121. num. 16. volum. 3. consil. 112. num. 6. & consil. 163. num. 4. consil. 169. num. 14. eod. lib. 3. quibus locis dicit, pactum illud adjici in favorem venditoris, & ideo partem esse pretii, ac illud supplere, per jura ibi allegata.

Dergestalt vnd also / daß diß Haus vnd Ambt F. so Graffen P. E. in der brüderlichen theilung für exlich siebentzig tausende Guldten angeschlagen / in ansehung der vorbehaltenen löse / kaum vor funfzig tausende Guldten würdig muß geschätzt vnd geachtet werden / quoniam t tertia pars de pretio detrahitur propter pactum retrovenditionis reservatum Socinus Senior. consil. 15. visis. in fin. lib. 1. Tiraquellus in prefat. retract. convent. num. 20. Carol. Molin. de usur. quæst. 5. num. 120. & quæstion. 56.

So haben auch / vers Dritte / die P. neben vorberührten St. 20000 Goldguldten / auch so viel eigenes Geldes albereit von 61 Jahr auffß Haus F. gleichesfals gehabt / mit dergleichen condition vnd bedingung / daß nach geschehener loskündigung / wenn ihnen innerhalb halbes Jahres keine zahlung wiederfahren sol / sie gleichesfals macht haben solten / das Haus F. vff einen starcken Wiederkauuff zu besitzen / vnd mit aller nuzung ganz vnberechnet (quod est notandum) innen zu haben.

Am Vierden / geben die Quitansen / Fürstlicher consens / vnd andere Urkunden / daß Achim P. noch mehr Geldes auffß Haus den Graffen gethan / vnd von J. G. wegen vff sich genommen vnd abgetragen / Dergestalt vnd also / daß che Achim P. von 72. Jahr hero / nach allerselts geschehener loskündigung / in mangel der zahlung / krafft inhabender Brieff / des Wiederkauuffs sich angemasset / et sampt confor-

consorten in die achtzigtausendt Gulden
Hauptsummen / ohne schaden / Interesse, vor-
fessenen Zinsen 2c. vffs Hanss J. gehabt / vnd
ein weit mehrers dann es güldig gewesen / in der
80. theilung angeschlagen / oder verkauftt werden
mögen / Res t enim tanti æstimatur quanti
potest vendi c. 1. de empt. Dasi also / wenn
gleich diß Buß hundert tausendt / ja viel mehr
würdig gewesen / disfalls keine verlegung vber
den halben werth des rechten pretii vorhan-
den fürnemlich wegen verbehaltenen Wieder-
kauffs / Cagnol. l. 2. num. 58. 59. C. de pact. in-
ter emptor. Carol. Ruin. consil. 16. circa num. 9.
volum. 4. Et ita tenent omnes secundum Joann.
Cephal. consil. 289. spectabilis, num. 36. 37 cum
sequent. volum. 1.

81. Weil t nun diese beyde Wiederkauff
kräftig vnd bestendig late Tiraquell. in princ. re-
tract. conventio. ex l. 2. C. de pact. inter emptor.
sonderlich angesehen / das sie mit consens des
Lehenherrn volzogen / vnd sonst in gangen
Teutschenland / ja der gangen Welt breuche-
lich / das sie fürwucherisch nicht zu achten Bald.
Et Dd. c. 1. de feud. dat. in vicem. leg. commissio.
l. 2. ubi Castrens. Et Angel. C. de pact. inter empt.
Bald. l. unic. num. 39. C. de his que pæn. nomin.
Panormitan. consil. 15. num. 1. volum. 1. Tiraquell.
ibidem in prefat. retract. convent. num. 2. 3.
Anchoran. consil. 30. dubitari. num. 9. per c. ad
futuram. in extravag. de empt. c. ad nostram.
extr. eod. tit. Dec. consil. 170. num. 2. Jas. l. 1.
num. 62. C. de summ. Trinitat. Et consil. 78. col. 3.
circa medium. versic. secundo quia. lib. 3. consil.
153. col. 4. in fin. versic. septimo facit. lib. 4. auch
dermassen bey Gräfflichen Ehren vnd an ais-
des Stadt bestetiget / das sie nicht vmbzustossen /
Als haben die P. Erben darauf zweyerley
Necht vnd gründt zu bescheinen / warumb sie
Rechnung zu thuen / oder die Früchte in ihre
Hauptsumma zu schlagen / vnd davon abzur-
hen zulassen nicht schuldig.

82. Vnd solchs auß natur vnd eigenschafft
des Wiederkauffs / dardurch t sie eigenthums
herrn / saltem uiles Domini des Hauses J.
worden seyn / §. vendita. §. per traditionem. In-
stit. de rer. divis. Schurff. consil. 79. proclara.
num. 3. centur. 3. nam etiam venditio cum
pacto redimendi & retrovenditionis jus
omne domini interim, donec redimatur,
in emptorem transfert l. 2. ubi omnes Dd. C.
de pact. inter emptor. Angel. consil. 55. ex pa-
Flo. num. 3. Molin. de usur. quest. 35. num. 268.
Mordaus de pactis pig. num. 50. Tiraquell. de re-
tract. convent. §. 2. gloss. 1. num. 34. Et §. 5. gloss.
1. num. 2.

Daher die folge dringet / das sie auch die
eingekommene Früchte vnd genießung ihr ei-
gen gemacht / acquireret vnd davon einige

Rechen schafft zu geben oder am Kauffgelde
abzurhen zulassen nicht pflichtig / quia emptor
t pollidens ex venditione pacti redimibi- 83.
lis interim fructus suos facit, tanquam
dominus, & lucratur Bald. Castrens. Cagnol.
Et communiter repetentes d. l. 2. C. de pact. in-
ter empt. nec t in pretium reputare cogi- 84.
tur velut creditor gloss. c. illos vos verb. per-
cepto. de pignorib. ubi Hostiens. verb. computa-
tis. Joann. Andr. in fin. Imol. num. 5. 6. Panor-
mitan. num. 3. Et est etiam communis gloss. c.
ad nostram. verb. patet. ubi Hostiens. Anchor-
an. Imola. Panormitan. Anton. a Vida. Barbat.
Antonius de Burgos. de empt. gloss. magna. c.
conquestus. ubi Joann. Anani. num. 6. de usur.
Hostiens. in Summa. de usuris. §. an aliquo ca-
su ultra sortem. versic. nono si vendo. Archidia-
in c. pleriq. 13. quest. 3. Bald. l. in his rebus. §.
mancia. per illum tex. solut. matrim. Et c. 1.
in fin. ubi etiam Alvaros. col. ult. Card. Alex.
Et communiter feudistæ. de feud. dato in vicem
L. commissor. Alex. Jas. Et recentiores. l. qui
Roma. in princ. de verb. obligat. Fab. in tract.
empt. Et vendit. in 5. membr. 6. questio. prin-
cip. Capolla de simulat. contract. 3. questio. prin-
cipal. casu. 12. Bald. consil. 303. ad evidentiam.
num. 2. Et 4. lib. 1. Angel. consil. 55. ex pacto
retrovenditionis. in fin. Raphael. Fulgos. con-
sil. 134. in questione. num. 4. Anchoran. con-
sil. 30. an valeat contractus. num. 4. Castrens.
consil. 109. visa. paulo ante finem. lib. 2. consil.
302. quanquam longa. eod. volum. 2. Cornæus
t. exactissimi iudicii Jctus consil. 23. visis. 85.
num. 4. lib. 3. Marian. Socin. consil. 15. visis. num.
12. lib. 1. Et ejus filius Bartol. Socin. consil. 170.
in presenti. num. 8. lib. 2. consil. 248. nunquid
ex duobus. num. 4. lib. 1. Stephanus t Ber- 86.
trandus antiquus practicus. consil. 88. poni-
tur in factio. per tot. lib. 1. Dec. consil. 167. in cau-
sa que coram reverendo. prope. per tot. consil.
170. viso themate in fin. versic. non obstat. con-
sil. 308. in casu ad nos transmissio. num. 5. Der-
gestalt vnd also / das t auch mit gutem gewis- 87.
sen / & in foro conscientia, die Besitzer solche
Früchte vnd genießung innen behalten als an-
dere / so sie vff ihren Erbgütern genommen An-
gel. Clar. in verb. usura. 1. versu. 66. Anton.
Flor. in tract. de usur. cap. 3. §. 8. Joann. Ger-
son. in tract. contract. part. 1. considerat. 10. la-
te Tiraquell. in retract. convent. §. 5. gloss. 2.
num. 1. ubi concludit, illud etiam procede-
re in foro conscientia Et num. 2. hujus in-
quit sententia est optimatio quam inter
ceteros adducit Angel. consil. 55. Nam hi
fructus sunt percepti ab emptore tunc
domino rei cum eos percepit. Quam-
vis enim sub pacto revenditionis emit; ta-
men interim, dum venditor legem emtio-
nis non exercet, pleno jure dominus est

88.

latè Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 1. & unica. num. 34. 35. 36. 37. cum multis sequent. Unde fructus eum sequuntur jure domini. l. Herennius. de usur. Neque t̄ enim hoc casu fit resolutio primæ venditionis ipso jure, ut in pacto legis commissoria, vel additionis in diem l. si res. §. ult. cum l. sequent. de in diem addictio. sed fit nova venditio l. pacta conventa. de contrahend. empt. juncta. l. si unus. §. pactus. ff. de pact. Unde (concludens inquit) omnes fructus percepti ante litem contestatam super revenditione (hoc est, post moram oblata & consignata ac deposita pecunia in pretio retrovenditionis, ut Tiraquell. ibidem. num. 4. §. post declarat.) sunt emptoris, nec (quod est hic ut decisivum bene notandum) computantur in pretio l. Julianus, §. si fructibus. de actio. empt. l. Valerianus. ff. de jur. fisci. Ex quibus (subdit ibidem Tiraquell. num. 3.) planè intelligis, quare hic emptor lucretur fructus, non etiam in illis pactis legis commissoria & in diem additionis. l. Imperator. de in diem addict. l. cum fundus. in princ. de lege commissio. Quamquam & aliam etiam rationem affert Joann. Andr. in c. illo res. de pignori. quia in hoc casu, in quo resolvitur contractus ex pacto revenditionis, est in facultate venditoris, ut resolvat cum voluerit offerendo pretium, idè illi imputandum est, quod id non fecerit: In aliis verò pactis facultas resolvendi est in arbitrio emptoris vel tertii, idè nihil est quod venditori possit imputari vel debeat, & id sequitur Panormitan. & Anton. de Burgos. dicens esse singulare d. c. ad nostram. col. 10. versic. primus est quando venditio. ubi fusè disputat, & idem Tiraquell. l. si unquam. verb. revertatur. num. 230. & in retract. convent. §. 2. gloss. 1. & unica. num. 12. versic. Hæc autem venditio est, & ea quidem perfecta, absoluta & consummata omnibus numeris, præsertim si ad traditionem processum sit, non obstante eo pacto. Quod ex duobus manifestius fit quam ut amplius ullus sit dubitationi locus. Primum quia emptor confestim, quàm hæc venditio facta est, & res ei tradita, fit dominus, & facit fructus rei venditæ suos, nec eos tenetur restituere, re etiam à venditore redempta, ut patet ex l. 2. & ibi Bald. Castrens. C. de pact. inter emptor. cum aliis multis concordantiis à me adductis infra §. 5. gloss. 1. Id quod non faceret nisi esset dominus. Nam illud regulare est, ut fructus dominum sequantur l. fructus. l. in fundo. l. & ex diverso. ff. de rei vendicat. l. Herennius. de usur. & Angel. loquens in termi-

nis de hoc casu consil. 55. ex pacto de revendendo. per tot. Secundo quòd hic emptor, qui scilicet emit cum hoc pacto, potest eo non obstante alteri rem pignorarè vendere dominium transferre, (sicut hic St. & H. Penziis vendiderunt jus suum & cessarunt pro sua pecunia) & ita quidem, ut ex communi nostrorum opinione, non possit primus venditor ab hoc secundo venditore ipsam redimere, ut videre licet apud Alexand. consil. 10. videretur. per tot. lib. 1. & latissimè Francisc. Curt. Senior. consil. 12. Lucius Titius & c. & affatim dixi supra §. 1. verb. serena præferem. Ex quo etiam colligitur, quod emptor medio tempore dominus erat, ut in simili dicitur l. si ex duobus. §. sed & Marcellus. in princip. de in diem addict. neque enim dominium aliter transferre posset nisi & ipse dominus esset l. traditio. in princ. de acquirend. domin. Quid igitur (inquit concludendo) hic deest ad perfectam emptionem, cum emptor ex ea sit factus dominus, faciatque fructus rei ita venditæ suos jam ex tempore ejusdem venditionis, & possit in alium transferre. Hæc ibi Tiraquellus; quæ sufficere non litigiosis debent.

Diesen grunde / so auß art / eigenschafft vnd krafft des Wiederkauffs gebawet wird / kompt nun / vors Ander / zu staten / daß in beyden St. vnd P. Vorschreibungen außdrücklichen diß vorsehen ist / daß nach angenehmem Wiederkauff im fall der nicht Zahlung / wie abgeredt / die P. vff einen starcken Wiederkauff die nuzung des Hauses & vnd zubeörungen ganz vnberechnet innen haben vnd behalten sollen / daß also nicht allein ex natura retrovenditionis, sondern auch expressæ conventionis, quæ t̄ est pars contractus l. 89. si sterilis. §. penult. de actionib. die P. Erben beydes haben / Erstlich daß sie die Früchte vff einen starcken Wiederkauff behalten sollen / Zum andern vnd das vnberechnet / damit sie sonst niemand rechnung darvon thun müssen. Pacto igitur tali, præsertim quod est conforme juri communi & naturæ contractus, standum est, maximè cum etiam, aliàs, ubi debetur alteri ratiocinium, & reddenda est ratio, ea t̄ dispositione hominis & pacto remitti possit l. si quidem. C. de transact. l. si ex pluribus. de solut. l. unica. C. de error. calcul. ubi communiter Dd. Castrens. consil. 216. confirmandi. per text. l. quidam. §. in princ. versic. alogistas esse volo. ff. de administ. tutor. ubi gloss. verb. alogistas. & Dd.

Das also diese Erben duplici vinculo, quod t̄ fortius ligat aut bent. itaq. C. commun. de suc-

89.

90.

de success. c. 1. de renga & pace. Diffallös sich zu schließen haben / & ex natura contractus, & ex conventionem contrahentium expressa, quæ t contractum informat l. iurigen-
 92. tium. §. adeo. de pact. dum pars ipsius venditionis est. late Tiraq. de retract. lign. §. i. gloss. 18. num. 38. cum multis ibi allegat. Quod autem eadem in superioribus locis requirit traditionem, hic nullum scrupulum habet, traditione jam ab initio facta ab anno 61. & post possessione sub titulo revenditionis conventæ continuata, de quo Tiraq. tract. de iure constituti possessori in princ. & per totum. §. interdum. cum sequens. ubi Angel. Fab. Port. Nicau. Instit. de rev. divus.

Vors fünfte wollen auch solche die partes vnd stück dieser contract erfodern vnd ausweisen / als das sein consensus, merx & premium, quæ t ubi parent contracta debet
 93. censi venditio, & non alius contractus subesse, ex sufficiente partium enumeratione Barthol. l. 1. §. afirmatio. num. 3. & ibi communiter Dd. de afirmator. actio. & in l. sius certo. §. nunc videndum. Commodat. Ludovic. Gozzadin. in reposit. l. 2. num. 6. & num. 31. C. de pact. inter emptor. & venditor. & in §. 1. ubi Fab. ac communiter Dd. Instit. de empt. & vendit. Castrens. l. 1. & ibi Alb. ac alii. ff. locat. & in l. iurigenitum. §. iug. adeo. §. ait. de pact.
 94. Nam ex t sufficienti partium enumeratione ea constituitur contractus species quam partes exhibent text. cum gloss. in princ. Instit. de obligat. ex quasi contract. & Instit. de oblig. quæ ex quasi malef. Jas. & alii l. cum quid. num. 1. ff. Si cert. petat. Everhard. loco. 96. à partium enumerat. in princ.

Nun weisen die Vorschreibungen auß / das die contrahenten gewilliget vnd darauf contrahiret / das euliche hundert gülden jährlicher pension vnd zins die Craffen den von D. vnd consorten vmb ein genandt kauffgeld vff 3. vorkaufft / quamobrem alius die contractus non est imaginandus, quam qui ex instrumento ostenditur, & ex omnibus suis paribus constat l. si a. 126. §. Chryzogonus. 2. de verbor. obligat. l. cum precibus. 18. C. de probat. l. non figura. 38. de actionib. Bald. l. quoties. num. 4. C. de ius & legitim. & c. 1. num. 2. 3. de feud. dat. in vicem leg. commissi. Anton. Natta. consil. 104. num. 1. Angel. consil. 2. certum. num. 2. late Tiraq. in retract. convent. in fin. num. 125. Jas. l. si quis cum debitor. num. 4. & 5. de iure iuran. Craest. consil. 20. num. 1. Dec. consil. 435. num. 3. consil. 523. num. 1. consil. 587. num. 1. Socin. eleganter consil. 19. ad fin.
 96. num. 7. volum. 1. quoniam & reditus t emi

ac vendi possunt, & talis contractus licitus, inprimis iusto pretio (quod hic intervenit, sic ut emptores illud restitui cuperent) pactus reputatur extraneus. 1. & 2. de empt. & vendit. ubi Canon. communiter. c. in civitate. de usur. Jas. & legisla in l. 1. C. de summi. trinita. Mynsing. consil. 65. num. 1. Franc. Ripa. lib. 1. respons. cap. 19. Anchor. late consil. 30. dubitari solet per totum. cum annot. Panor. c. conquestus. in fin. casu. 8. de usur. & in disputatio. incip. Angerio casu. & Oldrad. consil. 207. in universis. ubi dicitur determinatum in curia Romana Bald. l. 1. C. de iis quæ pæn. nomin. relinq. c. 1. in fin. de iure iuran. c. 1. Si de feud. valal. ab aliquo interpell. latissime Tiraq. de retract. proximi. dicens esse communem legistarum, Canonistarum ac etiam Theologorum opinionem §. i. gloss. 6. num. 15. Unde licet pignoris & crediti facta mentio esset, tamen contractus t hic
 96. esset denominandus & estimandus à digniore Gloss. & Dd. l. 1. in princ. de verb. obligat. ubi Jas. & l. imperium. de iurisdic. Feblin. in rubric. de offic. delegat. & potentiore. l. queritur. de stat. homin. Signoroll. consil. 48. in fin. Dec. consil. 352. num. 5. Aleiat. l. 2. num. 42. de verbor. obligat. Cravet. consil. 276. in fin. & consil. 273. num. 2. & rub. de legat. num. 150. 152. Gomez. in princ. Instit. de actionib. num. 41. Menoch. lib. 2. de arbit. jud. centur. 3. casu. 256. num. 39. Nam t iudicamus contractum potius ex sua natura, & eo quod actum est, quam ex vocabulis Panor. c. constitutus. num. 22. de relig. domib. Arzin. consil. 10. num. 2. consil. 159. num. 17. Costa. in memorab. verb. Emphyteute. Anton. Natta. consil. 49. num. 12. 13. & consil. 100. num. 16. 17. per Bald. l. liberi. in fin. C. de oper. libers. & t tales contractus redituum etiam ordinationibus imperii approbantur ann. 31. titul. von truchersl. contract. cum similib. Mynsing. d. consil. 65. num. 1. & observat. 69. centur. 1.

Ob aber wol durch solchen Zinskauff das Haus 3. eigendelich nicht vorkaufft worden / So ist es doch dabey nicht blichen / sondern die beyde kauff Vorschreibungen geben diesem ding klare maß / Pacta t autem dante
 99. esse contractui l. 1. §. si conveniat. de pact. l. contractus. de reg. Jur. Dann in der vorschreibung Dienstag nach Ostern im 61. jahr durch E. von Et. vnd Achen von H. tber. Ein tausent Goldgülden Zins ver 20000. Goldgülden heupsomma vff 3. vorkaufft / welche Achim De hernacher an sich geloset / buchstabilich versehen / das selther kauff allein auff drey Jahr gerichtet / mit dem anhang

do die Eraven hernacher mit erledigung d' heupt-
summa oder ander stücken seumig würden / (wie
dann geschehen) das alsdann die glaubiger das
Haus vnd ampt J. mit allen nutzungen vor bes-
simpten 20000. Goldgülden Hauptsumma
vnd Zinsen daran vff einen starcken auffrichti-
gen wiederkauf innehaben vnd behalten sollen /
welchs dann auch in der andern vorschreibung
Achim P. vff gleiche summa der 20000. gül-
den Hauptsumma vnd 1200. Goldgülden jähr-
liches Zinses gleicher massen versehen / wenn
vnd zu welcher zeit Achim P. vnd mitbeschrie-
bene die löstündigung wie auch erfolgt / thun
würden / davon eben weitleufftiger gehandelt.

100. Darauß dann schließlich folget / daß auch
vorinßge solchs kauffs Achim P. die fruchte in
sortem zu imputieren nicht schuldig / sondern
† vor sich zu halten befüget *text. l. 2. ubi Bald.*
Castrens. C. de pact. inter emptor. gloss. c. il-
lo. verb. percepti & verb. computatis. ubi Hosti-
ens. Joan. Andr. Panor. Imol. de pignorb. quia
venditione, etiam sub pacto retrovenditionis,
emptor fructus medio tempore, donec
lucio fiat, suo jure lucratur Bald. Salic. Cas-
treus. l. 2. C. de pact. inter empt. Bald. l. in his
rebus. §. mancipia. Solut. matrim. c. 1. in fin. ubi
Alvarot. de feud. dat. in vicem leg. commiss. An-
gel. consil. 55. ex pacto retrovenditionis Dec. con-
sil. 467. in causa. num. 2. 3. gloss. Panorm. Host.
Anton. de Burgos. & communiter Canonist. c.
ad nostram. de empt. c. illo dos. de pignor. c. con-
questus. de usur. Hostiens. eod. tit. §. an aliquo
casu. Archidiacono. c. pleriq. 13. q. 3.

101. Bevorab weil solches klar vnd deutlich
dissfalls abgeredi / das laut der St. vorschreibun-
gen nach dreien jahren / vorinßgedes P. kauffs
aber nach geschehener vfflöndigung / wenn
Achim P. sein geld nicht erlegt / er die fruchte der
J. ohne rechnung einnehmen vnd behalten / vnd
die J. vff einen starcken wiederkauff innehaben
soll quod † pactum pars est contractus hu-
jus bonafidei *l. si sterilis. 21. §. si tibi. de actio.*
empt. Tirag. de retract. convent. in fin. num. 4. 5.
& de retract. proximit. §. 1. gloss. 16. num. 34. 38.
102. & † dat legem contractui *l. 1. §. si conveniat.*
de posu. ac formam. l. cum dotem. 10. C. de Jur.
dot. l. in conventionibus. contractui formam
dant contrabentes. 52. de verbor. obligationib.
Jas. l. si quis cum debitore. 39. num. 4. 5. de Ju-
rejurand. Dec. consil. 439. num. consil. 488. num.
16. consil. 612. num. 8. consil. 555. num. 15. Cra-
vet. consil. 20. num. 1. bonus tex. l. juris gentium.
§. 1. cum seq. & l. ab emptione. ac utrobq. Jas.
& Dd. de pact. & latissimè, quod hoc casu
possessor fructus lucretur jure domini, nec
in sortem imputare cogatur, confirmat Ti-
raq. de retract. convent. §. 5. gloss. 2. num. 1. 2.
3. 4. & ad omnia contraria respondet.

Dem die kauffvorschreibung geben vnd
bringen deutlich mit sich im buchstab / wenn vff
geschehene löstündigung (wie sie dissfalls ge-
schehen & sic impleta † conditione purifi- 103
catus contractus *l. necessario. de pericul. &*
commod. rei vend. l. sub conditione. 16. de solut.
perinde atq; si initio purè sic contractum
esset l. ult. §. 1. de vulgar. & pupill. Jas. num. 4.
Dec. & Dd. l. pecuniam. 36. in 2. notab. Sicert.
petat. Tirag. de retract. proxim. §. 1. gloss. 10.
num. 43. 44.) die zahlung vom Erassen nicht
geschehen würde / oder sonst vor der löstündi-
gung die obengeschrieben 1200. Goldgülden
jährlicher rente P. vollständig nicht erlegt / o-
der sonst an den unterhalte oder ander stücken /
puncten vnd articulu / darzu sich die Erassen
verpflichtet / mangel vorfiele (wie vielfaltig
geschehen) daß alsdann Achim P. befüget
sein soll / ohne einige rechnung / vff einen starcke
wiederkauf die J. zugebrauchen / zugenießen vñ
die fruchte davon / tegen entzihen seiner statli-
chen Geldsummen / als 40000. Goldgülden
vnd folgenden vor sich einzunehmen / welchs dan
ohne solche gethane löse der St. contract nach
dreien Jahren auch giebet / quod † pactum, 104
nedum in venditione, verum etiam in mu-
tuo, vult, ut ejus vi & jure creditor fructus
lucretur, nec in sortem imputare cogatur
l. si pecuniam. de pignorat. actio. l. si is qui bo-
na. §. 1. de pignorb. l. si ea. l. ex pradiis. C. de
usur. Mud. de pact. pignor.

Pactum igitur hoc operatur, ut jus
percipiendorum fructuum habeat emptor,
etiam si originale jus feudi maneat apud
venditorem *Bald. consil. 215. proponitur. num.*
3. volum. 2. consil. 82. parte 1. Castrens. & Cu-
man. l. si cum venditores. de pignorat. actio. Jas.
consil. 128. lib. 4. consil. 211. in fin. lib. 2. Socin.
consil. 80. lib. 3. quia commoditas fructuum
vendita intelligitur Jas. consil. 12. nobiles. nū.
13. 14. volum. 1. & in † pignore ex jure & pa- 105
cto antichrises creditor fructus lucretur d.
l. si ea. C. de usur. cum aliis supra allegat. ubi Dd.
Nec opus hic est disputare de prohibita † 106
feudi alienatione, quoniam hoc atque ob-
tinet in pignore ac venditione *c. 1. in prin.*
verb. oppignorare. de prohib. feud. alienat. per
Frideric. l. final. C. de reb. alien. non alienand.
& hic per geminatum domini consensum
hujus questionis difficultas est sublata d. c.
1. de probib. feud. alienat. per Frider. Quan-
to magis igitur isto casu hoc verum esse de-
bet, ubi feudum non mansit apud vendito-
res, sed in casum non factæ solutionis, qui
evenit, ipsum feudum cum domini consen-
su, hisce emptoribus vendiderint, sub pacto
revenditionis, ut etiam absq; pacto anti-
chrises, ex vi emptionis, fructus lucretur,
nec in sortem imputare debeant, secun-
dum

dum communem Dd. opinionem in l. 2. C. de pact. inter emptor. c. illo vos. de pignorib.

Dies Sechste bringet mit sich solchs die

107. causa contractuum horum finalis à t̄ qua omnia panduntur & judicantur Socin. consil. 165. visis. num. 7. & 21. volum. 2. Bald. l. eam quam. num. 1. C. de fideicommiss. Paris. consil. 67. num. 5. volum. 1. Vnd das principale propositum t̄ contrahentium quod ante omnia est inspiciendum l. rogasti. in princ. l. si quis nec causam ubi Dd. Siceri. petat. l. si sponsus. §. circa. de donat. inter vir. & uxor. Ex quo idem vult Joann. Andr. post Panorm. num. 4. Barbat. & alios inc. ad quaestiones. de rer. permutat. Barth. l. 1. num. 7. de rer. permutat. & in l. Aristo. num. 2. ubi Castrens. num. 5. 6. de donat. Barthol. l. si in emptione. in princ. de contrahen. empt. Bald. l. 1. num. 6. C. de rer. permutat. per l. sponsus. §. circa. l. is qui. C. de his qui propter met. judic. Tiraq. de retract. proximis §. 30. num. 2. 3. 4. Augustin. Berous. c. 1. num. 102. c. naviganti. num. 68. de usur. Nam actus t̄ magis regulatur à principali intentione contrahentium quam à verbis l. si quis. nec causam. l. rogasti. l. non omnis. ubi Dd. Siceri. petat. l. qui exceptionem. de condict. indebit. l. infulam. de praescript. verb. l. ubi. de donat. caus. mor.
109. 68. de usur. Nam actus t̄ magis regulatur à principali intentione contrahentium quam à verbis l. si quis. nec causam. l. rogasti. l. non omnis. ubi Dd. Siceri. petat. l. qui exceptionem. de condict. indebit. l. infulam. de praescript. verb. l. ubi. de donat. caus. mor.

Am Siebenden erscheinen vnd erzwingen diß auch die folgende Handlung vnd contract, per t̄ qua priora, etiam ambigua, declarantur Barthol. l. si concubina. §. 1. num. 1. per illum tex. ff. rer. amotar. & consil. 59. num. 6. lib. 1. Castrens. consil. 314. super. ad fin. & consil. 347. quia. in fin. lib. 1. Marian. Socin. Jun. consil. 25. num. 9. lib. 1. consil. 145. num. 17. eod. volum. Roman. consil. 271. visis. num. 4. Jacob. Mandell. consil. 74. distinctio. num. 8. lib. 9. Nam ex t̄ his quæ post sunt declaratur animus in præcedentibus l. sed & Julianus. §. proinde. ff. ad Macedon. l. si servus plurium. §. final. delegat. 1. l. 5. l. quoties. 10. C. famil. eriscund. Bald. l. in emptione. post princ. C. plus valere quod agit. Cravet. consil. 101. Nobilis. num. 3. consil. 211. in fin. Maria. Socin. Jun. consil. 1. num. 134. lib. 1. consil. 99. num. 18. eod. lib. consil. 33. num. 29. 30. 31. volum. 3.

Dann aus allen worten / clausulen / effecten erster vnd folgenden Handlungen ist leichtlich alhie abzunemen / vnd zu erschen / das die meinung vnd intent der contrahenten gewesen einen kauff zu schließen / vnd dardurch die fruchte des Hauses J. im Fall der nicht zahlung oder nicht haltung der Graffen / Achim P. vnd vorwanten / durch einen vffrichtigen starcken wiederkauff / ohne einige rechnung (wie kauffs

recht ist) gegen den genieß aufgelegter statlicher Geldsummen / zuzuwenden / dabey es auch billich bleibet d. c. ad nostram. de empt. l. 2. C. de pact. inter empt. l. contractus. ubi Dec. Cagnol. de reg. Jur. l. ult. C. pro soc. l. 1. §. si condempnat. deposit.

Darzu dann / zum Achten / auch kommt vnd hilffet die siadeliche vornehmung der recht / quod t̄ in dubio contractus non debeat judicari illicitus vel usurarius aut simulatus, quando pro vero, licito & iusto haberi potest Bald. l. rogasti. §. si tibi. ad finem ubi Dd. Siceri. petat. argum. l. si capatione. C. de usur. quæ planè congruit casui nostro Capolla de simulat. contract. 26. præsumps. & num. 84. 85. Franciscus Viconitius in repet. rubric. de oper. nov. nunc. num. 84. Bald. consil. 39. proponitur. quod celebratus. in fin. & consil. 210. queritur. lib. 3. ubi etiam quod t̄ contractus qui potest interpretari in bonam partem non debeat in malam accipi. Cravet. consil. 48. cogitur. num. 8. consil. 156. Jabin. num. 1. ubi ait. Quod contractus in dubio habet præsumptionem juris pro se Petrus Paul. Paris. consil. 54. in præsent. num. 6. volum. 1. & consil. 75. omnis. in fin. vol. 4. Et pro regula traditur, quod t̄ in dubio non præsumatur simulatio vel fraus. l. quoties. §. qui dolo. de probat. l. merito. pro soc. l. 1. ubi Corne. in 2. notab. C. Si omnis caus. testam. latè Tiraq. de retract. proximis. §. 26. gloss. 1. num. 32. Anton. Natta consil. 198. viso. num. 5. Roland. à Valle. consil. 96. viso. num. 11. 12. ubi vult, omnes contractus præsumi celebratos bona fide & absq; fraude usurarum Bald. in rub. extra de offic. jud. ubi dicit pertinere ad officium judicis, interpretari contractum in æquiore partem. l. si socius pro filia. l. merito. ff. pro soc. Jas. consil. 153. in fin. volum. 4. Augustin. Berous consil. 169. in causa. num. 1. volum. 1. Marian. Socin. Junior. consil. 83. num. 6. volum. 2. ubi ait, quod quilibet contractus in dubio, emptionis etiam, non præsumatur usurarius Idem consil. 27. num. 12. volum. 4. Hieronym. Gratus consil. 39. num. 3. consil. 159. num. 12. volum. 2. quæ interpretatio maximè hic sumenda est pro Achim. P. ut reo t̄ convento & possessore cui jura faveant, & pro quo interpretatio in ambiguis est facienda. c. cum sunt parium. de reg. Jur. in 6. l. favorabiliores. ff. eod. ubi Dec. Mantua. & Cagnol. latè Barth. l. inter stipulantem. §. si Sticbum. num. 6. de verber. obligat. Dec. l. non est novum. num. 2. C. de edend. & c. 1. num. 38. & 175. de probat. c. ex literis. num. 13. & 50. per illum tex. eod. tit.

Wie dann auch solches hell vnd klar vordnet ist in der Vorschreibung num. 2. mit diesen worten / Ob auch was in diesem vnterschied

“serm Brieffe vorgelesen vnd außgelas-
 “sen/ das vns zu vortheil vnd vnsern
 “Gleubigern zu nachtheil gereichen
 “möchte/ das doch nicht sein soll/ das
 “sol nicht vns/sondern vnsern Gleubi-
 “gern zu erlangung ihrer bezahlung/
 “geachtet/ gemeinet vnd gedeutet wer-
 “den ic.

- Wffs Neunde ist nicht vornemlich/ das
 einer so grossen summen vff ein M. vngewiß
 vnd strengt ambt baar vber außlegt vnd zu thun
 willens sein soll/ vnd dieselbigemisset vnd sucht
 weiß mit grosser mühe/ gefahr/ arbeit/ aus den
 fruchten allererst hernach zu raffien vnd zu lesen
 vnd wieder einzubringen/ sondern ist viel mehr
 vornemlich/ daß der contrahenten intenc vnd
 meinung gewesen sey/ was die Vorschreibungen
 mit sich bringen/ nemlich das Achum P. gegen
 solchen statlichen außgelegten geld daran in
 manzel einiges puncts/ do deren einer nicht ge-
 halten. das Ambt J. einnehmen/ vnd verinze
 des getroffenen widerkauffs besessen/ vnd ohne
 rechnung gebrauchen soll / Absurditas t au-
 tem intellectus ab omni dispositione reji-
 ciendus est l. nam absurdum. de bon. libert. l. 1.
 §. unde queritur. de publican. l. final. C. de usur.
 116. Everhard. loc. ab absurd. nec t admittenda
 est interpretatio non verisimilis Imol. & Dd.
 117. c. quia. de presumpt. l. final. in princip. quod.
 met. caus. Anchoran. consil. 257. si predicta.
 118. num. 4. consil. 330. visis. num. 8. & quod t ve-
 risimile est pro convento habendum est l.
 119. quero. §. 4. §. 1. ff. locat. quod t etiam in am-
 biguis sequimur l. in obscuris. 115. de reg. Jur.
 120. ac pro t convento ac probato haberi de-
 bet, cuius contrarium non est verisimile
 aut credibile Paris. consil. 53. num. 67. volum.
 4. Everar. loc. a verisimili Tiraq. l. si unquam.
 in prefatio. num. 37. cum multis sequent. C. de
 revocand. donat. §. num. 60. ait, interpretatio-
 nem t nō verisimilem nequaquam admitti
 121. Philipp. Franc. c. cum sunt partium. de reg. Jur.
 in 6. Bald. consil. 343. examinanda. lib. 1. ubi di-
 cit, congruam t interpretationem semper
 122. inesse & sumi ex necessitate, verisimilitudi-
 ne & ipsius rei natura. Idem consil. 275. quod
 123. pro regula. num. 6. lib. 2. Et quod t verili-
 mile id etiam permissum l. 3. §. ubi. cū gloss.
 de eo quod cert. loc. Jas. consil. 153. versic. Septi-
 124. mo facit. lib. 4. & interpretatio t duplex
 reperitur, una necessaria, quæ fit per pun-
 ctum rationis, altera probabilis, quæ fit per
 viam æquitatis Bald. consil. 411. quidam. num.
 125. 1. lib. 1. ut sic t contractus interpreteretur
 quo non mereatur reprehendi à sapientib9
 Bald. consil. 294. ad evidentiam, in fin. lib. 1. per
 l. Salvius Aristo. de legat. præstand. l. ex facto. in

princ. de vulg. & pup. & dicit Bald. c. 1. §. con-
 veniunt. num. 6. de pac. Juram. firm. quod
 verba si antiqua sint, intelligi debeant se-
 cundum id quod sit verisimile, & non se-
 cundum eum qui legem dicere apertius po-
 tuit, id est venditorem, cuiusmodi hic sunt
 M. l. veteribus. de pact. Bald. consil. 395. pro do-
 mino Didaldo num. 7. lib. 2. Claud. Seyfel. l. sci-
 endum. num. 8. 9. de verb. obligationib.

Darüber ist auch/ vore Zehende/ vnver-
 borgens rechtens/ das ein jeder contract also
 außzulegen vnd zuvorsichien sey. damit ein theil
 nicht in schaden bleibe/ vnd wie man sagt/ im
 sich nicht gesehet werde. Interpretatio t e- 126.
 nim contractus ita facienda est, ne in da-
 mno maneat alter contrahentium, nec ad-
 mitti debet interpretatio, per quam altera
 pars remaneret decepta l. si idem cum eodem.
 versic. ne in potestate. de iurisdic. omn. judic. l.
 3. §. 1. de arbit. l. si pupillus. §. si alius. de
 instito. action. l. 1. §. magistratum. de exercit.
 actio. l. si quis in conscribendo. circa medium.
 C. de pact. quæ jura ad hoc propositum alle-
 gat Castrens. consil. 205. ego Paulus. in fine.
 consil. 285. visis. circa medium. consil. 317. viso. in
 in fin. volum. 1. Imo licet t verba repugna- 127.
 revideantur, (quæ tamen hic consonant)
 fugienda tamen esset interpretatio, per
 quam altera pars remaneret in damno. Cal-
 der. pulchre consil. ult. num. 2. 3. tit. de donas.
 Arino. Cravet. consil. 33. nobilis. num. 25. con-
 sil. 91. nobilis. num. 11. consil. 245. Stephanus.
 num. 9.

Nun ist aber gewiß/ wenn diese contract
 also sollten gedeutet werden/ das Achum P. vnd
 nunmehr seine Erben/ sich mit den Jährlichen
 nuzungen bezahlen lassen/ vnd derhalben rechen-
 schafft thun/ vnd also ohne widerlegung des
 hauptguts von J. abtreten/ das er tieff in wei-
 terung vnd schaden legen vnd gesteckt werden
 sollte/ dann ihme die gefelle/ so er mit grosser
 mühe vnd arbeit englich eingebracht jährllich
 durch die hand gangen vnd noch gehen/ darvon
 er auch keine rechnung gemacht vnd alles ge-
 nau vffgeschreiben/ sintemal er siegel vnd brieff
 vortrawet/ vnd die fruchte ohne rechnung/ laut
 der vorgleichung vnd lauffvorschreibung/ bo-
 na fide eingenommen/ vnd müste vber dis sei-
 ner statlichen außgelegten summen vnd dersel-
 ben genies auch emberen/ welches vnbillich vnd
 den contracten gar zu wider were/ In t con- 128.
 tractibus ita facienda interpretatio, ut ser-
 vetur æquitas naturalis, & bona fides, præ-
 sertim in hoc emptionis & bona fidei con-
 tractu Bald. consil. 112. queritur. ad finem lib.
 1. l. Maria. §. uxorem. de annu. legat. l. si fu-
 erit. in fin. de reb. dub. l. in bis. ubi Socin. de con-
 dit. & demonstrationib.

- So wird auch zum Fülfften solches hell vnd klar auß den pacten vnd clauseln dieses contractus erwiesen vnd dargethan / Unde
129. contractus t magis probatur quam ex verbis Panor. & Dd. interminis nostris c. illo. ubi Panor. in 4. notabil. de pignori. c. 3. de empt. Legiste l. si uno. ff. locat. l. si inter virum. per illum text. de pact. dotatib. Jas. in preclud. feud. num. 12. & l. 1. num. 45. C. de iure emphyt. Molin. de feud. §. 41. num. 40. Schurff. consil. 79. pro clara. num. 4. centur. 3. Nam verba t secundum subjectam materiam interpretamur l. sed et si. §. si iuravero. de iure iur. l. insulam. de praescript. verb. Jas. l. is qui. in fin. de acquir. her. & in t contractibus mens magis & voluntas partium attenditur quam verborum conceptio l. final. C. queres pignori. l. sed Celsus. §. 1. de contrahend. empt. l. ita stipulasus. de verbor. obligat. l. in conventionib9. 219. ubi Alciat. de verb. signif. Alex. consil. 125. attentis. in fin. vol. 5. & pacta sunt pars contractus unde constituitur l. si sterilis. §. si tibi. de actio. empt. Socin. consil. 15. visis. num. 56. lib. 1. Tiraq. de retract. convent. in rub. num. 20. Item aus dem effect krafft vnd eigenschafft solcher handel a t quo etiam effectu potius iudicatur contractus quam ex verbis Jas. in preclud. feud. num. 11. & l. 1. num. 45. C. de iure emphyt. Socin. consil. 15. num. 4. volum. 3. Alex. consil. 42. volum. 4. Fabian. de monte tract. de empt. quest. ult. num. 7. ubi ait attendi effectum contractus non nomen Paris. consil. 20. num. 62. volum. 1. consil. 12. num. 5. volum. 2. ubi definit contractum iudicari ex suo effectu consil. 78. num. 20. volum. 1. consil. 72. num. 54. volum. 3. Joann. Cephal. consil. 178. magnificus. num. 7. consil. 290. duo sunt. num. 19. Joann. Nevizan. consil. 92. num. 12. & 13. Philip. Port. consil. 90. num. 7. Augustin. Bero. consil. 84. num. 28. volum. 1. & multa ad hoc cumulat Tiraq. in retract. proximit. §. 1. gloss. 2. num. 34. & Anton. Natta consil. 49. num. 12. 13. Jacob. Mandel. consil. 34. num. 7. consil. 59. num. 9. consil. 74. num. 8. consil. 81. num. 48. Dec. consil. 542. num. 12. consil. 305. num. 1. 2. consil. 312. num. 3. Et cum inter convenientes ponitur effectus unius contract9, licet verbo insereretur ali9, tamen diceretur ille contractus celebratus cujus effectus est positus Ludov. Roman. late consil. 509. circa positum. num. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 9. quasi per totum. Carol. Ruin. consil. 107. superfluum. in fine volum. 4.

Wann nun in gegenwertigem Fall vff die aufgedruckte clausel/vorschung vnd effect dieser contract achtung gehabt vnd gegeben wird/ So befindet sich / das sie viel mehr ein kauff/ vnd nicht eine vorschung gewesen/nicht allein in dem / da die Renten anfanglich verkauffte/

sondern auch so viel die haltung aller bewilligten articuln/ auch die auffkündigung vnd löfung belanget/ dann daselbst klerlich versehen/ so auff benante zeit die obengeschrieben 1200. Goldgülden jährlicher Rente D. vnd mitbeschriebenen vollkömlich nicht erlegt vnd bezahlt/ (wie dann erfolget) oder sonst an dem unterhalt oder andern stücken/puncten vnd articeln/ darzu die Graffen krafft gegenwertiger Brieffe vorpflichtet / mangel fürfiere (wie vielfaltig auch fürgefallen) Item do nach gethancr lösfündigung (welche disfalls von Achim D. vnd Consorten geschehen) die Graffen mit der zahlung seumig solten befunden werden/das vff derrer fall einen er forthin die J. vor einen starcken vffrichtigen wiedertauff innenhaben vnd behalten (ut sunt verba contractus formalia) vnd also ohne rechnung besitzen / vnd darvon die fruchte einnehmen sol. quod t quidem congruum est naturæ & effectui venditionis l. ex pradiis. C. de usur. l. curabis. C. de act. empt. l. 2. C. de pact. inter empt. c. illo vos. ubi gloss. verb. percepti. & Hostiens. verb. computatis. de pignori. c. ad nostram. verb. patet ubi Communiter Canonist. de empt. l. in his rebus. pen. §. mancipia. ff. solut. matrim. ex qua emptor fructus lucratur iure suo & absq; ullo ratiocinio. l. fruct9. C. de action. empt. l. 2. ubi Dd. C. de pact. inter empt. & vend. gloss. c. conquestus. circa med. de usur. ubi Hostiens. in summa §. an in aliquo. versic. nono si vendo. Archidiacon. c. pleriq. 14. quasi. 3. Bald. c. 1. in fin. & ibi Alvarot. Cardin. Alexand. ac feud. de feud. dat. in vicem. leg. commiss. late Tiraq. de retract. convent. §. 5. gloss. 2. in verbis: congruit mutuo & pignori, ex cuius natura & effectu creditor quodlibet possidens pignus fructus non lucratur, sed reputare teneretur l. 1. 2. ubi Salic. C. de pigno. actio. c. cum constet. c. illo vos. ubi Dd. de pignori. l. si dominum. l. 1. C. de pignori. cum aliis supra allegat.

Ut t autem licitum est, rem majori, quam empti sit, pretio revendere l. si voluntate. C. de rescind. vend. l. 2. l. qui insulam. ff. locat. sic etiam permissum t est addere pactum antichreseos, ut creditor pro usu pecuniæ, quam dedit debitori, fruct9 percipere possit l. ex pradio. l. si ea. C. de usur. Jas. num. 37. & Dd. l. qui Roma. in princ. de verb. obligat. etiam iure Canonico. c. conquest9. de usur. ubi Hostiens. fallens. p. addens rationem, quia fructus pro interesse succedunt & computantur c. salubriter. ubi Joann. Andr. de usur. Cyn. Bald. & Dd. in autben. ad hac. C. de usur. Jas. cons. 153. volum. 4. Cagnol. l. 2. num. 60. 61. C. de pact. inter empt. & vend. Jas. & communiter repetentes. l. 1. C. de summ. trinit. De quo quantumvis disputet ac dubitet August. Bero. c. ad nostram. num. 28. de emptio. tamen isto

casu tale pactum valet omnino, & ab omni usuraria suspicione alienum est. Primo quia non simpliciter pro usu pecuniæ hoc convenit, sed ita demum, ut si Comites post effluxum solutionis tempus, & denunciationem sibi factam, atq; ita moram contractam, non solverent, tum demum fructus absq; ratiocinatione caperet P. jure suo, ut hoc pactum in pænam & propter moram non solventium (quæ hic evenit) adjectam omnino valeat, neq; sit usurarium *l. cum quidam. 17. §. si pupillus. de usur. Molin. in tract. usurar. passim. Dd. l. stipulatio. §. alteri. de verbor. obligat.* nam etiam t̄ absq; pacto potest, ob damnum suum, creditor fructus non imputare in sortem, sed pro suo interesse ac damno retinere *gloss. & Dd. c. conquestus. de usur. c. quoniam multi. 14. quest. 4.*

Secundo ut maximè hoc pactum reprobaretur in mutuo & pignore, tamen non sumus in illo casu, sed in retrovenditione, quæ t̄ recipit pacta quæ in pignore improbantur *tot. tit. C. de pact. pignor. junct. tit. ff. de leg. commissar. & l. commissoria. C. de pact. pignor.* Imo est hoc pactum planè consentaneum naturæ venditionis, cui t̄ vel absq; pacto hoc tacitè inest, ut quatenus venditor ab emptore pretium habet, ac eo utitur fruitur, sic eatenus pro eo contra æquitatem emptor possit ac debeat lucrari fructus rei venditæ *l. curabit. l. fructus. de actio. empt. l. 2. C. de usur. Hieron. Cagnol. in repet. l. 2. questio. 29. num. 132. & quest. 82. num. 236. versic. nec obstat quod fructus. C. de pact. inter emptor. & vendit. Bartbol. l. Julianus. §. ex vendito. de action. empt.* Quæ t̄ igitur tacitè huic contractui insunt, etiam expressè in pactum deduci possunt, nec quicquam hoc actui detrahit *Bartbol. & Dd. l. 3. delegat. 1. Alexand. consil. 92. viso. num. 4. volum. 4. l. non rectè. C. de fidejussorib. l. aliquando. de condit. & demonstrat. Tirag. de retract. proximit. §. 26. gloss. 1. num. 7.* Unde dicitur, quod in t̄ emptione non habeat locum antichreseos pactum, quoniam emptor absq; eo lucratur fructus *l. sis qui. l. pecuniam. de pignorat. actio. Alciat. dispunct. lib. 2. cap. 3.*

Quin & alias in t̄ omni dispositione, etiam maximè favorabili, valet hoc pactum, ut aliquis sine ratiocinatione gerat & administret res alienas, & sit alogista *l. Aurelius. §. Calo. l. si quis rationes. 9. de liber. legat. ubi Bartbol. l. cum tale. 72. §. 1. de condit. & demonstrat. l. cum necessitates. ubi Bald. Salic. C. de fideicom. l. si servus. vetitus. de legat. 1. Bartbol. Alber. & Dd. l. si dominus. §. servus. de pecul. Alexand. consil. 51. parte 4. & consil. 102. volum. 2. l. final. C. arb. tutel. Bartbol. num. 12. Claud.*

num. 31. Jas. in 2. lectur. num. 65. Crocius. num. 49. Joann. Ana. num. 388. Ripa. num. 85. l. nemo potest. de legat. 1. Jul. Clarus de testament. quest. 66. num. 3. 4.

Vors Zwölffte/wenn wir gleich alhie in zweiffelhafftigen Fall weren / so were dennoch diese billige deunung der widerwertigen vorzuziehen / quoniam hi contractus pro retrovenditione quam pro pignoratitio potius essent habendi, cum retrovenditio t̄ sit favorabilior, & magis licita ac frequentata. *Bald. in pralud. feud. num. 9. 10. 11. Fabian. de monte in tract. emptio. questio. 2. num. 23.* Unde & in t̄ dubio translatum dominium præsumitur, quando ad hoc contractus est habilis. Zasius in terminis nostris *d. consil. 12. num. 25. lib. 1. per l. 1. in fin. ff. pro dote. l. si ita distrabatur. de contrab. empt. & magis t̄ retrovenditio præsumitur quam pignus, ad suspicionem usurariam tanto magis excludendam. Socin. consil. 15. num. 3. lib. 1. Zas. consil. 12. num. 11. lib. 1.*

Darvon unvonnöten weitläufftig zu handeln / sintemal man disfalls nicht in zweiffelhafftigen fall / sondern da ausdrücklich die wort vnd alle vmbstende mit sich bringen vnd darthun / das alhier ein wiederkauß vnd nicht eine leihung vnd bloße verpfendung bewilliget vnd vollzogen. Non t̄ est autem querendum, ulteriq; de alia specie contractus, ubi tenor instrumenti certum ostendit *Dec. consil. 587. num. 1. consil. 435. num. 3. consil. 527. num. 1. Jason. l. si quis cum debitore. num. 4. 5. de Jurejurand. Cravet. consil. 20. num. 1.* Neq; t̄ disputandum ulterius, ubi verba contractus sunt clara *Cravet. consil. 259. num. 3. & 4. per l. ille aut ille. §. cum in verbis. de legat. 3. l. continuus. §. cum ita. de verbor. obligatio. l. fidejussores magistratum. §. Aurelio. de fidejussor. l. si quis stipulatus sit Stichum. l. quicquid. de verbor. obligat. l. cum precibus. C. de probat.*

Am Dreyzehenden / ist solches vmb so viel desto mehr einzureumen / alldieweil Achim P. erben von der Kerserlichen Maseß. als oberer Lehenherrn / nicht allein schreibrieff / sondern auch ausdrückliche besetzung vnd confirmation dieser contract, mit einvorleibung des Erbischofflichen vnd folgenden des herrn Administrators consens, darüber außgebracht vnd erlangt haben. Confirmatio t̄ autem Cesaris ex imperfecto facit perfectum, & dat denovo *Jas. l. more. num. 31. & 33. de Jurisdic. & t̄ supplet defectum solennitatis, formæ & personæ Jas. ibidem num. 40.* quoniam confirmationis t̄ natura est adhibere robur & validitatem actui confirmato, ut tradit Jason ibidem *fusius. num. 41. & talis t̄ confirmatio efficit, ne de invaliditate actus*

- actus quæri amplius possit *c. 2. ubi Panor. & Canonist. c. 4. de confirmat. util. c. ea que. ubi Abbas. num. 3. de sentent. & rejudicat. Menoch. consil. 80. plura. num. 49. quia dat t̄ ro-*
 151. *bur actui, ut valeat secundum intentionem contrahentium c. cum dilecta. de confirmat. util. & reddit æquum actum validum Bartol. l. si constet. 12. de appellat. Bald. l. si donatio. C. de donatio. Felin. c. cum venisset. num. 2.*
 152. *de testib. & t̄ omnem solennitatem supplet l. omnium. C. de testament. ut omni meliori modo valeat confirmatum, quo valere de jure potest l. 1. de confirmat. tutor. Alberic. l. magis puto. §. non passim. §. de reb. cor. l. 2. C. quando decreto non est opus. l. unie. C. de mandat. princip. c. cum dilectus. de fid. instrument. Alexand. consil. 79. num. 20. volum. 1. Schurff. consil. 7. & consil. 17. & consil. 39. & passim. centur. 1. quod maximè verum est in hac confirmatione speciali horum contractuum, &*
 153. *consensuum desuperdatorum, quæ t̄ longe plus & validius operatur quam generalis Paris. consil. 19. num. 8. 9. 11. adeo ut confirmet etiam quod alias non valeret Paris. consil. 3. num. 36. 37. 39. 40. volum. 4. præcipuè*
 154. *t̄ quando sicut hic factum, in ea refertur tenor primæ concessionis Paris. ibidem num. 20. & consil. 3. num. 43. volum. 4. Aretin. consil. 15. Alex. consil. 120. volum. 4. Felin. c. inter dilectos. n. 15. de fid. instrument. Dec. in rubric. de confirmat. util. num. 5. & in c. 1. num. 8. c. pōnat. num. 4. c. examinata. num. 2. c. venerabilis. num. 1. & 3. de confir. util. Alex. consil. 1. num. 6.*
 155. *volum. 5. Et quoniam confirmatio t̄ est corroboratio juris prius acquisiti Dec. num. 3. in rubric. de confir. utilit. & l. more. num. 23. de Jurisdic. ideo intelligitur & ab ipsa Cæsar. Majestate hos contractus pro legitimis & validis habitos atq; judicatos esse Dec. & Dd. præallegat. loc. Paris. d. consil. 19. si tenuit. num. 14. 15. 16. 17. 18. 19. & 9. per tot. volum. 1. &*
 156. *talis t̄ confirmatio retrahitur ad tempus primæ concessionis, tanquam redintegratio quædam Paris. ibidem num. 27. & 30. & ad tempus ejus quod confirmatur Paris. ibi n. 35. & 36. & 37. & consil. 117. num. 42. volum. 4.*
 157. *præsertim quoniam (ut hic) confirmatio t̄ non dat esse, sed fit ad bene esse ejus, quod antea per se stabat, & est ante consummationem Paris. ibi num. 40. & venit t̄ executivè gratia confirmati Paris. ibid. num. 41. & fundatur t̄ super concessione primæ va Paris.*
 159. *ibid. num. 42. & 45. & qui t̄ confirmat actū, quia aliquo casu potest valere, dicitur confirmare, non de novo dare Paris. ibi num. 44.*
 161. *confirmatio t̄ tamen ejus facta ad augmentū non debet operari diminutionem Paris. consil. 20. num. 15. volum. 1. nec debet operari contrarium ejus ad quod emanavit Paris.*

consil. 79. num. 17. volum. 4. Paris. consil. 22. num. 57. lib. 1. maximè quando (prout hic) facta est cum inserto tenore confirmati Paris. d. consil. 22. num. 57. volum. 1.

Wann auch zum Vierzehenden/diffallis nicht ein wiederkauff / sondern allein geliehen Geld / vnd dafür vffgericht vntersandt / vñs handen were / dennoch so blieben Achim P. die Früchte ohnerechnung / krafft obbeturter Vorschreibung billich / Nam etiam in t̄ mutuo & 161
 pignore valet ejusmodi pactum, ut creditor pro interesse & usu suæ pecuniæ, quæ carere cogitur, fructus lucratur l. si capatione. l. ex pradiis. ubi Cyn. Bald. Salic. & communiter Dd. C. de usur. l. si is qui. l. pecuniæ. §. 1. de pignor. act. l. si is qui bona. §. 1. ubi Bartb. Alber. & Dd. ff. de pignorib. Alciat. lib. 2. dispuc. cap. 3. Aluda. de pact. pignor. num. 50. Harmonop. lib. 3. tit. 5. Cujac. lib. 3. observ. cap. 53. & valet t̄ tale antichreseos pactum etiam si magni 163
 redditus fructuū pro modica pecunia emanatur vel cedantur, ratione incertitudinis fructuum l. si ea lege. ubi Cyn. Bald. Salic. & communiter Dd. C. de usur. & l. si pater puella. C. de inoffic. testament. Castrensi. Alex. & Dd. l. de fideicommissio. C. de transact. sic t̄ ut nec mi- 164
 nor quidem, quasi ob læsionē, contra restituatur, cum læsio non subesse credatur d. l. si pater puella. C. de inoffic. testam. Roman. consil. 423. pro pleniore. Jas. l. 1. num. 41. cum sequent. C. de summ. trinit. Hostiens. de usur. §. an aliquo. versic. 12. n. 8. Oldrad. cons. 207. universitas. n. 2. Specul. & Joann. Andr. tit. de usur. maximè cum (quod hic abundare videtur) in t̄ com- 165
 pensationem sumptuum, custodiæ, laboris, culturæ, quam fructuū perceptio requirit, potius cedant & cum his compensentur c. ad nostram. de reb. eccles. non alienand. Hostiens. de usur. §. aliqua. versic. 13. Socin. cons. 133. n. 3. lib. 1. consil. 174. in princ. n. 10. lib. 2. ubi addit, usuras recompensatorias omni jure peti posse. bonus tex. in §. si quis a non domino. verb. pro cultura & cura. Instit. de rer. divid. Unde deciditur, quod etiam in contractu pignoris, creditor subiens notabilem laborem / pro pignore, debeat in compensationē fructus lucrari. Neguzan. tract. pignor. partis 5. memb. 5. num. 13. per Hostiens. vis. §. in aliquo. versic. 12. de usur. Joann. Andr. c. conquestus. & ibi Panor. in 11. casu. de usur. Roman. singul. 335. incip. regul. est quod creditor & c. Itaq; qui t̄ pro 166
 pecunia sua jure contractus, & vi pacti, fructus percipit, etiam ex conductione, quæ tamen nullam possessionem transfert, non tenetur ad ullum rationcinū, aut fructuum reputationem, etiam si longè plus lucratus sit supra pecuniæ usum vel mercedem l. si merces. 28. §. vis major. ubi gloss. Bartbol. & Dd. ff. locat. Anto. Bnt. & Canonist. l. propter sterilitatem.

- ratem. de locat. Bertachin. tract. gabellar. parte. 2. quest. 21. & hanc dicit communem Socin. Jun. consil. 68. num. 6. & 10. volum. 2. Vivius opin. lib. 2. verb. conductores. Soarez. in commun. opinionib. num. 221. Gomez. de contract. cap. 3. num. 19. Unde nec aliter contractum ejusmodi subvenitur, nisi ex remedio L. 2. C. de rescind. vend. quando supra dimidium justii pretii & estimationem probatur excedere laesio Cagnol. num. 58. 59. l. 2. C. de pact. inter empt. gloss. & Dd. l. si capactio. ne. C. de usur. c. pervenit. de fidejussorib. c. conquestus. de usur. Carol. Ruin. consil. 16. circa nu. 9. volum. 4. Cephal. consil. 289. spectabilis. num. 36. 37. quia tamen laesio difficilime hoc casu probari potest, quia habetur respectus ad onus redimendi, quod facit rem minus valere Anton. de Burgos. post Panor. c. ad nostram. num. 42. Augustin. Bero. num. 30. 33. de empt. Panor. c. in aliquibus. 2. notab. de decim. Ripa. num. 25. post Barthol. & Socin. l. i. §. si beres. ad S. C. Trebellian. Gozadin. num. 8. Cagnol. num. 16. & 114. quest. 36. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. vel pro tertia parte Socin. consil. 15. visis. in fine lib. 1. Tiraq. in prafat. de retract. convent. num. 20. Molin. tract. de usur. quest. 35. n. 267. & quest. 5. num. 120. & quest. 56. Et habetur respectus ad sumptus, onus, sollicitudines, vacationes, colligendorum fructuum Neguzant. tract. pignoris. 5. partis memb. 5. num. 13. per doctrinam Hostiens. in summ. de usur. §. an aliquo. num. 8. in 13. fallent. Pa. norm. post Joan. Andr. inc. conquestus. num. 8. casu. 11. de usur. Roman. singul. 42. num. 1. Socin. in fallen. reg. 3. casu. 12. Augustin. Berous. c. 1. limitat. 1. de usur. Boer. decus. 44. quod num. 24. Covarr. resolut. lib. 1. cap. 3. num. 2. Tiraq. de retract. proximit. §. 15. gloss. 15. in fine. & incertitudinem l. si capactio. ubi Dd. C. de usur. cum aliis modo allegatis. facit etiam l. 5. ubi Dd. de impens. in res dot. al. fact. l. si merces. §. vis major. ubi Barthol. ff. locat. quae considerationes faciunt, ut hic non subveniatur alleganti laesionem ex l. 2. C. de rescind. vendit. ob modicitatem pretii Panor. & Canonist. c. ad nostram. de empt. Dec. consil. 308. Socin. l. i. §. si beres. ad Trebell. Socin. consil. 248. lib. 2. consil. 77. lib. 4. ubi dicit: probantem modicitatem pretii non tantum obtinere ex d. l. 2. sed & quando est appositum pactum redimendi. Tiraq. de retract. convent. in prafat. num. 28.*

- Am Funffzehenden ist auch wol in acht zu haben / das die Graffen bey Grafflichen ehren / wahren worten / vnd wort der Warheit / vnd dergleichen / diß alles zu halten / zugesagt vnd vorheischen / vnd sich also vorschreiben haben ut hieripoteß l. 3. C. si minor se major. dix.
169. l. si quis major. C. de transact. Welchs t dann

fürtnehmlich bey vnd vnter solchen Herrn / quo ad observantiam contractus, im heiligen Reich Teutscher nation vor ein geschworenen aide gehalten wird / vnd nicht weniger bindet vnd den contract befestiget Mynsinger. observat. 17. centur. 1. Cravet. consil. 241. princeps. num. 11. Covarr. c. 2. §. 2. num. 2. de pact. in 6. Alvarot. in rubric. extra. de iurejurand. num. 5. & 15. & d. l. si quis major. ubi etiam Cagnol. C. de transact. post Jas. in fin. Fichard. ad Villalob. verb. fides. num. 59. Felin. c. praterea. num. 15. de sponsalib. Guido Papae consil. 31. L. Kirchovius. com. opin. collat. 4. conclus. 73. num. 52. §. iuramentum & fidei praestatio equiparantur & c. cum plurib. ibi allegat.

Sed sic est, quando tunc iuratio promissit, etiam in contractu pignoris, debitor, quod creditorem in perceptione fructuum pignoris molestare non velit, & multo magis si (ut hic) expresse convenit, ut creditor fructus habeat & lucretur, tunc omnino fructus in sortem non computantur, sed creditor habet praecipuos & propter vim & religionem iuratae promissionis & obligationis debitor non potest opponere, quod fructus computentur in sortem Neguzant. tract. pignoris. 5. partis membro 5. num. 14. dicens, in hoc omnes concordare, tam Legistas quam Canonistas. Bald. Alb. & Dd. c. ad nostram. de iurejurand. c. cum inter. de except. c. cum dilectus. de ord. cognit. Angel. & Cumanus l. amplius ff. rem rat. haber. Joan. Fab. §. in bona fidei. Instit. de actionib.

Aus welchen allen woltergründten stadelichen versachen wir es dafür halten / das diese contract numehr ein starcker wiederkauff sein / darauff die P. Erben das Haus §. freystiger weise / auch mit des Lehenherrn consens, in nien haben / vnd die Früchte vnd alle nützung desselbigen Hauses / sampt aller zubehörung / ganz vnberechnet gewinnen / vnd ihr eigen machen / biß sie von Graffen oder ihren celsionarien (nam jus t retractus conventionalis 171. cedi potest copiosissimè Tiraq. de retract. proximit. §. 26. gloss. 3. num. 1. & per eos.) mit erstattung der Heuptsummen / hinderstendigen Rendten / schaden vnd interesse zu folge vnd nach aufweisung der vorbriefften vorgleichungen vnd pecten / davon abgefunden / bezahlt / vorgnütet / vnd gentslich abgelegt worden.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI

Gegegen nun nichts thut / das die wort: Leihen / pfandschilling / gleubiger &c. in diesen Vorschreibungen befindlich / quoniam am veritas t aut substantia rerum erroribz 172. nominum vel hominum non vitatur neq;

- neq; mutatur l. si forte. de castrens. pecul. e. ult. de sentent. excommuni. ut in terminis nostris Zas. l. de quibus. num. 59. ff. de legib. ubi dicit, esse retrovenditionem, licet de consuetudine pro pignore habeatur, & in eo erretur, idem Zas. consil. 12. nobiles. num. 11. volum. 1. Cum saepius imperitia Notariorum,
173. quæ t̄ totum mundum destruit Jas. authen. novissima. nū. 29. 30. C. de inofficior. testament. l. filius à patre. in princ. num. 26. de lib. & posthum. Cagnol. l. si librarius. num. 3. de reg. jur. Zas. l. cum ex filio. num. 4. de vulgar. & pupillar. & consil. 3. num. 20. 21. 30. volum. 1. Bald. consil. 6. viso in princ. lib. 4. hæc t̄ nomina pignoris & retrovenditionis ac similia confundantur Zas. d. l. de quibus. num. 59. de legib. & consil. 12. nobiles. de A. num. 11. volum. 1. eleganter Marian. Socin. senior in terminis nostris consil. 15. visis. num. 39. lib. 1. ubi dicit: vulgares inter hos contractus nescire distinguere propter c. ad nostram. de empt. c. illo. de pignor. Unde nominatio t̄ non attenditur quando qualitas contractus repugnat l. si uino. locat. l. infula. de prescript. & principaliter
176. t̄ attendendū quod actum l. rogasti. in princ.
177. ubi Dd. Sicert. petat. magis t̄ enim attenditur effectus rei quam nominatio Bald. & Dd. l. 2. C. commodat. & C. de Jure Emphyteut. in fine Dec. l. si pascenda. num. 10. C. de pact. Quamquam hic nō deest nominatio pro venditione, Imo principaliter isti contractus nominantur emptio, venditio, emere, vendere, ut hoc egisse & agere voluisse partes manifesto appareat.
- So seind auch die wörter: Gleubiger vnd dergleichen nur enunciativa vnd narrative
178. gesetzt / propter aliud, quæ t̄ non considerantur sed verba tantum dispositiva l. ex hac
179. scientia. ubi Bartbol. & Dd. de donat. Sunt t̄ autem verba enunciativa, quæ per se nonstant, sed propter aliud proferuntur, dispositiva vero, quæ per se stant, & mentis sensum directe declarant Alex. consil. 181. lib. 7.
- Nun ist oben auffündig gemacht / vnd gibe der context solcher vorschreibungen / das in dispositivis diese wort nicht gebraucht / sondern allein / das die Graffen vff einen rechten wiederkauff so viel Zins aus J: vmb so viel kauffgeldes verkaufft haben.
180. Emptio t̄ autem & redemptio sunt correlativa, ut uno posito reliquum ponatur. gloss. clement. unic. verb. aternal. de summa trinitas. Everard. loc. à correlat. & nisi à me prius emeris mihi retrovendere non potes Castrens. cons. 228. in caus. cons. 74. quart. lib. 2. Capoll. de simulat. contract. presumpt. 13. n. 58.
181. Cagnol. l. 2. n. 16. C. de pact. inter empt. & per t̄ quoscunq; modos res contrahitur per eos dissolvitur l. ab emptione, de pact. l. 1. C. quand.

lic. ab empt. disced. Cagnol. l. nihil tam natural. n. 1. de reg. jur. & quæ t̄ sunt principia causæq; servandi, sunt & corrumpendi Barbat. tract. de prestand. Card. quæst. 1. partis 1. n. 15. Mantua. d. l. nihil. n. 2. de reg. jur. ad idē Bald. l. 1. n. 13. C. de fruct. & lit. expen. Philipp. Corna. l. si pascenda. n. 3. C. de pact. Alex. l. centesimis. §. ult. n. 13. de verbor. obligat. Roland. à Valle. cons. 62. n. 16. tomo. 2. Barthol. l. quod jussit. n. 15. de re judicat. Lactor. num. 8. Rem rat. haber. Bald. l. si ita. §. regula. num. 12. de lib. & posthum. l. omnium. num. 10. C. de testament. l. ult. num. 16. & 24. C. de fideicom. c. cum. consuetudinis. num. 2. de consuetudin. Card. Flor. c. relatum. num. 1. & ibi Imol. num. 11. de testament. Rom. cons. 65. viso. num. 2. cons. 116. num. 1. ubi Horat. Mavides. ad verb. consensu. Elypp. latē in pract. criminal. §. restat. à num. 7. usq; ad num. 12. Alex. consil. 134. super. num. 5. lib. 7. Felin. c. idonei. num. 7. de rescript. & ante omnes gloss. l. tria prædia. ubi Castrens. num. 5. de servit. rust. prædior. bonus text. in l. si ad resolvendum. C. de præd. minor. quem ad hoc allegat Ludo. Roman. cons. 280. præsupposito. n. 2. cons. 394. n. 3. Tirag. latē in LL. connub. gloss. 5. n. 18. & 19.

Deinde t̄ quandoq; circa eundem actum & rem, super qua contrahitur, adjiciuntur dissimilia verba, quæ per se contractus diversos significant, tunc sumimus contractum magis plenum & potentiorē, magisq; licitum, qui ex aliquibus verbis resultat l. non solum. §. final. de usucap. latē Ludovic. Roma. consil. 509. num. 9. & 10. Cravet. repet. rubric. de legat. 1. num. 94. & qui sit utilior contrahentibus gloss. l. si quis nec causam. in princ. Sicert. petat. Bald. l. monendum. ad fin. C. si cert. petat. & consil. 343. examinanda. lib. 1. consil. 48. ista in fin. lib. 4. Atqui non dubium est, contractum t̄ emptionis cum pacto retrovenditionis pleniorē esse magisq; licitum & utilem, quam pignoris & mutui cum pacto antichreseos, quod ab usura non multum distat Cagnol. l. 2. num. 132. & 306. C. de pact. inter empt.

Also ist auch diesem nicht entgegen / das die Graffen hin vnd wieder Geld vffgeborget haben / dann es gewiß vnd geben es die M. a. ten, das sie vor 5. 10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. vnd mehr Jahren vor alters hero viel mehr wiederkauffliche Zinse verkaufft / dann geld sonst vff wucher auffgenommen / vnd vffgeborget. Non t̄ igitur probat hoc esse quod ab hoc contingat abesse l. neg. ubi Bald. C. de probat. & in t̄ dubio potius existimandum est actum esse de contractu pleniorē l. 1. §. si te rogavero. de posse. Castrens. consil. 179. in causa. num. 8. lib. 1. & magis frequentato Cravet. cons. 202. n. 16. sicut t̄ est retrovenditio Socin. cons. 15. n. 3. lib. 1. Zas. consil. 12. n. 11. lib. 1.

188. So reden auch obgemelte hie zu wieder angezogene doctores, wenn im contract außgedruckt/ das die leihung die erste vnd fürnemste causa finalis des contractes sey/ sonst aber sagen sie selbst/ quod ex t pacto retrovenditionis & lucratorum fructuum non praesumatur mutuum aut contractus faenoratitius, ut Odofredus & Baldus expresse dicunt l. fin. emptione. C. plus valere quod agit. Roman. consil. 323. pro pleniore. num. 13. versic. Si autem non staret de originali mutuo tunc ex tali pacto non judicaretur usurarium, etiam (quod magis est) cum usurario factum, quia etiam usurarii saepe ineunt veros contractus &c. & declarat Conradus Paul. lib. 2. de usur. cap. 6. col. 6. versic. si quando constaret &c.

189. Nun aber ist alhie nicht befindlich/ das der contrahenten intent vnd meinung gewesen solche leihung fürzunehmen/ vnd einen falschen vormeinten wiederkauff darüber zudecken/ quare quod t instrumentum nō dicit, nec nos supplere debemus l. ad probationem. ubi Bald. C. de probation. & in l. lecta. in 2. opposit. Si cert. petat. l. final. C. de fals. caus. adi. l. interest. num. 2. C. de solut. c. per venerabilem. de elect. & consil. 297. lib. 1. consil. 189. volum. 2. Socin. consil. 73. circa. num. 4. consil. 39. visis. 190. num. 10. volum. 1. nec t simulatus contractus praesumendus si non probetur Tirag. de retract. convent. in fin. num. 125. Cravet. cons. 156. Jacobus num. 1. late Bruno Solis consil. criminal. 1. num. 70. Jas. num. 3. & Dd. l. cum ea. l. interpositas. C. de transactio.

191. Darumb auch kein ander contract disfalls zu vormuten vnd zu imaginiren dann des wiederkauffs/ so im Instrument außgedruckt vnd einvorleibet/ & qualis t extenore apparet Tirag. de retract. proximit. §. 30. gloss. 1. num. 7. & de retract. convent. in fine num. 125. Socin. consil. 19. ad fin. num. 7. volum. 1. Dec. consil. 435. num. 3. consil. 523. num. 1. Vnd den die contrahenten eingehen wollen/ wie der anfang der vorschreibung mit sich bringet/ unde t causa finalis colligitur Lanfranc. c. quoniam. 11. in princ. num. 2. de probat. Cacher. decis. 23. num. 31. Socin. consil. 165. visis num. 7. volum. 2. & intelligitur causa finalis esse contractus quam contrahentes expresse runt Bald. l. eam. num. 1. C. de fideicommissis. & talis t species subesse contractus, quatenus nominarunt & esse voluerunt l. si ita. §. Cbrisogonus. de verbor. obligat. l. cum precibus. 6. de probation. l. non figura. de actionib. l. iur. iur. gentium. §. hic prator. §. pactorum. de pact. Jas. l. si quis debitore. num. 45. de iure iuran. Anton. Nat. a. consil. 104. nū. 1. Bald. l. quoties. num. 4. C. de suis & legit. non inspecto principio aut rei origine l. non unde. ubi Bald. C. si cert. petat.

Nec t enim tractatus praecedentes 194. contractum attenduntur aut considerantur l. §. ult. de iure iuran. l. si voluntate. C. de rescind. vend. quoniam multa t tractantur quae non perficiuntur l. si ex causa. 9. §. nunc videndum. 2. in fin. de minorib. l. sciendum. 195. 19. §. dictum. 1. de adilit. edict. c. dudum. de reb. eccles. non alienand. Jas. l. si quis cum aliter. 36. num. 4. §. de verbor. obligat. sed t tantummodo quod est conventum & in conclusionem contractus deductum l. si voluntate. C. de rescind. vendit. Dec. consil. 404. num. 12. Tiraguell. de retract. convent. §. 7. num. 24. & in fine num. 24. Socin. consil. 114. in causa. num. 2. volum. 2.

Thut nichts zur sachen/ das keine gewehr außdrücklich angelobet/ denn wo ein Kauff vnd wieder kauff vorhanden/ da ist nicht vonnöten die gewehr außzudrucken/ weil sie stillschweigend im contract steckt/ der t dann nicht desto weniger ein bestendiger kauff ist/ l. non dubitatur. 6. C. de evictionib. l. si maior. C. de commun. rer. alienat. l. 2. l. in venditione. ff. de evictionib. cum 197. 198. ea t quae tacite contractui insunt non sit exprimi necesse l. 3. ubi Dd. Sicere. pet. So ist auch den gewehrs Bürgen gleich/ das alhie vor den verkaufften Renten das hauss §. vorschrieben/ vñ im fall der nicht haltung oder vorseumnüß auch vñ einen wiederkauff vberantwortet. Sunt t autem paria in contractibus, cavere 199. fidei iussoribus vel pignoribus l. promissor. 21. §. fin. de constit. pecun. l. 1. §. inter. de collatio. bonor. l. 2. §. penult. ff. quor. bonor. & in his nihil interest utrum fiat ex æquipollentibus l. ult. ubi gloss. verb. teneri. ff. mandat. l. si vero. 12. §. si filiofamil. versic. nihil enim mea interest. ff. eod. tit. Everard. loc. 101. de æquipollent. Vnd kompt darzu die vblliche gemeine caution, darin auch die gewehr/ vnd was sonst notwendig/ begriffen/ als in der vorschreibung N. 1. in verbis: Wo auch unsere Gleubiger mit dieser vorschreibung/ zu erlangung ihrer bezahlung nicht gnuaßam verwahret oder vorsehen weren/ So wollen wir obgemelte Graffen auff ihr erfordern verbunden vnd vorpflichtet sein/ inwendig vierzehn Tagen ihnen eine bessere vnd gnuzsame verwahrung zu thun. Es hindert auch nicht das des Hauses besserung/ bauung vnd ander gefahr nicht diesen Rentnern/ sondern den Graffen vorbehalten/ vnd obgelegen/ Denn es anders nicht sein noch abgeredt werden sollen/ sintemal anfänglich nicht die §. sondern allem die Jährliche Renten darauff verkaufft/ vnd also die Graffen derselbigen Herrn blieben/ ut periculum t & instauratio cum domini jure penes eos manserit l. pignus. C. de pignorat. actio. cum similib.

- Ob aber wol conditionaliter, vnd im Fall die Erbsen in einigen punct seumig/ vnd der Vorschreibung nicht nach sehen theten/die S. auch auff einen wiederkauff den P. vnd mitbeschriebenen verkaufft / so ist doch demselbigen auch solch pact nicht zu wieder/ cum
201. *† pactis contrahentium pericula & sumptus venditionis alterari ac transferri in alteram partem queant, absq; venditionis noxa, & contractus huius detrimento l. si in venditione. 10. & passim de pericul. & commod. rei vend. & alioqui in † conditionali venditione periculum pertineat ad venditorem, donec purificatus fuerit per eventum conditionis contractus. l. necessario. de pericul. & commod. rei vend.* Sed & in † retrovenditione, ex natura contractus illius, sumptus, meliorationes & impensæ cum periculo redeunt ad venditorem, lege retrovenditionis executi Tirag. latè de retract. convent.
103. *§. 6. gloss. 1. & 2. & §. 7. gloss. 1. num. 1. 2. cum sequent. per l. Imperator. de in diem addit. l. si servos. de pignorat. actio. l. domos. de legat. 1. cum aliis per eum allegat. ut † nihil mutare debeat si exprimantur ea quæ tacite insunt l. 3. ubi Bart. Jas. & Dd. de legat. 1. l. non rectè. C. de fideiussorib. l. aliquando. de condit. & demonstrat. Alexand. consil. 92. viso. num. 4. volum. 4.*
104. *Das aber die contrahenten beyde seits ihnen vorbehalten die lose zu thun/ ist im kauffen vnd verkauffen nicht vngebreuchlich tot. tit. de in diem addit. & de leg. commissor. l. 2. ubi Dd. & de pact. inter emptor. Vnd weil es teglich also geschicht / Consuetudo † ipsa, facit ejusmodi licitum contractum Bald. l. per diversas. 22. num. 2. C. mandat. per l. certi. §. si nummos. ubi Dd. Sicert. petat. l. athletas. 4. ubi Bald. notat. in 1. lectura. de his qui not. an. infam. Oldrad. consil. 207. universas. in fine. Stephan. Bertrand. consil. 1. viso. num. 9. lib. 2. Jas. consil. 153. num. 4. versic. septimo facit lib. 4. eleganter Roland. à Valle consil. 75. num. 43. & 45. volum. 1. copiose Tirag. in retract. convention. in fine. num. 9.*
205. *So kan auch ein wiederkauff pro contractu usurario vel fœneratio nicht geachtet werden / weil er in rechten approbirt c. 1. 2. in extradag. de empt. auch in der Reichsordnung nachgelassen Anno 30. tit. von wucherl. contract. Vnd also teglich in rbung ist.*
206. *In † contractibus autem consuetis & permissis cessat usura suspicio Bald. l. unic. num. 39. C. de his quæ pœnz nom. relinq. Abb. consil. 15. num. 1. lib. 1. Dec. consil. 170. in fine. num. 2. Jas. l. 1. num. 62. C. de summatrinitat. & consil. 78. lib. 3. consil. 153. lib. 4.*

Vnd obwol die Früchte bisweilen in guten Jahren den ordentlichen Zins ubertreffen/

so mützen sie auch wol in bösen Jahren gering sein/ Unde † contractus propter incertum fructuum eventum non censetur illicitus aut usurarius l. si ea pactione. ubi gloss. ult. & Cyn. & l. ea lege. ubi gloss. Barthol. Alberic. num. 1. Bald. in princ. & alii communiter. C. de usur. ne † quidem in foro conscientie Barthol. Bald. Alberic. d. l. si ea lege. Canon. c. in civitate. c. naviganti extra. de usur. Host. eod. tit. num. 7. & 8. Oldrad. consil. 207. num. 5. Castrens. l. per diversas. num. 8. C. mandat. cum aliis quæ cumulat Tiraguell. l. si unquam. verb. donatione largitus. num. 113. C. de revocand. donat. ideoq; † ne latio aut inæqualitas vel enormitas tali contractui propter incertitudinem fructuum & incertum eventum, qui in utrumq; se habere potest, inesse censetur Curt. Senior. num. 3 post Castrens. l. de fideicommissis. per illum. text. C. de transaction. Cravet. consil. 142. num. 8 Nam casus † incertus & dubius licitum reddit, & facit, quod contractus valeat, qui alias reprobareretur, secundum communem Theologorum, Legistarum & Canonistarum opinionem, à qua non sit in consulendo vel judicando recedendum. Dec. consil. 115. num. 4. Francis. Vivius. l. 2. commun. opinio. opin. 211. num. 4. & † contractus qui pendet à casu non reputatur utilis nec damnosus Dec. consil. 531. pro vera. num. 11. consil. 111. pro tenui. num. 10. & in l. fin. num. 4. C. de transact. & ante Dec. Ludovic. Roman. consil. 302. ego. num. 3. consil. 423. pro pleniori. num. 10. nec † ideo minus valet contractus de fructibus pro pecuniæ usu aut mercede lucrandis, etiam si longè uberiorès percipiantur l. si merces. 28. §. si vis major. ubi Barthol. & Dd. ff. locat. Gomez. de contract. c. 3. num. 19.

207. *210. 211. 212. 213. 214. 215.*

Sed nec † ad inducendam præsumptionem simulati contractus, aut fraudis usurariæ, sufficit minoritas pretii, cum pacto de retrovendendo, si non concurrat consuetudo fœnerandi, vel similes nequitie in emptore c. illo. ubi Barthol. & Amb. de Vigna in ult. notab. de pignor. Burgos. c. ad nostram. num. 46. de empt. Ambros. de Vigna. tract. de usur. num. 107. usq. ad num. 116. Jason. l. rogasti. §. si tibi. num. 7. Sicert. petat. & ibi Socin. in fine. Purpurat. num. 70. Idem Jas. cons. 151. num. 1. lib. 4. cū liceat minoris vendere, nec † propterea improbatur contractus, nisi sit latio supra dimidium l. 2. l. quisquis. l. si voluntate. & passim C. de rescin. vendit. l. si quis donationib. de contrahen. empt. Imol. Panor. & Dd. c. 1. de emptio. latè Augustin. Bero. c. cum dilecti. num. 23. de empt. & vend. addens rationem, quoniam scienti † non fit injuria c. scienti. ubi Dyn. de reg. Jur. in 6. Caccialup. in repet. l. admonendi. num. 225. de jurejurand. Boer. consil. 12. num. 8. & decisio. 102. per tot. ubi ait: hanc

esse communem, sicut & Socin. Jun. *consil.* 1. num. 2. lib. 1. Carol. Ruin. *consil.* 116. circa num. 11. lib. 4. Dec. *consil.* 167. in causa. num. 4. *consil.* 308. num. 5. *consil.* 648 num. 3. Barthol. Socin. *consil.* 358. lib. 2. per tot. Joan. Cephal. *consil.* 289. *speculabilis.* num. 36. 37. Cæpoll. de *simulat. contract.* num. 100. 101. qui addit in practica & de consuetudine sic teneri, latè Cagnol. l. 2. num. 50. C. de pact. inter emptor. Augustin. Bero. *consil.* 146. visò. num. 3. volum. 1. Paris. *consil.* 54. num. 29. 30. lib. 1. Tiraquell. de retract. convention. in fin. num. 124. & in prafat. num. 5. 6. ubi plura cumulat, & communem dicit Antonius Natta *consil.* 586. ex instrumentis, num. 2. Roland. à Valle. *consil.* 96. num. 19. vol. 1. Augustin. Berouscopiofissimè defendens c. ad nostram. num. 26. usq. ad 64. de empt. *consil.* 169. in causa. num. 15. 18. lib. 1. Jeron. Grat. *consil.* 11. num. 14. lib. 2. ubi dicit hanc esse indubitata, & ab omnibus approbatam, magisq; communem. Francif. Zoanett. in repet. l. 2. à num. 46. usq. ad num. 68. C. de pact. inter emptor. Molin. de usur. *quest.* 56. num. 392. 393. & addit Anton. de Burgosa bonam rationem huc pertinentē d. c. ad nostram. num. 46. de empt. scilicet, quod ex duobus licitis non possit fieri illicitum: quod maximè dicendum est hoc casu, inter generosas & nobiles personas contrahentes, quæ non sunt mercatores, nec indeo suspiciosè fœneratores Oldrat. *consil.* 207. ante finem. Panor. num. 3. c. nisi essent. de probat. Innocent. c. 1. num. 3. de cleric. peregrinantib. Bald. interminis. l. 1. num. 39. C. de his qui pæn. nomin. loquens de istis reddituum, annuorum emptionibus ac venditionibus, quod non sint contractus suspecti aut fœneratitii, præsertim inter honestos, & in regione ubi frequentantur. Anton. Natta. *consil.* 498. deductum. num. 26. Abb. *consil.* 15. *quæritur.* num. 1. lib. 1. Joann. Nevizan. *consil.* 87. si prisci. num. 39. *consil.* 88. sapientia. num. 7.

Jürnemlich weil disfalls den Graffen je vnd allwege außgang eines Jahres frey gestanden / wie auch noch / mit darlegung der Hauptsummen Achim P. abzulegen / vnd das Amte J. wiederumb an sich zu bringen / welchs auch Achim P. vnd seinen Erben viel lieber vnd angenehmer sein soll / dann lenger in dem schwehren Ampt mit grosser mühe vnd arbeit / besorglichem streit vnd müheseligkeit / den genies seiner grossen außgelegten summen zu suchen.

216. Cum t̄ autem licitum est venditori reemere quando sibi placuerit, & ita rem suam recuperare, contractus non potest nec debet argui de pravitare vel simulatione usuraria. Hostiens. de usur. §. qualiter contractus usurarius, num. 9. Guliel. de Monte-

Lado. in clemen. ex gravi. §. ult. de usur. Gratus *consil.* 11. *quæritur.* num. 21. volum. 2. perinde ac cum post longum demum tempus redimere liceat Alb. num. 12. Hostiens. Joan. Andr. num. 3. casu. Anton. de Burgos, num. 64. 65. c. ad nostram. de empt. Guid. Pap. *consil.* 616. versus finem. Laurent. de Rudolph. tract. usur. a. *quest.* 61. Capolla de Simulat. contract. in 10. præsumpt. Hieron. Cagnol. l. 2. num. 60. C. de pact. inter empt. Chassan. in consuet. Burgund. rubric. 5. §. 1. num. 44. 45. Augustin. Berous. d. c. ad nostram. num. 34. & ibidem Anton. de Burgos num. 54. de empt.

Quod autem dicitur, esse usuram, quicquid accedit forti, id in mutuo tantum obtinet, non in retrovenditione, ac similibus contractibus bonæ fidei, ubi t̄ ex mora 217. quoq; sine pacto, debentur usura l. mora. §. in bonæ fidei. de usur. etiam jure Canon. cum probatione interesse gloss. & Dd. c. conquestus. c. salubriter. de usur. & ibi Hostiens. speciali 8. Cornæ. *consil.* 44. in fin. volum. 2. dicens non obstare gloss. d. c. si fœneraverit. quia usura pro interesse omni jure sit permilla Cyn. autben. ad hoc. *quest.* penult. C. de usur. ubi Bald. in fin. dicit, quod possit fieri & pacisci usura quatenus interest Barthol. l. videamus. §. 1. de usur. & l. Julianus. §. ex vendito. de actio. empt. ubi tenet talem usuram pro interesse esse licitam, etiam de jure Canon. Nam damna t̄ & interesse propter 218. pecuniam non solutam peti possunt c. dilecti. de for. competen. l. curabit. C. de actionib. empt. multo magis in pactum deduci l. cum quidam. 17. §. si pupillo. ubi Dd. de usur. Dd. l. stipulatio. §. alteri. ff. de verbor. obligat. quoniam contractus t̄ ex conventionem legem 219. accipiunt l. 1. §. Si convenerit. de posit. l. in conventionibus. de verbor. obligat. præsertim t̄ nobilium virorum Bald. c. 1. in fine qui fœud. 220. dar. poss. atq; ita communiter distinguunt Dd. præcipuè Jason. l. 1. C. de summ. trinitat. num. 47. cum seq.

Es hat auch Achim P. städtliche summen vffbringen müssen / die er teglich vnd jährlich auch vorpensionirt / damit die städtliche gelde erfüllet / vnd dem Graffen zu M. überliefert werden möchten / do er nun solte die Früchte in sortem importieren / vnd gleichwol nicht allein sein vff J. gethan Geld sampt dem genies entrahten / sondern auch die derwegen vffgeborgete summen vor sich vnd ohne ergekung täglich vorzinsen / so würde er in mercklichen Schaden geführt ut jam hic non de ejus lucro captando, sed damno vitando certetur per notata à Bartholo & Dd. l. unic. C. de sentent. qua pro eo quod interest proferunt.

Das

Das also / vorgesagter einrede ungeachtet / bey voriger decision, vnd die P. Erben / krafft habender Siegel vnd Brieff / bey dem starcken Wiederkauff des Hauses S. vnd nuzung des selben / ohne einige Rechnung billich bleiben / biß sie allenthalben ihrer daruff gethanen Hauptsummen vnd vffgelauffenen Renten / schaden vnd interesse vorgnügen.

II. QUÆSTIONIS

RATIONES DUBITANDI

221. **U**treichende Werners von der S. betrawung / leßet es sich wol erslich ansehen / daß er seine restierende Gelde von Achim P. zu fordern / oder in mangel der Zahlung vff die hülff zu dringen wol befuget. Cum enim computatis rationibus resta sit facta, quam Achim P. ipse scripsit & confessus est S. debere, sequitur quod duplici vinculo ad hoc teneatur: Primum ex transactione, quæ t ex tali rationum resta oritur *l. siquidem. 24. ubi post Salicet. & Castrens. Jas. num. 4. C. de transact. & in l. 2. ubi Jas. num. 7. C. de hered. instit. Corna. consil. 62. quanquam. num. 6. volum. 4. Castrens. consil. 216. confirmandi. num. 3. parte 1. Ferrar. in form. libell. quo ag. ut pact. ser. in fin. princ. fac. l. 3. §. cum Titio. ubi notat Bartbol. Alber. de adimen. legat. & melior tex. l. si ex pluribus. in princ. ubi gloss. verb. reliquum. ff. de solut. Secundo ex sua ipsius confessione scripta *l. generaliter. C. de transact. c. si cautio. de fid. instrument. nemo t enim melius confitetur quam propria manu scribendo Specul. de instit. edict. num. 23. l. final. C. de fidejussorib. l. Publica. §. fin. deposit. ut t probet contra eum & ejus successorem Molin. de feud. §. 5. num. 31. ad cujus obligationem sustentandam sufficit ipsa computatio ac resta exinde facta. Jas. & Dd. l. unic. C. de error. calcul. ac inde gliscens transactionis causa *l. siquidem. 24. C. de transact. l. si transactionis. 11. C. de non num. pecun. 2.***
222. Darumb vormüße der Reichsordnung / auch üblichem Landesgebrauch fürnemlich vnter dem Adel S. vff solche schriftliche bekentnüss / im fall der wegerung / die hülff zu suchen
223. wol befuget / cum t scriptura privata, scilicet recognita ac confessata, vim habeat publici instrumenti *l. qui agentis. de except. cum ibi notat. ac similib. ideoq; t ex consuetudine executionem habet paratam; absq; disceptatione fori l. Imperator. de stat. homin. Dec. consil. 413. num. 9. quod t etiam ad libros mercatorum ac rationum extendit Bald. l. certum. 13. num. 9. C. famil. eriscun.*

RATIONES DECIDENDI

Nun wol diß fürwenden ein ansehen hat / dennoch weil in St. cession N. 15. befindlich / daß S. neben den P. zu ablegung des St. 20000 Goldgülden vff J. hafftende / diese Gelde angewendt / vnd sie also sämpflich dieselbige Vorschreibung an sich gelöst vnd gebracht / wie auch vielleicht nicht vorneinet wird / daß solch Geldt errentes W. Winter so sie nurgendt vorwarlich hat vnterbringen können / ihrem Bruder Achim P. angeboten / vnd gegeben sie mit in den Pfandschilling vff J. zu nehmen / wie geschehen / vnd dadurch die St. Vorschreibung / von ihnen allein eingelöst.

Daher dann dringet die folge / daß sie gleich recht ein jeder pro rata sua pecuniae an solcher gelösten Vorschreibung erlangt haben / vnd also consortes ejusdem instrumenti & debiti, ac correi stipulandi worden seyn / vnd vff gleiche gefahr / vorlust vnd gewinst solcher schuld vnd Vorschreibung stehen / *l. 3. commun. divid. Fab. §. quædam. num. 25. & ibi Dd. Instit. de actio. l. 1. 2. ubi Bald. & Dd. C. de consort. ejusd. litis. l. omne 25. 27. ff. pro Soc. Darumb auch nicht einer von dem andern sein antheil / sondern allein bey den Schuldiger / vnd dem vorschriebenen Vnterspande zu suchen befuget / Consortii t enim & communis rei ea vis est & natura, ut inter consortes commoda, pericula, incommoda dividantur *l. item. 19. ff. famil. eriscun. l. 3. & passim commun. dividun. Nec cogitur t alter alterius partem luere l. sancimus. §. ne autem. C. de donat. §. penult. Instit. de offic. judic. ubi Dd. & §. quædam. ubi Angel. num. 3. & scribentes. Instit. de actionib. neque hoc nomine conveniri potest consortes, ut partem a socio vendat vel emat, sed tantum ut fiat omnium commodorum & incommodorum divisio *l. 3. l. 4. & passim commun. dividund. Bald. & Dd. l. unic. C. de comm. ser. manu. & d. l. sancimus. §. ne autem. C. de donat. Imo ne quidem ad divisionem hoc casu potest agi, cum instrumentum t dividi nequeat gloss. l. 5. C. commun. utriusq; judic. l. ea qua. C. famil. eriscund. Et quanquam communi t dividundo agere possunt, quibus pignus & hypotheca communis est, quatenus usus dividi potest *l. in communi. 7. §. si duo. 4. litem. 10. §. 1. l. arbor. 19. §. fin. commun. divid. cessat tamen ea actio quatenus divisio fieri nequit d. l. arbor. 10. §. si per eundem. commun. dividun.****

Weil dann nun Achim P. vnd seine aufgelegte Gelde von den Graffen zu W. wegen J. G. vnvormügenheit / nicht kan wieder kommen / wie gerne er es auch wolte / so were es je vnbillich / daß er seinen consorten denen von S. die ihr Geldt neben ihm dahin angelegt / vnd die St. Vorschreibung / sämpf den darin vorschriebenen Renten an sich gefaufft vnd mit abgelöst /

gelöst / das ihre herab zu geben / vnd allein die
gefahr / habet vnd anspruch der andern Gleu-
biger vff sich nehmen vnd aussprechen müste /
Nam cum instrumento ius ipsius etiam in-
strumenti & redditum illo comprahensum
pecunia sua omnes emerunt l. 1. C. de donat.
Tiraquell. de retract. proximi. §. 2. gloss. 1. num. 1.
cum sequent. atque ita socii illius sunt facti l.
2. versic. cum societate res communis est in-
ter eos qui pariter eandem rem emerunt.

231. ff. commun. dividu. Par t igitur debet om-
nium esse causa d. l. 2. in fin. par omnium vi-
detur esse causa. ff. commun. dividu. & com-
mune t periculum, lucrum atque commo-
dum l. si quis. 6. §. 1. & passim. ff. eod. tit. licet
232. t & alia ejusmodi onera. Paris. consil. 8. 4.
num. 23. lib. 1. consil. 87. num. 11. 12. eod. lib. 1.
Corna. consil. 311. num. 1. lib. 3. consil. 233. num. 1.
lib. 2. consil. 212. num. 2. lib. 4. consil. 122. num. 2.
lib. 1. consil. 174. num. 5. lib. 3.

234. Et t cum in hoc agere consors possit,
ut mutua indemnitate consulari l. 3. C. fa-
mil. erecund. & onera litium similiter ac pa-
riter sustineantur l. si posquam. l. si fundas. ff.
commun. dividu. l. rei communis. l. actione. §.
235. penult. ff. pro soc. certe quem t huc tenet
actio, eundem agentem multo magis re-
peller exceptio l. vendicantem. de evictio. l. si
ob causam. C. eod. tit. gloss. ult. & Dd. l. cum a
matre. 14. C. de rei vendicac.

RESOLUTIO RATIO- NUM DUBITANDI

QAgegen nichts thut / das Achim P. mit
St. gerechnet / ihme etliche Gelde abge-
legt / vnd vnter der Rechnung verzeich-
net / was er ihme noch schuldig bleibe dann sol-
ches in gemeinen Handeln bruchlich / das man
rechnung fñrnehme / vnd einer dem andern
Geldt gebe / damit gleich-ut gehalten werde /
oder wie das ihnen gefellet / darauff aber folget
nicht / das einer alle gefahr der gemeinschafft
vff sich allein genommen vnd dem andern sein
Hauptgut ohne gefahr heraus zu geben schul-
dig / quoniam hoc t esset contra naturam

236. societatis d. l. omne. ff. pro soc. l. contractus. l. 3.
l. si quis. 7. & passim commun. dividu. a qua
recessum esset, & cujus novatio t non prae-
sumitur nisi probetur l. final. C. de novat. l.
237. ex empto. de alio. emp. sed contrahentes t
potius secundum leges ac naturam contra-
ctus principalis egisse intelligantur l. si duo.
238. ubi Castrens. de acquirend. hered. nec t prae-
sumitur quisquam iactasse suum jus quod
ex communitate habet l. cum de indebito. in
in fin. de probat.

Auf welchen dann auch folget / das wie-
der Achim P. die hülffe / vormüge Siegel vnd

vnd Brieffe / von St. nicht müge diffals ge-
sucht werden / denn alhie kein Siegel noch
ander Schreiben vorhanden / dann Achim be-
kenntniß / so in der Rechnung geschēhen / welches
nach art / natur vnd eigenschafft des Con-
tracts / darauff die Rechnung gemacht sol vnd
muß verstanden werden. Distinctio t enim
rationum ejusdem naturae esse intelligitur,
cujus est contractus cui adhibetur l. 1. §. 1.
& passim. tot. tit. de tutel. & ratio. distrabend.
l. 3. C. de transact. l. ab emptione. de pact. gloss.
& Dd. l. de tutela. C. de integ. resit. Daher
dann solche Rechnung vnd Bekentniß wol mit
sich bringet / das S. so viel an S. habe / als die
Rechnung vnd derselben aufgeschauet Rest auß-
weise / Das aber Achim P. der sein eigen Geldt
daron nicht kan zrlangen / vnd allerley anspre-
chung / anspruch vnd gefahr der andern Gleu-
biger allein aussprechen / vnd S. sein Hauptgut
ohn gefahr heraus geben sol / ist darin nicht zu
befindlich / auch wider die natur vnd Wirkung
der communiter / Darumb t auß der Schrift
nicht zu erzwingen / so darin nicht befindlich /
l. ad probationem. ubi Bald. C. de solut. & in l.
interest. C. de solut. & C. per venerabilem. de c-
lect. Socin. consil. 39. dist. num. 10. consil. 73. cir-
ca num. 4. volum. 1. Bald. consil. 297. lib. 1. con-
sil. 189. vol. 2. & l. lecta. in opposit. sicert. petat.
Itaque super t jure incerto, quod ex scri-
ptura non apparet, peti non potest execu-
tio instrumenti guarentigionati Bartbol. l.
proinde. §. notandum. ad l. Aquil. Dec. consil.
322. Roman. consil. 211. Chassan. in terminis vo-
stris. in consuet. Burgund. tit. de rentes. rubric.
§. 5. 2. num. 5. Felin. Dec. & Dd. c. ex parte. de
offic. delegat. & contra t opponi potest ex-
ceptio, quae venit ex natura contractus, ut
hic communio periculorum &c. l. omne 21.
ff. pro soc. cum aliis supra allegat. Jai. num. 2. &
Dd. l. qui pecuniam. Sicert. petat. Dec. consil. 119.
num. 1. & c. ex parte. 12. num. 19. 20. de offic. de-
legat. Alexand. l. si duo. §. si juraverit. num. 4.
ubi Imol. num. 4. dicit communem. de jure-
jur. Castrens. consil. 327. num. 2. volum. 2. Bald.
l. peremptorias. num. 7. C. sentent. rescind. non
poss. Anton. Cot. tract. de execut. instrument.
quast. 27. Corna. consil. 291. num. 8. consil. 297.
volum. 3. Alexand. consil. 20. num. 2. 3. volum. 6.
l. filia. num. 2. C. de collat. multo t magis op-
poni potest exceptio, quae ex ipso instru-
mento apparet Bald. & Dd. l. ex pradiis. C. de
eviction. Roman. consil. 204. in fin. Marant. di-
sputat. 6. num. 33. Dec. & Dd. c. ex parte. in
2. fallens. & num. 34. cum seqq. de offic. delegat.
Alexand. consil. 33. dist. num. 1. 2. 3. 9. volum.
1. Socin. consil. 38. pro decisione. num. 1. 2. 3. &
per tot. volum. 1. Quamquam & t instrumen-
tum non habet regulariter paratam execu-
tionem nisi ex statuto probetur l. minor. 25.

annis cui. de minorib. Bald. l. si causam. num. 7. C. de execu. rei jud. Cagnol. l. in testamentis. num. 8. de reg. jur. Vivius lib. 1. opinio. commun. verb. juramentum judiciale. Menoch. 4. remed. adipiscend. num. 692. 695.

- Vnd wenn auch gleich Achim P. gutwilliglich dem von der S. eyliche Gelde abgelegt hette / do der Graffen sache vnd J. versicherung besser gestanden / so folget doch nicht / das er wies der seinen Willen ihunder / da die R. Gleubiger alle auffgewachet / vnd vff die execution, auch besizer der Grafflichen Umpter hart dringen / vnd von denen allerley anspruch zu fodern / Wernern von der S. das vbrige herauf zu geben / vnd sich allein im stich zu lassen schuld.
246. dig / quia solutio t alicujus partis, vel annua, non obligat ad reliquum solvendum, cui quis alioqui jure non sit obligatus l. si certis annis. ubi Jas. & Dd. C. de pact. & qua t de novo emergunt novo auxilio indigent l. de atate. 12. §. ex causa. de interrogat. actio.

III. QUÆSTIO.

- S Nun wol dis in Rechten eraründet / dennoch damit Achim P. sampt seinen Erben sich desto besser vff allen fall künfftiger Zeit vorwahrer / so ist wol rathesam vnd nothwendig / das er forderlich von Jahren zu Jahren beständige Rechnung mache / was die J. deductis deducendis habe getragen / Nam t etiam illi qui non tenentur ad rationcinium, quando bona aliena tenent vel administrant, coguntur descriptionem bonorum, item datorum ac acceptorum rationes facere l. l. i. §. si pater. ubi Barthol. de negociis. l. i. §. si servus. de vend. in poss. mitten. Joan. Boss. in consuet. tit. de tutel. cap. 1. artic. 2. Corna. consil. 105. volum. 3. consil. 240. praesuppositis. parte 1. consil. 1. pro decisione. consil. 27. parte 2. Mynsing. observat. 93. centur. 2. Jas. l. praes. num. 3. C. de transact. Barthol. Bald. & Dd. l. ult. §. filiis. C. de bonis qua liber. Boer. decis. 61. In t quae etiam venit fructuum reputatio l. si sine. §. Modestinus. de administrat. tutor. gloss. Bald. & Dd. l. cum testamento. de manumiss. testament. quoniam omnis t eventus litis dubius l. quod debetur. de pecul.
248. Vnd dieser Handel wichtig vnd weitläufftig / auch pro vnd contra möchte disputiert werde / vnd fürnemlich vff erwegung der Lehen vnd Landesfürsten siehet / quorum t in eo quod interest, & similibus, potissimum arbitrium est Barthol. num. 40. cum seq. l. unic. C. de sentent. quae pro eo quod interest. ut & in fructibus. l. terminatio. & passim. C. de fructib. §. 1. 2. Instit. de offic. jud. & quia usurarios t esse contractus ex rationibus & ratiociniis probatur usurariorum Imol. Clem. 1. de sepult. Bald. l. 1. num. 15. C. de fals. caus. adject. Menoch.

de jud. arbit. lib. 2. centur. 3. casu. 235. num. 30. in t quem usum tenentur etiam edere rationes suas Jas. l. 1. num. 9. & communiter Dd. Alciat. & Dd. C. de edend. per Clem. 1. ubi Zabarell. Imol. post gloss. de usur. alioqui t contra eos in licentia jurari potest tanquam dolosos Socin. consil. 190. memini. num. 1. volum. 2. l. 1. 2. C. de in liegm jurand. Et t quorum magistratus se non solent difficiles reddere in exigendis iterum atque iterum rationibus, ad petitionem cujusquam, tanquam materia aequi & boni Jas. consil. 219. ista materia. volum. 2. Anchor. consil. 316. in causa. num. 3. Ferrar. in form. libell. ad redd. ratio. tutel. in fin. num. 6. Schurff. consil. 9. visis. num. 6. centur. 2. consil. 17. cent. 1. cum t arbitria boni viri debeantur Bald. l. voluntatis. C. de fideicommiss. per l. Thais. §. sororem. de fideicommiss. libertat. l. qui filium. verb. bonus paterfam. de manum. testam.

Derhalben wird auch der daruff bestellte Vorwalter oder Schösser darzu angehalten / das er von Jahren zu Jahren rechte beständige Rechnung thue / vffrichte / vffschreibe / vnd vorwahrlich beylege vnd vberantwortte. Nam t omnes administratores ejusmodi ad rationes reddendas tenentur Clement. 2. §. ut praemissa. de relig. domib. §. economos. in autb. de sanctiss. Episc. Barthol. l. 1. §. officio. num. 2. de tutel. & rationib. distrabend. Dec. consil. 192. in casu. Hostiens. in rub. de obligat. ad ratioc. num. 2. Socin. consil. 73. circa num. 1. & consil. 113. in praesenti. num. 1. & 2. vol. 1. Schurff. consil. 65. quod in praesentiarum. num. 4. centur. 1. Corna. consil. 24. num. 12. centur. 1. idq; singulis annis. Clement. 2. §. 1. de religios. domib. Jas. §. sequens. num. 42. Instit. de actio. praesertim t communitalis alicujus aut universitatis administratores §. civitatum. versic. singulis annis. in autben. de collat. cujusmodi t haec est praefectura F. su. pra 20. pagos cum omni jurisdictione complexa, ex definitione Barthol. consil. 189. primo quaritur. in princ. Angel. Fab. Port. & Dd. §. universitatis. Instit. de rer. divis. potissimum t ju. re Saxon. in cujus territorio haec praefectura sita. Landr. lib. 1. art. 23. & 33. gloss. Weichb. art. 26. col. 6. Author. different. 17. Reinhard. de tutel. diff. 2. 7. 8. Constit. 11. parte 2. & ex ordinationibus Imperii. Reichsordin. anni 48. alioquin onus non remittitur, sed augetur indies Hostiens. tit. de obligat. ad rat. num. 3.

Vnd zu mehrer beglaubigung werden darzu Notarien vnd Zeugen / auch in solchen sachen geübet vnd versändige Männer / billich darzu gebraucht vnd gezogen / vnd andere nothwendige stück gehalten vnd observiret / so zu elner beständigen vffrichtigen Rechnung breuchlich / Nam t majore pollet fide quod fit coram Notario & testibus in autb. de instrum. cant. & fid. l. scripturas. cum seq. C. qui potior.

- in pignor. l. contractus. ubi Salicet. C. de fid. instrument. Canon. c. quoniam. in princ. verb.
262. duos. de probat. quia t inde publicum sit instrumentum & inscripta publicam merentur fidem l. penult. de fid. instrum. Molin. consil. 31. 32. 33. Cacharan. decis. Pedemon. 16. & ad
263. t calculos scienter & validè ponendos adhiberi solent & debent homines periti, & earum rerum, de quibus ratio initur, scientes Ferrar. in form. libell. ad redd. rat. in fine. num. 6. Jas. consil. 219. ista. col. 2. volum. 2. Anchoran. consil. 316. in causa. num. 3. quoniam t arbitrio bonorum virorum rationes reddi debent Bald. l. voluntatis. C. de fideicom. per l. Thais. §. sororem. de fideicommiss. libertat. l. qui filium. §. bonus paterfamilias. de manumiss. testamen.
265. Ut t autem ratio rectè reddatur multa requiruntur, de quibus Jas. consil. 214. ista. per tot. volum. 2. Socin. consil. 73. circa num. 1. & 6. consil. 113. in presenti. num. 2. consil. 192. capio. num. 4. volum. 1. consil. 213. cum presenti.
266. num. 4. volum. 2. Primum ut t gestor libros rationum conficiat, edat, & reddariis, quorum rationes ac res administravit, l. final. §. inter cetera. de lib. legat. l. si ita fuerit. 1. §. questio. ubi Barthol. de manumiss. testam. l. si cui libertas. de condit. & demonstrat. l. cum servus. in fin. ubi Imol. eod. tit. gloss. l. quicquid. verb. levi. C. arbit. tutel. Barthol. l. 1. §. officio. num. 2. de tutel. & rationib. distrab. l. si purè. de fideicom. libert.
267. Secundo ostendere t debet debitores l. qui sub conditione. n. ff. de condit. & demonstrat. Tertiò debent t legaliter ostendi rationes & computari l. cum servus. l. qui sub conditione. de condit. & demonstrat. ut dominus, cujus res est, de omnibus rectè instruat gloss. verb. ea. l. fin. §. inter. de liber. legat. non sub nube & in genere, sed per singulas partes & species, ac minutias declarando, quid, unde, ex quo, cui datum, acceptum, expensum. Socin. consil. 213. cum presenti. num. 4. volum. 2. consil. 73. circa num. 6. volum. 1. Jas. d. consil. 219. ista. volum. 2. quia
269. singulis t specificatis veritas apparere potest, alias non Socin. consil. 190. memini. num. 1. volum. 2. per l. argentarius. §. edi. de edend. l. antepen. de condit. & demonstrat. Schurff. consil. 9. Visis. num. 3. 4. censur. 1. Quarto, plenè
270. t & bona fide rationes reddi debet Bald. l. pen. C. de condit. inst. l. si ita scriptum. l. qui filium. de manum. testam. l. si pure. de fideicommissar. libertat. Schurff. consil. 9. Visis. num. 5. 6. censur. 2.
271. sicut t primo introitus rationum ostendatur, deinde exitus l. spadonem. §. ratiocinatio. ubi Barthol. de excusat. tutor. Socin. d. consil. 213. cum presenti. num. 4. volum. 2. & consil. 190. memini. num. 2. 3. volum. 2. etiam t de non gestis, quæ tamen geri debuerunt l. pater. C. de hered. tutor. l. 1. in princ. de tutel. & ration. distrabend. l. pupillorum. C. de administrat. tutor. & omnibus iis quæ culpâ, negligentia, fraude gerentis absunt, aut deteriorata sunt l. quicquid. C. arbit. tutel. quæ t omnia non tantum reputari debent, sed etiam exsolvi ac præstari gloss. l. final. l. cum servus. de cond. & demonstrat. per l. antepenult. eod. tit. l. periculum. sic cert. perat. gloss. penult. l. qui filium. de manum. testam. l. si pure. de fideicommiss. libert. l. quicquid. C. arbit. tutel. l. tutori. C. de negoc. gest. l. pupillorum. C. de administrat. tutor. Socin. consil. 149. in causa. num. 1. volum. 1. una t cum instrumentis omnibus & pertinentibus l. is qui. C. de in lit. jurand. l. si pure. in fine. de fideicom. libert. Barthol. l. cum servus. in fine. de condit. & demonstrat. & t reliquis quæ deberi inveniuntur gloss. l. final. §. inter. verb. æque. l. non solum. §. is qui reddere. de liber. legat. l. si quis ita. §. duo. de statuliber. l. quamvis. de condit. & demonstrat. l. cum testante. C. de manum. testam. Barthol. l. qui libertatis. §. servus. de evict. & t fructibus qui percepti sunt, vel percipi potuerunt gloss. & Dd. l. cum testamento. de man. testament. l. si sine. §. Modestinas. de administ. tutor. Reddere enim rationes non est reddere chartas tantum, sed ut is qui reddit dominum de omnibus instruat, data & accepta rectè computet, & reliqua solvat gloss. d. l. ult. §. inter. verb. ea. de lib. lega. Barthol. d. l. qui libertatis. §. servus. de evictionib. per l. cum servus. de condit. & demonstrat. tex. in l. non solum. §. is qui rationes. de lib. legat. l. si ita fuerit. §. questio. verb. reddiderunt. l. si ita scriptum. de manum. testament. Nam t à facto computationis incipere debet ratio, & eo per omnia expedito, sequi debet reliquorum datio l. cum servus. vers. inest. ubi Imol. notat. de condit. & demonstrat. Socin. consil. 159. presenti. num. 3. & 8. vol. 1. Quintò, probare t etiam debet computator suarum rationum fidem per instrumenta, vel testes, aut aliter, nec enim ipsi suisque rationibus creditur l. qui sub conditione. de condit. & demonstrat. nisi t in modicis & expensis per iurandum suum confirmatis, nec aliter, neque in magnis Barthol. l. 1. §. officio. num. 1. de tutel. & ratio. distrab. Jas. repet. l. admonendi. num. 126. de iurejurand. Castrens. l. antepenult. num. 2. de condit. & demonstrat. l. cum servus. num. 6. eod. tit. & consil. 101. ad bene. volum. 1. Corne. consil. 120. circa num. 13. volum. 3. Etenim t creditur rationibus, quatenus sunt contra gestorem, non pro illo, ut in propria causa Barthol. d. l. officio. num. 1. per l. Lucius. §. tutoribus. de administ. tutor. Ferrar. in form. lib. reddendarum rationum. in fine num. 7. Quamobrem t quatenus negantur, eatenus probare debet Socin. consil. 119. cum presenti.

- presenti. num. 2. volum. 2. dicens hanc esse communem conclusionem in l. quaedam. §. nummularios. de edend. & probat. l. qui sub conditione. verb. docere debet fidem suis rationibus constare. de condit. & demonstrat. Bald. consil. 418. ad primum. num. 6. volum. 3.*
282. aut t culpam purgare solutione ejus quod debetur Barthol. l. cum testamento. num. 4. C. de manumiss. testament. Socin. consil. 141. in causa. num. 3. volum. 1. Corna. consil. 30. num. 13. volum. 3. per d. l. cum servus. de condit. & demonstrat. l. si pure. §. final. l. si pater. §. si Stichus. de fideicommiss. liber. alioqui t tenetur actione negotiorum gestor. aut simili Barthol. l.
283. 2. num. 2. §. de neg. gest. & t potest contra eum jurari in litem, velut ob dolum praesumptum gloss. verb. tenebitur. l. 1. §. officio. de tutel. & ration. distraben. l. 1. C. de in litem juran. Socin. d. consil. 113. cum presenti. num. 3. 4. volum. 2.
285. Nec t cogitur is cui debetur ratio eam protinus acceptare vel comprobare l. 2. ubi pupill. educ. debeat. sed potest deliberatè, & cum spatio temporis, eas examinare l. cum servus. 31. de condit. & demonstrat. Socin. latè consil. 191. memini. num. 3. volum. 2. consil. 149. in causa. num. 5. volum. 1. ubi propterea subdit, rationes non posse momento expediri, sed habere causam successivam Anton. de Butr. c. ex parte. de testib. Angel. consil. 286. quoniam. num. 1. Schurff. consil. 9. visis. num. 6. centur. 2. Jas. consil. 219. ista. volum. 2. bonus text. l. si statu libera. 6. §. final. ibi ad percontandas, & dispungendas, atq. excutiendas rationes. de statu lib.
286. nec t antequam per omnia satisfactum sit, ulla quietatio debetur Castrens. consil. 377 ad primum. num. 2. volum. 2.

Und weil wir alle sterblich seyn / die Erben aber vnd successorn solches alles nicht so wol können aufrichten / als die es vnter händen gehabt vnd getrieben / so ist nicht besser noch rathsamet / denn das jährlich / vormüge der Recht / angeregte Rechnung geschehen vnd vollen-
287. zogen werde / wie gemelt / bevorab t weil es vor-
weislich vnd allerley gefahr vff sich hat / wenn solchs nicht geschieht / Socin. consil. 190. memini. num. 2. vol. 2. per l. tutor. qui repertorium. de administrat. tutor. l. 3. §. tutores qui repertorium. de administrat. tutor.

IV. QUÆSTIO.

Als die bestallung anreicht / hat es fast
Wein seltsam ansehen / daß d. d. 20. Septemb. anno 69. die löskündigung geschehen / hernacher die bestallung / welche neben der ersten Vorschreibung anni 61. krasst derselben als bald vorfertiget seyn sol / allererst hernacher im 71. Jahr vffgerichtet / darin das Amte dem P. nicht gänglich eingethan / sondern nur

vff ihn oder seinen Bruder / vnd zehen oder eilff Personen vnterhaltung zur notturfft vber die vorgie Zins des Geldes / vorsehung geschehen / darüber vnd so sie vber die bestimpte sechs schock scheffel Haben / vnd zwölff aimet §. Wein / etwas mehrers einnehmen würden / müssen sie mit ihrem baaren Gelde bezahlen / vnd bleibe sonst der Schöffer / Landknecht vnd alles Gesinde sampt Richter vnd Schöppen / vormüge der ersten Hauptvorschreibung / in alten Pflichten vnd aiden / damit sie den Graffen vorwandt / Sol auch der Schöffer in auter Rechnung alles dem Graffen zum besten nehmen / ist auch außdrücklich vormeldet / daß der bestallungsbrieff der Hauptvorschreibung zu wieder nicht gemeinet oder gedeutet sein sel / Daß es also sich fast ansehen lesset / als weren die P. von voriger löskündigung abgestanden / vnd hetten sich durch angenommener bestallung anderweit einnehmen vnd vffhalten lassen / per l. ult. C. de novatio. juncta. l. pacta novissima. C. de pact. Derwegen do keine andere vffkündigung dann berührt 69. Jahr / welche mir auch allein zugeschiedt / vorhanden / so werden die Graffen vnd Gleubigern den P. die ganze einnehmung der Frucht schwerlich gestatten / sondern viel mehr sich vff die sieder erfolgte bestallung gründen / dardurch die dinge wieder in vorigen stand der ersten Vorschreibung gebracht / allein / daß vber die versprochene Renten den P. ein anzahl Haben vnd Weins / wie berührt / zugehandelt / darumb diffals meines verstandes vnnöthigen / dafür zu sorgen / ob die vnterhaltung des Hauptmans vnd notwendiger Diener passiren müge / dann solches necessariz impensae sein / so billich einem jedern Inhabern vnd Besizern gegönnet / vnd von den Früchten abgezogen werden / juxta regulam, quod impensae t minuant fructus, seu fructus intelligantur
288. deductis impensis l. in fundo. ubi Barthol. & Dd. de rei vendicat. l. fructus. solut. matrim. cum infinitis propè, quae cumulat Tiraquel. de retract. prox. §. 13. gloss. 1. num. 1. 2. 3. cum seq. ubi etiam, quod quæ t in custodi-
289. am fundi, & administrationem, & operariorum ac ministrorum necessariorum sustentationem impenduntur, similiter sint necessariz impensae, & fructibus deducantur latè confirmat num. 25. cum seq. & 30. per tex. l. cum quæreretur. §. pradiis. de legat. 3. l. quod dicitur impensas. penult. ubi Barthol. de impens. in res necess. fac. l. si ita. §. ult. de fund. instruct. legat. l. divorzio. §. impendia. ubi Castrens. Imol. Alexand. Aretin. Jas. & communiter scribentes. ff. solut. matrim. Bald. l. versic. quaro nunquid expensae. C. de fruct. & lit. expens. l. domos. de legat. 1. & idem in pignore obtinere probat l. si necessarias. 8. l. si servus. 31. l. si servus. 25. ff. de pign. act.

Darumb

Darumb hat solches bey mir wenig zweiffels / bevorab weil auch in der Vorschreibung Num. 2. außdrücklich gesezt / daß obgedachten inhabern frey stehen sol / vor sich selber oder mit einem Haupt oder Aemptman / welcher ihnen gefellig / gemelt Haus vnd Aempt S. zu bestellen / addita ratione in S. nach dem aber vnser Aempt S. mit einem Hauptman / dieweil die Gerichte groß vnd weit / der Untertanen / Gott lob / viel / muß vororget seyn u.

Weil aber nach der lose diffals die bestallung / wie gemeldet / vffgerichtet / vnd also es sich ansehen lesset / daß die P. bey der losstündigung nicht blieben / So were diffals wol weiter berichtet von nöhten / denn es auch ohne das fremdblich / daß die bestallung allererst im 71. Jahr sol gefertigt worden seyn / da doch in der ersten Vorschreibung der 20000 Goldgulden im 61. Jahr vorsehen / daß neben derselben der Bestallungsbrieff als bald sol gegeben vnd P. zugestellet werden / Darumb weil dem P. vnd seinen künftigen successorn von nöhten / da sie vormüge der Vorschreibung / wegen der eingenommenen Frucht / wollen vngemahnet vnd vnangefochten bleiben / daß sie sich gründen vff eine beständige werende Lose / die nicht innozieret (nam novatio tollit prius jus) sondern in esse blieben / So weiß ich auch nicht / ob diese losstündigung des 69 Jahrs gnugsam zu beweisen sey / sintemal es nur eine mißsiff ist / dessen original ohne zweiffel den Graffen behendiget / vnd nunmehr vielleicht verlohren oder sonst von Graffen wieder sie nicht zuerlangen / Derwegen do man fürsichtiglich handeln wolten / sol die losstündigung nicht allein schriftlich / sondern auch mündlich / in beysein Notarien vnd Zeugen / geschehen / vnd darüber ein öffentlich instrument vffgerichtet worden sein / oder möchte solches nochmals geschehen / denn diese brieffliche schlechte löse privatim gethan / möchte auß berührten versachen angefochten werden / So ist sie auch schlecht gnug fürgenommen in so wichtigen sachen / da dann die geniessung vnd behaltung aller eingenommener Früchte fast daruff beruhet / wie oben außgeführt / vnd die Vorschreibungen klärlich bezeugen / Jedoch möchte vnd kan man P. damit etwa helfen / daß in erster Vorschreibung anno 61. vnd folgenden / statdelich vorsehen / daß wenn an erlegung der vorseprochenen 1200 Goldgülden Zins oder andern vorwilligten Punkten / darzu die Graffen sich verpflichten / man gel vorstele / daß als dann P. vnd consorten die S. gang vnberchnet / vnd vff einen starcken vffrichtigen Wiederkauff vor sich zu behalten / befüget seyn sol / biß so lang ihm vnd mitbeschriebenen Ihre Hauptsumma sampt allen vffgelassenen Renten / vnd beweislichen Schäden / oder welche hinderstellig zu guter gnüge entricht-

tet vnd wieder gegeben / Darumb wird P. vff eine vorsorge bedacht seyn / vff gute gnugsame beweisung / als Zeugen / zum ewigen gedechtniß / die er als Besitzer vnd Beklagter / wenn er wil / 190. mag vorführen lassen / c. significavit. 41. c. Albericus. 45. de testib. Barthol. l. in lege Aquilia. 40. ad L. Aquil. Ferrar. in recept. test. ad eternam rei memoriam. praesertim in causa demur- 191. cationis c. novit. de judic. gloss. 1. c. quoniam. 5. verb. regulariter. versic. Item in causa denunciationis. ut lit. non contestat. Item vff Instrumenten vnd briefflichen vrfunden / dardurch müge beweist vnd dargethan werden / wann vnd in welchen Punkten vn Articuln die Graffen mit erlegung der Renten oder Hauptgel- den / oder andern Articuln der Vorschreibung zu wieder / seymig befunden / damit es nicht künftiger Zeit heisse: non tibi ius, sed probatio deficit l. duo sunt Titii. de testament. tutel.

RESOLUTIO CONTRARIORUM.

Was auch wieder die lose vnd bestallung angezogen / dagegen mag auch allerley fürgewendet werden / ut quod nova- 192. tio non praesumatur nisi probetur l. fin. C. de novat. quod diversi contractus sibi invicem non derogent Jas. num. 6. 7. l. pacta novissima. C. de pact. & quod in conditionibus non admittitur mora purgatio Tira- 194. quell. de retract. convent. §. 2. gloss. 1. num. 4. per l. Thais. §. intra. de fideicommiss. libert. Wie dann auch in der bestallung solches außdrücklich einvorleibet / daß sie der Hauptvorschreibung vnnachtheilig seyn sol / So kan 195. auch eine losstündigung wol durch privat schreiben geschehen / l. si procuratorem. 65. ubi gloss. verb. intelligendum. de procurat. l. quidam. de constitut. pecun. l. si qua per calumniam. C. de Episcop. & cler. l. ne satis datio. remrat. haber. l. 4. §. toties. §. prator. de damn. infect. Tira- 196. quell. de retract. proxim. §. 9. gloss. 2. num. 8. & tex. est ibidem §. 7. souffit de premiere estretant à parte per tesmongs &c. licet t. & per procuratorem cum literis & mandato late Tira- 197. quell. de retract. proxim. §. 36. gloss. 2. num. 4. cum sequent. Es ist aber alhie zu merken / daß t. privat schreiben wol wieder die Schuldi- 197. ger beweist machen kan / Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 7. num. 49. cum multis ibi allegat. Aber nicht wieder andere Gleubiger / vnd sonderlich was die Zeit der geschicht vnd vortzug der Gleubiger belanget / l. scripturas. C. qui potior. in pignor. ut latissime probat Tiraquellus de retract. convent. §. 2. gloss. 7. num. 43. 44. cum multis sequent. ubi d. l. scripturas. ad alios casus extendit, ut contra alios creditores, praesertim super tempore, privata scripu-

Scriptura non probet, nisi affirmet, & sint inscripti testes tres fide digni, iique mares, non fœminæ, uti ibidem Tiraquell. num. 58. per d. l. scripturas. Darumb were es am besten / daß Achim P. die loskündigung / vnd andere mangel / vnd was / in welchen Punkten / zu welcher Zeit / die Graffen ihm / vormüße der Vorschreibung nicht gehalten / liesse durch Notarien vnd Zeugen instrumentieren / de quo Tiraquellus d. §. 36. gloss. 2. num. 8. de retract. proximit. §. 1. gloss. 18. num. 92. Et de retract. convent. gloss. 7. num. 43. quibus locis etiam probat, privatis schedis & literis non æquè credi, ac publicis notarii instrumentis, per d. l. scripturas. Et in aut. de instrument. caut. Et fide cum similib. Weil aber darin auch nitz gefehrlichkeit gebraucht / vnd exceptiones fraudis eingewandt werden Tiraquell. d. gloss. 18. num. 92. cum ibi allegat. so muß man vff andere beweisung bedacht seyn / als der Graffen Brieffe / vnd sonderlich Zeugen / so ad perpetuam rei memoriam dissals möchten producirt / angegeben vnd examiniret / dardurch alle fûrgelauffene mangel / vnd lose vnd der gleichen / darin die Graffen nicht gehalten / sondern seumig worden / beweiset werden / welche beweisung künftiger Zeit auch wieder die

298. Gleubiger zu gebrauchen. Nec illa productio, quam reus facit ad æternam memoriam, reponitur, ut demum post litem contestatam publicetur, sed statim aperitur, ac fidem facit, non modo intra annum si non agatur, sed perpetuo, in quo præponderat examinationi ad perpetuam rei memoriam, quam actor facit gloss. Et Dd. d. c. significavit. 41. de testib. Et c. Albericus. 45. eod. tit.

299. Es ist auch wol wahr / daß die nicht Zahlung der Renten vormutet werde / biß die Zahlung erweist / l. final. Et passim. C. de solutio. l. 1. C. de probat. l. plures apochis. ubi Dd. C. de fid.

300. instrument. & sic probatur t̄ eo ipso, quod non probetur contrarium, quæ etiam species est probationis gloss. l. 4. de pericul. Et commod. rei vendit. l. super 6. per illum tex. C. qui milita. lib. 12. Weil aber Achim P. die Früchte dagegen eingenommen / so möchte gesagt vnd replicirt werden / daß er sich selbst derwegen bezahlt gemacht / vnd zu der notturrff Rechnung den ihm fordern / welchem durch angeregte beweisung vorzukommen.

Vnd so viel habe ich von diesem beschwerlichen vnd bedenklichen Punkt / biß vff weitern vnd ausführlichen bericht / zuerinnern gehabt / vnd werden die Jüngern in der zeit diesen dingen weiter nachzudencken vnd zu rathen wissen / daß man künftiger Zeit mit gnugsamer beweisung der lose / vnd daß die Graffen vielfaltig seumig worden / vnd den Vorschreibungen

nicht nachgesetzt / vnd also P. kauft derselbigen vff einen Wiederkauff ohne rechnung die S. innen habe 2c. sich selbst gefast mache vnd wol verwahre.

V. QUÆSTIO.

Was den Fürstlichen consens betrifft / ist derselbige wol vnd vorstendentlich vffs Pappir bracht / habe wenig derwegen zuerinnern gehabt / vnd darzu / doch vff vorbesserung / gethan / weil nunmehr Christoff P. verstorben seyn sol / so ist zu bedencken / ob man vor ihn seine Erben setzen wolle. So viel ich auch auß mir zugeschiedten Berichten vnd Abschriefften kan abnemen / möchte ersprüßlich vnd fürreglich / auch ein stück der nothwendigen beweisung seyn / wenn unterschiedlich die vff S. hauffende Summen der P. vnd mitbeschriebenen / sampt den daruff erlangten Vorschreibungen vnd briefflichen erkunden / darin ausdrücklichen gescheet würden / Investitura tenim ista, cum sit litera Principis, & ejus sigillo consignanda, ideo plenam fidem facit Dec. c. post cessionem. num. 15. de probat. Menoch. consil. 1. num. 333. plus etiam quam aliud instrumentum Notarii vel publicum Cravet. de antiq. temp. §. 2. num. 27. ac, de generali consuetudine, creditur literis a Principe sigillatis Felin. d. c. post cessionem. num. 8. de probat. Jas. l. pacta novissima. num. 16. C. de pact. & contractus t̄ Principis instrumento confirmatus instar legis valet, ac auctoritatem habet l. penult. C. de donat. inter vir. Et uxor. l. 1. ubi Castrens. notat. verb. per epistolam. de constit. princip. Jas. l. civitas. num. 7. Si cert. petat. etiam in verbis enunciat, & quodantenus quoque contra tertium Cravet. passim. de antiq. temp. part. 1. §. 1. 2. cum sequent. quia t̄ Princeps intelligitur de plenitudine potestatis, & ex certa scientia confirmasse, quando tenor confirmati est confirmationi & consensui insertus c. venerabilis. ubi Pannormitan. num. 2. de confirm. util. vel inutil. Jedoch wenn sich der consens dahin referiret / vnd dieselbige Vorschreibungen namhaftig machet vnd anziehen / wird es fast eben so viel seyn / cum relatum t̄ intelligatur in esse referenti, cum omnibus suis qualitatibus l. affe toto. de hered. inst. Menoch. consil. 1. num. 83. cum sequent. Tiraquell. in legib. connub. gloss. 5. num. 177. Jacob. de Puteo, consil. final. num. 44.

Es were auch wol villeicht Achim P. vnd seiner künftigen Erben notturrff / daß specificirt vnd außgedruckt / auch berichtet vnd unterschiedlich in consens gebracht würde / wie viel Achim P. vnd denn wie viel Christoff P. vnd Werner vnder S. sampt seinen Brüdern vff S. haben, denn die mir zugeschiedte alte consens

205. Erzbischoff Sigmund Num. 3. vnd 6. vnd liquidation zettel Num. 16. gehen vff beyde Brüder / nemlich Achim vnd Christoff P. zu gleich / darauff dann vormüge der Recht vnd rechtmessiger deutung folgen wolte / daß einer so viel als der ander daran vnd darauff hette. Est enim de natura copulæ, ut pariter ita nominati & vocati, par & aequale jus habere, & eadem qualitate constitui intelligantur l. reos. §. cum in tabulis. de duob. reis. l. i. C. Si plures una sentent. l. unic. §. bis ita. C. de caduc. tollend. l. si duobus. in princ. de legat. 1. Jas. post alios. l. Gallus. §. quidam recte. num. 12. ff. de lib. & posthum. l. hoc jure. de vulgar. & pupillar. l. quamvis. C. de impub. & alius substituit. Bald. num. 4. Jas. num. 15. & Dd. l. sedet si quis. §. quæsitum. ff. si quis cautionib. Panormitan. post gloss. num. 18. & Canon. communiter. c. 1. extr. de commodat.

Ob nun solchs sich also vorhelt / vnd Achim oder seinen Successorn gefellig dermassen zu setzen vnd dem consensu einzuverleiden lassen / kan ich nicht wissen / vnd do die ding noch vnrichtig / möchte vor allen dingen mit Christoff P. oder nummehr seinen Erben / vnd dann Wernern / Rechnung vnd Handel fürgenomen / vnd dardurch außsündig gemacht werden / was einem jeden an J. zu vnd hinderstendig. Ich befinde auch nicht / daß alle die Posten / so in dem liquidation Zettel Num. 16. angegeben / von den Graffen auff das Haus J.

sollen vorsichert vnd vorschrieben seyn / were gut das erstlich vff alle vnd jede der Graffen vorschreibung vorhanden vnd zu wege gebracht / dann wenn vnd so weit es daran mangelte / so were des Fürsten vnd Capitels consensu vorgelich vnd vmbsonst / oder doch vngenußsam / cum superior non possit oppignorare rem inferioris vasalli, absque ejus consensu, & deficiente confirmato, præsupposito, relato, deficiat confirmatio, appositum, referens &c. l. affe. de hered. instit. gloss. l. 2. C. de error. advocat. in princ. Ponormitan. & Dd. c. 1. de confir. util. cum similib. & oppignoratione vasalli deficiente consensus & confirmatio domini nihil operatur, cum non habeat ubi figat sedes, ut loquitur Baldus. l. falsus. num. 3. C. de furt. per l. donatio. C. de donat. Clement. 1. §. nos. ubi Zab. num. 8. de jurejurand. c. inter dilectos. num. 9. de fid. instrument. Jas. l. non dubium. num. 10. C. de legib.

Welches alles Juncker Gebhardt vnd A. vnd interessenten in weiter bedencken werden zu ziehen wissen / sonst ist meines verstandes der Consensu wol / vnd dem gewöhnlichen stylo nach gestellt / wie dann auch in der Langley ander gestalt man nicht gerne consensu zu geben vnd vffzurichten pfleget / jedoch wird hierin des Orthes erfahner Leute Rath vnd Bedencken billich gebraucht / Salvo.

CONSILIUM CCCXXXII. DE EXECUTORIALIBUS, SEU EXECUTIONE, ET JURAMENTI PRÆSTATIONE.

SUMMARIA.

1. Actor prior ad iudicium provocat.
2. Actor prius proponere debet.
3. Sententia in possessoriolata sunt definitiva.
4. à Caesaris Consistorii & Camera Imperialis sententia appellatio non admittitur.
5. Sententia, à quibus non appellatur vel appellare licet, transeunt in rem judicatam.
6. Sententia definitiva & interlocutoria in rem judicatam transeunt.
7. Sententia: Si iuraveris, conditionalis est.
8. ad Sententia conditionalis veritatem omnia copulata debent verificari, & conditio purificari. & num. 27.
9. Acta sunt figura iudicii.
10. faciunt notorium inter partes.
11. sunt loco testium
12. & omnem presumptionem malitiae ac calumniae excludunt.
13. Condicio nihil ponit, donec impleatur. & n. 28.
14. non impleta perinde annihilet actum, atq. si nunquam intervenisset.
15. Verbum Vbi, Aut, alternativa est.
16. Alternativa partem alteram verificari sufficit.
17. Alternativa parte una implet à altera deficit.
18. Universalis oratio nihil excludi patitur. & 163.
19. Relatum inest referenti.
20. Facto ipso quid ratificari potest.
21. Mandatum generale in Camera requiritur, nec aliud admittitur.
22. cum Procuratore vigore mandati generalis presente agi potest.
23. Factum Procuratoris nocet & prodest domino.
24. Jura-

24. Juramentum in litem etiam per procuratorem praestari potest.
25. Requiritur juramentum delationis.
26. Domino feudi non creditur de vasallo testanti, quod feudo indignus & privandus sit.
28. Triplex funiculus displicenter rumpitur.
29. Sententia rescindi non potest.
30. Res judicata effectum fortiri debet, cum sit pro veritate.
31. Rei judicata standum, si recte bene sive male fuerit judicatum.
32. Res judicata facit de non ente, de falso verum, de albo nigrum.
33. Juramentum rei judicatae equiparatur.
34. Jurejurando dato nihil amplius queritur.
35. super Damno et iniuria, et estimatione, probata violentia, statuitur juramento damnum passus: etsi res revera non interverneris, num. 37. aut clam & injuste occupata sit possessio, num. 38.
36. Violentia probata probatur dolus.
38. Juramentum liquidum probatio non est: nisi lex vel statutum id velit, num. 40.
41. Probatio omnis intelligitur secundam subiectam materiam.
42. Sententia, qua transit in rem judicatam, exequenda.
43. Executoriales quomodo in Camera decernantur. & num. 73. 75.
44. Processus executionis summarius est.
45. Executio non suspenditur per exceptionem, quae requirit altiore indagationem.
46. Absurdum esset, si post sententiam definitivam alia esset facienda sententia, & processus in infinitum extrahendus.
47. Causa spoli privilegiata est.
48. Prodo citam ante omnia restituendus.
49. Possessor antiquior iustus praesumitur.
50. Reus contumax in penam executorialium declaratur, & arduiores contra ipsum processus decernuntur.
51. Duci de nullitate in propria causa testanti per literas non creditur.
52. Nullitates processus in Camera regulariter non attenduntur, si de meritis causa ex actis liquido constet.
53. secundum Regulam judicandum, nisi casus exceptus praebeatur.
54. in Consistorio Principis magis de equitate, quam de juris rigore judicatur.
55. Princeps, si scit veritatem, non debet ire per analoges.
56. Imperator solus facti veritate inspecta iudicare debet.
57. Nullitas processus et juris possessivi & reparabilis.
58. Rescripta contra factum procuratoris principis non citantur. & num. 62. 65. Limitantur num. 69.
59. Procurator actione mandati ob neglecta conveniri potest.
60. Dominus, cuius Procurator praesens est, citari non debet. & num. 66. 168.
61. Juramentum in litem per procuratorem habentem speciale mandatum suscipi potest. & num. 187.
63. Procuratoris factum nocet & prodest domino.
64. Dominus eligens negligentem procuratorem, sibi id imputare debet.
67. Resumptionis remedium extraordinarium est.
68. ei non datur, qui habet ordinarium.
70. Mandatum allegans habere non praesumitur, nisi probet.
71. Factum iudicis reputatur factum partis.
72. Res inter alios acta alii nec obest nec prodest.

RATIONUM DECIDENDI PRO DN. R. & Q.

73. Executoriales in Camera decernuntur sine partis citatione, & insinuatæ sunt loco citationis.
74. Stylus Curiae pro lege servandus. & num. 91.
76. in Alternativa datur optio alternitius.
77. Sententia nulla non dicitur sententia. & num. 191. 373.
78. Sententia contra non citatum lata, id est, si ex actis notorium, executionem non mereatur. & num. 191. 374.
79. Exceptiones nullius in, incompetencia, & litis pendentia contra executoriales admittuntur.
80. Exceptio qua sententia non repugnat impedit executionem.
81. Exceptiones peremptoriae interdum impediunt executionem.
82. Exceptio falsi procuratoris executionem impedit: & post sententiam proponi potest, num. 84. & num. 112.
83. Falsus procurator quomodo dicatur? & num. 113. 118.
85. Acta faciunt notorium inter partes: & num. 178.
86. incontinenti ex ipsa inspectione probant.
87. sunt nugula ad sententiam.
88. Advocati morte expirat mandatum.
89. Pragmatici praesumuntur scire stylum curiae in qua versantur.
90. cuius ignorantia illos non excusat.
92. Stylus curiae plenam probationem inducit.
93. Suspectum est quod contra stylum curiae sit.
94. Sententia contra stylum Curiae lata est nulla. & num. 97.
95. Stylus Curiae differt a consuetudine.
96. a Separatis non recte infertur.
98. Felinus summus Canonista & Auditor Rosa.
99. Locus ab experientia debet nobis esse provisus. & eius.

100. Stylus Curiae est practica confirmata.

101. Judicandum in camera secundum consuetudines & statuta.

102. Consuetudo pro jure communi ejus loci, ubi riget, habetur.

103. Assessores Camere in receptione jurant, quod secundum Imperii constitutiones, jus commune, & laudabiles consuetudines judicare velint.

104. Citandus est adversarius ad videndum juramentum. & num. 188. & num. 220.

105. Mandatum morte procuratoris expirat.

106. Negotiorum gestor, prohibitus à Domino, gerere nequit.

107. Mandatum prius tacite censetur revocatum, quando alius procurator datur.

108. Revocatio mandati post lucem contestatam non potest fieri sine legitima causa.

109. Causa legitima revocandi mandatum non praesumitur, nisi probetur.

110. Species generi derogat. & num. 166.

111. Mandatum speciale tollit generale. & num. 166.

114. Andreas Gail illustris Doctor.

115. Citatio ad reassumendum processum necessaria: cujus defectus insanabilis.

116. Citatio juris naturalis est.

117. Facto alieno abique sua voluntate nemo onerandus.

119. Mutata persona, causa mutari videtur, & num. 144.

120. Generale mandatum procuratoris non extenditur ad alias causas, ubi specialis opus est. & num. 141.

121. Habilitas tempore actus ubi requiritur, illam post supervenire non sufficit.

122. Mors procuratoris parti intimanda est ab adversario, alius contumax non habetur.

123. Contumax non est, qui semel per legitimum procuratorem comparuit.

124. Defectus ex incapacitate persona major est, quam defectus juris agendi.

125. Exceptio nullitatis ex inhabilitate persona, nullo statuto excluditur.

126. de Habilitate persona nunc omnia querendum: etiam in processu summario. num. 128.

127. Juris ratio non ante quam persona querenda est.

129. Exceptio falsi procuratoris reddit judicium retrò nullum. & num. 137.

130. Procurator falsus probatur, eo quod aliud ex actis non appareat.

131. ex Actis quod non apparet non esse dicitur. & num. 132.

132. Procurator falsus semel admissus, ab adversario repeti non potest vel ad cautionem rati cogi. & num. 161.

132. Exceptio falsi procuratoris semper in judicio proponi potest.

134. Index appellationis etiam ex officio ad personam & habilitatem procuratoris prius instantia respicere potest.

135. Gestis cum falso procuratore Domino non prejudicant: sed sunt nulla. num. 159, 185.

136. Gestis cum falso procuratore in Domini praedictum non convalescunt.

138. Factum procuratoris extra mandatum Domino ignoranti non prejudicat.

139. Mandatum sufficiens qui non habet, pro falso procuratore, quoad nullitatem gestorum, aestimatur.

140. Per b. mandati procuratorii diligenter examinanda.

142. Falsus procurator est, qui habet mandatum generale, & agit in causa speciale mandatum requirente.

143. Mandatum stricti juris est. & num. 168.

145. Defensio nemini deneganda.

146. Index etiam absolutum habens potestatem, nihil tamen bonis moribus interdictum facere, aut defensionem tollere potest.

147. Index defensionem pro absente supplere debet.

148. Citatio non per se, sed propter defensionem juris naturalis est.

149. Absens, qui contumax non est, judicari nequit.

150. Defectus citationis neg. à statuto neg. à Principe tolli potest.

151. Defectus citationis annihilet processum.

153. Indefensus est, cujus absens procurator moritur de remotius est.

154. Defendi absens quando dicatur?

155. Desperdere est facere, quod dominus in loco faceret.

156. Mandatum in extrajudicialibus morte praecise non finitur: in judicialibus utiq. & indistincte. num. 157.

158. Industria persona in procuratore judiciali electa censetur.

160. Cautio rati non admittitur, ubi mandatum nullum adesse constat.

161. Judicia ludificari non debent.

162. Procurator qui de rato cavet, satisfactionem praestare aut sumptus adversario refundere tenetur.

164. Procurator fit litis Dominus.

165. Mandatum post lucem contestatam, siue consensu partis adverse defensione iudicii revocari non potest.

167. Mandatum generale ad futuras causas tribuitur.

169. Mandatum prius per constitutionem alterius procuratoris non censetur revocatum, nisi in specie ad illam causam fiat.

170. *Causa finalis in principio notanda.*
 171. *restringit, ampliat effectus, & totam dispositionem moderatur.*
 172. *in Consiliario mandatum Principis, de quo testatur, facile presumitur.*
 173. *Recessibus Imperii standum est.*
 174. *Exceptio derogat regula in casu excepto.*
 175. *Dominus re integrum mandatum probibere potest, etiam iudiciale.*
 176. *Procuratores Domino mandatum revocanti obsequere, & invito ipsolitem prosequi non debent.*
 177. *Ratificare id quod in praedictum suum sine mandato gestum est volens quilibet potest, invitatus vero non cogitur.*
 179. *Certioratus certiorari amplius non debet.*
 180. *Certioratio alia in iis, qui actum offere debent, non requiritur: qualis est procurator.*
 181. *Scire vel facile scire posse paria.*
 182. *Culpata est ignorare id, quod ex actis publicis sciri potest.*
 183. *non Decipiuntur qui sciunt vel scire debent: aut consentiunt.*
 184. *Juramentum falso & parte non citata datum, nullum.*
 189. *Acta contra Imperii leges, & ordinationes Curiae sunt nulla.*
 190. *Sententia, per quam indefensus condemnatur, est nulla.*
 192. *Nullitatis exceptio seu questio coram eodem iudice proponi potest, tam incidenter, quam principaliter: agendo ad 30. annos, excipiendo v: in perpetuum. num. 193.*
 194. *Temporalia quae sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum.*
 195. *de Nullitate in ipsa executione cognosci potest.*
 196. *Nullitatis exceptio impedit executionem, si altiore non requirat indaginem.*
 197. *Judex cognita nullitate gesta revocat.*
 198. *Nullitatis questio iniquitatis cognitionem involvit.*
 199. *Nullitas & evidens iniustitia equiparantur.*
 200. *Absens latus in integrum restitui debet. & num. 216. 228.*
 201. *Judex sententiam interlocutoriam retractare potest.*
 202. *Definitiva Judici non transit in non iudicatam, quando sine citatione contra absentem indefensum processum, vel iuramentum datum.*
 203. *Restitutio in integrum facilius conceditur, quam doli actio: etiam ab Imperatore. & num. 204.*
 205. *praesertim ubi dolus accessit: & amplius se audiri latus postulat. & num. 212. 227.*
 206. *Restitutio in integrum non principaliter sed incidenter petita, non plena sed summaria saltem causa cognitione opus habet.*
 207. *Petitio restitutionis cum nullitate petitione cumulari potest alternativè.*
 208. *Restitutio in integrum semper peti potest.*
 209. *etiam iterato ex nova causa.*
 210. *etiam post sententiam.*
 211. *ex qualibet justa causa, quae probanda est. & num. 224.*
 213. *Juramentum falso vel parte non citata datum retractari potest. & num. 220.*
 214. *Restitutio in integrum datur lasso per absentiam Reip. causa.*
 215. *Absente Reip. causa quis dicatur?*
 216. *Absens qui non defenditur in integrum restituendus: & num. 219. 223.*
 217. *Advocati carentia justa restituendi causa: & justum impedimentum. num. 218.*
 222. *Actio mandati adversus procuratorem mortuum non datur.*
 225. *Restitutio etiam adversus Principis sententiam datur.*
 226. *à Sententia Principis appellare non licet.*
 229. *Restitutio in integrum plenior est remedio extraordinario.*
 230. *facilius datur contra interlocutoriam.*
 231. *Judicandum in dubio secundum ius regulare, nisi appareat exceptio.*
 232. *Restitutio postulata suspendit sententiam & ejus executionem. & num. 234.*
 233. *Possessor petita restitutione fructus percipere potest, non obstante precepto executivo.*
 235. *Libri censuales & officialium plurimum probant: & plene. num. 295.*
 236. *Subditis & ministris creditur pro domino, in iis quae administrant, & unde commodum ad eos non spectat. & num. 294.*
 237. *praesertim quando libros suos iuramento vel morte confirmant. num. 240.*
 237. *Plena fides ex pluribus simul junctis elicitur.*
 238. *Instrumenta sunt probatio probata, non probanda.*
 239. *incontinenti probant, ex ipsa inspectione.*
 241. *Judicio principaliter terminato, interesse, damnum & fructuum petitio corrumpit.*
 242. *Taxatio l. un. C. de sent. quae pro eo quod interest, etiam in iuramento in litem tenenda.*
 243. *L. videamus. ff. de in lit. iurand. explicatur.*
 244. *Sententia, quae iudex damna & interesse taxat, ut de super iuretur, interlocutoria est: & retractanda, si ex probationibus rei aliud appareat. num. 245. & 259. 273. 277.*
 246. *ex Perjurio nullus teneri debet.*
 247. *Decisa per falsum iuramentum retractantur.*
 248. *etiam post executionem.*
 249. *saltem per restitutionem: cuius probatio admittenda. num. 301.*
 250. *Testibus non verisimilia deponentibus non creden-*

- credendum; multo minus ita jurantibus in propria causa.
252. Juramentum voluntarium propter falsitatem retractatur.
253. Juramentum in litem non est vera & liquida probatio: nec plena. num. 257.
254. sed privilegiata saltem. & n. 351.
255. Querela spoliationis est possessorium remedium plenarium.
256. Probationes plene in possessoriis plenariis requiruntur.
258. Probatio fortior elidit debiliorem.
260. L. qui vas. pr. ff. de furt. explicatur.
261. Malitiis hominum obviandum est.
262. Perjuriis via non est aperienda. & 269.
263. Pravitatem sub religione palliare permitendum non est.
264. Juramentum alicujus ubi statuitur, contrarium probari potest. & num. 265. 343.
266. Decisionem facti in terminis habere, magnum est in praxi.
267. Debendi verbum necessitatem importat.
268. de Perjurio non facile queritur, nisi contra probari possit.
270. Judex admittere ad juramentum illum non debet, qui verosimiliter perjuraturus est.
271. Judex precavere debet, ne delicta committantur.
272. Perjurus ex perjurio suo locupletari cum aliena jactura non debet. & num. 274.
275. Judex auctor perjurii nemini esse debet.
276. ne quidem sub prae-textu sententiae latae.
278. Probatio privilegiata admittit contrariam probationem. & num. 351. 368.
279. Juramentum super quantitate rerum non aliter desertur, quam si quantitas illa aliunde probari nequeat.
280. Vocula SI conditionem importat.
281. sub Conditione quod ponitur, pro forma requiritur.
282. Formam non servata actus est nullus.
283. ex Dispositione conditionali nihil sequi potest, nisi eventus conditionis extiterit.
284. Eventus non praesumitur.
285. Conditio nihil ponit in esse.
286. & habetur pro causa dispositionis finali.
287. Juramentum in litem non nisi in odium delinquentis & ubi veritas aliter haberi non potest, desertur.
288. Probationum materia arbitraria est.
289. Pradicatum requirit subiectum, sicut omnia accidentia & qualitates.
290. Definitio requirit definitum.
291. Judex arbitrari suo probationes rejicere non potest.
292. Arbitrium iudicis legibus conformem esse debet.
293. Judex duos sales habere debet. scientia & conscientia.
296. sub Custodia publica reperiri scriptura dicitur, quae habetur in archivo publico.
297. Scriptura in archivo publico reperta plene probat.
298. Veritas aliter, quam per juramentum partis, haberi non posse non praesumitur, nisi probetur.
299. sub Conditione quod permittitur non judat, nisi conditio impleta esse probetur.
300. Judex non deductum, praesertim circa probationes, supplere non debet.
301. Imperitus juris, peritiorum consilium secutus, a poenis violentiae excusatur.
302. Praesumptio est pro Principe quod subdito non fecerit injuriam aut vim. & num. 305.
303. Princeps in occupanda possessione ordinem juris servare non tenetur.
304. Causa in Principe praesumitur.
306. Princeps extrajudicialiter potest spoliare proditorem & contumacem. & num. 334.
307. Injuriam non facit qui jure suo utitur, & iudicio defendere paratus est. & num. 310.
308. Defensio nemini auferenda.
309. Judex pro contumaciter non absente defensionem supplere debet, praesertim in poenalibus.
311. Objiens crimen in iudicio, & probare paratus, non tenetur actione injuriarum.
312. Infamis, & suspectus de perjuria ad juramentum taxationis damni vel aliud non admittitur: & num. 314. 317. & admissus si dem non meretur. num. 319.
313. Jurare in litem tantum potest is, qui testis esset integer. & num. 318. 320.
315. non perjurus:
316. nec condemnatus injuriarum, vel alterius criminis infamiam irrogantis. & num. 327.
321. Testibus, non verisimilia deponentibus, quamvis juratis, non creditur. & num. 323.
322. Juramentum, quod verisimilia non continet, servari non debet.
324. Instrumentis publicis non verisimilia consentientibus non creditur.
325. Perjuro semel amplius nec deferri juramentum, nec credi debet.
326. Sententia injuriarum condemnatoria infamat.
328. Concubinarij, blasphemj & usurarii ad juramentum non admittuntur.
329. Juramento excessivo non creditur.
330. Rebellionis reus ad juramentum non admittitur, nec ei creditur.
331. Banniti an ipso jure amittant dominium & administrationem rerum suarum, an verò sententia declaratoria opus sit?
332. Dominus terra bona inobedientium occupare & iis damnum dare potest.

333. Apprehensio & invasio cui datur, illi multo magis retentio.
335. Filius vasalli defuncti, si 14. annum etatis attigerit intra annum & d. m. investituram non petens, feudo cadit: restitutionem tamen in integrum petere potest.
336. Vasallus etiam non citatus renovationem investiturae petere debet.
337. Vasallus investituram intra debitum tempus petere negligens, an sine sententia declaratoria feudo privetur?
338. Dominus Emphyteus possessionem illius propria auctoritate occupare potest, si possessor jure suo privandus est.
339. Feudi possessionem propria auctoritate, ob non petitam intra legitimum tempus investituram, Dominus occupare potest.
340. Facti qua sunt non presumuntur, sed probari debent.
341. Actori, praesertim facinoroso, in propria causa non creditur.
342. Digniori juramentum judiciale deferendum.
344. Quantitas debiti ubi incerta est, Judex rem absolvit, aut quantitatem definit, aut per aestimatores illius se informat.
345. ex Nova causa possessor & detentor, ante restitutionem, audiri debet.
346. Dominium rei suae nemini auferendum.
347. nisi in casu publica utilitatis: resuso tamen pretio.
348. Utilitas publica privata anteferenda.
349. Singulaeque non profunt, juncta juvant.
- REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI**
350. Sententia interlocutoria partibus transit in rem judicatam: non judici.
352. Mandata executorialia debent habere insertam clausulam justificatoriam.
353. Mandata executiva cum clausula comparente citato resolvuntur in simplicem citationem & num. 355. 366.
354. Citatus non obstat ante mandatorum clausulam in possessione perseverare potest.
356. Causa qualibet a paenis violentia excusat.
357. Paena vel Multa parti non citata imponenda non est.
358. Multa est paena pecuniaria.
359. Conditionalis ante eventum conditionis nihil ponit.
360. Executio F. in paenam durantis contumacia sententiam declaratoriam minatur.
361. Actio paenae requirit factum non inchoatum, sed consummatum.
362. Comminationes paenae non sunt sententia lata sed ferenda.
363. Reus antequam fiat paenae executio audiendus est cum suis defensionibus.
364. Comminationes non obtinent vim rei judicatae.
365. praesertim ab una tantum parte impetrata.
367. in Spoliis causa ordinarie proceditur.
369. Praesuppositum ubi non datur cessat dispositum.
370. Qualitates & accidentia non possunt esse sine subjecto.
371. Non entis nulla sunt qualitates.
372. Nullitatis exceptio impedit executionem.
375. Casus mortalitatis negligentia actoribus non potest.
376. contingens in persona procuratoris dominum excusat.

In dieser beschwerlichen Execution sachen/des Durchleuchtigen hochgebornen Fürsten vnd Herren Herrn N. Herzogen zu N. re. beflagten eins/vnd des Gestrengen Edlen H. P. klägern anders theils/pro informatione juris petita, werden billich/was vor Klägern/ ut qui † prior ad judicium pervocat. l. sed cum. 14. ubi De de judic. & † ideo prius proponere debet. Spec. de advocat. §. 1. vor Rechtsgründe vnd motiven möchten angezogen werden/vorangesehenet.

RATIONES PRO ACTORE.

In ist es aber Erstlich an dem/das Kläger H. P. in puncto simplicis querelae & spoliationis am Keyf. hochloblichen Cammergericht den 10. Maii. 81. re. ein Urtheil erhalten vnd erlangt hat / dieses inhalts:

Als hochgedachtem beflagten Herrn ihn Klägern seines sices / Dörffer / auch darzu gehöriger Leut vnd Güter / geklagter massen / zuentsetzen nicht geziemet noch gebühret / sondern daran zu viel vnd vnrecht gethan habe / Derhalben ihm Klägern solches alles wiederumb einzureumen vnd zuustellen / darzu auch vor die fahrende Haab / vorraht / erlitten schaden vnd nußung / so von der zeit an der ensetzung

hung eingenommen werden mügen/
45506. güld. Rheinisch/ wo fern doch
Kleger durch sich selbst / oder seinen
vollmechtigen Ahnwald ein eidt zu
Gott vnd auff das heilige Evangeli-
um schweren wird/das er lieber so viel
von dem seinen entzihen oder nit ge-
winnen wolte/zuentrichten vnd zuza-
len schuldig sen/darein auch derwegen
auffgelauffenen Gerichtskosten nach
rechtlicher ermessigung beflagter ver-
theilet/doch ermestem beflagten/der
in actis angezogener verhandlung
halben/sein spruch vnd forderung ge-
bürender massen vorzunehmen vn-
benommen/sondern vorbehalten.

Die Bruchel vnd erkenntniß/so viel die re-
stitution der Güter belanget/ist pur defi-
nitiv gesprochen/ Nam t̄ etiam sen-
tentia in possessorio lata sunt definitiva.
Bart. l. fin. num. 3. de appell. recip. l. unic. num.
4. C. si de moment. possess. gloss. ad verb. prator.
vers. sed quid erit. in l. qui iussit. 14. de re judica.
gloss. l. Bart. Bald. & Dd. l. post sententiam. C. de
sentent. l. unic. C. si de mod. poss. Vnd alsbald
in rem iudicatam gangen/ aldiweil t̄ vom
Reys. Cammergerichts erkenntniß/ ut Consi-
storii Caesaris, kein appellation weiter sellet
noch zugelassen wird/ l. i. & passim. A quib. ap-
pell. l. i. & Vant. intit. de appell. & C. eod. wie
dann auch in Reichs abschieden vñ Reys. Cam-
mergerichts ordnungen vielfeltig lautet vnd
klar versehen/ Transeunt t̄ autem sententia
in rem iudicatam, a quibus non appellatur.
l. in bonæ fidei. 13. de iudic. vel appellari ne-
quit. l. i. in fin. C. de advoc. divers. iudicior. c.
cum inter. 3. c. quod ad. 15. de sent. & re iudicat.
nec t̄ modo definitiva transeunt partibus
in rem iudicatam. l. i. C. Quando provocar.
ubi Cast. l. i. C. sent. rescind. non posse. l. post sen-
tentiam. ubi gloss. ad illa verba post sententiam.
C. de sentent. l. 2. 3. C. Ut lite pendent. auth. bo-
die. ubi gloss. & Dd. C. de appell. & tot. tit. C. de
temp. appellat. l. pen. C. de arb. verum etiam
interlocutoria. l. quod iussit. ubi Jas. num. 30.
& communiter Dd. de re iudicat. Anton de But.
c. 1. num. 13. de iudic. Panorm. c. fin. §. sane. num.
15. de iure iuran. Bald. l. 2. num. 1. Jas. l. admo-
nendi. num. 62. eod. tit. ff. de iure iuran. Hyp-
pol. in pract. crim. §. sequens. in princ. Alexand.
consil. 53. num. 5. lib. 1. And. Geyl. observ. 108. n.
6. obs. 23. lib. 1. gloss. verb. interlocutoria. inc.
quoniam. 11. de probat. c. cum cessante. de appel-
lationib.

Anreichende aber den Tax der Früchte/
schaden vnd interesse, mag der spruch vor con-

ditionalis gehalten werden/ nemlich woferne
Kleger denselbigen eidtlich becheuren würde/
Plotus l. si quando. §. 2. n. 34. C. Unde vi. Sen-
tentia t̄ enim si iuraveris, absolutio vel
condemnatio est conditionalis. Sebast.
Vant. de nullit. sent. ex defec. process. num. 111.
ad t̄ cuius veritatem omnia copulata de-
bent verificari. Socin. num. 3. post Bart. l. si
is. qui ducent a. §. utrum. de reb. dub. & condi-
tio purificari. Joan. Plot. in l. si quando. §. 2.
num. 3. 4. 5. cum seqq. & ibi allegat. C. Unde
vi.

Diesem allen aber hat Kleger gnugsame
volge gethan/als die recels vnd acten aufwei-
sen/ quæ t̄ sunt iudicii figura. l. amic. §. an-
tepen. vers. quasi in iudicii figura. C. de latin.
libert. toll. & t̄ faciunt notorium juris inter
partes. Jas. l. ejus. num. 3. Si cert. pet. & l. ad-
monendi. num. 62. de iure iuran. l. finis. §. pa-
ctus. num. 47. de pac. l. pacta. 12. a num. 5. usq.
ad 12. C. de pact. sunt t̄ loco testium. Schurff.
consil. 77. num. 2. cent. 1. & t̄ omnem præsum-
ptionem calumniæ ac malitiæ excludunt.
Alexand. consil. 283. num. 3. lib. 6. consil. 59. num.
77. lib. 4. consil. 77. num. 2. lib. 2. late And. Geyl.
lib. 1. obs. 31. num. 7. 9.

Dann das sein Ahnwald den 23. Octob.
Anno. Si. solte simpliciter gebeten haben/ ih-
me Ladung ad videndum procedi vff abster-
ben Herrn D. M. seel. zuuerkennen/ findet
sich also nicht/sondern vielmehr das solcher nur
vff condition & conditionaliter gebeten/als
so im fall sein begehren den 25. Aug. geschehen
nicht statt haben soll/Conditio t̄ autem nihil
ponit. l. is damnum. §. ult. de reg. jur. l. si quis
sub conditione. dandorum. ff. si quis omittat caus.
test. donec impleatur. l. dedere. de verb. sig-
nis. & t̄ non impleta perinde annihilat a-
ctum atq; si nunquam intervenisset. l. pecu-
niam. 38. Si cert. petat. l. necessario. de peric. &
commod. rei vendit.

Solches aber ist ihm nie abgeschlagen/
sondern viel mehr hernach gebilliget werden/
das also die conditio angeregter bitte niemals
verificiret, vnd also nichtig/als wann sie nicht
geschehen/d. l. pecuniam. 38. ubi Jason. & Dd.
communiter. Si cert. petat. l. is damnum. dat. §.
fin. ubi Dec. Cag. & Dd. de reg. jur. l. Titio cen-
tum. §. ante nuptias. l. quibus diebus. l. in testa-
mento. & passim. de condit. & demonst. Afflict.
§. si quis per 30. annos. in 3. notab. num. 7. si de
feud. defunct. Paris. consil. 31. num. 17. vol. 4.
Tirag. de retract. proxim. §. 1. gloss. 2. num. 22.
Menoch. consil. 63. num. 30. & consil. 38. num.
14. 15. 16. faciunt quæ in terminis nostris
tradit Joan. Plotus l. si quando. §. 2. num. 3.
cum seqq. C. Unde vi.

Daher auch Klagender procurator 15.
Mart. Anno 82. die verige bitte re integra, ut
revo-

revocationi locus fuerit, vterdant / vnd alternative gesucht / diu weil beflagter procurator D. R. gemeinen W. gewalt bey handen hatte / das er angehalten würde / Copey desselbigen zu dieser sachen auch zulegen / oder vff 23. Octob. gesthane submission sördtlichen zu interloquiren / welches nur eine alternativa. ist / Oder † Aut. l. ille aut ille, de legat. 3. l. si extoto. §. 1. de legat. 1. l. Titio, de legat. 2. c. 1. de adu. ubi Dyn. & Dd. c. in alternatiuis, de reg. jur. in 6. Bart. & Legist. l. si u qui ducenta. §. cum ita. & §. utrum, de reb. dub. l. si quis ita. legaderit, de auro & argent. legat. cujus † alteram partem verificari sufficit. c. inter ceteras, de rescript. l. si heredi plures, de condit. insti. l. si quis ita stipulatus fuerit decem, de verb. obligat. §. pen. Insti. de hered. insti. l. si quis ducenta. §. cum ita. §. utrum, de reb. dub. Everar. loc. leg. 108. à nat. alternat. 2. argum.

Weil dann N. den ersten theil seiner bitte verificirt / vnd derselbigen statt gegeben worden / ist zugleich der ander theil † der alternativen nichtig vnd dadurch vffgehoben worden / c. inter ceteras, de rescript. Bald. Jas. & Dd. l. cum quidam, C. de verb. significat.

Vnd hat 16. Mart. beflagter Ahnwald darauff vorgeblich fürgeordnet / diu weil er vff absterben D. W. seil. mit gemeiner constitution nicht versehen / das vff gegenheils submission ergehen soll was recht / Denn was dürfte er nach absterben D. W. gemeiner constitution, do er die iuxta albereit von Anno 68. 1. April. nach tödlichem abgang D. N. gehabt / vnd zwar nicht allein vff gemeine sachen aller Herzogen zu N. wie von beflagtem theil vorgegeben wird / (welchs doch nur ein gefaster Wahn vnd Irrthum dem buchstab zuwider ist) sondern auch beflagtes vnd anderer Herrn beyder eigenen sonderlichen Rechtszuegung / als die wort derselben vollmacht ausdrücklich ver-

mögen / ibi In allen (universalis † quæ nihil excludit patitur. Plotus l. si quando. §. 1. num. 14. C. Unde vñ) vnsern gemeinen / (communes cause) vnd besondern (singulares cujusq; domini constituentis) an erwehntem Cammergericht jezt habenden vnd künfftigen Rechtfertigungen &c. & post. in obberuhrten / (gemeinen besondern / ut relatum † in li. referent. l. aut. §. 1. de rejud. l. affe. de hered. insti.) gegenwertigen vnd künfftigen sache &c. & post. in vnsern nahmen / wie obgemelt / thun oder handeln wird &c.

Weil nun diese Universal Vollmacht auch vff besondere sachen von beflagten Herrn gehabt / als am Cammergericht den Herrn Alfeldorn vnd Procuratorn aus vielen sachen vnd äßen, do deren Abschrift beygelegt vnd

vorhanden gewesen / wol bemußt vnd kündt / Ist keiner andern nothwendig / sondern genug gewesen / das mit Anwalden gehandelt worden. solche Vollmacht auch bey diese äßen zu legen wie dann klagernder Procurator D. B. damals 16. Mart. categoricē line alternativa, præcisē gebeten / vnd folgendes 27. Anni 82. &c. also interloquit worden / vnd beflagter Ahnwald daruff ipso † facto decretum, ratificando. gloss. verb. locus. c. quod ad 15. de sens. & rejud. pro quo reg. c. dilecti. 52. ubi gloss. & Canonist. de appellat. l. si rament. §. et. de adu. edic. Den 29. Mart. volgendes daruff solchen seinen gewalt cum signatura eingiegt / vnd also seine Person zu dieser sachen gangsam qualificirt hat / Quoniam † in Camera Imperii non tantum hujusmodi generalia mandata sufficiunt, sed nec alia admittuntur. And. Geyl. obs. 51. num. 11. lib. 1. & obs. 109. cod. lib. 1. & † sufficit illorum vigore præsentem esse, procuratorem, ac cum illis agi. And. Geyl. d. obs. 109. num. 3. & 7. cum ibi allegat. cujus † factum domino nocet & prodelle debet. l. si procurator. C. de procurator. l. transactionis placitum. C. de transact. gloss. c. 1. vers. fin. Ut hic non contesti. Bart. num. 1. Jafon & communiter Legist. in l. unie. §. si procurator. si quis jus dicent. And. Geyl. obs. 45. num. 1. cum seq. lib. 1. sicut & in isto mandato disertē cautum est in fine ibi. Vnd was obgemelter vnser Ahnwald in vnsern nahmen / wie obgemelt / thun oder handeln wird / versprechen wir Fürstlich zuhalten &c.

Darumb klagernder Ahnwald D. B. alsbald vff gethene legitimacion d. die 29. Mart. baht / vnterschiedt seines 24. Aug. vorges brachten specialgewalts / ihn zu dem zuerkann ten aide zuzulassen / wie dann solches am Cammergericht breuchlich / Nam est Plotus d. l. si quando. §. 49. num. 27. C. Unde vi. veli, per principalem † non procuratorem in litem jurari. Rom. Jacob. Pes. n. 293. Caccialup. n. 295. l. admonendi. de iurejur. c. si vero. 2. de sens. ex com. Jas. l. vulgo. de insti. jurand. tandem tamen etiam procuratorem, qui ad hoc speciale mandatum habeat, ad id admitit. per Alex. d. l. vulgo. de insti. jurand. sicut & ante absq; difficultate admisit. in d. l. si quando. §. 32. n. 5. cum multis ibi allegat. auch in diesem gesprochenen erkenniß buchstablich versehen / also / wosern Klegder durch sich selbst / oder / alternativa velut ante probavim⁹ ex l. ille aut ille, de legat. 3. addel. 3. in princ. ubi Jai. de coquod. cujus alterutram partem impleri sufficit. Everard. in loc. à natur. alternat. 108. in 2. arg. cum aliis supra allegat.) durch seinen vollmichtigen Ahnwald einen aide &c. schwören wird / & sufficit † ad delationem hujus ramenti hæc quatuor hic concurrere, 1. quod

1. quod violentia plenè probata (ut in actis & sententia hic). 2. quod taxatio fiat super damnis & interesse (sicut hic in sententia factum). 3. quod juretur secundum formam taxatam (quod etiam hic contigit ut sequitur). 4. quod sequatur condemnatio secundum juramentum (quæ & ipsa in sententia hic extat) *Joan. Plot. l. si quando. §. 2. num. 9. C. Unde vi. per tex. Ant. de But. & Dd. c. ult. Quod met. causa.* Quanquam autem à parte rei multa nunc cumulentur, quare ad juramentum actor admitti non debuerit, tamen non t̄ creditur Duci, ne regi quidem, si attestetur per literas, vel etiam juramentum aut privilegium, quod aliquis suus subditus sit rebellis, aut proditor, aut alioquin scelerosus, quamobrem non sit idoneus, vel quod propterea feudo indignus sit, aut bona ejus confiscari debeant. *Iser. c. 1. in princ. Quo temp. mil. Dec. consil. 410. in causa. num. 9. & 10. cons. 128. aliis consil. 154. in questione. Felin. c. cum à nobis. n. 3. in 3. notab. de testib. Socin. consil. 127. in presenti. vol. 2. Joan. Plotus d. l. si quando. §. 48. n. 9. C. Unde vi.*

Derwegen auch Kleger durch seinen dazugevollmechtigten procuratorem D. B. die luna 2. April. Anno 82. diesen bescheid daselbst am Cammergericht erlanget / das D. B. vff vorgebrachten Specialgevalt zu dem anersbotenen aidt gelassen / den er auch volgendes Martis den 3. April. also erstattet / geleistet vnd geschworen hat / dardurch t̄ dann die conditio sententia erfüllt / vnd das Urtheil auch in diesem Punct purificirt worden / *ex d. l. cedere diem. de verb. signif. l. necessario. de peric. & commod. rei vend. l. is damnum. §. ult. de reg. jur.* In terminis Sebast. Vant. de nullit. sent. ex defect. process. n. iii. per l. generaliter. in princ. C. de reb. cred. gloss. Bart. & Dd. l. cum iudex. C. de sentent. *Joan. Andr. ad Spec. tit. de sentent. §. iusta. vers. si iudex. Angel. l. quemadmodum. de judic.* Vnd erhielt D. B. daruff wieder beklagten Herrn Keyf. Pœnal executorialien / Jedoch das darinnen J. J. gn. alternative nachgelassen vnd vorbehalten / erhebliche resachen / warumb die æstlerung darinnen benanter pecu nicht geschehen soll / wie sichs gebührt / vorzubringen / Hat also D. für sich 3. ansehenliche grundfeste / qui triplex t̄ funiculus difficulter rumpitur. c. 1. de treuga & pace.

Erstlich das Keyf. erkennuß & rem judicatam, de qua cum non liceat provocare. *l. 1. ff. à quib. appell. standum est hic regula, sententiam t̄ rescindi non posse. tot. tit. C. Sent. rescind. non posse. effectum t̄ enim res judicata sortiri debet. l. si causa. 32. C. de transact. quia pro veritate est. l. res judicata. de reg. jur. gloss. l. 2. verb. irrogare. C. Quib. res judic.*

illiq; t̄ propterea standum est. *l. 1. C. de advoc. divers. judicior. l. si patronus. §. si quis comes. in fin. de bon. libertor. l. 1. l. 4. C. de re jud. l. post rem. ff. eod. live benè live perperam fuerit judicatum. l. iudex. de re judic. l. serpo. §. cum prator. ad SC. Trebell. l. pen. vers. cū prator. de just. & jure.* Non enim amplius quarritur de jure actoris vel rei, sed de eo tantum an sit judicatum. *l. Imperator. l. post rem. de re judic.* Res t̄ enim judicata tanta est auctoritatis, ut faciat de non ente ens, de falso verum, de albo nigrum. *Jas. post. Bart. & Dd. l. Julianus. de condic. indeb. Bald. c. nosti. de elect. Roland. à Valle consil. 6. num. 16. volum. 3. & rem notoriam. c. vñra. de cobab. cler. ut amplius de ea agi non possit. l. si a. 8. §. ult. de negot. gest.*

Zum andern hat Klager der Vr. vor sich den geleisteten aidt / so der Abhwald aus nachlass der recht / *Joan. Plot. l. si quando. §. 49. num. 29. in fin. C. Unde vi. vnd gesprochenen urtheils / nach Cammergerichts gebrauch / vff habend Special mandat / in seines Principals seel wol leisten mügen.*

Nun wird der t̄ aidt rei judicata ver-
glichen / *l. 2. l. non erit. §. dato. c. etsi. §. Jacobus. de jurejuran. & t̄ dato jurejurando nihil amplius quarritur. l. post rem. de re jud. l. quod si. de dol. mal. l. 2. ubi Dd. l. 5. & passim. de jurejuran. ac t̄ probata violentia live expulsi-
siva, live ablativa, live turbativa, live compulsi-
siva, live inquietativa, live alia quavis, de quibus gloss. l. 1. C. Quod met. causa. super damnorum quantitate & æstimatione stat-
tur juramento damnum passi. Cyn. in princ. Angel. & Sal. quest. 5. Jas. num. 44. & latè
Joan. Plot. d. l. si quando. §. 4. num. 1. C. Unde vi. per illum tex. additaratione, quoniam probata t̄ violentia, inquit, probatur dolus.
*l. si cum. 14. §. cum. antepen. de iis quæ vi met. caus. Innoc. Ant. de But. Bald. Abbas, Pan. Anch. Imol. Host. & communis Canonistarum Schola. c. ult. Quod met. caus. Alex. consil. 103. videtur. num. 3. 4. cum seqq. vol. 1. Boer. decis. 33. num. 1. 2. p. 1. Jason post Angel. §. ex maleficiis. num. 90. Inst. de actio. Bald. l. 1. num. 2. C. Quod met. caus. Sal. l. 1. num. 12. C. de sent. quæ pro eo quod
interest. etiam si t̄ nulla vis intervenit, dum-
modo invadentes bona iverint cum armis, vel alio modo parati fuerint vim facere, si quis restitisset. Plotus d. l. si quando. §. 4. num. 2. nam tales, inquit, habentur perinde atq; si vim intulissent, quantum ad hoc, ut quantitas & rerum valor contra eos probari possit juramento. Alex. consil. 103. videtur. num. 9. vol. 1. Spec. de raptor. §. 1. in princ. per tex. l. qui injuria. & gloss. l. si quis ex domo. de furt. Quin t̄ & contra eos, qui sine violentia, clam vel aliter, injustè tamen alterius præ-
dium**

- dium occupat, juratur in litem, ut Joan. Plotus declarat *d. l. si quando*, §. 4. 5. 6. 7. 8. usq; ad §. 48. unde transcribere quæ ad hanc rem pertinent, longū & inutile foret, quippe cum liber sit in manib; ejus maximam partem in enucleandis his ampliacionibus consumit. Quamquam t̄ a. juramentum non sit liquida probatio. *gloss. l. cum de debito, in princ. verb. legitimus. de probat. & §. quadruplici. verb. duplicantur. Inst. de action. ubi Jas. num. 40. & l. ult. §. licentia. ubi Jas. n. 2. C. de jure delib. & d. l. si quando. ubi Plotus. §. 2. num. 31.* tamen in nostro casu, ubi d. l. si quando. & res judicata in Camera Cæsaris juramentum habent pro plena probatione, cilandum est, ut in terminis nostris, quando t̄ lex vel statutum vult stari juramento damnū passi. *Dec. in fin. rub. de probat. Plotus d. l. si quando. §. 2. num. 31. 32.*
41. Nam omnis t̄ probatio intelligitur secundum materiam subjectam. *Plotus ibidem, num. 33.* ut quando in materia, de qua agitur, juramentum pro plena probatione recipitur, cilandum sit. *Joan. Plotus. ibidem d. §. 2. num. 33. Dec. de rubric. de probat. Bald. l. peremptorias. in fin. C. sent. resc. non posse. Bart. in extrayag. ad reprimendum. in fin. Bald. l. admonendi. col. pen. vers. sed quid si testator. de jurejur. & l. id quod pauperibus. col. 4. vers. decimo tertio quero. C. de episc. vel cler.*

- Der Dritte grund ist/das Kläger hieruff die Keyf. executorialien in meliori forma erlanget hat/das also nichts vbrig/dann das sie schleunig vnd wirklich vollstreckt vnd exequirt werden / *l. 1. & tot. tit. C. de execut. rei judicat. l. à divo. de re judica.* Sententia t̄ enim quæ in rem judicatam transivit legitimè exequi debet, ne res judicata effectu careat. *c. cum aliquibus. de sent. & re jud. Ord. Carn. tit. 48. §. 1. p. 3. And. Geyl. obs. lib. 1. obs. 113. num. 16.* pro quo *l. si causa. 32. in fin. ibi.* præses provincie rebus pridem judicatis effectum adhiberi curabit. *C. de transaction.* Postquam igitur sententia in rem judicatam transivit, rectè ad executionem proceditur, idq; per viam executorialium aut mandatorum executorialium, ut scribit D. And. Geyl. *obs. lib. 1. obs. 113. in princ.* subdens *num. 1.* ejusmodi executoriales t̄ & mandata executorialia in Camera sine clausula justificatoria decerni, cum termino sex septimanarum & trium dierum, & annexa citatione ad docendum de partitione, vel videntum se declarari in pœnam executorialium &c. Et quamvis Alexander ff. *de re jud. in l. à divo. §. in venditione. n. 3.* disputet, an in executione sententiæ partis citatio requiratur, tamen And. Geyl. *præall. loc. num. 4.*

dicat, quamvis Alex. concludat, rutilius & communem esse, ut citetur, tamen Camera hoc non observare, sed executoriales legitimè parti insinuatæ loco citationis esse, quibus parere, aut causas, cur hoc facere, non teneatur, intra præfixum tempus allegare debeat. Nam ut idem subdit Geyl. *ibidem n. 10.* in Camera de simplici & de plano, absq; libello & litis contestatione proceditur, sufficitq; summaria propositio & petitio pro facienda executione, quia processus t̄ executionis summarius est, & proinde maturè expediri debet. *Bart. l. intra. n. 1. ff. de re jud. Angel. rep. l. 1. num. 26. 27. C. de judic. Ferran. in for. execut. in fin. l. à divo. §. si super rebus. ubi Bart. num. 1. de re jud. Jas. l. 4. §. condemnatum. num. 11. 18. eod. tit. Bart. l. fin. num. 1. in fin. C. si ex fals. instrument.* Hinc est, inquit Geyl. *ibidem n. 10. & 11.* quod t̄ executio non suspendatur per exceptionem, quæ requirat altiore indaginem, textus est notabilis *in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhibend. l. ille à quo. §. si de testament. ff. ad Trebell. c. literis. de rest. spol. Bart. in d. l. fin. & plenè Jason. in d. §. condemnatum ubi tractat. de nulitate requirente altiore indaganè, quod ea non impediat executionem. & Ant. de But. in c. 1. de lib. oblat. n. 9. vers. concludo.* prolixè quoq; asserit, in executionis processu nullo opus esse libello, sive agatur in factū, sive officio judicis, sed summariam & qualè qualem petitionē sufficere, quem sequitur Alex. *in d. l. intra. n. 6. & ibi Zas. n. 10. de re jud.* dicens, de consuetudine ita observari. Absurdum t̄ enim fore, si post sententiam definitivam alia esset facienda sententia, & processum in infinitum extrahi, litemq; ex lite oriri, contra l. terminatō. *C. de fruc. & lit. expens.* pro qua opinione optimè facit tex. l. minor 25. annorum cui fideicommissum. *ff. de minor. idq; maxime procedit, ait And. Geyl. ubi supra num. 11.* si (prout nostro casu) à judice, qui sententiam tulit, & merita causæ comperta habet, executio petatur, & idem sit contradictor, qui in causa fuit. *Ant. de But. in d. c. 1. num. 9. de lib. oblat.*

Daher den 3. April. executorialien dem beklagten Herrn insinuiert / darinnen J. J. gn. bey Pcen 20. Marek lötiges Goldes ernstlich geboten vnd vfferlegt / nicht allein das hauff M. sambt zugehörungen Klegern einzurume / vnd inderhalb 6. wochen vnd 3. tagen / den nehesten nach vberantwortung oder verkündigung des Keyf. briefs / Klegern zuzustellē / sondern auch darzu vñ dato diß crstaten aids 4506. güld. Rheinisch / für die fahrende Haab / vorraht / erlittene schäden vñ nutz / von zeit an der entschüß eingemessen / wirklich subezahlen vnd zuentrichtē / vnd

vnd hierin nicht seumig oder ungehorsam seyn/
als obbestimpte Peen zu vermeiden sey re.

- Hierüber / zum Bierden / hat auch Klagender D. B. in recessu den 19. Septemb. Anno 82. neben reproducirten executorialien die Reichs- vnd Cammergerichtsordnung / auch visitationabschied angezogen / vnd das sein Principal seines theils dem vrthel mit leistung des aides volge gethan / vnd dardurch ein jus quæsitum bekommen / auch an ihm selbst recht vnd billich / das das aufgesprochen vrthel wirklich vollzogen wurde / sonderlich in causa
47. † spoli, quæ est privilegiata. c. 1. c. sape. ubi Dd. & passim. de rest. spol. Menoch. remed. recuper. 1. 8. 15. 16. & passim. sic ut prædo † etiam, nedum bonæ fidei possessor, ante omnia restitui debeat. c. 5. & passim. de rest. spol. præsertim in istis temporalibus. Plotus. d. l. si quando. §. 3. num. 29. C. Unde vi. Hypp. sing. 11. regul. Oldrad. consil. 1. in causa. num. 11. Capyc. decis. 96. maxime possessor antiquior,
49. qui † præsumitur etiam iustus. Felin. Dec. & Dd. c. licet. de probat. Curt. Jun. consil. 168. habitata. num. 3. Alex. consil. 70. in causa. num. 27. vol. 2. Plotus d. l. si quando. §. 3. num. 31.

- Wffs Fünffte / das beklagter auch propter † contumaciam in pœnam executorialium zu declariren. And. Geyl. d. observ. 113. num. 1. & 15. lib. 1. auch seinem Principalen arctiores processus aus der Causley anedig vollen zulassen / sicut etiam ultimum esse & practicari declarat And. Geyl. præall. observat. 113. n. 15. vers. & arctius mandatum sub pœna banni decernitur, victusq; si obstinate sit contumax, ob contumaciam in bannum declaratur.

- Am Sechsten / wann auch disfalls in recessen vnd processu etwas versehen / oder auch einige nichtigkeit begangen were / quanquam † super huiusmodi non creditur duci per litteras testanti. Plotus l. si quando. §. 48. n. 9. C. Unde vi. Dennoch weil sonst die merita causæ auß den acten vnd beweisungen fundt vnd offenbahr / als würde am Keyf. Cammergericht vff solche nullitet nit gesehen / D. And. Geyl. observ. 42. lib. 1. ubi num. 2. inquit, in † Camera Imperiali nullitates processus, si alias de meritis causæ ex actis sufficienter & liquido constet, regulariter (nota regulam, secundum † quam judicandum, nisi contra probetur casus exceptus. l. ab ea. de probat. Bart. Jas. num. 32. & communiter Dd. l. 2. ff. si quis in ius vocat.) non attenduntur ita disponente ordinatione Camerae ut. 34. §. 1. p. 3. Ratio, quia in † consistorio Principis magis de æquitate quam de rigore juris iudicari solet, idq; in eum finem, ut lites dirimantur. per tex. notab. e. ad petitionem.
55. extra. de accusat. ubi dicitur, si † princeps

scit veritatem non debet ire per ambages, & Bald. c. 1. §. investitura. num. 3. de nova. for. fidel. scribit, quod Imperator † sola facti veritate inspecta cognoscere & sententiam proferre debeat, idem l. rescripta. num. 6. C. de precib. Imper. off. Dec. consil. 631. num. 3. casus. per l. si fideiussor. §. quadam. ubi gloss. C. Mandat. & quia † nullitas processus est juris positivi. And. Geyl. d. obs. 42. num. 4. & 75. n. 7. & reparabilis. Paris. consil. 118. num. 14. vol. 1. Vant. de null. ut. Quib. mod. sent. null. rep. nū. 125. & 129. Panorm. c. in causis. num. 1. de sent. Neq; † datur etiam restitutio principali adversus negligentiam aut factum procuratoris. And. Geyl. obs. 45. num. 3. lib. 1. cum habeat ordinatum remedium, nimirum actionem † mandati contra procuratorem. l. si remunerandi. §. 1. l. si procuratorem. l. si procurator. l. si tutores. Mand. l. si procurator. C. de procur. Pañor. c. 1. num. 22. ut lite non contest. Spec. de procur. §. 1. num. 16. gloss. c. qui generaliter. §. fin. de procuratorib. in 6 gloss. fin. magna. verb. non auditur. l. is qui. 39. Ex quibus caus. major.

Es ist aber keine nichtigkeit oder restitution des Processus darauf zu spiritisiren / das nach D. R. led der beklagte Herr ohne procurator vnd indefensus am Cammergericht gewesen / Dann D. R. lang zuvor ab Anno 68. Vollmacht general vnd special nicht weniger als D. R. zu allen / auch sonderbarn sachen beklagtes herrn gehabt / daher auch decretirt / das er solch sein procuratorium zu diesen acten legen / vnd also sich darzu gnug geschickt erzeigen / das † nicht nothwendig gewesen / den herrn Principali zuladen / dessen Abmwald verhanden an der siede gewesen / And. Geyl. obs. 109. n. 3. cum seqq. & 7. lib. 1. ne quidem ad videndum jurari in litem, quoniam & hoc † per procuratores speciale mandatum habentes (cujusmodi hic etiam quoad iuramentum mandatis insertum fuit) recte perficitur. Franc. c. cum in. n. 3. de iure iur. Joan. Plot. l. si quando. §. 32. n. 5. & §. 49. num. 27. C. Unde vi. cum plurib. ibi all. Das † also auch keinem majorenni die restitution zu erkennen vnd mit zu theilen wieder die Hendl / so mit seinem vollmechtigten tractiret worden / Mynsing. consil. 53. in fin. n. 33. quia procuratoris † factum ad ulto domino sicut prodest, sic etiam nocet. l. si procurator. C. de procurator. l. trans actionis placitum. Cl. de transact. gloss. sing. c. 1. vers. fin. ut lite non contest. cum ibi alleg. Bart. Jas. & Dd. l. unic. §. si procurator. Si quis ius dicent. l. 3. §. si procurator. Quod quisq; iur. l. certum. §. sed an ipsorum. ubi Bart. n. 3. de confess. Philip. Franc. in c. cum in positionibus. n. 3. de iure iur. quia sibi † debet dominus imputare, quod sibi negligentem procuratorem

- aut mandatarium elegerit. l. cum mandato. in fin. de minorib. gl. c. 1. & 2. verb. restituim9. de in integ. rest. And. Geyl. obs. 45. n. 2. lib. 1. Proindeq; ne t̄ restitutio quidē in integrum ad-
 65. versus ea, quæ cum procuratore gesta sunt, adu lris datur. gloss. c. 1. 2. verb. restituim9. de in integ. rest. Panorm. c. 1. n. 22. Ut lite non contest. latē Mynsing. cons. 1. l. 53. n. 33. in fin. And. Geyl. obs. 45. n. 3. & 4. lib. 1. ubi & hanc rationem af-
 66. fert, quia Doming t̄ remediū habet ordinari-um, nempe actionē mandati ad interesse. l. si remunerandi. §. 1. l. si procur. l. si tutores. l. si procurat. ff. mand. l. si procurat. C. de procurat. Panorm. n. 22. c. 1. Ut lite nō contest. Spec. de pro-
 67. cur. §. 1. n. 16. gl. c. qui generaliter. §. fin. de pro-
 cur. in 6. ut extraordinarium, quale t̄ est res-
 titutionis. l. in causa. de minor. etiā in majori-
 bus & adultis. Joā. Mauric. de in integ. rest. cap. 2. n. 6. l. 3. verb. offic. judic. C. ex quib. caus. major. l. 4. ubi gl. & Dd. ff. de in integ. rest. l. si quis. 43. verb. officiū pratoris. de verb. oblig. Jas. n. 81. post Angel. in §. rursus. Inst. de actio. ei t̄ dari non debeat. d. l. in causa. 16. ubi Bart. & Dd. ff. de minor. Zas. latē in respons. sing. lib. 1. cap. 20. n. 25. per tot. Bart. & Dd. l. 4. §. 1. de oper. nu. nunc. l. quædā. de edendo. l. 1. C. de thesaur. quam-
 69. diu t̄ procurator est solvendo. And. Geyl. obs. 45. n. 6. lib. 1. gloss. notab. l. 2. verb. negligentia. verb. restituim9. de in integ. rest. l. ult. §. planē. de eo per quem fac. erit. l. itaq; fillo. de furt. l. si procuratorem. mandat. l. cum mandato. de mi-
 norib. l. & eleganter. §. pen. de dol. mal. Panor. c. 1. n. 16. Ut lit. non contest. Bald. autb. bodie. n. 3. de appellat. gloss. fin. d. l. is qui. 29. ex quib. caus. majores.
 Ob aber wol D. N. 20. Nov. Anno 81. vnd wiederumb 24. Febr. 82. & c. D. R. nach S. geschrieben / sich weder in dieser H. Pr. noch an-
 dern sachen / die D. M. verwaltet / einzulassen / so ist doch nicht darinnen zubefinden / das er sol-
 ches zuschreiben vom herrn beflagten befehlich gehabt / daruñ man auch am Camergerichte ih-
 me hiciinne zugleuben nicht schuldig gewesen / l. unic. C. de mandat. Princ. Vnd wann auch er
 solchen befehlich zuhaben im schreiben gerühmet hette / Bald. & Dd. d. l. unic. n. 1. 2. 3. C. de mand. Princ. c. cum in jure. 31. ubi gl. mag. verb. anjugo
 6. coram. ubi Felin. & passim. de off. deleg. c. cum in jure. de elec. c. cum a nobis. de testib. quia
 70. mandatum t̄ allegans, etiā officialis vel commissarius, habere non præsumitur, nisi probet. l. in arbitris. 4. §. sin autem C. de arbit. quam ad hoc allegat gloss. d. c. cum in jure. 31. de off. deleg. & d. l. unic. C. de mand. princ. Felin. d. c. coram. de off. deleg. in fin. cujus ratio-
 nes plurimas tradunt Bart. Alex. Jason. & communiter Dd. l. sciendum. de verbor. ob-
 ligat.

Ob aber wol D. G. R. 15. Octob. 81. aus

Speyer an D. N. wieder geschrieben / das er in sachen contra Pr. vnd ander sich ohne befehlich vnd reproduction newer ladung nicht vnter-
 nehmen wolte / so schliessen doch die Wort : Ohne befehlich præceptum Judicis nicht auß / cui in Camera magis parendum quam parti, & qui per interlocutoriā huic procura-
 tori injunxit, ut mandatum suum prius, velut sufficiens, his actis adjungeret, & sic ad ea personam suam legitimeret. Nam fa-
 ctum t̄ judicis reputatur factum partis. l. si ob causam. 13. C. de evict.

Vnd in summa / obgedachter herrn Do-
 ctorn wechselfrieff haben dem Keyf. Cammer-
 gericht vnd gegentheil die Hende nicht binden
 mügen / nach der regel: Res t̄ inter alios actas
 aliis non obesse nec prodelle. tot. tit. C. Res
 inter alios actas. l. 2. ubi gloss. C. quibus. res jud.
 l. sape. ubi Bart. Jas. & Dd. ff. de re judicat.

RATIONES DE- CIDENTI PRO Dn. R E O.

Wieder aber vnd dagegen ist vor beflag-
 ten Fürsten vnd Herrn in acht zunehmen /
 das die von Klegern vff dato des erstatten
 aides am 3. April. 82. erlangte executorialien /
 beflagtem Herrn in rücken / vff vngleiches an-
 halten / außgebracht vnd erhalten / (In quo ta-
 men non est vis, quoniam in t̄ Camera exe-
 cutoriales sine partis citatione decernun-
 tur, & legitimē parti insinuatæ loco citatio-
 nis sunt, quibus parere citatus, aut causas,
 cur hoc facere nō teneatur, intra præfixum
 tempus allegare debet. And. Geyl. obs. 113. n. 4.)
 vnd darinnen gleichwol s. f. gn. alternativē
 nachgelassen vnd vorbehalten / warumb die er-
 stlerung darinnen benanter Pcen nicht gesche-
 hen soll / wie sichs gebühret / vorzubringen.

Quod esse moris & styli (qui t̄ prole-
 geservandus sit. And. Geyl. observ. 65. n. 4. lib.
 1. l. ult. C. de injur. l. 2. C. quem. rest.) testatur
 D. And. Geyl. d. obs. 113. n. 1. & 4. Et t̄ hu-
 jusmodi, inquit, executoriales & mandata
 executorialia in Camera, sine clausula justi-
 ficatoria cum termino sex septimanarum
 & trium dierum, & annexa citatione ad do-
 cendum de partitione, vel videndum se de-
 clarari in pœnam executorialium, aut (no-
 tetur alternativa, cujus alterutram partem
 impleri sufficit, & t̄ in qua optio alterutrius
 datur. c. crapula. de vita & bonest. cler. ubi gl.
 verb. vel beneficio. & Panorm. n. 4. & inc. per
 vestras. n. 15. de donat. inter vir. & uxor. Ever.
 loc. a natur. alternat. in 1. arg. loc. 108.) alle-
 gandum causas, cur talis declaratio fieri nō
 debeat, & sic in effectu habent annexam
 clausulam justificatoriam. And. Geyl. d. obs.

113. n. 1. cum seqq. Id autem subdit, ea ratione fit, quia contra executionem multa objici possunt, quæ eam impediunt veluti exceptionis nullitatis notoriæ. Nam sententia
77. † nulla non dicitur sententia, per l. 4. §. condemnatum. ff. de re judica. ubi Jas. n. 2. & communiter Dd. ideoq; executionem non meretur, utputa si † contra non citatum prolata sit, idq; constet ex actis, quæ notorium inducunt, nec ullam extrinsecam probationem exigunt. c. fin. de cobab. cler. Bart. d. §. condemnatum. n. 2. 3. Jas. ibidem n. 7. 8. sic † & nullitatis, incompetentiæ & litispendentiæ exceptiones contra executoriales admitti probat Speculator de except. §. dato. n. 14. 15. cum seq. & n. 45. And. Geyld. obs. 113. n. 3. & obs. 115. n. 4.
80. Item † regulariter omnis exceptio, quæ post sententiam, sed non contra sententiam opponitur, hoc est, quæ non repugnat sententiæ, executionem impedire potest, l. 1. C. de re judica. ubi communiter Dd. & l. 1. C. de jur. & fac. ignor. ubi Bart. in 2. ubi exempla ponit in l. si fullo. de condic. sine caus. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condic. indeb. Bart. l. fin. C. si ex fals. instr. n. 1. Specul. de execut. sent. §. fin. n. 11. juncta apostilla. And.
81. Geyld. obs. 113. n. 5. qui post n. 6. addit, id † etiam procedere in exceptionibus peremptoriis, non quidem regulariter. Speculat. de except. §. dicto. n. 13. cum juribus ibi allegat. obstantel. peremptorias. C. sent. resc. non posse. sed in certis quibusdam casibus, quos refert Specul. tit. de except. & replicat. §. dicto. n. 14. ubi novem casus recenset, in quibus exceptio peremptoria executionem impedit, &
82. inter alias, quæ huc pertinet, est exceptio † falsi procuratoris, id est, non habentis mandatum, aut non sufficiens, aut habentis sufficiens, sed non ad causam præsentem pertinens. His † enim tribus modis dicitur falsus procurator. And. Geyld. obs. 47. n. 1. lib. 1. quia reddit judicium retrò nullum. Geyld. obs. 47. n. 2. lib. 2. l. licet. 24. C. de procurator.
83. & † ideo, inquit, quandocunq; post sententiam proponi potest. d. l. licet. ubi Bald. Jas. Sal. C. de procuratorib. Mar. Spec. jud. partis 6. p. 1. de except. ac Ju. 9. num. 3. 4. Ita Spec. ibi vers. tamen hoc casu & in falso procuratore non dicitur propriè exceptio, cum nullum sit judicium. d. l. licet. C. de procurator. ut in præcedente decretali. c. in nostra. de procurator. & est speciale in his duabus, ait, exceptionibus, cum sint dilatoriæ & ante litem contestatam proponendæ, ut etiam post sententiam proponi possint. Hæc ibi Specul. & apostilla sub lit. D. concordantur allegat. ut gloss. l. exceptionem. in fin. C. de

probat. ad idem Bart. & Dd. l. 1. C. de jur. & fac. ignor. And. Geyld. obs. 113. n. 6. subdens n. 7. ejusmodi exceptionibus propositis ab exequendo supersedendum esse. Panorm. n. 8. & Dd. c. de cetero. de sent. & re jud. & c. pastoralis. §. quia vero. n. 3. in fin. de off. deleg. Bart. l. si prator. n. 1. de judic. Vant. tit. coram quo jud. null. propon. possit. n. 22. ubi plures allegat. quò pertinet etiam quæ cumulat Chilian. in prac. cap. 14. n. 1. 2. Marant. in spec. jud. partis. 6. p. 1. acti. 9. de except. n. 3. 4. gloss. & Dd. l. si procuratori falso. ad verb. falso. de condic. caus. dat. & in l. falsus. ad verb. falsus. C. de furt. c. ex parte Decani. verb. procurator. de rescript. Bald. n. 2. Jas. n. 4. cum seq. l. licet. C. de procur. Anan. consil. 96. n. 2. 3.

Nun sagt aber exceptivè Fürstl. beklagter Ahnwald / als erscheinet aus der ablehnung des am 19. Sep. durch D. B. gehaltenen Necess / in puncto prætenste executionis, das Klegern / so wol auch dessen Ahnwalden D. B. gar wol bewußt / wie auch in continenti mit be-sichtigung des gerichtlichen Protocollß zube-scheinigen (quæ probatio hic sufficit Geyld. obs. 113. n. 3. 4. cum acta † faciant notorium inter partes. Jas. l. ejus. n. 3. si cert. petat. & in l. admonendi. de jurejur. n. 14. l. si unus. §. pactus. n. 47. de pac. Geyld. obs. 31. n. 7. 9. l. 1. & † in continenti ex ipsa inspectione probent. Ti-raq. de retrac. prox. §. 2. gloss. 1. n. 20. 21. cum ibi allegat. And. Geyld. obs. 113. lib. 1. ac † sint ungulæ ad sententiam, ut ait Schurff. consil. 98. n. 22. cent. 3.) Das nach dem iniger Klegern wieder den herrn beklagten diese rechtfertigung am Keyß. Cammergericht Anno 63. anseuglich angestellet / s. f. gn. deren unterschiedliche pro-curatoren daselbst / als Weyland D. H. B. vnd D. J. M. gehabt haben / Jedoch also vn-ter-schiedlich vnd der gestalt / das D. B. in allen den Cammergerichts sachen / welche s. f. gn. vnd deren Gottseligen brüderm Herzog N. zu W. zugleich betroffen / verwaltet / D. J. M. aber in des Herren beklagten eylichen besondern sachen procuriret habe vnd gevollmechtiget gewesen sey / Inmassen dann auch gemelter D. M. krasst seiner von beklagten Fürsten vnd Herrn sub dato G. den 24. Jun. Anno 58. erlangter Vollmacht / vnd angedeuteter beklagtes Ahn-waldes ablehnung angehefftet / (welche ohne zweifel initio litis zun acten Glaubwürdig ge-bracht) am 1. Dec. Anno 63. in diese Pr. rechtfertigung anstatt vnd von wegen s. f. gn. sich eingelassen / vñ also derselbigē nach der kriegs-befestigung dominus litis werden / l. nulla. 23. ubi gloss. Jas. & Dd. C. de procuratorib.

Ob aber wol nach D. B. absterben Anno 68. von dem herrn beklagten vnd dessen hocher-melten Gottseligen brüderm in J. f. gn. gemei-nen Cammergerichts sachen zum Anwald D. K. angenom-

angenommen / inhalts mit B. gezeichneter abschrift bey obberührter ablehnung gleichfalls befindlich / vnd vor vielen jahren gerichtlich ad acta vbergeben / vnd daselbst ohne zweiffel vorhanden. Nichts desto weniger aber hat gemelter D. M. hernach wie auch zuvor / vnd vor istgedachtes des D. R. constitution, diese Pr. vnd andere rechtfertigung / so den herrn ist beklagten Fürsten insonderheit belanget / vnd ihm befohlen / biß an sein Gottseligs absterben verwaltet.

88. Nun ist aber derselbige D. M. im Aug. des 87. jahrs / vnd also wol nach in dieser sachen gesprochenen erkenntniß / das zuvor den 10. Maii. eodē anno eröffnet / auch mit tode verblieben / vnd daher sein mandat dieser sachen expiriret vnd verloschen / velut morte ꝛ advocati. l. post duos. 15. C. de advoc. vnd beklagtes herrn Pr. sache ohne defensorum vnd Sachwalder anhängig blieben / vñ also neuer legitimatō vñ nöhten gewesen / Ord. Cam. p. 1. art. 21. ꝛ ibi D. Cisnerg. §. do in einiger sachen. ibi durch der procuratorum absterben ferner legitimatō von nöthen ꝛ.

Derwegen Regener als ein erfahrener des rechtens / auch der Cammergerichts ordnung / Reichs- vnd Visitationabschieden / auch Gerichtsbrauch sich gar wol zuerinnern gewußt (sicut pragmatici ꝛ presumuntur scire stilū & consuetudines Curiae, in qua versantur, & praxin exercent. Aliat. praeumpt. 30. reg. 3. cum ibi alleget. & ignorantia ꝛ talium, ut lata culpa non excusat. l. lata. de verb. signif. Joan. Plot. in terminis nostris. l. si quando. §. 5. n. 4. C. Unde vi. l. nec supina. C. de jur. ꝛ fac. ignor. Alex. cons. 103. videtur. n. 21. vol. 1. Bald. ꝛ Dd. l. si quis id quod. de iurisdic. l. leges sacratiss. C. de legib.) Das / so fern in dieser Pr. rechtfertigung beständiglich verfahren werden solte / vermüße angeregter Cammergerichts Ordnung / Reichs- vnd visitationabschiede vnd oblichen gerichtlichen gebrauchs / sich gebührete / dz er lading ad reassumendū oder ad videndū procedi wieder den beklagten herrn ausbrechte / vñ dieselbiges. f. gn. insinuiren liesse / prout hoc probatur 21. art. ordinat. Cam. p. 1. ꝛ ibi D. Cisner. §. do in einiger sache durch der Procuratorum absterben vom gericht / oder aber durch derselben absterben / oder auch sonstien anderer vrsachen ferner legitimatō von nöthen ꝛ.

Item in dem zu Augspurg Anno 1566. publicirten Reichsabschied fol. 30. wie dan die herren Richter / Präsident vnd beysizere diesen wolhergebrachte Cammergerichts gebrauchs vermuthlich am besten sich werde zuerinnern wissen / Inst. de off. judic. in princ. Bart. J. 25. Bald. l. de quibus. ubi communiter Dd. de legibus. alldieweil sie daruff angenommen werden vnd schwerē müssen / And. Geyl obs. 36. n. 14. lib. 1. Daher sie darnach / so wol in decernendis processibus, als decisionibus causarū, vnd sonstien zurichte vnd alles zu determiniren schuldig / wie den im

zu Speyer Anno 1570. publicirten Reichsabschied klar verordnet / And. Geyl d. observ. 36. n. 12. 13. 14. ꝛ per tot. lib. 1. Et ꝛ stylum in Camera Imperii receptū pro lege (secundum quam judicandū est, ut secundum consuetudinē. auth. jubemg. C. de judic.) servandum esse docet D. And. Geyl obs. 65. n. 4. lib. 1. per Bald. l. n. in fin. C. Quia sit long. cons. Afflic. Dec. 133. n. 3. addens sic in consistorio Principis observari. pro quol. ult. C. de injur. l. 2. C. quemad. testa. aperiant. l. 3. §. fin. de testib. c. venerab. de consfir. util. c. ex literis. de constit. ubi Patorm. expressē notat stylū Curiae jus facere, & posse allegari ad decisionē causarum. refert & sequitur Ever. loc. legal. 105. a stylo Curiae seu more judiciorū in princ. per gl. cle. 1. §. secus. de concess. prabend. per gl. cle. appellanti. verb. expressas. de appell. Jo. And. c. unic. de rer. permutat. lib. 6. ubi Pbil. Franc. quest. 8. Et hinc, subjungit ibi Everard. quotidie videmus, quaestiones decidi per stylum Curiae, quoniam tali stylo standū est. Lopus alleg. 33. An frater. Jo. Anan. c. excommunicamg. §. quia vero. in fin. de heret. Felin. c. causam qua. 2. de testib. c. 2. n. 14. 15. de rescript. & idem ꝛ stylus plenam probationē inducit, ut ibidē Everard. vers. propter stylum Curiae, & ex eo plena inducitur probatio secundū Joan. de Graffis in arb. jud. Francis. Aretin. cons. 8. per tot. sic ut ꝛ omnino suspectum sit, quod contra stylum sit Curiae. Felin. c. ex parte. quod est. 2. n. 15. 16. de rescript. c. ad nostram. s. c. porrecta. de consfir. util. Bald. l. de quibus. n. 7. de legib. per l. sacri. C. de rescript. Zas. consil. 12. n. 63. lib. 1.

Quin imō, quod propius hūc spectat, & pondus inferre potest, sententia ꝛ contra stylum Curiae lata est nulla. Felin. c. causam qua. 2. in fin. de testib. perinde atq; quā fertur contra constitutiones & leges. l. Impp. de re jud. l. 1. Quā sent. sine appellat. rescindat. de quo licet dubitet Everard. loc. leg. 105. in fin. propter Jacob. & Cyn. l. 2. in fin. C. Quando provocare non est necess. Bald. in extra. de pace Constant. tamē illi loquuntur de sententia contra consuetudinem lata. Aliud ꝛ est a. stylus, de quo agimus, aliud consuetudo, quā de illi. Alexand. de Imol. cons. 36. viso tbemate. circa fin. vol. 2. Everard. d. loc. leg. 105. vers. fin. incip. hoc etiam volute scire, quod aliud est stylus & aliud consuetudo, addens hac esse mente tenenda. Unde a ꝛ separatis non semper rectē infertur. l. ult. de calum. Quin imō apertē pronunciant Bald. & Dd. sententiam, ꝛ praesertim interlocutoriā, (qualis hic) adversus stylum iudicii latam esse nullam. in l. prolatam. 1. C. de sentent. & Ever. d. loc. 105. velut ad se rediens dicit illud dictum Felini notandū esse, (quo quid opo, si non servaretur) propter ipsius auctoritatē: fuit ꝛ n. summus Canonista, & longo tēpore

Auditor Rotæ, & quicquid (inquit Everardus ibi) sit, debemus esse cauti, ut non recedamus à stylo Curie, vel cōsuetudine, aut more regionis, quia, ut eleganter dicit Bald. *in re-*

99. *pet. l. Emilig. de minor.* Locus t̄ ab experientia debet esse nobis pro via veteri & tuta. Nihil
100. t̄ n. aliud est stylus quā practica confirmata secundum Bald. *in l. fin. C. qua sit long. consuet.* qui etiam subdit, quod in Curia Romana dicitur, ita est de stylo Curie, id est, de observantia præscripta ipsius Curie quæ observantia habetur pro forma, & ab ea non est recedendum secundū eum, & idem vult Nicol. Ever. *d. loc. leg. 105. circa fin.* Quin & And. Geyl. *observ. 36. lib. 1.* multis probat, secundū
101. t̄ consuetudines & statuta in Camera judicandū esse, alioqui iudices litem facere suā, perinde atq; si contra jus commune judicassent. *auth. jubemg. in fin. ubi Bald. n. 2. Salic. n. 1. C. de jud. Jas. l. de quibg. n. 7. de ll. And. Geyl. d. obs. 36. n. 12. lib. 1.* Ratio, inquit, in promptu est, quia consuetudo t̄ est jus, & pro jure, communi ejus loci, ubi viger habetur. *Chast. in consuet. Burg. rub. 4. §. 23. & qui ne font. n. 6. cum aliis qua allegat. & n. 14.* subdit Geyl. hinc
103. esse, quod Assessores t̄ Camera, quando in numerum assessorum recipiuntur, jurare debeant, quod secundum Imperii constitutiones, jus commune, & laudabiles consuetudines judicare velint.

Quamquam a. And. Geyl. *obs. 109. lib. 1. n. 3. 4. 5. 6.* in principali parte de mortua distinguat, ut si moriatur ante conclusionē in causa, citatio contra hæredes ad reassumendam causam decernenda sit, sin post conclusionē decedat, petente parte hæres non quideā ad reassumendam causam, sed audiendā sententiam sit citandus, si vero post sententiam latam pars moriatur, tunc in hæredem per sententiā interlocutoriā processus sit transferendus: tamē quia non est casus postter, in quo de morte procuratoris in Camera, non de obitu litigatoris absentis tractamus, idēo de eo disceptari nō est necesse, sed jam allegato stylo & ordinationibus Curie standū, ut supra probatū est, maximē cum hoc etiā

104. juri communi congruat, ut t̄ ad videndū jurati in litem citetur adversarius, quam esse veram conclusionem probat Plotus *d. l. si quando. §. 50. n. 7. limit. 32. C. Unde vi. per Socin. in fallent. verb. juramentū. fall. 38.* Bald. *de controvers. invest. col. 3. in fin.* Angel. *l. certū. §. si quis. de confess.* maximē mortuo procuratore, quo casu actor reum absentem de hoc certiores facere & citare debet. *Vant. de null. sent. ex defec. citat. n. 116.*

Wie dann auch denselbigen Ordnungen vnd Cammergerichtsgebreuchen zu volge die herten Assessoren verpflichtet sein/befage ferner in-

halts des Speyerischen abschiedes 1570. publicirt sub §. wiewol auch in allen wolgeordneten Berichten 2c. & §. als dann auch wenig nütze gute saking zumachen 2c. *And. Geyl. d. obs. 36. n. 14. & per tot. lib. 1.*

Aber jetgemelter verordnung der Rechte/ Reichs vnd visitation abschieden / vnd auch Cammergerichts gebrauch stracks zuwieder/hat gegener am 19. Aug. 81. wie des herrn beklagten in dieser sachen constituirter sonderlicher procurator D. Julius M. allbereit zuvor verstorben/vnd also kein Bevollmechtigter wegen beklagtes mehr verhandt gewesen (quandoquidem morie t̄ procuratoris mandatum ex- 105. piraverat. *l. si quis. §. pen. Mandat. §. item. Inst. eod. tit. ubi Angel. Fab. & Dd. in terminis Vant. de nullit. ex defec. citat. n. 116.*) Special Gewalt von wegen des Klegers ad præstandum juramentum taxatorium Gerichtlich vbergeben/vnd daruff gebeten/das er zu leistung des aides verstatet werden möchte/ Das diß Klagenden Procurators D. B. suchen aus vorgemelten vrsachen nichtig (quia contra leges Imperii & Camera *l. 5. C. de legib. tot. tit. C. si contra jus vel util. publ.*) Vnd doer in dieser Pr. sacht ferner zuverfahren geneiget / mit extrahirung vnd insinuirung der citation reassumendæ causæ, ex der ordnung zugeleben verpflichet/ ist nicht allein oben dargethan / sondern auch volgendts den 1. Sep. 81. von D. R. Gerichtlich angezeigt/nemlich/weil D. M. todes verschiden / das von wegen des Herrn beklagten kein Anwald apud acta vorhanden were/vñ derenthalben der Kleger/sofern er in dieser sachen zuverfahren gemeinet/ladung ad videndū procedi wieder den Herrn beklagten aufbringen solte. Daruff auch klagender procurator D. B. am 23. Octob. 81. in offener audientz ihme ladung ad videndū procedi wieder den herrn beklagten gnediglich mit zuheilen selbst gebeten hat/wiewol solch bitten/Inmassen wie mit das Protocoll zugeschickt/nicht categorice, sondern hypothetice & conditionaliter allein volgender gestalt geschehen/

Lunz, 23. Octobris

Anno 1581.

D. B. diweil vff 1. Septemb. jüngst beschehene submission kein bescheid eröffnet (causa impulsiva) so baht er vñ absterben H. D. M. seel. in fall (ecce hypothesin conditionalem) sein begehren den 25. Aug. jüngst beschehen nicht statt haben solte/ ihme ladung ad videndum. procedi gnediglich zuerkennen.

Derwegen beklagter herr Principal sich nit anders versehen sollen noch können/dann es würde Kleger bey solchē seinen gerichtlichen suchen verharren / vnd deme zu volge die citation ad reassumendam causam ausgebracht/vnd dieselbige s. f. zu. haben insinuiren lassen.

Derent

Deren zuversicht nach S. f. gn. durch auswärtiger rechts gelahrte gründliche vñ rechtmessige versachen in des verfasten lassen / warumb S. f. gn. dem Kläger weder selbst noch durch sein Anwald zu leistung des aides vñ vñ bermessige taxation zuversatten nicht schuldig / In meinung dieselbige versachen / so bald s. f. gn. ad reassumendam causam citiret / zu verschießen vñ gerichtlich einbringen zulassen.

Ingleichen haben s. f. gn. durch deren Rath D. N. sub dato W. den 18. Nov. 81. D. R. zuzuschreiben befohlen / das er wieder H. Pr. noch in einer andern sachen / welche D. M. von wegen s. f. gn. verwaltet hette / sich Gerichtlich einlassen / sondern de in gedachter Pr. sache von dem gegentheile angeruffen würden in Besichte anzeigen sollte / das Pr. so fern er die sache verfolgen wolte / der ordnung nach lebete / vñ wieder s. f. gn. ladung ad reassumendam causam außbrechte / Dann in mitter weil würd die versachen gefertigt / warumb Pr. zudem aide vñ gesanten tax nicht zugestatten / vñ sollte auch dem D. R. wann der herr beklagte ad reassumendam causam citirt / neue vollmacht in dieser sachen zuerfahren zugeschickt werden / alles ferner inhalts mit C. signirten vñ gerichtlich vbergebenen Extracts / darauff D. R. sub dato Speyer 25. Dec. 81. quali stipulata promissione zugesagt / vñ sich erkleret / derselbige sachen ohne beschlich vñ reproduction weiter ladung sich nit zu vnternemen / prout patet ex copia producta lit. D.

Damit auch so viel mehr hernach durch legern eingeführte vnrichtigkeit verhütet würden / hat gedachter D. N. vñ abermalß empfangenen des Herrn beklagten beschlich D. R. als allein Anwalden der gemeinen M. sachen / sub dato den 24. Febr. 82. geschrieben vñ vermeldet / der handel in welchen D. M. den beklagten Gürtlen vñ herrn / als in s. f. gn. besondern rechtfertigungen gedienet / nicht anzunehmen / vñ ihm darneben befohlen / sich in keine derselben ohne vorgehend citation reassumendam causam einzulassen / vñ das er in sonderheit in dieser Pr. rechtfertigung sich nichts vnternemen solle / ehe Kläger die angedeutete ladung reproducirt / mit der angehefften erklerung / das so bald s. f. gn. citatio reassumendam causam von wegen Pr. insinuiert / s. f. gn. die versachen / warumb Pr. weder selbst noch durch seinen Anwald zum aide vñ erkandten tax zugestatten / ime wiederum zuschickte würde / ferners lauts am dato 28. Febr. 82. mit C. gezeichnet / so albereit gerichtlich eingelegt.

Ex quo patet non modo nullum hujus causam à morte D. Julii M. tunc pro reo fuisse procuratorem, sed communem mandatariū omnium ducum N. in communibus duntaxat omnium causis publicis Ducatus, disertè prohibitum fuisse, ne in hanc se causam intromitteret, ut etiam si negotium absentis sine mandato defendendi causa gerere voluisset, propter prohibitionem tamen factam

106. minimè potuisset. l. ult. C. de negot. gest. ubi Bald. Cast. Salicet. & Dd.

Darumb ob wol in gemeiner Vollmacht D. R. mit einem wort gesezt; in allen vñ besondern am erwehnten Cammergericht ist habenden Rechtfertigungen / auch allen andern / die wir noch künfftiglich seintlich oder sonderlich bekommen mügen / so kan noch mag doch solche gemeine vollmacht albereit den 1. April. 68. gegeben / mit gedentet noch gezogen werden vñ sonderliche sachen beklagtes herrn / daruff albereit D. M. von 24. Jun. 58. vñ also zehn Jahr zuvor / bestellt gewesen / sonderlich vñ diese Pr. handel / welche er ab anno 63. verwaltet / vñ dominus litis darin worden / l. nulla. 23. C. de procur. das ohne des richters vñ gegentheils bewilligung kein ander / ne expresse quidē, nedum tacite vel generaliter, mügen darzu bestellt werden / sicut est facta tacite prioris revocatio, quando alius procurator datur. l. si quis. 31. §. ult. de procurat. Lud. Roman. sing. 58. fuit. n. 2. Bart. l. unic. n. 6. C. de satisdat. per l. licet. C. de procur. l. si vero. §. sed et si. de solut. Sed hoc intelligitur, quando ad eandem causam alius datur. l. ant. de null. ex def. inhab. n. 164. 192. ante litis contestationem, nam post non potest fieri, nisi ex legitima causa. l. post litē. cum seqq. de procurator. Anchor. n. 2. Franc. n. 5. c. quamvis. de procur. in 6. Bart. l. mutari. n. 5. ff. eod. tit. Cast. l. ante. n. 3. 11. & l. quæ omnia. eod. tit. Felin. c. ex parte. num. 27. de rescript. quæ causa etiam non præsumitur nisi probetur. gloss. & Bart. l. item si. 19. de procurat. c. 1. verb. suspectū. eod. in 6. multo minus videri hic debet per generale plurium mandatū ad causas communes & publicas datū, per speciale domini litis mandatū ad certas causas, esse revocatū, cum potius contra per speciem generi derogetur. l. in toto. ff. & ibi Dec. Cagn. & Dd. ff. de reg. Jur. siue præcedat siue sequatur species & speciale, Seb. Med. reg. 1. n. 44. quod etiam in mandatis, commissionibus & rescriptis locū habet, ut mandatū speciale tollat generale. c. extulit. c. studuisti. de off. delegator. Gloss. Panorm. & Canonist. in c. 1. de rescript. ubi & hoc tradunt Ripa. Dec. Felin. & Dd. Cagnol. post Dec. in terminis d. l. in toto. 81. n. 16. vers. Quarto locum habet hac regula in mandatis & rescriptis &c.

Dieses aber alles vngedachtet / hat klagen der procurator D. B. seinem selbst den 23. Octob. zuvor Geschehenen suchen zuwider / nichts desto weniger am 15. Mart. 82. gerichtlich gesucht / D. R. vñ zuerlegen vñ anzuhalten / die weil er gemeinen M. Gewalt bey handen hette / dessen Copey zu dieser Pr. rechtfertigung zu legen.

Dagegen D. K. den 16. Mart. vorgewendet/das er vñ absterben D. M. seel. mit gemeiner constitution nit versehen/sondern leidē möch- te/das vñ submission 23. Octob. Jüngst be- schehen/gegentheils begehren nach/ergienge wñ recht ist/Welches vorbringe/meines crachtens/ allzu gemein/general/dumckel/vñ zu dieser vn- richtigkeit wol vrsach geben hat/Darumb auch Klegert mit angeregtem seinen wiederrechtlichen suchen leichtlich erhalten können/das D. K. die produciturung des gewalts/welchen er in gemei- nen N. sachen hette/den 27. Mart. 82. vñ vñgelegt/ vñd Regener daruff zur aides leistung den 2. vñd 3. April. volgendes verstatet worden ist / Dann dieser gewalt/dessen Copen D. K. am 27. Mart. 82. vbergebē müssen/nicht allein vñ die gemeine N. Cammergerichts sachen gerichtet (wie izunder vorbeklagten herrn geantwortet vñd vorgegebē) alda angeregte vollmacht so wol in des herrn be- klagten/als hochermelten s. f. gn. Goutseligen brüder/vñ sich vñ ihre gebrüdere zugleich ver- fertigt/sondern dasselb procuratorium gehet auch weiter vñ besondere eines jedern constitu- enten sache/ibi. in allen (universalis quae ni- hil excludi patitur) vñsern gemeinen vñd besondern (notetur) an erwehntē Sam- mergericht jetzt habenden Rechtsferti- gungē/auch allen andern/die wir noch künfftiglich sembelich oder (alternativa, cujus veritas in alterutra parte impletur, ve- lut supra dixim⁹. l. ille aut ille. de legat. 3. Ever. a natur. alterna. loc. 108. cū aliis supra alleg.) son- derlich/gegen weinedz wolle/bekommen müge ꝛc.

Daher hette D. K. meines einfalts vñd bedünckens/besser gethan/dz er sich dahin erkle- ret hette/ wie sein gemein habend mandat sich vñ diese vñd andere sonderbare sachen. daruff/ D. M. wol vor Zehen Jahren zuvor sonderlich bestellet gewesen/sich nicht ziehen konten/bevor- ab weil ihm ausdrücklich besolen/in deren kei- nes sich einzulassen/oder deren anzumassen/bis beklagter Herr zuvor citirt, vñd er derenthalben Vollmacht bekommen ꝛc. wie diß alles zuvor zur notturfft beweiset.

Nachdem aber solches verblieben/vñd er nur vorgewendet/das er nach D. M. tode mit gemeiner constitution nicht versehen/hat wiea drizer vñd sonderlich die Herren Assessoren aus ander Processen sich wol erümmern können/dz er solcher constitution nicht bedurfft/in betrach- tung/das er zuvor mit dergleichen gemeiner constitution, auch vñ sonderliche sachen/zur notturfft gevollmechtigt gewesen.

Derhalben gegenheil nicht gefeiret/son- dern daruff gedrunzen/vñd leylich bey den her- ren Assessoren erhalten/das beklagter procura- tor seine gemeine Vollmacht/als gnugsam zu

dieser sonderbarn sachen auch gevollmechtigt/ zu dem Pr. handel auch legen müssen / daruff das ander alles/ als contra sufficienter in- structum & qualificatum procuratorem, ervolget vñd ergänzen.

Ob nun wol zuwindschen were/dz von be- klagten Procuratorn die ding etwas deutlicher domals vorgebracht vñd erstritten weren/den- noch ist noch nichts verseumet/sondern bleibet fest vñd wahr/quod exceptio t falsi procura- toris in quacunq; parte litis, etiā in ipsa exe- cutione, imò ad mille annos ad invalidandū processū. Sebast. Vant. de null. ex defec. in hab. seu mand. n. 59. Bald. l. 1. C. si ex fals. instr. cujus dictū dicit in hoc communiter approbari. Alex. cons. 191. perspecto. col. 2. vol. 6. cons. 1. col. 5. in fin. vol. 4. cons. 35. consideratis. in princ. lib. 1. Balb. de p. ascript. 3. p. princ. quast. 10. nedum an- te sententiam, opponi possit, quandoquidē judicium retrō reddit nullum. l. licet. 24. ubi Dd. C. de procurat. c. licet. de appell. in 6. Vant. pr. call. loc. n. 59. Maran. in spec. jud. partis 6. p. 1. tit. de except. n. 3. 4. And. Geyl. obs. 47. n. 2. 3. lib. 1. ubi n. 1. reliquis falsis t procuratoribus illum accenset, qui habet sufficiens quidem mandatum, sed ad causam præsente imper- tinens. per gl. l. si procurator falsus. verb. falso. de condic. caus. dat. l. falsus. verb. falsus. C. de furt. quiescit casus noster in terminis, quandoqui- dem D. K. mandatum habuit ad alias causas, sed ad hanc nihil pertinens, quippe cujus jam ante multos annos mandatum haberet & doming factus esset D. M. & usq; ad mor- te mansisset, & quo nomine jam à 20. Nov. anni 81. ante prohibitio facta D. K. esset, ne in hanc causam se intromitteret: ut nedum ceu mandatarius, sed etiam quasi negotio- rum gestor inde excluderetur. Iult. C. de ne- gat. gest. Welches fürnemlich dißfalls fiat ha- ben sol/darzu andern eslichē besondern beklaag- ten herrn sachen/auch dieser Pr. ein ander bestellt/ nemlich D. Jul. M. gewesen/ der sie auch bis an sein absterben verwaltet/ durch welches töd- lichen abgang solche des beklagten herrn Voll- macht durchaus vñd gehaben vñd geendiget/ si- cut morte advocat. l. per hanc. 14. C. de ad- vocat. Das also dißfalls in defenso reo, vñd do kein procurator od defensor der sachen ver- handen gewesen/solche abschiede ergangen vñd der aid geleistet werden/vñd derwegen nichtiger weise/zñ wenigsten beklagten herrn ohne nach- theils alles geschehen vñd vorgelauffen/ex com- muni reg. l. de unoquoq. de re jud. l. nam ita. de adopt. c. pastoralis. de re jud. Apd. t Geyl. obs. 46. n. 10. lib. 1. & obs. 48. n. 2. 3. eod. lib. 1. cui tanquam illustri Doctori de stylo & con- suetudine Camera attestanti meritō credē- dū est. Mynsing. obs. 96. cens. 5. ubi dicit, Dn. assessores ita judicasse, qui etiam D. Geyl.

112.

113.

114.

115. *obf. 109. lib. 1. num. 7. in fine dicit: ad t sententiam definitivam perveniri non posse, ante citationem ad reasumendam causam. Nam hic est magnus defectus, tam a parte rei quam actoris, cum per eum deficiat voluntas & consensus principalium. Bald. l. falsi. col. 2. vers. factum vero falsi procuratoris. C. de furt. l. ex causa. §. 1. de procur. c. 1. de sponsalib. in 6. Vant. de null. ex defect. inhab. num. 60. ubi dicit, esse hunc defectum ita insanabilem, ut a principe suppleri nequeat, primum quia t pervenerit a jure naturali. cle. pastoralis. §. ceterum. de sent. & re*
117. *jud. Secundò, quia nullus t alieno facto, absque sua voluntate onerandus. l. ex causa. §. 1. de procurator. Dec. consil. 437. Tertiò, quia talis defectus includit defectum potestatis, & continet in se defectum citationis, cum nec principalis dominus sit citatus, nec ullus procurator ejus nomine fuerit, ac proinde gestum cum falso procuratore rectè impugnari, idèò nullitatem hanc, inquit Vantius, num. 61. moderni vocant insanabilem, & regulariter (ait) contra processus & sententias hoc opponitur,*
118. *quod t procurator non fuerit talis, qualem se gessit, idque ex quinque capitibus. Primò, si comparer ex actis, ut ibi late probat num. 62. 63. 64. usque ad 74. Secundò, si constiterit de mandato comparentis, sed non sufficienti (prout hic) Vant. ibid. n. 75. 74. vel ad causam impertinente. Vant. ibid. num. 76. ut in causis, quarum exercitium illi non competat. Vant. ibid. num. 76. 77. 78. item si in quibusdam agere prohibitus sit. Vant. ibid. num. 85. quoniam talia, inquit, mandata*
119. *sunt stricti juris nec extenduntur &c. & t mutata persona videtur mutari causa. l. cum te. l. queritur. de except. rei jud. c. veniens. c. cum in tua. de testib. c. cum super. x. fin. de rejud. Guido Papa quæst. 21. de iur. jur. Idèò subdit*
120. *Vantius num. 89. generale t mandatum procuratoris non extenditur ad alias causas, ubi speciali opus est, (sicut hic fuit, ubi alius litis dominus factus, quod supra probatum) sed in tali casu procurator dicitur falsus. ut ibi pluribus per eum.*

Wahr ist es wol / das hernacher den 22. Aug. 82. vnd also fast ein Jahr nach D. M. todt / vnd do vorerzehlte Handel albereit vorge- lauffen vnd verrichtet / D. K. allererstdurch D. E. gerichtlich vbergebener vollmacht zu dieser Rechtfertigung legitimirt sey worden / Jedoch ist solchs ohne clausel ratificationis prius actorum geschehen / dann D. K. sich zuvor niemals als ungevollmachtiget in dieser sachen eingelassen / viel weniger sich zur caution rati- erbotten / wie er auch nicht thun können noch sollen / weil ihm außdrücklich von beklagten

Herrn den 24. Febr. zuvor verboten vnd ein- gebunden gewesen / sich hierinnen nichts anzu- massen / l. ult. C. de negot. gest. gloss. & Dd. l. 1. C. de procurator. Unde prius gesta non sunt ratificata sed nulla. Vant. de null. ex defect. inhab. num. 120. Nam t requiritur habilitas ^{121.} tempore actus, nec sufficit, quod post super- veniat. c. si meo tempore. de rescript. in 6. Dec. consil. 661. Vantius de null. ex defect. inhab. num. 3. per l. si filius. l. ejus qui. de testam. l. quid ergo. ubi Angel. de his qui not. infam. c. 1. de de- spons. impub. lib. 6. Alexand. consil. 171. viso. col. 3. in fin. lib. 2. Hypp. Marsil. l. pen. num. 39. de quæst. Wie käme dann beklagter Herr hierzu / das s. f. gn. zu ihrem schaden ratificiren vnd an- genehm halten sollen / das nicht allein ohn ihr Vollmacht / Willen vnd Jawort / sondern auch stracks demselbigen zuwieder / do keiner s. f. gn. Anwald zu dieser sachen bestellte / sondern todt vnd abgewesen / von gegenheil ist vorgenom- men vnd zuweg gebracht worden / Procurato- re utique absentis rei decedente, isto casu nihil potest imputari reo absentis, propter- ea mors t procuratoris eidem reo per acto- ^{122.} rem est intimanda, & antequam intimetur contra eum, velut contumacem, procedi non potest. Vant. de null. ex defect. citat. num. 116. per Egid. conclus. 495. licet mors &c. quo- niam is, t qui semel per legitimum procu- ^{123.} ratorem comparuit dici non potest contu- max. Egid. decis. 155. si principali. decis. Ro. 839. & dicit Vantius d. cap. de nullitat. ex de- ^{124.} fect. inhabilitatis. num. 1. istum t defectum ex incapacitate personæ esse majorem quam defectum juris agendi. gloss. l. 1. §. 1. verb. bis personis. Qui satisd. cogant. Dec. consil. 275. in causa. col. 3. vers. sed prædictis. & t hanc ex- ^{125.} ceptionem nullitatis, ex inhabilitate perso- næ, nullo statuto excludi. Bart. l. 1. §. & par- vi. Quod vi aut dam. Felin. c. ex parte. 4. limit. de offic. deleg. Et propterea t ante omnia ^{126.} quærendum de persona, nunquid sit habi- lis ad actum. Vant. de null. ex inhabil. num. 3. l. si quæramus. de testa. l. non ignorat. C. Qui accusa. quia non t ante juris ratio quam persona ^{127.} quærenda est. l. quidam referunt. versic. esse in debet. ff. de jure codicill. etiam si t essemus ^{128.} in judicio quantumcunque summario, pro- ut subjungit ibi Vantius, nam & tunc, quan- do agitur de causæ decisione, non minus de personis, quam de veritate rei liquere de- bet. per Bart. quem ceteri sequuntur. l. 2. C. de edic. divi Hadrian. & constri. ad reprimen- dum. verb. figura. cum aliis quos allegat. Alex. consil. 60. num. 17. lib. 2. consil. 174. visis. num. 5. consil. 77. viso. in fin. lib. 6. & pluribus præalle- gato loco prosequitur ac demonstrat Van- tius, nihil interesse, siue defectus & inhabili- tas causetur in persona principalis. d. num. 4.

- usq. ad 59. siue in persona procuratoris. *A. num. 59. usq. ad fin.* tam à parte rei quam actoris. *num. 60. cum seqq.* ac quoad procuratores. *num. 58. & 59.* ponit hanc regulam,
129. quod quando ¶ non constat de legitima potestate comparentis; talis exceptio reddat iudicium retrò nullum. *l. licet. C. de procuratorib. Bald. c. in nostra. in fin. eod. tit. c. cum olim. 37. in fin. de offic. & pot. jud. deleg. & opponetur, scribit, usque ad mille annos. Bald. l. 2. C. si ex fals. instr. cum aliis multis quæ*
130. cumulat. *Ac num. 62. subdit: probari, quod talis non fuerit procurator habilis, eo ipso, quod ex actis & processu non possit ostendi contrarium, videlicet ipsum comparentem fuisse habilem, nam eo ipso probatur ex actis negativa, videlicet talem non fuisse. ex d. c. cum olim. 2. vers. quia vero. de offic.*
131. *& pot. jud. deleg. quia quod ¶ inde non apparet, dicitur non esse. l. ult. C. de reb. cred. ubi Dd. c. cum ad sedem. de rescript. spol. c. solennitates. in fin. de consecrat. dist. 1. talia enim probantur per inspectionem actorum. Bart. l. 2. C. de error. advocat. & l. hi qui. C. de appellat. l. 1. ff. si tutor vel curat. appell. Bald. l. si contra. C. de appellat. & c. quoniam. ii. in fin. extr. de probat.*
132. Et ¶ quamvis fuerit admissus inhabilis procurator, hoc prodesse potest, ut non possit ab eo extorqueri cautio rati, vel ipse ab adversario repelli, sed nihilominus, inquit Vant. *num. 63. ad invalidandum processum & acta hoc poterit proponi & ex actis probari, nam ¶ etsi quis fuerit in iudicio tanquam procurator de facto admissus, tamen ad detegendam nullitatem gestorum, quod non fuerit procurator, qui in iudicio interfuit, validè & rectè quodcumque excipi poterit, ut declarat Bald. l. licet. 24. C. de procuratorib. Panormitan. c. in nostra. extr. eod. cum aliis quæ allegat. Quinimò, inquit,*
134. iudex ¶ etiam ex officio, in causa appellationis, ad nullitatem processus causæ principalis, ad personam procuratoris, nunquid sit legitima, advertere poterit. *Castrens. l. ita demum. C. de procurat. sed, subdit, maxime hoc procedere nostro casu, quando videlicet talis exceptio opponitur ex parte domini, pro quo litigatum fuit, ex quo acta & processus inter falso comparentes, h. e. cum falso eius procuratore gesta, ipsi non præjudicent. Vant. de null. ex defec. inhabil. num. 65. per d. l. licet. C. de procurator. Alexand. consil. 186. visis. col. 3. versic. tertia dubitatio. lib. 2. nec ¶ in ipsius præiudicium gesta convalidantur. Vant. ibid. num. 72. 73. per Alexand. & Jas. d. l. licet. C. de procur. Alex. consil. 72. circa. lib. 4.*
137. Necesse ¶ est ergo, ut concludit ibi Vant. *num. 73. quod appareat formiter de potestate legitima alieno nomine comparentis, aliàs processus erit ipso jure nullus, per supra dicta, & per illud quod dixit Bart. in l. si quis inficiatus. de pos. l. quod alterius. de reg. jur. cum aliis adductis per Alexand. consil. 74. viso. col. 2. lib. 5. tex. & Canonist. d. c. cum olim. 32. in fin. de offic. & potest. jud. delegat. nec ¶ præjudicare factum procuratoris domino ignoranti extra fines mandati potest. gloss. elegans. verb. protinus contradixit. in c. cum olim. 32. de offic. & potest. jud. deleg. per l. si procurator. C. de procurat. l. si procuratoris. ff. eod. tit. præsertim si mandatum suum, procurator de re ad rem, vel de causa ad causam sine domini scitu prorogare velit. d. c. cum olim. 32. ubi gl. pen. de off. & pot. jud. deleg. Secundò principaliter (subdit ibi Vantius num. 74. quod propriè huc facit) quod ¶ is qui alieno nomine comparuit, non fuerit talis, ostendetur, si constiterit de mandato comparentis, sed non sufficiente, neque se extendente ad id, quod in iudicio deductum fuit, nam tunc perinde erit, quoad nullitatem gestorum, ac si nullum haberet, cum in effectu ad id, de quo agitur, nullum mandatum habuisse dici possit, ut docet Baldus, quem ceteri sequuntur, d. l. licet. C. de procur. & l. falsus. in princ. C. de furt. Canonist. c. ex parte. de rescript. c. constitutus. ubi notat Abbas de rescript. cle. 1. ubi gloss. verb. debito modo. eod. tit. c. cum olim. de offic. deleg. spec. de procur. §. ratione formæ. in fin. quibus locis communiter concluditur, istum falsum procuratorem dici posse. Vantius num. 74. ibid. propterea, subdit, diligenter conveniet similia mandata ac huiusmodi potestatem subtiliter considerare, ex quo talia sæpenumero reperiuntur ad causam deductam impertinentia. c. cum olim. 32. de offic. & potest. jud. deleg. Unde verba ¶ illorum ponderanda erunt, sicut examinat Pontifex d. c. cum olim. 32. vers. quia vero. de offic. & potest. jud. deleg. l. diligenter. Mandat. Angel. §. præterea. col. 24. vers. quid autem si procurator. Instit. de except. Afflic. decis. 91. iterum col. 2. Alexand. consil. 6. num. 3. lib. 4. Philipp. Dec. consil. 493. num. 8. lib. 4. & ponit ibi Vant. num. 76. exemplariter in duobus procuratoribus constitutis generaliter ac specialiter ac num. 89. inde concludit, licet ¶ verba mandati generalia sint apta comprehendere omnes causas, nihilominus in illud non venire ea, in quibus specialitate sit opus. l. non solum. §. ult. l. Pomponius. de procur. l. illud. §. fin. de minor. c. ad agendum. eod. in 6. Idcirco dicebat Bald. c. nonnulli. in princ. c. ex parte Decani. de rescript. quod ¶ habens mandatum generale, & agens in causa,*

- causa, speciale mandatum requirente, dicatur falsus procurator, sequitur *Jas. l. licet. in princ. C. de procur. Vant. de null. ex defec. inhabil. num. 91. 92*: qui ibi prosequendo multa huc pertinentia cumulat, quæ transcribere magis operosum esset quam necessarium, cum liber sit in manibus omnium & esse debeat. Mandatum tamen est stricti juris nec extenditur ad personas vel causas in eo disertè non expressas. *Vant. eod. tit. de nullitat. ex inhabil. num. 85. per clem. non potest. de procur. c. ad agendum. eod. in 6.* addo textum, quem miror non observari. *c. cum olim. 32. circa fin. vers. cum procurator ad illa solum intelligatur constitutus, quæ in commissionis literis inveniuntur expressa. extr. de offic. & potest. judic. delegat. Subjungit Vantius præallegat. loc. num. 86. & hanc rationem, quod mutata tamen persona videatur mutata causa. l. cum à te. l. queritur. cum l. seq. de except. rei jud. c. veniens. c. cum in tua. de testib. c. cum super. c. fin. de re judic. Guido Papa decis. 21. de jure. Idem etiam Vantius cap. seq. de nullit. ex defec. citat. latissimè exequitur, quomodo processus sit nullus gestus contra absentem non citatum & indefensum, quam nullitatem num. 2. dicit omnium esse potentissimam, ut quæ respiciat defensionem, quæ provenit ex jure naturali, & tamen nemini sit deneganda. l. defensionis facultas, ubi Bart. C. de jure fisci. lib. 10. l. unius. §. cogniturum. ibi defensionem quocunque tempore (notetur) postulante reo negari non oportet. ff. de questionib. c. cum inter. de except.*
146. quantumvis tamen itaque judex, inquit ibi Vant. num. 3. liberam & absolutam habeat potestatem, non tamen ex hoc debet quitquam facere bonis moribus interdictum. l. si à milite. §. edictum. de mil. test. & tollere defensionem, quod omni æquitati ac juri naturali & divino repugnat. Bart. in extr. ad reprimendum. verb. figura. & gloss. cle. sepe. verb. defensiones. de verbor. signif. Quin imò tamen pro absente potius defensionem supplere debet. l. si non defendantur. de pæn. auth. qui semel. C. quom. & quand. jud. l. ampliore. C. de appell. Vant. ibid. num. 5. cum multis allegatis, addens num. 6. citationem tamen non per se, sed propter defensionem esse juris naturalis. Bald. l. executorem. C. de execut. rei judic. per text. l. desertorem. §. si ad diem. de re milit. c. cum olim. ibi. citetis ad causam facultate defensionis indulta. de dol. & contumac. cle. pastoralis. §. ceterum. ibi defensionis quæ à jure provenit naturali facultas adimi valuisse, cum illa Imperatori tollere non licuerit, quæ juris naturalis existunt. de re jud. Unde concludit ibid. Vantius num. 8. Absentem
149. tamen judicare divinarum atque humanarum leges prohibent, si modo ex contumacia non absit. c. absens. c. absentia. c. caveant. c. omnia. 3. q. 9. l. ea que. C. quom. & quand. jud. l. de unoquoque. de re judica. Et tamen defectus, inquit, iste neque à statuto neque à supremo principe suppleri potest, & dicit hoc communiter tenere, utriusque censura Dd. ut ibi latè per eum. c. 1. de caus. poss. c. inter. de major. & obed. Bald. l. 1. in princ. C. Quom. & quand. jud. Dec. consil. 63. viso. num. 1. consil. 681. in fin. consil. 416. in testamento. circa fin. consil. 528. pro resolutione. in fin. Legist. l. ult. C. de legib. Alexand. l. de unoquoque. de re jud. & consil. 225. num. 1. lib. 6. consil. 11. alius. in princ. lib. 7. & est communis opinio, ut scribit Felin. c. cum olim. num. 12. de re jud. Ex quo concludit Vantius ibi num. 151. 10. cum seqq. ex hoc defectu processum & sententiam annihilari. & l. 1. §. item. Que sent. sine appell. l. ea quidem. ubi Bald. C. quom. & quand. judex. l. si furioso. ubi Alexand. & Jason. de re jud. l. diem. §. si quis. de arb. Copyc. decis. 93. in casu. num. 5. & post num. 14. cum seqq. qui dicit, talem tamen negativam satis probari, quando ex actis contrarium doceri nequit. l. ult. C. de reb. cred. Dec. consil. 583. pro resolutione. num. 6. decis. Neap. 182. quia. num. 3. cum aliis quæ allegat, cujusmodi transportare tediousum magis quam utile foret.
- Das aber beklagter Herr dñs als in diesen Sachen nach D. M. todte indefensus gewesen / sintemal J. J. Gn. keinen procuratorem darzu gehabt / noch selbst zu den folgenden actibus vorgeladen worden / ist auß den actis, auch obigen vnd hernach geschehen deducten beßfindlich / Indefensus tamen is dicitur, & est, 153. cujus absentis procurator moritur vel remotus est. l. sed & ba. 35. §. pen. de procurat. juncto Vant. de nullit. ex defec. citat. num. 1. 6. Defendi tamen absens per procuratorem 154. dicitur, quando relictus est procurator, qui defendere potest. l. is qui. 39. ubi gloss. magna fin. verb. non audietur. l. nisi per prætorem. §. fin. Ex quib. caus. major. Mortuus autem defendere nequit. Relinquitur ergo tali casu absentem esse indefensum. Defendere tamen 155. enim est facere quod dominus in lite faceret. l. sed & ba. 35. §. defendere. antepen. ubi Bart. Castrens. & Dd. de procur. id quod mortuus facere non potest.
- Quocirca licet in tamen extrajudicialibus 156. negotiis valeat regula, quod mandatum re integra morte mandantis vel mandatarii finiatur. l. mandante. 15. C. Mand. rebus vero non integris, hæres post mortem procuratoris inchoata negotia absolvere, nova vero incipere non debeat. l. nam & Servius. §. si unio. de negot. gest. l. tam ex contractibus. de judic. Bald. l. mandatum. 15. num. 29. C. Mand.

157. *in fin.* tamen in judicialibus secus est, ubi morte procuratoris indistincte solvitur mandatum, siue coepa sint negotia siue secus. *Bald. d. l. mandatum. 15. in fin. num. 20. C. Mandat. vers. in iudicio indistincte finitur.* Intelligitur tamen electa personae industria. *Bald. ibidem num. 20. vers. quia mandatum sit propter industriam procuratoris.* Ergo morte eius finitur. *l. mandatum distrabendorum, servorum. ff. Mand. l. cuius bonis. de cur. fur. Bart. Aretin. l. mandatum. ff. Mandat. & proinde gesta tamen in iudicio contra dominum, qui idoneum procuratorem non habet, sunt nulla. Bald. d. l. mandatum. 15. num. 18. & 19. C. Mandat. Sebast. Med. de morte, seu mors omnia solvit. num. 201. 203. qui licet loquatur de morte domini, tamen post aequiparat si per mortem procuratoris extinctum fuerit mandatum.*

- Nach dem auch D. R. ausdrücklichen befehl gehabt / sich in dieser Pr. rechtfertigung nicht einzulassen / so hat er sich zu keiner caution rati, contra expressam cognitamq; domini voluntatem, erbotten / oder erbieten können / gloss. & Dd. l. 1. C. de procur. l. ult. C. de negot. gest. Cautio tamen tantum in casu dubio requiritur, non quando constat mandatum non esse praestitum vel superesse. *Vant. de nullit. ex inhabil. num. 64. 65. per Bart. & Dd. l. 1. licet. C. de procuratorib.* Derwegen kan er auch zur einbringung gemelter Cautio angehalten werden / per Sebast. Vant. de null. ex inhabil. a num. 115. usq. ad 121. potissimum cum ante non tantum admissus ad hanc causam, sed etiam coactus fuerit ab adversario interlocutoria iudicis desuper impetrata. *Vant. praell. loc. num. 63. vers. vel ad extorquendum ab eo cautionem de rato per gloss. & Dd. l. Pomponius. §. rati. ff. de procur. Canonist. c. cum in iure. de offic. deleg. Alexand. consil. 102. viso. post princ. lib. 5.*
160. *161.* Und reden die vom Wiedriger dagegen angezogene Reichs- und visitation Abschiede / wie dann auch die disposition der Cammergerichts ordnung / vff den fall / wann ein procurator als des citirten theils (quod hic non contigit) Anwalt (qui hic nullus in ista causa fuit) an diesem Gericht ohne gewalt sich einleffet / ut in l. 1. C. de procur. secundum quod jus statuta sunt intelligenda. *l. 2. C. de nox. actionib.* und in der handlung / welche er von wegen der citirten oder auch klagenden Partheyen einbringet / sich zur ratification verpflichtet / ut sic ex sua promissione teneatur, & ex praetoria stipulatione, rem ratam haberi. *tot. tit. ff. rem rat. bab.*

Darumb nicht zu verwundern / daß ein solcher / dem rechten nach / wegen seiner verpflichtung / ein procuratorium cum clausula

rati einbringen / oder in mangel dessen dem feigenthum zu erstattung der vnkosten verdammet und sonst nach ermessigung gestrafft werden sol / quoniam judicia ludificari non debent. *161. l. si prator. §. 1. de jud. ne quidem in materia praetoriarum stipulationum. l. Paulus. ff. de prator. stipulationib.* dessen sich vff die hierüber Anno 1557. 59. 60. 64. und andere visitation- und Reichs abschiede und darauf von D. Cifnero sub tit. 21. lib. 1. der Cammergerichts ordnung transcribirt dispoſitiones gezogen / & t congruitus commune. *l. eum. de judic. l. 1. ubi Bart. C. cred. eric. pig. l. 1. §. judicialis. de prator. stipul. l. procurator qui pro evictione. l. Pomponius. §. rati. de procuratorib. Myl. in repet. verb. procurator si non docet. Alexand. consil. 136. viso instrumento. & consil. 32. viso processu. col. 1. 2. vol. 6. late Vant. de null. ex defec. inhabil. num. 67. 68.*

Es ist wol nicht ohn / daß die zu B. den 1. April. 68. datirte und nach D. B. tode dem D. R. zugeschickte / und ferner vff erkenntnis den 29. Mart. 82. zu dieser sachen gelegte vollmacht / sehr general / und nicht allein vff gemeine (wie auch oben und offtz zuerwehnen / dann man vff beklagtes Herrn seiten hierin meines bedünkens irret) sondern eines jeden Herrn sonderliche sachen gerichtet / in verbis:

Daß wir demnach sämptlich und ein jeder für sich selbst / insonderheit für vns und erwehnte vnser Brüder in allen vnsern gemeinen (communes causa) und besondern (singulares cujusque causa) an erwehntem Cammergericht jetzt habenden Rechtfertigung / auch allen (notetur universalis, quae tamen nihil excludi patitur. *l. a procuratore. C. mandat. Joan. Plotus l. si quando. §. 1. num. 14. C. unde vi.*) andern / die wir noch künfftiglich sämptlich oder sonderlich (notetur alternativa distinctio) legen wem das wollen bekommen mügen / mit ratification aller von vnsern vorigen Advocaten und Procuratoren geübter handlung.

Und ohne zweiffel werden die Herrn besitzer daruff gesehen / und vermüge des Reichs abschiedes zu Augspurg Anno 1566. publicirt. §. Da einiger 26. procedirt haben / unwissend vielleicht / daß D. Jul. W. lang zuvor vff diese sonderliche des beklagten Herrn sachen bestellt gewesen / und wir also nicht alhie in regula, sondern exceptione bemeltes abschiedes seyn / Diaweil aber dieselbige D. W. vollmacht wol zehn Jahr zuvor den 25. Jun. 58. zu B. datirt /

tirt, vnd daruff D. M. vor vnd nach besagter D. K. Anwaldschafft diese vnd andere sonderliche sachen beklagtes Herrn am Cammergericht verwaltet / vnd auch zur selbigen Zeit / do D. K. seine gemeine gewalt bekommen / albereit D. Julius ihm viel Jahr ab anno 63.

164. in dieser Pr. sachen gedienet / vnd dominus litis worden / *Andr. Geyl observ. 109. num. 7. lib. 1. per l. nulla dubitatio. C. de procurator. c. 1. §. 1. eod. lib. 6. ubi Franc. n. 1.* Dafi es nicht allein nicht durch solche Gemeine D. K. vollmacht / son-

165. dern t auch nicht in specie ohne des Richters erkennuß / vnd gegentheils bewilligung hette widerrufen werden mügen / *l. quæ omnia. §. fin. cum ll. seqq. Dd. l. an licet. cum seqq. de procurat. Andr. Geyl observ. 46. num. 9. lib. 1.* Als mag solche Gemeine D. K. Vollmacht dahin nicht gezogen werden / In t toto enim jure

166. generi per speciem derogatur. *l. in toto. de reg. jur. quam legem ibi ad mandatum extendit Cag. num. 16. live precedat live sequatur generale. Sebast. Med. reg. 1. num. 44. per c. 1. ubi Ripa, Dec. Felin. de rescript. c. pastoralis. §. ceterum. c. studiisti. de off. delegator.*

Es ist auch nicht zusagen / dafi nach D. M. tödlichen abschied diese sache vff D. K. frafft habenden gemeinen mandats / gewalts / den sie weder in damals hangenden sache / so D. K. procurirt / kan gezogen werden / weil D. M. albereit vor zehen Jahr / sonderlich daruff bestellet vnd ab anno 63. dieser Pr. sachen dominus litis worden / vnd also ohne special mandat vff einen andern nicht kommen können / *l. post litem. cum multis seqq. de procurator. & alius supra allegat.* noch auch zuden künft-

167. tigen gehören mag / (*licet t alias ad futuras mandatum generale trahatur. Geyl observ. 83. num. 3. 4.*) In erwegung / dafi do D. K. anno 68. die Vollmacht erlangt / albereit damals von 63. Jahr diese Pr. sache recht hangig gewesen / vnd von D. M. verwaltet worden / vnd also zu den künftigen sachen nicht zurechnen / die zuvor wol sieben Jahr recht anhangig gewesen / *per not. Vant. de null. ex defect. inhabil. num. 97. & 101. cum seqq. ac ibidem allegat.*

168. Mandatum t enim procuratorium est stricti juris nec extenditur ad causas in eo non comprehensas. *clm. non potest. de procurator. c. ad agendum. eod. tit. in 6. latè Vant.*

169. *præall. loc. num. 85. cum ibi alleg.* Et t ut prius mandatum per constitutionem alterius procuratoris censi possit revocatum, necessario requiritur, ut ad eandem causam in specie fiat, alias secus est. *Vant. eod. tit. num. 163. per l. si quis. §. fin. de procur. l. procuratoribus. C. eod. tit. c. non injustè extr. eod.* Achinc postea num. 164. nostrum casum in terminis decidit: si primus procurator datus sit

ad certam causam (ut hic ad istam & quasdam alias D. M.) & post constituatur alius in genere ad omnes causas (ut hic D. K. postea) ex hoc non censetur primus revocatus, cum per speciem generi derogetur (nota rationem) non contra. *per decis. Rotæ 298. si quis constituat. in novis. & decis. 265. si quis constituat.*

Es ist wol nicht ohn / dafi die Vollmacht vom Herrn beklagten D. Jul. M. 24. Jun. 58. gegeben auch general sey / in verb. vnd sonsten in gemein in allen andern vnfsern sachen 2c. Aber gleichwol ist sie nicht so gemein / als die D. K. den 1. Apr. l. 68. zugesfertiget / Erstlich ratione personarum, dann diese aller Vier Fürsten / jene aber allein des beklagten Herrn insonderheit Vollmacht ist / Zum Andern / respectu causarum & rerum, dann diese vff keine sonderliche vnd special sache gerichtet / sondern gehet vff alle Rechtfertigungen / hangenden vnd künftigen / in gemein. Aber beklagtes Fürsten D. M. zuvor vberantwortet Mandat ist auch anfänglich (ubi t causam finalem notari diximus. *Cacheran. decis. Pedemont. 23. num. 31. Dec. consil. 683. in causa. num. 7. Socin. consil. 165. visis. num. 7. vol. 2. quæ t restringit & ampliat effectus, totamque dispositionem moderatur. Socin. ibidem & num. 21. Francisc. Mantica de conjectur. lib. 6. tit. 13. num. 2. tex. l. ult. de hered. instit.*) allein vff sonderbare sachen / als der Pl. vnd sonsten als wegen des Klosters M. vnd freye election des Probsts doselbst vnd anders belangende / (intellige contra Pl. ut sensus & consequentia postulant) gestellet.

Ob aber wol daruff die gemeine clausel folgt / vnd sonsten in gemein in allen andern vnsern sachen / so wir jund an dem Keyß. Cammergericht recht hangig haben oder sonsten künftiglich bekommen möchten 2c. Dennoch quia non stat per se hæc generalitas, sed pendet à specialitate causarum precedente, mag nicht anders gesagt werden / dann das dis. mandat specialius sey / dann so K. in Gemein empfangen / *Vantius de null. ex inhabil. num. 89. 97. & passim.* tam respectu personarum quam causarum, sonderlich weil diese Pr. sache zuvor insonderheit D. M. che befohlen / Zu wol zehen Jahr zuvor vffgetragen ist che D. K. sein gemein procuratorium vff keine sonderliche / sondern in gemein von allen Herren vff J. F. Gn. gemein vnd sonderbaru Sachen bekommen.

Bleibet also noch fest die Regel alhie / dafi D. M. special, oder doch magis speciale, & minus generale mandatum, so auch elter ist /

ist/in suis speciebus dem gemeinen D. R. procuratorio derogare. d. l. in toto. ubi Cagnol. de reg. jur. cum aliis supra allegat. So hat auch desto weniger dissals Klegler/in krafft gemeines Gewalts wieder den Herrn beklagten in dieser Rechtfertigung D. R. nicht anrufen können/angesehen durch vorgedachten S. J. Gn. Rath D. N. vff des Herrn befehllich (pro ut scriptura habet, cui statur, donec contra

172. probetur. l. cum precibus. C. de probat. & t facile in Consiliariis præsумitur) vorgesezter massen D. R. ausdrücklich verboten / daß er in diese Pr. rechtfertigung sich nicht einlassen sollte / ehe der Klegler citation ad reassumendam causam wieder S. J. Gn. aufgesbracht / vnd er dieselbige am Rapp. Cammergericht gebühlich reproducirn ließe/vff welchen fall allererst er von S. J. Gn. sol zu dieser Sachen vnd Rechtfertigung gevollmächtiget werden / vermüge der eingelegten Schreiben C. D. vnd E.

- Nun wird aber in dem Anno 1566. zu Augsburg S. Do einiger re. publicirt/ Reichs
173. abschied ausdrücklich disponirt (quibus t dispositionibus tanquam Imperii legibus standum, & secundum eas judicandum esse nemo dubitat. And. Geyl obs. 36. num. 13. 14. lib. 1.) daß die Procuratores, so von ihren Herrschafften oder principaln generalia mandata bekommen / sich in alle dero selben Cammergerichtesachen/ vermüge gemelter vollmacht einzulassen schuldig/ Hæc est regula, cui subjungitur exceptio t derogans regulæ in casu excepto. l. 1. ubi Dec. Cag. & Dd. l. omnis. de reg. jur. Sebast. Med. in princ. reg. num. 27. cum sequent. oder aber (adversativa) glaubwürdigen schein / daß ihnen solches von ihren Herrn oder Principaln zuthun verboten/vorlegen sollen/vff welchen fall auch der procurator, dem vff sein general mandat in einer Sachen sich einzulassen verboten / seine Vollmacht zu der sachen/darinn ihm von der Herrschafft zu procedirn verboten / zu reproducirn nicht schuldig/ Dann ob wol die Vollmacht general, so stehet doch der Herrschafft frey / die general vollmacht vff gewisse sachen zurestringirn / oder etliche abzunehmen / insonderheit dissals / do D. R. niemals dieser Sachen verivandt gewest/ ut t re integra dominus etiam revocare, nedum prohibere potuerit. c. 2. de procur. in 6. l. procuratoribus. C. eod. l. filius. S. fin. cum l. quæ omnia. l. post litem. de procur. ubi Bart. & Dd. Quis enim dubitat, quin mandatum, etiam si in hac causa nedum generaliter, sed etiam in specie datum esset, re integra adhuc revocari queat? S. recte. versic. item. Instit. de mandat. l. si quis alicui. S. morte. Mandat. idque in judiciis eo magis, quod
174. procuratores t domino revocare volenti

obstistere, & sic invito suas in lites ingerere non debent. l. quæ omnia. 25. de procuratorib.

Es ist auch niemand schuldig angenehmt zuhalten / was in seinem Nahmen ohne befehl vnd zu seinem schaden gehandelt / Volentes t 177. enim ratificare possunt suum in præjudicium line mandato gesta. Andr. Geyl. obs. 47. num. 3. 4. 5. usq. ad fin. lib. 1. Non autem inviti. Bart. Jas. num. 10. & Dd. l. licet. C. de procur. & patet ex Geyl. d. obs. 47. lib. 1. So haben auch die Gerichte vnd gegene ex actis, quæ t faciunt notorium. Jas. l. ejus. num. 3. 178. ff. si cert. petat. cum aliis supra ad hoc allegat. gar wol gewußt/oder wissen sollen/oder leichtlich können / daß nicht D. R. sondern D. N. dieser Sachen befehllich vnd procuracion nun vber 10. Jahr gehabt / vnd deren dominus litis worden / l. nulla. C. de procur. ut certiorati t 179. amplius certiorari non debuerint. c. cum qui certius. de reg. jur. in 6. Tiraquell. de retract. lig. §. 36. gloss. 2. num. 24. l. si legibus. 16. ubi gloss. verb. imputari. C. de episc. aud. per l. 1. in fin. ubi gloss. & Dd. ff. de petit. hered. nec t in iis, qui 180. hæc judiciorum publica acta nosse debent, alia requiritur certioratio. l. quod te. ubi Dd. si cert. petat. l. leges. C. de legib. l. error. de jur. & fac. ignor. ut in domino & procuratore actorum tradit gloss. ult. c. non injuste. de procur. Tiraquell. de retract. lig. d. §. 36. gloss. 2. num. 24. in fin. & t paria sunt scire vel de fa- 181. cili scire posse. l. Julianus. vers. qui sciret aut scire potuisset. ad SC. Macedon. l. Titius. in princ. de fidejussor. l. si duo. ubi Angel. de acquirend. hered. Tiraquell. de retract. lig. §. 12. gloss. 1. num. 9. ac t lata est culpa, quæ non excusat. l. quod 182. Nerva. ubi Bart. de pos. ignorare quod expublicis gestis omnes vel multi aliquo loco sciunt. l. cedere. 213. in fin. l. lata culpa fraus. 223. in princ. de verb. signific. l. 2. ubi Dd. cum seqq. de jur. & fac. ignor. l. regula. S. sed juris. de reg. jur. Neque t verò decipiuntur qui sciunt. 183. l. quod si minor. S. restitutio. verb. non ignoraret. de minor. vel scire debent. l. quod te. si cert. petat. l. quisquis. C. de rescind. vend. l. idem. S. 1. ad L. Aquil. aut consentiunt. c. 1. S. si vassallus. ibi ignorant. ubi Alvar. in 1. notab. si de feudo fuerit controvers. l. cum donationis. 33. vers. nec unquam volentibus dolus inferatur. ubi gloss. & Dd. C. de transact. l. nemo videtur fraudare eos qui sciunt & consensunt. 145. de reg. jur. c. scienti. de reg. jur. in 6. vel qui scire debent aut de facili possunt, latè Tiraquell. de retract. lig. §. 12. num. 9. cum infinitis ibi allegat.

Darumb hat Klegler sambt seinem Anwalt sich selbst zu zumessen/daß sie ohn aufsiehung vnd extrahirung newer Ladung in dieser hochwichtigen sachen verfahren / vnd die nützige Eydesleistung / vnd was mehr nichtiglich erfolgt/dadurch verursacht haben/ Nam t ju- 184. ramenta-

- ramentum falso, neque citata parte datum, annihilatur. *Jas. in lectura. l. admonendi. n. 6. de jure juran. & ibi communiter. Dd. Et supra ex Vantio de nullit. ex inhabil. person. ac tit. seq.*
185. satis superque probatum, esse t nulla, quæ cum falso vel inhabili procuratore, absente domino neque citato, geruntur, ac docet id textus *l. licet. 24. C. de procurat. Spec. de sent. §. juxta. vers. item nulla ratione litigatorum. quem allegat Phil. König cap. 14. n. 2. 3. And. Geyl. obs. 47. n. 1. 2. 3. cum ibi alleg. lib. 1.* Saltem quod ad prejudicium domini non vocati & ignorantis attinet. *Jas. Zas. & Dd. l. de unoquoq. de re judica. qui licet, cum t in Camera habet procuratorem, ad sententiam audiendam non citatur. And. Geyl. obs. 109. n. 3. 4. lib. 1. cum sufficiat procuratorem adesse. Vant. de null. sent. ex defec. citat. n. 85. & sic fortasse nec ad videndum jurari. Philip. Franc. c. cum in positionibus. n. 3. de jure juran. cum t ejusmodi per procuratorem, speciale mandatum habentem, expellantur. Joan. Plot. l. si quando. §. 32. n. 5. per Jacob. Pet. l. admonendi. n. 29. de jure jur. & idem Plotus post §. 49. n. 27. cum ibi allegat. quia sufficit procuratorem citari atq; adesse. Philip. Franc. d. c. cum in positionibus. n. 3. de jure jur. And. Geyl. ibidem, & istos actus apparet in Camera usitatos esse. Mynsing. consil. 53.*
187. in fin. nam. 33. Secus tamen est, quando per mortem procuratoris mandatum extinctum est, & sic desit esse illius procurator. *Bald. l. mandatum. 15. in fin. C. mandat. Nam certè tunc dominus adversarius, cujus interest, ad juramentum citari debet. Joan. Plot. l. si quando. §. 58. n. 7. C. unde vi. Socin. in fall. verb. juramentum. fall. 38. Bald. de con. invest. col. 3. in fin. Angel. l. certum. §. si quis absentem. de confess. ut ante ex stylo Curia & ordinationibus Imperii quoque probavimus, quæ cum sint Imperii leges. Geyl. obs. 36. n. 14. lib. 1.*
189. & obs. 65. n. 4. eod. lib. 1. liquet contra t has acta & actitata esse ipso jure nulla. §. non dubium. §. C. de legib. cum plurib. ibi & supr. allegatis, maxime ex Vantio de null. ex inhabil. de null. ex defec. citat. de null. ex defec. processus & c. n. 121. 122. cum seqq. ubi in terminis pronūciat sententias nullas cōtra ordinationes Curia
190. latas, per ibi alleg. Sed t & sententia est nulla, per quam indefensus cōdemnatur, nedum minor. *l. 4. l. pen. C. si advers. rem jud. l. acta. §. ult. l. contra. de re jud. Mynsing. consil. 53. num. 24. sed etiam major. l. ea quæ. C. quom. & quand. jud. cle. pastoralis. de re jud. Geyl. Lib. 1. obs. 109. n. 1. cui nocere nequit actus, ad quem non est citatus. l. de unoquoq. de re judic. Vant. de null. ex defec. citat. n. 1. 2. 3. cum seqq. Sententia t enim nulla nihil operatur, latè Vant. de null. sent. tit. quoties & intra quod. n. 9. cum seqq. perinde atque si lata non fuisset. Vant.*
- ibid. n. 16. cum seqq. & ibi alleg. Imò nec sententia nomen meretur. l. 4. §. condemnatum. de re jud. ubi Zas. & communiter Dd. multò minus executionem. Jas. d. l. 4. §. condemnatum. n. 21. 22. potissimum si probationes in continenti contra offerantur. Jas. ibidem. Hæc t autem nullitatis exceptio, seu quæ- 191. rio, vel querela coram eodem judice proponi potest. l. 4. ubi Bart. in gl. marg. de appell. per c. olim. c. ex parte. de verb. signif. l. in pratoris. de prator. stipul. præsertim hoc casu, ubi supremus est, nec superior adiri potest: idq; tam incidenter. Bart. l. si expressim. n. 14. & ibi Alex. de appell. l. si ut proponis. ubi Bart. C. quom. & quand. jud. l. 1. C. quando provoc. Andr. Geyl. obs. 127. n. 2. lib. 1. sicut hic a domino reo proponitur exceptivè, & probat Vant. tit. quot. & quib. mod. null. n. 33. 42. 48. & passim. quam principaliter. And. Geyl. præall. loc. sed præcipuè Vant. de null. sent. tit. quot. & quib. mod. null. in jud. prop. n. 46. qui non est casus noster, idq; t ad 30. annos, etiam agendo. 193. Bart. l. si expressim. n. 12. de appellat. Ferrar. in for. appell. verb. fuisse. n. 4. nedum excipiendo quod jus perpetuum est. l. si pure. §. fin. de excep. dol. l. si pactum. C. de except. juxta regulam: quæ t temporalia sunt ad agendum, perpe- 194. tua sunt ad excipiendum. Atque etiam t in 195. ipsa executione de tali nullitate quæri & cognosci potest. Bart. d. l. si expressim. n. 12. de appell. Geyl. d. obs. 127. n. 2. lib. 1. Vant. tit. quot. & quib. mod. null. in jud. proponi possit. n. 32. 33. cum ibi allegat. quæ t per hanc suspenditur, ubi, 196. sicut hic, exceptivè tantum nullitas proponitur. Vant. ibidem n. 32. potissimum petente hoc parte la. gloss. l. 4. C. de accusat. Cardin. c. 1. n. 9. de re jud. Andr. Geyl. obs. 127. num. 6. lib. 1. & quando ex actis apparet, vel probationes ex jure aut aliter in promptu sunt. Vant. ibidem num. 32. Nam talis exceptio dicitur summaria, peremptoria & præjudicialis, & si altiore indaginem non requirit, executionem impedire consuevit. Bart. & Dd. l. 4. §. condemnatum. de re jud. Bald. l. ab executione. n. 7. C. quo. appell. Lanfranc. c. quoniam. 11. verb. exceptiones. n. 8. de probat. Alexander communem dicens consil. 33. viso. in fin. lib. 1. consil. 95. n. 8. lib. 2. cum aliis multis Rotæ decisionibus, quæ Vantius ibid. allegat. Mynsing. obs. 77. tent. 3. eo fine, ut usu hac quaestione admittæ cognitaque, prout vult Vantius præ- 197. all. loc. c. l. quod jussit. de re jud. Judex t re- tractet sententiam interlocutoriam, & quatenus de facto processit, eatenus gesta de facto revocet. Bart. n. 6. cum litis. 22. post gloss. ibi verb. per judicem. C. de agric. & cens. lib. 11. & idem Bart. l. si expressim. n. 13. ff. de appell. Salic. L. unic. n. 13. C. de probib. sequestr. Jason l. ea demum. n. 5. C. de collat. Ferrar. in for. stip. verb. præfina*

presumat. n. 3. Angel. consil. 107. n. 3. Paris. consil. 41. optimum. n. 27. vol. 1. Innocent. & Dd. c. ult. de offic. jud. c. significaverunt. ubi Felin. in fin. de judic. Roman. consil. 258. circa. n. 2. 3. 4. Anchor. consil. 248. n. 4. consil. 295. n. 1. 2. Dec. consil. 366. n. 15.

198. Sed † & quæstio causaq; nullitatis involvit simul cognitionem iniquitatis. *Hart. ab Hartman. prae. for. lib. 1. tit. de appell. decis. 40.*
199. quandoquidem nullitas † & evidens injustitia æquiparantur. *Menoch. remed. recup. 8. n. 28. Paris. consil. 45. n. 91. vol. 1. quod in hac incidenti quæstione disputationem probabilem non habet, per ea quæ cumulat Vantius præall. loc.*

Daher dann M. beflagter Anwalt nicht unbillig alle dasjenige / welches in dieser Pr. Rechtsfertigung nach D. M. absterben biß in den 22. Aug. des 82. Jahres / do allererst D. R. darzu legitimiret / am Reßß. Cassiergericht gehandelt vnd verabschiedet / als nichtig zuerkennen suchet / *Mynsing. obs. 63. cent. 4. cum aliis supra allegatis ex Vantio, saltem quoad prejudicium Dn. Rei indefensi. l. de unoquoq; de re jud. ubi Bart. Jas. Zas. & Dd. Vant. de null. ex defect. citat. n. 2. 3. cum seq. cui † absenti per judicem, aut nuncium aut adversarium lasso, etiam absq; restitutione, subveniri debet. Mynsing. observ. 62. cent. 2. & obs. 48. cent. 4. oder zum wenigsten S. J. Gn. in dem stande / darinnen sie in zeit D. M. absterben gewesen / wiederumb zurestituiren gebeten hat / Mynsing. consil. 53. n. 33.*

200. *Judex † enim suas interlocutiones retractare potest ex justa causa. d. l. quod jussit. de re judic. cum non transeant ei in rem judicatam.*
201. *Dd. ibid. ne † definitiva quidem, quando, ut hic est, contra absentem indefensum processum. Bald. l. cum minores. 4. n. 2. 3. si adv. rem jud. ant. de null. ex inhabil. & de nullitat. ex defect. citat. & de null. ex defect. processus. & jurejurando in litem contra non citatum dato. Joan. Plot. l. si quando. §. 50. n. 7. ubi probat hanc esse veram & communem. C. unde vi. Restitutionem † autem multò facilius dari, ubi nullitas argui potest, receptum est. l. Divus. pen. de in integ. rest. l. Divus. de re jud. l. admonendi. ubi Jason in lect. n. 6. de jurejur. n. c. constitutus. de in integ. rest. Dd. l. in causa. Amylius. de minorib. potius † enim prætor restituit, etiam adultos, quam ut de fraude quæri patiat. l. pen. in fin. de in integ. restituit.*
202. *Es ist auch nicht zu zweiffeln / sondern vermuetlich / daß die herren Richter viel lieber dem verletzten Theil restituiren / dann ihr selbst thun vernichten sollen / l. in causa. §. ult. cum ll. seqq. de minorib. Mynsing. obs. 21. cent. 4. c. suscitata. de in integ. rest. wie wir lesen, daß auch die Reßßer wieder ihre Brüchel restituiren / l. 1. C. si advers. rem. jud. d. l. Amylius. de minorib.*
203. *sonderlich † wann / wie duffals / der verlegte*

Theil durch list vnd betrug seines Legenparths vberleitet worden / *Bart. l. minor a. n. 4. de minorib. l. non videtur. C. de in integ. rest. Mynsing. consil. 53. n. 8. oder gegen den abwesenden nicht vorgeladenen gehandelt worden / wie duffals / cui extra ordinem subvenitur, id est, per restitutionem. l. 1. l. 3. l. pen. C. quom. & quand. jud. præsertim si non ex prioribus actis judicari petat. l. 3. C. si adv. rem. jud. sed ut amplius cum suis allegationibus & probationibus audiat, quod unum hic Dn. reus postulat. Bald. l. minor. n. 4. ff. eod. Mynsing. obs. 21. cent. 4. per tot. qui licet loquantur de minore, tamen idem in majore servari debet, ubi est eadem æquitas & ratio. d. l. pen. C. quom. & quand. jud. ex l. illud. ad L. Aquil. l. 1. in fin. Ex quib. caus. major. cum similib. Cum † autem non principaliter imploratur restitutio, ut in l. quod si minor. §. fin. de minor. sed incidenter, velut hic, tunc non opus est plena causæ cognitione, sed summaria tantum & levi. Mynsing. obs. 21. cent. 4. per l. ult. C. si minor se major. dix. Quanquam hic Illustriss. princeps ne plenam quidem causæ cognitionem detrectat aut detrectare debet. l. judices. ubi Jas. & Dd. C. de judic. Ac † restitutionis petitio rectè cumulat cum petitione nullitatis alternativè. c. constitutus. de in integ. rest. Dec. l. nemo ex his. n. 3. de reg. jur. etiam in Camera Imperii. Mynsing. obs. 25. cent. 2. non tantum principaliter. Myns. obs. 21. cent. 4. cum ibi allegat. verum & incidenter. Jas. l. is qui. §. si minor de jurejur. Mynsing. d. obs. 21. cent. 4. ut casu, quo valere possit actus vel de eo dubitetur, restitutio detur. l. in causa. & passim. de minorib. quæ † peti potest in lite omni tempore, etiam contra judicis sententiam aut decretum. l. Divus. de rest. in integ. etiam post conclusionem in causa. Canonist. c. auditis. de præscript. Myns. observat. 27. circa fin. lib. 1. atque † adeo iteratò & secundario ex nova causa. Mynsing. obs. 52. cent. 1. per l. 1. & ult. C. si sepe in integ. rest. postulet. gl. l. et si. §. restitutus. de minor. Ord. Cam. p. 3. tit. 52. etiam † post sententiam contra judicis illegitimos actus, processum & interlocutiones. d. l. Divus. pen. de in integ. rest. l. Divus. de re jud. nedum à minoribus. l. 3. & tot. tit. C. si adv. rem. jud. sed etiam à majoribus. d. l. pen. de in integ. restituit. l. pen. C. quom. & quand. jud. l. Divus. ubi Dd. de re jud. Mynsing. obs. 49. in fin. vers. petens restitutionem in integrum tam jure minorum quam jure majorum. c. c. tur. 1. ex † qualibet justa causa. l. 1. Ex quib. caus. major. quod & Ordinatio Camera habet p. 3. tit. 52. quod probari debeat & possit. Mynsing. d. obs. 49. centur. 1. maxime † quoties per fraudem adversarii male processum est, aut judicatum, & condemnata.*

- demnatus amplius se audiri, & ad allegandum atque probandum se restitui petit. *l. minor. 18. l. minor 25. annis omiffa. 36. de minorib. Mynfing. obs. 21. cent. 4. Bald. l. minor autem. n. 4.*
213. *de minorib. sed t̄ & juramentum, falso vel non citata parte datum, etiam accedente sententia, retractatur. Jas. in lectur. n. 4. & 5. l. admonendi. n. 6. de jurejur. per illum tex. l. videamus. l. fin. ubi gloss. ult. de in litemjurando. Jas. num. 27. cum seqq. & Plotus §. 1. num. 57. d. l. si quando. 9. Cunde vi.*
- Darzu daun/zum Andern kömpt die absentia Reipub. causa, à Dn. Reo suscepta, darinnen er mit dem executorialien angetroffen/
- Dann dem beflagten Herrn ausserhalb den Landes den 12. Maj 82. zu Dommissch in Weissen/vff S. J. Gn. abzug auß deren Fürsienthumb nach Augspurg/ gegen dem von der Röm. Keyß. Majestät 26. außgeschriebenen Reichstag / vnd also extra suum domicilium & territorium, vñ ausserhalb S. J. Gn. Hofflager peregrè, do S. J. Gn. albereit auß dem Lande vnd Grenzen absens Reipub. causa gewesen / von gegneren sub- & obreptitiè außgebracht executorialien am 3. April. des 28. jahrs datirt/ allererst zukommen vnd insinuiert/
214. Datur t̄ autem restitutio in integrum lasso per absentiam Reip. & Imperii Rom. causa susceptam. *l. 1. §. verba. vers. aut sine dolo malo reipub. (hoc est, Imperii Rom. l. bona 15. cum seqq. de verbor. significat.) causa abesse. l. item. 4. cum ll. seqq. Ex quib. caus. major. Abesse t̄ autem reipub. causa intelligitur qui ab urbe profectus est. l. abesse. cum ll. seqq. Ex quib. caus. major. Præcipue t̄ vero etiam illa restitutionis causa justa est, si (prout hic factum) absens non defendatur. d. l. 1. §. 1. vers. cum absens non defenderetur, puta quia procuratorem non habuit (prout hic quia mortuus erat) litem. 21. vers. si procuratorem. l. ait prator. 23. §. ult. ubi gloss. l. sed et si. 26. §. antepen. §. pen.*
215. *& §. fin. Ex quib. caus. major. ubi glossa inter t̄ alias restitutionis causas justas affert desitutionem advocati. gloss. pen. verb. advocatationes. d. l. ait. 23. Ex quib. caus. major. ubi Bart. & Dd. Carentia t̄ namque procuratoris vel advocati justum est impedimentum, & absentem principalem excusat. c. 1. ubi gloss. verb. advocatum, ut lite non contestat. l. 4. C. de postulan. Jas. l. 2. §. si quis iudicio. num. 11. si*
216. *quis cautionib. potissimum t̄ si (prout nostro casu) non defendatur absens. l. sed et si. 26. §. deinde adjicit neq. defenderetur. Ex quib. caus. major. l. 1. l. 3. l. ult. C. quom. & quand. jud. l. suscitata. 6. C. de in integ. rest. Bald. l. 4. num. 2.*
217. *& 3. C. si adv. rem jud. Sed t̄ & justa restitutionis causa est, si datum sit juramentum non citata parte altera. Jas. d. l. si quando. num. 23. 24. cum seqq. & in l. admonendi. l. lect.*
- num. 6. cum seqq. de jurejur. Socin. in fallent. verb. juramentum. fall. 38. Bald. de contron. invest. in fin. Angel. l. certum. §. si quis absentem. de confess. cum ejus t̄ citatio ad hoc juramentum requiritur. Jas. d. l. si quando. num. 23. 24. ibi Plotus §. 50. num. 7. ubi dicit hanc esse communem. Quanquam autem in Camera procuratorem adesse & citari sufficiat. Andr. Geyl. obs. 109. num. 3. cum seqq. lib. 2. tamen hic demortuus, & ideo nullus fuit, quæ iusta restitutionis causa videri debet; quandoquidem t̄ cum mortuo agi ordinaria actione mandati non potest. Geyl. obs. 45. num. 6. lib. 1. per c. 2. verb. restitimus. de integ. restit. l. si procuratores. ff. Mandat. l. cum mandato. ff. Mand. l. fin. §. plane. de eo per quem fac. erit. l. & eleganter. §. pen. de dol. Panormitan. c. 1. num. 16. ut lite non contest. Bald. ausb. bodie. num. 3. per tex. ibi singularem. C. de appellat. l. itaq. fullo. ff. de furt. ut t̄ pars absens indefensa iustissimam hic habeat restitutionis impetranda causam. d. l. sed et si. 26. §. deinde. Ex quibus caus. major. l. suscitata. C. de in integ. rest. l. 1. l. 3. l. ult. C. quom. & quand. jud.
- Item t̄ ex alia quavis iusta causa datur restitutio. *l. 1. Ex quib. caus. major. quam scilicet æquitas suggerit. l. sed et si. 26. §. item. Ex quibus caus. major. ut t̄ etiam adversus sententiam principis restituatur. l. Amylius. de minor. l. 3. C. si adv. rem jud. Jas. l. si se non obtulit. num. 22. cum seqq. post Bart. de re jud. Ord. Cam. p. 3. art. 52. ex Ord. Imper. Spir. 1533. §. nach dem. & c. mibi fol. 252. Hart. ab Harsman præc. observ. forens. lib. 1. cap. de restit. quia hic non potest imputari, quare qui succubuit non appellavit. l. ult. C. ut lit. pend. cum t̄ inde non detur appellatio. l. 1. in princ. & §. 1. ff. à quib. appell. non lic. l. novum. l. à proconf. C. de appellat. l. 1. §. 1. & passim. ff. eod. tit. l. 1. in princ. C. ad L. Jul. & Majestat. potissimum t̄ si alleget quis se dolo adversarii lasso. Bald. l. minor autem. num. 4. de minor. Mynfing. obs. 21. cent. 4. & in continenti probationes afferat. Jas. l. si se. 4. §. condemnatum. num. 20. 22. de re jud. l. preses. l. præfecti. §. 1. l. Amylius. de minor. maxime t̄ si, prout hic, absens non sit defensus, tum enim extraordinem, id est, per restitutionem. l. quod si. §. ult. de minor. subveniri debet. l. 1. l. 3. l. ult. C. quom. & quand. jud. l. suscitata. 6. C. de in integ. restit. Bald. l. 4. num. 2. 3. C. si adv. rem jud. aut si dolo adversarii, puta falsa suggestione, per ob- vel subreptionem, restitutionis petitor se lasso conqueratur. l. minor. 18. l. minor. 36. de minorib. Mynfing. obs. 21. cent. 4. Hart. ab Hars. præc. observat. forens. lib. 1. cap. de restitut. cum ibi allegat. Jas. n. 6. 7. d. lect. l. admonendi de jurejurand. & l. divus.*

- de re jud. ubi communiter Dd. ubi etiam responderetur ad contrarium, quod extraordinaria restitutio non concurrat cum ordinario beneficio, quoniam illa t̄ plenior est & facilior. *Zas. singular. responfor. lib. 1. cap. 20. num. 18. 19. Bald. l. cum minores. 4. num. 4. C. si adv. rem jud. ubi etiam num. 2. & 3. dicit,*
229. quod t̄ facilius detur restitutio contra sententiam interlocutoriam adversus indefensum latam. *l. si minor. de bon. aut. jud. possid. l. si praeses. C. quom. & quand. jud. cum aliis qua allegat,* id quod in terminis nostris erit accuratè notandum. Quamquam aurem loquatur in minore, tamen quoties eadem æquitas subest quoad sententiam latam adversus majorem, ut quia absens, præsertim reipub. causa, & indefensus, & læsus dolo adversarii, idem jus esse debet. *l. Divus. de re jud. ubi Dd. d. l. suscitata. 6. ubi Cyn. Bald. l. ult. C. de temp. in integ. rest. l. 1. Ex quib. caus. major. Paris. consil. 100. num. 56. & 74. vol. 1. l. 1. 3. l. ult. C. quom. & quand. jud.* Hæc autem restitutionis petitio regulariter (secundum t̄ quod in dubio judicandum, ubi non patet exceptio. *l. ab ea parte. ff. de probat. Zas. num. 33. post Bart. & alios in l. 2. si quis in jus vocat.*) suspendit t̄ executionem, etiam sententiæ à summo principe latae. *c. suscitata. 6. ext. de in integ. rest. Mynsing. in terminis. obs. 48. cent. 1. addens rationem, quoniam postulata restitutione omnia in suo statu manere debent. l. unica. C. in integrum restitutione postulata, ne quid novi fiat.* etiam ubi tres sunt sententiæ conformes. *Mynsing. obs. 84. cent. 3. & t̄ potest, non obstante præcepto judicis executivo, quod clausulam habet justificatoriam, citatus possessor manere nihilominus in possessione & fructus colligere, maximè qui comparando præceptum resolvit, quia per hoc nihil novat, donec super restitutione fuerit cognitum, perinde atque si esset appellatum. Plot. in terminis. l. si quando. §. 3. num. 34. C. unde vi. vers. Et si possessor contra quem est lata sententia appellatione vel (nota alternativam) restitutione in integrum pendente potest perseverare in ejus possessione, etiam fructus colligendo. l. sciendum. §. si fundum. Qui satisd. cogat. nec dicitur per hoc aliquid innovare. gloss. c. non solum. verb. reducendum. versic. dic tamen. de appell. in 6. gloss. l. Impp. §. fin. de app. Bellon. consil. 18. per pensis. num. 24. multò magis (infertibi Plotus) debet possessor citatus, non obstante ipso præcepto, cui contradixit (executivo, de quo ipsum loqui præcedens versiculus ostendit. Valet enim præceptum executivum &c.) perseverare in possessione. *Angel. §. curare in**
234. *fin. Inst. de actionib.* Quod t̄ si vero urgens

executionem adversarius idoneam cautionem non offerat, tum executio suspenditur, & prius causa restitutionis cognoscitur, etiam illo casu, quo alias executio præcedere nec impediri deberet, ut ibidem Plotus, quò digitum intendisse satis sit.

Der Dritte grund ist / das Klegler viel zu hoch in actis seine fahrende Haab / schaden vnd interesse angegeben / vnd der Richter demnach also taxirt hat / Dann das Gut M. vber 9000 Thaler nicht würdig / vnd die von zeit der annotation eingenommene nussung / vnd verursacht interesse, nicht viel höher sich beleufft / wie leichtlich mit Zeugen / Ambtsregistern / Inventarien Büchern vnd Registern vnd dergleichen zubeseheinen / quæ t̄ plurimum 235. probant. *l. census. de probat. Canonist. c. cum causam. 13. de probat. Bald. Salic. & Dd. l. exemplo. C. de probat. l. ult. C. de jur. delib. l. admonendi. de jurejuram. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 24. §. quid in libro officialis. n. 1. 2. 3. cum seqq. Montan. fin. reg. cap. 62. 63.*

Ja auch durch die administratorem / Nachbarn vnd andern lebendigen Zeugen selbst / die hierumb am besten wissen müssen / *Cravet. ibid. §. quid in libro. num. 18. 19. cum seqq.* Creditur t̄ enim etiam subditis & ministris pro domino superiore, præsertim in iis, quæ administrarunt, & quoties commodum ad eos non spectat, ut per Mont. *trac. fin. reg. cap. 58. n. 14. per Alex. consil. 88. quod omne datum per totum. vol. 5. consil. 25. viso. n. 2. vol. 6. Curt. Sen. consil. 43. n. 3. consil. 57. n. 9. & 13. & de administratore apertius Nellus de testib. n. 22. Steph. Aufred. eod. trac. n. 7. Crotus n. 143. & Salic. l. omnibus. in fin. C. eod. tit. de officialibus ac eorum ministris Campeg. eod. reg. 290. Boss. eod. n. 118. ut ex t̄ tot simul junctis plena fieri 237. fides debeat. l. 1. l. instrumenta. C. de fide instr. l. 5. ubi gloss. & Dd. C. de probat. c. cum causam. 13. de probat. ubi Canonist. gloss. l. 2. §. ult. de excusat. tuor. gloss. l. si plures. 10. verb. coadunata. ff. de pac. latè Sebast. Med. tract. regul. reg. 1. 2. 3. 4. cum seqq. & multis ibi allegat. præcipud ex tot scripturis & instrumentis, quæ t̄ sunt 238. probatio probata non probanda. *Bald. l. quoties. num. 6. C. de judic. l. interest. num. 2. C. de solus. l. 2. in princ. C. quand. fise. l. ult. C. de usur. pup. Hyppol. l. si quis. num. 146. de quest. Socin. consil. 12. quando. in fin. lib. 1. Dec. consil. 110. viso. in princ. Tiraquell. de retrac. lig. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. & t̄ in continenti probant Tiraquell. de retrac. lign. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. Marant. in spec. jud. partis 6. p. 1. acti 9. tit. de excep. num. 15. ex ipsa inspectione. Tiraquell. ibidem. vers. unde si opponens offert se paratum in continenti probare, ut quia habet instrumentum vel alias paratas probationes &c. per lillo à quo. §. si de testam. ad Trebell. ubi**

ubi Bart. & Dd. Bald. l. 2. num. 2, 3. l. ult. C. de
240. edic. Divi Hadrian. tollen. præsertim ¶ quan-
do officiales & superstites ministri libros &
scripturas suas juramento suo confirmant,
quod si mortui sint, mors supplebit jura-
menti efficaciam, ut probat Cravet. de an-
tiq. temp. p. 1. §. quid in officialis libro. num. 5.
cum ibi allegatis.

Welches beklaagter Jureß noch in wehrena-
dem ersten gericht vor dem Brithel wol wolte
augenscheinlich haben deduciren lassen/wann
J. S. Gn. sambt ihren Belehrtten nicht der hoff-
nung gewesen/das sie von angefallter Klagen
241. entbunden/vnd ¶ also zugleich auch die inter-
esse, Frucht/ schaden vnd dergleichen accesso-
ria solten gefallen seyn/l. terminato. C. de fruct.
l. 4. C. de pos. l. 4. C. de usur. l. centum. cum l.
seqq. ubi Jas. & Dd. de eo quod cert. loc. idem.
Jas. & Dd. l. 1. de judic. juxta reg. l. cum prin-
cipalis. de reg. jur.

Nun hat aber dagegen Klager der Pr. sein
interesse vff 4 506. gülden Reinsch/vnd als-
so wol viersechzig höher/ als sich in der warheit
verhelt/ angegeben/wiees auch also im Brithel
taxirt worden/welches alles leuffet contra ta-
xam & moderationem. l. unic. C. de sent. quæ
242. pro eo quod interest. quæ ¶ etiam in jura-
mento in litem tenenda. Plotus d. l. si quando.
§. 49. num. 25. per Bart. Rebuff. num. 89. & in gl.
verb. contractib. n. 4. Dec. n. 69. Cas. verb. dupli.
l. unic. C. de sent. quæ pro eo quod int. Alex. & Ja-
son in terminis nostris. l. videamus. de in lit. ju-
243. rando. qui ¶ textus, licet permittat in infinitum
jurare, tamen restringitur ad duplum.
Rebuff. l. unic. gl. verb. prout. n. 92. & 93. Plot. d.
l. si quando. §. 49. n. 25. C. unde vi. dicens, per
hoc omnia jura limitari, quæ in infinitum
jurare permittunt. Nam si non potest ip-
sum interesse, velut loquitur, quando ve-
rè probatum est, excedere duplum. l. Titius.
44. ubi Bart. de act. empt. l. 1. C. de sent. quæ pro
eo quod interest. multò minus quando non
est probatum nisi per juramentum. Rebuff.
d. l. 1. gl. verb. prout. num. 92. & 97. C. de sent. quæ
pro eo quod interest.

Darumb auch solche interlocutoria
billich juretractiren ex l. quod jussit. de re jud. c.
cum cessante. de appellat. cum similib. Sententia
244. ¶ enim ejusmodi, qua judex taxat interesse
& damna, quæ actor perviolentiam rei se-
passum conqueritur, & eo fine taxat, ut su-
per ea taxa reus juret tantum est interlocu-
toria. Innocent. Bellamena. Panorm. & commu-
niter Canonistæ in c. fin. ext. Quod met. caus. Ja-
son n. 26. 30. 31. in l. si quando. C. unde vi. ubi com-
muniter scribentes. Ideo talis sententia ju-
dicii non transit in rem judicatam. Jas. d. l. si
quando. num. 26. C. unde vi.

Darumb ¶ auch der Richter schuldig hin- 245.
wieder desß Beklagten theilß beweisung auch
hernacher anzunehmen/ vnd wann er darauff
besser berichtet / das zu hoch taxiret vnd Ge-
schworen / solches alles zu billiger ermessigung
einzuziehen vnd zu widerrufen / ex l. in actio-
nibus. l. ult. ubi gl. Bart. Jas. & Dd. de in lit. ju-
rand. & idem Jason d. l. si quando. n. 26. 27. cum
multis seqq. C. unde vi. quandoquidem nullus
¶ ex perjurio teneri debet. l. ult. §. ult. C. de 246.
reb. cred. & decisa ¶ per falsum juramentum 247.
retractantur. l. 2. C. de reb. cred. Jason in rep.
l. admonendi. num. 304. de jurejuran. etiam
¶ post executionem. l. ult. ubi Bald. in 1. no- 248.
tab. C. de reb. cred. per quæ ut decisa ex
falsis instrumentis. tot. tit. C. si ex fals. in-
strument. l. pen. C. de transact. saltem per ¶ 249.
restitutionem. l. divus. de re judicat. & in
specie quod juramento in litem immode-
rato, minimeque verisimili, non credatur,
probat Plotus l. si quando. §. 49. num. 22. C.
unde vi. per Angel. l. qui restituere. num. 3. de
reivend. & consil. 164. Dominus Vitalis. & addit
ibi Plotus bonam rationem. Nam, inquit,
etiam testibus ¶ non verisimilia deponenti- 250.
bus non est credendum in causa aliena, mul-
tò minus illis jurantibus in propria. c. nulli.
ubi gl. verb. verisimiliter. & Dd. de elec. in 6. So-
cin. consil. 194. subtiliter. in princ. vol. 2. Cravet.
consil. 249. in causa. num. 8. Paris. consil. 83. potius.
num. 24. vol. 1. Jas. l. si extraneus. in 4. notab. de
condic. caus. das. & addit Plotus d. §. 49. num.
23. hoc potissimum procedere, quando ¶ 251.
offertur in contrarium probatio, potissi-
mum per æstimatores. Ripa l. damnum. num.
7. de dam. infec. Jas. l. 1. num. 10. de oper. nob.
nunc. De hoc in terminis nostris habemus
textum clarum. l. in actionibus. de in litem ju-
ran. vers. Item & si juratum fuerit, licebit
judici vel absolvere vel minores condem-
nare. ubi & gloss. l. ult. eod. tit. verb. facile. ac
ibi communiter scribentes. Jas. d. l. si quan-
do. 9. d. num. 26. usq. ad 34. & ibi Plot. ac Dd.
C. unde vi. Itaque judex, etiam post jura-
mentum desuper præstitum, cognitis ad-
versæ partis melioribus probationibus, po-
test, non obstante sententiæ taxatione, &
juramento desuper dato, taxationem mi-
nuere vel revocare propter falsitatem, ob ¶ 252.
quam etiam voluntarium juramentum re-
tractatur. Jas. l. admonendi. n. 25. de jurejuran.
per l. pen. C. de transact. & res judicata, quam-
libet definitivè. Jas. ibidem tot. tit. si ex fals.
instr. nedum hæc interlocutoria. Jas. n. 26.
cum seq. d. l. si quando. C. unde vi. Innoc. & Dd. c.
ult. de jurejuran. Etenim ¶ juramentum par- 253.
tis in litem est tantum probatio non vera-
neq; liquida. Jas. n. 9. & 10. late Plotus l. si quan-
do. §. 2. n. 30. 31. C. unde vi. verb. legitimus. l. cum

254. *de indebito. de probat. & t quidem privilegia-
ta, quia creditur in eo parri pro se in causa
propria per iuramentum, sine quo nemo
testatur in aliena. l. jurisjurandi. C. de testib.
Ita Jas. n. 5. 6. cum seqq. d. l. admonendi. de jure-
jur. & hanc dicit communem Plotus d. §. 2.
num. 31. Lud. Gomez. §. item si quis postulante.
num. 4. Inst. de actionib. Atque etiam in pos-
sessoriis plenariis, (cujusmodi t est etiam
querela spoliationis. Cagnol. l. in pari. n. 8. de
reg. jur. Curs. l. admonendi. n. 203. de jurejur.
Plotus l. si quando, §. 3. n. 44. 45. C. unde vi. Me-
noch. in rem. recuper. in pralud. n. 25. 26.) ple-
na t requiruntur probationes. Plotus d. §. 3.
n. 45. per Afflic. decis. 364. Jas. l. naturaliter.
§. 1. in fin. de acq. poss. Gratus consil. no. 1bema.
in princ. vol. 2. Bald. & Castrens. l. ordinarii. C.
255. *de rei vend. quibus t non comprehenditur
ejusmodi iuramentum. Plotus d. l. si quando.
§. 2. n. 20. 31. cum multis seqq. & ibi allegat. C. unde
vi. Ideoque contrariis probationibus re-
dargui potest. Jas. num. 304. in rep. d. l. admo-
nendi. per illum tex. de jurejur. & in d. l. si
quando. g. num. 27. 32. cum seqq. C. unde vi.
256. *cum probatio t fortior elidat debiliorem.
l. ob carmen. §. si testes. de testib. latè Cravet. de
antiq. temp. p. 1. §. 3. propositum. num. 35. Un-
de dicit Plotus d. l. si quando. §. 51. num. 27.
post Jas. ibid. num. 27. 28. 32. cum seqq. con-
tra t talem taxam & iuramentum semper
posse contrarium probari, & hanc confir-
mat magis esse communem ibid. ex Imo-
la l. quod iussit. & l. ac prator. §. 1. circa fin.
de re jud. Alexand. l. qui bona. §. qui damni.
in princ. & fin. ff. de dam. infec. ad idem Ja-
son d. l. si quando. num. 26. 27. C. unde vi. di-
cens: ad hoc facere unum singulare, quod
non sit alibi, ex Angelo l. qui vas. in princ. de
furt. quoties statuto, sicut iure communi,
dispositum est, ut de damno, vel super eo
quod interest, stetur iuramento damnum
passi, ut d. l. qui vas. ubi Angel. de furt. & d.
l. si quando. C. unde vi. Pone, inquit, quod
damnum passus iuravit estimationem re-
rum suarum tantum valere, an adversarius,
qui damnum dedit, contrarium probare
possit, & dicit ibi Angelus quod licet idque
260. *probat hoc modo, quia ibi t erat conten-
tio, in qua dominus dicebat rem suam tan-
ti valere, fur obtulit & exhibuit rem, & per
ejus exhibitionem ac inspectionem de va-
lore facile constare potuit. Ergo patet,
ait, quod probatio admittatur in contra-
rium. Sic etiam in simili, dicit Angelus,
in autb. de exhibend. reis. in princ. per illum
tex. quod etiam si statutum sit, ut pro da-
mino dato stetur iuramento damnum passi
usque ad decem libras (taxatio) Judex ta-
men possit recedere à iuramento & statu-
to, & diminuere condemnationem, refert
& sequitur Jason d. l. si quando. num. 27. C.
unde vi. ubi subjungit: plus etiam ab Ange-
lo dici in l. qui restituere. de rei vendicat. per
illum tex. in verb. ulla taxatione. cum gloss. ubi
Angel. num. 23. scribit & decidit, quod stan-
te dicto statuto, nihilominus possit judex
recedere in totum à dicto iuramento taxa-
tionis in litem, quando videret, aut post
comperiret, esse calumniosum, prout hic,
quia t maliciis hominum est obviandum. 261.
l. in fundo. ff. de rei vend. nec t via perjuriiis 262.
aperienda. l. ult. C. indicta viduitat. tollend.
ut inde perjurus lucreretur & spelucris invi-
tentur alii ad idem perjurium. l. ult. §. fin. C.
de reb. cred. nec t via his aperienda, qui sic 263.
sub religione pravitatem suam satagunt
palliare. c. unic. in fin. ut eccles. benef. sine dimi-
nue. conf.****
- Pro hoc etiam, inquit Jason d. l. si quan-
do. num. 28. C. unde vi. facit regula Joan. And.
in addit. ad Specul. tit. de offic. jud. §. fin. vers. 6.
ubi scribit. Quamvis t statuto caveatur, 264.
quod in aliquo stetur iuramento alicujus,
tamen posse contrarium probari. Sic in
simili plenè Jacob. de Aretio, Angelus,
Joan. de Imola, Paulus de Castro, Lud. Ro-
manus, Alexander in l. qui bona. §. damni. ff. de
dam. infec. & addit Jason d. l. si quando. C. unde
vi. n. 28. bonum verbum, videlicet, sic com-
muniter concludi, ex Bald. l. 1. C. si advers. li-
bert. l. 1. C. de reb. cred. l. contra negantem. C. ad
L. Aquil.
- Sic in simili ponit Bartol. l. si cui. §. iisdem,
de accusat. quod ubi t statur iuramento ali-
cujus, possit contrarium probari. per gloss. c. 265.
2. verb. affectata. de temp. ordinan. in 6.
- Quamquam autem Panormitan. in c.
ult. Quod met. caus. & Jas. in d. l. si quando. n. 30.
cum seqq. C. unde vi. hanc opinionem ad partes
disputent, tamen n. 32. Jason sic distinguit.
Quid tenendum, inquit, in tanta difficulta-
te? posset sic concludi salvo saniore judi-
cio. Aut quarimus an judex possit revoca-
re talem taxationem ex officio suo, parte
non obstante nec opponente (qui non est
casus noster, cum Illustris. princeps hic
contra instet & requirat, & statim à dicta in-
terlocutoria usque adhuc, contra instare non
destiterit, proinde ubi non datur presuppo-
situm cessat dispositum. Menoch. remed. recu-
peran. g. n. 161.) & dico quod nō. Aut querim⁹,
inquit, an post taxationē judicis & iuramen-
tum partis (qui est propriè casus noster in
terminis) possit judex minuere taxationem
per eum factā, parte adversaria requirete &
adducere novas probationes, unde liquere
queat, quod taxatio sit injusta, (prout in
hac causa, ad cujus decisionē hoc decisivum
in ter-

266. in terminis bene venit notandum, quia t magnum est in practica allegare Doctorem in terminis decidentem id, de quo quaritur. *Anton. Gomez. in §. aqne. Inst. de action.* Et isto casu, aut, teneo contrariam opinionem quod sic. Imo quod debeat. Verbum t autem Debere necessitatem judici imponit. *l. prator. in princ. de edendo. gloss. cle. attendentes. verb. debeant. de statumonachor. Angel. Petrus de Sum. & Dd. l. i. C. quom. & quand. jud. licet pro subiecta materia improprietur. gl. verb. necessitatem. l. sape. 8. de off. presid.*

- Postea subiungit ibidem Jason: Et ultra Innocent. ac supra relatos addo, quod istud etiam tenet Speculator *in tit. de expens. §. postremo ad finem princ.* Ita etiam tenet Petrus de Anchor. *in c. finē litibus. ext. de dol. & contumac. Alex. in l. videamus. §. fin. in pen. & ult. col. de in lit. juran.* ac copiose respondet ibi Jason ad argumentū de perjurio non inquirendo, atq; juramento retractando, quia de t perjurio non facile quaritur, nisi contra probari possit. *l. ult. de in lit. jurand.* Est 269. t enim cavere iudicis initio, ne perjurium admittatur. *l. 2. in fin. C. de indic. vide coll. l. i. in fin. C. si adv. vend.* ideo t nec admittere, ad ejusmodi juramentū debet eum, qui verisimiliter pejeraturus est. *l. i. C. si adv. vend.* 271. Nam t iudicis est praeavere & praevenire, ne delicta committantur. *l. congruit. de off. presid. l. i. C. si adv. vend.* Sed postquam pejeratum & crimē jam commissum est, in illud inquire potest ac debet, cum ne maneat impunitū, tum ne perjuris t ex suo scelere, cum aliena iactura, locupletetur. *l. fin. C. de reb. cred. l. ult. ubi gl. & Dd. l. in actionibus. de in lit. jurā. l. nam sufficit. 23. de dol. mal.* Quapropter si t ex contrariis partis adversae probationib; post inductis cognoverit iudex, super taxatione damnorum excessivē, & sic cum perjurio, juratū esse, retractare illud, & vel reum absolvere, vel saltem minoris condemnare debet. *d. l. in actionibus. vers. it. om. ubi late Alex. & Dd. l. ult. ubi gloss. verb. facile.* quam sequuntur Bart. Bald. Cast. Alex. Jas. *de in lit. juran.* Nec t enim re melius cognita pati iudex debet, ut aliquis ex perjurio lucrum capiet. *l. ult. §. fin. C. de reb. cred. & t quia nemini debet esse author perjurii. l. 4. ubi Jas. 2. 12. 13. de in lit. juran. & in rep. l. admonendi. n. 300. de jurejur. l. de die. §. pen. Quisariusd. cogant. ne t quidē sub prae-textu sententiae latae. Jas. ibidem d. l. si quando. d. l. ult. & c. Ant. Gab. Roman. lib. reg. 2. rub. de sentent. conclus. 7. cum ibi allegat. c. ult. §. item si sententia. 3. quest. 6.*

277. Quocirca t refutatis omnibus contrariis Jason *in d. l. si quando. n. 32. in fin. & unde vi. concludit, verā esse prae-missam Innocentii sententiam, quod in casu l. si quando. C. unde*

de vi. (qui etiam est noster) si post offerantur probationes, prout hic, tunc ad instantiam partis condemnatae diminueret iudex taxationem possit, atq; etiam (ut supra posuit) debeat: quamvis esset juratum.

Quin imò, quod amplius est, etiam si sit non tantummodo juratum, sed etiam sententia de super definitivē lata, tamē ex novis probationibus adversae partis taxatio retractatur auctore ibid. Jasone *d. l. si quando. n. 33. in fin.* idq; confirmat probari in *l. videamus. §. pen. de in lit. jurand.* & hoc ibi tenere contra Barr. Lud. Romanū, & Fulgosiū opinionem, si vera sit, esse singularē declarationem ad *d. l. videamus.* sed tamen non probari aliqua lege, imò contrariū probari in *d. l. videamus. §. pen. & ideo contrarium tenere praefatos Dd. ibid. & in d. l. admonendi. de jurejur.* per illos textus, qui probationem ac retractionem contra ejusmodi juramentum, ut necessarium, & ex defectu melioris probationis impositum, admittunt, quod prosequitur idem Jason *in rep. d. l. admonendi. n. 304. cum seqq. de jurejur.* ubi refutat etiā plenius Bartolum, & communem Ludovici Romani opinionem contra tueretur & defendit: quoniam hic agatur de probatione privilegiata, qua plenē creditur juranti in causa propria super expensis, interesse & damnis suis, contra *l. nullus. de testib. l. omnibus. C. cod. tit.* ideoq; t probatio contraria recipitur. *c. continebatur. c. attestatio. de despons. impub. c. proposuisti. de probat. l. videamus. §. pen. l. ult. de in lit. juran.* cum aliis quae allegat Jason *in rep. l. admonendi. n. 306. de jurejur. ex Innocentio c. super eo. in fin. Quod meo. caus.* Unde inducit Jason argumentū, quod licet in odium contumaciae & delicti, de expensis, praecedente iudicis taxatione, stet juramento jurantis, nihilominus ex contrariis probationibus id possit refutari, ut ibi copiosius per eum.

Der Vierde grund für besagten Herrn ist / das solcher aid der taxation nicht zu deferiren / bis auffündig vnd gewis / das keine nachrichtung oder beweisung des Taxe vorhanden.

Nam t ira demum defertur juramentū 279. super quantitate rerum contra violentum possessore, quando aliter quantitas illa probari nequit. *Joan. Bapt. Plot. in l. si quando. §. 2. n. 1. & 2. C. unde vi. in 1. notab. ex textu, ibi: si non potuerit & c.* Etenim particula t illa, SI, quam habet textus, importat conditionem, quotiescunq; ponitur in dispositione legis, statuti vel etiam hominis, ut ibi Plotus *d. §. 2. n. 3. tex. in l. dies. §. hoc a. iudicium certam conditionē habet, si postulatum & c. ff. de dam. infect.* Quodocunq; t vero in dispositione legis, statuti vel hominis ponitur aliquid sub conditione, illud censetur requi-

- ri pro forma, & esse de forma Bart. n. 3. 4. & Dd. l. 1. de condit. & demonstrat. & l. 2. §. ult. ubi etiam Alex. Alb. Cast. Jas. & repetentes ff. de vulg. substit. late Tiraq. de retrac. lig. §. 1. gloss. 21. n. 11. 12. & 13. & de retrac. convent. §. 2. gloss. 1. n. 3. §. 4. gloss. 6. n. 30. adeo t̄ ut tali forma non servata lit actus nullus. Felin. c. cum dilectis. col. 6. vers. secundum signum. n. 5. & col. 8. §. gesta contra formā sunt nulla. n. 5. de rescript. per illum tex. & c. Pisani. de rest. spol. c. venerabili. de off. delegat. l. cum bi. §. si prator. ff. de transact. Paris. consil. 95. statutum Bononia. n. 20. 21. vol. 1. Bald. auth. matr. col. 2. vers. quidā. n. 3. 4. C. quan. mul. tutel. off. Tiraq. de retrac. lig. §. 1. gloss. 21. n. 11. 12. 13. cum pluribus ibidem adductis. Quare Plotus subjungit ibid. esse regulam in qualibet dispositione conditionali, ut t̄ prius inde nihil sequi possit neq; fieri, quam eventus conditionis extiterit & evenisse probetur per c. 1. de plus pet. l. cedere. de verb. signif. Cagnol. l. in omnibus. 14. n. 29. 30.
282. de reg. jur. quod t̄ non præsimitur. Alex. & Dd. l. item quia de pac. Felin. c. si constituerit. ubi Canonist. de accusat. Anchoran. consil. 297. efficacius. in princ. Plotus d. l. si quando. §. 2. n. 3. cum seqq. C. unde vi. Ratio est, quia conditio t̄ nihil ponit in esse. l. si quis sub conditione dandorum decem. 8. si quis omis. caus. l. cedere diem. ubi Alciat. per illum tex. de verb. signif. c. 1. ubi Canonist. de plus petitionib. Cagnol. l. in omnibus. n. 29. & 30. de reg. jur. Anchoran. consil. 297. efficacius. n. 2. 3. cum ibi allegat. Felin. c. si constituerit. de accusat. ubi Canonist. & t̄ habetur pro causa dispositionis. Plotus d. §. 2. n. 5. dicens esse communem per ibi allegata. ac quidem finali Tiraq. de retrac. convent. §. 2. gloss. 1. & unica. n. 4. per l. demonstratio. §. quod autem de condit. & demonstrat. Bart. l. 2. §. ult. in princ. ff. de donationib.
283. Hinc concludit Plotus d. §. 2. num. 6.
284. quod t̄ istud iuramentum deferatur contra dolosum, ubi aliter veritas haberi non potest, & sic propter difficultatem probationis, & odium delinquentis. Ripa l. admonendi. n. 68. vers. exponitur primo. de iurejur. Et sic, inquit concludendo Plotus, non potest deferri istud iuramentum, de quo in hac l. si. quando. C. unde vi. nisi prius constiterit de violentia & difficultate probationis, ut per Bart. & Ripam d. l. admonendi. n. 68. de iurejur. cum aliis quæ exaggerat.
285. Quamquam autem materia t̄ probationum sit arbitraria. l. 3. §. 1. vers. cum magis scire. de testib. ideoq; iudex arbitrari queat, utrum sit deferendum nec ne hoc iuramentum, & an veritas aliter possit probari an non, inspecta qualitate personarum, negotii, temporis & loci, de quo se iudex ex officio potest informare à se ipso. Socin. consil.
136. prestantis. per tot. vol. 1. Joan. Plot. d. l. si quando. §. 2. n. 8. & 9. C. unde vi. tamē quando hic reus ad hoc non sit citatus, neq; cum probatione auditus, arbitrari hic iudex nequit, antequam probationes ejus viderit. Nam prædicatum t̄ requirit subjectum, sic ut omnia accidentia. l. 1. C. de condic. ob caus. & qualitates. l. ejus. sicere. petat. & t̄ definitio definitum l. 1. in princ. ubi Bart. & Dd. de dol. mal. Dec. & Cagnol. l. omnis. 29. de reg. jur. Roland. à Valle trac. de jur. dot. quest. 5. in princ. Emmanuel à Costa in princ. Inst. de obligationib. nec t̄ iudex potest suo arbitratu probationes non admittere. l. argentarius. 10. §. 3. de eden. sed t̄ arbitrium ejus legibus conforme esse debet, etiam circa probationes, an de super iuramentum deferri debeat. Coras. l. admonendi. in fin. 1. part. de iurejur. Debet t̄ enim habere duos sales; alterum scientiæ, ne sit insipidus, alterum conscientiæ, ne sit Diabolus. Craves. de antiq. temp. p. 1. §. 1. circa. n. 57. per Bald. l. 2. in fine. C. de sent. experic. recitand. refert Jason l. rem non novam. 12. in 1. notab. C. de judic. Roman. consil. 228. pro plena discussione. circa fin.
- Nun hat man alhie durch glaubwürdige zeugen/officirer vnd andere Inventarien/auch Register vnd Bücher vber einnahme vnd ausgabe des Guts W. gehalten / so von zeit an der einziehung vnd annocirung jährlich gefertiget worden/vnd sonst allerley briefliche Urkunden augenscheinlich vnd leiblich den wahren gewissen Tax, angegebener schäden zusinden vñ darzuthun / Nam t̄ creditur officialibus de gestis sui officii deponentibus. c. post cessionem. ubi Felin. Dec. & Canonist. de judic. Item eorum ministris. Campeg. de testib. reg. 290. Bosq. eod. trac. n. 118. & t̄ libri officialium ac rationes pleas probant. l. census. de probat. s. ad audientiam. de prescript. Monta. fin. regund. cap. 62. n. 2. 3. 4. & cap. 63. cum seq. n. 1. 2. & per tot. maximē quoties, ut hic, reperiuntur sub custodia publica. Monta. ibid. cap. 62. n. 3. per Joan. And. & Host. c. cum causam. de probat. & tenetur, inquit, ita communiter, præsertim contra actorem hic subditum. Craves. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. & §. seq. Quid in libro officialis. per totum Montan. fin. regund. cap. 62. n. 8. Jo. Plot. l. si quando. §. 1. n. 28. per communem doctrinam Bald. Salices. Nicol. de Mas. l. exemplo. C. de probat. Socin. consil. 187. in controversia. n. 20. vol. 2. Florian. l. celsus. n. 4. de probat. Felin. c. ad audientiam. n. 12. 13. de prescript.
- Sub t̄ custodia autem publica reperiuntur scripturas interpretatur Montanus de iis, quæ reperiuntur in archivo publico. d. trac. fin. reg. cap. 63. n. 1. 3. 4. per Abbas. c. cum causam. n. 1. de probat. & ibi Aretin. quæ t̄ ple-
- nam

nam fidem faciunt. Canonist. communiter. ad audientiam. de praescript. Bart. & Legist. l. 1. Si cert. petas. & auth. adhaec. C. de fid. instr. gloss. c. pervenit. verb. in archivis 30. quest. 1. Laurent. Calcan. consil. 90. quia ista questio. n. 5. cum seqq. ubi plura congerit, in primis Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. per tot.

298. Zu dem ist es auch nicht vermuthlich / daß man die Wahrheit ander gestalt nicht erfahren können / oder nochmalß erfahren könnte / Nam

† in dubio praesumitur veritas aliter haberi posse, quam per juramentum in litem partis, ac qui contradicit & intendit jurare volens, monstrare defectum probationis debet, & quod aliter de veritate nequeat constare, prius quam ad juramentum admittatur ex l. si quando. C. Unde vi. ubi Plotus hoc notat §. 2. n. 7. per Lanfr. de Oria. c. quoniam. verb. testium depositiones. num. 44. de probat.

299. Nam † quod sub conditione demum permittitur, ut hic l. si quando. g. ubi Plotus §. 2. n. 2. 3. cum seqq. C. Unde vi. eo se juvare non potest, nisi qui prius & ante omnia docet conditionem impletam esse. Cast. Alex. & Dd. litem quia. de pac. Cravet. cons. 220. n. 10. Bald. cons. 122. dictus processus. in princ. lib. 3. Tiraq. de retrac. convent. §. 2. gloss. 1. n. 4.

Welches auch im wenigsten alhie in acht genommen oder observiret / oder / die warheit zu sagen / vff beklagtes herrn seiten nicht viel vnd sehr juror getrieben worden / sintemal einer guten absolutorien man gewertig gewesen / vnd
300. dieses fallß sich nicht versehen hat / ut iudex † non suppleverit minus deductum. l. dies. 4. §. hoc autem 8. de dam. infec. potissimum ad probationes spectans. Cast. n. 4. & Dd. l. unie. C. Ut quæ defuncti advocat.

Daher abermalß dieser Tax vnd aid vor erfüllung solcher condition vorgenommen / nichtig / vnd zur gleichmessenigen billigkeit zubringen.

Nach dem auch nochmalß solcher beweis vorhanden / vnd schleunig ausgeführt werden kan / Alß muß er auch wieder solchen tax vnd aid angenommen werden / d. l. videamus. gloss. fin. d. l. ult. verb. de facili. de in lit. juran. d. l. admonendi. ubi Ripa num. 68. Jas. & Dd. praell. loc. de jurejurand. & d. l. si quando. a num. 27. usq. ad 34. C. Unde vi. & ibi Plotus §. 2. num. 6. 7. cum seqq.

Sum wenigsten soll beklagter Herr darzu restituirt vnd in vorigen stand gesetzt werden / Jason. d. l. admonendi. in lec. num. 6. cum seqq. Bart. & Dd. l. pen. per illum textum optimum. de in integ. rest. l. Divus. de re jud. ubi iidem late Bart. Alex. Jas. & Dd.

Sum Fürnsten ist auch dieser grund nicht zuvergesen. das allem ex dolo vnd nicht culpa wieder den dolosum dieser Tax vnd aid gestatet werde / Jason. d. l. si quando. num. 7. cum

seqq. & ibi Plotus §. 2. num. 6. C. Unde vi. Repetentes maxime Ripa l. admonendi. num. 68. de jurejurand. & ibi Jas. ac Dd. & l. videamus. de in lit. juran. & hoc probat tex. in d. l. si quando. verb. arreptis, invasis, occupatis &c. quæ verba dolum malum designant. Joan. Plotus d. l. si quando. §. 2. num. 10. 11. 21. C. Unde vi. per l. si quis in tantum. l. invasor. l. meminere. C. eod. tit. l. 1. de vi bon. rapt. tot. tit. C. de rapt. virg. Hinc Plotus praell. loc. §. 2. n. 25. dicit perpetuo notandum, quod lex vel statutum loquens contra invadentes, arripientes aut occupantes possessionem, vel bona alterius, nunquam procedat, nec poena ejus locum habeat nisi contra invadentes vel occupantes aut arripientes dolo malo. Hypp. Marsil. sing. 287. Felin. c. quoniam. 11. num. 11. de probat. in ult. notab. & in rub. de praesumpt. c. 2. de except. Francisc. Ripa. c. discernimus. num. 42. de judic. Card. Zab. clem. i. quest. 39. de privileg. vel lata saltem culpa. Salic. l. si quis in tantum. quest. 11. C. Unde vi. Plotus d. §. 2. num. 25. per Alex. consil. 64. cisi. in fin. vol. 3. Rub. cons. 13. visco. col. 4. A dolo a. & ejus poenis quælibet causa excusat. ligitur. §. potest. de liber. caus. l. plagii. §. fin. ubi gl. ad L. Fab. de plagiar. gl. ult. l. unie. & ibi Jas. si quis jus dicent. etiam injusta & fatua. D. And. Geyl. de pace tenen. lib. 1. cap. 7. n. 12. per l. 1. §. fin. de abigeis. quæ licet non æquæ excusare putatur à lata culpa & ejus poena. Jas. l. justè possidet. n. 30. de acq. poss. Henr. Gad. consil. 3. de sequestrat. n. 2. 3. tamen mihi nunquam placuit hæc Jasonis sententia. Dolus n. gravior est culpa. l. cum sex. de adil. edic. l. 1. §. 1. ubi gl. verb. quamvis. de eo per quem fac. erit. l. & non sed veniunt. verb. & pradone. de petit. heredit. Quæ causa igitur à graviore & majore excusat multò magis à leviori. l. si adulterium cum incestu. §. liberto. de adulter. Eberar. loc. à major. 16. Utcumq; sit constat in damnificando & puniendo aliquem, atq; in privativis quamlibet etiam causam similiter excusare c. 1. in princ. de mil. vassall. qui cont. l. si quis id quod. ubi Jas. n. 34. & Dd. de jurisdic. l. 1. §. dolum. C. de eo per quem fac. erit. l. sed eximendi. 4. in fin. & in gl. verb. cum justa causa. ff. Ne quis eum qui in jus vocat. Menoch. cons. 31. n. 8. de quo non est laborandum, cū hic justæ pro principe stent causæ, quæ ab omni poenali dispositione excusant, & exceptæ intelliguntur. Tiraq. trac. de poen. in princ. n. 20. cum ibi allegat. bonus tex. l. 1. §. 1. de eo per quem fac. l. 4. in fin. Ne quis eum qui in jus vocat. d. l. si quis id quod. ubi Jason & Dd. de jurisdic. om. jud. Quanquam igitur dolum vis arguat. l. 2. §. doli mentio. vi bonor. rapt. l. si cum. 14. §. cum antepen. Quod met. caus. And. Geyl. l. 1. de pace pub. cap. 7. n. 15. Jo. Plotus l. si quando. §. 6. n. 27. C. Unde

C. Unde vi. tamen qualibet hinc causa excusat. Geyl. ibidem n. 12. 13. cum ibi allegat. l. 1. ubi Bald. latet C. Unde vi.

Imò & à violentia ejusq; pœnis qualibet causa etiam levis excusat. Menoch. remed. recuper. 5. à n. 48. usq; ad 65. quest. 14. Angel. l. prator. §. hac actio. ff. de vi bon. rapt. Alex. consil. 127. n. 11. lib. 4. Grammat. decis. 5. n. 25. Lud. Gomez. §. ex maleficiis. n. 25. 26. Inst. de act. Tirag. de pœnis causa 43. Dec. consil. 565. in fin. ubi disertè respondit, levem causam à violentia excusare. tex. l. non ab re. C. Unde vi. l. creditores. C. de locat. Cravet. consil. 18. n. 9. ubi confirmat levem causam excusare à pœnis. l. extat. Quod. met. caus. l. si quis in tantum. C. Unde vi. Socin. Sen. cons. 131. n. 10. lib. 4. Menoch. remed. recuper. 11. n. 26. quod licet d. remed. 5. n. 61. Jasonem secutus non æquè à lata culpa excusat, tamen constat hinc etiam justam causam excusare l. 1. 2. 3. & passim. de jur. & fac. ignor. d. l. 1. C. Unde vi. l. 2. §. 1. 2. 3. & passim. Si quis caut. l. 4. Ne quis eum qui in jus vocat. & in terminis nostris Menoch. d. remed. recuper. 5. n. 57. allegat pro nobis Plotum d. l. si quando. n. 283. 284. C. Unde vi. ubi vult levem etiam excusare causam, quò minus iurijurando in litem locus sit nec obtineat d. l. si quando decisio. & sicut Plotus ibidem §. 6. n. 27. confirmat, quod sicut qualibet causa excusat à dolo ita & à pœnis vis seu violentiæ, ubi aliquis probabiliter ex aliqua causa licet non vera credidit sibi licere vim seu violentiam adhibere & homines congregare. Ita, inquit, in terminis consuluit Cravet. consil. 18. Andreas. n. 9. & 10. Socin. consil. 131. in presenti. n. 10. vol. 1. Dec. consil. 565. clarissima. in fin. Baldus consil. 319. decreto. vol. 1. cons. 410. in causa. n. 4. 5. vol. 2. Capolla consil. 4. visa & c. Ibidem etiam Plotus n. 29. 30. 31. respondet ad Jas. in d. l. justè. de acq. poss. & confirmat etiam n. 32. hanc esse communem, quod ubi lex vel statutum requirit dolum, quod lata culpa non sufficiat & qualibet levis causa excuset etiam in panis & damnis pecuniariis atq; adeo violentiæ gloss. ult. l. si quis in tantum, vers. octavo quid si credens. C. Unde vi.

Nun hat aber der Fürst viel erhebliche ver-
sachen deduciret vnd erwiesen vnd im fall der
noth seind J. J. gn. sie ferner aufzuführen er-
bötig warumb Klager der wegen seines vielfel-
tigen ungehorsams verpflicht vnd vbelthaten
seine Güter eingezogen.

Licet autem Domino subditorum
contumacium, qui obedientiam & officia
servitiq; more majorum prestare detre-
ctant, bona capere & tantisper tenere, do-
nec ad debitam obedientiam reducantur.
Bald. l. 2. n. 70. in fin. C. de servitutib. & aqua.

D. And. Geyl. observat. 17. n. 8. lib. 1. & de pa-
ce pub. lib. 1. c. 2. n. 20. ubi scribit, quod licet
possit punire Dominus subditos sibi inobe-
dientes, refractarios & rebelles etiam hosti-
liter & armata manu per Bald. l. 2. n. 70. C. de
servit. ideo utroq; loco testatur iu Camera
non facile mandata de non offendendo
contra dominum decerni, cum præsumptio
sit pro superiore magistratu. c. ad nostram. de
appell. c. absit. 11. quest. 3. l. 1. C. de susceptor. lib.
10. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 5. latif-
simè Menoch. remed. recuper. 8. à n. 3. usq; ad
100. princ. Quin etiam licet Dominister-
ra turbatoribus sui juris & contumacibus
de facto damnum dare & contra eos proce-
dere etiam occupando eorum possessionem.
Bald. l. quemadmodum. 29. §. magistratus. ad
L. Aquil. Jason. l. quo minus. n. 100. de flumi-
nib. Panorm. n. 4. & 10. de rest. spol. & usum il-
lius prohibere, donec de damno & injuria
sibi satisfiat. Chass. in cons. Burg. tit. 1. de ju-
sticia, §. 5. versic. si in agrare. n. 85. 87. & §. 7.
in princ. n. 12. quod etiam jure moribusq; Sa-
xonum domini feudi & regionis præsertim
(ut hic est reus princeps actori) concedi-
tur. gloss. art. 12. & 13. Landtr. lib. 2. Weichb.
art. 14. in fine. etiam propria auctoritate &
ex nobili suo officio. Bart. n. 9. in princ. l. u-
nic. ff. si quis jus dicent. non obtemp. & ibi Cast.
n. 6. Imol. l. filiusfam. §. Divi. n. 3. de legat. 1.

Qui autem probabiliter opinantur
se justè facere, quamvis errent in jure, tamè
à dolo & lata culpa ejusq; pœnis excusantur.
Jas. l. 7. operandum. 11. §. si de autem n. 8. 9. C.
de judic. l. quod te. 5. n. 7. 8. ff. si ceteri. petat. l. 1.
de eo per quem fac. erit. Bald. l. qui accusare. n. 3.
4. C. de calum. l. 1. n. 8. C. de advocat. divers. ju-
dicio. nec intelligitur vim facere, qui putat
se jure agere ac factum suum judicio defen-
dere paratus est, quod dominus hic reus &
fecit & adhuc facere non dubitat. l. 3. §. sed
et si à principe. ff. Quod vi aut clam. l. prator. §.
si quis paratus. de oper. novi nunciat. l. factum.
197. §. 1. l. nemo. 194. ubi Cagnol. n. 2. l. nullus. 52.
l. qui in jus. 138. l. qui sine dolo. 54. ubi Dec. de
reg. jur. l. si quis solutioni. l. sciendum. ff. de usur.
Quare nec damnum facit, id est, ut Dec. &
Cagnola interpretantur, damno dando vel
faciendo non obligantur. l. nemo. 194. ubi
Dec. Cag. & Dd. de reg. jur. latè Plotus l. si quan-
do. §. 6. à n. 27. usq; ad 23. C. Unde vi.

Zum Andern ist kein zweifel vnd leicht-
lich zuergünden / das beslagter Herrhog als ein
löblicher Fürst aus angebohrner lieb der gerech-
tigkeit vnd J. J. gn. selbst zum besten / vor ein-
nehmung dieses Guts / ihre gelahrte Råthe vnd
andere vmbraht gefragt haben.

Qui t autem ipse juris imperitus pe-
ritiores consuluit, quorum consilium sibi se-
cutus,

cutus, à pœnis violentiæ excusatur. Menoch. *remed. recuperan.* 9. n. 26. per l. juris ignorantia. C. qui admitti. Tiraq. *trac. de pen. caus.* 13. n. 1. & 20. qui affirmat, juris ignorantiam rudes, qui peritiores consuluerunt, ab ejusmodi pœnis excusare. Alex. *consil.* 19. n. 10. lib. 7. ubi à pœnis excusat eum, qui de consilio jurisperiti actum gessit. Barbat. *consil.* 12. in fin. lib. 1. & propius nostris terminis respōdit Alex. *consil.* 103. n. 11. lib. 1. excusans à pœna. l. si quis in tantam. C. unde vi. eum, qui ex consilio jurisperiti alterius possessionem est ingressus, quod placet Angel. l. sed et si lege. §. scire. de petit. hered. Barbat. *consil.* 40. num. 20. lib. 1. Menoch. *remed. recuperan.* 9. num. 27. ubi ad hoc etiam allegat Jason l. properantū. §. si ve autem num. 8. C. de judic. Tiraq. de pœnis causa 51. num. 108. 109. Ruin. *consil.* 162. num. 7. lib. 3. Paris. *consil.* 7. in fine lib. 3. Alciat. *presumpt. reg.* 1. *presumpt.* 51. in fin.

302. Vors Dritte ist auch beklagter Herrn Brigade und Jürstl. würde in acht zunehmen/ pro t quo stat præsumptio, quod subito & vasallo suo non fecerit injuriam aut vim. And. Geyl obs. 17. lib. 1. n. 8. & de pace. pub. lib. 1. cap. 2. n. 19. Menoch. *late remed. recuperan.* 8. n. 3. per tot. maxime n. 59. cum seqq. ampliatis n. 57. etiam si ordinem juris nō servaverit in occupando possessionem, quia t nec servare tenetur. c. in causis. de re jud. Cyn. l. meminerint. C. unde vi. Cravet. *consil.* 5. n. 7. & quod Jason dicit *consil.* 38. circa fin. lib. 3. quod licet causa requiritur in principe, ut possessorem privet aut spoliet, tamen satis legitimā causam t in principe præsumi. Bart. l. relegati. de pœnis. Cyn. & Bald. l. rescripta. C. de precib. Imper. offer. Menoch. *d. remed.* 8. n. 58. 59. hinc dicebat Bald. in c. ecclesia. 5. Mart. a. col. pen. de const. ad iustificandum beneplacitum principis sufficere solam occasionē, etsi levem. Amplius censuit Bald. in l. si testamentum. C. de testament. quem retulit Curt. Sen. *consil.* 50. in fin. vers. præsumitur talem esse pro principe præsumptionē, ut in contrarium nulla objici posset probatio, quod admiratione dignum judicat. Menoch. *d. remed.* 8. n. 60. & aliqua scripsit Alciat. *presumpt. reg.* 3. *presumpt.* 8. & testatur d. l. si testamentum. n. 3. C. de testament. communem esse sententiam, quod in principe causa præsumatur. Cravet. *consil.* 253. n. 4. ubi respondit non præsumi, quod t princeps alicui vim aut metum inferat. l. 1. C. de his qui per met. Quamquam autem contra disputet Menoch. *d. remed.* 8. n. 62. tamen n. 66. in trepidē respondet, principem t extrajudicialiter posse spoliare notoriē proditorē etiam vasallum contumaciter absentem per Afflic. in const. *reg.* lib. 1. tit. de violent. circa possess. num. 23. 26. & c. 1.

§. si duo. num. 6. de pace tenen. & ejus violator.

Dem sechsten grund bawet man für/quod nemini t faciat injuriam, qui jure suo utitur, aut uti se putat. l. nemo. 194. ubi Cag. n. 2. Dec. l. nullus. eod. tit. quod judicio defendere paratus est. l. prator. §. si quis paratus. l. fluminum. 24. §. ult. de dam. infec. l. 3. §. sed et si a principe. §. si quis paratus. Quod vi aut clam. nec cuiquam t defensio sua auferenda. cle. 308. pastoralis. §. caterū. ibi defensionis. de re jud. c. Deus. 2. quest. 1. c. qualiter. de accusat. sic ut judex t etiam pro non contumaciter absente (qui casus est noster) defensiones supplere, præsertim in pœnalibus, debeat. l. si non defendantur. de pœn. l. ampliorē. C. de appell. auct. qui semel. C. quom. & quand. Alex. *consil.* 145. narratis. n. 5. lib. 6. Bald. l. desertorē. §. si ad diem. ibi facta prius copia docendi. de re milit. c. cum olim. ibi. citatis ad causam & facultate sibi defensionis indulta. de dol. & contum. nec t injuriam faciat, qui publico jure utatur. l. injuriarum. 13. §. 1. ubi Bart. & Dd. de injur. & quod crimen t in judicio objectum non pariat actionem injuriarum, si objiciens crimen, ejus veritatem probare sit paratus. D. And. Geyl obs. 17. lib. 2. obs. 99. n. 7. usq. ad fin. ubi sæpius ita in Camera judicatum refert Covar. *resolut.* lib. 1. cap. 11. n. 6. Roman. *consil.* 96. per tot. decis. Tholos. 127. cum addit. Boer. *consil.* 4. per tot.

Nun ist es auffständiges Rechtens/das t eine gottlose/ anrüchtige/ turpis & feudo Domini indigna persona, von der man ein ancep perjurium zubefahren/ zu solchem Tax und aide nicht zulestlich/ Plotus d. l. si quando. §. 49. n. 12. & per tot. §. 51. in 45. limite. n. 10. & 28. C. unde vi. c. nullius. c. parvuli. 22. quest. 1. c. 1. de purgat. con. c. pen. de testib. c. 1. de excess. prator. Mynsing. obs. 58. cent. 3. Jas. n. 117. Ripa n. 56. Roman. & communiter Dd. l. admonendi. de jurejurand. adeo ut ne suspecti quidem de perjurio ad hoc facile admittantur. Jas. n. 12. 13. in l. 4. per illum tex. de in lit. juran. & in d. l. admonendi. n. 300. 303. 304. de jurejurand. ne quidem in nostro casu ad estimationem damni juramento faciendam. ex l. si quando. C. unde vi. vel simili casu. Jas. d. l. 4. n. 12. 13. de in lit. juran. Hypp. in rub. C. de probat. n. 167. usq. ad n. 179. & sing. 74. tu habes. & sing. 273. notissimum. & sing. 458. liber. & consil. 78. solet. n. 3. gloss. And. Barbat. & Canonist. c. per tuas. 32. de Simon. Alciat. *reg.* 2. *presumpt.* 10. accuratē Plot. in rep. l. si quando. n. 794. ubi plura in terminis congerit. C. unde vi. ubi etiam §. 51. n. 10. concludit, ne cum quidem, contra quem est aliqua præsumptio, admitti ad hoc juramentum, etiam si se ad id offerat.

Jurare

313. Jurare $\dagger$ enim in litem tantum potest is, qui testis esset integer, & omni exceptione major. Plotus ibidem §. 49. num. 1. & per tot. Francisc. Ripa. l. damnum. num. 6. de dam. infec. Jas. rep. l. admonendi. num. 123. de jurejur. & §. sed ista. num. 96. Inst. de actionib. Cravet. de antiq. p. 1. §. quarto limitatur. num. 32. 33. Unde concludit Plotus d. §. 49. num. 2.
314. quod $\dagger$ infamis de facto, vel de jure non possit hoc juramentum in litem prestare per Alex. consil. ult. viso. vol. 7. Felin. c. ult. in princ. de testib. Socin. consil. 161. pro decisione. vol. 2. Cravet. praeall. p. 1. de antiq. temp. §. quarto limitatur. num. 33. 34. cum aliis ibi & à Plotus ad longum allegatis.
315. Perjurus $\dagger$ verò semel, etiam in causa vel negotio diverso, quamlibet post peccatam poenitentiam non recipitur ad hoc juramentum in litem super damnis datis. Plotus d. §. 49. num. 9. Ripa. l. damnum. num. 6. de dam. infec. Felin. c. ult. in princ. de testib. c. testimonium. num. 19. de testib. Hyppol. sing. 74. in iabes. & sing. 273. notissimum. singul. 458. liber. Alciat. trac. praesumpt. reg. 2. praesumpt. 10. Jas. in rep. l. admonendi. num. 117. & ibi Ripa. num. 55. Curt. & alii. de jurejur. tex. c. nullus. 22. quest. 15. c. non potest. 2. quest. 7. c. quicumque. 23. quest. 1. c. parvuli. 22. quest. 5. autb. ei qui jurat. C. de bon. author. jud. poss. ubi Bald. per illum tex. Socin. consil. 136. praestantissime in fin. vol. 2. & in fall. verb. juramentum in probationis supplementum. num. 46. cum pluribus quæ Plotus ibidem accumulat, qui num. 6. 7. consequenter idem decidit in $\dagger$ condemnato injuriarum (quod hic notandum) vel alterius criminis quod infamiam irrogat. in injuriarum. 10. C. de his qui notant. infam. per Bald. & Dd. l. qui accusare. C. de edendo. Imò $\dagger$ ne quidem infamis infamia tantum facti juramentum recipitur. Dec. consil. 37. num. 8. Felin. & Canonist. c. ult. de testib. Ripa. l. 2. num. 6. 7. de dam. infec. Nam $\dagger$ oportet jurantem esse omni exceptione majorem, cujus juramento credatur. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 33. concludens ideo, ut alicujus juratae assertioni stetur, oportere eum esse bonæ famæ. gloss. c. significasti. vers. si ita est. de homicid. Jason §. sed ista. num. 96. Inst. de actionib.
316. Perjurus $\dagger$ verò semel, etiam in causa vel negotio diverso, quamlibet post peccatam poenitentiam non recipitur ad hoc juramentum in litem super damnis datis. Plotus d. §. 49. num. 9. Ripa. l. damnum. num. 6. de dam. infec. Felin. c. ult. in princ. de testib. c. testimonium. num. 19. de testib. Hyppol. sing. 74. in iabes. & sing. 273. notissimum. singul. 458. liber. Alciat. trac. praesumpt. reg. 2. praesumpt. 10. Jas. in rep. l. admonendi. num. 117. & ibi Ripa. num. 55. Curt. & alii. de jurejur. tex. c. nullus. 22. quest. 15. c. non potest. 2. quest. 7. c. quicumque. 23. quest. 1. c. parvuli. 22. quest. 5. autb. ei qui jurat. C. de bon. author. jud. poss. ubi Bald. per illum tex. Socin. consil. 136. praestantissime in fin. vol. 2. & in fall. verb. juramentum in probationis supplementum. num. 46. cum pluribus quæ Plotus ibidem accumulat, qui num. 6. 7. consequenter idem decidit in $\dagger$ condemnato injuriarum (quod hic notandum) vel alterius criminis quod infamiam irrogat. in injuriarum. 10. C. de his qui notant. infam. per Bald. & Dd. l. qui accusare. C. de edendo. Imò $\dagger$ ne quidem infamis infamia tantum facti juramentum recipitur. Dec. consil. 37. num. 8. Felin. & Canonist. c. ult. de testib. Ripa. l. 2. num. 6. 7. de dam. infec. Nam $\dagger$ oportet jurantem esse omni exceptione majorem, cujus juramento credatur. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 33. concludens ideo, ut alicujus juratae assertioni stetur, oportere eum esse bonæ famæ. gloss. c. significasti. vers. si ita est. de homicid. Jason §. sed ista. num. 96. Inst. de actionib.
317. Ja das mehr ist / wann $\dagger$ gleich solche Person zu dem eid zugelassen vnd geschworen / ist ihm doch nicht zuzuglauben / noch darnach zu erkennen / Joan. Baptist. Plotus post alios. §. 49. n. 2. 3. d. l. si quando. C. Unde vi. ubi dicit: non credi juramento infamis vel perjuri, & per hæc omnia jura de hac materia loquentia limitari. & n. 18. addit rationem, quia non crederetur talibus, quanquam juratis, in causa aliena, multò minus igitur credi de-
- bet in causa propria. vers. non deberet credi ejus juramento, quia si hoc casu non crederetur testibus. l. eos. de falsis &c. Ad $\dagger$ 320. hoc enim ut credatur juramento alicujus oportet jurantem esse omni exceptione majorem. Anton. de Alex. l. qui accusare. num. 4. §. C. de edend. Dec. consil. 37. num. 8. vers. Tertiò principaliter. Felin. c. fin. in princ. de testib. Francisc. Ripa. l. 2. num. 6. ff. de dam. infec. Jas. & Dd. l. admonendi. de jurejurand. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 33. 34. 35. ubi addit, quod oporteat esse bonæ famæ. per Jas. §. sed ista. num. 96. Inst. de actionib. cum aliis quæ allegat. Et subicit ibidem Plotus §. 49. num. 22. hoc maximè procedere, si reperiatur calumniosè & excessivè seu immoderatè nec verisimiliter juratum. Angel. num. 3. l. qui restituere. de rei vendicat. & consil. 164. Dominus Vitalis. Nam $\dagger$ etiam testibus, inquit, non verisimilia deponentibus licet juratis non creditur in causa aliena, multò minus credendum erit præmissis in causa propria. c. nulli. ubi gloss. verb. verisimiliter. de elec. in 6. Socin. consil. 199. subtiliter. in princ. vol. 2. Cravet. consil. 249. in causa. num. 8. & in trac. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 42. ubi probat, quod $\dagger$ juramentum servari non debet quod non continet verisimilia. Socin. consil. 194. in princ. vers. tertia ratio. lib. 2. per gloss. c. nulli. verb. verisimiliter. de elec. in 6. Cravet. de antiquit. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 42. cum $\dagger$ ne testibus quidem quamvis juratis pleneque probantibus non credatur in causa aliena, non verisimiliter deponentibus. Cravet. ibidem. num. 40. per Bart. & Dd. l. Lucius. de his qui notant. infam. Curt. Jun. consil. 17. & cons. 52. ne $\dagger$ quidem publicis instrumentis. Cravet. ibidem num. 41. per Bald. l. scriptura. circa med. C. de fide instr. Dec. consil. 11. consil. 94. cons. 189. cons. 399. cum aliis allegat. ad idem. latè Paris. consil. 83. potuit. num. 24. 25. vol. 1. Bald. l. Aretibus. in princ. de stat. hom. Felin. & Dec. c. licet. de probat. Abbas. c. quia verisimile. in fin. de praesumpt. Jason l. si ex tunc. in 4. notab. de condic. caus. dat. Ac sæpe numero repetit ibi Plotus §. 49. num. 1. 2. 3. 18. 22. & passim, omnia illa jura de hoc juramento loquentia per supra dicta limitari.

Wie nun fleger vielfeltig sein eid vnd pfliche gegen beklagte seinen Lehenherrn vergessen haben / vnd daran brüchig worden sey / ist von beklagtes herrn wegen weitläufftig articulirt vnd erweißlich / Semel $\dagger$ autem perjurio amplius neque deferri juramentum neque credi debet. Plotus latè d. l. si quando. 9. §. 49. num. 3. C. Unde vi. per Ripa. l. damnum. num. 6. ff. de dam. infec. Felin. c. testamentum. num. 19. de testib. Jas.

Jas. l. admonendi. 31. num. 117. & ibi Ripa num. 55. de jurejur. cum pluribus ibi allegat.

326. So ist er auch durch Urtheil vnd Recht anruechtig erkleret / bis er seine injurien ausführet / quæ t̄ sententia infamat. l. injuriarum. 10. C. Ex quib. caus. infam. l. 1. ff. eod.

Weil er nun das noch nicht gethan / bindet ihn in des das Urtheil / vnd ist anruechtig / bis er sein vnschuld ausführet / l. Imperatorum. 8. ubi Dd. de postuland.

327. Solchen t̄ Gefellen aber ist kein aid zu deferiren noch zu glauben / Plotus d. §. 49. num. 6. verb. condemnatus injuriarum. cum ibi additis. Fürnemlich diesem / so solch gottlos / rothes / schendliches leben führen soll / wie von bezlagtes Herrn wegen ponirt vnd gesetzt vnd darzuthun ist / ut prosequitur ibidem Plotus §. 49. num. 7. 8. 9. 10. 11. 12. ubi num. 14. extendit id ad t̄ concubenarios. & num. 14. ad blasphematores. num. 15. ad Usurarios.

329. Vnd angesehen auch das t̄ er so vngeswungen viel zu hoch vnd excessivē geschworen hat / Joan. Plot. ibidem §. 49. num. 22 & 25. cum aliis ibi allegat. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quartò limitatur. num. 42. Socin. consil. 194. in princ. lib. 2. per gloss. c. nulli. verb. verisimiliter. de election. lib. 6.

Darüber ist außspründig / das Klagender Pr. von W. von Gr. vnd seinen echten befehlset / vnd ein nitzenos ihrre rebellion gewesen.

Derwegen auch neben ihnen in die acht erkleret oder doch nochmals / vermüge des Reichs Abschied zu Augspurg im 66. Jahr / vnd volgendes zu Regenspurg / Erfurt &c. gehalten / zuerkleren / vnd ihme t̄ tanti delicti capitalis reo dieser aid nicht zugestatten / noch daruff zuglauben / And. Geyl de pace pub. lib. 1. cap. 12. num. 1. 2. 3. & 8. 9. per tot. per l. is qui reus. de pub. judic. Bart. in questione 1. incip. Lucana civitatis. l. cum mulier. num. 3. Solut. matr. Bald. & Dd. l. 1. C. de hered. instit. Jason §. superest. num. 36. Inst. de actio. & l. de pupillo. §. si in pluribus. num. 9. ff. De oper. nov. nunciat. Nell. de bannit. 1. p. 2. temp. in 4. & 5. quest. Idem Geyl de pace pub. lib. 2. cap. 1. num. 22. ubi postquam dixisset: bannitos in impiorum & sceleratorum numero haberi, subiungit: ipsorum actiones & juramenta esse irrita. 331. Quamquam t̄ autem sententia declaratoria banni regulariter requiritur. Geyl de pace pub. lib. 2. cap. 3. num. 1. 2. 3. cum seqq. secus tamen est, quando Imperii ordinatione, sicut Augustæ Anno 66. factum est, in bannum incidisse declarantur. And. Geyl ibidem n. 15. c. 1. de homicid. in 6. Gram. decus. 105. n. 15. & 57. Por. lib. 1. com. concl. 2. Afflic. §. sancimus. n. 11. Quo temp. mil. & c. 1. §. publici latrones. n. 5. Gigas de crim. les. Majest. lib. 3. rub. de plurib.

& var. quest. quest. 13. n. 5. cum aliis que allegat ibi Geyl & n. 12. scribit, dato quod dominium & possessionem absq; sententia declaratoria regulariter non amittant, tamen administrationem bonorum amittunt per l. quasitum. §. 1. qui & a quibus. & idem lib. 1. de pace pub. cap. 19. n. 16. 17. & per totum. Bart. n. 1. cum seqq. & Dd. l. post contractū. de donat.

Daher ist auch beklagtem Lehen-Herrn frey gestanden / vermüge des heiligen Reichs Ordnung von der execution vnd acht / sich seiner des Pr. Güter vnd Lehen anzumassen vnd die zu behalten vnd zugebrauchen, bis er sich mit Keyf. Majest. vnd dem heiligen Reich / auch Landes- vnd Lehen-Herrn aussöhnen vnd absfinden / vnd sich gebührlicher weis ordentlich auß der acht loswirken thete.

Cui vero datur apprehensio & invasio, (sicut Dominus t̄ terræ bona inobedientium occupare & iis damnum dare potest. Bald. l. quemadmodum. 29. §. magistratus. ad L. Aquil. c. cum olim. ubi Panorm. num. 4. & 10. de rest. spol. c. ex parte. de verb. signif. c. dilecto. de sent. excom. in 6. Cbasi. in consuet. Burg. tit. de just. §. 5. vers. sit nagrare. n. 85. 87. & §. 7. in princ. n. 12. Jas. l. quo minus. n. 100. de fluminib.) ei t̄ multo magis retentio permitti debet. l. ex quibus. 51. l. si in area. ubi Jason de condic. indeb. l. 1. de impens. in res dotal. Et in eadem sententiam multa Menoch. remed. recuperan. 8. d. n. 3. usq; ad 80. & ultra cum ibi cumulatis. ubi n. 66. declarat de t̄ principe, qui notorium proditorem possessione feudi spoliavit per Afflic. in const. reg. rub. 24. de plurib. viola. num. 25. 26. & c. 1. §. si duo homines. num. 6. de pace tenenda.

333. Zum Dritten ist es Rechte / das t̄ ein Lehenman / so pubes vnd 14. Jahr seines alters erreichet / nach dem das Lehengut off ihn vom Vater verfellet / dasselbige bey dem Lehenherrn vngesfordert & ultro in Jahr vnd Tage oder Monat suchen muß / oder dessen verlustig werden / §. porro. qual. olim feud. c. 1. qua fuit prima caus. c. si minori. si de feud. defunc. c. 1. Quo temp. mil. Henn. Goden consil. feud. 22. num. 2. Schurff. cons. 56. quamquam. num. 12. 13. cent. 1. per c. 5. & 6. Lehenrecht. & constit. 45. p. 2. Jason l. prator. §. fin. n. 13. de oper. nov. nunciat. l. petens. num. 10. C. de pac. Bald. c. 1. §. hac quoq; de success. feud. Jul. Clarus. de feud. quest. 49. num. 1. vers. Itemq; si domino superstite vasallus moriatur, tenetur ejus filius intra dictum tempus idem facere, alias cadit à feudo &c. ubi num. 2. privatis, dicit, annum & diem, militibus annum & mensem ad petendam investituram concedi per c. 1. Quo temp. mil. ac probat ibi Clarus hanc esse communem, ac num. 4. subdit, hinc tantum excipi impuberes non majores 14. annis per

d. c. si minori. Si de feud. defunc. Bald. §. preterea si quis. n. 2. de probib. feud. alienat. per Feder. Jacob. in invest. verb. qui quidem investiti. n. 43. licet intra tempora legitima restitutionem petere possint. gloss. d. §. preterea si quis. verb. annis. & est communis teste Bruno consil. feud. 100. n. 5. Molin. de feud. §. 1. gloss. 7. n. 2. Clar. d. quest. 49. n. 5. Nec t opus est, ut vassallus ad hoc citetur, sed ipse dominum ultro adire non citatus, & intra definitum iuribus tempus investituram petere debet. c. 1. Quo temp. mil. c. 1. de cap. Conrad. Chass. in cons. Burg. rub. 3. de feud. §. 1. verb. intra annu. Schurff. cons. 66. quanquam. n. 14. cent. 1.

336. Quamquam t autem hic disputari possit, an ante privationem sententia declaratoria sit opus. And. Geyl de pace pub. lib. 2. cap. 3. n. 9. Afflic. §. sancimus. 2. n. 4. Quo temp. mil. c. 1. n. 13. de feud. sine culp. Jacob. in invest. verb. dictiq. vassalli promiserunt. n. 9. 11. Bald. c. 1. §. publici. n. 3. de pace tenen. Zas. in epit. feud. cap. 10. n. 72. 73. Grammat. decis. 105. n. 13. & 55. Clarus quest. 49. n. 6. & quest. 62. per tot. Molin. de feud. quest. 30. n. 23. Alex. consil. 124. n. 1. lib. 1. ramen quoad possessionem, ut Domino t emphyteuseos licet eam occupare propria auctoritate. l. 2. ubi Jas. & Dd. C. de iure emphyt. Clarus §. emphyteusis. quest. 44. per tot. Gozadin. consil. 39. n. 25. & cons. 86. n. 11. dicens esse communem, sic & in t Domino feudi moribus nunc receptum est, ut, in casum non petita intra tempus invellitur, dominus propria auctoritate occupare feudum, & fructus facere possit. Molin. in consil. Paris. rub. 1. de mat. feud. §. 1. gloss. 3. n. 8. & gl. 4. n. 2. cum seqq. & ibi pluribus allegat. Chassan. in consil. Burg. rub. de feud. §. 1. in princ. inducens ad hoc c. 1. in princ. Quae fuit prima caus. benef. amitt.

338. Nun ist fundbar / auch erweislich / vnd wegen beklagten Herrn deduciret / das Klagen der Dr. nach dem er diß Lehen M. von seinem Vater ererbet / vnd rber 14. Jahr alt gewesen / gar kein Lehen gesucht noch empfangen / quæ t quia facti sunt, non presumuntur, sed probari debent. c. 1. quot testes sint necessar. ex regula l. asseveratio. C. de non num. pecun.

340. Derwegen / vnd sonst den Klagers vielfeltig begangenen muthwillen vnd ungehorsams halben in acten befindlich / beklagter Lehenherr gute frucht vnd macht gehabt / sein Lehen anzugreifen vnd die fruchte sein zu machen / Molin. d. §. 1. de feud. gloss. 3. 4. cum ibi allegatis. Chass. pre. cit. loc.

Das also klagen dißfalle keine frucht vff sein aid zuerkennen oder zuerstaten gewesen / Molin. in cons. Paris. rub. 1. de mat. feud. §. 1. gloss. 8. verb. facit fructus suos. per tot.

Derwegen / vers Siebende / do man beklagten nicht absolviren wollen ex l. 4. C. de eden. c. ult. de iurejur. c. 3. de probat. solte t doch 341. solchem vnglaubwürdigen klagen wieder seinen land vnd Lehenherrn / an dem er fruchtig / nicht zugleuben seyn / Plotus d. l. si quando §. 49. n. 18. & passim. C. Unde vi. in propria causa. Joan. Plotus d. l. si quando. §. 49. n. 1. 2. 3. cum seqq. C. Unde vi. sondern vielmehr dem beklagten ut t 342. illustri, legaliori & digniori personæ Im fall der tax sonst nicht liquidirt werden möchte / der aid billich zuerkandt vnd deferirt werden / per communem doctrinam gloss. & Dd. l. 3. C. de reb. cred. l. admonendi. de iurejurando. oder der Richter solte aus Richterlichem Ampt vnd beider theil beweis / so beklagter nochmals super taxa einzubringen erbittig / vnd t dar- 343. mit / wie oben beweibret / J. J. an. nochmals zu- leslich / l. in actionibus. versic. item si juratum. gloss. verb. facile. l. ult. de in litem iuran. Jas. l. si quando. d. num. 27. usq. ad 34. C. Unde vi. selbst t ohne der Parth aid eine gewisse estimation. 344. machen / aut saltem petente parte debet mittere ad locum, & ibi de damnis inquirere, ac absq. juramento in litem taxare Plotus d. l. si quando. §. 49. num. 23. C. Unde vi. Ripa. l. damnum. num. 7. de dam. infec. Cum enim apparet aliquid deberi, nec valor aut quantitas satis est liquidata, tunc iudex aut absolvit reum, aut absq. iurejurando actoris per se ex suo officio quantitatem definit: prout verisimiliter deberi potest, consideratis circumstantiis, & meritis personarum, rerum, actorum &c. Joan. Calcan. & Panorm. c. cum essent. de off. delegat. Cornueus consil. 26. ad fin. lib. 1. & cons. 55. consil. 113. ad fin. lib. 3. Afflic. c. unic. num. 12. Ex quibus caus. feud. amittat. quod etiam in hac estimatione damnorum & interesse tenendum & sequendum esse docet Aretin. consil. 83. vers. & quamvis interesse. & consil. 160. vers. sicut. Alex. de Imol. consil. 133. in fine lib. 1. consil. 77. circa fin. lib. 6. & l. 4. §. hoc autem circa med. de dam. infec. Bart. l. si duo. §. Marcellus. de iurejur. l. si quod ex Pamphyla. in fin. de legat. 2. Tiraq. l. si unquam. 8. verb. omnia. C. de re voc. donat. Socin. Jun. consil. 104. num. 46. lib. 3. And. Barbat. consil. 236. num. 4. lib. 2. Roland. à Vall. consil. 74. num. 18. lib. 2. Plotus d. l. si quando. §. 49. num. 23. C. Unde vi. Francif. Ripa d. l. damnum. num. 7. de dam. infec. Amplius dicit Joan. Plotus in l. si quando. §. 53. & ult. num. 17. C. Unde vi. quod ad probandum damni quantitatem & interesse iudex deputare debeat ipse exploratores & estimatores, ut sub iurejurando. l. hac edictali. §. his illud. C. de secund. nupt. ubi gloss. Bart. Bald. & Dd. Plot. d. n. 17. veram

veram æstimationem judici referant, & hanc dicit communem opinionem in l. 2. Cag. num. 258. post Bart. num. 20. Bald. Cast. Salicet. & alios. C. de res. vend. & subdit ibi Plotus d. l. si quando. §. 53. num. 17. in fin. etiam post deducta testificata mitti ejusmodi æstimatores posse ad locum pro æstimatione faciendam, Bald. d. l. 2. & Cag. ibi num. 265. C. de res. vend. citatis ad hoc partibus. Cag. d. l. 2. num. 262. Bart. l. Theopompus. de dote prelegat. Plotus d. num. 17. sed ad instantiam & peritionem partis, quod iudex hoc facere debeat, pluribus concludit Plot. d. l. si quando. §. 49. num. 23. C. unde vi. Francisc. Ripa d. l. damnum. num. 7. de dam. infec.

345. Sumi Achten / hat auch nach dem gesprochenen vertheil eine neue versach sich funden / ex qua nova causa possessor, etiam detentor, audiri debet ante restitutionem. Plotus l. si quando. §. 4. num. 84. C. unde vi. Alb. l. si quis fundum. §. fin. ff. de acquir. vel amitt. poss. Jason consil. 158. egregia. in fin. vol. 2. Nämlich das beklagte Herr eine neue Schiffarth auf der Elbe in die Ostsee durch das Fürstenthumb vnd Land mit unüberwindlichen vnkosten / so wol dem teutschen Reich als auch der ganzen Christenheit zum besten / zuverfertigen angefangen / welche Schiffart aber durch diß Gut M. nothwendig hat gezogen werden müssen.

Do nun diß gut bey der registenden M. Herrschafft nicht bleiben / sondern Klagenden Pr. restituirt werden solte / wurde das der ganzen Christenheit zu nutz angefangenes vñ mehreren theilß verfertigtes Werck der Schiffart zergehen / liegend vnd ungesertigt bleiben / auch dem Fürstenthumb darauf ein unüberwindlicher schade erfolgen müssen.

346. Derhalben wenn gleich vorgemelter versachen vnd Rechtsgründen vngeachtet / nochmals die restitution des hauses M. beklagtem Herrn offerlegt werden solte / So würde doch billich aus diesem vngedachten behelß / gegen vñ vñk billige vergleichung / auswechsellung oder zahlung / darzu J. F. an. vñ den fall sich er bieten thun / solch Gut bey der herrschafft vñ Schiffahrt zu M. dem gemeinen Handel zum besten / billich gelassen: Damit dasselb nothwendig vñ vñvmbgenglich angerichtete werck der Seegewerbe nicht gehindert / sondern seinen verhoffentlich glückseligen fortgang haben vñ erreichen möchte. Quamquam tenim regulariter non potest alteri dominium suum ne quidem utile vasallo auferri. Bart. & Jas. n. 2. cum seqq. C. si contra jus vel util. pub. l. 2. in fine. C. de fund. limitroph. lib. 12. sed tamen est, quando civitas vel princeps pro commodo publico vult facere fossatam per prædium illud, quia tunc dominus prædii cogitur illi vendere pro debita compensatione

vel æstimatione. Jason post Bart. d. l. ult. n. 2. 3. cum multis seqq. vers. si civitas vult facere fossatam per prædium meum, tenetur mihi solvere æstimationem. C. si contra jus vel util. pub. Bald. d. 2. per illum tex. C. pro quib. caus. & c. cum inferior. in fin. de major. & obed. nimirum ratione publicæ utilitatis, quæ t pri- 348. vata est anteferenda, ant. res quæ in fin. C. Commun. de legat. l. unic. §. final. C. de cod. toll. l. 5. C. de off. rec. pro. Ita Jas. post Bart. d. l. ult. n. 2. vers. ratione publicæ utilitatis. C. si contra jus vel util. pub. l. 2. in fine. C. de in jus vocan. l. item si verberatum. in princ. ubi Bald. ad L. Aquil. l. Lucius. de evict. Bart. l. fin. §. ult. de pig. actio. Angel. consil. 139. visis omnibus & c.

Auf welchen allen / quæ t si non profunt 349. singula, juncta juvant. c. cum causam. 13. de probat. gl. l. 2. §. fin. de excus. tutor. Socin. jun. l. centurio. n. 300. de vulg. & pupill. substit. Afflict. decis. 13. n. 24. Sebast. Med. reg. 3. in prac. n. 1. 2. Zu schließen / das beklagte Herr nunmehr zum wenigsten gegen gebührlcher vergleichung oder auswechsellung des Guts M. von angestalter klagen zu entbinden / oder doch klagendes nichtigen aides schwur vñ tax vngeachtet / beklagte Herr dawieder mit seiner beweisung / vñ in eventum, do nothwendig / juramento in litem oder suppletorio, das die abnutzung des Guts M. nicht höher dann sie in den mit B. C. signirten Registern verzeichnet / sich erstrecken / auch vñ demselben Gute in zeit der einziehung nicht mehr dann im Inventario mit A. gezeichnet / specifizirt / vorhanden gewesen seyn / zu leßlich / vñ wo nothwendig / darzu auß erheblichen zue bevor entworffenen versachen zu restituiren seyn / oder das die gerichte selbst vor sich einten billigen tax auß beklagtes zugelassenem beweis vñ weiter erkundigung zunehmen vñ zu moderiren schuldig / Inmassen beklagte Ahnwald in seinen articulirten versachen wieder die executorialien weitläufftiger gebeten / dahin man sich kürz halben referiren thut.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI.

347. Gegen nun nicht thut / Erstlich des Keyß Cammergerichts erkennuß / dann wie oben bewehret / es keine definitiva, sondern eine interlocutoria ist / Welche t ob 350. wol den Partthen in rem judicatam gehet / Jason. num. 30. cum seqq. l. quod jussit. de re judicata.

Dennoch bindet sie den Richter nicht / sondern mag sie allzeit auß neuem beweis / be- richte vñ versach endern / d. l. quod jussit. de re judica. sonderlich disfalls. Jason num. 27. usq. ad 34. d. l. si quando. C. unde vi. cum aliis supra deductis.

351. Damit auch der ander grund des aides abgelehnet/dann die wiederige jurare den de juramento conventionali & decisorio, nicht aber von diesem in litem, so t nur eine privilegierthe beweisung ist/ vnd daher durch wiederige bessere bescheinung mag hindertrieben werden/ Jason dicens communem d.l. si quando. num. 27. cum seqq. C. Unde vi. tex. l. in actionibus, & gloss. ult. l. fin. ff. de in lit. jurando.

352. Die Dritte einrede der executorialien wird durch die einverleibte clausulam justificatoriam zu wasser gemacht/ sicut executorialia t mandata talem clausulam insertam habere debent & in effectu habent. D. And. Geyl observat. lib. 1. obs. 113. num. 1. Præcepta t namq; executiva cum clausula justificatoria comparente citato resolvuntur in vim simplicis citationis, secundum communem Jason l. nec quicquam §. ubi decretum. num. 6. de off. procons. Plotus l. si quando. §. 3. num. 34. C. Unde vi. And. Geyl observ. 353. 19. num. 5. 6. lib. 1. cum ibi allegat. Ideoq; t potest citatus possessor non obstante tali præcepto perseverare in possessione, & fructus colligere, quia non dicitur damnificare vel spoliare aut turbare vel innovare quicquam. Plotus d. §. 3. num. 34. per Dec. consil. 460. viso. num. 2. cum seqq. Rosa decis. 259. si rector. in fin. Anton. Capyc. decis. 72. in causa. Bellam. consil. 18. perpensis. num. 24. Paris. consil. 39. non possunt. col. 2. vol. 1. Card. Zab. cle. fin. in 2. oppos. Ut lit. pend.

354. Die in der execution gedrawete straff thut wenig zur sachen/ Dann t sie durch angedehnte clausel justificatorien/ welcher bezlagter herr gnug gethan/ in vim simplicis citationis resolviret, And. Geyl d. obs. 113. num. 1. cum seqq. lib. 1. Bald. & Dd. in rub. & l. 1. C. Comminat. velepistol. num. 1. 2. 3. 4. l. 1. ibidem Bald. l. 2. num. 7. C. de episcop. aud. Jas. l. nec quicquam. §. ubi decretum. num. 19. de off. procons. Chas. incons. Burg. rub. 1. de Just. §. 7. verb. simplex. num. 9. & 10. Legist. communiter l. de pupillo. §. meminisse. de oper. nov. nunc. ubi Jason num. 8. Panorm. num. 80. & Canonist. c. ex parte. in fin. de verb. significat. Sed t & a pœnis, etiam in violentiæ causis, quælibet causa, quamlibet injusta, dummodo colorata, solet excusare. gloss. magna. verb. hoc judicium. in fin. l. unic. Si quis jus dicenti. ubi Bart. Alex. Jas. Cast. ad. fin. & communiter Dd. l. 1. ubi gloss. Bart. & scribentes ad L. Flaviam. de plagiar. Hypp. l. 1. num. 31. C. de fidei. D. And. Geyl in terminis violentiæ lib. 1. de pace pub. cap. 7. num. 11. 12. cum ibi allegat. late Tirag. in trac. de pœnis. in princ. num. 20.

357. Quamquam pœna t vel multa non est etiam imponenda parti non citatæ, hoc est, sine causæ cognitione. l. 6. C. de modo

multar. Bart. Cast. Alex. Jas. l. unic. Si quis jus dicent. Debet enim ad hoc pars, quæ existimatur punibilis, citari, quod defensiones suas opponere queat. Bart. num. 16. Bald. num. 3. Cast. num. 4. d. l. unic. Si quis jus dicent. And. Geyl obs. 15. num. 1. 2. lib. 1. Quapropter & comminatio multa, (id t est, pœnæ pecuniariæ. l. aliud. 131. l. pen. de verb. signif. l. 2. Si quis in jus vocat. l. unic. Si quis jus dicent. tot. tit. C. de modo multar.) hic in executione, facta nihil operatur, cum sit conditionalis, (quæ t ante eventum conditionis & copulatores in conditione nihil ponit. Plot. l. si quando. §. 2. num. 3. 4. C. Unde vi.) in eventum futuræ contumaciæ. Bart. & Dd. l. 1. ad L. Jul. de vi. privat. donec sequatur sententia declaratoria, quam t hic executio in pœnam durantis contumaciæ (quæ hic abest) tantum minatur. c. 2. de censib. c. relatum. de jure patronat. c. sicut de Simon. c. 1. c. sicut. de sagittar. nec ante declarationem ejusmodi actioni pœnæ locus est. Bald. l. 1. num. 9. 10. 11. 12. C. de hered. instit. Nam t requirit factum non inchoatum sed consummatum & pro tali declaratum, quod hic abest, Roman. sing. 330. incip. Judex capiens. Dec. ad Ab. Bald. l. ult. num. 4. C. fin. reg. Panorm. c. adolescens. num. 2. 3. de sponsal. quæ declaratio hic in executione non est facta, sed in pœnam secuturæ contumaciæ tantum comminata.

360. Ea t vero comminationes non sunt sententiæ lata sed ferendæ Glossa c. in pœnis. quam dicit Franc. ibi singularem. de reg. jur. in 6. Tirag. l. si inquam. verb. revertatur. num. 16. 17. cum seqq. C. de revoc. donat. gloss. c. capientes. §. si vero. verb. priventur. de elect. in 6. c. 2. §. inbibemus. verb. innovetur. de heret. cod. lib. 6. ut t ante sententiam, & antequam executio fiat aut decernatur, audiri partes & reus opponere defensiones suas possit. Bart. num. 16. Bald. num. 2. Cast. num. 4. Alex. & Dd. l. 2. Si quis in jus vocat. l. unic. Si quis jus dicenti. Cyn. & Bald. l. quæ ex relationibus. in fin. C. de legib. & in auth. qui semel. C. quom. & quand. jud. Jas. l. rem quæ nobis. num. 35. 36. de acq. poss. Alex. consil. 103. videtur. num. 23. lib. 1. consil. 124. superfluis. in princ. num. 2. 3. eod. lib.

364. Etiam comminationes t non obtinent vim rei judicatæ tot. tit. ubi Bald. in rub. num. 3. 4. C. Comminat. velepistol. & l. 2. C. de episc. audient. ubi Bald. num. 7. & Dd. præsertim t ab una tantum parte (sicut hic executorialia) impetratæ. l. fin. C. Comminat. velepistol. sed t potius comparente comminato (sicut hic factum) in simplicem citationem resolvuntur. Jason l. nec quicquam. §. ubi decretum. num. 19. de off. procons. l. de pupillo.

pillo. §. meminisse. num. 8. 9. ubi communiter Dd. de oper. nov. nunc. Panorm. num. 8. 9. inc. ex parte. de verb. signif. Chass. in consuet. Burg. rub. de just. §. 7. verb. simple. num. 9. 10. Bald. l. 2. num. 7. 8. C. de episc. aud. & in d. l. 1. num. 3. 4. C. commin. de episc. quod in nostris terminis in specie tradit Geyl observat. lib. 1. obs. 113. num. 1. 2. 3. cum seqq.

367. Am Vierden / ob wol causa † spoli privilegirt ist / dennoch muß darin sowol als andern possessorii ordinariis sive plenariis rechtlich vnd ordentlicher weiß verfahren werden / Menoch. in praelud. remed. recuperand. num. 33. & passim.

Wie nun disfalls wieder abwesenden beklagten Herrn nach J. F. gn. procuratorem D. W. absterben / ohne weitere vorladung procedirt / vnd zum aide geeilet / ist oben erkleret / vnd zuwiederholen vnnöthigen.

Weil nun darauff eine nichtigkeit entsteht / l. prolatam. ubi Bart. num. 3. 4. Bald. & Dd. C. de sentent. sonderlich so viel den vngeladenen beklagten Herrn belanget / Alex. & Dd. l. de unoquoq. de re jud. Also kan solch Proceß vnd Urtheil den nahmen vnd wirkung rei judicatz nicht haben / l. 4. §. condemnatum. ubi Jas. & Dd. de re jud. noch einige execution. wirken / And. Geyl obs. 113. num. 2. lib. 1.

368. Wann auch gleich der geleistete aid förmlich geschehen were / Dennoch weil es nur eine privilegirte beweisung / vnd beklagter Fürst den excess vnd mangel dessen durch gegenbeweiß aufzuführen erböttig / Also † soll man J. F. gn. billich darzu gestatten / Jason num. 27. cum seqq. in l. si quando. 9. C. Unde vi. l. in actionibus. l. fin. ubi gloss. ult. ff. de in lit. juran.

369. Der Fünffte gegenwurff wird hindertrieben mit der Regel / quod ubi † non datur præsuppositum cesset dispositum. Menoch. in hac ipsa materia recuperanda remed. 9. n. 161. & quod qualitates † & accidentia non possint esse sine subjecto. l. 1. C. de condic. ob caus. dator. l. ejus qui. §. quod si. ubi Jason. num. 3. ff. si cert. petat. l. 2. de usufruc. vers. quo sublato ipsum tolli necesse est. Cast. l. si servum. §. si modus. num. 3. de action. empt. Alex. consil. 233. num. 8. lib. 6. Sebast. Med. reg. 6. n. 1. 2. addens rationem, quia non † entis nullæ sunt qualitates. c. ad dissolvendum. de despon. impub. l. 1. de hered. vend.

Angesehen das kein vngehorsam beklagtes Fürsten vorhanden / sondern J. F. gn. vff die Clausel justificatoria den executorialn einverleibt / gehorsamlich erschienen / vnd durch ihren procuratorem die rechtliche notturfft einbringen lassen / Also mag J. F. gn. contuma-

cia, do keine ist / nicht beschuldigt / noch arctiora mandata gebeten werden / zuvörderst weil J. F. gn. nicht vngereimt frivol ding / sondern eben die exception eingewendet / welche den sich halten / vnd nach beschreibung Herrn D. And. Geyl die execution vnd executorialn abwenden / Sicut † est exceptio nulli- 372. ratis. And. Geyl d. observ. 113. num. 1. 2. lib. 1. Nam † sententia, inquit, nulla non dicitur 373. sententia. l. 4. §. condemnatum. ubi Jason. num. 2. & communiter Dd. de re jud. ut † pura sub- 374. dit, si contra non citatum (de quo hic agimus) lata sit, idq; constet ex actis, quæ notorium inducunt, nec ullam extrinsecam probationem exigunt. c. fin. de cobab. cler. cum simil. ut præclare docet Bart. in d. §. condemnatum. num. 2. & Jas. ibidem num. 7.

Dardurch dann auch die Sechste gegenrede abgelehnet wird / Dann disfalls nicht allein in Proceß / sondern auch meritis cause mangel vnd nichtigkeit fürsetzt / Intemal Klagender Pr. vntüchtiger weiß zu einem vbermessigen aid des Tays wieder vngeladenen abwesenden Herrn zugelassen / also dann beklagter Herr bezubringen erböttig / Vnd derwegen damit zulestlich vnd zuhören / Jas. d. l. si quando. 9. num. 27. cum seqq. C. Unde vi. d. l. in actionibus. l. ult. ubi gloss. fin. de in lit. juran.

So ist auch alhie kein streit von nachlässigkeit / sondern von absterben des procuratoris, darauff gegenheil mit aufbringung der vorladung nicht verfahren / sondern in abwesen seines vngeladenen beklagten gegen Parthe verfahren vnd zum excessiven aid nichtiger weiß geeilet / zum wenigsten das beklagte Herr dawieder in vorigen stand zurestituiren / vnd mit seinem gegenbeweiß zugestatten / als oben dargethan.

Wahr ist es wol / das D. R. zuvornicht allein general mandat gemeiner / sondern auch special sachen beklagtes Herrn gehabt / das aber diese Sache darcin nicht gehörig / sondern zuvor D. W. befohlen / der sie auch biß vff sein seel. ende verwaltet / ist auch zuvor augenscheinlich bewehret / das solches wiederum zu inculciren vnnöthig.

Daher die obijcirten theoreien / quod domino imputandum, qui negligentem procuratorem elegerit, alhie hic nicht gelten / Nec † enim mortalitatis casus negligentia potest ascribi. l. si necessarias. 8. in princ. vers. & cum decessisse. ff. de pig. act. l. verum. 13. §. unde Marcellus. de minorib. l. cum duobus. 52. §. damna. ff. pro socio.

376. Imò † talis casus contingens in persona procuratoris Dominum excusat. l. preses. ubi Dd. C. de appellat. l. cum à matribus. ubi Bart. qui petant tutor. l. si procuratorem. §. 3. ff. mandat. Innocent. & Canonist. c. 1. lte lit. non contest.

Wahr ist es wol aber/ das D. N. schreiben an D. R. gethan vor sich selbst ohne beweiß kein principis mandatum erzwinget / Aber weil gemelter D. N. des beklagten Fürsten fürnehmer Rache ist/ vnd diese wie auch andere Rechtsfachen vñ befehlch seines gnedigen Fürsten vñ Herrn vnter händen gehabt/ auch solche mißsive an D. R. nit aus eigener andacht/ sondern auß J. S. gn. befehlch geschrieben/ Also wird solches leichtlich / vber die vermu-

tung/ auch wol zubescheinen sein / wie es auch wol nothwendig/ Zu vermeidung ferner irrthums/ das man darvon glaubwürdigen schein am Cammergericht einbringe/ Im fall gegener mit solcher procuratorischen exception sich behelffen solte/ ut satis fiat l. unic. C. de mandat. princip. sonsten ist es vnnothdhen/ l. ita demum. 13. ubi Jason & Dd. C. de procuratorib.

So viel hab ich iko vber mir zugeschiekten Acten von diesem Handel zuberichten gehabt/ Der Allmechtige wolle J. S. gn. von dieser beschwerlichen sachen süglich dermal eins gnedigst abhelffen. Salvo &c.

§

CONSILIUM CCCXXXIII. DE DOTE ET DOTALITIO.

SUMMARIA

RATIONUM DUBITANDI

1. Consensus Domini non praedjudicat agnatis qui fortius jus habent.
2. Revocatoria feudi competit de gradu in gradu: etiam dotalitio sine consensu agnatorum constituto.
3. Dotalitium & alienatio in feudo valent in vita alienatoris & descendantium ejus ac agnatorum, qui consenserunt, non eorum qui non consenserunt.
4. In dotalitio feudali requiritur consensus domini & agnatorum.
5. Jure Saxon. heres ultra vires hereditarias non tenetur.
6. Qui de feudo, quod commissus, investitus, an jure antiqui feudi possideat.
7. Etiam in novo feudo simultaneè investitus non cogitur pati dotalitium vel pignus in quod non consensit.
8. Limitata causa limitatum habet effectum.
9. Quod in voluntatem contrahentis refertur nullam inducit actionem.
10. Retentio nulla est in eo quod non possidetur, sed ab adversario.
11. Fructus dotis lucratur maritus.
12. Compensatio vera solutio est: etiam in dote.
13. Bona mariti etiam pro allodialibus & paraphernalibus obligantur.
14. Heredes facta defuncti prestare coguntur nec revocare possunt.
15. Hereditas defertur ex testamento aut ab intestato.
16. Testamentum non praesumitur factum nisi probetur.
17. Litigans cum aliquo praesumitur ejus inimicus, nec velle eum heredem relinqueret.
18. Aditio hereditatis quia facti est non praesumitur nisi probetur.
19. Mater collateralis heredes excludit.
20. Disponens super bonis eo ipso videtur hereditatem adisse & se pro herede gerere.
21. Qui vult consequens vult omne necessarium antecedens.
22. Repudiatio non praesumitur nisi probetur.
23. Vasalli non consentientes dotalitio id non tenentur prestare.
24. Qui scientes non contradicunt intra annum, consensisse intelliguntur in factum.
25. Alienatione in extraneum facta agnatus ne quidem per decennium tacens consensisse praesumitur.
26. Confirmatio nihil novi tribuit & intelligitur salvo jure tertii ut qualibet principis concessio.
27. Consensus domini non praedjudicat agnato non consentienti.
28. Remotiorum agnatorum consensus non est opus.
29. Si proximioribus morientibus proximi stant.
30. Nemo in plus se obligavit quam promisit.
31. Instrumenta sunt stricti juris.
32. Nullum verbum intelligitur otiose appositum.
33. Ubi deficiunt verba contractus & deficit dispositio.

34. Quod

34. Quod in uno conceditur in alio denegatur.
35. Extensio non fit in exorbitantibus & odiosis.
36. Ex identitate rationis fit extensio.
37. Argumentum à contrario sensu habet locum in contractibus.
38. Estimatio est velut emptio.
39. Augmenta estimata dotis lucro mariti cedunt.
40. Nihil videtur actum quamdiu superest agendum.
41. Contractus non impletus pro nullo est & 48.
42. Voluntas & in voluntate posita morte finiuntur.
43. Ex separatim non recte inferitur.
44. Pignus, quamvis sit bonæ fidei, non tamen extenditur ad alias res oppignoratas, ut nec alii bonæ fidei contractus.
45. Reditus dotis & paraphernalium & dotalitii lucratur maritus.
46. Compensatio est solutionis loco.
47. Contractus interpretatur ex postfacto & subsequentibus.
48. Plus est factum consentire quam verbis.
49. Quod semel approbatum est non potest amplius improbari.
50. Traditione non secuta vel dotalitio non completo contractus deficit.
51. Possessio præfertur favori dotis.
52. Non cogitur mulier de bonis mariti decedere, priusquam sibi sit satisfactum, & antantum de dote intelligatur?
53. Dotalitium non consistit in feudo sine proximorum consensu.

RATIONUM DECIDENDI.

54. Ex facto jus oritur.
55. In ambiguis pro dote & dotalitio, quod ei iura rogatur, respondere melius est.
56. Paraphernalia eadem habent cum dote privilegia.
57. Equalitas dotis & dotalitii non servatur.
58. Mulier non amittit prius dotalitium ob nuptias secutas.
59. Dispositum in principali dotis contractu intelligitur de ejus augmento.
60. Augmentum dotis & dotalitii, eadem habet privilegia, quæ dos ipsa.
61. Consequens sine antecedente esse nequit.
62. Augmentum ejusdem juris & nature cum principali est: etiam in dote pactis & dotalibus.
63. Pars & totum eodem jure censentur.
64. Dotalitium est donatio propter nuptias & sponsalitia largitas.
65. Equalitas inter dotem & donationem.
66. Mulier habet dotalitium in singulorum maritorum bonis.
67. Paraphernalia à dote separata.
68. Dotis tantum sunt ea de quibus convenit.

69. Præsertim quæ additamenti loco adjecta.
70. Quæ ad secundum maritum inferuntur doti sunt.
71. Etiam nullâ precedente promissione, modo maritus ut dotalia ea possideat.
72. Mulier promittens viro omnia bona videtur dotis causa promississe.
73. Conditione eveniente purus habetur contractus.
74. Donationes quæ per se contractus non sunt ex traditione complentur.
75. Facta non minus loquuntur quam verba & voluntatem exprimunt.
76. Mulier tradens omnia bona marito in dote tradidisse censetur.
77. Præsertim cum additamenti causa datum.
78. Dotalitium debet æquale dote esse ne incidat in prohibitam juribus donationem inter conjuges.
79. Contrahentes intelliguntur se conformare juri ut valeat actus, quatenus de jure valere potest.
80. Pro expresso haberi debet, quod partes interrogata expressissent.
81. Augmentum dotis similia privilegia habet, sed ex die augmenti nec retrahitur.
82. Idem judicatur de augmento dotis quod de dote ipsa.
83. Stipulatio fingitur subesse in dote.
84. Verba sunt obligatoria.
85. Qui promittit sub conditione vel tempore illis existentibus tenetur.
86. Dos & donatio à pari procedunt.
87. Promissio dotis pro solutione est & traditio.
88. Qui dotalitium promittit perinde obligatur ac qui constituit.
89. Condicio intelligitur respectu pactorum præcedentium quæ retentionem habet.
90. Idem judicatur de dotalitio quod de dote.
91. Determinata ab uno, æqualiter determinata censentur.
92. Copula par juri tribuit.
93. Relatum inest referenti cum suis qualitatibus.
94. Augmentum dotis eadem habet privilegia.
95. Contractus & instrumenta sunt individua.
96. Paria sunt consentire & ratificare.
97. Facto fit ratificatio & renunciatio.
98. Ubi requiritur expressus consensus non sufficit tacitus.
99. Agnatorum tacitus consensus sufficit.
100. Consensus qui ex facto sumitur pro expresso consensu habetur.
101. Sic ut qui facto consensit contravenire amplius nequeat.
102. Plus est consentire facto quam verbo.
103. Qui aliquid petit ex eo quod gestum est ratificare præsumitur. & num. 106.

104. Omne consequens praesupponit necessarium antecedens.
105. Vidua non potest in vita dotalitium auferri.
106. Sicut in una parte probatur contractus sic & in altera.
107. Qui utitur instrumento debet pati ut contra se valeat.
108. Dispositum in uno correlativorum etiam in altero; & consequenter quod in dote etiam in ejus augmento. & num. 114.
109. Si id quod minus inest, magis quod fortius inest.
110. Verba sunt in potentiori significato capienda.
111. Verba proprie secundum jus intelliguntur.
112. Generalis dispositio non comprehendit omnia.
113. Quod de augmento dotis, idem de dotalitio, ut coherentibus intelligendum.
114. Dispositio in uno casu facta trahitur ad similem.
115. Pro expresso haberi debet, quod contrahentes expressissent.
116. Connexasunt, quae per eandem rationem procedunt, & ad paria judicantur.
117. Fortius est jus in principali quam in augmento.
118. Ubi eadem vel major est ratio, jus non extenditur, sed enucleatur & de extensione multa.
119. Agnatus qui semel consensit, disputare nequit. & num. seq.
120. Rei piens literas neq. contradicens intelligi. & ut approbasse.
121. Etiam tacite contrahitur.
122. Agnatus intra annum, a tempore alienationis vel scientiae, non contradicens alienationi vel dotalitio, videtur consensisse, quando in familia facta.
123. Ei, qui intra annum non prosequitur litem, annus rursus currit.
124. Consensus qui ad integrandam personam requiritur nullo tempore praesumitur.
125. Consensus regulariter non requiritur ad integrandam personam.
126. Ex decennali taciturnitate inducitur consensus.
127. Ratio cur agnatus intra annum debeat impugnare, non extraneus.
128. Uxor est de familia & dotalitium ei factum est alienatio in familiam facta, & non contradicens consensisse videtur.
129. Dotalitio non immodico agnatus cogitur consentire.
130. Quare agnatus alienationi intra annum contradicere debeat.
131. De extensione.
132. In ambiguis pro dote & dotalitio decidendum.
133. Uxor manet in dotalitio & bonis donec ei satisfactum.
134. Jus retentionis habet mulier in bonis mariti.
135. Pignus etiam ob chirographarium debitum retineri potest.
136. Per annum possessio mulieris justificatur.
137. Actionem non habet, nisi qui a sua parte implevit.
138. Utrum revesitus de feudo commissio pro antiquo an novo possideat? & num. sequent.
139. Ad tenorem investiturae recurrendum, ut formam contractus, per quam plene probatur.
140. Dominus & vassallus nova investitura possunt mutare naturam feudi.
141. An refutatio vel abdicatio feudi noceat successoribus.
142. Vassallus novum feudum sine consensu agnati potest alienare.
143. Coguntur agnati consentire alterationi feudi quam dominus facit feudo sibi commissio.
144. Consuetudo loci, ubi feudum est situm, inspicitur.
145. Consuetudo in specie probanda.
146. Contra rem judicatam & decretum venire non potest.
147. Facilius servatur inesse factum quam faciendum.
148. An verbum Heredis allodiales vel feudales, & an remotiores tantum in feudalibus complectatur?
149. Jus loci, ubi solutio facienda, attenditur.
150. Jure Saxonic. in feudis non succedunt collaterales, nisi simul investiti.
151. In quacumq. materia, quae tantum transit ad descendentes, non intelligitur prospectum collateralibus aut extraneis.
152. Posterorum appellatione tantum descendentes comprehenduntur, non personae odiosae.
153. Instrumenta stricti juris, nec pertinent ad non nominatos.
154. Verba debent accipi eo respectu quo proferruntur.
155. Dotalitium non repetitur a vivente muliere, nisi ex pacto.
156. Causa augmenti eadem quae dotis.
157. Non potest in fraudem creditorum fingi augmentum.
158. Augmentum vere illatum aequè debet restitui ut dos, cujus jure censetur.
159. Paraphernalia sunt quae ultra dotem mulier importat, & sunt aequè restituenda.
160. Illud satis expressum videri debet, quod colligitur ex expressis eadem ratione & conjectura.
161. Praesumitur pater & maritus pro filia & uxore salubrius consilium capere.
162. Melioramenta dotalitii debentur.

163. Pecunia in utilitatem feudi conversa & debita exsoluta, melioramenta dicuntur, ac restituenda sunt.
164. Potest secundus creditor solvendo priorum jus etiam hypothecarii succedere.
165. Retentio datur mulieri contra heredes mariti.
166. Conventa specificè adimplenda.
167. Contractus conditionalis, impletà conditione, propurobatur.
168. Non presumitur maritus uxori legasse in compensationem dotis, vel debiti.
169. Remittere est donare, quod non presumitur, præsertim in muliere.

Der Fall / so zu berathschlagen / vorhelt sich folgender gestalt.

Nach dem die Hochgeborne Fürstin Frau A. geborne Herzogin zu S. vnd 12. weiland des Hochgebornen Fürsten / Herrn Heinn. Burggraffen zu M. hochlöblicher gedächtnuß Witwe / mit dem Volgebornen Graffen vnd Herrn / Herrn J. Graffen zu B. vnd M. sich anderweit vorehelichet / haben die auch Volgeborne Herrn K. 12. als des hochgedachten Herrn H. neheste Blutsfreunde vnd Lebensfolgere / vormügender zwischen J. F. G. vffgerichter Eheveredung / das darin vorschriebene Leibgut vnd Wydumb vff der Herrschafft S. den 9. Novembris desselben Jahres vffgekündiget / vnd mit erlegung 10000 Thaler eingebrachtes Ehegeldes / sampt vorsicherung 600 Thaler des Heyrathgutes vrbesserung / Innerhalb Jahres nach dem Ehelichen Beylager die ablösung desselbigen Wydumbs zu thun sich erbotten / Darauff J. F. G. hocherwente Frau A. geborne Herzogin zu P. schriefflich zur antwort gegeben / daß J. F. G. nicht allein ihr ein- vnd zugebrachtes Heyrathgut der 10000 Thaler / sondern auch darüber etliche viel eingebrachte tausent

gülden silber Geschier / Kleinodia vnd anders mehr / vor abtretung des Wydumbs gefolget / auch das gegenvormächtnuß / nach gelegenheit J. F. G. einbringens / vnd desselbigen augmenti, mit der angelegenen Herrschafft L. erhöht vnd vrbessert werden müste / alles nach inhalt vnd außweisung der Leibgedings vorschreibung / vnd darauff erfolgter Keyserlichen confirmation.

Denn erstlich J. F. G. zu den 10000 Thaler noch 4000 Thaler von ihrem gnedigen Herrn Vatter B. dem eltern Herzogen zu S. P. 12. vorgesagt zu einlösung ihres Wydumbsgut S. so den Herrn K. vor 20000 Thaler vorsezet gewesen / eingebracht / vnd dardurch die Herrschafft S. gestreuet. Zum andern / haben J. F. G. das Ambt Sal. welches auch in solch Leibgut gehörig / auß J. von S. händen / dem es umb 10000 Thaler vorsazet / mit solcher summa / so gleichfals J. F. G. ihr geliebter Herr Vatter hocherwenter Herzog zu P. vorgestreckt / widerumb gestreuet / vnd zu dem Leibgeding gebracht. Vors dritte / haben J. F. G. noch etliche tausent Thaler an bahrem Gelde neben den A. Leibzinsen / jährlich 600 Thaler austragende / vnd städtlichen mütterlichen Erbschafft zu hochgedachten ihren Herrn eingebracht / vnd damit J. F. G. ehelgelde vrbessert. Zum vierden / seind J. F. G. an ihr vorschriebenen Morgengabe in die zwölff hundert Gülden außstendig. Vors fünfte / ist das Silbergeschierre / güldene Ketten vnd etliche ansehnliche Kleinodia / so J. F. G. nach außweisung des Heyrathsbriefs gebüren / von hocherwenten Herrn Burggraffen 12. Peter S. zu Leipzig vnd andern vorsagt / welches dann alles J. F. G. von den Lebensfolgern erstlich müste eingelöset / zugestellet vnd gewehret werden. Le-

lichen

lichen ist es kundtbar vnd wissentlich/
daß J. F. G. von wegen ihres erwen-
ten Herrn Gemahls Burggraffen zu
M. re. vnd zu rettung seiner Fürstli-
chen reputation in die 40000 Gulden
Schulden an Hauptsumma vnd Zin-
sen abgezahlet / vnd dardurch leistung
vnd andere Schäden vnd Unkosten
abgewendet / wie solches alles mit
Quitantz / Zeugen / vnd glaubwürdi-
gen Bekunden erweislich.

Derhalben J. F. G. achten / vnd
der tröstlichen Zuversicht zum Rech-
ten seyn / daß sie ihres Wydumbs ehe
vnd zuvor sie derentwegen allenthal-
ben vorgnügen / zu begeben vnd sich zu
entzussern oder darvon abzutreten
nicht schuldig / sondern dabey bis J.
F. G. wegen solcher ansehnlichen ein-
gebrachten summen Geldes vnd vor-
sakten Alenmodien durchaus befriedi-
get / billich geschützet vnd gelassen wer-
de.

Wird hierauff was recht sey ge-
fraget.

RATIONES DUBI- TANDI.

In mügen dis als allerley wich-
tige vnd bewerte Rechtsgründe tegen J.
F. G. eingewandte wegerung / beheiff von
wolerwenten Herrn X. angezogen vnd beweh-
ret werden.

Dann Erstlich die Herrn X. sich nicht
als Erben hochgemeltes Herrn Burggraffen/
sondern nur als mitbelehnte Lebensfolgere / wie
sie dann auch dis als J. F. G. Erben nicht seyn
können / weil J. F. G. ihre leibliche Frau Wit-
ter als nechste / vor allen agnaten / Erbin vorlas-
sen.

Nun ist es an dem / daß in angezogener
Wydumbverschreibung / darin die Herr-
schaft S. hochgedachter Fürstin vorsehet / vnd
zum Wydumb vorschrieben / die Herrn X. nicht
gebilliget / vnd also angeregte Vorpfindung
vnd Wydumb / damit ihr alte Väterlich Lehn
ohne ihren consens beschweret / wieder ihnen
nicht müge gebraucht oder angezogen werden/
wenn gleich die Keyß. M. als der oberste Lehn-
herr solche Eheberedung vnd Leidsvermecht-
niß bestetiget vnd confirmiret.

Sintemal es außsündigs Rechtens / daß
1. des Lehnherrn consens den mitbelehnten / so

besser recht des nutzbar eigenhums haben/
S. fin. qual. olim feud. pot. alienar. c. Mynsinger.
observat. 94. centur. 2. vnd nicht darein gewilli-
get / mit nichten nachtheilig vnd an ihrem rech-
ten hinderlich seyn kan / c. 1. de alienat. feud. pa-
tern. c. 1. S. hoc quoq. ubi Afflic. num. 56. Alva-
rot. num. 2. S. 3. de success. feud. patern. Curt.
de feud. part. 4. num. 146. qui de eo dicit rex-
tum esse clarum d. c. 1. de alienat. feud. patern.
Propos. c. 1. An agnat. vel fil. Bald. l. final. num.
11. C. de suis S. legitim. S. l. 1. num. 31. C. quand.
non peten. par. Castrens. consil. 311. circa. num.
2. vol. 1. consil. 142. videtur. num. 3. volum. 2.
Dec. consil. 445. in casu. num. 23. Henning. Gö-
den. consil. 16. contingentia. num. 27. Schurff.
consil. 30. indebita. num. 2. centur. 1. consil. 5. quod
predicta. num. 4. centur. 1. consil. 31. casus. num.
6. centur. 2. Mynsinger. observat. 83. centur. 4. la-
te Tiraquell. de retract. proxim. S. 1. gloss. 18.
num. 56. S. 32. num. 39. S. de retract. convent.
S. 1. gloss. 7. num. 20. ubi pluribus confirmat
ius vasallo, etiam spe tantum competens,
non posse invito absque suo consensu qu-
ferri.

Vnd ob wol zur zeit solcher Eheberedung
hocherwentes Herrn Burggraffen Elter Bruder
als nehester agnat vnd mitbelehnter / noch am
leben gewesen / derwegen der Herrn X. consens
damals vor vnnöthig geachtet / Dennoch t a-
ber aldiweil J. F. G. herr Bruder zuvor ohne
Leibes erben mit tode abgangen / vnd also J. F.
G. keine nehere Lebensfolgere dann wolgemel-
te Herrn X. vorlassen / als seyn sie solcher Wy-
dumbs beredung nachzukommen nicht pflich-
tig / sondern wegen der gesampten Handtsich
an ihr zugefallenes Lehen zu halten / vnd hoch-
gedachte Fürstliche Witwe darauß zu weisen
wol befuget / Diemvil derselbigen Heyrath vnd
eingebracht Gut ohne ihren Willen darauß
nicht hat können verschrieben werden / sie auch
vff ihre angefallene Lehn / sochle Bürden vnd
Vorpfindung / darein J. G. nicht gewilliget/
zu dulden vnd zu tragen nicht pflichtig / c. 1. S.
sed etiam. per quos fiat invest. c. 1. S. porro. qual.
olim feud. pot. alienar. c. 1. de alienat. feud. pa-
ter. Jacobin. in investit. verb. S. cum pacto de
non alienando. versic. agnati qui non consen-
serunt illi alienationi revocare illam pos-
sunt de gradu ad gradum quia ista successio
revocatoria competit de gradu ad gradum
ipsorum agnatorum. S. versic. fateamur,
quod alienatio valet cum consensu proxi-
miorum agnatorum, sed tamen agnati se-
quentis gradus poterunt revocare aliena-
tionem si non consenserint per Isern. c. 1. S.
hoc. de success. feud. Jacob. de Beluis. Bald. S.
feudista. c. imperialem. in princ. de prohib. feud.
alienat. per Frideric. Bald. c. 1. de alien. feud.
patern. 2as. in epitom. part. 9. cap. de feud. alie-
nat.

nat. num. 25. versic. cum vasallus consentiente proximo agnato alienasset, illi tamen qui medii gradus sunt post proximum, si non consensissent, non tenebit alienatio (est autem & hypotheca alienatio l. fin. C. de reb. alien. non alien. etiam in feudalibus c. 1. in princ. verb. appignor. de probib. feud. alienat. per Frieder.) & praedicti de medio gradu revocabunt, nam & ipsis praedictum est, quippe eo, qui proximus erat, defuncto ipsi jam essent proximi &c. Zonsbec. tract. feud. part. 13. num. 17. quod etiam in dotalitio mulieri constituto sine consensu agnatorum probat art. 21. ubi gloss. 1. latina sub litera A. lib. 1. Landr. § art. 74. 75. lib. 3. c. Imperator. 6. de donat. inter vir. & uxor. Schurff. consil. 51. dubium. num. 1. centur. 3. Ifern. Alvarot. Camer. fol. 14. § communiter Dd. c. Imperialem. in princ. de probib. feud. alien. bevorab / weil die Lehngüter / besage der Recht / vor dergleichen Weiblichen zubringen nicht hatten / wenn die Güter mit bewilligung der agnaten darvor nicht vorschrieben / Alvar. §. praterca. num. 7. de cap. Corrad. Bald. § Feudista. §. aut si libellario. Quib. mod. feud. amitt. Schurff. consil. 51. dubium. num. 1. centur. 3. per art. 74. ubi gloss. Landr. lib. 3. consil. provinc. 46. part. 2.

3. Und t ob schon solche Wydumbs vorschreibung bey leben des Wydumb stifters vnd desselbigen mēlichen Lebens Erben / auch deren agnaten so darein gewilliget / mūge fräftig seyn / Schurff. d. consil. 51. dubium. num. 1. & 2. ubi dicit esse communem per c. nuper. de donat. inter vir. & uxor. §. donare. Qual. olim feud. poter. alienar. cum aliis quae Schurff. ad hoc allegat. Dennoch aber / wenn dieselbigen tödtlichen abgehen / oder nicht vorhanden / vnd also das Leben den mitbelehnten Vettern zuwachset / vff den fall / do t sie in der Wydumbs vrgleichung nicht consentirt / seynd sie auch der Witwen die zuhalten nit schuldig Schurff. d. consil. 51. num. 2. 3. addens rationem, quia nemo potest plus juris in alium transferre, quam habet, sondern muß die Witfraw solch ihr einbringen als eine allodial schuldt bey der vorlassenen ihres abgesehenen Herrn Erbschafft vnd allodial Gütern / vnd nicht bey dem Lehn / so dafür nicht haßtet. suchen / denn am eisten gut ist Leibzucht der Witfrawen vnd nicht am Lehn / art. 75. lib. 3. Landr. ubi expresse dicit glossa litera B. secus esse in feudalibus, ubi requiritur consensus domini & agnatorum simul investitorum per Alvarot. & Dd. d. §. praterca. de cap. Corrad. & d. §. aut libellario. ubi Bald. Wievol t auch / wenn die Herrn X. diffals Erben weren / wie doch nicht vormuettlich / so köndten sie auch dafür vormuette Sächssischer Recht / höher nicht / dann so weit als die Erbschafft reichet / haßten vnd bes-
4. Und t ob schon solche Wydumbs vorschreibung bey leben des Wydumb stifters vnd desselbigen mēlichen Lebens Erben / auch deren agnaten so darein gewilliget / mūge fräftig seyn / Schurff. d. consil. 51. dubium. num. 1. & 2. ubi dicit esse communem per c. nuper. de donat. inter vir. & uxor. §. donare. Qual. olim feud. poter. alienar. cum aliis quae Schurff. ad hoc allegat. Dennoch aber / wenn dieselbigen tödtlichen abgehen / oder nicht vorhanden / vnd also das Leben den mitbelehnten Vettern zuwachset / vff den fall / do t sie in der Wydumbs vrgleichung nicht consentirt / seynd sie auch der Witwen die zuhalten nit schuldig Schurff. d. consil. 51. num. 2. 3. addens rationem, quia nemo potest plus juris in alium transferre, quam habet, sondern muß die Witfraw solch ihr einbringen als eine allodial schuldt bey der vorlassenen ihres abgesehenen Herrn Erbschafft vnd allodial Gütern / vnd nicht bey dem Lehn / so dafür nicht haßtet. suchen / denn am eisten gut ist Leibzucht der Witfrawen vnd nicht am Lehn / art. 75. lib. 3. Landr. ubi expresse dicit glossa litera B. secus esse in feudalibus, ubi requiritur consensus domini & agnatorum simul investitorum per Alvarot. & Dd. d. §. praterca. de cap. Corrad. & d. §. aut libellario. ubi Bald. Wievol t auch / wenn die Herrn X. diffals Erben weren / wie doch nicht vormuettlich / so köndten sie auch dafür vormuette Sächssischer Recht / höher nicht / dann so weit als die Erbschafft reichet / haßten vnd bes-

langet werden / Landtr. lib. 1. art. 6. ubi gloss. in princ. & art. 22. Reimb. different. 38. Henning. God. consil. 15. de success. feud.

Ob aber wol in Rechten disputierlich / ob t der Agnaten / so sich des Lehens vorlustig Gemacht / consens von nöthen / vnd wenn sie wiederumb investirt / solche Lehn vor newe Lehn vnd nicht als altvätterlich zu achten / gloss. 1. 3. §. penult. verb. manet. ubi Dd. de pecul. gloss. & Dd. c. unico. de vasall. decrep. stat. Alexand. consil. 30. num. 4. volum. 1. c. 1. §. insuper. de probib. feud. alienat. per Fried. Dennoch aber kan diffals solche weiterung wolgedachten Herrn X. nicht fürgeworffen wert en. sintemal sie dur. h. Vertheil vnd Recht von solchem zugemessenen vorlust losiggezehlet / vnd ihre alte Lehngerechtigkeit erhalten / Vnd wenn sie schon einmals in die acht gethan / vnd ihrer Lehngerechtigkeit vorlustig worden weren / dessen sie doch nicht gestendig / vnd welchs wieder ihnen niemals außgeführt / sondern vielmehr das gegenspiel von J. B. rechtlich erhalten / so ist dennoch ein gemeiner wahn der Rechtsverständigen / daß ihre Lehngüter dardurch nicht für newe / sondern altvätterliche / wie sie anfänglich gewesen vnd hergebracht / zu halten / Glossac. Imperialem. §. Insuper. verb. priuatur. de probib. feud. alienat. per Fried. quam ceteri scribentes sequuntur, ut dicit Jacobin. in invest. verb. dictig. vasalli. 1. num. 64. Barth. l. quod dicitur. in princ. num. 9. de impens. in res dotal. fact. Jul. Clar. de feud. lib. 4. sentent. quast. 8. num. 6. addens, hoc non procedere & extra dubium esse in nostro casu, scilicet ubi sententia super commisso feudo declaratoria non est lata, vel quando culpa non erat talis, propter quam vasallus ipso jure amiserit per Bald. d. §. insuper. num. 8. & dicit ita communiter distinguere scribentes Molin. consuet. Paris. rub. 1. de feud. §. 30. num. 105. Credo etiam (inquit ibidem Clarus) quod si posset apparere de aliqua fraude, quia simul dominus & vasallus collusissent, ut agnatos suo jure excluderent, esset eis ex aequitate subveniendum.

Und wenn es schon anders were / so t ist es dennoch an dem / daß auch die in newen Lehngütern Mitbelehnte / die von den Besitzern auff's Lehn geschlagene bülden / Verpfundung vnd Wydumb / so sie nicht approbieret / zu tragen vnd genehm zu halten nicht schuldig / sondern damit ans Erbe zu weisen wol besuget / per d. art. 75. ubi gloss. Landtr. lib. 3. d. c. praterca. de cap. Corna. Non enim jure Saxon. est in eo differentia inter antiquum feudum vel novum, cum in neutro jus habeat agnatus collateralis, nisi ex simultanea investitura, per quam idem jus habet in utroque genere, ut scilicet sibi non consen-

consentienti præjudicari non possit Henning. God. consil. feud. 22. de simultan. invest. num. 1. 2. & 9. gloss. Lehenrecht cap. 31. in 3. col. Schurff. consil. 16. super. consil. 99. quod prædicta. num. 3. & 9. centur. 1. consil. 59. casus. num. 3. centur. 2. gloss. art. 7. & 56. lib. 1.

Zum Andern / vnd im fall die Herrn A. das Heyrathgut der 16000 Thaler vffs Lehn zu tragen / vnd also die Eheveredungsnottel zu ratificieren schuldig weren / wie sie dann nicht in abrede / so scheint fast / daß sie sich gnugsamb vnd zum vberfluß erbotten / aldiweil sie / vermüße angeregter Wydumbsvorschreibung / die von J. F. G. eingebrachte 16000 thaler Heyrathgeldes innerhalb Jahres baar vber zu erlegen / vnd dann wegen der besserung 600 Thaler jährlich zuerlegen vnd darentwegen gebührlische vorsicherung mit iren Siegel vnd Brieff / laut der Ehelichen abrede / zu thun erböttig.

Denn die Wydumbsnottel je nicht anders vormag / noch das Lehn höher beschweret / sondern ist darin alle vorbesserung des Heyrathguts vff 12000 angeschlagen / welche mit 600 Thaler / wie berührt / vff der Witfrauen leben / vnd weiter nicht / zu vorpensionieren / daß also diesen dingen klare maß darin gegeben / vnd hochgedachte Fürstin auß dem Wydumbsgut nichts weiters habe zu fodern / nach der Regel: quod limitata causa limitatum habeat effectum l. in agris. de acquir. rer. dom. l. cum seruo. 62. de contrahend. empt.

Denn ob wol in demselbigen Wydumbsbrieff vorsehen / do künstlich J. F. G. vber das Heyrath vnd besserungsgeldt Erbschafft halben / oder sonst ein ansehnliches mehr zu bringen würde / daß alsdann hochgemelter Herr Burggraff dagegen vnd zuerstattung desselben mit der angelegenen Herrschafft L. weiter seine Fürstliche Gemahl vorsehen vnd vorsorgen / vnd das Leibgeding damit vorbessern wolle.

Dennoch weil solches allein bey seiner Fürstlichen G. willen gestanden / vnd darauff nichts erfolget / noch die Herrschafft L. damit beschweret / vnd also nach absterben hochgedachtes Herrn Burggraffen / von wolgemelten Herrn A. als ihr zugefallen Lehn eingenommen worden / wie sie dann solches auch noch jetziger Zeit geruiglichen besitzen vnd ohne meniglichen einrede innenhaben / als hat hocherwente Fürstin sich damit nicht zubehelffen was nie zum wirklichen effect kommen / vnd dadurch ihre Herrschafft L. niemals beschweret worden / Nam quæ in voluntate contrahentis ponuntur nullam obligationem inducunt l. sub hac. de obligat. & action. l. hac venditio. de contrahen. empt. & voluntas morte finitur l. 4. locat. Itaque quod voluntate est imperfectum pro nullo est Bald. num. 23. l. hac consultißima. §. ex imperfecto. C. de testa-

ment. licet & tractatum neque consummatum Jas. l. si quis cum aliter. num. 45. de verb. obligat. l. si ex causa. §. nunc videndum. de minorib.

Fürnemlich / weil diese Herrschafft von S. gar abgesondert vnd desselbigen kein pertinentz ist / daß also wegen ihres Wydumbsguts / darin hochermelte Fürstin nichts hette zu suchen / cum ex separatis nulla fiat illatio l. final. de pecul. cũ simil. fürnemlich ein jus retentionis, welches J. F. G. in berührten Wydumbsgut S. so sie innenhaben / nochmals prætendieret / denn J. F. G. gleichfals L. nicht besitzen noch innenhaben / vnd derwegen sich einiger retention daran nicht anmassen kan / Retentio t enim nulla est in eo quod non possidetur, sed ab adversario tenetur Jas. l. ex quibus. num. 1. de condic. indeb. l. si constante. num. 209. solut. matrim. Do aber J. F. G. etwas darin zu suchen berechtiget seyn vormeinen / müssen sie darentwegen wolgemelte Herrn A. als Besizere belangen / juxta reg. l. ult. C. de rei vend. §. commodum. Instit. de interdict. Daß also solches eine abgesonderte forderung ist / vnd mit dieser sachen nichts hat zu schaffen / noch der Herrn A. rechtlichs erbieten vnd angekündigte ablösung müge hindern oder vffhalten.

So ist es auch an dem / daß die 600 Thaler von dem A. Wydumb empfangen / vnd dann die 200 Thaler Morgengabe / so J. F. G. von ihrem Herrn jährlich nicht gefordert / sondern J. F. G. innengelassen / allein blosser niessung vnd fruchten seyn / welche des Herrn Burggraffen pro oneribus matrimonii eingeworden / vnd die J. F. G. Jure conjugii lucrirt / darneben auch mit gleichen Wydumb 12000 Thaler vnd darvon jährlicher pension 600 Thaler gnugsam erstattet vnd compensirt / derwegen man seiner verlassenen Fürstlichen Witwen derhalben etwas widerumb zuerstattten nicht pflichtig / quia fructus & redditusque dotis lucratur maritus. l. pro oneribus. 20. C. de J. dot. l. dotis fructus. ff. eod. tit. l. 5. cum ll. seqq. ubi Doct. ff. solut. matrim. nec hoc nomine soluto matrimonio mulier aliquid debetur. d. l. 5. cum ll. seqq. maximè si aliquid relictum & solutum sit in ejus compensationem, quod mulier agnovit. l. 1. §. 1. de dot. præleg. Dd. in l. un. §. primum itaq. 3. C. de rei uxor. act. Nam compensatio t vera solutio est. l. 4. ff. qui pot. in pign. etiam in dote Bart. & Dd. l. divorcio. §. donationes. 7. oppos. ff. solut. matrim. quia tollitur ipso jure debitum. l. posteaquam. 21. ff. de compensat.

Et hæc quidem sunt quæ videntur pro Dominis R. adduci & ita colorari posse ut ancipitem relinquant disceptandi hæc dere curam. Equidem si de bonis ageretur allodia-

10.

11.

12.

8.

9.

13. allodialibus res esset planior, cum illa t̄ nomine non tantum dotis mulieri teneantur hypothecata l. assiduis. C. qui pot. in pignor. l. penult. C. de donat. ante nupt. Jas. §. fuerat. num. 48. Instit. de actio. verum etiam pro paraphernalibus ceteris. Jas. in fin. l. maritus. C. de procurat. At feuda non admittunt ejusmodi tacitam hypothecam Constit. 46. parte 2. Dominium autem istud, in quo dotalitium est collocatum, esse feudum non est dubium, & constat ex partium confessione, ac ipsa notorietate: ad quod etiam feudum d. R. non veniunt, ut heredes, qui t̄ facta defuncti præstare cogantur l. 2. l. si fundum. C. de reb. alien. non alien. nec iis contravenire possint l. si ab ea. C. de negot. gest. l. cum a matre. C. de rei vendicat. l. successores. C. de solutio. l. si uxor. C. de bon. auth. jud. possid. Tiraquell. latè de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 99. sed ut agnati proximi virtute simultaneous investituræ, qui ad debita & facta defuncti non tenentur c. 1. an agnat. vel fil. Constit. 47. parte 2. quique revocare possunt feudum sine consensu alienatum, quod heredes facti revocare non possent Laud. Bel. Alvarott. & communiter Dd. §. hoc quoque. de success. feud. Afflict. decis. Neapol. 112. inter. Zas. parte 9. de feud. alienat. latè Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 49. Nec fatentur d. R. se heredes esse defuncti Burggravii, neque ut tales veniunt, sed tantum ut successores feudales. Et
15. sanè cum omnis t̄ hereditas aut ex testamento aut ab intestato deferatur l. 3. de pet. heredit. §. 1. §. cum autem. 8. Institut. de hered. qua ab intest. defer. l. 7. Si tab. testa. l. 6. de injust. rupt. neutro hoc jure facti sunt heredes d. R. Non ex testamento, quia non arguitur d. Burggravius fecisse testamentum, quod t̄ etiam non præsumitur, nisi probetur l. filia. 18. versic. nisi probetur. C. famil. heriscund. c. ult. ubi gloss. verb. contentem. & Dd. extr. de success. ab intestat. & si fecisset, non tamen verisimile est istos R. cum quibus ferè perpetuas lites habuit, scriptos ab eo heredes. Litigans t̄ enim cum aliquo præsumitur ejus inimicus Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 11. num. 2. per Aretin. & Ripa num. 17. c. 1. de judic. Inimicos autem non præsumitur quis heredes relinquere velle Barthol. l. ex parte. num. 1. de adim. legat. Et si scripti essent, non t̄ tamen præsumuntur hereditatem adiisse, quia facti est, quod non præsumitur nisi probetur Cravett. consil. 37. decessit. num. 4. volum. 1. l. pro herede. ubi Dd. l. egerit. ff. de acquirend. hered.
18. Nec ab intestato heredes esse d. R. potuerunt, superstiti nimirum matre Burg-

gravii herede proxima, quæ t̄ omnes collaterales excludit §. 2. Instit. de hered. ab intest. l. 5. cum l. & authen. seq. C. ad SCT. Tertyll. authen. cessante. cum seq. C. de legit. hered. quæ t̄ 19. quidem, si testamento facto decessit, & in eo aliquid super bonis filii Burggravii disposuit, hoc ipso videtur ejus hereditatem adivisse, & se pro herede gessisse l. Pantenius. 85. §. ult. de acquir. heredit. Alber. Castrens. Angel. & Dd. l. 6. §. ult. ff. de inoffic. testament. quia qui t̄ vult consequens vult etiam necessarium antecedens l. ad legatum. l. ad rem mobilem. de procurat. num. 11. Dec. consil. 635. viso. num. 4. Cravett. consil. 174. nobilis. num. 2. Barthol. l. 1. num. 5. C. de lit. contest. & in terminis textus. l. pro herede. §. Papinianus. l. illud. de acquirend. hered. Everar. loc. legal. à concess. conjug. non autem potest quis disponere de rebus alienis instituendo Jas. Bald. c. 1. num. 3. de success. feudal. per c. filius. de testament. l. cum pater. 70. §. jurando. verb. de pecunia sua testari. de legat. 1. certè non præsumitur voluisse de alienis disponere, quando potest præsumptio capi quod de suis l. si domus. §. final. l. servi electione. §. cum fundus. l. quod in rerum. §. 1. de legat. 1. l. uxor. patri. l. cum alienam. 10. C. de legat. 1. Medius. §. in fundo. de legat. 2. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 7. Itaque cui debetur hereditas, si de ea aut ejus bonis disponat, præsumitur eandem adivisse d. l. Pantenius. 85. §. ult. de acquir. heredit.

Quod etsi nostri Burggravii hic repudiassent hereditatem, quod t̄ nec ipsi 22. præsumitur nisi probetur l. unic. & versic. si non recusent. C. de bis qui ante apert. tab. l. recusari. de acquirend. hered. l. 1. verb. si constiterit. C. de repud. hered. l. cum antiquioribus. vers. non tantum successionem renunciaverit. C. de jur. deliberand. arque ita collateribus adeundi locum reliquisset authen. cessante. C. de legit. hered. §. 3. in authen. de hered. ab intesta. l. 1. & tot. tit. ff. & C. de successor. edict. non tamen præsumuntur d. R. adivisse hanc hereditatem, præsertim obæratam, nisi probari possit l. pro herede. ubi gloss. & Dd. de acquir. heredit. l. cum in antiquioribus. 19. versic. sed nec aliquid gesserit. C. de jur. delib. Cravett. consil. 37. decessit. num. 4. volum. 1.

Ex t̄ quo consequens est, cum istud 23. dominium s. sit feudale, & ad ipsos R. ut proximos ex investitura successores, redierit, illos non teneri ad dotalitium inde præstandum in quod non consenserunt art. 75. Landtr. lib. 3. per ibi allegat. quia sicut vassallus non potest onerare servitute aliqua feudum in præjudicium domini §. 1. de invest. de re alien. fact. aut hypothecà c. 1. in princ. verb. oppignoratum. de prohib. feud. alienat.

per Frideric. aut mulieris dote c. nuper. 6. de donat. inter vir. & uxor. §. praterea. Quib. mod. feud. amittat. sic etiam nec potest in præjudicium agnatorum §. 1. versic. nec eorum agnatorum in præjudicium ad quos successio pertinet. de invest. de re alien. fact. quia iis succedentibus resolutio jure datoris resolvitur jus acceptoris l. lex. de pignorib. d. §. 1. ubi Dd. de invest. de re alien. fact.

24. Nec t̄ obest quod intra annum huic constitutioni dotalitii non contradixerint d. R. unde consensus colligitur §. Titius. Si de feud. defunct. nam hujus silentii præscriptio computanda est demum à tempore scientiæ d. §. Titius. versic. ex quo sciverit. ubi Dd.

Isti autem R. qui non fuerunt adhibiti constitutioni dotalitii, quæ etiam alibi, nempe in Pomerania, loco multum distito est facta, ut ab absentibus, ignorari jure præsumitur l. 2. §. voluntatem. versic. sed si absolute. ff. Solut. matrim. l. 2. cum seq. ff. de procurator. c. cum in tua. extr. de accusation. latè post Bart. & Alexand. Marant. l. is potest. num. 305. de acquiren. hered. Et facilius facti alieni præsumitur ignorantia latè Marant. post Barthol. & Dd. l. is potest. num. 305. & 283. cum multis ibi allegat. de acquiren. hered. c. præsumitur. de reg. Jur. in 6. Bald. l. quicumq. in princ. C. de serv. fugit. l. ult. pro suo. præsertim momentanei, ut contractus, gesti Marant. d. l. is potest. num. 299. per Alexand. l. 1. Si cert. petat. donec probetur scientia l. verius. de probat. l. cum alienam. C. de legat. præsertim in successoribus l. qui in alterius. de reg. jur. etiam consanguineis Bald. & Alexand. l. quoniam sororem. C. de jur. delib. cum aliis quæ cumulat Marant. d. l. is potest. num. 397.

- Deinde præsumptio illa annalis scientiæ tantum obtinet in alienatione (cujus nomine & hypotheca venit l. final. C. de reb. alien. non alienand. etiam in feudalibus c. 1. §. 1. verb. oppignorare. de prohibet. feud. alienat. per Frideric.) in familiam facta, & parentelam vasallorum simul investitorum.
25. Nam t̄ in extraneo facta alienatio non obstringit agnatos quasi consentientes ex silentio, ne quidem decennali, sed tantum per præscriptionem spatio 30. annorum §. Titius. ubi communiter ita distinguunt Dd. si de feud. defunct. content. Scurff. consil. 41. in princip. num. 2. centur. 3. Tiraguell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 10. num. 3. 4. 5. 8. 9. 10. Clarus de feud. quæst. 42. Jacob. in invest. verb. & cum pacto. num. 18. sequitur Constitut. provinc. 50. part. 2. quæ in feudis est ordinaria §. si quis per 30. annos. si de feud. defunct.

gloss. & Dd. c. 1. de cap. Cor. Balb. de præscript. part. 4. partis 4. quæstio. 12. num. 3. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. de feud. §. 7. num. 8.

Atqui D. ducissa marito est extranea, etiam uxor extraneæ loco habetur §. si tamen uxori aut extraneis personis. in authent. de testament. imperfect. Jas. l. 1. num. 3. C. unde vir & uxor.

Quamquam autem Cæsar. Majestas ut dominus feudi, consensum præbuit & d. dotalitium confirmavit: tamen confirmatio t̄ nihil novi juris tribuit c. 1. & 101. tit. ubi Dd. de confir. util. Oldrad. consil. 166. Afflict. constit. reg. verb. exceptiones. Chassan. in princip. consuet. Burg. verb. declaratio. num. 1. & semper intelligitur salvo tertii jure quod confirmatio non aufert c. quamvis. de rescript. in 6. ne quidem in feudis Jas. l. more. num. 27. de jurejurand. c. inter. versic. ceterum. de fid. instrument. c. non inter. de senten. & re judicat. ut omnes principum concessionibus l. nec avus. C. de emancip. liberor. l. 2. §. merito. Nequid in loc. public. Jas. l. justitia. num. 11. de Just. & Jur. l. ult. de constit. princ. Castrens. consil. 213. num. 5. lib. 2. præsertim in feudalibus Jas. d. l. more. ubi t̄ non potest dominus, ne quidem expressim, præjudicare agnato non consentienti c. 1. de alienat. feud. patern. c. 1. §. hoc quoq. ubi Afflict. num. 56. Alvar. num. 2. 3. de success. feud. Præposit. c. 1. num. 2. An agnat. vel fil. Bald. l. final. num. 11. C. de suis & legit. Dec. consil. 445. in casu. num. 23. Henning. God. consil. 16. contingentia. num. 27. Scurff. consil. 30. indebit. num. 2. centur. 1. consil. 5. quod prædicta. num. 4. centur. 3. consil. 31. casus. num. 6. centur. 2. Curt. tract. feudal. part. 4. num. 146. Mynsing. observat. 83. centur. 4. ut in terminis de dotalitio, line consensu agnatorum constituto tradit glossa art. 75. Landtr. lib. 3. quia vasalli agnati ex investitura plus juris habent quam in feudo dominus ipse. §. final. Qualit. olim. feud. poter. alienar. & hanc communem esse dicit Jul. Clarus lib. 4. sentent. §. feudum. quæst. 41. num. 1. Curt. tract. feud. parte 4. num. 146. Scurff. consil. 67. præmissa. num. 18. 19. centur. 1.

Quamquam t̄ autem tempore constituti dotalitii proximior fuit d. Burggravii frater agnatus, ut tum horum R. utpote remotiorum, consensu non fuerit opus Scurff. consil. 68. num. 22. centur. 1. & tradunt communiter Dd. d. §. Titius. Jacobin. in invest. verb. & cum pacto. 1. num. 32. cum seq. Zonsbec. tract. feud. parte 13. num. 170. tamen t̄ quoniam ille discessit ante Burggravium, atque ita istis R. ut proximis heredibus aperta fuerunt ipsius Burggravii feuda, Ideo omnino

omnino illorum, ut proximiorum, consensu fuit opus, nec ipsis nocere potest dotalitium in feudo constitutum, ut onus feudale, in quod non consenserunt, nec consentire tenentur, postquam illis jam est apertum istud dominium & ad eos jure successionis devolutum c. 1. §. 1. de invest. verb. & cum pacto. 1. num. 32. Zas. in episom. feud. parte 9. num. 25. maxime quoniam tacite non obligata sunt feudalina nomine importata dotis. Neguzantius, dicens hanc esse veram & communem. de pignor. 2. parte. membr. 2. num. 43. Bald. Roman. & Dd. contra Barth. l. si constante. in princ. quass. 3. Solut. matrimon. Jas. l. final. num. 34. C. de jur. emphyteut. expresse vero ne quidem ob dotem feuda possint alienari, vel gravari queant, in prejudicium agnatorum non consentientium, ut supra dictum est & probat Camerarius post alios Dd. c. imperialem in princip. de prohib. feud. alienat. Schurff. consil. 51. dubium. 1. num. 1. 2. centur. 3. gloss. Landtr. lib. 3. art. 75. Nam & feudum alienari dicitur quod oppignoratur etiam pro dotis securitate Neguzan. de pignor. 2. partis 2. membr. num. 43.

30. Ceterum si dato etiam quod R. agnati in istud dotalitium consenserint, vel aliqui de jure aut consuetudine ad ejus observantiam adigerentur & consentire deberent, non tamen ulterius teneri possent quam ipsa litera & tenor Instrumenti dotalitii d. Burggravium & ejus dominium S. obligant c. cum dilecti. verb. ex tenore instrumenti. de donat. c. cum olim. ubi Panormitan. de consil. c. ad nostram. ubi Barthol. in fin. de empt. & vendit. l. fidejussores magistratum. §. 1. de fidejussor. l. 2. §. ult. Qui satisd. cogant. Instrumenta tamen sunt stricti juris. Socin. consil. 73. circa num. 4. volum. 1. licet & contractus qui sis continentur late Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 181. & §. 35. gloss. 1. num. 3. per Alber. & Dd. l. quicumque. C. de serv. fugit. l. veteribus. ubi Jas. de pacto. Menoch. consil. 34. num. 51. Neguzan. de pignor. 2. part. membr. 3. num. 74. cum aliis quae Tiraquell. late praallegat. loc. Unde quod non dicitur instrumento nec nos dicere debemus l. si servum. §. non dixit prator. de acquir. hered. l. ad probationem. 21. ubi Bald. & Dd. per illum text. C. de probat. & idem Bald. l. l. f. d. in 2. oppos. §. cert. petat. Bald. l. interest. 21. num. 2. C. de solut. Tiraquell. de retract. proximit. §. 2. gloss. 1. num. 15. l. si unquam. verb. libertis. num. 4. C. de rev. donat.

Nec trahitur contractus ad alias personas l. cum servo. 63. de contrahen. empt. l. si

unus. §. ante. versic. cum alia persona. de pacto. Cravett. consil. 161. num. 11. consil. 98. num. 13. l. si quis ita. §. si quis cum ignorat. de testament. tutel. l. vacatio. de muner. & honor. l. assiduis. C. qui pot. in pignor. Arcim. Jas. & Dd. l. Gallus. §. & quid si tantum. de lib. & posthum. copiose Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 38. & l. si unquam. verb. libertus. num. 23. C. de revocan. donat. Menoch. consil. 34. ardua. num. 51. 52. cum ibi allegat. vel res vel loca quam de quibus invenitur cautum d. l. si unus. §. ante omnia animadvertendum. ne conventio in alia re facta & c. l. si tibi. §. si pactum. de pacto. Tiraquell. praallegat. loc. etiam in contractibus bonae fidei Imol. c. potuit. in fin. ubi etiam Barbat. de locat. ac dispositionibus hominum regulantur Cravett. consil. 173. num. 2. Menoch. d. consil. 34. ardua. num. 51. Ex tenore enim scripturae apparet quid actum sit c. dilecti. verb. ex tenore instrumenti evidenter apparet. de donat. c. cum contingat. versic. ex ipsorum tenore deprehendens evidenter. de rescript. c. auditis. de integ. restitut. c. cum inter. de re judicat. c. licet causa. de probat. Tiraquell. de retract. convent. in fin. num. 75. & nullum tamen verbum, imò ne syllaba quidem aut apex, intelligitur ociose poni in contractu l. hanc legem. 22. de contrahen. empt. l. 4. de usur. Alexand. consil. 192. perspecta. num. 2. volum. 6. & sine virtute operandi Bald. in rubr. C. de contrahen. emptio. num. 9. Tiraquell. de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 22. Dec. consil. 414. viso. num. 2. 6. consil. 473. num. 3. Zas. consil. 13. num. 50. lib. 2. unde tamen eum deficiunt verba contractus deficit & ipsa dispositio Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 14. num. 32. per l. 4. §. toties. de damn. infect. & l. si unquam. verb. libertis. num. 4. cum seq. C. de revocan. donat. Et quod si in uno conceditur in aliis denegatum videtur l. vacatio. de muner. Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 38. per l. cum prator. de jud. l. maritus. C. de procurator. copiose Cornaeus consil. 76. licet. num. 10. 11. volum. 2. & extensio tamen non fit in exorbitantibus, ne quidem ex majoritate rationis Cravett. consil. 173. in contractu. num. 11. ex doctrina Jas. & Dd. in rubric. de re judicat. ut nec in casibus diversis Cravett. consil. 6. plura. num. 11. Anchoran. consil. 151. in questione. ad finem. aut beneficiis etiam extraordinariis de casu ad casum Dec. l. final. in princip. C. de edict. Div. Hadrian. ne quidem ex identitate rationis Cravett. consil. 173. in contractu. num. 10. Calder. consil. 36. ut. de testament. aut odiosis ex identitate rationis Cravett. d. consil. 173. num. 4. & 15. ex l. fin. C. de interdict. Calcan. consil. 21. in fin. ne quidem in materia extendibili; ubi

major est ratio in uno casu quam in altero Cravet. consil. 176. scripsi. num. 2. & consil. 6. num. 8. consil. 67. num. 6. per l. lege Julia. §. hoc capitur. ff. de rit. nupt. c. final. de translat. episcopi. aut quando inducitur aliquid in uno casu ex æquitate contra jus Cravet. consil. 173. num. 7. vel æquitatem Anchoran. consil. 362. de viribus. num. 2. Cravet. praallegat. loc. & impeditur extensio quando minor est ratio in uno quam in altero Cravet. d. consil. 173. num. 13. per l. lege Julia. §. hoc capite. de rit. nupt. arg. c. fin. de translat. episcopi. Alexand. consil. 29. num. 2. lib. 6. Socin. consil. 9. num. 3. lib. 3. Aretin. consil. 25. in fin. Dec. consil. 266. in fin. consil. 684. num. 2. vel ubi dubitatur etiam an sit eadem in utroque ratio Alexand. consil. 207. num. 10. lib. 6. Cravet. d. consil. 173. num. 13. aut quando plures rationes possint assignari Cravet. consil. 67. num. 7. consil. 173. num. 13. Corna. consil. 253. num. 3. 4. lib. 4. Præsertim in dispositione hominis Cravet. consil. 173. num. 8. Anchoran. consil. 356. ex serie testamenti. in princ. quæ non sic facile extenditur sicut dispositio legis Cravet. consil. 173. num. 14. c. susceptum. de rescript. lib. 6. c. cum illis. de præben. eod. lib. Imol. l. si vero. §. de viro. in 2. art. in princip. Solut. matrimon. aut testatoris Anchor. d. consil. 356. in princip. Cravet. d. consil. 173. num. 8. præsertim in tacitis & præsumptis, ubi non fit extensio sicut in expressis gloss. clement. sæpe verb. partibus. in fin. de verbor. significat. Cravet. consil. 313. debitor census. num. 3. part. 2. Castrens. l. si convenerit. de jurisdict. & consil. 334. visa appellatione. num. 4. lib. 1. ubi non militat eadem ratio l. illud. ad L. Aquil. l. à Titio. de verbor. obligat. Cravet. consil. 284. in hac causa. num. 3. cum multis ibi allegat. Nam t̄ tota extensionum materia fundata est super rationis identitate l. illud. ad L. Aquil. c. fin. de transl. Episcop. l. lege Julia. §. hoc capite. de rit. nupt. l. inter. §. sacram. versic. sed diversum. de verbor. obligat. l. 3. l. 9. cum multis seq. de legib. qua cessante cessat extensio l. si maritus. 10. C. de donat. inter vir. d. l. illud. d. l. fin. l. sed et si lege. §. item si rem distinxerit. ubi gloss. & Dd. ff. de pet. hered. sicut & ubi minor est ratio in uno casu quam in alio Cravet. consil. 17. num. 2. consil. 173. num. 13. Ederard. loc. à ratio. legis ad extens. ipsius. & loc. à cessat. ratio. Tiraguell. passim in tract. cessante caus. Quamobrem in t̄ contractibus locum habet argumentum à contrario sensu Corna. consil. 76. licet. num. 10. 11. volum. 2. per l. inter. 26. §. cum inter. 2. de pact. dotalib. l. cum. qui ita. 4. de verbor. obligat. ut concessum cautumque in uno, in aliis censeatur prohibitum & contra l. maritus. 21. C. de procurat. c. nonne. de præsumpt. l. cum

prator. ubi gloss. verb. committere. de judic. l. si quis. §. prohibet. de eden. l. quod Labeo. de compensat.

Jam in isto pacto dotalitio hypothecatum est dominium S. tantum pro 16000 Joachimicis dotalibus, & hujus augmento, quod æstimatum est 12000 Vallenibus pensionandis ad vitam 600 Joachimicis, itaque videtur nihil amplius peti posse, cum omne augmentum hac quantitate sit definitum & æstimatum: æstimatio t̄ autem velut emptio est l. 3. ubi gloss. ff. pro emptor. etiam in dote & pactis dotalibus, quibus res dotales certa quantitate æstimantur l. plerumque. versic. æstimatio. rerum perscitur & sit vera venditio. & versic. æstimatio pro venditione est. de jur. dot. l. ex convention. 11. C. de pact. latè Hypp. Riminald. Instit. quib. alienar. lic. num. 35. 36. 37. 38. in qua quæ sunt certo modo limitata, certum etiam habent effectum. l. cum servo. 63. ubi Bart. de contrahen. emptio. l. 2. de serv. exportand. ut amplius peti non possit, cum augmenta t̄ æstimata dotis mariti lucro cedant l. cum dotem. 10. versic. cum periculo tuores deteriores fiant vel augmenta lucro tuo recipiantur. C. de jur. dot.

Nam quod de hypothecando dominio L. adjectum est id tantum ponitur in voluntate d. Burggravii quæ nunquam ad effectum est perducta l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testament. Unde, nihil t̄ videtur actum quamdiu superfuit aliquid agendum gloss. & Jas. num. 3. l. cum Syllanianum. 11. C. de his quib. ut indign. Specul. de salar. advocat. num. 11. & tractatus t̄ non impletus pro eo est, ac si nunquam fuisset conceptus l. 5. §. ult. de jurejur. c. dudum. ubi Panormitan. de convers. conjug. l. hac conditio. §. sed jure. de cond. & demonstrat. c. tua. de his quæ fiunt à pralat. Jas. l. si quis cum aliter. num. 4. 5. de verbor. obligat. Barthol. & Dd. l. item 4. §. penult. de pact. Schneidvv. §. penult. num. 8. Instit. de leg. Aquil. Schurff. consil. 47. quod in præsent. num. 7. centur. 2. præsertim in voluntate alterutrius contrahentium locatis l. si voluntate 81. ubi Bald. C. de contrab. empt. l. centesimis. 46. §. ult. de verbor. obligat. l. sub hac. 8. de actio. l. hac venditio. de contrahend. empt. l. in vendentis. 13. C. eod. tit. & voluntas t̄ ipsa sicut morte d. Burggravii finita est l. 4. locat. l. centesimis. §. si ita stipulatus. de verbor. obligat. sic etiam quicquid in ejus voluntate fuit collocatum d. l. centesimis. 46. §. si ita stipulatus. 2. ff. de verbor. obligat. l. sub hac. 8. de actio. nec hoc nomine heredes obligantur l. sub hac. 8. ver-

8. *versic.* nam nec heres ejus qui nunquam dare voluerit tenetur ff. de obligat. & actio. & cum sint hæc duo dominia §. vñd l. separata, quamvis vicinæ, ideo de t̄ uno non fit recte illatio ad aliud l. neque. C. de probat. l. si maritus. C. de donat. ante nupt. nec eadem dispositione terminantur quæ subiectis differunt l. final. de calumn. l. penult. C. de codicill. Bald. l. univ. num. 21. C. de confess. Paris. consil. 67. num. 5. volum. 1. nec sequitur: illud est hypothecatum, ergo & istud l. 1. §. 1. & 2. de pignorib. l. si non inducta. C. in quib. caus. pig. tacit. contrah. Neguzant. de pignor. 4. memb. 5. partis. num. 1. cum seq. sed pignus esse constitutum probari debet l. 4. verb. si convenit ut hypotheca sit & probari poterit. & *versic.* si habeat probationem. de pignor. l. 4. de fid. instrum. etiam in dotalitio Rotschitz tit. von Leibgeding fol. 139. ib. Diese mechtigkeit muß beweiset werden.
44. den. c. Pignus t̄ enim, quamvis sit bonæ fidei, non tamen extenditur ad alias res oppignoratas l. 1. in princ. & §. 1. 2. l. obligatione. 6. l. Paulus. 19. de pign. l. 1. C. qua res pignor. cum similib. sicut nec alii contractus l. si unus. §. ante omnia. *versic.* in alia re. de pact. l. si unum. 16. cum LL. sequent. de actio empt. quoniam etiam bonæ fidei contractus stricti habentur juris eatenus, ne quid extrinsecus admittant Menoch. consil. 34. ardua. num. 51. 52. Dec. consil. 555. num. 2. 3. consil. 617. num. 4. Paris. consil. 32. num. 10. & 75. lib. 1. aut extendantur ad alias res & personas, de quibus non invenitur actum Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 127. per l. si unus. §. ante omnia. de pact. Paris. d. consil. 32. num. 10. & 75. lib. 1. Menoch. consil. 34. ardua. num. 5. latè Cravetta, agens de contractu societatis consil. 173. in contractu societatis. num. 3. 4. 5. cum seq. Quod autem attinet ad 600. Vallenles annui redditus, ex priore donatione propter nuptias Anhaltina perceptos, Item 200. Joachimicos annuos Wergengabe non exactos, sciendum est, redditus t̄ ejusmodi inter fructus computari l. divortio. §. de pensionib. idem quod de fructibus dicendum. ff. solut. matr. c. pastoralis. de dec. Card. Clem. 1. in princ. de excess. prelator. l. usura. 34. de usufruct. l. emptor pradium. de rei vendic. Bart. & Dd. l. final. §. Trebatiani. de usufr. legat. c. generali. ubi gloss. verb. creditur. de elect. in 6. Clement. 1. ubi gloss. verb. fructum. de reb. eccles. non alie. saltem civiles. l. si navis. ubi gloss. & Dd. de rei vendic. præsertim postquam cessi sunt & soluti, velut isti Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 6. num. 10. ubi ejusmodi inter mobilia refert, cum redditus pro immobilibus habeantur, per jura ibi allegat. & Molin. in consuet. Paris. rubric. 1. de feud. §. 1. gloss. 1. num. 3. licet & perso-

nales (quales isti sunt) qui tantum ad vitam durant Joan. Andr. & Dd. c. in civitate. in fin. de usur. Panormitan. consil. 13. vol. 2. Ludo. Gomez. in reg. de trien. possess. quest. 1. fructus autem jure conjugii lucratur maritus l. pro oneribus. C. de jur. dot. l. divortio. 8. §. si fundum. l. si fundus. 9. ff. solut. matrim. etiam pensiones & redditus l. divortio. §. non solum. §. de pensionibus. solut. matrim. non tantum dotis l. dotis fructus. l. quamvis. ff. de jur. dot. l. divortio. §. si vir. solut. matrim. l. si ex lapidinis. ubi gloss. de jur. dot. verum etiam bonorum paraphernalium l. hac lege. ubi Odofred. Bald. Salicet. l. ult. C. de pact. convent. gloss. Bald. Angel. & communiter scribentes. l. ubi adduc. C. de jur. dot. indistinctè quidem jure Saxonicò, per generalitatem art. 31. & 45. Landtr. lib. 1. quia maritus hoc jure accipit mulierem in suam tutelam, cum omnibus bonis, ut ibi dicitur. Jure verò communi lucratur fructus etiam paraphernalium indistinctè, ut non distinguatur inter naturales & industriales latè Joann. Campell. in tract. dos. part. 1. quest. 6. num. 1. 2. 3. quando mulier (ut hic) non contradixit, sed maritum his uti, & ea in sua potestate habere permisit, ut in nostro casu Fab. d. l. hac lege. C. de pact. convent. latè Tiraquell. in LL. connub. in fin. gloss. 7. & ult. num. 1. 2. per jura modo allegata. gloss. Bart. Bald. Angel. Castrens. Alexand. l. maritus. penult. ff. ad L. Falcid. & l. maritus. C. de procurato. Bart. consil. 25. questio talis & c. Bald. l. assiduis. *versic.* quid de fructibus. C. qui potior. in pignor. & l. dotis causa. de jur. dot. l. si vir. in fin. C. de bon. matern. c. ex parte. in fin. de consuetud. cum aliis plurimis quæ Tiraquellus suo more cumulat præallegat. loc. Et idem in fructibus dotalitii tradit Rotschitz tit. von Leibgeding fol. 141. *versic.* Darumb nimpt auch der Mann die Zinse des Leibgedinges die weil er lebt vñd nicht die Frau. Lehenrecht cap. 31. in gloss. & cap. 56. ante finem.

Et illa Anhaltina propter nuptias donatio compensata est simili 12000 Vallen. & pensione 600 Joachimicorum, quod idem Burggravius in casum suæ mortis & secundarum nuptiarum similiter d. suæ conjugii in hoc pacto dotalitio constituit, quæ t̄ compensatio est solutionis loco l. si debitor. ff. qui potior. in pignor. l. si mulier. de condict. caus. dat. l. amplius. Rem. rat. hab. c. bona fide. extra deposit. l. vel permutavit. de lib. caus. §. bona fidei. ubi Jas. num. 62. 77. Inst. de action. Cachéran. decis. Pedemont. 92. num. 11. Hyeron. Gyg. tract. de compensat. questio. 92. num. 1. adeo ut nihil intersit, utrum solvat quis an compenset Cagnol. l. si quis obligatione. num. 4. de reg. jur. Arétin. consil. 84. in princ.

cip. latè Tiraquell. l. si unquam. verb. revertatur. num. 352. C. de revocand. donat. Afflict. decis. 121. num. 4. Jacob. Menoch. de arbit. judic. casu. 14. centur. 1. lib. 2. num. 3. cum aliis quæ cumulat Sebast. Medic. tract. de compensat. quest. 25. num. 10. & part. 2. quest. 31. num. 4. cum sequent. & in princ. tract. num. 2. Tynda. eod. tract. in fin. act. 9. in princ. versic. primus effectus ex compensatione procedens est solutio &c. Guid. Pap. decis. 567. num. 1. August. Bero. c. 1. num. 42. de integ. restit. Panormitan. c. cum inter. num. 24. de except. Ruin. consil. 102. num. 4. vol. 4. ex communi doctrina Bartholi l. auferatur. §. qui compensat. num. 2. de jure fisc. & ex his omnibus apparet d. Burggraviū hoc nomine nihil debere, quia lucratus est fructus, ut restituere non debeat l. 5. versic. fructibus à viro retinendis. l. divortio. l. si fundus. & passim. solut. matrimoni. aut si debuit abundè compensasse, atque ita solvisse videtur, ut nihil hoc nomine debeatur l. divortio. 7. l. ob donationes. versic. compensationes fieri possunt. ubi Dd. ff. solut. matrimoni. l. 1. §. adeo. l. cum scriptum. ubi Bart. de dot. prelegat. §. sed si uxori. Instit. de legat. l. Lucius Titius. versic. militiam. de legat. 2. l. si cum dote. §. si pater. ff. solut. matrimoni. ubi Bart. num. 2. 3. post gloss. final. & Dd. Jas. l. filia. num. 3. C. de collat. & l. filia. 11. ubi communiter Dd. C. de legat.

Welches dann alles hochgedachte Fürstin also auch wol verstanden/gedeutet/angenommen vnd gehalten/sintemal J. J. G. nach absterben ihres Ehegemals des Herrn Burggraffen zc. sich allein an ihr vorschrieben Leibgeding S. gehalten aber an L. wegen ihrer paraphernalium vnd sonst gar nichts gefordert noch dasselbige zu dem Wdumb gezogen/sondern den Lebensfolgern friedlich nun viel Jahr gelassen/ Sumitur t̄ autem declaratio contractus etiam ex post facto contrahentium, quod post contractum ex intervallo faciunt Bart. consil. 59. num. 6. Castrens. consil. 314. super consil. 347. quia. lib. 1. quod t̄ non minus consensum & ratihabitionē inducit quam ipsa verba Tiraquell. de retract. convent. in fin. num. 75. c. dilecti. 53. versic. cum plus sit facto provocare quam verbis. de appellat. l. si ammen. 48. §. 2. versic. multo amplius est facere quam denunciare. de adul. edict. Anchoran. consil. 302. num. 2. Panormitan. consil. 116. num. 3. lib. 3.

Menoch. latè consil. 5. num. 10. Quod t̄ autem semel probatum & ratificatum est, amplius improbari non potest l. eo. 10. C. Si cert. petat. l. Pomponius. de negoc. gest. l. penult. C. pro Soc. c. quod semel. de reg. jur. l. si repetendi. C. de conduct. ob caus.

Et cum nulla vel constitutio dotalitii vel traditio d. præfectura L. fuerit secuta

vel petita in isto casu, sed domina Ducissa convento suo dotalitio hactenus contenta fuerit, pro eo haberi debet, ac si de dominio L. nunquam fuisset conventum vel actum, in quod jus reale nunquam fuit post illam conventionem constitutum, & cujus possessio ne petita fuit à dn. Ducissa, nedum in nomine dotalitii tradita Tiraquell. latè de retract. convent. in fin. num. 82. & de retract. proximit. §. 1. gloss. 11. num. 110. Menoch. consil. 13. num. 14. l. 1. ubi gloss. & Dd. C. de pericul. & commod. rei vend. Nam contractus præsumitur simulatus vel frustra gestus, quando traditio non sequitur Dec. consil. 692. n. 4. & existens t̄ in possessione, ratione & favore possessionis (cujus plura sunt commoda. §. commodum. Instit. de interdict.) præferri debet etiam causæ & favori dotis Socin. Jason in l. 1. solut. matrim. Bald. Novell. tract. dot. part. 9. princ. Cagnol. l. in ambiguis. 86. num. 6. de reg. Jur. Barbat. consil. 39. num. 5. volum. 4. Corset. sing. verb. matrimonium. num. 3. Dec. l. ult. in fin. C. de edict. Divi Hadrian. toll. Jas. l. nemo potest. in 2. lectur. in fin. de legat. 1. & l. si post divisionem. C. de jur. & fact. ignorant. Curt. sen. repet. l. admonendi. in fin. de jurejurand.

Do t̄ man aber sagen wolte/das/wenn die Herrn A. Jhr. J. G. Leibgut streitig machen würden/sie Jhr. J. G. alles ihr einbringen/bede an Mitgift als sonst wieder heraus zugeben schuldig/vnd J. J. G. nicht ehe auß ihres verstorbenen Herrn Gütern abzutreten pflichtig/Bald. l. penult. num. 2. C. de pign. act. Bald. Novell. tract. de dote. parte 8. quest. 6. num. 21. Alexand. Jas. & Dd. communiter. l. divortio. §. ob donationes. ff. Solut. matrim. etiam jure Saxon. Landtr. lib. 1. art. 22. & gloss. art. 45. eod. lib. & constit. provinc. 25. in fin. parte 2. Darauf wird mit bestandt geantwortet/das solches allein von der Mitgift verordnet. Landtr. lib. 1. art. 31. in fin. Notschütz in tit. vom Leibgeding mibi fol. 136. pag. 2. §. Darauß erfolgt &c. & fol. 145. versic. so behelt sie das/man gebe ihr dann wieder ihre Mitgift. & fol. 148. versic. Da haben wir zu befinden/das an eigen der Frawen recht Leibgeding ist. & fol. 145. versic. an eigen ist rechte Leibzucht &c. per art. 75. lib. 3. Lebenr. cap. 57. in Weichb. art. 22.

Weil aber die Lehengüter dafür nicht stehen noch hatten/wie oben bewehret/vnd die herrn A. disfalls nicht Erben des Herrn Burggraffen/sondern allein Lebensfolger seyn/vnd ihre angefallene Lehn nur wiederum b. soddern/als kan solches disfalls ihnen mit bestandt nicht entgegen geworffen werden/Cum separatōrum separata sit ratio & causa l. Papinianus exul. de minor. l. final. de calumn. l. si maritus. C. de donat. inter vir.

Bevorab

Verorab weil siedißfalls in keine leibgeding oder beschwerung solcher Lehn gewilliget vnd derwegen beständig weiß die leibzucht darauß nicht vorschreiben Rotßchitz d. 11. von leibgeding fol. 140. versic. Setzt der Mann seinem Weib lehn oder Lehngüter zu pfande/so muß das geschehen mit des Herrn willen/denn soll eine sakinge geschehen die beständig vnd hülflich/so muß mit des herrn willen vnd gnade bestetiget werden Lehenrecht cap. 55. §. sol Satzung geschehen 2c. in ext. Item fol. 138. pag. 2. versic. Er mag sein Weib im Lehen mit der herrschafft willen beleibgedingen/ oder Ihre leibzucht freystig vnd bündig stellen vnd vermachen/ fol. 145. versic. Item leibgeding/ wenn das der Frauen sol geschehen werden/ so muß es der Mann vor dem herrn zuvor vßlassen 2c.

53.

Quamquam t̄ autem de consensu tantum domini loquatur, tamen idem multo magis obtinere in necessario agnatorum consensu, jam ante probatum est, ex quo agnati plus juris habeant quam dominus ipse §. fin. qual. olim feud. poter. alien. cum similib. Idq; probat glossa latina Landtr. lib. 1. art. 21. in princ. versic. feudalibus vero sine consensu proximorum agnatorum mulieri in dotalitium constitui non possunt. c. 1. §. hic quoq. de success. feud. c. 1. §. praterea, quib. mod. feud. amittat. §. gloss. Landtr. lib. 3. art. 74 sub litera D. versic. quod maritus uxori possit dotalitium constituere, agnatorum tamen consensus requiritur. §. Landtr. lib. 3. art. 75 sub litera b. versic. unde infertur, maritum citra consensum heredum posse in proprietate constituere dotalitium: quod secus est in feudo, ubi requiritur consensus domini & agnatorum eorum, qui de eo simul cum ipso sunt investiti, ut notat Alvaroz. §. praterea. num. 2. de cap. Corrad. Bald. c. 1. §. aut si libellario. quib. mod. feud. amittat.

So erbet die Frau das leibgeding nicht vß ihre nehesten/sondern es stirbt an des Mannes Erben/denn das Gut ledig wird Rotßchitz praalleg. tit. fol. 146. per art. 22. Landtr. lib. 2. Weichb. art. 66. Vnd lehen ist allein gedinge bey des Mannes lehen/vnd lehen mag niemant lenger behalten denn zu seinem leibe/vnd allein erbet es der Mann vnd nicht die Frau Rotßchitz praalleg. loc. fol. 145. pag. 2. per art. 75. lib. 3. §. Lehenrecht cap. 57. Weichb. art. 22. in fol. fin.

Derwegen ohne der Lehenfolgerer consensus das leibgeding nicht kan lenet denn vß des Mannes lehen bestellt werden/ Lehenr. cap. 30. §. 57. in gloss. §. Landtr. lib. 1. art. 20. ubi gloss. sub litera b. versic. in dotalitiis constituendis requiritur consensus proximorum heredum, si ex bonis feudalibus id fiat, alias enim non tenet l. fin. C. de reb. alien. §. art. 21.

cod. lib. 1. ubi gloss. 1. versic. feudalibus sine consensu proximorum agnatorum mulieri in dotalitium constitui non possunt c. 1. §. hoc quoq. de success. feud. c. 1. §. praterea. quib. mod. feud. amittat. lib. 3. art. 75. Weichb. art. 22. Quamobrem ulterius de eo disponens non prejudicat agnatis successuris, ut supra vidimus. Nam ubi deficit potentia ibi actus quoq; est irritus c. 1. de reg. jur. lib. 6. l. 2. de legat. 1. Bald. l. ult. in fin. C. de fideicommissis. Barbat. consil. 12. num. 6. vol. 1. Chassan. in consuetud. Burgund. rub. 4. de jure appar. ad marit. §. 4. verb. ne pene. num. 1. & ubi jus privat potentiam, ibi etiam irritat actum, ut per multa probat Tiraquellus in legib. connub. in fin. gloss. 2. num. 1. cum multis ibi allegat.

RATIONES DECIDENDI

¶ Nun wol diß alles statliche rechtsgründ vnd scheinbare argumenta seyn/ vnd mit mehrer farbe vom gegentheil vielleicht mögen außgestrichen werden/ weils ino nicht nothwendig/ dennoch aber halte ich (doch besserer meinung vnbegeben/) daß dieser vnd dergleichen einwendung vngerecht vormüge der recht/ vnd darinnen dem Weiblichen geschlecht gegebenen privilegien/ besondern aber nach vbllichem Sächsischen recht vnd gewonheit dieser landart vß Sächsischen boden/ hochgedachte Fürstin billich bey Ihren J. gn. Wydumb vnd leibgeding geschützet vnd gelassen/ daß selbige auch mit der herrschafft L. gebessert werde/ Dann das J. J. gn. allenthalben befriediget/ vnd nicht allein mit den 18000. Thaler hegel des/ vnd 600. Thaler Wydumbs abgelegt/ sondern auch wegen aller andern eingebrachten vnd erweislichen Gelder genzlich vrgnützet vnd abgefunden würde.

¶ Welchs mit bestand außzuführen/ ist erstlich der Wydumbs Brieff/ darauff fürnemlich dieser Handel beruhet/ wol in achtung zu nehmen vnd zu erwegen/ quoniam ex t̄ facto jus oritur l. si ex plagis. §. in chivo. ad L. Aquil. l. quidam referunt. de jur. codicill. l. obligamur. §. ex facto. de action. l. ut responsum. C. de transact. l. in duobus. 28. §. si ei. 2. de jure jurand. Specul. de teste. §. nunc videndum. num. 4. Jacob. Cephal. consil. 31. num. 2. in 1. tomo Francofurt. Obwol aber dieselbige Wydumbs Vorschreibung dißfalls nicht aller ding klar vnd richtig/ dennoch aber wo sie dunkel/ muß vnd sol sie für J. J. gn. allenthalben gedeutet werden/ quoniam in t̄ ambiguis pro dote respondere melius est l. in ambiguis. ff. de jur. dot. l. in ambiguis. 85. ff. de reg. jur. l. ego. §. si res. de jure dot. l. final. C. ad SC. Velleian. ac consequenter pro dotalitio, quod ei surrogatur Neguz. art. de pignor. 2. partis 4. memb. num. 64. 69. Imol.

54.

55.

post Panor. num. 9. de pignorib. atq; adeo etiam pro paraphernalibus, hoc est quæ supra dotem mulier ad maritum intulit, de quibus l. maritus. ubi gloss. & Dd. præsertim Jas. num. 22. 23. 24. C. de procuratorib. quæ t̄ idem privilegium habent cum dote istis in terminis l. fin. ubi Bart. Bald. Salic. & communiter Dd. C. de pact. convent. Jas. & alii. §. fuerat. Instit. de action. Bald. l. ubi. in fin. C. de jur. dot. eatenus ut bona mariti pro illis hypothecata non minus quam pro dotalib. tacite teneantur gloss. l. si ego. §. dotis. verb. condici. de jur. dot. Jas. d. l. maritus. num. 25. C. de procuratorib. Bald. & Dd. d. l. fin. per illum text. C. de pact. convent. Neguzan. de pignor. 2. part. 4. memb. num. 63. licet absq; beneficio prælationis. ut ibidem Neguzan. & Alex. ac Jas. d. l. maritus. scilicet pro restitutione eorum, sicut restitui debent, quandocunq; mulier postulat Jas. d. l. maritus. num. 23. 24. 25. C. de procuratorib. & proinde bona mariti licite tenet jure pignoris, & utitur jure retentionis, donec de illis satisfactum fuerit perinde ut in dote Neguzan. de pignor. 4. memb. 9. partis. num. 5. versic. Quarto fallit dotis. & paulo ante. vers. mulier poterit retinere rem donec ei plenè de dote satisfecit Bald. tract. de dot. 8. parte. privileg. 1. limitat. 3. & imputent sibi contrahentes, nempe duces P. & Burggravius, quod legem non dixerint, ut potuerunt, apertis l. veteribus. ff. de pact. l. cum queritur. de reb. dub. l. Labeo. l. cum in lege. de contrahend. empt. non vero Illustrissimæ dominæ, in causa præsertim dotis & bonorum similium tam favorabili d. l. in ambiguis. de reg. Jur. cum aliis supra allegat.

Es gibt aber der buchstab solcher Wydumms nottel bald im anfang klar, das J. F. gn. als A. Witwe zu ihrem andern Herrn hochgedachten Burggraffen zur heyrath Geld eingebracht haben 16000. thaler/Item Wydumms vnd besserung Geld der ersten ehe 12000. Thaler/jährlich mit 600. Thalern auß dem Fürstenthumb A. zu vorzinsen/ sampt dem Silbergeschier/ geschenke/ Kleidern/ Klenodien/ Pferde/ Wagen etc. Dafür J. F. gn. von hochgedachtem Burggraffen die herrschafft S. zum wydumb vorschrieben/ welcher im fall J. F. gn. von erbshafft oder sonst etwas weiter einbringen würde/ mit der angelegener herrschafft L. vorbessert/ wieder buchstab solcher vorschreibung in S. da aber künfftig etc. Wie denn auch in rechten/verordnet. das gegen der Frauen einbringen ein solch vormecknüss vnd Wydumb von dem Manne vñ ihr lehen sel vñ gerichtet werden/ l. si const. ante. 19. cum LL. sequent. C. de donat. propter nupt. In autb ut ex act. dot. l. ex morte. cum autben. si q. C. de pact. convent. & in autben. de equal. dot. & de non eligend. secund.

nub. & ut immobil. antenupt. donat. §. est & aliud. Instit. de donat.

Vnd t̄ darff dieselbige nicht præcisè der mitgiff gleich sein/ wie es auch alhie nicht ist/ sondern ist gnugsam/ das die Frau dardurch ihre res eingebrachten heyraths Gut gnugsam verserget. Nam aequalitas utriusq; (quod ll. congruum) non servatur, secundum Glossam & Dd. autben. dos data. ubi Bald. num. 2. C. de donat. ante nupt. autben. aequalitas. C. de pact. convent. Paris. consil. 95. num. 35. lib. 2. Alber. consil. 22. num. 8. Jul. Clarus lib. 4. sentent. §. donatio. questio. 11. num. 1. Zoarez. recept. lib. 1. verb. donatio. num. 275. præsertim quando (ut hic) in pacto dotalitio sic convenitur Zoarez. pr. 2all. loc. per decis. Neapol. 241. num. 1. Grammat. decis. 94. num. 4. & gloss. art. 75. sub litera A. Landtr. lib. 3.

De quo non est necesse pluribus disputare, cum non aliud habeant agendi jus d. R. nisi ex dicto pacto dotalitio: nam t̄ alioqui vidua, etiam si ad secundas nuptias transeat, nihilominus retinet ad vitam dotalitium Chass. de consuet. Burg. rubric. 4. §. 8. in fin. num. 4. Landtr. lib. 1. art. 21. cum ibi nota. & melior text. Landtr. lib. 3. art. 75. verb. zu ihren Leben. gloss. cap. 31. Lehenr. notat. fol. 49. pag. 2. versic. das Leibgeding weret zu ihrem leibe. & optimus omnino ac clarissim. lib. 3. art. 76. versic. nimmet ein Mann eine Witwe/die eigen/oder Lehn/oder Zinsgüter zu Leibzucht hat etc. qui text. apertissimè probat, mulierem non amittere dotalitium (ihre leibzucht) à priore marito constitutum per secundas nuptias, sed ad alterum maritum adferre, qui eo utitur ad vitam mulieris: idem probat textus cum gloss. lib. 1. Landtr. recht. art. 5. & gloss. art. 20. litera C. in fin. versic. atq; ex simili ratione si quis ducat uxorem commorantem in suo dotalitio &c.

Derwegen wolgedachte herrn X. auß gemeinen oder Sächsischen rechten die vffkündigung bey leben hocherwehnter Fürstin nicht thun mügen/ sondern allein krafft vnd wegen vñ gerichter eheberedung/ das also sie dieselbige durch solche vffkündigung zweiffels ohne ratificiret vnd beliebt haben/ per regulam l. ad rem mobilem. de procurat. l. 4. C. de pact. inter empt. cum aliis supra allegat.

Weil nun dem also/ das die herrn X. erstlich J. F. gn. ihr leibgeding der gansen herrschafft S. wie es J. F. gn. vorschrieben/ vnd durch Keyserlich Majestat confirmation besetiget/ zu lassen schuldig, bis J. F. gn. nicht allein des heyraths. sondern auch anderer heyrath eingebrachten Gelder gentslich verguüget vnd abgefunden d. art. 21. lib. 1. & Lehenr. cap. 31. Denn zweiffels ohne solch Wydumb Gut für dem allein vorschrieben vnd eingethan/ wieder

buchstab

buchſtab ebenanter Wodums vorchreibung
ſterlich vermagt in §. Do aber künfftig-
lich in der beſichtigung die einkömen/
gefall vnd nuzungen von vnd auß ge-
melter Herrſchaft S. geringer/dann
in berurter ſpecification vnd vorzeich-
nüs angeſchlagen ſich befinden/ oder
vnsrer freundtliche geliebtes Gemahl
vns vber das heyrath vnd beſſerungs
Geld erſchafft halben oder ſonſten
(noterur undednq; importet prætereaz.)
ein anſehelichs mehr (wie hernacher ge-
ſehen) zubringen würde (extra cauſam
dotis ante definitam) So wollen wir
alſodann Ihr lieb dagegen vnd zu er-
ſtattung deſſelben (ebenanten mangels
vnd ſerner einbringens) mit der angele-
genen herrſchaft weiter vorsehen vnd
verſorgen/ vnd das Leibgeding damit
vorbeſſern.

Das alſo die herrſchaft L. dafür nur vor-
ſchrieben vnd eingeſet/ Im fall des mangels/
nemlich wenn die herrſchaft S. vor das heyr-
athgut/ vnd deſſen vorbeſſerung *autem. multo
magis. C. de Sacroſanct. eccles. auch wegen an-
dern einbringen auß erſchafft vnd ſonſten zuge-
fallen vñ eingewant nicht gnugsam ſein würde.*

Denn ſoll diß nur eine weitere vorsehung
vnd vorbeſſerung des Leibgedings ſeyn/ wie die
wort deutlich lauten/ ſo muß ic das Leibgeding
ſelbß vor ſolches ſerner einbringen viel mehr
haſſten / Dispositum ¶ enim in principali
dotis contractu intelligitur & in ejus aug-
mento tacite dispositum ac repetitum ef-
ſe, ut eſt text. in l. etiam §. ubi hoc notat Bal-
dus C. de Jur. dot. l. conſtante §. pactus. C. de
donat. ante nupt. l. inter. §. cum inter. ff. de
pact. dotalib. & augmentum ¶ dotis, ac con-
ſequenter dotalitii, omnino eadem habet
privilegia, quæ doſipſa, præſertim in im-
mobilibus, de quibus hic tractatur. *autem.
ſi jam neceſſe. C. de donat. ante nupt. §. aliud. in
autem. de equalit. dot. Tirag. de retract. prox-
im. §. i. gloſſ. 7. num. 19. præſertim quando
incontinenti de utroq; diſponitur Bald. l. et-
iam. n. 4. C. de Jur. dot. & ¶ ei conſequent
ſine antecedenti eſſe nequit Crævet. conſil.
202. per arbitros. num. 29. ex l. i. §. hujus rei, de
offic. ejus. l. ſed & h. a. §. prator. de procuratorib.*

Nam propter quod unumquodq; tale
ſeu taliter diſpoſitum illud magis tale, itaq;
ſi ipſam acceſſionem & meliorationem
dotalitii voluerint contrahentes teneri no-
mine iſtorum paraphernalium poſt impor-
tatorum, non ſecus ac pro dote, imo hoc

nomine ipſum dotalitium augeri: multo
magis ipſum dotalitium pro hoc obligatum
eſſe voluerunt, cum augmentum ejus tan-
quam qualitas non poſſit teneri & conſiſte-
re ſine ſubjecto principali cujus eſt augmen-
tum §. i. in autem. de equalit. dot. d. autem. a-
qualitas. §. & contrario. Si de re alien. jud. ſicut
nec confirmatum ſine confirmato Bald. l.
ſallus. num. 3. C. de ſurt. ſed eadem utrumq;
actione comprehendatur *etiam. §. in fin. C.
de Jur. dot. & ¶ eodem jure augmentum.* 62.
cum principali regatur, ejusdemq; naturæ
cepſeatur l. ſi conueniret. §. ſimula. de pignor.
actio. l. ſi ex toto. l. quod in rerum. §. i. de legat.
1. Tirag. de retract. proximi. §. i. gloſſ. 18. num.
52. 53. 54. cum multis ſeq. per c. i. Ne ſede vacans.
c. quanto. de cenſib. & l. ſi unquam. verb. dona-
tione largitus. num. 181. C. de reuocam. donat.
etiam in dote pactisq; dotalibus l. etiam. ubi
copioſe Bald. C. de jur. dot. l. inter. §. cum inter.
ubi Alber. de pact. do. l. 1. l. ſi conſtante. 14. ubi
Bald. C. de donat. ante nupt. l. ſi proprietati. de
Jure dot. l. Pomponius. ff. famil. vici. Arcin. l.
placet. num. 3. de acquir. hered. Jas. & commu-
niter Dd. rub. ſolut. matrim. Tirag. de retract.
proxim. §. i. gloſſ. 18. num. 51. verſic. ubi augmen-
tum dotis. & verſic. pro augmento dotis. cū mul-
tis ibi allegat. ſicut pars ¶ rei principalis text. §. 63.
& contrario. verſic. ſicut partem fundi diſponen-
dam eſſe. Si de re alien. cujus jus idem cum
toto eſſe ſolet ac debet l. quæ de tota. de rei
vindicat. Euerar. in loc. à tot.

Vnd gehen das dieſe daſelbß im Wodums
brieff folgende wort: zu beſtändiger hal-
rung vñ gewehrung vorgedachts Leib-
gedings ¶ Durs/ nemlich wie es bald zuer/
nicht allein für der mitgift vnd derer vorbeſſe-
rung/ ſondern auch für allem andern einbrin-
gen/ ſo Ihr J. G. erſchafft halben oder ſonſten
zubringen würden/ außdrücklich vorchrieben/
wie dann folgendes beyde herrſchaften dafür et-
lich mal zu Wodums vorchrieben werden/ pro-
ut ſupra vidimus. Id ¶ quod dotalitium
nunc communiter appellatur, ſive donariū
de quo Chaffanæus in conſuet. Burg. rub. 4. §.
4. in fin. n. 6. per c. ex lueris. de pignoris. & §. 6.
verb. eſt idonee. n. 1. ubi donarium & dotali-
tium pro eodem ponit. verſic. quæro quid
ſit dotalitium ſive donarium? & definit; eſſe
quendam uſumfructum, quem mulier ha-
bet in bonis defuncti mariti pro ſua dote.
per c. plerumq; de donat. inter vir. & vxor. ubi
gloſſ. Panorm. & Dd. Idem Chaff. d. rub. 4. §. 8.
in princ. n. 4. ubi duplex ponit dotalitium,
videlicet conſuetudinarium & conuentum,
ut quando maritus pro dote ſeu dotalitio
mulieri in contractu matrimonii (ut i-
ſto caſu) fructus alienius terræ assignat,
quod

quod plerumq; in contractu matrimonii convenire, & rectius sponsalitiā largitatem, quam donationem propter nuptias, vocari probat Boer. in consuet. Bitur. rub. de consuetud. com. mar. §. 4. per tot. cum multis seqq. Idq; constituitur per pacta dotalitia mulieri in bonis maritalibus, & sit in compensationem dotis Angel. num. 2. in autben. de equal. dot. gloss. 1. Landtr. lib. 3. art. 75. ac

65.

satisfactionem & securitatem, sic t̄ ut doti æqualiter quantitate respondere debeat. autben. sed jam necesse. C. de donat. ante nupt. autben. aequalitas. 4. cum sequent. C. de pact. convent. & in autben. de equalit. dot. l. cum multa. 20. ubi antipherna vocantur C. de donat. ante nupt. §. est & aliud. Instit. de donat. & in Autben. ut sponsa. larg. Bald. & communiter Dd. l. afsiduis. 8. C. qui pot. l. ubi adhuc. C. de jur. dot. Innocent. Panor. & Cano. c. ex literis. de pignorib. Neguzan. tract. pign. 2. parte 4.

66.

membr. num. 64. 65. 66. Und hat t̄ solche besserung vnd Wydumb die Frau nicht allein in des ersten verstorbenen Mannes / sondern auch des andern vnd dritten / auch mehr Männer / so vor ihr sterben / Gütern vnterschiedlich Chass. in consuetud. Burg. rub. 4. §. 8. in fin. num. 4. versic. sed veritas est, & non est dubium, quod si mulier habeat tres maritos successive, imo decem, à quolibet habebit donarium aut conventum aut consuetudinarium.

Darumb ob wol hocheerwehnte Fürstin diffalls von ihrem ersten Herrn beleibdinget worden / vnd J. F. G. dafür 600. Thaler jährlicher Zins vorschrieben / so ist dennoch nichts desweniger J. F. G. ander Herr der Burggraff schuldig gewesen J. F. G. auch gebührlchen Wydumb auffzurichten / Ja so viel desto mehr / alldieweil J. F. G. zu ihme nicht allein das vorige Geld / sondern auch das A. gegenvormechtniß darzu eingenommen / wie dann geschehen / vnd die leibzucht der obgedachten ehgelder / sampt besserung desselben / nemlich dem A. Gegenvormechtniß vff die herrschafft S. gerichtet vnd vorschrieben / mit dem ausdrücklichen anhang / §. do aber 2c. Das wo J. F. G. ober solch heyrath vnd besserungs Geld erbschafft halben oder sonst ein ansehnliches mehr zubringen würde / das vff den Fall der Burggraff J. F. G. leibgeding mit der anliegenden Herrschafft l. verbessern wolten.

Vff welchen articul vnd punct fürnemlich diffalls wol achtung zu geben / alldieweil darauff der grund dieser berathschlagung am meisten beruhet vnd darauf eslicher massen abzunehmen / Ob die von J. F. G. hernach zu dem Burggraffen eingebrachte Gelder vor

67.

paraphernalien / so t̄ vom Brautschatz abge-

sondert l. fin. C. de pact. convent. l. maritus. in fin. ubi gloss. & Dd. C. de procurat. oder aber vor verbesserung des ehgeldes zu achten / welches dann diffalls zu wissen vnd zu entscheiden gar notwendig.

Nun ist es aber wol vnter den Rechtsgelehrten disputirlich / ob die nach der mitgift vom Weibe dem Manne zugewandte Güter erbschafft vnd baarschafft vor paraphernalien / oder vor besserung des Ehgeldes zu achten / wie in meinem gedruckten 25. Rathschlag weitläufftig zu befinden / Ob aber wol der gemeine beschluß der rechtsverständigen dahin leuffet / das t̄ solche Güter zu dem Brautschatz nicht zu schlagen / noch vor desselbigen besserung zu rechnen / wann dasselbige nicht abgeredt noch auß den vmbstenden befindlich Bart. in quest. 7. Mulier habens magnum patrimonium per tot. Rolan. à Valle de lucro dotis. quest. 71. num. 2. & 10. Turzan. opin. 119. Virius lib. 1. opinion. 3. m. Zoarez. in thes. recept. verb. dotis. num. 339. Bald. Novel. special. privileg. 14. part. 6. tract. de dote Campeg. de dote parte 1. quest. 12.

68.

Dennoch aber halten viel das gegen spiel ut Bart. sibi contrarius l. si constante. num. 78. Solut. matrim. fürnemlich nach oblichen Sächsischen Rechten / das nemlich alle der Frauen einbringen / auch nach der mitgift / durch Erbschafft oder sonst einagewandt vor ihre mitgift vnd besserung desselbigen zu achten ut est in apostilla Schneid. Instit. de donat. §. final. circa finem hervorab weil nach Sächsischem recht der Mann sein Weib mit allen ihren Gütern ohne vnterscheid in seine gewehr nimpt art. 31. Landtr. lib. 1.

Es sey nun hierumb gewandt wie es wolte / so ist doch klars rechtens / vnd sind dessen dierechtsverständige einig / das t̄ wenn es abgeredt oder die vmbstende geben / solche hernach eingebrachte Gelder für verbesserung vnd additament, vnd also ein Antheil der mitgift oder Brautschatz geachtet werden Ut est text. in l. dotem. 30. l. si ego. §. dotis. de jur. dot. Omnia enim bona à muliere possunt in dotem dari l. mulier bona. 73. ubi gloss. de Jur. dot. l. nulla. 4. C. cod. tit. ex consensu scilicet l. ad exactionem. 6. C. de dot. promiss. vel expressa pactionis l. si ego. 9. §. 2. ubi gloss. & Dd. l. mulier. 73. de Jur. dot. d. l. 4. C. cod. tit. vel etiam tacite voluntatis ac præsumptæ Bald. & Dd. d. l. nulla. 4. Tiraq. de LL. connub. gloss. 5. num. 30. ductæ ex complexu personarum ac rerum circumstantiis, ut declarat Bartholus in terminis. d. quest. 7. in fin. & l. si constante. num. 78. Solut. matrim. Bald. Novell. tract. dot. part. 6. privileg. 14. in fin. Ex quo decidant, viduam t̄ (ut hic domina Ducissa fuit) videri bona, quæ priori marito in dotem dedit, etiam ad secundum maritum dotis titulo, non

69.

70.

non alio afferre, quasi sit hoc actum Bart. d. quest. 7. num. 15. Bald. d. l. 4. C. de Jur. dot. Cachéran. latè dec. Pedemontan. 21. per tot. Jas. §. fuerat. num. 127. Institut. de actio. Rolandus à Valle dicens esse communem tract. de lucro dotis. quest. 75. num. 1. & 6. Cravet. de antiq. tempor. partis quarta parte 1. num. 43. Curt. Jun. in aut. bent. praterca. num. 13. C. unde vir & uxor. Menoch. consil. 5. excitatur. num. 1. per l. dotem que. de Jur. dot. l. cum maritus. §. Titius de pact. dotalib. l. penult. §. uxor. Solut. matrim. Corna. consil. 254. videtur. num. 13. lib. 1. & teneri hoc communiter dicit Phanuc. de Phanuciis tract. de lucro dotis gloss. 10. num. 31. Item si t etiam nulla præcedente promissione vel traditione maritus bona uxoris possideat ut dotalia, pro dotalibus habentur Bart. d. quest. 7. num. 16. Bald. Novell. de dote parte 6. in 14. privileg. Roland. à Valle de lucro dotis quest. 74. num. 13. cum aliis ibi allegat. Phanuc. de Phanuc. de lucro dotis gloss. 10. num. 40.

71. Est & illud communiter traditum, quando t sponsa vel mulier promittit sponso se importaturam, vel viro patrimonium suum omne vel alia bona, tunc videri dotis causa promississe, & in omnibus dotem constitutam ac conventam esse Bald. Novell. tract. de dot. parte 6. privileg. 14. & Campeg. de dote parte 1. quest. 12. & Barth. d. quest. 7. num. 16. ne alioqui promissio talis incidat in vitam inter conjuges donationem, ut declarat Novell. d. part. 6. in 14. privileg. col. 2. post. med. versic. Nam licet. Tametsi vero conditionalis potuit hæc videri conventio, concepta conditionaliter: si post domina Ducissa importarit &c. tamen ea conditio purificata est, postquam nunc importavit impensas pecunias, atq; ita conditio contractus evenit l. hac venditio. 7. de contrahen. emptio. adeo t ut retrahatur ad tempus contractus, quasi ab initio purus fuisset. l. necessario. de peric. & commod. rei vendit. l. sub conditione. de solut. Tiraq. de retract. proxim. §. 1. gloss. 10. num. 49. Menoch. consil. 63. num. 27. & consil. 38. num. 20. Itaq; mutuatio pecuniæ & traditio à d. Ducissa hic facta & subsequuta complevit eam conventionem, ut etiam si ante voluntaria & conditionalis fuisset, exinde tamē contractus ille promissioq; fuerit completa l. 1. ubi gloss. & Dd. C. de pericul. & commod. rei vendit. Tiraq. de retract. proxim. §. 1. gloss. 10. num. 110. Menoch. consil. 13. num. 14.
72. Nam t etiam conventiones, quæ per se contractus non sunt, ex traditione tantum perficiuntur & implementum capiunt Tiraq. de retract. convent. in fin. num.

82. ut pro simulatis haberi nequeant Dec. consil. 692. num. 4. & traditio vestit pacta. l. in traditionibus. C. de pact. etiam in materia dotis constituendæ l. 4. ubi Bald. C. de Jur. dot. l. final. ad L. Falcid. nec t facta minus loquuntur quam verba Jacob. Emylian. consil. 151. uxor. num. 17. imo plus est exprimere voluntatem facto quam verbo Dec. l. non vult heres. 6. num. 9. ubi Cagnol. & Dd. de reg. Jur. l. si tamen. §. ei qui. ubi Bald. de edil. edict. c. dilecti filii. de appellatio. c. cum super. de offic. delegat. Quintetiam Bald. l. final. num. 8. C. de senten. que sine certa quantitat. expresse fatetur, æquius esse, etiam si t absq; pacto tradat mulier omnia bona marito, videri ea in dotem dedisse per l. dotem. l. drusus. 40. de Jur. dot. pro quo Bald. Novell. d. privileg. 14. parte 6. & Campeg. cod. tract. parte 1. quest. 12. Carol. Ruin. consil. 151. num. 10. vol. 5. Caché. dec. 21. num. 6. 7. vel si, quod perinde est, patiatur à marito sua bona possideri Barthol. d. questio. 7. num. 16. Roland. à Vall. de lucro dot. quest. 74. num. 13. Phanuc. de Phanuc. de lucro dotis gloss. 10. num. 40. Nam & hæc species quædam traditionis est l. non idcirco. 12. C. de contrah. empt. l. minus. C. de acquir. possess. l. si ex stipulatione. ff. eod. tit. l. si emancipatus. C. si quis alteri vel sib.

So t ist es auch außfändiges rechte / das solche hernacher zugebrachte Weibliche Güter ein stück des heyraths guts werden / wenn solches vorsehen vnd der Ehestiftung einvorleibet ist / ut Bartholus d. quest. 7. & Dd. præallegat. loc. exponunt textum in authent. æqualiter. & l. fin. C. de pact. convent. authent. sed jam necesse. l. si constante. C. de donat. ante nupt. l. si ego. §. dotis. de Jur. dot. l. inter. §. inter. verb. additamenti causa in dotem datum l. etiam. verb. Id quod additamenti causa in dotem datum est. C. de Jur. dot. l. si constante. C. de donat. ante nupt. l. fin. C. de pact. convent. l. si ego. §. dotis. de Jur. dot. Bald. Novell. de dote. parte 6. 14. privileg. spec. num. 2. in fin.

Nun gibt der Buchstab obgedachtes Wunders Brieffes solche convention gar eigentlich in d. §. do aber künfftiglichem 2e. allda hell vnd außdrücklich vorsehen / wenn Ihr F. G. vber ihr heyraht vnd besserung Geld / erb schafft halben oder sonst ein ansehnliches mehr zu bringen würde / das vff den fall hoher wehnter herr Burggraff Ihr lieb dagegen / vnd zuerstattung desselben / mit der angelegenen her schafft L. weiter vorsehen vnd versorgen / vnd das Leibgeding damit vorbessern wolle. Weil t dann nun kein Leibgeding anders denn gegen heyraht geld vffgerichtet / wie gloss. Landts rechte

recht art. 20. num. 10. lib. 1. in verb. die dritte gabe heist man das Leibgeding / diese gabe soll gleich sein gegen des Weibes zugebrachte mitgabe *§ art. 21. num. 2. versic.* Leibzucht ist gegen die mitgift vnd gegeben. lib. 1. *§ glossa. art. 75. lib. 3. § probatur d. l. sed jam necesse. l. si constante. C. de donat. ante nupt. autben. equalitas. C. de pact. convent.* auch nicht augmentiret vnd gebessert werden müge / es sey dann gleichfalls das Ehegeld gebessert d. autben. equalitas. *§. augmentum. C. de pact. convent. §. 1. In autben. de equalit. dot. alioquin incideret res in prohibitam jure donationem inter conjuges Bald. Novell. de donat. parte 6. in 14. spec. Campeg. de dot. parte 1. quest. 55. 56.* Derwegen folget vnwidersprechlich / dieweil gegen solches ferner einbringen J. F. G. eine vorbesserung des leibgedings gemacht / das auch solche gelde zum Brautschatz gehörig / vnd dafür von den contrahenten gehalten vnd also von den herrn empfangen worden / ex doctrina correlativorum d. autben. equaliter. *§ l. fin. C. de indict. viduit. tollend. item quia qui vult consequens, ut est dotalitium, velle intelligitur & præsupponere necessarium antecedens l. ad rem mobilem. de procurator. & consequenter dotalitium pro illa pecunia præsupponit eam dotalitii esse, cum sine augmentatione dotis nulla fieri dotalitii augmentatio possit d. autben. equalitas. versic. augmentum vel prorsus non fuit vel ab utraq. parte celebratur. C. de pact. convent. cui t juri se contrahentes intelliguntur conformasse, ut valeat talis augmenti constitutio, quatenus de jure valere potest Socin. consil. 19. ad sit. num. 6. volum. 1. c. ex literis. de spons. Everard. consil. 87. num. 40. Prapros. c. 1. §. hoc quoq. num. 2. de success. feud. Bald. Castrens. *§ communiter Dd. l. si duo. de acquir. hered. Bald. l. si quis. 15. num. 3. C. de contraben. stip. per l. ult. eod. tit. Bart. l. ita stipulatus. num. 23. de verb. obligat. Corna. consil. 190. pluries in princip. part. 3. Cravet. consil. 33. nobiles. num. 18. & se omnibus legibus, ea de re loquentibus, intelliguntur adstrinxisse Tiraq. de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 14.* Itaq; t hoc cautum videri debet & conventum quod inest ex materia rei l. 3. Si cert. petat. l. ex empto. de actio. empt. l. 4. de usur. vel jure l. quero. *§. inter. locat. Bartb. d. l. ita stipulatus. num. 23. de verbor. obligat. nec dubium esset, si partes hic interrogatæ fuissent, hoc expressissent, cum augmentatio dotalitii diserte pro eo sit facta, ergo pro expresso haberi debet l. tale pactum §. final. ubi gloss. Bart. *§ Dd. de pact. Schurff. consil. 36. centur. 1. cum similib.***

Weil dann nun dem also / vnd diese hernaech von J. F. G. eingebrachte Gelder für vorbesserung J. F. G. Brautschatz oder mit-

gift zu achten / als folget nun ferner / das alle vorpfendung vnd Wydums vorbesserung vnd Wohlthaten / J. F. G. wegen ihrer mitgift vorordnet / auch stadt haben vnd zuziehen sein vff diese derselben mitgift vorbesserung vnd augment. Nam t privilegia hypothecæ, & similia doti concessa, habent locum etiam in augmento dotis, cum privilegio quoq; prælationis late Jas. in rubric. solut. mat. circa finem textus in §. 1. ubi Angel. de equalit. dot. quem ad hoc ponderat & inducit Neguzant. de pignor. secunda partis 4. membr. num. 46. ubi in hoc tantum ponit differentiam, quod tacita hypothecæ contracta pro ipsa dote, sed sumit initium à die ipsius augmenti Bald. *§ Salic. l. si constante. per illum tex. C. de donat. ante nupt.*

Vnd weil die contrahenten vormutlich solchen rechten nach contrahiret / wie hiebevordie weitleufftig beygebracht ex Tiraq. de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 14. als zwinget die folge schließlich das beyde herrschafften S. vnd L. nicht allein vor eingebrachte mitgift / sondern auch angeregte erfolgete vorbesserung hafften / Cum augmentum t pars sit totius, & eodem jure reguletur, sicut & contra res augmentata ejusdem est naturæ & juris, cuius est augmentum c. 1. ne sed. vacant. c. quanto. de decim. l. si convenerit. §. si nuda. ubi omnes Dd. de pign. act. Jas. l. cum filiosam. num. 19. de legat. 1. Tiraq. de retract. prox. §. 1. gloss. 18. num. 51. 52. 53. 54. *§ l. si unquam. verb. donatione largitus. num. 181. C. de revocan. donat. Corna. consil. 32. circa fin. lib. 3. l. si ex toto. ubi communiter Dd. de legat. 1. Alber. Brun. late tractat. de augmento. parte 2. Chassan. in consuet. Burgund. rubric. 4. de jur. apparat. ad manta. §. 25. in princ. num. 3. etiam in dote, cum fraus abest, quæ hic nulla est, de qua Angel. autben. sed jam necesse. C. de donat. ante nupt. Tiraq. de retract. proxim. §. 1. gloss. 7. num. 19. & in terminis de augmento dotis est textus l. etiam. ubi Baldus hoc ad multa dotis privilegia extendit. C. de jur. dot. l. inter. §. cum inter. de pact. dotalib. l. 1. l. si constante. C. de donat. ante nupt. l. si proprietati. ff. de jur. dot. ubi augmentum dotis dicitur eadem dos, non nova, & hoc ibi notat Baldus & eundem textum ad hoc inducit Tiraq. de retract. proximit. §. 1. gloss. 18. num. 51. trahens ad augmentum, quod, sicut donatio patris filia facta valet favore dotis & pro dote l. Pomponius. fam. ercis. sic etiam datum à patre (ut hic ducit ad augmentum dotis fuit datum) valeat pro augmento dotis Francis. Aretin. l. places. num. 3. de acq. hered. Jaxon *§ Dd. rubr. solut. matrimo.**

Dagegen nicht hindert / das in diesem artikel der besserung / der Burggraff sich nicht præcisè obligiret / noch die Herrschafft & vorschreiben / sondern allein in futurum setzt / wollen wir alsdann ihre liebe dagegen vorschreiben / welches doch nicht erfolgt / denn weil diese wort in actu contrahendi geschehen / vnd der Burggraff darauff die gelder empfangen / so zu ablegung deder vff seinen Lehen gütern stehenden beschwerden angewendet / vnd damals er mit dem Herzog in P. als der Braut Vater / tanquam stipulatore nomine filiae contrahirt (quæ t̄ stipulatio in contractu dotis semper subesse fingitur l. u. nic. in princip. C. de rei uxor. act.) als schließt sich darauff / das t̄ solche wörter nicht voluntaria seint / sondern viel mehr obligatoria, præsertim cum de rebus in futurum importandis disponderetur, per communem doctrinam Bart. Bald. Jas. num. 12. 13. 15. 16. l. 1. C. de summ. trin. l. Pamphilo. §. propositum, de legat. 3. l. 1. §. si quis ita. ubi Alex. Roman. & alii. de verbor. obligat. l. gerit. ubi post Bart. Aretin. Ang. de acquir. hered. l. servi electione. in princ. ubi Bart. & communiter Dd. de legat. 1. gloss. Bald. l. verbum volo. C. de fideicommissis. Barthol. l. 1. in princ. ff. mandat. Corna. consil. 129. visis part. 3. Card. clem. 1. quest. 20. de consang. & affinit. & conditio illius clausulæ amodo per importationem pecuniarum fuerit completa ac parificata d. l. necessario. de pericul. & commod. tum aliis supra allegat.

Darumb nicht hindert / wenn man fürwerffen wolte / das diese vorgeleichung / von vorbesserung des Wydumbs zu machen / vor eine wirkliche vormachung nicht zuhalten / aldiem Weil sie wirklich nicht erfolgt / auch der Wydumb vff & nicht gerichtet / quasi pactum de faciendo aut contrahendo aut constituendo non sit idem cum facto, ut per multa Tiraquell. in fin. retract. convent. num. 41. cum multis seqq.

Dann weil er solches zu thun zugesagt / wenn solche Gelder eingebracht würden / als ist es / nach dem sie eingebracht / eben so viel / als wenn solches wirklich geschehen were / Qui t̄ enim promittit post tempus vel conditionem se obligaturum, cedente die vel conditione perinde tenetur & conveniri potest ad rem ipsam, atq; si realiter constituta fuisset obligatio Joan. Andr. ad Specul. tit. de solut. in princ. Socin. Jas. & Dd. l. cum fundus. §. servum tuum imprudens. in princip. Si cert. petat. Jas. l. dominus testamento. in 4. notab. de condic. indeb. Hermanoc. l. 4. §. Cato. num. 179. de verbor. obligat. Tiraq. in fine retract. convent. num. 26. cum multis ibi allegat.

So wird auch ohne das / nach gelegentlich disfalls / favore dotis & lucri mulieris,

quod ex pacto dotalitio ei debetur, billich solche ehebeteldung vor ein freystiges beständiges Leibgeding geachtet / alldieweil die Ehurf. constitutio 42. parte 2. ausdrücklich vermag vnd bestetiget / das in mitgiffen vnd Leibzuchten die pacta vnd voreinigung darüber vffgerichtet / zu förderst in acht genommen vnd darvff gesprochen werden sol.

Est etiam clari juris, dotem t̄ ac adeo 86. donationem propter nuptias (cum paribus passibus ambulent d. autben. equalitas. C. de pact. convent. & in autb. de equalit. dot.) promissam, à pari procedere cum data, ac per traditionem perfectâ, ut idem in utroq; casu jus sit statuendum l. ult. verb. dederit vel promiserit. C. de dot. promiss. l. ex morte. versic. similiq; modo. C. de pact. convent. l. ut sitem. l. filia dotem datam vel constitutam. C. de collat. l. ult. versic. dos quæ data dicitur vel promissa. C. Solut. matr. l. ult. C. de interdict. matrim. l. si quis incesti. C. de incest. nupt. Nam dos t̄ 87. promissa pro data habetur autben. dos data. C. de donat. ante nupt. nec secus habetur ac si tradita esset l. pro dote. l. ad exactionem. C. de dot. promiss. Bald. consil. 230. actioni. de dote. lib. 4. l. 1. §. 1. de collat. l. 2. C. eod. & mulier vere dotata est per traditionem realem l. cum post mortem. §. 1. de administ. tutor. Barthol. l. cum plures. §. ult. in fin. per gloss. ibi eod. tit. Bald. l. si pater. per illum tex. verb. destinatis. C. de sponsalib. Salic. l. si constante. num. 3. C. de donat. ante nupt. Bald. consil. 224. vir fuit. num. 3. lib. 5. Raph. Fulgos. consil. 40. Dominicius. Calca. consil. 30. Antonius num. 6. versic. nec obstat quod dos etiam quoad lucrum post alterius mortem ex ea capiendum l. si donaturus. §. 1. ubi gloss. Castrens. Alex. Jas. dicunt communiter teneri de condic. ob caus. dat. l. mulier. in princ. junct. gloss. de condit. instit. l. si marito. §. 1. ubi Cast. & Dd. Solut. matr. Itaq; & is t̄ qui dotem, & conse- 88. quenter dotalitium mulieri promissit (ut nostro casu) perinde obligatur & tenetur atq; si tradidisset & constituisset. d. l. si donaturus. gloss. l. 1. §. accedit. verb. fecerit. in fin. C. de rei uxor. act. ubi Barth. Salic. & Dd. in 1. quest. gloss. l. quise debere. verb. actionem. de condic. ob caus. quia dos promissa habetur pro tradita & realiter constituta l. ad exactionem & tot. tit. C. de dot. promissio. latè Tiraq. de retract. conventio. in fin. num. 32. 33. 34. 35. ubi num. 36. extendit etiam ad statuta exorbitantia, ut nihilo minus obtineant in promissa dote quam data: sicut & pacta (qui est casus noster) l. ex morte. in fin. C. de pact. convent. quem textum ad hoc dicit singularem Francis. Aretin. rubric. Solut. matrim. in fine. Hoc autem potissimum obtinet, quando fuit in mora

tradendi & constituendi qui promisit Bald. l. ult. num. 3. C. de dot. promiss. Alex. Jas. d. l. si donaturus. in fin. Socin. consil. 33. lib. 3. Alexand. consil. 63. lib. 4. late Tirag. praeleg. loc. num. 37. quæ mora moroso, non alteri nocere debet l. in condemnatione. 133. §. unicuique sua mora nocet. de reg. Jur. l. mora. §. final. de usur. c. mora. cod. in 6. cum aliis per gloss. allegat. d. §. unico. & d. c. mora. ubi Francis. Dyn. sicut hic in mora constituendi fuit d. Burgravius, ex quo pecunias hoc nomine & intuitu à Ducissa uxore post recepit, & in suos usus convertit l. evictis. 18. §. final. de usur. l. curabit. 5. C. de action. empt.

89. Traditio tamen enim necessariam habet causam & relationem ad contractum præcedentem, ut pluribus ostendit Tiracquell. in retract. proximit. §. 1. gloss. 10. num. 113. & ejus intuitu intelligitur pecunia marito dari vel permitti l. ult. de condict. sine caus. l. qui se debere. cum LL. sequent. de cond. caus. dat. l. 1. C. de condict. ob caus. & alias intelligitur fieri semper respectu pactorum præcedentium, ut impleantur l. 2. l. 3. l. 4. & tot. tit. C. de condict. ob caus. l. cum te. 6. l. ult. versic. ult. C. de pact. inter empt. sic etiam multo magis in dote, maximè in corresponsivis, ubi unum intelligitur semper fieri propter alterum l. 5. de præscript. verb. l. cum proponas. C. de pact. ubi gloss. Cravet. consil. 11. num. 3.

90. Probavimus autem ante, quod omnia tamen in dote constituta etiam obtineant in dotalitio, & hypotheca mulieri pro dote principaliter obligata Neguzan. tracta. pignor. 2. partis. memb. 4. num. 65. ex communi doctrina Innocent. Panor. & Canon. c. ex literis. de pignorib. Si igitur dos promissa pro constituta habetur, certè & dotalitium, favore saltem mulieris, ut dictum, maximè post dationem pecuniæ conventæ à muliere hoc nomine factam, & moram mariti subsecutam, ut probavimus. Et enim non modo jure civili, sed etiam Saxonico, idem judicari de dote ac de dotalitio, & utriusque augmento confirmat pluribus Mynting. consil. 38. thema. num. 2. per gloss. art. 20. lib. 1. Bald. autben. sive à me. C. ad Velleian. Angel. & Dd. §. est & aliud. Instit. de donat. ubi gloss. marg. §. 1. in autben. de equal. dot. §. final. In autben. de rationeligen. secund. nubent. cum similib.

Darum wenn schon die Herrschaft & wirklich disfalls zum Wodumb nicht vorgeschrieben were / dennoch mußte es / vormüße obangezogenen rechten dafür haften.

Das es aber gedachter contrahenten meinung gewesen / die selbe alßbald vor solche Gelder zuverschreiben / geben die folgende nach dem §. Do aber fünffstighen &c. Clauseln dar-

in beyde Herrschafften / als gleich vor der mitgiff vnd folgenden eingebrachten Gelden vorpfendet / angezogen worden / ut t æquali jure utrumq; determinare intelligantur l. jam hoc jure. de vulgar. & pupill. ubi Jas. num. 8. 12. 13. l. Lucius. ubi Jas. num. 3. cod. tit. & in l. miles. §. decem. num. 4. de re judicat. l. Gallus. §. quidam recte. num. 15. de lib. & posthum. quod est consentaneum juri communi & Saxonico, nempe ut fœmina, quæ sic habet dotalitium in feudo ad vitam suam, possit tanquam domina investire vassallos, & exercere jurisdictionem pertinentem ad feudum gloss. litera D. Landtr. lib. 3. art. 75. per Alvarot. c. 1. §. hoc autem. de his qui feud. dar. poss. §. fœmina. per quos fiat invest. mirum ut sit, d. R. contra jus & pacta conventa hoc jus vassallagii & fidelitatis dn. Ducissæ suo in dotalitio denegare. §. Also auch ferner &c. §. Vnd does sich fünffstigh begeben, das des vorgeschriebenen Leibgedings Güter (in plurali, quod in duobus verificari debet l. ubi de testib.) & §. wir wollen. in verb. gedachte Fürstliche Empter. vnd als bald solact in §. Item. Item ihrer Liebe sol auch gehören vnd zustendig sein / aller vorrath an Wein / bier &c. wie solches zur Zeit vnseres todlichen abgangs vorhanden / nebens dem burgzeug beyder Heuser &c. vnd &c.

Darauf dann greifflich abzunehmen / das der intent will vnd meinung der contrahenten gewesen als bald den Braunschweig vnd Wodumbs besserung sampt folgendes einzubringen den gelde vffs Ampt &c. vnd die herrschaft &c. (notetur, utrumq; per copulam conjunctivam, cujus tamen natura est utriq; par jus tribuere l. reos. §. cum tabulis. de duobus reis. l. 1. C. si plur. una sentent. l. unic. §. bis ita. C. de caduc. tollen. l. si duobus. in princ. de legat. 1. Jas. post. alios. l. Gallus. §. quidam. n. 12. de lib. & posthum.) Zubewiedemen vnd zu vorsichern. Vnd in folgenden §. Es sol auch. versic. die Fürstliche Heuser &c. vnd bald hernacher; gedachte Wodumbs Güter / Utrumq; in plurali. & §. vnd darmit. in verb. vnseres freundliches Besmahls Leibgeding vnd andere Berechtigtheit &c.

Dagegen hindert nicht / das im beschluß in der Keiserlichen confirmation allein der ganzen Herrschaft &c. gedacht / vnd daruff das Leibgeding gerichtet wird / Denn wenn es schon daran mangelt / so würde solches nochmals billich suppliret. decis. Neapolit. 385. dubium. num. 2. 3. & per totum. Camerar. repet. c. Imperialem. gloss. 1. fol. 88. versic. dominus de congruo debere consentire, wiewel es daran disfalls nicht mangeln thut / denn in obgedachter confirmation nicht simpliciter, sondern relativè gesetzt / Inhalts der inserirten beschlenen heyrathsabrede &c. Unde relatum tamen inest referentia. affe toto. de hered. instituen. cum

94. cum omnibus suis clausulis, qualitatibus & appendicibus, secundū quā referens quoq; intelligi debet *Menoch. consil. 1. n. 83. Tiraquell. in LL. connub. gloss. 5. n. 177. Jacob. de Put. cons. confir. n. 44.* & augmentum † (sicut hic dotis & dotalitii augmentatio) sequitur causam rei augmentatā, etiamsi non exprimat *Bald. c. 1. §. si quis. de manso. de controvers. investitur. & eadem privilegia ac jura habet Alex. consil. 20. n. 4. volum. 1. & consil. 178. volum. 2. Socin. consil. 154. pulcra. consil. 254. visā. lib. 2. Ruin. consil. 78. n. 9. lib. 5. Mand. in reg. de unio. quast. 13. n. 21. maxime in usufructu l. item si fundi. §. huius vicinus. de usufruct. & potissimum in qua dos sit augmentata, non quidem à marito donationis causa confessione facta ejus, quod non accepit l. 1. C. de donat. ante nupt. sed pecunia realiter, ut hic, à muliere ad maritum importata l. etiam. C. de jur. dot. ubi Dd. Aretin. consil. 153. Panor. consil. 46. Alex. Angel. & communiter Dd. l. ult. Solut. matrim. l. inter. §. cum inter. de pact. dotal. l. si constante. C. de donat. ante nupt. Anton. Natta. consil. 253. n. 4. vol. 2. ex communi doctrina l. si ex toto. in princ. l. quod in rerum. §. si quis post. de legat. 1. l. si finita. §. item si ex hoc edicto. de damn. infect. ubi Alex. & Ludovic. Roman. & l. si condeneris. §. si nuda. de pignor. actio.*

Darumb wie die ganze Wydumbs Beschreibung der Keyserlichen confirmation ein vorleibet/ vnd dadurch in gemein bestetiget/ also auch ist sie in diesen puncten bestetiget vnd conformitet worden / Nam paria sunt aliquid esse certum per se vel relatione ad aliud facta *Jas. post Castrens. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. n. 1. C. de testament. Menoch. consil. 1. n. 83.* & quando tenor confirmatus ut hic, est insertus integre confirmationi, totus ille tenor & textus confirmatus intelligitur inesse confirmanti, ac ab eo in omnibus & per omnia probari & confirmari. *venerabilis. ubi Panor. n. 2. de confirmat. util. & est communis doctrina. c. 1. eod. tit. Jas. & Dd. l. more. de jurisdic. omn. jud. & referens intelligitur secundum terminos relati l. ait prator. §. 1. de re judic. Bald. & Dd. autben. si quis in aliquo. C. de edend. Menoch. cons. 1. n. 6. cum ibi allegat.* Sic ut relatum insit referenti cum suis qualitatibus, ut fufissimè probat *Tiraq. de legib. connub. gloss. 5. n. 177. per Bald. consil. 99. quidam. lib. 1. decis. Rom. 14. de procurat. Panor. consil. 28. omis. n. 4. lib. 1. consil. 4. in questione. in 1. dubio lib. 2. & pro expresso habeatur in referente, quod reperitur in relato Tiraquell. ibidem n. 76. per l. ait prator. §. 1. ubi Bart. Ripa. l. in summa. de re judicat. l. institutio talis. de condit. instit. l. si ita scripsero. ubi Bart. bol. Bald. de condit. & demonstrat. l. asse-*

toto. de hered. instit. l. si filio. §. si pater. de alimen. & cibis. legat. praesertim in materia dotis l. si prior. Solut. matrim. ex quo textu notant Bald. & Angel. quod talis & tanta est obligatio in termino referente, qualis & quanta in termino ad quem fit relatio, & quod specificata in relato censeantur specificata in referente l. penult. C. de senten. qua sine cert. quantitate. c. inter dilectos. de fid. instrum. c. cum venerabilis. de except. cum aliis qua cumulat Tiraquell. pr. alleg. loc. num. 76.

95. Instrumenta † enim sunt individua, sicut etiam pacta contractusq; *Tiraq. de retract. convent. §. 7. n. 3. & in fin. n. 4. & 5. 6. 7. cum multis sequentib. & quodlibet pactum conventioni insertum ejus pars intelligitur esse l. si sterilis. 21. §. si tibi. de act. empt. l. 1. §. editiones. de eden. l. in quantitate. 73. §. in diem. 2. l. circa. ad L. Falcid. l. juris gentium. 7. §. 1. 2. de pact. Tiraquell. de retract. convent. in fin. n. 4. versic. pactum est pars contractus & §. 1. gloss. 1. n. 1. & de retract. proxim. §. 1. gloss. 16. n. 34. 38.* Unde non confirmatur vel probatur pro parte sed in solidum. l. cum queritur. de administ. tutor. *Tiraq. de retract. convent. in fin. & n. 4. usq. ad 16. l. contra. §. si filius famil. l. sin autem. de pact. l. apud Celsum. §. in his. de dol. except. l. qui Romam. §. Callimachus. de verbor. obligat. cum aliis qua Tiraquell. ibidem allegat. & paulo post inducit.*

So hindert auch nicht das die Herrn X. als Agnaten / in diesen Wydumb nicht solten gewilliget haben / denn weil sie nunmehr traffe desselbigen die vffkündigung thun / so muß solagen / das sie allenthalben mit der that gewilliget / vnd demselbigen in allen puncten nach zu kommen schuldig seyn.

96. Denn ob sie gleich darein mit siegel vnd Brieff / oder gegenwertiger besabung nicht gewilliget / so heisset doch / quod paria † sint consentire vel ratificare l. semper qui non prohibet. in fin. de reg. Jur. l. final. C. ad S. C. Macedon. l. licet. de Judic. c. ratum. c. ratibabitionis. de reg. Jur. gloss. ult. cum concordant. in l. indebitum. 9. C. de cond. indebit. qua ratificatio retrahitur ad tempus actus *Cravet. consil. 304. n. 2. nec † interest utrum fiat facto vel verbo l. Paulus ff. rem rat. habet. l. recusare. l. pro herede. l. gerit. de acquir. hered. Tiraq. de retract. convent. in fin. num. 75. praesertim in consensu agnatorū vel domini gloss. Landtrecht art. 75. verb. in feudo. versic. ex post facto volueris consentire, lib. 3. qui sequi potest Jacob. in investit. verb. & cum pacto. num. 13. per communem HERN. & Alvar. num. 13. c. 1. in princ. de probib. feud. alienat. per Frider. Sed & ex facto solo fit ratificatio *Cravet. consil. 197. num. 12. & 14. cum ibi allegat. & aequere renunciatur suo juri atq; verbis c. inter mo-**

93. *nasterium. ubi gloss. verb. renunciaſti. de re Judicat. Tiraq. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 37.* Nam licet alias, ubi † requiritur expressus partium consensus, non sufficit tacitus, qui percipitur ex aliquo facto *Cravet. consil. 204. universitas. num. 16.* non tamen illud locum habet, quoad † domini vel agnatorum consensum in alienatione requisitum, cum textus diserte hic tacitum consensum sufficere statuatur *d. §. Titius. Si de feud. defunct.* etiam ex aliquo facto sumptum, ut late probat *Tiraq. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 148. 152. 153. 154. & in legib. connub. in fin. verb. express. num. 23.* & est textus in *c. 1. §. praterea. ubi gloss. verb. regressum. quib. mod. feud. amitta. c. 2. ubi gloss. verb. consortem. & Dd. extra de feud. c. 1. ubi gloss. verb. consentientibus. de alienat. feud. pater. Jacobin. in invest. verb. & cum pacto de non alienando. num. 20. Tiraq. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 114. 115. 116.* Sed neq; vera est illa *Cravetti* theorica, quam & ipse pro dubia ponit, atq; tamen non reprobatur, quod consensus, qui † ex facto sumitur, pro expresso consensu habeatur *Cravet. ibidem. num. 15. per Socin. consil. 80. in fin. volum. 4.* Itaq; *Cravet. ibidem. num. 16.* fatetur superiorem theoricam tantummodo procedere, quando requiritur à lege expressus consensus pro forma, quæ specificè debeat adimpleri, de quo late *Chassan. in consuetud. Burg. rubric. 4. §. 7. verb. si c. nest de consentement. num. 6. 7. 8. 9. 10.* (quod hic abest *d. §. Titius. d. §. praterea.*) cetero qui semper consensum, qui ex facto sumitur, pro expresso consensu haberi, & illi adæquari *c. ex ore. de his que sunt à prelat. c. final. de vita & honestat. cleric. Feder. de Senis consil. 156. punctus talis. in fin. Soc. d. consil. 80. volum. 4.* sic † ut is qui facto consensit amplius contravenire nequeat *Cravet. cons. 204. universitas. n. 15. 16. per l. si ab arbitrio. qui satisfadar. cogant. l. qui satisfacere. de fidejussor. l. si qui testibus. C. de testib. l. si creditores. de privilegi. cred. c. quod semel placuit. de reg. Jur. lib. 6.* etiam agnatus in feudalibus, qui semel alienationi consensit, etiam facto tantum *d. §. praterea. Quib. mod. feud. ubi gloss. verb. ingressum. c. 1. ubi gloss. verb. consentientibus. de alienat. feud. patern. cum aliis multis quæ adducit Tiraq. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9. num. 134. 135. maxime cum factum in literis (ut hic) constat, quia calumniari videtur qui contra propriam scripturam venit *Zas. l. 1. §. editiones. n. 60. de edend. bono text. in l. generaliter. C. de non numer. pecun. cū concordant. ibi allegat.**
102. Imo † consensus magis declaratur factis quam verbis *c. dilecti. 53. versic. cum plus sit facto provocare quam verbis. de appellat. l. si amen. 48. §. 2. versic. multo amplius est facere quam denunciare. de adilit. edict. Anchor. consil.*

302. num. 2. *Panor. consil. 116. num. 3. lib. 2. Tiraq. de retract. convent. in fin. num. 75. Menoch. consil. 5. num. 16.* & facta sunt fortiora verbis ad declarandam voluntatem *Cravet. consil. 204. num. 11.*

Inter † præcipua autem facta, unde 103. ratificatio actus gesti demonstratur & formatur, est quoties is, ejus rati habitio requiritur, ex tali conventionem aliquid petit sibi præstari, & sic contractus jure utitur *l. 4. C. de pact. inter empt. & vend. & l. quadam. 41. famil. ercif. Dec. consil. 463. num. 19. Cravet. late consil. 237. num. 3. & §. gloss. Castrens. & Dd. l. 4. C. de rei vendit. aut ex eo tenere vult & possidere Dec. consil. 583. num. 6.* adeo ut hoc ipso quis intelligatur consentire contractui, etiam si aliter consensum non expresserit *Hypopol. singul. 447. faciens contractum per tot. Tiraq. de retract. convent. in fin. num. 75.*

Etenim † qui vult consequens vult o- 104. mne necessarium antecedens *l. ad rem mobilem. l. ad legatum. de procurat. Panorm. c. cum liberum. num. 4. de sepultur. per c. prudentiam. c. praterea. de offic. judic. delegat. Cravet. consil. 266. num. 3. consil. 174. num. 2. consil. 134. num. 45.* ubi probatur hoc potissimum obtinere, quando (ut hic) agitur de mera voluntate, & obtinendo solo consensu facientis vel disponentis, cum *juribus ibi allegat.*

Weil dann wol erwehnte Herrn X. krasse dieser Wydumbsvorsreibung / vnd auß derselbigen J. J. B. die lößkündigung des Leibgedings innerhalb Jahr vnd tag nach dem beylager gethan / laut des buch staben der vffkündigung / so sich vff solchen Wydumbs contract gründet / wie sie auch ander gestalt nicht darzu können konten / all die weil † sonstien vormügender 105. recht / den Witwen / vngerecht das sie sich verhebeliche / das leibgeding vff ihr leben muß gelassen werden art. 75. Landtr. lib. 3. art. 21. Landtr. lib. 1. als folget darauß / das in dem wydumb die herrschafft & auch geschlagen / vnd sie laut derselbigen eheberedung darein gewilliget.

Nam † sicut in una parte censetur con- 106. tractum approbasse ex eo agens & petens *l. ab uno. 19. C. de negot. gest. l. 4. C. de judic. l. 4. C. de pact. inter empt. Hyppolit. singul. 447. Dec. consil. 463. n. 19. Cravet. consil. 237. n. 5. gloss. Castrens. & Dd. l. 4. C. de rei vend. item qui solutionem ex eo offert, ut hic factum Cravet. consil. 237. frater. n. 3. & consil. 276. subtilius. n. 6. cum multis ibi allegat. sic & in alio l. cum queritur. de administrat. tutor. l. si a stipulatur. in fin. de oper. libert. l. Gaius. de manumissio. Alber. l. is qui. §. si ab ignoto. n. 1. 2. cod. tit. quoniam nemo † pro parte potest acceptare contra- 107. ctum vel instrumentū pro se, & in alia parte repudiare quatenus facit contra se *Bald. consil. 10. item in fin. consil. 30. omnis. consil. 32. præsuppo-**

supponitur. n. 1. 2. lib. 1. consil. 200. tria, in 1. dubio. lib. 4. l. neminem. de legat. 2. l. Pomponius. §. 1. ubi Jas. de acquirend. posses. sed acceptari debet contractus cum omnibus suis pactis & clausulis l. contra. §. si filiusfam. & l. sin autem, de pact. ubi hoc Bald. Angel. notant & Alberic. tradentes, quod qui contractum agnovit, intelligatur in omnibus pactis agnovisse, ut in nullo contravenire possit l. apud Celsum. §. in hac. de dol. mal. & met. except. l. qui Roma. §. Callimachus. de verbor. obligat. late Tiraq. de retract. convent. in fin. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. cum multis ibi allegat. Nec enim licet unam contractus partem agnoscere & ratam habere, aliam rejicere, sed aut totus rejici cum omnibus suis qualitatibus, aut à toto recedi debet l. cum quaritur. de administrat. tutor. l. Gaius. de manumiss. l. nam absurdum. de bon. libert. l. si ita stipuletur. de oper. libertor. l. Julianus. §. si quis colludente. de action. empt. quem text. ad hoc singularem dicit Bald. l. dolum. C. de pericul. & commod. rei vendit. Bald. cons. 10. Item in fin. lib. 2. Tiraq. in retract. convent. in fin. n. 3. 4. 5. cum seq. per l. si autem. de pact. l. cum proponitur. C. eod. tit. l. cum fundum. §. servum. Si cert. petat. l. etiam. §. 1. de minorib. idemq; in pactis dotalibus valere, probat l. cum dos in princ. l. ob res. §. 1. de pact. dotal. Quamobrem & qui utitur instrumento dotis aut actu pro se, idem ut contra se valeat pati debet l. cum ita. ubi Panorm. n. 7. de censib. Jas. n. 11. 12. 13. 14. l. 1. §. editiones. de eden. dato etiam si contra protestetur, quia protestatio facto est contraria ut ibidem Jas. num. 18.

108.

So geben auch alle vmbstende vnd circumstantiæ / das wie gegen einbringung solcher fünffteigen Gelder das Wydumb gebessert / also auch dieselbige heuptsummen für eine besserung des heyraths guts seind vnd müssen geachtet vñ geschätzt werden ex necessitate antecedentis & consequentis d. l. ad rem mobilem. de procurat. & doctrina correlativorum Ever. loc. à correlat. ubi dispositum † in uno habet locum in altero Mynsinger observat. 37. centur. 3. & posito uno ponitur & alterum gloss. notabil. clem. unic. verb. aternaliter. de summi. trinita. & fid. catholic. & statutum seu dispositum in uno ex correlativis censetur etiam esse dispositum in altero l. final. C. de indi. viduit. tollend. l. ult. de accept. l. 1. C. de cupress. lib. 11. Everard. præallegat. loc. col. 2. versic. Statutum vel dispositum in uno ex correlativis & c. præsertim in dote, ubi ne quid augeri potest dotalitium seu donatio propter nuptias, nisi dos simul augeatur d. autben. aqualitas. C. de pact. convent. & in autbenic. unde sumitur. quibus iuribus se contrahentes conformasse intelliguntur l. si duo de acquirend. hered. Jas. post

Bald. l. 1. n. 24. C. de serv. fugit. Alciat. reg. præsumpt. 2. præsumpt. 1. num. 2. 3. l. heredes mei. §. cum ita. ad Trebell. Cravet. consil. 33. nobiles. n. 18. Socin. consil. 19. ad sit. n. 6. volum. 1. Tiraq. de retract. proxim. §. 1. gloss. 2. n. 14. Corna. consil. 190. plures. in princip. volum. 3. Roman. consil. 516. n. 28. Darumb wie diß eine besserung des Leibgedings genennet wird / also ist zu inferren das das geld / dafür solche besserung gemacht eine besserung der mitgift / vnd also sampt derselbigen vff die herrschafft & c. vorschrieben sein / wie dan der buchstab obgedachter verscheibung hin vnd her mit sich bringet / darinn nicht allein die 16000. Thaler heyrath geldes oder Brautschan / sondern auch die vorbesserung derselbigen vff & c. gewydet / welchs ob es wol auch das gegen vormechtniß im anfang vnd beschluß der verscheibung begreiffet / dennoch aber eigentlich & proprie loquendo ist viel mehr eine besserung des hegeldes / was die Fraw hernacher darzu einwendet / wie dißfalls geschêh Merob. consil. 56. per difficultis. n. 5. & consil. 93. cum doct. n. 20. 21. Cephal. consil. 156. n. 34. lib. 1. Nevizan. consil. 45. n. 20. & 21. Denn das vormechtniß / so nur vff ihr leben weret / vnd an ihm selbst keine besserung des hegeldes / sondern viel mehr allein eine versicherung / vnd wie der name lautet / ein darwieder vffgerichtetes gegen vormechtniß ist / Si † igitur huic verbo, & dispositioni dotalitii inest quod minus, multo fortius quod magis inest l. ult. C. qui etat. se excus. lib. 10. Everar. loc. à minor. in princ. autben. multo magis. C. de sacros. eccles. c. licet. de testib. l. nec ex vera. C. de acquirend. posses. & † verba indefinita in proprio ac magis potentiore significato (cui in dubio inhaerendum Sig. Homed. consil. 6. n. 7. gloss. Landtr. lib. 1. art. 31. sub litera D. cum ibi allegat.) sunt accipienda c. quænam. 2. q. 7. l. Labes. de supp. legat. l. si quis filium. C. de liber. præter. ut contractus sit plenior Cravet. cons. 202. num. 16. & sic consultum utriq; casui, ne contrajus intelligatur Cravet. ibidem per l. adoptivus §. 3. versic. sed in re dubia. de rit. nupt. Bald. l. bonorum. quæst. 3. C. qui admitt. Alenoch. consil. 56. num. 32. cum multis sequentib.

109.

110.

Sed † & verba sic accipi proprie debent, prout injure illa capi solent l. Labco. de suppellect. legat. l. si alii. de usufruct. l. 2. de noxal. action. l. quæro. §. inter. locat. c. ex literis. de sponsal. Everar. consil. 87. num. 40. Socin. consil. 19. ad sit. num. 6. Cravet. consil. 33. nobiles. num. 18. & indefinita (qualis est terminus sine universali signo indefinite positus Barthol. l. si ita. de legat. 2. l. generaliter. §. uxori. num. 4. de usufruct. legat. Dyn. in proem. rubr. de reg. Jur. in 6. num. 4. 5. 6.) æquipollent in contractibus universali Jas. l. sub prætextu.

n. 5. C. de transact. l. sed et si. §. quæsitum. n. 33. Si quis cautio. l. si funditus. §. si liberus. n. 2. de legat. 1. l. quod dicitur. num. 8. de verb. oblig. l. re conjuncti. n. 23. de legat. 3. l. qui si libab. §. si quis ita. n. 5. de legat. 1. maximè si non ostendatur diversitatis ex adverso ratio Dyn. in rubric. de reg. Jur. n. 5. §. 6. 7. Dec. consil. 30. pro tenui. n. 4. consil. 33. visio. n. 4. vel quando apparet (ut hic) illud actum Dyn. rubric. de reg. Jur. n. 7. Bartol. l. si pluribus. de legat. 2. Molin. ad Dec. l. omnia de reg. Jur. Idem Dec. consil. 221. n. 6. consil. 425. n. 17. etiam argumento à contrario sensu sumpto, quod in contractibus obtinet Corna. consil. 76. licet n. 10. Et in voluma. 2. per l. cum quita. §. §. quæ. 2. de verb. obligat. l. inter. 26. §. cum inter. 2. de pact. dot. lib. & generalis t̄ dispositio (cujusmodi est indefinita Dyn. in rubric. de reg. Jur. in 6. n. 4. §. 6.) etiam in odiosis, nedum favorabilibus, complectitur omnia ad quæ salva recti sermonis proprietate extendi potest l. sub prætextu specierū. ubi communiter Dd. C. de transact. l. qui cum tutoribus. ff. eod. l. qui Roma. §. ult. de verb. obligat. Bartol. l. Aurelius. §. Caius. n. 11. de lib. legat. Jas. l. si de certa. n. 4. 5. C. de transact. l. emptor. §. Lucio. n. 8. 9. de pact. Bartol. n. 1. Et Dd. l. sed et si. §. quæsitum. Si quis cautio. ut nihil intactum verba indefinita relinquant Cravet. consil. 3. n. 1. consil. 133. n. 5. & nullus casus qui includi potest ab ea dispositione, excludi debeat Castrens. d. consil. 3. n. 1. etiam si major quoque esset ratio in uno quam altero l. 1. §. quod autem junct. gloss. de ateorib. l. 2. §. ex his de verb. obligat. vel aliqui ex iisdē casibus essent privilegiati. l. in fraudem. §. fin. ubi Bart. de mil. testam. Bald. l. omnes. 9. in fin. de just. Et Jur. Sigis. Neapol. consil. 35. n. 9. nec enim generalis obligatio restringi debet, sed potius omnia comprehendere, ubi non apparet restringendi ratio Cravet. consil. 84. num. 14. consil. 133. num. 6. lib. 1.

Jam generalis dispositio tantum operatur, quoad quamlibet suam speciem vel casum, quantum specialis quædam speciem, expressam gloss. l. sed et si quis. §. quæsitum. verb. specialiter. ubi Bartol. Et Dd. Si quis cautio. l. si duo. ubi Bartol. de admitt. tutor. l. Gallus. §. instituens. ubi Bald. Alexand. de lib. & posthum. l. si chorus. in princ. de legat. 3. l. omnes ubi Bald. num. 1. in i. notab. Salic. n. 1. Fulgos. n. 2. C. de prescript. 30. annor. Cagno. de homod. consil. 30. num. 3. Et casus qui dispositione generali comprehendi potest pro expresso habetur Bart. Bald. Rom. Et Dd. l. prætor. de oper. nov. nunc. l. centurio. de vulgar. Et pupillar. l. illud. ubi Et Aretin. de acquirend. l. ered. Barbat. c. ad dices. n. 11. de rescript. Carol. Ruin. cons. 359. n. 9. lib. 3. Paris. consil. 97. n. 106. lib. 1. Jas. Pet. Bofus. Et alii. Stricium qui meus. de legat. 1. ma-

ximè quando, velut hic, illud de quo queritur coheret tanquam connexum dispositioni expressæ: tunc enim verba generalia, semper extenduntur ut illud comprehendant gloss. quæ putatur singularis c. accusarg. verb. judicari. de heret. in 6. quam sequuntur Castrens. Jas. & Dd. Everard. loc. à generalitate pag. antep. in 1. fallent. atq; t̄ augmentū dotis tam est connexum augmento dotalitii, ut alterum sine altero esse nequeat. d. aut iben. aequalitas. C. de pact. convent. Sed & alia semper appenditia inde secuta & generalis locutio comprehendit l. si cum tibi junct. gloss. final. ubi Bart. Cald. Castrens. C. de judic. Alex. l. licet. cod. tit. Castrens. Jas. d. l. si de certa. C. de transact. Everard. præall. loc. versic. tertio fallit quando est appenditium. Item & accessoria Bartol. l. Aurelio. §. Caius. in fin. de lib. legat. Salic. Alex. Jas. d. l. si de certa. Everard. præallegat. loc. versic. Secundo fallit quando illud de quo queritur est accessorium. Nam de coherentibus & connexis aliter non debet judicari quam de principali c. volentes. 8. de offic. delegat. l. qui p̄ religionis. 43. de rei vend. Montan. tract. fin. regund. cap. 79. n. 3. 4. addens rationem, quoniam eadem res non debet diverso jure censi l. eum qui ades. de ususcap. & quia idem juris in minoribus quod in majoribus c. majoribus. de præben. & de similibus idem judicium c. inter ceteros. de rescript. c. inter. de translat. & ubi eadem ratio idem jus c. cum dilecta. de confirmat. util. c. translatio. de consil.

Unde t̄ in omnibus contractibus dispositio in unum casum facta trahitur ad simile qui eandem habent rationem Alex. consil. 36. n. 4. volum. 5. vel qui ad eundem tendat effectum Socin. consil. 62. visio. n. 10. volum. 4. per l. final. in fin. mandat. Bartol. Jas. Et Dd. l. Galus. §. Et quid sit autem. de liber. Et postb. & dicit hoc communiter sequi Angel. Aretin. & alios per l. fin. C. de reb. alien. l. quorum. de pignor. idem Socin. cons. 24. præsens. n. 9. versic. nisi casus fictus eundem habeat effectum lib. 3. per l. duo nobis. C. de episcop. Et cleric. Et consil. 14. visio. n. 5. eod. lib. Alex. latè consil. 178. n. 22. vol. 2. ubi ostendit, id non modo in legis sed etiam hominis dispositione obtinere. Nam dispositio directa ad certum effectum (ut hic ad conservanda mulieris bona importata) verificatur in omni eo, quo effectus ille obtinetur & etiam in dōis augmento Alex. respons. 27. n. 10. vol. 1. præsertim in correlativis, de quibus hic Alex. consil. 81. n. 13. volum. 6. per l. ult. C. de judic. Vid. l. fin. ubi Bart. C. de cupress. lib. 10. Socin. consil. 74. difficultatem. n. 1. lib. 3. Alex. consil. 85. n. 2. volum. 1. consil. 36. n. 4. vol. 5. consil. 68. num. 2. volum. 3. hoc est in iis, quæ mutuam habent inter se relationem.

Everard.

Everard. loc. 2. correlat. sicut augmentum dotis & dotalitii habere probavimus d. *authen. equalitas. C. de pact. convent.* ut dispositum in uno intelligatur dispositum in altero (Menoch. *consil.* 92. *babet. num.* 38. & 40. per l. 1. l. 5. de rescind. vend. l. eum. §. ex causa, de minorib. l. filio. §. jura. l. aliena. §. Seia. de adimend. legat. Alexand. *consil.* 111. *num.* 5. lib. 3. Socin. *consil.* 150. in fin. lib. 1. *consil.* 27. *num.* 8. lib. 4. Frid. de Senis *consil.* 237. *factum. num.* 2. 3. Cravet. *consil.* 245. Stephanus. *num.* 3. in primis cum (ut hic) invenitur eadem causa & ratio disponendi quæ in alio l. curatorem. C. de interdict. manum. l. ult. ubi gloss. C. de rescind. vend. gloss. c. 1. *versic. sub communicatione. de locat. Barthol. & Dd. l. multum interest. de verbor. obligat. Tiraquell. de retract. proximit. §. 9. gloss. 1. num. 3. 4. 5. Dicuntur autem correspondivi actus, qui (sicut hic) fiunt simul & in continenti unico contextu, vel unus post alium Cravet. *consil.* 153. *ultra num.* 8. & quorum unus sit respectu alterius, ut dotalitium & ejus augmentum respectu dotis & ejus augmenti d. *authen. equalitas.* quorum unus censetur fieri respectu alterius Cravet. *præallegat. loc. ex Bald. l. petens. ubi Dec. num.* 13. C. de pact. Corna. *consil.* 289. *num.* 1. 2. lib. 4. *consil.* ult. lib. 1. *consil.* 10. *num.* 4. *consil.* 36. *num.* 3. lib. 2. Socin. *consil.* 273. *num.* 4. *volum.* 2. Anchoran. *consil.* 434. *ex narratis. num.* 3. Menoch. *consil.* 92. *num.* 38. ideoque posito uno ex correspondivis ponitur alterum, & in uno dispositum obtinet in altero Cravet. *consil.* 179. *num.* 13. *consil.* 230. *num.* 2. *consil.* 246. *num.* 4. cum ibi allegat. Frideric. de Senis *consil.* 137. *factum. num.* 2. Panormitan. *consil.* 61. *num.* 2. *versic. secundo moveor. lib.* 2. Alexand. *consil.* 111. *num.* 3. lib. 3. Menoch. *consil.* 92. *babet. num.* 40. 41. Et tales argumentationes hic debent haberi pro plena probatione, cum aliter animus contrahentium non appareat l. ex verbis. C. de donatio. inter vir. & uxor. l. heredes mei. §. cum ita. ubi Socin. post Bald. ad Trebellia. l. Marcia. l. cum pater. §. ab instituto. l. cum proponebatur. ubi Bart. de legat. 2. l. Publius. §. Titia. de condit. & demonstrat. l. uxorem. §. felicissime de legat. 3. l. coheredi. §. qui discretis. de vulg. & pupill. substit. l. si servus plurium. de legat. 1. propior in hac materia textus in l. virum. de donat. inter vir. & uxor. Thomas Grammat. *consil.* civil. 45. *visis. num.* 2. Angel. *consil.* 218. *visa.* Alexand. *consil.* 24. *animadversis. volum.* 2. Præsertim quando ducitur argumentario à ratione & fine contrahendi l. cum pater. §. dulcissime. de legat. 2. ad casum incogitantia potius quam consilio omissum l. cum proponebatur. ubi Bald. de legat. 2. l. ambiguitates. de testamen. de quo interrogati fuissent contrahentes peræ-*

que expressissent, atque casum expressum, ut pro omissio non haberi, sed potius dispositione comprehensus videri debeat, quando verisimiliter de expressis colligi potest, quod dispositum de eo foret, si contrahentibus in mentem venisset Socin. Jun. *consil.* 78. *num.* 31. *consil.* 122. *volum.* 3. per communem doctrinam gloss. Bart. l. tale. §. final. de pact. Bald. l. 1. C. quæ respign. Socin. l. heredes. §. cum ita. ad Trebell. Jas. & Dd. l. Titia. §. Lucius. de lib. & posthum. & l. 3. C. de lib. præter. per illum text. Bald. Salic. l. unic. C. de his qui ante apert. tab. Anton. Gab. Roma. lib. 6. reg. conclus. 10. ut nec illud omissum videri debet, quod sub lata comprehenditur significatione eorum verborum, quæ sunt expressa Alexand. *consil.* 207. *num.* 6. & 30. *volum.* 6. etiam quando est contra jus, nedum secundum jus, dum tamen sublit eadem ratio Alexand. d. *consil.* 207. *num.* 21. lib. 6. sicut in dote & ejus augmento ac donatione propter nuptias esse probavimus jam sæpius, & infra comprobabitur pluribus.

Quæ cum sint connexa per eandem rationem merito dispositum de uno vel concessum, debet & de alio dispositum concessumque videri Bald. l. 1. *num.* 1. C. de rescript. Quædam † (inquit) sunt connexa, 116. quæ procedunt per eandem rationem, & tunc quod de uno conceditur, videtur & de alio concedi, ut hic, l. generali. de fideiuss. Aemyl. *consil.* 4. *num.* 17. Cravet. *consil.* 187. *num.* 67. & de antiq. tempor. in princ. *num.* 37. per gloss. l. sed etsi lege. §. item si rem distinxerit. de petit. hered. maximè nostris in terminis, ut utrique casui satisfiat l. adoptivus. §. 1. de rit. nupt. l. 1. verb. utriusque casus prospectum. C. de divers. rescript. Bald. l. bonorum. *quest.* 3. C. qui admitt. Castrens. *consil.* 179. in causa. circa finem lib. 1. Cravet. *consil.* 301. de anno. *num.* 4. & res redeat ad æqualitatem l. illud. l. pen. C. de collat. quæ inter dotem & dotalitium eorumque augmentum esse debet d. *authen. equalitas. C. de pact. convent. gloss. art.* 75. Landtr. lib. 3. cum similib. & ne fortius sit jus in augmento vel causato, quam in ipsa causa & principali, quod esset absurdissimum, cum † potius contra omne jus in hoc fortius sit quam in illo l. 4. ubi Bald. de just. & jur. & in l. digna vox. C. de legib. Castrens. *consil.* 129. *num.* 3. *volum.* 1. Nec potest in causato plus inesse quam in causa c. 1. §. hoc autem. qui feud. dar. poss. unde qui habet causam, habet & causatum l. de accessionibus. §. 1. de divers. & temporalib. præscript. *authen. ingressi. C. de Sacrosanct. eccles. §. quos autem. Instit. de bonor. poss.* Neque † in ejusmodi argumentatione, quæpiam extensio fieri putatur, cum ubi eadem vel major est ratio 117.

non extendatur lex, sed enucleatur, quod pulcrè confirmat Cravet. de antiquit. tempor. in princ. num. 35. ut illa quæ de extensione superius sunt objecta nihil hic ob stare deprehendantur.

Nec enim extensio fit aut fieri dicitur ubi est eadem ratio, sed casus, etiam non disertè expressus, intelligitur eadem dispositione comprehensus, etiam in hac materia usufructuaria Cravet. consil. 118. in hac causa, num. 5. per l. nominis & rei. §. verbum ex legibus. de verbor. significat. l. his solis. verb. satis etiam tacitè. C. de revocand. donat. quem textum ad hoc ponderat Bald. in rub. C. de naut. fan. & glossa c. 1. de temp. ordin. lib. 6. potissimum in æquiparatis Cravet. consil. 205. per noctatio. num. 42. ex communi doctrina Alexand. & Dd. l. Gallus. §. & quid sit tantum. de lib. & posthum. super gloss. verb. emancipatus. Jas. l. ult. in fin. C. de inofficios. testam. Matthes. tract. extens. in princ. & favorabilibus Cravet. consil. 173. in contractu. num. 11. Jas. in rubric. de re judicat. num. 4. versic. secundo quia etiam dato. cujusmodi sunt dotes l. 1. ubi Jas. & Dd. solut. matrim. l. in ambiguis. ff. de reg. jur. ut de extensione in materia dotis ejus favore facienda est: textus & ibi Dd. in l. si constante. solut. matrim. quem textum ad hoc allegat Cravet. consil. 173. in contractu. num. 2. quod & ad paraphernalia mulierum extendi debet Jas. Dd. l. maritus. in fin. C. de procurat. l. fin. C. de pact. convent. Neguzan. de pignor. 2. partis membr. 4. num. 63. præsertim quando casus, ad quem fit extensio, comprehenditur sub casu expresso latè sumpto ex identitate vel majoritate rationis Cravet. d. consil. 173. in contractu. num. 11. per l. filium habeo. ad Macedon. gloss. autben. minoris debitor. C. quando mulier. tut. off. & Clement. 1. verb. eleganter. de elect. Socin. l. 1. in princ. de vulg. Quamquam & alias extensio licita sit Cravet. d. consil. 173. in contractu. num. 2. per l. illud. ad L. Aquil. l. Gallus. §. & quid sit tantum. de lib. & posthum. l. 1. de vulg. & pupillar. ubi Bart. & Dd. etiam in nostra materia Cravet. consil. 113. circa num. 2. & 5. & consil. 155. verba. num. 7. ubi ratio est expressa vel pro expressa habetur Cravet. ibidem, per doctrinam Bald. Castrens. Salic. l. venia. C. de in jus vocand. Jas. num. 5. §. sequens. Instit. de actio. Jas. num. 17. & 22. & Dd. autben. quas actiones. C. de sacros. eccles. l. Marcellus. ad Trebellian. Curt. Jun. consil. 54. num. 3. etiam ad casum improprium, propter naturalem rationem & æquitatem commodi ac incommodi Cravet. consil. 326. num. 13. per l. si bis legatum. ubi Socin. in 2. notab. de condit. & demonstrat. & ne dispositio fiat elusoria Cravet. consil. 135. verba. num. 25. per c. si civitas, ubi Geminian. num.

2. not. de senten. excommun. lib. 6. Dec. l. factum. §. final. in 3. limitat. de reg. jur. & ob utilitatem publicam Cravet. consil. Joannes. 290. num. 3. l. cetera. §. hoc. ubi Jas. in 5. notab. de legat. 1. l. quemadmodum. ubi Bart. & Dd. C. de agric. & consil. lib. 11. l. 2. §. exercitum. de his qui notan. infam. Item ut redeatur ad jus ejus commuæ gloss. c. statutum. verb. immorandum. de præbend. in 6. Cravet. consil. 173. in contractu. num. 9. Curt. Jun. consil. 6. in fin. ex communi doctrina Jas. num. 17. 22. cum sequent. & scribingentium autben. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. præsertim ex identitatis ratione l. illud. ad L. Aquil. Cravet. consil. 17. quaritur. num. 2. consil. 37. decessit. num. 3. per Socin. consil. 34. num. 5. lib. 1. & mente contrahentium. Paris. consil. 32. num. 10. & 75. lib. 1. Menoch. consil. 34. ardua. num. 51. & 52. & quando, ut diximus, casus, ad quem fit extensio, comprehenditur sub casu expresso, latè sumpto vocabulo, quia talem ad casum fit extensio, non solum ex majoritate, verum etiam ex identitate rationis l. filium habeo. 16. ad SC. Macedon. gloss. in autben. minoris debitor. C. quand. mul. offic. tut. fung. & Clement. 1. verb. eligatur. de elect. Socin. l. 1. in princ. de vulg. & ita limitat superius adducta in contrarium de extensione inhibenda ipse Cravet. consil. 173. in contractu. num. 11. per Cyn. l. 1. C. que sit long. consuet. cum similib. & est communis doctrina d. l. Gallus. §. & quod sit tantum. de lib. & posthum. Extensio autem fieri intelligitur cum omnibus qualitatibus, sicut insunt in casu expresso, sic etiam intelligantur esse in casu ad quem fit extensio Roman. consil. 445. in fin. Dec. consil. 78. in princ. Cravet. consil. 37. decessit. num. 3.

Weil nun hieraus abzunehmen/das Wundt vff S. vnd L. J. J. G. nicht allein vor den Brautschatz/ sondern auch andere Gelder/ welche sie einbringen würde/ vorschrieben/ dar ein die Herrn R. als nunmehr die nebeste Lehenfolger / wirklich mit der that gewilliget/ Als können noch mügen sie weiter dawieder nicht kommen / sondern seynd J. J. G. solch Leibgeding biß sie allenthalben befriediget/ vnd ihres einbringens durchaus abgefunden / volkömlich zu lassen schuldig. Nam t agnatus 119. qui semel consensit, amplius contradicere nequit, sed alienationem vel oppignorationem factam habere ratam cogitur, §. Titius. ubi Dd. Si de feud. defunct. nec amplius impugnare potest. Bald. ibidem num. 2. & Alvarot. num. 4. in 1. notab. Afflict. num. 4. & 5. Andr. Ifern. num. 2. quoniam agnatus qui consensit nō tantum perdit jus impugnandi suum c. 1. §. præterea. quib. mod. feud. amittat. ubi gloss. c. 1. ubi gloss. verb. consentientibus. de alienat. feudi. l. 4. §. 1. l. 5. l. finis. 8. §. sed si permi-

permiserit, cum sequent. Quib. mod. pign. l. cum quidam. C. de administ. tutor. Dd. praelegat. loc. Verum etiam jus ejus, cujus favore consensus, est fortificatum gloss. & Dd. §. praeterea. quib. mod. feud. c. 1. §. si autem aliquis. Si de investitura inter domin. & agnat. Alvarot. d. §. Titius. num. 18. Jacobin. in investitur. verb. & cum pacto. num. 17. 18. Clarus de feud. quest. 42. per tot. Zas. in Epitom feudal. cap. 9. de feud. alienat. num. 29. Schurff. consil. 30. indubitati. num. 1. 2. 3. centur. 1. consil. 89. resolutio. num. 1. 2. 3. centur. 3. Tiraquell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 9. num. 131. & 137. per tex. optim. l. ult. C. de remiss. pign. l. si fundum. l. nihil. §. 1. de legat. 1. l. qui ex parte. de vendit. l. mater. C. de rei vendicat. cum aliis allegat. l. si unquam. verb. donatione. num. 279. C. de revocan. donat. Et in terminis de agnato consentiente est textus §. praeterea. ubi gloss. verb. regressum. quib. mod. feud. amitt. c. 1. verb. consentientibus. de alienat. feud. pat. c. 2. ubi gloss. verb. consortium. extr. de feud. Tiraquell. de retract. proxim. gloss. 9. num. 134. ex communi doctrina. d. §. Titius. c. 1. ubi gloss. verb. consentientibus. de alienat. feud. patern. §. praeterea. ubi Bald. quib. mod. feud. amittat. Jacob. Bel. Alvarot. conclus. 30. Card. & alii §. ult. Quae sunt prima causae beneficii amittendi. Castrens. consil. 84. questio. consil. 190. visa. num. 3. 4. lib. 2. Bald. consil. 16. facti evidentia. in fin. lib. 1.

120. Quod autem consenserint d. R. agendo ex d. pacto dotali, & nudè repetendo dotalitium quod alioqui ad vitam mulieris jure communi & Saxonico durat, jam ante pluribus est demonstratum. Nec opus est hic quærare de acceptatione Ducissæ, cum ad illius celsitatem d. R. hoc ipsum scripserint, neque ipsius excelsitas hoc jus luendi abnuerit, sed tantum sibi sua importata restitui postulaverit. Recipiens tamen literas, neque contradicens, intelligitur id quod iis continetur accepisse Jas. rep. l. admonendi. num. 142. de jurejurand. per l. filiusfam. ubi Bald. num. 4. C. ad Macedon. Clem. 1. de procurat. cum similib. & in l. que dotis. num. 40. solut. matrim. Felin. post Panormitan. c. nonne. 10. de presumpt. Nam scriptura est copulatus consensus Bald. l. 2. in fin. de pact. & censetur acceptari ab eo, ad cujus manum literæ pervenerint Paris consil. 127. num. 24. & 30. Socin. consil. 64. in fin. lib. 3. Novell. de dot. part. 6. privileg. 28. Imo etiam ex sola scientia non contradicens fit acceptatio Bart. & Dd. l. quo enim. §. 1. ff. rem rat. haberi Dec. & Dd. l. semper qui non prohibet. de reg. jur. & consil. 58. num. 3. Crævet. consil. 261. probatur. num. 5. Qui autem semel consensit in dotalitii constitutionem, amplius dissentire vel contradicere non potest gloss. art. 75. verb. in feu-

do. lib. 3. per l. sicut. §. si in venditione. quib. mod. pig. vel hypot. solvit.

Hierüber möchte auch der stillschweigende de consensu wolerwenter Herrn A. angezogen werden / welche dem ausdrücklichen zu vergleichen d. c. Titius. si de feud. defunc. quia t con- 121. trahuntur obligationes, & contractus perficiuntur, non tantum expresso consensu, verum etiam tacito l. qui patitur. mandat. l. 3. ubi Dd. Si cert. petat. l. ex empto. de actio. empt. l. quero. §. 4. §. inter. ff. locat. §. 1. Infit. quib. alien. licet. l. quod si nolit. 31. §. quia. 8. de adilit. edict. l. semper. 35. de reg. jur. c. cum olim. 6. de censib. gloss. Bart. & Dd. l. tale pactum. §. ult. in fin. ff. de pact. late Anton. Rub. l. non solum. §. morte. 6. num. 40. de oper. nov. nunc. Simental die Herrn A. diese Wodumsbheredung nicht allein in Jahr und tag nicht gefochten / sondern hochgemelte Fürstin nach absterben ihres Herrn das vorschriebene Leibgut einnehmen / und nunmehr viel Jahr besessen lassen. Nam t alien- 122. natio, intra familiam alienatoris facta, non potest ab agnatis iis impugnari, qui à tempore scientiæ per annum tacuerunt §. Titius. Si de feud. defunct. Jacobin. in investit. ad verb. & cum pacto de non alienando. num. 17. 18. 19. 20. Schurff. consil. 30. indubitati. num. 1. per totum. consil. 41. primo. num. 2. centur. 1. ex quo per silentium tale videntur consensisse & ratificasse factum agnati alienantis sibi præjudiciale Tiraquell. de retract. proximit. §. 1. gloss. 10. num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Schurff. & Dd. praelegat. loc. Mynsing. observat. 85. centur. 4. Atqui uxor est proxima ac ferè una cum marito persona, & pars viri c. debitum. de bigam. c. admonere. 33. questio. 2. gloss. c. studeat. in fin. 50. distinct. Brunner. in tract. de honor. cess. parte ult. quest. 31. num. 5. & 6. & ejusdem familia omnium intima. l. quicunq. C. de re militar. lib. 12. ubi hoc notat Bart. l. penult. §. Julianus. ubi notat Alber. quod falso tuto. ant. Bald. ibidem. & l. 4. C. de lib. praterit. Dec. & alii. l. 1. C. unde vir. Tiraq. in proem. leg. connub. num. 30. particeps omnis juris l. adversus. C. de crimin. expilat. baredit. Tiraquell. de LL. connub. 8. lege. num. 10. & domicilii maritalis, quod sequitur l. exigere. ubi Bald. & Dd. de judic. l. cum quadam. de jurisdict. l. aqua. l. ult. §. item mulierem. ad municip. l. ult. C. de incol. lib. 10. l. mulieres. C. de dignit. lib. 12. Cyn. Bald. & alii. 2. C. de jurisdict. late Tiraq. LL. connub. 1. num. 27. cum ibi allegat. Quocirca videntur in dotalitiū ejus consensisse agnati ipsius viri eadē ratione, quoties intra annum id nō impugnarunt, ut est de hac glossa expressa latina sub litera A. Landrecht. lib. 1. art. 21. versic. limitatur. quando donat bona, etiam feudalitiam, sine contradictione heredi in anni spatium. Nā hoc casu nihilominus firma manet, ut per art. 34.

art. 34. cod. lib. versic. er behalt es denn in
Jahr vnd tag. & art. 6. & art. 42. lib. 2. &
Weichb. art. 21.

123. Licet t̄ autem controversiam aliquan-
do extrajudicialem dictæ dominæ Ducissæ
præfati agnati R. moverunt, tamen cum li-
tem nunquam sint prosecuti, semper à la-
psu unius anni, in quo contradixerunt, ce-
pit iterum currere annus præscriptionis Ti-
raquell. de retract. proximitat. §. 1. gloss. 10. num.
26. per gloss. 1. sicut. verb. executorem. ubi Bald.
& Angel. C. de præscript. 30. annor. Bart. Castr.
Alexand. Socin. Jas. Angel. l. ult. de eoper quem
fact. Deinde hæc contradictio tantum post
mortem Burggravii fuit facta : atque is ali-
quot annos post constitutum uxori ducissæ
dotalitium vixit, quo toto tempore hi
agnati R. non contradixerunt. Cæterum
qui vult alienationem ab agnato in fami-
lia factam post mortem ejus impugnare, illi
necesse est intra annum, à die alienationis
vel scientiæ computandum, eandem alie-
nationem impugnare alioqui non auditur
postea gloss. & Dd. §. Titius, verb. per annum.
ubi Bald. num. 2. Alvarot, num. 4. Ifern. num. 2.
Afflict. num. 4. & 5. Si de feud. defunct. Schurff.
consil. 30. indubitati. num. 1. centur. 1. Curt.
tract. feud. parte 4. num. 146. cum sequent. Jul.
Clarus de feud. quest. 42. num. 10. Jas. l. petens.
in 2. notab. C. de pact. cum aliis quæ comportat
Tiraquell. de retract. proxim. §. 1. gloss. 10. num. 3.
sed jus suum perdit, & ejus, cui alienatum
est, fortificat gloss. §. præterea. quib. mod. feud.
§. si autem. Si de invest. inter dom. Alvarot. d.
§. Titius. num. 18. Ifern. num. 2. Bald. num. 4.
Afflict. num. 4. & 5. 12. & 13. Jacob. in invest.
verb. & cum pacto. num. 17. Clarus de feud.
quest. 42. Zas. in epitom. feud. cap. de feud. a-
lienat. num. 29. & addit Afflict. d. §. Titius.
num. 5. consanguineos facilius & citius præ-
sumi consentire, ac jus suum remittere alie-
natione in propinquum facta, quam quan-
do fit in extraneum per l. si servus communis.
de donat. inter vir. & uxor. Bart. l. qua dotis.
num. 23. & ibi Jas. num. 32. solut. matrim. Fel-
lin. c. nonne. num. 14. de præsumpt. Itaq; quod
Chassanzus in consuet. Burgund. rub. 4. §. 7.
sic enest du consentement. num. 12. ait, con-
sensum agnati non præsumi ex diuturnita-
te in contractu mulieris, de alio omnino
casu disparato, neq; feudali loquitur: nem-
pe ubi t̄ ex statuto requiritur in contractu
mulieris propinqui sui consensus pro for-
ma, ad integrandam ejus personam. Tira-
quellus dicens communem in LL. connub.
gloss. 4. num. 37. sic ut ex post facto sequi ne-
queat Tiraquell. d. gloss. 4. num. 8. ut idem
Chassanzus declarat num. 16. ibidem. ad in-

star mandati, quod nunquam præsumitur
ex solo tempore Jas. & Dd. l. sciendum. de
verbor. obligat. ut idem ponit ibi Chassan.
num. 12. & 13. & fusius ex Tiraquell. in LL.
connub. gloss. 5. num. 97. cum multis sequent. Ta-
lis t̄ enim non est domini vel agnatorum
consensus, qui sequi potest, nec requiritur
ad integrandam personam Tiraquell. d. loc.
gloss. 5. num. 11. & 12. & de retract. proximit. §.
1. gloss. 9. num. 15. proindeque vel tacitus suf-
ficit Tiraquell. præallegat. loc. gloss. 5. num. 12.
Schurff. consil. 41. num. 2. 3. cent. 1. Mynsinger.
observat. 87. centur. 4. per §. ult. Si de invest.
inter domin. ut qui colligitur ex patientia d.
§. ult. Jacobin. in inv. st. verb. & cum pacto.
num. 20. Afflict. in procem. feud. num. 73. Lan-
franc. c. quoniam. verb. testium. num. 96. de
probat. Castrens. consil. 17. in causa. num. 1. &
2. Alciat. reg. 2. præsumpt. 3. num. 5. Dec. con-
sil. 147. pro tenui. num. 14. & sumitur ex anna-
li patientia d. §. Titius. c. 1. §. porro. qual. olim
feud. pot. alienar. c. 1. in princ. de consuet. rer.
feud. Bald. l. executorem. num. 3. C. de except.
rei judic. Tiraquell. de retract. proximit. §. 1.
gloss. 10. num. 5. c. 1. §. ult. Si de invest. inter dom.
Afflict. §. si quis per 30. in 3. notab. num. 6. Si de
feud. consent. multo t̄ magis ex diurna, hoc
est, de cehnali c. 1. in princ. verb. aliquo tempo-
re. de consuet. rect. feud. c. unic. de grad. success.
c. 1. Si de feud. defunct. Alexand. consil. 15. super
num. 6. volum. 5. Molin. in consuet. Paris. rub. 1.
de feud. §. 5. num. 89. Cujus temporis patien-
tia etiam consensum arguit in casu statuti,
de quo supra Chassanzus, ut probat com-
munem & magis veram esse Tiraquellus
in LL. connub. gloss. 5. num. 39. ex l. qui in alic-
na. in princ. ubi per illum texum notat Bal.
Angel. Imol. Aretin. Castrens. Jas. de acquir.
bered. Alexand. l. 2. §. voluntatem. dicens ef-
se communio rem. Solut. matrim. Angel. I-
mol. Jas. l. sciendum. de verbor. obligat. & aliis,
quæ cumulat Tiraquell. ibidem præallegat.
loc. Ex his igitur concludi potest, vel tacito
saltem suo, consensu d. R. hic per silentium
& patientiam tot annorum, quibus d. Burg-
gravius à dotalitio facto vixit, hoc dotali-
tium ratificasse. Nam etsi inter varias do-
ctorum disputationes hæc sit communis
distinctio, quod alienatione in familia vel
in conjunctos facta, agnatus necesse habeat
intra annum impugnare, secus alienatione
in penitus extraneum facta. Glossa, quam
sequuntur communiter scribentes, ut Al-
varot. num. 4. Præposit. hum. §. d. §. Titius.
verb. per annum. Si de feud. defunct. & eam
communiter dicit approbari Alexand. con-
sil. 15. num. 10. lib. 5. Decius consil. 395. in fin. &
consil. 328. num. 4. ubi dicit, hoc communi-
ter sequi Dd. Jacobinus in invest. verb. & cum
pacto

pactio de non alienando. num. 18. Balbus de pre-
script. 4. parte princ. quest. 12. num. 19. in fin.
 sequitur constitutio provincialis *50. parte 2.*
 uxor tamen alienantis vel dotalitium con-
 stituentis (quæ etiam propriè non est alie-
 natio *Neguzan. latè de pignor. 2. parte 3. membr.*
num. 71.) non est ad penitus extraneos refe-
 renda, cum sit de familia mariti *l. quicumq. C.*
de re milit. lib. 12. & non tantum conjun-
 cta, sed conjunctissima *l. cum alienam. ubi*
Salic. C. de legat. Dec. l. 1. num. 14. 15. 16. C. unde
vir & uxor. atque adeo pars viri *c. debitum.*
de legat. cum aliis supra allegat. & in ea obti-
 nent rationes hujus distinctionis, quæ in-
 127. agnatis militant. Nam ¶ quare alienatio-
 ne feudi in conjunctos facta per anni silen-
 tium agnati consensisse intelligantur, se-
 cus si in extraneos alienetur, hujus discrimi-
 nis rationes duas tradit Jul. Clarus *lib. 4.*
senten. §. feudum. quest. 42. num. 10. in fin. ver-
sific. facilius enim præsumitur consensus
 inter conjunctos quam extraneos, nempe
 quia agnati intelliguntur alienanti, ut pro-
 pinquo, facilè hic gratificari, quando con-
 juncto alienat, quam rationem confirmat
 & exponit pluribus Matth. Afflict. *d. §. Ti-*
 128. *tius. num. 5. Si de feud. defunct.* Atqui ¶ ne-
 mo conjunctior est viro quam uxor, quæ
 & ejusdem familiæ censetur *l. quicumque. C.*
de re milit. lib. 12. Angel. consil. 283. in adverten-
tia. num. 3. Marian. Socin. consil. 30. quamvis.
num. 6. cum sequent. volum. 1. Jason. consil. 142.
venerabilis. in fin. lib. 2. Dec. l. 1. num. 14. §.
C. unde vir & uxor. quod firmat Tiraquel-
 lus in legib. connub. 1. lege. num. 30. cum ibi al-
 legat. contra Albericum, qui post Oldra-
 dum scripsit, nulla lege cautum reperiri,
 quod uxor sit de familia viri *in l. pronuncia-*
tio in fin. de verb. sign. & in tract. statutor. par-
te ult. quest. 10. Cæterum mihi quidem
 hoc videtur probare *d. l. pronunciatio §. 1.*
verb. patremfam. matremfam. de verb. signi-
ficat. Non enim posset dici uxor materfa-
 miliæ viri, nisi de illo jure secundum virum,
 præcipua ejus pars esset. Quamquam igitur
 uxor marito respectu sanguinis sit ex-
 tranea, ut notant Jaf. & Dd. *in l. 1. C. unde vir*
& uxor. non tamen prorsus extranea est,
 sed ab iis discernitur *in authen. de testament.*
imperfect. versic. Si tamen uxori aut extra-
neis. & utcumque illa sanguinis viri respec-
 tu extranea sit, non tamen ideo minus
 est de familia mariti, ut rectè definit De-
 cius *d. l. 1. num. 16. versic. illud etiam notan-*
dum. C. unde vir & uxor. ubi postquam ex-
 posuit, quod uxor non veniat appellatio-
 ne propinquorum, dicit notandum, quod
 tamen sit de familia viri *per Bart. d. l. qui-*
cumque. C. de re milit. lib. 12. Et amplius num.

15. decidit, quod licet uxor non veniat ju-
 re aut appellatione propinquorum, veniat
 tamen in nomen & jus conjunctorum,
 quo uxor & maritus continentur, secun-
 dum Salicetum *l. cum alienam. C. de legat.*
 ubi allegat ad hoc textum *l. final. §. cum au-*
tem. C. de furt. ubi dicit Salicetus *in 2. notab.*
 quod ibi loquatur text. de marito & uxore,
 & dicit ita personas esse conjunctas, & idem
 videntur velle Baldus & Angelus *l. 1. §. fin.*
de postulan. cum similib. & Alexander & De-
 cius *num. 15. in l. 1. C. unde vir & uxor.* Soci-
 nus *consil. 57. num. 5. volum. 1.* Quamquam
 autem Decius *d. l. 1. num. 15. C. unde vir &*
uxor. subdit esse difficile assignare ratio-
 nem diversitatis, quare maritus & uxor ve-
 niant appellatione conjunctorum, & non
 propinquorum: tamen dicit hanc ratio-
 nem satis esse claram, quia verbum con-
 junctionis esse magis generale, & bene con-
 venit uxori & marito, quia nuptiæ sunt
 conjunctio maris & fœminæ *l. 1. de rit. nupt.*
 & quos DEUS conjunxit, homo ne sepa-
 ret *c. quanto. de translat. prelator. c. quos*
DEUS. 23. quest. 2. unde jus quod tribuitur
 conjunctis viri etiam uxori ipsius indul-
 getur *text. l. cum alienam. 10. verb. nisi prox-*
ime persone vel uxori. ubi hoc Salicet. notat. C.
de legat. l. Quintus. 1. §. fin. de aur. & argent.
legat. l. prædia. C. de fideicommiss. Pro hoc
 etiam facit quod tradit Molinæus ad Dec.
l. fœminæ. num. 125. de reg. jur. nempe, quod
 licet fœminæ non veniant appellatione
 consanguineorum *Alexand. consil. 153. con-*
sil. 181. in fin. lib. 7. comprehenduntur ta-
 men appellatione conjunctorum, etiam
 de proprietate sermonis, ut ibi confirmat
 Decius ex *Alexand. consil. 15. circa. in fin. vo-*
lum. 2. Nam vir & uxor censentur idem
 corpus, & illa in domo mariti prærogati-
 vam habet *gloss. art. 45. in princ. Landr.*
lib. 1. per c. debitum. de legat. c. idonei. 4. qua-
estio. 3.

Atqui supra probavimus disertè, Dd.
 agnatorum consensum ex annali silentio
 & patientia elicere, quoties inter conjun-
 ctos alienatio feudi facta est *Clarus de feud.*
quest. 42. num. 10. versic. facilius præsumitur
consensus inter conjunctos Afflict. d. §. Titius.
num. 5. Si de feud. defunct. Continebitur igitur
 hic eodem jure alienatio favore uxoris
 facta, ut quæ sit conjunctissima, velut osten-
 dimus, & eò magis, quod per dotalitium,
 propriè non abalienetur feudum, sed tan-
 tum velut quoddam ususfructus jus, vel do-
 minii civilis ad vitam, mulieri in eo consti-
 tuatur *gloss. littera C. & D. art. 75. Landtr. lib. 3.*
& lib. 1. art. 21. Guid. Pap. decis. 566. (basan.)

in consuet. Burgund. rubric. 4. §. 4. num. 6. & §. 6. verb. est dower. num. 1. 2. 3. Etenim. last
 129. consil. 27. præsupposita. per tot. unde si licet alias non potest invitis agnatis ususfructus vel aliud onus in feudo antiquo constitui, in eorum præjudicium, qui succedere ex providentia primi acquirentis debent Julius Clarus de feud. quæst. 37. num. 2. dicens esse communem ex Curt. tract. feudat. parte 4. quæst. 15. Alexand. consil. 18. num. 5. lib. 5. Paris. consil. 88. num. 4. lib. 2. Tunc tamen est, quando non est immo dicimus, tum enim consentire etiam inviti agnati debent, ut post dicemus, & probat gloss. Landr. lib. 3. art. 75. sub litera B. per Matth. Afflict. decur. Neapolit. 385. dubium. ubi conclusit, in dotalitio feudi antiqui sic fuisse conclusum contra fratrem agnatum feudi successorem, & ipsum etiam filium pro muliere; nempe, quod ratum sit dotalitium, semel à domino constitutum, non obstante, quod agnatus non consenserit, manere debeat, ad idem Curt. Senior consil. 50. præfens circa finem. unde nec art. 31. Lehenrecht consensum agnatorum, sed tantummodo filiorum requirit.

130. Altera ratio supradictæ distinctionis est, quod agnati cogantur investituram petere intra annum, & ideo si non faciant, videantur alienare sponte, & factæ alienationi consentire: quam rationem magis colerant dicit Clarus de feud. quæst. 42. num. 11. At enim verò agnati, cum habeant proprietatem in feudo femine pro dote & importatis obligato, multo magis coguntur hujus investituram petere Curt. de feud. parte 4. quæst. 23. consil. 45. parte 2. etiam pendente tempore ad revocandum, ut dicit magis communem Gozadin. consil. 71. num. 3. Clarus de feud. quæst. 42. num. 11. Itaque cum rationes quare Dd. in alienatione in conjunctos vel familiam facta, alligant agnatos ad impugnandum intra annum, & alioqui pro consentientibus habeant d. §. Titius. multo magis obtineant hoc casu, in dotalitio mulieri cum consensu domini constituto, certè idem quoque jus hic obtinere l. illud. ad L. Aquil. & qui non contradixerunt intra annum agnati à tempore contractus vel scientiæ vivo adhuc Burggravio pro consentientibus haberi debent, ut amplius contradicere nequeant consil. 45. in fin. & 50. parte 2. Dd. d. §. Titius. verb. per annum. cum aliis supra allegat. Nam ubi eadem ratio eadem dispositio l. illud. ad L. Aquil. Mynsing. consil. 10. nobiles. num. 67. & extendere ad talem casum, legem non est extendere sed enucleare, ut supra probatum est ex Cravet. de antiq. tempor. in princ.

& quando in pluribus casibus eadem est ratio, illa determinat omnes casus, non per extensionem, sed per interpretationem, & sicut genus comprehendit species, sic generalis ratio expressa comprehendit diversas species casuum emergentium, ut ait Mynsing. d. consil. 10. num. 67. ex Bald. l. de quibus. de legib. præsertim cum ipsa lex uxorem, propinquis adzquet d. l. cum alienam. C. de legat. & inter conjunctos numeret Dec. d. l. 1. num. 15. C. unde lib. quibus hanc annalem prodesse præscriptionem jam ante diximus. Clarus de feud. d. quæst. 42. num. 10.

Quod etiam si nihil hic aliud haberemus, tamen in tam disputabili probabili-
 131. que casu pro muliere & ejus dotalitio decidendum esset in ambiguis de reg. jur. Neglexan. tract. pign. partes membr. 1. num. 32. per c. fin. de re judic. Jam vero habemus Glossam id apertè decidentem, ex jure Saxonico (quod illis locis servatur & sequendum est, etiam si alibi pactum dotalitium factum, quia nihilominus mulier sequitur jus & forum domicilii mariti Lexigere. ubi Dd. de judic. l. cum quadam. de Jurisdic. Tiraguel. de legib. conub. in princ. num. 27. cum multis seq.) ea ratione, quod hoc jure constituitur die Gewehr ex justo titulo & possessione rei annali. Ea glossa extat Landr. lib. 1. art. 21. in princip. sub litera A. ubi sic dicit: Feudalia bona sine consensu proximiorum agnatorum mulieri in dotalitium constitui non possunt. (quod etiam post repetit sub litera B. in fin. & art. 75. sub litera B. lib. 3.) Huic regulæ mox subjicit hanc exceptionem: limitatur tamen (inquit hic textus) quando donat (multo magis si tantum hypothecat) bona avita vel feudalia sine contradictione heredum in anni spatio, infra art. 34. Erbe halt es denn in Jahr und tag. & art. 6. lib. 2. art. 44. in princ. eod. lib. & Weichb. art. 21. Quanta autem sit glossarum autoritas traditur à Bart. Jas. Claud. Syffel. sed præcipuè Bologneto num. 86. in l. 3. de just. & jur. Nevizan. syl. nups. lib. 5. num. 25. Quilicet de glossis juris civilis vel Canonici loquantur, tamen in Saxonici idem servatur & merito: nam doctoribus pragmaticis, vel uni, de consuetudine regionis & patriæ suæ testanti creditur & statuit, donec contra probetur Anton. Gabr. Roma. lib. 1. conclus. 1. iit. de probat. & conclus. 4. Alex. consil. 53. num. 27. volum. 4. Socin. consil. 165. visis. num. 10. lib. 2.

Durch welches alles weil bemercklich außgeführt, daß wolgemelte Herrn A. als Lebensfolger bejde mit der that / als durch vffständigung des Leibesgedings / vnd dann durch stillschweigen Jahres vnd tages / ja vieler Jahren nach vffgemachten Wpdruck / dieselbige befestet vnd

vnd genehmig habet vnd ratificiret / als folget daraus / daß sie nunmehr dawieder zu kommen nicht befuget *constit. 25. in fin. parte 2. cum aliis supra allegat. gloss. & Dd. Lebenr. cap. 31. & Landtr. lib. 1. art. 21. 23. & lib. 3. art. 75. 76.*

Derwegen ob wol solche Wdumbes be-
seidung den Lebensfolgern freo leset / in Jahr
vnd tag / nach dem die Fürstliche Witwe sich
anderweit vorseheth / die vffündigung zu
thuen / vnd mit erlegung der 10000 Thaler
Brauschatz vnd 600 Thaler sährlichen pen-
sion gegen vormechmäß. J. J. G. abzuschinden /
dennoch aber weil sieder solcher Eheverderung
J. J. G. hernacher noch viel städtliche hohe
summen einzuwandt / wie dann J. J. G. in an-
gerechter Heirathsnote nachgelassen / vnd für
welcher verbestung das Leibgeding auch haf-
tet vnd vorbeisset werden / als dringet die folge /
laß außgerichter Wdumbesvorschreibung /

133. vff dem fall / daß J. J. G. nicht ehe solche los-
hindrunga anzunehmen vnd ihres Wdumbes
sich zubeggeben schuldig / biß sie auch derenwe-
gen allenthalben bestridiget vnd vorginnet /
*Gloss. Landtr. lib. 1. art. 20. sub litera C. Bald. l. penult. num. 2. C. de pignorat. act. Bald. Novell. tract. dot. part. 3. privileg. 6. num. 21. & com-
municir Dd. l. divorcio. 7. sub donationes. ff. so-
lut. matrim. gloss. Lebenrecht cap. 31. Not-
schütz in princ. cap. von Leibgeding milil. fol.
145. versic. Wosienan das Leibgeding zu
Lehen bette / so beheiß sie was sie daran /
& fol. 46. versic. Leibgeding Kanden Wei-
bern niemand geben / & gloss. Leben-
recht cap. 31. es sey dann daß sie des vor-
ziehen vnd die vffage beweiset wer-
den müge. art. 76. lib. 3. & fol. 147. versic.*
Item Die Fürsten vnd Herrn in der D-
brigkeit / sollen die Frayen bey ihrer
Leibnachte oder Leibgedinde gnediglich
handhaben / beschirmen vnd beschüt-
zen / Lebenrecht cap. 56. ante finem. für-
nemlich weil sie in besitz vnd gewerke des Wd-
bunds diffals ist / per nos. Bald. Novell. tract.
de dote parte 3. privileg. 6. num. 23. & con-
stit. 28. parte 1. versic. Jedoch was der
Leibgeding halben verordnet / bleibet
in wörden vnd kräften / & constit. 25. par-

134. te 2. in fin. versic. wie t dann auch die
Frav / solange das jus retentionis in den
Lebngütern vnd ihre vnterhaltung ha-
ben sol / biß sie desß ihren vorgnüge / &
constit. 23. parte 3. in princ. in verb. Dierweil
die Witwe mit dem Manne bey seinem
leben in gleicher gewehr gestessen / auch
nach seinem tode das jus retentionis hat /
also daß sie auß den Lebngütern vor-
entrichtung ihrer Weiblichen gerech-
tigkeit zu weichen nicht schuldig se. &
gloss. cap. 31. pag. penult. Lebenrecht. ver-

sic. Nach dem das Titius nicht hat Verten-
gnug zu thun / mit einer widerstattung anzu-
weisen / so mag Berta ihr Ehegeldt wieder for-
dern / mit allen recht / & paulo post. Ent-
mal aber das nun Berta erkennen / daß ihr nicht
geschehen mag eine widerstattung / vnd ihr
daran zweiffel stüßelt / so mag sie mit recht das
Ehegeldt oder Leibgeding wieder fordern.

Ob aber wol dieselbige glossa auffein von
Ehegelde redet / so ist doch hievor ausgeföh-
ret / daß die Frayen der vorigen ihren paraphra-
sen / vnd andern neben der Mitgüßf erfolgten
einbringen vnd Geldt halben eben so wol ihr
res Mannes Gütere zum vnterspande beheiß /
als vor den Brauschatz *Jason & Dd. l. mari-
tus. in fin. C. de procurat. l. ult. C. de pact. con-
vent. Jus. Angel. & Dd. §. fuerat. Instit. de
action. Neguzan. de pignor. 2. partis. mem. 4.
num. 63.* Derwegen sie juror von ihren Leib-
geding vnd hypotheck abzutreten nicht schul-
dig / biß sie auch dasselbigen Geldt vnd ein-
bringen halben genüßlich vorginnet vnd abge-
funden / *l. si cum alienam. §. omnis. l. solutum. 2.
de pignorat. act.* Nam etiam t ob chirogra- 135.
pharium debitum pignus retineri potest
tot. tit. C. Etiam ob chirograph. nedum pro
iis debitis / pro quibus ipsum pignus est ob-
ligatum d. §. omnis. d. l. solutum. ad idem con-
stit. 20. parte 3. in princip. versic. Daß densel-
ben nachgelobt vnd die Winde auß ihres ver-
storbenen Mannes Gütern vormüge der Ehe-
stiftung wilsür oder gemonheit gebürlich ab-
gefunden werden sol / maxime Jure Saxónico,
quo t per anni detentionem in iusta pos- 136.
sessione mulier constituitur gloss. Landtr.
lib. 1. art. 21. sub litera A. per art. 34. cod. lib. in
verb. Er behalt es denn in Jahr vnd
tag.

Zu seuen aber / doch vngestanden / vnd der
Warheit ohne abbruch / daß diffals die Herr
N. in solchen Wdumb nicht außdrücklich o-
der stillschweigend gewilligt hetten / so weren
sie dennoch sonst den denselbigen zu sechen nicht
befuget / auß folgenden versachen.

Erstlich / daß die Herr N. ihren Bes-
mahlen Leibgüter vffgerichtet / vnd doch den
Herr Burggraffen / als des Mitbelehnten /
consens darüber niemals ersucht / darum sich
der Herr Burggraff gleichesals der Herr N.
consens zu ersuchen nicht schuldig erachten wol-
len. Quod enim quisque sibi juris statuit
aut æquum putavit, eo uti alium erga se pari
debet l. 1. & tot. tit. quod quisq. jur. & fran-
genti fidem, fides quoque servanda non est.
l. cum proponas. C. de pact. cum similib. & quo-
niam t actionem non habet, nisi qui à sua. 137.
parte prius implevit l. Julianus. §. offerri de
act. empt.

- Zum Andern / aldiweil die Herrn X. wegen ihrer vorwirkung die gesampte handt an der Herrschafft S. nicht haben / als an einem altvetterlichen Stamlehen / sondern seind allererst im 62. Jahr. durch Keyserlicher Majestät begnadung / auß lauter gnade / gleich zu einem neuen Lehen / darzu kommen. /
138. Quam t̄ autem feudo commissio, si vasallus de eo rursus investitur, nihilominus maneat feudum antiquum Glossa c. imperialem. §. insuper. verb. privetur. de prohibitis feud. alien. per Frideric. quam omnes ibi Dd. sequuntur, ut dicit Jacobinus in investit. verb. dictig. vasalli. 1. num. 64. Bart. l. quod dicitur. 1. num. 9. de impens. in res dotal. fact. secus tamen est, quando vasallus fuit ipso jure privatus, vel per sententiam, aut declarationem domini, quia tunc pro feudo habetur novo Bald. d. §. Insuper. num. 8. & ita communiter distinguunt omnes scribentes, ut ait Molinæus in consuet. Paris. tit. de feud. §. 30. num. 105. Jul. Clarus lib. 4. sent. §. feudum. questio. 8. num. 6. Weil dann die Herrn X. diffals von Keyf. Majest. als Lehenhenn / nicht allein fellig erkleret / sondern auch die gesampte handt an solchem Lehen nicht anders als an einem neuen erlanget / vnd die investitur den dingen klare maß giebet / quæ t̄ est forma feudi c. 1. quib. mod. feud. constit. c. 1. de nov. for. fid. Jas. in pralud. feudor. num. 12. Afflict. decis. Neap. 129. num. 3. Curt. tract. feud. part. 2. quest. 4. num. 14. Jas. in epitom. feud. part. 6. num. 5. 6. 14. & quidem substantialis Bald. l. quoties. num. 3. C. de suis & legitim. Henning. God. consil. 27. de feud. success. ex materia. num. 2. per c. 1. quib. mod. feud. constitut. c. 1. in princip. de consuetud. rect. feud. c. sciendum. ad finem. de cogn. feud. c. 1. quid sit invest. & sola attendi debet c. 1. in fin. de duob. fratrib. Bald. l. 1. §. sed et si quis. in 3. notab. C. de latin. libertat. collend. §. l. quoties. num. 3. & 4. C. de suis & legitim. hered. §. c. 1. §. 1. num. 3. de feud. Marchia & consil. 207. num. 2. volum. 2. Dec. latè consil. 193. pro tenui. num. 1. Baldus in proem. feud. divisio. 4. num. 46. 47. ubi dicit, ad tenorem investituræ suæ esse recurrendum, quod vim contractus ostendat, per jura ibi allegata ut c. 1. de duob. fratrib. in fin. c. 1. in fin. de success. feud. c. 1. §. denig. qua suis prima caus. benefic. amittend. ex quibus probatur, ad idem Jas. in pralud. feud. 4. divis. num. 99. Castrens. consil. 176. videtur. num. 1. volum. 1. consil. 146. viso. num. 1. volum. 2. Paris. consil. 1. num. 1. 2. consil. 5. num. 1. 2. volum. 1. Molin. in consuetud. Paris. tit. 1. de feud. in princip. num. 50. adeo quidem ut tenor investituræ deroget omni feudorum natura c. 1. ubi Baldus hoc tanquam singulare notat, de feud. non habent. propr. natur. Molin. praelegat. loc. Schurff. consil. 23. quod illustrissimi. num. 1. consil. 98. visis. in princip. centur. 1. Henning. God. d. consil. 27. num. 2. ex Bald. c. 1. num. 2. 3. 4. de feud. non habent. propr. nat. & omnia vincat Schurff. consil. Alvarot. c. 1. num. 2. 4. de consuetud. rect. feud. Schurff. consil. 98. visis. num. 1. 2. 3. centur. 1. ita ut in tota feudorum materia una sit maxima, quod semper ad tenorem investituræ tanquam contractum sit recurrendum c. 1. in fin. verb. propter tenorem investitura. de duob. fratrib. & qui pro se habet investituram, vincere in hoc argumento debeat, tanquam plenè probans suam intentionem per investituram Alvarot. c. 1. num. 2. de consuet. rect. feud.
- Demnach zwinget sichs darauff / daß sic an diesen der Herrzogin Wydumb keine andere gerechtigkeit / denn als an einem neuen Lehen haben. Nam quod supra diximus, manere feudum antiquum, quando vasallus, qui commisit, iterum investitur, accipiendum est, quoties investitur ex veteri concessione, ut declarat Molinæus Consuetud. Paris. §. 30. num. 106. 107. secus vero si investitur de novo Andr. Ifern. & Dd. c. unic. de vasall. decrep. stat. ubi licet hoc ipsum disparent in casu dubitabili, ut videre licet apud Molinæum de feud. §. 30. num. 107. 108. 109. 110. 111. tamen quando vasallus commisit, & dominus jure commisi usus est, sic ut non alias illum de novo investiverit, nec investiat, nisi ut de feudo novo, quod ita etiam vasallus acceptet, hoc casu fit feudum novum, ut probat Molinæus praelegat. loc. num. 108. nec aliud jus exinde vasallus in eo habet, quam jure acquisitionis in feudo novo, ut idem Molinæus ibi prosequitur num. 112. Nam t̄ & alias dominus & vasallus per novam investituram ex feudo antiquo novum facere possunt Jul. Clarus de feud. q. astio. 8. num. 4. Quod etsi limitetur, ut noceat iis, qui in talem novam investituram consentiunt, non aliis descendentibus aut agnatis, qui non consenserunt, & jus ex priore investitura habent Bald. c. 1. num. 20. An agnat. vel fil. Jacobin. in invest. verb. ita quod ipsi investiri. num. 14. Clarus. d. questio. 8. num. 4. 5. 6. hoc tamen iterum limitatur non procedere in isto casu, ubi vasallus non sponte sed coactè, metuens ne secundum legis feudalis dispositionem cogeretur & privaretur feudo, pro se & suis censetur renunciassè priori juri, & no-

& novum ex gratia recepisse *Molin. d. §. 30. num. 109. per l. novissimē. quod falso tutor. author.* unde subdit ibi *Molinæus num. 110.*

141. quamvis & alias renunciatio seu abdicatio feudi antiqui facta per vasallum non noceat agnatis, quin mortuo refutante & ejus descendantibus debeant admitti. *c. §. hoc quoque. ubi Bald. de success. feud. Alvarot. §. final. conclus. 37. Quæ fuit prima caus. benef. tamen hoc verum inquit in voluntaria ac spontanea renuntiatione, non necessaria & debita, ut hic.*

142. Num & ista est aber ausführlich's rechtens / daß der Lehmann sein Lehngut mit nachlassung des Lehnherrn wol vorndern / vorsehen vnd vorschreiben müge / ohne bewilligung des Mitbelehnten / so nur allein darzumals an ein neue Lehen kommen / vnd keine alte Berechtigtkeit ex beneficio primi acquirentis daran haben. Quamquam enim feudum antiquum non potest vasallus cum domini consensu alienare vel hypothecare (quæ hætenus paria sunt *l. final. C. de reb. alien. non alienand. etiam in materia alienationis feudalis c. 1. in princip. verb. oppignorare. de prohib. feud. alienat. per Frideric.*) in præjudicium agnatorum, qui jus acquisitum aliunde, nempe beneficio primi acquirentis, habent, secundum communem *Alvarot. num. 4. & Dd. c. 1. quem feud. ad fam. pertin. Curt. Sen. consil. 50. num. 21. Paris. consil. 17. num. 16. lib. 1. Clarus de feud. questio. 41. num. 1. Curt. Jun. consil. 171. num. 5. Socin. Jun. consil. 112. num. 1. lib. 2. secus tamen est in feudo novo, ubi nullum habent jus antiquum, sed tantum ex mera domini gratia. & possidentis vasalli admittuntur, qui idcirco alienare vel hypothecare possunt illis invitis. Ita *Clarus de feud. questio. 8. num. 2. versic.* Sed in feudo novo secus est: nam feudum novum, sub quocunque tenore receptum sit, nisi fuisset expressè receptum contemplatione alicujus filii, specialiter & proprio nomine in ipsa investitura nominati, (quomodo dominus Burgavus hic non habuit d. feudum respectivè & contemplative d. R. sed contrapostius) semper potest ad libitum alienari per feudatarium cum consensu domini, nec requiritur consensus filii primogeniti, vel alterius agnati qui successurus erat. Et hæc est decisio *Andr. de Ifernina, cap. 1. num. 3. de alienat. feud. patern.* quam dicit esse per omnes approbatam *Sigism. consil. feud. 52. num. 1.* ubi etiam subdit, quod omnes eam sequantur nemine discrepante, quia id quod ego acquirō, possum meâ voluntate, invitis successuris, alienare. Et subdit *Jul. Clarus præallegat. loc.* sibi hanc decisio-*

nem semper placuisse, utcunque super hoc articulo *Dd.* variè scripserint.

Vnd hat solches in diesem fall desto weniger zweiffels / allidieweil das obangezogene Keyserliche inbult / dardurch die Herrn R. zu der Herrschafft / als einem neuen Lehen / wieder zugelassen / des klaren inhalts / daß in alienierung der Burggräfflichen Lehn / in welchen die Herrn R. von neuen die gesambte Handt auß lautern Keyserlichen gnaden erlangt / alleine der Keyserl. Kayf. M. a. i. consens vnd nicht der Herrn R. als der Mitbelehnten de necessitate sol requiriret werden / Unde & cum ex ipso tenore investituræ ipsorum consensus non requiratur, huic standum est *d. c. 1. in fin. de duob. fratrib. & c. 1. de feud. non habent. propr. natur. nec consensus amplius ejus est requirendus, qui in investitura eum dedit vel remisit c. 1. de feud. non habent. propr. feud. natur. Curt. de feud. parte 4. reg. 2. quest. 5. Dec. consil. 193. num. 5. Jul. Clar. de feud. quest. 31. num. 8. etiam in alteratione feudi antiqui in novum, ex quo uterque (dominus & vasallus) potuit libitali pacto in investitura appposito præjudicare, & hoc est indubitatum ut inquit *Clarus de feud. quest. 8. num. 4. versic.* Respondi quantum ad concedentem & versic. nisi ipsi vel agnati consensissent. Quamquam autem limitet in non consentientibus, de hoc tamen hic tantum est quærendum, cum teneantur hoc casu eorum successores consentire; ex quo non sponte d. R. in hoc pactum descenderent, sed metu exercendæ felonie, & declarandi commissi, quo arguebantur feudum amisisse *Molinæus de feud. §. 30. num. 109. 110.* quid dicit hoc potissimum obtinere, quando ex præfationibus, (quæ inducunt causam dispositionis finalem *Socin. consil. 165. num. 7. volum. 2. Lanfranc. c. quoniam in princ. num. 2. de probat. Catheran. decis. 23. num. 37.*) item novitate & mutatione factorum (ut hic) apparet id actum, ut investitura tantum jus novi, non antiqui feudi simul investitis conferat, & ita apparet ex clausulis novæ infeudationis de repudiatione expressa vel implicata feudi antiqui, & omnis juris præcedentium investiturarum, & de animo novum feudum inducendi: quod fieri potest hoc casu, etiam aliis agnatis non vocatis, ex quo domino acquisitum erat jus commissi & revocationis feudi, ut ait *Molinæus præallegat. loc. hum. 109. per c. 1. in fin. Quæ fuit prima caus. benef. amittend.* velut ex hoc ipso pacto investituræ apparet R. jus antiqui feudi remisisse, & nova domini gratia contentos fuisse: alioquin ex jure feudi antiqui non posset etiam consensu domini*

alienatio fieri, in præjudicium eorum, ut superius probatum est. Consequens igitur qui vult, censetur antecedens necessarium voluisse ac remississe *Cravet. consil. 266. num. 3. consil. 134. num. 45.* etiam in odiosis ac strictis *Cravet. consil. 174. num. 2. consil. 186. num. 7.*

Weil dann die Herrn X. auß^r lautern Kayserlichen gnaden / vnd keiner pflicht oder gerechtigkeit / in die gesambte Handt von neuen kommen / vnd in derselbigen investitur klar vnd hell vorsehen / daß in alienation solcher Burggräffischer Lehen ihre bewilligung nicht / sondern allein des Lehensherrn notwendig seyn sol / Als schließet sich vnwidersprechlich / daß der Wydumb vom Herrn Burggraffen seinem ehelichen Fürstlichen Gemahl / mit Kayserlicher vorwilligung vnd ratification vffgerichtet / von obgedachten Herrn X. / als von neuen darzu kommenden Lehenfolgern / die sich auch ihres consens darin begeben nicht müge gestritten noch gesochten werden.

Vors Dritte / bringet solches der Chron Böhemb beständige gewonheit mit sich / dadurch allzeit vblig vnd in vuvorrücktem Gebrauch sol gehalten worden seyn; Nemlich was die Römische Kayserl. Majestät auß Böhemischer Königlichem macht vnd Gewalt / vnd als ein regierender König zu Böhemb / mit vorwissen vnd Raht der Chron Böhemb Edlen Räthe / consentiret / bestetiget vnd bekräftiget / daß solchs sol vnd muß ohne alle einrede gehalten werden / demselbigen nach es auch diffals billich gehalten wird /

144. Nam in feudis potissimum consuetudini locorum est standum *c. 1. ubi Ifern. & Alvarot. num. 4. tit. de feud. cognit. Host. rubric. de feud. in fin. Cbassan. in Consuetud. Burgund. rubric. de feud. in princ. num. 17. Boer. in consuet. Bituricens. tit. de præscript. §. 2. gloss. 2. Schurff. consil. 66. num. 7. centur. 1.* Etsi autem alias disputari potest, utrum consuetudo loci, ubi feudum situm est, non deroget consuetudini & juri Curie dominice *Henning. God. consil. feudal. 22. num. 7. gloss. art. 30. in fin. lib. 1. de eo tamen hic quæri non est necesse, cum istud dominium S. non modo dependeat à Corona Bohemix in feudum, sed illi quoque sit incorporatum, & sub illa situm, & de ejusmodi territorio censeatur Barthol. l. 1. num. 5. 6. C. de metrop. Ber. lib. 11. Bald. c. 1. in fin. num. 3. de content. inter mascul. & fem. ut eodem omnino jure regulari debeat Barthol. l. si convenerit. 2. §. 1. num. 2. de pig. act. l. que de tota. de rei vendicat. Everard. loc. de tot. ad part. atque adeo etiam consuetudine c. cum olim. 6. De consuet. quæ quoties alicujus regionis*

probatur, aut extat, eadem etiam in subiectis civitatibus & castris ejusdem obtinere debet *c. cum capella. ubi gloss. verb. in quantum. de privileg. Barthol. d. l. si convenerit. Jas. num. 5. Hypp. num. 10. l. ult. de jurisdic. & §. in personam. num. 10. Instit. de action. & in terminis Schurff. consil. 26. diligenter. num. 2. 3. consil. 66. quanquam. num. 10. centur. 1.* Quanquam autem etiam jure communi instar sacrilegii est beneficii & rescriptis principis obviare *l. sacrilegii. §. C. de divers. rescript. & consuetudo conformis juri communi non est consuetudo, sed mera juris observantia Alexand. ad Bart. l. de quibus. num. 4. 5. de legib. per gloss. marginal. c. 1. de consuet. in 6. c. in his. de privileg. Curt. c. ult. in princ. de consuetud. Menoch. consil. 75. num. 32.* tamen ille textus d. l. §. tantum de concessione administratum & dignitatum ac jurisdictionum loquitur, quæ propriè & immediate ad principem solum spectant *Angel. num. 2. 3. & Dd. rubric. de jurisdic. & l. 1. 2. ad L. Jul. de ambit. secus in aliis, in quibus præter principem aliquis jus habet, quod princeps non intelligitur auferre, voluisse l. ult. ubi Dd. C. Si contra jus. l. cum avus. C. de emancip. lib. & idè nec jure feudali consensus domini agnatis jus habentibus præjudicat, ut supra probavimus Clarus de feud. quæst. 8. num. 3. & quæst. 41. num. 2. & quæst. 42. num. 1. & per totum. Alvarot. c. 1. num. 4. quem. feud. ad femin. pertin. cum aliis quæ cumulat Clarus d. quæstio. 41. num. 2.* Daß also dieser der Chron Böhemb brauch den Gemeinen Rechten zu wieder / vnd doch demselbigen derogiere *per not. l. de quibus. de legib. c. cum dilectus. de consuetud. Socin. c. unic. num. 68. 69. de litis contest. potissimum in materia feudali c. 1. de feud. cognit. Alvarot. Zas. & communiter Dd. in prælud. feud. Molin. consuetud. Paris. tit. 1. de feud. in princip. num. 50.*

Wie denn auch bey Keyser Ferdinand hochlöblichster gedechtnuszeiten in H. von W. nachgelassenen Witwen sachen zu Praga in der Appellation Cammer zu recht erkandt vnd gesprochen worden / daß ob schon H. von W. Brüdere vnd Mitbelehnten in die auffgerichte Leibzucht nicht gewilliget / dennoch dessen ungeachtet zu rechte dabey geschützet vnd erhalten worden / Ue hæc consuetudo etiam in terminis præsentibus contradictorio judicio sit obtenta, id quod plurimum ad rem facit *l. cum de consuetudine. 34. & ibi Dd. & l. de quavis. de consuetud. quia non tam sufficit consuetudinem in genere probari, quam cum ostenditur obtinuisse hætenus in specie ac individuo casu de quo quæritur*

ritur Oldred. consil. 237. perlevis. num. 3. Alb. Bruns. consil. 66. num. 4. Curt. Jun. consil. 26. circa finem. 1. Aueboran. consil. 239. pro maiori in fin. Alexand. consil. 6. viso. num. 3. 4. lib. 1. Craves. consil. 98. num. 4. Dec. consil. 472. num. 18. Menoch. consil. 54. num. 37. per Aretin. consil. 23. in 3. dubio.

Zum Werden/ist es fundt vnd am tage/ das wegen obgedachter neuen Investitur vnd Böheimischer gewonheit, die Röm. Kayf. Majestät als regierender König in Böheim vnd Lehnherr in vorpfindung vnd alienation Burggräfflicher Lehen bisweilen gewilliget / vnd vornemlich solches consens vber dergleichen vorpfindung/ der Herrn N. widerstehen vngeachtet / vnd allenwege gehalten / wie dann mit vorschreibung der Herrschafft gehalten / darüber denen von B. als creditum vnd Besigern von Röm. Kayf. Majest. wider die Herrn N. ein Kayserlicher Schutzbrief mitgetheilet worden.

Weil dann L. eine verbesserung dieses Wydumbs ist / wie oben außgeführt / wird es auch diffals also belich gehalten / maximé cum dote & dotalitii causa, favore mulieris, longé sit favorabilior, quam aliorum, creditorum, & ubi eadem vel major ratio, ibi idem jus esse debeat, ut supra demonstratum est, & tradiurgloss. 1. l. si constante. cum autem. seq. C. de donat. ante nupt. l. ult. ubi Angel. & Alex. Solut. matrim.

146. Ertlich ist es nicht ohne, das nach absterben des Herrn Burggraffen die Herrn N. obgedachten Wydumb vnd daruff erfolgte Kayserliche gunst vnd confirmation off zweyerley weise anzusehen / sich verstanden haben / erlich auß dem, das J. F. B. Leibgut ohne ihren / der Herrn N. als der Mitbelehnten consens vnd bewilligung / außgerichtet werden / Darnach vnd zum andern auch auß dem, das das solch Leibgut vbermessig / vnd dem Landt vbliehen gebrauch zu wider außgerichtet seyn sollen / Ob nun wol die Herrn N. solch ihr verwenden zum höchsten angehen / vnd darüber informationes juris vnd Rechtspruch produciret / So ist doch derselben vngeachtet vnder Röm. Kayf. Majestät auß angezogenen vrsachen hochgedacht Fürstin bey ihren Leibgut erhalten / geschützet vnd bis außhero gelassen worden. Constat autem nedom contra sententias, quæ in iudicatum abierunt, venire amplius non posse l. sub specie. C. de re iudicat. cum similib. sed ne quidem aduersus decretum, quod similiter transit per decendum partibus in rem iudicatum Jas. l. quod ius. num. 31. de re iudica. & præsumitur ex iustis causis factum gloss. l. 1. verb. omni ordine. ad fin. C. de fid. instrum. & jur. bast. fisci.

lib. 10. l. 2. C. de offic. civil. jud. Jas. l. nec quicquam. §. ubi decretum. num. 79. de offic. proconsul. l. mandata. num. 6. de offic. ejus cui mandata. jurisdict. Duenn. lat. reg. 189. decretum. num. 2. potissimum in materia nostra. dote & dotalitii Jas. l. post dotem. num. 85. solut. matrim. Paris. num. 137. c. quoniam. & ibi Francisc. Nat. quæst. ult. num. 28. de probat. Cornu. consil. 98. num. 1. volum. 1. Alciat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 10. num. 1. Cognol. in rubric. C. qui admitt. num. 65. & iuste possidet qui auctore pratore possidet l. ius. de acquiren. possess. adeo ut immittus & defensus in possessione à magistratu, absque alio titulo vel probatione, tutus sit, & in eo defendatur Angel. num. 4. & Dd. c. licet episcopus. de prebend. lib. 6. Nec enim elusoria ejusmodi decreta esse debent l. si prator. de iudic. sed servanda sunt Barthol. l. quod semel. §. num. 2. 3. de decret. ab iudic. faciem. præsertim quando princeps (ut hic) inter partes est interlocutus & iudicavit, cui omnino partes stare debent l. 2. ult. C. de legib. etiam in materia feudali Iheron. c. 1. §. sancimus. num. 1. Quo tempore.

Ob nun wol durch diesen allen stadtlichen Rechtsgründen / hoherwelter Fürstin Wydumb gungsam erhæret / außgeführt vnd bekräftiget / dennoch aber ist dabeneben vnd darüber auch zu erwagen / das wenn schon diffals obgedachter Wydumb / auß mangel des Mitbelehnten consens / vnkräftig were / das gleichwol die Herrn N. dasselbige nicht zu sechten hielten / sintemal es außfindig / das nach gelegenheit diffals solcher Wydumb nicht vbermessig (quanquam & hoc ex consuetudine, præsertim inter principes, non vitiat Guid. Pap. decis. 382. licet in pactis de dote & c. per totum enim sicut & superius ostensum est) Darumb wenn schon gar kein Leibgeding diffals offgerichtet were / so müssen es doch nochmals die Herrn N. als Lehenfolger ihren Fürstlichen Gnaden / auß ihr anhalten bestellen vnd auffrichten / oder do sie zu ihren Einbringen wehlen wolte / dasselbige alles ver aberettung J. F. B. gerichtlich vergnügen vnd wieder geben / Schnuff. consil. 51. dubium. num. 1. centur. 3. Zobel. art. 75. Landt. lib. 3. per l. si ego. §. si res. de iur. dot. Afflic. decis. Neapolit. 385. num. 6. Jacobin. tract. feud. verb. & cum pacto. num. 31. Not. schütz. d. 11. von Leibgeding. & gloss. col. penult. Lehenrecht cap. 31. constitut. provinc. 44. parte 3. Viel desto mehr dann seind sie das albereit J. F. B. mit des Lehnhern consens von ihrem verstorbenen Herrn den Burggraffen außgerichtet Leibgeding zu belieben schuldig / vnd dasselbige anzusehen nicht befugt, Not. schütz in processu. cap. von Leibgeding

geding mibi sol. 147. & pag. 2. in fine. Afflict. d. decus. Neapolit. 385. num. 3. 4. 5. & per totum. Nam qui ad obligandam rem tenetur, multo magis si jam oppignorata sit, quamvis vitiose, ratum habere cogitur l. rem alienam. 42. de pignor. act. quia t facilius servatur in esse quod factum est, quam ad esse faciendum perducatur l. patre. 8. ubi gloss. verb. retinere. de his qui sunt sui vel alien. jur. l. furor. de sponsalib. l. iudex. de judic. l. si patronus. de concubin. l. 1. §. origo. versic. casum. de postuland. c. factum. 73. ubi Dyn. num. 1. & Dd. de reg. jur. lib. 6. l. nomine. §. fin. de rit. nuptiar.

Es ist aber disfalls zum beschluß dahin zu sehen/ welchs dann wol in acht zu nemen/ daß wolterwente Herrn X. das vffgerichtete Leibgeding nicht streiten / vnd villicht auch nochmals nicht sechten werden / aldiweil sie dermal eins/ wie vorberürt / von solcher annuettung durch Kayserl. Majestät abgewiesen / vnd die Herzogin bey ihrem Wydumb geschüzet worden/ auch nunmehr die Herrn X. fürgenommen durch vffkündigung solcher Leibzucht nicht allein nicht zu sechten / sondern vielmehr genehm zu haben vnd zu belieben/ also weil sie laut vnd krafft desselbigen Wydumbsbrieffs die löskündigung in nehester Jahresfrist / nach gehaltenem weitem Beylager / mit anbiertung des eingebrachten Ehegeldes vnd vorbesserung der 600 Thaler jährliches Zinses. fürgenommen vnd angekündiget / Stehet derhalben der grundt seiger Berathschlagung darauff / Ob gegen solcher entrichtung hochgedachte Fürstin ihr Wydumb abzutretten schuldig oder nicht.

Do nun J. J. G. vber ihren Brauttschas nichts ferner an städtlichen bahrtschafften vnd Gelde eingebracht heiten / vnd sonst ihren J. G. zusehende / vnd in der Eheberedung auch vff den fall außgesetzte Klenodien von dem Herrn Burggraffen ihrem Gemahl nicht versetzet vnd abhendig gemacht worden / So hätte es seinen geweißen weg/

Weil es aber viel eine andere gelegenheit disfalls hat / vnd J. J. G. mit solchen erbierten weit nicht kan abgefunden noch vermöge anzureger Vorschreibung abgefunden werden / als ist leichtlich zuerachten / vnd gibt die folge. daß sie auch zuvor ihre Leibzucht abzutretten nicht pflichtig.

Dann erstlich vermag solche Eheberedung / darauff diese löskündigung geschicht / auch sonst den Rechten nach nicht geschehen kan (intemal ohne das / das Leibgeding vff der Frauen leben wehret / vnd ihr niemand dasselbige brechen mag / art. 21. Landtr. lib. 1. cum si-

milib. supra allegat. wie oben bewehet) daß do nach des Herrn Burggraffen tödtlichem vorgefallen hochgedachte Fürstin sein Gemahl ihren Wittwenstandt endern / vnd zur andern Ehe schreiten würde / alsdann des Burggraffen Erben / innerhalb Jahres / J. J. G. mit entrichtung des Heyraths Geldes / vff einmahl ablegen sollen 2c.

Nun möchte alhie ansenglich zweiffel vorgefallen / ob t das Wort Erben auch vff der Herrn X. zu ziehen / dennobwol in Belehnungen vnd investituren die Lehenfolger dar durch vorstanden mügen werden c. 1. ubi Bald. & Dd. de vat. feud. Curt. tract. feud. part. 3. princ. in princ. Afflict. cap. 1. num. 3. de duob. fratrib. c. 1. §. si ei. de alienat. feud. patern. Jas. in pralud. feud. num. 46. Idem Jas. num. 42. & Dd. l. Gallus. §. 1. de lib. & posib. Cephal. consil. 1. num. 75. Alexand. consil. 26. num. 3. lib. 5. consil. 29. lib. 1. Schurff. consil. 47. consil. 98. centur. 1.

So ist man doch disfalls in den terminis puri contractus dotalitii & pacti dotalis, welchs dann an ihm selbst hereditarium ist / vnd vff die Landterben transmittiret vnd bedeutet wird l. 2. ubi Cagnol. & omnes Dd. C. de pact. inter empt. & vend. l. ex contractibus. de obligat. & actio. l. si pactum. de probat. Tiraque. late de retract. convent. §. 1. gloss. 6. num. 1. 2. 3. cum multis seqq. etiam in pactis dotalibus l. si ita. l. pater. de pact. dot. l. Gajus. solut. matrim.

Zu sehen / aber doch der Warheit vnabbrüchlich / daß disfalls solch Wort Erbe von Lehenserben zu verstehen were / so möchte doch wiederum gesagt werden / daß es aber vff die descendentes, darvon folgendes in der Eheberedung disponirt wird / zu verstehen seyn solt / Dennobwol diese Eheberedung in P. gemacht / dennoch aber weil der effect dieses Puncts in des Burggraffen Herrschafft vnd Wohnung gezogen / vnd fürnemlich die bezahlung zu S. der Fürstin geschehen sol / als kan nicht anders gesagt werden / denn daß daselbst contrahiret / tam ratione dominii mariti, quod uxor sequitur, & ubi contradixisse intelligitur l. exigere. ubi Dd. de judic. l. cum quadam. de jurisdictione. quam ratione destinata ibi solutionis l. 3. de reb. author. jud. possiden. l. contraxisse. de obligat. sic ut non intelligatur contractum, ubi naturaliter contrahentes fuerunt & contraxerunt, secundum communem Jas. & Dd. l. 1. de eo quod cert. loc. Itaque t jus loci maritalis, & ubi solutio facienda est, in his quæ ad effectum solutionis pertinent, attendi debet Everar. consil. 82. ex literis vol. 10. Mysing. observat. 82. centur. 4. Bald. l. multum interest. & ubi Salic. in fin. C. si quis alter. vel sibi. So folget auch nach Sächsischen Rechten / die Frau mit ihren rechten dahin

hin der Mann geböret gloss. art. 14. in fin. & art. 45. Landtr. lib. 1. per l. fin. §. item rescripserunt mulierem. ubi Bart. ad municip. l. sicut. C. de in jus vocan. Bald. l. final. in fine. C. de servis fugit. & de hoc tex. d. art. 45. lib. 1. versic. tritt in sein recht / wenn sie in sein Bett tritt.

50. Nun ist es gewiß vnd offenkundig / das im Voilandt vnd Herrschafft auch in ganken Burggraffschumb die Sächsische gewonheit / recht vnd statuten / fürnemlich woz die Lehen belanget / gehalten werde / nemlich das die Lehen Güter / ohne vnterscheid der alten vnd neuen / durch auß ihrer art vnd eigenschafft nach / allein vff die descendentes vortretet vnd gebracht werden / vnd nicht vff die Seitlinien vnd agnaten vorfallen / also das wo die collaterales oder die agnaten nicht ausdrücklich mitbelehnet / vñ in die gesambte Hand gebracht sie ganz vnd gar kein ius successioneis oder anwartung vnd Lehenfolge in Lehen Gütern haben / Jure t enim Saxonum feuda tantum sunt transmissibilia in succedentes, non vero ad collaterales pertinent jure successioneis, sed tantum simultaneæ investituræ Author. different. Saxon. different. 29. Henning. Coden consil. feud. 22. de invest. incip. Nach dem num. 1. & 2. neq; habentur collaterales pro descendentes primi acquirentis, proindeq; in universum non succedunt, nisi simul sunt investiti, ut ibidem Coden. num. 9. & Author. different. different. 29. per tex. Lehenrecht cap. 21. & cap. 5. cap. 6. cap. 57. & 32. ubi gloss. & Landtr. lib. 1. art. 56. lib. 2. art. 58. Hennig. d. consil. 22. num. 8. 9. 12. ubi illa jura ad hoc allegat, & testatur hoc usu obtinere. ad idem Schurff. consil. 16. super tot. consil. 99. quod prædict. a. num. 3. 9. cum sequent. centur. 1. consil. 59. casus. num. 3. centur. 2. gloss. latina sub litera G. art. 27. lib. 1. & art. 56. lib. 1. art. 58. lib. 2.

Nun ist es je klares rechtens / das in ders gleichen fällen / so ihrer eigenschafft nach vff frembde Erben nicht fallen noch transmittiret werden / das wort Erben allein von den descendentes vnd keinen andern oder Seitlingen zu verstehen sey.

51. In t quacunque enim materia, quæ de sui natura non transit nisi ad descendentes, heredum mentio in contractu facta, quibus prospicitur, tantum descendentes continet, non collaterales aut alios extraneos, sicut extra descendentes omnes pro extraneis heredibus habentur §. extraneus. & ibi. Dd. Instit. de hered. qual. & diff. §. 1. in autben. de imperfect. test. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testament. Et ita communiter concludunt, appellationem Heredis ad alios non extendi, nedum in statutis, à quorum verbis & eorundem proprio significa-

tu non est recedendum Signor. de Homod. consil. 6. num. 7. Hypp. in pract. §. oportune. num. 4. Lanfranc. c. quoniam. verb. instrumentorum productiones. num. 1. de probat. gloss. sub litera D. Landtr. lib. 1. art. 31. verum etiam jure communi Dec. consil. 171. num. 2. Jas. & Dd. l. Gallus. §. 1. de lib. & posthum. Alex. & alii. si patroni. in fin. ad Trebell. cum aliis quos cumulat Jul. Clarus. lib. 1. senten. §. emphyteusis. quest. 28. num. 6. versic. faciunt. ubi idem extendit ad materiam feudalem.

Darumb wenn auch disfalls nicht nach Sächsischen / sondern gemeinen Keyserliche sollte gesprochen werden / vnd wenn gleich disfalls materia mere feudalis vorhanden were / So müste dennoch auch demselbigen nachfolgen / das obgedachtes wort Erbe nicht von der Seitlinien zu verstehen sein solle.

Nam etiam jure communi in materia feudali verbum Heredis, simpliciter positum, tantum accipitur de descendentes, nec comprehendit extraneos vel collaterales, secundum communem, Dec. consil. 175. post num. 3. versic. ulterius etiam & consil. 95. num. 8. Gozadin. consil. 9. num. 52. Socin. Jun. consil. 112. num. 8. lib. 2. & consil. 72. num. 26. lib. 1. Et hanc opinionem communiter teneri dicit Calderanus consil. 15. tit. de verb. significat. quem refert & sequitur Gratus consil. 4. num. 32. lib. 1. Et dicit Parisius consil. 2. num. 23. lib. 1. quod ita communiter concludant Dd. omnes, & Socinus Jun. consil. 108. num. 6. lib. 2. ait, hoc esse commune dictum. Hanc etiam esse certam sententiam asserit Gozadinus consil. 26. num. 30. Julius Clarus lib. 4. senten. §. feudum. quest. 83. num. 3. ubi in fine addit rationem, versic. & ratio est, quia verbum Heredibus in materia feudali recipit à lege hanc interpretationem, ut intelligatur solum de descendentes. Ita est communis, & attestatur Anton. Rub. consil. 164. num. 13. Gratus consil. 29. num. 41. lib. 2. Augustin. Berous quest. 17. num. 3. & idem in materia dotis in feudo constituta obtinere decidit Baldus l. etiam in fin. princ. solut. matrim. quem ad hoc citat Julius Clarus. præallegat. loc.

Welches dann disfalls fürnemlich stude haben sol vnd muß / aldiemal die herrn R. nicht vor Lehenfolgere eines alten Lehen standt / sondern allein auß gnaden / als zu einem neuen Lehen / vffs neue von dem Lehen Herrn seind zugelassen worden / R. enim non sunt habiti pro agnatis successoribus feudi antiqui, & descendentes à primo acquirente, sed ex gratia domini tantum admissi, ut ad feudum novum, ubi multo certius est, nomen Heredis non coheredum agnatos, sed tantum descendentes, quando agnatorum

non est expressè facta mentio, c. 1. de benef. frat. c. 1. §. 1. qui feud. dar. poss. Alex. consil. 30. num. 5. lib. 3. Jacobin. in invest. verb. nobiles num. 2. 3. 4.

Vnd bringet diesen Verstand auch mit sich/das in derselbigen Wbdumb's disposition, da den Erben die loskündigung nachgelassen wird/bald nach dem wort Erben/folgendes gesetzt wird/Nachkommen/versic. sollen ihre Erben vnd Nachkommen zc. Nachkommen aber heißen in latein posteri, das ist Kinder.

Wie es dann also auß dem latein vordolmenschet hat D. Luther als Daniel. 11. cap. im 4. versic. nicht vff seine nachkommen/das ist Kinder/welchs der Text eigentlich erzwinget/Item Levit. 25. so sol es der Reuffer ewiglich behalten vnd seine Nachkommen/Vnd daselbst bald hernach versic. Vnd seine Nachkommen vnd im 23. cap. versic. das sol ein ewiges recht sein ewren Nachkommen/Vnd im 22. cap. So sage nun ihr vnd ihre Nachkommen. Vnd im 17. cap. versic. Das sol ihnen ein ewiges recht sein vnd ihren Nachkommen/Vnd im 49. Psal. versic. noch lobens ihre Nachkommen zc. an welchen orthten allen das wort posteri gegeben vnd vordolmenschet wird mit dem wort Nachkommen/ wie man es auch nicht besser geben kan/suitemal posteri auch Nachkommen oder folgende heißen à postero seu posteo welchs dann nur Kinder bedeutet/wie dasselbig wort durch den nahmen Kinder vordolmenschet wird Genes. 21. versic. Das du mir vnd meinen Kindern zc. oder durch das wort Samen/als Genes. 26. versic. Vnd will deinen Samen mehren.

152. Nun ist aber vnverneinlich das solcher terminus Posteri oder Nachkommen im rechte allein vff Kinder gedentet vnd restringiret wird l. quod quis. §. 3. de legat. 3. Bart. l. si quis filiabus. de testam. tutel. l. item prator. de suis & legit. Alex. l. 1. per illum text. de iure immunit. & comprehendit liberos utriusq; sexus Det. l. fœminæ. num. 62. & 126. de reg. Jur. Anton. de Butr. consil. 9. viso. in 1. dubio. Anchoran. consil. 339. pro majori. num. 6. sicut & posteritas complectitur omnes descendentes Dec. d. l. 2. num. 62. de reg. Jur. per l. quod bis verbis. §. final. de legat. 3. ubi appellatione Liberiorum veniunt omnes utriusq; sexus liberi, etiam ex fœminis descendentes latè Tirag. de retract. prox. §. 1. gloss. 9. num. 239. Wie dann auch in der Wbdumb vorschreibung die nach folgende dispositio vff die Kinder alleine deutlich gerichtet in §. Begebe es sich aber das wir Fürst H. mit hochgedachter Fürstin vnsern freundlichen lieben Gemahl Erben erzeugen zc. alda auch solch wort Erben nur allein Leibs Er-

ben vnd Kindere bedeutet/wie dann die folgende wort Leibs Erben vnd alle vmbstende bezeugen.

Non est autem novum priora & precedentia, etiam clausulas & dispositiones, declarari à sequentibus c. si servus. 50. §. ult. de legat. 1. l. quisquis. 95. ubi Bart. l. quasitum. 78. §. 1. de legat. 3. Socin. consil. 15. visis. num. 35. vol. 1. etiam in feudalibus Matth. Afflict. §. ult. num. 79. Ex quib. caus. feud. amittit. geben auch disfalls alle vmbstende/das vornützlich der Herr Burggraff den Herrn K. deren nit gend im ganken instrument gedacht wird/nicht hat caviren oder zugefallen sein wollen/suitemal er sie vor mitbelehnten dieser alten Herrschafft nicht erkandt/auch menmalichen wisfentlich/was für hader/zanc/zroll vnd schwere rechtfertigung zwischen ihnen stets/auch zur zeit der Eheveredung gewesen. Acquit ex injuriis, etiam talibus, oritur & probatur inimicitia capitalis Bald. c. veniens. in fin. de iurejurand. Jas. l. procuratoribus. in fin. C. de procurator. & inimicitia præsuntur vel ex una lite, præsertim quam, qualis hic, de magnis dominiis & succossionibus inter partes fuit agitata Cravet. consil. 75. accusatur. num. 11. per Alex. consil. 99. num. 1. 2. lib. 1. Roman. l. 2. §. hoc rescriptum. ad Syllan. Joan. Anan. consil. 59. num. 3. 4. Calcan. consil. 69. num. 6. 7. & olim inimicus præsuntur etiam hodie esse l. in ipsius. 5. ubi Bald. not. C. famil. eris. Alciatus reg. præsumpt. 2. præsumpt. 11. ubi num. 2. refert ex Aretin. c. 1. de iudic. quod cum aliquis litigatur contra alium, non possit contra eum testimonium dicere, etiam lite finita, quoniam ex illo præsuntur inimicitia etiam adhuc post litem finitam durare, quod latè probant Andr. Barbat. & Boschi. Codega d. c. 1. de iudic.

Nun ist es je vnverneinlichs Rechtens/das in gemelner disposition, wie disfalls vnter dem wort Erben vnd Nachkommenden geschehen/die widerwertige Feinde oder gehassete Personen nicht comprehendiret oder verstanden mügen werden/Nam in generali dispositione non continentur personæ odiosæ, nec illis disponens videtur providere voluisse l. Lucius Titius testamento. §. Lucius Titius de legat. 2. Menoch. consil. 30. proposita. num. 15. Cravet. consil. 284. num. 1. Quare nec in generali dispositione in familia facta (ut hic) continentur illi, quos constat illo dispositionis tempore inimicos fuisse disponentis Socin. sen. consil. 37. num. 3. 4. versic. primo quia præsupponitur. lib. 2. Alex. consil. 213. num. 4. lib. 6. quos sequitur Anton. Rub. l. Gallo. §. quidam recte. num. 91. de lib. & posthum. Barbat. consil. 11. in fin. lib. 2. Menochius d. consil. 30. proposita. num. 15. & 16. ubi num. 17. addit ratio.

rationem non contemnendam. Nam si propter supervenientem inimicitiam, etiam alicui relicta provisq; censentur revocari atq; adimi l. 3. §. ult. ubi Bald. de adimen. legat. l. inimicitias. ff. de iis quib. ut indig. Jas. l. fideicommissa. C. de fideicommissis. Ruum. consil. 162. in princ. lib. 4. Petrasanc. sing. 6. Tirag. tract. cessante causa. in princ. num. 122. quanto fortius dicendum est, voluisse disponentem generali dispositione providere personis odiosis vel inimicis Menoch. prealleg. consil. 30. num. 17. versic. quam fortius ergo &c.

Derwegen ob wol die Herrn X. aus newer Keyserlichen gunst vnd anaden als Lebensfolgere sich dieser Herrschafft S. anmassen / dennoch so folget nicht das der Herr Burggraff in dem wort Erben vnd Nachkommen / sie gemeinet habe / per supradicta, bevorab weil daselbst bald allein die Leibes Erben gedacht / vnd von denselbigen disponirt wird / auch nehre Lebensfolgere / als des Burggraffen eltesten Bruder / dessen auch allein in der vorschreibung gedacht / damals vorhanden gewesen / darumb mag mit bestand vnd grund gesagt vnd geschlossen werden / das wolgedachten Herrn X. die angemaste Loskündige aus beurter Ehebeteydung nicht gebüre noch zusiehe.

153. Erstlich weil darinnen. Ihnen solches nicht nachgelassen noch gegeben / Sunt t̄ autem instrumenta stricti juris Socin. consil. 73. circa. num. 4. vol. 1. ut ex eo adjuvari non debeat, qui illo non continetur neq; nominatur l. ad probationem, 21. ubi Bald. in princ. C. de probat. §. l. interest. 21. num. 2. C. de solut. §. l. lecta. 46. in 2. opposit. Si cert. petat. l. ult. C. de fals. caus. adject. c. venerabilem. de electio. instrumentum enim tantum in eo nominatis prodest, non aliis Bart. l. admonendi. num. 32. de iurejurand. Bald. d. l. ad probationem. Socin. consil. 39. dist. num. 10. volum. 1.

Zum Andern dahet / das die wörter solcher disposition als Erben vnd Nachkommen / nach ihren rechten Vorstand vff sie eigentlich nicht können gedeutet noch gezogen werden / Verba autem contractus proprie sunt accipienda l. non datur. ubi Dd. de legat. 3. l. Labeo. de supp. legat. secundum Jason Socin. consil. 19. num. 6. volum. 1. l. quarro. §. inter. locat. c. ex literis. de sponsal. l. si duo. ubi communiter Dd. de acquir. hered. Cravet. consil. 33. nobiles. num. 18. nec extenduntur de casu ad casum, & de persona ad personam non nominatam aut comprehensam Menoch. consil. 34. ardua. num. 51. Dec. consil. 553. num. 2. 3. 4. consil. 697. num. 4. Paris. consil. 32. num. 10. lib. 1.

Vors Dritte / weil auch nicht vormutlich / das der Herr Burggraff den Herrn X. als seinen Widersachern etwas zu gute in seiner eingenen Ehebeteydung / do er auch derselbigen niemals / sondern allein seiner Leibes Erben vnd einmals seines Brudern (jedoch zum andern intent vnd allein enunciativ & conditionaliter, quod nihil ponit, nemlich des consens halben / do der nothwendig) gedacht / Verba t̄ autem & clausula contrahentium debent accipi eo respectu quo profertur Cravet. consil. 16. post reditum. num. 3. & secundum id quod actum esset l. in conventionibus. de verb. signif. l. semper. de reg. Jur. & circumstantias l. Lucius. 38. mandat. & quæ non sunt expressa vel contravenientia manent in dispositione juris communis l. si extraneus. in princ. ubi Jas. de condit. caus. dat. l. si cum dotem. ubi Dd. Solut. matrim. Schurff. consil. 55. centur. 1. Cravet. consil. 161. num. 10. quod t̄ jus commune nullum tribuit repetendi dotem jus, quamdiu mulier eo provisa vivit, neq; per delictum amittit, ut probavimus supra ex art. 20. 21. Landtr. lib. 1. §. Chassan. in consuet. Burgun. rub. 4. cum similib.

Welche theorica dann diffals wol zu merken / denn dardurch alle der X. fürwenden mag abgelehnet werden / sintemal sieweder auß gemeinen oder Sächsischen Rechten / noch auch krafft angezogener Ehebeteydung dieser angemasten Loskündigung berechtiget sein / vnd Ihnen also im wege liegt die exceptio litis finitæ : tibi non competit actio l. ubi. 1. nec intentio. C. de transact. l. qui cum major. §. si patris. de bon. libert. l. Papinianus. 8. §. si quis impubes. de inoffic. testam. Barthol. Alexander. l. cum postea. in fin. princ. de iurejurand. Gemin. Franc. §. Dd. c. 1. de lit. contest. in 6. Angel. §. aque. excep. 28. Instit. de except. latè Blanc. tract. de compromiss. quest. 4. tit. de except. ex actionis defectu excep. 1. 2. 3. 4. addit rationem, quod nemo sine actione experietur l. si pupilli. §. videamus. de negoc. gest. Si enim, inquit, opponatur tale quid actori, quo penitus enervetur ejus intentio, imo impossibile sit petitionem procedere stante veritate, exceptione objecta litis contestatio impeditur l. 1. ubi gloss. de accusat. Angel. d. §. aque. excep. 28. Instit. de except. Roma. consil. 466. videtur,

Hierüber ist auch wol zuerwegen / das wenn man schon nachgeben wolte / das den Herrn X. die Loskündigung des Wp̄dumbs diffals gebürete / dennoch die Heyraths nittel / darauf solche vffkündigung geschehen muß / Buchstablich mit sich bringet / das J. F. G. vff solche Loskündigung / che nicht ihren Wp̄dumb abjurirt

abzutreten schuldig / sie sey dann genslich vnd vollkommen allenthalben vorgnütet vnd abgefunden / welchs dann auch dem rechten gemess vnd vblig / wie oben außgeführt.

Was aber Ihren J. G. vff dem fall zu vorgnügen sey / gibt nicht allein das recht in l. divortio. & p. sim. Solut. matrim. sondern auch der Buchstab obangeregter vorschreibung / als erstlich das Heyrath Geld sampt desselben verbesserung / wie die wort lauten / also : Do aber nach vnserm tödtlichen verfallen hochgedachte Fürstin Frau Anna vnserere freundsliche liebe Gemahl Ihren Witwenstandt endern / vnd zur andern Ehe schreiten würde / als dann sollen vnserere Erben Ihrer L. innerhalb Jahres / nach dem Ehelichen beylager / das Heyrath Geld auff einmal ablegen / bezahlen vnd entrichten / & paulo post, Die besserung aber des Heyrathsgeldes / welches wir auff dem fall auff 12000. Thaler vorordnen sollen vnserere Erben vnd Nachkommen mit 600. Thaler J. S. G. vorsichern etc. Et iterum Vnd wenn solche summa des Heyrathsgeldes 16000. Thaler nebst eingebrachten Klenodien etc. verbesserung des Ehegeldes etc. In massen obengedacht (notetur) geschehen oder gnugsam vorgewisset / als dann vnd nicht ehe (notandum.) sollen vielgedachts Wydumb gut abgetreten etc. werden.

Was nun disfalls von ablegung des Ehegeldes vorordnet / muß auch eben von desselbigen verbesserung verstanden werden / wie oben außgeführt / Ob aber wol die verbesserung der gegenvermechnuß vff 12000. Thaler vorordnet / vnd keiner andern verbesserung gedacht worden / so hindert doch solches nicht / denn damals / do solcher contract vffgerichtet / keine andere verbesserung vorhanden / ist auch vngewis gewesen / ob J. S. G. künftiger zeit etwas weiter einbringen würden / Weil aber solchs hernacher mit städlichen summen geschehen / vnd vff den fall auch die verbesserung des Ehegeldes vnd Wydumbs gerichtet / als kan noch mag nicht anders gesagt werden / denn wie die Erben den Brautschatz / vnd damals zugesagte verbesserung der 12000. Thaler / vor abtretung des Wydumbs Ihren J. G. zu vorgnügen schuldig / das auch in gleichnuß sie die andere hernacher eingewandte städliche Gelde / durch der Brautschatz vnd Wydumb erhöhet /

J. S. G. vor allen dingen gleichfalls abzuragen pflichtig. ne locupletentur cum aliena jactura, contra l. nam hoc natura. de condic. indebit. & † quoniam augmentum dotis non potest esse deterius causa, quam ipsius dotis cuius pars sit l. etiam, ubi Bart. & Dd. C. de jur. dot. Quamquam † enim in fraudem creditorum maritus non potest fingere augmentum dotis, quod habeat ejusdem privilegium l. 1. l. si constante. cum autem ben. seq. C. de donas. ante nupt. & augmentum a natura proveniens ex dote mariti sit a heredum ejus Matth. Afflict. decis. Neapolit. 270. Domina Clarella. num. 4. tamen † augmentum verè à muliere illatum eodem omnino jure censetur quo dos ipsa, & similiter venit restituendum d. l. etiam. l. inter sororem. l. cum inter. de pact. dot. alibi quæ jura ad hoc, nempe quod augmentum dotis regulatur à natura sui principalis allegat Menochius consil. 26. controversia. num. 6. & consil. 93. cum doctè. num. 13. per l. si proprietati. de jur. dot. §. illud. de aqualit. dot. l. si conuerit. 2. §. si nuda. de pignor. actio. l. fin. ubi Angel. & Alexand. solut. matrim. Bald. l. 2. C. de bon. qua liber. Anton. Natta. consil. 253. nupt. 4. vol. 2. Cast. consil. 8. ad primum. consil. 395. quamquam. ac multa copiose per tot. lib. 1. præsertim ubi non potest ostendi diversitatis ratio Menoch. consil. 26. num. 5. & 35. & 37. cæteroquin augmentum, ut accessorium, regulatur natura & jure principalis l. si ex toto l. quod in rerum. §. si qui possit. de legat. 1. Menochius d. consil. 26. num. 6. & in terminis latè consil. 93. cum doctè num. 13. ubi dicit, omne jus & privilegium (qui vero omne dicit nihil excludit l. Julianus. de legat. 3.) quod doti tributum est, etiam dotis augmento censi concessum atq; tributum. latè Rolandus in trac. de lucro dot. quest. 100. ubi multis exemplis idem confirmat, & obtinere ostendit, non modo quando agitur de damno certando, sed etiam de lucro dotis acquirendo. Cephalus. consil. 156. num. 25. lib. 2. Bellon. consil. 47. num. 1. Nevizan. lib. 1. Silve nuptial. num. 75. & consil. 76. in fine Rubeus consil. 151. num. 1. consil. 156. num. 2. Imo augmentum dotis habetur pro dote principalis, ut augmentum declarandum post & constituendum perinde sit, atq; dos ipsa prius constituta, & eadem dispositione, jure ac ratione regulentur & comprehendantur Castrens. consil. 11. vis libello. num. 3. vers. sed quando. lib. 1. Menoch. consil. 93. cum doctè num. 13. vers. censuit. Et Castrensis statuit, hoc augmentum dotis, esse ipsam dotem principalem, dum ita scribit: nam quoad illam summam declarandam ita principalis esset dispositio, sicut super jam declarata &c.

Ob aber wol anfanglich die gegenworts-
mechtniß der 12 000. Thaler / als eine vorbeßer-
ung des Ehegeldes / in der Vorsehrung / das
selbst genent vnd angezogen wird (sicut & ab
Afflic. decus. Neapolit. 24. in causa. num. 2. cum
seq.) so folget daraus doch nicht / das auch ande-
re hernacher eingebrachte besserung nicht zu re-
stituiren sey / ja viel mehr kan daher a majore
erzwingt werden / gleichwie J. F. B. vormüße
der Rechte vnd angereizet Vorsehrung von
Ihrem Leibgeding abzutreten nicht schuldig /
ehe vnd zuvor sie solcher vorbeßerung des Ehe-
geldes / im gegenwortsmechtniß vorordnet /
Item der Worgengabe halben / zueiglich abge-
funden vnd vorgütlich / Ubi tamen certa de
lucro captando Afflic. d. decus. 242. num. 2.
3. l. l. si constante. C. de donat. ante nups. Guid.
Pap. decus. 263. licet per totum. Das viel
mehr Ihrer J. B. eigene Gelde / hernacher zur
besserung des Brautshas vnd Wdums einge-
bracht / vor allen dingen J. F. B. zu vorgü-
gen l. divorcio. l. ult. solut. matrim. cum in his
certet de damno vitando / cuius major
quam lucri ratio esse debet l. ult. §. Licentia.
C. de jur. delib. l. ult. C. de codicill.

So wird auch in derselbigen disposition
hernacher indefinit geſetzt / das J. F. B. die
vorbeßerung des Ehegeldes / neben berührten
Klennodien / Worgengabe re. ehe vnd zuvor sie
abzutreten schuldig / solten eintretet werden.
Nun ist hievor bewehret / quod indefinita
æquipollat in favorabilibus præsertim de
quibus hic in materia dotis & bonis mulieri
reddendis universaliter. Item quod verba
in proprio potissimum significatu sint acci-
pienda l. cum aliter. de legat. 2. l. Labeo. de
suppellect. legat. cum similib. Ob nun wol
das gegenwortsmechtniß auch eine besserung des
Ehegeldes genent wird Afflic. d. decus. 242.
num. 2. So ist doch gewiß / das solches improp-
rie geschicht / insoemal es mehr ein antiphe-
rum (oder wie es recht in teutsch gegeben wird /
eine gegenwortsmechtniß gegen der mitgiffte sey)
dann vorbeßerung derselbigen / welche ¶ in dem
proprie vnd eigentlich ſiehet / wenn vber die
mitgiffte die Frau hernacher mehr Geldes vnd
Guts zu derselbigen vorbeßerung einbringt /
Menoch. consil. 53. per difficult. num. 5. versic.
paraphernalia illa esse dicuntur / quæ mul-
ter ultra dotem in domum viri infert. Dic-
tur enim augmentum dotis / quod illi jam
constitutum accedit & adjicitur à muliere /
atq; supervenit Cephal. consil. 156. num. 34. lib.
1. Neveiam. consil. 45. num. 20. 21. Menoch. con-
sil. 93. cum doct. num. 12. Si igitur huic di-
spositioni inest augmentum dotis improp-
rium / ut restitui debeat / nempe donatio
propter nuptias / Item Worgengabe re. in
quibus certat de lucro captando / & quæ

proprie dotem non augent / sed aliunde &
extrinsecus mulieri obveniunt / multo certè
magis inest id augmentum / quod proprie
dotem auget / & in quo ut propriis bonis il-
latis / non minus de damno vitando certat
mulier / quam in dote ipsa / ex regula autem.
multo magis. C. de sacros. Eccles. l. fin. junct. gloss.
C. qui atat. lib. 10. c. cum in cunctis. de electio. l.
3. C. de conduct. in debet. l. si quando. C. de testib.
l. finon singulari. C. Si cert. petat. c. si dominus. de
simon. l. 1. §. sed consulto. de his que in eccliam. de-
lent. l. qui pignoris. de acquir. posses. §. illud
quod. in autem. Ut deter. sit num. l. penult. in
fin. Signis caut. l. 2. §. quedam. de interdict. c.
quemadmodum. de jurejurand. c. inter. in princ.
ubi notat Anson. But. de translat. prelator. c.
dilecto. circa. finem. de sentent. excommunic.
lib. 6. §. quoniam. de censib. cod. lib. §. filius-
fam. Instit. quib. mod. jus pat. pos. solvit. & in
terminis dotis est tex. l. unic. §. 1. C. de rei u-
xor. actio. ubi Cyn. & Salic. cum aliis quæ cumu-
lat. Everard. in loc. legal. à minori in princ. ver-
fic. Si de quo minus videtur inesse inest. & id de
quo magis & c. Item ex regula d. l. ult. §. item.
C. de jure deliberand

Zu sehen aber / das diese hernacher einge-
brachte Gelde keine besserung des Brautshas
ges weren / so müssen sie doch / weil sie nicht animo
donandi (qui nec præsumitur) sondern
der Ehe halben eingebracht / paraphernali-
er J. F. B. sein vnd bleiben / alterutrus vel e-
jus cujus administrationem mulier marito
concedit / vel illius cujus usum fructum sibi
fœmina retinet l. ult. C. de pact. convent. Jas.
& Dd. l. maritus. in fin. C. de procurat. Campe-
peg. de dote parte 1. quest. 7. 8. 9. welche dann nicht
weniger als die mitgiffte J. F. B. per der abtra-
tung müssen erstattet vnd wider gegeben wer-
den d. l. §. si stipulatus. §. 1. de jur. dot. Joan.
Campeg. de dote. parte 1. quest. 7. num. 1. 2. &
quest. 9. Menoch. consil. 56. per difficult. num.
8. per Bald. l. ubi adhuc. in fin. C. de jur. dot. &
in l. final. C. de pact. convent. Jas. consil. 197. in
princ. lib. 2. Quo nomine etiam bona co-
munia mariti sunt obligata. l. ubi adhuc. ubi
gloss. & Dd. C. de jur. dos. Didac. Covar. var. re-
solut. 1. c. 7. num. 1. Menoch. consil. 56. per diffi-
cilit. num. 26. Imo fortius est maritus adstri-
ctus ad reddendum paraphernalia quam
dotalia / ut probat Menochius d. consil. 56.
num. 30. & h vir teneatur restituere / multo
magis ejus heredes / à fortiori / ut subiungit
ibidem. Quamquam autem Camperius
præallegat. loc. quest. 8. neget / mulierem in
paraphernis æquè privilegiatam / sicut in
dote ex glossa l. siego. §. dotis. verb. condici. de
jure dot. quam singularem dixerunt Fran-
ciscus Cravetta sing. 143. in fin. Decius consil.
521. num. 3. Socinus Jun. consil. 71. & 83. num. 7.
lib. 3.

lib. 3. Didacus lib. 1. var. resolut. cap. 7. num. 1. Menochius consil. 56. perdifficilis. num. 7. Alexander consil. 36. num. 5. vol. 2. & l. maritus. ubi Jas. in fin. C. de procurat. Salicetus l. assiduus. §. ult. C. qui pot. in pignor. Antonius de Favensis de pignorib. part. 2. memb. 4. num. 63. & Neguzantius de pign. 2. partis. membr. 4. num. 63. item glossa c. ex literis. verb. pignorat. de pignorib. hoc tamen sic est accipiendum, quod non habeat mulier jus prælationis præ reliquis creditoribus, anteriorem habentibus, in his ut in dote; ceteroquin, paraphernalia æquæ, quoad hypothecam & restitutionem, sunt privilegiata atq; dos ipsa l. ubi adhuc. ubi gloss. & Dd. C. de jur. dot. l. final. de pact. convent. ubi Dd. Jas. §. fuerat. num. 41. Instit. de actio. & ita declarant d. glossas Innocentius, Panormitanus & Dd. d. c. in literis. Jason num. 40. Zasius num. 14. §. fuerat. instit. de action. Antonius Favensis de pignor. d. memb. 4. num. 64. & hanc e. c. communem testatur Didacus Covarruvias var. resolut. lib. 1. cap. 7. num. 1. & 2. Nam paraphernalia magis debentur mulieri, & restituenda sunt, quam dotalia Menoch. consil. 56. num. 30. cum illorum dominium maneat apud mulierem, neq; transeat in jus mariti, ut dos l. siego. §. dotis. de jur. dot. l. ult. C. de pact. convent. gloss. & Dd. in rubric. ibidem, Alciat. lib. 4. parerg. cap. 13. & lib. 1. prætermisfor. verb. antidora. Menoch. d. consil. 56. num. 5. quoq; fructus paraphernalium lucratur maritus indistinctè, ut rerum dotalium Socin. consil. 82. num. 8. lib. 4. Joan. Campeg. d. tract. de dot. quest. 7. & 9. per tot. copiose Tirrag. d. LL. Connub. in fine. gloss. 7. num. 1. 2. cum seq. Menochius d. consil. 56. num. 31. qui post num. 32. dispositionem indefinitam ram ad paraphernalia quam ad dotalia monet producendam, quoniam intelligitur electa via, quæ utriq; casui satisfieri valeat l. adoptivus §. 1. de adopt. Bald. l. bonorum. C. qui a mitti. Castrens. consil. 180. in causa quam magnificus. in fin. lib. 1. & idem Menochius d. consil. 56. & post num. 40. ad illud argumentum, quod paraphernalia à dotalibus differant, quoad aliquos effectus id obtinere respondet, scilicet jure expressos, de quibus dictum, & quos ipse recitavit ibidem. num. 7. 8. 9. ceteroquin vult in aliis hoc ad paria induci, quoniam paraphernalia (inquit) sunt accessoria & appendicia quodammodo ipsius dotis, ut probat ex Cravet eqnsil. 149. num. 6. & 12. Joann. Anan. consil. 36. Curt. Sen. consil. 76. Curt. Jun. consil. 129. in fine. & ideo de illis (inquit) quod de dotalibus est judicandum, præsertim ubi eadem est ratio.

Si igitur nomine paraphernalium mulier bona viri habet hypothecata, non

minus quam pro dotalibus Bart. Bald. Alex. & communiter Dd. l. fin. C. de pact. convent. late Neguzan. de pignor. 2. parte. memb. 4. num. 63. Menoch. consil. 56. perdifficilis. num. 26. certe pignori incumbere potest, & illud retinet perinde ac pro dote, donec sibi satisfiat Bald. l. penult. num. 2. C. de pignor. actio. Bald. de dote parte 8. num. 21. Dd. communiter. l. divortium. §. ob donationes. solut. matrim. cum hic sit proprius pignoris effectus, quod creditor illud retinere possit, donec sibi integrè satisfiat, etiam de iis, quæ pignori sunt impensa l. sine necessariis. 8. verb. retentionem. cum multis LL. sequent. de pignorat. actio. tot. tit. C. Etiam ob chirogr. deb. pig. retin. melioramenta etiam pignori & retentioni obnoxia Jas. l. creditor. 1. num. 5. Sicert. petat. & hac ratione nritur Glossa art. 20. sub litera C. Landtr. lib. 1. ubi illius juris, quod mulier non cogatur relinquere dotalitium vel ædes mariti, donec sibi de dote sit satisfactum, hanc assert, quia (inquit) est privilegiata in hypotheca quoad bona mariti l. assiduus. C. qui potior. in pignor. & est textus Weichb. art. 24. Atqui hypothecam habet etiam ratione paraphernalium, ergo idem jus retentionis, quoniam posita causa ponitur effectus: idq; probat gloss. d. art. 20. sub litera C. in fin. Landtr. lib. 1. versic. Si quis ducat uxorem commorantem in suo dotalitio (qui est casus noster) non cogitur inde discedere, nisi prius omnia mobilia. (nota universalem quæ nihil excludit l. Julianus ff. de legat. 1.) illi sunt exoluta. Est autem clari juris, quod talia verba universalia non tantum dotis restitutionem completantur, verum etiam paraphernalium Corne. consil. 344. in fin. lib. 1. Ruin. consil. 60. num. 6. consil. 79. num. 8. consil. 81. num. 7. lib. 2. Socin. Jun. consil. 173. nam. 3. lib. 2. Jacob. Menoch. consil. 56. perdifficilis. num. 36.

Et hoc jus retentionis ita concedunt mulieri Bartholus l. si constante. num. 88. 89. Solut. matrim. Neguzantius de pign. part. 5. memb. 1. num. 31. Afflictis decs. Neapolit. 199. Socinus consil. 111. vol. 3. Joannes Cephalus consil. 294. num. 6. volum. 1. maxime quoties (ut hic) mulier ultra annum possedit. Neguzan. de pign. parte 3. memb. 2. num. 8. Joann. Cephal. consil. 298. num. 16. volum. 2. & hanc ei retentionem dari in dotalitio declarat Glossa d. art. 20. sub litera C. Landtr. lib. 1. & Glossa germanica. art. 21. ad verbum. wird aber. mibi fol. 71. pagin. 2. Landtr. lib. 1. versic. Wie aber/ob ein Weib ihr Leibzucht am Leben hette/ vorlöre sie die darumb? sage nein/ sondern sie behelt sie/ wo sie die daran hat/ man gebe ihr dann wieder ihre mitgabe/ oder lege sie in ander gestalt abe/ welches beyden Erben sie her/

het/sagt die glossa, aber die newe constitution
 lesset solche wahl dem Weibe *constit. 44. parte*
2. versic. Es solte in der Frawen willkühr ste-
 hen ihr eingebrachte Ehegeld wieder zu fordern/
 oder aber das Leibgeding anzunehmen & de eo-
 dem glossa *Lehenrecht cap. 31. pag. penult.*
 & *Kotschitz in allegat. cap. von Leibgeding.*
 Welchs dann desto billiger ist/ propter jus re-
 tentionis & æqualitatis, sintemal auch wies-
 derumb vnd hiergegen / wenn die Fraw erst vnd
 vor dem Manne stirbet / derselbige ihre vnbe-
 wegliche Güter nicht abzutreten pflichtig / biß
 er seines fahrniß vnd anderer ihm zustehen-
 den Gerechtigkeit halben genßlich vorgnügt
gloss. Landtr. lib. 1. art. 31. sub litera C. & art.
20. sub litera C.

Quamquam autem hypothecam ta-
 lem tacitam in bonis feudalibus mulieri
 non concedunt Alexander *num. 25.* & *Dd. l. si*
constante. Solut. matrimo. Salicetus Jason &
 alii *l. ult. C. de jur. emphyt.* Baldus *l. 3. C. ut in*
pos. legat. Albertus Brunus *consil. feud. 1. num.*
9. Afflictis dec. 162. Neguzantius tract. pign.
parte 2. membr. 2. num. 43. dicens, hanc esse
 communem, Duennas *reg. 317.* Tiraquellus
de retract. proxim. §. 1. gloss. 3. num. 5. hoc ta-
 men fallit, quando mulieri dotalitium est
 in feudo constitutum, ut notat Glossa *art. 75.*
Landtr. lib. 3. ideoq; licet impugnetur ab
 agnatis, non tamen inde cogitur discedere,
 priusquam illi sit satisfactum, ut ostendimus
ex gloss. Lehenrecht cap. 31. pag. penult. & art.
20. & 21. lib. 1. Kotschitz passim. cap. von Leib-
geding. Idq; consentaneum est decisio-
 nibus Neapolitanis *Afflict. Dec. 385. dubium*
per totū. ubi etiam si assensus domini & agna-
torum defuerit constituto dotalitio in feudo,
 tamen idem mulieri confirmatur. Item
 congruit doctrina Bartoli *l. si constante. num.*
73. Solut. matrim. qui tale jus, etiam tacitum,
 mulieri concedit in feudo, & consonat *Con-*
sist. 25. parte 2. quæ licet hypothecam taci-
 tam mulieri in feudo denegat, nisi sit ex-
 pressè per dotalitium & aliter constituta,
 dat illi tamen simile jus, nempe prælatio-
 nis, in fructibus & pretio, Item concedit ei
 jus retentionis, donec illi fuerit satisfactum
in §. final. versic. Wie denn auch die Fraw so
 bald das jus retentionis in den LehnGütern/
 vnd ihre Unterhaltung haben soll / biß sie des
 ihren vorgnügt. Ubi verbum des ihren sim-
 pliciter propositum, est indefinita locutio
Barthol. l. si ita relictum. in princ. num. 1. de le-
gat. 2. Menoch. consil. 97. habet. num. 25. Et
 terminus communis, qui pluribus adaptari
 potest *Menoch. ibidem per gloss. & Barthol.*
l. 1. de reg. Jur. l. si is qui ducenta. §. utrum. de
reb. dub. & æquiparatur universali Menoch.

consil. 97. num. 155. & consil. 86. num. 14. et-
 iam in materia statutaria (velut est d. con-
 stitutio, per communem doctrinam Bart.
Jas. & Dd. l. 5. in princ. de verbor. obligat.) Me-
noch. consil. 4. num. 28. ut est communis Bart.
l. omnes populi. num. 57. de just. & Jur. Bald.
& Angel. l. si servitus. de servit. urb. pradior.
Nellus trac. de bannit. parte 2. 2. temporis. quest.
55. Didac. Covarr. lib. 1. variar. resolut. cap. 13.
num. 8. Et communem testantur Cagnolus
l. 1. num. 10. de reg. Jur. Menochius consil. 4.
ambigitur num. 28. præsertim ubi (sicut hic
 in dote & paraphernis esse diximus) eadem
 in utroq; est ratio Bart. *l. si pluribus. num. 6.*
de legat. 2. Menoch. consil. 97. licet. num. 35. An-
gel. consil. 261. punctus. num. 2. Castrens consil.
78. super eo quod primo loco. num. 3. & sumus
 in materia favorabili, de qua hic *Felin. c. au-*
ditis. num. 24. de prescript. Geminia. & Ca-
non. c. ut circa. de elect. lib. 6. ideoque Glos-
 sa his in terminis illam indefinitam reddit
 per universalem *Landtr. lib. 1. art. 20. sub*
litera C. versic. Si quis ducit mulierem in
 dotalitio suo commorantem, non cogitur
 inde discedere nisi prius (quæ est universa-
 lis Bart. *l. generaliter. §. uxori. num. 4. de*
usufruct. legat. Dec. & Dd. l. omnia. de reg.
Jur. & idem Dec. consil. 30. & pro tenui.
num. 4. & consil. 389. visa. num. 5. 10. 11. Ti-
raq. de retract. proxim. §. 1. gloss. 3. num. 7.
cum ibi allegat.) mobilia illi sint exoluta &c.
 At ejusmodi dispositionem universalem
 continere & complecti tam parapherna-
 lia quam dotem superius est expositum.
Cornæ. consil. 344. in fin. lib. 1. Carol. Ruin.
consil. 60. num. 6. consil. 79. num. 8. consil. 81.
num. 7. lib. 2. Socin. Jun. consil. 173. num. 3.
lib. 2. Nec vero dubium est, quin nomi-
 ne harum paraphernalium rerum detur
 mulieri actio tam ad ipsas res, quam in hy-
 pothecam bonorum mariti *Campeg. de do-*
te parte 1. quest. 7. num. 1. multo igitur
 magis competere retentionem dicendum
 est, quæ longè favorabilior est, & facilius
 datur *Cravet. consil. 143. num. 2. consil. 6.*
num. 98. & d. constitutionem 25. parte 2.
 in verbo: biß sie des Ihren vorgnügt &c.
 complecti non tantum dotem, sed reliqua
 omnia, quæ mulieri ex bonis viri relictis
 debentur, probat constitutio *33. parte 3.*
 in verb. Hat das jus retentionis, also das
 sie auß den LehnGütern / vor enrichtung ih-
 rer Weiblichen Gerechtigkeit / (quod omnia
 complectitur quæ jure ei debentur) zu weis-
 chen nicht schuldig & *constit. 22. part. 3.*

Aber davon weitläufftig zu handeln / ist
 diffals / meines erachtens / vnnöthigen / sin-
 temal der Wpdumsbrieff in beyrtem articul

der Losfündigung den dingen klare maß giebet/
aldieweil darin ausdrücklich vorsehen/das vff
dem fall J. F. G. das Leibgut abzutreten nicht
ehe schuldig sein soll/ biß ihr nicht allein das ehe-
geld vnd desselbigen vorbesserung / sondern
auch die paraphernalien/ als Kleudien/ Sil-
bergeschier/ auch die ex causa lucrativa ihr zu-
kommen/ als Morgengabe/ vnd was Ihrer J.
G. von ihrem Herrn oder andern vorehret zc.
neben allem Hausgereth vnd andern vorrath/
genslich vnd vollkörnlich (notentur pondera
verborum) vorgniget vnd vorgewisset. Der-
wegen Ihrer J. G. die paraphernalia, so sie
werender Ehe an vorrath gezeuget/ auch ex
causa lucrativa, vor abtretung des Wy-
dumbs zu restituiren/ viel mehr aber das Geld
vnd dergleichen Vorrath/ so sie hernacher von
den Ihren eingebracht/ vnd darin sie certiret
de damno vitando, ex ratione l. ult. §. li-
centia. C. de jur. dot. wie oben aufgeföhret.
Nam quoties generaliter quid disponitur,
& species aliquæ exprimuntur, toties in-
telliguntur inclusæ esse & similes, ac de
his quoq; dispositum & conventum, in
quibus par vel major ratio inest c. qui ad a-
gendum. ubi gloss. Francis. Geminian. & Dd.
de procurator. lib. 6. Roman. consil. 271. vis
testamenti. per tot. Everar. loc. legal. ab ex-
cept. ad regul. Jason. num. 10. & Dd. l. final.
Quod quisq; jur. Dec. l. 1. num. 25. 26. de reg.
Jur. Alvarot. consil. 216. ut arguendi. num. 2.
22. volum. 1. Imol. l. filio praterito. de injust.
rupt. testam. per tex. l. nam quod liquida. §.
final. de procurat. Cognol. l. 1. num. 32. 37. de
reg. Jur. Felin. c. quoniam. num. 23. lit. lit.
non contest. Jason. num. 23. 24. l. 3. de juris-
dict.

160.

Quamobrem † illud satis expressum
conventumq; videri debet, quod colligitur
ex iis, quæ expressa reperiuntur l. jam hoc ju-
re. de vulgar. & pupill. l. 4. C. de lib. & post-
hum. Cravet. consil. 149. Petrus. num. 11. per
Bald. l. 1. in fin. C. de his qui ante apert. tab. Dec.
consil. 5. in fin. & alibi sape Frid. de Sen. consil.
158. reverende. num. 3. in quibus eadem est ra-
tio l. his solis. de revocand. donat. l. ult. C. de in-
dict. viduit. Alex. consil. 75. in princ. lib. 5. Nam
satis hoc expressum videtur in quo inest par
ratio Cravet. consil. 186. præsens. num. 11. 12.
nec dici potest casus omissus, in quo similis
ratio noscitur militare, ut ibidem Cravet.
per Bald. l. per diversas. num. 4. C. mandat. Ca-
strens. consil. 261. visis & consideratis. num. 3.
lib. 2. Panor. consil. 73. num. 5. lib. 1. Etenim
quæ sunt ejusdem rationis, includuntur sub
dispositione & significatione propriæ &
non tacite, ut ibidem Cravetta, ex Bald. cons.
384. statuto civitatis. n. 3. lib. 5. & expressum
illud dicitur de quo constat per relationem

ad aliud l. ubi autem. §. illud. de verb. obligat. l.
certum. ubi Dec. num. 3. Si cert. petat. Carol.
Ruin. cons. 165. num. 8. lib. 2. late Tirag. de legib.
connub. in fin. gloss. 5. num. 187. Menoch. cons. 72.
rem banc. num. 15. vel per conjecturas & ar-
gumentationes Menoch. cons. 95. et si. num. 36.
Cyn. & Dd. ubi Salic. num. 3. l. final. C. de novat.
Imol. l. delegare. de novatio. Alexan. consil. 73.
in princ. lib. 2. Afflictis decio. Neapolit. 44.
num. 14. 15. quid ad terminos nostros, nem-
pe naturam dotis & rerum, quæ mulieri so-
luto matrimonio reddendæ sunt, refert.
Nam tanta vis est conjecturæ & præsumpti-
onis, ut scriptum illud censeatur quod inde
constat & confici colligiq; potest Alex. l. 1.
num. 15. C. qui admitt. Zuehard. l. ult. num. 194.
C. de edict. divi Adrian. Menoch. consil. 95. et si
doct. num. 37. & in rem. ad adipiscend. 4. n. 122.

Jam vero præsumendum non est quod
pater Ducissæ, qui † præsumitur maxime 161
salubre capere consilium pro filia l. nec in-
ca. l. fin. ff. ad. l. Jul. de adulter. Alciat. reg.
præsumpt. 1. præsumpt. 2. num. 1. & maritus
sponsus, qui magis providere solet l. 1. C. de
donat. inter vir. cum similib. & quidem uterq;
Princeps, quorum contractus bonæ fidei in-
telliguntur Jas. l. civitas. num. 8. Si cert. petat.
Joann. Baptist. à S. Senec. l. omnes populi. num.
107. in fin. de justit. & Jur. Dec. consil. 4. num. 2.
in fin. Menoch. consil. 27. num. 25. & 36. &
consil. 1. num. 239. Brun. consil. 12. num. 27. cum
proprium sit principis, ut viri boni, ibi quo-
que culpam timere ubi non est c. consilium
de obseq. jejum. c. juvenis. de sponsalib. Alciat. re-
spons. 117. num. 15. Menoch. consil. 1. num. 240.
Non (inquam) præsumendum, potissi-
mum in contractu conjugii, qui per se bonæ
fidei semper est l. unic. C. de re ux. act. §.
fuerat. ubi Jas. num. 12. 13. Instit. de actio. quod
hi voluerint ejusmodi quid, quo filia &
sponsa circa dotem & sua paraphernalia de-
ciperetur, quia esset præsumere delictum,
ut ait Cravetta consil. 186. præsens. num. 13. l.
merito. pro Soc. bonus textus l. 1. C. de his qui
ven. atat. l. si procurator. ubi Dd. de condict.
indeb. nec debet dispositio captiose inter-
pretari, sicut per eam decipiant damnifica-
ri quis possit l. penult. ad exhibend. Cravet.
præ alleg. cons. 186. n. 13. per Anton. de But. cons.
9. in fin. sed potius ita interpretari debe-
mus, ut utriq; casui conveniat. l. 1. C. de di-
vers. rescript. l. de plurimis. §. 1. de adopt. tam-
doti quam paraphernalibus mulieris Me-
noch. cons. 56. per difficultis. n. 31. cum ibi allegat.

Wenn dann ausdrücklich vnd buchstäb-
lich in angeregtem Wydumbscontract vorse-
hen/das nicht allein der Brautsehan/vnd dese-
selbigen besserung/ sondern auch die geringste
paraphernalia, auch lucrativa an Silber-
geschier/

geschier/Klenodien/Geschmuck/Kleider, halbsgerath vnd andern vorrath/ neben der Morgengabe (wie die wort lauten) geniglich vnd vollkömlich J. J. G. solten vorzüget werden/ ehe sie nach gescheneher vffkündigung das Leibgut abzutreten schuldig/ wie wolte man dann sagen/ Das auch nicht zuvor die städliche von Jhr. J. G. hernacher eingewante Gelde/ so entweder besserung des Bräutlschans/ oder doch die fürnehmste paraphernalien in J. J. G. Vorrath sein/ sollen vnd müssen entrichtet vnd vorzüget werden/ ehe J. J. G. das Leibgeding abzutreten pflichtig/ vnd wie kan anders gesagt werden/ denn das diß eben die meinung der contrahenten gewesen/ vnd wenn sie darumb gefragt auch solches hetten zuvor deulichen tavieret ut illud pro expresso haberi debeat l. tale pactum. §. final. ubi Barth. & omnes Dd. de pact. Et quis vero aliam interpretationem non diceret absurdissimam, contra ea quæ notat Everar. loc. ab absurd. Item loco à minori & principium istud juris; quod constitutum circa dotem; & alia paraphernalia omnia, etiam in his obtinere debeat, ubi non modo eadem obtinet ratio Cravet. consil. 186. præsens. num. 12. sed quæ etiam ad utrumlibet sunt referenda; eoq; iure eorundem censeri debet gloss. & Dd. l. 1. C. Si advers. transact. & §. hac ergo. verb. numeranda. in autben. de non alienand. Tiraq. in retract. proximit. §. 1. gloss. 7. num. 1. 2. 3. 4. cum multis sequent. & infinitis propemodum ibidem allegat.

Valeat igitur & hic regula Pauli l. penult. ff. ad exhibend. Non oportere jus calumniari, nec verba captare, sed qua mente quid diceretur animadvertendum esse. Et sane hoc argumentum tam apud me firmum ex deductis, ut non videam qua fronte contrarium nedum probari sed vel allegari possit.

Ob nun wol durch diese unwiedersteibliche vnd beständige rechtsgründe hochgedachter Herzogin recht vnd jus retentionis so Jhre J. G. in angeregtem vnd vffgekündigten Leibgeding haben/ der gestalt besessiget/ das meines erachtens nicht anders dem recht/ aller vernunft vnd gesunden Vorstand vff gedachten Widsumbs Brieff/ kan erkandt hoch gesprochen werden/ So müßen doch auch diese vrsachen darzu gesetzt werden/ Ut quæ non profunt singula multa juvent l. 2. in princ. ubi gloss. verb. legitime. de excusat. tutor. Als nemlich:

Das J. J. G. aufgelegte/ vnd vber den Bräutlschan hernacher eingewante Gelder zu ablegung der schulden/ so vff den Widsumb vnd Jhres Herrn Lehnsgütern gestanden/ abzuwenden/ vnd das dieselbige Lehn dardurch gesreyet vnd von darauß stehenden bürden vnd schulden er-

lediget worden/ Ut hæc sicut melioramenta restitui debeant late Tiraq. de retrac. 162. proximit. §. 29. gloss. 3. num. 1. 2. gloss. 4. per totum. & de retract. convent. §. 6. gloss. 2. num. 1. 2. per totum. per l. debet. in fin. de adilit. edict. & §. 7. gloss. 1. num. 1. 2. 3. 4. Bald. consil. 167. in fin. consil. 303. ad evidentiam. l. 1. per l. intra. §. 1. ubi Albericus de minor. l. qui exceptionem. §. si pars. de condict. indebit. Cagn. l. 4. quest. 24. C. de pact. inter emptor. bonus tex. l. si necessarias. §. in princ. de pignor. actio.

Nun ist es je klares rechtens/ das die mitbelehnten vnd Lehnsfolger/ wenn sie gleich nicht in die schulden vnd vorpfendung der Lehn gewilliget/ dennoch dieselbige schulden abzutragen pflichtig/ so zur besserung vnd befreihung des Lehens angewandt Cravet. consil. 197. quamquam. num. 1. versic. nisi talia debita essent contracta occasione feudi, puta pro illo bonificando Andr. Ifern. c. 1. An agn. vel fil. Bald. consil. 232. femina. & consil. 182. petens. lib. 3. Brun. consil. 18. & 104. constit. 42. parte 2.

Wie es dann eine merckliche besserung ist/ von solchen obliegenden vnd vff den Lehn stehenden Bürden dasselbige zu befreien/ vnd die schuld davon abzutragen constit. 46. parte 2. versic. oder zu ablegung der Leibgeding vff genommen etc. Hæc est enim manifesta rei melioratio, quando debitum & obligatio alterius prædio incumbens datò prætio tollitur, atq; ita res liberatur, & fit pretiosior, ut possessor qui sic liberavit casu quo decedere debet, id merito reputare, & hoc nomine feudum retinere possit l. in his quæ. ubi Bart. Platea Rebuff. & Dd. C. de muner. nem. conceden. Bart. & Dd. l. si fundus. §. 2. de pignor. actio. Corset. sing. verb. Meliorat. num. 1. nec ejusmodi sequuntur eum, cui feudum à peritur, sed illum qui melioravit, vel ejus heredes §. si vasallus. ubi Bald. Alvarot. & alii hic fini. lex. Guid. Pap. decis. 169. num. 11. 12. 13. 14. vol. 2. per Castrens. l. ex duobus. de negot. gest. præsertim cum qui sic de suo liberat feudum à priore hypotheca & debitis, domini ipsius & possessoris ac agnatorum succedentium negotium utiliter gessisse dicatur, proindeq; repetitionem habeat, ut fulsissime declarat Camerarius repet. t. Imperialem. in gloss. 1. mih. fol. 81. & 84. versic. cum utiliter domini & agnatorum negotium gesserit & adversus illos actio oriatur altero sic soluto & c. l. si communes. de negot. gest. Ifern. d. c. 1. an agnat. vel fil. & multo magis retentio l. si necessarias. §. 1. ff. de pignor. actio. ubi Bart. & Dd. Nam etiam ratione meliorationis datur retentio d. l. si necessarias. nedum ei qui melioravit, verum & heredibus ejus, donec sibi de his satisfiat. Neguz an. de pignori.

mor. 5. partis 4. memb. num. 23. per l. hoc judi-
cium. §. impendia. commun. dividun. Alexand.
l. qui exceptionem. §. si pars. de condict. in-
deb.

164. Et t̄ potest secundus creditor (qua-
lis hic ducissa in dotalitio fuit respectu eo-
rum quorum debira & hypothecas inibi in-
cumbentes de suo dissolvit) offerre & sol-
vere priori hypothecario creditori, & ita
rem à priori hypothecaliberare & suam
confirmare l. i. C. qui potior. in pignor. l. potior.
§. final. ff. eod. tit. latè Neguzan. de pign. 5. par-
tis 3. memb. num. 1. & per tot. Nec modo
creditor secundus, sed etiam extraneus qui-
libet potest sic solvere pro debitore, atq; ita
jus illius ad se transferre Neguzan. de pign.
5. partis 3. memb. num. 39. 40. per l. solvendo.
de negoc. gest. l. solutionem. de solut. & commu-
nem doctrinam in l. tale pactum. ubi Angel. Ful-
gos. Cast. de pignor.

Darauf dann auch folget das J. J. G.
der vorigengleubiger / so sie abgelegt / Gerechtig-
keit vnd Unterpandt zu sich gebracht vnd dar-
in ihnen succediret habe / non modo quo
ad pignus l. i. C. qui pot. in pignor. sed etiam
quo ad jus actionis personalis l. i. C. de his
qui in prior. cred. loc. succed. Neguzan. de pign.
5. partis. 3. memb. num. 12. 13. atq; adeo in i-
plius dominii jus successit, si illud habue-
runt priores, etiam si fuerunt privilegiati
Neguzan. ibidem per l. fin. C. de his qui in prior.
creditor. loc. l. 3. §. 1. qui pot. in pignor. quo no-
mine, sicut ei qui hunc ad modum succe-
dit & solvit priori creditori, datur actio hy-
pothecaria, & jus competens priori gloss.
Barth. & Dd. l. Aristo. qua res pignor. Negu-
zant. praalleg. loc. num. 16. hic multo magis re-
tentio d. l. si necessarias. cum aliis supra allegat.
cum nedum pro hypothecario (qualis hic)
sed etiam pro chirographario debito pig-
nus retineri possit, quamvis non perinde
vendi Neguzan. praalleg. loc. num. 50. per l. i.
ubi Dd. C. Etiam ob chirographar. quæ t̄ reten-
tio multo maximè datur mulieri contra he-
redes mariti, etiam absq; hypotheca, ne-
dum ubi pignoris jus præsto est, velut isto
casu Neguzan. de pignorib. 5. partis 4. memb.
num. 5. per Bald. Novel. tract. de dot. 8. parte.
privileg. 1. Barthol. & Dd. l. si filiosam. in princ.
solut. matrim.

Hierüber ist auch ausdrücklich in der ver-
schreibung vorsehen / das J. J. G. zuvor vnd
ehe nicht off æthane Loskündigung das Wp-
dumb vnt abzutretten schuldig sein soll / denn
wenn Ihr J. G. ihre Klenodien / Geschmeck /
Silbergeschier / vnd andern Vorrath / neben
der Morgengabe / genzlich vnd vollkündlich ent-
richtet.

Nun sehen Ihr J. G. an der Vorschrei-
bung / Morgengabe in die 12 000. Gulden auf-
sen / vnd sind auch enliche ansehnliche Kleno-
dien von ihren Herrn bey P. S. zu L. vnd an-
dern vorsehet / welchs dann alles laut der Vor-
schreibung / von den Erben müsse eingelöset /
vnd J. J. G. zugestellet vnd gewehret werden /
ehe sieden Wp dumb zu reumen schuldig / Con-
ditiones enim t̄ contractuum specificæ & 166.
præcisè sunt adimplenda l. Marcius. l. qui be-
redi. de condit. & demonstrat. tanquam forma
& solennitas contractus Bald. authen. matri
& avia. in princip. C. quand. mul. tutel. offic.
per l. 2. §. ult. ubi Jas. de vulgar. substit. Tira-
quellus de retract. convent. §. 2. gloss. 1. num. 3.
ubi addit, & causam esse contractus fina-
lem, quæ omnino sit implenda per l. 2. §. ult.
de donatio. l. demonstratio. §. quod autem. de
condit. & demonstrat. Tiraq. de retract. proximi-
mit. §. 30. gloss. 1. num. 7. 8. 9. 10. 11. Itaq; nec
cogitur quis à sua parte contractum adim-
plere, priusquam sibi sint præstita, quæ fue-
runt conventa l. Julianus. §. offerri. ubi Dd.
de actio. empt. l. 5. C. de evictio.

Weil nun durch diesen bewehrten grund-
festen nicht allein hochehrwelter Fürstin jus re-
tentionis vnd Gerechtigkeit bewehret / sondern
auch die darwider anfanglich eingeführte einre-
de gütigsam abablehnet vnd hintertrieben / als
achte ich vorgeblich weitere ablehnung disfalls
zu prosequiren / denn das die Herrn X. in dis-
Leibgeding gewilliget / vnd wenn sie schon nicht
gewilliget hetten / dennoch J. J. G. dabey zu
lassen / Ja auch dasselbige mit d. anliegenden
Herrschaft L. zu verbessern schuldig / ist nach
der lunge hievor außgeführt / dahin man sich
fürh halben referiret.

Nam t̄ illa contractus conditio, ut si 167.
plura importaret d. Ducissa D. Burggravius
augmentaret dotalitium, purificata post
fuit per realem importationem, quæ in-
strumentis probari potest, ut merito pro
puro talis contractus habeatur l. necessa-
ria. de pericul. & commod. Sed & condi-
tionalis contractus obligat contrahentes
efficaciter in hoc, ut p̄cunigere nequeant,
sed impleta conditione implere debeant
Tiraq. de retract. proximit. §. 1. gloss. 10. num. 43.

So thut auch nichts zur sachen / was Je-
fendo commissio & recuperato hievor dar-
wieder vffgebracht / denn solchs wol stadt hette /
wenn die Herrn X. simpliciter wiederum we-
ren investiret worden / weil sie aber nur aus
gunst / als zu einem neuen Lehn / zu dieses Wp-
dumbs successu on zugelassen / als können sie
auch die vorpfendung / ja auch alienation des-
selbigen / besonders nach gestalt erlangter beleh-
nung vnd investitur / vnd der Cron Böheim
gewon-

gewonheit / diffals nicht sechten noch hinder-
treiben / noch auch der vorbesserung des Leib-
Guts sich wegern / wie hievor siadlichen be-
wehret.

Vnd thut nichts dawieder das gemeine
Sächsisch Recht dagegen angezogen / denn es
allein von Lehn redet / vnd also secundum ter-
minos juris communis verstanden werden
muß / l. 2. C. de noxalib. actio. l. si cum dote. l.
si vero. §. de viro. ubi Dd. Solut. matrim. l.
nempe ut non liceat antiquum feudum al-
lianare sine consensu agnati, secus in novo,
ut supra probatum est. Quod autem non
mutatur cur stare prohibeatur. l. sancimus.
C. de testam. præsertim ut quam minimum
lædatur interpretatione statuti jus commu-
ne Dd. d. l. si cum dote. Jas. l. properandum.
in princ. num. 5. C. de judic. Panor. c. causam. l.
num. 6. de rescript. Alexan. consil. 140. videtur.
num. 4. vol. 2. & strictè. gloss. Landtr. lib. 1.
art. 31. sub litera D. cum multis ibi allegat.

Ob aber wol J. F. G. Herr seliger die
Zins vnd Früchten der Mitgift suo jure lu-
cristet / so ist doch solchs nicht vff die parapher-
nalia zu ziehen / viel weniger kan gesagt werden /
das der Burggraff die hernach eingebrachte
Gelder vnd Heupsummen (qui non sunt
fructus, sed fors ipsa & capitale) solte lucri-
ret haben / als diweil er vor seinem Gemahl ge-
storben / vnd also daran kein gewin noch eigen-
thum erlangen können / ut quotidie ex jure
Saxonico practicatur, ex gloss. latina sub lita-
ra E. Landtr. lib. 1. art. 31. & ibidem germa-
nica. num. 4. versic. Doch allererst nach ih-
rem tode. per illum tex. & art. 76. lib. 3.

Es ist auch ausdrücklich im Wydumb
Brieff vorsehen / das J. F. G. nicht ehe vnd
zuvor abzutreten schuldig / biß sie allenthalben /
nicht allein wegen der Mitgift vnd gegenvor-
mechtuß / sondern auch aller paraphernalien
halben / vorgnüget / das mit bestande gar nicht
kan gesagt werden / als weren die 16000. Tha-
ler vnd 600. Thaler Jährlicher Zins vor als
les / vnd fürnemlich vor die hernach eingebrach-
ten Gelder gesent / Darvon damals man nichts
gewisses hat vormachen können / sintemal noch
ungewiß gewesen / Ob vnd wie viel J. F. G.
weiter einbringen möchte. Neq; præsumi-
tur † relictum in dubio in compensatio-
nem debeti. l. creditorem. de legat. 2. l. huius-
modi. §. cum pater. de legat. 1. Socin. Jun. consil.
79. num. 112. lib. 3. Corna. consil. 230. num. 6. lib.
4. nec intelligitur maritus reliquisse in
compensationem dotis aut impostatorum
ab uxore, nisi probetur l. si cum dote. §. si
pater. solut. matrim. d. l. huiusmodi. §. cum pa-
ter. præsertim cum (ut hic) de restitutione
eorundem mulieri facienda agitur. Bald.
consil. 58. In restitutione dotis. circa finem lib.

2. Signor. de Homod. consil. 176. questio proponi-
tur. num. 4. 5. Arcet. consil. 93. viso. num. 2. Al-
ber. tract. statutor. parte 2. qua. 56. Jas. num.
18. Dec. num. 11. authen. præerea. C. unde vir
& uxor. Alexand. consil. 12. num. 3. lib. 2. Corna.
consil. 29. in princ. lib. 1. consil. 230. lib. 4. Carol.
Ruin. consil. 80. num. 8. lib. 2. consil. 137. num.
3. lib. 1. Jacob. Abba. consil. 17. num. 6. & com-
munem dicit Corasius miscell. lib. 3. cap. 1.
num. 8.

Neq; † vero præsumitur dominadu- 169.
cissa aut ejus nomine pater voluisse suum
jactare l. cum de indebito. de probat. & remit-
tere Tiraq. de retract. proximit. §. 1. gloss. 9.
num. 292. & l. si unquam. verb. donatione lar-
gitus. num. 108. C. de revocat. d. donat. quod
nihil aliud est quam donare l. si quis delega-
verit. ubi Bartbol. de novat. l. 4. C. eod. l. hoc
jure. §. 1. de donat. l. si quis obligatione. de reg.
Jur. Bartbol. l. si quis cum aliter. num. 8. de
verb. oblig. & l. Modestinus. num. 1. de donat.
Alex. consil. 22. viso. num. 8. vol. 1. Socin. consil.
114. viso. num. 2. vol. 1. Nam donatio non
præsumitur Jas. l. 3. num. 4. 5. de pact. Bal-
dus l. generaliter. num. 5. C. de non numer. pec-
cun. ubi dicit, quodlibet potius, etiam fatu-
am causam, præsumi quam donationem.
Potissimum vero non præsumitur in mulie-
re l. sed si stipulata. 34. de donat. inter vir. &
uxor. l. sed si ego. ad S. C. Velle. ex ratione quam
ibi glossa ponit l. 4. verb. donat. ad Velleia. l.
si a sponso. §. quod si. C. de donat. ante nupt. &
in primis non debet conjici super rebus fu-
turis, etiam si causam habeant de præsentis,
sicut tempore contractus illius hæc impor-
tata nondum existerant l. 1. §. quod ait. ubi
Bart. quor. legat. quem textum ad hoc dicit
notabilem Socinus consil. 230. viso. in princ.
lib. 1. Bartholus, Baldus & alii l. 1. C. de pact.
Tiraquellus copiosè de retract. proxim. §. 1.
gloss. 9. num. 132. & quando magnum (ut hic)
damnum esset donantis Jas. l. stipulatio. 41.
num. 16. de verb. obligat.

Auf welchen allen halte ich / doch besse-
rer meinung vndgeben / das diffals vor hoch-
gedachte Fürstin zu erkennen / vnd J. F. G. bey
ihrem Leibgeding / sampt derselbigen vorbesse-
rung / billich zulassen vnd zuschützen / vnd wenn
schon diffals den Lehnsfolgern die vffkündi-
gung gebühren solte (zu sehen doch vneingere-
met) das dennoch Jhr. F. G. auch auff den fall
das Wydumbsgut ehe abzutreten nicht schul-
dig / biß sie nicht allein wegen ihrer Mitgift /
sondern auch derselbigen besserung / vnd hernach
eingebrachter gelder vnd andern parapher-
nalien halben / durchauß vnd vollkömlich /
von den Herrn N. als Lehnsfolgern /
vorgnüget vnd abgesunden /
Salvo.

CONSILIUM CCCXXXIV. DE SUCCESSIONE IN BONIS FEUDALIBUS ET ALLO-

DIALIBUS.

S U M M A R I A.

1. Origo & causa cuius rei attendi debet.
2. ex Tituli primordis eventus formatur.
3. Feudum ex natura sua gratuitum est.
4. Feudum interdem pecunia acquisitum in proprium.
5. Factum aut esse non dicitur, quod non durat.
6. Indestitura antiqua variari non debet. ne quidem à Principe.
7. Relatum continetur in referente, cum omnibus suis qualitatibus.
8. Omnes quod tangit, ab omnibus debet approbari.
9. Feudum sub annuo censu reali concessum etiam ad feminas pertinet, & pro emphyteusi habetur.
10. Recognitio feudi insolita per errorem facta non nocet.
11. ad Praescriptionem feudi non sufficit possessio, nisi & pro feudo sit possessum.
12. Veritas opinioni praevalet: & una praesumptio tollit aliam.
13. Defectus mandati semper opponi potest.
14. Judari potest quis ex eo, quod impugnavit, si causa sit inter alias personas vel erronea.
15. Viduae fructus bonorum mariti cedunt, donec ipsi debita sint praestita.
16. Filiabus debentur alimenta ex feudo in subsidium.
17. Dubium super jure aequiparatur dubitati & erroris falli.
18. Justas & probabiles litigandae causas qui habet ab expensis absolvendus.
19. Libellus fundamentum iudicii est.
20. Probatio secundum libellum est facienda.
21. Agens ex uno, & probans in alio, non obviat.
22. Causa cadit qui bene probans non bene egerit.
23. Reus absolvendus est, si nihil probatum: & num. 31. & 44. vel probationes pares sint. num. 32. & num. 90.
24. Exceptio, ut actionis exclusio, probanda.
25. Litis firmitas tria.
26. Libello sententia conformanda est. & n. 45.
27. Exceptio reddens dubiam actionis intentionem, absolutionem meretur.
28. Sententia secundum probationem ferenda. & num. 46.
29. a probatione dependet.
30. Allegare non sufficit nisi probetur.
31. Actor titulum rei infringere debet, alioqui non obviat.

I. QUESTIONIS.

34. Acta sunt ungula ad sententiam.
35. Actio ex conclusione estimatur.
36. Successio feudalitatis species est successionis ab intestato.
37. peti potest hereditatis petitione.
38. Collaterales Jura Saxonica tantum ex simultanea indestitura succedunt in feudis. & num. 103.
39. Forma conclusionis in petitione successionis feudalitatis.
40. Petitio hereditatis universalis est.
41. nec rerum singularium expressionem requirit. & num. 155.
42. Relatum inest referenti.
43. Expressum habetur, quod habetur per relationem ad aliud. & num. 160.
47. Causa finalis è principio notanda. & n. 164.
48. ex Principio interpretatio praecipue sumenda.
49. super Decisis probatione nemo amplius inquietandus.

ARTICULI I. QUESTIONIS
Primæ.

RATIONUM DUBITANDI.

50. Acta in alio iudicio probant inter easdem partes.
51. per Contraria qui vadit, viam ferro aperit, & veritatem invenit. & num. 52. 187.
53. Temperamentum optimum fit ex contrariis. & num. 186.
54. Possessor tuendus in possessione, donec aliud probatum fuerit.
55. Possidentis conditio melior est in causa pari.
56. pro Reo in dubio pronunciandum.
57. Iudex propensior esse debet ad absolvendum, quam ad condemnandum.
58. Liberatorum infucessione causa posterior est.
59. Bona à patre relicta etiam ad filias pertinent, si contrarium probatum non fuerit & num. 65.
60. Bona presumuntur esse allodialia, donec probentur feu talia.
61. Feuda in quibus & filia succedunt, præagnati illis deferuntur.
62. Instrumentum scissum non probat.
63. Annotatio defuncti non probat pro heredibus adversus extraneos. & num. 159.

64. Pra-

64. Presumptio juris liquidissima probatio est.
 65. Bona omnia ab initio presumuntur esse libera & allodialia. & num. 68.
 66. Instrumentum à partibus producentibus rejici nequit.
 67. Eventus posterior ex primordio tituli formatur.
 69. Feudum pignoratitium ad filias pertinet, praesertim si jus succedendi ipsis expressè tributum.
 70. Feudi hereditarii natura in prajudicium familiarum ab agnatis mutari non potest.
 71. Jus vel spes competens nemini auferendum. Ampl. num. 83.
 72. Legitima filiabus ex feudo novo debetur.
 73. Feudorum natura sine consensu ejus, cujus interest, mutari nequit.
 74. Investiturae posteriores, quae priores in alterius prajudicium mutant, praesumantur esse sub- & opreptitiae, nec attendenda.
 75. Pater vel agnatus non potest pactum cum domino facere, quo inviti excludantur, quibus successio competit.
 76. Dominus feudi jus successionis in aliorum prajudicium mutare nequit.
 77. Consensus aliquorum de familia non incommodat reliquis, qui jus habent.
 78. Forma antiquae Investiturae, in prajudicium non consentientis, mutari non potest. & num. 121.
 79. Investitura antiqua standum, donec omnium consensu mutetur.
 80. alioqui ipsis non prajudicat.
 81. Consensus omnium intervenisse non praesumitur, nisi probetur. & num. 238.
 82. Investitura contractus quidam est. & num. 104. 137.
 84. Femina in feudo conditionato succedunt.
 85. Tituli primordium spectandum.
 86. Concessionem sequentes secundum primam moderanda & interpretanda. & num. 122.
 87. Concessio conditionalis ex defectu conditionis deficit.
 88. Jus retractus conventionale cedi potest.
 89. Cessionarius jure cedentis utitur, & personam ejus repraesentat.
 90. Reus probans exceptiones suas absolvendus est.

RATIONUM DECIDENDI IN I. ARTICULO.

91. Instrumentum productum ab utroque litigante rejici non potest.
 92. Instrumentum Comitum Sigillo confirmatum pro publico habetur.
 93. Allodialis res per 30. annos uniformiter ut feudalis possessa, feudalis efficitur. & num. 99. & 101.
 94. Pacta novissima derogans prioribus.

95. Res allodialis consensu Domini & vassallorum feudalis fieri potest.
 96. Centenaria possessio pro principis concessionis & privilegio habetur: ac pro lege, num. 110.
 97. Heredes tenentur prestare facta & ratihabere contractus defunctorum. & n. 105.
 98. Investitura feudum constituitur.
 102. Centenaria possessio contra quemcumque praescribit.
 106. Feudum probatur Investitura & testibus feudalibus.
 107. Presumptio est pro sententia, et si nondum transierit in rem judicatam. & num. 153.
 108. Curialia judicia sunt majora & velut praesidatus provinciae, pro quorum sententia magis praesumitur.

RESOLUTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

109. Presumptio probatione contrarii tollitur.
 110. Actori probanti suam intentionem successio petita restituenda est.
 111. Petitio successionis, etiam feudalis, petitoris iudicii est.
 112. Possessio cedit probanti dominium.
 113. Actor si plenius & melius probavit, pro ipso pronunciandum, non pro reo.
 114. Filiae in Dania, Gallia & Belgio à feudis per collaterales non excluduntur.
 115. Jus speciale derogat generali.
 116. Presumptio & probatio generalis tollitur per specialem. & num. 131.
 117. Producent instrumentum pro se, admittere illud tenetur contra, et si falsum sit vel subreptitium.
 118. Protestatio de non acceptando instrumento productum nisi quatenus pro se, contraria facta est.
 119. Femina cum maribus simul ad feudum vocata una succedunt.
 120. Feminae in feudis junctae maribus, indubio vocatae intelliguntur post maris. & num. 135.
 123. Paria sunt non esse & non apparere.
 124. Relato deficiente deficit referens.
 125. Copia sine originali non probat.
 126. Dubia secundum consuetudinem sunt interpretanda, etiam in feudis.
 127. Verba secundum subjectam materiam sunt intelligenda.
 128. Exceptio demonstrat, de quibus dispositio tota sit accipienda.
 129. Heredis verbum in feudis masculos saltem denotat.
 130. Mens contrahentium quae fuerit colligitur ex illis, quae post geruntur.
 132. Pecunia credita feudum non efficit.
 133. nisi voluntas Domini & investitura accesserit.

134. Tenor investitura in successione attendendus. & num. 136.
 138. Contractus in dubio secundum jus commune interpretandus est.
 139. Familia pactis & contractibus foeminas à successione excludere potest.
 140. Foemina jus succedendi in feudis habentes, intra longum tempus exclusioni non contradicentes, illud amittunt.
 141. Heres factum defuncti ipsa aditione approbat.
 142. Facto magis quam verbis consentimus.
 143. Consensisse in contractum intelligitur, qui possidet vel retinet aliquid ex eo.
 144. Contractum in uno qui approbat in omnibus servare tenetur.
 145. Feuda praesumuntur potius antiqua quam nova.
 146. praesertim accedente diutina possessione.
 147. Feudum in dubio praesumitur ex pacto & providentia quam hereditarium.
 148. Legitima ex feudis antiquis non debetur.
 149. Tempus mortis in successione & legitimà spectatur.
 150. Condicio instrumenti non prodest nisi defecta vel impleta in forma specificâ.
 151. Litis eventus incertus.
 152. in Causa propria nemini creditur.
 154. Gminationis vis magna, etiam in sententiis.

ARTICULI II. ET III.

Quæstionis Primæ.

156. Reus in petitione hereditatis nihil possidens, absolvendus.

ARTICULI IV. QUÆSTIO-

nis Primæ.

157. Investitura est publicum instrumentum, & plenam fidem meretur.
 158. Investitura probant inter partes, praesertim recognita.

ARTICULI V. QUÆSTIO-

nis Primæ.

161. Specificata intelliguntur in termino referente ea, qua sunt in termino ad quem fit relatio.

ARTICULI VI. ET VII.

Primæ Quæstionis.

162. Editio instrumentorum jurato semel facta amplius non est imponenda.
 163. Exemplum originali & recognitione corroboratum fidem facit.

II. QUÆSTIONIS.

165. Causa finalis omnia regit, moderatur & ampliat.
 166. Locutio pluralis non verificatur in uno.
 167. Singularis locutio non verificatur in pluribus

168. Contraria sunt, quorum finis est contrarius.
 169. Contraria non possunt esse in uno subiecto.
 170. Contrariorum uno posito removetur alterum.
 171. Contraria vitiant scripturam & sententiam.
 172. Vitium Grammaticale sententiam vitiat, nisi corrigatur in continenti.
 173. Defensio nemini deneganda.
 174. Cognitio nulla procedit non audita altera parte.
 175. Expressio eorum, qua tacite insunt, nihil operatur.
 176. Sententia qua supervacanea sit ferri non debet.
 177. Clausula quævis ad proximè precedentia, non remotiora, referenda.
 178. praesertim quando non principaliter per se ponitur, sed dispositionem precedentem qualificat.
 179. Determinatio duo respiciens pariter eadem terminat.
 180. Determinatio otiosa esse non debet.
 181. Syllaba nulla superflue ponenda: praesertim in sententiis.
 182. in Sententiis verba potissimum considerantur, & nullus alius judicandi intellectus est, quam quem verba patiuntur.
 183. Clausula in fine posita ad omnia refertur.
 184. Distinctè loquentibus magis accedendum, quam indistinctè agentibus.
 185. Veritas ex contrariorum collatione optimè discutitur.

RATIONUM DUBITANDI.

188. Fructus augent hereditatem, & petitori restituendi sunt:
 189. non tantum percepti à tempore litis contestata;
 190. sed etiam à tempore prima denunciationis.
 191. Fructus ante litis contestationem percepti jure actionis debentur:
 192. praesertim si in libello petantur.

RATIONUM DECIDENDI.

193. Opinio sola bonam fidem efficit.
 194. Bona fides in possidente, etiam ex injustis causis, praesumitur. & num. 203.
 195. Bona fides excusat possidentem à fructuum restitutione. & num. 204. etiam in beneficialibus. num. 105.
 196. Error juris possessori ad usucapionem non proficit.
 197. Error juris ad lucrandos fructus possessori prodest:
 198. etiam in petitione hereditatis.
 199. Fructus actori non adjudicantur, nisi probaverit eos a reo fuisse perceptos.
 200. Liberi primi gradus fructus ex hereditate paternâ,

paternā, extraneo restituendā, perceptos restituere non tenentur. & num. 202.

201. Fructus ex defuncti voluntate percepti non augent hereditatem, sed ad heredem pertinent.

206. Fructus naturales & industriales ultra triennium durare non presumuntur.

207. Possessor consumptis fructibus non tenetur ad restitutionem estimationis.

208. Locupletior ex fructibus perceptis & consumptis nemo presumitur, etiamsi in usus suos converterit.

209. Acquirens bonā fide rem alienari prohibitam, iusto facti vel juris errore fructus facit suos.

210. Mala fides in acquisitione fructuum si absit, sufficit.

211. Fructuum acquisitio minoris præjudicii est quam rei.

212. Possessor percipiens & consumens fructus ex titulo sententiæ illos non restituit.

213. Prætor autorem qui possidet, iuste possidet.

214. Error juris in fœminā facile presumitur, & juramento probari potest.

III. QUÆSTIONIS.

215. Iudicium redditur in iudicium.

216. Possessor presumptionem pro se habet, donec probetur contrarium.

217. Iustam litigandi causam habens ab expensis absolvendus.

218. Cavillationes Advocatorum in re clarā cessare debent.

IV. QUÆSTIONIS.

219. Iudex supplet ea quæ juris sunt.

220. Vidua dotalitium à feudi successoribus constituendum est.

221. Peti quod potest per modum agendi, etiam per modum excipiendi.

222. Confessio mariti de receptā dote præjudicat ipsius hereditibus, non successoribus feudalibus.

223. Vidua dotis conversionem in feudum probare non tenetur.

224. Vidua ius retentionis habet in bonis mariti, donec de dotalitio & aliis ipsi competentibus satisfactum sit.

225. de Casu constitutionibus deciso amplius laborandum non est.

226. Dotem & alimenta quamdiu filia potest habere ex allodialibus, ex feudo non debentur.

227. Filia dotis & alimentorum nomine ius retentionis in bonis feudalibus paternis habet, & immisionem petere possunt.

228. Ius petenda possessionis qui habet, multo magis retinere potest possessionem.

229. Alimenta liberis ex feudo debentur, quoties à feudo excluduntur.

230. Dos succedit loco alimentorum.

231. Voluntas & intentio testatoris etiam ex privata ejus scriptura, & minus solenni probatur.

232. ob attentatā pendente Appellatione inhibitiō nova peti potest.

233. Attentans indignum se facit privilegio appellationis.

234. privatur possessione & jure suo.

235. Possessor ob adversarii contradictionem possessione sua non privandus, nec in ea turbandus.

236. Appellans qui attentat, censetur renunciasset appellationi.

237. Successores extraneos liberis suis præferre velle nemo presumitur.

239. Investitura subrepticia nihil probant.

240. Investitura tertio non consentienti nō nocet.

241. Investitura intelligitur salvo jure tertii.

242. pro Investituris presumitur, donec contrarium fuerit probatum.

243. Probatio in appellationis instantiā super articulis iisdem vel directo contrariis non admittitur.

244. non allegata tamen allegare, & non probata probare permittitur.

Der Fall / so zu berathschlagen / vorbehelt sich folgender gestalt.

Nach dem einer von Adel K. H. verstorben / vnd sein Eheweib mit 2. Töchtern an einem / auch keinen Leibs Leihenserben / sondern allein seinen Brüdern H. H. am andern theil / vnd ein ansehnliche Nahrung an Gütern hinterlassen / Als hat deren allen sich jetzbenanter sein Bruder / als vor Leben / alleine anmassen wollen / vnd alles an Mannschafft / Zinsen / Länderey vnd Gütern zu sich vnd vnter Handen gezogen / vnd haben die Witwe vnd Töchtere nicht mehr als die bloße Wohnung behalten / des andern alles er sie benommen vnd entsetzt / doruff sie verursacht inhibition, sie an ihrer Possesß vnd habender Gerechtigkeitt K. H. sel. Güter vnturbirt / vngespöürt vnd vnbeunruhiget zu lassen / biß so lange sie deren mit recht entsetzt / oder ihrer Gerechtigkeitt vergnüget / vnd von H. bescheinet were /

was von solchen Gütern zu Lehen gehörig / bey dem Churf. S. Obern Hoffgericht zu Leipzig / erslich bey straff 100 Gulden / darnach bey 1000 Gulden außzubringen / vnd haben ihre Klage demnach vff das Hoffgericht Crucis des 58. Jahres wieder ihn also angestellet / Alldieweil zwischen ihnen / der nachgelassenen Güter halber / streit fürgefallen / daß dorunder mehrertheils vor Erbe zuachten / als / so von anfangs kein Lehen gewesen / auch in keinem Lehenbrieff außdrücklich zubefinden / dorüber dann ohne des nachrichtung verhanden / vnd sie in deme das recht vnd dessen vermuetung vor sich hielten / daß es Erbe were / biß die Lehen erwiesen wurden / Derwegen die Land Erben in den gütern / vermöge Lehenrecht / billich gelassen werden sollten / biß sie mit Recht daraus entsetzet / Auch hette die Witwe wegen ihrer Weiblichen gerechtigkeit / biß sie ihres Leibgedings vnd anderer gebühr habhafft gemacht / das jus retentionis vnd der Güter zugebrauchen / vnd ist doruff die restitution gebeten /

Daruff hat sich der Bruder am Hoffgericht nicht einlassen wollen / forum declinirt / vnd darmit geursacht / daß dazumal decernirt vnd erkandt / do iß gedachter Witfrawen vñ Tochter Vormunden endlichen erhalten oder beweisen würden / daß bey den Grafen zu S. ihnen dieser Sachen halber rechtens gewegert / so würde ihnen citation, vermöge des Hoffgerichts ordnung / mitgetheilet / vnd ferner Proceß billich verstattet / vff diß Bruchel also die Sache ersitzen blieben / vnd kein restitution erfolget / hat H. H. die spoliirten Güter innen behalten / biß vff das 63. Jahr / Vnder des die Grafen zu S. die Güter in sequestration nehmen vnd verordnung machen lassen / daß der Witwen ihr Leibgeding gereicht / den Töchtern durch

vier vom Adel ihn vnterhalt gepflegen / vnd sie zum rechten verlegt werden sollten etc. Dessen sich der von H. beschwert / vnd tanquam à gravamine an V. gnedigsten Herrn von Churf. zu Sachsen appellirt / Es ist aber die Sache / vngeachtet daß er die ins 67. Jahr verschleiff / wiederum an den Richter à quo remittirt / vermöge des Bruchels Dienstags nach Andreæ Anno 1567. eröffnet / Vnd nach dem die sache vor den Grafen anhängig worden / vnd der von H. sich ferner auffgehalten / Als ist Freitags post Martini Anno 1567. erkandt / daß der Sequester eröffnet / vnd die Witwe vnd Töchtere wiederum eingewiesen / vnd dorinnen gelassen werden sollten / biß die Witwe vff vorgehende beweisung ihres einbringens vnd Leibgut / vnd die Töchtere ihrer Väterlichen Erbschafft vergnügt / Diß Bruchel ist auch wieder des von H. eingewandte muetwillige appellation zu Dresden den 13. Novembr. Anno 1568. confirmirt / vnd hat sich doch die einweisung noch biß vff vnd in das 69. Jahr verzogen / vnd ist den 22. Jan. eodem anno &c. durch die S. Räte ein Abschied gemacht / vnd der Sequester eröffnet / daß also biß dahin die Witwe vnd Tochter der nuzung der Güter mangeln mußten / vnd sie nicht mechtig seyn können.

Vnd ist auch der eltesten Tochter / welche Anno 64. D. von H. vertrawet worden / zu ihrer vnterhaltung kein Pfenning gegeben / noch einige Kleidung / Aufstattung oder Heyrathgut / so wenig der Mutter ihr Leibgedinge biß vff heutigen tag nicht gereicht oder gefolget / vnd vber iß bemelte der S. Räte verordnung vnd Abschiedt / hat der von H. vnder der beschenehen einweisung viel stücke der angemasten Erbschafft zu rücke gehalten / welche in die restitution nicht bracht / wie dann billich hette geschehen

hen sollen / vnd hat von neuen vor denselben eine Klage wieder die Witwe vnd Erben angestellt / dorin er die ganze verlassenschaft vor Lehen an geben / vnd dorauß vermüge der gerühmten Lehenbrieffe ihm die einzureumen gebeten / Darwieder er die Vorwündere / weil ihre Pflegerin in der Immission die Güter volckömlich nicht erlangt / de spolio excipit, vnd nach dem doruff Anno 69. nach Misericord. Domini in der ersten Instanz erkandt / daß die Witwe vnd Erben sich vff die Klage einlassen solten / So ist aber berührter vrsachen von Vormünder an das Churfürstl. S. Oberhoffgericht zu Leipzig appellirt, vnd doselbst so viel erhalten / daß dem Klagen den von H. inhalt des Brthels den 23. Septembris Anno 69. gesprochen / daß er darthuen solt / daß die Witwe vnd Erben volckömlich in die Güter eingewiesen vfferlegt / Deren beweisung er sich vnterfangen / vnd ist daruff vnd vff der Witwen vnd Töchter gegenbeweisung hinc inde ergangen Donnerstags nach Trinitatis Anno 73. erkandt / daß die beklagten Land Erben vnd Witwe vermüge des Brthels Anno 69. nach Misericord. Domini in erster instanz gesprochen / vff die Klagen antworten solten / vnd ist außdrücklich dorinnen angehefft / daß die Gerichtskosten solten gegen einander verglichen seyn / dessen Brthels der Expens halber in guter achtung zuhaben /

Vnd ob wol das Brthel von beyden Theilen geleutert / so ist es doch darbey blieben / vnd im Hoffgericht ferner erkandt / daß in der Hauptsache doselbst solt verfahren werden / wie dann beschehen / vnd vor dem Hoffgericht von den beklagten Appellanten contestirt / vnd hierauß dem klagen Bruder dem von H. Appellation beweisung vfferlegt / vnd beklagten die gegenbeweisung vorbe-

halten / krafft des Brthels den 16. Decembr. Anno 1573. haltende /

Vnd vff solch Brthel ist beyden seits beweisung vollführt worden / dorauß zuersehen / dabey die Vormünder reprobando pereinprore eingewandt / Erstlich / daß das Gut S. Schloß vnd Stadt / mit ein vnd zugehörung / durch belegung einer wiederkaufflichen Häubsumm vnd Pfandschaft an die von H. kommen / vnd also nur ein Pfandlehen sey / vnd solches nicht dem Lehenherren heimfalle / sondern zu leht vff derer von H. neheste Erben / es sey männlich oder weiblichs Geschlechts / bracht oder bestammet werde / vnd also kein recht Mannlehen sey / wie die erste dorüber gegebene Häubverschreibung / auch Graff S. zu S. de dato Anno 1529. Rauff vnd Pfandbrieff / vnd die andere folgende Lehenbriffe doruff lauten / vnd solche berührte Clauseln vermelden / vnd daß solch Pfand vnd vff wiederkauff belegt Gut S. Haus vnd Stadt erster ankunfft nicht der Grafen zu S. eigen gewesen / sondern gleichsals von den Landgraffen zu Düringen ihnen Pfandweise cum pacto reluendi zukommen / vnd die Grafen es forder denen von H. eodem pacto versetzt / gegen Graff H. zu S. prodheirte Verschreibung / vnd ist ferner ex attestatis der Vormünder gegenbeweisung befindlich / daß solch Pfand volgendes durch das hochtöblichste Chur vnd Fürstliche Haus zu Sachsen / welchen der eigenthumb iure successioneis zugestanden / den Grafen zu S. erblich vffgetragen / vnd die ablösung denen von H. zu vorn vnd hernach angekündigt / vnd der Pfandschilling jederzeit angeregt worden /

Zum Andern auch darauß zuersehen / daß das halbetheil des Derffs Kl. gleichsals ein Pfandgut / vnd von dem Churfürsten zu Meinz an die von H. kommen / der Pfandschilling

ling auch nummehr erlegt/ das Pfand erledigt/ vnd denen von H. entwehret sey/

Zum Dritten darauß befindlich/ daß das Dorff M. mit andern zugehörigen Gütern/ Wiesen/ Weiden/ Trifften/ Lendereyen/ Zinsen vnd andern gefellen/ vnd einkommen Erbe/ vnd von dem Closter B. durch wechsel vor andere Erbgüter an die von H. kommen vnd bracht sey/ darüber auch kein Lehenbrieff von anfangs gewesen/

Also auch zum Vierden die Zinse zu M. vnd die B. Güter vor Erbe geachtet/ vnd vff Leibgut verschrieben gewesen/ wie darauß zuvernehmen/

Item, zum Fünfften/ daß etliche Weinberge in der Erbschafft befunden/ welche vor Erbe erkaufft/ vnd sonst gewonnen/ zum theil auch Erbzinsbar/ vnd dorüber auch kein Lehenbrieff ist/ wie dann solche entweder gen S. noch anderswohin zu Lehengütern gehörig/

Zum Sechsten/ das Holz vff der S. von einem von H. Pfandweise an die von H. kommen/

Zum Siebenden/ das Holz M. S. von dem Closter B. an sie kommen/

Zum Achten/ auch ein Ort Holzes an der M. Ecken/ Item ein Ort Holzes am Steinberg vber M. die von H. vor erb vnd eigen von den Gr. vnd E. erkaufft/

Zum Neunden/ das Holz im Kechschall als erbe vom Closter zu S. zu Lehen ist erkaufft vnd gehört nicht in die versegung/

Zum Zehenden/ seind 9. Malder Gerreidicht dem verstorbenen K. von H. seel. von dem Klagen den seinem Brunder erblich zuvolgen bewilligt vnd zugehandelt/

Vnd zum Letzten/ alle solche Güter vnd stücke sambt den 1000 gülden Häubtsumma/ bey den Grafen zu S.

vnd 900 gülden bey denen zu M. vor erbe vorzeichnet vnd geachtet/ wie auß des verstorbenen H. signatur dargethan/ vnd in der gegenbeweisunge außgeführt/

Vnd dieweil dann Rechtens/ quod origo t. & causa cuiusque rei ac initium contractus spectari & attendi debeat. l. si procuratorem. ff. Mand. Et origo potius obligationis quam titulus actionis considerari debeat. l. 3. in fin. C. ad SC. Macedon. cum simili. Nam ex t. primordio tituli posterior formatur eventus. l. 1. in fin. C. de imponend. l. ucrat. descript. lib. 10.

Alß kan der ankunfft nachberührter güter keines vorrecht Mannlehen geachtet werden/ diuweiß ihre ankunfft von Erbe/ Kauff/ vnd Pfandung ist.

De t. substantia autem & necessarium requisitum feudi est, ut gratis & liberè concedatur, sine interuentu pecuniæ vel mercedis. Curr. tract. feud. p. 1. quasi. 6. num. 7. ibi. Vos addite. Zas. in epis. feud. p. 12. num. 20. ut quo casu, iuxta definitionem feudi, non potest esse beneuola actio sponte sua prona & parata. Chassanens in consuetud. Burgund. fol. 102. col. 3. vers. Et licet feudum. decis. Neapol. 129. in antiquis. col. 1. vers. pecunia. Et est magis communis opinio, feudum t. concessum per pecuniam non habere propriam naturam feudi, ut quod debet esse gratuitum. Gabr. Rom. lib. 2. de feud. conclus. 2.

Vielmehr diffals/ ubi subest pactum de relucendo, & sic contractus resolutivus, quia non t. dicitur esse aut factum, quod non durat. l. si pro patre. §. usum. ff. de in rem verso. cum simil.

Zu deme/ daß die Clausel inden berührten vorschreibungen vber S. vnderm dato 1426. vnd in der andern Anno 1529. außdrücklich gesetzt/ vnd etzlich mal dorinnen wiederholet/ auch daruff die befehlinge geschehen/ daß wann die dorin benente ohne Leibsehsenerben absterben würden/ so solten alsdann auch die Mägdelin succediren/ vnd die Erben/ es weren Sohn oder Tochter/ darmit besellet werden/ wie dann ohne das in Pfandlehen/ wo nicht cabirt/ daß das Geldt zu Lehen angewendet werden solt/ die Weibspersonen ordine successivo zugelassen

gelassen werden / *ut per Zas. ubi supra p. 12. num. 24.*

Insonderheit aber haben die Grafen zu S. zuvorn dieselben Güter vor Lehen anders nicht leihen können / dann sie das Gut vff ein Pfandschilling innen gehabt / dieweil sie ehe dann ihnen die Erbligkeith hernach erst aufgetragen / vnd zuvorn kein directum dominium haben vnd behalten / *ut per Curt. & alios, ubi supra & Alvarot. in c. 1. §. ult. per tex. ibidem num. 6. vers. ut autem. Ex quib. caus. feud. amitta. & diff. Reinhardi 74.*

Vnd derenthalben solchs kein recht Lehen seyn / noch die Grafen mehr dann sie gehabt / transferiren / sed saltem eadem forma, qualitate, iisdemque clausulis, die belehnung vnd anders nicht thun können / wie in allen Lehenbrieffen die erste Verschreibung angezogen vnd repetirt / auch die clausel gesetzt wird: so viel sie doran zu verleihen hetten / Auch ist unzweifelich / daß die neuen Lehenbrieff nach den ersten Verschreibungen verstanden werden müssen / & pro tenore & qualitate antiquæ investituræ, dorauß fürnemlich zusehen vnd zu judiciren / vnd damit / in præjudicium der Land Erben / kein änderung gemacht werden können / wie dann R. von H. sel. bey außbringung des neuen Lehenbrieffs / dorin neue stücke / so jederzeit Erbe gewesen / gesetzt vnd specificirt / nicht gewesen / auch denselben bey leben niemals ratificirt / Za der auch bey seinem Leben nicht abgeholt worden / vnd der Wiedertheil denselben vor sich ohne ihn exercitirt hat /

6. Non t̄ autem debet variari investitura, sed tenor antiquus retineri. Zasius p. 6. num. 23. ubi probat feudum secundum investituram primam regulari. Et nec princeps feudi conditiones mutare potest. Bald. consil. 327. col. 4. volum. 1. Gozadin. consil. 26. col. 6. vers. undecimo dicendum, idem Baldus in l. 1. col. pen. vers. sed quid si dominus. C. quan. non petent. partes. Decius consil. 185. col. 2. in

fin. vers. non obstat, quod in alia. & t̄ relatam 7. dicitur contineri in referente cum omnibus suis qualitatibus ut prius constitit, ut probat D. Henning. Goden. de success. feud. consil. 13. num. 18.

Daß also / ob gleich in volgender Zeit andere Erbgüter in die Lehenbrieffe bracht / oder ein neuer Lehenbrieff darüber gemacht / solche vor Lehen nicht zuachten / so wenig auch was dorin zuvorn nicht bemeldet / dafür zuhalten / Nec contra juris presumptionem aliter judicandum venit, ut quæ ex primæ origine rei ita fortius confirmantur, & sic allegatæ pertinentiæ aliaque bona res allodiales censentur. Jul. Clar. §. feudum. quest. 18.

Vnd ist vngrund / daß R. von H. in die neuen Lehenbrieffe solt jemals gewilligt / oder außbringen helfen haben / wie daraus zuersehen / daß er solche in zweyen Monaten ratificiren sollen / aber nicht geschehen / vnd in sui & suorum hæredum præjudicium keine krafft haben können / Cum quod t̄ omnes tangit, ab omnibus debeat approbari, ut est vulgatum.

Vnd sonderlich dieweil auß ecklichen von dem Wiedertheil selbst producirten Brieffen vnd Brkunden befunden / daß t̄ auch die Weinberge zum theil Erbzins geben / darvon also die Töchter gar nicht außzuschließen / dann solche nicht Lehen seyn können / c. 1. §. sed nec alia. Quæ fuit prim. caus. benef. amittent.

Cum feudum etiam sub annuo censu reali concessum, fœminis utcumque earum in investitura nulla fiat mentio, deferatur, & censeatur emphyteusis. Bald. in l. liberti libertat. C. de oper. libert. & in Extravagant. de pace Constant. in verb. non obstant. in verb. libellaria. & Mart. in c. 1. de vasall. qui cont. const. Lotharii. Socin. consil. 257. col. 2. & seq. 2. p.

Vnd ist auß andern Kauffbrieffen mehr zuersehen / daß die oberzehnten stücke mehr theils Erbgüter / vnd nicht Lehen seynd / dorüber dann auch kein Lehenbrieff fürbracht werden können / Zumassen dann R. von

Y y

H. sel.

H. sel. dieselben also erachtet/ vnd mit eigener Hand klar verzeichnet hat / was vor Erbe zu halten/ vnd kan nicht gesagt werden / daß der alte K. von H. ihrer beyder des verstorbenen sel. vnd Klägers Vater dieselben zu Lehen gemacht / oder K. der Jünger der Mündlin Vater sel. in die Lehenbrief gewilliget / darumb solchs den Töchtern nicht kan präjudiciren / Dieweil auch das wiederpiel auß der ankunfft vnd producirtten Bründen erscheinet / daß dieselben stücke Erbe vnd nicht Lehen seynd/ vnd haben die Mitbelehnten als Kläger vnd sein Vetter G. von H. ihn in deme hinderangen/ vnd was sie derenthalten mit Gewalt vnd ihm in rücken gehandelt / auch do er gleich vnwissend darzu geschwiegen / kan Klägern hieran nicht behelffen/ Nam tibi per suppressionem vel errorem sit facta feudi recognitio & aliter quam sit solitum, talis recognitio non nocet causa cognita, juxta id quod habetur in l. cum falsā. C. de juris & fac. ignorant. & notat Petrus Raven. in suo compendio feud. per gloss. §. si vero. c. 1. de feudo guarantee. Vielmehr dissals/ do die Lehenbriefe nach seinem Tode allererst abgeholt.

Auch können die Ritterdienst so hoch nicht angezogen werden / dieweil die Güter nicht zum halben theil wie gebrechlich / verdienet werden /

Vnd darumb die vorgewandte präscriptio nicht statt hat / viel weniger solchs vnsern Mündlin präjudiciren mag / Dann vber das Dorff M. vnd dessen zugehörung. / Auch was mehr in dem neuen Lehenbrief bracht/ vor alters kein Lehenbrief gewesen /

Vnd vber die Weinberge vnd ehliche Gehölzenoch kein Lehenbrief/ sondern dargerhan ist / daß solches alles erlaufft/ erkauet vnd sonsten gewonnen Erbe / zum theil auch zinsbar / Es kan auch nicht gesagt werden / in welch ander Lehengut solche

gehörig / oder zu welchem dieselben zu vorn vor Lehen gebraucht/ vnd woher die vor Lehen eressen/ auch gegen welchen Herren die verdienet / vnd würden die Chur- vnd Fürsten zu Sachssen ic. selbst solches zweifeln haben / als von welchen zu vorn vber die Verwechslung mit dem Kloster W. consensu gegeben worden/ vnd solche nicht von den Grafen zu S. in Lehen empfangen oder geliehen haben werden können/ Cum in eo Ducum Saxonie interesse propter prius prælitum consensum versetur. Doruff also keine präscriptio kan angezogen werden/ non igitur sufficeret ut quis rem possideat, sed ut possederit formiter, & tanquam feudum, item quod pro ea præstiterit, uti pro feudo, servitia domino, ut per Francisc. Balb. sine. præscrip. 4. p. 4. partu principal. 129. princip. 1. quæst.

Vnd ist hierbey zubeedencken/ daß diese Güter von ankunfft keine Lehengüter seynd/ Item daß solche gegen keinem Herrn verdienet / Vnd ob gleich Kläger die Grafen zu S. vnd andere vor Lehenherrschaften angezogen/ so hat er doch ohne das mancherley Lehen von derselben Herrschaft/ vnd ist dieser Güter in den alten Lehenbriefen keines bemeldet / noch dorein gehörig / oder zurechnen vnd darnit begreifen/ viel weniger die Dienste doruff angezogen mügen werden/ do sonst die Güter außershalb diesen nicht halb rechtchaffen verdienet werden / vnd ist oben ex Jul. Claro quæst. 18. dargerhan/ daß vff den fall solche pertinentia vor Lehen erwiesen werden müssen/ Darwider aber die ankunfft streitet/ welche von lautern Erbe ist/ Eoque tollitur præsumptio, quæ pro pertinentiis militare dicebatur, quia veritas prævalet opinioni, & una præsumptio tollit aliam. l. Drusus. ff. de in integ. res.

Also auch an dem niedergelegten Pfandschilling vor halb Kl. weiland des Churfürsten zu Meins / vnd nunmehr B. W. ihnen ihr theil

theil billich gereicht wird / Dann auch darüber kein Lehenbrieff noch in der Vorschreibung / wie auch mit den Grafen zu S. vber S.) nicht cavirt / daß das Hauptgeldt an Mäñlehen gelegt werden solte / Derowegen dann ihnen ihr antheil desselben nicht vorzuentshalten / Nam pecunia etiam ex feudo redacta, si non sit ad emptionem feudi destinata aut cautum, ut in feudum convertatur, non est feudum, prout communiter tenetur, Vnd auch derenthalten ad restitutionem nicht vertheilt werden können / dieweil das Pfand nicht mehr bey ihnen vnd evincirt / Vnd f in zwar vff die G. Rechtfertigung nicht gesehen werden / Cui non exemplis sed legibus sit iudicandum, & plures casuum diversitates prius in actis relatæ sunt, Vnd sonderlich ist auch K. von H. sel. einig mandar / so er derenthalten / die Güter zuverretten / von sich gegeben / oder daß er in die Rechtfertigung vor seine Person sich eingelassen haben solt /

13. nicht zubeweisen / qui t defectus est infanabilis, & quodcumque etiam post mille annos usque opponi poterit. Bald. in l. 2. C. si ex fals. instrument. G. refert Pant. de nullitat. ex defect. mandat. num. 59.

14. Zu deme es nicht eadem conditio personarum, & t diverso quoque respectu potest quis ex eo, quod quis impugnavit, juvari, maximè inter alias personas, & ubi deprehenditur causa manifestè erronea. Gabr. Rom. de reg. jur. lib. 5. conclus. 1. num. 36. 48. 49. Vnd ob deren Zeit oder dorin etwas versehen / vnd vnfließ begangen / kan jetzt dissen Beklagten nicht schaden / vielmehr weil solche Handlung dem Verstorbenen K. von H. sel. in rücken ergangen / vnd er darzu niemals kommen / noch sich eingelassen / vnd wegen dieselbe Rechtfertigung vff sich allem genommen / viel weniger darauff præscribirt hat werden mügen / cum eo tempore compleri non potuit præscriptio, & jam dudum interrupta sit, Vnd do

Kleger dieselben Güter in dero Rechtfertigung vor Lehen erhalten / so hett er so bald vff die helffte / so K. von H. sel. in seine Erbschaft hunderlassen können / welche ihm aber am Churfürstlichen Hofe abgeschnitten / vnd solche helffte bey den andern / des verstorbenen Gütern biß diese stunde verblieben / vnd auch frembde Erben darzu kommen send / welche vff denen Theil nicht viel rechts vnd interesse gehabt / auch wenig fleiß darbey angewendet / vnd die sachen nicht fortgetrieben /

Vnd ob etwas dorunder vor Lehen zuachten seyn solt / so were doch das mehren Theil Erbe / vnd sonderlich was in den alten Lehenbriefen nicht zubefinden / vor erbe erkaufft / erwuchelt vnd Zinsbar ist / in deme Beklagter die Rechte ermuertung vor sich haben / vnd daruff ihre erste Klage / so Anno 58. im Hoffgerichte einbracht angestellet / derselbe Proceß aber durch H. von H. vor den Grafen zu S. zu rücke gezogen / vnd er döselbst durch den vorbemelten S. Abschiedt vnderm dato den 22. Januar. 69. zum Kleger gemacht worden / vnd muß den Pflegstöcktern zum wenigsten ihr antheil von den Pfandschillingen / vnd das ander erbe billich volgen / zufförderst / dieweil derselbe vor vnd nach der Zeit den Grafen zu S. die erblichkeit vber S. vffgetragen / vffgelündigt vnd abgefordert / vnd sonderlich / dieweil sich dieser fall also zugeragen / vnd von neuen begeben / dergleichen in diesen Gütern zuvern nicht erfahren / daß von dem verstorbenen K. von H. kein männlicher LeibsLebensErbe vnd nur zwo Töchter gelassen / daß sie vff vielberührte Clausel der Hauptbrieff vnd in feudis conditionalibus & degenerantibus, Viel-

mehr aber in deme/was an sich selbst Erbe ist vnd befunden wird / billich succediren vnd zugelassen werden sollen.

Doraus dann allenthalben zuvernehmen / was beklagte Vormündere zu dieser Rechtfertigung bewogen / vnd haben vber oberwehnte nachrichtung der briefflichen vrfunden / vnd des Verstorbenen selbst Handverzeichniß / auch die Rechtsvermuetung dessen/zu deme ein belernungs Brithel vor sich.

Daß also der Wiedertheil so hart vff die abnutzung nicht in sie zu dringen/dann die Mündelin oder ihre Vormündere gar nicht in mala fide gewesen/vnd ist vnzweifflich/daß sie sich zu deme/was vor erbe geachtet/billich zuhalten / & alias bona fides præsumitur, vnd sie der Früchte vnd nützung ohne das vehig seynd / Dann die Witfraw ihrer weiblichen gebühr nicht erstattet noch außgewiesen/

15. Et interim ¶ fructus bonorum mariti sibi cedunt. l. ubi adhuc. C. de jur. dot. vnd hat ihres einbringens halber die Sache keine weiterung / dann ein klarer Verziechtsbrieff dorüber besagen thut / so haben die Töchter sonst von nichts ihren vnderhalt haben mügen / derowegen vnd vber das/ daß sie ex prælumpione juris, ut l. si re possidetis. C. de probat. der Fruchtgenießung vnder des berechtiget/ ut in allegat. §. inter filiam. si de feud. defunc. content. sit. ubi id notat R. v. v. u. u. u. ihnen auch so wenig als der Mutter die abnutzung zuvervnbilligen / zuverwegern / oder aberkandt werden mag / Nam ¶ etiam filiabus in subsidium debentur alimenta ex feudo, cum alias non habeant, unde vivant aut sustentari possint, per gloss. & Dd. in c. 1. An mut. vel alius imperf. feud. re. tin. & c. 1. §. fin. Episc. vel Abbat. & Schurff. consil. 91. num. 5. centur. 1. Vnd do auch
- 16.

die Gütere alle vor Lehen zuachten / so köndte entweder der Witfrawen oder Töchtern die abnutzung nicht imputirt zu oder abgerechnet / vnd mit billigkeit auch nicht abgesprochen werden/dieweil ihnen der vnderhalt doraus zu Recht gebühret/

Es ist aber auch offenbahr/daß sie der abnutzung keinen gewinst haben mügen / dann H. von H. so bald nach des Brudern/ihrer Vatern vnd Ehemans sel. tode alle Güter an Manschafft / Zinsen / Ländereyen vnd nutzungen bis allein vff die Wohnung eingenommen / vnd von Anno 58. wie gemeldet / bis vff Anno 63. die abgestrickt vnd vor sich genutzt / von dero zeit an die Güter bis vff Anno 69. in lequestro gestanden/bis die sequestration mit Brithel vnd Recht geöffnet/vnd der Witwen vnd Töchtern die restitution vnd immision erkant/vnd befohlen/besage der vorberührten Brithel vnd S. Abschiedt/doraus dann nicht zubefinden / wie der Gegentheil vorgiebt / daß sie allein custodia causa immittirt seyn solten/ derwegen sie des gebrauchs der Früchte gentslich theilhaftig worden / vnd pendente lite ihr eigen gemacht / Innassen dann solche Früchte vor den S. Rähten durch ein Brithel Mittwoch post Esto mihi Anno 69. den Pflegstöcktern ferner zuerkandt / vnd sie darzu vberflüssig recht erlangt/vnd die optimatatione bonæ fidei verbracht vnd verbraucht / vnd ist ihnen zwar in dero Zeit wenig zum vorthel gangen / dieweil von der abnutzung sie bisdahero viel außzugeben gehabt / vnd viel Schulden / so zum theil von brandschaden zu Schl. am Schloß vnd andern gebewden gemacht vnd herrührende / ohn andere groffe vnkosten darvon auffgewendet werden müssen/vn kein vberschoß verblieben/wie daß D. von H. mit seinem Ehewei-

Eheweibe der einen Tochter nichts bekommen / ihr auch von Anno 64. do sie ihm vertrawet worden / biß vff das 69. Jahr/als in wehrender lequestration nichts gevolgt / kein Vnderhalt / Nuzgiff oder Heyrathgut gezeicht / auch keine Kleider gegeben/ noch auffstarrunge geschehen / vnd also ihr keiner nichts gevolget ist / Dero wegen keine abnuzung erkandt oder gevolgt werden mag / dann vff den fall sie auch in den Gütern nicht gewesen / dorein sie doch durch Vrtitel vnd Recht vnd durch die Obrigkeit gewiesen / vnd ihnen deren restitution zuerkannt / so hetten sie doch ohne das daraus verlag vnd vnderhalt haben müssen / als welche einem frembden / vor den leichte Vermuering ist / gezeicht werden / *ut per gloss. & Dd. in l. fin. C. de ord. cognit. c. ex parte. extr. eod. de accusat. Specul. tit. de inquisit. §. fin. post num. 2. Et Guido Papa decu. 439. & 561.*

Vnd dieweil auß oberzehnten Ursachen erscheinet / daß sie sich in diesen Krieg gar nicht muhtwilliger weise begeben können / sie auch verhoffens in keine expens vertheilet werden / dann Klagender von H. sie erstlich vnd so bald aller nuzung spoliirt / so bald mit gewalt auffstossen wollen / vnd derselben sich angemast / vnd der Güter entsetzt / vnd dadurch gleich zum hader genottrengt / daß sie ihrem Vorthel auch nachdenken müssen / vnd dorüber vff erholung bey Rechtsverstendigen befunden / daß ihm alles so glar vnd stracks nicht gebühren können / Dieweil sich / wie bemelt / Erstlich in der Erbschafft eine Gopey der Vorschreibung vber S. Anno 1426. haltende / so Anno 1529. erneuert / funden hat / vnd dorin S. Schloß vnd Stadt vmb 1000 pfund Silbers dem Hause zu Sachsen ablößlich ehlichen von H. verscriben / vnd vff einen Wiederkauff gelichen vnd eingercumt / vnder dieser

offt dorinnen reitirter clausel / daß vff derer Leibs Lebens Erben absterben die Land Erben / es weren Söhne oder Töchter / succediren solten / vnd man erachtet / daß vff diese clausel / weil N. von N. ohne Männliche Leibs Lebens Erben gestorben / vnd allein zwo Töchter gelassen / sie ihm succediren / oder zum wenigsten ihnen an den Pfandschillingen der marck Silbers ihr antheil gevolgt werden solt / fürnemlich dieweil die Graffen zu S. die erblichkeit vnd das jus relouendi von dem Hause zu Sachsen an sich gebracht / vnd die abfindung vnd aufforderung des Pfandschillings gethan / vnd solchs ohne das feudum degenerans & improprium ist.

Zum Andern / dieweil der Klerger auch ehliche Weinberge vnd andere Güter vnd Zinse vor Mannlehen gefodert / deren doch in den Lehenbrieffen gar nicht gedacht / vnd nachrichtung verhanden / wie die vor Erbgut erkaufft / vnd zum theil Erbzinsbar seynd.

Zum Dritten / angesehen / daß N. von H. sel. selbst ein Verzeichnuß gemacht / vnd solches in der Erbschafft funden / dorinnen zuersehen / was vor Erbe oder Lehen zu halten / vnd ist oben vermeldet / wie es vmb das Dorff M. daß solchs als Erbe von dem Kloster W. erwechselt / Item mit oberm Sp. vnd den Hölckern / so in die Lehenbrieffe zu vorn nicht kommen / auch mit den Weinbergen / dorüt er noch kein Lehenbrieff / auch vmb halb Kl. dorüber das Pfandgeldt erlegt / solches evincirt / vnd Beklagte in facultate restituendi nicht mehr seynd / geschaffen / vnd als Erbe zuachten / vnd do Beklagte der briefflichen vrfunden gänglich habhaft hetten werden müssen / wurden darüber mehr vnd bessere Vrfunden fürbracht seyn / deren sie aber gefährlich entwehret (als so in ci-

nem Kasten bey den Vetteren deponirt gewesen) vnd Klegler die wunderlich an sich bracht / Auch Beklagte deren nicht mechtig werden können / Et ita tutoribus subducta est in maximum præjudicium pupillarum multarum aliarum rerum allodialium probatio, Aber vff berührte nachrichtung bewogen worden seynd / sich wieder Klägern / weil auch nichts fruchtbares in der gütte zuerlangen gewest / vnd sein gerühmt erbieten erdicht vnd vngrundt ist / vns in Recht vff dessen belehrung vnd beyfall einzulassen / den Vormunden auch vmb so stadlicher nachrichtung willen nicht gebühren wollen / den Mündelin etwas zuverlassen / oder zubegeben / vnd dorüber künftiger Zeit gefahr zusehen / Aber Kläger die verlängerung des Kriegs mit dem thetlichen spolio, vnd weil er die restitution vollkömlich niemals thun wollen / selbst geursacht hat / Dorumb dann die Expens im Verhel Anno 73. den 21. Maji ergangen compensiret / vnd nicht erkandt / vielweniger jzt vnd demselben zuwieder decerniret werden müssen / cum neque ex contumacia calumniæ aut temeritate sed iustissimis causis permoti & adacti Rei litigaverint, vnd ist ohne das die Sache in iure nicht allein sehr disputirlich / sondern haben dasselbe auß allerhand des facti vmbstenden vor sich / vnd derowegen propter conflictum opinionum der Expens ohne das / vnd zu deme daß sie beklagte seynd / vnd ihres Mündlin defendiren müssen / entschuldiget weren / Et dubium ¶ super iure æquiparatur dubietati & errori facti. Bart. l. pen. §. ad crimen. col. pen. ff. de pub. judic. l. Petrus Phil. Corn. consil. 10. incip. præsupposita litera & in 4. p. Socin. consil. 15. circa primam questionem. in 3. collat. vers. unum. non omisso. volum. 1. Ob ¶ hoc igitur, & quia doctorum quoque viventium consilia adsunt, Item quia verisimiles & prægnantes subsunt probationes, & parentis

annotationes iustam credulitatem inducunt, præterea actor plus debito petit, & propter iustas litigandi causas Tutores excusantur. Lanfranc. in præc. lit. de expens. Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 2. casu 177. Rebuff. in com. question. præall. trac. de expens. in princ. num. 30. lib. 3. & Bernhard. Diaz. in regul. ratio expensarum reg. 274.

Deffen aber allen vngeachtet ist im Obernhoffgericht zu Leipzig erkandt / wie folget:

Vff Klage / Antwort / versührte beweisung / vnd darvff erfolgte gesetzte / Anwalden H. von H. sel. vnd nunmehr desselben Lebens Erben / Kläger / Eines / vnd Vormund K. von H. auch sel. nachgelassenen Witwe vnd Erben beklagten anders theils / Erkennen wir /c. vnd so viel das erste Klagestück belanger / daß auß den acten so viel zubefinden / daß Beklagte Vormunden Klegern / als den Lebensfolgern / den halben theil des Schlosses vnd Stadt E. Item das Dorff M. mit 40. Hufenlandes / das Gut zu oberm E. das Vorwerk zu groffen E. Item das Dorff Kl. sambt allen jzt benenter Güter zugehörunge / inhalts hierüber producirter Lebenbriefsen / Mehr den halben theil an den Libellirten 60. Gölben erblich / so Dienst vnd Rahesgeldes / Item den antheil des Dorffs M. samt seiner zugehörungen / so wol auch der Gehölze des B. vnd B. vnd der 10. Ecker mit Bodem / Felde / vnd Holze sambt seiner Zugehörung zwischen dem Th. vnd K. Hohnst. Gehölze gelegen / Item der Weinberge zu Err. N. Kl. vnd D. so viel solcher Güter am Dorffe M. vnd jzo benannten Gehölzen vnd Weinbergen K. von H. sel. innegehabt vnd besessen / sambt allen nütungen vnd erstattung aller Schäden / vnd Vnkosten / so viel derer Kläger wie recht liquidiren / vnd neben den Gerichtskosten dieses

17. schuldiget weren / Et dubium ¶ super iure æquiparatur dubietati & errori facti. Bart. l. pen. §. ad crimen. col. pen. ff. de pub. judic. l. Petrus Phil. Corn. consil. 10. incip. præsupposita litera & in 4. p. Socin. consil. 15. circa primam questionem. in 3. collat. vers. unum.

18. non omisso. volum. 1. Ob ¶ hoc igitur, & quia doctorum quoque viventium consilia adsunt, Item quia verisimiles & prægnantes subsunt probationes, & parentis

dieses Klagsstücks halber / jedoch vff vnser ermessigung / zu restituiren / einzureumen vnd zu erlegen schuldig /

Belangende das Vierde Klagsstück / erscheinet aus den acten so viel / das beklagte Witwe sich mit ihrem Eynde / das sie die libellirte 42 gute Schock / so G. R. erlegt / nicht bekommen / zu purgiren verpflichtet / Darauff ergeheth ferner was recht ist /

Aber bey dem andern Klagsstück werden beklagte Vormünder des geforderten Pferdes halben billich entbunden / Inmassen wir sie hiermit darvon entbinden von R. wegen /

Dies vrtheil haben beklagte Vormünder nicht vnbillich geleutert / daruff volgender Rechtspruch hernacher ergangen /

Auff Leuterungsschriefft vnd darauff ervolgt gesetzte Vormünder R. von H. seel. nachgelassener Witwen vnd Erben beklagten an einem / vnd Altnwalden H. von H. auch seel. vnd nunmehr desselben Lebens Erben Klegern anders theils / Erkennen wir ic. das es eingetragender Leuterung vngerecht / bey vnserm vorigen Vrtheil billich bleibet / Jedoch mit dieser Erklerung / das nunmehr aus den acten so viel zubefinden / das Beklagter von angestalteter Klagen / so fern die selbe auff das halbe Dorff Kl. vnd desselben ein- vnd zugehörung gerichtet / billich entbunden wird / Inmassen wir ihn hiermit davon entbinden vnd die Gerichtskosten der ganzen rechtsfertigung aus nunmehr vns hierzu bewegenden vrsachen gegen einander vergleichen /

Es ist aber Kleger der beklagten Witwen gegen ihren einbringen / so hoch sie dasselbeliquidiren wird / ihr Leibgeding zubestellen / so wol auch ihren Töchtern ihre alimenter vnd ausstattung / ihrem Stand vnd Landes-

brauch nach / wofern sie aus ihres Vatern seel. nachgelassenen ErbGütern ihre vnderhaltung vnd ausstattung nicht haben können / auffm Lehen zu reichen vnd volgen zu lassen schuldig /

Vnd ist Beklagter ferner sein notturfft Klegern zuerkandten Früchte halben / wann dieselben vnserm vorigen vrtheil nach liquidirt werden / vorvnd einzubringen vbenommen / Darauff dann ferner vnd der Parteyen einbringen ergeheth was recht / von Rechts wegen /

Ob nun wol diß Vrtheil etwas leidlicher / dennoch weil darvon appelliret / vnd der sachen ausführliche beratenschlagung begehrt / als wird hier vff gefragt /

I. QUÆSTIO.

Erstlich / ob nicht auß beyder Parteyen volzuführen beweisung vnd eingebrachter notturfft / vff der beklagten Land Erben R. von H. seel. Tochter seiten vnd ort so viel dargethan / das die von ihnen in ihrem gegenbeweis gesetzte / vnd in den Articeln außgedrucktespecificirte / auch oben bemelte Gütere / billich vor erbe zu achten / vnd den Töchtern bleiben / vnd das sie beyde derer vnd des erlegten Pfandschillings halber vber Gl. billich zu absolviren / vnd das ihnen solcher halbe theil des hinderlegten Pfandschillings billich gevolgt / oder was ihnen derer Güter halber allenthalben gebühren müge /

II. QUÆSTIO.

Uim Andern / vff den fall / da wider all ihr verhoffen vnd zuversicht die LehenVrieffe das ansehen haben solten / das den Land Erben oder Töchtern solte vnder ihres Vaters verlassenschaft eines oder das ander stücke abgerheilt werde / vnd sie also hierin fellig sein / so wird abermals gefragt / Ob

nicht die hieroben angezeigte Ursachen wie sie hoffen / so viel erheblich / das die eingenommene Nutzung der verlustigen Güter von ihnen billich acquirit / vnd pendente lite ihnen bleiben / vnd sie dereuthalben inuertheilt werden möchten.

III. QUÆSTIO.

Obm Dritten / Ob nicht in diesem Oder auch vff solchen igo angezeigten fall die Töchter vnd Erben mit den Gerichtskosten billich verschonet bleiben / Alldieweil dieselben auch in dem Hoffgericht Anno 73. compensirt / vnd derer auch in Leuterung nicht gedacht worden / zuzuförderst vnter andern auch aus den Hoffgerichtsacten gungsam zusehen / wie ihr Vetter klager von H. den Proceß selbst ver schleißt / auch sie durch ein sonderlich Hällisch vrtheil vnd durch die E. Herren Käthe außdrücklich hierauff ver sehen / das sie zu der Rechtfertigung sollen verlegt werden / wie das die E. abschiede allenthalben mit sich bringen :

IV. QUÆSTIO.

Ob Ertlich vnd zum Vierden / Ob nicht beklager Witfrawen ihr Leibgeding vnd fräwliche Gerechtigkeit / so wol als den Töchtern ihre vnderhaltung vnd außstattung auß den Lebengütern gebühre / Vnd weil sie solches excipiendo angezogen / im vrtheil nicht zu verbergen sey.

JEHOVÆ ELO HIM, DEI PATRIS, FL LI ET S. S NUMINE AC NOMINE SUPPLICITER INVOCATO.

19. **D**amit wir nun zu der begehrtten resolution kommen mögen / ist nothwendig gegen einander aus halten diese 3. Hauptpuncten des Proceß / als die Klage / Beweisung vnd daruff ervolgetes Erkenntniß / Libellus ¶ enim est fundamentum iudicii. Spec. de libell. oblat. §. nunc videmus, in princ. & edita actio litis

futura speciem demonstrat. l. 3. C. de edendo. & secundum ¶ formam libelli est probatio facienda, ut libello congruat. l. 6. C. de prad. minor. l. Divus. ubi Bart. Jafon. & Dd. de re judica. Nam agens ¶ ex uno & probans in alio non obtinet. Alex. consil. 56. num. 1. vol. 2. consil. 121. num. 6. & 7. vol. 1. Roer. consil. 25. num. 21. Et bene ¶ probans, si non bene egerit, causa cadit. c. ex appiata a. de judic. Bald. in princ. l. 3. C. de edendo. l. i. in fin. C. de pig. actio. Spec. de off. iud. §. deseruit. num. 12. Contra ¶ etiam si optime & apertissime sit actum nihil tamen probatum; reus venit absolvendus. Bald. l. 1. num. 4. C. de pig. act. Deinde ¶ & exceptio eodem modo le habet in probatione. l. 1. C. de condic. ob turp. caus. l. siquidem. C. de except. Est enim actionis exclusio. l. 2. de except. Quapropter ¶ apud Legistas tria potissimum firmamenta litis sunt consideranda, actio, exceptio & probatio. Bald. l. 3. n. 17. C. de edendo. Nam his sententia est conformanda, ut de libello ¶ habemus textum l. ult. C. de fideicom. lib. l. ut fundum. ff. com. dividund. c. licet Heli, de Simon. d. l. 1. C. de condic. ob turp. caus. c. 1. 2. de ord. cognit. c. inter monasterium. de re judica. & quod ¶ exceptio rei, dubiam red dens agentis intentionem, excludat eam, atq; absolutionem mereatur, tradit Felin. c. in praesentia. num. 13. de probat. post. Pavorm. ibidem per Bart. l. non solum. §. sed ut probari, de oper. nov. nunciat. De ¶ probatione, quod secundum eius qualitatem sententia sit ferenda. c. licet. g. c. Tertio. §. c. 3. de probat. c. ult. de inseriti. Innocent. c. 2. num. 2. de ord. cognit. l. illicitas. §. 1. vers. ex fide eorum quæ probantur. de off. praesid. l. domum. §. l. doce. g. C. de rei vend. l. argentarius. §. de edend. Nam sententia ¶ dependet à probatione. Bald. in c. 1. §. conventicula. num. 8. in fine. de pace Constant. per l. sed et si possessori. §. ult. cum l. segg. de iurejur. & non ¶ sufficit allegare, nisi probetur. l. 4. l. 6. C. de pradiis minor. gloss. c. non est. verb. quam allegas. de consuetud. in 6. Alex. consil. 55. num. 4. lib. 4.

Es ist aber zur Nichtschmurt wol zumerken / das Klegat besser vnd außführlicher / dann Beklagter / sein intent darthun muß / sonst wird beklagtes Theil losgeschilt vnd entbunden.

Nam ¶ sicut non impleta actoris probatione sequitur absolutio. l. 4. C. de edendo. l. ult. de iurejur. l. 3. in fin. C. de non num. pecun. sic ¶ etiam in dubio vel paritate probationis. c. 3. de probat. c. cum sunt partium. de iurejur. in 6. Manserus in prac. cap. de off. rei conventi. circa except. probandam.

Imò dato aliquo excessu probationis actoris nihilominus reus absolvi debet. *Eluren.*

- Hieron. Montan. trac. fin. regundor. cap. 59. num. 16. ex reg. l. Arrianus. de actio. l. favorabiliores. de reg. jur. Ideo dicit Baldus l. ult. num. 8. C. de edic. divi Adria. toll. quod factor debeat infringere titulum rei, alioquin non obtenturus. l. de rebus. C. de donat. ante nupt. c. 1. de sponsal. Canonist. clem. de rescript. cum aliis qua allegant.
- 33.

I. QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

- Amir wir nun durch Gottes Hülff zu diesem Richterliche kommen mügen / muß die erste frage nach obgesetzten stücken getheilet werden in so viel Theil als libelliret / Dann wann analytice ausgetheilet was geklaget / dawieder excipirt / bewiesen oder gegenbewiesen / so kan man desto eher ermessen / was daruff zuerkennen / Acta t quippe sunt ungula ad sententiam, ut dicit Schurff. consil. 98. num. 22. cent. 3. In his autem modo enumeratis acta potissimum consistunt. c. quoniam. 11. ubi Lanf. per discursum de probat. Jas. l. 2. num. 2. 3. 4. & Dd. C. de eden. & l. 1. num. 5. C. de lit. pendente.
- 34.
- So viel nun das Klaglibell betrifft / zeigt dasselbe / sonderlich im beschluß vnd conclusion, unde t actio æstimatur Jas. num. 129. in §. omnium. Inst. de actio. deutlich an / das H. von H. wieder seines Bruders X. seel. Witwe vnd Tochter oder ihren Vormündern petitionem successionis feudalis angestellt vnd erhoben habe / wie er dann zwar zu thun wol befüget gewesen ex c. 1. §. inter. Si de feud. defunc. content. c. 1. de contro. inter masc. & fem. c. 10. An apud judicem vel curiam. cum simul. Nam successio t feudalis est tertia quædam successionis species, similis tamen ei, quæ devolvitur ab intestato. c. 1. de success. feud. ubi Bald. num. 5. Alb. Brun. consil. feud. 18. num. 14. & 15. & t peti hæreditatis petitione potest. Imol. l. si patroni. vers. extra. ad St. Trebell. Panorm. consil. 3. in 1. dub. vol. 2. Roffred. in lib. pet. hered. num. 11. & 12. gloss. Bart. & Dd. l. item. §. fin. verb. sive. de pet. hered. sicut hic peticum esse monstrat conclusio, in qua petit: se successorem feudalem fratris declarari, & ideo sibi feudalia bona ab illo relicta restituui, in verbis: Bitter derhalben Klegger in Recht zuerkennen / zu declariren vnd auszusprechen / das er in Krafft der
- 35.
- 36.
- 37.
- 38.
- seibselichen Belehnung (In t hoc enim foro Saxonico non ex proximitate sanguinis, sed tantum ex simultanea investitura collaterales veniunt, & successionem feudalem petere possunt, diff. Sax. 29. Go-

den. consil. feud. 22. de simult. invest. num. 9. ex Lehenrecht. c. 21. in fin. & cap. 5. ac 32. Schurff. consil. 16. super. per tot. consil. 99. quod prædicta. num. 3. cent. 1. gloss. Landtr. sub licera g. art. 27. lib. 1. art. 56. eod. lib. art. 58. lib. 2.) seines verstorbenen Bruders X. von H. zu obberubeten vnd allen andern seinen verlassenen Manlehen Gütern nebesther Lebens Erben / Das ihm derwegen als dem nehesten mitbelebenten vnd Lebens Erben obangeregte vnd alle andere X. von H. Manlehengüter vom Beklagten billich restituirt / eingereumet vnd abgetretten werden / mit sambt aller empfangenen vnd eingenommenen nukung / vnd derer die da hetten empfangen vnd eingenommen werden mügen / auch mit erstattung aller Expenss / Schäden vnd interresse, auch was die Lehen Güter verringert vnd verwüestet / darcin Klegger die Beklagten allenthalben zuvertheilen bittet / vnd ruft darzu an das hoch Adelige milderichterliche Ambt / petens sibi jus & justiciam administrari, Mit vorbehalt aller fernern Rechtlichen notturt /

Hanc t autem esse idoneam formam concludendi in petitione hæreditatis, ut actor primò ponat, & petat se declarare proximum successorem ejus, cujus hæritatem petit, Deinde eandem sibi a possidentibus reis restitui tradunt. Bart. l. 1. C. quor. bonor. Roffred. Papiens. Per. Jacob. in for. lib. petit. hered. Bald. l. 3. num. 72. C. de edendo. Alexand. consil. 70. num. 10. consil. 152. num. 3. vol. 6. Angel. Jason & Instituta §. actionum. Inst. de actio. Jason §. omnium. num. 214. eod. tit.

Darumb ist vngesetzt / das alle hernacher im ritzel ausdrückte Lehenstück im Libell nicht specificiret sein / sintemal diese t actio universalis ist / l. 1. in princ. de rei vendicat. gloss. & Dd. l. 1. in princ. ff. de eden. c. 2. de l. b. oblat. Darinnen t unvonnöthen alle stück zu specificiren / sondern ist gnug / das durch die beweisung vnd ritzel vnd dessen execution solche erledert werden / gloss. & Dd. l. 1. in princ. de edendo. l. 2. C. de sent. que sine cert. quant. §. curare. Inst. de actionib. ubi Jason num. 7. & §. omnium. num. 214. Inst. eod. tit. Schurff. consil. 63. cent. 1. Bart. & Dd. l. licet. 10. ff. de petit. hered.

Soreferiret vnd ziehet sich auch Klegert im Libell vff seine darüber habende Lehenbrieff vnd dergleichen/welchs dann auch vor eine specification zuhalten.

42. Quia relatum t̄ inest referenti. l. affe. de hered. instit. l. ac prator. §. 1. ubi Jason & Dd. ff. de re jud. Menoch. consil. 1. num. 80. cum segg. & pro t̄ expresso habetur, quod habetur per relationem ad aliud, ac ex relato manifestari ac declarari potest. Tirag. de ll. connub. gloss. 5. num. 177. & gloss. 7. num. 183. Alex. Jas. Riminald. Cagnol. autb. si quis in aliquo. C. de edendo.

Es ist aber hierbeneben zubedenken/das t̄ es nicht genug ist zu klagen/wann die beweisung derselbigen daruff mangelhaftig vnd nicht vollständig oder plene erfolgt / l. 4. l. 8. C. de prae. minor. l. duosunt Titii. vers. non tibi jus sed probatio deficit. de testam. tutel. l. 4. C. de edendo. Sonsten heist es/ quod t̄ actore non probante reus absolvatur. l. 4. C. de eden. l. ult. de iurejur. cum similib.

44. Daher dann im Oberhoffgerichte den 16. Dec. 1573. erkandt/ die weil Beklagte des ersten klagstücks nicht gestendig/das Klegert den grund desselbigen in Sächsisch strift zu erweisen schuldig.

- So ist auch der erfolgte Rechtspruch vff die Beweisung ergründet/ wie dann recht vnd billich / quoniam sententia t̄ non libello tantum conformis esse debet. l. ult. C. de fid. lib. l. ut fundum. Com. druid. c. licet Hel. de simon. c. super his. c. qualiter. de accusat. verum etiam reliquis actis. Schurzff. d. consil. 98. num. 22. cent. 3. gloss. c. 2. verb. restitutio. de ord. cognit. in primis t̄ verò probationibus. c. ex literis. 3. c. tertio loco. §. 2. licet. §. c. cum causam. 13. de probat. Crotz de testib. num. 6. tex. & Dd. l. illicitas. §. veritas. de off. prae. Covar. var. resol. lib. 1. cap. 1. welchs dann auch der anfang ausweist (Unde t̄ causa notatur finalis. l. ult. de hered. instit. c. quoniam. 11. in princ. ubi Lanfranc. notat. num. 2. de probat. Dec. consil. 683. in causa. num. 7. Cacheran. decis. 23. num. 31. Bald. l. incivile. 24. num. 2. de legib. ex t̄ quo praecipue sumenda interpretatio. Sorin. consil. 165. dist. num. 7. vol. 2. Bald. l. eam. num. 1. C. de fideicommiss. l. non codicillum. C. de hered. instit.) der dann also lautet / Vff Klage / antwort / verführte beweisung vnd gegenbeweisung / vnd daruff erfolgte Gesetze &c. vnd hernacher weiter mit folgenden Worten: auß den acten so viel zubefinden &c. & paulo post, Inhabts hierüber producirter LehenBrieff &c.

49. Darumb disfalls fürnemlich vff die Beweisung zu sehen/dann ist derselbigen gemess erkandt/ so bleibet es dabey billich/ Etenim super t̄ decisio probatione nullus amplius inquis-

tari debet. l. si duo. 13. §. idem. Julianus. de iurejur. l. qui iurasse. 26. §. si pater. 1. de iurejur.

Im fall aber das gesprochen urtheil dem Beweis vnd acten ungemess/ so wird es denselbigen nach Leuterungs weise/ oder in ander Instanz vernünftiglich reformiret/ l. 1. de appellat. cum similib. d. c. licet. c. tertio. de probat.

Vom I. Punct Schloßh. I. QUÆSTIONIS ARTICULUS I.

Klagende nun den erst geklagten Punct/ ist Erslich der hab. befreitige theil des Schlosss vnd Stadt S. sambt ihren zugehörigen libellirt vnd gebeten / daruff auch inhals hierüber producirter LehenBrieff Klegern zu restituiren zuerkennet/ wie dann klagendes von H. Zeugführers erster Beweisartickel. daruff gerichtet/ nemlich wahr sein/ das solch Schloß vnd Stadt S. mit aller ein- vnd zugehörung/ inhals der Hauptvorschreibung vnd Lehenbrieff ManlehenGüter sein / so von der Herrschafft S. zu Lehen rühren vnd gehen/ vnd die von H. zu Schl. zu rechten Manlehen tragen/ also hergebracht/ innegehabt vnd gebrauchet.

Diesen Artickel hat Klagender von H. wollen wahr machen/ durch die Hauptvorschreibung/ so die Graffen zu S. Anno 1466. vnd 1529. denen von H. vber S. gegeben/ Item mit den daruff erfolgten vier LehenBrieffen / Item auß dem Oberhoffgerichtes Urtheil/ Vnd wird angeregte Hauptvorschreibung von Producenten vmb vierterley Ursachen willen producir.

Erslich vff den fall/ wann gleich Schl. nicht zu Lehen gemacht/ wie es doch ist/ das demnoch die ablösung nunmehr nicht geschehen könnte.

Zum Andern auch vff den fall/ wann es noch Pfand were/ wie es doch nicht ist/ das dennoch weibliche Personen nicht succediren können / Alldieweil noch Männliche Erben vorhanden / alsdann die von ihnen eingelegte genealogia augenscheinlich darthut.

Darneben hat auch Producent Zeugen zu besterung dieses Artickels geführt / alsdann bey den 6. vnd folgenden beweiß Art. befindlich/ welchs zu weitlenfftig auch vnvornehmlich were alhie nach der lenge zu wiederholen / Sintemal die acten vorhanden/ derauß solches alles klerlicher abzunehmen/ Cum t̄ 2. 50. Ita etiam in alio iudicio probent inter easdem litigantium personas. c. ult. de probat. Bald. & Dd. l. 2. C. de edendo.

So wird auch darvon hernacher in den rationibus dubitandi & decidendi, wie auch von der Beklagten gegenbeweifung/exception vnd eintrede weiter meldung geschehen / Als dann auch solcher bedenklicher vnd weitleuffiger Punct wol bedarff / das man der Wahrheit durch solch mittel nachforsche / Ferro t enim ut inquit Baldus, viam aperit, qui per contraria vadit. Baldus in l. precibus, num. 33.

31. C. de impub. substitut. Et per t contraria melius invenitur veritas in utramq; partem disputando. Francif. Mant. de coniec. ult. volunt. lib. 3. tit. 2. num. 9. per l. munerum. §. in ista. de munerib. c. grave. 31. quest. 9.

32. Ex t contrariis namq; fit optimum temperamentum. gloss. l. sed hac. 14. in princ. de procuratorib.

Was nun decisoriè diesen ersten Punct Schl. anreicht/ ist es nicht ohn/ das die vermuthung der Recht vor Beklagten stehe/

34. Erstlich/ weil t sie in possessione sein/ dabey sie billich gelassen/ biß gegener ein anders ausführe / l. iii. C. de rei vendic. §. commodum. ubi Angel. & Dd. Inst. de iur. dic. l. 2. l. 4. C. de probat. & in t pari causa melior possidentis conditio. l. unic. ff. de salu. interdic. c. 3. de probat. c. in pari. de reg. jur. in 6. l. 2. C. de condic. ob turp. caus. c. ad aures. 6. de rescript.

35. Zum 1. Andern / angesehen/ das t sie beflagt worden/ Pro reis autem etiam in dubio pronunciandum. r. 3. de probat. c. cum partium. de reg. jur. in 6. dato quod actoris probationes etiam aliquantum exuperent. Montan. trac. fin. regundor. cap. 59. nam. 16.

36. quia propensior t esse debet iudex ad absolvendum quam condemnandum. l. Arrianus. de actio. & rei sunt favorabiliores. l. favorabiliores. de reg. jur.

37. Vors Dritte/ in vffmerckung/ das t sie ihres Mannes vnd Vatern Erben sein/ daher dann sie auch desselbigen Güter vnd verlassenschaft mit mehrern Rechten billiger dann ein fremöder als hie H. klagender Bruder vnd bruders Kinderer innen behalten/ vnd dabey geschüget werden/ §. 1. in autb. de hered. ab intest. venien. juxta regulam: si filius: ergo hæres. gloss. l. necessarius. verb. teneantur. de acq. hered. l. 1. C. si minor hered. se abstineat. late Tirag. de morte. p. 7. declar. 2. num. 8. & Menoch. remed. adipisc. 4. num. 76. cum seq. Unde descendendum prima est in succedendo causa. §. 1. in autb. de hered. ab intest. §. 1. cum seq. Inst. de hered. ab intest.

38. Zum Vierten/ quoniam t præsumptivè bona à patre relicta liberis debentur, donec alius etiam conjunctus vel frater titulum alium probet, juxta l. si ve possideris. C. de probat. absq; sexus discrimine. l. inter. C. fam. bercif. l. 4. C. de lib. praterit.

Daher dann vffs Fünffte in rechten wol

versehen/ das auch Töchtere bey ihres Vatern gütern billich bleiben / biß der Vatterlehnre darthue/ das es Lehen vnd die Töchter der selbigen nicht verhiß sein / §. inter filiam. 1. Si de feud. defunct. contrav. inter dom. & agnat. c. 1. ubi Bald. de contrav. inter masc. & fam. & in c. 1. de success. feud. Alex. n. 15. Jas. n. 26. Curt. n. 84. Sapia n. 91. Zuchard. n. 485. Menoch. n. 375. remed. adipisc. 4. in l. ult. C. de edict. divi Adria. tollen. Dec. cons. 414. n. 11. cons. 467. n. 9. cons. 586. n. 8. Curt. Jun. cons. 21. n. 7. cons. 30. n. 10. cons. 41. n. 5. & in trac. feud. p. 3. in princ. n. 23. Joan. And. in add. Spec. tit. de testam. penult. ad fin. Brunnus cons. 2. n. 3. 4. Afflic. decis. Neapol. 119. Lud. Gozadin. cons. 7. princ. Carol. Rumus. cons. 18. n. 20. cons. 45. n. 11. lib. 1. Paris. cons. 22. n. 66. cons. 41. num. 3. lib. 1. Socin. Jun. consil. 75. num. 28. cons. 76. num. 95. cons. 76. num. 1. lib. 1. Tirag. de morte p. 4. declar. 5. n. 21. Philip. Port. consil. 1. n. 17. decis. Pedemont. 26. n. 13. Rolandus à Valle consil. 2. n. 27. lib. 3. ubi testatur hanc esse communem. Nam bona t præsumuntur allodialia, donec probentur feudalialia. Jas. l. si priusquam. 15. n. 40. de oper. nov. nunciat. Alciat. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 3. cum ibi allegat. Dec. consil. 468. v. 6. cons. 424. proponitur. n. 7. & 8. quod communiter teneri dicit Socinus jun. consil. 39. & cons. 91. n. 4. vol. 4. cons. 1. n. 25. vol. 1. cons. 115. in facto. n. 31. vol. 2. Joan. And. c. nimis. de jurejur. ut meritò pertineant ad hæredes descendentes, donec probentur non esse capaces Socin. d. consil. 75. lib. 1. num. 25. vol. 1. per d. §. inter filiam. si de feud. contrav. inter dom.

Am Sechsten/ wann t auch die güter Lehen sein/ dennoch bleiben sie den Töchtern vor den agnaten/ wann sie der art vnd eigenschafft sein/ das auch die Töchter darinnen succediren müßen/ Cacheraus decis. Pedemont. 23. n. 5. & latius decis. 26. d. scussis. in fin. ubi idcirco decidit pro filiabus contra patrum, ut feudū retinere controversum possint. ad idem Dec. consil. 424. Gozad. consil. 7. num. 13. Paris. consil. 22. num. 65. lib. 1. maximè cum sint in possessione, prout nostro casu. Rolan. à Vallè. consil. 2. num. 31. lib. 3. gloss. Bald. Laudens. d. §. inter filiam. Si de feudo contrav. inter dom. Curt. de feud. p. 3. quest. 1. princ. quest. 31.

Nun ist Schl. anfenglich als ein Erb/ut Fr. von H. wiederkeufflich zukommen vnd verkaufft/ welches obs wol durch t die zerschmitten ne Abschrift nicht aller ding mag erweist werden / l. 2. de fide instr. l. 2. ff. cod. autb. si quis in aliquo. C. de edendo. Wie t auch nicht durch des verstorbenen verzeichnuß / l. rationes, cum seq. C. de probat. Dennoch wird solchs gesterdt durch vermuthung der Recht / qua t sunt liquidißima probatio. l. licet imperator. 74. de legat. 1. l. 1. C. de apoch. pub. lib. 10. l. si ve. C. de probat. gloss. l. si tutor. C. de pericul. tutor. la-

65. *de Hypp. de probat. num. 189. quoniam t de jure omnia bona ab initio præsuntur fuisse libera. Ferrar. in for. lib. confes. act. verb. plenum. num. 2. & 3. Jas. d. l. si priusquam. num. 40. & sic allodialia. Alciat. reg. 2. præsumpt. 1. num. 6. Schurff. consil. 89. in princ. cent. 1. ac proinde præsuntur originem suam retinere & in eodem statu isdemq; qualitatibus perseverare, donec aliud, & quidem mutatio feudalis, probetur. Afflict. §. ult. num. 68. Ex quibus caus. feud. amittat. & dec. 277. num. 7. Dec. consil. 468. num. 7. Alex. consil. 55. perspectis. num. 21. vol. 4.*

66. *Vielmehr aber wird solchs beweuret durch das von beiden theilen producirt briefflich original 1519. so sich off diesen ersten Kauff/ (ut t rejicere nequeant. Jas. l. 1. §. editiones. d. num. 12. usq. ad 8. de edendo) vnd darüber gegebenen Kauffbrieff Herrn Fr. referiret / ut sic relatum insit referenti. l. affe. de hered. instit. Menoch. consil. 1. num. 80. 82. 83. Daher darn vermullich / das nochmals Schl. vor Erbe zu achten / Alex. consil. 129. ponderatis. num. 1. vol. 1. Schurff. consil. 69. præsens. num. 1. cent. 1. Jas. d. l. si priusquam. num. 42. de oper. nov. nunciat. Alciat. reg. 2. præsumpt. 3. in princ. Dec. d. consil. 468. num. 6. Nam ex t primordio tituli formatur eventus posterior. l. 1. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. Ideo t præsuntur res, quæ aliunde recognoscitur, esse allodialis ut initio fuit. Jacobin. de feud. verb. dictig. vassalli promiserunt recognoscere dictum feudum. num. 22. ex Angel. l. qui rem propriam. C. de locat. cum similib.*

67. *Sürnemlich zum Siebenden diffals / do es nur als ein Pfand oder doch off einen wiederkauff verlichen worden / Dann dergleichen*

68. *t Lehen die Töchter auch vehig sein / prout supra probatum est ex Zas. in epit. feud. de feud. degeneran. p. 12. num. 23. vers. putarem fæminas non excludi. & num. 24. vers. hodie etiam fæmina succedant. Deverab do / wie in vnserm fall / den Töchtern außdrücklich / auch in folgenden Verschreibungen / das jus successioneis vorbehalten ist / Bald. l. quoties. num. 3. & 5. C. de suis & legit. Jacob. in invest. verb. & feminis. num. 20. Curt. trac. feud. p. 3. num. 18. 19. Socin. consil. 257. visis investituris. per tot. vol. 2. Alex. consil. 29. quoniam. num. 5. vol. 1. Zas. de feud. success. in 3. fall. Dec. consil. 498. num. 1. 2. 3. 4. Curt. Jun. consil. 41. num. 5. 7. Gozadin. consil. 7. num. 13. Paris. consil. 13. num. 85. cons. 41. num. 2. lib. 1. Plotus de in lit. juran. §. 3. num. 40. l. si quando. num. 110. C. lnde vi. Alex. num. 30. Gozadin. consil. 7. num. 13. Brun. consil. 2. num. 9.*

70. *Wffs Achte / weil t diß Schloß vnd Stadt S. also ein allodial vnd Erb Lehen anfangs gewesen / Alß haben die folgende von H. Männliches Geschlechts solche art vnd eigens*

schafft der Güter den fünfftigen Töchtern zu nachtheil nicht verendern mügen / Zas. eleganter in epit. feud. p. 6. num. 23. c. 1. tua. Alvarot. num. 4. de eo qui sine sent. c. 1. de vassall. decrep. at. Bald. & Dd. l. fin. C. de suis & legit. Robtus Curt. c. ult. quest. 8. mibi fol. 40. vers. ex predictis infero, quod non valet consuetudo, quod fæmina non succedant. de consuet. Bald. c. 1. in fin. C. quand. non petent. part. 5. l. 1. quest. 1. de rer. divis. Alex. consil. 30. vol. 1. Cast. consil. 176. videtur. num. 3. vol. 1. Dec. consil. 193. pro tenui. num. 4. cons. 185. in causa. num. 15. Tiraquellus de retract. lig. §. 1. gloss. 18. num. 56. §. 32. num. 37. & latissime de retract. convent. §. 1. gloss. 7. num. 20. ubi pluribus confirmat, jus t etiam spe competens alteri auferri non posse. l. apud Julianum. ubi id notant Bald. Angel. Imol. Cast. ff. de legat. 1. gloss. l. certi. 9. §. sinummos. verb. volut triens. Sic cert. petat. Jas. consil. 213. in præmissa. num. 4. & 5. lib. 2.

Wets Neunde / wann gleich solche verenderung freßtig / vnd den Töchtern præjudicial sein solte / so gebührete ihnen doch doraus ihre Väterliche legitima, zustand vnd gebühre müß / quoniam t ex bonis allodialibus, quæ in feudum commutantur, & sic ex novis feudis, legitima filiabus debetur, ne sic in potestate marium illas fraudare debito natura. Alex. consil. 29. post num. 4. lib. 5. ex Bart. l. 1. §. nec Castrense. num. 6. de collat. bonor. Clarus. de feudis. quest. 46. num. 2. Bald. & Sal. num. 3. l. omni modo. §. imputari. C. de inoff. test. Alex. l. si patroni. in princ. num. 5. & 6. ad SC. Trebell. & consil. 27. videretur. num. 3. & 4. lib. 5. Ripa l. in quartam. num. 177. ad l. Falcid. Curtius de feud. p. 2. quest. 8. princ. num. 19. ubi monstrat, hoc potissimum obtinere in feudo degenerante, de quo hic, Vasq. de success. §. 10. p. 2. num. 234. l. 1. c. 1. num. 7. An agnat. Alex. consil. 30. ponderatis. lib. 3. Clarus de feud. quest. 9. Virvius commun. lib. 1. opinion. 112. 129. Soarez. in receptis. litera feudum. vers. 58.

Sonderlich aber / weil oben in erzählung der Geschicht angezogen / vnd Beklagten in actis disputirt vnd dargethan / daß ihrer Mündlin Vater in verenderung der Lehebrieff vnd dieser Güter Lehenmachung / niemals gewilliget / auch wieder seinen danck vnd willen / Ja wol nach seinem tode / die Lehebrieffe darüber außgebracht / das t solch frembde thun ihm vnd seinen Erben nicht hinderlich sein müge / c. id quod nostrum. de reg. jur. l. ult. de pact. l. coheredibus. C. fam. bertise. l. 1. C. Com. divid. §. 1. C. de reb. alic. non alienan. Præpos. in terminis c. 1. num. 2. An agnat. vel fil. per §. præterea. l. 1. Quib. mod. feud. amittat. Alvar. c. 1. num. 2. de vassall. decrep. at. Bald. l. 1. n. 11. C. Quand. non petent. partes. l. ult. num. 11. & 34. C. de suis & legit.

- Et legit. consil. 82. proponitur. vol. 1. Dec. consil. 445. num. 23. vol. 4. Curt. tract. feud. p. 2. quest. princ. 1. num. 43. 44. Menoch. consil. 1. num. 125. Nec primævus bonorum status mutari potest absq; consensu eorum, quorum interest, & qui jus succedendi habent. Menoch. cons. 103. num. 86. Mynsing. obs. 99. cent. 2. Schurff. consil. 31. num. 1. cent. 2. Unde & t̄ posteriores investituræ, quæ priores mutant in præjudicium aliquorum interessentium, qui non consenserunt, præsumuntur ob- & subreptitiæ, nec sunt attendendæ. Bald. consil. 215. proponitur quod Investitura. num. 4. p. 2. per l. divi fratres. de jure patronat. Et alia quæ allegat Curt. in trac. feud. p. 2. quest. 2. princ. num. 43. Alvarot. c. 1. num. 2. de vasall. decrep. et at. per illum tex. Et c. 1. de success. feud. Investitura namq; subreptitia nihil prodesse debet. Menoch. consil. 103. num. 61. Quare t̄ non possunt aliqui ex agnatis, ne pater quidem, pactum cum domino feudi facere, quo successio alteretur, & ii excludantur in viti, quibus aliquin jus est successionis. Bald. Alvar. Jfer. Et alii c. 1. An agnat. vel fil. Bald. c. 1. num. 7. de alien. feud. paterni per illum tex. c. 1. num. 4. Et 5. de vasall. qui contra consue. Lotbar. Jfer. num. 1. Alvarot. num. 1. Et 2. ac communiter feudista in c. 1. de success. feud. Jacobin. in invest. verb. Et cum pacto de non alienando. num. 12. 31. 34. Et verb. Et cum pacto quod de ipso. num. 2. Et 3. Curt. latè trac. feud. p. 2. quest. 2. principal. num. 42. Et p. 4. num. 131. 146. 125. per c. 1. §. hoc quoq; de success. feud. Zas. in epit. feud. p. 9. num. 25.
76. Et 40. quia t̄ nec dominus feudi jus illud successionis in præjudicium eorum, qui non consentiunt in familia mutare aliter investiendopotest. d. c. 1. de alienat. feud. pater. §. hoc quoq; ubi Alvarot. num. 2. Bald. præcipue Afflic. num. 56. de success. feud. Schurff. consil. 30. indubitati. num. 2. cent. 1. consil. 5. quod predicta. num. 4. cent. 1. cons. 31. casus. num. 6. cent. 2. Curtius trac. feud. p. 4. num. 146. qui de eo dicit textum esse clarum. c. 1. de alien. feud. pater. Prepos. c. 1. num. 2. An agnat. Bald. l. fin. num. 11. C. de suis. Et legit. Dec. consil. 445. in casu. num. 23. Henning. Goden consil. 16. contingentia. num. 27. Myns. obs. 83. cent. 4. Cast. consil. 31. circa. num. 2. vol. 1. per l. non abstulit. C. de novat. l. Stichum. §. fin. ff. eod. tit. l. fin. ubi Bart. in princ. ff. Quæ in fraud. creditor. nec t̄ aliquorum de familia consensus incommodat reliquis, qui non consentiunt. Cast. consil. 290. visa. num. 4. vol. 2. neq; t̄ potest forma antiquæ investituræ in præjudicium alicujus non consentientis, qui ex antiquis jus habet, immutari. Bald. consil. 215. proponitur. num. 4. vol. 2. Et l. 1. num. 31. C. quan. non peten. part. per l. impuberis. de adm. tutor. c. 1. num. 2. de eo qui sibi Et hered. Cast. consil. 142. videtur. num. 3. vol. 2. consil. 176. videtur. num. 3. p. 1. Alber. Brun. in consil. feudal. 1. circa. num. 83. sed t̄ standum est veteri & antiquæ investituræ, donec de voluntate omnium, qui jus habent, immutetur. Brunn. pra. ill. loc. per c. 1. §. penult. Quib. mod. feud. amittat. Bald. d. l. fin. C. de suis Et legit. Dec. consil. 193. pro tenui. num. 4. aliòquin t̄ si mutetur in nihilo præjudicat iis, qui non consenserunt. Dec. consil. 193. pro tenui. num. 4. consil. 185. in causa. Et consil. 445. per tot. latè Tirag. de retrac. prox. §. 32. num. 39. Et t̄ sanè talium consensus, qui requiritur in hac alteratione, §. præterea. Quib. mod. feud. amitt. §. hoc quoq; de alien. feud. pater. ubi Bald. c. 1. Quis success. teneat. §. si quis fecerit. Quo temp. miles. c. 2. de feudo dato in vicem leg. commiss. latè Dec. consil. 193. num. 2. Et 4. consil. 185. in causa. num. 15. nunquam præsumitur intervenisse ut solennitas extrinseca, donec probetur. l. quærunq; §. fin. de public. in rem actio. Del. l. sciendum. de V. O.
- Et hoc talatitium est in omnibus contractibus (Est t̄ autem investitura quidam contractus. Menoch. consil. 101. num. 28. consil. 103. num. 53.) ut t̄ nulli, qui non consentire probatur, suum jus vel re vel spe questum auferri possit. Tirag. latè retrac. prox. §. 1. gloss. 18. num. 56. Et de retrac. condenti. §. 1. gloss. 7. num. 20. cum aliis supra allegat.
- Am Zehenden ist auch wol zu merken / das die elteste original Verschreibung 1466. & 1529. so beyde theil producirt, klar besaget / das diß Gut Schl. zur Man Lehen verkauft vnd getragen werden soll / biß die Lösung von Land-Graffen geschehen soll / deren Recht die Grafen an sich bracht / vnd daruff die Löß gethan haben / das also auch krasst solcher Verschreibung Schl. nicht mehr vor Lehen zuachten / per ea quæ tradit Zas. in epit. feud. tit. de feud. degenerant. cap. 12. num. 23. 24. cum seq. In feudo enim conditionato foemina quoq; succedunt. Zas. in epit. p. 8. de feud. success. num. 48. 49. & t̄ primordium tituli spectandum. l. unic. C. de impo. lucrat. descript. lib. 10. Jacob. in invest. verb. dictiq; vasalli promiserunt. num. 21. & secundum t̄ primam concessione sequentia moderanda & interpretanda. Bald. l. 1. num. 31. C. quan. non peten. part. c. 1. num. 2. de eo qui sibi Et her. consil. 115. proponitur. num. 4. vol. 2. Curt. de feud. p. 2. quest. 2. princ. num. 43. Dec. consil. 193. pro tenui. num. 2. Et 4. consil. 445. in casu. num. 23. Et hæc de quavis concessione confirmat Parisius, ut secundum primam sequentes sint regulandæ & intelligendæ. Ita Petrus Paulus Paris. consil. 10. num. 9. 10. 11. 12. 13. vol. 4. & t̄ quod talis concessio conditionalis ex defectu conditionis deficiat, idem probat consil. 130.

num. 17. vol. 4. qui etiam definit, actum sub conditione factum aut gestum deficere & reddi invalidum conditione resoluta. consil. 5. num. 30. vol. 4. rex. l. lex. de pignorib. l. necessario. de peric. & commod. rei vend. perinde ac si nunquam extitisset. l. pecuniam. ubi Jas. & Dd. notant. ff. si cert. petat. l. 2. 3. 4. & passim. de in diem. addit. late Tirag. de retrac. convent. §. 2. gloss. 1. & unic. num. 1. 2. usq. ad 74. 75. cum seq. Et quamvis sint cessionarii hic comites, tamen constat tale t. ius retractus conventionalis cedi posse. Tirag. de retrac. prox. §. 26. gloss. 3. num. 1. Cast. consil. 1. videtur. lib. 2. Alex. consil. 228. ponderatis. post princ. lib. 6. consil. 232. consideratis. in princ. eod. lib. 6. consil. 6. lib. 4. & passim. Jason l. 1. §. ult. de oper. nov. nunciat. Dec. consil. 164. non fuisset. in fin. consil. 543. in casu. consil. 614. in causa. consil. 680. Cbass. in cons. Burg. tit. des rentes. §. 1. in 5. dub. & consil. 11. vers. 17. Molin. in cons. Paris. de mat. feudal. tit. 1. §. 13. num. 20. & t. cessionarium uti iure cedentis ac personam ejus repraesentare. l. emptorem. C. de baredd. vel actio. vendit.

88.

89.

Zum Elfften haben beklagte Vormünder auch articulirt vnd erwiesen /

Erstlich bey dem 1. vnd 2. Art. das Schl. kein Lehen sey / sintemal es den Töchtern heimfallet /

Zum Andern bey dem 3. daß es nur ein Pfandschilling sey vnd Pfandweiß denen von H. zukommen / Jedoch weist die von ihnen producirt ankunfft / daß Graff H. von S. diß Schloß vnd Stadt Schl. mit allen zugehör Herrn Fr. von H. vnd allen (notetur universalis, quæ nihil excludi patitur) seinen Erben verkaufft habe vor 1000. Lotige Markt Silbers / Erffurdisch Zeichens / Gewichts / weise vnd wehre / ohne wiederlösung / es were dann das der LandGraffe oder seine Erben die Lose theten / welche Verschreibung im Jahr 1424. Sonntag nach Martini datirt / ist durch den Notarien collationirt worden / mit dem original, in grün Wachs gesiegelt gleichförmig befunden / wie vofelbst vnderzeichnet / das original aber ist nicht fürgelegt / vnd diß transumpt wol achtmal zerschnitten / welches dann durch volgend Copia gesterckt wird / so eodem anno & die gegeben / Ist aber nur eine Copie /

Vors Dritte beweisen sie bey dem 4. vnd folgenden gegenbeweißhart. daß Graff S. iso regierender Herren Vater / die ablösung vnd all andere Gerechtigkeiten / so die LandGraffen in Thüringen / Chur- vnd Fürsten zu Sachsen an S. gehabt / an sich gebracht / vnd also die ablösung nunmehr bey den izigen Graffen stehe / welche auch die ablösung gethan haben /

vnd denen von H. angekündigt haben / darüber sie noch streitig /

Am Vierden / bey dem 7. Art. das flagender H. selbst Schl. nicht vor Manlehengut / sondern für Pfandschafft gehalten vnd mit eigener Hand von sich geschrieben / das die ablösung vor der Hand sey / vermüge seines schreibens /

Vffs Fünffte / das auch X. von H. seel. der Beklagin Esman vnd Vater S. Schloß vnd Stadt mit seiner ein- vnd zugehörung nicht für Manlehengut / sondern vor Pfand vnd erbe gehalten / besage seiner eigenen Hand vnd Verzeichnüß seiner Güter / mit dem originali besterckt vnd recognoscirt / darbey auch die vrsachen geset / das Schloß vnd Stadt S. erbe sey / laut des alten Ern Fr. von H. Kauffverschreibung vnd anderen Verschreibungen alhie befindlich / Vnd ob gleich die Herrschafft S. Schl. zu etlich mal geliehen / so haben sie doch solchs anders nicht gethan / dann also viel sie von Rechts wegen daran zuverleihen gehabt / wie solchs in Lehenbrieffen befindlich /

Weil t. dann neben vermütung der Rechte vnd vorigen gründlichen juris allegaten solche städtliche beweisung vor Beklagten vorhanden / so dringet die volge / das sie dieses Puncts halber von angefallter Klagen zuentbinden vnd loszuzehlen / ex c. 3. de probat. c. ult. de iurejur. l. 4. C. de edem. Bald. l. ult. num. 8. C. de edic. divi Adria. Dato etiam quod actoris probatio in aliquo superaret. Montan. d. trac. fin. regund. cap. 59. num. 16. per Felin. c. ex literis. num. 5. de probat. gloss. c. clerici. 81. dist. Quapropter Abbas, ut subdit praell. loc. Felinus, instruit iudices, ut non de facili prapnant actoris testes, sed velint potius errare in absolvendo quam in condemnando. Montanus d. cap. 59. num. 17. subjungens num. 19. si probationes essent pares, sententiam esse ferendam in favorem rei. Boër. decis. 42. in fin. & prapcipue possessoris (ut hic sunt rei) c. ex literis, de probat. c. in pari. c. cum partium. de reg. jur. in 6.

RATIONES DECIDENDI IN L. ART. Schl.

Ob nun wol diß ansehnliche Rechtsgründ sein / auch die natürliche Billigkeit die Töchtern in Väterlichen Gütern den seitlingen vorziehet. l. 4. C. de lib. prateris. Dennoch viel zubesorgen / dann das derer ongeachtet es bey gesprochenem vrtel wol bleiben möchte.

Dann anfanglich ist in Rechten eine maxima, das alle vermütung der Rechte durch bessere vnderhebblichere Beweisung vffgehoben vnd abgelehnet werden /

Nun

Nun weist das erste original, denn kein
 elters vorhanden / vnd die andere zerschnittene
 Copien nichts beweisen Anno 1529. dant /
 darin auch die vorige Beschreibung Anno
 1466. einverleibet / (si vnde theil eingelegt ha-
 91. ben vnd also vnter d. sprechlich ist / per l. si
 quis testatur. ubi Dal. C. de testib. Jas. l. i. §. edi-
 tiones. num. 12. & 18. ff. de eden. beverab weil es
 mit Gräflichen offenen Brief vnd Insiegel be-
 92. freestiget / vnd also t ein publicum instru-
 mentum ist. Dec. c. post cessionem. num. 15. ubi
 Felin. & num. 8. de probat. Jas. l. pacta novissi-
 ma. 12. n. 16. C. de pactis.) Das nach absterben
 Ir. dessen leibliche Söhne sich dieses E. halben
 vertragen / vnd vor sich vnd ihre Leibs Lehen-
 Erben von dem Lehenhern zu Lehen empfan-
 gen / in gemeltem Jahr 1466. also volgendes vor
 vnd vor hergebracht haben / das wann gleich zu-
 93. vor es erbe gewesen / dennoch t fieder vber Rechts-
 vnterwichte zeit per uniformem possessionem
 feudali. em zu Lehen worden waren / §. si quis per
 30. annos. ubi Afflic. & Dal. si de feud. defunc.
 Francis. Bald. de prescript. 4. partis. p. 4. princ.
 94. quist. 12. n. 4. usq. ad fin. cum pacta t novissi-
 ma prioribus derogent. l. pacta novissi. 12. ubi
 Jas. & Dal. C. de pac. l. abemptio. l. sumus. §.
 95. pactus ne peteret. ff. de pac. & consensu t do-
 minia ac vasallorum res allodialis in feudum
 constituit & mutari per investituram possit.
 c. 1. Quib. mod. feud. constituit. c. 1. de notis feu-
 dor. Jafon. in pralud. feud. num. 12. Afflic. decis.
 129. num. 3. Cirt. de feud. p. 2. quesi. 4. num. 14.
 & Jas. in epist. p. 6. num. 5. 6. 14. Fürnemlich dis-
 fals. dadie Partien den ersten Kauff Herrn Ir.
 nicht in originali vorzulegen haben / ut defi-
 ciat probatio. c. 2. de fid. instr. l. 2. ff. eod. &
 consequenter ius. l. duo sunt Titu. de testam.
 tit. l. in leg. 77. de contrab. empt. Vnd im
 Jahr 1466. und also vor 100. Jahren Graff
 Henr. diß gut Schel. Herrn Ir. Sohn vnd ih-
 96. ren Leibs Lehen Erben allein als Lehen ver-
 kaufft hat / Centenaria t autem possessio ex-
 quiparatur prescriptioni immemoriali &
 pro principis concessione ac privilegio ha-
 betur. gloss. c. cum nobis. verb. censum. de pra-
 script. Alex. consil. 208. viso. n. 11. vol. 2. late Cra-
 vet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. num. 2. cum
 seq. Canonist. in c. possessor. de reg. jur. in 6. Ant.
 Gab. Rom. de prescript. lib. 5. conclus. 1. cum
 seqq.

Vnd wann sie ohne Lehen Erben ab-
 giengen vnd deren gebrechen / als dann Ein D.
 von Ir. leibliche Kinder vnd seine Leibs Le-
 hens Erben in das Söhne waren. vnd wann die-
 selbste alle abgiengen / als dann vnd ebenicht
 off aller ihrer dreier nehesten Erben / es waren
 Söhne vnd Töchter zu Manchen verkaufft /
 der gütlich. das der von H. diß vff die losung es
 zu Manchen haben vnd tragen sollen / als
 Manrecht vnd gewonheit ist /

Do nun diese Töchter ihres Vaters Gü-
 ter vechig sein wollen. müssen sie darzu als Erben
 kommen / tot. tit. C. de ius & legit. l. 4. C. de lib.
 praterit. §. 1. m. auch. de heredib. ab intest. §. 1.
 cum seqq. test. de hered. quæ ab intest. vnt. Vnd
 würden also t auch ihrer Vor Eltern contract.
 97. Kauff vnd heidel vber Schel. vffgerichtet belie-
 ben / annehmen vnd gend in halten vnd darzu
 verbunden vnd verpflichtet sein / l. cum a matre.
 l. 4. ubi Cast. & Dal. C. de rer. vendic. l. vendi-
 trici. l. si fundum. C. de reb. alien. non alienan.
 & in terminis nostris Feudist. c. 1. An agnat.
 vel fil. c. 1. de alienat. fund. pater.

Daruff haben vff jeden fall von Graffen
 zu Graffen die von H. diß Gut E. also in vnd
 vor Manchen von Graffen zu E. empfangen /
 vnd der gestalt nun vber verwichte zeit / Ja 100.
 Jahren ohn emige der Töchter vnd Weiber ih-
 res Geschlechts uniformiter / als ein Lehen
 besessen / verdienet / erbet / getheilet / versellet
 vnd wol hergebracht /

Das sie also durch etliche vntwidersprech-
 liche titel E. vor Lehen anziehen vnd bewei-
 sen / erslich durch gemelten Erbkauff des 1466.
 Jahres / so in originali vorhanden. auch von
 beeden theilen gesündig vnd recognoscirt /

Zum andern krasse der daruff vff jeden
 fall geschehene Bezeichnung / qua t investitura
 feudum constituitur. c. 1. Quib. mod. feud.
 constituitur.

Dors Dritte durch förmlichen besur ver-
 weyhet / Ja vor 100. Jahren vnd vntendlich
 cher zeit wol hergebracht / quæ t possessio & e-
 99. jusdem continuatio ac successio non tan-
 tum ex allodio feudum facit. c. 1. ubi Laudens.
 Quib. mod. feud. c. 1. de consuet. reit. feud. in 3.
 princ. §. fin. Si de invest. controvers. §. si quis per
 30. annos. si de feud. defunc. ubi Afflic. & c. 1. Quæ
 sint regal. Bald. c. 1. in princ. Si de feudo contro-
 vers. inter dom. & agnat. & §. alter filium. num. 2. si
 de feud. defunc. per l. cum miles. Ex quibus caus.
 major. sic ut sortiarum veram naturam feudi
 Bald. l. liberti. num. 31. C. de oper. lib. c. ult. num.
 1. & 2. de feud. dato in vie. legis commissi. Jaco-
 bin. in invest. verb. itaq. ipsi investiti. vers. an.
 autem num. 14. Bald. de prescript. 4. p. 4. partis
 princ. §. primo igitur. num. 1. sed t eniam est 100.
 loco privilegii. l. hoc iure. §. de ius aqua. de
 ag. plur. arren. c. super. §. praterca. de verbor.
 significat. & legis. late Ant. Gab. Rom. lib. 5. de
 prescript. conclus. 1. per discursum. & t ex allo-
 101. dio facit omnino feudum. Afflic. num. 2. Si de
 feud. defunc. & in c. unic. Quæ sunt regal. §. pra-
 terca. de cap. Corrad. & c. 1. in princ. vers. nulla
 prescriptio obstat ubi gloss. & Dal. de probat.
 feud. alienat. per Feder. & t contra omnem &
 102. quemcumq. prescribit. Bald. de prescript.
 partis 4. p. 4. princ. qual. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4.
 3. ac quist. 8. num. 11. de consuet. reit. feud. in
 Fred. Molin. in consuet. reit. feud. c. 1. §. 1.

Hat also Klager der H. alle nothwendige stück seines intents & petitionis de succellione feudali, so viel diesen Punct anreicht/ erwiesen/ Nemlich das er seines ohne Mäntliche Leibs Lehens Erben verstorbenen Bruders X. nehester agnat, Mitbelehnter vnd auch Lehens Erbe oder Lehensvolger sey/ welchs auch von Beklagten nicht verneinet/ sondern vielmehr gestanden wird/

- Vors ander/ das diß Gut Schl. zum halb theil in seines Brudern gedachtes X. munde verlediget/ vnd als ein alt stam Lehengut/ krafft gesambter Hand vnd investitur/ nach Sächsischen rechten / vff ihn den nehesten Mitbelehnten gefallen vnd verlediget sey/ Jure t enim Sax. collaterales fratres etiam in feudo antiquo tantum ex investitura succedunt. *Autbor. diff. 29. diff. Henning. Goden consil. feudal. 22. de simul. invest. num. 1. 2. usq. ad 19. per art. Lehenr. 5. 6. 21. 32. Schurff. consil. 16. & consil. 99. quod predicta. num. 3. cent. 1. consil. 59. casus. num. 3. cent. 2. gloss. Landtr. sub lit. g. art. 27. lib. 1. & art. 58. lib. 2. quæ t investitura contractus est. Menoch. consil. 108. num. 28.*
103. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*
104. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*
105. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

- Dem springen nun zu die Zeugen so edelicut vnd pares Curia, welche das auch also wahr machen vnd bezeugen/ Constat t autem his duobus modis, qui hic præsto sunt, maximè & optimè feudum probari, videlicet per instrumentum investitura. §. si instrum. de notis feud. ubi Baldus & communiter feudista. & testes feudales, qui investitura interfuerunt, aut pares Curia. c. 1. Quot testes sint necessarii.
106. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

- Vnd kompt darzu lechlich die vermuthung t des albereit im Hoffgericht gesprochenen theils/ l. Herrenius. de edict. c. sicut. de re jud. c. cum autem. de rest. spol. darvon ob wol geleutert vnd appellirt werden möchte/ Dennoch so entsethet auch vff den fall nicht aller dina solche vermuthung/ sondern in zweiffelhafftigen fällen wird dem vorigen spruch beapfflichtet/ Alciat. reg. 3. presumpt. 9. num. 8. per c. in presencia. de renunciat. c. in nostra. de presumptionib. c. bone. 1. de elec. c. cum super. 2. de sent. & re judica. Panor. in c. causam qua in 2. notab. de re jud.
107. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

- Fürnemlich dißfals do das erkennuß im Oberhoffgerichte eroffnet/ ubi t judicant majores judices & veluti præsidatus provin-
108. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

cia, pro quorum sententia magis præsumitur. Duen. in reg. 129. num. 17. gloss l. 1. verb. omni ordine. C. de fid. instr. & jure basta fis. lib. 10. l. 2. C. de off. civil. jud. quæ ad hoc allegas Bald. l. errore. num. 2. C. de testament.

RESOLUTIO RATIONUM DUBITANDI.

Wßwelchen allen zubeforgen/ das die Herren Vrschelsassere schwerlich in diesem Punct vom vorigen erkennuß werden abweichen/ In erwezung auch das vff die angezogene gegenmurr/ leichtlich zuantworten/

Dann die erste Vermuthung/ so vor den Besizer ist/ wird t durch die stadliche beweisung des Klegers vffgehoben/ c. 3. ubi Dd. de probat. l. 2. l. sine. & passim. C. de probat. qui t intentionem suam implevit, & cui ideo restituenda est petira successio. l. ult. C. de rei vendicat. l. cogi. C. de petit. hered. l. siquidem. ubi Dd. Salic. Cyn. C. de except. Sonderlich in diesem fall/ da nicht in possessorio sondern petitorio geklagt/ nemlich proposita hæreditatis live successione feudalis petitione, quæ t est petitorii iudicii. l. qui petitorio. 36. de rei vendicat. Jas. §. actionum. num. 214. Inst. de actionib.

109. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

110. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

Derhalben t auch der besizer den Klegern/ so sein petitorium außgeführt/ volgen soll vnd muß/ c. 3. 4. & tot. tit. de caus. poss. & propr. l. ult. C. de rei vendicat. l. officium. l. qui restituere. & passim. ff. eod. tit. Semper enim proprietas, tanquam dignior trahit ad se possessionem ut minus dignum, quia justior est petitio proprietatis ut ait gloss. ult. c. cum dilectus. extra de caus. possession. & propriet. c. 1. de sequestr. poss. ac fruct. & quia jus possessionis cedit implenti proprietatis & domini probationem. l. ult. C. de rei vendicat. l. pen. & l. ult. de publicia. in rem actio. c. cum dilectus. 6. & passim. de caus. poss. & proprietat.

111. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

Zum andern, ob wol in gleichen fällen & pari jure vor beklagten Besizern soll vnd muß erkandt werden/ so seind wir doch alhie in dem fall nicht/ sondern es leffet sich ansehen/ als wann Kleger diesen Punct besser erwiesen hette/ vnd darumb t vor ihn wieder den Beklagten zu sprechen gewesen per nos. d. c. 3. de probat. qui textus licet obtineat, quando in modico tantum prævalent actoris probationes, quandoquidem modica in jure non curantur. l. 4. de in integr. rest. secus tamen est, quando actor plenius & melius probavit. Bald. l. ult. num. 8. C. de edic. divi Adria. sollen.

112. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

Die Dritte gegenwehr ist zwar in Göttlichen vnd gemeinen Reoserchten wol ergründet/ Daher t auch in umbliegenden Reichen/ als Dennemark/ Frankreich/ Niederland vnd andern das Lehenrecht/ als vnrrecht/ vnd

113. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

114. *consil. 103. num. 53. cui t etiam hæredes contrahentium stare coguntur, ad quos investitura jura velut alia pacta transmittuntur, quamvis nulla heredum facta sit mentio. gloss magna & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constituat. Schurff. consil. 23. quod illustris. num. 3. cent. 1. Bald. & Alvar. in c. 1. in 1. notab. Qui successor. tenean. bonus rex. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Cagn. & repetentes. C. de pac. inter emptor. & venditor.*

vnd wieder die natürliche Billigkeit vnd gleichheit / de qual. 4. C. de lib. prateris. abgeschaffet / vnd die Töchter nicht weniger als die Söhne die andere seutlingen aufschließen / Molin. de mat. feudal. §. 16. num. 2. & per discursum late Chass. in cons. Burg. rub. 3. de feud. §. 5. per tot. ex §. in autb. de hered. ab intestat.

115. Weil aber diß Gut vff Sächß. boden gelegen / vnd also nach Sächßischen oder doch beschriebenen Lehen Rechten verfallen muß / Als ¶ wird solcher gemeinen theil derogirt per hypothesein & jus speciale loci. Jas. l. 1. num. 16. 18. C. si contra ius. & in terminis nostris. c. 1. de feud. cognit. Molin. de mat. feudal. in princ. num. 40. & §. 16. num. 1. 2. ac passim. sonderlich diffals / weil die samblung / vnd also contractus & pactum de succedendo verhanden ist / c. 1. de duob. frat. c. 1. de fendi success.

116. Der Vierde gegenwurff ex l. siue. C. de probat. ist auch gemein / vnd wird derselbigen præsumption alhie durch erweisung des tituli singularis feudalis abgebrochen / wie dann derselbige Text solches zulesset / Præsumptio ¶ enim & probatio generalis tollitur per specialem, late Cagnol. l. in toto. num. 1. 2. cum seqq. de reg. jur.

Zum Fünfften hat es auch gleiche maß vnd meinung mit der Töchter Rechte / so billich in Väterlichen Lehengütern gelassen werden / biß der agnat sein besser Lehenrecht aufführe / wie dann diese Töchter zuvor in ansehung dessen / das possessorium erhalten / vnd zum besitz Väterlicher Güter restituirt sein /

Nach dem aber des verstorbenen Bruder nunmehr hernach in petitorio, wie beruhrt / dargethan / das Schl. einrecht Man Lehen / damit er vnd seine Vorfahren vber die hundert Jahr als Man lehen / belehnet / als gehen solche special beweisung der gemeinen vermuthungen vor / ut ipsi Dd. tradunt. d. §. inter filiam. Si de feud. defunct. l. ult. C. de edic. diu. Adria. l. pen. de integ. rest. l. non omnis. §. à barbaris. de re milit. c. auditis. ubi Innocent. & Dd. de præscript. Alex. consil. 76. in causa. num. 4. lib. 2. Cag. num. 1. l. in toto. §. 1. de reg. jur. Francisc. Balb. trac. præscript. 1. p. principal. quest. 5. num. 16.

117. Am Sechsten ist die ankunft dieses guts Schl. mißlich / dann es ist befindlich in A. des eltern Verzeichniß (so Beklagte selbst producirt / vnd also ¶ wieder sie erweist / autb. ad hæc. C. de fid. instr. Guid. Pap. decis. 503. Hen. God. consil. 16. num. 17. pro quo l. si filius fam. ad SC. Macedon. Berous consil. 90. num. 20. vol. 3. Cravet. consil. 201. num. 6. etiam si privata sit scriptura. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. viso. num. 41. Paris. consil. 125. num. 20. lib. 1. vel falsa Paris. consil. 125. num. 20. vel subrepticia. Cravet. consil. 201. num. 6. adeo ut producens stare cogatur nedum dispositivis sed verbis

etiam enunciativis. Cravet. consil. 77. num. 8. vol. 1. Decus & Canonist. c. cum venerabilis. de except. Panorm. consil. 52. in 2. dub. lib. 2. August. Berous consil. 90. num. 10. 12. 21. vol. 3. ubi addit, non ¶ posse produci instrumentum. 118. cum protestatione de non acceptando, nisi quatenus pro se, quoniam est protestatio contraria facto. Jas. l. 1. §. editiones. num. 14. & 18. de eden. Nat. consil. 365. num. 2. & 4. vol. 2. Berous consil. 38. num. 3. vol. 3.) Das che Ern Fr. diß Gut verkauft / dennoch desselben Vatter D. mit etlichen Lehen zu Schl. von Graffen zu S. sep. beliehen / vnd seine Töchter allererst vff den fall / wann er nicht Lehen Erben ließe / mit belehnet worden / in hals Graffen H. vnd Graffen B. Lehen Brieffen Im Jahr 1401. Dienstag nach Luca datirt / Das es also ein ansehen hat / als wann auch vor Ern Fr. Ritters 2c. zelten Schl. ein Lehen / vnd etwas darvon denen von H. als Man Lehen / so lang Mänliche Erben gegenwertig / verliehen werden / Wann aber der Lehenbrieff verhanden were / vnd darinnen befindlich / das die Töchter auch mit belehnet / so genössen sie es billich Fœminæ ¶ enim cum maribus simul ad feudum vocata una succedunt. Bald. l. quoties. num. 3. & 4. C. de suis & legit. Jacob. in trac. verb. & cum fœminis. num. 20. Curt. de feud. p. 3. num. 18. Socin. late consil. 257. visis. p. 2. Alex. consil. 29. quoniam num. 5. vol. 1. Zas. de success. feud. in 3. fall. vnd möchte disputirt werden / ob die Töchter auch vff den fall allein des Lehen vchig / wann keine Mänliche Lehen Erben verhanden / Fœminæ ¶ enim in feudis jun- 120. ctæ maribus, in dubio vocata intelliguntur ordine successivo post mares. Alvarot. num. 2. §. quinetiam. Episcop. vel Abbat. Bald. l. liberti. num. 24. de oper. lib. Jacobin. in indest. verb. & cum fœminis. num. 13. Bart. l. ut jurisjurandi. §. si liberti. num. 5. de oper. lib. Alex. consil. 9. ponderatis. num. 6. 7. vol. 5. Anchoran. consil. 339. pro majore. num. 4.

Item ob ohue der Mitbelehnten bewilligung die erste Investitur verendert werden muß ge / quod ¶ jus non admittit. c. 1. de alienar. feud. pater. §. hoc quoq. de succ. feud. Dec. consil. 193. pro tenui. num. 4. consil. 185. in causa. num. 15. consil. 445. & passim. Bald. consil. 214. proponitur. num. 4. vol. 2. Castrens. consil. 142. videtur. num. 3. vol. 2. consil. 176. videtur. num. 3. p. 1. Alb. Brun. consil. 1. circa. num. 83.

122. Vnd ob die ¶ qualiteten vnd eigenschafft der ersten Lehen Brieff nicht in folgenden als wiederholet zuverstehen / Bald. consil. 331. quidam. num. 2. p. 5. & l. 1. num. 31. C. quando non peten. partes. & c. 1. num. 2. de eo qui sibi. Curt. de feud. p. 2. quest. 2. num. 41. 44.

Sintemal aber dieselbige Lehen Brieffe nicht beygebracht / würde vergeblich davon weit-

123. leufftig gehandelt / *auth. si quis. C. de eden. quoniam paria sunt non esse vel non appare. l. in lege. de contrab. empt. & obstat regula, non tibi jus sed probatio deficit. l. duo sunt Titii. de testa. tutel.* Vnd ist diß Vcrzeichnuß / so sich dahin ziehet / ohne Wirkung /
124. cum deficiente t̄ relato deficiat referens. *c. 1. c. 2. de fid. instr. l. 2. eod. d. auth. si quis in aliquo. ubi Cyn. Bart. Bald. Salicet. & Dd. C. de eden. ita in terminis Castrens. consil. 17. num. 12. lib. 2. Oldrad. consil. 121. num. 12.*

Ob aber auch wol Herrn Fr. Kauff des Jahrs 1424. von Beklagten Copenlich sſturgelegt / so t̄ mag doch dieselbige nicht aller ding beweisen / *l. 2. de fid. instr. c. 2. extra. eod. auth. si quis in aliquo. C. de edendo.*

- Geseket aber / das solcher Vorschreibung zuglauben were / dennoch mag darauf nicht eigentlich erzwungen werden / das Schl. als ein erbgut verkaufft / syntemal es wieder den Landgebrauch / das Schloßer vnd stedi Erbe vnd als
126. Erbe verkaufft solten werden / *Dubia t̄ autem secundum consuetudinem sunt interpretanda. l. si fundus. 6. de edict. l. semper. 34. ubi Dec. Cag. & Dd. de reg. jur. Everar. loc. à solit. & ab opin. vulgi. potissimum in feudis. c. 1. de feud. cognit. Chass. de feud. in princ. num. 17. Mol. num. 40. usq. ad fin. Fürnemlich diß falsch / wie der Buchstab solcher abschriefft vermag / auch die Lehen Geistlich vnd Weltlich sambt Würden / Freyheiten / Herrlichkeiten vnd*
127. Obrigkeiten mit verkaufft / *Verba t̄ autem secundum subjectam materiam sunt intelligenda. l. si uno. Locat. l. si olei. C. eod. Jas. & Dd. l. 1. de iurisd. Dec. c. cum parati. de appell. Felin. c. nam concupiscentiam. in princ. de consuet. late Cag. l. semper. 9. num. 17. de reg. jur. auch esliche Lehenstück biß vff den fall der verledigung ausgeset / mit dem beding / dieselbige niemanden dann Ern Fr. zu leihen vnd vollen zulassen / auch die offnung des Schloßes vnd stads den Graffen vorbehalten die besserung vnd Bebede mit J. Gn. wissen geschehen soll. Exceptio t̄ autem demonstrat, de quibus dispositio tota sit accipienda. Dec. l. 1. num. 25. de reg. jur. & ibi Cag. num. 36. c. qui ad agendum. de procurator. in 6. Sebast. Med. late in princ. reg. num. 40. 41. 42. 43. 44. 45.*
128. Ob aber wol darinnen die Graffen vor sich vnd ihre Erben vnd Erbnehmen Herrn Fr. vnd seinen Erben diß also verkauffen / dennoch wie vff Verkauffers seiten das wort Erbe vnd Erbnehmen von Lehen Erben vnd volgern verstanden wird / also auch ex natura correlativorum. *l. fin. C. de indic. vid. Everar. loc. à natur. correlat. auff des Kauffers seiten mag es*

129. vnd soll also gedeutet werden / wie t̄ dann billich in materia feudali vnd da von Lehen ges

handelt wird / das wort Erbe vnd Erbnehmen alle Lehenlucceßern vnd volgern / vnd also Mänliche Lehen Erben begreiffet / *Jacobin. in invest. verb. & quibuscurq. num. 1. & verb. investientes. num. 3 per c. similiter. §. perfectio. de lege Corrad. Bald. l. ult. num. 6. C. de hered. instit. & ibi Dd. Dec. c. in presentia. num. 48. de probat. Jas. num. 15. 16. 24. cum multis seqq. l. Gallus. §. etiam parente. de lib. & postb. c. 1. ubi Bald. de successio. feud. c. 1. de nat. success. feud. Henrichman. consil. 1. ardua. num. 196. Clarus de feud. quest. 69. num. 2. & quast. 83. num. 2. Paris. consil. 4. num. 4. vol. 4. cons. 2. num. 23. lib. 1. cum ibi allegat. Gozadin. consil. 9. num. 52. consil. 26. num. 30. Dec. consil. 175. num. 3. Socin. Jun. consil. 108. num. 6. consil. 112. num. 8. lib. 2. consil. 72. num. 26. lib. 1. Gratus consil. 4. num. 32. consil. 29. num. 91. lib. 2. Anton. Rub. consil. 164. num. 41. August. Berous quast. 17. num. 3.*

So bestetigen es auch die alte daruff gegebene Lehen Brieffe im Verzeichnuß angezogen / das diß Gut vor vnd nach angeregtem Kauff als ein Man Lehen von dem Graffen zu S. Herrn Fr. vnd andern von S. gegeben vnd verlichen worden / im Jahr 1402. vnd 1405. vnd solches Anno 1413. vor den Kauff / vnd hernach 1431. 1433. vnd 1444. vnd 1464. vnd 1466. weiter 1477. Montags S. Anthoni tag vnd volgend Sontag vigilia Andreæ, Item 1479. ferner 1481. vnd 1487. vnd 1489. vnd gends 1506.

Ex t̄ iis autem quæ post geruntur, intelligitur, quæ fuerit mens contrahentium & intentio. *c. officii. 38. vers. ex his quæ subsequuta sunt. & ibi gloss. de elect. Bart. consil. 59. num. 6. Caser. consil. 314. super. consil. 347. quia. lib. 1.*

Daher dann zubeforgen / das die vermuthung der allodialien vnd erbe durch solhenige beweifung wird abgelehnet werden / *sicut in. t̄ toto jure specialis & fortior probatio generalem præsumptionem tollit. l. continuis. §. cum ita. de P. O. l. pen. ubi gloss. Bart. & Dd. de integ. rest. l. non omnis. §. à barbaris. de re mil. l. si ve. C. de probat. c. quia. c. pen. c. ult. de præsumptionib.*

Ob aber wol / vffs Siebende / die Töchter in Pfandschilling succediren vnd erben mügen / *Zas. p. 12. de feud. degener. num. 24. syntemal geliehen t̄ Geld kein Lehen ist noch machet / Glossa, quam sequuntur ibi Bald. n. 6. & omnes Dd. c. unic. Si de feudo vasall. ab aliquo interpell. §. fin. de feud. cognit. Schurff. consil. 11. in proposito. n. 1. 2. cent. 1. consil. 22. nobilis. cent. 3. Bald. num. 6. & Feudista. c. 1. de feud. non habent. propr. nat. Jas. l. si eum. num. 5. & 6. si cert. pet. a. Aretin. consil. 14. viso. n. 3. Tirag. de retrac. prox. §. 1. gloss. 7. num. 3. §. 22. gloss. 1. & unica.*

num. 20. Et in fine tituli num. 18. dicens esse communem. Boer. in cons. Bituricens. tit. de consil. mar. §. 2. Reust. rep. l. admonendi. num. 957. de iure iur. consil. 23. num. 7. 8. 9. tom. Franc. 3. Henr. God. consil. 17. de pretio rei feudalis.

Dennoch hats ein andere gelegenheit dis-
fals / do Schl. nicht als ein Pfandschilling /
sondern als Lehen verfaufft vnd verlihen wor-
den / Zas. in epit. feud. p. 12. de feud. degenerant.
num. 23. circa fin. vers. prater ea soli masculi
non etiam foemina in eo succedent, quam-
diu durat feudum, per ea quæ jam sæpe di-
xi, quod certissima regula foeminas exclu-
dat nisi nominentur, adeo ut etiam pecu-
nia t ex domini voluntate & investitura
possit in feudum concedi & haberi. Hen-
ning. God. consil. 18. de pretio rei feudalis. incip.
der Rahtschlag. per tot. c. 1. Quib. mod. feud.
constitua. c. 1. de feud. cog. Zas. in epit. feud. p.
12. num. 31. quod feudum Camera vocatur
in tit. de not. feudor.

Vnd solches bestetigen auch die clauseln der
original Rahtverschreibung vnd volgender
Lehenbrieff / do die Weiber allein nach den
Männern / & in defectum masculorum ge-
setzt / demselbigen t nach es also zuhalten / c. 1.
verb. propter tenorem investitura. ubi Bald. no-
tat de duob. fratrib. c. 1. de feud. non haben. pro-
prium natur. Bald. in proem. feud. divis. 4.
num. 46. 47. Et c. 1. §. 1. num. 3. de feud. march.
Et l. quoties. num. 3. Et 4. C. de suis Et legit.
Schurff. consil. 98. vifis. num. 1. 2. 3. centur. 1.
Cast. consil. 176. videtur, num. 1. cons. 146. viso.
num. 1. p. 1.

Sonderlich weil diselbige dem gemeinen
beschriebenen Lehenrecht auch gemess / quo-
niam etiam iure communi feudali foemina
t cum masculis vocata comprehensa inve-
stitura intelliguntur ordine successivo vo-
cari, ut deficientibus demum maribus suc-
cedant. c. unic. de feud. success. §. quin etiam.
ubi gloss. Episcop. vel Abbat. Curt. de feud. p. 3.
princip. num. 3. Jacob. in invest. verb. Et cum
foeminis. num. 3. Et 10. Lud. Roman. consil. 1. Et
367. circa. Zas. in epit. feud. p. 8. de success. feud.
num. 4. textus in c. 1. de eo qui sibi Et bared.
mascul. ubi dicitur, non patere locum foemi-
na in feudi successione, donec masculus su-
perest.

Nach t welchen gemeinen beschriebenen
Lehenrechten die Investitur vnd disposition
sollen vnd müssen verstanden vnd gedeutet wer-
den / Corn. consil. 263. primo aspectu. num. 1. 2. 3.
4. vol. 1. Brun. consil. 80. num. 3. Et 4. Dec. con-
sil. 64. num. 7. cons. 11. num. 3. cons. 185. num. 3.
Paris. cons. 13. num. 30. Et 31. vol. 1. Cachera.
decis. Pedemont. 23. secundus. num. 3. per Bart.
l. Et jurisjurandi. §. si liberti. num. 3. Et 4. de o-
per. lib.

Investituram t enim esse contra-

ctum, supra demonstratum est. Menoch con-
sil. 101. num. 28. cons. 103. num. 53. Contractus
t autem secundum jus commune, quoties
locale deficit, interpretandos esse non am-
biguum est. c. ex literis. de sponsal. l. quæro. §.
inter. loca. l. quod si nolit. §. quia. de adilit. edic.
l. semper. 33. de reg. iur. ubi Cag. l. baredes. §.
cum ita. ubi Bart. ad SC. Trebell. l. si duo. de
acq. bared. ubi Cast. Lud. Gozad. consil. 40. num.
11. Cravet. consil. 33. num. 18. Alex. consil. 77.
num. 8. vol. 4. Eberard. consil. 87. num. 40. So-
cin. consil. 19. ad sit. num. 6. vol. 1.

Weil dann nun / wieberührt / die Töch-
tere von anfangs her mit den Söhnen vnd Le-
hengvolgern kein gleich recht gehabt / Als wil /
zum Achten auch volgen / das der Lehenherr
mit klagendes theils Vorfahren ihres gefala-
lens contrahiren / vnd dis Bue / doran diese
Töchtere kein recht gehabt / zu Lehen machen
können / ex reg. l. in re. 21. C. mand. l. 2. ff. si ad
parente manu. l. per provincias. C. de adific.
privat. l. sed etsi lege. §. consuluit. de pet. bared.
Et t quamvis disputetur, an familia pactis &
contractibus præjudicare foeminarum suc-
cessioni possit, tamen communior est, pos-
se & foeminas familiae his pactis excludi,
præsertim domino consentiente &c. Angel.
num. 4. Et Dd. Et l. 3. G. de testament. Alex.
num. 8. Et Roman. l. si non speciali. cod. tit. Ja-
son l. omnes. 9. num. 42. de iust. Et iure. Et con-
sil. 46. omiffa. num. 3. lib. 1. Carol. Ruin. consil.
19. num. 6. consil. 34. num. 5. lib. 1. Menoch. con-
sil. 2. num. 282. cons. 104. num. 22. Curt. sen. con-
sil. 87. num. 43. Ifern. num. 4. §. prater ea. de
prohib. feud. alien. per Feder. Campeg. de dota
p. ult. quest. 79. Boer. decis. 155. num. 29. Chaff.
in cons. Burg. tit. 3. de feud. §. 5. gloss. 1. in fine.
Curt. de feud. p. 3. quest. 1. fall. 8. Paris. consil.
71. num. 11. lib. 4. Schurff. consil. 92. casus. num.
3. cent. 2. Sigism. Neapol. consil. 14. Socin. Jun.
consil. 65. lib. 1. cons. 62. lib. 2. Brun. irac. stas.
verb. parentela. cum simil.

Ja t wann auch die Töchter vnd Weibes-
volk dieses geschlechts anfänglich einig recht
gehabt hette / Dennoch angesehen Sie in rechts
verwehrt zeit / ja in hundert Jahren / solches
nicht gefochten / als weren sie nunmehr darwie-
der zukommen nicht berechtiget / Jason consil. 46.
omiffa. num. 3. lib. 1. Tiraguell. irac. primog.
quest. 16. num. 7. Ant. Gab. Rom. reg. lib. 6. tit.
de consuetud. conclus. 5. num. 7. Curt. irac. feud.
p. 3. in 8. limit. num. 10. Et 11. Zas. in epit. feud.
de feud. success. p. 8. num. 42. Menoch. consil. 82.
num. 52.

Ich will aber nicht verneinen / das X. in
rück seines antheils gütern eigenschafft nicht
hat mügen verendert / vnd also seinen Töchtern
das jus successionis abgeschnitten werden /
Nachdem aber vor langen Jahren / vnd viel-

- leicht ehe et gebohren / wie oben berührt / diß
Schloß Schl. von Grafen zu S. als ein
Manlehen denen von H. geliehen / vnd N. es
also von seinem Vater bekommen / vnd vor sein
theil angenommen / als ist zubeforgen / daß dar-
141. auß nicht inferirt werden / daß t er also ipso
facto darein gewilliget ex l. 4. C. de rei vendi-
cat. l. 4. C. de pac. inter emptor. & vend. l. qui
142. in aliena. in princ. de acq. hered. plus t enim
facto quam verbo consentimus. c. dilecti. 52.
143. in fin. de appell. & qui t ex aliquo contractu
possidet vel recipit aliquid conventum, co-
ipso in illum consensisse intelligitur. Dec.
consil. 463. num. 19. consil. 583. num. 6. l. quadam.
41. ff. fam. heretic. Cravet. consil. 237. num. 3.
144. Hypp. sing. 447. faciens contractum & c. Qui t
vero sic approbat contractum in solidum
ad eum observandum se obligat. Jason l. cum
fundum. §. servum. num. 7. sicere. petat. Nam
contractus sunt individui neque scindi pos-
sunt. Tiraquell. de retrac. convent. §. 7. num. 3.
& in fin. num. 4. & §. & qui acceptat in uno
cum omnibus suis qualitatibus recepisse
intelligitur. Baldus l. observare. §. post hac. in
5. quest. de off. procons. Bertrand. consil. 156.
num. 15. lib. 4. sicut & debet, nec pro parte
reprobare potest. Jason l. Pomponius. §. 1.
num. 11. de acq. poss. l. inter. 49. §. 1. de minorib.
l. neminem. de legat. 2. l. cum quaritur. de adm.
tutor. l. nam absurdum. de bon. libertor. l. si ita
stipulatus. de bon. lib. l. Cajus. de manumiss. latē
Tiraquell. de retrac. convent. in fin. num. 9. &
16. cum multis ibi allegat.

- Die Neundeckrede hette wol statt / wann
diß Gut S. ein new oder Erb- vnd kein Mann-
lehen were / Weil es aber anders darumb be-
wandt / vnd Kläger / vermüße inhabender Le-
henbrieff vnd investitur / als ein alt Väterlich
Stamm- vnd Mannlehen suchen / vnd solchs
durch ihre Lehenbrieff / contract / Zeugen &c. er-
wiesen haben / neben dem / daß die vermuetung
auch vor sie ist / quod feuda t presumantur
potius antiqua quam nova. Bald. c. 1. §. cum
autem. num. 6. de contror. invest. c. 1. in fin. ubi
Alvarott. num. 6. & Dd. de frat. success. & gra-
dib. success. Alex. consil. 15. super. num. 6. volum. 5.
Henn. God. consil. 16. de success. feud. num. 15.
Alciat. reg. 3. presumpt. 2. Zac. in epit. feud.
146. p. 3. num. 7. & 8. præsertim t accedente,
prouit hic, diuturna possessione. Zasius præ-
alleg. loc. Bald. c. 1. num. 1. si de feud. fuerit con-
147. trov. & in t dubio præsumitur potius ex
providentia & pacto quæsitum, quam hæ-
reditarium. c. 1. §. 1. de gradib. success. c. 1. si de
feud. content. Bald. c. 1. §. cum autem. num. 6.
de cont. invest. Afflic. copiosè c. 1. num. 10. An-
agnat. Alciat. reg. presumpt. 3. presumpt. 28.
Henn. God. consil. feud. 16. Ant. Rub. cons. 110.
num. 11. Dec. consil. 194. viso. num. 4. Menoch.

consil. 61. num. 24. præsertim in Imperio Ro-
mano. Mynsing. obs. 2. cens. 4. Dec. consil. 194.
viso. num. 4. Als wil auch dieser grundt den
sich nicht halten / quoniam ex t feudis pacti 148.
& providentia antiquis legitimæ nomine
nihil debetur. gloss. notab. l. si patroni. in princ.
ad Trebell. ubi Bart. num. 8. Alex. num. 3. &
Dd. & in l. pater filium. ubi Alex. num. 3. ad
Trebell. Francisc. Ripal. in quartam. num. 179. ad
L. Falcid. Curt. trac. feud. partis 3. quæst. 30. num.
134. Mohr. in addit. ad consil. Alex. num. 8. verb.
legitimam. lib. 3. Ferdinand. Vasq. lib. 3. de suc-
cess. progress. §. 30. p. 2. num. 335. Capyc. dec. 2.
num. 7. Clarus de feud. quæst. 46. ubi dicit hanc
sententiam magis esse communem.

Am Zehenden / ob wol die erste Original
Hauptverschreibung also conditionirt / daß
Schl. Lehen seyn solte / biß die Lösung vom
Landgraffen geschehen / So ist doch dieselbige
condition noch zur zeit nicht vffgehoben / viel-
weniger zur zeit des N. absterben erfüllet ge-
sen / quod t tempus spectatur in successione 149.
& legitima. l. cum quaritur. 6. & Jason & Dd.
d. auth. vovissima. C. de inoff. test. & non t 150.
prodest alicui conditio instrumenti, nisi
probet eam impletam aut defectam. per
tex. & Dd. l. 3. ff. de pac. & quidem in forma
specifica. l. Mavius. l. heredi. de cond. & de-
monst. Tiraquell. de retrac. convent. §. 2. gloss. 1.
& unie. num. 4. cum ibi allegat. Cravetta consil.
220. num. 10. Alex. l. qui balneus. ff. Qui pot. in
pig. Alex. consil. 119. p. 1.

Der Eilffte grund / vff beweifung gebawet
ist auch wandelbar / dann daß diß Lehenden
Töchtern heimfelle / ist zu verstehen / wann keine
Männliche Leibslehens Erben vorhanden / als
die Contract vnd Lehenbrieff außweisen / dar-
us es noch nicht kommen.

Zum andern / ist beygebracht / daß diß Gut
nicht ein Pfand / sondern den H. verkaufft / vnd
Mannlehen vor 100. Jahren worden sey.

Vors dritte / ist die ablösung bey Zeit des
N. nicht geschehen gewesen / ja auch 150. freitig /
daß auß hangender Rechtfertigung kein gewiß
Recht zunehmen / Cum incertus t sit litium 151.
eventus. l. quod debetur. de pecul.

Daher dann / vffs vierde / H. privat
Handschrift dagegen nichts thuet / sintemal es
allein vff angekündigter / nicht aber vollzoge-
ner / sondern vngestandener Lösung gerichtet /
Daß aber N. sel. diß Gut seinen Töchtern zum
besten / sintemal er keine Söhne gehabt / vor
Erbgut geachtet vnd verzeichnet / kan den Wils
belehuten nicht schaden / per c. 1. de alie. feud.
pater. præsertim cum in t causa propria ne- 152.
mini credatur. l. omnibus. C. de testib. l. nulli.
ff. eod. Daß also auß allen gegeneinander ge-
haltenen motiven zubeforgen / weil nun zwey-
mal Klägern diß Gut Schl. als ein Lehen zu-
stehet /

133. erkennet/das es zum dritten mal auch wol dahin gehalten möchte / cum in dubio pro sententia, præsertim bis similiter lata, præsumatur, d. l. Herennius. de evict. cum alius supra allegat. Clem. 1. de sequest. poss. & fruct. cum simili.

134. Est enim magna vis geminationis etiam in sententiis & decretis. Bald. l. magis putat. §. ne passim. de reb. eor. E verar. loc. a vi geminat. n. 6. Sebast. Med. reg. 3. n. 27. vers. decreti. & n. 101. vers. sententia. Jas. l. non dubiū. n. 10. C. de legib. E verar. d. loc. a vi geminat. n. 9. Duenn. reg. 3. n. 7. Jedoch do/wie berührt/dieser Lehenbrief X. in rücken vnd vrenssend / auch nach seinem Tode offgerichtet / wiewol für Beklagten etwas zu hoffen/auf versachen oben außgeführt.

II. Klappunct.

Im Andern / ist klagendem H. von H. in Gangtregeten Writzel zuerkandt das Dorff W. mit 46. Hufen Landes/ das Gut zu obern Sp. das Vornverg zu grossen E. sambt aller zugehörung/wie dann auch in der Klagen/doch nur allein zur helffte / solchs alles specificirt vnd bebeten werden vnd Kläger im andern beweisartikel durch 9. Lehenbrief Num 7. 8. 9. 10. 11. vnd 12. deren eins theils auch bey dem klaglibell mit buchstaben vermerckt / aber Wre nicht überschickt / Item aus dem Oberhoffgerichts Writzel mit Num. 6. vnd dann durch beyden 6. vnd volgenden beweisartickeln geführten Zeugniß wil dozathan haben.

Ob aber wol diß Gut zu obern Sp. in der Klagen nicht gedacht worden / dennoch weil das libell sich off die Lehenbriefe referirt vnd vermüget derselbigen bepfachfügen/die verfallene vnd in X. munde verlehnte Lehenzüter fordert / auch dieser petitio succellionis an ihre selbsts universalis ist / l. 1. de rei vendicat. gloss. l. sed si. 10. §. 2. & §. ult. de iurejurando.

135. Als ist daran nicht viel gelegen / vnd hat die specification solcher Güter im beweiss vnd Writzel wol geschehen können / als oben bewehret / l. 1. §. ult. si pars bare. petat. Bart. & Dd. l. 1. in princ. post gloss. ff. de eden. Bart. in rub. solut. matrim. num. 23. & l. unic. verb. quod extremum. si quis ius vendicat. Schurff. consil. 83. quod prædicta. num. 1. & 2. cens. 1. per l. 2. C. de sent. qua sine cert. quantitat.

Darvieder haben Beklagte/belangen die das Dorff W. sambt 16. Hufen Landes/ bey dem 9. artickel beygebracht / das solchs von anfang ein Erbgut / vnd vom Abzu W. laut des recognoscirten Originals 1344. Sontag Judica. Ten fr. von H. vnd allen (notetur item universalis, quæ nihil excludi patitur) seinen Erben zukommen/

Item bey dem 10. artickel/das X. von H. der beklagten Ehemann vnd Vater sel. es auch

vor Erbe / laut seines Verzeichniß gehalten / darinnen auch dieser grund zugeführt / obs gleich die Herrschafft E. zu eilich malen gehalten / so hat sie dennoch nicht mehr daran gehalten / als so viel sie von Rechts wegen daran zuhaben macht gehabt/

Item bey dem 11. artickel/das Erbkind zu W. des alten X. von H. Wustawen zum Lehen gut verschrieben / laut der vordurten Copey / Wre also in diemartickel der Beklagten intenti zu neuauß erzündet / wann Kläger do wieder durch eingelegte Lehenbriefe nicht das gegenspiel / Inmassen wie bey dem 1. artickel beygebracht hetet/

Jedoch wann nicht anständig / das X. in solchen Lehenbriefen gewilliget / können Kläger damit nicht fortkommen / sondern seind Beklagte zuentbinden vnd daron los zu ziehen / ex superius ad 9. argumentum deductis.

III.

Des Dritte / ist Klägern zugesprochen das Dorff Kl. sambt aller zugehörung / do doch in der Klagen nur gefordert die helffte an dem halben theil des Dorffs El. vnd der 4. beweisartickel auch dahin gerichtet / daß das halbe Dorff El. mit aller seiner ein vnd zugehörung vber 5. 10. 20. 30. 40. 50. 100. Jahren / vnd vber Menschen gedanken vnd rechtsverwehre zu. der von H. Mannlichen gewesen / auch wie der 1. artickel meldet / durch Wre theil vnd recht El. halb also erhalten / als dann mit Zeugen / inhalts des directorii. auch wie der die von S. in der gegenbeweisung außgeführt / vnd vermüget des Writzels Num. 14. vnd bey dem klaglibellerhalten /

Dagegen nun ex adverso bey dem 3. Punct artickeln Beklagte im 12. vnd folgenden artickel / das der halbe theil des Dorffs El. Pfandgut sey vnd vom Erbschickhofen zu Weng verfaßt vnd vrschuldiget werden / laut Copia Anno 1355. datirt.

Haben auch ferner in Leutering deducirt / das solch Pfandgut nunmehr eingelöst / vnd sie nicht besitzen / Derwegen / sie auch billich daron im Leutering vertheil losgezichlet worden / dabey es auch nachmals billich bleibet / l. si a te hereditatem petas. 9. vers. ad versum quia nihil possidebat absolutus ff. de except. rei judicat.

IV.

Des Vierde / ist Klägern zuerkandt der halbe theil an sich selbst in 60. Halden Erbgeldt / so Dienst vnd Ackersalldt / weil es das es auch Lehen sey / vnd dahin gehalten / das ger off den 1. beweisartickel durch die verhandlung mit Num. 12. bey dem klaglibell bepfach-

157. lich / wil erweiset haben / Investitura t enim
præsertim sigillo domini feudi ut Comitum
Imperii sigillata, publicum est instrumen-
tum, & plenam fidem facit. c. 1. §. si instru-
mentum. ubi Bald. & Feudista de nos. feudor.
junctis iis qua tradunt Felin. & Dec. n. 8. & 15.
158. in c. post cessionem. de probat. & t probante
ejusmodi investitura ac litera inter partes,
præsertim recognita. Molin. de mater. feu-
dal. §. 5. num. 8. cum seqq. Was den zuerkand-
ten halben theil der 60. Guldten jährlichen Erb-
geldes anlangt / haben Beklagte in dem 21. ge-
genbeweisartickel artikuliret / daß die 1000. gul-
den verschriebenes Nahigeldt bey den Grafen
zu S. stehend als Pfand vnd Erbgüter ge-
halten se. Aber beweisen es nirgendi mit / dann
durch der Beklagten Principaln Mannes vnd
159. Vaters sel. Handschrifft / so t vor ihnen wieder
den Lehenvolger wenig kan beweisen / l. instru-
ment. §. cum auct. seqq. l. exemplo. 7. C. de pro-
bat. Jedoch haben Beklagte dissals die ver-
muetung der Recht vor sich / quod sint allodia-
lia, donec probentur feudalia, vnd mügen
die Lehenbrieff / darein N. nicht gewilliget / sei-
ner Güter qualitet vnd eigenschafft nicht en-
dern / noch auß Erbe Lehen machen.

Wöchte deswegen auß denen bey dem
ersten vnd folgenden Punct entworfenen ver-
sachen / bey vorigem erkentnuß dieses Artickels
halber wol nicht bleiben / sondern Beklagte dar-
von absolviret werden / sintemal wieberührt /
N. in solche verenderung nitentals gewilliget.

V.

Der antheil des Dorffs M. sambt seiner zu-
gehörung so viel derselben N. von H. sel.
innegehabt vnd besessen / so bey dem 11. beweisar-
tikel Kläger mit Lehenbrieffen Num. 15. 16. 17.
18. vnd deren etliche beyim Klaglibell mit buch-
staben angezogen / wil beygebracht haben /

160. Obaber wol diß stück in der Klagen auch
nicht specificirt / dennoch weil dieselbige sich vff
die Lehenbrieff zeihet / die petitio auch sonst
universalis ist / so hats nichts vff sich / Nam
etiam t pro expresso habetur, quod habe-
tur per relationem ad aliud, de quo con-
stat. Tiraquell. de legib. connub. verb. express.
gloss. 5. num. 176. per tex. & Dd. l. ait prator.
§. i. ibi accipiendum sic est, quasi quantitatem
nominauerint. & ibi late Ripa de re jud. l. in-
summa. §. institutio. de condit. institut. l. si ita
scripsero. de condit. & demonst. ubi Bald. & a-
lii l. si prior. solut. matr. decus. Pedemont. 23.
num. 41. Paris. consil. 19. num. 68. vol. 2. Cravet.
consil. 88. num. 3. Socin. consil. 170. num. 33. vol.
2. Carol. Rum. consil. 183. num. 1. vol. 1. Dec. con-
sil. 63. num. 6. Jason l. Marcellus. num. 14. ff. ad
Trebell. de vast. de d. reg. 10. relatum. num. 11. &

12. l. asse toto. de hered. instit. l. si filio. §. pater.
de aliment. & cibari. legat. l. certum. si cert. pe-
tat. l. ubi autem. §. illud. vers. sed qui unum. ubi
Bart. & recentiores. de V. O. l. qui pro stipulatu.
ubi Jas. per illum tex. ff. eod. tit. l. hæc venditio.
§. hujusmodi. de contrahend. empt. l. quem hæ-
redi. ubi Bart. & Socin. ff. de reb. dub. l. si de-
fensor. §. qui interrogatur. vers. nisi forte. ff. de
interrog. actio. ex quo notat Baldus, quod
ea, quæ t sunt in termino ad quem fit rela-
tio, intelligantur specificata in termino re-
ferente. l. pen. C. de sent. qua sine cert. quanti-
tat. c. inter dilectos. de fide instrumentor. c. cum
venerabilis. vers. quia vero. de except. c. veni-
ens. de prescriptionib. c. cum venerabilis. in sin.
de religios. domib. c. praterea. ubi Dominie. in 3.
notab. 23. dist. c. si quis homicidium. 50. dist.

Wieder diß alles / belangende den an-
theil des Dorffs M. haben Beklagte im 11. art.
articuliret / daß die B. Güter / so der beklagte
Ehemann vnd Vater zu M. gehabt / der Wit-
we zum Erbgut verschrieben / laut Copey der
Leibzucht /

Item im 18. artickel gesehet / wie Klegers
Vater ein ort Holztes an der M. eck von dem
Tr. vnd ein ort Holztes am Steinberge ober
M. von T. erblich vnd eigenthümlich erkauft /
laut desselbigen vnd N. des Jüngern verzeich-
nuß / Aber wie oben berührt / beweiset diß wenig
wieder einen dritten / Darumb mehr vff die ver-
muetung der Recht zusehen / vnd daß N. in an-
gezogenen Lehenbrieffen niemals gewilliget /
wie auch nicht vermuetlich / l. quacumq. §. fin. de
publicia. Daher dann dieselbige seinen Töch-
tern nicht hinderlich / sondern werden von die-
sem Punct auch billich absolviret / ohne wel-
chen grund auch zubesorgen / daß es derhalben
bey vorigem Urthel bleiben möchte.

VI.

Der antheil der Gehölze des Vhrenthals /
so viel N. von H. daran besessen / so bey dem
15. vnd folgenden artickel durch Zeugen sol er-
hartet seyn /

Vnd Bischoffshain sambt den 10. E-
ckern / mit Bodenselde vnd Holz / mit seiner
zugehörung zwischen den Holfsteinischen Reu-
lischen vnd Honsleinischen Gehölzen ge-
legen /

Welchs daß es H. Mannlehengüter
seyn sollen / Kläger bey dem 13. artickel wil bey-
brachte haben durch den Lehenbrieff Num. 19.
vnd Obernhoffgerichts Urthel mit 20. be-
zeichnet / Item bey dem 14. artickel durch Zeugen
darüber geführt /

Von diesem zuerkandten Holz B. vnd
folgenden / haben Beklagte nichts / sondern von
dem Holz S. im 16. artickel vnd M. im 17. vnd
Holz

Holz an M. im 18. und vom Holz A. im 19. artikel / in welchen 19 artikel gesetzt: daß solch Holz A. von dem Closter zu Schl. zu Lehen rühren /

Zu sterckung solcher artikel wiederholen sie A. sel. verzeichnuß / mit but / Klägern zu edirung der andern Instrumenten anzuhaltten /

Es ist auch bey den acten Copia eines alten Kauffbrieffs vber den Weinberg zu N. vorhanden vom Abt zu B. 1403. datirt sambt D. von H. reversi eodem anno, Item des Weinbergs zu D. ankunfft durch ein veritag Num. 1. Anno 1526. und Num. 3. Anno 1525. Item des Weinbergs am Oßernberg vor eigen von Fr. von G. verkauft Anno 1435. Num. 5.

In diesem Punet wil Beklagten ihr eigen bekentnuß / daß A. vom Closter Schl. zu Lehen rühre / im wege liegen / Jedoch wil Klägern zuerkandt / so viel als A. sel. daran besessen / do Beklagte verneinen würden / daß A. daran nichts besessen oder vff sie gebracht / dienet es zur absolution *ex d. l. si à te. de except. rei judica.*

Die bitte / Klägern anzuhaltten zur edition der Instrumenten / wird vermuetlich nunmehr vffgehoben seyn / sintemal t in acten besindlich / daß vff vorgehend erkentnuß H. daruff geschworen / und vermuetlich aides die Instrumenta ediret / daß also dieser ursal erlediget / *Bald. c. 1. §. vassallus. 1. in fin. si de feud. defunc. cont. Jacobin. in invest. verb. dictiq. vassalli promiserunt recognoscere. Molin. in cons. Paris. tit. 1. de mater. feudal. §. 7. n. 5. per lult. C. de fide instrument. §. l. si quis. d. §. ult. de edendo. Cast. Alex. Corn. l. 2. in fin. C. de testament. Arctin. consil. 120. proce. lendo. was aber die eingelegte Abschriften belanget / kan ich nicht wissen / ob sie originaliter producirt und recognoscirt / und also t glaubwürdig / *Molin. pr. all. loc. l. 2. de fid. instr. c. 1. 2. eod.* Und wann es also were / dennoch diese alte Titel thuen nicht / darvber vber 30. Jahren jahr und tag denen von H. diese Güter zu Manlehen verliehen / oder sie vor Mannlehen formiter besessen und verdienet haben / *§. si quis per 30. si de feud. defunc.**

Werden also vermuetlich die Herren Brithelsfasser auch dieser speen halben von vorigen gedoppelten erkentnuß nicht leichtlich abweichen / Dann auß gemeltem grund und vrsachen / daß A. es vor Lehen nicht besessen / noch zu Lehen machen wollen / auch nicht dareinge williget / als oben bevehret.

VII.

Des Siebende / ist Klägern zugesprochen / den Weinberg zu Str. N. Al. und D. so viel solcher Güter A. von H. innen

gehabt und besessen / wie dann Kläger daruff außdrücklich libelliret / und solchends im 4. bewert artikel gesetzt und articuliret / daß solche Weinberge vber 5. 10. 20. 30. 40. 50. 100. Jahren / ja vber Menschen gedennen und rechtsverwehrete zeit von dem Mänlichen Mannen und Lehenserben der von H. zu M. mit und neben den Mannlehengütern hergebracht / besessen / gebraucht / von einem vff den andern gefellet / ohne einige ertheilung mit Töchter / Schwesster oder ander andern Weibspersonen /

Welchen 4. artikel inhafts des directorii er durch Zeugen wil wahr gemacht haben / Item durch verführte gegenbeweifung wieder die von G. so er zu besterckung dieses und anderer artikel transumirt und bey das Gezeugnuß gebracht hat /

Dagegen dieser Weinberg halben articuliren Beklagte im 15. artikel / daß alle die Weinberge / so der Beklagten Ehemann und Vater sel. gehabt / und nach seinem todlichen abgang hinterlassen / Erbgüter seyn / und zum theil Erbzins geben / welchs in Lehen nicht breuchlich / darzu sie gedachts A. Verzeichnuß reproduciren / welchs / als oben bevehret / dieses falsch wider den Lehenisfolger / so nicht Erbe ist / vnerheblich / *l. 5. cum aurb. seq. C. de probat.*

Derwegen es auch deshalb bey vorigem spruch wol beruhen köndte / so viel anreicht die Weinberge / welche A. verlassen / und seine Erben wo Beklagte mügen bekommen haben / dann das Brithel nicht weiter gehet / können auch Beklagte darüber nicht vertheilet werden / *l. si à te. de except. rei judicat.*

Nach dem aber Beklagte verneinen / daß solche stück Lehen seyn / oder daß sie A. vor Lehen besessen oder verlassen / oder in Lehenbrieffen gewilliget / und die vermuetung der recht auch vor sich haben / dienet solchs auch zur absolution.

II. QUÆSTIONIS CONJECTIO.

Belangende den andern Punet der frucht / te ist im jüngsten Brithel darvon appelliret / daß vorige / so Gelutert / in Gemein bestetiget / allein das declarando angehet / (welchs doch sonst sich wol verfehlet / und im vorigen stecket /) daß Beklagten (in singulari) ferner seine (rursum singulariter) noturffe der Klägern zuerkandter fruchte halben / wann dieselben vorigem Brithel nach liquidiret werden / vor und einzubringen vbenotthen /

Diesen artikel des letzten Brithels bitten Beklagte in justification der appellation billig auch zureformiren / dann im anfang / (ubi t causa finalis notatur. *Bald. l. incivile. 24. 164. num. 2. de legib. Lanfranc. c. quoniam. in princ. num. 2.*)

num. 2. de probat. Cacherau. decia. 23. num. 31.
 165. quæ t̄ omnia regit moderatur & ampliat. Socin. consil. 165. visis. num. 7. vol. 1.) Ist diß erkenntniß zwischen klagenden Anwalden / vnd den beklagten Vormunden (in plurali) R. von N. sel. nachgelassener Witwen vnd Erben begrieffen / wie dann sie auch sämlich / vnd nicht einer allein / diese Rechtfertigung vff sich genommen / den Krieg sämlich befestiget / vnd also Domini litis worden /

Daher. dann angeregter Punct in einer enkelen Person des Beklagtes singulariter gestellt / sie alle nicht mag betreffen / Nec t̄ enim prima pluralis locutio, in pluribus tutoribus concepta, verificatur in uno. Jas. §. prejudiciales. num. 13. Inst. de actioib. Dec. l. quamvis. num. 5. de impub. Sebast. Medic. reg. 4. num. 4. cum multis ibi allegat. c. pluralis. 40. de reg. jur. in 6. l. 1. de opt. legat. Socin. l. falsum. §. fin. de condit. & demonstrat. nec t̄ contra, singularis locutio sequens, Beklagter seine notturfst / verificari in pluribus potest. l. boves. §. hoc sermone. ubi late Tiraquell. de verb. signif. c. 1. de reb. eccles. non alienan. in 6. Sebast. Med. reg. 4. num. 1. cum seqq. Sunt
 168. t̄ autem contraria, quorum finis est contrarius & impassibilis. Everar. a contrariis. in
 169. fin. & t̄ contraria non possunt esse in uno subiecto. c. cum super. 23. in fin. de off. & pot. jud. delegat. l. Mutius. pro socio. Jas. l. cum filiofam. num. 16. de legat. 1. &posito t̄ uno. remouetur alterum. l. si nota. de except. rei jud. l. hac verba. de verb. significat. Everar. loc. a
 171. contrariis. in 2. argum. Itaque contraria t̄ vitiā scripturam. l. ubi. de reg. jur. l. scriptura. ubi gloss. & Dd. C. de fide instrumentor. præsertim sententiam, quæ multa deliberatio
 172. ne ferri debet, adeo t̄ ut vitiosa grammatica vitietur, nisi corrigatur in continenti. l. 2. & 3. ubi gloss. & Dd. C. de sent. ex breuic. recitat. Dec. Cag. & Dd. l. si librarius. de reg. juris.

Zu dem so ist diese erklerung ganz vnd gar vergeblich / alldieweil ohne ferner erkentniß es sich selbst versteht / daß wenn Kläger die Früchte liquidiren sol / Beklagter mit seiner notturfst vnd defension dagegen müße gehört werden /
 173. cum t̄ ne bestia quidem aut diabolus, nedum homini, defensio sit deneganda, l. 1. §. cum arietes. Si quadr. pauper. fecisse dicat. Jas. l. 3. num. 17. de iust. & iure. addens l. 1. num. 18. C. unde vi. Hypp. l. unius. §. cognitionem. num. 47. de questio. & consil. crim. 44. magnifice.
 174. num. 4. consil. 66. decrevit. num. 6. nec t̄ ulla cognitio procedat non audita altera parte. l. 4. C. de dilat. l. nec quicquam. 9. §. ubi decretum. & ibi Jas. ac Dd. de off. proconsul. l. oratione. l. fin. de fer. l. de unoquoq. cum ibi notat.
 175. de re iudicat. Expressio t̄ igitur eorum, quæ

tacite insunt, nihil operatur. l. aliquando. de condit. & demonstrat. Tiraquell. de re iud. prox. §. 26. gloss. 1. num. 7. l. 3. ubi Bart. Jason. si cert. petat. l. non recte. de fide iussor. Alexand. consil. 92. viso. num. 4. vol. 4. Sententia t̄ autem
 176. ejusmodi ferri non debet, quæ nihil operetur, aut sit supervacanea & fatua. l. 1. ubi Dd. de re iud. Sebast. l. ant. de null. sentent. tit. ex defect. process. num. 101. l. cum prator. §. 1. de judic. Jas. §. sic itaq. num. 42. vers. vel saltem inanes, quod non est dicendum. Inst. de actio. l. 2. Tiraquell. in trac. cessante causa. verb. sententia. tot. tit. C. de sent. qua sine cert. quantitat.

Nachdem aber dieser Punct des jüngsten spruchs / darvon Beklagte sich betreffen / sonst in gemein das vorige Urtheil bestetiget / vnd also auch in diesem Punct / alsdann auch die letzte Wort aufweisen / in verb. Klägern zuerkandten Früchte halben 2c. Als ist wol zu merken / daß im vorigen erkentniß der Früchte nicht gedacht wird / dann allein im letzten articel der Weinberg / so also concipirt / Item die Weinberge zu Str. N. Kl. vnd D. so viel solcher güter am Dorfe M. vnd Iho benannten Gehölzen vnd Weinbergen R. von N. sel. inne gehabt vnd besessen / sambt allen nutzungen vnd erstattunge aller Schäden vnd Unkosten / so viel derer Kläger wie recht liquidiren / vnd neben dem Gerichtskosten dieses Klagstücks haben / jedoch vff vnser ermessigung / zu restituiren / einzureumen vnd zuerlegen schuldig 2c.

Nun ist in rechten eine gemeine Theorica, daß solche clauseln nicht vff alles vorige / sondern allein vffs nechest / so vorgehet / zu ziehen vnd zudeuten / Clausula t̄ enim ad proxime
 177. præcedens in dubio debet restringi, non ad remotiora referri. l. si idem. §. fin. ubi Castren. num. 3. de iurisdic. omni. judic. l. 3. §. idem. de lib. & postb. l. plantas. de auro & argenti. legat. Jas. l. 1. num. 6. C. de lib. præterit. maximè t̄ quoties (ut hic) non principaliter per se ponitur, sed qualificat dispositionem præcedentem, tunc enim omnino
 178. pertinet ad præcedentem tantummodo periodum, non ad remotiora. Bart. l. final. vers. si enim illa. de reb. dub. per l. filiumfam. in princ. Quando dies legat.

Zum andern erheischet solches die volgende determinatio: dieses Klagstücks haben / welche gar vergeblich / oder doch gehalten werden müße / wann sie nicht von bald vorgehenden expens vnd Früchten zugleich vnd parifican-

- parificanter sollte verstanden werden / Determinatio tenim duo hæc præcedentia respiciens parificanter determinat, l. jam hoc jure. ubi Jas. n. 8. cum seq. & l. Lucius. n. 3. de vulg. & pupill. l. miles. §. decem. ubi Jas. n. 4. de re judica. Jason l. Gallus, §. quidam recte. n. 16.
180. de lib. & posthum. neque t debet videri otiosa. Bald. num. 9. in rub. C. de contrahen. empt. & l. 1. per illum tex. C. de commodat. l. lecta. si
181. cert. petra. in princ. cum t ne syllaba quidem debeat videri superflue posita, & sine virtute operandi. Dec. consil. 473. num. 3. Schurff. consil. 36. cent. 1. Tiraquel. de retrac. convent. §. 1. gloss. 2. num. 22. præsertim in sententiis, ubi
182. t verba potissimum considerantur, nec aliud judicandi intellectus, quam quem verba patiuntur. Dec. l. jus nostrum. 6. num. 11. de reg. jur. per Bart. l. Julianus. de condic. indeb. l. 1. C. de jurisd. om. jud. l. si judex. de his qui sunt sui vel alieni juris. Fulgos. consil. 140. præsuppositis. latè Cagnol. l. semper. 9. num. 25. de reg. jur. per multa quæ allegat. ut hic ob stare nequeat,
183. quod aliàs generaliter dicitur: clausulam t in fine politam ad omnia referri. Alex. consil. 101. num. 10. vol. 1. Dec. cons. 11. num. 13. cons. 79. num. 2. consil. 539. num. 13. cons. 663. num. 13. præcipue ad casum principalis dispositionis. Dec. consil. 271. num. 10. Hic enim circumstantiæ speciales superiorem intellectum exigunt, quibus generalibus illis derogatur.
184. l. in toto. de reg. jur. ubi Cagnol. & distinctè t loquentibus magis accedendum quam indistinctè agentibus. Lud. Gomez. §. item si quis postulante. num. 31. Inst. de actio. Hypp. Rimipald. in princ. Inst. de donat. num. 13.
- Es werde auch hieruff gesprochen was wolle/so siehet man doch hieraus/das Beklagte zu nothwendiger erklerung dieses Puncts gnugsame vnd billige ursach zu appelliren haben/Insonderheit wann dargethan werden köndte/das sie nicht in die fruchte fürnemlich in gemein/vnd ohne distinction zuvertheilen/welchs auß folgenden rationibus dubitandi & decidendi leichtlich zuentscheiden / Nam ex t ejusmodi contrariorum collatione optimè discutitur veritas. Francisc. Mantica de conjectur. ult. volunt. lib. 3. tit. 2. num. 9. per l. munerum. §. in
186. ista. de munerib. c. grave. 31. quæst. 9. & ex t contrariis optimum fit temperamentum. gloss. l. sed hæc. 14. in princ. de procuratorib. Imò, sicut
187. loquitur Baldus, ferro t viam aperit, qui per contraria vadit. Baldus l. precibus. 8. num. 33. C. de impub. substitutionib.

RATIONES DUBITANDI IN IL QUÆSTIONE.

Wen ist unvernünftig/das dissals petitione hæreditatis seu feudalis successio-

nis angestellet / als dann oben bevehret / Darinnen die eingenommene fruchte die Erbschaft mehrten / vnd sambt den Gütern den obliegenden folgen sollen / vnd müssen restituirt werden / Fructus tenim augent hæreditatem, 188. & cum ea restitui debent petitori qui vicit. l. item veniunt. §. simili modo. cum seq. l. sed etsi lege. §. final. cum ll. seqq. de petit. hered. non t 189. tantum percepti à tempore litis contestatæ. l. 1. & 2. ubi Castrens. & Dd. C. de petit. hered. sed t etiam à tempore primæ denunciationis, & ex quo controversia moveri cœpit. l. item veniunt. §. ait senatus. & §. petitam. l. sed etsi lege. §. si ante. ff. de petit. hereditat. l. 1. C. de his quib. ut indig. gloss. l. 1. verb. usuras. vers. Item quod. & ibi Bald. ac Dd. C. de petitio. hereditat. Et hi quidem debentur ac restituuntur judicis officio. Antè t autem percepti, quoniam augent hæreditatem, idè, sicut reliquæ res hæreditariæ, jure actionis debentur & restituendi sunt. d. l. item veniunt. & passim de petit. hered. Bald. Castrens. & Dd. l. 1. & 2. C. eod. tit.

Welchs t sonderlich dissals stat haben 192. muß / Alldieweil Kläger in der Klagen die restitution mit vnd sambt eingenommener abnuzung vnd fruchte gebeten / l. partium. vers. si specialiter de his egisset. ff. de usur. l. adiles. §. item veniunt. de adulit. edict. Mynsing. observat. 55. cent. 4. Hierzu dann dienen / l. filio. §. contra tabulas. de inoff. testament. c. si quis presbyterorum. ubi gloss. & Dd. de reb. eccles. non alienand. c. cum causa. ubi Panormitan. de offic. & potestat. judic. delegator. l. certum. C. de rei vendicat. l. sed & pactus. Quod. met. caus. l. ait prator. §. per hanc. Quæ in fraud. creditor cum similib. quæ ad hoc latè cumulat Curt. Senior consil. 71. princeps defunctus. a num. 1. usq. ad 5. cujusmodi huc transferibere non videtur operæ pretium esse.

RATIONES DECIDENDI IN IL QUÆSTIONE.

Erzegen aber ist zu bedencken / das die Kinder vnd Witwe / als ihres Vaters vnd Mannes Erben / diese geklagte Güter biß anhero besessen haben / angesehen sie die stadliche vermuetung vnd ankunfft vor sich haben / wie bey dem ersten Punct erkleret / Dero wegen sie auch mit vertheilung der fruchte billich zuverschonen /

Sola t autem opinio bonam fidem 193. efficit. l. bona. 110. de verb. significat. l. qui à quolibet. 17. de contrab. empt. l. ult. pro empto. & bona t fides in possidente præsumitur, ne- 194. dum ex justis causis, sed etiam ex injustis.

- Jason. l. si id quod. num. 35. de iurisdic. Bald. l. 1. post gloss. num. 2. C. ubi causat. Francisc. Vipius in com. opin. lib. 2. opinio. 34. verb. bona fides. Felin. c. cum contingat. 24. num. 2. de re-script. Alciat. reg. 3. presumpt. 5. num. 2. ubi
195. hanc dicit esse communem, quæ bona fides excusat eum à fructuum præstatione, §. si quis à non Domino. Inst. de rer. divis. l. 1.
196. mò ¶ & error juris, licet aliàs possessori non proficiat ad usucapionem. l. Celsus, de usucap. tamen ad ¶ lucrandos fructus possessori sufficit. gloss. l. si fur. §. si id quod. verb. erranti. in fin. l. potest. §. fin. ff. de usucap. l. de fructibus. verb. habere. de donat. inter vir. &
198. uxor. etiam ¶ in petitione hæreditatis. l. sed etsi lege. §. si ubi Bart. de petit. hered. Petr. Ferrar. in for. actio. real. verb. simul cum fructibus. vers. si vero fuerit in bona fide. latè Didac. Covar. variar. resolut. lib. 1. cap. 3. num. 8. Curt. Sen. consil. 71. princeps defunctus. num. 12. cum seqq. in 8. conclus. & melius num. 14. vers. his conclusionibus & c.

- Zum Andern / mässe auch Kläger dargesehan haben / daß die Früchte von Beklagten percipirt / welche dieser Güter am wenigsten
199. genossen / wie in actis deduciret. Fructus ¶ autem non adjudicantur actori, nisi probaverit eos à reo fuisse perceptos. l. si fundum. 17. C. de rei vendic. Bald. l. 1. num. 14. & 15. C. de fructib. & lit. expens.

- Vors Dritte / ist ein gemeiner wahn vnd
200. lehe der Rechtsverständigen / daß ¶ die Kinder erstes grades / wie dissals beklagte Töchter seyn / die von ihnen eingedommene Väterlicher Erbschafft fruchte zurestituiren nicht schuldig / wann sie gleich die Güter einem frembden abtreten müssen / lex. l. jubemus. & ibi Dd. C. ad SC. Trebell. juncta l. fideicommissaria. ff. eod. & hanc dicit veriozem ac magis communem, à qua non sit in consulendo vel judicando recedendum. Paris. consil. 36. circa. num. 22. 23. 24. lib. 2. cons. 21. num. 54. lib. 3. cons. 30. num. 14. 16. consil. 55. quoniam num. 40. 41. 42. cum seqq. vol. 3.

- Am Vierden / ist solches dissals vmb so viel desto mehr einzureumen / weil beklagte Töchter diese Güter als Erbe / auß ihres Vaters willen vnd verlassen Verzeichnuß / innen
201. gehabt / vnd also diese ¶ Früchte iudicio & ex voluntate defuncti nach seinem Tode eingedommen haben / Darumb auch zurestituiren nicht pflichtig / Paris. consil. 55. quoniam. num. 40. cum multis seqq. usq. ad 60. lib. 3. quoniam non augent hæreditatem. l. in quantitate. ad L. falcid. §. quantitas. Inst. eod.

sed pertinent ad commodum hæredum. l. mulier. §. si bares. l. fideicommissariam. l. deducta. §. qui post. ad SC. Trebell.

Fürnemlich / vnd vffs Fünffte / weil ¶ diese Frucht von Gütern eingedommen / so nunmehr vor Lehen erfandt / vnd dafürden nehesten Lehenfolgern zurestituiren seyn / Hæres enim hoc casu non tenetur fructus perceptos restituere vel melioramenta ex fructibus facta, sed illa ipse sibi lucratur. Paris. d. consil. 55. num. 62. per l. 1. §. fuit quasitum. ad SC. Trebell. Curt. d. consil. 71. princeps. Corn. cons. 105. visis. in fin. vol. 3. Socin. consil. 249. materia. in fin. vol. 2. consil. 16. in causa. num. 13. vol. 3. Alexand. consil. 37. vol. 4. Dec. consil. 81. in casu. num. 5. per l. mulier. §. si bares. l. deducta. §. ante diem. l. in fideicommissariam. ad Trebell. l. domus. cum l. seq. de legat. 1. cum similib. ab eo allegat.

Am Sechsten dienen darjudie rationes decidendi, so da sezt Francisc. Curt. Sen. consil. 71. princeps defunctus. num. 5. usq. ad fin. allda er / non obstantibus supra positis dubitandi rationibus, gewaltiglich schliesset / quod hæredes allodialium bonorum, qui ut possessores restituere abjudicata bona tanquam feudalia debent, ad restitutionem fructuum non teneantur.

Primò, quoniam in ¶ possidente præsumitur bona fides. c. sanctorum. c. si diligenti. de prescript. cum aliis multis qua cumulas. Quilibet ¶ autem possessor bonæ fidei, siue cum titulo siue sine titulo, lucratur fructus pro cultura & cura. Bart. & Dd. l. ex diverso. de vi vendicat. §. si quis à non domino. Inst. de rer. divis. Spec. Joan. And. Bald. in tit. de fruc. §. 1. ubi gloss. Angel. & Dd. Inst. de off. jud.

Secundò, quod ¶ nec in beneficiibus possessor teneatur ad fructuum restitutionem. Panormitan. c. dilecto. de prebend. c. in literis. de rest. spol. gloss. & Dd. c. cum super. de caus. poss.

Deinde fructus ¶ non solum naturales, qui facilius corrumpuntur, sed etiam industriales præsumuntur de jure non durare ultra triennium. Glossa notabilis, quam commendat Baldus l. 1. C. si adv. vend. quia propriè & communiter fructus ad triennium servari possunt & non ulterius. Angel. signanter. l. 1. §. quasitum. ad SC. Trebell. gloss. Angel. Imol. l. divorcio. §. interdum. solus. matrim. Angel. l. procurator totorum. de procuratorib. Aretin. in fin. d. §. si quis à non domino. Inst. de rer. divisio. ubi plus vult, quod ¶ consumptis fructibus non teneatur possessor ad restitutionem quanti plurimi. Bald. & Salicet. l. 2. quest. ult. C. de fruct. & lit. ex-

lit. expens. ideoque, in frumento præsertim, quod tractu temporis deterius efficitur, concludit Curtius Senior *d. consil. 71. num. 9. in fin. per gloss. & omnes Dd. l. 1. §. quasitum. ad SC. Trebellian. Imol. num. 10.* quod si quis iusto titulo & bona fide fructus triennio possideat, usu eos acquirat, etiam si non sint consumpti sed extantes. *l. sequitur. §. fructus. ubi Bartolus de usucap. dicens, per hoc limitari omnes leges, volentes bonæ fidei possessorem teneri restituere fructus extantes, quoniam intelliguntur, nisi per triennium possederit, quod sequuntur Angelus, Imola, Castrensis, ibidem Aretinus d. §. si quis a non domino. Panormitanus c. gravis. de rest. spol. c. de quarta. in fin. de præscript. & plus signanter voluit Baldus l. 1. num. 6. C. de usur. & fructib. legator. quod privilegium bonæ fidei possessoris est in præscribendis fructibus extantibus separatis à solo, sine alio titulo speciali, quia in accessoriis præscribendis sufficit generalis titulus pro suo, ut ibi pulchrè per eum, quod Curtius dicit, se non meminisse alibi legere, & addit num. 11. in 208. 7. conclus. quod in t. dubio quis non videatur factus esse locupletior ex fructibus perceptis, sed opus quod allegetur, deducatur & probetur, quod percipientes sint facti locupletiores, etiam deducendo speciem locupletationis, quia non sufficeret allegare & probare, quod in usus suos converterint, cum non sequatur: ergo locupletiores facti sunt, quando quidem potuerunt in usus suos & familiæ suæ (notandum) convertisse, etiam splendidius, spe hæreditatis illius, vivendo & ex hoc non dicuntur locupletiores. *tex. notab. l. sed si lege. §. si quis re sua. de petit. hered. ita consuluit Angelus consil. 154. Domina Catharina. in fin. Castrensis consil. 17. in causa quæ vertitur Parma. col. antepen. & in 12. conclus.**

209. num. 13. quod acquirens t. bona fide rem alienari prohibitam, iusto errore facti, fructus faciat suos, nec eos consumptos restitui cogatur ecclesiæ vel pupillo. Angelus *l. quæcunq. §. fin. in fin. de publicia.* quod dicit mente tenendum, & esse quotidianum. Idemque esse si percepti fructus sint errore juris, idem post confirmat Curtius *ibi num. 14. vers. his conclusionibus sic præmissis. gloss. Bartol. Angel. Imol. & omnes. l. si fur. §. 1. de usucap. Castrensis. l. Celsus. cod. tit. l. quod uxor. de acq. poss. l. de fructibus. ubi gloss. 2.*

210. *de donat. inter vir. & uxor.* Nam t. licet quoad usucapionem rerum principalium requiratur titulus verus vel putativus, tamen quoad acquisitionem fructuum sufficit, quod careat mala fide, etiam in hac petitionis hæreditariæ materia. *tex. l. sed*

si lege. §. scire. ibi non puto hunc prædonem, qui dolo caret, licet erret in iure. de petit. hered. ubi Bartol. Bald. Castrensis. Dicit enim Bartolus *ibi*, quod error juris non noceat in acquisitione fructuum, cum pro bonæ fidei possessore nihilominus possidens habeatur. *Aretin. consil. 17. Joan. Andr. c. 2. de in integ. restit. Panormitan. c. consultatio-nibus. de iure patronat.* Et quamvis sit medium inter bonam & malam fidem, ac alioquin quoad usucapionem rerum exigatur bona fides positivè, tamen quoad acquisitionem fructuum sufficit illud medium. Nam satis est ad lucrandum fructus possessori, quod careat mala fide. *Bartol. l. quemadmodum. C. de agric. & censit. lib. 11.* Nam acquisitio t. fructuum est minoris præjudicii quam acquisitio rei. *Castrensis. & Dd. d. l. quod uxor. de acq. poss.* Et quoad fructus juris ignorantia malam fidem non inducit. *l. si prædium. C. de præd. minor. l. propter. §. nepis. quem ad hoc notat Bartolus ad SC. Syllan. Joan. de platea. l. 1. in 4. notab. de præd. cur. lib. 10.* Glossa, Bartolus & Dd. etiam in nostra materia hæreditariæ petitionis. *d. l. sed si lege. §. scire. de petit. hered.* per quem textum notant, quod errans in iure non teneatur fructus hæreditatis perceptos restituere, quia quoad fructuum lucrum pro bonæ fidei possessore est. *gloss. & Dd. l. quemadmodum. C. de agric. lib. 11. l. bone fidei. de acq. dom. Anchor. Innocent. Card. c. ad nostram. in fin. de reb. ecclæs. non alienand.*

Wiss Siebende / ist hie sonderlich wol zu mercken / daß Klagender H. diesen Beklagten lange zeit vnd viel Jahr / auch den besitz der streitigen Güter vorenthalten hat / biß letztlich durch Urtheil vnd recht Beklagten die Possession Väterlicher güter ist zuerkannt worden / Derhalben sie auch dieser versachen halben / vielweniger dissals die eingenommene fruchte / fürnemlich so verthan / restituiren pflichtig / etiam sententia tractata, cum t. perceperint ex titulo sententiæ, ac vigore rei in possessorio iudicatæ. *Francisc. Curt. sen. d. consil. 71. princeps defunctus. num. 15. vers. Consumptos enim non restituit, cum habuerit titulum sententiæ. Angel. & Castrensis. l. filio. §. contra tabulas. de inoff. test. l. si contra ampliss. C. si quis ignor. rem nuno. ubi Dd. præsertim (ut hic) concurrente bona fidei possessorum aut errore etiam juris, ut Curtius superiore loco opponit, & multis confirmat. Iustè t. enim possidet, qui auctore, prætorè possidet. *Jas. & Dd. l. iustè. per illum tex. de acq. poss.* Quamvis autem error juris non præsumatur, tamen in t. fortuna facile præsumitur, & saltem sacri-*

mento probari potest. *Curt. d. consil. 71. princeps defunctus. num. 15. vers. verum ut nihil dimittam. & in fin.*

Auf welchen gründen allen ich nochmals schliesse/das diese Beklagte sonderlich wegen der verthanen vnd consumirten fruchten zuentbinden vnd loszuzehlen.

III. QUÆSTIONIS

RESOLUTIO.

Belangende die dritte Frage / seynd wol Beklagte im ersten Brithel bey dem letzten Punct der ersten Fragen / die Weinberae anreichende / sambt den Gerichtskosten vertheilet dieses Klagestücks halben / Im andern seynd die expensibeherrungen vnd also raiter verglichen / *per Bald. & Dd. l. 1. 2. 3. C. de fruct. & lit. expens.*

Ich halte aber das im jüngsten Brithel besser vnd rechtmessiger also gesprochen / Vnd die Gerichtskosten der gansen rechtfertigung / auß nunmehr hierzu bewegenden versachen gegeneinander verglichen / von welchem Punct Beklagte ohne zweiffel nicht appelliret noch appelliren sollen / sondern vielmehr denselbigen außdrücklich acceptiren vnd belieben / als sie dann wol thuen können / wie anfangs behohret /

Dann Beklagte leichtlich iustam causam litigandi haben / suitemal sie nicht lenger friede haben können / dann ihr Nachbar wil / & *judicium t redditur in vicum. l. inter. §. 1. de verbor. obligationib.* fürnemlich dissals haben sie iustissimam litigandi causam, wie in der Leuterung vnd sonsten in actis stadlich außgeführt / Darüber t sie auch den Besitz vnd sonsten viel Brithel erhalten / haben auch als Väterliche Erben die vermuetung vor sich / vnd ihr intent wol ergründet / bis gegenen einen sonderlich bessern titel außführet / *l. siue possidetis. C. de probat.* Darüber beweiss vnd gegenbeweis außführet / das also meines bedenkens vnmäglich sey / so lang Recht recht bleibet / anders zusprechen / *per t ea quæ cumulat Jason l. propterandum. §. sine a. alterutro. n. 8. 15. & passim. C. de judic. Lanfranc. de Orian. c. quoniam. 11. verb. expensæ. num. 2. 3. cum seqq. de probationib. Bald. Salic. & Dd. l. 1. 2. 3. C. de fruct. & lit. expens.*

Das also vnvonnöhten hiervon weiter zu handeln / quoniam in t re clara & aperta cessare debent cavillationes advocatorum. *Cravet. consil. 4. presupponitur. num. 20. cum ibi allegat.*

IV. QUÆSTIONIS

DETERMINATIO.

Bvfflösung der vierden Frage ist zu merken / das Beklagte durch des Klägers

selbst vnd seines Bruders A. Vertrag erwiesen haben / das Kläger gewilliget seinem Bruder A. der beklagten Principaln Ehemann vnd Vatern 9. malder Getreidich an Korn / Gersten vnd Hasern erblich folgen zulassen / Ist auch eine Copia Num. 2. bey den acten zubefinden / doch ohne Jahr vnd stelle / darinnen A. von H. bekennet / wegen seiner Hausfrawen M. gebornen von Schl. ist mit beklagten 400. Guldent Witzgiff von ihrem Brudern empfangen zu haben / Mehr der S. Rähte Xeverß im Jahr 1580. zu Gr. 5. Nov. datirt / darinnen sie bekennen / das die Wolgeborne Edle Graffen zu S. beklagten Vormunden wegen ihrer Wändlin am Oberhoffgericht zu Leipzig vertheilet zuerlegen 1908. Guldent 12. groschen schuldsumma / vnd 29. Guldent 14. groschen 3. pfennige moderirte expens / desgleichen 60. W. allerley Getreidichs / darüber auch executorial erlegt / etc.

Über dem ist es auch sonsten kundbares rechtens / (*quod t iudex supplet. l. unic. C. ut qua defunt advocat. ubi Castrens. n. 3. & 4.*) das t der Witwen ihres Mannes sel. Lehenßvolgere / gegen ihr einbringen / ihr Leibgeding / vff ihr ansuchen / zubestellen schuldig / *Const. Elect. 44. in fin. p. 2. late D. Hartman. Pistoris quæst. 4. n. 3. & 35. quod t igitur per modum agendi peti potest etiam per modum excipiendi. l. 1. de superfl. c. qui ad agendum. de reg. jur. in 6. licet & hic vidua hoc jus suum deduxit.*

Ob aber wol der Beklagten Witwen Juncker A. von H. mag bekandt haben 400. Guldent Ehegeldes empfangen zu haben / dennoch mag solcher beweiss dissals gegen den Lehenßfolgern nicht gnugsam seyn / quoniam confessio t mariti de recepta dote præjudicat quidem ipsius heredibus. *Dec. consil. 184. & pro tenui. in fin. Cravet. consil. 125. num. 2. Natta cons. 316. tom. 2. sed successoribus aliis feudalibus, qui hæredes non sunt, hoc casu, ubi filia hæredes, talis confessio non obest, nec contra eos ad probandum satis est. Hart. Pistor. d. quæst. 4. num. 11.*

Es t ist aber vnvonnöhten / das die Witfraw beweise / wie ihre Witzgiff oder Heyrathgut ins Lehen gewandt sey / sondern gnug / das sie erweise welcher gestalt sie es ihrem Manne oder Junkern erlegt vnd zugestellet habe / *per ea quæ notat Hart. Pistor. d. quæst. 4. num. 12. 13. 14. 16. 17. cum multis seqq.*

Darumb im jüngsten Brithel nicht vnrechtmessig erkandt / das Kläger der beklagten Witfrawen gegen ihrem einbringen so hoch sie dasselbige liquidiren wird / ihr Leibgeding zubestellen /

Daher dann auch Beklagte wegen desselbigen Puncts die appellation nicht iustificiren / sondern vielmehr den außdrücklich annehmen vnd belieben sollen /

Es ist

Es ist aber eins auffengelassen / dessen sich billich Beklagte beschweren / vnd daruff in dieser andern Instanz zuerkennen bitten /
 224. Nemlich das ꝛ die Witraw billich in Gütern gelassen werde / vnd daran jus retentionis habe / vnd also dieselbe abzutreten nicht pflichtig / biß sie ihrer Leibzucht vnd anderer gerechtigkeit halben vollkommenlich vergnügt vnd befriediget / welchs dann nicht allein in gemeinen Rechten versehen / Bald. l. pen. num. 2. C. de pign. act. Jm. §. fuerat. num. 22. 24. Inst. de actionib. Balb. in tract. de dose. partis 2. quest. 16. num. 2. Moderni in l. divorcio. §. ob donationes. ff. solut. matrimon. sondern auch im Sächsischen / Landr. lib. 1. art. 22. §. 45. §. ibi gloss. lib. 1. Vnd auch in Churfürstl. constitution buchstäblich verordnet / const. 25. p. 2. in fin. vers. wie denn auch die Frau so lange das jus retentionis in den Ehegütern vnd ihre vnderhaltung haben sol / biß sie des
 225. ihren vergnügt / ut de ꝛ casu constitutionibus deciso non sit amplius laborandum. l. ancilla. C. de fur. cum similib. Craves. d. const. 4. num. 20. 21.

Gleicher gestalt ist recht vnd wol gesprochen / darüber Beklagte sich nicht zu beschweren / sondern welchs sie vielmehr anzunehmen haben / das daruff im jüngsten Brihel folget: So wol auch ihren Töchtern ihre alimenta vnd außstattung ihrem stand vnd Landesbrauch nach / wo fern sie auß ihres Vatern sel. nachgelassenen Erbgiutern ihre vnderhaltung vnd außstattung nicht haben können /
 226. auffm Lehen zureichen vnd volgen zu lassen schuldig / Nam ꝛ quamdiu filia potest dotem & alimenta, quæ a quiparantur, habere ex allodialibus, non illi debentur ex feudo. Afflict. decis. Neapol. 162. Camerarius in rep. c. Imperialem. de probib. feud. alienat. per Frideric. qui tamen, in subsidium, fatetur, bona feudalibus filiabus esse pro dote & alimentis obligata. Alb. Brun. consil. 1. Campeg. consil. 2. feud. Afflict. decis. 119. quod in his terris dubium non habet, & ita quotidie practicatur.

Wie aber der Witwen per jus retentionis zu helfen / als oben bewehret / also werden auch in gleichnus wegen der Töchter die Herrn Vormündere vnd Advocaten in dieser andern Instanz aufzuführen wissen / vnd haben / das sie billich bey dem zuerkandten besitz Väterlicher giuter gelassen werden / biß sie ihres zustandes / vnderhaltung vnd außstattung halben vergnügt /

227. Filia ꝛ enim hoc nomine jus retentionis in bonis feudalibus paternis, & jus

immissionis petere possunt. Alb. Brun. consil. 1. Joan. Campeg. cons. feud. 2. Afflict. decis. Neapol. 119. Maria. Socin. jun. consil. 75. num. 28. volum. 1. plenè Petrus Duenn. reg. 309. in 8. limitat. Qui ꝛ autem habet jus petenda possessionis, multo magis retinere potest, quando est in possessione, prout ista filia sunt. l. si in area. ubi Jas. num. 2. de condic. indeb. sed fusius & apertius in l. si constante. num. 209. ff. solut. matrimon. Et in subsidium feuda teneri hoc nomine traditur in §. donare. Qual. olim feud. pot. alie. quem textum ita inquit limitandum Camerarius in c. Imperialem. mibi fol. 670. Et alimenta ꝛ liberis
 228. deberi ex feudo, quoties à feudo excluduntur, probat c. 1. §. mutus. Episcop. vel abbat. ubi Ifern. Camerary. d. c. Imperialem. circa princ. fol. 150. Succedit ꝛ autem dos loco alimentorum, Geyl. lib. 2. obs. 88. num. 6. vers. cum
 229. autem succedat dos loco alimentorum. Everar. loc. ab aliment. ad dot. & est communis l. 1. fol. 150. matrimon.

Vnd das solchebürde vff dem Lehen in diesen Landen hatte / gibt nicht allein die tägliche erfahrung / sondern auch Churfürstl. constitution p. 2. const. 46. §. 1. vers. oder do die schuld wegen aussteuerung der Töchter oder Schwestern / oder zu ablegung der Leibgeding vffgenommen. Ac tali consuetudini Saxonica circa dotes filiarum & dotalitia mulierum etiam standum ostendit Schurff. consil. 51. dubium. circa fin. cent. 3. wie dann zimliche leidliche mittel vnd wege oben angezeigt / als so viel die Güter anreicht / so vff d. sel. als Lehen versellet / vnd er empfangen / werden die billig Klägern eingerumeet / sintemal sie auch in Rechten nicht zu erhalten / die andern aber so bey d. lehen oder nach seinem Tode in Lehenbrieff gebracht wieder sein wissen vnd willen / blichen Beklagten billich als Erbe / sintemal ohn ihres Mannes consens zu Lehen nicht gemacht werden mügen / welcher consens auch nicht vermuetlich / l. quascunq. §. ult. de publican. zufförderst dißfalls do gedachts N. Verzeichniß verhanden / daraus andere meinung vnd wille vor Beklagten befindlichen /

Nam ꝛ etiam ex voluntate testatoris non solenni privataq; scriptura probatur ejus voluntas & intentio. Bartol. l. 2. §. testamentum. num. 2. Quemadm. testa. aperiant. l. intestamento. num. 2. de fideicom. haredit. Barbat. num. 55. in rub. C. Qui admitti. Alex. consil. 45. num. 9. vol. 1. Paris. consil. 7. num. 27. vol. 3. Socin. jun. cons. 43. num. 5. vol. 3. Boer. decis. 172. num. 22. Ruin. consil. 118. num. 6. vol. 3. Alciat. cons. 37. num. 9. lib. 9. Alex. consil. 43. num. 6. Socin. jun. cons. 8. num. 31. vol. 2. cons. 122. num. 15. vol. 3. Jo. Crocius l. si constante. in

2. lectura. num. 17. solut. matr. Zas. consil. 3. num. 54. lib. 1. late Francis. Mant. in coniec. ult. volunt. lib. 3. tit. 20. num. 3. & 6. cum pluribus ibi allegat.

Da aber vber zuversicht die gulte entste-
hen sol / haben Klägere darumb kein gewonnen
spiel / sintermal hiebevorn gründlich bewe-
hret / daß dennoch die Witwe vnd Töchter müssen
in Väterlichen vnd ihres Mannes sel. Gü-
tern gelassen werden / biß sie ihres zustandes hal-
ben durchaus befriediget /

232. Daher ¶ denn vmb so viel desto mehr die
von Klägern in hangender appellation als
bald vorgenommene attentaten zusechten / vnd
vmb abschaffung / auch ferner inhibition zu-
bitten / ex c. significavit. 48. in fin. c. significavit. 49. in fin. de appellat. Geyl. obser. var. lib. 1. obs. 146.
num. 1. 2. cum seqq. cum aliis quæ cumulat
Herculanus & alii tract. de attentat. qui Her-
culanus eod. tract. de attentat. cap. 20. num. 9. deci-
dit. quod attentans ¶ se faciat indignum pri-
vilegio appellationis. gloss. magna. c. non so-
lum. de appellat. in 6. & ¶ quod priuatur non
tantum possessione, verum etiam suo iure.
Joan. Monach. in c. cupientes. §. quod si per vi-
ginti. n. 136. de elect. Ital. sub claus. ml. novand.
n. 6. Marant. spec. jud. part. 6. p. ult. act. 2. de ap-
pellat. n. 411. Manfred. de attentat. conclus. 55.
pro quo l. extat. Quod met. caus. & quæ cumu-
lat Menoch. remed. recuperand. §. per tot.

Bevorab weil Beflagte die gewehre/be-
sit vnd possession der streitigen Güter durch
langwürigen Proceß mit Vertheil vnd recht er-
langet / vnd dertalben dabey in hangenden
rechten biß die Sach endlich erörtert / zulassen
vnd zuschützen /

235. Nec ¶ propter contradictionem ad-
versarii pendente lite possessor sua posses-
sione privandus, vel in ea turbandus est.
Bald. l. ordinarii. n. 6. C. de rei vendicat. Cast. con-
sil. 3. Franciscus n. 15. vol. 2. Schurf. consil. 27. casu.
n. 5. cent. 3. late Andr. Geyl. obser. 5. n. 5. & 6. lib.
1. & obs. seq. & obs. 145. n. 2. & 4. obs. 146. n. 14.
ubi disertè hæc attentatis opponit, & illa
vult propterea ex officio judicis revocari.
Daselbst wird auch der Herr Advocat nach-
richtung finden / welcher gestalt wegen der at-
tentaten zuprocediren /

- Weil auch berichtet / daß Klager der theil
dissals auch appellirt / als wird vñ der Beflag-
ten seiten nicht vergessen werden / sonderlich dar-
uff zudringen / daß Klägere wegen sürgenom-
mener attentaten der appellation renunciirt
vnd verlustig worden / Appellans ¶ enim qui
attentat, eo ipso quod attentet, censetur re-
nunciassè appellationi perinde atq; si non
appellasset. c. an sit. de appellat. ubi Bald. num. 1.
Franc. n. 2. cum aliis pluribus quæ cumulat.
Andr. Geyl. lib. 1. obs. 146. n. 12. cum seq. Et hoc

potissimum obtinet nostro casu, scilicet
quando pendente appellatione provocans
adversarium possidentem in sua possessione
spoliat vel turbat, idem paulo post osten-
dit. n. 14. ex Joan. Monach. c. cupientes. n. 138. de
elec. in 6. idem Geyl. obs. 144. 145. cum ibi allegat.

Was aber die merita causæ & materia-
lia appellationis belanget / achte ich / daß für-
nemlich neben den vermuetungen der recht /
darvon oben / der grund zubefestigen / daß K.
sel. in denen von Klägern aufgebrachtten Le-
henbrieffen niemals gewilliget / dieselben ihm
vnd seinen Töchtern zu versang vnd inrücken /
auch nach seinem Tode aufgebracht / seine ver-
lassene Töchtere vnd Waisen damit auß vä-
terlichen Gütern als zu Lehen gemacht / zustoß-
sen / das dann nicht nachzugeben / vnd an ihm
selbst das vnbilligste ding von der Welt we-
re / als eben bey dem 9. argument des ersten
Klagpuncts angesetzt /

Vnd zwar sein nachgelassen Verzeich-
nuß / Register vnd Bücher weisen wol auß /
daß es niemals sein Wille gewesen / seine Erb-
güter zu Lehen machen zulassen / vnd also seine
liebe Töchter zudefraudiren / vnd von Gütern
der Väterlichen Erbschafft zubringen / vnd
Brudern oder Bruders Kindern zugön-
nen / contra ordinem naturæ & juris. §. 1. in aut. b.
de hered. ab intest. Nemo ¶ enim præsumi-
tur extraneos successores præferre suis, aut
alium velle heredem habere quam suos
liberos, late Alciat. de præsumptionib. reg. 1.
præsumpt. 9. in princ. per l. cum avus. de con-
dit. & demonstrat.

Wiewol auch ohne beweis die vermue-
tung der Recht vor Beflagten ist / daß er in sol-
che verenderung seiner Erbgüter nie gewillig-
get / cum ex paterna affectione erga liberos
& præsumptione, de qua dictum, tum quia
consensus ¶ non præsumitur, nisi probe-
tur. l. quæcumq. §. fin. de publician. in rem actio.

Wann nun dieser grundt sonderlich be-
festiget / vnd auß den daten der Lehenbrieffen
vermuetung der recht / vnd andern vmbstendern
dargethan werden mag / daß Klägers produ-
cirte Lehenbrieff K. vnd seinen Erben / welche
darein nicht gewilliget / nicht nachtheilig seyn
mögen / Investitura ¶ enim subreptitiæ nihil
probant aut operantur. Menoch. consil. 103. n.
61. & ¶ quoniam investitura, sicut quælibet
scriptura, tertio nocere non potest, qui in
illam non consensit. Socin. consil. 39. visis. v.
10. vol. 1. ideo ¶ intelligitur etiam investitu-
ra salvo jure tertii. Cast. consil. 72. in causa.
num. 2. vol. 2. Dec. consil. 468. superior. num. 36.
Godeu. consil. 13. quidam. num. 28.

Als ist in entsehung der Güte auß obem
geführten Rechtsmotiven zuverhoffen / vnd
haben sich Beflagte dessen zugetroßen / das
wie

wie durch die Leuterung sie ein besser Bräuel denn zuvor in erster Instanz erhalten haben/sie in ander Instanz noch viel ein bessers erlangen mögen / Darzu der Allmächtige aller bedrängten Witwen vnd Waisen oberster Vormund/Vater vnd Schutzherr seine Gnade/ setzen vnd gedeihen ihnen verleihen wolle / Amen.

Ich muß aber leglich diß erinnern / das von den Lehen-Brieffen / daruff doch klagen des theil ganser grund siehet / keine ordentliche nachrichtung in den mir zugestellten acten vorhanden / Darumb davon auch nichts sonderlichs zu disputiren gewesen / l. de his. de transact. l. 1. Quemadm. testa. aperiant. l. incibile, ubi Bald. de legib.

Dann bey vnd vnder der Klagen ist wol verzeichnet / das esliche Lehen-Brieff darneben eingelegt / Es wird aber daruff ferner vermeldet / das derselbigen Abschrift alhie auffgelassen / diweil derselben Abschrift sonder zweifel in andern actis zubefinden / Ist aber nicht angezeigt / wo sie in solchem wußt der acten zu finden / So werden auch in Klegers beweisung esliche Lehen-Brieff mit vielen numeris 1. 2. 3. &c. angezogen / seind aber auch nicht dabey / allein ist ein Convolut der manuseripten vorhanden / darinnen die recognition eslicher Lehen vnd ander Brieff ohne Buchstaben vnd Ziphren verzeichnet / Das man sich also darein nicht wol kan richten / habe derwegen nur in gemein oben darvon gehandelt / Nemlich das welche X. von H. im rücken ausgebracht / ihme vnd seinen Erben nicht hinderlich sein mögen / vnd sein consens nicht vermutlich sey per jura superioris allegata.

Welchs ob wol an ihm selbst beständig / dennoch ist darneben zubeachten / das welche Lehen-Brieff X. so wol als H. nennen vnd melden / vnd mit dem original belegt oder recognoscirt / Dennoch t eine Vermutung vnd 242. beweiß machen / biß ein anders möchte dargethan werden / l. cum precibus. C. de probat. juncto c. 1. §. si instrumentum. de notis feudor. ubi Bald. num. 2. 3. c. 1. Quid sit invest. Jason. in pralud. feudor. num. 12.

Ob aber wol in t dieser ander Instanz 243. kein Zeugniß super iisdem articulis vel directis contrariis wird zugelassen / const. 21. p. 1.

Dennoch weil diß ein neuer Punct ist / ob X. in die Lehen-Brieff gewilliget / vnd dieselbigen nach seinem tode seinen Erben zum verfang ausgebracht / halt ich wol / das solcher Beweis zulestlich ex regula: non t allegata allegabo, non probata probabo. l. eos. 6. §. 1. C. de appell. cum similib. ubi Bald.

So werden auch die data vnd tenor derselbigen documenten allerley nachrichtung geben / wann alles ordentlich zusammen gebracht / vnd darüber ein Register oder directorium der acten gemacht wird / wie dann auch wol nothwendig / sintemal beklagten als appellanten obliegen wil / die ganken acten vom Vnder Richter aufzubringen / vnd dem ober Richter zu insinuiren /

Nach dem aber der Herr Advocat, der den Handel getrieben vnd innen hat / solches alles am besten wird zuordnen vnd zuverschaffen wissen vnd haben / Als lasse ichs off dismal bey dieser Erinnerung bleiben / Salvo. &c.

CONSILIUM CCCXXXV. DE NEGOCIORUM GESTORE.

SUMMARIA I. QUÆSTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

1. Pupillaris ætatis prætextu debitorum patris exactio intermittenda non est.
2. Actio in heredem pupillum ex mandato patris competis.
3. etiam si post mortem patris cum servo vel institore actum sit.
4. Procurator negotiorum ad rationes reddendas obligatur.
5. Heredes administratoris ad rationes tenentur. Et num. 9.
6. Heredes subintrant in locum defuncti.
7. ejus personam representant.
8. Defunctus quod facere debuit, ad id etiam heredes tenentur.
10. Rationes quomodo reddenda.
11. Ratiocinium probari debet.
12. Rationes redditæ non statim sunt approbandæ, sed potius examinandæ.
13. Rationum redditio causam habet successivam.
14. Administrator quilibet volumina rationum ostendere debet.
15. Judices non debent esse difficiles ad revidendum rationes.
16. Defectus in rationibus notare, Et contra opponere permissum.
17. Rationibus non creditur pro reddente, sed contra illum.

18. Quietationem super redditis rationibus dis-
ferens, non praesumitur illas approbare,
sed adhuc examinare potest.
  19. ob Defectus post quietationem emergentes re-
visio rationum conceditur.
  20. Rationem reddere non est redditam confite-
ri: vel contra.
  21. Confessio super solutione non sufficit, nisi rea-
liter sit facta.
  22. Ratio non sufficienter reddita, non videtur
reddita:
23. sed iterum reddenda:
24. etiam si liberatio sit secuta.
  25. Ratio reddita ad res administratas perti-
net, non ad futuras, de quibus nihil a-
ctum.
  26. Quietationes certarum postarum ultra illas
non porriguntur.
  27. Solutio, ratio & quietatio stricti juris sunt.
  28. Limitata causa limitatum producit effe-
ctum.
  29. Quietatio non liberat in futurum & à reli-
quis solvendis.
  30. Quietatio ad omissionem non extenditur.
31. est instar transactionis.
  32. Administrator utens opera negligentis mini-
stri sibi id imputare debet.
  33. Dominus & Pater familias, qui officio sibi
commisso ministrum praestitit, culpam
ipsius praestare debet.
  34. Recipiens rationes & instrumenta non sta-
tim approbare censetur. Contra num. 50.
  35. Creditor recipiens rationes & reliqua, debi-
tore afferente se amplius non debere, sibi
non praedjudicat.
  36. Tacens non videtur consentire si de suo agatur
praedjudicio.
  37. Occultata in rationibus semper peti possunt,
et si secuta sit liberatio.
  38. Erroris prae-textu ratio saepius calculata re-
peti potest.
  39. Error calculi non praedjudicat veritati.
- RATIONUM DECIDENDI.**
40. Ratio semel reddita & approbata amplius
reddi non debet. & num. 11.
  41. Ratiocinium secundum locum ejusdem regu-
latur.
  42. Consuetudo in omnibus attenduntur.
  43. Recipiens scripturas ad interese suum perti-
nentes, approbasse censetur, si non statim
contradicat.
  44. Ratio semel à Domino vel procuratore ap-
probata habet vim transactionis & rei
judicata: nisi dolus vel error commissus
probetur. num. 46.
  45. Regula: Quod semel placuit &c. valet et-
iam in negotiorum gestione & personarum
ac instrumentorum approbatione.
  47. Finis computationum aliquando esse debet.
  48. Residui & Reliquorum appellatione quid
contineatur:
  49. Solutione residui tollitur obligatio.
  51. Patientia pro facto est.
  52. Facto vel pacto consentire paria.
  53. Facto magis declaratur voluntas quam ver-
bis. & num. 99.
  54. Professio liberationis ex verbis enunciativis
sumitur: & num. 60.
  55. Liberatio praesumitur per acceptationem o-
mnium instrumentorum, librorum & re-
rum.
  56. Liberatio domino per ministrum vel procu-
ratorem quaritur: ex sola creditoris vo-
luntate. num. 58.
  57. Obligatio non nisi per cessionem acquiritur.
  59. Professio liberationis parit obligationem ad
non petendum, & exceptionem impedi-
entem litis ingressum.
  61. etiam si fiat absente debitore, coram
nuncio vel ministro ipsius:
  62. Rationes semel approbatae, quasi transactae
& finita, ne erroris quidem prae-textu, re-
tractari possunt & num. 111. 113.
  63. Transactio rebus judicatis comparatur.
  64. Rei judicatae contraveniri non debet prae-
textu indebiti.
65. vel Debiti.
  66. Transactio retractari non potest prae-textu
instrumentorum post repertorum.
  67. vel specierum post repertarum.
  68. vel Rescripto Principis.
  69. vel obtentu nova calculationis.
  70. Transactio & res judicata comparantur.
  71. Disputandum non est de casu lege expresso.
  72. Creditor rem acceptans ex rationibus debi-
tam, nihil amplius petere potest, sed de
reliquis transegiisse videtur.
  73. Liberationes lapsu triginta dierum confir-
mantur, ut postea impugnari nequeant.
  74. etiam si creditor sibi non satisfactum
esse probare vellet.
  75. Dispositio juris Canonici contraria Juri Ci-
vili, in civili argumento, tantum obtinet
in terris Ecclesiae.
  76. Translatione administrationis in alium pri-
or liberatur.
  77. pro Rationibus de mortui magis praesumitur,
quam pro vivi.
  78. Rationes in quas Mercator omnia data &
accepta retulit, probant etiam pro illo &
ejus heredibus:
79. praesertim si legalis & bona fama fuit.
  80. Mercator jurans mercaturam legaliter
exercere, ut argentarii veteres, fidem me-
retur in iis quae scripta sunt in libris ratio-
num: etiam si non propria manu scripta
sint. num. 82.

81. Juramentum generale initio officii præstatum sufficit. & num. 86.
 83. Scriptura probat contra scribentem.
 84. Rationes mercatoris legalis cum juramento probant pro ipso in verisimilibus.
 85. Liber mercatorum qui multas habet partitas verificatus in aliquibus, in reliquis etiam verus præsumitur.
 87. Rationes semel approbata fidem faciunt contra acceptantem.
 88. Actus non potest pro parte acceptari & pro parte repudiari: ut & Rationes. num. 89. & 96.
 90. Occulte gesta & dolus ob difficultatem probationis leviores admittunt probationem: & talem, qualis haberi potest.
 91. Probatio, ledior sufficit in probanda negativa.
 92. Suspicio omnis juramento purgatur.
 93. Juramentum veritatis ubi habet locum, ibi in ipsius heredibus & juramentum credulitatis sufficit.
 94. Difficultas probationis ubi adest, juramentum habet locum.
 95. de Probatione rationum quis scripserit.

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI.

97. Heres non debet esse deterioris conditionis quam defunctus.
 98. contra Factum proprium nemo venire potest.
 100. Apocba post rationes reditas petenda & danda est.
 101. Ratio & Quietatio non tantum ex scripturis, sed etiam ex factis per testes probatur.
 102. Quietatio non liberat, sed liberationem factam probat.
 103. Professio creditoris: Nihil amplius deberi &c. liberat debitorem.
 104. Singulaque non profunt juncta juvant.
 105. Liberatio, transactio & pactum secundum generalitatem subiectæ materie intelligenda & interpretanda.
 106. cum Administratore & ejus Orphano nimis dure agendum non est, nec ratio scrupulose exigenda.
 107. Culpa alteri non obesse, sed suum autorem tenere debet.
 108. Iniqua conditio alteri per alterum non inferenda.
 109. Persona semel approbata, re non integrâ, in alterius detrimentum, reprobari non potest.
 110. Retractari non potest, quod semel ratum habuit.
 112. Error probari ab allegante, vel evidenter apparere debet.
 114. Prægravari ex delicto vel fraude alterius nemo debet.

115. Dolus auctoris suo, non alii obest.
 116. Pupillis melius est transacta jura servare, quam post rem vulneratam opem ferre.
 117. Dolus clare & in specie de persona committente probari debet. & 128.
 118. Error potius quam dolus præsumitur.
 119. Dolus non præsumptus, sed verus probandus est. & 128.
 120. Dolus præsumptus vel suspicio per juramentum purgatur.
 121. Dolus probatio per juramentum necessarium non admittitur.
 122. Damnum legitime probandum est: adeo ut juramento locus non sit. num. 137. 138.
 123. Allegare non sufficit nisi sequatur probatio.
 124. Jurare nemo cogitur super eo quod non tenuit neg. possedit.
 125. Cessante causa legis cessat ejus dispositio.
 126. Prolixitas verborum in ostendendo veritatem necessaria non est.

II. QUESTIONIS.

127. Occultare & reticere aliquid in rationibus dolus malus est.
 129. Gerere negotia alium qui patitur in ipsum consentire videtur.
 130. Contractus gesti domino patiente non revocante, ipsius voluntate gesti præsumuntur.
 131. Probatio tam in civilibus quam criminalibus evidens & plena esse debet.
 132. Probatio perplexa & obscura habetur pro nulla, & nihil relevat.
 133. Probatio quæ per possibile & contingenter saltem concludit nullius est momenti.
 134. etiam in mercatorum negotiationibus.
 135. Probatio plenior & efficacior esse debet ubi adest præsumptio in contrarium.
 136. Qualitates simul probanda sunt, alias non relevat probatio, & actor succumbit.
 138. Damnum in specie, non in genere, probandum est ab allegante.
 139. Mercatores, qui allegant se perdidisse pecunias, nec probant, torqueri possunt.

III. QUESTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

140. Dominus ex Institoris facto tenetur, & ipsi heredes. & num. 150. 152. 154. 155. 156.
 141. Mutatio non præsumitur.
 142. Status originalis semper adesse præsumitur.
 143. Præsumitur quis esse in possessione & usu aliquid rei excitato præambulo.
 144. Possessionis causam nemo sibi mutare potest.
 145. Titulus etiam erroneus declarat mentem possidentis.

146. *Actus sequens praesumitur factus in executionem tractatus praecedentis.*
 147. *Procurator, licet non expresserit, procuratorio tamen nomine gerere praesumitur.*
 148. *Negotiationi qui prapropitur procurator est prapropentis.*
 149. *Negotium varietate status non mutatur.*
 151. *Domini tenetur ex delicto ministri certo officio prapropiti.*
 153. *Infitor est, qui negotiationi alicui prapropitur, et si servus sit.*
 157. *Mandatum infitoris vel prapropiti morte prapropentis non finitur. Contra num. 158. & seq.*

RATIONUM DECIDENDI, ET REFUTATIONIS RATIONUM DECIDENDI.

159. *Regulam pro se habens, is habet fundatam intentionem, donec probetur contrarium.*
 160. *Ratione legis cessante, cessat ejus dispositio.*
 161. *Pupilli heredes ex prapropositione patris & facti infitoris non tenentur, si non habuerunt tutores.*
 162. *Mater nisi prapropitiis solemnibus Antib. Matris, tutrix non est.*
 163. *Tutulus: de eo qui protutore &c. non nisi in gerentibus obtinet.*
 164. *Mandatum expirat, quando res est finita, quoad capta negotia, licet non quoad incipienda. & num. seq.*
 166. *Mandatum morte mandantis expirat.*
 167. *Negotiorum gestor est, qui sine mandato aliena administrat.*
 168. *Pupillis indefensis actus nullus nocere potest.*
 169. *Pupilli laesi non remota infitorem, in integrum restituendi sunt.*
 170. *Restitutio in integrum tam per modum exceptionis, quam actionis peti potest.*
 171. *etiam post conclusionem in causa.*
 172. *Judicium in invitos redditur.*
 173. *Mutato post mortem prapropentis infitore, officium illud tollitur.*
 174. *Mandatum propter status mutationem, vel inopiam ipso jure revocatur.*
 175. *Quod ab unius voluntate pendet, intelligitur rebus sic stantibus.*
 176. *Mandatum prapropiti de expressis vel tacite revocatur.*
 177. *Patientia pro mandato habetur.*
 178. *Factum cuius suum, non alteri nocere debet.*

IV. QUESTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

179. *Praesumptio doli est contra occultantem, praesertim in rationibus.*

180. *Dammum & defectus in rationibus in specie exprimendus.*
 181. *Scientia in facto proprio praesumitur.*
 182. *Ignorantia proprii facti intolerabilis est, nec excusat.*
 183. *Paria sunt scire, & scire debere.*
 184. *Stulti est ignorare quae ipse gesserit.*
 185. *Ignorantiam proprii facti allegare non licet.*
 186. *Dammum allegans, id probare debet:*
 187. *& quidem non sua sed alterius culpa datum esse.*
 188. *Culpa alterius probatio difficilis.*
 189. *Praesumitur contra allegantem culpam alterius nec probantem.*
 190. *Interpretatio contra proferentem facienda.*
 191. *Administratori quoad magnas quantitates non creditur.*
 192. *Rationes plenè probant contra scribentem, non pro.*
 193. *Factare suum nemo praesumitur.*
 194. *Semel malus, in eodem genere delicti semper talis praesumitur.*
 195. *qua praesumptio ad capturam & torturam sufficiens.*
 196. *Praesumptio est contrarium quod super dolo pacisci vult.*
 197. *Crimen confiteri intelligitur, qui paciscitur.*
 198. *Contraria allegans suspectus & praesalario puniendus est.*
 199. *Mendax & falsus in uno, talis etiam praesumitur in alio.*
 200. *Mendacium, variatio & vacillatio indicium ad torturam parit.*
 201. *Crimen promissus vidisse dicenti, ad torturam indicium contrarie praebet.*
 202. *Indicia plura ubi sunt; tortura facilius locum habet.*
 203. *Causa centum aureorum pro magna habetur.*
 204. *Causa magna & ardua criminali comparatur.*
 205. *Torqueri omnes regulariter possunt, in causa criminali.*
 206. *Mercator abnegans pecuniam vel merces acceptas torqueri potest.*
 207. *Indicia duo, vel unum pregnant ad torturam sufficiens.*
 208. *in Delictis doli & absconditis leviora & remotiora indicia ad torturam sufficiens. & num. 215.*
 209. *Praesumptiones pregnant interdu sunt loco probationis.*
 210. *Probatio per conjecturam ad decernendam torturam admittitur.*
 211. *ad Torturam interdum absq. indicio proceditur.*
 212. *Falsum quid?*
 213. *Falsissimum tortura erui potest.*

214. *Falsum est delictum gradus & occultum.*
 216. *Dolus occultum delictum est, & Stellionatus vocatur in criminalibus.*
 217. *Stellionatus fustigatione punitur apud Saxones.*
 218. *ad Torturam deveniri potest in crimine, pro quo pena fustigationis imponitur.*
 219. *ad Torturam etiam in causa civili in subsidium perveniri potest, si crimen annexum habeat. & num. 222.*
 220. *Pecunie verbum & merces complectitur.*
 221. *Mercator denegans pecuniam acceptam, & se perdidisse dicens, torqueri potest.*

RATIONUM DECIDENDI, CUM RESOLUTIONE CONTRARIORUM.

223. *à Questionibus incipiendum non est.*
 224. *nec ab Executione.*
 225. *Falsum quomodo committatur? & n. 227.*
 226. *Mendacium quid?*
 228. *de Delicto ubi non constat, tortura non habet locum, & num. 234.*
 229. *Pena in dubio mitigatur, praesertim in domestico vel administratore.*
 230. *Tortura gravior est relegatione temporali & manus abscissione. & num. 249.*
 231. *Tortura non est decernenda, nisi pæna corporalis infligenda est.*
 232. *Officialis falsificans Rationes & Registra publica manus amputatione punitur.*
 233. *Delictum parvum potius presumitur, quam grave.*
 235. *Requisita ad torturam quæ? remissive.*
 236. *ad Capturam indicia leviora sufficiunt; & quæ?*
 237. *Satis dare non tenetur, possidens immobilia, quamvis dotata, fallit in criminalibus. num. 239.*
 238. *Maritus dominus dotis est civiliter.*
 240. *Delictum non presumitur, sed clare probandum.*
 241. *Incarceratio in arbitrio judicis est: modo causæ & indicia adsint.*
 242. *Incarcerationem petens judicio cautionem de indemnitate prestare debet.*
 243. *Judex capturam decernere non solet sine aliqua causa cognitione.*
 244. *Judex non incidit in pænam, qui sine indicis captivum fecit.*
 245. *Capturam adversus aliquem injuste impetrans, pro injuria, damnis & interesse tenetur.*
 246. *Injuria est incarcerare, in idoneum & debitorem vocare eum, qui non sit.*
 247. *Actus legitimus, qui non sit legitimo modo, parit injuriam.*
 248. *Tortura subdere aliquem injuste gravis est injuria.*

250. *de Injuria criminaliter vel civiliter agi potest.*
 251. *Carcer non exsolvit debitum.*
 252. *sine Causa quod fieri nequit, non presumitur justè factum, nisi illa probetur.*
 253. *Tutor ob litem non necessariam pupillo tenetur.*
 254. *Rationes, instrumenta & reliqua qui reddidit liberari apocha debet.*
 255. *Minor non tantum adversus damnosè gesta, sed & neglecta restituitur.*
 256. *Actor sequitur forum rei.*
 257. *Ratiocinationi forum competens est, ubi ratio administrata.*
 258. *Condictio pro danda apocha personalis, & in foro rei proponenda est.*
 259. *Restitutio in integrum ubi instituenda?*
 260. *Processus ex L. diffamari. & L. si contendat quomodo instituendus? & ubi? num. 263.*
 261. *Restitutio in integrum etiam incidenter proponi potest.*
 262. *Replicatio nihil aliud est quam exceptio.*

FACTI SPECIES so zu berathschlagen.

Selbstgang P. Bürgermeister und Vorwante zu Augsburg haben Anno 69. mit Wolff R. Bürgern zu Leipzig sehligen eine Factoren geschlossen / dergestalt / daß er gegen empfahung Jährlicher besoldung / Ihnen ihre Kupffer / so sie aus Ungern bekommen / vnd von Lüneburg durch ihre doselbst sonderliche Factores gegen Leipzig vorschickt werden / zu entpfahen / zu vorkauffen / oder ferner zu versenden / vnd rechenschafft dafür zu geben hette /

In solchem Handel hat Wolff R. für sich vnd auff seine Besoldung vnd bestallung Lucas B. als bald im anfang seiner Factoren zu einem buchhalter gebraucht / welcher solch ampe auch iederzeit verwaltet / die Kupffer / wann dieselben ankommen / empfangen / die Cassa an einnamb vnd außgab gehalten / vnd zu derselben / so wol als zum Kupfferhause / darinnen die Kupffer vorwarlich gehalten worden / die Schlüssel bey sich gehabt /

Darauff

Darauff ferner Wolff R. alle Monat seinem Herrn nach Augspurg ein Vorzeichnuß oder Monat Zettel/ wie man es nennet/ der Kupffer so verkaufft/ oder sonsten versendet/ vnd noch im Vorrath alhier sein/ zu dem auch sonderliche Jährliche Rechnung auff ein jedes Jahr besonder/ zugeschickt/ vnd in dem letzten vberschickten Monat Zettel/ als nemlich ultimo Martii Anno 78. an Kupffern zum Vorrath angegeben wie folget

2815. Viercandl Platten	} wegen	{ 1205	{ 39			
975. halb Kugel				{ Centner	{ 203	{ 73
8288. Rundscheiben						

Mit solchen Jährlichen vberschickten Rechnungen/ so wol auch mit den Monat Zetteln oder Pilsen sein die Herrn zu Augspurg bey leben Wolff R. jederzeit zufrieden gewesen/ weil sie derselben keine nicht angefochten/ sondern stillschweigend passieren/ auch sich keines Schadens oder Aufsenstandes vornehmen lassen/

Als aber den 9. Aprilis im 78. Jahr Wolff R. vorstorben/ vnd drey Söhne nach sich verlassien/ vnter welchen der elteste damals noch nicht 14. Jahr erreicht gehabt/ Sie auch vnbewormundet gewesen/ Ist obgedachter Lucas B. in der Kupffer Vorrwaltung fortgefahren/ vnd hat dieselb für sich continuirt/ vnd haben die Herrn zu Augspurg/ denen Wolff R. todteitlich gnug ist kundtbar worden/ auch denen nicht vnbewußt gewesen/ das Lucas B. die Kupffer vrrwaltet/ allererst den letzten Junii im acht vnd siebenzigsten den Vorrath an Kupffern/ durch ihren abgesandten R. S. umbzählen/ vnd von Lucas B. rechnung abfordern lassen/

Darauff diese beyde B. vnd S. für sich alleine/ vnbewormundet Wolff R. Erben/ sich der umbzählung vnd Kupffer Rechnung vnterfangen vnd angemast/ das Kupfferhaus eröffnet/ vnd volgender gestalt die Rech-

nung vnd Vorrath allenthalben richtig befunden/ Nemlich

Wolff R. hat in seinem letzten Monat Zettel ultimo Martii Anno 78. zum Vorrath angegeben

2815. sch. Viercandl Platten
957. halb Kugel
8288. sch. Rundscheiben

Zu diesem Vorrath sind noch von Lüneburg von dem 8. Aprilis bis auff den 10. Maii, vormöge 12. fürbrieff/ so Lucas B. Kochen S. ultimo Junii angegeben/ vnd nicht vorhalten/ ankommen/

7487. sch. Rundscheiben

Ist also der ganze Vorrath

2815. Viercandl Platten
15772. Rundscheiben

Vnd hiebevorgesetzt

975. halb Kugel/ davon kein streit disfalls.

Dieser ganze Vorrath wird mit den Büchern/ so Lucas B. bey leben Wolff R. gehalten/ darein auch B. nach seinem tode seiner administration Rechnung continuirt/ vnd also eine in die ander gemenget/ folgender gestalt vorrechnet/

Von Ultimo Martii bis ultimo Junii sind/ vormöge der Bücher/ versandt vnd verkauft worden

1691. sch. Viercandl Platten
6726. sch. Rundscheiben.

Ergo

Hat an Vorrath sein sollen/ im Kupfferhaus zu Leipzig

Ultimo Julii Anno 78.

1124. sch. Viercandl Platten
9046. sch. Rundscheiben.

Diesen Vorrath hat Kochen S. im Kupfferhaus ultimo Junii Anno 78. richtig befunden/ vnd von B. ordentlich zugezehlet empfangen/ vnd haben sich damals noch 23. sch. Rundscheiben über die Rechnung befunden/

Weil

Weil dann domals B. richtige Rechnung gethan / vnd Wolff K. gelassener vorrath / Inhalt seines letzten Monat Zettels / vnd auch der Haupt-Bücher / vollkömlich befunden / So ist er also in der Kupffer Vorwaltung blieben / vnd haben die Herren von Augspurg ihm die Factoren / wie sie Wolff K. gehabt / bis auff den Monat Octobris. Im 79. do sich folgender gestalt / 18. Monat nach Wolff K. tode / allererst ein abgang an Kupffern befunden / gelassen /

Demnach aber die Herrn von Augspurg / auch ihres Factors zu Lüneburg Monatsrechnung befunden / Das nach Wolff K. tode eine grosse anzahl Kupffers nach Leipzig were vorseendet worden / vnd das derwegen ein grosser Vorrath müste vorhanden sein / auch vielleicht Lucas B. halben ihnen allerley vordacht mag sein erregt worden / haben sie den Vorrath der Kupffer von Lucas B. etwas geschwinde auffeinander abgefördert / vnd dargegen kein Kupffer von Lüneburg nach Leipzig gehen lassen /

Als nun Lucas B. derentwegen das Wasser entgangen / vnd er keine Kupffer mehr gehabt / hat er im October des 79. Jahres einen abgang gegen seinen Herrn zu Augspurg schriftlich bekandt / vnd doch / wie hoch sich derselbe erstreckte / nicht angegeben / vnd also den begehrten Vorrath nicht vberschicken können.

Damit aber die Herrn den schaden eigentlich erfahren könnten / haben sie Wolff K. seeligen vnd Lucas B. administration zu hauff genommen / vnd wie viel Kupffers bey ihrer beyder zeit in Leipzig von Lüneburg sey vorseendet / vnd ihnen wieder zugesendet / vorkaufft oder sonst vorrechnet worden / vmbzählen lassen / darauff sich befunden / Das

Von Anno 69. bis auff den 15. Octobris des 79. Jahres von

Lüneburg gen Leipzig sein vorschickt worden

32820. Gentner 93. Pfundt /

Dagegen den Herrn wieder sein zugeschickt / vnd sonst vorkaufft vnd zuvorgnüge vorrechnet worden

31396. Gentner 21. Pfundt /

Mangeln also noch

1424. Gentner / darumb sich gegenwertiger streit erhebet /

Ob nun wol anfänglich die Augspurgischen Herrn nicht allein Wolff K. Erben vmb solchen abgang nicht belanget / Sondern auch Wolff K. seiner Vorwaltung gut zeugniß gegeben / vnd ihn darian vnschuldig gehalten / vnd derwegen den abgang von Lucas B. als dem letzten Factor, bey des Vorwaltung sie des schadens innen worden / der sich auch zum abtrage auff 5000. güld. erbotten / vollkömlich haben / vnd einbringen lassen wollen / ihn auch derwegen durch ihren Diener Kochum J. ehlichezeit gefenglich halten / So ist er doch endlich (auff was mittel vnd wege ist vns verborgen) von gedachtem J. der vorhaltung entlediget worden / vnd vormeinnet nunmehr J. vmb solchen abgang die K. Erben zu belangen / vnd an ihnen des schadens / als der sich noch bey leben Wolff K. vngeachtet das alles nach seinem Tode richtig anrechnung vnd Vorrath von J. ist befunden worden / solte begeben haben / sich zuerholen / Wil aber solches daher erweisen vnd auff die K. Erben folgender gestalt dringen /

Das (spricht Kochus J.) Lucas B. mich berichtet / das zwischen dem ultimo Martii (an welchem K. seine letzte Monatsrechnung vbergeben) vnd den 24. Maii Anno 78. vnd also noch zum theil bey K. leben / vnd sonder nach seinem tödtlichen abgang / noch mehr Kupffer / vormöge 28. für Brieff / in Leipzig kommen / von sol-

chen Für Brieffen habe Lucas B. Rochus F. ultimo Junii Anno 78. als er die restirende Kupffer/nach R. tode/zugezehlet vnd Rechnung darneben empfangen / nur 12. welche obermelte 7484. sch. Rundtscheiben in sich halten/angegeben vnd offenbaret / vnd 16. Für Brieffe/welche 3110. sch. Rundtscheiben vnd 1838. sch. Vierkandt Platten in sich haben/vorhalten vnd vorschwiegen/vnd mit solchen den mangel/ der bey Wolff R. leben gewesen/ersetzet/vnd also den in R. letzten Monats Zettel gesetzten Vorrath/erfüllet/

Dann Lucas B. gestendig/das er nach R. tode 185. Platten vnd 370. Rundtscheiben auch entwandt / Über obermelte stück Rundtscheiben vnd Platten / haben noch bey Wolff R. leben gemangelt.

Solchs wil Rochus F. neben Lucas B. bekentnuß vnd zeugnüß hoc modo demonstriren / vnd sagt / Ob wol Wolff R. in seinem letzten Monats Zettel ultimo Martii in Vorrath gesetzet

2815. sch. Vierkandt Platten / vnd 8288. sch. Rundtscheiben.

Es seind doch nur

977. sch. Vierkandt Platten / vnd 5178. sch. Rundtscheiben warhafftig im Vorrath gewesen/

Dann so man die Platten vnd Rundtscheiben/davon die 16. vorhaltene Für Brieffe besagen/ zu solchen 977. sch. Platten vnd 5178. sch. Rundtscheiben setzet/Nemlich

977. Platten 5178. sch. Rundtscheiben.
1838. 3110.

2815. 8288.

Kompt eben die summa des vorraths so Wolff R. ultimo Martii wie obbemelt angegeben / vnd wil also F. inferiren / das bey Wolff R. leben letzermelte 1838. sch. Platten/vnd 3110. sch. Rundtscheiben gemangelt/

Wieder diß Commentum vnd erdicht Gauckelwerck / vnd alle des B. vnd F. fürgeben / brauchen der R. Erben Vormünder folgende gründe/

Erstlich weil Wolff R. bey seinem leben alle Monat/vnd auch jährlich/den Herrn zu Augspurg/richtige rechnung zugestellet / Sie auch dieselben niemals gefochten/ihr abgesandter auch den vorrath ultimo Junii Anno 78. etliche Wochen nach Wolff R. tode an stücken ordentlich zugezehlet empfangen / das sie ihnen nunmehr keine andere Rechnung cum restitutione reliquorum zu thun schuldig/

Zum Andern / das Klegler zu vorn eine beständige ursach außzuführen schuldig/warumb Beflagte andere Rechnung thun solten/

Zum Dritten/do auffß euserste beflagte andere rechnung thun soltē/ das Rochus F. schuldig / weil Er für sich selbst vnbevormundet der R. Erben neben B. sine praesentia publice personæ, das Kupfferhaus für sich geöffnet/vnd kein glaubwürdig Inventarium auffgerichtet/entweder für allen dingen die Erben in den stand zusehen/do sie ultimo Junii gewesen / vnd also den ganzen vorrath an Kupffern widerumb ins Kupfferhaus zu vorschaffen / oder ein richtig glaubwürdig inventarium der kupffer vorzulegen/vñ in mangelung dessen/ vormittelst eines leiblichen Endes / wie viel er an kupffern befunde/zueröffnen schuldig.

Vnd auffm fall gleich die Erben andere Rechnung thun solten/das sie doch bey den Handels Büchern/vor möge welcher Rochus F. ultimo Junii alles richtig vnd ohne mangel/vnd abgang befunden/ gelassen / vnd nicht ferner getrieben werden solten/

Zum Vierden / das vom gegen theil gar nicht erwiesen/dz bey zeit/leben/vnd administration Wolff R. der mangel der 1424 Centner vorhanden gewesen/

Zum

Zum Funfften / das des Kochi S. beweiß vnd demonstration, davon hiebevord meldung geschehen / keinen grund hat / das dieses eine böse consequentia ist / Als nemlich / die vorhaltenene für Brieffe haben in sich 1838. Platten / vnd 3110. Rundscheiben / Ergo muß ultimo Martii der Vorrath an Kupffern / wie derselbe von Wolff K. in seiner letzten vberschiedten rechnung gesetzt worden / nicht vorhanden gewesen sein. Sondern weil die 1838. Platten / vnd 3110. Rundscheiben ins Kupfferhaus sein geliefert / vnd in der rechnung ultimo Junii nicht angegeben worden / So muß mit solchem Kupffer der alte defect, so sich bey K. leben zugetragen / sein ersetzt worden / vnd ultimo Martii allein im vorrath gewesen sein / als viel sich nach abziehung der vorhaltenenen Kupffer befunden / als nemlich 977. Platten / vnd 5178. Rundscheiben / Do doch Wolff K. zum Vorrath angegeben 2815. Platten / vnd 8288. Rundscheiben. Diese consequentia wird ex præmissis non concessis geschlossen / Dann nicht gestanden wird / - das ein mangel oder defect bey K. leben gewesen / der durch die vorhaltenene fürbrieff habe durfft ersetzt werden / Item es wird dem gegentheil nicht eingerechnet / das die Kupffer der vorhaltenenen für Brieff eigentlich ins Kupfferhaus geliefert worden / wo solche Kupffer hinkommen / mag das gegentheil bey Lucas B. suchen / sufficit das der vorrath / den Wolff K. in seiner letzten Rechnung gesetzt / eigentlich durchaus ultimo Junii sey befunden worden /

Item / wann Lucas B. noch mehr fürbrieff / als er iho gestendig / vorhalten hette / so würde das gegentheil eben so wol schließen / das ultimo Martii nicht mehr vorhanden gewesen / als sich in abziehung der vorhaltenenen für Brieffe befunde / welches dann keinen grund hat / vnd der ab-

ziehung der Kupffer / so ultimo Junii geschehen / zu wieder were /

Zum Sechsten halten es auch der K. Erben Vormunden dafür / das sie vmb 1425. Centner nicht können belanget werden / weil dieser defect vom gegentheil geschlossen wird / auß der zeit vnd administration Wolff K. vnd Lucas B. sondern es mußte das gegentheil in specie anzeigen vnd erweisen / wo für abgang in wehrender Wolff K. administration vorhanden gewesen / vnd mußte Lucas B. administration in Wolff K. nicht gemenget werden /

Vnd dieweil Kochus S. sich wol bedeuhten laßt / er werde mit dem Beweiß / als das bey Wolff K. leben 1838. Platten / vnd 3110. Rundscheiben gemangelt / nicht fortkommen können / vnd ihme die richtigkeit der handelsbücher im wege liegen / Giebt er für / Lucas B. sey nicht neuer Factor worden / Sondern es sey die Factorey nach Wolff K. tode auff seine Erben continuirt / Ergo sollen sie für Kupffer antworten / so vormüge 16. fürbrieffe nach Wolff K. tode zwischen ultimo Martii vnd ultimo Junii in Leipzig kommen /

Die K. Erben antworten fürklich / das so bald ihr Vater verstorben / sein Factorey ein ende genommen / vnd auch Lucas B. nicht mehr sein Diener gewesen / gebe sie derhalben nicht an / was nach ihres Vatern tode geschehe / vnd was für Kupffer von Lucas B. der ihr Diener nie worden / mögen eingenommen worden sein / vnd erkennen sich die Erben de præteritis & gestis in vita patris, vnd nicht de illis quæ post mortem ipsius gesta sunt, zu antworten schuldig / habe aber nun Lucas B. viel Kupffer nach Wolff K. tode empfangen / möge Kochus S. wegen seiner Herrn / dieselbe bey ihme suchen.

Wann man die Handelsbücher / an Einnaumb vnd Außgab der Kupffer / eigentlich vberrechnet / befin-

det man / das ultimo Martii Anno 78. Neun tage für Wolff R. tode / im vorrath haben sein müssen

2815. sch. Vierkandt Platten / vnd 8288. sch. Rundtscheiben.

Donun gestaget / wo solche kupffer hinkommen / vnd rechnung begehret wird / antworten die R. Erben / Von ultimo Martii biß ultimo Junii, als drey Monat vber / biß Rochus F. die Kupffer gezelet genommen / sind von ihm ermeltem Vorrath / vormüg der Handels Bücher / vorkaufft vnd versendet worden /

1124. sch. Vierkandt Platten / vnd 1562. sch. Rundtscheiben.

Weil dann also der Vorrath so Wolff R. in seinem letzten Monat Zettel ultimo Martii angegeben vollstendig vorrechnet / sind die R. Erben gentslicher meinung / sie werden bey solcher Rechnung gelassen / vnd nicht ferner getrieben werden können /

Darwieder objicirt Rochus F. Ob wol Wolff R. ultimo Martii in seinem letzten Monat Zettel vormelte 2815. sch. Platten vnd 8288. sch. Rundtscheiben zum Vorrath angegeben / seind doch nur 977. sch. Platten vnd 5178. sch. Rundtscheiben im vorrath gewesen.

Vnd wil solches folgender massen erweisen / Lucas B. hat zwischen ultimo Martii vnd ultimo Junii, ehe dann ich diereistierende Kupffer / nach Wolff R. tode von ihm zugezelet genommen / 16. Fürbrieff welche 1838. Platten vnd 3118. Rundtscheiben in sich haben / empfangen / vnd mit ultimo Junii solche vorhalten vnd nicht offenharet / Igitur haben bey Wolff R. leben eben so viel stücke gemangelt / vnd seind ihm ermelte Platten vnd Rundtscheiben / zuersekung des mangels so bey Wolff R. leben gewesen / von Lucas B. gebraucht worden / Wil demnach F. andere Rechnung von den R. Erben haben / vnd dringet

auff zahlung / ehergedachter 1838. Platten vnd 3110. Rundtscheiben.

Die R. Erben antworten / das sie hoffen bey der Rechnung / so bey ihres Vaters leben gehalten / vnd vormüge welcher Rochus F. ultimo Junii Anno 78. alles richtig befunden / gelassen zu werden / Vnd sagen ferner Es folge gar nicht / Lucas B. hat zwischen ultimo Martii vnd ultimo Junii 1838. Platten 276. vnd 3110. Rundtscheiben vorhalten / Igitur haben bey Wolff R. leben eben so viel stücke gemangelt / vnd ist also mit solchen vorhaltenen stücken / Wolff R. mangel ersetzt worden / dann es haben die kupffer davon der letzte Monat Zettel besaget / gar wol warhafftig im Vorrath sein können / vnd hat Lucas B. die 1838. Platten / vnd Rundtscheiben / davon die 16. vorhaltene Fürbrieff besagen / nichts desto weniger zu seinem vorteil vorhalten können / vnd sie alsbald er sie empfangen / oder hernach in seiner anderthalbjährigen administration vorpartieren vnd vorhandeln können.

Wird demnach fürzlich gefragt

I. QUÆSTIO.

Obm Ersten / ob Wolff R. vnum. Idige Erben / den Augspurgern anderweit rechnung zu thun schuldig / oder ob sie nicht billich bey den handels Büchern vnd Rechnungen / so bey ihres Vatern leben gehalten / vnd vormüge welcher Rochus F. eckliche Wochen nach seinem tode alles richtig / vnd ohne mangel befunden gelassen werden sollen.

II. QUÆSTIO.

Obm Andern / ob nicht Rochus F. Danderer gestalt dann erzehlet / darzu thun vnd zuerweisen schuldig / das ein abgang an Kupffer bey Wolff R. leben warhafftig gewesen / vnd das also die 1838. sch. Platten vnd 3110. sch. Rundtscheiben / davon die 16. vor-

halte-

haltenen für Brieffe besagen / zu desselben Erfüllung haben gebraucht werden müssen.

III. QUÆSTIO.

Um Dritten / ob Wolff R. Erben / für die Kupffer / so nach ihres Vaters tode / von Lucas B. der nicht mehr sein Buchhalter vnd Diener gewesen / empfangen / zu antworten vnd sie gut zu thun schuldig / Sonderlich auch weil sie vnmündig vnd vubermundet gewesen.

IV. QUÆSTIO.

Um Vierten / ob Wolff R. Erben / Vormunden per indicia zur scharfsamen frage mit Lucas B. kommen können / oder wie es sonst in jetziger Zeit mit ihme fürzunehmen.

**JEHOVÆ DEI
NOSTRI NUMINE
SUPPLICITER INVO-
CATO.**

RATIONES DUBITANDI IN QUÆSTIONE.

Was nun die erste frage belanget / möchte es ansehnlich dafür gehalten werden / als wenn Wolff R. vnmündige Erben den Augspurgischen Herrn nochmals rechnung zu thun schuldig / Denn erstlich die vnmündigsten der Erben der Gleubiger forderung vnd zuspruch bis zu ihren mündigen Jahren nicht kan vffhalten noch aussagen l. sub pretextu ætatis pupillaris. 4. C. de bered. actio. l. si tibi. C. mandat. l. Nescimus. §. 1. de negot. gest. l. apud Julianum. Quib. ex caus. in possess. eat. Dat. umb der Vnmündigen Vormunden zusehen müssen d. l. sub pretextu. 4. versic. Unde cum te tutorem proponas, quemadmodum à pupillis satis fiat creditoribus, eniti debes. C. de bered. actio. vendendo de bonis eorum, ut interpretatur glossa final. welcher gestalt sie / was vnerlegt vnd vnberechnet / richtig machen sollen / l. sinistra. §. 8. ult. C. de non numerat. pecunia. Iniquum enim esset, eum qui non cum pupillis, sed eorum patre contraxisset, expectare eorum pubertatem debere l. 3. versic. perquam iniquum esse, eum, qui nihil cum pupilo contraxe-

rit, expectare ejus pubertatem, quæ sententia habet rationem. Ideoque contractus, cum ex persona patris descendat, dicendum erit non esse expectandum pupilli pubertatem. ff. quib. ex caus. in possess. eat. ad idem. l. magis puto. §. si pupillus. de reb. cor. l. Emilius. de minorib. l. 2. C. si aduers. vendit. pignor. l. si tibi. C. mandat. l. Pella. C. de his quib. ut indig. l. si quis insitigatur. de bered. insti. l. 1. C. si man. ita fuer. alienat. l. furiosus. de actio. l. beredes. de judic.

Sed t & ex mandato patris competit actio in heredem pupillum: quia mandatum re integra morte non finitur l. si tibi. §. C. mandat. nec minus ex contractu patris tenentur quod pupilli sunt, ut ibi probat gloss. final. verb. pupillos. cum ibi allegat.

Vnd t eben hat es eine solche gelegenheit / wenn nicht allein mit der Vnmündigen Vater / sondern auch / nach desselbigen tode / mit ihren Dienern oder Factoren contractirt vnd gehandelt ist / lex. l. 3. §. contractum cum pupillo potest dici, & si cum servo ejus contractum est, competit enim in eum actio. C. paulo post. versic. aut si in litioria cum eo agi possit, quod ibi interpretatur glossa de eo, qui prapositus est negotiationi, ut in casu nostro.

Weil nun der Vnmündigen Person halben diese forderung nicht kan hunderzogen noch vffgehalten werden / als folget zum andern / das auch quo ad res ipsas & actiones der Augspurgischen forderung diffals wol etzündet / Denn vnerweilich / das der Vnmündigen Vater Wolff R. seliger / so lang er gelebt / ist Factor gewesen / darauß t dann die folge dringet / das er auch Rechnung zu thun schuldig worden / l. si remurandi. l. si procurator. ff. mandat. Hostiens. in rubr. de obligat. ad rat. num. 2. Jacobin. de Aretin. C. Barthol. num. 2. l. 1. §. officio. de tutela C. ration. distrabend. quem textum de tutore loquentem, quod ex officio & ratione administrationis. ad rationes reddendas teneatur, extendunt ibi ad quemlibet administratorem negociationis alienæ, sicut & Decius consil. 192. in casu per totum. Socinus consil. 73. circa num. 1. volum. 1. C. consil. 113. in presenti. num. 1. C. 22. consil. 192. rapus num. 4. eodem. vol. 1. ubi ad hoc accomodat dictum dominicum Luc. 16. versic. 2. Redde rationem economiz tue. Panormitanus consil. 12. magnificus. in 6. dubio volum. 1. Cornæus consil. 24. num. 12. volum. 2. Schurfhus consil. 65. quod in presentia. num. 4. centur. 1. consil. 2. Jason consil. 214. C. consil. 219. num. 3. volum. 2. Angelus consil. 258. puncta. consil. 285. quemiam. num. 3. C. 4. quidicunt. generale jus esse.

omnium gerentium aliena negocia, ut rationes reddere teneantur Bart. l. 2. num. 1. de negot. gest. alioqui non remittitur illis onus sed augetur Host. rubric. de obligat. ad ration. num. 2.

- Woraus dann / vffs Dritte / dringet / das wie dieser vnmündigen Vater als Factor, den Augspurgischen Herrn seiner factorey rechnung zu thun schuldig gewesen / also t auch ebener massen seine des Factoris vorlassene Söhne vnd Erben darzu vorpflichtet sein l. 3. §. hoc animo. ubi Barthol. Alb. & Dd. de negot. gest. l. tutela. l. omnes. C. arbit. tutel. Roman. consil. 413. quod ad primum. in princ. Schurff. d. consil. 65. quod in presentiarum. num. 4. & 5. centur. 1. ita in terminis de filiis administratoris rei alienae Socinus consil. 2. num. 7. lib. 2. Joann. Cephalus consil. 456. ubi num. 12. lib. 4. pro quo tex. l. 2. l. fin. C. de herede. tutor. l. 3. §. hac autem actio. ff. de negot. gest. l. curatorem. 6. C. de negot. gest. l. actione. 66. §. morse. ff. pro Socio. Nam cum t heredes subintrent in locum defuncti l. heredem. 59. l. ex qua. 191. de reg. jur. l. 2. §. ex his. l. stipulatio. 38. in princ. ubi Dd. de verb. obligat. l. si pactum. de probat. l. 1. C. de constit. pecun. l. veteribus. C. de contrahend. stipulat. l. cum heres. 11. de divers. & temp. prescript. ac t eandem personam sustineant. §. 1. In autben. de iurejurand. à mercen. Dec. num. 2. & 3. Cagnol. & Dd. d. l. heredem. de reg. Jur. praesertim filii, de quibus hic l. final. C. de impuber. substit. l. insus. de lib. & posthum. sequitur quod t defunctus facere debet, ad id etiam ejus heredes & liberos teneri l. 2. C. de pact. inter empt. ubi Cagnol. & Dd. l. 3. C. de reb. alien. non alienand. Tirag. de retract. proximis. §. 1. gloss. 9. num. 47. 48. & de retract. convent. §. 1. gloss. 6. per tot. etiam quoad rationes reddendas l. cum servus. 31. versic. nam quod. de condit. & demonstrat. Rationes t enim ab heredibus reddenda sunt eodem modo, quod a defuncto reddi debuerunt Paris. consil. 90. num. 8. & 31. volum. 1.

- Ob aber wol / voss Vierde / Wolff R. bey seinem leben jährliche einnahme vnd außgabe / vnd dann des letzten Monats Martij pilans vberschicket / Dennoch gehöret viel mehr zu beständigen Rechnung / Non t enim tantum data & accepta, sunt ponenda, sed etiam volumina rationum tradenda l. final. §. inter cetera. de lib. legat. l. si ita fuerit. §. quaestio. ubi Barthol. de manum. testam. l. si pure. in fin. de fid. lib. l. cum servus. ubi Barthol. & Imol. de condit. & demonstrat. Idem Barthol. l. 1. §. officio. num. 2. de tutel. & ratio. distraben. & ostendendus ex omnibus tam rationum introitus quam exitus l. spadonem. §. ratiocinatio. ubi Barthol. de excusat. tutor. Socin. com-

fil. 213. cum praesenti num. 4. & consil. 190. memini. num. 2. & 3. volum. 2. à capite ad calcem l. argentarius. 10. §. edi. de eden. & plene omnino l. si ita scriptum. l. qui filium. de manum. testam. l. si pure. de fideicommiss. libert. Bald. & Dd. l. penult. C. de condit. insert. Schurff. consil. 9. visis. num. 5. & 8. centur. 2. Deniq; ut etiam reliqua solvantur l. non solum. §. si quis reddere. de lib. legat. l. si quis ita. §. duo. de stat. lib. l. quamvis. de condit. & demonstrat. l. cum testam. C. de man. testam. Bartholus l. qui libertatis. §. servus. de evict. ubi dicit, redditionem rationum duo continere: nempe reddere rationem omnium datorum & acceptorum, & solvere reliqua Cravet. consil. 231. num. 2. l. cum servus. de condit. & demonstrat. Socin. consil. 157. in presenti. num. 3. & 3. volum. 1. gloss. l. final. §. inter. verb. ex. de lib. legat. Sed t & fidei rationibus constare, & ratiocinatio probari debet l. qui sub conditione. de cond. & demonstrat. Bald. consil. 418. ad primam. num. 5. volum. 3.

So ist auch / vffs Fünffte nicht aufständig / das die Herrn zu Augspurg solche Rechnung genehm gehabt / quod est facti nec presumitur l. assertio. C. de nov. num. pecun. vnd daruff quittiret haben / Darumb es die vberschickung allein nicht thun noch außrichten / vnd vor eine vollständige Rechnung nicht gehalten werden kan. Quibus t enim redditur ratio, non statim eam videntur, nec etiam coguntur, approbare, sed datur eis à jure tempus & spacium super eo deliberandi, ac rationes recognoscendi & examinandi textus l. cum servus. 31. de condit. & demonstrat. quem textum ad hoc divinitus promulgatum. fatetur Schurffius consil. 9. visis. num. 6. colum. 2. quod late examinat Socinus consil. 190. memini. num. 3. volum. 1. addens rationem, quoniam redditio t rationum non potest statim & momento expediri, sed habet causam successivam per notata Anton. de But. & Dd. c. ex parte. de testib. Angelum consil. 286. quoniam. num. 1. ubi dicit, unumquemq; t administratorem compelli, ut rationum volumina ostendat examinanda & dispungenda, utrum probè an improbè, & quid ac qualiter administratum sit, & quid ac quatenus ad manus cujusq; pervenerit, aliter non diceretur ex fide reddi ratio. ad idem. Jason. consil. 219. ista materia. per tot. volum. 2. Imo & t ipsi iudices non sunt, nec esse debent difficiles, ad revidendum rationes & examinandum. Jason. d. consil. 219. ista. Ferrar. in form. ad reddend. ration. in fin. num. 6. l. 2. ubi pupilli educari. Itaq; t permittum est dominis contra ratio-

rationes opponere, & iis contradicere, ac defectus in his notare l. cum servus. de condit. & demonstrat. l. si statu libera. §. final. de statu lib. Jas. l. admonendi. num. 110. de iurejurand. quoniam t illis non creditur pro ratiocinante, sed contra illum. gloss. ad verb. decurritur. l. quidam. §. nummularios. de edend. Barthol. 1. §. officio. num. 1. de tutel. & ration. distraben. Jas. praelegat. l. admonendi. num. 110. 126. Castrens. l. antepenult. num. 2. & l. cum servus. num. 6. de condit. & demonstrat. & consil. 101. ad bene. num. 2. 3. volum. 1. Corna. consil. 120. circa. num. 13. volum. 3. Ferrar. in form. redd. rat. circa fin. num. 7. Socinus consil. 119. in presenti. num. 2. volum. 2. dicens, hanc esse communem conclusionem in d. l. quidam. §. nummularios. de edend. & probat. l. qui sub conditione. de condit. & demonstrat. dum vult dotare eum, qui rationem reddit, fidem rationibus suis constare. ad idem Bald. consil. 418. ad primum. num. 6. volum. 3.

Sintemal auch / am Sechsten / die Augspurgische Wölffen R. nicht quittieret haben / Als ist auch wol vermuellich / daß t sie seise ne vberschickte Rechnung vnd Pilsans nicht als lerding angenehm gehabt vnd approbieret / sondern daß sie demselbigen weiter nachdenken vnd solche vberschickte computa besser vberlegen wollen / Castrens. consil. 377. ad primum. num. 2. volum. 2. Vnd darumb desto mehr andere Rechnung zu fordern besuget seyn / l. si statu libera. §. fin. de statu lib. l. qui sub conditione. l. cum servus. de condit. & demonstrat. l. si ita scriptum. de man. testam. Socin. consil. 160. memini. num. 1. volum. 2. Schurff. consil. 9. visis. num. 2. 3. centur. 2.

Gesetzt auch / vore Siebende / doch vngestanden / daß Wölff R. quittieret worden were / dennoch weil t steter seinem tode / in seiner Pilsans mangel vnd abgang besunden / so weren die Herrn denck. & wol besuget, newe rechnung zu fordern / vnd die vorige wiederumb zu vberlegen vnd zu besserer richtigkeit zu bringen / Castrens. d. consil. 377. ad primum. num. 2. parit. 2. copiose Anchoran. consil. 330. visis. num. 1. & per totum. Jas. consil. 219. ist a materia. num. 1. & 2. volum. 2. & d. ff. si quis Socin. consil. 119. in presenti. num. 12. volum. 2. Bartholus post gloss. l. spadonem. §. ratio de excusat. tutor. ad-

dens rationem, quoniam aliud t sit rationem reddere, aliud redditam confiteri Paris. consil. 98. num. 7. volum. 1. Glossa & Dd. l. asiduis. C. qui potior. in pignor. ubi probat glossa ad verb. date. non t sufficere confessionem super solutione, nisi realiter ea sit facta Jas. §. fuerat. num. 18. 73. 74. Instit. de actionib. Cravet. de antiq. tempor. §. 3. num. 79.

Ideo quod t etiam tunc ratio non sufficienter redditam, minime videtur redditam geminam

& Dd. c. unie. §. final. de cler. agrot. lib. 6. l. mol. rub. cle. 2. §. illi de religio. domib. & t ut iterum reddatur peti potest Bald. Salices. & communiter Dd. l. unie. C. de error. calcul. Jas. §. quadaam. num. 83. Instit. de actio. quod pertinetur late sequiturque Schurffius consil. 9. visis. num. 8. p. 10. centur. 2. Parisius etiam vult quietationem non nocere consil. 99. num. 21. volum. 1. ne quidem geminam, saltem quin restitui contra possit consil. 89. num. 46. volum. 1. Quapropter ratio t etiam approbata, & quietata, tamen potest ad 30. annos, ex errore calculi, aut alio vitio, impugnari, & ad novos calculos revocari, & recte petitur, ut de novo re videatur & calculetur Barthol. num. 1. Bald. num. 1. Castrens. num. 2. Jas. num. 3. & 6. Fab. num. 4. Lennic. C. de error. calc. gloss. Barthol. Plat. & Dd. l. instar. C. de iur. fife. lib. 10. Jas. §. quadaam. num. 83. Instit. de actionib. Philipp. Franc. c. unie. §. final. num. 2. de cler. agrot. lib. 6. late Socin. consil. 159. num. 12. consil. 13. circa. num. 3. volum. 1. & est text. l. Aurelio. §. Cajus. ubi Barthol. & l. Lucius. de lib. legat. ad idem Petrus Paul. Paris. consil. 89. num. 18. 19. 26. & 34. vol. 1. & consil. 96. num. 3. & 5. eod. lib. 1.

Die Achte vnd vort bedenklichste Ursache ist diese / daß Wölff R. rechnung nur vff den Monat Martij Anno 78. gehet / Nun hat er hernacher gelebt bis vff den 9. Aprilis, in des dann die Kupffer nach seiner beschlossenen rechnung / vnd vbersührter Pilsans laut der vberhaltener 16. subbrieffe / wol ankommen vnd eingekommen werden können. Darumb auch seine Rechnung / wenn sie gleich gnugsam / vff diese hernach zugeschickte Kupffer nicht zu ziehen / Barthol. l. qui Roma. §. duos fratres. quasi. 3. & ibi Dd. de verb. obligat. Castrens. consil. 7. tit. 1. ex ratione l. si de certa. C. de transact. quae ibi Jason num. 4. ad ratiocinia etiam pertinere & extendi vult.

Unaqueque t enim ratio reddita pertinet ad certas res administratas, quae illis continentur Cravet. consil. 231. num. 14. non vero porrigi potest ad futura arg. l. si adorem. §. 1. versic. ut nunc sint. de servit. urban. praedior. l. qui edificium. l. si servitus. 23. eod. tit. l. Rufilia. 6. l. in lege. de contrahend. empt. de quibus nihil est actum l. sub pretextu. 1. & 2. C. de transactio. & l. Lucius. §. emptor. de pact. Itaque rationes t & quietationes certarum postarum, non porriguntur ultra species computatas, ad alia post recepta l. quasitum. §. final. de legat. 3. l. Aurelio. §. Cajus. l. Lucius. 13. de lib. legat. ubi sic in terminis Dd. & Alexander consil. 48. visis. num. 7. cum sequent. volum. 1. Socin. late consil. 159. in presenti. num. 12. volum. 12. consil. 73. circa primum. num. 3. volum. 1. Schurff. consil. 65. quod in presentia-

27. *rum. num. 10. II. centur. 1.* Nam $\dagger$ solutio, ratio & quietatio referenda sunt ad ea, de quibus actum est, nec ad alia trahi possunt *Paris. consil. 20. num. 77. 78. lib. 1.* ut quæ sint stricti juris *Jas. l. unic. num. 6. C. de error. calcul. Socin. d. consil. 73. & consil. 159. volum. 1. Paris. d. consil. 20. num. 77. 78. lib. 1.* Limitata $\dagger$ enim in his causâ limitatum producit effectum *l. cum Aquiliana. l. quicum tutoribus. de transactio. l. si de certa. C. cod. tit.* quam regulam huc applicat *Castrensis consil. 396. num. 9. & consil. 343. num. 3. volum. 1.*

29. Quocirca $\dagger$ nedum ratio, sed ne quietatio quidem ac liberatio de super secuta, liberat in futurum, & à reliquis solvendis, ut per multa *Carolus Ruinûs consil. 69. viso. num. 3. 4. 5. volum. 1. cum pluribus ibi allegat.* Est $\dagger$ enim quietatio stricti juris nec ad omnia extenditur *Jas. l. unic. num. 6. C. de error. calcul. Socin. consil. 75. circa num. 3. volum. 1. & consil. 159. in presenti. num. 12. volum. 2. in stat. transactio. Jas. l. si de certa. num. 4. C. de transact. Dd. communiter. l. emptor. §. Lucius. de pactis. ad idem Bartholus eleganter in terminis *l. Aurelio. §. Cajus. num. 6. 7. 8. de liber. legat. l. cum Aquiliana. C. de transactionib.**

32. Ob aber wol / zum Neunden / Wolff R. diese Handel vnd Kupffer seinem Diener Lucas B. vertrauet / dennoch aber weil $\dagger$ die Augspurger ihn / vnd nicht seinen Diener / zu alles bestellet / als hat er / vnd nunmehr seine Erben / sich damit nicht zu schützen / sondern ist ihnen vielmehr zuzumessen / daß sie keine trewere vnd bessere Leute darzu gebraucht haben *per l. 3. & tot. tit. Naut. caup. stab. l. 1. §. iniquissimum. de exercit. actio. ubi Glossa verb. detur actio. per l. debet. l. in parvi. fin. Naut. caup. stab. addens rationem, quia utitur operâ malorum, quod ipsum non excusat l. ex maleficiis. §. final. de actio. l. final. §. in hac autem. Naut. caup. stab. l. 1. in princ. ff. furti advers. naut. §. penult. Inst. de obligat. ex delict.* Et $\dagger$ dominus ac paterfamilias, qui certo officio ministrum habet præstitutum, illius culpam præstat in officio commissam *Salicet. & Dd. l. qui fortuitis. C. de pignorat. actio. l. si venditioni. de pericul. & commod. rei vend. Henning. God. consil. de incendio. num. 12. 13. & 14. & ita de iis, quibus paterfamil. officium sibi commissum & administrationem credit, est textus *l. 1. §. familie. ubi Dd. de publican. l. 1. §. nemine prætor. cum l. ne quid. de incend. rum. naufr.**

34. Vors Behende / ob auch wol der Augspurgerische abaejandre die Bücher / Register / vnd Zeddel zu sich genommen / darumb hat er die R. Erben nicht quiti ret / vnd vielleicht ohne seiner Principals mandar end consens nicht quittieren sollen noch formen. Quanquam $\dagger$ enim

rationes, & instrumenta huc pertinentia, recipiantur, non ideo tamen approbantur, sed potius examinanda justo tempore relinquuntur *l. cum servus. 31. de condit. & demonstrat. Socin. consil. 190. memini. num. 3. volum. 2. consil. 149. in causa. num. 5. volum. 1. Angel. consil. 286. quoniam. num. 1. & 2.* Imò, $\dagger$ quod magis est, etiamsi debitor offerat rationes & reliqua, & dicat se non amplius debere, tamen, nisi creditor expressè approbet, non videtur eo contentus fuisse, ut sibi præjudicet. *Castrensis. Jas. num. 4. in l. si quidem. C. de transact. quoniam, ut ajunt, in $\dagger$ damnis, & cum agitur de suo præjudicio, taceus non videtur consentire *l. filiusfam. §. inuisus. de procuratorib. c. qui tacet. ubi Dyn. de reg. jur.**

Am Eilfften ist es vorsehens rechtens / daß $\dagger$ wenn etwas hinderhalten / vnterschlagen vnd in rechnung nicht gemeldet, daß solches alle wege / auch wenn quietung vnd vortrag erfolgt / möge geciffert vnd gefordert werden / *Franc. c. unic. §. final. num. 2. de cleric. agit. quoniam ad occultata non extenduntur computata vel transacta. l. tres fratres. in fin. de pact. l. qui cum tutoribus. §. 2. de transaction. Castrensis. consil. 342. num. 3. lib. 1. Anchoran. consil. 331. Jas. consil. 219. num. 2. lib. 2. consil. 14. volum. 3. lib. 2.*

Wiedaun auch / wenn irrtumb der rechnung färfellet / es gleich zu halten *l. unic. C. de error. calcul. Francus. præ allegat. loc.*

Wen dann nunmehr sich befindet / daß 16. furbrieffe / vnd / laut derselbigen / zugeschickte Kupffer / nicht berechnet / sondern vorhalten als wil auch folgen / daß solches nunmehr auch müge gefordert werden / Nam ubi argui potest dolus & fraude aliquid occultatur, etiam rationibus calculatis & redditis, tamen semper exposci iterum & reddi debent *latè Socin. sen. consil. 159. num. 5. & consil. 190. num. 4. 5. lib. 2. Nervizan. consil. 94. in fin. Rolan. à Valle. consil. 49. num. 61. lib. 1. Menoch. de judic. arb. lib. 2. centur. 3. casu. 209. num. 39. cum pluribus ibi allegatis, quo digitum intendere satis esto.*

Sie $\dagger$ quamvis inter mercatores ratio sæpius sit calculata, tamen prætextu erroris peti potest, ut iterum calculetur *Barthol. & Dd. d. l. unic. C. de error. calcul. per illum tex. Bald. consil. 119. in causa. lib. 1. And. Socin. Barbat. consil. 70. lib. 3. Laurent. Kirchhoff. consil. 8. instructio. num. 26. tomo Francofurt. 2. ubi recitatur & num. 24. regula, errorem $\dagger$ calculi non præjudicare veritati *l. calcularii. de administr. rerum ad civit. pertinen. l. in omnibus. de divers. & tempor. præscript. l. final. de probas. & num. 25. additur, ideo veritatem nihilomi-**

hilominus esse diligenter perquirendam
ex l. 2. C. de edend.

RATIONES DECIDENDI IN I. QUESTIONE.

D nun wol diß stadliche Rechtegründe / dennoch ist dißfalls deren ungeachtet viel mehr zu schließen / daß Wolff R. vonmündige Erben den Augspurgern anderweit rechnung zu thun nicht schuldig / sondern bey den Handelsbüchern und Rechnungen so bey hies Watern leben gehalten / vnd vormit gewelcher Nochs J. von wegen der Augspurger / etliche Wochen nach R. tode / alles richtig vnd ohne mangel befunden / billich gelassen werden.

Denn erstlich weil R. Rechnung alle von Jahren zu Jahren von den Augspurgern angenommen / vnd auch nach seinem tode die Bücher / Rechnung vnd vortath richtig befunden / Als ist man von seinen Erben weitere rechnung zu fordern nicht befuget *Paris. consil. 169. num. 53. volum. 4.* Nam ratio semel reddita non est amplius reddenda late *Paris. consil. 96. num. 79. volum. 1.* & quando rationes, quæ sunt descriptæ in libro, à majori parte sunt approbatæ, præsumptio insurgit etiam reliquis *Paris. consil. 90. num. 3. volum. 1.* Quanto magis, uti hic, si in totum sunt receptæ, pro hoc est textus in l. semel. ubi Barthol. Joan. de Plat. Rebuff. & Dd. C. de apoch. lib. 10. Cardinal. Zab. num. 57. & Joan. de Imol. col. penult. in gloss. verb. annis singulis. in clement. quia contingit. §. illi. de religio. domib. Gemina. num. 5. & communiter Canon. c. unic. §. final. de cleric. agrot. lib. 6.

Ob aber wol dißfalls keine quittung darüber gegeben seyn mag / dennoch weil solches vnter Rauffleuten fürnemlich dißfalls nicht breuchlich / dan nicht allein Jährlich / sondern auch alle Monat Rechnung vnd Bilanz vber schicket / als müssen dieselbige vor angenommen vnd approbiert gehalten werden / sintmal die Augspurger sie also empfangen / damit zu frieden gewest / vnd niemals widersprochen /

Ratiocinium tenim secundum locum ejusdem regulatur l. unic. C. ubi de ratio. & consueva t in omnibus attenduntur l. semper. de reg. jur. l. 6. de evict. Ederard. loc. a consuet. & ejusmodi t scripturas recipiens, ad suum interesse pertinentes, intelligitur ratificare & approbasse, si non statim contradicat l. filiusfamilias. 18. ad SC. Macedon. clement. 1. ubi Zab. de procurator. Jas. l. qui datus. num. 40. Solut. matrimon. Bald in l. si filiusfamilias. 7. num. 4. C. ad SC. Macedon. Felin. post Panormitan. c. nonne. num. 10. de præsumpt. Itaque hinc oritur copulatio copensus Bald. & Dd. l. 2. de pact. & censetur ex eo pactum

initum, quasi præsentis & approbante eo, ad quem rationes & literæ pervenerunt, ex quo non contradixit Socin. consil. 64. in fin. lib. 3. Bald. Nov. de dote in 6. parte. privileg. 78. Cravet. de indemn. mulier. num. 31. Paris. consil. 127. num. 24. & 30. volum. 1.

Bevorab / zum Andern / weil nach Wolff R. tode nicht allein die reliqua vnd obriag wahre vnd Kupffer / sondern auch alle Requier / Bücher / Zettel vnd Zuhrebriefe / vnd was zum handel gehöret / die Augspurger durch ihren Vbacsandten an sich genommen / vmtg. selet / durchsehen / examinirt / explorirt / vnd alles richtig befunden / auch nichts derhalben weiter bey den R. Erben gesucht / sondern damit genzlich vnd vber Jahr vnd tag wol zu frieden gewesen / per l. cum servus. l. qui sub conditione. de condit. & demonstrat. l. si pure. §. final. l. si pater. §. si Stich. de fideicommiss. libert. l. si statulibera. §. final. de statuliber. l. si ita fueris. 1. §. quasi. de manu. testamen. Ita Baldus l. cum testamento. C. de manumiss. testament. quem sequitur Jason consil. 4. dominus Baptista, num. 1. volum. 3. & late Molin. in consuet. Paris. tit. 1. de materia feuda. §. 6. gloss. 6. num. 14. cum seqq. Itaque ratio t semel à domino vel ejus procuratore approbata vim habet transactionis & rei judicatæ, nec retractari debet l. instar. ubi Barthol. & Dd. C. de jur. fisc. Montan. tract. fin. regulnd. cap. 26. num. 10. & 11. juxta regulam: quod semel placuit amplius displicere non debet c. quod semel. de reg. jur. in 6. quæ t etiam valet in negotiorum gestione l. Pomponius. de negot. gest. & personarum approbatione l. si quis testibus. C. de testib. vel etiam instrumentorum & scripturarum c. cum olim. ubi Panormitan. num. 7. de censib. Jas. l. 1. §. editiones. num. 11. 12. cum multis seqq. de edendo. & hoc indistincte sequitur Philippus Francus c. unic. num. 2. de cleric. agrot. in 6. ubi licet controvertat, tamen fatetur hanc communem esse ibi scribentium sententiam, quod ratio semel confecta & approbata non possit retractari, nisi t ante omnia probetur dolus vel error commissus Castrens. consil. 10. in fin. volum. 2. Socin. consil. 90. num. 3. volum. 2. Roland. à Valle. consil. 49. num. 10. volum. 1. Joan. de Anan. consil. 6. Alex. de Nevo. consil. 39. num. 4. Menoch. de Jud. arbit. casu. 209. num. 370. late Franciscus Bursatus consil. 105. intente. num. 16. volum. 1. ubi dicit, rationibus semel redditis, conclusis & approbatis, non debere administratorem denuo novis molestiis turbari, ut ejusdem odiosissimæ administrationes iterum ad calculos revocentur per l. semel. C. de apoch. lib. 10. Jozoc. Burg. tract. de tortur. cap. 3. num. 15. Bor. Cabal. eod. tract. num. 205. Fab. num. 3. Jas. num. 12.

Vors Dritte ist oben bewehret/ daß es ei-
ne speciem transactionis dissals habe / do-
man nach vberschlagenen rechnung / durchse-
hung der Register / fuhrbrieffe vnd dergleichen/
den rest der Kupffer ohne wegerung / mangel
vnd abgang / oder wiederrede von R. Erben vnd
R. gewesenen Diener angenommen hat / Bartb.
E Dd. l. unic. C. de error. calcul. l. instar. C. de
jur. fise. Darumb vnd weil kein ausdrück-
licher irrthumb vorhanden die R. Erben dabey zu
lassen. Dd. c. 1. de cleric. agrot. Castrens. num. 4.
E 5. d. l. unic. post Bart. E Bald. ibid. prater-
tim istis residuis per solutis Cornutus consil. 63.
quanguam num. 6. volum. 4. alioqui nullus in-
veniri posset computationum finis, ut in-
quit Ferrar. in for. lib. quo agitur, ut pacta ser-
47. ventur, in fine principii. quod t esse non de-
bet Nevizak. consil. 92. in fin. Barbat. consil. 75.
in princ. volum. 3. Boerius questio. 105. num. 3.
Francis. Bursat. consil. 104. excellentissime. num.
18. volum. 1. Chaff. in rubric. des infans des
plusteururs Licite. §. 6. verb. reliqua. num.
48. 13. Residui t enim & reliquorum appella-
tione continetur, quod superest & debetur
ex aliqua obligatione, ratione, administra-
tione Bald. l. ab Anastasio. num. 6. C. mandat.
per l. 2. ubi notat Jas. in princip. C. de hered. in-
stit. l. 2. C. famil. ereiscund. textus melior l. plu-
ribus. 89. in princ. de solut. quem Jason preal-
49. legat. loc. in d. l. 2. inducit. Ergo t ejus solu-
tione omnis illa debet tolli obligatio. in
princ. instit. quib. mod. tollit. obligat. Ita text.
in l. siquidem. 24. C. de transact. ubi Pap. Salic.
Jas. num. 4. Laurentius Kirchoff. interminis
mercatorum rerum consil. 8. num. 29. E 30.
tom. Francos. 2. Socin. consil. 199. in causa parte
2. versic. in contrarium tamen Castrens. consil. 216.
confirmandi. num. 3. parte 1. ad idem Jason
l. 2. num. 7. C. de hered. instit. ubi loquitur in
casu magis dubitabili, ubi non precessit
computatio, neque taxatio residui.

Welches dann/ vffs Vierde/ fürnemlich
vmb so viel desto mehr stadt haben sol vnd muß/
50. aldiuweil t die Augspurgische daruff durch ih-
ren Abgesandten alle Register / Rechnung /
Brieffe / ja die ganze Cassa vnd allen Vor-
rath von den R. Erben zu sich gezogen / vnd bis
anhero behalten / daß denselben Erben / nach
dem die Bücher vnd Brieff den Herrn wieder-
umb zugestalt / ihnen weiter rechnung zu thun
vnpflichtig / wie auch wol vnmöglich / per do-
ctrinam Castrens. in l. sicut. 5. C. de fid. instrum. l.
si de possessione. C. de probat. ubi Bartbol. in 1. le-
ctur. num. 2. E in 2. lectur. num. 4. E 5. Bald.
num. 2. Castrens. num. 1. E 3. Bartbol. lex qui-
bus. §. diuus. num. 4. de jure fise. unde & libe-
ratio & quietatio, quæ cum fieri debuisset,
pro facta habetur Castrens. consil. 13. lib. 1. per
31. l. si crediores. C. de fid. instrum. nam t cum

qui facere debet sufficit pati Bartbol. l. 1. §. 4.
pud Labeonem. num. 1. de aqua plu. arcend. tex.
l. qui patitur. mandat. & paria t sunt facto vel
pacto consentire in aliquid l. 4. C. de pact.
inter emptor. l. pro herede. de acquir. hered. l.
Paulus. ff. remratam haberi. Imo t facto ma-
gis declaratur voluntas quam verbis c. dile-
cti. 53. versic. cum plus sit in facto. de appellat.
Anchoran. consil. 302. num. 2. Panormitan. con-
sil. 116. num. 3. lib. 2. Menoch. consil. 5. num. 16.
Tiraquell. de retract. convent. in fine. num. 75.
per l. si tantum. versic. multo amplius est facere
quam denunciare. de edilit. edict. cum aliis que
alleg. Sed & t professio liberationis, etiam
54. sine pacto, vel ex verbis enunciativis sumi-
tur l. tale pactum. 41. in princip. ubi Jas. hoc no-
tat num. 1. de pact.

Vnd solches/ am Fünfften/ auch darumb/
daß die Augspurger durch ihren abgesandten Nos-
chen §. mit dem gewesenen R. Diener vnd
buchhalter Lucas B. alles calculirt/ eingenom-
men / vnd denselbigen auch zum Factor seiner
gebraucht / vnd ihme alles vnter vnd vbergeben/
was sie zuvor Wolff R. bey seinem leben ver-
trawet hetten / Liberatio t enim & quietatio
55. præsuntur facta per redditionem & acce-
ptationem omnium librorum, instrum-
torum & rerum l. quod debitori. l. pecunie. u-
bi Bald. E Dd. C. de solutio. Innocent. E Cano-
nist. c. 2. de fid. instrum. & t talis liberatio quæ-
56. ritur domino per ministrum vel procura-
torem, a quo illa recipiuntur Bartbol. E Dd.
l. rescriptum. §. fin. de pact. etiam si obligatio
t non quærat nisi per cessionem ut Bar-
57. thol. ac Dd. ibidem E Inst. per quas person. ob-
lig. E C. eod. tit. nam major est favor libera-
tionis, quæ t facilius acquiritur, etiam ex so-
58. la creditoris voluntate & professione abs-
que pacto l. tale pactum 41. in princ. ubi Jas. E
Dd. ff. de pact. per procuratorem, ut Jas.
num. 1. 2. E passim d. l. tale pactum. in princ.
de pact. & ea t libenter parit obligationem
59. ad non petendum Bartbol. E Dd. l. si unus. §.
pactus peteret. de pact. & exceptionem im-
pedientem litis ingressum Jas. num. 7. l. post-
quam. 4. C. de pact. Blanc. tract. de compromiss.
partis 4. tit. de exceptio. impediend.

Zum Sechsten ist solches desto mehr zu
sagen / aldiuweil die Augspurgischen / nach dem
sie von Lucas B. die Rechnung vnd Bücher
empfangen / vnd dargegen den Vorrath am
Kupffer vmbgezehlet vnd gehalten / offit vnd
diß sich erkläret / daß Wolff R. seligen Register
vnd Rechnung richtig / vnd sie damit allenthal-
ben friedlich / vnd wie die Wort mehr mügen
gelauret haben.

Es ist aber gewis / daß auß t solcher pro-
fession ein pactum liberatorium resultire /
60. etiam si talis professio tantum enunciativis
verbis

- verbis fuerit facta *l. tale pactum. ubi Jas. notat. num. 1. & communiter Dd. de pact. etiam si fiat absente parte debitrice, dummodo coram nuncio vel procuratore, ut hic internuncius & minister debentis rationem d. Lucas B. fuit. Quare justificatur ex eo transactio, quod ab omni querela & lite recessum fuit l. in summa. in princ. de condic. indeb. per quem textum in hac rationum mercatoriarum materia sic decidit & loquitur Laurent. Kirchoff. consil. 8. num. 29. tomo 2.*
62. *Francosurt.* addens tales rationes non posse amplius retractari quasi transactas & finitas *Dec. num. 12. & communiter Dd. C. de error. calcul. l. siquidem. ubi Jas. num. 4. C. de transact. Bartbol. & Dd. l. emptor. §. lignis. de pact. alioqui nunquam esset litium finis l. quamvis. C. de transact. & hoc satis probat textus d. l. unic. in fin. C. de jurament. calumn. qui nec prætectu quidem erroris vult rationes transactas retractari, aut in dubium vocari,*
63. quod transactio t rebus judicatis comparetur *l. non minorem. C. de transact. & t ideo contraveniri non debet prætectu indebiti*
64. *l. 1. C. de condic. indeb. aut t debiti. si ex justa*
65. *causa. C. de non numer. pecun. aut t instrumentorum post repertorum l. sub prætectu*
66. *instrumenti. C. de transactio. aut t specierum post repertarum l. sub prætectu. C. de transact. qui est casus noster, & hanc dicunt communem d. l. unic. C. de error. calcul. Jason num. 12. addens rationem, quia nec t rescripto Principis potest rescindi transactio l. causas. C. de transact. nec prætectu instrumentorum vel specierum post repertarum d. l. sub prætectu. 1. & 2. C. de transact. Ergo*
67. *nec t obtentu novæ calculationis potest retractari, quoniam ipsa causa transactionis pro sufficienti est causa liberationis per se. l. si transactionis. C. de non numer. pecun. l. eleganter. §. final. de condic. indeb. §. item is cui. Instit. quib. mod. re contrab. gloss. & Dd. l. 1. C. de condic. indeb. Nullus enim esset litium finis, si res judicatz (& consequenter transactæ ac amicabiliter compositæ, quia t comparantur d. l. non minorem. præsertim quoad liberationem, de qua hic etiam pactum l. 4. C. de pact. d. l. tale. ff. eod. tit.) sub prætectu computationum instaurarentur l. 2. C. de re judicat. sequitur Philipp. Franc. c. unic. num. 2. versic. nisi transactum vel judicatum. de cleric. agrot. in 6. Philippus Cornæus consil. 62. quanquam. num. 5. & 6. & per tot. volum. 4. ubi dicit, de hoc omnino casum esse expressum in d. l. unic. in fin. C. de error. calc. nec de*
71. *t expresse legis casu amplius disputandum l. ancilla. C. de furt. l. illam. C. de collat. & ita in terminis pacti liberatorii, quod pro transactioe hac in materia habetur, decidit Fer-*

rarius in form. lib. ut servantur pacta. in fin. princ. ibi. alioquin nullus inveniri posset computationum finis.

Am Siebenden / ist auch wol in acht zu nemen / daß die Augspurger durch ihren Factoren von dem gewesenen R. Diener vnd Buchhalter nicht allein die Rechnung vnd Bücher vbersehen vnd angenommen / sondern auch den Rest des Kupffers / so Wolff R. vermüget seiner Rechnungen vnd Pylans / schuldig blieben / umbgezehlet angenommen vnd behalten / auch befunden / daß es alles mit den Rechnungen vberestkommen / daher dann auch damit allenthalben wol friedlich gewesen / Acceptans t autem creditor & dominus restam, quæ ex rationibus deberi reperitur, pro solutione omnimoda illius computationis acceptare intelligitur, sicut nihil amplius petere possit *l. siquidem. ubi Castrens. & Jas. num. 4. & 7. C. de transactio. & l. 2. num. 7. C. de hered. instit. & ideo per hoc intelligitur super computo transactum de omnibus, ut amplius in dubium revocari non debeant ex l. unic. in fin. C. de error. calcul. ubi hoc notat Salicetus in fine. & ita in terminis Cornæus consil. 62. quanquam. num. 6. volum. 4. Chassan. in consuetud. Burgund. tit. des infans de pluesuers lidte. §. 6. ad verb. reliqua. num. 13. tex. l. si ex pluribus. ubi gloss. ad verb. reliquum. de solution. ubi sic per illum textum decidunt etiam Ray. Angel. Imol. & Paulus de Castro ac reliqui Dd. & idem Castrens. Alexand. & Jason. d. l. 2. C. de heredib. instituend.*

Vers Achte / thuet auch nicht wenig zur Sachen / daß nicht allein dreissig tage / sondern lenger denn Jahr vnd tag die Augspurger mit dem allen wol zu frieden gewesen / vnd das geringste nicht mehr bey den R. Erben gesucht / Constat t enim liberationes omnes silentio & lapsu 30 dierum confirmari, & postea non posse impugnari, prætectu non factæ plenæ solutionis *l. in contractibus. §. super ceteris. ubi Bald. Salicet. Castrens. & Dd. C. de non numer. pecun. etiam si t creditor ex adverso negativam docere vellet, sibi non fuisse per omnia satisfactum, hoc enim tantummodo in obligationibus obtinet Cyn. num. 7. Bald. num. 13. & 14. l. si ex cautione. C. de non numerat. pecun. & est communis gloss. verb. probare & Dd. ibidem. ubi latè Salicet. num. 19. 20. 21. & Castrens. l. asseveratio. num. 1. eod. tit. & in d. l. in contractibus. num. 1. & 8. C. de non numer. pecun. non etiam in liberatoriis, ubi post 30. dies non auditur creditor, etiam si contrarium docere vellet, idque favore liberationis, cum textus apertissime dicat d. l. in contractibus. §. super. in fin. C. de non numer. pecun. nec ei liceat, post excessum memoratorum triginta dierum, non esse*

esse sibi solutas pecunias vel alias res dicere. ita Bald. ibi notat in princ. legis & Castrens. num. 2. 8. 9. ac Salices. d. §. super. num. 15. nec alia est sententia Canonistarum c. si cautio. de fid. instrument. & si esset, tamen in hoc civili argumento tantum in terris Ecclesiarum obtineret, non hic in Imperio Felin. ibidem & c. final. de solution. Jas. l. qui pecuniam. num. 7. & 8. de reb. credit.

Am Neunden ist auch wol zu mercken / daß die Augspurgische Herrn vnd der Buchhalter Lucas B. es dabey nicht bleiben lassen / sondern der ganze Handel / so zuvor bey Wolff R. gewesen / ist von ihnen dem B. vffgetragen / cedirt vnd vertrawet / welchen sie auch darzu vber Jahr vnd tag gebraucht haben / vnd mit den R. Erben genzlich zu frieden gewesen / Ergo
76. & per hanc cessionem ac translationem debent videri prioris administratoris heredes liberati per notat. in l. 1. ubi Bald. num. 22. C. de actio. Barthol. l. Aurelio. §. Cajus. a num. 8. usq. ad 15. de lib. legat. & passim illo titulo.

Vffs Zehende ist auch nicht zu vergessen / weil Wolff R. Bücher vnd Register nicht bloße Charterken gewesen / sondern alle data vnd accepta von Jahren zu Jahren / von Monaten zu Monaten / welche nach seinem tode auch richtig vnd mit dem vorrath vber ein kommend befunden / daß dieselbige mercklichen nun seinen Erben zu staden kommen vnd glaubwürdig seyn. Præsumitur enim magis pro rationibus demortui quam vivi Bald. l. rationes. num. 1. 2. C. de probat. & melius Jason repet. l. admonendi. num. 128. de iurejurand. ubi ex Castrens. probat, quod instar iuramenti omnimodam fidem pro heredibus mortui faciant: & hoc magis, quoniam omnia data & accepta in eas semper mercator & campfor retulit, sic ut non tantum contra illum, sed etiam pro illo probent Bald. ibidem Barthol. & Dd. l. nuda ratio. de donat. l. quædam. §. numularios. de eden. Jason num. 110. cum multis seq. & communiter Dd. in repet. d. l. admonendi. de iurejurand. ubi num. 111. dicit, hoc magis procedere potest, quando
77. t qui scripsit legalis fuit, & bonæ fide ac opinionis (qualem hic Wolffium R. etiam post mortem suam d. domini & procuratores reppererunt) tunc enim liber ipsius rationum pro ipso quoq; & ejus herede præsumptionem facit per l. rationes. C. de probat. ubi Baldus num. 2. & pro heredibus potissimum probare dicit Barthol. num. 26. & 27. & latissimè Jason num. 120. in repet. l. admonendi. de iurejurand. quem de hac materia optimè locutum esse testatur Stracha de mercat. parte 2. num. 69.

Welchs dann disfalls desto mehr / am Elfften einzureimen / alldieweil Wolff R. als
78. ein Factor den Augspurgern mit aide vnd pflicht zugethan gewesen. Qui enim sic jurant mercaturam legaliter exercere, certè succedunt (ut Jason asseveranter loquitur) in locum argentariorum & nummulariorum veterum, qui olim publicè eligebantur, ad quorum etiam fidem publicè recurritur. Merito igitur consequens fit, ut eorum liber probationem faciat; præsertim isto casu contra eum, quibus juratus fuit, pro ipsius heredibus Jas. d. repet. l. admonendi. num. 112. per l. argentarius. §. nummularios. ubi Bald. & Dd. de edend. & post idem Jason num. 134. versic. cum Bartholus in l. nuda ratio. in fin. de donat. loquatur de mercatore vel campfore, qui ab initio juravit officium suum exercere legaliter, certè videtur quod illud iuramentum sufficiat, quo ad omnia dependentia ab exercitore illo, sicut in Notario, qui ab initio juravit officium legaliter exercere: nam tale iuramentum generale
81. sufficit c. ad audientiam. de prescript. a. sicut M. cleric. vel Monach. & c. præsertim ex quo partes hic ita confessæ sunt Jas. ibidem. versic. & partes ius confitentur. & d. rationes approbarunt Dd. d. h. unic. C. de error. calc. cum aliis supra allegat. & hanc dicit ibi communem Jas. num. 134.

Vnd hindert daran / vffs Zwölffte nicht / daß der Buchhalter Lucas B. solche Rechnung müge geschrieben haben / Jas. ibidem versic. istud procedit in libro rationum, non t solum scripto propria manu scribeantis, sed etiam manu alterius rationes suas scribeantis. & post num. 113. Jason ad hoc plura iura allegat & num. 114. ponit rationem & regulam generalem: quod non sit differentia, utrum liber rationum sit scriptus manu propria, an per suos factores vel alium. per Barthol. ubi & Anton. de Butr. Panormitan. & Dd. c. 2. de fid. instrument. late Stracha de mercator. parte. 2. num. 65. Ja vmb so viel desto mehr beweisen vnd vberzeugen diese Bücher den Lucas B. daß er seines Herrn Erben vorecht thue / vnd seine eigene handlung so hernacher von ihm getrichen / dem verstorbenen vnd nunmehr seinen Weysen / zuschreiben wolte. Scriptura enim probat contra scribeantem l. Publica. §. final. deposit.

Vors Dreyzehende / ist auch darauf zu inferiren / weil Wolff R. seinen Herrn anfänglich in annehmung der factoren mit aide vnd pflicht verwandt worden / daß t nunmehr nach seinem Tode / vnd weil er sonst vffrichtig vnd getrew in seinen rechnungen befunden worden / ohne ander aide vnd beweiß seiner Bücher / sampt demselbigen aide von ihm gnugsam beweisen / per Jasonem d. repet. l. admonendi. num. 135. ubi multis probat, quod concurrente
84.

Welchs dann disfalls desto mehr / am Elfften einzureimen / alldieweil Wolff R. als

ein Factor den Augspurgern mit aide vnd pflicht zugethan gewesen. Qui enim sic jurant mercaturam legaliter exercere, certè succedunt (ut Jason asseveranter loquitur) in locum argentariorum & nummulariorum veterum, qui olim publicè eligebantur, ad quorum etiam fidem publicè recurritur. Merito igitur consequens fit, ut eorum liber probationem faciat; præsertim isto casu contra eum, quibus juratus fuit, pro ipsius heredibus Jas. d. repet. l. admonendi. num. 112. per l. argentarius. §. nummularios. ubi Bald. & Dd. de edend. & post idem Jason num. 134. versic. cum Bartholus in l. nuda ratio. in fin. de donat. loquatur de mercatore vel campfore, qui ab initio juravit officium suum exercere legaliter, certè videtur quod illud iuramentum sufficiat, quo ad omnia dependentia ab exercitore illo, sicut in Notario, qui ab initio juravit officium legaliter exercere: nam tale iuramentum generale sufficit c. ad audientiam. de prescript. a. sicut M. cleric. vel Monach. & c. præsertim ex quo partes hic ita confessæ sunt Jas. ibidem. versic. & partes ius confitentur. & d. rationes approbarunt Dd. d. h. unic. C. de error. calc. cum aliis supra allegat. & hanc dicit ibi communem Jas. num. 134.

rente legalitate personæ, & verisimilitudine rei, rationes probent cum juramento late Cravet. de antiq. tempor. parte 1. §. quarto limitatur. num. 29. versic. Considero etiam circa magnitudinem causæ, aut impensarum, quod illa probatur solo libro rationum, cum juramento scribentis, quando talis expensa probatur verisimilis ex evidentiā operis &c. Sicut hic rationes demortui, ex evidentiā reliquorum & residuo ministro verè numerato, approbatae sunt.

85. Quando t̄ autem liber mercatorum multas habet partitas, quæ verificantur, tunc etiam reliquæ præsumuntur esse veræ, ut per multa Jason in repet. l. admonendi. num. 128. versic. Quinto principaliter limita. cum ibi allegat.

86. Sufficit t̄ autem ad hoc, juramentum initio officii fuisse præstitum, exemplo Notarii, Jas. in repet. d. l. admonendi. num. 134. post Alexand. ibi & Castrens. d. l. argentarius. §. nummularios. de edend.

Quare quantumlibet sit disputabile, an sola mers legalis mercatoris, etiam sine juramento, satis approbet ejus rationes pro heredibus ipsius, ut voluit Castrens. consil. 138. ad bene. num. 4. volum. 1. Jason d. repet. l. admonendi. num. 128. de jurejurand. tamen cum hic accesserit juramentum defuncti, non videtur dubitandum, quin rationibus ejus, præsertim à domino receptis, & concurrente legalitate personæ ac reliquorum negotiorum, quæ sunt in his rationibus, veritate, plenè sit credendum, etiam in aliis, præsertim pro heredibus, per ibidem tradita à Jason & Cravettà d. parte 1. §. quarto limitatur. num. 19. cum multis sequentibus. de actio. empt.

87. Vffs Bierzehende/ ist auch zuerwegen/ daß die Augspurger vnd auch Lucas B. diese Rechnung vnd Bücher des verstorbenen R. acceptirt vnd genzlich approbirt/ vnd daruff die Rest vnd Wahren/ auch den gangen Handel/ zu sich genommen / vnd rber Jahr vnd tag ohne mangel / & sine querela, abgefondert vor sich verwaltet haben / Darumb sie nunmehr weiter dawieder mit ihrem iet erdichten abgang vnd mangel nicht zu hören/ fürnemlich weil das ander alles richtig funden vnd acceptiret. Qui t̄ enim rationes acceptarunt pro maxima parte, imo in totum, nunc aliquam dependentiam cavillare vel impugnare non possunt, sed, ut contra se tales rationes, quas acceptarunt, fidem faciant, pari debent lase Jas. d. repet. l. admonendi. num. 129. & ibidem Curt. num. 125. cum seqq. per l. etiam. §. final. de minorib. Paris. consil. 47. & consil. 90. num. 6. & 7. volum. 1. faciunt quæ copiosissimè cumulat Tiraquellus, scilicet, actum t̄ non posse pro parte acceptari, &

pro parte repudiari in retract. convent. num. 1. 2. 3. 4. 5. 6. cum multis seqq. & in terminis nostris, videlicet de acceptance rationum Imola & Canonistæ c. 2. de fid. instrument. Barthol. & Dd. l. quadam. §. nummularios. de edend. l. Publica. §. final. depos. Bald. l. rationes. in fin. C. de probat. l. siquidem. C. de exceptionib. Bald. in rub. C. de fid. instrument. circa fin. Anchoran. & Canonist. element. 1. §. 1. de usur.

Zum Funffzehenden/ halte ich wol/ daß diese Erben/ oder ihre Vormunden/ vffs höchste mit ihren aid de credulitate, vnd daß sie glaubten, wie des verstorbenen Wolffs R. rechnung vnd Pilangen richtig/ vnd kein abgang darinnen vorhanden were/ zulestlich seyn sollen/ vnd darüber in sie nicht weiter möchte gedrungen werden/

Denn alhie vff den fall/ wenn die vorige gründe nicht gnugsam erkandt werden sollen/ difficultas probationis vorhanden/ alda von vorgeschlagenen vnd occultirten Wahren die quæstio vorhelt/ quorum probatio solet esse difficilis, quando quidem occulte geruntur. Ideoq; t̄ ut dolus incidunt in difficultatem probationis, & levius probantur Bald. consil. 37. & consil. 152. num. 6. lib. 1. consil. 241. parte 2. Everard. in proem. loc. legal. circa fin. Rolan. à Valle, consil. 50. num. 2. volum. 1. Cravett. consil. 143. num. 9. 13. 14. Montan. tract. fin. regund. cap. 50. & sufficit etiam in his fama & opinio cum aliis adminiculis Barthol. Jacob. Alex. & Dd. l. illa stipulatio si calendis. de verbor. obligat. Alex. consil. 79. lib. 1. consil. 24. num. 6. 20. 42. consil. 69. & 212. lib. 2. Hyppolit. in practica crimin. §. diligenter. num. 125. Jas. l. cum ea. num. 5. C. de transact. & tales probationes sufficient, quales haberi possunt, licet non sint plenæ Frederic. de Senis quest. 119. Alex. consil. 23. num. 6. ubi Molin. verb. contenta. lib. 2.

Welchs t̄ dann fürnemlich diffals zu sagen/ do die Erben negativam probationem erweisen/ contra l. actor. C. de probat. ex gloss. lib. 1. Landr. art. 6. verb. si vero negaverit. vnd allen vordacht/ zum höchsten es seyn kan/ zu vermeiden/ so t̄ durch den aid gereinigt wird tot. tit. extra de purgat. canon. vnd weil der gegentheil nun lange zeit alle Bücher vnd Register vnter handen gehabt/ Do nun ihr Vater/ attenta qualitate sua, & verisimilitate rationum, & concurrente difficultate probationum, seine rechnung durch den leiblichen aid hette justificiren/ vnd von allem argwon vindicieren mügen/ per nosat. Jas. in repet. l. admonendi. num. 125. de jurejurand. & ibi Curt. num. 121. 126. Alexand. Jas. & Dd. l. 1. C. de eden. Fürnemlich nach Sächssischen Rechten glossa. Weichb. art. 76. Also t̄ seind auch seine Erben mit dem aide credulitatis darüber zulestlich

*Jas. d. l. admonendi. n. 313. insonderheit alhie vff
Sächssischen boden Constit. Elector. 24. parte 1.
§ art. 11. Landtr. lib. 3. num. 5. ubi gloss. fin.
gloss latina nova. Landtr. lib. 1. art. 6. ad verb.
si vero negaverit.*

94. Vnd insonderheit disfalls auch der vrsachen / daß Wiederpart alle Rechnung / Brieff vnd Register / sampt dem ganzen handel vordem Erben / bald nach ihres Vaters tode / weggenommen / vnd vor sich behalten / damit sie sich der ihres gefallens gebaren / vñ darinnen schreiben / aufthuen vnd zu thuen können / was ihnen gefellig / Daß auch die cussertste noth vñ difficultet ander beweises dahin befördert / daß disfalls gedachte Erben zu dem aide zulestlich / *Bartbol. Bald. Castrens. § communiter Dd. l. si de possessione. C. de probationib. l. ex quibusdam. §. diuus. de iure fisci. § in l. penult. §. final. ubi Alex. versic. hereditibus. ff. Ne quis eum qui in ius vocat.*

95. Vnd hiedurch ist meines erachtens die erste Frage gnugsam vffgelöst vnd außgeführt / vnd do die dann zum rechtsstande kommen sol / kan man weiter nachsuchen / dann diese materia wol an sechshundert örthern tractirt ist / ut dicit Alexand. l. i. in fin. C. de eden. & eum secutus Benevenutus Stracha tit. de mercatore parte 2. num. 69. remittens ad collecta in hoc argumento à Bald. Abb. Felin. & copiosè Dec. c. 2. de fid. instr. latissimè Jason, qui, ipsius Strachæ iudicio, clarius & meliori dispositione, quam alius quisquam, hanc materiam enucleavit d. l. admonendi. num. 110. 112. cum multis seqq. § ibi Curt. num. 126. Joan. Bap. Severin. de iurejurand. Lanf. ibidem § c. quoniam. verb. instrumentorum. de probat. Alexand. consil. 186. volum. 2. Ferrar. in pract. ad form. oppos. contra instrum. verb. quod negatur Bertachin. in tract. de Gal. in 4. part. versic. Quarto principaliter videndum est quomodo. agant. num. 5. § seq. Dd. l. quedam. §. nummularios. l. prator. §. rogentur. de eden. Jas. consil. 103. vol. 1. consil. 4. vol. 3. Hypp. singul. 429. § 458. Tiraquell. de retract. parte 1. §. 4. gloss. 1. num. 9. 10. 11. cum seqq. Dec. consil. 40. num. 2. consil. 596. num. 9. § in c. 1. num. 34. 35. de probatio. c. sicut. eod. tit. Grammat. consil. 35. num. 27. Alciat. de presumpt. reg. presumpt. 9. num. 29. Roch. Curt. c. fin. num. 106. de consuetud. Cravetta consil. 73. num. 41. consil. 158. num. 7. 8. ubi de rationibus verisimilibus & quas ex parte constat esse veras. § consil. 198. num. 6. Parisius consil. 90. num. 6. 7. volum. 1. consil. 47. eod. lib. ubi de connexis rationum agit, & num in parte probari nec ne possint. Corna. consil. 319. num. 11. 12. volum. 3. Guido Papa quast. 441. pro declaratione. Boer. decis. 105. cum aliis quæ Stracha, Tiraquellus & alii præalleg. loco cumulant, ex quibus hujus causa pari-

tus advocatus ampliores defensiones, velut ex locuplete armamentario, sibi colligere, atque aptare potest.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN I. QUÆSTIONE.

2. Gegen nun nichts thuet erslich / daß die Schuldt vnd Rechnung vff die Erben kommen / dann zuvor bewehret / daß die Erben disfalls nicht schuldig / vnd durch den gewesenen Buchhalter die rechnung geschehen / vñ sampt allem Rest / Vorrath / Bücher / Register beliebet vnd angenommen seyn / So ist auch ihr Buchhalter ihr Diener nach des Vaters tode nicht geblieben / sondern an stadt ihres Vaters von den Augspurgischen zum Factor erwehlet / daß also die Vnmündigen weiter nicht zu belangen / wie oben dargethan / vnd ferner hernach bey der dritten Frage außgeführt /

Damit auch die Andere gegenrede vffgelöst / denn weil die Augspurger / sampt ihrem neuen Factor / alle Bücher vnd Register / Palancken / Rechnung vnd Brieffe / ja den ganzen handel / Factorey vnd Cassa ihres Vaters / zu sich genommen / dagegen den rest vnd Vorrath auch vmbgezehlet / vnd die Kupfferrechnung ihres Vaters mit dem Vorrath richtig befunden / denselbigen auch behalten / vnd damit allenthalben friedlich gewesen / vnd also dadurch die R. Erben aller weiter rechnung vnd zuspruch entnommen / vnd wirklich mit der that losgezelet / welches / da es durch eine sonderliche apochia oder quitanz geschehen were / möchte es desto besser seyn / per d. Dd. d. l. unic. de evict. l. in fin. C. de apoch.

Daher dann auch folget / daß disfalls von form vnd weyse der rechnung nicht zu disputieren / aldiweil beyde gegentheyl / Nochius J. wegen der Augspurger / vnd Lucas B. selbst die Rechnung vnter sich gemacht / vnd des verstorbenen Kupffer vnd Factorey rechnung richtig befunden / vnd ihnen gefallen lassen / ut quod semel placuit amplius displicere non debeat, & rationum connexa pro parte acceptare, partim repudiare à modo nequeant, prout supra probatum, *Jas. d. l. admonendi. num. 129. § ibi Curt. num. 126. § idem Jas. consil. 4. in princ. volum. 3. Molin. de natura feudor.*

Es fließet auch / vffs Drute / weiter darauf / daß wie der vnmündigen Vater anders rechnung nicht zu thuen schuldig gewesen / also auch nicht seine Erben / cum non debeant deterioris esse conditionis quam defunctus fuit, sed bene melioris *Cagnol. post Dec. l. heredem. in fin. num. 16. 17. 18. de reg. jur.*

Daher dann / zum Vierden / auch von mangel der Kupfferrechnung gegener disfalls wieder die Erben nichts erhebliches zu disputieren

ren/sintemal Lucas B. selbst die rechnungen gemacht / vnd Buch gehalten / auch nach R. tod alles mit den Augspurgern vberlegt / vberzehlet vnd richtig befunden / Contra proprium igitur ipsorum factum venire non possunt neque debent l. post mortem, ubi Bald. de adoptionib. late Tiraquell. in retract. proximus. §. 1. gloss. 9. num. 37. l. cum profitearis. C. de revocan. donatio. l. creditoribus. C. de serv. pignorat. manu. l. 1. C. de remis. pignorat. c. veniens. de fil. presbyter. c. cum super. de concess. preben. c. diversis. de cler. conjugat.

99. Wieder die Fünffte einrede wird gesetzt die Regel: quod non minus factis quam verbis declaratur animus & consensus, & retrahatur l. Paulus. re ratam hab. l. probe. rede. l. recusari. de acquir. hered. l. de quibus. 31. de legib. Imo etiam declaratur magis factis quam verbis c. dilecti. ubi gloss. de appellat. l. sitamen. 48. §. ei qui servum. de edilit. edict. late Tiraquell. in fin. retract. convent. num. 75. cum pluribus ibi allegat. Ich wil auch verhoffen / daß im fall der noth sonst wol erweislich seyn sol / daß der Buchhalter vnd die Augspurger mit R. rechnung / Cass vnd Vorrath / allenthalben nach derselbigen empfangung vnd examination, wol zu frieden gewesen seyn / dieselbige auch als richtig gelobet / beliebt vnd sampt der Cassa vnd Vorrath angenommen / auch ferner selbst versorget haben.

100. Zum Sechsten ist der quitung halben mir nichts bewußt / vnd were wol zu wünschlen / daß R. Vormündere nach dem die abgesandte Kochus J. vnd Lucas B. alles berechnet / umbgezehlet / vnd collationirt / auch richtig befunden / daß sie eine quitung vnd entledigung Wolff R. vnd seiner Erben gesucht herten / ex l. ult. C. de apoch. lib. 10. l. Lucius. 47. §. tutela. de administ. tutor. l. pecunia. 14. ubi Bald. num. 2. de solut. Bald. & Dd. l. dissoluta. C. de condict. ex lege cum similib. Castrens. num. 9. l. in contractibus. §. super. l. generaliter. C. de non numer. pecun. l. si acceptatio. 19. ubi gloss. ult. de accept.

Wenn es aber gleich nicht geschehen / so wird doch berichtet / daß die Herrn von Augspurg Wolff R. seiner verwaltung halben gut zeugnis gegeben / vnd seine rechnung vnd vorklassenen vorkath richtig befunden / auch nichts weiters bey den Erben gesucht / sondern die ganze Factorey dem Lucas B. vertrauet / vnd in anderthalb Jahr dabey gelassen / bis er einen abgang angegeben / so sie auch nicht bey gedachten Erben / sondern dem Beyer gesucht / daß sie also vielfaltig ipso facto Wolff R. rechnung beliebt / vnd den rest des Kupffers darauf zu sich genommen / auch die R. Erben los gezelet / vnd unschuldig erkandt wie vor bewehret / derhalben auch keiner anderen quitung sonder-

lich vorknöhten / Plus enim est facto fieri quam verbo, ut ante probatum, & ratio t & quietatio facta non tantum ex scripturis probatur, sed etiam ex factis per testes Barthol. in princ. & Dd. l. testium. 14. de testib. 101.

Weil auch dieselbige alle Register / Rechnung vnd Vorrath nach R. absterben zu sich genommen haben / vnd damit gebaret wie sie gewollt / Als ist dardurch die quitung der Erben gnugsam erweislich / wie oben bewehret / vnd können nunmehr zur rechnung nicht an gehalten werden / dajnen die Rechenbücher entzogen / vnd die nun ober Jahr vnd tag in frembden händen gewesen / darinnen auch der Lucas B. als Factor oder ein ander schreiben können was er gewolt / Cum igitur omnia sint reddita ac restituta, quibus etiam domini contenti fuerunt, hoc ipso liberatio facta, absque quietatione, quæ t non liberat, sed liberationem factam tantummodo probat Castrens. d. consil. 377. ad primum. num. 2. not. 2. l. cum servus. l. si in libertate. de condit. & demonstrat. Socin. Sen. consil. 94. num. 7. in fin. lib. 4. 102.

So ist auch gnug / daß in so weitleufftigem handel vnd administration, der Herr sich erkleret / daß er befriediget / daß ihme alles zugestellt / daß er den Factoren oder seine Erben nicht mehr zu besprechen habe zc. Barthol. d. l. Aurelio. §. Cajus. num. 8. 10. 11. 12. 13. 14. de lib. legat. cum etiam sola t professio, nihil amplius debere, liberet l. tale. 41. in princ. quod Jason de rationibus & liberatione interpretatur num. 12. de pact. vnd seind darzu gnugsam nicht allein verba dispositiva, sondern auch enunciativa, als Jason daselbst bezeuget num. 1. Darumb werden die R. Vormündere allen möglichen fleiß anwenden / vnd Zeugnis schriefften / auch andere vernemung zusammen suchen / dardurch dergleichen erklerung müge beygebracht werden / ut quæ t non prosunt singula multa juvent d. l. rationes. ubi Bald. & Dd. C. de probat. quam ad hoc allegat Glossa l. 2. in fin. de excusat. tutor. Weil auch dissals von keiner particular schulden / sondern von ganzer Factorey vnd administration gehandelt / vnd dieselbige nach der rechnung vnd empfangenen handel / Bücher / Vorrath zc. dem Lucas B. vertrauet worden / als ist t als hic keine limitata oder restricta liberatio, sondern generalis vorhanden / secundum generalitatem materiz subjectæ l. 2. ubi Barthol. num. 2. de neg. gest. ut in terminis nostris Barthol. d. l. Aurelio. §. Cajus. num. 8. & 14. de lib. legat. 103. 104.

Darumb sie auch dissals nicht zu restringieren / sondern favore liberationis aufzuziehen vnd zu extendieren / l. Arrianus. de oblig. 105.

oblig. & action. zu allen das darinnen / ratione
subjectæ materiæ & generalitatis factorum
ac verborum, mag begriffen werden / Barthol.
d. l. Aurelio. §. Cajus. a num. 8. usq. ad 15. de lib.
legat. gloss. Barthol. Bald. Jas. & communiter
Dd. l. sub pretexto specierum. l. si decerta. l. a-
gi. C. de transact. l. emptor. 47. §. Lucius. de
pact. l. pluribus. de accept. l. qui cum tutori-
bus. de transactio. l. qui Roma. §. final. de verb.
obligat. Pet. Paul. Paris. consil. 20. num. 24. 35.
77. 78. 82. 83. volum. 1. Alex. consil. 11. viso. num.
9. §. 15. volum. 2. quæjura, quamvis ex parte
de transactione loquantur, tamen in ra-
tionibus obtinere diserte ostendit Jason.
d. l. Aurelio. §. Cajus. num. 8. usq. ad 15. de lib.
legat. Alexander & Parisius præallegat. loc.
106. tex. l. pluribus. de acceptat. Neque t̄ ve-
ro dure nimis cum administratore, multo
minus cum ejus orphanis agendum, nec
scrupulosè ratio exigere debet l. si servus. de-
legat. 1. latè Menoch. de judic. arbitrar. casu.
178. §. lib. 2. centur. 3. casu 209. num. 34. cum ibi
allegat.

Die Neunde hat dissals nicht stadt, denn
weil die Augspurger nicht allein bey Wolff R.
leben / sondern auch hernacher mit dem Buch-
halter Lucas B. zufrieden gewesen / sondern
darüber auch denselbigen / nach R. tode vnd ge-
haltenen Rechnungen / auch vberschlagenen
Handel vnd Vorrath / an Wolff R. stadt an-
genommen / vnd ihm nicht weniger den
Wolffen seligen die Factorey vortrawet / Als
kan ja den R. Erben dissals derhalben keine
schuld gegeben werden / fürnemlich weil R.
Rechnung vnd vorrath / vnd der ganze Kupf-
ferhandel / so lange er gelebet vnd factoriret /
richtig befunden, wie oben erkleret / Ideo cul-
pa t̄ aliena ipsius heredibus non obesse,

107. sed suum authorem tenere debet l. pupil-
lus. ff. quæ in fraud. creditor. l. 4. §. negligen-
tiam. de fidejussor. iuror. l. 3. in princ. de trans-
act. l. fin. C. de positi. l. sanctimus. C. de pæn. ne

108. t̄ alteri per alterum iniqua conditio infera-
tur l. non debet. 75. de reg. jur. & persona, t̄

109. per ipsos dominos approbata, non debet
jam, re non integra, rationibus & omnibus
negotiationibus semel receptis & diu ge-
stis, in detrimentum priorum gestorū
reprobare l. Pomponius. de negoc. gest. l. si quis
testibus. C. de testib. sed hic valet etiam re-
gula, quod t̄ semel rati est habitum in alte-
rius injuriam retractari non posse d. l. Pom-
ponius. de negoc. gest. ubi Barthol. & Dd. &

110. rationibus t̄ semel redditis administrator,
vel ejus heres, iterum ad calculos ponen-
dos revocari non debet Menoch. de jud. ar-
bit. lib. 2. centur. 3. casu. 209. num. 37. per l. se-
mel. C. de apoch. lib. 10. Joannes Monachus,
Archidiacon. Joan. Andr. & ceteri Canonist.

111. e. unic. de cleric. agrot. lib. 6. quos secutus est
Socinus Senior consil. 92. num. 1. lib. 4. De-
cius consil. 94. num. 4. Id quod fortius pro-
cedit, authore ibidem Menochio, quando
una cum calculatione intervenierit absolu-
tio, & pactum de non contraveniendo :
nam adhuc pretexto solius erroris ratio-
nes iterum reddendæ non sunt, ita docuit
Bartholus l. 2. in fin. C. de jure fise. lib. 10. quem
sequitur Socinus d. consil. 92. num. 4. lib. 4.
Ruinus consil. 16. in fin. lib. 5.

Am Zehenden / haben die Augspurger die
Bücher / Vorrath / Cassa, vnd ganzen Han-
del / so Wolff R. bey seinem leben vortrawet /
nicht allein zu sich genommen / sondern mit
guter musse durch ihren Abgesandten vberse-
hen / collationirt / vnd dagegen den Vorrath
an Kupffer vmbgezehlet / in welchen allen rich-
tigkeit befunden / also daß sie nicht allein mit R.
seligen Factoren rechnung wol zu frieden gewe-
sen / vnd seine Witwe vnbelanget gelassen / son-
dern auch den Buchhalter Lucas B. vor einen
Factorn angenommen / vnd / ihm den Handel
vortrawet / dabey es auch in die anderthalb
Jahr blieben / biß B. abgang angegeben / wel-
chen sie auch anfänglich bey ihm gesucht /
daß also diß nicht pro introitu rationum zu
achten / darvon gegenwerffene obgemelte jura
reden / sondern viel mehr pro rationibus con-
clusis, approbatis, translatis, wie oben zum
offtern deducirt vnd außgeführt /

So ist auch alhie keine nuda debitoris
oblato vorhanden / darvon Castrensis & Ja-
son l. si quidem. C. de transact. sondern haben
die Handelsherrn selbst / alle Rechnung / Cassa,
Vorrath / Brieff vnd was zur factorey gehö-
rig / zu sich genommen / examinirt / collatio-
nirt / vnd alles richtig befunden / auch damit
friedtlich vnd wol content gewesen / dabey es
billich bleibet / per not. Menoch. de arbit. jud.
lib. 2. centur. 3. casu 209. num. 37. cum ibi allegat.
Barthol. Platea. Rebuff. & communiter scriben-
tes l. semel. C. de apoch. lib. 10.

Am Zwölfften / ist in Wolff R. rech-
nung kein irthumb befundlich / darumb die ob-
jectio nichtig / Error t̄ enim probari, vel e-
videnter ex calculo apparere debet Dec.
num. 8. & Dd. l. unic. C. de error. calcul. l. 2. l. 3. C.
de error. advocat. & error dolosus, in rationi-
bus reddendis commissus, clavis probatio-
nibus ab allegante derigi debet Menoch. de
jud. arbit. lib. 2. centur. 3. casu. 209. num. 40. ut in
specie respondit Decius consil. 94. num. 4. &
in l. 1. num. 8. in fin. C. de error. calc. Craveira
consil. 198. num. 3. consil. 159. num. 43. & pas-
sim.

So ist auch der t̄ irthumb nicht gün-
sam / wenn eine gemeine erledigung vnd libe-
ratio

112. ratio

ratio erfolget / vnd alle Rechenbücher / Regi-
ster / Vorrath vnd rest durchforschert / angenom-
men vnd beliebet vnd richtig befunden / Barthol.
d. l. Aurelio. §. Cajus. num. 8. cum seq. de lib. le-
gat. fürnemlich nach so viel zeits Bald. Castrensi
& Dd. l. in contractibus. in princ. & §. semper.
ubi Salicet. C. de non numer. pecun. Et quia
pro transactione habetur, ut supra vidimus,
quæ ex hoc erroris capite non retractatur
d. l. unic. in fin. C. de error. calcul. præsertim
cum etiam administratio & liberatio de-
mum facta non est certæ speciei, sed totius
alicujus administrationis l. sub pretextu spe-
cierum. l. si de certa. ubi Jas. & Dd. C. de
transact. l. pluribus. de accept. l. Lucius. §. em-
ptor. de pact.

Was aber von vnterschlagenen / vnd vor-
haltenen Fuhrbrieffen iho nach zweyen Jah-
ren Lucas B. der neue Factor, da er in verdacht
bey seinen Herrn kommen / vnd ihme das was
ser entgangen / hat angegeben / gehöret in sei-
ne Factoren vnd Rechnung / nicht aber des ver-
storbenen Wolff R. seligen / desselben handel/
Rechnung / Pilsanzen / Fuhrbrieff / Vorrath /
Cassa, vnd alles was zum Handel gehörig ge-
wesen / nach fleißiger belegung vnd umbzehl-
ung derselbigen / richtig durchauß befunden /
Darumb dessen Erben wegen erfolgten vor-
dechtigen fürnehmen des B. nicht zu bespre-
chen / ne t ex delicto vel fraude alterius,

etiam procuratoris, alii, maximè pupilli,
prægraventur l. si procurator. 11. & passim.
de dol. except. l. electio. 26. §. ult. de noxal. a-

115. ctio. Dolus t enim suo auctori, non aliis,
obesse debet l. transactione. ubi gloss. verb. ma-
gis. & Dd. C. de transact. l. 4. & passim. de ex-
cept. dol. & extra de dol. & contumac. præser-
tim istis pupillis ex aliera administratione

116. l. 3. Quando ex fact. tutor. quibus t melius
est transacta jura servare, quam post rem
vulneratam velle opem ferre l. sancimus. in
fin. C. ubi integ. rest. necess.

So müste auch dargethan werden / daß
Wolff R. oder seine Witwe vnd Erben aefehr-
licher weise diese Fuhrbrieffe vnd Kupffer oc-
cultirt / vnd ihnen zum vorthel vorbehalten /
vnd nicht ins Kupfferhaus gebracht hetten /

117. quia dolus t claræ & perspicuæ probatio-
nis est l. dolum. ubi Dd. C. de dol. mal. & qui-
dem in specie, & in persona, quæ dolum
commiserit l. item exigente. 17. de dol. mal.

118. Imo error t potius quam dolus præsumitur
Menoch. de Jud. arbit. lib. 2. centur. 4. casu.
309. num. 10. gloss. c. accedens. de crimin. fals.
Hyp. Mars. cons. 51. num. 33. Paris. consil. 169.
num. 58. lib. 4.

119. Ja das mehr ist / were t dissals nicht gnug-
sam / cinigen vordacht oder dolum præsum-
ptivum wieder die R. Erben zu beweisen / son-

dern müste ihr dolus verus in specie darge-
than werden / Menoch. de judic. arbitrar. lib. 2.
centur. 3. cas. 209. num. 40. versic. Et non suffi-
ciet probare dolum præsumptum (contra
rationes de quibus loquitur) sed opus erit
dolum verum demonstrare; quod sensit
Socinus Senior consil. 92. num. 1. cum seqq. lib.
4. Rolandus à Valle consil. 49. num. 22. & 23.
lib. 1. Welche beweisung / meines erachtens /
nach so viel zeits / vnd do R. Rechnungen vnd
verlassener vorrath allenthalben richtig befun-
den / vnd angenommen / dem gegenheil dissals
vnmöglich wieder die Erben wird vorfallen.

Vnd zum höchsten werden Gegener es
weiter nicht bringen können / dann daß die
Witwe vnd Erben sich derhalben mit ihrent
aide reinigen vnd purgieren / ex gloss. & Dd. l.
final. §. licentia. C. de jur. deliber. l. 2. C. quand.
& quib. quart. pars. lib. 10. quia per t jura-
mentum purgationis suspicio vel præsum-
ptus dolus purgari potest Jas. l. in princ.
num. 20. de jurejurand.

Daß die Erben aber den Nachum Jr.
oder Lucas B. einigen aidt deferiren. sollen / ist
nicht zu rathen / noch den Vormunden heut o-
der morgen vorantwortlich / ex l. tutor. 35. in
princ. l. jurejurandum. §. 2. de jurejurand. ubi gloss.
& Dd. fürnemlich nach gelegenheit dissals / wie
endlich miedem Stieffvater Herrn Daniel S.
Doctor geredet worden / zugeschwigen quod
per t juramentum etiam necessarium non
admittatur doli probatio Jas. repet. l. ad-
monendi. num. 295. de jurejurand. Bald. l. 1. in
fin. C. qui adversus quos. ut nec t damni, nisi
per legitimas probationes l. 4. C. ad L. A-
quil. l. in lege. ff. eod. quod casu non est reci-
piendum juramentum ejus, qui probare
debet gloss. verb. legitimus. l. cum de indebito.
in princ. de probatio. Hyp. de probat. num.
119. nisi doceat prius, dolo alterius id con-
tigisse, contra quem in litem jurari possit
l. si quando. ubi latè Jason. & Plotus. C. tunc
de vi. Jas. d. l. admonendi. num. 3. de jurejura-
rand.

Demt die Vormunden / nisi omnibus
aliis deficientibus, dahin nicht kommen mö-
gen d. l. tutor. 35. de jurejurand. Nun seind
sic aber ipso jure tuti, biß Gegenheil dolum
errorem oder dolum / vnd detgleichen auf-
fähret / wie oben beweheit / derwegen mag man
sie ihr heyl versuchen lassen / cum non t suffi-
ciat allegare, nisi sequatur probare, præ-
sertim contra minores l. 6. C. de præd. mi-
nor.

Ja das mehr / möchte noch wol im stans
de des Nachkens zuerharten seyn / daß die Wit-
fraw vnd Erben dissals mit keinem aide zube-
legen / aldiemeil sie von dieser factorey gar
nichts weder bey leben Wolff R. oder hernach

unter handen gehabt vnd besessen/ sondern als
 les utroque tempore von Lucas B. verwal-
 124. tet vnd versorget. Cum tigitur nihil tenuerint neque possederint, super eo jurare non coguntur Dd. d. l. 2. C. quand. & quib. lib. 10. sed potius absolvi debent l. si ate. de except. rei judic. cessante t enim causa & ratione legis cessate eius dispositio l. adigere. §. quamvis. de jur. patronat. Vnd ist nicht allein der B. so nicht allein Factor nach R. tode worden/ sondern auch bey seinem leben fac totum, darumb zu besprechen / vnd dafür zu stehen pflichtig / per not. Heinrichmanni confil. 5. verborum. num. 9. 10. 11. cum multis seq. volum. 1.

126. Weil auch derselbige bald im anfang das selbst setzet / quod t verborum prolixitas in ostendendo veritatem non sit necessaria, ex Francisco Aretino. confil. 99. incip. longitudo. Als wollen wir es off digmal bey dieser instruction vnd vfflösung der ersten Fragen bleiben lassen / Damit es se nicht zu lang werde / im fall etwas ferner wird fürfallen / vnd es zu recht gedeyen sol / kan alsdann nach dem erfahren / worauff sich gegener stützen wolle / der Weyßen notturfte weiter bedacht vnd aufgeführt werden / darumb auch mit der andern Fragen aufflösung / so auß vorigen abzunehmen / desto schleuniger hindurch zu fahren.

II. QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

127. Reichende dann die Andere Frage / achte ich das Kochus §. ander gestalt / dann erzehlet / darzuthuen schuldig / daß ein abgang an Kupffern bey Wolff R. leben warhaftig gewesen / vnd daß also die 1338. sch. Platten vnd 3110. sch. Rundscheiben / darvon die 16. vorhaltene Fuhrbriefe besagen / zu desselbigen erfüllung haben gebraucht werden müssen / sondern auch daß dieser abgang vnd vorhaltung durch Wolff R. sey verursacht worden.

127. Dann t einmal ein vnerbar süß vnd dolus malus ist / zu hinderhalten vnd zu verborzen esliche Wahren vnd Kupffer / so man seinen Herrn vnd Principaln zu vorrechnen schuldig ist / l. tres fratres, ubi communiter omnes Dd. l. qui cum tutoribus. §. qui per fallaciam. de transact. Jas. & Dd. l. qui Roma. §. final. de verb. obligat.

128. Daher dann auch müste dargethan werden / daß Wolff R. daran schuldig gewesen / l. item. 17. de dol. mal. qui t enim se fundat in alicujus hominis dolo, vel etiam culpa, nisi eam probet succumbere debet. Henning. Gorden. confil. de incend. num. 12. 13. 14. per doctrinam Alber. de Rosat. & Salicet. l. si vendita. de

pericul. & commod. rei vend. l. qua fortuitis. C. de pignorib. Paris. confil. 87. num. 1. 2. & 12. volum. 4.

So ist auch oben beweheret / daß dissals nicht allein præsuntus, sondern verus dolus des Wolff R. bewiesen werden müste Menoch. de judic. arbitra. lib. 2. centur. 3. casu. 209. num. 40. cum aliis ibi & supra allegat.

Darumb wenn gleich einige Culpa dissals Wolff R. in dem möchte zugemessen werden / daß er diesem Lucas B. zuviel vertrauet / Barthol. num. 1. 2. Alberic. ac Dd. l. 1. §. familia. de publican. Dennoch were solches dissals nicht gnugsam / ubi verus dolus probari debet per not. Bald. & Dd. l. quod Nerva. ff. de posit. Menoch. prealleg. loc.

Jedoch kan ich auch nicht sehen / was dissals derwegen Wolffen R. zugemessen / sinetmal bey seinem leben alle Jahr vnd Monat rechnung / auch nach seinem tode alles forrichtig in des Buchhalters Lucas B. rechnung befunden / daß auch die Augspurgische Principaln selbst ihn an statt des abgegangenen Wolff R. vor Factoren bey dem Handel behalten / zu geschweigen / daß sie auch bey desselbigen leben wol gewußt vnd geduldet haben / daß er Cassieret vnd Buchhalter vnd fac totum im Handel gewesen / ut t illorum voluntate & consensu videri possit illis negotiis & rationibus fuisse præpositus l. 1. §. cum ult. cum LL. sequent. quos textus ad hoc ibi notant Bartholus, Baldus, Castrensis & Albericus ac communiter Dd. d. exercit. actio. Castrens. l. si tamen. num. 2. eod. tit. Bald. post Cyn. l. cum te in Gallia. §. num. 2. cum seqq. C. Sacert. petat. Barthol. l. penult. num. 4. de stipulat. servor. Castrens. l. si unus. in princip. num. 6. & 8. de pact. & l. ejus qui in provincia. num. 27. & 28. de reb. cred. & contra d. t gesti ita domino no patiente nec revocante, præsuntur ipsius bona voluntate gesti Paris. confil. 31. num. 60. volum. 1. per tex. l. qui patitur. mandat. cum similib.

So ist auch auffündiges rechtens / daß Kochus §. vnd consorten eigentlich vnd klar vff den R. diese vfflage müssen beweisen / ex l. ult. C. de probat. d. l. item. de dol. mal. cum t etiam in civilibus, nedum delictis, probandis illa probatio evidens & plena esse debeat. l. si solennibus. C. de fid. Instrum. & necessario concludens l. non hoc. 4. ubi Jas. num. 3. 4. cum multis seq. C. und. legit. & t perplexa & obscura probatio habeatur pro nulla Bald. l. per hanc. num. 1. C. de temp. appellat. neque quicquam relevat c. in presentia. de probat. gloss. c. cum dilectus. de fid. instrum. ut nec illa quæ non concludit necessario l. neque. de probat. l. si defunctus. 10. ubi est elegans textus C. arbit. tute. & probatio t quæ concludit

cludit tantum per possibile, nullius est momenti *Jas. l. csi. num. 9. Si quis caut.* unde quæ non inferunt necessario vel præsumptivè, quod intenditur, sed tantum per possibile vel contingenter, est irrelevant *l. matrem. ubi Bald. C. de probat. l. penult. eod. etiam* † in mercatoris negotiationibus *Bald. l. 2. num. 3. C. de sentent. quæ sine cert. quantita.* Imo † cum hic multiplex juris præsumptio sit pro defuncto isto, prout supra vidimus, tam ex ejus morte, quam bona opinione & legalitate, ac rationem sæpius approbatam, etiam post ejus mortem; idcirco hic longè major & efficacior probatio contra eum & verisimilitudinem requiritur *l. ult. in princ. ubi communiter Dd. de eo quod met. caus. c. quia. ubi Bald. & Canon. de præsumpt. c. super hoc. de renunciat. c. solite. de restit. spoliat. l. cum de indebito. in fin. de probat. Dec. consil. 177. Curt. Jun. consil. 52. Cravet. consil. 129. Hypp. sing. 528. cum similib.* & † nisi qualitates simul deductæ verificentur, nihil relevat probatio *l. habebat. ubi Barthol. de institor. actio. l. Fulcinius. §. cum hoc. ubi Barthol. num. 2. l. quod sit. num. 2. ex quib. caus. in possess. casur. c. licet causam. ubi Panor. num. 32. per illum text. de probat. Barthol. num. 3. & 4. Jas. num. 14. & 18. l. deus. de re judic. & succumbit actor probans sine qualitate Panor. in 4. notab. d. c. licet de probat. Bald. & Angel. l. Titia. solut. matrim. Tirag. late de res tract. proximit. §. 36. gloss. l. num. 93. 94. 97. 99. cum ibi allegat. præsertim cum agitur de delicto, quoniam in hoc, nisi actor probet qualitates requisitas, succumbet Barthol. & Dd. l. denuntiasset. §. qui tamen. de adulter. Cravet. in pract. criminal. verb. homicidii. num. 81. 82. mibi sol. 106.*

Weil denn des J. vnd B. fürgeben/gar vbel wider den verstorbenen schleuffet vnd viel mehr alle vornutungen wieder den B. militieren/so am ersten diese fürgebrieff vnd anders, seinem eigenen Bekenntniß nach/verhalten/Da mit auch nicht ehe herfürkommen/bis seine herrn zu Augspurg ein mißvortrawen vnd argwon seiner halben geschöpffet/vnd derwegen die kupffer ihnen entzogen/als wil diß angeben vns schließlich seyn: Ob Wolff R. rechnung wol richtig/auch des letzten Martii, darnach er den 9. Aprilis folgendes vorstorben/Dennoch weil sieder wol anderthalb jahr hernacher Lucas B. der administriert/vnd an seiner stadt zum Factor angenommen worden/schaden vnd abgang angegeben/welche er doch nach R. tode in vorigen Rechnungen so lang verhalten/so muß es eben in R. rechnung gehören/vnd bey seinem leben dieser mangel vorhanden gewesen/vnd nicht nach seinem tode durch Lucas B. expiriert/noch in dieser rechnung schaffte gehörig seyn.

Dodoch die Regel klar ist/das wer † abgang vnd schaden angibt/dieselbige legitimis probationibus darthun muß *l. 4. ubi Bald. & Dd. ad L. Aquil. l. in lege. 40. eod. tit.* das also auch seinem Eyde nicht zu glauben gloss. *l. cum de indebito. in princip. verb. legitimis. de probat. per l. cum qui. de jurejurand. Hypp. de probat. num. 119.* plenè enim & aliter quam per suum juramentum probare debet *l. 2. C. de naufrag. lib. 11. l. scire. §. sufficit. de excus. tutor. l. 2. §. quod dicimus. Si quis caution. dectis. Tholos. 447. in fin. Jas. l. admonendi. num. 223. de jurejur. bis er darthue/das solches durch eines andern betrug geschehen vnd vorursacht *l. si quando C. unde vi. l. 2. §. item. ubi gloss. verb. locus. de S. C. Syllan. l. 1. ubi Bald. & Dd. C. de reb. credit. Alex. consil. 75.* Also auch das nicht gnugsam ist eines andern culpam diffals zuerweisen *Jas. & Dd. l. si quando. C. unde vi.* Item das dieser auch so alle Rechnung Cassa vnd Kupffer in henden gehabt beweisen muß/das dieser abgang ohne sein vortwarlos vnd zu thun sich zugetragen *per not. gloss. magna ac Dd. l. si creditor. 4. C. de pignorat. actio. Cravet. consil. 8. num. 27. vol. 1. præsertim hoc casu, ubi allegatur damnum, quod sine culpa præpositi negotiationi, & penes quem ratiocinia, accepta ac data fuerunt, contingere non possit Angel. l. si quis. §. prætor. num. 6. ubi Dd. communiter. de eden. l. ult. C. de posit. ubi expressè dicit Angelus: mercatorem qui recipit, probare, & ratiociniis perceptis debere præstare damnum illud, quod allegat, & casum rei amissæ sine sua culpa contigisse. dectis. Tholosan. 447. & per totum. præsertim isto casu, ubi præsumptioni adversatur Barthol. & Dd. l. si quis ex argentariis. §. cum vero heredi. de eden. Panor. c. bona. num. 9. de deposit. Bald. l. si creditor. num. 1. & 2. C. de pignorat. actio. Igneus l. contractus. num. 35. de reg. Jur. per l. si ut certo. §. nunc videndum. commodat. gloss. & Dd. c. ult. de deposit. Nec hic admitterendum ejus juramentum ex jure Saxonico *ex art. 40. & 60. lib. 2. art. 5. lib. 3.* Nam non est casus noster, ut cum agatur hic de alterius detrimento, ut in demortuum ac ejus heredem derivetur, id quod allegans istemet commisisse videtur, proinde illuc extendi non debet. gloss. magna & ibi omnes d. l. final. §. in computatione. C. de Jur. deliber. Schurff. consil. 36. in præfati. num. 7. centur. 2. Paris. consil. 89. num. 12. vol. 2. præsertim cum iste casum non probaverit aut alterius culpam, quod ante omnia legitime, & aliter quam per juramentum, esset probandum *l. 2. C. de naufrag. lib. 11. Aris. Tholos. 447. in fin. l. scire. §. sufficit. de excusat. tutor. l. 2. §. quod dicimus. ubi Dd. Si quis cautio. Panor. c. bona. num. 8. ff. de posit. cum aliis supra alle-***

138. gar. nec t sufficiat probare hoc sub nube
& in genere, sed in specie probandum
esset Jason num. 34. l. contractus. de reg.
Jur. Alexand. consil. 67. volum. 2. consil. 146.
num. 6. volum. 6. nec potest tali casu recep-
tor se juramento purgare Alber. l. 3. Naut.
caup. stabul. præsertim, ut hic, de commissio-
suspectus Speculat. de furt. num. 16. pro quo
facit Hypp. l. divus. in princ. num. 5. de qua-
139. stio. ubi dicit, tales mercatores t qui alle-
gant se perdidisse pecunias (ut hic merces)
ad negociandum acceptas, in tantum præ-
sumptione gravari, ut nisi probaverint et-
iam torqueri debeant per Parid. de Puteo.
& alia qua allegat. Vnd zwar auß allen Umb-
stenden wird allein nichts bewiesen wieder
Wolff R. oder seinen Erben / sondern creuzet
sich viel mehr; doch der Wahrheit nichts benom-
men / das sie unschuldig sein / vnd Lucas B.
nach dem er siedet keinen auffseher / als bey R.
leben / gehabt / vnd sonst viel gebrawet vnd
verthan / das er in vordacht bey seinen Herrn
den Augspurgern kommen / vnd ihm die Kupf-
fer entzogen / das er diffündlein ihm zum bestien /
vnd dem guten vorstorbenen Man / vnd seinen
vnmündigen Waisen / zur beschwerung erdacht
habe / nach dem exempel des ungerechten
Haupthalters Luc. 16. versic. 3. 4. cum seqq.

Daher dann auch die Winde vnd Ver-
mündere wol vnd weißlich gethan haben / das
sie vff des B. annützung / so sich vff 1000. guld-
den abtrags erbotten / vnd also desto mehr vor-
dechtig ex l. quoniam intelligitur consiteri. de
his qui notan. infam. ubi Dd. sich in nichts ein-
lassen / sondern ihn vielmehr sein verdeckt essen
mit dem F. aufessen lassen wollen / bis sie ein
anders wieder sie vnd ihren Vater seligen auf-
führen / ex l. 4. C. de edend. cum similib. In guter
Zuvorsicht / das der Vater vnd Schünert aller
Vnmündigen vnd Waisen / ihnen auch diff-
fals beystehen / vnd die Wahrheit reden / vnd je-
des theils schuld oder unschuld ans Licht brin-
gen werde.

III. QUÆSTIONIS RATIONES DUBITANDI.

Bey der Dritten Frage möchte es anseht-
lich dafür angesehen werden / das Wolff
R. Erben vor die Kupffer / so nach ihres
Vaters tode von Lucas B. empfangen zu an-
worten vnd gut zu thun schuldig.

Dann Erlich wird vorgegeben / das dies-
ser abgang bey leben Wolff R. sich habe zuge-
tragen vnd in seine Rechnung gehören soll / da-
140. für er ie hafften / vnd was t auch von seinem
Buchhalter diffals vorsehen oder verschlagen /
gut thun muß / ex l. 1. §. familia. de publican.
l. 23. 4. de exercu. act. ubi Castrens. latissimè

Felin. in c. Petrus. de homicid. Alciat. reg.
presumpt. 3. presumpt. 40. num. 5. & ult. limi-
tat. Darauf dann dringet die folge / das sei-
ne Erben vnd Söhne gleiches als dafür hafften
l. curatorum. 6. C. de negoc. gest. l. 3. §. hac actio.
eod. tit. Socin. consil. 2. num. 7. lib. 1. Cephal. con-
sil. 466. mihi num. 12. lib. 4. Schurff. consil. 65.
quod in presentiarum. num. 4. & 5. centur. 1.

Vers Ander / wenn gleich dieser vorlust
allererst nach R. tode sich ereuget vnd gefünden
hette / Dennoeh ist keine vorenderung mit Lu-
cas B. geschehen / wie dieselbige t auch nicht
141. vermutet wird l. sancimus. C. de testament. l.
eum. de probat. Jas. l. si priusquam. num. 40. de
oper. nov. nunc. Alciat. tract. presumpt. reg. 2.
in princ. gloss. l. si vero. §. qui pro rei qualitate.
Qui satis d. cogan. sondern hat ein hand wie
zu vor Buch gehalten / vnd die factorey vorwal-
tet / Derwegen er auch nochmals vor R. vnd
seiner erben Diener vnd Buchhalter zu achten /
Nam t ubi aliquid in sua origine habuit cer-
142. tum statum, præsumitur talis status semper
adesse, adeo ut nec quasi possessio contra-
ria, contra talem statum, hanc præsumptio-
nem prioris status tolleret, secundum Bar-
thol. & Dd. in 3. opposit. 3. partis princ. d. l. si
prius. de oper. nov. nunciat. Alciat. d. reg. 2.
presumpt. 1. in princ. num. 1. Sed t & præ-
143. sumitur quis esse in possessione & usu alicu-
jus rei ex citato præambulo l. 1. de except. rei
jud. l. 2. C. de acquir. possess. l. quadam mulier.
de rei vendicat. Alciat. d. reg. 2. presumpt. 23.
num. 1. Socin. consil. 15. insignis doctor. in fin.
lib. 4. eo magis quod nemo t sibi ipsi pos-
144. sessionis causam mutare potest l. 3. §. illud.
de acquir. possess. ubi illud Aretinus extendit
ad procuratorem, sicut & Joann. And. ad
Speculat. tit. de empt. versic. si pars. Alciat. d.
reg. 2. presumpt. 23. num. 5. ubi num. 6. ampli-
ficat in amico aut alio, qui ex titulo præce-
dente aliquos actus facit possessorios l. quia
jure. de acquir. possess. Castrens. consil. 179. in
causa. volum. 1. Socin. consil. 130. volum. 1. et-
iam si titulus non esset verus sed tantum pu-
tativus Socin. consil. 13. volum. 4. nam titulus
t etiam erroneus declarat intentionem
145. possidentis l. fin. de reb. cor. l. in testamento.
de fideicom. libert. l. fideicommissi. §. quoties. de
legat. 3. Dec. consil. 407. visis in fin. Sed &
actus t sequens præsumitur factus in exe-
146. cutionem tractatus præcedentis l. 3. §. ve-
tum quari poterit. de manumiss. l. qui in aliena.
§. sis qui petebat. de acquir. heredit. & not. ibi
per Dd. Ac præterea si t quis sit constitu-
147. tus procurator ad certum aliquid facien-
dum, si illud faciat, licet non exprimat se
facere nomine procuratorio, tamen præsu-
mitur illo titulo factum esse l. pignori. §. fi-
nal. de usucap. Imph. Cuman. Alexand. Jason l.
post

post dotem. solut. matrim. § l. 1. § nunciatio. de oper. nov. nunciat. & hoc ad alios etiam mandatarios extendunt Hyppolitus in l. statu liber. 8. de quaestio. Alexander consil. 25. in fine volum. 2. Cornæus consil. 27. in hac lib. 1. Alciatus reg. 2. presumpt. 24. num. 1. & per tot.

148. Qui t̄ autem præponitur negotiationi procurator est præponentis l. in eum. 19. in princip. & passim. de instit. actio. Ad hoc videtur esse textus in terminis l. in eum. 19. §. fin. u. 1. de instit. actio. ubi servus mensæ præpositus, quamvis statū mutet, atq; ita civiliter moriatur, tamen si post eadem negotia exercuit, intelligitur in eodem statu præpositus mensæ & institor mansisse; & additur ibi ratio generalis, quia varietate t̄ status non mutatur negotium l. eum actum. de negot. gest. l. si id quod. §. si filius. ff. pro socio. Unde nec in persona heredum debet hæc qualitas mutari, prout Glossa ibidem ad hoc allegat l. 2. §. 1. de verbor. obligat.

150. Darauf dann nun folgen wil/ das wegen folgender administration Lucas B. nicht sich/ sondern t̄ seinen præponenten/ vnd desselbigen Erben vorpflichtet habe l. ult. ubi Barth. & Canon. de instit. act. Jas. num. 2. 3. 4. cum seq. Zas. & Dd. l. si se non obtulit. de re judicat. Bart. & Castrens. l. 1. §. est autem nobis. de exercit. actio. Angel. in l. eandem. de duob. reis. Socin. consil. 2. volum. 4. præsertim quoniam ex t̄ delicto ministri, præpositi certo officio, dominus tenetur l. 1. & tot. tit. Naut. camp. stab. Alciat. reg. presumpt. 3. presumpt. 40. num. 7. in §. limitat. cum ibi allegat. Vnd zwar haben t̄ wir darinnen in terminis einen hellen klaren text in l. si quis. 17. §. si impubes. 2. de instit. actio. Si impubes, inquit, patri habenti institores (vel institorem, in numero non est vis) heres extiterit (ut nostro casu filii isti suo patri Wolfgango K.) deinde cum his (institoribus) contractum fuerit, dicendum est in pupillum (heredem patri factum) dari actionem propter utilitatem promiscui usus. Quod interpretatur ibi Glossa, quando usus institoris, post mortem patris conjunctus & vicinus est, usui ante mortem, & sic mixtus (qui planè est casus noster, ubi rationes & administrationem Lucas continuavit, & posteriorem à morte præponentis cum priore permiscuit) arg. l. eum actum. l. atqui. §. scævola. de negot. gest. Addit textus in d. l. 17. §. ejus contractus. etiam aliam rationem. Non enim, inquit, est imputandum ei, qui sciens dominum decessisse, cum institore exercente mercem contraxit. Est t̄ autem institor qui alicui negotiationi præpositus est l. institor. 3. l. institor. 18. de instit. actio. ut si servus vel minister præ-

positus sit l. si institorem. 29. ubi J. u. Zas. & Dd. Si cert. petat. Nec enim refert quis præponatur l. sed et si. §. pupillus. cum ll. seq. de instit. actio. Tradit similem rationem l. sed et si. 11. §. conditio autem. 5. versic. continua t̄ 154. variatione non debent decipi contrahentes. de instit. actio. ad idem textus elegans. in l. quicumq. 5. §. si ab alio. ult. de institur. actio. Si t̄ ab alio, inquit, institor sit præpositus, 155. is tamen decesserit qui præposuit, & heres ei extiterit qui eodem institore utatur, sine dubio teneri cum oportebit: nec non si ante aditam hereditatem cum eo contractum est, æquum est vel ignoranti dari actionem. Ad idem textus l. sed & u. eod. tit. de instit. actio. Sed et si pupillus, inquit, heres extiterit ei qui præposuerat, æquissimum erit pupillum teneri quamdiu præpositus manet, removendus enim fuit à tutoribus si nolente ejus operam uti.

Weil dann dieser Buchhalter weder von der Witwen noch Erben Wolff K. oder ihren Vormunden/ nach desselben tode abgesetzt/ sondern bey veriger Verwaltung/ factorey vnd cassa blieben/ als folget auß denselbigen/ das t̄ die Verwaltung nicht vorändert/ 156. sondern in vorigem stande blieben/ vnd also B. seines Herrn Erben vorpflichtet habe d. l. 5. §. final. d. l. sed et si. 11. in princ. d. l. si quis. 9. §. si impubes. de exercit. actio. ubi notat Bartholus, quod mandatum t̄ præpositi institoris 157. non finiat morte mandantis vel præponentis, præsertim in hac generali administratione Barthol. d. l. quicumq. 5. §. si ab alio. in princ. de instit. actio. communiter ibidem. Dd. & in l. ejus qui. 41. versic. placebat. de reb. credit. Si cert. petat.

Pro eodem facit, quod præpositus negotiationi vel negotio, tantisper maneat donec removeatur, & præcipue si interest præponentis negotiationem continuari (ut hic factoris Wolfgangi interfuit) tunc nunquam intelligitur mandatum præpositi per ejus mortem esse vel fuisse revocatum Jas. l. ejus qui in provincia. versic. placebat. num. 1. in 6. 7. 8. limitat. ff. Si cert. petat. cum pluribus ibi allegat.

RATIONES DECIDENDI, CUM REFUTATIONE RATIONUM PRÆTACTARUM DUBITANDI.

IN III. QUÆSTIONE.

Ob num wol diß statliche bewehrte Rechte/ Gründe sein/ so ist doch allhie zu merken/ Erst

158. Erstlich die Regul/quod † sicut alia mandata morte mandantis extinguuntur, & revocata censentur l. mandatum. C. mandat. sic etiam institutor Barthol. l. ejus. num. 6. Sicert. petat. Habent † igitur pupilli hic regulam pro se, & fundatam intentionem, donec probetur contrarium l. ab ea parte. de probat. Barthol. Jas. & Dd. l. 2. Siquis in jus vocat. Attamen in hoc me non fundo, nisi quatenus infra latius explicatur. Nam & paulo post videtur Bartholus in d. l. ejus. num. 7. & 8. distinguere inter mandatum & prapositionem institutorum, ut hoc non finiat morte, sicut illud. Castrensis ibidem. num. 10. cum aliis supra allegat.

- Vors Ander/ das nach absterben Wolff R. seine verlassene unmündige Waisen vnd Söhne unberoimundet gewesen/wie ausdrücklich berichtet wird/vnd vielleicht eine gute Zeit/vnd bis Lucas B. von Augsburgen angenommen/auch in speen vnd uring mit ihnen getrahten/wol also vorblieben / darumb alhie nicht stat hat die ratio l. sed et si. ii. in princ. de instit. actio. Removendus fuit a tutoribus, si nolent opera ejus uti &c. Ergo cessante ratione legis, cessat ejus dispositio l. adigere. §. quamvis. de jure patronat. l. quod dictum. de pall. Tirag. tract. cessante causa. parte 1. vers. legis.
160. Nach dem dann kein Vormund verhanden gewesen / der wegen dieser Mündlein dem Lucas B. den dienst sollte off gesagt haben / Als ist auch mit ihres Vaters tode solches mündat vnd gewalt/dem B. gegeben/expirirt vnd offgehoben / quia pupilli non habuerunt potestatem confirmandi diutius institutorem, Das er also forthin nicht vff der verlassenen Kinder Beutel / sondern vff sein selbst abentheur dem Handel vorgestanden/tra eleganter Jason d. l. ejus qui. vers. placebat. num. 1. Sicert. petat. vers. eo quia pupilli non habebant auctoritatem confirmandi institutores. (notetur) & post: licet essent pupilli vel furiosi, habent tamen suos tutores vel curatores, per quos fuit removendus. Et quod ibi habuerunt tutores vel curatores probo, quia hereditas fuit adita, in qua aditione requiritur autoritas tutoris vel curatoris &c. Ex quibus Jasonis verbis liquet apertissime, tum † demum ex prapositione patris institutorem durare, & pupillos obligare, cum habent tutores qui removere possint d. l. sed et si. ii. de instit. actio. & nisi faciunt pupillis teneantur ex l. quicquid. C. arbit. sur. secus quando tutores non habent, prout nostro casu, ratio est quam exponit Jason: quoniam non habent potestatem confirmandi institutores pro se, & ideo tunc ejus mandatum expirat ac finitur.

Ob man aber sagen wolte oder konte/dass die Mutter † dissale legitimatutrix gewesen/ so kan doch solchs nicht sein non practicus solennibus authentic. patri. C. quando mul. tut. off. Angel. Instit. de legitim. tutor. num. 5. & ibi Schneid. ac. Dd.

Wann man auch die Mutter pro protutrice halten wolte ex tut. de eo qui pro tutor. so kan doch solchs nicht stat haben/da sie dissals sich nicht eingelassen/ noch etwas gerirt/ Titulus † enim ille tantum obtinet in se immiscentibus, & pro tutore gerentibus. Darumb Lucas B. viel mehr protali tutore, vel potius negotiorum gestore, zu achten were/vnd das für hafften musse l. 4. C. qui dan. tutor. l. 1. §. si quis. C. de eo qui pro tutor. l. penult. de tutel. & ration. distrab.

Do aber die Mutter /oder hernacher die Vormünder/ dem B. off gesagt hetten / vnd sich erkleret/das sie mit dem Handel nicht mehr zu thun haben wolten/were es desto besser/denn dardurch des B. Vollmacht vnd gewalt/ so er von R. gehabt/vffgehoben were/ per d. l. sed et si pupillus. ii. in princ. vers. removendus fuit a tutoribus. de instit. actio.

Zum Dritten so seind des Wolff R. seligen Handel vnd Rechnung alle/auch des letzten Monats Martii, richtig gewesen vnd also besunden/hat auch nicht lenger dann 9. tage durnach gelebet / Das also res integra von ihm nach seinem tode verlassen / vnd demwegen B. mandat expiriret. Nam quod prapositione institutoria diutius durat, hoc fit propter utilitatem promiscui usus, quia res non est integra sed commixta, & alia sequentia negotia ex prioribus dependentia sunt & commixta l. si quis. 17. §. 4. ubi gloß. ad verb. promiscui usus & Dd. de instit. actio.

Weil aber wir alhier in den terminis nicht sein/sondern/wie gesagt/R. Rechnung bis in seinen todt vnd den Monat Aprilis, da es im anfang dessen vff den Neundten gestorben, richtig auch vorrichtet vnd vberschicket gewesen / Als ist diese dem B. gegebene Vollmacht des Buchhaltens vffgehoben und expiriret: quoniam expirat † mandatum, quando sic est res integra & finita, quoad cepta negotia, licet non quoad incipienda, ita eleganter Castrensis l. ejus qui. num. 10. ff. si cert. petat. & paulo post Idein num. 15. & 16. ubi notat, quod nullus actus in persona heredis inchoari possit vel fundari, etiam si sit favorabilis & prodesset queat heredi, (sit igitur hic in damno?) qui non habuerit principium validum & inextinctum in persona defuncti.

Am Vierden/mag auch mit bestandt gesagt werden / das dieser Lucas B. kein Factor, sondern schlechter Diener vnd Buchhalter des R. gewes

R. gewesen / so zu dem officio und Ampt des Buchhaltens von ihm gebraucht vnd bestatet. denn Wolff R. selbst der Factor gedachter Herren von Augspurg so lang er gelebt gewesen / so allein Lucas B. als seinen Diener vor sich zum Buchhalten vnd registrieren gehalten / Darumb er wieder der Augspurger Factor nicht gewesen / sintemal er von ihnen darzu nicht / sondern sein Herr Wolff R. ihn darzu bestellet / ut idem officium non potuerit esse apud duos, auch von Wolff R. als Factor / vor sich nur als ein Diener / Buchhalter vnd Cassierer gebraucht worden / darumb er vor sein Factor zu achten / ut *†* institorem vocant Bartholus num. 7. 8. & Dd. d. l. ejus, & l. si institorem. ff. de reb. credit. Si certi petat. sondern viel mehr vor ein schlechten Diener vnd mandatarium. oder procuratorem Jason d. l. si institorem. 29. in princip. num. 1. Si certi petat. & communiter ibi Dd. Idq; in institore decidit ibi Castrensis & Dd. & aperte Fulgos. l. si quis. 17. §. si impubes. num. 6. de instit. action. quoniam ratio illius text. & gloss. cessant negotiis defuncti expeditis, atq; ita integris. quo ad inchoanda, & ideo debemus manere in regula, quod morte *†* mandantis expiraverit mandatum l. mandatum. C. mand. l. & quia. ubi Dd. de iurisdic. §. recte versic. item si ad hoc. Institut. de mandat. l. si quis alicui. §. morte. ff. cod. tit.

Welchs dann fürnemlich dissals stadt hat / do keine ignorantia mandatarii vorhanden d. §. recte in fine. l. inter causas. ff. cod. l. ejus. qui. Si certi petat. Sondern Lucas B. gegenwertig vnd im Hause bey dem frantzosen vnd vorstorbenen seinem Herrn gewesen vnd geblieben / ad quam distinctionem allegat Fulgos. ibidem l. nam & Servius. 22. §. si vivo Titio. 2. ubi Barth. & Dd. de negot. gest.

Derz Fünffte ist dieser B. ohne einige confirmation der Vnmündigen / wie sie dann ihn nicht confirmiren mügen / Jason & Dd. praalleg. loc. in d. l. Lucius. versic. placebat. Si certi petat. vnd ohne bestetigung eines Vormunden / so er leichtlich durch die Mutter der vnmündigen bitten sollen vnd können / bey dem Handel vor sich geblieben / ist also vor sich vnd vff sein abentheuer / als ein negociorum gestor, geblieben / vnd den handel verwaltet, biß er weiter von den Augspurgischen angenommen vn bestetiget. Negociorum *†* enim gestor est, qui sine mandato aliena administrat l. 2. j. & tot. tit. de neg. gest. l. 5. de actionib. live sponte live aliqua necessitate urgente, seu etiam suspicione necessitatis l. 3. §. hac actione. penult. de negot. gest. Vnd weil er also vor sich bey der verwaltung geblieben / muß er auch / als ein Voluntarius administrator, dafür antworten vnd gut sein / Castrens. in fin. num. 12.

in l. ciuitas. ff. Si certi petat. per l. si pupilli. de negot. gest. bonus textus. l. tutori. 20. C. cod. tit.

Bis Sechste ist alhie auch wol in gute achtung zu nemen / das diese Waisen alle nach absterben ihres Vaters vnter 14. Jahren vnd also pupilli gewesen / l. pupillus. 139. de verbor. significat.

Weil auch der Vater vor 1. Jahr allererst den 9. Aprilis gestorben / als kan der elyke waise auch noch zur Zeit nicht viel ober 16. Jahren seyn / Ist also außsündig / das sie noch alle in der minder jährigkeit seyn / vnd deswegen wenn dissals etwas vorseumet / nachgelassen / oder mit absetzung des Buchhalters / oder sonst nicht aller ding geschehen were / wie es sein solte / das solches ihnen nicht schädlich sein könnte / vel quia *†* non defensi neq; habentes tutorem, 168. ut talis actus iis nocere non possit l. cum ibi notat. C. qui leg. person. stand. l. acta. §. contra. de re Judica. vel quia *†* petere restitutionem in integrum contra possint, ut in terminis decidit Albericus in l. sed et si pupillus. in princip. de instit. actio. Sed quid si (inquit) pupillus sit laesus, quia institor non fuit re motus, nunquid restituetur in integrum videretur quod non; quia succedit majori, & ideo ejus iure uti debet supra de minor. l. Aemilius. argumento contra i de verb. obligatio. l. cum filius. §. in his. facit ad hoc. Instit. de administ. tutor. l. tutorem. qui tutelam & c. hoc satis est dubium & in litera debuisset exprimi, quod restituitur (decisum) sicut statim dicit de minore 25. annis Jacob. Sed hic recurre ad not. quae dixi d. l. Aemilius. de minorib. Haec tenet Albericus.

Vnd das die minores dissals die restitution in integrum haben / bezeuget derselbige text l. sed et si pupillus. n. in princip. de instit. actio. versic. Seia et si minor 25. annis erit qui praeposuit auxilio ut uteretur & c. ut non fuerit probabilis hic Alberico dubitandi ratio ex l. ancilla. C. de furt. Cravet. consil. 4. num. 20. cum ibi allegat.

Vnd diß ist fast ein sehr gut fundament vor den Vnmündigen / dessen sie sich auch excipiendo, wenn sie belanget werden sollen / gebrauchen können / quia restitutio *†* in integrum non tantum implorato iudicis officio potest peti, per modum actionis l. quod si minor. §. final. de minorib. sed etiam per viam exceptionis l. final. §. ult. ubi Salic. num. 4. C. de tempor. in integ. restit. etiam, *†* quod mirabilius est, post conclusionem in causa. c. auditis. ubi Canon. de in integr. restitut. Bald. autben. iubemus. C. de Judic. Mynsing. observat. 17. versic. item restitutio in integrum peti per minores & c. centur. 3.

Dar

Darumb/ ob es wol bequemer ist/ vnd den Vormunden vnruefflicher/ das sie sich lassen beklagen/ vnd also nothwendig zu der vnmündigen beschirmung gedungen werden / quoniam in t̄ invitos redditur iudicium. l. inter. §. 1. de verb. oblig.

Dennoch/ do bey gegenheil in der gütte nichts zuerhalten were/ noch dieselbige mit der Klage sonst fort wolten/ auff den fall/ ehe die Kinder mündig worden/ were es nicht zu wider- rahten/ die restitution in integrum vff eine vorsorge zu bitten/ vnd zu recht anhengig zu machen/ sie auch vorhoffentlich außzuführen vnd zu erlangen were per supra dicta. das man vff einen oder andern Weg die arme Waisen auß diesen ihnen zum vrsang gesponnen hant- del vnd vorthail loß wircke.

Am Siebenden/ ist auch wol zu mercken/ das wenn t̄ nach absterben des præponentis die ding nicht in einem stande bleiben/ sondern vmb den procuratorn oder institorn sich voren- dern/ das dadurch auch seine vorige gewalt/ mandatum oder institoria vffgehoben werde/ ut est communis Dd. Barthol. num. 7. 8. cum seq. Castrens. num. 10. 11. 12. Jason num. 2. ver- sic. placebat. Alberic. Felin. & omnium scri- bentium ac repetentium. in d. l. ejus qui. Si cere. petat. sicut etiam alias propter t̄ muta- tionem status, vel inopiam, aut facultatem, præsumitur mandatum revocatum ipso iure Alciat. regul. 2. præsumpt. 16. num. 4. & 5.

Nam quod t̄ pender ab unius volunta- te, intelligitur rebus sic stantibus, & non mutatis in persona procuratoris l. cum quis. in princ. l. si cum Cornelius. de solutio. Arcet. consil. 22. secus si res, merces, vel qualitas per- sonæ, aut fortunæ mutetur Barthol. & Dd. d. l. si cum Cornelius. 82. & l. cum quis. 38. de solut. Cyn. Barthol. Bald. Fab. l. falsus. num. 10. C. de furt. l. in confirmando. de confirmat. tutor. Bald. l. mandatum. num. 14. C. mandat. late Felin. c. ex parte decani. num. 21. de rescript. Potest t̄ enim mandatum in præposito vel expressè vel etiam tacitè revocari Alex. Jas. & Dd. l. post. dotem. Solut. matrim. & in l. 1. §. nuncia- tio. de oper. nov. nunc. Alex. consil. 25. in fin. vo- lum. 2. Curt. & Dd. l. pacta novissima. C. de pact. Imol. clem. 1. de pen. Hypp. l. unic. num. 246. C. de rapt. virgin. Arcet. ad Alciat. reg. 2. præsumpt. 24. num. 4. quod etiam in insti- toria obtinere probat Wes. Inst. quodcum- eo qui in alien. potest. in princ. & §. 2. vers. in- stitoria. 3. num. 12. cum ibi allegat.

Nun hat aber B. nach R. todte nicht als sein Buch vnd Rechnung gehalten/ sondern vor sich allein den ganzen Handel an sich ge- zogen/ das Kupfferhauff eingenommen/ die Kupffer vnd fuhr Brieff eingenommen/ vnd in summa alles als rechter Factor getrieben/ wie er

auch darzu von den Augspurgischen im dritten Monat hernach/ als den letzten Junii, bestetiget vnd angenommen/ vnd also auch sein voriges thun vnd rechnung von ihnen ratificirt vnd be- liebet worden/ das diffals keineswegs zu sagen/ das er der Vnmündigen Diener vnd Buch- halter blieben sey l. si quis. 31. §. ult. de procura- tor. Ludov. Roma. singul. 58. fuit. num. 2. Bart. l. unic. num. 6. C. de satis dat. per l. licet. C. de procurator. l. si vero. §. sed est. de solutionib. Curt. in d. l. pacta novissima. C. de pact. ubi et- iam Jason num. 3. in 6. limitat. notat, quod et- iam in constitutione procuratoris attenda- tur novissimum mandatum, & tollat prius. per l. si quis cum procuratorio. in fin. de procur.

Zum Achten/ ist wol vormutlich/ das von Wolff R. mit wissen vnd willen seiner Herrn zu Augspurg/ dieser Lucas B. zum Buchhalter angenommen worden/ welchs sie ohne zweiffel wol gewußt vnd geduldet/ quod t̄ etiam pro mandato habeatur Castrens. Jas. & Dd. l. si institorem. l. ejus. Sicert. petat. Cyn. Bald. Sa- lic. l. cum vi. 9. Sicert. petat. das also sie selbst viel mehr darfür haßten l. quicung. §. §. ult. de instit. act. ubi traditur: si procurator vel al- ius, etiam generalis administrationis, ali- um præposuerit, eum haberi pro eo, quia domino præpositus sit, ipsi & in hunc act. o- nem dari Alberic. & Dd. ibidem.

Welchs diffals vmb so viel desto mehr einzureumen/ weil nach R. todt dieser Lucas den Handel gar als ein Factor vorwaltet vnd ein- genommen/ auch innerhalb dreier Monaten von den Herrn zu Augspurg darzu bestetiget/ vnd darbey in anderthalb Jahr gelassen wor- den/ biß er in vordacht kommen/ vnd vorweiffli- chen abgang angegeben/ welchs ihm/ nicht a- ber den armen seines gewesenen Herrn vorlasse- nen Waisen/ dem er solchen danck giebet/ ob Gott wil/ schaden/ vnd zu hauff kommen soll/ quia cuiq; t̄ suum factum, præsertim dolo- sum, non alteri, multo minus pupillis, no- cere debet, ut ante probatum ex l. 4. l. ii. & passim de except. dol. Welchs dann alles/ wenn es zum rechtsstandt kommen sol/ wol weiter den Vnmündigen zum besten außzuführen/ al- hie zur instruction ist gnusam den siltrenb- sten Grundt zu legen/ damit diese vorberetung nicht zu lang vnd groß werden vnd den Vn- mündigen zu viel kosten müge l. cum ibi notat. de reg. jur. l. ampliorem. §. final. C. de appellat. Cravet. consil. 4. num. 20. Henning. d. consil. 5. in princ.

IV. QUÆSTIONIS RATIONES DUBITANDI.

In der vierden Fragen ist vnrueffentlich/ das allerley vordacht wieder diesen Lucas B. vorhanden.

Erstlich/

179. Erstlich weil er diesen abgang nach R. tot
de in der ersten Rechnung / auch folgenden vi-
langen / nicht gemeldet / sondern so lang vordus-
siert vnd vorschwiegen / bis er nach anderthalb
Jahren bey seinem Herrn in vordacht stüen /
vnd ihnder Kupfferhandel entzogen. Est t̄ au-
tem præsumpcio doli contra occultatorem
Barthol. Jas. & Dd. in l. tres fratres. per eum.
text. de pact. l. qui cum tutoribus. §. 2. l. non est
ferendus. 12. C. de transact. l. sub pretextu. 19.
versic. sane si per se vel alium subtrahitis. C. eod.
tit. præsertim qui aliquid celat quod in ra-
tiones referri ac exprimi & poni debuit
Barthol. num. 5. Jas. num. 2. 3. Dec. num. 4. &
5. l. sub pretextu specierum. C. de transact. Bar-
thol. num. 5. Bald. num. 4. & 5. Castrens. num. 2.
Jas. num. 2. & 3. l. tres fratres. ff. de pact. Jas.
num. 47. l. qui Roma. §. duo fratres. de verbor.
obligat. Paris. consil. 49. num. 6. & consil. 96.
num. 67. volum. 1. Jas. autben. sacramenta. num.
42. C. si advers. vendit. eleganter Cravet. consil.
142. claudens. num. 12. Barthol. Castrens. Jas. l.
si quidem. C. de transact. Anch. consil. 316. in cau-
sa. num. 2. 3. Socin. consil. 190. memini. num. 1.
2. consil. 159. in presenti. num. 13. & 19. volum. 2.
Jas. consil. 219. ista. volum. 2. Schurff. consil. 9.
visis. num. 6. centur. 2.

180. Sum Andern / hat er nur in gemein einen
abgang angegeben / cum t̄ tamen in specie
demonstrare debuisset. c. auditis. de prescript.
Ordin. consil. 237. perlectis. num. 3. Alex. con-
sil. 182. viso. num. 10. volum. 7. consil. 6. viso. num.
3. 9. lib. 1. Dec. consil. 531. num. 4. Tirag. de re-
tract. convent. §. 1. gloss. 16. num. 4. Cravet. con-
sil. 143. num. 2. maxime in rationibus dati &
accepti l. spadonem. §. patrocinatio. ubi Bart.
de excusat. tutor. l. si ita scriptum. l. qui filium.
de man. testam. l. pure. de fid. lib. Socin. consil.
213. memini. num. 2. & 3. & consil. 213. & cum
dicitur damnium esse factum. Igneus l. con-
tractus. num. 34. de regul. jur.

181. Vors Dritte kan er / als der Buchhalter /
vnd der die Rechnung vnd cassa vnter handen
gehabt vnd gehalten / in specie nicht anzeigen /
wohin der abgang kommen / wer die Kupffer in
seinen nutz gewandt / vnd wo dieselbig geblieben /
doer es doch / als Buchhalter vnd Cassierer auch
Kupffervorwahrer / Annehmer / Inhaber vnd
Pfleger es wissen sollen / præsimitur t̄ enim
scientia in facto proprio l. quamquam. 7. ubi
Barth. ad S. C. Velleian. l. finit. ubi gloss. Bar-
thol. & Dd. ff. profuo.

182. Nec t̄ hic ignorantia excusat aut est
tolerabilis l. item quare. 13. §. si fullo. 6. l. sed
addes. 69. §. 1. ff. locat. l. cum falsum. 47. de ac-
quir. heredit. l. in furti. 51. §. 1. de furti. quia pa-
ria t̄ sunt scire vel scire debere l. quod de. Si
cert. petat. l. quisquis. C. de rescind. vendit. & t̄

183. Multi ac perdit est ignorare quæ gesserit
184.

ipse l. 3. l. nec suprema. C. de Jur. & fact. igno-
rant. quare t̄ nec allegare talem ignorantiam
licet, tantum abest ut excuset gloss. &
Dd. d. l. ult. ff. profuo. l. est. 15. de contrahend.
empt. sed t̄ & qui damnus datum allegat
illud probare debet l. 4. C. de pignorat. actio.
l. 4. C. ad L. Aquil. ubi Bald. Silius & Dd. & qui-
dem t̄ sine sua culpa, aut saltem alterius
culpa contigisse, debet ostendere l. ei. 7. C.
quod cum eo qui in alien. potest. quod t̄ proba-
re difficilimum est §. cum autem. versic. ad
difficultatem probandi in rem domini versum
esse. Inst. Quod cum eo qui in alien. potest. alio-
quin t̄ contra ipsum militat præsumpcio
gloss. in c. ult. verb. de culpa. extra de de posic. An-
gel. l. si quis. §. prator. n. 6. de eden. l. in actioni-
bus. n. 41. de in lit. jurand. Decis. capel. Tbolos.
447. & contra t̄ proferentem facienda in-
terpretatio l. interdum. ubi Dd. ff. de pact.

Welchs dann vmb so viel desto mehr dis-
fals einzurechnen / weil der verlust vff eine gros-
se summa vnd viel Tausende Guldten lauffet /
quod non præsimitur administratorem
fugere posse, unde t̄ nec quoad magnas
quantitates illi creditur. Barthol. l. 1. §. offi-
cio. num. 1. de tutel. & ration. distrab. Jas. in
repet. l. admonendi. num. 126. de Jurejurand.
Castrens. l. antepenult. num. 2. & l. cum servus.
num. 6. de condit. & demonstr. & idem consil.
101. ad bene. volum. 1. Corn. consil. 320. circa num.
13. volum. 3.

Am Vierden / hat dieser B. die vorhaltes
ne führbriefe vnd Kupffer nach Wolff R. tode
in seine eigene rechnung geschet / vnd seinen Her-
ren vorrechnet / als von ihm empfangen / wel-
ches dann wieder ihn gnugsam beweiset / quia
rationes t̄ probant plene contra scriben-
tem, non autem pro eo Barthol. & Dd. d. l. 1.
§. officio. de tutel. & ration. distrabend. per l.
Lucius. §. tutoribus. de administrat. tutor. Fer-
rar. in form. libell. redd. ratio. in fin. num. 7. &
est communis Barthol. Jas. & Dd. l. admonen-
di. de jurejurand.

Würde solches ohne zweiffel nicht gethan
haben / wenn er des abgangs sich nicht schuldig
gewußt. Nemo t̄ enim præsimitur iactare
suum l. cum de indebitis. de probat. Vnd weil
dann hiedurch außfündig, das er diese führbrief
vnd Kupffer empfangen / so muß er beweisen /
wo sie geblieben / oder selbst dafür haften per not.
d. l. 4. C. de pignorat. actio. Specul. de furt. num.
15. cum supra allegat.

Dieses fünffte ist Lucas B. geständig, das
er von 1600. Guld. Kupffer entwandt / daher t̄
wol zu vermuten / das er an dem andern auch
schuldig / in eodem genere delicti c. semel ma-
19. de reg. jur. in 6. l. si cui. §. 1. de accusat. Alciat.
reg. 2. præsumpt. 7. num. 1. 2. cum ibi allegat. Ec
in terminis de ejusmodi mercatore alle-
gant

195. gante damnum tradit Hypp. l. divus. num. 5. de quest. Welchs t zum gefengnuß gnugsamb Hyppolit. de Marfil. l. maritus. in fin. de quest. wie auch zur scharffen fragen. Salic. l. ult. in fin. C. de questio. Hypp. & Dd. l. 1. in princ. num. 41. & l. maritus d. 1.

196. Zum Sechsten hat Lucas B. anfenglich/ als man des abgangs muen worden den Herrn zu Augspurg 5000. Guld. zum abtrag geboien/ præsumptio t autem est contra eum, qui super dolo pacisci, pretio dato, vult l. 4. §. ult. l. furtum. §. pactus. de his qui notant. infam. Imo

197. confiteri t crimen intelligitur, qui paciscitur. l. quoniam. §. de his qui notant. infam. vnd bekennet doch/ das er nur vor 1600. guld. hinderhalten vnd an Kupffern entwandt/ welches widerwertig ding. Contraria t autem allegans, & sibi ipsi contradicens, merito suspectus est. Grammat. voto. 30. num. 29. voto 31. num. 19. & pro falsario punitur. Felin. & Canon. c. cum tua. de tutel. Bald. in 4. oppos. l. fin. C. de edict. diu. Adrian. toll. Vnd ist der Warheit gang

199. vnd gar nicht ehlich. Mendax t autem & falsus in uno, præsumitur etiam in alio l. cum de indebito. de probat. Castrensis. consil. 74. volum. 1. Grammat. consil. 58. per totum parte 2. Innocent. in princ. & Canon. c. fraternitatis. de be-

ret. Alex. consil. 103. num. 4. vol. 1. num. 4. & 7. lib. 4. Nellus tract. de testib. num. 139. Cravet. consil. 9. num. 15. Virius lib. 1. opinion. 417. Suarez. cod. tract. num. 205. verb. testibus. Grimald. in memorabil. verb. testis. Et t facit hoc indicium ad torturam, Brunus de indic. quest. 3. num. 18. & 19. ideo perhibetur a nostris, vacillationem facere per se sufficiens indicium ad torturam Hyppol. latè in pract. criminal. §. quoniam. num. 4. licet & variatio in reo constituit adversus ipsum similiter idoneum & sufficiens indicium ad questionem Hyppol. l. de minore. §. plurimum. num. 25. de

200. questio. & ex l. libro. num. 24. cod. tit. præsertim in hoc crimine falli. Idem Hyppol. l. eos. num. 3. ad L. Cornel. de fals. Am Siebenden/ weil t dieser gesell so lang den abgang verschwiegen/ vnd hernacher erst fürgebracht/ do man ihnedem Kupfferhandel entzogen/ vnd nunmehr derselbige so hefftig vff die vorlassene Bummündige treiben wil/ als ist nicht eine geringe vormutung wieder ihn auch zur peinlichen frage/ ut per multa Hyppolit. in practic. criminal. §. diligenter. n. 150. versic. Indicium aliquando præsumitur contra aliquem, qui primo dicitur vidisse seu invenisse maleficiū, & melius d. l. divus. n. 5. cod. tit. ubi talem mercatorem tortura adjudicat.

201. Welchs dann dissals desto mehr/ zum Achten/ zu sagen/ aldiweil Lucas B. diese hündel mit getrieben/ die fürbrieff vnd Kupffer selbst behalten vnd verschwiegen/ darumb muß er einen andern thäter machen/ oder selbst dafür gehalten werden/ Hypp. d. l. divus. n. 5. de quest. Candr. lib. 2. art. 14 & 16. weil t alhie mehr in-

101. dicia wider B. lauffe/ als müssen sie zur scharffen fragen gnug sein Consti. 7. in princ. parte 4.

Vors Neunde/ sintemal er nichtweniger als Wolff R. diesem Handel begewohnet/ vnd die factorey verwaltet/ quod minus pro publico habetur per Dd. l. quadam. §. nummularius. de edend. Jas. & alii d. l. admonendi. de Jurejur. als wird er auch an diesem abgang vrschuldig gehalten/ biß er vff einen andern bringe Hyppolit. d. l. divus. num. 5. de questio. l. si in taxa. num. 9. de scar. per l. si mulier. de publican. l. tres tutores. de administrat. tutor. Barthol. l. sacrilegi capite. §. 1. ad L. Jul. peculat. Vnd sonderlich weil er selbst vor 1600. Guld. Kupffer entwandt vnd vorschwiegen/ wie von ihm gestanden/ als ist die scharffe frage von ihm anzufangen per Hyppolit. l. 1. in princ. num. 41. de questio. per dictum Saliceti, quod dicit aureis literis scribendum in l. ult. circa fin. C. de questionib.

Zurnemlich weil alhie/ vffs Zehende/ nicht nach müssen gefragt wird/ sondern der vorlust vnd abgang vff viel Tausende Guldten lauffet. Causa t enim centum aureorū, nedum tot 203. millium, pro magna haberi solet l. final. ubi Dd. C. Sicert. petat. & causa t civilis magna sit 204. & ardua, quæ criminali æquiparetur, ut eodem modo hic ad torturā perveniri queat Hyppol. l. divus Pius. n. 4. de quest. per Bald. & Dd. l. pariter. C. de testib. Anchoran. consil. 27. rationes. in fin. cons. 63. in causa qua vertitur & habetur l. propter litē. §. 1. de excusat. tutor. Hyppolit. l. 1. §. servus. & §. prater ea. de questio. & addit rationem d. l. divus. n. 4. quoniam in t causacri- 205. minali regulariter omnes possunt torqueri.

Weil dann nun so viel starcke vormutung wieder diesen Luyx vorhanden, als leffet sich/ am Eilfften/ ansehen/ das dieselbe sollen gnugsame indicien zur scharffen fragen wieder ihn dissals seyn/ per Chilian. cap. 2. num. 32. cum sequent. ubi expressissime loquitur de falsario similiter accusato: item in mercatore t abnegante pecuniam vel merces acce- 206. ptas Hyppolit. l. divus. in princ. num. 5. de questio. Nam vel duo t tantum indicia 207. sufficiunt ad torturam l. versic. ad tormenta. l. unius. §. 1. l. maritus. de quest. l. 3. l. 8. C. cod. tit. Imo unum prægnans satis & idoneum Barth. & Alexand. d. l. final. de questio. & idem Alexand. consil. 77. in causa. n. 12. volum. 1. Igneus l. 1. §. occisorum. ad Syllan. Hyppol. in pract. §. diligenter. num. 192. nedum hæc plura Angel. tract. malefic. verb. quod fama. Barthol. num. 7. d. l. final. de questio. ubi Blanc. & communiter Dd. Jas. consil. 22. lib. 1. Cravet. consil. 6. num. 32. Ordin. Imperii cap. 23. & 30. Bos. in princ. tit. de tormen. præsertim in t illis delictis frau- 208. dis & doli absconditis l. final. C. de ligiosis. ubi indi-

bi indicia non nisi à remotis suspicionibus sumi possunt Bald. l. quicunq. circa fin. C. de servis fugit. Hypp. in pract. §. principio. num. 16. quoniam in his levior probatio sufficit l. si quis adulterii. C. ad L. Aquil. ubi Angel. Bald. consil. 37. parte 1. consil. 245. parte 2. consil. 352. num. 6. lib. 1. Everard. in princip. locor. legal. Roland. à Valle consil. 50. num. 2. volum. 1. Corsetus in singul. verbi testis. num. 4. ut de iis quæ occultantur & subtrahuntur Angel. consil. 44. num. 15. 16. & proinde etiam indicia leviora ad torturam sufficere debent Bald. l. 3. num. 3. C. de episcop. & cleric. Alex. consil. 77. num. 8. lib. 1. Clarus lib. 5. questio. 64. num. 6. Boss. de Indic. num. 136. & 200. & ad delictum ordinata ac congruentia. Carer in pract. criminal. §. circa. qual. ad tortur. num. 19. Boer. decis. 163. num. 4. Joann. de Amicis. consil. 106. in fin. pro quol. l. 1. l. questionis. l. milites. §. cum oportet. l. minor. §. in eacausa. l. ult. ibi. nisi suspicionibus urgeantur. de question. Et quidem etiam si non sint propinqua sed tantum præsumptiva, ex quibz præsumptio ad ejusmodi delictum occultum inferatur Brunnerius de Indic. partis 2. questio. 5. per gloss. & Dd. l. si quis alicui. C. ad L. Jul. majestat. Nam hic t ejusmodi præsumptiones sunt loco probationis. l. si quis adulterii. C. de adulter. l. 2. §. si sic. l. quod ait. ubi Barth. eod. tit. c. praterca. de testib. c. literis. 12. c. tertio loco. de præsumpt. c. suspicio. de offic. delegat. & ad t decernendam torturam admittitur probatio per conjecturam. Anton. Boer. num. 19. §. pater. Inst. de testamens. Imo absq; t indicis interdum ad torturam procedi potest Hyppol. l. 1. in princ. n. 2. de questio. per Boer. tract. de indic.

299. **200.** **210.** **211.** **212.** **213.** **214.** **215.**

So ist auch/ vors Zwölffte/ solche scharfe se Frage zu erforschung einer grossen mißhandlung gerichtet/ nemlich ob B. dißfals nicht irgendt den falsch begangen l. quid sit falsum. ubi Barthol. ad L. Cornel. de fals. Afflict. decis. 21. num. 7. Falsum t enim est commutatio veritatis, ex certa scientia, dolo malo ad alterius læsionem facta Hostiens. & Cano. extra de crimin. fals. Azo. eod. tit. per tot. in authen. de institor. act. in princ. Hyppolit. de Marfil. in rubric. de fals. num. 1.

Zu t welcher nottuerfft dann die tortur kan vnd mag erhartet werden l. 6. de questio. l. cum testamentum falsum. 10. C. eod. tit. l. ubi. ubi Dd. C. ad L. Cornel. de fals. & communiter Dd. l. fin. de questionib. cum t sit gravius delictum. Hypp. l. is. qui. num. 70. de ficar. & in rubric. de fals. num. 11. Vnd zwar auß geringern indicen denn sonst erfordert werden Alex. consil. 77. n. 3. 4. 5. lib. 1. cum falsum sit ex delictis, quod occulte committitur aegeri solet Alex. ibi ac Blanc. post. Barthol. ac Dd. l. fin. de question. ergo t levioribus est hic indicis opus. Alex. ibidem Barthol. Blanc. & Dd. d. l. ult. ff. de quæst.

Zum wenigsten aber ist/ vffs Dreyzehenden/ alhie ein betrug vnd dolus malus vorhanden/ ex definitione l. 1. §. 1. de dol. mal. da man gerne durch indicen vnd tortur wolte hinder kommen/ welchs t auch dergleichen vthaten 216. ist/ so heimlich geschehen l. ult. C. de litigios. l. 1. §. 1. ubi Dd. ff. de dol. mal.

Wenn man aber betrug peinlich wil eisen/ so wird ein crimen stellionatus darauff l. 3. versic. stellionatum his objici posse, qui dolo quid fecerint ff. de crimin. stellionat. fürnemlich dißfals da die Kupfferwahren vnder schlagen vnd vorhalten seyn d. l. 3. versic. sed etsi quis merces obligatas averterit. Welchs t mit schaupensschlägen gestrafft wird in geringen Leuten/ cum jure communi in metallum damnarentur l. 3. §. pen. de crimin. stellionat. cui, velut deportationi, præsertim apud Saxones, successit fustigatio Wesenbec. in parat. de questio. num. 4. & 5. Landtr. lib. 2. art. 19. cum ibi notat. l. 4. & ult. ff. de crimin. stellionat.

Nun ist aber eine gemeine lehr der Rechtsvorslegenden/ das wenn t die Thaten/darnach 218. man fraget/ mit schaupensschlägen oder vorweisung mügen gestrafft werden/ das zu erforschung derselbigen man zu der scharffen peinlichen fragen kommen möge Bald. & Dd. l. ult. C. de injur. Barthol. l. penult. §. ad crimen. num. 11. & 12. de public. judic. & l. servum quoq. §. publicæ. de procurator. l. absentium. ubi gloss. ff. de appellat. Panor. num. 8. & Dd. c. veniens. de accusat.

Dem dann/ zum Vierzehenden besprungen/ das Hyppolitus seget in l. divus Pius. in princ. num. 5. de quæst. quod in t causa etiam 219. pecuniaria & civili, in subsidium perveniat ad torturam, quando aliter veritas haberi nequeat, idq; nedum in servis, sed etiam contra liberos, si causa civilis & pecuniaria habeat crimen annexum, quia tunc (inquit) devenitur ad torturam, etiam contra liberos Alex. consil. 77. in causa. volum. 1. & in l. maritus. in princ. de question. Ita habetur per Doctores c. 1. de deposit. ubi ille vir Belial negavit depositum, & sic commisit furtum. Ex quo dicto subdit Paris de Puteo in tract. Synd. mercatores falliti (qui est penè casus noster) cessantes (solvere scilicet) & fugitivi poterint torqueri, ut indicent pecunias (quæ t etiam has merces, de quibus 220. quæritur, complectitur l. pecunia nomine. 222. l. 4. l. pecunia verbum. 178. de verbor. significat. l. 2. ubi Bald. C. de constit. pecun.) ipsis datas ad mercandum (quæ est nostra species) quas t nunc denegant habere, & dicunt illas 221. perdidisse: quod est singulariter notandum, cum sæpissimè hoc eveniat in facto. Hypp. d. l. divus. num. 5. de quæstio. Cilian. d. cap. 2. num. 38.

Daher dann auch diese theorica, als dißfals decisiva, wieder den B. sehr wol zu vers Ddd 2

222. den, daß darauß zuerhärten, das es schmecklich wol zur scharffen Fragen gedeyen möchte / in auffmerckung auch / das t diese decilio von Chiliano dem trefflichen practico nicht allein vff Geld / sondern auch ander Gut vnd Wahren gezogen wird *lit. 2. von erforschtlichen Bericht. num. 32. versic.* es were dann / das dieselbige Bürgerliche Sache eine mißhandlung anhangen hette / als wo einer vmb niedergelegt Geldt oder Gut / das bey ihm niedergelegt / belanget würde *2c. & paulo post versic.* Aber in Bürgerlichen sachen mag der Principal nicht gemartert werden / es hette denn dieselbige sache an ihr hengen eine mißhandlung / wie oben gesagt / Darumb sagt auch der berurte Doctor an der benannten stat von Rauffleuten vnd andern / die da auffstehen vnd flüchtig werden / in meinung die Gleubiger nicht zu zahlen / oder sie sonst nach ihren gefallen nicht zu voranügen / wie daß offtmals geschicht / das diese vffseher / mögen mit der scharffen Frage befraget werden / das sie anzeigen das vorleugnete Geldt vnd Gut / das sie für sich behalten / vnd damit die Bezahlung nicht thun wollen.

RATIONES DECIDENDI IN IV. QUÆSTIONE, CUM RESOLUTIONE CONTRARIORUM.

S nun wol diß auch erhebliche Rechtsgründe sein / dennoch düncket mich geschwundlich daruff noch iniger zeit so geschwinde zu bringen vnd mit Lucas B. zu vorsehen.

223. Erstlich wieder die helle Regel der Rechte / das von peinlicher Frage nicht anzufangen / Non t enim est a quæstionibus incipendum *c. cum in contemplatione. 6. extra. de reg. jur. ubi traditur hæc regula: quod in causæ initio non sit a quæstionibus inchoandum. l. 1. in princ. ubi post alios latet Hyppolit. de Marsil. de quæstionib. sicut nec t ab executione. l. 1. C. de execut. rei judicat. quem textum, licet de civilibus loquatur, etiam hanc ad torturæ materiam accommodat Hyppolitus, ut ab ea incipi non debeat d. l. 1. in princip. num. 2. de quæstio.*

225. Vors Ander / so erzüget sich nicht / das dissals ein falsum vorhanden sein sol / es were dann das B. die Register vnd Rechnungen gefälschet hette seinem Herrn vnd dessen vnmündigen Erben zu schaden / Falsum t enim non committitur nisi facto ipso scribatur falsum vel deleatur verum in nominibus *l. 1. §. qui in rationibus. l. Paulus. ad L. Cornel. de fals. Hypp. in rubric. eod. n. 10. Host. extra de crimin. fals. §. coges. in autben. de mandat. princip. Cepollain autben. sed nova. num. 15. C. de serv. fugit. Roman. sing. 379. incip. positus ad scribendū.*

Ob aber wol mag erdicht vnd falsch ding sein / das er von abgang iho sūrgibt / so ist es doch

darumb kein crimen falsi, sondern vielmehr eine Lügen / quia mendacium t est falsa vocis significatio cum intentione fallendi. *gloß. l. de etate. 12. §. si cum esset. de interrogat. actionib. falsum t autem dici nequit cum quid non versatur in facto, sed tantum in dicto, quo falsum non committitur, nisi in lata significatione, ut omnis immutatio veritatis falsum est, sed non crimen falsi quod lege Cornelia puniatur: hoc enim tantum obtinet in casibus lege expressis Barthol. & Dd. d. l. quid sit falsum. de fals. Alex. confil. 73. non puto. num. 5. lib. 1. Afflict. decis. 20. num. 1. Vitalin. de fals. num. 2. ex l. 1. ubi Hypp. de crimin. ac passim de fals.*

Das stellionatus crimen ist wol mehr alhie vordereket / ist aber noch nicht außgeführt / neq; constat t de delicto, das man also zur scharffen Fragen nicht wol kommen kan / *latet Hypp. de Marsil. l. 1. in princ. num. 3. de quæst. cum pluribus ibi allegat.*

229. Möchte aber disputirlich fürfallen ob es mit der staup dissals zu straffe / Cum lex opus metalli tantum in vilib9 decernat, in honestioribus tantum modo temporalem relegationem *l. 3. in fin. de crimin. stell.* In t dubio autē magis pro honesto hic habendus, ut poena mitigetur *l. auctoritatem. l. penult. de pen. præsertim in domestico & ministro l. perspicendū. §. furta domestica. eod.* Quamquam autem Constitutio Electoralis 38. parte 4. furta domestica velit puniri sicut exotica, tamen hic nondum constat de facto, & statutum in hoc delicto non debet ad aliud trahi *ex l. 3. §. hæc verba de negot. præsertim ad fraudē massarii seu rationalis domestici Jas. n. 6. Dec. n. 11. l. ejus. versic. quas vero. Sic cert. petat. Salic. l. eos. n. 2. C. de pen. Cbass. in rubric. 1. §. 5. n. 37. versic. quatenus casus.* Statutum enim loquitur de domestico, cui res non est credita, sicut ex Ordinat. Imperii art. 170. At hic agitur de eo, cui defunct9 institor, & post ipsi domini negotiationem crediderunt, quæ administratio mitigat poenam delicti, ut non tam facile teneantur, quam perfidē agant: & ideo poena mitigatur propter administrationem *l. tres tutores. in princip. ubi notant gloß. Barthol. n. 2. & Dd. de administrat. tutor. Bald. c. 1. §. injuria. n. 10. de pact. Jurament. firm. per l. si mulier. de publican. & pertinet l. sacrilegi. §. Labeo. ad L. Jul. pecula. & text. art. 29. in fin. lib. 2. art. 22. lib. 3. Landtrecht Bos. in pract. tit. de decret. Med. num. 10. Barbat. l. sacrilegi. §. Labeo. ad L. Jul. peculat. num. 2. Fab. §. item lex Julia peculatus. num. 31. Instit. de public. judic.*

Die Vorweisung zwar hat in dergleichen mißhandlungen mehr stadt / Der text aber redet nicht von ewiger / sondern zeitlicher vorweisung *in l. 3. circa fin. & l. 4. ff. de crimin. stellionat. ubi Barthol. & Dd.*

- Derwegen auch sehr zweifelhaftig / ob man darzu durch tortur kommen müge / sintemal dieselbige † schwerer ist / dann solche straffe der vorweisung / cum morti comparetur Hypopolit. l. 1. in princip. num. 29. de questionib. Bald. l. interposita. verb. tortura. C. de transact. & gravior exilimetur quam manus abscissio Hypopolit. l. 1. §. praterea. num. 8. de sicar. & l. datus. num. 2. de questio. ut † decernenda non sit questio. nisi cum corporalis poena venit infligenda. Damhoud. in pract. criminal. cap. 33. num. 4. præsertim jure Saxonicæ Autor. different. differ. 9. Reinhard. diff. 24.

- Es ist auch noch wol wahr / das † in publicis officialibus, wer die UmbeRegister und Bücher vorfalschet / mit abhawung der Hand gestrafft wird §. coges. In autben. de mandat. princip. Jacob. de Ardizo. in summa fenda. parte 4. cap. 151. Indovic. Roman. singul. 379. incip. postius ad scribendam. Cepolla in autben. sed novo jure. num. 15. C. de servis fugis. aber wir reden alhie von solchen beampten nicht / & ubi † potest actus importare delictum grave & parvum, præsumitur potius admissum esse parvum. late Alciac. reg. 3. præsumpt. 6. num. 1. per Bald. l. final. in fin. C. de adul. edict. cum alia que allegat. So ist nicht außgeführt / auch nicht geklagt das Lucas B. die Bücher vorfalschet / darumb vielmehr zu sagen / quod tantum teneatur in duplum. Bart. & Dd. supra alleg. loc. vel tantum de residuis, etiam si pro publico officarij haberetur Bart. d. l. sacrilegi. §. Labeo. de peculat. num. 2. Fab. d. §. item lex Julia. peculatus. num. 3. Instit. de public. judic.

- Vors Dritte das mehr ist / so ist † die scharffe Frage nicht zu erkennen ehe vnd zuvor gewis / das die that / darnach man fraget warhaftig begangen sey Hypp. d. l. 1. in princip. num. 3. de questio. versic. Nam primo & antequam iudex possit procedere ad torturam, debet ei constare revera delictum, propter quod vult inquirere vel torquere, esse commissum, alias si sibi de delicto non constat, non potest procedere super eo, maximè ad torturam, in qua tractatur de damno irreparabili l. 1. §. illud. ad Syllan. Bart. bol. l. 2. de testam. milis. & l. ult. ubi Roman. de questio. Cardin. tit. de præsumpt. num. 5. 6. Bald. l. si quando. C. Unde vi. pro quo l. 1. C. ubi caus. fisci. l. si queramus. de testib. Angel. tractat. malef. verb. fama publica cum similib. So t müssen auch die solchen suchen zuverschwoeren / das sie kein ander beweis hetten / Hypopolit. in §. nunc videndum. num. 25. & l. 1. in princip. num. 7. in fin. de questio. l. edictum. num. 1. eod. tit.

Wen diß gehören wol mehr stück darzu

ehe man zu der tortur kommen vnd schreiten mag / deren wenig alhie vorhanden ut late Hypopolit. de Narrat. l. 1. in princip. num. 2. & 3. de questio. & Chibau. in princip. tit. 1. von den erforschlichen Gericht. num. 8. 9. 10. cum sequens.

Ob aber wol / nach vbllichem Sächsischen brauch / alle seine des Hypopoliti requisita, fürnemlich den process belangende / alhie vff Sächsischen boden / nicht so notwendig noch teglich geübt werden / sondern man auch ohne solche weitläufftigen zur tortur außgnugsamen indicien zu kommen pfleget / die that auch diffals auffündig vnd am tage / sinetmal Lucas B. abgang vnd vnterschlagung der factores angibt / darinnen falscher Betrug steckt / so er doch vff 1600. sch. bekandt / das er seinen Herrn occultirt vnd vorhalten habe / so wird es doch disputirlich vnd gefährlich / auß angezogenen gründen / vorfallen / ob man ansehnlich bep so geschwinden laufften die sache recht angreifen müge.

Darumb / zum Vierter / rathamer wehre / wann der Waisen Vormünder einigen zutritt zu dem V. haben wollten, das sie ihn gefenglich einziehen ließen / Cander. lib. 3. art. 13. ubi gloss. in fin. darzu † dann weniger versachen vnd vormutungen notwendig Bald. & Dd. l. ult. C. de accusat. Denn ob wol in Bürgerlichen händeln ohne gnugsame versach niemandt mag eingezogen werden / ohne Injurien vnd schmechelage / so schme darwegen gebürt / dens noch in peinlichen mag ohne indicien außgeringen versachen / nach crinossigung des Richters / die gefängliche hafft erkandt vnd zu wege gebracht werden: ita solenniter distinguunt inter indicia capturæ & torturæ Hypopolit. l. 1. in princip. num. 1. de questionib. versic. nota primo ex principio hujus legis, à tortura non esse incipiendum: dices tamen, quod secus est in captura in criminalibus, quia in illis, si iudici videtur, potest incipi à captura etiam indicii non præcedentibus secus in Bald. l. si & certum. ad S. C. Syllanian. & l. 2. C. de his qui latron. Angel. l. item apud Labonem. §. questionis. de injur. & §. scientes. In autben. Ut iudic. sine quocunque suff. & ideo dixit Salicetus in l. nullus. C. de exhib. reis. quod in maleficiis iudex potest statim capere malefactorem, præhabita aliquali informatione, secus tamen est in civilibus, quia iudex non potest in illis incipere à captura, alias posset contra eum agi actione injuriarum Bald. in marg. verb. iudex. per gloss. notab. l. sed et si is. verb. nemo exhiberi. versic. secus in civilibus. de in jus vocand. & idem Bald. l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex.

Vnd könnte solches nicht allein wegen der peinligkeit / sondern auch der versicherung halben gesucht werden / damit er vorwarlich angehalten werde / bis er einen gnugsamen Vorstandt bestellet / *per communem doctrinam Barth. & Dd. l. 1. de custod. reor. Bofs. in pract. crimin. tit. de fideiuss. carcera. Jas. & Dd. l. sciendum. Qui satisfac. cogant. Hyppol. praelegat. l. 1. in princ. num. 2. de questio.*

Es gehöret aber darzu / das seine vnvermögenheit vnd suspicio fugae muste dargethan werden / *l. ait prator. 10. §. si debitorem. Quae in fraud. creditor. Jas. l. vinum. num. 3. 4. 5. Sicer. petat. & in princip. Instit. de actionib. num. 72. Bald. l. si quis. num. 28. C. Unde vi. Caccialup. tract. de debitore suspecto. & Petrus Peckius. de iure sistendi. Andreas Gail. practicar. observat. lib. 2. observat. 44. cum ibi allegat.*

Welchs dann diffals desto schwöcher zu beweisen / weil Lucas B. nicht executirt. *Roman. consil. 211. num. 3. 4. Angel §. item si quis in familiam. num. 8. 12. & 14. Instit. de action. & ibi Jas. num. 83. 84. 85. Ferrar. in form. actio. Hyppolit. verb. exceptionem excusationis. num. 12. & 16. Hyppolit. rubric. de fideiussorib. num. 26. Socin. consil. 24. visis. num. 19. volum. 1. Guid. Pap. decis. 432. uum. 8. auch mit hauff vnd hoff zu Leipzig besessen l. sciendum. ubi Barthol. Jas. & Dd. ff. Qui satisfac. cogant.*

237. Das t also keinen weitem Vorstandt zu machen er schuldig d. l. sciendum. Qui satisfac. cogant. ubi Jas. num. 3. fürnemlichen auß Sächssischen Rechten Landtr. lib. 1. art. 3. & 34. ubi gloss. num. 4. & Landtrecht. lib. 2. art. 1. & 3. ubi gloss. num. 3. es möchte dann erweist werden / das er flüchtig vnd seine unbewegliche Güter zur zahlung nicht gnugsam Angel. Petrus. tract. de sequestrat. num. 5. Tirag. de retract. proximitat. §. 1. gloss. 3. num. 17. Hyppolit. l. maioribus. in fin. de questionib. Caccialup. & Peckius. praelegat. loc. Barthol. Bald. Platera. Angel. Rebuff. l. 2. C. de exact. lib. 11.

238. Ob aber wol seine behausung der Frauen sein mag / dennoch weil der t Mann in welcher Ehe auch dessen Herr ist civiliter l. decem. C. de reuendicat. l. in rebus. C. de fr. dot. §. per traditionem. Instit. de rer. diuisio. l. 3. §. genera. l. Pomponius. §. in dotem. de acquir. possess.

Als ist er keinen Vorstandt zu machen schuldig / sondern wird vor gnugsam begütert gehalten l. sciendum. §. si fundus in dotem datus sit, tam uxor quam maritus propter possessionem eius fundi possessores intelliguntur. ff. Qui satisfac. cogant. scilicet ut neuter teneatur satisfacere, prout glossa ibidem exponit, verbo. intelliguntur. quam sequuntur Dd.

239. Zwar t in peinlichen sachen hilfft solche possession nicht / vnd ist der mißhandler ander

gestalt vorsicherung zu machen pflichtig / ehe er der haffnung entlediget werde Landtr. lib. 9. art. 13. Bart. & Dd. l. 1. de cust. reor. & in l. si vero. §. qui pro condemnato. ubi Alber. Jas. & idem Jas. n. 3. l. sciendum. qui satisfac. cogant. Daumboud. in pract. crimin. cap. 20. n. 3. l. eos. §. super bis. ubi Bald. Cyn. Salic. C. de appellat.

Aber es ist alhie noch streitig / ob peinligkeit vorhanden vnd außgeführt werden möchte (sicut ante omnia ad carcerandum requiritur Bald. & Dd. l. 2. C. de episcop. audient. l. 2. C. de exactor. tributor. lib. 10.) cum non t. praesumatur delictum l. merito. pro Soc. la. 240. te Tirag. in tract. praesumpt. reg. 3. praesumpt. 1. num. 1. cum multis sequent. & ibi allegat. c. penult. & ult. de praesumpt. sed clarioribus luce probationibus demonstrari debeat l. final. C. de probat. aut saltem indiciiis manifestis dolus, de quo hic agitur. probari debet l. dolum. ubi Bald. Salic. & Dd. post. gloss. C. de dol. mal.

So ist auch nach Sächssischen Rechten vnd vbrungen schier hergebracht / das auch in der peinligkeit / fürnemlich so nicht capital were / diffals anders dann mit ihren. Haab vnd Gut zu bestellen nicht pflichtig Landtr. lib. 1. art. 3. & 34. ubi gloss. num. 4. & lib. 2. art. 5. & 3. ubi gloss. num. 3.

Weil aber die summa der Kupffer vnd 16. führbrieff / so diffals unterschlagen vnd verborgen / vff viel Tausent Gilden lauffet / vnd auch der vnmündigen Vormunden interesse mit unterlaufft / vnd allerley vormutung vnd indicien diffals wieder Lucas B. vorhanden / wie oben vnderschiedlich dargethan / als wil ich nicht vorneimen / das t es beim Richterlichen 241. Ambt vnd Willkühr stehen möchte / die gefengliche einziehung diffals nachzulassen per not. Hyppolit. d. l. 1. in princ. num. 2. & 3. de question. Bald. l. ult. C. de accusationib.

Jedoch pflegen die gerichte niemand einzuziehen / vor erkundigung gnugsamer Vrsachen / sonst ist die vorhaffung vnrechtmessig Hyppolit. de Marsil. l. qui cedere. num. 19. de sicar.

Weil auch / vormüge Landtoblichen gebrauch / wer t einen andern einzuziehen bittet / 242. dem gerichte dafür gnugsame vorsicherung vnd Vorstandt vor allen schaden vnd interesse zu thun schuldig / als ist den Vormunden diffals zubeedencken / ob sie sich vnd ihre Mündlein / ohne dringende vrsach / in solcheweiterung / Vorstandt vnd vorpflichtung / begeben wollen / potissimum quia t contra accusatum ut su- 243. spectum de delicto vel fuga, iudex decernere capturam non solet, nisi saltem summarie cognoverit de causis incarcerationis, & qualitate personae, quae petitur incarcerari Hyppolit. de Marsil. d. l. qui cedere. de sicar. maximè si (prout hic) petatur incarceration, pro delicto vel debito incerto,

neq3

- neque dum liquidato Hypp. in rubric. de probat. num. 421. Quamquam autem idem dicat, licet sine iudiciis quis non possit poni ad
 244. torturam, tamen iudicem non cadere in poenam, qui sine iudiciis captivum fecit Hyppolit. singul. 93. incip. Iudex, quia res pendere a iudicis arbitrio. idem Hypp. l. i. in princip. num. 1. 2. 3. de quest. tamen aliud traditum est in eo, ad cuius instantiam & cuius periculo fit captura gloss. ad Landtr. lib. 2. art. 34. autor. different. 67. teneatur enim injuste incarcerato pro injuria damnis & interesse l. si vero. §. qui pro reo. versic. Injuriarum actio adversus eum esse potest, quia non sine qualibet injuria est duci in ius. & versic. tanquam de injuria sibi facta queri poterit. Qui satis d. cogant. Schurff. interminis consil. 87. & consil. 98. num. 4. lib. 3. Jas. num. 22. & 23. post Castrens. l. contra se non obtulit. de re judicat. Bald. consil. 412. lib. 1. Boer. decis. 215.

- Daher dann die Vormündere alhie sich wol zubedencken haben / dann wer einen andern vnbilligerweise / vnd ohne anugsame vrsachen / einziehen lesset / oder vor einen Banckerupten / flüchtigen oder falliten angibt / mag darumb vnd viel mehr der angelegten scharffen fragen halben / besprochen / vnd wegen solcher zugefügten Injurien bürgerlich oder peinlich belanget werden / gloss. d. art. 34. lib. 2. autor diff. 67. & extat sententia in Weichb. tit. von Vorträge. & de tortura indebita actione res est manifesta ex Weichb. fol. 129. Chilian. de requisit. num. 38. Reinhard. diff. penali 9.
 246. Authore differ. diff. 67. in fin. Incarcerare enim est injuria personalis & realis l. si vero. §. 2. versic. non sine injuria. Qui satis d. cogant. Alex. consil. 17. & ignominia l. 1. l. 4. l. 6. l. penult. C. de iis qui bon. cede. ubi Bald. & Dd. l. si creditores. in fin. de privileg. creditor. Jas. post Castrens. num. 22. & 23. l. 4. de re judicat. Boer. decis. 215. & Boff. de carcer. num. 1. Schurff. consil. 98. num. 4. centur. 3. Imo dicere aliquem in idoneum, & non solvendo, pro injuria habetur, ac injuriarum actionem parit. d. l. si vero. §. qui pro rei. ubi Barthol. Jas. & Dd. qui satis d. cogantur. etiam qui dicit tantum, esse debitorem eum, qui non sit, injuriarum tenetur l. si creditor. 19. cum l. sequent. de injur. nam actus etiam legitimus habet injuriam quando non fit legitimo modo Innocent. & Dd. in c. final. de oper. nov. nuncia. l. quemadmodum. §. fin. ad L. Aquil.
 248. multo etiam major est injuria aliquem tortura subdere, sine requisitis illis octo, quae ponit Hyppolit. l. i. in princip. num. 3. 4.
 249. ff. de questio. quia etiam gravior putatur abscessione utriusque manus Hyppolit. l. i. §. praeterea. num. 8. de scar. & l. divus. num. 2. de

questionib. Vnd zwar ist solches in vrbuntz dieser Landtrath auß Sächsischen Rechten wol hergebracht von wegen vnrechtmessiger gefengnuß / Landtr. lib. 2. art. 24. in fin. ubi gloss. in princ. litera a. b. cum seq. & in princip. & art. 60. in fin. versic. da sie fragen per tex. d. art. 34. Vnd darumb so viel desto mehr der vnrichtigen peinlichen Fragen halben Chilian. cap. 2. num. 38. cum ibi & supra allegat. Quamquam autem loquantur potissimum de poena civili, tamen constat de etiam injuria criminaliter vel civiliter agi posse l. final. de injur. ut de alio delicto quolibet, Barthol. l. final. de priv. at. delict.

Ist also wol zubedencken / daß durch gefengliche einziehung / vnd gesuchte scharffe frage / oder auch erlangte / man allerley process ihm vnd seinen principalen wol zuziehen kan / vnd doch dardurch wenige erstattung erlangen mag / 251. quia et carcer non exolvit debitum sed bursa. Hyppolit. in l. unius. §. final. num. 12. de quest. & rubr. de fidejussor. num. 379. & in practice crimin. §. attingam. num. 5. 2. & in causa pecuniaria nemo facile potest torqueri vel debet Hyppolit. l. divus. num. 1. de questio. nisi talis causa crimeu habeat annexum Hyppolit. ibidem num. 5.

Darneben auch nicht zu vergessen / so zu vorberührt / wann man gleich die scharffe frage erhalten köndte ex Chilian. cap. 2. num. 38. & Hyppolit. l. divus. num. 5. de questio. daß es dennoch wol nüsslich solte fürfallen / ob B. etwas bekennen oder aber vorhalten / vnd nichts bekennen würde / wenn er auch solte vorhalten / so weren alle indicien purgirt / vnd seine gegenforderung desto scheinbar / daß ihm vnrecht geschehen / fürnemlich weil er das gemeinrecht vor ihm hette / quod qualibet incarceration & tortura praesumatur injusta, donec etiam causa probentur; ex regula Bartholi: quod quando et aliquid fieri nequit sine aliqua causa, illud nunquam praesumatur iuste recte; factum, nisi illa probentur. Barthol. & Dd. l. ita si suspectus. ff. de procurat. l. unic. C. de prohibit. sequest. possess. & fruct. Alciat. reg. 3. presumpt. 8. & 9.

Derentwegen wil den Vormunden obliegen / sich wol vorzusehen / daß et sie ihnen oder 253. ihren Vündlen nicht vnndtliche rechtfertigung zuziehen / oder auch ohne noth anfangen / sonst stien würde es vber ihnen außgehen / per notat. Barthol. l. 3. §. sufficit. ubi Alber. & Dd. de contrario jud. tutel. l. a tutoribus. l. cum plures. §. omnium. de administ. tutor. l. quicquid. C. arbit. tutel. l. non est ignotum. 6. C. de administ. tutor. l. fin. C. ubi pupill. educ. deb.

Da sie num wegen des Lucas B. angegeben abgang nicht zubesprechen / wie dann bey der ersten Fragen außgeführt / was dürfften sie sich

sich in diese weiterung stecken / möchten viel lieber die Augspurgischen mit dem B. wie angessungen / also selber diese suppe ganz aufessen lassen.

Es wird aber der iſo vorsehende Vorhörs tag geben / wie weit man es alda bringen möge. Do aber in der gütte nichts zu erhalten / als köndten sich die Vormündere zu recht erbielen / vnd wenn sie deßhalben belanget würden / hetten sie alsdann mit mehrer entschuldigung vnd vnterweisslicher ihrer Mündlein rechtens sich anzunehmen / vnd die Sache rechtlich zu vortheilbringen / auch vorstandt von B. oder desselbigen vorhaffung / auß obangeführten Rechtsgründen / zu suchen / nachdem die handel sich geben vnd verlauffen werden.

Da aber die Wiedrigen nicht fert wolten / sondern die sache so ersitzen ließen / so were wol rathsam von dem glimpflichsten wege anzufangen / als erstlich die restitution der Vnmündigen zusehen / auß dem grundt daß B. als bald nach ihres Vaters tödtlichen abgang nicht von dem dienste abgesetzt / d. l. sed et si pupillus. 11. versic. remouendus enim fuit. de iustitor. actio.

Item daß sie nicht quitirt / wie billich hette geschehen sollen / daß ihres Vaters Rechnung vnd Vorrath allenthalben nach seinem tode richtig befunden / qui t enim rationes & instrumenta & reliqua reddidit liberari certa apocha debet l. pecunia. 14. ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de solut. l. placuit. C. de colon. fund. pat. Dd. l. 2. C. de apoch. lib. 10. & restituitur t minor, non tantum in iis quæ ipsius nomine sint damnosè gesta: sed et si aliquid neglectum & cessatum sit l. et si. 8. §. penult. & ultim. cum l. sequent. l. si ex causa. 10. §. penult. de minorib.

Es sol aber die quittung allein nicht gesucht werden / sonst müste man mit den Augspurgern allein zu thun haben / vnd ihrem foro nachgehen / ex regula: quod factor forum rei debeat sequi l. 2. l. 5. C. de jurisdiction. c. cum sit generale. de for. competent. Quamquam autem competens t ratiocinationi forum est, ubi ratio administrata l. 1. C. ubi de ratiocic. tamen cum hæc peracta sint, & tantummodo petatur apocha, non idem juris esse potest: quando quidem hæc conditio est personalis l. 2. C. de condict. ex leg. & Dd. d. l. pecunia. 14. C. de solutio. quo in genere petitor sequitur forum rei l. heres. 19. de iudic. c. Romana. §. contrabentes. de for. competent. in 6. Do doch besser die Sache zu Leipzig zu behalten / vnd den Lucas B. als fürnehmsten Redelführern mit in standt des rechtens zu bringen / fac. l. 1. & 2. ff. de quib. reb. ad eundem iudic. eat. Jas. num. 2. & 3. l. nulli. C. de iudic.

259. Ob t auch wol die restitution muß gesucht werden / da die wohnhaftig / wiederwel-

che dieselbige zu suchen / l. 1. l. 2. C. ubi & apud quem, dennoch aber / weil Lucas B. diffals der principal / gegen dem man zu thun hat / in Leipzig gefessen / vnd der ganze Kupfferhandel / Rechnung vnd Factorey da gehalten / ut etiam ratione contractus ibi forum sit competens l. 1. C. ubi de ratioc. l. heres. 18. §. 1. cum seqq. de iudic. Als halte ich wol / daß diffals zu Leipzig auch die restitutio möchte gesucht werden / per d. l. unic. C. ubi de ratioc. junct. l. 2. & l. ult. C. ubi & apud quem restit. l. præfetti. de minorib. l. 1. num. 7. C. si aduers. sentent.

Da man auch deßhalben alle weiterung meiden wolte / als köndte man / do gegener mit der vorlagen nicht fort / sondern die ding stecken vnd ersitzen lassen wolten / ex t l. diffamari. 260. die wiedrigern fürnehmen / oder vielmehr ex l. si contendat. de fideiussorib. vnd gerichtlich suchen / ihnen einen namhaftigen termin anzusehen / in welchem sie ihre forderung vnd diffamation wieder die Vnmündigen aufzuführen schuldig seyn solten / ex gloss. & Dd. l. unic. in fin. C. ut nemo inuit. Bartbol. num. 8. & Dd. l. si quis libertatem. de petit. heredit. Covarr. resolut. lib. 1. cap. 18. cum ibi allegat.

261. Vff welchem fall auch die t restitution in integrum damit incidenter köndte gesucht werden / Jas. l. nam posteaquam. §. si minor. num. 4. de iure iurand. & per modum exceptionis seu replicationis Salices. l. fin. §. ult. num. 9. C. de tempor. in integr. restit. Dd. l. quod si minor. §. ult. de minorib. Nam t etiam repli- 262. catio nihil aliud est quam exceptio l. 2. §. replicationes nihil aliud sunt quam exceptiones a parte agentis. de exception. l. non exceptionibus. 10. C. eod. tit. Bartb. Bald. Jas. Dec. l. ult. C. de eden.

Es ist aber auffündig / vnd ohne streit / daß die Vormündere vor ihrer vnmündigen Obrigkeit / vnd ordentlichen Richter / vnd also bey dem Rath zu Leipzig / solches zu suchen befüget seyn / vnd darumb den Augspurgern nicht nachziehen dürfen / quia sic t petendo terminum præfigi suis diffamationibus, unde in posterum actionem metuere possunt, non agere videntur, sed potius excipere & conveniri; ut hanc querelam apud ordinarium suum iudicem, ubi aliqui erant conveniendi, ex regula l. 2. & 5. C. de Jurisdiction. c. cum sit generale. de for. competent. proponere possint, nec forum adversarii in eo sequi cogantur Cagnol. post Bald. num. 6. dicens communem & Blanc. cap. 2. ac. 4. in l. diffamari. C. de ingen. manumiss. Covarr. regular. lib. 1. cap. 18. num. 3. Schurff. consil. 15. quod in presenti. num. 18. & 19. centur. 3. & consil. 34. quod prædictus. num. 1. 2. centur. 1. Felin. c. eaque. num. 1. de re iudicat. Alexand. consil. 103. consideratis. num. 1. 2. 3. lib. 5. Socin. consil. 94. in cau-

in causa. num. 1. 2. 3. 4. 6. lib. 3. Panormitan. c. si quis contra. num. 2. Et ibi Barbat. num. 6. de for. competen. Cacharan. decision. Pedemon. 151. vulgaris. num. 4. Et 5. Capyc. decis. 18. num. 7.

Wenn aber diß alles nicht gehen noch helfen wolte / vnd wieder Lucas B. vordacht der flucht oder anders einfallen möchte / als we- re auff den fall der neheste wege / ihn alda zu Leipzig mit recht vorzunehmen / vnd seine vor- haftung zu suchen / auch vff die scharffe Fra- ge / auß obbenannten indicien / vnd anuassame vorsicherung / zu dringen / welches nicht das er- ste sondern das letzte vnd eusserste mittel seyn sol / so zugebrauchen.

Weil aber ieko gültliche handlung vor- stehet / als werden der Herr Doctor vnd Vor- munden die fürnembsie bey der ersten vnd sol- genden fragen obangezogene gründe einzufüh- ren wissen / vnd daruff dringen vnd zu vorab- scheiden bitten / daß ihre Vnmündige mit fer- ner Rechnung vnd weitleufftigkeit dieses han- dels mügen verschonet vnd losgeschlet vnd von den Augspurgischen / so die Bücher vnd Rech- nungen haben / vnd nach Wolffen R. todta- les richtig befunden / vnd den Handel Lucas B. sieder genslich vertrauet haben / genslich vnd schriftlich quittiret / vnd sie an ihren Pa- toren Lucas B. gewiesen werden.

Do auch in dem etwas vorsehen oder ver- seumet seyn sol / daß die vnbetorvundene R. Er- ben alsbald nach des Vaters tode / dem B. nicht außdrücklich vffgesaget vnd abgedand- et / wil man verhoffen / daß es ihnen / vormüge der recht / mit schädlich sein müge / oder doch daß im fall der noth / sie als noch minorennes / dawie- der zu restituiren / fürnemlich weil mit der that & ipso facto B. alles zu sich gezogen / vnd sieder auch mit vorwissen / willen vnd velleicht newer bestellung der Augspurger / den gansen

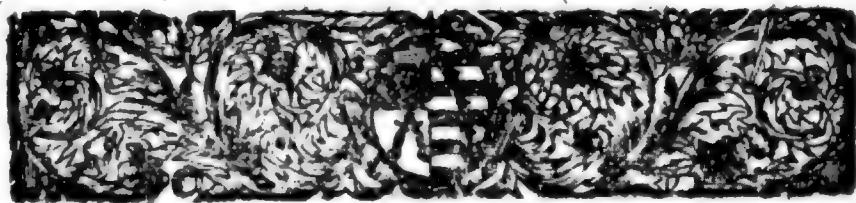
Handel getrieben / innengehabt vnd vorwal- tet.

Da aber vber zuversicht solches nicht zu erhalten were / kan man ferner alternative su- chen / den Augspurgern vnd B. als vnbilllich diffamanten vnd die in der gruben Wolff R. schmichen vnd vordechtig machen / dessen doch Rechnung / Register vnd Vorrath nach sei- nem tode sie richtig allenthalben befunden vnd zu sich genommen / vnd seinen Erben solche grosse vnerfindliche Schuldenlast vnd trage- rep vffdringen / vnd in busen schreiben wollen / gerichtlich vffzulegen / in einer namhaftigen Zeit / solche beziehung wieder sie aufzufüh- ren.

In des auch B. als diffals vordechtig / vnd sonst nicht sehr gewissen vffzulegen den Vnmündigen anuassame vorsicherung zu thun / vnd verstandt vor allen schaden zubestel- len oder mit gefenglicher hafft vnd persönli- cher bestückung dermassen zu fassen vnd anzu- halten / vff daß R. Vnmündigen vnd ihre Vormünder / vff gnedigste vorsorgung des Churfürsten zu Sachsen re. vnser gnedigsten Herrn / als Obervormunden / ihr recht künfftig an ihnen erlangen / vnd allenthalben anuassam vorsichert seyn / vnd bleiben / Auch im fall der noth einen peinlichen zutritt vnd scharffe frage wieder ihn erhalten vnd erlangen mügen / Dar- zu allenthalben die obangeführte rechtsgründe zugebrauchen /

Was nun der abschiedt vnd aufgang die- ses gültlichen Vorherstags aeben wird / hat man alsdann zuwarten / vnd demselben nach diesen beschwerlichen Handel / den Vnmündi- gen zum besten / zu treiben vnd aufzuführen /

So viel habe ich vff dißmal zur instru- ction vnd vorbereitung dieses Handels zu- innern gehabt. Salvo.

Darumb/ ob es wol bequemer ist/ vnd den Vormunden vnvorweißlicher/ das sie sich lassen beklagen/ vnd also nothwendig zu der vnmündigen beschirmung gedrungen werden / quoniam in † invitos redditur iudicium. l. inter. §. 1. de verb. oblig.

Dennoch/ do bey gegenheil in der gütthe nichts zuerhalten were / noch dieselbige mit der Klage sonsten fort wolten / auff den fall/ ehe die Kinder mündig worden/ were es nicht zu wieder-
172. rahten / die restitution in integrum vff eine vorsorge zu bitten / vnd zu recht anhengig zu machen / sie auch vorhoffentlich aufzuführen vnd zu erlangen were per supra dicta. das man vff einen oder andern Weg die arme Waisen auß diesen ihnen zum vorfang gesponnen hant-
173. del vnd vorthail losz wirtte.

Am Siebenden/ ist auch wol zu mercken/ das wenn † nach absterben des præponentis die ding nicht in einem stande bleiben/ sondern vmb den procuratorem oder institutorem sich voren-
174. dern / das dadurch auch seine vorige gewalt/ mandatum oder institoria vffgehoben werde/ ut est communis Dd. Barthol. num. 7. 8. cum seq. Castrens. num. 10. 11. 12. Jason num. 2. ver-
175. sic. placebat. Alberic. Felin. & omnium scribentium ac repentinum. in d. l. ejus qui. Si cere. petat. sicut etiam alias propter † muta-
176. tionem status, vel inopiam, aut facultatem, præsumitur mandatum revocatum ipso iure Alciat. regul. 2. præsumpt. 16. num. 4. & 5.

Nam quod † pender ab unius voluntate, intelligitur rebus sic stantibus, & non mutatis in persona procuratoris l. cum quis. in princ. l. si cum Cornelius. de solutio. Aretan. consil. 22. secus si res, merces, vel qualitas personæ, aut fortunæ mutetur Barthol. & Dd. d. l. si cum Cornelius. 82. & l. cum quis. 38. de solut. Cyn. Barthol. Bald. Fab. l. falsus. num. 10. C. de furt. l. in confirmando. de confirmat. tutor. Bald. l. mandatum. num. 14. C. mandat. late Felin. c. ex parte decani. num. 21. de rescript. Potest † enim mandatum in præposito vel expressè vel etiam tacitè revocari Alex. Jas. & Dd. l. post. dotem. Solut. matrim. & in l. 1. §. nuncia-
177. tio. de oper. nov. nunc. Alex. consil. 25. in fin. vo-
lum. 2. Curt. & Dd. l. pacta novissima. C. de pact. Imol. clem. 1. de pæn. Hypp. l. unic. num. 246. C. de rapt. virgin. Aretan. ad Alciat. reg. 2. præsumpt. 24. num. 4. quod etiam in insti-
178. toria obtinere probat Wes. Inst. quod cum eo qui in alien. potest. in princ. & §. 2. vers. in-
stitutoria. 3. num. 12. cum ibi allegat.

Nun hat aber B. nach R. todte nicht als kein Buch vnd Rechnung gehalten / sondern vor sich allein den ganzen Handel an sich ge-
zogen / das Kupfferhauß eingenommen / die Kupffer vnd süße Brieff angenommen / vnd in summa alles als rechter Factor getrieben / wie er

auch darzu von den Augspurgischen im dritten Monat hernach / als den letzten Junii, bestetiget vnd angenommen / vnd also auch sein vori-
geschun vnd rechnung von ihnen ratificirt vnd be-
179. liebet worden / das diffals keines wegs zu sagen / das er der Vnmündigen Diener vnd Buch-
halter blieben sey l. si quis. 31. §. ult. de procura-
tor. Ludov. Roma. singul. 58. fuit. num. 2. Bart. l. unic. num. 6. C. de satisdat. per l. licet. C. de
procurator. l. si vero. §. sed est. de solutionib. Curt. in d. l. pacta novissima. C. de pact. ubi et-
iam Jason num. 3. in 6. limitat. notat, quod et-
iam in constitutione procuratoris attenda-
tur novissimum mandatum, & tollat prius.
per l. si quis cum procuratorio. in fin. de procur.

Zum Achten/ ist wol vormutlich/ das von Wolff R. mit wissen vnd willen seiner Herrn zu Augspurg/ dieser Lucas B. zum Buchhalter angenommen worden / welchs sie ohne zweiffel wol gewußt vnd geduldet / quod † etiam pro
177. mandato habeatur Castrens. Jas. & Dd. l. si institutorem. l. ejus. Sicert. petat. Cyn. Bald. Sa-
lic. l. cum vi. 9. Sicert. petat. das also sie selbst viel mehr darfür haßten l. quicung. 5. §. ult. de
instit. act. ubi traditur: si procurator vel al-
lius, etiam generalis administrationis, ali-
um præposuerit, eum haberi pro eo, quia domino præpositus sit, ipsi & in hunc act. o-
nem dari Alberic. & Dd. ibidem.

Welchs diffals vmb so viel desto mehr einzureumen/ weil nach R. todte dieser Lucas den Handel gar als ein Factor vorwaltet vnd einge-
genommen / auch innerhalb dreier Monaten von den Herrn zu Augspurg darzu bestetiget / vnd darbey in anderthalb Jahr gelassen wor-
den/ biß er in vordacht kommen/ vnd vorweißli-
chen abgang angegeben/ welchs ihm/ nicht a-
ber den armen seines gewesenen Herrn vorlasse-
nen Waisen / dem er solchen danck giebet / ob
178. Gott wil/ schaden/ vnd zu haufe kommen soll / quia cuiq; † suum factum, præsertim dolo-
sum, non alteri, multo minus pupillis, nocere debet, ut ante probatum ex l. 4. l. ii. &
passim de except. dol. Welchs dann alles /
wenn es zum rechtstande kommen sol/ wol weiter den Vnmündigen zum besten aufzuführen / al-
hie zur instruction ist gnugsam den filrenem-
ben Grunde zu legen / damit diese vorbereitung nicht zu lang vnd groß werden / vnd den Vn-
mündigen zu viel kosten möge l. cum ibi notat.
de reg. jur. l. ampliorem. §. final. C. de appellat. Cravet. consil. 4. num. 20. Henning. d. consil. 5. in princ.

IV. QUESTIONIS RATIONES DUBITANDI.

In der vierden Fragen ist vnvorreinlich/ das allerley vordacht wieder diesen Lucas B. vorhanden.

Erstlich/

Erstlich weil er diesen abgang nach R. for
de in der ersten Rechnung / auch folgenden pi-
langen / nicht gemeldet / sondern so lang vordus-
siert vnd vorschwiegen / bis er nach anderthalb
179. Jahren bey seinem Herrn in vordacht kofien /
vnd in der Kupfferhandel entzogen. Est tamen
presumptio doli contra occultatorem
Barthol. Jas. & Dd. in l. tres fratres. per eum
text. de pact. l. qui cum tutoribus. §. 2. l. non est
ferendus. 12. C. de transact. l. sub pretexto. 19.
versic. sane si per se vel alium subtrahtis. C. eod.
tit. praesertim qui aliquid celat quod in ra-
tiones referri ac exprimi & poni debuit
Barthol. num. 5. Jas. num. 2. 3. Dec. num. 4. &
5. l. sub pretexto specierum. C. de transact. Bar-
thol. num. 5. Bald. num. 4. & 5. Castrens. num. 2.
Jas. num. 2. & 3. l. tres fratres. ff. de pact. Jas.
num. 47. l. qui Roma. §. duo fratres. de verbor.
obligat. Paris. consil. 49. num. 6. & consil. 96.
num. 67. volum. 1. Jas. authen. sacramenta. num.
42. C. si advers. vendit. eleganter Cravet. consil.
142. claudens. num. 12. Barthol. Castrens. Jas. l.
siquidem. C. de transact. Anch. consil. 316. in cau-
sa. num. 2. 3. Socin. consil. 190. memini. num. 1.
2. consil. 159. in presenti. num. 13. & 19. volum. 2.
Jas. consil. 219. ista. volum. 2. Schurff. consil. 9.
visis. num. 6. centur. 2.

180. Zum Andern / hat er nur in gemein einen
abgang angegeben / cum tamen in specie
demonstrare debuisset. auditis. de prescript.
Oldrad. consil. 237. perlectis. num. 3. Alex. con-
sil. 182. viso. num. 10. volum. 7. consil. 6. viso. num.
3. 9. lib. 1. Dec. consil. 531. num. 4. Tirag. de re-
tract. convent. §. 1. gloss. 16. num. 4. Cravet. con-
sil. 143. num. 2. maximè in rationibus dati &
accepti l. spadonem. §. patrociniatio. ubi Bart.
de excusat. tutor. l. si ita scriptum. l. qui filium.
de man. testam. l. pure. de fid. lib. Socin. consil.
213. memini. num. 2. & 3. & consil. 213. & cum
dicitur. damnum esse factum. Igneus l. con-
tractus. num. 34. de regul. iur.

181. Vors Dritte kan er / als der Buchhalter /
vnd der die Rechnung vnd cassa vnter handen
gehabt vnd gehalten / in specie nicht anzeigen /
wohin der abgang kommen / wer die Kupffer in
seinen nutz gewandt / vnd wo dieselbi abblieben /
doer es doch / als Buchhalter vnd Cassierer auch
Kupffervorwahrer / Annehmer / Inhaber vnd
Pfleger es wissen sollen / presumitur tamen
scientia in facto proprio l. quanquam. 7. ubi
Barth. ad S. C. Felleian. l. final. ubi gloss. Bar-
thol. & Dd. ff. pro suo.

182. Nec tamen ignorantia excusat aut est
tolerabilis l. item quatuor. 13. §. si fullo. 6. l. sed
addes. 69. §. 1. ff. locat. l. cum falsum. 47. de ac-
quir. heredit. l. in furti. 51. §. 1. de furt. quia pa-
ria tamen scire vel scire debere l. quod te. Si
cert. petat. l. quinquaginta. C. de rescind. vendit. & tamen

183. stulti ac perditu est ignorare quae gesserit
184.

ipse l. 3. l. nec suprema. C. de iur. & fact. igno-
rant. quare tamen nec allegare talem ignoran- 185.
tiam licet, tantum abest ut excuset gloss. &
Dd. d. l. ult. ff. pro suo. l. ei. 15. de contrahend.
empt. sed tamen & qui damnum datum allegat 186.
illud probare debet l. 4. C. de pignorat. actio.
l. 4. C. ad L. Aquil. ubi Bald. Salic. & Dd. & qui-
dem tamen sine sua culpa, aut saltem alterius 187.
culpa contigisse, debet ostendere l. ei. 7. C.
quod cum eo qui in alien. potest. quod tamen proba- 188.
re difficilimum est §. cum autem. versic. ad
difficultatem probandi in rem domini versum.
esse. Inst. Quod cum eo qui in alien. potest. alio-
quin tamen contra ipsum militat praesumptio 189.
gloss. in c. ult. verb. de culpa. extra de deposit. An-
gel. l. si quis. §. prator. n. 6. de eden. l. in actioni-
bus. n. 41. de in lit. iurand. Decis. capel. Tholos.
447. & contra tamen proferentem facienda in- 190.
terpretatio l. interdum. ubi Dd. ff. de pact.

Welchs dann vmb so viel desto mehr dis-
fals einzureumen / weil der verlust off eine gros-
se summa vnd viel Tausende Gulden kauftet /
quod non praesumitur administratorem
fugere posse, unde tamen nec quoad magnas 191.
quantitates illi creditur. Barthol. l. 1. §. offi-
cio. num. 1. de tutel. & ration. distrab. Jas. in
repet. l. admonendi. num. 126. de iure iurand.
Castrens. l. antepenult. num. 2. & l. cum servus.
num. 6. de condit. & demonstr. & idem consil.
101. ad bene. volum. 1. Corn. consil. 320. circa num.
13. volum. 3.

Am Vierden / hat dieser B. die vorhaltes
ne fuhrbriefe vnd Kupffer nach Wolff R. tode
in seine eigene rechnung gesetzt / vnd seinen Her-
ren vorrechnet / als von ihm empfangen / wel-
ches dann wieder ihn gnugsam beweiset / quia
rationes tamen probant plene contra scriben- 192.
tem, non autem pro eo Barthol. & Dd. d. l. 1.
§. officio. de tutel. & ration. distrabend. per l.
Lucius. §. tutoribus. de administrat. tutor. Fer-
rar. in form. libell. redd. ratio. in fin. num. 7. &
est communis Barthol. Jas. & Dd. l. admonen-
di. de iure iurand.

Würde solches ohne zweiffel nicht gethan
haben / wenn er des abgangs sich nicht schuldig
gewußt. Nemo tamen enim praesumitur iactare. 193.
suum l. cum de indebitis. de probat. Vnd weil
dann hiedurch auffündig / das er diese fuhrbrief
vnd Kupffer empfangen / so muß er beweisen /
wo sie blieben / oder selbst dafür haften per not.
d. l. 4. C. de pignorat. actio. Specul. de furt. num.
15. cum supra allegat.

194. Vffs Fünffte / ist Lucas B. gestendig / das
er von 1600. Guld. Kupffer entwandt / daher tamen
wol zu vermuten / das er an dem andern auch
schuldig / in eodem genere delicti c. semel ma-
19. de reg. iur. in 6. l. si cui. §. 1. de accusat. Alciat.
reg. 2. praesumpt. 7. num. 1. 2. cum ibi allegat. Et
in terminis de eiusmodi mercatore alle-
Ddd gante

- bi indicia non nisi à remotis suspicionibus sumi possunt Bald. l. quicunq. circa fin. C. de servis fugit. Hypp. in pract. §. principio. num. 16. quoniam in his levior probatio sufficit l. si quis adulterii. C. ad L. Aquil. ubi Angel. Bald. consil. 37. parte 1. consil. 245. parte 2. consil. 352. num. 6. lib. 1. Everard. in princip. locor. legal. Roland. à Valle consil. 50. num. 2. volum. 1. Corsetus in singul. verbi testis. num. 4. ut de iis quæ occultantur & subtrahuntur Angel. consil. 44. num. 15. 16. & proinde etiam indicia leviora ad torturam sufficere debent Bald. l. 3. num. 3. C. de episcop. & cleric. Alex. consil. 77. num. 8. lib. 1. Clarus lib. 5. questio. 64. num. 6. Bos. de Indic. num. 136. & 200. & ad delictum ordinata ac congruentia. Carer in pract. criminal. §. circa. qual. ad tortur. num. 19. Boer. decs. 163. num. 4. Joann. de Amicis. consil. 106. in fin. pro quol. l. 1. questionis. l. milites. §. cum oportet. l. minor. §. in ea causa. l. ult. ibi. nisi suspicionibus urgeantur. de question. Et quidem etiam si non sint propinqua sed tantum præsumptiva, ex quib9 præsumptio ad ejusmodi delictum occultum inferatur Brunnerus de Indic. part. 2. questio. 5. per gloss. & Dd. l. si quis alicui. C. ad L. Jul. majest. Nam hic t ejusmodi præsumptiones sunt loco probationis. l. si quis adulterii. C. de adulter. l. 2. §. si sic. l. quod ait. ubi Barth. cod. tit. c. præterea. de testib. c. literis. 12. c. tertio loco. de præsumpt. c. suspicio. de offic. delegat. & ad t decernendam torturam admittitur probatio per conjecturam. Anton. Boer. num. 19. §. pater.
209. Inst. de testam. Imo absq; t indicis interdum ad torturam procedi potest Hyppol. l. 1. in princ. n. 2. de questio. per Boer. tract. de indic.
210. Eoist auch/ vors Zwölffte/ solche scharffe Frage zu erforschung einer grossen mißhandlung gerichtet/ nemlich ob B. dissals nicht irgendt den falsch begangen l. quid sit falsum. ubi Barthol. ad L. Cornel. de fals. Afflict. decs. 21. num. 7. Falsum t enim est commutatio veritatis, ex certa scientia, dolo malo ad alterius læsionem facta Hostiens. & Cano. extra de crimin. fals. Azo. cod. tit. per tot. in authen. de infortor. act. in princ. Hyppolit. de Marsil. in rubric. de fals. num. 1.
211. Zu t welcher notturfst dann die tortur kan vnd mag erhartet werden l. 6. de questio. l. cum testamentum falsum. 10. C. cod. tit. l. ubi. ubi Dd. C. ad L. Cornel. de fals. & communiter Dd. l. fin. de questioib. cum t sit gravius delictum. Hypp. l. is. qui. num. 70. de fcar. & in rubric. de fals. num. 11. Vnd zwar auß geringern indicien dann sonst erfordert werden Alex. consil. 77. n. 3. 4. 5. lib. 1. cum falsum sit ex delictis, quod occulte committitur ac gerisoleet Alex. ibi de Blanc. post. Barthol. ac Dd. l. fin. de question. ergo t levioribus est hic indicis opus. Alex. ibidem Barthol. Blanc. & Dd. d. l. ult. ff. de quasi.
212. Zu t welcher notturfst dann die tortur kan vnd mag erhartet werden l. 6. de questio. l. cum testamentum falsum. 10. C. cod. tit. l. ubi. ubi Dd. C. ad L. Cornel. de fals. & communiter Dd. l. fin. de questioib. cum t sit gravius delictum. Hypp. l. is. qui. num. 70. de fcar. & in rubric. de fals. num. 11. Vnd zwar auß geringern indicien dann sonst erfordert werden Alex. consil. 77. n. 3. 4. 5. lib. 1. cum falsum sit ex delictis, quod occulte committitur ac gerisoleet Alex. ibi de Blanc. post. Barthol. ac Dd. l. fin. de question. ergo t levioribus est hic indicis opus. Alex. ibidem Barthol. Blanc. & Dd. d. l. ult. ff. de quasi.
213. Zu t welcher notturfst dann die tortur kan vnd mag erhartet werden l. 6. de questio. l. cum testamentum falsum. 10. C. cod. tit. l. ubi. ubi Dd. C. ad L. Cornel. de fals. & communiter Dd. l. fin. de questioib. cum t sit gravius delictum. Hypp. l. is. qui. num. 70. de fcar. & in rubric. de fals. num. 11. Vnd zwar auß geringern indicien dann sonst erfordert werden Alex. consil. 77. n. 3. 4. 5. lib. 1. cum falsum sit ex delictis, quod occulte committitur ac gerisoleet Alex. ibi de Blanc. post. Barthol. ac Dd. l. fin. de question. ergo t levioribus est hic indicis opus. Alex. ibidem Barthol. Blanc. & Dd. d. l. ult. ff. de quasi.
214. Zu t welcher notturfst dann die tortur kan vnd mag erhartet werden l. 6. de questio. l. cum testamentum falsum. 10. C. cod. tit. l. ubi. ubi Dd. C. ad L. Cornel. de fals. & communiter Dd. l. fin. de questioib. cum t sit gravius delictum. Hypp. l. is. qui. num. 70. de fcar. & in rubric. de fals. num. 11. Vnd zwar auß geringern indicien dann sonst erfordert werden Alex. consil. 77. n. 3. 4. 5. lib. 1. cum falsum sit ex delictis, quod occulte committitur ac gerisoleet Alex. ibi de Blanc. post. Barthol. ac Dd. l. fin. de question. ergo t levioribus est hic indicis opus. Alex. ibidem Barthol. Blanc. & Dd. d. l. ult. ff. de quasi.
215. Zu t welcher notturfst dann die tortur kan vnd mag erhartet werden l. 6. de questio. l. cum testamentum falsum. 10. C. cod. tit. l. ubi. ubi Dd. C. ad L. Cornel. de fals. & communiter Dd. l. fin. de questioib. cum t sit gravius delictum. Hypp. l. is. qui. num. 70. de fcar. & in rubric. de fals. num. 11. Vnd zwar auß geringern indicien dann sonst erfordert werden Alex. consil. 77. n. 3. 4. 5. lib. 1. cum falsum sit ex delictis, quod occulte committitur ac gerisoleet Alex. ibi de Blanc. post. Barthol. ac Dd. l. fin. de question. ergo t levioribus est hic indicis opus. Alex. ibidem Barthol. Blanc. & Dd. d. l. ult. ff. de quasi.

Zum wenigsten aber ist/ vffs Dreitzehenden/ alhie ein betrug vnd dolum malus vorhanden/ ex definitione l. 1. §. 1. de dol. mal. da man gerne durch indicien vnd tortur wolte hindern kommen/ welches t auch dergleichen vnthaten 116. ist/ so heimlich geschehen l. ult. C. de litigios. l. 1. §. 1. ubi Dd. ff. de dol. mal.

Wenn man aber betrug peinlich wil eisen/ so wird ein crimen stellionatus darauf l. 3. versic. stellionatum his objici posse, qui dolo quid fecerint ff. de crimin. stellionat. fürnemlich dissals da die Kupfferwahren vnder schlagen vnd vorhalten seyn d. l. 3. versic. sed etsi quis merces obligatas auerterit. Welchs t mit staupenschlägen gestrafft wird in geringen Leuten/ cum jure communi in metallum damnarentur l. 3. §. pen. de crimin. stellionat. cui, velut deportationi, præsertim apud Saxones, successit fustigatio Wesenbec. in parat. de questio. num. 4. & 5. Landtr. lib. 2. art. 19. cum ibi notat. l. 4. & ult. ff. de crimin. stellionat.

Nun ist aber eine gemeine lehr der Rechtsvorslegenden/ das wenn t die Thaten/darnach 218. man fraget/ mit staupenschlägen oder vorweisung mügen gestrafft werden/ das zu erforschung derselbigen man zu der scharffen peinlichen fragen kommen möge Bald. & Dd. l. ult. C. de injur. Barehol. l. penult. §. ad crimen. num. 11. & 12. de public. judic. & l. seruum quoq. §. publice. de procurator. l. absentium. ubi gloss. ff. de appellat. Panor. num. 8. & Dd. c. veniens. de accusat.

Dem dann/ zum Dierzehenden besprungen/ das Hyppolitus sehet in l. divus Pius. in princ. num. 5. de quest. quod in t causa etiam 219. pecuniaria & civili, in subsidium perveniat ad torturam, quando aliter veritas haberi nequeat, idq; nedum in servis, sed etiam contra liberos, si causa civilis & pecuniaria habeat crimen annexum, quia tunc (inquit) devenitur ad torturam, etiam contra liberos Alex. consil. 77. in causa. volum. 1. & in l. marinus, in princ. de question. Ita habetur per Doctores c. 1. de deposit. ubi ille vir Belial negavit depositum, & sic commisit furtum. Ex quo dicto subdit Paris de Puteo in tract. Synd. mercatores falliti (qui est penè casus noster) cessantes (solvere scilicet) & fugitivi poterint torqueri, ut indicent pecunias (quæ t etiam has merces, de quibus 220. quaritur, complectitur l. pecunia nomine. 222. l. 4. l. pecunia verbum. 178. de verbor. significat. l. 2. ubi Bald. C. de constit. pecun.) ipsis datas ad mercandum (quæ est nostra species) quas t nunc denegant habere, & dicunt illas perdidisse: quod est singulariter notandum, cum sæpissimè hoc eveniat in facto. Hypp. d. l. divus. num. 5. de questio. Chilian. d. cap. 2. num. 38.

Daher dann auch diese theorica, als dissals decihiva, wieder den B. sehr wol zu merken

222. **E**fen, daß darauß zuerhöret, daß es ihm leßlich wol zur fcharffen Fragen gedeyen möchte / in auffmerckung auch / das t diese decisio von Chiliano dem trefflichen practico nicht allein vff Geld / sondern auch ander Gut vnd Wahren gezogen wird *lit. 2. von erforschtlichen Bericht. num. 32. versic.* es were dann / das dies selbige Bürgerliche Sache eine mißhandlung anhangen hette / als wo einer vmb niedergelegt Geldt oder Gut / das bey ihm niedergelegt / belanget würde *2c. & paulo post versic.* Aber in Bürgerlichen sachen mag der Principal nicht gemartert werden / es hette denn dieselbige sache an ihr hengen eine mißhandlung / wie oben gesagt / Darumb sagt auch der berurte Doctor an der benannten stat von Kauffleuten vnd andern / die da auffstehen vnd flüchtig werden / in meinung die gleubiger nicht zu zahlen / oder sie sonst nach ihren gefallen nicht zu vorantzen / wie daß offtmals geschicht / das diese vffseher / mögen mit der fcharffen Frage befraget werden / das sie anzeigen das vorleugnete Geldt vnd Gut / das sie für sich behalten / vnd damit die Bezahlung nicht thun wollen.

RATIONES DECIDENDI IN IV. QUESTIONE, CUM RESOLUTIONE CONTRARIORUM.

Nun wol diß auch erhebliche Rechtsgründe sein / dennoch dünket mich geschwellig daruff noch itziger zeit so geschwinde zu bringen / vnd mit Lucas B. zu vorsehen.

223. **E**rslich wieder die helle Regel der Rechte / das von peinlicher Frage nicht anzufangen / Non t enim est a questionibus incipendum *c. cum in contemplatione. 6. extra. de reg. jur. ubi traditur hæc regula: quod in causa initio non sit a questionibus inchoandum. l. 1. in princ. ubi post alios late Hyppolit. de Marsil. de questionib. sicut nec t ab executione. l. 1. C. de execut. rei iudicat. quem textum, licet de civilibus loquatur, etiam hanc ad torturæ materiam accommodat Hyppolitus, ut ab ea incipi non debeat d. l. 1. in princip. num. 2. de questio.*

225. **V**ors Ander / so erdünget sich nicht / das diß fals ein falsum vorhanden sein sol / es were dann das B. die Register vnd Rechnungen gefälschet hette seinem Herrn vnd dessen vnmündigen Erben zu schaden / Falsum t enim non committitur nisi factio ipso scribatur falsum vel deleatur verum in nominibus *l. 1. §. qui in rationibus. l. Paulus. ad L. Cornel. de fals. Hypp. in rubric. eod. n. 10. Host. extra de crimin. fals. §. coges. in authent. de mandat. princip. Cepollain authent. sed nova. num. 15. C. de serv. fugit. Roman. sing. 379. incip. positus ad scribendū.*

Eb aber wol mag erdicht vnd falsch dinge sein / das er von abgang igo für gibt / so ist es doch

darumb kein crimen falsi, sondern vielmehr eine Lügen / quia mendacium t est falsa vocis significatio cum intentione fallendi. *gloss. l. de etate. 12. §. si cum esset. de interrogat. actionib. falsum t autem dici nequit cum quid non versatur in facto, sed tantum in dicto, quo falsum non committitur, nisi in lata significatione, ut omnis immutatio veritatis falsum est, sed non crimen falsi quod lege Cornelia puniatur: hoc enim tantum obtinet in casibus lege expressis Barthol. & Dd. d. l. quid sit falsum. de fals. Alex. confil. 73. non puto. num. 5. lib. 1. Afflict. decis. 20. num. 1. Vitalin. de fals. num. 2. ex l. 1. ubi Hypp. de crimin. ac passim de fals.*

Das stellionatus crimen ist wol nicht alhie vordeckt / ist aber noch nicht aufgeführt / neq; constat t de delicto, das man also zur fcharffen Fragen nicht wol kommen kan / late Hypp. de Marsil. l. 1. in princ. num. 3. de quest. cum pluribus ibi allegat.

Möchte aber disputirlich fürfallen ob es mit der staup diß fals zu straffe / Cum lex opus metalli tantum in vilib9 decernat, in honestioribus tantum modo temporalem relegationem *l. 3. in fin. de crimin. stell.* In t dubio autē magis pro honesto hic habendus, ut poena mitigetur *l. auctoritatem. l. penult. de pen. præsertim in domestico & ministro l. perspicuendū. §. furti domestica. eod.* Quamquam autem Constitutio Electoralis 38. *parce 4. furti domestica velit puniri sicut exotica, tamen hic nondum constat de facto, & statutum in hoc delicto non debet ad aliud trahi ex l. 3. §. hæc verba de negoc. præsertim ad fraudē massarii seu rationalis domestici Jas. n. 6. Dec. n. 11. l. ejus. versic. quas vero. Si cert. petat. Salic. l. eos. n. 2. C. de pen. Chast. in rubric. l. §. 5. n. 37. versic. quatenus casus.* Statutum enim loquitur de domestico, cui res non est credita, sicut episcopus Ordinatus Imperii art. 170. At hic agitur de eo, cui defunct9 institutor, & post ipsi domini negotiationem crediderunt, quæ administratio mitigat poenam delicti, ut non tam facile teneantur, quam perfide agant: & ideo poena mitigatur propter administrationem *l. tres tutores. in princip. ubi notant gloss. Barthol. n. 2. & Dd. de administrat. tutor. Bald. c. 1. §. injuria. n. 10. de pact. Jurament. firm. per l. si malei. de publican. & pertinet l. sacrilegi. §. Labeo. ad L. Jul. pecula. & text. art. 29. in fin. lib. 2. art. 23. lib. 3. Landtrecht Bos. in pract. tit. de decret. Med. num. 10. Barbat. l. sacrilegi. §. Labeo. ad L. Jul. peculat. num. 2. Fab. §. item lex Julia peculatus. num. 30. Instit. de public. judic.*

Die Vorweisung zwar hat in dergleichen mißhandlungen nicht stadt / Der text aber redet nicht von ewiger / sondern zeitlicher vorweisung in l. 3. circa fin. & l. 4. ff. de crimin. stellionat. ubi Barthol. & Dd.

230. Derwegen auch sehr zweiffelhafftig / ob man darzu durch tortur kommen müge / sintemal dieselbige † schwerer ist / dann solche straffe der vorweisung / cum morti comparetur Hyppolit. l. 1. in princip. num. 29. de questionib. Bald. l. interpositas. verb. tortura. C. de transact. & gravior existimetur quam manus abscissio Hyppolit. l. 1. §. prater ea. num. 8. de sicar. & l. divus. num. 2. de questio. ut † decernenda non sit quaestio, nisi cum corporalis poena venit infligenda. Damboud. in pract. criminal. cap. 35. num. 4. præsertim jure Saxoniæ. Autor. different. differ. 9. Reinhard. diff. 24.
231. Es ist auch noch wol wahr / das † in publicis officialibus, wer die Ambt Register vnd Bücher vorfälschet / mit abhawung der Handt gestrafft wird §. coges. In autben. de mandat. princip. Jacob. de Ardizo. in summa fenda. parte 4. cap. 151. Ludovic. Roman. singul. 379. incip. posuit ad scribendum. Cepolla in autben. sed novo jure. num. 15. C. de servis fugit. aber wir reden alhie von solchen beainyten nicht / & ubi † potest actus importare delictum grave & parvum, præsumitur potius admissum esse parvum. late Alciat. reg. 3. præsumpt. 6. num. 1. per Bald. l. final. in fin. C. de adulter. edict. cum aliis que allegat. So ist nicht außgeführt / auch nicht geklagt das Lucas B. die Bücher vorfälschet / darumb vielmehr zu sagen / quod tantum teneatur in duplum. Bart. & Dd. supra alleg. loc. vel tantum de residuis, etiam si pro publico officario haberetur Bart. d. l. sacrilegi. §. Labeo. de peculat. num. 2. Fab. d. §. item lex Julia. peculatus. num. 3. Instit. de public. judic.
232. Vors Dritte das mehr ist / so ist † die scharffe Frage nicht zuerkennen ehe vnd zuvorkem / das die that / darnach man fraget warhafftig begangen sey Hypp. d. l. 1. in princip. num. 3. de questio. versic. Nam primo & antequam judex possit procedere ad torturam, debet ei constare revera delictum, propter quod vult inquirere vel torquere, esse commissum, alias si sibi de delicto non constat, non potest procedere super eo, maximè ad torturam, in qua tractatur de damno irreparabili l. 1. §. illum. ad Syllan. Bart. l. 2. de testam. milit. & l. ult. ubi Roman. de questio. Cardin. tit. de præsumpt. num. 5. 6. Bald. l. si quando. C. Unde vi. pro quo l. 1. C. ubi caus. fife. l. si queramus. de testib. Angel. tractat. malef. verb. fama publica cum similib. So † müssen auch die solches suchen zuvorschweren / das sie kein ander beweis hetten / Hyppolit. in §. nunc videndum. num. 25. & l. 1. in princip. num. 7. in fin. de questio. l. edictum. num. 1. eod. tit.
233. Über diß gehören wol mehr stück darzu

ehe man zu der tortur kommen vnd schreiten mag / deren wenig alhie vorhanden ut late Hyppolit. de Marsil. l. 1. in princip. num. 2. & 3. de questio. & Chilian. in princip. tit. 1. von den erforschlichen Bericht. num. 8. 9. 10. cum sequent.

Ob aber wol / nach vbllichem Sächsischen brauch / alle seine des Hyppoliti requisiti, fürnemlich den proceß belangende / alhie vff Sächsischen boden / nicht so notwendig noch teglich geübet werden / sonderit man auch ohne solche weitleufftigkeit zur tortur außgnugsamen indicien zu kommen pfleget / die that auch diffals außsündig vnd am tage / sin temal Lucas B. abgang vnd vnterschlagung der factoren angibt / darinnen falscher Betrug stecket / so er doch vff 1600. sch. belandt / das er seinen Herrn occultirt vnd vorhalten habe / so wird es doch disputirlich vnd gefehrlich / auß angezogenen gründen / vorfallen / ob man ansehglich bey so geschwinden leufften die sache recht angreiffen müge.

Darumb / zum Vierter / rathsamter we re / wann der Waisen Vormündere einigen zu tritt zu dem B. haben wolten / das sie ihn gefenglich einziehen lieffen / Landtr. lib. 3. art. 13. ubi gloß. in fin. darzu † dann weniger vrsachen vnd pormutungen notwendig Bald. & Dd. l. ult. C. de accusat. Denn ob wol in Bürgerlichen händeln ohne gnugsame vrsach niemandt mag eingezogen werden / ohne Injurien vnd schmehe klage / so ihm derwegen gebüret / den noch in peinlichen mag ohne Indicien außgeringen vrsachen / nach ermessigung des Richters / die gefängliche hafft erlande vnd zu wege gebracht werden: ita solenniter distinguunt inter indicia capturz & torturæ Hyppolit. l. 1. in princip. num. 1. de questionib. versic. nota primo ex principio hujus legis, à tortura non esse incipiendum: dices tamen, quod secus est in captura in criminalibus, quia in illis, si judici videtur, potest incipi à captura etiam indicis non præcedentibus secundum Bald. l. si & certius. ad S. C. Syllanian. & l. 2. C. de his qui latron. Angel. l. item apud Labeonem. §. questionis. de injur. & §. scientes. In autben. Ut judic. sine quoquo. suff. & ideo dixit Salicetus in l. nullus. C. de exhib. reis. quod in maleficiis judex potest statim capere malefactorem, præhabita aliquali informatione, secus tamen est in civilibus, quia judex non potest in illis incipere à captura, alias posset contra eum agi actione injuriarum Bald. in marg. verb. Judex. per gloß. notab. l. sed et si is. verb. nemo exhiberi. versic. secus in civilibus. de in jus vocand. & idem Bald. l. consentaneum. C. quomod. & quand. judex.

Vnd könnte solches nicht allein wegen der reinlichkeit / sondern auch der vorsicherung halben gesucht werden / damit er vorwarlich angehalten werde / biß er einen gnugsamen Vorstandt bestelle / *per communem doctrinam Bartb. & Dd. l. i. de custod. reor. Bosi. in. pract. crimin. tit. de fideiuss. carcera. Jas. & Dd. l. sciendum. Qui satisdare cogant. Hyppol. praalegat. l. i. in princ. num. 2. de quaestio.*

Es gehöret aber darzu / das seine vnvermögenheit vnd suspicio fugae musse dargeshan werden / *l. ait prator. 10. §. si debitorem. 2. Quia in fraud. creditor. Jas. l. vinum. num. 3. 4. 5. Si cert. petat. & in princ. reor. Bosi. in. num. 72. Bald. l. si quis. num. 28. C. Unde vi. Caccialup. tract. de debitore suspecto. & Petrus Peckius. de iure sistendi. Andreas Gail. practica. observat. lib. 2. observat. 44. cum ibi allegat.*

Welchs dann diffals desto schwerer zu beweisen / weil Lucas B. nicht excutirt. *Roman. consil. 21. num. 3. 4. Angel. §. item si quis in familiam. num. 8. 12. & 14. Instit. de action. & ibi Jas. num. 83. 84. 85. Ferrar. in form. actio. Hyppolit. verb. exceptionum excusationis. num. 12. & 16. Hyppolit. rubric. de fideiussorib. num. 26. Socin. consil. 24. visis. num. 19. volum. 1. Guid. Pap. decis. 432. num. 8. auch mit hauff vnd hoff zu Leipzig besessen l. sciendum. ubi Bartbol. Jas. & Dd. ff. Qui satisdare cogant.*

Das ¶ also keinen weicern Vorstandt zu machen / schuldig d. l. sciendum. Qui satisdare cogant. ubi Jas. num. 3. fürnemlichen auß Sächsischen Rechten Lander. *lib. 1. art. 3. & 34. ubi gloss. num. 4. & Landrecht. lib. 2. art. 2. & 3. ubi gloss. num. 3. es möchte dann erwiset werden / das er flüchtig vnd seine unbewegliche Güter zur zahlung nicht gnugsam Angel. Petrus. tract. de sequestrat. num. 5. Tirag. de retract. proximus. §. 1. gloss. 3. num. 17. Hyppolit. l. majoribus. in fin. de quaestionib. Caccialup. & Peckius. praalegat. loc. Bartbol. Bald. Platerra. Angel. Rebuff. l. 2. C. de exact. lib. 11.*

Ob aber wol seine behausung der Frauen sein maq / dennoch weil der ¶ Mann inwender Ehe auch dessen Herr ist civiliter l. decem. C. de revocandis. l. in rebus. C. de Jrr. dot. §. per traditionem. Instit. de rer. divisio. l. 3. §. genera. l. Pomponius. §. in dotem. de acquir. posses.

Als ist er keinen Vorstandt zu machen schuldig / sondern wird vor gnugsam begütert gehalten l. sciendum. §. si fundus in dotem datus sit. tam uxor quam maritus propter possessionem ejus fundi possessores intelliguntur. ff. Qui satisdare cogant. scilicet ut neuter teneatur satisdare. prout glossa ibidem exponit. verbo. intelliguntur. quam sequuntur Dd.

Waz ¶ in peinlichen sachen hilfft solche possession nicht / vnd ist der mißhandlet ander

gestalt vorsicherung zu machen / flüchtig / ehe er der haffnung entlediget werde Lander. *lib. 9. art. 13. Bart. & Dd. l. 1. de cust. reor. & in. l. si vero. §. qui pro condemnato. ubi Alber. Jas. & idem Jas. n. 3. l. sciendum. qui satisdare cogant. Daumbond. in pract. crimin. cap. 20. n. 3. l. cor. §. super bis. ubi Bald. Cyn. Salic. C. de appellat.*

Aber es ist alhie noch streitig / ob peinliche seit vorhanden vnd außgeführt werden möchte (sicur ante omnia ad carcerandum requiritur Bald. & Dd. l. 2. C. de episcop. audient. l. 2. C. de exactor. tributor. lib. 10.) cum non ¶ præsatur delictum l. merito. pro Soc. la. te Tirag. in tract. praesumpt. reg. 3. praesumpt. 1. num. 1. cum multis sequens. & ibi allegat. c. penult. & ult. de praesumpt. sed clarioribus lucis probationibus demonstrari debeat l. final. C. de probat. aut saltem indicia manifestis dolus. de quo hic agitur. probari debet l. dolum. ubi Bald. Salic. & Dd. pest. gloss. C. de dol. mal.

So ist auch nach Sächsischen Rechten vnd vbrigen schier hergebracht / das auch in der peinlicheit / fürnemlich so nicht capital were / diffals anders dann mit ihren Haab vnd Gut zu bestellen nicht pflichtig Lander. *lib. 1. art. 3. & 34. ubi gloss. num. 4. & lib. 2. art. 5. & 3. ubi gloss. num. 3.*

Weil aber die summa der Kupffer vnd 16. fährbrieff / so diffals vnterschlagen vnd verborgen / vff viel Tausent Gilden laufft / vnd auch der vnündigen Vormunden interess mit vnterlaufft / vnd allerley vormutung vnd in dieien diffals wieder Lucas B. vorhanden / wie oben vnterschiedlich dargeshan / als willich nicht vorneimen / das ¶ es beim Richterlichen Ambt vnd Wilsühr stehen möchte die gefengliche einziehung diffals nachzulassen *per not. Hyppolit. d. l. 1. in princ. noven. 2. & 3. de quaestio. Bald. l. ult. C. de accusationib.*

Jedoch pflegen die gerichte niemand einzuziehen / vor erkundigung gnugsamer Versächn / sonsten ist die vorhaffung vnrechtmessig Hyppolit. de Marfil. l. qui cedere. num. 19. de fcar.

Weil auch / vormüge Landtoblichen gebranch / wer ¶ einen andern einzuziehen biwet / dem gerichte dafür gnugsame vorsicherung vnd Vorstandt vor allen schaden vnd interesse zu thun schuldig / als ist den Vormunden diffals zubezudenken / ob sic sich vnd ihre Wändlein ohne dringende versach / in solche weiterung / Vorstandt vnd vorpflichtung / begeben wollen / potissimum quia ¶ contra accusatum ut susp. 243. spectum de delicto vel fuga. iudex decernere capturam non solet. nisi saltem summarie cognoverit de causis incarcerationis. & qualitate personæ. quæ petitur incarcerationi Hyppolit. de Marfil. d. l. qui cedere. de fcar. maxime si (prouhic.) petatur incarcerationi. pro delicto vel debito incerto. neq.

- neque dum liquidato Hypp. in rubric. de probat. num. 421. Quanquam autem idem dicat, licet sine iudiciis quis non possit poni ad
244. torturam, tamen iudicem non cadere in poenam, qui sine iudiciis captivum fecit Hyppolit. singul. 93. incip. Iudex, quia res pendere a iudicis arbitrio. idem Hypp. l. i. in princip. num. 1. 2. 3. de quest. tamen aliud traditum est in eo, ad cuius instantiam & cuius periculo fit captura gloss. ad Landtr. lib. 2. art. 34. author. different. 67. tenetur enim injuste incarcerato pro injuria damnis & interesse l. si vero. §. qui pro reo. versic. Injuriarum actio adversus eum esse potest, quia non sine qualibet injuria est duci in ius. & versic. tanquam de injuria sibi facta queri poterit. Qui satis d. cogant. Schurff. in terminis consil. 87. & consil. 98. num. 4. lib. 3. Jas. num. 22. & 23. post Castrens. l. contra se non obstitit. de re judicat. Bald. consil. 412. lib. 1. Boer. decis. 215.

- Daher dann die Vormünder als sie sich wol zubedencken haben / dann wer einen andern vnbilliger weise / vnd ohne anugsame vrsachen / einziehen lesset / oder vor einen Banckerupten / flüchtigen oder falliten angibt / mag darumb vnd viel mehr der angelegten scharffen fragen halben / besprochen / vnd wegen solcher zugefügten Injurien bürgerlich oder peinlich belanget werden / gloss. d. art. 34. lib. 2. author diff. 67. & extat sententia in Weichb. tit. von Vorträge. & de tortura indebita actione res est manifesta ex Weichb. fol. 129. Chilian. de requisit. num. 38. Reinhard. diff. penali 9.
246. Authore differ. diff. 67. in fin. Incarcerare enim est injuria personalis & realis l. si vero. §. 2. versic. non sine injuria. Qui satis d. cogant. Alex. consil. 17. & ignominia l. 1. l. 4. l. 6. l. penult. C. de iis qui bon. cede. ubi Bald. & Dd. l. si creditores. in fin. de privileg. creditor. Jas. post Castrens. num. 22. & 23. l. 4. de re judicat. Boer. decis. 215. & Boff. de carcer. num. 1. Schurff. consil. 98. num. 4. censur. 3. Imo dicere aliquem in idoneum, & non solvendo, pro injuria habetur, ac injuriarum actionem parit. d. l. si vero. §. qui pro rei. ubi Barthol. Jas. & Dd. qui satis d. cogantur. etiam qui dicunt tantum, esse debitorem eum, qui non sit, injuriarum tenetur l. si creditor. 19. cum l. sequent. de injur. nam actus etiam legitimus habet injuriam quando non fit legitimo modo Innocent. & Dd. inc. final. de oper. nov. nuncia. l. quemadmodum. §. fin. ad L. Aquil. multo tamen major est injuria aliquem torturæ subdere, sine requisitis illis octo, quæ ponit Hyppolit. l. i. in princip. num. 3. 4.
247. ff. de questio. quæ tamen gravior putatur abscissione utriusque manus Hyppolit. l. 1. §. præterea. num. 8. de scar. & l. divus. num. 2. de

questionib. Vnd war ist solches in vrbuntz dieser Landarth auß Sächsischen Rechten wol hergebracht von wegen vnrechtmessiger gefengnuß / Landtr. lib. 2. art. 24. in fin. ubi gloss. in princ. litera a. b. cum seq. & in princip. & art. 60. in fin. versic. das sie fragen per tex. d. art. 34. Vnd darumb so viel desto mehr der vnrichtigen peinlichen Fragen halben Chilian. cap. 2. num. 38. cum ibi & supra allegat. Quanquam autem loquantur potissimum de pœna civili, tamen constat de tamen injuria criminaliter vel civiliter agi posse l. final. de injur. ut de alio delicto quolibet, Barthol. l. final. de privat. delict.

Ist also wol zubedencken / daß durch gefengliche einziehung / vnd gesuchte scharffe frage / oder auch erlangte / man allerley process ihm vnd seinen principalen wol zuziehen kan / vnd doch dardurch wenige erstattung erlangen mag / 251. quia tamen carcer non exolvit debitum sed bursa. Hyppolit. in l. unius. §. final. num. 12. de quest. & rubr. de fidejussor. num. 379. & in practica crimin. §. attingam. num. 54. & in causa pecuniaria nemo facile potest torqueri vel debet Hyppolit. l. divus. num. 1. de questio. nisi talis causa crimen habeat annexum Hyppolit. ibidem num. 5.

Darneben auch nicht zu vergessen / so zu verberühret / wann man gleich die scharffe frage erhalten köndte ex Chilian. cap. 2. num. 38. & Hyppolit. l. divus. num. 5. de questio. daß es dennoch wol nützlich solte fursallen / ob B. etwas bekennen oder aber vorhalten / vnd nichts bekennen würde / wenn er auch solte vorhalten / so weren alle indicien purgirt / vnd seine gegenforderung desto scheinbar / daß ihm vnrecht geschehen / fürnemlich weil er das gemeinrecht vor ihm hette / quod qualibet incarceration & tortura præsumatur injusta, donec etiam causa probentur; ex regula Bartholi: quod quando tamen aliquid fieri nequit sine aliqua causa, illud nunquam præsumatur iuste riteq; factum, nisi illa probentur. Barthol. & Dd. l. ita si suspectus. ff. de procurat. l. unic. C. de prohibet. sequest. possess. & fruct. Alciat. reg. 3. præsumpt. 8. & 9.

Derenwegen wil den Vormunden obliegen / sich wol vorzusehen / daß sie ihnen oder ihren Wundt nicht vnnotige rechtfertigung zuziehen / oder auch ohne noth anfangen / sonst würde es vber ihnen außgehen / per notat. Barthol. l. 3. §. sufficit. ubi Alber. & Dd. de contrario jud. tutel. l. a tutoribus. l. cum plures. §. omnium. de administ. tutor. l. quicquid. C. arbit. tutel. l. non est ignotum. 6. C. de administ. tutor. l. fin. C. ubi pupill. educat. deb.

Da sie nun wegen des Lucas B. angegebenen abgang nicht zubesprechen / wie dann bey der ersten Fragen außgeführt / was dürfften sie sich

sich in diese weiterung stecken / möchten viel lieber die Augspurgischen mit dem B. wie angesfangen / also ferner diese suppe ganz aufessen lassen.

Es wird aber der iſo vorstehende Vorhörtstag geben / wie weit man es alda bringen müge. Do aber in der gütte nichts zu erhalten / als köndten sich die Vormündere zu recht erbieten / vnd wenn sie deßhalben belanget würden / hetten sie alsdann mit mehrer entschuldigung vnd vns vorweißlicher ihrer Mündlein rechtens sich anzunehmen / vnd die Sache rechtlich zuvorthedingen / auch vorstandt von B. oder desselbigen vorhaffung / auß obangeführten Rechtsgründen / zu suchen / nachdem die handel sich geben vnd verlauffen werden.

Da aber die Wiedrigen nicht fort wolten / sondern die sache so ersisen lieffen / so were wol rathsam von dem glimpflichsten wege anzufangen / als erstlich die restitution der Vnmündigen zuseuchen / auß dem grunde daß B. alsbald nach ihres Vaters tödtlichen abgang nicht von dem dienste abgesetzt / d. l. sed etsi pupillus. 11. vers. remouendus enim fuit. de institor. actio.

Item daß sie nicht quitirt / wie billich hette geschehen sollen / da ihres Vaters Rechnung vnd Vorrath allenthalben nach seinem 254. tode richtig befunden / qui t enim rationes & instrumenta & reliqua reddidit liberari certa apocha debet l. pecunia. 14. ubi Bald. Salicet. & Dd. C. de solut. l. placuit. C. de colon. fund. pat. Dd. l. 2. C. de apoch. lib. 10. & restituitur t minor, non tantum in iis quæ ipsius nomine sint damnosè gesta: sed et si aliquid neglectum & cessatum sit l. etsi. 8. §. penult. & ultim. cum l. sequent. l. si ex causa. 10. §. penult. de minorib.

Es sol aber die quittung allein nicht gesucht werden / sonst müste man mit den Augspurgern allein zu thun haben / vnd ihrem foro 256. nachgehen / ex regula: quod factor forum rei debeat sequi l. 2. l. 5. C. de jurisdiction. c. cum sit generale. de for. competent. Quamquam autem 257. competens t ratiocinationis forum est, ubi ratio administrata l. 1. C. ubi de ratiocic. tamen cum hæc peracta sint, & tantummodo petatur apocha, non idem juris esse potest: quandoquidem hæc t conditio est personalis l. 2. C. de condict. ex leg. & Dd. d. l. pecunia. 14. C. de solutio. quo in genere petitor sequitur forum rei l. heres. 19. de judic. c. Romana. §. contrahentes. de for. competent. in 6. Do doch besser die Sache zu Leipzig zu behal- 258. ten / vnd den Lucas B. als fürnehmsten Redel- fñhren mit in standt des rechtens zu bringen / fac. l. 1. & 2. ff. de quib. reb. ad eundem judic. eat. Jas. num. 2. & 3. l. nulli. C. de judic.

259. Ob t auch wol die restitution muß gesucht werden / da die wohnhafftig / wiederwel-

che dieselbige zu suchen / l. 1. l. 2. C. ubi & apud quem, dennoch aber / weil Lucas B. diffals der principal / gegen dem man zu thun hat / in Leipzig gefessen / vnd der ganze Kupfferhandel / Rechnung vnd Factoren da gehalten / ut etiam ratione contractus ibi forum sit competens l. 1. C. ubi de ratioc. l. heres. 18. §. 1. cum segg. de judic. Als halte ich wol / daß diffals zu Leipzig auch die restitutio möchte gesucht werden / per d. l. unic. C. ubi de ratioc. junct. a. l. 2. & l. ult. C. ubi & apud quem restit. l. prefetti. de minorib. l. 1. num. 7. C. si aduers. sentent.

Da man auch deßhalben alle weiterung meiden wolte / als köndte man / do gegener mit der vorlagen nicht fort / sondern die ding stecken vnd ersisen lassen wolten / ex t l. diffamari. 260. die wiedrigern fürnehmen / oder vielmehr ex l. si contendat. de fidejussorib. vnd gerichtlich suchen / ihnen einen namhafftigen termin anzusehen / in welchem sie ihre forderung vnd diffamation wieder die Vnmündigen aufzuführen schuldig seyn solten / ex gloss. & Dd. l. unic. in fin. C. ut nemo inuit. Bartbol. num. 8. & Dd. l. si quis libertatem. de petit. heredis. Covarr. resolut. lib. 1. cap. 18. cum ibi allegat.

Vff welchem fall auch die t restitutio in 261. integrum damit incidenter köndte gesucht werden / Jas. l. nam posteaquam. §. si minor. num. 4. de iurejurand. & per modum exceptionis seu replicationis Salices. l. fin. §. ult. num. 9. C. de tempor. in integr. restit. Dd. l. quod si minor. §. ult. de minorib. Nam t etiam repli- 262. catio nihil aliud est quam exceptio l. 2. §. replicationes nihil aliud sunt quam exceptiones a parte agentis. de exception. l. non exceptionibus. 10. C. cod. tit. Bartb. Bald. Jas. Dec. l. ult. C. de eden.

Es ist aber außfündig / vnd ohne streit / daß die Vormündere vor ihrer vnmündigen Obrikeit / vnd ordentlichen Richter / vnd also beyden Rath zu Leipzig / solches zu suchen befüget seyn / vnd darumb den Augspurgern nicht nachziehen düessen / quia sic t petendo terminum præfigi suis diffamationibus, unde in- 263. posterum actionem metuerse possunt, non agere videntur, sed potius excipere & conveniri; ut hanc querelam apud ordinarium suum judicem, ubi alioqui erant conveniendi, ex regula l. 2. & 5. C. de Jurisdiction. c. cum sit generale. de for. competent. proponere possint, nec forum aduersarii in eo sequi cogantur Cagnol. post Bald. num. 6. dicens communem & Blanc. cap. 2. ac. 4. in l. diffamari. C. de ingen. manumiss. Covarr. regular. lib. 1. cap. 18. num. 3. Schurff. consil. 15. quod in presenti. num. 18. & 19. centur. 3. & consil. 34. quod prædictus. num. 1. 2. centur. 1. Felin. c. eaque. num. 1. de re judicat. Alexand. consil. 103. consideratis. num. 1. 2. 3. lib. 5. Socin. consil. 94.

in causa. num. 1. 2. 3. 4. 6. lib 3. Panormitan. c. si quis contra. num. 2. Et ibi Barbat. num. 6. de for. competen. Cacharan. decis. 18. Pedemon. 151. vulgaris. num. 4. Et 5. Capyc. decis. 18. num. 7.

Wenn aber diß alles nicht gehen noch helfen wolte / vnd wieder Lucas B. verdacht der flucht oder anders einfallen möchte / als were auff den fall der neheste weg / ihn alda zu Leipzig mit recht vorzunehmen / vnd seine vorhaffung zu suchen / auch vff die scharffe frage / auß obbenannten iudiciis / vnd anuassame vorsicherung / zu dringen / welches nicht das erste sondern das letzte vnd eusserste mittel seyn sol / so zugebrauchen.

Weil aber also gütliche handlung vorstehet / als werden der Herr Doctor vnd Vermunden die fürnehmste bey der ersten vnd folgenden fragen obangezogene gründe einzuführen wissen / vnd daruff dringen vnd zu vorabscheiden bitten / daß ihre Vormündige mit seiner Rechnung vnd weitläufftigkeit dieses handels mügen verschonet vnd losgezühlet vnd von den Augspurgischen / so die Bücher vnd Rechnungen haben / vnd nach Wolffen R. todt als les richtig befunden / vnd den Handel Lucas B. sieder gänzlich vertrauet haben / gänzlich vnd schriftlich quittiret / vnd sie an ihren Factoren Lucas B. gewiesen werden.

So auch in dem etwas vorsehen oder verfeumet seyn sol / daß die vnbvormundete R. Erben alsbald nach des Vaters tode / dem B. nicht außdrücklich vffgesaget vnd abgedancket / wil man verhoffen / daß es ihnen / vormüge der recht / mit schädlich sein müge / oder doch daß / im fall der noth / sie als noch minorennes / darwider zu restituiren / fürnemlich weil mit der that & ipso facto B. alles zu sich gezogen / vnd sieder auch mit vorwissen / willen vnd villsicht newer bestallung der Augspurger / den gangen

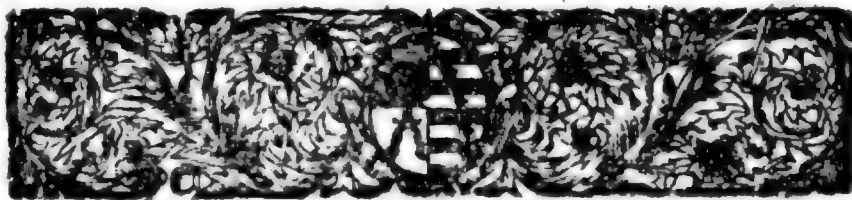
Handel getrieben / innengehabt vnd vorwaltet.

Da aber vber zuversicht solches nicht zu erhalten were / kan man ferner alternatiue suchen / den Augspurgern vnd B. als vnbilllich diffamanten vnd die in der gruben Wolff R. schmichen vnd vordecktig machen / dessen doch Rechnung / Register vnd Vorrath nach seinem tode sie richtig allenthalben befunden vnd zu sich genommen / vnd seinen Erben solche grosse vnerschündliche Schuldlast vnd triegerrep vffdringen / vnd in busen schreiben wollen / gertlich vffzuheben / in einer namhaftigen Zeit / solche bezückung wieder sie aufzuführen.

In des auch B. als diffals vordecktig / vnd sonst nicht sehr gewissen vffzuheben den Vnmündigen anuassame vorsicherung zu thun / vnd verstandt vor allen schaden zubestellen oder mit gefenglicher hafft vnd persönlicher bestückung dermaßen zu fassen vnd anzuhalten / vff daß R. Vnmündigen vnd ihre Vormünder / vff gnedigste vorsorgung des Churfürsten zu Sachsen etc. vnfers gnedigsten Herrn / als Obervormunden / ihr recht künfftig an ihnen erlangen / vnd allenthalben anuassam versichert seyn / vnd bleiben / Auch im fall der noth einen pemptlichen zutritt vnd scharffe frage wieder ihn erhalten vnd erlangen mügen / Darzu allenthalben die obangeführte rechtsgründe zugebrauchen /

Was nun der abschiedt vnd aufgang dieses gütlichen Vorherstags aeben wird / hat man alsdann zu erwarten / vnd demselbigen nach diesen beschwerlichen Handel / den Vnmündigen zum besten / zu treiben vnd aufzuführen /

So viel habe ich vff dimal zur instruction vnd vorbereitung dieses Handels zuverinnern gehabt. Salvo.

CONSILIUM CCCXXXVI.

DE CONFISCATIONE BONORUM OB TRIBUTA NON SOLUTA: ET TESTAMENTO A DUOBUS GRAVITER DECUMBENTIBUS, AD ALTERIUS SUGGESTIONEM, FACTO.

SUMMARI A

I. QUÆSTIONIS
RATIONUM DUBITANDI.

1. Testi unico interdum creditur in iis quæ ipse gessit. *Contrà* num. 8. & 18.
2. Officiali, deponenti gabellas non esse solutas, creditur donec probetur contrarium. & num. 5.
3. Inquisitioni Magistratus statuitur.
4. Magistratus in his quæ ex officio facit, credi debet.

RATIONUM DECIDENDI.

6. Causa scientiæ inepta fidem non facit.
7. Testi in propria causa deponenti non creditur.
9. Testi injurato non creditur.
10. Delatori sine probatione non creditur, etsi officialis sit.
11. Magistratus non creditur in rem suam, in facto suo nec antiquo:
12. præsertim extrajudiciali, & coram se non gesto:
13. & quando non servato juris ordine procedit:
14. & in his quæ à merâ ipsius potestate dependent, aut cum de bonis alicujus auferendis agitur: & num. 23. tamen ordinariâ probatione opus est. num. 16.
15. Magistratus, sine justa causa, nemini jus vel bona sua auferre potest. & num. 22.
17. Testi de auditu deponenti non creditur.

REFUTATIONIS RATIONUM
DUBITANDI IN PRI-
MA QUÆSTIONE.

19. Vox unius, vox nullius.
20. Regula standum, donec probetur casus exceptus.
21. Testi uni creditur, si testator vel partes ita voluerint.
24. Processu & sententiâ declaratoriâ in rebus commissis & casibus privationis rei, semper opus est. & num. 27. alias præsumitur id injustè facere. num. 28.
25. Justa causa non præsumitur, quando ea ad privationem rei alicujus requiritur.
26. ne quidem in magistratu aut principe.
29. Delatori vel officiali non creditur, quando su-

per ejus denunciatione proceditur: sed aliis testibus probare debet. num. 31.

30. Denuncians omnis juratus esse debet.
32. Syndico deferenti non creditur ad condemnandum sed ad inquirendum.
33. Syndicus vel officialis falso deferens, ut calumniator vel falsarius punitur.

II. QUÆSTIONIS
RATIONUM DUBITANDI.

34. pro censu & tributis bona subditorum tacite hypothecata sunt. & num. 52.
35. Pignus debitoris solvere cessantis distrahi potest.
36. Vectigalia & telonia non exsolvens merces amittit.
37. Gabella etiam in foro conscientia à subditis solvenda sunt.
38. Tributum non prestans bona amittit: etiam si ignoret quid & quantum solvendum. num. 40.
39. Tributum quid?
41. Fiscus vel Gabellarius res, quæ in commissum inciderunt, ab herede vindicare potest.
42. etiam à singulari successore: ubi ratio.
43. Exactor collectorum & similium præstationum eas remittere non potest.
44. Clausula comminatoria: Quam cara sibi res sit &c. tacite ejus amittenda periculum importat.
45. Pœna statuti magis attenditur, quam juris communis.
46. ipso jure imposita censetur.
47. Statuta secundum jus commune interpretanda.
48. Jus commune pœnam commissi decernit in vectigalibus non solutis.
49. adeo ut res etiam commissæ vendi possint.
50. Paria sunt quid non fieri vel non debito modo.
51. Pœna statuti locum habet, cum vel minimum deficit.

RATIONUM DECIDENDI.

53. Argumentum non valet ab obligatione solvendi, ad privationem. & num. 126.

54. Obliga-

54. Obligatio actionem parit ad exigendum, non ad privationem:
55. etiamsi consensu contrahentium aliud inductum esset:
56. vel consuetudine loci.
57. Pœnalia & odiosa non sunt extendenda.
58. Vectigalia stricti juris sunt.
59. ad regalia pertinent.
60. Civitates superiorem recognoscens fisci jura non habent: & num. 63.
61. Bonacivium ob non soluta tributa & alias pensionationes publicas non publicantur, nisi statuto singulari id cautum sit. & num. 126.
62. Statuta, præsertim pœnalia, non præsumuntur.
64. Observantia, stylo Curie, & res similiter judicata, jus faciunt.
65. Vectigalia & telonia pro viarum publicarum refectione præstantur.
66. Bona civium sine tributorum exsolutione alienari nequeunt.
67. Possessor reliquias censuum & tributorum antecessoris suiolvere tenetur.
68. Geshof vel Schof census nomine venit.
69. Census publicum tributum est, & in auxilium gubernationis ac recognitionem superioritatis præstat.
70. ob Census non solutum bona non committuntur.
71. etiam Jure Saxonico, quo certa ob id pœna constituta.
72. ob Vectigalia non soluta bona publicantur, si dolose id factum.
73. Causa qualibet à dolo & ejus pœna excusat.
74. Lex commissi contra heredem exercenda non est.
75. Actiones revocatoria ex delicto defuncti adversus heredes non dantur:
76. nisi crimen adeo sit notorium, ut defendi non possit.
77. Commissum & Privatio præsupponit dolum malum.
78. Privari re sua sine dolo nemo potest.
79. Dominus feudum revocans dolum & scientiam committentis probare debet.
80. Dolus ab allegante probandus.
81. de Dolo Actio in Heredes non datur, nisi quatenus ad ipsos pervenit. & num. 90. 101.
82. Præsuppositum ubi non datur, cessat dispositum.
83. Dolus & fraus ubi non est, pœna privationis vel dupli esse non debet.
84. Diversos tractatus quæ habent, diversos habere debent effectus.
85. Liberationem semel qui fecit, jus exigendi amplius non habet.
86. Liberationes & remissiones sunt favorabiles & amplianda.
87. Gabella sapiunt extorsionem
88. odiosa & stricti juris sunt.
89. Gabellas integras non solvens præstatione dupli pœnâ commissi se liberat. & num. 100.
91. Remissio à Gabellariis facta non solventes à pœna liberat, & num. 128.
92. Resp. contra non solventes, liberatos tamen, actionem non habet, sed contra officiales.
93. Gabellarii, publicani & similes officiales in Rationibus quid omittentes, dupli pœna tenentur.
94. Actiones fiscales revocatoria stricti juris sunt:
95. quinquennio præscribuntur.
96. Portio Fraudatoris non solventis, non socii, committitur.
97. Consuetudo excusat à dolo, culpa & pœna.
98. Liberi ultra consuetum & à parentibus pro æstimo præstitum, inferre non tenentur.
99. Error excusat à pœna æstimi non relati.
102. Causa privationis non præsumuntur, sed probanda sunt. & num. 104.
103. & sum. odiosa:
105. justa graves & sufficiens esse debet.
106. Magistratus ob non solutas gabellas, sine processu judiciali & cause cognitione, subditos bonos auferre non potest. & num. 127.
107. Possessio facti est.
108. Possessio sine sententia declaratoria nemini auferenda ne quidem à magistratu: num. 112. 118. 122.
109. Heres proximus ab intestato possessionem vacantis hereditatis occupare potest.
110. in Possessione sua quidvis relinquendus, donec ordinario judicio ipse vincatur.
111. Defensionis facultas cuiq; danda.
113. Spoliare & vim facere is videtur, qui possidere prohibet, vel sequestrando alio modo accessu arceat.
114. ab Executione incipiendum non est.
115. de Facto procedendum non est.
116. ad Possidendum unus dies vel momentū sufficit.
117. ad Spoliandum vel sequestrandum qui suis facili, is & ad restituendum & relaxandum facili esse debet.
119. Magistratus sine cause cognitione bona alieni jus sequestrare nequit. & num. 122.
120. Præsumptio pro Magistratu, sine cause cognitione spoliante, non stat.
121. Præsumitur contra Magistratum, qui non servato juris ordine procedit.
123. Immobilia sequestrari facile non debent: præsertim hereditaria.
124. Spoliatus ante omnia restituendus.
125. nec de jure suo prius respondere cogitur.

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI IN
II. QUESTIONE.

129. Argumentum à contrario sensu in odiosis & pœnalibus non valet.
130. Argumentum à diversis non valet.
131. præsertim in pœnalibus.
132. Jurisjurandi contempta religio solum Deum regulariter habet ultorem.
133. à Regulâ discedendum non est, nisi in casibus exceptis.
134. Perjurium sine dolo malo non committitur:
135. nec culpa sufficit.
136. Culpa non præsumitur.
137. à Pœna doli causa etiam injusta excusatur.
138. Obligatio juramenti non transit ad heredes quoad pœnas, sed quoad observantiam contractus.

III. QUESTIONIS
RATIONUM DUBITANDI.

139. Testamentorum favor est magnus.
140. pro Testamento in dubio pronuntiandum.
141. Favor testamentorum publicam utilitatem concernit.
142. Duo vel plures unâ scripturâ testari possunt: sunt enim duo testamenta. & num. 144.
143. Testatoris ITA respondentis voluntas sufficit.
145. à Separatis nihil inferitur.
146. Utile per inutile non vitiatur.
147. Falsitas in uno non obest in altero.
148. Agrotus & morti vicinus testari potest.
149. Testator, usq. ad mortem, sana mentis fuisse præsumitur.
150. Sana mentis fuisse præsumitur, qui ad prædictum testamentum respondet: Sic vel Etiam.
151. Puella jure Saxonico curatores habent.
152. absq. illorum autoritate testari possunt.
153. Grossus & obtusus ingenio testari potest.
154. L. Labeo ff. de supellect. legat. explicatur.
155. Afirmatio, ad præcedentem interrogationem facta, deliberatam mentem arguit.
156. Intellectus in dubio ex responsione ad interrogatorium factâ concipitur.
157. L. jubemus. C. de testament. explicatur.
158. Legata solum uti relinquere possunt.
159. Tempore pestis duo testes in testamento sufficiunt: declaratur num. 163. 165.
160. Testamentum militis, coram duobus testibus factum, valet.
161. Pestis tempore bellum censetur esse inter DEUM & homines.
162. de solennitate testium remissum, & num. 165.

164. in Codicillis minor solennitas sufficit.
166. quinque testium præsentia requiritur.
167. Testamentum apud acta factum firmissimum.
168. Acta etiam magistratus municipalis habet.
169. in Testamento apud acta sufficit coram officialibus à Magistratu missis in domo factum esse, sine aliis testibus.
170. Testamentum pestis tempore coram duobus testibus factum de omnibus bonis valet.
171. pro Decreto Magistratus præsumitur.
172. Major pars trahit ad se minorem.
173. ut eodem jure censeatur.
174. Legata ad pias causas ex imperfecto quoque testamento debentur.
175. Legata etiam in codicillis relinquere possunt.
176. Codicilli valent & per se & testamento confirmati.
177. Concipiens testamentum legatum sibi adscribere potest.
178. Falsa causa relictum non vitiatur.
179. Banniti & relegati testamenti factionem habent.
180. Infamia testamenti factioni non officit.
181. Intestabilis sit ob crimen famosum condemnatus.
182. Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis.
183. Error communis, & publicum suffragium personam, etiam in idoneam, qualificat.
184. Pestis & necessitatis tempus in multis excusationem præbent.
185. Necessitas non habet legem:
186. casui lege disposito equiparatur.
187. Ordo inspiciendus & retinendus qui juris est.
188. Ordo intellectus magis spectatur quam verborum.
189. Ordo scripturæ non impedit voluntatem testatoris.
190. Persona incerta, postea declaranda, legari potest. & num. 192.
191. Legata certa esse ab initio, vel postea fieri certa, paria sunt.
192. Incertis personis relictum non valere, quomodo intelligendum?
193. Codicillos plures quis facere potest.
194. Legata nutu quoque relinquere possunt.
195. Heres articulate nuncupandus est in testamento: non codicillis & fideicommissis.
196. Testamentum in aliquibus cancellatum, in reliquis valet.
197. Legata minus solenniter relictâ, in foro conscientie heres præstare tenetur. & num. 199.
198. Obligatio naturalis ex legato, etiam minus solenniter relicto, nascitur.

RATIONUM DECIDENDI IN III. QUÆSTIONE.

200. Præsumptio est pro sententia, quod sit iusta.
201. etiam à Collegio Prudentum ad partem datâ. & num. 205.
202. Collegia J. Ctorum potestatem habent de iure respondendi.
203. Opinio J. Ctorum probabilis est.
204. Sententia, ad consilium sapientis lata, an valeat?
206. verb. Testamentum, in latâ significatione, quamlibet ultimam voluntatem denotat.
207. Ultimarum voluntatum plura sunt genera.
208. Codicilli tantum sunt, ubi legata relicta, & nemo heres institutus.
209. Fundamentum & Caput testamenti est Heredis institutio.
210. Testamentum absq. heredis institutione subsistere & fieri nequit.
211. Heredem instituens Testari voluisse præsumitur.
212. Codicillandi saltem animum habuisse præsumitur, heredem non instituens.
213. Heredis institutio non præsumitur. & n. 220.
214. Heres ex conjectura nemo præsumitur.
215. Institutio heredis palam fieri debet.
216. Lex institutionem aut exheredationem non supplet.
217. Tacita heredis institutio quandoq. valet.
218. Institutio alia, quàm quæ ex verbis resultat, subintelligi non potest.
219. Heredis institutio est forma substantialis testamenti.
221. Legatis oneratus heres non præsumitur.
222. ne quidem favore pia causa.
223. Oneratus legatis ab intestato vocatus præsumitur.
224. Testamentum posterius tollit prius, & nullum reddit, nisi inserta sit Clausula codicillaris.
225. Testantis persona potissimum attendenda.
226. Defectus voluntatis vitiat etiam relictum ad pias causas.
227. & testamentum inter liberos.
228. Falsum est, quod pro vero asseritur de alieno facto, à quo tamen mens & verba ipsius absunt.
229. Falsi tenetur, scripturam alterius nomine conficiens, qui non consensit.
230. Testamentum alterius supponens falsi tenetur.
231. Falsum quod est in uno, in totum vitatur.
232. Ultima voluntas actus individuum est, nec potest pro parte valere, & pro parte non.
233. Testamentum in una parte falsum, totum corrumpit. & num. 236.
234. et si falsitas tantum esset circa accessoria.
235. Testamentum redditur nullum, si ejus compositor vel scriba de falso suspectus est.
237. Mutatio voluntatis non præsumitur.
238. Gravis morbi, mentis inducit exilium.
239. Alienatio mentis ex sermonibus fatuus præsumitur.
240. Furiosi vel Mente capti testamentum non valet.
241. et si sipsis prælegatur. & num. 245.
242. Furiosus & Mente captus ignoranti compa-
243. & absenti. (ratur.
244. Præsentia corporis non sufficit, ubi morbus intellectum impedit.
246. Voluntas libera de substantia testamenti est.
247. Solennitates in testamentis idèò introductæ sunt, ut de legitima testatoris voluntate constet.
248. Mens testatoris ad substantiam testamenti pertinet.
249. Egroto gravi ex morbo testamentum non facile prælegendum est.
250. Suspicio est contra eum, qui testatorem sibi aliquid relinqui interrogat.
251. Testamentum injussu testatoris factum, et si desuper interrogetur, & affirmative respondeat, non valet. & n. 254. 258. 327.
252. Institutio captatoria & ad alterius arbitrium facta, prohibita.
253. Legata captatoria non valent.
255. Captationes legatorum odiosissimæ sunt, & pro falso reputantur.
256. Legata ad suggestionem alterius, ne quidem ad piam causam valent.
257. Opinio ultimo loco adducta approbata ab auctore videtur.
259. Testator ansane mentis fuerit, ex dispositionis qualitate colligitur.
260. Caducum legatum, pro non scripto habetur.
261. Adscribens sibi vel liberis legatum in testamento crimen falsi committit, & illo privatur. & num. 263. 264. 315.
262. per Liberos, quos in potestate habemus, acquirimus.
264. Adscribens sibi etiã petente testatore falsum committit, nisi testator legato subscripserit.
265. etiam in testamento nuncupativo.
266. etiam in codicillis.
267. Ultima voluntas, secundum loci consuetudinem non facta, non valet.
268. Omissio consuetæ solennitatis reddit actum nullum atq. suspectum.
269. Relatum inest referenti.
270. Contradictio ubi in datis est falsitas committitur.
271. Ultima voluntas, in qua est contrarietas, in datis, non valet.
272. Testamentum uno contextu perficiendū est.
273. Causa finalis in principio notatur.
274. Causa finalis regit, suscitatur & arguit omnia.
275. Causa finalis deiciente, desicit dispositio.
276. Pluralitas in una persona verificari non potest.

277. Singularitas in pluribus personis necessario requisitis non verificatur.
278. Repugnantia scripturam totam vitiat.
279. Grammaticale vitium evidens in principibus vitiat ultimam voluntatem.
280. Vitiosa & imperfecta scriptura suspitione falsitatis non caret.
281. Testamentum non habens consuetam formam suspectum est.
282. Scriptura cancellata de falsitate est suspecta.
283. Variatio in civilibus falsitati par est.
284. Scheda a testatore non subscripta nihil probat. & num. 288.
285. Ultima voluntas, ab alio scripta, imperfecta est, nisi testatori & testibus praelecta sit.
286. Ultima voluntas in sensu deficiens imperfecta est.
287. Relictum, cui sit restituendum si testator non expresserit, fraudis suspitione laborat.
289. Scheda sine temporis & testatoris subscriptione non valet.
290. Ridicula legata non valent.
291. Legata futilia ad pias causas converti debent.
292. juxta heredum consilium.
293. in Stipendia Studiosorum quod conferunt, pro pia causa habendum.
294. Rogatio testium in codicillis necessaria non est.
295. Rogatio testium non praesumitur.
296. Ultima voluntas, ad interrogationem alterius facta, ut valeat, quaeritur.

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI IN III. QUESTIONE.

297. Praesumptio est, Intestaturn magis quem decessisse, quam testatum.
298. Solennitates & requisiti necessaria non praesumuntur.
299. Evidentia rei, & ocularis inspectio, optima probatio est.
300. Praesuppositum ubi non datur, cessat dispositum.
301. Testamenta plura facta non praesumuntur.
302. Utile per inutile quanto non vitietur?
303. Nolo exoritur testamentum non valet.
304. Fundamento vitiatum omnia superstructa corruunt.
305. Forma testamenti individua.
306. Agrotus facere potest testamentum, sed sponte, & non ad alterius suggestionem. num. 309.
307. Defectus requisitorum & solennitatum vitiat testamentum.
308. Nudi legata, ad alterius suggestionem, relinquuntur nequeunt.
309. Moribundus, etsi articulatè respondeat, sanamentis fuisse non praesumitur.
310. in Testamento tempore pestis quing. testes requiruntur.

311. Falsitas & Pestis tempore in testamentis abesse debet.
312. Magistratus confirmatio non confirmat quod falsum aut nullum est.
313. Legata invalida pro causa in testamento conjuncta non accrescunt, sed ad heredes pertinent.
314. Nullum quod est, effectum ullum parere nequit.
316. Falsa causa interdum vitiat legata.
317. Suspicio falsi in civilibus pro falso est.
318. Ordo juris servandus.
319. Via fraudibus aperienda non est.
320. Legatum incertae & tacitae persona, nec aliquo modo declaratae, relictum, non valet.
321. suspitione fraudis non caret.
322. Captatoria legata annullanda sunt.
323. Clericorum actus circa testamenta interdum suspecti sunt.
324. ex Falso testamento nihil debetur.
325. Codicilli, ad alterius suggestionem facti, non valent.
326. Falsitatis timor a testamentis & codicillis abesse debet.
328. Thomas Doctus, Doctor veritatis appellatur.
329. Cancellatio non caret suspitione falsi.
330. Obligatio naturalis ex falso testamento non oritur.
331. Heredes ab intestato non tenentur in foro conscientiae ad legata, in falso testamento relictæ, præstanda.
332. Naturalis obligatio tantum ubi ex testamento nascitur, heredes in foro conscientiae obligati non sunt.

RESOLUTIONIS IV. QUESTIONIS.

333. Spoliatus ante omnia restituendus.
334. etiam a Magistratu spoliatus.

V. QUESTIONIS.

335. Testamentum sine jussu testantis conficiens poena falsi tenetur.

I. QUÆSTIONIS RATIONES DUBITANDI.

Erlangende die Erste Frage / möchte es anfanglich dafür gehalten werden / daß einem Erbaru Rath vnd Vormunden hierinnen vollkommenlich zuglauben /

Dann weil der Vormunde diese Güter verwaltet / vnd derer gelegenheit gewußt, als ist nicht unangenehmlich noch unrechtmässig, daß man auch einer enkeln Person / in sachen, so sie selbst gehandelt vnd unter händen gehabt / glau-

- be / Socin. reg. 913. testi unico. num. 2. Tirag. de retract. proximit. gloss. 14. num. 46. 47. cum multis sequentib. & ibi allegat. Canon. inc. 4. de testib. cum simil. extra. de iudic. c. innocens. 23. questio. 4. quem textum ad hoc allegat glossa ult. in c. veniens. 10. de testib. ubi subiungit, hoc etiam in testamentis valere. per l. Theopompus. de dot. prelegat. & quod t credatur officiali, deferenti gabellam non esse solutam, ponit Joan. Bertachinus de Firmo. in tract. gabellar. parte 9. in fine. num. 28. ex Salic. in l. ea quidem. C. de accusat.

Darzu kompt / zum Andern / eines Erbarn Raths erforschung / vberschlagung der güter / durchsehung der Inventarien vnd Registrern / daraus sie gefunden / daß die Güter nicht vollcomlich vnd recht verschoffet worden.

1. Inquisitioni t namq; magistratus stat. Canon. c. qualiter. de accusat. Ferrar. in form. inquisit. Cbilian. in pract. cap. 1. per totum cum sim. lib. saltem donec probet contrarium is, qui denunciatus est non solvisse gabellam, Bertachin. d. tract. de gabell. parte 9. num. 28. in fine. Nam magistratus t in his, quæ circa officium facit & ad illud pertinent, credi debet c. post restitutionem. ubi Panormit. Felin. Dec. de probat. imò & t officiali denunciante non solutam esse gabellam fides habetur, donec denunciatus contrarium probet Speculat. de accusat. §. 1. in fin. Bertachin. de gabell. parte 9. & ult. num. 28. in fin.

RATIONES DECIDENDI IN I. QUESTIONE.

Erentgegen aber bey der Ersten Fragen Auflösung ist wol zubewegen / ob wol ein Erbar Rath auß dem Inventario der güter gelegenheit / vnd derselbigen werth wie hoch sich dieselbigen erstrecken / eslicher massen befinden mügen / daß sie dennoch aber nicht gewußt noch wissen können / Ob dieselbigen so hoch oder geringer verschoffet würden / weil so wol bey der Mutter / als des Vaters leben / der schoß alweggen für vol vnd richtig angenommen / vnd niemalen / weil es eine städliche vnd ansehnliche summa Geldes gewesen / auffgezogen noch gezehlet worden. vnd dieses alleine von dem Vormunde N. W. der das Testament gefördert / mit eigener Handt geschrieben / sich vnd die seinen so städlich bedacht hat / erfahren / dann derselbig nach der Mutter todt / das Gut als ein Vormunde ein mahl verschoffet / vnd nun / weil man ihm seine prætict des vormeinten von ihm ertichten vnd gefundenen Testaments nicht gut seyn lassen wollen / bericht gethan / wie hoch sich solcher Schoß / den er domahlen außs Rathhaus / ohne bey sein der an-

dern Vormunden getraagen / erstreckt habe / vnd köndte ihm als einem Vormund billlicher auffrücklichen vnd vorweißlichen seyn / daß er ohne zuthuen seiner mitvormunden dergleichen vorgehende gnugsame gebürliche erkundigung seiner Ründlein güter / geringer dann sich derselbigen werth erstreckt / vnd also vnrecht verschoffet hat / daher es vnbillig / daß ein Erbar Rath mit höchstem beschwehre vnd voronglimpfung / der in Gott längst seliglich verstorbenen Eltern / vnd ihrer verlassenen / auch nimmehr nach absterben der Kinder an die dritten Erben gefallene Güter / mit fugen confisciren vnd zu sich nehmen / weil dieser bericht auff diesem Vormunde alleine beruhet / vnd niemands mehr darumb wissenschaft hat / vnd wil den sich nicht halten / daß ermelter Vormundt fürgeben sol / Es hette ihm der Sohn Hans W. solch Geldt zugestalt / vnd darneben gesagt / die Mutter heisse so viele vnd nicht mehr bey ihrem leben pflegen zu Schoffe geben / dann dem sey also oder nicht / welchs man nicht wissen kan / weil der Sohn gestorben / weil ihm als einem Vormundt vnd Vorwandten / deme der Güter gelegenheit zum theil wissentlich / gebühret / nicht nach eines vnvorstendigen vnd noch vnmündigen Knaben blossen berichte / sondern nach voller erkundigung vnd billigen werth solche städliche Güter zuverschossen /

Cum t igitur hæc causa scientiæ sit in-
epta nec sufficiens, fidem facere non potest, præsertim in istis, quæ tantum ratiocinando percipi possunt Bald. num. 3. 4. l. solam. 3. C. de testib. & in l. conventicula. 15. C. de episc. & cleric. Marant. Judic. partis 6. parte 2. tit. 6. rubric. de test. product. num. 9. 10. l. 4. C. unde legit. ubi Jas. num. 3. 4. Cbilian. cap. 78. num. 7. gloss. & Bald. in l. 2. de error. advocat. Barthol. & Dd. l. qui interrogatus. de petit. hered. Darumb auch einem solchen / gestalten sachen nach / von den gütern / die er selbst vnrecht verschoffet / vnd damit seine Ründlein vnd derselbigen liebe Eltern / weil er es selber außgesagt vnd bekandt / in ihrem Ruhebette an Ehren vnd gutem Namen verunruhiget / in t eigenen sachen / zu seinem vorthel / vnd andern Leuten zu nachtheil / nicht zu glauben / l. nullus. ff. de testib. l. omnibus. eod. tit. Nec t verum est quod credatur uni testi, vel personæ contra alium, id enim adversaretur legi divinæ r. 4. c. veniens. 10. de testib. etiam in ultimis voluntatibus c. cum esses. 10. de testament. l. iurisperandi. in fin. C. de testib. Anton. Gabr. Roman. de restitut. spoliat. conclus. 1. num. 10. Nopos. tract. de testib. num. 65. 67. Nellus eod. tract. num. 86. 88. Alberic. de malo test. eod. num. 11. Butrigar. eod. tract. num. 2. & 10. Curt. eod. num. 110. Scheck. num. 56. 57. 66. ne quidem ex principis dispositione vel voluntate Boff. eod. tract.

num. 70. præsertim quando is deponit in rem suam, vel plures patitur defectus *Menoch. de arbitr. judic. cas. 92. num. 17. Dec. confil. 56. num. 4. Cravet. confil. 73. num. 30.*

9. Zum Andern / ist er nicht gebährlicher weise / vormitteltst aides vorhöret vnd beswaiget / daher t viel weniger ihm zu glauben / *l. iusjurandi. C. de testib. c. frat. unitatis. 7. ubi Bald. in 4. notabil. c. cum causam. 37. c. eius. 39. Et passim. de testib. Mynsing. observat. 80. centur. 3. observat. 3. centur. 3.*

10. Daß mehr ist / vers Dritte / wer t zu der Obrigkeit anbringt / als wenn jemand die Güter oder sonst was committiret seyn solte / dem ist / als der anlegers oder antregers stadt halte / gar nicht zu glauben / sondern muß sonst ordentlicher weise sein anbringen darthuen / wenn sie gleich mit im ampt seyn / *gloss. verb. citra. l. ea quidem. 7. ubi Bald. Salicet. Et Dd. C. de accusat. l. 1. Et tot. tit. C. de curiosis lib. 12. l. divus. 2. de custod. reor. l. singuli. 14. C. de accusat.*

Am Vierdten / des Secretarii fürgeben wegen eines Erbarh Rathes gethan / seind nur ungeserliche rede / sonicht gelten mügen noch 11. sollen / wenn es zum treffen kömmet. Non t enim creditur magistratui in rem suam, contra alios, in facto suo non antiquo *c. 1. de probat. c. si Papa. de privileg. in 6. l. ex his verbis. ubi Dd. C. de testament. præsertim t extrajudiciali & coram se non gesto Aretin. confil. 23. Socin. confil. 266. lib. 2. & t quando non servato juris ordine procedit Socin. num. 3. Et Alb. l. si fidejussor. §. ult. qui satisfac. cogant. sicut hic nulla inquisitionis aut cognitionis forma est servata Dec. l. factum. 131. num. 1. 2. l. non videtur. §. qui iussu. de reg. jur. Canon. in c. conquerente. de restitut. spoliat. Schurff. confil. 15. quod in presenti. num. 3. 4. confil. 6. cum nullitas. num. 6. centur. 3. potissimum in t his quorum ratio dependet a mera superioris potestate, ut cum agitur (velut hic) de jure vel bonis alicujus auferendis late Cravet. de antiq. tempor. part. 1. §. 1. num. 16. id t verò magistratui non licet 15. sine justa causa l. ult. ubi Jas. num. 3. 4. cum multis seqq. C. si contrarius vel utilit. public. quapropter ejus assertioni super tali causa hic non creditur, sed t ea aliter & ordinariè probari debet Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. Et 9. Panormitan. num. 8. 9. Berous num. 8. c. conquerente. de restitut. spoliat. Menoch. remed. recuperand. 8. num. 26. Panormitan. Et Dd. c. quoniam. in fin. per illum text. de probationib.*

Bevorab / vffs Fünffte / wenn der Rath keine andere ursach der wissenschaft oder kundschafft dñfals haben sol / dann des vordenan-

ten Vormunden berichte / cui. cum ipsi non credatur in propria causa, ut supra probatum est pluribus, quæ repeti non est necesse, multo t minus aliis credi debet quod ab eo audiverunt Cravet. confil. 112. num. 13. per l. de accessionibus. ubi gloss. Barthol. Et Dd. ff. de diversis & temporalib. prescriptionib. 17.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN I. QUÆSTIONE.

Allegen num nichts thuet / was von zeugnuß vnd angeben des vormeinten Testamentsstiffers hievor angezogen / denn ihm zu seinem nuß / wider andern / nicht zu glauben / wie oben bewehret / *ex l. omnibus. C. de testib. & regulariter t uni non creditur c. uni. c. licet. gloss. ult. c. veniens. 10. de testib. l. maritus. de questio. c. admonere 33. q. 2. cum aliis quæ allegat textus in d. c. veniens. 10. versic. nec unius testimonium sufficiat. de testib. imò vox t unius vox nullius l. iusjurandi. C. cod. tit. Et regulæ t standum, donec probetur casus exceptus l. ab ea parte. de probat. Dec. Cagnol. Et Dd. post gloss. l. 1. l. omnis. de reg. jur. Exceptio autem superius in contrarium allegata hic non obtinet, sed tantum eo casu, quoties non de commodo testantis seu deferentis, sed alterius tertii, & de nullius incommodo, quod inde sequi possit, agitur, alioqui manendum in regula, prout benè declarat Jason. in l. rescripta. num. 7. C. de precib. Imperat. offerend. Socinus reg. 423. testi uni. in princ. Et num. 12. cum seqq. ac Dd. præallegat. locis. nisi t quando testator uni voluit credi l. Theopompus. de dot. prælegat. gloss. ult. d. c. veniens. 10. de testib. aut ex partium conventionem, quæ hic absunt.*

So lan auch des Secretarii, wegen eines Erbarh Rathes / gethane assertion, dñfals sein beweiß noch glauben machen / cum agatur de jure & possessione hereditibus auferenda, quod t non nisi ex justa causa, & eadem ordinariè probatâ, fieri potest. Menoch. remed. recuperand. 8. num. 3. 8. 9. Duenn. reg. 691. c. conquerente. ubi Panormitan. num. 8. Berous num. 7. de restit. spoliat. quapropter t nec iudicis aut magistratus assertioni hic creditur, absq; alia idonea probatione Panor. c. 2. num. 22. de prohibet. sequestr. possess. Et fruct. Curt. in l. unic. num. 49. C. de probib. sequestrat. pecun. Angel. 107. Jacobellus. num. 3. in fine. Boer. decis. 238. num. 4. Tirag. de pænis causa 43. num. 9. Ripa l. admonendi. num. 21. de jurejurand. Jas. num. 2. Et 3. in l. iudices. per illum text. C. de iudic. & in terminis Panormitanus n. 8. 9. Boerius num. 7.

- num. 7. §. c. conquerete, de restitut. spoliat. Canon. c. post cessionem, de probat. Cravet. consil. 302. n. 4. Rom. consil. 58. n. 1. 2. Angel. consil. 107. consil. 778. ad prædicta. num. 4. & 5. Paris. consil. 41. optim. num. 22. volum. 1. Jas. num. 3. cum seqq. in l. iuste possidet. de acquir. possess. num. 26. 27. Schurff. consil. 6. cum nullitas. num. 7. centur. 3.
24. præsertim ¶ cum opus sit processu & sententia declaratoria, etiam in rebus commissis, ad hoc ut possessor iis privari, & gabellario assignari queant l. commissa. ubi Barthol. & Dd. Bertachin. de gabell. parte 9. & ult. num. 3. & 6. & 20. per Bald. l. si quis in tantam. num. 19. C. unde vi. ubi illam regulam ex textu notatam: quod delictum non sit modus proprius amittendi dominii, Bartholus extendit ad eos, qui propter non soluta vestigialia res committunt, ut illis sine iudicio & sententia nequeant auferri, per jura ibi allegata. Pro eadem regula, quod in casibus privationis rei, etiam manifestis, semper requiratur causæ cognitio, & sententia declaratoria est Glossa verbo. jura feudi. & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. amittat. Alex. consil. 129. num. 4. lib. 1. Curt. Junior. de feud. parte 4. in ult. particula dubitat. 1. Zas. de feud. in 10. parte. in fine 1. particula. & dicit Molinæus hanc esse communem, in consuetud. Paris. tit. 1. de mazer. feud. §. 30. num. 23. Clarus de feud. questio. 62. per totum. etiam si feloniam esset notoria prout loquitur Schurffius consil. 27. centur. 1. Ratio est, quoniam res alteri sine iusta causa nequit auferri Jas. l. ult. num. 3. 4. cum seqq. C. si contra jus vel utilit. quoties ¶ autem alicui non potest aliquid auferri sine iusta causa, toties illa non præsumitur Barthol. l. item si suspectus. 19. de procurat. num. 547. Jas. num. 60. l. 1. de offic. ejus cui. ne ¶ quidem in magistratu aut principe Alciat. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. & 9. num. 7. per c. nox. de judic.
27. sed ¶ ante omnia iudicio probari, & sententia desuper, saltem declaratoria, obtineri debet Bald. l. 1. num. 10. 11. 12. C. de hered. instit. & c. 1. §. vel si cum filia. num. 2. & 3. Quib. mod. feud. Jas. l. si quis iniquum. §. quod autem. num. 5. Quod quisq. jur. l. 2. num. 12. C. de jure emphyteutic. Canon. c. folicis. de pen. lib. 6. Castrens. consil. 160. ad primum. in fine volum. 1. Panormitan. consil. 3. inter. quest. 3. lib. 2. Alexand. consil. 124. omis. in princ. lib. 1. Curt. Jun. de feud. parte 4. num. 155. Zas. parte 10. in epit. feud. num. 33. Schurff. consil. 10. quod præmissa. num. 24. & 25. centur. 3. Tiraguell. in l. si unquam. 8. verb. revertatur. num. 16. 17. cum multis seqq. C. de revocand. donat. Jason. in l. rem qua nobis. num. 35. de acquir. possess. Alexand. consil. 103. videtur. num. 25. lib. 1. & consil. 124. superfluis omis. num. 2. & 3. lib. 1.

Quamobrem in talibus citra causæ cognitionem & probationem magistratui procedenti credi non potest nec debet, imo ¶ potius adversus eum est præsumptio, 28. quod non iuste moveatur ad rem alteri sine processu juris auferendam Menoch. remed. recuperand. 8. num. 3. cum seqq. Alciat. de præsumpt. 8. & 9. reg. 3. l. tenor. de re judicat. Angel. consil. 107. in fine. Roman. consil. 436. quod indultum. circa finem. Felin. conclus. 5. & Dd. c. quæ ecclesiarum. de constit. Dec. consil. 526. pro resolutione. c. quoniam. 11. in fine. ubi Lanfranc. & Dd. de probat.

Multo ¶ minus credi potest aut debet 29. delatori, vel etiam officiali denunciante, quando proceditur super ejus denunciatione, adeo ut, tanquam pars accusatrix, ne quidem in testem recipi possit, ut in hac ipsa materia confirmat Bertachinus in tract. Gabell. part. 9. & ult. num. 28. contra Baldum in consil. in nomine domini. & Salicetum ad l. ea quidem. C. de accusat. Barthol. l. divus. de custod. reor. c. licet Heli. de Simon. Angel. l. qui bona. §. damni. de damn. infect. Angelus tract. malef. verb. nec non ad denunciationem. ubi num. 14. cum seqq. latè probat, quod delatori vel denunciatori, quamlibet jurato (sicut ¶ denunciatio omnis esse debet 30. Angel. ibidem. num. 5. & l. si vacantia. C. de bon. vacantib. lib. 10.) non credatur, sed ipse probare debeat l. accusatores. §. denunciatores. ad SC. Turpilian. l. divus. de custod. reor. & quod ¶ non per denunciantem, sed alios 31. idoneos testes probari debeat, quando super denunciatione proceditur d. §. denunciatores. d. l. divus. ubi Angel. in princ. verb. nec non ad denunciationem. num. 21. Nec aliud vult Bertachinus de gabell. parte 9. & ultim. num. 28. ubi confirmat, syndico ¶ credi 32. non ad condemnandum, sed ad inquirendum, licet Speculator tit. de accusat. §. 1. dixerit, ei credi, donec contrarium probeatur: quod non obtinet, nisi ubi sic est statutum: quanquam & tum hæret in controversia, ut patet ex Angelo & Augustino in d. præct. criminal. verb. nec non ad denunciationem. num. 14. 15. 16. cum seqq. quanquam etiam præfati Dd. loquantur de syndico & officiali publico, ad deferendum jurato & deputato, ut patet ibi ex Angelo num. 5. aliis autem, ac ne illis ipsis quidem, non credi, nisi delationem per alios testes idoneè probarent, demonstratur d. l. accusatio nem. §. denunciatores. ad Turp. l. divus. de custod. reor. Imo puniuntur ¶ velut calumniatores l. ea quidem. ubi Bald. & Salicet. C. de accusat. c. 2. c. ult. de calumn. Angel. d. tract. malef. verb. nec non ad denunciationem. num. 20. cum seqq. aut falsarii, si falso deferant

scienter Alber. de Rosat. in rub. C. de monopol. Augustin. ad Angel. præallegat. loc. num. 20. versic. tenetur pœna falsi. per Bald. l. 2. C. de error. advoc. Barthol. l. lege Cornelia. §. final. ad L. Cornel. de falsis. per illum tex.

RATIONES DUBITANDI IN IL. QUESTIONE.

34. **U**nder Andern Fragen möchte anfänglich eines Erbarh Raths intent damit gestrichet werden/ daß für t geschosß vnd dergleichen die Güter heimlich vorpfendet stehen l. imperatores. §. ibi Alb. de publican. l. 1. C. in quib. caus. pign. tacit. contrabat. Jas. post Aretin. l. apud Julianum. §. heres. de legat. 1. Bald. l. 1. §. quod si nemo. Quod cuiusq. universis. Thomat. de collect. in princ. num. 3. Benedictus Boninus de censibus. art. 59. num. 91.

35. Daher dieselben wie t ein Pfandt wegen der nicht zahlung dem Schuldiger entzogen vnd verkauft werden mögen/ l. 4. de pignorat. actio. tot. tit. ff. §. Cod. de distract. pignor. ad idem. Caccialup. l. admonendi. num. 66. de iurejurand. Landtr. lib. 1. art. 52. Constit. Saxonie. 28. in princip. versic. auch Schosß/ Steuer/ vnd Erbgeldt 2c. part. 1.

36. Also t ist es auch in Gleidt/ Zoll vnd dergleichen zurecht vorsehen/ daß wer solchen vberseyhet vnd nicht entrichtet/ darüber die güter verliere vnd committiere/ auch dieselbigeder Vbrigkeit heimfallen/ l. si divina. §. C. de exactorib. tribus. l. commissi. l. final. §. si quis. ff. de publican. §. vectig. ubi Barthol. gloss. l. 1. C. de vectiga. Bertachin. de gabell. partis 8. parte 9. num. 2. §. 3. §. 4. per l. 1. §. 2. C. de vectigal. Nam

37. & t in foro conscientia, præsertim à civibus & subditis, ejusmodi gabellæ debentur & solvendæ sunt, quando communi consensu vel ex privilegio, aut superioritatis jure, ordinatæ sunt Joann. Firm. tract. gabell. partis 8. parte 9. num. 1. ubi dicit banc esse communem.

38. Welches t in tributen/ schossen vnd dergleichen gemeinen anlagen vnd steuren also gehalten vnd auch verordnet ist/ l. imperatores in fin. de publican. Thomatus in tract. de collect. in princ. §. exactio. num. 17. ubi ponit hoc obtinere in tributo, quod t ante definiverat.

39. num. 13. esse publicam pensitatione seu functionem, quæ publicè præstatur ratione soli proprii l. 2. C. de annon. l. modios. C. de susceptor. l. final. C. si pro public. pensit. cum aliis qua allegat, quod t ampliatur ut procedat, etiam si ovis non haberit fuisse solvendū, aut quantum esset solvendum l. interdum. ff. de publican. Bertachin. in tract. de gabell. parte 9. §. ult. num. 3. 4. 5. 6. cum sequent. §. ibi allegat. ad idem Firmian. de gabell. part. 1. in princ. §. partis 8. parte 9. §. ult. num. 1. cum seqq. 3. 5. 24.

Zum Andern hat solches stadt nicht allein wider den so Schosß vnd Zoll verschwiegen/ sondern auch gegen seinen Erben/ daß auch dem Erben die vorschwiegene vnvorsiente vnd daher vortwirkte Güter/ von der Vbrigkeit mögen eingezogen werden/

Poteest t enim fiscus vel gabellarius vendicare res, quæ in commissum inciderunt, ab herede fraudatoris Barthol. §. Dd. l. 2. C. de vectigal. §. commissi. Bertachinus tract. de gabell. parte 9. §. ult. partis 8. princip. num. 6. addens rationem: quoniam etiam t à singulari possessore auferri & vindicari possunt l. commissi. ubi Barthol. §. Dd. ff. de publican.

Ratio (inquit ibidem Bertachinus) est, quia dominium ipso jure transivit in fiscū, ergo & pœna transivit in heredem, & ita in quemlibet possessorem, ubi probatur. Item & in heredem datur actio quatenus ad eum pervenit l. si publicanus. in princ. de publican. Barthol. l. unic. C. Ne ex delict. defunct. Welchs disfalls vmb so viel desto mehr stadt finden sol / angesehen ein Erbar Rath zuvor hierumb nicht gewußt / sondern iho allererst solches erfahren/ Bertachin. de gabell. partis 8. parte 9. num. 1. versic. vel quia fiscus inficius non vindicavit &c.

Vors Dritte / wenn auch gleich die vber solche Steuer verordnete des Raths disfalls etwas nachgelassen oder vbersehen hetten / so köndte es doch einem Erbar Rath an seinen rechten nicht hinderlich seyn / Quoniam exactor t collectarum & gabellarum, similitumque publicarum præstationum, non potest eas remittere l. 3. C. de annon. §. tribus. lib. 10. Barthol. §. Dd. l. final. §. si quis professus. de publican. Firmian. de gabell. partis 8. parte 9. §. ult. num. 2. per l. mandato generali. de procuratorib. l. 1. §. magistrum. de exercit. actio. Barthol. in d. l. final. §. si quis professus. de publican.

Vffs Vierte / wird diß durch gemein Weichbildrecht vnd stadtgebrauch befestiget / aldiweil ein jeder seine Güter aidlichlich verschossen muß/ so lieb als sie ihm sein/ darauf wol zuverstehen die pön des verlust / wenn sie nicht recht verschosset. Clausula t enim: quam cara sibi res sit, sic importat tacite ejus amittendæ periculum, si contra fiat Corneli. consil. 101. visis actis. num. 10. §. 11. volum. 1. Pœna t autem statuti magis attenditur quam juris communis Craves. consil. 41. num. 2. & ipso t jure imposita intelligitur Dec. c. cum §. plantare. 3. §. in ecclesia num. 28. de privileg. Tirazuel. l. si unquam. verb. revertitur. num. 128. C. de re. voc. donat. & alioqui statuta t secundum jus commune interpretanda l. 2. C. de noxalib. actionib. c. cum dilectus. de cons. sicut & jus municipale Alexand. consil. 2. num. 9. lib. 1. Dec.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

- Dec. consil. 444. num. 15. Jas. l. omnis. 9. in 1. lectur. num. 62. de just. & Jur. Paris. consil. 666. num. 10. lib. 3. Cravet. consil. 197. num. 16. Roland. à Valle. consil. 29. num. 21. consil. 63. num. 30. lib. 1. quod jus † commune hanc commissi pœnam decernit l. commissi. l. ult. de publican. l. 1. 2. C. de vectigalib. & commiss. latè Joann. Bertachin. de Firmo. tract. de gabell. partis 8. parte 9. & ult. num. 2. 3. cum sequent. & ibi allegat. & hac in parte pœnis per statutum inductis standum esse docet Bertachinus ibidem de gabell. adeo ut pro † non solutis collectis res in pœnam commissi possit vendi l. credo. §. 1. ubi Barthol. de act. empt. l. 1. ubi gloss. & Barthol. C. de vendit. rer. fiscal. lib. 10. Bald. l. ult. C. Si advers. fise. Bertach. de gabell. parte 9. & ult. num. 8. & num. 4. versic. pœna per statutum inducta contra fraudantes.
49. Cravet. d. consil. 41. num. 8. & cum paria † sint non fieri vel non debito modo l. quoties. Qui satisfac. cogant. pœna † statuti locum habet, cum vel minimum deficit l. quamdiu. ubi Bald. C. de distract. pignor. Jas. l. 2. quast. 16. C. de Jur. empbyr. Tirag. de retract. convent. §. 4. gloss. 6. num. 25. 26. 27. 28. per l. si is qui. §. si ita. de reb. dub. l. quamvis. Ut in possess. legat. l. in executione. §. item si ita. de verbor. obligat.

RATIONES DECIDENDI IN II. QUESTIONE.

Quod Essen aber allen vnzachtet halte ich nicht / das einem Erbaru Rath die Mittagische Güter halb oder zum theil sollen vorfallen sein vnd gebühren.

52. Denn Erstlich / ob wol für † Schoss vnd dergleichen publicis pensitationibus alle der Unterthanen Güter der Obrikeit heimlich vorunterpfendet stehen / tot. tit. C. sine censu vel reliq. Thomas de collect. in princ. num. 3. l. 1. C. in quib. caus. pign. tacit. contrabat. Darnoch so folget nicht / daß sie darumb in mangel der bezahlung sollen committieret vnd vorfallen seyn / Ab † obligatione enim ad solvendum, ad privationem, non valet argumentum, quoniam hæc diversa sunt, unde nihil inferitur l. final. de calumn. & obligatio † parit actionem ad exigendum quod debetur In princ. Instit. de obligat. ubi gloss. & Dd. non rei privationem tot. tit. C. de pact. pignor. Ja solches ist außdrücklich in Rechten dermassen verboten / das † auch ex consensu vnd mit bewilligung des Schuldigers dergleichen nicht müge vorgenommen werden / l. 1. ult. & tot. tit. Cod. de pact. pignor. nec interest utrum ex mutuo vel alio quopiam contractu vel quasi debeatur Neguzant. tract. pignor. 4.

part. in princip. ampliat. 1. etiam si † consuetudo loci hoc ferret vel probaret Neguzant. ibidem num. 5. per Bald. l. consuetudinis. C. quæ sit long. consuat.

57. Zum Andern / werden † die pœnalia vnd odiosa nicht extendirt c. odia. de reg. Jur. in 6. Nun seind † die vectigalia enges Rechters / Bertachin. de gabell. in princ. 1. part. num. 5. in fin. sonderlich so viel die verwirkung vnd straff belanget ut ibidem parte 9. num. 4. cum seqq. vnd gehören † zu den regalien c. unic. quæ sint regal. ubi Fendist. a. præsertim afflicti. c. super 25. §. præterea. de verbor. significat. Darumb solget nicht / was dem fisco principis in Zoll vnd dergleichen steuren zu gut geset / das es eben in Schoß der Städte / so einen superiorem recognoscieren mußte stat haben / cum tale † jus non habeant Salic. & Dd. l. vectigalia. C. Nova vectigal. latè Bertachin. de gabell. parte 1. num. 5. cum ibi allegat.

61. Ja das † solch Recht der verwirkung diffals nicht stat / wenn gleich ein Fürst seine Güter nicht vorschosse / ist daher abzunehmen / das darzu sonderliche statut vnd ordnung notwendig sein / Barthol. l. commissi. in princ. de publican. Bertachin. de Gabell. part. 9. & ult. num. 5. circa finem. Et id luculenter probat l. 1. 2. 3. C. si propter public. pens. l. 1. 2. 3. & tot. tit. C. sine censu. vel reliquis. ubi propter moras & restas publicarum pensitationum, possessiones non publicantur neq; committuntur, sed iusto pretio venduntur, ut inde publice satisfiat l. 2. l. ult. C. si propter pub. pens. ubi Baldus, qui etiam vult hæc ex causa bona non publicari, nisi sit hoc disertè statutum : ad idem in terminis nostris Bartholus l. his consequenter. §. sed an in. num. 1. & per totum ac ibi Alexander in addit. ff. famul. heriscund. ubi ponit hanc quæstionem, in terminis : quando heredes volunt bona jure successionis occupare, & illis opponitur hæc exceptio : quod illa bona non sint in æstimum & catastum publicum bona fide relata, an hæc illis obstat ? & decidit, non obstat, nisi disertè statuto cautum sit quod ipso jure bona ex tali causa confiscata sint. Nusquam † autem præsumuntur talia esse statuta, nisi probentur, sed potius præsumuntur esse ferendæ sententiæ, non latæ, quod copiosissimè Tiraquellus demonstrat l. si unquam. verb. revertatur. num. 15. cum multis seq. C. de revocand. donatio. c. felicis. ubi Canonist. & Dd. de pœn. in 6. Addit etiam ibi Alexander : quod stante tali statuto, non tamen alius possit hanc exceptionem heredibus objicere ; nisi fiscus. Fisci † jus autem non habent civitates. l. Antiochenisium, de privil. credit. superiorem.

recognoscentes etiam in hac tributorum materia late Bertachin. tractat. de gabell. parte 1. num. 5.

Zu dessen besterung soll mit vielen exemplen zu beweisen sein, das ein Erbar Rath zu W. sich dergleichen einziehung der Güter / wegen falsches Schosses / auch wieder die Vorbrecher / niemals angemasset habe / sondern die Vorbrecher so dessen überwiesen allein vmb funffzig marc gestrafft habe.

Da man nun die Vorbrecher selbst nicht höher gestrafft / noch ihre vvorverschosse Güter als vorfallen eingelegen / wie wil man dann mit diesen vnschuldigen Erben / vff eines vnächtigen verdächtigen angebets / vnrechtlich's Nechten / vor außgeführt vnd zu recht erhalten sachen / vnerhört vnd ärgerliche straffs nehmen / Sonderlich da vff P. M. vnd seine Hausfraw selige / beschrien leben man niemals einige argwoen eines falschen Schosses gehabt / auch vff ihre Kinder nicht / viel weniger sie dars umb beschreiben oder dessen überzeuget vnd conuinciret werden.

In talibus enim casibus & poenis, ex interpretatione juris est considerandum, quo jure retro civitas sit usa l. si de interpretatione. 36. de legib. nam talis observantia t stylusq; curie, & res similiter judicata; jus faciunt l. nam imperatori. 37. eod. tit. Andr. Gaill. observat. lib. 1. observat. 65. num. 4. Everard. 2. loc. ab usit. & a stylo cur. & observantia per Weichb. art. 48. ubi gloss.

Vors Dritte / hat es auch darumb eine andere gelegenheit mit gleich vnd Zoll / die t zu erhaltung vnd besterung der offenen gemeinen Wege vnd Wasser gegeben werden Bertachin. de gabell. parte 1. num. 6. 9. & passim. Bart. & Dd. tit. de publican. & C. de velligal. auch leichtlich in offenen felde vbasfahren werden mügen / gloss. Landtr. art. 21. lib. 2. Bertachin. tract. gabellar. parte 4. num. 7. 8. cum multis seqq. & ibi allegat. Vnd darumb die straffe darüber desto grösser vnd ernster verordnet d. l. commissa. l. ult. de publican. l. 1. & tot. tit. C. de velligal. & commissi.

Aber in Stedten seind die Güter so verschosset werden / vnd der Schoss gewis vnd kan allwege ein arbar Rath zu dem Schoss kommen / Antimal sicohne t verrichtung dessen nicht mügen verendert werden / tot. tit. C. sine censu vel reliquis. vnd der t Besitzer die alte residende Schoss abzutragen pflichtig / l. 1. 2. eod. tit. C. sine censu vel reliquis. ubi Dd. Darumb auch solch t geschoss für Zins der Güter geachtet werden / l. ult. & tot. tit. C. sine censu vel reliq. etiam census nominatur l. 1. C. si propter publica pensat. l. 4. de censib. l. 1. C. in quib. caus. pign. l. 1. de censib. & censu. lib. 11. & tot. tit. de capis. civium. Bened. Bomg. tract. de censib. lib.

1. art. 2. num. 8. & ita censibus accenset, quæ civitati vel publico de bonis debentur ex ultimo vel catastro universitatis Benedict. Bonus de censib. lib. 1. art. 4. num. 15. per l. censu. de probat. gloss. & Lucas de Penna ad rubric. C. de censib. lib. 11. pro quo etiam l. 4. & tot. tit. ff. de censib. Chassan. in consuetud. Burgund. rubric. 11. §. 3. Arcet. consil. 36. Alciat. parerg. lib. 8. cap. 1. Molin. in consuetud. Paris. tit. 2. de censib. in princ. num. 8. 11. cum seqq. per Felin. c. cum Bartoldus. in fin. de re judicat. l. competit. ubi Bald. & communiter Dd. C. de prescript. 30. annor. & in autben. de mand. princip. §. coges autem. l. ult. §. droni. de censib. l. umc. C. de colon. Thracens. eod. lib. 11. l. ult. C. de annon. & trib. & t præstationem censuum nunc de publicis istis tributis in toto jure accipi, & præstari in auxilium rectæ gubernationis ac recognitionem superioritatis; pro bonis quæ sunt in pleno dominio possessorum, docet Molinusz ibidem num. 17. 18. Zoannetus c. ad audientiam. in fin. de prescript.

Nun hat es die gelegenheit mit Zinsbarn Gütern / das wenn t gleich der Zins in 30. 100. ja Tausend Jahren nicht erlegt würde / dars umb die Güter nicht vorfallen noch committiret werden Panorm. & Canonist. c. constitutus. de religio. domib. Socin. consil. 167. volum. 2. Jafson. & Dd. l. 2. C. de jure emphyte. Thomatius de collect. in princ. §. ex actio. num. 17. ubi hac ratione & nota census ad vestigalibus & tributis distinguit, Benedict. Bonus de censib. art. 13. num. 31. per Dec. consil. 138. qui dicit: nunquam cadere in commissum, etiam si census non solvatur, sed tantum jure quodam hypothecæ solutio exigi potest, prout multis probat Molinusz rubric. 2. de censib. §. 52. & §. 63. per totum. Ratio est, quia dominium directum non pertinet ad magistratum, ut in emphyteusi, sed pleno jure domini possessoris bona tenentunde censum præstant Molin. num. 17. cum seqq. in rubric. de censib. Canon. d. c. constitutus. de religio. domib.

Am Vierten / seind t auch zu Sächsischem Landt Recht dergleichen commiss vnd privation vngerechtlich vnd vffsageben / sin temal dafür 30. sch. oder zum höchsten quadrupel vorordnet Landtrecht. art. 27. in fin. lib. 2. Item Drithel in Weichbildt sub. tit. So jemand Zoll oder gleidt vorfähret / & Weichb. art. 48. in gloss.

Hierüber vffs Zünfft / hat t die quæstio commissi allein stadt / wenn geschichtliche wisse vnd mit betrug das Stedts / Zollic. überfahren / vnd die Obrigkeit betrogen / Firmian. de gabell. partis 8. parte 9. & ult. num. 2. versic. quod limitaverum, si dolose transiit. & num. 3. versic.

69.

70.

71.

72.

73. *versic. quando per dolum &c.* Darvon gerin-
ge versachen entledigen / Nam à t̄ dolo & e-
jus poena qualibet causa, etiam injusta, ex-
cusat l. igitur. de lib. caus. gloss. l. 1. de plagiar.
l. unic. in fin. ubi Jason. & Dd. Si quis jus di-
cent.

74. Vors Sechste / wenn t̄ auch von den
vorstorbenen etwas committieret / dennoch
weil es bey ihren leben nicht geciffert / were es
unbillich / do man wieder die erben legem com-
missi exercieren wolte l. ult. C. de revocand. do-
nat. ubi Glossa ult. concordantias allegat
Barthol. in l. 3. de delegat. Panor. & Dd. c. fin. l.
de feud. Barthol. Rub. num. 152. in l. Titia. §. im-
perator. delegat. 2. quoniam revocatorie t̄
ejusmodi actiones ex delicto defuncti non
dantur in heredem, prout communem di-
cit Julius Clarus in §. donatio. quest. 23. num.
10. ubi probat esse communem, & hæc con-
firmantur ex l. 1. 2. 3. C. si reus vel accusat. Se-
bastian. Medic. tract. mors omnia solvit conclus.
32. num. 86.

76. Nam quod superius dictum est, com-
missa adversus heredes quoq; exerceri, tan-
tum obtinet, quando t̄ ipso jure res com-
missa est, & crimen adeo notorium, ut de-
fendi nullo colore possit Baldus num. 7. &
Feudiste in c. imperialem. §. in super. de probib.
feud. alienat. per Frederic. quem omnes se-
quuntur, ut dicit Jacobinus in invest. verb.
dictique vasalli. 1. num. 53. Quam opinio-
nem, inquit Julius Clarus, de feud. quest. 65.
per totum. ego sequor, ubi delictum esset a-
deo notorium & inexcusabile, quod nullo
pacto negari aut defendi possit. Sed si ge-
rit aliqua probatione, vel possit aliquo co-
lore excusari, mihi nunquam placuit quod
posset feudum (eadem autem est ratio in
reliquis gloss. ult. & Dd. l. final. C. de revocan.
donat.) hoc casu ab herede vasalli revoca-
ri, est enim valde iniquum, ut de delicto
mortui, qui se defendere non potest, agatur
ad præjudicium heredis, qui non deliquit.
Et cum semel iste casus in facto contigisset,
ita consului: dicebam etiam, quod licet ille
casus esset, in quo vasallus erat ipso jure pri-
vatus feudo, neq; requirebatur sententia,
tamen ex quo agebatur contra heredem vel
agnatum, qui erat vocatus ex tenore inve-
stitura, non poterat ab eo auferri feudum,
nisi præcedente sententia & processu, ex
quo iste est tanquam terrius possessor &c.
Hæc ibi Clarus: quæ in similibus commu-
niter teneri demonstrat post Bartholum &
Dd. Alexander Rub. in l. Titia. §. Imperator.
num. 153. de legat. 2. Dd. l. omnimodo. in princ.
C. de inofficios. testam. & aliis locis, quæ alle-
gat Glossa ultima. l. final. l. his solis. C. de re-
vocand. donat. Anchoranus Decis. Pedemon-

tan. 29. per tot. Curtius tract. feudor. part. 4.
circa finem. §. non autem. ubi Angel. Fab. &
Dd. Institut. de except.

Am Siebenden ist es Rechtens / quod
omne t̄ commissum, omnisq; rei privatio. 77.
præsupponat dolum malum Firmianus in
terminis nostris. tract. gabellar. partis 8. part.
9. & ult. num. 2. ibi quod limita verum, si dolo-
se &c. & num. 3. sine t̄ quo nullus re sua. 78.
à superiore ne quidem domino privari jure
potest &c. Jas. l. final. num. 127. C. de jur. em-
phyteutic. Cacheran. d. decis. Pedemont. 29.
Molin. in consuet. Paris. §. 13. gloss. 5. num. 6.
sic, ut dominus t̄ revocans probare dolum 79.
& scientiam committentis debeat Molin.
ibidem per §. si vasallus. Si de feud. defunct. c.
unic. de controver. inter dom. & emp. Nun-
kam nicht gesagt noch beygebracht werden / (si-
cut dolum t̄ ab allegante probari debet l. do- 80.
lum. C. de dol. mal. l. quoties. 18. §. qui dolo. de
probat. Specul. de pignorib. §. 1. num. 11.) Das
diese Erben sollen gefährlich gehandelt / oder
der Obrigkeit mit nicht entrichtung des Schos-
ses dolose vorgegangen / sie betrogen oder ver-
fortheilt haben.

De t̄ dolo autem defuncti non datur 81.
in heredes actio, nisi quatenus pervenit ex
dolo ad heredes l. si plures. de dol. mal. Er-
go ubi t̄ non datur præsuppositum cessat 82.
dispositum Menoch. remed. recuperand. 9.
num. 161. cum pluribus ibi allegat. & ubi t̄ non 83.
est dolum aut fraus, nec poena esse debet tam
gravis, rei privationis Jas. d. §. ult. num. 127.
C. de jure emphyt. Barthol. & Dd. in casu nostro
l. commissi. l. final. §. divi. de publican. nec poe-
na dupli potest hic contra heredes obtine-
re, quoniam ex dolo defuncti non tenen-
tur ad ullam. Bertachin. de gabell. part. 9.
num. 2. & 3.

Zum Achten das mehr ist / wird alhie
befandt vnd ist auffündig / das die Schosß
Jährlichen entrichtet sein / darumb man alhie
in terminis non soluti vectigalis nicht ist / &
sic, quæ t̄ habent diversos tractatus, diver-
sos habere debent effectus l. penult. C. de co- 84.
dicill. l. 4. C. arbit. tutel. l. 5. C. de prescript. 30.
annor. Sondern rühret allein aller speen das
her / das die vorstorbene nicht vollkömlich / oder
für voll / das geschosß sollen vorrichtet haben.

Nun ist solches nicht vormutlich / da ohne
difficultet vnd weigerung dasselbe / auch vinge-
zehlt / von ihnen Jährlich angenommen / vnd
die darüber verordente des Raths damit wol
content vnd friedlich gewesen / auch ohne zweif-
fel darüber werden quittieret haben /

Daher t̄ ihnen kein zuspruch weiter des 85.
rentwegen zusichet l. semel. 2. ubi Barthol. &
Dd. C. de apoch. public. lib. 10. l. 2. C. de annon.
& tribut.

86. *Et tribut. l. pecunie. 14. cum l. seq. C. de solution. Bart. Jas. Et Dd. l. unic. C. de error. calcul. Potissimum quia tales t remissiones & liberationes sunt favorabiles l. Arrianus. de action. l. tale. 41. §. 1. ubi Jas. Et Dd. de pact. & ampliandæ Bertachin. de gabell. partis 8. parte 9. num. 2. versic. debet enim tanquam gratia.*
87. *ampliari, ex t quo gabellæ & impositiones ejusmodi sapiunt extorsionem Bald. l. 1. in princ. C. de caduc. tollend. l. 3. C. de naut. fœn. Joann. Bertach. de Firmo. tract. gabell. partis 8. parte 9. Et ult. num. 1. ideoq; odiosæ t & stricti juris Bertach. eod. tract. parte 1. num. 5. in fin. & coarctandæ. Idem eodem tract. partis 8. parte 9. Et ult. num. 2.*
88. *8. parte 9. Et ult. num. 1. ideoq; odiosæ t & stricti juris Bertach. eod. tract. parte 1. num. 5. in fin. & coarctandæ. Idem eodem tract. partis 8. parte 9. Et ult. num. 2.*

89. *Wffs Neunde / wenn auch derhalben ein nige zuspruch zu stünde / dennoch weil t die N. das geschloß nicht vorschwiegen / sondern jährlich so viel als ihr Vater vnd Eltern gereicht / so weren darumb die güter nicht vorbüret / wenn gleich zu wenig erlegt / sondern mit entrichtung des Rests zweyfältig hetten sie sich darvon entledigen müßen / l. final. §. divi. 2. de publican. ubi Barthol. Joann. Bertachin. de gabell. parte 9. num. 2. versic. quia tunc res quæ inciderunt in commissum liberari videntur solutione duplicæ. Et num. 3. versic. si professio non est ommissa, sed solutio tantum, tunc duplicatur quod solvi debuit d. l. fin. §. divi. 2. l. commissi. ubi Barthol. de publican. Salic. l. 2. C. de vectigal.*

90. *Wess t aber sie vorstorben vnd man dis fals mit ihren Erben zu thun / als müßen die in feineriey weise gestrafft werden / sondern hafften allein / so weit sie aus betrug der vorstorbenen reicher worden / §. penales. Instit. de actionib. §. 1. Instit. de perpet. Et tempor. action. d. l. in heredem. cum seqq. LL. de dol. mal. l. unic. C. ex delict. defunct. ubi gloss. magna Et communiter Dd.*

Vors Zehende / do dis fals irgend etwas vorsehen / müße ein Erbar Rath darauf mit ihren Officierern reden / oder ihnen selbst zunehmen / das sie keine fleissigere Vffseher vnd Einnnehmer vber den Schoß bestellet hetten.

91. *Ramissio t enim à gabellariis facta, non solventes excusat à pœna l. ult. §. si quis professus. ff. de publican. & ibi Bartholus, qui probat, hoc maxime obtinere in officialibus, habentibus generale mandatum ad exigendum gabellas, quem refert & sequitur Bertachinus de gabell. partis 8. parte 9. Et ult. num. 2. nec t Respub. actionem habet contra solventes qui liberati & quietati sunt, sed tantum contra fraudulentos aut negligentes officiales Barthol. Et Dd. l. 2. C. de apoch. publ. l. 1. 2. Et tot. tit. C. de exactorib. lib. 10. Bertachin. tract. gabellar. part. 4. tit. quomodo agant vel conveniantur gabellarii.*
92. *num. 19. Et passim. Barthol. Et Dd. l. fin. ff. de publican. Barthol. l. sacrilegi. §. Labeo. num. 1. 2. ad L. Jul. peculat. Faber §. item lex Julia peculatus. num. 3. Instit. de public. Jud. quippe pœna t dupli Reipub. tenentur officiales, qui quid celant, omittunt, in rationes non referunt l. excellentia. C. de erog. milit. lib. 12. quæ etiam publicani & receptores publicarum pensitationum tenentur l. 1. ubi Barthol. Et Dd. Et tot. tit. ff. de publican.*

Zum Eilfften / seind t diese fiscales & revocatoriz actiones vnd zuspruch sehr enge Rechten / Bertachin. de gabell. parte 1. paulo ante num. 6. versic. statutum civitatis imponens gabellas est stricti juris. secundum Bald. l. contractus. de fid. instrum. vnd t kurzen & lebens / dergestalt / das wenn sie in fünf Jahren wieder den Vorstorbenen oder seine Erben nicht angestellet / hernacher præscribirt vnd verjähret werden / l. neg. ubi Barthol. Bald. l. 2. C. de vectigal. Et contra. Bertachin. de gabell. partis 8. parte 9. Et ult. num. 1. versic. quod si fraudans gabellas intra quinquennium moriatur. Et c. Barthol. Et Dd. l. commissi. de publican. Bald. l. final. ad finem. C. Si propter public. pensitationem.

Daher wenn gleich dem Rath einiger zuspruch gebühren möchte / doch nicht weiter gegangen werden könnte / dann vff das / was in fünf Jahren geschehen.

Vors Zwölffte / wenn irgend der Junge H. M. oder sein Vormunde hierinnen etwas vorbrochen hette / were es vnbillich / das solches den vnwissenden Töchtern / vnd ihren Erben solte nachtheilig seyn / quoniam etiam in t re communi, fraudatoris non solventis portio tantum committitur, non etiam socii, qui fraudem ignoravit l. fraudante. §. 1. ubi Barthol. de publican. Joann. Bertachin. de gabell. partis 8. parte 9. Et ult. num. 26.

Das aber der Junge H. M. oder sein Vormunde nichts betrüglisch oder vorweisslich dis fals gehandelt oder vorschwiegen / ereuget sich daher / daß sie die Güter dergestalt / wie ihre Eltern / vnd vff gleichen taxt vnd werth vorschosset. Consuetæ t autem excusant à dolo & culpa gloss. c. cum venerabilis. de consuetud. Jas. l. 1. in princ. num. 1. quod quisq. jur. & consequenter à pœna Jas. l. qui jurasse. num. 9. Et 10. de iurejurand.

Imo ultra t consuetum successores pro æstimo præstare non debent, & excusantur liberi, si tantum catastro intulerint, quantum eorum parentes Barthol. l. 1. §. domini. 2. ubi Joann. Ign. de S. C. Syllan. Bald. in addit. ad Speculat. de censib. verb. æstimo. gloss. singularis & Dd. l. 2. C. qui atat. lib. 10. Bald. l. 2. in fin. C. de libert. Et eor. lib. Et l. ult. ad finem. C. de impub. substit. l. prator. §. sed si filius. de edend. l. 1. §. illud. C. commun. de manum. §. fili.

93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

S. filius. de capit. an. qui cur. vend. Alex. consil. 48. vol. 1. Bald. in fin. Jas. & Dd. l. sciendum. qui satis dar. cogant. l. diximus. S. final. de excus. tutor. l. non plures. C. de sacrosanct. eccles. Francisc. Aretin. l. milite. de procurat. Felix. c. 1. in princ. de empte.

Am Drenzhenden/nachdem dann nicht fürseßlich dem Rath der Schöffensozen/sondern es aus berurten versachen / und weil zuvorn nicht mehr vorsehoffet / geschehen/ als folget /
 99. quod quilibet t error excuset a poena astimi non relati Bald. & Dd. l. quantum. C. qui admitt. In t welchen fall der vorlust vnd einziehung der Güter nicht stadt hat/ sondern zum höchsten poena dupli des Diebs / so am Schöff mangeln mag l. ult. S. divi. 2. de publican. Bertachin. de gabell. parte 9. & ult. num. 2. versic. res que inciderunt in commissum liberari videntur solutione dupla & num. 3.

101. Damit t aber auch diese frembde Erben nicht zubeschweren / in auffmerckung/ daß sie wegen der vorstorbenen vorbrechung nicht höher denn so viel sie dardurch bereichert/ müssen exigieret werden d. l. in heredem. de dol. mal. l. unic. C. ex delict. defunct.

102. Diffs Der Zehende/ ist es aufsfündiges Rechtens/ das t die causa commissi nicht vorinutet / sondern von der Obrigkeit müssen dargethan/ vnd durch ordentlich recht außgeführt werden Bald. & Dd. l. 1. C. ubi sent. l. 1. C. ubi decur. c. 1. num. 11. de feudo sine culpa. non amittend. Molin. in consuetud. Paris. rubric. 1. de mater. feud. S. 13. gloss. 5. num. 6. Jas. consil. 64. circa. num. 2. volum. 3.

103. Sunt t enim odiosa Bertach. de gabell. part. 1. num. 5. in fin. & part. 9. in princ. num. 1. l. unic. in princ. ubi Bald. C. de causis. tollend.

104. neq; t presumuntur Dd. praeleg. loco. Clarus de feud. quest. 60. Zas. in epitem. feud. parte 10. num. 108. Menoch. consil. 101. est nova. num. 47.

105. & t alioqui iusta graves & ad hoc sufficientes esse debent S. praeterea si ubi Afflict. in 2. notab. qua sit prima causa benefic. amittend. S. porro. quib. mod. feud. am. Menoch. consil. 1. num. 397. Roland. a Valle consil. 1. num. 93. lib. 3. & probe Bertachin. de gabell. parte. 4. num. 18.

106. Daher t alhie der Obrigkeit nicht gebüret de facto zu procediren Bald. & Dd. d. l. 1. C. ubi senator. & in terminis Bertachinus de gabell. parte. 4. num. 17. & 18. & parte 9. num. 3. & 5. Und sein eigen Richter zu seyn/ Menoch. remed. recuperand. 1. num. 242. contra l. qui jurisdictioni. de Jurisdiction. omni. judic. l. unic. C. Ne quis in suacaus. judicet & c. sondern müssen für allen dingen rechtliche flaze derwegen anstellen/ vnd also die Erben derhalben belangen Bertachin. de gabell. d. part. 1. num. 18. & parte 9. num. 3. 5. 6. Bald. d. l. 1. C. ubi procurator. l. 1. C. ubi decur. Und daruff solche versachen privationis

ordentlich dardun / dagegen die Erben mit ihrer rechtlichen nottufft vnd verantwortung zu lassen/ vnd also durch ordentliche flaze/ beweissuna/ vnd process Recht vnd vrschel / saltem per declaratoriam, ihr intent bengebracht haben/ Firmianus de Gabell. parte. 4. num. 17. 18. & part. 8. parte 9. & ultim. num. 6. ubi dicitur: Illud tamen nota, quod licet fraudator dicto casu privetur dominio, tamen requiritur factum hominis, scilicet quod expellatur de possessione per sententiam, alias enim frustra daretur vendicatio, secundum Baldum l. si quis instantam. C. unde vi cuius dictum sic debet intelligi, ut alias diximus supra eod. videlicet. num. 3. cum. seq.

Dann es einmal an dem das wenn gleich die güter durch nicht erlegung der Zoll steuer etc. ipso jure verwirret / das darumb der besitz vnd die possession, quæ t magis facti est l. poss. 107. fio. 41. de acquir. poss. nicht verlieret, noch t 108. dem Besitzer thätlich müge eusegen werden l. commissi. ubi gloss. & Barthol. de publican. Bertachin. de gabell. parte 9. num. 3. versic. Jus dominium transit in gabellarium, non tamen possessio gloss. & Barthol. d. l. commissi. & in l. fin. C. de sacros. eccles. l. cum duobus. S. idem respondit. ff. pro soc. inde Bartholus infert in d. l. commissi. ad statutum, quo quis privetur ipso jure, rei dominio, quod non intelligatur possessione rei & c. & post numerum. 4. in fin. Quod autem supradixi, inquit, applicari res fisco, sic intellige, quod ipso jure transeat dominium, sed requiratur factum hominis, id est, quod auferatur possessio, secundum Bald. in l. si quis instantam. in fin. C. unde vi. & alias supradiximus, quod t tene menti. Ideo requiritur saltem summarium iudicium, & sententia declaratoria l. 1. & tot. tit. ubi Guliel. de Cugno. Barthol. Bald. & Dd. C. ubi decur. late Bertachin. d. tract. gabell. parte 9. & ultim. num. 20. quæ res pro gabellis assignentur, & commissi declarantur l. final. S. divus. ubi Barthol. Alber. & Dd. de publican. Card. Zabar. clem. fin. quæstion 3. de censib. Bertachin. d. tract. de gabell. parte 9. n. 25. textus in terminis l. final. C. de iure fisci. l. res qua. ff. eod. tit. l. 7. l. ult. C. eod. lib. 10. dato etiam quod ipso jure commissi essent Bertachin. de gabell. parte 4. num. 17. versic. Responde, competit rei vendicatio, nam, dominium ipso jure translatum fuit in eos l. commissi. in princ. ubi Barthol. & Dd. de publican. sed requiritur factum hominis, id est, quod possessio auferatur, secundum Bald. in l. si quis instantam. num. 19. C. unde vi. quod intellige, subdit Bertachinus, de facto iudicis, scilicet, quod feratur sententia declaratoria ad rei restitutionem, alias frustra daretur rei vendicatio,

catio, si posset propria autoritate gabellarius res interciperet, nisi aliter de statuto caveretur. Hæc ibi Bertachinus: qui num. 18. subjungit: ab actore defraudationem, ut causam commissi & medium concludendi atq; alia, probanda esse, ut ibi per eum.

Quæ potissimum hoc nostro casu obtinere debent, ubi non habentur, qui defraudasse æstimum insimulantur, sed eorum successores, velut tertii possessores conveniuntur *Julius Clarus in §. feudum.*

109. *questio. 65. in fine.* qui t jure optimo, ut proximi ab intestato heredes, vacantem hereditatem occupare, & in ejus possessionem se intromittere, atq; ita plenam possessionem civilem & naturalem adipisci potuerunt *l. cum heredes. de acquir. possession. quem textum ad hoc inducit Menochius remed. adipiscend. 4. num. 421. & num. 589.* Cynus, Bartholus, Baldus, Faber, Zuchardus, Signorollus, Curtius, Jason, Decius & communiter Dd. *l. qui. C. de edict. divi Adrian. tollend. Ferrar. in for. testam. quæperit. hered. verb. injuste. num. 3. latè Tirag. in tractat. de morte in 8. declaration. præfat. num. 1. cum seqq.* Maxime cum intentionem heberent in jure fundatam, quod dictæ filia ab intestato decessissent, nullo relicto testamento *c. ult. de succession. ab intestat.* Franciscus Mantica de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 1. num. 1. cum seqq. ubi confirmat hanc esse communem. In t hac igitur possessione relinqui debuerunt, & adhuc debent, donec ordinario judicio iis evincatur *l. final. C. de edict. divi Adrian. tollend. Bertachin. de Gabell. parte 4. num. 17. & parte 9. num. 3. 4. 5. 6. dato quod injustè possedissent c. 5. de restit. spoliat.*

111. Defensionis t enim facultas danda
112. est *l. defensionis. C. de jure fisci.* Est t enim hoc justum & regulare ne quis possessione de facto privetur *c. 5. de restitut. spoliat. ne quidem à magistratu c. conquerente. de restitutione. spoliator. Menoch. remed. spol. 8. num. 3. sed per judicem ordinarium, causa cognita & probata, & per sententiam desuper latam, possessio est evincenda. d. l. si quis in tantam. ubi Bald. num. 19. Plotus & Dd. l. meminere. C. Unde vi. l. 1. 2. 3. C. Si per vim vel alio mod. l. extat. 13. Quod. met. caus. latissimè Menoch. remed. recuperand. 1. & remed. 8. num. 3. & 4. penè usq; ad finem. cum infinitis prope modum ibi adductis. Jas. num. 3. 4. 5. 6. cum multis seqq. ff. de acquirend. possess. gloss. Barthol. & Dd. l. 3. C. de pignorib. c. 1. c. 5. c. conquerente. & passim de restit. spoliat. Sed demum ex justa causa, & adhibita plena ejusdem cognitione, per ordinarium processum, potest quis despoliari *d. c. conquerente. ubi Canonist. de restit. spoliator. Roman. consil.**

258. circum. 1. 2. 3. 4. aut possessio ejus sequestrari vel prohiberi *c. 1. ubi Panor. num. 7. 16. & passim. de probib. sequest. & ibidem Bald. num. 8. 9. Barthol. Rebuff. Angel. & Dd. l. litibus. C. de agricol. & censur. lib. 11. Specul. de sequestrat. num. 1. Hostiens. eod. num. 4. Panor. c. 2. num. 10. & 11. de dol. & contumac.*

Despoliare t autem intelligitur, & vim facere, qui non sinit possidentem uti arbitrio suo, sed prohibet *l. vim facit. 11. de vi & vi armat.* etiam sequestrando, vel accessum prohibendo *Curr. post Bald. num. 3. 4. in l. unic. C. de probib. sequestrat. quod non est cognitionis, sed executionis, unde t incipere non licet d. l. unic. in fine ubi Barthol. num. 6. l. 1. C. de execut. rei judic. c. 2. ubi Panor. num. 7. 8. 16. de seq. possess. & fruct.*

Sintemal dann aber/ dem allen zuwider/ ab executione diffals angefangen/ vnd die Erben ohne Rechtlicher Erkenntnis auß der angenommenen erbschafft außgewiesen/ contra *l. 1. C. de execut. rei judicat. l. unic. ubi Bald. Salic. Curr. C. de probib. sequestrat. c. 1. de sequestrat. probib. Vnd t de facto procedit/ 115. contra notata Bertachini de gabell. part. 4. num. 17. parte 9. num. 3. 5. 6. Vnd vff bloß angeben ihres besitzes entsetzet/ oder daran vorhindert/ quibus t sufficit uno die vel momento 116. in possessione fuisse l. unic. C. Si de mod. possession. l. momentanea. C. Unde vi. l. 1. ubi de poss. gloss. c. & qui. §. de possessione. verb. momento. 2. questio. 6. Ripa l. cum filiofamil. num. 43. de legat. 1. latè Menoch. remed. recuperand. 13. à num. 84. usq; ad 94. l. si fundus. §. penult. ubi Dd. de pignor. l. 1. §. quod autem. 2. §. item. 16. de aqua quotidiana. Als dringet die folge/ quod t sicut faciles fuerunt in indebitè sequestrando vel spoliando, ita multo faciliores esse debeant in restituendo, vel sequestrum relaxando *Roman. consil. 258. circa. num. 2. & 9. Anchoran. consil. 248. num. 4. consil. 292. num. 12.* Non t enim debet magister 118. stratus, sine justa causa, & ejusdem cognitione, quenquam sua possessione spoliare *d. c. conquerente. de restit. spoliator. Menoch. remed. recuperand. 8. num. 3. usq; ad 100. Jas. l. justeq. num. 3. usq; ad 12. de acquir. possess. ne t quidem bona sequestrare Bald. c. 1. num. 119. 9. c. 2. ubi Panor. de probib. sequestrat. Angel. consil. 117. Jacob. Gallus num. 3. Paris. consil. 41. optimum. num. 17. vol. 1. consil. 107. num. 2. & 3. volum. 3. Schurff. consil. 6. num. 15. centur. 3. nec t hic stat præsumptio pro magistratu, 120. quod justè fecerit aut processerit, sed potius contra eum *c. 1. de probat. Roman. consil. 436. quod indultum. in fin. Aleiatus tract. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. & 9. ubi hanc dici esse communem. Schurff. consil. 6. cum nullum. num. 8. censur. 3. Nam t quod dicitur, præsumi***

sumi pro iudice, intelligitur, quando iuste servatoq; juris ordine judicialiter processit, secus tamen quando procedit aliter, atq; ita velut privatus, procedit *Dec. l. factum. num. 2. l. non videtur. §. qui iussu. de reg. Jur.* quia contra eum non minus quam adversus privatum præsumitur, potissimum in spoliando vel sequestrando. *Schurff. d. consil. 6. eum nullitas. num. 7. centur. 3. per c. conquere. de ressit. spoliator. l. 1. l. si per vim. l. meminerint. C. unde vi. quia neutrum t sine iusta causa, & ejusdem cognitione debita, facere potest Schurff. d. consil. 6. §. 15. centur. 3. Jafon. num. 60. Purp. num. 547. l. 1. de offic. ejus cui mandata est jurisdictio. dato etiam quod modici esset præjudicii sequestratio Angel. consil. 107. Jacobellus. num. 7. Paris. consil. 41. optimum. num. 27. volum. 1. consil. 107. num. 2. §. 3. volum. 3.*

122.

123.

Quod t potissimum procedit, in sequestratione vel spoliatione rerum immobilium, quoniam in his cessat suspicio fugæ & ablationis, cum loco moveri nequeant, ideoq; possessor sic in possessione relinquendus, usq; ad litem finitam, semotà omni sequestratione vel simili facto *Azo. num. 3. §. Dd. l. unic. C. de prohibis. sequestrat. Ferrar. in far. Saxim. num. 1. cum segg. Joann. Andr. in c. locupletari. num. 6. 7. de reg. Jur. in 6. Bald. c. 1. num. 6. 7. de sequestr. possessor. c. 2. ubi Panor. eod. tit. idem Bald. consil. 244. num. 1. 2. lib. 2. Cornarus. consil. 292. vifis. num. 6. volum. 3. & id maxime habet locum in hereditatibus, in quibus sunt res foli, ut in ista. Bald. l. ult. num. 10. C. de edict. d. vi. Adrian. toll. Henning. Goden. consil. 3. de sequestrat. in princip. Ferrar. in forma facimenti. in princip.*

124.

Daher t seind alhie die entsetzte Erben/ ohne weiterung/ vor allen dingen/ vnd ehe sie sich off die Verwickelung vnd dergleichen vom Raum abgebrochenen Ursachen einzulassen vnd zu antworten schuldig/ zu vnd in ihren freien vollkommenen Besitz/ dertinmal apprehenditten Erbschafft/ zu restituiren *Anchor. consil. 243. ad prædicta. num. 4. §. 5. consil. 298. ad prædicta. num. 4. §. 5. consil. 292. videretur. num. 3. 4. Nach der Regel: quod spoliatus ante omnia sit restituendus Jafon. num. 3. 4. §. Dd. l. iustit. de acquir. possessor. c. 1. c. 5. c. conquere. §. tot tit. de ressit. spoliator. antequam t de jure suo & proprietate respondere cogatur Dec. consil. 366. num. 13. Anchoran. consil. 292. videretur. num. 2. Roman. consil. 158. circa. num. 1. Menoch. late remedi. recuperan. 1. num. 1. §. 2. cum multis sequentib. §. remedi. 8. ac penult. per totum.*

125.

Endlich ist auch nicht zu vergessen quod ubi de pæna commissi fisco applicanda a-

gitur, in dubio contra fiscum sit pronuntiandum *Covarr. resolution. lib. 1. cap. 18. tex. l. non puto. 10. de jure fisci.*

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN 1. QUESTIONE.

Agegen nun nichts thuet/ Erstlich die heimliche Vorsehung/ so ein Erbar Rath wegen des geschos in Gütern hat/ denn darumb t haben sie sich derselbigen/ cinges gewalts/ wegen der nicht zahlung/ nicht anzumassen. *l. 3. ubi gloß. Bartbol. §. Dd. C. de pignoris. l. extat. 13. quod met. caus.*

Niel weniger seind dieselbige darumb committiret/ vnd dem Rath vorsehen *l. ult. C. de pact. pignor. l. 1. 2. 3. C. si propter pub. pensat. ubi Bald. §. Dd. §. toto tit. C. sine censu delreliq.*

Vnd wenn sie gleich vorsehen werten/ so t stünde doch dem Rath nicht zu dieselbige zu occupiren/ vnd den Erben zuentziehen/ sondern müssen sie ordentlicher weis auftragen/ vnd den Besizer also per rei vindicationem abgewinnen *Bertacchin. de gabell. parte 4. num. 17. §. parte 9. num. 3. 5. cum segg.*

Zum Andern ist oben in rationibus decidendi bewehret/ das die questio commissi diffals gegen den Erben nicht stat habe/ vnd wenn sie gleich alhie raum haben könte/ were sie zu vorsehen vnd zu restringiren off solchen fall/ wenn kundbar vnd notorium, das den Erben gar keine defensio oder schein des Rechters bestünde/ in welchen terminis man alhie nicht ist/ vnd wenn man auch darinnen were/ dennoch müße man per rei vindicationem, vnd nicht eigenes gewalts/ ohne Rechtlichen proceß den Besitz einnehmen *l. ult. ubi Bald. C. de edict. d. vi. Adrian. toll. §. l. 1. C. ubi Senator. l. 1. C. ubi decur. Bertacchin. inter terminis. de gabell. parte 4. num. 17. §. parte 9. num. 3. 5. 6. cum segg. §. supra allegat.*

Diffs Dritte/ wenn gleich die Vffseher vnd Einnehmer der Steuer dem Rath hieninnen zum vorsehen nichts vorgehen/ vbersehen oder nachlassen möchten/ dessen gegenspiel doch oben bewehret/ dennoch were es gewis/ das t diese Güter nicht committiret/ sondern der officier nachlaß vnd quittung die Besizer daz von entlassen würde/ *Bertacchin. de gabell. parte 9. num. 2. Bartbol. §. Dd. l. final. §. si quis professus. de publican.*

Am Vierten/ wenn gleich die Güter zu M. eydtlich/ so lieb als sie einem jeden sein/ müssen vorsehret werden/ so folget doch nicht/ das sie darumb confiscirt/ wenn sie nicht

fff recht

129. recht vorschossset / quoniam argumentum
 † à contrario sensu in pœnalibus & odiosis
 sumi non debet. *Everar. loc. legal. à con-*
trario sensu. So sagt auch Corneus solches
 nicht / sondern ein anders *d. consil. 101. visis.*
 130. *num. 10. 11. volum. 1. nec † valet argumentum*
à separatis seu diversis l. si maritus. C. de do-
 131. *nat. inter vir. & uxor. præsertim † in pœna-*
libus l. final. de calumniat.

Ja weil ein jeder vormittels Eydess seine
 Güter vorschossen muß / ist viel mehr darauf
 abzunehmen / das keine andere Straffe darauß
 132. gesetzet / Cum jurisjurandi † contempta
 religio solum Deum regulariter habeat ul-
 torem. *l. 2. ubi gloss. & Dd. C. de reb. credit.*
 quæ pœna sufficere debet §. *ecce. 1. Instit.*
 133. *de pœn. temere litigant. nec à † regula di-*
scedendum, nisi in casibus exceptis l. ab ea
parte. de probat. l. 2. ubi Barthol. Jas. & Dd.
ff. si quis in jus vocat. Dec. & Cagnol. post gloss.
l. 1. l. omnis. de reg. Jur. Sebast. Medic. in princ.
reg. num. 40. 41. cum ibi allegat.

- Do auch solche geschwindigkeit vnter die-
 sem Eyde stecken soll / so were es doch zu vorste-
 hen / wenn es fürsichtlicher betrieglicher weise
 würde geschehen / wie zuvor dargethan / & quo-
 134. niam † perjurium sine dolo malo non
 committitur *Curt. num. 4. Cagnol. num. 128.*
& communiter Dd. l. si major. 22. C. de
transact. Berous. consil. 158. num. 49. lib. 1. sic
 135. † ut culpa non sufficiat *Anton. Gabriel. Ro-*
man. regul. lib. 3. de Jurament. conclusion. 1.
 136. *num. 52. Menoch. consil. 84. num. 73. quæ † &*
ipsa non præsumitur Cravet. consil. 8. num. 2.
20. 30. consil. 151. num. 19. consil. 83. num. 5. & à
 137. † tali pœna qualibet causa etiam injusta ex-
 cusat *Schurff. consil. 95. ad casum. num. 1. 2. cen-*
tur. 1. Alexand. consil. 92. perspectis. num. 13. 14.
volum. 1. per gloss. c. brevi. de Jurejurand. c. in
litteris. de sponsalib. Thomas Grammat. parte 1.
consil. 23. in causa. num. 7. & consil. 10. celestes.
num. 4. & consil. 58. in tam. num. 3. parte ult.
 138. Und hatte alhier wieder die Erben nicht stadt /
 quoniam obligatio † juramentum non transit
 ad heredes quoad pœnas, sed tantum quo-
 ad obliervantiam contractus *Panorm. & Dd.*
c. veritatis. de jurejurand. Barthol. Bald. &
Dd. l. generaliter. 12. in princ. C. de reb. credit.
Imol. num. 18. Alciat. num. 120. c. cum contin-
gat. de Jurejurand. Covar. inc. requisivisti. nu.
2. de testam. & c. 2. part. 1. §. 3. num. 9. de pact.
in 6.

So ist oben bewehret / das wenns gleich
 anders were / durch ordentliche Klage / Brithel
 vnd Recht den Erben der besitz müste abgenom-
 men werden / *Bertachin. de Gabell. part. 4. num.*
17. part. 9. num. 3. s. 6.

Auß diesem allen erscheinet nunmehr

klärlichen / das der Rath zu N. gestalten sachen
 nach / diese N. Erbschafft / vnter dem seßeln
 nicht entrichteten oder zu wenig erlegten Schoß
 ses / einzuziehen nicht besuget / Zumassen dann
 nicht allein die Herrn Schöppen zu Magde-
 burg / sondern auch die Juristen Facultet zu
 Helmstedt / ad partem also gesprochen vnd
 sententioniret / wie nachfolgendes zu sehen :

Schöppen zu MAGDE- BURG.

Unsern freundlichen
 gruß zu vorn / Erbare gu-
 te Freunde / vff ewere an
 vns gelangte frageschrift /
 Sprechen wir Schöppen zu Magde-
 burg vor Recht / Haben N. N. vnd
 seine Haußfraw seliger ihre Güter bey
 ihrem Körperlichen Ende / vorschos-
 set / welchen endt auch ein Erbar Rath
 von ihnen auff vnd angenommen /
 vnd bey ihrem leben / daß sie ihre Gü-
 ter nicht recht verschossset / niemals be-
 langet noch besprochen worden / er-
 melter N. vnd seine Haußfraw her-
 nacher verstorben / vnd solche Güter
 auff ihre Kinder gebracht vnd ver-
 erbet / welche auch mit tode abgangen /
 vnd dieselbige auff euch / an stadt ewe-
 rer Haußfrawen / vorfelleet / So kön-
 net ihr auch nunmehr von einem Er-
 barn Rath / nach geleisten Ende / vnd
 angenommenen Schoß / disfalls nicht
 belanget werden / von rechts wegen /
 Versiegelt mit vnserm Insiegel.

Den Erbarn Hans N. vnd Thomas
 J. in Ehelicher Vormundschafft ihrer Ehe-
 weibern P. N. seligen Kindern Erben / vnsern
 guten Freunden

Unsere freundliche
 dienste zuvor / Ehrsame
 vnd Fürsichtige gute
 Freunde / Auff den vns
 zugeschickten bericht vnd angehengte
 Frage / darüber ihr vnser Rechts be-
 lehrung gebeten / Erkennen vnd spre-
 chen wir Dechandt / Senior vnd ande-
 re Doctores der Juristen Facultet in der

Julius

Julius Universitet zu Helmstedt vor
Recht / das ein Erbar Rath zu N.
darumb das P. M. vorlassene Wit-
we ihr Gut vnrecht vorschosset ha-
ben sol / do es gleich geschehen / vnd
wie Recht gnugsam erwiesen were
(wie doch nicht / sondern vielmehr
das gegenspiel auß erwihntem Be-
richt zu ersehen) nunmehr euch / als
gedachtens P. M. Hausfrawen
Kindern seligen nechsten Erben / we-
der die ganze angefallene Erbschafft/
noch einigen theil davon / entziehen
oder zukunfft befugt / derowegen
dann obgemelter Rath alle das je-
nige / was euch von ihm aus obbe-
rürter Erbschafft biß anhero defacto
vorenthalten vnd entzogen worden/
euch ganglich volgen zu lassen vnd
zu restituiren schuldig / Von Rechts
wegen / Verkündlich mit gedachter
vnser Facultet Siegel besiegelt / vnd
geben zu Helmstedt den 5. Decembris
Anno 85.

**Dechandt / Senior vnd ande-
re Doctores der Juristen Fa-
cultet in der Julius Universi-
tet doselbst.**

Den Ersamen vnd Fürsichtigen Das-
nieln B. vnd Andern Weillands P. M. ver-
storbenen Kindern sämptlichen Erben / vnsern
guten Freunden.

III. QUÆSTIONIS RATIONES DUBI- TANDI.

In der Dritten Fragen / ist Erslich die
Vornumung der Rechte vore Testament/
das es bestendig sey.

139. Magnus † enim est testamentorum
favor l. in testamentis. 12. ubi Dec. Cagnol. &
140. Dd. de reg. Jur. & ideo in † dubio pro te-
stamento pronuncianum l. si pars. ff. de in-
officiis. testament. & sequenda in dubiis o-
pinio, quæ favet testamentis Andr. Geil. ob-
141. ser. lib. 2. observat. 118. num. 19. nam hoc † pub-
licam utilitatem concernit l. vel rogare. ff.
quemad. testam. aper. gloss. l. Gallus. §. quid sit.
verb. utilitate. de lib. & postum. Jas. l. & ab

antiquis. num. 7. C. de testament. & in l. sius
certis. num. 2. C. de testament. militar. Philipp.
Porc. regular. lib. 3. cap. 9. Ripa tract. de peste.
And. Geil. præallegat. loc. num. 19. in fin.

Zum Andern / ist im rechten nachgelasse-
sen / das Zweene † oder mehr in einem Testame-
142. ment ihren letzten willen machen vnd vffrich-
ten mögen / l. licet. ubi notant Bald. & Salic.
num. 1. Castrens. num. 2. Jason. num. 3. C. de
pact. & hanc communem dicit Nicolaus
Bellonus consil. 85. num. 9. Julius Clarus §.
testamentum. questio. 60. num. 1. nig. ad finem.
ubi addit: esse quasi duo testamenta separati-
m facta. Andreas Geilius observat. lib. 2.
observat. 117. num. 1. cum seqq. ubi addit, quod
quilibet testantium intelligatur dispone-
re de suis bonis per l. servile electione. §. cum
fundus. de legat. 1.

Darumb es den Rechten nicht entgegen/
das beyde Jungfrawen E. vnd A. zugleich in
einer schreift ihr Testament vffgerichtet / in es-
wegung fürnemlich / das in beyder namen der
Vann geheget nominando utramq; testan-
tem separatim Angel. §. igitur. Inst. de testa-
ment. Andr. Geil. lib. 2. observat. 117. num. 3.
Vnd wenn gleich / so viel die A. belanget / auß
mangel ihrer bewilligung / solche vtrordnung
mangelhaftig were / so müßte sie doch so viel
Jungfraw E. betrifft / welche Ja darzu ge-
sagt / bestendig seyn / & † sufficientestatorem 143.
interim ITA respondere Socin. Jun. consil.
178. num. 27. volum. 2. Quia duo † intelli- 144.
guntur esse testamenta separatim facta Cla-
rus de testament. questio. 60. in fine. A † se- 145.
paratis autem nihil inferitur l. fin. de calum. &
& ideo utile † per inutile non debervituri 146.
c. utile. 37. de reg. Jur. in 6. Jas. l. unum.
num. 33. Si certis. petat. l. certi. §. 1. num. 1.
7. cod. tit. l. si pro mutua. 8. C. Si certis. petat.
l. cum allegat. 15. C. de usur. Et falsitas † in 147.
uno capite testamenti, non obest in alte-
ro separato & sejuncto l. si ex falsis. in fine. c.
C. de transact. ubi Bald. in fin. Dec. consil.
316. num. 8. Bald. l. ult. in 4. opposit. C. de e-
dict. divi Adrian. tollend. quoad testamen-
tum trahit Menochius, ut vitium existens
in una testamenti parte, non referatur ad
alteram.

Vore Dritte / ist es gewis / das † auch 148.
Krancke / ja sterbende / müßen Testament vnd
vnd andere letzte willen vffrichten / l. quoniam
dignum. C. de testament. ubi Casp. num. 3. Alex.
num. 4. Jas. num. 3. Dd. l. servum. C. an donat.
fact. tex. l. & sine scriptura. C. ad S. C. Trebel-
lian. l. Pamphilo. §. propositum. de legat. 3. l. cum
pater. §. ultim. de fideicommiss. liberi. c. Ray-
mundus. de testament. l. Seia. §. ult. l. Marcellus. §. 1.
de donat. caus. mort. Mant. de conjecur. ul-
timar. volum. lib. 2. tit. 6. in prime. num. 1. Vnd

149. ist † die vorrmutung/das sie biß vffn letzten S-
dem darzutüchtig vnd vornünfftig gnug seyn/
interimis Panor. c. ult. num. 9. de success. ab in-
test. l. Scia. in fin. versic. morientem. de donat.
caus. mort. §. exheredatos. versic. a morientib9.
in autben. de hered. §. Falcid. l. quoniā. in princ.
ibi desideria morientium. C. de naturalib. liber.
Et in dubio est præsumptio protestante l.
cum antiquitas. ubi Angel. C. de testament. ut
præsumatur sanæ mentis fuisse, donec con-
tra probetur l. nec codicillos. C. de codicill. l. 2.
C. de his qui testam. fac. gloss. verb. compotem.
inc. ult. de success. ab intestat. Franc. Mantica.
de conjectur. ultimar. volunt. lib. 2. tit. 6. num.
150. 4. 5. Unde & † qui in articulo mortis, præ-
lecto sibi testamento, interrogatus: An
sit hæc sua ultima voluntas? responderet: ET-
IAM vel SIC, intelligitur sanæ mentis fuisse
Dec. confil. 489. num. 5. Ac quamvis habeat
curatorem ob grossitiem vel infirmitatem,
151. sicut puellæ † minores, jure municipali
præsertim habere noscuntur *Landtr. lib.*
1. art. 45. 46. Instit. de curator. in princ. Tiraq.
in princ. de legib. connub. §. passim. tamen et-
152. iam † absq; curatoris autoritate rectè te-
stantur *Tiber. Decian. respons. 127. num. 31. 32.*
volum. 3. per Fab. §. Arctim. §. præterea, Instit.
quib. non est permis. Jas. l. furiosum. in fin. li-
mitat. 3. C. qui testam. Castrens. Alex. l. si fra-
ter. C. eod. tit. Jas. l. ex facto. in fine versic. quid
in fatuo. ff. de vulgar. substit. ad idem Tiraq. de
legib. connub. in fine. verb. contracter. gloss. 3.
num. 93. cum multis sequent. §. ibi allegat. Dec.
confil. 112. in presenti. num. 2. Socin. confil. 47.
facti. num. 11. volum. 3. quæ adeo vera sunt, ut
non habeant contradictorem Fab. §. præte-
rea. Instit. quib. non est permis. Tiber. Decian.
confil. 127. num. 32. ad idem Mantica de con-
jectur. ultimar. volunt. lib. 2. tit. 5. num. 14. ubi
153. confirmat, quod grossolarius † obtusi in-
genii possit testari *Dec. confil. 448. num. 21.*
Alciat. l. 1. in princip. num. 55. de verbor. obli-
gatio. Paris. latè confil. 88. num. 39. §. in fin.
volum. 3.

Am Werden / weils dannun Jung-
fraw E. das Testament vorzelesen / vnd do sie
daruff befraget / sie Ja geantwortet / als drin-
get die folgeder Rechte / das es frefftig / vnd sie
selches zu bekræfftigung der vorlesenen anord-
nung wolbedechtig vnd vornünfftiglich von
sich geredet *Ita Dec. confil. 489. num. 5. Socin.*
Jun. confil. 178. num. 27. volum. 2. per l. si de-
fensores. §. 1. de interrogat. action. §. præterea.
Instit. de inutil. stipulat. Cornau. confil. 261.
num. 24. volum. 4. Socin. Senior. confil. 20. num.
3. 4. volum. 4. Franciscus Mantica de conje-
ctur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 6. num. 5. §.
154. *num. 8. ubi responderat L. Labeo. † in fine*
de suppellect. legat. nam non loquitur de hac

affirmatione ad præcedentem interroga-
tionem facta, quæ † intelligitur delibera- 155.
tam mentem respondentis proferre *Soc-*
cin. Jun. d. confil. 178. num. 27. 28. volum. 2.
nam intellectus † in dubio concipitur ex re- 156.
sponse ad interrogatorium facta *Corna-*
confil. 261. num. 24. volum. 4. Socin. Senior. con-
fil. 20. num. 3. 4. volum. 4. Sedd. l. Labeo.
non accipitur nec loquitur de tali respon-
sione, verum de voce nuda, non articulata,
& consensu, ex qua nullus intellectus con-
cipi potest *Socin. Jun. d. confil. 178. num. 27.*
28. cum seqq. volum. 2. & hoc minus habet du-
bii in legatis, quàm in solenni testamento
Clarus de testam. question. 90. num. 2. Nam † 157.
1. jubemus. C. de testament. tantum proce-
dit in testamento, non etiam in legatis & fi-
deicommissis, quæ † vel solo natu relinqui 158.
possunt *l. natu. ubi Barthol. de legat. 3. l. §. in*
epistola. C. de fideicommiss. & inter hæc distin-
guit Franciscus Mantica *de conjectur. uli-*
mar. volunt. lib. 2. tit. 13. num. 4.

Vffs Zünffte / ist diß Testament in zeit
der regierenden Pestilenz / vnd do die testierer in
damit beschaffet gelegen / vffgerichtet / darumb
wenn † gleich nur vor zweenen Zeugen es vff- 159.
gerichtet / dennoch vor frefftig vnd bestendig
zu halten / quam opinionem ut a quiore,
& testamentis faventem, dicit in Camera
servari Andreas Gail. *observat. lib. 7. obser-*
vat. 118. num. 18. sicut militare † testamen- 160.
tum coram duobus factum valet *l. 1. ubi gloss.*
C. de offic. vicar. l. 1. l. milites. §. sub ipso. C. de
testament. milit. Tempore † pestis enim, 161.
censetur bellum esse inter Deum & homi-
nes *Barthol. l. naturaliter. de usucapion. Gail.*
d. observat. 118. num. 18. ubi addit etiam hanc
rationem: Quoniam tempore pestis non
potest copia testium haberi, aliis morienti-
bus, aliis ægrotantibus, aliis fugientibus, re- 162.
mittitur † de solennitate, ut pauciores te-
stes sufficiant *Bald. num. 1. §. Od. l. ult. C. de*
testam. Dec. confil. 289. num. 5. Joann. Anana.
Bald. l. nemo potest. num. 65. in fine. de legat. 1.
Paris. confil. 32. num. 6. lib. 2. confil. 33. num. 26.
eod. libr. Joann. Dilect. de arte testandi tit. 2.
centur. 2. num. 2.

Welches in diesem fall vmb soviel desto
mehr einzuräumen / sintemal beyde obgedachten
Jungfrawen damals an dieser Seuche tödlich
franc gelegen / vnd das sterben zu W. dermassen
eingerissen / das man damals schwerlich andere
Zeugen haben mügen /

Quibus † duobus concurrentibus lon- 163.
gè facilius sustinetur testamentum tempo-
re pestis factum *Julius Clarus §. testamen-*
tum, questio. 56. circa finem num. 3. ubi ait: mo-
do duo concurrunt, quod scilicet ipse testa-
tor tempore conditi testamenti ægrotaret
morbo

morbo pestis; secundum, quod eo tempore pestis esset talis, ut verisimiliter major copia testium ibi haberi non possit.

164. Quod potissimum in legatis procedit, ubi t minor sufficit solennitas quam in testamento *Raphael Cuman. in terminis. l. conficiuntur. §. codicilli. de jur. codicillor.*

165. Daher t nach Churf. S. constitution vorordnet das zweene Zeugen zu solchem testament vff Sächssischem boden gnugsam *Elect. const. 4. parte 3.* Vnd ist auch außserhalbten Landes/aus gemeinen rechten/diese opinio angenommen *Bald. §. Jas. l. §. ab antiquis. C. de testam. Raphael Cuman. l. conficiuntur. §. codicilli. de jure codicill. Andreas Gail. pract. observat. lib. 2. cap. 118. num. 18. ubi dicit, hanc opinionem ut æquidrem in Camera receptam.*

So dann alhie desto leichter nachzugeben/wenn man sagen wolte/ das kein Testament/sondern auß mangel einsetzung der Erben allein ein codicill ab intestato vorhanden were *l. non codicillum. C. de testament. l. si idem. C. de codicill. §. ult. Inst. eod.*

166. Dann in t denselbigen keine ordentliche andere zier notwendig/ als das es in gegenwart fünffer Zeugen geschehe/ *l. ult. C. de codicill. l. ult. C. de fideicommiss. l. final. C. de donationib. caus. mort.* Do nun von wegen vorstehender Seuche die Zierde zu relaxieren/so müssen dis falsch zweene Zeuge gnug sein *l. ubi numerus. de testib. c. 4. §. passim. de testib. c. cum esset. de testament.* sonst were kein vnterscheid zwischen dergleichen leuten willen in zeit der gesundheit vnd regierender Pestilens vffgerichtet/quod esset contra communem doctrinam *Bald. num. 1. & Dd. l. ult. C. de testament. Ripa. tractat. de peste. Clarus §. testamentum. questio. 56. num. 3. & ita interminis tenet Raphael Cumanus l. conficiuntur. §. codicilli. de jur. codicillor. quem citat Andreas Gail. observat. lib. 2. cap. 118. num. 18.*

Am Sechsten/ist vber diese ordnung voh Rathswegen ein bann geheget/das sie also vermüge der Recht vnd nach gewonheit des orthes freystig vnd bestendig/wie dann auch der Herr Burgermeister solches vorseprochen vnd zugesagt/auch ein Erbar Rath in bey sein der part hernacher decretieret.

167. Omnium t namq; testamentorum solennitatem superat, si actis insinuetur *l. omnium. C. de testam.* Acta t autem etiam magistratus municipales faciunt *l. 2. C. de magistrat. municip.* & ubi magistratus ibi acta, idq; probat de actis municipalibus d. l. omnium. *versic.* sicut ergo securus est qui

actis cujuscunq; Judicis aut municipii, mentis suæ postremam publicavit judic. &c.

169. *C. de testament.* Itaq; sufficit t a magistra-

tu in domum testatoris officiales mitti *l. ad egregias. de jurejurand.* coram quibus testamentum solennizetur *l. curent. de testib.* nec opus hic est aliis testibus *Rald. §. Dd. d. l. omnium. C. de testam. Andr. Gail. lib. 2. observat. 123. num. 24. Salic. num. 8. §. Dd. l. contractus. C. de fid. instrum.* Et quoniam tempore pestis sic facta testamenta de consuetudine valent, & solenniter pangi solent, utiq; uberius de omnibus bonis, ubicunq; sitis, valere debent *Barth. num. 27. Jas. §. Dd. l. quæ. C. de summ. trinitat. Alexand. consil. 44. videretur. num. 20. volum. 5. l. finon. speciale. ubi Alexand. §. Dd. l. final. C. de testament. Port. lib. 5. opinion. conclus. 29. Ludovic. Gozadin. consil. 49. num. 14. 18. cum aliis quæ cumulat D. Andreas Gail. lib. 2. observat. 123. num. 2. 3. 4.* Sed & pro t decreto magistratus præsumitur *l. 4. C. de præd. minor. l. 5. de reb. eor. gloss. l. 1. verb. omni ordine. C. de fid. instrument. §. jure baste. fiscal. lib. 10. l. 2. ibi quod arbitramur. C. de offic. militar. jud. l. ab eâ parte. in 2. respons. de probat. Jas. l. nec quicquam. §. ubi decretum. num. 79. de offic. procons. §. legat. §. l. mandata. num. 6. de offic. ejus. l. post dosem. num. 183. ff. solut. matrim. Paris. inc. quoniam. 11. num. 137. post gloss. num. 28. de probat. quam opinionem faciunt communem Alciatus de præsumpt. in 3. reg. præsumpt. 10. num. 1. Duennas reg. 189. decretum. num. 1. cum multis seqq.*

Vffs Siebende/ seind in diesem lezten willen mehrentheils die legata ad pias causas gemacht/ dadurch/ wenn gleich etwas an der Zierde mangelte/ diese Ordnung müste erhalten werden/ Major t enim par strahit ad se minorem *c. 1. de his quas sunt a major. part. c. quod in dubiis. de consecrat. ecclesiastic. ut eodem t jure censeatur l. eum. de usucapio. Jas. l. a divo Pio. in princ. num. 12. de re Judicat. Tiraq. latè de retract. proximitat. §. 1. gloss. 7. num. 81. §. 30. gloss. 2. num. 15. §. 36. gloss. 3. num. 6. per i. longa. de divers. §. temporal. præscript. Bald. c. 1. num. 1. de capit. qui cur. vend. Barthol. §. Dd. l. 3. num. 4. ff. Quod cujusq; universit. Montan. tractat. finium regund. cap. 79. num. 2. 3. 4.*

Da wenn t auch imperfectio voluntatis dissals vorhanden were/ dennoch müssen solche legata erhalten werden/ non obstante voluntatis imperfectione *Barthol. l. in testamento. de fideicommiss. libertat. Roman. in auth. similiter in 18. special. C. ad L. Falcid. cum aliis quæ cumulat Tiraquellus tract. de privilegiis causa privil. 7. per tot.*

Sum Vlechten/mügen/nach gemeinen vbllichen Rechten/ Legaten vnd dergleichen nicht allein im Testament/ sondern auch andern leuten willen/vorlassen werden.

175. Nam hodie legata † non tantum in testamentis relinqui possunt, ut olim §. i. ubi *Angl. Fab. Port. & Dd. & §. ante. Instit. de legat. verum & in codicillis Mantica. de conjectur. ultim. volunt. lib. 1. tit. 5. num. 2. versic. legata & fidei commissa aut in testamento aut in codicillis aut in epistola relinquuntur* &c: qui † non modo valent si testamento confirmantur *Instit. de codicill. in princ. l. 2. l. 3. l. conficiuntur. ff. eod. tit. Bald. l. patris. num. 2. de vulgar. Mantica. de conjectur. ultim. volunt. lib. 1. tit. 8. num. 2.* sed etiam per se, absq; confirmatione, hoc casu, ubi aliud testamentum non factum *l. ab intestato. in fin. ff. de Jur. Codicill. Mantica. de conjectur. ultim. volunt. d. lib. 1. tit. 8. num. 2.*

177. Am Neunden irret nichts, das † der Zichter ihm vnd den seinen ein stadelichs zugeschrieben *Bover. & Dd. §. legatariis. Instit. de testam. Jul. Clarus §. testamentum. quest. 55. num. 8. per l. qui testamento. ff. de testament.*

Vnd ob wol / vffs Zehende / die aufgedruckte Versach: Das ihr Vater von seiner vorigen Hausfrauen W. Schwester / Haus vnd hoff / auch ehliche hiesigen Landes bekommen &c. liederlich oder falsch were / dennoch hinderte das den relictis nicht.

178. Quoniam falsa † causa relictum non vitiat, quippe cum ratio legandi legato non cohereat *l. demonstratio. 17. §. 1. cum §. q. l. cum tale. §. assum. 4. de condit. & demonstrat. §. longe. Instit. de legat. l. 2. §. tot. tit. ubi Bald. & Dd. C. de fals. caus. adject.*

- Vors Eilffte / wenn gleich ein oder der ander Rathsherrn / vom Rath hierzu geordnet / anruechtig were vnd tadelhaftig / oder auch hieher guldten entsetzt / dennoch hindert solchs factioni des Testaments gar nichts / quoniam etiam banniri † aut relegati factionem testamenti habent *l. ejus qui. §. 1. ubi Barthol. num. 3. de testament. Nellus tract. bannit. 1. parte 2. temp. num. 12. Jul. Clar. §. testamentum. questio. 19. & 20. & 22. sicut nec † infamia efficit Barthol. l. is cui. §. si quis ob carmen. de testament. & ita communiter tenetur, te te Abbate in rubr. de testament. num. 8. Julio Claro §. testamentum. quest. 25. per tot. nisi † quis sit instabilis factus ob carmen famosum Clarus ibidem per d. l. is cui. §. si quis ob carmen. de testam. quæ exceptio † firmat regulam in casibus non exceptis *l. ex eo. de testib. Dec. Cagnol. & Dd. in l. 1. & l. omnes. de reg. Jur. Sebastian. Medic. in princ. reg. num. 40. cum seqq.**

183. Weil sie auch von einem Erborn Rath darzu vorordnet / so heisset: quod communis † error, seu publicum suffragium, personam etiam inidoneam, satis qualificet *l. Bar-*

barius. de offic. prator. Multo magis igitur hi ex testamento vel codicillo capere possunt Clarus §. testamentum. questio. 20. & 22.

Es ist auch leichtlich zu machen / das zu † 184. solcher gefährlichkeit ein jeder sich nicht gerne brauchen leisset / vnd also aus noth eine tugend gemacht werden muß *Bald. num. 7. & Dd. communiter. l. ult. C. de testament. Constit. Electoral. 4. part. 3. Ripa passim. de peste ubi Jas. & Repetentes. de offic. ejus cui mandat. jurisdict. l. 2. C. Quise contra. l. sancimus. ubi Barthol. C. de executor. lib. 12. l. ut gradatim. 11. §. quoti. 5. l. ad estimationem. 16. §. final. ad municipal. l. semper. §. 1. de jur. immunitatis. quæ † non 185. habet legem *l. 1. C. de oper. libert. l. 1. 2. de off. c. consil. Cagnol. l. qui necessitatis. in princ. de reg. Jur. Tiraq. de retract. l. gr. §. 26. verb. non potest. num. 18. & de pœnis. l. 123. num. 4. Pbi-lipp. Port. consil. 3. num. 48. consil. 16. num. 2. consil. 14. num. 88. consil. 38. num. 22. & 34. consil. 163. num. 18. imo casui † lege disposito ad 186. quatur. Aut bent. novissima. versic. nisi ex necessitate. C. de administrat. tutor.**

Vffs Zwölffte / ob wol nach der bestetung vnd gehegtem Bann alhie von der Jungfrau E. noch ehliche legata vorschret / so hindert doch solches nicht / quoniam ordo † inspiciendus 187. est & retineri debet, quide jure esse debet *l. nec eum. 6. de solutionib. Corfus Indagat. lib. 2. cap. 19. Magis † enim spectatur ordo inter-* 188. lectus quam verborum *Bald. in 1. constitut. Digest. num. 5. & l. ult. num. 14 32. C. de hered. instit. quapropter ordo † scripturæ non im-* 189. pedit voluntatem testatoris, aut causam juris in legatis *l. cum pater. §. fidei tua. de legat. 2. l. si mihi & tibi. §. in legatis. de legat. 1. Mant. de ultim. voluntat. lib. 6. tit. 13. num. 12.*

Am Drey Zehenden / ob wol in §. belangs gende &c. tacita & incerta persona vormacht / dennoch ist solch Legat auch freytig §. incertis. *Instit. de legat. latè Mantica. de conjectur. ultim. volunt. lib. 8. tit. 4. num. 18. & 20.* beson-

ders weil darzu gesetzt / das ihnen D. der beicht- Vater dieselbige person sol namhaftig machen. Incerta † enim & tacita persona le- 190. gari potest, quando ex aliquo eventu, vel alterius declaratione, venit manifestanda *Soci. Senior post Barthol. in l. quidam relegatus. num. 12. & l. si quis. in fine. de reb. dub. Franciscus Mantica de conjectur. ultim. volunt. lib. 8. tit. 4. num. 18. ubi subdit, dubium non esse, quin valeat legatum incertis personis relictum, quæ veniunt declaranda *l. si cognatis. ubi Socin. Senior. n. 7. de reb. dub. Hæc † enim* 191. paria sunt, (inquit) quod legata sint certa ab initio, & quod postea reddantur certa *Oldrad. consil. 61. num. 3. quem sequitur Parisius consil. ult. in fine. volum. 2. Et quod dicitur: relictum † incertis personis non* 192. valere*

valere &c. intelligitur, nisi ex conjecturis
incertitudo declarari queat Socin. l. quem be-
redi. num. 3. de reb. dub. Mantica. de conjectur.
ultim. volunt. d. lib. 8. tit. 4. num. 19. quod i-
dem Mantica fufius declarat de conjectur. ul-
timar. volunt. lib. 4. tit. 3. num. 12. per l. fuita
feripferis. ubi Barbol. de condit. & demonstrat.
Riminald. sen. confil. 256. num. 11. Paris. confil.
13. num. 13. cum aliis quæ allegat.

193. *Diss* Bierzehende / ob wol beyde diese ordnungen am 2. Septembris volzogen / dennoch wenn sie kein Testament seyn / hindern sie einander nicht / sondern müssen beyde in eff. bestehendig bleiben / *quia plures t̄ codicillos facere licet §. codicillos autem etiam plures quis facere potest. 3. C. ult. Instit. de codicill. quando non sunt sibi invicem contrarii l. 3. C. de testament.*

194. Daher/vors Fünffzehende/wenig thuet/
daß die Jungfraw E. nichts mehr dann Ja
darzugelagez/ dann legaten† nicht allein mit
einem Wort/ sondern auch mit winken/oder
zu nicken/oder dergleichen zeichen/mögen vor-
lassen werden / l. nuz. de legat. 3. l. E in episto-
la. C. de fidei commiff.

195. Itaq; quod dicitur: heredem ¶ à testa-
tore articulatè nuncupandum esse *l. jubemus. C. de testament.* obtinet tantum in testa-
mento, quod pendet ab heredis institutio-
ne, non autem in legatis & fideicommissis,
ut declarat Franciscus Mantica *de conject. ul-
tim. voluntat. lib. 2. tit. 13. nu. 3. 4. 5. cum ibi allegat.*

196. **Ußß** Sechzehende/ob wol ehliche Wert
hie cancelliret † vnd durchgestrichen / auch meh-
rerley Schrießft/ Tinte vnd Hände befindlich/
dennoch so folget nicht dafi in andern der letzte
Wille sol vnkräftig seyn/ *Alex. num. 17. Corna.*
num. 20. Zuchard. num. 332. Salic. & Alberici.
num. 6. l. ult. C. de edict. diui Hadrian. Menoch.
remed. a dipiscend. 4. num. 722. cum seq.

197. **Leiglich/ vnd am Siebenzehenden/ so t ge**
bühren auch die Legaten / vnd ist der Erbe in sei-
nem gewissen dieselbige zuvorricken schuldig/
welche auch in einem vnbestendigen / vñ vol-
kommenen Testament oder letzten Willen seind
vorlassen worden / gloss. in l. i. ubi Jas. Socin. &
Dd. de condict. indebit. & est communistelle
Alberico in l. eum quis. ubi Jas. num. 9. & 10. l.
si post divisionem. ubi Bald. in fine. C. de iur. &
fact. ignor. Jalone l. planè. §. si conjunctim,
num. 15. de legat. 1. & consil. 82. column. penult.
lib. 3. quem refert Didacus Covarruvias c.
eum esses. num. 5. de testam. Clarus §. testamen-

198. *sub. questio. 90. num. 2.* Nam ꝑ obligatio naturalis nascitur ex tali relicto *l. ult. ubi Bald. C. ad L. Falcid. Barthol. l. nemo potest. num. 18. de legat. 1. Francis. Mantica. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 13. num. 3. & cum seq.*

199. Quapropter heres ꝑ tenetur in foro consci-

entia ejusmodi legata, minus solenniter
relicta, persolvere *Abbas c. cum esses, num. 10.
de testament. & testatur esse communem Di-*
dacus Covarruvias in d. c. cum esses, num. 5.
Julius Clarus questio. 90. num. 5. in §. testamen-
tum. Franciscus Mantica late de conjectur. ul-
timar. voluntat. lib. 2. tit. 14. num. 1. 2. cum seqq. ubi
dicit esse communem. in fin. quod maxime
procedit in legatis Clarus d. questio. 90. num. 2.

RATIONES DECIDENDI IN III. QUÆSTIONE.

S Nun wol diß scheinbare Rechtsgründe
seyn/dennoch halte ich nach gelegenheit al-
ler umstehende / daß die Herren Schöppen
zu Magdeburg billich vnd vernünftelich das
wiederspiel gesprochen vnd erkandt haben / mit
folgenden Worten:

Wo sich nun solches/ ewrem bericht
nach/ also vorhielte / So weren die
Testamenten zurecht vnkräftig/ vnd
kündte dardurch von euch nichts ge-
fordert werden/

Est t̄ enim & esse debet pr̄sumptio 100.
pro sententia quod sit iusta l. Herennius. de e-
diction. c. sicut. ubi Canonist. de sentent. c. cum ad
sedem 15. de restit. spolias. l. ab ea. de probatio. c.
in presentia. de renunciat. etiam t̄ ad partem 201.
à collegio Prudentum pronunciata. Jas.
num. 8. d. l. properandum. §. siue autem. num. 8.
C. de iudic. §. responsa prudentum. ubi Angel. Fab.
Port. & Dd. Insi. de jur. natur. quia t̄ habent 202.
potestatem pronunciandi Barthol. in l. bono-
rum. per illum tex. de bonor. possi. ff. Bald. & Sa-
lic. l. juris ignorantia. C. qui admitt. ideoq; t̄ eo- 203.
rum, ut sapientum, opinio probabilis videri
debet & iusta, Jason. l. properandum §. siue au-
tem alterutra. num. 8. C. de iudic. ad idem Jo. m.
C. phal. consil. 264. num. 17. volum. 4. per l. 3. de
jurejurand. l. quoties. de reb. dub.

Quamquam enim in t̄ jure sit contro- 204
versum, an sententia ad consilium sapientis
lata valeat, ut videre licet apud Jasonem l.
admonendi. num. 38. 39. de jurejurand. Et l. si
cōvenerit. num. 20. de re judicat. Maran. de judic.
partis 6. parte ult. actū. 1. de senten. num. 13. Hypp.
singul. 427. incip. plures. Dec. num. 14. in c. propo-
sisti. de probat. tamen hoc nō est de ista gam-
ba ut loquitur Baldus l. unic. num. 12. C. de con-
fess. neq; dubium fit, quin in istis regionibus
valeat, ex opinione Panormitani & Felini
num. 11. in d. c. proposisti. de probat. & conse-
quenter, quod t̄ stet p̄sumptio pro sen- 205
tentia collegii, etiam ad partē lata, quando-
quidem habent concessam potestatem re-
spondendi de jure §. responsa prudentium. In-
stitut. de jur. natur. gent. & civil. Jas. d. l. pro-
perandum. §. siue autem. num. 8. de judic.

Es ist aber wol zu merken/das das Wort
 206. † Testament dñß als in weiter deutung/vor ei-
 nen letzten Willen muß vñd sol verstanden wer-
 207. den/sicut plura † sunt genera ultimæ volun-
 tatis gloss. l. ult. verb. ultima. de heredit. & Fal-
 cid. Francisc. Mantica. de conject. ultim. volun-
 tat. lib. 1. num. 5. quæ omnia nomine testa-
 menti lata significatione comprehendun-
 tur l. penult. C. commun. de legat. quam ad hoc
 allegat Glossa l. 2. in fin. verb. ita omnes. C. de
 constitut. pecun. l. 1. ubi Bald. super gloss. verb.
 decreto. ff. de testament.

Dann alhie ein zierlich Testament enget
 deutung nicht vorhanden/in erwegung/das sei-
 ne einsetzung der Erben/sondern allein relicta
 208. in beyden ordnungen A. vñd B. verlassen/ ut †
 hic nullum testamentum, sed tantum codi-
 cilli possint dici relicti l. ult. de jure codicillor.
 Francisc. Mantica. de conject. ultim. volunt. lib. 2.
 tit. 3. num. 13.

209. Fundamentum † enim & caput testa-
 menti, in propria significatione sumpti, de
 qua Mantica de conjectur. ultim. volunt. lib. 1.
 tit. 4. num. 10. & tit. 6. num. 1. est heredis in-
 stitutio l. proxime, de iis que in testaments. de-
 lent. l. 1. §. ult. de vulgar. substit. l. ult. de jur. co-
 dicill. §. ante. Instit. de legat. Mantica de con-
 jectur. ultim. volunt. lib. 4. tit. 1. num. 1. lib. 2.
 tit. 4. num. 2. ubi vocat substantiam firmi te-

210. stamenti Bald. & Aretin. num. 1. absque † qua
 testamentum esse vel subsistere nequit
 Mantica. de conjectur. ultim. volunt. lib. 1.
 tit. 4. num. 10. & tit. 6. num. 1. 2. sine qua te-
 stamentum non fit Didac. de testament. 1. par-
 te. num. 3. late Mantica. lib. 1. tit. 6. num. 1. Qua-

211. re sicut intelligitur † testari voluisse qui he-
 redem instituit l. non codicillum. C. de testa-
 ment. Mantica. de conject. ultim. volunt. lib. 4.
 tit. 1. num. 2. & lib. 2. tit. 3. num. 1. cum seqq.

212. Sic contra præsumitur † tantum codicillan-
 di animum habuisse, qui nullum heredem
 instituit Mantica. de conjectur. ultim. volun-
 tat. lib. 1. tit. 4. num. 10. tit. 5. num. 1. lib. 2. tit. 3.
 num. 13. per l. ult. ff. de jur. codicill.

Nun ist in diesen beyden verordnungen
 213. A. B. keiner Erben einsetzung befindlich / vñd †
 darumb auch nicht zu vermueten / Jul. Clarus
 §. testamentum. questio. 35. 36. num. 2. questio.

214. 37. & passim. Nam ex † conjectura nemo
 heres scriptus intelligitur vel præsumitur l.
 unic. Si tabul. testament. ex Mantica de conje-
 ctur. ultim. volunt. lib. 2. tit. 4. num. 2. lib.
 4. tit. 1. num. 3. addens rationem, quando-

215. quidem (inquit) heredis † institutio palam
 verbis exprimi debet l. jubemus. C. de testa-

216. ment. Unde ne lex † quidem supplet insti-
 tutionem, ne filii quidem, sicut nec ex here-
 dationem, quia hæc est solennitas actus ne-
 cessaria Imol. l. si quis cum. §. 1. num. 3. de vul-

gar. substitut. Et quanquam etiam tacita † 217.
 heredis extranei institutio valeat, tamen
 hoc accipiendum est de conditionali Jul.
 Clarus §. testamentum. quest. 35. num. 2. 3. &
 de ea quæ ex verborum consequentia colli-
 gitur l. ult. ubi Bald. in princ. & num. 10. C. de
 hered. instit. Aretin. l. Gallus. in princ. de lib.
 & posthum. Ruin. consil. 56. num. 10. vol. 2. nec
 † alia potest aut debet subintelligi institu- 218.
 tio, quam quæ ex verbis resultat Dd. ibidem
 Mantica de conject. ultim. volunt. lib. 4. tit. 1.
 num. 8. Nam alioquin (inquit) & qui in-
 testatus decedit, tacite videtur instituere ve-
 nientes ab intestato l. si quis cum testamen-
 tum. ubi Bart. notat & l. consueuntur. in princ.
 de jure codicillor. Sed illud relictum est per-
 missivum, non dativum. Ad idem multa
 cumulat Mantica lib. 2. de conject. ultim. vo-
 lunt. tit. 4. num. 2. ubi probat multis, hanc † 219.
 esse formam substantialem testamenti Bald.
 num. 1. Aretin. & Dd. l. 1. de testament. nec † 220.
 præsumi l. unic. Si tab. testament. ext. nisi di-
 fertis ex verbis probeatur facta l. heredes pa-
 lam. in princ. de testament. l. jubemus. C. cod.
 tit.

Ob aber wol in der verordnung A gesetzt:
 Wollen wir / daß vnseren Erben vñd Freun-
 den / nach vnserm abschiede/ diese nachfolgende »
 legata vñd ordnung/ von vnsern Erben/ von »
 vnsern nachgelassenen Gütern/ also vñd fol- »
 gender gestaldt sollen gefolget vñd geleistet wer- »
 den/bescheiden vñd legieren derwegen also etc. »

So ist doch solches zur institution nicht
 gnugsam / Quia oneratus † legatis non pro- 221.
 pterea intelligitur institutus heres l. heredi-
 tas ad statum. ubi Barthol. ff. de hered. insti-
 tuend. Jason. l. si duobus. §. 1. num. 6. de legat. 1.
 ne † quidem favore pia cautæ. Mantica de 222.
 conject. ultim. volunt. lib. 4. tit. 1. in fine
 num. 31. sondern ist † von den Erben ab intesta- 223.
 to zu verstehen/ Dd. præallegat. loc. l. consueun-
 tur. & passim. de jure codicillor. & Institut. de
 codicill.

Sonsten auch / wenn es Testament wes-
 ten / würde † das erste A. durchs erfolgende B. 224.
 vñd gehoben / §. posteriore. Institut. quib. mod.
 testam. infirmant. vñd weren auß dieser vrsa-
 chen/ propter omissionem institutionem, nicht
 tig vñd krafftlos/ sintemal clausula codicilla-
 ris vñd dergleichen nicht inserieret l. 3. de his
 quæ in testament. delent. authentic. ex causa. C.
 de liber. præterit. ubi Dd. gloss. l. 1. in fine. de vul-
 gar. & pupillar. Joan. Dilect. de arte testam.
 tit. 3. caus. 1. num. 1. 2. per l. ult. C. de codicill.
 Barthol. l. 1. C. eod. tit. l. ex ea. 29. ff. qui testa-
 ment. fac. poss. Corna. consil. 161. licet. lib. 1. Jul.
 Clarus §. testamentum. quest. 35. num. 1. 2. &
 quest. 89. num. 1.

Derhalben zu schließen/das es beydes nur
sauter codicilli sein/ab intestato relict. *Franciscus Mantica de conjectur. ultim. volum. lib. 1. tit. 4. num. 10. & lib. 2. tit. 3. num. 1. 2. 3. 4. 13. per l. ultim. de iure codicillor. & alia quæ allegat.*

215. Zum Andern / ist wol in acht zu nehmen
(quia persona testantis potissimum attendenda l. in eo. 35. de acquirend. domin. l. 4. ff. de testament.) die ursach daruff die Schöppen zu Magdeburg gesprochen / nemlich das solch Testament A. in beyder Jungfrauen E. vnd A. W. namen gestellet / do doch die jüngste in ein andern Haus frantz gelegen/ sie auch darumb nichts gewußt / darüber auch nicht befraget / noch darenthalben jemandts zu ihr kommen / sondermal sic suum vnd sprachlos gewesen/ derwegen ist diese Ordnung nicht allein imperfect und nichtig / ratione deficientis voluntatis, qui defectus etiam relictum ad pias causas vitiat gloss. l. si quis qui. verb. futuros. ubi Barthol. de testament. Bald. l. ex ea. 29. eod. tit.

226. & testamentum inierit liberis Bald. num. 1. 2. Castrens. in 3. lectur. num. 3. & in l. hac consultißima. §. ex imperfecto. C. de testament. Nata num. 139. Glossa unica l. si quis qui. ff. de testament. quam glossam omnes sequuntur teste Riminaldo d. l. hac consultißima. in princ. C. de testament. & hanc dicit communiter approbatam Ruinus consil. 15. num. 2. lib. 2. Alexand. consil. 76. num. 13. lib. 3. Jalon. consil. 155. in princ. lib. 2. quem refert Johannes Dilectus de arte testand. tit. 2. cautel. ult. num. 6. Rub. consil. 94. num. 3. Socm. consil. 147. num. 22. & 30. lib. 2. Boff. in repetit. l. 1. num. 176. C. de sacrosanct. eccles. Jul. Clarus §. testamentum. questio. 9. num. 2. Tiber. Decian. consil. 36. num. 15. volum. 2.

Sondern ist auch falsch vnd also vntillich/ weil darinnen Jungfrau A. als mittestreim gesetzt / so doch kein Wort daran wahr ist/ neben dem das zum ende gesetzt/das beyde gedachte Jungfrauen ihren letzten Willen stellen / vnd durch des Rathes verordneten bekräftigten lassen / do doch nichts daran / Et ist igitur falsum apparens. Tiber. Decian. consil. 100. num. 17. 18. 19. volum. 2. hoc non est circa accidentalialia, sed præcipuum substantialia, nempe circa voluntatem testatoris, falsó effictam, & quali suppositam, quod falsum rectè iudicatur, ex quo inde remota est mens & verba disponentium Bald. l. si ex cautione. questio. 1. C. de non numerat. pecun. & l. falli tenetur scribens scripturam nomine alterius, tanquam hæc sit ejus voluntas, quæ tamen non consenserit l. qui volenti. C. de fals. Nec t. dubium est, quin, qui ponit alterius testamentum, quod non fecit, falsi reneatur l. l. si quis. 26. ad L. Cornel. de fals. ur. quod t. quoad alteram personam

testantis vel codicillantis falsum reperitur, in totum irritari debeat Barthol. Sali. Jas. & Dd. l. si ex falsis. C. de transactio. l. Quintus. de aur. & argent. legat. & in terminis Baldus l. 2. in princ. C. de fideicommiss. libertat. Menoch. remed. adipsend. 4. num. 714. post Zuchardum in l. ult. num. 331. C. de edict. divi Hadrian. tollend.

234. Est enim ultima voluntas actus individuus, ut pro parte valere, pro parte annihilari, non possit l. fideicommissa. n. 5. l. de leg. 15. 3. l. si quis qui. ff. qui testam. pot. poss. Bald. & Dd. l. furiosum. C. de testament. Dec. l. j. de nostrum. 6. num. 1. de reg. jur. & ibi Cagnol. num. 1. cum segg.

Et quando in una parte falsum est testamentum, illi ne quidem in altera creditur, sed tota testatio deficit Bald. l. ult. num. 18. C. de edict. divi Hadrian. tollend. Alexand. consil. 103. num. 4. volum. 1. consil. 114. num. 4. & 7. lib. 4. gloss. c. si testis. 3. questio. 4. c. in nostris. 12. de testib. Innocent. & Dd. c. fraternitatis. de heretic. Nellus de testib. num. 239. Cravetta consil. 9. num. 15. qui ampliat, etiam si tantum circa accessoria falsitas esset Cravetta. consil. 6. num. 14. 15. Virius lib. 1. opinio. 417. Soarez. verb. testis. num. 205. Gribald. in comment. verb. testis. Benè verum est, quod hi posteriores loquantur de falsis testibus, sed de talibus qui testimonium alterius nomine faciunt Dd. l. Domitius. de testam. sed idem etiam in testamentis, ubi falsum consistit circa voluntatem disponentis & substantialia, ut falsum in uno in totum vitietur Tiber. Decian. consil. 76. num. 32. volum. 3. consil. 93. num. 10. volum. 2. Quin & testamento nullum redditur si compositor vel scriba de falsitate fuerit suspectus Decianus consil. 65. num. 16. volum. 2. Et hoc nuncupatim de testamento & ultima voluntate tradunt Dd. ut falsum circa substantialia (ut voluntatem testatoris esse docuimus) vel solennia in aliquo, vitiet totum, ita tradit Bald. l. 2. C. de fideicommiss. libertat. Zuchard. l. ult. num. 332. C. de edict. divi Hadrian. tollend. Menoch. remed. adipsend. 9. num. 714. versic. quia. Imò Baldus scribit, falsitatem in uno articulo commissam, vitare testamentum in totum, cum scilicet vitium est circa solennitatem testamenti Menoch. remed. adipsend. 4. num. 714.

Vors Dritte/man jettes auch an Jungfrauen E. als der andern Jungfrauen / willen / welcher doch der grundt vnd cause efficiens aller letzten Willen ist / Denn sie zuvor / do sie bey guter vernunft gewesen / von keinem Testament wissen wollen / wie dann der Vormundt auch darüber reflectet / Non t. autem præsumitur mutasse voluntatem.

luntatem l. eum. de probat. Francisc. Mantica. de conject. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 1. in fine.

Den 1. tag Septembris Anno 1582. do
dies Testament vom Vormunden geschmiedet/
vnd folgendes gelesen/ ist sie ohne vernunft vnd
sinlos gewesen/ inmassen die seltsame reden/ so
sie den Barbieren vorgehalten/ klärlich anzei-
gen/ Gravitas t enim morbi corporis, indu-
cit mentis exilium l. ob qua. de adil. edict. l. in
adversa. ff. de testament. l. jubemus. C. de testa-
ment. Tiber. Decian. confil. 119. num. 58.

239. Ex t sermonibus autem fatuis & indis-
cretis, praesumitur mentis alienatio. l. is qui.
§. divus. de tutor. & curat. l. apud Julianum. de
legat. 1. Alexand. late confil. 54. vol. 1. & in l. fu-
riosum. ubi communiter Dd. C. qui testament.
fac. gloss. & Dd. l. nec codicillos. C. de codicill.
Barthol. l. 2. de bonor. possess. l. 2. de testament.
l. quidam in suo. de condit. institut. l. sicum do-
tem. §. si autem. ff. solut. matrim. late Mantica.
de conject. ultima. voluntat. lib. 2. tit. 5. & 6.
per discursum.

Do man auch das vermeinte Testament
sich vorgehalten vnd vorgelesen/ seynd ihre ge-
berde/gestalt vnd gestus dermassen seltsam ge-
wesen/ das alles anzeigung gegeben/ wie sie dar-
umb nichts gewußt/ einmal hat sie sich schmil-
cken vnd davon gehen/ bald sich brechen wollen/
das Haupt zu der wandt gewendet/ vnd gar kei-
ne achtung darauff gegeben/ was gelesen wor-
den oder vorhanden were/ das also alle umstän-
de anzeigen/ das sie das wenigste darumb ge-
wuß/ was W. fürgehabe/ oder mit ihren Bü-
tern vnd letztem Willen gemacht habe/

240. Talium t autem testamentum aut co-
dicillus non valet l. nec codicillos. C. de codi-
cill. ob defectum mentis & iudicii §. prater-
ea. Instit. quib. non est permitt. fac. testam. l. fu-
riosum. C. qui testament. fac. l. is in lege. de testa-
ment. Tiber. Decian. confil. n. num. 58. cum seq.
lib. 2. & quia nec consensisse intelliguntur,

241. quamvis t illis praelegatur. Decius respons.
109. nobiles. num. 60. volum. 2. per Joan. Andr.
ad Specul. tit. de testament. §. in primis. cum si-
milib. idem Decian. confil. 65. num. 13. quam
esse communem probat Mantica de conse-
ctur. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 6. num. 9. usq.

242. ad finem. Comparantur t enim ignoran-
tibus l. filiusfamil. ibi Barthol. de testament. &

243. t absentibus l. sed si unius. §. filiusfamil. de set-
visus. l. 2. §. furiosus. ubi Barthol. de jure codi-

244. cill. Nec t praesentia corporis sufficit ad
consensum, si morbus auferat vel impediatur
intellectum l. 1. in fine. de auctorit. tutor. l.

245. itaque testamenta t vel ultimae voluntates,
talibus obtrusa & lecta, nihil valent, proq;
falsis habentur, ut eleganter Decian. d. con-
fil. 109. num. 60. & passim. volum. 2.

Denn es ist gewiß/ das der t grundt aller 246.
lesten Ordnung sey der freye Wille/ vnd wol-
bedachte meinung des testantis. Mantica de
conject. ultim. volunt. lib. 1. tit. 3. & 4. & lib.
2. tit. 4. num. 1. & tit. 7. per tot. ubi scribit,
quod substantia testamenti in voluntate
consistit. Nam solennitas t, tanquam ac- 247.
cidens, ideo est introducta & adhibetur, ut
possit constare de legitima testatoris vo-
luntate l. hac consultißima. in fin. Cod. Qui te-
stam. facere. l. ult. C. de fideicommiss. nec t 248.
quicquam magis pertinet ad substantiam,
quam mens testatoris, cum sit testatio men-
tis In princ. Instit. de testament. §. praeterea In-
stit. Quib. non est permitt. facere testament.

Derwegen die Rechte grossen fleiß wol-
len dahin angewendet haben/ das t man der 249.
gleichen in der Krankheit irrigen Personen
keinen lesten Wille mache vnd vorhalte/ pro-
pter suspicionem fraudis aut falsitatis Cla-
rus §. testamentum. questio. 56. num. 3. & me-
lius questio. 37. num. 5. ubi optat, decisione
Caesarea caveri, ne huiusmodi testamenta
rata sint, quae ab infirmis, ad alterius inter-
rogationem, fiunt, nisi testator saltem per
tres dies, in bono sensu, post tale testamen-
tum supervixisset, nam saepenumero ab in-
firmis, ferè statim morituris, solent talia ex-
torqueri, ut ego aliquando in facto conti-
gisse intellexi &c. Hæc ille.

Welches diffals umb so viel desto mehr
einzureumen/ in vffmerckung/ das diese com-
ponisten sehr verdecktig/ vnd mit außschlies-
sung der rechten Erben/ ihnen zu nuz vnd vor-
theil/ die ordnungen erdacht vnd geschmiedet
haben/

Nam tunc, attenta qualitate inter- 250.
rogantis & statu, resultat vehemens suspi-
cio, quod testator potius ad suggestionem
& importunitatem illius ita respondeat,
quam quod talis esset ejus voluntas Clarus §.
testamentum. questio. 37. num. 6. Socin. Jun.
confil. 183. num. 27. 28. lib. 2. Gabriel. de Ponte.
l. 1. §. si quis ita. colum. 6. versic. limitatur nomen.
de verb. obligat.

In erwegung auch/ das die Krancke zu-
vor keine wehung dar on gethan/ sondern/
des W. bekentnuß nach/ nichts vermachen
wollen/

Nam quando t injussu testatoris vo- 251.
luntas ejus ordinatur, & postea interroga-
tur, quamvis affirmativè responderit, nihil
penitus valet. Julius Clarus d. §. testamen-
tum. questio. 37. num. 7. dicens esse commu-
nem per Stephan. Bertrand. confil. 194. num. 3.
lib. 3. parte 2. Socinus Junior d. confil. 183.
num. 32. qui hanc dicit æquiorẽ, & sic in
senatu fuisse judicatum.

252. Am Vierden auch / seind † nicht allein die captatoria institutiones, welche ad arbitrium alienum geschehen / verboten vnd nichtig / l. captatorias. de hered. instituend. l. captatorias. C. de testament. milit. Andr. Geil. observat. lib. 2. cap. 117. num. 3. & 4. sondern
253. auch die † legaten vnd andere relictē / prout hanc communem facit Jason in l. captatorias. num. 1. C. de testament. milit. per l. captatoria. de legat. 1. l. nonnunquam. de condit. & demonstrat.

Daher auch / was off des componisten tichten vnd fragen dñsals vermacht / vntüchtig / Tiber. Decian. consil. 65. num. 13. 14. 15. 25.

254. volum. 2. præsertim † hic à tutore compositum & obtrusum Tiber. Decian. consil. 65. num. 25. volum. 2. quo loco, & responso 109. volum. 2. per totum, Tiberius Decianus, velut in terminis, hunc nostrum casum tractat & exponit, ut eò digitum intendere satis esse debeat, nec omnia transcribere necesse sit.

255. Sunt † enim ejusmodi captationes, legata aucupantium, odiosissimæ, & falsi crimen atque pœnam attrahunt Molin. consil. 31. viso. num. 7. cum ibi allegat. adeò † ut ne quidem ad piam causam ejusmodi relictæ valeant Tiraquellus de privileg. pie caus. privileg. 64. ubi in fine hanc opinionem ultimo loco recenset, & sic † approbasse videtur l. si idem. ff. de jurisdiction. præsertim † quando ægroto ignorante ab alio scriptum vel dictatum fuit Mantica de conjectur. ultimar. volunt. lib. 2. tit. 6. num. 9. & 10. dicens esse communem.

Wñs Fünffte / ist das legat den 20. jungen Gesellen oder mehr zur Kleidung vermacht / vnd folgend dergleichen so nârrisch vnd vnbedâchtig / daß wol abzunemen / wie dñs nicht eines vernünftigen Menschen bedâchtige disposition sey / sondern ein jeder / so darzu kommen / darein geschrieben vnd vormacht habe / was er gewollt /

259. Ex † qualitate autem dispositionis colligitur, utrum sanæ mentis fuerit testator an non, & valere debeat ordinatio l. quidam. de condit. institut. l. apud Julianum. de legat. 1. Bald. Castrens. Alexand. Corn. & Rom. l. furiosum. C. qui testam. facer. Alexand. consil. 85. num. 5. volum. 2. Joann. Andr. c. ult. de success. ab intest. Cornæus consil. 216. num. 13. volum. 3. Afflict. decis. 143. num. 5. Socin. Jun. consil. 144. num. 51. volum. 2. Francisc. Mantica. de conjectur. ultimar. volunt. lib. 2. tit. 6. num. 7.

Am Sechsten / seind darinnen Herrn Magistro H. L. ein hundert Thaler vermacht / welcher wol sechs Jahr zuvor an der Pestilenz

gestorben gewesen / & sic caducum † illud pro 260. non scripto habendum est l. penult. ff. de iis que pro non script. habent.

Zum Siebenden / hat der tichter C. W. ihm / seinem Weibe vnd Kindern / das beste zugeschrieben / Aber zu milden sachen etwas mit eingestickt / vff daß dadurch sein vnzimliches beginnen vnd eigennutz möchte verdrüst vnd bemântelt werden / vnd / wie man sagt / gratis mit durchlauffen / contra Bald. l. penum. C. de testament. in fin. Jas. l. hac consultißima. §. ex imperfecto. num. 10. Jul. Clar. §. testamentum. questio. 5. num. 8. Guilhelm. Benedict. c. Rainutius. parte 1. num. 69. de testament.

Nun ist es / zum Achten / in rechten wol vorsehen / daß † dergleichen sich nicht allein des 261. relictē vnfähig machen / sondern auch in crimen falsi vortieffen / l. 1. §. ex illa & ad testamenta. l. 4. 5. 11. 12. 17. 18. 22. §. 1. & passim. ff. ad L. Cornel. de fals. l. 1. l. quanquam. ubi Salicet. & Dd. C. de his qui sibi in testam. ascrib. l. dictantibus. C. de testament. sicut & cum ascribit liberis suis, qui sunt in potestate sua Barthol. l. impuberem. §. 1. ad L. Cornel. de fals. nam per † hos quoque sibi acquirit Instit. 262. per quas person. nob. acquirit. Lex † enim 263. suspicatur id falso ascriptum esse, & ita disponit eum incidere in crimen falsi l. 1. §. inter filium. l. divus. in princ. de fals. l. 3. C. de his qui sibi ascripser. quæ falsi suspicio hic ex eo emergit, quod iste scriptor ab intestato habere non potuisset, quod sibi ascripsit l. 1. §. inter. l. filius. & atrobique Bartholus de fals. Rub. consil. 7. num. 9. Francisc. Mantica. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 10. tit. 4. num. 17. & in terminis nostris Molinæus consil. 31. viso. num. 6. ubi dicit, etiam † qui petente atque mandante testatore, 264. sibi ascripsit, omninò falsi teneri, nisi testator ejusmodi legato specialiter subscripserit per l. si quis legatum. l. filius emancipatus. l. divus Claudius. ad L. Cornel. de fals. l. que in testamento. C. de iis que sibi ascrips. propter odium suggestionum & captationum Molinæus d. consil. 31. num. 7. per d. l. divus. in princ. & consil. 32. & 33. probat, hoc † etiam in nuncupativis obtinere, quæ 265. in scripturam rediguntur. per ibi allegat. nec tantum hoc in testamentis, sed † & codi- 266. cillis obtinere, probat consil. 33. num. 1. cum seq. & consil. 31. num. 11.

Wñs Neunde / sollen / vermüße Weichbildes / die Erben dabey gewesen seyn / non † 267. potest igitur valere ultima voluntas non facta secundum loci consuetudinem l. si non speciali. l. ult. ff. de testament. l. nemo potest. de legat. 1. & qmissio † consuetæ solennitatis, reddit actum nullum atque suspectum

Actum Molinæus in terminis consil. 31. viso. num. 9. per c. quam gravia. ubi Joan. Anan. de crimin. falsi. l. Labeo. & ibi Bened. Plot. de stat. lib. Curt. Sen. consil. 16. num. 10. consil. 17. consil. 73. circa finem. Jas. & Dd. l. testamentum. C. de testament. Roman. consil. 376. quaestio. in fin. Jas. & Dd. l. testamentum. C. de testam.

Vors Behende/ ist ein öffentlich fallum, vnd greiffliche widerwertigkeit in den datis verhanden. Dann im anfang siehet/ daß diß Testament i. Septembris vffgerichtet/ auch von den verordneten eines Erborn Raths verlesen/ vnd in gegenwertigkeit des Beichtvatters bekräftiget worden/ darzu gesetzt: Actum ut supra. Ut relatum t in sit referenti l. affe. de hered. instit. l. 5. §. 1. de re judic. Dodoch das final bezeuget/ daß allererst den tag hernach/ als den andern Septembris, von wegen des Raths die besetzung geschehen/ vnd der bann geheget worden sey/

270. Est t igitur manifesta falsitas & contradictio, quando contrarietas & vitium inest in datis Barthol. num. 11. Curt. num. 6. & 10. l. fin. C. de edict. divi Hadrian. tollend. Menoch. remed. adipiscend. 4. num. 713. 714. & proinde
271. talis t ultimæ voluntatis designatio corruiat, atque subsistere nequit Menoch. præallegat. loc. per Curt. num. 6. & 10. Barthol. num. 11. Zuchard. num. 331. & Dd. d. l. ult. C. de edict. divi Hadrian. tollend. Bald. l. 2. C. de fideicommissar. libertat. maximè, cum absque t interruptione uno contextu solennitas testamenti debeat perfici l. heredes. §. uno. ult. de testament. l. casus. l. cum antiquitas. C. eod. tit. quo loco ostenditur, in codicillis, & aliis, extra testamentum, voluntatibus, idem obtinere d. l. cum antiquitas. versic. vel codicillus nascitur, vel ultima quædam dispositio. C. de testament.

- Vffs Elffte/ ist lauter widerwertig ding in dieser ordnung A befindlich/ dann im anfang (unde t causa finalis notatur l. ult. de hered. instituend. Bald. l. incivile. num. 2. de legib. Cachéran. decisio. 23. num. 31. Dec. consil. 683. in causa. num. 7. Lanfranc. c. quoniam. 11. in print. num. 2. de probat. & quæ t omnia regit, moderatur, sustentat, arguit. Socin. Sen. consil. 165. visis. num. 7. volum. 2. & qua t deficiente deficit dispositio Tiraguell. tract. cessante causa. in princip. c. cum cessante. de appellat.) wird gesetzt also: Jungfraw E. M. Testament i. Septemb. Anno 1582/ so es doch kein Testament eigendlich ist/ wie oben erkläret/ hernach folget die pluralitas: Weil dann unsere Eltern vnd wir 2c. als ordnen wir/ vnd siehet nicht/ wer sie seynd/

Hernach wieder in singulari: Item, „ meinen Vaten/ & paulo post die nach „ mich geheissen/ mein Perlen bordt/ & „ post ein halb schock meiner besten Tisch- „ lacken/

Folgend in plurali: als wir haben/ „ vnser dabey zugeordnet 2c. Item vn- „ ser Magdt 2c. Item vnsern Knechten. „ Darnach in tertia persona, Item die (sol- „ denen heißen) beyde Frawen die sie ge- „ wartet/ & post rursum pluraliter, hiermit „ wollen wir/ Wiederumb singulariter, „ Anna Schotten die 50 Thaler so die „ mir schuldig/ soltu deinem Bruder „ Jochim geben/

Et in fine in tertia persona, noch hat „ sie 2c.

Vnd ist doch von anfangs hero nur als ein Jungfrawen E. gedichte/ daß alsobis vffs final/ do allererst Jungfraw A. darzu gesetzt wird (damit wenn E. che stirbe/ in der and. in Person diß gedichte gelten möchte) die pluralitas gar kein antecedens hat/ dahin sie möchte gezogen werden/

Nam in t una persona verificari non potest pluralitas Barthol. l. final. in fine ad Trebellian. l. coheredi. §. discretus. de vulgar. & pupill. substit. Sebast. Medic. reg. 4. num. 5. sic ut nec t singularitas in pluribus personis, necessario requisitis Barthol. l. 3. §. negotia. de neg. gest. Seb. Medic. d. reg. 4. num. 22.

Nun ist es rechtens/ quod repugnantia t & contrarietas totam scripturam vitiet l. ubi repugnantia. l. jus nostrum. & ibi Dec. Cagnol. & Dd. de reg. jur. l. scriptura. C. de fid. instrument. sicut t & vitiosa, falsa, imperfecta- que in evidenti grammatica in principalibus viciat ultimam voluntatem l. Plautius. ubi Barthol. & Dd. de auro & argent. legat. Innocent. & Canonist. c. ad audientiam. de rescript. gloss. & Dd. l. 2. 3. C. de sentent. ex brev. recitan. l. in legatis. C. de legat. l. eam quam. 14. ubi Bald. C. de fideicommiss. unde t etiam colligitur, talem scripturam non carere falsitatis suspitione Felin. c. 2. num. 15. de rescript.

Am Zwölfften/ ist nicht wenig verdeck- lig/ daß von anfang bis zum ende keine gewöhnliche form eines letzten Willens darin befindlich/

Quæ t enim ultimæ voluntates non habent consuetam formam, merito pro suspectis habentur Jas. & Dd. l. testamentum. C. de testam. præsertim illo casu, ut multis, velut in terminis, confirmat Molinæus consil. 31. viso. num. 4. consil. 32. 33.

Vors

Vors Dreßzehende / wird in Magdes-
burgischen Britheln / so wol auch sonst / be-
richtet / daß darinnen nirgendt der Jungfrauen
schrieffe / daraus man ihres Willens anzeig ha-
ben möchte / auch nicht einerley Handt noch
tinten / sondern mancherley / auch durchstrie-
chen / befunden. *Uc t merito talis scriptu-
ra de fallitate sit suspecta Menoch. de arbi-
trar. judic. lib. 2. centur. 2. casu. 187. Curt. Jun.
consil. 52. in fine. Cravet. consil. 134. num. 27. vo-
lum. 1. quæ variatio t in civilibus quæstioni-
bus, de quibus hic, falsitati par est, Menoch.
remed. adipisc. 4. num. 700. & 715. Tiber. De-
cian. consil. 109. post num. 50. 60.*

Welches dann vielmehr in der andern
Verordnung B. befindlich / vnd ist auch ein öf-
fentlich falsch darin / als solten H. S. im Tes-
tament A. 200 Thaler bescheiden seyn / do
doch nur 100 darinnen befindlich /

Vnd weil weder der Jungfrauen hand/
noch der Rathsherrn handt / ja nicht einiger
Zeuge dabey vorhanden / sondern es ein t bloß-
ser / frembder / von vielen Händen geschriebe-
ner / durchstreichener Zeddel / kan er von keinen
würden oder kräftten seyn / *Jason. consil. 155.
lib. 4. Jul. Clarus. §. testamentum. quæstio. 7.
num. 3. & quæstion. 14. per tot. commun. opinion.
lib. 7. verb. schedula. per tot. Jas. num. 1. &
Dd. autben. quod sine. C. de testament. Bene-
dict. in c. Raynutius. parte 1. num. 87. de testa-
ment.*

Zum Vierzehenden / ist in dem auch eine
widerwertigkeit / daß in §. vorbehalten hiermit
etc. steht : Die testirerin haben ihnen
vorbehalten zu jederzeit zuvornem-
ren / zuvorringern etc. wenn vnd wie
offt sie dessen von nöthen / vnd weil sie
am leben / wollen sie der ordnung
mächtig seyn etc.

Aber hinden in der Rathsherrn gehegen
steht / beyde Jungfrauen E. vnd A.
solchen ihren letzten Willen vnange-
fochten / auch vnwiederrufflich (note-
tur, nam hoc de solistestantibus potest in-
telligi, qui soli revocare possunt) wollen
gehalten haben /

Vnd folget darauff : welches sie denn
mit beivwesen des Ehrwürdigen Herrn
Magistri D. L. vnd Meister B. dem
Barbierer (welche doch darvon gegangen)
vnd B. M. vnd die verordente Rade-
lobsherrn E. S. vnd B. W.

Darauff nichts schließlich folget / denn
das sie (iterum in singulari) ehliche ringe

vnd anders denen die bey ihr (in singu-
lari) gewesen verehret /

Vnd was sollen sie schließen / do mit
Warheit vnd ohne falsch in abwesendi vnd vn-
wissende Jungfrau A. in ihrem Namen nichts
hat nügen beschloffen werden.

Constat t autem ultimam voluntatem esse imperfectam, quæ non est lecta
testanti, & testibus, & iis qui tum affuerunt
*Bald. l. statutus. num. 1. C. de sentent. ex brevi-
cul. recitand. gloss. notab. l. fideicommissa. 11. §. 1.
de legat. 3. Francisc. Mantica. de conject. ultim. vo-
lunt. lib. 2. tit. 4. num. 6. multo magis, quan-
do t etiam deficit in sensu, à verborum im-
perfectiione Barthol. & Dd. d. l. Plautius. de
auro & argent. legat. cum aliis supra addu-
ctis.*

Am Funffzehenden / ist t ein vordecktig
reliet in verbis : belangendt die person so
M. D. bewust / sol dieselbige auch be-
halten / was sie von vns (deest verbum
concludens) er wird sie wol namhaff-
tigmachen. *l. in tacitis. de legat. 1. l. non in-
telligitur. §. tacite autem. de jure fisci. & melius.
Barthol. l. Lucius Titius. §. in testamento. de le-
gat. 1. Mantica de conject. ultim. volunt. lib. 10.
tit. 4. num. 11. ubi probat, si testator non ex-
presserit cui relictum sit restituendum, ex
eo fraudis suspicionem suboriri.*

Zum Sechzehenden / ist t der eingescho-
bene Zeddel dessen weder in der verordnung /
noch in der bestetigung gedacht / sehr vordecktig /
besonders weil es der testirerin handt nicht ist /
noch von ihr unterschrieben / *Dd. l. jubemus.
C. de testament. Molin. consil. 31. num. 6. vnd
weil er also bloß / ist er von keinen würden / l. 5.
cum ibi notas. C. de probat. & d. l. jubemus. C.
de testament. & in terminis Clarus §. testa-
mentum. quæst. 7. & 14. commun. opinio. lib. 17.
verb. schedula scripta. præsertim cum non
habeat manum testatoris aut subscriptionem,
ne t datum quidem temporis, quod
tamen omnino requiritur. Clarus §. testa-
mentum. d. quæstio. 14. num. 5. concludens,
ne quidem ad piam causam vel interlibe-
ros valere per Jas. num. 1. & Dd. autben.
quod sine. C. de testam. Guiliel. de Benedict. c.
Raynutius. parte 1. num. 87. de testamen.*

Wffs Siebenzehende / ist darinnen zu-
mahl ein nützlich legat ober tausendt Gilden /
mehr denn 20. jungen Gesellen zur kleidung /
singulariter & impersonaliter vermacht / be-
findlich.

Ridicula t autem legata non valent
*gloss. Barthol. & Dd. l. quidam. de condit. inst. it.
l. apud Julianum. de legat. 1.*

Darumb der Erben erbieten ehelich vnd richtig/die solches zu unterhaltung eines armen Studenten zum stipendio wollen anwenden.

291. Legata t enim ejusmodi futilia, & inanes sumptus, in meliorem usum, & ad pias causas, converti debent *l. legatum. de usufruct. legat. l. pater. §. fideicommissum: de legat. 3. Tiraquell. de privil. pia caus. privileg. 135. l. legatum. §. de administrat. rer. ad civitat. pertinent. l. final. de operib. public. Alb. l. usufructus. in fine. Quib. mod. usufruct. Clemen. 2. de religios. domib. Schurff. consil. 48. licet. num. 292. n. censur. 1. & hac t in rem magistratus, ut vir bonus, heredum consilium sequi debet d. 293. l. legatum. de usufruct. legat. Porro, quod t confertur in alimenta & stipendia studiorum, etiam pro pia causa haberi debet Tiraquell. tract. pia caus. in fin. princ. Jas. Socin. & Dd. l. i. solut. matrim.*

Vors Achsehende / ist nicht wenig vordersitzig / daß weder Zeugen noch Rathsherrn / oder andere hierzu von der testirerin sonderlich gebeten / welche sich auch nicht unterschrieben / daher desto mehr diß fabelwerck vnkräftig / Molin. consil. 30. viso. num. 5. 6. consil. 32. 33. quæ consilia qui legere velit, intelliget hunc casum ibi decusum, & talem ultimam voluntatem falsi damnatam esse.

294. Quam autem Dd. non t requirunt rogationem in codicillis *l. final. ubi gloss. in fine. C. de codicill. tamen in istis circumstantiis contra statuit Molinæus d. consil. 31. per Joan. Ign. l. i. §. hoc autem. num. 66. 69. 70. 72. ad Sylvan. neque t præsumitur etiam talis rogatio, ut ibi Molinæus Jas. l. hac consultißima. in princ. C. de testament.*

Ehlich / ist alhie fürnemlich wol zu beherzigen / daß die geringste anzeigung alhie nicht vorhanden / daß diß der Jungfrauen E. Wille sol gewesen seyn / darumb es auch dafür nicht zu halten / Molin. consil. 31. 32. 33. Nam ad

296. t hoc, ut ultima voluntas valeat, ad alterius interrogationem facta, requiruntur tria. *Zas. consil. 3. num. 37. lib. 1. Primò, ut articulare & cordatè loqui possit testator: Secundò, ut appareat in testamento animum fuisse & voluntatem ita testandi, qui ex eo deprehenditur, si notarius aut tertius, qui testantem interrogaturus est, ad hoc à testante, moru hujus proprio, sit vocatus & rogatus: Tertiò, ut nulla adsit præsumptio, quod infirmus ad complacentiam, vel importunam suggestionem aliquorum, maximè circumstantium, ita disposuerit* *Zas. d. consil. 3. num. 37. lib. 1. Bald. Jas. & Dd. d. l. jubemus. C. de testament. Cornæus consil. 74. volum. 1. consil. 261. volum. 4. Socin. consil. 229. volum. 1. Roman. consil. 306. Castrens. l. hac consultißima. C. de testament. & consil.*

367. lib. 1. quæ cum omnia hic deficient, liquet hoc, quod hic ab aliis fabrefactum, non esse testamentum aut codicillum defunctæ virginis, sed merum & falsum figmentum, ideoque nullum *Mol. inter consil. Molin. consil. 32. certissime. num. 11. 12. Laurent. Sylv. latissime consil. 54. Bald. c. 1. de pact. per l. alumna. de adimen. legat. cum aliis ibi allegat.*

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN III. QUÆSTIONE.

Gegegen nun nichts thuet / Erslich die vornuetzung oder favor des Rechtsens / sineemal vielmehr vornuetslich t / daß die Jungfrauen ab intestato ohne Testament verstorben seyen / *c. final. de success. ab intestat. Alexand. post Barthol. l. is potest. num. 19. de acquirend. hered. ubi Jas. num. 87. idem Alexand. in l. si emancipati. num. 3. & ibi Cornæus num. 3. Jason. num. 1. Riminald. num. 5. & 25. Sapia. num. 32. Cagnol. num. 65. Bolognet. num. 7. C. de collation. Guido Pap. de præscript. num. 96. Guiliel. Benedict. c. Raynucius. verb. & uxorem. num. 3. & verb. testamentum. num. 1. Guiliel. Maynard. l. quamdiu. num. 3. de reg. jur. Et hanc esse veram & communem late probat Franciscus Mantica lib. 2. de conject. ultimar. voluntat. tit. 1. num. 3. Anton. Gab. Roman. regul. lib. 6. tit. de probatione conclus. 6. num. 29. Didac. resolution. lib. 2. cap. 6. num. 5. Bertrand. consil. 31. illud. num. 1. volum. 2. consil. 103. si prout. num. 2. consil. 33. viso. num. 1. volum. 3. Anton. Natta consil. 106. num. 5.*

Ja wenn auch gleich solche schrieß / wie diß fals geschicht / vor ein Testament oder letzten Willen angegeben wird / dennoch, weil derselbige solennitates extrinsecas, de quibus *Jas. & Dd. l. sciendum. de verb. obligat. vnd aufwendige zierde der Zeugen vnd andere erforderet Inst. ff. & C. de testament. so t wird nicht vornuettet / daß dieselbige vorhanden / wenn sie augenscheinlich nicht dargethan werden / ut in terminis Franciscus Mantica de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 1. num. 16. per l. quæcung. §. ult. de publician. in rem. action. Jason. l. sciendum. num. 22. de verbor. obligat.*

Nach dem aber alhie der augenschein gibt / quæ t est optima probationis species, daß kein letzter Wille diß fals bewehet vnd zierlich vffgerichtet / So mag auch keine vornuetzung oder favor deme beypflichten / Mantica de conject. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 1. per totum. quoniam ubi t non datur præsuppositum, cessat dispositum Menoch. remed. recuperam. 9. num. 161.

301. num. 161. fürnemlich aber ist t nicht vermuetlich / daß einer mehr dann einen / sol vffgerichtet haben / Bald. in fine. l. ult. de reb. cred. gloss. verb. comprobatur. in l. omnium. ubi Barthol. num. 4. Bald. num. 10. Salicet. num. 4. Castrenf. num. 10. Alexand. num. 4. & Dd. C. de testament. Mantica. de conjectur. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 1. num. 17. & tit. 2. in princ. & num. 1. Paris. consil. 33. num. 42. volum. 2. Natta consil. 166. num. 2.

Zum Andern / ob wol in rechten nachgelassen / daß zweene miteinander Testament oder Codicill vffrichten mügen / dennoch weil alhie fundtbar / daß Jungfraw A. wie darinnen benennet / deren keines gethan / noch darumb gewußt / als folget / daß die ordnung A wegen öffentlichen falsches / in præcipua parte testamenti, nempe quoad voluntatem testantis, Mantica. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 4. num. 1. 7. l. ult. C. de fideicommiss. durchaus vnfräfftig / Menoch. remed. adipisc. 4. num. 714. nec hic obtinet regula:

302. quod utile t per inutile non vitiatur gloss. ult. c. cum super. 22. de offic. judic. delegat. quia tantum procedit in iis, quæ separari possunt Menoch. remed. recuperand. 9. num. 326.

Es geben auch alle vmbstende / daß dieser ranc von den componisten gebraucht worden / weil er nicht gewußt / welche vnter den beyden Jungfrawen erst oder zu letzte absterben / daß dennoch vff beyden fällen die vorsehung in beyder Namen gemacht würde /

303. Qui dolus t ultimam hanc voluntatem non patitur consistere arg. l. domum. in fin. de contrah. empt. l. 3. pro soc. Barthol. & Dd. Eleganter. in princ. de dol. mal. & in terminis l. jubemus. ubi Dd. C. de testament. Jas. autben. quod sine. in princ. eod. l. ult. C. de fideicommiss. & Mantica de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 7. num. 1. cum sequent. ubi probat, testamentum dolo vel metu extortum non valere.

So ist auch hier das vitium erstlich im fundament / nempe in defectu voluntatis testantis l. ult. C. de fideicommiss. Mantica. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 4. num. 2.

304. unde fundamento t vitiato omnia superstructa corruant necesse legi. de except. rei judicat. l. qualiter. 2. de accusat. Everard. in Topic. in fine princ.

305. Zum andern auch in forma t & solennitate, ut supra probatum, quæ in ultimis voluntatibus est individua l. cum antiquitas. l. finitus. in princ. C. de testament. l. heredem. §. unic. ff. eod. ut supradicta regula, de separatis utilibus ab inutilibus, hic obtinere nequeat, sed totum hoc sit nullum Menoch. de remed. adipiscend. 4. num. 714.

306. Vors Dritte, ob wol Krancke t vnd ster-

bende ihren letzten Willen machen mügen / so ist doch solches zuverstehen / wann sie für sich selbstes thuen wollen / vnd mügen / nicht ad alterius suggestionem vel interrogationem. Jas. & Dd. d. l. jubemus. C. de testament. Molin. consil. 32. acutissime. circa finem.

Am Vierden / wenn gleich vff befragung der anwesenden / Jungfraw E. hette ja gesagt / dennoch were diese ordnung / auß obangeführten vrsachen / vnbeständig / auß t mangel der requisiten, so darzu gehören / Jas. & Dd. d. l. jubemus. C. de testament. Molin. d. consil. 32. in fine. Jul. Clarus questio. 37. per totum. Quamquam autem & nutul legata relinqui possunt, non tamen ad suggestionem & interrogationem, ab eo, qui nec mentis, nec vocis, satis est compos Molin. d. consil. 32. & 33. in princ. verb. codicillum. Mantica. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 6. Sed t nec præsumitur moribundus, & valde infirmus, etiamsi articulate respondeat, sic propterea sanæ mentis fuisse, vel testari rectè ad alterius interrogata voluisse, vel potuisse, ut reprobata Socini & Imola sententia comprobatur Franciscus Mantica de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 6. num. 7. 8. 9. 10. & per totum. cum pluribus ibi allegatis, quò remississe satis sit, ac Tiberius Decianus consil. 109. num. 58. 60. volum. 2. ubi probat, ejusmodi testamentum non valere, per Speculator. de testament. in princip.

Vffs Fünffte / ist nicht ohn / daß wegen sterbensleufften die solennitet remittieret werde / Damit aber derhalben kein falsch begangen werde / l. ult. C. de fideicommiss. were den t auch auff den fall fünff Zeugen requirieret / ut Clarus hanc dicit communem esse opinionem, reprobata altera, quæ duos sufficere putat. Clarus §. testamentum. questio. 56. num. 3. idque propter timorem falsitatis d. l. ult. C. de fideicommiss. quæ falsitas t certè & illo tempore abesse debet Clar. de testament. quest. 56. num. 1. Andr. Geyl. lib. 2. observ. 118. num. 18. quapropter etiamsi duorum testimonium sufficeret, non tamen hoc in tot suspicionibus falsitatis, ut ibi & Dd. præallegat. loc.

So hat die verordnung gar keine anzeigung oder beweiß / daß sie von Jungfraw E. gemacht oder befohlen / viel weniger von Jungfraw A. / vnd daher vmb sterbensleufften nicht zu vorthedigen / Clarus, Geyl & alii præalleg. loc. Bald. & Dd. l. ult. C. de testament.

Am Sechsten / mag der Rathsherrn barmhertzigkeit solcher verordnung nichts helfen / so auß mangel des letzten Willen / welcher substantia ultimæ voluntatis, vnd wegen öffentlichen falsches / auch defect gewönllicher zierden / vnfräfftig ist /

312.

Magistratus t enim confirmatio, non confirmat quod nullum, falsum aut dolum est, nec ad ejusmodi potest extendi, per communem doctrinam l. omnium. C. de testament. c. 1. c. 4. & passim. de confirmat. util. Jas. & Dd. l. more circa finem. de jurisdict. omn. judic. Paris. consil. 33. num. 55. volum. 3. consil. 3. num. 10. volum. 4. Barthol. & Dd. l. observare. de offic. proconsul. Alex. consil. 378. num. 24. lib. 5. Nec vero putandum est, quod inclytus Senatus, cujus virtus & pietas terrarum orbem peragravit, mandaverit aut voluerit, ut sua autoritate falsum, aut fraudulentum ultimæ voluntatis elogium, conficeretur l. anceps. §. penult. & passim. ff. mandat. cum ne quidem in generale mandatum ejusmodi veniant, aut à Senatu mandata intelligantur Craver. consil. 259. verba. num. 7. consil. 54. queritur. num. 5. Barthol. & Dd. l. ambitiosa. de decret. ab ord. faciend.

Ja das mehr ist / hat man oben bewehret / daß der bann dñsals nicht nach Stadtgebrauch geheget worden / aldiweil die 2. Rathsherrn in dem gemacht / do die Jungfraw gelegen / nicht gewesen / sie nie gesehen / noch wissen können / von wem / oder wie das Vormechtnuß gemacht. So ist die Person bey guter vernunft vnd verstandt nicht gewesen / vielweniger hat sie etwas vor gehegtem bann vermacht /

Es ist auch der bann Jungfraw A. geheget / welche im Hause nicht gewesen / vielweniger etwas vortestirret / So ist auch der Markmeißter / Stadtschreiber / vnd Versprach alda nicht gegenwertig gewesen / daß also dieser bann ex defectu personarum & solennitatum nichtig /

Vors Siebende / mügen die legaten zu milden sachen / den andern nicht helfen / Nam
313. certi juris est, quod legata t aliis, quam pia causæ, relictæ, quando per se non valent, minimè accrescant piæ causæ, sed vadant ad venientes ab intestato Bald. l. suum. in fine. C. de testament. & in hoc nemo discordat, teste Jalone d. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. post num. 10. C. de testam. Guiliel. Benedict. in 1. part. repet. c. Raynurius. num. 69. Jul. Clarus §. testamentum. question. 5. num. 8. late Tiraquell. in tractat. pia causæ. Privileg. 7. in fine. bevorab dñsals / do auch dieselbige ex defectu voluntatis vnfräfftig / l. in testamento. de fideicommiss. libert. l. si is qui ubi gloss. de testam. Tiraquellus de privileg. pia causæ. privileg. 7. ubi demonstrat, hanc communem esse opinionem, contra Romanum, & ne quidem ad piæ causas relictum valere, ex ultimæ voluntatis imperfectione, præcipue cum subest defectus in testatore Tiraquell. de privileg. pia causæ. privileg. 7. §. ult. per L. 1. C. de sacrosanct. eccles. ubi Barthol. & Dd.

314.

Quod t enim nullum est, non potest

ullum parere effectum l. non putavit. §. non quævis. de bonor. possess. contra tab. l. non dubium. de legib. c. licet causam. de probat. l. Centurio. de vulgar. & pupillar. Socin. consil. 15. videbatur, num. 15. volum. 4.

Zum Achten / ob wol außershalb Testament mügen legata bescheiden werden / Jure saltem novo, dennoch ist solches zuverstehen / von fräfftigen vnd zierlichen codicillen / l. ult. ubi gloss. in fin. C. de codicill. l. hac consultissima. C. de testament.

Am Neunden / ob wol der testator dent Zeugen des Testaments etwas bescheiden mag / quod solum dicit Julius Clarus §. testamentum. quest. 55. num. 8. so ist t doch bey straff des falsches verboten / daß einer ihme selbst etwas im lekten Willen zuschreiben sol. Idem Clarus lib. 1. sentent. §. falsum. num. 27. per l. si. C. de nequi sibi ascrib. addens, etiam in testamento nuncupativo, eandem prohibitionem, & pœnam SC. Liboniani obtinere, ut hanc communem statuunt Bellonus consil. 80. post num. 3. Egidius Bossius in practica. criminal. tit. de his qui sibi ascrib. num. 3. Tiraquellus de privileg. pia causæ. privileg. 93. per totum. ubi eousq; extendit, ut non liceat etiam ascribere his, unde emolumentum scriptori redire queat, quamvis dictavit testator l. impuberem. §. 1. ad L. Cornel. de fals. Andr. Barbas. consil. 58. clementiss. lib. 7.

Et idem in codicillis obtinere, nec excusare testatoris generalem subscriptionem, si specialiter legatis talibus testator non subscripserit, in rationibus decidendi supra probatum est, ex Molinæo consil. 31. 32. 33. ubi casum huic nostro non dissimilem tractat, ac nullitatis condemnat.

Vñs Zehende / ist de falsa causa alhie nicht zu disputieren / wiewol auch t falsa causa, als conditionales vnd dergleichen / die legaten vornichtigen / Barthol. & Dd. d. l. demonstratur. §. 1. de condit. & demonstrat. & l. 1. l. ult. C. de falsa caus. adject.

316.

Vors Eilffte / ist auch von der Rathsherrn Personen nicht viel wessens zu machen / daß sie aber nicht allein wegen ihrer Person vordecktig / sondern auch / weil einem jeden auch etwas im Vormechtnuß zugeschrieben / vnd darzu in Jungfraw A. als mittestirerin nahmen / den bann geheget / so doch abwesend gewesen / vnd hierumb nicht gewußt / solches mag nicht vornemet werden /

Est autem supra probatum, ex Menochio remed. adipiscend. 4. suspicionem t falsi, in civilibus causis, pro falso haberi, quod confirmat in terminis nostris Tiberius Decianus consil. 109. num. 75. vol. 2. Archidiaconus & Geminianus c. in memoriam. 19. dist. Joannes de Anan. in rubric. de fals. & consil. 49. Alexander consil. 77. lib. 1.

Am

318. Am Zwölfften / sintemal ordo † juris sol gehalten werden / l. nec enim. 6. de solution. istes auch vordächig / daß nach gehegtem bann / vnd also vollzogener zierde des codicilli, den Rathsherrn vnd andern etwas zugeschrieben / welches aldiuweil es ohne zierde / vnd durch bloß se schrieft / nicht der testirerin / sondern des tichters / geschehen / als mag es auch derhalben nicht bestehen / Jas. num. 1. & Dd. autben. quod sine.

319. C. de testament. ne † via fraudibus aperiatur Jul. Clarus. §. testamentum. quast. 14. num. 5. Guiliel. Benedict. in c. Raynutius. 1. parte post num. 87. de testament.

320. Sum Dreyzehenden / mit dem legat † incerta & tacita persona bescheidet / ist es nicht aller ding richtig / quoniam incertitudo neque per naturam, nec per testatoris ministerium, declaratur Mantic. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 8. tit. 4. num. 18. l. si cognatis. ubi Socin. Senior. num. 7. de reb. dub. Constat etiam jus antiquum non esse correctum, quando personis incertis ex incertis relinquitur, nec hoc legatum valere l. 2. de his que pro non script. hab. Angel. & Dd. §. incertis. Instit. de legat. Alciat. consil. 92. lib. 3. Mantic. de conjectur. ultim. voluntat. lib. 8. tit.

321. 9. num. 20. nec † caret suspitione fraudis hoc tacitum relictum, cur enim abscondisset testatrix virgo, si honestum nec fraudulosum esset Tiber. Decian. consil. 109. num. 73. lib. 2.

So weiß man auch nicht / ob Jungfraw E. dieselbige tacitam personam, quæ alia est quam incerta, dem Beichtvater declarieret / welcher auch sonst vordächig / sintemal ihm vom Tichter allerley zugeschant / er auch diß gedicht verlesen vnd volziehen helffen / da Jungfraw A. die eine testirerin / abwesende / vnd hierumb nichts gewußt / er selbst auch gegenwertig an Jungfraw E. wol gemarckt / vnd vermärcken können vnd sollen / daß sie nicht im stande vnd vernunft gewesen / mit bedacht / vnd auß eigenem freyen Willen / etwas zuvermachen. Derhalben auch er nicht allein vordächig / noch seiner erklärung zu glauben / sonst
322. dern auch solche captatoria † & tacita relictæ zu cassieren / Alexand. num. 7. Dec. num. 11. post Bald. & Castrens. l. captatorias. C. de testament. militar. Paris. consil. 38. num. 46. 53. vol. 3. Alciat. consil. 92. num. 4. & infra lib. 9. Mantic. de conjectur. ultim. voluntat. lib. 4. tit. 3. num. 14.

323. Welcher † gestaldt auch hierinnen die Geistlichkeit vordächig / bezeugen die Scribenten in l. ubi Alciat. & Dd. C. de sacrosanct. eccles.

Die Vierzehende dubitandi ratio gehöret nicht anhero / vnd thuet nichts / denn obwol mehr codicillen gemacht werden mögen / denn noch do kein letzter Wille des testatoris, noch

zierde vorhanden / kan nichts bestehen / d. l. hac consultißima. C. de testament. l. ult. C. de codicill. Tiber. Decian. consil. 109. num. 58. cum multis seqq. volum. 1.

Am Funffzehenden / ist es wol war / quod legata nutu relinqui possint, sed hoc intelligitur, quando à sanæ mentis testatore relinquantur, sub debita solennitate, cæteroqui si defint ista, præsertim voluntas testatoris, falsum est testamentum l. jubemus. C. de testament. nec † quicquam debetur: & in hoc falsum ab imperfecto vel injusto distinguitur Francis. Mantic. de conject. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 13. num. 3. per l. 2. §. 1. quemadmod. testam. aperiunt.

Et † quod ejusmodi, ad interrogatio- nem & suggestionem alterius, nedum testamenta facta, sed etiam codicilli, nihil valeant, probat Molinæus consil. 35. in princ. verb. codicillos. consil. 31. 32. per totum. Tiber. Decian. consil. 65. num. 13. & 14. consil. 109. num. 58. cum seqq. volum. 2.

Falsitatis † enim timor & suspicio, non solum in testamentis, sed etiam codicillis, excludi debet l. ult. C. de fideicommiss. itaque, ne quidem ad pias causas, ejusmodi relictæ valere debent Tiraquell. de privilegi. pia caus. privilegi. 64. in fine.

Et † quod non sufficiat testatorem in extremis constitutum, ad lectum testamentum respondere: sic, probat & dicit communem Mantica de conjectur. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 6. num. 9. Nam is, (inquit) qui languet in extremis, pro mortuo habetur, & tunc falsitas in testamentis committitur, l. jubemus. C. de testament. neque ullius magis interest, quam ipsorum defunctorum, hujusmodi testamenta non admitti, quia eorum vera judicia facile sic subverti possunt arg. l. divus. de testam. militar. §. plane. Instit. eod. tit. Et hoc quidē (inquit) tunc maximè procedit, quando (sicut hic) interrogatio fit ab homine suspecto: tunc enim mixta consideratione interrogantis, constituti in articulo mortis, plane vehementer oritur suspicio falsitatis, seu deficientis voluntatis, quasi quod ita respondeat, ad suggestionem potius interrogantis, & ad submouendam molestiam, quæ propter morbum affligitur, quam quod ita disponere voluerit, ut tenet Alb. Pap. quem refert Joan. Andr. in addit. ad Speculator. tit. de testam. §. in primis. versic. quid sis. in addit. incip. Pileus, cui in personam uxoris &c. & plerique sequuntur præcipue Castrens. l. 1. §. si quis ita. & ibi Joann. Crotus in 1. lectur. col. 5. & Gul. Pontan. col. 6. de verbor. obligat. & consil. 155. volum. 1. Ruin. consil. 8. num. 9. & 14. volum. 2. Jason. l. jubemus. circa finem. C. de testament. quam

etiam sententiam esse communem contra Decium *confil. 489. attestatur*. Socinus Junior *confil. 183. num. 27. volum. 2.* Didacus Covarruvias *c. cum tibi. num. 4. de testament.* Tiberius Decianus *confil. 63. num. 13. 14. volum. 2.* addens, hoc esse decisivum. Et subdit ibidem Mantica: non valere testamentum (in genere sumptum, ut ante probavi) quod aegroto ignorante, & alio dictante, scriptum fuit, tametsi postea eo presente, coram testibus, lectum fuerit, & ipse aegrotus interrogatus: an sibi talis dispositio placeret, responderit: Sic. Castrensis *l. hac consultiissima. §. Et cum humana. C. qui testament. facer. poss. quem sequitur Cornæus confil. 319. num. 13. volum. 1.* quam etiam probat copiose Stephanus Bertrandus *confil. 194. duo. num. 3. volum. 3.* & Thomas Doctius, qui t suo tempore doctor veritatis est appellatus *d. §. si quis ita*, dicens: quod glossa *d. l. jubemus.* debeat intelligi, quando ille, qui interrogat, fuit adhibitus a testatore: aliud est, inquit, si is, qui gravi morbo laborat (ut nostro casu) fuerit ab alio interrogatus, quia tunc videtur quædam suggestio, & præsumitur, quod ille qui interrogat, fuerit adhibitus ab iis, quibus relinquitur. Ita cum refert & sequitur Socinus Junior *d. confil. 83. num. 32. 33. volum. 2.* qui proficitur, hanc esse magis communem opinionem, quam quidem etiam magis esse rationabilem & æquiorē testatur Ruinus *confil. 8. num. 9. §. 14. volum. 3.* Mantica *de conjectur. ultimar. voluntat. d. lib. 2. tit. 6. num. 10.*

Die durchstreichung / cancellatio, rasura, mancherley Handt / Schriefft vnd Dinte / thun diß Testament wegen verdachts / & concurrente falsitatis opinione, ganz vernichtigen / quoniam vitium est in toto, scilicet defectu voluntatis, ut probat Menochius *remed. 4. a. num. 712. usq. 722. d. l. si ex falsis. C. de transactionib. Bald. l. 2. C. de fideicommiss. libertat. Tiber. Decian. confil. 109. num. 60.*
 329. *cum multis seqq. lib. 2. nec t caret ipsa cancellatio suspitione falli Clarus lib. 5. §. falsum. num. 25. Menoch. & Tiber. præallegat. loc. Menoch. de arb. judic. lib. 2. censur. 2. casu. 187.*

Der letzte vnd Siebenzehende gegenwurff thuet auch nichts / quia tantum obtinet in ultima voluntate minus solenni, defectu solennitatis, non voluntatis. Nam ubi voluntas deficit, falsum est elogium *l. jubemus. C. de testament. nec t oritur inde naturalis obligatio Francisc. Mantica. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 13. num. 2.*
 330.

Sed nec valet hæc naturalis obligatio ad exigendum, sed tantum ad retinendum, quando legatarii possident, quod hic

abest, ut declaravit Jas. & Dd. *l. 1. de condict. ind. b.* Clarus in *§. testamentum. questio. 9. num. 5.* Neque t verò hic in foro conscientie tenentur heredes ab intestato, ubi deficit voluntas Mantica. *d. tract. de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 13. num. 3.* & quoties t subest naturalis obligatio tantum, facile potest sustineri, legimus heredes, ne quidem in foro conscientie teneri Clarus *de testament. questio. 90. num. 4. 5.* Didac. Covarrud. *c. cum esset. num. 6. cum seqq. de testament. Alexand. num. 24. Joan. Curt. num. 44. Jason. l. nemo potest. in l. lectur. num. 75. de legat. 1. dicens, durum esse ab ea recedere in consulendo & iudicando. §. lect. 2. num. 95. §. num. 102. §. confil. 67. volum. 3. §. l. post cessionem. num. 5. C. de jur. §. fact. ignorant.* Et testatur ita communiter teneri Castrensis *l. penult. §. ille. ubi Alexand. num. 3. C. de necess. heredib. Baldus repet. l. 1. num. 55. C. de sacrosanct. eccles. §. l. si post divisionem. num. 5. l. cum quis. num. 6. C. de jur. §. fact. ignorant. confil. 2. §. 5. volum. 3.* Baldus Novellus *l. 1. §. si quis ita. num. 27. de verb. obligat. Cornæus confil. 137. num. 5. volum. 3. confil. 137. num. 2. usque ad finem. volum. 2.* & hunc multis rationibus & auctoritatibus fulcit Mantica *de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 14. a. num. 1. usque ad num. 9.* qui, quanquam exinde statuatur, contrariam magis communem, tamen de eo hic non laborandum, cum, quia de foro conscientie non agitur, tum, quoniam, ex hoc falso elogio, nulla sequitur naturalis obligatio, quæ legitimum heredem obstringat Mantica. *de conjectur. ultimar. voluntat. lib. 2. tit. 13. num. 2.*

IV. QUESTIONIS RESOLUTIO.

Ob vorgefekten ist nun leichtlich abzunehmen / was die rechten Erben dißfalls wieder solch vermeint / so wie Mantica *d. lib. 2. tit. 13. num. 2.* es nennet / falsch Testament / vorzuwenden haben.

Meines erachtens aber / sollen sie am bequembsten / zum anfang / fürnemlich vff t die restitution vnd abschaffung aller vorherhindertunghrer possession, dringen / che sie sich weiter einzulassen schuldig. *c. 1. §. passim de restit. spoliat. l. si quis ad se fundum. C. ad L. Jul. de vi Menoch. late remed. recup. 1. per totum. Anton. Matth. in l. naturaliter. §. nihil commune. de acquir. possess. §. in regula: Spoliatus ante omnia restituendus. ac ad eandem Socinus de fallent. dato, quod t quis a magistratu sit spoliatus a conquerente. de restit. spoliat.*
 333.
 334.

*spoliat. Schurff. consil. 6. & 15. centur. 3. late
Alenoch. remed. recuperand. 8. num. 3. & inde
ad finem usq., cum pluribus ibi allegat.*

V. QUÆSTIONIS CONJECTIO.

335. **W**iso ist auch bey der Dritten Fragen außge-
führt / das t diesem Tichter gar nichts/
dann poena falsi, auß dem gemachten fal-
schen Testament / gebühre tot. tit. C. de iis qui
sibi asscrib. Clarus lib. 5. §. falsum. num. 25. Mo-
lin. in terminis. consil. 31. 32. 33. l. 1. l. impuberem.
§. 1. & passim ff. de falsi.

Damit nun solcher vnd ander Vnrath
abgewendet werden müge / ist am beginnmbsten/
daß man diesen Handel nicht weitläufftig ma-
che / sondern in der still güetlich beylege / vnd mit
der Erborn Erben milden erbiertung friedlich
sey / das vbrige aber ihnen gönne vnd lasse / de-
nen es der Allmächtige vnd die Recht gegön-
net haben /

Sonsten / wenn solcher Handel gen
Hoff / oder anderswo zu Recht gedenken solte /
möchte wol grösser Vnrath / Vorweiss vnd
weiterung / darauf entstehen / denn man wo
gedencke. Wenn nun zu rathen ist / der
lasse ihm helfen. Sal-
vo.

CONSILIUM CCCXXXVII. DE COMPROMIS- S O.

S U M M A R I A

1. ex Petitione & Conclusionem actiones estiman-
tur.

RATIONUM DUBITANDI.

2. Compromissus standum est.
3. praesertim ubi poena est adiecta.
4. Arbitrio qui non paret, in poenam incidit.
5. Arbitrium de omnibus, de quibus compromis-
sum, peragendum est. & num. 40.
6. Indefinita aequipollet universali.
7. Indefinita nihil excludit.
8. Accessorium sequitur principale.
9. de Adherentibus & annexis idem iudicium,
quod de principali.
10. Principale & annexa pro una re habentur.
11. & diverso jure censeri non debent. &
num. 73.
12. Connexa dividi non debent.
13. Continentia causa non dividenda. & nū. 42.
14. Frustra fit per plura, quod fieri potest per
pauciora.
15. in iudicia plura nemo distrabi debet, ubi res
uno iudicio terminari potest.
16. in Compromisso ratione continentia etiam
de connexis agendum.
17. Agere vel Accusare invitus nemo cogitur.
18. in Compromissis de aliâ post aliam regulari-
ter agendum.

RATIONUM DECIDENDI.

19. Personae iudicium constituentes sunt Iudex,
Actor & Reus. & num. 35.
20. Inferior superiori jus dicere nequit, nisi ejus
consensu.
21. Arbitri Compromissarii nullam habent Ju-
risdictionem.

22. Electores & Principes ubi conveniendi, re-
missive.

23. Conventus coram iudice incompetente re-
spondere non tenetur.

24. Exceptio Iudicis incompetentis omnium
prima.

25. Compromisso quod insertum non est, ad ordi-
narium Iudicem pertinet.

26. Arbitri judicare nequeunt inter partes, nisi
de quibus est compromissum.

27. ex Conclusionem & petitionem actiones esti-
mantur. & num. 68.

28. Monasteria per Oeconomum suum actiones
exercent.

29. Vis omnis privata vel publica est.

30. Spoliatio delictum est.

31. in Vi & dolus est.

32. Actor in spoliatione rerum certum monstrare
debet, et si civiliter saltem agatur.

33. Libellus incertus vitiosus.

34. Libelli requisiti.

36. Error calculi manifestus sententiam vitiat.

37. à Sententiâ ad libellum & contra procedit
argumentatio.

38. Causa finalis compromissum restringit ac mo-
deratur.

39. Compromissum non finitur, quando uno iudi-
cio non terminatur.

40. Compromissum unum quando factum, de o-
mnibus simul agendum. & num. 45.

41. Unitas non admittit divisionem.

43. Continentia causa quid?

44. Exceptio Continentiae causa est litis ingressum
impediens.

46. Compromissa stricti juris sunt. & num.
52.

47. Ordo scripturae designat ordinem processus & voluntatis.
48. ex Ordine scripturae prius est tempore agendi quod prius est in scriptura.
49. Praepostera petitio non procedit.
50. Ordo praeposteratio libellum vitiat, & Ordo pro forma est.
51. Exceptio formae non servata impedit litis ingressum.
53. Arbitria ad alia, de quibus non est compromissum, non sunt extendenda. & num. 56.
54. Novo auxilio indigent, quae de novo emergunt.
55. Instrumentum quod non dicit, nec nos dicere debemus.
57. in Compromissum trahendum non est, quod non fuit controversum. & num. 62. 119.
58. Transactio praesupponit res controversas tantum.
59. Compromissum transactioni comparatur.
60. Iudicium non extenditur ad ea, quae non contingunt.
61. Arbitrium iudicii comparatur.
63. Libellus probat contra actorem.
64. Actor contenta libelli confiteri intelligitur.
65. Confessio in actu facta notorium inducit.
66. & operatur exceptionem impediens litis ingressum, etiam in compromisso.
67. Monasterium personam sustinet Ecclesiasticam, pupillarem & piam.
69. Contraria sunt possidere & retinere: ac Possessorium recinenda & recuperanda. & num. 74.
70. Contraria non possunt esse in uno eodemque subiecto.
71. Actor contraria allegans repellendus ab interrogatorio. & num. 75.
72. Iudicium legitime inchoandum.
76. Exceptio contrarietatis impedit litis ingressum: etiam in Compromisso.
77. ex Separatis nihil inferitur.
78. in Strictis, nihil videtur actum, quod verbis non est expressum.
79. Arbitrium ad personas fideles vel res non nominatas, non extendendum.
80. Alienatio de rebus Ecclesiae sine iustis causis & solemnibus fieri nequit.
81. Contrahentes non praesumuntur contra ius contrahere voluisse.
82. Contrahentes iuri se conformasse intelliguntur.
83. Illustres personae, & qui alius ius dicunt, contra ius facere non praesumuntur.
84. Quaestio de Patronatus jure ad petitorium & dominium pertinet.
85. Jus aut Qualitas alia non potest esse in accessorio, quam in principali.
86. verbum JUS non ad possessorium sed petitorium pertinet.
87. Possessio & Spoliatio facti sunt, non proprietatem spectant.
88. cum Jure Patronatus Ecclesia nihil commune habent.
89. de Possessorio Laicus cognoscere potest.
90. Jus patronatus non ad Laicum sed Ecclesiae forum pertinet.
91. Ecclesiastica bona & Jus patronatus separata sunt.
92. Jus Patronatus, Laici respectu, temporale est.
93. ex Separatis nihil inferitur.
94. Jus ex tribus ejus objectis aestimatur.
95. Laicus bonis Ecclesiae vel monasterium spolians enorme delictum committit: etsi sub pretextu Juris patronatus fiat. num. 97.
96. Bona Ecclesiastica & Monasterii comparantur.
98. Compromitti nequit de causis criminalibus & mixtis.
99. in Compromissum generale non veniunt causaes speciales.
100. Compromissum recipit interpretationem passivam à jure communi.
101. in Generale pactum non veniunt delicta.
102. Speciale extendi non debet.
103. Transactio & Compromissum adaequantur.
104. Limitata causa limitatum producit effectum.
105. Subditus Dominum sine venia in Jus vocare non debet.
106. Poena quem contra Edictum in jus vocantis qua?
107. à Solitis non recedendum.
108. Nullum est, quod contra stylum solitum fit.
109. Diverso jure censeri non debent, in quibus par aut major ratio est.
110. Spolii quaestio opinionem rei gravat. & num. 148.
111. & excommunicationem meretur.
112. Actio sine venia à subdito contra Dominum intentata non tenet.
113. Exceptio Defectus potestatis agendi litis finis est.
114. Talem qui se non probat, ut talis non admititur.
115. Petitione principii nemo audiendus.
116. Exceptio prajudicialis impedit litis ingressum.
117. Laicus bonorum Ecclesiasticorum administrationem ad se trahens, excommunicandus.
118. Exceptio: Tu non es praelatus: litis ingressum impedit.
120. Spolii actione non tenetur, qui non possidet, nec locupletior inde factus est.

121. Exceptio: Non possideo &c. impedit litis ingressum.
122. Exceptio Incompetentia reddit iudicium retro nullum.
123. Actor personam suam legitimare tenetur, antequam reus respondeat.
124. Exceptio Defectus Compromissi rejicit omne, quod extra compromissum agitur: & litem contestari prohibet.
125. Exceptiones litis ingressum impediunt, quae ex actis apparent, probatione non habent opus.
126. Litis ingressum impedit Exceptio: Tibi non competit actio:
127. & Exceptio Actionem in totum removens:
128. & Petitiones ineptae. & num. 136.
129. & Exceptio ex petitione apparentis.
130. & Exceptio Contrarietatis allegata.
131. & Exceptio Formae non servatae.
132. Gestae contra formam, nullae sunt.
133. Exceptio Praeposterationis ingressum litis impedit.
134. Ordo requisitus est de forma.
135. Exceptio prejudicialis causa impedit litis ingressum.
137. Res Ecclesiae nullius sunt in bonis.
138. & à Laicis, etiam Patronis, non possidentur.
139. Res Ecclesiae & Civitatum 40. annis praescribuntur.
140. Articulandum in praescriptione annorum est de quing. in decem.
141. Praescriptio non procedit, nisi continuata sit possessio.
142. & constat de titulo.
143. & jus commune non resistat.
144. Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.
145. Subditus aut Vassallus an & quatenus contra Dominum de spolio agere possit?
146. Subditus dominum sugillare non debet.
147. Exceptio: Tu à jure prohibitus es agere: competit, quando persona, cui reverentia debetur, famosa à aliqua actione, aut quasi famosa, convenitur: qua litis ingressum impedit. num. 149.
150. Exceptio notorii defectus & injustitia impedit litis ingressum:
151. & Compromissi disceptationem.

RESOLUTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

152. Non entis nullae sunt qualitates.
153. Regula, quod indefinita aequipollat universalis: in strictis non habet locum.
154. ex Separatis nihil inferitur.

155. Compromissum ultra verba extendi non debet.

Der Fall / so zu berathschlagen / vorhelt sich fürklich folgender gestalt.

S haben Syndicus, Bürgermeister / Rath vnd Gemeine der Stadt N. Kläger / wieder den Durchläuchtigen Hochgebohrnen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. Herzogen zu N. als den regierenden Landesfürsten für sich / dann auch gegen vnd wider die Durchläuchtigste hochgebohrne Fürsten vnd Herren / Herren N. N. Churf. vnd Herzogen zu N. 2c. auch hochermelten Herzog N. als sambtlich verordnete Vormunden Weiland des auch Durchläuchtigen Hochgebohrnen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. Christmilder gedechtnuß nachgelassenen Söhnen / Herrn J. vnd Herrn S. gebrüder auch Herzogen zu N. oder ihrer Churf. vnd Fürstl. Gn. constituirten vnd gnugsam gebollmächtigten Ahnwaldt / vor dem in Jüngst zu G. den 27. Jan. Anno 78. vffgerichtem Compromiß verordneten Commissarien / Klage vnd zuspruch den 30. Jul. nebst verlauffen / angestellet vnd eingebracht / das Kloster zum H. G. binnen der Stadt K. gelegen / vnd desselbigen zugehörige gerechtigkeit belangende /

In welcher anforderung bittet Syndicus zuerkennen (ex t petitione autem & conclusionem actiones altimantur. Jason, Zas. & Dd. §. omnium. Inst. de actionib.) Das Beklagten vnd ihren Anbeteiligten mit nichten geziemet vnd gebühret / auch noch nicht zieme vnd gebühret / (scilicet wie erzehlet vnd geklaget) die Bürgermeister zu K. an ihrem vhralten habenden jure patronatus zu turbiren / molestiren vnd zu verunrühigen / vnd de facto, vnd mit der that / wie

wie geschehen/des Klosters zum H. G. eigenthumblich erkaufft vnd vber 50. 60. 100. vnd mehr Jahren ruhiglich besessene Güter freyh: vnd gerechtigkeit zu occupiren/einzuziehen vnd das Kloster daran zu molestiren/sondern das J. F. Gn. vnd derselben Ambr. Leute daran vnrecht vnd zu viel gethan/Vnd das demnach J. F. Gn. die Burgermeister / als Patronen des Klosters zum H. G. mit dem iure patronatus, vnd bestellung der Probste/ferner vnverhindert gebahren vnd waltenzulassen/vnd erwehntem Kloster die zu hohen vnd grossen Ep. eingezogene dienste/vnd niedrigste gericht/sambt der Jährlichen abnutzung/so sich alle Jahr vff 100. Guld. vnd also in 21. Jahren vff 2100. Guld. belauft/Zum andern den Ep. See vnd die Jährliche nuzung/so sich vff 100. Thal vnd also in 21. Jahren vff 2100. Thal. ersteiget / Am dritten die beynt Ep. See belegene Dorffstadt / mit der darzu gehörigen weide/Wiesen/Ecker vnd Holzung/auch der Jährlichen abnutzung / so das Kloster darvon hette haben können / vnd Jährlich vff 20. Guld. billich taxirt werden ab anno 71. vngefährlich in die 440. Guld. erstreckt / Zum vierden die zu S. dem Kloster zum H. G. eingezogene Gerichtsgewaldt vnd ablassen / dienst vnd andere gerechtigkeit/sambt der Jährlichen abnutzung/so sich alle Jahr vff 100. Guld. vnd also in 21. Jahren vff 2100. Guld. zum wenigsten belauffen / Zum fünfften die zu W. dem Kloster zum H. G. entzogene dienste/ vff- vnd ablassen/auch Gerichtsgewaldt sambt der abnutzung/so Jährlich wol 100. Guld. tregt/ vnd also in 21. Jahren 2100. Guld. machet / Zum sechsten/die entzogene höchste vnd niedrigste Gericht / auch dienste zu R. sambt der abnutzung/so Jährlich 100. Guld. zum wenigsten vnd in 21. Jahren 2100. Guld. machet / Vors siebende die Gerichtsgewaldt/vff- vnd ablassen/auch dienste

im Dorff D. sambt 21. Jährigen abnutzung/ so vff 1260. Guld. sich beluufft / Zum achten die von 21. Jahren hero entwandte nuzung des Rüchenholzs vnd mastung / so sich vff 2100. Guld. ersteiget / Zum neunden die von 21. Jahren hero entwandte dienstevn gerichtsgewalt des Dorffs B. sambt 21. Jähriger abnutzung/so sich vff 1050. Guld. erstreckt / vnd das auch der Probst des mehrgedachten Klosters an der vffhebung der Geld Pechte in demselbigen Dorffe hinfort nicht turbirt werden müge / Zum Zehenden die Roeken/Gersten vnd Haber Pacht im Dorff S. W. vnd D. wie von alters gebräuchlich gewesen / sambt dem so das Kloster zu wenig empfangen/vnd in 21. Jahren auß dem Dorff S. vnd D. vnd in 8. Jahren auß dem Dorff W. (wann auff den Scheffel Roeken vnd Gersten 3. Schilling Lübsch / vnd vff den Scheffel Habern anderthalb Schilling Lübsch mehr gerechnet wird/wie dann der Rocke/Gerste vnd Haber in 21. Jahren zum wenigsten die helffte mehr/dann das Kloster dafür bekommen/gegolten) mehr hette haben mögen/vollkômlich zu restituiren vnd einzunantworten/vnd das Kloster zum H. G. im possess/besitz / genieß vnd gebrauch oberwehnter stücken alle / der gestalt wie das Kloster vor der geschehenen entsezung vnd entziehung den Possess/besitz/genieß vnd gebrauch gehabt / zusehen/ auch alle angezogene lspecificirte abnutzung/so das Kloster vnd ein jeder fleissiger Haußvater darvon leichtlich hette haben/vffbohren vnd empfangen mügen/zuentrichten vnd zuerstatten / Letzlich auch die Register vnd Brieffe / so in articulirter Laden gewesen/vnd dem Kloster zugestanden / haben mügen / erwehntem Kloster wiederumb volgen zulassen / vnd zugleich die Gerichtskosten zuerlegen pflichtig vnd schuldig seyn/wor-

zu Syndicus das hochAdeliche Richterthum Ambt dienlichliches fleißes an-
rußet /

Wiel aber hochgedachtem Für-
sten vnd Herrn/Herrn M. Herzogen
zu M. zum höchsten bedenklich vorstel-
ler/vñ diese angegebene forderung sich
einzulassen/vnd dieselbige also zuver-
folgen vnd erörtern zuacriatten /

Also ist die Frage/Ob J. S. Gn.
sich derselbigen/ vnabbrüchlich der G.
veranlassung/ durch einig exception
losgewissen können.

RATIONES DUBI- TANDI

Du möchtest außmalich es dafür achal-
ten werden / das J. S. G. vff erhabene
Klage sich einzulassen vnd zuverfahen
K. 1512/

Erstlich auf der Rechte Regel / quod
Compromissis 1 sit standum. c. cum ad m. 7.
S. passim. de arbit. l. diem proferre. 27. §. fl. a.
ri. de recep. arb. l. pen. C. eod.

¶ Item Anders weil t so ansehnliche geoff-
te Euckhoff demselb vffsteltz / & quida-
rate mamente arbitrio, so dem Conpromiss
nicht nachsich edder pachtet wurde / i. per
sona. 3. de arb. l. 2. ubi agitur per verba nisi citat
sit cum, ut licentia manifestissima & plena
bona potuerat de re ipsa arb. per qui pitem
de transact. l. si nungum ut de arbor. subgat.
siqui t non paret arbitrio la panna inci-
dit, l. inter, 2. de arb.

Diese Sache, ist in der veranlassung des
 f. annung auch ausdrücklich mit anverlehet und
 begriffen / in verb. als von wegen der
 benenden Klost. S. J. und zum H. G.
 und derselbigen juris patronatus sambt
 anhängigen gerechtigkeiten / welcher wort
 sambt anhängigen gerechtigkeiten alles
 begriffen / was ins / als des Klost. und juris
 patronatus anhängige gerechtigkeiten / gefordert
 wird /

De 1 omnibus igitur his, de quibus
est compromissum, arbitrium peragendum
est. l. de rebus controversis omnibus. 48. l. quid
cauent. 26. l. si cum alio. 26. §. plerumque. Et pas-
sum. ibi Bart. Et l. de rebus. 48. et de com-
mitta. l. aqua potest universali. 7. et. num. 7.
Et l. de l. sub potestate. ff. de iur. et. de trans. 48.
Et l. si et si. §. quatuor. num. 22. Si quis cau-
et. quod dicitur. num. 8. de ver. b. oblig. ut 1. ni-
hil excludat. ff. de. Neq. confil. 1. num. 3. Alex.

*Societas quatuor dicitur esse de re
filiis. Nemo enim potest esse socius nisi
tur principaliter. i. de consensu. de reg. jur. et
de consensu. ubi dicitur. cap. de reg. jur. et
demum iudicium esse de filiis. de adl. cau-
tus §. amicus. quod de principali est con-
sensu. §. de off. legat. hanc religionem. et ad l. de
Bald. et Pandifia. c. i. de cap. quoniam non sit
ut pro una re habeatur. i. Maitre. p. r.
reg. cap. 70 per. m. u. s. i. p. r. de re iur.
inter exteros. de excep. qua. i. de re iur.
centuri non debent. Item quidam. de utriusq.
Unde conexum i. diuersi non debent in eo.
cui connexum dicitur. Bald. c. cum unius causa de
confess. ne i. continentia causa dividantur. l.
nulla. C. de iudic. laici Tiraz. de retr. ar. p. s. i.
glof. 7. num. 81. Et §. 36. glof. 5. num. 4. per l.
fideicommissum. §. i. de iudic. l. qui ita. §. ult. ad
Friedm. l. l. ubi Salic. C. ubi de her.*

Am Juffiten / iſt es auffrichtigs Reiche
tenē quod fruſtra ⁊ hat per plura, quod heri
potell per pauciora. *l. ampliorum. ult. §. ſila.*
C. de appoſit. bald. & Od. l. i. in princ. per ſul-
lullum rex ff. de quodam cauſa. Item quod ⁊
nullas in p. h. ⁊ iudicia diſtrahi debet, ubi
no res per ſa terminari. *l. plan. §. l. ſilanus.*
de. §. ſi no p. reſſ. l. i. §. uti quib. reb. ad vendit.
iud. etc. Jura in princ. l. nulli. v. C. de p. ſuſe.
buſius rex. c. §. de reſcript. l. nulli. v.

Daraen. Vers. lebende nichts thun/
das allein des einen Kiefters halben zum H. E.
Sendicus seine Klage angestellet. dann spure/
niet klagen dinst. billich frey sein. und nach
alladen wird was verdienet. off sein aben-
theur er jedem/ vnd im I. bell oder gericht ein-
bringen wollen/ I. si quis intentione. I. non po-
test. cum ibi notat. I. de iud. I. par. §. si. ff. de
dol. except. cum nemo I. inuitus agere vel
acculare cogatur. I. iur. t. I. ut non in iur. ag.
I. de accus. nec I. etiam in Com. comites de
omnibus finib. sed de alia re post aliam ad-
ceptari potest. nisi aliud sit contentum. I.
quod tamen. et. in par. I. de compen. I.
autem. §. qui de rege. gell. I. lib. 2. C. de
rege.

RATIO-

RATIONES DECIDENDI.

S nun wol diß scheinbare Rechtsgründe sein / vnd darzu noch andere mehr wol möchten gehouffet werden / die von wegen fürse der zeit / vnd als vnnötig / jeso hindan zusehen / So achten wir doch vnd halten es dafür / das J. S. Gn. vff erhabene angefallte forderung zuverfahen nicht schuldig / sondern darvon auß erheblichen volgenden exceptionen vnd schuswehren sich zuentbrechen wol be-
fuzet /

19. Dann anfenglich wil es hie mangeln wegen der Personen / so † das Gericht bestellen vnd erhalten / nemlich Richter / Kläger vnd beklagten / *c. forus. de verbor. signif. ubi Dd.*

20. Erstlich an Richtern / weil die Compromissarii, vor welchen diese klage einbracht / der beklagten Fürsten Richter nicht sein / besage der Recht / Cum inferior † non possit ius dicere superiori, nisi ex ipsius consensu. *l. 3. de recep. arb. l. est receptum. de jurisdic. & quoniam Compromissarii † arbitri nullam habent jurisdictionem. l. 3. C. de jurisdic. Dd. l. 1. C. de arb. auch vermügedes heiligen Reichs aufrege vnd ordnung / darinnen † klärlich verordnet / wo vnd welcher gestalt Chur- vnd Fürsten rechtlich zubelangen / Ord. Cam. p. 3. cap. 4. §. cum seqq.*

23. Conventus † autem coram iudice incompetente se intrmittere & respondere non tenetur. *Bart. Jas. & Dd. l. 2. si quis in ius vocat. l. si quis ex aliena. de iud. tot. tit. C. si à non comp. & hæc † exceptio omnium prima esse debet. l. sed et si suscepit. de iud.*

24. Ob aber zu volge des Compromiss Syndicus seine klage wol mag eingebracht haben / so wird doch hernacher außgeführt / daß diese forderung dem Compromis nicht einverleibet / vnd also † in terminis juris communis, & ordinaria jurisdictione, zuörteren sey / *l. de rebus. 48. de recep. arb. extraneus. l. si extraneus. ubi Jas. & Dd. de condic. caus. dat. l. si cum dotem. solut. matr.* Nam arbitri † iudicare non valent inter partes, nisi de quibus est compromissum. *c. cum dilectus. 6. de arbitr.*

25. Zum Andern / mangelt es an Legitimation des klagenden Syndici, sitemal er sich nicht nahmhafftig macht / noch kein Syndicat einlegt / auch vnriffentlich / ob er der Abnwaldt sey / so sich vnterscriben / oder ein ander / bevor ab weil nicht einer allein / sondern zweene in der vnderschrift zubefinden /

26. So giebt Syndicus sich vor Syndicen / Burgermeister / Rath vnd Gemeine der Stadt N. an / do doch in der conclusion vnd bitte /

(Unde † estimantur actiones Jas. & Dd. §. omnium. Inst. de actionib. Bald. l. 2. num. 2. C. de probat.) nicht von wegen des Nahis oder gemeinden gesucht oder gebeten wirdt / sondern die Bürgermeister allein in ihrem vermeinten jure patronatus nicht zu turbiren / vnd dann Zum andern / das Kloster zum H. E. zu dem besitz der specificirten vermeintlich entzogenen Gütern zu restituiren / do doch Syndicus kein mandat von gedachtem Kloster eingelegt / daß selbige auch nicht durch berührten Stadt Syndicen / sondern † ihren eigenen Oeconomum seine zuspruch anzustellen schuldig / *Speculat. tit. de econom. & de Syndico. in fin. cum simil.*

27. Vors Dritte ist augenscheinlich / vnd bringet der Buchstab angestellter forderung in narratione & petitione mit sich / das alhie super violentia & spoliatione ac ejus restitutione geklaget / Vis † autem talis incidit in publicam & privatam, quanquam civiliter agatur. *l. hoc jure. ubi Dec. Cag. & Dd. de reg. jur.* Nam spoliatio † delictum est, & vis spoliativa pro crimine habetur. *Bald. num. 4. & Dd. l. ult. C. fin. regund. l. si quis in tantam. ubi Dd. C. Unde vi.* In † quo & dolus inest. *l. si cum exceptione. 14. §. cum antepen. Quod. met. caus.* Atqui in † tali crimine actorem vagari non oportet, sed is certum reum demonstrare & arguere debet, etiam si civiliter tantum agatur. *sex. est. & ibi Dd. in l. itaq. 17. de dol. mal.*

28. Nun aber hat wol klagender Syndicus erstlich vor geben / das er wieder höchstgedachte Chur- vnd Fürsten seine klage anstelle / aber in narratione vnd prosecutione, auch conclusionem wird allein J. Gn. vnd nicht mit beklagte Churf. genennet / So weiß man auch nicht / wen er vor Spolianten vnder den beyden buchstaben J. G. angiebt / vnd also wer eigentlich beklagt werde / Dann alle im anfang benente Chur- vnd Fürsten als mehrertheils abwesende / vnd die im Lande / do die spoliatio geschehen sein sol / nicht regieren noch verhanden / darvon der nicht können begrieffen werden / wie dann ohne zweiffel widerparch nicht so vnverschämte sein wird / das er Ihren Chur- vnd Fürst. Gn. sembtlichen solche gewalt vnd spoliation zu messen würde /

29. Est igitur hic etiam ratione reorum incertus libellus, qui † vitiat. *Ferrar. in for. oppos. rei. verb. vagus incertus & c.* praesertim hoc casu, ubi non apparet nec specificatur quis conventorum Dominorum spoliū & violentia arguatur, in cujus criminis accusatione actor certum reum designare tamen debet. *d. l. itaq. de dol. mal. Bart. & Dd. l. 3. de accusat. Dato quod civiliter agatur. d. l. itaq.* Nam etiam † in civilibus

Quis,

Quis, quid, coram quo, quo jure petatur,
& à quo,
Rectè compositus quisq; libellus habet.

Et verò habere debet, alioqui nullus
est & ineptus. *Hofst. & Dd. tit. de lib. oblat.*

35. Darumb alhie anfenglich an allen Per-
sonen / so † die Gerichte besetzen / mangel vor-
stellt / nempe judice, actore & reo. *d. c. fo-
rus. de verb. signif. sine quorum legitimatio-
ne judicium non consistit. Schenck in prac.
jud. in princ.*

Das aber darüber vnd darneben alhie
auch in ipsis rebus & actionibus defect vnd
vitia vorhanden sein / so diß vermeinet judi-
cium oder arbitrium incompetens vnd nich-
tig machen / geben die folgende Rechtsgründe.

36. Dann am Vierden ist eine greiffliche
nichtigkeit / & manifestus error calculi in der
sechsten bitte vnd conclusion alhie vorhanden /
alda die enckogene gericht zum R. vff 100. Güld-
den Jährlicher nuzung angeschlagen werden /
mit dem anhang / das sie in 21. Jahren 100.
Gülden machen vnd auftragen / Manifestus
† autem error calculi etiam sententiam vi-
tiat. *l. 1. ubi Dd. Quæ sint. sine appell. resc. ergo &
37. libellum, quoniam ab hunc ad alterum du-
citur argumentatio. l. ult. C. de fid. libertatib.
l. ut fundus. com. dividund. Everar. loc. A libel-
lo ad sentent. & loc. 49. à sent. ad libell.*

38. Vors Fünffte / ist nicht diese forderung
wegen des Klosters zum H. E. allein / sondern
neben vnd sambt andern im Compromiß ge-
setzt / vnd vff allen im Erbvertrug vnabgehan-
delten irrigen Punkten / als von wegen nicht ei-
nes / sondern beyden Klöster S. J. vnd zum H.
E. vnd derselbigen juris patronatus, sambt an-
hengigen gerechtigkeiten / desgleichen auch von
wegen der steuren / anlagen oder juris colle-
ctandi des D. zu R. belegenen hofses / Item
freystellung der appellation, verleitung der
privat Personen in der Stadt / auch wegen der
visitation vnd Consistorii, Item der Bürger
Landt Güter / vnd lezlich des angrießs halben
der handhafftigen Strassenräuber compro-
mittirt / welche alle also in einem (nicht vielen)
schleunigen (wie die wort lauten) auftrag ver-
fasset / vnd allerseits beliebt worden / zu dem
ende vnd intent (wie der buchstab ferner auß-
weist.) das vorgemelte aufgesakte anforde-
rung nochmals rechtlich verfolget / vnd schlei-
nig außgeübet werden sollen / quæ † causa
finalis totum compromissum restringit,
regit & moderatur. *Socin. consil. 165. vifis.
num. 21. vol. 2. Bald. l. eam. num. 1. C. de fidei-
com.*

Wann nun klagender theil einen Punct
allein / nemlich wegen des Klosters zum H. E.
solte mügen regig vnd anhengig machen / vnd

die andere mittel weill einstellen / so würde dem
Compromiß nicht gevolget / vnd möchte vber
diesem KlagPunct allein etlich viel Jahr ge-
rechtet / vnd hernacher abermal ein Punct nach
dem andern streitig gemacht / vnd also ein ewi-
ger Zanc der beliebten Vermittelung des auß-
trages zuwieder verursacht werden / ne finis
non sit, si propagentur arbitria. Non †
autem finitur arbitrium, quando uno ju-
dicio non terminatur, sed in aliud differ-
tur. *l. non distinguemus. 37. §. quæstium. pen. de
recep. arb.*

40. Darumb ist beklagtes theil vff einen
KlagPunct des Compromißs zuverfahren /
die ander aber von Klägern einstellen zulassen /
vnd daruff fünffziger Zeit newe / so wol ewige
speer vnd irrung zugewarten / nicht pflichtig /
De † omnibus enim de quibus est compro-
missum, simul agi & definiri debet, quando
(ut hic) unum est compromissum factum
& non plura. *l. quid tamen. 25. de arb.* Hic
autem expressè unum tantum compromis-
sum factum est, prout verba ostendunt: ist
einen schleunigen auftrag verfasset /
Unitas † autem ista non admittit divisio-
nem. *Specul. de arb. §. sequitur. num. 60.*

Bevorab weill in der einigen vffgerich-
ten Veranlassung alle obgemelte irrige sachen
vff einer aufführung / in rotation vnd Reys:
Cammergerichts Endurtheil gestellt / vnd es das
bey bleiben zulassen / bey Peen 4000. Gold-
gülden zugesagt / welchs man garnicht halten
noch erreichen könte / wann ein Punct nach dem
andern sonderlich möchte streitig gemacht / vnd
also nicht in einen / sondern viel Processse ge-
theilt werden.

42. Zum Sechsten / seind im Compromiß
die beyde Klöster S. J. vnd zum H. E. sambt
ihrem jure patronatus vnd anhengigen ge-
rechtigkeiten zusamen / vnd vor eine sache gese-
het / das also continentia † causæ von Kle-
gern nicht kan noch sol getheilet werden / *l. nulli.
C. de judic. Dicitur † enim continentia
43. causæ, quando plures causæ vel res uno ju-
dicio sunt comprehensæ. Jas. post Alex. d. l.
nulli. num. 31 in 2. ampliat. C. de judic. Et ex-
ceptio † continentiz causæ est impediens
44. litis ingressum. tex. d. l. nulli. ubi Jas. num. 4.
& 5. hoc notat C. de judic. Imò etiam si †
45. non expressum esset, ut insimul omnes
causæ, de quibus compromissum est, age-
rentur, tamen illud in dubio censetur ac-
tum esse, ex quo non invenitur contra-
rium expressum. gloss. verb. separatum. & ibi
Bart. Alb. ac communiter Dd. l. quid tamen. 25.
de recep. arb. & l. 2. ubi Cyn. Bald. Salic. C. de
judic.*

46. Vors Siebende / wann die Veranlassung / so t enge Rechts ist / *gloss. ult. Pannorm. num. 6. & Dd. c. fin. de arb. Socin. consil. 20. num. 1. vol. 1. Corn. cons. 233. videtur. vol. 4. einige sonderung vnd theilung leiden könten / gesetzt / doch vngestanden / d. l. quid tamen l. non distinguemus. §. quæsitum. de arb. Specul. cod. §. sequitur. num. 59. 60. Dennoch so musie gezeuget erst von des Klosters S. J. streitigem jure patronatus vnd dessen gerechtigkeit anfangen /*
47. sintemal dasselbige erst gesetzt / vnd also erstlich auch abzuhandeln / quoniam ordo t scripturæ designat ordinem processus & voluntatis partium. l. quoties. 41. ubi Bald. notat. ff. de usufruc. per l. Gallus. §. quidam. de lib. & posth. & t ex ordine scripturæ illud esse prius debet in tempore agendi, quod est prius in ipsa scriptura. *gloss. addit. ad Pannorm. in 2. proæm. decretal. Gregorius. nũ. 7. sub lit. D. vers. ordo prioritatis. Baldus in proæm. ff. veteris. in princ. num. 6. 7. ubi addit, quod ordo descriptionis inducit ordinem intellectus.*
49. Unde præpostera t petitio non procedit. l. ut debitum. C. de hered. acq. quia præposterior ratio t ordinis vitiat libellum, cum ordo pro forma intelligatur ascriptus. *Everard. latè loc. ab ord. 1. per c. cum dilecta. de rescript. c. Pisana. de rest. spol. c. venerabil. de off. leg. l. 2. §. prius. ubi Alex. & communiter Dd. de vulg. & pupill. l. prolatam. cum ibi notat. à Bald. C. de sentent. c. ult. de appellat. Et exceptio t formæ agendi, in libello non servata, est privilegiata impediens litis ingressum, etiam compromissariæ. Blanc. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. litis ingress. §. tertio ex judicio. num. 5. vers. exceptio forma non servata. cum ibi allegat. Idem tradit de exceptione præposterioris, quæ hic est notoria. Blancus ibidem per Bald. l. prolatam. in fin. C. de sent. cum aliis allegat.*

Zum Achten vnd fürnemlichen stehet der grund dieser exception vnd wegerung daruff / das diese forderung außershalb gedachtes Compromisses vnd von sachen / so darin nicht begrieffen / angestellet / Derwegen auch vermüge solcher Veranlassung darin nicht zuverfahen / noch beklagte Thur - vnd Fürsten sich daruff einzulassen / vnd sich des heiligen Reichs aufträge vnd beneficii appellationis, so in der verfassung abgeschnitten / sich zubegeben nicht pflichtig / sondern wer sie derhalben zubeklagen hat / der ist ihre Thur - vnd J. Gn. vermüge der Cammergerichts ordnung vnd des Reichs aufträge / vor ihrem ordentlichen Richter zubeclagen verpflichtet /

52. Arbitria t enim & compromissa. stricti juris sunt. *gloss. c. cum dilectus. 6. verb. nisi. versic. nota quod arbitria stricta. & c. ult. de arb. Blanc. de compromiss. verb. morte. num.*

1. 2. nec t ad alias res, de quibus non est compromissum, extendi possunt. *tex. c. cum dilectus. 6. de arbit. Imo nulliter super iis procederetur, extra & supra compromissum. per l. ult. de jurisdict. & de hoc in ista materia est textus l. non distinguemus. §. ult. de recep. arb. d. c. cum dilectus. verb. non valeant. ubi Can. de recep. arb.*

Solches aufzuführen darff keiner weils leufftigkeit / Dann die B. vnd darin aufgesetzte vnabgehandelte streitige forderung / wie auch das letzte Compromissariat allein von des Klosters zum H. E. jure patronatus samt anhängigen gerechtigkeiten melden / Aber vnder demschein vnd Titel / werden in jcho ein gebrachtem K. Klaglibell / Güter specificirt vnd gefordert / so niemals streitig gewesen / viel weniger als vnabgehandelte forderungen / darvon außdrücklich die Veranlassung meldet / vnd daruff sie allein gerichtet / in Compromiss gebracht worden / De his autem controversiis, quæ initio controversæ fuerunt & in compromissum deductæ sunt, non vero de aliis, quæ post supervenerunt, agi & disceptari ex vi compromissi potest. *tex. l. de his rebus & controversiis. de arb. l. non potest videri. de judic. l. si ita. de auro & argent. legat. Nam quæ t de novo emergunt novo auxilio indigent. l. de atate. §. ex causa. de interrog. act. c. sciscitatus. ubi gloss. verb. infamem. de rescript. c. quia propter. ubi gloss. verb. imminabant. de locat. & conduct.*

Aber da sein in dieser vermeinten Klagen specificirte vnd vom klagenden K. theil geforderte Güter / nemlich das Dorff grossen Sp. mit vndersten Gerichten / Eckern / Fischereyen / Geld Pechten / Diensten / Item grossen Sp. See / vnd bey dem See gelegene Dorffstette / weiden vnd holzung / Item die Dörffer S. W. K. D. B. mit Gerichten / Pechten / Holzungen vnd Diensten / auch von W. K. eingesommenen Brieffen / so von J. J. B. dem Kloster zum H. E. eingezogen vnd vorenthalten / vnd darumb auch zu restituiren sein sollen / Dann von diesem allen kein wort in vorigen Beträgen oder aufsetzen zubefinden / Quocirca quod t instrumentum non dicit, nec nos dicere debemus. *Bald. l. ad probationem. C. de probat. num. 1. 2. & l. inquisitio. num. 2. C. de solut. & l. lecta. in 1. oppos. Si certa. Socin. consil. 73. circa. num. 4. vol. 1. & quod t arbitrii compromisso non est comprehensum, nec in illud venire aut eo trahi debet. c. 6. de arb. præsertim quando t prius non fuit inter partes controversum. l. de his. §. 1. de recep. arb. l. 2. ubi Jas. C. de transact.*

Vnd wie sol darvon im Compromiss gedacht / etwas aufgesetzt oder gehandelt worden

den sein / do doch weder Burgermeister / Rath
vnd Gemeine der Stadt A. noch deren Syn-
dici beklagten Herrn Herzog N. oder J. J.
Gn. Gottseligen Brüdern Herrn Herzog N.
niemals verwegen belanget oder angesprochen /
Ja auch niemals vnderthenig zuerkennen ge-
geben / das berührtem Kloster zum H. E. vort
J. J. Gn. die im Libell specificirte vnd geklage-
te Gütere neben dem von W. K. zugestaltten
Kosten ihuen vorenthaltten worden / viel weni-
ger jemals J. J. Gn. vmb restitution dersel-
ben gütlich ersucht / das also weder im Vertrag
noch Compromiß nicht allein nichts darvon
befindlich / sondern auch niemals etwas ge-
sucht / gefordert noch freitig gewesen / vnd dar-
vmb auch in gedachten Compromiß nicht
mag gezogen werden / Ut enim transactio
præsupponit & continet res tantum con-
troverfas. l. 2. ubi Dd. C. de transact. l. 1. ff.
eod. sic etiam compromissum. d. l. his rebus
58. & controversiis. de recept. arb. quod trans-
actioni comparatur, ut communiter Jas. &
59. Dd. l. si causa. C. de transact. Bart. & Dd. l. si
societatem. ff. Pro socio.

Wiss Nennende bringet solches der Buch-
stab angeregter Erbverträge vnd veranlassung
augenscheinlich mit sich / dann darin allein auf-
gesetzt / vnd im Compromiß gezogen die mit
Erbverträge vngedandelte forderung / so darin
nahmhaftig gemacht / weil dann diese nun al-
lererst vermeintlich libellirte güter damals vnd
zuvor nie weder rechtlich noch gütlich freitig
gewesen noch gefordert worden / als können sie
vnder den namen der damals aufgedruckten
vnd compromittirten forderungen nicht ein-
gezogen werden / Ut enim iudicium transactio
60. extenditur ad ea, quæ post eveniunt aut
contingunt. l. non potest. 23. de iudic. sic arbi-
trium, quod transactio iudiciis comparatur. l. 1. de
61. recept. arb. Everar. loc. à iud. ad arb. non trans-
actio comprehendere controversias, quæ
62. tempore compromissi nondum extiterunt
nec erant in rerum natura, tex. est d. l. de his
rebus. 51. de recept. arb.

Nam Zehenden das diese geforderte Klost-
ergüter von dem compromittirten jure pa-
tronatus ganz vnd gar abgesondert sein / be-
stent vnd giebt klager der theil selbst in vermeint-
ten eingebrachten klaglibell / qui transactio-
63. nem velut ex confessione probat, etiam
in hac excludendi compromissi materia,
late Blanc. trac. de compromiss. p. 4. tit. de ex-
cept. impediens. §. tertio ex agitat in iudicio. n.
2. cum ibi allegat. Panorm. num. 3. 4. Felin. &
Dd. c. examinata. de iud. l. cum precum. ubi Bald.
64. C. de lib. caus. Nam actor transactio in li-
bello confiteri intelligitur, ut ibidem Dd.
65. Confessio transactio in actis facta notorium
inducit. Jas. l. ejus. num. 3. Siceri. pet. a. l. cum

te. num. 5. cum seq. C. de transact. Socin. l. 1. num.
5. de except. & transactio exceptionem im-
pedientem litis ingressum, etiam in com-
promisso. Blanc. præall. loc. num. 9. vers. ex-
ceptio confessionis iudicialis. per. l. interroga-
tam. l. jubemus. C. de lib. caus. cum aliis alle-
gat.

Dann darinnen vnderschiedene klagen/
wegen vnderschiedlicher Personen / das jus pa-
tronatus, vnd dieser icht geforderter Klostergü-
ter belangende / angestellet / sintemal klager der
Syndicus dahin schleußt / vnd bittet Erstlich / die
Burgermeister zu A. in ihrem jure patrona-
tus nicht zu turbiren / & sic interdicto reti-
nenda seuurbationis, nomine tantum.
Consulium, quibus jus patronatus in d. mo-
nasterio debeat, agit. Aber zum Andern
der specificirten Klostergüter halben / klager der
nicht wegen gedachter Burgermeister / qui sunt
laicæ personæ, sondern allein im nahmen des
Klosters / (quod transactio monasterium suam per-
sonam diversam, nempe ecclesiasticam &
pupillarem ac piam sustinet. Spec. de libell.
concept. §. jam nunc videndum. num. 15. 16. Pa-
norm. & Dd. c. constitutus. de integ. rest. c. 1. de
prescript.) Dasselbige als spoliirt zu den libel-
lirten Gütern vnd darvon genommenen na-
hungen zu restituiren. & sic monasterii no-
mine interdicto recuperanda & spoliatio-
nis agit. Ex transactio conclusionem enim seu peti-
tione actiones estimantur. Jason num. 129.
130. cum seq. Inst. de action. Et nisi diversæ
hæ essent actiones, & res diversas persequen-
rentur, prorsus essent contrariæ, ineptæ nec
admissibiles, siquidem utrumq; iudicium
unius rei nomine proponerentur. Sunt
transactio enim contraria possidere & retinere, &
in eo non turbari, quod petitur interdicto
retinenda, & recuperare possessionem a-
missam ac despoliatam, quod petitur inter-
dicto recuperanda, ut communiter Jason.
num. 153. 154. cum seq. & Dd. l. naturaliter. §.
nihil commune. de acq. poss. Contraria transactio au-
tem in uno & eodem subjecto esse neque-
unt. l. Mutius. Pro socio. Jas. l. cum filiosam.
num. 16. de legat. 1. & per consequens actor
transactio sic contraria allegans est repellendus. l. 1.
C. de fur. & qui se impedit allegatione con-
trariarum in libello ab utroq; repellitur. l.
5. C. de hared. actionib. Nam ut transactio possit iu-
diciu juridicè terminari, debet etiam legi-
timè inchoari. l. in universum. ii. C. Qui dare
tutor. poss.

Darumb so klager sagen wil / das diese
geforderte Klostergüter / oder deren besitz vnd
enkogene Possess / dem compromittirten juri
patronatus anhengig sey / Als volget vnwie-
dersprechlich / das er widerwertige actiones,
cum quibus non est audiendus, unius rei

- nomine intentire vnd fürbringe / Nec enim
 73. adhaerentia t̄ diuerso, sed eodem iure cum
 re principali, & pro eadem re, habentur.
Montan. trac. fin. regund. cap. 79. cum ibi alle-
gat. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gloss. 7. num. 81.
 74. *Et §. 36. gloss. 3. num. 6. c. accessorium. ubi Dyn.*
de reg. jur. in 6. Existimantur t̄ autem esse
 contrariæ actiones (cum quibus nemo au-
 diendus. *l. 1. C. de fur.*) & quæ cumulari
 non possunt, possessorium retinendæ, &
 possessorium recuperandæ. Jason *d. l. natu-*
raliter. §. 1. num. 142. 154. de acq. poss. ubi etiam
post num. 162. subjungit, quando exactis ap-
 parer, actorem esse sibi contrarium, quod
 75. t̄ iudex eum repellere debeat & possit. Bald.
l. si proprietate. num. 15. C. si à non comp. jud. Pa-
ris. consil. 126. nullitas. num. 7. vol. 4. Felin. num.
21. in c. licet causam. de probat. Unde exce-
 76. ptio t̄ contrarietatis, ab actore inducta, est
 litis finitæ, privilegiata & impediens litis in-
 gressum, etiam in hac compromissi mate-
 ria. *Blanc. trac. de compromiss. p. 4. tit. de ex-*
cept. impediens litis ingress. §. tertio ex ju-
dictio. num. 3. vers. contrarietatis allegata. Alex.
cons. 121. visio processu. num. 1. vol. 1.

- Wann er aber nachgeben wil / welches
 dann die bittere Wahrheit ist / das wie gedachte
 Bürgermeister / als Lehen / vom Kloster / so geist-
 lich / gang vnd gar abgesondert / also auch von
 der forderung retinendi juris patronatus, so
 wegen erwehnter Bürgermeistern angestellet /
 weit vnd gentslich vnderchieden / das possessorium
 spoliationis recuperandæ, welches Syn-
 dicus wegen der Klöster Güter im nahmen des
 77. Klosters angestellet / vnd das t̄ also ex sepa-
 tis nicht kan etwas inferiret werden / *l. fin. de*
calumnia. Als volget auch darauf vniwieder-
 sprechlich / das auch nicht kan gesagt werden /
 weil de jure patronatus compromittiret / daß
 darumb auch diese forderung spolii der Klöster
 Güter darin begrieffen oder gemeinet / cum
 ex separatis nihil inferatur, ut supra di-
 ctum est, nec t̄ in strictis, cujusmodi est
 78. arbitrium, videri possit aut debeat actum,
 quod verbis non est expressum, *c. cum*
dilectus. ubi gloss. 1. de arb. l. quicquid. de li. O.
 79. multo t̄ minus extendi possit ad personas
 fictas vel res non nominatas. *l. centesimis. §.*
pen. l. ita stipulatus. 126. §. pen. l. stipulatio ista.
§. sicut. de verbor. obligationib. Menoch. consil.
34. num. 51. cons. 93. cum doct. num. 3. Dec. con-
sil. 555. num. 2. 3. 4. consil. 697. num. 4. Pet. Paul.
Paris. consil. 32. num. 10. lib. 1. Alex. cons. 92.
num. 28. vol. 6. Thom. Grammat. consil. 5. in
causa. num. 5.

Ja das mehr ist / zum Fülften / so hetten
 die Pärt / als Laici, dis als de rebus mona-
 sterii, vnd von libellirten Gütern / dergestalt
 in meros laicos nicht compromittiren kön-

nen / quia comparatur alienationi com-
 promissum, quæ alienatio t̄ de rebus ec- 80.
 clesiæ, non nisi iustis multisq; causis & so-
 lennibus concurrentibus, fieri potest. *tex.*
in c. contingit. 8. ubi Canonist. omnes. de arb.
Redoan. trac. de reb. eccles. non alienand. in
princ. num. 18. 20. Et sol. 42. num. 24. Et sol. 370.
num. 8. Non t̄ igitur debent videri con- 81.
 tra prohibitionem juris contrahere ac
 compromittere hic contrahentes voluisse,
 sed potius secundum jus. *l. si duo. ubi Cast. de*
acq. bar. cui t̄ se conformasse contrahen-
tes intelliguntur. Corn. consil. 190. pluries in
princ. vol. 3. l. hec verba. Jas. num. 26. de legat.
1. Socin. consil. 19. ad sit. num. 3. vol. 1. Bart. l. 1. §.
si quis ita. num. 3. de verb. obligat. quod t̄ præ- 82.
 sertim in tam illustribus personis dicen-
 dum est, à quibus iura nasci debent. *l. memi-*
nerint. C. unde vi. Non enim ipsi contra jus
 facere debent, quod alios prohibere ex of-
 ficio iis incumbit. *l. alius. 15. ff. si seru. vendi-*
cet.

Vors Zwölffte / ist wol zumercken / das
 die versassung allein super monasterii jure
 patronatus, sampt anhengigen gerechtigkeit /
 vnd also allein super petitorio, vnd nicht su-
 per spolii crimine oder possessorio gerichtet /
 Dann die quaestio t̄ juris patronatus ein pe- 84.
 titorium ist / *c. nobis. 25. c. de jure. 16. c. eam.*
22. de jure patron. cum pertineat ad domini-
um. c. ex literis. 7. Et passim. de jure patronat.
 & sit jus quoddam contractus. *c. significavit.*
de testib. ideoq; ad petitorium pertineat. tot.
tit. si ser. vend. Et si usufruc. petat. Darvon
 auch die anhengige gerechtigkeit volgendes vnd
 gleiches als zu verstehen / cum aliud t̄ jus aut 85.
 alia qualitas non possit esse in accessorio
 quam principali. *c. accessorium. de reg. jur.*
in 6. cum simil. Wie dann auch das wort Ge-
 rechtigkeit nempe IUS t̄ nicht das pos- 86.
 sessorium, sondern petitorium allein in sich
 hat / bedeutet vnd significiret / *gloss. Et Canonist.*
c. tuam. de ord. cognit. c. lator. Qui sit. sint le-
git. cle. 1. de usur. Panor. c. cum sit generale. num.
17. de for. comp. Legist. l. 3. C. de jud. Mynsing.
obs. 67. cent. 1. Nam possessio t̄ & spolatio, 87.
 quæ sunt facti & delicta, nihil habet com-
 mune cum jure proprietatis. *l. naturali-*
ter. §. nihil commune. ubi Anton. Matth.
post Jas. Socin. Et communiter Dd. de acq.
poss. præsertim t̄ cum jure patronatus ec-
clesiæ. c. consultationibus. 19. ubi Panorm.
 & communiter Canonista extra. de jure patro-
 nat. quod est diuersa plane jurisdictionis ac
 cognitionis, cum de t̄ possessorio laicus 89.
 cognoscere possit. *c. ex transmissa. c. cum sit*
generale. de for. comp. Jus t̄ autem patronatq; 90.
 pertineat ita ad laicos, ut sit de foro ecclesiæ
 & inde

& inde non alienabile nec transferendum. c. quia. 6. c. de jure. 16. c. praterea. 23. & passim. de jure patronat.

- Und ist sonderlich / zum 13. dñßals solches in acht zuhaben / aldiweil Syndicus in dieser bitte vnd klagen nicht vff das jus patronatus schlenßet / sondern sucht nur allein das Kloster zu der geklagten Güter possess / sambt hebung vnd restitution der Zins 2c. zu restituiren / da doch das Kloster oder desselbigen güter im Compromiß nicht einverleibet / noch zuvor streitig gewesen / sondern allein von dem jure patronatus desselben irrung vorgeschulden / daruff auch compromittiret. Sunt t̄ autem res separatæ prædia & res soli ecclesiæ, quæ sunt ecclesiastica bona. tot. tit. de relig. domib. auth. multo magis. auth. hoc jus. cum seq. ubi Dd. C. de SS. eccles. & jus patronatus, quod Laicus se in ecclesia habere prætendit, & t̄ ideo temporale est, Laici respectu. c. nobis. 25. c. cum augerz. 24. & passim. de jure patronat. Ex t̄ separatim autem nihil infertur. l. ult. de calumn. Everard. loc. à separatim. cum simil.
- 91.
- 92.
- 93.

So ist auch das jus patronatus in der ersten Klagen / vnd bitte derselbigen / in nahmen vnd von wegen der Burgermeister / per possessorium retinendæ, deduciret / das also die andere Klage vnd conclusion, so wegen des Klosters vom Syndico vff eine spoliation gericht / darinnen ganz vnd gar / tam quoad personas diversas agatur quam quoad res petitas, tum etiam quoad actiones weit abgesondert vnd abgetheilt / Ex t̄ his autem tribus objectis jus æstimatur. l. 1. 2. de stat. hom. §. ult. Inst. de jure natural. gent. & civil.

- 94.
- 95.
- 96.
- 97.
- 98.
- 99.
- Vors 14. wird t̄ es im Rechten vor ein enorme delictum vnd ecclesiasticum, das auch die excommunication vff sich treget / gehalten / wann ein Laicus ecclesiæ bona oder monasterii (quæ t̄ comparantur. auth. hoc jus porrectum. cum multis seq. C. de SS. eccles.) spoliirt / tot. tit. de restit. spol. extra. in 6. & clement. Wann t̄ es gleich vnder dem Titel vnd pretext juris patronatus geschicht / tex. c. relatum. 21. §. ad hoc, quoniam quidam Laici ecclesias possessionibus spoliant. de jure patronat. Darumb nicht zuvermuten / das derwegen compromittiret / cum de t̄ causis criminalibus, etiam mixtis, compromitti nequeat. l. non distinguemus. §. Julianus. ubi omnes Dd. de recep. arb. præsertim, quando delictum ecclesiæ bona & jura attingit. l. si quis. ubi Cast. C. de episc. aud. Nam in t̄ generale compromissum, statutum vel pactum de compromittendo non veniunt causæ, quomodocunq; vel etiam incidenter tantum, speciales, Calderanus consil.

18. tit. de constit. per c. cum esset. de testam. ubi de hoc dicit esse casum. Blanc. trac. de compromiss. quest. 4. in 7. caus. incip. Spiritualis incidens. num. 7. & c. contingit. c. per tuas. de arbitr. Lanfranc. trac. de arb. quest. 48. p. ult. Si igitur ne generale quidem compromissum extendi eo potest, quia recipit t̄ passim. 100. vnam interpretationem à jure communi, ut ei congruat nec adversetur. Dd. ibidem Bart. ac Dd. l. 1. §. si quis ita. num. 3. de l. O. Blanc. præall. loc. Bapt. de S. Blas. trac. de arb. quest. 21. maximè ob regulam, quod in t̄ generale pactum nunquam veniant delicta. l. tres fratres. de pact. l. ult. Mandat. cur. simil. multo minus istud speciale, quod t̄ de 102. certis causis & articulis specificatis est factum, ad ea ulterius, quam loquitur, extendi non potest nec debet. c. cum dilectus. 6. de recep. arb. l. non distinguemus. §. fin. l. si cum dies. 26. §. plenum. & passim. de recept. arb. l. si de certa. ubi Jas. & communiter Dd. C. de transact. Nam transactio t̄ & com- 103. promissum in hoc, sicut & alias, adæquantur. Dd. l. si causa. l. preses. eod. tit. Blanc. præall. loc. Redoan. in princ. de alienat. rer. eccles. fol. 4. §. & limitata t̄ causa. 104. limitatum producit effectum. l. cum sermo. 63. de contrahend. empt. l. in agris. de acquir. domini.

Zum 15. ist t̄ Syndicus dñßals seinen 105. Landesfürsten in Recht zu ziehen / ohne der hohen Obrigkeit nachlass / nicht besuget / l. generaliter. ubi Dd. de injus vocand. Jas. §. pœnales. num. 69. cum seq. Inst. de actionib. Und seind J. J. G. daruff sich einzulassen nicht pflichtig / l. quamvis. de injus vocand. Und wann sie sich gleich nicht einlassen / so hat doch Syndicus die straff der 50. Guld. oder wie andere exemplaria haben der 500. Hungarischen Gulden / darvon in l. pen. & ult. de injus vocand. gleichwol ipso jure verwickelt / quamvis remittatur ex æquitate, si dominus non compareat. Jas. post gloss. in §. pœnales. num. 85. Inst. de actionib. Esi t̄ autem quoad 106. quantitatem exemplaria varient, tamen Florentinum, quod est emendatissimum, hanc pœnam de 50. tantum aureis interpretatur, non de 500. d. l. pen. & ult. de injus vocand. & sic Dd. interpretantur. Jason præall. loc. in §. pœnales. Inst. de actio. Bart. Alb. & Dd. d. l. pen. & fin. de injus vocand. & diligens antiquitatis inquisitor Petrus Pythæus subcesivar. lib. 1. cap. 18.

Zum 16. ist es bißhero also mit klagen vñ sehen dem Fürsil. Hause N. vnd vnderthanen zu gehalten worden / Unde à t̄ solitis non 107. recedendum. Ever. loc. à solit. & t̄ quod fit 108. contra solitum judicii stylum pro nullo ha-

beri debet. *Ever. loc. à Styl. Cur. Guid. Pap. in fine p̄fat. decis. Gratianop. cum ibi alleg. Bald. & Dd. l. prolatam. C. de sent. tex. l. 5. 6. C. quom. & quan. judex. & li R. subditi in aliis petita venia contra Dominos terrarum suos agere laborarunt, & soliti sunt, etiam hic quoq; præsertim in atroci causa spoliationis, idem servare debent. l. minime. cum simil. de legib. non t̄ enim diverso jure censi & agi debent, in quibus par aut major est ratio quoad id, de quo agitur. c. cum dilecta. de confir. util. Panor. c. quoniam. §. fin. num. 53. Ut lite non contest. l. ult. C. de inoff. donat. ubi Molin. notat num. 4. l. ult. C. de collat. Panorm. c. consultus. num. 3. de appellat. Aemylus confil. 1. num. 17.*

Dann vers 17. wann gleich in andern Bürgerlichen Fällen klagender Syndicus seinen Landesfürsten / ohne des Oberherrn nachlassung / & sine venia impetrata, zu besprechen befugt were / so ist doch ihm solches nicht diffals nachzugeben / do er vff des Herrn spolium, vnd zwar an geistlichen Gütern begangen / klaget / cum hac t̄ quæstio gravet opinionem domini. l. neg. l. 1. §. pen. de vi armat. l. licet. 7. de obseq. a. liber. præstand. & excommunicationem t̄ mereatur. c. relatum. 21. §. 1. de jure patronat.

Darumb in diesem Fall ihm gar nicht gebühret / sine venia dergestalt seinen Landesfürsten vnd Herrn zu besprechen / ideoq; t̄ nec tenet talis spoliatio. l. 1. §. hoc interdictum. de vi armat. l. qui cum 14. de bon. libertor. c. 1. ubi gloss. verb. accusare. de consecr. rectifendi. Ita in terminis tradunt Baldus c. 1. §. fin. num. 11. de probib. feud. alienat. per Feder. Feudistæ. §. si vero. de mul. vas. qui concumax est. Innocentius Felinus & Dd. c. ceterum. de judic. & hanc esse communem tradunt & fatentur Jacobinus in invest. verb. & dicti vasalli. num. 7. 8. Molinæus de feud. §. 1. gloss. 4. num. 40. & 41. qui licet id controvertant, tamen illud fixum apud omnes manet, probeq; stabilium, dominum & magistratum sine venia ad tam atrocem actionem, quæ existimationem gravet, vocari non posse, cum nec in merè civilibus & pecuniariis id subdito liceat. l. 2. l. 4. l. generaliter. & ibi omnes Dd. de in jus vocand. Angel. Fab. Jac. num. 69. 70. & communiter Dd. §. pœnales. Inst. de actio.

Zum 18. wann dieser defectus veniæ gleich klagendem Syndico nicht im Wege liegen wolte / so were er doch / als ein Laicus & Syndicus civitatis, wegen des Klosters / vnd derselbigen gerechtigkeit / ohne special Syndicat vnd Vollmacht desselbigen / oder auch des ober-

Herrn vnd Episcopi vel superioris, diffals dergestalt zu klagen nicht befugt / *Spec. de Synd. num. 16. 17. & de æcon. in fin. c. unic. ubi Dd. de Synd. Unde obstat hic agenti exceptio privilegiata, & litis finitæ, ex persona agentis, quæ t̄ ob defectum potestatis agendi à judice ante contestationem repelli debet. Ang. §. aquè. in 19. except. Inst. de except. Blanc. in trac. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. §. tertio ex judicio. num. 22. Item alia exceptio impediens ingressum, nempe à jure prohibitus es agere. Blanc. præall. loc. §. quarto ex actionis defectu. num. 4. vers. prohibitus es agere. Ang. §. aquè. except. 36. Inst. de except.*

Vnd hat sich mit dem vermeinten jure patronatus diffals nicht zu behelffen / dann solches ihm nicht æstanden / vnd im Compromiss deswegen verfast / Darumb er sich des streitigen Rechts nicht anzumassen / biß es ihm zuerkandt / ne præjudicium principali liti fiat. l. 1. ff. fam. hercisc. nec t̄ admittitur ut talis, nisi qui probat se talem. l. non ignorat. ubi Bald. post Bart. C. de iis qui accus. & jure lingioso uti ad probationem facultatis agendi, est petitio principii, cum t̄ qua nemo venit audiendus. l. 1. fam. hercisc. quando sit incertus rei, de qua litigatur, exitus. l. quod debetur. de pecul. Et exceptio t̄ præjudicialis impedit litis ingressum, etiam compromissariæ, de qua hic Blanc. latè trac. de compromiss. p. 4. tit. de except. impediens. litis ingress. §. tertio ex defectu. num. 7. verb. præjudicialis causa.

Vers 19. do gleich diß jus patronatus nicht streitig were / sondern klagendem Syndico oder seinen Principalen zustünde / so t̄ möchtten sie sich doch darumb der Vorwaltung vnd action des Klosters / vnd deren Güter / nicht anmassen / sondern weren vielmehr derhalben zu excommuniciren vnd zu verbannen / *tex. in c. præterea. 4. c. consultus. 15. c. nullus. 17. c. relatum. 21. c. præterea. 23. & ubiq; Canonist. de jure patron.* Dann darzu muß Syndicat vnd Vollmacht wegen des Klosters zu klagen vom Kloster selbst vnd mit consens des superioris gegeben werden / *d. c. unic. ubi Dd. de Synd. spec. de Synd. num. 16. 17. cum seq. & de æconom. per tot.* bevorab diffals do das Kloster wieder den Landesfürsten seinen Oberherren klagens sol / deren J. Gn. vnd ihre Vorsahren gemeltes Kloster se vnd allwece pro immediate superiore, auch im Pabstumb gehalten / vnd confirmation ihrer Probste von J. F. Gn. allwegen gebeten vnd erlanget / *per not. Spec. de Synd. num. 19. cum ibi allegat. Canonist. c. unic. de Synd.* Da-

118. her dem klagenden Syndico diese t privilegiata & impediens litis ingressum exceptio den weg ad agendum pro monasterio verharret / nempe Tu non es Prælatus. *Felin. c. exceptionem. num. 29. de except. Blanc. trac. de compromiss. p. 4. tit. de except. impediens. litis ingress. §. Quanto ex lege tam communi quam principali. vers. exceptio tu non es Prælatus. num. 15.*

Am 20. ist sonderlich auch allhie zu merken / daß die jüngste auch vorige Veranlassung vnd Erbverträge von sachen / so zwischen den Landesfürsten allein / vnd dann Bürgermeister / Racht vnd Gemeinde zu N. ingesamt vnd gemein streitig / darin diese beyde Klagepunct des Juris patronatus vnd spoliation, inmassen sie angestellt / gar nicht befindlich noch gehörig / vnd also ausserhalb des compromissi nichtiger weiß vor den Herren Compromissarien / als incompetenten / vorgebracht vnd angestellt / Dann was den ersten Punct belanget / ob wol das jus patronatus der verfassung einverleibet / so ist doch solches zu verstehen von dem / so in gemein zwischen dem Landesfürsten / auch Bürgermeister / Racht vnd Gemeinde zu N. streitig / wieder buchstab angetragter veranlassung klärlich vermag vnd aufweist / Allhie aber in diesem Klage libell wird solche gemeine gerechtigkeit nicht angezogen noch libellirt / sondern nur das / so den Bürgermeistern allein zuständig / welches auch in conclusion, darauf die Klage zuerwegen / allein den Bürgermeister unverhindert zulassen gebeten wird / von welchem jure patronatus im Compromissariat gar nit gedacht noch einige newerung geschehen / darumb auch krasse desselbigen beklagte Herren vor den Compromissarien zu gestehen oder zuantworten nicht schuldig / weil J. F. Gn. darein nicht gewilliget vnd dergleichen gerechtigkeit retinendi juris patronatus, so die Bürgermeister allein haben sollen / im compromissi nicht gedacht noch aufgedruckt /

119. auch niemals streitig gewesen / ut in compromissum non possit videri deductum. *l. idem. 14. l. de his rebus. 51. de recept. arb. & sic deficit requisita qualitas agendi, quæ litis ingressum impedit. Barthol. Bald. & Dd. l. non ignorat. C. de his qui accus. Marant. in Specul. jud. partis 6. p. 1. in 9. membro. exceptio. num. 3. 15. 16. cum ibi allegat.*

So ist es zum 21. an dem / daß die vom Syndico also geklagte vnd vermeintlich entzogene Klostergüter in des einen Fürsten Herzog N. etc. allein zugehörigen Amte B. gelegen / vnd hat Ihrer F. Gn. Bruder Gottseliger Herzog N. etc. derselbigen keine nach der Bräderschen theilung in besitz gehabt / derhalben do jemand vff solche vermeinte forderung rechtlich zubezugen / müste die Klage wieder hochermelten

Herzog N. etc. allein als angegebenen spolianten vnd besitzern der geforderten spolierten Güter angestellt / vnd mit nichten zugleich wieder Herzog J. unmündige Sohn oder deren Herren Vermunden / vnd also nicht krasst oder auß dem sämtlichen Compromiss / sondern ordinaria via & coram ordinario wieder diesen Herrn allein / erhoben werden / Cum ex hujus prætenfa spoliatione alii conveniri nequeant. Bevorab t weil hochermelte Junge 120. Herren keine possessores derselbigen Güter seyn / noch etwas aus vermeinter spoliation bekommen / viel weniger damit bereichert vnd locupletiores facti worden / *l. 1. §. ult. cum ll. seqq. de vi arm. l. 1. C. unde vi. Canonist. c. sape. de rest. spol. Menoch. in remed. recuperan. cod. §. 15. ac alibi passim.* Obstat igitur agenti & hic, quoad pupillos conventos, exceptio t 121. privilegiata impediens litis ingressum, Non possideo. *l. fin. ubi gloss. Bald. Ang. in 1. notab. notant. de rei vend. Angel. §. aquæ except. 30. Inst. de except. Francus. c. 1. in 20. fall. de litis contest. in 6. Blanc. trac. de compromiss. p. 4. de exceptionib. impediens. litis ingress. §. quarto ex actionis defectu. num. 8. vers. non possideo. cum ibi allegat.*

Darumb Klägern disfalls nicht allein die incompetencia fori & judicis int wege liegt / quæ t reddit judicium retro nullum, 122. opposita (ut hic futurum est) incompetencia exceptione, *l. ult. §. tot. tit. C. si a non comp. jud. Felin. & Canonist. c. exceptionem. de except. Lanfranc. c. quoniam. verb. recusationes. de probat. Marant. in spec. jud. p. 6. de appel. num. 26.* sondern auch illegitimitas suæ personæ, quæ t ante omnia rectificanda est, 123. antequam reus se intromittere cogatur. *Marant. partis jud. 6. p. 1. in 9. memb. num. 3. per l. non ignorat. C. Qui accusar. Jas. & Dd. rub. C. qui admitti. Bald. l. fin. C. de edic. Divi Hadrian. tollen. Alexand. consil. 52. in princ. volum. 2.* Vnd andere zerscherliche auch privilegiata exceptiones, litis ingressum impediens, deren obgedacht / darzu dann auch kombt exceptio t defectus compromissi, extra quod, quicquid vi & nomine compromissi agitur, nulliter & sine fundamento fit ac suscipitur. *d. c. 6. de arb. l. non distinguemus. in fin. & passim. ff. cod. tanquam extra fines mandati. l. 5. ubi Dd. ff. Mandat. l. cum mandat. 12. C. cod. Et exceptio litis finitæ, Tibi non competit actio & c. unde exceptio ejus, quod non est in compromisso, illud excludit & litem inchoari prohibet. Blanc. in trac. de compromiss. p. 4. de except. imped. §. mutua conventionis. num. 1. per Florian. l. certo. §. si totus. in fin. de servit. rust. prædior.*

Darzu dann auch kommen andere exceptiones privilegiatæ, & litis ingressum

125. impediētes, quæ t̄ etiam hic non opus habent alia probatioe, quia statim ex actis, id est, libello & instrumento compromissi, apparent. *Maran. d. partis judic. 6. p. 1. memb. 9. exceptio. num. 15. cum ibi allegat. Blanc. trac. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. in princ. num. 1. 2. 3. per Gemin. Franc. ac communiter Dd. c. 1. de lit. contest. in 6. Legif. as. post Bart. l. 5. de jurejurand. l. fin. ubi Bart. num. 3. ff. Pro suo. ut Tibi t̄ non competit hæc actio. Bart. & Dd. l. nam & postea. in princ. de jurejur. Blanc. præallegat. loc. §. quarto ex actionis defectu. num. 1. vers. exceptio. per quam concluditur, actionem non competere ipso jure. Item exceptio t̄ actionem in totum removens. *Blanc. ibidem num. 2. per gloss. & Dd. l. 1. C. qui accus. Exceptio t̄ petitionis ineptæ. l. si patronus. de jurejur. Blancus præalleg. loc. de compromiss. tit. 3. ex judicio & agitatis. in eod. num. 1. addens, quod hæc exceptio impediatur compromissum per Corn. consil. 121. quanquam. num. 1. cum seq. volum. 1. Item exceptio t̄ ex petitione apparens, qua tanquam notoria excluditur à limine judicii actor, quasi per confessionem propriam in libello factam. *Blanc. præalleg. loc. num. 2. vers. exceptio ex petitione apparens. Item exceptio t̄ contrarietatis allegatæ. Blanc. præalleg. loc. num. 3. vers. contrarietatis allegata. Alexand. consil. 121. viso processu. num. 5. volum. 1. per l. ult. ubi Angel. C. de codicill. Item t̄ formæ non servatæ. *Blanc. ibidem num. 5. per Joan. Monach. c. ut circa. in fin. de elect. lib. 6. Franc. cap. 1. fall. 36. de lit. contest. in 6. quia gesta t̄ contra formam, etiam in materia spoliationis, sunt nulla. c. Pisanis. de rest. spol. Angel. consil. 146. tria. per l. cum bi. §. si prator. de transact. Felin. & Canonist. c. cum dilecta. de rescript. Brun. trac. de mater. & poten. for. in 27. effectu. Item exceptio t̄ præposterationis ordinis, quæ & ipsa impedit litis ingressum. *Angel. Aretin. §. æquē. in 18. except. Inst. de except. per tex. l. 1. C. de appellat. l. ut debitum. ubi Bald. notat. C. de bared. act. Blancus præalleg. loc. num. 6. vers. exceptio præposterationis ordinis. addens rationem, quod ordo t̄ requisitus dicatur esse de forma. c. quia propter. de elect. c. cum dilecta. ubi Felin. de rescript. Brun. præalleg. loc. in 15. conclus. & dicit non distinguendum, sive sit præposteratio unius causæ ad semetipsam sive ad aliam, per Bart. l. prolatam. in fin. C. de sentent. & quod principi placuit (ut hic in compromisso) sit ordo agendi substantialis, in quo non sit distinguendum, utrum ordo sit unius causæ ad seipsam vel ad aliam, quia semper quod sit contra ordinem, à principe datum, est nullum. Et subdit ibi Blancus, idem esse in t̄ exceptione præjudicialis cau-*****
12. per l. fundum. de except. l. per minorem. de jud. cum aliis ibi allegat. quam & hic militare & ob stare agenti, supra demonstratum est.
- Diesem zum 22. bey bringt noch eine exceptio ineptæ petitionis & irrelevantis, quæ t̄ litis ingressum impedit. *l. si patronus. de jurejur. maximè (ut hic) ex libello agentis apparens. Blanc. de compromiss. p. 4. tit. de excep. imped. §. tertio ex judicio & agitatis. num. 1. vers. exceptio petitionis ineptæ. & num. 2. vers. exceptio ex petitione apparens. per jura ibi allegata.*
- Dann alhie Syndicus vorgiebt / wie vor 50. 60. 100. vnd mehr Jahren die s̄reitige ḡüter von klagenden Bürgermeistern besessen / welches an ihm selbst vngleublich / daß die Bürgermeister / als laici, die geklagte Klostergüter / so dageistlich / vnd s̄urnemlich vor 50. 60. 100. Jahren gewesen / vnd also von Leuten nicht besessen werden können / Cum res t̄ ecclesiæ nullius sint in bonis. *§. sacra. Inst. de rerum divis. l. jubemus. cum autb. seq. C. de SS. eccles. multo t̄ minus à laicis, etiam patronis, possideantur aut possideri queant. c. relatum. 21. §. 1. c. 4. 5. 6. & passim. de jure patronat.*
- Vnd wann gleich solches man einreusen wolte / ist es an ihm selbst vnerheblich vnd vnschließlich / sintemal sieder / als innerhalb 50. Jahren / des Klosters vnd gemeine Güter von Beklagten possidirt / ja auch præscribirt seyn mügen / Cum t̄ etiam rebus ecclesiæ ac civitatum, excepta Romana, 40. annis præscribatur. *c. 1. c. de quarta. de præscript. l. ult. cum autb. seq. ubi Jas. C. de SS. eccles. Unde t̄ putatur hæc forma concludendi vel articulandi esse irrelevant, quando non articulatur de quinque in decem & sequentes annos, sed ut hic de possessione, quæ ante 50. annos obtenta fuit, quando interea alius possidere & tango tempore præscribere potuerit. Bart. Franc. Balb. & Repetentes. l. Celsus. de usufrup. Bald. §. si quis per 30. annos. num. 6. 7. 10. si de feud. defunc. Mathesillan. sing. 116. num. 1. nec t̄ sufficit de facto possessionem usurpatam, nisi de continuatione appareat. Everard. consil. 107. num. 10. & t̄ nisi de titulo constet. Paris. consil. 95. num. 21. volum. 4. præsertim t̄ quando, ut hic, jus commune resistat actoribus, ut laicis in possessione rerum ecclesiæ. Stephan. Bertrand. consil. 33. viso. in princ. volum. 2. Paris. consil. 45. num. 19. 21. lib. 1. cum ibi adductis. Quare t̄ pro actore non probat hic esse, quod ab hoc contingit abesse. l. neg. de probat. ubi Bald. & Dd.*
- Vors 23. ist noch eine ineptitudo vnd contrarietät darin vorhanden / Alldieweil klagender Syndicus der Bürgermeister besitz vnd possession, so sie vor 50. oder mehr Jahren gehabt / articulirt / vnd doch letztlich vnd im final /

final / doruff zu sehen / nicht off sie oder ihren besitz schliesst / sondern das Kloster allein sine ejus mandato & extra compromissum, jurestituiren bittet.

145. Zum 24. ist es in Rechten eine grosse questio, wie auch oben ehlicher massen / jedoch zum andern ende / nimirum petitionis venia, entworfen / ob t ein Underthan oder Lehensmann seinen Herrn de spolio vnd thätlicher entsehung halben besprechen müge / ut videre licet apud Dd. l. neg. ff. de vi & vi armat. l. 1. §. antepen. eod. tit. l. licet. 7. de obseq. a liber. patron. praestan. Bald. §. fin. num. 11. de probib. feud. alienat. per Fed. & §. si vero. ubi omnes Feudistae. de vassall. qui cont. est. Panormitan. Felin. & Canonist. c. ceterum. de jud.

Vnd schliessen die Doctorn alle dahin / daß solches anders nicht / dann civilibus in factum verbis, tacito spolio, ut quod Dominus non debito ordine intrarit, geschehen müge / Bald. §. fin. num. 15. de probib. feud. alienat. per Feder. Feudist. in §. si vero. de mil. vass. qui cont. est. Panorm. Felin. & Canonist. c. ceterum. de judic.

Darumb auch derhalben des Syndicen intention dissals wieder recht vnd nichtig / vnd sein Klaglibell contra jura & sic nulliter eingebracht / weil ihm gebühret dissals in factum allein civiliter vnd nicht super spolio wieder den Landesfürsten vnd seine Obrigkeit zuagiten / l. 1. §. interdictum. de vi arm. tex. §. si vero vassallus. ubi omnes Feudist. de mil. vass. qui cont. est. temperata atrocitate verborum. l. cum affirmes. C. de lib. caus. quem textum ad vassallum extendit Alvarottus d. §. si vero vassallus. num. 8. Quod praesertim in terminis nostris locum habere debet, ubi dominus arguitur non simplicis spoli, sed atrocioris etiam delicti, & excommunicatione digni, nempe quod monasterium bonis suis spoliaverit. c. relatum. 21. §. 1. de jur. patronat. per l. neg. de vi arm. l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. de obseq. a lib. praestand. & quae latè disputant Jacobinus in invest. verb. & dicti vassalli pro dictis rebus. num. 7. 8. Molinaus in consuet. Paris. tit. 1. de mat. feud. §. 1. gloss. 4. num. 40. 41. qui fatentur hanc esse communem. Alvarottus num. 3. 4. Hernia num. 5. 6. 7. Baldus num. 3. Afflictis num. 60. 70. d. c. 1. §. si vero vassallus. de mil. vass. qui cont. est. & sic turpis causa spoli, quae dominum sugillet, agendo profertur, quod t facere subdito agenti contra dominum non licet. Ifern. d. §. si vero. num. 6. de mil. vass. qui cont. bonus tex. l. apud. §. adversus. de del. mal. except. junc. l. 1. §. interdictum. verb. in factum. de vi armat.

146. Darauf dann abermals zum 25. noch eine neue zerstörliche vnd privilegitte exception, impediens litis ingressum, sich ercu-

get vnd finden lesset / nempe exceptio à jure prohibitus es agere, quae t proprie competit 147. & objici potest, quando persona, cui reverentia debetur, famosa aliqua actione aut quasi famosa, hoc est, quae existimationem gravet, ut t hae questio spoli. d. l. 1. §. hoc interdictum. l. neg. unde vi. l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. cum ibi notat. de obseq. a lib. praestand. convenitur, contra jus, de quo modò diximus. Nam tunc super tali facto, tam graviter intentato, subdito de jure prohibitum est agere. l. fin. ubi gloss. C. ut nemo privat. l. si solemus. §. fin. cum l. seq. de dol. mal. l. 1. cum l. seq. de obseq. a lib. praestand. Bart. & Dd. l. infamem. de public. judic.

Ex t quo rursum nascitur exceptio im- 149. pediens litis ingressum. Blanc. in trac. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. litis ingress. §. quarto ex actionis defectu. num. 4. vers. exceptio à jure prohibitus es agere: ut puta si parentes quis actione famosa vel q. famosa conveniat. Nam tunc super tali facto intentato inhibitum est agere, ex quo impeditur litis contestatio &c. & hanc exceptionem inter similiter privilegiatas & impediens ponit Angelus. §. aequè. except. 36. Inst. de except. Socinus c. 1. except. 22. de litis contestat. Phil. Francus c. 1. fall. 17. de litis contest. in 6.

Auß welchen allen die 36. exceptio, t 150. litis ingressum impediens, herfür fleusset / nempe notorius defectus & notoria iniustitia agentis, cui judex permittere non debet, ut litem contestetur, sed magis eum à limine judicii repellere debet. Spec. de except. §. dicto. in fin. Marcus de Fano. trac. except. in fin. & ita hanc exceptionem inter privilegiatas ac impediens litis ingressum accensent & numerant Joan. And. Lap. Dominic. Franc. in 38. limit. c. 1. de litis contest. in 6. & in terminis, quod t compromissi 151. disceptationem impediat. Blanc. trac. de compromiss. p. 4. tit. de excep. imped. §. quarto. ex actionis defectu. num. 7. vers. exceptio notoria, si constat judici de iniustitia agentis. Joan. Mon. l. eleganter. §. si quis post. de condic. indeb. Socinus consil. 38. pro decisione. in fin. volum. 1. dicens, satis esse, quod ex narratione, tanquam confessione actoris, appareat de ipsius iniustitia. l. cum precum. C. de lib. caus. per Barthol. l. cum qui ita. §. qui ita. de V. O. l. ubi pactum. C. de transact. Aretin. l. si quaramus. num. 2. de testam. Alexand. consil. 62. in causa. num. 4. vers. tertio statutum. volum. 7. quae omnia eò magis libello actoris hic adversantur & eum repellunt, quoniam clausula: petens jus & justitiam administrari; ac reliquae salvantes, huic libello non inveniuntur insertae. Jas. & Dd. l. petens. C. de pact. & §. omnium. Inst. de actionib.

Weil

Weil dann durch so viel ansehnliche
stadliche schutzwehren vnd zerstörlliche privile-
gierten exceptionen J. J. Gn. defension
aufführlich berehret / Als ist allein vbrig für-
lich die dawieder obangezogene einrede vnd ra-
tiones dubitandi abzulehnen.

RESOLUTIO RATIO- NUM DUBITANDI.

Und anfänglich thuet nichts dagegen /
quod compromissis sit standum.

Dann solches nicht Beklagten/sondern
Klagendem Theil/ so dissals außerhalb des
Compromissariats flag angestellet / im wege
liegt wie oben aufgeführt / Obstat igitur illi
regula. l. alius. 15. ff. si ser. vend. l. cum propo-
nas. C. de pact. l. Julianus. §. offerri. ubi Dd. de
actio. empt.

Darumb auch / zum Andern / die ver-
peente straff der 400 Goldgilden nicht be-
klagte Herren / sondern Klägern viel eher res-
sen möchte / sintemal sie auß einer verfaßten
Rechtfertigung etliche viel machen / vnd es
nicht bey einem Compromiß vnd Brithel blei-
ben lassen / auch viel frembde Güter vnd gerech-
tigkeiten / darvon nichts compromittirt / mit
einziehen / vnd also vielfeltig dem Compromiß
zuwider handeln wollen.

Dies Dritte einreden wird geantwor-
tet / daß diese ino libellirte Güter / mit nichten
der veranlassung einverleibet / oder darin ge-
dacht / wie es auch vnmöglich gewesen / sinte-
mal siente / außerhalb gericht noch rechtlich/
152. gefordert worden / & ideo non t entis nullæ
potuerunt esse qualitates. l. actor. ubi Bald.
Salicet. & Dd. C. de probat. wie dann der buch-
stab des Compromissariats / so allein vff auß-
gesagte vnabgehandelte streitige forderungen
gerichtet / klarlich vnd buchstablich bezeuget /
darin auch kein buchstab von der Bürgermeister
zu A. jure patronatus / so sie am Kloster zum
H. Er. haben sollen / viel weniger etwas von
spoliirten Gütern desselben / zu befinden / Quod
igitur in compromissum non invenitur de-
ductum, nec eo etiam trahi potest, neque
super eo iudices compromissarii iudicare
debent, imò nulliter procederent. c. 6. de
arbit.

Daß also der angezogene l. de omnibus. de
recep. arb. dissals gegen Klägern stehet / wie
153. dann auch die Regel / quod t indefinita aequi-
polleat universali, dissals nicht statthaben
kan in iis, quæ non expressim inveniuntur
definita, potissimum in arbitrio stricto. So-
cin. l. 1. in 3. & 5. notab. de lib. & postb. & con-
sil. 278. in questione. num. 6. volum. 2. Cravet.
consil. 33. nobiles. num. 16. lib. 1.

Ob aber wol die accessoria vnd adha-

rentia, als anhängige gerechtigkeit dem Princi-
pal folgen / so ist doch hievor dargethan / daß
die nunmehr geklagte / vnd iutgeforderte stücke/
zu dem compromittirten / in gemein streitig
gem. / jure patronatus, der beyden benenten
Kloster / gar nicht gehörig / Unde ex t separatis
nihil infertur. l. fin. de calum. l. si maritus. C. de
donat. inter vir. & ux. Everard. loc. legal. a se-
parat.

Die fünffte Regel / quod frustra fiat
per plura quod fieri potest per pauciora.
Item quod nullus in plura judicia distringi
debeat, lauffet auch stracks wieder Klägern/
sintemal sie die compromittirte forderung
nicht in einem proceß / vermüge der veranlas-
sung / bringen / sondern nur ein einiges stück ei-
nes Klosters allein / außerhalb dem com pro-
miß / vornehmen / die compromittirte streitige
Punct aber alle hindan setzen / auch vnder dem
vermeinten jure patronatus andere zuvor nie-
mals gedachte / viel weniger streitig gemachte
Güter vnd handel / darauff nicht compromit-
tirt / mit einziehen / vnd also auß einem Proceß
viel machen / vnd zu weiterung selbst versach ge-
ben / vnd die verfassung / auch schleunige erörte-
rung derselben muhtwillig vff ziehen /

Der Sechste gegenwurf ist allein zuver-
stehen / de coherentibus, sine quibus arbi-
trium explicari aut exitum habere non po-
test, ut opponit ipsa Glossa in contrarium
allegata. c. cum dilectus. verb. nisi de bis. de
arb. in quo casu hic non sumus, cum bona
monasterii hic petita non pertineant ad jus
patronatus laici, super quo compromis-
sum, sed ad monasterium, cui etiam petun-
tur ab actore, & non patronis, ut ipse libel-
lus hac manifestè separat, & proinde sepa-
ratorum separata (ut jam sæpè dictum) sit
ratio, nec ex alio ad aliud rectè inferatur. l.
fin. de calum. l. si maritus. C. de donat. inter vir.
& uxor. Everard. loc. a separat. cum simil.

Daß aber / zum Siebenden / einem jedern
frey stehet / wann vnd warumb er klagen wolle/
möchte wol statt haben / do klagender Theil sich
mit beklagten Herrn nicht zurecht vff alle auf-
gesetzte vnd vnabgehandelte forderungen ver-
anlasset / vnd in ein enges Compromiß gefaß-
set oder verbunden hette / Item wann klagen-
der Theil beklagte Herren vor Ihren Ehre
vnd Fürslichen Gn. ordentlichem Richter /
vermüge der Reichsaufträge / wolte vorneh-
men / aber krafft des Compromiß / vnd auß-
serhalb desselbigen / ist er beklagte vor den
Herrn Compromissarien ander gestalt / vnd
von andern sochen / zubesprechen nicht befugt /
dann so weit das Compromissariat buchstab-
lich nachlesset / cum t sit stricti juris, nec ultra
sua verba extendi possit. c. 6. de arbit. ubi gloss.
& c. fin. ubi Patrum. num. 6. 7. ac commu-
niter

niter Dd. eod. tit. Blanc. latè trac. de compromiss. quæst. 7. §. ex persona partis. versic. morte. num. 1. ibi. quia arbitrium est stricti juris & non extendibile nisi exprimat. &c.

Nach dem dann diesem allen also / vnd durch gnugsamen Rechtsgründen J. J. Gn. ein- vnd schuhrede wieder vermeint angeseltes N. Klaglibell / zur notturfte beweihret / Als halten wir / daß in so furher Zeit / die vns zu be-

rahtschlagung dieses Handels gelassen / J. J. Gn. an vns sämtlichen vnd sonderlichen gethanem schriefftelichen gnedigen Befehlich in vnderthänigkeit gnüge geschehen sey / dabey wir es auch wenden lassen.

Salvo melius sentientium
judicio.

CONSILIUM CCCXXXVIII. AN COMPROMISSUM, QUOD ITA NOMINATUR, ET IN QVO NON EST FACTA HÆREDUM MENTIO, TRANSMISSIBILE SIT.

S U M M A R I A

I. QUÆSTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

1. Scriptura contractus stat. 24.
2. Scriptura contractus est probatio probata & evidens.
3. ex Instrumento contractus triplex presumptio oritur.
4. Contrahentes non intelliguntur alium contractum facere, quam nominant.
5. & cuiusmodi apparet.
6. de Compromissi forma iudicium fit ex verbis instrumenti.
7. Contractus talis est, qualem figura literarum ostendit.
8. Actus species ea sumenda, quam verba monstrant.
9. à Verbis recedendum non est.
10. Verba instrumenti dant formam & ius contractui.
11. Actum aliud non intelligitur, quam quod scripturæ expressum est.
12. Contractui formam dant verba & pactiones. & num. 14.
13. Conventum intelligitur, quod ex verbis apparet.
15. in Contractibus nec minima vacula, sine virtute operandi, censetur apposita.
16. verb. Detrag. à componendis negotiis controuersis est.
17. Arbitrium iudicii instar habet.
18. Actus contrarii non possunt esse in uno subiecto.
19. nec se compatiuntur.
20. Contraria sibi invicem derogant.
21. Diversa quæ habent nomina & tractatus diversos quoque habent effectus.
22. Contractus & Transactiones heredes obligant, etiamsi non nominentur in instrumento.

24. aut quis suum tantum factum promittat.
25. Compromissa, si heredes in illis non facta sit mentio, ad illos non transeunt. & num. 133. 139.
26. Compromissum personale est.
27. Contrariorum unum alterius pars esse nequit.
28. Contraria sunt, quorum finis est contrarius.
29. Pars prioris contractus dici nequit, quod longo post intervallo gestum est.
30. Contractus qui in continenti fiunt, & se subsequuntur, inesse sibi indicem putantur, non qui ex intervallo.
31. à Separatis nihil inferitur.
32. Subiectis Separatis quæ differunt, unâ dispositione non determinantur.
33. Actus separati non junguntur ad eundem effectum.
34. Separatorum separati effectus.
35. Transactiones & pacta stricti juris sunt.
36. Stricti juris quæ sunt, non veniunt in contractibus, nisi expressa sint verbis.
37. Conventio in unâ re facta non trahitur ad aliam.
38. Clausula transactionis ad unum finem apposita non operatur alium.
39. Verba Executiva & Successiva in transactionibus non disponunt.
40. Clausula: ut heredes obligentur, tacite transactionibus inest.
41. Expressio ejus, quod tacite inest, nihil operatur aut mutat.
42. Casus omissus manet in dispositione juris communis.
43. in Compromissum non venit quod actum non reperitur.
44. Compromissum solutum sine novo consensu non prorogatur. & num. 45.
46. Com-

46. Compromissum unius morte solvitur: etiam respectu superfluum. num. 48. & 135. 153.
 47. etiamsi inchoatum sit.
 49. Societas unius ex sociis morte solvitur.

I. QUÆSTIONIS RATIONUM DECIDENDI.

50. Instrumenti & Transactionis contextus continuus & individuum est. & num. 90.
 51. nec potest pro parte acceptari, pro parte repudiari:
 52. nec expirat pro parte, pro parte non.
 53. Contractus claudicare non debet.
 54. Contractus Municipum etiam successores obligant.
 55. Civitas non moritur.
 56. Aequalitas servanda in contractibus:
 57. & compromissis.
 58. Compromissum claudicare non debet. & num. 140.
 59. Pacta & clausule contractibus adjecta eorum pars sunt.
 60. Causa finalis deficiente, deficit contractus. & num. 109.
 61. Causa finalis præcipue observanda.
 62. Finis trahit ad se principium.
 63. in Toto quod juris idem in parte.
 64. Tale illud magis est, propter quod unumquodq; tale.
 65. Accessoria quid?
 66. Accessoria inducunt naturam principalis.
 67. Appertinentia reguntur jure totius.
 68. Relatum inest referenti.
 69. Relativa ad actus præteritos secundum hos intelliguntur.
 70. Jus quale causa, tale causati.
 71. in Proæmio qua ponuntur, habentur pro causa finali.
 72. secundum Causam finalem actus interpretandus.
 73. Contractus individui sunt.
 74. Principale ab accessorio non vitiat, aut mutatur.
 75. Causa continentia dividi non debet.
 76. Actus unus geritur contemplatione alterius, ubi plures uno tempore fiunt.
 77. Actus unus porrigitur ad alium, cujus contemplatione factus est.
 78. Causa unde pendes inde & causatum.
 79. Expressum in uno connexo in altero censetur repetitum.
 80. pro Expresso habetur, quod intelligitur per relationem ad aliud.
 81. de Coherentiis idem judicatur quod de principali: etiam in Compromissis. num. 92.
 82. Una res diverso jure conferri non debet.
 83. de Similibus idem est iudicium.
 84. in Contractu considerandum quod actum est.

85. Contractus omnes quo respectu bona fidei dicantur?
 86. Actus ultra intentionem agentium operari non debent.
 87. Obligatio subiecta generalis omnia præcedentia pacta includit.
 88. Virtus termini à quo, transfunditur in terminum ad quem.
 89. Conventum in præcedentibus, intelligitur repetitum in sequentibus.
 90. Dignum trahit ad se minus dignum.
 91. Compromissum suscipiens illud adimplere cogitur.
 94. Compromissum renovandum est, sicut conventus.
 95. Compromissum renovatum effectum unum est.
 96. Frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora.
 97. Promissio ac Stipulatio de compromisso morte unius litigatoris solvitur.
 98. Stipulatio & promissio transit in heredes.
 99. Prorogatio aut novatio compromissis non, nisi ex partium consensu, fieri potest. & num. 136.
 100. Contractus qui morte unius finiuntur, ad heredes transeunt, si res defuncti esse integra. & num. 120.
 101. Compromissum inchoatum & in quo res non est integra morte unius non solvitur.
 102. Locupletari quis cum alterius damno non debet.
 103. Jurisdictio delegata morte non finitur, ubi res non amplius integra est.
 104. Arbitria delegata jurisdictioni comparantur.
 105. Res quando non amplius integra esse dicatur? & num. 121.
 106. Frangenti fidem, fides quoque frangenda:
 107. etiamsi juramentum accesserit.
 108. Pactum, cujus contemplatione contractum, ubi non servatur, contractus annihilatur.
 110. ad Compromissum quis cogi potest, ubi metus armorum & scandalorum publicorum subest. & num. 122. 240.

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI AD I. QUÆSTIONEM.

111. Contractus species ex substantia potius sumitur, quam demonstretur.
 112. & ex pactis, clausulis & effectibus magis, quam ex nomine.
 113. de Diversis uno in contractu agi potest.
 114. Contraria non sunt, qua diversa habent subiecta, vel diversos fines, sed separata.
 115. Transactiones, in subiecto bona fidei, stricti juri non sunt.
 116. Contractus Principum & Magnatum bona fidei.
 117. Con-

117. Contractus habentes clausulam: Sine dolo &c. in effectu bonæ fidei sunt.
 118. Collapsa ruunt subductis tectis columnis.
 119. Inconveniente uno dato sequuntur plura.
 123. Iudex litem commodè si finire nequit, partes ad compromissum cogere non potest.
 124. Facilius sustinetur contractum quam contrahendum.
 125. Renunciationes jurium expirant sublato contractu.
 126. Scandala prohibita jure divino.
 127. Compromissum statuto in vitis partibus imponi potest.
 128. Statutum, quo Compromissum inducitur, fædorabile.
 129. Statutum & Consuetudo comparantur.
 130. Arbitria de consuetudine sustinentur.
 131. Compromissum de rebus publicis initum, ad successores transit.
 132. Arbitrium, in quo heredes obligati sunt, ad illos transit.

II. QUESTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

134. Verba non extenduntur ultra suam naturam.
 141. Compromissum de actu perficiendo initum, morte unius solvitur.
 142. in Toto quod juris idem & in parte.
 143. Cause tractatio etiam minima, pars est arbitrii.
 144. Sententia pars iudicii & de actis est.
 145. Conventio, ut ab alio vel ad alterius consilium sententia feratur, arbitrium non mutat.
 146. sed de arbitrio boni viri accipitur:
 & ut ex bono & equo iudicetur. num. 148.
 147. Iudex bonus vir est.
 149. Iudex bonum & equum sequi cogitur.
 150. Camera Adfessores sententias alius non concipiunt & consulunt.
 151. Arbitri jurisdictionem non habent.
 152. Commissio nudi exercitii personalis est, & morte finitur ut arbitria.
 153. Arbitri dati à Iudice, pro ordinario habentur, non qui à partibus eliguntur.
 154. Jurisdictio delegata morte litigatoris expirat.
 155. Compromissum, etiam sub nomine dignitatis, personale est, nec transit in successorem dignitatis.
 156. Contrahentes intelliguntur se conformare velle juri communi.
 157. Compromissa stricti juris sunt.
 158. secundum corticem verborum intelligenda, sine additione vel detractioe.
 159. Triste & prohibitum mortem alterius expectare.
 160. in Persona arbitri statutum ad partis personam non extendendum sunt enim diversa.

161. à Separatis nihil infertur.
 162. Dispositio hominis non trahitur de persona ad aliam.
 163. nec ad personam fictam.
 164. Dispositio super persona non expressa, facta non presumitur.
 165. Cogitatum in mente retentum nihil operatur.
 166. Minores adversus rem judicatam resistui possunt.
 167. Tutores compromittere non possunt. & n. 170.
 168. Compromissum alienationis species est.
 169. Renovatio compromissi, in qua aliquid mutatur, novum facit compromissum.
 170. Compromissum sine adjunctione pæna nullius efficacia est.
 171. Facere suum nemo presumitur.
 172. Actum elusorium facere nemo presumitur.
 & num. 205. 214.
 173. Arbitria iudicio comparantur.
 174. Arbitria elusoria esse non debent.
 175. Casus omissus remanet in dispositione juris communis.
 176. Officialis juramenti sui memor esse presumitur.

177. Compromissum transactioni comparatur.
 178. Argumentum à Transactione ad Compromissum valet.

RATIONUM DECIDENDI IN II. QUESTIONE.

179. Arbitri quid?
 180. Definitio cui non convenit, nec convenit definitum.
 181. Arbitr ipse sententiam dicere debet.
 182. Arbitri à disceptatoribus & litis ordinatori-
bus differunt.
 183. Compromitti in Ordinarium non potest.
 184. Majus trahit ad se minus, & ejusdem facit
juris.
 185. Res una diverso jure non censenda.
 186. à Fine res diversificantur.
 187. ex Fine res iudicatur qualis sit.
 188. Finis trahit ad se principium.
 189. Principium ab exitu declaratur.
 190. Finis potissimum consideratur.
 191. Finis omnia moderatur, ampliat & restringit.
 192. Sententia basis & exitus iudiciorum est.
 193. Conventiones super sententiâ factæ naturam
iudicii non mutant.
 194. Iudex, alii processus directionem commis-
tens, reservat à sibi cognoscendi potestate,
iudicium non alterat.
 195. Factum Iudicis adequatur facto partis.
 196. Ordinarii jurisdictionem non alteratur, sed exci-
tatur, causa ipsi commissâ.
 197. Mixta accedunt simplici majori ac digniori.
 198. Iudicium dignius est arbitrio.
 199. Iudicium cum omnibus connexis transit in
heredes: non arbitrii instantia.
 200. Producta probant contra producentem.

201. Acta faciunt notorium inter partes.
 202. Acta sunt unguis ad sententiam.
 203. Declaratio actus sumitur ex iis que postea dicunt aut faciunt contrahentes.
 204. Compromissum quando renovatur, non prius sed posterius attenditur.
 206. Compromissum morte arbitri solvitur.
 207. Tacitum pro expresso habetur, quando necessaria consequentia ex expresso colligitur.
 208. Expressum in uno connexo in alio censetur repetitum.
 209. Expressum id intelligitur, quod constat per relationem ad aliud expressum.
 210. Et quod partes interrogata expressissent. Et num. 225.
 211. Communitas non moritur. Et num. 224.
 212. Hora mortis incerta.
 213. Aequalitas observanda in arbitriis Et iudiciis. num. 116.
 215. Contrahentes stultè Et incautè contraxisse non presumuntur.
 217. Arbitrium Et iudicium claudicare non debent.
 218. Incertum non est, quod colligitur relatione ad aliud expressum facta.
 219. in Terminis referente tantum quantum in relato.
 220. Patres de filiis magis solliciti sunt, quam de seipso.
 221. Prælati compromissum de rebus Ecclesiæ transit ad successorem. Et num. 224.
 222. Principes seculares in administratione, comparantur Prælati.
 223. Casus, in quibus diversitatis ratio assignari nequit, diverso jure censendi non sunt.
 226. Arbitrium ad heredes transit, si id expresse cautum est.

RESOLUTIONIS RATIONUM DUBITANDI, IN II. QUÆSTIONE.

227. Fine arbitrii cessante, cessat arbitrium.
 228. Compromissum, ut arbiter ad consilium sapientis promoveatur, valet.
 229. Ordinarius in ius ius reddit, Et in ius ius reddere debet.
 230. Res transit cum sua causa.
 231. Contractus Principis semper est bona fidei.
 232. Feudum Et feudale stricti juris sunt.
 233. Stricta induunt naturam bona fidei pro materia subjecta.
 234. Contractus stricti juris, ex eo quod actum est, interpretandi.
 235. Filius ex contractu patris latus non restituatur.
 236. Minor contra sententiam Camera non restituitur, nisi dolo adversarii aut sua aetate se latum probet.
 237. Puberes adversus contractum auctoritate

curatorum ratificatum vel iurejurando confirmatum non restituuntur.

III. QUÆSTIONIS.

238. Consuetudo in arbitriis attendenda.
 239. Jus sumitur ex vicina consuetudine.
 240. Indivisum interdum quis cogi ad compromissum potest.

N des Durchlauchtigen / Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. Herzhogen zu N. &c. Meines gnedigen Herrn irrigen Sachen / so sich wegen einer vffgerichteten verfassung / zwischen J. S. Gn. als ich allein regierenden Herrn an einem / dan E. E. Rath vnd Gemeinde der Stadt N. anders theils zutragen vnd verhalten / wird vff drey folgende Punct vnd Fragen ein Rechtliches Bedencken begehret /

Als Erstlich / Nach dem hochgedachter Fürst neben weiland dem auch Durchlauchtigen / Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / Herrn J. A. Herzhogen zu N. &c. Christlicher vnd hochloblicher Bedechtnis / sich mit ernanrem Rath zu N. in einem Compromiss / zu Ausübung etlicher aufgesatzter vnd vnderglichenen Irrungen eingelassen / vnd darauff vor angefangenem Proceß hochermelter Herzog J. A. mit tode abgangen / dadurch der Rath zu N. vermeint / daß solch Compromiss / in dem der Erben nicht gedacht ist / solte vffgehoben vnd geendiget seyn / welches J. S. Gn. nicht einreumen noch nachgeben wollen / mit fürwendung vnd in ansehung / daß angeregter Austrag nicht allein eine zubehörung vnd accessorium des G. zuvor volzogenen Erbvertrages / sondern vielmehr die Rechte grundtvest / versach vnd causa impulliva ac finalis des gedachten Erbvertrages sen / wie solches in der Churfürsten zu S. vnd B. vnd J. S. G. am ersten Junii dieses N. Jahres datirten Schreiben ferner außgeföhret ist / dardarben die frage /

Ob

Ob solche vorfassung/ durch welche allein die weitleuffigkeiten des ordentlichen Processus eingezogen/ vnd versprechung der Acten dem Key: Sammergericht/ als ordinario Iudici, vorbehalten ist/ reicht vielmehr vor eine Erbliche bedingung vnd paction, dann vor eine warhafftige Veranlassung zuachten vnd zuhalten sey.

Zum Andern/ da gleich Anno N. sub dato 1. Novembris auffgerichtete Verfassung / vor eine warhafftige Veranlassung zuachten vnd zuhalten sey / weil aber die Sachen/ darüber solche Verfassung auffgerichtet / die Landesfürstliche Regierung belangen / vnd ob wohl derselben durch den Conscipienten das wort Erblich nicht einverleibet / dennoch aldiweil von J. S. G. vnd sie die R. vor oder in vollendziehung der Verfassungs notel befraget worden weren / ob die Verfassung auch dahin gemeinet/ daß J. S. G. Erben vnd ihre Nachkommen/ so fern J. S. G. sambtlich / oder einer vnter J. S. G. vorangefangener / oder auch in nochwehrender gerichtlicher verfolgung / todes verfallen / dem Proceß zuverfolgen verpflichtet seyn sollen / die erklerung ohne zweiffel allerdings erfolget sein würde/ daß es eine Erbliche Verfassung sein sollte/ Ob nicht diewegen die Verfassung auß diesen vnd anderen in der Churfürsten vnd J. S. G. am 1. Junii datirten Schreibens 45. Zusatzes 20. ber vielerwente Verfassung *uz. ad 8.* zu setzen / aber das vorgesetzter massen deducirten vrsachen nicht weniger vor erblich zuachten vnd zuhalten sey / als wann derselben das wort erblich oder vor vns vnd vnserer Erben außdrücklich mit inseriret were.

Vnd dann zum Dritten / da gleich je vielgedachte verfassung nicht eine Erbliche bedingung / sondern die Natur / art vnd Eigenschaft einer warhafftigen Veranlassung haben /

vnd weil das Wort Erblich auß 1. thumb durch den Conscipienten derselben nicht einverleibet durch Herzog J. A. absterben dieselbe geendigt seyn sol / weil aber im H. Röm. Reich nicht allein gebreuchlich / daß zwischen Erbherrschafften vnd gehuldigten Erbvnderthanen schwebende Irzung nicht an das weitschweiffige Recht verweist / sondern deren entscheidung zu schleunigem auftrag verfaßt werden / sondern auch J. S. G. gehuldigte Erbvnderthanen Burgermeister vnd Rath der Stadt R. mit anruffung des Göttlichen Namens / Schrifftlich vnd Mündtlich betreiben / daß ihnen nichts liebers sey / dann daß sie mit J. Fürstlichen Gnaden / als Ihrer Erbherrschafften aller außgesetzten vnerledigten forderungen förderlich bestendiger weise migen entschieden werden / vnd männiglich offenbar vnd notorium, daß am Key. Sammergericht die Rechtengige Sachen vber 30. 40. Jahr / ja Menschen gedanken auffgehalten werden / Ob nicht J. S. G. Erbunterthanen der Racht zu R. sich mit J. S. G. als ijo allein Regierendem Landesfürsten / einer neuen / vnd der Anno N. beliebten Verfassung / zu schleuniger erörterung ebenmässigen Auftrages zuvereinigen schuldig,

I. QUESTIONIS RATIONES DUBI- TANDI

Belangende die Erste Frage / so scheint fast anfänglich der R. vorwenden in Rechten wol gegründet zu seyn / Alldieweil erstlich das Compromiß / in dem darüber gerichteten Instrument / nicht ein Vertrag oder Erbvergleichung / sondern eine Verfassung vnd Compromiß genennet wird / Diewegen nicht vermuetlich / daß ein ander actus fürgenommen vnd gemeinet worden sey / dann so außdrücklich in der Verschreibung genennet / vnd allseits beliebt worden / Statut Tenim scripturæ contractus. l. optimā. 14. l. quoniam. C. de contrab. stipul. l. 4. de pignor. l. cum instrumentis. cum l. seq. C. de fid. instrum. l. cum precisi-

- bui. 18. C. de probat. c. si cautio. de fid. instr. l. si quis. de usufr. Jas. l. qui Rome. §. duo fratres. num. 50. de verb. obligat. tanquam t probatio-
 2. niprobat & evidenti. Bald. l. interst. 21. num. 1. 2. C. de solut. l. ult. C. de usur. pup. l. quoties. num. 6. C. de judic. l. 2. in princ. C. Quand. fisci. vel pri-
 vat. Hyp. de Mars. l. si quis. num. 1. 40. de quæstio-
 nib. Bald. l. 2. num. 2. C. communiter Dd. l. fin. C.
 de edic. Dni Hadrian. tollm. Socin. ad consil. 12. quo-
 niam. in fin. vol. 1. Tirag. consil. 118. viso. in prin. C.
 633. per totum. Tirag. copiose de retrac. prox. §.
 3. 2. glossa. num. 30. 21. Et ex t instrumento con-
 tractus triplex oritur præsumptio, nempe
 quod primò instrumentum sit verum, Se-
 cundò quod solenne, Tertio quod omnia
 in illo nominata & scripta præsumantur
 verè dicta, acta, pacta & conventa esse inter
 partes. Bald. l. 1. in princ. C. de test. §. si in in-
 strumentum. de not. fend. Hyp. l. si quis. num. 150.
 de quæstion. Alciat. trac. præsumpt. reg. 3. præ-
 sumpt. 15. copiose Socin. consil. 213. num. 17. vol. 2.
 per l. quoniam. C. de contrahend. stipulas. l. cum
 precibus. C. de fide instr. l. si post divisionem. C. de
 jur. §. fax. ignorant. Quocirca contractus
 4. t non intelliguntur alio contractum fac-
 cere, quàm in scriptura nominant. Bart. l.
 cotem. §. qui maximos. §. num. 11. de publican. Ti-
 raquell. in trac. retrac. prox. §. 30. glossa. num. 7. l.
 emptione. C. plus valere quod agit. Angel. consil. 2.
 certum. num. 2. Ant. Nat. consil. 10. 4. num. 1. consil.
 194. num. 1. lib. 1. & t ejusmodi in prima sua
 5. forma apparet. Tiraguell. de retrac. convent. in
 fin. num. 125. Dec. consil. 587. num. 1. & t in ter-
 minis, quod de compromissi forma judici-
 um fiat ex ipsis instrumenti verbis, est textus
 ad literam. c. cum olim. 7. vers. nos igitur pub-
 lico instrumentum arbitrium continente,
 diligenter inspecto, cognovimus, quod se-
 cundum formam arbitrii &c. ext. de arbitur.
 7. Nam t qualem figura literarum ostendit ac
 dicit, talem contractus speciem subesse in-
 ducimus. l. si ita. 126. §. Chrysogonus. 2. de verb.
 obligat. l. non figura. 38. de actio. Bald. l. quoties.
 8. num. 4. C. de suis §. legit. Et t sumenda est spe-
 cies contractus seu actus quam verba mon-
 strant. Socin. consil. 19. ad sit. num. 7. vol. 1. cum
 precibus. C. de probat. l. jurisgentium. §. aut præ-
 tor. §. p. a. Forum. de pac. Jas. l. si quis cum debito-
 re. num. 4. C. §. de jur. jur. Cravet. consil. 20. num.
 9. 1. l. 1. §. cum in verbis. l. non aliter. de legat. 3. a t
 quibus non est recedendum, si non aliud
 appareat. Dec. consil. 435. num. 3. consil. 523. num.
 1. consil. 512. num. 9. l. adob. in commun. verb. con-
 tract. l. 1. num. 192. Nam verba t instrumenti
 10. dan. formam contractui. Bald. l. quoties. u. 4.
 C. de suis §. legit. Dec. l. semper. 34. num. 4. de reg.
 jur. & Jus. Bald. cum tibi in fin. C. de et. A. nec
 11. t aliud intelli giur actum quam quod scri-
 ptura est expressam. l. ult. ubi Bald. C. de fals.

caus. ad jec. Bald. consil. 189. cre ditor. num. 3. vol.
 2. Itaque cum verba contractus sunt clara,
 nob est querenda alia interpretatio, sed capi-
 endi species illa contractus, quam verba
 ipsa gignunt. Socin. d. consil. 19. ad sit. num. 7.
 12. vol. 1. quia contractui t formam dant verba
 & pactiones contrahentium. l. in conventio-
 nalibus stipulationibus contractus formam dant
 contrahentes. 52. de verb. obligat. l. 1. §. si conve-
 nit. de pos. Dec. consil. 439. consil. 488. num. 16.
 consil. 652. num. 8. consil. 535. num. 15. l. com. datem.
 10. vers. formato contractu. C. de jur. dos. l. juris-
 gentium. 7. §. 1. 2. ubi Dd. de pact. & t conven-
 tum intelligitur, quod ex verbis apparet. l. id
 quod. 7. §. 1. de peric. & commod. rei vend. l. Labeo.
 7. de supp. legat. Dec. l. semper. 34. num. 2. 3. 4. de
 reg. jur. unde in t verbis forma & species
 14. contractus locatur. Bald. l. quoties. 12. §. ult.
 num. 5. C. de suis. Dec. consil. 552. num. 17. Angufl.
 Berous consil. 153. num. 3. vol. 1. nec t val mi-
 nima vocula censetur inserta, sine mysterio
 & virtute operandi. Dec. consil. 414. viso. num.
 2. §. 6. Tiraguell. de retrac. convent. §. 1. gloss. 2.
 num. 22. Schurff. consil. 32. cens. 1.

Zum Andern / wil auch die eigenschafft
 vnd natur dieser Handel diffals kein andere
 deutung leiden / sintemal der Erbvertrage wir-
 kung / trafft vnd eigenschafft ist / irrige Sachen
 bezulegen vnd zuvertragen / wie t der nahme
 16. des Vertrags auch aufweist / l. frater 30. l. cau-
 sar. 16. l. non minorem. 20. l. transactio. 30. C. de
 transact. aber eine andere elegendhat hat es mit
 cinen Compromiss / so wegen schwerer dæne-
 rungen vffgericht / vnd darin beyde Parth zu
 schlichtnem Proceß sich verassen / vnd die sache
 nicht schlichten vnd bezlegen / wie in einem
 Vertrag / l. quamvis. 32. C. de transact. l. post
 rem. de re jud. l. 2. de iure iurando. sondern alers
 erst reus machen vnd in streichen / Quo-
 17. niam arbitrium t iudicium inter habet. l. 1. de
 recep. arb. l. rem non novam. C. de iudic. Non
 18. t autem possunt contrarii actus inesse vel
 consistere in uno subiecto. l. non codicillum.
 C. de testam. Jas. l. cum filiosam. num. 6. de legat.
 1. quia se t non compatiuntur. l. ubi. de
 reg. jur. l. scriptura. C. de fid. instr. & t proin-
 19. de alter alteri derogat. l. pacta novissima. ubi
 20. Jas. & Dd. C. de pact. gloss. verb. l. sum. in §.
 sed neg. in auct. de mand. princ. & illa quæ
 21. habent diversa nomina. diversosque tracta-
 tus, habent etiam diversos effectus, necesse
 compatiuntur. l. si idem. 7. C. de codicill. Pa-
 norm. & Canonist. in c. ad audientiam. de decim.

Vors Dritte, verbinde t die Verträge
 alle Erben / Panorm. c. ubi de arb. num. 8. l. 2. ubi
 Casual. Bologn. Arius. Pinell. C. de ref. vendit.
 vnd werden transmittet vff dieselben / l. ex de-
 posit. 12. de act. late Tiraguellus de retrac.
 convent. §. 1. gloss. 6. num. 1. ubi notat hanc
 esse

esse generalem pactorum naturam. per l.
veteribus. 131 C. de contrahen. & tom. stip. l. sti-
pulatio ista. 38. l. cum qui ita. 56. §. te & Titium.
l. l. 2. §. item. l. 4. §. Cato. 1. de V. O. l. i. ubi Bald.

23. *C. de const. pecun.* Wann ¶ gleich der Erben
im Vertrag oder Contract auch nicht gedacht
wird / *l. si pactum. 9. de probat. l. si sic. 133. ubi*
notant eum, qui promittit, pro se & heredi-
bus videri promittere. de V. O. Alexand. con-
sil. 13. perspectis. in fin. lib. Decius *consil. 263. in*
24. *causa. num. 3.* addens, etiam si ¶ quis tantum
suum factum promittat, quod tamen est
personale neque transitorium. *l. centesimis.*
46. §. 1. de V. O. l. unie. §. si vero. C. de cad. toll.
non tamen excludi, sed tacitè comprehen-
di quoque heredem. *per l. veteribus. 13. C. de*
contrab. stipulat. Bart. l. si servus. 2. de condict.
furt. Bald. & Dd. ult. C. de act. empt. Alexand.
consil. 18. attentis. in fine. lib. 5.

25. Aber die $\dagger$ Compromiß / wann darinnen der Erben ausdrücklich nicht gedacht wird/ erstrecken sich vff dieselbige nicht/ sondern sterben mit den Personen compromittentium, und verbinden die Erben nicht/ *l. diem proferre. 22. vel ut est in Florent. exempl. 27. §. si heredis mentio. ubi gloss. verb. morte. l. non distinguemus. 32. §. 2. §. si dicta. 16. l. si compromissum. 47. l. sed C. 49. §. ult. de recep. arb. c. ult. ubi Canonist.*
26. *extr. de arbit. quoniam compromissum $\dagger$ personale est. l. in compromissis. 45. de recep. arb. tam in persona & respectu arbitrorum. d. l. in compromissis. quam respectu litigatorum. d. l. non distinguemus. l. diem proferri.*
27. *§. 1. de recep. arb. l. ult. eod. tit. ut $\dagger$ cum hæc sint contraria, aliud alterius pars esse nequeat. l. si idem. C. de codicill. l. non codicillum.*
28. *G. de testam. Contraria $\dagger$ enim sunt, quorum finis contrarius. Bald. l. unic. C. si serv. extorserim mand.*

Zum Vierden / obwol in diesem Erbver-
trage meldung des Compromiß geschieht / den
noch ist solchs demselben Vertrag nicht ein-
verleibet / sondern darvon abaesondert / vnd in

29. sonderlich Instrument gefasset / ut pars t̄ prioris actus dici nequeat, quod longo post intervallo gestum est. Dd. l. heredes. de testam.
30. l. continuus, in princ. de V. O. Contractus t̄ enim qui in continenti fiunt , & se subsequuntur, inesse sibi invicem putantur. l. le-
sta. vers. dicendum. si cert. peti. c. officii. de elec. non si fiant ex intervallo. gloss. Et Dd. praesertim Jas. num. 4. l. Titia. §. idem respon-
di. de V. O. l. per retentionem. C. de usur. l. si
tibi liberum, de act. empt. l. si binarum. de ser-
vitus. urb. pradior. Et compromissum istud per se stat, à priori transactione, lon-
go post intervallo factum, & ab illa separatum est, ut à t̄ separatim nihil inferri debeat.
- 31.

*l. si maritus, 10. C. de donat. inter vir, & uxor. l. fin. de calum. l. inter. §. sacrum. versic. diver-
sum. de verb. obligat. præsertim de uno ad al-
liud, l. neg. natales, C. de probat. Everard. loc. a separatis. in princ. Quamobrem quæ t
subjectis separatis differunt, una disposi-
tione non determinantur, gloss. & Dd, l. ult. de calumn. & actus t per se separati, non jun-
guntur ad eundem effectum habendum. Paris. consil. 67. num. 5. volum. 1. Separato-
rum t enim separati sunt effectus. c. notare. de præscript. & nihil concluditur, quod il-
lud, de quo agitur, non concernit, Bald. l. u-
nic. num. 21. C. de confess.*

Wors fünffte / ist es vnstreitigen Rech-
tens / quod stricte iuris sine transactiones.

- l. siue. 28. ubi Jas. num. 8. & 23. C. de transact.
Jas. in rub. de pact. num. 6. & 7. & pacta gloss.
l. pacta. 6. verb. nullam. C. de pact. & l. iurur-
gentium. 7. §. quinimò. ad verb. quinimò. ubi
Jas. num. 17. de pact. Jas. l. lecta. num. 17. de
pact. cujus t generis hæc indoles & natura
est, ut nihil his veniat, quod non est expres-
sum verbis. l. quicquid. ubi Dd. de verbor. ob-
ligat. Quocirca conventio t in unare fa-
cta non trahitur ad aliam. l. si unus. 28. §. an-
te omnia. de pact. l. si non repetendi. C. de con-
dic. ob caus. dat. & consequenter hic clausu-
la t transactionis, ad unum finem, distra-
hendi controversias transactas, facta, &
complectens hæredes expressim, sicut & ta-
citè amplecteretur, etiamsi expressum
non esset. l. si pactum. ff. de probat. non de-
bet operari alium finem. l. nulla. de legib. l.
non omnis. si cert. petat. Jas. l. legata. num. 8.
l. cum filiosam. num. 5. de legat. 1. in illis, quæ
non sunt nec fuerunt transacta, sed in arbi-
trii controversiam deducta, ut transactio-
ne, quæ distrahit controversias, compre-
hendi nequeant. l. quicum tutoribus. ubi Dd.
de transact. præsertim ex clausula finali trans-
actionis, & verbis executivis ac successivis,
in fine positis. Hæc t enim non dispo-
nunt, nec quicquam operantur. Jacob. Me-
noch. consil. 1. vum. 27. & 34. unde hic expres-
sio hæredum, in fine transactionis posita,
nihil hic operatur, nam hæc t tacitè inest
transactionibus, ut hæredes obliget. Panor-
mitan. c. ult. num. 8. 9. & 10. de recep. arb. l.
cum mota. 6. vers. per tres hæredes. C. de trans-
act. l. si pactum. de probat. l. 2. ubi Dd. C. de
pac. inter empt. unde expressio t ejus, quod
tacitè inest, nihil operatur aut operari de-
bet, vel mutare. l. 3. ubi Jas. & Dd. de legat. 1.
Alexand. consil. 93. viso. num. 4. volum. 4. l. non
rectè. C. de fidejussor. l. aliquando. de condit.
& demonstrat. Tiraquell. de retract. prox. §. 26.
gloss. 1. num. 7. nec extendi ad compromis-

- sum debet, quod nec tacite ex jure ad hæredes transit. *d. l. diem proferre. §. 1. ubi gloss. verb. morte. de recep. arb.* nec etiam hic expressum est, ut transiret. Quamobrem casus t̄ omissus, mahet in dispositione juris communis. *l. si extraneus. ubi Jas. & Dd. de condic. caus. dat. c. pen. de jurejur. l. sicum doctem. in princ. ubi Bart. Alb. in 2. notab. ff. solut. matr. l. illam. ubi Jas. C. de collat. Tiraquell. de retrac. prox. §. 2. gloss. 1. num. 15. Cravet. consil. 161. num. 10. nec t̄ venit in compromissum, quod actum non reperitur. l. sicum dies. 25. §. plenum. de recept. arbit.*
44. Zum Sechsten / wenn t̄ ein Compromiss durch eines Partys tod verleschet / mag es / ohne beyderseits neue bewilligung / nicht prorogirt / oder innovirt werden / *Blanc. de compromiss. quast. 7. princip. tit. de annulland. ex persona. §. morte partis. num. 2. per Castrens. consil. 31. super. volum. 1. Nam prorogatio t̄ aut novatio compromissi fieri nequit, nisi ex partium consensu. Blanc. de compromiss. quast. 7. princip. tit. ex prorogatione. num. 1. & per*
45. tot. sed & quoniam conventio t̄ compromissi, vel stipulatio, per æquæ atque compromissum, morte alterutrius litigatoris finitur. *Blanc. de compromiss. quast. 7. tit. ex persona. §. morte partis. num. 1. 2. Dato t̄ etiam, quod compromissum sit inchoatum, nam semper extinguitur morte, quoad laudum non est secutum, ut ibidem Blancus declarat. Panormitan. & Dd. c. fin. de recep. arb. etiam t̄ cum unus tantum, ab una parte ex pluribus litigatoribus, moritur, velut hic factum est. gloss. l. diem proferre. §. 1. verb. morte. Blanc. præalleg. loc. cujus respectu non tantum finitur, sed etiam quoad superstites. Castrens. consil. 28. p. 1. per d. l. diem. l. 1. ubi gloss. & Dd. de recep. arb. exemplo t̄ societatis. §. solvitur. vers. etiamsi plures supersunt. Inst. de societate. l. actione. 65. §. morte. ff. Pro socio.*

RATIONES DECIDENDI IN I. QUESTIONE.

S wol nun diß stadliche Rechtsgründe seyn / so ist doch mit besserem grund vnd sueß zuschliessen / daß diese Veranlassung eine zubehörung vnd accessorium des im 73. Jahr vffgerichteten G. Erbvertrages seyn / weil die damals albereit gewilligt / vnd außdrücklich dem Vertrag einverleibt worden / auch deswegen der Erbvertrag vollzogen vnd beliebet / vnd daruff alle am Cammergerichte hangende Process eingestellt / vnd abgeschafft worden / Instrumenti t̄ enim & transactionis

contextus est continuus & individuus. *Tiraquell. de retrac. convent. §. 7. num. 3. & in fin. num. 4. cum seq. nec t̄ potest pro parte acceptari & pro parte repudiari. l. Cajus. 25. de manumiss. l. cum queritur. 16. de adm. tutor. l. nam absurdum. de bon. libert. quod & de scriptura & instrumento tradit Glossa c. ex eo. de reg. jur. in 6. l. publica. verb. estimationem. ff. de pos. nec t̄ dicendum, quod in una parte ad hæredes transeat, in alia, etiam quoad compromissum, morte finendum vel non. Panormitan. c. fin. num. 10. vers. sicut expirat pro una parte sic pro alia, ut servetur æqualitas. de arb. per l. sed interpellatur. ff. de recep. arb. nam t̄ alioqui non æqualiter utrinque constaret obligatio, sed claudicaret contractus, contra ejus naturam. l. Julianus. §. si procuratorem. cum seq. ubi gloss. ad verb. obligatur. de act. empt. l. si id quod. §. ult. de resc. vendit.*

Zum Andern / weil t̄ diese Verfassung vff der einen seiten nicht allein den seigen Rache vnd Bürgere / sondern auch ihren nachkommen verbindet / *Blanc. de compromiss. quast. 7. de annulland. compromiss. num. 5. in 3. limit. Alb. l. sicut municipium. §. fin. num. 8. Quod cujusq. univers. & l. diem. §. heredes. num. 5. de recept. arbit. Civitas t̄ enim non moritur. l. an usufructus. 56. vers. quia neque morte, de usufruc. & idem semper manet populus, etiam personis mutatis. l. proponebatur. 76. ff. de judic. l. 1. ubi Dd. Quod cujusq. univers. & ita in terminis de compromisso Panormitanus c. ubi. num. 10. vers. quia ecclesia non moritur. de arb. c. liberti. 12. q. 2. c. si graciosi. de rescript. in 6. & in terminis Albericus l. diem. §. si heredis. num. 5. de arbit. cum ibi allegat. Nisi muß auch vff der ander seiten dasselbige gesagt vnd gesetzt werden / ut t̄ servetur æqualitas. l. pen. C. com. divid. latè. Riminald. §. 1. num. 159. Inst. de donat. Et t̄ absurdum esse, inquit JC. in alterius partis persona ratum esse compromissum, in alterius vero non æquæ. l. si cum dies. 26. (in Florent. est 25.) §. pen. vers. absurdum enim esse visum est in alterius persona ratum esse in alterius non. ff. de recep. arb. & ita in terminis, quod servanda sit æqualitas, ne ab una parte compromissum morte litigatoris finiat, ab altera non, tenet Panormitanus c. ult. num. 10. vers. quia sicut expirat pro alia parte, ita debet expirare pro parte prælati, ut servetur æqualitas inter utramque partem. de arb. per l. sed interpellatur. ff. eod. & t̄ quod non debeat claudicare compromissum, ut ab altera parte teneantur successores, ab altera non, probat l. sed interpellatur. §. si ab altera. de arb. ubi Bart. Bald. & Henric. Boick. c. fin. de arb.*

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

de arb. Blanc. de compromiss. quest. 7. num. 3. sic. de annulland. Compromiss. Bald. & Barbat. inc. uno delegatorum. num. 24. de off. deleg. Aretin. inc. presentata. in 1. not ab. de testib.

59. So secundum auch/zum Dritten/alle t̄ pacta vnd Clauseln pars contractus, quoniam horum intuitu censetur transactum & conventum, sicut & hujus compromissi ergo transactum præcipue hic proponitur. l. si sterilis. 22. §. si tibi. 4. de act. empt. l. 1. §. editiones. de eden. l. in quantitate. 73. §. in diem. 2. l. circa. 66. ad L. Falcid. Cravet. consil. 299. num. 2. Tiraq. de retrac. convent. in fin. num. 4. vers. pactum est pars contractus. & §. 1. gloss. 1. num. 1. & de retrac. prox. §. 1. gloss. 16. num. 34. 38.

- Vors Vierte / bezeuget solches der Erbvertrag / mit verständigen vntweiffelhafftigen worten / nemlich das derhalben in diesem auftrag / wegen der noch streitigen Puncten bewilliget / damit die beygelegte / Ja der ganze Vertrag derwegen nicht möchte zerrüttet / vnd in allen vbrigen abgehandelten Puncten vnfruchtbarlich abgehen / in §. dieweil dann auch etliche wichtige missverstände ic. vers. Damit nun aber solcher streitigen Puncten halber der ganze Vertrag in den vbrigen verglichenen Puncten nicht streitig gemacht ic. Dann derselbige E. Erb Vertrag durch die verfassung vrsprünglich verursacht / damit sie aller irrungen halben möchten vertragen werden / ut t̄ nisi seruetur præcipua causa finalis contractus subsistere nequeat. l. cum te. C. de pact. inter empt. c. 3. in fin. de jur. Cessante enim causa cessat effectus. gloss. verb. derelictus. l. generaliter. C. de episc. & cler. 60. & causa t̄ finalis, non tantum præcipua pars est contractus, sed & præcipue observanda. Menoch. consil. 81. num. 41. Socin. consil. 165. vis. num. 7. & num. 21. vol. 2. Bald. l. 1. in fin. C. de reb. cred. Ever. loc. de sang. seu respec. in princ. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gloss. 7. num. 44. Bald. l. eam. num. 1. C. de fideicom. Nam finis t̄ trahit ad se principium, & contra. 61. Montan. trac. fin. cap. 93. Si igitur hic transactio est hæreditaria, certè & arbitrium, ejus pars. Panorm. num. 8. c. fin. de arb. Nam quod t̄ juris in toto idem in parte. l. qua de tota. de rei vend. Everar. in loc. a toto ad partem. & in causa ejus finali. Nam propter t̄ quod unumquodq; tale, illud magis tale. 62. Auth. multo magis. C. de SS. eccles. Everar. loc. a minori. in fin.

63. Zum Fünfften / ist vnverneinlich / das diß compromissum ein accessorium & appertinens pactum ist des Erbvertrags. Accessoria t̄ autem dicuntur, quæ adhærent alteri, & ad id respiciunt, vel ab eo depen-

dent, aut ejus contemplatione ad modum accessionis fiunt. Cag. l. cum principalis. num. 6. 7. de reg. jur. per gloss. & Dd. rub. de legat. 1. Ejusmodi t̄ autem induunt naturam principalis. c. accessorium. de reg. jur. Dec. & Dd. d. l. cum principalis. Jas. l. si ex toto. num. 6. l. quod in totum. §. si quis. num. 2. de legat. 1. l. non dubium. num. 58. C. de legib. l. 1. num. 3. C. de jud. & pacta accessoria vel contractus, induunt naturam principalis, suâ mutata. l. 4. ff. de usur. Jas. l. si condenerit. num. 7. de juridict. Jas. & Dd. l. 1. in princ. de ll. O. & t̄ appertinentiæ reguntur jure totius. J. sen & Dd. l. 3. in princ. de acq. poss. l. Cajus. §. Titius. de legat. 2. l. prædii. §. Titio. de legat. 3.

Vors Sechste / ziehet sich dieser Erbvertrag ausdrücklich vff diß Compromiss / ut relatum t̄ insit referenti. l. ass. de hered. instit. l. 1. de recep. latissime Tiraq. de ll. connub. gloss. 5. num. 177. Menoch. consil. 1. num. 83. & relativa t̄ ad actus præteritos restringuntur, & secundum hoc intelliguntur. Tiraq. de ll. connub. gloss. 5. num. 177. Ingleichnuß wie das Compromiss / bald im anfang / sich vff den Vertrag ziehet / als nemlich / das derwegen / vnd krafft desselbigen Vertrags / die Veranlassung inswerck geset / vers. sondern in dem vffgerichteten Vertrag ic. & paulo post. das sich demnach ic. Qualitates igitur d. transactionis insunt huic compromisso, quod se eo refert. Jacob. de Petra. consil. 10. in fin. num. 44. & quale t̄ jus causæ, idem causati. l. 4. ubi Bald. & Dd. de just. & jur. Bald. c. 1. in princ. Quib. mod. feud. amitt. Everar. loc. a minori. in fin. præsertim cum quæ t̄ in proximo ponuntur, (ut hic in compromisso statim d. transactio, quod se refert, posita est) intelligantur causa esse finalis dispositionis. Socin. consil. 165. num. 7. vol. 1. Cachéran. decis. 23. num. 21. Lanfranc. c. quoniam. in princ. num. 2. de probat. secundum t̄ cujus naturam & jus actus interpretandus. Socin. d. consil. 165. num. 21. Paris. consil. 67. num. 5. vol. 1. per l. pen. C. de codicill. l. non codicillum. C. de testament.

Vors Siebende / wo in diesen geringen Puncten / zur ordnung des Processus allein dienlich / der Erbvertrag sollte geschwecht / vnd allein vff die lebendige Personen restringiret werden / were zubesorgen / das er in andern viel wichtiger Puncten vnd articulis / so vff die decisoria gehen / disputirlich gemacht vnd zerrüttet werden möchte / l. cum proponas. C. de pact. & l. cum te. C. de pac. inter empt. Diximus autem supra, contractus t̄ esse individuos, nec scindi debere. Cag. l. secundum. 10. num. 6. de reg. jur. Tiraq. in fine retrac. convent. num. 4. & 5. nec t̄ principale vitari ab accessorio

rio. Dec. Cagnol. & Dd. l. cum principalis. de reg. jur. aut mutari vel novari. Jas. l. si domus. §. de evictione. num. 18. de legat. 1. nec t causa continentia dividi debet. l. nulli. C. de judic.

76. Zum Achten/ ist es auffündiges Achtens/ quod quando t uno tempore plura fiunt, (sicut hic de compromisso in ipsa transactione conventum est) tunc unus actus praesumitur geri contemplatione alterius. Paris. confil. 97. num. 24. vol. 3. Menoch. confil. 52. num. 38. Cujus t autem contemplatione fit actus, ad eum porrigitur, licet non exprimatur. Paris. confil. 5. num. 47. vol. 1. & unde t pendet causa, pendet & causatum. l. sed et si quis. 30. §. interdum. 1. ff. de usufruct. & quod t expressum in uno capitulo connexo, in alio intelligitur repetitum. Tiraq. de retrac. convent. gloss. 5. num. 64.
77. nam pro t expresso habetur, quod intelligitur per relationem ad aliud expressum. Dec. confil. 350. num. 5. 6. Tiraquell. praall. loc. num. 176.

Vors Neuinde / kan nicht verneint werden / das diß Compromiß aus dem Erbvertrage fließe / wieder buchstab in beyden mit sich bringet / im Compromiß bald im anfang / im Erbvertrag / §. diweil auch 2c. darumb auch diese Veranlassung / als ein appertinens / effect & consequens, muß derselbigen eigenschafft vnd natur sein / wieder Haupt Vertrag selbst ist / Bald. & Dd. l. 4. de just. & jur. Nam de t coherentis idem judicatur quod de iis, quibus adherent. c. volentes. 8. de off. leg. l. qua religiosi. 43. de rei vend. Montanus trac. fin. reg. cap. 79. num. 2. 3. addens rationem, quia una t res non debet diverso jure censer. l. eum qui ades. de usucap. & de t similibus debet idem esse judicium. c. inter ceteras. de rescript. c. inter corporalia. de tra. sac. & quia idem (inquit ibi Montanus num. 4.) Juris est in minoribus, quod in majoribus. c. majoribus. de prabend.

81. Zum Zehenden/ ist es unverneinlich / das beydes im Erbvertrag vnd Compromiß / die meinung vnd intent der contrahenten gewesen / das sie aller ihrer forderung vnd irung das durch möchten verglichen vnd vertragen werden / wie diese causa finalis vnd intention im anfang des Compromißs / vnd hin vnd wieder im Erbvertrag / gesetzt / Solte nun das compromiß / wann einer vff einer seiten absterbe / verleschen vnd vffgehoben werden / so würde dieser verstand gar dem intent der Partien zuwider sein / vnd das gewünschte / vnd beyderseits gesuchte ziel verrucken / Considerari t autem debet in contractu quod actum est. l. ex empto. de act. empt. l. non omnis. Si cert. petat. l. semper. 34. ubi Cag. num.

2. 3. de reg. jur. l. 1. & tot. tit. C. Plus valer. quod ag. etiam in contractibus stricti juris. l. 3. l. non omnis. Si cert. petat. l. si stipulatus. m. l. si ita. 126. §. pen. dell. O. quo t respectu omnes contractus bonae fidei sunt. Jas. §. quadrupli. num. 88. Inst. de actio. & §. actionum. in princ. num. 1. eod. tit. Menoch. confil. 34. num. 51. Bald. confil. 112. queritur. ad fin. lib. 1. Dec. confil. 555. num. 2. 3. 4. Paris. cons. 32. num. 16. lib. 1. nec t actus operari debent ultra intentionem agentium. l. non omnis. si cert. petat. Paris. confil. 88. num. 22. vol. 1. cons. 141. num. 13. vol. 4. confil. 65. num. 27. vol. 2. cons. 109. num. 23. vol. 3. confil. 118. num. 11. vol. 4. nec ultra vel aliter quam gestum vel actum & actitatum est. Paris. confil. 84. num. 12. vol. 1. cons. 85. num. 8. confil. 86. num. 9. cons. 113. num. 22. eod. lib. 1. confil. 56. num. 4. vol. 3.

Vors Eilffte / muß vnd sol die erbliche Verpflichtung / so zu lest im Erbvertrag gesetzt / auch vff die Veranlassung / die darinnen verleiht vnd darauf ervolget / gezogen werden / Nam obligatio t subiecta generalis omnia praecedentia pacta includit. l. juris gentium. §. quod ferè novissima. de pact. & virtus t termini a quo, transfunditur in terminum ad quem, quoniam adaequantur. Socin. confil. 165. visis. num. 29. vol. 2. Dd. l. 1. de legat. 1. & conventum t in praecedentibus, intelligitur repetitum in sequentibus, praesertim in eodem instrumento. Titia. §. idem respondit. 1. ubi Dd. de l. O.

Vnd gilt disfalls der X. argument nicht / das solches von den vertragenen Punkten / vnd nicht von dem Compromiß zu verstehen / dann eben die Verfassung ein im Erbvertrag einverleibet / vnd neben andern sambt vnd mit vertragenen Punkten ist / nemlich das die aufgesetzte irumagen vor den Compromissariis sollen ventiliret / vnd hernacher von dem ordinario ant Cammergericht geörtert werden / 2c. ut quod juris est in reliquis, debeat etiam in hac esse transactionis parte, quam t individuum esse diximus. l. qua de tota. de rei vend. c. 6. de consuetud. cum similib. praesertim cum transactione tota, tanquam t dignior, trahere debeat ad se partem minorem, & ejusdem facere juris, etiam si per se alterius esset qualitat. l. cum qui. de usucap. l. longè. de divers. & temp. praescript. Tiraq. de retrac. prox. §. 1. gloss. 7. num. 8. Curt. trac. feud. p. 2. in princ. c. 1. de controu. inter mas. & fam. l. cum in diversis. de relig. & sumpt. fun. Idem Tiraq. de retrac. prox. §. 30. gloss. 2. num. 15. per c. quod in dubiis. de consecrat. eccles. c. 1. eod. in 6. c. de jejuniis. ubi gloss. verb. celebrari. 76. dist. & idem Tiraq. ibid. §. 36. gloss. 3. num. 6. cum ibi alleg. & t quod idem valeat in arbitriis & compromissis, ut idem sit judicium de connexis & dependenti-

dentibus, quod de principali latè probat Blancus trac. de compromiss. p. pen. quest. 6. num. 15. per l. proinde ff. ad L. Aquil. l. deus. de adm. tutor. Felin. c. causam quia. num. 3. de rejud. Hypp. rub. de fidejuss. num. 187.

Zum Irólffen/wann gleich diese vorige Veranlassung vffgehoben were/ so volgete doch/ weil sie ein stück dem Vertrag einverleibet ist/ das krafft des bewilligten/ vnd von Keyß. Rat. besttigten Erbvertrags/ die R. vff anhalten sßrer herrschafft/ derwegen sich vñe new zuveranlassen / vnd also dem bewilligten Vertrag nachzukommen schuldig weren/

Dann wann gleich die hypothesis vnd species der Veranlassung verloschen were/ so bliebe doch die thesis & genus, nemlich das die verledigte Puncten zurecht sollen verfaßt/ vnd darnach im Cammergericht ab ordinario dara vff errandt werden / Qui t enim semel suscepit compromissum, id vel invitum adimplere cogitur & persequi. l. 3. de recep. arb. & quando t hoc est actum & conventum, debet renovari vel prorogari compromissum, quamvis extinctum. l. non distinguemus. §. de officio. l. si cum dies. de recep. arb. Bald. Cast. l. si quis sub conditione. de condit. instit. Blanc. trac. de compromiss. p. 9. quest. 29. num. 75. vers. nisi sit actum de prorogando. & t effectu unum est compromissum. l. si cum dies. §. si quis ex litigatoribus. de recep. arb. Alber. l. Labeo ait si arbiter. num. 3. eo. tit. Frustra t igitur fit per plura quod fieri potest per pauciora. l. 1. ubi Bald. Quod met. caus. l. ampliorem. §. in refutatoriis. C. de appellat.

Jedoch vñ diesen grund halt ich/ das diese sache nicht festiglich zusehen / quia non t modo compromissum, sed etiam contractus & promissio ac stipulatio (licet t alias transeat in heredem. l. 2. §. 1. cum seq. de li. O. l. veteribus. 13. de contrab. stip.) super compromisso faciendo, solvitur alicujus litigatoris morte. Blanc. de compromiss. quest. 7. tit. de annullan. ex persona. §. morte partis. num. 2. per Castrens. consil. 31. super. vol. 1. nec t prorogatio aut novatio compromissi potest fieri, nisi ex partium consensu. latè Blanc. de compromiss. quest. 7. tit. ex prorogatione. num. 1. & per tot.

Vers Drenzhende / so ist diffals nummehr res nicht integra, sondern vñ solchen Erbvertrag/ vnd bewilligten Compromiss/ haben die Partij alle am Cammergericht hantende/ vnd mit grossen Unkosten weit beforderet/ Rechtfertigungen fallen lassen/ renuncirt/ abgeschafft vnd eingestellt / De nun der aufsatz nicht mehr gelten solte/ würde ein oder der ander theil mercklich verleset / sintemal ohne grosse Unkosten/ ja auch weitläuffige disputation, die abgeschaffte vnd verlassene sachen/ in vorige

gen stand nicht möchten gebracht werden / At. cat. & ad. l. postquam. in princ. C. de pac. aut b. qui semel. ubi Dd. C. quom. & quare. jud. l. 3. l. 4. & papam. C. de transact. Derwegen richte nicht zuschli. ssen / damit kein theil diffals verleset werde/ das es die rechte sachen/ so nummehr in vorigen stand nicht wol können gebracht werden / durchs vñ gericht/ oder dergleichen neuen Compromiss/ zuerörtern seyn / Contractus t enim qui alias morte alterutrius fin. untur, vel voluntate, manent tamen & durant ac transeunt ad heredes, quando res desit esse integra. §. rectè. ubi gloss. & Dd. Inst. de mandat. l. fin. ff. pro soc. Et na. de t compromisso definit Jason, licet ad aliud propositum, non tamen negans id verum esse in l. si quis arbitratus. num. 10. vers. Unde sicut mandatum non finitur morte, quando res non est integra. l. mandatum. C. Mand. ita nec potestas arbitrandi. & num. 12. vers. Sexto notabiliter limita & hic attende, prædictam regulam non procedere, quando res non esset integra &c. addens rationem, quia alioquin t alius locupletaretur cum alterius damno. contra l. non debet. de reg. jur. l. nam hoc natura. de condit. indeb. & pro hoc etiam facit L. & quia. 6. ubi Dd. de jurisd. om. jud. ex qua probatur, quoties t delegata jurisdictione (cui arbitria t comparantur. Dd. c. ult. de arb. & l. si quis arbitratus. de li. O. l. arbitro. Qui satisd. cogant.) res desit esse integra, tories eam non finire morte, licet alioqui causa integra extinguatur. d. l. & quia. 6. ubi Dd. de jurisd. om. jud. cum ibi alleg. gloss. & Dd. c. quia. de jud. Menoch. de jud. arb. lib. 1. quest. 68. num. 46. Dicitur t autem res non esse integra, quando geri capta est. l. & quia. 6. ff. de jurisd. om. jud. vel quando jus aliquod propterea datum aut remissum est, ut Jason declarat. d. l. si quis arbitratus. num. 10. cum seq. de li. O. & melius Glossa magna. Angel. & Dd. §. rectè. Inst. de mand. ubi dicunt, rem definire esse integram, sic ut transeat contractus & obligatio ad heredem, quando cepit interesse, & damnum oriri inde alteri parum possit. Menoch. d. quest. 68. lib. 1. de jud. arb. num. 46. Welchs Interesse dann alhie desto grösser vnd scheinbar ist. das sonst/ wann man diff Compromiss solte streiten vnd zu nichte machen / der ganze haupt Vertrag auch könnte in zweiffel gezogen vnd angefochten werden / ex regulâ: Frangenti t fidem fides quoq; frangenda l. si proponas. 21. C. de pact. l. 1. de loc. pub. fruend. l. nec filius. 7. C. de reb. credit. l. si quis major. l. siue. C. de transact. l. de dissonis. ff. de pact. l. si societatis. C. de pro soc. l. si convenerit. 14. in fin. ff. eod. tit. Jason latè l. qui Romæ. §. Seja. num. 5. 6. de li. O. ubi dicit: idem obline-

107. obtinere, etiamsi † juramentum interve-
niat, quod probat. *f. 3. c. sicut. 29. §. fin. de
jurejurando.* bevorab diffals/da wegen dieses
Compromiss förmlich der Erbvortrag an-
genomimen vnd bewilligt/Nam quando † non
108. servatur pactum, cuius contemplatione
potissimum contractum est, totus contra-
ctus annihilari potest. *l. cum te fundum. 6.
C. de pac. int. empt. ubi Bald. & Dd. Jas. & Dd.
l. lecta. Sicer. petat. Bars. l. fin. de condic. caus.
dat.* Nam, nedum † in contractu inno-
minato, cessante causa cessat effectus, &
109. aboletur contractus. *l. 1. ubi notat. Bald. in 1.
notab. C. de condic. ob caus. sed etiam nomi-
nato, ut probat Tiraquellus in trac. cessante
causa. p. 1. verb. contractus. num. 58. per d. l.
cum te. C. de pact. inter empt. quem textum
ad id expendit & dicit singularem. Alexan-
der l. dedi. quasi. ult. de condic. ob caus.*

Zum Vierzehenden / könnte man diffals
ohne grosser weitung vnd geschicktheit von dem
bewilligten Erbvortrage vnd auftrag nicht ab-
stehen / vnd die sachen in vorige irrungen brin-
gen / Dann öffentlich vnd am tage/wie Kriege/
Fehde vnd allerley vnrat / ut publica mala
aus diesen irrungen / so numehr begelegt / ent-
standen / das wann gleich kein Compromiss
diffals vorhanden / dennoch / aus † Richterli-
chem Amte man nach gestalten sachen die Par-
thei dahindringen könnte / vnd billich solte / ad
vitanda scandala publica, & propter timo-
rem armorum. *Jas post Cast. & Alex. l. qui-
dam existimaverunt. num. 4. in 1. limit. ff. si
cert. petat. Anton. & Imol. c. 1. de mul. petie.
Bald. & Canonist. c. cum ecclesia Viterbana. de
elect. per l. aquis. de usufruc. cum aliis que Ja-
son cumulat praall. loc.*

Vnd meines verstandes seind diese beyde
letzte Rechtsgründe also wichtig / das wann
gleich nichts anders vorhanden were / dennoch
dieser ursach halben man billich beydem Com-
promiss bleiben / vnd dem nachsehen sol / fürs-
nemlich dem regierenden Landesfürsten / vnd
ganzer Herrschafft zu vnderthemigem gehor-
samb / & propter bonum publicum, ad ca-
venda majora mala.

REFUTATIO RATIO- NUM DUBITANDI AD I. QUESTIONEM

110. Erwegen auch nicht nothwendig die ra-
tiones dubitandi weitleufftig abzuleh-
nen / Jedoch was Erstlich von dem nah-
men des Compromiss vnd dergleichen ge-
het, ist es an dem / quod species † contractus
magis sumatur ex substantia, quam de no-
minatione. *l. insulam. 6. ubi Jas. & Dd. de
praescript. verb. Cast. l. Aristo. in fin. de donat.*

*Socin. l. 2. in fin. princ. Sicer. petat. Cagnol. l.
quoties. 68. num. 2. de reg. jur. Roman. consil.
509. num. 2. 3. & † contractus species, magis
expactis, clausulis, effectis, iudicatur, quam
ex nominatione. Jas. in praesul. feud. num. 1.
10. c. illo. 4. de pig. ubi Imol. 4. notab. c. 3. de
empt. ubi Dd. l. si inter virum. 24. de pac. dotat.
l. si olei. 21. C. de locat. Molin. de feud. §. 41. num.
40. Schurff. consil. 79. pro clara. num. 54. cens. 3.
l. si uno. ubi gloss. verb. transactio. (que in Flo-
ren. est l. ex conducto. 15. §. Papinianus. 3.) l.
in lege. 23. ff. Locat. Cravet. consil. 20. quod con-
tractus. num. 5. vol. 1. Dec. consil. 542. num. 12.
cons. 313. num. 1. 3. Socin. consil. 17. num. 4. vol. 3.
Fab. de Monte tract. empt. quasi. ult. num. 7. Tu-
raq. copiose de retract. condens. §. 1. gloss. 14. &
l. si inquam. 8. verb. libertus. num. 54. C. de re-
vocat. donat. pro quo regulat. in conventionali-
bus. 53. de ll. O. l. si debitor. 39. §. 1. de contra-
hend. empt. ad idem copiose Jacob. Menoch. con-
sil. 27. rigorosis. num. 42. 43. Alban. consil. 1. num.
4. Natta consil. 49. num. 12. Mandel. consil. 34.
num. 7.*

Was aber die Verschreibungen an ihm
selbst belanget / ist oben beydes aus den Worten
des Erbvortrages vnd Compromiss / diese me-
nung bestetigt / das darauf nichts widerliche
möge angetragen werden /

Vors Andere / ob † wol verträge vnd
compromissa diversi contractus seind / so
folget nicht / das man nicht von beyden zugleich/
jedoch respectivē, habe handeln inögen vnd
können / *l. pacta noviss. ubi Jas. & Dd. C. de
pact. l. tutor. de bis quib. ut indig. Jas. l. qui
Roma. §. Seja. num. 4. de ll. O. Non † enim
sunt contraria, quæ diversa habent subiecta,
vel diversos fines, sed separata. Cag. l. ubi re-
pugnancia. num. 4. 5. 6. 7. de reg. jur. ex Bald.
l. 1. C. de fin. late Jason & communiter repes-
ses. l. naturaliter. §. nihil commune. de acq.
pos.*

Das / zum Dritten / die transactiones
vnd pacta vss alle Erben kommen / ist diffals
nicht entgegen / dabey gebracht / das diese Ver-
anlassung ein stück des Vertrages ist / vnd also
auch vss die Erben kommen muß / *ex regula L.
quæ de tota. de rei vend. quod etiam sentit
Panormitanus c. fin. num. 8. de arb. in vers.
Istud non est verum compromissum, sed est
quædam transactio sive compositio. c. quin-
savallu. de jurejur. aurb. si vero. C. de judic.
Compositio autem sive pactum transit in
heredem. &c.*

Zum Vierten / das diß Compromiss
von dem Erbvortrage abgesondert sein sol. ist diffal-
sals mi nichten nachzugeben / aldwieweil es in
dem Erbvortrage verwilligt / vnd demselbigert
zu volge vssgerichtet / wie oben weitleufftig be-
wehret.

115. So seind / juni, fünfften / die t trans-
actiones auch nicht stricti juris in subjecto bo-
nae fidei. l. 3. C. de transact. wie dann Jursien
116. t vnd Herrnhandel bonae fidei seind / Jas. l. si
insular. 84. num. 19. de ll. O. Menoch. consil. 27.
117. num. 25. & 36. & t reliqui contractus, adje-
cta clausula: Sine dolo. l. hoc jure. 152. §. ult.
de reg. jur. Bald. consil. 343. lib. 1. & quoad id
quod actum est. Jas. §. actionum. num. 1. Inst.
de action.

Weil dann nun droben beweiset / das
diese veranlassung ein appertinens des haupt-
erbovertrages / vnd dem anhengig / vnd auch des-
selbigen Recht vnd qualitet / art / natur vnd ei-
genschafft / als ein accessorium vnd conse-
quens, zurichten vnd zu reguliren sey / Vff
ist / lechlich / dieser meinung nicht entgegen / was
von abacsponderten Handeln / & de non faci-
enda extensione ad alias res, oben angezo-
gen /

- Ex quibus omnibus apparet atq; con-
fiscitur, non modo non dissoluta esse Illu-
stris. Principis argumenta, neq; firmatam
Ingolstadiensium conclusionem, in priore
illorum responso deductam, sed potius fir-
mam manere Illustris. Principis intenuo-
nem, nec vel in minimo firmissima argu-
menta, pro sua Celsitudine, imò pro bono
& statu totius regionis, atq; ipsorum etiam
R. esse labefactata: atq; usu venisse Ingolsta-
diensibus, qui super falso & arenoso funda-
mento effecti arbitrii adificarunt, id quod
118. dicitur: Collapsa t ruunt sub ductis tecta co-
lumnis. l. egi. de except. rei judicat. c. qualiter
de accusat. Ever. in loc. legal. ad finem proxi-
119. & dato, t uno inconvenienti plura conse-
qui Castrensis l. de contractu. C. de rescind.
vend. ac, ut ibidem subdit num. 3. Dato eo,
quod non oportet, sequi id quod non expe-
dit &c. Item quod scribit Irenaeus lib. 5. cont.
baret. Multa malè interpretari oportere
eos, qui unum non volunt rectè intelligere.

- Quid quod præcipua quidem funda-
menta hujus quætionis non modo labefa-
ctata non sunt ab Ingolstadiensibus, sed ne-
quidem attracta aut prævisa: Unde efficitur,
ut quamvis arbitrium hic esset contractum,
neq; mentio hæredum illata (quorum u-
trumq; adesse jam ante demonstratum est)
tamen illud ab obitu alicujus ex Ducibus
extingui nunc non possit, postquam desit
res esse integra, quæ restitui in integrum
commodè non possit, nempe renunciatio-
nibus litium in Camera pendentium u-
trinq; factis, quæ sine motu, & armorū me-
tu, redintegrari nequeant, ut superiorum
annorum tumultus ostenderunt. Ut igitur
120. reliqui contractus t & actus jurisdictionū,

quamlibet personales, nec transeuntes in
hæredem aut successorem, morte partis ali-
cujus simul pereuntes, manent tamen neq;
commoriuntur, quoties desit res esse inte-
gra, ut de jurisdictione est textus ubi omnes
Dd. L. & quia. 6. de jurisdic. om. jud. c. grati.
de off. delegat. de his contractibus textus in
§. recte. Inst. de mandat. ubi Glossa verb. item
si adhuc in integra. addit: desinere t rem esse
integram, postquam aliquid geri cepit, ut
partis jam interfit, non distedere a contra-
ctu. l. si procuratorem. §. mandati. ff. mandat.
Et Angelus ibidem ait: in judiciis, quoad
partes, desinere rem esse integram, quando
facta sunt præparamenta iudicii & sumptus,
vel alia, unde interesse cepit, ut solvi iudi-
cium morte non debeat. per l. tam ex con-
tractibus. §. fin. ubi Dd. de jud. pro quo tex. l. si
pecuniam. §. in princ. de condict. ob caus. dator.
Sic etiam Jason l. si quis arbitrari. de verbor.
obligat. & alii probant, non finiri morte
partis arbitrium, quamlibet verum & per-
sonale, sed transire in successorem, si res
ante mortem desierit esse integra. Quod
t maximè verum est, quoties id publicam
utilitatem & tranquillitatem, ut hic, con-
cernit, ut in simili dispositum. l. verum.
63. §. in hæredem. 6. l. actione. 65. §. pen. ff.
pro soc. & de arbitrio traditur. L. quidam
existimaverunt. ubi Jas. num. 4. §. ff. si cert.
petat. ubi communiter tradunt Dd. posse
vel invitare partes adigi ad arbitrium, ob bo-
num publicum, ut vitetur timor armorum
& alia scandala. per l. squissimum. de usufruc.
Item ob aliud bonum publicum, vel quan-
do, ut hic, partes diu in litigio fuerunt.
Jason & Dd. l. conventionum. de pact. & d.
§. quidam. ubi Alexand. num. 4. Cast. num. 3.
Jas. num. 4. Cag. l. id quod nostrum. num. 19. de
reg. jur. Felin. num. 5. in 3. fall. post Panorm.
in rub. de treug. & pace. per c. placuit. 90. dist.
Inq. Socin. & alii c. i. de mut. petitionib. Panorm.
c. cum inter. fin. num. 7. de elect. c. ult. in 4. no-
tab. de major. & obedient. vel t iudex videat,
quod per propriam sententiam litem com-
modè finire non posset (quod & hic timeri
necesse est, ut superioris temporis arma &
acta docent) c. placuit. 90. dist. Abb. c. humilis.
in 4. notab. de major. & obed. l. congruentib. 4.
C. de patriapoteft. l. 1. §. quamvis. Ubi pupill. e-
duc. deb. Angel. & Jacob. de S. Georg. l. si unus.
in princ. de pac. multò igitur magis ob hanc
causam sustineri debet arbitrium, jam semel
placitum, quia facilius t admittitur & susti-
netur contractum, quam contrahendum,
ordinatum quam ordinandum; c. quemad-
modum. 25. §. quod si. vers. quamvis inter dū con-
tractum non dirimat. ubi gloss. verb. impedit. de
jurejurat. c. si vir. dist. 27. §. ult. 15. quæst. 1. l. qui
furcm.

furem. de stat. bom. l. i. iudex. de iud. l. i. §. origo. de postulan. §. item furiosi. Inst. Quib. non est permitt. facere testam. l. patre furioso. de iis qui sunt sui vel alie. iur.

125. Unde non obstat hic theoria Blanci, de compromiss. quest. 7. tit. ex se finitur compromissum. num. 5. ubi dicit: si t in compromisso facta sunt renunciationes vel derogationes, quibus jus partis sublatum, & post illud aliquo casu dissolvatur & expiret, tunc eas renunciationes simul expirare, nec partibus obesse. Bald. Raph. Fulg. & Dd. l. si diversa. C. de transact. per l. tale pactum. §. qui provocavit. de pact. l. si super. C. de transact. r. dilectas. de arbit. Alex. consil. 22. viso. vol. 1. cons. 63. in causa vol. 3. Dec. consil. 93. & protenni. vers. confirmatur primo. Jas. l. postquam liti. num. 3. C. de pact. vers. item diligenter. & l. non dubium. in fin. C. de legib. l. sub pretextu. in fin. C. de transact. l. certi conditio. §. si nummos. sicut. petat. Felin. Card. & Canonist. c. cum olim. de prescription. Non enim sumus in illo casu compromissi finiti & expirantis, sicut supra vidimus, & si essemus, tamen hic ad lites, per arbitrium ac transactionem sopitas, renunciatas, & in Camera deferatas, vel nullo modo, vel sine urgenti incommodo, non tantum partium, sed etiam publico, & armorum terrore, bellique periculo (ut preterita sunt documento) rediri non potest, longe ut sit melius & aequius compromissum istud durare, quam t tot scandalis novas occasiones dare: contra divinum preceptum, & minae ei congruentes. Matth. 18. vers. 7. 8. 9. Marc. 9. 42. cum seq. Luc. 17. 1. Roman. 13. 14. Galat. 5. 10. & 12. Accedit his consuetudo notoria Germaniae, & vicinarum regionum, compromittendi inter principem & subjectas civitates, quoties lis inter illos orta est, quae procul dubio consuetudo aequè bonas ac congruentes rationes habet publicè salutare, atque statutum simile, quo t propter bonum publicum partes ad compromissum adiguntur, de quo Blancus trac. de compromiss. in princ. Bartolus Baldus & communiter Dd. in 1. Const. Cod. quod t statutum, dicit Blancus num. 5. ibidem in 3. conclus. esse favorabile, & extendi de casu ad casum, & ad similes casus. Bart. l. si constante. 9. quest. 9. quasi. 1. principal. & communiter Dd. in rub. solut. matrimon. Alex. consil. 207. num. 24. vol. 6. cons. 125. vol. 7. & hanc dicit Blancus ibidem esse communem. Paribus t enim passibus statutum & consuetudo ambulant. Craver. consil. 137. num. 5. cons. 251. num. 3. & ubi unum obrinet, ibi & alterum, ac contra. Craver. consil. 137. num. 3. consil. 30. num. 3. Et inter-
- 126.
- 127.
- 128.
- 129.
- 130.

ex consuetudine sustineantur, probat Angelus consil. 272. in fin. Blancus de compromiss. quest. 2. num. 45. ubi dicit, consuetudinem in his potissimum attendi. Si igitur vel invita civitas subdita, ex praemissis, cogi ad arbitrium vel arbitramentum istud posset, multò magis in eo, semel placito ac convento, retineri debet. l. 3. cum seq. de recep. arb. ex reg. d. c. quemadmodum. 25. §. quod si. de iure iuran. cum aliis supra allegat.

In quo non est hic ulterius insistendum, quandoquidem non inter terminis arbitrii, sed meræ transactionis ac judicialis instantiae versamur, quæ utraq; ad hæredes, etiam non nominatos, transeunt, maxime in filios, & potissimum in feudalibus ac iuribus dignitatum, de quibus hic, ut supra probatum est. Et si essemus hic in casu veri ac simplicis compromissi & arbitrii, tamen t 131. & illud nostris in terminis derivaretur in hæredem, neq; finiretur morte, quandoquidem ab Illustr. Ducibus, ut rectoribus provinciarum, & regentibus suarum ditionis, de rebus non privatis, sed ad Ducatus iura ac regalia pertinentibus, compromissum est, ut unius morte illud expirare non debeat. c. presentata. de testib. sed ad hæredes ac successores transire. Aretin. Ant. de But. Abb. d. c. presentata. Blanc. de compromiss. quest. 7. num. 9. præsertim isto nostro casu, ubi discreti successores & hæredes, ab utraq; parte, ad omnia & singula transactionis capita, & sic etiam ad insertum compromissum, sunt obligati, quo t casu verum etiam arbitrium ad hæredem transit. c. ult. Panor. & Canonist. de arb. l. diem. §. 1. ubi Bart. Alb. Bald. l. sed & interpellatur. §. ult. de recep. arb. Blanc. de compromiss. quest. 7. in princ. num. 2. in 1. limit. Spec. de arb. §. finitur. vers. item morte. Bald. consil. 102. omnis potestas. vol. 3. Hyppol. de Marsil. sing. 54.

Ex quibus omnibus & singulis credo satis planum esse factum, nihil obstantibus Ingolstadtens. rationibus, non admodum solidis, & à subjecto decurrantibus, istud compromissum, super dirigendo processu factum, per mortem Illustris. Principis Lucis N. excelsæ memoriæ &c. non esse finitum, sed etiam modò durare, & secundum illud processum esse dirigendum atque sententia tandem iudicis finiendum.

II. QUESTIONIS RESOLUTIO.

RATIONES DUBITANDI

Der Andern Fragen haben die R. the
intent in gemeinem Recht gegründet /
Dann weil disfalls im Compromiss kein
nec erweh-

- ne erwehung der Erben geschehen/so dringet die volge/das durch absterben des einen Parth/ als Herzogen N. solche Veranlassung getödet und vffgehoben/ Ubi t̄ enim hæredis facta in compromisso non est mentio, non transit illud ad hæredes, sed solvitur morte unius litigatoris: c. ex parte. c. ult. de arb. Alber. l. compromissum. num. 6. ff. eod. Spec. cod. §. differunt. & §. finitur. versic. morte. & Host. cod. §. qualiter. & Azo in summa Cod. eod. §. item. Ab. & Dd. Lanfr. de arb. 3. quest. 4. quest. princ. Blas. cod. trac. quest. 52. Blancus de compromiss. qua. 7. de annull. compromiss. tit. ex persona partis. §. morte partis alterius. num. 1. 2. & per tot. ubi vers. intellige prædicta. fol. 481. extendit etiam ad stipulationem & contractum, quo facta est conventio (ut nostro casu) de compromittendo, quia (inquit) non debet esse majoris efficaciar ad transmittendum, quam ipsum compromissum, quoniam am verba t̄ non extenduntur ultra suam naturam. l. si unus. in princ. ff. Locat. ut per plura alia concludit Castrensis consil. 31. super vol. 1. l. diem proferre. 32. §. 1. per illum tex. l. sed & interpellatur. §. fin. de recep. arb. etiam t̄ cum plures ab una parte, ut hic, compromiserunt, & unus eorum decedit. gloss. d. §. 1. verb. morte. etiam si causa non solum individua sit, quo casu solvi non est dubium. gloss. præall. loc. Blancus trac. de compromiss. quest. 7. num. 8. per Angelum consil. 27. punctus. & alia jura quæ allegat: verum etiam si sit dividua, ut simul de omnibus judicaretur. gloss. præall. loc. Angel. consil. 248. Blanc. trac. de compromiss. quest. 7. vers. & dictam, quod habeant judicare de omnibus, & tunc idem ut annullatur. num. 8. Albanus ad Bart. l. Labco. de arb. ubi etiam ponit, si t̄ compromissum innovetur, postquam morte fuerat prius extinctum, prorogationem esse nullam, nec posse aliter valere, quam ut novum compromissum, quæ de prorogatione plura. Blancus trac. de compromiss. quest. 7. tit. ex prorogatione. mihi fol. 511. per tot.

- Nun siehet man aus J. J. On. fast allen Schreiben/ auch aus dem vtraga vnd Compromiss selbst (ex t̄ quo sumi debet quod actum est. l. si cum dies. §. plenum. l. non distinguimus. §. fin. de recep. arb.) welcher inhalt dis bewilliget vnd abhandelt das keine forderung vnd irrung ohne der ander sol beygelegt oder veranlasset werden/ ut hic causa, vel ex eo quod actum invenitur, sint individua. Ex quo sequitur etiam, quod t̄ uno ex litigatoribus ex una parte mortuo, totum solvatur hoc compromissum: Dato quod plures compromiserint. gloss. Alber. & Dd. d. l. diem proferre. §. 1. de recep. arb. Blanc. de compromiss. d. quest. 7. num. 8. vers. secus si erat indi-

vidua, quia tunc finitur compromissum &c. non tantum quoad hæredes defuncti sed etiam, quoad superstites alios litigatores. Dd. d. l. diem proferre. §. 1. de recep. arb. l. si decem cum petiero. de U. O. l. qui liberis. §. hac verba, de vulg. & pup. Bertachin. in repertor. verb. compromissum finitur. vers. 5. ibi. quod verum, est etiam quoad alteram partem superstitem, secundum gloss. ibi & Cast. consil. 28. p. 1. ut nihil hic habeat obstare, si dicatur, hæredes mortui posse juri pro se introducto renunciare. l. pen. C. de pac. aut eorum tutores posse supplere. l. si compromissum. 52. l. diem. §. pen. de recep. arb. Obtenet enim, hoc, cum hæredum diserta in compromissum facta est mentio. d. l. si compromissum ita factum fuerit, ut presente utroq. aut hæredibus eorum. 52. de recep. arb. secus t̄ cum, ut hic, nulla est facta hæredis mentio, aut tamen ab una parte; tum enim solvitur totum, compromissum. l. sed interpellatur. §. fin. l. diem. §. 1. de recep. arb. & consequenter, quod t̄ solvitur, non potest in una parte valere, in altera non, sed morte unius socii solvitur, etiam si plures supersint. §. solvitur. 5. Inst. de societate. l. actione. 65. §. morte. ff. pro soc. maximè quando t̄ (ut nostro casu) factum est compromissum super actu non perfecto, sed perficiendo. Bart. Alex. & Dd. l. si quis arbitratus. ff. de U. O. Cast. d. consil. 28. Bertach. præall. loc.

Ob aber wol diffals in Compromissarien compromittiret/ ad dirigendum processum, vnd nicht das sie erkennen sollen/ Dens noch auch solch Compromiss vff die Erben nicht mag transmittirt werden/ wann darvon in der Verfassung nicht ausdrücklich meldung geschehen/ quoniam idem t̄ juris in parte quod in toto, l. que de tota. de rei vend. & t̄ vel minima tractatio causa, pars est arbitrii, etiam ante sententiam. l. non distinguimus. §. questum. vers. partemq. sententia esse. de recep. arbit. ubi etiam IC. ostendit, vel minimam partem esse personalem & indelegabilem. in verb. idq. legari non posse &c. quod confirmat gloss. per. l. 2. C. de sent. ex brev. recitand. Quare nihil hic mutare debet quod conventum, ut à Camera Imperii sententia ferretur. Nam sententia t̄ an sit de actis & pars judicii disputabile est. Jas. l. 1. num. 5. C. ut lite pend. & ut maximè sit. ut ibi Jason dicit esse veritatem. per l. acta. l. actorum. de re jud. cum simil. tamen non t̄ mutat arbitrium, etiam si conventum sit, ut ab alio vel ad alterius consilium sententia dicatur. Bart. Alex. Jas. & communiter Dd. l. si quis arbitratus. in fin. de verb. obligat. Nam instar est arbitramenti per se si conveniat quis qualem sententiam dicat, etiam si judex alioqui sit. l. si convenerit.

ubi gloss. Bart. Jas. num. 7. 8. de re judica. quo loco licet disputent, utrum valeat arbitrium, in quo conveniatur, qualem sententiam dicat arbiter, vel ad alterius placitum, quoniam aufertur arbitrandi libera potestas. l. item. 19. §. item Pomponius. de recep. arb. tamen id hodie receptum, ut ibi Dd. fufius ostendunt. Blanc. de compromiss. quest. 8. de ord. proceden. & quest. 9. de sent. & exec. sed & olim fuit, quando non ad beneplacitum, tertii, & nudam voluntatem, sed in arbitratum aut arbitrium compromitteretur. d. l. item. 19. §. item Pomponius. vers. sed si ita sit compromissum arbitratu Titii. de recep. arb. l. si quis arbitratu. ubi omnes Dd. de verb. obligat. Intel-

146. ligitur tamen de arbitrio boni viri. l. hac vetudicio. de contraben. empt. l. 1. de legat. 2. qualis

147. t est iudex. l. vir bono. Jud. Sol. Bart. l. si societatem. §. arbitratorum. num. 4. ff. pro soc. In-

148. quem cum t sit hic sententia dictio collata, non est dubium, quin hoc nihil obstat, quoniam effectu conventum intelligitur,

149. ut secundum jus & æquum bonum, quod t iudex sequi cogitur. l. placuit. l. rem non novam. cum auct. inserta. C. de jud. l. in omnibus. de reg. jur. sententia dicatur.

Vnd das diß ein pur lauter Compromiss seyn/wann von den Compromissarien veran-

150. lasset/das man die beschlossene acten am Cammergericht zuversprechen sol vberschicken, solchs setzet in terminis Mynsinger 9 observ. 2. cent. 4. alda er noch nicht sagt/weichs disfalls dem Jass den Boden aufstossen wil/nemlich das t man solche acten im Cammergericht nicht annehme/noch daruff erkenne / Sic enim loquitur. Eri coram arbitris ventilata ab eisdem transmittantur ad Camerales iudices, ut secundum ea sententiam concipiant & arbitris remittant, talia acta non recipiuntur, quia assessoribus Camera non licet aliis consulere vel sententias concipere: neque enim consultores sed iudices esse debent juxta ordinat. in l. p. tit. 13. Quod si verum esset, sequeretur frustratorium, atque ideo nullum vel ex hac causa esse compromissum, quia nemo sententiam diceret, nec arbitri, quoniam hoc illis non permissum ex conventionem, per ea quæ cumulat Menoch. de jud. arb. lib. 1. quest. 37. quæro. n. 16. usq. ad fin. licet aliud esset, si illis permissum foret de consilio alterius pronunciare, quia sufficeret requisivisse. Spec. de arb. §. sequitur. n. 16. Dd. d. l. si quis arbitratu. sed nec habent ex jurisdictione, quoniam nullam t habent. l. privatorum. C. de jurisdic. om. jud. Coras. l. illicitas. §. ult. de off. præs. Menoch. de jud. arb. lib. 1. quest. 2. num. 18. 19. hoc præsertim casu, cum sint minores ipsis partibus & eorum subjecti. l. 3. de recep. arb. nec etiam ipsa Camera, utpote non suscipiens,

quod esset absurdum, nec res exitum reperiret. d. l. item. 19. §. item. 2. cum seq. de recep. arb. Menoch. de arbit. jud. lib. 1. quest. 37. n. 15. vers. sed ubi hic iudex non pronunciaret quod esset absurdum &c. & t quod quælibet com-

152.

missio particularis nudi exercitii sine jurisdictione sit personalis, & æquæ finiatur morte, ac reliqua arbitria, plenius probat Blancus de compromiss. quest. 7. princ. tit. de annullan. cap. ex persona judicis. n. 2. mibi fol. 495. So mag auch nicht gesagt werden, das die nur arbitri juris seyn/denen der Proceß allein committiret wird/vnd das erkentnuß nicht ver-

153.

stattet / sondern dem Ordinario vorbehalten / auct. ad hac. C. de judic. Dann solchs wol statt hette/wann disfalls die arbitri von dem Richter vnd Cammergericht/als ordinario, subdelegiert weren / l. arbitro. Qui satisd. cogant. Nam arbitri t electi ex necessitate vel dati pro ordinario habentur iudice. Crævet. consil. 201. num. 28.

Weil sie aber disfalls von den Partien verordnet/qui non habent jurisdictionem in causa propria. l. unic. Ne quis in sua causa. quanvis aliàs jurisdictionem habeant in alios. l. qui jurisdictioni. de jurisdic. om. jud. So mügen sie vor delegaten vnd arbitris juris nicht gehalten werden / l. arbitro. ubi Dd. Qui satisd. cogant. Marant. p. jud. 4. dist. 14. n. 2. 3. Myns. obs. 68. cent. 4. Vnd wann auch disfalls delegata t jurisdictione vorhanden were

154.

te/möchte dennoch gesagt werden/quod morte litigatoris expirasset. gloss. & Dd. c. quia de jud. c. significavit. de rescript. Jas. post alios remissive. l. more. in fin. de jurisdic.

Vielweniger ist nachzugeben/das Herzog N. als ein Fürst des Landes vnd nicht vor seine Person compromittiret, vnd deswegen diese Veranlassung vff seine successoren vnd Erben der Herrschafft kommen / Quoniam, etiam t compromissum sub nomine dignitatis est personale, nec transit in successorum dignitatis, ait Jason & Dd. l. qui liberis. §. hac verba. de vulg. & pupill. & hanc communem esse confirmat Blancus de compromiss. quest. princ. 7. de annullan. comprom. tit. ex persona judicis. num. 2. mibi fol. 493. versic. contrarium quod non transeat ad successorum, etiam quod sub nomine dignitatis sit compromissum, uti æquius & verius tenent communiter Dd. &c.

Weil dann dis alles in Rechten ergründet / Also wil auch volgen/das wann gleich die Partien damals weren von diesem fall gefraget worden / das sie nicht anders solten gewilliget haben / dann was disfalls die Recht mit sich bringen / quia contrahentes t intelliguntur se conformare velle juri communi. l. si duo. ubi Cast. & Dd. de acquir. her. lare Corn. confil.

156.

157. *consil. 190. pluries. in princ. p. 3. Roman. consil. 510. num. 28. Socin. cons. 19. adfit. num. 6. vol. 1. præsertim quando compromissa † stricti juris sint. Socin. consil. 20. num. 1. vol. 1. consil. 233. videtur. per tot. p. 4. l. non distinguemus. §. fin. ubi Bart. cum. l. seq. de recep. arb. gloss. Panorm. & Dd. c. cum dilectus. eod. ideoq; secundum † corticem verborum solummodo intelligenda sunt, nec iis quicquam addi vel detrahi debet. l. quicquid. ubi Dd. de l. O. ut hanc rationem, cur persona hæredis in compromisso non subintelligatur nisi sit expressa, tradunt Glossam ult. Panormitanus in princ. & communiter Dd. c. ult. extra. de arb. Blancus trac. de compromiss. quest. 7. princip. tit. ex persona partis. §. morte partis alterius. num. 1. vers. Rationem, quare non transeat ad hæredes, ponit Anton. de But. post gloss. d. c. fin. quia arbitrium est stricti juris, & non extendibile nisi exprimatur &c.*

159. *Es ist auch nicht vermutlich/das damals die Parthe von solchem betrübten fall des Landesfürsten solten gedacht oder disponirt haben wollen/wenn sie schon derhalben gefragt worden/ Non enim verisimile est, quod tempore hujus compromissi actum, imo cogitatum fuerit, de tam tristi casu, & morte d. principis, & quod de eo partes licet interrogatæ disponere voluissent; quia triste † est & prohibitum talem casum expectare. Dd. l. fin. C. de pact. aut de eo in contrahendo agere. l. inter. §. sacram. de l. O. l. post emancipationem. de lib. legat. l. 1. §. si impuberi. de collat. bonor. l. 2. §. interdum. de vulg. & pupill. Cast. consil. 44. lib. 1. Joan. de Blanas. Inst. de a. lio. præjud.*

160. *Thut nichts dawieder / das im auftrag versehen/wann einer der schiedsmänner mit tod abgienge / das ein ander an seiner statt solte gesetzt werden/ quia statutum † in arbitri persona non debet trahi ad personam partis, cum sint & esse debeant diversæ ac separatæ. l. si cum dies. §. pen. l. Padius. §. in servum. l. idem Pomponius. ubi Bart. de recep. arb. Spec. de arb. §. differt. num. 12. Joan. Bapt. lib. 9. de arbit. cap. 7. in princ. Jacob. Menoch. de arb. jud. lib. 1. quest. 13. num. 7. Ex † separatis autem nihil inferitur. l. Papinianus exuli. de minor. l. fin. de calumniat. nec † dispositio ab homine procedens, quæ unius personam respicit, trahi debet ad aliam. l. locatio. ff. Locat. l. si expressim. de condit. & demonstrat. l. si ita stipulatus. §. pen. l. si quis arbitratus. l. centesimis. §. 1. & §. pen. de l. O. Menoch. consil. 93. cū doct. num. 5. cons. 34. num. 51. Dec. consil. 555. num. 2. §. 4. cons. 697. num. 4. Paris. consil. 32. nū. 10. lib. 1.*

Unde nec obstat, quod de substituendis compromissariis in compromisso expressum hic est, nam hoc tantum ad personam arbitratorum, tanquam judicium pertinet,

nec in compromisso, quod esse stricti juris diximus, extendendum est ad alias personas, nempe litigatorum. l. si quis arbitratus. ubi Dd. de l. O. Verba enim obligationis inspicienda sunt, nec iis unquam intelligitur subesse persona, quæ non sit expressa. l. centesimis. §. pen. de verb. obligat. Unde nec † dispositio extenditur ad personam fictam, hoc est, quæ non sit nominata, sed ad dispositionem pertinere fingitur. Socin. sen. consil. 24. pressus. num. 9. vol. 1. Alex. consil. 92. num. 28. vol. 6. super † quæ non intelligitur dispositio facta. 164. Thom. Grammat. consil. 5. in causa. num. 5. per communem doctrinam. l. Gallus. §. & quid sit tantum. de lib. & postb.

Gesetz auch/ doch vngesunden/das damals von diesem fall were gedacht werden/dennoch aber weil davon nichts versehen noch aufgedruckt/so bleibt es bey der Regel/quod cogitatum † vel propositum in mente retentum nullum operetur effectum. l. si repetendi. 7. C. de condic. ob caus. dat. l. si majores. 25. C. de transact. l. cū in plures. 60. §. locator. 6. ff. Locat.

Über diß alles seind auch die Parth nummehrwegen der minderjährigen/ so Herkog N. verlassen / privilegien vnd restitution nicht gnugsam versichert/ l. 1. 2. 3. & tot. tit. de minorib. l. 3. & passim. C. de integr. restit. minor. quoniam adversus † rem judicatam petere restitutionem possunt. tot. tit. C. si adv. rem. jud. Bald. l. 1. num. 3. C. si adv. transact. & nisi defendantur, dicere processum nullum possunt. l. acta. §. contra. de re judicat. l. 1. ubi gloss. ult. C. Qui legit. person. stand. in jud.

Darüber zu Recht versehen / das die Vormündere von wegen ihrer Mündlin nicht compromittiren noch ein vffgehabenes Compromiss renoviren vnd erneuern können / Bald. l. 1. num. 3. C. si advers. transact. Blanc. trac. de compromiss. quest. 3. princ. num. 39. quoniam compromissum † est alienationis species, & per compromissum sequitur alienatio. Menoch. de jud. arb. lib. 2. cent. 2. casu 171. diligentia. num. 43. Alexand. consil. 62. num. 17. lib. 7. Roland. consil. 76. num. 16. lib. 1. Lanfranc. de Orian. trac. de arb. verb. juxta pollicitum. Bolognet. consil. 6. col. 2. & renovatio † compromissi, in qua vel minimum mutatur, est novum compromissum. Menoch. consil. 35. Cum. ber. num. 10. cum ibi allegat.

Vielweniger seind sie befüget/ ihre Mündlin bey Peen vnd straff / ohne † welche kein Compromiss beständiger weise vffgericht werden kan / l. 1. ubi Dd. C. de arb. Speculat. de arb. §. arbitere est. num. 1. 2. l. dicam præferre. §. fin. & passim. de recep. arb. zu einem engen Compromiss zuverbinden / l. non solum. C. de præd. minor. Bald. l. præses. quest. 6. C. de transact. & ibi communiter Dd.

- Darumb auch nicht zu vermuten/das damals darvon gedacht/ oder die Parth/ do sie gefraget/ solchen fall hetten/ wieder die Recht/ ausdrucken wollen/ Cum contrahentes potius intelligantur se juri conformasse, sicut superius est ostensum: nec t̄ presumantur etiam jactare voluisse suum. *l. cum de indebito. C. de probat. aut actum t̄ facere elusorium vel qui eludi ac rescindi facile posset. l. si quando. in princ. ubi gloss. & Dd. de legat. 1. praesertim in arbitriis, quae t̄ iudicio comparantur. l. 1. de recep. arb. & t̄ ideo elusoria esse non debent. l. si pretor. 75. in princ. de iudic.* Sed potius concludendum, quod casus t̄ omissus remanere debeat in dispositione juris communis. *l. si extraneus. ubi Dd. praesertim Jason. de condic. caus. dat. cum aliis supra allegat.*

So konten auch die R. der execution so gewis nicht sein/ wann sie gleich wieder die unmündige Herren etwas erhalten konten/ fürnemlich weil dieselbige Landesfürsten sein vnd die Compromissarien ihnen nicht zugebieten haben/das wol vermutlich/wann sie von diesem fall in zeit der Veranlassung gefragt weren worden/das sie ihre notturfft bedacht/vnd sich nicht dessen solten begeben haben/ was in Rechten dissals versehen vnd nachgelassen/ noch sich vff ein ungewisses im Compromiss eingeseckt haben/

- Fürnemlich weil sie/als verordnete Personen vnd officialen der Stadt R. vermügte ihres Eides vnd pflicht/ so t̄ sie ohne zweiffel würden bedacht haben/ *l. sancimus. in fin. C. ad L. Jul. repetund. iher. Commun. dissals auch compromittendo nicht veracben sollen noch können/ l. praes. quam Baldus Jason & Dd. de compromisso quoq; intelligunt. C. de transact. Nam compromissum t̄ transactioni adaequatur. l. si diversa. l. si causa. ubi Jas. C. de transact. l. post rem. de re jud. & t̄ a transactione ad compromissum firma procedit argumentatio. Blanc. de compromiss. quest. 4. num. 22.*

RATIONES DECIDENDI II. QUESTIONIS.

S Nun wol diß stadliche Rechtsgründe vor die R. sein/ Dennoch so mag allerley dawieder vffgebracht werden/

- Vnd Erstlich/das alhie kein recht compromiss vorhanden/ sintemal diesen schiedsmännern allein nachgelassen/ den Proceß zu dirigiren/vnd nicht zu vertheilen/ welches erkentnisß dem Cammergericht. als ordentlichem Richter/ vorbehalten werden/ Nam cum arbitri t̄

sint, qui eliguntur à partibus, seu in quos sub poena compromittitur, ut causam suam pro arbitrio liberè definiant. *l. quatenus. 19. ff. de recep. arb. Bart. & Dd. l. si societatem. §. arbitratorum. ff. pro soc. Spec. de arb. §. arbiter est. num. 1. Marant. p. iudic. 4. dist. 14. num. 2. aded ut hoc illis, ut substantiale, adiungi nequeat. l. item. 17. (in Florent. §. 2.) ff. de recep. arb. sequitur, ubi t̄ non cadit definitio, seu cui definitio non congruit, eidem nec definitum congruere. Everard. loc. à definit. in princ. vers. cui conuenit definitio & c. gloss. & Dd. l. 1. §. 1. de dol. mal. Dec. & Dd. l. 1. l. omnis. de reg. jur. Roland. à Valle. trac. dot. quest. 5. in princ. Juven. à Costa. in princ. Inst. de obligat.* Ideoq; licet ad arbitrium alterius sententiam dici, conueniri possit, tamen non t̄ aliter hoc lex permittit, neq; arbitrium consistere vult, nisi ipse, in quem compromittitur, sententiam dicat, quamvis ex alterius arbitrio non alius. *d. l. item si unus. §. idem. Pomponius. in fin. de recep. arb.* Necesse est enim ut sententiam arbiter dicat, & quidem liberè, & in hoc compromittitur, alioqui arbitrium non valet. *l. qualem. l. 4. de recep. arb.*

Daher dann volgt/das diese directores processus vor keine compromissarien/ sondern vielmehr pro t̄ disceptatoribus, ut vocat d. l. item. §. idem praecipimus. de recep. arb. oder ordinatoribus litis zu halten/ quod non magis mutat naturam iudicii, quam cum hae partes à iudice alteri committantur, reservatà sibi sententià. *auth. ad hac. C. de iudic. vel ipsae partes conveniunt, qualem sententiam iudex dicat. l. si conuenierit. de re jud.* Nam si non mutat naturam iudicii conventio, super sententia ipsa dicenda. *d. l. si conuenierit.* certè multò minus mutare debet conventio facta super processu tantum, & sic super minore ac preparatorio facta. *Dd. ibidem. Ever. loc. à majori.* juxta regulam, cui licet quod plus, multò magis quod minus: quae conventio ideo minus potest hic incidere in compromissum, quod in t̄ ordinarium, cuius hic sententia ut staretur conventum est, non rectè compromittatur. *l. prator. de iur. & curat. dat. l. sed et si in seruum. §. si quis iudex. de arb.* quam communem esse in iure & foro civili, pluribus confirmat Blancus de compromiss. quest. 2. princip. num. 41. incip. Iudex ordinarius & c. ut verisimile non sit, contrahentes voluisse contra jus commune scriptum civile agere. *l. nemo. cum ibi notat. de legat. 1. cum potius legibus se conformasse intelligantur, velut ante probatū est.* Deinde majus t̄ trahit ad se minus. *Jas. l. de Dno Pio. in princ. n. 18. de re jud. & facit, ut ejusdem sit qualita-*

- qualitatis ac juris. *Tiraq. lac. de retrac. prox.* §. 1. gloss. 7. num. 81. & §. 30. gloss. 2. num. 15.
185. cum ibi allegas. ne res t una diverso jure censeatur. *Montan. trac. fin. regund. cap. 79.* num. 2. & 3. per l. cum qui ades. de usucap. c. c. ratoribus. de prabend. & à t fineres diversificantur. *Paris. consil. 67. num. 5. vol. 1. per l. pen. C. de Codicill. l. non codicillum. C. de testam. & ex t fine judicatur qualis res sit. Tiraquell. de retrac. prox. §. 1. gloss. 7. num. 4.*
188. quoniam finis t trahit ad se principium.
189. *Montan. trac. fin. reg. cap. 93.* quod t ab exitu declaratur. *Luch. consil. conf. num. 38.*
190. & finis t potissimum consideratur. *Socin. consil. 162. viso. num. 21. vol. 2. qui t omnia moderatur in actu, ampliat & restringit. Socin. consil. 165. num. 7. & 21. vol. 2. Bald. eleganter. l. eam quam. num. 1. C. de fideicommiss. Cum autem basis t & exitus, ac finis litium & judiciorum sit sententia. l. ubi Dd. de re judicat. non videtur dubitandum, quin judicium sit & manserit, ubi suæ controversiæ definitionem, sententiæ ordinarii judicis, partes reliquerunt, etiam si super ordinando processu pactiones fecerint, cum ne t super ipsa quidem sententia conventiones factæ naturam judicii mutant. l. si convenerit. de re jud. si modò judicium maneat & judex. d. l. si convenerit. verb. judicem. & ibi gloss. ac Dd. multò minus conventiones super ordinatione processus factæ mutare debent. l. de die. in princ. Qui satisd. cogant. l. 2. §. sed quia. C. de juram. prop. cal. dand. c. tuis. de testib. Et t si naturam judicii non alterat, quando judex partes ordinandæ litis & audiendi aliis committit, reservata sibi cognoscendi potestate. auth. ad hac. C. de judic. c. super questionum. de off. deleg. *Marant. jud. p. 4. dist. 5. num. 42.* certè nec mutare debet, quando hoc fit ex partium voluntate aut conventionē, ut judex ejusmodi ex partium conventionē aut voluntate facere solet, & factum*
195. t judicis adæquatur facto partis. l. si ob causam. C. de evictio. & quoties t committitur causa illi, qui jurisdictionem ordinariam habet, non intelligitur alterata ejus jurisdictio sed excitata. *Marant. d. jud. p. 4. dist. 5. num. 72. per §. & hoc vero. in auth. Ut null. jud. Bart. & Dd. l. cum qui. de jurisdict. Felix. plenè. c. licet. de off. ordinar.*
196. So geschichtetes täglich/das die judicia vnd Rechtfertigung in ein Compromiss verfaßet vnd geordnet / vnd die Partheyen dadurch zu recht veranlasset werden / quod quidem, si alias ex judicio non facit arbitrium, nec hic facere debet. per arg. à solis. de quo

Everard. loc. leg. à solis.

Auß diesem also betrachteten præsupposito volget/das do dißfalls mehr ein judicium, danu ein recht Compromiss verhanden / (Nam & mixta t accedunt simplici majori 197. & digniori. l. quaritur. de stat. bon. l. repetundarum. in fin. de testib. Est t autem judicium dignius arbitrio. *Blanc. de compromiss. quest. 2. princ. num. 41. in 3. ratio.*) Das auch diese außtrag als ein stück des gerichtis / quod jure totius regulatur. l. que de cor. s. de rei vend. off die Erben kommen vnd transmittiresey / Non t enim tantum modo judicium, verum etiam in instantia judicii cum omnibus suis connexis est transmissibilis & transitoria in hæredes, Ideoq; mortui litigatore non solvitur, sed transit in ejus hæredem. gloss. fin. l. sed interpellatur. verb. cujusvis. de recep. arb. per l. mortuo. l. proponebatur. de judic. l. pen. C. de ped. in. jud. *Panormitanus*, constituens in hoc manifestum discrimen, inter judicium & arbitrium. c. ult. num. 4. de arbit. per c. presentata. de testib. l. nunc. de fer. l. unic. C. ex delict. def. *Socin. in fall. reg. 27. arbitria num. 17. versic. fallit*, quia instantia judicii in hæredem transit. l. cum hominem. ubi latè *Bart. Ang. ne solut. instantia arbitrii non item. l. diem. §. 1. de recep. arb.*

Weiß dann nun die contrahenten vernünftig sich den Rechten nach conformiren vnd halten wollen / Als ist diese obgesetzte Regel zu retorquiren / nemlich das sie / do solches in zeit der veranlassung entwerffen / vnd sie dessen erinnert worden / auch dasselbige also solten erkläret vnd aufgedruckt haben.

Zum Andern wird berichtet / das sich die N. auch nach tödtlichem abgang hochtewehrtes Fürsten N. am N. Hoffgericht erkläret vnd angezeigt / wie dann mit ihren gerichtlich eingebrachten Producten zu beweisen / das diese vnterledigte Punct im Compromiss verfaßet / mit angeheffter vnderthenigen hut / die herrschafften wolten / vermülge der verwilligten Verfassung / solche sachen erstlich außüben lassen u. Producta t autem probant contra producentem, tanquam contententem. *Felix. c. examinata. num. 11. de judic. l. cum precum. 9. C. de lib. caus. Angel. & Jason. §. si minus. Inst. de actio. Alexand. consil. 71. vol. 1. & acta t faciunt notorium inter partes. Jas. l. ejus qui. num. 3. Sicert. per at. Socin. consil. 96. vol. 4. cons. 38. pro decisione. num. 14. 15. vol. 1. & l. 1. n. 5. de except. ac sunt t ungula ad sententiam *Schurff. consil. 98. n. 22. cent. 3.* & sumitur t declaratio actus gesti ex iis, quæ post contrahentes dicunt aut faciunt. *Bart. cons. 59. n. 6. Casir. cons. 514. super eo. consil. 347.**

204. *super lib. 1. & quando t renovatur compromissum, non prius, sed posterius attenditur. Socin. consil. 27. pro decisione. & consil. 124. praesens. vol. 1.*

Vors Dritte/weil in dem Compromiß ausdrücklich verordnet / do einer oder mehr der Compromissarien oder Notarien verstürben / oder sonst abkommen würden / das als dann der abgekommene oder abgestorbene stelle wiederum mit andern dächtigen ersetzt werden solten / Als ist wol vermutlich / wann sie

205. *gefraget werden / ob sie auch wolten / das an der verstorbene Partheyen statt ihre successoren treten solten / das sie auch in allwege solchs solten aufgedruckte haben / damit sie nicht vff ein vngewisses / propter incertitudinem*

206. *mortalitatis, handeln dürften / sicut t nemo praesumitur actum voluisse facere inutilem. l. si quando. de legat. 1. & t quia multo facilius, aut certe pariter, solvitur compromissum morte arbitri quam litigatorum. gloss. l. diem. §. 1. de recep. arb. Blanc. de Compromiss. quest. 7. princ. tit. ex persona*

207. *judicis. §. morte judicis. num. 2. Sed t & tacitum pro expresso habetur, quando necessaria quadam consequentia ex expresso colligitur. l. ad rem mobilem. de procur. l. 2. de iurisdic. Tirag. de ll. connub. & expressum t in uno connexo capitulo in alio intelligitur similiter repetitum. Tirag. de ll. connub. gloss. 5. num. 64. per h. quemadmodum. §. ult. ad L. Aquil. ut t & illud quod intelligitur expressum per relationem ad aliud, seu ad aliam dispositionem expressam. Dec. consil. 350. num. 5. 6. Tirag. praell. loc. num. 176. per l. ait pretor. §. 1. vers. quasi nominaverint. ubi Bart. de re judicat. l. in summa. cod. tit. l. institutio. de condit. instit. sicut t & expressum illud putatur, quod disponentes, si interrogati fuissent, verisimiliter expressissent. Tirag. praell. loc. num. 175. & in repet. l. si nunquam. in princ. num. 55. C. de revocan. donat. per communem doctrinam gloss. mag. & Dd. l. tale patet. §. fin. de pact. l. Titius. §. 1. de lib. & postb. Alex. consil. 46. ponderatis. in princ. lib. 2.*

208. *Zum Vierden / ist nicht vermutlich / das die contrahenten gewollt / das dieser auftrag vff der communseiten sol ewig / fest / vnd transmissibilis sein / Cum communitas t non moriatur, ut ante probatum est. l. an ususfructus. 63. de usufruc. l. proponebatur. ff. de judic. ubi Bart. Alb. Alex. & Dd. & l. sicut. Quod cuiusq. univers.*

209. *Aber vff der Herren seiten nicht allein zeitlich vnd Persönlich / sondern auch gar vngewis bleiben sol / Alldieweil alle augenblick einer derselbigen sterben möchte / Cum hora t mortis sit incerta. l. 1. in fin. de cond. & demonstr. l. 1. verb. incertum. ubi gloss. & Dd. C. de*

pac. l. de fideicommissis. C. de transac. quod aequalitas t arbitrii non admittit. l. sed interpellatur. §. fin. ubi copiose Bald. de recept. arbit.

Vors Fünffte / wann das eingereumt solte werden / so were gar vergeblich vff vngewis ding gehandelt / quod t non praesumuntur contrahentes facere voluisse. l. si quando. in princ. ubi gloss. & Dd. de legat. 1. nec t enim praesumuntur stulti fuisse, neq; non cogitasse de circumstantiis actus. Bald. l. si quis. 15. num. 3. C. de inutil. stipulat.

Nun sol alle stund vnd augenblick / wegen aller Menschen sterblichkeit / diese verfassung vngewis sein / vnd vernichtet können werden / wann es die meinung solte haben / das wann einer vnder den Compromittenten vff einer seiten stirbt / dasselbige solte zerissen vnd zer schlagen sein / vnd also vffhören / Vnd do diese absurda interpretatio vff der X. seiten nicht gelten sol noch kan / so muß sie auch vnd kan vff dem andern theil nicht bestehen / propter t arbitrii aequalitatem. d. l. sed interpellatur. §. ult. ubi Bald. de recep. arb. & doctrinam correlativorum. l. ult. C. de iudic. vid. tollend. & etiam aequalitatem ipsorum iudiciorum, ubi non minus, quam in arbitriis, aequale jus partium esse debet. l. in scribis. C. de prox. sacro. lib. 12. l. fin. C. de fruc. & lis. expens. l. non debet. 42. de reg. jur. c. non licet. 52. eod. tit. decis. Rota. 47. num. 4. decis. 53. num. 1. de appell. & sicut arbitrium t claudicare non debet. gloss. l. diem. §. pen. verb. absurdum. l. quod tamen. 21. l. litigatores. §. idem. de recep. arbit. ita multo minus iudicium. gloss. l. si per errorem. 15. de iurisdic. om. jud. Nec t vero hoc incertum dici potest, quod relatione ad aliud expressum facta colligitur. l. ubi. §. illud. & ibi gloss. ac Dd. de ll. O. Dec. l. certum. num. 3. Si cert. petas. Ruinus consil. 165. num. 8. lib. 2. qui affirmat hanc esse certitudinem in specie. Tiraguell. de ll. connub. gloss. 5. num. 187. Cravet. de antiq. temp. p. 5. 1. partis princ. num. 21. 22. & in hac ipsa arbitrii materia confirmat pluribus Monochius de arb. jud. lib. 1. quest. 68. num. 48. cum seq. Sed & expressum id dicitur, quod se refert ad aliud expressum, ut istud compromissum ad transactionem factam. l. ait pretor. §. 1. ubi Ripa post Bald. de re jud. l. si ita scripsero. de condit. & demonstr. l. si filio. §. pater. de aliment. & cib. legat. l. si prior. solut. matr. ex quo notant Bald. & Angel. quod talis t & tanta est obligatio in termino referente, qualis & quanta est in termino, ad quem fit relatio l. certum. si cert. petas. l. ubi autem §. illud. ubi Bart. l. qui sic stipulatur. ubi Jason. eod. tit. l. hac venditio. §. huiusmodi. de contrab. empt. l. quem

l. quem heredi. ubi Socin. de reb. dub. l. si defensor. §. qui interrogatur. de interr. actio. Ex quo tex. notat Bald. quod ea quae sunt in termino, ad quem sit relatio, intelligantur specificata in termino referente. *l. pen. C. de sent. quae sine cert. quant. c. inter dilectos. de injur. c. cum venerabilis. de except. c. veniens. de prescript. cum aliis quae ad hoc inducit Tiraquellus de le. 3. commun. gloss. §. num. 76.*

- Summum Ezechien / betreffen diese Sachen nicht des verstorbenen Person / sondern Land und Leut / vnd Fürstl. Hoheit / welche wie sie vff die Söhne hochgedachtes Fürsten / durch seinen tödlichen abgang gefallen vnd kommen / also ist wol vermuthlich / daß do in der Veranlassung hocherwähnter Herr N. gefragt were worden / ob er auch seinen Söhnen vnd Successorn zum besten die verfassung vffrichten / vnd sie damit begreifen wolte / er ohne zweiffel dasselbige solte also aufgesetzt vnd verordnet haben / quia parres intelliguntur magis solliciti esse de filiis quam de seipso. *l. isti quidem. Quod met. caus. l. si pupillorum. §. si pater. de reb. eor. l. nec ei. de adopt. §. fin. Inst. de nexal. act. Alesius. reg. praesumpt. i. cum seq.*

- Vors. Stübende / ist es klars rechtens /
 221. quod praëlatus t, quando compromittit de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus, illud compromissum non sit personale, sed transmittatur una cum ecclesia, & transeat ad successorem, etiam si de eo nihil cautum. *Panormitan. num. 10. C. Dd. c. ult. de arb. Spec. de arb. §. finitur. num. 3. Blanc. de compromiss. quasi. 7. princ. tit. ex persona partis. num. 9.*
 222. Praëlatus t autem domini & principes seculares, in suo territorio & administratione, civili, adquantur. *Gemin. num. 4. C. §. c. i. de offic. ord. in 6. Jac. l. stipulationum. §. num. 10. de V. O. Cognol. l. consilia. §. socii. num. 8. de reg. jur. ergo idem de hoc quoque compromisso statui debet ex regula Baldi l. humanitatis. num. 14. C. de impub. subst. Glossa ult. l. si fidei iussores. 6. de fidei iuss. tutor. ubi dicit, quod ubi aadem aequitas & ratio, ibi idem jus esse debet. l. illud. ad L. Aquil. Nam cum t uallacatum diversitatis ratio assignari potest, non sunt diverso jure censiendi. *Amyl. consil. 1. num. 17.* Itaque precipue procedere debet hoc isto casu, ubi est par ex adverso ratio, & contractum est cum communitate, quae t non moritur, sed manet mutatis personis. *l. proponebatur. de jud. l. an usus fructus. 63. de usufr. Ita Blancus de compromiss. quasi. 7. principal. tit. ex persona partis num. 9. mibi fol. 186. col. 2. vers. quod intellige, quando est factum inter duas ecclesias &c. & n. 5. vers. limita non procedere, quando per capitulum vel universitatem (nota hac aequiparari) 'compromissum: nam tunc,**

etiam si aliqui de capitulo vel universitate deficiant & alii subrogentur, attamen compromissum tenet, nec mors aliquorum illud annullat &c. cum iuribus ibi allegat. quae ad longum hic recensere nimis longum foret.

Darumb t auch dasselbige vor aufgesetzt vnd versehen zuhalten, daß damals/was es als dem rechten gemein / erinneret / solte verordnet seyn worden / gloss. Bart. C. Dd. d. l. tale pactum. §. fin. de pac. Jac. consil. 42. in fin. consil. 171. in fin. lib. 3. Dec. consil. 555. licet. num. 7. consil. 290. Dominica. num. 4. Ruin. consil. 74. inter. num. 1. volum. 1. Bald. Angel. C. Dd. l. 1. C. quae res pig. Bald. l. cum acutissimi. in princ. C. de fideicom. c. 1. de duob. frat. Tiraquell. de legib. commun. in gloss. §. verb. express. num. 175. cum infinitis penè, quae ad hoc idem confirmandum cumulat Tiraquellus in l. si unquam. in princ. num. 55. C. de revocand. donat. quo brevitas causa digitum intendisse in hac temporis angustia sufficiat.

Daher t dann zuschliessen / daß die Eltern vnd Successorn dissals so wol von einem theil als dem andern gemeinet vnd mit beziehung seyn / & sic obtineat hic L. diem professor. §. 1. de recep. arb. cap. fin. de arbitr. in eo, quod dicunt ad heredes propagari arbitrium, quando hoc est expressum & cautum.

RESOLUTIO RATIONUM DUBITANDI IN II. QUESTIONE.

Erwegen das argument auß obgedachten Texten / pro ratione dubitandigenommen / wol mag per inversionem retorquiert werden / nemlich weil die Successorn alhie mit gemeinet / daß auch vff denselben diese Veranlassung transmittiert werde / ex rationibus jam allegatis. Quod autem minima tractatio causae pars sit arbitrii, id ostendit J Crus d. l. non distinguemus. §. quasi sum. de recep. arb. pertinere ad cognitionem alicujus partis, non ad ordinationem, in vers. sententia sua finem controversiae imponere oportere. C. vers. & arbiter statueret &c. ejusmodi nulla cognitio cum hic processus directoribus sit data, sed potius adempta, nihil illa jura hic faciunt, nec sunt de ista gamba, ut loquitur Baldus *Lumic. num. 12. C. de confess.* Quin potius cum illi textus ad substantiam arbitrii requirant, ut arbitro sit potestas finiendi negotii, qui finis est illius. *l. 1. l. 3. C. passim. de arb.* sequitur, cum hic tale nihil tributum sit dictis directoribus, eos etiam arbitros non esse: cum & hic obtineat regula, quod cessante fine, seu causa finali, arbitrium cesset. *Jac. l. 1. in fin. de off.*

de off. ejus casus mand. jurisd. Tiraquell. trac. cess. cas. p. 1. num. 42. ver. arbitrium &c.

218. Quocirca etiam quod valeat compromissio, ut ad sapientis consilium pronuncietur, hoc ita capiendum, non ut tertius pronunciet, sed ipse arbiter consilio requisitus etiam non obtento alias non d. l. item. §. 2. de recep. arb. Bart. Alex. Jas. & communiter Dd. circa fin. l. si quis arbitratus. de V. O. Mynsingerus autem obs. 2. cent. 5. loquitur de puro compromisso, ubi Camera requiritur per modum consultationis private, que illi ingreditur, secus vero cum ad eam defertur causa, ex jure ordinario, ut ad iudicem istarum partium ordinarium. Sicut enim ordinarius in ius reddit. Linter. §. 1. de V. O. sic etiam reddere requisitus debet, si non vult litem facere suam. per reg. l. 4. §. peritiam. de dam. infes. l. nec quisquam. §. observare. de off. proconsul. argentarius in princ. ubi gloss. verb. de iudice. ff. de edend. Schneidv. Inst. de obligat. ex q. delict. §. 1. num. 5. Et cum similib. nec sequitur, etiam si compromissum factum in personam dignitatis ut arbitrum non transeat in successorem, quia electa intelligitur personae industria, ut Blancus allegato ibi loco declarat, quod propterea quando prelatos vel principes ut pars, de negotiis terrarum, compromittat, tale compromissum non transeat in successorem cum ipsa terra. Pavormitan. num. 10. & Dd. d. c. fin. de arb. Blanc. de compromiss. p. 7. tit. ex persona partis. num. 9. juxta regulam,

219. quod res in transitu cum sua causa. l. si debitor. 12. C. de de distrac. pignor. Jas. & item Serviano. num. 77. Inst. de actionib.

220. Nec verum est, compromissa esse stricti juris in contractu principis, qui semper est bonae fidei, maxime cum subditis & vassallis initus, qui ex bono & equo discipari debet. §. ult. ubi Dd. de probib. fend. alienat. per Fed. Zas. epit. fend. p. 1. num. 6. per §. ult. per quos fiat invest. unde haec bonae fidei censetur esse afflictus §. ad hoc. num. 8. hic finitur lex. Cephal. consil. 30. facti. num. 14. tota. Francof.

221. i. licet alias feudum et feudalia stricti sint juris. Zas. d. p. 1. num. 6. Bald. Alciat. c. 1. de feudis regn. nam etiam transactiones & similia ita induunt naturam bonae fidei, pro materia subjecta, l. 3. C. de transact. l. 4.

222. de usur. sed et alioquin contractus stricti juris interpretatur ex eo quod actum, nam eatenus bonae fidei sunt, ut supra diximus. l. si ita. 126. in fin. l. si stipulatus. in. de V. O. Jafson. §. actionum. Inst. de actio. nec potest hoc pro proposito in mente retento haberi, quod colligitur ex expressis, velut probavimus ex Tiraquello de legib. communib. gloss. §. l. ad rem mobilem. de procur. cum similib.

Was die minderjährige Herren belangt/darff man sich keiner nullitet oder restitution besahen / sintemal die Veranlassung nicht von ihnen oder den Vermunden / sondern vom Vater herrühret / ubi restitutio non datur. l. 3. §. 1. 2. de minorib. nec decreto aut aliis solennibus opus est. l. 3. C. quando decret. non est opus. sed nec restitui potest minor, contra sententiam Camerae, tanquam principis, nisi probet se dolo adversarii aut sua etate laesum. Bald. l. minor autem. num. 4. ff. de minorib. Myns. obs. 21. cent. 4. cujusmodi nihil hic metuendum, ubi Illustriss. Electores & Principes suos minores descendunt, quod & in compromisso licet. l. si compromissum. 52. l. diem. §. pen. de recep. arb. ut nulla nullitas hic sit extimescenda.

Es wollen auch die Churfürsten a's Vormünder und Herzog W. darob seyn/das was sich die Herren im Compromiss verpflichtet / von den jungen Herren/wann sie zu ihren vollkommenen Jahren kommen / auch vestiglich nachgesetzt werden sol / wie J. G. Gn. dann auch zuehnen schuldig vnd willig auch vor endlicher crörterung der aufgegebenen streitigen Punkten ihre vollkommene Jahr erreichen / vnd den Process ratificiren können / Ja iun vberflus sind sie adältig / mit authoritet vnd consens ihrer Herren Vormünder / als puberes. die ratification alsbald / vermittelst nides vel quasi, zuehnen / ex arch. jafson. C. si advers. vend. daß der restitution vnd dergleichen haben nicht zuevorsorgen. l. 1. & tot. tit. si minor se major. fac. l. 3. C. si minor. se major. l. 1. 2. & tot. tit. C. de his qui ven. etat. fürnemlich weil die Compromiss nicht von den jungen Herren vnd in ihren vnmündigen Jahren anfangen sondern von ihrem Herrn Vater N. herrühret / vnd von dannen vff sie gewaltet / ubi non est opus solennibus. d. l. 3. C. quan. decret. non est opus. nec minor restituitur contra gestum patris. l. 3. l. Amylius. 39. de minorib. l. 2. de his qui ven. etat.

So ist der execution halben zuevorsorgen / dann weil das Cammergericht / als ordinarius, wegen Reuss. Majestät etc. dissals erkennen / Als wird dieselbige seine erkennen / wann es in rem judicatam crangen / zue sequen vnd gleich wage gegen beyden Partien zuehalten wissen / juxta l. a dicto Pio. de re judicat.

III. QUÆSTIO.

Erreichende die Dritte Frage, weil dieselbige vff gewonheit stet / vnd also in facto berihet / ist darvon nichts zuhandeln / l. 2. de jur. & Jac. ignor. c. ut responsa. C. de transact. ex consuetudine arbitria constant alias nulla. Angel. 272. in fin. quæ hic attendenda.

Blanc.

339. *Blanc. de compromiss. quest. 2. num. 45. nisi t quod ex consuetudine viciniae jus sumi potest. c. 6. de consuetud. Schurff. consil. 66. quamquam. num. 10. cent. 1. sed & supra probavimus, etiam si nullum hic jus, nulla consuetudo, praestò esset, tamen propter bonum publicum, & ad vitanda publica scandala armorum ac similia, quae prius hic incurrerunt, item quia diu de his controversiis jam ante litigatum est, neque res amplius ob renunciationes factas integra est, partes t vel invitae ad compromissum adigi posse. Jas. num. 4. post Alexand. & Dd. l. quidam existimaverunt. ff. si certum petat. cum alijs supra allegat.*

Weil aber die ding sonst künfftiger zeit disputirlich möchten vorkommen/ vnd die R.

die Veranlassung nicht gar aufschlagen/ sondern zu mehrer versicherung vnd gewisserung daruff im Cammergericht erkennen zulassen bitten/ nemlich ob sie kräftig oder nicht/ als stehet bey J. F. Gn. zuerwegen/ ob J. F. Gn. auch wegen ihres interesse derselbigen Bitt dñsals statt geben wollen/ Jedoch halt ich wol/ daß ohne desselbigen/ wann das Endurtheil im Cammergericht gesprochen wird/ auch der Proceß dardurch gnugsam wird besienget vnd confirmiret werden/ welches dñsals aufzuführen unvonnöhten.

Vnd so viel habe ich in so kurzer zeit/ die mir zu diesem Bedencken gelassen/ von obgedachten Rechtsfragen zuerinnern gehabt:

Jedoch besserer meinung vns begeben/ &c.

CONSILIUM CCCXXXIX. DE TURBATIONE JURIS DICTIONIS.

S U M M A R I A.

RATIONUM DUBITANDI.

1. Domini terrae jurisdictioni omnia subiecta esse praesumuntur, quae non probantur exempta.
2. Jus speciale allegans id probare debet.
3. Ius statutum quod ante fuit, iniquum non est.
4. Officia & munera Decurionatus in municipiis, etiam inditis imponuntur.
5. Transactionibus standum.
6. Exceptio impediens litem ingressum obstat ei, qui transactioni contravenit.
7. Metus purgatur lapsu 30. annorum.
8. Praescriptio plenam parit securitatem: & num. 79.
9. & exceptionem litem finita. & num. 80.
10. Centenaria praescriptio immemoriali equiparatur.
11. & privilegii ac legis loco est. & num. 72. 78.
12. Prolocans tempus decendii demonstrare debet.
13. Tempus non praesumitur.
14. Appellatio non valet, quando non constat in rem decendium appellatum esse.
15. Decreta transeunt in rem judicatum.
16. Protestatio non suspendit sententiam.
17. Protestatio ius non habentis nihil operatur.

RATIONUM DECIDENDI.

18. Libri Historici in antiquis plene probant. & num. 66.

19. Privilegium, quomodo incendio perierit, non amittitur, si aliunde probari potest. & num. 67.
20. Privilegium usu probatur. & num. 68.
21. Impersonalia non relevant.
22. Praesumptio est pro scriptura antiqua & publica.
23. Argumentum à Solitis procedit in communiter consuetis, non in raris.
24. Scriptura magis statuitur quam frequenter consuetis.
25. Impugnationes frivola non faciunt instrumenti fidem vacillare.
26. Frivola à iudice recipi non debent.
27. Frivolum est, quod ad rem & rhombum non pertinet.
28. Limitata causa limitatum producit effectum.
29. Subiecta talia sunt, qualia à praedicatis esse permittuntur.
30. Praedicatum magis attenditur in propositione quam subiectum.
31. Determinatio adiecta praemissa omnia aequaliter determinat.
32. Relatum inest referenti.
33. Praesumptio probationis loco est: praesertim ubi plures concurrunt.
34. Praesumptio sufficit, quomodo lex requirat liquidissimas probationes: vel instrumentum.
35. Actus praesumptus probatur eo ipso, dum non probatur contrarium.
36. Probare

38. Probare non habet opus is, qui praesumptionem habet.
39. Praesumptio transfert onus probandi in adversarium.
40. Praesumptio probationem adversarii gradat.
41. Juramentum suppletorium non desertur ei, qui adversus praesumptionem non plene probavit.
42. Reus ex praesumptione absolvitur.
43. Judex pro praesumptione judicat:
44. praesertim in antiquis.
45. Antiqua sunt, quae memoriam hominis 40. vel 60. annorum excedunt.
46. Civitates majores in suo districtu de consuetudine omnimodam jurisdictionem habere praesumuntur. & num. 51.
47. Consuetudo attendenda.
48. Consuetudo jus facit:
49. maxime in civitatibus.
50. Civitates majores dicuntur, quibus concessum est territorium.
51. Jurisdictio territorio inheret.
52. Sedes Episcopalis ubi est, illa civitas major dicitur.
53. Civitas proprie dicitur, in qua sedes est Episcopalis.
54. Civitas, in qua sedes est Episcopalis, jurisdictionem omnimodam habere praesumitur.
55. Argumentum a Vicinia consuetudine firmum.
56. Civitates plerumque certa jurisdictione utuntur.
57. Praesumptio pro jurisdictione & superioritate Principis in tota provincia, cessat in metropoli illius provinciae.
58. Sedes Episcopalis metropolis est.
59. Civitas jurisdictionem in illa habere potius praesumitur quam superior.
60. Civitas specialior & angustior est provincia.
61. Generi per speciem derogatur.
62. Probatio Specialis elidit generalem.
63. Praesumptio Specialis tollit generalem.
64. Fortior praesumptio enervat debiliorem.
65. Possessio immemorialis habet vim publici instrumenti.
66. Intellectus cap. porro. 6. extra de privileg.
67. Praescriptione privilegium acquiritur.
68. Titulo quod deest, per praescriptionem suppletur.
69. Quasi possessio privilegii pro titulo est.
70. Immemoriali tempore etiam impraescriptibilia acquiruntur.
71. Immemoriali tempore etiam contra Principem praescribitur.
72. ad Praescriptionem immemorialem titulus, bona fides, & scientia adversarii non requiritur. & num. 89. 91.
73. Possessio probanda est.
74. Possessio plurimum facti habet.
75. Facta non praesumantur.
76. Praescriptio probanda, cum omnibus suis qualitatibus. & num. 334.
77. Praescriptio immemorialis in sola possessione consistit.
78. per se titulus est.
79. speciali tituli allegatione non habet opus.
80. Titulus ex tempore immemoriali praesumitur, adeo ut probatio non admittatur in contrarium.
81. Bonae fides in praescriptione immemoriali alleganda quidem, non tamen probanda est.
82. Scientia & patientia adversarii in praescriptione jurium requiritur. & num. 352.
83. Officialium scientia & patientia in praescriptione jurium Domini sufficit.
84. Scientia adversarii ex diuturnitate temporis praesumitur.
85. Praescriptio sine possessione non currit.
86. Praescriptio immemorialis quomodo probanda?
87. Testes senes 40. vel 50. annorum ad probandum tempus immemoriale adhibendi.
88. Testes in probatione temporis immemorialis de visu & auditu majorum deponere debent:
89. & de communi opinione ac fama.
90. ex Possessione immemoriali privilegium praesumitur.
91. Loca publica non praescribuntur.
92. Cives & Subditi in causa civitatis, ubi eorum lucrum non vertitur, testes esse possunt.
93. Tempus immemoriale, an & quatenus per Literaria documenta probetur.
94. Centum annorum praescriptio immemoriali comparatur.
95. Transactio titulus est: quae per Documentum probatur.
96. Confirmatio nihil novi dat.
97. Relatum inest referenti.
98. Verbum Unsern proprietatem denotat.
99. Nostrum dicitur, quamvis improprie, quod nobis debetur.
100. Verba in dubio proprie sunt accipienda.
101. Jurisdictio in personis Iudicium inest.
102. verbum Gerichten/in plurali omnes Jurisdictionis species complectitur. & num. 131.
103. Sequens refertur ad praecedens, quod influit in sequentia.
104. Superioris esse dicitur, quod Civitati sibi subiecta est.
105. Magistratus inferior Jus gladii non habet, nisi ex privilegio vel praescriptione.
106. Contrarietas amovenda & concilianda est.
107. Nomina rebus congruere debent.
108. Magistratus municipales non nominantur & creantur, nisi ad officium, cui nomen respondet.
109. Index

118. *Judex dicitur, quasi jus dicens.*
119. *Verba secundum jus commune interpretanda.*
120. *Absurda interpretatio vitanda & rejicienda.*
121. *Exemplum sine originali non probat. & num. 130.*
122. *Exercitium Jurisdictionis probatur testibus ac instrumentis.*
123. *Articulus generalis in probando proponendus.*
124. *Modus probandi Jurisdictionem & ejus exercitium. n. 26. & seqq. & n. 240. 241.*
125. *Testes singulares quoad actus, probant articulum generalem.*
126. *Jurisdixio ex preceptis & obedientia probatur.*
127. *Regula: Tantum praescriptum quantum possessum: intellectus.*
128. *Jurisdixio probatur Notorietate, consuetudine, praecipiendo, mulctando, bannum faciendo, custodias ponendo, commodam percipiendo: Signis, captura delinquentium, cognitione, insigniis, praesumptione juris, communi opinione, fama. & n. 239.*
129. *Possidere dicitur, qui comoda percipit.*
132. *Bona vacantia & similia ad Judicem supremam Jurisdictionem & jus fisci habentem, pertinent.*
133. *Exemptio sive exceptio derogat regulae.*
134. *Exceptio est de natura regulae eandemq; declarat.*
135. *Protestatio, ubi metu Judicis appellare non licet, appellationis loco est.*
136. *Protestatio omissa non ledit jus partis, per vim coacta.*
137. *Metus ex praecedentibus protestationibus probatur.*
138. *Terror armorum justus est metus.*
139. *Periculo vita & bonorum nemo se tenetur subicere.*
140. *Metus probatur ex violentia & executione.*
141. *Potentia adversarii ut metus causa durante, durat metus.*
142. *Transactio metu extorta non tenet, aut rescindenda est.*
143. *Determinatio praemissa restringit.*
144. *Limitata causa limitatum producit effectum.*
145. *Confirmatio in his, quae a confirmantis potestate pendent, multum operatur.*
146. *Concesso aliquo, conceduntur omnia, sine quibus illud explicari nequit.*
147. *Jura parum valent, nisi sit qui judicet.*
148. *Effectus rei accipitur per eos, qui juri praesunt.*
149. *Magistratus municipales Jurisdictionem inferiorem habent.*
150. *Statuta secundum jus commune interpretanda.*
151. *Jus commune servandum, quoties statuta desunt.*
152. *Coercitio leviorum delictorum Magistratibus municipalibus permissa.*
153. *Jus Municipale derogat juri communi.*
154. *Magistratus municipalis de pondere, mensura & annona cognoscit.*
155. *poteest mulctare, quamvis non jure communi.*
156. *Jurisdixio ex mulctandi jure probatur.*
157. *Locorum compendia ad imperium vel Jurisdictionem pertinent.*
158. *Imperium & Jurisdixio quaeruntur praescriptione:*
159. *& consuetudine.*
160. *Consuetudo probanda.*
161. *Magistratus municipalis est, qui habet actuum conficiendorum potestatem.*
162. *Acta sunt contentiosa Jurisdictionis. & num. 209.*
163. *Possessio facti, & probanda est.*
164. *Jurisdixio 30. annis per non usum amittitur.*
165. *Collectarum indixio Jurisdictionis est.*
166. *Gabellarum exactio Jurisdictionis est.*
167. *Officiarios ordinare ad supremam Jurisdictionem pertinet.*
168. *Invamenta exigere Jurisdictionis est.*
169. *Monetam cudere de regalibus est.*
170. *Captura & incarceration Imperii & Jurisdictionis est.*
171. *Jurisdictionis est statuta facere.*
172. *& natalium testimonia dare.*
173. *& sententiam ferre.*
174. *& aedificia & opera nova cognoscere.*
175. *& tutores ac curatores dare, licet non jure Romano.*
176. *& contractus actus insinuare.*
177. *Consequens praesupponit omne necessarium antecedens.*
178. *Terminos ponere Jurisdictionis est.*
179. *Custodia loci superioritatis signum est.*
180. *Iusjurandum a personis egregiis domi exigendum est.*
181. *Egregia personae sunt, qui in dignitate constituti, & quibus reverentia debetur.*
182. *Doctores & Licentiatum inter egregias personas numerantur.*
183. *Magistratus municipales & Decuriones in dignitate & honore positi sunt. & n. 189.*
184. *Magistratus municipales sunt, qui in municipiis jus dicunt, & acta conficiunt.*
185. *Acta quid?*
186. *Jurisdictionis quae sunt, magistratus municipales expediunt.*
187. *Magi-*

187. Magistratus municipales de causis meri imperii incidenter cognoscunt.
188. & Rempubl. suo loco timentur & administrant.
190. multis privilegiis muniuntur.
191. Decuriones sunt de consilio civitatis.
192. Magistratus municipales sunt primores civitatis.
193. habent jus & privilegia Decurionum.
194. & sunt egregie persone, ad quas domum mitti oportet.
195. Egregie persona quæ?
196. Glossa intelligenda secundum ea quæ allegat.
197. Decurio æquiparatur Prælati.
198. Prælati & Presbyteri egregie persone sunt.
199. Citationi Judicis incompetens non paratur.
200. Magistratus parcendum est.
201. Cuius ex aliena jurisdictione per subsidium faciendum.
202. Minor in maiorem non exercet potestatem.
203. Par in parem non habet imperium.
204. Duplici onere necesse gravandus.
205. Pignoris captis coercere, Imperii est.
206. Captura actus Imperii & jurisdictionis est.
207. Punitio delinquentium actus Imperii & jurisdictionis est.
208. Numella & carceres Imperii signa sunt.
210. Consilium cogere potestatem infert.
211. Decreta vel ordinationes facere potestatis est.
212. Sedere pro tribunali actus jurisdictionis est.
213. Jurisdictio probatur ex promulgatione Edictorum vel statutorum.
214. Vias tutas præstare actus imperii est.
215. Instrumentis Possessio jurium probatur.
216. Possessio Jurisdictionis probatur ex præstatione onerum.
217. & per exactionem Gabellarum.
218. & per famam.
219. & per traditionem clavium Ecclesiæ.
220. & ex actibus jurisdictionalibus.
221. Actus unicus ad probandam Jurisdictionis possessionem sufficit.
222. Jurisdictio ex nominatione probatur.
223. Possessio jurium per scripturam non inducitur. & num. 327.
224. Actus possessorii per scripturam probantur.
225. Possessio in antiquis per instrumenta probatur. & v. 326.
226. Dominium per scripturam optime probatur.
227. Possessio præsumptiva ex dominio probatur. num. 328.
228. Probatio præsumptiva in antiquis sufficit.
229. Jurisdictionis instrumentis ac privilegiis probatur.

230. Presumitur pro instrumentis publicis, præsertim in antiquis.
231. Libri censuales & Registra probant.
232. Jurisdictio 10. vel 20. annis cum territorio, & sine illo 30. annis præscribitur: contra Ecclesiam vero 40. annis. num. 344. & num. 348.
233. Jurisdictio etiam contra Imperatorem præscribitur.
235. ad Præscriptionem Jurisdictionis quid requiratur? & num. 237.
236. Jurisdictio continua an discontinua sit possessionis?
238. in Immemoriali præscriptione an bona fides requiratur?

RESOLUTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

242. Populus vel Communitas sine exercitio Jurisdictionis reginequit.
243. Negativa probanda est ab eo, qui in illa se fundat:
244. præsertim si jus & præsumptio ipsi adversetur.
245. Juris præsumptio transfert onus probandi in adversarium.
246. Probare videtur is, pro quo præsumptio juris est, eo ipso quod contrarium non probatur.
247. Argumentum à communiter accidentibus, & à Consuetis seu Solitis maxime valet in materia præsumptionum, & probationum.
248. Regula: Facta non præsumuntur & c. non procedit in Solitis, & ubi alia est consuetudo.
249. Facta præsumuntur ex communiter accidentibus, ut negans probare teneatur.
250. Verosimile quod non est, speciem habet falsitatis.
251. Proferens in verosimile audiendus non est.
252. Verosimilia præsumuntur & in probationibus attenduntur:
253. Verosimilia transferunt onus probandi in adversarium.
254. Magistratum non habere jurisdictionem, verosimile non est.
255. Index est, qui jura populo reddit.
256. pro Probato haberi debet, cuius contrarium credibile non est.
257. Verosimile quod non est, repellendum:
258. nec ei fides adhibenda.
259. Comminationes, epistolæ, præcepta sine causæ cognitione emissæ, nullius sunt momenti. & num. 361.
260. ab Executione inchoandum non est. & num. 362.
261. Mandatum sine clausula impune sperni potest. & num. 360.

262. Decreta transeunt partibus in rem judicatam.
263. Decretum & sententia sine causa cognitione lata nulla sunt.
264. Nullum quod est, in rem judicatam abire nequit.
265. & nullum habet effectum.
266. Interdictum Retinenda duplex, ubi uterq; actor & rous est, & probat.
267. Unitas non mutatur propter alicujus contradictionem.
268. Contraria allegans audiendus non est.
269. Qualem te invenio, talem te judico.
270. Uti possidetis ita possideatis.
271. Possessio nemini auferenda.
272. Vitia possessionis tria.
273. Possessionis visum successoribus quoq; obstat.
274. Possessio in dubio justa esse praesumitur. & num. 278. 282.
275. Hominum vitia non praesumuntur.
276. Rerum vitia non praesumuntur.
277. Possessor non cogitur justificare possessionem, si jus illi non resistat. & num. 279. 286. 287. 351.
280. Confessio optima est probatio.
281. Possessio relevat ab onere probandi.
282. Mala fides non praesumitur.
283. Delinquere nemo praesumitur.
284. Agens interdicto Retinenda non cogitur probare bonam fidem.
285. L. 1. §. perpetuo. ff. uti possid. explicatur.
287. Intellectus L. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. act. priv.
288. Decisio & responsio in terminis securior est generali.
289. in Possessorio Retinenda quid probandum est.
290. Turbatio ab agente probanda.
291. Turbationem quid arguat?
292. Cautio de non amplius turbando in possessorio Retinenda peti potest.
293. & in sententia omissa postea obtinetur.
294. ex ipsa actionis natura venit.
295. Munere alio gravandus non est, qui est in officio publico.
296. Jurisdictio prescriptione amittitur, si prohibitio accesserit.
297. Jurisdictione uti mera facultatis est.
298. contra Ecclesiam 40. annis praescribitur.
299. Duces & Episcopi loco praesidum sunt.
300. Praesides majus imperium, & praesumptionem quoad totam provinciam, habent.
301. Municipiorum jurisdictio non excluditur, per superioris generalem jurisdictionem.
302. Transactionis vis magna.
303. Metu gestum irritum.
304. Metus purgatur per silentium 30. annorum: nisi eadem maneat causa. num. 306.
305. Actio metus 30. annis praescribitur. Declatur num. 312.
306. Edicti Quod metus causa, Deus auctor.
307. Metus semel probatus durare praesumitur.
308. Potentia nocendi ad metus durationem sufficit.
309. Morte tyranni metus tollitur, nisi in successore eadem nocendi potentia subsit.
310. Clausula: Ex certa scientia, liberè &c. nihil operantur in transactione metu extorta.
311. Metus purgatus non dicitur, ubi eadem manet causa.
313. Actio metus personalis est.
314. Actio cui competit, eidem & exceptio.
315. Temporalia quae sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum.
316. Replicatio venit nomine exceptionis.
317. Praescribitur contractibus & obligationibus.
318. Obedientia praescribitur contra inferiorem, non contra superiorem.
319. Jus non utendo amittitur.
320. Libertas facilius praescribitur, quàm servitus.
321. Generale nimis argumentum nihil concludit.
322. Argumentum à Solitis obtinet saltem in communiter accidentibus.
323. fallit si scriptura sit in contrarium.
324. Scriptura in dubio standum, praesertim antiqua.
325. Publici instrumenti fidem frivola impugnationes non vacillare faciunt.
329. Eventus ex primordio tituli formatur.
330. ex Titulo praesumitur possessio.
331. Instrumenta praesumptivè probant possessionem.
332. Probationes praesumptivae in possessorio Retinenda sufficiunt.
333. Probationes praesumptivae in antiquis, & ubi res aliter demonstrari nequit, sufficiunt.
335. Praescriptio ex facto oritur, & non praesumitur.
336. Civilis possessio animo retinetur absq; naturali.
337. producit usucapionem & alios effectus civiles.
338. Possessio naturalis ad usucapionem non sufficit.
339. Occupans possessionem naturalem, non praescribit adversus eum, qui civilem animo retinet.
340. Civilis possessio ultra decennium non datur.
341. Civilis possessio quatenus datur in incorporalibus?
342. Vitiosa possessio non prodest ad praescriptionem.
343. Antiquiorem probans possessionem obtinet.
344. Possessio recentior praesumitur vitiosa.
345. Possessio antiquior justior.
346. Jurisdictionis possessio an continua vel discontinua.

347. *Discontinua immemoriali tantum tempore praescribuntur jure communi, non Saxo-nico. num. 349.*
 350. *Regalia immemoriali tempore praescribun-tur.*
 353. *Praescriptio longissimi temporis curris contra ignorantem.*
 354. *Univerſitatis diſperſa caſum inferre abomi-nandum.*
 355. *Praſuppoſitum ubi non datur, ceſſat diſpoſi-tum.*
 356. *Praſcriptio non curris agere non valenti.*
 357. *Rei ſua emptio non valet.*
 358. *Judex providere debet, ne ſubdiſi indebite graventur.*
 359. *Magiſtratus jus ſibi dicere non debet, nec in-auditum mulctare.*
 363. *Deſenſio nemini auſerenda.*
 364. *Inauditus ſine nullitatis vitio nemo con-demnari debet.*

Sie gebrechen vnd Ir-rung zwischen den Fürstlichen Räten eines / vnd einem Erbaren Rath zu L. anders theils / verursachen sich vnd entstehen daher / dann den 11. Decemb. Anno N. von gemelten Herren Räten dem Rath ein interdict jurisdi-ctionis zugeschiedt / vnd darinnen ernstlich vfferlegt vnd befohlen / sich zuenthaltten / die Schuldiger / so mit der Zahlung seumtig / in gehorsam zu-legen / vnd dardurch der geforderten Schuld abzudringen / Item in subli-dium zucitiren / oder wann Rahts-personen ins Gericht auß zum zeug-nis vorgeladen / sich dessen zuwegern vnd zubegehren / daß Richter vnd Schöppen zu ihnen in ihre Häuser schicken / vnd daselbst schweren vnd abhören lassen solten / Welche ange-maste actus jurisdictionis allein zu verkleinerung der Gerichte fürge-nommen / die Fürstliche Räte deni Rath keinesweges gestendig / derhal-ben an statt J. J. Gn. befohlen / sol-cher ding sich gentslich zuenthaltten / vnd S. J. Gn. dafür gebührliehen abtrag zumachen / vnd de non am-plius turbando gnugsam zu caviren.

Zum Undern nechst diesem / vn-tersteht man sich einen Bürgermei-ster / welcher in geheimen Rath der Gemeine gehöret / vnd von der gan-zen Landschafft angenommen / dem Rathe vnd der Landschafft zuentwen-den / vnd mit dem Schöppenambt zu-belegen.

Vors Dritte / in gleichen dem Rath die ordnung vnd straff des spie-lens zuverbieten vnd zuentziehen.

Am Vierden / auch eine geköhr-ne vnd veräidete Rahtsperson nicht zuconfirmiren.

Deß gleichen / vffs Fünffte / den Bürgerlichen zwang des gehorsams / vnd die erkenntniß vber Geburtsbrie-fe in gilden Sachen / auch den vorzug vnd bottmessigkeit des Rahts / sambt Schoß vnd Steur der Handwercks- vnd Handelsleute / so vff den freyhei-ten des Weichbilds wohnen / auch die Pfändung / das Marktrecht vnd die weisung vnd erkenntniß vff dem G. zuentwenden.

Zum Sechsten / die Bürgerschaft mit vngewöhnlicher Dienßbarkeit zubelegen / als daß sie mit vor Gerich-te & ad locum supplicii ihrer erſessenen Freyheit zuwieder gehen sollen / auch in viel wege zuturbiren / zube-lästigen / dann mit straff vngehörter sachen zu-bedrauen vnd zubelegen zc. wie auß folgenden ausführlichen Bericht ei-nes Erbaren Rathes ferner zuverneh-men.

Demnach der Rath vnd Bür-gerschaft verursacht worden pro conservatione sui juris eine Petition-schrift mit angeheuerter Protesta-tion, den Herren Räten zuüberge-ben / darinnen sie bitten / mit solchem interdict vnd mandat sie zuverschö-nen / auch den Rath vnd dessen gned-massen / bey ihrem besitz vnd gewehr ihres rechtens bleiben zulassen / son-sten darwider Protestirende / alle recht-liche notturrfft vorbehaltende.

Ob es nun wol unmöglich in so furker Zeit solchen wichtigen Handel der gebühr nach / vnd wie begehret / zu berathschlagen / Man auch vor der Sachen verhör eigendlich nicht wissen kan / was wegen des Herrn B. angezogen vnd erregt werden möchte / dennoch so viel die Zeit leiden wil / mag die Sache per rationes dubitandi & decidendi volgender gestalt entworfen werden.

RATIONES DUBITANDI.

1. **E**rslich ist die Universalis + praesumptio vnd gemeine Vermuthung der Recht vor B. W. quod omnia in subiecto oppido pertineant ad ejus jurisdictionem, imò & dominium, quæ probari non possunt exempta. *z. ult. de off. Archidiacon. ibi. cum monasterium sit intra metas sui Diaconatus situm & c. c. cum dilectus. 8. de religio. dom. in vers. pen. ibi. Judicetis Auriensis ecclesia subiacere in ejus diocesi fundatum. c. 2. de rest. spol. in 6. c. cum episcopus. de off. ord. lib. 6. c. per venerabilem. Qui fil. sint legit. Panor. in c. nimis. n. 1. ubi Imol. n. 2. de jure jur. Socin. consil. 86. in causa. n. 6. vol. 2. Abb. Panor. & Dd. c. si diligenti. de prescript. Everardus loc. legal. 8. à toto ad partem. circa fin. dicens, ex eo fundari dominorum terra intentionem, jurisdictionis respectu. Jac. c. ad decimas. n. 3. & 4. de restit. spoliat. Jafon. l. 3. in princ. n. 36. 37. de acq. poss. Dec. consil. 528. n. 2. Anchor. cons. 110. tres. n. 1. & 3. Schurff. consil. 26. diligenter. n. 3. 4. cent. 1. Innoc. c. 2. n. 3. & 5. de religio. domib. Spec. de feud. §. quoniam. n. 28. Cast. consil. 61. videtur dicendum. vol. 2. Montan. fin. regund. cap. 96. n. 8. & 9. per c. funerum. 12. quest. 1. c. omnes. 16. quest. 7. & aliaque allegat. & hoc si ne controversia procedit quoad jurisdictionem, ut Dd. pr. all. loco, sed extenditur etiam ad praesumptionem aliarum superioritatum & jurium, etiam dominii. Jas in praelud. feud. n. 52. Mont. trac. fin. regund. cap. 96. n. 2. 3. cum seqq. per c. omnes. 16. quest. 7. Stephan. Bertrand. consil. 182. licet. n. 7. vol. 1.*

2. Zum Andern / weil J. B. Gn. dem Racht zu L. der Jurisdiction vnd actuum nicht geständig / so wil folgen / daß des Raths eingriff vnrechtmessig / oder ihr recht + beweist werden muß / ex l. si de possidetis. C. de probat. l. ult. Quod met. caus. & quia non negantis, sed affirmantis, sibiq; arrogantis aliquod jus, est probare. l. actor. C. de probat. c. bona. 23. ubi gl. verb. negantis. & verb. per rerum naturam. de elect. late Francisc. Mant. de conject. ult. vol. lib. 1. tit. 1. n. 4. & 5. Vnd wann sie gleich etwas / als etliche actus, dar

thuen / so folget daraus nicht acquisitio vel aptitudo in ceteris, sicut alias. Jas. l. 3. n. 24. de jurisdict. sondern es lieget hie einem Erbaren Racht inwege die Regel: Tantum praescriptum quantum possessum, & non plus, quandoquidem dominus superior est in universali praescriptione & possessione jurisdictionis. Innoc. c. 2. n. 3. de capel. monach. Panor. c. cum alim. n. 6. de prescript. Jas. l. 3. in princ. n. 36. de acq. poss. Jacob. in Invest. verb. & cum micro. num. 15. Schurff. consil. 86. ad clarè. n. 8. cent. 2.

3. Vors Dritte / ist die Indicirung des Schoppenambes den Rathspersonen zu vor auch geschächen / Non tigitur potest iniquum videri, quod ante usitatum in civitate fuit. l. si de 36. de legib. c. ex parte. c. sopita. de censib. Jas. l. certi. §. si nummos. n. 21. cum seqq. si cert. petat. l. si quis donaturus. de usufruc. ubi gl. l. quod si nol. §. quia assidua. de edil. edic. Everar. loc. 104. ab usitat. maximè cum hoc juri sit congruum, ut officia, + honores & muneradecurionatus in municipiis, etiam invitis imponi queant, adeò ut ne quidem immunitas vel remissio inde excuset. gl. l. 3. C. Qui se stat. excus. lib. 10. l. vacuatis. 19. C. de decur. eod. lib. Alber. l. sextum decimum. ff. de vacat. & excus. mun. per l. cui. 12. de munerib.

4. Am Vierden / hat dieser Sachen halben ein E. Rath sich einmal mit B. E. freytags nach Barthol. Anno 1486. vertragen / dabey + es billich bleibet / alioquin nullus esset litium finis. l. fratris. 10. & passim. C. de transact. sic + ut contravenire volenti obstat exceptio impediens litis ingressum. c. 1. de litis contest. in 6. Jas. l. postquam. 4. C. de pac. Blancus trac. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. primò ex pacto transactionis. n. 11. cum ibi alleg. l. fratris. l. causas. C. de transac. Bart. & Dd. l. eleganter. §. si quis post. de condic. indeb.

5. Fünffentlich weil dieser Vertrag nun fast durch 100. Jahren stillschweigen vnd gehorsam bestetiget / auch alle + furcht vnd gewalt / do einige gewesen / nach 30. Jahren verjähret / gereiniget / vnd vffgehoben / l. 3. ubi gl. & Dd. Quod mer. caus. l. si mulier. 21. in princ. ubi gl. verb. ratum. Bart. & Dd. ff. eod. tit.

6. Ist also / vffs Fünffte / der Herrn Fürstlichen Rache intent / auch durch die verjähung / begründet / quæ + plenam parit securitatem. Curs. sen. consil. 82. capio. n. 5. Paris. consil. 32. n. 5. vol. 2. consil. 13. n. 17. 19. vol. 4. & + exceptionem litis finitæ. d. c. 1. de litis contest. in 6. Blanc. pr. all. tit. de except. imped. §. quarto ex actionis defectu. vers. praescriptionis. n. 5. Bar. l. fin. n. 23. ff. pro suo. l. omnes. verb. moveatur. C. de prescript. 30. annor. Imò centenaria + praescriptio equiparatur immemoriali. Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. n. 1. 2. cum seqq. c. cum nobis. ubi gl. verb. centum. de prescript. Covar. c. possessor. p. 2. §. 2. n. 7. de reg. jur. in 6. ut sit privilegii & con-

stitutionis ac legis loco. l. hoc iure. §. ductus a-
qua. de aq. quotid. & ast. Cravet. & Covar. pra-
alleg. loc. late Ant. Gab. Rom. lib. reg. §. tit. 1. de
prescript. conclus. 1. quasi per tot.

- Am Sechsten, ob wol der Raht in der Pe-
titionsschrift wieder der Räte gebot protestirt/
so ist doch dabei kein datum befindlich, daß man
nicht weiß / ob es intra decendium geschähen
oder nicht / vnd derhalben nichtiz / Quia n. pro-
vocat non tantum provocationem, sed etiā
tempus demonstrare debet, intra quod pro-
vocavit. c. Romana. §. si vero. ubi Jo. And. de ap-
pell. in 6. Spec. eod. tit. §. de officio. quoniam id t
non presumitur. Mynsing. obs. n. cent. 3. adeo
ut etiam si t de eo non fuerit oppositum ni-
hilominus processus non valeat nec teneat
appellatio, si descripto vel actis non appa-
reat intra decendium fuisse provocatum.
clemen. si appellationem. de appell. Bald. in aut b.
hodie. C. de appell. Cast. l. 1. §. biduum Quam ap-
pel. & non tantum sententia, sed & decreta t
judicium transeunt partibus in rem judica-
tam. Jas. l. quod iussit. n. 30. 31. 32. ff. de re jud. De-
inde protestatio t non est legitimus modus
provocandi, vel sententiam suspendendi,
sicut nec inter eos numeratur a Maranta in
specul. jud. partis 6. p. ult. actu 2. de appell. in
princ. & si esset, tamen hic valere deberet re-
gula, quod protestatio t ius non habentis ni-
hil operetur. l. si major. 13. C. de resc. vendit.

RATIONES DECIDENDI

Wer wol nun diß scheinbare versachen sein/
Dennoch hat ein E. Raht viel wichtigere
dafür vorzuwenden /

- Dann die Stadt L. vom Carolo Magno l.
fundirt in bürgerliche ordnung gebracht / Stad-
Marck von Reichbildt Recht besonnt haben/
wie auß dem Sächsischen Reichbildrecht /
Sachsenspiegel vñ alten Sächsischen Croniken
zubefinden / quæ t etiā in antiquis probant, &
plenā fidē faciūt. gl. 6. inter dilectos. verb. magis.
de fid. inst. c. venerabile. verb. transiit. de elect.
Bart. l. 1. n. 12 ff. si cert. petat. & ibi Dec. post alios.
n. 22. Lud. Gozad. consil. 8. n. 99. Hieron. Gratus
conf. 9. n. 5. vol. 1. Montan. trac. fin. reg. cap. 62. n. 6.
Ob aber wol die sonderliche darüber der Stadt
gegebene Privilegia, durch grossen Brandschä-
den / vnd ander vnfall / mügen verlohren worden
sein / dennoch benimt t solcher verlust den Privile-
giis, die sonst fundbar oder erweislich / nichts/
l. si solēbus. 7. verb. privilegia. C. de fid. instr. c. cñ
olim. 12. de privileg. & utrobiz. Dd. Privilegiū t
autē probatur non tantum ostensione titu-
li & authoris, a quo concessum, verū & con-
suetudine ac usu, præsertim immemoriali.
Baldus d. l. si solēbus. n. 1. C. de fid. instr. ubi eti-
am addit bonam fidē hic nō requiri, sicut in
prescriptione. c. ult. de prescript. per c. ad deci-
mas. de rest. spol. lib. 6. & subdit ibi Baldus, quod
deest titulo, suppleri per prescriptionē, und

sufficere aliquē esse in quasi possessione pri-
vilegii. c. per tuas. 10. de probat. & idem Bal. l. nō
ignorat. C. Qui accus. non poss. l. circa de probat.
Angel. l. si prius. in fin. de oper. no. nunc. Bal. & I-
mol. l. Titus. solut. matr. Cyn. & Salic. d. l. solēbus.
C. de fid. instr. per c. cñ persona. de privileg. in 6. Jo.
And. ad Spec. de instr. edit. §. si stat. vers. & scias.

Derwegen, ob wol einem E. Raht vorgewerf-
fen / daß man wol viel in Briefen vnd nicht in
gewehren pflegt zuhaben / so thut solches (über
dem daß die Impersonalia t irrelevantia seint /
l. cum auth. seq. C. de const. pecun. ubi Bal. & pro
t scriptura sit præsumptio. l. cñ precibus. C. de
fid. instr. præsertim antiqua & publica. l. cñsus.
de probat. Montan. trac. fin. reg. cap. 62. n. 3. cum
seqq. cap. 63. n. 3. cum seqq. Cravet. de antiq. temp.
p. 1. §. quarto limitatur. & passim in princ. tract. 1.
& deinceps Alex. & Dd. l. cñ aliquis. C. de iure de-
lib. c. cum causam. 13. ubi Panor. Jo. And. Host. &
Dd. de probat. per tex. c. ad audientiam. de præ-
script. aut b. ad hec. C. de fid. instr. Bart. & Dd. l. 1.
si cert. petat. Corn. consil. 333. capio. n. 7. vol. 1. & ar-
gumentum t a consuetis seu solitis, quod hic
latet in verb. pflegt zuhaben 2c. tantū proce-
dir in consuetis communiter & ut plurimū:
non a. in his, quæ raro vel omnino extraor-
dinariē fiunt. l. si frulas. §. frumento. de contrab.
empr. l. Sejo. §. modico. ubi Bar. per illum tex. de
auro legat. Jas. late l. 4. §. questio. ff. si quis cau-
everat. loc. jo. 4. ab usitato seu solitis. cul. pen. in l. si-
mitas. præsertim si scriptura reperitur con-
traria, cui t potius standum, quam etiam fre-
quenter consuetis. Jas. l. in liberis. C. de collat.
Salic. l. quod si noluit. §. quia assidua. de adl. edic.
cum aliis quæ ad hoc cumulat Everardus d.
loc. leg. 10. 4. limitat. 4.) alhie nichts zur sachen / ist
auch nicht zuacht / Impugnationes tñ. frivo-
la non faciunt instrumenti fidem vacillare.
l. plures apochis. C. de fid. instr. ubi gl. verb. vacil-
lare. & Dd. Panor. c. super. de testib. cog. Felin. So-
cin. & Dd. Cano. c. si clericus. de for. cōpet. Molina.
ad Dec. consil. 682. in causa. n. 2. verb. probata, nec
t a iudice recipi debet. Joan. de Nigris. l. omne.
n. 12. de off. assis. Zas. l. 1. §. editiones. de edēdo. per
doctrinā Baldi l. prescriptione. C. si contra ius vel
util. public. Denn daß solches frivol vnd dissals
vnerheblich / & quod t nō sic de ista gamba, ut
loquitur Baldus l. unic. num. 21. C. de confess.
seu non faciat ad rhombum. Bald. aut b. si
quando. num. 2. de const. pecun. aut verbum
præfens. l. de atate. 12. §. quod. a. de interrog.
actio. Vnd also vergeblich vnd vndienstlich. d.
§. quod q. l. si maritus. C. de donat. in ver. vir. &
uxor. l. 4. C. arb. iur. l. 1. C. de prescript. 30. an-
nor. Everm. loc. leg. 18. a separat. per tot. wird
daher verstanden vnd beweert daß wol gedach-
ter E. Raht vnter andern ihrer Stadt gerechtig-
keiten von alters / vñer aller Menschen gedach-
t / auch diese gehabt / genüßet / vñ vñer vñ
denckliche Zeit bekommen / beissen vñ von als

ter gewonheit löblich hergebracht/vnd also auch
prescriptione immemoriali bekommen vnd
acquirirt haben/Nemlich daß sie alle bestorbene
Gerade vnd Heergewette den dritten Pfennig
vom erbe / daß da von aussenwendig gefordert/
Haus- vnd Strassenfriede / das Städtegeld
vnd andere verwirkung in der Stadt Halber-
stadt gefordert / fordern vnd einnehmen haben
lassen vnd also in der gerühiglichen Possess vel
q. derselbigen stücke / wie obberührt / von alters
vnd vber aller Menschen gedencen gewesen/die
Vntergerichte/vnderen exercitium vnd Ge-
richtszwang allwege gehabt vnd gebraucht / zu
welcher behuff Jährlichen von alters her zwee-
ne Stadtrichter geföhren / denen obbenante
stück vnd andere des Raths alte gerechtigkeit
zufordern befohlen / Es seynd die beyde geföhre-
ne Richter alle jahr zu solchem ihrem Amte je-
derzeit vom Regierenden Bischoff bestetiget
worden / laut der Confirmation.

- Obaber wol hernacher der Herr C. A. als
Administrator des Stiffts-E. die Voigtey mit
aller zugehörungen vnd Bericht oberst vnd wie-
der dem Rath eingethan / dennoch weil die re-
striktio darbey sthet: Inmassen S. Ch. Gn.
vnd derselben Vorfahren dieselben innen ge-
habt / genossen vnd gebraucht / so muß es heis-
sen / quod limitata causa limitatum pro-
ducit effectum. l. cum seruo. 63. ubi in princ. u-
bi Bar. de contrab. empt. l. in agris. de acq. dom.
29. & quod talia sunt subjecta qualia permit-
tuntur esse a prædicatis. Abbas. c. cū dilectus.
num. 52. de ord. cognit. gloss. verb. nequidissent.
c. inter 6. de fid. instr. Bar. l. stipulatio ista habere.
§. sunt qui. num. 1. de V. O. Cravet. consil. 301. n. 5.
30. conf. 25. n. 30. Nam prædicatum magis atten-
ditur quam subjectum, ad constituendam
propositionem. gl. verb. idoneiores. in l. 1. de le-
gationib. & determinatio prædicta determi-
nat promissa ac restringit. l. generaliter. §. uxori.
de usufruc. legat. l. generaliter. §. idem quasit.
l. si chorius. §. 1. uxori. de legat. 3. l. quasitum. §. de-
niq. de fid. instr. §. ut a. in autb. de non alienā. l.
nepoti. 6. l. si ita. 15. & passim. de instr. vel instrum.
legat. l. 3. l. 4. de penulegat. ac quamvis plura
sint, tamen omnia æqualiter determinat. l.
jam hoc jure. ubi Jas. n. 8. 9. 10. 11. & l. Lucius. n. 3.
de vulg. subst. Jas. l. miles. §. decem. n. 8. de re jud.
& in l. Gallus. §. quidam recte. ubi communiter
Dd. de lib. & postb. sed & relatum prædictum inest
referenti. l. 5. §. 1. de re jud. l. affe. de hered. inst.
cum omnibus suis qualitatibus. Menoch. con-
sil. 1. num. 80. cum multis seqq. Tiraquell. de ll.
consub. gloss. 5. num. 177. & gloss. 7. num. 183.

Obauch wol die nachkommende Bischoff
solche Voigtey vnd gerichten wieder zu sich ge-
nommen / so sind des Raths Recht vnd gerecht-
thalte freyheit etc. bestetiget / vnd von ihnen ge-
niet erhalten vnd exerciret worden / wie aus
folgenden ferner zuvernehmen.

Hierzu ist nun von vermuethung der Rech-
te billich der anfang zu machen / Est enim præ-
sumptio liquidissima probationis loco. Fe-
lin. & Dd. in rub. de presumpt. Alciat. de præ-
sumpt. p. 3. n. 3. per l. licet. Imperator ubi Alex. &
Jas. de legat. 1. Gl. l. si tutor petitus. C. de peric. tu-
tor. Hypp. in rub. C. de probat. n. 183. & in præf.
crim. §. principium. n. 14. tex. l. 1. verb. probatur.
de legat. 2. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. viso de fa-
ma. n. 27. præsertim ubi plures præsumptio-
nes concurrunt. Gl. l. instrumenta. C. de pro-
bat. l. 2. verb. legitimus. de excusat. tutor. c. acce-
dens. 2. verb. oriundus. ut lite non contest. Bald. l.
si quis. 6. §. 1. in 4. notab. de edendo. Roman. consil.
7. visis. n. 3. ubi Horat. Mandos. & ad victoriam
reportandam præsumptio sufficit, quamvis
lex liquidissimas probationes requirat. d. l. si
tutor. ubi Bal. C. de peric. tutor. Felin. in rub.
de presumpt. in princ. n. 2. Jas. & Dd. l. 1. C. de te-
stam. milit. l. 1. §. 1. C. de rei ux. act. l. 1. C. de fidei-
com. l. 1. C. de testam. mil. donec probetur con-
trarium. l. siue. C. de probat. l. ult. ff. Quod met.
caus. etiam si lex requireret probationem
per instrumentum. l. quacumq. juncta l. 1. C. de
apochis. lib. 10. quem textum ad hoc notat.
Baldus l. 1. C. de fideicom. & l. 1. §. 1. C. de rei ux.
act. Alex. consil. 126. n. 12. in fin. lib. 6. Hypp. de pro-
bat. n. 75. Nam factus, de jure præsumptus,
dicitur probari eo ipso, quod non probatur
contrarium. gl. l. si creditor. C. de pig. act. l. 1. C.
de error. calc. l. cum testamento. C. de testam. mil.
Barbat. n. 3. 4. in rub. de presumpt. Itaq; non
opus habet aliter probare, pro quo stat juris
præsumptio. d. l. siue possidetis. C. de probat. l.
bona fides. deposit. Bart. & Dd. l. in illa. circa fin.
de V. O. Cepolla consil. 33. multa. Hypp. sing. 451. &
de probat. n. 54. quæ transfert onus proban-
di in adversarium. l. cum de indebito. l. ab ea
parte. de probat. l. siue. C. eod. tit. l. omnimodo. C.
de inoff. testam. l. in illa. de V. O. l. bona fides. depos.
qui probare debet. Panor. c. quia. de præsumpt.
Bal. & Alex. l. transactionem. C. de transact. Alb.
Fulgos. Jason. n. 3. l. si extraneus. de condic. caus.
data. Dec. consil. 175. n. 3. 4. & quidem eviden-
tius, si vincere vult contra juris præsumptionem.
l. ult. de eo quod met. caus. in princ. Jason. d.
l. si extraneus. n. 3. de condic. caus. dat. tex. l. cum de
indebito. in fin. vers. per evidentissimas probatio-
nes. de probat. quæ probationem ejus gra-
vat, ac duriores reddit. Jas. n. 6. post Alb. &
Fulgos. d. l. si extraneus. de condic. caus. dat. Pa-
norm. n. 2. d. c. quia. de presumpt. tex. d. l. ult. ubi
gl. & Baldus. de eo quod met. caus. Hypp. d. rub. C.
de probat. & sing. 45. aded ut in supplemen-
tum probationis non deferatur iuramen-
tum. Jas. in l. admonendi. n. 206. de jurejur. Bal.
& gl. d. l. ult. Quod met. caus. l. cum de indebito. in
princ. verb. legitimis. de probat. & ex præsum-
ptione reus absolvitur. c. afferte. c. pen. de præ-
sumpt. gl. l. si tutor. C. de periculo tutor. Nam ju-
LII 3 dex

43. dext̄ pro ea parte iudicat, à qua stat juris pr̄sumptio. *Calcan. consil. 90. quia. n. 14. præci-*
 44. puè t̄ verò in antiquis, hoc est, quæ t̄ memo-
 45. riam hominis saltem 40. aut 60. annos nati
 excedunt. *Cravet. de antiq. temp. in princ. n. 4.*
5. 6. cum seqq. (de quibus hic) ubi præsumpti-
va probatio plurimum operatur. Cravet. ibi-
demp. 1. §. visio de fama. n. 37. Nam dicitur evi-
 dens, quando à jure approbatur præsum-
 ptio, & habetur pro notorio. *Cravet. ibidem*
num. 38. Proindeq; sufficit in antiquis. Cra-
vet. ibidem num. 3.
46. Nun t̄ ist aber die vermuetung d̄issals vor
 diese gute Stadt/ daß alle Obrigkeit/ Bericht/
 Recht vnd Berechtigkeith der Stadt d̄oselbsten
 zustehn / was der Oberherr nicht erweisen kan /
 das ihm̄e daran gebühre vnd zusuche / *Schurff.*
consil. 26. diligenter. n. 2. 3. cent. 1. Non enim du-
 bium est, quin civitates majores de consue-
 tudine, (quæ t̄ attenditur. l. quod si nolit. §. quia.
47. *de edil. edic. & j̄st facit. c. ex parte. de censib. l.*
 48. *certè. §. si nummos. ubi Jas. de reb. cred. l. pen. de*
const. princip. Bal. l. quicunq; in 4. notab. C. de
serv. fugit. Gl. verb. inveterata. & Repetentes. l.
 49. *de quibus. 31. C. de legib. maximè t̄ in civitati-*
bus. l. actuarios. ubi Bartolus C. de numera. lib.
12. quem ad hoc notat Corsetus. singul. 57. d. l.
de quibus. de legib. cum multis ll. seqq. Everar. loc.
leg. 104. abusitato. per tot.) habeant in suo di-
 strictu omnē seu omnimodam jurisdictio-
 nem præsumptivè. *Bart. l. 1. n. 3. de dam. infec.*
Panorm. c. quod sedem. in fin. de offic. ordinar.
Schurff. d. consil. 26. diligenter. n. 2. cent. 1. gl. verb.
jurisdictio. §. oportet. in auth. de defensor. civi-
tat. Card. Zab. cle. 1. §. de foro competent. Dicun-
 50. *tur t̄ autem majores, quibus concessum est*
 territorium. *Bart. consil. 189. primò quæritur in*
 51. *princ. n. 2. & t̄ idè præsumptivè jurisdictio.*
Jason, dicens communem in l. 1. n. 15. & Lim-
perium. 3. n. 10. & ibi Valas. n. 5. 6. & 198. de ju-
risdic. Felin. c. Rudolphus. n. 16. de rescript. Bal. l.
ex eadem. n. 1. 4. de lege Corra. Alex. consil. 35. n. 2.
 52. *vol. 4. cons. 7. n. 6. vol. 5. quæ t̄ territorio inhæ-*
ret. Bar. & Bal. l. 1. §. urbem. n. 2. de off. præsac.
urb. Bal. c. 1. §. ad hac. n. 7. de allod. §. ex eadem.
n. 1. de lege Corrad. Montan. fin. regund. cap. 11. n.
 53. *15. Jas. l. 1. n. 15. de jurisd. Judicantur t̄ etiam*
 majores esse urbes, in quibus sedes est Epi-
 scopalis. *Bart. & Dd. l. 1. C. de metrop. lib. 11. imò*
 54. *hæ t̄ judicantur propriè esse civitates. Mont.*
fin. reg. cap. 5. n. 2. Bart. & Dd. l. 1. C. de metropol.
lib. 11. c. Episcopi. 80. dist. c. 1. de privileg. Bal. &
Feudist. §. nos Romanorum. de pace Constans. l.
si in aliquam. de off. procons. l. 5. de j̄st. & jure.
ubi Cast. n. 25. gl. Bar. & Dd. l. si duas. §. gramma-
tici. de excusat. tutor. Bertach. trac. de Episc. in
princ. seu præsac. n. 6. Jas. num. 4. l. ut inter. C. de
sacros. eccles. Felin. c. Rudolphus. n. 37. de rescript.
Gozad. consil. 5. n. 4. Mont. fin. reg. cap. 5. n. 2.
& 3. vers. episcopi ordinari debent in locis, ubi
- primates habitare solebant. c. 1. 2. 3. Dist. 80.*
 Folget t̄ darauf / daß solche Städte / so einen
 55. *Bischoff haben vnd da sedes Episcopalis ist /*
 tanquam majores, auch alle Jurisdiction, so
 nicht eximirt / Weichbild- vnd Stadtrecht ha-
 ben / wie andere grosse Städte / *Mont. d. cap. 5. n.*
3. per §. jusjurandum. in auth. de defens. civit. &
n. 5. versic. civitas dicitur eo, quod habeat officia-
les prædictos merum & mixtum imperium, ac
 jurisdictionem exercentes &c. Welches dann
 in Deutschen Landen vnd benachbarten Städ-
 ten also auch breuchlich vnd hergebracht / Unde
 t̄ firmum ducitur argumentum. *c. cum olim.*
 56. *ubi gl. verb. in Anglicanis. de consuetud. per c.*
cum ecclesia. de elect.
- Nun ist ja diese ansehnliche vornehm-
 Stadt & ein Bischofflicher Sitz / darvon der
 Bischoff seinen Titel / Nahmen vnd Dignitet
 hat / auch von alters her vor vndeutliche Zeit
 gehabt hat vnd noch / wie dann das Sächssische
 Weichbild aufweist in *princ. tit. Chronica de*
 57. *tempore. §. von Keyser Lothario. So t̄ ha-*
 ben auch andere Städte ihre gemessene gericht
 vnd jurisdiction, non tantum jure commu-
 ni. in *auth. de defensor. civit. sed & Saxonicis,*
Landr. lib. 2. art. 13. ubi gl. lit. D. vnd G. cum
ibi allegat.
- Darumb t̄ obwol ein Fürst vnd Oberherr
 58. *die vermuetung der gericht vnd superioritatis*
 vor sich hat / so viel die ganze Provinz belanget /
c. ult. de off. Archid. ibi. cum sit intra metas sui dia-
 conatus situm. c. cum dilectus. 8. verb. *judicatas*
ecclesia subiacere, in cujus diocesi fundatum. de
religios. domib. c. 2. de restit. spoliat. in 6. c. cum epi-
scopus. de off. ord. eod. lib. 6. c. per venerabilem.
Qui fil. sint legit. Panor. n. 1. Imol. n. 2. & commu-
niter Canon. c. nimis. de jurejur. c. si diligenti. de
præsac. Ever. loc. leg. à toto ad partem. circa
fin. Imol. c. ad decimas. n. 3. de rest. spol. Jas. l. 3. in
princ. n. 36. 37. de acq. poss. Innocent. c. 2. n. 3. & 5.
de religios. dom. Spec. de feud. §. quoniam. n. 28.
Socin. consil. 86. in causa. n. 6. vol. 2. Cast. consil. 61.
videtur. vol. 2. Dec. cons. 528. n. 2. Anchor. c. 110.
tres. n. 1. 2. 3. Schurff. consil. 26. diligenter. n. 3. 4.
cent. 1. Mont. trac. fin. regund. cap. 96. n. 3. 4. 8. 9. &
per tot. per c. omnes. 16. quest. 7. c. funerum. 12.
quest. 1.
- Dennoch / so viel die Haudestädte / sons-
 derlich die Haubtstadt seiner Provinz betrifft /
 wird diese general gemeine vermuetung durch
 die special / so vor der metropolitana civitate
 ist / sicut est t̄ episcopalis sedes. *Bar. & Dd. l. 1.*
 59. *C. de metropol. lib. 11. ganz vnd gar aufgeschlos-*
 sen / Præsuntur t̄ enim potius civitas juris-
 60. *ditionem & jus in civitate habere, quam E-*
 piscopus aut superior. *Schurff. d. consil. 26. di-*
genter. n. 2. 3. cum seqq. cent. 1. Civitas t̄ enim
 61. *specialior & angustior est tota provincia.*
Bar. l. si convenerit. 2. §. 1. n. 23. de pig. action. c.
cum Cepolla. ubi gl. verb. in quantum. de privileg.
Jas.

Jas. num. 5. Hypp. num. 10. in l. ult. de juris dic. om. jud. Idem Jason §. in personam. num. 10. Inst. de actionib. Everar. loc. à toto ad partem. circa fin. Bart. Ang. Socin. Imol. Jas. & Dd. l. 3. in princ. de acq. poss. Tiraq. de retrac. prox. §. 36. gloss. 3. num. 4. Bald. c. cum in cunctis. num. 4. de elec. Mont. trac. fin. reg. cap. 5. 6. num. 1. 2. 3. 9. ibi civitas inest territorio. & cap. 7. & 8. Corn. consil. 151. in hac. num. 5. vol. 3.

62. In t. toto autem jure generi per speciem derogatur. c. generi. de reg. jur. in 6. c. dudum. de prebend. cod. lib. 1. in toto. de reg. jur.

63. Ultigitur probatio t. specialis elidit generalem, Cagnola. d. l. in toto. 81. num. 1. de reg. jur. Innocent. & Cano. c. auditis. de prescript. l. juris gentium. 7. §. quod ferè. de pac. Tiraq. de retrac. prox. §. 4. gloss. 1. num. 10. per c. post cessionem. ubi Dec. in 3. notab. & Dd. de probat. Craver. de antiq. temp. §. 3. num. 35. in

64. i. p. sic etiam præsumptio t. generalis tollitur per specialem. Cagnol. d. l. in toto. 81. num. 1. de reg. jur. bonus tex. l. non omnis. §. à barbaris. de re militar. Alex. consil. 76. in causa n. 4. 5. vol. 2. gloss. verb. existimari. l. divus. 8. de in integ. rest. & ibi Bart. Salic. ac Dd. Nam fortior t. enervat debiliorem. c. quia. c. illud. c. literis. de prescript. Tiraq. de retrac. lig. §. 4. gloss. 1. num. 10. vers. ut præsumptio præsumptione. gloss. verb. existimari. d. l. pen. de in integ. rest. ubi Bart. ac communiter Dd.

66. Zum Andern beruffen sich die L. vff privilegien/ vernünge Sächssischer alten Kronicken/ Weichbild vnd Sächssenspiegel / cujusmodi t. in antiquis probant, & plenam fidem faciunt. gloss. c. inter dilectos. verb. magis. de fid. instr. c. venerabilem. verb. transulit. de elect. Bart. l. 1. num. 12. Sicert. petat. & ibi Dd. ut Dec. num. 22. Lud. Gozad. consil. 8. num. 99. Hieronymi. Gratus consil. 9. num. 5. vol. 1. Montan. trac. fin. regund. cap. 62. num. 6.

67. Ob aber wol die sonderliche darüber gegebene privilegia durch brandschaden vnd dergleichen vnfall verlohren/ dennoch bleiben t. die privilegien/ vnd werden durch solchen verlust nicht verdorben/ l. si solennibus. 7. verb. privilegia. ubi Bald. num. 1. C. de fid. instrum. c. cum olim. 12. de privileg. wann sie sonst erweislich/ c. cum olim. c. porro. 6. de privileg. d. l. si solennibus. ubi Bald. Cast. Sal. C. de fid. instrumentor.

Ich finde aber in meinem Sächssischen Spiegel/ Weichbild vnd Historien in dieser eyl darvon keine nachrichtung/ derwegen stelle ich zu eines E. Raths weiter nachsuchen / so viel leicht alte Sächssische Kronicken vnd Büchern bey der hand haben / oder leichtlich bekommen werden können/ dardurch diß ihr intent zu bestercken.

Vors Dritte/ ist aus dem obangezogenen

auffführlichen bericht zerkunden/ das ein E. Rath zu L. mit dem besiz vnd verschrung vnderenlicher zeit sich schügen vnd beheiffen wolle.

Privilegia t. namq; probantur non tantum ostensione tituli & authoris, à quo concessa sunt, verum etiam ex consuetudine, possessione, usu & exercitio. Bald. d. l. si solennibus. præsertim immemoriali: nam hæc t. habet vim publici instrumenti. Afflic. decus. 239. Ant. Gab. Rom. lib. 5. de prescript. conclus. 1. num. 70. c. per tuas. de probat. c. super. §. 1. de verbor. signif. Etenim t. quod dicitur in c. porro. 6. de privileg. de privilegiis nihil posse judicari, nisi ex illorum inspectione, accipiendum est de privilegiis scriptis, de quorum instrumento queritur, ut in l. de bis. de transact. l. 1. Quemad. testam. aperiant. alioquin absq; scriptura probatur privilegium ex longa usurpatione, etiam absq; bona fide. Baldus d. l. si solennibus. num. 1. C. de fid. instrum. ubi in fine hoc discrimen statuit, inter privilegii usum, & præscriptionem, quod hæc bonam fidem requirat. c. ult. de prescript. ille non item. c. ad decimas. de restitut. spol. in 6. quanquam etiam præscriptione t. queritur privilegium. Bald. ibi dem d. l. si solennibus. potissimum immemoriali. l. hoc jure. §. ductus aqua. de aqua quotid. & ast. quoniam est t. loco privilegii. Alex. consil. 70. num. 5. vol. 4. Iser. §. præterea ducatus. n. 16. de probib. feud. alienat. per Fed. Ant. Gab. Rom. de prescript. conclus. 1. num. 2. hb. 5. Itaq; quod t. deest titulo, suppletur per præscriptionem. Bald. l. si solennibus. n. 1. C. de fid. instr. Ac sufficit t. ad hoc aliquem esse in quasi possessione privilegii. c. per tuas. de probat. & idem Bald. l. non ignorat. C. Qui accus. l. circa. de probat. Angel. l. si prius. in fin. de oper. no. nunc. Bald. & Imol. l. Titia. Solut. mat. Cyn. & Sal. d. l. si solennibus. C. de fide instr. per c. cum persona. de privileg. in 6. Joan. And. ad Specular. de instr. edit. §. restat. vers. & scias. Nam quæ t. alioqui sunt impræscriptibilia tantotempore acquiruntur. c. super. §. 1. de verbor. signif. c. 1. quæ sint reg. l. comperit. 4. C. de prescript. 30. annor. etiam contra t. principem sic præscribi jurisdictionem ac alia jura probat d. l. 4. C. de prescript. 30. annor. Mont. fin. regund. num. 8. & 10. Sufficit t. autem ad præscriptionem immemorialem possessio & usus antiquus, etiam si alius titulus, bona fides, scientia & patientia adversarii non probentur. Ant. Gab. Romanus lib. 5. de prescript. conclus. 1. per discursum, ubi etiam de vi & effectu hujus præscriptionis plenè disputat, quod sit privilegium. Ant. Gab. Rom. ibidem num. 2. etiam in reservariis principi. ibidem num. 3. vel Episcopo. Panor. post gloss. d. c. super. §. 1. verb. non extat. de verbor. signif.

- signif. & cons. 94. in princ. vol. 1. Gab. d. num. 3. vers. reservatus Episcopo. Item est t loco
 78. Cæsareæ concessionis ac leg. s. Ant. Gab. Rom. ibi num. 65. 67. per jura ibi allegata. d. l. hoc jure. §. ductus aquæ. de aqua quotid. & æst. c. super. 20. §. præterea. de verbor. signif. Afflic. & Fendista. c. 1. quæ sint regal. Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. Covar. c. possessor.
 79. p. 2. §. 3. num. 6. de reg. jur. in 6. Nec t dubium est, quin pariat plenam securitatem. Curt. sen. consil. 82. capio. num. 5. Paris. consil. 32. num. 5. vol. 2. cons. 13. num. 17. 19. vol. 4. &
 80. exceptionem t litis finitæ. c. 1. de lit. contest. in 6. impediens litis ingressum. Blanc. de compromiss. quæst. 4. §. quarto ex actionis defectu. vers. præscriptionis. num. 5. Barb. l. ult. num. 3. ff. pro suo. & l. si duo. 13. §. 1. de jurejur. ubi Jason accommunitur Dd. quam in sententiam tam multa cumulat Ant. Gab. Romanus lib. 5. tit. 1. de præscript. conclus. 1. ut meridiem facibus illustraturus videatur, qui ab eo exaggeratis plura adicere instituat. Sufficit igitur illo digitum intendere, nam transcribere ibidem congesta non est hujus temporis nec instituti.
- Nach dem aber die Bischöfliche Rache nicht allein dieser / sondern auch einiger possession dem Rache nicht geständig / als wird sie t müssen beweist werden / l. cum. res. 12. C. de
 81. probat. Possessio t enim plurimum facti habet. l. deniq. 19. Ex quib. caus. major. l. possessio. 41. de acq. poss. Facta t autem non præsumuntur sed probantur. l. asseveratio. C. de non num. pecun. l. si de possideatis. C. de probat. Quapropter & præscriptio t probanda est. c. 1. de præscript. in 6. c. illud. 8. c. vigilant. c. veniens. & passim. de præscript. c. ex literis. 3. de probat. cum omnibus suis qualitatibus necessariis. Phil. Franc. c. 1. de præscript. in 6. Francisc. Balb. de præscript. part. 3. p. 3. quæst. 3. num. 7. 8. Bart. num. 1. 16. 17. l. Celsus. de l. l. iucap. Jason l. 1. num. 41. C. de ser. fugit. & tanto magis præscriptio immemorialis: c. 1. ubi gloss. & Dd. de præscript. in 6. l. si arbiter. de probat. quod t in sola possessione facti consistat, nec probationem aliarum qualitatium requirat, velut tituli. Host. in fin. & Card. d. c. super. §. præterea. de verbor. signif. latè Ant. Gab. Rom. lib. 5. de præscript. conclus. 1. num. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. Est t enim titulus per se. l. hoc jure. §. ductus aquæ. de aqua quotid. c. 1. de præscript. in 6. l. si quis diuturnæ. si ser. vend. latissime Ant. Gab. Rom. lib. 5. de præscript. conclus. 1. num. 44. ut t non modo nulla probatione, sed nequidem speciali tituli allegatione, habeat opus. Jas. post Cast. l. si certis annis. limit. 10. C. de pac. Guid. Pap. decis. 408. in fin. Socin. consil. 127. sol. pen. vol. 1. & reg. 373. fall. 1. Barb. de præ-

script. part. 3. princ. p. 2. quæst. 2. num. 28. Afflic. decis. 239. in fine. & decis. 324. num. 6. Chass. consil. 34. num. 7. Lofred. consil. 40. num. 38. Gozad. cons. 8. num. 37. Cravetta, dicens veram & communem, de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. num. 48. & Ant. Gab. Romanus lib. 5. de præscript. conclus. 1. num. 49. ubi etiam num. 50. cum seq. usq. ad 55. probat, quod ex t
 88. tanto tempore titulus præsumatur justus præsumptione juris & de jure, sic ut non admittatur probatio in contrarium. Cravet. præall. loc. num. 155. 165. Gozad. cons. 8. num. 37. Chass. cons. 34. num. 7. Mar. Socin. jun. consil. 115. num. 38. vol. 2. Anton. de But. & Cano. c. per venit. de censib. c. cum nobis. ubi copiosè. Felin. de præscript. Alex. consil. 24. in fin. vol. 5. Francu. Balb. de præscript. part. 2. princ. p. 1. quæst. 7. num. 60. Lofred. consil. 40. num. 50. Corn. consil. 22. num. 36. vol. 3. Sed nec t bo-
 89. nam fidem requirit Salic. l. 2. in fin. C. de ser. Card. cons. 38. num. 7. Dec. l. traditionibus. num. 12. C. de pac. & consil. 496. num. 5. Chass. cons. 34. num. 7. Boer. decis. 39. num. 6. cum aliis quos refert Ant. Gab. Romanus de præscript. conclus. 1. num. 55. lib. 5. Ubi licet subjungat alios contra tenentes. Paris. c. ult. num. 17. de præscript. Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. num. 168. & alios, tamen num. 56. subdit secundum unam & alteram opinionem non arctare possessorem, ut doceat de bona fide. Ripa c. cum ceclesia. num. 99. de causa possess. Steph. Bertrand. consil. 69. in fin. & cons. 81. circa fin. vol. 3. Paris. consil. 27. num. 81. vol. 3. etiam si t (quod notandum) allegari de-
 90. beat. Angel. §. sed ista. num. 10. Inst. de actionib. Et quamvis alioquin in t præscriptione
 91. ne jurium requiratur scientia & patientia illius, contra quem præscribitur. l. 2. C. de servis. And. Geyl. observat. lib. 2. obs. 66. num. 4. 5. 6. 7. tamen magis communis est, quod in t hac immemoriali præscriptione non
 91. exigatur. gloss. verb. memoriam. l. hoc jure. §. ductus. de aqua quotid. Franc. Balb. de præscript. 3. part. princ. p. 2. quæst. 6. & 4. part. princip. 2. p. quæst. 1. num. 12. & quæst. 4. Jacobin. in Invest. verb. & cum mero. in fin. Dec. consil. 271. num. 3. Alex. cons. 21. num. 6. Curt. Jun. consil. 158. num. 12. Parisius consil. 111. num. 53. vol. 1. cons. 27. num. 34. & 83. ubi dicit communem vol. 1. & inc. accedentes. num. 13. de præscript. Gratus consil. 61. num. 21. vol. 1. Menoch. cons. 282. num. 5. Boer. decis. 277. Ruinus, qui dicit hanc magis communem, consil. 105. num. 7. vol. 5. Tirag. de nobil. cap. 14. num. 4. & hanc magis communem & tenendam statuit Ant. Gab. Romanus lib. 5. de præscript. conclus. 1. num. 59. in fin. vers. tenendotamen primam opinionem, quæ videtur magis communis, quam etiam confirmat Montanus

- nus fin. reg. cap. 77. num. 7. ut non opus sit disputare hic, utrum requiratur præcisè scientia & patientia Domini, an sufficiat officialium, in qua tamen ipsa quaestione communis est, quod sufficiat officialium scientia & patientia. Montan. d. cap. 77. num. 8. Bar. l. 1. §. deniq. de aq. plur. arcend. & idem Franc. Balb. trac. præscript. 2. p. 5. pars princ. quest. 2. num. 8. Arcim. consil. 54. consultatio. Alexand. consil. 16. in causa. & cons. 24. vol. 5. Bart. l. si publicanus. §. in vectigalibus. & ult. de publician. in rem act. Imol. & Panor. c. cum contingas. de foro compet. Bal. consil. 340. in princ. vol. 5. Cast. cons. 256. in princ. vol. 2. Ant. de But. & Canon. c. fin. de caus. poss. & propriet. Papiens. in for. lib. action. confessoria. verb. plenam. num. 15. Jas. Claud. Sys. & Dd. l. imperium. l. more. de jurisd. & Balbus qui dicit communem s. partis princ. p. 2. in 3. quest. princ. quest. 2. num. 8. & quest. 4. num. 4. Loffred. consil. 40. num. 49. Boer. decis. 277. Cravet. p. 4. §. absolutis. num. 136. in trac. de antiq. temp. & hanc quoq; communem facit Ant. Gab. Rom. d. conclus. 1. num. 61. vers. qui dicit istam communem. de præscript. lib. 5.
92. Sed & posito scientiam esse necessariam, minimè tamen dubitari convenit, quin ex tanta temporis diuturnitate præsumatur. Salic. l. auctoritate. in fin. C. Unde vi. Calderin consil. 15. in princ. de præbend. Alexand. consil. 24. in fin. vol. 5. Dec. cons. 185. col. pen. vers. non obstat. Loffred. consil. 40. num. 50. Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. materia. num. 13. Ant. Gab. Rom. tit. de præscript. conclus. 1. num. 60. regul. lib. 5.
93. Hieraus ist leichtlich zuerachten/das ein nem E. Rath dissals nur obligen wil/den geruhigen besiz zubeweisen / sine t qua possessione nulla currit præscriptio. l. sine. de acq. poss.
94. Wie t aber diese beweisung zu vollführen lehret die Glossa c. 1. verb. memoria. de præscript. lib. 6. & Phil. Franc. ibidem. Andreas Geyl observ. 66. num. 7. 8. 9. qui dicit, testes t debere esse senes. l. si chorius. de legat. 3. saltem 50. annorum. Mont. fin. reg. cap. 77. num. 15. Ant. Gab. Rom. de præscript. conclus. 1. num. 83. lib. 5. vel etiam 40. tantum. Firmian. de gab. 1. p. quest. 1. num. 28. & t deponere, quod ipsi ita viderint, & a parentibus ac majoribus non aliter audiverint. l. si arbiter. de probat. ubi Florianus. num. 3. & l. servitutes. num. 36. de servit. Fab. §. ex non scripto. Inst. de jur. natur. Mont. fin. reg. cap. 77. num. 13. 14. Felin. c. si diligenti. in fin. de præscript. Boer. decis. 64. in fin. Bertach. de gabell. partis 1. quest. 1. num. 28. Corn. consil. 268. num. 21. vol. 4. Alexand. consil. 177. num. 7. vol. 6. Sig. Ho-
- mod. consil. 70. num. 19. Zas. consil. 6. num. 10. vol. 2. Grammat. consil. civil. 12. num. 6. & cons. 98. in princ. Paris. c. cum nobis. num. 8. de præscript. Curt. Jun. consil. 61. num. 11. Carol. Ruin. cons. 66. num. 22. vol. 3. consil. 34. num. 11. vol. 1. Loffredus qui dicit communem consil. 40. num. 37. Paris. cons. 27. num. 47. & num. 96. vol. 1. cons. 104. num. 121. vol. 1. Cravet. de antiq. temp. d. p. 4. §. absolutis. num. 181. late Ant. Gab. Romanus de præscript. conclus. 1. num. 74. qui vult, ut t deponent etiam de communi opinione & fama. Ac quavis n. 74. recenseat, qui tenent, sufficere probari solam famam, & communem opinionem, quod memoria non sit in contrarium, cum hic testes de auditu sufficiant. Dec. consil. 148. num. 3. Idem Ant. Gab. Rom. lib. 1. de testib. conclus. 3. tamen & d. tit. de præscript. conclus. 1. num. 78. dicit, tenendam primam opinionem glossæ d. c. 1. de præscript. in 6. & hanc opinionem confirmat Montanus de finib. cap. 51. num. 3. & 4. Raph. Cumanus consil. 72. num. 2. qui licet num. 9. limitet, si testes non nominent à quibus audiverint. per Cravet. de antiq. p. 1. §. viso de fama. num. 12. tamen Ant. Gabr. Romanus de præscript. conclus. 1. lib. 5. num. 79. rectius tenet, hoc casu non esse necesse nominari certam personam, per Spec. de probat. §. 1. in fin. quest. ult. dicit tamen ponendos super his articulos, ante ultimum art. super fama, ut ibi per eum. num. 80. Non etiam negligendum est, quod tradit Hieronymus de Monte trac. fin. regund. cap. 24. num. 18. qui se fundat in privilegio, debere se fundare in possessione immemoriali, & non in præscriptione, aliàs succumberet, cum ex t possessione immemoriali privilegium præsumatur, & illud allegare sufficiat. Bar. l. eum. de in rem perso. cum aliis que allegat. quod ut verum sit in t præscriptione locorum publicorum, de quibus agit, quandoquidem non præscribuntur. l. præscriptio. 45. de usucap. non tamen hic in præscriptione jurium admisit, ubi nequidem allegari titulum opus est. Ant. Gab. Rom. lib. 5. de præscript. conclus. 1. num. 47.
95. Es t mügen aber die Bürger vnd Vn-
derthan dissals wol Zeugen sein / cum non
agatur de eorum lucro. Mont. fin. reg. cap. 58. num. 2. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Cepolla de jure Pascend. cap. 19. num. 12. & passim. Jedoch were gut/
das man frembde darneben auch produciren
fönte / ad fidem illorum complendam. A-
lexand. consil. 86. quoniam. num. 10. vol. 5. Ce-
poll. de jure pasc. num. 10. 11. Mont. de finib. reg. cap. 58. num. 5. Ang. consil. 1. visis. num. 4. Dec. cons. 342. num. 4. Covar. prin. quest. cap. 18. num. 4. Hypp. l. 1. §. servum municip. num. 1. cum quest. 9. Guid. Pap. decis. 193.

102. Ob t aber wol durch Brieffliche Befunden diese vndenklicher Zeit verjährung sich nicht ergründet lesset / Ant. Gab. ibidem num. 81. per gloss. Geminian. & Dd. c. 1. de prescript. in 6. Balb. de prescript. 2. p. 3. partis princip. quest. 6. num. 35. Cravet. de antiqu. d. p. 4. num. 183. tamen hoc sic accipiendum est, quatenus de memoria & principio ex data scriptura constat. Cravet. de antiqu. p. 4. §. materia. num. 40. Franc. num. 15. & Dd. c. 1. de prescript. in 6. Balb. de prescript. 2. p. 3. partis princip. quest. 6. num. 26.
- Dennoch mag die Verjährung 100. Jahr/ qua t immemoriali comparatur. Felin. Paris. c. cum a nobis. de prescript. Afflic. c. si quis per 30. num. 2. si de feud. def. cons. c. super. §. 1. de verbor. signif. c. 1. que sint regal. das durch erhärtet werden / Bald. de prescript. 2. p. 3. partis princip. quest. 6. num. 38. Paris. c. cum nobis. num. 9. de prescript. Ant. Gab. Rom. de prescript. conclus. 1. num. 82.
- Item es mügen viel tituli als verträge 2c. qui t & ipse titulus est. l. si transactioni. ii. C. de non num. pec. item actus possessorii durch solche brieffliche Befunden erwiesen werden / Canon. c. cum a nobis. de prescript. c. cum causam. de probat. Jedoch ist der erste Confirmation Brieff Bischoff E. geben vff keine gerichte lautend / sondern bestetiget allein in gemein ihre Brieff/ Recht/ freyheit vnd gewonheit. Confirmatio t autem nihil novi dat. l. 4. de confr. util. in fine. Jas. Zas. & Dd. l. more. de iurisdic. Weil aber derselbige sich ziehet vff voriger Bischoff/ auch des Stuelß zu Rom Brieff/ seind mit fleiß die vffzusuchen/ ob etwas bessers & specialius darinnen were/ quia relatum t inest referenti. l. affe. de hared. inst. l. 5. §. 1. de re iud. Sebast. Med. reg. 10. per totum cum multis ibi alleg. Die gerichte aber werden in diesem Brieff nicht dem Rath/ sondern vielmehr den Bischofflichen gerichtten zugewendet pag. 2. §. ock welech Bürger tho E. eine sache wird vor vnsern (quod t proprietatem Episcopi denotat. l. certum. §. sed et si fundum. ubi Bar. num. 1. de confess. l. solum. 50. §. meum. de rei vend. l. quintus. §. argentum. 1. & §. cui legatum. de aur. & arg. leg. l. sicut. §. distant. si serv. vend. l. si servus. de legat. 3. l. rem. l. pupillus. in fin. de verbor. signif. Jas. l. ult. num. 6. C. de sacros. eccles. Hinc dicit Speculator, id solum esse nostrum, quod possumus vendicare. Spec. de fruc. & inter. §. 1. vers. secundò queritur. aut saltem abusive t & improprie, latà significatione, id dicitur esse nostrum ex l. id apud de verbor. signif. quod nobis debetur. gloss. l. pure. §. §. si cum §. verbor. suum. de dol. mal. & met. exc. & l. si sibi pecuniam. verbor. meum. ubi Lud. Rom. & Lejus. l. si me & Titium. ubi Bar. si cert. petat. l. 3. C. si tu-
tor vel cur. inter. Verba t autem in dubio 109. proprie sunt accipienda. l. 1. vers. in re dubia. de exerc. action. latè interminis istis domini Jason l. 1. num. 26. in 2. lect. ad SC. Trebell.) richtern/der sachen sol man volgen vnd nicht nidderschlan 2c. Et cum in plurali loquatur von Richtern & sic von gerichtten. (Nam in t personis iudicium inest 110. iurisdicatio, tanquam in subiecto animato. Bal. l. 1. §. initio. num. 2. de off. prefec. urb. & c. 1. §. ad hoc. num. 5. 6. de aliod. Jas. l. 1. num. 15. de iurisdic. Boer. decis. 227. num. 7. Mont. trac. fin. regand. cap. 11. num. 15. cum ibi allegat.) Als mag daraus inferiret werden/ das beyde t 111. species ober vnd nieder gerichte in solchem genere vnd generalitet stecken / vnd dabey verstanden müssen werden / Chass. in consus. Burg. rub. 1. de iustic. in princ. verbor. iustice. num. 24. 25. per tex. cum gloss. §. iuris iurandi. in fin. in auct. de defensor. civit. Jas. num. 5. l. Gallus. §. & quid sit tantum. de lib. & postb. In dem aber kan diese schrift dem Rath fürtreulich seyn/ das man die wort vnsern Richtern könte verstehen von den vorigen Richtern des Raths/ in §. ock sollen wir vnd wollen ihnen alle Jahr vff S. Walpurgis Richtere stedisgen tho E. nach alter gewonheit/ & paulo post, So sollen ihnen die Richtere stedisgen vnser Domherr 2c. ut sic sequens t referatur ad precedens, quod influit in. 112. sequentia. Jas. num. 5. 6. cum seqq. l. pacta novissima. C. de pac. l. servum filii. §. fin. de legat. 1. l. quoties. 10. ubi gloss. & Dd. C. fam. ercisc. Mantie. de conjectur. ult. vel lib. 6. tit. 13. num. 2. 3. 4. 5. & per tot. Vnd nicht new / das t des Oberhern sein heist/ was seiner stadt 113. zuschiet/ l. de precatio. ff. ad l. Rhod. de jact.
- Wann aber diese deutung nicht gelten sol/ so müste man die letzte wort vnsern Richtern von den Obergerichten verstehen / so dem Bischoff zuschicken / Quia inferior magistratus t jus gladii & imperii non habet, nisi ex privilegio vel prescriptione. l. magistratus. 12. ad municip. Dd. l. 3. de iurisdic. Die vorige wort von den Undergerichten sodem Rath gebühren / §. habeant. & passim. in auct. de defensor. civit. & Ut cum de appell. l. cum quadam. ubi Jas. Zas. & Dd. ff. de iurisd. Contrarietas t enim unius scriptura commoda 115. semper interpretatione & distinguendo est amovenda & concilianda, ne per repugnantiam pereat. Dec. l. ubi. num. 4. Cag. n. 4. de reg. iur. Bal. & Cast. l. 2. ff. Ne quis eum qui in ius vocat. per tex. c. inter dilectos. §. carcerum. de fid. instrum. Dec. l. ult. in princ. C. de eden & consil. 284. §. 317. Jas. consil. 38. lib. 1. Alex. cons. 14. visio. lib. 7. cons. 156. & 170. & 190. lib. 2. Dann die wort nach vernunft seide nicht zusagen/ das nach alter gewonheit / & sic ab an-

ab antiquo, die Stadt sollte Richter jährlich gewehlet / vnd das Stifft dieselbige bestetiget haben / vnd das sie keine gerichte noch exercitium jurisdictionis sollen gehabt haben / Nomina t̄ enim rebus congruere debent. l. 1. C. de fer. §. est & aliud. Inst. de donat. præcipue vero magistratus t̄ municipales non nominantur neq; creantur, nisi ad illud officium, cui nomen respondet. l. 5. C. de defensor. civitat.

116. C. de fer. §. est & aliud. Inst. de donat. præcipue vero magistratus t̄ municipales non nominantur neq; creantur, nisi ad illud officium, cui nomen respondet. l. 5. C. de defensor. civitat.

117. Dann die Richter werden Gerichte genennet / so sie verwalten / Judex t̄ dicitur quasi jus dicens populo. c. forus. 10. vers. judex unus est quasi jus dicens populo. extra de verb. signif. c. 1. caus. 23. quest. 2. Bar. l. 1. de just. & jure. Spec. de position. §. 7. vers. 13. sed judex. Alex. & Jas. l. 1. de jurisdictione. c. jus. dist. 1. ac Jafon num. 15. d. l. 1. dicit, in iudice est jurisdictione tam potentia seu habitu, quam actu quoad exeratur per Bald. §. ad hac. de allod. Vnd worzu solten jährlich zweene Richter geordnet sein worden, wann sie keine gericht verwalten sollen gehabt haben / juxta jus commune. in autb. de defensor. civit. secundum t̄ quod etiam verba in dubio interpretanda.

118. l. 2. C. de nox. act. Absurda t̄ igitur interpretationes rejicienda & vitanda sunt. l. ult. C. de autb. prastan. l. ult. C. per quas person. E. verar. loc. 23. ab absurdo.

119. Darumb dieser Confirmation Brieff / so auch die alte gewonheit Richter jährlich zuerwehlen dem Rath bestetiget / gar wol zur sachen dienet / vnd des Raths gericht bestetiget / sonderlich weil es nicht des Raths / sondern des gegentheils vnd Bischoffs Brieff ist / Jedoch wird die t̄ Copy mit dem Original müssen belegt werden / welches einmal vor alle gesagt / l. 2. ff. de fide instrum. c. 1. & 2. de fid. instr.

120. Was aber die vbung ac exercitia belanget / wird ein E. Rath nicht vergessen / zu bestetigung dieses Titels / per singulares actus die vbung durch Zeugen vnd andere Instrument darzu thun / Nam t̄ utroq; modo instrumentis & testibus commodissime probatur. l. in exercendis. C. de fid. instr. Montanus trac. fin. reg. cap. 47. num. 27. cap. 50. num. 1. & in terminis probandæ jurisdictionis cap. 52. num. 1. 5. cum seqq. cum capitibus seqq. usq. ad 79. ubi etiam de positionibus & articulis non pauca congerit, maxime cap. 46. 47. Sed hoc unum pro omnibus etiam dictum esto, in t̄ articulando prius ponendum esse articulum generalem, quod t̄ Senatus hanc jurisdictionem per 10. 15. 20. 25. 30. 35. 40. 45. annos etiam ultra tempus immemoriale habuerit, & quiete atq; cum bona fide exercuerit, postea verò articulis sequentes subjiciantur actus speciales, Unde probetur illud: quod eo servit, ut quamvis t̄ testes & instrumenta discordent in actibus particu-

121. laribus aut sint singularia, probent nihilominus primum articulum generalem Bal. Panor. & Felin. in c. licet. ex quadam. de testib. Curt. c. fin. mibi. fol. 63. de consuetud. Lanfr. c. quoniam. verb. testium. num. 30. de probat. Mont. de finib. reg. cap. 52. num. 1. 2. 3.

122. Vult etiam Speculator articulare, quod testes audiverint præcipi à tali iudice, & quod ejus dicto fuerit paritum. Spec. de test. §. 1. num. 57. & 58. Nam ex t̄ præceptis & obediencia probatur jurisdictione, Montan. fin. reg. cap. 52. num. 5. ex Barb. cons. 17. clarè. vol. 2. Addit & alium modum articulandi Speculator de test. §. jam de interrogatoriis. num. 13. nec opus est probari singulas species, sed sufficit, actum in quibusdam aptitudinem demonstrare. Jas. num. 23. l. imperium. 3. de juris d. l. si prius. de acq. plu. arcen. ubi Bar. Bal. cons. 161. proponebatur. vol. 3. Bar. & Dd. l. posidere. §. 1. de acq. poss. per l. ob carmen. §. fin. de testib. c. qualiter. de accusat. Cyn. & Salic. l. 1. in fin. C. de emancip. lib. Alex. consil. 68. & viso. n. 20. vol. 2. Spec. de juris d. in princ. n. 31. scilicet sub eadem specie Mont. fin. reg. cap. 78. n. 25. nam t̄ quod quidam dicunt: tantum præscriptum quantum possessum, obtinet tantum, ubi aliquis alter est in universali possessione & præscriptione, ut ibi Montanus declarat. Innoc. eleganter. c. 2. n. 3. de cap. monach. Jas. l. 3. in princ. n. 35. l. 2. n. 40. de acq. poss. Panor. c. cum olim. n. 6. de præscript. Schurff. consil. 86. n. 9. cent. 10. quanquam & hic contra Bartolum l. 1. §. si quis. de itin. ac. priv. sit communis superior, teste Jafone d. l. 3. n. 23. de juris d. de quo non est laborandum hic, cum pro Senatu sit jus commune. in autb. de defensor. civitat. & ideo juris præsumptio. Schurff. d. consil. 26. diligenter. n. 2. 3. cent. 1. cum aliis supra in 1. ratione decidendi deductis, ac consequenter communis opinio, de qua Jafon l. 3. n. 23. de juris d. Mont. d. cap. 70. n. 18. de finib. reg. quod hic intentionem Senatus & futuras probationes (siquidem eo re non composita ibitur) confirmat. Probatur t̄ autem jurisdictione etiam notorieta-

123. te. Bald. l. ult. n. 42. in fin. C. de edic. divi Adria. toll. consuetudine. Rochus Curt. c. ult. cap. 11. sec. 1. n. 22. per l. viros. C. de divers. off. lib. 13. c. dilecti. de arb. Bal. c. unic. §. ex eadem. de lege. Corrad. Abb. cons. 3. quest. 22. vol. 2. Mont. de fin. reg. cap. 73. n. 19. præcipiendo, multando, faciendobanna, Item per custodias locorum. Mont. de fin. reg. cap. 52. n. 5. per Barb. consil. 17. vol. 2. Guid. Pap. quest. 193. Alex. cons. 88. Quomodo omne datum in fin. vol. 5. Item ex perceptione commodorū. Bal. cons. 161. proponebatur. n. 23. vol. 3. qui t̄ enim percipit commodum, dicitur realiter possidere. l. Pomponig. 29. Quib. mod. ususfr. amitt. l. Titia. 48. de solut. l. lib. 9. C. de agris. & censu. lib. 11. Item ex lignis, ut furcis, Halpici

102. Ob t aber wol durch Brieffliche Befunden diese vndenklicher Zeit verjährung sich nicht ergründet lesset / Ant. Gab. ibidem num. 81. per gloss. Geminian. & Dd. c. 1. de praescript. in 6. Balb. de praescript. 2. p. 3. partis princip. quest. 6. num. 35. Cravet. de antiq. d. p. 4. num. 183. tamen hoc sic accipiendum est, quatenus de memoria & principio ex data scriptura constat. Cravet. de antiq. p. 4. §. materia. num. 40. Franc. num. 15. & Dd. c. 1. de praescript. in 6. Balb. de praescript. 2. p. 3. partis princip. quest. 6. num. 26.
- Dennoch mag die Verjährung 100.
103. Jahr / quæ t immemoriali comparatur. Felin. Paris. c. cum a nobis. de praescript. Afflic. c. si quis per 30. num. 2. si de feud. def. cont. c. super. §. 1. de verbor. signif. c. 1. qua sint regal. dat. durch erhärtet werden / Bald. de praescript. 2. p. 3. partis princ. quest. 6. num. 38. Paris. c. cum nobis. num. 9. de praescript. Ant. Gab. Rom. de praescript. conclus. 1. num. 82.
- Item es mügen viel tituli als verträge zc.
104. qui t & ipse titulus est. l. si transactioni. ii. C. de non num. pec. item actus possessorii durch solche brieffliche Befunden erwiesen werden / Canon. c. cum a nobis. de praescript. c. cum causam. de probat. Jedoch ist der erste Confirmation Brieff Bischoff E. geben vff keine gerichte lautend / sondern bestetiget allein in gemein ihre Brieff / Recht / freyheit vnd gewonheit. Confirmatio t autem nihil novi dat.
105. l. 4. de confir. util. in fine. Jas. Zas. & Dd. l. more. de iurisdic. Weil aber derselbige sich ziehet vff voriger Bischoff / auch des Stuels zu Rom Brieff / seind mit fleiß die vffzusuchen / ob etwas bessers & specialius darinnen were / quia relatum t inest referenti. l. affe. de bared. inst. l. 5. §. 1. de re iud. Sebast. Med. reg. 10. per totum cum multis ibi alleg. Die gerichte aber werden in diesem Brieff nicht dem Rath / sondern vielmehr den Bischofflichen gerichtten zugewendet pag. 2. §. ock welch Bürger tho E. eine sache wird vor vnsern (quod t proprietatem Episcopi denotat. l. certum. §. sed et si fundum. ubi Bar. num. 1. de confess. l. solum. 50. §. meum. de rei vend. l. quintus. §. argentum. & §. cui legatum. de aur. & arg. leg. l. sicut. §. distant. si serv. vend. l. si servus. ac legat. 3. l. rem. l. pupillus. in fin. de verb. signif. Jas. l. ult. num. 6. C. de sacros. eccles. Hinc dicit Speculator, id solum esse nostrum, quod possumus vendicare. Spec. de fruc. & inter. §. 1. vers. secundò queritur. aut saltem abusive t & improprie, larà significatione, id dicitur esse nostrum ex l. id apud de verb. signif. quod nobis debetur. gloss. l. pure. §. §. si cum §. verb. suum. de dol. mal. & met. exc. & l. si sibi pecuniam. verb. meum. ubi Lud. Rom. & l. ejus. l. si me & Titium. ubi Bar. si cert. petat. l. 3. C. si tu-
- tor vel cur. inter. Verba t autem in dubio 109. proprie sunt accipienda. l. 1. vers. in re dubia. de exere. action. larè in terminis istis domini Jason l. 1. num. 26. in 2. lect. ad SC. Trebell.) richtern / der sachen sol man volgen vnd nicht nidderschlan zc. Et cum in plurali loquatur von Richtern & sic von gerichtten. (Nam in t personis iudicium inest 110. iurisdiction, tanquam in subjecto animato. Bal. l. 1. §. initio. num. 2. de off. praefec. urb. & c. 1. §. ad hoc. num. 5. 6. de alod. Jas. l. 1. num. 15. de iurisdic. Boer. decis. 227. num. 7. Mont. trac. fin. regand. cap. 11. num. 15. cum ibi allegat.) Als mag daraus inferiret werden / das beyde t 111. species ober vnd nieder gericht in solchem genere vnd generalitet stecken / vnd dabey verstanden müssen werden / Chas. in cons. Burg. rub. 1. de iustic. in princ. verb. iustice. num. 24. 25. per tex. cum gloss. §. iurizurandi. in fin. in auth. de defensor. civit. Jas. num. 5. l. Gallus. §. & quid sit antum. de lib. & postb. In dem asber kan diese schrift dem Rath fürteztlich seyn / das man die wort vnsern Richtern könte verstehen von den vorigen Richtern des Raths / in §. ock sollen wir vnd wollen ihnen alle Jahr vff S. Walpurgis Richtere stedisgen tho E. nach alter gewonheit / & paulo post, So sollen ihnen die Richtere stedigen vnser Domberr zc. ut sic sequens t referatur ad praecedens, quod influit in. 112. sequentia. Jas. num. 5. 6. cum seqq. l. pacta. novissima. C. de pac. l. servum filii. §. fin. de legat. 1. l. quoties. 10. ubi gloss. & Dd. C. sam. ercise. Mantie. de conjectur. ult. vol. lib. 6. tit. 13. num. 2. 3. 4. 5. & per tot. Vnd nicht new / das t des Oberherrn sein heist / was seiner stadt 113. zusichet / l. de precatio. ff. ad l. Rhod. de jact.
- Wann aber diese deumung nicht gelten sol / so müste man die letzte wort vnsern Richtern von den Obergerichten verstehen / sodem Bischoff zusichet / Quia inferior magistratus t jus gladii & imperii non habet, nisi ex pri- 114. vilegio vel praescriptione. l. magistratus. 12. ad municip. Dd. l. 3. de iurisdic. Die vorige wort von den Undergerichten sodem Rath gebühren / §. habeant. & passim. in auth. de defensor. civit. & ut cum de appell. l. cum quadam. ubi Jas. Zas. & Dd. ff. de iurisd. Contrarietas t enim unius scripturae commoda 115. semper interpretatione & distinguendo est amovenda & concilianda, ne per repugnantiam pereat. Dec. l. ubi. num. 4. Cag. n. 4. de reg. jur. Bal. & Cast. l. 2. ff. Ne quis cum qui in ius vocat. per tex. c. inter dilectos. §. ceterum. de fid. instrum. Dec. l. ult. in princ. C. de eden. & consil. 284. 317. Jas. consil. 38. lib. 1. Alex. cons. 14. viso. lib. 7. cons. 156. & 170. & 190. lib. 2. Dann die wort nach vernunfft leidet nicht zusagen / das nach alter gewonheit / & sic ab an-

ab antiquo, die Stadt solte Richter jährlich
gewehlet / vnd das Stifte dieselbige bestetiget
haben / vnd das sie keine gerichte noch exerci-
tium jurisdictionis sollen gehabt haben / No-
mina † enim rebus congruere debent. l. 1.
C. de fer. §. est & aliud. Inst. de donat. præci-
puè vero magistratus † municipales non
nominantur neq; creantur, nisi ad illud of-
ficiū, cui nomen respondet. l. 5. C. de de-
fensor. civitat.

Dann die Richter werden Gerichte ges-
nennet / so sie verwalten / Judex † dicitur qua-
si jus dicens populo. c. forus. 10. vers. judex
unus est quasi jus dicens populo. extra de verb.
signif. c. 1. caus. 23. quest. 2. Bar. l. 1. de iust. &
jure. Spec. de positiō. §. 7. vers. 13. sed judex.
Alex. & Jas. l. 1. de iurisdic. c. jus. dist. 1. ac Ja-
son num. 15. d. l. 1. dicit, in iudice est iurisdic-
tio tam potentia seu habitu, quam actu
quoad exeratur per Bald. §. ad hac. de allod.
Vnd worzu solten jährlich zweene Richter ge-
ordnet sein worden / wann sie keine gericht zuver-
walten sollen gehabt haben / juxta jus commu-
ne. in auth. de defensor. civit. secundum †
quod etiam verba in dubio interpretanda.
l. 2. C. de nox. act. Absurda † igitur inter-
pretationes rejicienda & vitanda sunt. l. ult.
C. de auth. praelan. l. ult. C. per quas person. E-
verar. loc. 23. ab absurdo.

Darumb dieser Confirmation Brieff /
so auch die alte gewonheit Richter jährlich zuer-
wehlen dem Rath bestetiget / gar wol zur sachen
dienet / vnd des Raths gericht bestetet / son-
derlich weil es nicht des Raths / sondern des ge-
gentheils vnd Bischoffs Brieff ist / Jedoch
wird die † Copie mit dem Original müssen be-
legt werden / welches einmal vor alle gesagt / l. 2.
ff. de fide instrum. c. 1. & 2. de fid. instr.

Was aber die vbung ac exercitia belan-
get / wird ein E. Rath nicht vergessen / zu bester-
ckung dieses Titels / per singulares actus die
vbung durch Zeugen vnd andere Instrument
darzuthun / Nam † utroq; modo instrumen-
tis & testibus commodissime probatur. l. in
exercendis. C. de fid. instr. Montanus trac. fin.
reg. cap. 47. num. 27. cap. 50. num. 1. & in ter-
minis probandæ jurisdictionis cap. 52. num.
1. 5. cum seqq. cum capitibus seqq. usq; ad 79. ubi
etiam de positionibus & articulis non pauca
congerit, maxime cap. 46. 47. Sed hoc u-
num pro omnibus etiam dictum esto, in †
articulando prius ponendum esse articu-
lum generalem, quod † Senatus hanc iuris-
dictionem per 10. 15. 20. 25. 30. 35. 40. 45. an-
nos etiam ultra tempus immemorale ha-
buerit, & quiete atq; cum bona fide exercu-
erit, postea verò articulis sequentes subji-
ciantur actus speciales, Unde probetur il-
lad: quod eo servit, ut quamvis † testes &
instrumenta discordent in actibus particu-

laribus aut sint singularis, probent nihilo-
minus primum articulum generalem Bal.
Panor. & Felin. in c. licet. ex quadam. de testib.
Curt. c. fin. mibi. fol. 63. de consuetud. Lanfr. c.
quoniam. verb. testium. num. 30. de probat.
Mont. de finib. reg. cap. 52. num. 1. 2. 3.

Vult etiam Speculator articulare, quod
testes audiverint præcipi à tali iudice, &
quod ejus dicto fuerit paritum. Spec. de test.
§. 1. num. 57. & 58. Nam ex † præceptis & o-
bedientia probatur jurisdiction, Montan. fin.
reg. cap. 52. num. 5. ex Barb. cons. 17. clarè. vol. 2.
Addit & alium modum articulandi Specu-
lator de test. §. jam de interrogatoriis. num. 13.
nec opus est probari singulas species, sed
sufficit, actuum in quibusdam aptitudinem
demonstrare. Jas. num. 23. l. imperium. 3. de
iurisd. l. si prius. de acq. plu. arcen. ubi Bar. Ral.
cons. 161. proponebatur. vol. 3. Bar. & Dd. l. pos-
sidere. §. 1. de acq. poss. per l. ob carmen. §. fin. de
testib. c. qualiter. de accusat. Cyn. & Salic. l. 1. in
fin. C. de emancip. lib. Alex. consil. 68. & viso. n.
20. vol. 2. Spec. de iurisd. in princ. n. 31. scilicet
sub eadem specie Mont. fin. reg. cap. 78. n. 25.
nam † quod quidam dicunt: tantū præscri-
ptum quantum possessum, obtinet tantum,
ubi aliquis alter est in universali possessione
& præscriptione, ut ibi Montanus declarat.
Innoc. eleganter. c. 2. n. 3. de cap. monach. Jas.
l. 3. in princ. n. 35. l. 2. n. 40. de acq. poss. Panor.
c. cum olim. n. 6. de præscript. Schurff. consil. 86.
n. 9. cent. 10. quanquam & hic contra Bar-
tolom. l. 1. §. si quis. de iem. ac. priva. sit com-
munis superior, teste Jafone d. l. 3. n. 23. de
iurisdic. de quo non est laborandum hic,
cum pro Senatu sit jus commune. in auth.
de defensor. civitat. & ideo juris præsumptio.
Schurff. d. consil. 26. diligenter. n. 2. 3. cent. 1.
cum aliis supra in r. ratione decidendi deductis,
ac consequenter communis opinio, de qua
Jalon l. 3. n. 23. de iurisd. Mont. d. cap. 70.
n. 18. de finib. reg. quod hic intentionem Se-
natus & futuras probationes (si quidem eo
re non composita ibitur) confirmat. Pro-
batur † autem jurisdiction etiam notorieta-
te. Bald. l. ult. n. 42. in fin. C. de edic. divi Adria.
coll. consuetudine. Rochus Curt. c. ult. cap. 11.
sec. 1. n. 22. per l. viros. C. de divers. off. lib. 12. c.
dilecti. de arb. Bal. c. unic. §. ex eadem. de lege
Corrad. Abb. cons. 3. quest. 22. vol. 2. Mont. de fin.
reg. cap. 73. n. 19. præcipiendo, multando, fa-
ciendo banna, Item per custodias locorum.
Mont. de fin. reg. cap. 52. n. 5. per Barb. consil. 17.
vol. 2. Guid. Pap. quest. 193. Alex. cons. 88. Quomodo
omne datum. in fin. vol. 5. Item ex perceptione
commodorū. Bal. cons. 161. proponebatur. n. 23.
vol. 3. qui † enim percipit commodā, dicitur
realiter possidere. l. Pomponig. 29. Quib. mod.
ususfr. amitt. l. Titia. 48. de solut. l. litib. C. de a-
gric. & censit. lib. 11. Item ex signis, ut furcis,
Halper

Halßeisen ad Curiam, suspensione gladio-
rum in multatam captorum, captura delin-
quentium, Bpſeden. *Alb. Brun. confil. 34. v.*
6. Felin. & Dd. c. cum causam. c. licet. de probat.
c. dilecto. de off. Archid. Mont. fin. reg. cap. 52.
num. 4. cognitione fubditorum ac civium.
Mont. de fin. cap. 64 num. 5. insigniis & picturis
civitatum, Curiz, portarum & limulibus.
Hyp. de probat. num. 191. Francis. Mar. decu.
Delpb. 98. quaritur. Bart. de infig. num. 2. Cra-
vet. de antiq. §. octavo, num. 12. maxime in-
his antiquis. Panorm. c. dilecto. num. 3. de ex-
cess. pralat. Bart. l. 1. in princ. num. 2. 3. de bo-
no. poss. secund. tab. Felin. num. 1. 2. 3. c. licet.
cum causam. de probat. Mont. fin. reg. cap. 50.
num. 23. Item ex presumptione juris. c. 2.
de rest. spol. in 6. c. cum episcopi. de off. ord. eod.
lib. c. nimis. de iurejur. Item ex communi
opinione & fama. Soc. confil. 86. in causa. vol.
2. cons. 187. in controversia. num. 6. vol. 2. Aug.
gel. in l. cum super. C. de rei vendic. Menochius
remed. retinend. 3. num. 183. ubi plures mo-
dos probandæ jurisdictionis recenset, in-
quibus tamen animadvertendum, ut arti-
culus desuper ponatur, principalis perfe-
anteultimum, qui super fama concipi solet.
Sic enim melius & valentius probabitur.
Ans. Gab. Rom. lib. 5. de prescript. conclus. 1.
num. 80. per Sig. l. l. mod. confil. 70. Hispa. c. per
destras. de donat. inter vir. & uxor.

Aber von der beweisung ist noch zur Zeit
nicht notwendig / vielleicht auch in hoffnung
der gütlichen sühne vnd vergleichung vergeb-
lich / zuhandeln / darumb diß an seinen ort schie-
sende / wollet wir von den vberschickten abs-
schristen / vnd was nöthig weiter handeln /

Was nun die andere abschrift belanget /
dieselbige ist nur ein Transumpt des Notarii,
130. wird t sein authenticum instrumentum, ut
sine auctoritate iudicis confectum, machen /
Bald. & Dd. aut. b. si quis in aliquo. C. de edendo.
Can. c. 2. & c. ult. de fide instrum. So wird
wol die bestetigung der Richter darinnen con-
firmiret in §. also das sie vns die Richter
benennen sollten alle Jahr vff 8. Wils-
pargis tag mündlich oder in open bren-
zen (sequitur notabile) als eine sitte vnd
gewonheit / wemthe hertho gewesen ist /
die sollen wir dann willigen vnd setzen zc.
Darumb obs man wol vff die darinnen verset-
te Halßgerichte den möchte / sühnenlich weil
volget / das sie dem Bischoff schweren sollen als
J. J. Ein. Vorfahren geschehen / Dennoch
leiden solches die wort der bestetigung nicht /
nemlich als eine sitte vnd gewonheit diß
hero gewesen / vnd also che diese Oberger-
richt verpfendet zc. Dennoch aber außdrück-
lich ist nicht daraus abzunehmen, was berichtet /
als solten nur die ober- oder halßgericht darin

nen dem Rath vor ein Pfandschilling einge-
than werden sein / sondern es steht in gemein
dem Rath zc. gesetzt haben vnd setzen mit
kraft dieses Briefes vnse wertliche ges-
richte zc. welches t sühlicher von allen gericht-
ten auch vnd den / proper in desiniam & plu-
ralis numeri generalitatem, mag verstanden
werden / *Chaff. in cons. Burg. rub. 1. de iust.*
verb. Justice num. 24. Jedoch giebt volgende
Bischoff B. erslerung diesem ding richtige
maß / nemlich das aus der nachrichtung besun-
den / das besorberte grade / heergewette / der drit-
te Pfennig vom Erbe das außwendig gefordert
werden / haup- vnd steten friede / stetigeld zu den
freyen Märkten zc. dazunicht gehörig /

Es t sind aber diese außgezogene stück zu
den Obergerichten gehörig / als besorberte ges-
rede / heergewett / dritten Pfennig zc. *gloss. lat.*
Lander. lib. 1. art. 28. sub lit. B. intellige, in-
quit, illi iudici, qui supremam ibi jurisdi-
ctionem obtinent, non hæreditario, quia in-
de patibula, compedes & id genus alia, quæ
in iudiciis necessaria sunt, parare ac conser-
uare cogitur. Weichb. art. 58. in gloss. facit.
art. 80. in f. lib. 3. nicht allein nach Sächsis-
chem Rechte / sondern auch vermügte gemeiner
beschriebener Rechte / ex eadem ratione, ut
pertinentia ad jus gladii impendia inde su-
stententur, aut ad ulum officii vel in fiscum.
referantur. l. pen. & ult. de bonis damnor.
Quapropter ejusmodi lucra ad jura fisci &
regalia referuntur. c. 1. verb. bona vacantia.
penarumq. compendia. ubi afflic. & Fendissa.
Quasint. regal. l. 1. C. unde vir. & ux. Jacob. in
invest. verb. & cum iura. num. 17. ut acqui-
rantur ei, qui jurisdictionem supremam in
criminalibus in loco habet, ut dicitur latina
glossa Lander. lib. 1. art. 28. sub lit. B. in fin.
Item quod merum imperium habet. Jacobin.
in invest. verb. & cum iura. num. 17. cum ibi al-
legat.

Nun ist aber in Rechten wol etgründet /
das die exemptio oder exceptio, ob t si wol
in exceptis der gemeinen disposition vnd re-
gel derogire / *Dec. Cag. & Dd. l. 1. de reg. jur. l.*
omnis. eod. tit. Sebast. Med. in prefat. reg. num.
32. dennoch auch erslere / in welchen terminis
vnd qualiteten die regel zunehmen vnd zuver-
sichen sep / c. qui ad agendum. in fine. de procur.
in 6. Quoniam t enim est & esse debet de
genere & natura regulæ L. Lucius. §. hæredibus.
ad Treb. l. generalis. §. uxori. de Usufr. leg.
l. si chor. §. 1. l. si ita. de legat. 3. l. quintus. de
aur. leg. l. semper. de reg. jur. Jm. confil. 61. lib.
3. Angel. cons. 290. Dec. num. 30. Cag. num. 34.
& passim in l. 1. de reg. jur. Sebast. trac. reg. in
princ. num. 31. cum multis seqq. ideo fit, ut de
quo genere & quibus de qualitatibus invo-
nitur exceptio, de iisdem etiam regula in-
telliga-

telligatur, & sic exceptio regulam declarat, de quibus nimirum sit accipienda. Dec. l. 1. n. 25. & ibi Cag. n. 36. de reg. juris. Everar. loc. de except. ad reg. n. 3. late Sebast. Med. in princ. reg. a n. 42. inclusive usq. ad fin.

Daher volget schließlich / das wie diese eximire vnd dem Rath vorbehaltene stück zum Obergerichten gehören / also auch die vom Bischoff versetzte vnd wieder eingelösete Gerichte / von Obergerichten allein zu verstehen / vnd also eines E. Raths meinung wol ergründet / auch dergestalt vnd nicht anders das folgende gleichförmig transumpt zu verstehen sey /

Was aber dagegen folgendes Bischoff E. für ordnung machen vnd fürnehmen wol- len / hat der Rath nicht angenommen / sondern darvon in gebühlicher frist appelliret / vnd do durch heers krafft vnd belegerung der Bischoff ihnen den vertrag abgedrungen / dawieder pro-

135. testirt / quod t succedit loco appellationis, praesertim ubi metu iudicis appellare non licet. Jas. l. de pupillo. §. si quis. n. 2. de oper. no. nunc. Bal. Sal. l. 2. C. de his qui per met. jud. & Cano. maxime Ant. de S. Georg. c. fin. de appell. Dec. consil. 356. n. 1. cum seqq. Dec. & Cag. n. 9. & 10. l. in omnibus. 39. de reg. jur. Imo etiam si

136. t protestatio esset omissa, non tamen inde laederetur jus partis, per vim & metum coacta, ut Decius Jason Cagnolus & Dd. praell. loc. concludunt. Jas. n. 4. post Bald. & Alex. l. properandum. §. jure autem C. de judic. Castrens. consil. 135. in causa. n. 2. vol. 2. quam esse communem scribit Cagnolus d. l. in omnibus. 39. n. 10. de reg. jur. per l. 1. Quamvis intra qua temp. l. 1. §. si reus. de eo per quem fac. erit. Afflic. decis. Neap. 50. iudices. n. 4. Felin. c. ex racione. de appell. Dec. consil. 356. in causa. n. 4.

137. pro quo. l. cum quidam. de appellat. Metus tamen isto casu ex praecedentibus protestationibus probatur. Ruin. consil. 42. lib. 4. Menoch. in cons. Finar. in motivis collegii Ticinensis. n. 42. & iustus t est metus armorum terror; ne dum expugnatio. Alex. consil. 98. n. 3. & 4. lib. 3. l. 1. & 3. de vi arma. Menoch. in 4. cons. Finarien. n. 28. 29. cum multis seqq. gloss. c. bonae. 1. verb. metuebas. de elect. quamvis etiam impressio non fuerit sopita. Menochius praell.

139. loc. n. 28. addens rationem, quia non t debet quis se subicere periculo vitae & amissioni bonorum. Innocent. c. cum a nobis. gloss. verb. nulla. de elect. quem refert & sequitur Alexander consil. 98. n. 3. & 4. lib. 3. Paris. consil. 137. n. 17. 18. lib. 4. & t maximè talis metus probatur, quando ad executionem devenitur & violentias. Menoch. praell. loc. n. 28. & transactio a potentiore est extorta cum latrone partis alterius. Bald. l. decernimus. n. 6. C. de S. S. eccles. c. cum dilectus. ubi Innoc. Quod. met. caus. Bal. c. 1. §. item sacra. n. 8. de

pace juram. firman. Menoch. praell. loc. n. 29. 30. 31. & t subsistente hac metus causa videlicet adversarii potentia, semper hic metus durare praesumitur, & longo intervallo ad sequentia extenditur. l. ad vindictam. l. ult. C. de eo quod met. caus. Bar. l. pen. de condic. ob turp. caus. Menoch. praell. loc. n. 32. 33. ideo t aut non tenet talis transactio. Menoch. ibid. n. 28. cum seqq. aut saltem rescindi debet. Dd. l. interpositas. C. de transac. per illum tex. Menoch. remed. recuper. 1. n. 102. qua de re plura ad refutationes rationum dubitandi post erunt dicenda.

Das aber hernacher von folgenden Bischoffen die Vogtey dem Rath eingethan / vnd wieder abgelöset / hindert nichts / sintemal es salvis iuribus geschehen / & cum hac limitatione, die Gerichten / Inmassen S. J. Gn. vnd derselben Vorfahren dieselben innegehabt / quaz determinatio t praemissa restringit. l. 143. jam hoc jure. de vulg. l. 3. l. 4. de penu legat. l. generali. §. uxori. de usufr. leg. l. generaliter. §. idem quasit. l. sicbortus. §. 1. l. uxori. de legat. 3. l. quasitum. §. denig. de fide instrum. juxta regulam: limitata t causa limitatum producit effectum. l. cum servo. 63. de contr. empt. l. in agris. de acq. dom.

Wie dann / zum Andern / alle Bischoffe auch diese des Raths Brieffe vnd alte gerechtigkeit confirmiret haben / quaz confirmatio t in his, quaz pendent a confirmantis potestate. (prout hic) non parum operatur. Jas. n. 30. cum seqq. Zas. & Dd. l. more. de jurisdict. Cano. c. 1. & tot. tit. de confir. util. c. 4. & passim. de privileg.

Vors Dritte / wird auch in der huldigung von Bischoffen den Bürgern ernstlich befohlen / dem Rath zugehorsamen / vnd folgen / welches vergeblich were / wann sie kein gebiet vnd gericht wieder die Verbrecher hetten / ex l. unic. ff. Si quis jus dicen. l. 2. de jurisd. Nam aliquo t concessio conceduntur omnia, sine quibus illud expediri nequit. l. 2. de jurisd. l. ad rem. de procur.

Item / era Vierden / ist alle gewalt des Stiffes abgeschafft vnd die zwietacht vff Obolenne gesetzet /

Vffs Fünffte / die alte Verträge bestetigen auch des Raths altrecht vnd Weichbild re.

Im Sechsten hat der Rath / ihre sonderlich Stadrecht / Willkühr vnd Weichbild / wie obberurte Urkunden / auch die notorietet wahr machen / welches vergeblich vnd umbsonst were / wann sie daraus nicht richten vnd darnach gericht halten sollen / Parum t enim valent in civitatibus jura, nisi sint iudices qui reddant. l. 1. §. post originem. 3. ubi Zas. Old. & Dd. de orig. jur. c. forus. 10. vers. iudex. de verb. signif. namper t eos qui iuri dicundo pra-

sunt effectus rei accipitur. d. l. 2. §. post originem. 13. de orig. jur.

Vors Siebende/hat Bischoff J. ihre iura vnd statuta civilia nicht allein bestetiget / sondern dem Rath auch nachgegeben / das sie vff alle Maß vnd Gewichte / auch vff kauffen vnd verkauffen vnd das barmahl sollen acht haben / vnd solchs gleich machen vnd halten. vnd do darüber streit vnd vermutung vber vnbillige vnrechte käuße vnd verkauffe vorsele / das der Rath oder diejenige / denen es der Rath befahlen würde / secundum iustitiam es dijudicaren (quod est jurisdictionis. l. 5. de re jud. Bar. num. 20. 26. cum seqq. & Dd. l. 3. ff. de iurisdic.) vnd corrigiren sollen (quod est mixti imperii, jurisdictionis & executionis. l. 1. l. jubere. de iurisd. Bart. & Dd. d. l. 3. eod. tit.)

Zum Achten wird der Rath jährlich von den Innungs Meistern vnd Bawmeistern/wegen der Gemeine / mit dem eyde belegt / vnter andern des inhalts / do die Bürger schelhaftig / das sie als dann dieselbige in freundschaft oder rechte in vier Wochen entscheiden sollen /

Wie könten sie aber die gewelte durch Recht entscheiden ohne gericht / d. l. 5. de re jud. Dd. l. 3. de iurisd. l. iudices. ubi Jas. C. de iudic.

Darzu stimmen auch / im Neunden / die gemeine beschriebene Recht / so t dem Rath in steden/etiam municipiis, die vndergericht vff maß gestatten / §. habeant. in autb. de defens. civit. & C. eod. tit. de magistr. municip. l. cum quadam, ubi Jas. Zas. & Dd. de iurisd. Secundum t juxta autem commune non tantum. statuta sunt interpretanda. l. 2. C. de nox. act. 149. sed etiam quoties t hæc desunt, jus commune servandum. l. si extraneus. ubi Jas. & Dd. de cond. caus. dat. l. si vero. 64. §. de viro. pen. ff. solut. mat. Tirag. de retrac. prox. §. 2. gloss. 1. n. 15. Covar. lib. 2. var. resol. cap. 5. c. pen. de jurejur. l. 3. C. de institut. 150. 151.

Nach t Sachssen Recht aber / dessen man sich der örter gebrauchet / können vnd mügen Bürgermeister / Rath vnd Bawmeister richten vber ein Diebstal der minder 3. Guld. werth ist / zu haut vnd haar / oder mit 3. Guld. zulösen geben. Landtr. lib. 2. art. 13. §. geschicht aber re. ubi Glossa latina litera D. & gloss. sub lit. G. mibi fol. 206. col. 2. quæ addit bonum verbum, quod quælibet civitas, cum coërcitione, tales punire possit, & hujusmodi ad jurisdictionem civitatis pertineant, quamvis nullam alias coërcitionem illa habeat, & post Gloss. germanica ibidem num. 8. per Weichb. art. 13. 19. 43. 46. in textu & gloss. & Landtr. lib. 3. art. 69. in fin. & post Spec. in infor. von ober, vnd niedrigerichten re. 152.

Umb Pfenning aber vnd vmb andere fahrende Haab mögen sie wol höher richten / vnd wird in teglicher vbung gehalten / quod ju-

dex causarum civilium possit in hac terra etiam ultra summam trecentorum aureorum cognoscere, Jus t autem municipale, etiam non scriptum derogat juri communi in suo loco. Jas. l. 2. n. 15. C. si contra jus, l. omnes. 9. ubi Bar. & Dd. de iust. & jure. l. de quibus. de legib. cum simil. Dasselbe t gericht gehet auch vber vnrechte Maß / falsch Gewichte / falschen speiselauff / quia hæc pertinent ad jurisdictionem civitatis / l. 1. & tot. tit. de adil. edic. l. 2. de nundin. Cast. & Dd. l. 5. de iust. & jure. Magistratus t hic, etiam municipalis, potest mulctare, quanquam non jure communi. l. unic. verb. non tamen Duum viris. ff. si quis jus dicent. l. curatores. 3. C. de med. mulctar. l. 5. C. de defensor. civit. ex t quo etiam probatur jurisdictionem habere. Mont. trac. fin. regund. cap. 52. n. 5. Ideo q; hæc etiam est exempta pars imperii. l. eos. 6. l. 4. C. de mod. mult. l. unic. si quis jus dicent. 153. 154. 155. 156.

Vffs Zehende / gehöret dem Rath das Markrecht / geld vnd einkommen des Marktes zu / quæ locorum t compendia etiam ad imperium vel jurisdictionem pertinent. c. 1. quæ sint reg. potissimum jure Sax. gloss. lat. d. art. 28. lib. 1.

Zum Elfften ist es wahr / quod merum t etiam Imperium & multarum jus, nedum mixtum, vel simplex jurisdictio, præscriptione quærat. Jas. n. 23. & Dd. l. imperium. 3. n. 23. de iurisdic. Jacobin. in invest. verb. & cum mero. n. 13. Mont. de finib. cap. 78. n. 28. & t consuetudine. Jacob. trac. feu. verb. & cum mero. n. 15. Cyn. Bal. & Dd. l. 1. C. de emancip. lib. Curt. part. ult. cap. 11. sect. 1. n. 22. 23. de consuet. stehet aber vff beweisung / quia consuetudo t probanda. l. Divus. C. de cust. reor. c. 6. de consuet. l. 2. C. quæ sit long. consuet. sicut præscriptio. c. 1. de præscript. in 6. 158. 159. 160.

Am Zwölfften / wirds dafür gehalten / das der Rath pro magistratu municipalis achten / qui t habeat actorum conficiendum potestatem. l. 2. C. de mag. municipal. Acta t autem sunt contentiosa jurisdictionis. c. quoniã. 11. l. ult. de probat. l. 2. C. de edend. ubi Jas. & Dd. 300. l. 1. n. 5. C. l. l. te pendens. 161. 162.

Das aber der Rath allerhand actus in vbung hat / stehet auch vff beweis / sintemal es gegentheil vermeinet / vnd also muß bescheinet werden / Quia possessio, quæ t facti plurimum habet. l. possessio. 41. de acq. poss. non præsumitur sed probatur. l. cum res. 12. C. de probat. 163.

Vffs Drenzehende / hat der Rath sieder dem religionsfrieden vber ihre Kirchen / Pfarern vnd Schulen die geistliche bestellung vnd verschung / Warumb dann nicht vber andere Bürger in prophansachen / Von diesem argument aber halte ich wenig / cum quoniã a separatis

paratis procedit. c. novis. 13. de judic. tum quia de jurisdictione litigiosa non agit, & sic extra causam, quod nihil operatur. l. de etate. 12. §. quod autem, de inter. actio.

Der Vierzehende articul stehet auch vff be-
164. weisung/quod pertinet, quod jurisdictione 30. annis per non usum amittatur. Mont. de fin. cap. 77. n. 11. Corn. consil. 142. n. 10. vsl. 2. per l. sicut. l. omnes. l. cū acutissimi. C. de prescrip. 30. annor.

Der Fünffzehende bewehret / das der Rath in Land Tagen vnd andern gemeinen versam-
lungen / die gericht aber nicht / gefordert werden.

Am Sechzehenden ist der Rath in gewehr die Bürger / nach ihrem vermögen / vff ihr guts
düncken mit den Reichs anlagen zubelegen / qui
165. t procul dubio est actus jurisdictionis. Alex. consil. 78. videretur. n. 4. vol. 6. cons. 53. vifis. n. 2. vol. 5. gloss. verb. proconsul. Bar. & Dd. l. 1. §. quid si nemo. Quod cuiusq. Univers. Bar. n. 18. ubi etiam Smol. & Angel. l. 4. §. actor. de re jud. Bal. l. etiam. n. 15. C. de except. rei jud. Spec. de exec. sent. §. sequitur. n. 5. Felin. c. cum dilecta. num. 20. de rescript. & colligere ejusmodi, quod sit imperii, probat Jacobinus in invest. verb. & cum mero. num. 16. 18. 19. 20.

Darzu / vffs Siebenzehende / das recht des
166. geschosß auch gehöret / probatur t autem juris- dictio per exactionem gabellarum & simili- um onerū. Socin. consil. 187. lib. 2. cū aliis al- leg. per Menoch. remed. retinen. 3. n. 582. cū seq.

167. Zum Ach Zehenden / die t erwählung vnd bestetigung der Bawmeister / Marckmeister vnd anderer officier / an der stadt gehöret auch zum obergerichte. l. 3. §. preses. 12. de mun. l. ult. §. 1. ad municip. Dd. l. 3. de jurisdic.

Darzu auch vermüge des 19. 20. vnd 21.
grundes die empfangung des eydes vnd gelübde
168. hasset / Est t enim iudicis, & sic jurisdictio- nis, exigere vel approbare iuramenta. l. ge- neraliter. C. de reb. cred. l. ult. de jurejur. Also der 21. 22. sonderlich der 23. grund vff die re- galien der münz gerichtet / der 24. vff Policey- vnd gerichtordnung zumachen / der 25. 26. grund vff haftung vnd Gefengnuß lautend / sunt certissimæ probationes imperii & ju-
169. risdictionis. Nam monetam t cudere est summi Imperii & regale. l. 1. quæ sint regal. & capere t acinccarcarare tam imperii quam jurisdictionis. Bar. & Dd. d. l. 3. de jurisdic. Jacob. in invest. verb. & cum mero. n. 3. cum seqq.
171. sed t & ordinationes & statuta facere impe- riæ jurisdictionis est. Bar. & Dd. d. l. 3. de jurisdic. l. omnes. 9. de just. & jur. Sebast. Med. de leg. & statut. quæst. 22. & 23. in 1. p.

Zum 27. vnd 28. das erkentnuß der geburts-
171. brisß / vnd in gilden sachen / gehöret auch darzu / sicut omnia, quæ t ad statum personæ & na- tales pertinent. Bartolus in fin. & Dd. d. l. 3. de jurisd. ubi etiam addit, distinctionem

contentiosæ & voluntariæ jurisdictionis huc non pertinere, cum tantum respectu partiū non jurisdictionis ea obtineat, Vnd wird diß durchs interlocut bestetiget. Senten-
173. tiam t autem dicere etiam interlocuto- riam, quis neget esse jurisdictionis. l. quod jus it. l. iudex. de re jud. & de actis. Jas. l. 1. n. 5. C. ut lit. pend. c. quoniam. verb. interlocuto- ria. de probat. & per actus jurisdictionales, præcipue sententiis, probatur jurisdictio. Menoch. remed. ret. 3. n. 385. cum ibi allegat.

Dahin auch vffs 29. die t besichtigung vnd
174. erkentnuß in baw sachen gehörig / tot. tit. de oper. nov. nunc. & C. de adif. privat. l. altius. & passim. C. de servit. l. 3. C. fin. regundor.

Der 30. vnd 31. grund muß auch dahin die-
175. nen / quoniam tutores t dare pupillis & cu- ratores furiosis est etiam jurisdictionis, vel potius imperii, ut patet ex tit. de tutel. & l. 1. l. 3. l. his qui. 12. de tutor. datis & de conf. tur. & de curator. fur. Jacob. de Roydis num. 48. per c. grandi. de sup. negl. prelator. c. 1. de cler. agror. Spec. de feud. §. quoniam super homagiis. Bar. & Dd. d. l. 3. de jurisd. Quanquam enim tuto- ris datio jure Romano nec imperii sit nec jurisdictionis propriæ. l. muto. 6. §. tutoris. 2. de tutel. tamen hoc tantum dicitur eo respec- tu, quod delegari nequit, ut jus gladii. l. 1. de off. ejus cui mand. jurisd. alioqui non dubium est, quin ad jurisdictionem pertineat tutela bonorum, quæ sunt infra 500. aureos, ad im- perium vero quando bona excedunt. Jasen n. 10. ad port. Inst. de Attil. tut. Bar. & Dd. d. l. muto. §. tutoris. de tutel. d. l. 3. de jurisdic. & hoc probat L. congruit. 13. §. furiosi. & L. Di-
176. vus. 14. de off. presid. & L. 1. vers. pupillis non habentibus tutores constituere. ubi gloss. pen. ad hac verba & Dd. communiter. ff. de jurisdic. & Const. Sax. Anni 55. & c. tit. was zu ober- oder niedergerecht gehöret / vers. oder vn- sinnige Leute durch die freund oder aus Richter- lichem Amte verwalten lassen / alda es zum obergericht gezogen wird / mibi fol. 74. pag. 1.

Also vers 22. das t vbergaben / so der insi-
176. nuation bedürffen / vor dem Rath geschehen / ist auch actus jurisdictionis & actorum. l. repe- titia. 36. C. de episc. & cler. gloss. Ang. Rip. & Dd. §. alia. Inst. de donat. & l. pen. C. de donat. Bar. & Dd. d. l. 3. circa fin. de jurisd.

Am 33. & 34. weil die Pfand nach Sächse-
fischen Rechten in Berichte müssen gelegt wer-
den / vnd die dem Rath werden vberantwortet
vnd alda verwahret / Also muß der Rath auch
die Berichte haben Consequens t enim præ-
177. supponit omne necessarium antecedens. l. ad rem mobilem. de procuratorib. Ever. loc. & concess. conseq. ad concess. anteced.

Gleichfalls zum 35. vnd 36. die t maßstet
178. setzen / aufnehmen / richten / seind auch actus
juris-

jurisdictionis. l. 3. § 4. C. fin. reg. ubi Bal. Sal. & Dd. l. si irruptione. ff. eod. tit. de termin. moto. Mont. fin. reg. cap. 37. n. 1. cum seqq. & cap. 30. cum multis seqq.

179. Vors 37. die t bewahrung der Stadt vnd Stadtschlüssel; auch ein actus, zeichen vnd be-
weiss der gerichte. Mont. fin. reg. cap. 52. n. 5. Guid. Pap. decis. 193. per l. in nomine Domini. qua est 2. ibi quoniam ita consuevit fieri, ut semper custodes provinciae fines seruent. C. de off. praefec. prator. Alex. confil. 88. quoniam omne datum. in fin. vol. 5. & habere clausuram ac aperturam loci est signum superioritatis ac imperii. Jacobin. de Royd. in fin. & passim in Invest. Et in argumento probanda jurisdictionis scribit Jacobus Menochius, quasi possessionem iurium ecclesiae probari per clavium traditionem. in trac. retinend. poss. remed. 3. n. 584. per Ant. de But. c. ult. de caus. poss. & propriet. Nicol. de Milis. verb. possessio. quest. 39. Rebuff. in const. Gall. tom. 3. tit. de mater. possess. in praefat. num. 69.

Zum 38. hat der Rath die volge in der Stadt, welchs dann ein vnlaugbar zeichen Imperii & jurisdictionis, Dann niemand hat die volge/dann der/dem die gerichte zustehen/gloss. marg. art. 27. num. 2. Landtr. lib. 1. per gloss. & Bart. l. si quis missus. Ne vis fiat ei. Bar. l. hostes. de capt. & postl. revers. l. 2. l. si quis. ubi Bal. & Sal. C. de his qui latron. occultav.

Vffs 39. ist der Rath von alters hero nicht dem gerichte oder beambten vnderworfen/sondern als ein stadt des Stuffs allein vor dem Landesfürsten zugestehen Dingpflichtig/Das her dringet die volge/das sie den Gerichten vnd Embtern pares oder superiores sein/vnd die vom Fürsten geordnete Gerichte daselbst dem Rath oder Rathspersonen/wieder ihren willen/nichts zugebieten haben/l. 3. in fin. de recep. arb. l. est receptu. de juris dic. ubi Bar. Jas. Zas. & Dd.

180. Um 40. ist es versehens Rechtens/ quod ad egregias t personas pro juramento & examine domum exactores juramenti & testimonii mitti debeant. tex. l. ad personas. 13. ubi Bart. Alex. an. Jason & Dd. ff. de iurejur. Rob. Marant. in Spec. jud. partis 6. p. 2. act. 6. de test. product. n. 6. Non est autem dubitandum jam, quin magistratus in civitatibus, praesertim istis majoribus metropolitaniis, cathedralibus & episcopalibus, sint decuriones, & honorata atq; egregia & privilegiata istiusmodi personae. Ita colligitur ex mente gloss. & Dd. in d. l. ad personas. ubi definiunt, egregias t esse personas, quae sunt in aliquo honore vel aliqua dignitate constitutae, & quibus reverentia debetur. l. ad personas egregias. ad illud verbum. de iurejur. per l. medicos. C. de profess. & med. lib. 10. Spec. de test. §. sequitur. 4. n. 5. & §. qualiter. 3. n. 22. &

de Reo. §. 1. n. 10. sic ut Doctor t etiam hoc nomine comprehendatur. gloss. ibide & Jas. d. l. ad personas. n. pen. & etia Licentiati. Jas. ibide n. ult. Joan. Campeg. de testib. reg. 325. vers. secundo ad domum Doctoris. Sunt t autem magistratus municipales in dignitate & honore positi. l. honores. 7. §. 16. qui 2. de decur. l. 6. in princ. & §. 1. l. cui. 12. l. honor. 14. de mun. l. Titio. 26. ad municipal. & decuriones. l. 1. de decur. ff. & C. lib. 10. qui ex ordine decurionum, tanquam Senatorio eliguntur. l. honores. 7. §. is qui. 2. de decur. l. qui accusare. de accusat. l. 3. §. 1. Quod met. caus. qui & ipse in honore atq; dignitate constitutus est. l. ea. 26. ad municip. l. magistratib. 12. de juris dict. Duenn. reg. 190. decuriones. in princ. n. 1. cum seq. Omnem etiam honorem magistratibus impendere, debemus propter suam dignitatem. l. omnem honorem. C. qui procur. c. cum dilect. de appell. Definiuntur t autem esse, qui in municipiis jus dicunt, & ideo jurisdictionem habent. l. magistratibus. 12. de juris dic. ideoq; acta conficiunt. l. 2. C. de mag. mun. quae t sunt processus & figura iudiciorum. l. unic. §. antepen. C. de lat. lib. c. quoniam. n. de probat. & scripturae coram iudice factae. Bar. l. illud. n. 1. C. de S. S. eccles. Itaq; t ea quae sunt jurisdictionis isti magistratus expediunt. l. ea. quae. 26. ff. ad municipal. & t quamvis non principaliter cognoscant de causis meri imperii, tamen incidenter. Alex. l. 2. l. magistratibus. de juris dic. Et t quia rempub. suo loco tuentur. l. non tantu. n. de decur. atq; administrant. l. ad rempub. 8. de munerib. l. magistratib. 25. ad municip. ideo t honorem sustinent. l. honores. 7. de decur. & dignitatem. Tirag. trac. cessante causa. limit. 15. n. 10. multisq; t privilegiis muniuntur. l. spuris. §. privilegiis. lult. de decur. Tirag. praell. loc. & passim tit. ff. & C. de decur. ubi gloss. Bar. Rebuff. & scribentes. Decuriones t autem hodie dicuntur, qui sunt de consilio civitatis. gloss. Bar. & Dd. in rub. C. de decur. lib. 10. & magistratus t sunt primores civitatis. l. item magistri. de pact. Bal. l. 1. C. de emancip. lib. & t habent jus ac privilegia decurionum. Duenn. reg. 190. decuriones. n. 9. Ex t quibus conficitur, has etiam personas egregias esse, ad quas domum mitti oporteat. Lud. Roman. & Jas. n. 1. d. l. ad personas de iurejur. nam definiunt eas t personas egregias esse, quae recensentur a Glossa l. in vici. §. ff. de testib. at ibi Glossa ult. diserte is annumerat magistrat. municipales. vers. nam & magistratus. ad quod allegat Lut gradatim. §. quoties. de munerib. & paulo post vers. de magistratu. Porro d. L. ut gradatim. loquitur de magistratibus municipalib. ideo gloss. est t intelligenda secundu ea, quae allegat Bar. l. non solu. §. liberationis. n. 7. de lib. legat. Sed & decurio t

equi-

equiparatur praelato. *Spec. de actore. §. expedito. num. 62. Bertach. verb. decurioni praelatus. comparatur. Spec. de actore. vers. ad presentis. ad idem Spec. de advocat. §. 1. num. 4. §. 27.*

198. Praelati t̄ autem & presbyteri egregiis personis accensentur. *Spec. de teste. §. sequitur. 4. num. 5.*

Derwegen hatten die Fürstl. Richter vnd Schöppen die Rathspersonen billich mit ihrer citation zum zeugniß verschonen sollen / sonderlich weil der Rath höher ist dann sie / vnd mit keiner botmessigkeit ihnen vnderworffen / als oben bey dem 39. grunde dargethan /

199. Et t̄ merito non paretur citationi ejus, cui notoriè non est subjectus citatus. *l. ult. de jurisd. l. si quis ex aliena. de judic. And. Geyl. obs. 52. n. 2. lib. 1. obs. 16. n. 5. eod. lib. præcipue t̄ vero magistratui parcendum est. l. 2. l. 4. de in jus vocan. l. pars. 48. de judic. nam ex t̄ aliena jurisdictione per subsidium citare debet, non aliter §. si vero quis. in autb. Ut null. jud. Panor. & Canon. c. fin. de for. compet. Socin. de cita. art. 5. Bar. & Alb. l. 1. de requ. reis. Cbil. König. cap. 29. in practie. n. 2. Jas. n. 24. Dd. l. ult. de jurisdic. etiam testes examinandos Specul. de teste. §. qualiter. 3. n. 23. potissimum in t̄ majorem magistratum minor nullam potestatem exercere potest. l. 3. in fin. de receb. arb. nisi ex consensu. l. est receptum. de jurisdic.*
- 200.
- 201.
- 202.

Daher zum 41. die Rathspersonen / so das Jahr in den eyden vnd der Stadt geschworne diener seint worden / mit gerichtszwang verschonet / an den regierenden Burgermeister vnd den Rath gewiesen / congruit *l. 2. 4. de in jus. voc. l. pars literarū. 48. de jud. l. sed et si. 26. §. hac clausula. cū seqq. Ex quib. caus. major. Spec. de reco. §. 1. n. 11. cū seqq. Pro hoc etiam facit d. regula, quod par t̄ in parem aut superiore non habeat imperium. d. l. 3. in fin. de recept. arbiter.*

203.

204. Das auch die im Rathseyde vnd dienste seint zu den Schöppen nicht zuerwehlet / ne t̄ duplici onere graventur. *l. libertus. 17. §. 2. ad municip. l. honorem. 10. de muner. & honor. & sententia. post. Spec. Sax. p. 1. dist. 2.*

205. Vffs 42. lest der Rath ihre schulden durch verbietung der Pfannen / vnd ankündigung des gehorsams / auch bey der Pfandung / ohn ersitzung des gerichtes / einbringen / quos t̄ etiam actus esse jurisdictionis & imperii dubiū non est *l. 1. in princ. de admin. tutor. Bar. l. unic. in fin. ubi Dd. communiter. Si quis jus dicent. l. 3. de jurisdic. post. Spec. Sax. p. 1. dist. 6. & 14.*

Am 43. ist der Rath berechtiget / wird auch daran nicht verhindert / das sie des nachtes die wache bestellen / vnd die jenigen / so sich vff der Wassen ungebührlich halten / vnd sonst mißhandeln / nützen pfenden / gefenglich annemen / in hafft vnd gefengniß setzen vnd enthalten /

quos t̄ & ipsos esse actus imperii & jurisdictionis non dubitatur, *106. tit. de off. praefec. urb. Jacob. in invest. verb. & cum mero. num. 3. Bart. & Dd. d. l. 3. de jurisdic.*

Vors 44. ist das Rathhaus / Rathskeller / der Marstall / ihre Thoren / Thüren / Mauern / Graben / Mänte / Waghauß / Tonnes vnd Georgen Hoff / auch das Hospital des heiligen Geists also befreyhet / das die Gerichte sich daruff / ohn ersuchung des Rathes / & sic per subsidium juris, keiner bottmessigkeit annaffen darff / darumb muß dem Rath daselbst die Jurisdiction zustehen. *§. si vero. gloss. in autb. Ut null. jud. Bar. & Alb. l. 1. de req. reis. Cano. c. fin. de for. comp. Jas. num. 24. & Dd. l. ult. de jurisd. Socin. trac. citat. art. 5. Andreas Geyl obser. 56. num. 5. lib. 1. per l. 1. §. 1. de req. reis. ubi dicit hoc probari quod Bartolus & Albericus ibid. pluribus confirmant.*

Solches bestetiget der 45. grund / dann so jemand vff dem Rathhause / Rathskeller / Marstall &c. etwz verwickelt vnd gefrevelt / dieselbe hat der Rath in die Kuhl Camer oder das Halßeisen setzen lassen / die gebüßet vnd gestraffet / auch die vrfriedet von ihnen genossen / quoniam in t̄ omnes sunt actus imperii & jurisdictionis. *Bar. n. 8. 9. & Dd. d. l. 3. de jurisd. ubi est tex. ad animadvertendum in facinorosos. l. unic. in fin. ubi etiam tex. Si quis jus dicent. l. congruit. de off. praef. Jacob. in invest. verb. & cum mero. n. 3. cum seq. §. & judicent. in autb. de defens. civit. cum aliis qua allegat. Bar. d. l. 3. n. 8. cum seqq. de jurisd. potissimum captura & punitio delinquentium. Menoch. remed. retin. 3. n. 585. 586. Bal. l. data opera. n. 28. C. de iis qui accus. Alex. consil. 43. in fin. lib. 1. Brun. cons. 34. in fin.*

207.

Vnd weil alhie des Halßeisens vnd Custodien / auch oben art. 43. des Gefengnißgedacht / wird ein Rath solche Signa t̄ Imperii & jurisdictionis. *Jacob. de invest. verb. & cum mero. num. 3. Dd. l. 3. de jurisd. Adig. Boss. de carcere. Bar. num. 8. cum seq. l. 3. de jurisdic. anzeigen wissen / quoniam inde quoq; probatur jurisdictionis. Mont. de finib. reg. cap. 52. num. 4. Alb. Brun. consil. 34. num. 6. Cano. c. cum causam. 13. de probat. Menoch. de remed. retin. 3. num. 586. cum ibi allegat.*

208.

Am 46. was vor dem Rath verhandelt vnd in ihr Stadt Buch geschrieben / hat krafft vnd macht / vnd wird darüber in den gerichtten auch gehalten / Unde t̄ liquet, quod habeant actorum potestatem. *l. omnium. C. de testam. juxta l. 2. C. de magister. munic. quod etiam ipsum jurisdictionis signum est. l. pen. C. de donat. Hypp. Riminal. §. 1. Inst. eod. post Spec. Sax. p. 1. dist. 24.*

209.

Vffs 47. ist der Rath befuget / Meister vnd Nachbarsprach zuhalten / vnd darinnen nützliche ordnung anmelden zulassen / quæ t̄ etiam

am sunt signa potestatis & jurisdictionis, nam cogere consilium non licet in universitate, nisi jure potestatis & imperii. l. 2. ubi Bart. & Dd. l. nominationem. l. observare. ubi Bart. C. de decur. lib. 10. & l. omnes. g. quest. 2. de just. & jure. l. nulli. Quodcujusq. univ. Cravet. consil. 4. num. 15. 20. l. devotum. C. de metall. lib. 12. Bar. l. prohibitum. C. de jure sisci. lib. 10. ut ¶ nec decreta vel ordinationes facere. Bar. Jas. & Dd. l. omnes. de just. & jure. tot. tit. de decret. ab ord. faciem. Sebast. Med. de leg. & stat. p. 1. quest. 21. 22. n. 5. vers. quia jurisdictio.

211. Zum 48. hat der Rath vorzeiten (& sic ab antiquo) das Bawrding gehalten (quod etiam est species & actus jurisdictionis, velut pro tribunali, aut in judicio sedere. §. sedent. in arch. de judic.) vnd darinnen ihren Bürgern die willfähr vnd Stadtrecht offentlich ablesen lassen / Ex ¶ statutis autem & edictis promulgatis probatur jurisdictio promulgantium. Roman. consil. 70. num. 12. Dec. consil. 694. num. 12. Alb. consil. 64. num. 9. 10. 15. Menoch. remed. retinend. 3. num. 585.

212. Vors 49. leß der Rath durch ihren Stadt-Hauptman vnd ihre reisige Diener noch jährlich auff den Leipzigerischen Märkten den halt bestellen vnd Straffen bereuten / qui ¶ etiam actus est imperii. c. 1. verb. via publica. ubi Bal. Afflic. Alvar. Iser. & l. 3. l. congruit. de off. pref. l. 1. adiles. de via publ. Jo. Fab. in §. flumina. circa fin. Inst. de rer. divis. gloss. Bart. & Dd. l. 2. §. via. Ne quid in loc. pub. & l. continuus. §. cum quis. ubi Cast. Bulgos. & Dd. de verb. obligat. C. polla de fer. via. quest. 10.

213. Zum 50. hat der Rath / krasse Bischoffs E. donation vnd vertrages Anni 1491. den Gro-penthey sambt pertinenzen ein vnd zu gehörung gen befohlen vnd bißhero in geruhiglichen besitz gehabt vnd noch / auch des allerhand actus vnd exercitia den erb vnd vnderrichten zusehendig geliebet / welche specificirt Landtr. lib. 2. art. 13. §. 1. ubi late gloss. & art. 16. in fin. eod. lib. per art. 68. lib. 1. art. 1. 13. 28. lib. 2. Weichb. art. 38. 70. 71. 88. 89. Lehenrecht cap. 23. & 51. in gloss. vnd nach dem Sächssenspiegel in vrteln darzu gedruckt circa fin. mibi fol. 165. pag. 1. col. 2. sub tit. Rathschlag oder information auff Ober vnd erbgericht / vnd von brüchen / straff vnd bußen darcin gehörende re. vnd in Churf. Sächssischen Landes ordnung Anno 55. publicirt / mibi fol. 73. pag. 2. tit. was zu ober / nieder oder erbgericht gehöret /

Auf diesen Jantzsig ansehnlichen gründen ist nun wol abzunemen vnd zuschließen. das ein E. Rath zu / vnd vnder den gemeinen articulen der verjährung / viel alte ansehnliche actus imperii & jurisdictionis nicht allein zu articuliren / sondern auch wol zu ergründen vnd zu beweisen habe /

Dann aus zuvor deducirten vnd ent-

worffenen gründen sich fast eräuget / das eines E. Rathes intent in diesen alten geschichten vnd herkommen nicht allein durch Zeugen / sondern auch vermittelst briefflicher Befunden vnd ander zeichen wol wird bezeugt werden können juxta l. in exercendis. C. de fid. instr. c. cum causam. 13. de probat. ubi Dd. Etenim possessio ¶ 215. jurium incorporalium, de quibus hic, recte probatur instrumentis etiam Menoch. remed. ret. post. 3. n. 579. per Jo. And. Host. Ant. de But. c. si diligenti. de prescript. Abb. c. cum nobis. eod. tit. Soc. sen. consil. 187. lib. 2. Alban. cons. 64. n. 13. 14. Rebuff. cammen. reg. roma. 3. tit. de mat. post. n. 101. 102. Oldrad. consil. 296. & nominationem etiam possessio ¶ jurisdictionis ex praestatione onerum, Bal. l. 3. C. de wat. lib. Socin. d. consil. 187. lib. 2. Menoch. remed. retinen. 3. n. 581. & per ¶ exactionem gabellarum. c. licet causam. de probat. Socin. d. consil. 187. lib. 2. Bal. cons. 161. proponebatur. lib. 3. gloss. c. commissi. verb. pacifica. de elec. in 6. juncto ibi rex. §. pen. & gloss. quam ad hoc notant. Geminianus consil. 78. in fin. cons. 101. in fin. Calsiodorus decis. 1. de caus. post. in princ. Jo. Bapt. Ferretus consil. 1. n. 3. Menochius de remed. retinen. 3. n. 582. Item per ¶ famam. Menoch. ibid. n. 218. 583. per Soc. d. cons. 187. per ¶ traditionem clarum ecclesie. Menoch. ibidem n. 584. Rebuff. preall. loc. n. 69. Mylius. verb. possessio. quest. 34. Item ex ¶ actibus jurisdictionalibus, quales 220. supra multi sunt allegati. Menoch. ibidem. n. 585. Roman. consil. 70. n. 15. Soc. sen. d. cons. 187. lib. 2. Bar. l. 1. §. hoc interdicto. de iun. actus primis. Canp. c. cum ecclesia Sutrina. de caus. post. Quamquam etiam ¶ unicum actum probare 221. re sufficiat. Roman. consil. 411. in fin. Alex. cons. 74. n. 16. lib. 4. Jo. Bapt. Ferret. consil. 2. n. 7. Menochius d. remed. ret. 3. n. 586. Item ex ¶ nominatione in instrumentis, ut ibidem subdit n. 587. Alba. consil. 64. n. 5. Socin. d. cons. 187. lib. 2. Nam ¶ et si possessio jurium incorporalium non inducatur per scripturam, cum opus sit patientia adversarii. Bal. l. non epistolis. n. 3. C. de probat. tamen multi actus ¶ possessorii probantur per scripturam. Panor. n. 5. & Dd. c. cum a nobis. de prescript. Cravet. consil. 54. n. 11. & saltem ¶ in antiquis probatur etiam possessio per instrumenta. Bal. c. cum causam. 13. n. 3. & ibi Fel. n. 4. de probat. Jas. n. 4. & Dd. l. cum aliquis. C. de jure delib. maxime quando constat probantem semel possedisse. Bart. l. Celsus. n. 6. de usucap. Bal. l. exemplo. n. 3. C. de probat. Cravet. de antiq. p. 1. §. visum hac. & passim. Imo nulla ¶ melior probatio domini & possessionis in antiquis, quam per scripturam. Dec. consil. 147. n. 4. per Bal. c. cum causam. 13. n. 3. de probat. Alex. consil. 177. in causa. n. 5. vol. 5. quod ¶ saltem presumptivè possessionem probare 227. potest. gloss. Bart. & Dd. l. que tam. de acq. post.

- poss. in fin. l. 2. C. eod. Spec. de probat. §. 1. num. 32. Bart. l. Celsus. num. 16. de usucap. Bald. l. 2. num. 4. C. de probat. quæ t præsumptiva probatio in antiquis sufficit. Bart. l. Celsus. num. 22. de usucap. Lanfrancus c. quoniam. ii. verb. testium. num. 96. de probat. dicens esse communem Cravet. de antiq. p. 1. §. viso in hac. num. 5. & in specie, ac terminis nostris, etiam t jurisdictionem instrumentis ac privilegiis probari, confirmat Montanus fin. reg. cap. 60. num. 4. §. cap. 61. num. 4. latè Baldus consil. 161. proponebatur. num. 3. vol. 3. per d. l. Celsus. de probat. l. optimam. C. de contrah. stipul. l. cum aliquis. C. de jure deliber. ubi Jas. & Dd. Bal. l. monumentorum. C. de relig. & sumpt. fun. ut per privilegia antiqua. Aretin. consil. 42. Mont. fin. reg. cap. 61. num. 4. Bald. & Dd. l. monumentorum. C. de relig. Host. de privileg.
230. num. 6. 7. Multum t enim præsumitur pro instrumentis publicis, præsertim antiquis. autb. ad hac. C. de fid. instr. Cano. c. cum causam. 13. de probat. Cravet. de antiq. temp. per tot.
231. Vnd t mügen hierin der Stadt Bücher vnd Register auch glauben machen / l. census. ubi Dd. de probat. Bal. Sal. & Dd. l. exemplo. C. de probat. eod. tit. latè Mont. fin. reg. cap. 62. 63. cum multis seqq. Jas. num. 137. & Dd. rep. l. admnendi. de jurejur. Panor. & Cano. c. cum causam. de probat. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 62. 63. cum multis seqq.
232. Vnd zwar dieser Verjährung wird sich der Kacht müssen vnderwinden / so viel den Besitz der regalien & jurium fisci, als gleit / confirmation &c. anlangt / l. comperit. 4. C. de prescript. 30. annor. Was aber Gerichte t betrifft / ist es ein gemeinor wahn daß die in 10. oder 20. Jahr præscribirt werden / Jas. & Dd. l. 3. de jurisdictione. scilicet quando coherent territorio. Mont. fin. reg. cap. 78. num. 12. fonsien mügen sie durch 30. Jahren besitz acquirirt werden / Mont. fin. reg. cap. 77. num. 11. Corn. consil. 142. num. 10.
233. vol. 2. etiam t contra Principem & Imperatorem. Panor. consil. 62. num. 18. vol. 2. per c. ad audientiam. c. si diligenti. de prescript. Mont. fin. reg. cap. 77. num. 2. Nach Sächsischem Recht in 31. Jahren / art. 28. 29. Landr. lib. 1. alhie t aber wieder das Stifft nur in 40. Jahren / c. de quarta. 12. & passim. de prescript. consil. Sax. §. p. 2.
234. Weil aber ein weitleufftiger streit fürselt / ob die Obergericht anders dann durch besitz vndendlicher Zeit mügen verjährret werden / Jas. d. l. 3. n. 23. de jurisdictione. Bar. consil. 189. prim. num. 5. Balb. de prescript. p. 2. partis 5. privi. quæst. 2. Mont. fin. reg. cap. 78. n. 10. vnd in dieser weniger Zeit verjährungen scientia & patientia saltem officialium nothwendig / Mont. fin. reg. cap. 77. n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Bal. & repetentes. l. 3. ubi Jas. n. 21. de jurisd. Socin. consil. 187. n. 26. vol. 2. Jas. l. 1. in fin. de jurisd. ubi Alex. & cons. 35. ubi
- so. vol. 4. consil. 6. viso. vol. 1. Aretin. cons. 42. n. 2. consil. 154. & passim. Francisc. Balb. 2. p. 3. partis quæst. 6. n. 22. Item utrum jurisdiction t sit continua an discontinua possessionis. Francisc. Balb. eod. tract. p. 4. partis princ. n. 4. & 2. p. 5. partis princ. quæst. 1. cum seqq. Au. l. allerley de t tituli & bonæ fidei necessaria probatione niochte verlauffen / Panor. & Canon. c. si diligenti. c. ult. de prescript. Canon. c. possessor. §. 8. de reg. jur. in 6. adeo ut populus non pteatur in æternum præscribere, qui sui initio in mala fide. Mont. fin. reg. cap. 77. n. 5. Balb. de prescript. 2. p. 3. partis principal. quæst. 17. num. 3.
- Darumb istes bequemer / daß ein E. Kacht sich vff vndendlicher Zeit besitz / alternative also ber zum wenigsten vber vnd vff verjährter zeit vbung vnd verjährung / sich gründe / ubi t de his non curatur. Balb. de prescript. 2. p. 3. partis princ. n. 22. ne quidem de bona malæ fide. Balb. ibidem n. 20. & 2. p. 4. partis quæst. 1. n. 13. 14. Probatur t autem jurisdiction ex præcipiendo, multando, faciendo banna &c. Mont. fin. reg. cap. 52. n. 5. Barb. consil. 17. clarè. vol. 2. Item per custodias locorum. Guid. Pap. quæst. 193. Mont. d. cap. 51. & 52. n. 5. 6. Alex. consil. 88. quoniam. in fin. vol. 5. & quomodo t probetur per testes ac instrumenta. Mont. ibidem & cap. 61. cum seqq. cap. 76. 77. 78. Bald. consil. 161. proponebatur. n. 3. vol. 3. Sacin. consil. 86. in causa. n. 6. vol. 1. & t quomodo universitas per singulos possideat aut præscribat, ac articuli hujus probationis formandi sint. Dec. consil. 221. Mont. remissive cap. 47. n. 10. sed plenius cap. 72. per totum. Modos autem probandæ possessionis, etiam jurisdictionis latè cumulat Menochius remed. retin. 3. a num. 560. usq. ad num. 588. quorum lectio in hac tota materia plurimum advocatis prodesse poterit. Nam hæc sufficere nunc in tanta temporis angustia possunt, uberiore harum rerum disquisitione in suum, nempe probationis, tempus rejecta.
- Quamobrem nunc ad diluendas oppositæ partis rationes progrediemur.

RESOLUTIO RATIONUM DUBITANDI.

Ob aber wol in vorgehenden ausführlichem Bericht ein E. Kacht die gegenwärtige zimlich vnd zur notturfft abgelehnet / so wollen wir doch auch weiter darzusehen / was dienlich seyn wil /

Nun ist es wol an dem / daß man im interdikt einem E. Kacht einiger Jurisdiction, & actuum officiorum magistratus nicht gesiendig seyn wil / wie t fönnte aber der Kacht / eine so grosse commun, ohne derselben vbung / regieren vnd in zaum behalten / l. magistratibus.

ubi Alex. l. 2. de iurisdic. l. 1. ubi Jas. l. ult. tot. tit. de off. ejus cui mand. iurisd. §. habeant. & tot. tit. in autb. de defensor. civis. & C. cod. tit.

- Derhalben ist diß vermeinen wieder die vernunft/recht/ deren vernunftung/gemeinen gebrauch / vnd aller guter Policypen ordnung
243. vnd herkommen / Negativa t autem in qua quis se fundat, ab eo probari debet ut intentionis suæ fundamentum. Innot. & Canon. c. super bis, de accusat. Bart. & Legista. l. in illa. de verb. oblig. l. si minorem. C. de integ. rest. Castrens. consil. 19. num. 1. vol. 1. cons. 17. num. 1. in fin. eod. lib. 1. Corn. consil. 105. num. 22. vol. 2. cons. 123. num. 12. lib. 1. Mantica de coniect. lib. 2. tit. 1. num. 3. & 5. Paris. consil. 138. num. 2. vol. 4. potissimum t hoc casu, ubi ius & præsumptio, de qua superius, & communis magnarum civitatum observantia, negantibus adversantur. Bar. num. 10. & Dd. l. in illa. de verb. obligat. Curt. Jun. l. si emancipati. num. 47. C. de collat. Francis. Ripa l. ult. num. 186. 187. C. de revocan. donat. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 2. tit. 1. num. 14. addens
245. rationem, quod iuris t præsumptio semper transferat onus probandi in adversarium. l. si de possidetis. ubi Bal. num. 6. C. de probat. l. generaliter. §. si posthumus. de fideicom. libert.
246. nam t is, pro quo stat iuris præsumptio, intelligitur probare eo ipso, quod non probatur contrarium. l. super. C. qui mil. non poss. lib. 12. l. 1. C. de testam. milis. l. 2. C. qui testam. fac. gl. l. si rator peritus. C. de pericul. tutor. l. 2. C. de non num. petum. & ibi Bart. & l. 1. C. de fid. & jure basta fiscal. lib. 10. gloss. l. si rem meam. ff. de except. rei jud. Bar. post gloss. l. filium emancipatum. de acq. hered. l. qui sub condicione. de condic. & demonstrat. gloss. l. planè. §. si eadem. verb. ostendatur. de legat. 1. gloss. l. 1. C. ad SC. Macedon. Socin. Jun. consil. 67. num. 18. volum. 1. cons. 26. num. 13. vol. 2. His subnectit Mantica d. tit. 1. lib. 2. num. 13. argumentum
247. t à communiter accidentibus, de quo Everar. loc. leg. 102. l. cum dotem. C. de jur. dot. & à consuetis seu solitis, de quo latè idem Everar. loc. leg. 104. l. si quis donaturus. de usufr. l. certi. §. si nummos. si cert. petat. qui maxime loci valent in materia præsumptionum. l. ult. in princ. Quod met. caus. & probationum. l. neg. natales. C. de probat. Baldus consil. 60. lib. 2. Nam (inquit Mantica d. lib. 2. tit. 1. num. 15.) illa t regula, quod facta non præsumantur &c. non procedit in solitis, & ubi alia est consuetudo. Bal. in rub. C. de fid. instr. num. 8. & l. incendium. num. 4. in fin. C. si tert. petat. Jas. l. sciendum. num. 2. de verb. obl. Alb. Brun. tract. de probat. & præsumpt. for. fol. 78. col. 3. Ripa. c. cum sit. num. 43. in fine. de consil. Et hanc limitationem sequitur in

specie Cagnolus l. si emancipati. num. 75. 76. Bolognotus num. 7. C. de collat. & qui dissentiant fatentur hoc verum esse, quando uno & eodem modo fieri consuevit. l. quod si vol. §. quia. de adl. edict. Mant. præall. loc. & facta t præsumi ex communiter accidentibus sic ut in negantem ex adverso transferatur probatio, est rex. apertus. l. si de possidetis. 16. C. de probat. in fine. His addatur, argumentum à verosimili. Quod Tenim non est verisimile speciem habet falsitatis. Bal. & Dd. l. 1. C. de ser. fug. Jas. l. si extraneus. num. 8. de condic. caus. dat. Dec. consil. 94. num. 2. cons. 644. num. 6. Paris. consil. 83. num. 21. lib. 1. cons. 55. num. 5. & 6. lib. 4. Cravet. consil. 61. num. 9. Tiraquell. l. si unquam. in præfat. num. 57. C. de revocan. donat. Menoch. de arb. jud. lib. 2. casu 85. num. 1. proinde nec t audiendus est, qui non verisimile profert. Tiraquell. d. l. si unquam. in princ. num. 39. C. de revocan. donat. Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto. num. 43. sed quæ t verisimilia sunt præsumuntur. Bal. l. 1. num. 9. C. de ser. fugit. & in probationibus attenduntur. l. cum de etate. de probat. l. ob carmen. §. ult. de testib. c. in nostra. extr. cod. tit. & t transferunt onus probandi in adversarium. Everar. loc. leg. 11. à verisimili. in 4. ampl. per l. ex persona. l. si de probat. ubi Bal. Cast. Salic. l. circa. ff. eod. tit. Non t est autem verisimile, magistratum non habere iurisdictionem, cum definiatur iudex esse, ordinarius, qui t ius populo reddat. Jas. & Dd. l. 1. de off. ejus cui mand. iurisd. l. 2. l. magistratibus. de iurisdic. l. ea qua. 26. ad municip. pal.

Zudem ist oben bewehret, daß die vernunftung dißsals vor einem E. Rath sey / derhalben gegenheil zubeweisen pssichtig / l. si de probat. Haberi t debet igitur pro probato, cuius contrarium non est credibile, nec alicui viro bono facile persuaderi posset. Bal. consil. 204. in fin. vol. 3. Paris. cons. 58. num. 62. vol. 4. cons. 60. num. 28. cons. 139. num. 19. eod. vol. Rolandus à Valle consil. 100. & ult. multiplici. num. 112. vol. 4. Er quod t non est verisimile repelli debet tanquam imago falsitatis, ut ibidem subdit ex Baldo, in rub. & l. 1. C. de probat. Paris. consil. 60. num. 27. vol. 4. Cephal. cons. 204. num. 11. & consil. 187. num. 21. cons. 227. num. 37. lib. 1. ubi quod verisimile non est suspectum dicitur, & verisimile valde consideratur circa materiam veritatis. Roland. ibid. num. 116. Paris. consil. 139. num. 7. volum. 4. & quod t verisimile non est, ei iudex adhibere fidem non debet. Roland. ibidem num. 117. Paris. præall. loc. & consil. 10. num. 15. vol. 3. cons. 13. num. 9. eod. vol. Cravet. consil. 45. num. 5. Præterea considerandum est, ejusmodi comminationes t, epistolas, præcepta.

- sine causâ cognitione ad inauditos emissa nullius esse momenti, nec habere vim rei judicatæ, si careant clausula justificatoria, qua in simplicem citationem resolvantur. *l. 1. 2. 4. & tot. tit. ubi Bal. & Dd. C. comminat. vel epis. Bal. l. 2. n. 6. 7. C. de epis. aud. Jas. l. nec quicquam. §. ubi decretum. de off. procons. & l. de pupillo. §. meminisse. de oper. no. nunc. Innoc. & Canon. c. ex parte. de verbor. signif. Chass. in cons. Burg. tit. de justic. §. 7. verb. simple. num. 9. 10. unde regulam extruit Andreas Geyl. obs. 17. num. 1. lib. 1. quod mandata sine clausula justificatoria regulariter ipso jure non valent.*
260. ant, propterea quod non sit ab executione inchoandum. *l. 1. C. de execut. rei jud. l. nec quicquam. §. ubi decretum. de off. procons. pub. cre Angel. §. curare. 2. n. 10. usq. ad finem. Inst. de actio. Dd. l. de pupillo. §. meminisse. de oper. no.*
261. nunc. Unde si t is, (prout ibi Geyl. infert) cui absque clausula mandatum est, non pareat mandato, in pœnam præcepti incidisse non dicitur: quia cum ejusmodi mandata ipso jure nulla sint, impune illa contemnere & spernere potest. *Bar. d. l. 1. C. de execut. rei jud. Jas. d. §. ubi decretum. Angel. d. §.*
262. *curare.* Nec obstat, quod decreta t partibus transeant in rem judicatam. *Jas. & Dd. l. quod jus sit. num. 32. de re jud. quoniam fiunt cum causâ cognitione, & partibus auditis.*
263. *d. §. ubi decretum.* quæ t cognitio si desit, æquæ nulla sunt atque ejusmodi præcepta. *Jas. d. §. ubi decretum. num. 69. l. 2. num. 15. C. de edendo. l. sed si. §. prator. num. 1. de in jus vocan. Hypp. l. statuliber. n. 15. de questionib. l. qui eadem. n. 18. de sicar. tex. l. magis puto. §. non passim. de reb. cor. l. ult. de cur. fur. l. cum est. §. si prator. de transact. Bart. & Dd. l. prolatam. C. de sent. Duen. reg. 186. decretum. n. 1. & per tot. sicut & sententia sine causâ cognitione lata. Jas. l. iudices. n. 2. 3. C. de jud. Vant. de nullit. ex defect.*
264. *process. num. 31. & 36.* Quæ t porro nulla sunt in rem judicatam abire nequeunt. *l. 4. §. condemnat ubi Jason. & Dd. communiter. de re judic. Vant. de null. sent. tit. A quo null. probet. num. 7. & 10. And. Geyl. obs. 127. num. 8. lib. 1. tex. l. 1. & tot. tit. C. quam. provoc. non est necesse. l. 1. & tot. tit. ff. Quæ sent. sine appell. Bar. & Dd. l. si expressim. de app. & quod t nullum est, nullum operatur effectum. l. non putavit. §. non quævis. de honor. poss. contratab. l. 5. de legib.*

Zudem wann gleich ein E. Rath dissals seinen besiz beweisen müste/würde ihm solches nicht sauer ankommen / wie oben dargethan / vnd ist kein zweiffel / daß in entstehung der quæte / wann gleich gegenheil beweis führen solte / der Rath sich dessen auch vnderwinden würde / c. 3. c. licet. de probat. l. illo. de præscript. fürnemlich wann interdictum retinendæ vnd

turbatæ possessionis, daruff sich der Rath gründet / sol vorgenommen werden / Est t enim duplex, sic ut uterque litigator sit actor & reus. §. pen. Inst. de interd. l. 2. in princ. ff. eod. & ideo probat uterque. c. 3. c. licet. de probat. Darumb hat dis vornemmen Wiedertheils wenig vff sich / propter t tuum enim aut meum affirmare non mutatur veritas. l. assumptio. ad municipal. wiewol es auch mit dem Mandat nicht vberinstimmt noch sich reimet / unde contraria t allegantes non audiendi. l. 1. C. 268. de fur. l. 5. C. de hered. ac. Diweil die Herren Ræthe in dem interdict selbst gestehen vnd bekennen / daß der Rath solche actus possessorios exercirt vnd in q. possessione befindet / darumb es heissen muß / qualem t reinvenio, talem te judico. gloss. & Dd. l. 1. C. ubi de crim. & uti t possideris ita possidea. 270. tit. l. 1. 2. 3. ubi Bar. uti poss. Bal. l. unic. num. 3. C. de prohib. seq. Menoch. in pralud. recuper. num. 24. 25. cum seqq. & quod t possidens, etiam prædo, non sit spoliandus sua possessione, sed in ea relinquendus, donec evincatur. l. 5. de restit. spol.

Zum Andern / daß vorgeworffen / wie des Raths possessio violenta, clandestina oder præcaria sey / ist es wol an dem / daß t dis drey vitia possessionum seyn / l. 1. in fin. C. de servit. l. si quis diuturno. si servit. vind. Jas. l. Pomponius. §. si quis adminiculo. n. 12. de acq. poss. Balb. de præscript. 2. p. 3. partis princ. quæst. 12. n. 1. 2. 3. cum seqq. quæ t à majoribus etiam contracta perdurant & successoribus obstant. l. vitia. n. C. de acq. & ret. poss.

Darwieder ist es aber / quod possessio t nomen juris sit, & in dubio vera ac justa bonæq; fidei subesse & haberi præsumatur. c. possessiones. 16. quæst. 1. gl. l. ult. verb. qualitate. de off. proc. Schurff. consil. 1. n. 26. 27. cent. 3. gl. c. si diligenti. c. sanctorum. ubi Panor. n. 3. c. ult. de præscript. Balb. post Bart. l. Celsus. p. 3. n. 3. 4. de usucap. Jas. §. sed istæ. n. 99. Inst. de action. Covar. c. possessor. per 2. §. 8. n. 2. de reg. jur. Francis. Vidius lib. 2. com. opin. 34. verb. bona fides. Alex. consil. 200. viso. n. 2. lib. 1. Dec. consil. 157. non excedit. n. 5. Villalob. in com. verb. bona fides. num. 40. Afflic. §. si quis per 30. annos. in 1. notab. num. 3. si de feud. defunc. Etenim ut vitia t hominum non præsumuntur. c. pen. c. quia & passim. de præsumpt. Aleiat. reg. 3. præsumpt. 1. & per tot. sic nec t rerum Papiens. in for. lib. confess. verb. plenam. n. 3. Itaque nostro quoque casu satis est possidere, nec t cogitur possessor, cui non resistit ius commune, prout hic, justificare possessionem. Menoch. remed. 3. retinend. poss. n. 588. Bal. n. 30. Berous n. 56. 63. & quæst. 71. c. licet. de probat. Cosmus in præcl. Paris. tit. de pacif. poss. verb. inquirant. in fin. sed illa t præsumitur per se esse justa. 276. Balb.

- Balb. in l. Celsus. num. 7. de usucap. per Innoc. &*
 279. *Bal. c. si diligenti. de prescript. multo t̄ minus*
posseffortenetur probare, quod non vi nec
clam neque precario possideat. Jo. Fab. in §.
retinenda. num. 23. Inst. de interd. post Dyn. &
Butrigar. l. 1. §. hoc interdicto. ff. uti possid.
 Nam sufficit, ajunt illi, probare vel constare
 possessionem, (prout hic ex confessione,
 280. adversæ partis, quæ t̄ est optima probatio.
Jas. & Dd. l. cum te. C. de transact. aut saltem
à probatione relevatio. c. 1. 2. de confess. in 6.
Dd. rub. extr. eod. Hypp. latè de probat. num. 70.
 281. *cum seqq.) quæ t̄ relevat ab onere proban-*
di. §. commodum. Inst. de interdict. l. circa. de
 282. *probat. quia præsupponitur t̄ justa, & qui*
contra intendit, probare affirmativam de-
bet. l. actore. C. de probat. Idem in specie con-
firmat Jacobus Menochius in remed. retin-
end. 3. quæst. 74. num. 600. subjiciens num.
601. hanc rationem, quia eo ipso, quod quis
 283. *cum mala t̄ non præsumatur. l. pen. C. de e-*
dict. latè Menoch. remed. recuperan. 13. num.
 284. *63. quia nemo t̄ delinquere præsumitur. l.*
merito. Pro soc. atque hinc sequitur, inquit,
quod nec vi, nec clam, nec precario possi-
deat, idemque firmaverat ante num. 600. ex
Baldo. c. licet causam. num. 36. de probat. un-
de scribit etiam Innocentius. c. cum venis-
 285. *sent. col. 4. de integ. rest. agentem t̄ ex hoc*
interdicto necesse non habere, ut probat,
quod bona fide possideat. Anton. Capyc. co-
piose decis. 209. num. 10. Nec adversantur ra-
tionibus eorum, (ut ibidem prosequitur Me-
noch. num. 601.) qui dissentiunt à Fabro, af-
firmantes, opus esse probare, quod nec vi
nec clam nec precario possideat, quando-
 286. *quidem dilui facile possunt, ut quod verba t̄*
interdicti prima requirunt hunc sine dolo
possidere debere, atque ita nec vi nec clam
nec precario possidere. l. 1. §. perpetuo. ff. u-
ti poss. Respondetur enim (ait Menoch. ib.)
possessionem quidem vitio carere debere.
At quod non vitiosa sit, qui possidet non
probat, sed is qui vitium arguit (nota) pro-
bare debet &c. nam prosequitur hoc ibi la-
 287. *tius Menochius, respondens ad t̄ d. l. 1. §. hoc*
interdicto. de itin. ac privat. quod ideo ibi vi-
tia possessionis abesse possessor docere de-
beat, quia jus commune & præsumptio-
nem adversus se haberet, prout ibi latius per
eum, & subdit num. 602. quæst. 75. cum, qui
hic obtinere vult, probare debere, aut ad-
versarium non possidere, aut vi, clam, pre-
cario possidere. Papiens. for. turb. poss. verb.
bodie. num. 4. cum aliis quæ cumulat, & in re-
med. ret. 5. quæst. 1. in 4. requisito & quæst. 3.

Quamobrem, cum habeamus deci-
 sionem & responsionem ad objectum in-

terminis, quæ t̄ est securior quam aliqua 288.
 generalis. *Anton. Gomez. §. aque. num. 14. Inst.*
de actio. Brunnus de statut. art. 6. quæst. 2. non
est in tanta temporis brevitate diutius in-
sistendum, sed quod satis est satis esto: po-
tissimum quando, si desperatâ transactione
ad judiciumurbationis duplex ventum
fuerit, probatio utrique partis incubitu-
ra. c. licet. c. 3. de probat. §. pen. Inst. de inter-
dict. l. 2. §. 1. ff. eod. Quid t̄ autem proban-
 289. *dum sit, etiam partiter in hoc judicio, lucu-*
lenter exponit Menochius remed. retinend.
3. quæst. 71. num. 556. ubi prosequitur, quod
actor probare debeat, & quæst. 75. num. 602.
ubi tradit, quod reum conventum hic do-
cere sit opus. Bart. l. 1. §. ult. num. 19. ff. uti
possidet.

Quamquam autem turbatio t̄ ab agen- 290.
 te sit probanda. *gloss. l. si duo. §. 1. ff. uti possid.*
c. licet causam. ubi Bal. num. 1. de probat. Alex.
consil. 88. num. 3. lib. 5. Corneus consil. 115. num.
2. lib. 1. Jo. Fab. §. retinenda. num. 22. Inst. de
interdict. Papiens. in for. lib. pro turbata pos-
sessione. verb. bodie tenet. num. 2. Socin. Jun.
consil. 146. tamen de hoc Senatus potest esse
securus, cum quælibet t̄ negatio, oppositio,
 291. *molestia, litis ingressio &c.urbationem*
arguat, latè Menoch. remed. ret. 3. quæst. 62.
num. 467. cum multis seqq. usq. ad num. 506. u-
bi 28. modosurbationis probandæ descri-
bit.

Cautionem t̄ etiam de non amplius 292.
 turbando hic rectè peti & obtineri docet
 Bartolus *l. 1. §. interdictum. num. 10. ff. uti pos-*
sid. & est textus l. unie. verb. satisfactionis. C.
uti possidet. cum aliis quæ cumulat Meno-
chius remed. retin. 3. num. 818. cum multis seqq.
 quod t̄ etsi non petatur, ideoque in sententia 293.
 prætermittatur, nihilominus tamen
 post semper peti & obtineri potest, ut per
 multa Andreas Geyl observ. *lib. 1. cap. 116. num.*
 4. quia venit t̄ ex ipsa actionis natura. *Ferrar. 294.*
in for. turb. poss. in fin. post Bar. l. 1. §. interdi-
ctum. num. 10. ff. uti poss. Schurff consil. 77. num.
5. cent. 1.

Am Dritten / die injungirung des Schöp-
 penambts / so den Rathspersonen geschehen sein
 sol / wird nicht gestanden / müße also vom ge-
 gentheil beweisct werden / sonderlich weil das
 Recht dawieder ist / quod prohibet eum, qui t̄ 295.
 est in officio publico, simul alio munere
 gravari. *l. libert. 17. §. 2. ad municip. l. bono-*
rem. 10. de mun. & consonat Saxo post Spec.
in sent. p. 1. dist. 2. ubi in terminis.

Den fall auch zusehen / doch nicht einzus-
 reumen / daß es sich unterweilen zugetragen he-
 te / so were es doch zu der zeit von dem Rath
 selbst / do sie die Gerichte gehabt / mit gutem wil-
 len der erfornen / vnd nicht von dem Landes-
 fürsten

Zürsten geschehen / & sic non probat hoc esse.
l. neq. C. de probat.

296. Daß aber J. J. Gn. vnd derselben Ver-
fahren sich selber solcher Verweisung durch den
nicht gebrauch verlustig gemacht / daß möchte
ergründet seyn in der theorica, quod jurisdic-
tio † per non usum 30. annorum amittat-
tur. *Corn. consil. 142. num. 10. vol. 3. Mont. de
fin. reg. cap. 77. num. 11.*

297. Es wird aber angefochten werden / nisi
doceretur volentem hoc jure uti prohibi-
tum fuisse, & in illa prohibitione acquievif-
se per communem doctrinam Jasonis &
Dd. *l. quo minus. de flum. Schurffii consil. 1. cent. 3.
Balbi de prescript. 4. p. 5. partis quest. 5. n. 3. cum
multis ibi allegat.* Nam alioqui per solum
pō usum minimè solet jurisdictio superio-
ris præscribi, cum † sit meræ facultatis uti vel
non, cum sæpe necessitas utendi non inci-
dat. *Cyn. l. 1. n. 5. C. de servit. Jas. l. beneficia. num.
56. de constit. princ. Bart. l. cum scimus. num. 2.
C. de agric. & cens. lib. 11.*

298. Weil aber der Rath dagegen den besitz
vnd gebrauch libertatis wil erhalten haben / so
möchte diese antwort auch bestendig seyn sal-
tem ut 40. annis per non usum amittatur.
*Bar. l. licitatio. §. earum. de publican. per l. o-
mnes. C. de prescript. 30. ann. Balb. de prescript.
2. p. 5. partis quest. 1. num. 6. præcipue quando
subditi se opposuerint. Balb. eod. trac. 4. p. 5.
partis quest. 5. num. 4. nam contra ecclesiam
regulariter tantum 40. annis præscribitur.
Balb. de prescript. 3. p. 4. partis quest. 2. num. 1.
per c. de quarta. ubi Panor. de prescript.*

Der Vierdegegenwurff / von der vermue-
tung / ist hiebvor zur gnüge abgel. hnet / *Schurff.
consil. 26. diligenter. num. 1. 2. 3. cent. 1.* Dann
ob wol der Bischoff universalem præsum-
ptionem jurisdictionis in loco districtu &
diocæsi vor sich hat / dennoch in der Stadt ist
vielmehr die sonderliche vermuetung vor einem
Erborn Rath / ut ibi Schurff. *l. 1. §. cum urbem.
ubi Bar. & Dd. de off. præfec. urb. licet si pro-*
299. consules & præsidēs (quorum † loco nunc
sunt Duces & Episcopi. *Jas. num. 10. post
Bart. Alex. & Dd. l. 5. in princ. de verb. obligat.
Gemin. num. 4. & 6. Franc. & Dd. c. 1. de off.
ord. in 6. Cag. l. consilii. §. socii. num. 8. de reg.
jur. Marant. in spec. jud. p. 4. dist. 5. num. 13.*)
300. majus † quidem imperium & præsumptio-
nem pro se quoad totam provinciam ha-
bent. *l. & ideo. §. 1. nec quicquam. 9. de off. pro-
cons. l. præfes. 4. l. de omnibus. 10. cum l. seq. de off.
301. præf. non tamen inde sequitur, quin in mu-
nicipiis sua constet magistratibus jurisdic-
tio. l. magistratibus. l. cum quadam. de jurisd.
l. ea qua. & passim ad municip. in aurb. de de-
fensor. civitat. & consuetudo. l. si in aliquam.
7. de off. procons. ut hic præsumptio uni-*

versalis provincialis jurisdictionis exclu-
datur per specialem, quæ est pro singu-
laris civitatis oppidano magistratu. *Cag.
num. 1. & Dd. l. in toto. de regul. juris.*

Die Fünffte einrede / vom vertrag mit
Bischoff E. vßgerichtet / hat einen schein /
nicht allein ex † vi transactionis. *Blanc. de 302.
compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. l. cau-
sas. l. fratris. & passim C. de transact. Bart. l.
elegant. §. si quis post. de condic. indeb. son-
dern auch das nun fast 100. Jahr ab anno ejus
1486. verlauffen / vnd dennoch derselbe Ver-
trag sieder nicht gefochten worden / Derhalben
die Regel / quod prætor † metu gestum nul- 303.
lo tempore ratum habeat. *l. si mulier. 21. §.
quod metus. 1. de eo quod met. caus. alhie durch
solange Zeit wil außgeschlossen werden / Nam
purgatur † metus per silentium & acqui- 304.
escentiam longi temporis, præcipue 30. an-
norum. gloss. verb. ratum. d. l. si mulier. 21. §.
1. de eo quod met. caus. l. 2. & 3. C. eod. tit. quo
† ipsa quoque actio metus præscribitur. gl. 305.
ult. l. 3. verb. munitus. C. quod met. caus. & ff.
eod. d. l. mulier. §. 1. verb. ratum.**

Hiergegen aber ist allerley vorzuwen-
den / vnd erslich daß Bartolus sagt in *l. metum.*
*9. §. volente. num. 3. de eo quod met. caus. ora-
tionem hanc prætoris (quam † Deus posuit 306.
in ejus ore. Bal. in rub. de cont. empt. in fin. Boer.
decis. 110. num. 1. Paris. cons. 130. num. 1. 4. vol. 4.
Cephal. cons. 295. num. 9. vol. 1. Socin. junior con-
sil. 77. num. 91. vol. 1. Roland. à Valle consil. 100.
& ult. multiplici. num. 129. lib. 4.) quod nul-
lo tempore ratam habebit metu gestam ;
operari, ut ex solo temporis decursu non
possit purgari aut ratum haberi, quod me-
tu gestum est. Hinc dicit Cravetta con-
sil. 889. questionis est. num. 4. per tempus
quamvis longum non purgari metum,
quamdiu eadem metus causa manet. c. 1.
Quod met. caus. ubi Panor. & Dd. Bar. Bal. &
Dd. l. 2. C. eod. tit. Jason l. si ob turpem. in 4. li-
mit. de condic. ob turp. caus. & §. quadrupli.
num. 67. Inst. de actionib. ubi dicit: probato † 307.
semel metu, illum semper præsumi durare.
*Alex. consil. 1. vol. 6. cons. 2. vol. 3. cons. 47. &
48. vol. 4. Dec. consil. 219. in fin. cons. 468. num.
23. 24. 25. consil. 498. num. 15. in fin. Socin. jun.
consil. 77. num. 52. lib. 1. Ac sufficit † sola 308.
nocendi potentia, ut durare metus dica-
tur. Aretin. consil. 24. quatuor dubia. num. 9.
Socin. consil. 263. num. 10. lib. 2. Cravet. d. consil.
889. questionis. num. 4. Quare † licet alia 309.
saltem cum morte tyranni, metum infe-
rentis, tollatur metus, sublata scilicet ejus
causa. Panor. num. 1. & 12. c. 1. ubi Cano. quod
met. caus. tamen ubi eadem manet causa,
& nocendi potentia, durat metus, etiam in
successoribus. Phil. Corn. consil. 127 in fin. vol. 2.**

Hypp. de Marsil. sing. 306. Neguzant. consil. 11. num. 5. Rolandus à Valle d. cons. 100. multipli- ei. num. 132. lib. 4. ubi etiam num. 133. cum seqq.

310. probat quam pluribus, clausulas t̄ adjectas transactioni: ex certa scientia, liberè &c: nihil operari, quoniam intelliguntur eodem metu extortæ quo ipsa transactio. Fulgos. consil. 176. Emilian. cons. 58. num. 8. & consil. 73. num. 33. Paris. cons. 53. num. 10. vol. 1. consil. 86. num. 25. vol. 3. Cephal. consil. 118. num. 32. lib. 1. Socinus consil. 159. cons. 79. num. 46. vol. 4. quem sequitur Anton. Gabr. Rom. tit. de claus. conclus. 1. num. 53. Item quod
311. metus t̄ nunquam purgetur, quamdiu eadem causa durat. Rolan. à Valle consil. 2. num. 87. lib. 1. consil. 95. num. 32. vol. 3. & idè dixit Baldus in tract. de Schif. qui est post tit. C. de edic. D. Hadrian. toll. quod sub spiritu timoris nunquam metus purgetur. Nam semper cervicibus inhæreat: refert & sequitur Andr. Barbat. consil. 71. & ult. sapienter. num. 22. lib. 2. Decius cons. 219. viso. in fin. & est communis in c. 1. per illum tex. extr. Quod metus causa. idè in ista temporis præcissione non urgebo copiosius.

312. Daher was t̄ de præscriptione actionis metus gesagt/ ex gloss. l. 3. C. Quod met. caus. & l. simulier. §. 1. ff. eod. ist zuverstehen, de consensu saltem præsumptivè secuto, & ita metu purgato, ut Glossa d. l. 3. declarat.

313. Zu dem ist ein ander ding metus, ein anders actio, quæ, t̄ cum sit personalis, regulariter spacio 30. annorum tollatur ex l. 3. C. de præscript. 30. annor. Ita Salic. l. inter positas. 14. num. 6. C. de transact.

314. Angesehen aber wegen zwangs nicht allein actio sondern t̄ auch exceptio competit vnd jedern verstehet juxta c. qui ad agendum. de reg. jur. in 6. Ita in terminis Sal. l. si de vi. num. 11. C. de eo quod met. caus. per l. metum. §. quod prætor. vers. sed ex facto. ff. eod. tit. ist zuwissen/ wann gleich die actio verloschen/ daß dennoch die exceptio wehre ewiglich/ juxta regulam:

315. Quæ t̄ temporalia sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum. Francis. Balb. de præscript. 4. p. 5. partis quest. 2. num. 2. per Panormitan. & Felin. c. si a. vers. temporalia ad agendum. de rescrip. de hoc habemus textum in terminis nostris. l. licet. §. C. de except. ubi sublata actione metus & vis, atque præscripta, nihilominus durat exceptio, idque sine temporis præfinitione. l. si pactum. 6. C. eod. tit. l. purè. §. §. fin. ff. de dol. & met. except.
316. Exceptionis t̄ autem nomine & jure venit etiam replicatio. l. 2. de except. Dd. l. ult. per illum tex. C. de edend. in terminis quoque nostris d. l. si pactum. 6. C. de except.

Darumb wann diffals der Nach in entstehender güt gleich Klägers statt halten sol/

sicut hac sorte solet dirimi. sed cum ambo d. 4. de judic. sollen sie darvon nichts klagen/ sondern weil gegentheil vermuetlich sich wird darmit behelffen wollen/ es biß vff die exception vnd replication sparen/ damit man vber die verjährung der action metus causa nicht lang janczen darff.

Es hat auch der Nach darein nicht gewilliget/ noch ihr Stadtsiegel angehenget/ viel weniger die daruff gefasie ordnung angenommen/ daß man also sagen mag/ daß sie dawieder vber Rechts verwehrete zeit ihre alte Freyheit/ Recht vnd Gerechtigkeit erhalten vnd verjähret/

- Præscribitur t̄ enim contractibus & obligationibus 10. annis. l. 2. C. de const. pec. l. 3. 4. C. de præscript. sublata naturali & elisa civili. Balb. de præscript. 1. partis 6. quest. num. 1. cum seqq. Covar. c. possessor. de reg. jur. in 6. & licet communis sit, quod jure Canonico, hæc præscriptio ob malam fidem non procedat. Felin. & Dd. c. ult. de præscript. fallit tamen, quando quis scit se in conscientia non teneri ex injusta conventionne. Balb. de præscript. 2. p. 3. partis princip. quest. 13. num. 5. 6. 7. & quest. 14. num. 6. 7. quod potissimum procedit in jure nec dum quærito, sed acquirendo. Balb. ibidem quest. 13. num. 9. 10. 11. Et quanquam obedientia t̄ non præscribitur contra summum principem, qui superiorem non recognoscit, tamen benè contra inferiorem & episcopum. Balb. ibidem 2. p. 5. partis princip. quest. 2. num. 2. vers. licet possit præscribi contra inferiorem & episcopum. &c. Et non t̄ utendo etiam quoad jurisdictionem jus amittatur. Balb. de præscript. 2. p. 5. partis princip. quest. 1. num. 7. & facilius t̄ libertas præscribitur contra servitutes & onera, quam servitus & onera contra libertatem Balb. ibidem 3. p. 4. partis quest. 1. 3. 4. 5. 6. 7.

Der Sechste einwurff ist zumal gemein vnd vnschließlich/ dann man den Striftischen oben das argument retorquieren köndte/ daß man wol viel in Brieffen vnd nicht in gewehren pflege zuhaben/ Es t̄ ist gar impersonale vnd also vnschließlich/ auch. si quando. ubi Bal. num. 34. de const. pecun. Jas. l. siego. §. Labeo. num. 2. si cert. petat. l. illa. §. eum. num. 1. l. stipulatio ista habere. §. si quis ita. num. 4. de verb. obligat.

Zu dem/ pflegen zuhaben/ verleschet mit nicht pflegen/ Argumentum t̄ enim à pflegen solitis consuetis, non æquè contrarium dici potest, sed tantum obtinet in communiter & plurimum accidentibus. Everar. loc. 15. ab usitato seu solitis in 1. limitat. Non t̄ autem si scriptura reperiatur contraria. Everar. ibidem limitat. 2. cui t̄ in dubio standum. l. 324.

cum precibus. C. de fid. instr. præsertim si sint instrumenta antiqua & publica. l. census. de probat. *Mol.* in reg. cap. 62. num. 3. cap. 63. num. 3. *Alex.* & *Dd.* l. cum aliis. C. de jure delib. 325. c. ad audientiam. de prescript. quorum t̄ fidem frivola impugnationes non faciunt vacillare. gloss. verb. vacillare. & *Dd.* l. plures apocbus. C. de fid. instr. *Molin.* ad Dec. consil. 682. in causa. num. 2. *Joan.* de Nigris in l. omne. num. 12. de off. assessor. *Zas.* l. 1. §. editiones. de edendo.

326. So ist oben darneben bewehret/ daß die Jura auch possessiones jurium incorporali- um & jurisdictionum durch briefliche Ur- kunden saltem præsumptivè (quod t̄ sufficit, in antiquis maximè. c. cum causam. 13. ubi *Canon.* de probat.) beweiset werden mügen/ *(Meno-* noch. remed. retinend. 3. à num. 560. usq. ad 588. cum ibi allegat.

Quocirca quamvis Speculator dicit, 327. instrumento t̄ tituli non probari possessionem. *Spec. de probat.* §. 1. num. 32. *Bar.* l. prædia. in fin. de acq. poss. *Bal.* rub. C. de contrab. empt. num. 20. (Unde forsitan hæc cavillatio nata) tamen ex titulo infertur præsumptivè pos- 328. sessio, quia possidere t̄ quis præsumitur ex titulo præambulo. l. 4. l. cum res. 12. C. de probat. l. 2. C. de acq. poss. l. 1. §. 1. de ex. rei vend. l. quadam mulier. de rei vendicat. *Socin.* consil. 15. insignis. lib. 4. *Alciat.* trac. præsumpt. reg. 2. præ- 329. sumpt. 23. num. 1. & ex t̄ primordio tituli for- matur eventus. *Bald.* consil. 379. *Otto.* num. 1. 330. vol. 5. ut ex t̄ præcedente titulo ei conveni- ens possessio intelligatur ac præsumatur se- cuta. *Bald.* d. consil. 377. num. 1. 2. vol. 5. per d. l. quadam. de rei vendicat. l. 2. C. de acq. poss. l. si a te. ff. si ser. vend. *Paris.* consil. 64. num. 12. vol. 1. *Ab-* myl. consil. 57. in causa. num. 5. Unde quamvis 331. instrumenta t̄ directè non probant posses- sionem, probant tamen præsumptivè. *Bar.* l. 1. num. 10. post gloss. verb. filium. C. Quor. bonor. *Spec. de probat.* §. 1. num. 32. gloss. *Bar.* & *Dd.* d. l. quadam. de rei vend. l. 2. C. de acq. poss. *Bar.* l. *Celsus.* num. 16. de usucap. *Bal.* l. 2. num. 4. C. de probat. maximè in antiquis quo de genere hic potissimum agitur. *Felin.* c. cum causam. num. 4. de probat. *Bal.* l. exemplo. num. 3. 4. C. cod. tit. *Cravet.* de antiq. p. 1. §. viso. in fin. *De-* cius consil. 147. pro tenui. num. 14. ubi, quod amplius est, confidenter tradit, in iis nul- lam esse meliorem probationem, quam per instrumentum, pro quo *Baldus* num. 3. *Felin.* num. 4. & communiter *Dd.* c. licet cau- sam. 13. de probat. *Alex.* consil. 177. in causa. num. 5. vol. 5. & alios multos probandi pos- sessionem per instrumentum tradunt *Pa-* normitanus num. 5. ac *Dd.* c. cum a nobis. de prescript. *Cravetta* consil. 54. num. 11. quæ pro- bationes cum saltem præsumptivè conclu-

dant non ambigendum est, quin in t̄ hoc 332. retinendæ judicio sint suffecturæ. *Bar.* & *Dd.* l. 1. C. Quor. bonor. l. 2. §. ult. C. ubi rem act. *Mattheus.* sing. 7. incip. Nota quod in pos- fessoris judicis. *Augustin.* *Berous* consil. 4. viso. num. 4. vol. 2. cons. 43. cum multis. num. 46. vol. 3. Dec. consil. 56. in causa. & cons. 252. agi- tur. num. 2. consil. 663. in causa. num. 5. cons. 428. viso. num. 3. potissimum in antiquo ali- quo jure demonstrando. *Bal.* c. cum causam. num. 3. de probat. *Jas.* & *Dd.* l. cum aliquis. C. de jure delib. ubi t̄ regulariter sufficiunt pro- 333. bationes præsumptivæ & conjecturales, quando non aliter demonstrari commo- dè queant. *Canon.* c. veniens. c. quid sit. de verb. signif. *Cravet.* de antiq. temp. p. 1. §. viso de sa- ma. num. 305. *Ant.* *Gab.* *Rom.* lib. 5. de præ- scripte. conclus. 1. num. 74. *Anchoran.* consil. 310. num. 2. 3.

Von dem Siebenden gegenwurtz/ neme- lich der Verdrhung ist oben per discursum zum anfang zimlich gehandelt/ vnd bleibt bey dem/ quod eam t̄ allegans non solum præ- 334. scriptionem, sed omnes ejus qualitates & necessaria requisita probare debeat, alio- qui nihil probasse videtur. c. 1. ubi *Franc.* de prescript. in 6. *Franciscus* *Balbus* trac. præ- scrip. p. 3. partis 3. principal. quest. 3. num. 3. c. veniens. c. auditis. de prescript. & ratio, in- quit, est, quia præscriptio t̄ non est præsu- 335. menda, cum oriatur ex facto. *Panor.* consil. 82. conditoris. vol. 1.

Einmal ist es an dem/ quod civilis t̄ pos- 336. sessio retinetur animo absque naturali. gloss. verb. præscriptio. *Jason* num. 45. post *Bar.* *Bal.* *Sal.* l. 1. C. de ser. fugis. & apta t̄ est producere 337. civiles effectus per se, ut usucapionem. *Bar.* num. 7. 8. 12. *Jas.* num. 21. 22. 23. *Socin.* jun. num. 263. cum multis seqq. in t̄ clam possi- dere. §. qui ad nudinas. de acq. poss. & l. 3. §. ex contrario. ubi *Jas.* num. 22. eod. tit. *Covar.* c. possessor. in princ. num. 4. 5. de reg. jur. in 6. *Vi-* lalob. in commun. verb. possessio. num. 160. *Socin.* jun. l. 1. num. 293. cum seq. de acq. poss. Ac quod quasi possessio civilis jurisdictionum, de quibus hic, & similium jurium animo re- tineatur, & habeant causam continuam, ut præscribi possint, docet *Balbus* de prescript. 2. p. 4. partis pr. nc. quest. 2. num. 4. Natura- lis t̄ autem possessio sola ad usucapionem 338. non sufficit. *Balb.* l. *Celsus.* p. 2. num. 13. de u- sucap. & p. 4. acult. partis 3. de prescript. *Bar-* tol. l. 1. num. 8. ubi latè *Socin.* jun. num. 264. 293. 338. de acq. poss. *Jas.* l. 3. §. ex contrario. num. 25. de acq. poss. *Covar.* in princ. c. posses- sor. de reg. jur. *Paris.* consil. 113. num. 26. vol. 1. proinde occupans t̄ naturalem non præ- 339. scribit adversus eum, qui civilem animo re- tinet. *Glossa magna.* verb. præscriptionem.

- quæ sequuntur Bartolus num. 9. Jason num. 45. & communiter Dd. l. i. C. de ser. fugit. Jas. l. 3. §. ex contrario. num. 52. 54. de acq. poss. Socin. l. i. num. 115. eod. tit. Franciscus Balbus de præscrip. p. 3. partis 3. quæst. 3. num. 1. 2. & ideo, inquit, ibi datur cautela sumpta ex Jasone præall. loc. ut si allegetur præscriptio, contra respondeatur, eam currere non potuisse, quoniam pars adversa civilem animo retinuit, sine qua præscriptio non detur. Cravet. de antiq. temp. p. 4. §. absolutis. num. 27. quæ cum naturali in jurium incorporalium possessione non amittitur. Jas. l. i. num. 46.
340. C. de ser. fugit. sed ultra t̄ decennium hæc civilis possessio non datur. Balb. de præscript. 2. p. 5. partis quæst. 1. num. 7. retinetur in his, quæ sunt gravis iudicii. Bar. l. i. §. deniq. num. 7. de aqua plu. l. cum de in rem verso. num. 7. de usur. Bal. l. ult. num. 3. C. Ne de stat. def. Quo-
341. modo t̄ vero & quatenus detur hæc quasi civilis possessio in præscriptione jurium incorporalium tradit Baldus & Dd. l. fin. C. de præscript. long. temp. Bartolus & Dd. l. i. de acq. poss. Franciscus Balbus remissivè tract. præscript. 2. p. 4. partis princip. quæst. 2. num. 5.
342. Multo t̄ minus autem vitiosa possessio, ut violenta, ad præscriptionem sufficere potest. l. clam possidere. ubi Dd. in princ. & §. 1. de acq. poss. l. ult. & passim. C. unde vi. l. improba. 7. l. nec ex. 9. C. de acq. poss. l. si fraudem. 6. l. nec bona. 3. C. de præscript. long. temp. latè Balb. de præscript. 2. p. 3. partis princip. quæst. 12. num. 2.
343. Et si auct̄ rehtens quod in t̄ possessoriis obtineat probans possessionem antiquiorem. Canon. c. licet causam. 9. de probat. c. ult. de restit. spol. unde alterius t̄ recentior violenta vel clandestina præsumitur. Bal. l. pen. in fin. num. 15. C. si a non comp. jud. Covar. c. possessor. p. 2. §. 1. num. 1. & 3. de reg. jur. in 6. Bart. l. i. §. quod ait. num. 13. 18. uti possidet. Alex. confil. 6. circa. num. 5. vol. 3. Ferrar. in for. urb. poss. verb. hodie tenet. num. 3. 4. Dec. consil. 252. agitur. n. 2. cons. 103. num. 1. Alex. confil. 100. num. 1. lib. 1. cons. 103. num. 1. lib. 7. Nicol. Bellon. confil. 11. num. 4. Natta confil. 636. num. 14. Corn. cons. 35. circa. num. 17. cons. 18. visa. num. 3. vol. 1. Cravet. confil. 299. num. 5. Henn. God. confil. feud. 13. quidam. num. 7. & 8. latè Menoch. remed. retinend. 3. num. 725. ac seqq. cum innumerabilibus ferme ibi allegat. & remed. recuper. 15. num. 386. 389. Anti-
344. quior t̄ verò præsumitur esse justior ac melior. Bald. l. data. num. 98. & 99. C. Qui accusa. l. post sententiam. num. 4. C. de sent. Paris. confil. 145. num. 5. vol. 4.
345. Non den actibus continuis vel discontinuis ist̄ nicht rachtsam viel judisputiven/Nam
346. Bartolus & Dd. volunt, possessionem t̄ jurisdictionis, de qua hic agitur, esse cōtinuam, quod animo semper retineatur. Bar. l. iusto. §. non mutat. de usucap. Cast. l. servitutes. de servit. Cepollat ap. 19. de ser. in fin. Franciscus Balbus 2. p. 4. partis princip. quæst. 2. num. 4. ubi dicit contra Bartolum tenere Baldum & Angelum in l. ult. C. de præscript. long. temp. remittit autem ad Alexandrum confil. 16. in causa. vol. 5. & ad se. p. 1. 2. partis 5. princip. de quæstion. Sed Bartoli communem esse dubium non est, alioqui jurisdictio tantum immemoriali tempore præscriberetur ut t̄ in disconti-
347. nuis. gl. & Dd. l. servitutes. 4. ff. de servit. Zas. confil. 6. illustris. num. 2. lib. 2. And. Geyl observ. 66. num. 7. & 8. lib. 1. cum tamen, ex communi doctrina, decennio t̄ præscribatur jure com-
348. muni. l. viros. C. de divers. off. lib. 12. l. 2. C. de fund. limitrop. lib. 11. in l. i. C. de emancip. lib. c. cum contingat. de for. compet. c. 1. §. irrefragabili. de off. ord. Jas. & repetentes. l. 3. de jurisdict. Non t̄
349. loquimur hic de jure Saxonico, quo certum est, etiam discontinua jura 30 annis anno & die præscribi. Cendr. lib. 1. art. 28. 29. ubi gl. num. 3. Schurff. confil. 31. n. 14. cent. 1. Weichb. art. 4. & 21. & 28. Kling. Inst. de usucap. num. 15. & Schneid. tit. quot sunt species. num. 54. Reinhard. diff. 1. de variis casibus. exceptis regalibus, quæ t̄ non more reliquorum, sed tantum immemoriali tempore præscribuntur.
350. c. super. §. præterea. 1. de verb. signif. l. comperit. C. de præscript. 30. annor. c. unic. quæ sunt regal. ubi Afflic. & Feudistæ. etiam jure Saxonico Henn. God. de argentifodin. confil. 3. num. 8.
- De t̄ vitiis possessionum ante diximus, 351. allegantem non inficiantem hæc probare, oportere. Menoch. remed. retinend. 3. num. 600. nisi possidenti jus resistat. Menoch. ibidem l. 1. §. hoc interdicto. de itin. acti. privat. ubi gloss. verb. jure servitutis. ex l. si quis diuturno. si ser. vend.
352. Quod t̄ autem scientia & patientia adversarii probanda sit de jure Saxonico (quod illo loco vigere refertur) servatum non memini, licet jure communi requiratur, secundum communem, quam confirmat Balbus de præscript. 2. p. 4. partis quæst. 1. num. 13. 14. nisi sit jus formatum aliunde, & titulus habeatur, ut idem confirmat ibi num. 15. per Ant. de But. c. per venit. de censib. l. ult. de præscript. long. temp. aut nisi agatur de præscriptione immemoriali, ut ibidem confirmat num. 14. post tamen quæst. 2. ibidem num. 8. dicit esse communem, quod præscriptio t̄ longissimi temporis currat
353. contra ignorantem. l. ult. C. de præscript. ac testatur esse communem. Bartolus, Jason & Dd. l. iusto. §. non mutat. l. 3. §. ex contrario. de acq. poss. ut res scrupulo non careat. In præscribēda tamen jurisdictione, de quā hic, scientiam & patientiam requirit ejus,

- ejus, ad quem pertinet, & hanc dicit communem, excepta inmemoriali præscriptione. Idem in 2. p. 5. *partis princ. quæst. 3. num. 8.* & principis hic scientiam requirit. *Mont. de finib. cap. 77. num. 6. 7. 8.* Univerſitatis ¶ diſperſa caſum inferre abominandum, *ſuſ. ſanct. §. ſacramenta. de l. O. nec, ut opinor, neceſſarium.* Abſit enim hoc ab hac celebri Repub. Quapropter ubi ¶ non datur præſuppoſitum ceſſat diſpoſitum.
359. *Menoch. remed. recup. g. num. 165.* Non ¶ valenti agere non currere præſcriptionem etiam definitum eſt. *l. 1. §. ult. C. de ann. ex. cept.* quod obtinet etiam in præſcriptione ſtatutaria. *Balbus de præſcript. 1. p. 6. partis quæſt. 22. num. 19.* ubi tamen *num. 22. cum ſeq.* hanc regulam utcuq; limitat, de quo etiam *Jaf. §. rurfus. num. 24. Inſt. de action. l. quo minus. num. 105. de ſum. Scburff. conſil. 63. num. 1. gloſſ. Landr. lib. 1. art. 29.* Rei ¶ ſuz emptionem non valere ſive ſciens quis ſive ignoranter emerit, eſt tex. *l. ſua. 16. de cont. empt. l. neg. de reg. jur.*

Was die æctus poſſeſſorios antritt / weil ſie vff verneinen vnd beweiß ſichen / iſt vns vonnöthen / darvon ſuo zuhandeln.

358. Der Achte gegen vns iſt auch ſacti, vnd ſiehet vff auffführung / quanquam iudex ¶ providere debeat ſubditis, ne indebite & plus æquo graventur. *And. Geyl. obs. 17. num. 7. lib. 1. per §. ſilicetas. §. ne poſentiores. de off. præſid. Gram. dec. 104. num. 15.* Itaque ſi dominus in ſubditos nimum ſæviat, aut ad inſolitas operas præſtandas vi compellat, tali caſu ſubditis etiam non petentibus eſt ſubveniendum, ut *ibidem* proſequitur *Andreas Geyl a num. 1. iug. ad fin.*

Alſo die Freunde vnd leute einrede iſt à ſeparatis, ſintemal der Rath hic nicht vorgelaz

den, ut fruſtra quærat *d. l. 2. ſi quis in jus va. ca.* Quanquam ubi de incompetencia, conſtat impune non paretur. *l. 5. de iudic. l. ult. de juris.* nec ¶ libi magiſtratus jus dicere debet. *l. qui juris dictum, de juris d. ubi Zaf. nec inauditum mulctare. Bar. Caſt. Alex. & Dd. l. unic. ſi quis jus dicen.* Mandata ¶ quoque ſine clauſula juſtificatoria regulariter nulla ſunt, & iſ impune paretur. *And. Geyl. obs. 13. num. 1. 2. lib. 1. per Ang. §. curare. num. 10. Inſt. de off. Jas. l. nec ququam, §. ubi decretum. de off. proconf. Dec. l. de pupillo. §. meminiffe. de oper. no. nunc.* in ¶ eademque cauſa ſunt comminationes, epiſtolæ, præcepta iudicum, quæ hac clauſula deſtituuntur. *l. 1. C. comminat. de epiſt. ubi Baldus rationem aſſert.* *Geyl. d. obs. 13. num. 1. lib. 1.* quoniam ab ¶ executione non incipiendum. *l. 1. ubi Bar. Bal. C. de exec. rei jud. addatur & illa, quod nemini, ¶ ne quidem diabolo, ſicut loquuntur, deſenſio ſit deneganda.* *latè Seb. Vant. in trac. nulli. cap. de null. ex defec. citat. num. 1. 2. 3.* audiatur & illa, quod contra ¶ inauditum nec legitime vocatum, ut ſe defendat nihil decerni poteſt. *Jas. & Dd. d. §. ubi decretum. l. de unoquoq; de re jud. Dd. l. unic. ſi quis jus dicen. & ſo. 111. C. de mod. mult. l. abſentem. de pen. Soc. de citat. art. 5. 2.* alioqui via ſternitur nullitati. *Ang. & Jas. l. iudices. C. de jud. coproſ. ſimè Seb. Vant. de null. ex proceſſ. & de null. ex def. cit. cum pluribus ubi alleg. & deducis, quo digitum intendere in hac temporis brevitate ſufficiat.*

So viel hab ich von dieſem beſchwerlichen weitleuffigen Handel in der kurzen Zeit vff dißmal zuerinnern vnd zuberauſchlagen gehabt / Salvo.

1000 (1) 300

CONSILIUM CCCXL.

DE CAUSIS IN COMPRO-
MISSO VENTILANDIS, ET MO-
DO PROCEDENDI.

SUMMARIA.

1. Informationes juris etiam post causa conclusionem admittuntur.
2. fiunt ad instructionem iudicis.
3. Jurisconsultus de facto non consulendus.
4. Jus ex facto oritur.
5. Factum ex actis judicialibus desumendum.
6. Libellus & sententia actis conformari debent.
7. Merita cause panduntur ex partium allegationibus.
8. Patronus nomine monasterii agere non debet. Contra num. 16. 18.
9. Talem qui se non probaverit, ut talis non admittitur. & num. 109.
10. Quæstio majori per minorem non præjudicatur.
11. Exceptio præjudicialis impedit litis ingressum.
12. Compromissa stricti juris sunt.
13. Exceptio: Non posideo: impedit compromissum.
14. Subditus prius Domino denunciare debet, antequam ipsum in jus vocet.
15. Agere quilibet potest regulariter.
16. Patronus Ecclesia bona defendere potest.
17. Patronus dicitur Advocatus Ecclesia.
18. Patronus providere debet Ecclesia, ne detrimentum patiasur.
19. Jus patronatus præscriptione acquiritur.
20. Subditus agendi veniam petere non cogitur.
21. Baldus declaratus.
22. Argumentum a Liberto ad Subditum non valet.
23. Malfidei possessor non præscribit.
24. Advocatus in causa neg. testis est, neg. consiliis suis fidem facit.
25. Monasterii quæ sunt, simul junctæ id constituunt.
26. Petitio ejus, qui postulat membra à capite separari, admittenda non est.
27. Membra capiti subalternantur, & caput sequuntur.
28. de Membris idem juris statuitur, quod de capite.
29. Castro concesso omnes appertinentiæ veniunt.
30. Possessione castri apprehensa, omnium appertinentiarum possessio apprehensæ censetur.
31. Verba Generalia generaliter sunt intelligenda.
32. sic ut omnia comprehendant.
33. nihilq. intactum relinquant.
34. Casus nullus à generalibus verbis excipitur.
35. etiamsi in uno sit major ratio.
36. aut aliquis sit privilegiatus.
37. in Odiosis casus non excipiuntur à verbis generalibus.
38. & in correctoriis.
39. verbum Pertinentiæ Anhängigen latissimum.
40. verb. Spectat, Pertinet, generale est.
41. Pertinentiæ quid?
42. Laicus contra Laicum specialem juris dictio nem præscribit.
43. Jus patronatus præscriptione acquiritur.
44. Patroni nomen defensionem importat.
45. Patronus commodo Ecclesia privatur, si eam non defendat.
46. Transactio vel Compromissum non sit super re non litigiosa, vel lite non cogitata.
47. Actum esse qui dicit, id probare debet.
48. Transactio generalis ad incogitatum non extenditur.
49. Compromissum de omnibus litibus, intelligitur de presentibus.
50. Compromissum de præteritis litibus esse qui dicit, id probare tenetur.
51. Actio spoliū rerum factarum famosa est, in qua tempus necessario exprimendum.
52. Tempus in actionibus civilibus famosis exprimendum.
53. Heredes in plus quam defunctus obligari nequeunt.
54. Actione spoliū non tenetur qui non spoliavit aut possidet.
55. Reservatio juris non competentis nihil tribuit.
56. A Jure patronatus ad possessionem illius non valet argumentum.
57. Possessio cum proprietate nihil commune habet. & num. 131.
58. Communitas acquirit monasterium si id construxit, vel dotavit, vel fundum contulit: de propriis, non de elemosynis. num. 59.
59. Mona-

56. Monasterium illius esse presumitur, in cuius territorio situm. & num. 127.
57. Presumptio domini generalis est pro domino loci.
58. Exemptionem de Jure domini generali qui allegat, illam probare debet.
60. Consensus Episcopi ad Jus patronatus acquirendum necessarius.
61. Protectionem qui habet, non consequitur inde Jurisdictionem.
62. Prescriptio cum mala fide non procedit.
63. Laico non competit Jurisdictio in monasterium.
64. Tertiis jus in iudicium deducendum non est.
65. Proprio quisque jure niti debet.
66. Allegans jus tertii alienis se pluris ornatur.

RATIONUM DUBITANDI.

67. Iudicium redditur in iudicium. Limitatur num. 175.
68. ex Compromisso quis sortitur forum.
69. Reus conveniens in eodem foro actorem reconvenire potest: Limitatur in Compromissis. num. 178.
70. Litera Civitatis Sigillo munita plenam faciunt fidem.
71. contra Pactum proprium venire non licet.
72. Jure tertii nemo se defendere potest.
73. Continentia causa non est dividenda.
74. Connexa dividi non debent.
75. de Coherentibus idem iudicium.
76. Processibus diversis unum negotium intrinsecum non est.
77. Libellus sustineri debet, si intentio petitoris apta sit.
78. Libellus in dubio quovis modo suslinendus.
79. Iudicii Principalis est, sola rei veritate inspecta procedere.
80. Processus super parte libelli apta totus fundatur, etiam si in reliquis ineptus sit.
81. Preparatoriis actionis pinguius subvenitur.
82. Causa qualibet, etiam iniusta, excusat a pœnis jurisdictionum & doli.
83. Dolus ad pœnam compromissi requiritur.
84. Iudex super petitionibus exceptionum nihil adjudicat neque condemnat.
85. Exceptiones, etiam Contrariae a reo opponi possunt.

RATIONUM DECIDENDI

86. Iudex, Actor & Reus necessario ad iudicii constitutionem requiruntur.

87. Electores & Duces Imperii coram Austregis conveniendi.
88. Compromissarii de negotiis extra compromissum judicare nequeunt. num. 90.
89. Arbitria stricti juris sunt.
91. Compromisso quod expressum non est, promisso habetur.
92. Compromissum posterius derogat priori.
93. verbum: Jura pertinentia, res mobiles & se moventes non complectitur.
94. Litera res mobiles & separata sunt ab eo quod continent.
95. Arbitrarius judicare potest de iis, quae ab initio fuerunt controversa.
96. in Iudicium & Arbitrium non veniunt, quae post emergunt.
97. de Jure Patronatus quaestio ad petitorium pertinet. & num. 130.
98. Exceptio, quod agatur extra compromissum, actorem a limine iudicii repellit. & num. 137.
99. Litigare coram Iudice incompetente, aut privato, nemo cogitur.
100. Exceptio incompetentiae reddit iudicium retro nullum.
101. Agentis persona ante omnia est rectificanda.
102. Mandatum ubi non sufficiens nulliter agitur in iudicio.
103. Relatum inest referenti.
104. Relato deficiente, deficit referens. & num. 181.
105. Syndicus ab ordine constitutus non est singulorum.
106. Exceptio: Tu non es praelatus &c. litis ingressum impedit. & num. 108.
107. Agi de bonis Ecclesiae, sine consensu superioris, non potest.
110. Patroni excommunicantur, qui sub praetextu juris patronatus in Ecclesia bona involant.
111. Monasterium repraesentat personam pupillarem.
112. Patrono non competit jus agendi de bonis Monasterii, sine consensu Episcopi.
113. Exceptio: Tu non potes agere &c. privilegiata & litis finita est. & num. 114. & 117.
115. Defectus qualitatis ad agendum requisita impedit litis ingressum.
116. Exceptio: Tibi non competit hac actio &c. repellit agentem a limine iudicii.
118. Gesta extra vel post finitum mandatum nulla sunt.
119. Reus respondere non cogitur, antequam actor personam suam legitimaverit.
120. Vasallo simultaneè investito nulla datur actio de feudo, quamdiu possessor vivit.

121. Successio viventi nulla est.
 122. Exceptio: Non possideo &c. repellit agentem à limine iudicii:
 123. & impetrat reo absolutionem.
 124. Actio in rem presupponit possessionem esse penes adversarium.
 125. Possidentis causa melior domini.
 126. Possessor, actore non probante, absolvitur.
 128. Solum in territorio pars ejus esse presumitur.
 129. Ratio diversitatis ubi datur, contrariorum vel correlativorum eadem doctrina non est.
 130. Verb. Jus, ad petitorium pertinet.
 132. Jus patronatus est res spiritualis & Ecclesiastica Jurisdictionis.
 133. Possessionis questio de jure patronatus ad forum Laicum pertinet.
 134. Monasterii bona sunt res sacra.
 135. nec ab ullo possidentur.
 136. Jus patronatus temporale est, quoad possessorium & fructus.
 138. Materia actionis deficiente, deficit actio.
 139. Agendi modus tertium in omni questione est.
 140. Forme amissio actum vitiat.
 141. Exceptio forme non servata &c. impedit litem ingressum.
 142. Gestae contra formam sunt nulla.
 143. Copulata dividi non debent.
 144. Causa continentia non dividenda.
 145. Connexa dividi non debent.
 146. Negotium unum diversis processibus intricandum non est.
 147. Reconventio in compromissum non venit, nisi exprimat.
 148. Actio spoliis infamat.
 149. Spoliatio rerum spiritualium excommunicationem meretur.
 150. Subditus actionem spoliis contra dominum, sine petitione venia, instituere non potest. & num. 153.
 151. Venia in famosis actionibus instituendis denegari solet.
 152. Reus ante veniam impetratam comparere non cogitur.
 154. ne quidem in Compromissis.
 155. Exceptio: ne prejudicium fiat liti motae &c. impedit litem ingressum:
 156. etiam in Compromissis.
 157. Exceptio Praeposterationis ordinis, litem ingressum impedit.
 158. Libellus probat contra actorem. & num. 169.
 159. Libellus parit exceptionem liti finita. & num. 164.
 160. ex Conclusionem & petitionem actio aestimatur.

161. Interdicta Retinenda & Recuperanda contraria & incompatibilia sunt.
 162. Contraria allegans actor repellendus.
 163. Exceptio Contrarietatis ab actore proposita est liti finita.
 165. Actio omnis quadraginta annis praescribitur.
 166. Articulandi forma, quae non de quing. in decem annos & consequenter ascendendo, irrelevant.
 167. Ecclesiastica bona à Laico, etiam Patrono, mala fide possidentur: Limitatur & ampliatur ibid.
 168. Acta faciunt notorium inter partes.
 170. Exceptiones ex actis probatae repellunt agentem à limine iudicii.
 171. Exceptio Notoriae iniustitiae agentis, privilegiata est, & litem ingressum impedit:
 172. etiam in Compromissis.
 173. Exceptio declinatoria est liti finita.
 174. Clausula: Petens jus & iustitiam &c. va.

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI

176. Exceptio derogat regulae in actu exceptae.
 177. Iudex ad absolutionem magis quam condemnationem propendere debet.
 179. Exceptio Reconventionis impedit litem ingressum.
 180. Conventio dat formam compromisso, ut praeterea nihil peti possit.
 182. Possessionis magnum commodum.
 183. Connexa & coharentia habentur, sine quibus explicari principale non potest.
 184. Petitorium sine questione possessionis recte definiri potest.
 185. Conjunctim vel copulatae posita aequaliter sunt exaudienda.
 186. Accessorium non potest alio sensu vel jure capi quam principale.
 187. de Adhaerentibus idem judicatur, quoad de iis, quibus adhaerent.
 188. in Camera vel Curia Principis extra acta & compromissum non judicatur.
 189. Pacta & Compromissa Juris naturae vel gentium sunt.
 190. Princeps ea quae Juris naturae vel gentium sunt in iudicando negligere non potest aut debet.

Intenal die† Informationes vnd allegationes juris, auch nach beschlossener sachen / mügen eingewendet werden / Bald. in autb. jubemus. num. 9. C. de judic. cum pluribus ibi & ad marginem allegatis ex Spec. tit. de disput. & alleg. atq. aliis, Manus.

rant. in spec. jud. partis 6. p. 2. memb. 15. num. 2. *Mynsing. obs. 17. sent. 3.* Vnd am Kers. Sammergericht nicht vngewöhnlich / daß dem Herrn Sammerrichter juris informationes ad partem zugestalt / vnd den Herren referenten neben den Acten vberantwortet / auch dieselbige in verfassunge der Brthel in gute acht genommen werden / quia fiunt † ad instructionem judicis. *Jas. l. 2. num. 6. & ibi Purpurat. num. 54. de eden. & l. 1. §. edenda. num. 6. ff. eod. Roman. sing. 266. fuit. num. 2. Innocent. c. per tuas. num. 2. de testib. Guid. Pap. decis. 241. alias. num. 2. & 3. Paris de Putco. tract. Syndic. verb. allegationes. num. 7.*

Als wird in angefangener rechtfertigung Syndicen / Bürgermeister / Racht vnd gemeine der Stadt X. Klägern eins / vnd Anwalden des Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. Herzogen zu N. 2c. vor sich / dann in tragender Vormundschaft G. h. Fürst. Durchl. zu N. vnd N. auch hochgedachtes Herzogen N. Beklagten anders theils / von J. G. h. vnd Fürstl. Gn. ein außführlich gegründtes consilium oder informatio juris vff eingebrachte Acten begehret.

Ob nun wol Bartolus saget / quod de † jure non de facto consulendus sit *J. Cius. in l. Aretius. per illum tex. de stat. hom.* Dennoch aber / weil ex † facto articulo das Recht muß genommen vnd allegirt werden / *Myns. obs. 88. vers. Jus quod ex facto articulo oritur &c. quoniam ex facto jus oritur & sumitur. l. si ex plagis. §. in clivo. ad L. Aquil. l. quidam referunt. de jure codicill. l. obligamur. §. ex facto. de actio. l. in duobus. 28. §. si ei. 2. de jure jur. l. ut responsum. C. de transactionib. præsertim ex † actis & gestis judicialibus. Spec. de teste. §. nunc videndum. num. 4. Ompba. consil. 31. num. 1. 2. tom. Francof. 1.* Vnd denselbigen † acten auch Klaglibell das Brthel zu conformiren / *gloss. c. 2. verb. restitutio. de ord. cognis. cum ibi allegat. Dd. l. illicitas. §. veritas. de off. pref. & l. vinum. sicert. petas. Bald. l. 1. num. 2. C. de questio. Anchoran. consil. 249. in questione. num. 2.*

So wil dißfalls zur information notwendig sein / beydes das factum

vnd jus facti vnd also die merita causæ, quæ † panduntur ex allegatione partium. 7.

l. ult. C. si per vim vel alio mod. vor allen dingen aus eingebrachten Acten zusammen zu ziehen vnd zu extrahiren /

Nun weisen diese acten auß / das X. Syndicus dißfalls 2. Klagstück eingebracht /

Erstes das jus patronatus des Klosters zum H. G. vnd derselben anhengige gerechtigkeit belangende / darin vff 131. positional Syndicus in Rechten zu erkennen / zu erklären vnd außzusprechen bittet / das J. Gn. vnd ihren Ambtleuten mit nichten geziemet / vnd gebühret / auch noch nicht zieme vnd gebühre / die Bürgermeister zu X. an ihrem vhralten habendem jure patronatus zu turbiren / molestiren vnd zu verunruhigen / vnd de facto mit der that / wie geschehen / des Klosters zum H. G. eigenthumblich erkauften vnd vber 50. 60. 100. vnd mehr Jahr ruhiglich besessene Güter frey - vnd gerechtigkeit zu occupiren / einzuziehen vnd das Kloster daran zu molestiren / sondern das J. S. Gn. vnd derselben Ambtleute daran vnrecht vnd zu viel gethan / vnd das demnach J. S. Gn. die Bürgermeister als Patronen des Klosters zum H. G. mit dem jure patronatus vnd bestellung der Pröbste ferner vnverhindert gebahren vnd walten zulassen / vnd erwühnem Kloster die zu hohen oder grossen Ep. eingezogene dienste vnd niederste gerichte sambt der jährlichen abnutzung / so sich alle Jahr vff 100. Guld. vnd also in 21. Jahren vff 2100. Guld. belaufen.

Zum Andern den Ep. See vnd die jährliche abnutzung / so sich vff 100. Thal. vnd also in 21. Jahren vff 2100. Thal. ersteiget /

Vors Dritte die bey dem Ep. See belegene Dorffstedte mit der dazu gehörigen weide / wiesen / ecker vnd hölzung / so das Kloster darvon hehre haben können / vnd jährlich vff 10. Guld. billich taxirt werden ab Anno 71. &c.

ungefährlich in die 440. Guld. erstreckt/

Am Vierden die zu S. dem Kloster zum H. G. entzogene Gerichtsgewalt vff- vnd ablassung/dienste/auch gerechtigkeit der freyen aufrichtung/so der Probst bey dem Schulzen vnd Pater S. auch H. N. gehabt/sambt der jährlichen abnutzung/so sich alle Jahr vff 100. Guld. vnd also in 21. Jahren vff 2100. Guld. zum wenigsten belauffet/

Vffs Fünffte die zu W. dem Kloster zum H. G. entzogene dienste/vff- vnd ablassen / auch Gerichtsgewalt sambt der abnutzung so Jährlich wol 100. Guld. tregt/vnd also in 21. Jahren 2100. Guld. macht/

Zum Sechsten die entzogene höchste vnd niederste Gerichte / auch dienste zum K. sambt der abnutzung/so Jährlich 100. Guld. zum wenigsten vnd in 21. Jahren 2100. Guld. macht /

Vors Siebende die Gerichtsgewalt vff- vnd ablassen / auch dienste im Dorff D. sambt 21. Jähriger abnutzung / so vff 1260. Guld. sich belauffet/

Vffs Achte die von 21. Jahren hero entwandte abnutzung des Ruchenholzes / auch mastung/so sich vff 2100. Guld. ersteiget /

Am Neunden die von 21. Jahren hero entwandte dienste vnd Gerichtsgewalt des Dorffs B. sambt 21. Jähriger abnutzung/so sich vff 1050. Guld. erstreckt / Vnd das auch der Probst des mehrgedachten Klosters an der vffhebung der Geld Pächte in demselbigen Dorffe hinfurt nicht turbiret werden müge/

Zum Zehenden die Rothen/Gersten vnd Haber Pacht im Dorff S. W. vnd D. wie von alters gebräuchlich gewesen / sambt dem/so das Kloster zu wenig empfangen vnd in 21. Jahren auß dem Dorff S. vnd D.

vnd in 8. Jahren auß dem Dorff W. wann vff den Scheffel Rothen vnd Gersten 3. schilling Lübisck vnd vff den Scheffel Habern 1 1/2. schilling Lübisck nur gerechnet wird/wie dann der Rothe/ Gerste vnd Haber in 21. Jahren zum wenigsten die helffte mehr / dann das Kloster dafür bekommen/gegolten/ mehr hette haben mügen / volkömlich zu restituiren vnd einzunantworten/vnd das Kloster zum H. G. in possess/besitz/genieß vnd gebrauch oberwehnter stücke alle der gestalt/ wie das Kloster vor der geschehenen entsetzung vnd einziehung den possess/besitz/genieß vnd gebrauch gehabt/zusehen/auch alle angezogene specificeirte abnutzung/ so das Kloster vnd ein jeder fleissiger Hausvater darvon leichtlich hette haben / vffbehren vnd empfangen mögen / zu entrichten vnd zu erstatten/

Vnd lezlich die Register vnd Brieffe/so in articulirter Laden gewesen/vnd dem Kloster zugestanden/haben mögen / erwehntem Kloster widerumb volgen zulassen/auch zugleich die Gerichtskosten zuerlegen pflichtig vnd schuldig sein / Worzu Syndicus das hoch Adelige mild Richterlich Ambt dienstlichs fleisses anruft/

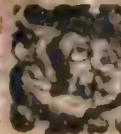
Zum Andern bringt Syndicus der Stadt R. wieder den Gbur- vnd Fürstl. Abnwaldt etliche 45. Articl. das jus visitandi, Consistorium vnd dessen anhengige gerechtigkeit belangend / Klagend für / Ingleichen wie zuvor geschehen/bittend Gbur- vnd Fürstl. Abnwald nach geschehener Kriegsbesetzung vff einen jeden Articul insonderheit mit antwort zuverfahen anzuhalten / vnd erbeut sich Syndicus das jenige/so von Gbur- vnd Fürstl. Abnwalden nicht gestanden/sondern verneint vnd verleugnet wird / ohne oberfluß zuerweisen/darvon Syndicus bestendiger form Rechts bedinget/

Vermitt-

Vermittelt solcher bedingung bringt Syndicus seine 45. Artic. ein/ vnd bittet dem allen nach in Rechten zuerkennen/ zuerkennen vnd aufzusprechen/ das S. S. Gn. als dem regierenden Landesfürsten nicht gebührt/ sich in die geistliche Jurisdiction in der Stadt R. einzubringen/ Bürgermeister/ Rath vnd gemeiner Stadt an der Geistlichen Jurisdiction eintrag vnd Verhinderung zu thun/ sondern das J. S. Gn. damit zu weit gangen/ vnd demnach sich dessen ferner zuufern/ der visitation in der Stadt R. zu enthalten/ die R. Bürger vnd Einwohner mit dem Consistorio zuverschonen/ das Papen Dorff der Kirchen zu S. Peter/ sombt aller auffgehobenen abauung/ Ingleichen der Collegiaten zum Consistorio gelegte Zeheliche einkommen/ hebung vnd borung dem Rath zu R. zu restituiren/ vnd die dissals verursachte Gerichtskosten zuerlegen pflichtig vnd schuldig sein/ Hierzu das hoch Adeltich mild Richterliche Ambt fleissig anrufende/ Legt darneben abschrift der fundation Anni 1487. ein sub lit. A.

Beklagter.

 Gegen Beklagter Chur- vnd Fürstl. Abtwald erstlich exceptionem non competentis actionis einwendet/ angesehen das wegen des Klosters zum H. S. Syndico wegen der angegebenen Patronen zu agiren nicht gebührt/ Cum Abbates, t. oconomi, Syndici nomine monasterii agere debeant, non patroni. Nov. 5. de monach.

Zum Andern gestehet Abtwald/ das jus patronatus Klägern nicht/ Cum acquiratur tantum fundatione, edificatione vel dotatione, daruff nichts articulirt/ nec t. admitti debet utralis, qui se talem non probaverit. l. non ignorat. C. de his qui accus.

Vors Dritte/ das durch diese prejudicial klag den in der verfassung

angefassten Puncten präjudicire würde/ sintemal darinnen der Artic. des juris patronatus zwischen der regierenden N. Herrschafft vnd der Stadt R. wenn das jus patronatus vber das Kloster zum H. S. zustendig/ aufgesetzt/ Cum tamen per t. minorem quætionem majoris quætionis prejudicium fieri non oporteat. l. per minorem. de judic. l. 21. de except. obstante exceptione prejudicii. l. 1. fam. heredit. quæ t. exceptio prejudicialis impedit huius ingressum. Blanc. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. §. tertio ex defectu. num. 7.

Darumb die auführung vnd verfolgung der in diesem R. Klaglibell angebrachter forderung bis zu erörterung des veranlasseren Hauptstreits eingestalt werden muß/

Zum Vierden wird diß jus patronatus als den Bürgermeistern zu R. allein zustendig angezogen vnd libellirt/ müge also ins Compromiss nicht gezogen werden/ darinnen nur die zwischen dem Fürsten eins/ vnd Bürgermeister/ Rath vnd Gemeine zu R. anders theils aufgesetzt/ Compromissa t. enim quæ sunt stricti juris, alia non recipiunt, nisi de quibus conventum. l. de his. de arb. l. 2. ubi Jason. C. de transact.

Bevorab/ zum Fünfften/ weil die Verfassung gehet vff ireitige articul/ so zwischen Herzog N. vnd nummehr seine Erben vnd Herzog B. zu N. vnd der Stadt R. aufgesetzt/ Diese geklagte einziehung aber der Kloster Güter betrifft allein Herzog B. vnd Ihr J. Gn. Ambt S. vnd Ambtleute/ damit Herzog N. vnd nummehr J. S. Gn. Eöhne nichts zu thun jemals gehabt/ vnd der wegen nicht zu belangen/ obstante exceptione: Non posideo; quæ t. etiam impedit compromissum. Blanc. de compromiss. quæst. 4. de except. imped. §. quarto ex actionis defectu. num. 8.

Vffs Sechste/ quod subditus t. antequam Dominum & superiorem suum in ius vocet, petitiones suas cum debita. modestia, ei denunciare & pro satisfactione requirere debeat. Jas. nom. 69. Schneid. num. 7. in §. sic itaq. vers. appellamus. Inst. de actio.

actio. & quidem de necessitate. Bald. l. 4. C. de obseq. patron. praestand.

Hierüber contestirt Schur- vnd Fürstl. Anwald den Krieg negativè, cum annexis singularibus responsionibus, necessariis exceptionibus, oblationibus & repetitione articulorum positiualium loco peremptorialium articulorum & adjectione defensionalium.

Dann vff den fall er sich einzulassen schuldig sein solte/ gläubt er die geklagte articul im grunde nicht wahr seyn.

REPLICA.

15. SYndicus repliciret/das ein † jeder seines habenden interesse halber Klage/ spruch vnd forderung anstellen müge/ *l. à divo Pio. §. si super rebus. de re jud. Felin. c. veniens. 2. de testib. Afflic. dec. Neap. 235. Covar. prac. quest. cap. 15. And. Geyl. lib. 1. prac. observ. obs. 70. 71. 72. 122. 125. & 126. Idq; in beneficialibus etiam sibi locum vendicat. Nicol. Anton. Gra. in suis anniverfar. in Rom. aula action. lib. 5. cap. ult. verb. Ex quo amissio. num. 26.*

16. Item quod patronus † defendere bona ecclesie possit & debeat. *c. filius. c. quicumq; vers. hic autem 17. quest. 7. c. nobis. ubi gloss. verb. modeste. de jure patron. latè Paulus de Ciudadin. trat. de jure patronat. in 5. art. de onere juris patron.* Unde patronus † dicitur advocatus ecclesie, & patronatus jus advocatia. *c. praterea. 2. c. quia clerici. ubi gloss. de jure patronat. Panorm. ibidem in rub. num. 1. & 5. Ex quo sequitur, quod patronus † eo nomine agere possit, siquidem alias defensio sine effectu foret, quod esse non debet. l. 1. §. hac autem verba. Quod quisq; jur. praesortim monasterio tacente, vel non audente agere. Paulus de Ciudadin. trat. de jure patronat. in 5. art. de onere juris patron. num. 2. & 9.*

17. Deinde in † providendo officium patroni versatur, ne status monasterii aut ecclesie sine consensu patroni mutetur, aut quid aliud detrimentum inferatur. *d. c. nobis. de jure patron. d. c. filius. c. quicumq; c. decernimus. c. rationis. c. monasterium. 17. q. 7. quod sufficienter caveri non posset, si patrono, monasterio aut ecclesia nolente, tacente vel non audente agere, proprii interesse nomine experiri non permitteretur.*

18. Jus † autem patronatus non tantum per fundationem, dotationem & constru-

tionem, sed etiam per praescriptionem acquiri. *Balb. trac. praescript. p. 1. parit 5. principal. quest. 9. Covar. c. possessor. p. 2. §. 10. de reg. jur. in 6.*

Zubestercung solches erlangten juris patronatus legt Syndicus ehliche abschriften ein / cum acceptatione responsionum & annexis ad defensionales responsionibus & simul replicis adversus praetensas exceptiones, cum adjectione necessariarum protestationum.

Item quod subditus † non teneatur petitiones suas denunciare seu agendi veniam petere. *gloss. c. unic. verb. reverentia. de mil. vas. qui cont. est. & ibi Jacob. de Bel. Alvarott. Bald. Prapros. Mynsing. obs. 92. cent. 4. Non obstat Bald. † l. 4. C. de obseq. patron. praestand. quia ibi de liberto tractatur, & quae † de liberto dicuntur, sicut in vassallis non semper locum habent, sic multò minus in aliis subditis procedunt. Ever. in top. loc. leg. 59.*

Beklagter Anwald Duplicando

19. R Epetit priora, & quod malae † fidei possessor praescribere nequeat, *Covar. c. possessor. de reg. jur. in 6. sambt dem vffgerichten Compromiß vnd veranlassung/auch dreyer Doctoren Rathschlag/darinnen allerley defect dieser Klagen vnd Rechtfertigung angezogen werden/*

Erstlich das die Compromissarii der beklagten Schur- vnd Fürsten bequeme Richter nicht sein / sintemal diese forderung im Compromiß nicht begrieffen / vnd ihnen sonst in superiorem keine jurisdiction gebühre / *l. 3. de arb. Vnd es also anfenglich an des Richters Person mangle / juxta tot. tit. C. de his quae non competent. jud.*

Vors ander/das Syndicen nicht gnugsam legitimiret/dieweil ihr Syndicat klar außweiset/das sie von Burgermeistern / Rath vnd Gemein der Stadt R. zu außführung der im G. Vertrag außgesetzten Punct halben constitutirt / darvon alhie der streit nicht/

nicht / vnd wegen der Bürgermeister allein geklagt wird.

Zum Dritten wird bewehret / das die jetzt streitige Güter niemals ins Compromiß gebracht / noch dahin gehören / Derwegen krafft dessen J. Schur- vnd Fürstl. Gn. nicht zu bekla- gen / sondern Klägere an die außträge des heiligen Reichs zuweisen / welche dann neben andern obgeschetzten schut- wehren nach der lenge vnd mit guten ansehnlichen Rechtsgründen befesti- get wird.

TRIPLICANDO

bringen Klagende Syndicen vor /

25. Als solch des beklagten Rath- schlag / als von den Advocaten der sachen gefertigt / vnzuleßlich / quo- niam sicut in t causa testes esse nequeunt, ita nec suis consiliis fidem faciant, ntaximè cum in his ad quæstionem Dd. respiciant. *Zas. lib. 1. sing. resp. cap. 7. num. 11.* haben auch eine kurze wiederlegung gemelter In- formation dieser ihrer triplica ange- hefftet / vnd sagen ferner / das im Compromiß gesetzt von beden Klö- stern S. J. vnd zum H. G. vnd so dar- zu gehöret / darumb jetzige Klage dar-
26. innen auch begrieffen / Cum t omnia, quæ monasterii sunt simul juncta monaste- rium constituent. c. cum non liceat. ubi Felin. & Dd. de præscript. Socin. consil. 7. num. 1. lib. 1.
27. & petitio t ejus, qui postulat membra à ca- pite separari nullo modo sit admittenda. *Roman. cons. 37. Felin. d. c. cum non liceat. num. 1.*
28. cum membra t capiti subalternentur & ca- pitis accessoria esse dicantur. l. cum in diver- sis. de relig. & sumpt. fun. c. sicut. 2. q. 7. c. ex merito. 6. q. 1. & caput sequantur. *Panorm. d. c. cum non liceat. num. 1.* & idem t juris sta- tuatur de membro quod de capite. *Cravet. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 3.*
30. 20. Vnde concessio t castro omnia ipsius membra & appertinentiæ veniunt. *Bald. Alvar. Præpos. c. 1. de cap. qui cur. vend. Jaco- bin. verb. dictiq. vassalli promiserunt recognosce- re. num. 2. usq. ad 6.* & apprehensa t posses- sione castri, simul apprehensa possessio o- mnium appertinentium intelligitur. *Bart. l. 3. in princ. num. 5. de acq. poss.*
31.

So seind die im Compromiß einverleibte wort / Sambt ande-

rer anhängigen gerechtigkeit

- &c. verba generalia, quæ t generaliter in- telligi debent. l. 1. §. cum urbem. de off. præ- fec. urb. l. regula. §. fin. de jur. & fact. ignorant. l. 1. §. ait. ff. de his quæ in fraud. creditor. sic ut t omnia comprehendant. *Bart. consil. 191. lib. 1. Cravet. consil. 3. num. 1. cons. 133. num. 5.* nihilq; t intactum relinquant. *Bald. consil. 305. lib. 3. & t nullus casus ab iis excipiat. Cast. consil. 3. num. 3. etiam si t in uno major sit ratio quam in alio. l. 1. §. quod autem junct. gloss. de aleatorib. quamvis t etiam aliqui ex illis casibus sint privilegiati. l. in fraudem. §. fin. & ibi Bald. de test. mil. etiam t in ma- teria odiosa. arg. l. fin. de const. princip. & t juris communis correctoria. gloss. c. contra Christianos. de hæret. in 6.*
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.

Vnd in specie, das diß t wort

Anhängigen five pertinentiarum

- latissimè gebraucht werde / bezeuget Speculator de caus. poss. §. sequitur. num. 6. *Balbus de præscript. 2. partis quæst. 2. num. 7. Ferrari. in for. lib. super act. reali. quemad- modum & verb. t spectat & pertinet. Me- nochius in prælud. recuperan. poss. num. 2. Ja- son §. item Serviana. num. 88. Inst. de actio. Andreas Geyl lib. 2. observat. cap. 62. & 63. Pertinentiæ t autem dicuntur, quæ rei prin- cipali accedunt. c. ubi. §. porro. de elect. in 6. Innocent. c. cum ad sedem. de rest. spol. Bald. consil. 468. vol. 3. consil. 445. vol. 5. Barbat. con- sil. 57. col. 10. vers. & ideo. lib. 4. Carer. consil. 321. col. pen. lib. 4. Jas. l. quò minus. num. 120. 121. de flum. Soc. consil. 47. lib. 1. Dec. consil. 516. num. 28. Curt. Jun. cons. 158. num. 30.*
40.
41.
42.
43.
44.

- Quoad præscriptionem, quod laicus t contra laicum specialem jurisdictionem præscriptione longi temporis acquirere possit. *Raph. Cuman. consil. 83. circa fin. Card. Zab. consil. 146. in fin. Felin. c. causam qua. num. 4. de præscript. Ruin. consil. 142. lib. 5. Rebuff. in tract. de decimis. quæst. 13. quod jus t patro- natus acquiratur præscriptione. Anton. de But. inc. querelam. de elec. Jo. And. c. quod ali- cui. de reg. jur. in 6. Philip. Franc. de jure pa- tron. in 6. Panorm. consil. 66. lib. 2. Rom. consil. 368. Alexand. consil. 75. col. 2. & 3. lib. 4. Cesar. Lambertin. trac. de jur. patronat. p. 2. lib. 1. quæst. 11. art. 1. Paulus de Citadin. 3. p. in 5. cau- sa acquirendi juris patron. Nomen t au- tem indicat esse officium defensionis. *Joan. Nicol. in lib. 1. de jure patronat. num. 23. Vn- de patronus t privatur omni commodo, quod ab ecclesia habet, si eam non defen- dat. Paulus de Citadin. in 6. p. trac. feudal. art. 5. num. 1.*
45.
46.*

Beflag-

Beklagtes

Quadruplica vnd Conclusion-
schrift.

Quod ab incertis & non specificatis ad
certa & specificata minimè valeat ar-

47. gumentatio, & quod transactio t vel com-
promissum fieri nequeat, neq; factum dici
possit super re non litigiosa & lite non co-
gitata. *l. cum Aquiliana. l. qui cum tutoribus.*
§. 1. ubi Bart. Cast. & alii. §. 1. ubi Bart. num. 1.
48. 2. de transact. l. si de certa. C. eod. tit. Et qui t
dicit de aliqua re actum, illud probare de-
bet. Bart. l. qui cum tutoribus. §. fin. de trans-
act. nec t potest extendi ad incogitata ge-
neralis transactio vel compromissum. Cast.
46. d. l. qui cum tutoribus. & compromissum t de
omnibus litibus intelligitur de presentibus
ex causa presente. Jas. l. quod Servius. num.
13. de condic. caus. dat. l. de his. de arb. Angel.
consil. 34. num. 2. lib. 3.

47. Nam onus t probandi, quod tempo-
re erecti compromissi fuerit lis de præteri-
tis reconventionibus, incumbit dicenti. So-
cin. sen. consil. 299. in princ. vol. 2. Augustola
consil. 54. post num. 2. lib. 3. in materia judi-
ciorum loquens & plures alios citans Alex.
consil. 124. lib. 2. & hæc exceptio nunquam
censetur exclusa. Bald. l. si quis filio. §. 1. de
injust. rupt. test. Alex. consil. 77. num. 8. lib. 2. So-
cinus in terminis compromissi consil. 299. in
princ. vol. 2. Blanc. de compromiss. quest. 6. de
potest. arb. num. 2.

- Adducit & ineptitudinem libelli, quia
48. spoli t rerum sacrarum actio est famosa,
in qua nisi tempus spoli exprimitur, actio
ipso jure non tenet. Bart. l. 1. §. siue autem
num. 2. de vi armat. l. 1. §. interdictum. num. 7.
Ubi possidet. Bald. l. 1. in fin. C. ubi de poss. ag.
oport. Alex. consil. 6. num. 1. lib. 3. & cons. 94.
num. 13. lib. 5. Roman. consil. 191. Felin. c. licet.
in n. notab. de probat. Socin. consil. 109. lib. 3. Ja-
cobin. in l. si de vi. num. 24. de judic. Match. de
Afflic. decis. Neap. 350. Marant. in Spec. dist. 7.
jud. num. 21. Mende. ad consil. Rom. 191. in verb.
expressionis. Menoch. remed. recuper. 1. num.
430. Joseph. Cuman. in risib. magna Curia cap.
38. num. 247. 248. 249. 250. vers. Quarto requi-
ritur. Laufranc. c. quoniam. verb. testium de-
positiones. in addit. post num. 119. 120. de probat.
49. Quanquam t enim in civilibus alioqui
tempus & locus necessariò non est expri-
mendus, quoties tamen aliqua actione agi-
tur, quæ juris aut facti infamiam irrogare
potest, annus & mensis in libello exprimi
debet, alioquin est ineptus. And. Geyl. obs.
64. lib. 2.

Es ist auch auß dem alten Com-
promiss zuersehen / das Herzog N. zu
der von Herzog V. allein geschehenen
einziehung nicht verbunden / Derwe-
gen so können auch E. J. Gn. Söhne
jedo zu dem neuen Compromiss/wel-
ches sich daher referiret / darzu nicht
verpflichtet seyn / quia hæredes t non.
possunt in plus obligari quam eorum pater,
cujus in locum successerunt. l. qui in ju. l.
hæreditas. 60. de reg. jur. Dec. consil. 662. in cau-
sa. num. 2. c. is qui. de reg. jur. in 6.

Neq; t tenetur qui non possidet aut
spoliavit. l. fin. ubi gloss. & Dd. de rei vendi-
cat. Angel. §. equè. num. 10 Inst. de except. Blanc.
de compromiss. p. 4. tit. 98. num. 98.

Nec t reservatio juris aliquid tribuit
super id, quod tempore reservationis non
competebar. Alexander in terminis com-
promissi consil. 195. perspectus. num. 9. lib. 6.

Neq; t sequitur: de jure patronatus
est compromissum, Ergò de ejus possessione
& turbatione, cum sint diversissima. l.
naturaliter. §. nihil. de acq. poss. nec posito u-
no ponatur aliud. §. consultationibus. de jure
patronat. nihil t enim commune habet pos-
sessio cum proprietate. Archidiacon. c. si plu-
res. 16. quest. 1. Lambertin. in trac. de jure patro-
nat. lib. 2. art. 4. quest. 10. princ. in 2. p. Paulus
de Citadin. de jure patronat. p. 6. art. 3. quest.
16. Gigas consil. 48. num. 47. consil. 49. num. 76.
77. 78.

So beweisen auch die von Syn-
dichen producirte Urkunden das an-
gemasse jus patronatus nicht / weil da-
rauß nicht befindlich / das die K. das
Kloster zum N. G. fundiret / dotiret o-
der constituiret haben / At vero Com-
munitas t tunc demum jus patronatus ac-
quirat, si monasterium construxerit. c. mo-
nasterium. 16. quest. 7. vel dotaverit. c. filius. 16.
quest. 7. vel fundum contulerit. Abbas con-
sil. 59. num. 2. p. 2. idem Abbas & Dd. c. 1. de jur.
patronat. Nicol. Everar. consil. 59. in princ. Imò
præsumitur t potius monasterium illius,
in cujus territorio id situm est. c. omnes basi-
lica. 16. quest. 6. Wessenb. consil. 4. num. 93. ex
t præsumptione generali, quæ est pro do-
mino loci super universitate agrorum &
monasteriorum suæ dioceseos. c. cum Ber-
toldus. de re judicat. vers. cum ab universitate.
Socin. l. 1. de acq. poss. Et qui t inde eximere
loca specialia vult probare debet. l. ade. §. 1.
de contrahend. empt. Curt. Jun. consil. 41. num.
94. cons. 158. num. 24. 25. Carol. Ruin. consil. 26.
num. 17. vol. 1. Hinc scribit Lambertinus lib. 1.
de jur.

de jur. patron. art. 16. quest. 7. principal. par-
tis. 1. num. 12. & lib. 2. art. 4. quest. 10. prin-
cip. 2. partu 1. Si t̄ universitas prætendat,
se jus patronatus acquisivisse, quod non
sufficiat universitatem probare, quod ex
elemosynis particularium de universitate
constructum vel dotatum sit monasteri-
um, nisi doceat, ex ipsius universitatis bo-
nis principaliter hoc factum esse. Nec
sufficit universitati ad probandum jus pa-
tronatus, quod monasterium in urbe
vel intra limites universitatis fundatum
sit.

60. Deinde non t̄ acquiritur jus patro-
natus, nisi consensus expressus Episcopi in-
tervenierit. c. nobis. de jure patronat. Abbas
d. consil. 59. num. 3. Caesar Lambertinus d.
trac. de jure patronat. lib. 1. ars. 3. quest. 2.
princ. p. 1. num. 10. ubi auctoritatem Epi-
scopi esse necessariam, ad jus patronatus
creandum, tam in clerico, quam in laico,
asserit. & ibidem num. 12. & Joann. de silve.
in trac. benef. quest. 6. num. 14. cum simil. &
hanc sententiam communiter approbari
meminerunt Philippus Decius Cons. 141.
num. 2. Hieronymus de Monte lib. sing. var.
juris questio. quest. 22. num. 4.

Zusehen auch / das gleich der
Rath zu R. diß Kloster zum H. E. ge-
schützet hette / so heist doch das gemei-
ne Spruchwort: schutz t̄ vnd schirm
non tribuit jurisdictionem, Hieron.
Schurff. consil. 23. quod veritas. num. 1. cent. 3.
Videatur p. 1. consil. nostrorum, cons. 48. num.
61. 30. vers. item non sequitur. Præscriptio t̄
non potest cum mala fide procedere, quan-
do scitur vel possidens scire incipit jus,
quod usurpat, ad se non pertinere. c. pos-
sessor. ubi Dyn. Covar. de reg. jur. in 6. sicut lai-
cus t̄ scire potest aut debet, jurisdictionem
in monasterium, sibi non competere.
Hieron. Gigas consil. 50. num. 25. vers. circa. &
consil. 48. num. 45.

64. Nec t̄ potest agendo vel defenden-
do jus tertii in judicium deduci. Castrensis,
quem sequitur Alexander l. fin. C. de edict.
dvi Adrian. toll. Bart. l. 2. de except. rei jud.
Berous consil. 30. visis. num. 28. vol. 2. Gloss. c. 1.
Ne sede vacante. Abbas c. diversis fallacis. ex-
tra. de cler. conjugat. Bald. in l. solemnibus. C. de
rei vend. Berous consil. LX. num. 105. consil. LXL.
visa sententia. num. 32. vol. 1. Bartol. l. 1. in fin.
65. Uti possidet. Proprio t̄ enim quisq; jure
niti, & ex eo suas petitiones ac defensiones
formare debet. l. 1. si pars hered. petat. Al-
66. legare t̄ autem jus tertii vel agendo vel de-
fendendo nihil est aliud quam alienis se-

plumis contegere, cum propriis sit nudus.
Zac. l. qui cum. num. 9. & 10. de except. rei
jud.

Letzlich ist eine tuitio der Witten-
bergischen Juris information dieser
conclusionsschrift angeheftet/

Es ist auch in beyder theil letztem
einbringen wegen Compahbrieff vmb
verhör der zeugen/ disputationsschrift
eingelegt/ gehet aber nicht diese sache/
sondern die ausgesetzte M. Klag-
Punct an/ daher darvon diß als nicht
zuhandeln/

Diß ist also der kurze Außzug
vnd Inhalt mir zugeschickter acten/
darauf abzunehmen/ das der status
controversiæ vnd ἀντιρροπον diß sey:

Ob beklagter Anwalde
wegen seiner Herren Princi-
palen / eingewandter exce-
ption vngeachtet/ vff erhobene
Klage sich einzulassen vnd zu-
verfahren schuldig / oder ob
Beklagte nicht viel mehr vom
Klaglibell oder zum wenig-
sten vom Gerichtsstande vnd
aufgebrachter vorladung zu-
entbinden.

RATIONES DUBI- TANDI.

67. **Q**uoniam nicht es anfänglich dafür angeses-
hen werden / das der A. intent wol er-
gründet / vnd derhalben vor sie zue-
kennen were/

Erstlich quia iudicium t̄ redditur in
reum invitum. l. inter. §. 1. de li. o.

68. Zum Andern / weil im Compromiß
klarlich ihnen vorbehalten wegen der beyden
Klöster S. J. vnd zum H. E. derselbigen ju-
ris patronatus vnd anhängigen gerechtigkeit
zulegen / Darumb ex t̄ conventione &
compromisso beklagte Fürsten vor diesen her-
ren Commissarien zugestehen vnd sich einzu-
lassen schuldig / l. de rebus. l. quid tamen. de
arb. Bart. & Dd. l. si societatem. §. arbitrorum.
Pro soc. c. cum olim. & passim de arb. præser-
tim propter pœnam hic adjectam ratio ma-
nente

nente arbitrio. l. 2. ubi gloss. pen. l. inter. de arb. c. per tuas. 9. de arb.

69. Vors Dritte fordert solches die t billig-
keit / natura & æquitas conventionis & re-
conventionis, Dann beslagte Herren ver-
müße der veranlassung die N. vorden Herren
Compromissarien besprechen / so wil auch vels
gen. das J. Ehr. vnd Fürst. Vn. daselbst müß
gen besprochen werden / l. 2. §. sed etsi agant. l.
quinon cogitur. de judic. ex regula L. cum Pa-
pinianus. 14. cum auth. seq. C. quo. & quam. ju-
dex. in fin. vers. cujus in agendo observat
arbitrium, eum habere & contra se judicem
in eodem negotio ne dedignetur &c. Et
quod quisq; sibi juris in alio statuit eodem
ipse utatur vel alium contra se uti sinat. l. 1.
l. 3. & tot. tit. Quod quisq; jur. quam regulam
etiam in materia conventionis ac re-
conventionis valere monstrat d. l. cum Pa-
pinianus. cum auth. seq. & consequenter C.
Quom. & quam. jud.

70. Vm Werden hat Syndicus seine Per-
son durch einbringung seines Syndicats genug-
sam legitimiret / Cum civitatum t literæ
& civitatis sigillo consignatæ publica sint
instrumenta, & majorem faciant fidem,
quam instrumentum Notarii c. post cessionem
ubi Felin. num. 8. Dec. num. 9. de probat.
Bald. in rub. de fid. instr. in 6. Schurff. consil. 7.
licet. num. 6. cons. 39. in present. num. 1. & 2.
per c. cum dilectus. de fid. instrument.

Zum Fünftten bedarff Syndicus so we-
nig diffals mandat vnd Vollmacht vom Klos-
ter zum H. E. als beslagtem ihrer Klagen / so
sie derhalben angestellet /

71. Vorerst weil / vñs Sechste / traffe des
Compromisses den N. wegen des Klosters ju-
re patronatus vnd anhängigen gerechtigkeit
72. zutragen zulässig / ut contra t proprium
pactum venire rei nequeant l. post mitem.
ubi Bald. de adoptionib. nec t se jure mona-
sterii tanquam tertii defendere possint. l. 1.
2. ubi Bart. & Cast. de except. rei jud. l. lici. §.
competit. si servit. vendicet.

73. Vñs Siebende so erheischet solches auch
die continentia causæ, quæ t non est divi-
denda. L. nulli. C. de judic. & ratio connexi-
tatis, quæ t non patitur connexa dividi.
74. Bald. c. cum omnes. num. 6. de constit. cum si-
milib.

75. Darumb wie vom Kloster zum H. E. vnd
desselben jure patronatus, vermüße der Ver-
anlassung / die N. zutragen berechtiget also auch
der dazugehörigen vnd anhängigen gerecht-
keit halben ihre forderung anzustellen sie befug-
get sein müssen / Wie dann auch klärlich im
Compromiß verleiht vnd aufgedruckt / gloss.
c. cum dilectus. 6. verb. vel cu coherentibus. de
arb. ut sit idem t judiciarii de adherenti-

bus. Montan. trac. fin. cap. 79. num. 2. 3. 4.
5. & de omnibus act. unum judicem earum.
l. 1. 2. de quibus. reb. ad eund. judic. nec t e-
nim unum negotium diversis processibus
est intricandum. c. 3. de ord. cognit.

Am Achten / muß alhier von Klagen
auch in acht genommen werden die Rechts Re-
gel / quod si t intentio petitoris sit apta,
libellus sustineri debeat, etiam si petitio vel
actio sit inepta. Felin. c. examinata. num. 11.
de judic. Nam in t dubio & quoad ejus fi-
ri potest sustinendus est libellus. l. si que
intentione ambigua. 66. de judic. ut includat
intentionem agentis. Anchoran. consil. 148.
ad predicta. num. 6. per Innocent. c. fin. de lib.
oblat. Panorm. c. examinata. num. 18. de judic.
Roman. consil. 245. adeo ut ex narratis suffi-
ciat resultare jus agendi implicitè, & id post
in probationibus explicitè declarari. Ancho-
ran. consil. 148. num. 6. & qualitercunq; in-
terpretari commode possit semper pro-
cedat. Bald. l. Polla. num. 7. C. de his quib.
ut indig. per Innocent. & Dd. c. examinata. de
judic.

Zum Neunden / ist auch wol zu mercken /
das wann gleich diffals einiger mangel an ord-
nung dieses Processus oder form der Klage o-
der dergleichen vorhanden were / das dennoch
am Renferl. Cammergericht daruff nicht gese-
hen / sondern vñ die merita causæ allein / sola
rei veritate & æquitate inspecta, erkandt vnd
geurtheilt werde / quod t proprium est ju-
dicii principalis. Jas. l. 1. in princ. num. 22.
de edendo. Tirag. in trac. de constit. poss. l. 1. n.
15. num. 3.

Vors Zehende / wann diffals etwas
mehr gefordert were / dann im Compromiß
begriffen / dennoch weil speen vnd irrung we-
gen beider Kloster S. J. vnd zum H. E. vnd
daran habenden juris patronatus, sambt an-
hängigen gerechtigkeit / Darneben auch des
Consistorii vnd visitation wegen / im auf-
trag vorbehalten vnd ausgesetzt / vnd derhal-
ben zutragen nachgelassen / Daruff dann
enliche Artikel sonderlich im andern Klag-
stück unvernehmlich gericht / als muß es heis-
sen / quod super t parte libelli apta totus
fundetur processus, etiam si in reliquis sit
ineptus. Bald. c. 1. num. 4. de mil. vas. qui co-
ntinax est.

Am Elfften mag auch nicht erkandt
werden / wie von Beslagten gebeten / das Kla-
gender Syndicus in die dem Compromiß em-
verleihte Peen der 4000. Goldguld. zuver-
theilen / sintemal dieselbige verschung nicht
vñ den fall / sondern allein super laudo vnd
endlicher erkantniß dieses Compromisses ge-
richtet / ut etiam de jure communi fieri
solet. l. 1. l. pen. de arb. cum ibi not. l. diem.
§. pari.

S. flari. & passim. ff. eod. Dann also lauten die wort: Was dann in solchen sachen am Keyß. Cammergerichte endlich vnd definitive (notetur) erkandt wird / dabey sollen vnd wollen es beyde theil auch ohn alle revision oder andere begehrt / wie dienahmen haben mögen / gnedig vnd vnderthenig bleiben lassen / bey Peen 4000. Goldguld. welche der nicht haltende theil dem haltenden vnuweglich rata nihilominus manente sententia vel laudo, erlegen sol /

81. Weil dann alhie keine sentenz verhanden / sondern man allein in prapatoris actionis ist / quibus t pinguis subuenitur per nor. Dd. l. de die. Qui satisd. cogant. Als kan die Peen / so dem endlichen Laudo angeheftet / vff diesen fall / ubi nulli sententia contraventum, nicht gezogen noch gedeutet werden / ex c. odia, ubi Dyn. & Dd. de reg. jur. in 6. l. interpretatione. de pen. cum siml.

82. Vors Zwölffte ist es verschens Rechtens / quod t qualibet, etiam injusta, causa a poenis jurisdictionum & judiciorum excuset. l. unic. in fin. ubi gloss. Jason & Dd. notant. Si quis jus dicent. l. si quis id quod. ff. de jurisdic. om. jud. l. etsi. & tot. tit. Si quis caution. præsertim a poenis doli. l. igitur. de lib. caus. qui t requiritur ad hoc, ut poene compromissi locus esse possit. l. ita demum. 31. de arbit.

Am Dreyzehenden / do gleich beklagter Anwald derentwegen etwas zusuchen befüget were / so müste solchs durch eine sonderliche action geschehen / d. l. ita demum. cum l. seqq.

84. Vnd könnte daruff diffals nicht erkandt / noch do solchs nur excipiendo, præsertim dilatorie & declinatorie, gesucht werden / quia iudex t super exceptionum petitionibus nihil adjudicat neq; condemnat. Socin. Sen. l. 1. num. 2. 3. 4. de except. per c. 1. ubi gloss. & Dd. de ord. cognit. cum aliis supra allegat.

So ist es auch / vffs Bierzehende / ein widerwertiges suchen / In dem beklagter Anwald hütet sich ab observatione iudicii zuentbinden / vnd das er sich einzulassen nicht schuldig / Vnd dennoch suchet Gegenpart in verswickte straff zuvertheilen / quod non nisi constituto iudicio fieri potest.

85. Daher ob wol beklagtem theil t vbenommen widerwertige exceptiones vorzubringen / l. nemo prohibetur. 8. ubi gloss. de except. solan doch solches diffals in incompetentibus nicht statt haben / do man fürgiebt / das den Richtern außerhalb des auftrages

das erkantniß nicht zusuche / vnd dennoch suchet zuerkennen Klägern zuvertheilen / quod ad merita causæ pertinet, nec obtinere potest nisi fundata jurisdictione. l. sed etsi suscipit. cum ibi nos at. de judic.

RATIONES DECIDENDI PRO REO PROCURATORE.

86. Nun wol diß erhebliche bewehrte rechtsgründe sein / Dennoch aber dieser vnd dergleichen vngeachtet ist vielmehr diffals vor Beklagten / meines erachtens / mehr theilß / wie volgendes erkläret / zuerkennen /

Sintemal des Beklagten Anwalden exception vnd schuswehren von Klägern nicht abgelehnet / vnd also alhie an den Personen / quæ judicia sustinent. c. forus. de verbor. significationib. vnd sonst an grundsatz eines rechtmessigen Processus allenthalben mangel fürfelt / Dann vnvermeidlich / das alle t Gerichte vff dreyerley vnderschiedene Personen müssen gegründet sein / nemlich den Richtern / klagenden theil vnd beklagten / c. forus. de verbor. signif. welche do sie nicht qualificirt / als kan das Gerichte nicht bestehen / Alarant. in Spec. jud. partis 6. p. 1. memb. 9. de except. num. 3. 4. cum seq.

87. Das es nun Erslich alhier anbequemen Richtern mangeln wil / hat Beklagter Anwald zur gnüge aufgeführt. Dann je beklagte t Chur- vnd Fürsten Principaln / vermüge der Reichs Aufträge cap. 4. & 5. Ord. Cam. p. 2. Vnd nicht vordiesen Compromissarien vnd directorn zubeklagen / welche t gar keine Jurisdiction vnd gewalt diffals haben zuerkennen / vber handel vnd forderung / die im Compromis nicht begrieffen / l. de rebus. 48. de recept. arb. c. cum dilectus. 6. de arb. Arbitria t enim stricti sunt juris. gloss. c. cum dilectus. 6. verb. nisi. vers. nota quod arbitria stricta. & c. ult. de arb. Blanc. de comprom. verb. morte. num. 1. 2. Quamobrem t nulliter Compromissarii procedunt super rebus, de quibus non est compromissum, cum in his sint incompetentes iudices. c. cum dilectus. 6. verb. non valent. de arb. l. non distinguemus. S. ult. l. de rebus. de arb.

88. Das nun diese von X. Syndicen angeselte forderungen im Compromis nicht begrieffen / weist der Buchstab / quo t quicquid non invenitur expressum pro omisso haberi debet. l. ad probationem. ubi Bald. C. de pro-

de probat. l. quicquid. de lit. O. præsertim in his strictis. Soc. consil. 73. circa. num. 4. vol. 1.

91. Angesehen der G. Vertrag vnd darinnen ausgesagte vnabgehandelte streitige forderung/item das letzte compromissariat (quod t̄ derogaret priori, si qua subesset contrarietas, quod tamen non est. l. pacta novissima. ubi Jas. num. 3. C. de pact.) alleindahin gerichtet / das irrung ausgesaget vnd im Compromiss verfasst wegen der beyden Klöster S. J. vnd zum H. E. vnd derselben juris patronatus, sambt anderet anhengigen Gerechtigkeit / wie dann der Buchstabe also præcisè lautet / vnd nichts weiter mit sich bringet / Darumb außserhalb der beyden Klöster vnd derselben juris patronatus, sambt anderet anhengigen gerechtigkeit / nichts in diesen Compromiss kan gezogen werden / d. l. de rebus. de arb. c. 6. eod. cum simil.

93. Vnd ist das t̄ wort Anhengige gerechtigkeit zc. der art vnd eigenschafft / das es allein jura incorporalia begreiffe / dahin dann res mobiles & moventes nicht können gezogen werden / l. a divo Pio. §. in venditione. de re jud. l. quam Tiberonis sententiam. 7. ubi Bart. & Raph. Fulgos. de pecul. l. 2. C. quan. & quib. lib. 10. l. ad eum. in princ. de donat. l. bene à Zenone. vers. & memo. C. de quadr. prescript. cum aliis quæ cumulat Tiraquellus latè de retract. prox. §. 1. gloss. 7. num. 9. & 10. Francisc. Ripa in l. num. 6. ff. de pignor. Geminian. Franc. & Canonist. in c. 2. de reb. eccles. non alienand. lib. 6. Bart. Bald. Fulgos. l. 1. C. si advers. transact.

Nun fordert aber klagender Syndicus das Dorff grossen Sp. mit Eckern / Geldpächten zc. Item grossen Sp. See / vnd bey dem See gelegene Dorffstede / weiden vnd Hölzung / Item die Dörffer S. W. K. D. B. mit Pächten / Hölzungen &c. welche ja weder die im Compromiss benante Klöster / noch auch einige anhengige gerechtigkeit / sondern liegende gründe sein / so vnder dem wort Gerechtigkeit zc. nicht gehören / sñnemlich in strictis, wie dann die Compromiss seyn / latè Tiraquellus de retract. prox. §. 1. gloss. 7. num. 9. ubi dicit id maxime procedere in statutis &c.

94. Vber diß fordern auch Syndici die von W. K. eingenommene Brieff / welche t̄ res mobiles seyn & separata ab eo jure quod continent. Tiraquellus de retract. prox. §. 1. gloss. 1. num. 1. 2. ubi extendit id ad compromissum. ex Castrense. consil. 44. videtur dicendum dictum compromissum. in princ. vers. constat autem lib. 1. Welche dann viel weniger in diesen Compromiss ziehen ex d. theo-

rica Tiraquelli, §. 1. gloss. 7. num. 9. cum pluribus ibi allegat.

So seind auch diese sñct zur zeit vff gerichtet Erbvertrages vnd compromiss nicht streitig gewesen / Darumb auch nicht ausgesaget noch darüber compromittirt werden können / Das also diese compromissarii darüber zuerkennen keine macht haben / De t̄ his enim rebus & controversis judicare arbitri potest, quæ ab initio fuerunt inter eos, qui compromiserunt, controversa, non quæ post supervenerunt. l. de his. si. de arb. Nam t̄ si in judicium non veniunt quæ post emergunt. l. non potest. de judic. multo minus in arbitrium. d. l. de his. ubi Bart. & Dd.

Darneben seind nur im Compromiss petitoria judicia begrieffen / sicut t̄ est questio juris patronatus. c. ex literis. & passim. de jure patronat. Vnd war so zwischen dem Herzog an einem / vnd Bürgermeister / Rath vnd gemein J. F. Gn. Stadt X. anders theils streitig / der Syndicen Klage aber ist vff ein spolium, vnd das die Bürgermeyster allein patroni seyn vnd zu restituiren gerichtet / Darumb abermals in Compromiss nicht gehörig / wie dann auch viel sñct in dem andern Klage Punct der visitation vnd consistorii gefordert / Dann ob wol im Compromiss auch dieser articul ausgesaget wegen der in der Stadt visitation Consistorii, so fordert doch in diesem Klage Punct Syndicus das Gut Papendorff der Kirchen zu S. Peters sambt aller auffgehobenen nuzung / Ingleichen der Collegiaten im Consistorio gelegte jährliche einkommen / hebung vnd börung dem Rath zu X. zu restituiren zc. Darvon das geringste nicht gedachten Compromiss nicht befählich das also den directoribus dißfalls keine Jurisdiction gebühren mag /

Daher dann volget / das diese Klage außserhalb des Compromiss vor unbequemen Richtern angestellet / vnd also exceptio t̄ privilegiata, quod agatur extra compromissum Klägern à limine judicii verstoßen / Blanc. de compromiss. quest. 4. princ. tit. de except. imped. §. de exceptione ex pacto. vers. pacta conventionis. num. 10. cum ibi allegat. & §. 2. ex success. num. 12. vers. tu elegisti vicem.

Nun ist es aber auffständiges Rechtens / das vor t̄ unbequemen Richtern niemand sich einzulassen schuldig / Jason & Dd. l. 2. ff. si quis in jus. sonderlich vor privat Personen vnd Compromissarien / so keine ordentliche Jurisdiction haben / l. 3. C. de jurisdic. bevorab dißfalls vff beklagte Oberherren / quibus

bus extra compromissum & consensum jus dicere non possunt. *l. 3. & l. 4. de arb.* Daraus dann die volgedringet / das wegen opponirter vnd augenscheinlicher exception incompetentia judicis diffals nichtiger weis procediret / vnd Beklagte von der vorladung vnd Gerichtszwang loszuzehlen / *l. 1. & tot. tit. C. de bis que a non compet. jud. l. ult. de jurisdictione.* Nam exceptio $\dagger$ incompetentia opposita reddit judicium retrò nullum. *l. ult. & tot. tit. ubi Bald. Sal. & Dd. C. si a non compet. jud. Felin. & Canonist. c. exceptionem. de except. Lanfranc. c. quoniam. verb. recusationes. de probationib. Marant. jud. partis 6. p. 3. tit. 2. de appell. num. 26.*

Die Andere exception wird von Klägendes theil vnbequemigkeit / vnd das es an legitimation seiner Person mangle / genommen / quæ agentis $\dagger$ persona ante omnia est rectificanda, priusquam admittatur, vel reus se intromittere cogatur. *Marant. partis judic. 6. p. 1. memb. 9. num. 3. per l. non ignorat. C. Qui accusar. Jason num. 3. & in rub. C. Qui admitt. Bald. & Dd. l. fin. C. de edic. divi. Adria. tollend. Alexand. consil. 52. in princ. vol. 2.* Nam extra $\dagger$ sufficiens mandatum vel agendo vel excipiendo in iudicio nulliter agitur. *l. 5. Mandat. l. 6. §. fin. de negot. gest. l. cum mandato. 12. C. Mandat.*

Dann klagernder Syndicen beyde Syndicat vff den G. Vertrag vnd ervolgete Veranlassung sich referiren / vnd allein die forderung / so vermüge derselbigen einem E. Rath gebühre / aufzuübenden Syndicen vffgetragen / Darumb do wegen der oben specificirten Güter dem Rath zuflagen / traffe des auftrages / nicht gebühret / Als können auch Syndicen darzu nicht gevollmechtigt sein / quia relatum $\dagger$ inest referenti. *l. affe. de hered. instit. & deficiente $\dagger$ relato deficit referens. gloss. & Bald. l. 2. in 2. notab. C. de error. advocat. Menoch. consil. 1. num. 81. 82. cum seqq. l. in testamento. de condit. & demonstrat.*

Item das obwol Syndicen mandat von Bürgermeister / Rath vnd Gemeinde der Stadt A. gegeben / sie sich auch also eingelassen / Dennoch die conclusion des ersten Klagsstücks belangende des Klosters zum H. E. güter allein vff die Bürgermeister / als Patronen des Klosters / gerichtet / von denen sie doch allein keine Vollmacht haben / noch hrentwegen allein zuflagen oder etwas zusordern befugt seyn / Quoniam constitutus $\dagger$ ab ordine Syndicus non est aliquorum aut singulorum. *l. 2. l. sicut. 7. & passim. Quod cuiusq. univer. s Hieron. Butrig. num.*

5. l. civitas. Si cert. petat. Crabet. consil. 195. universitas. num. 8. Wie dann auch nicht gevollmächtigt werden können / angesehen das der Bürgermeister vermeint jus patronatus noch in der convention streitig / Vnd wann es gleich außsündig were / dennoch nicht den patronis, sondern æconomis, wegen des Klosters zuflagen gebührete / Non igitur possunt ad agendum constituere procuratorem, qui ipsi agere nequeunt, als in acten vnd der tution des Rechtlichen bedenken von Beklagten dargethan.

Daher dann diffals Klägern im wege liegt die exceptio $\dagger$ impediens litis ingressum: Tu non es prælatus. *Felin. c. exceptionem. num. 29. de except. sine $\dagger$ cujus superioris consensu de bonis ecclesiæ agi nequit. c. unic. de Synd. Spec. eod. tit. num. 16. 17. 19. & ideo hæc $\dagger$ exceptio est litis finitæ repellens actorem à limine iudicii. Blanc. de compromiss. quæst. 4. §. quinto ex lege. verb. exceptio tu non es prælatus. num. 15.* Nec $\dagger$ enim admittitur quis ut talis, nisi se talem probet. *l. non ignorat. ubi gloss. Bald. Bart. C. de iis qui accusare. Imò excommunicantur $\dagger$ patroni, qui prætextu juris patronatus in ecclesiæ bona involant. c. præterea. 4. c. consuluit. 15. c. nullus. 17. c. relatum. 21. c. præterea. 27. & ubiq. Canonist. de jure patronat. Et monasterii $\dagger$ corpus repræsentat personam pupillarem. Spec. de lib. concept. §. jam nunc videndum. num. 15. 16. quæ regitur à prælato & æconomis. c. unic. de Synd. ubi Canonist. ut plane $\dagger$ jus agendi nullum ad bona monasterii, absq; consensu Episcopi, patrono competat. Spec. de Synd. num. 16. 17. & de æcon. in fin. Unde obstat hic agentii exceptio $\dagger$ privilegiata & litis finitæ, ex defectu personæ agentis, qui ob defectum potestatis agendi à iudice, etiam ante litis contestationem, repelli debet. Angel. §. aquè. in 19. except. num. 18. Inst. de except. Blanc. trac. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. §. tertio ex iudicio. num. 22. Item alia exceptio $\dagger$ impediens, quæ vocatur: à iudice prohibitus es agere. Blanc. præall. loc. §. quarto ex actionis defectu. num. 4. vers. prohibitus es agere. Angel. d. §. aquè. except. 36. Inst. de exceptionib. Nam requisitæ $\dagger$ ad agendum qualitatibus defectus impedit litis ingressum. gloss. Bart. Bald. & Dd. l. non ignorat. C. de his qui accusar. Marant. in Spec. jud. partis 6. p. 1. in 9. memb. tit. de except. num. 3. 4. 15. 16. Et $\dagger$ exceptio: tibi non competit hæc actio, repellit agentem à limine iudicii. Bart. & Dd. l. nam. & postea. in princ. de iurejur. Blanc. trac. de com-*

de compromiſſ. quaſt. 4. princ. §. quarto ex actionis defectu. num. 1. verſic. exceptio per quam concluditur actionem non competere. cum multis ibi alleg. Sed & alia exceptio
 117. † repellit hic agentem à limine iudicii, videlicet: à jure prohibitus es agere, cum nec patronum eſſe conſtet, adeoq; à jure prohibitus ſit nomine monaſterii agere, ut ſupra probatum ex c. unic. de Synd. c. relatum. c. 5. 6. & paſſim de jure patronat. Spec. de econ. num. 15. & per tot. Hanc autem exceptionem eſſe privilegiam, & ſtatim repellere agentem, probat Angelus §. aque. except. 22. Inſt. de except. Philippus Francus c. 1. fall. 17. de lit. conſeſt. in 6. Blancus trac. de compromiſſ. quaſt. 4. principal. tit. de except. imped. §. quarto ex actionis defectu. num. 4. verſ. à jure prohibitus es agere. cum ibi allegat.

Es ſeind auch andere mehr exceptiones procuratoriz in der conſuſionſchrift vnd tution des Rechtlichen bedenkens von beſagten Anwalden eingeführet / Darauß ſich auch erzwingen wil / quod quæcunq; † ſunt extra mandatum, aut eo finito à procuratoribus geſta, ſint ipſo jure nulla. l. cum mandati. 12. C. Mandat. l. 5. ff. eod. tit. Jas. & Dd. l. 3. §. ſi procurator. ff. quod quisq; jur. & ſic ex hac cauſa proceſſus annihilatur, ac reus ſit abſolvendus. Spec. de ſentent. §. juxta. verſic. Item eſt nulla ratione litigatorum. Dd. §. procurator. Inſt. de iis per quos agere poſſ. Item quod reus
 119. † non cogatur reſpondere, antequam actor perſonam legitimaverit ſuam. Marant. Spec. jud. partis 6. p. 1. tit. 9. de except. num. 3. & 4. l. ita eodem. ubi Jas. & communiter Dd. de procuratorib.

Die Dritte Perſon / ſo die Gerichte beſeſiget / ſeind Beſagte / darunder diſſals die Chur vnd Fürſten ſampt ihren vnnun digen Herſog N. hochmilder gedechniß verlaſſene Söhne beſprochen werden wegen der B. Güter welche Herſog B. allein zugehö ren / vnd daran ſie gar keine Berechtigkei / dann die anwartung / haben / Unde nul la † datur actio, quandiu poſſeſſor vivit.
 120. Paris. conſil. 1. num. 24. 25. vol. 2. Schurff. conſil. 11. reſolutio. num. 2. cent. 3. per communem doctrinam in §. Titius. ſi de ſerv. de ſunc. ſicut nullum † jus habetur in ſucceſſione viven tis. l. 1. de hared. vend. l. qui ſuperſtitis. de acq. hared. ſtern. num. 13. Afflic. num. 26. & Feudiſte communiter. c. 1. Qui ſucceſſ. teneant.

Daher dann / ſo viel dieſe beſagte be langet / Klägern im wege liegt die † exceptio: Non poſſideo. l. ſin. ubi gloß. Bald. Angel,

in 1. notab. de rei vend. l. ſi à te. de except. rei jud. & repellit hzc exceptio agentem à limine iudicii. Angel. §. aque. except. 30. Inſt. de except. Philipp. Franc. in 20. fall. c. 1. de lit. conſeſt. in 6. Blanc. trac. de compro miſſ. quaſt. 4. principal. tit. de except. impe dient. §. quarto ex actionis defectu. num. 8. verſ. non poſſideo. cum ibi allegat. & † im petrat reo abſolutionem. l. ſi à te. de except. rei jud. l. ſin. de rei vendicat. ubi omnes ſcribentes.

Nach dem dann von den Perſonen / welche die Bericht beſtellen / nemlich des Rich ters / Klägers vnd Beſagten allerley erheb liche exception eingewandt / Alß giebt die ordnung vnd volge der Rechte / das zum an dern zubeſehen / wie es eine gelegenheit ha be mit den Gütern / ſo diſſals geſordert wer den /

Nun iſt auß der Klagen vnd ſonſten den actis beſindlich / das Syndicen keine Klage der geſordneten Güter halben gebühret /

Erſtlich weil ſie keine eigenthums Berechtigkei an den geſordneten Klöſter Gü tern haben / noch darin pretendiren / ſon dern allein das jus patronatus anziehen / Derwegen ihnen keine Klage zur reſtitution gebühret / noch zuſtehet / l. in rem. de rei vendicat. Wie dann beſagte Fürſt. Ahn wald weitläufftig außgeführt hat / Vnd gilt alhie nicht der Syndicen retractio, Alldies weil beſagter Herr Herſog B. in beſitz vnd gewehren dieſer geklagten Güter iſt / wie Syn dicen Klage ſelbſt außweiſet / per quam po tunt reſtitutionem, quæ † præſupponit poſſeſſionem eſſe penes adverſarium. Jas. & Dd. l. naturaliter. §. nihil commune. ubi latè Socin. & repeten. & l. clam poſſidere. de acq. poſſ. Unde † etiam ſi par eſſet ti tulus, cauſa tamen poſſidentis melior foret domino. c. in pari. de reg. jur. in 6. l. 2. C. de condic. ob turp. cauſ. l. unic. ff. de Salvian. inter dic. c. 3. ubi Dd. de probat.

Darumb es heiſt / quod † poſſeſ ſor, etiam ſi nihil præſtiterit, ſit abſolven dus. l. ult. C. de rei vendicat. ſi actor inten tionem ſuam non implevit. l. qui accuſare. C. de eden. c. ult. de jurejur. l. actor. C. de probat.

So † ſeind die Klöſter vnd derſelbigen Güter in der beſagten Herren territorio & diſtrictu gelegen / ſic ut ſint in illo univerſa li univerſitatis dominio & cum eo tran ſeant. c. nimis. ubi Dd. de jurejur. l. in modis. ubi gloß. de contrabend. empt.

Vnd haben diſſals beſagte Herren ihn intent ergründet / in c. cum episcopus de off. ord.

ord. in 6. Alex. & Bart. l. si convenerit. 2. §. 1. de pig. etiam in materia spoliationis & recuperandæ, de qua hic c. 2. de rest. spol. in 6. c. ad decimas. ubi Innocent. num. 3. 4. eod. non tantum quoad jurisdictionem. Montan. fin. reg. c. 96. num. 7. cum seq. c. per venerabilem. Qui fil. sint legit. Jas. in pralud. feud. num. 52. Canonist. c. si diligenti. de prescript. Socin. consil. 86. in causa. num. 6. vol. 1. Montan. fin. reg. cap. 52. num. 5. & 6. sed etiam quoad dominium. Montan. fin. reg. cap. 52. num. 3. vers. præsuntur locus illius esse, qui jurisdictionem exercet. per Abbat. consil. 62. num. 18. vol. 2. Alb. Brun. consil. 34. num. 6. & melius Montanus eod. tract. fin. cap. 96. num. 7. ubi dicit & probat, quod dominus civitatis, ut sunt hic Duces rei, habeant præsumptionem etiam quoad dominium & proprietatem bonorum in suo districtu sitorum. cum ibi allegat. Nam præsumitur t esse pars territorii & Ducatus. Alex. l. si ita convenerit. 2. §. 1. de pign. ac Dec. consil. 528. num. 2. Everar. loc. à toto ad partem. circa fin. quæ jura ad hoc inducit Wesenbecius consil. 4. num. 71. daran es Klagendem theil alhie mangelt / ut

128. hic contrariorum t vel correlativorum, non possit eadem esse doctrina, ubi datur ratio diversitatis. l. fin. de calum. l. qui accusare. de accusat. Everar. loc. à contrariis circa fin. quoniam non est per omnia par ratio. ex l. inter. §. sacram. de verbor. obligat.

Zum Andern / hat beklagter Syndicus stadlich erhärtet / daß disfalls allein vom Kloster S. J. vnd zum H. E. vnd jure patronatus, sambt anhängigen gerechtigkeiten desselben / compromittirt / darzu dann die ist geforderte Güter nicht gehören / vnd daß sie also außserhalb der Veranlassung / vnd daher nichtiger weiß coram incompetenti iudicio gefordert werden / c. 6. ubi Dd. de arb. l. de bis. §. 1. ff. eod.

Also gleicher gestalt im andern Klagsstück die geforderte restitution des quets P. der Kirchen zu S. P. sambt aller vffgehobenen nussung / Jährliche einkommen / hebung / belanzgende / ist gar außserhalb des auftrages angestellet / sintemal darinnen alle wege die visitation vnd consistorien forderung vorbehalten / Hæc autem sunt jura incorporalia & spiritualia, à quibus res istæ mobiles & immobiles petita toto genere distant, ut ante vidimus.

Vers Dritte / ist solches umb so viel desto mehr einzurennen / weil auß den Verträgen / Verfassungen vnd andern beklagtes Fürsil. Anwaltes einbringen augenscheinlich abzunehmen / daß diese von Syndicis ist geforderte Güter zur zeit des Vertrages vnd Comprom-

miss niemals streitig gewesen / noch geflaget oder gefordert worden / Darumb sie auch in auftrag nicht gehören können / l. de rebus. de arb. Angusola plene consil. 54. num. 2. lib. 3. l. 2. si de certa. ubi Jas. & Dd. C. de transact. l. non potest. 23. de judic.

Am Vierden / ist nur die t irrung gedacht: 130. ter Kloster vnd derselbigen juris patronatus, sambt ander gerechtigkeit / im auftrage aufgesetzt vnd vorbehalten / welche alles quæstiones proprietatis & petitoria judicia seyn / c. ex libris. 7. c. nobis. 25. c. de jure. 16. c. eam. 22. de jure patronat. & passim. c. significavit. de testib. junc. tit. ff. si servit. vend. & si usus fruct. petat. wie auch das wort (Gerechtigkeit) in vnd vffs petitorium lautet / Jus t enim sonat in 131. petitorium. gloss. & Canonist. c. tuam. de ord. cognit. c. lator. Qui fil. sint legit. clement. 1. de usur. Panormitan. c. cum sit generale. num. 17. de for. compet. Mynsing. obs. 67. cent. 1.

Aber diese beyde Klagsstück seynd nicht daruff / sondern ein possessorium retinendæ & recuperandæ gerichtet / wie der buchstab der petition vnd conclusion aufweist / darumb sie in Compromiss nicht gehören / vnd daruff nichtiger weiß angestellet werden / quia nihil t habent commune cum 131. proprietate. l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss. Quapropter à causa domini vel proprietatis nihil ad causam possessionis inferitur, ut in terminis Menochius remed. recuperan. 1. num. 364. præsertim in hac quæstione juris patronatus, quæ t est spiritualis & ecclesiasticæ jurisdictionis. 132. nis & de foro ecclesiæ. c. consultationibus. 19. ubi Panormitan. & Dd. de jure patronat. unde transferri nequit. c. quia. 6. c. de jure. 16. c. præterea. 25. de jure patronat. sed possessionis t quæstio, etiam juris patronatus, est 133. inde planè sejuncta, quæ etiam ad forum laici pertinet, latè Menoch. remed. recuperan. 15. num. 211. vers. quia causa possessorii non dicitur spiritualis sed secularis. cum multis ibi allegat. Jas. num. 6. post Bart. l. quoties. C. de judic. Cravet. consil. 253. num. 2.

So seind es auch gar abgesonderte sück das Jus patronatus, darvon alhie compromittirt / vnd die ist geforderte possession der Klostergüter / quoniam bona t monasterii 134. sunt res sacræ. c. 1. de religios. domib. auth. multo magis. auth. hoc jus. C. de SS. eccles. quæ t nullius sunt in bonis, nec à patrono possi- 135. deri possunt. c. relatum. 21. §. 1. c. 4. §. 6. & passim. de jur. patronat. sed jus t patronatus est 136. temporale & laicum, respectu laici. c. nobis. 25. c. cum a. 24. de jure patron. præsertim quoad restitutionem possessorii, vel jus retinendæ, super quo tantum hic agitur. Bart.

Jas. & Dd. d. l. quoties. Panormitanus dicens communem. c. cum sit generale. num. 17. de for. comp. Mynsing. obs. 67. cent. 1. adeo ut ne quoad fructus quidem pro causa spiritali haberetur. Everar. consil. 30. visis. num. 1. tom. Francof. 4. Wessenb. consil. 56. num. 7.

Daß aber im Compromiß gesetzt: sambt anhangender gerechtigkeit &c. gehöret ad proximè præcedens, nempe jus patronatus, vnd wann es auch vff die benante Kloster möchte gezogen werden / so were es doch nur de similibus, nimirum rebus sacris & petitoriis zuversiehen / wie auch vom Fürsil. beklagten Anwalden dargethan.

Darauf dann abermal folget / daß Kläger re à limine judiciū repelleren per exceptionem t defectus compromissi c. 5. & 6. de arb. l. non distinguemus. in fin. & passim. de recep. arb. Exceptio enim petitionis ejus, quod non est in compromisso, actionem excludit, & litem inchoari non permittit. Blanc. tract. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. §. primo ex pacto. vers. mutua condentianis. num. 10. cum ibi allegat. & §. 2. ex successione. num. 12. versic. tu elegisti viam. & passim.

Dieweil dann nun hierauf befindlich / daß die materia der action mangelhafftig / vnd also die t forderung deficiente materia auch fellet / l. i. C. de condic. ob caus. Als wil / Letztlich / von der form der Klagen t vnd Proceß zu handeln seyn / quando hoc est tertium in omni quaestione juris subjectum. §. ult. Inst. de jure natur. gent. & civil. l. 2. l. 3. ff. de stat. hom.

Pertinet autem forma t ad substantiam rei suæ, ut quolibet ejus omisio totum actum vitiet. l. finis. C. de testament. Everar. latè à defectu forma partium. & exceptio t formæ non servatæ impedit litis ingressum, & agentem à limine judiciū repellit. Blanc. tract. de compromiss. quest. 4. §. tertio ex judicio & agitat in eo. num. 5. & 6. per Joan. Monach. c. ut circa. in fin. de elec. in 6. Franc. c. 1. fall. 36. de litis contest. quod etiam intelligendum est de ordine à principe vel per compromissum dato, ut ibi Blancus. Nam gesta t contra formam, etiam in materia spoliationis, sunt nulla. c. Pisanis. de rest. spol. Angel. consil. 146. tria. per l. cum bi. §. si prator. de transact. Felin. & Canonist. c. cum dilecta. de rescript.

Nun istts anfänglich wieder die Verfassung / daß Syndicen allein wegen des Klosters zum H. E. klagen / das andere aber / diß Kloster S. J. vnd jus patronatus belangende / einstellt / do doch diese Puncten sämtlich / vnd in einer clausel vnd oration aufgesetzt / ut copulata t dividi non debeant. l. Labeo. 30. l. non distinguemus. 32. §. questum. de recep. arb. sic ut nec aliàs causæ t continentia dividi de-

bet. l. nulli. C. de jud. ut nec t connexa. Bald. 145. c. cum omnes. num. 6. de constit. Tiraquell. latè de retrac. prox. §. 3. gloss. 7. num. 8. & ne t unum negotium diversis processibus intricetur. c. 3. de ord. cognit. l. planè. l. si familia. ff. fam. ercisc. c. 3. de rescript. in 6. Obstat igitur & impedit hic exceptio litis finitæ, præposteratio ordinis, tam causæ unius in le, quam plurium vel alius ad aliam. Blanc. tract. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. §. tertio ex judicio agitat in eo. num. 7. Item exceptio impediens litis ingressum, quod causæ continentia dividatur. Blanc. de compromiss. quest. 4. princ. tit. de except. imped.

Vers Ander / haben Syndicen diese forderung per modum reconventionis eingebracht / so t ihnen doch krafft des Compromiß nicht gebühret / wie auch darinnen der reconvention nicht gedacht wird / prout communiter teneri testatur Blancus tract. de compromiss. 4. quest. princip. tit. de quibus causis debeat aut possit compromitti. num. 23. Socin. c. 1. quest. 4. principal. per tex. c. 1. de mut. petit. Lanfr. de arb. quest. 29. quest. 9. princ. per c. cum dilectus. de arb.

Am Dritten / haben sie actiones quasi famosas spolia, & quidem rerum spiritualium, eingebracht / quæ t opinionem gravant. l. neg. l. 1. §. pen. de vi arma. l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. de obseq. à liber. præst. and. gloss. & Dd. l. cessat. de actionib. fürnemlich dissals / ubi allegata ab actore spoliatio t excommunicatio nem mereretur, si vera esset. c. relatum. 21. §. 1. de jure patronat. welche t ihnen nicht gebühret wieder ihre Landesfürsten vnd Erbherren anzustellen vnd zuerheben / l. licet. 7. & passim. de obseq. à lib. præst. l. 1. §. hoc interdctum. de vi arma. l. apud. §. adversus. de dol. except. c. 1. ubi gloss. verb. accusandi. De const. recti. feud. & in terminis Bald. c. 1. §. fin. num. 11. de prohib. feud. alienat. per Feder. §. si vero. de mil. vas. qui cont. Jacob. in invest. verb. dictig. vassalli. num. 7. 8. Molin. de feud. §. 1. gloss. 4. num. 40. 41. saltem non perita venia. l. generaliter. de in jus vocand. Jas. num. 69. 70. §. penales. Inst. de act. quæ t dari etiam in his famolis non solet, sed denegari. l. sed si bac. 10. §. ult. de in jus vocand. Isernia §. si vero. num. 6. de mil. vas. qui contumax est. ante t quam impetratam reus comparere non cogitur. l. quamvis. de in jus vocand. wie es auch also gesehen M. vnd N. Unterthanen gehalten seyn sol / unde nascitur iterum alia exceptio impediens litis ingressum. Venia non petitur: & à jure prohibitus es agere.

Nam de t jure prohibitum est super tam gravi facto contra dominum agere. l. fin. ubi gloss. C. ut nemo privas. l. si item. §. fin. de dol. mal. Bart. & Dd. l. infamem. de pub. jud.

154. *jud.* Quocirca quando t dominus & magistratus conveniuntur actione famosa vel quasi, prout est ista, tunc hæc impediens exceptio obstat etiam in compromissis. *Blanc. de compromiss. quest. 4. princ. tit. de except. imped. §. quarto ex actionis defectu. num. 4. vers. Exceptio a jure prohibitus es agere, ut si parentes.* (idem in reliquis reverentia dignis. *l. generaliter. de in jus vocand.*) quia actione famosa vel quasi conveniat. Nam tunc super tali facto notabili prohibitum est agere, & impeditur contestatio. ad idem *Angel. §. equè. except. 36. Inst. de except. Franc. c. 1. fall. 17. de lit. contest. in 6.*

Zum Vierden / fließen diese beydere conventionlagen hero auß den albereit stritigen / vnd in convention deducirten vnd außgesetzten Puncten Juris patronatus & visitationis ac Consistorii, per ea quæ notat *Jason §. præjudiciales. num. 10. cum seqq. Inst. de actionib. fürnemlich / weil die früchte vnd nießung alhie gesucht wird / Jas. ibidem. num. 2. vers. Et tu velis pendente questione proprietatis reperere fructus.*

Seynd also præjudicialhändler / daruff nicht kan geklaget / libelliret / procediret noch auch erkandt werden / biß die conventionfachen außgeführt / das Syndicen Principalen das vermeinte jus patronatus, visitationis & Consistorii zusuche / *Jas. num. 1. 2. Angel. Fab. Gomez. & communiter Dd. d. §. præjudiciales. Inst. de actionib. Bart. Cast. & Dd. l. fundum. de except. l. siue contra. §. 1. de lib. agnosc. tex. l. 1. ff. fam. erciscund.*

155. Darumb dissals exceptio ne t præjudicium fiat liti moræ & principali, Klagerin im wege lieget / *l. 1. ff. fam. hercisc. d. l. fundum. cum seqq. ubi Cast. & Soc. de except. Ex-*

156. ceptio t enim præjudicialis impedit liti ingressum, etiam compromissaria. *Blanc. de compromiss. p. 4. tit. de except. impediens. liti ingress. §. tertio except. præjud. num. 6. & verb. præjudicialis.*

157. Darauß auch fließet die exceptio t præposterationis ordinis, quæ & ipsa impedit liti ingressum. *Angel. Arctin. in 18. except. §. equè. Inst. de except. per l. 1. C. de appell. l. 1. 2. ubi Bald. notat. C. de her. act. Blanc. præall. loc. num. 6.*

158. Wffs Fünffte / hat Fürstl. beklagter Anwalt in der informatione juris auß Klagerin der Syndicen Libell / quod t contra ipsos probat. *Panormitan. num. 3. 4. & §. c. examinata. de judic. & in t compromissis parit etiam exceptionem liti finitæ. Blanc. de compromiss. quest. 4. princ. tit. de except. imped. ex agitat. in judicio. num. 9. vers. exceptio confessionis judiciaria.* Vnd auß ihrer conclusion
160. vnd bitte / unde t actiones æstimator. *Jas.*

num. 129. cum seq. §. omnium. Inst. de actio. bengebracht vnd dargethan / daß Syndicen widerwertig t unzulässliche vnd incompatibilia interdita retinenda & recuperanda cummuliret haben / Jas. num. 154. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acq. poss. unde t merito sunt repellendi. l. 1. C. de fur. l. 5. C. de hered. act. unde exceptio t contrarietatis ab actore propositæ est liti finitæ, & repellit a limite judicii agentem, etiam in hac compromissi materia. Blanc. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. §. tertio ex judicio. num. 3. vers. contrarietatis allegata per Alex. consil. 121. viso. num. 5. vol. 1. per l. ult. ubi Angel. de codicell.

Darauß dann dringen die volæ des rechtes / quod exceptio t expetitione apparens, 164. tanquam notoria, impediatur, etiam in compromissis, liti ingressum, quasi per propriam agentis confessionem in libello factam. *Blanc. d. trac. de compromiss. §. tertio ex judicio. num. 2. vers. exceptio expetitione apparens. sicut & omnis alia exceptio, per quam concluditur actionem non competere. Blanc. d. quest. 4. de compromiss. tit. de except. imped. §. quarto ex actionis defectu. num. 1. & 2.*

Am Sechsten / articuliren Syndici, daß vor 50. 60. 100. vnd mehr Jahren / die Bürgermeister das jus patronatus, vnd geklagte güter besessen vnd innengehabt / quæ est irrelevant & inepta agendi ratio, cum, etiam si daretur aliàs hic actio, interea tamen temporis præscribere 40. annis potuisset ex auth. quas actiones. *C. de SS. eccles. c. de quarta. de præscript. unde est hæc t articulandi forma irrelevant, quando non probatur de quinque in decem annos & consequenter ascendendo in antiquissimum usque tempus immemorialis præscriptionis. Bart. num. 18. 19. 20. Franc. Balb. & repetentes. l. Celsus. de usucap. Bald. §. si quis per 30. num. 6. 7. 10. si de feud. defunc. Masbes. sing. 116. Nota. num. 11. nec sufficit de facto possessionem aliquando usurpatam, præsertim in ecclesiasticis, quæ t a laico, etiam patrono, mala fide possideatur. c. relatum. c. 4. 5. de jure patronat. c. que contra. de reg. jur. in 6. nisi de continuatione probetur. Ederar. consil. 107. num. 16. & nisi de titulo constet. Paris. consil. 95. num. 21. vol. 4. præsertim cum hic jus commune resistat istis actoribus vel laicis extra possessionem bonorum ecclesiæ. Steph. Bertrand. consil. 133. viso in princ. vol. 2. Paris. consil. 45. num. 19. 21. lib. 1. Est igitur hæc actio inepta & irrelevant. l. neg. C. de probat. Jas. & Dd. l. 4. C. Qui admitt. ut exceptio petitionis ineptæ. l. si patronus. ubi Bart. & Dd. de jure juran. Blancus de compromiss. §. tertio ex agitat. in judicio. num. 1. addens,*

dens, etiam in terminis nostris, quod hæc exceptio impediat actionem ex compromisso, per Corn. consil. 121. quanquam. num. 1. 2. vol. 1. maximè cum ineptitudo, vel quod irrelevans sit actio, apparet, ut hic, ex libello & actis, ut Blancus *ibidem* exponit. Nam quæ exceptiones ex libello & actis apparent, non opus habent probatione, cum a-

168. Ita t̄ faciant notorium inter partes. Jas. l. 1.
 169. ejus. num. 3. si cert. petat. & libellus t̄ probet contra libellantem. Panormitan. num. 3. 4. c. examinata. de jud. l. cum precum. ubi Bald. C. de lib. caus. Quocirca quæ t̄ inde apparent exceptiones, non opus habent alia probatione, sed probantur in continenti ex inspectione scripturæ & actorum, & agentem à limine judicii repellunt. Marant. in spec. jud. partis 6. memb. 9. de except. num. 195. Blanc. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. in princ. num. 1. 2. 3. Bart. Dd. l. nam postea. in princ. de jurejurand.

Auf welchen allen / Letzlich / noch ein andere exceptio privilegiata & impediens litis ingressum sich creuget / nempe notorius t̄ defectus ac notoria injustitia agentis, quem judex à limine judicii repellere debet, nec pati ut lis contestetur. Spec. de except. §. dicto. in fin. Joan. And. Domin. Philip. Franc. in 38. limit. c. 1. de lit. contest. in 6. Et in terminis, quod compromissum judicium impediat, Blancus tract. de compromiss. p. 4. tit. de except. imped. §. quarto ex actionis defectu. num. 7. vers. exceptio notoria, si constet judici de injustitia agentis. Socinus consil. 38. pro decisione. in fin. vol. 1. dicens, (quod hic benè estimadvertisendum) facis esse, quod ex narratione, tanquam confessione actoris, appareat de ipsius injustitia. ex l. cum precum. C. de lib. caus. Bart. l. cum qui. de verb. oblig. l. ubi pactum. C. de transact. Aretin. l. si quaratur. num. 2. de testament. Alex. consil. 62. in causa. num. 4. vers. tertio pactum. vol. 7.

173. Item alia t̄ exceptio litis finitæ: hic non potes me in jus vocare, per quam declinatur jurisdictio. Francus c. 1. in f. ill. 33. de lit. contest. in 6. Angel. §. equè. in 34. except. Inst. de except. Blanc. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. §. sexto ex dilationis. num. 11. Welche alle umb so viel desto mehr der Syndicen intencion ablehnen vnd verwerffen / sin
 174. temal die t̄ heilsame clausula: petens jus & justitiam administrari, vnd dergleichen darin nen nicht zubefinden / Jas. & Dd. l. petens. C. de pac. & §. omnium. Inst. de act.

Das also hieraus zuschliessen / vnd dissals zusprechen vnd zuerkennen / daß Klagende Syndicen ihrer Klagen nicht besuget / vnd derentwegen beflagter Anwald / oder seine Herren Principalen / von diesem Berichtszwang /

der derordneten Compromissarien / als alhie incompetenten / samdt erstattung der Berichtskosten / zuentsbinden / ex c. examinata, de judic. ubi Dd.

Das aber darüber Beflagter Anwald bittet / Klägere in die dem Compromiss einverleibte Peen der 4000. Goldgülden zuvertheilen / wird ihme meines bedünckens nicht wol angehen / auß Ursachen in obigen rationibus dubitandi zu letzt außgeführt / dahin ichs ihue stellen.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI.

Als aber die andere einreden betrifft / achte ich / daß dieselbige vnerheblich / vnd den sich nicht halten noch hindern mügen / daß Beflagter vom Berichtszwang deswegen solte entbunden werden /

Dann Erstlich / ob es wol nicht ohn / quod judicium reddatur in invitum, so kan doch solches vff ein Compromiss / vnd außershalb den veranlassung / nicht gezogen werden / de his rebus. de arbit. cum aliis supra allegat.

So ist es auch zuversichen / wann Beflagtes theil kein erhebliche declinatorien oder privilegierte dilatorien litis finitæ hat / dadurch Kläger vom eintritt der Gerichte zurepelliren / c. 1. de litis contest. in 6. l. 2. si quis in jus vocat. Exceptio t̄ enim derogat regulæ in actu excepto. Dec. num. 20. cum seq. l. 1. de reg. jur. l. omnis. eod. tit. late Sebast. Med. in princ. reg. num. 40. cum seq.

Welche aldiereil alhie heuffig vnd gründlich von beflagtem Fürstlichen Anwalden den Klägern fûrgeworffen / vnd auß den acten vnd Klaglibell selbst städlich beygebracht / Als mag die obgesetzte Regel dissals nichts wirken / l. Lucius. §. heredibus. ad SC. Trebell. l. generaliter. §. uxori. de usufr. legat. l. si chor. §. 1. l. si ita. de legat. 3. l. quintus. de auro & argent. legat. Dec. num. 30. Cag. num. 34. l. 1. de reg. jur. Sebast. Med. in prefat. reg. num. 37. & 38. cum ibi adductis. Zugeschweigen / quod t̄ etiam in dubio magis ad absolutionem rei, quam condemnationem judex propendere debeat. l. Arrianus. de actionib. l. 3. de probat. cum similib.

Vors Andere / ob wol im Compromiss Klage / wegen beyden Klöstern vnd deren juris patronatus, samdt anhängiger gerechtigkeit vorbehalten / so wird doch dissals des Klosters S. J. halben nicht geklaget / auch keine gerechtigkeit des andern Klosters zum H. E. oder juris patronatus vnd anhängigen gerechtigkeit / sondern ex interdicto retinenda & recuperanda, die restitution ratione spolii, vnd daß auch wegen P. zu S. P. Kirch gehörig / gesucht /

sucht / von welchen allen gar nicht im Compromiß versehen noch zusuchen nachgelassen / wie auch zur zeit der Veranlassung darvon kein Streit gewesen / daß also / außserhalb des auftrages / nichtiger weiß diese forderung angelichet worden / d. l. de his rebus. de arb. Darumb die Regel: quod compromissis sit standum, nicht dem Beklagten / sondern Klägern im wege lieget / wie in acten gründlich aufgeführt.

178. Die Dritte Regel reconventionis hat in compromissis, quæ sunt stricti juris, nicht statt / wicoben dargethan / Blanc. de compromiss. quest. 4. principal. in princ. tit. de quibus causis possit ac debeat compromitti. num. 23. versic. causa reconventionis. per Bart. & Da. arch. & consequenter. C. de sentent. Socin. c. 1. quest. 4. per illum tex. de mut. petit. Alex. consil. 119. vol. 2. cons. 335. in princ. vol. 7. Lanfranc. de Oria. quest. 6. princ. quest. 29. c. cum dilectus. de arb. 179. Imò hæc exceptio impedit litis ingressum. Blanc. de compromiss. quest. 4. princ. tit. de except. imped. §. secundo ex successione. num. 11. vers. si ex reconventione.

- Und wann sie gleich zusehlich were / so ist doch diffals in der verfassung ausdrücklich versehen / wie weit vnd worauff jederm theil zutragen nachgelassen seyn sol / darauf nicht zutreten / quia conventio t dat formam & legem compromisso, ut præterea nihil peti possit. l. quid tamen. 21. §. plenum. 6. & passim. de arb. d. c. cum dilectus. de arbit. cum similib.

- Zum Vierter / die vntüchtigkeit des klagenden Syndicats ist hiebervorn gnugsam dargethan / dagegen das eingelegte Syndicat Klägern nicht behülfflich seyn kan / sintemal es vff die geklagte sück nicht gerichtet / sondern allein vff die im auftrag vorbehaltene vnd aufgesetzte forderung so in dieser convention nicht deducet / unde referens t deficit, ubi deest relatum. l. in testamento. de condit. & demonstrat. gloss. & Bald. l. 2. C. de error. advocator. wie dann beklagter Fürst. Anwald in seinen segen zur gnade hat darzethan.

Darinnen vffs Fünffte / auch ansehnlich erhärtet / daß es ein andere gelegenheit habe mit beklagten Fürsten / so mit den Klöstern the res Landes vnd Gebiet jure universitatis beliehen / vnd darüber Oberherren seyn / vnd also die vermuetung der Recht vor sich haben / c. nimis. de jure jur. c. 2. de rest. spol. in 6. cum similib.

- Zum Sechsten hat klagender Syndicus mit dem Compromiß sich diffals nicht zube helfen / weil er außserhalb dessen reconvention anstellet / wie oben dargethan / vnd ist der beklagten Herren anführen diffals vor kein jus tertii machen / sintemal alhie / Klägers selbst bekentniß nach / beklagter Herrzog diese ist geklagte gerechtigkeit / so viel Jahr besessen hat / welche Klägere restituiren bitten / Lit t.

enim magna utilitas & commodum jus possessionis. §. commodum. de interd. l. 1. is qui. de rei vend. l. fin. C. cod. tit. cum similib.

Setzet also auch die Siebende einrede / de continentia causa & connexitate, Cum nihil inter se habeant commune proprietatis questio & possessionis ac spoli pernot. d. l. naturaliter. §. nihil commune. de acq. poss. ubi Dd. Nam in t arbitrio connexa & coher- 183. rentia habentur, sine quibus explicari principale non potest. gloss. c. cum dilectus. verb. nisi de his. de arbit. Petitorium t autem tunc 184. questione possessionis recte definiri potest. Menoch. remed. recuper. 1. num. 364.

Vnd ist die im Compromiß anhängende gerechtigkeit von keiner andern zu unterscheiden / dann de proximè precedenti jure patronatus & petitorio. Castrens. num. 3. l. si idem. §. fin. de transact. Jas. num. 8. C. de lib. præterit. ad quod refertur. wie dann auch das wort Gerechtigkeit vffs petitorium, nicht aber vffs possessorium recuperandæ vel retinendæ lautet / & alioquin conjunctim t & copulatè 185. posita æqualiter & in ejus significatione sunt exaudienda. l. reos. 11. §. cum tabulis esset. 1. de duob. reis. l. 1. C. si plures una sent. Jas. l. Gallus. §. quidam. num. 12. de lib. & post h. Bald. l. sed etsi. §. questum. num. 4. & Jas. num. 15. si quis cautionib. Panormitan. num. 18. post gloss. c. 1. commodat. & accessorium t non potest 186. alio sensu vel jure capi quam principale. l. 4. de usur. l. si qui accessionis. de fidejuss. c. accessorium. de reg. jur. in 6. ideoque de t adhæ- 187. rentibus & accessoriis idem judicatur, quod de iis, quibus adhærent & adjunguntur. c. volentes. 8. de off. legat. l. quæ religiosis. 43. de relig. & sumpt. fun. late Monsan. tract. fin. regund. cap. 79. num. 3. & 4. per l. cum qui ades. de usucap. cum aliis supra allegat. wie beklagter Fürst. Anwald stadlich begebracht hat.

So ist auch im andern Klagsstück vff restitution des Buets P. vnd andern zur P. Kirchen gehörig geklaget / welche sück doch mit dem geringsten buchstab in vffgerichtem auftragen nicht einverleibet noch aufgesetzt / Ergo nullitas. ex d. l. de his. de arb. cum similib.

Der Achte gegenwärtig heere wol ein ansehen / wann alhier allein de forma oder de inepitidine libelli streit fürstele / Weil es aber an allen substantialibus eines rechtlichen Proceß mangelt / compromisso. competente judice, actore, reo, rebus petitis, foro competentis, & modo agendi, Als haben Klägere sich damit nicht zube helfen / Vnd kan diffals der Handel nicht halbirt noch getheilt werden / do außserhalb des Compromiß vor unbequemen Compromissarien von darzu vntüchtigen Syndicen / die sücke / so im Compromiß nicht begriffen / gefordert werden / cum totus pro- cellus

cessus ex his causis reddatur nullus, l. fin. & tot. tit. C. de his qua à non compet. jud. l. de his rebus. & passim. de arb. & obstant exceptiones hic impediennes litis ingressum, fürnemlich weil alles durch reconvention iho gesucht wird / so doch im Compromiß nicht zulässig / per jura superius allegat.

188. Darumb auch die Neunde ratio dubi-
tandi alhie verwerfflich / dann im t. Cammer-
gericht / ausserhalb des Compromiß / vff
Compromißsachen nicht kan noch sol gespro-
chen werden / c. cum dilectus. de arb. l. de his re-
bus. ff. cod. quoniam etiam in curia princi-
pis non pronuntiatur extra acta vel com-
promissum. l. 2. §. fin. C. si per vim vel alio mod.
c. in causis. de re judica. nec ea quæ juris sunt
189. naturæ vel gentium, ut pacta aut compro-
190. missa. l. 1. in princ. de pac. princeps t. negli-

gere in judicando potest aut debet. Crævet.
consil. 5. num. 5. & de antiq. temp. in princ.
num. 30. Menoch. latè remed. recuper. 8. num.
58.

Daher dann auch das Zehende gegen
argument barfellig / sintemal per modum
reconventionis, vnd ausserhalb der in vers-
fassung gedachter convention, dissals keine
reconvention noch causa possessorii zules-
lich / wie oben ergründet.

Die Elffte gegenversach ist wol befesti-
get / derhalb auch Beklagte meines bedau-
ckens die geforderte straff der 4000 Goldgü-
den schwerlich werden erhalten / auß oben ange-
deuten versachen / dahin ich kürz halben mich
referire, Jedoch besserer meinung allent-
halbenvorffenglich vnd vn-
begeben / &c.

CONSILIUM CCCXLI. DE PROBATIONE DO- MINII.

SUMMARIA.

1. Appellari in continenti, & viva voce, potest.
2. Appellationis formalia quæ?
3. Stylus Curia pro lege servatur.
4. Appellatio ex formalibus & materialibus di-
judicatur.
5. Probatio dubia contra producentem interpre-
tanda: & num. 89.
6. Testibus singularibus & sibi contrariis non cre-
ditur.
7. Rescriptum sub. & obreptitium nullum.
8. Furtum committere, & rem alienam mobi-
lem vendere nemo presumitur.
9. Simulationibus & absurditatibus credendum
non est.
10. Definitiva sententia est, quæ definit negotium
inter partes.
11. Gravamina omnia in Appellationis instru-
mento deducere opus non est.
12. Sententia, non habens absolutionem vel con-
demnationem, nulla.
13. Expensa sine condemnatione vel absolutione
in sententia reservanda non sunt.
14. Contrarietas sententiarum parit nullita-
tem.
15. Error calculi sententiam reddit nullam.
16. Acta sunt ungula ad sententiam.
17. Sententia secundum acta & probata feren-
da.
18. Clausula: Potens sibi jus & justiciam admini-
strari &c. utilis: quæ?
19. Instrumentum sigillo civitatis munitum pu-

blicum efficitur, & plenam fidem mere-
tur.

20. Adori incumbit probatio.
21. Probatio irrelevans non est imponenta.
22. Rei judicata standum.

RATIONUM DUBITANDI.

23. Serbo non plenè creditur pro Domino. &
num. 71.
24. Scriptura individua est.
25. Scripturam, etiam pro parte, pro se addu-
cens totam contra se valere cogitur. &
num. 27.
26. Scripturam pro se adducens totam approbare
censetur. & num. 28. 48.
29. etiam privatam;
30. aut falsam & subreptitiam;
31. etiam in verbis enunciatis.
32. Protestatio scripturam producentis non pra-
stat, quo minus scriptura tota contra se
probet.
33. Productio documentorum prae textu erroris
revocari nequit.
34. Traditione dominium acquiritur.
35. Contrahere, acquirere, possidere suo nomine
quilibet presumitur.
36. Praesentia in actu idonea est scientia causa.

RATIONUM DECIDENDI.

37. Sententia incerta non valet. & num. 42.
38. Relatum inest referenti.
39. etiam in sententia.

40. Res mobilis & immobilis quomodo describenda in res vindicatione.
41. Sententia prior ubi erronea, posterior quocumque ad eam refertur, talis.
43. Sententia relatum ubi deficit, ipsa quocumque deficit.
44. Sententia causa ubi deficit, & ipsa deficit.
45. Antecedente desit, uelto, destruitur & consequens.
46. Praesuppositum ubi non datur, cessat dispositum.
47. Reus qui in exceptione dicit confiteri censetur.
49. Dolus non praesumitur.
50. Cessionarius utitur jure cedentis.
51. ex Separatis nihil inferitur. & num. 55.
52. Antecedens qui non probat, nec obstat consequenti.
53. Probatio super re non litigiosa frustra fit.
54. Pretium rei aliud est à re.
56. Geminatio & repetitio confirmat.
57. Facta non praesumuntur, sed probanda sunt.
58. Creditur cuilibet contra se, non pro se.
59. Jus extinctum cedit nequit.
60. Res apud sequestrem deposita nulli proficit ad jus querendum pendente lite.
61. Scriptura Comitum & Judicis publicum facit instrumentum.
62. Condicio iniqua alteri per alterum non inferenda.
63. Arrestum vel sequestrum sine consensu partis vel Judicis cognitione, relaxari nequit.
64. Suspectum sit, quod occultatur.
65. in Contractu considerandum cui queratur.
66. ab intentione judicatur omnia.
67. Negotium mandatu vel respectu alterius qui gerit, ipsi, non sibi, acquirit.
68. Lucrum ex alieno sentire non debet.
69. Dominium in se suis non incurrit.
70. Testis, qui non reddit rationem, quare dominium alicujus sit, nihil probat.
72. Probatio generalis, quae ad aliud referri potest, nihil probat.
73. Fraus & dolus nemini patrocinari debent.
74. Testis, certitudinaliter non deponenti, non creditur.
75. in Appellationis instantia non probata probari possunt.
76. Dispositio Clem. ult. extra de testib. non obstat.
77. Appellatio reducit rem ad tempus litis contestatae.
78. post Litis contestationem probare licet.
79. Dolus est occulta animi machinatio. & num. 85.

80. Dolus per judicia & qualesquales probationes, monstratur.
81. Contractuum simulationes & fraudes probantur per judicia & praesumptiones:
82. & per testimonium partis:
83. & per conjecturas.
84. Doli probatio arbitrio judicis relinquitur.
85. per Juramentum extorquentur ab Animo qua dependens. & num. 87.
86. Juramentum purgationis & probationis in qualibet litis parte exigi potest.
88. Absesse quod contingit, hoc esse non probat.
90. Probatio ex nova causa de novo insitui potest.

Der Fall / so zu berathschlagen / vorhelt sich fürstlich folgender gestalt :

Err J. C. von Antorff hat etliche Gelder / so seinem Schuldigern N. N. zukommen sollen / arrestirt, welche Summa N. Bürger zu L. vor die seine vertreten wil / diewegen Er wieder ihn erwehnten G. seine Gummerklage angestellet / vnd verfolget / darinnen so weit verfahren / daß den 13. Nov. Anno 1584. von Gerichten erkandt / daß Beklagter N. vermüge der Fürstl. Justification, daß Dominium gnugsam erwiesen vnd dargethan / diewegen er auch die 1200 Thaler mit mehrern recht zubehalten befugt / dann daß ihn Kläger darvon dringen möge / von Rechts wegen / So viel die expens belanget / darumb gehet ferner was recht ist: Publicirt den 13. Nov. An. 1584.

Solch Urtheil hat Klagender G. alsbald ad acta gescholten / vnd darvon appelliret / wie er zu rhuen wol befugt gewesen / Nam in t continenti ad 1. acta potest viva voce sine instrumento appellari. l. 1. in fine. cum l. seq. de appellat. l. litigatoribus. ubi Bar. & Dd. C. eod. tit. Specular. eod. §. qualiter. in princ. Rob. Maran. in spec. jud. partis 6. p. 3. & ult. actu 2. de appellat. num. 136. 137. 140. 141. cum multis segg. auch die Apostolos gebeten / vnd also die formalien

Ppp

materialien seiner appellation rectificirt /
l. eos. §. apostolos. ubi Bar. & Dd. C. de appellat. l. quoniam. i. C. eod. tit. Innocent. & Canon. c. 1. extr. eod. late Rob. Marant. in spec. iud. partis 6. p. 3. & ult. act. 2. de appellat. num. 131. de qua forma Andreas Geyl. lib. 1. observ. 124. per tot. Robert. Maranta praell. loc. num. 129. cum multis seqq. quast. 2. zum wenigsten nach
 3. *gewonheit des Ortes / qui stylus t Curiae pro lege servari debet. Andr. Geyl. observ. ut. 55. num. 4. Ever. loc. 105. astylo Cur.*

Das also nunmehr allein wegen der materialien diese irrung zuentscheidet / Nam omnis t appellatio ex formationis & materialibus dijudicatur. *And. Geyl. lib. 1. observ. 119. num. 1. 2. per c. Romana. §. si vero. de appell. in 6. Anton. de S. Georgi in rub. eod. num. 68. Chilian in prac. cap. 109. num. 1.*

Der materialien halben beschweret sich aber Appellant vber solch Urtheil / Erstlich darumb / daß beklagtes N. Beyer artickel vnd der daruff gehörter Zeugen Aussage / gar generales seyn / also daß solche ihre Aussage nulla necessaria consequentia auff die gelieferten Rohre gezogen werden kan / vnd darumb die ganze probatio gar dubia & ambigua befunden wird /
 5. *welche t nach besag der Rechten in allem wege wieder producenten zuverstehen vnd zuinterpretiren sey / c. in praesentia. §. ubi gloss. verb. dubium. de probat. Jason. in l. non hoc. num. 4. C. unde legitimi. cum ibi allegat.*

Zum Andern / daß beklagte Zeugen in ihrer aussage vielfeltig singularis seyn / quibus t non creditur. *l. licet. 9. ubi gloss. verb. singulares. de probat. auch ihnen selbst vnd einer dem andern / sonderlich aber H. H. vnd G. L. bald im ersten vnd fürnehmsten Artickel directè contrarii seyn / quibus multo minus creditur. c. licet. 9. vers. quia sibi invicem contradicunt. extr. de probat. Alex. consil. 18. num. 7. vol. 1. cons. 34. num. 6. vol. 3. c. praterea. 27. c. in nostra. 32. ubi Canon. de testib. Bal. l. scriptura. num. 8. C. de fide instrum. Dec. l. ubi. 149. num. 1. cum seqq. & ibi Cagn. de reg. iur. Bal. l. ult. num. 18. C. de edict. Divi Hadria. Butrig. tract. de testib. num. 16. Gemin. num. 195. Jacob. Aedig. num. 58. Tynd. num. 5. Nepos a Monte Albano. num. 121. Campens. reg. 224. eod.*

tract. Bart. l. qui falso. de testib. Grammat. voto. 30. num. 24. voto. 31. num. 19.

Vors Dritte / daß des Verküffers G. L. aussage / mit St. N. Zeugnuß nicht vbereinstimmt / also daß zu spüren / wie der Handel von L. vnd N. vff ein vnder schleiff angefangen / vnd N. die gelieferte Rohre vnd daher rührende arrestirte Gelder / für das selbige zuvertreten sich unbilliger weise unterlehet / daß Klägers Schuldigern H. in der warheit zustendig ist.

Am Vierden / daß die von Producenten Beklagten beygebrachte kundschafft vom Herrn Schatzmeister der Gron Polen / vielfeltig verdeckt vnd allem / was in der Sachen vorgelauffen ex diametro zuwieder /
 7. *Derwegen auch nicht richtig außgebracht / vnd unglaublich / ut rescriptum t sub & obreptione conquisitum, quod nullum parere debet effectum, sed potius venit annullandum. l. cessi. C. si contra jus. l. i. C. de collus. de teger. l. si quis obrepsit. de fals. c. ceterum. c. super. & passim. extr. de rescript. gloss. l. sed si hac. §. patronum. verb. per obreptionem. de in ius vocan. Corn. consil. 45. in hac. num. 7. vol. 2. Mynsing. observ. 8. cent 4.*

Vffs Fünffte / daß die gelieferten Rohre dem Herrn Schatzmeister durch St. N. vnd nicht durch beklagten Producenten verkauft seyn / welches seinem gerühmeten dominio stracks zuwieder / Non t enim praesumitur quis alienam rem mobilem vendere, & sic furtum committere velle. *gloss. & Dd. l. rem alienam. de contrah. empt.*

Am Sechsten / daß auch folgendes die lieferung vff solchen verkauff vnd Contract des St. N. sey geschehen / welches abermal mit des Beklagten gerühmeten Dominio nicht vbereinstimmen wil.

Zum Siebenden / das alles / was von Producenten zu bescheinigung solches domini vorgegeben / lauter greiffliche technæ & absurditates seyn / quibus t non est accedendum. *l. 3. C. Plus valere. l. cum ita. 21. C. de transact. Everar. loc. ab absurdo.*

Beyn-

Befindet demnach J. G. auß angezogenen vnd dergleichen erheblichen vrsachen sich des gesprochenen Bruthels beschweret / Dann weil diß ein diffinitiv seyn wil / quia † definit negotium inter partes. l. 1. ubi Jas. & Dd. de re judica. Marant. in spec. jud. partis 6. p. 3. & ult. art. 1. de sentent. in princ.

10.

11. So† ist appellanten nicht nöthig gewesen / alle beschwerden vnd gründe seiner appellation in continenti anzuziehen / sondern stehet ihm frey / dieselbige vnd andere vrsachen seines beruffens / in justificatione vnd prosecutione secundæ instantiæ weiter aufzuführen / zu verbessern vnd zumehren / Marant. in spec. jud. partis 6. p. ult. act. 2. num. 155. 161. 162. 167. cum multis seqq. & ibi allegat.

Wie dann auch andere fundamenta der beschwerung disfalls verhanden / als daß zum Achten diß † Bruthel weder absolutionem noch condemnationem in sich hat / contra communem formam. l. 1. ubi Jason & Dd. de re jud. qua non servata annullatur. l. prolatam. ubi Bart. Bal. & Dd. C. de sentent. And. Geyl. lib. 1. d. observat. 124. per tot.

12. Vors Neunde / daß die † Expens darinnen ohn einige condemnation oder absolution reservirt / contra gloss. & Dd. l. terminato. C. de fruct. & lit. exp. Lanfranc. in c. quoniam. ii. verb. expensa. num. 5. de probat.

Am Zehenden / daß error calculi manifestus darinnen verhanden / vnd dasselbige nur vff 1200 Thaler gerichtet / do das vorige bruthel vff 1425 Gulden 20 Groschen lautet / vnd also contrarietas † in summis verhanden / atque ideo nullitas. l. ubi. de reg. jur. Nam error † calculi sententiam reddit nullam. l. 1. Qua sent. sine appellat. rescindant.

Welches weiter bezubringen / ist nothwendig / die vorgelauffene Acten vom anfang zum ende zubesehen vnd zurecapituliren / Nam acta † sunt ungulæ ad sententiam, ut ait Schurfhus consil. 98. num. 22. cent. 3. & secundum † acta atque probata debet sententia ferri, teste communis sententia. in l. illicitas. §. de-

ritas. ff. de off. pref. late Covar. var. resol. lib. 1. cap. 1. per tot.

Nun findet sich anfänglich / besage der relation J. G. On den 18. Septembris Anno 1581. vnd folgendes von vndergerichtten gethan / daß J. G. oder seinem volmechtigen Klägern vffgelegt / seine Klage vnd Zusprüche / so er zu dem arrestirten Gelde zu haben vermeinet / neben den documenten schriftlich bezubringen / darauf das gegenheil auch seine notturfft in scriptis einwenden sol /

Hierauff hat J. G. in termino assignato am bestimpten Freytag hernach zu volge gegebenes abschieds bey den Gerichten sein Klaglibell eingebracht / kürzlich schließende: Weil die bey H. St. deponirten Geldewegen des beygelegten mit A. contracts / auff welchen H. B. die lieferung der Rohre gethan / wie B. außweiset / herfließen / daß er wegen der vom Contrahenten geschehener gerichtliche transportation sub C. dieselben mit mehrer rechten zu empfangen besuget / dann ihn jemandts darvon abdringen können / petens sibi jus & justitiam administrari, quæ † clausula salutaris adjecta, secundum Jasonem, tres habet utilitates, & inter alias hanc, ut omnes actiones, omneq; jus, quod competere potest actori, prout ipsi melius commodare potest, in judicio videatur deductum. Jason. l. petens. 27. num. 5. & 6. C. de pact. c. 1. de off. ordinar. c. 1. de off. deleg. Menoch. in pralud. remed. recuper. num. 14. Ant. Gab. Rom. lib. 6. tit. de clausul. conclus. 4. Mynsing. consil. 59. num. 15.

Zu sterckung derselben Klagseind zugleich die 3. briefliche Urkunden A. B. C. mit vbergeben / darinnen sub lit. A. St. M. bef. nnet / daß er einen rechten vffrichtigen Rauff mit Herrn J. D. Castellanen vnd der Cron Polen Schatzmeistern vff 880. lange Schwambroß geschlossen habe / die er zusagt vnd verspricht in 4. Wochen nach Ostern zu Königsperg zuliefern / welche laut Er. Gn. des Käuffers Schuldbriefs ohne verzug / schaden

vnd enkosten stracks nach der lieff-
 rung gezahlet werden sollen etc. gesche-
 hen zu Warschau den 24. Febr. An-
 no 1581.

Under dem buchstab B. bekennet
 H. W. daß Er wegen seines Herrn M.
 wolgedachten Herrn J. D. Polnischen
 obristen Schatzmeistern vff den con-
 tract, welchen St. M. mit Er. Gn. in
 Warschau geschlossen hette/6n. lange
 Schwambrohr mit formen vnd fre-
 gern bey jedem Rohr/wie es mit St.
 Gn. dem Herrn Schatzmeistern abge-
 redet/ jeder stück zu 70. groschen Pol-
 nisch geliefert/ vnd dafür von J. H.
 Bürgern in Danzig/als St. Gn. Be-
 fehlhabern vollkommene Bezahlung
 empfangen habe/nemlich 763. Unge-
 rische Gulden einen Thaler vnd 7. gro-
 schen münze/ macht zu 30. groschen
 1425. Gulden 20. groschen/ wegen
 welcher summen er vorgemelten Herrn
 Schatzmeistern im Nahmen vnd von
 wegen obgedachts seines Jundern M.
 welchem die gelieferte 6n. Rohr zuge-
 hörig gewesen/ hiermit genzlich quit-
 turet/ vor allen nachmahung schad-
 los zu halten gelobende etc. In Königs-
 berg den 14. Jun. Anno 1581.

In lit. C. est extractum latine con-
 ceptum sub sigillo civitatis ex actis
 consularibus oppidi Obernikii, ubi
 comparens coram proconsulibus &
 consulatu oppidi Obernikii St. M. re-
 cognovit sibi extare apud Illustr. & ma-
 gnificum Dn. J. D. Thesaurarium regni
 &c. 2503 fl. Polonicales & decem gros-
 sos ratione 880. bombardarum ejusde
 venditarum celsit, Itaq; transportat &
 omne jus suum supra nominatorum
 2503 flor. & 10. gros. Polonicalium in J.
 C. dans & concedens eidem Jacobo C.
 omnimodam & irrevocabilem pote-
 statem & auctoritatem recipiendi su-
 pra nominatos 2503 flor. & 10. gros. Po-
 lonicales tam ab Illustri & Magnifico
 Dn. Joanne D. Regni Thesaurario &c.
 quam à Commissario vel plenipoten-
 te ejus & de receptis quittandum, In

cujus rei testimonium & fidem sigillū
 hujus oppidi Obernikii presentibus
 appensum est. Actum ibidem 1. Aug.
 Anno 1581. quo t̄ quidem civitatis sigillo
 publicum instrumentum efficitur, quod
 plenam fidem facit. *Raldus in fine C. de rub.
 C. de fide instrumentor. Schurffius consil. 7. licet
 num. 6. consil. 39. in presenti num. 1. C. 2. cent. 1.
 per c. cum dilectus. 9. de fid. instr. & alia jura
 quæ allegat.*

Es ist aber hieruff nach etlichen
 deducten gesprochen/das Beflagter
 M. das libellirte Geld der 1425 gulden
 20 groschen so bey St. St. arrestirt mit
 mehrem recht zubehalten befuget/als
 daß ihn Kläger darvon dringen müge/
 von Rechtswegen/den 6. Oct. An. 1581.

Dieses Urtheils hat sich Kläger
 beschweret/dasselbe ordentlicher wei-
 se an J. J. Gn. durch appellation ge-
 bracht/alda ohne weiter beweiß/so t̄
 sonst dem Klagenden theil obliegt/
*l. actor. C. de probat. l. 4. C. de eden. c. ult. de jure
 jur. von J. J. Gn. die formalien besten-
 dig erkandt/der materialien halben a-
 ber/das vbel gesprochen vñ wol appel-
 lirt/sondern Beflagter appellat sein
 gerühmtes dominium der gelieferten
 Rohre zuerweisen schuldig/wann sol-
 ches geschehen/ alsdann in der sachen
 weiter ergehe/was Recht ist/Remitti-
 ren demnach diesen Handel etc. datum
 6 Nov. Ann. 81. Ob aber vñ die Rohre
 nicht/sondern arrestirte Geld gekla-
 get/dennoch weil diß Urtheil solchen
 beweiß Beflagten vfferlegt/wil fol-
 gen/das der grund der sachen daruff
 beruhe/quia irrelevant t̄ probatio non so-
 let, reo p̄sertim, imponi. gloss. l. 1. vers. non e-
 nim debet. de condic. ob turp. caus. l. ad probatio-
 nem. C. de probat. c. cum consingat. 36. ubi gloss.
 pen. verb. nihilominus, de off. jud. deleg.*

Vnd weil diß erkentniß res judi-
 cata worden/hat man darinnen wei-
 ter nicht zu disputiren/ sed rei t̄ judicata
 standum est. *l. 1. C. de adv. divers. jud.*

Berühen also prima facie diese
 acten ex re judicata daruff/ ob Be-
 flagter das Dominium der ge-
 liefferten Rohre bewiesen habe.

RATIO.

RATIONES DUBITANDI PRO REO.

Welches Erstlich scheint beygebracht zu seyn durch des Klägers selbst erkundt. B. darinnen H. W. beflagtes Diener bekennet solches buchstablich: Im Nahmen vnd von wegen meines Juncfern N. welchem die gelieferte 611. Rohr zugehörig gewesen / &c.

23. Ob aber sonst dem † Diener vor seinem Herrn vollkornlich nicht zugleuben / *l. servus. 7. ubi Bald. & Dd. C. de testib. cum simil.* Dennoch hat Kläger sich damit nicht zubehelffen / sondern weil er diß des H. W. Schreiben ganz zubegründung seines intents producirt / so muß er es auch ganz vnd in allen Puncten wieder sich Producenten vollkornlich gelten vnd glauben machen lassen /
24. Scriptura † enim est individua. *August. Berous consil. 38. num. 3. cons. 90. num. 12. 13. vol. 3. Natta consil. 365. num. 2. & 4. vol. 2.* Itaque qui † pro se producit eam vel pro parte tantum (quod tamen hic non factum, cum totam pro se actor produxerit) cogitur pati, ut tota contra se quoque valeat & fidem faciat. *Jas. l. 1. §. editiones. num. 18. & 19. ff. de edendo. Berous & Natta praal. loc. etiam si scriptura sit privata. Schurff. consil. 19. cent. 2.*
25. confiteri † quippe censetur scripturam esse veram, qui pro se suam ad intentionem fundandam producit eam, *l. cum venerabilis. de excep. & quidem omnia in eo contenta fidem mereri. c. cum precum. ubi gloss. Bar. Bal. & Dd. C. de lib. caus. Jason. num. 12. 13. cum multis seqq. in l. 1. §. editiones. ff. de edend. l. certi. §. si nummos. num. 37. sicert. petat. Bal. l. 2. in fine. C. de fideicom. libertatib. Joan. de Platea. l. rura. C. de omni agro desert. lib. 11. Laurent. Sylva. consil. 91. num. 27. lib. 2. Paris. cons. 79. num. 3. lib. 3. Rolan. à Valle consil. 116. lib. 1.*
26. itaque † pati debet, ut contra se valeat & fidem faciat. *l. generaliter. 12. C. de reb. cred. auth. ad hac ubi gloss. & Dd. C. de fid. instr. gloss. & Dd. l. si quis testib. in fine. C. cod. tit. Guid. Pap. decis. 503. per Bart. l. Aurelio. §. idem quaesit. de lib. legat. Henning. God. consil. 16. num. 17.*
27. *l. si filiusfam. ad SC. Maced.* Nam † pro veris agnoscere & fateri intelligitur, qui literas ad suam intentionem fundandam producit. *Panor. & Canonist. c. examinata. de judic. Berous consil. 90. num. 20. vol. 3. Bal. l. 2. C. de fid. lib. Innocent. & Dd. c. mulier. de jurejur. & d. c. cum venerabilis. de except. Craver. consil. 201. num. 6. etiam si † privati hominis, prout est ista, producatur scriptura. Craver. de antiq.*
- 28.
- 29.

*temp. p. 1. §. viso. num. 41. Paris. consil. 125. num. 20. lib. 1. vel etiam si † per se falsa esset. Paris. d. consil. 125. num. 20. lib. 1. vel subreptitia. Cravetta consil. 201. num. 6. adeo ut † stare cogatur illi vel etiam in verbis enunciativis. Cravet. consil. 77. num. 8. vol. 1. Dec. d. c. cum venerabilis. de except. Panormitan. consil. 50. in 2. dubio. lib. 2. Augustinus Berous consil. 90. num. 10. 11. 12. vol. 3. ubi addit: non posse produci instrumentum cum protestatione de acceptando illud pro parte, nec eam † protestationem quicquam mutare, quo minus in reliquis etiam contra producentem probet *Jas. d. l. 1. §. editiones. num. 18. 19. de edendo. Anton. Natta consil. 365. num. 2. 4. vol. 2. Berous consil. 38. num. 3. vol. 3. Paris. consil. 90. num. 1. 2. vol. 1. And. Geyl. obs. 20. num. 3. lib. 2. facit l. etiam. de minorib. l. quadam. 9. §. nummularios. ubi Bald. ff. de edendo.**

Derwegen hat Beflagter einen grossen vorthel / daß sein intent vnd vfferlegte beschelzigung durch Klägers selbst producten dargethan / so † auch pretextu erroris nicht zuwiederruffen / *c. imputari. c. cum Joannes. ubi Hieron. Boyck. de fide instrumentor.*

Zum Andern / stimmt darzu J. H. des Herrn Schatzmeisters Befelhabern producirt schreiben vnder sein Siegel zu Königsperg den 15. Jun. Anno 81. an beflagten N. datirt / darin er ihm zuschreibet vnd bekennet / daß Brieffszeiger sein Diener H. W. alhie zu Königsperg der Eron Polz Schatzmeistern J. D. von seiner des N. wege 611. lange Schwamrohr geliefert habe / welche alle er ihm wegen des Herrn Schatzmeisters jeder stück zu 70 grosch. Polnisch bezahlt / Vors Dritte / besterket solches des Herrn J. D. Schatzmeisters vnder sein Hand vnd Siegel zu Schw. gegeben bekennuß / vom Beflagten producirt / darinnen er öffentlich von sich schreibet / daß er wol den 24. Febr. Anno 81. der Königl. Majestät 2c. zum besten bey St. W. 800 lange Rohr behandelt / weil aber wegen der lieferung nicht geringer zweifel vorgefallen / habe er mit P. von D. gehandelt / daß der ihm die Rohr durch seinen Bruder N. (ist beflagten) zu wege gebracht / vnd in Königspera genüeglich geliefert / Derwegen auch die Bezahlung off seinen befehl durch J. H. bald empfangen vnd gethan worden /

Am Vierden / folgen gleichfalls die Zeugen hierauff / als der erste Zeuge N. sagt bey dem 11. specialinterrogatorien / daß 600. vnd etliche gefertigte Rohr ober ein Jahr zuvor auff seinem boden gelegen / ehe sie N. geliefert / Ergo restatur, daß sie ihm durch einen Kauff zukommen vnd geliefert worden sein / quomodo † dominium acquiritur. *§. per traditionem. §. vendit. 2. Inst. de rer. divis. Ad 10. interrog. hette H. H. niemals gefandt. Ad 11. hette wol vermerkt / daß N. die Rohre gekennt / ob solcher Kauff*

35. Kauff für einen andern geschehen/darvon weiß er nicht/wie solchs auch nicht vermutlich/Quia quisque tibi praesumitur & suo nomine contrahere, acquirere, possidere, non alieno, nisi doceatur contrarium. *Afflic. num. 28. c. 1. de contr. inter mas. & fam. Paris. consil. 75. num. 7. vol. 4. Cast. num. 2. & Dd. l. qui jure familiaritatis. de acq. poss. Ad 13. reddit causam scientia: Were damals durch N. wol des Tax berichtet worden / were ihm aber jho entgangen / Ad 14. sagt / als beyde theile des Kauffs wegen der Kobre eins geworden / weren sie alsbald in fasser geschlagen vnd zu Schiff gebracht / Ad 15. sagt / weiß so eigentlich nicht vmb die lieferung / ohn daß er wol gesehen / (idonea scientia causa) wie das G. L. (Verkäufer) die Kobre zuvor in seinem (Zeugens) hause fleihen lassen / vnd dem N. daruff zugehlet / Ad 16. sagt / wie bey vorigem / were der L. vnd andere / die er nicht gekandt / ab vnd zungen / Ad 17. & 18. were durch G. L. berichtet worden (confessio venditoris) daß ihm der N. zum theil Dalsch baht / zum theil Geldt auff zeit in bezahlung zugesagt / Bey dem ersten positiionalartikel sagt des Kauffs halben wie beyder /*

Ad 2. sagt wahr / habe die lieferung der gestalt selber angesehen / wie bey 15. Interrog. vermeldet /

Ad 3. sagt wahr / weren die Kobre / so viel er deren in seiner verwahrung gehabt / vff beschener lieferung mit Dalsch durch N. bezalet worden / biß auff ein rest ohn gefehr / 120. Thaler / welche auch / wie er glaubt / vnd von andern gehört / bezalet weren /

36. In gleichnuß der Ander Zeuge H. H. Ad 1. speciale interrog. sagt N. hat die Kobre alhier (zu L.) vnd nicht zu Br. gekauft / vnd (er Zeuge) were bey der handlung selber gewesen / qua t est idonea scientia causa. *Bald. & Dd. l. solam. C. de testib. l. data. C. de iis qui accus.*

Ad 2. sagt / Ja weren alle fertig gewesen /

Ad 3. sagt / wie bey dem ersten /

Ad 4. sagt / als der Kauff geschehen / hat N. die Kobre vor sich selber (notetur) verkauft /

Am 18. die bezahlung were an Dalsch vnd Gelde geschehen / Ad 19. hat selber denselben Dalsch hinüber vff Br. an L. geschickt / were auch durch denselben L. berichtet worden / daß N. die rest redlich vnd wol bezalet /

Ad 1. posit. sagt wüß sich des Kauffs ganz wol zubeseiden / die gewisse anzahl were ihm entgangen.

Der Dritte Zeuge G. L. Verkäufer sagt bey dem 1. Artikel / habe mit H. H. nicht handeln / noch ihm ein Kobre / geschweige so viel vertragen wollen / sondern der hat N. zu ihm gebracht / mit dem er vmb 1000. lange Kobre einig worden / vnd hat sie alsbald N. bestalten Schipper geliefert / in des von N. beywesen vngeschr 600. lange Kobre in N. hause / vnd vber die vbrige

gen 400 Kobre hat Zeuge N. sein Hand vnd Siegel müssen geben / ihm die in gewisser zeit zuverschaffen / welches er gethan / vnd in seine Behausung zu L. geliefert.

Den 2. Artikel sagt Zeuge wahr / dann N. wie vorgemeldet / ihm principaliter die Kobre habe aberkauft / vnd ihm dieselben geliefert worden.

Den 3. Artikel sagt er auch wahr / dann N. habe ihm mit Wahren vnd Gelde dermassen bezahlet / daß er ihm habe zudanken /

Ad 3. speciale interrog. sagt / N. habe die Kobre von ihm principaliter gekauft /

Ad 4. bey dem Kauff sey nicht gedacht worden / daß die Kobre dem Polnischen Schatzmeister verkauft /

Ad 6. des N. sey auch nicht gedacht worden /

Ad 9. der producent sey Principaliter gewesen /

Ad 10. H. H. sey ab vnd angegangen / habe aber mit ihm des Kauffs halben nicht zuthuen gehabt /

Ad 12. & 13. die 600. seyn alsbald geliefert / die 400. ex intervallo.

Ad 18. die bezahlung am Geld vnd Dalsch geschehen /

Vffs Fünffte bestercken solchs auch Klager Zeuge H. St. bey dem 3. artikel sagende / daß die Kobre in beysein des H. W. dem J. H. geliefert / vnd auch das Geld empfangen habe.

Ad 4. interrog. sagt / daß er nicht anders weiß / dann daß die 611. Kobre dem N. gehören / (nota) Bey dem 3. fragsstück des 4. 5. 6. artikels sagt / daß er nach den 611. Kobre noch 180 stück empfangen habe / welche ihm N. zugeschickt / vnd dieselbe habe er noch in seinem beschlich vñ verwahrung / er habe auch gehört / daß solche zu Dansig sollen ankomen sein / derwege wüßte er nicht anders / dan daß sie dem N. zugehören /

Ad 4. sagt weil er vom N. beschlich gehabt den rest der Kobre zu empfangen / so könne er errachten / dz die 180 stücke / welche er empfangen / vnd noch in verwahrung hat / zu den 611. Kobre gehören müssen / darzu stimmt auch V. D. auf sage bey den 3. Klagerspositional vnd 4. vnd V. S. bey demselbigen Artikel.

Am Sechsten beweiset solches daß erste der 7. stück vom Rath zu Lübeck auf gebrachte Kundschaft den 28. Jul. An. 82. datirt / Item die andere H. S. verschreibung in Königsperg 15. Jun. im Jahr 1581. datirt / vñ das sechste stück des Herrn D. Schatzmeisters arreßts vñ kündigung.

Vors Siebende beruhet die lieferung H. W. so sie zu Königsperg wegen seines Varn des Beklagten vberliefert bey dem 1. Artikel vnd interrog. vnd bey dem 4. Artikel.

Zum Achten die Braunschweigischen Zeugen haben solches auch von dem Verkäufer G. L. gehört / Daß auß so viel Vrunden / Zeugniß vñ documenten zuschließen sein wil /

will/das Beklagter N. dem Brithel/so res judicata worden/zu volge/sein eigenthum an gelieferten Kohren dargethan/nemlich das sie ihme von L. verkauft vnd gelieffert / er sie auch bezahlt / vnd also die sein eigen worden / vnd er sie ferner dem Königl. Schatzmeister gethan/bewiesen vnd beygebracht habe/juxta l. 4. C. de probat. l. quociens. ubi Jas. l. judicium. C. de res vendicat. §. per traditionem. Inst. de rer. divis. ubi Angel. Fab. & Dd.

RATIONES DECIDENDI pro Appellante ad justificandum ejus appellationem.

S Nun wol diß scheinbare versachen seyn / dennoch ist dawieder allerley vor Appellanten zur justification seiner appellation einzuwenden/

Dann Erstlich das suspendirte Brithel in decisione sehr weitläufftig/general vnd ungewis ist in his verbis: das Beklagter vermüge Fürstl. justification das Dominium gnugsam erwiesen / Dann nicht ausgedruckt/ was für ein Dominium erwiesen/vnd wovon der streit sey / Sententia t autem incerta non valet. toto tit. C. de sentent. qua sine cert. quant. §. curare. Inst. de actio. ubi Jason num. 27. scribit, etiam si incerta res sit petita, tamen judicem certum quid in sententia specificare debere, quod pluribus ibi prosequitur num. 35. & 36. Es referiret sich wol diß Brithel zu dem vorigen/& relatum t inest referenti. l. affe. de hered. instit. etiam t in sententia. Jason. praell. loc. num. 35. 36. cum seqq. l. 5. §. 1. de re judicat. Sebast. Med. reg. 10. Relatum inest referenti. num. 26. & 109. cum ibi allegat. Dasselbige Brithel aber ist in dem Punkte eben so ungewis also lautende: soll denn appellat sol sein gerühmtes dominium der gelieferten Kohre zuerweisen schuldig seyn/

Nun ist zuvor kein anders vom Beklagten gerühmet/dann das in seiner exception gesetset / wie aus den vermeinten beygebrachten documentis nicht zu befinden/das J. C. an seinen des N. erkauften vnd wiederumb verkauften Kohren die tage seines Lebens jus domini noch dominium gehabt / das er derwegen sein Geld auß den erkauften Kohren mit vnbilliger leit biß dahero arrestiret vnd angehalten/ Das also auch alhie dunkel/general vnd vnexplorret/was für ein dominium des beklagten / an welchen vnd wie vielen / auch wohin gelieferte Kohre/gerühmet/ sintemal viel Kohre jährlich zu Wasser vnd Lande manchen gelieffert werden/vnd alhie keine gewisse specificatio oder designatio vorhanden/

Ut t autem pateat, quæ, qualis, quanta res sit, certis est metis describenda. l. ubi. ubi Dd. de verb. obligat. Ferrar. in for. actio. real. verb. custodaret. num. 1. 2. cum seq. Res quidem immobilis per fines vicinos &c. Ferrar. ibidem num. 1. Alex. consil. 73. lib. 3. §. forma. 4. de censib. Mobilis autem de qua hic, non in genere (quomodo hic factum) sed in specie per quantitatem, qualitatem, pondus & numerum est designanda. l. si in rem. 6. de rei vendicat. gloss. & Canonist. c. 2. de lib. oblat. l. 1. §. si quis argentum. & §. stipulationes. depos. l. in actione. in princ. de furt. Ferrar. praell. loco. num. 1. vers. ubi autem res mobilis petitur &c.

Bleibet also diß brithel ungewis vnd nichtig / weil es auß dem gerühmeten relato nicht kan erkletet vnd certificirt werden/ Ripa l. 5. §. 1. num. 8. de re judica. nam quando t prior sententia continet errorem vel vitium, tunc sententia posterior, quæ necessariò refertur ad priorem, eodem vitio laborat. gloss. Bald. & Dd. l. 1. C. de Error. advocator. Angel. l. 1. §. item. Quæ sent. sine appell. rescind. Alex. consil. 79. vol. 2. Tirag. tras. d. ll. connub. gloss. 7. num. 192. Sebast. Med. reg. 10. num. 109. in fine.

Dann/wie vor berührt / sollen vnd müssen die Brithel gewis in rei controversæ specie, quantitate & qualitate seyn / alioquin sententia t incerta ann. hilantur. l. 1. 2. 3. & tot. tit. ubi copiosè Bald. Cyn. Salic. & Dd. C. de sentent. qua sine certa quant. Jas. Angel. Fab. & Dd. §. curare. Inst. de act. ubi etiam hoc tradunt, quoties t deficit relatum sententia, ipsam quoq; deficere. Jason ibi num. 35. cum seqq. ubi post num. 45. aperte tradit, incertitudinem rei vitare sententiam. per Canonistas in c. significantiis. de libell. oblat. Bald. & Angel. in l. fin. circa fin. C. de annal. except.

Zum Andern / ist das antecedens vnd die causa des suspendirten Spruchs/nemlich das vermüge der Fürstl. justification beklagter das dominium gnugsam erwiesen vnd dargethan/vnwarhafftig/vnd den acten nicht gemess/wie hernacher weiter sol aussgeführt werden / Daher die volge dringet / quod quando t sententia causa expresse falsa est, vel deficit, ipsa quoq; sententia deficiat. c. sicut. ubi Canonist. de sent. & re judicat. Tirag. in tras. cessante causa cessat effectus p. 1. num. 21. & 240. & 147. per l. si ad te. de except. rei jud. ubi Socinus in 1. notab. l. 2. l. si mater. eod. tit. & per textum, quem ipse dicit ad hoc esse optimum. c. nos. in princ. de sent. excommu. lib. 6. Parilius loquens in terminis, videlicet causa absolutionis. consil. 102. et si regulariter. num. 17. lib. 1. & consil. 116. circa resolutionem. num. 8. eod. lib. 2. Pro quo facit etiam regula, quod destructo t antecedente destruat etiam conse-

quens. c. cum ex officio, ubi Panor. & Canonist. de prescript. Tirag. in legib. connub. circa fin. verb. contracti. gloss. 3. num. 108. l. 1. §. bujus rei. de off. ejus cui mand. jurisdic. Everard. in loc. legal. 127. a destructione antecedent. ad destruc. conseq. per l. §. quia. vers. ideog. ubi Albericus de Rosat. notat ff. de jurisdic. om. jud. d. l. 1. §. bujus. de off. ejus cui mand. jurisdic. cum aliis quae allegat.

6. Item quod ubi † non datur praesuppositum cesset dispositum. Menoch. remed. recuper. 4. num. 161. cum pluribus ibi deductis.

Das nun diß praesuppositum & antecedens dieses appellirten spruchs nicht dargethan/geben des appellanten angezogene vnd in acten ausgeführte beschwerden / Dann gleich wie verberührt / das Urtheil vngewiß / von welchem dominio vnd Rohren es zuverstehen sey / also ist noch viel vngewisser vnd vnerweist das beklagtes beweisung vff die rohr / das auß das arrestirte vnd streitige Geld gelöst/gehöre /

Sintemal dasselbige herrühret von Rohren / so vff St. M. contract sub lit. A. neben der Klagen eingelegt / dem Polnischen Schatzmeister gelieffert vnd von J. Gn. bezahlt/welche summa besage Lit. C. Klägern vffgetragen vnd cedirt / vnd daruff bey dem Sequestro arrestirt ist / wie der selbst bekennet / darvon Beklagter gar nichts wissen / vnd seine geliefferte Rohre darvon gänzlich abgesondert haben wil / wie dann seine Exception buchsiablich vermag in diesen hellen klaren Worten :

Dann was von dem Contractu zwischen der Kron Polen Schatzmeistern Herrn J. D. vnd St. M. etlicher langen Schwamb Rohre halben / so wol durch gemelten M. dem J. G. bey wolgedachtem Herren Schatzmeister edicta 2053. Guld. beygebracht worden / solches gehet beklagten nicht an 2c. hat M. etwas verkauft oder ist er dem J. G. etwas schuldig / so ist es billich / das er solches halte vnd volziehe / Beklagter hat sich seiner Güter niemals angemast / auch noch nicht / sondern hat das seinige verkauft / vnd auch das seinige nach außweisung der von Klägern selbst beygebrachten Quittanz vmb desselbigen dati gelieffert / vnangesehen was in derselbigen Quittanz sein in parenthesi (wegen des zwischen wolgedachten Herrn Schatzmeister vnd M. etlicher Rohre halben

getroffenen Vertrags / hinder seinem wissen vnd willen / sondern zweiffel durch jemandes hinterlistigem eingeben mit eingeschoben worden / welches dann weniger dann nichts zu dieser sachen thut / noch Beklagten worinnen versenglich sein kan /

Certi verò juris est, ea, quæ † reus in exceptione dicit & ponit, pro judiciali confessione haberi, & contra eum probare. Jas. l. 1. §. editiones. num. 13. ff. de edendo. Bart. l. 1. in fin. per illum tex. C. de his qui poten. nom. & in l. certum. §. si quis absente. de confess.

Das aber Beklagter diese seines Dieners schrift / so er vor sich gebraucht / quoad parenthesin tadlen wil / in dem leuffet er wieder die gemeine Lehre oben beweiset / quod qui † utitur instrumento, pro se patidebeat, ut in aliis valeat contra se. Jas. num. 12. cum seqq. l. 1. §. editiones. de edend. l. certi. §. si nummos. ubi Dec. Alex. & communiter Dd. si cert. petat.

Wiewol auch solche parenthesis in derselbigen Verschreibung B. nicht befindlich / vnd werden die wort vom Beklagten vbel vnd gestümelt angezogen / welche also lauten :

Ich H. W. bekenne hier mit dieser schrift / das ich von wegen meines Herrn N. Bürgern zu L. dem großmechtigen wolgebornen Herrn J. D. Polnischen Castellan der Kron Polen obristen Schatzmeistern 2c. in Königsberg gelieffert habe vff den Contract, welchen St. M. mit Sr. Gn. in Warschau geschlossen hat / 6u. lange Schwamb Rohre 2c. wie es mit J. Gn. abgeredet 2c.

So ist auch nicht vernütlich / das solches hinterlistig eingeschoben / cum dolus † non praesumatur. l. quoties. §. qui dolo. de probat.

Das es auch weniger dann nichts zur sachen thun sol / noch Beklagtem versenglich sein könne / leffet sich wol von Beklagten schreiben / aber weil M. sein Recht vnd geldere dieses contracts Klägern cedirt / vermüge lit. C. der derhalben die gefallene Kauffgeldere arrestirt vnd daruff geklaget / Ut cessionarius † utatur jure cedentis. Lemptor. hereditatis. §. C. de hered. vend. so volget je darauff / das diß der fürnehmste grund vnd hauptpunct der sachen sey /

Vnd wird auch solches vielfältig sonsten durch Klägers Zeugen St. M. vnd M. S. J. H. H. M. auch andern beygebracht / sonderlich durch Herrn J. D. Schatzmeisters bekenn

47.

48.

49.

50.

kenntnis / auff Schwere datirt 9. Jan. Anno 1582. welches das Dritte der 7. stück ist / vnd des Richters im Rucphoff zu R. Kundschaft / so das 7. stück ist /

Weil nun mit diesem Contract vnd daruff gelieferte vnd bezahlte Rohre Beklagter nicht wil zuhinh haben / so dringet die volge / das er kein Recht an denen darauff gelaserten vnd arrestirten Kauffgeldern habe / sondern dieselbe Klägern auß der Cession C. billich volgen / l. 1. 2. C. de act. l. emptor. C. de heredit. vend. Spec. de cefs. aut.

31. Ist auch volqig / das des Beklagten beweiskartikel vnd beweisung allein dahin gerichtet / das er von G. L. Bürgern zu Pr. 1000. Rohre gekauft vnd gelieffert / zu diesem Handel impertinent, noch zur sachen nicht gehörig / quoniam ex t separatis nihil infertur. l. ult. de calumn. l. si maritus. C. de donat. int. vir. & uxor. Zugeschweigen wie vnerheblich / widerwertig vnd verdächtig diese / wie in disputationibus vnd appellation dargethan / Bleibet also das antecedens des Urtheils vnd expressa causa nichtia vnd unbestendig / derwegen auch das darauff fließende consequens zu wasser geritten wird / Nam qui t non probat antecedens nec obtinet consequens. Bart. l. 2. §. idem Labeo. de aqua plu.

Zum Dritten / wann gleich das antecedens vermüge der Fürstl. justification erharet were / gesehet doch vngestanden / so volget das consequens darumb nicht / das die arrestirte 1200. Thaler Beklagter vor Klägern mit mehreren Rechten zuhalten befliget /

32. Dann die gelieferte Rohre noch deren dominium, welches lang vor dieser Rechtfertigung den Polen zugestanden / §. per traditionem. §. vendita. Infl. de rer. divis. alhie nicht streitig / ut probatio t superre non litigiosa frustra hat aut queratur, sondern das arrestirte Geld / Aliud t autem est res aliud reiprecium. l. 1. l. 2. l. vendit. 6. §. passim. C. de act. empte. Ex t separatis autem & diversis non infertur. l. inter. §. sacram. vers. sed diversum. de li. o. Welches das Fürstliche justification Urtheil lauter hat vorgeschrieben /

Dann wann gleich das dominium der Rohre Beklagter beweisen würde / so spricht ihm die geklämmerte Kauffgeldere nicht zu, sondern setzt allein daruff : Wann solches geschehen / mag alsdann in der sachen weiter ergehen was recht ist /

Dann der Herr Ober Richter ad quem wol gesehen / wann gleich solch dominium dargethan würde / das darumb die sache nicht gewonnen / cum non sit de illo quaesitum vel

litigatum / sondern das es zu weiter ergründung vnd erforschung des heimlichen Handels dienen möchte /

Devorab weil auß allen Vmbstenden leichtlich abzunehmen / das Beklagter nur eine interpolita persona sey / vnd alles nicht weniger dann St. M. H. H. zu gut gehandelt vnd geprakt hat /

Dann H. L. der erste beklagte Zeuge vnd Verkäufer sagt / bey dem ersten Artikel / das H. H. mit ihme Zeugen vmb etlich Rohre Handels wollen / vnd da Zeuge ihme nicht gestracket den Beklagten an ihn gebracht mit dem den Kauff geschlossen / H. D. aber sagt bey dem 10. special interrog. das mit H. H. da bey gewesen der ab- vnd anhangen / So zeit get auch St. M. bey dem 1. Artikel / das die selben Rohre schon vorm Jahre Kön. Majest. angetragen / der sie hernach durch Herrn D. gekauft von Zeugen / daruff Zeuge seinen contract von sich / vnd wiederum der Herr Schatzmeister eine Handschrift gegeben / welche der H. H. zu sich genommen / & licet ejus gesta, Bey dem 2. Klägers Artikel sagt wahr das obgemelte Rohre H. H. zugehörig gewesen / welcher H. ihnen den Zeugen hat gebeten / dieselbige Rohre vff seinen (des Zeugen) nahmen zu verkaufen / damit die Gelde (Vnd hie leuffte der Hase) so darvon kommen sollten / nicht möchten von jemand besprochen oder arrestirt werden / (wie nun geschehen) Dann Zeuge derselbigen andern Artikel / darin solches gesehet / rundt vnd das wahr sagt / bestricket auch bey dem folgenden 3. Artikel das H. H. durch Beklagten vnd seinen Diener dieselbe Rohre zu R. vff ihren Vertrag dem Schatzmeister geltefert habe / Bey dem 4. sagt das er die darauff gelosete Gelde Klägern dem H. H. viel schuldig gewesen / vnd von dem er keine bezahlung sonst bekommen können / vnd nicht des von N. Geld gerichtlich vffgetragen vnd cedirt habe / Darneben setzt auch M. S. den 1. Artikel daruff er befraget / wahr / das im Landtag zu Warschau Anno 81. H. H. ihme bekandt / das er zu L. vngesetlich 800. Schwamb Rohre liegen hette / welche eine lange zeit alda gelegen /

Bey dem 2. Artikel das etliche tage darnach H. H. gegen ihme Zeugen bekandt hat / das er gemelte lange Rohre der Kron zu Polen Schatzmeistern Herrn J. D. durch den St. M. hatte verkaufen lassen /

Bey dem 3. sagt wahr / das St. M. gegen Zeugen bekant / das die 800. lange Rohre so er dem Schatzmeister verkauft nicht sein / sondern des H. H. gewesen seind / wiewol der contract vff ihn gestellet worden / so sey er doch nur ein gebetener darumb gewesen / (notetur quod

gute versach seines wissens) Dann sie in einem Losament alda zu Barschaw damals aelegen/ H. H. bey dem ersten articl. vff ihn gestellt saget wahr/ das H. M. am Landtage zu W. dem Zeugen von diesen 880. langen Schwamb-Rohr/ wie sie ihme angetragen/ vermeldet welche zu L. schon fertig legen/ vnd lange gelegen hetten/ zugehörig H. H. Wäraern von Hamburg (nora) stehet auch zu/ das H. M. ihme vermeldet/ das dieselbige Rohr dem H. H. zugehörten/

Vff den 2. vnd 3. sagt Zeuge/ das er bey der handlung nicht gewesen/ sondern hernachmal/ als der Herr Schammeister vom Hoffe zu haufkommen/ er Zeuge in einer m. sive Gebeten das er sich nach Königsberg sol bezgeben/ vmb dieselben Rohr zuempfangen/ hat auch dem Zeugen des St. M. contract vberantwortet/ sagt auch das er Geld daruff empfangen/

36. Bey dem 4. sagt Zeuge wahr/ das H. W. des N. Diener volgendes ihme zeugen die 6u. lange Rohr vff des St. M. contract geliefert/ vnd Zeuge dieselbe daruff empfangen habe/ (wo bleibt nun Beklagtes vernehmen) Weil aber 880. Rohr gekauft/ habe ihm H. W. vff den rest eine Verschreibung gegeben/ das derselbe vermöge des contractis sollte geliefert werden/ Vnd sind die Rohre vff des St. M. contract geliefert/ Darauf hat sie Zeuge auch empfangen/ *Geminatio & repetitio confirmat. Bart. & Da. l. cum seminus. C. de agric. & cens. lib. 10. Everar. loc. a vigenat.*

Bey dem 5. sagt wahr/ das H. W. gegen ihme Zeugen ausdrücklich bekandt/ das er von seinem Herrn N. (so es jetzt wil verleugnen) den befehl hatte/ das er die 6u. lange Rohr vff des St. M. contract liefern sollte/ vnd mit dem allergeringsten wort nicht Gedacht/ das sein Herr N. oder sein Bruder etwa sonderlich contract wegen der Rohr mit ob gemeltem herren Schammeister hatte/ daruff er liefern wolte/ welches auch des Herrn Schammeisters bekenntnis vnder den sieben stücken aufweist/

Bey dem sechsten sagt wahr/ das Gedachter H. W. gegen ihme Zeugen gleichfalls bekennet/ das sein Herr N. ihme den Revers/ welchen der Herr Schammeister dem St. M. hinwieder gegeben/ mit nach Königsberg auch gegeben hatte/

Bey dem 7. sagt wahr/ das er solchen Revers bey ihme gesehen/ auch in handen gehabt/ gesehen bey seinem Wirth H. St. vnd in desselben gegenwertigkeit/ wie er die zahlung wegen der langen Rohre gethan/ auch das Geld bey dem Wirth in sequentium niedergelegt bis zu lieferung der andern Rohren/

Bey dem 3. special fragsstück Zeuge hat von N. nichts empfangen/ sondern von W.

Bey dem 4. H. St. hat Zeuge nichts/ sondern H. W. bey St. als seinem Wirth geliefert/ bey dem auch Zeuge das Geld niedergelegt. bis der rest geliefert würde/ die Gelde hat Zeuge bey dem Wirth ea conditione niedergelegt das er Bürge dafür geworden. das der rest/ vermöge des St. M. contract. sollte auch abgeliefert werden/ vnd das er das Geld nicht ehe aus seinen handen geben sollte/ Zeuge hat bey St. keine Rohr gesehen/ so dem N. zukommend gewesen/ das er auch solche Rohr nach Königsberg geschickt hatte/

Vffs 5. vnd 6. H. W. hat dem Zeugen den Revers gewiesen/ auch selber vermeldet/ das ihme N. befohlen/ dem jenigen die Rohre zu liefern/ der des N. contract hatte/

H. Womick sagt den ersten Artikel darvff er gefragt/ auch wahr/ das ihn H. H. gebeten seine zu L. liegende Rohre per interpositionem personam durch J. H. dem Schammeister zuverkauffen/ vnd das H. H. zugestendig/ das die Rohre sein weren/

Vff den 3. Artikel wahr/ das er von H. H. gehört/ das er die Rohr durch N. dem Schammeister verkauft hatte/

Bey dem 7. Artikel sagt wahr sein/ das er in der Stadt Thern mit H. H. persönlich geredet vnd gefragt habe/ wie es komme/ das N. die durch St. M. verkaufte Rohre/ welche doch ihme H. wissendlichen zukommen/ vor die seine vertheilte/ daruff H. geantwortet/ das es wol seine Rohr gewesen (hoc acceptatur) sondern habe sie N. verkauft/ (hoc negatur) nec t. præsuntur quia facti. l. sive. C. de probat. nec probatum est, sicut facta probari debent. l. asseveratio. C. de non num. pec. & indeo nullius fidei, quia cuilibet t. contra se non pro se creditur. l. Publia. 26. §. ult. ubi Bart. & Da. ff. de pos. Panor. c. tuanos. num. 1. 6. & 7. de sponsalib. Tirag. de retrac. lig. §. 7. gloss. 4. num. 9. Gezl. de pace publ. lib. 1. cap. 17. num. 1. 2. 3. Cravet. consil. 150. num. 15.

Vffs 1. special fragsstück sagt Zeuge/ H. H. habe ihn abeten/ weil er mit J. H. wol daran/ er wolle so viel bey ihm helfen zuwege bringen/ damit er die Rohre durch denselben dem Schammeister verkaufen möchte/ sagt auch/ das H. H. zugestanden/ das die Rohre sein weren/

Vffs 2. hat Zeuge von H. H. gehört/ das er die Rohre durch den N. dem Herrn Schammeister verkauft hatte/

Bey dem 1. special fragsstück/ Zeuge hatte H. vermahnet seine Rohre grossen Herren zuverkauffen/ er hatte sie dann gewis/ dann mit grossen Herren were böse scherzen/ daruff sich H. erkläret/ er hatte sie gewis/

Bey

Ben dem andern special interrogatorio sagt darumb/ das Zeuge mit dem H. wolgestanden/ Derwegen ist er von dem H. g. beten worden/warumb H. sonst seine (nota proprietatem) Kobre nicht selber verkauft/ weiß er nicht/ vielleicht das er so mit den Leuten nicht be-
handelt gewesen/

Vffs Siebende Zeuge haffet noch vor H. Gefängnis/ darauf er ihn zu W. gelöset/

Die in siebenstücken/ von Klägern producirt/ gibt das erst/ wie H. H. den M. beklagten zu L. gebracht vnd mit ihm contractirt/ Das ander H. St. Bürgers zu R. Verschreibung weist aus/ das vff des M. contract geliefert/ vnd die vollkommene zahlung an 76. Thaler vnd 7. Grosch. münz bey ihme in sequentio deponirt/ biß die vbrige 209. Kobre auch geliefert würden. das also che diß Geld in des M. hande könen/ von M. Klägern cedirt vnd arrethirt/ ut dicte nequeat ius t extinctum esse cessum, de quo Tiraquellus in retrac. l. 26. gloss. 1. n. 53. per l. decem. de u. o. l. Modestinus. de solut. Quamvis enim Dominus emptor solutione se liberaverit. in princ. Inst. quib. mod. toll. tamen imaginario venditori nihil inde fuit acquisitum, cum nihil receperit, nec t res apud sequentem deposita ad ius ullum, in ea quarendum, pendente lite proficiat. l. licet. 17. in fin. depos. l. interesse. 39. de acq. poss. ubi Dd.

Im Dritten bekennet der Schakmeister herr D. das er die Kobre vff M. contract empfangen vnd bezahlt/ vnd sieder mit keinem menschen der Kobre halben gehandelt habe/ solches bestetiget auch das Vierte stück L. S. protestation, vnd auch das siebende stück hernach folgend/ welches offentliche Urkunden seyn/ Scriptura t enim Comitum & iudicis publicum facit instrumentum. c. post cessionem. de iudic. c. cum dilectus. 9. de fide instrum.

Im Fünfften die Losfündigung des arrestis von Herrn D. auß vngleichem bericht geschehen/ kan Klägern an seinen Rechten/ so er verfolget/ nicht hinderlich sein/ Non t enim debet alteri per alterum iniqua conditio inferri. l. non debet. 75. de reg. iur. nec arrestum t vel sequestrum aliter quam consentientibus partibus vel auctoritate iudicis cum cognitione causae relaxari potest. Socin. Alb. & Dd. l. si fidei iussor. §. fin. Quisatisd. cogam. l. imp. §. fin. de appell. A. m. l. consil. 77. n. 8. 9. Schurff. consil. 15. n. 15. 16. cent. 3. Curt. n. 55. Bal. n. 5. & Dd. l. unic. C. de probib. seq. post Rebuff. n. 5. 6. l. litibus. C. de agricol. & censit. lib. 11. Ferrar. in form. Saxim. n. 4. 5. cum seqq.

Zeuge J. C. von G. sagt bey dem 1. Artikel wie er auß G. L. munde gehöret das er H. H. in die raop. lange Kobre verkauft/ Weil aber des sachen nicht richtig/ sey er an N. gera-

then/ vnd mit ihm der Kobre halben/ so H. von ihme hievor erkaufft/ gehandelt/

Item bey dem 3. das L. bekant/ wann H. H. nicht 25. Thaler gelobet/ würde der contract vber die Kobre mit N. nicht vollzogen sein worden/

Item W. B. 2. testis ad 1. & ad 2. art. hat von L. gehöret/ das N. vnd nicht H. H. die lange Kobre bezahlt/ sie hetten wol zusammen einen contract (nota) das gebühret ihm nicht zuzagen/ wolle es auch nicht thun/ Ist t also verdecktig/ quod tam studiosè occultatur. l. in emptione. §. fin. de contrah. empt. gloss. 5. Dd. l. 5. C. eod. l. lata. 27. C. de donat.

Ben dem Dritten hat von L. gehöret/ werden die 25. Thaler nicht gewesen/ so ihme H. noch schuldig/ so hette der Rauff nicht fortgegangen/

Ad 4. art. das von L. er gehöret/ das H. H. zum Rauff reden sol/ dafür wolte ihm H. eine Thonne Biers geben/ voriger Zeuge sagt von 2. Thonnen Hamburger Bier/

Auß diesen allen ist zu mercken/ wie N. beklagter wieder die Warheit verneine/ das die Lieferung der Kobre vff St. M. contract nicht solte geschehen seyn/

Zum andern/ das wie M. also auch N. nur interposita persona vor H. H. gewesen seyn/

Darumb/ vors Dritte/ wann Beklagter gleich bewiesen hette/ das die gelieferte Kobre sein auß L. contract worden/ Dennoch weil er die vff M. vnd also H. H. contract geliefert/ so möchte darauf doch ihme kein Recht an diesem arrethirten Gelde zukommen/ sintemal es sein ni worden/ vnd wegen des M. Rauff/ H. H. zukomme/ Welches kürzlich auß dieser schlus rede volgt/ Die gelieferte Büchsen sein vff M. contract vnd also H. H. zukommen/ Ergo gehören ihme/ als dem Principal venditor/ die darauf gelefete Gelder/ & consequenter seinen gleubigern billich/

Darumb das zuvor eingeführt/ als solte ex re iudicata diß der grund dieser sachen seyn/ ob Beklagter den eigenthumb der gelieferten Kobre bewiesen/ solchs ist nicht also noch einzuräumen/ Dann wann gleich solches erwiesen were/ so volgte doch nicht/ das diß streitige Geld ihme zukommen müße/ sintemal er nicht ihme selbst/ sondern dem H. H. zu ant gehandelt/ vnd vff dessen contract durch M. gemacht auch die Kobre geliefert/ & sic quod dominis non ministro tradiderit ac designarit attendendum. l. sed etsi. §. 1. de contrah. empt.

Considerandum t enim in contractu, cui quaratur, & cuius bono fiat. l. 1. ubi Dd. C. per quas person. quoniam ab t intentione iudicantur omnia. l. non omnia. §. cert. petat.

Thut

- Thut also nichts / das in producentens
schriffe B. W. geset / das die gelieferte Kehr
dem M. zustendig / Dann wann es gleich so we-
re / dennoch weil er sie wegen H. H. gekauft /
vnd vff desselben M. contract geliefert / so mü-
ste doch das pretium dem Principaln vnd
nicht interpolirte person zu kommen / Qui
67. Tenim alterius mandati vel respectu nego-
tium gerit, principali non sibi quaerit. *h. si
procurator. l. deniq. §. fin. §. 101. tit. Mand.*
68. quod bonae fidei congruit, ne tunc lucrum ex a-
lieno sentiat, d. l. deniq. §. si procurator. Man-
dat.

- Wiewol es auch an dem / das die bloße
wort: ad Reum pertinuisse &c. sine reddi-
tione rationis, kein dominium bewiesen /
69. quia dominium tunc non incurrit in sensus,
70. sed ratiocinatione indagatur, ideo nisi tunc re-
tis rationem reddat, quare dominium ali-
cujus sit, nihil probat. *Bald. num. 3. §. 4. l.
solam. 3. C. de testib.*

- Darauf dann volget / das solche schriffe
71. B. des beklagten Dieners / (qui tunc etiam non
probat pro domino. *l. servis. C. de testib.*)
Wann sie gleich von Klägern produciret /
nicht mehr beweisen / dann sie sonst glaub-
würdig / per elegantem doctrinam Bartoli
in. 1. post legatum. num. 2. ff. de his quib. ut in-
dig. cum ibi productis.

- Ist also alles vergeblich / was vom eigen-
thum der Kehr Beklagter bewiesen / sintemal
er nicht ihme / sondern H. H. gehandelt vnd ge-
liefert / zu erfüllung M. Contract, den H. H.
durch denselben mit dem Polen gemacht / Auch
dissals nicht der streit von Kehren / die vor langst
72. dem Polen zu kommen / ut probatio tunc gene-
ralis, quae potest ad aliud referri, nihil hic
probet. *Joan. And. Panor. §. Dd. c. in presen-
tia. in penult. notab. de probat.* sondern vom
Geld darauf gelöst vnd arrestirt / ob es vor
des Principaln Verküffern Geld machen/
praesertim ex cessione. *l. emptor. C. de hered.
vend. oder der interpolirte person, quae alte-
ri & in alterius rem contraxerit. Item an-
fraus tunc & dolus alicui debeant patrocinari.
c. ex insinuatione. in fin. de appellat. c. 2. de dolo
& contumac. §. pass. m.* Darumb auch das
justification Brithel vff beweis des domini
die Kehr nicht das fundament der sachen stü-
het / sondern hat wollen solches zuver liquidiz-
ren lassen / auff das man dardurch vff den grund
kommen möchte / mit diesem anhang, das dar-
vff ferner ergehen sol / was recht ist /

- Damit es aber am beweis des verdeckten
Handels nicht irgend mangeln möchte / quia
74. non tunc creditur nisi iis, qui certitudinaliter
deponunt. *Felin. c. quoties. num. 7. de testib.*
were mein rath / man hette sich wegen des ap-
pellanten nach deducirten beschwerungen dar-

- von oben / der Regel tunc gebraucht non probata
75. probabo. *l. eos. §. 1. l. in offerendo. l. per hanc.
C. de appellat.* daran nicht hindern mag / clem.
ult. tunc de testib. sintemal sie im Reich nicht
76. breuchlich / *Mynsing. obs. 41. cent. 1.* wie auch
sonst / *Bald. d. l. per hanc. C. de appellat. Guido
Papa decis. 14. cum appellatio tunc reducat rem
ad tempus litis contestatae. l. ita demum. C.
de procurat. post tunc quod probare licet. c. quo-
nam. §. tot. tit. extra. Ut lite non contestat.*
77. fürnemlich weil diese beweisung nicht superius
dem articulis, aut directè contrariis, sed pla-
ne novis, sol gestellt werden / Nemlich vff die
heimliche parien / so beklagter N. vnd H. H.
unter einander gehabt / vnd das St. M. auch
N. beklagter nicht ihnen / sondern H. H. zu gut
gehandelt vnd geliefert / darzu L. der Verküf-
fer wegen der Braunschweigischen Zeugenbes-
kenntnis / velut ex nova causa, zu reproducis-
ren / auch H. H. selbst mit zeugen aid zubelegen
vnd zubefragen / Nam dolus tunc est occulta
79. animi machinatio. *l. ult. C. de litigios. ideo
non tunc nisi per indicia probatur. l. dolum. C.
de dol. mal.* Et recipiuntur ad hoc quales
80. probationes, cum aliae manifestiores in ta-
libus haberi nequeant. *l. non omnis. §. a bar-
baris. de re militar. l. fin. autem. §. si homo. de rei
vend. l. arboribus. §. de illo. de usufruc. l. quo fi-
lium. §. Sabinus. ad Trebell. Bald. c. 1. in princ.
num. 6. de feudi cognit. Everb. in prafat. loc. leg.
col. 2. Bald. consil. 152. num. 6. cons. 37. lib. 1. cons.
241. p. 2. Rolan. à Valle consil. 50. num. 2. vol. 1.
Et ita in dolo probando per conjecturas &
indicia concludit Craver. consil. 143. num. 9.
13. 14. praesertim in iis, quae clam & occultè
gerentur, prout hic factum. *Tiraq. de retrac.
lig. §. 1. gloss. 14. num. 38. §. de retrac. convent.
in princ. num. 34. Corn. consil. 171. vol. 2. Cano-
nist. c. prater ea. de testib. c. literas. de presumpt.
Dec. consil. 472. num. 3. Castrens. consil. 119. in
fin. lib. 1. Alex. consil. 123. num. 9. vol. 1. §. cons.
23. num. 6. ubi Molin. verb. contenta. lib. 2. Mont.
fin. reg. cap. 50. Hypp. in pract. §. diligenter. nu.
125.* Quamobrem etiam simulationes tunc
81. ceteraq; fraudes occulta contractuum per
ejusmodi indicia, praesumptiones, circum-
stantias & hujusmodi probationem, quae
haberi potest, probantur, late Cepolla trac.
de simulat. contrac. per totum. etiamsi tunc per
82. testimonium partis. *Tiraq. de retrac. prox. §.
1. gloss. 14. num. 53. 55. conjecturas tunc & suspi-
ciones Tiraq. ibidem num. 58. Corn. consil. 4.
num. 2. cons. 135. num. 54. vol. 1. consil. 283. num.
2. vol. 3. Socin. sen. consil. 18. num. 24. vol. 1. cons.
127. num. 7. vol. 3. Dec. consil. 644. num. 4. Cra-
vet. consil. 73. num. 7. cons. 156. num. 7. Joan.
Cephal. consil. 198. num. 16. vol. 2. quod perpetuum
esse scribit Tiraquellus praell. loc. num.
58. in his omnibus, quae occultè & clande-*
stinè*

finè fieri solent. *Et in retrac. convent. in rub. num. 39. Bart. Et recentiores. l. post contractum. de donat. quod t certo determinari nequit, quia iudicis arbitrio relinquitur, quantum per ejusmodi videri debeat & possit probatum. Cravet. consil. 156. num. 24. vol. 1. Cephal. consil. 193. num. 17. vol. 2. Afflic. decus. Neap. 40. num. 19.*

Welches auch darzu dienen kan / das Beklagtem möchte ein Eyd vfferlegt werden / dardurch sich zu erklären / wie es allenthalben mit diesen Handeln beschaffen vnd eine geleghenheit habe /

84. Quoniam ea, quæ t dependent ab animo, ut fraud & dolus l. ult. C. de litigios. & eorum veritas per juramentum exigi seu extorqueri solet & debet. gloss. l. si cui. 7. §. 1. Verb. doceat q. de accusat. Panor. c. presentium. num. 3. de testib. Jas. rep. l. admonendi. num. 3. 37. de iurejur. §. 5. sed ista. num. 121. Inst. de action. §. l. pen. num. 11. de iurisdic. om. jud. Cast. l. sed et si. de iurejur. & tale juramentum t probationis ac purgationis in qualibet litis parte exigi potest. 1. 1. extra. de purg. Canonist. l. generaliter. l. 3. ubi gloss. Et Dd. C. de reb. cred. Repetentes l. admonendi. de iurejur. ubi Jas. num. 2. 9. Curt. num. 313. Panor. Et Canonist. c. continebatur. 6. Verb. juramento. de 37. de impub. ac in specie ejusmodi t per juramentum purgationis, quod à parte exigitur, probari monstrat Tiraquellus de retrac. lig. §. 1. gloss. 14. num. 15.

Im fall man aber zu keinem andern beweiskommen könnte / so halte ich dennoch / beser meinung vnd rathen / das auß obangezogenen versachen vbel gesprochen vnd wol appelliret / sintemal greiffliche defect im spruch vorhanden / auch eigendlich von Beklagtem nicht articulirt noch bewiesen / das ihm eben die Kofre iustendia gewesen seyn / pro se & suo nomine ac jure, so vff St. M. vnd also H.

H. principal Contrahenten Contract der Kron Polen vberliefert. Vnd folget nicht / Beklagter H. hat von L. etliche Kofre gekauft vnd zu Schiffe gebracht / Ergo müssen es dieselben / quia non t probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. L. neg. C. de probat. ubi Bald. Et Dd.

Sonderlich weil damals wegen wehren den Polnischen vnd Moskowischen Krieg viel Tausent Kofre dahin sein verkauft vnd geliefert worden / Weil aber diese uralte Kofre eigendlich vff M. vnd also H. contract geliefert vnd bezahlt / dafür auch die Geldere empfangen / bezahlt / vnd arretirt / so müssen die Geldere H. als Principal Verkäufern volgen / vnd was t in der beweisung dunkel vnd zweiffelhafftig wieder den Zeugsführer gedeutet worden / c. in presentia de probat.

Damit man es aber richtiger machen könnte / were wol das sicherste / die t beweisung noch herfür gehen zulassen / salt ernova causa, de qua auth. at qui. C. de probat. Dann in voriger hat man eigendlich den grund des Handels demassen nicht erfahren noch erfinden können / wie es und auß den acten / beweisungen vnd Producten sich erzeigen wil /

Daruff eines bessern Urtheils dann in erster Instanz zugewarten / nemlich / das der materialsten halber nunmehr so viel befündlich / das in erster Instanz vbel gesprochen vnd wol darvon appelliret / Derwegen auch die arretirte Geldere vff St. M. vnd H. H. contract, daraus sie gelöst / Klägern dem sie ediret vnd vffgetragen / vor Beklagten / so dahin zu verheln / billich gevolget / vnd die gerichtssachen gegen einander auß beweglichen versachen compensirt / verglichen vnd vffgehoben werden / V. X. wegen.

Weiter weiß ich in dieser sülpe der zeit vnd nach gelegenheit der sachen nichts zu untern 2c Salvo &c.

CONSILIUM CCCXLII.
DE SUCCESSIONE, PE-
TITIONE HEREDITATIS, JU-
RAMENTO DELATO ET IN LI-
TEM, PROBATIONIBUS
ET SENTENTIA.

S U M M A R I A.

1. Jus ex facto oritur.
2. Justa causa decisio dari nequit, ubi factum non satis perceptum.
3. Prasuppositum ubi non datur, cessat dispositum. & num. 248.
4. Fundamento destructo superadificata corrunt.
5. Acta probant contra producentem.
6. Acta faciunt notorium inter partes, & num. 31.
7. Acta sunt ungulae ad sententiam.
8. Perspectum satis quod non est, de eo certi quid statui nequit.
9. Probationes post publicata & didicita attestata, super iisdem articulis, non admittuntur.
10. Liquidatio recipit omnes ordinarii iudicii exceptiones.
11. Liquidatio quid?
12. Sententia juxta jus interpretanda. & num. 102.
13. Instrumenta usq; ad conclusionem in causa, produci possunt.
14. Priora quomodo Partes intellexerint ex post facto judicatur.
15. Judex contra allegationem pronuncians, ab ea recessisse praesumitur.
16. Articuli impertinentes non relevant.
17. Probatum quod est, ejus probatio ulterius non exigenda.
18. ex Actis quae referuntur, nisi inde appareant, nulla sunt.
19. Copia Consiliorum adversa parti danda.
20. Sententia super quantitate jurejurando definienda, interlocutoria est. & num. 129.
21. Interlocutoria partibus transit in rem judicatam. & num. 106.
22. Protestatio juri non habentis nihil operatur.
23. Protestatio juri non habentis quid?
24. Sententia non pendet a voluntate partis.
25. Contentiosa jurisdictio opponitur voluntariae.
26. Contentiosa jurisdictio in ius redditur.
27. Judex affectibus indulgens injuste judicat.
28. Affectus sunt varii Veritas una est.
29. Generalia non concludunt aut relevant. & num. 36.
30. Correxisse seipsum nemo praesumitur.
31. Immemor salutis aeternae nemo praesumitur.
32. Pejerasse nemo praesumitur.
33. Perjurium quid?
34. Contrariorum alterutrum falsum est.
35. Probare in genere non sufficit.
36. Allegare non sufficit, nisi sequatur probare.
37. Veritas propter unius contradictionem vel assertionem non mutatur.
38. Actor calumniari videtur, obiciens res, quod probare non potest.
39. Icti ad rem respondere debent.
40. Consilium intelligi debet, si preces veritate nitantur, & secundum ea quae proponuntur.
41. Judex Consilium Jurisperitorum non semper sequi tenetur.
42. Judex litem suam facit, qui Consilium, ab una saltem parte petatum, sequitur.
43. Judex in pluribus Consiliis discordantibus magis fundatum sequi debet.
44. Veritas sermonibus praevalere debet.
45. Judex secundum veritatem judicare debet. & num. 48.
46. Veritati opinio non praevalet.
47. Causa finalis in exordio notatur.
48. ex Causa finali omnia pendent.
49. Eventus formatur a primordio.
50. Principium trahit ad se medium & finem.
51. Finem ex ordine principii metimur.
52. in Principio quae ponuntur, ad finem referuntur.
53. Facti quaestio prudentissimos fallit.
54. Sententiam mandans restitutionem sub juramento interlocutoria est.
55. Sententia posterior respicienda.
56. Dispositio posterior derogat priori.
57. Rescri-

PRIMAE QUESTIONIS
RESOLUTIONIS.

59. Rescri-

59. Rescriptum posterius tollit prius.
60. Probationes ulteriores, post rem judicatam, ex nova causa admittuntur, quando inventario vel consensu res delata fuit.
61. Probatio contraria, etiam post juramentum prestitum, admittitur.
62. Sententia contra sententiam ex iudem, alius non admittitur, sed ex nova causa.
63. ad impossibile cogi nemo debet. & num. 67.
64. Impossibilia vel facti sunt vel juris.
65. pro Infeclis habenda, quae contra jus fiunt.
66. Possit id tantum dicimus quod jure & bene possimus.
67. Sententia, impossibile in iungens, ipso jure nulla est.
68. Pietas & existimatio quando laeditur, impossibilitas censetur.
70. Impossibile de facto est quod per naturam praestari nequit.
71. Impossibile de jure quid?
72. Perjurium nemo subire debet de facto ignoto & alieno.
73. Sententia adigens ad perjurium nulla est. & num. 78.
74. Sententia contra jus lata est nulla.
75. Sententia Juri & Justitia conformis esse debet.
76. Justitia administratio in libello petitur.
77. Sententia notorie iniqua non transit in rem judicatam.
79. Heres ignoras factum defuncti.
80. Heres de facto defuncti jurare non sentitur: Limitatur num. 81.
82. Condicio: si poteris jurare &c. conscientiam jurantis respicit.
84. Judicis Officio incumbit operam dare, neque perjurium committat.
85. Fienda prohiberi possunt multa, quae facta non revocantur.
86. Connexa & Continentia non dividenda.
87. ad Principale quoniam tenetur, nec ad accessarium obligatur:
88. nec ad surrogatum, etiam ex juramento.
89. Sententia contraria vel diversa non facile ferenda.
90. Juramenta supervacanea vitanda.
91. Principale ubi non debetur, ibi nec accessarium.
92. Juramentum probationis loco est. & num. 100. 138. 143.
93. Ratio ubi eadem, ibi eadem dispositio.
94. Ratio est juris anima, medulla & forma:
95. & causa finalis.
96. Ratio sola dispositionem inducit.
97. Ratio juris ipsa lex est:
98. extendit & restringit legem.
99. Tempus 40. vel 50. annorum pro antiquo, in probationis materia, habetur. & num. 109.
101. Iudex interlocutoriam sententiam revocare potest. & num. 128. 130. 131.
103. Juramentum juxta jura interpretandum.
104. Iudex non attentis exceptionibus iudicans tacite illas rejecisse intelligitur.
105. Res judicata retrahari nequit. Declaratur num. 146.
107. Sententia contra rem judicatam est nulla.
108. Partes a sententia non appellantes eam approbare censentur. & num. 133.
109. Regressus ad ea, quibus renunciatum, non patet. & num. 111. 148.
110. Variatio prohibetur in judiciis.
112. contra Tres Sententias conformes venire, non licet.
113. Judicium, & Executio redditur in invitum.
114. Contraria in uno subiecto esse nequeunt.
115. Contrariorum uno posito alterum removetur.
116. Probationem suscipiens juramenti exactione renunciat. & num. 147.
117. Protestatio actui contraria nihil operatur.
118. Facta praesent verbis, in declaranda voluntate.
119. Protestatio animi protestantis declarat.
120. a Protestatione contraria facto recessum videtur.
121. Protestatio conservat jus protestantis.
122. a Protestatione, etiam geminata, receditur per plures actus contrarios.
123. Sententia publicam auctoritatem habet. Declaratur num. 125.
124. Juri publico renunciari nequit.
126. Sententia privatorum pallionibus subjacet.
132. Sententia juramento firmata retrahari nequit.
134. Appellatio rejecta pro non interposita habetur.
135. Instrumenta probant contra producentem.
136. Bonaquibet, post fratres, extraneis donare potest.
137. Bona futura & praesentia mortis causa donari possunt.

137. Presumptio probatione tollitur.
141. Juramentum credulitatis ab herede non exigitur, ob dolum vel culpam defuncti, licet cum eo non contestat. Declaratur num. 141.
142. Suffusiones juramento tolluntur.
144. Modilia facie perdis possunt.
145. Heres justam habens ignorantiam, de mobilibus à defuncto relicto jurare non tenetur.
149. Sententia contra rem judicatam lata paulo confirmari potest.
150. Pacula super re judicata licet, non transigi.
151. Jactare suum nemo presumitur.
152. Remittere est donare.
153. Renissio & Donatio non presumitur: praesertim in Mulieribus.
154. à Perjurio qualis qualis causa excusat. & num. 158.
156. Perjuriantium ex dolo committitur.
157. à Dolo qualibet causa, etiam injusta, excusat.
159. Conjectura alia ubi capi potest, dolum non presumitur.
160. Delicta aut Perjurii via non facile aperienda.
161. Culpam non presumitur.
162. Jururandus qui praestitit absolvendus.
163. Reus, auctore non probante, absolvendus. & num. 194. 201. 204.
164. Judex praescriptionem, praesertim allegatam, supplere debet.
165. Praescriptio post 30. annos excludit petitionem hereditatis, & possessorem securum facit.
166. Jus retentionis ex titulo & voluntate minus solenni competit.
167. Obligatio Naturalis ex testamento minus solenni datur.

II. QUESTIONIS.

168. Probationes leviores sufficiunt in Antiquis.
170. Testimonio de proprio facto creditur, non de alieno:
171. etiam si in summa dignitate sit.
172. Cardinalatus summa dignitas est.
173. Testis de credulitate deponenti non creditur.
174. verbum Credit, interdum veritatis interdum credulitatis est.
175. Testis de veritate, non de credulitate, deponere debet.
176. Testis, se certo scire, dicenti non creditur, sine idonea scientia rationis.

177. Testis per alius exteriores sensuum deponere debet.
178. Valorem bonorum scire non incurrit in sensum, sed ratiocinationis est.
179. Testis de iis, quae ratiocinationis sunt, deponenti, sine idonea scientia rationis, non creditur.
180. Dictum testis sibi infirmum alius firmum esse nequit.
181. Ignorantia praesumitur in pupillo.
182. de Facultatibus suis saepe amplius sperant homines, quam in iis repertur.
183. Dives dicitur, qui 50. Coronatos in bonis habet.
184. Dives quis sit, arbitrio judicii committitur.
185. Depositio generalis non probat.
186. Depositio non concludens, quoad alios pro nulla habetur. & num. 189. 190.
187. Legatis exhauritur interdum hereditas.
188. Non probat hoc esse, quod ab hoc abesse potest.
191. Probatio ejus, quod probatur, non imponenda.
192. Demonstratio rei demonstrata frustra adjuetur.
193. praesertim jurata.
195. Juramentum necessarium non imponendum, nisi simpliciter sit probatum.
196. Juramenta supervacua admittenda non sunt.

TERTIAE QUESTIONIS.

197. Juramentum in litem, & taxatio rei petita, quando locum habeant? & num. 202. 224. 226.
198. Sententia libello congruere debet, si actor probaverit.
199. Probationi Sententia accommodanda: alias Judex litem suam facit.
203. Regula standum, in casibus non exceptis. & num. 212.
205. Judex taxat quantitatem pecuniae ad viam rescindendam legata: & dotem: & alimenta: & pretium relictionis: & emptionis pretium: & generaliter, quaecumque quantitatem debuit sed incertam. Declaratur num. 224.
211. Locupletari cum alterius jactura nemo debet.
213. verb. Aliquando & interdum particularitatem,

statem, & regulam in contrarium esse, notat. & num. 214.

215. *Taxationem ex necessitate & patrimonii relinquentis facultate assumat Judex.*
216. *Taxatio relictorum favorabilium facile admittitur.*
217. *Incertitudo quantitatis in contractibus non favorabilibus obligationem vitiat.*
218. *Paria sunt non esse & non apparere.*
219. *Veritas non apparet actus judiciales vitiat.*
220. *Condemnatio fieri nequit, ubi non apparet certitudo petiti.*
221. *Probari quæ non possunt pro nullis habentur. & num. 258.*
222. *Probare non sufficit, nisi evidenter probetur.*
223. *Juramento & Rei judicata per indirectum Judex derogare nequit.*
225. *Aequitas Canonica in terris Imperii non semper servatur.*
227. *contra Jus quæsum, nisi ex novo probationibus, judicare nequit Judex.*
228. *Probationibus superfluis nemo onerandus.*
229. *Acta plenissime probant contra producentem.*
230. *Acta excludunt omnem presumptionem malitiæ.*
231. *Judex ea, quæ parti incumbunt, facere non debet.*
232. *Instrumentum ab utraq, parte allegatum, contra utrumq, probat.*
233. *Obligatio naturalis ad resentmentem sufficit.*
234. *Hereditas ab intestato, præsertim collateralibus gradu equalibus, equaliter deservitur hereditas.*
235. *Judex in dubio ita judicare debet, ut partium conventioni satisfiat.*
236. *& ut servetur equalitas:*
237. *& ut quam minus partibus præjudicetur:*
238. *Interesse plerumq, ad minorem summam reducitur.*

IV. QUESTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

239. *Judex in restitutionem Fructuum non condemnans, absolvisse ab eis censetur: Fallit in petitione hereditatis. num. 241. 249.*
240. *Officium judicis post sententiam expirat.*
242. *Heres in vitium defuncti succedit.*
243. *Heres ob malam defuncti fidem non usufructu, nec fructus acquirit.*
244. *Error juris ad fructus acquirendos prodest.*

245. *Fructus post petitionem hereditatem possessor non lucratur.*

246. *Filius & Heres eadem cum defuncto persona.*

RATIONUM DECIDENDI.

247. *Contraria in uno subiecto esse nequeunt.*
249. *in Judicium deductum non videtur, quod post evenit.*
250. *Fructus non petiti non adjudicantur. & num. 261.*
251. *Judex non supplet actionem.*
252. *Officium non impetie Judex nisi imploratur.*
253. *Fructus non debentur, ubi de principali non constat.*
254. *Positiones probant contraponentem.*
255. *Bona fides post 30. annos præsumitur.*
256. *Petitio hereditatis præscribitur 30. annis.*
257. *Fructus ex bona fide acquiruntur.*
259. *Judici non creditur, nisi quatenus ex aliis constat.*
260. *Copia, etiam à Notario extraneo subscripta, non probat.*
262. *Fructus non adjudicantur, ubi actor non probavit perceptos vel percipi potuisse à reo.*
263. *Restituendi verbum & fructuum restitutionem continet in legibus, non in sententia.*
264. *Sententia stricti juris est.*

In schwebenden Rechtsfachen vnd gebrochen der B. zu S. Klegern eines/wieder der R. Pl. zum Br. beflagten anders theils/ist der Warheit fast ehlich / das des Beklagten Echnmacher / im letzten einbringen / wieder den/der Juristischen Faculter zuhelfenstadt von Klägern erlangten / vnd ad acta gelegten Nachschlag/angezogen/vnd auch dargethan / wie dasselbige bedenden ex talis præsuppositis, vielleicht auß mangel sarrigen berichts / oder durch ungleiche erzehlung der geschichte/auffgebawet / derwegen die Richter nicht allein in acht haben sollen e. judices. 3. quæst. 7. sondern auch quod ex factis oritur. l. si ex pluri. §. inclivo. ad L. Aquil. Vnd derwegen/wo † man in facto verhöfset / vnd die acten

acten nicht recht einnimbt / kein recht-
messig bedenden erfolgen kan / l. 1. 2. de
jur. & fac. ignor. l. ut responsum. C. de trans-
act. Cum ubi † non datur præsuppositum
cesset dispositum. Menoch. remed. recu-
perans. 9. num. 161. & destructo † fundamen-
to superedificata corrunt. l. egi. de except.
rei judicat. Ederard. in Top. seu loc. legal. præ-
fat. circa fin.

Wahr ist es wol / das den 16.
Jul. Anno 69. erkant / das Klägere /
als H. von B. Erben / zu der articu-
lirten Erbschafft pro rata besuget / vnd
derwegen Beklagter Klägern diesel-
bige vermittels eines besondern In-
ventarij oder in mangelung desselben /
mitteltst endes heraußser zugeben vnd
zu restituiren schuldig / Vnd ob wol
davon aus Keyß. Sammergericht
Beklagter appellirt / das dennoch
daselbst den 14. Mart. Anno 71. die sa-
che als desert nicht angenommen /
sondern an Richter voriger Instanz
remittirt vnd gewiesen / Es bekun-
nen aber die Herren Consulti oder
vielmehr Klägere / so solchen Nach-
schlag eingelegt / ut † merito contra-
dictus probet. Panor. c. examinata. num. 3. &
4. de iudic. l. cum pretium. C. de lib. caus. Jas.
l. 1. §. editiones. num. 12. wß. ad 19. de edendo.
welchs dann Beklagter billich vor be-
kandt annimbt / das / do vß angereg-
tes Vertheil / vnd remittirten Proceß /
von den Under Richtern voriger In-
stanz / die execution geschehen sollen /
Beklagter vorgewandt / das dieser
Erbschall zu vorn / vnd ehe er zur Welt
gebohren / sich hette zugetragen / vnd
das er derwegen von keinem Inventa-
rio wüßte / vielweniger bey seinem Ey-
de anzeigen könnte (notetur) was in
der geforderten H. von Pl. Erbschafft
gewesen were / wie dann die Acten
anweisen / quæ † faciunt notorium
inter partes. Jas. l. ejus. num. 3. sicut petat.
& l. admonendi. num. 64. de iure iuran. & l.
si unus. 23. §. pactus. 2. de pac. num. 43. So-
cin. consil. 28. pro decisione. num. 24. vol. 1.
Dec. ausb. si quis in aliquo. num. 27. C. de eden-
do. & sunt † ungulz ad sententiam, Schurff.
consil. 98. num. 22. cent. 3.

Hieruff sagen die Consulti, auß
mangel gnugsam berichts / oder viel-
leicht / das sie die acten nicht ganz ge-
habt / ut de † non perspecto certi nihil
statui potuerit. l. in civile. ubi Bald. Alb. Zas. &
Dd. de legib. l. argentarius. 10. §. 1. ff. de edendo.
das Klägenden L. vnd E. von B. vß-
erlegt worden / die zuerkandte Erb-
schafft zu liquidiren / lassen aber die
media vnd fundamenta cause auß /
daruff doch der Handel mehrentheils
beruhet /

Dann nach remittirtem vnd zur
execution gewiesenen oberwehnten
Vertheil vß der Parteyen angeben-
tetes einbringen im nahmen der Her-
zogen von N. als Richter erster In-
stanz den 15. Octobris Anno 72. besage
der acten / erkandt / wosern Beklagter
N. von Pl. endlich schwer wird / das
er kein Inventarium von H. Pl. gütern
in seines Vaters Erbschafft gefunden /
auch kein Vater dieselben Güter zu-
vorn / vnd ehe dann N. gebohren wor-
den / zu sich genommen / so ist Klä-
gere die geforderte Erbschafft / vnd die
dazü gehörige stück / vor vnsern Com-
missarien 12. gebührlichen zu liquidi-
ren schuldig / von Ambro vnd Rechts-
wegen /

Ich wil aber nicht verneinen /
das in dem etwa vnrecht möchte ge-
sprochen sein / dz man Klägere zu weiter
Liquidation hat zugelassen / dann ihre
vorige beweisung daruff gangen / vnd
haben sich darinnen angemasset zu er-
gründen / das H. Pl. in die 10000. gült.
an Gütern hinder sich verlassen / als
dann der erste beweisartickel daruff
ausdrücklich gerichtet / vnd die Zeugen
darüber verhört / welchs aldrweil sie
nicht hergebracht haben / wie dann
die Herrn Consulti bey resolution der
andern fragen selbst bekennen / So †
solte man billich nach eröffneten vnd
disputirten beweis / vnd sonderlich von
beklagten geleisteten eyde / super iisdē
articulis, keine weitere Liquidation klä-
gern gestattet haben / l. per hanc ubi Bald.
& Dd.

Et Dd. C. de temp. appellat. §. si vero. in auct. de testib. c. fraternitatis. eod. Idque propter timorem subornationis. cle. 2. de testib. auct. at qui semel. ubi gloss. Barr. Bald. Castr. Et omnes Dd. C. de probat. Liquidatio t enim recipit omnes ordinarii iudicii legitimae exceptiones. Belascus de infer. Cam. obligat. tu. de liquidat. num. 3. & dicitur t quando ex actis, instrumentis, confessionibus, attestacionibus res ita liquide apparet, ut nihil obijci possit. c. vstra. c. fin. de cohabitac. cler. ubi Dd. Alvar. l. palam. de verb. significat. c. tertio loco. §. de probat.

10. Ich halte aber / daß t diß Brthel nach den Rechten zuverstehen sey / c. cum ad sedem. 15. in fin. de rest. spol. Jas. in fin. Et Dd. l. sciendum. de V. O. c. cura inter. 13. in fin. c. causam. 14. c. sicut. 16. de re iudicat. ne iuribus adversetur. c. cum inter. 13. de sens. l. 1. nic. C. de inoff. dosib. & nullitas oriatur. l. 1. Qua sent. sine appell. l. cum praelatis. 32. de re iudicat. Nämlich also / daß es Klägere anders dann durch Zeugen liquidiren sollen / Instrumenta t enim usque ad conclusionem in causa produci possunt. c. cum dilectus. 9. de fide instr. Marant. in spec. iud. part. 6. p. 1. act. 8. num. 26. wie dann auch Klägere wol sich bedüncken lassen / vnd vber ihre Liquidation artickel keinen Zeugen angegeben / sondern sich vff voriges Zeugnuß vnd acten referirer haben / ut fiat liquidatio ex processu iam formato, & non formando, ut cesset timor subornationis testium. Afflic. decis. 130.
11. Ex t post factò enim iudicatur, quomodo priora partes intelligant & acceperint. c. officii. 38. ubi gloss. mag. de electio. Barr. consil. 59. num. 6. lib. 1. Cast. consil. 374. super eo. consil. 397. quia. lib. 1.

Diß Brthel ist folgender bestetiget / vnd ein Fürstl. Abschied von den Richtern daruff gegeben worden / also / daß Beklagter nochmals vnsere jüngsten Brthel gebührliche volge zu leisten / vnd den zuerkandten Eyde wirklich zuschweren schuldig / daruff ergethet alsdann ferner was recht ist /

Hieruff hat Beklagter den zuerkandten Eydt geleistet / daher dann daruff / im Nahmen hochermeltes Fürsten / vnd ordentlichen Richtern / erkandt / vnd dieser Bescheid geben / Diemeil Beklagter den zuerkandten

Eydt geleistet / so seynd auch Klägere jüngstem Brthel gebührlichen zuvariiren schuldig /

Daruff / ob wol Klägere sich dessen gewiedriget / vnd sonderlich vff den letzten theil des Anno 69. den 16. Jul. gesprochenen Brthels gedrungen / das krafft desselbigen ohn einiger der Kläger Liquidation Beklagter mittheß Aldes die Erbschafft ihnen zurestuihren schuldig / Soist doch weiter daruff erkandt / wo fern Kläger vnsere am 15. Octobris Anno 72. &c. eröffneten Brthel / mit Liquidirung der Erbschafft / zwischen diß vnd schierstkünftigen Rechtstage / keine volgethun wird / so sollen sie ferner damit nicht gehöret werden / von rechts wegen.

Daß also Klägern dieser becheß / damit sie iso abermals vorkommen / glat aberkandt / welchs auch also res iudicata worden / Quando t enim contra allegationem vel probationem partis iudex pronunciat, intelligitur ab ea recessisse, dato etiam, quod ejus non sit expressè facta mentio. c. subdita. 21. in fin. verb. reprobat. de sent. Et re iudicat.

Daruff ferner den 21. Jan. An. 75. dieser Bescheid erfolgt / daß Klägere eröffnetem Brthel gebührlich zuvariiren schuldig / vnd haben Klägere hienuff ihre Liquidation eingebracht / jedoch / wie ex actis augenscheinlich zu sehen / im zeugnuß allein vndienliche Artickel angegeben / quæ non relevant, etiam si probari possent. c. in presentia. de probat. dann sie allein fürgeben / als hetten sie zuvor in actis liquidirt, vnd eludiren also den rechtlichen spruch / so weitere liquidation von ihnen fordert / vnd vergeblich gesprochen seyn würde / do sie zuvor liquidirer hetten / Cum ejus, quod t probatum est, ulterius probatio non sit exigenda. c. 2. ubi Dd. de probat. Panor. c. nos inter. num. 2. Et 3. de purg. Canon. c. ad nostram. num. 3. de probat. c. accedens. 9. de accusat. & quæ referuntur ex actis, nisi inde appareant, nullius momenti sunt, deficiente relato. Alciat. præsumpt. reg. 2.

num. 4. Alex. l. unic. num. 4. C. ut qua defuncti
advocat. gloss. Bald. & Dd. l. 2. C. de error. ad-
vocat.

Jedoch ist daruff ferner dieser Be-
scheid den 22. April. An. 75. weiter erfol-
get/daß Beklagter seines vorwunders
ungeachtet vff die einkommende liqui-
dation gebühlich zuhandeln schul-
dig. Item weiter den 15. Octobr.
Anno 78. erkandt/ daß Beklagter vff
der Kläger den 14. April. Anno 75. ge-
richtlich einkommene Liquidation-
articul/ Jedoch ausschließliche des 1.
2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. vnd 13.
Artikel/ welche als unzulässig hier-
mit verworffen/ abwesens seines Pro-
curatorn vnd Advocaten/ singulariter
singulis/ vermittelst endes/ zuantwor-
ten schuldig. Ferner den 20. Jan. An-
no 79. daß Beklagter ad proximam,
vermüge voriger Brthel/ sub poena
confessi, zuantworten schuldig. Vnd
folgende 4. Jun. eodem anno, do Klä-
ger ad proximam juramentum dan-
dorum schweren werde/ daß Beklag-
ter alsdann juramentum responden-
dorum zuschweren/ vnd vermittelst
desselben ad proximam, vermüge vo-
riger Brthel/ remoto advocatione &
procuratore, singulariter singulis, zu-
antworten schuldig/ daruff erget
ferner was recht ist. Mehr den 11.
Jul. Anno 79. daß beyde theil die zuer-
fandte ende dandorum & responden-
dorum zuschweren schuldig/ welches
dann also geschehen.

Daruff weiter von Partben ver-
setzt/ vnd Klägere diß Helmstädtische
consilium eingebracht haben/ darvon
Beklagter abschrifft vnd seine not-
turfft dawieder einzubringen erlan-
get/ sicut t̄ ei non debuit denegari. c. cum. 22.
ubi gloss. verb. nec ostensus. de sent. & re jud.
Jalon. l. 2. num. 6. & 7. ubi contra Romanum
confirmat, iudicem debere dare copiam
consiliorum & allegationum juris adversa
parti. per ibi allegat.

Diß alles ist von den consultis
ausgelassen/ die nur vff das am 16. Jul.
Anno 69. gesprochen Brthel vnd re-

mittirte Sachen sehen/ daß hieruff
Klägern vfferlegt/ die zuerfandte
Erbischaft zu liquidiren/ dem zu volge
sie sich dessen angemasset/ mit feyerli-
cher protestation, sich dardurch auß ge-
melttem Endbrthel nicht zubegeben/
Sie sollten aber das für kein Endbr-
thel halten noch nemen/ so die Sache
nicht definiret/ vnd darnach so viel br-
thel/ wie gemeldet/ erfolget vnd noch
erfolgen werden/ per l. 1. ubi Jas. Zas. &
Dd. de re judicat. Et in terminis, quod non t̄
sit definitiva sed tantum interlocutoria, su-
per quantitate iurejurando definienda, &
quod ideo recipiat contrariam probatio-
nem, ostendit pluribus Jalon l. si quando.
num. 26. cum multis seqq. C. unde vi. & ibi Joan.
Baptista Plotus §. 52. & passim ex doctrina
Innocentii & Dd. c. ult. Quod met. caus.

Die protestation aber des Parthi
so die Consulten auch fast hoch herfür
ziehen/ hilft nicht wieder so viel ge-
sprochen Brthel/ dardurch Klägern
die Liquidation vfferlegt/ Cum etiam t̄
interlocutoria transeant partibus in rem,
judicatam. l. quod iussit. ubi Jas. num. 30. &
Dd. de re jud. & protestatio t̄ jus non haben-
tis nihil operetur. l. si major. 13. C. de rescind.
vendition. Est t̄ autem protestatio jus non
habentis, quoties id, de quo fit protestatio,
non pendet à voluntate protestantis. Bart.
num. 32. Jas. num. 26. & Dd. l. non solum. §.
morte. de oper. no. nunc. gloss. Bart. Bald. &
Dd. l. alimenta. C. de negot. gest. sicut sententia
t̄ iudicis à partis unius voluntate non pen-
det. l. inter. §. 1. ubi Dd. de V. O. ideoq; con-
tentiosa t̄ jurisdictio, velut necessaria, op-
ponitur voluntaria. in l. 1. de off. cons. & pas-
sim. & in iuris t̄ redditur. d. l. inter. §. 1. ubi Dd.
de verbor. obligat.

Daß aber Klägere/ vnd hernach
seine Consulten/ fürgeben/ wie Be-
klagter daruff geantwortet/ vnd was
er zu ehlichen mahlen mit seiner ge-
richtlichen geschehenen anziehung be-
fandt vnd gestanden/ alles verneinet/
Daraus ist leichtlich zu spüren/ daß/
wie beklagtes Advocat anziehet/ die
Consulti von ihren Parth eingenom-
men/ vnd zu der Sachen affectioni-
ret/ daraus t̄ keine rechtmessige deci-
sio zugewarten/ c. caus. amg. 17. c. insinuan-
te. 25. c. suspicionis. 39. de off. delegat. l. apertis-
sim.

37. *fini. 14. vers. sine suspitione. C. de iudic. l. ult. C. de p. m. iud. Alfedus t enim singulorum rari sunt. Veritas autem una est. Bald. l. um etiam. §. quast. 2. C. de reb. cred.*

38. Dann so siemehr vff Beklagtes darvff geethanes einbringen / dann ihres theils vericht gesehen / wurden sie befind. n haben / daß Beklagter darvff geantwortet / daß solche t gemeine vfflage vnd general dicentes vnschließlich / *Gomez. §. aquet. num. 14. Inst. de actio. c. auditis. ubi Innocent. & Dd. de prescript. Alex. consil. 132. viso. num. 12. vol. 7. Dec. consil. 135. num. 4. Tiraque. de retrac. prox. §. 1. gloss. 16. num. 4. Cravet. consil. 143. Guilielmus. num. 2.*

39. Wann sie aber in specie anzeigen köndren / in welchem Artikel oder Punct Beklagte sich selbst widerwertig / so wolte ers nit gebühlicher verantwortung ablehnen / haben es Klägere darvff mit dem gemasten nicht bezubringen gewußt / Darumb die Vermutung der Rechte vor Beklagten / *quod non t præsumatur seipsum corripisse. l. non ad ea. §. de condit. & demonst. l. eum. de probat.* Fürnemlich weil er vff gesprochen Bittel / vermittelstendes respondendum, geantwortet / *ut patet ex actis quæ t faciunt notorium. Jas. l. ejus. num. 3. si cert. petat.* Vnd also

40. nicht t vermuerlich / daß er immemor salutis suæ gewesen / *l. sancimus. 6. in fin. C. ad l. Jul. repetundar. vnd pejerunt t habensol. d. l. 6. autb. hodie. verb. si falso iurasse convincatur. C. de repud. l. quod si deferente. vers. perjurium fuerit approbatum. de dol. mal. wie dann in solcher contrarietät noch*

41. zweidig ein perjurium steckt / *quod t est falsum jurare. Grammat. consil. 58. num. 6. per c. 1. consil. 22. quast. 2. vel mendaciter. Bald. & Dd. l. fin. C. de reb. cred. Cravetta consil. 25. num. 5. quod t inest contrariis in quibus alterutrum oportet esse falsum. c. cum renuncietur. 32. quast. 1. c. hospitalium. 32. dist. 1. si is. 15. §. sed utrum. 3. de reb. dub. l. ubi. & ibi Dec. & Cag. de reg. jur.*

42. Ist also für Beklagten / neben ihiger Vermutung / die Regel / *quod non t sufficiat in genere allegare vel probare, si non probetur in specie. Oldrad. consil. 237. perle. ius. in princ. num. 3. Alb. Brun. consil. 66. num. 4. Cravet. consil. p. 6. num. 4. Menck.*

consil. 54. num. 37. Dec. consil. 432. num. 16. Item quod t non sufficiat allegare, nisi sequatur probare. l. 4. & 6. C. de p. d. m. nor. quod propter t meum aut tuum affirmare non mutetur veritas. l. assumptio. ff. ad municip. quod calumniari t videatur actor, qui reo objicit, quod probare nequit. gloss. l. 3. §. 1. verb. relegaretur. ff. de testib.

Were derhalben wol zuwindschen / daß Herren Committ. ihrer richtschur nachgegangen, n weren / *Quia t ad rem, præ illis generalib. s, responder e debent. direct. consil. 6. in princ. Roland. a Valle consil. 1. num. 4. vol. 1. ne iudices falsis allegationibus decipiantur. Jas. l. 2. num. 6. C. de edend. per l. 1. & tot. tit. C. si ex fals. oblig. l. si quis obrepserit. ff. ad l. Cornel. de fals. & ut rescriptum, sic etiam consilium, t intelligi debet, si preces veritate nituntur. l. ubi. C. de refer. & secundum ea quæ proponuntur. Bald. rub. C. amferimus ex falso suo.*

Weil aber in dem alhier ein grosser mangel fürfeller / ist t der Richter daran nicht gebunden / *c. ad nostrum. de consuet. l. quidam decedens. §. Papinianus. de adm. tutor. c. 1. de censib. c. capellam. de sur. Fel. & Dd. c. 1. de consil. Angel. Fab. §. responsa. Inst. de iure natural. sondren viciwiser dem nicht zu folgen noch darnach zusprechen schuldig / *alioqui licet t facturus suam, præsertim si, ut hic, nudum tantum sit consilium, ab una parte peticum. Jas. l. si convenerit, de re iudicat. Bald. l. iura. quast. 2. C. Qui admitt. & ibi Alex. Barr. l. bonorum. in fin. de bon. poss. l. si convenerit. & ibi Jas. de re iudicat. Card. de ma. de etat. & qual. per c. cum in veteri. de elec. c. cum nec. de arbit. cum similib. In pluribus autem consiliis discordantibus magis iustum & fundamentum iudex sequi debet. Bari. Alex. & Dd. l. duo iudices. in fin. de re iud. Angel. Land. principem. l. majorum. de appellat. ubi etiam alix.**

Vnd müssen viel mehr die Conipienten der Regel folgen / *quod veritas t rerorum sermonibus prævalere debeat in pronunciando. c. cum inter. 13. in fin. de sent. & re iud. secundum t quam veritatem, non secundum errores, etiam circa acta commissos, iudex judicare debet. l. iustitias. 6. §. veritas. l. ubi Bari. & Dd. de off. praesid. nec t veritati opinio prævalere in retentionando debet. c. cum Heroldus. 12. ubi gloss. verb. sufficienter. de sent. & re iud. sed iudex t veritatem rimari per omnia debet. Jafar. num. 2. in l. 2. per illum tex. C. de edendo. & l. iudices.*

judices. per illum tex. C. de judic. c. cum Joannes. 10. in fin. de fide instrum.

- Nach dem dann in den præambulis vnd Geschichterzählung diese
49. defect vorhanden / unde t̄ causa finalis notatur. *c. quoniam. in princ. de probat. ubi*
50. *Lanfr. num. 2. ex t̄ qua omnia pendent. Somen. consil. 165. visis. num. 7. vol. 2.* Als werden die Herren Brithelsfasser diß alles bey folgenden Fragen auch in acht nehmen / vnd darauß leichtlich zuschließen haben / daß / wie im anfang / also in folgender resolution, die Consulenten es möchten nicht aller dings
51. getroffen haben / A t̄ primordio enim formatur eventus. *l. vir. C. de impo. lucr. de script. lib. 10. cum principium t̄ ad se medium*
52. *ac finem trahat. Mout. fin. reg. cap. 93. & ex t̄ ordine principii finem metimur. Bald. l.*
53. *quandis. C. de fideicom. & ea t̄ quæ in principio ponuntur ad modum atque finem referuntur. c. secundo requiris. de appellat. l. 1. ubi*
54. *Jas. C. de lib. praterit. & in l. talis scriptura. de legat. 2.*

I. QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

Qann was nun die Erste Frage belanget / wird dieselbige also vnd der gestalt auß vngleichem Bericht formiret: Ob solch Endbrithel / dardurch X. von Pl. auferlegt worden / H. von Pl. Erbschafft vermittelst eines Inventarii, oder in mangel desselbigen mittelst eines anzuzeigen / vnd Klägern pro rata herauszugeben &c. mit bestande können vnd müge geendert werden?

- Hieruff wird fürzlich geantwortet / daß in facto sonderlich darinnen verstoßen / liquidem facti t̄ quæstio prudentissimos fallit. *l. 2. de jur. & fac. ignor. siutemal dasselbige kein*
55. *Endbrithel gewesen / ex l. 1. de re jud. Sententia t̄ enim quæ mandat restitutionem sub*
56. *juramento, si juratum fuerit, non est definitiva sed interlocutoria. Jas. l. si quando. num. 27. cum seqq. & ibi Jo. Plot. §. 52. C. unde vi.*

- Vnd wann es gleich eine definitiva wäre / dennoch auß neuen erheblichen vrsachen durch folgende Brithel vnd Eyde dißfalls sey hinderzogen worden / wie dann wol geschehen können / also daß vff t̄ die letzte res judicata, vnd nicht erste / zusehen / *l. quod iussit. de re judicat. l. pacta novissima. ubi hoc Jason num. 3. ad*
- 57.

sententiam extendit. *C. de pac. §. fin. Quib. mod. toll. oblig. l. juris gentium. 7. §. adeo. l. ab emptione. de pac. adeo t̄ ut contraria dispositione posteriore tollatur prior, etiamsi id non apponatur. c. 1. ubi Bald. extr. de transact. qui textus de transactione loquens merito obtinet in re judicata. l. nō minore. C. de transact. Everard. loc. 39. & contract. ad jud. quem admodum & in t̄ rescripto. l. ceterum. de rescript. & aliis. l. si quis. de procuratorib. ad idem Bald. l. ult. quæst. 5. C. de edic. Dñi Hadrian. Everard. in loc. & sentent. ad transact. sicut etiam t̄ post rem judicatam ex nova causa ulteriores probationes admittuntur, quoties, ut hic, inventario vel conscientie res delata fuit. Jas. l. si quando. num. 27. cum seqq. & ibi Plotus. §. 51. & passim. C. unde vi. Nam cum illa in sententia ponantur, tantum loco probationis, utiq; contraria probatio recipienda est, vel etiam juramentum ex l. pen. de integ. rest. Et ideo scribit Bartolus, nedum t̄ post juramentum impositum, sed etiam præstitum, admitti contrariam probationem, quia juramentum illud imponitur non gratia fiendæ litis, sed faciendæ probationis. Bart. l. nam posteri. §. §. si damnetur. in fin. de iurejur. Quamquam autem Jason d. l. pacta. noviss. num. 3. in §. ampliat. putet d. l. obtinere tantum in interlocutoria, non in definitiva, tamen se remittit ad Bartolum præall. §. si damnetur. ubi tradit, contra t̄ sententiam non admitti aliam, ex iisdem actis, sed benè ex nova causa, ut ibi per Jasonem & Dd. c. inter monasterium. de re judica. Deinde illa distinctio accipienda de re judicata, juxta l. 1. C. quand. provoc. nec. non est. qualem hanc nondum fuisse supra & in actis probatum est.*

Nun hat aber vff dasselbige Brithel Vo-
lageter deduct / wie ihure vnmüglich / ver-
mittelst eines Inventarii oder in mangel des-
sen / seines leiblichen Eydes die geforderte Erbschafft zurestituiren / angesehen daß dieselbig gewesen / che er geböhren / *l. si in personam. 21. C. de fideicommiss. Vnd darvon sein Inventarium von seinem Vater ihme verlassen / ut sic ad t̄ impossibile cogi non possit neque debeat. l. impossibile. de reg. jur. sive t̄ de facto sit impossibile. §. 1. vers. ac si reum. Inst. de inutil. stipul. l. si stipuler. in princ. l. si homo. de V. O. l. 1. §. si id quod. de obligat. sive de jure. d. §. 1. vers. idem juris. Inst. de inutil. stipul. d. l. si stipuler. vers. item quod leges fieri prohibent. l. inter. §. sacram. de V. O. d. §. si id quod. vers. idem. Inst. de inutil. stipulat. Quæ t̄ enim contra jus sunt, debent pro infectis haberi. c. quæ contra. de reg. jur. in 6. l. non dubium. C. de legib. Et id t̄ tantum posse dicimur, quod jure & honore possumus, *l. Nepos. de verb. signif. quæ**

58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.

- quæ vero contra ll. aut bonos mores fiunt, ne facere quidem nos posse credendum est
67. *l. filius, in fin. de condit. inst.* Nemo t̄ igitur ad impossibile ejusmodi cogi debet. *c. nemo potest. de reg. jur. in 6.* ne quidem per sententiam, sed hæc t̄ potius est ipso jure nulla.
68. *l. 3. Quæ sent. sine appell.* & impossibilitas t̄ censetur, quando pietas & existimatio læditur. *d. l. filius. 15. ff. de condit. inst.* Dicuntur t̄ autem ut ipsimet Consulti ponunt, de facto impossibilia, quæ per naturam præstari non possunt. *§. 1. §. si impossibilis. Inst. de inutil. stipulat.* De t̄ jure vero impossibilia, quæ lex, princeps, magistratus, & generaliter, boni mores verant, & quæcunque implera pietatem aut verecundiam læderent. *l. generaliter. cum l. seq. de V. O. l. quidam in suo. de cond. inst.* multo t̄ minus anceps perjurium quis debet subire de facto ignoto & alieno. *l. 4. de in lit. juran.* ut Consulti ipsimet probant. *ex l. 2. C. de indict. vid. l. 4. ubi Jas. num. 12. & 13. de in lit. juran. l. de die. §. pen. Qui satisd. cogant. Jas. l. admonendi. num. 300. de jurejur. l. 1. in fin. C. si adv. vend. ne quidem prætextu sententiæ laræ; alioqui t̄ sententia talis esset nulla. gloss. c. inter monasterium. de re jud. Jas. & Dd. l. admonendi. de jurejur. Bart. l. hac sententia. C. de sent. quæ sine cert. quant. l. si ut proponis. C. quom. & quan.*
74. *judex.* præsertim cum ipso t̄ jure nulla sit sententia, contra jus lata. *l. si expressim. de appell. l. 1. §. item cum contris. Quæ sent. sine appell. l. 2. l. 5. C. Quando Provoc. c. 1. de re jud. c. adversus. §. qui vero extr. de immunitat. eccles. c. ult. §. item si. 2. quest. 6. Ant. Gab. Rom. lib. 2. com. conclus. rub. de sent. conclus. 7. Et ipsi Consulti fateantur, sententiam t̄ juri & justitiæ conformem esse debere. *c. inter ceteras. de sentent. l. cum prælatis. de re jud. cum hæc t̄ administrari per sententiam in libello petatur. c. cum dilectus. de ord. cognit. c. 1. de off. deleg. c. 1. de mut. pet.* Itaque sententia t̄ notoriè iniqua nullius est momenti, nec transeat in rem judicatam. *d. c. inter. ubi gloss. fin. de re jud. gloss. cle. pastoralis. verb. non habebat. eod. tit. Innoc. c. fraternitatis. num. 5. de frigid. & malef. Menoch. lib. 2. de arb. jud. cap. 484. num. 8. Item si manifestam contineat iniquitatem. Marant. in spec. aur. partis 6. p. ult. actu. 1. de sentent. num. 141. & num. 144. Alexand. consil. 33. vol. 1.**
78. Esset t̄ autem hic nulla & notoriè iniqua, si cogeretur reus super facto alieno jurare. *l. 4. de in lit. juran. l. Marcellus. §. jurare. Rer. amotar. Tiraquell. de retract. prox. §. 1. gloss. 2. num. 5. adeo ut ne hæres quidem utpote cujus t̄ necessaria sit ignorantia, præsertim necdum nati vel infantis. l. qui in alterius. de reg. jur. l. fin. ff. pro suo. c. cum quis.*

de reg. jur. in 6. super t̄ facto defuncti jurare 80. teneatur. d. l. Marcellus. §. jurare. Rer. amotarum. Bart. l. generaliter. in princ. C. de reb. cred. ne in illis quidem calibus, ubi jus jurandum legale transit in hæredem: nisi t̄ verisimile sit eum scire facta defuncti, aut de iis, super quibus jurandum est, benè informatus sit, ut quia commoratus in iisdem ædibus, aut negotia illa, de quibus quæritur, gessit. Bald. c. unic. in princ. verb. successoribus. num. 2. & ibi Alvarot. num. 2. si de invest. inter Dom. & vassall. Idem Alvarottus c. unic. in princ. de content. inter dom. & vassall. de invest. ubi dicit: hæc t̄ verba (si poterit jurare) referenda esse ad conscientiam jurantis, quasi dicat, si poterit jurare, quod ista sit veritas & conscientia dicet tibi istud, ut possit rectè secundum Deum jurare. J. son l. admonendi. in 1. lect. num. 119. & in l. si quando. num. 53. in fin. C. unde vi. Quocirca judicis t̄ officio 84. incumbit operam dare, ne hæres anceps perjurium subire cogatur. Tiraquell. de retract. prox. §. 2. gloss. 2. num. 9. gloss. fin. & Dd. l. 3. de jurejur.

Weil dann die Herren Concipienten diese neue vom Beklagten angezogene ursach der wichtigkeit befunden / daß sie ihn vber seine wissenschaft mit dem zuerkandten Eynde nicht beladen sollen noch können / ne anceps perjurium super facto alieno præstare cogeretur contra *l. 4. de in lit. juran. cum similib.* Als seynd sie von vorigem erkentniß abgewichen / Das also alhie die frage nicht ist de fiendo, ob solch Urthel mit bestande milgegeendert werden / sed de facto, darunder ein grosser vnterscheid ist / Multa t̄ enim fienda possunt prohiberi, quæ facta revocari non possunt. *l. qui facere. 20. de st. ut. hom. cum similib.* 85.

Were also vielmehr die quæstio dermassen zu stellen gewesen: Ob auß neuen / von Beklagten deducirten ursachen / berührtes Urthel hunderzoagen / vnd Beklagter zum Eynde des Inventarii &c. zugelassen werden mügen / Dann auß demselben neuen grunde die Herren Richter hernacher erkennen / also vnd der gestalt: wo Beklagter schweren würde, daß er kein Inventarium von H. Pl. Gütern in seines Vaters Erbschaft gefunden / auch sein Vater dieselben Güter zuvern vnd ehe dann N. gebohren worden / zu sich genommen / daß vff den fall kläger die geforderte Erbschaft vnd die darzu gehörige stück / von den Commissarien gebühlich zu liquidiren schuldig / Dardurch nicht allein der erste Punct des vorigen Urthels / wie kläger vergeben / sondern auch der ander erlediget / Sintemal es connexa & surrogata seyn im vorigen spruch gesetzt / nemlich daß Beklagter vermittlest eines beständigen Inventarii, oder (nota alternativam surrogatam) in manglung

lung desselben (& sic surrogatum & in subsidium) mittelst Eydes dieselbige articulirte Erbschafft Klägern zurestituiren schuldig/

Dann dieser Eyd dem Inventario surrogirt/ daß in mangel dessen die restitutio vermittelst eydes geschehen sol/

Do nun Beklagter nach geleistetem Eyde kein Inventarium mehr vorzulegen schuldig/ wie ihm zuthun unmöglich/ als folget auch/ daß er in mangel dessen zuschweren/ vnd mittelst eydes zurestituiren auch unpflichtig/

86. Connexa tenim dividi non debent. Bald. c. cum omnes. num. 6. de constit. ut nec continetia. l. nulli. 11. C. de judic. ubi Jas. num. 2. 3. cum

87. seqq. Et qui non tenetur ad principale, neque ad accessorium obligatus esse potest, etiam ex juramento. l. cum. 30. §. si iuravero. de iurejur. l. 4. C. de usur. l. cum principalis. de reg. jur. l. 4. C. de pos. l. centum. cum ll. seqq. ubi Jas. de eo quod cert. loc. l. 1. C. de judic. ubi idem Jas. l. Labeo. 17. Quem ser. amittan.

88. multo minus t ad id, quod principali surrogatur. §. non solum. ubi gloss. verb. estimatio. Inst. de legat. l. si cum. §. qui injuriarum. Si quis cautionib. Jas. late l. certi conditio. in princ. num. 39. si cert. petat. Everar. loc. a vi surrog. in 9. ampliat. Bald. l. querela. num. 1. §. 2. C. de fals. Boer. decis. 26. num. 1. §. 2.

Welchs dann die Brhelesasser gar wol gesehen/ vnd darumb den vorigen spruch hindangeset/ dagegen aber Klägern der geforderten Erbschafft vnd darzu gehörigen stück liquidation vnd beweisung vfferlegt/ Cum t enim prior sententia non est definitiva vel non transit in rem judicatam, vel dubium an transierit, nec alia ferri contraria vel diversa potest. gloss. l. 1. ubi Bald. §. Dd. C. Quan.

89. provoc. §. inc. inter. 20. verb. confirmantes. de sent. §. re judica. welchs zwar nicht geschehen seyn sollen noch können/ wann sie Klägers meinung nach allein den ersten Punkt voriges Brthels/ vnd nicht den andern durch den Beklagten vfferlegten Eid/ erledigen wollen/ Sondern sollten erkandt haben/ daß Beklagter gleichwol/ vermüge voriges Brthels lesten Punkts/ mittelst eydes die Erbschafft zurestituiren pflichtig/ haben aber solches nicht gethan/ sondern Beklagten gentslich mit weiterm eyde/ wie billich/ verschonet/ vnd Klägern den beweiß vfferlegt/ damit t nicht ein Eyd vff den andern vergeblich ergeinge/ l. post sententiam. C. de sentent. l. 1. C. quant. provoc. necess. juncta. l. 2. de iurejur. l. post rem. ubi Jas. Zas. §. Dd. de re judica. c. 2. de probat. l. si actor. cum ll. seq. §. passim. de iurejur.

90. Dann die volge dringet/ wer schweret/ daß die Erbschafft/ ehe er gebohren/ sellig werden vnd kein Inventarium von ihm in väterlicher Erbschafft gefunden/ vnd also vermit-

telt inventarien nichts restituiren kan/ daß der auch solches in mangel des Inventarii mittelst eydes zuthun nicht schuldig/ juxta regulam prætactam, ubi t principale non debetur, nec id quod ei surrogatur. §. non solum. Inst. de legat. Everar. loc. a vi surrogat.

91. So wird auch solcher Eyd nur vndemselbigen erfordert/ so ein Inventarium vffzurichten vnd vermittelst dessen zurestituiren pflichtig/ l. ult. §. licentia. C. de jur. deliber. wie das vorige Brthel auch also beydes Beklagten vfferlegt/ entweder vermittelst inventarii oder Eydes zurestituiren.

Weil aber zu dem Inventario Beklagter diffals nicht verbunden noch kommen können/ als sol noch kan er auch in mangelung des Inventarii vermittelst eydes zurestituiren nicht angehalten werden/ ex prætacta regula surrogati. Sintemal nun Beklagter durch zuckandten geleisteten Eyd gnugsam erwiesen/ (quoniam juramentum t est loco probationis. l. sed est. 11. §. ult. versic. perindeq. haberi quod juratum est, atq. si probatum esset. l. cum. 30. ff. d. iurejur. & rei judicata. l. 2. dict. tit. l. post rem. de re judicat.) daß ihm also unmöglich/ mittelst Inventarien klagende Erbschafft zurestituiren/ auß vrsachen/ daß ehe er zur Welt kommen/ die Erbschafft von seinem Vater adire/ vnd kein Inventarium ver-

lassen/ Als ist in einem wege damit auch dargesthan/ daß ihm in mangelung des Fundbuchs/ mittelst eydes die restitution zuthun/ gleichfalls unmöglich sey/ angesehen er auß geschworne obberührten vrsachen eben so wenig durch den Eyd/ als ein Inventarien/ anzeigen kan/ was in dieser geforderten Erbschafft gewesen/ sintemal dieselbige versellet/ eingenommen vnd vielleicht consumiret/ ehe er gebohren/ vnd darvon kein Fundbuch oder anders in seines Vaters verlassenschaft ihm zukommen/ darauf er tragend eine nachrichtung dessen schöpfen möchte/ Impossibile igitur nulla obligatio. l. impossibile. de reg. jur. Et ubi t eadem ratio eadem dispositio. l. illud. ad l. Aquil. cum similib. Nam ratio t est anima, medulla & forma juris. Tiraquell. tract. cessante causa. p. 1. num. 133. 134. & t causa finalis. Tiraquell. ibi dem. num. 9. & t sola dispositionem inducit. Tiraquell. ibi num. 134. & ipsa t lex est. Tiraquell. ibi num. 135. quia t extendit legis dispositionem & restringit. Tiraquell. ibi num. 149. §. 150. 159. Cacher. decis. Pedemont. 59. num. 7.

92. So t ist diese Erbschafft vor 40. oder 50. Jahren/ als die Consulti bey der andern Fragen/ vnd Klägere im 15. Artikel ihrer Liquidation bekennen/ sellig gewesen/ welchs dann in materia probationis pro antiquis gehalten wird/ Crævet. de antiq. temp. in princ. num. 5. 6. Anton. de Butr. c. veniens. de testib. Alex. consil. 4.

93. 94. 95. 96. 97. 98. 99.

94. 95. 96. 97. 98. 99.

94. 95. 96. 97. 98. 99.

94. 95. 96. 97. 98. 99.

94. 95. 96. 97. 98. 99.

94. 95. 96. 97. 98. 99.

94. 95. 96. 97. 98. 99.

fil. 4. col. 5. *vers. est alius modus. lib. 2. consil. 70. col. 2. vers. praterca. lib. 3. consil. 90. col. 3. vers. ad predicta. lib. 6. Socin. consil. 106. col. 2. lib. 3. Menoch. lib. 2. de arb. jud. num. 4.* Vff welcher Erbschafft vermügen Beklagter / so damals nicht geböhren / vnd dem keine nachrichtung zukommen / weder Inventarien vorlegen noch Eyde leisten / vnd vermittelst dessen restituiren können /

- Darumb gar rechtmessig *ex ista nova impossibilitatis causa probata sive jurata.*
100. *(cum iuramentum t sit loco probationis. l. sed etsi. in §. fin. de iurejurand.)* & nereus anceps perjurium subiret. *l. 4. cum ibi notat. ff. de in litem iurand.* die Herren Concipienten vom vorigen Urtheil abgestanden / wie t sie dann wol befugt gewesen / *l. quod iussit. de re jud. gloss. l. 1. ubi d. C. Quando provocat. l. admonendi. de iurejur. Jas. d. l. si quando. num. 27. 28. cum multis seqq. C. unde vi.* Vnd Beklagten mit dem Eyde verschonen wollen / damit ein Eyd gegen dem andern nicht lieffe / Dagegen aber die beweisung vnd Liquidation der geforderten Erbschafft Klägern offerlegt habe / *ex regula l. actor. C. de probat. l. 4. C. de eden. l. ult. C. de rei vend. l. egi. C. de petit. bared.* wiewol billiger der Beklagte zu absolviren gewesen / *l. ius iurandum. 34. §. ult. vers. iudex iurantem absolvet. de iurejur. d. l. 4. C. de eden. c. ult. de iurejur.* In vffmerckung / daß Klägere in ihrem zuvor geführten beweiß bey dem 1. articel vff 20000 gülden liquidiren wollen / aber nicht aufgeführt noch dargethan haben / vnd dervwegen zu fernern zeugnüß post publicatas attestaciones nicht zuläßig / *aut b. atqui. C. de probat.* Es were dann daß man dis theil des Urtheils nicht vom Zeugnis verstehen / sondern allein vff brieffliche Urkunden restringiren wolle / wie dann wol gleublich / daß es der Concipienten meinung gewesen sey / *Cum sententia t sint secundum ius interpretanda. c. sicut. de re jud. c. cum ad sedem. de rest. spol. sicut*
101. *t iuramentum. c. ad nostram. 21. de iurejur. & eidem comparentur. l. post rem. de re jud. l. 2. de iurejur.* quod ius post publicatas actoris attestaciones non quidem amplius viget, & testes recipit, sed instrumenta tantum. *c. cum dilectus. 9. de fide instr.*

Ob nur wol Klägere solches zuthun sich vielfeltig gewegert / vnd zu abwendung der zurechtandten Liquidation sich vff den letzten Punct des vorigen Urtheils beruffen / daß krafft dessen Beklagter nochmals mittelft Eydes zurestituiren schuldig / vnd sie mit der Liquidation zu verschonen / so ist doch solcher ihr beheiß tacitè aberkandt / do volgendts gesprochen / daß Kläger vermüße des jüngsten Urtheils liquidiren / oder damit ferner nicht gehöret werden sollen / Quoties t enim iudex, non attentis exceptioni-

bus, replicis vel similibus deductis, aliter iudicat, intelligitur tacitè illa rejecisse & abjudicasse. *c. suborta. in fin. ubi gloss. verb. reprobasse. de sent. & re jud. per c. cum dilectus. c. 1. & 2. de ord. cognit. ubi gloss.*

Ist also jünger beheiß der Kläger nur die vorige aberkandte geige / wie dann die acten aufweisen / daß nach dem gesprochenen Urtheil / darinnen Klägern nach geleistetem Eyde des Beklagten die Liquidation abermals vfferslegt / sie sich immerdar mit diesem vorwenden schützen / vnd der Liquidation entbrechen / Beklagten aber den Eyd des Anno 69. gesprochen erkentnuß zuschanden wollen / Es ist aber ihres verwendens ungeachtet bey demselbigen Urtheil / darinnen ihnen die Liquidation offerlegt / vnd Beklagter mit weitem Eyd / wie billich / verschonet / allenthalben blieben /

Nun were t es wieder alle Recht / daß das Urtheil / so res iudicata worden / vnd seine krafft erreicht / wieder von Klägern sol retractirt werden mügen / *l. sub specie. C. de re judica. praesertim cum partibus t etiam interlocutoria transeant in rem iudicatam. Jas. l. quod iussit. num. 30. cum seqq. de re judica. & sententia t contra rem iudicatam esset nulla. l. 1. C. 107.* Quand. provocat. non est necess. *c. inter. de re jud. ubi Butr.*

Sonderlich weil Beklagter darinnen mit weiter restitution verschonet / vnd Klägern die liquidation durch viel continuirte gleichmessige spräch vfferslegt / davon t sie gar nicht appellirt / noch sich dessen beschweret / sondern in seine krafft ergehen lassen / vnd also alles beliebet / *l. hac sententia. C. de sent. qua sine cert. quant. l. pen. C. de arb. quoniam renunciare videtur contradictioni, qui intra statutum tempus non appellat. Tiraquellus de retrac. prox. §. 3. gloss. 4. num. 2. per c. parsonas. de appellat. & de retrac. convent. §. 1. gloss. 2. num. 49. 50. ubi probat, ejusmodi contradictionem ex lapso statuti temporis pro extincta haberi. Jas. l. cum quid. num. 10. in 2. lect. si cert. petat. Tiraquell. in ll. connubi. gloss. 5. verb. express. cum ibi allegat.*

Bevorab disfalls / da Klägere demselbigen Urtheil / als rei iudicata, wie sie selbst bekennen / pariren müssen / vnd sich solcher beweisung unterfangen / vnd also ferner Eydes leistung sich verziehen vnd renunciirt haben / *l. si quis. in C. de reb. cred. ubi Bald. & Dd.* Dervwegen auch zu t dem / was einmals begeben / sit nicht mehr zuläßig / *d. l. si quis in conscribendo. C. de pact. d. l. ult. C. ut lite pendens. l. Pomponius. de negot. gest. Variatio t enim prohibetur, prout declarat in casu praesenti Baldus d. l. si quis. C. de reb. cred. Felinus & Canonista c. olim. de re judicat. in iudiciis praesertim. l. apud Ausidium. de optio. leg. t. & cir-*

ca sententiam. l. iudex. de re jud. Felin. d. c. olim. de re judica. ubi iuri pro se introducto qui renunciat, ad id amplius redire nequit. l. postquam. 4. l. pen. C. de pact. l. si quis in conscribendo. 51. C. de episc. & cler. l. si iudex minor 25. annis. de minorib. l. filio praterito. de injust. rupt. testam. l. Titio centum. in princ. de condit. & demonst. c. ad apostolicam. extr. de regularib. l. queritur. §. si venditor. de adil. edict. & l. si maritus. §. si negaverint. de adulter. l. non videtur. siquid in fraud. patron. Jas. Alciat. & Dd. d. l. 1. l. 4. l. pen. C. de pact.

Dagegen Kläger die vermeinte Protestation nicht hilffet / in offmerckung / daß sie dessen kein recht gehabt / sondern dem offt wiederholten vnd geminirten erkenntniß / daß durch ihnen die Liquidation offerlegt / Beklagter aber mit weiter eydesleistung verschonet / auß versachen / daß er niemals gesehen / gehorsamen müssen / Quandoquidem contra tres sententias conformiter latas venire non potest. tot. tit. Ne liceat in una eademque causa. ubi gloss. Bald. & Dd. vnd also vergeblich das wieder protestiret. l. si majori. C. de resc. vend. Bart. num. 32. Jas. num. 26. l. non solum. §. morte. ubi late Rubens & Repetentes de oper. no. nunc. Judicium tamen redditur in invitum. l. inter. §. 1. de verb. oblig. praesertim executio rei iudicatur. La D. Pio. de re jud. tot. tit. C. de execut. rei jud. & deb. vend. pig. imped. non poss.

So ist auch dieselbige protestatio contraria facto gewesen / sintemal den Eyd von gegentheil fordern / vnd gleichwol der beweisung sich unterfangen / widerwertige ding seyn / so t sich in eodem subjecto zusammen nicht rechnen vnd leiden / l. si iurisdic. 11. C. de reb. cred. Jas. l. cum filiosam. num. 16. de legat. 115. l. Mutius. Pro soc. ut uno tposito aliud removeri & eidem renunciari sit necesse. l. si inter me. de except. rei jud. l. Pomponius. §. si is. de procuratorib. Vnd darumb wer t sich des beweises unterseyhet eo ipso von des Eydes exaction abstehet / d. l. si quis. C. de reb. cred. ubi Bald. & Dd.

Protestatio tamen igitur actui, qui geritur, contraria, nihil operari potest. l. sollicitudinem. de appellat. Nam facta tamen prevalent verbis, & illo magis quam his voluntas declaratur. c. dilecti. 52. de appellat. l. si tamen. 11. §. 2. de adilit. edict. ibi multo amplius est facere quam denunciare. Anchor. consil. 302. num. 2. Panormitan. consil. 116. num. 2. lib. 2. Menoch. consil. 3. num. 16. Tiraquell. de retrac. convent. in fin. num. 75.

A protestatione igitur, quae tantum verbis animum & mentem protestantis declarat. l. atqui. 14. §. oportebit. ubi gloss. ad

illud verb. de religio. & sumpt. fun. intelligitur tamen contrario facto recessum esse. c. cum M. Ferrariensis ubi late Innoc. verb. praedictio. Felin. & communiter Canonist. de constitutio. c. sollicitudinem. in fin. de appellat. c. 114. induxit. ubi Innocent. verb. videmus. de sponsalib. Bart. & Dd. d. l. non solum. §. morte. de oper. no. nunc. Menoch. de judic. arb. & consil. 1. num. 306. consil. 32. num. 23. consil. 38. num. 3.

Wird also vergeblich von Consultorn angezogen / Quod protestatio tamen conservet jus. Cravetta consil. 120. num. 3. praesertim geminata. Grammat. consil. 156. num. 13. Cravet. consil. 105. num. 4. Nam hoc intelligitur de iis, quae pendunt a voluntate protestantis, & in quibus jus habet, non quae aliunde moventur & animam habent. Bart. num. 32. Jas. num. 26. & communiter Repetentes. l. non solum. §. morte. de oper. no. nunc. gloss. & Bart. l. alimenta. C. de negot. gest. Item non obtinet, ubi sequitur factum contrarium. d. c. cum M. de constit. cum aliis supra allegat.

So haben Kläger nicht eines / sondern zu mehr mahlen wider solche protestation gehandelt / den zuerkandten Eyd vom Beklagten angenommen / liquidation articel vbergeben / juramentum dandorum geschworen / respondendorum vnd responsum acceptirt &c. Per tamen plures autem actus concurrentes ad idem factum etiam a protestatione geminata receditur. §. & hoc vero. In auth. ut null. jud. Bald. in consil. sebusm. posit. C. in rub. si quis aliquem testari prohib. l. cum in plures. §. locator. ff. Locat.

Daß sie aber vorgeben / quod sententia tamen publicam habeat auctoritatem. l. in pp. 123. de re judica. l. servo. §. cum prator. ad SC. Trebell. & iuri tamen publico renunciari nequeat. l. 124. jus publicum. de pact. l. neg. pignus. §. fin. de reg. jur. l. ult. de suis & legit. etiam si partim publicam partim privatam utilitatem respiciat. l. filiusfam. §. militis. de procurator. l. quos prohibet. de postulat. l. de die. cum l. seq. de pac. l. 1. solut. matr. l. 2. §. sed quia. C. de iurejur. propter calum. Isti zumal ein bawfellig argument / sintemal die tamen Dreihel auctoritate quidem, vnd also causa efficiente, publici juris seyn / aber wann sie off privat sachen gehen / in effectu pro privatis geachtet werden / wie dissals in gefordertem Erbe / l. uem veniunt. 22. §. in privatum. de petit. hered. Vnd daher tamen privatorum pactis unterwerffen / l. si 126. conveniat. de re jud. Bart. & Dd. l. & post rem. 7. de transactionib.

Wiewol nicht aller dinge alhie von dem ersten Dreihel abgewichen / sondern der Dichter selbst

ter selbst anders / ex novis deductis, gesprochen / vnd daruff Beklagten den Eyd des Inventarien vnd unwissenschafft zuerkandt / welches Kläger nicht gesochten / sondern in rem iudicatam gehen / vnd Beklagten schweren lassen / daruff Klägern die Liquidation vffgelegt / die sich auch dessen unterwinden / vnd also alle vorige daruff gerichtete Brithel mit der that approbiret haben / Derwegen auch darwider nicht mehr kommen können / *l. quod semel. de re jud. noch eyd / darvon sie abgestanden / vnd sich des beweisses angemasset / vber zuerkandten Eyd / so Beklagter geleistet / von ihme abermals fordern mügen / l. si quis. C. de rebus creditis.*

Derhalben hiergegen das erste der Consulten fundament nichts thut / quod rebus iudicatis sit standum, dann solches vielmehr vor Beklagten ist / der die letzte Brithel vor sich hat / so t den vorigen derogiren / als oben bewehet / *ex gloss. & Dd. l. i. C. Quand. provoc. c. inter. verb. confirmantes. de sent. & re jud. als wann sie niemals gesprochen / gloss. l. facti. de his qui notant. infam. ubi gloss. verb. provocaverit. l. i. in fin. ad Turpilian.*

127. Es ist auch oben bewehet / daß t angelegte erste Brithel in rem iudicatam, fürnemlich dem iudici, nicht ergangen als ein interlocut. *l. quod iussit. de re iudicat.* Vff Inventarien oder Eyde gerichtet / quod t interlocutoriam tantum esse probat Innocentius & Dd. c. ult. de eo quod met. caus. Jason num. 27. cum seqq. l. si quando. C. unde vi.

128. Daher t der Richter auß neuen versachen / vnd daruff zuerkandten vnd geleisteten Eyd / wol ein anders erkennen mügen / wie sie dann auch gethan haben / Jason d. l. si quando. Plotius §. 52. C. unde vi. gloss. l. ult. verb. facile. de in litem iurando. per l. videamus. §. item videndum. eod. tit. l. admonendi. de iure iurand.

129. Aber wanns gleich res iudicata worden / hat t doch der Richter darvon abweichen können / *d. l. quod iussit. de re jud. ex novis allegationibus præsertim, ut ante probatum est ex glossa & Dd. l. i. C. quand. provoca. c. inter. de re iudicat. Jas. l. si quando. num. 27. C. unde vi. gloss. l. ult. de in litem iurando.* welches letzte Brithel jenem vorzuziehen / sonderlich weil t es durch den Eyd des Beklagten ersichtlich vnd gestercket / *l. post rem. de re jud. l. i. l. 2. l. qui iurasse. §. fin. l. 5. §. dato. l. in duobus. §. fin. de iure iur. l. i. C. de reb. cred. l. quod si. cum l. seq. de dol. mal. l. ult. de in litem iuran. l. si deferente. Quib. mod. pign. vel hypoth. solv.* Welches also Klägern angenommen / vnd von demselbigen Brithel / darinnen Beklagtem der

130. Eyd vfferlegt / nicht appelliret / vnd also t auch solches alles beliebet vnd ratificirt. *l. hæc sententia. ubi Bart. C. de sentent. qua sine cert. quanti-*

rat. ut contravenire amplius nequeant. l. ult. C. ut lite pendente.

Also hindert auch nicht / daß Beklagtes appellation vom ersten spruch des 69. Jahres am Cammergericht nicht angenommen / dann die Consulten selbst solchs darfür halten / als t wann nicht appelliret worden were / *Decis. Rot. a. i. de appell. Everar. consil. 27. num. 40. Ruinus consil. 4. visis. num. 38. vol. 5. c. ab eo. de appell. in 6. clem. 2. eod. tit. autb. ei qui. C. de tempor. appell. c. cum sit Romana. de appellationib.*

So hat auch Beklagter / nach dem die Sache remittiret / allererst vorm Richter erster Instanz / seine rechtliche notturfft aufgeföhret / daruff Brithel erhalten / vnd Eyd geleistet / dabey es billich / auß obgesagten versachen / bleibet.

Die Ander versach / daß auß der donation, die Beklagter eingelegt / befindlich / wie H. Pl. nicht allein seine Erbschafft vnd Güter / sondern auch Brieff vnd Instrumenta Beklagten Vatern tradirt vnd vbergeben habe / ist wieder Klägern / dann so t sie sich damit wollen behelffen / müssen sie es wieder sich auch lassen güt seyn / *Jas. l. i. §. editiones. num. 12. usque ad 19. de edend. gloss. Bald. & Dd. l. si quis testibus. C. de testib. c. cum olim. ubi Panormit. num. 7. de censib.* Vnd also krafft solcher donation Beklagtem die geklagte Erbschafft lassen / *Cum liceat t cuique ultra fratres conjunctis suis nihil relinquere. l. i. de inoff. testam. l. fratres. C. eod. & possunt omnia bona aliis donari, juxta communem. Cornueus consil. 152. lib. 3. Bello. cons. 5. in princ. glossa l. ult. verb. accommodaverit. C. de pact. quem sequuntur communiter Dd. ut ait Decius consil. 225. num. 5. Julius Clarus de donat. quest. 19. num. 3. 4. cum seq. præsertim causa mortis, prout hic esse factum est consentaneum per notata à Julio Claro. §. donatio. num. 4. & 5. Decio l. fin. num. 20. C. de pac. Parisio consil. 16. num. 4. lib. 2. Nam hoc t modo non tantum præsentia, sed omnia, etiam futura bona, rectè donantur, ut est communis Glossa l. fin. verb. accommodaverit, quam sequuntur omnes Dd. C. de pact. Decius consil. 578. num. 7. in fin. Imol. rub. de testament. num. 5. Jason consil. 5. lib. 3. Curtius jun. cons. 81. num. 2. Clarus de donat. quest. 19. num. 7.*

131. Vber diß isis ein böse consequens / in erwägung / daß H. in dem Jahr 1522. verstorben seyn sol / dozumal Beklagter nicht gebohren gewesen / vnd in seines Vaters Erbschafft von solcher Verlassung kein Inventarium, vnd also keine Instrument / befunden / wie Er durch den zuerkandten geleisteten Eyd dargethan / Dardurch dann angeregte vermuetung / so einige wieder ihn verhanden were / genßlich vffgehoben / *Jusjurandum t enim diximus esse*

probationem. l. si quis. ii. §. ult. l. cum. 30. de
 139. jurejur. per t quam præsumptio tollitur.
 l. fin. in princ. ff. Quod metus caus. l. nuptura.
 57. in fin. de jure dot. l. non omnes. §. §. à barba-
 ris. de re militar. l. seve. de probat. l. pen. de in-
 integ. rest. c. quia. 10. & tot. tit. extr. de præ-
 sumptionib. l. si chirographum. l. cum de indebi-
 to. de probat. l. planè. 34. §. si eadem. de legat. i.
 Cravet. consil. 6. num. 70. consil. 146. num. 7. ac
 jurejurando, quod hic reus præstitit, tolli
 contrariam omnem, quæ fuerit, præsum-
 ptionem, ostendit totus tit. extr. de purgat.
 Canon.

Es folget auch nicht / Beklagens Was-
 tes hat H. Pl. Erbschafft vnd instrumenta be-
 kommen / Ergo hat sein jro Beklagter Sohn/
 so damals nicht geböhren gewesen / noch etwas
 darvon in Väterlicher Erbschafft gefunden /
 wie dann durch sein Eyd vnd folgend Brithel
 auffständig / gute nachrichtung darvon / quia
 140. juramentum t decisorium credulitatis he-
 redi non defertur, cum decisorium debeat
 esse veritatis, non credulitatis. l. Marcellus.
 ubi Angel. num. 3. Rer. amot. Antoh. Corsetus.
 tract. de jurejur. quæst. 5. num. 12. Itaque nec
 exigitur ab hæredibus ejus, cujus dolo vel
 culpa sibi damnum datum actor intendit.
 Jas. l. si quando. num. 51. ubi Plotus & Dd. C.
 unde vi. Tiraquell. de retract. prox. §. 2. gloss. 2.
 num. 1. §. cum seqq. maxime, quoties, ut hic,
 lis non fuit cum defuncto contestata. Jas.
 post Fab. ibidem num. 54. ex l. unic. C. ex delict.
 141. defunctor. Denique generatim non t adigi-
 tur hæres ad juramentum credulitatis, nisi
 quando constat ex circumstantiis, quod ve-
 ritatem rei habeat compertam, super qua
 jurandum, alias secus. Jas. d. l. si quando. num.
 53. C. unde vi. Bald. c. 1. num. 2. & 3. si de invest.
 inter dom. & vasall. Bald. & Dd. l. generaliter. in
 princ. C. de reb. cred. ut, quando hæres ejus
 negotium cum defuncto tractavit, & verili-
 militer de his est informatus, Jas. l. ult. §.
 hoc judicium. Ne quis cum qui in jus vocat. &
 Repetent. l. admonendi. 312. de jurejuram. Myn-
 sing. observ. 12. censur. 1. Das aber Beklagtem
 hierron nichts bewußt / si durch seinen zuerkand-
 ten geleisteten Eyde begreift /

Wann auch gleich diffals juramentum
 credulitatis stat haben möchte / dennoch weren
 Klägere mit solcher bitte nunmehr nicht zuhö-
 ren / do sie ihnen aberkandt vnd Beklagter sich
 darvon mit zuerkandtem geleisteten Eyde pur-
 gut vnd losgewircket /

142. Suspicionibus t enim & præsumption-
 es tolluntur præstito in contrarium jura-
 mento. tot. tit. extr. de purg. Canon. præsertim
 143. hic, ubi t purgationi inest vera probatio.
 Jas. l. fin. §. licentia. C. de jure delict. Spec. de pro-
 bat. §. probare. num. 42. non tantum relevatio

ab onere probandi ut alias. l. non erit. §. data.
 de jurejur. Vnd daruff Klägern die beweisung
 offerleget / Welches alles zu nicht werden / vnd
 vergeblich sein solte / wann nunmehr Beklagter
 abermals solte dervogen schwenen / was er von
 H. Erbschafft in Väterlicher Verlassenschaft
 befunden / do er doch albereit geschworen / vnd
 gerichtlich / auch eydlich / erhalten / daß er keine
 nachrichtung oder Inventarium des H. Ver-
 lassnus / vnd also keine briefliche Instrumenta,
 so man mit inventiret als beweglich guet / wel-
 ches t sonst leicht verlegt oder verlohren / n wer- 144.
 den möchte / l. si de eo §. si forte. de acq. poss. Mar-
 cus decis. Delph. 888. in seines Vaters Erbe ge-
 funden habe / dieselbige Erbschafft gedachte H.
 auch ehe sellig gewesen / dann er geböhren / daß
 in seiner munderjährigkeit / wann gleich etwas
 vorhanden gewesen were / leichtlich verlohren
 oder verlegt werden mügen / Mag also t solcher / 145.
 vnd Beklagtem diffals auch geleisteten Eyde/
 nicht offerlegt werden / l. Marcellus. §. qui re-
 rum. ff. Rer. amotar. l. 4. in princ. l. ult. de in-
 litem jurand. l. generaliter. C. de reb. cred. in
 princ. vers. cum multum. Rom. consil. 290. in ca-
 su. Bald. num. 2. Alvarot. num. 2. c. 1. si de invest.
 inter dom. & vasall. & c. 1. si de cont. inter dom.
 & vasall. Jas. l. admonendi. num. 119. de jure-
 jur. d. l. si quando. num. 52. C. unde vi. Bart. l. 1.
 num. 7. de interrog. act. gloss. Sax. art. 6. lib. 1.
 & art. 11. lib. 3.

Das aber res judicata contra rem judi-
 catam nicht fräfftig / ist diffals auch vnschließ-
 lich / sintemal solches t de definitiva zuverstehet / 146.
 non interlocutoria, nec de ea, quæ nun-
 quam transit in rem judicatam, quo minus
 possit mutari. l. quod iussit. de re jud. quod
 præsertim obtinet hoc casu, ubi prior illa
 sententia super restitutione, per inventa-
 rium & juramentum facienda, est lata, ideo-
 que ex allegationibus contrariis retractari
 potuit, sicut & factum est. Jas. num. 27.
 cum seq. l. si quando. C. unde vi. Innocent. & Ca-
 nonist. c. ult. de eo quod met. caus. l. 4. §. item. l.
 ult. de in lit. juran.

So thuet auch diese theorica mehr ver
 Beklagten / sintemal er die letzte Brithel vor
 sich / vnd daruff auch geschworen hat / ut con-
 traveniri aut pronunciarum non possit. l. post
 rem. de re judicat. Bevorab diffals / do / wie
 oben bevehret / Klägere selbst von dem vorigen
 Brithel abgewichen / vnd demselben tacite re-
 nuncirt, nach dem t sie sich der beweisung un- 147.
 terfangen haben, l. si quis. ii. de reb. cred. ut ad
 t id, cui renunciarent, redire nequeant. 148.
 Bald. & Dd. ibidem d. l. si quis. vers. satis absur-
 dum redire ad hoc cui renunciandum putavit. C.
 de reb. cred. l. fin. C. de remiss. pig. l. quæro. §. si
 venditor. de edil. edict. l. non quidam. C. de cond.
 insert. gl. ult. c. presentium. §. de i. si. quod ini-
 quum

- quum omnino esset. *l. jurisgentium. §. sed si fraudes. de pact.* Quod tamen expresso partium consensu sententia contra rem judicatum lata confirmari nequeat, id huc non facit, ut supra dictum, & habet hanc limitationem, ut tantum per modum renunciationis & pacti possit confirmari, ut expresse limitat Mynsingerus in *præleg. a consiliis consil. 47. num. 17. vers. licet in vim pacti possit. gloss. l. 2. C. com. utriusq. jud.* quem-
150. admodum & super t re judicata nequit transigi, sed bene pacta & compositiones amicales admittuntur. *l. 5. post. 7. l. post rem judicatum. ii. §. utrobique. Bart. & Dd. de transactionib.*

- Wann aber/ vber zuversicht/ dessen allen vngachtet / noch vor die Klägere diffals solte gesprochen / vnd mittelft Eydes zurestituiren Beklagter solte vertheilt werden / so hette Beklagter solchen Eyd so leichtlich vnd mit gutem gewissen zuschweren als den vorigen / Sintermal er auß des H. seinem Vatern geschehener vbergabe / vnd drauff mit der Kläger mit eyden erfolgten absindungen vnd vergleichen er diese nachrichtung hat / vnd solche gedanken wol schöpfen mag / daß Klägern nichts mehr dann seinen Miterben gebühre / so mit den vermachten 1000 Gilden wol zufrieden gewesen / vnd sich damit absinden lassen / daß also wol zuglauben / daß ihnen nichts mehr zugestanden / cum nemo t præsumatur jactare suum. *l. cum de indebito. de probat. & remittere t sit donare. l. 4. C. de novat. l. si quis delegaveris. de novat. gloss. ult. l. 1. §. pen. verb. nisi in amittenda. vers. ut remittere sit dare. de dol. mal. gloss. c. veniens. 10. verb. remittere. de testib. Jas. l. si fundum. §. Titio. num. 2. de legat. 1. ut igitur donatio t non præsumitur. l. Campanius. de oper. lib. Bald. l. generaliter. num. 5. C. de non num. pecun. ita nec remissio. c. super hoc. de renunciat. præsertim in t mulieribus hic cohæredibus. l. 4. ubi gloss. ult. ad Vell. l. si a sponsa. §. quod si sponsa. de donat. inter vir. l. ult. C. de donat. ante nupt.*
151. gestanden / cum nemo t præsumatur jactare suum. *l. cum de indebito. de probat. & remittere t sit donare. l. 4. C. de novat. l. si quis delegaveris. de novat. gloss. ult. l. 1. §. pen. verb. nisi in amittenda. vers. ut remittere sit dare. de dol. mal. gloss. c. veniens. 10. verb. remittere. de testib. Jas. l. si fundum. §. Titio. num. 2. de legat. 1. ut igitur donatio t non præsumitur. l. Campanius. de oper. lib. Bald. l. generaliter. num. 5. C. de non num. pecun. ita nec remissio. c. super hoc. de renunciat. præsertim in t mulieribus hic cohæredibus. l. 4. ubi gloss. ult. ad Vell. l. si a sponsa. §. quod si sponsa. de donat. inter vir. l. ult. C. de donat. ante nupt.*
152. Obter das auch were Beklagter vor meinydig nicht zuwachten / wann gleich solches sein nothwendigs vnd zuerkandtes Schwören der warheit nicht aller ding gemessere / Excusaret t enim eum qualisqualis causa credulitatis à perjurio. *gloss. c. requisivisti. verb. bi qui juraverunt. 33. quæst. 1. Feder. Senensis consil. 23. Titius. consil. 255. dominus. Bald. l. 2. §. quod observari. in 3. notab. C. de juram. propter calum. Anchbor. c. 2. de juram. calum. lib. 6. Panorm. c. ex licetis. in fin. de jurejur. Jo. Anan. post Card. c. cum oporteat. col. pen. de accusat. Felin. c. 1. in fin. de lit. contest. Innocent. c. proposuisti. gloss. 2. de probat. Tirac. de retrac. prox. §. 2. gloss. 2. n. 12.*
153. Perjurium t enim committitur tantum ex

dolo. *l. qui juraſſe. de jurejur. Cur. num. 4. Cag. num. 128. l. si quis major. C. de transact. Antonius, Gabriel. Romanus lib. 3. de jurejur. conclus. 1. num. 52. dicens esse communem. Berous consil. 158. num. 49. lib. 1. Menoch. consil. 84. hac proposita. num. 73. Alex. consil. 92. perspectis. num. 13. vol. 1. à quo qualibet causa, etiam in-* 157. *justa, excusat. l. igitur. de lib. caus. & consequenter etiam à t perjurio: Alex. d. consil. 92. perspectus. num. 13. & 14. vol. 1. per gloss. l. 1. de abigeis. l. plagii. C. ad L. Falcid. de plagiar. gloss. c. brevi. de jurejurand. c. in literis. de sponsalib. Thomas Grammat. p. 1. consil. 23. in causa. num. 3. Schurff. consil. 95. ad casum. num. 1. 2. cent. 1. In t dubio autem quando potest alia con-* 159. *jectura capi, quam doli, nunquam hic est præsumendus. Thomas Grammat. voto. 10. num. 20. per c. dudum. de præsumptionib. nec t via de-* 160. *dictorum aperienda vel perjurii. l. 2. C. de indict. viduit. ubi actus ad aliud se habere vel excusari potest. Bars. & Dd. l. non solum. §. sed ut probari. de oper. no. num. Imo nec cul-* 161. *pa quidem est præsumenda. Cravet. consil. 8. num. 20. 30 consil. 151. num. 19. consil. 83. num. 5.*

Ich schliesse aber vnd achte es genzlich dafür / daß ohne solche beschwerung Beklagter alhie von angestalteter Klage loszuziehen vnd zuentbinden / Ersilich / weil t er einmals ge- 162. *schworen / vnd damit von allem verdacht gefordert Erbſchaft sich losgewirckt / l. jurejurandum. 34. §. ult. vers. jurantem absoluit. de jurejurand.*

Vors Ander / sintemal die hernacher Klägern vfferlegte Liquidation (darvon allein nummehr der streit) von ihnen nicht erwiesen noch dargethan / vngachtet daß sie sich dessen in erster beweisung bey dem ersten Artikel / vnd ſho in der Liquidation articuli darzuthun angemasset vnd vnderwunden / vnd also die darüber gesprochene Urtheil approbiret haben /

Daher dringet die folge / quod actore t 164. *non probante reus, etiam si nihil præstiterit, & consequenter, etiam si non juraverit, l. ult. de jurejur. sit absolvendus. l. 4. C. de eden. l. ult. C. de rei vendit.*

Am Dritten / in vffmerckung / daß diese Erbſchaft vor 50. Jahren fellig gewesen / vnd sieder niemals biß vffs 61. Jahr / vnd also in 40. Jahren nicht rechtlich gefordert / noch der Krieg darüber beſeſſigt worden / so allererst nach dem 61. Jahr geschehen / ut patet ex actis.

Ist also die Verjährung notoriè ex actis alhie verhanden vnd erwiesen / quam t 164. *judex, præsertim hic à reo allegatam, supplere debet. Francisc. Balb. in tract. præscript. p. 1. principal. quæst. 8. per communem doctrinam Panormitan. Felin. & Dd. c. ad anres. de præscript. quæ t præscriptio post tri-* 165. *ginta annos excludit petitionem hæreditatis.*

tantis. l. hereditatis. C. de petit. hered. l. 4. C. In quib. caus. cess. long. temp. prescript. l. 3. §. 4. C. de prescript. 30. annor. Covar. c. possessor. causa 2. §. passim de reg. juris. in 6. & possessorem securum reddit. Paris. consil. 13. num. 17. Et 19. vol. 1. cons. 25. num. 18. vol. 4. atque absoluit. c. 3. de probat. plenissimamque securitatem inducit. Curs. senior consil. 82. capio. num. 5. Paris. consil. 32. num. 5. vol. 2. consil. 13. num. 17. 19. vol. 4.

166. **Disso** Wiede/ iß auch wol zumercken/ daß vber diesen langwierigen veräheren besitz Reflactor auch auß eingeleget vbergabe dieß- selb. Cess. hießt besitz / Warum gleich dießelb. Wergabe zurecht nicht fröhtig were/ denn noch alter her Reflagier ex Titulo & voluntate minus solenni ius retentionis, vnd müßte daher auch einbunden vnd losgezehlet werden/ ex communis doctrina Jasonis & Dñ. l. 1. de condic. indeb. Alexandri, Imola, Ripa, num. 97. Jasonis int. lect. num. 70. §. in 2. lect. num. 94. l. nemo. de legat. 1. dicentium esse communem: elegantior Natta, in l. hac consilij. §. 1. ex imperfecto. num. 136. Tertiò, inquit, iunior, nisi legatarii possiderent rem
167. legatam. Nam tunc ex l. testamento minus solenni oritur naturalis obligatio iuxta notata Bartoli & exteriorum. l. 1. de condic. indeb. l. cum quis. C. de juris & sat. ignor. ideo poterunt retinere virtute hujus naturalis obligationis, & heredem agentem (qui est casus noster) ope exceptionis repellere, ita Bartolus l. nemo possit. col. pen. de legat. 1. ubi pro hoc adducit bonum textum in l. militis codicillis. §. veteranus. de testament. militat. & ibi Jacob. ac Moderni sequuntur, & idem in quolibet titulo ultimæ voluntatis minus solenni obtinere & esse communem firmat Julius Clarus. de testament. quæst. 9. num. 3. Hartmannus Pistoris quæst. 2. cum ibi allegat.

II. QUÆSTIONIS DETERMINATIO.

Wen der Andern Fragen finden sich die Herren Consulti off rechtz dafin: vnd decidiren den acten gemess/ daß illigat/ durch ipse hereditas / vnd andere scheinbare Tücke vnd ansichtliche umstende/ den Erblasser mens und valorem der streitigen Erbschaft. als nemlich/ daß dießelbige 20000 guldten würdig / nicht erwiesen noch nottürlichlich beygebracht haben/

168. **Dann** ob wol der andere Zeuge aussaget/ daß er glaube/ daß H. M. mehr dann 20000 guldten verlassen die andere aber zeugen / daß er eines grossen vermögens gewesen / & in l. antiquis propter difficultatem probationis suf-

ficient leviores probationes, quæ sunt per indicia & conjecturas. Lectus ubi Dd. de probat. l. qui ex literis. de bonor. poss. secund. tab. c. cum effem. de probat. c. cum olim. de censib. C. de censib. consil. 164. in present. lib. 2. Jason. consil. 120. col. 1. in fine lib. 1. Crauer. consil. 33. num. 3. consil. 122. num. 8. consil. 133. num. 12. Alenoch. lib. 2. de arb. jud. quæst. casu 115. num. 1. Annuquam l. 169. autem in materia probationis dicitur, quod 40. annos excedit. Ant. de But. & Canonist. c. veniens. de testib. Alex. consil. 4. lib. 2. consil. 70. lib. 3. consil. 90. lib. 6. Socin. consil. 136. lib. 3. Alenoch. lib. 2. de arb. jud. casu 3. §. 5. v. ver. de antiquit. temp. in proc. Dennoch so ist dieser Zeugnis unicus & singularis, so von fremden Händen vnd vermögens diffisil nicht glaubwürdig etwas aussagen vnd beweisen kan/

Quamquam enim de l. propriis factis credatur interdum unico testi. gloss. c. tamen. §. filius. 26. dist. gloss. 6. dudum. verb. decidendum. de elec. in 6. late Socin. reg. 423. Testi uni. fall. 2. num. 2. Tirag. de retrac. proximitas. §. 1. gloss. 14. num. 46. 47. cum segg. non tamen in alienis, de quibus hic, ei creditur. Tirag. last praall. loc. de retrac. prox. §. 1. gloss. 14. num. 40. cum seg. Socin. reg. 423. Testi unus non creditur. in princ. Et ibi addit marginalis l. juris iurandi. C. de testib. l. maritus. de quæstionib. c. veniens. in fin. c. licet universis. c. cum a nobis. c. licet ex quadam. Et ibi Felin. num. 2. de testib. c. bona memoria. §. porro excessus. vers. cum esset quilibet. extr. de elec. c. ult. c. unus. 35. q. 6. citant l. in summa sit dignitate & auctoritate. 171. gloss. c. ego solus. p. dist. c. fient. de iur. excom. Abbas c. constitutus. ubi Anton. de But. & alii de appell. Jason. in l. auferendi. num. 189. de iurejuram. ut Cardinalis & c. Felin. c. quod 172. super. col. 4. de fid. iust. Regid. Belian. consil. 628. Felin. c. veniens. in fin. extr. de testib. Socin. late d. reg. 423. incip. Testi unus non creditur. cum multis ibi allegat.

Deinde deponit hic testis tantum de credulitate, cui non creditur. Socin. regul. 173. 407. incip. Testis de credulitate deponit & c. Glusla singularis l. testium. 14. vers. prafo. C. de testib. quam communiter receptam testatur Panormitanus c. quoriam. de testib. pro ut refert & sequitur Joannes Bapt. in com. opin. sub lit. c. num. 97. & tradit Speculator rub. de teste. §. 1. vers. ideo quod deposuit de credulitate. num. 58. Franciscus Vivius lib. 1. commun. opinion. sub lit. T. vers. testis deponens de credulitate. num. 1. textus in summa §. item Labro de aqua pluv. Verbum tamen Credit, quamvis in presenti respodeatur, sit veritatis expressivum. Geminianus c. 1. col. 3. de confess. quem refert & sequitur Marantia in reperi. i. u. possit. de acq. hered. w. 51. tamen in teste tantum est credulitatis & opinionis incertæ, neq; probat,

175. bat, quia testis t de veritate deponere debet non de credulitate, vel quod sibi sic videatur. *Jafon in rub. de jurejur. num. 4. & 5. l. Scichus. de condit. indeb. l. testium. 12. ubi gloss. magna & communiter Dd. C. de testib. c. quoties. extra. eod. Afflic. decis. Neap. 38. num. 7. Bald. l. 2. §. pen. num. 3. de aqua plu. arven. Angel. in auth. de testib. num. 7. Curt. in eod. tract. p. 7. vhm. 121. 122.*

176. Imo etiam si t diceret testis, se certò scire, non tamen ei crederetur, si non afferenti idoneam scientiæ rationem. *Jafon. l. certum. num. 7. & 9. Si cert. petat. & in l. cum bi. 8. §. vult igitur. 8. num. 3. de transact. Pannorm. in proem. de cretal. num. 13. Canon. l. c. praterca. 27. de testib. debet t enim deponere per actus exteriores sensuum, non per interiores animi & opinionis Bart. l. bis qui. §. fin. de tutorib. dos. l. qui testimonium. de testib. Dd. l. solam. C. eod. tit.*

178. Tertiò, scire t valorem, & quantitatem bonorum alicujus, non incurrit in oculos aut sensus, sed est ratiocinationis. *l. 3. l. 4. & passim. de iur. em. jurand. l. Marcellus. Rer. amotar. Imol. & Dd. c. quint. avallis. de jurejur. c. 1. de empt. l. si quando. ubi Plotus & Dd. C. Unde vi. ubi t nullius depositioni creditur sine idonea scientiæ ratione. Bald. num. 3. 4. cum sequent. Cagnol. l. solam. C. de testib.*

180. Quartò, non t potest firmum esse hujus dictum testis apud alios, cum sit infirmum dicenti. *Molin. in consuet. Paris. tit. 1. de materia feudali. §. 5. num. 27.*

181. Nun deponit dieser Zeuge bey dem ersten Fragstück des 1. art. das er von H. vnd seines Brudern H. handel vnd gelegenheit nichts wisse, dann er Zeuge der zeit jung gewesen / nam praesumitur ignorare. *l. unic. C. de fals. monet. Dec. in fin. & Dd. l. 2. §. pupillus. de reg. jur.*

Beyp dem 2. Artikel sagt H. von Pl. sey zimlich reich / vnd desselben H. Bruder gewesen / derselbe Herr H. sey erst verstorben / vnd hat sein Gut vff H. vererbet / daher Zeuge glaube / das H. Pl. mehr dann 20000. Guld. hinter sich verlassen / wie er bey dem ersten Fragstück daruff diß vor versach seines wissens wiederhollet /

Weiler dann nicht weiß / wie viel H. Pl. verlassen / so volget, das er auch eigendlich nicht wahr machen kan / was desselben Successor vermocht / als er ferner selbst rund bey dem 4. Fragstück bekennet / Er wisse nicht eigendlich / habe aber wol gehört / das H. Pl. vber die 20000. Guld. gehabt vnd verlassen habe /

182. Dann wann gleich einer reich geachtet wird / so heist es doch / quod saepe t amplius sperent homines, etiam ipsi domini, nedum alieni, de facultatibus suis, quam in iis

sit aut reperiatur. §. pravaluisse. *Inst. Quib. ex caus. manumitt. non licet. l. in fraudem. 10. Qui & Quib. manumitt.*

183. Vnd mag t einer reich gehalten werden / wann gleich sein vermögen nicht 20000. Guld. außtreget / §. nos autem *Inst. de Atit. tutor. §. sed nostra. Inst. de success. lib. Alex. & Dd. l. si vero. §. qui pro rei. Quis satis. cogant. l. si constance. Solut. matrim. ubi Bartolus num. 14. Ripa num. 29. dicunt, centuri divitem, qui habeat 50. coronatos in bonis. ex l. nonnulli. de excusat. tutor. gloss. auth. praterca. C. Unde vir & uxor. Menoch. de jud. arb. lib. 2. cent. 1. num. 2. 3. Non igitur probat hoc esse. l. neg. C. de probat. cum res t sit arbitria. Menoch. praall. loc. num. 7.*

184. Der andern Zeugen aussage ist auch gemein / quæ t generalis non probat. *Dd. c. 185. auditis. de prescript. ubi Felin. num. 3. & Dd. & non concludens, quæ t probat contra. 186. producentem. c. in presentia. de probat. quoad alios invalida & pro nulla habetur. l. non hoc. C. Unde legit. ubi late Jafon num. 3. 4. cum seqq. Denn ob wol einer legaten verlasset / volget doch nicht / das er eben 20000. Guld. reich sein müsse / Cum legatis t etiam ex- 187. hauriatur hereditas. in princ. *Inst. de legat. l. 1. & tot. tit. eod. & non t probet hoc esse. 188. quod ab hoc contingit abesse. l. neg. C. de probat. Et t probatio, quæ non concludit, 189. nulla est, ut ante positum. Dec. l. quatenus. 24. num. 8. de regul. jur. l. non videtur. 197. §. in penalibus. num. 2. eo. tit. & contra t pro- 190. ducentem interpretatur. c. in presentia. de probat. ubi gloss. verb. dubium. Alex. consil. 182. lectis. num. 5. vol. 2. Hypp. de probat. num. 352. gloss. ult. verb. tempus. in c. cum tua. 16. de testib. nec recipit interpretationem ex assertionem producentis, quam hic actores in liquidatione facere volunt. Felin. num. 3. in c. auditis. de prescript.**

Es möchte aber einen wol wunder nehmen / woher doch die Consulti vff diese fragen kommen / vnd dieselbige zu decidiren sich bemühen / do doch solchs auß verigen Urtheilen seine endschafft hat / Denn was verberuht / vnd von Consulten disputirt / ist alles auß ihren zeugnüß genommen / so sie zu begründung ihrer Klagen vnd Artikel loco libelli wiederholet / geführt haben / Das aber solches darzu nicht gnugsam / bewehren die volgende Urtheil / welche den Parthen in rem judicatam ergangen / *Jas. num. 30. cum seqq. l. quod jussit. de re judicat. Dardurch solches zeugnüß vngesehen / dennoch Klägern offerlegt / die quantitet vnd vermögen geforderter erbschafft ander gestalt zu liquidiren / welchs dann vergeblichen gewesen were / wann Klägere zuvor im zeugnüß solchs liquidiret hessen / Cum ejus, t quod 191.*

- probatum est, ulterior probatio exigi vel imponi non debeat. c. 2. de probat. Panor. c. nos inter. num. 2. & 5. de purgat. Canon. & c. accedens. 9. de accusat. c. ad nostram. num. 3. de probat. c. ad hoc de solut. Landtr. lib. 1. art. 15.
192. Cum t rei demonstratz frustra adjiciatur demonstratio. Montan. trac. fin. regund. cap. 86. num. 8. per l. 1. de dote prelegat. præsertim t si semel sit jurata, velut nostro casu. l. cum. 30. l. fiduo. 13. §. Julianus. 2. ubi Jason num. 6. 7. 8. 9. l. qui jurasse. 26. §. si pater. 1. ubi Alex. Bald. in rub. C. de probat. num. 5.

- Aber hiervon weitläufftig zuhandeln ist vnnöthig/angesehen/das die herren Consulti mit den Berichten vnd vns dessen einig seyn/ das Klägere weder in voriger beweisung noch seho angegebener liquidation Artikel die vfferlegte vnd zuerkandte Specification des gesuchten vermögens H. Pl. Erbschafft nicht erwiesen noch dargethan haben / Daher dann
194. dringt die volge/ das Beklagter t darvon zu entbinden/ etiamsi nihil præstiterit. l. 4. C. de eden. tantum abest, ut jurare debeat.

195. So t kan man auch dissals ad juramentum necessarium nicht kommen / weil Klägere nicht semiplenè bewiesen per testem omni exceptione majorem. per communem in l. 3. C. de reb. cred. l. admonendi. de jurejur. c. ult. eod. tit. auch darumb nicht bitten/ per communem d. l. admonendi. noch zubitten nicht vermügen/ sintemals es de facto alieno, darvon ihnen nichts bewust/ vnd so sich vor ihrer geburt zugetragen/nicht schweren können/ noch darzu zulestlich / l. Marcellus. Rer. amotar. Jas. & Dd. l. manifesta. de jurejur.

- So mag auch in defectu probationis alhie dem Beklagten der Eyd nicht vfferlegt werden/ propter qualescunq; probationes semiplena minores, Alldieweil er einmals Gerichtlich vff zuerkandten Eyd geschworen/ das diese erbschafft vor seiner geburt verlediget/ vnd er darumb keine wissenschaft habe/ Dast er derwegen weiter vnd abermal vergebliche eyde zuleisten nicht pflichtig / d. l. qui jurasse. l. jusjurandum & ad. 34. §. ult. de jurejurand. c. 2. de probat. cum aliis supra allegat.
- 196.

TERTIA QUÆSTIO.

Ey der dritten Fragen weichen die Herren Consulti abermals abe/

Dann/Erstlich/wie kan alhie der Richter eben treffen/was H. B. Pl. vor 40. vnder 50. Jahren verlassen, do keine nachrichtung auß den acten vorhanden / vnd man zu dem eyd weiter nicht kommen kan / wie oben bewehret/

Daher dann dieser Erbschafft taxation dem Richterlichen Amte vnmöglichen wil für-

fallen / Nec t enim judex taxat nisi pluribus concurrentibus, Primò odio violenti vel dolosi vel contumacis rei. l. in actionibus. §. sed in his omnibus ob dolum solum. l. tutor. vers. cum & contumacia. de in litem jurand. Plotus l. 2. Jas. & Dd. d. l. si quando. C. Unde vi. Secundò, natura actionis ad hoc accommodata, in qua de dolo, vi, contumacia quaratur. Jas. & Dd. l. si quando. d. l. in actionibus. Bald. Sal. tot. tit. C. de in lit. jurando.

Tertiò inopia probationis & quando aliter de re constare nequit. Plotus d. l. si quando. §. 2. num. 1. 2. 3. C. Unde vi.

Quartò ut tantum ab actore sit demonstratum, unde probabiliter talis taxatio iniri possit. Dd. præall. loc. præsertim in l. 4. §. jurare & d. l. in actionibus.

Quintò ut actori juramentum super taxatione deferri possit. l. si quando. C. Unde vi. non reo. l. si tutor. 8. de in litem jurando. Non autem potest hic deferri actori contra tertium, aut heredem, qui in dolo non reperitur, sicut nec præsumitur. l. qui in alterius. de reg. jur. ut est communis Jas. Ploti & Dd. d. l. si quando. C. Unde vi. præsertim super facto antiquo ignoto, cujus nullam probabilem conjecturam, nedum scientiam, habere actores hic possunt.

Auß welchem grund auch beklagten Erben super facto tam antiquo & alieno der eyd nicht zu deferiren/sonderlich weil er den dertalben zuerkandten eyd albereit geleistet/ Vnd darvns weiter darüber zuschweren nicht schuldig/ wie oben bey der andern fragen weitläufftiger außgeführt/

Zum Andern/ haben Klägere vff eine gewisse Summa der 20000. Guld. geklaget vnd articuliret / vnd solche Artikel in vim libelli eingelegt / Vnd weil sie dann auch dieselbe nicht haben bewiesen / Als flussset darauß/ das der Richter eine gewisse widerung der geforderten Erbschafft zumachen nicht besuget/

Quoniam sententia t judicis congruere libello debet. l. ut fundus. Com. divid. l. ult. C. de fid. libert. c. licet. de Simon. Mynsing. consil. 11. in presenti. num. 38. liquidem actor probatione intentionem libelli impleverit. l. doce. l. ult. C. de rei vend. l. actor. C. de probat. l. si quidem. C. de except. cui t probationi potissimum sententia accommodari debet. c. tertio. 5. in fin. de probat. vers. respondemus secundum assertionem testium, tantummodo judicandum. Bald. l. 1. num. 2. C. de probat. l. 2. l. domus. l. doce. C. de rei vendicat. l. argentarius. §. ult. De edendo. l. duo sunt Titii. de testam. tutel. l. illicitas. §. veritas. de off. præsid. Jason §. minus. num. 15. Inst. de actionib. Didac. Covar. lib. 1. var. resol. cap. 1. alias t judex litem faceret suam. gloss. singu-

197.
199.
200.

- laxis. d. l. argentarius. §. fin. verb. de iudice. de edendo. Cast. & Dd. l. prolatam. C. de sentent.
201. Calacrin. de Syndicat. num. 170. Cum t̄ autem actor non implet, tunc reus ab actione libellata, ut non probata, absolvitur. l. 4. C. de edendo. l. ult. C. de rei vendicat. l. cogi. C. de petit. hered. l. siquidem. C. de except. l. 2. l. actor. C. de probat. c. 3. col. c. ult. in fin. de iur. jurand.
202. Vors Dritte / seind t̄ auch nur specialis casus, darvon der Richter solchen Tax machen kan / als in casu damni per adversarii vim dolumve illati, concurrente defectu probationis & aliis, de quibus supra & in l. si quando. C. unde vi. ut jus commune sit in contrarium. Ederar. loc. à speciali. l. admonendi. num. 72. de iur. jur. l. 1. §. fin. ad municip. & standum t̄ sit regulā. Bart. Jas. & Dd. l. 2. si quis in ius vocat. non ierit. l. ab ea parte. de probat. Dec. & Dd. l. 1. l. omnis. de reg. jur. nimirum quod actore t̄ quantitatem petitam non probante, sicut probare debet. l. 1. C. de probat. reus absolvatur. d. l. 1. cum seqq. l. actor. C. de probat. l. 4. C. de edendo. c. ult. de iur. jurand. cum similib.
- 203.
- 204.

- Aber dessen ungeachtet / wollen die Herren Consulti das gegenspiel schließen / Erstlich ex doctrina Baldi l. voluntatis. num. 7. C. de fideicom. ubi, si t̄ quantitas legata sit, ad viam reficiendam, nec adjecta quantitas illa, potest à iudice definiri. l. quidam. de legat. 2. sicut & t̄ dotem taxat. l. cum post. §. gener. de iure dot. & t̄ alimenta. l. si cui. de aliment. legat. secundum quantitatem patrimonii. Bart. & Angel. l. Imperator. ad Trebell. Bart. l. cum alimentis. de aliment. & cibis. legat. Roland. à Valle consil. 74. num. 18. in 2.
205. vol. & t̄ pretium redemptionis. quando venditor redimere vult. Bartas. consil. 236. num. 4. lib. 2. Socin. jun. cons. 104. num. 46. lib. 3. Tirag. in rep. l. si unquam. verb. omnia. num. 31. C. de revocan. donat. atq; t̄ etiam emptio- nis. Bart. l. si duo. §. Marcellus. de iur. jur. l. si quod ex Pamphila. in fin. de legat. 2. Arctin. consil. 83. col. 6. vers. & quantum interesse. consil. 160. col. 3. post medicum. vers. sicut dicimus. Alex. consil. 133. col. fin. lib. 1. consil. 77. in fin. lib. 6. & l. 4. §. hoc autem de dam. infec. & notabiliter Joan. Calcan. & Panormitanus c. cum essent. de off. delegator. dicunt, quod t̄ licet in iudicio non sit probata quantitas, Judex tamen malè faceret, ubi constat deberi (sicut hic ex re iudicata constat partem hereditariam actoribus deberi) si propter quantitatem non probatam reum absolveret, quia ipse Judex quantitatem aestimare potest ac debet: quod ipsum refert ac sequitur Corneus consil. 26. ad fin. lib. 1. cons.
- 206.
- 207.
- 208.
- 209.
- 210.

55. col. 4. cons. 113. ad fin. lib. 3. Matth. de Aff. §. c. unic. num. 12. vers. item habet arbitrium determinandi. Ex quib. caus. feud. amittit. Ne t̄ reus cum alterius iactura fiat locupletior. l. nam hoc natura. de condic. indeb.

Es ist aber / vffs Vierde / darvieder die obgesagte Regel / bey t̄ der man bleiben muß in calibus non exceptis c. 2. de rest. spol. in 6. Bald. c. 1. num. 3. de alie. jud. mutan. caus. Jason num. 33. l. 2. Si quis in ius vocat. Dec. num. 6. in l. 1. post gloss. ibi & l. omnis. de reg. jur. wiederum auch Baldus wol anzeigt d. l. voluntatis. verbo: Aliquando. quod t̄ particularitatem denotat, & regulam esse in contrarium ostendit. l. aliquando etiam. ff. de tribut. act. l. aliquando licet. ad Vellejan. l. aliquando mandare. de off. procons. cum similib. sicut t̄ & particula Interdum l. interdum ex justis causis. de iudic. l. interdum. 1. de fund. dot. al. l. interdum pars. de usufruc. accresc. l. interdum persona. de condic. indeb. l. interdum posterior. Qui pot. in pig. Coras. ad verb. interdum. & Dd. l. admonendi. de iur. jur. wiederum in denselbigen fall in alimentis und dergleichen leichtlich zu bestätigen ist / cum t̄ intel- ligatur relictum tantum, quantum ad viam reficiendam necesse sit & opus est. l. quidam. de legat. 2. vel ad alimenta l. si cui. de aliment. legat. vel ad Rudia. l. Stichus. de legat. 3. vel frumentum ad pias causas, aut utilitatem ecclesie. l. id quod pauperibus. C. de epis. & cler. l. tritum. de li. O. Sic & dotem, sine certa quantitate promissam, vel constitutam, arbitratur iudex, ex facultate patrimonii, & dignitate familie, quanta esse debeat. l. cum post. §. gener. de iure dot.

So t̄ seind auch diese fälle alle causa favorabiles. l. 1. ubi Dd. Solut. matr. ubi hoc facile admittitur. Bart. contra Dyn. l. ita stipulatus. de verbor. obligat. l. si cui. de ann. legat. d. l. 1. Solut. matr. l. quidam. de legat. 2.

In t̄ ceteris autem contractibus iudex non definit quantitatem, sed incertitudo quantitatis potius obligationem vitiat. Bart. d. l. si cui. de ann. legat. Alex. consil. 18. vol. 1. nisi ex aliquo prambulo, vel circumstantia, declaratur, aut certificari queat, ut in calibus pramissis. Itaq; promissio dandi quod ex hereditate debetur (qui est casus noster in terminis) incerta est & vitatur, dato quod certum debeat, de cujus tamen quantitate non constat, & quod ideo iudex non determinat. l. ubi. §. illud. de li. O. sed potius vitatur promissio, ut ibidem Dd. Paria t̄ enim sunt non esse vel non apparere. l. in lege. de contraben. empt. cum ibi notat. Obstatq; regula: non tibi jus sed probatio deficit.

deficit. *l. duo sunt Titii. de testam. tutel. ubi*
Bartolus notat, quod veritas, quæ non po-
test apparere, habeatur pro nihilo secun-
dum jus nostrum *d. l. in lege. de contrab. empt.*
l. idem Pomponius. §. fin. de re judica. ideoq;
219. viciat t̄ actus, etiam judiciales, atq; ipsam
etiam sententiam, si certa quantitas non
fuerit designata. *tot. tit. C. de sent. quasine-*
cert. quantitat. §. curare. Inst. de actionib.

220. Nec t̄ potest fieri condemnatio, ubi
non apparet quid, quale, quantum sit peri-
tum. *d. l. idem Pomponius. §. fin. de rei vendi-*
cat. Dec. consil. 172. l. ubi. cum ibi notat. de l. O.

221. *l. certi. ff. si cert. petat.* Nam quæ t̄ non
possunt probari pro nullis sunt, & quasi non
existerent aut essent constituta. *d. l. in lege.*
de empt. l. duo. de testam. tutel. Neguzant. con-
sil. 12. num. 3. Alciat. cons. 119. num. 13. Imo

222. ne t̄ sufficit quidem probari nisi evidenter
probetur. *l. si fieret. de reb. dub. l. neg. l. ad*
probationem. C. de probat. Paris. consil. 104.
num. 2. lib. 1. & in specie. c. auditis. de pra-
scrips. Cravetta consil. 143. Gulielmus. num. 2.
cons. 96. num. 4. Alexand. consil. 182. viso. num.
10. vol. 7. Dec. consil. 531. num. 4. Tirag. de re-
trac. prox. §. 1. gloss. 16. num. 4.

Zum Fünfften / ist auch darneben zu be-
denken / das im Anno 69. gesprochenen Ur-
theil dem Richter diffals die ermessung nicht
nachgelassen / wie in Expensen vnd der gleichen
zugesehen pflegt / *tot. tit. C. de fruc. & lit.*
expens. ubi Bald. sondern dieselbigen vff Be-
klagens Inventarium oder Eyde gesetzt / weil
er nun daruff den Eyde geleistet / so kan numehr
der Richter dieser æstimation sich nicht anmas-
sen / vnd t̄ also per indirectum des Beklag-
223. tens Eyde vnd voriger rei judicata entgegen
handeln / *l. 1. C. Quan. provoca. c. inter. de*
re judica. junc. l. qui jurasse. l. jusjurandum.
34. §. ult. l. si duo. 13. §. ult. l. cum. 30. de jure-
jur. l. ult. de in litem jurand. l. quod si deferente.
cum. seq. de dol. mal. Das also alhie nicht im
wegelieget die oben entgegen gesetzte theoricæ

ex Panormitano *c. cum essent. de off. delegat.*
wiewol solchs nicht recht allegiret / noch do selbſt
befindlich / Dagegen Beklagens Advocat

224. setzet / quod t̄ hoc sit de æquitate Canonica
Legistis incognita. *Zat. l. triticum. l. si ita sti-*

225. *pulatus. de l. O. quæ t̄ in terris Imperii non*
servetur. Felin. c. 1. num. 10. de pact. Apostill.
ad Bart. l. duo sunt Titii. ff. de test. tutel.

Man darff aber diffals der weitleuffige
keit nicht dann ex Corneo. Afflic. vnd densel-
bigen angezogenen Doctoribus befindlich /
226. das sie reden de t̄ damno & interesse, quod
constat ex actis actori ex dolo vel culpa rei
deberi, nec satis probari potest, quo casu,
quoniam alias etiam difficulter probatur.
l. ult. de prior. stipulat. propter difficulta-

tem probationis, & culpam morand; rei,
judex arbitrari potest, ut in *d. l. si quando. &*
ad hoc adducunt Bartolus & Dd. l. unic. C.
de sent. qua pro eo quod interest. qui non est
casus noster, præsertim cum, ut ante di-
ctum, res non sit integra, sed reus hic ex re,
judicata & juramento desuper præstato, jus
habet quæsitum, ut t̄ judex, nisi ex novis
227. probationibus adversæ partis (quæ hic de-
sunt) aliter judicare vel æstimare aut taxare
non possit. *l. 4. l. 5. l. ult. de in litem jurand.*
Jason dicens hanc communem. *l. si quando.*
num. 32. 33. C. Unde vi. Bart. l. est. in princ.
vers. si jus non factum deterius. Si quis caut. l.
ult. de par. l. id quod nostrum. de reg. juris.
l. ult. ubi Jas. num. 3. 4. C. si contra jus vel util.
publ.

Vors Sechste / do der Richter diffals
hette das vermågen der Erbschafft taxiren mû-
gen / so sol er Klågern den beweiß vnd liquida-
tion nicht vfferlegt haben / cum superfluis t̄
228. probationibus nemo sit onerandus. *c. 2. de*
probat. præsertim eorum, quæ judex ex offi-
cio supplere debet. l. unic. ubi Cast. num. 3.
4. C. Ut quæ defunt advocat. part.

Am Siebenden / nach dem Kläger sich
solcher Liquidation angemasset / vnd doch sich
nur vff vorige beweißung vnd acten referiret /
als volget schließlich / das solches wieder sie
gnugsam beweiset / das sie / als auch ihre Con-
sulu beweiren / die geforderte / vnd von ihnen
taxirte quantitet der erbschafft / nemlich 20000.
Guld. laut ihres ersten Beweißartickels / nicht
begebracht haben /

Acta t̄ enim plenissime probant con-
229. tra producentem. *autb. ad hac. C. de fide*
instr. gloss. Bart. & Dd. l. quædam. §. nummulari-
um. de edendo. Bart. l. si vero. §. 2. Quis satis
cogen. c. inter. de fide instr. Schurff. consil. 93.
num. 4. cens. 1. & t̄ excludunt omnem præ-
sumptionem malitiæ aut calumniæ. Alex.
consil. 282. num. 3. lib. 6. cons. 59. num. 77. lib. 4.
cons. 77. num. 2. lib. 2.

Daher t̄ dann auch der Richter / was
dem Parth vfferlegt / sich anzumassen nicht be-
sugt / Baldus & Dd. *l. unic. C. Ut quæ defunt*
advocat. ubi tradunt, judicem probationes
partis non supplere &c. Imo ne quidem
in casibus violentiæ potest æstimationem
facere judex, ubi aliter res liquere potest.
Plotius *l. si quando. §. 2. num. 1. 2. 3. 4. 5. C. Unde*
de vi.

Gesetzt aber / zum Achten / doch nicht
eingetruemet / das der Richter diffals die quan-
tiet ermessigen möchte / so ist doch nichts ver-
handen / worauf in facto, t̄m antiquo & oc-
culeo, andere rechnung oder ermessung zu
nehmen / dann eben auß *D. Pl. donation. von*
beyden theilen allegiret / ut t̄ contra verumq;
230. probet.

probet. *Jas. l. 1. §. editiones. num. 12. usq. ad 19. de edendo. gloss. & Dd. l. si quis testibus. C. de testib.* Darinnen Klägern / eben wie andern Freunden / 1000. Guld. vermacht worden /

233. Dann weil dieselbige donation klar / vnd wann sie gleich nicht solennis were, denz noch naturalis obligatio darauff entsethet / quæ t ad retentionem sufficit, ut ante probatum ex Bartolo in fin. *Jasone & Dd. l. 1. ff. de condic. indeb.* Die andere Freunde auch das mit wol zufrieden gewesen / welches nicht vermuetlich / wann ihnen mehr gebühret hette / *l. 1. de transac. quia non præsumuntur iactasse suum. l. cum de debito. de probat. quib. nec præsumitur remissio sui juris, cum sit donatio, sicut ante satis demonstratum est.* Als ist auch volgaig / d; Klägern disfalls nicht mehr / Dann ihren Miterben gebühre / nicht zu zuerkennen sey / quoniam inter t hæredes ab intestato, præsertim collaterales ejusdem gradus, æqualiter in capita æqualibus portionibus defertur hæreditas. *in auth. de hered. ab intest. & C. de legit. hered.* bevorab weil Beklagter nachmals, wie zuvor, darzu vnd 1000. Guld. Klägern zuvermügen, sich erbiethen thut / In t dubiis enim iudex judicare debet ex partium conventionem. *l. si conveniat. de re judica. & declarationem atq; æstimationem ejusmodi facere, & rationem inire, quæ utriq; parti & casui satisfiat. Cravet. consil. 301. num. 4. idem Cravet. consil. 245. num. 9. & t servetur inter omnes æqualitas. Cravet. consil. 133. num. 7. consil. 3. num. 23. & t ut minus præjudicetur partibus, quam sit possibile. Cravet. consil. 33. num. 24. & ut omnibus conveniat. Cravet. consil. 20. num. 12. & alioqui iudex in obscuris & illiquidis minus arbitrari, & in minus, quoad fieri potest, reum condemnare. l. semper in obscuris. ubi latet Cag. de reg. juris.* Unde dicitur æstimationem t ejus, quod actoris interest, plerumq; & sic regulariter ad minorem summam reduci. *l. ult. de prætor. stipulat.*
234. 235. 236. 237. 238.

IV. QUÆSTIONIS RATIONES DUBI- TANDI.

239. In der Vierden Fragen wancket auch das eingelegte Consilium, Darinnen Erstlich gesetzt / weil t Beklagter in keine abnutzung verdammet / das er darvon losgesetlet / *l. 2. l. 3. ubi Bald. Sal. & Dd. C. de fruct. & lit. expens. Didac. Covar. var. resolut. cap. 3. num. 1. ita ut nec post peti possint. l. 4. C. de pos.* Cum iudicis t officium post sententiam expiraverit. *l. iudex. de re judicat.* Bald daruff aber wird ein andere meinung eingeführet / weil t alhie petitio hæreditatis in-
240. 241.

stituit / in qua jure actionis fructus petuntur. *l. item veniunt. §. simili modo. cum §. seq. l. sed et si lege. §. fin. cum ll. seqq. de petit. hered. l. esenbec. consil. 6. num. 114.* Das außershalb zweiffels / das denen von B. auch die abnutzung disfalls gebühre / *Quamquam enim talium fructuum iudex nullam fecerit mentionem, tamen ab iis non abloivit reum, sed potest ex intervallo de iis cognoscere eosq; victori adjudicare. Angel. Cast. Imol. & Dd. l. Paulus. 1. de re judica. per gloss. l. fin. §. Lucius. de condic. indeb. l. si marito. §. ult. & ibi Bart. ff. Solut. matrimon. Matheffillan. in suis singular. sing. 80. incip. Nota quod Bart. num. 5. 6. 7. 8.*

Bevorab weil A. Pl. vnd sein Vater / in zeit eingenommener Erbschafft / alsbald in mala fide gewesen / *Quandoquidem hæres t succedit in vitium defuncti, etiam si id ignoret, & in bona fide constitutus sit. l. cum heres. de divers. & temp. præscript. l. qui in alterius. l. hæredes. l. ex qua persona. de reg. jur.* Et sicut t defunctus ob malam fidem non potest usucapere, ita nec ejus hæres. *l. cum heres. de divers. præscript. §. diutina. Inst. de usucap. l. 3. C. Commun. de usucap. neq; fructus suos facere. l. 1. in fin. C. de fructib. ubi expresse dicitur hæredis succedentis in vitium defuncti, parem cum defuncto fortunam habendam esse.*

242. 243.

Die Dritte meinung aber gefelle den Herren Consulenten am besten / das allein von zeit do H. Pl. von Klägerer Vatern gerichtlich belanget / welches nach inhalt des Urtheils Anno 40. geschehen / die fruchte vnd abnutzung zugeben Beklagter schuldig / *Dann ob er wel zuvor ex quasi donatione, per juris errorem, bona fide besessen / Dennoch hat er die fructus lucrirt. Cum error t juris, quoad fructuum acquisitionem, bonam fidem producat, & ab earundem præstatione possessorem relevet. gloss. l. si fur. §. si id quod possides. verb. erranti. in fin. l. potest. §. fin. de usucap. & in l. de fructibus. verb. habere. de donat. inter vir. & uxor. l. sed et si lege. §. scire. ubi Bart. de petit. hered. Petrus Ferrar. in for. lib. actio. real. verb. simul cum fructibus. vers. si vero fuerit in bona fide. latet Didac. Covar. lib. 1. variar. resolut. cap. 3. num. 8.*

244.

Weil aber H. Pl. nach t Rechtlicher ansprach / böses glaubens geworden / hat er die fruchte nicht gewinnen mügen / sondern ist sie zu restituiren pflichtig / *per tex. l. item veniunt. §. ait Senatus. & §. quid si post petitam. 16. de petit. hered. l. sed et si lege. §. si ante. eod. tit. l. 1. C. de his quib. ut indig. gloss. l. 1. verb. usuras. vers. item quod est. ad verb. post litem. C. eod. tit.* Vnd also auch jeto Beklagter sein Sohn vnd Erbe / *cum t eadem persona cum defuncto censeatur. §. 1. Novell. de jurejur.*

245. 246.

*mor. coll. 5. const. 2. Mynsing. consil. 37. factum
sic ponitur. num. 9.*

RATIONES DECIDENDI IN IV. QUESTIONE.

247. **D**iese dreyerley widerwertige meinungen zeigen wol an / das es vnbestendig ding / quando contraria † in uno subiecto vera esse nequeunt. *l. ubi, de reg. jur. c. cum renunciato. 32. q. 1. c. hospitalem. 32. dist.*

So ist / Erstlich / der Consulent præsuppositum vngegründet / als sollen die Klägere obsiegen / vnd ihnen der Beklagte vertheilet seyn / Denn ob wol im Brithel 69. Beklagter mittels Inventarien oder Eyde zur restitution vertheilet / so ist doch dabey nicht bleiben / sondern Beklagter nach geleisten zuerkandtem Eyde darvon in effectu losgezehlet / vnd Klägere zur Liquidation gewiesen / als oben ausgeführt / Ubi † igitur non datur præsuppositum cessat dispositum. *Menoch. remed. recuperan. 9. num. 161.*

248. Zum Andern / ist den Rechten nicht aller ding gemein / quod fructus debeantur iure actionis. Nam hoc † verum quoad perceptos ante contestationem, post percepti officio iudicis veniunt, nec insunt actioni, quia non potest videri in iudicium deductum, quod post evenit. *l. non potest. de iudic. l. adiles. 25. §. item sciendum. de edil. edic. ita tex. & Dd. l. certum. C. de rei vend. l. Julianus. l. pen. ff. eod. tit.*

249. Vors Dritte / können auch die fruchte / so iure actionis kommen / nicht zuerkandt werden / wann † sie nicht gebeten / §. item si quis à non domino. *Inst. de rer. divis. l. pactum. 12. vers. si specialiter de his egisset. de usur. d. l. adiles. §. item. de edil. edic. Mynsing. observ. 55. cent. 4.*

Nun ist alhie kein Klaglibell vbergeben / sondern haben Klägere an stat des Libells ihre beweisartikel vbergeben / darinnen keine forderung der fruchte / noch auch einige vorige Rechtliche / sondern allein extrajudicial forderung / angeben /

250. Seind also die fruchte auch im Brithel des 69. Jahres vbergangen / *l. 3. C. de fruc. quia Iudex † non supplet actionem. l. unic. ubi Cass. C. Ut qua defunt advocat. nec † impertit officium nisi petitur. l. adiles. §. item. de edil. edic. l. 4. §. bora. de dam. infect.*

251. Am Vierden / haben Klägere hernacher das Principal / nemlich was ihnen von vnd an dieser Erbschafft gebühre / vnd wieviel darinnen vorhanden gewesen / vermüge hernachvolgens der Brithel / nicht liquidiret noch dargethan / ut fructus † deberi non possint, ubi non.

constat de principali debito. *l. 4. C. de pos. l. 4. C. de usur. l. cum principalis. de reg. jur. l. centum Capua. cum ll. seqq. de eo quod certo loco.*

Vors Fünffte / hat Beklagter von dem Principal / was in der Erbschafft vorhanden mag gewesen seyn / sich vff zuerkandten Eyde los geschworen / vnd also auch was die fruchte belanget / *l. 1. cum ibi notat. de iudic. l. 3. C. de fruc. & expens. l. 4. C. de usur.*

Vors Sechste / bekennen Klägere selbst im 15. liquidation Artikel Anno 75. eingelegt / so † wieder sie / als positiones erweisen / *254. Marant. Spec. iud. partis 6. p. 2. acti 4. num. 6. das H. Pl. albereit damals vor 50. Jahren in gutem Glauben gefunden / wann gleich ansehnlich böser Glauben vorhanden gewesen were / quia post † 30. annos præsuntur bona fides, etiam si sine titulo quis adquisierit, & in mala fide fuerit. Bart. l. ult. num. 17. C. Unde vi. Jas. §. sed etsi. num. 100. Inst. de actionib. Franc. Balb. l. Celsus. p. 3. num. 11. Inst. de usucap.*

Ist † also diese action præscribiret. *l. 256. hereditatis. C. de petit. hered. l. 4. C. In quib. caus. long. temp. præsript. sonderlich was die fruchte belanget / l. 4. §. lana. cum seqq. de usucap. oder seind † vielmehr die fruchte als bald den Besigern ex bona fide acquiriret. d. l. 4. §. lana. vers. si vero. de usucap.*

Ob aber wol vorgegeben / das vor 40. Jahren H. Pl. Beklagts Vater dieser Erbschafft halben besprochen / so hat man doch dessen keine gewisse nachrichtung / ist auch daruff weder libelliret noch articuliret / vielweniger etwas erweist / ergo † pro nullo habendum. *l. in lege. de contrahen. empt.*

Dann ob wol die Herren VnderRichter Keyf. Majest. berichtet / das diese sache vor J. J. Gn. verfahren / vor etlichen Jahren ventilirt / vnd Klägere Beweisartikel loco libelli eingebracht / vnd endlich daruff verfahren / vnd Anno 40. am 15. April. ein Brithel daruff gesprochen / darin Beklagter in die Expens vertheilet / So † glaubet man den Gerichten nicht / ubi non constat ex actis. *c. quoniam. verb. interlocutoria. c. post cessionem. de probat. ubi Dd.*

252. Vnd ob wol Kläger hernach Anno 66. neben ihren Beweisartikeln diß Brithel producirt / so † ist es doch nur eine abschreift / nicht von Gerichten / sondern frembden Notarien unterschrieben vnd viduirt / von Klägern darvon fürgelegt ohne vorladung vnd recognition des Beklagten / das es also nicht glaubwürdig per communem Dd. doctrinam. *ausb. si quis in aliquo. C. de eden. c. 1. 2. ult. de fide instrum.*

Es habe aber darumb ein gelegenheit wie es wolle / so kan man doch daruff vff den Fingern abrechnen / das dissals Beklagter Pl. oder sein Vater in bösem Glauben nicht gewesen / noch von dem 61. Jahr die frucht zu restituiren schuldig / Sintemal keine In- stanz oder Kriegsbesetzung vorhanden gewes- sen / vnd die erste damnation vor nichtig vnd expunct zuachten / Alldieweil sie nicht prosequirt / noch darinnen der Krieg besetzt / l. ult. C. de prescript. 30. annor.

261. So findet man nicht / das die fruchte gefordert / vnd also auch nicht zuerkennen ge- wesen / Dann ob wol jure actionis in pe- titione hereditatis sic kommen von der de- nunciation, so ist doch solchs zuverstehen / quando t jure actionis petuntur, prout ante dictum, quod etiam in universalibus obtinet quoad fructus, quibus reus factus locupletior. Zas. & Dd. l. si me & Titium. Si cert. petat. Didac. Covar. resolut. lib. 1. cap. 3. Menoch. remed. recuperari. 15. num. 598. Ti- rag. de retrac. prox. §. 15. gloss. 1. num. 5.

Regulariter enim judex non adju- dicat, nec adjudicare debet, fructus, nisi petitos, cum jure actionis debentur. Bald. l. 5. num. 4. C. si quis alt. vel sibi. l. 1. num. 14. 15. C. de fructib. Officio vero judicis debi- tos potest quidem adjudicare, si vult, sed non cogitur, sicut nec hic fecit, Bald. l. 1. num. 15. C. de fructib. & inf. properandum. §. siue autem. num. 3. & 4. C. de judic.

262. Imo ne t sufficit quidem esse peti- tos, nisi etiam ab actore probetur, (quod hic nec articulatum neq; probatum) esse perceptos, vel potuisse percipi. l. si fun- dum. 17. C. de rei vendicat. Bald. l. 1. num. 14. 15. C. de fructib.

263. Quanquam autem in t legibus & e- dictis verbum Restituas contineat etiam

fructuum restitutionem. l. in condemna- tione. 173. §. 1. de reg. jur. l. cum prætor. 81. de verbor. significat. secus tamen est in sen- tentia judicis, quæ t stricti juris, & in- 264. quam nihil venit, nisi expressum, & nisi quatenus verba sententia important de ne- cessitate. Dec. l. jus nostrum. num. 11. de reg. jur. Cag. l. semper. in obscuris. num. 25. eod. tit. cum ibi ab utroq; allegat. l. 2. & l. 3. ubi Bald. & Dd. C. de fructib. Didac. Covar. resolut. lib. 1. cap. 3. per l. ex diverso. 35. §. 1. de rei vendicat. cum similib.

Darvon alhie weiter zu disputiren vn- vonnöthen / sintemal die geforderte Erbschaffe mit den fruchten versähret / l. hereditatis. C. de petit. hereditat. vnd ohne das jure reten- tionis, ex titulo donati etiam, Beklagter darvon zu absolviren / Bart. Jas. & Dd. l. 1. de condic. indeb. Er auch alhie in restitution der fruchte nicht condemniret / vnd also dar- von losgetheilet / l. 3. C. de fructib. fürnem- lich weil in folgenden Urtheiln das erkentniß Anni 69. daruff Consulti sich stügen/retracti- ret / vnd darvon abgestanden / wie dann alles ob- ben ferner erkläret / dabey ichs lasse bleiben /

Vnd schliesse auß den allen nochmals / das Beklagter allenthalben loszuziehen vnd zuentbinden / Man wolte dann / weil er sich zu erledigung der 1000. Guld. erbietet / daruff erken- nen / Weil aber daruff nicht geklaget noch libellirret / vnd solches nur in eventum gesche- hen / da er etwas schuldig / vnd die verjährung / donation, jus retentionis klarlich ex actis zeigen / das Beklagter den Klägern dissals zu- thun nicht pflichtig / trachte ich das er dar- von zu absolviren, expensis com- pensatis, Salvo &c.

—(o)—

CONSILIUM CCCXLIII. DE ALIENATIONE ET REVOCATIONE FEUDI PA- TERNI.

S U M M A R I A.

I. QUESTIONIS RATIONUM DUBITANDI.

1. Investitura tenor in successione feudali attendendus.
2. in Capita succedunt equaliter vocati. Limitatur num. 56.
3. Succedentes in locum patris, jure representationis, non plus accipiunt, quam pater eorum accepisset.
4. Plus juris nemo habere potest, quam autor suus.
5. Jure ex persona heredi non mutatur. & num. 17.
6. Patri & Fratribus quale jus est, tale in liberis derivant.
Successio Feudalis regulatur jure successione ab intestato.
7. verbum: Mit seinen Leibes Lehen & Erben it. collectivum est.
9. Collectiva nomina non singulis totum, sed partem, tribuunt. Limitatur, num. 57.
10. Vocati collectivè omnes unam saltem partem capiunt: & num. 11.
etiam in investitura, num. 12.
11. Collectivè vocati unam personam representant.
13. Scriptura & Investitura individua sunt, & diverso jure non censenda.
14. in Successione feudali jus loci, ubi situm est feudum, attendendum.
15. Agnati jure Saxonico omnes sunt, excepto filio & descendens.
16. Collaterales jure Sax. omnes equaliter succedunt in feudis.
17. de Similibus idem judicium.
19. Argumentum à simili etiam in Feudalibus obtinet.
20. Casus diverso jure non censendi, in quibus nulla diversitas est.
21. Paritas respectu ejus, de quo agitur, sufficit.
22. in Radice & Causa qua conveniunt, in effectu congruere debent.
24. Feudum omnium agnatorum consensu alienatum revocari nequit.
25. Vindicare feudum non potest, qui id non possedit.
26. Emptor bonafidei possessor præsuntur.

26. Bonafidei emptor pretium amittere non debet.
27. Rescindi contractum petens, pretium emptori restituere debet.
28. Contrahens rescissa emptione emptori pretium restituit.

RATIONUM DECIDENDI IN I. QUESTIONE.

29. Feuda in dubio censentur ex pacto & providentiâ.
30. Pacta solam feudis considerantur.
31. Filius in feudis ex pacto & providentiâ succedunt proprio jure.
32. Agnati collaterales ex beneficio simultanea investitura succedunt in feudis.
33. in Feudis succedunt in capita omnes qui vocantur.
34. Declaratio nihil novi juris tribuit.
35. Leges vel Statuti declaratio ad præterita strabitur.
36. Statuta juxta jus commune interpretanda.
37. Procuratores, quoad utilitatem pupillorum, tutores habentur.
38. Pupillus acquiritur dominium & possessio per agnitionem bonorum à tutore factam. & num. 61.
39. Bona & feuda semel agnita pro propriis habentur. & num. 58.
40. Proximi in successione feudali, remotiores excludit. & num. 59.
41. Agnatus bona feudalia sine ipsius consensu alienata, per successionem ipsius delata, vindicare potest: etiam non refuso pretio. num. 52. & num. 66. 71.
42. Revocatoria feudi est utilis rei vindicatio.
43. Condictio ex moribus feudalibus datur Agnato revocare volenti contra possessorem.
44. Utilis rei vindicatio propria actio est, quæ datur ad repetendum res alienari prohibitas.
45. Consensus vel justa alienandi causa intervenisse non præsuntur.
46. Legitimus tutor alienare nequit bona pupilli, aliis ipsi existentibus tutoribus.
47. Coheres pupilli tutor esse nequit.
48. Coheredes, licet majores, vendere pupilli bona nequeunt, sed ad divisionem provocare possunt.
49. Peticio

49. *Petitio hereditatis pro Rei vindicatione est: etiam in feudalibus.*

50. *Petitio hereditatis & Rei vindicatio cumulari possunt.*

51. *Bona illicitè alienata intra 30. annos revocari possunt.*

53. *Ementis bona feudalìa jus per successionem Agnati tollitur.*

54. *Vindicationis proprium est, ut pretium non restituatur.*

55. *Pupilli bona sine decreto alienata revocantur, non refuso pretio, nisi in utilitatem ipsius verum sit.*

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI IN I. QUÆSTIONE.

60. *Præsuppositum ubi non datur, cessat dispositum.*

61. *Pupillus per tutores pōsides.*

62. *Heres venditoris retrahens pretium refundere tenetur.*

63. *Emptor b. f. nō est, qui contra juramercatur.*

II. QUÆSTIONIS.

64. *Alienatio feudi illicita est, quæ sit sine consensu Domini.*

65. *Solennitates ad alienationem requisitæ non esse adhibitæ eo ipso probatur, quod non probatur contrarium.*

67. *Consensus Domini post alienationem feudi ex intervallo sequi potest.*

68. *ex patientiā 10. annorum præsumitur.*

69. *Domino injuria sit per feudi alienationem illicitam.*

70. *Feudum antiquum sine Domini consensu alienatum, an ipso committatur?*

71. *Alienatio feudi in præjudicium agnati valet usq. ad casum successionis.*

72. *Feudum sine consensu in agnatum alienatum intra annum; in extraneum vero intra 30. annos revocandum.*

III. QUÆSTIONIS.

73. *Actio realis in loco rei sita intentanda.*

74. *vel ubi reus habet domicilium.*

75. *in Actionibus Personalibus & Mixtis Actoris electio est, ubi reum convenire velit. & num. seq.*

76. *in Scholaribus conventis Rei electio est.*

77. *in Petitione hereditatis Actoris electio est.*

78. *Camera Imp. ordinationes inferiora judicia sequi debent.*

79. *Actio instituenda ubi major pars bonorum vel personarum extat.*

80. *Major pars trahit ad se minorem.*

81. *Actio instituenda, ubi domicilium & rerum situs concurrunt. & num. 84.*

82. *Vincula plura fortius ligant uno.*

83. *Forum principale & originale attendendū.*

85. *Continentia causa non est dividenda.*

IV. QUÆSTIONIS.

86. *Formula Actionis Revocatoria feudi.*

Der Fall / so zu berathschlagen / vorhelt sich im grunde also:

Est im Erbstift Magdeburg einer von Adel / D. von T. genandt / ohne Mänliche LeibesLebensErben verstorben / mit desselben Vater / so H. von T. geheissen / sowol auch mit jetzt gedachten D. von T. sein an seinen vorlassenen LehenGütern ingesampt beliehen gewesen / seine Vettern / so doch alle vngleiches Sippe oder gradus sein / als nemlich Hans vnd Andreas von T. gebrüdere zu S. vnd B. Peter vnd Bruno zu G. Franz vnd Glamor zu G. Item Christoff zum B. Thilo / D. Friedrich / Christoph / Thilo vnd Ditterich von T. zu W. R. vnd S. dieser gestalt / wann obgedachter D. von T. ohne Mänliche Leibes LebensErben abgehen vnd vorsallen würde / daß alsdann solche Gütere an Hansen / Andreas zu S. vnd B. Peter vnd Brunen zu G. Franken vnd Glamern von T. zu G. vnd ihrer aller mänliche Leibes LebensErben kommen vnd fallen solten / vnd wenn deren auch nicht mehr sein würden / alsdann vnd ehe nicht an Christoff zu B. Thilen / D. Friedrichen / Christoffel Thilen vnd Ditterichen von T. zu W. R. vnd S. kommen vnd fallen solten ic. wie dann solchs die Lehenbrieff klärlich besagen / Domals aber wie sich der fall an mehrgenanten Ostwalden von T. zugetragen hat / sind von den Mitbelehnten / so in der ersten ordnung der investitur begrieffen sein / am leben gewesen / von Hansen / Wulff / Rudolph vnd Friedrich / von Andres vier Söh-

ne/als Andreas der Jünger / Thilo/ Friederich vnd Bastian/ Von Petern vnd Brunen zu G. Albrecht vnd Bruno des ersten Brunen Söhne / von Glamer vnd Francisco zu G. einer so Christoph genandt / Dann Peter vnd Glamer / deren auch in derselben Inueltitur gedacht wird / beyde ohne Leibes Leihens Erben vorhin mit tode abgangen/ vnd also Zehen Personen/ so in erster vnd gleicher ordnung/ vnter einer Copula vnd determination, begrieffen vorhanden gewesen/ auff welche desselbigen Ohwalden von T. vorlehndigte Lehen Gütere zugleich / wie mans dafür halte/ komen vnd gefallen sein / Es sind aber alle die jetztanante von T. damals mündig vnd vorehelicht gewesen / biß auff Andreassen Vier Söhne / als Andreas der Jünger / Thilo/ Friederich vnd Bastian/ die seind vnmündig/ vnd denselben Hans L. vnd Alsmuß von H. von Graff Christoff zu Mansfeldt / als vnter welchen ihr Vater vorstorben/ zu Vormündern geordnet gewesen/ die sich auch anfenglichen solcher Vormundschafft vnterwunden haben sollen/

Aber wie dieser fall geschehen / haben die von T. vnd sonderlich Wulff/ Rudolph vnd Friedrich / als ihres Vatern Bruders Söhne/ sich dieser ihrer Vettern Vormundschafft angemasset / vnd sich ohne der geordneten Vormunden wissen vnd beisein/ deren von Ohwalden vorlassener Lehen Güter vnterwunden/ anfenglichen vorpachtet / vnd endlich an denen von R. vor 14500. Guld. verkauft / auch von dem Kauffgelde das meiste zu ihren Händen empfangen/ ihres gefallens sich darauß getheilet/ vnd ihren vnmündigen Vettern Andreassen Vier Söhnen nicht das geringste davon zugestalt/ vnd seind hernach dieses Andreassen von T. Söhne alle biß auff einen / den oben vnd erst gedachten Friedrich/ vnd hernach

auch Albrecht Brunen Bruder zu G. desgleichen auch Wulff vnd Friedrich zu G. vnd B. ohne Mäntliche Leibes Leihens Erben verstorben / Rudolph aber hat drey Söhne nach sich verlassen/ vnd hat Bruno zu J. G. all dasjenige/ was sein Bruder Albrecht beydes an seinen Väterlichen Lehengütern/ vnd von D. anfall bekommen/ vnd nach sich verlassen/ allz in behalten/

Also haben auch Rudolph vnd Friederich/ was Wulff an Lehengütern gelassen/ vnter sich allein gezogen/ vnd endlich/ wie Friederich vorstorben / haben Rudolffs Söhne alles was ihr Vater/ vnd desselben beyde Brüdere/ Wulff vnd Friederich/ beydes an Väterlichen vnd Vetterlichen Lehen Gütern/ vnd von Zeitischen oder D. angetheile nach sich vorlassen haben/ allein zu sich genommen/ vnd/ wie auch obengemeldet / Friederichen/ Andreassens Söhne/ das geringste von D. antheile nicht gegeben/ sondern derselbige Friedrich hat alleine/ was sein Vater Andreas an Lehen Gütern im T. Thal gelassen / zu seinen mündigen Jahren/ mit grosser vorwitzung vnd beschwerung einbekomen / Aber von seinen Väterlichen Lehenbrieffen/ Erb-Registern/ noch andern Urkunden/ nicht das geringste empfangen/ Ezliche zeit aber hernach hat er von einem seiner Vettern/ ezliche alte Lehenbrieffe bekommen / vnd darauß befunden/ Das sein seliger Vater mit seinen Vettern von dem Erbstift Magdeburg/ von den Fürsten zu Anhalt/ den Graffen zu Barby vnd Mansfeldt/ ingesampt beliehen / derentwegen er allenthalben die Lehen gesucht / auch erhalten / aufgenommen von den Graffen zu Barby ist er noch nicht beliehen / von deswegen / das Graff Wulff / als der elter Herr / in viel Jahren gegen Barby nicht viel kommen / vnd ob ihm wol Tagarten angesetzt / so sein doch die wieder abgeschrieben/

Alldie

Alldieweil aber vielgedachtes Friedrichs von T. geordnete Vormündere zum theil verstorben/vnd wenig/daran er sich erholen könnte/nach sich verlassenn/vnd mit Gr. Ch. von M. die sachen jeziger zeit auch ganz weitläufftig sein/das dieser Friederich von T. sich des orths seines schadens vnd interesse nicht erholen kan/vnd ihm ohn des frey stehet/sich an die Gütere/oder Vormündere vnd endlich an die Obrigkeit zuhalten/vnd D. von T. Lehengüter/ohne dieses/vnd seiner drey numehr verstorbenen/tempore autem mortis Schwaldi & contractus cum illis à R. per ceteros de T. celebrati, noch lebendigen Brüdere (weil sie nicht allein in gesamt mit solchem Gut beliehen gewesen/sondern auch in iij. theilen davon befellet sein) vorwilligung nicht haben können vorkaufft werden. Als ist gemeltem Friederich von T. gerathen/er sol sich an solche vorkauffte gütere halten/dieselbigen vendiciren oder revociren/weil domals wie D. von T. vorstorben/seiner Vettern vñ Mitbelehntē/welcher in der ersten ordnung des Lehenbrieffs gedacht wird/Zehen Personen/als dieser Friederich/vnd seine drey Brüdere/vnd die andern obengenandten sechs Vettern am Leben gewesen sein/vnd daher das Gut 3. vnd desselbigen zugehörungen/auff diese Zehen Personen/zu gleichem antheil gefallen/Vnd nach dem hernach dieses Friedrichs drey Brüdere/ohne Erben/ja in ihrer Jugend vnd Minderjährigkeit/mit tode abgangen/so haben sie ihren antheil ihres Rechtens an diesem Gute 3. auff ihren volbortigen Bruder vorkauffet/Dann weil seine Vettern vnd Mitbelehnten/als Bruno/wie sein Bruder Albrecht/ desgleichen auch Friederich zu S. vnd Rudolff wie ihr Bruder Wulff/vnd zu leht Rudolphs Söhne/wie ihres Vatern Bruder Friederich zu S. ohne Leibes-Lebens Erben vorstorben/es also ge-

halten/das der nebeste in gradu mit des vorstorbenen Gütern allein befellet worden ist/So werde es mit diesem Friedrichen/seiner verstorbenen Brüder halben/auch nicht vnrecht sein können/vnd sey der halben dieser Friederich wol befugget an dem Gut 3. 4. theil/als sein angefallenes Lehen-Gut/zusampt den nutzungen/so es die ganze zeit getragen hat/oder tragen können/von den Besitzern/denen von R. zu vendicieren/Desgleichen auch die andern 6. Theil seiner Vettern zu revociren wol befugget/weil der Contract in seinen vnmündigen Jahren/auch ohne seine vorwilligung/geschehen/vnd à tempore contractus noch bey weitem nicht 30. Jahr/Jahr vnd tag vorflossen/Ja dieser Friederich von T. noch nicht 30. alt ist/die von R. auch mit diesen Gütern noch nicht vorliehen sein sollen/

Damit er aber dessen alles gewisser sein möge/als wird ein Rechtlicher Rathschlag/sonderlich auff diese nachfolgende vier Puncte/zustellen vnd zuvorsfertigen gebeten/

I. QUÆSTIO.

Fürlich/Ob nicht dieser Friedrich von T. Vier theil an seines Vettern vorkaufeten Lehen-Gütern zu vendicieren/vnd also ohn erstattung einiges kauffgeldes wieder zu fordern.

II. QUÆSTIO.

Vom Andern/Ob er nicht auch seiner Vettern vorkauffte sechs theil zu revociren befugget/refuso tamen pretio.

III. QUÆSTIO.

Drs Dritte/weil diese Güter vnter vnderschiedlichen Herrschafften/als dem Administratorem des Erbstiftes Magdeburg/den Fürsten von Anhalt/vnd den Graffen von Barby vnd Münsfeldt gelegen/Jedoch die von R. non solum ratione

- singuli ex reliquis, qui nominatim sunt appellati, *tex. l. interdum. 13. in princ. de hered. inst. l. si pater. 9. de vulgar. substit. l. si quis. 8. de usufruct. accrescend. l. plani. 34. in princ. l. huiusmodi. §. si Titio. de legat. 1. l. final. ubi Bald. Salic. Jas. & alii scribentes communiter. C. de impub. substit. l. 2. de dote prailegat. Jas. l. 5. suum. 8. §. hodie tantum. 1. num. 13. de pall. Ratio est, quoniam omnes t. collectivè vocati unam tantum personam simul repraesentant d. l. plani in princ. de legat. 1. quocirca merito omnes unam tantum partem accipiunt, quantum reliqui & singuli nominatim positi Jas. l. si pater in princ. de vulgar. substit. l. fin. in princ. C. de impub. substit. l. D. l. Gallus. §. quidam rectè. de liber. & posthum. Augustin. Beronius c. Rainutius. num. 120. de testament. Quidam t. solches in Lehenbriefsen und investituren stat habe / bezogen Henningus Guden consil. 22. de fuisse. investitur. num. 5. in verb. nominibus propriis non collectivis &c. fürnemlich diffals / do die vier Gebrüdere / als Leibeslehen Erben gekürt / vnd an ihres Vaters stat zu dieser successione kommen / d. l. plani. ubi Jas. de legat. 1. & l. r. conjuncti. de legat. 3. l. unic. §. 1. C. de caduc. tollend.*

- Vors Dritte / wenn gleich den vier Kindern diffals / bejaener investitur und samlung / vier Theil gebühret hatten / dennoch aber / sincontal drey darinnen lung gestorben / so solgete abermal / vormächtige Investitur / daß dieselbige ihre antheil nicht vñ ihren Bruder allein / sondern vñ allen denselbigen Erben mitbelehnten / gesallen und kommen weren / ne t. scriptura & investitura una & eadem, & quæ per se est individua, gloss. l. Publia. verb. assumatur. ff. de positi. c. ex eo. de reg. jur. in 6. diverso jure censeatur l. cum qui edes. 23. de usucapion. Moontan. tract. fin. regundor. cap. 79. num. 3. & 4.**

- Item so t. nach Sächsischen Rechten / darnach dieser Erbfall / der vñ Sächsischem boden liegenden Lehen Güter / zu regulieren / Bart. num. 40. Bald. num. 17. & communiter Dd. l. 1. C. de suum. Trinitas. Nicolai. tract. success. ab intest. parte 1. spec. 6. Fallent. 1. Lapus allegat. 91. casus num. 7. Socin. consil. 228. circa. num. 3. 4. & consil. 290. Visi. num. 1. 2. vulum. 2. consil. 36. num. 2. 3. 6. volum. 1. Alexander consil. 128. consideratis. num. 3. & 4. lib. 1. consil. 19. circa. num. 6. vol. 6. consil. 16. in causa. in princ. vel 3. ubi dicit communem dñb. Bud. tract. de stat. exclud. sem. quast. 25. & tract. quod piante fiat. act. 6. num. 8. Corna. consil. 162. consil. num. 4. & 5. volum. 3. consil. 115. in hac. num. 3. volum. 2. die Zeilungen t. (sicut omnes habentur jure Saxonico, excepto filio & descendentibus, etiamsi sint de stipite primi acquirentis Schurff. consil. 66. quamquam. cen-**

sur. 1. Henning. God. consil. 22. de similes. invest. num. 9. Autor diff. Sax. a. ff. 29. quod eminet II. Henric. consil. 84. num. 6.) alle / so t. um Lehenbrief vñ samlung begrieffen / ohne vnterschied der neher stipulasti / dem Verstorbenen in Lehen succedieren, Henning. God. consil. 22. de similes. invest. num. 9. per ar. Kaner. lib. 1. art. 3. 27. & 36. & Eth. in che cap. 5. Schurff. consil. 16. super consil. 99. quod pradicta. num. 3. & 9. centur. 1. consil. 39. i. fin. num. 3. centur. 2. wie dann auch diffals dem Eyre als den sölger die muelchute. Vetter / vngewachter daß sie vngleicher Eyre vñ gradus gewesen / succedieren haben / als solget auch / daß in diesem fall diese verstorbene drey Brüder Andreas vñ T. & ohne nicht ihren verlebenden Bruder Friedrichen allein / sondern auch die andere mitbelehnten alle mit ihren Lehen Gütern / vñ dazuy gehörenden Obwaldischen antheilen, besället haben / quandoquidem iurante posuimus est, ex ipersona successorum ius mutari non debet. l. 2. §. ex his. de verb. obligat. & de similibus idem esse iudicium. debet. l. illud. ad l. Aqual. Bald. l. humanitatis. num. 14. C. de impub. substit. l. non tamen. de re iudicat. verb. pari iuroseruari equitatis ratio suggerit. l. actoribus. 13. §. ult. versic. pari ratione. de usufruct. gloss. l. nam postea. in princ. verb. post item. de iurjurand. t. l. 4. C. de lib. prater. l. inter. C. famul. evocati. Præar. loc. 14. a pari per totum. quod t. argumenarum etiam in feudalibus obtinere communiter Glossa, Baldus, Alvarotus & communiter Feudistæ in c. 1. de feudi cogniti & Curtius cod. tract. in princ.

Itaque cum t. nulla casuum potest assignari diversitas, non sunt diverso jure censendi Amyl. consil. 1. num. 17. & fufficit quod similes sine aut pares in ratione, licet qualitas facti sit diversa. c. cum dilecti. de confirmat. util. Panor. mutan. c. quoniam. §. ult. num. 13. ut sit. non censendi. Nam satis t. edes. se paritatem & similitudinem respectu ejus, quo de agitur l. ult. C. de inoffici. donat. ubi Molinæ notat. num. 4. l. ult. C. de collat. l. consiluit. ubi Panor. mutan. num. 3. de appellat. Et quæ t. in radice & causa conveniunt, etiam congruere debent in effectu l. de quibus. ubi Angel. & Dd. de legib. Everard. loc. 13. a. si similit. in princip. cum pluribus ibi cumulat, quæ transcribere magis esset ostentationis quam necessitatis.

Zum Vierten / besteriet diff / daß diff Erben mit aller Erben bevolligung sey verfaufft worden / unde t. illud retrahens revocare non possit neque debeat Afflic. c. 1. §. sed & rei. num. 7. per quos fiat invest. D. Schrader. consil. 20. quast. 4. num. 18.

Am Fünfften/wenn gleich Fried-
rich von Z. dieser vier antheil vechig were / so
scheinet dennoch das er diese zu vendiciren nicht
berechtiget / suntal er dieselbige niemals bes-
essen / ut vendicare non possit, sed potius
hereditatis petitione agere ac petere de-
beat, ex doctrina Decii l. hereditas. num. 2. 3.
cum seqq. de reg. iur.

24. Vffs Sechste / do auch gedach-
ter Friedrich solche vier antheil zu vendiciren
besuget were / Dennoch lesset es sich ansehen/
dass er ohne ersattung des Kauffgeldes darzu
nicht kommen müge. Non enim prædo est
qui pretium numeravit l. etiam. 15. §. sed si
quis. de petit. heredit. sed potius bonæ fidei
emtor censeri debet, qui ab omnibus con-
sortibus & tutoribus emit l. 2. versic. si non bo-
næ fidei emtor fuisse qui emit, censetur. C. si quis
ignorant. præsumitur ergo bonæ fidei em-
ptor fuisse, donec contrarium doceatur c.
sanctorum. c. ult. ubi gloss. & Dd. de prescript.
l. penult. C. de evictio. Alciac. reg. 3. præsumpt. 5.
26. qui t certè pretium amittere non debet. 1.
in princ. de probib. feud. alienat. per Frideric.
Iniquissimum enim esset emptorem & re-
& pretio carere l. emptorem. 12. §. qui autem.
versic. neg. enim bonæ fidei contractum pati de-
bet. actio. empt. Et hoc probatur earegula, quod
27. qui t petit contractum, etiam feudalem,
rescindi, teneatur emptori pretium resti-
tuere c. 1. §. ult. ubi Bald. & Afflic. de his qui
feudum dar. poss. D. Ludolphus Schraderus, no-
mine Facultatis Francof. consil. 20. divini. qua-
28. sio. 2. num. 6. & idem obtinere, ut heres t
contrahens cogatur restituere pretium em-
ptori, probat Isernia §. Titius. Si de feud. de-
functi. quem ad hoc allegat D. Schraderus
consil. 20. divini. quest. 2. num. 10. & 11. cum
ibi ubi allegat. como Francofurt. 3.

RATIONES DECI- DENDI IN I. QUÆ- STIONE.

Nun wol diß spitzfindig / sub-
tile vnd stadeliche Rechtsgründe sein / den-
noch so halte ich / deren eingeachtet / dass
Friedrich von Z. vier theil an seines Vetteren
Schwawden vorseiteten Lehenbütern zu vendi-
ciren / vnd also / ohne ersattung einiges Kauff-
geldes / wieder zupodem berechtiget sey / welcher
Tragen außlösung vff diesen Punkten stehet.

1. Erstlich / dass vier antheil der
Schwawdischen gütern vff die vier An-
dreas Z. Söhne gefallen.

2. Zum Andern / dass der dreyen
darvon verstorbenen Brüder antheil

ihrem überbleibenden Bruder Fried-
richen allein zukommen.

3. Vors Dritte / dass derselbige
Friedrich von Z. solche angeregte
vier antheil der Schwawdischen Güter
zu vendiciren wol besuget.

4. Am Vierten / dass er auch da-
hero das Kauffgeld zuerstaten nicht
schuldig.

Nun ist der Erste Punkt beydes in ge-
meinen beschriebenen Lehenrechten / so wol als
in Sächsischen / benehlich gegründet / dann es
ist gewis dass in Lehenbütern / so nicht eblehn /
oder hereditaria feuda seyn / sondern ex pacto
& providentia (dafür) diese vormuethlich zu
halten seyn / c. 1. §. 1. de gradib. success. c. 1. Si de
feud. contror. Bald. c. 1. §. cum autem. num. 6.
de controrers. invest. Afflic. copiosè c. 1. num.
10. An agnat. vñ filius. Alciac. reg. 3. præsumpt.
28. Henning. Gaden consil. feudal. 16. de success.
feud. Dec. consil. 194. vñ. num. 4. Menoch.
consil. 61. num. 24. Anton. Rub. consil. 110. num.
11. sonderlich in Teutscher nation / dñy fñg. ob-
serv. 2. centur. 4. als dann auch die Lehenbrief-
se / so vff pachten vnd versamlung nicht der Er-
ben / sondern mibelchenten Vetteren / gerichtet /
wol außweisen / sola Tenim pacta consideran-
tur c. 1. versic. propter senorem investitura ubi
Bald. & Dd. de duob. fratrib. Molin. in fin. princ.
de feud. c. 1. de feud. non habent. propr. natur.
Bald. in proem. feud. in 4. divisi. num. 45. 47.
c. 1. §. 1. num. 3. de feud. marcia & l. quous.
num. 3. & 4. C. de sui & leg. Schwurff. consil. 98.
vñ. num. 1. 2. 3. centur. 1.) Die t Söhne nicht zu
auß ihres Vaters person vnd recht / Jure re-
presentationis, besitzen / vnd zu der succession
kommen / differ. Saxon. 25. & 29. sondern viel
mehr auß ihrer eigenen Person vnd recht / & ju-
re primi acquirentis, darzu vechig vnd zuge-
lassen werden / §. hoc quoque. ubi Afflic. num. 35.
& Dd. de feud. success. & inc. 1. §. si vero. de
gradib. success. Tiraguell. de retract. proximi. §. 1.
gloss. 9. num. 57. Molin. de feud. §. 3. gloss. 3. num.
22. Arius Pinellus l. 1. part. 3. num. 59. & pas-
sim. C. de bon. matern. quoniam, etiam iure
communi, agnati à latere non veniunt nec
admittuntur, ad successionem agnati de-
functi feudalem, ex persona sui patris, sed
tantum ex beneficio simultaneæ investitu-
re c. 1. §. 1. de iis qui feud. dare poss. c. 1. de bene-
fic. frat. c. 1. de fratrib. de nov. benefic. invest.
Autbor. diff. Saxon. diff. 29. Henning. Gaden de
simultan. invest. consil. 22. num. 1. 2. cum seqq.

Solches aber ist in Sächsischen Lehen-
recht vnd vbrungen auch wol gegründet / sun-
dermal die feilunge mibelchenten nicht auß dem
blut / sondern krafft gesambter handt allein den
Schwal-

lus. 9. ubi Dd. de acquir. heredit. Dd. l. si infans. 21. C. de jur. delib. sondern auch den besitz vnd gewehr daran auch einbestimmen vnd wol hergebracht haben! l. i. §. adipiscitur. ubi Jas. num. 9. 10. 12. 16. 17. & Socin. Jun. l. quamvis. §. infans. ubi Barbol. & Dd. de acquir. posses.

- Darauf dann dringt die folge / daß diese auch hernacher nicht mehr vor des Thivalden Lehen oder verlassene Güter zu achten / noch nach seinem Lehenbrieff vnd samlung zu regulieren / sondern vor t der vnmündigen propterea guet vnd eigene Erbzgüter zu schätzen vnd zu halten / per nos. Dec. num. 2. 3. & S. Cagnol. ac Dd. l. hereditatis. de Reg. jur. quæ etiam obtinent in feudorum portionibus, quæ fratribus acquiruntur, ut prosperum, non defuncti, bonis deinceps habenda sint, ita declarat post Alexandrum Jason l. i. §. de reser. num. 24. de acquir. posses. ex Baldo l. i. quasi. 50. de rer. division. & c. i. de eo qui finem fecit ag. l. Paulo Calimacbo. §. i. de legat. 3. Wie dann der verstorbenen vnmündigen / Friedrichs Bruder / Lehen vnd Erbschafft vff ihn / als den Bruder / nach Erbgangsrecht / vor den weiterbestehenden agnaten / gefallen / c. i. de success. feud. l. i. de grad. success. als wird es mit diesen auch also billich gehalten / quoniam in dubio proximus t quisque, etiam in feudali successione, remotioribus exclusis admittitur c. i. in fin. de natur. success. feud. latè Tiraquell. in retract. proximus. §. ii. gloss. 6. num. 2. cum multis ibi allegat.

Vnd weil es die andere Lehenfolarethe diffals auch also in ihren Brüderlichen aufbleiben gehalten / so müssen sie es auch Friedrichen Lehenfalls dergestalt paktiren vnd gut seyn lassen / ex l. i. & tot. tit. ff. Quod quisq. jur.

- Der Dritte Punct ist auch in Rechten wol gegründet / dann es verschiedn. 41. Rechten daß der Agnat die / ohne eine bewilligung vereusserte Lehenstüke / wenn dieselbige durch succession ohne eröffnet vnd zugefallen / vindiciren vnd revociren mag / Dd. Fendista communiter c. i. de alienat. feud. pater. §. hoc quoq. de success. feud. §. porro. qual. olim feud. por. alienat. Jacobi. in invest. verb. & cum pacto de non alienand. num. 32. 33. 34. 35. Schurf. consil. 66. num. 22. & consil. 30. cent. i. Jas. in Epistola feud. part. 9. de alienat. feud. num. 30. 31. cum seq. Sontbec. de feud. parte 13. num. 170. & de hoc est textus expressus inc. i. An apud Judic. & cur. ubi dicitur: agnatus proximus, ad quem feudum est devolutum, illud ab alio, a quo possidetur, revocare. Sicut etiam 41. revocatoria t feudi, quæ feudum indebitè alienatum sine consensu agnati ab eodem revocatur, est utilis rei vindicatio c. i. versic. rei autem: de invest. de re alien. fact. §. duo. Si

defend. defunct. Dd. v. callidus. de probib. feud. alien. per Frideric. & de actione, quæ datur agnato ad retrahendum, hoc expressè ponit Baldus §. porro. num. 4. versic. agnati. Qualis olim feud. pot. alien. Tiraquell. de retract. proximit. §. 8. gloss. 5. in c. 6. 7. iug. ad 14. cum pluribus ibi allegat. c. i. §. rei. de invest. de re alien. fact. §. ult. versic. proprietatem feudis ad d. §. pertinere. (quæ est conclusio vindicatio nis) ius fide feud. defunct. Alvarot. §. si quis per 30. annos, num. 4. si de feud. defunct.

Quoniam autem hoc casu datur etiam conditio t ex moribus feudalibus Sontbec. de feud. part. 13. num. 25. Cachern. de cur. Pedemont. 19. num. 13. Mynsing. observat. 99. centur. i. tamen & hæc est in rem scripta, & datur agnato revocare volenti contra possessorem Tiraquell. latè de retract. proxim. §. 8. gloss. 5. num. 6. 7. 8. iug. ad finem. & §. 12. 27. sed cum hæc convenit & datur utilis rei vindicatio §. item qui dominum: Quæ suis prima caus. benefic. amitt. c. i. ubi Bald. de invest. de re alien. fact. Laudens. §. hoc quaro. num. 19. de success. feud. qua agere contra tertium emptorem & possessorem melius est, ut Dd. ibidem, & c. i. de contrah. inter dom. & emptor. Chass. in consues. Burgund. rub. 7. de feud. §. 8. vero. ians consentient. num. 13. 14. 15. 16. 17. 1. 19. 20. 21. 22. 23. 24. Hæc testis enim propria actio, quæ datur ad repetendum res alienari prohibitas l. final. §. sed quia. C. commun. de legat. Anton. August. consil. 6. consil. 63. Thoma. num. 3. Alvarot. nam. 4. §. si quis per 30. Si de feud. defunct. & ita in terminis decidit Facultas Francofurtensis consil. 20. divini. num. 76. versic. à domino directæ ab agnato utili rei vindicatione repetitur. & per discursum totius Francof. 3. Welchs dann sümmeich diffals zu sagen, da auch der vnmündigen Lehen / ohne des Herrn vnder rechte Vermunden consensu / auch ohne decret vnd dringende schuld / alienirt / contra tit. de probib. feud. alienat. per Frid. tot. tit. ff. de reb. cor. & C. de prad. minor. sicut nec consensus t vel 45. iusta causa alienationi intervenisse presumitur, nili probetur l. quacumq. §. fin. de publ. in rem act. l. 6. C. de prad. minor. vnd deswegen per rei vindicationem von dem Bestier zu revociren / l. 2. & l. 3. C. si quis ignorans rem minor.

Ob aber wol diffals Wulff / Rudolph vnd Friedrich sich der vnmündigen vormunden schaff anemacht / vnd ihr antheil mit alienirt / 46. so t haben sie doch das nicht thun mögen, da andere Vermündere gesetzt / l. si foras. 9. ubi gloss. ult. Bald. & Dd. C. Qui dari tutor. Schneid. de lit. litem. tutor. num. 7. gloss. sub litera C. Rindert. art. 23. lib. i. sümmeich diffals de sit

Quarta

47. Miterben † vnd Consorten der Vnmündiaen gewesen / daß sie also auch / vermüge der recht / ihre Vormünder vnd Verwalter nicht sein können. *authen. minoris. ubi Barth. & Dd. C. qui dar. tutor.*

48. Ob aber wol die andere Wittlehensfolge alle mündig † gewesen / dennoch haben sie der Vnmündigen theil nicht nur verkauffen können / sondern weren allein befuget gewesen die theilung zu suchen / *per l. 1. §. sireus. & l. si pupillorum. ubi Barthol. de reb. cor. l. inter omnes. C. de prad. minor. l. final. C. de fund. dotal. Cast. l. si convenerit. pro Soc. Roman. consil. 106. per tot.*

Weil auch diese Vnmündige albereit ihr recht vnd antheil erlanget / so ist dißfalls die rei vendicatio schier bequemer / denn die petitio hereditatis *Dec. d. l. hereditatis. num. 2. & 3. cum ibi allegat. de reg. jur. Wiewol nicht viel daran gelegen. denn auch die petitio hereditatis † eine vindicatio ist / l. legitimam. l. si bona. 43. de pet. hered. l. 3. ubi Bald. & Dd. C. eod. tit. auch in diesen Lehensfällen / c. 1. An apud Judic. vel iuriam. quem textum ad hoc inducit Wesenb. consil. 41. num. 12.*

49. Quapropter cumulari † recte ha duz actiones possunt *Bald. l. 2. C. de pet. hered. Jas. in §. actionem. 221. Institut. de actionib.* Vnd kan dawieder keine vorjähung anagezogen werden / in auffmerckung. daß allererst um nehest vergangenen 1565. Jahr diß quet 3. außserhalb der von T. geschlecht frembden von R. vorkaufft / vnd also diese entfrembdung † in 30 Jahren / vnd nach dem Sächssen Recht 31 Jahren mag retrahiret werden / *ex §. Titius. ubi communiter Dd. Si de feud. defunct. maxime quia minorum res sine ulla causa & solennitate aliena. & Dd. l. final. C. Si major fact. per l. 1. C. si quis ignorans rem minoris emer. Afflic. d. §. si quis per 30. in 3. notabil. & Feudist. §. porro. Qual. olim feud. Craver. de antiq. temp. part. 3. num. 1.*

50. Der Vierte Artikel fleusset auch auß den vorigen / denn weil Friederichen dieses seiner Brüdter antheil Jure † successionis, vnd also titulo lucrativo, heimgefallen / *L. unic. C. de lucrat. descript. lib. 10.* als folget auch / daß er dieselbige ohne entgelt vnd restitution des Kauffgeldes zu vendiciren / einzufordern vnd zu revociren wol berechtiget sey / *Dd. d. c. 1. de alienat. feud. pater. §. hoc quoq. de success. feud. c. 1. §. sed etiam. per quos fiat invest. §. porro. qual. olim feud. pot. alien. Jacobin. in invest. verb. & cum pacto de non alienando. num. 30. usq. ad 36. Zas. in epitom. feud. part. 9. de alienat. feud. num. 31. 32. 33. cum multis sequent. Sontbec. de feud. part. 13. num. 171. late Facultas Juridica Francofurt. consil. 20. divini. num.*

74. 75. 76. como *Francof. 3. ubi. cum jura & rationes, atque argumenta ad hoc sufficientia, per discursum allegentur, minus necessarium videtur illa transcribere, ad idem Andr. de Isern. Alvarot. num. 301. per quos fiat invest. Wesenb. consil. 54. in hac. num. 2. cum ibi allegat. Rationem ponit etiam Schraderus d. consil. 20. num. 75. quoniam hoc casu per † successionem jus omnino emptoris solvitur. §. rursus. Quib. mod. feud. amitta. c. 1. §. et si clientulus. de alienat. feud. §. hoc quoq. de success. feud. §. Titius. Si de feud. defunct. l. lex vectigali. de pignor. Barr. l. in concedendo. de aq. plur. arcen. unde hoc casu non redimitur res ab agnato, sed utili rei vendicatione repetitur Alvarot. c. 1. §. hoc quoq. num. 1. de success. feud. Sed melior ratio, quoniam alioqui frater vel agnatus non succederet, neque caperet titulo successionis, ut debet, l. unic. C. de impo. lucrat. descr. lib. 10. sed remereteneretur, si refundere precium cogeretur Tiraguell. de retract. proximis. §. 1. gloss. 18. per tot. contra jus successionis d. l. unic. neque vendicationem haberet, cujus † hoc proprium, ut vendicans emptori possessori pretium non cogatur restituere l. mater. 4. l. si mancipium. 23. C. de rei vendic. l. si sciens. C. ad SC. Felleian. l. incivile. C. de furt. l. si debitor. ff. Quia in fraud. credit. l. 7. l. etenim. 14. C. de prad. & aliis reb. min. sine decr. non al. Vnd solches ist alhie vmb so viel desto mehr einzurechnen / weil der † Vnmündigen antheil ohne gebürliche solenniteten vnd ursachen verkaufft worden / quo casu indubium est retrahentem ad nullam pretii restitutionem teneri, nisi quatenus probatur illud in rem atque utilitates minorum esse conversum l. prediorum. 10. l. si pradium. l. utere. C. de prad. minor. fin. decr.*

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI IN I. QUÆSTIONE.

51. Gegen nur nichts chnet die Erbsche enrede / denn dieselbige nur in † Erb-
gütern vnd erblicher succession, nicht aber in feudilibus stadt hat / *sinimal im Lehen die Schue nicht an ihres zuvor verstorbenen Vaters stadt treten / sondern auß ihrer eigenen Person zum Lehen gelassen werden / wie oben beweßet / c. 1. de alienat. feud. patern. fürnemlich nach Sächssischem Recht / Author differ. Sax. 25. & 29. cum aliis supra allegat.*

Vors Ander / so wird auch gleichsals der subtilen disputation, collectivorum nominum, dißfalls / inter ejusdem familiae vocatos, nichts eingerechnet / *late Henning. Godeu.*

Goden. consil. de simulcan. invest. 22. num. 5. per tex. clarum. l. fin. C. de impub. substit. quod pluribus textibus & rationibus confirmat Wesenb. consil. 41. num. 144. 145. 146. 147. 148. 149. cum multis seqq. usq. ad num. 161. quæ hic transcribere laboriosum magis quam utile fuerit, & in terminis consil. 83. num. 16. & cum aliis supra allegat.

- Der Dritte gegenwurff ist auch
 58. alhie bawfellig / sintemal dem Oswalden seligen die Mitbelehnten auß seinem eigenen Lehenbrieffe succediret / nach t demie aber seine / des verstorbenen / güter den seidelingen Lehenfolgern eigen vnd proper werden / so müssen sie vor das ihre geachtet vnd gehalten werden / Jas. post Alex. & alios d. l. i. §. veteres. num. 24. de acquir. possess. cum ibi allegat. Vnd darumb do ihre eigene investitur nichts anders vermügen vff t ihren nechst gesipten vnd Brüder / vor den weiter Vormandten / erben vnd fallen / c. 1. in fin. de natur. succession. feud. Tiraquell. de retract. consang. §. ii. gloss. 6. num. 2. cum ibi allegat.

Die Vierde einrede gehet allein
 vff künfftige Erben / so kein theil am verändereten Lehen gehabt / weil aber diffals die mündige Consorten neben ihrem auch ihrer vnmündigen Vettern Lehen vñ antheil mit verkauft / kan solchs den Vnmündigen zu nachtheil nicht gereichen / l. coheredibus. l. licet. C. famil. erciscund.

- Mag also nicht gesagt werden / daß alle
 60. interessenten / so part vnd theil an diesen Oswaldischen verkauften Lehen vnd Gut 3. gehabt / darin gewilliget haben solten / ist also diese angezogene Regel diffals vngereimtet ding / quoniam ubi t non datur præsuppositum, ibi cessat dispositum Menoch. remed. recuper. 9. num. 161. cum ibi allegat.

- Der Fünffte gegen Grundt hat
 61. diffals nichts vff sich / angesehen daß nicht viel daran gelegen / ob petitione hereditatis oder vendicatione Friederich von T. diffals klage / wiewol er vnd seine Brüdere auch ihr theil durch t ihre Vormündere vel quasi besessen / l. i. §. adipiscunt. l. quamvis. §. infans. de acquir. possess. Vnd derwegen diffals Friedrich zu der vindication schreiten kan / per Dec. num. 3. l. hereditas. de reg. jur.

- Die Sechste vnd letzte ratio dubitandi hette wol stadt / wenn der Kauff beständig bliebe / vnd Friederich / als neherzelter / in Kauff treten wolte / oder wenn t er der alienanten Erbe geworden were / ex l. 3. §. 5. C. de reb. alien. non alienand. in quo casu loquitur Iheronim. d. §. Titius. nach dem es aber eine andere gelegenheit diffals hat mit denen so jure successionis darzu kommen / als ist er auch das Kauff

geldt dem Käufer zu geben nicht schuldig / wie oben bewehret / So t ist auch der Käufer diffals nicht bonæ fidei, ex c. qui contra. de reg. Jur. c. 1. in princ. de probib. feud. alienat. per Lothar. & per Frid. ut precium illis non debeat gloss. & Dd. ibid.

II. QUESTIONIS RATIO DUBITANDI

63. In der Andern Fragen scheint Anfanglich / daß auch der andern Vetter theil / ohne entgelde vnd restitution des Kauffgeldes / müge revocirt werden /

Dann in diesem Kauffbrieffe nicht befundlich / daß die Lehenherrn in vorenderung dieses Guts 3. gewilliget / quæ t est illicitè facta alienatio gloss. & Dd. §. porro. qual. olim feud. & c. 1. de probib. feud. alienat. per Frideric. so haben auch die Brüdere ihren theil daran gehabt / welche wieder alle recht / ohne dringende schuldt / der Vormünder autoritet / der Obrigkeit decret / voreussert vnd endstrembdet worden / wie oben dargethan / & probatur t eo ipso, quod non probatur contrarium l. quæcung. §. final. de publician. in rem act. Jas. & Dd. l. sciendum. de verb. obligat. l. 6. C. de prad. minor. gloss. elegans. l. 2. verb. probaveris. C. si quis ignorans rem minor.

64. Nun ist es aber rechtens / daß t in solchen Fällen der agnat das Kauffgeldt wieder zu geben nicht schuldig / per tex. c. 1. in princ. ubi gloss. verb. pretio. & verb. ex empto. de probib. feud. alienat. per Lothar. & c. 1. in princ. de probib. feud. alien. per Frideric. D. Schrader. consil. 20. divini. num. 9. & 14. Tomo Francof. 3. per gloss. & Afflic. c. 1. §. sed & res. per quos fiat invest. cum aliis supra allegat. & hoc in terminis, quod scilicet agnatus non teneatur pretium refundere, quando retrahit feudum, illicitè, id est sine consensu domini, alienatum, etiam ante casum successionis probat Julius Clarus de feud. quæst. 42. num. 7. per d. §. Titius. & ibi Dd. si de feudo defunct.

II. QUESTIONIS RATIONES DECIDENDI, cum resolutione rationis dubitandi.

65. Es wird aber daruff nicht gefragt / darumb vergeblich darvon zu disputiren / So seynd auch der andern Miterben antheil von der vnmündigen Kinder theil / juris intellectu, abgesondert gewesen / daß wenn gleich sie der Vnmündigen theil illicitè verkauft hett / dennoch darauf nicht folgete / daß sie ihre eigene antheil nicht hett veräußern mügen /

undigen / oder zur vorgebildt verkaufft hettten / l. 3.
Et est. tit. C. de mun. rer. alienat.

- Was aber des Lehenherrn consens bes-
 treffe / ist vermutlich / daß in so viel Jahren
 67. dieselbige außgebracht sey / sicut ex t interval-
 lo sequi potest / prout hanc facit commu-
 nem / quam servatus / Jacobinus in invest. verb. & cum pacto de non alienando. num. 19.
 Item. Alvaron. Camerar. late & Dd. c. 1. in
 princ. de prohib. feud. alienat. per Frider. &
 68. præsumitur t. ex decem saltem annorum
 scientia ac patientia l. qui in aliena. in princ.
 ubi Jas. & omnes Dd. de acquir. hered. l. si fi-
 liusfamil. 10. versic. per longum tempus. C. de
 petis. hered. late Tiracuellus de legib. commob.
 gloss. 5. num. 39. § 44. ubi ex sententia Ale-
 xandri confirmat / hanc esse veridicam / &
 magis communem. Wenn auch dieselbige
 alienatio ex illo capite zu impugnieren were /
 69. so möchte es mehr dem Lehenherrn / cui sit
 injuria per alienationem illicitam c. 1. de a-
 lienat. feud. per Lothar. & c. 1. de probib. feud.
 alien. per Frider. §. idem. Que fuit prima-
 caus. Aretin. consil. 19. num. 11. Socin. Jun. con-
 sil. 77. num. 139. lib. 1. deum den Agnaten ge-
 bühren / si enim vera est eorum sententia / qui
 70. putant / etiam antiquum feudum / sine con-
 sensu alienatum / domino committi / quam
 opinionem magis communem d. Docto-
 res faciunt / etiam si alii aliter distinguant
 Ruin. consil. 214. num. 10. lib. 1. consil. 112. num.
 10. lib. 4. Clarus de feud. quæst. 66. num. 7. quo-
 rum distinctio / etiam si vera esset / non tam-
 en hic prodest istis agnatis / quia licet feud-
 um ipso jure / per alienationem invito do-
 mino factam / committatur Molin. de feud.
 §. 50. num. 25. Jul. Clarus lib. 4. §. feudum. quæst.
 62. num. 1. Hoc tamen non hic / nisi domino
 declarante / nec per alienationem ipso jure
 committitur feudum / nisi secuta sententia
 declaratoria / quæ hic abest Julius Clarus
 quæst. 49. num. 6. ubi dicit communem / quod
 intelligi potest ex Afflicto §. Titius. num. 1. &
 Hernia de feud. defunct. cont. c. 1. de probib.
 feud. alienat. per Frider. ubi Camerar. &
 Dd. Schneider. consil. 20. quæst. 2. num. 10. 11. 12.
 cum seq. tomo Francof. 3. & hoc tenere com-
 munitur Fendistas dicit Julius Clarus d.
 quæst. 49. num. 6. Socinus Junior consil. 115.
 num. 22. lib. 2. Guido Papæ consil. 38. num. 14.
 in fine.

Und weil daruff nicht gefragt so wird
 diese Frage / unmassen sie lautet / also vffgelöst /
 daß Friedrich seiner Weitem verkaufft sechs
 Jahr zu revociren / resoldo tamen pretio / bes-
 fien ist / Entweder er noch seine rechte
 Vormündere in diese alienation gewilliget /
 darumb auch / weil dieselbige aussit dem ge-
 schichte einem freunden geschehen / mag er

auch bey leben der alienanten / vnd weil keine
 nehere revocanten ihnen in denselbigen Kauff
 treten / vnd die alienation / gegen erlegung des
 dafür gegebenen Kauffgeldes / an sich bringen /
 Ut enim supra confirmavimus / agnatum
 contrahentem / jure successione / sine pre-
 tio / retrahere / ita qui vult / extra successio-
 nem / in vita alienantis vel heredis / retrahere
 & revocare feudum ab illis alienatum /
 restituere pretium cogatur. Valer t enim
 71. alienatio in præjudicium agnatorum / us-
 que ad eam successionis c. 1. §. Titius filios.
 Si de feud. defunct. Jul. Clarus. lib. 4. sentent.
 §. feudum. quæst. 42. in princip. num. 1. ver-
 sic. sed quatenus respicit præjudicium agnato-
 rum & c. & proinde retrahens restituere
 pretium / ac jure retractus uti cogitur Cla-
 rus d. quæst. 42. num. 5. & 6. quia præfertur
 tantum ut propinquus extraneo emptori
 D. Schneider. d. consil. 20. in princ. num. 82. Es-
 como. Francof. 3. & hæc est eadem decisio &
 distinctio Hernia & Dd. §. Titius. Si de feud.
 defunct. Zallii epitom. feud. parte 3. de alie-
 nat. feud. num. 3. 30. cum multis sequent. Schurf-
 filii consil. 66. num. 22. centur. 1. consil. 11. resolu-
 te. num. 2. centur. 3. & passim Clari de feud.
 quæst. 42. Curtii eod. tract. part. 4. min. 131.
 & sic usu servari testatur Myndling. observat.
 85. centur. 4. & est textus c. 1. §. porro. Qual.
 olus feud. pot. aliena. Jacobin. in invest. verb.
 & cum pacto de non alienando. num. 32. 33. cum
 seqq. sissli. c. 1. §. sed etiam res. num. 10. per
 quos fiat invest. Jacob. de Beluis. c. 1. in princ.
 ac alienat. feud. pat. Præposit. §. hoc quæq. num.
 4. de succ. feud. & ibi Hern. num. 5.

Dagegen dissals nicht thuet / daß diese
 verenderung in Jahr vnd tag nicht geschehen /
 d. §. Titius. ubi Dd. §. hoc quæq. de success. feu-
 dal. dann solches allein stude hat / wenn unter
 freunden im geschlecht alienirt / quoniam ta-
 lis t alienatio intra annum impugnari de-
 bet de §. Titius. Schurf. consil. 10. num. 3. con-
 sil. 41. consil. 67. centur. 1. cum infinitis penè
 quæ cumulat Tiracuellus in retract. pro-
 xim. §. 1. gloss. 10. num. 31. Alderweil aber wir in
 den fall nicht seyn / sondern alhie die Verkauf-
 ung außschreiben dem geschlecht von T. den
 fremden von X. widerfahren / als mag in 30.
 Jahren / vnd nach Büchßischen Rechten in
 30 Jahren Jahr vnd tag / dieselbige alienation
 72. impugnirt vnd hinterzogen werden / per com-
 munem do Ariam in d. §. Titius. Schurf. con-
 sil. 68. v. is. num. 14. centur. 2. & Dd. commu-
 niter in practulis locis. Jacobin. in invest. d.
 verb. & cum pacto de non alienando. num. 30.
 cum seq. & per discursum tradit D. Schra-
 derus d. consil. 20. parte. 1. 2. 3. cum seq. tomo
 Francof. 3.

III. QUÆSTIONIS RATIO DUBITANDI.

Ex der Dritten Fragen möchte
des wol ein bedenken machen / daß die
Klage / so Friedruch alhie zu erheben hat/
entweder dinglich / oder doch actio in rem scri-
pta ist / wie oben dargethan. Daher dann folgen
wil / daß t dieselbige an einem jeden Orth / da
die Güter gelegen / anzustellen seyn / l. i. h. 2. l. 3. u-
bi Dd. C. ubi in rem actio. l. quod legatum. 38.
versic. si autem per in rem actionem petatur, u-
bi per debet ubi res. de iudic.

III. QUÆSTIONIS RA- TIONES DECIDENDI CUM REFUTATIONE CON- TRARIL

Aber dieses ungeachtet ist viel mehr zu
schließen, diemvil der von R. Käufer meh-
rentheils im Stifft Nagdeburg geessen /
da auch die streitige Güter zum theil gelegen
seyn / vnd gedachter Schwald von L. seine wohn-
nung vnd domicilium gehabt hat / daß daselbst
alle Beklagte sich einzulassen / zu verfahren / zu
antworten / vnd daselbst des Rechts diffals
aufzuwarten / schuldig.

Dann auch die t dingliche Zuspruch
daselbst angestellet mügen werden / nicht allein
da die Güter gelegen / sondern auch do die so zu
besprechen wohnhaftig vnd geessen / l. 2. l. ult.
C. ubi in rem actio. vnd steht in des Klagen-
den theils willkühr an wol hem Orth er die
Beflagten diffals fürnehmen wolte / gloss. ult.
l. fin. in fine. C. ubi in rem actio. per l. 2. §. plane.
de iudic. Jas. & Dd. communiter l. 3. in
princip. per illum text. de eo quod cert. loc.

etiam in t personalibus & mixtis, quando
reus pluribus locis fortitur forum, est actoris
electio, ubi cum convenire velit d. l. 3. de
eo quod cert. loc. c. ult. ubi Dd. de for. compet.
quod confirmatur ratione à speciali, quod
in t scholaribus conventis sit rei electio
autem, habes. in verb. autem. ubi Rebuff. &
Dd. C. Ne fil. pro patre. Ergo in reliquis ius
commune est in contrarium Etenim. loc. à
speciali. Idq; confirmatur d. l. ult. C. ubi in
rem actio. quæ tam de personalibus quam
de realibus loquitur, l. ult. C. de iurisdic. l. si-
mal. C. de prescript. longi tempor. l. 3. in princip.
de eo quod certo loco. c. dilecti. de foro. compet.
propter etiam pulcrè declarat Castrensis d. l.
ultim. C. ubi in rem actio.

Vnd solches t hat auch stadt in petiti-
one hereditatis, cuius controversia arbitrio
actoris proponitur, vel ubi domicilium ha-
bet qui convenitur, vel ubi res hereditaria
sunt fixæ l. unie. C. ubi de heredit.

Vnd wird diß bestetiget auch in des heil-
ligen Reichs Cammergerichtsordnung / ubi
etiã aperte definitum est, indistinctè ele-
ctionem esse actoris, quam viam, & quod
forum velit sequi Ord. Camer. part. 2. art. 4. &
5. in fin. Mynsing. obseruat. 1. centur. 5. Cuius t
quidem, ut suprema Curia, ordinationes
etiã inferiora sequuntur iudicia, ubi nihil
specialiter contra est cautum l. 1. §. sed et si
quæ leges. versic. secundum Salvii Juliani scrip-
turam, quæ indicat debere omnes civita-
tes consueudinem Romanæ sequi, quæ cap-
ut est C. de vet. iur. enucleand. §. ult. Insti. de
sacris dat.

Zum Andern / wann t die Güter
an mehr Orthten gelegen / oder Beflagte an vie-
len Orthten geessen / so wird vff solchen fall in
acht genommen / wo der mehrer Theil der Güter
gelegen / l. si fideicommissum. 50. in princip. & §.
2. de iudic. Salic. l. unie. num. 2. 4. & 5. C. ubi de
fideicommissu. pet. deb. oder ein theil der Person
geessen / nam eo reliqui etiam remittuntur
in petitione hereditatis l. 1. 2. ubi Bart. de
quib. reb. ad eund. iud. ear. autem. & conse-
quenter & l. cum Papinianus. C. de sentent.
Nam maior pars semper ad se trahit mino-
rem, tam in personis Jas. l. & suum. §. bodie
tamen. num. 3. §. 9. de pact. l. quod maior ad mi-
nicipal. l. nulli. Quod cuiusq; universi. c. 1. &
tot. tit. de his quæ sunt à major. parte. c. quia
propter. c. auditus. de elect. gloss. & Dd. c. cum
omnes. de constitut. c. pastoralis. versic. plures.
de rescript. l. ubi de tutorib. dat. quam in rebus
l. cum qui de usucapion. Tiraquell. late de retract.
proximi. §. 1. gloss. 7. num. 81. & §. 36. gloss. 3.
num. 6. l. quita. §. ult. ad Trebellian. pro quo
textus, quod omnes forum fortiantur, ubi
major pars est, in l. rescriptum. ubi Jas. &
communiter scribentes, de pact. l. 1. §. hoc
interdictum, 2. & §. plane. & l. penult. ff. de vi
& vi armis.

Nach dem dann diffals der verstorbene
Schwald / des Erbschaft streitig / im Stifft
geessen gewesen vnd verstorben ist / die vnd
Käufer vnd Besizer auch mehrentheils / oder
doch ein theil / der Güter alda gelegen / als
dringet die folge, daß t alda alle Käufer vnd
Besizer zu stehen vnd des Rechts aufzu-
warten pflichtig / ex communi doctrina.
Canonitarum c. cum M. Ferrarensis. de
constit. l. 1. 2. de quib. reb. ad eund. iudic. l. ult.
ubi gloss. Bartbol. Bald. Salicet. & Dd. C. ubi
in rem actio. præsertim cum hic plura t
vincula fortius ligent quam unum autem.
itag. C. commun. de success. c. 1. de treuga.
& pace. ideoque principale t & origina-
le forum potissimum est attendendum.
Dec. consil. 352. disti. num. 2. & §. consil. 289.
& disti.

84. *Et diligenter. num. 11. Et ubi domicilium ac rerum situs aliqua parte concurrat, propter duorum concursum, hoc potissimum forum est attendendum Dec. ibidem ex Panor. c. dilectus filius. in 3. num. de rescript.*

85. Darzu auch / zum Dritten / ne t cause continentia dividatur l. nulli. C. de judic. Felin. c. ult. num. 8. de judic. live quoad personas, live quoad res Jas. num. 2. & 3. post Angel. d. l. nulli. (Mynsinger. observat. 97. centur. 1. num. 2. Panormitan. Felin. & communiter Dd. c. ult. de judic. c. 1. de caus. possess. & proprietat. nec enim unum negotium diversis processibus est intricandum c. 3. de ordin. cognit.

IV. QUESTIONIS CONCEPTIO.

Welcher gestaldt nun / am Vierden / daselbst diese beyde Punct anzubringen / kan ein Vorstendiger auf vorrigen leichtlich abnehmen / vngeschehlich folgender gestaldt:

86. **D**r + dem Durchläuchtigsten / Hochgebohrnen Fürsten vnd Herrn / Herrn Jochim Friedrichen / Postulirten Administratoren des Primats vnd Erbstifts Magdeburg 2c. Marggraffen zu Brandenburg 2c. seinem gnedigsten Herrn / Erscheinet des Gestrengen / Edlen vnd Ehrenvesten Friederich von T. constituirter Anwalt hiermit gehorsamlich / vnd leget ein sein habendts Mandat vnd Vollmacht / mit bitt / solches ad acta zu registrieren / behelet vnd bedinget ihm vor alle Wolthat der Recht / damit er wegen seines Principals / als Klägern / vorsehen vnd begnadet / Insonderheit daß er sich zu keiner vberflüssigen beweisung weiter / dann ihm zu ergründung seines Intents vonnöthen ist / wil verbunden vnd astringirt / auch hiermit vorbehalten haben / gänglich oder zum theil von der beweisung abzustehen / vnd den Beklagten ihre Gewissen zu rühren / auch die Klage ganz oder eintheils in ihr Gewissen zuschieben /

Anhengig solcher Protestation setzet Er rechtliche Klage vnd Zu-

spruch / im Nahmen wie gemeldet / nicht in form eines zierlichen Libells / sondern schlechter erzehlung der geschicht / mit angeheffter gebührlichen bitte / Es were dann / daß nach gelegenheit dieser Sachen / Landtart oder Gerichten / zu recht dißsals ein zierlich Libell nothwendig vnd erfordert würde / gegen vnd wider die auch Gestrengen / Edlen vnd Ehrenvesten N. N. N. die von R. vff A. als Inhabern vnd detentorn des Hauses vnd Guets Z. so wienlandt einer von Adel in diesem Stifte Magdeburg / Oswaldt von T. besessen / vnd nach dem er ohne Leibslehens Erben verstorben / krafft gesampter handt vff Klägenden Principals / sampt andern seinen Vettern vnd Lebensfolgern / gebracht vnd versellet / wie dann sie dieselbige adirt vnd erlanget / auch folgendts seine des Klägers hernach verstorbene drey Brüdere ihren daran gebührenden antheil vff Klägern gleichesals vorstammet vnd gebracht haben.

Ob aber wol in Klägers vnd seiner Brüdern vnmündigen Jahren ihre Consorten / ohne gebührliche Zier des Rechts / vnd gnugsamer versach / gemelten Vnmündigen zu nachtheil / Beklagten oder ihren Vorfahren libellirt Guet Z. nichtiger weise mügen vorkaufft haben / Dennoch hat solches Klägenden Principals vnd seinen Brüdern an ihrem gebührenden zugefallenen antheil nicht hinderlich seyn mügen / derhalben Beklagte Klägers Principals vnd seiner dreyen verstorbenen Brüder vier Theil am Guet Z. ohne Endtgeldt / mit allen eingenommenen fruchten abzutretten vnd einzureumen schuldig /

Als dann auch an den vbrigen Theilen / so berürte Klägers consorten vnd Miterben daran verkaufft / vnd in frembde handt / extra familiam

& in extraneum, vor wenig Jahren voreussert/ Klägern/der niemals dar- eingewilliget/dienehergeltung daran gebüret / daher dann auch Beklagte dieselben / zum wenigsten gegen erlegung des Kauffgeldes / Klägern auch folgen zu lassen pflichtig.

Bittet derwegen klagender Anwalt im Namen vnd von wegen seines Principals Beklagte hieruff zu richtiger antwort anzuhalten / vnd nach gethaner antwort zu erkennen/ auszusprechen vnd zu erklären / daß Beklagte angeregte vier Theil am Guet 3. so Klägern vnd seinen Brüdern/ als Erben vnd Lebensfolgern gedachtes D. von T. geburen vnd zustehen/ vnd vff sie/ auch ferner von den dreien Klägers Brüdern/ so in ihren vnmündigen Jahren verstorben/ vff ihn klagenden Principals allein/ gebracht vnd verfället / ohne einig Endgeldt / oder erstattung des Kauffgeldes / mit allen sieder eingenommenen Nutzung/ Früchten/ Pächten/ Zinsen/ oder so eingenommen werden mügen / darneben auch die vbrige sechs

der alienanten antheile am berührten Guet 3. als extra familiam, ohne seine des Klägers bewilligung vnd consens/ alienirt / mit gebürlicher fruchtgenießung/ zum wenigsten gegen erlegung des Kauffgeldes / so für solche sechs Betterliche antheil die von K. gegeben / vnd also das ganz zur vngelübte enteusserte Guet 3. klagenden Principals abzutreten vnd einzureichen schuldig/ Alles mit erstattung der Gerichtskosten/ schaden/ expens vnd interesse, Do auch disfalls Klägern darzu einige restitutio in vorigen standt sol nothwendig seyn / vff den fall wil auch Kläger dieselbige / ratione minoris ætatis, oder ex clausula: si qua mihi iusta &c. hiermit gebeten haben/

Welches alles/ oder was sonst disfalls recht / stellet klagender Anwalt wege seines Principals zu rechtlichem erkendtnuß / mit anrufung J. S. G. Hochadelich mildes Richteramt / ihm Recht vnd Gerechtigkeit mitzutheilen in vnterthänigkeit suchende. Vorbehellich ferner notturfft. Salvo &c.

CONSILIUM CCCXLIV. DE REVOCATORIA FEUDI OB DEFECTVM CONSENSUS AGNATORUM.

S U M M A R I A.

1. Pupilli indefensi non possunt stare in iudicio.
2. Consensus Domini Agnatis præjudicat.
3. Heredes patris factum ratificare coguntur.
4. Juris sui remissio propter consanguinitatem præsumitur.
5. L. qui Romæ. §. coheres. ff. de verb. oblig. explicatur.
6. Possessor in feudis tantum habet jus limitatum ad vitam.
7. Feuda in præjudicium agnati, etiam emere recusantis, vendi nequeunt.
8. Filii vel agnati ad revocationem feudi non admittuntur ex persona ultimi defuncti, sed jure proprio.
9. Concedens rem, in qua jus limitatum habet, usq. ad tempus limitatum saltem concedere præsumitur.
10. Feudum in agnatum alienatum, intra annum redimendum.
11. Clausula in fine posita non ad omnia, sed ad immediatè præcedentia refertur.
12. Differentia Revocationis & Redemptionis feudi. §. num. 33.
13. Feudum in remotiorem agnatum alienatum, cum consensu agnatorum proximorum, ab agnatis mediis revocari potest.
14. Renunciationes stricti juris sunt. §. num. 113.
15. Renunciatio limitata limitatum producit effectum. §. num. 114.
16. Consensus datus alienationi certæ personæ vel rei respectu, ad alias non extenditur. §. num. 115.
17. Filius

17. Filius in feudo antiquo contra patris factum venire potest: & num. 23.
18. Feudum in dubio ex pacto & providentia præsinitur.
19. in Feudo concesso pro se & liberis & heredibus factum patris vel agnati successoris non præjudicat.
20. Heredis appellatio in feudo successoris comprehendit.
21. Verba intelligenda secundum subjectam materiam.
22. Heres contra defuncti factum venire potest, quando illud morte ipsius finitur.
24. Vel quando id non habes à defuncto:
25. Vel quando heres legi beneficio fraudaretur.
26. Alienatio feudi, aut consensus alienationi præstitus, aut promissio de non contraveniendo, non nocet filius, etiam postnatis.
27. Liberi etiam post nati, prohibita extra familiam alienari revocare possunt.
28. Agnati ad revocationem ordine successivo admittuntur. & num. 105.
29. Actiones proprio jure competentes 30 annos durant.
30. Jure Feudali ubi nihil specialiter statutum, standum juri communi: & seqq. ut & num. 106.
31. Text. §. Tutius filios. t. si de feud. defuncti. content. explicatur. & num. 39. 134.
32. Clausula in fine posita ad omnia præcedentia non refertur, ubi subest ratio diversitatis. adde num. 107. 112.
33. Jus revocandi, & Jus redimendi quid differant? & seqq. ut & num. 108.
34. Proprio jure qua competunt firmiora sunt, quamqua alieno. & num. 109.
35. Redimendi jus anno tantum durat. & num. 110.
36. Revocandi jus durat 30. annos. & num. 111.
37. Opinio singularis, melioribus mixta rationibus, communi anteferenda. & num. 137.
38. Credendum nulli est Doctori, nisi dictum suum probet lege vel ratione. & num. 90. 138.
39. Paria sunt fieri aliquid sine vel contra legem. & num. 139.
40. in Practica recipiendum non est, quod legibus non cadetur. & num. 140.
41. Alienatio feudi ubi nulla est del expiravit, revocatio ad 30. annos permittitur.
42. Nullius & annullati eadem conditio.
43. Prescriptio feudi non nocet indistincte heredibus.
44. Tempus ad revocandum præfixum non currit pupillis:
45. sed minoribus puberibus: qui tamen restituuntur in integrum.
46. Restitutio in integrum datur majori, si jus cum minore habes commune.
47. Agnatus circa feudi alienationem juri suo renunciare potest.
48. Alienatio consensu Domini & Agnati facta valet.
49. ad Revocationem non admittuntur, qui consenserunt.
50. Patre consentiente filius revocare nequit. & num. 71. 88. 146.
51. Filium heredem esse Jura præsumunt.
52. Proximior tacens per annum, alienatione in remotiorem facta, excluditur à revocatione. & num. 142.
53. Silentium annale refutationis vim habet: & num. 142.
54. Prescriptio longissimi temporis omnis actio, ut & feudum, præscribitur.
55. Prescriptio litis contestatione interruptitur, non nudis literis. & num. 141. 149.
56. per Refutationem feudum amittitur.
57. Prescriptio æquipatur veritati.
58. Prescriptio sine alio titulo iustus est: & num. 59. 64.
60. Prescriptione jus omne contrarium tollitur.
61. Plenissima securitas inducitur pro eo qui præscripsit.
62. Prescriptione jus præscriptum transmutatur.
63. Dominium, per prescriptionem quasi tum, perum est.
65. post Diuturnam possessionem præsumuntur omnia intervenisse & solemniter acta.
66. Prescriptio 30. annorum præjudicat ignorantibus:
67. & contra quemcumque currit in feudis. & num. 176.
68. ex Diuturnitate temporis Bonafides & Justus titulus præsumitur.
69. Feudum concurrente titulo & bonâ fide præscribitur.
70. Consensus & alia requisita post 30. annos præsumuntur. & num. 152.
71. Filius & Heres consentientis in alienationem, illam impugnare nequit. & num. 88.
72. Restitutio in integrum non datur, nisi probata ætas & læsione:
73. non datur ad versus contractum ejus cuiminor successit. & num. 154.
74. ex Persona Heredis contractus defuncti non mutatur.

75. Prescriptio contra defunctum inchoata currit contra heredem, etiam minorem.
76. Restitutio contra Contractum quadragenarium non datur.
77. Absente parte, nec contumace, judicare non licet. & num. 166.
78. Sententia non citata a parte lata est nulla. & num. 164.
79. Sententia non publicata clandestina est & vitiosa.
80. Clandestine qua sunt suspecta sunt.
81. Sententia contra minores indefensos lata est nulla. & num. 104.
82. Sententia referens se falso ad aliquid nulla est. & num. 105. 179.
83. Sententia fundans se in falsa causa est nulla.
84. Citari partes debent ad quamlibet sententiam: etiam interlocutoriam. & num. 94. num. 167.
85. Sententia, qua aufertur Exceptionum probatio, est nulla.
86. Privatus contra privatum feudum 30. annis praescribit. & num. 176.
87. Sententia contra leges manifestas lata est nulla. & num. 92. 177.
91. Subscribens aut assentiens Investitura, alienationi consensit. & num. 155. 178.
93. Iniquitas ex actis notoria reddit sententiam nullam.
95. Nullitas ex defectu Citationis nec Statuto nec a Principe tolli potest.
96. Processus est nullus, quando non constat de die Citationis.
97. Paria sunt non fieri vel non legitime.
98. Citationis nimis angusta est nulla. & num. 170.
99. Terminus Peremptorius in Citatione esse, & tres dilationes continere debet.
100. Citandus est Procurator vel Tutor, non principalis aut pupillus. & num. 103. num. 169. 172.
101. Citatio pars processus principalis est. & num. 163.
102. Curatoris auctoritas in toto processu intervenire debet.
104. Minor sine Curatore in iudicio dicitur indefensus.
106. Pactio vel Ordinatio Defuncti in feudo non nocet liberis.
107. Simplex patris consensus non nocet filio, quominus feudum revocare queat.
108. Contrahendo vel Promittendo praesumitur quis heredem obligare voluisse. & n. 143.
109. Obligatio quando ad heredem transitoria non est, contra Defuncti factum heres venire potest.
120. Explicatur c. i. t. Anagnatus vel fil. poss. res. feud. repud. her. & num. 148.
121. Aditio hereditatis non judicatur ex possessione, quando quis tenere potest contra nomen heredis.
122. Descendentes omnes ex natura feudi succedunt.
123. Feudum antiquum contra ordinem succedendi non potest alienari, in prajudicium proximorum agnatorum.
124. Consensus Principis nihil operatur in prajudicium agnatorum.
125. Princeps non praesumitur derogare voluisse juri alterius.
126. Investitura forma antiqua in prajudicium tertii non potest mutari.
127. Prescriptio contra unum impleta non nocet alteri.
128. Vendicari res restitutioni subiecta potest, non obstante praescriptione contra alterum impleta.
129. Prescriptio non currit agere non valenti.
130. In Proprio facto nemini creditur adversus alterum: ne quidem Principi aut Papa.
131. Venditoris jure resoluta, jus emptoris solvitur.
132. Consensus sibi non alteri nocet.
133. Determinatio una non determinat duodecimabilia, quando adest diversitatis ratio.
134. Consensus expressus & tacitus differunt.
135. Dictio Disjunctiva VEL, AUT ut plurimum ponitur inter ea, quae ejusdem naturae & qualitatis sunt.
136. Praesumptio tollitur probatione, vel praesumptione fortiori contraria.
144. Heres melioris conditionis non est, quam defunctus.
145. Rudis consensus non est, ubi quis promisit non contravenire.
147. Praesumptio Veritatis militat pro his, quae a pluribus. Dd. comprobantur. & num. seq.
149. Praescriptionem non interruptit interpellatio extrajudicialis:
150. neg. Citatio.
151. Interruptio post completam usucapionem, nihil operatur.
152. Instrumentum pro parte produci nequit, si qualitas ejus negetur.
153. pro Instrumento praesumitur.
156. Defensionibus & Remediis pluribus utimur, modo prohibetur.
157. Pactum legis commissariae an & quatenus valeat in pignore?
159. Extrema tempora possessionis ubi sunt probata, medium praesumitur.
160. Citatio non praesumitur, de qua ex actis non constat.
161. Solemnitas extrinseca non praesumitur.
162. Factum,

162. Factum, quod in actis non deprehenditur, non presumitur.

163. Citatio juris naturalis est.

165. Defensio nomini deneganda.

168. ad Actum juris quolibet pars citari debet.

171. Citationi nimis angustum terminum habentibus parere quis non debet.

173. Vnum in citatione ubi est, processus non tenet.

174. Causa prius cognoscenda antequam pronuncietur: etiam a summo Principe.

175. Iudex super Actis integris cognoscere debet.

180. Emptor bonafidei in fructus condemnatus non est.

181. Nullitas ex actis notoria impedit executionem.

182. alius spolium committitur.

183. Executor opposita coram se Nullitatis quaesitione, causam ad superiorem mandantem remittere debet. § num. seq.

184. Notorietas juris ex actis nascitur.

RELATIO ACTORUM, CUM INSERTIS AB AUCTORE RATIONIBUS ET ALLEGATIS JURIS,

In Sachen

Dietrichen von der S. vnd D. B. N. in ver-

ordneter Kriegischer Anwaltschaft/

Georgen von der S. Klägern an einem/

CONTRA

Bernern von der S. in besterirter Kriegischer Vor-

mundschaft seiner einmündigen Vettern / als Georg-

gen vnd Weimern von der S. zu Cl. Beklag-

ten andern theils.

K L M G E.

Dr Euch den Ehrwüirdigen/Ehrenbesten/Achtbaren vnd Hochgelahrten verordneten Churfürstl. Brändenb.

Sammergerichtes Rätchen erscheinen D. von der S. vnd D. B. N. Docter in verordneter Kriegischer Anwaltschaft/V. von der S. stellen an Klage vnd zuspruch gegen vnd wieder V. von der S. in besterirter Kriegischer Vormundtschaft seiner einmündigen Vettern als G. vnd W. Gebrüder von der S. zu Cl. erblassen/thun dasselbe in der besten vnd beständigsten form vnd weis / wie es zu Rechte am freestigsten vnd beständigsten geschehen kan/sol oder mag / Mit vorbehalt aller Rechtlichen nottuerfft / begnadigungen vnd freyheit / Insonderheit aber sich zu keinem vberflus zuverbinden / auch von der angestaltten Klage gänzlich oder zum theil abzusehen / vnd den Beklagten in ihre

Gewissen / wolbewust vnd wissen-schaft zustellen/darvon sie bedingen/

Vnd sagen demnach kürztlichen/das es in gemeinen beschriebenen Rechten stadelichen versehen / das kein LehensMan seine altväterliche StamtlehenGüter / seinen nehesten Mitbelehenten oder Blutsverwandten zu nachtheil / einem frembden oder weitem Vettern verkeyffen/vergeben oder anderer gestalt alieniren möge / Vnd do der Lehensmansich entgegen vnderstehen würde/sein altväterlich Stamtlehengut einem frembden oder weitem Vettern zuverkeyffen / zuvergeben/oder anderer gestalt zu alieniren / das den nehesten Vettern vnd Mitbelehenten / nach des alienatoris absterben/gestattet vnd zugelassen werde/die verkeyfften/vergebene oder anderer gestalt alienirte Lehengüter / etiam pretio non restituito, zu revociren / vnd wiederumb an sich zubringen /

Nun hat aber dieses vngachtet der Kläger Vetter K. von der S. sehl. sein AltVäterlich Stamlehen Gut H. von der S. sehl. seinem weitem Vettern alienirt / vnd ist ohne Mänliche LeibesLebensErben verstorben / vnd hat nach sich gelassen seines Vatern Bruders Söhne S. vnd Wu. von der S. Item H. vnd G. von der S. seines GroßVatern Bruders Nepotes, der Kläger Väter / als seine neheste Vettern vnd Lebensvolger. Vnd ist S. vnd Wu. von der S. fern ohne Mänliche LeibesLebensErben verstorben / vnd haben alle ihre Lehengüter vnd Lehengerchtigkeiten vff gedachten H. vnd G. von der S. als ihre neheste Vettern vnd Mitbelehnte der Kläger Väter / welche numehr gleicher gestalt verstorben / gebracht vnd verfellet /

Vnd ob wol zum Ersten W. von der S. vnd nach seinem absterben der Kläger Väter / auch hernachmals die Kläger selbst / als die jeziger zeit zu den verkauften Lehengütern die nehesten sein / beklagten Mündleins Väter / wie auch die jezige Besizer der verkauften Güter zum offtermal freundlich ersucht vnd gebeten / das sie ihnen berührte Lehengüter / welche ihnen numehr vermöge aller Rechte gehörig vnd zuständig / pretio non relictuto, in der gütze abtreten vnd einrenten wolten / So hat doch dasselbige bey ihnen kein stat noch raum haben wollen / vnd hat beklagtes Mündlin Väter vnd sie die Besizer Klägern vnd ihren Vorfahren nun ehliche Jahr her angeregte Lehengüter wieder recht vnd alle billigkeit vorenthalten / vnd ihnen diesabige noch heutiges tages vorenthalten thun /

Fordern derwegen Klägere von Beklagten hieruff richtige / klare vnd vollstendige antwort vnd leis contestation, vnd bitten nach geschēhener antwort zu erkennen / zu erklären vnd

aufzusprechen / das Beklagter vnd seine Mündlin schuldig vnd pflichtig / ihnen die geklagten Lehengüter / mit sambr aller nuzung / so Vormunds Mündlin Väter / vnd sie aus denselben Gütern von der zeit als K. von der S. verstorben / bekommen / oder je betten bekommen mögen / ohn entgelt / nüz abzutreten vnd einzureumen / Oder aber do diese bitte je nicht statt haben sollte / welches sich doch Klägere nicht bezahren / das Beklagter vnd seine Mündlin vffs wenigste schuldig vnd pflichtig seyn / Klägern gegen erstattung des beweislichen außgelegten Kauffgeldes die geklagten Lehengüter widerumb abzutreten / zuzustellen vnd einzureumen / Beklagten ihm vnd seinen Mündlin auch zu diesen allen / vnd einem jeden insonderheit / mit ersatung aller expens / schaden / Kosten / interesse vnd abhändigen nuzung zu condemniren / zuvertheilen vnd die wirkliche execution wieder sie ergehen zu lassen / zu welchen allen vnd einem jeden insonderheit Klägere das hochAdeliche Richterliche Ambr hierzu dienende imploriren / nicht allein obgeschriebener / sondern einer jedern bessern art / form vnd weiß / wie es zu Recht am kräftigsten vnd beständigsten geschēhen kan / sol oder mag / non tantum conjunctim, verum etiam divisim & singuli in solidum, wo ferne dieses zu Recht statt haben möchte / Bittende ihnen Recht vnd Gerechtigkeit mitzutheilen / stellen dieses oder was sonst dñsals recht ist / zu Rechtstlichen erkantnüz.

Tutorium.

WIR N. von Gottes Gnaden / Marggraf zu B. des heiligen Römischen Reichs Erzsammerer vnd Churfürst / zu Ertzen / Pomern / der Cassuben vnd Wenden / vnd in Schlesien zu Grossen Herzog / Burgraff zu Nürnberg vnd Fürst zu Rügen / erbieiren vnsfern lieben getrew.

getrewen W. von der S. zu El. vñ
fern grußzuborn/ Vnd geben dir hier-
mit zuvernehmen / daß wir dich auß
beweglichen vrsachen vnd vff besche-
hen vnderthenigst suchen den vnmün-
digen S. vnd W. Gebrüdern von der
S. in ihren Händeln vnd sachen zum
Kriegischen Vormundt verordnet ha-
ben / Thuen das/ verordnen/ con-
firmiren vnd bestetigen dich dazzu hier-
mit in diesem Brieff ganz kräftig-
lich / Vnd befehlen dir demnach gne-
diglich / wollest gedachten Vnmündi-
gen von der S. in ihren Sachen vnd
Händeln bestes deines vermögens
rätzig vnd benstendig seyn / vnd dich
in dem dermassen erzeigen vnd verhal-
ten/ wie getrewen vnd fleissigen Vor-
münden oder Curatoren eigner vnd ge-
bühet / Das wollen wir vns also
zugesehehen endlichen verlassen / vnd
gegen dir in gnaden erkennen / Ur-
kundlich mit vnserm vffgedruckten
Secret besiegelt vnd geben zu Cöln
an der Sprenw Mittwochs nach Ghi-
liani Anno 65.

Beflagte

Sagen mit bedingung vnd vorbehalt aller
vnd jeder Rechtlichen noturfft / benefi-
cien vnd wolthaten/ zusambt allen andern
gebührlichen vnd zerstörlichen exceptionibus,
so insonderheit den vnerrettenen Pupillen vnd
vnmündigen Waisen in rechten verstatet vnd
zugelassen exceptiue, dilatorie, mit fürh /
Dann ob wol eine vermeinte vnzeitige Klage
von N. vbergeben vnd eingebracht / So seind
doch die Beflagten auß nachfolgenden in rech-
ten wolgeründten vrsachen daruff zuantwor-
ten nicht schuldig/ noch sich sonst mit den an-
gegebenen Vormünden in einigen Gerichtli-
chen Proceß einzulassen/ noch viel weniger den
Krieg zubefestigen verpflichtet / Dann sie mit
Kriegischen Vormünden nie versehen gewesen/
vnd noch nicht / Pupilli t̄ autem indefensi-
non possunt stare in iudicio abiq; auctori-
tate. l. clarum. C. de auct. præs. and. l. 1. 2. ult.
C. Qui legit. person. stan. in iud. gloss. notab. c.
certu. verb. pupillis. 15. q. 3.

Klägere

Sagen/ das sie vor 2. Jahren/ als die giles-
te entstanden / klage wieder G. W. vnd
Ch. von der S. Hansen sehl. Söhne in

El. vnd ihren verhofften Vormundt A. P. in
Churf. Cammergericht einbracht /

Do aber A. P. sich der Vormundschaft
nicht anmassen wollen / vnd etwan vrsachen
vorgewandt / worumb ers zuthun nicht schul-
dig / ist er vor sein Person von angefallter klage
entbunden / wie auß dem Urtheil bey den actis
genugsam zuerschen ist /

Do nun der wez nicht vor sich gangen /
vnd Beflagte von der S. nicht aller ding mün-
dig waren / wie sie doch zum theil ihre mündige
Jahr erreicht hatten / ist ihnen zu mehrer sicher-
heit / vnd daß man sich keiner weitleufftigkeit o-
der nullitet zubefahren / W. von der S. ihre
nehester agnat von Churf. Gn. zu Br zum Krie-
gischen Vormünden geordnet / wie auß dem
Vormundschaft Brieff bey den actis gelegt ei-
genlich zubefinden /

Es hat sich aber W. von der S. der Vor-
mundschaft entbrechen wollen / vnd vrsachen
vorgewandt / wie auß seiner Supplication, die
Klägere sub lit. B. vbergeben zuerschen ist /

Nun hette man wol andere zu Vormün-
den verordnen lassen sollen / Es hat aber fleg-
lich nicht geschehen können / diueil der elteste
Bruder G. seine mündige Jahr erreicht / zu
güte vorbecheiden / die schreckliche seuche der
Pestilenz vber hand genommen / vnd das Cam-
mergericht suspendirt /

Weil dann dem also / sonderlich aber das
beklagte / wo nicht alle doch G. vnd W. ihre
mündige Jahr erreicht haben / vnd wegen ihres
jüngsten Brudern Ch. die Vormundschaft /
bis er auch seine mündige Jahr erreicht / billich
annehmen / wie sie auch in andern Rechtssachen
vor sich selbst im Fürstl. L. Hoffgericht zu N.
rechten / vnd keines Vormunds bedürftig / Als
wollen Klägere nicht zweiffeln / es sol zu Rechte
erkannt werden / das G. W. vnd Ch. von der
S. Gebrüdere vff die Rechtliche eingelegte vnd
ihnen Gerichtlich zugeschickte Klage inner
Cammergerichts friest zuantworten vnd licem
zu contestiren schuldig / welche Kläger cum
refusione expensarum zuerkennen vnd zuer-
klären demütiglich bitten thut /

Beflagte

Allegant adhuc minorennitatem.

Urtheil.

Auff aber eins beschuldigten Angehor-
sam in sachen zwischen G. vnd W. Ge-
brüdern von S. für sich / auch in angebohr-
ner Vormundschaft ihres vnmündigen Bru-
ders Ehr. von der S. alle H. von der S. sehl.
zu El. nachgelassenen Söhnen Beflagte an
einem / D. von der S. vnd B. N. in Anwald-
schaft G. von der S. Klägern am andern
theil / Erkennen die Churf. Cammergerichts
Räthe / das Beflagte von der S. inner Cam-
merge-

mergerichtes kauft off die Klage zuantworten / vnd den Krieg / vorgehendter beheiff vngerecht / zubefestigen schuldig / Vnd dasselbige geschche also oder nicht / ergeht daruff ferner was recht ist von Rechts wegen.

Supplication G. W. vnd Ch.

von der E. H. sehl. Söhne/
Querfürst / gnedigster Herr / wir haben in vnderthenigkeit von E. Churf. Gn. vernommen / wie ein Urtheil / das wir verneint vnd nichtig achten vnd scheiten / zwischen D. vnd G. vnser Vettern an einem vnd Vns anders theils / in E. Churf. Gn. Cammergericht vff vnsern Rükken dennecht erschienen Monats tag nach Martini sol publicirt sein / auch (2.) Ausländisch gewesen vff Universität vnd diensten / da wir doch nie vormals von vnsern Vettern besprochen / (3.) so sein wir mündeljährig gewesen / vnd (4.) haben wir bißdaher vnd noch zur zeit kein Curator oder Vormundt gehabt / der vns verantwortet oder vertreten heite / (5.) haben auch sonst keinen Vollmächtiger oder Anwalt in vnser sietz setzen oder verordnen können / Nach dem vns selbst im gericht noch zur Zeit zusehen in Rechten nicht nachgehien wurd / Sed qui per se non potest nec per alium, (6.) haben wir hernach gleichwol de nullitate processus vnd von der publication des vermeinten Urtheils herrlich protestirt / Inmassen wir hiemit solche protestation expressé wollen wiederholt haben / Vnd befindet sich nun hieraus so viel / das vns zu Recht auß dieser Handlung vnd Practicen / die also vff vnsern Rükken getrieben / kein nachtheil einsehen solle oder könne / wie wir dann dafür zusein / vnd solches / so sich was weiter erzeigen werde / durch E. Churf. Gn. nicht nachzuhängen oder zugefallen / sondern zu inhibiren / zuerbieten vnd zuwehren in vnderthenigkeit gebeten / auch wann vns Vormunden geordnet wir vns zu Recht hiemit erboten haben wollen / &c.

Darauff Ihre Churfürstl. Gn. sicherbeit ihnen jeder zeit vff ihr weiter ansuchen zu dieser sachen Kriegische Vormunden zuordnen / vnd haben Citation zur Handlung ausgehen lassen / auch N. H. zum Curatore ad licem geben / mit befehl / das sein innerhalb Cammergerichtes kauft antworten sollen.

CURATOR

Bringet ein in vollmächtiger Kriegischer Anwaltschaft G. W. vnd Ch. von der E. zu E. H. Söhne.

ReconventionKlag /

Contra

D. von der E. als H. von der E.
 D. Durch. N. G. von der E. E. Sohn zu A.

Das sie sich nach H. von der E. absterben zu E. hernach beschriebene Güter / so H. gekauft vnd besessen in ihren vnmündigen Jahren angemahlt / eingenommen / auch noch innehaben zu Et. 1. Wispel Kocken / zu Ap. ii. lb. von einer Wiesen in der Brodmollen. Das dritte theil mit aller zugehörung von der Brodmollen / zu Hordlen / 1. R. dienstgeldt G. E. 1. W. Haben vnd 30. Schilling dienstgeld E. E. zu Altmow / 1. R. Kocken G. E. zu Stapen / vñ sch. Kocken H. A. Begehret antwort zufragen vnd aufzusprechen / das widerbeklagte solche libellirte Güter Wiedererlangen mit allen interesse, vorigen vnd jegigen abnugungen / einzuräumen vnd zuwiderrufen / alles cum refectione expensarum.

Was die vermeinte Klage der Wiederbeklagten Kläger anlangt / daruff sagt Vollmächtiger Anwalt weiter / das maior propositio libelli wol wahr / sed secundum quid, non simpliciter, also / wo der alienator sein Gut den nächsten agnaten erstlich nicht absetzte / vnd also dann weiter alienirte vnd verkauffte.

Quantum ad minorem sagt Anwalt / R. von der E. da er in seinen höchsten nöthen gewesen / vnd sein Gut D. vnd A. anfänglich verpfenden vnd hernach veräußern müssen / heite ers erstlich seinen nächsten agnaten ordentlich vnd rechtlicher weise / als seines Vatern Brüdern vnd derer Kindern auch hernacher der Kläggen D. vnd G. Eltern vnd ihren Bruder als H. E. vnd W. N. angeboten / ihnen das etliche Jahr zu gut noch gehalten / do sie aber kein Pfandgeld darff thun / viel weniger kauften wollen / heite R. von der E. solches H. von der E. beklagten Vatern / mit Consens / verwilligung vnd confirmation des Churf. als des Lehensherrn endlich verkaufft vnd verlassen / vnd hat beklagter Vater vff solchen beständigen Kauff solche Güter besessen / verordnet / verschafft / vnd also vber 10. 20. 25. Jahr daher genüßiglich besessen / genossen vnd gebraucht / Inmassen sie die noch besitzen / genießen vnd gebrauchen / ohne was man sich nun allertst vndernimmt /

Vitter derhalben Anwalt wegen seines Principalen vnd Mündlin ihn von angeklagter Klage zu absolviren / vnd das gegenseit / wie in seinem libell gebeten / zu condemniren / Verhoffet solches alles geschche von Rechts wegen. Mit ersattung aller expens vnd interesse. Super quibus omnibus ius & iustitiam sibi administrari humiliter petit & imporat.

D. vnd G. von der E.

Sagen künlich / das sie der Wiederklage / inmassen die mit ihren verpfenden vnd quali.

qualitatibus angestalt / darin erzehlt vnd gebeten / nicht gestendig / Negant igitur narrata prout narrantur, & affirmant perita, minimè fieri debere, bitten absolution, Vnd do Wiederkläger sich einiges beweiss anmassen werden / bedingen ihren gegenbeweis.

Das aber Beklagte der Klagen gestendig wollen Klägere vor bekannt vnd gerichtlich Gestanden acceptirt vnd angenommen haben /

Das R. erst den nehesten angeboten / ist man ihnen vuerweist nicht gestendig / vnd zuschicken / das dem also were / hette es sich dennoch nicht gebühret / vnd mügen es die nehesten wol fechten / etiam si ipsi oblationem ante alienator fecisset. *And. Iser. c. 1. §. sed & num. 13. & ibi Alvarot. num. 3. & Afflic. tit. Per quos fiat. invest. Afflic. §. donare. num. 81. Qual. feud. olim pot. aliena. nec t. consensus domini præjudicat agnatis. c. 1. de alien. feud. paterni.*

Das sie die Güter verrobsdienstet vnd verschoffet / auch geruhiglich besessen / ist man ihnen auch nicht gestendig /

Wieder Klägere /

Eil sie der Wiedergelagten Güter de facto entsetzt / sein sie vor der restitution spoliationis zuantworten nicht schuldig /

Erbiethen sich zur beweissung doch ohn verfluß / Quod consenserint Actorum parentes in alienationem tacite & expresse, hettten auch / in die 20. Jahr dieselbigen nicht gereget noch gefochten / Unde quia Hæredes t. consentientis non possunt impugnare alienationem, eo quod sint hæredes patris, etiam ratificare coguntur factum patris. *c. 1. An agnat.*

Do der Rauff Anno 27. Geschehen / ist der eine Kläger G. noch nicht geböhren gewesen / Quanquam igitur negligentia vel consensus patris non posset allegari contra filium revocare volentem, tamen opus foret, illum ad minimum esse conceptum tempore, quo facta est alienatio. *Afflic. d. §. Titius. in 1. notab. Si de feud. content. Isernia. §. hoc quoq. de success. feud. quem pleriq. sequuntur.*

Deinde intra annum impugnare debuissent alienationem in familia factam. *d. §. Titius. alioqui propter t. consanguinitatem facile præsumitur remissio sui juris. l. Procula. de probat. & confirmatur contra. Aus post spacium annale. d. §. Titius.*

Kläger D. vnd G.

Er Rauff were bis daher gefochten / & Oblatio, etiam si probata esset, non hic prodesse posset. Nam t. rex. l.

qui Roma. §. cohæres. de verb. obligat. procedunt in illis rebus, in quibus quis nihil aliud quam jus protomiseos habet. Secus est in feudis, ubi t. possessor tantum habet jus limitatum ad vitam. arg. c. 1. §. hoc quoq. ubi Iser. num. 9. Afflic. num. 8. de success. feud. Iser. §. quod ergo. num. 7. & Afflic. num. 20. de invest. de re alie. fac. Afflic. in pralud. feud. num. 178. Paris. consil. 23. num. 129. lib. 1. cons. 65. num. 13. lib. 3. Dec. consil. 445. num. 33. Nam illa t. in præjudicium ejus, etiam emere recusantis, vendi nequeunt. c. 1. Qual. olim feud. pot. aliena. & filii t. vel agnati non admittuntur ad revocationem ex persona ultimi defuncti, sed jure proprio & principali dispositione, ex pacto ac providentia primi acquirentis. Afflic. c. 1. in prin. num. 125. de success. feud. §. 1. de feud. march. non verò ex persona patris vel agnati ullum jus acquirere dicuntur. Iser. c. 1. §. vers. quod autem de invest. de re alie. fac. At is, qui t. habet in re aliqua jus limitatum vel restrictum ad tempus vitæ suæ, concedendo rem alteri simpliciter accipienti, hoc jus tantum, quod tempore vitæ suæ habuit, concessisse intelligitur, nec ulterius hæredi suo præjudicare. c. pastoralis. ubi Anton. de But. de donat. l. prædium. ubi Bart. C. de locat. fund. fisco. lib. 10. Bald. & Angel. l. si domus. §. fin. ubi Alex. num. 3. Jas. num. 11. de legat. 1. Bald. & Angel. l. cum alienam. C. de legat. Bald. in rub. C. de contrahen. empt. quest. 6.

Quod t. alienatio in agnatum facta, intra annum a tempore alienationis revocari debeat, de jure redimendi est accipiendum, de quo in verbis proximè præcedentibus in vulgato c. Titius. *Si de feud. defunc. cont. fuer. inter dom. & agnat. Clausula t. enim in fine posita non ad omnia, sed ad immediatè præcedentia, referri debet, præsertim quando in omnibus præcedentibus non eadem militat ratio. Bart. consil. 54. num. 4. arg. l. 1. C. de liber. præter. Et est t. ingens differentia, inter revocationem feudi alienati alienatore mortuo, de qua loquitur ibi tex. in principio verb. semper. qui semper eam alienationem admittit: & inter jus redimendi feudum alienatum jure protomiseos, alienatore adhuc vivo, de quo agit in versu sequente, & hoc, secundum naturam protomiseos, anno concludit: Illud autem jus est perpetuum, nec anno concluditur, quoniam nec ante competit quam mortuo alienante, ut præscribi nequeat anno, quod nondum competit. §. hoc quoq. de success. feud. ubi idcirco dicit Isernia, quem sequitur Afflic. d. c. Titius. num. 71. quod emptores debeant c. vere ab istis feudis ex pacto & providentia, quoniam agnati*

nati & nascituri semper possunt revocare, modo tempore alienationis existat aliquis agnatus, qui possit revocare, ad minus quod sit conceptus illo tempore. Ex pertinet huc regula, quod non valenti agere, nulla praescriptio curat. Et datur ratio, quoniam demum à morte alienatoris resolvitur contractus, & jus competere incipit ex c. 1. ibi: nulla (nota universalem) ordinatione defuncti in feudo manente. de feud. succesi. quæ dispositio omnia comprehendit. l. 1. de legat. praestand. Unde etiam precio non restituito revocat proximus, quia jure successione, quod 30. annis durat, revocat, non redemptionis annalis, quoniam alienatio non valet. c. 1. de alienat. feud. pater. ubi Bald. Iser. Jacob. de Belvis. nisi consentientibus agnatis, etiam si dominus consentiat, ut ibi habet textus arg. l. natus ita. de adopt.

Imò communiter etiam tradunt Vd.

13. feudum ¶ alienatum in agnatum remotiorem, etiam cum consensu agnatorum proximorum, ab agnatis mediis, qui non consenserunt, revocari posse. Præpos. & Dd. d. §. Titius. §. hoc quoq. de successi. feud. Bald. c. 1. de alienat. feud. pater. Pap. in for. act. ad revocat. feud. verb. vel superest. num. 23. Curt. trac. feud. p. 4. num. 146. Alexand. consil. 15. lib. 5. Corn. consil. 199. num. 58. lib. 2. Decius consil. 395. Henning. Guden consil. 15. lib. 1. Schurff. consil. 60. num. 14. lib. 2. & consil. 11. lib. 3.

Sussonen auch / das der Elter Betteret was bewilligt heiten / wie beflagte mit der Wätern vertrag zu bewelsen vermerket seyn /

14. attamen renunciations ¶ siue consensus renunciativi sunt stricti juris, & quantum fieri potest restringendi. Calderin. consil. 5. ad fin. tit. de præbend. Fer. cons. 96. lib. 1. Cistrensis. consil. 86. num. 2. Dec. consil. 452. num. 21. cons. 460. num. 6. Et renunciatio ¶ limitata limitatum producit effectum. Franc. Aret. l. qui superest. de arg. hared. Afflic. d. §. Titius. num. 7. si de feud. defunc. Ideo si ¶ quis alienationi feudi consentiat respectu certæ rei vel personæ, hic consensus ad alias res vel personas non extenditur. And. Iser. c. 1. in princ. & ibi Alvarot. num. 8. Præpos. num. 4. Afflic. 12. notab. de probib. feud. alienat. per Feder. Curt. trac. feud. p. 4. num. 140. Zas. in epit. p. 9. num. 56. Dec. consil. 395. num. 2. Afflic. d. §. Titius. num. 25. 26. arg. l. si annus. §. ante omnia. & ibi Zas. de pact. l. cum prator. de judic. l. age. l. si allione. l. si de certis. C. de transact. l. Paula. 27. §. Pompericius ff. de legat. 1. Sed consensus hic in transactione praestitus est limitatus ad certas res ad certasq. personas. Namq. in transactione cautum est, quod G.

à S. illam parrem, quam prædictus K. in castro B. & A. habuit, cum omnibus pertinentibus, aquis, pratis, sylvis & molendinis nec non etiam dom. Schusterhoff zu E. & S. zu B. und einen Cassian emere & retinere debeat, quodq. reliqua bona feudalia dicti K. G. & H. à S. unusquisq. pro dimidia parte ejusmodi retinere possidere debeat. Et similiter ex instrumento emptionis & venditionis liquet, quod ipse K. à S. agnato remotiori plura bona feudalia vendiderit, quam ipsi d. H. à S. vendere promissum fuit. Igitur sequitur, quod absq. omni dubio ille consensus nihil obstat neq. noceat, quoad illa bona feudalia, quæ dictus K. à S. ultra & contra litteram transactionis agnato suo remotiori H. à S. vendidit. c. 1. verb. nulla ordinatione. de feud. succesi. bryde. Henst. Q. und N. an welchen E. von der S. seinen antheil alienirt / fund dem ren der S. wol vererbtich 100. Jahren zu stehen dig gewesen und noch / Sed certum est, quod secundum multorum Dd. sententiam in ¶ feudo antiquo filius indistinctè contra factum patris venire possit, etiam si ipse sit hæres patris. glai. c. 1. §. hoc quoq. verb. investiti. de successi. ad. Jue. consil. 7. §. cons. 56. lib. 3. Bald. consil. 25. in primo dubio. lib. 2. Dec. consil. 445. num. 55. Thonn. decis. 93. num. 8. Præsumitur ¶ autem feudum in dubio concessum ex pacto & providentia, ut est communis l. 1. ubi Bald. de Senat. & in l. arbleras. in princ. de bis quinotau. infam. Itaq. nec patris neq. agnati factum ipsis actoribus hic præjudicare potest. c. 1. ubi Dd. de succ. feud. d. §. Titius. ubi Iser. Alvar. & Præpos. Afflic. & Dd. c. 1. de alienat. feud. pater. Quinimò & si feudum ¶ fuerit alicui concessum, pro se & liberis & hæredibus suis, illud feudum non tamen proprie hæreditarium, sed mixtum est, atq. in eo factum patris vel agnati suæcessori non præjudicat. Car. d. Paris. consil. 60. lib. 3. Socin. jun. consil. 112. lib. 2. Arius Pinell. rep. l. 1. p. 1. num. 3. C. de bon. materna. potissimum quando non sunt hæredes illius qui contraxit. Iser. c. 1. num. 8. Qui successores teneat. Afflic. c. 1. num. 7. Agnatus. Jacob. de S. Georg. trac. feud. verb. ita quod ipsi investiti. num. 4. Jacob. Bel. Alvar. Præpos. §. hoc quoq. & ibi Afflic. num. 57. de successi. feud. Alvar. §. fin. conclus. 26. & ibi Præpos. Quæ sunt promissæ l. cum amatore. C. de rei vend. l. si fundum. C. de reb. alio. non alienat. Sed & in instrumento venditionis tantum simpliciter est facta mentio hæredum, quæ appellatio simpliciter prolata feudi successores non comprehendit. Nam licet in ¶ feudis appellatio hæredum simpliciter prolata successores feudi comprehendat §. est hæredum.

- de alien. feud. §. fin. si de feud. defunc. tamen hoc tantum procedit, ubi agitur vel de acquirendo vel de conservando feudo, eam ob causam, quia feudum regulariter ad hæredes extraneos non transit. Secus autem est in materia alienationis, quia feudi talis natura est, quod non noceat successoribus feudi. Unde appellatione hæredis tantum hæredes hæreditatis, quos alienator obligare potest, non autem successores feudi, comprehenduntur, ut verba tunc secundum subjectam materiam intelligantur. l. si uno.
21. in princ. Locat. Sed & hæres tunc indistincte contra factum vel contractum defuncti venire potest eo casu, quando obligatio ex facto vel contractu defuncti descendens non est ad hæredes transitoria, sed morte defuncti finitur. Bald. l. cum a matre. num. 5. C. de rei vend. Bald. l. 2. C. de inoff. donat. Bald. l. 2. C. si quid in fraud. patro. Arius Pinell. rep. l. 1. p. 3. num. 83. limit. 8. C. de bon. mat. Unde thut nichts zur sachen / das Beklagte vorwend. den / Kläger haben sich ihrer Vettern hinderlassen Erbtschafft angemast (wie doch nicht gestanden) Ergo sollen sie die alienation zu revociren nicht befugt sein / Dargegen sagen Ridgere / cum tunc feudum debeat filii dispositione legis, ideo factum vel contractus patris filium non obligat, quo a feudo excludatur, vel illi præjudicetur, quin contravenire possit. Bald. consil. 215. lib. 2. Jas. consil. 7. col. 7. vers. non obstat si diceretur, lib. 3. consil. 168. col. fin. lib. 4. Tirag. intrac. de utroq. retrac. p. 1. §. 1. gloss. 9. num. 57. Et tunc hæres contra factum defuncti venire potest, quando ipse hæres non habet id a defuncto, ut feudum. c. 1. de feud. success. quod defunctus ipsi alioquin relinquere debet. Bart. l. 2. circa fin. C. de inoff. donat. Jas. consil. 7. col. 8. vers. 3. Et ad hoc lib. 3. Thom. Gram. de vis. 93. num. 11. arg. not. l. 1. 2. C. si quid in fraud. patron. præsertim tunc quando factum defuncti tale est, quod hæredem beneficio legis fraudaret. l. 2. ubi Bart. Bald. Cast. C. si quid in fraud. patro. Cyn. l. 1. col. 1. in 1. oppos. C. rod. tit. Alb. de Rosat. in rub. ejusdem tit. col. 2. Bald. l. 1. col. 4. Et ibi Salic. quest. 9. C. de inoff. donat. Curwen. consil. 1. circa fin. Tirag. de utroq. retrac. p. 1. §. 1. gloss. 9. num. 57.
22. Unde liegt nichts daran / do Beklagte setzen / das S. von der S. domals als dieser Brief Anno 37. geschehen / noch nicht in reum natura gewesen / Cum alienatio tunc feudi, vel consensus alienationi præstitus, aut promissio de non contraveniendo, neq; filiis neq; agnatis, etiam tempore alienationis vel consensus præstiti nondum natis, noceat vel præjudicet, secundum communem Iser. §. hoc quoq. n. 9. Et ibi Mart. Land.
23. 24. 25. 26.

Et Alvar. n. 6. Propos. n. 7. Frederic. Schenck n. 2. de success. feud. Alvarot. §. Titius. n. 6. Et ibi Propos. n. 3. si de feud. defunct. Jas. consil. 137. n. 4. lib. 2. Dec. consil. 395. col. fin. Schurff. consil. 16. cons. 82. n. 5. cent. 2. Card. Paris. consil. 23. n. 199. lib. 1. Zas. de feud. p. 9. vers. verum amen. Tiraquell. de retrac. p. 1. §. 1. gloss. 9. n. 90. Nam liberi tunc etiam post concepti & nati 27. prohibita alienari extra familiam revocare possunt. Fulgos. Corn. Jas. l. quoties. C. de fideicom. Joan. de Ana. consil. 47. Crotus l. filiusfam. §. Divi. de legat. 1. Dec. consil. 498. n. 20. Card. Paris. consil. 23. n. 203. lib. 1. Et hæc sententia verior & communior, licet aliqui in feudo contrarium velint, atq; concludant, filios conceptos, post alienationem feudi, vel ipso alienatore, vel ex agnatis alienationi consentientibus, feudum alienatum repetere non posse. Afflic. §. hoc quoq. n. 80. de success. feud. Et §. sed & res. n. 7. Per quos fiat invest. & malè allegatur in contrarium Isernia §. hoc quoq. de success. feud. quoniam finaliter concludit, eandem esse rationem innatis & nascituris, quandoquidem lex & acquirens providere voluit omnibus de cognitione, ex quo non taxavit in certis enumerando. d. l. libellorum. in princ. nec tunc videtur datum, ut omnes agnati similiter veniant, sed successive, prout quisq; est in gradu proximior. l. cum ita. §. fideicommissum. de legat. 2. Unde qui est in primogradu admittitur, donec vivit, eo mortuo sine descendente sequens gradus. l. hæredes. §. fin. ad Trebell. l. pater. §. a te. l. peto. §. fratre. de legat. 2.

28. 29. 30. 31. 32.

Unde dem kan Klagen den von der S. das geringste nicht ihren oder nachtheilig seyn / was de spacio annalis temporis von Beklagten geredt wird / Cum omnes tunc actiones alicui proprio jure competentes 30. annis durent. l. sicut. l. omnes. C. de prescript. 30. ann. præsertim successionis, cujus jure mortuo alienante revocatio competit. l. hereditas. C. de pact. convent. in quo cum tunc nihil specialiter statutum jure feudali, standum juri communi. c. 1. de feud. cognit. Abb. Felin. c. ceterum. de jud. l. precipimus. in fin. C. de appellat. & feudalis successio sit quædam ab intestato ac illius regulis reguletur. Nec tunc obstat tex. d. §. Titius, quoniam, ut ante dictum, duo membra hujus sunt: in primo, ut possit jure successionis revocari alienatio sine precio mortuo alienante, quod durat 30. annis. In secundo ut possit jure protomiseos ipso vivente cum refusione precii, quod duntaxat jus est annale, non superius. Nec obstat clausula finalis d. §. Titius. ubi dicitur, cum qui consensit vel per annum tacuit omnino removeri. Clausula tunc enim in fine posita ad omnia præcedentia non refertur.

- fertur, sed tantum ad proximā, ubi subest ratio diversitatis. *Bart. consil. 54. num. 4. lib. 4. Bald. l. 1. C. de lib. prater. Angel. consil. 28. testator reliquit. Petr. Anchor. consil. 76. subtiliter. Roman. consil. 208. in casu. Dec. c. secundo requir. num. 3. de appell. Et consil. 203. Card. Paris. consil. 36. num. 25. lib. 1. Socin. jun. consil. 1. num. 29. lib. 1. cons. 68. num. 117. lib. 3.* Ratio diversitatis autem hic est, quod jus † revocandi per successionem competit jure proprio ut successoribus: Jus redimendi competit ex beneficio legis & primi acquirentis, ut jure speciali. Sunt † autem firmiora, quæ competunt jure proprio, & secundū juris communis dispositionem, quam quæ competunt beneficio alieno & jure speciali. *l. more. ubi Dd. de jurisdic. l. si filius. §. 1. junc. gloss. de fideicom. lib. 1. si quid. ubi gloss. verb. erat. de capt. Et postlim. revers. l. ejus qui. §. milicia missus. de testam. milit.* Et jus † redimendi, de quo loquitur d. §. Titius. in ult. membro. regulariter tantum anno durat, etiam in feudalibus. §. porro. ubi Dd. *Qual. olim feud. pot. aliena. c. conquestus. de integ. rest. Alex. l. si mihi Et Titio. de verb. obligat. Barbat. c. plerunq. de rescript. Curt. sen. consil. 84. Jas. l. petens. col. 4. verb. secundo nota. C. de pact. Felin. c. quæ in ecclesiarum. de constit. Francif. Balb. trac. prescript. 4. p. 4. partis princip. quest. 30. col. fin. Roman. Et Jas. l. prator. §. 1. de oper. nov. nunciat.* Jus † vero revocandi competens alicui jure proprio (ut hic successionis) regulariter 30. annis durat. *l. sicut. ubi Bart. Bald. l. C. de prescript. 30. annor. l. 2. C. de rescind. vendit. de quo idcirco d. §. Titius. in ult. membro ibi: intra annum, ex quo scivit &c. accipi non potest, Non enim de eo ibi agitur, sed superius in 1. memb. sed tantum de jure protomiseos, de quo ibi agitur.* Et singularis † opinio, quæ melioribus nititur rationibus, communi est anteferenda. *Joan. And. Abb. Felin. Dec. c. 1. de constit. Abb. c. prudentiam. in princ. de off. deleg. Abb. c. capellanus. per illum tex. expressum. de fer. Abb. c. 3. de censib. Abb. c. ex literis. 1. de sponsal. Abb. c. tua nos. de usur. Abb. cons. 1. lib. 1. Bald. c. 1. §. judices. de pace juramen. firman. Alex. Et Jas. l. cum prolati. de re judica. Jas. auth. novissima. num. 22. C. de inoff. test. Dec. consil. 159. num. 1. cons. 481. num. 12. & id probat textus l. 1. §. sed neq. C. de vet. jur. enuclean. l. Amilius. de minor.*
38. Huc accedit, quod nulli † sit credendum, nisi dictum suum prober vel lege vel ratione concludenti, etiam si sit vel ipsa glossa. *Bald. l. Respubl. C. Ex quib. caus. major. vel Doctor excellens. Archidiaz. c. nolite. 11. q. 3. quanquam paria † sunt aliquid fieri sine lege vel contra legem. Bald. c. in gensi. col. ult. Extra. de elect.* Atq; illud, quod † legi-
39. bus non cavetur, in practica recipiendum, non sit. *Bald. l. nihil. in fin. de elect.*

Præterea etiam illa, quæ à Dd. traduntur d. §. Titius. non habent locum, quando alienatio feudi ab initio nulla est. tunc † enim alienatio indistinctè revocari potest ad 30. annos (quibus quæstio nullitatis semper durat, & qui hic nondum elapsi) si ve alienatio facta sit in agnatum si ve extraneum. *Afflic. d. §. Titius.* Et idem est, si alienatio feudi ab initio quidem valuit, sed ex postfacto expiravit (ut hic morte alienatoris) cum nullius † & annullati eadem sit conditio. *l. si pupillus. de condit. insti. l. fin. §. 1. de vulg. Et pup. substituit.*

Præscriptio † etiam feudi elapsa contra majores parentes vel præcessores successoribus vel filiis, etiam hæredibus, indistinctè non nocet, præsertim in feudo expacto & providentia, secundum communē. *Curt. jun. consil. 181. num. 5. Dec. consil. 445. num. 47. Gratus consil. 21. num. 37. cons. 101. num. 42. lib. 2. Loffred. Neap. consil. 10. num. 22. Socin. jun. consil. 126. num. 27. lib. 1. Paris consil. 23. num. 199. lib. 1. Paris. c. cum non liceat. num. 18. de prescript. Joan. de Anan. consil. 46. Jacob. de S. Georg. l. fin. ad fin. C. Qui admitt. Laud. Et Alciat. l. filiusfam. §. Divi. ubi Crotus num. 146. Et Ripa num. 116. Francif. Balb. in trac. prescript. 4. p. 4. partis princ. quest. 8. quest. 12. in princ. And. de Iser. §. præterea Ducatus. num. 38. ubi Afflic. num. 45. de probib. feud. alienat. per Fed. Et §. quid ergo. num. 19. usq. ad 22. de invest. de re alie. sac. Sigism. Neapole. consil. 1. num. 103. Guliel. de por. in 3. not. num. 4. Et §. Arius Pinell. auth. nisi tricennale. num. 49. in fin. C. de bon. matern. Bald. consil. 252. lib. 7. Andreas de Isernia d. §. hoc quoq. de success. feud. ubi dicit: si primus non revocat, secundum revocare, & sic consequenter, quod sequitur Alvarottus, Præpositus, §. hoc quoq. de success. feud. Alvar. §. si quis per 30. Si de feud. defunc. Præpos. c. 1. de invest. de re alie. sac. Iser. c. 1. de cap. Corrad. Iser. in const. regni incip. tricennale. Et incip. consuetudinem. Jacob. de feud. verb. Marchio. Card. Paris. cons. 23. num. 199. lib. 1. Afflic. §. Titius. num. 7. si de feud. defunc. ubi dicit: succedentem in gradu revocare posse, non obstante lapsu 30. annorum, quia præscriptio non currit sequentibus, quandiu prior gradus extat, ex reg: non volenti agere nulla currit &c. Alb. Brun. consil. 40. n. s. cons. 18. n. 20. Francif. Soubec. trac. feud. p. 13. Sed nec in feudo nocet præscriptio filiis in potestate constitutis patris, quandiu ea durat. *Baldus consil. 216. lib. 1. Jason consil. 7. lib. 3. cons. 136. num. 6. lib. 4. ubi concludunt generaliter, præscriptiones, à consuetudinibus feudalibus inventas,**

filiis in patria potestate constitutis ipso jure non currere. *arg. l. 1. ubi Bald. & auth. nisi tricennale. C. de bon. mater. l. quaecunq. in fin. C. de bon. qualib. l. 1. §. fin. C. de annal. praescript. Bald. l. 1. oppos. 21. C. Qui admitti.*

44. Deinde quoq; hoc t̄ tempus ad revocandum feudum praefinitum pupillis ipso jure non currit. *Bald. & Prapos. §. porro. ubi Afflic. num. 23. Qual. olim. feud. pot. aliena. arg. l. sicut. C. de praescript. 30. annorum. c. 1. in princ. ubi Afflic. num. 73. Qua fuit prima causa benef. amittent.*

45. Licet t̄ autem contra minorem, puberem tamen, ipso jure currat. *Bald. d. §. porro. num. 3. & Afflic. num. 73. Qual. olim. feud. pot. aliena:* tamen minori contra hanc datur restitutio, secundum receptam *Joan. And. in addit. ad Specul. §. quoniam. num. 27. de feud. And. de Iser. Jacob. de Bel. Bald. Alvar. Prapos. Afflic. §. praeterea. 1. de prohib. feud. alienat. per Fred. Oldrad. Bart. Bald. l. fin. C. In quib. caus. in integ. restit. Dd. c. constitutus. de in integ. rest. Bald. l. omnes. 9. num. 23. de just. & jure. Alexan. consil. 79. num. 11. lib. 1. Tirag. de utroq. retrac. p. 1. §. 75. gloss. 2. num. 3. Et intra quadriennium petitur, etiamsi tempus, ad quod petitur restitutio, minor sit quadriennio. *Fab. §. rursus. Inst. de actionib. Afflictus decus. 145. ubi testatur esse communem.**

46. Et majori t̄ datur, qui jus cum minore habet commune ex eo, quod in simili tradit Afflictus *c. 1. in princ. num. 64. Quo temp. miles, ubi dicit, si minor & major intra tempus investituram non petet, propter minorem succurri majori ne amittat, per l. si communem. Quemadm. servit. amittant. Jas. l. 1. C. de transact. Jas. l. si emancipati. C. de collat. Felin. c. 1. de praescript. Klägere aber haben alsbald nach ihrer Eltern todt (ante enim non valentibus agere praescriptio non cucurrit) ehe das Jahr verlossen geklaget / ut restitutione non sit opus, Im fall aber Klägere sich der restitution in integrum je getrauchen müssen / wie dann G. von der S. sich des beneficii restitutionis getrosset / doer heutigs tages noch nicht vber 25. Jahr alt worden / so wollen sie die wolthat vnd begnadung der Rechte nicht aufgeschlagen sondern hiemit vffs demüthigst ihnen das beneficium restituat. in integrum mitzutheilen angeruffen haben / wie dann die zu vorn D. von N. Contra H. von N. zuerkandt / da wol vor 30. Jahren / ehe P. geboren / sein sehl. Vater das feudum antiquum alienire / vnd seinem Vetter erblich verkaufft hat /*

Schließen demnach das Beflagte klagenden D. vnd G. die Güter abzutreten schuldig.

Beflagte

Wederholen das jenige / was sie zu vorn de praestito consensu zu der alienation vorgewendet. Nam agnatus t̄ proximus potest expresse consentire in alienationem feudi, ut illa fiat non solum in agnatum remotiorem, sed etiam in penitus extraneum, & sic renunciare suo juri. *§. Titius. si de feud. def. Abb. c. dilecti. in 3. not. de for. competent. & alienatio t̄ tunc valet ex consensu domini & proximi agnati, ad quem feudum erat recasurum. c. 1. de alienat. feud. pater. Bald. consil. 356. vol. 5. & cons. 397. vol. 3. nec t̄ post ad revocationem admittuntur, qui consenserunt. §. praeterea. Quib. mod. feud. amitt. ubi tex. & Dd. Et patre t̄ consentiente in alienationem nec filius revocare potest. Curtius jun. de feud. p. 4. reg. 3. num. 150. quem refert Parisius consil. 10. num. 8. lib. 1. pro quo faciunt notata à Dd. l. fin. §. pen. C. de jure deliber. §. penult. Inst. de hered. qual. Dd. communiter c. 1. An agnat. vel fil. & d. §. Titius.*

Jura t̄ quoq; filium heredem praesumunt. *gloss. §. fin. Inst. de hered. qual. Bald. c. 1. An agnat. vel fil. Alexand. consil. 137. vol. 2. Sed & absq; eo facta Talienatione in remotiorem, si proximior per annum taceat, tunc penitus excluditur post à revocatione. d. §. Titius. ubi Glossa communiter approbata in verb. per annum. quam etiam citat Alexander consil. 15. lib. 5. dicens, etiam communis calculo approbari. & Alvarottus ibid. nū. 4. dicens ita communiter ibi teneri per Dd. & Prapos. ibid. vers. oppono. cum gloss. Dec. consil. 395. in fin. Jacobin. verb. & cum pacto. de non alienan. n. 18. Balb. de praescript. in 4. p. 4. partis princ. quast. 12. n. 19. in fin. Decius consil. 338. n. 4. ubi & ipse contendit, quod communiter Dd. illam gl. sequantur. Notanter Julius Clarus in §. feud. quast. 42. vers. scias tamen, quia post illud tempus praesumitur consensisse. l. Procula. de probat. & annale t̄ silentium habet vim refutationis mediante scientia. c. 2. in fin. si de invest. inter dom. & vassall. §. porro. ubi gloss. Qual. olim. pot. feud. alien. ubi Alvarot.*

Nun sehe man aber an / wie viel Jahr hero seit der zeit verlossen vnd verlauffen / do diese Lehen anfanglichen an der Beflagten Vater gekommen / vnd wie oft vnd vielfeltiglichen die Lehenfall vnter dessen verendert worden / dann die obgemelte eingelegte Copien / der allenthalben vffgerichteten Verschreibungen / geben klärllich / das solche Lehengüter Anno 32. erstlichen an den Keuffer H. von der S. der Beflagten Vatern gekommen / welchs auch weiter erscheinets auß der Copia mit D.

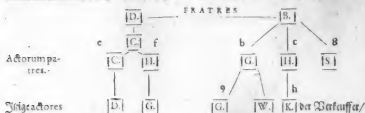
Vau 2

Dann

Dannob wol der Kauffbrief darüber erst im 37. Jahre hernach gemacht vnd concipiret worden/ so erscheinet doch auß den andern Bescheiden/ das der rechte Kauff wol fünfß Jahr zuvor geschehen/ vnd in demselben 37. Jahr/ als er H. von der S. endlich Jahr vber die Güter abtretet in der gemein vnd possession gehabt/ So hat er doch damals dieselben R. nochmals wollen abtretet/ vnd sein Geld von ihm nehmen/ daruff dann/ do es ihm nicht gelegen gewesen/ im selben Jahr ein neuer gegenwertiger Kauffbrief gemacht/ in welchem angezogen vnd erschet/ wie die sachen von anfang her verlauffen/ vnd der vorige erste kauff besetiget vnd confirmiret werden/ welches also auß seingemel-

tem Kauffbrief/ vnd sonst auch/ gnugsam zuerschen auß einem offnen Instrument/ so im gemelten Jahr 27. zugleich auch mit vffgericht worden/ dessen Copia mit E. notiret/ vnd im fall der notdurfft mit dem original sam belegt werden/ So gleichs auch der Lebensbrief im 36. Jahr datirt vnd außgangen/ welches dann alles zusimmet/ bezeuget vnd außführet/ das die Beklagten vnd ihr Vater sehl. in die 12. Jahr her an einander in der gemein vnd besitz dieser güter gewesen/ diese 26. Jahr vber seind die Lebensfelte R. sehl. des Verkäuffers Eßter halben zuerslich maller/ verendert worden/ che dann es endlich an diese Kläger gekommen/ wie auß selgender Tafel vnd verzeichniß zu befinden/

Dann als R. verkauften wollen/ do seind die nehesten Vettern gewesen Vatern Bruder G. (mit b.) vnd dann C. vnd H. (c vnd f) dieser seigen Kläger Väter/ welche außdrücklichen sich dieser Güter erziehen vnd nicht kaufen wollen/ der darüber im selben 32. Jahr verstorben/ Vnd ob es wol anfanglichswillens gewesen zum halben theil zuerkaufen vñ zuverkaufen/ so ist er doch darvon auch abgetreten/ wie es solt/ so die obangezogene Verunden auch geben/ Nimmun R. gestorben/ da hat der fall gewesen/ vnd seind die L. chen verlediget worden/ welches ihren eigenen bericht nach im 47. Jahr vngesche vff B. vnd W. des Vatern Bruder Söhne/ deren leibter Vater B. von der S. an seinem tode H. von der S. den Käuffer bitten lassen/ das er die güter alleine wolte annehmen/ vnd den Kauff also repudiirt/ darumb dann diese lebende B. vnd W. seine Söhne den Kauff zu recht nicht haben sechten können/ weil sie ihres Vaters heredes worden/ wie dann auch solches von ihnen de facto nicht zu sechen/ Als auch die wigen Kläger in ihren seien seitz bekennen/ das drey ganze Jahr hernacher nach R. tode vnd lenget der letzte Bruder W. gelebet/ in welchen dreyen Jahren die zu recht ankassete Jahrzeit drey mal verlossen/ vnd er diese ding/ wol neue sechen vnd remachen können/ do er sich nicht selbst der erbarten erinnert/ wñ ihm wol anstunde/ vnd das ihm nicht gebühren wolte seinen Vatern vñ kindig zu machen/ vnd desselbe geschehene vermittlung anzuhergehen oder darüber zu disputiren/ Vnd ob wol Kläger gern erzwungen/ vnd auß etlichen bloßen eingelegeten Copien erzwungen müßten/ deren man mit dem wenigsten nicht gestendig/ Als solte die-

ser W. die alienation gesochten vnd gestritten haben/ so ist doch solches ein lauterer erdichter vngrunde/ vñ sol hierunder daruf gnugsam geantwortet werden/ Nach dem dann endlich diese B. vnd W. des R. verkäuffers Vatern Brüdern sehne auch verstorben/ do ist der fall gerathen an der Kläger Vater C. vnd H. welche sich wegen außdrücklich in den Contract gewilliget vnd consentirt hatte/ wie er meldet/ diese beider/ auß C. in das lebende/ vnd H. biß in das 12. Jahr die Güter innen gehabt/ nach dem sie der fall erlangt/ vnd haben den geschehenen Kauff eber den vorigen expressu daruf gegebenen Consens so viel Jahr vffs new rauchirt/ dann auch alhie gleichfalls die eingelegete Copien der Kauffbrief/ wann die gleich erlangen seim solten/ zur sachen nichts thun/ so allem betrucht des Handels sachen/ vnd die heuptsachen nicht sechen/ daruff zu seiner zeit auch seime vnd notdurfftig gnug bald hierunder sol geantwortet werden/

Nach dieser beider absterben/ nemlich C. vnd H. da ihre Söhne/ welche Kläger der Lebensfall erreichte/ da find sich abermals/ das auch sie solch anuum tempus vñ seitzlich süßrober passiren lassen/ Dann C. W. Vater im 59. klagernden B. Vater im 62. verstorben seim seil/ von welcher zeit her sie still geschwiegen/ vnd diese Rechtsreinigung vñ seitzlich für zweyen Jahren erst anfangen/ wie solches die gerichtliche Requisition stierlich anzuweisen/ derinnen zuerschen/ wann vnd zu welcher zeit anfanglich der Kläger vñ übergeben/ welche alles dann abermals so viel zu Rechte grundet/ das auch dieses an fundamente der Beklagten also im wege liegt/ das sie wegen dessen mit ihrer Klagen nicht fortkommen/ vnd

das es dieselbige ganz vnd gar zu boden stößt/

54. Ferner so ist auch noch ein ander gleiches fals Kläger vnwiederleglicher grund/in ansehung welchs sie mit ihrer Klagen auch nicht fort können/ dann es liezt ihnen alhie im wege die præscriptio longissimi temporis 30. & penè 40. annorum, qua t tollitur universaliter omnis actio. l. omnes. de præscript. 30. annor. quo tempore feudum contra dominum, feudatarios, & omnes, tam scientes, quam ignorantes, præscribitur. gloss. fin. in l. fin. C. de edic. Divi Adrian. tollend. & §. præterea. de cap. Corrad. Alex. consil. 30. quoniam. col. pen. in respons. ad 6. arg. vol. 1. §. si quis per 30. si de feud. fuer. cont. c. 1. de feud. dat. in vic. leg. commiss. Balb. in 4. p. 4. partis princ. quest. 12. num. 19.

Nun ist aber öffentlich dieses falls am tage/ vnd erscheinet auß den angezogenen Verträgen/ Rauff vnd andern Verschreibungen/ das der Beklagten Vater vnd sie die Beklagten in die 39. Jahr lang diese Güter geruhig inen gehabt vnd besessen/ wie es dann nun in das 36. Jahr fast gehet von der zeit an/ do sie damit beliehen worden/ So giebt der Vertrag der Vettern zu B. Anno 32. vffgerichtet klerlichen/ das domals der Rauff getroffen daruff auch also fort die wirkliche possession deren beklagten Vater eingereumet/ wie solchs auß dem Rauffbrieffe zuerschen/ der sich im anfang vnd eingang (ubi causa finalis ponitur) vff diesen Vertrag vnd den ersten Rauff ziehet vnd referiret. Relatum autem inest referenti cum omnibus qualitatibus, per vulgat.

Refutatio contrariorum.

Beklagte gesehen nicht/ das V. sentials solchen Rauff gefochten/ so heit er es auch nicht thun können/ sintemal sein Vater G. von der G. expressum consensum darzu gegeben/ da der beklagten Vater gekauft/ wie dann auß dem Rauffbrieff vnd andern Urkunden zuerschen/ vnd wann es geschehen/ hielten sich Kläger nach 30. Jahren damit nicht zu behelffen/ quoniam uno elapso incipit novæ annalis præscriptio, & saltem 30. annorum præscriptio omnia tollit.

55. Was die angezogenen Brieffe anlanget/ ist darinnen nur umb bericht des Handels gebeten/ aber der Rauff nicht gefochten worden/ Sed nec t interruptitur præscriptio annua, multo minus 30. annorum, nudis literis, sed tantum litis contestatione. l. 1. 2. C. Quan. lib. princ. dat. Bart. l. 2. §. fin. vers. sed hic videtur contrarium. ff. de usucap. Pro empt. magistraliter Balbus de præscript. p. 6. partis princ. p. 2. in fin. n. 39. & ibidem Bald. n. 7. & 8.

So ist auch das datum in den von Klägern eingelegten Missiven außgelassen/ & tantum sunt tractatus.

Über diß hat Kläger Vater sich erkleret/ das er die Güter im 32. Jahr nicht haben wollen/ per t refutationem autem perdit quis jus suum. §. donare. Qual. olim feud. pot. alien. l. item queritur. §. item si venditor. de edil. edict. l. cum post. de iurejur. in princ. & præscriptio t æquiparatur veritati. d. §. donare. l. siego. de neg. gest. l. 1. 2. ubi Castr. C. de servit. l. fundum. de act. empt. Afflic. c. 3. in 4. not. ab. de feud. dat. in vic. l. commiss. & decis. Neapol. 139. num. 4. Bald. c. 1. num. 1. de feud. dat. in vic. l. commiss. Laud. & Dd. c. 1. Quib. mod. feud. constit. & sine t alio titulo concurrente justus est titulus. c. de quarta. de præscript. c. 3. eod. in 6. Imol. c. fraternitatis. de testib. Unde qui t allegat titulum, si probet præscriptionem, videtur titulum sufficienter probasse. Paris. consil. 25. num. 18. vol. 4. etiam in materia feudali. §. si quis per 30. tit. si de feud. fuer. content. cum per t eam jus omne contrarium tollatur. Paris. consil. 82. capio. num. 5. cons. 13. num. 17. vol. 4. & t plenissima securitas inducatur pro eo qui præscripsit. Paris. ibidem num. 19. cons. 101. num. 81. & t eadem transmutatur jus præscriptum, ut feudum, in naturam feudi ordinariam. Bald. l. liberti. num. 31. de oper. lib. Jacob. verb. itaq. ipsi investiti. num. 14. Francis. Balb. de præscript. 4. p. 4. partis princ. §. 1. num. 1. Itaq. & utile t dominium, per præscriptionem quæsitum, est verum dominium. Jas. l. 1. in princ. num. 57. & l. 3. §. ex pluribus. num. 33. de acq. poss. Et t quoniam per se titulus est sufficiens. Paris. consil. 25. num. 16. vol. 4. post t diutinam possessionem, præsumuntur omnia intervenisse & solenniter acta, quæ fieri debent. Jas. l. 2. num. 155. C. de jure emphyt. Schurff. consil. 41. & cons. 58. n. 4. Castrens. l. si aquam. n. 1. & 2. l. 2. C. de servitut. Balb. de præscript. 2. p. 4. partis princ. quest. 2. num. 7. bonus textus l. si quis emptionis. C. de præscript. 30. vel 40. annor. c. 1. de præscript. in 6. Bald. l. Celsus. in princ. num. 15. de usucap. §. Ticius. ab actoribus contra communem explicatus gloss. ibi Belvis. Afflic. num. 18. si de feud. defunct. content. quod agnatus tacens per annum omnino à revocatione excludatur. Alexander dicens communem consil. 15. lib. 5. Clarus de feud. quest. 42. attestans esse communem. tex. c. 2. in fine. si de invest. inter dom. & vassall. §. porro. Qual. olim feud. pot. alie. ubi Alvar. Et præscriptio t 30. annorum præjudicat etiam ignorantibus. gloss. l. fin. C. de edic. divi Adria. §. præterea. de cap. Corrad. Alex. consil. 29. quoniam. quæ t præscriptio in feudis contra quemcunq;

- cunq; currit. Nicol. de Neap. in l. fin. C. de feud. pat. lib. 11. per §. si quis per 30. ubi l'fer. Alvar. si de feud. def. content. Curt. sen. consil. penult.
68. Et ex t diuturnitate tanti temporis præsumitur bona fides, etiamsi non appareat, & de titulo non constat, nec opus est docere de titulo aut bona fide. Glossa l. si quis emptarius. verb. tenuit. quam sequitur Baldus de præscript. 30. annor. Bars. l. Celsus. de usucap. l. fin. C. Unde vi. Innocent. c. 2. de integ. rest. Anon. c. si diligens. de præscript. c. consuetudinibus. de iure pat. quæ bona fides etiam præsumitur si allegetur. Joan. And. tit. de testib. §. nunc. videndum. in 1. addit. per l. 3. §. si servus. de acq. poss. Archidia. c. 1. de præscript. in 6. Anton. in rep. c. peruenit. de consub. Angel. l. pen. C. Quib. non obs. long. temp. præscrip. Bald. l. 1. C. Unde vi. Sed & secundum t præscribitur concurrente titulo & bona fide, ut docet Baldus l. 2. C. de usucap. Pro empt. Bartolus l. filiusfam. §. Divi. de legat. 1. Glossa & Cynus l. fin. C. in quib. caus. in integ. rest. Curtius senior consil. penult. num. 5. & præcipue 30. annis contra omnem præscribitur. Clarus de feud. quæst. 45. per Glossam §. præterea. quam omnes sequuntur teste Parilio consil. 15. num. 13. lib. 1. cons. 27. num. 91. lib. 1. cons. 1. num. 123. eod. vol. Nam & Consensus t & alia requisita post 30. annos præsumuntur. c. ea noscuntur. de his que sunt a major. part. l. si filius. C. de pet. hered. l. qui in aliena. in princ. ff. de acquir. hered. Angel. Imol. Alexand. l. sciendum. ff. de verb. obligat. Unde consentientis filius, eius hæres factus, non potest alienationem impugnare. Julius Clar. de feud. quæst. 42. dicens esse communem. Curt. jun. de feud. p. 4. in ult. causa amissionis feudi in 3. reg. Alex. consil. 28. num. 18. lib. 5. Dec. consil. 208. plenissime Afflictus in c. 1. An agnat. vel fil. §. d. c. Titius. Jacobinus de S. Georg. verb. §. compacto. num. 43. & alii quos refert Arius Pinellus l. 1. p. 3. fol. 357. C. de bon. mater. ubi facetur esse communem, licet ab ea recedat, quam & ipsam esse communem confirmat Parilius consil. 10. num. 7. §. 3. per Bald. l. 5. Dd. c. 1. de success. feud. Angelus, Castrensis l. cum scimus. alias apud Julianum. §. si quis. de legat. 1. præsertim si adierit sine cautela inventarii. C. de iur. d. r. v. fol. lib. 2. cap. 18. Curt. jun. p. 4. num. 448. dec. Neap. 112. Arius Pinell. d. l. 1. p. 3. num. 95. vel si accesserit domini consensus, tunc enim filius non revocat. Arius Pinell. d. l. 1. p. 3. num. 97. & præsertim si tempore alienationis conceptus sit & natus. Tirag. gloss. 9. §. 1. num. 90. de retrac. Afflic. c. 1. num. 8. An agnat. §. hoc quoq; ubi l'fer. de success. feud. Socin. consil. 73. 74. vol. 4. cons. 152. vol. 1. §. ibi Joan. Caccialup. Bars. Cepolla consil. 31. num. 1. Gualch. & Perna consil. 22. in vol. consil. feud.

Restitutio t verò non datur nisi probata ætate & læsione. l. nam postea. §. si minor. de minor. l. Sejo. l. nam omnia. de integ. rest. Ferrar. in for. rep. verb. muneribus. nec t datur adversus contractum. 73. ejus, cui minor successit. d. ea que a patre. C. de restit. milit. nam ex t persona hæredis non mutatur contractus defuncti. Balb. de præscript. p. 1. ult. partis casu 26. num. 30.

Præscriptio t deniq; inchoata contra defunctum ad confirmationem contractus currit contra heredem, pupillum, vel minorem, sic ut non detur restitutio. Ferrar. in lib. restit. verb. præscripsisse. per tex. l. si intra. C. de non num. pecun. Dd. l. fin. C. in quibus caus. in integ. rest. Contra t quadragenarium verò contractum restitutio omnino non datur. L. omnes. in fin. C. de præscript. 30. annor. Glossa communiter approbata ab omnibus. l. an prætor. §. pronuntiat. verb. imputandum. de minorib. Angel. l. sicut. in fin. C. de præscript. 30. annor. l. fin. C. de feud. patr. lib. 1. in fin. c. ad aures. de præscript. Alex. consil. 131. lib. 2. §. cons. 163. viso. eod. lib. 2. Curt. sen. d. consil. penult. num. 4. Anchoran. consil. 169.

Endlich kan auch die restitutio dissals wieder die Beklagten nicht gebraucht werden / dann dieselben seind nicht theils warhafftig minorennen, vnd der jüngste kaum pubes. Darumb wann gleichklagender G. minorennis sein solte / das man doch nicht gesthet / so konte doch privilegium restitutionis alhie contra privilegium nicht gebraucht werden / præsertim cum reicertent de damno vitando actores verò de lucro captando l. verum. §. fin. de minor. ubi Bars. §. in autb. quas actiones. C. de S. S. eccles.

VNTHEL

Vff Klage/antwort vnd ferner einbringen in sachen zwischen D. von der E. (cur solus politus absq; G.) zu A. Klägern vnd Wiederbeklagten an einem/vnd G. R. vnd Gbr. von der E. zu G. vnd derselben verordneten Curatorn Beklagten vnd Wiederklägern anders theils / Erkennen vnser gnädigsten Herrn des Churf. zu B. Cammergerichts Käthe (ohne vorgehabten Rath) nach fleißiger verlesung vnd bewegung der acten vor recht / das Beklagte vnd Wiederklägere Klägern vnd Wiederbeklagten alle

alle vnd jede Lehengüter / so der Beklagten vnd Wiederklägern (Vater) H. von der S. von K. von der S. erkaufft / vnd daran Klägere oder derselben Vettere die gesambte handt der anwartsung gehabt / mit sambt allen nutzungen / so von denselben Gütern von der zeit als K. von der S. verstorben bis daher gefallen ohn einigen endtgelt / abzutreten / einzureumen vnd zuzustellen schuldig / Aber die Wiederklage anlangend / weil Beklagte vnd Wiederklägere den grund derselben innerhalb der in dem Freytags nach Qualimodogeniti des vergangenen 70. Jahrs eröffneten Brithel angesetzter frist nicht beweiset noch außgeführt / werden Klägere vnd Wiederbeklagte darvon billig absolvirt, Zumassen wir sie hiermit darvon absolviren / von Rechts wegen. Actum Gölz an der Spren vnter dem Churf. Cammergerichts Siegel besiegelt &c.

Darviber ist Appellatio intra decendum eingewandt / zu deren justification vnd schriftlichen einbringen Termin angesetzt.

JUSTIFICATIO APPELLATIONIS.

Er scheint Curator in gemüet vnd merung sein eingewandte beruffung gebührlich zuprosequiren vnd zujustificiren /

Bedinget ihm alle Wohlthaten sonderlich / l. per hanc. C. de temp. appellat. & nullitates zudeduciren /

Formalia angenommen /

Anlangende aber die materialien widertholet er anhero die acta primæ instantiæ, sonderlich seinen letzten say /

Bringet weiter loco gravaminum ein / das seine Mündlein bey vorigem Termin mit Vormunden vnd nottürfichtigen Advocaten nicht versehen gewesen / wie dann anfangs D. P. so zuvor ein Theologus gewesen / bis vff die letzten zwey sätze / den Vnmündigen gedienet / Dahero ihre notturfist nicht recht in acht genommen worden /

Sowere auch der Proceß nicht allerdings richtig / dann Sie seind den 1. Octobr. An. 71. zu eröffnunge eines Brithels / welches die Cammergerichts Räthe / nach laut der Citation, be-

griffen hettten / vorbechieden / do sie erschienen / hat sich befunden / daß die Räthe das Brithel nicht gesprochen noch begrieffen / sondern daß man dasselbe von Franckfurt abgeholt / vnd daß man mit den Acten verdächtig ombgangen / vnd auß denselben ohne vorgehende gebührende introculation, darzu sie nicht erfordert den vornehmsten der Beklagten letzten say / darinnen sie alle ihre gründe deducire, außgelassen / so doch dieselbe von Räthen angenommen / wie daruff geschrieben / derwegen die acten wieder mit diesem say nach Franckfurt geschickt werden / darauff Citatio iterum ad audiendum, zwar abgangen / so aber in gebührender frist den Beklagten nicht zukommen /

Ob Sie nun wol erschienen / Ist ihnen doch vff angesetzten Tag der bescheidt gegeben / daß das Brithel eingestellt / daruff sie weg gezogen / hernacher den 5. Dec. als den 3. Tag hernacher den Vormunden abschafft worden / welches im fall der notturfist mit lebendigen Zeugen zuerweisen /

In t absentia autem partis judicare, 77.
quæ non fit contumax, autoritas ll. divina-
rum & humanarum prohibet. c. auctoritas.
c. auctoritate. c. caveant. c. omnia. 3. q. 9. l. ea
quæ. C. Quom. & quan. jud. l. de unoquoq. de
re judicat.

Darumb zufförderst dieses Brithel / wegen des vnrechtmessigen damit gehaltenen Proceß / an sich selbst null vnd nichtig / Ipso t enim 78.
jure nulla est sententia, quæ pronunciat
non citatâ legitimè parte, & non præfixo il-
li termino peremptorio. Lad peremptorium.
de jud. l. 1. §. item cum ex edicto. Quæ sent. sine
appellat. resc. Auth. offeratur. C. de litis contest.
l. edita. C. de eden. c. 1. de lib. oblat. l. prolatam.
C. de sentent. Can. c. quoniam. de probat.

Vors Ander / ist das Brithel nicht abgelesen / & sic quodammodo clandestinè lata est sententia, unde t iudicium iterum est nullum. c. fin. de jud. in 6. l. 1. C. de sent. ex bre-
vic. l. recit. l. ea quæ. C. Quom. & quand. jud.

Et sunt t suspecta quæ clandestinè 80.
fiunt. c. quia propter. in fin. de elect. c. cum in-
hibitio. de clandest. despons. c. qua fronte. in
prin. ubi Dd. de appell. Dec. consil. 329. in 3. p.
post Bald. l. 1. C. de interd. mat.

Accedit, 3. quod rei minores t non le- 81.
gitimè citati neque defensi. l. 12. C. Qui legit.
person. stan. l. cum & vos. C. si adv. rem jud. l.
contra. de re judicat.

Zu dem 4. so sellet noch eine treffliche nichtigkeit in diesem Brithel darüber vor / daß sich dasselbe vff ein ander Brithel ziehet vnd referiret / welches den Freytag nach N. des 70. Jahrs sol eröffnet / vnd den Beklagten als Wiederklägern eine beweisung darinnen offerlegt seyn / von welchem Brithel Beklagte vnd

- ihre Advocaten vnd Beystände mit guten gewissen sagen können / daß solchs das erste ist / das sie darvon hören / geschweige dann daß sie oder ihre Vormunde so zu V. zur stelle / darzu legitimē citirt vnd erfordert seyn / vnd jemandt von den ihren darbey gehabt haben sollten / In welches beysein / vermöge der Recht / dasselbe publicirt / vnd von denen angehört were worden /
82. *Sententia t̄ autem referens se expresse ad priora aliqua acta vel sententiam existentem (quæ hic causa est sententiæ, quæ falsâ existente & deficiente falsa est sententia, c. sicut de re jud.) quæ tamen non existat, est nulla. gloss. l. 2. in prin. & Bald. l. 1. C. de error. calcul. Imol. & alii. l. rei iudicata. §. 1. solus. matr. Bart. Cast. Jas. Aretin. l. si is ad quem. de acq. hered. Innocent. & alii c. cum Berta. de re jud. Anchoran. consil. 1. num. 5. & conf. 202. in questione. col. pen. Gozadin. consil. 2. num. 24. Aretin. consil. 75. diligenter. col. 2.*
83. *sicut & sententia t̄ lata ex falsa causa expressa, præsertim quando sententia (ut hic) se in illa causa sola fundet. Host. Joan. And. & Dd. c. sicut. de re jud. Fernar. in prac. for. sententia definitiva. verb. est nulla. num. 9.*

- Huc pertinet defectus citationis quo-
84. *ad hanc interlocutoriam, cum ad t̄ quamlibet sententiam, etiam interlocutoriam, quæ sit alicujus momenti, partes citari debeant legitimē. gloss. cle. sape. verb. ob id. de verb. signif. Bart. l. fin. C. de anna. except. & in extravag. ad reprimendum. verb. super crimine. Felin. c. consuluit. num. 16. de off. deleg. Vnd gibt der Beklagten letzter kum im 71. Jahr einbracht / daß sie umb solch Urtheil / so Anno 70. ergangen seyn sol / gar nicht gewußt / suntmal sie darin gesetzt / daß sie vff beschenehene litis contestation eines Urtheils gewertig vnd zur erweisung sich erbotten.*

Supplicatio & Articuli Reorum
pro examinando uno sene teste
ad perpetuam rei memoriam.

D. von der S.

Der Beklagten beschlußsaz sey versäumt / vnd nach dreyimal beschuldigten vngesorsamb erst eingebracht / darauff Urtheil Ann. 70. Freytags nach Quasimodogeniti vff Beklagten vngesorsamb ergangen. Inrotulatio autem non servatur ibi, vnd werden die Parth ad inrotulandum nicht bescheiden / wann im Lande vnd zu Frankfurt Urtheil abgeholt / sondern allein wann außserhalb Landes. So haben die Rächte an statt J. Churfürstl. Gn. gewalt vnd macht ohne verdacht die acta zuüberschicken / dann die Gerichtschreiber ohne des vff Eyd vnd Pflicht

sihen / Beklagter beschlußsaz aber hat nicht mit vberschickt werden können / weil derselbige viel Wochen hernacher / da die acta zu Fr. geschickt gewesen / allererst einkommen / vnd weil der vngesorsamb so oft beschuldigt / Ist in quantum de jure angenommen worden.

In termino publicationis solten Supplicanten / wie Supplicaten / des Tages vollends abgewartet / vnd vff des Causlers erklärungsachtung gegeben haben / dann nach gescheneht erklärungsachtung ist nach effens / kurz vordrey schlägen / vff Supplicaten weiter anregung / von den Herrn Cammergerichts Rächten das wolgeschprochen Urtheil eröffnet vnd abgelesen worden / das er sich vff die Registratur ferner wil referirt vnd beruffen haben / Es hette aber durch die verspendung Anno 32. Beklagten Vater keine Possession oder Erbliche gerechtigkeit erlanget / derowegen man es nicht sechten derffen / Die Agnaten weren bey dem Rauff nicht gewesen / noch darein gewilliget / Der vermeinte Rauff sey allererst im 37. Jahr geschlossen / vnd hette nicht lenger / als biß vff R. sel. abgang / wehren können / weil die nächsten agnaten nicht darein consentirt / & investitura alteri data semper habet clausulam, salvo aliorum jure.

Negant quoque se heredem patris, Ergo reis hic aditionis vel consensus præstari probatio, erat imponenda, & non statim condemnatio facienda, sümlich der verjährung / so Kläger verneinen vnd nicht impetronent oder vnerheblich / sondern eine exceptio litis finis ist. Non t̄ valet autem sententia, quando iudex aufert exceptionum probationem Bald. l. prolatam. C. de sentent.

Beklagter Curator negat, daß der beschlußsaz nach verschickung der acten vberschickt / vnd findet sich auß den acten / daß gemelter beschlußsaz in der Fasten einbracht / do lang hernacher im Sommer erst die acten gen Fr. gefertigt / ist derwegen zu rechter zeit vberreicht / wie auch doruff die Rächte mit eigenen Händen geschrieben / vnd do man den Gerichtsnotarium vff sein Eydt vnd Pflicht befragen würde / so kan er anders keinen bericht thun / dann daß man diesen saz vorsätzlich ligen vnd außgelassen.

Negat den vngesorsamb / die Registratur der acten weist auß / daß solches ein vngrunde /

D. G. geredt / diese Sache würde vff dimal eingestellt / sie hetten auch biß nach dreyen vffgewartet / vnd der Causleschreiber ihnen den bescheidt geben / weil die Rächte zu Hochzeit gewesen / würde dieses tages kein Urtheil eröffnet /

Daß die Güter Ann. 32. bey den Beklagten gewesen / Geben die Schreiber a. b. c. d. e. idque

idque cum consensu domini & omnium
agnatorum, wie der Vertrag aufweist/

86. Deinde privati t̄ contraprivatos præ-
scribant feudum 30. annis. §. *quæ per 30. si*
de feud. def. Glossa communiter approba-
ta. de cap. Corrad. verb. *prescriptione*: quam
glossam communiter approbari testatur
Parisius consil. 27. num. 1. lib. 1. consil. 1. num. 123.
87. §. consil. 15. num. 13. eod. lib. 1. Sententia t̄ au-
tem contra manifestas leges lata est nulla.
Inst. de off. jud. in prin. l. 1. §. item. Quæ sent.
sine appell. ref. l. si expressum. de appellat. l. 2. C.
Quam. provoc. non est necess. c. 1. de sent. & re
jud. Sebast. Vano. de nullit. ex defect. process.
num. 118.

Es wolte auch Supplicat die Supplicanten
genü berechen / daß sie ihre langstimmam
præscriptionem erst anfangen sollen zurech-
nen à morte K. des Verkäuffers vnd nicht
ab anno 32. do der Kauff erstlich durch den
Vertrag getroffen / cum tamen præscriptio
capiat initium à tempore primæ alienatio-
nis, ex qua dominium bona fide emptori
quæsitum. Nec t̄ possunt impugnare alie-
nationem, in quam pater eorum consen-
sit, cujus facti sunt hæredes. c. 1. *An agnat.*
Curs. de feud. p. 4. reg. 3. præsertim quoniam
intra annum non contradixerunt. gloss. d.
§. *Titius. verb. per annum. Alexand. consil. 15.*
lib. 5.

Nun ist K. der Verkäuffer / wie sie Sup-
plicaten selbst in ihrem langen satz anziehen/
ist gestorben Anno 47. seynd 25. Jahr / da nie-
mand etwas gesucht / viel weniger haben sie in
Jahr vnd tag die Investitur gesucht / nec excu-
santur quod bona fuerint litigiosa, quo-
niam tunc nullum litigium tam longo
tempore sit.

89. Der t̄ letzte vers. in §. *Titius. ibi. quod si*
§. c. gehöret ad propositum nostrum, vnd
wird secundum regulas Grammaticorum
& communem intellectum gloss. ac Dd.
vñ das Wort Sempronius referiret, nemlich
vñ den priorem agnatum, ut si ille consen-
serit vel per annum tacuerit, removeatur
omnino, Unde non subsistit intellectus
actorum quasi referatur ad præcedentia.
Nam sic referri diceret ad filios, quod non
patitur mens singularis d. vers. ult. vel ad
ipsum Sempronium, quod est absurdissi-
mum, Everard. loc. ab absur. & erubescimus
90. sine lege loqui. Et non t̄ habetur fides Do-
ctori attestanti de jure sine ratione, lege vel
auctoritate.

So ist auch gemelt Urtheil ferner wieder
recht / dann in den acten deducirt / daß nicht als-
lein die Klägere / vnd sonderlich Supplicaten/
für ihre Person selbst / auch tacke gewilliget /
vnd die annuam præscriptionem inter

agnatos præterlabiren lassen / vnd dardurch
diesen Kauff vielfeltiglich ratihabiret vnd be-
stetiget / sondern sie haben sich auch in die ge-
samte handt dieser Güter mit den Supplicanten
zu etlich malen / wann die Lebensfalle erle-
diget / nehmen lassen / welches sie in abrede
nicht seyn können / vnd dardurch ihren eigenen
Consens auch gnugsam declarirt. Nam qui
t̄ subscribit aut assentitur investituræ, hoc
ipso dicitur declarare suum assensum factæ
alienationi. *Præpos. c. 1. col. 2. de alienat. feud.*
pater. Roland. à Valle consil. 2. num. 35. cum
seq. Ergo sententia t̄ hic lata contra noto-
rium juris est ipso jure nulla, non tantum
iniqua. *Innocent. c. 2. de dilat. Abb. c. inter mo-*
nasterium. num. 20. de re judica. Felinus c. quo-
viani. num. 26. de probat. vers. cessat difficul-
tas. ubi multos refert Dd. ita sentientes, &
affirmat hanc esse communem, ac in practi-
ca observari. Sed & recepta est communis
decisio, quod notoria t̄ & exactis resultans
iniquitas reddat sententiam nullam, & om-
nem ei adimat præsumptionem ac fo-
mentum juris, quod pro ejus alias est aucto-
ritate, & præsumi solet, siquidem tali casu
manifesta est ex actis ipsis, quæ faciunt no-
torium, veritas in contrarium. Angel. l. si
pars. de inoff. test. gloss. cle. pastoralis. verb. Pi-
sana, de re jud. c. inter ceteros. extr. eod. de re
jud. c. cum Berta. & ibi Innocent. super verb.
concessimus. eod. tit. quem textum ad hoc
adducit Cardinalis consil. 56. Anton. de Butrio
c. suam. de pen. & hanc communem effete-
statur Felinus c. inter ceteros. col. pen. vers.
amplia. de re jud. Romanus latè l. admonendi.
in 10. col. vers. 10. de jurejurando.

Butten also zu recht außzusprechen vnd
zuerkennen / das vñel gesprochen vnd wol sup-
pliciret / vnd das suspendirte Urtheil genzlich
zu cassiren / oder je zum wenigsten auß allen
acten so viel zubefinden / daß die Beklagten
cum refusione expensarum von angestellter
Klagen quabsolviren vnd zu entbinden / oder
was sonst dñsals recht ist /

Es wissen auch Supplicanten von feis-
nem Urtheil Ann. 70. die Veneris nach Qua-
simodogeniti publicirt. Et defectus t̄ cita-
tionis partis reddit sententiam nullam, etiam
interlocutoriam. c. *cum qui. de dol. & con-*
tumac. in 6. Bar. l. qui ante calendas. in fin. de
verb. obligat. fac. tex. c. ad petitionem. & ibi
Innocent. de accusat. l. si à judice. in fin. de ap-
pell. in 6. c. cum contingat. de off. delegat. l. de
unoquoq. de re jud. Bart. l. consentaneum. in
prin. C. Quom. & quand. jud. gloss. cle. sape.
verb. ad id. de verb. signif. Bart. in extrav. ad
reprimendum. verb. super crimine. Butrigar. c.
cum cessante. de appellat. Gemin. c. 2. de dol. &
contumac. lib. 6. Felin. c. consuluit. num. 16. de
off. de-

off. deleg. Alex. consil. 105. num. 5. lib. 5. decis. Rot. 342. retento. in novis. decis. Neap. 1. col. 9. vers. tantum in presenti. quod adeo verum est. ut nec à principe nec ex statuto removeri nullitas talis possit. nec etiam censetur exclusa. Cle. Pastoralis. vers. ceterum. de re judica. t. 1. ubi Abb. de caus. poss. & propriet. c. cum olim. col. pen. de rejud. Vol. 1. 1. C. de legib. l. fin. C. si contra jus vel util. pub. Sebast. Pant. tract. de nullit. sent. rub. Quis possit dicere de nullitate. num. 49. 50.

Auch gehen solches die acta. quæ faciunt notorium. derein die relatio des cursoris vff die citation geschriben lautet also: V. S. Eanckelbeht hat relation gethan / das er H. von der S. die citation zum Wrtchel vberantwortet hat den Dienstag nach Palmarium. Nun ist H. der Supplicanten Vater lang vor dem 70. Jahr todt gewesen / vnd heist dieser Vns der künig H. sondern B. W. vnd Chr.

96. Quando t autem non constat de citationis insinuatione. processus est nullus. Specul. de Mat. 5. sequitur. num. 11. Bald. & Sal. l. fin. C. de fer. Marant. de citat. num. 54.

97. Deinde paria t sunt non fieri vel non legitime fieri. l. 2. de excusat. tur. l. fin. C. arb. iutel. l. 3. §. tutorum. de fust. tutor. c. 1. de translat. prelat. Abb. consil. 90. omnipotentis. in princ. lib. 2. Nun gibt die relatio cursoris. das er Dienstag nach Palmarium Anno 7. H. von der S. wie er den nemet / die citation vberantwortet / seind von dem Dienstag bis vff freitag nach Quasimodogeniti. das das Wrtchel gesprochen / nicht mehr als 16. tage gewesen / welche kurze Zeit sein terminus peremptorius zu einem Wrtchel die Partheien zu citiren ist / bevorauß die jenen / so vber l andt vnd weit à loco iudicii entzissen / vnd de man die zeit abrechnen solte / die man notwendig vff die Reise von E. auß nach B. haben müste so würden vngesich 11. oder 12. tage bleiben / bis zu dem Tage / welcher angeket ist zu eröffnung des Wrtchels / Citatio t autem facta minus angusto tempore est nulla. Spec. de citat. §. 1. num. 12. Abb. c. dilecti. col. 7. de dol. & contumac. per tex. l. aut qui aliter. in princ. Quod vi aut clam. Bart. in extrat. ad reprimendum. verb. per ead. l. cum. & decis. Neap. 124. datis. in fin. 2. ac Rota idem testatur. sicut refert Calliod. decis. 6. in fin. de dol. & contumac. Vanius de null. sent. ex defectu citatio. num. 67. & 68.

98. Terminus t enim citationis ad sententiam peremptorius esse debet. & tres dilationes in se continere. Bart. Bald. l. ad preemptionem. cum leg. de iudic. l. si facta §. Iulianus. de dam. infec. l. res. C. Quom. & quand. iud. Card. cle. 1. §. sane. vers. tertio quaro. de for. compet. Abb. c. 1. de dilat.

Über diß hette die t citation sigen Answalden / Procuratorem vnd Curatorem. den sie zu dieser Sachen zu B. confluent / vnd nicht an die Principales / welche zum theil vnmündig / gerichtet seyn sollen / Baldus l. si quando. in fin. C. de testib. & in rub. extra. de testib. num. 14. ubi dicit his verbis. Nota. licet sententia possit ferri in dominum. tamen citatio non potest fieri domino. omisso procuratore. (secus post litis contestationem. qua dominus efficitur. atqui illa nondum hic facta) ad quod allegat Joan. And. in Mercual. reg. presumitur. lib. 6. Boerius idem testatur decis. 285. ubi dicit: omnium hanc opinionem esse. quod eo casu. quando procurator litem est contestatus (notetur) ipse procurator. non dominus. sit citandus. & si dominus citaretur. procurator verò (ut hic facere debet) se opponeret. quod sententia esset nulla. Bart. l. 1. ubi Bald. C. de sentent. Sebast. Pant. tit. de nullit. sent. ex defect. citationis. num. 86.

Auch stellt alhie mit ein. das der eine Beklagte vnd Supplicant Chr. noch minorennis. wie offendar / Darum auch er nicht hat mögen ad sententiam citirt werden / sondern die citation hette vff seinen Curatorem vnd rechtswegen sollen decernirt seyn / Baldus l. si ex stipulatu. de verb. oblig. l. cum minores. C. si adv. rem iud. Joannes de Imol. l. si ex legari. de verb. obligat. num. 5. & ibi Romanus num. 20. qui dicunt: citationem adulto factam non valere. nisi h citetur curatore auctore. Citatio t enim est pars precipua processus. l. 1. fin. §. 1. C. de temp. appell. & sicut in toto processu debet intervenire auctoritas curatoris. l. 1. §. sufficit. de administ. tutor. ita & maxime ipse t actus citandi debet fieri auctoritate curatoris. Franciscus Aretin. l. si ex legati causa. num. 3. de verb. oblig. quam esse communem conclusionem testatur Mar. Ant. Bauer. tract. de mora p. 3. num. 12. per l. si curatorem habens. C. de integ. rest. Speculator de primo & secundo decret. §. restat. num. 11. ubi dicit: idem esse in minore. curatorem habente. quod in pupillo. & quod citandus sit curator non adultus. alia citatio non valeat. sicut nec pupillus citari potest. siue fir in patria potestate siue sui juris. Alex. l. de iur. num. 2. de iur. vocan. Minor t enim sine curatore in iudicio dicitur indefensus. & si indefensus sit minor. tunc processus & sententia nulla est. gloss. Bar. & alii l. cum §. minores. C. si adv. rem iud. l. si praes. C. quom. & quand. iud.

Darauf dann allenthalben so viel sich erregt. das die Wrtchel das im 70. Jahr freitags nach Quasimodogeniti eröffnet seyn sol / vielfeltig null vnd nichtig / Darauf nun weiter

weiter folget / vnd unwidersprechlich geschlossen werden muß / weil dasselbe Brechel / so Anno 70. eröffnet / nichtig / vnd das nun suspendirte Brechel sich vff dasselbe zieht vnd referirt / daß es gleicher gestalt krafftlos vnd nichtig /

105. Quando t enim sententia refert ad priorem sententiam vel actum nullum, tunc & ipsa est nulla. gloss. Bart. Bald. l. 1. C. de error. calc. Imol. & Alex. l. rei iudicata. §. 1. solus. mat. Anchoran. consil. i. num. 5. consil. 207. in questione. col. pen. Aret. consil. 75. diligenter. col. 2. Host. in summa. tit. de sentent. §. qualiter. col. 3. cum infinitis quos refert & sequitur Sebastianus Vantius de nullit. sent. ex defec. process. num. 129.

Ferner supplicirt D. von der S. zu A.

Quod Rauff sey anfänglich gesochten / vnd nach R. Todt die revocation alsbald vor die Hand genommen / vnd also fort von einem Jahr bis ins ander damit verfahren / vnd also von einem Grad zum andern gangen / So heisset auch / wie Andreas de Isernia ind. §. hoc quoq. sagt / quem sequitur & refert Matthæus Afflicus d. §. Titius. num. 7. quod

106. emptores t debeant cavere ab istis feudis ex pacto & providentia concessis, quia agnati nati & nascituri possunt revocare, modò tempore alienationis extiterit aliquis agnatus, vel ad minus illo tempore conceptus fuerit, cuiusmodi actiones 30. annis durant. l. sicut. l. omnes. C. de prescript. 30. annor. Ergò & actio revocatoria, quoniam statur t juri communi in his, quæ feudali non sunt aperte contra statuta. §. 1. de feud. cognit. Abb. Felin. c. ceterum, de iudic. l. precipuus. in fin. C. de appell.

107. In d. verò §. Titius. ratio diversitatis est. Unde clausula t in fine posita non ad omnia præcedentia, sed ad ea tantum, quæ immediatè præcedunt, referri debet. Bart. consil. 54. num. 4. lib. 1. Bald. l. 1. C. de lib. præter. Angel. consil. 28. testator. Anchoran. consil. 76. subtiliter. plenè Roman. consil. 380. Dec. c. secundo requirio. num. 3. de appellat. & cons. 203. Card. Paris. consil. 35. num. 25. lib. 1. Socin. Jun. consil. 29. lib. 1. consil. 68. num. 117. lib. 3.
108. Sed & t falsum est, quod jus revocandi competat filiis & agnatis jure proprio, Jus verò redimendi jure alieno vel speciali jure autem alieno illos uti non posse. Nam utrumque illis competit jure proprio, & jure feudali, quod in illa materia commune est, ex primò acquirente c. 1. de succ. feud. c. 1. de duob. frat. c. 1. de grad. success.

109. Et quamvis t efficaciora sint, quæ proprio, quam quæ alieno jure competunt. l. more. ubi Dd. de juris d. om. jud. l. si filius. §. 1. juncta gloss. de fideicom. liber. l. si quid bello. ubi

gloss. verb. erat. de cap. & postl. revers. vel jura speciali. l. ejus. §. militia missis. de testament. milit. Et jus t redimendi regulariter anno finitur, secundum communem. §. porro. Qual. olim feud. pos. aliena. c. constitutus. de integ. rest. Alex. l. similibi & Titio. de verb. obligat. Barbat. c. plurimq. col. 5. de rescript. Curt. sen. consil. 48. Jas. l. petens. col. 4. vers. secundò nota. C. de pact. Felin. c. qua Ecclesiarum. de constit. Francisc. Balb. de prescript. 4. p. 4. partis princ. quest. 30. in fin. Roman. & Jas. l. prætor. §. 1. de oper. nov. nunciat.

Jus t tamen revocandi competit 30. annis. l. 2. C. de resc. vendit. l. sicut. C. de prescript. 30. annor.

Clausula t autem in fine posita non refertur quidem ad omnia, sed tantum ad proximè præcedentia, quando scilicet sequeretur pravus juris intellectus, qui hic non metuendus: sed est hæc interpretatio conformis juri. Abb. c. ecclesia viam. per illum sex. de elect. Gemm. c. cum singula. ubi gloss. verb. prioritatibus. de præben. in 6. Jas. l. talis scriptura. num. 29. & 39. de legat. 1. nec exorbitans à jure communi. Paris. consil. 66. num. 19. lib. 2. Renunciationes t quoque si ve consensus renunciativi sunt stricti juris & restringendi. Calderin. consil. 5. ad fin. de præben. Socin. consil. 96. lib. 1. Cast. consil. 86. lib. 1. Dec. consil. 452. num. 21. consil. 460. num. 6. & renunciatio t limitata limitatum producit effectum. Franc. Aretin. l. qui superstitis. col. 4. de acq. hered. Afflic. d. §. Titius. num. 7. Ideoque si t quis alienationi feudi consentiat, respectu certæ personæ, vel rei, hic consensus ad alias res vel personas extendi non debet. Iser. c. 1. & ibi Alvar. num. 8. Præpos. num. 4. Afflic. in 12. notab. de probib. feud. alienat. per Feder. Curt. tract. feud. p. 4. de feud. alien. num. 36. Dec. consil. 395. num. 2. Afflic. d. §. Titius. num. 25. 26. arg. l. si unus. §. ante omnia. de pact. l. cum prætor. de jud. i. age cum Geminiano. l. actione. C. de pat. l. si de certa. C. de transact. l. Paulo Callimachio. §. Pomponius. de legat. 3.

Deinde actio t, consensus, ordinatio defuncti ne præsens quidem liberis nocet. c. 1. ubi Dd. de success. feud. d. §. Titius. ubi Iser. Præpos. Afflic. c. 1. de alien. feud. Et consensus t rudis atque simplex patris non nocet filio, quò minus feudum revocare queat. Jacob. de Bel. Bald. Alvar. Præpos. Matth. de Afflic. §. hoc quoq. de success. feud. Bald. l. qui se patris. num. 12. C. unde lib. Alvar. §. fin. num. 30. Quæ fuit prima caus. Jacob. de S. Georg. de feud. verb. & cum pacto. num. 33. Curt. de feud. p. 10. num. 27. Car. Paris. consil. 5. num. 22. 23. lib. 1. Fulgos. consil. 67. col. pen. Afflic. c. 1. num. 35. Qui success. tenent. Tiraguell. de retrac. p. 1. §. 1. gloss. 9.

gloss. 9. num. 54. Arius Pinell. l. 1. p. 3. num. 38. limit. 6. C. de bon. mater.

Renunciatio etiam patris in feudo antiquo filio, etiam hzredi, indistinctè non nocet neque præjudicat. Bald. l. qui se patris. num. 12. C. unde lib. 2. lib. 2. l. si in persona. num. 5. C. de fideicom. Alex. consil. 8. num. 15. lib. 3. Franc. Arctim. l. apud Jul. §. si quis alium. in fin. de legat. 1. Jafon consil. 7. §. 56. consil. 64. lib. 3. Eodem modo si pater non tantum alienationi feudi consentiat, vel suo juri renunciet, verum etiam si promittat, pro se contra illam alienationem non venire, nullà factà mentione filiorum vel hzredum, hoc filio hzredi ipsius, etiam qui adivit sine beneficio Inventarii, nihil nocet. Bald. l. qui se patris. num. 12. C. unde lib. htem. God. consil. 16. lib. 1.

118. Nec obstat, quod quis contrahendū t vel promittendo præsumatur etiam hzres obligare velle. l. iur. gentium. §. pacta. ubi Bart. Bald. Jar. de pact. l. si tibi §. pactum. l. §. barede. §. fin. cum l. seq. l. tale pactum. ubi Jas. num. 4. cod. tit. l. si pactum. de probat. quia non procedit in his, ubi quis habet jus tantum ad vitam limitatum. arg. l. qui tabernas. de contrab. emps. l. si domus. §. fin. de legat. 1.

119. Sed & hzres t indistinctè contra factum defuncti venire potest, quando obligatio, ex facto defuncti descendens, non est ad hzredes transitoria. Bald. l. cum a matre. num. 5. C. de rei vendic. l. 2. C. de inoff. donat. l. 2. C. si quis in fraud. patron. Arius Pinell. l. 1. p. 3. num. 83. in 2. limit. C. de bon. mater.

120. Dispositio t autem c. 1. Agnatis. tantum habet locum in feudo hzreditario, non ex providentia & pactis quæsito. Bald. ibidem in 4. collat. §. 3. casti. Nam hic filius etiam non hzres succedere potest. Baldus consil. 82. proponitur. lib. 1. ubi dicit, quod in feudo antiquo non requiratur, quod sit hzres prædecessoris ille, qui successivè vocatus sit. Hernia c. 1. in fin. Qui success. teneant. qui dicit, talia feuda providentiz deberi filiis, etiam si non sint hzres patris. §. idem Her. §. libellus. de alienat. feud. pater. Alex. consil. 19. super. lib. 5. §. Conf. 26. ponderatus. lib. 5. Angel. consil. 180. ex forma. fac. l. superarum. de oper. lib. 1. ibi est bares non sit. l. quodcumq. §. si quis ita. de verb. obligat. ibi, licet bares ei non existat. Aditio t quoque hzreditis non judicatur ex possessione, quando quis tenere potest contra nomen hzredis. l. pro barede. §. penult. de acq. baredis.

122. Quinimò ex t natura feudi veniunt omnes descendentes, dato quod etiam non fuissent concepti tempore acquisitionis. Her. §. hoc quoq. de success. feud. §. ibi Alvar.

col. pen. Et sic stat fundamentum, quod feudum t antiquum contra ordinem succedendi non possit alienari in præjudicium eorum, qui vocati sunt secundum ordinem primæ investituræ. c. 1. de alienat. feud. pater. d. §. Titius. §. sed etiam. Per quos fiat invest. Baldus c. 1. in fin. de alien. feud. §. consil. 31. Dominus. lib. 3. ubi dicit, quod non possit præjudicari proximiori agnato nec in re, neque in spe, cum spes debita sit jure contractus. per l. 1. si quid in fraud. patro. Siguo. consil. 11. quidam. Castrens. consil. 155. cum præsentem casum. Alexander consil. 29. quoniam. col. 2. lib. 1. §. consil. 95. Nisi. lib. 5. ubi in fine, concludit, quod consensus t Principis nihil operetur in præjudicium agnatorum, maxime hoc casu, ubi consensus & confirmatio Principis fuit limitata, per adjectam clausulam: salvis alterius juribus. gloss. l. item Labes. verb. pure. ff. fam. heres. Angel. consil. 27. pro decisione. in fin. fac. tex. l. si debitor. §. si venditione. Quib. mod. pig. vel hyp. fol. & in t dubio etiam non præsumitur princeps voluisse derogare juri alterius. l. 2. §. meritis. §. si quis a principe. Ne quid in loc. pub. c. super. de off. deleg. Neque t forma investituræ antiqua in præjudicium tertii potest mutari. Bald. l. 1. C. Quando non petem. part. §. c. 1. de eaq. sibi §. barede. §. 1. de grad. success. Castrens. consil. 61. videtur. in fin. Dec. Cons. 193.

Præscriptio t etiam decursa contra unum agnatum aliis successivè venientibus non nocet, adeo quod præscriptio contra patrem non noceat filio. Iser. §. quid ergo. de invest. de re alie. fac. Alvar. §. hoc quoq. de success. feud. Nam licet vasallus non potest alienare in præjudicium aliorum, sic nec per præscriptionem, quæ est & ipsa alienatio. l. alienationis. de verb. signif. Ideo dicit ibi Alvarottus, quod non obstat præscriptio detur is agnatis successivè venientibus utilis reivindicatio. arg. l. 2. §. 3. C. de donat. qua sub mod. maxime quod ipsum feudum inter agnatos videatur subjectum restitutioni. Unde idem servandum, quod l. fin. §. sed quia. C. commun. de legat. tradit, in quo æquiparationem fecit Alvarottus. §. hoc quoq. post Iser. In t rebus enim restitutioni subjectis, eveniente casu restitutionis, non obstante præscriptione rei vendicari potest. l. fin. §. fin. autem. C. com. de legat. ex reg. quod non t valenti agere (ut ante casum non potest) nulla currat præscriptio. l. fin. C. de bon. mater.

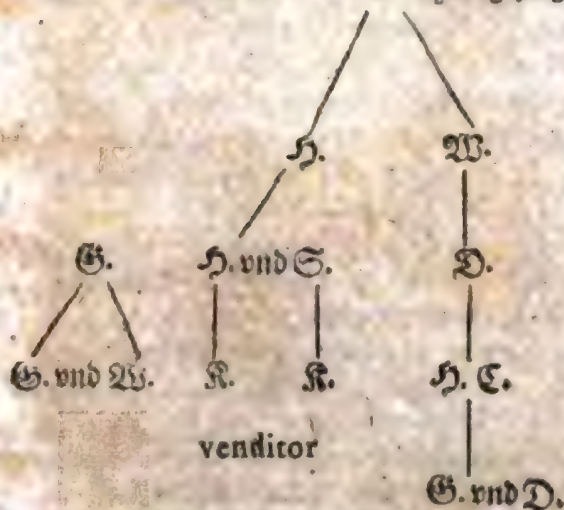
Denique in t facto proprio, quoad proprium interesse, nemini creditur. l. nullus. de testib. l. omnibus. C. eod. & uni, cuiusque sit conditionis, in præjudicium alterius non creditur. c. cum autem, in fin. de testib.

testib. Abb. post gloss. c. sicut nobis. in fin. de sent. excom. & in prejudicium alterius quis bonus non presumitur. Abb. c. cum in iure. de off. deleg. ne principi quidem, cum de ejus tractatur utilitate. Iserniar. i. in princ. Quo temp. mil. ubi inquit, non credi regi nec principi, si per suas literas attestetur, quod talis fuit proditor ejus, & quod propterea privaverit eum feudo, quia testificatur in causa propria. Et idem tradit Iser. c. 1. Qui success. tenean. Card. consil. 128. quaritur. Itaque nec Papa potest per verba sua enunciativa vel narrativa privare aliquem suo jure absque sua culpa. Abb. cle. i. de probat. c. 1. de feud. sine culp. non amittent. Abb. c. qua in Ecclesiis. col. fin. de constit. Sed resolutio tunc venditoris resolvitur jus emptoris. l. Statius. §. fin. de jure fisci. c. 1. si vassall. feud. privet.

Wann Supplicanten beschreiben vnd erzehlen wollen / welcher gestalt die Vettern von der S. in diesem stam ein ander succedirt / vnd wie R. Guet vff die nechsten agnaten vererbet / hette man der sachen ein wenig besser nachfragen sollen / damit sie gründlich berichtet thuen können / dann es seyn zwey Brüder geweest /

W. vnd B. hat gezeugt

Haben derhalben G. vnd S. domals des Verkäuffers Vatern Brüdern die anwartsung an R. außgehabt / darnach G. vnd W. G. söhne / vnd R. S. söhn / die bald nach einander verstorben / ist die revocation an H. vnd E. Gebrüder / vnd hat erstlich W. wie sein Bruder verstorben / nach R. absterben die alienation gefochten / vnd weiter H. vnd E. bis die Lehen vff G. vnd D. itzige Kläger kommen / denen ihr recht nicht benommen werden können. Nam consentientium, & non alteri, suus consensus nocet. Jacob. de Ardizon in sum. rub. utrum agnat. faciens pactum. Bald. consil. 6. lib. 1. Afflic. de jure protom. gloss. c. 1. verb. consentientibus. & ibi Iser. ad fin. de alienat. feud. pater. Laud. §. Titius. col. pen. si de feud. defunc. cont. Alvar. §. sed res. Per quos fiat invest.

Et una t determinatio non determi-

nat duo determinabilia, quando diversa inter illa ratio potest assignari. l. 2. ubi gloss. de off. consul. Joan. de Imol. l. Cajus. solut. mat. Ang. §. binc nobis. antb. de ver. & falsid. Alex. l. jam hoc jure. ubi Jas. num. 12. de vulg. & pup. Alex. & Jas. l. in testamento. de test. mil. l. Gallus. §. quidam. de lib. & posthum.

Inter t consensum autem expressum 134. & tacitum, qui sumitur ex lapsu temporis, magna est differentia. l. 1. §. sed videndum. ubi gloss. verb. succedit. de success. edic. Bald. & Jas. l. licet. C. de jur. delib. Angel. Jas. num. 7. l. 1. C. Qui admitti. Cast. l. 3. in fin. C. de jur. & fac. ignor. Alex. l. scimus. C. de jur. deliber. Sed t & ind. §. Titius. dictio VEL ponitur inter diversa. l. 4. §. nihil. de manumiss. l. si ita. de man. testam. l. 2. de rescript. Jas. l. admonendi. lectur. 1. num. 50. de jurejur. Berous. c. quoniam. num. 210. de probat. illudque quod dictio t disjunctiva VEL, AUT, & similis de- 135. notet ea, inter quæ ponuntur, ejusdem naturæ & qualitatis esse tantum præsumptivè verum est, quæ t præsumptio tollitur proba- 136. tione contraria. l. fin. non est verisimile. Quod mes. caus. l. si ve poss. C. de probat. vel etiam fortiore præsumptione contraria. l. pen. de integ. rest. Et singularis t opinio melius 137. fundata prævalere communi. Joan. And. Abb. Felin. Dec. c. 1. de constit. Abb. c. capellanus. per illum tex. de fer. Abb. c. 3. de censib. c. ex licet. de sponsal. c. tua nos. de usur. Bald. consil. 1. lib. 1. Bald. §. judices. de pace jur. fir. Alex. & Zas. l. cum prolati. de rejud. Jas. antb. novissima. n. 22. C. de inoff. test. Dec. consil. 289. num. 1. consil. 481. num. 12. probatur. l. 1. §. sed neg. C. de jur. vet. enuch. l. Emilius. de minor. nec tulli Docto- 138. rum credendum, nisi dictum suum probet lege vel ratione. gl. Bald. l. respub. C. Ex quib. caus. maj. Archidia. c. nolite. 2. q. 3. & t paria 139. sunt fieri sine lege, vel contra legem. Bald. c. in genesi. col. ult. de elect. & quod t legibus 140. non cavetur nec recipiendum in practica. Bald. c. nihil. col. ult. de elect.

Supplicanten.

Es weisen der Supplicanten eigene eingelegte Copien so viel auß / daß albereit in die ein oder zwey vnd zwanzig Jahr für- über gewesen / do sie anfänglich vmb bericht des Handels geschriben / vnd den begehret / Num- mehr aber vnterstehen Sie sich Klägers zuspru- chen zuentreichen / damit Sie aber iho ferner nicht zuhören seyn. Præscriptio t enim mu- 141. ni. a bona fide & titulo, non interruptitur, nisi per litis contestationem. gloss. fin. l. fin. C. de edic. D. Hadria. l. more. 26. C. de rei vendic. Balb. in 6. p. princ. p. 3. num. 4. 5. 6. 7. & 39. de præscript. Quinimo silentio t anni censetur 142. consensisse illi, qui non contradixerunt.

xxx

Alex.

Alex. consil. 15. lib. 5. Jacob. in investitur. verb. Et cum pacto. n. 8. Bald. de praescript. p. 4. princ. quesi. 12. num. 19. in fin. Dec. consil. 395 in fin.

Wß diesen fründlichen Vertrag dieses Kauffs haben den Erbkauß nachgegeben. Und E. die söhne als die nächsten Vetter &c. welches alles sei fest bey uns anstandt/ehren und wahren Worten zuballen Sie sich krafft-
143
148

143. ihre Erben zuhalten schuldig seyn. Quoniam t de facto suo promittunt etiam de facto hactenus. l. si pactum. de probat. Bart. l. si servus. 2. de condic. furt. Bald. l. fin. C. de act. emp. Alexand. consil. 8. attentus in fin. lib. 5. Anchor. consil. 26. in quaestione. ad fin. consil. 44. c. 1. Dec. consil. 547.

144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

146. Quod t autem filio indistincte non nocet consensus patris, tradit Bald. l. qui e patris. num. 20. C. unde lib. contra est veritas. Alex. consil. 15. lib. 5. num. 7. Et s. ubi Baldum interpretatur, quando pro se tantum, nec pro hereditate promissit, alioqui absque ditione taxativa intelligitur etiam pro liberis promississe, illique tenentur. l. stipulatio ista. de verb. oblig. gloss. l. si sit. ubi Bart. Ang. Et l. qui in futurum. de pact. Bald. C. ag. lat. l. iur. gentium. §. pactorum. de pac. comprob. Baldus l. 2. C. de inoff. donat. d. l. cum a matre. praesertim si inventario non facto adierint. gloss. Bart. Et d. l. fin. §. in computatione. C. de iure deliberat. Bart. l. cum vir. de usucapionib. Afflic. §. hoc quog. num. 56. de success. feud. Et c. 1. num. 4. An agnat. d. l. ex qua persona. de reg. jur. Et l. fin. C. de iur. delib. §. sanctimus. in aut. de hered. Bald. l. qui a patre. C. de test. mil. Bald. l. 4. l. cum a matre. num. 5. C. de res. vend. l. 2. C. de inoff. donat. Propos. c. 1. de alienat. feud. pat. num. 3. ubi et Alvar. num. 8. per. num. 1. Bald. §. hoc quog. de success. feud. communem testatur Clarus de feud. quesi. 42. Curs. de feud. p. 4. in ult. caus. amiss. reg. 30. a qua sententia in dubio non recedendum. l. athenas. de his qui not. inf. ubi Bart. Bald. l. 1. C. de

pen. jud. qui male jud. Bald. l. 1. de senat. arb. c. 1. de consil. Militat t enim praesumptio veritatis magis pro iis, quae a quamplurimis Dd. comprobantur. c. prudentiam. de offi. deleg. c. ecclesia. de elect. l. fin. C. de fideicom. Quare t d. c. 1. An agnat. d. ibi intelligunt generaliter, quod etiam procedatur in feudis ex pacto & providentia, ut filius absq; hereditate illa tenere nequeat. Curs. per. consil. 158. num. 19. Brun. consil. 2. in princ. Didacus Covarruvias lib. 2. par. resoluta ap. 8. num. 4. subdens Salicetum & Imolam in locis ibi adductis falsos testari, communem esse in contrarium. Et quia interpretatio haec multis seculis roborata, ideoq; praesumptio est pro antiqua hac interpretatione. l. minime. de deleg. Bald. §. non a. de contro. invest. l. in finalibus. fin. reg. l. cum de iure verso. ff. de iur. Bart. l. admonendi. de iur. l. blanditus. C. de fideicommiss. l. sciendum. de verb. obligat. §. fin. Inst. de fidei. ff.

Sed ut ad memoratam supra praerceptionem redeamus, constat interpellationes t literarum extrajudiciales ne annalem quidem interrompere. l. si bonum. ubi Bart. de usucap. pro emp. l. naturaliter. de usucap. gloss. Jas. l. fin. de eo per quem factus fuer. Alex. consil. 39. num. 17. lib. 5. Abb. c. 2. num. 9. de praescript. nec t citam citationes Bart. Bald. d. l. fin. de eo per quem fact. l. 2. de usucap. pro emp. Bart. l. in omnibus. de alio. Jas. §. penalis. num. 123. Inst. de alio.

Post t completam vero usucapionem, etiam si daretur hic facta interruptio, nihil tamen operaretur. l. cum quis. §. si quis pro eo. ubi Bart. de solut. Jas. l. furiosi. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. in ambiguis. §. non est. eod. ubi Dec. de reg. iur.

Offerunt quidem probare possessionem & servitorum praestationem ab illo tempore per instrumenta, quae tamen ex parte ipsis adversantur. Non t potest autem pro parte produci instrumentum, praesertim si qualitas ejus negetur. Innoc. Abb. cum venerabili. de except. alias pro t instrumentis praesumptio est, §. si moriantur. in aut. de fide instr. gloss. l. cum precibus. C. de probat. l. parsonus. ff. eod. maxime concurrente veritatis verisimilitudine. Bald. l. bi qui. C. de distract. p. g. Joan. And. c. ad nostram. de emp. Imol. Juliano. §. idem ff. de act. empt. secus vero quando non conveniunt verba illius, nec ejus dispositio. l. quod constitutio. de re milit. l. 4. §. toties. de dam. infect.

Restitutio t deniq; non datur haeredi contra contractum defuncti. l. eagna. C. de test. mil. Hoc praesertim casu. Nam eo ipso, quod quis consentit aut subscribit investiture, dicitur declarare suum assensum super facta alienatione. Propos. c. 1. de alienat. feud. pater. Roland. a Valle consil. 2. num. 25. Quod hic factum esse superius monstratum.

Hæc verò quæ hactenus deducta sunt, subjecta declarantur sententiâ Informato-
riâ :

Unsere freundliche Dienste zuvorn / Ehrenvester guter Freundt / Als ihr uns acten erster vnd ander Instanz zugeschickt / euch vnd ewer Gebrüdere beklagte vnd Supplicanten an einem / D. von der S. Klägern vnd Supplicaten anders theils / Mit bitt / euch darüber des Rechts zube-
richten / Demnach erachten vnd be-
kennen wir Dechandt 2c. Vnd an-
fänglich auff die conventionssache den
acten gemess vnd in Rechten ergrün-
det / daß die Supplication in ihren
formalien bestendig / Derwegen ist
diese Sache an den Churfürsten zu
Brandenburg zu gebühlicher Recht-
fertigung erwachsen / So viel aber die
materialien betrifft / ist nach fleissiger
erwegung darauf allenthalben so viel
nunmehr zubefinden / daß ihr wegen
der libellirten Lehengüter / welche
ewer Vater H. von der S. vor vielen
vnd langen Jahren erkaufft / von an-
gestalter Klage billich absolviret vnd
loßgesprochen werdet / Aber vff ewer
reconvention sprechen wir / daß ihr
nochmalß zu beweisung derselbigen
innerhalb gebühlicher frist billich ge-
lassen werdet / erget als dann hier-
innen ferner / was Recht ist / Alles
von Rechtswegen / Verkündtlich mit
der Juristen Facultet In siegel versie-
gelt / 2c.

Dechandt 2c.

In hanc denique sententiam super
Actis ab Illustrissimo Electore pronuncia-
tum, uti sequitur :

In Supplicationssachen zwi-
schen G. vnd W. Gebrü-
der von der S. zu Gl. vnd
Chr. derselben Brüders
verordneten Supplicanten an einem /
vnd D. von der S. Supplicaten an-

ders theils / Erkennen wir N. von
Gottes gnaden / Marggraff zu
Brandenburg 2c. des heiligen Röm.
Reichs Erzkammerer vñ Churfürst /
in Preussen / zu Stetin / Pommern /
der Cassuben / Wenden vnd in Schle-
sien zu Grossen / Herzog / Burggraff
zu Nürnberg / vnd Fürst zu Rügen /
daß die Supplication der formalien
halber bestendig / vnd dardurch die
Sache an uns gewachsen / So viel
aber die materialien derselben an-
langt / Erscheinet nach fleissiger er-
wegung der Partheyen vnd vorbrin-
gen / daß so viel die conventionssach be-
trifft / durch vnser Rache in erster in-
stanz wol gesprochen vnd vbel dar-
von supplicirt / Derhalben es auch
bey demselben Urtheil billich bleibt /
vnd sol die moderation der entpfan-
genen abnutzung / wenn dieselben li-
quidirt / vff vnser erkendtnis ste-
hen / Die Reconvention aber betref-
fend / seind Supplicanten / so fern die
libellirte Pächte / Zinse vnd Gütere
vnder denen / die H. von der S. zu Gl.
sehl. vor R. von der S. auch sehl. ge-
kaufft / nicht begrieffen / mit dem zu-
vor zuerkandten beweiß nochmal
innerhalb Cammergerichts frist zu-
lässlich / dem Supplicaten seinen ge-
genbeweiß vnd andere rechtliche not-
turfft dagegen zugebrauchen vorbe-
halten / die expensen auß bewegenden
ursachen vergleichende / Verkündtlich
mit vnserm vffgedruckten Secret be-
siegelt.

Von diesem Urtheil ist an Churfürstl.
Gn. Person vnd J. Churfürst Gn. Revision-
gericht vnd Landschafft / vnd wohin sonst die
appellation gehören möchte / conjunctim &
alternative, appellirt in continenti vnd vff
stehendem fuß / vnd ihnen dessen kundschaft
zugeben gebeten /

Itemal Rechts / quod si feudum
alienatum sit in remotiorem, & proximior
sciens alienationem intra anni spacium à
morte alienantis non contradixerit, quod
tunc eo casu agnatus remotior non tenea-
tur ad restitutionem.

So ist auch in actis aufgeführt / vnd kan weiter aufgeführt werden / das klagen den D. Vater in R. von der E. alienation bewilliget / auch nach R. Tode dawieder nichts gesagt / der D. auch nach seines Vaters Tode gleicher gestalt ober 2. Jahr wol geschrien / vnd in die alienation 12. confil. 1. at / vnd weil dann dem also vnd ander w. n. seyn / warum appellirt / ist auch im andern zum Urtheil nicht beschloß / n. vnd andern cumenta feudi / das 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Neque apparet, daß die Appellation angenommen / sondern ist viel mehr die hülff besohlen / vnd die Supplication den executorn zugestellt / auch die Pächte einzumahlen verboten vnd mit der execution fortgeführt / inmittelst send zwey Informanten Urtheil einkommen / deren Extract selgenden inhalts:

Ennach erachten wir daruff nach flüssiger verlesung vnd erwegung solcher acten in Rechten zu erkennen / daß die eingewandte Supplication ihrer formalien halben zu Recht beständig / vnd derwegen diese Sache an den Herren Obrichter zu gehörlicher erörterung devolvire vnd erwachsen / Die materialien aber belangende / erscheinet erslich der conventionssach halben auß den actis allenthalben so viel / daß in erster instanz vbel gesprochen vnd wol supplicirt / vnd daß Beklagte wider Klägern vnd Supplicanten / So viel den halben theil der libellirten Güter anlangt / welchen E. H. vnd G. von der E. als damals des Verkäuffers R. von der E. gewesene nebeste Väteren vnd agnaten H. von der E. zu Gl. der Beklagten Wiederkläger vnd Supplicanten Vater / nach inhalt der zu B. Dienstags nach Oculi Anno 1532. vffgerichteten Verträge zu verkäuffen vergünstiget vnd nachgelassen billich zu abolviren / da sie aber auch wie recht erweisen würden / daß der Kläger Wiederbeklagten vnd Supplica-

ten Vater in die alienation des andern halben theils der geklagten Güter / so gewissem H. von der E. zu Gl. auch verkauft worden / entweder ausdrücklich gewilliget / oder daß dieselben / oder aber auch ihre Söhne / die Klägere selbst solche alienation durch ein Jähriges stillschweigen von der Zeit an zurechnen / do sie in erfahrung derselben alienation gekommen / beständiglich beliebt / so werden sie auch von wegen dieses andern halben theils der erkauften Güter von obgedachter convention klage billich eingebunden / Es möchte dann Kläger Wiederbeklagter vnd Supplicat wie recht erweisen / daß seinem anzeigen nach sein Vater an Gütern zu erb vnd erbrecht gehörig / so viel nach sich nicht gelassen / daß er desselben Erbnehme worden / oder werden mögen / oder aber daß die Principalen als Käuffer vnd Verkäuffer von obberührtem B. Vertrag wiederumb abgestanden / darmit werdet ihr billich gehört / vnd eraieng als dann ferner was Recht ist. So viel aber die Reconventionssache belangen thut / ist auß den acten allenthalben so viel zubefinden / daß beklagte Wiederklager innerhalb gebührlicher vnd der enden / do diese Sache rechthängig / gewöhnlicher beweisungsfrist nachmals billich gehört werden / ferner daruff zubesehen was recht ist / vnd hat die von Klägern Wiederbeklagten vnd Supplicanten gebetene restitution nach gelegenheit nicht statt / die Gerichtskosten aber werden auß bewegenden versachen gegen einander billich verglichen / von Rechtswegen.

I T E M

Nun sichts solchem ewren Bericht vnd anzeige nach dermassen ver-

sen verheilt / vnd die Copien mit den Originalien besterct werden können / vnd ewer Vater vnd ihr hettet die Güter also / wie die erwehnete Brieff außweisen / vber 30. Jahr / ewrem bericht nach / geruhiglich besessen / gebraucht vnd hergebracht / So bliebet ihr auch / Kläger wiedersechten ungeachtet / nach gelegenheit dñßals vnd allerhand vmbstände derselben / bey den erkauften Gütern billich.

Weil auch die revision nicht angangen / noch gefordert / sondern befohlen mit der execution zuverfahren / alda Klägere sich super nullitate (cum hic sit appellatum) nicht einlassen wollen / biß die hülfß genzlich erfolgt / wie auch befohlen vnd geschehen / vnd hernacher erst Beklagten vfferteat ihre instrumenta (die man zuver nicht annehmen / noch sie zum beweiß lassen wollen) zu ediren / So haben Sie folgende gravamina anzuziehen:

Der Beklagten gravamina vor dem Schurfürsten zu Brand- enburg.

156. **D**ingen neben der nullitet auch andere Adminicula vor / Cum nemo pluribus defensionibus & remediis juris uti prohibeatur, præsertim rei. l. is qui. l. nemo. de except. Dec. & Doct. l. nullus. de reg. jur. l. nullus pluribus. ubi Dyn. eod. in 6.

157. **P**rimò, quod valeat pactum, rem pignoratam debere esse venditam justo precio, si in constituto termino fors mutuò data non solvatur. Hic enim non datur res pignorata in solutum, quo casu solo reprobatum pactum super pignore. c. significasti. ubi Joan. And. Panormitan. super. verb. commissoria. de pignorib. Cyn. Bart. & Dd. l. 1. l. fin. C. de pac. pig. Bart. l. quamvis. de solut.

Wiewol auch dñßals ex alio fundamento dieser Contract salvirt wird / daß er für kein pactum legis commissoriae in pignore anzuziehen / quia ex longis intervallis subsecutus est aliquoties reiteratus consensus: quod cum sit, etiam pactum ipsum legis commissoriae super pignore quantumvis prohibitum de jure confirmatur. Dd. præall. loc.

158. **V**ors Andere / daß sich auch R. von der S. Verkaufser in der verschreibung A. verpflichtet seiner agnaten vnd Vettern Consens außzubringen / quod jam post 30. annos inde effuzos perfectum & omnia solenniter acta, prout instrumento cauta, præsumi de-

bet. Jac. & Dd. l. sciendum. de verb. oblig. l. qui in aliena. de acq. hered. Fab. Ang. S. fin. Inst. de fideiuss. & c. pervenit. de empt. Cravet. de antiq. temp. p. 3. num. 6. 7. 11. Feudista S. si quis per 30. ubi Afflic. in 3. notab. si de feud. defunc. & verba cum effectu accipienda. Et cum 159. sint probata duo extrema possessionis, necessario sequitur de medio tempore præsumi, & quod inde completa legitime sit præscriptio, donec interrupta doceatur. l. 2. ubi Dd. de usucap. l. cum notissimi. S. sed etsi. C. de præscript. 30. annor. Mynsing. S. jure civili constitutum. Inst. de usucap.

Tertiò oritur nullitas ex defectu citationis, quæ probanda. Non enim præsumitur quis esse citatus, quando id non apparet ex actis, & ad probationem negativæ sufficit, quod de contraria probatione non constet. Bald. per illum tex. cum. S. ad hac. verb. quod Imperator. de pace juram. firm. c. quod sunt. verb. quod si non vocatos fuisse constituerit. ubi Gloss. & c. bone. 1. ubi gloss. verb. singulares. & Panor. de elect., quia solennitas hæc est extrinseca, quæ non præsumitur. l. quæcunq. S. fin. de pub. in rem act. l. sciendum. de verb. oblig. l. gesta. ubi Bald. in fin. C. de re jud. Alex. consil. 106. visis. col. penult. lib. 5. adeò ut 161. nunquam præsumatur factum, quod in actis non deprehenditur. l. fin. ubi Dd. C. de reb. cred. l. vir bonus. Jud. sol.

Citatio vero juris naturæ & defensionis ac fundamentum judicii est. S. omnium. de pæn. tem. litigant. gloss. & Dd. rub. de in jus vocan. Itaq; frustra & nulliter condemnatur non citatus, ut indefensus. Dd. l. ut vim. de just. & jur. l. 1. S. cum arietes. si quadr. paup. cum nemini neganda sit defensio. l. defensionis. ubi Bart. C. de jure fisci. lib. 10. l. unius. S. cogniturum. ibi defensionem quocunq. reo postulante negare non opus. de quest. c. cum inter. de except. Itaque negare litiganti defensionem & consequenter citationem omni juri repugnat. Bart. in ext. ad reprimendum. verb. figura. gloss. cle. sepe. verb. defensiones. de verb. signif. cle. pastoralis. S. ceterum. ibi defensionis quæ à jure provenit naturali. de re jud. Itaque absens non condemnandus nisi contumaciter absit. d. c. pastoralis. c. absens. c. absentie. c. caveant. c. omnia. 3. quest. 9. l. ea qua. C. Quom. & quand. jud. l. de unoquoq. de re jud. Itaque processus & sententia nulla, etiam si in favorem absentis non citati pronuncietur. Alexander, Jason & Dd. l. si furioso. de jud. ubi testantur esse communem. Bart. d. extr. ad reprimendum. verb. figura. in fin. & l. ea quidem. ubi Bald. C. Quom. & quand. jud. tex. l. 1. S. item cum ex edicto. Quæ sent. sine appell. ibi quod propositum est neq; ad notitiam pervenit absentis. Quin etiam

167. ad t interlocutoriam alicujus momenti pars citari debet. *gloss. cle. sape. verb. ad id. de verb. signif. Bart. extr. ad reprimendum. verb. super crimine. Butrigar. c. cum cessante. de appellat. Gemin. c. 2. de dol. & contum. lib. 6. Felin. c. consuluit. num. 16. de off. deleg. Alexan. confil. 105. num. 5. lib. 5. decis. Ro. 342. recentio.*
168. Imò ad t quemlibet actum juris pars citari debet. *Innocent. d. c. consuluit. de off. deleg. Bart. l. fin. C. de ann. except. Bald. l. consentaneum. C. Quom. & quand. jud. rex. magistratis. l. eum qui aliter. l. fin. Quod vi aut clam. Procurator t etiam, postquam factus est dominus litis, citari debet, non principalis, alioqui sententia est nulla. Bart. Bald. & Dd. l. 1. C. de sent. l. procurator. C. de procurat. l. furioso. ubi latè Jason in fin. C. de re jud. l. si procurator. de verb. obl.*

- Quartò termini angustia impedimento est hic sententiæ. Nam citatio t ad sententiam, nisi justum habeat intervallum, redditur sententia nulla. *l. ad peremptorium. cum ll. seqq. de jud. l. tres. & anth. quis. C. Quom. & quand. jud. Ang. l. liber homo. §. decem. de verb. obligat. l. quod intervallum. de judic. Marant. in spec. aur. num. 65. Specul. de citat. §. 1. num. 12. Abbas c. dilecti. de dol. & contum. Bart. in ex. ad reprimendum. verb. per edictum. Talis enim citatio nimis angusta habetur pro impossibili, cujus nulla obligatio. l. impossibilium. de reg. jur. c. 1. 2. c. primates. §. 9. 2. nec impossibilia mandare, aut juri naturæ derogare, prætor potest. l. 1. de fer. & æquiparantur ista non fieri aut non legitime. l. 2. de excusat. tutor. l. fin. C. arb. tut. l. 3. §. tutorem. de sus. tutor. c. 1. de translat. pralat. Abb. confil. 90. omnipotentis. in princ. lib. 2.*
171. Quapropter si t terminus non sit justus parti nihil obstat illegitime citatæ. *Bart. l. liber homo. §. 1. de verb. oblig. & l. aut qui aliter. l. fur. Quod vi aut clam. Bald. l. consentaneum. C. Quom. & quan. jud. & taliter citatus non tenetur comparere. gloss. c. in causis. verb. venire. de off. delegat. c. statutum. §. in nullo. verb. citet partes. de rescript. in 6. gloss. fin. c. veniens. de accusat. Jas. in rub. de in jus vocat.*

- Quintò laborat & processus accitatio ratione personæ in jus vocatæ. Curator
172. t enim adulti, non adultus, citandus. *gloss. Bart. l. cum & minores. C. si adv. rem jud. l. si preses. C. Quom. & quan. jud. Ubi t autem vitium est in citatione, non subsistit processus, præsertim in præjudiciuni absentis. anth. si omnes. ubi Bald. C. si ut se hered. abst. & c. quoniam contra. de probat. gloss. fin. l. si accusatoribus. C. de accusat. l. si ut proponis. C. quom. & quan. jud. l. 1. post princ. C. Ex del. def.*

Sextò lata est sententia causâ non co-

gnita, neque probationibus receptis, unde proculdubio censetur nulla. *Jas. l. judices. C. de jud. Nam juris divini & gentium est omnium, causam t prius cognosci, quam pronuncietur. Abbas c. causam. de caus. poss. & propriet. Felin. c. ecclesia. de constit. Bart. l. prolatam. C. de sentent. l. ex stipulatione. eod. sit. l. judex. C. comminat. epist. c. penderet. 50. dist. c. DEUS. 2. q. 1. c. summo opere. 11. q. 3. nec summi principis est, sine causæ sufficienti cognitione, partem inauditam damnare, & sic jus naturæ evertere. l. 1. in fin. de just. & jure. l. 2. in fin. de usufr. ear. rer. §. sed & Inst. de jure nat. gent. & civili. Itaque super t in regris actis, non parte aliqua, cognoscere, judex debet. l. eos. §. super his. l. à procoss. l. precipimus. C. de appell. c. cupientes. vers. cum omnibus actis. de elec.*

Septimò quia probata est præscriptio, nec tamen attentata. Nam privati t contra privatos, quamlibet extranei, accedente bona fide 30. annis præscribunt. *d. §. si quis per 30. si de feud. def. §. præterea. ubi gloss. communiter recepta. de cap. Corrad. verb. præscriptione. Paris. confil. 27. num. 21. lib. 1. confil. 1. num. 123. eod. lib. confil. 15. num. 13. lib. 1. ut omnes actiones personales & reales. homines. C. de præscript. 30. ann.*

Octavò, Judex t judicare debet secundum leges, alias si contra illas judicaverit, nulliter procedit. *in pr. Inst. de off. jud. ubi Ang. l. 1. §. item. Quæ sent. sine app. l. si expressim. de appell. l. 2. C. Quan. provoc. c. 1. de sent. Sebast. Vant. in tract. de Nullitat. sit. de nullis. ex defect. process. num. 118.*

Nonò, quia contra Acta pronunciatum, ex quibus de consensu præstitò aperte constat. Qui t enim subscribit investituræ (ut iste simultaneam accepit cum reis investitis) hic ipse consensum super alienatione satis declarat. *Prepos. c. 1. de alienat. feud. pater. Rolan. à Valle confil. 2. num. 35.*

Decimò, sententia t referens se ad priorem nullam, vel in qua sit error, est nulla. *Innocent. & Dd. c. cum Bertoldus. de re jud. l. si expressim. de appell. l. 2. C. Quan. provoc. non est necess. c. 1. de re jud. Alex. confil. 123. num. 7. lib. 1. Innocent. c. quoniam. de probat. l. ait prator. §. 1. de re jud. l. 1. C. de sent. que sine cert. quant. Ant. But. c. ab excommunicato. de rescript. Imol. l. qui Roma. §. duo. de verb. oblig. gloss. Bart. Bald. l. 2. C. de error. calc. Imol. Alex. l. rei judicata. §. 1. sol. mat. Bart. Cast. Jas. l. si is quem. de acq. hered. tanquam ex falsa causa. c. sicut. de re jud. Ferrar. in for. sent. defec. vers. item si nulla. num. 9.*

Undecimò, quia in fructus t condemnati bona fidei emptores, contra l. bona fidei. de acq. dom. l. ejus. de rei vend. l. qui scis. de usucap. gloss. l. ex diverso. de rei vend.

Quam-

Quamvis autem regulariter questio nullitatis non impediatur executionem, tamen secus est, si t ex actis illa sit notoria, & de nullitate tali (ut hic) opponatur. *Soc. l. 1. num. 5. de except. imò t spoliū committitur, si ad executionem procedatur. c. con-
181. quereute. de rest. spol. Alb. c. ex insinuatione. num. 4. de procur. Alex. l. non videtur. de acq. poss. l. iust. in fin. eod. tit. Felin. c. dilecto. 1. de rescrip. c. cum causam. de off. deleg. Itaq; & is,
182. cui t commissā est executio, si nullitatis querela coram eo opponatur, debet executionem suspendere, eamq; ad superiorem remittere, ut is super ea cognoscat. *Canonist. c. de cetero. ubi Panor. post Innocent. de re
183. jud. c. pastoralis. §. quia vero. de off. deleg. Bart. l. si praeor. de jud. l. a Divo Pio. in princ. l. 4. §. condemnatum. de re jud. Guid. Pap. quest.**

574. Notorietas t enim juris ex actis na- 184.
scitur Canon. in c. pastoralis. de except. c. ex in-
sinuatione, de appell. Ant. de Butrio c. tua. de
cohob. cler. Jason l. ejus qui. num. 3. sicert. pe-
tat. Socinus §. i. num. 5. de excep. Innocen-
tius c. cum in jure. de off. deleg. Bartolus &
Dd. l. fin. C. si ex fals. instr. Baldus in addit. ad
Spec. sub. tit. de sent. Lopus in allegat. jur. al-
leg. u. in fin. Innocentius c. dudum. in prin.
de presump. qui etiam dicunt, coram exe-
cutore questionem hanc proponi posse, &
illum supersedere executioni debere, &
questionem cognoscendam superiori man-
danti remittere. Ex hisce itaq; adductis
fundamentis per Nullitatis querelam
sententiam priorem impugnandam
esse censeo, Salvo
&c.

CONSILIUM CCCXLV.
DE JURE COLLECTAN-
DI SUBDITOS, ET DE PROBATIO-
NE PER TESTES FACIENDA,
EORUNDEMQ DEPO-
SITIONIBUS.

S U M M A R I A.

1. Naturaliter possidens semper intelligitur turbare civiliter possidentem.
2. Non sufficit probare turbationem nisi probetur jus turbandi non fuisse.
3. Qualem possessionem agens Retinenda probare debeat, saltem presumptivè?
4. Bona fides in possessione incorporalium est probanda.
5. Qui titulum probat bonam fidem probare non cogitur.
6. Possessio antiqua justior.
7. Probatio simplicis possessionis non sufficit, sed necesse est esse coloratam.
8. Notorium jus rei excludit agentem possessorio.
9. Exceptio domini excludit agentem possessorio.
10. Nisi contra allegantem dominium probetur quod visiose possideat tantum.
11. Non facit tantum, sed & allegata qualitates probande sunt.
12. Unum capitulum dividi non debet.
13. Testis super possessione debet deponere in specie non in genere.
14. Modus probandi prescriptionem immemorialem.
15. Negativa: memoriam non extare: non probatur instrumento, sed bene contraria affirmativa memoriam extare.
16. Ex titulo presumitur possessio.
17. Jus collectandi presumptivè inest superiori tati.
18. Dominus superior potest collectare vassallum vassalli sui.
19. Dominus etiam si per mille annos non collectet intelligitur semper esse in possessione.
20. Sufficit presumptivè probari in possessoriis.
21. Presumptio est liquidissima probatio.
22. Presumptio veritati consona plenè probat.
23. Probus antiquiorem vincit in interdicto retinendi.
24. Deinde is qui probat titulum justiore.
25. Non sufficit dici probatum nisi demonstretur.
26. Testis probat quantum dicit non plus.
27. Non est verisimile penes inferiorem esse jus collectarum.
28. Quod non est verisimile habet imaginem falsitatis: & quod impossibile non verisimile.
29. Idem jus non potest esse penes duos: etiam in incorporalibus.
30. Possessio debet in specie probari.
31. Non sufficit testatio de genere ubi opus est specie.

32. Probans partem non presumitur totum possidere, ubi alius est in universali jurisdictione.
33. Possessio probanda per rationem scientie sensus.
34. Etiam si non requiratur testis, tamen causam scientie reddere debet in probanda possessione, praesertim in materia collectarum.
35. Consuetudo non probatur per unum actum.
36. Possessio quot actibus inducatur?
37. Unicus possessionis actus an sufficiat quando alius est in possessione universali?
38. Tempus possessionis probari debet.
39. Quod possessio non abstulit, non auferit praescriptio.
40. Non sufficit de facto usurpasse si nihil apparet de jure.
41. Testis dictum debet concludere necessario.
42. Non plus praescriptum quam possessum.
43. Per publicam proclamam acquiritur possessio.
44. Ratio dicti quando est eadem cum dicto nihil probat.
45. Probatio non debet concludere per possibile sed necesse.
46. Testis per dictum scire nihil probat.
47. Testis unus non probat etiam de facto proprio deponens, sed duo non singulares idem probantes.
48. Testes singulares etiam mille vel religiosi non conjunguntur nec faciunt semiplenam.
49. Collectarum solutio probatur per libros.
50. Libri & catastum non probant in tertio praedictum.
51. Gabellariorum libri utrum contra tertium an subditum tantum probent?
52. Consuetudo probari debet.
53. Officialium subnotationes scripturae generaliter contra subditum vel tertium probant: quatenus ad eos pertinent.
54. Registra non probant pro civitate in sua causa, sicut nec privatorum.
55. In possessorio nihil probant quae non probant possessionem: & usu contrarius usus eliditur.
56. Libri thesaurariorum & collectantium quatenus pro domino contra tertium probent?
57. Apochis quatenus credatur?
58. Sigillum principis probat contra sigillantem non tertium.
59. Recognita scriptura & confessata habetur pro publico instrumento.
60. Transactionum verba strictè accipienda.
61. Verba conditionalia & enunciativa nihil disponunt.
62. Concessio faciendi generalis intelligitur prout de jure fieri debet.
63. Verba intelligi debent secundum effectus juris, prout fieri actus debet.
64. Verba ambigua secundum naturam actus interpretanda.
65. Dominus, de jure vasallorum tractans, non intelligitur jus suum repudiare.
66. Possessio an probetur scriptura?
67. Investitura non dat possessionem.
68. Possessio in iuribus feudalibus & incorporalibus non est sine titulo, & ejus defectus obstat in possessorio.
69. Investitura dat justam causam possidendi.
70. Possidens sine titulo non est legitimus contradictor.
71. Titulus in feudalibus maxime consideratur.
72. Actus investitura dicitur possessionis acquisitivus.
73. Quando non potest aliquid fieri nisi ob certam causam, tunc illius causae cognitio requiritur.
74. De justa causa collectandi superior cognoscere debet.
75. Princeps non intelligitur concedere nisi servata causa cognitione.
76. Possessio particularis non infert possessionem universitatis.
77. Possessio collectandi an probetur descriptione astimi?
78. Fructuum perceptio probat possessionem: non tamen semper: num. 79.
80. In possessorio non sufficit semiplena probatio, sed bene praesumpta.
81. Possessorium an sit causa modici praedicti?
82. Positum in suis positionibus quis confiteri videtur.
83. Confessio est melior probatio de mundo.
84. Non sufficit probareurbationem nisi probetur quod urbane possessionem & jus non habuerit.
85. Turbare dicitur qui se iudicio offert & negat alterum possidere, aut impedit quo minus libere liceat re frui.
86. Subditus an pro domino possit testari, & quantam fidem facias?
87. Subditi mercenarii omnino repelluntur a testimonio: ut & servi, ac ministri.
88. Personae Ecclesiasticae, & familiares ipsorum quam faciant fidem? praesertim in rebus domesticis: num. 89.
90. Testes digniores & nobiliores, pro quibus praesumitur, sunt praefereendi.
91. Quanto sunt simplices testes tanto credibiliores.
92. Habenti similem causam, vel affectionem ad causam, non creditur.
93. Deponens ad propriam exonerationem non probat.
94. Nemo praesumitur immemor salutis aeternae.

95. Culpare non debet alium in quo ipse est culpandus.
96. Testis per videre suum deponens an de credulitate an probet, praesertim in re verisimili vel difficili cognitum.
97. Scire sine causa scientia non probat.
98. Incorporalia non probantur nisi reddita scientia causa.
99. Rogatus de causa scientia nisi idoneam reddat nihil probat.
100. Ratio debet congruere cum dicto.
101. Testis debet reddere rationes consistentes in factum non jure.
102. Possessio non probatur sine reditione scientia.
103. Deponens non de sensu corporeo sed intellectus, nihil probat, quia iudicis non testis partes assumit.
104. Absens extra civitatem non praesumitur scire quid sit in civitate.
105. Ex vicinitate non praesumitur scientia nisi probatur communis fuisse fama.
106. Clam videtur factum quod sit irrequisito superiore.
107. Collecta indicenda publice vocati omnibus quorum interest.
108. Testis deponens super notorio facti permanentis sine alia ratione non probat.
109. Possessio ut probata prole debet omni vitio carere.
110. Investitura non probat possessionem.
111. An probandum in Retinenda, quod tempore litis contestata possedit?
112. Possessio debet habere bonam fidem & causam coloratam.
113. De una specie ad aliam non inferitur.
114. Veritas testimonii qualis requiratur?
115. Opinio fallis & fallitur.
116. Testes singulares qui sunt vel non, & quod probent universalis, quando in genere vel substantialibus concordant, & tendunt ad eum finem.
117. Sufficit testes concordare in principali, licet in circumstantiis discordent: scilicet quae non alterant subjectum.
118. Quando aliquod formaliter probandum, non sufficit testes effectu concordare.
119. Discrepancia testium in tempore vel alia, qualitate variante subjectum vitiat testimonium.
120. Testes sunt singulares nisi de eodem tempore probent.
121. Testes convenire in tempore debent ad probandum possessionem.
122. Testis de auditu an probet in iudicio meri possessoris?
123. Testis de auditu probat consanguinitatem, & quare? non etiam dominium vel possessionem.
124. In antiquis testimonium de auditu auditus an probet? praesertim in magnis.
125. Num videtur dictum testis, si testis dicat se scire per auditum & famam?
126. Dicta testimonium non calumnianda sed commode interpretanda.
127. Ignorantia non potest allegari in notorio offerentibus: nisi in principe ob multitudinem negotiorum.
128. Nuptiae praesertim vicini praesumuntur scire ut reliqua quae publice geruntur.
129. Officiales an sufficiat scire quoties contra principem praefertur?
130. Quando & qualiter contra principem praefertur.
131. Notorium quid? & quatenus intelligatur ad aliorum notitiam pervenire.
132. Multa dicuntur notoria quae non sunt.
133. In notoriis non requiritur alia certioratio.
134. Immemorialis consuetudo quomodo probatur?
135. Antiqua perscripturae optimae probantur.
136. Scriptura testibus conjungenda.
137. Probationes etiam imperfectae in antiquis conjunguntur.
138. Possessio praesumitur continuata de auctore in successorem.
139. Amissio possessionis est accidens cuius mutatio non praesumitur.
140. In collectis opus provinciali contentu, et si aliqui populo notificetur.
141. Univerficias quando & quomodo citanda?
142. Probatio debet concludere non per possibile sed necesse.
143. Probatio praesumptiva & offuscata a reo num sufficiat?
144. Literis sigillatis quatenus credatur? praesertim civitatum.
145. In contractibus verba habentur pro textu, & singula syllaba ponderanda.
146. Notorium & consuetudo an probentur per testes injuratos, & parte non citata?
147. Notaria & iudici in iis quae sunt sui officii quatenus credatur?
148. Chronicis & antiquis libris quantum credatur?
149. Comitibus dignitas.
150. Respectu quibus plures personas representat.
151. Civitas subiecta certis pactis manet in reliqui libera.
152. Imperialis dignitas non transit in successores.
153. Habentes regalia possunt imponere collectas, ut quibus omnimodo iurisdictione concessa.
154. Comes & duces sint in suis terris ut imperator & idem possunt.
155. Villa & castrum potest collectam imponere.

156. *Collecta non est de reservatio principi.*
 157. *Princeps presumitur collectas scire & pari.*
 158. *In concessione generali veniunt collectae, quando tam ampla sunt verba, ut ad specificata restringi nequeant.*
 159. *Ufus concessionem interpretatur.*
 160. *Cedere monetam esse regale.*
 161. *An concessio uno regali aliud concedatur: & princeps concedere ita intelligatur, si debita solemnitas servetur?*
 162. *Consuetudo collectandi in una specie acquiritur & alias.*
 163. *Ad inducendam consuetudinem sufficiunt decem anni & unus actus: scilicet in successivis.*
 164. *Petitorium non tractatur ante possessurum, nisi incidenter ad boc colorandum.*
 165. *Articuli imperitinentes rejiciendi.*
 166. *Testes non probant examinati super articulis non pertinentibus.*
 167. *Super fluitas in actis rejicitur.*
 168. *Color non debet praeipuum esse sed accessorius in possessorio.*

Emnach die Herrn Grafen zu N. mit dem Chur: vnd Fürstl. Hause N. des Juris collectandi wegen in streit gerathen / vnd Gräfl. Anwaldt eine ordentliche Klage erhoben / darauff Chur: vnd Fürstl. Anwaldt hien contestiret / auch beyderseits Beweis vnd Gegenbeweis geführt / als bemühet sich zwar Gr. Anwaldt sein intent zuerhalten / dargegen des Chur: vnd Fürstl. Hauses N. Recht nicht vnbillich in acht genommen wird. Es beruhet aber victoria totius causae vff diesen beyden Puncten:

Erstlichen / Ob vnvorhindert des Beklagten einreden die eingebrachte Klage zurecht gnug wahr vnd außsündig gemacht?

Zum Andern / Ob hintwieder durch die Gegenbeweisung vnd defensionales solche Klage nicht elidiret oder vffgehoben worden / noch vormügender Recht vnd billigkeit elidiret vnd vffgehoben werden mag /

Weil dann floender Anwaldt in diesen beyden Puncten vor seine

gnädige Herrn Principals streitet / vnd selbige allerdings affirmiret / darauff dann weiter schließlich einführet / daß für die Herrn Kläger wieder die Beklagten Chur: vnd Fürsten endlich zu sprechen vnd zuerkennen sein würde / So wil Er anfänglich außsüßlich darthun / das der Besitz vel quasi des streitens von seinem gnädigen Herrn Principals / gnugsamlich begebracht vnd erwiesen sey / vnd solches folgender massen.

Primum quidem, quia duo sunt substantialia hujus actionis, quasi possessio nimirum & turbatio: & naturaliter possidens videtur turbare civiliter possidentem *Bart. l. i. §. inter litigatores. num. 3. ff. uti possid. Imol. in c. potuit. an fin. extra. de locat.* Turbatio t̄ verò respectu rei probanda est ejus, qui non sit possessor, nec habeat jus turbandi vel retinendi. *Bart. d. l. i. §. hujus. num. 2. & §. ult. num. 19. ff. uti possidet. Paris. consil. 113. num. 72. idē actor t̄ duobus temporibus, debet probare, se possedisse: tempore litis contestatæ, & turbationis, Ferrar. pro turbat. possessio. versic. hodie tenet. num. 1. Bartol. l. i. §. ult. num. 18. 19. ff. uti possid. Gloss. l. i. verb. ab altero. C. rod. Alexand. consil. 136. in causa. num. 10. volum. 2. Paris. consil. 13. attingendo. num. 81. volum. 1. per §. hodie. Infr. de interdict. c. consultationibus. c. cum ad sedem. de ressit. spoliat. & Paris. consil. 112. si originem. num. 70. volum. 1. quorum utrumq; saltem, præsumptivè probandum est, ex antiquiore & justiore possessione, id quod sufficeret Angel. §. quadrupli. num. 41. Infr. de actio. Socu. consil. 59. visis. num. 8. volum. 4. Deinde, ad victoriam, obtinendam necesse habet actor probare t̄ se bona fide possedisse Paris. d. consil. 112. num. 66. quæ t̄ non præsumitur, nisi actor titulum probet justum. Panorm. c. cum ecclesia. num. 31. de caus. poss. Ea bona fides in incorporalibus, ubi opus est patientia tantum, non præsumitur, sed est probanda. Paris. d. consil. 112. num. 47. 48. multo magis hoc casu, ubi præsumptio est contravenientem. c. ad decimas. de ressit. spoliat. in 6. Alexand. consil. 42. condemnatio. num. 5. volum. 1. per communem doctrinam in c. si diligenti. de præscript.*

Dieses alles aber sollen des Klägers meinsten nach die sechs Zeugen off den 9. positional Artikel / also den 1. 2. 3. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. vnd 17. außsagen / vnd einhelllich melden / das die Vnderthanen nicht allein in ihren letzten offtermals Steuer vnd schatzungen

gen gegeben / sondern haben sie auch nie anders gehört / dann das die Reichsfioren durch der Grafen Einnehmer von den Untertanen ohne unterscheid sein eingezogen worden.

6. Possessio t̄ autem antiqua justior *Paris. consil. 145. num. 5. volum. 4.* Nam probatio t̄ simplicis possessionis non sufficit, sed necesse est, esse coleratam, quando aliquo modo refertur jus commune. *Stephan. Bertrand. consil. 133. viso, in princip. vol. 2. velut t̄ & quando notoriè constat de communi jure agentis, etiam in adipiscenda possessionis reme. hō, ubi non fit restitutio c. ad decimas. de restit. spoliator. in 6. decis. Rota. 10. de restit. spoliator.* Imò exceptio non modo notorii, sed etiam domini t̄ tantum probati obstat agenti retinendæ *Jas. num. 4. Socin. Imol. num. 129. 132. cum sequent. in §. naturaliter. num. 144. 150. Dec. consil. 302. Et protenui. num. 11. nisi t̄ contra allegantem dominium articulatū & probatum esset, quod nihilominus possideret vi, clam vel precario Barthol. l. si de eo. §. final. num. 4. de acquirend. possessio. Imol. ibidem num. 1. Angel. in §. quadrupli. num. 41. Instit. de actio. Et consil. 57. protenui. num. 6.*
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Das aber diese meinung falsch vnd vnrecht sey / ist dahero leicht abzunehmen / weil der Neunde Artikel nicht allein vff 10. 20. 30. 40. 50. Jahr / vnd vndenkliche Zeit / sondern auch dahin gerichtet / das die Grafen alle vnd jede ihre Untertanen auch diejenige die sie anfanglichen gehabt haben / collectiret hetten / Welche nun dieselbige Untertanen seind hat kein Zeuge ausgesaget / vnd ist mit dem geringsten nicht erwiesen / das die Kläger einige Untertan gehabt / die sie nicht auß pflicht / sondern trewer wolmeinung sollen den Chur. vnd Fürsten zu N. zu Lehen vffgetragen haben / kan auch Chur. vnd Fürst. Anwald nicht zugeben / noch geständig sein / das darem die Herrschafft / so von J. Chur. vnd F. Gn. zu Lehen gehen / begrieffen / vnd das die der art vnd eigenschafft / vnd mit der description begrieffen sein sollen / vnd weil E. Anwald solches nicht erwiesen mit den geringsten / als mangelt es ihnen in qualitatibus probatione: non t̄ enim facta tantum, sed & allegatæ qualitates, circumstantiæ & limitationes facti, probandæ sunt *Balb. in tract. prescript. & unum t̄ capitulum dividi non debet Lanfranc. c. quoniam. verb. testium. num. 12. de testib.* Vnd wenn schon die Zeugen etwas sagten von Untertanen ohne vnterscheid / so were doch solches zu verstehen von denen / so der Artikel meldet vnd describirt / quia testium dicta secundum articulum intelligenda. Nun meldet aber der Artikel allein von Untertanen / so sie aus gutwilligkeit denen Chur. vnd Fürsten zu N. zu

Lehen auffgetragen haben / deren Chur. vnd Fürsten zu N. keine wissen noch haben / vnd wer / oder wo sie sein nicht dargethan. Testis t̄ autem super possessione deponere debet in specie non in genere *Bald. l. ult. num. 34. C. de edict. D. Hadrian. toll.*

Zu dem so t̄ müssen die Zeugen / so von articulirter Zeit / als vndenklichen Jahren / deponieren / alle elter dann 67. Jahr sein / die zum wenigsten von 40. Jahren können zeugen / vnd die da aussagen / das sie es allwege also gesehen vnd gehört / vnd von den majoribus, auch se vnd allwege / vnd nie das gegenspiel / gehört haben / vnd das desselbigen keine memoria in contrarium sey / *Innocent. in c. veniens. num. 1. 2. de verb. signif. gloss. Gemin. Franc. & Dd communiter in c. 1. de prescript. in 6. Balb. de prescript. secunda parte 3. partis principal. quest. 6. num. 26. 27. 28. Cravet. de antiq. tempor. parte 4. §. absolutis. num. 3. cum seq. Montan. tract. fin. regundor. c. 51. num. 2. 3. 4. latissimè Didac. Covar. c. possessor. parte secunda. §. 3. num. 7. nec sufficeret hic probari centum annorum possessionem ut per Cravettam Covarruvias preallegat. loc. n. 15.* Das nun solches die Zeugen nicht erwiesen / giebt ihre aussage / Ja wol quod sit memoria in contrarium bezeugen sie selbst / vnd giebet die Gegenbeweysung / auch Brieffliche Befunden. Etsi t̄ autem negativa, videlicet: 15. memoriam in contrarium non extare, quæ probatio alleganti talem præscriptionem incumbit, non potest per instrumenta probari, quia de actibus negativis scriptura frustra concipiuntur *Alexand. consil. 16. in causa. num. 12. volum. 2. per doctrinam Philipp. Franc. num. 14. 15. post Joan. Andr. & Geminian. in c. 1. de prescript. in 6. tamen è diverso contra talem allegatam præscriptionem potest per instrumenta & scripturas probari affirmativa, videlicet extare memoriam, in contrarium: cum actus affirmativus scripturis rectè concipiantur & probentur Philipp. Franc. d. c. 1. num. 15. de prescript. in 6. Balb. in tract. prescript. secunda parte tertia partis principalis quest. 6. num. 26.* Demwegen so bleibt es bey dem / das nicht allein die allegata præscriptio nicht erwiesen / sondern auch nicht die requisita possessio, ad obtinendum in interdicto retinendæ in quo obtinere debet, qui antiquiorem probat possessionem.

Welche dann vielmehr von den Chur. vnd Fürsten dargethan / saltem præsumptivè, quia cum t̄ antiquissimum titulum habuerint & ostenderint, præsumitur hic non fuisse medius, sed una cum ipso habuisse possessionem, quæ t̄ etiam juris præsumptione inest superioritati & dignitatibus, ac feudis

- dis regalibus, non etiam feudis inferioribus. Dominus t enim superior potest collectare vasallos vasalli sui, in casu necessitatis, ut etiam t per mille annos domini non collectent, tamen semper intelligantur esse in possessione & facultate collectandi, cui per eum modum non praescribitur. Sufficit t autem maxime in possessionis praesumptivè probari, & Testium fidem confirmari ex praesumptionibus Amyl. consil. 58. num. 5. cum praesumptio t sit liquidissima probatio, & faciat obtinere, nisi adversarius probet contrarium & praesumptio t veritati consona plenè probet Bartbol. l. 2. num. 6. de excusat. tutor. Deinde probatur t antiquiorem quod sufficit Montan. cap. 67. num. 1. nam possessio antiquior est potiori novella Bartbol. Bald. consil. 420. verba. num. 3. volum. 1. turbatione Mont. cap. 67. num. 3. Amylian. consil. 11. num. 34. & praefertur posteriori Cravett. consil. 42. num. 3. volum. 2. Paris. consil. 126. num. 3. volum. 4. Amyl. consil. 89. num. 27. Alexand. consil. 88. quoniam. num. 3. volum. 5. Paris. d. consil. 112. volum. 1. Et antiquiorem sine titulo probans obrinet etiam posteriori titulata sit Alex. consil. 88. qui. num. 7. volum. 5. Et dato t quod non. esset antiquior possessio probata à reis, tamen est probatus instrumentis titulus.

Nam probata possessione in iure praedecessoris, concluditur possessio illius qui nunc est dominus, quia possessio & ejus beneficium transit in heredem Everard. consil. 124. 132. venerabilis. col. 1. num. 39. per c. 1. Ut lit. pendens. ubi hoc Bald. notat. Gratius. consil. 50. num. 5. consil. 76. num. 27. volum. 1. maxime quando de titulo antiquiori constat Grat. consil. 50. num. 6.

In possessionis autem Retinendae secundum eum, qui probat antiquiorem possessionem, obtinetis, qui probat titulum, seu possessionem justiore titulo coloratam, seu justiore causam, ut per multa Jason. l. naturaliter. §. nihil commune. num. 39. de acquir. poss. Montan. tract. fin. regund. cap. 67. num. 4. Paris. d. consil. 112. volum. 1. Lud. Grazadin. consil. 86. num. 6. quod maxime sequendum, ubi sunt in iurisdictionibus probandis probationes intricatae Bald. consil. 420. verba. num. 8. volum. 1.

- Ideo ad obtinendum requiritur, quod quis priore & magis coloratam habeat possessionem, iustificatam meliore & clariore titulo Everard. consil. 124. praeclarissime. volum. 1. num. 40. per c. in literis. de rescript. spoliator. elem. unic. de poss. & proprietat. 25. Et t quia ex conjecturis non praesumitur quis possidere, ubi contra eum praesumptio est Gratius. consil. 40. num. 29. volum. 2. Ideo

quando est recens possessio, cogitur actor titulum probare, quia actor est, & non habet pro se titulum Innocent. c. quia cunctis. verb. cum plures. versis. nec obstat. de concess. praebend. decis. Rot. 1. de rescript. spoliator. num. 2. & num. 3. quia ex tali recenti possessione non praesumitur bona fides, nec iustus titulus. Item si longo tempore possedit in casu, quo est praesumptio contra eum, ut cum alius est possessor, vel cum alio litigat, ibi possessio antiqua & titulata est verisimilior, & praefertur Paris. consil. 112. num. 78. volum. 1.

Darumb das Er. Anwald nun sich viel nähmet solcher Artikel / so durch den 1. 2. 3. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. vnd 17. Zeugen erwiesen / ist ihm leichtlich gewesen also in genere zu allegieren / aber es wolte ihm schwerlich fürfallen solches in specie & singulariter singula examinando darzu thun / Derwegen er als der vorsündige solches unterlassen / Atqui non sufficit allegare aliquid esse probatum, quod est facti, sed debet idem ad oculum demonstrari, quia facta non praesumuntur sed probantur l. asservatio. C. de non numerat. pecun. l. sine possidetis. C. de probatione. nec sufficit dicere, partes hoc vel illud probasse, sed est demonstrandum, per quae, & quibus dictis probatur, quoniam, ut loquitur Baldus, testis t tantum probat, quantum dicit, & non plus, quia per testes non intelligitur probatum, nisi quatenus in dictis invenitur Bald. in rubric. de contravers. invest. num. 5. per not. in c. veniens. de renuntiatio.

Dagegen aber hat Er. vnd Jürstl. Anwald per partes & speciatim in seiner Exception aufgeführt / das erwähnte Zeugen solchen Artikel mit dem geringsten nicht bejahet noch beschworen haben / Vnd weil dameder Erädlicher Anwald nichts fürgebracht / noch mit dem geringsten etwas dameder geset / viel weniger solches abgelehnet / als lesset es für halten auch Er. vnd Jürstl. Anwald dabey bleiben vnd wil sich zu seiner Exception gegen haben.

Praesertim t cum non sit verisimile, 27. Actores quoque tanquam inferiores, habere jus collectandi, ubi superior habet. Quod t autem non est verisimile habet imaginem falsitatis Dd. in l. quid sit falsum. 23. ff. ad l. Corn. de fals. nec est verisimile quod impossibile. Impossibile t verò est, penes duos 29. esse idem jus, etiam in incorporalibus, & hoc argumento utitur Gratius consil. 42. num. 2. volum. 3. Everardus consil. 136. praeclarissime. col. 6. num. 20. & est ratio, quia factio non cadit super impossibile, Bartbol. l. si quis pro emptore. de usucap. sed impossibile est, secundum

secundum veritatem duos in solidum eandem rem possidere *l. si ut certo. §. si duobus. ff. commodat.* unde dicunt Panormitanus & Dd. quod licet t̄ alio respectu transferatur possessio in petitoriis, tamen hoc fallit, quando alius est in possessione. Deinde à consuetis: quia non solent habere inferiores jus collectandi, cum sit jus regale: non consueti autem non sunt verisimilia. Tertiò, quia non est juris, quod habeant, ideo præsumptio contra jus non facienda: nec est verisimile quod est contra jus: imò præsumptio ei adversatur.

Denk der Erste Zeuge Frid. von W. ob er wol bey diesem Artikel ausgesaget / das die Grafen ohne vnterscheid ihre Vnterthanen besteuert / so weiß er doch nicht wenn / wie lange / Item welche Vnterthanen / ob nicht die allein so vom Reich oder Kron Böhem zu Lehen rithren / sondern auch von Hause zu N. darin allein der sessige streit ist / Non t̄ igitur sufficit, quando litigatur de certa specie, testatio de genere, quod in aliis speciebus, quam litigiosis, potest verificari: & testibus in specie deponentibus magis creditur quam in genere *Emyl. consil. 81. num. 1.* impossibilia verò deponentibus non creditur *Grat. consil. 136. num. 17. volum. 1.*

Præsertim cum hic rei sint in universali jure & possessione omnes subditos suos collectandi. Ratione autem incertitudinis, etiamsi alias qui probat partem se possedisse præsumatur totum possidere, tamen hoc non obtinet, quando alius possideret reliquas partes *Balb. in l. celsus. parte 4. num. 2. de usucap. per nos. l. quod uno. §. final. de acquir. possess.* vel quando t̄ est in possessione universalis jurisdictionis *Jason l. 3. num. 2. de jurisdict.* Et quamvis à possessione partis ad totum præsumatur, quando unum est totum, hic tamen illa præsumptio non procedit, cum sint distincta dominia, nec unus Comitatus: nam & ipsi Comites in suis titulis hos distinguunt. Ex quo apparet distincta quoque esse dominia *Calefac. de jurisdict. fac. decis. Rot. 2. num. 3. de præscript. decis. 14. de restit. spoliat.*

Deinde nullam testis ille adducit rationem scientiæ & causam, ex t̄ qua possessio venit probanda, ut dictum est ex *l. stipulatio. §. hoc quoque. ubi gloss. verb. stipulatur. Bald. l. 4. in fin. l. cum res. num. 1. C. de probat.* & est communis doctrina *Castrens. Imol. & Dd. l. Ticia. de solution. Balb. d. l. Celsus. parte 4. num. 1. 2. 3. cum seq.* adeo t̄ quidem, ut etiamsi non requiratur testis de causa scientiæ, tamen in probanda possessione eam reddere debeat, nec sufficiat dicere se scire, quia deponit super intelligibili, quod per-

cipi debet per sensum exteriorem, maxime quod ad patientiam atinet: Itaque Andréas Barbatus ad *Bald. rubric. de controvers. invest. num. 7. verb. cum de etate persc.* adde si testis dicit. cum ibi additis. & interminis, quod in materia collectandi non probet testis per generale verbum scire, credere, nisi reddat causam scientiæ per sensum corporis *Barthol. Alexander consil. 68. & vis. num. 22. volum. 2.* Idque hie potissimum obtinet, ubi testis ullum profert actum, nisi non de Transfereat / eumque incerti loci temporis & qualitatis. Unde non extenditur de una specie ad alteram. *Paris. consil. 25. volum. 1.* & quia actus iste continui temporis est, non potest ad alias collectandi species graviores & universales extendi. Deinde potest factum hoc esse ex causa utilitatis publicæ, & in locis ab Imperio vel regno Bohemiæ descendentibus, & sic non probat hoc esse. Et tandem ut t̄ consuetudo nō probatur per unum actum, late *Roch. Curr. in c. final. in 7. requisit. conclus. 1. & 2.* nisi sit successivus, ut Idem deducit paulo post: ita t̄ nec possessio *Bartholus l. 1. §. hoc interdicto. num. 1. de iter. act. priv. ubi addit: hoc maxime verum esse, quando non constat de domini patientia, & est communis doctrina in c. cum ecclesia. Sutrini. de caus. possess. & proprietat. Guid. Pap. singular. 236. incip. Nota quod trinus actus pacificus inducit possessionem.* Imo dicit Innocentius in c. licet ex quadam. ad verb. duobus. & Anchoranus in c. 2. de capell. monach. quod ne per duos quidem actus diversos probatur possessio juris, jurisdictionis. Ac licet alibi quibuscunque personis unus actus sufficeret, tamen in feudalibus ad minimum tres requiruntur *§. si vero vassallus. ubi Dd. Quid sit investit. Roman. consil. 311. ejus casus. n. 7.* quod t̄ verum est in istis requisitis, ubi alius superior est in universali possessione ejusdem juris, quia per unum actum contrarium patientia superioris probata nulla potest acquiri possessio *Dec. consil. 271. in casu.* præsertim in ejusmodi quæ non habent causam continuam & successivam aut etiam isto casu, ubi possessionis continuatio est probanda *Barthol. d. l. Celsus. & ibi Balb. parte 4. n. 3. & idem Barthol. in l. ob carmen. §. final. ubi Dd. de testib.* quæ t̄ omnino probanda est hoc casu, ubi agitur de gravissimo præjudicio, non modo dominorum superiorum, sed etiam ipsorum subditorum, ne duplici onere graventur, & status eorum libertatis immutetur in duplicem servitutem, per nos *Barthol. l. si tribus. num. 2. de agric. & censu.* nam tunc & in talibus ne per possessionem quidem tot

annorum aliquid juris paratur, nedum per unum actum *Barthol. l. 1. §. denig. num. 7. de aqua plu. arcend. & l. cum de in rem vers. §. num. 7. & 8. de usur. Bald. l. ultim. num. 3. 3. C. ne de stat. de func. & c. diligenti. num. 2. 10. de prescrip.*

Deinde intellige de tempore *Bal. l. final. num. 34. C. de edict. div. Adrian. tollend.*

39. nihil de patientia : Nam quod possessio t non abstulit, non auferit prescriptio *Zas.*

40. *consil. 15. orsa. num. 57. volum. 2.* Et si præterdatum factum, non sequitur tamen, quod facere potuerint, quia possibile est hoc de facto fuisse actum, non de jure, ut dicit *Everardus Consil. 107. venerabilis. col. 3. num. 3.*

41. 10. Testis t verò dictum debet concludere necessariò *Amyl. consil. 128. in causa. num. 3. 4.* nam probatio non concludens, non est probatio, ut ibi per eum *Paris. consil. 38. num. 21. volum. 2.* sed testes in suo dicto debent necessario concludere *Paris. consil. 54. num. 25. 50. volum. 4. & ubi necessario non concludit, interpretatio fit contra producentem.*

42. Neq; t plus censetur prescriptum, quam possessum, nec plus consuetudine, introductum, quam usitatum *c. cum olim. 2. de prescrip. c. dilecto. de offic. Archid. l. 1. §. si quis. ubi Barthol. de iur. act. privat. dec. 102. 2. de prescrip. fuit dubitatum num. 2. per e. cum in tua. de decim. maxime (ut ibi dicitur) quando prescribens non habuit assententiam juris communis per c. ad decimas. de res. spol. in 6. Quin & hoc casu per revocationem Ducum N. rediit ad pristinam naturam, proindeq; habetur ac si in rerum natura non fuisset *Everard. consil. 136. praclarissime. col. 5. num. 20. & 30. per c. ab exordio. 35. dist. 1. l. si unus. §. pactus ne petaret. in fin. de pact.**

43. Per t publicum quoq; proclama acquiritur possessio *Montan. cap. 78. num. 4.*

44. Ratio t verò testis hic est eadem cum dicto, ideo nihil probat, veluti si dicat: scio quia scio, debet enim causa scientiæ esse separata à dicto *Bald. l. final. de offic. procurat. Casar. Socin. consil. 98. in fin. volum. 4. Montan. cap. 56. num. 14. & probatio t non debet concludere per possibile, sed per necesse, Schurff. consil. 52. quantum. num. 7. 8. centur. 2.*

45. Ferner thut nichts / das der erste Zeuge bey dem 10. Artikel saget, er wisse nicht anders / denn das die Reichssteuer dem Reich richtig gemacht. Nam supra probatum, quod testis

46. t per dictum : se scire, nihil hic probet. Deinde nullam asserit causam scientiæ. Tertiò tantum in genere de collectis Imperio redditus deponit, cum hoc presumptivè factum sit de iis feudis, quæ immédia-

tè ab Imperio dependent. Non igitur probat hoc esse. Accedit quod is contestem, non habeat. Nam testis t unicus, etiam 47. deponens de facto proprio, non probat *Buer. consil. 227. num. 17.* Ud probatio fieri debet per duos testes, scilicet idem probantes *Innocent. c. licet ex quadam. de probat.* Sic t possessio vel quasi non probatur testibus 48. singularibus *Amyl. consil. 81. num. 11.* etiam si mille essent, *Paris. consil. 122. si aliquid. num. 14. 15. vol. 1. & consil. 67. querela. num. 77. volum. 3.* nec faciunt semiplenam probationem *Grat. consil. 75. num. 8. vol. 1. consil. 135. num. 46. vol. 1.* nec probant aut conjunguntur *Amyl. consil. 20. num. 4. consil. 81. num. 9. consil. 23. num. 6. 7. consil. 128. num. 20. Paris. consil. 152. num. 18. volum. 4. consil. 24. num. 24. volum. 1.* accidit & singulares non probant *Gozadin. consil. 11. num. 21.*

Quamvis autem collectarum t solutio 49. tio probetur per libros *Barthol. l. 1. num. 9. C. de apoc. public. Bald. l. 3. C. de jur. empheut. Dd. l. decem de verb. obligation. Grat. consil. 333. num. 61. Montan. de finib. regund. c. 64.* Hoc tamen verum quoad subditos, scilicet quod illi solverint, nec sequitur inde aliquod jus Dnn. Comicibus quæritur, quia collectati sunt ut inferretur in ærarium Ducale. Nam quod t tale catastum vel tales libri nihil probent in præjudicium tertii, non consentientis, tradit *Romanus consil. 275. quoad primum. num. 10. Montan. fin. regundor. cap. 64. per tex. in l. si pater. ubi Baldus C. de atl. eupt. per illum text. & alia multa, quæ allegat, dicens, hanc esse communem, ex *Paris. consil. 104. in fine. vol. 1.* quare actor se fundando in illo dicto, totum, debuisset allegare, quia incivile est, nisi toto textu perspecto unà aliquà particulā ejus proposita, judicare vel respondere. *l. incivile. ff. de legib.**

Et t eodem modo se res habet in libris gabellariorum & aliorum habentium de publico officio, quibus vulteredi, per Franciscum Ripam. num. 128. *Jasone. n. 132. in l. adonendi de jurejurand. Bertachinum de gabell. part. 4. in princ. n. 1.* Sed debebat ex his addere, quod Bertachinus ibidem subjecit ex *Baldo*: probare tantum, cum sunt à personis publicis, ad hoc generaliter deputatis, cum potestate scribendi & faciendi instrumenta absq; consuetudine: itè quando pro publicis, vigore consuetudinis, habentur, & tam judicēs quam alix perfinx is velut publicis utuntur, quæ t quidē consuetudo probanda sit, ut idem firmat ibi. 2. *versic. advertet tamen quod debet talis consuetudo probari: & melius Salicetus in l. exemplo n. 1. versic. circa hoc ultimum scias, quod oportebit*

53. portebit quod probetur quod de consuetudine civitatis fides ei adhibetur &c. *C. de probat.* & tum probaretur tantum contra subditos & ad quos pertinent, tam in territorio quam extra territorium, non vero probare contra eos, ad quos non pertinent, & qui illis officialibus non sunt subiecti, id quod firmat Baldus *d. l. exemplo num. 1. versic. distinguere.* quod aut euria utitur tali scriptura contra homines sui territorii, aut contra alios, & illi non est standum &c.

Uti enim statutum sumit vires à potestate constituentis, & illi commensuratur *Everard. consil. 136. praeclarissime. col. 4. n. 30. Salicet. in d. l. exemplo. n. 1.* ita scriptura ejusmodi inter subditos tantum & subiectos faciunt fidem, iisdemque non omnes indifferenter utuntur, quia non ad omnes spectant. Quod verò illa Baldi & Saliceti *in d. l. exemplo.* generalia verba: intra vel extra territorium &c. accipienda sint tantum de subditis extra vel intra territorium existentibus, probat Cravetta *de antiquit. tempor. parte 1. §. quarto limitatur. n. 82. cum ibi allegat.* Item quod verba Jasonis & aliorum *in d. l. admonendi.* qui dicunt, tales subnotationes officialium probare contra tertium: intelligenda sint de eo, qui vel subditus est, vel cum quo res gesta, non contra alium, probat ibidem Cravetta *num. 71. ex Alexandro consil. 36. lib. 5. & Imola consil. 96. in fin.* cum ne publicum quidem instrumentum notarii probeat contra tertium, (inquit) minus tale privatum. & *num. 78. & 79.* dicit: ne quidem contra forensem, qui superiorem collectam universitati vel domino solvit, tales scripturas officialium & receptorum universitatis probare satis, cum nec pro ea possunt esse idonei testes, cum ubi caput suspectum est, etiam suspecti sint officiales, qui caput sequuntur, & idem de eis quod de capite debet judicari *per l. 1. ubi Bald. in princip. C. Si rector provincie. cum aliis multis per eum adductis.* Multo ergo minus fidem facere possunt ejusmodi scriptura officialium Comitis contra superiorem, & ad jus superiori detrahendum, contra regulam: quod instrumentum publicum, nedum privatum scriptum, tertio nocere non debeat. Item quod ne fisco quidem in propria causa ex suis subnotationibus & scripturis credatur *d. l. exemplo. ubi Salicet. num. 2.* notat, quod ne Regis quidem aut Caesaris in sua causa instrumentis sit standum, nisi debita solennitate publica sint confecta, & si ad hoc ipsum speciale ponat in summa potestate, facile apparet in inferioribus esse contrarium, qui utuntur jure privatorum, ut reliquae civitates, agnoscens su-

periores, praesertim contra ipsius superiores. Ergo ut privatorum instrumentis & scripturis pro se non creditur, sed contra se. *l. instrumenta. l. rationes. cum ibi notat. C. de probat. l. Publica. §. final. de posite.* sic & hic. Unde & Baldus ac Salicetus *in d. l. exemplo.* & Jason *repetit. d. l. admonendi. num. 137.* tradunt, ejusmodi registris & rationibus civitatum, non credi pro eis, sed tantum contra eos, nisi in archivum publicum sint redacta, & pro publicis habeantur.

Deinde antea saepe dictum est, per instrumenta & scripturas non probari possessionem, de qua hic una litigatur, praesertim ubi alius superior est in possessione universalis.

Et ut maxime haec rationes & scripturae probarent, nihil tamen hoc efficerent casu, quia, etsi per eas pateret, quod subditi Comitum collectam dederint & solverint Rationali Comitum, non tamen apparet quò postea retulerint, & an non in ararium & rationes Ducum N. ea delata sint, sicut aliquoties factum probatur.

55. In materia enim interdictorum earum quae non probant possessionem nihil faciunt ad propositum *Everard. consil. 130. praeclarissime. col. 2. num. 20.* Et posito quod aliquid ibi dispositum, tamen cum possessio facti sit, & facta pro infectis haberi nequeant, facto & usu contrario esset derogatum ut *ibidem Everard. num. 3.*

An Imperii rationalibus illatae collectae sint, non tantum de dominiis immediate ab imperio dependentibus, quod praesumendum est, & de quibus nulla hic vertitur quaestio: verum etiam de dominiis subiectis domui N. de quorum collectis hic tantum quaeritur: & si de his interdum etiam aliquid imperio solutum, utrum hoc nomine Ducum N. an Comitum factum? utrum jussu Ducum N.? utrum illis scientibus & patiensibus, an potius ignorantibus? magna adhuc dubitatio est.

Cum autem ejusmodi solennitates extrinsecæ non praesumantur, praesertim consensus eorum, quorum scire intererat: & alioqui ignorantia praesumatur, ubi non probatur scientia, & de his nihil tali instrumento cautum, liquet per ea nihil probari; cum non probeat hoc esse, quod ab hoc contingat abesse, praesertim cum sint instrumenta recentia, & nedum intra 100. sed etiam 60. annos facta, ut pro antiquis haberi non possint: & ideo nihil etiam contra tertium, praesertim superiorem, & quoad extrinsecæ illa requisita, probent:

per quæ etiam responsum est satis ad quantitas privatas, quas dicunt in archivum. Comitum repositas, & facere fidem *autem* ad hoc C. de fid. instr. c. ad audientiam. de prescript. Jas. l. admonendi. num. 97. de jurejurand. Nam utantur illis contra eos, quorum sunt quitantie, aut quibus cum actum; non contra alium, superiorem præsertim, de cujus scientia & patientia nihil est probatum.

56. Pari t ratione solvitur quod assertur, quod libri thesaurariorum plenè probent l. 2. ubi Bald. C. de conden. fise. deb. Alexander. confil. 177. in causa. lib. 6. Socin. confil. 215. lib. 2. Ripa. l. admonendi. num. 130. nam, etsi d. l. 2. hoc diceret generaliter, tamen, huc non esset trahenda, cum loquatur de rationali fisci, & summi Principis, cujus jure officiales Comitibus inferioribus contra suum superiorem uti non deberent: Deinde nihil aliud probat ibi rex. & Bald. quam quod cautio officialis, super solutione emissâ, probet contra ipsum, non vero sequitur, quod pro eo, aut contra tertium, de cujus re non est actum, ut ante demonstratum est. Alexander verò d. cons. 177. in causa. lib. 6. nihil habet, quod faciat ad rhombum, nisi quod num. 5. dicit: per antiqua instrumenta probari confines: id autem nihil huc facit, ubi non de antiquis, sed recentibus, & quidem officialium, pro suo domino scripturis privatis, agitur, in præjudicium superioris, in universali hoc jure collectandi existentis. Ita etiam Socinus Confil. 215. lib. 2. nihil ad præsentem materiam tradit, cum in eo disputet, de materia l. si unquam. C. de reuocand. donat. & Ripa. tantum in generalibus terminis loquitur, secundum declarationem supradictam, ut probet contra officialem, non pro eo aut ejus Domino, nisi quoad subditos, vel quorum res gesta esset, in præjudicium tertii, præsertim superioris & ignorantis. Idque respondetur ad hoc, quod apochæ tunc sunt, ubi est talis consuetudo c. cum dilectus. de consuet. Jas. l. admonendi. num. 95. Ripa ibi num. 127. Zas. confil. 15. in causa. num. 1. & confil. 19. num. 24. volum. 2. nam intellige, secundum jus commune, prout consuetudines & statuta intelligenda sunt, scilicet ut probent contra scribentem l. Publica §. final. de pos. non vero contra tertium, præsertim, superiorem & ignorantem, de cujus jure, agitur. Sic quod sigillum tunc principis probet Barthol. Alexander. l. qua dotis. 33. ff. solut. matrim. Dec. c. textio. de probat. post Felin. C. 2. de fidejuss. impuber. l. admonendi. num. 177. post Caslr. Jas. l. pacta novissima. 16. C. de pact. Felin. c. post cessionem. num. 8. de probation. maxime contra sigillantem, non ter-

tium Cradet. de antiquitat. tempor. part. 1. §. quaritur. num. 44. & quod recognita scriptura & confessata comparatur publico instrumento l. nec in arbutis. post. princ. C. de arbit. Zas. confil. 6. cum nob. lib. num. 8. vol. 1. & quod instrumentum sit probatio probata. Bald. l. 1. post princip. C. quand. sic. l. 1. ubi Jas. num. 10. de oper. nov. nunc. Dec. confil. 423. num. 3. cons. 474. num. 3. cons. 682. num. 3. Tirag. de retr. act. consanguinit. §. 2. glof. 1. num. 20. 21. Cradet. confil. 10. num. 7. Socin. Junior. confil. 178. num. 2. confil. penult. num. 14. lib. 2. confil. 127. num. 7. lib. 3. Grammas. decis. 45. num. 9. & decis. 193. num. 2. 3. & alibi sapius. Zas. l. de quibus. num. 46. de legib. Jacob. Menoch. de primo possess. num. 195.

Nam hæc tantum generales sunt theses, & theoreticæ juris, quas nemo negat, ut accumulatione tot allegationum non fuerit opus in tali majore; probanda potius subsumptio & hypothesis, ac minor erat demonstranda, scilicet quod in illis sigillatis instrumentis Duces N. jus suum collectandi Comitibus concessissent, vel concedere voluissent, idque absque debita juris solennitate, & in suum præjudicium ac successorum suorum. Verum hoc, in quo fundamentum rei vertitur, sicco pede transit Advocatus adversæ partis, contentus absque demonstratione dixisse sufficienter illis instrumentis possessionem hujus juris collectandi Comitum satis esse probatam: quod primum negatur ex eo, quia talibus instrumentis permissionis seu concessionis, dato quod facta esset, non probatur possessio; ut ante dictum est, maxime in nostro casu, ubi superior est in universali possessione continua ejusdem juris.

Præterea in d. transactione anni 1489. tantum enunciative & conditionaliter verba posita sunt: collectandi &c. quæ nullum jus concedunt. Transactiones enim stricti sunt juris, ut & instrumenta, quare verba earum strictè interpretanda Socin. confil. 165. dist. n. 8. vol. 2. Concessionem autem aliquam verba hic non exprimunt, ergo nec aliunde inducere debemus, præsertim contra intentionem domini, qui tunc, ut superior, ratione superioritatis & officii transactioni Comitum ut arbiter præfuit, de rebus eorum litigiosis, non super jure hoc collectandi, de quo nulla erat questio, transigentibus: quare transactio extendi non debet ad ea, de quibus non fuit actum: maxime in præjudicium domini superioris, cui officium suum damnosum esse non debet, & qui suo juri non intelligitur ibi renunciâsse, aut renunciare voluisse l. cum quadam. 26. C. de administr. tutor.

Sicut ipse postea hoc argumento utitur, quod subscribens ut testis sibi in nullo præjudicat *l. Caius. de pignorat. actio. cum similib.* multo magis authorizans, ut directus dominus inter vassallos, non videtur de suo jure cedere velle, maximè cum renunciatio & celsio sui juris sit facti, hæc autem verba hoc non important, neq; enim quicquam disponunt, sed tantum contingentia facti conditionaliter narrant, ut casu, quo collecta indiceretur, ea converteretur ad

61. usus regionis & dominiorum: quæ t quidem verba nihil disponunt, multo minus concessionem & jus inducunt *l. verba. ubi Bald. Salic. Jas. & Dd. C. de testament. l. scriptura. C. famil. hereditund. Jas. l. ex his verbis. C. de militar. testament. Barthol. Alex. & scribentes communiter in l. ex hac scriptura. de donation. quod maximè procedit in materia stricta. Jas. in d. l. his verbis. & quando verba enunciativa conditionaliter proferuntur, ut hic *l. ex facto. de hered. instit. l. si quis sub conditione dandorum decem. ff. Si quis omis. caus. testam. l. filiusfam. §. cum quis. de legat. 1. Alex. cons. 24. vol. 3. Socin. cons. 116. volum. 3. Guid. Pap. decis. 599.* eoq; non præsumitur, nisi expressè constet de ea actum, tantumq; t solummodo videtur cessum vel renunciatum, quantum verba important, & proinde secundum jus commune intelligi debent, ut alia contractus verba, scilicet quando fieret collectio, prout de jure fieri potest & debet, cum consensu subditorum & superioris: nam alias inferri posset, quod etiam per talem transactionem exclusus esset consensus subditorum, quod fuerit absurdissimum. Itaq; talia verba sic intelligi debent, ut fieret collecta, scilicet eo modo, quo fieri potest, in casibus licitis, cum consensu superioris & subditorum *l. si quando. in princip. ubi gloss. C. de inoffic. testam. l. generali. 14. C. de sacrosanct. Eccles. Dd. in l. 1. ubi Jas. num. 20. C. eod. tit. & idem in l. preses. C. de transact.**

63. Verba t enim intelligi debent secundum effectum juris, prout actus de jure impleri potest, maximè verba concepta sub conditione & modo: intelliguntur enim eo modo, quo de jure impleri conditio potest *l. mulier. 20. §. si quis. de condit. instit. l. si pure. l. Thais. §. libertatem. l. si pater. de fidei. commiss. libert. & verba t ambigua juxta naturam actus intelligenda sunt *l. si uno. locat. ubi Barthol. l. 4. de usur. c. constitutus. de religio. domib. & deservire potius debent naturæ contractus, quam naturæ verbis *l. cum precario. de precar. Bald. in l. 2. C. commod. Barthol. l. ubi. de donat. caus. mor.* Multo t minus videri potest aut debet dominus, de solennitate juris recessisse, aut suum jus**
- 64.
- 65.

concedere voluisse iis verbis, in quibus tantum de juribus & rebus vassallorum est tractatum, sed potius ad jus se retulisse *Jas. l. ult. num. 7. C. de Jur. emphyt. Bald. in l. liberti. num. 33. C. de oper. libertor. Jacobin. tract. feudal. verb. ita etiam quod. num. 2.*

Pro eodem etiam facit, quod hic de hac ipsa conditione collectandi nihil actum est, nisi domino consentiente, & hoc ipsum ita decernente: non igitur putandum, quod voluerit in posterum imponi collectas, & duplici onere suos subditos gravari, absq; suo scitu & permisso.

Deinde plus est in conclusione argumenti, quam in præmissis. Præmissæ enim tantum conditionalem casum ponunt: si fiat, si imponendæ sunt collectæ &c. conclusio infert ex eo jus concessum. Quod etsi esset, tamen limitatè concessum esset, videlicet, ut in rem dominorum collecta verteretur. Limitata enim causa limitatum producit effectum: & hæc ipsa causa finalis putanda, quia expressa, quemadmodum & alias modus adjectus pro finali causa habetur: talem autem hanc collectam non esse certissimum est, utpote quæ non ad utilitatem territorii, sed ad dissolvendum æs alienum, luxu & magnificentia Comitum contractum, aliosq; abusus est imposita. Deinde hoc ipsum, utrum imponatur & convertatur ad utilitatem domini nec ne, causæ cognitionem requirit, ut in simili quæritur, utrum pertineat actus ad utilitatem pupilli vel minoris. Hæc autem causæ cognitio ad neminem pertinet quam superiorem, qui sub tali conditione jus hoc collectandi posuerunt: ergo inconvincibiliter sequitur, non modo non actum, ut eorum consensus & cognitio requireretur, sed multo magis contrarium.

Porro altera transactio de anno 1643. facta nihil facit ad rhombum, quia tantum ibi agitur de collectis imponendis dominio R. quod est feudum coronæ Bohemix, & dominio S. quod est feudum Imperii, de quibus hic nulla est controversia, & in quarum collectarum usurpatione nulla transactio aut inhibitio est facta.

Quod subjiciunt, possessionem t probari non solum per testes *Joann. Campeg. tract. de testib. reg. 311.* sed etiam per alia documenta *Socin. consil. 205. num. 5. in fin. lib. 2.* cum omne exercitium possidendi rectè per instrumentum probetur *l. Titiz. de solution. ut sunt instrumenta solutionum locationum &c. Igneus. l. necessarios. §. non alia verb. novissime. num. 130. ad S. C. Syllanian. & Zoanettus l. final. num. 433. C. de edict. drui Adu. tollend. ubi dicit, possessionem probari*

66.

instrumento: non indistinctè verum est. Nam Castri possessio non probatur instrumento Barthol. l. *pradio. de acquir. posses.* Alberic. in l. in exercendis. C. de fid. instrument. Paris. consil. 145. n. 8. & 9. volum. 4. Sic & In-

67. vestitura non dat possessionem Paris. consil. 13. volum. 1. sed causam possidendi. Hinc
68. possessio non in iuribus feudilibus non admittitur sine titulo, & ut defectus tituli in his obstat agenti recuperandæ Joann. Andr. in addis. Specul. de resit. spoliat. per Archidiacon. in c. in luteris. cod. ita multo fortius habet obstat talis defectus & exceptio in interdicto retinendæ, quia hic investitura non dat justam possessionem, imo potius justam causam possidendi, ita Everardus consil. 175. secundum. col. 2. num. 50. & quod defectus domini obstat, ibidem col. 3. num. 40. & 50.

70. Possidens quoque sine titulo non est legitimus contradictor Fidalob. verb. *possessio. n. 126.* & presumitur injustus Paris. consil. III. n. 34. consil. 1. Nam dominium & titulus in feudilibus maxime consideratur
71. Paris. consil. 98. n. 16. volum. 2. Actus vero investituræ dicitur possessionis acquisitivus Alexand. consil. 88. quantum. n. 6. vol. 5.
72. Quando tamen aliquid non potest fieri, nisi ob certam causam, tunc illius causæ cognitio requiritur l. cum in. §. in causa. §. si prator. ff. de transact. §. eadem. Insti. quib. ex caus. manumissi. Jas. n. 60. Purpur. in l. 1. de offic. ejus cui mandat. est iurisdic. Alciac. presumpt. reg. 3. presumpt. 9. n. 27. Ceterum tamen de hac causa non poterant cognoscere Comes, ut de propria, sed superior. Ergo per transactionem non modo non exclusus fuit ejus consensus, sed multo magis retentus, & de tali causa collectandi iusta Comes non debet cognoscere sed superior Paris. consil. 25.
73. primo. num. 43. 122. vol. 1. & princeps non intelligitur concedere, nisi servata causæ cognitione Felin. c. quæ ecclesiarum. num. 31. de consue.

76. Possessio tamen particularis non infert possessionem universitatis Paris. consil. III. num. 63. volum. 1. Sed inquit, possessionem tamen collectarum probari descriptione, in ultimo facta, ut tradit Castrensis l. *sermarios. num. 4. C. de testament. mult.* scilicet in præjudicium subditorum, qui collectati sunt, ut ante diximus. Nec Castrensis eo loci quicquam dicit de jure collectandi, vel etiam possessionis, ut falsè & malè eum eò detorquet Actorum Procurator: sed ait presumi pro matricula elimi, ita ut si in eo res reperitur elimata ut mea, presumatur quoque esse mea, donec contrarium probetur: quanquam hoc ipsum disputa-

bile, & à multis similitur, ut obtineat respectu ejus, qui in actum infertur, non vero locum habeat contra tertium, ut supra diximus. Sed ut utrumque de possessione, vel jure collectandi: cuius est argumentum ad ballistam, & falsa allegatio. Ex tamen collectione fructuum (additum item collectarum) probatur possessio vel quasi. Illic confundunt collectas cum fructibus, quorum nullam habent rationem habent, cum sint onera extraordinaria, quæ non obveniunt quotannis, ut pensiones civiles l. si natus. 62. de rei vendic. sed extra ordinem imponuntur, ex causâ necessitatis, & variè, ut pro uniformibus haberi non possint, unde ex solutione collectarum non probatur possessio contra tertium. Deinde poterant recipere de S. ut in ararium Ducum N. inferrent: quare à dissimilibus non vallet argumentum. Et ideo temerè confunditur perceptio fructuum, cum imposicione collectarum, & est fallacia compositionis: nam Dd. nihil de collectis, sed tantum de fructibus agunt, in locis allegatis ut Bartholus l. 2. versic. nota. C. de acquir. posses. l. Turia. de solue. Baldus post Glossam l. 3. C. fin. regundor. Decius consil. 663. in causa. num. 3. Deinde qui tamen collectas percipiat aut fructus, non continuo est in possessione juris collectandi, potest enim alieno nomine percipere, vel ut colonus, vel precario, in premissariatis l. qui jure fam. de acquir. posses. quos omnes constat non possidere: & quamvis in dubio quisque potius suo, quam alieno nomine percipere presumatur, tamen hoc fallit, ubi alius apparet possessor & dominus, ut superior universalis, qui habet presumptionem pro se, & inquisitionem fundatam, in re qualibet territorii, jacente in ejus ditione vel dominio: quare cum presumptio hic sit liquidissima probatio, transfert onus probandi in partem adversam l. si ve possidetis. C. de probationib. & proinde actores probare tenebantur, eas collectas, quarum illa instrumenta mentionem faciunt, impositas fuisse nomine d. Comitum, cum scientia superioris domini & patientia (quam non presumi, sed probandam esse diximus) & in territorii domui N. subjectis: quæ cum omnia desint, deficit fundamentum illius illationis, ut hic non repetam, talia instrumenta contra tertium, præcipue dominum superiorem, idem jux habentem, nihil probare.

Ut autem argumentatus est Adversarius, ita conclusit, ponendo duas conclusiones, quæ cum per se falsa sunt, tum præsertim hac in materia. Nam primo dicit, quod in tamen possessorio judicio sufficiant proba-

78.

79.

80.

bationes quæ semiplenè & præsumptivè concludunt *Barthol. l. 2. §. final. C. ubi in rem act. & l. 1. C. quor. bonor. August. Bero. consil. 9. viso. num. 4. vol. 2. & consil. 43. cum nulla. num. 46. volum. 3.* Sed hic rursus malitiosè confundit cum præsumptione semiplenam probationem, cum aliud sit præsumptivè concludere, aliud semiplenè. Sed ea quæ diversa sunt, distinguenda etiam sunt. Semiplenam igitur probationem, etsi quidam in possessorio sufficere arbitrati sunt *Dec. consil. 663. in causa. num. 1. ex doctrina Bartholi in l. 1. num. 10. C. quor. bonor.* qui tamen hoc non dicit, *& consil. 56. in causa. num. 1. consil. 252. agitur. num. 2.* tamen verior est & communior contraria opinio, scilicet, quod hic plena probatio requiratur, ut in aliis, juxta regulam: Semiplena probatio nulla probatio est, vox unius vox nullius *l. jurisjurandi. C. de testib.* Et ita tenent *Glossa l. 1. verb. filium. C. quor. bonor.* cum quæ communiter ibi transeunt *Dd.* ut dicit *Alexander consil. 139.* dicens, hanc esse communem, à qua non sit recedendum. *circa num. 16. vol. 6.* & accedit *Decius* in lectionibus, quibus magis creditur quam consiliis *in l. 2. num. 2. C. de Carbonian. edict. & c. causam quæ. col. 2. de judic.* & hanc partem veriolem esse confirmat *Molinæus in addit. ad Dec. consil. 56. & 663.* præsertim hoc casu, ubi Domini Rei habent præsumptionem juris pro se universalem, deinde titulum, tertio antiquiorem possessionem.

Præsumptivè probationem concludere etsi sufficit interdum secundum communem, tamen hoc accipiendum juxta terminos probationis, & data paritate terminorum, scilicet cum præsumptio implet locum plenæ probationis, de quo casu *Dd.* loquuntur. Surrogatum enim in vicem probationis, ergo naturam ejus, cui surrogatur, retinere debet: & hæc præsumptio hic ab actoribus erat probanda, & talis, quæ prægnantior esset præsumptione quam pro se domini Rei habent. Præsumptio n. præsumptionem elidit, ponderosior scilicet debiliorem, & hic tantò major ab agentibus ostendi debebat, quod etiam in possessorio, licet quoad ordinationem causæ judicium sit duplex, & utraque pars actoris partibus fungatur, tamen in decisoriis teneatur regula: quod actore non probante, aut non melius reo probante, reus absolvatur.

81. Altera conclusio, quæ superioris est ratio, quod licet de re magna agatur, tamen causa ꝑ possessorii sit modici præjudicii; cum in petitorio retractari possit *Dec. consil. 56. in causa. consil. 252. agitur. num. 2. consil. 663. in causa. num. 2.* dato quod res sit magni

valoris *Barthol. consil. 143. num. 2. volum. 2.* non minus negatur esse vera, & si esset, tamen hoc casu non esset, cum constet hanc causam & per se etiam, quoad possessorium, longè majorem esse, quam si de privati cujusquam dominio vel fundo ageretur: & etiam si posset corrigi in petitorio, tamen esset isto casu gravissimi præjudicii, quia statim impositas collectas, subiecta Principum reorum prohibitione, exigent realiter Actores, & eos irrecuperabili damno & gravamine afficerent, non modo cum summo eorum præjudicio, qui exhaurirentur usque ad ossa, ut duplici onere gravarentur, sed etiam Dominorum Reorum, quorum interest subditos suos vassallos habere locupletes, non inanes, quo tempore necessitatis ab iis debitum subsidium accipere possint, & providere ideò superior potest, ac adeo debet, ne vassallus suis subditis abutatur, eosdemque deteriores vel deglubat, cum domini superioris detrimento; quare & pro suo interesse intervenire potest, & ratione ejus causa ipsius propria putatur *l. 7. §. in propria. ff. quand. appelland. & intra quæ tempor.*

Alteram partem actionis volunt probare per confessionem & positiones Reorum, quia quisque ꝑ confiteri videtur quod in positionibus posuit *Barthol. l. 2. §. quod observari. C. de jurament. propt. calumn. c. cum in positionibus. de jurejurand. in 6. Dec. c. quoniam contra. num. 28. de probation. & consil. 252. num. 1.* Nec ꝑ melior est probatio in mundo, quam propria confessio *c. quoniam per confessionem. de privileg.* Joannes de Amicis *consil. 8. num. 65. & consil. 16. num. 16.* ubi dicit: stari magis confessioni partis principalis, quam mille testibus contrarium deponentibus.

Jam dicit eos in positionibus confiteriurbationes, item probare hoc literas & testes. Sed aliud est turbare aliquem, aliud defendere suum, prohibendo alium, ne jus suum usurpet. Non ꝑ sufficienter probatur possessio probata turbatione; sed probandum, quod turbasset is, qui non possidet, nec jus habet, ut eleganter *Parisus consil. 112. si originem. num. 10. volum. 1.* Itaque quod addit: turbare ꝑ dicitur, qui se judicio (sive juri) opponit per *Lapum allegat. 65. & seq. & 72.* nihil huc facit: sumitur enim ibi verbumurbationis latissime. *Barthol. in l. si prius. de oper. nov. nunciat. & negandum est, dictos Comites possidere Bald. l. 1. in secunda opposit. C. uti possidet. Barthol. l. 1. §. hujus. eod. tit. Decis. Neapol. 394. Paul. Paris. consil. 126. nullitas. num. 8. & 9. lib. 4.* unde ipsi potius turbant Dñm. Reos: nam qui non potest

potest re liberè frui dicitur turbari *l. vim fa-
cit. de vi armat.* idèò quando vassalli non pos-
sunt liberè uti jurisdictione sibi concessa,
dicuntur turbari *Curt. Jun. consil. 2. circa
num. 2.*

In exceptione tantum arripit Actor,
quæ putat convelli aut carpi posse, reliqua
tacet, ut aliàs semper: sed Reiperetunt in-
tegram suam Exceptionem, & accipiunt
pro confesso, quod ne verbo convincere
potest exceptionis rationem: contra præta-
cta transactiones.

86. Sed quod t subditis in causa domini
non possit prohiberi testimonium dicere.
Joannem Cephalum *consil. 75. cum illustri-
simus. num. 47. 48.* allegant adversarii, &
quod subditus pro suo Conitessit testis ido-
neus Speculatorem *tit. de stat. mon. §. 1. ver-
fic. 12.* Verum Speculator ibi nihil dicit.
Joannes quoque Andr. & Imola *in c. in lute-
ris. de testib.* non dicunt, quod plenam fi-
dem faciant, sed quod admittantur in testes.
Et tamen addit Imola *num. 3.* nisi aliud ex
circumstantiis appareat, & maxime quan-
do non subest præsumptio, quod Comes
inferat violentiam testi, nisi testificetur suo
modo *Aretin. in d. c. in luteis. Ruin. consil. 92.
in hac causa. num. 4. volum. 4. Alexand. consil.
88. quoniam. num. 10. volum. 5.* Deinde addit
quidem rationem Actor, quia alias seque-
retur absurdum, Dñn. Principales propter
causæ periculum expectare debere, cum
alios testes habere non possint, *Hyp. de Mar-
sit. singul. §. Aufred. de re probat. c. 1. §. 1. verfic. do-
mestici. Montan. tr. fin. regund. c. 58. num. 4.*
Sed sciendum hoc casu est, quod hoc pro-
cedere potest in actibus qui communiter
geruntur, aliis exclusis, non autem debet
obtinere in actibus, qui attentio communi
concurfu palam se exhibent, ita quod de eo
verisimiliter possint & alii haberi, licet non
habeantur acti: nam tunc tales testes ad
plenam fidem non recipiuntur, aliàs sem-
per talibus testibus producentes uteren-
tur, & dicerent se alios habere non posse,
Aufred. decis. 4. verfic. sed ubi actus. Specula-
tor §. 1. *num. 22.* ubi duo requirit, scilicet ut
in defectu aliorum, & pro universitate ad-
mittatur, aliàs verò non pro, sed contra uni-
versitatem. Deinde non sumus hic in sim-
plicitate subditis, & qui nulla alia quam sub-
jectionis ratione sunt conjuncti, de quibus
Dd. *præallegat. loci* loquuntur, sed in offi-
cialibus, qui t sunt conjuncti Comitibus,
propter expensas & salaria, qui multo mi-
nus idonei *Aufred. præallegat. loc. per not.
Zabarell. in l. nisi jurante. de offic. delegat.* hi
non sunt subditi tantum, sed & mercenarii,
accipientes salarium, qui omnino repel-

luntur à testimonii dictione pro eo, cui fer-
viunt *Speculat. §. 1. num. 12. 13. Roman. consil.
420. in proposita. num. 1. §. 3.* & de tali mini-
stro, qui non habet salarium à domino, ut
testis esse possit, loquitur disertè Hyppoly-
tus *d. singulari §.* ostendens, contrarium esse
in eo, qui salarium accipit, quod est de mien-
te Speculatoris *de test. §. 1. num. 13. verfic. stri-
ctè accipitur pro eo qui salarium accipit
Roman. d. consil. 420. num. 1. §. 3.* quia negari
non potest, eos habere affectionem ad su-
um dominum: nam communiter habere
consueverunt, idèò præsumere debemus,
& idèò non sunt omni exceptione majores:
& ista exceptio potest opponi ut dicit
Cappolla, in genere testibus universitatis,
*tract. de servis. rustic. pradior. cap. 9. de jure
pascend. num. 11.* & hanc partem, recitatis a-
liis opinionibus, veriore dicit, & in practi-
ca servandam Montanus *cap. 58. num. 12. 13.
14.* ut non modo pro contraria parte non
faciat, sed contra eam, quæ illum tamen al-
legat *num. 4.* ubi recitat solum aliorum opi-
niones, omittit verò decisionem, in qua,
postea acquiescit: Quanto autem magis il-
lud verum in officialibus, salarium habenti-
bus, qui omnino sunt suspecti, velut caput
ipsum, ut rectè Cravetta *præallegat. loc.*

Deinde allegant Adversarii familia-
res t & domesticos Episcoporum & Comi-
tum. Pro Episcopis dicunt est sanctitas ver-
bi & professionis, ac proinde etiam pro eo-
rum domesticis: regulariter enim plus fi-
dei merentur religiosi, quam laici *gloss. in c.
monachus. verb. exterminari. 70. distinct. 1.
Montan. fin. regundor. cap. 57. num. 7.* Deinde fa-
cilius admittuntur Ecclesiasticæ personæ,
quia res universitatis vel superiorum po-
liticorum minus ad eos pertinent *cas. tit. Ne
cleric. secular. negoc.* & minus efficiuntur mo-
do quia minus juris in talibus habent, & jus
quod habent ad hæredem non transmit-
tunt *c. in presenti. de offic. ordinari. in 6. & hanc
rationem ponunt Cappolla de servis. rustic.
pradior. c. 9. de servis. juris pascend. num. 1.
Montanus tr. fin. regundor. c. 5. num. 2.*

Esti autem absolute inter personas
Ecclesiasticas & Laicas, quoad testimonium
in causa universitatis dicendum, non faciat
Cappolla *præallegat. loc.* tamen fateatur, Ec-
clesiasticis magis credi, & eos facilius ad-
mitti, ob rationes prædictas: & apertius
discrimen inter tales faciunt Antonius de
Butr. Zabarella & alii *in c. cum in iuribus. de te-
stib.* & idem Cappolla testatur: quare non
debent Comites hæc confundere. Familia-
ris verò si honestæ personæ sunt, facere fi-
dem, docent Baldus *l. 2. c. de testib.* Alberi-
cus *tract. de testib.* Portius & Blancus §. *pas-
ser. in*

89. *ter. Instit. de testament.* scilicet in testamento, ubi non reprobatur domesticum testimonium, de qua re hic non agimus, & est communis teste Crotto tract. de testib. parte 4. num. 22. præsertim cum habeant verosimiliter majorem notitiam negotii, de quo agitur, quam alii, ut idem ibi num. 24. Talis autem verisimilitudo hic nulla. Ergo agit de rebus domesticis, ut in *l. consensu. §. super plagis. C. de repud.* At non sumus hic in tali materia, sed de re publica, & quæ publicè videri solet. Ergo datà in contrarium terminorum paritate, non per domesticos sed publicos testes debet probari.

90. Deinde testes digniores præferuntur etiam pauciores *Gozad. consil. 13. num. 59.* Ad sunt autem sex testes nobiles: pro quibus magis præsumitur *gloss. c. illud. 40. dist. 1. Jas. l. si pecuniam. §. sed si accepit. in fin. de cond. ob caus. poss. Joan. Andr. ubi Angel. & plus creditur testibus nobilibus, quam pluribus civibus aut rusticis Bald. l. testium. in fin. C. de testib. Calcan. consil. 9. Ruin. consil. 158. visis. num. 26. lib. 5. Tiraquell. de nobilit. cap. 20. num. 33. Craver. consil. 6. plura. num. 28. Sed contra tener Baldus consil. 120. verba. num. 1. volum. 1. ubi dicit, quanto sunt simpliciores testes & rustici, tanto sunt credibiliores, quia non deponunt nisi de possessionis facto, tanquam oculis suis astante.*

92. Quod etiam attinet ad testem N. illi non credendum, quia in versatur in simili causa, & habet, vel habuit, vel habiturus est *Everard. consil. 14. venerabilis. col. 2. versic. secundo declara. & sic ejus depositioni non est standum per not. l. quoniam liberi. C. de testib. c. personas. eodem tit. postea quoque habentes similes lites non sunt idonei, ratione affectionis gloss. c. Raynutius. verb. cum sint ejus socii. de offic. delegat. per not. in c. personas. de testib. c. causam. de judic. Imol. consil. 102. in causa. num. 9. Montan. fin. regund. c. 58. num. 13. Rom. singul. 360. visis. volo probare. num. 2. cum ibi allegat. & deponit in propriam exonerationem: ergo non probat *Everard. consil. 72. verius. num. 1. Paris. consil. 15. num. 29. vol. 3.* Sed, inquit Adversarius, nemo præsumitur immemor salutis æternæ. Sed non ideo minus licet contra testium personas & dicta excipere, quia possunt errore, ignorantia, trepidatione aliter, quam res est, dicere, etiam si nolunt pejerare. Deinde præsumptio generalis tollitur per specialem. *Panorm. ten. c. de cetero. num. 2. de testib.* Ipsi produxerunt testes, nedum vassallos, sed & Consiliarios: quid interest inter Consiliarios & alios officiales, æque ob-*

95. strictos? Non debet autem in alio culpa-

ri, in quo ipse culpandus venit *l. 2. §. idem. aut. Ne quid in loc. public. c. pro illorum. de prebend. c. cum ecclesiasticis. de except. text. l. in arenam. ad fin. C. de inoffic. testament. Alexand. in terminis. consil. 78. lib. 2. Craver. consil. 123. num. 9. Verisimilia deponunt, adjuvantur ab aliis, deponunt de iis, quibus Consiliarii tantum solent adhiberi, ut in recipiendis honorariis, in quibus probant, ut domestici, in his quæ coram ipsis fieri solent *l. consensu. §. super plagis. C. de repud.**

Testis alter per verbum Videtur probat *Everard. consil. 188. venerabilis. Angel. Castrens. l. 1. de just. & jur. Barthol. l. 1. de vent. inspic. Castrens. consil. 280. viso processu.* Sed ibi loquitur Bartholus de iis, quæ tantum sunt intellectus, in quibus sufficit sic deponi. Salvat, quod testis primus deponens de sua credulitate non sit audiendus *Barthol. l. 2. §. item Labeo. num. 5. de aq. plur. Alexand. consil. 15. num. 5. vol. 1. Emil. consil. 136. num. 8. dicit communem Villalob. verb. testis. num. 97. Vivius verb. testis deponens. num. 1. Depo-* hens se aliter non scire, deponit de scientia non credulitate. Imò testis qui dicit se credere, nisi afferat rationem scientiæ per sensum corporeum nihil probat *Bald. l. si ve possidetis. num. 6. C. de probat. ita etiam dicens se scire, quia certus sit l. qui hereditatem. de acquir. heredit. nam dicere se scire absque redditione idonea rationis per sensum corporeum, est dicere sine ratione, & nihil probat, quia nihil ultra dictum habetur *Bald. l. solam. num. 2. C. de testib. sic deponens de judicio suo non probat Emil. consil. 128. num. 14. Paris. consil. 152. num. 15. vol. 4. verb. de suo videri. ibidem. num. 21. consil. 104. num. 37. 38. volum. 1. consil. 67. num. 66. vol. 3.**

Fallit autem hoc in materia quæ difficulter certo cognosci potest, (in tali non sumus) ut quod aliquis fecit ad defensionem *Barthol. consil. Raynutius. Alex. consil. 76. num. 5. lib. 1.*

Sed testimonium credulitatis, cum justa causa scientiæ, (quæ hic nulla) probat *Alex. consil. 109. visis. num. 7. lib. 1. Hypp. singul. 19. & rubric. de probat. num. 13. 14.*

Verum illud obrinet in iis, quæ non possunt sciri de veritate, ut declarat Bartholus d. §. item Labeo, quanquam nec tunc quidem allegatio scientiæ rem probat, nisi sit juncta sensui, & munita ratione seu præsumptione *Bald. num. 24. in l. testium. C. de probat.* Idem est in materia rectitudinaliter non agnoscibili *Gozad. consil. 13. num. 37. & 51. tunc enim testes non probant de credulitate vel scientia deponentes, nisi addant rationem concludentem sensum corporeum Gozad. consil. 94. num. 33. & non interrogatus,*

rogatus, nisi rationem & scientiam causam per sensum corporeum reddat ei non creditur Villalobus verb. testis. num. 99. communem dicens & Curt. Jun. consil. 50. num. 1. Vivius. verb. testis deponens in his qua percipiuntur per sensum Paris. consil. 107. num. 61. 67. volum. 1.

98. Secus tamen autem est in probandis iuribus incorporalibus, ut est dominium, possessio &c. quae tantum intellectu comprehenduntur, nec sunt objectum sensus, sed intellectus, & tantum verificantur per discursum rationis, sumptum ex actibus objectis, sensu tamen corporeo, unde in his nisi testis dicat se scire ex actu aliquo sensus, ut quia vidit emere, possidere &c. nihil probat Barthol. l. solam. num. 3. q. 4. de testib. & ibi optime Baldus num. 1. ac Dd. in c. cum causam. 1. num. 12. & 13. ex de testib. & in l. data. num. 28. C. de his qui accusare, dicens, quod in his etiam non interrogatus testis debeat rationes reddere, consistentes de facto, non in iure: ad idem Everard. consil. 136. praefatissime col. 5. per communem doctrinam Imol. Joan. And. Panor. in c. cum causam. ubi gloss. de testib. & in terminis, quod testis, qui debeat probare possessionem, non probet deponendo per opinionem, sed solummodo quando deponit per visum, aut nisi opinionem subiungat rationem de visu, firmat Baldus in l. ultim. num. 34. C. de edict. divi Marci. tollend. per l. i. in princ. de vent. insti. &c. & in c. cum causam. 1. num. 12. de testib. multo magis rogatus tamen de causa scientiae, nec reddens idoneam rationem, non probat Amyl. consil. 4. num. 15. Paris. consil. 133. num. 18. volum. 4. id enim ratione dicti ferre ostendunt Amyl. consil. 128. num. 19. & ratio tamen debet congruere cum dicto Paris. consil. 107. num. 68. volum. 1. alioqui nuda eius opinio vel testatio non est testimonium, sed iudicium rationis mentalis: ad tamen testem autem non pertinet iudicare, sed sentire, ut loquitur ibi Baldus, & quod tamen testis, si super possessione rogatur, non probet, si dicat, se scire, quia deponit super intelligibili, quod percipi debet per sensum exteriorem, ut supra ostendimus ex Andr. Barb. ad Bald. rubric. de controvers. in vest. num. 7. verb. cum de iure. vers. addet testis deducit. & idem esse in materia collectarum, quod testis non probet per generale verbum: scire, nisi reddat causam scientiae per visum corporeum Alexand. consil. 65. & visio. num. 22. volum. 2.

Quod addit Procurator, testem sufficientem reddere rationem dicti sui, ex eo, quod arbitretur Duces N. scivisse, quia publice non occulte collecta die & transactio

fuerit imposita, & ideo probet adiciendo concludentem rationem dicti sui Barthol. l. qui tamen. §. si arbitret. de arbit. nihil nobis obstat: nam deciditur ibi contrarium potius, quia dicit Bartholus, testem non probare per verbum: novi, aut intellectum, nisi unum sensu corporeo, & quia addit: videtur mihi, quia vidi illum jam 10. annis possidere: & idem voluit Baldus & reliqui d. l. testem. Cyn. Bald. Salic. l. testamentum. C. de testib. Bald. l. conventiculum. C. de episcopo. & clericis. Joann. Andr. ad Specul. de teste. §. 1. verb. item quod deposuit. Ant. But. c. quoties. de testib. Alexand. d. consil. 73. Crot. de testib. pars. 7. num. 124. versic. 1. falsis.

Deinde ratio quoque non est concludens, nam tamen non est ratio de sensu corporeo, sed de descriptione intellectus, quod ad iudicem pertinet, non testem Bart. d. §. si arbitret. Baldus l. testium. num. 23. ubi dicit: quod si dicat testis, non nisi publice dicitur, hic sufficere, propterea quod praesumatur audivisse ipsum, quod publice dicitur: sed quod per hoc testis probet actum aliquem, praesertim autem in alieno, scire, quia publice aliquid factum dici nequit, hoc enim est intellectus & ratiocinationis, non sensus corporei, neque concludit necessarii, quia facta etiam prudentissimos fallunt l. 2. de iur. & fact. ignor. & quod publice fit, non sequitur omnes, praesertim extra civitatem, scire oportere. Nam tamen audiens extra civitatem, non praesumitur scire quod fit vel dicitur publice in civitate Barthol. l. in potest. num. 17. 18. de acquirend. heredit. & si dicatur, quod vicinus praesumatur scire facta vicini, responderetur quod hoc obineat in vicinis ejusdem civitatis, ubi domus sunt contiguae, secus in vicinis respectu provinciarum, quia existens tamen in una provincia vel civitate non praesumitur scire quod fit in alia, nisi probetur in illa vicinia de tali facto publicam famam fuisse, ut recte ibidem Bartholus num. 18. Eiusmodi famam cum his testis non modo non probet, sed ne quidem alleget, facile apparet ejus conjecturam non modo pro veritate a lege non haberi id quod requiritur ut faciat idem Bald. c. 1. §. conventiculum. num. 8. de pac. iur. firmi. per L. Lucius. de condit. & demonst. sed omnino contra testis praesumptionem esse, & consequenter nihil probare, sed standum potius regulis: quod clam tamen videatur factum, quod fit non requisito superiore, de cuius praedictio agitur, & qui contradicere potest de iure vel de facto letam possidere ubi 7as. num. 8. & 7. de acquirend. possessio. l. prohibitorum. §. clam. quod vi aut clam. Opiz. in repet. l. si quis arbitratu. num. 56. de verbis obligat. Nam rep. l. post

1. post contractum. num. 161. de donation. & quod possessio clandestina respectu agentis nihil operetur, vel juris inducat *Paris. consil. iii. num. 36. volum. 1.* nec possessio decem annorum facit cessare clandestinitatem, ubi est mente, neque pars animo defecit possidere *Paris. consil. 112. num. 75. 76. 77. volum. 1.*

107. Potuit quidem ibi publicè fieri, non tamen ideo verisimile est pervenisse ad notitiam Ducum alibi existentium, & occupatorum diversis negotiis, quod etiam in facto proprio ignorantia præsumitur, nedum in alieno, & publicè collectæ indici dicuntur, wenn man Landtage darüber helt/vocatis & conjunctis omnibus, quorum interest *Jacob. de Sayssell. in tract. de jure apocba. num. 38. cum ibi allegat.*

108. Objicitur: Testis t deponens super notorio facti permanentis, sine alia ratione probat *Socin. regul. 518. fallent. 1.* Respondeo autem, tale factum hic non est: Deinde & regula allegata nusquam est, nisi voluit allegare regul. 402. ubi Socinus planè contrarium dicit, nempe num. 1. quod testis de his, quæ tantum percipiuntur intellectu, ut sunt jura incorporea, tantum prober per causam sensus corporei: ac num. 5. quod testis dicens se scire, absque alia causa sensus, nihil prober, dato quod non sit super causa scientiæ interrogatus, quia scire potest referri non modo ad veritatem sensus corporei, sed ad vehementem opinionem, quæ non probat vel etiam testi adversatur, nisi consona sit veritati *gloss. final. l. si quis extraneus. §. sciendum. de acquir. hered. ubi Bald. Hyppolit. rubric. de probat. num. 187. 256. 257.*

109. Possessio t et si probata esset tamen ut pro sit debet carere omni vitio *Paris. consil. 117. num. 35. vol. 1. & consil. 95. num. 18. volum. 4.*

110. Et si t quoque haberent investituram, non tamen probassent possessionem, quæ possessio ab aliis occupata non transfertur per investituram *consil. 157. num. 162. volum. 1.*

111. Non t probarunt etiam se possedisse tempore litis contestatæ, quod rectè Parisius exigit in possessorio Retinendæ *consil. 13. num. 81. vol. 1. & 112. num. 70. vol. 1.*

112. Quin debet t possidere bona fide, qui in hac re vult obtinere *Paris. consil. 112. si originem. num. 67. volum. 1. consil. 95. num. 19. vol. 4. & debet habere causam coloratam ibidem num. 21.*

114. Mala fides autem in incorporalibus præsumitur, si bona fides non fuerit probata: De t una enim specie non infertur ad alteram *Panormitan. c. quod translationem. num. 5. de offic. legat.*

Sed dicat hic, & definiat qualis requi-

ratur veritas? Ea t procul dubio, quæ in testimonio dicitur, & quæ percipitur sensu corporeo; nam sensus non decipitur circa proprium objectum ut dicit Baldus in *l. solam. num. 1. C. de testib.* non autem quæ consistit in opinione, quamvis indubitata, quia opinio t fallit & fallitur, & vim facit veritati, ut colligitur ex dictis Baldi *d. l. solam. l. testium. d. c. cum causam. per totum. & l. ult. C. de edict. divi Hadrian. collend. Socin. pulchrè d. regul. 402. num. 5. & optimè Alexander consil. 91. in causa. num. 4. volum. 6. ubi dicit, quod veritas habeatur ex his, quæ visu percipiuntur, non autem per relationem testis, maximè deponentis de credulitate, nam qui de credulitate deponit, non dicitur verus testis, quia non deponit de veritate, sed de credulitate.*

Singularitas t verò objecta inde refutari videtur, quia sufficiat quod concordent in substantialibus, quæ faciunt ad finem causæ, licet in aliis differrent *Bald. l. 1. C. de testib. Caccialup. l. admonendi. num. 112. de jurejur. & quando agitur non de uno facto specifico, sed jure universali, quod comprehendit sub se plura individua, ut est jus decimandi, collectandi, quod non sit inconveniens probari per testes singulares: vel si concordant in principali, Paris. consil. 50. num. 14. Conf. 84. num. 35. volum. 3. consil. 152. num. 17. volum. 4. Grat. consil. 136. num. 21. vol. 1. vel quando tendunt ad unum finem l. qui sententiam. ubi Oldrad. C. de sentent. Barbat. consil. 25. Curt. tractat. de testib. cap. 12. Jas. l. 2. col. penult. C. de bonor. poss. secund. tabul. & consil. 42. vol. 1. consil. 61. eod. quod sufficiat t esse concordantes in facto principali, licet discordarent in circumstantiis *gloss. c. dudum verb. substantia. de conversat. conjug. & c. cum Ecclesia Sutrina. de causa possession. & proprietat. Joann. Andr. c. nihil obstat. de verbor. significat. Alexand. consil. 24. in fin. lib. 2. consil. 156. lib. 5. Craver. consil. 267. dominicus. num. 5. & 6.**

Sed hæc omnia nihil ad rhombum, quia tempus est fundamentum hujus articuli & probationis, cum non possit videri possedisse, qui non longo tempore possedit, & possit quis uno die possedisse. Qui igitur se fundat in tempore (ut hic articulus) fundamentum hoc debet probare. Nam t quando aliquid formaliter probandum, non sufficit quod effectu concordent testes, *Jas. l. bonorum. num. 18. C. de bonor. poss. constat. tabul. sed t omnes qualitates quæ subiectum alterare possint, ut tempus, probandæ sunt, alioqui minima in iis testium discrepantia habet imaginem contrarietatis, per Baldum num. 37. 38. l. de quibus. de legib. refert*

refert Jason d. l. bonorum. num. 17. C. de bonor.
 20. possessor. secund. tab. & nisi t de eodem tempore
 possessionis probent testes, sunt singula-
 res, nec probant Bald. d. l. ult. C. de edict. divi
 Hadrian.

Quare quod ad probandam posses-
 sionem testes singulares sufficiant, eodem
 21. modo est intelligendum, quando t scilicet
 de eodem tempore deponunt, ut unus
 quod 30. annis, alter quod decem jam pro-
 ximis possederit, nam probatur sic decen-
 nalis possessio, quia conveniunt in tempore
*Paris. consil. 107. Philipp. Port. conclus. 34. Crot.
 de testib. 7. part. num. 139. & 140. Campegius
 eod. tract. regul. 340. August. Bero. consil. 9. vi-
 so. num. 10.*

Nonus testis non dicitur gesehen, sondern
 habe nicht anders gehört noch erfahren. Quod
 22. verò testis t de auditu probet in iudicio nec-
 ri possessorii firmare conatur Adversæ par-
 tis Procurator per decem. Rot. Roman. 12. 13. 16.
*in notis. August. Bero. consil. 43. cum non nulli
 volum. 3. sed nulla decisio Rotæ hoc probat
 multo minus Berous. Decret. 10. in antiquis,
 sub rubric. de testib. ponitur tantum genera-
 liter: Nota quod in possessione sufficit tes-
 timonium de auditu, à parte quæ tenet &
 possidet rem spoliatam, de qua agitur per
 not. c. licet. 2. de testib. fac. c. cum sit. de concess.
 prebend. Jam dicta intelligenda secundum
 ea quæ allegantur. d. c. licet. nihil probat,
 23. sed admittit testes de auditu in casu singu-
 lari, videlicet probanda antiqua consan-
 guinitate, nec tamen tunc aliter vult eos si-
 dem facere, nisi iurati deponant, se vidisse
 personas se pro consanguineis habuisse & tra-
 ctasse. d. ante m. c. cum sit. nihil facit: quia nul-
 lum est in titulo de concess. prebend. sed c. cum
 nostris. ubi tantum dicitur: possessionem ha-
 bere plurimum facti, & non valere literas
 impetratas super beneficio, tacita alicuius
 colorata de facto possessione.*

Cur autem testimonium de auditu
 admittatur in probanda consanguinitate,
 ratio est, quod non æquè præjudicialis sit a-
 liis: non autem fidem facit in probando
 dominio vel alio jure, eò quod alii sit præ-
 judicialis. Et quod etiam tunc probet, nisi
 multis concurrentibus, per plura ostendit
 Cravetta de temp. antiq. part. 1. §. 156. num. 7.
 24. §. 9. 10. cum seq. In antiquis quidem testi-
 monium de auditu etiam auditu audientium
 probat c. licet. de testam. Alexand. consil. 187.
 lib. 2. Arctin. consil. 37. sequenda in 2. ambio. Ro-
 cin. consil. 205. lib. 2. Jas. consil. 128. lib. 1. consil.
 15. lib. 3. consil. 166. lib. 4. Hic verò non de-
 posuerunt de facto antiquo. Sed nec verum
 est testimonio auditus hic credi in his factis
 antiquis, præsertim quando agitur de gravi

præjudicio, ut hic Cravetta de antiq. temp.
 parte 1. §. 250. de fama. num. 3. cum sequent.
 Felin. in c. præterea. in princip. de testib.

Regeritur, quod non t vitietur dictum
 125. testis, si dicat se scire id quod deponit, non
 per certam scientiam, sed per auditum & fa-
 mam Dom. c. de capitulis. dist. 11. §. Anton. de
 But. c. unic. de sentent. & c. fin. de jurament. & a-
 lumna. ex Hyppolito rubric. de probat. num.
 189.

Sed Hyppolitus ibi nihil dicit, sed
 num. 55. hoc potius, quod testimonium de
 auditu admittatur in antiquis. Loquitur
 autem in factis antiquis, item iis quæ non
 possunt per sensum corporum compre-
 hendi, sed testimonium regitur tantum in-
 tellectu ut consanguinitas & familia.

Dicta t verò testimonium non calumnian-
 126. da, sed commode interpretanda Bald. c. per-
 sonas. de testib. Angel. l. ex militari. de test. mi-
 lit. Curs. de testib. conclus. 60. imò iudex re-
 pellere debet advocatos hoc facientes Alex.
 consil. 109. visis. num. 12. volum. 1. Specular. de
 test. §. Jam de interrogat. in fin. Joann. de Anan.
 in c. de castro. de homicid. Alexand. consil. 93. in
 fin. volum. 1.

Instat iterum Adversarius: Ignoran-
 127. tia t non potest allegari in notorie se offe-
 rentibus Paris. consil. 23. num. 219. lib. 1. Sed ob-
 tinet hoc in iis, quæ revera notoria sunt, ei
 præsertim cuius interest, licet ignorantiam
 prætendat, ut in casu à Parisio adducto, in
 nuptiis nimirum Ducum, publicè in vicini-
 128. tia celebratis, quas t vicinus princeps vel
 nobilis non præsumebatur ignorare: maxi-
 me qui literis seu scripturis, & in vestigiis
 & appellationibus scientiam declarasset.
 Non procedit autem hoc in aliis factis, quæ
 sic in oculos non incurrunt, ut ejusmodi
 nuptiarum nomenclaturam à reliquis distinguit
 Salicetus l. ea quidem. num. 73. C. de accusa-
 tion. Certè si Duces N. ut vicini scire pover-
 rint, scire præsumuntur c. quanto. c. quosdam.
 de presump. Bartbol. & Dd. l. is possit. de ac-
 quir. heredit. Anthon. consil. 196. Paris. 4. con-
 sil. 23. num. 218. siquidem probata esset vicini-
 tia facta Bartbol. d. l. is possit. num. 17. de ac-
 quir. heredit. Sed hic illud obstat, quod in-
 telligatur vicinus, qui non multum distat à
 civitate Maran. num. 30. & scire præsumit-
 30. tur, quando modico intervallo distat, quia
 modica distantia non curatur Maran. num.
 30. Deinde propter multipliciter negotio-
 rum Principum, etiam in facto proprio,
 præsumitur eorum ignorantia Maran. l. 1.
 in princip. num. 291. de acquir. her. Bartbol.
 l. quod iussit. de re jud. & in auben. sed
 cum testamento. C. ad l. Falen. Bald. l. 2. quæst.
 6. C. de re fund. vendit. item quando tradant
 de da-

de damno vitando *Marant. num. 292.* Accedit, quod brocardicum istud sit intelligendum de iis actibus, qui verisimiliter sciri solent per vicinos, ut quando sumus in actibus successivis; secus in momentaneis, quæ non præsumitur scire vicinus: ut & in actibus qui geri solent in occulto (ut hic) *Marant. num. 299.*

Nec facessit negotium, quod Duces
129. habuerunt in vicinia suos officiales, quos satis videtur scivisse *Bartbol. l. 1. §. deniq. de aqua plu. arcend. & l. si publicanus. §. final. de pact. Card. Imol. Panormitan. c. cum contingat. de for. compet. Aretin. consil. 154. Alexand. consil. 6. lib. 1. Balb. de præscript. part. 2. §. part. princip. q. 3. num. 8. Alexand. d. consil. 6. lib. 1.* Nam Alexander loquitur ibi, ut &
130. Balb. præallegat. loc. de præscriptione pedagiorum, quæ colliguntur illo loco, ubi est Imperator, vel habet suum iudicium, ut ignorare non possit, & si cui jura Cæsaris & curia in illo loco sunt commissa, ut ille potestatem habeat jus pedagii usurpare. Cæterum hic Duces N. illis locis, ubi Comites collectarunt, nullum habuerunt iudicem: ergo non valet argumentum.

Instat ulterius Procurator, cum fuerint collectæ notoriæ, præsumuntur verisimiliter ad omnium notitiam, præsertim quorum interfuit, pervenisse *Bald. l. cum fratre. C. ad Syllan. & in rubric. C. de probat. Innocent. inc. fient. de cohabit. cleric. & mul. Bero. consil. 190. nulla. num. 4. volum. 3.*

131. Verum quod ita se conspectui hominum exhibet, ut absque tergiversatione velari non possit, hanc admittit dispositionem *c. ult. c. nostra. ubi gloss. verb. nunc. cum c. seq. de cohabit. cleric.* Hic autem ex falso præsupposito falsum infertur: probandum est fuisse notorium, cum hoc negetur, etsi fuisset in illo loco, non tamen sequitur in vicino, nisi ibi probetur communis fama fuisse *Bartbol. d. l. is potest.* Notorium quidem aliquibus dicitur, quod fit à Principe vel coram eo *Bald. l. omnium. C. de testament. Abb. c. in lueris. de restit. spoliat. Bero. consil. 147. visis. num. 11. volum. 3.* Sed hoc loco verius notorium est firmissima & indubitata certitudo rei, de qua quæritur, indubiam faciens fidem; item quod se exhibet vulgo, quod negari vel impugnari non potest *Bald. l. ea quidem. 7. num. 18. C. de accusat. & in script. & quod notorium uniformiter se exhibet Bald. ibi num. 34.* Quod verò attinet ad *d. l. omnium. C. de testament.* & Baldi assertionem loquitur textus in summo Principe, & quod fit coram eo solenniter *d. l. omnium.* & addit Baldus *num. 1.* quod notorium dicitur factum coram Principe, dummodo possit

probari per duos testes, qui debent reddere duplicem rationem: scilicet actus cui interfuerunt, & notorietatis: nisi enim probetur substantia & veritas, non potest probari ejus qualitas seu notorietas. Panormitanus nihil dicit adducto loco. Nam multa dicuntur notoria quæ non sunt, ut dicit 132. textus, & idè quando negatur tale, esset probandum *gloss. c. consuluit. 14. ubi Dd. de appellat. Baldus d. l. ea quidem. num. 44. ubi dicit, esse notorium de quo constat omnibus: sed si negetur ab altera parte, esse probandum.*

Deinde notorium locale seu uno in loco, non est notorium alibi *Bald. l. ea quidem. num. 17. C. de accus.* Quare ubi constat de notorietate in aliquo loco, non nocet testes nihil deponere de scientia hujus vel illius, cum in notoriis non requiratur alia 133. certioratio *Castrens. Alexan. l. sed et si pupillus. §. 1. de instit. Dd. c. 1. de postulat. prelat. c. in tua. extr. qui matrim. accusat. Bero. consil. 171. circa. num. 4. vol. 1.*

Pergit Adversarius: Consuetudo tamen 134. immemorialis satis est probata, quia testes dicunt se non recordari contrarium *l. si arbit. de probatio. Roch. c. final. num. 368. de consuet.* Sed contrarium est verum: nam alia probatio requiritur, si memoria in contrarium, tam vetus quam nova, quæ potest etiam instrumentis probari. In antiquis 135. enim nulla melior probatio quam per documenta, & libros antiquos, quò recurrendum est, tanquam ad stipites veritatis, qui in æternum permanent *Cravett. consil. 54. num. 15. Cassan. consil. 15. Felin. c. cum causam. num. 6. de probatio. Paris. consil. 104. num. 46. volum. 1. Mont. fin. regund. c. 66. num. 5. 6. Doceat primò hoc antiquum esse. Nam antiquum dicitur, quod excedit metam centum annorum Alexand. consil. 6. viso. num. 12. volum. 1.*

Scripturæ tamen ergo cum testibus conjungenda 136. *l. 3. §. ejusdem. de testib. Bald. c. cum causam. de probat. & rubric. de controvers. invest. Curt. de testib. conclus. 12.*

Hinc autem non efficitur, quod Adversarius vult, Scripturæ & probationes, etiam imperfectas, jungi hoc casu debere. Nam quando testes sunt singulares vel deponunt de diversis actibus aut diversis eorum qualitatibus, puta loco tempore &c. conjunguntur quidem in antiquis 137. *Paris. consil. 57. num. 17. & 36. vol. 1. ut & in delictis quæ secretè fiunt, ut prodicionis, conspirationis, item iis quæ non cadunt in sensum corporeum Anton. c. veniens. 1. de testib. in fin. Alexand. consil. 24. animadversis. in fin. vol. 2. Mont. fin. regundor. c. 53. num. 5. 6. ut & in tali materia, in qua non est facilis probatio*

batio *Alexand. ib. num. 45. 49. cum sequent.* quemadmodum & in materia defendendæ innocentia, & ad absolvendum in criminibus reum : quo in genere etiam testes non integri & idonei admittuntur & junguntur ut probat idem *num. 45.* Horum tamen neutrum in nostro casu locum habet. Et quod officialium Scripturis hoc casu non sit credendum, supra ostensum est.

138. Possessio t̄ etiam præsumitur continuata de authore in successorem *Bartbol. l. Pomponius. §. final. de acquir. possessio. Angel. §. diutina. Instit. de usucap. Ant. Natta consil. 439. num. 9. Abb. c. accedentibus. de privileg.* Sed doceant prius Adversarii, se eam antea habuisse. Nam amissio t̄ possessionis est accidens, cujus mutatio non præsumitur *c. semel malus. de reg. jur. in 6. c. si forte. de electio. cod. lib. c. final. de prescript. Natta consil. 235. num. 19.* Deinde si maximè habuissent, isto tamen casu multipliciter fuit interrupta, & si qua fuit, tantum naturalis & facti fuit, quæ non sufficit ad jus inducendum.

140. Objicit porro : Non t̄ opus esse, conventu provinciali cum populo alioqui notificari possit collectarum impositio. *Bartbol. l. 2. C. de indict. lib. 10. Bertachinus de gabell. in pralud. num. 12. ubi addit, quod forma posita in d. l. 2. hodiè non servetur. Verum illa l. 2. nihil dicit de conventibus huiusmodi, ideò hæc forma usitata non sublata :* præsertim cum juris sit, ut quod t̄ omnes tangit ab omnibus probetur *l. ult. ff. commun. prad. c. quod omnes. de R. J. in 6.* & in omni impendio universitatis omnes de universitate sint ad certum locum citandi, ut communi consensu peragatur, & in collectis imponendis hoc servandum *Jacob. Angelus de jur. collect. num. 38. & Rebuffus d. l. 2. ac alii ostendunt, minimum opus esse in his actionibus perconcentrationibus ad populum factis : & quamvis hoc non esset de jure, tamen constat de notoria Germaniæ consuetudine : & quod in Regno Franciæ idem servetur, ut in collectando sociantur Prælati, Barones & Villæ notabiles, probat Faber §. ultim. num. 9. versic. sed quando vult facere collectas. Instit. de pæn. temer. litigant.*

Objicitur : Cum tam multis notum fuerit, debet dici notorium, quod omnibus potuit esse notum, quia notorium id dicitur quod à decem testibus deponitur. *Cornel. consil. 330. capio. num. 20. volum. 1. Bald. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cogant. Specul. de not. crim. §. jam de notorio. versic. quidam. Bald. l. ea quidem. colum. 2. C. de accusat. & in autben. quod locum. circa fin. C.*

de collatio. Abb. c. vestra. de cohabit. cleric. & mulier. Natta consil. 138. magnifici. num. 21. Montan. fin. regund. cap. 54. (est 56.) num. 12.

Respondetur : Probatio t̄ non debet 142. concludere per possibile sed per necesse *Schurff. consil. 52. quamvis. num. 7. & 8.* Cum ergò testes non deponant de certà omnium notitià & tempore continuato, necessariò non concludunt.

Ob. Sufficit t̄ præsumptiva probatio *Crot. de test. parte 7. num. 108. & quamvis* offuscetur aliquatenus à Reo, non tamen, desinit esse perfecta, & ad victoriam sufficiens *Bartbol. l. admonendi 12. col. ff. de jurejur. Panormitan. c. in presentia. col. 1. de probat. & inc. per tuas. de condit. apposit. Crot. d. tractat. de testib. part. 7. num. 107. & 110. 111.*

Resp. Non sufficit : sed ideò debet actor melius probare, possessionem vel antiquiorem, vel justiore.

Ob. Literis t̄ civitatum sigillo munitis creditur *Id. c. post cessionem. ubi Dec. de probatio. & epistola quæ habet authenticum sigillum plenè probat Jas. repet. l. admonendi. num. 139. 144. Bartbol. l. Lucius. de fidejussorib. Ergò & literis &.*

Resp. Creditur, sed non pro domino, nec contra tertium, præsertim superiorem. Deinde instrumenti & contractus illius verba contrarium innuunt. In t̄ contractibus autem non solum verba, sed & syllabæ, si possibile foret, operari debent *Bald. rub. C. de contrahend. empt. quest. 9. Zas. consil. 13. num. 50. vol. 2. & verba contractus habentur pro textu, eisq; credendum magis, quam glossæ Oldrad. consil. 258. Innocent. col. 22. Bald. consil. 343. examinanda. lib. 1. Et ubi verba sunt clara, cessare debent cavillationes Advocatorum Bald. consil. 174. casus. Cravett. consil. 273. Nobilis. num. 7. & 8.*

Notorium t̄ asserenti creditur, etiam 146. non jurato *c. tua nos. ubi gloss. de cohabit. clericor. Roman. l. admonendi. de jurejurand. Anton. in c. final. de consuet. ubi dicit : si agatur de consuetudine probanda à populo inducta, creditur testibus non juratis per not. Innoc. in c. 1. de post. pralat. Anton. in c. cum in tua. de desponsat. impub. Crot. de testib. parte 7. num. 9. & valet depositio etiam parte non citata, præsertim in stylo probando Ant. de But. c. final. col. penult. de consuet. Crot. d. tract. parte 7. num. 30. scilicet quia stylus pertinet non ad jus partis, sed ordinationem judicii : & ideò judex supplet, ut reliqua ejus generis l. unic. cum ibi notat. C. ut quæ desunt advocat. & ideò potest se judex informare de stylo absque partium citatione Bartbol. l. de quibus. num. 22. de legib.*

Resp.

Resp. Sed quid hoc ad rhombum. Notorium potest esse, quod Comites sint, Comites Imperii, & fortè quod collectare possint in iis comitatibus, quod tamen in aliis negatur. Et si est factum notorium judici, ut judici, in quo testis unus requiratur, de quo loquitur Innocentius d. c. 1. num. 7. & Dd. in casibus specialibus, qui non sunt trahendi ad consequentias, sed standum regulæ: quod testi injurato non credatur *l. jurisjurandi. l. solam. C. de testib.* quare cum habeant Rei regulam pro se, doceat Actor in hoc casu, ubi agitur de probanda possessione, quæ in facto magis quam jure consistit, testes injuratos admitti, aut judicem quod facto deest supplere hic posse, alioquin nos opponimus, quod casus non exceptus maneat sub regula, & confirmet regulam exceptio supradicta in casibus non exceptis *per not. Dd. & aliorum. l. 1. de regul. jur.*

147. Ob. Notario ¶ credendum in iis, quæ ad suum officium pertinent *c. quoniam. ubi gloss. de probat. l. si librarius. ubi Bartbol. de reg. jur. Aug. Bero. consil. 129. in causa. num. 9. volum. 2.* & cum hic fuerit nomine officialis cautum, si præsumitur pro Notario *c. ad audientiam. de præscript. Dec. l. si librarius. num. 3. de reg. jur. & consil. 15.* quanto magis pro Secretario trium Imp.

Resp. Nihil adfertur, quod ad rem faciat. Nam creditur quidem Notario & Judici contra partes, non verò contra tertium, præsertim superiorem. Deinde cum hoc casu Secretarii annotatio nihil probet, nec sciatur, de quibus dominiis hæc collecta reddita, non probat hic esse, neque necessariò nec præsumptivè concludit.

148. Ob. Chronica testantur, esse Actores Comites Imperii, quibus standum *Gemin. c. quamvis. in fin. de pact. in 6. Hypp. rubric. de probat. num. 213.*

Resp. Quis negat respectivè, respectu nimirum certorum dominiorum, de quibus non est lis: nam non ¶ recognoscentes superiorem, aut quatenus non recognoscunt alium, quam Imperium, sunt sanè illustres vel spectabiles, sed quoad dominia dependentia ab inferiore sunt loco Præsidis. Præses autem non potest collectare *l. 2. C. de superindict.* & respectu dominiorum, quæ in ditione Ducali jacent, non habentur pro illustribus, sed clarissimis: nec eatenus Ducibus æquiparantur, quod alias de Comitibus Provincialibus, Landgrafen tradit *Goden. consil. 2. de juris.* hæc enim dominia non sunt regalia, quæ tenent à Ducibus, unde iis comparari non

possunt: nec novum est, plures qualitates ¶ in unum concurrere, pro diversitate fundorum, qui regulatur & habetur secundum illum fundum, de quo litigatur *Everard. loc. de tanquam. Bartbol. l. si convenerit. §. si nuda. de pignorat. actio. Anchor. consil. 114. Angel. consil. 114. 247. Felin. c. translata. de constitut. Jas. l. si eadem. in princ. de offic. assess. Ripa lib. 1. respons. de leg. c. 1. Alexan. consil. 151. lib. 2. Cravet. de antiq. tempor. parte 4. §. 1. num. 56.* Sic civitas ¶ subjecta certis pactis in reliquis debet manere libera *Dec. consil. 363. num. 8. consil. 464. num. 11. Bulgarin. repet. rubric. sol. matrim. num. 28.* ideo civitas vel Comes dans aliquid principi in signum superioritatis non dicitur subjectus *Bald. l. etiam. in fin. C. de jur. dot. Resaurus in tract. de imper. questio. 109. num. 9. Socin. l. si ex toto. num. 9. & 10. de legat. 1.* Nec juvat Actores, quod majores ipsorum fuerunt Imp. cum illa ¶ sit dignitas personalis, quæ non transit ad successores, Electione enim non successione habetur Imperium *c. venerabilis. 34. ubi Dd. de elect. Bartbol. l. non ambigitur. ff. de legib. & constat etiam Comitem, ut fatentur Rei, cessisse Imperium alii electo, nempe Carolo IV.*

Ob. Habentes ¶ regalia possunt imponere collectas, ut quibus omnimoda jurisdictio concessa *Schurff. consil. 59. num. 1. centur. 1. Thomat. Purp. repet. l. placet. num. 30. C. de SS. Eccles. & quod etiam communiter imponant, tradit Philipp. Port. consil. 203. Ross. de princip. num. 66.* Præterea hi Comites ¶ sunt Principes in suis terris, & omnia possunt quæ Imperator in Imperio, *Castrens. consil. 34. super. parte 2. Alexand. consil. 2. visis. num. 25. 26. volum. 1. consil. 1. num. 29. 30. 31. volum. 5.* quæ Castrensis opinio communiter recepta est, ut per Socin. *consil. 66. visis. volum. 3. Curr. Senior. consil. 44. Jas. consil. 101. ubi de Duce Mediolani, num. 2. volum. 4. Bertrand. consil. 156. illud. num. 4. volum. 3. Decius multa allegans consil. 403. quamvis. num. 2. 6. 7. col. 2. Curtius Junior consil. 61. habita. num. 9. qui dicit, de hoc esse communem Matth. Afflict. c. 1. verb. & bona. num. 21. 44.*

Resp. Prædicti Auctores loquuntur de non recognoscente superiorem, aut immediatè solum Casarem, & ejus regalia etiam habent, ut potestatem legitimandi cum velint, quales sunt Duces Mediolanenses, de quibus *Castrens. d. consil. super.* in quos translata est omnis potestas Imperialis ut dicit *Alexan. de iisdem loquens d. consil. 2.*

Idem dici potest in Capitaneis Imperii, qui immediatè tenent sua territoria

ab Imperio. Henningus Goden *consil. 1. de aurifod. pro evidentia. num. 8. ubi dicit, neminem eorum regalia habere, nisi ex speciali concessione.*

155. Villa t quidem & castrum potest collectam imponere l. 1. §. quibus. ubi Bartb. quod cuius. univ. & in l. 4. §. si actor. de re judicat. & Angel. ibi Alexand. *consil. 52. visis. num. 3. volum. 5.* etiam si sint subjecta inferiori a principe Thom. Purp. l. placet. num. 31. C. de SS. Eccles. Schürff. d. *consil. 59. num. 1. Per. libal. in tract. de collect. in princ. num. 1.* Sed saltem ob civitatis necessitatem, non aliam ob causam & tunc requiritur Principis consensus, quod extenditur ad quodvis castrum vel oppidum. Unde non videtur de t reservatis Principis esse jus collectandi Alexand. *consil. 68. viso. num. 13. 14. lib. 2. & d. consil. 52. visis. num. 5. 6. lib. 5.* quia sufficit consuetudo 10. annorum, quod non esset, si reservatum esset principis Jas. d. l. de quibus. num. 47. de leg. Paris. *consil. 25. primo. num. 93. lib. 1.* maximè cum Princeps t præsumat scire & pati l. 3. C. de edific. priv. quod maximum fundamentum vocat Thomat. de collect. §. sanè. num. 32. ubi dicit, actum hunc interdictum inferiori, & tacitum consensum præsumi ex eo, quod Princeps vel ejus jurisdictioni sit præsens, vel præsente tamen præfecto seu jussu dicente collecta imponatur. Quin & indictio debet notificari superiori & per ipsum confirmari l. placet. C. de excus. int. ut latè disputat ibi Thomat. fol. 480. 481. 482. cum sequent. & tandem concludit, quod sit non quidem quoad directum jus, sed quoad jus suum exactio collectarum concessa Universitati, si scilicet faciat in utilitatem Principis: quia censeretur tacite admissa per Principem: alias verò quod non possit, nisi consulto superiore, etiam ob munus Principi dandum, cum dictum jus collectandi adhæreat ossibus superioris: quod maximè vult procedere, quando non urget necessitas, sed sit pro dono dando Principi, nam tunc indistinctè consuli debet superior, eò quod in t concessione generali non veniunt regalia c. per transactionem. de offic. delegat. Claud. Syll. in spec. feud. rubric. qui feud. dar. Felin. c. qua in ecclesiarum. num. 32. de consil. Et licet quando aliqua sunt data, & generalis concessio subjecta, tunc omnia, etiam non expressa, venire videantur Syll. præallegat. loc. per regulam l. stipulationes commodissime. de verbor. obligatio. Socin. *consil. 188. & consil. 251. lib. 2.* maximè quando tam ampla sunt verba, ut ad

specificata restringi non possint salva ratione recti sermonis l. emptor. §. Lucius. de pact. Bald. l. sub prætextu specierum. & l. si de certa. C. de transact. Alexand. *consil. 46. & consil. 117. lib. 1.* Tamen hoc loco salva ratione recti sermonis concessionis hujus verba non possunt includere collectas, quæ juris extraordinarii sunt, eò quod non sint verba universalia, quæ omnia comprehendunt, quæ excogitari possunt Corn. *consil. 209. num. 6. & consil. 245. num. 9. & 10.* Claud. Syll. præallegat. loc. limita. 6. præsertim cum accesserit usus, qui t concessionem est interpretatus Roman. *consil. 271. & consil. 262. ubi not.* Claudius verò Syll. præallegat. loc. loquitur de pedagio, quod non est ejus ordinis, nec de usu generali sed longi temporis præscriptione, ex scientia & patientia Principis, & dicit, generalem concessionem ad pedagia extendi, si aliqua regalia expressa, & quædam excepta: quando enim non est de exceptis, tum intelligitur comprehensum generalitate, quæ comprehendit casus similes & ejusdem naturæ.

Ob. Cudere t monetam est regale 160. coherens ossibus Principis Loff. r. filu. si de feud. fuerit controvers. Camerar. c. imperialem. de probib. feud. alien. per Frideric. Cum ergo Comites de hoc jure investiti sint, apparet illos talia habere jura, quæ collectis similia sunt, ut de illis quoque non sit dubitandum Felin. c. qua in ecclesiarum. num. 33. extr. de consil. r.

Resp. Felinus potius contra illos est: nam dicit: quando t Princeps concedit alii 161. quid de reservatis sibi, intelligi illa ita concessa, ut iis utatur servata debita causa cognitione & solennitate. Si igitur dicant hic Adversæ partis Patroni, concessas collectas, intelligendum erit, servata debita solennitate, scilicet ut prius notificetur Principi Thomat. d. §. final. Deinde subdit Felinus, quod ne quidem Ducibus & Comitibus immediatè ab Imperio dependentibus intelligantur hæc concedi, nisi tribus casibus, primò, si de plenitudine potestatis Imperator concesserit omnia, quæ ipse in Imperio facere potest: secundò, si majora aliqua regalia expresserit, quam de quibus agitur: tertio, si de facto non recognoscat alium superiorem: quæ hic non concurrunt, & si concurrerent, obtinerent in feudis, quæ ab Imperio Comites tenent, & in quibus habent jus cudendæ monetæ, & etiam collectandi, quod hic non negatur neque disputatur. Ergo nihil huc faciunt ista. Et quamvis de hoc expressè sint investiti,

- investiti, hoc tamen prodest ipsis tantum in territoriis Imperii, non in dominiis N. Deinde bene valeret hoc argumentum, si etiam expresse de jure collectandi essent investiti, quod cum non inveniatur ruit argumentum. Regulare equidem est, ut cui castrum conceditur, ut etiam commoditas & quæ inde percipiuntur concessa videatur *Felin. in d. c. quæ in Ecclesiarum. num. 32. vers. hanc declarationem.* Sed sermo ibi est, de commoditatibus quæ ordinariè & quotannis ex castro percipiuntur, agit enim de commoditate, quæ percipitur ex piscatione fluminis, & auro quod tunc colligitur. Deinde potissimè se fundat ibi in præscriptione immemoriali, de qua ibi constabat, & quæ hic nulla subest, sicut hæc non est commoditas utilis domini, alioqui quilibet vasallus posset rusticos suos collectare, sed domini directi ossibus adhærens *Thomas. d. loc. vel extraordinarium ejusmodi munus Castrens. consil. 353. volum. 1.* quod non infert regalia, nisi mulis concurrentibus *Rom. d. consil. 291.* Nec juvat, quod consuetudo † collectandi in una specie in omnibus aliis idem jus acquirat *Pet. d. bell. pertica. Cyn. Salicet. l. 1. C. de emancip. liber. Alexand. consil. 124. super. lib. 4. Corn. & alii quos citat Paris. consil. 25. num. 58.* Id enim non procedit in dominiis à Dominis diversis dependentibus. Deinde etiam non in regalibus & reservatis summo Principi *Jas. d. l. 3.* Præterea † requiritur tempus immemorabile ad probandam talem consuetudinem, nec sufficiunt decem anni, aut unicus actus nisi sit successivi temporis. *Blanc. in tit. quib. mod. feud. amitt. Paris. d. consil. 25. num. 87. 88. Curt. de consuetud. in 8. requisit.*
164. Petitorium † equidem non debet tractari ante possessorium *l. ordinarii. C. de rei vindicat. l. incerti. ubi Dd. C. de interdict.* Articuli autem Reorum plurimum petitorii habere videntur, ut † debuerint rejici, vel certè super iis nihil cognoscendum, sed judex ex officio cognoscere debet, an tales sint articuli, qui relevent partem producentem, & si nihil hujusmodi invenerit, super iis non debet testes recipere *Barthol. in princ. Alexand. & alii in l. si duo. §. idem Julianus. num. 3. de jure juran.* unde Romanus

consil. 249. dicit, quod interrogatio non est admittenda, quæ nihil relevat. Dicere autem petitorium nihil relevare in possessorio absurdum est, cum in hoc judicio colorret possessionem, & obtineat qui proprietatem probat ut supra eictum. Amas testes † 166. super articulis, qui non debuerunt admitti, producti & examinati eo casu non probant *Barthol. d. §. idem Julianus. num. 10.* non enim debet ad probandum admitti, quod probatum non relevat *l. ad probationem. ubi Barthol. l. neg. natales. C. de probat. gloss. c. si post præstitam. verb. rationabili. in princ. de confess. in 6.* Superfluitas † enim in actis re- 167. probatur & refecatur *l. ult. C. de precib. Imperat. off. §. sanè. in procem. decret. Specul. de position. §. primo videndum. num. 2.* Hic verò excusat multò magis Dnn. Reos, quod ad colorandum possessorium hoc fiat *Barthol. l. final. in fin. C. qui legit. pers. Specul. de test. §. nunc videndum. num. 7. versic. sed pone. & ibi Bald. versic. ad colorandum.* quia possessorium deductum fuit principaliter, & quamvis hoc negetur ab adversa parte, apparet tamen, quod huc omnia tendant, nec de hoc magnoperè disputandum, cum rei possint uti pluribus exceptionibus, & jam tantum tendant ad excludendam actionem, quæ est possessoria, Ergo non debet dici petitorium principale esse, nam principaliter omnes articuli sunt possessorii, color † autem petitorii, isque accessorium ad 168. rem, quod esse majus suo principali fuerit absurdum *l. justissime. §. 1. de adl. edict. §. fidejussor. in fin. l. sit. de fidejuss.* Nec convenit hoc accessorium principalis judicii naturam alterare. *clement. 1. in fin. de prabend. Panormitan. c. cum nostris. col. pen. de concess. praben. Dec. consil. 305. juridicum.* & semper debet inspicere quod principaliter actum est *l. rogasti. ubi Alexan. sicert. petat.* Præterea potest petitorium & possessorium simul deduci, & sufficit probari alterutrum super quo sententia ferenda.

Ita & hic pronunciandum
cenfeo. Salvo
&c.

CONSILIUM CCCXLVI.
AN DOMINUS FEUDI SCATU-
rigines salinas aliàs pereuntes invito Va-
fallo in suum & suorum usum convertere possit.

S U M M A R I A.

1. Vicinitatis Jus exigit, ut quod tibi non nocet, mihi prodest, id impedire non debeas. Declaratur num. 15. 29.
2. Utilitas publica privata anteferenda.
3. Privato jus suum auferri potest, propter utilitatem publicam.
4. Formulà fidelitatis Vasallus ad promovendum Domini commodum tenetur.
5. Dominus in feudo habet proprietatem & dominium directum: Vasallus verò utile & usufructum.
6. Proprietarius usufructuarium cogere potest, ut rectè colat.
7. Res inculta deterioratur.
8. ad Proprietarium pertinet, quod ex usu rei usufructuario non quaritur.
9. Dominus novas fodinas in fundo feudali, ut & Vasallus, querere potest.
10. Salinarum & Fodinarum idem jus.
11. Aqua undecumq; profluens sit occupantis.
12. pro Derelicto quod habetur occupanti acquiritur.
13. Utilitas feudi ad Vasallum pertinet, non ad Dominum.
14. Benefacere vel Commodare alteri nemo cogitur, etsi suà non intersit.
15. Subditi jussu petunt, ne Dominus illis novitatem inducat.
16. Concedere usum rei suae nemo tenetur.
17. Vasalli utilitatem feudi adversus Dominum defendere possunt.
18. Domini rebus constitutis contenti esse debent.
19. Dominus usurpans quid in subditorum bonis costurbare videtur.
20. Subditi contraturbationem & novitatem interditi possessoris se defendere possunt.
21. in Communione invitus nemo manere cogitur.
22. Superiorem & Potentiozem admittere in usurpationem sui juris periculosum.
23. Potentioribus pares esse non possumus.
24. Potentiores latenter omne jus ad se trahunt.
25. Solitis standum in aquis & salinis.
26. Prohibentis conditio melior in re communi.
27. Dominus introumittere se non debet in jus inferioris.

30. in Fidelitate generali persona loquentis excipitur.
31. Vasallus plus habet juris in feudo quam usufructuarium.
32. Re in parte utens, totam retinet & usurpat.
33. Fodinas & Salinas querere ad Vasallum pertinet & usufructuarium, non dominum.
34. Fodina & Salina in fructu sunt.

In diesem fall ist desto schwerer etwas gewis zu schliessen / das man nicht wissen kan / was für vrsachen vnd gründe die Graffen vnd ihre Saltzfieder vorzuwenden haben / ideò non audit à parte alteri nihil potest constanter & solidè de re judicari.

Dr Ihr S. Gn. können ehliche Argument angezogen werden / als Erstlich / daß diß den Graffen vnd ihren Leuten nicht schädlich / J. S. Gn. aber vnd derselben Lande vnd Unterthanen nützlich vnd vortrüglich seyn kan / Est t̄ autem hoc jus vicinitatis, ut quod tibi non nocet, mihi prodest, illud impedire non debeas, l. 2. §. quamquam. de aq. plur. arcend. quoniam obstat tibi exceptio: tua non interest. Bart. & Dd. l. posthumus. §. si quis ex his. de inoff. testam. Blanc. tract. de compromiss. q. 4. tit. de except. imped. p. 4. ex actionis defec. num. 10. §. tua non interest.

Zum Andern dienet darzu der gemeine nutz vnd wolfarth des Landes vnd Unterthanen / Publica t̄ autem utilitas privata anteferenda. auth. res quæ. C. com. de legat. propter t̄ quam etiam privato jus suum auferri potest. l. benè. C. de quad. prescript. Jas. num. 3. 4. l. ult. C. si contra Jus vel util. pub. multò magis debent Vasalli & subditi Domino, & ejus regioni ac populo, utilitatem non invidere, ex feudo nihil sibi nocituram, cum etiam formulà t̄ fidelitatis ad commodum Domini procurandum & promovendum teneantur. c. 1. de nov. for. fidel. cum siml.

Tertiò Dominus † habet directum dominium & proprietatem, Vassallus utile tantum, & velut usumfructum. §. ult. verb. *usufructus. ubi Feudista. per quos fiat Invest.* Sed proprietarius † potest cogere Usufructuarius, ut rectè colat. *l. item. g. in princ. de usufruc.* quoniam, ut ibi inquit Baldus, res † inculta deterioratur, *l. si merces. §. conductor. Locat. l. si cuius. §. deniq. de usufruc.* & quod † non acquiri potest ex usu rei Usufructuario, id ad proprietarium meritò redit. *l. sed quis. §. questionis. §. ult. de usufruc.* Ergò idem in Domino & Vassallo dicendum.

9. Quartò, si † potest Dominus novas fodinas quærere, *Henn. Godefr. cons. 2. de aurifod. quest. 4.* sine usufructuarii ac Vassalli damno, in feudo, in quo proprietatem habet, sicut & contra Vassallus potest salvà proprietate. *l. si cuius. §. inde. vers. etiam ipsum. de usufruc.* certe multò magis jam inventis & partis uti potest, quatenus Vassallus, ut Usufructuarius, non utitur.
10. Nec † quod aliud jus salinarum quam fodinarum. *Jacob. in Invest. verb. & cum argentifodinis & salinis &c.*

11. Quintò facit jus naturale & proderelicto. Aqua † enim undecunq; profluens fit jure naturali cujuslibet occupantis, quatenus uti velit. §. 1. verb. *aqua profluens Inst. de rer. divis. l. 2. 3. cum seq. de acq. rer. dom.* & similiter, quæ † proderelicto habentur, eadem ratione occupanti acquiruntur. *l. 1. & tot. tit. ff. pro derelict.*

Dagegen aber ist wol vernunlich/das die Wrasen vnd ihre gewercken allerley auch mœchten vffbringen/

13. Als anfanglich/das alle † nutzbarkeit des Lehens ihr sep / vnd billich bleibe / vnd siederen ihres gefallens zunutzen besuget / *l. in re. C. mandat. vnd deswegen darinnen dem Lehensherrn etwas folgen zulassen nicht schuldig / Schurff. consil. 32. pro fundanda. num. 1. 2. centur. 1. cum ibi allegat. c. 1. §. similiter. si de invest. §. è contrario. de Invest. de re alie. fac.* & quod nemo † cogatur de suo alteri beneficere & commodare, etiam si sua non interlit. *l. 2. §. item Varus. de aq. plu. l. Proculus. de dam. infec. l. pen. ad exhiben.* Nam regula, † quod tibi non nocet, mihi prodest, de qua superius, tantum obtinet in jam factis restituendis, non autem in de novo faciendis, ut ibidem *Id.* Nam juste † petunt subditi, ne dominus illis novitatem inducat. *Jacobin. de bonag. num. 43. vers. cerè nulla novitas est inducenda &c.* nec † quisquam cogitur usum rei suæ alteri concedere, et-

iam si hoc sibi damno futurum non sit. *l. in commodato. §. sicut. Commod.*

Vors Andere/das † die Vassallen vnd Unterthanen solchen ihren nutzbarlichen eigenthumb gegen den Lehensherrn vertheiligen mügen / vnd ihn darzu mit einformmen zulassen nicht pflichtig / *Alvar. num. 8. post Ifern. & Prapof. §. 1. de Invest. de re alien. Zas. in epitom. feud. p. 6. num. 37. l. 1. §. fin. ff. si ager vectig. l. 3. §. ceterum. ff. uti possid.*

Tertiò quod † Domini contenti esse debeant rebus constitutis, nec novitates quærere *Bal. l. si quibus. C. de fideicom. lib. per l. cum satis. §. caveant. C. de agric. & censu. lib. 11. Specul. de feud. §. quoniam. num. 70. Jacob. de bonag. num. 43. per doctrinam Bald. c. 1. qual. Vassall. Jurar. deb. & quod † dominus turbare videretur eorum jus ac possessionem ante quietam, si in ea quoq; sibi aliquid usurpare vellet. Ferrar. in for. lib. pro turb. poss. verb. ac presentialiter num. 1. 2. per l. vim facit. de vi arm. l. vim facit. quod vi aut clam. quam contra † novitatem ac turbationem se contra Dominum etiam possessoris interdictis defendere possunt. §. si verò Vassallus. ubi *Alvar. num. 3. 4. Ifern. num. 6. 7. Bal. num. 3. Afflic. num. 70. de mil. Vass. qui cont. Jacobin. de feud. verb. & dicti Vassalli prorebus. num. 7. 8. Molin. in consuet. Paris. rub. 1. de feud. §. 1. gloss. 1. num. 40. 41.**

Quartò, nullus † cogitur invitus remanere in communione, etiam si nullum aliud interesse habeat, quam quod nolit esse in communione, multò minus cogendus est invitus recipere aliquem in communionem. *gloss. verb. ad communionem, ubi latè Jas. l. si non sortem. de condic. indeb. gloss. fin. verb. communione. C. com. divid.*

Quintò quod magnum † sit interesse non admittere superiorem & potentiorum in usurpatione usq; sui juris & commoditatis. *Spec. de feud. §. quoniam. num. 3. per l. curiales. l. milites. de locat. c. 2. de feud. l. 1. cum seq. de alie. Jud. mutan. caus. fact. Jas. post Salic. l. final. num. 97. C. de jur. Emph. & l. si ita. §. ea lege. ubi *Imol. de verb. oblig. quia potentioribus † paresse non possunt. l. 2. de alien. Jud. mutan. caus. & quia sunt † onerosi ac latenter ad se omne jus trahunt quasi alluvione, quæ non percipitur, ut dicit Gemipianus c. 1. num. 2. de off. ordina. in 6.**

Sextò quod in † aquis, & consequenter in salinis, est standum solitis, nec aliquid mutandum. *l. si manifestè. ubi Bal. num. 1. l. præs. 1. de servit. l. si prius. §. placuit. ubi gloss. verb. per lapidem. de aq. plu. arc. l.*

qui luminibus. ubi gloss. verb. formam. de ser. rust. pradior. tex. opt. in c. 1. §. extra. verb. cum aquis, sicut ab antiquo habere consuevisis. de pace Constant. ubi gloss. & Dd. verb. ab antiquo. Bal. c. 1. §. si quis de manso. num. 9. de controu. l. vest. Jas. l. quominus. num. 43. de sum. Cepolla de seruit. rust. pradior. tit. de aquaduct. num. 24. & 25. Unde etiam in t recom-
 27. muni melior est conditio prohibentis, qui prohibet aliquid novitatis attentari. l. Sabi- nus. ubi gloss. ad verb. constat. ff. com. divid. l. parietem. de ser. urb. pradior. §. religiosum. ubi Ang. & Fab. Inst. de ver. divis. l. duofra- tres. in fin. de acq. hered.

**Leiglich/das es eine grosse newe-
 rung allen Unterthanen vnd Vasallen machen
 wolte / wann ein Lehenherr vnd Landesfürst
 vnter dem schein. das einer des seinen nicht aller
 ding brauchen thete / sondern darinnen etwas
 verächtliches hinhagen vnd verflissen lasse / sich
 desseligen vderschub anmassen wolte / contra
 reg. l. 2. de his qui sunt sui vel alie. iur. & con-
 28. tra regulam, quod dominus t se non de-
 beat intronittrere in ius inferioris Vasalli &
 hominum ejus, sed imperia suis limitibus
 debeant esse contenta. c. duo. c. Passualis.
 ubi Panor. num. 8. de off. ordin. per illum tex.
 & cap. 1. de off. ord. in 6. ubi Geminian. num. 2.
 & §. non habeant licentiam. in aurb. de defens.
 erulia. §. iuuenus. In aut b. de collat. Clemens. 1.
 ubi Zab. vers. penult. de excess. pralat. Bal. l.
 testamentum. 12. num. 2. 3. C. de testam. l. ser. &
 Fendite §. fin. de contra. iur. l. sit. Cagnol. Leon-
 sel. 3. l. fieri. num. 2. 3. de reg. iur. Jacob. in In-
 vest. verb. ita quod ipsi. num. 6. & de homag.
 num. 16. Gund. Pap. dec. 555. de hoc anno. per
 tot. Chaff. in cons. Burg. rub. 1. de Justit. §. 4.
 in fine. num. 1. 2. 3.**

**So könten sie wieder die oben
 angezogene einrede verneiden / quod regu-
 29. la: tibi t non nocet, mihi prodest &c. non
 obtineat in usu rei suae alteri concedendo.
 l. in commodato. §. sicut. commod. l. pen. ad
 exhib. l. Proculus. de dam. infect. Ideoq;
 regulam: tuā non interest &c. hic non
 militare, deinde satis hie interesse ex
 notat. d. Geminian. c. 1. num. 2. de off. ordina.
 lib. 6. & tot. tit. de alie. iud. mutan. cau. I-
 tem quod eorum ditionis utilitas magis
 consideranda quam domini, cum utilitas
 domini sui utilis ad eos pertineat, & Do-
 mini utilitatibus praeraturae Juribus, ut
 supra vidimus, nec cogatur utilitates do-
 30. mini procurare in suum praedicium, cum
 in t generali ejusmodi fide excipiat per-**

sona loquentis, & charitas incipiat à sei-
 pla &c.

**Tertiò quod Vasallus t plus ha-
 beat Juris quam Usufructuarius videlicet
 utile dominium, & quod re t tota non.
 32. uti non sit illam relinquere, cum etiam in
 parte usus rei totum jus retineatur. l. an-
 pars. ff. pro derelic. l. si sit licidus. §. ult. cum
 l. seg. ff. quemad. ser. amittan. Item aliud ef-
 se non posse acquiri usufructuario (quod
 hic non est; cum sit ius hoc salinarum ipsis
 investitura & praescriptione quæsum) a-
 aliud non per omnia uti, cum etiam ex parte
 utenstorum usurpare intelligatur d. l. si sit
 licidus §. fin. cum l. seg. quem. ser. amittan.**

**Quartò quod fodinas t & salinas 33.
 quærere non ad dominum spectet jure.
 Hen. God. cons. 2. de aurifod. quast. 4. num. 4.
 Cepolla de servitut. tit. demon. c. 2. sed ad Usa-
 fructuarius, & multò magis ad Vasallum.
 spectet d. l. si cuius. de usufruc. l. divortio. §.
 si vir. & passim solut. matrim. Sunt t enim
 34. ejusmodi in fructu & utili dominio l. dol-
 lus. l. si ex lapicidinis. ubi gloss. ff. de iur. dot. per
 d. l. divortio. §. si vir in fundo. §. si fundus ubi
 Jas. & Dd. solut. mat. Hen. God. cons. 2. de
 aurifod. num. 4.**

**Weil dann hieraus abzuneh-
 men/das die Grafen vnd Saltzher zu J. als
 lerley ergründte ansehnliche motiven vnd ver-
 sach ihur wegerung verbringen vnd darthun
 möchten, also kan disfalls eigendliche nicht deci-
 dut werden / biß dieselbige vernommen/ ange-
 hert vnd erwogen/**

**Darumb es am bequemensten were/ sinte-
 mal J. J. Gn. kilsien der zuversicht sein die
 Grafen vnd geweragen werden J. J. Gn. als
 dem Lehenherrn vnd Landesfürsten diß ihr su-
 chen nicht abschlagen/ das J. J. Gn. solches
 beschynen in der güt außsüßlich suchen theten/
 Mit dem anhang / do sie sich dessen beschwere-
 ten vnd bedend'en heiten/ das sie dasselbige un-
 terschiedlich anzeigen/ vnd J. J. Gn. berich-
 ten wolten/ darauff ferner was bellich zuver-
 schaffen/ vnd wann solches geschehen/ möch-
 ten dieselbige ihre Ursachen der wegerung
 ferner berathsclaget vnd erwogen
 werden/ Salvo &c.**

33(0)30

3

CONSIL.

CONSILIUM CCCXLVII.
DE FEUDI TAM ALIE-
NATI QUAM OPPIGNORATI
REVOCATIONE PER SEQUEN-
TES VASALLOS.

S U M M A R I A

RATIONIS DUBITANDI
IN I. QUÆSTIONE.

1. Filius vel Nepos Patris aut Avi contractum vel transactionem impugnare nequit.

RATIONUM DECIDENDI
IN I. QUÆSTIONE.

2. Consensus ad contractum requisitus intervenisse non presumitur.
3. Feudum sine Domini consensu alienatum revocari potest.
4. Transactio, quæ feudum alienatur, sine Domini consensu inita, non valet.
5. Emptores feudi Consensum Domini accessisse, vel prescriptionem completam esse, probare tenentur.
6. Reus in exceptionibus actor est.
7. Prescriptio ob malam fidem non procedit.
8. Prescriptio non obtinet in pignore.
9. Prescriptio 30. annorum in feudis usitata contra filium à morte patris inchoanda.
10. Filius & alii descendentes feudum à parentibus alienatum revocare possunt. & num. 32. 36. 78. 82.
11. à Genere vel aliunde Filiotributa, incolumia ipsi esse debent.
12. Pater non potest liberos beneficio juris privare. & num. 35.
13. Feudum ex providentiâ concedentis & acquirentis ad filios pertinet.
14. Descendentes omnes investiti censentur, & aliâ investiturâ non habent opus.
15. Simultanea investitura ad heredes investitorum transmittitur, etiamsi heredum nulla sit facta mentio.
16. in Descendentes transit jus succedendi in infinitum.
17. Feudum primus acquirens pro omnibus descendentibus acquisivisse censetur.
18. Jus à patre vel avo non quasitum per ipsos liberis auferri nequit.
19. Regula: Quod filius teneatur prestare factum patris tantum in hereditariis obtinet.
20. Inventarii confectio jura heredi servat integra. & num. 73.

21. Jure Saxonico & Canonico necessaria non est: in quo Interpretes dissentiunt.

22. Abstineas hereditate Inventarium conficere non tenetur. & num. 74.

23. Factum defuncti heres prestare non cogitur, quando id tendit ad excludendum jus à lege sibi competens. & num. 77.

24. Filius ipso jure patris heres.

25. Abstineas juris presumptione heres est, non effectus.

26. Filii abstinnisse presumitur, si se non immiscuit.

27. Immistio & aditio hereditatis sunt facti, & probanda.

28. Descendentes ex pacto proprium jus in feudis acquirunt.

29. Oppignoratio feudi alienationis species est.

30. Alienatio feudi habentibus jus ex investitura non nocet.

31. ex Delicto Ascendentium feudum Descendentibus non auferitur.

33. Jus à prioribus ad sequentes gradu transit.

34. Jus in feudo sequenti per precedentem auferri nequit.

37. Dominus consentiendo jus in feudo vasallo adimere nequit.

38. Vasallus fortius jus habet in feudo, quam Dominus.

39. pro invito habetur non consentiens in detrimento capiendo.

40. Refutare vasallus feudum non potest, in prajudicium agnatorum.

41. Consensus Domini vel Agnatorum quorundam aliis non nocet.

42. Filius alienatoris feudum antiquum, etiam pra Domino, revocare potest.

REFUTATIONIS DUBITANDI
RATIONIS.

43. c. 1. An agnat. vel fil. de feudo hereditario aut mixto intelligendum. & num. 72. 76.

44. à Communi opinione in consulendo & judicando non recedendum.

45. Constitutio Electoral. 47. part. 2. quomodo intelligenda? & num. 76.

46. Bona hereditatis intelliguntur deducto are alieno.

II. QUÆSTIONIS
RATIONUM DUBITANDI

47. Filias vel Agnatus in vita alienatoris feudum revocans pretium refundere tenetur.

48. Filius

48. Filius in vita patris Dominus quodammodo est bonorum paternorum.
49. Filius facilius quam agnatus feudum retrahere potest.
50. Affectio erga res paternas avitasq. magna.
51. per Mortem qualitas juris defuncti mutari non debet.
52. Filius feudum accipiens hereditatem accipere & factum patris ratificare tenetur. & num. 58.
53. Filius heres patris necessarius est:
54. praesertim in feudis:
55. etsi abstineat.
56. Filius contra patris contractum venire nequit. Limitatur num. 77.
57. de Evictione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.
59. Agnatus ius revocandi habet sine refusione pretii, casu successionis emergente, non antea.
60. Filius mortuo patre alienatore feudi revocandi potestatem non habet.

II. QUESTIONIS RATIONUM DECIDENDI.

61. Retractus iure utens pretium restituere tenetur.
62. Feudum revocans proprio iure ad refusionem pretii non obligatur.
63. Resoluto iure alienantis resolvitur ius accipientis.
64. Agnati remotiores non debent praferri filiis in revocatione feudorum.
65. Filius & pater simultaneum videtur habere dominium.
66. Pater & filius eadem persona. Declaratur num. 83.
67. Affectio erga res majorum in filiis magna.
68. Ius Revocandi a successionem dependet.
69. Filii praferuntur agnatis in successionem: etiam iure Saxónico.
70. Universalis nihil excludi patitur.
71. Sonsbecius competitor Wessenbecii.
75. Tempus revocandi filio non currit in vita patris, sed post usq. ad 30. annos.

RESOLUTIONIS RATIONUM DUBITANDI IN II. QUÆ- STIONE.

80. Feudum antiquum alienans fraudat heredem legis beneficio.
81. c. 1. An agnat. vel fil. non agit de revocatione filii inhibenda, sed debito solvendo.
84. Filius heres potest impugnare factum patris, quod in iure aliunde quaesito ipsino-
cet:
85. etiamsi defunctus se & heredes pro
evictione obligasset.

86. Pater alienans feudum censetur alienare iure tempore vita sibi competens.
87. Filius feudum alienatum repetens non censetur venire contra factum patris.

III. QUESTIONIS.

88. Diversa diversos habent effectus.
89. Diversa non recte junguntur.
90. Separata separatè tractanda.
91. Ius sibi dicere in propria causa prohibitum. & num. 99.
92. conditio Revocatoria, vel utilis rei vindictio datur ad repetendum feudum alienatum.
93. Conditio revocatoria feudi contra quemvis possessorem datur.
94. Revocatoria feudi in loco rei sita intentanda.
95. Petitio hereditatis dari potest ad revocandum feudum.
96. Petitio hereditatis realis actio est, & in loco ubi res sita movetur.
97. Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem.
98. Actiones plures alternativè cumulari possunt.
100. Dominus feudi cum Vasallo coram paribus Curia litigare debet.
101. Jurisperiti de facto non respondent.

I. QUÆSTIQ.

Nach dem das Fürstenthumb N. vnd dessen Herrschafft / städtliche Provinzien / Schlösser / Städte vnd Häuser gehabt / mit welchen die Fürsten zu L. vor 300. Jahren hero von Keysern zu Keysern / biß vff die jetzige Keyf. Majest. investiret vnd beliehen worden / Vnd aber von demselben ehliche zum theil von dem nechst abgestorbenen Herzogen S. zum theil von Herzog M. S. S. Gn. Herrn Vater / des jetzigen Herzog S. Groß herrn Vater durch vñhede vnd Kriegstumult solche Herrschafften in frembde Hände durch beschefene transactiones vnd vergleichung gerathen vnd kommen /

So wird gefragt / ob solche alienationes, welche durch der Voreltern transactiones von dem Fürstenthumb N. abgerissen / von dem jetzigen regierenden

renden Fürsten Herzog S. dem Jüngern vigore investiturarum revociret werden können / In erwegung das solch vhraltres ReichsLehen der primus acquirens pro se & omnibus successoribus malculis erlanget / vnd von deswegen ex legis providentia die Succellores der revocation befugt zu sein sich bediuncten lassen /

II. QUÆSTIO.

Nach auch das ganze Fürstenthumb von dem abgestorbenen Fürsten Herzog S. dem eltern mit einer grossen schuldenlast beleget vnd beschworet / also das die besten Ampter vnd Häuser frembde Herrschafft solche Pfandesweise einbekommen / vnd die ihiges Herrschafft des vermögens nicht ist / solche zuentsreihen / Dahero dann schwerlich ein Erbregerender Fürst zuverordnen / auch das die Fürstl. Taffel nicht zubeschaffen / viel weniger dem Reich vnd Kreyß die gebührruß zuleisten /

So ist die Frage / ob auch der Succellor vnd jetziger regierender Fürst Herzog Fr. solche verpfändte Schlösser / Stedte vnd Häuser ohne wiederlage des Pfandschillings revociren könne vnd möge /

III. QUÆSTIO.

Nach vff was maß vnd wege / vnd durch welche mittel solche zu wercke zu richten sey.

JEHOVÆ ELO-
HIM, DEI PATRIS,
FILII ET SPIRITUS SANCTI
NUMINE ET NOMINE
SUPPLICITER IN-
VOCATO.

Nun wol diß kurze vnd leichte Fragen anfanglich zusein scheinen / dennoch wie die Personen vnd denen darvon zuhandeln / vnd denen es betreffen thut vnd angehet / also seind meines erachtens diese

beyde oder 3. Fragen fast so disputirlich / als in Lehenrechten möchten vorlauffen / doch wil ich zu volge empfangenes befehls der fürse mich beflüssigen / vnd mehr vff die decision dann vielen allegaten gehen /

RATIO DUBITAN-

DI IN PRIMA QUÆSTIONE.

Arumb ob man wol allerley möchte vorbringen / daraus zuerzwingen / das 1. der Sohn oder nepos seines Vaters vnd Großvaters alienation, contract vnd transaction anzusechten vnd zuwiederrufen nicht befüget / c. 1. *Anagnatus vel fil. quod late defendit Hart. Pist. tam ex jure feudali scripto quam ex statutis moribusq; Saxonum, pro ut apud eum videre licet p. 2. quæst. 13. d num. 33. usq; ad finem. & congruit Const. Electoral. Sax. p. 2. const. 47.*

Dennoch weil / wie angezeigt / allein die angezogene vfflösung der Fragen ohne viel disputirens vnd allegirens mir befohlen / wil ich demselbigen nach ad rationes decidendi kommen /

RATIONES DECIDENDI IN PRIMA QUÆSTIONE.

Nun wird Erstlich in vorgestelter Frage nicht berichtet / das Keyf. Majest. als der Lehenherr / in sodanige Verträge / contract, alienation gewilliget haben solte / & consensus 1. alicujus, qui in aliquo contractu debet intervenire, non præsumitur nisi probetur. *l. quacunq; §. ult. de Publicia. in rem actio.* welches wann es sich also verhielte / were es ohne zweiffel / das 1. dergleichen alienation aus mangel des Lehenherrn Consens nichtig weren / vnd vom jetzigen Landes Fürsten wol möchten wiederrufen werden / c. 1. *in princ. ubi Camerar. & Dd. de prohib. feud. alienat. Zas. in epit. feud. p. 9. de alie. feud. num. 3. 24. cum seqq. Clarus de feud. quæst. 31. cum multis seqq. adeo ut ne 1. transactio quidem, per quam feudum abalienatur & in alterius manus devenit, sine consensu domini sublistat. Bal. c. 1. num. 16. de contro. inter vasallum & alium. & hanc esse communem attestatur Curtius de feud. 4. p. in ult. caus. amiff. quæst. 7. Parisius consil. 1. num. 134. lib. 1. Julius Clarus de feud. quæst. 38. per tot.*

Derhalben hat jetziger Landesfürst gewonnen spiel in wiederruffung der enteufferten Lehen / so nicht bescheiniget / das sie durch Keyf. Majest. als des Lehenherrn / gunst beschehen oder

oder doch durch Verjährung longis. temporis acquireret / *gloss. & Dd. d. c. 1. in princ. verb. nulla temporis prescriptione impediende. de probib. feud. alienat. per Fed. & §. Titius. §. si quis per 30. si de feud. defunc. Molin. de feud. §. 7. num. 18. 19 & c. 1. de capitul. Corradi.* Daher wird J. J. Gm. erkundigen / wann die Wfsiger solche Ehen einbekommen zu welcher zeit die Güter ein fremdet? vnd ob des Ehenherrn Consens verhanden? wie wol auch ohne das ist J. J. Gm. intent wolgründet ex §. 1.

5. *si de feud. defunc. l. siue. C. de probat. bis t die Wfsiger des Ehenherrn Consens erweisen / d. l. quacumq. §. fin. de publican. in rem. oder verjährung / c. 1. de prescript. in 6. oder dergleichen / damit sie sich zuschließen vermögen /*
6. *Nam in exceptionibus reus est actor, & eas probare debet. l. in exceptionibus de probat. l. siquidem. C. de except. maxime quoties (ut hic) fundata est agentis intentio. l. siue. C. de probat. cum similib. Ich halte aber nicht / das t die verjährung dissals statt haben kan 1. ob malam fidem possidentium, c. ult. de prescript. 2. quia non t obtinet in pignore. l. pignora. de usucap. 3. quia prescriptio t 30. annorum, quæ in feudis obtinet. §. si quis per 30. annos. si de feud. defunc. Mol. de feud. §. 7. num. 8. à morte demum patris est inchoanda. Unde tantum temporis necdum effluxit D. Hart. Pist. p. 2. quæst. 8. num. 40. cum segg.*
- 7.
- 8.
- 9.

Zuseten aber damit diese Frage dubitabilius werde / secundum l. Domitius. de testam. das des Ehenherrn Consens alhie vorhanden were / Dennoch auff den fall ist aus gemeinem vbliehen wahn der Rechtsverstendigen zuschließen / das t die vom Vater vnd Großvater entausste Harschafften vnd Erbhongüter von jegigen Successor dem Sohn oder nepote jure antiquissimorum feudorum vnd frastt vhalten continuiren beleynungen / möge widerrufen vnd an sich gesbracht werden / Hanc esse communem fatetur D. Hartmannus Pistoris per 2. quæst.

10. *23. num. 2. ibi. Omnes igitur interpretes uno ore concludunt, filium in feudo paterno, quod ex pacto & providentia vulgo appellant, ex facto sive contractu patris non magis teneri, quam agnatum, sed eum instar agnati à contractu ejusmodi pro lubito resilire, & feudum à parente alienatum revocare posse. & probat hoc c. 1. de success. feud. quem textum ad hoc ibi Pistoris num. 2. cum segg. dextrè inducit. §. Titius. si de feud. defunc. quem ad idem Pistoris ibi accommodat num. 8. & num. 9. eodem confert textus c. 1. §. sed etiam. Per quos fiat Investit. & idem confirmatur regula. l. eum. de interdic. & relegat. ubi traditur, ea t quæ*

filio non à patre sed à genere vel aliunde tributa sunt, ei manere in columina debent. Quod in jure protomifcos & alienatis à patre revocandis ostendit Baldus c. 1. in fin. si vas feud. priv. per tex. c. constitutus. de in integ. rest. Tiraquellus de retract. lign. §. 1. gloss. 9. num. 52. l. Seja. de evict. l. ult. C. cod. tit. 1. venditrici. C. de reb. alie. non alienan. Deniq; utin breve conferam, idem Pistoris duodecim argumentis usq; ad num. 33. d. quæst. 13. p. 2. hanc partem confirmat, ac quamvis post in alia discedat, nihilo tamen minus fateatur, hanc esse communem.

Rationes sunt in aperto, quia pater t aut avus beneficij juris liberos privare non potest. l. si arrogator. de adopt. l. ult. si quidem fraud. patro. l. 2. C. cod. tit. Feudum t autem ex providentia concedentis & acquirentis jure feudali ad liberos pertinet. c. 1. §. cum vero. de iis qui feud. dare poss. Pistoris d. quæst. 13. lib. 2. num. 16.

Nec dubium est, quin omnes t à primo acquirente descendentes per pactum & providentiam simul sint investiti, ut alia investitura non habeant opus. Pistoris ibidem num. 17. **Lehenrecht** cap. 21. §. 6. 57. & 31. ubi gloss. Henning. Godem. consil. 22. num. 9. gloss. Landt. lib. 2. art. 58. ibi **Lebens Erbskind** des Vaters vnd alienatoris &c. & Landt. lib. 1. art. 56. Simultanea t autem investitura ad hæredes nominatim investitorum transmittitur, etiam si hæredum nulla sit facta mentio. c. 1. ubi Fendista. Qui successor. teuran. arg. l. ult. C. de contraben. sup. l. si pactum. de probat. etiam jure Saxónico, **Lehenrecht** cap. 32. 6. & 21. Autor diff. 29. Schurff. consil. 59. lib. 2.

Proinde in t descendentes transit in infinitum jus succedendi, etiam ultra millesimum gradum. c. 1. de duob. frat. à cap. Invest. juncta. l. 1. de legat. praestand. c. similiter. §. profecto. & ibi Dd. de lege Corrad. facit l. hæredis. l. sciendum. de verb. signif. l. ult. C. de hæred. inst. ubi traditur, hæredem hæredis & consequenter esse primi hæredem. & intelligitur t primus acquirens investitus recepsisse & acquisivisse feudum non tantum pro se & liberis jam natis, sed etiam pro nascituris, & quidem in infinitum. Bal. l. summanissus. in fine. C. de liber. & cor. lib. Jacobin. de S. Georg. in Invest. verb. presentes. num. 14. Hart. Pistor. p. 2. d. quæst. 13. num. 17. Quod jus t cum non sit à patre vel avo quantum, sed à lege & providentia primi quarentis, ne quidem ab illis descendenti potest auferri, quò minus alienata revocare queat. Bal. c. 1. §. pen. si vasall. feud. privet. l. 2. C. si quid in fraud. patroni. l. si filium. §. C. de reb. alie.

non alien. qui textus licet excipiat: nisi filius patri sit hæres. & l. cum à matre. C. de rei vend. quoniam hæres non potest venire contra factum defuncti, ut ibidem traditur, tamen ea t regula tantum obtinet in hæreditariis, atq; ita duntaxat in feudo hæreditario. Baldus, Laudenſis, Alvarottus, Præpoſitus, Schenck Baro in c. 1. An agnat. vel fil. ubi textum illum tantum de feudo hæreditario interpretantur, non de illo, quod deferatur ex pacto atq; providentia. Et quamvis obtineret, quod aſtruere vult D. Hartmannus Piſtor. p. 2. quaest. 2. tamen cum pater hic parum aut nihil in bonis reliquerit, hoc caſu minimè poſſet revocationem feudi filio, quamlibet hæredi, impedire. Hartmannus Piſtor. ibidem quaest. 2. num. 40. 41. 42. ubi ſcribit, hoc pleroſq; exiſtimare. & quaest. 13. num. 24. Belv. & Alvar. num. 5. Afflic. num. 15. §. Titius. ſi de feud. defunc. Afflic. §. hoc quoq;. num. 69. de ſucceſſ. feudi. Land. c. 1. An agnat. Jacob. in inveſt. verb. ita quod ipſi inveſtiti. num. 4. & verb. & cum pacto de non alienando. num. 43. Zas. in epit. feud. p. 8. num. 11. Sylvan. conſil. 15. num. 36. vol. 1.

10. Iſi alſo diſſals vuvonnöthen de confectione t Inventarii, quæ jura hæredi ſervat integra. l. fin. §. in computatione. C. de jure deliberandi. viel word zumachen / de quo Dd. d. c. 1. An agnat. vel fil. D. Hart. Piſt. p. 2. quaest. 9. num. 24. 28. ſo t auch vff Sächſiſchem boden nicht in acht genommen wird / Landr. lib. 1. art. 6. & 17. Henning. Goden. conſil. 15. num. 18. de ſucceſſ. feudi. auch in dieſer materien conſt. Sax. 47. in fin. p. 2. §. wol len auch / das alle andere diſtinction de confectione Inventarii diſſals zuverges ben ſeyn &c. wie auch nicht Jure Canonico. Panor. c. tu nos. num. 11. de uſuris. Jaſon §. ſed iſtam. num. 114. Inſt. de actio. noch auch nach wahn vieler gelehrten in vorgelegtem ſtreitigen Lehensfall / quod multis ſtabilit D. Hartmannus Piſtoris p. 2. quaest. 9. à num. 41. usq; ad finem. ubi etiam pluribus demonſtrat, quantumvis quis ſit hæres alienantis abſq; confectione tamen inventarii, feuda tamen majorum ex ſuo jure majorumq; priorum inveſtituris revocare poſſe. ita per tex. l. 2. C. ſiquid in fraud. patron. docent ibi Bartolus, Baldus ac communiter Scribentes & in l. Titia. §. Imperator. de legat. 2. l. 1. ubi Bal. C. de inoff. teſtam. Alexander conſil. 57. avus. lib. 5. Cravetta conſil. 200. num. 77. latè Tiraquellus de retrac. prox. §. 1. gloſſ. 9. num. 57. cum pluribus ibi cumulatis. Baldus c. 1. §. hoc quoq;. num. 4. & ibi Afflic. num. 35. de alienat. feud. Jaſon conſil. 7. Pro Reverendiſſ. conſ. viſis. conſ. 64. vol. 3. conſil. 168. in cauſa. num. 18. vol. 4. Decius conſil. 285.

viſo. num. 5. Zaſius conſil. 18. num. 22. lib. 1. Molinæus de mat. feud. §. 8. gloſſ. 3. num. 22. Thomas Grammar. decis. 93. Arius Pinellus l. 1. p. 3. num. 83. & 99. C. de bon. mater.

Notum tamen eſt Iſerniæ opinio nem, quæ communiter approbatur in d. c. 1. An agnat. vel fil. confectionem Inventarii requirere. Anton. Canuet. in conſtit. volentes. §. non poſteſt. D. Hartman. Piſtoris. p. 2. quaest. 9. in fin. num. 42. Sed, ut ante poſui, jure Saxonico non conſideratur, & ſunt aliz rationes ſuperius inductæ, quare non ſit hic inventario opus. Fürnemlich weil Herzog Fr. nichts oder wenig aus Väterlichem Erbe bekommen / Hart. Piſt. p. 2. quaest. 2. & 13. oder vielleicht der Väterlichen Erbschafft wegen der ſchulden ſich ganz enteuffert hat / quo t caſu fruſtra quaeritur de inven- 22. tario, ut ibidem Hartmannus Piſtor. declar. & Dd. d. c. 1. An agnat. vel fil.

Quamobrem etiam ſi filius vel nepos hic eſſet alienatoris hæres, tamen feudum, ex pacto & providentia majorum ante ſibi quaſitum, revocare poſſet, quia hoc facit non jure hæreditario, ſed aliunde, nempe feudali, quod non à patre ſed primo acquirente habet, copioſè Arius Pinellus in rep. l. 1. p. 3. num. 99. vers. facit ſexta ratio. C. de bonis mater. Etenim quoties t factum 23. defuncti tendit ad excludendum hæredem à beneficio, quod ipſi ex legis diſpoſitione vel aliunde quam jure hæreditario ex alterius contractu competit, tunc contra factum & contractum defuncti, quo illud auferretur, optimo jure venire poſteſt. l. 2. ubi Bal. C. ſiquid in fraudem patro. Tiraq. de retrac. lig. §. 1. gloſſ. 9. num. 57.

Darvon alhie deſto weniger weitläufftig zu diſputiren / in vffmerckung / das nicht be richtet / auch nicht vermuetlich / das hochge melter Landesfürſt ſeines Vaters Erbe wor den / wie es auch nicht vermuetlich /

Quamvis enim filius t ſit ipſo jure 24. patris hæres. §. 1. Inſt. de hered. qual. juxta regulam. Si filius ergo hæres. gloſſ. l. neceſſariis. verb. teneantur. de acq. hered. l. 1. C. ſi minor ſe hered. abſt. & in §. Ut autem verb. parentes. in auth. Ut ii qui oblig. ſe hab. per ſes minor. quam ſingularem gloſſam cenſet Baldus c. 1. in fin. An agnat. Ripa. l. quod re. num. 58. ſicert. pet. a. Menochius remed. ad iſc. 4. num. 76. & præſumptione t juris hæ- 25. res ſit, licet abſtineat. Tiraq. de retrac. lig. §. 1. gloſſ. 9. num. 51. tamen effectu hæres non eſt, qui ſe abſtinet. d. §. ſui. in fin. Inſt. de hered. qual. & præſumitur t abſtinuiſſe, 26. qui non immiſcuit ſe nec agnovit hæreditatem paternam. Alex. & Dd. l. ei qui. de acq. hered. l. ſecum dotem. §. transgrediamur.

solus, mat. Jo. Ign. l. i. §. si pater. num. 25. de
 27. SC. Syll. Immutio t. enim & agnitio, sicut
 additio hereditatis, sunt facti, nec pra-
 muntur, nisi probentur. Cravet. consil. 37.
 decessus. num. 4. l. pro herede. l. gerit. ubi Bart.
 late Marant. l. is potest. num. 42. cum segg. de
 acq. hered.

Es ist auch nach gemeinen beschriebenen
 vnd zu Sachsen Recht ohne zweiffel das vnt-
 ter den descendentes primi acquirentis jus
 simultaneæ investituræ pro se & heredibus
 feudilibus, seu filiis & liberis suis, ein jeder
 ein fonderlich vnd separatum vnd abgesond-
 tes Recht vnd gerechtigkeit / & jus proprium,
 vigore pacti in investitura expressi, befohlt
 32. vnd anget / Ratione t. enim pacti sin-
 guli descendentes separatum & proprium
 dominium utile in feudis consequuntur.
 arg. l. stipulatio ista. §. sed si quis. Et ibi gloss. de
 F. O. l. antiquitas. C. de usufruct.

Voraus fließet / das die alienation os

29. der verpfändung (quæ t. etiam ipsa effectu
 species est alienationis. l. ult. C. de reb. alie.
 §. creditor. Inst. Quib. alien. Neguz. de pignor.
 30. 2. part. memb. 3. num. 70. 71. cum segg.) der t.
 Lehenzüger / denen keinen schaden thun oder
 bringen kan / welche darau jure antiqui feudi
 & investituræ jus successions haben / c. i. de
 alienat. feud. pater. c. i. §. i. de success. feudi.
 c. Titius. si de feud. def. ubi omnes Feudistæ.
 Hart. Pist. d. quæst. 2. §. 13. p. 2. cum multis
 31. ibi cumularis. sicut nec t. ex delicto ascen-
 dentium d. descendentibus feudum aufertur.
 Bal. c. i. §. deniq. Quæ sunt prim. caus. Jacobin.
 de S. Georg. in trac. feud. verb. distig. vassilli.
 post. num. 58. Zas. in epis. p. 2. concl. 4. Julius
 Clarus de feud. quæst. 66. scribens esse com-
 munem. Bar. Bal. Et Dd. l. cum qui. de inter-
 dic. Et releg. l. lege. C. de leg. hâred. Cast. l. si filius-
 sam. §. si de rebus alibus. de dam. inf. Joan. Imol.
 Et Dd. c. ult. de feud. late Hart. Pistor. p. 2.
 quæst. 16. Nam feudum ex pacto & provid-
 entia live ex speciali conventionne, pro se
 & filiis atq; liberis seu heredibus feudilibus
 acquisitum, singulis descendentes jure
 proprio debetur, velut ante probavimus: ita
 32. quidem, ut etiam patre t. vel avo cum alie-
 nante tum hypothecante bona feudalialia.
 (qui casus est noster) filius, qui in ejusmodi
 alienationem non consentit, suo jure revo-
 cationem feudi habeat, live tempore alie-
 nationis conceptus natusve fuerit live non.
 d. c. i. §. Titius. si de feud. defunct. c. i. de alienat.
 feud. pater. c. i. §. sed Et res. Per quos fiat invest.
 c. i. §. porro. Qual. feudum pot. aliena. Schurff.
 consil. 82. num. 2. lib. 2. Tirag. de retrac. lig. §. i.
 gloss. 9. num. 90. Arius Pinellus in rep. l. i. num.
 99. C. de bon. mater. ubi pluribus id confir-
 mat. Jämlich weil diese Lehenzgerech-

tigkeit diffals J. B. Bin. nicht vom Vater oder
 Großvater / sondern abahis remotioribus
 ascendentes tenet zuver æquæ principaliter
 ex providentia & pacto primi acquirentis
 erlangt vnd zu wege gebracht worden / c. i.
 ubi Alvar. Et Feudistæ Anagnat. vel fil. Aud. de
 her. §. hoc quod. de success. feud. Bar. Et Dd. l.
 quod dicitur. de F. O. Zas. in epis. feud. p. 8. num.
 6. idq; propter vinculum naturale & juris-
 gentium ex pacto. c. i. ubi Feudist. de feud.
 mar. b. l. qui habet. in princ. ubi Bart. de tutel.
 Alex. consil. 29. Et 44. lib. 1. Etenim cum jus
 t. à prioribus ad sequentes in gradu ordine
 transeat & devolvatur. Bar. Et Dd. l. qui su-
 perstitis. de acq. hered. Bal. l. pactum dotale. C.
 de collat. l. i. §. quidam filium. Et ibi Bart. de bon.
 poss. contra tab. arg. l. pater filium. de inoff. test.
 late Tirag. de retrac. lig. cõ sit, ut jus t. alicui
 34. vel vigore antiquissimi feudi vel simulta-
 neæ investituræ quæsitum, non possit aufer-
 ri sequenti, per præcedentem in gradu. c. i.
 §. præterea. Quib. mod. feud. amitt. cum aliis
 supra deductis. ne moribus quidem Sax.
 Lehenrecht cap. 8. ac ne quidem per ipsos
 35. parentes investiti. c. i. Et ibi Alvar. ac Dd. An
 agnat. vel fil. l. quod. c. i. §. hoc quod. de success. feud.
 Bart. Et Dd. l. quod dicitur. de F. O. l. si tibi. §. si
 pactus. depact. l. ne jurisjurandi. §. si liberi. de
 oper. lib. Tirag. de jure primigen. quæst. 21. num.
 7. Et 12. Schurff. consil. 23. per tot. cent. i. Rob.
 Mar. l. 15. potest. num. 22. Et 35. de acq. hered.
 Zas. in epis. feudat. p. 8. num. 6. Proindeq;
 ejusmodi per t. patrem aut avum alienata.
 36. suo jure revocare potest. Tirag. de retrac. lig.
 §. i. gloss. 9. per l. debitor. §. ult. ibi quia non quæsi-
 bares. ad SC. Trebell. Masuer. de retrac. §. item.
 Everar. in loc. leg. de tanquam seu respectu.
 circa fin. Joan. Bouck c. constitutus. de in integr.
 rest. Et de ret. §. 3. ad finem. Arela. l. generaliter.
 p. 2. num. 34. C. de secund. nupt. Ferrer. in
 cons. Burdig. §. 10. Et 16. adeo ut nec t. do-
 37. minus feudi sine proprio investiti ipsius fi-
 cto, possit eidem adimere tale jus alienatio-
 ni consentiendo. c. i. de alienat. feud. pater.
 c. i. §. filium. de success. feud. c. i. §. i. de gradib.
 success. in feud. c. i. de feudo sine culpa non a-
 mittere. c. i. §. si quis fuerit. Quo temp. miles. Va-
 fallus t. enim fortius jus habet quam ipse
 38. dominus. §. ult. Qual. olim. feud. pot. alie.
 quod ei mutari nequit invito. §. hoc quod.
 ubi Alvar. num. 2. 3. de success. feud. Curt. de
 feud. p. 4. num. 146. r. non consentienti. c. i. de
 alienat. feud. pater. Præposit. c. i. num. 2. An
 agnat. vel fil. Bal. l. ult. num. 11. C. de suis & le-
 git. Myns. obs. 83. cent. 4. nam in t. detrimen-
 39. tus capiendis non consentiens pro invito
 habetur. l. filiusam. §. inritus. de procurat.
 Dec. consil. 445. in casu. num. 23. Henr. Gaden.
 consil. 16. contingentia. num. 27.

40. Darumb auch der $\dagger$ Lehenman sein Recht den nachfolgenden zu nachtheil / nicht allein fremdden / sondern auch dem Lehenherrn selbst nicht vfflassen kan / Lehenrecht *cap. 8. nec $\dagger$ quorundam de familia, & domini consensus nocet aliis, qui in alienationem non consenserunt. Cast. consil. 290. vis. num. 1. vol. 2. & cons. 311. num. 2. vol. 1. per l. non absulit. C. de novat. ubi Bart. in princ. Quia in fraud. creditor.*

41. Ex quibus, ut opinor, satis probatur, quod alienatione facta feudi antiqui, & in quo ex providentia acquirentium descendentes jus investiturae habent ac successio- nis, filius $\dagger$ vel nepos alienatoris rem alienatam proprio jure repetere possit prae omnibus aliis agnatis, atq; etiam ipso domino. c. 1. §. sed & res. Per quos fiat invest. d. §. Titius. si de feud. defunc. §. porro. Qual. olim feud. pos. alie. c. 1. §. etsi clientulus. de alienat. feudi. §. hoc quoq; de success. feud. Jacob. de S. Georg. verb. & cum pacto de non alienam. num. 40. Curt. in trac. feud. p. 4. reg. 3. Julius Clarus de feud. quesi. 42. num. 8. ubi testatur hanc communiter esse receptam. Schurff. consil. 11. & 89. cent. 3.

Auf welchen dann allen in der Ersten vorgelegten Frage zuschließen / dasjenige regierende Fürst Herzog Fr. trafft der alten Investituren / vnd vom ersten acquirenten habend eigen Recht / die vom Vater vnd Großvater veräußerte oder verpfändte vhraltē Lehen zuwidertruffen oder zu revociren vnd wieder einzubringen wol befähiget.

REFUTATIO RATIONIS DUBITANDI IN I. QUESTIONE.

42. Gegen nun nichts ist der dardieher angezogene Text $\dagger$ c. 1. An agnat. vel fil. Dann derselbige allein de feudo hereditario aut mixto zuverstehen / quia loquitur de jure annexo hereditati, & verba secundum subjectam materiam accipienda, nicht aber von diesem vhralten Reichslehen ex pacto & providentia. Bart. Martin. Laudens. Alvar. Prepos. Schenck d. c. 1. An agnat. vel fil. Jacob. de S. Georg. in invest. verb. ita quod ipsi invest. num. 2. Zas. in epit. feud. de success. feudi in 4. conclus. Jnl. Clarus de feud. quesi. 76. num. 3. Et quamvis intelligeretur de feudo ex providentia, tamen cum hic Dux aut nihil aut parum ex hereditate parentum perceperit, non impediretur propterea revocare, ut supra vidimus ex Hart. Pistoris p. 2. quesi. 2. & 13. atq; aliis adductis.

Zum Andern mag das ansehen des herren Hartman. Pistoris disputatio wieder die gemeine opinio vnd wahn aller Rechtsgelehrten nicht gelten / noch im Rechtsstande dem sich halten / quia in $\dagger$ consulendo & judicando non est $\dagger$ communi opinione recedendum, per vulgata quae copiose tractat Coratius in 3. lib. comm. opinionum.

Vors Dritte ist die $\dagger$ Sächsische Constitution 47. p. 2. nach den beschriebenen gemeinen Rechten zuverstehen / l. 2. C. de maxal. ult. l. si cum dotem. l. si vero de viro. solut. mas. cum similib. quae copiose reponi possent, nisi brevitati studendum esset, Darumb ist diese Constitutio nach dem c. 1. An agnat. vel fil. zuverstehen de feudo hereditario, dem vhralten Reichslehen / so dieser Landesfürst suo jure als ein Fürst des Reichs vom ersten acquirenten hat / haben mit Väterlichen erbe nicht zuthun / vnd müßen dessen hindangeset wol proprio jure angenommen werden / quae sententia verissima est, & superior confirmata pluribus, oder doch wann gleich berufte constitutio von dergleichen Lehen zuverstehen were / so möchte sie doch so wenig als d. c. 1. An agnat. Herzogen Fr. disfalls im wege liegen / Sintermat J. J. Entweder des herrn Vaters Erbschaft nicht angemahlt / oder angesehen der grossen verlassenen Schuldenlast wenig oder nicht aus Grossväterlichen vnd Väterlichen Erbe bekommen / quod supra demonstratum est. Bona $\dagger$ autem hereditatis intelliguntur deducto & alieno. l. subsignatum. §. bona. de verb. signif. §. ult. Inst. de lege Falcid. l. in quantitate. & passim. ff. eod.

II. QUÆSTIO.

Der Andern Fragen wird gesucht / ob der Successor vnd herregierender Fürst Herzog Fr. solche enteufferte vnd verpfändte Schlösser / Städte vnd Häuser ohne widerlegung des Pfandschillings zu revociren befähiget?

RATIONES DUBITANDI IN SECUNDA QUÆSTIONE.

43. Ob zwar möchte ein zweiffel darin machen / das wann $\dagger$ der Sohn oder agnat bey leben des alienanten die enteufferte Lehen widertruffen wil / er dargu ohn entgeld nicht kommen müge / sondern gleich wie in nehergelung den Pfandschilling oder Kauffgeld dem Besitzer zu offerren vnd wieder zuverstaten schuldig / Hæc est communis doctrina Baldi & Dd. inc. 1. de alienat. feud. pater. §. do-

- nare. Qual. olim feud. poterat aliena. Schurff. confil. 30. cent. 1. cons. 89. cent. 3. Iser. Alvar. Laudens. num. 11. Afflic. num. 6. c. 1. §. Titius. si de feud. defunc. Alvar. c. 1. §. fin. num. 23. Quis fuer. prim. caus. benef. amite. Clarus de feud. verb. & cum pacto de non alienando. num. 44. Curt. senior. in confil. penult. capio. per tot. Ferrar. de fen. lib. 4. cap. 5. Et hanc esse communem scribit Albertus Brunus confil. 80. num. 11. D. Hartmannus Pistor. p. 2. quest. 11. num. 1. cum seqq. qui Scribentes etiam ostendunt, hac in parte priorem & potiore esse conditionem liberorum, refuso pretio retrahere volentium, quam agnatorum ex d. §. Titius. si de feud. defunc. & c. 1. de alienat.
48. feud. pater. quoniam etiam in t vita patris sunt quodammodo domini bonorum paternorum. l. in suis. de lib. & postb. ideoq; facilius t quam agnati parentis in vita retrahere possunt. And. Iser. Alvar. Matth. de Afflic. §. Titius. si de feud. defunc. Hart. Pistor. p. 2. quest. 11. num. 3. etiam propter t affectionem quam erga paternas avitasq; res habent. l. lex quis. C. de admin. tutor. l. si in emptione. de minor. Sonsbec. de feud. p. 13. num. 117. Thomas Marin. de feud. lib. 1. tit. 2. num. 68. Hart. Pistor. p. 2. quest. 11. num. 11.

49. Darauß dann die volge dringen wil / das auch nach des alienanten tode es gleichfalls zuhalten / ne per t mortem illius mutetur qualitas juris & obligationis. l. 2. §. 1. de V. O. sed quod jus est in vita sit etiam in morte vel post mortem. Inst. de lege Fus. Canin. l. ult. C. de legat. Jas. l. si non sortem. num. 5. de condic. indeb. l. servum filii. §. eum qui chirographum. l. qua de legato. 46. de legat. 1. Everar. loc. leg. 36. a contrac. ad ult. voluntat.

50. Zum Andern wann auch gleich den agnatis solch Recht der revocation nach des alienanten tode frey stünde / so were es dennoch in dem Sohn vnd descendenten der alienation anders zuhalten / Quia filius tenetur raturum habere factum patris, quoniam feudum t accipiens cogitur simul hereditatem acceptare. c. 1. An agnat. vel fil. & ita factum patris ratificare. Hart. Pistor. p. 2. quest. 13. num. 23. per l. cum a matre. C. de rei vendicat. l. si uxor. C. de bon. auctor. jud. possiden. l. si ab eo. C. de negot. gest. l. solutum. §. solutam. de pig. actio. l. si ab eo. C. de lib. caus. l. ex qua persona. de reg. jur. Ac cum sit t ipso iure patris haeres necessario. §. sui. Inst. de hered. qual. vers. necessarij vero ideo dicuntur, quia omnino sive velint sive nolint tam ab intestato quam ex testamento haereses sunt & c. l. is qui putat. l. necessarij. de acq. hered. l. 5. de condit. & demonstrat. praesertim.
51. t in feudis. c. 1. An agnat. vel fil. d. const. Sax.

47. p. 2. Tirag. de morte. p. 7. declar. 2. num. 8. Menoch. remed. adipisc. 4. num. 80. 81. etiam si t abstineat expresse vel tacite. Tirag. 55. de retrac. lig. §. 1. gloss. 9. num. 51. cum multis in sine ibi allegat. sequitur quod non t possit venire contra contractum defuncti patris vel avi. l. si fundum. §. C. de reb. alie. non alienan. l. cum a matre. C. de rei vend. cum alijs supra deductis, & quae constipat Hartmannus Pistor. p. 2. quest. 13. num. 23. & passim. quest. 2. Sed hic obtinere debet regula, quem t de evictione tenet actio, eundem. 57. agentem repellit exceptio. l. cum a matre. ubi gloss. & Dd. C. de rei vend. l. vendicante. de evictio. l. si ob causam. C. eod. tit. De t evictione vero paternorum contractuum & alienatione tenentur haereses liberi. d. l. cum a matre. ubi gloss. C. de rei vendicat. l. 3. l. 5. C. de reb. alienan. Ergo nec jus revocandi habent, qui contra tale quid molientes possessoribus a parente causam habentibus defensionem & evictionem praestare debent. d. l. 5. C. de reb. alie. l. cum servus. 31. de condic. indeb. Menochius confil. 1. num. 69. 70. 102. 104. ubi de principum successoribus in principatu tractat, qui casus est noster. Bart. & Dd. l. Lucius. solus. matrimon.

Hinc est receptum, quod tantum agnatis t sit jus revocandi sine pretio, postquam ad eos successio fuerit devoluta. d. c. 1. An agnat. vel fil. copiose Hartman. Pistor. p. 2. quest. 6. & 13. Quoad vero haereses liberi alienatoris vivunt, nullum esse jus sic revocandi. Hartman. Pistor. p. 2. quest. 11. num. 2. vers. quoad is & ejus haereses supersunt. & num. 3. vers. Hoc igitur jus suum cum vasallis interim vendere & alienare, potuerit, tamdiu quoad ipse vel ejus haereses superstites sunt & c. ut quamvis agnati devoluta ad se successione feudali, feudata alienata sine pretii restitutione revocare possint, late Hart. Pistor. p. 2. quest. 6. per tot. tamen in t filiis contrarium sit & concludat, hanc revocandi potestatem mortuo parente alienatore illos non habere. Hartmannus Pistoris d. p. 2. quest. 13. a num. 33. usq; ad finem. ubi probat urgentibus serationibus ad hoc sententiam contra omnium opinionem perducere, quae quidem rationes cum illic ordine legantur & extent publice, ut hic transcribantur in tanta prolixitatis fuga non videtur opus esse.

RATIONES DECIDENDI IN II. QUESTIONE.

Ad Ber dessen ungeachtet ist alhie das wider d. Spiel vor hochgedachten Fürsten Fr. zu schließ

- schließen / sutenal J. J. En. numehr nach
des Vaters und Groß Vaters tode nicht jure
61. retractus, als ein nehergettel / von t dem das
pretium zuerflotten / l. 2. C. de pac. nter empt.
& venditor. ubi Cag. Bolog. & Dd. late Tirag.
in retrac. lig. §. 1. gloss. 18. num. 1. 2. cum multis
segg. sondern als ein successor in dem Jure
62. stenthum jure suo proprio t die revoca-
tion verfolact / vnd also ohn einige ersatung
des Pfandschillings die Besitzer J. J. En.
die entseferte vnd verpfende Empter abzu-
treten vnd eingekommen schuldig / Hec est
communis doctrina in c. 1. §. hoc quoq. per
illum tex. de success. feudi. c. 1. de alienat. feudi
pater. Jacobin. in luvst. verb. & cum
pater de non alienat. num. 13. Schurff. con-
sil. 68. num. 22. centur. 1. Duplex enim est
jus revocandi feudum : Alterum in vita
alienatoris, jure promissileos Hart. Pi-
stor. p. 2. quass. 11. num. 21. & ideo fieri de-
bet restituto pretio l. 2. verb. emptori pre-
tium restituatur. C. de pac. inter empt. Ti-
rag. de retrac. lig. Alterum vero ex diver-
so fonte fluit, ex jure nimirum succeden-
di, ex prima investitura quassito, quod
competit ei, quem ordo successione tan-
git, ut mortuo alienatore, & sic jure ejus
resoluto, absq; pretio revocare possit,
Hart. Pistor. d. p. 2. quass. 11. num. 21. Re-
solvitur enim jus alienatoris ipsius mor-
te. Hart. Pistor. p. 2. quass. 11. num. 3. Qua-
63. propter etiam resolutio t jure alienantis
feu concedentis resolvitur jus accipientis.
l. lex veltigali. de pignor. l. puro. §. pradium.
de legat. 2. l. qui tabernas. de contrab. empt.
l. 1. in princ. Si ser. pig. dat. And. Iser. c. 1. ip
princ. de alienat. feudi. pater. Afflic. in c. Te-
nus. num. 1. si de feudo defunct. num. 6. & c.
1. num. 17. Qui successor. cencan. Alb. Brun.
consil. 80. num. 9.

Ob aber wol der Herr Hartman Pisto-
ris dissilte ein vnderscheid zwischen dem agna-
ten machet / so solch widerauffung ohn
entgelbt in casu successione befinget sein sol-
len / Hart. Pistor. p. 2. quass. 6. per tot. &
quass. 11. num. 21. Vnd den Söhnen / wel-
chen er solch Recht nicht zubilligen wil / d. p.
2. quass. 13. a num. 33. wu. ad finem. Den
noch were es wieder alle Vernunft / billig
keit / Göttlichen / Natürlichen vnd weltlich-
64. Rechten / das t weitere Blutsfreunde mehr
Rechts vnd prioritet vor den Söhnen vnd
Kindern in widerauffung Nütlichen Güt-
tern haben sollen / l. si in emptione. ubi Bal.
de minor. l. 4. C. de liber. praterit. l. lex que.
C. de administ. tutor. Da doch derselbe Herr
Hartman ausdrücklich schreibet p. 2. quass.

65. 11. num. 10. quod filii t propter domini

um velut cum patre simultaneum. l. in
fius. de lib. & postb. & persone t identita- 66.
tem. l. ult. C. de impub. subst. §. si quis alii.
lust. de univ. stipulas. & majorem t affe- 67.
ctionem quam erga res majorum habent.
d. l. si in emptione. ubi Bald. de minorib. l.
lex que. C. de administ. tutor. plus juris in
feudo habere videantur quam agnati. Be-
verab in der successione c. 1. de success. feud.
unde t hoc jus revocandi dependet. Hart. 68.
Pist. d. quass. 11. num. 21. p. 2. Nam agna-
tis t in successione parentum feudali tan- 69.
quam potiores & propinquiores prae-
feruntur. §. hoc quoq. §. & quia. de his qui
feud. dare poss. c. 1. de success. frat. c. unie.
de gradib. success. quod ipse Pistoris pro
confesso ponit. d. quass. 13. num. 6. & 7. &
10. 11. cum seg. sonderlich nach Sächsischen
Rechten / so allein die niedersteigende Kin-
dere in successione der Lehen beruffen vnd zu-
lassen / Hart. Pistor. quass. 19. p. 2. nicht a-
ber die sitlinge Schwerdmagen / dann wann
sie sembllich belehnet / Lehenrechte cap. 5. 6.
31. 57. & passim. Henn. Godeu. de success. feud.
num. 1. 2. 3. & passim. Landt. lib. 1. art. 56.
lib. 2. art. 58. Schurff. consil. 16. per tot. consil.
99. quod pradiat. num. 3. & 4. cent. 1. consil.
59. casus. num. 3. cent. 2. gloss. latina sub lie. G.
art. 27. & art. 36. lib. 1. & art. 58. lib. 2.

Non igitur Hart. Pistor. d. p. 2. quass.
13. dissimulat se contra communem dispu-
tare, nec communem modo sed omni-
um sententiam, qui haftenus de feudis
scripserunt, ut ibi num. 1. Omnes (no-
retur universalis, quae t nihil excludi pati- 70.
tur. l. Julianus. de legat. 3.) igitur, inquit,
interpretes uno ore concludunt, filium
in feudo paterno, quod ex pacto & pro-
videntia vulgò appellant, facto sive con-
tractu patris non magis teneri quam agna-
tum, sed eum instar agnati a contractu e-
jusmodi pro lubitu resilire, & feudum a
parente alienatum revocare posse, atq;
propterea omnia ea, quae de agnatorum
jure huc usq; diximus, etiam in filiis lo-
cum habere &c. quod multis exinde ra-
tionibus & argumentis comprobatur wu.
ad num. 3. & num. 12. sic concludit: Quo-
rum ita sit, necessarii sequitur, quem-
admodum agnatis propter jus ex prima
investitura quassitum, revocandi facultas
est indulta, ne ipsi jus eorum auferatur,
ita multo magis filiis, utporè qui longè
fortius atq; potentius jus habent, hanc re-
vocandi facultatem competere, ne jure
suo prater suam ipsorum voluntatem
defraudentur. l. ult. de pac. &c. & post
n. 17. scribit Hartmannus Pistoris: omnes

penè, qui de hac materia scripserunt, in-
sententiam istam peronatis pedibus irru-
pisse, nullo serè dissentiente. Itaq; num.
78. tueretur hanc sententiam, quod filius
prius quam agnatis in vita patris refuso
pretio feudum alienarum redimere liceat,
Patre autem alienatore defuncto (qui est
casus noster) absq; ulla (notetur univer-
salis) pretii restitutione uti revocatione
possit, quemadmodum de agnatis supra-
dictum fuit.

Hoc sensit And. de Iser. §. Titius. si
de feudo defunct. & Alvar. n. 13. & 14. item
Præpos. & Matth. de Afflic. c. 1. §. hoc quoq;
num. 55. & 56. de success. feud. Jacobin. de
S. Georg. in Invest. verb. & cum pacto de
non alienando. num. 44. Zas. in trac. feudal.
p. 9. de feudi alienat. vers. septimo principa-
liter. Arius Pinellus in l. 1. p. 3. num. 95. C.
de bon. mater. Monta. de feud. lib. 4. cap. 5.

71. Sonsbeccius † (collega quondam meus in
ordine Licentiatorum juris) trac. de feud.
p. 13. num. 125. Thomas de Marinis. tit. 2.
de feud. ex pacto. num. 48. in fine. Hieron.
Schurff. consil. 143. diligenter. inter consilia
feudalia quod est consil. 89. cent. 3. Joan. An-
ton. Caneet. inc. volentes. §. & quia ac com-
plices alii. Et fateatur Hartmannus Pist. d.
quæst. 13. paulo ante num. 18. hanc opinio-
nem, ut probabilem, esse amplectendam,
& quamvis num. 19. quoad revocationem,
quæ fit post mortem patris sine pretio di-
sceptet, tamen num. 27. responderet ad c. 1. An

72. agnat. vel fil. quod † tantum obtineat in feudo
hereditario, non etiam in eo, quod ex
pacto & providentia venit, ut Hal. Martin.
Laudens. Alvar. Præpos. D. Schenck. ibi tex-
tum interpretantur. Jacob. de S. Georg.
in verb. ita ipsi investiti. num. 2. Zas. in epis.
feud. 6. p. de success. feud. num. 6. cum seqq. &
complices alii, quos D. Hartmannus Pistor.
citavit p. 2. quæst. 2. Sed etsi d. c. 1. An agnat.
vel fil. etiam in feudo ex pacto & providen-
tia obtineret, tamen nihil revocationi hu-
jus nostri Principis refragaretur. Nam et-
iam illi ipsi, qui d. c. 1. An agnat. vel fil. sic in-
terpretantur, tamen fatentur eum tex. no-
stro in casu non procedere, nec revocationem
filii inhiere, si videlicet pater, qui
feudum alienavit, nihil aut parum in hære-
ditate reliquerit, vel illa ad alium pervene-
runt. Hartm. Pistor. p. 2. quæst. 2. per tot. &
quæst. 13. num. 24. vel si inventarium hæres
consecrerit, Hart. ibidem num. 14. quod † om-
nia jura hæredi integra conservat per
Glossam singularem & communiter rece-
ptam. l. ult. §. in computatione. verb. confun-
dantur. C. de jure delib. per quam in propo-
sito sic docuit Iernia c. 1. Qui success. sentiam.

c. 1. An agnat. vel fil. quem sequitur ibi Alva-
rotus & Præpositus & Martinus Laudensis
§. Titius. num. 15. & 16. si de feud. defunct. Afflic-
tus §. hoc quoq; num. 74. de success. feud. ubi
dicit esse communem, sicut & Hartmannus
Pistoris. p. 2. quæst. 9. & quæst. 13. paulo ante
num. 26. Quamquam † sunt, qui ne de jure
quidem communi confessionem inventa-
rii requirunt, ut absq; eo hæres filius liberè,
citra pretii refusionem, feudum alienatum
revocare possit, quod pluribus confirmat
Arius Pinellus l. 1. p. 3. in ampliat. C. de bon.
mater. & in l. cum a matre. num. 95. C. de rei
vend. Hartmannus Pistor. d. quæst. 9. & quæst.
13. mox ante num. 27.

Welchs dann nach Sächsischen Reche-
ten keinen zweiffel hat. Consil. Sax. 47. in fin. p.
2. cum aliis supra allegat. maxime in filio, qui
non est legitimam ex patris hereditate,
consecutus. Pinell. præl. loc. num. 80. Hart-
mannus Pistoris d. p. 2. quæst. 13. num. 27. qui
etiam post num. 29. & 30. confirmat, tempus
† revocandi sui jure filio non currere in vi-
ta patris, & proinde post durare istam facul-
tatem usq; ad 30. annos. Dd. d. §. Titij filio,
si de feud. def. Hart. Pist. d. p. 2. quæst. 8. per
tot.

Aus welchen allen auch in dieser andern
fragen für hochgemelten Landesfürsten Her-
zog Fr. zuschliessen, nemlich das S. F. Gn. als
seiner regierender Herr und Successor, ohne er-
kung des Pfandschillings / die verpfändte
Empire Jure suo successioneis & antiquarum
investiturarum einzufordern vnd wieder zum
Lande zubringen wol befüget /

RESOLUTIO RATIO- NUM DUBITANDI IN IL- LATIONE.

Ob aber wol herr Hart. Pistoris d. p. 2.
quæst. 13. à num. 33. usq; ad finem diese mei-
nungsgewaltig ansiehret / quasi filius alie-
nationem feudi à patre factam ita non pos-
sit revocare, Dennoch weil er alda selbst num.
33. bekennet / das solches wieder den gemeinen
wahn / ja auch contra omnium opiniohem,
wie sein wort lauten / sey / Als wird im stände
des Reichens nicht seine sonderliche newe mei-
nung / sondern die communis opinio obti-
nen / quia tam in consulendo quam judican-
do communis sententia sequenda.

Darumb ob wol dem hochgelahrten
Herrn seine reputation mit allerbilligkeit ge-
gönnet wird / so muß man doch in diesen be-
denken wie auch in Betheln / dem gemeinen
wahn / davon oben / folgen /

Wann auch die kirche diffals nicht be-
gehret vnd eingebunden were / möchte man sich
ne wolte

74

75

76

ne weitläuffige motiven noch wol ablehnen / aber darzu gehörte mehr zeits / neben ausdrücklichem befehllich. In dieser eil leffet mans bey jaiger kurzen erinnerung bleiben /

76. Das t c. 1. An agnat. vel fil. wie dann auch die Sächssische const. 47. p. 2. versteht man billich de feudo hereditario, darinnen es viel ein andere meinung hat / wie Hart. Pistoris selbst erkläret p. 2. quest. 2. & quest. 13. num. 23. & 28.

So seynd oben andere versachen beygebracht / warum solche Text dem Herrn revocanten dissals im wegenicht liegen / noch hindern können / als das Herrvog Fr. nichts oder wenig auß Väterlichem Erbe bekommen ic.

Die andere rationes dubitandi haben nichts vff sich / vnd seind auch per discursum gnugsam oben abgelehnet / das in dieser eil darüber nicht lenger zubleiben / noch vergebliche mühe zumachen /

77. Nam t filius, quamlibet hæres, non cogitur approbare factum defuncti patris à lege approbatum. l. quemadmodum. C. de agric. & consil. lib. 11. aut b. hoc amplius. C. de fideicom. Quare filius t alienationem feudi in suum præjudicium factam jure proprio investituræ antiquæ & successionis revocare potest. Iser. & Dd. c. 1. §. donare. Qual. olim feud. præsertim t cum hic nihil aut parum sit ex hæreditate patris consecutus. c. filius. de cap. qui cur. vend. saltem non ultra legitimam, quod sufficit. Bart. Angel. Cast. l. ult. §. in computatione. C. de jure deliberandi. Bart. l. 2. cum gloss. C. si quid in fraud. patron. Tiraguell. de retrac. lig. §. 1. gloss. 9. num. 17. Anchoran. Imol. l. 1. de testam. Et quanquam Fulgosius, Alexander & Jason in d. §. in computatione. conentur respondere ad d. l. 2. tamen
80. non obstant, quoniam etiam feudum t antiquum alienans fraudat hæredem legis beneficio. Bal. consil. 216. lib. 2. Jason. cons. 56. vol. 3. Jacob. Bel. & Feud. c. Titius. si de feud. defunc. c. 1. An agnat. vel fil. qui t textus ideo minus officit, quoniam non agit de revocatione feudi filiis inhibenda, sed ut solvatur alienum patris, quod etiam animadvertit Arius Pinellus l. 1. p. 3. num. 95. C. de bon. mater. ubi concludit, quod etiam t absque beneficio inventarii filius ejusmodi feudum antiquum revocare possit. per c. 1. §. quid ergo. de invest. de re alie. fac. c. 1. de feud. March. d. §. Titius. c. 1. de success. feud. c. 1. de alienat. feud. pater. absque pretii restitutione. Alvar. d. §. Titius. Neguz. consil. 10. num. 5. Dec. consil. 144. cons. 208. 209. Boick & Bellamera c. constitutus. de in integr. rest. Masuer. de retrac. §. 3. Ferr. in cons. Burdig. de retrac. §. 10. & 16. Tiraguell. de retrac. lig. p. 1. gloss. 9. num. 52.

Afflic. de jure protomis. Arius Pinellus l. 1. p. 3. num. 99. de bon. mat.

Non obstat, quod filius & hæres eadem sit cum defuncto persona. l. in omnibus. l. hæredem. de reg. jur. Nam, utibi Decius, hoc t non verè, sed tantum quoad jus hæreditarium (de quo hic non agitur) quadam fictione dici solet. Dom. Gemin. cap. 2. de juram. calum. in 6. Ideo hæres t filius potest impugnare factum defuncti, quod aliunde, quæsitum in proprio suo jure sibi nocet. Bart. & Dd. l. si familia. C. fam. heredit. l. post mortem. ff. de adopt. etiam si t defunctus se & hæredes expressè pro evictione obligasset. Tiraguell. de retrac. lig. §. 1. gloss. 9. num. 25. Bar. Bal. Salicet. Castrens. l. fundum meum. & d. l. si familia. C. fam. heredit. Laud. & Præpos. c. 1. si de feud. Vasall. ab aliquo interp. Nam talis feudi alienatio non obligat filium, qui ad illud jure proprio aspirat, ideoque contravenire potest. Bal. l. cum à matre. num. 5. C. de rei vend. Pater t enim intelligitur alienare jus, quod tempore vitæ suæ habuit. Dec. consil. 208. num. 9. Afflic. §. hoc quoq. num. 8. de de success. feud. Quare filius t feudum repetens non censetur venire contra factum patris. Angel. Jason & repet. l. 4. de just. & jure. l. decem. de V. O. l. ejus qui. si cert. peti. nec pretium restituit, etiam si hæreditatem sine inventario adierit, quæ sit solvendo, ergo magis si sit non solvendo, velut in nostris terminis. Afflic. c. 1. §. hoc quoq. num. 8. de success. feud. Sonsbec. de feud. p. 13. num. 176. Quæ pluribus dilatarì possent si tempus pateret. & esset necesse. Iser. c. 1. num. 8. Qui success. teneam. Laud. & Afflic. c. 1. num. 4. An agnat. vel fil. & c. 1. num. 8. ubi etiam Isernia de alien. feud. pater. Alex. consil. 124. lib. 4. consil. 13. num. 15. consil. 19. num. 14. consil. 26. num. 4. lib. 5. Jacobin. in Invest. verb. & cum pacto. num. 35. Curt. de feud. p. 4. num. 148. Jason. p. 9. num. 28. 29. in præjud. feud. Curt. jun. consil. 138. num. 20. consil. 155. num. 6. Sigism. Neap. consil. 14. num. 46. Dec. consil. 395. in fin. Arius Pinell. l. 1. p. 3. num. 93. C. de bon. mat. ubi dicit esse communem. Socin. consil. 112. num. 12. & 14. lib. 2. Paris. consil. 65. num. 46. lib. 3. quæ vice sedis ordinariæ esse poterunt, iis, qui hoc exilius enucleare volunt.

III. QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

De Dritte Frage / nemlich vff was maß vnd weise / vnd durch welche mittel solches ins werck zurichten / ist wol der vorigen fragen in der proposition einverleibet / halte aber / das sie darin zu unterscheiden / vnd sonderlich vffzulösen sey / quia quæ t diversa

sunt, diversos etiam tractatus habere debent, sicut effectus habent. *l. penult. C. de co-*
 89. *dicill. nec t recte junguntur. Paris. consil. 67.*
 90. *num. 5. vol. 1. & quæ t separata sunt, nisi lin-*
gulariter ac separatè tractentur pro negle-
ctis habita videntur. l. item. 15. §. hoc edictum.
26. de injur.

Nun wil ich nicht hoffen / daß ein löbli-
 cher Fürst des Reichs eigener andacht vnd auf-
 serhalb rechtlicher außübung solte dissals etc
 91. was vornehmen / vnd sein t eigen Richter seyn
 wollen / *contra l. qui jurisdictioni. de jurisdic.*
om. jud. l. unic. C. Ne quis in sua causa. l. Julia-
nus. 17. de judic.

Dardurch man auch sein Recht nicht be-
 fördern / sondern wol gar verschreiben möchte/
ex. l. extat. Quod met. caus. gloss. & Dd. l. 3. C.
de pignorib. l. creditores. C. si per vim vel alio
modo. Menoch. remed. recuper. 5. cum seqq.

92. Derhalben halte ich / daß per t revoca-
 toriam conditionem oder utilem rei ven-
 dicationem solche enteufferte Güter wieder
 einzufordern / *Dd. d. §. Titius. si de feud. defunc.*
c. 1. §. rei. ubi Alvar. de invest. de re alie. fac. I-
fern. post Odofred. in pralud. feud. num. 45.
Curt. jun. tract. feud. p. 1. quest. 10. & 12. Jas.
in pralud. feud. num. 35. Laudens. in 1. tit. feud.
num. 29. Bal. c. 1. §. porro. num. 4. Que fuit
prima causa benef. amitt. per l. 1. C. de donat.
qua sub modo. Somsbec. de feud. p. 13. num. 75.
Cacheran. decis. Pedemont. 29. num. 13. Ferrar.
in form. libell. Quom agit. ad revocat. feud.
Cbass. in cons. Burg. rub. 2. de feud. §. 8. verb.
sens consentement. num. 21. 22. 23. 24. per c. cal-
lidis. ubi Dd. de probib. feud. alien. per Fed. tex.
c. 1. de contro. inter dom. & empt.

93. Es ist aber zuwissen / daß solche t condi-
 tio in rem scripta sey / vnd derwegen / wie an-
 dere dingliche forderungen / wieder sechlichen
 Besitzer hatte / *d. c. 1. §. rei. de Investitur. de re*
alie. fac. Jas. num. 6. in §. omnium. & §. qua-
dam. num. 20. Inst. de actio.

94. Darumb t wird diese Klage in dem ter-
 ritorio & jurisdictione billig angestellet / da
 die Güter liegen / *Tiraquell. de retract. lig. §. 8.*
gloss. 5. num. 16. 17. 18. l. 1. 2. 3. C. ubi in rem
actio. nullo privilegio obstante. c. 1. ubi Franc.
Gemin. Anchor. & Dd. de privileg. in 6. c. ult.
de for. compet. l. unic. C. ubi de heredit. Nam
 95. etiam t peticio hereditatis seu successionis

feudalis ex antiquo majorum jure & inve-
 stitura dari possiet. *Imol. post Bart. l. si patroni-*
vers. extra. ad SC. Trebell. Panormitan. consil.
3. in 1. dubio. vol. 2. pro quo tex. c. 1. An apud
jud. quæ t & ipsa realis est. l. sed etsi. §. peti-
 96. *tio. de pet. hered. & in loco, ubi res sita est*
moveretur. d. l. unic. C. ubi de hered. Quia t
 97. *tamen non datur contra titulo singulari*
possidentes. l. hereditas. 7. C. de petit. hered.
Ideo superiores videntur latius pate-
re, atque esse securiores, quanquam possent
t plures cumulari alternativè. c. consuetus. 98.
de in integr. restitut. l. si idem. de jurisdic. ubi
Innocent. num. 2. Panormitan. num. 9. Alex.
num. 1. & 15. Cast. num. 11. Salic. num. 19. in l. 3.
C. de eden. Dec. consil. 212. magnificus. num. 4.
late And. Geyl lib. 1. obser. 63. num. 1. 2. & per
tot.

Weil es sich aber nicht schicken wil, daß
 hochgenanter Herrzog Jr. so Lehensherr vnd
 Landesfürst dissals ist / in t eigenen sachen 99.
 Kläger vnd Richter sey / *l. Julianus. 17. de jud.*
l. qui jurisdictioni. de jurisd. om. judic. l. u-
nic. C. ut nemo in prop. causa. Als wird man
 müssen erfahren / wie es der örter eine gelegen-
 heit habe / dann sonst die Herrzogen von S.
 wegen ihrer Cammergüter sich J. J. Gn. Hoff-
 gerichten unterworfen /

Weil aber alhier der streit von Lehengü-
 tern ist / möchte gesagt werden / daß vor t dem 100.
 Lehengericht in curia feudali & apud pares
 Curia diese Sachen vorzunehmen / sonderlich
 wieder die jenigen so auch andere Lehen von J.
 J. Gn. zu Lehen tragen vnd Vasallen seyn / *per*
c. 1. apud quem vel quos. Curt. de feud. p. 7. in
1. reg. 7. fall. tex. & Dd. §. prater ea sinter. de
probib. feud. alienat. per Fed. Bald. & Dd. c. 1.
de contro. apud pares Cur. terminan. Jaco-
bin. in Invest. verb. & dicti vasalli. num. 10. cum
seqq. 19. 20. & c. Clarus de feud. quest. 90. num.
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. cum seqq. Quod cum hæreat
in facto, & ampliore ejus informatione, de
 101. *t illo non respondent Jurisperiti. Bart. l. A-*
retbusa. num. 1. de stat. hom.

Ita mihi in hac temporis brevitate su-
 per præmissis quæstionibus respondendum
 videtur. Salvo &c.

✠ (:) ✠

CONSILIUM CCEXLVIII. DE INCENDIO.

S U M M A R I A

I. QUÆSTIONIS.

1. Territoria, quoad exercitium jurisdictionis, dividi possunt.
2. Mandatum non presumitur, præsertim in Principibus.
3. in Jurisdictionem alienam se intrinittere, nemo presumitur.
4. Tenor Mandati & Jurisdictionis Citationi inferendus est, aliis citatus emanans non incidit in penam contumacia.
5. à Stylo Curia quod recedit suspectum est.
6. Judicare in propria causa nemo potest.
7. Sententia in propria causa lata, absque alia recusatione, est ipso jure nulla.
8. Causa Propria est, unde commodum vel incommodum, directio, vel per indirectum speratur.
9. Index in causa, ex qua commodum vel incommodum expectat, suspectus est.
10. Causa levior Judicem quam testem repellit.
11. Jurisdictio quando pluribus est commissa vel mandata, & omnium nomine citatio facta, unus sine altero, absq. expresso mandato procedere nequit.
12. Processus, quem Index suspectus facit, est ipso jure nullus.
13. Sententia à Judice suspecto lata non subsistit, etiam nemine opposente.
14. Nullitas Sententia ad 30. annos impugnari potest, tam per modum actionis, quam exceptionis.

II. QUÆSTIONIS.

15. pro Sententia presumptio est, donec nullitas deducatur.

III. QUÆSTIONIS.

16. Commissarii ad suspicionis causas cognoscendas peti possunt.
17. Exceptio suspecti judicis impedit litis ingressum.

IV. QUÆSTIONIS.

18. Index Reo petenti locum insum ad peragendam causam, assignare debet: aliis potest appellari. num. 19.
20. Inimicus capitalibus nemo se credere cogitur, etsi litera salvi conductus habeat.
21. Exceptio loci non tuti impedit litis ingressum: etsi procuratori, non vero Domino tutus sit locus. num. 22.
23. Procuratorem mittere reus non cogitur.

V. QUÆSTIONIS.

24. Stylus Saxonicus viva voce & distando pro-

ponendi, juri communi & Camera ordinationi contrarius est.

VI. QUÆSTIONIS.

25. Caput ubi suspectum, reliqua membra jure recusantur.
26. Amicitia magna, & magna auctoritas Judicis recusationis causam præbent.
27. Uxor domicilium maritis sequitur: nec tamen jus loci originis amittit.
28. Mulier jure communi, non quidem pro alio, pro se tamen agere potest. & num. 29.

VII. QUÆSTIONIS.

30. Actori incumbit probatio, quoniam probante reus absolvitur: præsertim si delictum vel culpam accusat, & inde damnum resciri petit. num. 31.
  32. Actor non tantum factum, sed & qualitates facti, in quibus se fundat probare debet: aliqui causa cadit. num. 33. etsi de non probando protestatus sit. num. 34.
  35. Incendium culpa inhabitantium factum presumitur, non tamen lata sed levissima. & num. 40.
  36. Incendii materia ampla, profunda ac nodosa est.
  37. Damnum incendii ab aliquo petens, certà illius, à quo petit, culpa factum esse, probare debet, aliis reus absolvitur.
  38. Damnum ex incendio ortum paterfam. propter culpam levissimam præstare non tenetur. & num. 41.
  39. Afflictio non est addenda afflictio.
  42. Culpà certa persona incendium factum esse non presumitur.
  43. Dominus non tenetur de culpa ministrorum, quos non prefecit facto, unde damnum oritur.
  44. Lata culpa non est facere id, quod alii facere solent, etsi inde damnum oriatur.
  45. de Facto prius quam de jure constare debet.
- ### VIII. QUÆSTIONIS.
46. ad Damni reparationem facilius quis condemnari potest, quam ad penam criminalem.
  47. in Aire qui non habet, in corpore luere debet.
  48. Penamque addicere loco damni illati, incorporalem mutandam non est. Nisi lata culpa probetur. num. 51.
  49. Cessio bonorum exceptio est litis finita, ut & Excusatio & solutio. & num. 57.
  50. Cessio bonorum omnis obligatio, & actio personalis tollitur.

IX. QUÆ-

IX. QUÆSTIONIS.

52. *Spoliatus, etiam à Magistratu, ante omnia restituendus.*
 53. *Exceptio spoliis illi sita finis.*

X. QUÆSTIONIS.

54. *Alio civilis & criminalis an simul proponi possint, remissivè.*

XI. QUÆSTIONIS.

55. *Bona fides non patitur idem bis exigi.*
 56. *Obligatio tota tollitur alio, in pecuniariis, quocumq; etiam invito & ignorante debitor solvente.*

XII. QUÆSTIONIS.

57. *Cessione bonorum omnia Debitoris bona excutuntur.*
 58. *Cedentibus bonis misericordia causa aliquid relinquolet, ne egeant.*
 59. *Senatores, Decuriones & Duumviri Doctoribus & Militibus comparantur.*
 60. *Doctores & Milites bonis cedentes alimenta deducunt.*

XIII. QUÆSTIONIS.

61. *Uxor pro marito conveniri non debet.*
 62. *Culpam caret, ad damnum resarciendum, non tenetur.*

XIV. QUÆSTIONIS.

63. *Bona intelliguntur deducto ere alieno.*
 64. *Videntis nulla est successio.*
 65. *Lucrum captans non debet obtinere contra certantem de damno vitando.*

XV. QUÆSTIONIS.

67. *Altar conficitur quod in libellum deducit.*

CASUS.

E hat H. N. zuvorn vnd jzt dieses Jahres regierender Bürgermeister zu A. seine zwey Häuser / so am Markt neben einander gelegen / einreissen / vnd von grund auß New bauen wollen / vnd aber durch die seinen berichtet / daß eine hülzerne Dachrinne zwischen den beyden södern Häusern / (welche doch erst vor vier Jahren new gelegt worden) an vielen orten zerpalten vnd durch gerissen / hat er (dieweil dieselbige Rinnen vber seiner Stuben vnd Schlaffkammer gelegen / vnd damit ihme durch die nässe oder einregen kein schade geschehe) den 7. Aug. als sich gleich

desselben Tags ein Wetter am Himmel sehen lassen / solchem mangelhafte Dachrinne / biß vff fünffteiges Jahr zuverwahren / mit Bech vergiffen wollen / wie dann solch werck die Rinnen mit bech zuvergiffen zu A. vnd andern Orten gar gemein im brauch / sonderlich in Seestädten / vnd daß fast in allen Häusern gar newe Dachrinnen dergleichen gebüchet / oder mit Bech vergoffen werden /

Er hat aber solch vergiffen seinem Hausgesinde nicht alleine vertragen wollen / sondern zweyne Männer / seiner täglichen Arbeiter oder Waidknechte zu sich genommen / vnd in zweyen darzu gemachten eysern Krügen das Bech am feuer gewermet / Nach dem nun der eine Waidknecht G. H. den ersten Bechkrug selbst hinauff getragen / hat er dem andern H. P. seines alters vber 50. Jahr / ernstlich befohlen / bey dem andern Krüge / biß der erste verbraucht were / zubleiben / damit je kein schaden geschehen möchte / Dem aber zuwider findet sich zu großem vnglück (vielleicht guter meinung) ein Dorffböddner / von diesem leß sich H. P. vberreden / zünden das Bech in dem Krüge mit einem brande an / damit es so viel wärmer hat werden sollen / Solches hat ihn sein Herr der Bürgermeister nicht befohlen / so hat ers dergleichen auch nicht von ihme gesehen / Mit diesem siedheissenem vnd brennenden Bechkrüge gehet gedachter H. P. vff den Boden (vnd wie der ander Waidknecht G. H. bericht) hab er ihme denselbigen Krug in die Rinnen zugebracht / In solchem zulangen verschütter sich etwas auß dem Krüge / seller vff das ander zuvorn aufgegoffene Bech in der Rinnen / zündet also bald alle dasselbige fast in einem augenblick zugleich an / ehe es der gute Mann H. N. welcher damals im andern theil der Rinnen gestanden / vnd ihnen den Rücken

Rücken zugewendet / innen wird / vnd wo ihn ehgedachter G. N. nicht geruffen / vnd mit seiner grossen sterck nicht zum Dachfenster hinein gezogen / hette er in der Kinnen verbrennen müssen / vnd dieweil in solcher eyl kein retten hat helfen mögen / das Bolet auch viel in der Schneiderndten vffm Felde gewesen / die andern vff anschreiben wenig hülff gethan / sondern ein jeder zu dem seinen gelauffen / hat das Feuer dirmassen so schrecklich vberhand genommen / daß nicht allein viel gedachtem Bürgermeister an Häuser / an Waid / Getreid / Haußrath vnd andern stadlichen vorrath etliche 1000 Guldten verbrandt / sondern vber die helffte der Stadt vnd mehres theils der besten Bürgerschaft im Feuer leider erbärmlichen verdorben /

Ob nun wol fast meniglich allda gut wissend / daß gedachtem Bürgermeister in seinem Wohnhause vor etliche 1000 Guldten an Waid (so zur Farbe gebraucht wird) Item an erwachsenem Getreid vnd Haußrath gehabt / welches doch alles im Feuer verdorben / Item vber 4000 Guldten an Bahrerschaft / Silber vnd guldten Geschmeide / Wein im Keller vnd im Weinberge / Korn in der Scheunen vnd im Felde / so wol Viehe vnd andern Vorrath / welches die Herrn Rätche vnd der Rath zu A. durch die ibrigen confiscirt vnd zu ihren händen gezogen / vnd der arme hochbetrübt Mann (cum venia zumelden) ohne Rock oder Huert mit einẽ schuch / in Hosen vnd Wammes ins Elend gehend hinweg kommen / vnd nicht eines Thalers werth Geld darvon bracht /

So hat doch dessen vngeacht der Rath vnd Gemein zu A. auff der Gräfflichen Rath selbst anordnung / Citation vnd Klage den 18. Octobr. einbracht /

Dieweil er aber auß grosser Bedrängung vnd gefährlicher nachfolge

derer / so ihm nach Leib vnd Leben stehen / sich außser Landes begeben / biß anhero verborgen verhalten / also daß auch seine Haußfrau seiner anwesenheit keine wissenschaft getragen / Derwegen er der Citation so viel weniger berichtet werden können / Als ist Magister D. N. wegen der Freinde ihn zuercitiren / vnd ein ander mit einem Schreiben von N. Haußfrauen / vmb einen kriegischen Vormundt bittendt / abgefertiget.

I. QUÆSTIO.

Q Erwegen wird Erstlich zuberahrschlagen gebeten / ob wol im nahmen aller Graffen Rath die Citation außgangen / So ist doch im erschienen Termin den 30. Octobris niemand dann die A. Rätche / welche ihre Vollmacht wegen der andern Graffen gerühmet / in der audientz gesessen / vnd vngeweiffelt ferner sitzen werden / vnd dann denselben Herren als Canslern / Rätchen vnd dem Secretario / so wol dem Graffen selbst das Vorwerck / auch anders viel verbrandt / wie in der Klage gerüet / vnd solche Audienrz ohne affectiõ oder verdacht nicht geschehen kan.

II. QUÆSTIO.

Q Zum Andern solche Rätche zugleich Parth vnd Richter seyn können.

III. QUÆSTIO.

Q Drs Dritte / ob man nicht wider solchen angestaltten Proceß protestiren / oder ganz darvon an die Fürsten von S. als Lehenherren des Orts (dahin in andern sachen appelliret wird) appelliren köndte.

IV. QUÆSTIO.

Q M Vierte / oder ob vñ vnverdächtrige Commissarien zubitten were / auch von wegen gefahr der erzürneten Bürgerschaft / welche jetzt ohne das in keinem ordentlichen Regiment wol können erhalten werden / vnd derent-

derentwegen sich weder Advocaten noch Procuratores nottürfftiger bestand an dem ort wil gebrauchen lassen/ ein unverdächtiger Ort zubitten.

V. QUÆSTIO.

Der ob nicht zum wenigsten/ vorsünfft / von Termin zu Terminen mit wechselsegen zuverfahen / vnd das Brhel an unverdächtige örter zuversprechen geschickt werden köndte.

VI. QUÆSTIO.

Nad demnach/ am Sechsten/ vnverborgen / daß der Herr Sankler/ welchem leider auch viel verbrant/ dergleichen auch andere Rärhe in der Vniversitet R. viel Freundschaft vnd sondere verwandnuß haben/ daß auch der Herr Ordinarius bestelter S. Diener ist / ob solche Vniversitet nicht verdächtig zuachten / wie dann auß jetzigem eröffnerten Brhel zusehen / das extra petita (vnd dessen in acten am wenigsten gedacht) gesprochen / das vom Munde in die Feder mit dreyen Sätzen zum Brhel zubeschließen/ Dann ihnen gut wissend / daß sich in der nahe allhier kein vornehmer Jurist in dieser Sachen wieder die Grafen / den Racht vnd die hocherzürnete Bürgerschaft der gestalt in der Persongebrauchen leß / vnd daß nunmehr sein vermögen nicht ist / auß andern frembden Vniversiteten jemand vornehmtes jeder zeit an das Ort zubringen.

VII. QUÆSTIO.

Ihm Siebenden / Ob Beklagter solchen vnversehenen Brandschaden/ so wieder seinen Willen durch vnachtsames verwarlosen seines Gesundes geschehen/ zuersattren vnd zugelten schuldig.

QUÆSTIO VIII.

Des Achte / oder wofern desselbigen Haab vnd Güter (wie dan vnmüglichem) so hoch sich nicht erstre-

cken würden/ mit ewigem gefängnuß/ Landes verweisung oder andern Peinlichkeit köndte belegt werden.

IX. QUÆSTIO.

Ihm Neunden / do vberzuversicht Etwas wiederwertiges solt erkennen werden / ob nunmehr der Racht oder Gemeinde (dieweil sie sich durch ihre dazzu geordnete aller seiner liegenden Güter vnd fahrenden Haab/ an Wein vnd Getrend/ welches eingeführt in Scheunen befunden vnd zum theil noch im Felde gestanden/ angemast / dasselbe einbringen vnd außdreschen lassen/ Dergleichen auß der Hoffstatt vnd in Kellern einen städtischen Vorrath / an guten alten firmigen Wein/ Item an Bahrschafft gülden vnd silbern Geschmeide vnd andern Vorrath vber die 4000 Gülden werth ohne vorwissen oder beysenn Beklagter Hausfrauen/ oder der ihrigen/ alles zu ihren Händen gezogen vnd confisciren lassen/ vngeachtet daß der Beklagte Hausfrau zum andern mal an die Herren Rärhe vñ den Racht suppliciret/ vnd 3. Personen zu ihren tutoribus vorgeschlagē/ dieselbigen zubestettigen gebeten/ nicht allein die erwachsenen Früchte einzubringen/ sondern auch vff der Hoffstatt ihr gülden vnd silbern Geschmeide sambt der Bahrschafft in Kasten vnd sonst zusammen zubringen / vnd in verwahrung zunehmen/ aber mit dem wenigsten buchstaben nicht beantwortet/ oder gehört werden können.)

X. QUÆSTIO.

Ber das wieder den armen Beklagten Bürgermeister mit der Peinlichkeit/ als Gefängnuß oder Landes verweisung / köndte procedirt / vnd also zugleich an Leib vnd Gut gestrafft werden/ Alldieweil sie ihnen den weg zu seinen Gütern erwehlet.

XI. QUÆSTIO.

Item, Dieweil auch der Racht vnd Gemeine / ehe vnd zu vorn Beklagter

ter citiret / in vielen Landen vnd Fürstenthümen / Städten vnd Gemeinen durch ihre Abgesandte vnd Rathspersonen steuer vnd hülff / zu wieder auffbauung der Stadt gesucht / vnd dessen ein stadliches erlanget / ob nicht die Peinligkeit gegen dem Beklagten Bürgermeister gefallen.

QUÆSTIO XII.

Nnd do Beklagten vber alle hoffnung sein antheil Güter solt aberkendte werden / ob ihme dann nicht etwas zu seines Leibes vnterhaltung müste gelassen werden.

XIII. QUÆSTIO.

VIm Drengehenden / demnach die A. statuten vnd die S. anordnung vnd gewonheit klar vermag / daß ein jeder Ehegatt dem andern nach dem Todesfall mit aller fahrender Haab / vnd in wehrender Ehe erzeuget vnd erworben liegenden Gütern vnd fahrender Haab befellet / ob nicht seinem Weibe / dieweil sie zu solchem Brandschaden weder Hülff / raht noch that geben / sondern dñmal / als solch feuer außkommen / in ihrer Scheunen gewesen / zu ihren eingebrachten anerbeten Gütern liegenden vnd fahrenden /

XIV. QUÆSTIO.

Er halbe Theil der erworbenen vnd erzeugten Güter gebühre vnd zustehe.

XV. QUÆSTIO.

Nnd ob sie nicht æstimationem ihrer verbrandten Kley nodien / silbern vnd gülden Geschmeide / so ihr zustendig gewesen / zusehen befugget / etc.

In diesem schrecklichen vnd jämmerlichen fall des A. Brandschadens / werden wol in effectu 15. Fragen zuberathschlaget / vnd mit Rechtsgründen aufzuföhren vnd vffzulösen fürgelegt / darzu dann nicht Zeits gehörte / Wil aber / so viel möglich wie

begehret / mein bedenden vffs nötigste fürzlich entwerffen vnd anzeigen.

PRIMA QUÆSTIO.

Erstlich / weil im Nahmen aller Graffen Rath die citation außgangen / vnd doch in der audiens nur die A. geseßen / vnd vngeweißelt ferner sitzen werden / wird gestaget / Ob nicht wieder solchen Proceß zu proceßiren.

Daruff fürzlich zuantworten / daß nicht vermuetlich / weil die Graffen nun viel Jahr gesonderte exercitia jurisdictionis haben / (sicut dividi t sic territoria quoad exercitium jurisdictionis possunt. Socin. consil. 18. vss. num. 4. vol. 2. Curt. de feud. p. 4. num. 122.) daß die andere Graffen dawider sich der jurisdiction daselbst solten angemasset / oder auch Graff G. so allein das exercitium der Jurisdiction daselbst / vnd nun viel Jahr exercire hat / in seinem abwesen darcin sol gewilliget haben. Quia mandatum t non præsimitur, nisi probetur. Bart. Jas. & Dd. communiter in l. sciendum. de verb. obligat. præsertim in Principibus. l. unic. C. de mandat. Princip. multo t minus quod quis intromittere se velit in jurisdictionem alienam. cl. 1. de excess. pralator. ubi Zab. & Dd. l. si quis ex aliena. de jud. l. 2. si quis in jus vocat. c. 1. de off. ord. in 6. ubi Gemina. num. 4. c. pastoralis. ubi Panorm. num. 8. extr. eod. tit.

Daher dann auch der tenor t mandati, vnd inhalt der gemeinen jurisdiction, müste der citation inseriret worden seyn / sonst ist der vorgeladene sich daruff einzulassen nicht schuldig / sondern hat sich mit diesem beheß vnd rechtmessiger exception zusehen / vnd darüber ohne gefahr der contumacien auffenbleiben / Dd. c. præterea. s. c. cum in jure. 31. cum seqq. de off. deleg. c. conguerente. de rest. spol. l. unic. C. de mand. princip. Jas. & Dd. l. 2. si quis in jus vocat. non ier.

Zum Andern / so ist verdächtig / daß der andern Herrn Rätthe sollen mitgeladen / vnd sich der Jurisdiction angemasset haben / do doch ihr Siegel oder subscription in der Citation nicht verhanden / sondern gesetzt / daß sie sich des A. Secrets mit gebraucht / do doch solches vielweniger vermuetlich / daß sie für ihr S. vnd A. jurisdiction Siegel ein frembdes solten gebraucht haben / Suspectum t enim est omne, quod à solito curia stylo recedit. Felin. c. 2. num. 15. de rescript. late Ederar. in loc. à styl. curia.

Vors Dritte / wenns gleich also sich verhielte / were noch wol zudisputiren / Allvieuell fundbar / daß die S. Graffen vnd Herren Brüdere noch zur Zeit von einander nicht genzlich abgesondert / ob den Beklagten zum verfang

fanz die 3. Brüdere sich der Jurisdiction anmassen / do noch ungewiß / wem durch Röm. Keyß. Majestät theilung / dahin es gestellet / A. zufallen möchte / vnd also sie alle des Beklagten ordinarii, vnd einer so wol als der ander suspect: *c. causam. 17. cum ibi notat. de off. delegat.* Quare Bartolus in *l. qui jurisdictioni. num. 2. de jurisdic.* notat illum textum contra Comites & Barones, qui volunt se introumittere in jurisdictionem causæ, quæ inter ipsorum aliquem & subditum vertitur, adeo ut ne quidem delegare possint. Manet enim firma regula, quod nemo in sua propria causa possit judicare vel jurisdictionem usurpare. *l. unic. C. Ne quis in sua caus. d. l. qui jurisdictioni*, ubi Jus. num. 2. 7. 8. reddit rationem, quoniam in propria causa quisque, etiam absque alia recusatione, juris suspitione, (quæ est loco liquidissimæ probationis, ut alia non sit opus. *l. Imper. de legat. 1.*) suspectus sit, & absque alia recusatione objecta sit ipso jure nulla sententia ab eo dicta. Bald. *l. eos. C. de appellat. Jas. Zas. in l. qui jurisdictioni. de jurisd. om. jud.* Propria t̄ verò causa dicitur, ex qua commodum vel incommodum directè vel per indirectum speratur. *l. 1. §. propria. Quan. & intra qua temp. gloss. & Dd. l. omnibus. C. de testib.*

- Nach dem dann in diesem Brande auch die Gräßliche Vorwerge verderben / vnd J. Gn. eben so wol als die andere Kläger darauf
9. T geruht oder verlust zugewarten haben / saltem in causa simili, als werden sie billich vor verdächtig diffals gehalten / ex causis deductis à Marant. *Spei. jud. partis 6. p. ult. actu 2. de appell. l. apertissimi. C. de judic.* fürnemlich weil A. Cansler / Rāthe vnd Secretarien mit Rath seyn / vnd schaden genommen haben / sic ut & caput & totum concilium de propria causa laborare præsumatur, ut ibidem Dd. & tradunt ibi Dd. Judicem, qui similem habet causam, esse suspectum ac justè recusari, sicut & testem. Imò t̄ & leuior causa judicem quam testem repellit, ut ibidem Maranta Jus. *l. apertissimi. num. 7. C. de judic. gloss. & Dd. c. accedens. 2. ut lre non contest. c. cum R. de off. delegat. c. insinuante. eod. tit.*
  - 10.

Am Werden / do auch die Grassen sich der Jurisdiction diffals solten oder löndien in gemein anmassen so were der vierde Herr Bruder Grass W. nicht auszuschließen / sintemal J. Gn. so viel rechts vnd interesse daran als die andere haben / ex *l. ult. C. arbitratel. cum similib. Bart. & Dd. circa fin. l. qui jurisdictioni. de jurisdic. l. 1. de off. consul.*

Die fünffte aber vnd fürnehmeste versach ist / daß die A. S. vnd A. Rāthe zugleich citirt /

vnd sich der jurisdiction angemasset / aber in der audienz vnd verhöer seind allein die A. gewesen / wie dann auch das Jechmische Wretzel allein an die Sch. Rāthe zu A. gestellet / vnd mit in derselbigen Nahmen allein aufzugen / vnd derhalben der Proceß der citation vngemeß vnd nichtig /

Quoties t̄ enim pluribus commissa vel mandata jurisdictioni, & omnium nomine citatio facta, toties unus sine altero procedere nequit, nisi expressum de tali mandato, ut unus sine altero procedere possit. *c. causam. 16. & passim. de off. delegat.*

Wie dann auch / vffs Sechste / das Klaglibell der Vorladung nicht gemeß / sintemal es in gemein vor den Gräßlichen Sch. Rāthen eingebracht / daruff folget das Wort alhie / das ist zu A. vnd also von den A. Rāthen allein billich verstanden wird / ex communi usu loquendi, vnd nach gemeinen verstand vnd vbung daselbst / Ederard. *loc. ab opinio. vulg.* Als dann auch keine andere in der audienz danials geseffen / vnd also die Wörter vor euch keine andere dann die gegenwertigen begreifen oder deuten können /

Auf welchen allen Beklagtet Bürgermeister nicht allein de nullitate processus protestiren / sondern auch beständiglich zuexerciren hat / vnd mag darüber ohne gefahr der contumacien aussenbleiben /

Ex quo notoriè conitat, deesse jurisdictionem citantium, nec processum congruere citationi. *l. ult. de jurisd. l. 2. si quis ius vocat. juncta. l. si quis ex aliena. de judic. & utrobique Bart. Jas. & Dd. & quoniam t̄ processus, quem judex recusatus facit, & sententia ab ipso lata, si reus non compareat, sed emanat, sunt ipso jure nulla, ita ut non opus sit appellatione quidem. c. quod suspecti. 3. quest. 5. Bald. Alex. & Dd. l. quia poterat. ad SC. Trebell. Sal. & Jas. l. qui jurisdictioni. num. 7. de jurisdic. l. apertissimi. C. de jud. per illum tex. l. 1. C. si quacumq. pred. po. & in autb. offeratur. C. de lit. contestat. c. legitima. de appell. in 6. Angel. §. ergo. num. 2. Inst. de ad. hared. Ant. Gemm. Franc. c. judex. de off. delegat. Host. & Panormitan. num. 12. c. cum speciali. de appell. Jas. l. solet. de jurisdic. Bart. consil. 105. num. 1. Bald. consil. 472. num. 4. lib. 1. Alex. cons. 89. lib. 1. Dec. consil. 176. num. 2. Ferrar. in for. declinato. 2. verb. judicem suspectum. num. 2. nec t̄ enim sententia à talibus lata sublitit. c. pastoralis. de off. delegat. c. dilecti. §. quia. de appell. etiam nemine opponente. Bald. l. eos. num. 3. C. de appellat. Jas. d. l. qui jurisdictioni. num. 7. de jurisd. Marant. de appellat. num. 124.*

Welches

Welches alles der Advocatus cause,
wann anderweit citation außgehe sol / schriftlich
dardieder wird einzurunden haben / Dann
es zuvor zwar geschicklich / sinemal das allbereit
g. sprochen Urtheil in gebärllicher Zeit nicht
gesprochen / jedoch wann man protecliren vnd
excipiren sol / dennoch die nichtigkeit desselben
ex incompetencia iudicis, & quia non in om-
nium nomine pronunciatum, qui cita-
verunt, angesprochen werden kan / *ex tit. C. si 2*

14. *non comp. jud.* Constat t̄ autem nullitatem
sententiae non tantum intra decendum ap-
pellationis, sed ad 30. annos impugnari pos-
se. *Bart. l. si expressio. n. 12. de appellat. Ferrar.*
in for. lib. app. verb. suisse. n. 4. gl. l. 3. verb. perfe-
ctio. C. de praescript. 30. annor. nec modo per
modum actionis implorato iudicis officio.
Jas. l. n. 8. de iurisdic. sed etiam, velut nostro
casu, per modum exceptionis. Jas. d. l. n. 9.
§ 10. de iurisdic.

II. QUESTIO.

Ob man aber iniger Zeit an die Fürstl. Re-
gierung oder Herzogen von S. appelli-
ren sol / an ich nicht raten / Erstlich weil
es anfanglich nicht geschehen /

- zum Andern / angesehen / daß das gespro-
chen Urtheil seine krafft erreicht / biß es per
quætionem nullitatis vnbgesessen wird /
15. Nam t̄ interim stat præsumptio pro senten-
tia. *l. Herennius. de eviccionib. cum similib. Alci-*
at. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. § 9. Ducun.
in reg. verb. Decretum. cum similib.

Vors Dritte / sinemal die appellation
zum euffersten sich zuversparen in vffmerckung /
daß man vorn Ehre vnd Fürstl. Hauße Sach-
sen nicht ferter kommen noch appelliren mag.

III. QUESTIO.

16. Ob t̄ dann vielmehr vnb verdachts
daß Commissarien zubitten / *ex l. apertissi-*
mi. cum ibi notat. C. de iudic. c. suspitionis.
17. *39. de off. delegat. cum similib.* Nam t̄ exceptio
suspecti iudicis impediret contestari, ut
quando reus excipit, iudicem esse suspectū,
tamdiu non cogatur coram ipso litigare. *A-*
retin. §. aquē. in 32. except. Inst. de actio. latē
Blanc. trac. de compromiss. quæst. 4. tit. de except.
imped. §. sexto ex dilatorius. n. 3. §. suspecti iudicis.
per tot. Item exceptio litis finitæ: Hic non
potes me in ius vocare, de qua ibidē Blanc.
n. 11. Francus fall. 33. c. 1. de litis contest. in 6. An-
gel. §. aquē. in 43. except. Inst. de exception.

IV. QUESTIO.

18. Item t̄ daß auch ein ander sicher Ort des Pro-
cess dann zu A. benennet werde / sinemal Be-
klagter noch sein Beystand vnd Advocaten oh-
ne gefahr / daselbst nicht erscheynen müssen /
Dann ob wol gleit in der citation begrieffen / so

mag doch solches wieder die gefahr gemeiner
Fürstschafft Zorn vnd verbitterung / draven
vnd schmecken nicht helfen noch gungsam seyn /
probatum hæc. *c. cum re. 39. de off. deleg. c. cum*
locum. 14. de sponsal. ubi gl. pen. ad verb. nihil
rimere aicit posse t̄ appellari, si requisitus ju-
dex hoc non fecerit. c. accedens. 2. ut lite non
contest. c. accedens. 4. ubi gl. verb. inimicorum.
extr. cod. c. ex parte. 1. de appell. sex gl. §. Dd. si
cum dies. §. arbit. de recept. arb.

Et t̄ quamvis literæ salvi conductus sint
emittæ, non tamen quis credere se cogitur
capitalibus inimicis suis, sed alium locum
petere potest iudicii tutiorem, cum tali casu
sufficiens cautio nequar præstari. *c. acce-*
dens. 4. ubi gl. verb. inimicis. ut lite non con-
test. c. de catero. c. quantum. de sent. ex com. ubi
gl. nec in hoc, inquit, casu sufficiens potuit
cautio præstari. c. literas. in fin. de rest. spol. &
hoc subdit Gl. in d. c. accedens. propter fragi-
litate cautionis. l. quia. §. 1. ad SC. Trebell.

Quocirca t̄ etiam hinc ducenda est exce-
ptio litis finitæ, impediens contestationem
& litis ingressum. *c. ex parte tua. de appell. A-*
lex. ad Bart. l. vir bonus. in 19. ex c. jud. sol. adeo
t̄ ut etiam locus esse possit tutus procura-
tori & non domino (prout nostro) impedi-
atur similiter litis ingressus. Abb. Card. Pe-
rus. l. mol. d. c. ex parte. §. ibi Prapros. ac Henr.
Boick præsertim in causa gravi, velut est ista,
nam t̄ mittere procuratorem non cogitur
reus. latē Blanc. trac. de compromiss. quæst. 4.
tit. de except. imped. §. sexto ex dilatorius num.
20. incip. loci non tuti. per tot.

V. QUESTIO.

- Ob t̄ Churfürstl. Sächssische Styl vom
Mund auß in dieselder zuversetzen / ist wol
ausgedruckt / *const. 1. p. 1. ob et aber zu A.*
sonst brauchlich / ist mir vnbewußt / lauffe aber
wieder gemein Recht / *aut. off. ratatur. C. de lit.*
contestat. vnd Cammergerichts Ordnung / p. 2.
cap. 4. §. p. 3. cap. 12. §. 13.

Nach dem auch dissalß Beklagter in der
ganzen Gegend vnd Nachbarichafft vnb A.
nicht wol sicher seyn kan / vnd sonsten auch die
angestaltte Klage die Vermittelkeit vffm rücken
tregt / als hielte ich / daß dissalß die Schrift-
liche versetzung mit abwechselung dreier oder
vier Stäten zubitten vnd zuhalten weren / *per*
Jas. l. 1. in princ. num. 11. 12. ff. de eden. cum ibi
allegat.

VI. QUESTIO.

- Es wird auch angezeigten verdachts.
Halben billich erlangen / daß an einem an-
dern Ort die Aleten zuversprechen eba-
schicket werden / Nam t̄ ubi caput suspectum
reliqua men. bra laborant & iure recusant.
Bbb b 2 tur.

26. tur. P. il. l. 1. num. 5. C. si rector, provinc. Boer. decis. 269. & videtur. num. 2. Craver. de antiq. temp. p. 1. §. quarto limitatur. num. 80. & amicitia t magna probabilem suspicionis ac reculationis causam præbet. c. insinuante. de off. delegat. ubi gloss. verb. familiarem. c. accedens. 4. ubi gloss. verb. nimis faciens. ut licet non contest. Lanfranc. c. quoniam. 11. verb. recusationis. num. 5. de probat. & auctoritas tanta, ut verisimile sit reliquos iudices non contradicuros. l. unic. c. si quacun. præd. po. Bald. l. 1. num. 5. C. si rector prov. Felin. & Canonist. c. 1. de iudic.

27. So ist auch das gesprochen Bethel nicht. allein in dem mangelhaftig / das super non petitis gesprochen / sondern auch das von der Frauen Vormundschafft conditionaliter amende erkennet / do es notorium, daß sie t ihre res Mannes domicilium folge / l. exigere. de iudic. l. cum quadam. de iurisdic. vnd gleiches wol das jus loci originis nicht verlieret / ubi de eius commodo agitur. Tiraguell. de ll. con. nub. in princ. darumb ihr diffals ohne condition frey siehet / vnd vbenommen ist / weil sie zu A. nicht sicher seyn kan / noch die Vormundschafft d' selbst ohne verdacht oder gefahr / in loco originis ihr Vormunden zuerwehlen / Ja wol zu Erfurt / von dannen sie bürger ist / nicht Sächssisch / sondern gemein recht gehalten wird / Al; darff sie diffals keines Vormundes / sondern mag durch einen Anwalden ihre Sache verfolgen / l. maritus. l. alienam. C. de procuratorib.

28. Quamquam t enim iure communi mulier pro aliis agere, procurare, postulare nequit. l. 1. §. secundo loco. de postulat. d. l. alienam. C. de procurat. tamen pro se agere causamq; vel injuriam suam persequi potest. l. 1. ubi Bald. l. 4. §. C. de iis qui accus. d. l. 1. §. secundo. de postulat. Dec. §. enim. num. 9. de reg. jur. Tiraguell. trac. de pæn. causa. 21. num. 11. Imò procuratrix alterius esse potest in rem suam. l. quate. C. de procurator. Spec. de procur. §. ratione igitur sui. num. 1. Quapropter t ubi de periculo, captivitate, periculo mariti agitur, uxor pro reo etiam procurare potest propter suum interesse. Capyc. decis. Neap. 143. in causa. per tot. Spec. de procur. §. ratione igitur. num. 1. per l. 3. de lib. caus. Decis. Ro. 16. alias 203. de procuratorib. incip. uxor.

Præsto est igitur & hac parte exceptio litis finitæ videlicet suspecti iudicis, donec & de hoc conveniatur, aut quætio expediatur. per Blanc. de compromiss. quæst. 4. §. sexto ex dilatoriis. num. 3. vers. suspecti iudicis. cum ibi & supra allegatis.

VII. QUÆSTIONIS CONJECTIO.

Die Siebende Frage ist wol die fürnehmste / vnd betrifft die merita causæ vnd Häubtsachen / Nach dem aber die von Klägern allegirte qualitates facti, vnd laram culpam, Beklagter nicht geständig / Als wird / wann Beklagter der Klagen / Inmassen die unterschiedlich vorbracht / nicht geständig / vnd den Krieg also verneinlich befestigen sol / Klägern der beweis obliegen / vnd lessei sich fast ansehen / als würden sie ihr intent nicht wol aufführen können / vnd deswegen Beklagter von erhobener Klagen / Inmassen die angesellet / zu entbinden /

Non t enim dubium est, quin negante reo actori incumbat probatio. l. actor. C. de probat. l. 4. C. de eden. alioquin actore non probante reus absolvatur. d. l. 4. c. ult. de iur. rejur. præsertim t quando delictum, negligentiam, vel culpam arguit & accusat, & inde damnum datum resarciri petit. l. in de. 23. §. ult. vers. nomine habet probare. ff. ad L. Aquil. l. proinde. l. in lege. 40. & passim. cod. tit. l. 1. l. 4. C. ad L. Aquil. Ross. de injur. num. 27. l. 4. C. de fruc. & lic. expens. Nec hoc in casu factum, sed t qualitates facti, quæ momentum habent, & ex quibus effectus resultare potest ad sententiam, & in quibus actor se fundat, actori sunt probandæ. l. 3. ad L. Aquil. l. in delictis. §. 1. de noxal. actio. alioqui t causa cadit, & reus absolvitur. c. licet. ubi Panor. in 4. notab. & num. 10. de probat. ubi latè Bald. & in l. 1. C. de probat. latè Tirag. trac. de iure retrac. prox. §. 36. gloss. 1. num. 93. 94. 97. Mys. obs. 50. cent. 4. Alb. num. 8. l. 2. de probat. Jas. l. si vero. §. qui pro rei. num. 15. Quis satisd. cogant. Carer. in præc. criminal. verb. homicidii. num. 81. 82.

Nam t etsi protestatur Actor de non probando, nisi quatenus necesse, tamen ejusmodi qualitates, quæ aliquid in causam important omninò probare tenetur, & illa protestatio tantum à superfluis ad causam non facientibus relevat. Jason l. pen. §. incum. num. 5. 6. Ne quis eum qui in ius voca. & §. omnium. num. 161. Inst. de actionib. Bart. & Dd. l. habebat. de institor. actio.

Jam t verò certi juris est, incendium, quatinus culpa inhabitantium præsumatur factum. l. 3. §. cognoscit. de off. præfec. vigil. l. si vendita. de peric. & commod. rei vend. tamen eorum culpam non pro lata haberi, qualis hic intenditur, sed pro levissima, ex qua ad damnum resarciendum efficaciter agi nequeat. Paris. consil. 87. num. 10. 11. vol. 4. Jos. Lud. ab Assis. decus. Pernus. 25. p. 1. num. 13. cum seqq. dicens hanc esse communem, cum multis ibi allegatis, quæ hic transferri bere nihil est necesse.

Sintemal auch nicht der Haußvater/son-
dern der eine Waidfnecht diß unglück angerich-
tet/ vnd in culpa gewesen/ wird schwerlich wie-
der den Haußherrn etwas zuerhalten seyn/

36. Est t̄ quidem hæc materia incendii am-
pla & profunda, Cepolla de servitut. urb. præ-
dior. tit. de fornace. in fin. & latissima ac no-
dosa. Turzan. in communib. opin. 185. decis. Pe-
rus. 25. p. 1. num. 1. sed tamen in hac materia,
37. qui t̄ damnum incendii ab aliquo repetit,
probare debet, illius, à quo petit, certa &
determinata culpa factum esse, alioqui
succumbit. Alb. & Sal. l. si vendita. de peric.
& commod. rei vend. & l. quæ fortuitis. ubi eti-
am Bald. C. de pig. actio. Henning. God. consil.
de incend. num. 12. ubi post num. 10. 11. 13. 14. 15.
16. 17. probat, patremfam. esse absolven-
dum, si non probetur ipsius specifica culpa
incendium contigisse, & num. 18. ad ratio-
nes dubitandi, quæ possint contra objici,
copiosè respondet latè Paris. consil. 87. in-
barendo veritati. num. 2. 4. 5. 6. cum seq. vol. 4.
ubi in terminis nostris concludit, patrem-
fam. non teneri de incendio, in sua domo,
per culpam sui familiaris vel administri
commissio. l. fin. furti. ad. naut. caup. c. cum
38. ad sedem. de rest. spol. Et t̄ quamvis patri-
fam. levissima culpa possit imputari, non
tamen teneretur ad emendationem hujus
damni. Alex. Jas. & Dd. l. domos hæredita-
rias. de legat. 1. l. si quis. §. fin. de eden. Anchor.
consil. 349. pro decisione. per tot. Imol. & Ca-
nonist. c. 1. commod. decis. Neap. 57. ubi decla-
ratur tota hæc materia. Paris. d. consil. 87.
num. 10. 11. vol. 4. Roman. consil. 401. decis. Pe-
rus. 25. p. 1. qui rationem addit, propriè hic
convenientem, non esse patrifam. qui sua
39. simul amisit, afflictionem t̄ afflicto adden-
dam. Petrus de Ubald. de duob. frat. p. 8. princ.
quæst. 18. num. 19. Bald. consil. 443. in princ.
lib. 3. Satis enim, inquit, patitur, si absque
sua culpa, propria ipsius substantia combu-
ratur. Angel. §. item is cui. num. 2. Inst. Quib.
mod. re contrab. oblig. Ignens l. contractus. num.
84. de reg. jur. Turzan. opin. com. 185. num. 15.
Moniar. in rub. C. ut pub. lat. lib. 12. num. 9.
Aretin. trac. malef. verb. incendiario. num. 9.
Jodoc. in enchir. crim. cap. 104. num. 8. Me-
noch. in trac. de arb. jud. lib. 2. casu 390. in 1. ca-
su. num. 2. Alex. consil. 50. num. 4. lib. 1.

40. Quanquam t̄ autem culpa in ipso
præsumatur, tamen ea tantum intelligitur
levissima, donec contra probetur. August.
ad Aretin. verb. incendiario. num. 6. Sal. in fin.
d. l. quæ fortuitis. C. de pig. act. Alex. consil. 50.
num. 8. lib. 1. Anan. conf. 71. num. 5. Menoch.
præall. loc. num. 6. dicens hanc magis rece-
ptam & communem. Crotus l. 4. §. Caso.
num. 75. ibi Har. Det. num. 318. de V. O. Jo. Ce-

pbal. consil. 67. num. 29. lib. 1. sed t̄ sic est, quod 41.
inhabitor, cujus culpa tantum levissima
sit excitatum incendium, aliis non teneat-
ur ad refarciendum damnum. Decis. Pe-
rus. 25. num. 13. p. 1. Jo. Sadol. l. quod jussit. num.
13. & 16. de re jud. Cag. l. contractus. num. 70.
de reg. jur. Aug. Berous. consil. ult. in fin. lib. 3.
Alex. num. 5. l. domos. de legat. 1. Jas. l. prator.
§. prator. de eden. eleganter Anchor. ad quem
in hac materia recurri solet. consil. 348. per
tot. Turzan. com. opin. 185. num. 16. Moniar.
d. rub. ut pub. lat. num. 4. Jason l. sed ex si. §.
quasitum. num. 41. si quis cautionib. Nec ob-
stat clausula de culpa inhabitantium, quo-
niam t̄ inde non præsumitur culpa certæ 42.
personæ, puta patrisfam. ut ad emendam
damni teneatur. decis. Perus. 25. p. 1. num. 16.
Afflic. decis. 57. num. 4. Rom. consil. 401. num. 2.
Anan. d. conf. 71. Novell. reg. 18. num. 13. dicens
ita communiter teneri. Gozad. consil. 63. num.
7. 19. 21. Menoch. Paris. Moniar. & Dd. præall.
loc. latè Francis. Mant. de conjec. ult. vol. lib. 9.
tit. 12. num. 8. & communem testatur Co-
var. epit. lib. 6. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 8. num.
14. Cephalus consil. 67. num. 29. & 30. lib. 1. Bur-
satus consil. 59. num. 3. vol. 1. ubi ideò vult re-
um absolvi, ex quo contra eum probationes,
incendii ipsius culpa facti, non sunt cla-
ræ Boss. in præc. de remiss. merced. num. 74.

So hat auch diß falsch der Haußvater dem
Waidfnecht nicht geboten den Pechkrug her-
uff zu bringen/ noch dem andern denselbigen
aufzugießen/ vnd also alles ander Pech anzuz-
ünden/sondern hats vielmehr verboten/

Cum t̄ igitur hic constet de culpa mi- 43.
nistrorum, dominus pro iis non teneretur,
cum non præfecerit illos tali facto, sed po-
tius prohibuerit. Henn. God. consil. 1. de incend.
num. 12. cum seqq. & Dd. supra allegat. Salic.
n. 7. l. quæ fortuitis. C. de pig. act. & Dd. præall. loc.

Daß aber der Beklagte Bürgermeister
seine Dachrinne mit Pech begießen wollen/
darauf ist keine lata culpa zuschließen/ sondern
t̄ weil solches nicht allein in A. sondern auch 44.
vmbliegenden Städten brauchlich/ Als ist er
vielmehr zuentschuldigen/ vnd von erhabener
Klage loszutheilen/ Henn. God. consil. 1. de in-
cend. num. 15. & 16. per l. 3. ad SC. Maced. c. cum
venerabilis. ubi gl. de consuetud. Jas. l. 1. in princ.
n. 1. Quod quisq. jur. l. qui jurasse. n. 7. de jure jur.
l. singularia. num. 48. 49. si cert. peti. Tirag. de
pæn. in princ. num. 23. 24. Pasor. consil. 22. quan-
quam. lib. 1. Bart. & Dd. l. ult. de receptatorib.

Ex quibus locis diligens & doctus ad-
vocatus hujusrei defensionem facile pote-
rit investigare. Omnia enim transcribere,
nimis longum foret.

Sed quoniam allegationibus partium
jura causarum panduntur. l. ult. C. si per vim.

- & res à probationibus magnam partem pendet, ante nihil certi de his definiri potest, prius t̄ enim de facto constare debet. *l. si ex plagis. §. in clivo. ad L. Aquil. l. duo. de test. tutel. l. ut responsum. C. de transactionibus.*

VIII. QUÆSTIONIS INDAGATIO.

W Drauß dann der Achten Fragen resolution folgen wil / Dann so Beklagter den Bürgerlichen Schaden dissals nicht gelten darff / viel weniger ist er mit ander Peinlicher Straff zubelegen /

46. Quoniam t̄ facilius tenetur quis ad civilem & pecuniariam damni reparationem, quam ad pœnam criminalem condemnari possit. *Lud. Assiss. decis. Perus. 25. num. 10. p. 1. cum ibi allegat.*

- Besonders weil allhie in subsidium als lein vff solche Peinligkeit geklaget/ex regula, qui t̄ nō habet in are, luat in corpore. *l. pen. §. ult. de in jure vocand.* Quoniam autem ferè communis sit, quoties quis tenetur & convenitur ad damnum ex suo delicto vel etiā culpa, tunc non liberari cedendo bonis sed luere in corpore quod non habet in are. *c. finem litibus. de dol. & contumac. Jas. l. si quis id quod. num. 28. de juris dic. Anan. c. 1. de calum. Didac. Covar. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 8. cum ibi allegat. Brun. de cess. bonor. quest. 4. num. 4. & 5. & melius quest. 17. quest. 4. principal.* tamen quoad emendationem damni, quod venit ex culpa privata, prestandā, ostendit ibi Covar. paulo post id non servari.

Darwegen wann gleich alhie Beklagter solte vertheilet werde / so möchte er doch darumb mit gefengnuß oder verweisung nicht gequelet / sondern bey cession seiner Güter gelassen werden / vnd also sich von dieser Klagen vnd Straff loswircken / Nam t̄ pœna, quæ privato addicitur loco damni illati, non est in corporalem mutanda, sed cessio bonorum propter inopiam rei erit admittenda. *Joan. And. Abb. & Canonist. c. Odoardus. de solut. Boer. decis. 349. cum aliis quos adducit Covar. resolut.*

49. lib. 2. cap. 1. num. 8. in fin. & exceptio t̄ cessionis bonorum est exceptio litis finitæ, ut cedens nec agere neque conveniri possit. *Angel. §. aque. in 16. exc. Inst. de except. Blanc. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. ex lege. num. 9. Item excussionis. Blanc. ibidem num. 10. & solutionis. Blanc. ibidem cap. primo*
50. *ex conventionem. num. 12. qua tollitur t̄ omnis obligatio. in princ. Inst. Quib. mod. oblig. & consequenter actio personalis. gloss. & Dd. in princ. Inst. de obligat. & Inst. de actionib. in princ. & §. 1. juxta regulam sublata causa tollitur effectus & c. l. si liberi. 38. vers. actio desinit competere, si creditoribus soluta pecunia. de negot. gest.*

Ich wil aber nicht verneinen / daß diss ein disputirlicher Punkt wol werden möchte / fürnemlich wenn klagender Rath zu A. jura sit i haben sol / oder die libellirte lata culpa wieder Beklagten solte erhartet vnd beygebracht werden / Dann vff den fall köndte man schwerlich die cession der Güter erhalten / vnd sich damit von der in subsidium geforderte Leibstraff des Gefengnuß oder Verweisung entwircken / per allegata Covar. d. lib. 2. resolut. cap. 1. n. 8. Brun. de cess. bonor. in princ. quest. 4. num. 5. & ejusdem quest. 4. princ. quest. 17. per tot. & quest. 9. num. 1. cum seqq. per totum.

Fürnemlich dissals da Klagende Stadt / vnd sonderlich viel vnter der Bürgerschaft / durch diesen Brand vnd Feuer Schaden / in cuffsen verderb gerathen / Brun. de cess. bonor. quest. 4. quest. 13. per tot. Bald. l. 2. quest. 4. C. Quodcum eo qui in alie. pot. Bart. Bald. Alex. in l. si maritus. & idem Alex. l. maritum. in fin. Solut. matr. ubi dicit, hanc esse magis communem Jas. in l. quod nomine. in 4. limit. & Sitem si de dote. de cond. indeb.

IX. QUÆSTIONIS INVESTIGATIO.

W Ey der Neunden Fragen ist zubedencken / daß Beklagter sich mit der exception spoli behelffen / vnd angestellte Klage, bis er restituirt / vffhalten mag / fürnemlich weil er die einziehung seiner Güter in continenti, innerhalb 15. tagen erweisen mag / c. 1. de rest. spol. in 6. Nam t̄ etiam magistratus ante omnia ad restitutionem tenetur, quando, ut hic, sine cognitione & citatione aliquem spoliavit. *c. conquirente. de rest. spol. Schurff. consil. 6 & 15. cent. 3. per tot. late Mynoch. remed. recuperan. 8. n. 3. cum seqq.* Exceptio tenim spoliationis est litis finitæ & impediens litis ingressum, quandoquidem spoliatus ante omnia restituendus. *l. si quis ad se fundum. C. ad L. Jul. de vi. c. 1. de rest. spol. Blanc. de compromiss. quest. 4. tit. de except. imped. ex lege. n. 11. vers. spoliationis, ubi subdit,* spoliatum omnibus bonis suis vel majori ex parte, à nullo, ne quidem à tertio quoquam, civiliter vel criminaliter conveniri posse, nisi prius restituatur. *per ibi alleg. dicens esse communem.* wie dan also in newligkeit am Renth. Cammergericht gesprochen ist / Sowolte ich darzu auch rathē, daß Beklagters Weib von wegen ihrer eigenen eingezogenen Gütern / vnd ander gerechtigkeit vnd interesse, so sie an ihres Mannes conschirten / oder vielmehr occupirten gütern hat die Grafen / Räte vnd Rath zu A. vnd wer daran schuld hette / vorm gemeinen Fürstlichen Sächß. Hoffgericht zu Jchna vornehmen / ex tit. de rest. spol. & C. Ne uxor pro marito. vnd also ihnen vor sich auch zuschaffen machte / vnd etwas an ermelnt anhangen thete / Auff daß weñ sie spüreten / daß man

man so getroffen ihnen den Kopff bieten wolte /
jrgend gemach thuen / vnd etwa gelinder fahren
möchten.

X. Fragen Vfflösung.

54. **Q** Baber wol disputirlich sein möchte / an-
civilis t vel criminalis actio simul pro-
poni possint. l. unic. C. Quan. civil. act.
l. 2. de vi bonor. rapt. l. ult. ubi Bart. de privat.
delic. Marant. iud. partis 6. dist. 1. cum similib.

Dennoch darff es alhie der weiterung
nicht / sintemal die libellirte Klage deutlich vnd
Buchstablich mit sich bringet / das allein pecu-
niariter Bürgerlich oder civiliter geklaget /
vnd in eventum, da Beklagter nicht zu zahlen
hette / irgend mit Gefengnuß oder Verweisung
in subsidium gestrafft werden sol /

Quam esse unam & quidem civilem
actionem dubium non est. l. ult. de in ius vo-
can. S. penales. ubi Jas. & Dd. Inst. de actionib.

Es ist aber hievor bey der 8. Fragen vff-
lösung dargethan / dz im fall Beklagter verthei-
let werden solte / er dennoch mit solcher straff
nicht zubelegen / sondern viel mehr zur abret-
zung vnd Celsion seiner Güter zulezlich ex Co-
var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 8. Bald. & Dd. l.
1. C. Qui bon. cedere.

XI. QUÆSTIONIS DETERMINATIO.

Q Eyder Eilfften Fragen ist zubedencken /
das diese actio pecuniaria vnd Bürger-
lich sey / derwegen do Klägere ihres erliti-
tenen Schadens sich albereit erholet / vnd durch
hülff vnd steyr güter milder Leute genstlich oder
zum theil derselbige verlust erstattet / wolte ihnen
im wege liegen die Regel / quod bona t fides
non patiatur bis idem exigi. l. bona fides non
patitur. de regul. juris. ubi Dec. Cag. & Dd.
notant, eandem regulam in pœnalibus eti-
am obtinere. per ibi allegata.

56. In t pecuniariis enim damnis sufficit
ab aliquo satisfieri, & alium pro alio solve-
re, ut tota tollatur obligatio. gloss. & Dd. l.
adeo. 8. de iurisdic. l. 1. S. fin. plures. de eo per
quem fac. etiam in nostro casu. l. item Mela.
S. si plures. ad L. Aquil. l. 1. C. de condic. furt.
Non enim interest, quis solvat, quia licet
etiam ignorantis & invidi debitoris condi-
tionem solvendo facere meliorem, & obli-
gationem debitoris tollere &c. l. solvendo.
41. de negot. gest. l. solutionem. l. si pro me. de so-
lutionib. l. 1. S. pen. de exercitor. actio. l. si Sti-
chum. in fin. de novat. qua tollitur credito-
rum actio. l. si liber. 38. de negot. gest. & indu-
citur exceptio t litis finitæ, nempe solutio-
nis, quæ impedit litis ingressum. gloss. Bart.
& Dd. l. vir bonus. ff. iud. sol. l. proinde. l. cum
quereretur. cod. tit. ubi idem Bart. post gloss.
Arcin. S. equè. excep. 4. Inst. de except. Franc.

c. 1. fall. 25. de litis contest. in 6. Blanc. de Com-
promiss. quæst. 4. tit. de except. imped. primo ex
pacto. num. 12. S. solutionis. per tot.

XII. QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

Q Er 12. Fragen Vfflösung henget aus den
vorigen / alda bevehret / wann gleich diff-
fals ober alle hoffnung Beklagten sein
antheil Güter sollen aberkandt werden / das
dennoch er darüber nicht zu straffen / ex regula,
qui non habet in ære luat in corpore, son-
dern zur Celsion seiner Güter gelassen werden
müßte / Covar. resol. lib. 2. cap. 1. num. 8. cum
ibi allegat.

Nun ist es wol wahr / das nach gemeinen
Rechten die Celsion t durchaus mit excus- 58.
sion aller Güter geschieht / also das kaum das
Hemdde dem schuldiger zulassen / vnd er damit
aus den cedirten Gütern zusehen / gloss. l. pen.
& ult. ubi Cyn. C. Qui bon. ced. Campeg. de do-
te p. 1. quæst. 239. num. 2 gloss. l. pen. ff. de cess.
bonor. Angel. S. ult. num. 11. Inst. de actionib.
Matth. Brun. trac. de cess. bonor. quæst. 1. tex.
Nov. 134. vers. usq; ad quotidiani victus &
amictus corporis inopiam. adeo ut usq; ad
intimam interulam & camisiam debitor ex-
cutiatur. Bald. & Dd. l. ult. C. Qui bon. ced.
Alb. l. pen. ff. cod. tit. Angel. S. ult. num. 11.
Inst. de actionib. Covar. lib. 2. variar. resolut.
cap. 1.

Jedoch pffleget t man erstlich aus barm- 59.
hertigkeit etwas denen so vnschuldiger weis /
wie diffals / darzu kommen / zulassen / l. qui bo-
nis. 6. vers. si quid misericordiae causa fue-
rit ipli relictum. ff. Qui bon. ced.

Zum Andern die ihrer Güter durch vin-
fall spolirt sein / haben auch die wolthat / das
sie zu executiren / deducto ne egeant, vnd al-
so das sie ihre alimenta behalten / Fab. S. ult.
Inst. de actionib. & ibi Jas. in ult. notab. Brunus
de cess. bonor. 4. quæst. princ. quæst. 14.

Vors Dritte beklagen diffals die Stadt
vnd Gemein ihren gewesenem wolverdienten
Bürgermeister / dem auch vnderweilen das
Ampf wegen seiner Trew vnd Beschickligkeit
continuirt ist / welches sonst nicht viel zuge-
schehen pffleget / Nun werden solche Sena-
tores t Decuriones vnd Duumviri in Rech- 60.
ten den Auctoribus vnd militibus verglei-
chet / l. 8. 9. 10. 11. C. de quæstionib. & passim.
welchen t dann auch die wolthat in Rechten 61.
gegönnet wird / das sie bonis cediren mit vor-
behalt der alimenten & deducto ne egeant.
Brun. de cess. bonor. 4. quæst. princ. quæst. 10. &
11. per tot.

Ob aber wol diffals Beklagter nicht
mehr im Ambt ist / dennoch bleibt die reveren-

ria, so Klägere ihrer Obrigkeit schuldig / vnd derwegen geneustet solcher wolthat billich / *l. pen. C. de quaest. 13.*

Jedoch ist in Rechten dieser fall nicht so klar versehen / als mit den Doctorn vnd militanten / vnd die Regel Cessionis wieder Be-
flagten / *l. 6. l. pen. de cess. bonor.* sonderlich do irgend seine verwarlosung solte außgeführt werden / *Brun. d. quaest. 4. princip. in princ. num. 5. § quaest. 9. ac passim.* Wuß also die endliche resolution dieses Puncts biß vff beschluß der sachen gespart werden / *ut ex facto probato, & allegationibus partium exploratis, jus sumatur. d. l. si ex plagis. §. in clivo. ad L. Aquil.*

XIII. QUÆSTIONIS INDICATIO.

62. Ze Drenzhende Frage hat ihren bescheid *ex l. 1. 2. 3. C. Ne uxor pro marito.* alda bestetigt wird / das t vmb des Mannes schuld der Frauen das ihre nicht vorzuhalten / einzunehmen oder zu sequestriren / *Bald. Sal. § Dd. ibidem.* Fürnemlich dißfalls / da alle vmbstende geben / das die Frau / so damals nicht einheimisch gewesen / an diesem Brandschaden gar keine schuld habe / *Qui t igitur culpa caret, ad damnum incendii alicujus resarciendum non tenetur. Dd. l. 1. C. ad L. Aquil. Perus. decis. 25. p. 1. Henning. God. consil. de incend. cum aliis supra allegat. & regula traditur l. 2. C. Ne uxor. pro mar. ob maritorum culpam (de qua hic) uxores inquietari leges vetant &c.*

XIV. QUÆSTIONIS DEFINITIO.

64. Ze Vierzehende Frage ist bey mir nicht fast zweiffelhafftig / angesehen das die A. willführ redet von Gütern / so ein Ehegatt hinder sich verlesset / *Bona t autem intelliguntur deducto ære alieno. l. sub signatum. §. bona. de verbor. significat.*

65. Zum Andern gehet das Stadrecht vff Todesfälle / dahin man dißfalls noch nicht kommen / *viventis t enim nulla est successio. l. 1. de hered. vend. l. qui superstitis. de acq. her.* Das also vermuetlich / die Frau / so da ober das ihrige *lucrum t ex bonis mariti capere vult / l. unic. C. de lucrat. des. lib. 10.* schwerlich etwas erhalten wird / gegen Klä-

gern / die da certiren de damno vitando. *l. unic. §. licentia. C. de jure delib. Brun. de cess. bonorum. quaest. 13. in 4. quaest. principal.*

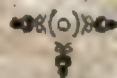
XV. QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

67. Vm 15. vnd letzten wüßte ich nicht / von dem die Frau den werth vnd estimation. ihrer verbrendten Kleinodien / Silber oder gülden Geschmeide dißfalls noch zur zeit fodern sol / dann von den Klägern hat sie nichts zu fordern / sol sie aber ihren eigen Mann darumb belangen / würde sie seine sache dardurch erger machen / vnd also gestendig sein / das er den Brandschaden zuerlassen pflichtig / *Actor t enim confitetur, quod in libellum deducit. Panor. num. 3. c. examinata. de judic.*

Were derhalben meines bedünkens besser / man hette damit gemacht gethan vnd innegehalten / biß man sehe vnd erfahre / wie die sache hinaus wil / wann ihr Ehemann dieselbigen erhalt / vnd von der Klagen. absolvirt / oder durch leidliche Verträge darvon kommen wird / mag sie das vnglück verschmerzen vnd Gott danken / das sie also darvon kommen / vnd kan ihr als dann von ihrem Hauswirth entweder bey seinem Leben oder auß der Succession erstattung des verlusts wiederfahren / Würde aber Beklagter vertheilt / vnd der Handel zur Cession, wie obberurt gerathen / so hette sie als dann wegen ihres schadens einrede zuthun /

In des aber were bequemer vff die restitution ihrer eigenen abgedrungenen oder eingezogenen Güter vnd fahrnüs / oder was sie nicht hat / zudringen / vnd mit solcher Klage hinwiederumb Klägere anzufassen / darinnen auch ihre derwegen erlittene schaden zusuchen / *ex l. si quando. C. Unde vi. l. 1. § passim. ff. de vi armat. Menoch. remed. recuperan. 25. § passim.*

So viel habe ich vom angeregten kummerlichen fall zuerinnern gehabt. *Salvo &c.*

CONSILIUM CCCXLIX. DE AGNIS, QUATENUS OVIUM APPELLATIONE CON- TINEANTUR.

S U M M A R I A

1. Zobelius quaestionem de Agnis ovium non de-
cidit.
2. Statutum de ovibus non habet locum in agnis:
nisi consuetudo aliter habeat.
3. Legato ovium non veniunt agni.
4. Foetus ventrem sequitur, & dominium cau-
samq; matris post jus quassitum.
5. Agne ad Geradam; agni verò ad heredita-
tem pertinent.
6. Verdecas ad hereditatem, non ad Geradam per-
tinent.
7. sub Vervecibus agni comprehenduntur.
8. Res ad Geradam, Morgengebam & Ciba-
ria pertinentes mobiles sunt.
9. Mobilibus in Foro Saxonico anno & die pra-
scribitur.

2. Scias quod statutum,
† de ovibus non habeat locum in agnis. nisi
aliter habeat consuetudo, pro quo l. servus
legatis. §. ovibus. ff. de legat. 3. ubi legato † o-
vium non veniunt agni, nisi, ut inquit ibi
Glossa finalis, consuetudo patrie aliter se
habeat. Allegat Zobelius etiam Chas-
sanzum super consuet. Burgund. fol. 303. col. 2.
num. 4. sed loco allegato nihil dicit: por-
ro allegatur l. idem Pomponius. §. idem scri-
bit. 2. ff. de res vend. Sed textus iste est in
contrarium, nempe quod foetus † sequa-
tur ventrem, & ita dominium causamq;
maris, scilicet post jus quassitum. Dar-
aus zuschliessen / wie es also auch gehalten / vnd
in Schöppenslieden gesprochen wird / das †
die Lämmer / so Weiblich sein / mit andern
Schafen der gerade folgen / die Männliche aber
mit den Schöpfen † zum Erbe gehören / Vnd
gleich wie dissals vuter † den Schöpfen die
männliche Lämmer gerechnet werden / vngeach-
tet das darvon ausdrücklich in Sächs. Rech-
ten nicht vorsehen: also müssen auch e contra-
rio die Weibliche Lämmer zu den Schafen
gehören vnd geschlagen werden / wie dann also
auch daltlich standt wird etc.

Aus welchem nannmehr zuschliessen ist/
das die hunderlassene Fray Witwe sich der
Weiblichen Lämmer dissals anzumassen ha-
be / Vnd damit sie sich daran nicht versume/
wird sie vigiliiren vnd darauff bedacht sein / das
sie dicken forderlichst / vnd vor ablauff Jahrs
vnd Tages abfordere / aldiemal die † stücke
zur Gerade / Morgengabe vnd Musstheil ge-
hörig / nur fahende Haabe / vnd bewegliche
Güter sein / deren Klage durch stillschweigen
† Jahrs vnd Tages auff Sächsischem grund
vnd boden verjähret vnd präscribiret wird /
Landtr. lib. 1. art. 28. ubi Gloss. sub lit. C. &
art. 44. ubi Glossa lib. 2. & Weichb. art. 58.
Kortschütz in pract. tit. von Erbe. fol. 175.
pag. 2. vers. Erbe sol man fordern in Jahrs
vnd tag sonst verschweizet man sich daran etc.
quaziamen verba non de omnibus rebus ad
hereditatem pertinentibus: sed mobili-
bus saltem accipienda sunt. Ita brevibus,
ut petum est, ad propositam juris quæ-
sitionem respondendum duxi, Sal-
vo melius sentientis ju-
dicio.

CASUS TALIS EST.

Von B. ist den 28.
Novembris des abgelauf-
enen 1576. Jahres zu W.
so Churfürstlich Sächs-
fisch Lehen / selighen verstorben / wel-
cher seine Wirwe Frauen E. gebor-
ne von E. nach sich gelassen. Weil
denn der Witwen nach Sächssenrecht
die Gerade gebühret / vnd darunter
auch die Schafe gehörig / als wird ge-
fraget: Ob der Wirwen die Läm-
mer von den Schafen / so ihr zu ge-
rade gehörig / ohn vnterscheid gebüh-
ren / oder ihr nur die alten Schafe zu-
stendig / vnd die Lämmer dem Erben
folgen /

Was nun diese Frage belanget /

1. ist es nicht ohn / das D. Zobelius † art. 24.
Landtr. lib. 1. sub lit. E. fol. 78. col. 1. diesel-
bige auch in terminis von der gerade anssetzt
in vers. An autem vigore hujus statuti ve-
niant agnati appella tione ovium. Aber
decidiret sie nicht / sondern remittiret ad Ber-
tachinum, so doch nicht recht allegirt wird.
Dicit autem Bertach. tract. gabel. 1. p. 8. par-

CONSIL.

CONSILIUM CCCL. DE TESTAMENTO.

S U M M A R I A.

1. Notarii & Testes in publicatione testamenti recognoscere manus & sigilla debent.
2. Publicè expedit suprema hominum iudicia exitum habere.
3. Testamenta publici juris sunt.
4. Multa inchoantur, quæ non perficiuntur.
5. Paria sunt non facere vel vitiosè facere.
6. Ultima voluntas ex libro arbitrio procedere debet.
7. Testes ab ipso testatore rogandi.
8. à Formâ non recedendum.
9. Ordo debitus ubi non servatus malâ fide actum præsumitur.
10. Solennitatum unâ omisâ totum testamentum corrumpitur.
11. Testamentum unico contextu fieri debet.
12. de Mandato si quis scripsit constare debet.
13. contra Statutum disponi nequit testamento.
14. Statutum personam testantis respiciens ubiq; valet: in rem verò dispositum bona loci comprehendit.
15. Acta probant eo ipso, quod contrarium non probatur. Limitatur num. 110.
16. Scriba in causa propriâ testis inidoneus.
17. Notarius nisi testamentum legerit, non valet, nec publicandum. Rejicitur n. 113.
18. Testamentum ad alterius interrogationem confectum non valet: contra n. 57.
19. Defectus qualiscumq; vitiat testamentum.
20. Testamenta propinquis successione aufe-
rentia, odiosa.
21. Liberis magis relinquendum quàm Deo vel extraneis.
22. pro Testamento in dubio prænunciandum.
23. Clausula Codicillaris & similis, Notario-
rum consuetudine adjecta, nihil operan-
tur.
24. Dicere non sufficit.
25. Blanditiis testatorem permoveere licitum: etiam conjugibus. & num. seq.
26. Donationes inter conjuges blanditiis procura-
te non valent.
27. Utilitatem propriam curans, cum alterius damno quodam, non præsumitur facere animo nocendi.
28. Confessio extrajudicialis non præjudicat.
29. Testimonium de auditu invalidum.
30. Testis testari debet de his, quibus interfuit.
31. Testium dicta concordanda.
32. Contraria non sunt, quæ diversis respectibus dicuntur.
33. Ratio dicti magis in teste quàm ipsum dictum attenditur.
34. Crimen testi objici non sufficit nisi probetur.
35. Innocens quilibet habetur, donec contrarium probetur.
36. Præsumitur pro testamento.
37. Præsumptio est liquidissima probatio.
38. Probatio dubia non relevat.
39. Causa testati favorabilior quàm intestati.
40. Interpretatio in dubio faciendâ in partem favorabiliorem.
41. pro Testamento in dubio respondendum.
42. Reipublica interest, ne testamentarum pan-
gatur.
43. Captatoria voluntas non est ad Consilium sapientis scripta.
44. Testamentum, etiam alterius manu scri-
ptum, testibus offerri potest.
45. Testamentum, in quo uxor instituitur, inof-
ficiosum non est.
46. Querela inofficiosi liberis & parentibus: ut & fratribus interdum datur, non ul-
terioribus.
47. Voluntas testatoris pro lege est.
48. Hereditas quæ ex testamento adiri spera-
tur, ab intestato non deferitur.
49. Mentis, non corporis, sanitas in testatore requiritur.
50. Testator etiam per alium scribere nomen suum potest.
51. L. Jubemus. C. de testament. corrigit præcedentem, & ipsa correctâ.
52. Testator nomen heredis scribere necesse non habet.
53. in Testamentis Voluntas magis quàm verborum solennitas attendenda.
54. Correctum textum allegans puniendus.
55. Testator clausam voluntatem testibus offerre potest: quod pro Nuncupativo habetur. num. 59.
56. L. fideicommissa. §. quoties ff. de legat. 3. & L. Lucius ff. de testam. milit. explican-
tur.
57. Testator ita loqui debet, ut animi sensus percipiantur.
58. Nuncupativi testamenti species.
59. Paria sunt verbis quid exprimere vel aliâ designatione.
60. Testamentum invalidum habens clausulam codicillarem, valet jure fideicommissi ab intestato.
61. Jus ex facto oritur.
62. Sententia secundum allegata & probata, proferenda.
63. Senten-

64. Sententia libello & probationibus confor-
manda.
65. Actionis genus ex conclusione libelli aestima-
tur.
66. Forma Libelli in Petitione hereditatis.
67. Interlocutorie transcunt partibus in rem ja-
dicatam.
68. Reus absolvitur auctore non probante: etiam
in petitione hereditatis.
69. Fundamenta Petitionis hereditatis.

RATIONUM DUBITANDI.

70. Tertii jus nemini prodest adversus alium.
71. Successio Proximis debetur.
72. in Hereditatis petitione proximus obtinet.
73. Vidua est extranea.
74. Gradum certum qui probat, aliis hunc non
probantibus, praefertur.
75. Possessor hereditatis Inventarium edere, vel
bona jurato specificare tenetur.
76. Heres contra possessorem inventarium non
edentem, in litem jurat.
77. Intestatus quilibet decessisse praesumitur.
78. Testamentum facti est.
79. Facta non praesumuntur.
80. Regulam pro se qui habet, secundum illum
pronunciandum donec Exceptio probetur.
81. Testamentum imperfectum non impedit suc-
cessionem ab intestato.
82. Tractantur multa quae non perficiuntur.
83. ex Tractatu nulla surgit dispositio vel obliga-
tio:
84. etiam in causa testamentaria.
85. Testis unicus deficiens imperfectum facit te-
stamentum.
86. Testis unus non recognoscens suspectum red-
dit testamentum.
87. Heredes ab intestato non obtinent, nisi scri-
pti repudient, vel testamentum probare
nequeant.
88. Exceptio causa testamentaria peremptoria
est.
89. Peremptoria exceptio probata absolutionem
importat.
90. Recognitio optima est probatio.
91. Testes in probando instrumentis adequantur.
92. Testes de validitate testamenti deponentes
illud confirmant.
93. Notarius ac Scriptor confirmant testamen-
tum.
94. Iudex reum innocentem non absolvens li-
tem facit suam.
95. Sequesterum praestita cautione tollitur.
96. Petitio decisorio amplius non pendet.

RESOLUTIONIS ET REFU- tationis contrariorum ac Ratio- num Dubitandi.

97. a Voluntate Testatoris Testamenti vis de-
pendet.

98. Vicia & Defectus testamenti non praesumun-
tur.
99. pro instrumento tres praesumptiones mis-
tant.
100. Rogatio testium & Notarii non praesumi-
tur, nisi infera sit testamento.
101. Ratificatio pro mandato habetur:
102. etiam in his quae speciale mandatum
requirunt.
103. Ratificatio & factis sit, ac his firmitus.
104. Cor. s. quens qui vult, is vult omne necessa-
rium antecedens.
105. Rogatio repetita firmior.
106. Intervallum modicum actum continuum
non interruptit.
107. Fratrum liberi contra patrum testamen-
tum obtinendi spem non habent.
108. Statutis libera testandi facultas auferri ne-
quit.
109. Statutum ad bona alibi sita non extenditur.
110. Legatarius testis esse potest in testamento.
111. Cautela abundans non nocet.
112. Testamenta non sunt odiosa:
113. nisi respectu liberorum.
114. Ratione dispositionis cessante cessat ipsa di-
positio.
115. Codicillus non est, ubi testamentum perfe-
ctum.
116. Falcidia in Codicillis locum habet.
117. Utera fratres legitima nemini debetur.
118. Testator causa excludit causam intestati.
119. Praesumptio causa intestati per testamen-
tum tollitur.

**Der Fall / so zu be-
rathschlagen / vorhelt sich
fürzlich nachfolgender ge-
stalt:**

E. J. von E. vor sich
vnd in vffgetragener voll-
macht seiner Geschwister
fordert von S. S. zu E.
vnd Frawen A. J. S. sehl. Witfraw
desselbigen S. S. als ihres Ohemes
vnd Mutter Bruders verlassene Gü-
ter vnd Erbschafft / sonderlich vnter
vnd im Sächsischen boden der W.
Regierung gelegen / alda auch die Klag-
ge angestellet / darin er bittet / nach be-
schehener antwort zu erkennen / zu de-
clariren vnd außzusprechen / das Klag-
gere des verstorbenen S. S. als ihres
avunculi neheste Erben sein aller Gü-
ter /

ter / welche zu Erbe vnd Erbrecht gehörig in seinem munde verlediget / vnd das daruff Beklagte ein bestendig Inventarium oder sünd Zettel aller Güter vnd Erbstück / so F. S. hinder sich verlassen / vorzulegen / oder im mangel solches Inventarii bey ihrem leiblichen Ende anzuzeigen vnd zuspecificiren schuldig sein / was nach tödtlichem abgang gemelter F. S. an beweglichen vnd unbeweglichen Gütern allenthalben vorhanden gewesen / vnd sie vermittelt Richterlichen Ampts darzu anzuhalten alle verlassene Güter zu Erbe vnd Erbrecht gehörig / Klägern neben erstattung aller abnutzung vnd fruchten / so von den Gütern genommen werden mügen cum refusione der gerichtskosten folgen zulassen vnd einzureumen / vnd vff den fall do deren keines geschehe / bittet Kläger weiter zuerkennen / das er vnd seine Geschwister oder er alleine vor allen wieder die Beklagten in litem zuschweren billich zugelassen vnd gehört werden / Welches alles oder was sonstens diffals recht vnd am besten oder bestendigsten herte gebeten werden sollen / können oder mügen / Klägere mit demütiger anruffung des hohen milden Adelichen Richterlichen Ampts zum heilsamen rechten vnd erkenntniß desselbigen thun stellen.

Beklagte.

Daruff Beklagter F. S. desgleichen Fr. A. F. S. sehl. nachgelassener Witwen verordneter vnd besterigter Kriegischer Vormund als instituirte Testaments Erben sich fürnemlich vff gedachts F. S. Testament beruffen / vnd dessen abschrift vorgelegt / Vnd in summa den Krieg verneinlich befestiget / Darneben auch sich am dritten andere Erben abintestato als Anwald B. von D. vnd J. S. in ehelicher Vormundschaft seiner Hausfrauen angegeben / ist dar-

uff von der W. Regierung erkent / wie volget:

Urtheil.

Das obbemelter Kläger vnd Kriegischer Vormund ihre Person gnugsam legitimiret / vñ der wegen Beklagte vff erhobene Klage zu antworten schuldig / Weil sie dann vff solchen fall albereit geantwortet / vnd den Krieg Rechts verneinlich befestiget / So ist auch Kläger den grund seiner erhobenen Klagen in frist Sächsischer Rechten zuerweisen schuldig / Beklagten dargegen ihre bedingte gegenbeweisung eingewandte zerstörlliche exception des Testaments wegen vnd rechtlichen notturrst allenthalben vorbehehlich / Beklagte seind aber vff obgesetzter dritten Parthenen einbringen sich einzulassen nicht schuldig / Jedoch st. het denselbigen frey nachmals Sächsischen Rechten vnd gebrauch nach ihre Klage förmlich einzubringen / Solches geschehe also allenthalben oder nicht / so ergethet ferner was recht ist.

Beweisung der Kläger.

Herauff haben beyde theil sich der Beweisung vnterfangen / vnd Erstlich Kläger sehet wahr vnd Zeugen bewußt / das F. S. vnd Fr. M. klagenden Zeugführers T. J. vnd seines Brudern vnd Schwestern als litis consorten Mutter sehl. rechte natürliche eheliche einthalben Geschwister gewesen /

Welcher Artikel wahr gemacht durch den 1. 2. 3. 4. Item zu E. examinirten 2. 4. 5. Der 7. habe es gehört. Der 12. wahr /

2. Wahr vnd Zeugen bewußt / das genanter F. S. sehl. klagenden Producenten vnd seine Geschwister bey seinem leben je vnd allezeit vor seiner Schwester Kinder Ehemann vnd Mühmen geliebt vnd gehalten /

Wird bejaht durch den 1. 2. 3. 4. Verneint durch den 2. zu E. sintemal er T. in seiner Krankheit zu ihm nicht lassen wollen /

4. sagt /

4. sagt/sie sein so nahe einander verwant/dz sie einthalben Schwester kinder. Cetera nescit.
5. sagt den wahr. 7 von hören sagen. 12. wahr.
3. Das F. S. kurz verruckter zeit ohne Leibes Erben verstorben / vnd klagende Producenten als seine neheste Blutsfreunde vnd Erben nach sich verlassen/

Beweist durch den 1. 2. 3. 4.

Item den zu E. examinirten 4. ob aber F. S. vnd seine Schwester die neheste Blutsfreunde vnd Erben könne er nicht sagen / dann auch andere verhanden sein wollen/

Der 5. von F. gehört/ der 12. wahr.

4. Vors Vierde das F. S. ein stadlich Gut liegend vnd fahrend in- vnd außserhalb E. sonderlich zu A. gehabt/ vñ nach seinem tode zu erb vnd erbgerichtigkeit gehörig verledigt vñ verlassen.

Besahet durch den 1. 2. 3. 4. Vnd zu E. examinirten 2. bey dem Fragstück dieses Artick. berichtet/es sey ein Testament vffgerichtet/dan er sey neben andern Bürgern dabey gewest gesehen/das ob. F. S. das Testament in seinen Händen gehabt vnd gesagt/das solches sein letzter wille sey/solchs habe er aus seinem munde gehört/vnd habe F. S. die Zeugen gebeten/das ein jeder sich vff den umbschlag/so der Notarius gemacht/vnterscriben/vnd mit ihren Pesschafften vnterdrucken solten / Solte ihnen vnd ihren Kindern ohne nachtheil sein/

Item der 4. das er für ein beruffenen Bürger seiner nahrung geachtet/ Bey dem Fragstück habe vernommen / das er ein Testament gemacht/ welchs hernacher in sitendem Rath publicirt worden.

Item der 5. 7. sagt aber bey dem Fragstück/dz er gesehen/das F. ein Testament in handen gehabt/vnd weren Zeugen gegenwertig gewesen/für denen er gesagt/diß were sein Testament/

Item der 10. 11. 12. hette die Zeugen gebeten/sey alles vor geschehen mit der Testamentsverfertigung.

5. Das Beklagte sich der Erbschafft vntersangen/ Klägern zu der Posses zu A. nicht zulassen wollen/daruff ermeldes orts durch wolgemelte Herrn Stadthalter vnd Rāthe die Erbschafft sequestrirt worden/

Im grundewahr gemacht durch den 1. 2. 3. 4.

Der 4. zu E. gehört/ Item 5. 7. Der 11. das Beklagte in Gütern blieben/

6. Das Beklagte zum behelff vorgewandt / es hette F. S. ein bestendig Testament gemacht/vnd sie darin zum Erben instituirt.

4. Sey in Fürstl. Rathstuben durch Kriegischen Vormunden also fürbracht/

Zu E. examinirt der 6. habe es von M. M. gehört/ Von dem er auch bey dem 9. additional gehört/ das er das Testament vffbitt F. S. gemacht/ wolte darvon ein Guteverehrung bekommen/

Der 7. gehört/ das die Witwe vnd Juncker S. zu A. S. gesagt/ er solt es doch bleiben lassen/ es were ein Testament verhanden/bis die 4. Wochen auß weren/

7. Das sie diesen ihren behelff mit grunde vnd bestande nicht beybringen können/

4. damals er vnd andere gezeifelt an der vnterschrift des nahmens F. S. das es F. nicht geschrieben. Der 6. zu E. examinirt bey der publication als Rathsfreund gewesen/ Item der 7. gesehen die Zeugen in die Rathstuben gehen/ so ihm gesagt/ daß das Testament eröffnet werden solte/

8. Das F. S. Klägern als seinen nehesten Blutsfreunden seine erbschafft bis in seine Grube gegönnet/

1. gehört vor 6. Jahren von F. S. das er zu A. gesagt/ F. vnd seine Geschwister weren seine neheste Erben mit/ 3. hats gehört von F. S. an seinem tisch/ 4. wisse nicht anders/hab es von F. gehört/ der 5. zu E. bey dem Fragstück das irrung vor 8. Jahren fürgefallen/vnd F. Henrichen anzeigen lassen/ er wolle alles verkauffen/vnd ihm haders gnug geben/

Der 7. weiß wol/das ein oder 3. tag zuvor/che Fr. gestorben/ F. S. zu ihm geschickt/vnd fragen lassen/ob ers leiden könnte/so wolt er ihn besuchen / daruff er ihm die antwort lassen sagen/er schlieffe/hab auch von F. gehört/das er wolt ein Testament machen/

9. Das der verstorbenen S. Witwen Mutter H. K. vnd sein Weib des verstorben gewesen Hoffmeister zu A. zu ehlichen malen gebeten/ den Juncker zubereden / das er ein Testament mache/vnd sein Weib jetzige Beklagte darinnen bedachte/

Besahet durch 2. 3.

10. Das articulirte beyde Personen eines Testaments halben bey F. S. annuetung gethan/er aber sich darzu nicht bereden lassen wollen/

Vernimt durch 2. besahet durch 3. gedachten Hoffmeister.

11. Dz ermelter Hoffmeister den Donnerstag nach mittage bey S. ehe dann er verschieden/ gewesen/ vnd das damals noch kein Testament gemacht/

Wahr gemacht durch den 3. ernensten Hoffmeister /

Item den 1. zu E. gehört. Der 2. sagt / das Testament sey seines wissens albereit vollzogen gewesen / do der Hoffmeister zu J. S. kommen / vnd seinen abschied genommen / vnd do derselbige gesagt / vnser Herr stect euch / Ir. gegenwert / was der liebe Gott will /

Der 7. das vff denselbigen Tag das Testament nach mittage gemacht /

12. Das damals Fr. S. so krank vnd schwach gewesen / daß er den benannten Hoffmeister / do er für ihm gestanden / nicht erkennen können / nach demselbigen gefragt / vnd do er seine gegenwart gemeldet / ihn noch nicht gekant / vnd das angesicht von ihm gewendet /

Verneint durch den 3. Zeugen / nemlich den Hoffmeister / dann er nach ihm gefragt / do er ihn an der sprach gehört / vnd im abziehen ihm die Hand gegeben /

Item den 1. zu E. abgehört / Vnd der 7. den Fr. gefragt / wer da were / vnd da er gehört / das es der Hoffmeister / gesagt / es ist gut / vnd sich vff die andere seite gewandt /

13. Das bald nach diesem Fr. S. ein auge gebrochen / etliche Todtenflecke an ihm / vnd kein Testament verordnet gewesen /

3. nicht gesehen / das ihm ein auge gebrochen oder Todtenmahl an ihm gewesen / wisse auch von keinem Testament / so damals gemacht gewesen /

Item 1. zu E. der 2. sagt / habe kein Augenbrechen oder Todtenmahl biß vff die letzte stunde gesehen / habe einen schaden am Schenckel gehabt / das Testament aber sey 2. Tage vngezweifelich vor seinem absterben vollzogen / zu der zeit er von der S. so wol sehen können als ihrer eimen / dann er sie alle gekant / so in der Stuben gewesen /

14. Das sein Weib / nach dem die Todesnoth verhanden vnd vernunfft vffgehört / ihres gefallens mit ihrem anhang ein concept des Testaments begrieffen / dasselbedem Kranken fürbracht / vnd Zeugen darzu geholet / vnd ihn die Todesnoth vmb bewilligung solches concept den Kranken annehmen lassen /

Verneint durch den 1. zu E. so gesehen das Fr. S. in Bette gesehen / das Testament vor sich gehabt / vnd mit etlichen buchstaben gezeichnet / Magister W. den Kranken gefragt / ob das sein leyter will sein solle / daruff er geantwortet

ja / auch nicht geredt vnd begehret bey D. D. seinem Vetter in z. Testament in veruahrung zugeben / dann sie weren ic vnd ic gute Freunde vnd nachbara gewesen / den Zeugen gedant / ihnen auch die hand gegeben / gesagt er lege zu lehne vnd könnte nicht wol schreiben / weil die Dinten zu ruck flüßte / were aber bey guter vernunfft gewesen / Vnd bey dem 3. additional articl. sey damals noch nicht in todes schwachheit gelegen / so wisse er auch nit / dz er hette aussagen müssen / das solches sein Testament were /

Der 2. habe dieser Punct / wie articultur / keinen an dem Kranken spüren können / dann er sey noch bey guter vernunfft gewesen / als sie des Testaments halben zu ihm kommen / vnd habe sich als ein schwerlediger mensch / wann er sich vffrichten wollen / an der Hand quelen / so darzu angemacht / gezogen / wie dann Zeuge / seine damals ein Rißen vnter den Rücken gesecket / drumb er in Bette etwas vffgerich sinen mügen / haben keine ohnmacht gesehen / habe vor Notarien vnd Zeugen gesagt / weil er keine Leibes Erben habe / daß er sein Testament nach E. gebrauch gemacht vnd fertigen lassen / auch gebeten die Zeugen wollen sich vnterscriben / das solches mein leyter wille sey / welches ieder vnd se n. n. Erben ohne schaden sein sol / Vnd hette alsdann D. D. als solch Testament vnd leyter wille von ihm vnd den Zeugen vnterscriben / zugesickt vnd gebeten / das er als sein Vetter vnd Nachbar solches in seine veruahrung wolte nehmen / gleich wie er das seine veruahrt / welches er auch also von ihm angenommen vnd zuveruahren zugesagt / darüber Fr. S. auch den Zeugen ihres erscheinens gedant / vnd ihnen einzusehenden befohlen / Item der 7. Zeuge zu E. examinirt / vnd er Zeuge hette vff gehörs des Juncern S. die Zeugen gebeten vnd gefordert / do Fr. das Testament vor sich in Bette liegend gehabt / wisse nicht / das ihm die vernunfft oder natürliche sinne damals vffgehört / habe an sein Besicht solches nicht sehen können / dann er noch frisch geredt / vnd D. D. gebeten das Testament in veruahrung zunehmen / gesagt das were sein Testament / vnd heissen den Zeugen zutrinken geben / Item der 9. Zeuge der Notarius selbst berichtet aber darneben / das inwendig Fr. S. nahmen vollkömlich mit ganzen Buchstaben geschrieben gewesen /

15. Das die Mittwoch vor articulierten Donnerstag Magister J. M. in A. J. Rathmeisters Behausung auch an andern mehr orten vnd zu andern zeiten gesagt / er hette noch zur zeit Fr. S. zu einem Testament vnd darin sein Weib zubedencken nicht bereden können / Er wolte aber morgends tags

ges wiederumb zu ihm gehen/vnd mit solcher beredung nicht nachlassen/

3. Zeuge zu E. habe von M. in seiner Behauptung gehört/ das er wolle zu Fr. gehen/vnd verhoffentlich ihn bereden ein Testament zumachen/weil die zeit nicht/

Der 4. N. 3. davon der Artikel meldet/Negat.

5. gehört/das ihm M. immer angelegen/er solte ein Testament machen/Vnd bey den 12. additional gehört, das Magister M. zu Fr. gesagt/er möchte wol ein Testament machen/weil er keine Leibserben hette/vnd seine Güter/wem er wolle/vermachen/habe von keiner bedrängung gehört/wann einer von Fr. etwas haben wollen/hette er auch seinen Kopff gehabt/vnd es nicht gemacht/wie es andere von ihm begehret/ 7. sagt Magister M. hat zu ihm Zeugen gemeldet/

16. Das nach diesem Magister J. M. in beysein J. N. vnd B. P. sich vernehmen lassen/wie er mit schwerer mühe Fr. S. zu einem Testament dringen vnd treiben mügen/

17. Das Magister M. das articulirte concept etliche tage für diesem im Busen getragen vnd vorgewendet/wor fern er nur der Pfarrer zu Kauffmans Kirchen von E. zugelassen vnd gehört werden möchte/wolte er die vrsicherung des Testaments wol zu wege bringen.

2. zu E. nicht vor sondern nach dem Testament gehört/weil aber keinen grund/

18. Das Magister J. M. vnter welches Handschrift numehr beklagte das mehr articulirte Concept anstatt eines Testaments vorlegen wollen/kein Legalis Notarius, vnd von B. D. vnd J. S. Klagende vor anrücklich angegeben/

4. wisse gar wol/das solches alhier vorgelauffen/

19. Das die Zeugen/die darzu beruffen/keiner gesehen/das Fr. S. die notul/die man ihm zu ein Testament vorgelegt/gelesen oder lesen hören/

Der 11. zu E. examinirt sey neben andern Zeugen in Fr. S. nahmen zum Testament beruffen/daruff Fr. im bette liegend sie allesamt empfangen/vnd die Hand gegeben/sie heißen sitzen/vnd sich ihres vff sein ansuchen erscheinens bedancket/vnd darnebe anzeigt/das ihnen allen bewußt/das er mit keinem wei-

be kein Erben gezeuget/ Derhalben er einen lehen willen vnd Testament gemacht/damit sein liebes weib heut oder morgen auch wüßte/wor sie bleibe solle/vnd sie darneben als die lieben Vettern/Schwäger vnd nachbarn gebeten/sie wollen ihm den günstigen willen erzeigen/solch Testament vñ lesten willen helfen bekräftigen mit iren Peshafften vnd handschriften, daruff sie ihn gebete/er wolle sie mit dieser sachen nicht beschweren/hette er geantwortet/das Testament sey dermassen gestalt/das es weder ihnen noch keinem zum nachtheil gereichen solte/auch solches gegen Gott vnd der Welt wüßte zu verantworten/daruff sie seine bitte gewilliget/sich unterschrieben vnd ihre Peshafft vffgedruckt/das Testament aber sey albereit zugemacht vnd durchstochen/vnd nicht gelesen worden/

Item der 12. Zeuge/ihme nicht bewußt/dz vff Practiciren der Frauen die Zeugen beruffen/

20. Das sie auch dasselb concept nicht gelesen noch den inhalt gewußt/

Der 2. zu E. examinirt sagt/er habe nicht gehört das Testament verlesen/sondern gehört/das Fr. gesagt/das sey sein lester wille/was in der schrift begrieffen/

Der 9. der Notarius weil es ein testamentu solenne sein sol/habe es der Testator den Zeugen nur geweißt/vnd gesagt/das darinnen sein Testament vnd lester wille/welchs er sie zusiegeln vnd zu unterschreiben gebeten/

21. Das der verstorbene auch mündlich nicht berichtet/wenn er im Testament zum Erben haben wolte/

Der 12. E. Zeuge sagt/er hette keiner Erben meldung gethan/dann gesagt/er hette alda ein Testament vnd verordnung gemacht/wie es nach seinem tödlichen abgange solte gehalten werden/

22. Do das angegebene Concept den Zeugen zusiegeln vnd zu unterschreiben vorgelegt worden/das Fr. S. schwerer tods schwachheit halben seinen tauff- vnd zunahmen nicht hat unterschreiben können/sondern allein gar beschwerlichen die vier buchstaben F. V. D. S. oben vffs Testament vff anhalten geschriben/nach schreiben können/vnd do er damit eine gute zeit zu gebracht/auch gesagt/er könne nicht mehr schreiben/

Der 2. Zeuge zu E. examinirt hat gehört/dz Fr. gesagt/als er die vier buchstaben vff das Testament geschriben/die Dmte wil nicht fassen/dann er were gar zu ruet vff dem bette gelegen/zudem hett er gesagt/ Ich bin auch

ohne des ein böser Schreiber / hette keine tödliche Krankheit sehen können / er selbst nicht gemeinet / das er noch sterben würde /

Der 7. zu E. examinirt sagt den articel also wahr / das Fr. gesagt / ich kan mit ganzen worten nicht schreiben / Vnd bey dem Fragstück / er habe die vier Buchstaben vffs Testament geschrieben F. V. D. S.

Item der 9. Zeuge Notarius selbst habe noch verständlich reden können / dz ihn Zeuge vnd die andern wol verstehen können / vnd gesagt die Dinte leufft mir in die Feder gar zu rucke /

Item der 11. Zeuge D. copiolius & plenius vnd Fr. S. habe damals noch stark genug geredt / sey aber sehr schwach gewesen / vnd schwerlich geschrieben / vnd etwas lang über den Buchstaben gemacht /

23. Das er sonst gar wol schreiben können / auch seine Register selbst geschrieben /

Wahr gesagt durch den 3. Zeugen seine hoffmeister / Item den 4. bey den Fragstücken / es sey im Testament Fr. S. nahmen gar bößlich geschrieben / Zeuge gläubt nicht / das es sein Handschrift sey / dann es der vorigen die Zeugen gesehen gar nichts ehnlich /

Mehr denn 1. 2. 4. 5. 7. 10. zu E. examinirt bey de additional. Fragst. weiß anders nicht / es sey das Testament vor gethaner beicht gemacht gewesen. bey den 7. additional habe nit gesehen / dz aus dem concept des Testaments etwas genommen / ein ein ander böge beschreiben / der Notarij vffgestanden / zu ehe Zeugen beruffen. do es heut oder morgen darzu keme / dz sie wolten einredenck sein / das solch Testament / welches der Notarius vnd Zeugen unterschrieben sein lester wille were / als der Notarius solches zusamen geschlagen / vnd S. dasselbig gesiegelt / hette er es B. V. zuverwahren übergeben / helts dafür / dz die Zeugen vff seinen gehelß erfordert / weil er ihnen / dz sie erschienen / gedanckt / gesehen / das Fr. S. das Testament in handen gehabt / vnd dem Notario zugestelt. hette damals Fr. noch nicht willen gehabt / zu sterben / als er das Testament vollziehen lassen / habe nicht gesehen / das ihn jemand darzu gezwungen / wiewol Zeuge vff den Kranken gewartet / habe selbst zuvor von Zeugen gesagt / als er mit ihm geredt / ich wil ein Testament machen / da hab ich das original / welches mir J. T. gestellet / ich habe mich lassen bekennen / was ich habe /

24. Dz Notarius J. H. den inhalt des Testaments nit gewußt / auch gefragt / ob ein datum ins Testament gesetzt /

Der 1. zu E. habe solch fragen nicht gehört /

Der 9. Notarius hab es gefragt / daruff W. geantwortet ja vnd angezeigt / da sehe es sey dem Testament vnshädlich / wann der Notarius den inhalt gleich nicht wüßte / Der 12.

habe die vier Buchstaben geschrieben / vnd gesagt / die Dinte wil nicht fließen /

25. Das der Notarius von Fr. S. nicht ist requirirt / vnd er noch zweene Zeugen vor sich requirirt habe /

Der 9. zu E. abgehörter Zeuge der Notarius selbst sagt das widerspiel / nemlich dz Fr. S. eigener Person das Testament in seinen handen gehabt / vnd Zeugen solches übergeben / vnd zuversiegeln vñ zu unterschreiben als einen Notarien requirirt / vnd befohlen / daruff dann Zeuge die beyde Testaments Zeugen alsbald requirirt mit der erinnerung / dz sie wolten bekentlich sein / dz Fr. S. Zeugen requirirt / vnd das Testament zuversiegeln vñ zu unterschreiben als zu seinem lesten willen erbeten hette / welches geschehen in bessein der ander zeugen / S. hette gesagt / weil er mit Leibeschwachheit beladen / vnd ein Weib vnd keine Erben hette / hette er alda ein Testament / darinn / wie es nach seinem tode mit den gütern gehalten werden sol / machen lassen / vnd Zeugen als einen Notarium zu unterschreiben vnd zusiceln requirirt. Item der 12. B.

26. Das der Notarius J. H. ehe er in Fr. S. behausung zu dem vermeinten Testament gangen / wieder egliche gesagt / er solte bey Fr. S. Testament sein / das thete er nicht gerne / dann er würde berichtet / das er Fr. zu dem Testament gebrungen würde /

Der 7. zu E. weiß es nicht / dann er zu- vnd abgangen / aber dz der Notarij die beyden Zeuge H. R. vñ H. L. als Zeugen solches gehaltenen actus angeruffen / solches hab er gehört / der Krancke habe die wort in gemein geredt / ich bitte es wolle sich ein jeder unterschreiben / es sol euch ohne schaden sein / Ich hab es dermaßen gemacht / das nach meinem tode nicht viel Haders oder zankes sol werden / Ich kan nicht viel redens machen / hette das Testament für ihm liegend gehabt / dasselbe in die hand genommen / als er es B. V. zugestelt /

Der 9. Notarius selbst negat.

27. Das das Pesschafft / damit das concept, welches für ein Testament an gegeben / besiegelt / beklagte Witwe bey sich vnd nach absterben ihres Zündern / auch ehe das concept geöffnet worden / gebraucht habe /

4 In der verhör der Witwen schuld gegeben.

Der 2. Zeuge zu E. examinirt / so auch zum Testament requirirt / sagt / das Fr. S. habe das Testament mit seinem Pesschafft besiegelt / ob die Witwe nach seinem Tode dasselbe bey sich behalten / oder andere Prieff daniel besiegelt / könne er nicht wissen /

Der 7. nach seine tode hab es die Witwe gehalten /

Der

Der 9. Notarius selbst sey wahr/das Fr. S. Zeugen eigener Person das Pesschafft gegeben vnd vff den vmbschlag des Testaments vffzudrucken befohlen/welchs Zeuge also gethan / vnd das Siegel Fr. S. neben dem Testament wiederum in seine Hände gegeben / Vnd do ihn Magister M. gefragt/ob er solches bey einem Erborn Rath hinderlegen wolle / hat er nein geantwortet/ sondern angezeigt / wolle solchs B. B. als seinem guten Freunde in beplegung verwahrlich zu behalten übergeben / solches auch B. B. daruff zugesellt/ der es auch von ihme angenommen / weiß von keinem zwang/sonsten wolt er sein darvon gegangen /

28. Das von diesen allen zu E. ein gemein gerücht sey /

5. zu E. gehört/das man sagt/es sey ein Testament gemacht / Item der 7. zu E. examinirt bey dem 6. additional Magister M. habe die articulirte wort geredet / die also gelautet / er hat in das Testament gewilliget / vnd sich vnderscriben / Bey dem 7. er sey von S. S. die Zeugen zusehender abgefertiget/die hettten sich vnten in der Stuben gesamlet / vnd weren hernach zum Kranken hinauff in die Stuben gelassen/die empfangung hat Zeuge nicht gehört/aber die dancksagung zu letzt hat er vom Kranken gehört vnd gesehen / das er das Testament vnterslossen vor sich gehabt / che dann es ist beschlossen worden/habe auch gehört/das er bekent / das solch sein Testament sey/vnd gehört/das die bitte vom vnterscriben von ihme an Zeugen geschehen / habe niemand gesehen/der ihn gezwungen /

Auff den 9. die wort von Magister M. gehört/Bey dem 13. habe wol gehört/wann der Juncker des Testaments gedacht/das Magister M. gesagt / Ja weil ihr keine Leibs Erben habt / so habt ihrs gut macht ein Testament zumachen / dz er ihn aber darzu genötiget oder beredt solte habe / hat er nicht gehört.

Gegenbeweisung der Beflagten.

Nun haben Beflagte hirtwieder articulirt vnd außgeführt/

1. Das Fr. S. bey zeit seines Lebens in seiner Leibes schwachheit doch bey gutem verstande vnd vernunft ein Testament vnd letzten willen / wie es nach seinem tödlichen abgange gehalten werden solle / geordnet vnd vffs Papier schreiben vnd bringen lassen /

Ist wahr gemacht durch den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

2. Wahr vnd Zeugen bewusst / das er Fr. S. zu vollziehung solches seines Testaments vnd letzten willens ihnen den Zeugen zu sich bitten vnd erfordern lassen /

Wird bejaht von den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

3. Das nach dem er vff Fr. S. bitten vnd erfordern beyneben andern seinen Mitzeugen vnd dem Notario J. H. erschienen/er Fr. S. sich solches erscheinens gegen ihnen sambtlich bedancket /

Affirmiret durch den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

4. Das nach solcher beschehener dancksagung Fr. S. sein Testament in seiner Hand gehabt / vnd was darinnen begrieffen vor sein Testament vnd letzten willen öffentlich ausgesagt vnd bekant / sie auch als gezeugen sich zu vnterscriben vnd ihre Pesschafft vffzudrucken erfordert vnd gebeten /

Ist erwiesen durch den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

5. & 6. Das solche vorgeschriebene rede durch Fr. S. selbst eigenen Munde mit ausgedruckten vnd ordentlichen Worten in gleicher versammlung in sein vnd seiner Mitzeugen gegenwertigkeit vnd dem Notario J. H. vorgebracht geschehen vnd geredt sein /

Befestiget durch den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

7. Das sich folgendes vff Fr. S. beschehen bitten Zeuge beneben seinen Mitzeugen vnd dem Notario J. H. gemeltes S. Testament als gezeugen vnterscriben vnd ihre Pesschafft vffgedruckt /

Der Erste sagt der Notarius habe sein des Zeugens nahmen vffgeschrieben / gesehen auch / das die andern beruffenen Zeugen/so schreiben können / vnterscriben / vnd ihre Pesschafft vffgedruckt /

Der 2. sagt den Artikel wahr. Item der 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

8. Das nach dem sich alle Zeugen neben dem Notario J. H. vnterscriben vnd ihre Pesschafft vffgedruckt / das Testament zugemacht /

Cccc 3 Fr. S.

Fr. E. sein Pesschafft in der Hand gehabt / vnd dem Notario seinerhalben vffzudrucken gebeten /

Bejaget der 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

9. Das Fr. E. vff das Testament / weil er sich sonst zuvor darinnen außdrücklichen mit ganzen Worten vnterscrieben / die vier buchstaben F. V. D. S. bey gar guter vernunft / sinne vnd verstande / doch als ein Leibes schwacher etwas langsam vnd er selbst gesagt / die Dinte leufft mir in der Feder zu rücke / vffgeschriben /

Auffgeführt durch den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

10. Das Fr. E. dazumal nicht alleine wol redend / auch bey gar guter vernunft / natürlicher sinne vnd verstande / sondern auch an seinem ganzen Angesichte durch auß kein mangel gewesen / noch gesehen worden /

Beschinet durch den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

11. Das Fr. E. in versiegelung / vnterscribung der Zeugen vnd in ganzer volziehung seines Testaments der vernunft vnd verstand gewesen / das er beklagten E. E. mit verstendlichen vernehmlichen vnd außdrücklichen Worten befohlen / er solte den Zeugen einen trunk Weins holen lassen / welches also geschehen.

Bejaget vom 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

12. Nach dem Fr. E. Testament vnd lehter wille mit versiegelung / vnterscribung des Notarii vnd der zeugen auch sonst gänzlich vollzogen / das er folgendes sein Testament wiederum in seine hand genommen / vnd da er gefragt worden / bey wem er solchs hinterlegen wolte / hat er verstendiglich aus eigener bewegniß / ohn einige erinnerung oder vnterricht gesagt /

Wahr gemacht durch den 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

13. Das er Fr. E. als der Testator B. B. daruff gebeten solch Testament in seine verwahrung biß vff sein wieder abforderung zuziehen /

Besetiget durch den 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

14. Das B. B. sobald Fr. E. Testament / so er ihme selbst vberantwortet / zu sich in verwahrung genommen / vnd aus Fr. E. Behauptung mit sich in seine verwahrung getragen.

Betreffiget von dem 1. 3. 6. 7. 8. 9.

15. Das er solches Fr. E. vffgerichtetes Testament versiegelt vnd verschlossen / als biß nach Fr. E. absterben / do er es alsdenn bey E. E. Rath der Stadt E. niedergelegt / verwahrlich bey ihme gehabt vnd behalten /

Bejaget von dem 5. 9.

16. Das zu E. in der Stadt rüchtbar vnd eine gemeine sage ist / das Fr. E. ein zierlich vnd bestendig Testament bey guter vernunft vnd verstande vffgerichtet /

Wahr per 3. 9.

Vber diß haben die 1. drey Notarien das Testament vnd dann die sieben ordentlich citirte Zeugen ihre dorin gesetzte auch des Testatoris hand vnd siegel in publicatione recognoscirret *juxta l. testamenta. l. hac consuetissima. C. de testament. l. de unoquoq. de re judicat. l. cum ab initio. Quomodo. testam. aperiant.*

Exceptio der Beklagten.

Excipiren darüber Beklagte wider Klägers Zeugniß / das er nichts dessen / so er fürgeben vnd sich angemaßet / erwiesen / sondern vielmehr das gegenspiel dargethan / nemlich das Fr. E. ein zierlich Testament ver-

lassen / *ex tit. Inst. de testament. ordinand. d. l. hac consuetissima. l. fin. C. rod. item. quod publice t. expedit supra hominum judicia exitum habere. l. vel negare. Quomodo. testam. aperiant. cum sit i. publici juris. l. 3. de testament. Bart. l. fundus. de exception. Jason & Zasius §. prejudicialiter. Inst. de alim. b.*

Derwegen bitten sie sich von angestalteter Klagen mit erstattung geursachter schaden vnd erpennß zuentbinden / auch die an Fr. E. verlassene Erbe vnd Güter zu A. befohlene vnd beschene sequestration zuoffnen / vnd Beklagten als den inliciturten Testaments Erben / was in Fr. E.

Fr. S. munde deselbsten an Erbe vnd Erbgerichtigkeit verlaßen/vff vorgehende ordentliche Rechnung billig ge-
volget vnd zugestellet werden.

Replica der Kläger.

- W**egen replicirt Kläger/das obwol Fr. willens gewesen mag sein Testament zumachen/das es den-
noch nicht vollzogen/ Non igitur probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse; &
4. multa t̄ inchoantur, quæ non perficiuntur.
5. Item quod paria t̄ sint non facere, vel vitio-
sè facere, l. 1. §. & quidem. junct. gloss. 1. Quod
cujusq. univers. §. c. c. penult. de elect. Quem-
admodum idem sunt non venire & non
sufficienter venire, quoniam uterque con-
tumax. gloss. pen. l. 2. de opt. legat. & idem est
non fieri & non jure vel non benè fieri. l.
quoties. ubi gloss. Qui satisfacere cogant. Item
6. quod ultima t̄ voluntas ex libero debeat
procedere arbitrio. l. ista institutio. l. illa. l. si
quis. l. captatorias. l. clemens. 8. §. fin. de hered.
instit. gloss. verb. testamento. l. stipulatio. de
verb. oblig. Bald. consil. 1. vol. 4. Rapb. Fulgos.
l. 1. de tutel. §. ration. distrabend. l. omnia qua.
7. de regul. juris. Quod testes t̄ esse ab ipso te-
statore rogati debeant. l. hered. l. in testa-
8. mentis. de testament. à qua t̄ forma non re-
cedendum. l. Julianus. §. sed si quis. ad exhi-
bend. ubi Bald. quæ debet esse conjuncta
actui, cui dar esse; alioqui sibi esse dare non
potest. Bald. l. quæcunq. C. de bon. qualib. A-
9. lias mala fide præsumitur actum, quando t̄
ordo debitus non fuit servatus. gloss. sing.
verb. mala fide. §. ibi Bart. l. 1. de fid. instrumnt.
10. & uno t̄ ex solennibus omisso ut subscri-
ptione testatoris vel sigillatione, totum te-
stamentum corrui. l. si unus. l. si non speciali.
l. hac consultissima. C. de testament; adeò ut ne
quidem legata debeantur. Dato etiam
quod Princeps sit institutus l. ex imperfecto.
de legat. 3. l. ex imperfecto. C. de testament.
11. Item quod unico t̄ contextu fieri debeat,
vnd das die Zeugen von einander nicht gehen
mügen / Cepoll. in cautel. Sicbard. C. Qui testa-
ment. fac. poss. l. hac consultissima. ubi Dd. Nec
12. t̄ creditur ei, qui scripsit de mandato, nisi
constat de relato. auth. si quis in aliquo. C. de
edend. Item factum contra fraternam pie-
tatem istud testamentum. l. 2. de inofficios.
testament.

- U**ber diß so giebt das E. Statut,
das vber der Erben laubenicht sollen
13. M. verestirt werden / idèò contrà t̄
disponi nequit. Henning Goden desstat. con-

- fil. 7. & 8. Statutum t̄ enim respiciens per- 14.
sonam testantis ubique valet, licet in rem
dispositum comprehendat tantum bona ibi
sita. Bald. l. cunctos. C. de Summ. Trinitat.
Deinde probant t̄ acta eo ipso, quod non 15.
probatur contrarium. textus & gloss. l. cum
de lege Falcidia. de probat. Felin. c. dudum. de
presumpt. Quod scriba t̄ in causa propria 16.
testis inidoneus. l. nullus. de testib. l. omnibus.
C. eod. & sic desint septem testes. d. l. hac con-
sultissima. l. si unus. l. fin. C. de testament. l. he-
redes. §. in testamento. Eod. Testamentum t̄ 17.
nisi legerit Notarius in præsentia testatoris
& testium non valet. l. fideicommissa. §. quo-
ties. de legat. 3. ubi Bart. nec potest publicari.
l. Lucius. de testament. militar. Bart. l. scien-
dum. de verb. oblig. etiam in nuncupativo, &
factum ad pias causas. Decius consil. 159. &
488. Thom. Grammat. decis. 62. num. 15. Nec t̄ 18.
tenet voluntas ne codicillis quidem, siqui-
dem ad alterius interrogationem fiat. Joan.
And. in addit. ad Speculatorem, de testament. §.
in primis. Thom. Gramm. decis. 73. num. 3. &
decis. 62. num. 10. nam unico contextu fieri
debet. l. hered. §. unico. de testament. Neque
potest valere jure testamenti nuncupativi,
quoniam testator voluntatem suam coram
testibus non exposuit. l. hac consultissima. §.
per nuncupationem. C. de testament. l. hered.
de testament. l. si unus. C. eod.

- Ex quo inferitur, quod defectus t̄ qua- 19.
liscunque testamentum vitiet. Bald. l. fin. C.
de suis & legitim. Et sic est imperfecta hæc
voluntas contra l. ex imperfecto. C. de testa-
ment. ratione voluntatis & solennitatis; ma-
ximè, quia non lectum in præsentia testato-
ris & testium. Imol. c. cum esset. quæst. 8. de
testament. c. 2. c. 4. eod. l. si is qui. de testament.
Castrens. consil. 451. vol. 2. Jason. consil. 68. in
fin. vol. 2. Alexand. l. hac consultissima. §. ex im-
perfecto. C. de testament. Guid. Papa quæst. 518.
Et talia t̄ testamenta sunt odiosa ac restrin- 20.
genda, quæ naturalibus propinquis succes-
sionem auferunt. Anchoran. consil. 25. vide-
tur. col. 1. 2. Idque receptum favore libero-
rum, quibus t̄ potius relinquendum quam 21.
extraneis; imò magis quam Deo. c. fin. 17.
quæst. 4. l. si quis ad declinandam. C. de Episcop.
& cleric. Et quanquam in t̄ dubio pro testa- 22.
mento pronunciandum. l. si pars. de inoffic.
testament. c. fin. de re judicat: tamen forma,
data nihilominus servanda. l. hac consultissi-
ma. C. de testament. alioqui deficit. d. l. si u-
nus. eod. tit. Sed & clausula t̄ adjecta codi- 23.
cillaris: Item, si non valet jure testamenti
in scriptis valeat jure &c: quandoquidem
ex generali Notariorum consuetudine ap-
ponitur, nihil operatur, nisi quatenus vo-
luntas testatoris intercesserit. cum M. Fer-
rariens.

*rariens. de constitut. plenè Decius consil. 449.
Thom. Grammat. decis. 62, num. 22. 23. & 24.
Abbas consil. 105, vol. 2.*

Duplica der Beflagten.

24. **W**ieder repliciren Beflagte/
quod non t sufficiat dicere, nisi pro-
betur. *l. doce ancillam. de rei vendic. Et*
25. quod t sit permissum precibus aut blandis
verbis testatorem permovere ad se hære-
dem instituendum vel sibi legandum etiam
conjugibus *l. fin. si quis aliq. testat. probib. ff.*
26. & C. licet t ad donandum non idem reci-
piatur. *l. 1. De donat. inter vir. & uxor. Quod*
si blanditiæ extraneorum legatum aut hæ-
redis institutionem non vitiant, ut est com-
munis Boerii decis. 35. num. 5. in fin. Dd. l. fin.
ubi Jason. C. si quis aliquo testat. probib. mul-
tò minus in conjugibus id obtinere, quo-
rum consociatio perpetuis quibusdam
blandimentis decoratam esse convenit,
Plutarchus & Tiraguell. in ll. connub. Ideoque
Papinianus scriptum reliquit, non esse
captatorias institutiones, quæ mutuis vel al-
terius conjugum blanditiis excitatæ sunt. l.
captatorias, de hered. instit. licet illæ blandi-
tiæ tendant in alterius præjudicium, cui in
priore testamento relictum vel alioqui re-
licturus testator erat. Roman. consil. 306. A-
lexand. consil. 33. num. 12. libr. 3. Ruinus consil. 2.
num. 11. consil. 12. num. 11. libr. 2. Decius consil.
489. num. 9. Socinus junior consil. 144. num. 56.
27. *lib. 1. Ille t enim qui procurat utilitatem*
propriam, etiam si per indirectum & velut
per consequentiam alteri noceat, non præ-
sumitur facere animo nocendi. gloss. 1. in fin.
c. si quis. 11. q. 3. not. l. fluminum. §. 1. de damni.
infest. nec ulli facit injuriam, qui suo jure
utitur. l. nullus. de regul. jur. præsertim hoc
casu, ubi omnia à voluntate testatoris de-
pendent. l. 4. de adimend. legat. l. 1. C. de sacrosf.
Eccles. Nec refert an tunc vel prius delibera-
verit testari; ex quo in sua potestate est re-
cusare vel approbare petitionem hæredis.
Alexand. præallegato consil. 33. ubi num. 12. sub-
jicit opinionem eorum, qui aliter sentiant,
carere ratione & æquitate. Socinus jun. con-
sil. 178. num. 9. 10. lib. 2. ad idem Angel. l. qui te-
stamento. C. de his qui sibi in testam. ascripti. Jo-
ann. Andr. ad Speculat. de testament. §. in pri-
mis. Laurent. Sylvan. consil. 54. num. 10. Mo-
linaus consil. 32. num. 16. Alexand. consil. 12. lib. 1.
Jason. consil. 124. Zasius consil. 3. libr. 1.
28. **S**o ist auch D. M. aufgesprengete rede
nur eine extrajudicialis confessio, quæ t nec
confitenti nocet, multò minus aliis præju-
dicare potest. *l. ult. C. de accusat. c. 1. de con-*
fessio. 6. per regulam l. non debet alteri per
alterum iniqua conditio inferri. de regul.

jur. Deinde tantum per testimonium de
auditu probatur, quod t improprium & in-
validum est. gloss. l. in summa. §. idem Labeo.
de aqua pluvi. arcend. l. testimonium. C. de testib.
Nam debet t testis de his testari, quibus in-
terfuit. c. testes. 3. quest. 9. & testimonium t dicta,
quoad fieri potest, concordanda sunt non
calumnianda. c. in nostra. ubi Canonist. de te-
stib. Speculat. de interrogat. §. jam. in fin. Joan.
Andr. c. de cetero. de homicid. Angel. l. ex mi-
litari. in princ. de testament. milit. Alexand.
consil. 109. num. 12. cons. 93. in fin. vol. 1. neque
t contraria sunt, quæ diversis respectibus
dicuntur. Bald. l. 1. C. de furt. Cagnol. l. ubi re-
pugnantia. de regul. jur. & in t teste magis rati-
o dicti, quam ipsum dictum attendi de-
bet. Nititur enim totum testimonium in
ratione attestatorum. Panormitan. & Dd. c.
cum causam. de testib. Lanfrancus c. quoniam.
verb. testimonium. de probat. Cilian. in process.
cap. 78. Nec t sufficit testi crimen objici, ni-
si probetur, aut quod ante propterea repul-
sus fuerit. c. testimonium. de testib. c. 1. de ex-
cept. Nam in nocens t habetur quilibet, do-
nec contrarium probetur. c. fin. de præsumpt.
c. 2. de regul. jur. l. merito. Pro soc. sed & præ-
sumptio t est pro testamento. l. si pars. de
inoffic. testament. quæ t est liquidissima pro-
batio. l. licet. ubi gloss. & Dd. de legat. 1. gloss. &
Bald. l. si post. C. de jur. & fact. ignorant. unde
ab adverso & contra evidentissima proba-
tiones ad illud evertendum requiruntur. l.
ult. ubi Bart. Quod met. caus. c. quia non est ve-
risimile. de præsumpt.

Darumb ob wol Kläger allhier
darwieder zubeweisen sich vntersan-
gen / so hat es ihm aber bey weiten ge-
fehlet / sintemal wie gemeldet / er sol-
ches im geringsten vnd nicht mit einem
einigen Zeugen erwiesen noch darge-
than / neque probat hoc esse, quod ab eo
contingit abesse. *l. neg. C. de probat. & du-*
bia t probatio nihil relevat. c. in præsentia
de probat. l. ad probationem. l. neg. l. massem.
C. de probat. l. Pomponius. de rei vendic.

Zu dem so ist es vnlaußbaren Rechtsens/
quod causa t testati tanquam favorabilis,
multò sit potior causa intestati ex ratione
l. 1. C. de sacrosf. Eccles. & aliis quas cumulat
Ferdinand. Vasquius de success. progress. lib. 2.
§. 15. num. 69. & §. 16. num. 5. Et cum inter-
pretatio t ac præsumptio juris in dubio fiat
in partem favorabiliorem. l. semper in dubiis.
de regul. jur. l. interpretatione. de pænis: ideo
quovies t dubia est interpretatio, secun-
dum testamenta, quibus nihil est favorabi-
lius est respondendum. d. l. si pars. c. fin. de
re judicat. Hyppolis. Riminald. consil. 227. num.
54. Rei-

42. 54. Reipublica t enim interest, ne testamenta rumpantur, aut invalida reddantur. *l. Gallus. §. quid si. ubi Jason de liber. & posthum. Crævet. consil. 143. num. 3. & 15.*
43. Nec t est captatoria voluntas, si quis scribi testamentum suum curret ad consilium sapientis. *gloss. & Dd. l. illa. de hered. institutend. & est communis opinio, quod valeat t testamentum, si testator offerat voluntatem suam etiam alterius manu scriptam testibus ad subscribendum ac signandum. Alexand. consil. 186. lib. 2. & hanc esse magis communem attestatur Bellon. consil. 72. num. 11. Parisius consil. 19. num. 13. lib. 3. & ita communiter servari probat Natta repet. autb. quod sine. C. de testament. Itaque Fr. S. non tantum voluit testari, sed etiam opere complevit juxta c. qualiter. de pact.*
45. Nec t est odiosum aut inofficiosum hoc testamentum, in quo uxor instituitur præ fratrum liberis. *Schneidvvin. in princ. Inst. de inoffic. testament. Tantum t enim liberis & parentibus datur querela hæc inofficiosa. l. 1. §. 6. 8. 28. 30. l. pater. l. nam etsi. de inoffic. testament. Fratribus verò non aliter, quam turpibus personis instituitis. §. soror. Inst. eod. t. Schurff. consil. 8. num. 2. consil. 24. cent. 1. ultiores speim hic obinendi nullam habent. l. 1. de inoffic. testament. l. fratris.*
47. C. eod. Sed testatoris t voluntas pro lege est. *§. disponat. in autb. de nupt. præsertim legitima. Jason & Dd. l. nemo. de legat. 1. Et quantum diu t hereditas ex testamento adiri potest, successio ab intestato locum non habet. l. quando. ubi Decius & Cagnol. de regul. juris. l. antequam. C. Comm. de success.*
48. Nec officit hic morbus testatoris; quia mentis t non corporis sanitas in confectioe testamenti requiritur. *l. senium. C. Quib. non est permiff. sacer. testament. Bart. l. 2. Eod. Schneidvvin. §. prateren. Inst. eod. num.*
50. 6. Et potest t testator per se vel per alium scribere etiam nomen suum. *l. hac consultißima. in princ. cum autb. & non observato. ubi Dd. C. de testament. & l. jubemus. quæ t corrigit priorem rursum correctæ, per autb. seq. ut sic hodie maneret testamentum in scriptis, sicut habetur d. l. hac consultißima.*
52. Sicbardus ibidem. Ideoque sufficit t testatoris subscriptio, quamvis nomen hæredis sua manu non scripserit. *Castrens. Jason d. l. hac consultiß. d. l. jubemus. Wesenbec. consil. 29. num.*
53. 38. part. 1. & voluntas t potius attendenda quam verborum solennitas. *l. quoniam. C. de testament. l. cum virum. C. de fideicommiss. & adversarius d. l. jubemus, ut correctam*
54. contrà allegans t esset puniendus. *Bald. l. 1. C. de Justin. Cod. confirmand. l. fin. C. de edict.*
55. Divi Hadrian. tollend. Potest t etiam testator suam voluntatem clausam offerre testibus subligandam &c. *Faber & Dd. in princ. Inst. de testament. ordenand. & d. l. hac consultißima. Nec quicquam hic facit in contrarium. l. fideicommissa t. §. quoties. de legat. 3. quæ tantum de exemplo loquitur. & l. Lucius. de testament. militar. quæ loquitur de testamento imperfecto, & tantum à Notario in tabella annotato prius defuncto testatore quam periceretur.*
- Et regulariter t testamentum ad alterius etiam interrogationem factum valet, *gloss. communiter approbata in l. jubemus. C. de testament. Peckius in tract. de testament. conjug. libr. 1. cap. 3. Joann. Crot. l. 1. §. si quis. ita. de verb. obligat. Anton. Gabr. Roman. tit. de testament. conclus. 2. Nec infirmatur etiam ex eo, quod testes nesciant in illo contenta. Faber. §. suum. Inst. de testament. Et quamvis t testator omninò articulatè & expedite per morbum loqui nesciat: tamen sufficit eum ita loqui, ut animi sensus percipiantur. Angel. Castrens. Jason & communiter Dd. d. l. quoniam. C. de testament. Socinus consil. 20. num. 3. 4. libr. 4. Alexand. consil. 33. num. 6. 7. lib. 3. consil. 105. num. 6. lib. 7. Copiosè Corneus consil. 261. num. 24. lib. 4. Ruinus consil. 12. num. 8. lib. 2. Menochius consil. 45. Et quamvis testator coram testibus suam voluntatem exprimere debet in testamento nuncupativo. l. hac consultißima. §. per nuncupationem. C. de testament. tamen, quoties t in scriptura (ut hic) suam voluntatem componi curavit & obsignavit, ac post coram Notario & testibus declaravit hanc suam esse voluntatem & testamentum, toties utique valet ut nuncupativum, etiam si hæredem coram testibus non nuncupavit. Clarus de testament. quest. 4. num. 2. 3. & quest. 36. num. 2. Bart. l. si ita scripsero. num. 1. de condit. & demonstrat. Cynus Alber. Jason & communiter Dd. d. l. hac consultißima. §. per nuncupationem. l. jubemus. ubi Jason. num. 10. C. de testament. Bart. l. fin. ad fin. ff. de jure codicill. & hanc communem tradit Ferdinandus Vasquius de success. lib. 2. §. 11. num. 11. 12. Boer. dec. 246. & communem scribit Ruinus consil. 193. num. 10. lib. 2. Paria t enim sunt verbis quid exprimere nominationem vel alia designatione. Clarus de testament. quest. 14. Dd. l. 1. & 2. de hered. institutend. confirmat hanc sententiam copiosè Didac. Covarruvias c. cum tibi. de testament. Zasius consil. 3. libr. 1.*
- Quod t etsi jure testamenti non valeret: tamen cum habeat istud testamentum clausulam codicillarem, valeret saltem jure fideicommissi ab intestato. *l. cam. C. de fideicommiss. l. fin. C. de codicill. Jason. autb. ex causa. num. 11. C. de lib. præsert. Clarus de testament.*

ment. quest. 46. num. 1. Petunt inde absolutionem & sequestri relaxationem ex l. Divus. ubi Costal. de petit. hereditatis.

Informatio decisionis.

Dies ist nun also ein summarischer Extract der action, so viel den grund der Sachen belanget / Denn was vndienstlich im beweiß vnd sehen eingebracht / mag man billig hindan setzen / Es ist aber solcher Extract dem rechtlichen bedencken zupræmittiren

62. nohtwendig / quoniam ex t̄ facto jus oritur ac sumendum est. l. si ex plagis. §. in clivo. ad l. Aquil. l. quidam. de jure codicill. l. ut sponsum. C. de transact. Speculator. de teste. §. nunc videndum. num. 4. Omphal. consil. 31. num. 1. 2.
63. tom. Francofurt. 1. & sententia t̄ secundum allegata & probata est proferenda. Dd. l. lituitas. §. veritas. de offic. præs. id.

Damit nun daruff ein rechtliches bedencken vnd decisio juris müge gestellet / ist erstlich vff die Klage / darnach vff die beweißung zusehen / dann diesen beiden sol vnd muß das Urtheil gemess vnd ehulich erfunden vnd gesprochen werden / Nam t̄ sententia libello conformanda. Lult. C. de fideicom. miss. libert. l. ut fundus. Commun. dividund. & probationibus. Bald. l. 1. num. 2. C. de questionib. Anchoran. consil. 249. in questione. num. 2. Jason & Dd. l. vinum. si cert. petat. gloss. Angel. Faber, Portius §. 1. Inst. Quib. mod. tutel. fin. Panormitan. c. dilecti. in 2. notab. de judic. c. 1. ubi Bald. de offic. ordin. c. iudices. 3. q. 7.

- Was nun die Klage betrifft / als bringet derselbigen buchstab mit sich / daß dorin T. Z. von E. vor sich vnd seine Geschwister seines verstorbenen Vettern Fr. S. Verlassenschaft vnd Erbe von beklagten petitorio judicio seu petitione hereditatis fordern thue / welches dann nicht allein die narrata libelli gehet / sondern auch vielmehr der beschluß vnd bitte außweiset / Nam ex t̄ conclusionem seu petitionem libelli & genus actionis æstimatur. Jason, Zasius, Sneydwin. & communiter Dd. §. omnium. Inst. de actionib. Dann alda gebeten wird zuerkennen / declariren vnd außzusprechen / daß Klägern des verstorbenen Fr. S. als ihres avunculi
- 65.

neheste Erben seyn aller Güter / welche zu Erb vnd Erbrecht gehörig / in seinem Munde verledigt / vnd das beklagte vermittelt eines beständigen Inventarii oder ihres Eydes solche Erbschafft sambt erstattung aller abnutzung vnd fruchten / so von den Gütern genommen oder eingenommen werden mügen / vnd Gerichtskosten abzutreten / einzureumen vnd folgen zulassen schuldig / welches t̄ dann mera 66. petitio hereditatis ist / per not. Bart. & Dd. l. 1. C. Quor. bonor. Roffred. Ferrarient. Pet. Jacob. & Pragmat. in form. libell. petit. heredit. seu qui heredit. petit. ab intestat.

Hieruff ist volgends erkandt / weil Beklagte daruff den Krieg rechtens vernemlich befestiget / daß Kläger den grund seiner erhobenen Klage in frey Sachssischen Rechten zuerweisen schuldig / Dagegen Beklagte ihre bedingte gegenbeweißung vorbehaltlichen / dessen sich auch Kläger vnd Beklagte also angemasset / vnd dadurch diß interlocut seine krafft erreichen lassen / vnd solches iplo facto approbiret / Nam & interlocutoria t̄ transeunt 67. partibus in rem judicatam. Jason. num. 32. & Dd. l. quod jussit. de re judicat. Daher dringet die volge / daß so Kläger was ihm zuerweisen vfferlegt / vnd er sich angemast nicht erwiesen / oder do Beklagte besser denn Kläger erwiesen / daß Beklagte von angestalter Klage zuentbinden vnd loßzuzehlen / ex l. qui accusare. C. de edend. l. siquidem. C. de except. Nam etiam in t̄ petitione hereditatis, nisi actor 68. meliorem probet titulum & jus, quam reus obtinere non potest, sed reus absolvitur. Bald. l. ult. num. 9. 10. C. de edict. Divi Hadrian. tollend. Nun seind t̄ dieser Klagen 69. zwene gründe / welche zu beweisen / nemlich das erstlich Kläger die neheste Erben des verstorbenen seyn / der ander daß die beklagte Güter seine Verlassenschaft vnd res hereditaria seyn / Bart. & Dd. d. l. 1. C. Quor. bonor.

RATIONES DUBITANDI.

Darauf nun folgen wil / wann wir allhie in terminis causæ ab intestato werten / vnd die Sache dabey blieben / daß es d. si fals

falsch das ansehen haben möchte / als werr vor Klägern zuerkennen / Dann den ersten grund seiner Klagen / nemlich seine vorwandnus vnd Blutsfreundschafft / damit er dem verstorbenen S. zuachten / hat er zur notturst bey dem 1. 2. 3. auch folgenden Articulin außgesaget vnd dargethan /

- Ob aber auch wol andere Erben so nahe als Klägere dem Verstorbenen verwandt seyn mügen / Dennoch können Beklagte sich mit diesem jure terti nicht behelffen / l. ult. C. de petit. hered. Bart. Castren. S. Dd. l. 1. §. 2. de except. rei judicata. Vnd werr Klägern zum obliegen gnug / daß sie des Verstorbenen vor Beklagten mehrere Freunde weren / quia proximi t succellio debetur. l. 1. §. proximus. unde cognati. l. 2. §. hac hereditas. de suis & legitim. §. 1. §. sunt autem. Inst. de legitim. agnat. succell. & ist in petitione hereditatis obtiner. l. licet. l. hereditas. ubi Bart. C. de petit. hered. Marant. in specul. judic. p. 4. dist. 3. num. 4. & quidem totius adversus possessores, si alii cohæredes, qui proximi, non concurrant. per l. mater. de inoffic. testament. Dd. l. sapé. de re judicata.

- So haben sich auch Beklagte vor oben nahe verwandten nicht angegeben vielweniger solches erweise / wie sie auch vielleicht nit vermöchten / sonderlich die Witwe / quæ t marito defuncto est extranea nec potior agnatis. l. 1. ubi Jafon notat. C. unde vir & uxor. §. 1. in auth. de imperfect. testament. Daher dann auch bringet die volge / daß Klägere nicht allein der Witben als fremdden & extraneæ, sondern auch beklagten Sch. vorzuziehen / quoniam is nullum probavit proximitatis gradum. Actores autem in secundo articulo posuerunt & probarunt certum proximitatis gradum, nempe quod cum defuncto fuerunt fratris & sororis liberi. Cui t autem certum gradum probat, in successione potior est reliquis agnatis, qui nullum certum probaverunt aut probare non possunt. Alexand. consil. 182. viso. num. 10. vol. 7. Decius consil. 531. num. 4. Tiraguel. de retract. proximit. §. 1. gloss. 16. num. 14.

- Anreichende aber den andern grund dieser petition, nemlich die geforderte Güter / ist dasselbe fundament bey dem 4. beweisarikel gnugsam begebracht / So t weren auch zu volge klägender bitte ihm als ab intestato näher Beklagte vermittelst eines Inventarii oder Leiblichen Eides die geklagte Güter zuspecifiziren vnd zurechtzuwren schuldig / per l. ult. §. licentia. ubi gloss. verb. iuramento. C. de jure deliberand. l. 2. C. Quand. & quib. quarta pars 76. Et. oder t möchten gegen ihnen die Klägere / besaaz weiter ihrer bitte / wieder sie darüber in litem schwehren / vnd also die Güter tagen / ex l.

1. 2. C. de in lit. jurand. cum adversus eum, qui restituereteneatur, nec inventarium exhibet, jurari in liem queat. l. qui restitueret. de rei vendicat. l. in vendicationib. de in lit. jurand. Socin. consil. 190. memini. num. 1. vol. 2. consil. 149. in causa. consil. 159. in present. consil. 213. vol. 1. Jafon. consil. 219. ista. vol. 1. Jedoch vorbeheltlich der Witwen ihren antheil / so sie wegen einiges statuts / gewonheit / oder dergleichen rechten / oder auch ex auth. præterea. C. unde vir & uxor. auß ihres Mannes sel. verslassenschafft ab intestato haben mag /

Über diß ist auch klägender intent in regeln vnd vermuetung gemeinen Rechts ergründet vnd bestetiget / quandoquidem unusquisque t præsumitur intestatus decessisse, 77. & sic causam hereditatis suam ab intestato venientibus proximis hæredibus reliquisse / donec testamenti causa probetur. c. fin. ubi Dd. de success. ab intestat. Testamentum t enim est facti. Unde testamenti factio l. 3. 78. de testam. & Inst. de hered. qual. & diff. Facta t autem non præsumuntur, nisi probetur. 79. l. asseveratio. C. de non numerat. pecun. Qu t 80. igitur habet regulam & præsumptionem pro se secundum hunc licet actorem est pronunciandum, donec contra probetur exceptio. l. ab ea parte. de probat. l. si de positum. C. eod. tit. Bart. Jafon. num. 32. 33. & communiter Dd. l. 2. si quis in juri vocat. non ierit.

So t werr es auch pro causa testament. 81. ti nicht zuachten / wann alßier ein Testament angefangen / aber nicht gebühlich vollzogen werr werden / in princ. Inst. de hered. qua ab intestat. l. hac consultißima. §. ex testamento. C. de testament. Multa t enim tractantur quæ 82. non perficiuntur. Jafon. l. si quis cum aliter. num. 4. cum ibi allegat. de verb. obligat. Unde ex t tractatu nulla surgit dispositio vel obligatio. l. si voluntate. ubi notant Bald. Alexand. Salicetus & Dd. C. de reßend. vendit. etiam t 84. in causa testamentaria. §. ex eo. Inst. Quib. mod. testament. l. Lucius. de militar. testament. l. fideicommissa. §. quoties. de legat. 3.

Es t wird auch vor ein imperfect Testam. 85. ment gehalten / wenn gleich nur einer von den Zeugen deficirt. l. si unus. C. de testament. vnd wenn t einer allein sein Hand vnd Siegel am Testament nicht recognoscirt / wird es für suspect gehalten / vnd in zweifel gezogen / l. 1. ubi Bart. & Dd. Quemadmod. testament. aperiant. Nun hat der erste von beklagten productirte Zeuge H. Jr. den sie nicht verwessen können / ut a se productum. l. si quis testib. C. de testib. dñr vnd rund aufgesaget / vnd bey dem 7. Articel der gegenbeweisung affirmirt / daß er solch angegeben Testament weder unterschrieben noch gesiegelt / sondern das allein der Notarius sonen

seinen Nahmen habe vffgeschriben / quod non convenit formæ testamenti. *d. l. hac consultissima. C. de testament. & Inst. de testament. ordinand.* In testamentis autem vel minimus formæ, præsertim circa testes defectus totum testamentum annihilat. *d. l. si unus. C. de testament. ex ratione l. ult. C. de fideicommiss. l. Julianus. §. sed si rem, ad exhibend. cum similib.*

RATIONES DECIDENDI.

D nun wohl diese Rechtsgründe vor Aldern ab intestato bestehen vnd gelten möchten/dennoch aber/weil von Beklagten dagegen des verschiedenen Fr. S. de cuius hæreditate agitur, testamentum vorgelegt vnd beschietet / Als wil nunmehr volgen/das Beklagte von angestalteter Klagen zuentbinden vnd loszusprechen / vnd der angelegte arrest der befohlenen sequestration zu relaxiren/

Dann es Ersilich eine gewisse maxima ist/ quod causa testati deroget ab intestato venientibus, eosque excludat. *in princ. cum §. §. segg. Inst. de hered. quæ ab intestat l. quandiu. de regul. juris. l. antequam. C. commun. de success. l. quamdiu, de acquirend. hereditat. l. ex*

87. *testamento. C. unde liberi.* unde etiam in petitione hæreditatis non aliter secundum hæredes ab intestato venientes pronunciat Imperator, quam si scripti hæredes repudient. *l. si scripti. 9. C. de petit. hereditat. vel probare testamentum nequeant. c. ult. de success. ab intestato.*

88. *Darauf zum Andern folget / das diese t* causæ testamentariæ exceptio peremptoria sey / *d. l. quandiu. ff. de regul. juris. & præjudicialis petenti. l. i. ff. famil. heriscund. l. legitimam, de petit. hered.* Vnd derwegen t die absolutoriam vff dem Rücken tregt/wann sie erweist vnd dargethan / *l. i. C. de condict. ob turp. caus. l. siquidem. C. de exception.*

Nun ist zum Dritten diese der Beklagten exception vnd eingeführtes Testament nicht allein durch exhibirung vnd recognition desselbigen zierlichen Testaments erwiesen / quæ

90. *tramen probatio optima est & probata non probanda. Bald. num. 2. l. ult. ubi communiter Dd. C. de edict. Divi Hadrian. tollend. son* dern auch durch alle fast producirtæ Zeugen nicht allein der Beklagten / sondern Kläger selbst dargethan/welchs auß beweiss vnd gegenbeweis vnd obgesetzten Extract augenscheinlich

91. *abzunehmen / qui testes t in probando instrumentis adæquantur. l. in exercendi. C. de fide instrument. & plurimum t ad fidem testamenti conferunt, quando testes (sicut hic factum) ipsi testamentarii fidem ejus*

confirmant, & de ejus veritate ac solennitate testantur. *l. i. & tot. tit. ff. Quemadm. testament. aperiant. & Cod. eod. tit. l. publicati. C. de testament.* Deinde etiam Notarii t, ac 93. is, qui scripsit, idem confirmant; licet testimonium in testamentariorum numero non sint. *l. Domitius. ubi Dd. de testament. Bart. num. 3. & Dd. l. hac consultissima. C. Qui testament. fac. poss. Bald. l. fin. C. de fideicommiss. Alexand. consil. 146. num. 8. vol. 2.*

Daher zum Vierden die nothwendige absolutoria volgen sol vnd muß / *d. l. i. C. de condict. ob turp. caus.* alioqui t iudex litem 94. faceret suam. *per not. l. argentarius. §. i. de edend. l. prolata. ubi Bald. num. 3. 4. C. de sentent.* præsertim cum hæc exceptio quædam contraria vendicatio & petitio hæreditaria potior sit, secundum quam probationem pronunciari debeat. *l. circa, cum ibi notatis. de probat.*

Zum Fünfften erzwinget sichs darauf/ das auch die angelegte sequestration zu eröffnen / vnd die sequestrierte Güter / Früchte vnd dero genießung den Beklagten als obsiegenden billig gefolget werden / *ex c. examinata. ubi Felin. de judic. l. 6. l. licet. depos. l. sequester. de verb. signif. c. 1. 2. de sequest. poss. clem. 1. 2. eod. tit.* Nam et si alias oblata t demum 95. cautione sequestrum relaxetur. *l. si fidejussor. §. fin. ubi Alberic. & Socinus. Qui satisd. cogant. l. si oleum. ubi Bart. de dol. mal.* tamen hoc verum, quandiu lis est in pendentia & speratur, quæ hic nulla esse amplius aut jure sperari potest, petitorio, t hoc est, extremo 96. utrinque successionis iudicio nempe petitionis hæreditariæ tam ex testamēto quam ab intestato jam ventilato ac deciso. *Bart. & Dd. l. Divus. de petit. hered. clem. 1. ubi Zab. de sequest. possess. Dd. d. l. si fidejussor. §. fin.*

Resolutio & refutatio contrariorum ac rationum dubitandi.

Dawieder nun nichts thuet/das von Aldern replicirt worden/ als wann Fr. S. wol willens gewesen ein Testament zu machen / das es nicht volnzogen/ sa solchs wird billig vor bekandt angenommen / das sie dennoch wieder ihre beweisartickel einreumen/wie der Verstorbene des sinnes/genüets vnd willens gewesen ein Testament zu machen / das also die causa efficiens testamenti nemlich der Will des testatoris, vnd also das fürnehmste stück des Testaments von ihnen bekentlich gemacht vnd gestanden / Nam a t voluntate testatoris omnis vis ultima voluntatis dependet. *l. cum virum. ubi late Corras. in princ. C. de fideicom-*

97.

fideicommiss. l. 1. C. de sacros. Eccles. in princ. Inst. de testament. ubi Bauer.

Daß aber solch Testament unvollzogen blieben seyn sol / ist von ihnen nicht allein nicht wahr gemacht / sondern das gegenspiel giebt / daß von testatore, Zeugen vnd Notarien geschrieben / vnterschieden / gesiegelt / publicirt vnd recognoscirt Instrument in originali *ex l. hac consultissima. C. de testament. l. contractus. ubi Salicet. & Dd. C. de fid. instrumentor.* Vnd wird durch Kläger eigen geführtes Zeugnuß / fürnemlich aber in der gegenbeweisung außgeführt /

98. Also auch die vitia † & defectus testamenti von Klägern allegiret seynd nicht dargethan / nec præsumuntur nisi probentur. *l. 2. cum ibi notat. C. Qui testament. facer. poss.*
99. & pro † instrumento publico militant hæres præsumptiones 1. quod sit verum. 2. quod solenne. 3. quod omnia sic uno contextu & ordine gesta sint, prout scripta reperiuntur. *Socin. late consil. 213. num. 7. vol. 2. Bald. l. 1. in princ. C. de testib. & c. 1. §. si in instrumento. de notis feud. Hyppolyt. l. si quis. num. 130. de question. Akiat. tract. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 11. textus l. quoniam. C. de contrab. stipul. l. cum precibus. C. de probat. l. si post divisionem. C. de jur. & fact. ignorant. & in terminis nostris. l. publicati. 2. C. de testament. Dd. communiter. l. sciendum. de verbor. obligat. §. fin. Instit. de fidejussorib.*

100. Daß die Zeugen vnd Notarius vom testatore gebeten / ob † es sonst wohl nicht vermuetlich / *auth. rogati. ubi Dd. C. de testib. l. hæredes. §. in testamentis. de testament. Alexand. & Dd. l. sciendum. de verbor. obligat.* denn noch ist es gnug / daß solches dem Testament einverleibet / unde rogati præsumuntur. *Bauer. num. 42. post Angel. & Portium. §. ult. Instit. de testament. Bart. & Dd. d. l. sciendum. de verbor. obligat. Bald. l. hac consultissima. in princ. C. de testament.* So ist durch Zeugen vnd Notarien außfündig gemacht / do sie zum testatore kommen / daß er ihnen gedanckt / daß sie vff sein bitte vnd ersorderung erschienen / deswegen dem nicht zuwider / daß vff beklagtes S. befehl des testatoris Diener die Zeugen vnd Notarien gefordert / dann solchs im Nahmen des testatoris geschehen / vnd entweder vff des selbigen geheiß oder doch mit seinem Willen vnd ervolgeter ratification der dancksagung /
101. quæ ratificatio † pro mandato habetur. *c. ratihabitionem. de regul. jur. in 6. l. semper. 6. ubi Decius. num. 6. eod. tit. præsertim in iis, quæ nomine ratificantis (ut istud) gesta sunt. c. ratum. de regul. jur. Decius d. l. semper. num. 11.*
102. etiam † in his, quæ speciale mandatum requirunt. *c. fin. de iurejurand. in 6. l. quod si de speciali. de minor. Decius d. l. semper. num. 7.*

So ist auch diese ratificatio nicht allein mit obgedachten Worten der Dancksagung / sondern auch mit der that selbst außfündig gemacht / sintemal der testator abermals mündlich in ihrer gegenwart gebeten / sich sein Testament / so er in händen gehabt / zu vnterschreiben / vnd zusiegeln / Vnd do sie sich anfänglich dessen beschweret / selbst vorgewandt / daß es ihnen ohne nachtheil seyn sol etc. *Ratificatio † autem fit non solum verbis sed factis. l. Paulus. Rem rat. haber. Imò firmitus factio. c. dilecti. 1. de appell. Decius d. l. semper. num. 8. & qui † vult consequens vult omne necessarium antecedens. l. ad rem mobilem. de procurat. ut hic non una tantum sed triplex potius & sæpe repetita ac geminata testium rogatio reperitur, quæ † firmitus esse debet quam simplex. c. 1. de treug. & pace. Everard. loc. à viginat. cum ibi allegatis.*

Daß auch unico contextu diß Testament vollzogen / ist gnugsam erweist vnd dargethan / daran gar nicht hindert / daß der letzte Wille allbereit gemacht vnd beschloffen gewesen / da die Zeugen kommen / denn solches ein jeden testanten frey gelassen / vnd ist gnug / daß er bezeuge in gegenwart der Zeugen / daß solches sein Testament sey / vnd daß daruff die vnterschrift vnd versiegelung erfolge / *d. l. hac consultissima. & l. iubemus. ubi Dd. C. de testament.* So † mag auch ein gering interval- lum continuitati actus nichts benehmen / ut ibidem notatur & l. hæredes. §. unico. ff. eod. t.

Also daß es mit willen vnd wissen des testatoris gemacht / geschrieben / vollzogen / daran ist nicht zu zweifeln / sintemal er selbst also vor Notarien vnd Zeugen außgesaget vnd bekandt / daß diß Testament / so er in der hand vor ihm liegend gehabt / sein letzter Will etc.

Daß diß Testament contra fraternalm pietatem gemacht / wird alhie vergeblich von Klägern vorgebracht / sintemal sie nicht Brüder des verstorbenen seyn / sondern wie sie selbst articulirt vnd angeben / mit ihm Bruder † vnd Schwester Kinder gewesen / & ideo spem obtinendi contra testamentum non habeant. *l. 1. ff. de inoffic. testament.*

Daß E. Statut wird ohne zweiffel von diesem fall nicht reden / wie es auch fast dunkel vnd tückisch von Klägern eingeführt / so wolte es auch sonst nicht hindern / cum statutis libera testandi voluntas impediri aut auferri nequeat. *per not. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. l. nemo. de legat. 1. præsertim ei, qui nullos habuit liberos vel ascendentes, quibus legitima deberetur.* were auch noch disputirlich / ob solch E. Statut vnd Stadrecht zu † andern vnd an andern orten liegenden gründen möchte gezogen werden / contra communem the-

D d d d

ticam

ricam in l. i. C. de summ. Trinitas. Socinus consil. 36. recte. num. 6. vol. 1. Soarez in commun. opin. verb. statuta. num. 181. Vrius lib. 1. opin. commun. opin. 274.

110. Die Regel / quod t probaverit actor eo, quod non probetur contrarium, hat diffals nicht stat / sinemal ihme die beweisung durch Urtheil vnd Recht vfferlegt / vnd er sich derselben angemast / auch dieselbe Regel allein ab intestato möchte gelten / Alhie aber nicht / alda ein vollzogener Testament vorhanden / pro quo stat juris praesumptio, donec contra probetur. l. si pars. de inoffic. testam. l. 2. C. de testament. l. 5. Quia testament. facere poss.

- Das der Schreiber in causa propria kein Zeugen kan / ist nichts / sinemal Magister M. im Testament nicht gedacht / noch ihm etwas verlassen / vnd seynd beyde nicht ihm was t verlassen were / dennoch weil er nicht Erbe instituit / möchte solch Testament pro propria ejus causa nicht gehalten werden / §. legataris. ubi Bauer. Instit. de testament. §. ff. ac Cod. de his qui in testament. &c.

- So hat Magister M. das Testament allein in Schrifftfassen concipit / der Notarius aber vollzogen / vnd seynd beyde nicht als Zeugen / sondern vielmehr als Notarii zuachten / supra quos superfluit septem testamentarii testes, ideo superabundans t cautela, dato quod vitiosa esset, non noceret testament. l. testamentum. 7. C. de testament. l. non solent. de regul. jur.

113. Was t von lesen des Testaments vnd benennung des Erben Kläger vorgewandt / ist nichtig vnd verwerfflich / per communem doctrinam l. hac consultiissima. in princ. §. per nuncupationem. l. jubemus. C. de testamentis. Vnd ist wol zuverwundern / das Klä-

114. gendes Sehmacher fürgiebt / quod haec testamentaria sint odiosa contra l. in testamentis. 12. ubi Decius. num. 2. vers. testamentum dicitur esse favorabile. de regul. jur. cum ibi allegatis. Jedoch corrigirt er solches alsbald rechtschaffen sagende / quod hoc t inductum favore

115. liberorum, weil aber alhie keine Kinder des testatoris vorhanden / so hat seinen eigenen be-
116. kennnis nach solche theoria alhie nicht stat / cum ejus praesuppositum & ratio hic cessent. l. adigere. §. quamvis. de jure patron. l. quod dictum. de pact.

- Von der clausula codicillari ist alhie nicht judispotiren / weil t dieser letzter Will jur. testamenti bestendig / vnd Erben darin ein-

gesetzt / l. non codicillum. 14. C. de testamentis. Ist auch Beklagten nicht zuzurhen / das sie mit dieser clausula sich behelffen / vnd also ad causam fideicommissi, quod ab intestato valerit ex clausula codicillari, die ding kommen lassen sollen / Denn also möchte Kläger ab intestato die Falcidiam t vnd also den vierten theil ab universalis fideicommissio als nächste Erben ab intestato abziehen / l. 3. l. 5. l. in donationibus. C. ad L. Falcid. welches ihnen fast beschwerlich vnd nachtheilig möchte fürfallen / darumb sie billiger vff die trafft vnd vires testamenti bringen / dawieder den Erben ab intestato so t weiter den Bruder verwandt / wie alhie Kläger gar keine quarta oder ander recht gebühret / l. i. de inoffic. testament. l. fratris. l. fratres. C. eod. tit. quoniam causa testati excludit causam intestati. in princ. cum §. §. segg. Instit. de hereditat. quae ab intestat. l. quamdiu. de regul. jur. cum similib. Vnd ist die praesumptio t causae intestati alhie durch das besondere erwiesene Testament abgelehnet vnd vffgehoben / l. continuus. §. i. cum ibi notat. de verb. obligat. l. Divus. de integ. restituit.

Es ist auch alhie kein defect des Testaments vorhanden oder etwa / dann ob wol der erste von Beklagtem vorgestellte Zeuge H. Fr. weder unterschrieben noch gesiegelt haben wil / so ist er auch doch vor kein testamentario teste angegeben / noch im Testament befindlich / vnd ohn ihm seyn 7. Zeugen / so unterschreibt vnd gesiegelt vorhanden / Daz er dieser sonst bey dem actu gewesen / vnd vom Notario als gegenwertig vffgezeichnet / aber nicht als testamentarius angegeben oder im Testament gebracht / das also derhalben alhie kein defect / sondern vielmehr eine bestatung des Testaments durch diesen Zeugen eingebracht / sinemal er sonst von Willen des testatoris, auch das die testamentarii testes vff bit des testatoris unterschrieben vnd gesiegelt außdrücklich zeugen /

Derwegen diesen vnd dergleichen vngewacht diffals vor Beklagten / wie oben gemeldet / zuschlicffen / vnd iurisdictionem per absolutionem reorum & relaxationem sequestri in eorum gratiam faciendam meines bedingens definitiva & absolutoria sententia zurerittern vnd bezulegen.

Salvo &c.

✻ ( ) ✻

✻

CONSI-

CONSILIUM CCCLI. DE INJURIIS.

SUMMARIA.

RATIONUM DUBITANDI in Primâ Quæstione.

1. Forma Libelli in actione injuriarum.
2. Injuria fit tam scriptis quam verbis.
3. Locus & persona, coram quibus injuria facta est, eandem augent & atrocem faciunt.
4. Injuriam continent verba vel scripta, quibus crimen vel dedecus alicui obijci-
tur.
5. Injuria fit tam absenti quam presenti: Tam
in cætu, quam alias. num. 6. Tam inge-
nere quam in specie. num. 7.
8. Injuria in specie alicui facta pro atroci ba-
betur.
9. Actione injuriarum vindicari potest, quic-
quid ad infamiam alterius pertinet. &
num. 12.
10. Injuria plures uno libello conjungi pos-
sunt.
11. Falsarium, Usurarium, Proditorem, Infamem,
vel falsa charta aut rationibus u-
sentem aliquem qui appellat, injuriarum
tenetur.
12. Injurie probantur scriptum vel confessione
alicujus.
13. Scriptura confessam dicitur probata proba-
tio non probanda.
14. per Scripturam probatur ex ipsa inspectione,
si ab adversario negari non potest.
15. Recognitio scriptura, facta ab eo qui scrip-
psit, facit eam valere ut publicum instru-
mentum. Et plenè probat contra re-
cognoscentem. num. 17. & num. 20. & fa-
cit notorium. num. 18. etiam in crimina-
libus. num. 19.
21. Scriptura recognita in continente ad oculum
probat contra recognoscentem.
22. Confessio tacita, quæ ex recognitione scriptu-
ra oritur, plus operatur quam expressa.
23. Confessio judicialis revocari non potest, post-
quam acceptata est ab Adversario.
24. Reus, convictus in actione injuriarum, te-
netur ad revocationem, & prætereatam
criminaliter quam civiliter. num. 26.
25. Fama restitutio facienda est his, qui convitiis
objectis ejus lesionem passi sunt.
27. Causa Civilis non præjudicat criminali, &
contra.
28. Poena pecuniaria, ubi sisco applicari peti-
tur, præcriminali habenda actio. & n. 45.
Etiam jure Saxonico. num. 52.
29. Sententia libello conformis esse debet. &
num. 50.

30. Reus convictus in damna, interesse, & expen-
sas condemnandus est.
  31. Procurator in criminalibus de Jure Saxoni-
co admittitur: Etiam de Jure Civili,
quando poena corporis afflictiva non ve-
nit imponenda.
  32. Injuria qualibet dolo malo facta præsumi-
tur. Et si Reipublica causa allegetur.
num. 35.
  33. Animus injuriandi de substantia injuriæ est,
& talis præsumitur, qualem verba decla-
rant.
  34. Loqui nemo aliter præsumitur quam sentit.
  36. Defectus Probationis inducit præsumptio-
nem injuria, quæ vincit exceptionem de-
fensionis à reo allegatam.
  37. per Jocum qui dixisse convictum asserit, præ-
bare hoc debet.
  38. Scriptura semper loquitur, & obligationem
perpetuat.
  39. Scriptura quamdiu durat, tamdiu injuriæ eâ
contenta durat.
  40. Actio injuriarum civilis perpetua est, præto-
ria annua. & num. 62.
  41. Injuriatus, post præscriptam actionem, offi-
cium judicis vel restitutionem petere pos-
est.
  42. ex Confessione injuriantis, etiam post lapsum
temporis, contra ipsum procedi potest.
  43. Tempus annum in actione injuriarum sci-
enti currit, non ignorantis. Etiam ex Con-
stitutione Electorali. num. 44.
  46. Injuriarum vel civiliter vel criminaliter;
non utroq. modo, agendum.
  47. in Criminalibus conclusione opus non est, sed
poena judicis arbitrio relinquatur.
  48. Conclusionem ubi opus non est, judex ad eam,
apta sive inepta sit, non adstringitur.
  49. Veritas convitiis non excusat injuriantem ab
actione & poena, si Reip. nihil intersit.
- ### RATIONUM DECIDENDI.
51. Judex reum in id, quod petitum non est, con-
demnare non debet, nec officium suum, nisi
imploratus, impetiri.
  53. Actio ad palinodiam civilis est, non crimina-
lis: ubi Ratio. & num. 158.
  54. Arbitrium judicis quod habet in causa crimi-
nali, non extenditur ad civilem.
  55. Judicare qui potest in causa criminali, nō pos-
est civiliter. ubi Ratio. Nec contra. p. 56.
  57. Injuriarum actio Civilis & criminalis ad eun-
dem tendit effectum, & altera tollitur per
alteram.

58. Sententia super actione nulla & extincta ferrum debet, nec lata valet.
59. Prescriptio exceptio est litis finita, & impedit litem ingressum, quando ad processum opponitur.
60. Prescriptio ex actis apparens, et si allegata non sit, a iudice supplenda.
61. Libellus, in actione injuriarum, non continens tempus facta injuria, non subsistit.
62. de Crimine ultra tempus, infra quod de eo civiliter agitur, queri non potest criminaliter.
64. Actio injuriarum ex L. Cornelia perpetua est: reliqua annales.
65. Injuria inscripta facta verbales sunt.
66. Indefinita in legibus aequales universali. & num. 105.
67. Reales injurie parva verbalibus comparantur.
68. Injuriarum actiones Jure Saxónico annales sunt.
69. Error Chilianus Rönigs circa injuriarum & libelli famosi actionem.
70. Libellus famosus separatim ab injuriis crimen est.
71. Agens ob injurias scriptas post annum, ab actione repellitur.
72. Injuria non pendet a scriptura sed ab animo.
73. Animus injuriandi non durat perpetuo.
74. Annus, quo prescribitur injuriarum actio, continuus est, Jure Communi. ut & Jure Saxónico. num. 82. & seqq.
75. in Poenalis tempus est continuus.
76. Leges non trahuntur ad prætēta negotia, nisi expresse cautum sit.
77. in Proœmio causa finalis poni solet.
78. Causa finalis omnia moderatur & restringit.
79. Prescriptio completa nullo civili vel naturali actu interrumpi potest.
80. Statum comprehendunt negotia prætēta, non extendenda ad finita.
81. Judex adhaerendo opinioni singulari ponit se in periculum.
82. Statuto quæ non sunt cauta specialiter, manent sub dispositione Juris communi.
83. Glossa pro textu est.
84. Glossa intelligenda secundum jura quæ allegat.
85. Exceptio prescripta actionis tam peremptoria quam dilatoria est.
86. Schurfius Doctor illustris.
87. Doctori illustri de consuetudine testamini credendum, donec contrarium probetur.
88. Confessio qualificata non nocet consentienti.
89. Confessio qualificata vel in totum acceptanda vel in totum rejicienda.
90. Injuria aboletur Tempore.
91. Injuriandi animum non habet, qui scripta cellulari vult.
92. Finis ex principio & origine interpretandum.
93. Malus semel semper talis presumitur.
94. Suspicio relictens contra feneratores & fraudatores.
95. Admonere Dominum fidelitatis & servitii pars est.
96. Minister Dominum monens, injuriarum non tenetur.
97. Consilius nomine injuriarum nemo conveniendus, nisi malum sit, & num. 100.
98. Consilium in dubio ad bonum presumitur.
99. Injuria sine dolo & animo injuriandi non committitur. & num. 123.
100. Injuriarum non tenetur quis suadet.
101. Animus injuriandi non presumitur, ubi alia causa adest.
102. Causa qualibet excusatur a dolo. & num. 126.
103. præsertim in indicio criminali.
104. Culpa lata in actione injuriarum non aequiparatur dolo. & num. 124.
105. Credulitas injuriarum non comparatur dolo.
106. Verba actus ambigua ita interpretanda, ut dolo excludatur.
107. Fraudem qui excludere voluit, dolum committere non presumitur.
108. Clam qui scribit quid de aliquo, dolum habere non presumitur. & num. 132.
109. Causam facti probabilem quis habere putat a dolo & injuria excusatur.
110. Lucris sui causa qui non fecit, dolo fecisse non videtur.
111. Frans non presumitur.
112. Delictum & delus probationibus clariaribus demonstrandum.
113. in Criminalibus interpretatio fieri debet in bonum. & num. 125.
114. Verba, etiam injuriola, secundum sensum, meliorem, & intentionem proferentis, sumenda.
115. Minister, injuriola scribens ut faveat Domino, excusatur.
116. Verba secundum subjectam materiam intelligenda.
117. Aristoteles à Baldo allegatur.
118. Verba secundum fictionem iuris intelligenda, ut delictum effugiat.
119. Dolus non solet committi sine causa.
120. Causa injuriandi ubi non est, ibi injuria non presumenda.
121. Declarationi accusati, se animo injuriandi non dixisse, standum.
122. Verisimilis interpretatio sequenda.
127. Declaratio iudicialis poenam injuriarum tollit aut mitigat.
128. Excusatur a poena injuriarum qui loquitur de aliquo, ut alii. & num. seqq.
129. ex Judicis prescripto quod sit, non cedit in injuriam.
130. Volenti non fit injuria.
131. Disti-

131. *Disimulans injurias actionem postea non habet.*
 133. *Subjecta talia presumuntur, qualia demonstrantur pradicata.*
 134. *Animus est fundamentum injuriæ.*
 135. *Duo copulativè ad injuriam requirantur: Verba injuriosa & animus injuriandi.*
 136. *Probationis Defectus suspensionem injuriæ inducit.*
 137. *Probens Veritatem convicii an injuriarum condemnari possit?*
 138. *apud Principem Acta semper sunt.*
 139. *Libellus Principi si oblatu actus judicialis est.*
 140. *Verum conditium dicens cum causa non tenetur injuriarum. & num. 146.*
 141. *Causa, etiam injusta, facit ut absit animus committendi Delictum.*
 142. *Advocatus verum conditium objicere potest, quatenus causa utilitas patitur.*
 143. *Causa finalis illa habenda quæ expressa est.*
 144. *quo Respectu aliquid fiat Inspiciendum.*
 145. *Causa finalis Error removet voluntatem & animum ab actu.*
 146. *Argumentum à Rebus ad Personas, & contra, procedit.*
 147. *Facti injuria major quam verbi.*
 148. *Præsumptio tollitur per veritatem.*
 149. *Injuria ex futuro eventu non pendet.*
 150. *L. eum qui nocentem. ff. de injur. explicatur.*
 151. *Doctoribus distinctè loquentibus magis credendum, quàm indistinctè.*
 152. *in Criminalibus ubi Actoris intentio dubia, reus absolvendus.*
 153. *Actor non probans succumbit.*
 154. *Accusator in criminalibus non probans puniatur.*
 155. *Absolutus ab actione ab accessoriis etiam absolvendus.*
 156. *Accessorium sequitur principale.*
 157. *Actore justam causam litigandi habente, & reo absoluto, expensa compensantur.*

REFUTATIONIS RATIONUM DUBITANDI.

158. *ad Palinodiam, quæ actio civilis, non petita, reus non condemnandus.*
 159. *Criminaliter ubi injuriarum actum palinodia imponi nequit.*
 160. *Reus in actione injuriarum per procuratorem comparens infamiam evitat.*
 161. *Procurator in criminalibus, ubi non ad poenam corporalem actum, admittitur.*
 162. *Præsumptio generalis per specialem tollitur.*
 164. *Universalis omnes casus comprehendit, etsi minor ratio sit in uno quàm in alio.*

165. *Lex ubi non distinguit nec nos distinguere debemus.*

166. *Casus exceptus manet in regulâ.*

Der Fall / so zu berathschlagen / vorhelt sich fürzlich folgender gestalt:

Es hat P. S. Bürger zu E. den Ehrvesten vnd Hochgelarten Herrn G. W. der Arzney Doctorn daselbst vor Churfürstl. verordneten Commissarien rechtlich beklagt wie folget:

Dr + euch den Ehrvesten / Achtbarn / Hochgelarten / Erbarn vnd Namhaftten Herrn Churfürstlichen verordneten Commissarien erscheinet außgegangener Citation vnd ladung zu gehorsamer billicher folge / des Erbarn P. S. constituirter Anwaldt / referiret sich fürz halben vff hierbey verwarts mandat / bedingt ihme anfanglich alle vnd jede beneficia vnd privilegia juris / damit er vnd sein principal beyder gemeiner beschriebener vnd auch besonders dieser Lande rechte begnadet / Insonderheit aber mit vberflüssiger beweynung vnderstrickt zu seyn.

Solchem allen nach / Setzet er Klage vnd Zuspruch gegen vnd wider G. W. der Arzney Doctorn / fürzlich meldende / Ob wol nach inhalt vnd besage Geistlicher vnd Weltlicher Rechte / Gebot vnd Verbot / bey hoher ernster straffe / heilsam vnd löblich wol verordnet / daß niemand dem andern / sein gut Gerüchte / Leimuth vnd Ehre freventlicher weyse / mit schmehe- vnd lästerworten / angreiffen noch berühren solle / Anwaldts Principal sich auch die Zeit seines Lebens ohn vngedulichen rühm zu melden / anders nicht dann auffrichtigkeit vnd Erbarkeit / das in dem erwann zuentgegen mit grunde vnd bestande auß-

Dddd 3 fürst

fürlichen durch jemand könne oder müge zugemessen werden / befließen /

So sey es doch an deme daß obgedachter Doctor / vnberacht solcher verordnung vnd Anwaldes principaln biß daher erhaltenen guten Leynmuth vnd Namens ganz vergessentlich / freventlicher massen mit höchstem vngrund dies folgende injurien in etlichen Schriefften vnd dann auch mündlichen angeleget.

Erstlichen hat er ihn in einer Supplication an den Eltern Burggraffen haltende / zum höchsten gegen hochgedachten Fürsten / als daß er ihm keinen honestum titulum geben könne / verleumbdet /

Deßgleichen in einer andern den 13. Octobris in L. datiret / auch an den Burggraffen haltende / thut er ihn vnerweislichen mit höchster vnbilligkeit vnverschempfter massen zu zweyen vnterschiedlichen mahlen / einen ehrlosen Bösewicht nennen / Item der vnchristlichen Wucher getrieben / vnd der ihm das seine abstellen wollen /

Ferner in einem andern Schreiben / darinnen gleicher gestalt mit vnwarheit vnd ersparten grunde er ihnen ein losen Mann / welcher alles dolosē handelt / dessen J. S. G. billich müßig stehen sollen / felschlich angiebet / Item daß er alles mit falschlichen vnd betrieglichen Worten handele / vnd dessen sachen alle vff betrug stehen /

Vber diß ihn vor der Churfürstl. Regierung den 27. Octobris Anno 70. & in loco privilegiato & sacro falschlichen bezüchtriget / als daß er finantz vmb 10000 Gulden wegen / durch auffbringung einer Tonnen Goldes / dem Burggraffen zum besten / dem Churfürsten zu S. vnserm anediassten Herrn / das Voigtlandt abpracticiren wollen /

Item daselbst in vorgewesener verhör in der Churfürstlichen Regie-

rung / Ihn falschlichen angegeben / daß er mit des Eltern Burggraffischen gewesenen Cantler / das crimen falsi der gestalt begehen / daß sie den Burggraffen erst die Brieffe siegeln / darinnen spacium ferner etwas hineinsetzen lassen / wollen /

Solche vnd dergleichen schriftliche vnd mündliche atroces injurias hat klagendes Alwaldens Principal alsbald / nach deme ihm dieselbe zuwissen worden / ad animum gebürlichen revociret / seiner dissals zustehender Ehr vnd notturst nach darüber gebürlichen protestiret / Auch solchem zu folge in vorbetrachtung / Quod crudelis sit qui famam negligit, durch diesen seinen Anwalden seine gerichtliche Klage angestellet / inmassen daß Anwald von beklagtem Doctor hiermit vff erzelte vnd specificirte vorgesentliche vnaußführliche ehrnurrige diffamation vnd injurien / richtige vnd volständige Antwort erfordert / Vnd nach erfolgung derselben / nach deme er dieselben nicht verleugnen / Besondern vff den fall / jedoch ohne vberfluß / vberwiesen werden kan / Als bitter Klagender Anwaldt im Rechten zuerkennen / zuerkennen vnd aufzusprechen / daß Beklagter hieran allenthalben vnrecht gethan / vnd dero wegen vmb eine stadliche namhaftige Geldbusse / welche Kläger dem fisco zu zuwenden bittet / von wegen aller vnd jeder specificirten injurien wüßlichen vnd extra ordinem zu straffen sey. Beklagten auch hierzu zuvertheilen vnd zu condemniren / also vertheilet vnd condemniret / mit erstattung aller expens / schaden / kosten vnd interesse, durch rechtliche mittel zu zwingen / zu welchem allen / vnd einem jeden insonderheit / klagender Anwaldt / das hochlöbliche Richterliche Ampt hierzu dienende in bester vnbeständigster weise anrufen thuet / petens sibi jus & justitiam administrari, vnd

ri, vnd stellet solches mit vorbehalt seiner notturfft zu Rechtlichem Erkantniß.

Hieruff wird nun gefragt: Ob Beklagter Doctor klagenden Principali einen wiederruff zu thun schuldig / oder doch / do solches nicht zuerhärten / ob nicht zum wenigsten /

Vors Ander / Beklagter Doctor / inhalts der Klagen / vnrecht gethan / vnd vmb eine städliche Geldbuß zu straffen / vnd mit erstattung aller expens / schaden / kosten vnd interesse zu vorthellen sey / oder aber / ob nach gelegenheit aller vmbstände vnd gestalten Schutzwere / so vor Beklagten einzuwenden / er von angestattem zuspruch zu entbinden vnd loß zuzehlen.

RATIO DUBITANDI.

In leisset es sich anfenglich wol ansehen / als were Beklagter Doctor klagenden dem Principali einen Wiederruff zu thun schuldig /

2. Denn Erstlich werden die injurien hier mit des Doctoris eigen bekantlich Schreiben erweist vnd darzethan. Fit t enim injuria non tantum verbis, sed & scriptis l. lex Cornelia. §. §. penult. & ult. ff. de injur. quorum utrumq; hic factum in literis ad Burggravium datus, & deinde publico Electoris auditorio, ubi locus t & personæ, coram quibus injuria facta est, eandem augent & atrocem faciunt l. prator. 7. §. final. versic. in pratoris conspectu l. sed est questionis. 9. versic. si in theatro vel foro. de injur. §. atrox. Instit. de injur. Injuriam autem t continent ejusmodi verba vel scripta, quibus alicui objicitur crimen vel dedecus §. 1. versic. sed etsi cui convitium factum fuerit. Instit. de injur. l. item. 15. §. convitium. §. cum seq. ff. de injur. sive t absenti sive presenti dicatur d. §. convitium. sive t in cœtu sive alias infamandi causa dicatur d. l. item. 15. §. ex his apparet. 8. de injur. nec t interest sive in genere id fiat Bald. num. 2. Castrens. num. 4. Jas. num. 5. & 6. l. 3. de lib. & posthum. Bartb. & Dd. l. item. §. apud. de injur. Boer. consil. 4. per tot. Angel. in tract. malefic. verb. verba injuriosa. num. 1. sive in specie Dd. præallegat. quod t etiam pro injuria habetur atroci Socin. latè consil. 118. visa. num. 1. cum
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

sequent. volum. 1. deniq; quicquid t ad infamiam alterius pertinet injuriarum actione vindicatur l. lex Cornelia. §. si quis librum. ad infamiam alicujus pertinentem. ff. de injur. prout hic quoq; contigit in verbis & scriptis libellatis, ut iusta sit injuriarum talium persecutio l. si non convicii. C. de injur. l. item apud. de injur. l. 3. de liber. & posthum. l. turpia. de legat. 1. Angel. in præct. criminal. verba injuriosa Bartbol. consil. 108. Corna. consil. 172. volum. 1. 3. Socin. & Boer. latè præalleg. loc. quæ omnes injuriæ t conjungi uno libello possunt & debent l. prator. 7. §. si mihi plures injurias. §. de injur. puta si, ut in nostro casu, injurians actorem appellaverit t 11. falsarium Roman. consil. 96. Jul. Clar. lib. 5. §. injuria, num. 1. versic. si appellaverit falsarium, vel si dixerit usurarium Cravet. consil. 145. Clar. præallegat. loc. proditorem Bald. consil. 361. lib. 4. But. consil. 44. Clarus præalleg. loc. vel infamem Bertrand. consil. 131. lib. 5. vel quod produxerit falsam chartam, aut falsis rationibus sit usus Riminald. consil. 49. & hoc nomine datur injuriarum actio d. l. si non convicii. d. l. item. de injur. quomodo cumq; t sit injuriati existimatio laesa per ejusmodi diffamationem vel injuriam Roman. consil. 97. Bald. consil. 45. lib. 1. consil. 230. lib. 3. Bartbol. consil. 108. Natta consil. 60. Socin. Jun. consil. 82. lib. 2. quæ quidem injuriæ, quæ t satis tali scriptura contra scribentem & contentem probantur l. Publica. §. final. deposit. l. generaliter. C. de non numer. pecun. c. si cautio de fid. instrument. Anto. de But. & Canon. in c. 2. eod. tit. Speculat. de probat. §. final. versic. 10. l. optimam. C. de contrabend. stipulat. l. cum precibus. C. de fid. instrum. latè Tiraq. de retract. proximit. §. 2. gloss. 1. num. 20. 21. cum multis ibi allegat. Imo probata t dicitur probatio non probanda Bald. l. incertum. num. 1. 2. C. de solut. l. ult. C. de usur. pupilla. l. quoties. num. 6. in fine. C. de judic. l. 2. in princ. C. quand. fisc. vel privat. Hypp. l. si quis. num. 140. de questionib. Socin. consil. 12. quoniam in fine. & consil. 213. num. 7. volum. 1. Dec. consil. 118. viso. in princ. & alibi passim. Alciat. tract. præsumpt. reg. 3. præsumpt. 13. cum ibi allegat. l. imperator. ubi Bald. de stat. homin. l. fin. C. de fidejussor. Itaq; per scripturas t probatur ex ipsa inspectione, si, quod inscriptum est, negari ab adversario, qui scripsit, non potest l. Titia textores. in princ. ubi Bart. num. 2. de legat. 1. l. final. ubi similiter Bartbol. num. 3. per illum tex. verb. manifestam. in princip. C. de reb. credit. Castrens. autben. si quis in aliquo. C. de edend. Jas. l. in illa stipulatione. num. 14. de verb. obligat. & l. ult. §. licentia, num. 1. C. de Jure delib. bonus tex. d. l. generaliter. C. de non numerat. pecun. l. generaliter.

- valiter. ubi Bald. ult. not. ab. C. de Sacros. eccles.
 16. Et recognitio t scripturæ facta ab eo, qui
 scripsisse confitetur, facit eam valere ut pu-
 blicum instrumentum. l. qui agnitis. de
 except. Afflic. decis. Neapolitan. 104. 181. Mar-
 cus decis. Delpbic. 991. Chilian. cap. 97. Bald. &
 Dd. autben. contra. C. de non numerat. pecun.
 Riga post alios. num. 104. 108. l. admonendi. de
 Jurejuram. Decis. Perus. 7. num. 18. Nicol. Gi-
 ran. ad prædic. Pen. lib. 6. cap. 1. num. 26. ac
 17. talis t confessio, scribentis & agnoscantis
 ac confitentis judicialiter suam esse scriptur-
 ram, plenè probat contra ipsum, quia nemo
 melius confitetur quam propria manu
 scribendo, & eam recognoscendo. (Molin.
 in consuet. Paris. tit. 1. de materia feud. §. 5.
 num. 31. Speculat. de instrum. edit. num. 23. tex.
 l. ult. C. de fideiuss. l. generaliter. C. de non num-
 18. mer. pecun. c. sicut. de fid. instrum. l. 2. §. 1.
 de pignor. Imo velut t actuatorium faci-
 talis confessio. Jas. l. cum te. num. 7. 8. 9.
 10. C. de transact. Socin. l. 1. num. 5. de excep-
 19. tion. non t tantum in civilibus, verum
 etiam in criminalibus, quibus hic. Bald.
 l. 1. num. 9. C. quomodo. & quand. jud. & l. nunc.
 20. C. de condit. & inducit t realem ac apparen-
 tem ex litera probationem c. licet. verb. e-
 videntissimè per instrumentum. de proba-
 tion. c. cum dilecti de donat. Paris. consil. 104.
 num. 64. volum. 3. latissimè Tirag. de retract.
 proximit. §. 1. gloss. 14. num. 20. usq. ad 25. eti-
 am ex scriptura contra eum qui scripsit au-
 then. contra qui propriam. C. de non num. pec-
 un. l. cum de indebito. 15. §. penult. de proba-
 tio. d. l. Publica. §. fin. deposit. ubi Bartol. &
 Dd. Scburff. consil. 18. num. 2. 3. centur. 2. Ro-
 man. consil. 205. num. 2. 4. Cradet. de antiquit.
 21. tempor. part. 1. §. dispo. num. 14. & t quidem
 in continenti ad oculum probat Bald. num.
 2. l. 2. & l. final. ubi Communiter Dd. C. de e-
 dict. divi Adrian. tollend. Marant. de Judic.
 part. 6. parte 1. actio 9. de exception. num. 14.
 15. cum ibi allegat. latè Covar. prælicar. qua-
 stion. lib. 1. cap. 19. 20. 21. c. ex publico in-
 22. strumento nobis innotuit. de condempnat. conju-
 gal. Ettacita t confessio, quæ ex recogni-
 tione inducitur, plus operatur quam alia
 expressa, ut revocari non possit. (Molin.
 in consuetud. Paris. tit. 1. de mat. feudal. §. 5.
 num. 36. per Innocent. c. cum olim. in fin. de s-
 23. censib. sicut nec t alia judicialis revocari
 potest, postquam pars acceptavit, nisi pro-
 bator revocare volentis error l. final. ubi
 Dd. de pact. Jas. l. error. num. 3. ubi hanc di-
 cit communem. C. de Jur. & fact. ignorant. &
 l. quicquid. num. 10. de verbor. obligat. Ro-
 man. Aretin. Barbaz. Alciat. l. 1. §. simpliciter.
 eod. tit. Bartol. & Dd. l. 4. de confess. Alex.
 consil. 90. num. 1. lib. 1. Roman. consil. 437. num.
 11. latè Tirag. de retract. conventional. §. 1. gloss.
 5. num. 16. Alciat. de presumpt. reg. 3. presump-
 21. num. 5.
 Quod cum ita sit, concludendum vi-
 detur, reum t ad revocationem ejusmodi
 24. injuriarum teneri decis. Tholosan. 409. Boss.
 de Injur. num. 22. Justissimum t enim est
 25. famæ & honoris restitutionem fieri his, qui
 convictis objectis ejus læsionem passi sunt
 c. quisquis. 8. questio. 1. c. inter. de purgat. Can-
 non. c. peccatum. de reg. Jur. in 6. cum aliis
 quæ ad hoc cumulat Didac. Covarr. variar.
 resolut. lib. 1. cap. 11. num. 4. 5. versic. justissi-
 mum. tam t criminaliter, ut vult Marant.
 26. in spec. aur. Judic. parte 4. distinet. 1. judic.
 num. 20. quam civiliter, prout concludit
 Mynsinger. observat. 98. centur. 2. Blarer. in
 repet. l. diffamari. in princ. num. 6. 7. C. de in-
 gen. manumiss. cum sit satisfactio privata
 honoris Constit. Elect. 42. parte 4. ex qua
 constitutione, supra revocationem, etiam
 pœna criminalis venit infligenda, quod eti-
 am similiter tradit Didac. Covar. var. reso-
 lution. lib. 1. cap. 11. num. 2. cum sequent.
 Darumb auch / zum Vndern / vormäße
 gedachter 42. constitution parte 4. es sich an-
 sehen laßt / das Beklagte vber den Wieder-
 ruff in die gebene Geldbuß zu vorthellen /
 quoniam dicta constitutio utramq; pœnam
 injurianti vult infligi, tam revocationem ut
 civilem, quam arbitriariam ut criminalem,
 quod congruit regulæ: civilem t causam.
 27. non præjudicare criminali vel contra. l. nu-
 mic. ubi Bald. Salic. & Dd. C. quando. civil. act.
 prejudic. crimin. Bartol. 2. de vi bonor. raptor.
 & in terminis injuriarum Bossi. de injur.
 num. 17. per Bartol. l. 1. §. usq. adeo. ff. eod. tit.
 Panorm. c. 1. cum sequent. eod. tit. Jas. l. 1. num.
 16. de pact. Henning. God. consil. 1. de injur.
 num. 22. sicut hic arbitriaria pœna pecunia-
 ria petita pro t criminali est habenda.
 28. quandoquidem hîco petitur applicari Pan-
 nor. c. 1. in fine de Injur. l. final. ff. eod. & est
 communis opinio gloss. Angel. Fab. & Dd. §.
 in summa. Institut. de injur. l. fin. ff. eod. & in
 l. 3. verb. centum. de sepul. violat. Bald. §. inju-
 ria. de pac. jur. confirm. & communem dicit
 Marant. in Specul. aureo. parte 4. distinet. 1.
 num. 33. & disputat. 3. per tot. Debet au-
 tem sententia t ferri conformis libello l. 29.
 final. C. de fid. liber. l. ut fundus. ff. commun. di-
 vidum. c. licet Heli. de Simon.
 Daher dann auch / vore Dritte / solten
 wil / das Beklagte t ale vorursacher oder schäd-
 30. den vnd interesse, auch vffgawanden Ge-
 richtskosten / Zu vorthellen ex l. properan-
 dum. §. siue autem, ubi latè Jas. C. de Judic.
 Lanfranc. c. quoniam. verb. expensa. & ibi Dd.
 de probat. Bald. & alii l. 1. l. 3. & tot. tit. C. de
 fruct.

fruct. & lit. expens. Barthol. & Dd. l. sancimus. C. de judic. text. c. penult. ubi Dd. de injur.

31. Daran nun Klägern/ vors Vierde/nicht hindern kan / das er durch einen Anwalden t seine Klage vorbracht/sintemal solches, ebs wol in gemeinen beschriebenen Rechten disputirlich l. final. C. de procurat. l. ult. C. de injur. dennoch vff Sächssischen boden/ vnd diesen Gerichten/ gar vbligh vnd bräuchlich Reinbard. differ. 97 & 38. Cbilian. cap. 47. & interminis cap. 58. in practic. author. different. 41. diff. Vnd darumb auch zulestlich Everar. loc. a solitis & a stylo Curie per tot. Et Imol. Bald. Salic. & Dd. communiter concludunt in l. final. C. de injur. quando non petitur imponi, nec venit imponenda pœna corporis afflictiva, sed tantum pecuniaria, (prout hic) quod tunc admittatur, præcipue agentis, procurator, velut & in aliis criminalibus judiciis Barth. & Dd. l. penult. §. ad crimen. de public. judic. l. 1. §. 1. An per alium cause appellat. Marant. in Specul. judic. parte 4. distinct. 1. num. 35.

32. Zum Fünfften / ob wol Beklagter fürgiebt/ das er es animo injuriandi nicht gescrieben / so mag doch solchs dissals ihn nicht entledigen oder schützen / cum qualibet t injuria præsumatur dolo malo & animo injuriandi facta l. si non convicii. C. de injur. ubi Salic. hoc not. it. l. 1. ubi Bald. & Dd. post gloss. C. Unde vi, qui animus t est substantia injuriæ l. 3. 4. de injur. l. qui injuria. 55. ff. de furt. & talis præsumitur, qualem verba dant d. l. si non convicii. ubi Dd. C. de injur. Clar. lib. 5. senten. §. Injuria. num. 1. Angel. in pract. ad verb. verb. injuriosa. cum nemo t præsumaturaliter loqui quam sentiat l. Labeo. de suppellect. legat. l. 1. §. divus. de fideiussor. l. si non convicii. verb. probare potes. C. de injur.

33. Derwegen wenn gleich von Beklagtem wolte fürgegeben werden / das es guter meinung/zur warnung des Landes Fürsten/ vnd gemeinen nuz geschehen / so ist doch solches nicht vormuetlich ut notatur d. l. 1. C. Unde vi. l. quod reipublic. 33. de injur. l. quemadmodum. §. 1. ad L. Aquil. Dd. d. l. si non convicii. C. de injur. quoniam t & cum ab allegante non præsumitur defendendi, sed conviciandi animo, & ad infamiam alterius dictum ac scriptum esse Flam. in epitom. delict. lib. 1. cap. 1. num. 4. 5. per l. 2. C. quando & quib. lib. 10. l. item. 15. §. convicium. de injur. Abb. & Canon. c. cum te. de re judicat. Fab. Angel. & Dd. §. injuria. Instit. de injur. l. 1. ubi Dd. de Sicar. c. 1. ubi gloss. verb. exprimantur. de præsumpt. c. sicut nobis. in fine. de re judicat. gloss. 1. verb. probare potes. & Dd. l. 5. C. de Injur. Vnd wenn es nicht kan erwieiset werden/ so heisset/

quod defectus t probationis inducat præsumptionem injuriæ ac calumniæ, quæ vincit præsumptionem defensionis allegatæ à reo excipiente Bos. in terminis de Injur. num. 4. versic. quando post apparet non esse verum, illa præsumptio tollitur per aliam & c. Crotus tract. de testib. num. 296. 297. Roman. consil. 96. & consil. 51. consil. 319. & d. l. si non convicii. num. 6. C. de injur. Socin. consil. 118. visio. num. 8. volum. 1. Barthol. Bald. & Dd. l. 4. C. de testib. pro quo optima gloss. d. l. si non convicii. 5. C. de injur. ad verb. probare potes. Tibi enim (inquit) incumbit hoc unus, quia præsumitur te animo injuriandi hoc dixisse, quia verba sic se habent, sic t & si dicat se per jocum dixisse probet l. 3. ff. cod. l. 1. versic. non aliter. de fideiussor. l. non aliter. de legat. 3. idq; probat Bald. d. l. si non convicii. num. 2. C. de injur. præsumitur (inquit) talis omnino animus injuriandi, qualiter se verba habent per l. repræbenda. C. de institut. & substitut. & aliis per eum. allegat. ad idem latè Angel. in tract. malef. verb. verba injuriosa. num. 3. Bos. de injur. num. 22.

34. So mag auch/ vors Sechste/ Klägern dissals keine vorjähung im wege liegen/sintemal die geklagte injurien mehrtheils schriftlich geschehen / quæ scriptura t semper loquitur Zas. in l. cum lex. 22. num. 3. de legib. & facit ut perpetua inde existat obligatio, quæ alias esset temporalis gloss. in l. si fidejussor. 27. verb. liberam. C. de fidejussorib.

35. Unde quamdiu t scriptura durat, etiam injuria eà contenta simul durare intelligitur Zas. præallegat. loc. pro quo l. penult. C. de fidejussor. juncta l. 1. C. de donat. latè Tirrag. de retract. proximitat. §. 2. gloss. 1. num. 4. cum sequent. ubi testatur, hoc de consuetudine potissimum obtinere: & consequenter talium scriptarum injuriarum actioni non præscribitur anno, sicut alias. Zas. prædicto loco: nam quæ alias sunt temporaria, per scripturam, qua comprehenduntur, sunt perpetua l. penult. ubi gloss. & Dd. C. de fidejussorib.

36. Imo actio t injuriarum civilis est perpetua, licet prætoria sit annua. Bald. in fin. Cyn. Salic. & Dd. l. si non convicii. C. de injur. communem dicit ex Francis. Balb. de præscript. partis 4. quest. 1. num. 3. Villalob. in commun. verb. actio injuriarum. num. 26. versic. actio injuriarum est perpetua & Mynsing. obser. 7. centur. 5.

37. Et si t præscripta esset per annum actio, tamen injuriatus posset nihilominus post annum implorare officium judicis Mynsing. d. obser. 7. centur. 5. per Bald. Joann. Fab. Aretin. in rubric. & §. sed & lex. & §. servus autem. Instit. de injur. vel restitutionem ex capi-

ex capite ignorantie aut alia iusta causa. *Jas. l. quamdiu. C. qui admitt. Alex. & Dd. l. final. C. de dol. mal. Bosl. in pract. crim. tit. de injur. num. 27. ubi etiam addit, quod post lapsum temporis posset contrainjuriarum procedi ex confessione ipsius per Alex. d. l. final. C. de dol. mal. præsertim si, ut hic, delictum sit continuatum ultra tempus prescriptionis Bosl. prælegat. tit. de injur. num. 29. per Barthol. & Dd. l. cum qui. 30. §. in popularibus. §. de injur. Butrigar. c. 2. de consanguin. & affin. Angel. l. in sciando. §. infans. de fars.*

42. Sed non esse hic præscriptum actioni, vel ex eo patet, quod præscriptionis hoc tempus tantummodo scienti currat, non ignorant, ut in terminis injuriarum, actionis expressè dicit in Camera servari Mynsinger. d. observat. 7. centur. 7. versic. In Camera vero imperiali conclusum fuisse, memini communi consilio, in actione injuriarum annum currere, non à tempore illatz injuriæ, sed à tempore scientiæ &c. pro quo facit regula: quod tempus unius anni, quo injuriarum pætoria actio præscribitur l. si non conviciu. C. de injur. nunquam currat ignorant latè Tirag. de retract. proximit. §. 35. gloss. 4. num. 22. per sex. c. porro. verb. ex quo sciveris. ubi Bald. & Dd. qualis olim feud. poter. alien. & c. ult. de prohib. feud. alienatio. & c. ult. de prohib. feud. alienat. per Losbar. §. Titius. verb. per annum ex quo servis. Si de feud. defunct. fuer. contrav. c. 2. verb. notissim. ubi Bald. not. extra. de eo qui. mnt. in possess. c. nullus. ubi gloss. ult. §. dist. Socin. consil. 108. supposita. num. 1. 2. qui dicit esse singulare. lib. 4. Jafon. consil. 64. in causa caducitatis. col. 4. versic. secundo requiritur. lib. 3. pro quo gloss. §. ult. Instit. de perpet. & temporal. action. Barb. in rub. de divers. & temporal. præscript. Roman. l. 1. §. occisorum. de S. C. Syllaniam. & hoc novissime constitutum est in his terris constit. 46. parte 4. versic. Jedoch wollen wir, daß die vorjährlung von derzeit an / als der injuriatus solche injurien erfahren vnd zu wissen bekommen / gerecht / vnd zu lauffen angefangen werde / & ante constitutionem Chilian. in practic. cap. 54. num. 3. versic. binnen Jahr vnd Tag / als er solche innen worden ic.

43. Am Siebenden, ist daran nicht gelegen, daß die conclusion des libells vff einen wider ruff gerichtet / denn es einmal an dem, daß duffals nicht Bürgerlich oder civiliter, sondern peinlich und criminaliter agit, sintemal Klager dñme nichts / sondern dem hieo gefordert. Quando tñem in injuriarum actione pœna pecuniaria non taxatur, sed arbitrio judicis definienda relinquitur, & hieo

applicari petitur, prout hic in libello factum est, tunc agi criminaliter non civiliter censetur, ut supra probavimus, ex communi conclusionem gloss. & Dd. §. in summa. Instit. de injur. & in l. final. ff. cod. Pavor. c. 1. in fine. extra cod. tit. cum aliis supra allegat. sicut utrolibet modo, non utroq; agi injuriarum potest l. quod Scto. 6. l. prator. 7. §. 1. ult. de injur. ubi Barthol. Alb. & Dd.

Nun ist es aber vorzusehen, Rechtens, daß in dergleichen Klagen / so peinlich angestellet / keine conclusion notwendig / noch derselben das Erkenntniß / wie in Bürgerlichen sachen / allenthalben zu conformiren / sondern vielmehr zu sprechen, was nach gelegenheit des fals vnd ausführung, der Richter, dem duffals die straff zu tueren beimgestellet, den Rechten gleichmessig befindet /

In criminalibus enim non opus est conclusionem, sed quoniam pœna judicis arbitrio relicta est, arbitraturs ex jure, & pro qualitate negotii, etiam absq; conclusionem, quomodo & quatenus sit reus condemnandus Barthol. l. quid ergo. §. pœna. num. 8. de his qui notan. infam. & l. 1. §. si publico. num. 13. de adulter. l. libellorum. 3. de accusat. Jas. §. omnium. num. 137. Instit. de actionib. Bald. l. est. num. 13. 14. C. ex quib. caus. infam. Chilian. in practic. cap. 54. num. 2. Mynsinger. observat. 80. centur. 4. Etenim ubi conclusionem non est opus, ibi iudex ad eam non astringitur, sed judicare debet quod causæ convenit, non considerato sive aptè sive ineptè sit conclusum Jas. l. vinum. num. 33. Si cert. petat. Barthol. Bald. & Dd. l. 1. C. de re judicat. cum similib.

Es mag auch / vffs Achte / Beklagten nicht entschuldigen / wenn er gleich beweisen wolte oder könnte / daß diese Injurien wahr / vnd solcher bezüchtigung Klagerden S. zu überzeugen were / quoniam veritas t injuriarum, non liberat injuriarum, quominus injuriatus hac actione teneatur, dato quod probare possit objecta crimina esse vera: Cum per hoc reipub. nihil commoedetur, communem dicit Placa in Epitome delict. causa. criminal. cap. 1. num. 3. Didac. Covarr. varia. resolution. cap. 11. num. 8. & est communis gloss. Bald. ac Dd. in l. unic. C. de famas. libell. gloss. c. si peccaverit. 2. quæst. 1. Pavor. Felin. & Dd. c. cum te. de re judic. Ripa l. ult. C. de revocand. donat. Oldrad. consil. 53. Rom. consil. 46. Henning. God. consil. 106. num. 22. Mynsinger. consil. 59. num. 41. 45. Et hoc latè confirmat atq; indistinctè tenei Didac. Covarr. varia. resolut. lib. 2. cap. 11. quamvis dicat Barthol. distinguere l. cum quinnocentem. de injur. & Cyn. l. si non conviciu. quæst. 8. C. de injur. addens rationem num. 7. non enim

veritas

veritas (inquit) convitii eximit à crimine injuriæ, nec ab ejus punitione, expulcra Constantini Cæsaris constitutione, *l. justissimos. C. de offic. rector. provinc. text. optimus l. 2. C. quando & quib. quarta pars. lib. 10.* & hoc ipsum est quod Oldrad. probare nititur *consil. 54. Joann. Andr. ad Spec. tit. de injur. Abb. c. ult. eod. & c. cum F. à B. de rejudicat. col. penult. in fin. Roman. consil. 96. Ripa. l. ult. questio. 7. C. de revocand. donat. Mart. ab Arpilcuefa. coroll. 63. inc. inter verba. q. 3.*

RATIONES DECIDENDI.

SB nun wol diß städteiche ansehnliche Rechtsgründe sein/so halie ich/ doch besser meinung vnbegeben / das / deren vngeachtet / dißfalls vor Beklagten Herrn Doctor absolutoriè zuerkennen / fürnemlich aber / daß derselbige vff einen Wiederruff nicht zu dringen / sintemal daruff nicht geklaget/ noch derwegen im Libell etwas gefordert ist. *Sententia ¶ autem libello est conformanda, prout supra dictum ex l. final. C. de fid. libertat. ubi traditur, fatuum esse judicem, qui non conformet sententiam libello Jason & Dd. l. vinum. Si cert. petat. multo minus condemnare ¶ judex reum potest in id, quod non est petatum Bartb. & Dd. l. 1. §. magistratus. de mag. conveniend. quia non debet officium Judex suum impertiri ubi non est petatum l. dies. 4. §. hoc autem judicium certam habet conditionem, si postulatum sit, ubi Bartbol. & Dd. ff. de damn. infect.*

Vors Ander / weil dißfalls peinlich geklaget / wie oben bewehet / vnd der Buchstab des Libels aufweist / quando ¶ enim fisco petitur pœna pecuniaria adjudicari, criminaliter agi censetur, prout hic est factum *Panor. c. 1. in fine & ibi communiter Dd. de injur. l. ult. ff. cod. tit. gloss. Angel. & alii. §. in summa. de injur. Bosß. in pract. criminal. tit. de injur. num. 17. & communem fatetur Marant. in Specul. Judic. part. 4. distinct. 1. num. 9. & 33.* Vnd das solches also im Sächssischen Rechten vnd territorio gehalten werde / bezeuget author different. in 67. diff. Cbilian. in pract. cap. 50. num. 1. 2. 3. cum sequent. & cap. 59. Aber die ¶ Klage / so auff einen Wiederruff gerichtet / vnd bitte desselbigen Wiederruffs / ist Bürgerlich & civilis actio, secundum veriore, quam contra Marant. d. parte 4. different. 1. num. 20. hodie servari in imperio constat *Blarerus l. diffamari. in princ. num. 6. 7.*

C. de ingen. manumiss. Mynsing. observat. 98. centur. 2. quia sic petitur privato honori & famæ agentis satisfieri, ac petitur ita parti pœna, non fisco, quod agendi genus prorsus civile est *l. locatio. §. quod illicitè. de publican. l. final. de furt. gloss. l. 3. verb. centum. de sepulchr. viol. Bartbol. l. ult. Jas. num. 3. & 4. de privat. delict. l. etsi jus. 3. C. si contra jus vel utilit. public. & in hac injuriarum actione gloss. & Dd. §. in summa. Inst. de Injur. Bald. §. Injuria. de pace Jur. firman. & communem probat Marant. parte judiciar. 4. distinct. 1. num. 2. & 3. & disputat. 3. bonus text. in l. sed si in unius. 17. §. quedam. 3. ib. ut ita satisfiat ei, qui injuriam passus est. & §. ait prator. 5. vers. non est audiendus, qui accepit satisfactum, nam injuriam suam (notetur suam, scilicet privatam, & privatæ actionis non actionis publicæ vel quasi) remisit & c. ff. de injur.*

Ob nun wol in peinlichen die vorthailung in arbitrio judicis stehet / nemlich die straff seines gefallens zuermessen / vnd außserhalbem was oder wie gebeten zu erkennen *Jas. l. omnium. num. 137. Inst. de actionib.* So mag er doch aus einem peinlichen proceß nicht einen Bürgerlichen Handel machen / quoniam arbitrium ¶ judicis, quod in criminali habet, non extenditur, nec extendi potest ad civile *l. quod ad statum. ubi Dd. de pœn. quem tex. ad hoc ponderat Menoch. lib. 1. de judic. arbit. quest. 82. num. 1. 2. Rota decis. 19. nota quod ubi agitur. tit. de judic. Dec. in l. non debet cui plus. num. 5. de reg. jur.*

Nam qui ¶ judicare habet arbitrariè in criminali non potest judicare civiliter *Felin. c. meminimus. 11. de accusat. decis. Rota 10. An judex appellationis. de appellat. Menoch. lib. 1. de arbit. jud. quest. 82. num. 6.* subjungens rationem, quoniam hæ causæ diversæ sunt & separatæ, civilis & criminalis, unde cui arbitrium datum est in unam, non potest videri datum in alteram *l. solemus. §. latrunculator. de Judic. quo loci traditur, judicem causarum criminalium non posse cognoscere de civili. & Dec. l. non debet cui quod plus est. num. 5. de reg. Jur. dicit, in his divisis jurisdictionibus ac judiciis, non procedere regulam: qui potest quod plus, potest etiam quod minus, sicut nec contra, judex ¶ causæ civilis se potest immiscere de criminali *Bartbol. l. inter. ad municip. Alb. Gaud. in d. tract. quod licet alias haberet dubitationem, tamen in hac injuriarum causa sine scrupulo procedere debet, quoniam utraq; injuriarum ¶ actio, tam civilis quam criminalis, pariter tendit ad unum**

ad unum & eundem vindictæ effectum *l. ult. de injur.* ideoq; licet aliorum criminum actiones civilis & criminalis altera alteri non præjudicet, quando criminalis actio ad vindictam, civilis ad interesse, atq; ita ad diversa tendant, juxta commune in *l. 2. C. quando civil. act. l. 2. §. 1. ubi Barthol. de vi honor. raptor. Marant. part. jud. 4. distinct. 1. num. 5.* locus tamen est in isto, nempe injuriarum casu: nam quoniam utraq; prout dictum est, in vindictam dirigitur, tam criminalis quam civilis, ideo una intentata tollitur altera. *Barth. & Dd. l. prator edixit. §. si dicatur. l. lex Cornelia. §. final. de injur. Speculat. de Injur. §. 1. versic. si queritur. & de furt. §. 1. versic. sed nunquid.* Et ita in terminis dicit communem Marant. *Judic. parte 4. distinct. 1. num. 5. versic.* Si vero utraq; competit ad vindictam, tam civilis quam criminalis, tunc una intentata tollitur altera. *& paulo post versic. utraq; actio, tam civilis quam criminalis, (scilicet injuriarum) tendit ad vindictam, quia nullum, damnum passus fuit agens, ideoq; una per aliam tollitur.* Ac subdit: agi civiliter, quando agens petit pœnam applicari sibi, criminaliter vero, quousque petit eam pœnam sibi applicari. Ex quo sequitur, actione criminaliter intentata, tolli civilem, & consequenter, super eo quod sublatum est, atq; ita super satisfactione, judicari non posse. Super t̄ nullo enim & non extante sententia lata non valet *l. 1. Quæ sentent. sine appellat. & actio semel extincta refutari nequit, ut super ea pronuncietur l. qui res. 98. §. arcam. 6. de solutionib. bonus text. c. 1. verb. finita. ubi Geminian. Franc. & Dd. notant de lit. contestat. in 6.*

58. Zum Dritten / weil Klägern und der angehen inj. richt. Klage diffals unwegelegen, die exceptio prescriptionis t̄ ex actis apparens, quæ est litis finitæ *c. 1. ubi Dd. verb. finita. de lit. contestat. in 6. Blanc. tract. de compromiss. quæst. 4. tit. de exceptionib. impediend. §. quarto ex actionis defectu. versic. prescriptionis. num. 4. per Barth. l. final. num. 3. ff. pro suo. periculum text. & l. omnes. C. de prescript. 30. annor. ibi non moventur &c.* nam prohibet jus aliquod moveri cum est prescriptum & text. *l. sicut. in fin. C. eod. tit. ibi.* nulli movendi. *ubi Angel. notat, textum esse rotundum,* quod hæc exceptio impediatur litis ingressum *Bald. Angel. Fab. l. emptor. C. de long. tempor. prescript.* Nam prescriptiones sunt inventæ ut finem litibus imponant *l. final. ff. pro suo. l. litibus. C. de agric. & censit. lib. 11. sed exceptiones litis finitæ possunt ad processum opponi l. 3. §. ibidem. ad exhibend. l. fratris. C. de transact. & quando*

opponitur ad processum, impedit litis contestationem, cum vero opponitur ad merita causæ post contestationem, est peremptoria actionis, prout distinguit pluribus *Blanc. præallegat. loco.*

So bringet auch die Churf. constitution *parte 1. constitut. 25.* mit sich / das die prescriptio, t̄ da sie manifeste bewiesen / oder der Richter dessen aus den acten gewis sein könnte / erkandt / vnd ex officio supplirt werde / wann gleich die parteyen sich in den acten darauß nicht gegogen / darvon alhie weilaußig nicht zu disputiren / weil Beklagter diese exception in der leuturung eingebracht / vnd noch ferner neben der vffgelegten recognition ohne zweiffel einwenden / vnd daruff vor allen dingen zu erkennen bitten sol / were auch gut gewesen / das sie vor der Krieger besetzung alsbald ad impediendum litis ingressum opponirt worden / weil es aber vorblichen / wird man peremptorie sich derselbigen zu gebrauchen wissen /

Nun ist es aber an dem / das diese schmehe Klage Anno 71. Den 14. Novembris, vermög der Registratur / sep. angestellt worden / Aber die Brieffe / daraus die schriftliche Injurien genommen / vnd daruff geklaget / seind vor æstliche Jahr zuvor geadeben vnd geschriben worden / als das erste Schreiben im A. dahinsich das Klagebuel referirt / ist datirt den 6. Martii im 67. Jahr. Die andere schrift mit B. ist datirt den 11. Octobris anno 66. Der dritte Brieffe C. ist geachen den 23. Novembris im 66. Jahr / wie sich die injurien Klage dahinsich selbß zieht und referirt / Ue relatum insit referenti *l. asse toto de hered. instituend. aliqui non t̄ subsisteret libellus, cum tantum. 61. diei, non etiam anni in eo, quamvis criminaliter propositio, fiat mentio, contra l. libellorum, de accusationib. & ita in terminis tenet Chilianus, quod non subsistat alias injuriarum actio, live civiliter live criminaliter agatur cap. 58. num. 3. per Barthol. l. prator edixit. in princ. de injur. Angel. §. ex maleficiis. Instit. de actionib.*

Das also wol Fünff vnd Sechs Jahr / von dato solcher Brieffe / biß vff anstellung dieser Klage / vorklossen.

Also die mündliche vermeinte Injurien werden angegeben / das sie der Churf. Negierung den 27. Octobris anno 70. vnd also auch lenger dann vor Jahr vnd tag / the diese Klage im 71. Jahr den 14. Novembris angestellt / vorgelassen vnd ausgegossen sein.

Nun ist es je fundibares Rechtens / das die t̄ verbal injurien Klage / ut famosa prætorie innerhalb Jahresfrist prescribirt vnd vffgehoben werde *l. si non conviciu. ubi gloss. final. & omnes Dd. C. de Injur. quam gloss. dicit*

diciteſſe communiter approbatam Carol. Ruin. *conſil.* 21. num. 5. lib. 4. *Placa.* lib. 1. *de helio.* cap. 6. num. 25. circa finem. Clarus. lib. 5. ſentent. §. *Injuria.* num. 9. ubi licet de actione civili dubitat, tamen de actione injuriarum criminali, prout hic eſt intentata, teſtatur hanc eſſe communem. Cæterum Balb. *tract. præſcript.* 4. parte 4ta. *partis principalis quaſi.* 1. n. 4. quem ad hoc allegat Clarus, ſibi ipſi videtur contrarius: nam primo dicit num. 3. actionem civilem, quæ ex l. Cornelia descendit, eſſe perpetuam, ſecundum magis communem d. l. ſi non conviciu. poſt tamen num. 4. velut ſe corrigens ſubiungit: Adde prædictis, quod actio injuriarum etiam civilis tollitur annali præſcriptione, niſi intra annum à tempore irrogatæ injuriæ computandum lis fuerit conteſtata: quæ ſic concilianda puto. Actionem ex Lege Cornelia realem eſſe perpetuam, reliquas prætorias verbales eſſe annuales, licet civiliter ſint intentatæ, prout colligitur ex allegatis ab eo Dd. & Cyn. d. l. ſi non conviciu. Joann. And. ad *Specul.* tit. de injur. decis. Rot. de Injur. 240. & hoc declarat melius Balb. paulo poſt quaſition. 2. num. 6. Tertio, inquit, notanter limita regulam d. l. quærela, ut non procedat ubicunque poenalis civilis, ſeu civiliter intentata, descendens ex delicto, finitur anno, ut actio injuriarum prætorias, quæ non datur niſi anno l. ſi non conviciu. C. de injur. quia tunc actio criminalis, quæ oritur ex eodem delicto juxta §. in ſumma. Inſtit. de injur. pariter finitur anno, & idem in aliis delictis, ex quibus regulariter oritur duplex actio, civilis & criminalis. Nam de crimine non poteſt criminaliter queri ultra tempus, infra quod poteſt de eo civiliter agi, & ſic extincta civili erit extincta criminalis, cum crimina ſint odioſa, & ideo meta eorum regulariter minori tempore coarctatur quam civilium actionum, quæ durant 30. annis, & in his eſt viginti *quærela.* C. de falſi. ubi ergo extinguitur civilis minori tempore, tanto magis debet extingui criminalis. Eſt igitur prætoriorum

63. Dd. hæc ſententia, quod actio ꝑ injuriæ ex lege Cornelia (quæ eſt realis, ſcilicet verberum l. 5. ff. de injur.) lit perpetua. Chilian. cap. 58. 59. reliquæ vero cum ſuis actionibus, ut prætorias, finiuntur anno, ſive civilis ſive criminalis actio hoc nomine proponatur Chilian. præallegat. loc. Dd. communiter. l. ſi non conviciu. C. de injur. *Yes* doch giebt die Churf. 46. *Conſtit.* parte 4. diſſals den dungen gute erklärung / denn

65. darin verordnet / daß die ꝑ wörtlichen Inju-

rien (ſive verbo ſive ſcripto fiant. Nam & hæc verbalis eſt injuria Chilian. in præſcript. cap. 59. num. 3. per l. item. §. conviciu. num. 1. & 2. ff. de injur. cum in ꝑ legibus in- 66. definita æquipolleat univerſali gloſſ. Bart. Dic. l. 1. de regul. jur. Bartbol. l. ſi pluribus. de legat. 1. Dyn. Anob. Franc. & Dd. in rubric. de reg. Jur. in 6.) Ja auch die ꝑ reales 67. ſo nicht Kämpffer oder beinſchreitige Wunden / ſchmung vnd dergleichen betrifft / in Jah- res frül præſcribirt werden ſollen / quia verbalibus comparantur Jure Saxonico, Gloſſ. ſub littera f. in art. 16. lib. 2. *Author. different.* 67. verſic. Iſta modo poſita regula procedit non tantum in verbalibus injuriis, verum etiam in realibus ſi parvæ fuerint & Reinhard. *different. penal.* 16. & gloſſ. littera T. Landtr. lib. 3. artic. 31. Vnd iſt ſolches auch vor der Churf. conſtitution. in Sächſiſchen Rechten ſtadelichen bevehret / quod ꝑ omnis injuriarum actio lit 68. annalis art. 31. ubi gloſſ. Landtr. lib. 3. Schurff. *conſil.* 12. *cenſur.* 1. & eſt gloſſ. antiq. art. 31. num. 8. Landtr. lib. 3. gloſſ. nona ſub littera M. art. 16. Landtr. lib. 2. & ober wol Chilianus hierin vacillirt / ſo ſet er doch außdrücklich alſo cap. 59. num. 3. Vnd wo nun einer mit Schriſſten / Worten, oder ſchand- lichen geſchmeht würde / vnd binnen Jahr vnd tag, als er ſolches inneworden / nicht klaget / eh er nach verſchennung des Jahres mit ſeiner Klage mag gehört werden vnd zugelaffen & Barbat. c. poſt ceſſationem. in 26. col. in princ. de probat. ſaget daß die ſchriftliche vnd mündliche injurien einer natur ſind / vnd einer erſtung haben ut l. item apud §. conviciu. num. 1. & 2. de injur. Nun haben wir hieoben im 58. Capitel num. 3. geſagt / daß die injurienſache der wörtlichen injurien ſich binnen Jahr vnd tag verjähret / darumb müſſen ſich die ſchriftlichen injurien auch in ſolcher zeit verſchweigen vnd verjähren. Dieſer meinung nach iſt meiner ſchriftlichen injurienſachen im Oberr Hoffgericht geſprochen: daß der Kläger diemeil er in Jahr vnd tag nicht geklaget / im Urtheil abgewieſen werden.

Ob aber wol Chilianus darüber ſhm ein bedencken macht / quod injuria ſcripta oriatur ex lege civili l. unic. C. de famoſ. libell. & ideo perpetua eſſe debeat: *So* irret ꝑ er 69. ſich doch in dem / da er meinet / das die ſchriftliche injurien zu d. l. unic. C. de famoſ. lib. gegründet ſeyn / welches doch nicht iſt / ſondern das ꝑ famoſ. libell. alius titulus & alius 70. ſpecies criminis iſt / wenn einer ohne namen einen andern öffentlich diſſamirt vnd aufreget / wie dann in Churf. Conſtitution. 44. parte 2. ſolch delictum von Injuriis abgeſondert iſt / & tit. C. de famoſ. lib. quod di-

stinguitur à titulo de injur. & gravio-
rem famoso libello, quam injuriarum
actioni imponit, & disertè inter famosum
libellum, cujus pœna venit ex lege & se-
natusconsulto, atq; inter injuriam, ut quæ
veniat ex edicto, distinguit *l. lex Corne-
lia. §. §. penult. & ult. de injur. & l. quod
S. C. ff. de injur. ubi* disertè ait: famosum
libellum specialiter lege ac S. C. notari, quia
difficilis est probatio nō ascripto nomine,
quod proprium est famosi libelli, cæterum
nomine ascripto jure communi injuria-
rum agi posse: & facit d. l. quod S. C. Inju-
riarum actionis privatum judicium, sed fa-
mosi libelli publicum, cui etiam gravior
pœna imponitur *Jul. Clarus lib. 5. sentent.
§. ult. num. 25. versic. libelli famosi auctor. I-
tem* peinlich Dalszgericht ordnung cap.
110. Darumb irret Chilianus dissals grōß-
lich / daß es nicht zu verwundern / wie er selbst
anziehet / daß dissals dawieder gesprochen /
71. vnd Kläger † in schriftlichen injuriis nach
vorlauffenem Jahr von der Klage abgewiesen /
cum sit hæc exceptio intentionis impe-
diens litis ingressum, & ostendens, nō
competere actionem, ut non tam reus ab-
solvendus ab actione, quæ nulla compe-
tat, quam actor statim ab ingressu judicii &
actionis, quæ non competit, repellendus
*Blanc. de compromiss. d. parte 4. tit. de except.
imped. §. quarta ex defect. verb. prescriptio-
nis. Socin. l. 1. de exception.*

Ob aber auch wol *Zas. l. cum lex. de le-
gib. num. 6.* der meinung gewesen / quod in-
juria scripta & ejus actio perpetuo duret,
sicut ipsa scriptura, tamen hæc ejus con-
72. sequentia est falsa: non † enim à scriptu-
ra pendet injuria, sed ab animo *l. §. ult.
ad L. Aquil. l. 1. & passim. de injur. l. qui in-
73. juria. de furt. qui † non præsumitur per-
petuo durare, imo dissimulatione abole-
tur injuria §. final. de Injur. præsertim an-
ni spatio: & deniq; illam Zasssententiam.
usus Saxonicus nunquam recepit, ut ipse
Chilianus testatur d. cap. 58. 59. Minime
igitur sunt mutanda, quæ certam semper
interpretationem habuerunt *l. minime. de
legib.**

Es möchte aber auch alhie zweiffel für-
fallen / ob diese vorjährlung von zeit des schrei-
bens / oder aber von der wissensschafft des Klä-
gers anzurechnen? Zwar nach Gemeinen
Rechten were meines crachtens von zeit der
datirten schrift die Rechnung zumachen /
74. quoniam annus † hic est continuus, non
utilis, secundum communem gloss. & Dd.
*in l. si non convicii. C. de Injur. præsertim
quoties (ut hic) criminaliter injuriarum*

est actum *Dd. ibidem*, ut hanc dicit com-
munem Julius Clarus *lib. 5. §. injuria. num.
9. ex Curt. l. 1. in princ. num. 20. Quod quisq;
jur. Cuman. consil. 74. post num. 5.* Sic ut hic
annus currat etiam contra nescientem &
ignorantem *Sahc. d. l. si non convicii. Bos-
sius in practic. criminal. tit. de injur. addens
rationem: quoniam in † pœnalibus in du- 75.
bio tempus est continuum gloss. penult. in
l. 1. ff. de divers. & temporalib. action. Lan-
franc. de Orian. c. quoniam. verb. dilaciones. co-
lum. 3. & alibi passim. de probationib.*

Ob aber dagegen von Klägern die
Ehurf. constitution 46. parte 4. möchte an-
gezogen werden / *in princ. versic.* Jedoch
wollen wir daß die vorjährlunge von der
zeit an / als der injuriatus solche injuriis
erfahren hat / gerechnet vnd zu lauffen
angefangen werde / So hat doch hin-
wieder Beklagter Herr Doctor fürzuwenden /
daß die wörtliche injuriis / so in der Regierung
anno 70. den 27. Octobris fürgefallen sein
sollen / Klägern nicht unbewußt / sintemal er
als part daselbst in der vorhöer gewesen / ut
ignorare non potuerit se præsentē dictum
vel gestum, Dieschriftliche Injurien aber
werden von Klägern genommen aus Schrei-
ben, so anno 66. vnd 67. datirt / nach welchem
dato die vorjährlung wol ein oder viermal / aus
Gemeinem Recht / per continuum annum
vorlauffen vnd impliret / ehe jemals obgedach-
te 46. Constit. parte 4. Gemacht / Geschweigen
publicirt ist worden. Constat autem leges
† non trahi ad præterita negocia jam fini- 76.
ta, nisi hoc expresse sit cautum *l. leges. 7. ubi
Bald. & Dd. C. de legib.*

Darumb dieselbige constitution vff
diesen zuvor vorjährlten fall nicht zuziehen /
sintemal im eingang derselbigen (Ubi † 77.
causa finalis ponitur *Socin. consil. 165. visis.
num. 7. volum. 2. Lanfr. c. quoniam. in princ.
num. 2. de probat. Cachéran. decis. 23. num.
31. Dec. consil. 683. in causa. num. 7. quæ † 78.
omnia moderatur & restringit Socin. d.
consil. 165. num. 21. volum. 2. Bald. l. eamquam.
num. 1. C. de fideicommiss.) ausdrücklich
vorsehen / daß allein vffs künfftig / innerhalb
zweyer Monaten / nach geschēhener publi-
cation, anzufangen vff solche constitution
zuerkennen / Non igitur præscriptio † 79.
huius actionis, jam ante completa,
per hanc novam dispositionem, ut nec
alio quolibet actu civili vel naturali,
potuit interrumpi *c. auditis. e. illud. ubi
Panorm. Felin. & Dd. de prescriptionib. Fran-
cis. Balb. in tract. prescript. parte 3. ultimas par-
tis princ. in 6. quæst. num. 52. versic. Sexto quæro:
utrum præscriptio completa possit inter-
rumpi? Dic breviter quod non, quia inter-
ruptio**

ruptio post completam præscriptionem non habet lādere jus ex præscriptione jam quæsitum &c. Imo etiam statuta † quæ volunt comprehendere etiam præterita negotia vel pendentia, & de iis expresse loquuntur nunquam tamen extenta creduntur ad finita *Barthol. l. omnes. questio. 5. de justic. & Jur. Wesenb. consil. 50. num. 20.*

Ob aber auch wol Chilian. in pract. cap. 59. num. 3. setzt: binnen Jahr vnd tag/ als er solches innen worden ic. so redet er doch nicht von Sächssischen / sondern gemeinen Rechten / wie er dann darzu citirt *Barbar. c. post cessionem. de probat.* Welcher doch es nicht beweiset / vnd wenn gleich etliche Scribenten der meinung weren / sicut disputant de hoc *l. non convicii. C. de injur. post gloss. ibi.* so ist doch die andere meinung de utili anno communis vnd vblisch / à qua communi non est in judicando recedendum, ne judex † se ponat in periculum, adhærendo opinioni singulari, ut dicit in terminis nostris idem Chilian. cap. 59. in fine cum multis ibi ad hoc allegat.

Vnd daß diese meinung auch nach Sächssen Rechten vor der obgedachten constitution besser vnd gebräuchlicher gewesen sey / giebet erst die gemeine Regel: quod, quæ † non sunt specialiter cautâ statuto, maneat in dispositione juris communis *l. si extraneus. ubi Jason & Dd. de condict. caus. dat. l. si vero. §. de viro. Solut. matrim.* Jam nihil de hoc speciatim cautum jure Saxonico: Ergo statuit juri communi *Bald. l. si mater. num. 3. de institut. & substat. c. penult. de jurejurand. latè Tiraquell. de retract. proximè. §. 2. gloss. 1. num. 15. in fine. versic. eo quod ommissum statuto. Covar. lib. 2. variar. resolut. cap. 5. Wesenb. consil. 14. num. 10.*

Zum Andern sagt die alte glossa art. 31. num. 8. lib. 3. indistinctè, daß die injuriensklage nicht lenger were als ein Jahr / Glossa † autem est pro textu *Jason num. 4. 5. & latè Bolognes. ibi l. 3. de just. & jur.* ubi lex igitur non distinguit, nec nos distinguere debemus *l. de pretio. de publician. l. 1. de legat. pract.*

Vers Dritte ergründet obgedachte Glossa ihre meinung ex §. non omnes. §. pœnales. *Instit. de injur. Angelo §. 1. Instit. de injur. l. si non convicii. C. de injur. ubi concludit: annum hunc esse continuum non utilem.* Glossa † igitur hic intelligenda est secundum jura quæ allegat *Barthol. l. non solum. §. liberationis. num. 7. de lib. legat.* Vnd eben solches ist auch zuversichen von der Gloss. art. 16. *Landtr. lib. 2. num. 5.*

2. circa finem. sub litera M. versic. Nota. die Klage vmb hohe schmachheit / vnd scheldtwort / vnd schläge / die werden vorsähret in Jahr vnd Tag ic.

Vers Vierte wird diese meinung außdrücklich bestetiget durch den Hochgelahrten vnd der Sächssischen Recht wol erfahrenen Herrn D. Hieronymum Schurff. *consil. 12. Veritas. per tot. centur. 1. ubi in princ. dicit: reum esse absolvendum ab actione injuriarum etiamsi objecta post litis contestationem annalis præscriptionis exceptio, posito quod prætenfa actio injuriarum fuerit prætorial, & sic annalis tantum, & non civilis ex l. Cornelia.* Nam præscriptionis exceptio opposita annali actioni injuriarum est mixta, & sic quod possit opponi etiam post litem contestatam ad merita causæ. Et num. 1. subdit: evidentissimi juris esse, quod actio injuriarum prætorial sit annalis, & duret tantum anno omnis actio injuriarum (notetur universalis quæ omnia comprehendit, nihil excludit *l. Julianus. de legat. 3.*) exceptis tribus casibus: verberum, domus vi introitæ & realium injuriarum de quibus *l. lex Cornelia. de injur. & §. sed & lex. Instit. de injur. & iste (inquit) est annus continuus, nisi injuria per metum sit illata, subjungit num. 2. rationem.* Nam regulariter omnis præscriptio habet tempus continuum, nisi contrarium reperitur lege cautum. gloss. est ordinaria & approbata in rubr. de divers. & tempor. præscriptio. Et ille annus (inquit) continuus incipit currere à die illatæ injuriæ (notetur) ut pulerè per Angel. *d. l. si non convicii. & post multis probat Schurffius ibidem,* à sufficienti partium enumeratione, extra tres illos casus, verberum, & domus vi introitæ & actionum realium, omnes reliquas esse prætorias & annales: ac paulo post num. 5. in fine subiexit bonum verbum: Dato (inquit) quod jure communi posset competere alia actio quam prætorial, quod tamen non est: tamen adhuc de jure Saxonico. (quod hac in causa considerandum.) fuisset annalis quo jure in istis terris utimur, cum secundum prædictum jus Saxonum, & ita municipale, omnes actiones injuriarum censeantur annales, & ita tantum anno durant, & ita observatur (nota) per totam istam patriam: nec istud jus municipale est contrarium juri communi (notetur iterum) imo concordat cum jure communi &c. Si hoc verum est, ut certè est, sequitur jure Saxonico. etiam annum hunc esse continuum, & incipere, ac æstimari à tempore illatæ injuriæ, non sciens ut ibidem Schurff. num. 2. & 3. per

Eccc 1 Angelo

Angel. & Dd. l. si non convicii. C. de injur. a-
lio qui jus Saxonicum cum communi non
conveniret.

Eseset auch/ doch vngestanden/ daß
dissals à tempore scientia die vorjährlung/
vernügte jüngst publicirter Schurf. constitu-
tion, zu rechnen / so hat doch der Herr Do-
ctor gründelich vnd erweislich angezogen, das
flagender S. diese Brieffe etliche Jahr vor
angestalteter Klage Anno 71. bekommen/ vnd
deren vom 68. Jahr her gute wissenschaft ge-
habt, das also auch nach dieser meinung die ver-
jährlung dissals Klägern im wege liegen/ vnd
vff die absolutoriam oder löszehlung des Be-
klagten zielen thut.

85. Vnd diese achte ich die beste vnd sicher-
ste exception, so beklagtes Herrn Anwald zu
treiben nicht vergessen sol / vnd wolte daß es
alsbald im anfang geschehen/ vielleicht were
die Sache nicht zu weit gerathen / jedoch ist
noch nichts verseumet / Cum exceptio
hac præscriptæ actionis realis sit mixta,
& possit opponi tam ante contestationem
ad impediendum litis ingressum, quam
post litem contestatam peremptoriæ ad
merita causæ Schurf. d. consil. 12. in princ.
centur. 1. quo etiam casu tantæ est effica-
cia, quod impetret absolutionem rei ab
actione injuriarum Schurf. d. consil. 12. in
princ. & num. 6. ac 7.

Vnd hindert dissals nicht / daß diese
exceptio wol in der Läuterung angezogen /
aber daruff nicht erkandt / dann die Läute-
rung aus vorigen / nicht neuen gründen zu
justificieren / weil sie dann vor vorigem Br-
thel / so geleutert / nicht vorgebracht / ist nicht
wunder / daß auch deren vngachtet die Kriegs-
befestigung Beklagtem offerleget/ welches doch
der peremptorien nichts begiebt / Nam, ut
inquit Schurf. d. consil. 12. num. 6. 7. cent.
1. Exceptio præscriptionis actionis inju-
riarum est etiam peremptoria, non solum
dilatoria, ita quod etiam in vim exceptio-
nis peremptoriæ post litem contestatam
possit opponi, & sic quod super ea definiti-
tively pronunciarum *tex. cum gloss. verb.*
initio. in l. emptor. C. de præscript. long. tem-
por. cum aliis ibi per Schurfium addu-
ctis, ubi ad omnia contraria respondet.
Nec obstat (inquit) si opponeretur de
exceptione rei ante judicata (qui est ca-
sus noster) quia prius non fuit opposita
in vim peremptoriæ (sed tantum dilato-
riæ ante contestationem) Ergo res ju-
dicata non impedit, quo minus jam pos-
sit opponi in vim peremptoriæ, & ita
post litis contestationem ad merita causæ.
Isto enim modo potest opponi quando-
cunq; antequam conclusum sit in causa

l. peremptoria. C. senten. rescind. non posse.
not. gloss. ord. c. exceptionem. de exception.
l. exceptionem. C. de probatio. Unde sic in-
fert Schurf. ibidem. Ex his (inquit)
omnibus concluditur, quod cum prædi-
cta exceptio præscriptionis actionis inju-
riarum sit annalis, & sic duret tantum
anno continuo, à tempore illatae injuriæ,
& à tempore quo injuria prætenfa dicitur
fuisse illata per M. A. Jo. K. sint penè e-
lapsi quinq; sex vel septem anni (prout
& nostro casu) ut ex actis patet, & expo-
sita sit dicta exceptio per M. A. in vim
peremptoriæ, & sic ad merita causæ post
litis contestationem, quod officium judi-
cis sit in pronunciendo ipsum M. A. ab-
solvendum esse, & absolvi debere, & quod
ipsum absolvat à prætenfa injuriarum acti-
one, & ab omni petitione in ea facta. Ita
in terminis nostris pro D. D. Reo Schurf.
consuluit, sententiam esse pronuncian-
dam & ibi de moribus & usu tali hujus pa-
trix super præscriptione à tempore illatae
injuriæ continua testatur *num. 1. 2. 3. junct.*
num. 5. versic. & ita anno duranti & ita ob-
servatur per totam istam patriam &c. cui
quidem illustri Doctori, ut supra 40. an-
nos in foro Saxonico nostrisq; curiis ac
scholis versato, de consuetudine regionis
attestanti, merito credi debet, donec
contrarium ex adverso probetur Socin. con-
sil. 161. visis. num. 16. volum. 2. latè Antonius
Gabrielius Romanus, ita concilians con-
trarias opiniones lib. 4. de probat. conclus.
4. Anton. Corat. commun. opinion. lib. 1.
Wesenbec. consil. 2. num. 101.

Darumb auch Beklagter in der offer-
legten recognition dieses behelffs nicht vor-
geffen sol / sondern also sein Brieff vnd Sie-
gel erkennen / daß daraus keine injuriensklage
zuerzwingen / beverab weil das darum aus-
weist / daß wenn gleich dessen etwas darin
verhanden were / dennoch solchs alles nach so
viel Jahren expirirt / verloschen vnd verjäh-
ret. Sic enim confessio, quæ ducitur ex
recognitione *l. qui agnitis. de exceptionib.*
tanquam qualificata, non poterit nocere
recognoscenti, cum in totum cum suis
annexis qualitatibus sit acceptanda, aut in
totum resicienda *Alex. consil. 87. in causa.*
num. 1. 2. & per tot. volum. 1. per doctrinam
Cyn. Bald. & aliorum l. 2. C. de donation. pro-
pter nupt. gloss. Barthol. & Dd. c. ult. cod. sit. Cyn.
l. unic. questio. 13. C. de confess. prout est com-
munis opinio contra Barthol. l. Aurelius. §.
idem quasi. num. 2. de lib. legat. & l. decem. de
verb. obligat. Hyppolit. consil. 156. num. 33. & 34.
Boss. in prædict. sit. de confess. num. 36. Jul.
Clar. lib. 5. §. fin. quest. 55. num. 17. Ex
eo au-

90. eo autem constabat nulliter hic agi, quia tempore t non minus aboletur injuria quam expressa remissione vel satisfactione, textus est rotundus in l. sed si. 17. §. ait prator. §. in fine. ff. de injur.

Diesen städtlichen bewehrten Schutz wehren springet nun vors Fünffte zu/das Beklagter nicht animo injuriandi diese Brieff geschrieben/sondern zu Dresden nothwendigen bericht gethan/sintemal er als der Diener dem Herrn Burggraffen warnungs weise geschriben/damit J. F. G. vor S. sich hüten/vff das er J. F. G. nicht irgendet weiter umbsüßren vnd in schaden bringen möchte/wie solchs die von Klägern producirtten schrifftten A. B. klärlich aufweisen/darin Buchstablich vermeldet: J. F. G. wollen solch Schreiben vnd andere darcin ich J. F. G. vortrawlich schreibe/vortrewlich halten vnd keinem Menschen zukommen lassen/welchs dann wol erweist/quod defuerit animus injuriandi, quoniam qui t injuriam facere vult, non celat, sed spargit & propalare vult l. 5. §. si quis librum. 6. cum ill. seq. de injur. Vnd seind solche wort/so S. pro injuriolis anzeucht/aus des Burggraffen selbst Schreiben/an Rath zu Leipzig gethan/welchs Beklagter producirt/genommen worden/ex t principio autem & origine interpretatur finem, ut pro injuriis ejusmodi verba haberi non debeant Cravet. consil. 9. accusatus. num. 31. 32. ex Bald. l. quamvis. C. de fideicommiss. Socin. consil. 52. colum. 1. ad finem lib. 1.

91. Vnd hat Beklagten Herrn Doctorn zu solcher warnung des Burggraffen vorursacht/Erstlich klagenden S. revers/soer dem Burggraffen in Auauspurg gegeben/in welchem er ein frembde Siegel/nescio domino sigilli aufgedruckt/vnd für das seine aufgegeben: Zum Andern/das er den von sich gegebenen revers nicht gehalten/vnd des vberwiesen. Vors Dritte das der Burggraff selbst solches alles/vormüge der producirtten Abschrift G. von Klägern geschrieben/das es also nur eine Erinnerung dessen gewesen/was der Burggraff zuvor selbst von Klägern geschrieben. Zum Vierten weil S. gerücht sonst laboriret vnd von H. T. damals albereit vff ihnen Zeugnuß geführt/als solte er Diebstals halben eingeseßten vnd verwiesen sein/auch ihm den 2. etlich Centner Speck vorontrawet haben. Vors Fünffte weil klagender S. des Burggraffen Befehlich für den Gerüchten zu Leipzig eludirt habe/wie solches des S. eigene producten bezeugen 2c. Unde qui t semel malus semper praesumitur malus in eodem genere delicti vel simili Alciat. latè reg. 2. praesumpt. 7. num. 1. cum seq. per c. semel. de reg. Jur. in 6.

ubi Anchoran. & Dd. cum aliis allegat. ab Alciat. & Arelotano praesumpt. 7. ubi addunt num. 2. quod malus in uno habet contra se non modicam suspicionem, quod sit etiam malus in alijs, propter magnam connexitatem quam habent vitia inter se, & probatur c. si gens. 56. distinct. Everard. loc. legal. de tempore ad tempus & est t vehemens suspicio 94. contra illos qui solent fraudare & foenerari, ac alios illicitos contractus exercere. c. illo. de pignorib. c. ad nostram. ubi Burgos & utrobique Dd. de empt. & vendit. Everard. loc. a solitis.

So hat nun Beklagtem Herrn Doctor seiner pflicht nach nicht anders gebühren wollen/denn seinen gnädigen Fürsten vnd Herrn vor solchem Mann zu warnen/damit J. F. G. sich nicht weiter in Händeln mit demselbigen einliessen vnd vortieffen/Est t enim 95. pars fidelitatis & servitii admonere dominum, & incommodum ejus praecavere c. 1. de nov. form. fidelit. c. ego N. ubi Dd. de jurejurand. & pro suo posse dominum & rescus tueri, ut ibidem traditur & l. 1. ac per totum de S. C. Syll. ubi Joann. Ign. quem text. etiam ad servitores nostri temporis, qui pro mercede serviunt, accommodat Hypp. Bonacossa quest. 61. de famil. per tot. & quod t tales conducticii, ex hoc fidelitatis officio, alijs quibus injuria per hoc facta videri possit, non teneantur, sed a poena delicti sint immunes, confirmat idem quest. 66. in fine. Placa. Epitom. delict. cap. 22. num. 47. & nomine t consilii nemo tenetur in 97. juriarum, nisi consilium malum sit l. si quis. 26. de injur. vel fraudulentum l. consilii. de reg. Jur. & in t dubio non praesumitur, 98. quod consilium sit ad malum, sed potius in bonum, ut consulens non teneatur Dec. d. l. consilii. num. 12. Jas. & Dd. l. 1. C. de serv. fugit.

99. Praeterea non t committitur injuria sine dolo malo l. si non convicti. C. de injur. l. 1. §. 1. l. 4. §. penult. ff. eod. Oldrad. consil. 53. consuevit. Bald. consil. 230. omne. lib. 3. Corna. consil. 280. circa lib. 4. Bald. consil. 277. volum. 5. Cepoll. consil. 71. num. 7. 8. Bosq. de injur. num. 13. & affectione atq; animo injuriandi l. 5. §. ult. ad L. Aquil. l. 1. & passim. de injur. l. qui injuria. de furt. Itaq; qui t suadet non tenetur injuriarum ex 100. consilio, qui animum injuriae faciendae non habet tex. elegans l. si quis servum. 26. versic quoniam is qui suadet animum injuriae faciendae habet. ff. de injur. d. l. 5. §. ult. ad L. Aquil. Talis t autem animus & dolus non praesumitur, ubi alia causa haberi potest d. l. 5. §. ult. ad L. Aquil. l. merito. pro Socio. Imo quolibet t 102. causa.

- causa, nedum iusta, sed etiam fatua atq; iniusta, dummodo colorata, à dolo, & proinde ab injuria, excusat *l. igitur. de liber. caus. gloss. in fin. Jas. & Dd. l. unic. §. final. si quis ius dicent. gloss. l. plagii. ad L. Fab. de plag. & l. 1. de Abige. l. si quis id quod. ubi Jas. & Dd. de jurisdiction. præsertim ¶ in criminali iudicio, quale hic intentatum Hyp-*
103. polis. l. 1. num. 25. C. de sicar. adeo ut lata ¶ culpa in actione injuriarum non æquiparetur dolo, sed ab injuria excuset *Bald. consil. 277. in causa per tot. lib. 5. sicut ¶ & iniusta credulitas Grammat. d. consil. 58. parte ult. num. 2. ex Angel. d. l. plagii. de plagiar. l. 1. de eo per quem fact. erit. l. si quis id quod. ubi Jas. de jurisdic. ita in terminis injuriarum; quod quælibet causa à dolo, & sic ab injuria, excuset, tradunt Baldus consil. 277. vol. 5. Capella consil. 71. num. 7. 8. remissivè. Borsius in pract. tit. de injur. num. 13. Nam quando ¶ actus verba vel facta se possunt habere ad dolum vel non, tunc interpretanda sunt in benignius, ut dolus excludatur *d. l. merito. pro Soc. c. dudum. de præsumpt. gloss. magna. l. jurisgentium. §. quod fere. de pact. Barthol. l. non solum. §. sed ut probari. de oper. nov. nunciat. ubi Dd. & non ¶ præsumitur committere dolum, qui fraudem excludere voluit Panorm. & Canon. c. in presentia. de probation. Grammat. consil. 58. in causa.**
104. num. 3. parte ult. num. 2. præsertim si ¶ clam faciat, prout hic factum *l. cum pater. §. Titio. in fin. de legat. 2. Cornæ. consil. 52. num. 4. volum. 2. Alciat. reg. præsumpt. 3. præsumpt. 27. in princ. Nec ¶ modo probabilis causa excusat à dolo & injuria, sed etiam qui probabilem facti sui causam se habere putat, ab his excusatur *l. nullus. §. 6. l. qui in jus. 138. de reg. Jur. nec ¶ dolo fecisse videri debet qui nihil sui lucri causa fecit Thom. Gramma. voto 10. num. 26. per l. 2. cum l. sequent. C. de iis qui sibi in testamento ascrib. Nam in dubio (inquit) ubi alia conjectura capi potest quam delicti sive doli illa capi debet Grammat. ibidem. num. 20. per Alex. consil. 18. volum. 3. consil. 113. volum. 4. Etenim ¶ fraus seu dolus, cum sit delictum, nunquam præsumitur *l. dolus. C. de dol. mal. l. quoties. §. 1. ff. de probation. sed ¶ probationibus lucem meridiana clarioribus probari debet Cravet. consil. 21. num. 4. quod præsertim valet in criminali, prout hic est intentatum.***
105. Nam in ¶ criminalibus semper fieri debet interpretatio in bonum, ut delictum & ejus poena excludatur *Cravetta consil. 9. Accusatur quod maledixerit. num. 20. ubi exemplificat in terminis nostris, videlicet*
- actione injuriarum, quod ea non teneatur, qui aliquid dixit vel scripsit, quod aliam interpretationem non injuriosam habere potest; per *Alexand. consil. 233. volum. 2. num. 4. 5. & 6. & subjungit: quando ¶ verba injuriosa possunt sumi in sensum meliorem; quod debeant intelligi in melius secundum intentionem proferentis *l. Neratius. de reg. Jur. c. intelligentia. de verbor. significat. & secundum illum respectum quo fuerunt probata *l. si quis domum. §. quid tamen. ff. locat. l. profectitia. §. fin. de Jur. dot. l. debitor. §. final. ad Trebellian. quæ jura ad hoc propositum citat Decius c. si pro debilitate. col. 5. extra de offic. deleg. & consil. 283. col. 1. in princ. & Cravetta d. consil. 9. num. 21. & 22. ubi magis in terminis nostris hunc casum decidunt, nempe ab ¶ injuria accusatum excusari, qui tanquam minister dicendo vel scribendo favere voluit domino suo, ut ibidem Cravetta versic. verisimile est quod accusatus tanquam subditus ut liceat favere domino suo *l. merito. pro Soc. Ideo subjecta materia suadet, quod verba prolata per ipsum accusatum accipiantur in bonam partem, secundum ¶ quam materiam subjectam verba debent intelligi *l. Proculus. de usufr. l. insulam. de præscript. verb. & tunc perfecte enunciamus, cum loquimur secundum subjectam materiam ut ait Philosophus i. Esbicor. quem ¶ refert & sequitur Baldus *l. data opera. col. 9. C. qui accusar. non poss. Nec intelligi debent verba captiose in damnum proferentis, sed secundum ipsius proferentis mentem *l. penult. ad exhibend. Amplius intelligi ¶ debent, inquit Cravetta ibidem num. 24. potius verba secundum fictionem juris, ut delictum effugiatur. Baldus consil. 28. in quodam instrumento & consil. 254. dubitabatur de quodam notario. lib. 1. quibus locis in terminis nostris loquitur, quoties ex ipsa scriptura delictum & injuriam colligere vult accusator. Addit & hanc rationem Cravetta n. 29. quod dolus, quem injuria præsupponit, non ¶ solet committi sine causa Cornæ. consil. 217. in fin. lib. 4. Ubi ¶ igitur causam injuriandi non habuit accusatus, illa nec præsumi debet. Item quando verba possunt intelligi duobus modis, in bonum & in malum, tunc pro injuriosis non esse habenda. Cravet. ibidem num. 32. 33. cum multis ibi allegat. Et cum ¶ dicat accusatus, se non protulisse verba illa animo injuriandi, standum est ejus declarationi; ut effugiatur delictum *c. cum delicti. de accusat. quem textum ad hoc propositum, & in casu longè magis dubitabili allegat********

allegat Decius *consil. 256. col. penult. versic. pro exoneratione verba confitentis interpretari debent in dubio in favorem ipsius confitentis. Anton. de But. c. ex literis. i. in fin. de sponsalib. Bald. consil. 247. ad evidentiam. col. 2. lib. 5. Dec. consil. 25. col. penult. Deinde*
 122. *quoniam hæc interpretatio magis est verisimilis, & ideo sequenda. Cravetta ibidem num. 35. ex Alex. consil. 76. in princip. lib. 4. quam verisimilitudinem (inquit) maximè considerare debent iudices in veritate deprehendenda. Arretin. consil. 91. col. 2.*

Iraque ex omnibus sic concludit ibi Cravetta *consil. 9. num. 35. & 36. Ex præmissis facile ostenditur, quod accusatus injuriandi animum non habuerit, ideoque pro illa injuria condemnari non debeat, posito quod illa verba injuriosa dici possint. l. illud. ff. de injur. l. si non conviciu. C. eod. tit. Alex. consil. 112. col. 3. versic. item iste testis deponit. lib. 2. pulchrè Roman. consil. 96. col. 2. post medium. Decius consil. 478. col. final. ubi omnino videatur: ideo videmus (inquit) quod*
 123. *in actione injuriarum (nota) dolus requiratur. Oldrad. consil. 53. consuevit dubitari. col. 2. post medium. versic. sed quid si opponitur. Bald. consil. 230. omne factum, in fin. lib. 3. consil. 443. coram vobis, in fin. lib. 4. Cornæ. consil. 280. colum. 2. circa med. lib. 4. Imò fortius (ait) voluit Baldus consil. 277. in causa. lib. 5.*
 124. *quod in actione injuriarum lata culpa (notetur hic pro domino reo) non aequiparetur dolo &c. pro quo faciunt notata. Panormitani c. cum tu. in ultim. notab. de re lib. quod benignior in dubio interpretatio, hoc est, talis, quæ evitetur delictum & pœna, sit facienda Barthol. Bald. & Dd. l. non solum. §. sed ut probari. de oper. nov. nunc. & l. precibus. C. de impub. substit. Alexand. consil. 74. consil. 190. part. 2. per l. si procurator. in princ. de condic. indeb. l. potest. de his quæ in fraud. credit. idem Alex. consil. 105. consil. 106. Felin. c. 1. de offic. delegat. cum similib. & hoc omnium optimè confirmat Bossius de injur. num. 3. versic. secundo fallit quando etiam extra judicium dicit verum cum causa, quia*
 126. *non tenetur: quælibet enim causa, etiam injusta, excusat ab animo convicii inferendi. l. item. §. si quis astrologus. de injur. ubi gloss. parva. verb. si quis. & est regula generalis in omni materia, quod causa, etiam injusta, faciat ut absit animus committendi delictum. ligitur. de lib. caus.*

Unde kan diese Schutzwehre / zum Sechsten / mercklichen damit besetzet vnd erfüllet werden / wenn Beklagter Herr Doctor in vorstehender recognition vnd sonst folgenden einbringen / vermüge des Oberrn Hoffgerichtsordnung / sub tit. von Schmehefachen mibi

fol. 210. fütgeben vnd öffentlich sagen wolte / Er hette dieselbigen Wort vnd Schreiben auß besrürten Ursachen seiner pflicht / vnd nicht der meinung / wie sie vom Kläger angezogen / vnd ihne zu schmehen / von sich geredt oder geschriben / Dann dieselbige Hoffgerichtsordnung vermag / daß Beklagter vff solche erklärung weiter nicht mit dem Eyd oder sonst nütze beschweret werden. Nam etiam iure communitalis declaratio aut tollit pœnam injuriarum, aut saltem facit levem, per notata Bossii in *pract. criminal. tit. de injur. num. 22. ex Salic. l. si non conviciu. C. de injur. cujus distinctionem dicit demulisse aures omnium iudicum &c.*

Vors Siebende / mag diß auch erhärtet werden / daß die geschriebene Rede auß des Burggraffen selbst Schreiben genommen / vnd H. T. vnd andere klagenden S. dergleichen zugemessen / vnd nachgeredet / darüber auch gedachter T. zeugnus geführt. Excusatur autem ab actione & pœna injuriarum accusatus, qui putavit sibi licitum esse ita loqui & scribere, prout antea alii similiter, præsertim ipse Princeps, de actore scripserunt & locuti essent, ita in terminis Cravetta *d. consil. 9. accusatur Titius quod maledixit. num. 31. per l. quis sit fugitivus. §. apud Celsum. versic. idem Celsus. de adul. edict. l. qui sub conditione. §. final. de condit. instit. l. si quis aliquid. §. testamentum. de pœn. quæ jura ad hoc propositum allegat Jero. Tortes post consil. Anton. de Butr. col. 7. pro quo facit; quod quicquid fit ex præscripto judicis, multo magis principis, non cedat in injuriam, ut per multa Bossius in *pract. criminal. tit. de injur. num. 11. cum ibi allegat.**

Zum Achten / weil der Principal der Herr Burggraff / auß dessen Schreiben Beklagter diese aufflage von Wort zu Wort wiederholet vnd genommen / wie das von Beklagtem producirt instrument mit G. aufweist / dieser vermeinten injurien halben nie beklaget / sondern Kläger mit J. J. G. biß vff ihr absterben / derhalben wol friedlich gewesen / vnd also solches alles verloschen vnd vffgehoben / l. si tum. §. qui injuriarum. Si quis caution, *Instit. de perpet. & temporal. action. in princ. Als wil auch folgen / quod absoluto principali, unde profectum est id, quod pro injuria inducitur, non teneatur etiam is, qui consilii gratia idem repetiit; quod maximè valet, quando pars ipsa sua dissimulatione absolvit, neque ulta est Dec. l. consilii. num. 13. ubi Molin. versic. sed partis. de reg. jur. per hōtat. Innotet. c. sicut dignum. de homicid. ubi Abb. & Joann. de Anan. Dec. c. 1. de offic. delegat. & consil. 8. col. 4. in fin. Anchoran. reg. accessorium. de reg. jur. in 6. Etenim ex ordine*

- principii finis æstimatur, ne pro injuria accusatus condemnari debeat *Cravett. inter-*
 130. *minis. d. consil. 9. num. 32.* Nam injuria ¶ non
 fit volenti *l. 1. §. usq. adeo. de injur. & quando*
 131. ¶ ab initio eam voluntariè æstimavit, vel
 dissimulavit injuriatus, tunc in posterum
 non competit actio ulla injuriarum, ne
 quidem filio, cui hic est petendum, ut pulchrè
 declarat *Bossius in pract. criminal. tit. de in-*
jur. num. 14. 15. 16. 17. 18. per Barthol. l. 1. §. usq.
adeo. de injur. Salic. l. si non convicii. C. de injur.
Barbat. consil. 66. volum. 1.

- Vors Neunde/ giebet der contextus aller
 libellirten Schreiben / daß Beklagter nur als
 ein Diener seinem gnedigen Herrn/wegen sei-
 ner pflicht/ vorwarnungs weyse/ vertraulich/
 vnd in vertrauen zugeschrieben/ mit unterthä-
 niger bitte solches alles in vertrauen heimlich zu
 132. halten / unde ¶ injuria colligi non potest,
 quoniam non occultare volens, sed spar-
 gens ad alicujus infamiam dicta vel scripta
 tenetur injuriarum *l. 5. §. poni. & passim. de*
injur. Dd. l. unic. per illum text. C. de famos. li-
bell. ad idem Cravetta consil. 9. num. 32. ad-
 133. dens rationem: quia talia ¶ præsumuntur
 esse subjecta, qualia demonstrant ipsa præ-
 dicata *l. si defensor. de interrogat. action. l. si u-*
no. ff. locat. l. 3. ubi Barthol. de fund. instruct.
vel instrum. legat. l. qui vinum. de vino tritic.
oleo legat. c. inter dilectos. de fid. instrum. sed
 prædicatum, inquit, fuit contentiosum &
 disputativum quia unus voluit favori P. al-
 ter J. ideo postea subjecta & subsecuta de-
 bent eodem modo intelligi. *& paulo ante.*
versic. Accusatus voluit favere dominationi
 J. ideo verba ista prolata per accusatum
 intelligi debent secundum principium, id
 est, in favorem dominationis &c.

- Vffs Zehende/ wird diß alles gestrecket
 durch die fundbare Rechtsregel / quod ani-
 mus ¶ sit substantia & fundamentum inju-
 134. riæ *l. 1. l. 3. de injur. l. qui injuria. de furt.* Ideo-
 135. que ad ¶ injuriam duo copulatè requirun-
 tur: videlicet verba injuriosa, & animus in-
 juriandi *l. 3. de injur.* ubi dicitur, quod inju-
 ria in affectu & animo consistat *& d. l. qui.*
 Injuriam itaque defectus & absentia animi,
 impedit nasci injuriarum actionem *d. l. 5.*
§. ult. ad L. Aquil. Dd. d. l. si non convicii. &
 sublato animo actus redditur indifferens *l.*
foedissima. C. de adulter. l. absentia. §. refert. de
pæn.

Weil dann auß obangezogenen gründen
 vnd umstenden fast greifflich/ daß Beklagter
 diß alles nicht Klägern zu schmecken / sondern
 wegen obliegender pflicht seinen gnedigen
 Herrn erinnerungs weyse zugeschrieben / als
 bringet die nothwendige folge / quod hic de-
 fuerit animus injuriandi, & per consequens

desit actioni medium concludendi, ac fun-
 damentum intentionis ut pulchrè *Bossius*
in pract. criminal. tit. de injur. num. 3. ubi per
plures columnas & allegationes id confir-
mat.

Letzlich vnd vors Elffte kompt diesen
 zu staten/ daß alles/ so Beklagter Herr Doctor
 von Klägern geschrieben vnd geredt erweiß-
 lich vnd wahr seyn sol / auch des Churf. zu
 Sachsen vnd Burggraffen noturfft/ vnd als
 so des Landes wolart vnd interesse gewesen/
 solches alles in der gerichtlichen verhör zu
 Dresden vnd Schreiben an Burggraffen zu
 berichten. Ut enim defectus ¶ probationis 136.
 inducit suspicionem calumnie & injuriæ,
 & quod injuriandi animo dictum scriptum-
 que sit, quod probari verum non potest
Schneid. Institut. de injur. num. 77. Crocius de
testib. num. 296. 297. Rom. consil. 317. consil. 96.
& in l. si non convicii. num. 6. C. de injur. Bar-
thol. Bald. l. 4. C. de testib. Socin. consil. 118. viso.
volum. 1. Sic contra, quando ¶ objecta pro- 137.
 bari possunt, liberatur reus: quoniam præ-
 sumitur non injuriandi animo fecisse, præ-
 fertim si inde aliqua publica constare possit
 utilitas. *Soarezius in recep. verb. testibus oppo-*
ni. num. 276. 277. dicens esse communem,
per hunc text. in l. eum qui. 18. & l. quod rei-
pub. 33. de injur. per quos ita decidit Bossius
in pract. criminal. tit. de injur. num. 3. Boe-
rius consil. 4. fere per totum.

Quamquam autem extra casum utili-
 tatis reipublic. magna sit disputatio, utrum
 veritas, & quod probari possint objecta, ex-
 cuset ab actione injuriarum *Socin. consil.*
118. volum. 1. Alex. consil. 11. volum. 1. cum aliis
ab eo allegat. Panormitan. Felin. & Dd. c. cum
te. de re judicat. bonus text. l. 2. versic. nam si
vera voces sint, nec ad libidinem effusa. C. de of-
fic. rector. provinc. Sed hic animadverten-
 dum est, quod etiam illi, qui dicunt verita-
 tem & probationem non eximere ab actio-
 ne & pœna injuriarum, hanc regulam limi-
 tent: si in judicio dicta sit injuria, quoniam
 ibi præsumitur quis non injuriandi animo,
 sed sui juris tuendi causa dixisse: si possit
 probare vera esse quæ dixit, ut hæc est com-
 munis *Bald. Alexand. Jas. & omnium Dd. l.*
final. ff. quod quisq. jur. Panormitan. & Felin.
d. c. cum te. ad finem. versic. fallit in judicio. ff.
de re judicat. Roman. consil. 96. colum. 2. num. 3.
4. Felin. c. 1. in fin. de except. & c. dilecti. num.
11. 12. eod. tit. latè Boer. d. consil. 4. latissimè
Boss. d. tit. de injur. num. 3. versic. Abbas. c. cum
te. 22. colum. fin. de re judic. limitat quando quis
convicium verum dicit in judicio quia tunc non
tenetur Roman. consil. 96. col. 2. num. 3. 4. &
paulo post pag. 224. col. 2. num. 4. versic. Sed
 adverte, quia ut vides quando in judicio
 quia

quis objicit, si verum sit non tenetur, quia videtur facere animo se defendendi & ita Dd. in l. final. ff. quod quisq. jur. tamen debet probari istud esse verum & ita ibi Alex. & Dd. loquuntur. & post versic. Istam opinionem tenet etiam Felinus, ubi est videndum d. c. cum re. de re judic. ubi facit regulam, quod veritas convicii non eximat quem ab injuria, & post dicit: fallit in judicio, & limitatio debet esse de regula & c. Ita etiam tenet Felin. c. 1. in fin. de except. & allegat ita tenere Bald. & Alex. in d. l. final. & ita etiam tenet Felin. c. 1. & dilecti. de exception. Alex. consil. 11. volum. 1. & post idem Boss. versic. limita tamen quod dictum est, quando quis objicit alicui in judicio, ubi etiam addit hoc procedere, quamvis non probet, dummodo habuerit aliquam coloratam causam impedimenti vel deceptionis a testibus & c. per Angel. in tract. malefic. verb. nec non querelam. colum. 2. ubi allegat Ang. & Joann. Andr. & sequitur Felin. c. 1. in fin. de except. addit rationem: quia non teneor injuriarum, si non habui animum faciendi injuriam. l. quod reipub. de injur. ubi Dd. & causa (inquit) non solum justa facit ut talem habeamus animum, sed etiam injusta, ut dixi per optima jura, & tenet Roman. ubi supr. col. 3. Et quanquam ibi subdat Bossius quod communis sit, quod teneatur etiam in judicio qui injuriam fecit, si facta probatione deficiat: tamen ipse putat & probat etiam hic quamlibet causam injustam excusare ex Jas. l. final. Quod quisq. jur. cum aliis quæ allegat.

138. Nun istes aber fundbar/das was S. vor
wörtliche injurien anziehet/dieselbige in Ehr-
fürst. verhöret zu Dresden/und also in judicio
seynd geredet worden / Item die libellanten
schristten seynd auch dafür zuhalten/cum apud
139. Principem sint acta semper l. omnium. ubi
Dd. C. de testament. & ideo si libellus t Prin-
cipi oblatus, id pro actu judiciali habetur
l. cum precum. ubi Bald. & Dd. C. de lib. caus.
l. 1. l. 2. & ibi Dd. C. quand. lib. princ. oblat. lit.
contest.

Derwegen do diß wie geredt vnd geschries-
ben möchte wahr gemacht werden/so were Be-
flagter Herr Doctor von angefallter Klage zu
entbinden/per Boss. d. tit. de injur. num. 3. cum
ibi & supra allegat.

Ja das mehr ist/wenn auch diß reden
vnd schreiben pro extrajudiciali were zu ach-
ten / zu sehen/doch vngestanden/dennoch hette
dißfalls sich Beflagter Herr Doctor mit ange-
zogener theorica zu behelffen / quia t verum
140. dixit convicium cum causa, ut in terminis
Bossius d. tit. de injur. num. 3. versic. Secun-
do fallit d. conclusio, quando etiam extra

judicium verum dicit cum causa, quia non
tenetur, qualibet enim causa, etiam injusta,
excusat ab animo injuriandi, & convicii in-
ferendi. l. item apud l. abconem. §. si quis astro-
logus. de injur. ubi gloss. parva. verb. si quis. &
est regula generalis in omni materia: quod
t causa, etiam injusta, faciat ab sit animus 141.
committendi delictum l. igitur. de liber. caus.
Unde non immerito dixit rex. l. quisquis. C.
de postuland. & ibi gloss. verb. utilitas. advo-
catum t posse objicere convicia in alteram 142.
partem, quantum possit utilitas causa: &
vide quæ ibi dicit Glossa. Unde etiam, si ju-
dex tulit sententiam falsam vel injustam
(multo ergo magis si privatus ejus accusa-
tur cujus persona non tam est sancta) con-
tra me, possum ire ad judicem superiorem
& illud ei narrare (nota quod aditio Prin-
cipis, & narratio quæ ei fit, pro actu judicia-
rio habeatur, & quando sit ex causa quere-
læ ibi convenire non reputetur injuria) ad
hoc ut ille castigetur, quia non facio animo
injuriæ inferendæ, sed ut puniatur & ejus
pœna transeat in exemplum cæteris. Ita
notabiliter Romanus consil. 96. col. 2. ubi ait
& res est clara (notetur) quando exprimo
ut puniatur. & c.

Welche theorica dann sonderlich alhie
zumerkken/dann Beflagter Herr Doctor in sei-
nem Schreiben dergleichen vrsachen angehen-
get/damit J. J. G. nicht weiter von S. vmb-
geführt/ vnd sich mit ihm einlassen/ sondern
vielmehr ihnen bey dem halß nehmen möchten
& c. Cum igitur appareat diserte alia causa
expressa, quam injuriæ faciendæ animus,
non est alia querenda, illa t enim pro causa 143.
finali haberi debet, quæ expressa est & as-
signata, ut dicit Baldus l. eam quam. num. 1. C.
de fideicommiss. & consequenter actio inju-
riarum hic locum habere non potest Boss.
ibidem. dato quod esset error etiam in hac
causa Boss. ibidem. num. 4. pag. 224. col. 2. ver-
sic. si non probat, teneatur non procedere,
si fuisset deceptus vel impeditus & c. Inspi-
ciendum t enim quo respectu aliquid fiat 144.
Bald. l. 1. in fin. C. de reb. credit. & error t cau-
145. sa finalis remouet voluntatem & animum
ab actu Bald. authen. ex causa. num. 20. C. de
liber. præterit. Tiraguell. passim in tract. ces-
sante causa. cum multis ibi sparse citatis.

Addit fortius Bossius præallegat. loc.
num. 4. idem esse, etiam si nihil diceretur
de pœna, sed tantum ut retractaretur sen-
tentia: tunc enim etiam apparet (inquit)
de causa (& sic nota eum adæquare casus
omnes, ubi certa alia causa exprimitur,
quam injuriæ faciendæ animus) & sic etiam
essemus in terminis Romani, qui in d. consil.
96. Sed, inquit, pone, quod tantum referam
vitium

146. vitium sententiæ (ut hic personæ: à t̄ rebus enim ad personas, & contra, iusta procedit argumentatio *l. qui furere. ubi Alberic. & Dd. de stat. hom. l. si quis inquilinos. §. si ita legatum. de legat. 1. l. si quis filio exheredato. de injust. rupt. irr. testam. Everard. loc. a persona ad res. versic. quando eadem est ratio in uno quæ in alio &c.*) an præsumatur causa? videtur non præsumi *per d. l. si non conviti. & ibi Bald.* Sed contrarium videtur, quia adivi superiorem (ut hic reus Electorem Saxon. cujus in confesso verba protulit, quæ allegantur injuriosa, & scripsit ad Burggravium alterum Principem) & coram eo convitium dixi, & ideo non video dixisse alia causa (scilicet injuriandi animo) nisi ut castigetur. *post addit ibi Bossius num. 4. doctrinam generalem de causa expressa, quod tunc pro injuria haberi non debeat.* Et istam (inquit) generalem declarationem, quando cum causa (notetur generalis theoria) factum est *Abbas ubi supra nempe c. cum te. in fine de re judicat. non tamen ita clarè nec allegat d. l. item. §. si quis astrologus. de injur. & facit idem optimè tex. l. illud. §. final. cum l. seq. de injur. ubi licet factum sit malum, tamen quia fit sine animo injuriæ, non tenetur faciens injuriarum: quando vero factum est sine causa (in quo casu hic non sumus) convitium, tunc tenetur, etiam si sit verum, per illum tex. & ita Romanus latè, nempe d. consil. 96.* Et adverte (subdit) ad casum Romani super quo consuluit. Nam in precibus (ecce quomodo loquatur in nostris terminis, quando per supplicem libellum, superiori missum, injuria scripto facta dicitur) reus partem (ut hic S. actor tum pars adversaria reo fuit qui cum multis litest habebat) vel judicem (multo magis ergo privatum) injuriis affecerat, & hoc, ut facilius consequeretur quæ petierat (quam causam & hic reus in omnibus suis scriptis ab actore libellatis expressit) & ideo (illatio, unde nota, quam liberaliam causam sufficere expressam quam animum injuriandi) consuluit Roman. id factum fuisse ex causa (notetur) & quod (illatio ex expressione talis causæ) cessabat ita animus injuriæ: Nec obstat *l. 1. C. de famos. libell. ubi dicitur: quod si etiam quis verum dicat in famoso libello tamen teneatur. ita Roman. & omnes ubi supra.* Sed dic quod adire judicem (supra dixerat superiorem) & petere justitiam non est facere famosum libellum, licet porrigat preces (ut noster reus supplicationes ex quibus agitur Burggravio missit) vel accuset ut in *d. l. 1. C. de famos. libell. ubi est casus ad literam: in reliquis vide Felin. d. c. cum te. ad fin. de re judicat.*

Et post subjungit ibidem Bossius: excusari eum, qui convitium fecit, etiam si probare non posset, ex aliqua iusta causa *per Aretin. tract. malef. verb. nec non ad querelam. ubi allegat Angel. & Joann. Andr. sequitur Felin. c. 1. in fin. de exceptio. Quod plus, subijcit ibi Bossius pag. 225. col. 3. num. 4. quod non teneor actione injuriarum, si nō habui animum injuriam faciendi l. quod de reipub. de injur. cum similib. & causa, inquit, non solum iusta facit, ut non habeam talem animum, sed etiam injusta, ut dixi per optima jura & tenet Roman. ubi supra d. consil. 96. col. 3. Ergo non debet considerari (notetur) an sit verum vel non, vel an probem, vel non (hoc enim esset pendere injuriam ab incerto eventu probationis, cum potius sit æstimanda ab animo, quo scilicet dictæ injuriæ tempore prolata est *l. qui injuria. de furt. l. 1. & passim. de injur.*) quia satis esse debet, quod non habui animum faciendi injuriam. Si autem etiam non consideratur, an bonum vel malum faciam vel dicam, quando non habui animum faciendi injuriam *d. l. item. §. si quis astrologus. & d. l. illud. §. final. cum l. sequent. de injur.* Facit pro hac opinione, quia major t̄ est injuria facti 147. quam verbi, ut per Aretin. consil. 34. col. 1. & sequent.*

Sed si fiat facto, licet factum illud sit omnino reprobaturum, tamen faciens non tenetur, *per l. supra allegatas* ergo &c. Et ideo fortè Jas. in *d. l. final. Quod quisq. jurat.* dixit: veritatem, nili dicas, quod licet causa aliqua faciat præsumi, ut non animo injuriandi factum judicetur: tamen quando postea contingit, & apparet non esse verum, illa præsumptio t̄ tollitur per istam aliam præsumptionem *l. Divus. de integ. res. sit.* tamen, inquit, non satis facit, quia, ut dixi, si bene si male agam, non teneor injuriarum, quando aderat causa, etiam (notetur) injusta injuriæ non faciendæ, & de ista materia vide omnino Socin. consil. 118. visis narratis puncti. versic. sed his non obstantibus & consil. 146. circa princ. in 6. col. vide etiam quod dicit Alexander ad *d. l. cum qui nocentem. de injur.*

Et hanc quidem opinionem verissimam puto: ceteroquā non ab animo, nec actu illatæ injuriæ, sed ex t̄ futuro contingenti utrum probari possit, penderet injuria: quod fuerit absurdissimum.

Eodem pertinet & disputatio Covarruviz *var. resolut. lib. 1. cap. 11. num. 6. versic.* Scribit hac de re Paulus t̄ J. C. eum qui nocentem infamavit, non esse bonum & æquum ob eam rem condemnari: peccata enim nocentum nota esse oportere & expedit 150.

pedire *l. cum qui nocentem. de injur.* cui convenit constit. *reg. lege. i. tit. 9. parte 7.* Barthol. tamen quaerit: an injuriarum actione teneatur is, qui alteri verum crimen convitio objecerit? Ita tandem rem ipsam distinguit: ut opinetur convitium istud tunc esse puniendum, quando reipub. non interest vitium illud, quod convitio objectum fuerit, manifestum fieri: ut si objicitur aliquem esse filium meretricis. Sed si reipub. interest sciri, tunc impunitum esse, ut si dictum sit: illum esse falsarium (prout nostro ferme casu) quoniam hoc sciri aliorum interest, ut sibi à tali falso homine caveant: & idem notant Per. Cyn. *l. si non convicii. C. de injur. in 8. questio.* eamque distinctionem procedere quidam existimant, si ve in judicio si ve extra judicium tale convitium dicatur. Ex quo sic infert Covarruvias: Secundo (inquit) opinor veri criminis exprobrationem, cujusque manifestationem fieri Reipub. intersit, secluso injuriandi animo, à peccato & ab injuriarum actione immunem esse: nec refert, quantum ad hoc, id in judicio vel extra judicium acciderit. Et post subjicit: tunc denum ex injurioso animo videri procedere, quando absque ulla causa (quam hic expressam variè docuimus & litera probant ipsa) utilitate ve ipsius negotii quod tractatur in judicio vel extra judicium, contigerit. Nam si ea objectio & exprobratio ex justa causa (inquit) facta fuerit (ut hic factam ostendimus) æquissimum erit præsumere, non animo injuriandi factum esse, sed ex causa (scilicet quæ expressa est ut hic) contigisse, quæ colliguntur benè ex pluribus traditis per Oldrad. *consil. 53.* Joan. Andr. ad Specul. *tit. de injur.* Alberic. *c. ult. eod. tit. & c. cum F. à B. de re judicat. col. penult.* Roman. *consil. 96.* Ripa *l. ult. quest. 7. C. de revocand. donat.* cum aliis ibi à Covarr. allegat. Et post addit Covarruvias in 6. *notab.* non modo ad utilitatem Reipub. sed etiam ad utilitatem & cautionem proximi (quanto magis, ut hic, Principis) etiam extra judicium crimen alicujus detegi posse, absque injuriarum actione, vel punitione, dummodo cautè fiat & tutè: sicut hic factum fuit, cum expressa petitione, ne Princeps hæc cuiquam invulgare vellet. Ex his enim (inquit) constat animum injuriandi abesse & in 7. *notab.* subjungit: eum ad famæ restitutionem minimè teneri, cum non oriatur hæc diffamatio ex vitiosa intentione, ut scribit eleganter Martin. Azpilajeta in c. *inter verba. ii. quest. 3. coroll. 70.* Qui tamen quidem Doctores, cum distinctè his de rebus loquantur & tractent, plus est illis credendum quam aliis indistinctè loquentibus

Gomez. *§. item si quis postulante. num. 31. Instit. de actionib.* Hyppolit. Riminald. in princ. *Institu. de donat. num. 13.*

Auß welchen städlichen Rechtsgründen allen zuschließen / daß Beklagter Herr Doctor von angefallter Klage zu entbinden / ut præscripta actoris intentione *l. final. ubi Barthol. num. 3. ff. pro suo.* aut saltem non probata, neque impleta *l. 4. C. de eden. l. 3. in fin. C. de non numer. pecun. etiam in casu dubio c. 3. de probat. Marant. l. is potest. num. 328. cum sequent. de acquir. hered.* præsertim in criminalibus *l. absentem. l. penult. de pæn. ubi tamen 152.* quotiescunque intentio vel probatio actoris qualitercunque reddatur dubia, hæc sufficere debet pro absolutione rei, licet is nihil præstiterit Barthol. & Dd. *l. non solum. §. sed ut probari. de oper. nov. nunciat. Panor. & Canonist. c. in presentia. de probationib. & ibi Felin. num. 13. faciunt notata Damboud. in practic. rer. civil. cap. 171. num. 1. Maufer. in processu cap. de offic. reiconvent. circa exceptionem Dec. Cagnol. & Dd. l. favorabiliores. de reg. jur. c. cum sunt jura partium. eodem in 6. l. qui accusare. de eden.* Itaque succumbit actor, qui 153. non probat fundamentum & causam suæ intentionis *l. eum. 34. ubi Dd. ff. ad SC. Trebellian.* Imò in criminalibus etiam puni- 154. tur *l. penult. C. de probationib. l. 1. C. quand. civil. actio. præjudic. crimin.* Nam calumniari præsumitur actor, qui non plenè probat, ac punitur Felin. *c. ult. num. 1. de calumn. c. qui non probaverit 2. quest. 3. reus verotum innocens judicatur. Felin. d. c. fin. num. 4. de calumn.*

Weil nun dem also / vnd Beklagter Herr Doctor von t der Hauptklage los zu se- 155. len / als mag er in die petita accessoria, als schäden / interesse, vnkosten nicht vertheilet werden / per l. properandum. §. si ve autem. C. de judic. accessorium t enim sequitur princi- 156. pale *l. cum principalis. de reg. jur. c. accessorium. eod. in 6.* etiam in his judicialibus expensis, damnis &c. *l. terminato. ubi Bald. & Dd. C. de fructib. & lit. expens.* Jedoch weil auch Kläger t justam causam litigandi hat / der seine 157. Ehre zu vertheidigen gedencet & crudelis sit qui famam negligit &c. als achte ich daß die Gerichtskosten auß bewegenden vrsachen dif- fals zu vergleichen vnd off zuheben.

REFUTATIO RATIONUM DUBITANDI.

Gegegen nun wenig thut / daß die Worte vnd Schrifften vor injuriis angezogen / vnd vor Schmeißen arten angesehen werden möchten / Cum enim ex superioribus pateat, non animo injuriandi dicta vel scripta esse,

esse, & sit etiam praescripta jampridem actio, nihil hinc inferitur.

So kan die recognition des Beklagten diffals vor kein bekennniß angezogen werden / wenn er qualificativ solchs thuet / vnd sich erkläret / wie oben ferner aufgeführt.

158. Viel t weniger kan / Zum Andern / vff den widerruff diffals erkannt werden / sintemal derselbige nicht gebeten / vnd wie oben be-
wehret / fürnemlich weil die revocatio eine civilis petitio ist / in quo genere iudex non impertit officium nisi petatur Barthol. & Dd. l. 4. §. petitum. de damn. infect. auch nicht zubitten diffals / ubi injuria est orta ex vitiosa intentione Covar. variar. resolut. lib. 1. cap. 6. col. antepenult. in 7. notabil. cum ibi allegat.

159. Also applicandam agit / In t welchem peinlichen gericht nicht mag bürgerlich vff einen widerruff erkannt werden / wie oben nach der lense bengebracht.

Vors Dritte / ist diffals die gebetene Geldstraff nicht zuerkennen / ubi nec probari potest animus injuriandi, & actio praescripta est, quocirca nec accessoria adjudicanda l. terminato. C. de fructib. & lit. expens.

- Zum Vierden / darff man nicht disputiren des procuratoris halben / ist nichts daran gelegen / sedoch hat Beklagter Herr Doctor weißlich gethan / daß er durch einen Anwalden
160. geantwortet / vnd den krieg befesiget / sic t enim etiam in casu condemnationis infamiam evitat, Cbilian. in pract. cap. 58. gloss. l. nihil. 20. ubi Bald. num. 3. 6. C. de procuratorib. Socin. in fallent. reg. 179. fallent. 1. Barthol. & Dd. l. furti. 6. §. qui alieno. de procuratorib. Cyn. l. si
161. non convicti. in fin. C. de injur. Wie t er damit wol thuen können / nicht allein nach vbliehen Sächssischen / sondern auch gememen Rechten / sintemal diffals Kläger allein vff eine Geldsumma / vnd nicht ad poenam corporis afflictivam geklaget / prout est communis Bald. Salic. & Dd. l. final. C. de injur. §. in summa. Instit. cod. Cbilian. d. cap. 58.

Was / am Fünfften / de praesumptione animi injuriandi fürgeworffen / ex l. non convicti. C. de injur. hat wol statt / wenn kein andere Vermutung in benigniorem partem kan geschöpfft werden oder verhanden / weil aber als hic andere vrsachen des schreibens / vnd was in Churf. verhörd gesagt / aufgedruckt so hat dieselbige allgemeine t praesumptio nicht statt / sondern wird per magis speciales vffgehoben / ex l. Divus. de integ. restitut. l. si ve. C. de probationib. l. non omnis. §. a barbaris. de re militar.

162. Ob aber wol / vffs Sechste / die geschriebene wördliche injurien von ehlichen Scribenten vor unvorjähret gehalten werden / so ist doch die widrige meinung besser ergründet / wie oben

dargethan / welche auch befestiget wird in Churf. 46. Constitution parte 4. Erslich in gemeinen Worten : wördlichen Injurien quae indefinita t in legis dispositione equipollet 163. universali, ut probavimus ex Jas. l. 4. de re judicat. cum aliis supra allegat. ut omnia t 164. comprehendat l. Julianus. de legat. 3. l. 1. de legat. praestand. ita ut nullus casus excipi debeat Crayet. consil. 3. num. 1. per l. 1. §. cum urbem. ubi Barthol. de offic. praefect. urb. etiam si minor ratio esset in uno quam in alio l. 1. §. quod autem. ubi gloss. de aleator. l. in fraudem. §. final. de testament. militar. l. 2. §. ex bis. ubi Dd. de verbor. obligat. Zum Andern auß der generalitet derselbigen constitution, so ohne unterschied die Klage der wördlichen injurien durch Jahres frist praescribiret / ubi t igitur lex 165. indistincte loquitur nec nos distinguere debemus l. de pretio. de publica. Vors Dritte vnd fürnemlich weil darvon allein excipit werden hohe real injurien / als kampfes vnd beinschönige Wunden / ergo casus t non ex- 166. ceptus manere debet in regula, & exceptio firmat regulam in casibus non exceptis Dec. & Dd. l. 7. de reg. jur. Barthol. Jas. & Scribentes. l. 2. Si quis in jus vocat.

Nec obstat etiam, quod injuriarum actio civilis ex L. Cornelia sit perpetua quia tantum datur in tribus casibus realium injuriarum, nimirum pulsationis, verberum & introitarum aedium &c. l. 5. de injur. Schnurff. praedlegat. consil. In quo genere realium injuriarum hic non sumus, & sic cessat dispositum, ubi non datur praesuppositum.

Quod officio judicis locus esse possit post actionem praescriptam, id verò communiter negatur in l. querela. C. de fals. & in terminis injuriarum actionis probat Franciscus Balbus tract. praescript. 4. parte 4. partis princip. quest. 1. & 2.

Daß aber die verjährung nach Churf. Constitution 47. part. 4. von der wissenschaft zu rechnen / hindert diffals nicht / sintemal Kläger ehliche Jahr vor angefallter Klagen dieser schriftwissenschaft gehabt / auch die verjährung diffals allbereit erfüllet gewesen / che verberührte constitution ausgegangen vnd publicirt / wie oben bewehet.

De confessione rei perperam hic quaeritur, cum ita, prout intendit actor, factum non confiteatur, & licet negativè sit contestatus.

Nec delictum est hic continuatum ultra tempus praescriptionis, quando scriptam injuriam, perinde ac aliam verbalem, anno finiri superius sit enucleatum: quando quidem non à charta, sed ab animo pendet & dissimulatione aboletur §. ult. Instit. de

de injur. Quod scienti tantummodo currat præscriptio, id in rationibus decidendi satis dilatum, nec hic per se obstat, quoniam probari potest, actorem per aliquot prius annos has literas habuisse & sciuisse, quam actionem instituerit.

Der Siebende Gegenwurff ist diffals vnuerblich / denn ob wol in peinlichen Sachen keine conclusion nothwendig / dennoch so mag der Richter nicht anders dann peinlich / vnd nicht bürgerlich vff peinliche Klage erkennen.

Nun ist aber der Wiederruff bürgerlichen vnd nicht peinlich / daruff auch nicht geklaget / vnd also nicht zu vertheilen / wie hiebevorn weislichstig erklaret.

Die letzte ratio dubitandi, nempe quod veritas injuriarum non excuset, hat

diffals nicht stadt / ubi expressa est alia causa, quam affectio injuriandi, vnd hi dieselbige in rationibus decidendi am ende stadtlich vnd bewachtlich abgelehnet / das es nur vergebliche gedoppelte arbeit seyn würde / solches alles zu wiederholen.

Denwegen dieser vnd dergleichen Einreden vngeachtet Betlaget / wie gesagt / diffals von erhobener Klage zu entbinden gleich wie fast in terminis berathschlaget haben Roman. *consil. 96. per totum.* Cravett. *consil. 9.* Socin. Dec. Schurff. vnd andere / so heuffig oben angezogen. Ita mihi videtur. Salvo &c.

MATTHÆI WESENBECHII
CONSILIORUM SIVE RESPONSORVM
PARTIS SEPTIMÆ ET ULTIMÆ
F I N I S.

INDEX

RERUM, SENTENTIARUM, LEGUM DECLARATARUM ET CONCILIATARUM, DECISIONUM, MATERIARUM AC VERBORUM MEMORABILIUM OMNIUM,

QUÆ IN SEPTIMA ET ULTIMA
HAC PARTE RESPONSORUM SIVE CONSILIORUM JURIS

MATTHÆI VVESENBECHII JURISCONSULTI CLARISSIMI
continentur

LOCUPLETISSIMUS
SECUNDUM TAM CONSILIORUM QUAM
Summariorum & columnarum seu paginarum numeros
fideliter conscriptus, & alphabeticâ serie diligenter congestus.

A.

ABBREVIATURA testatori
& testibus non relecta fidem
non facit.

Cons. 302. n. 139. p. 80.
& n. 141. p. 81.

ABESSE quod contingit non
probat esse.

Cons. 331. n. 185. p. 845.
Cons. 341. n. 88. p. 1464.

Cons. 342. n. 188. p. 1501.

Abesse Reipublica causa quis
dicatur?

Cons. 332. n. 215. p. 916.

ABIRE in rem judicatam ne-
quit, quod nullum est, & nul-
lum habet effectum.

Cons. 339. n. 264. & 265.
p. 1384.

ABOLETUR tempore in-
juria.

Cons. 351. n. 90. p. 1760.

ABOMINANDUM est in-
ferre casum universitatis di-
spersa.

Cons. 339. n. 354. p. 1396.

ABSENS qui non defenditur
in integrum restituendus.

Cons. 332. n. 216. 219. p. 916.
& n. 225. p. 917.

Absens defendi quando dicatur.

Cons. 332. n. 154. p. 905.

Absens extra civitatem non
presumitur scire quod fit in
civitate.

Cons. 345. n. 104. p. 1627.

Absens & inauditus nemo
damnari potest, nec ejus bo-
na publicari.

Cons. 310. n. 23. p. 266.

Absens laesus in integrum resti-
tui debet.

Cons. 332. n. 200. p. 914.

& n. 216. p. 916.

& n. 228. p. 917.

Absens, qui contumax non est,
judicari nequit.

Cons. 332. n. 149. p. 904.

Absens cujus procurator mo-
ritur vel remotus est, inde-
fensus est.

Cons. 332. n. 153. p. 905.

Absenti facta donatio licet
non valeat, tamen ut reli-
ctum jure fidei commissi va-
let.

Cons. 321. n. 65. p. 464.

Absenti fit injuria.

Cons. 351. n. 5. p. 1740.

Absente parte quando actus
expediri potest, ejus citatio-
ne opus non est.

Cons. 305. n. 122. p. 178.

Absente parte nec contumace
judicare non licet.

Cons. 344. n. 77. p. 1573.

& n. 166. p. 1593.

pro Absente judex defensio-
nem supplere debet.

Cons. 332. n. 147. p. 904.

pro Absente non contumaci-
ter judex defensionem sup-
plere debet, praesertim in po-
nalibus.

Cons. 332. n. 309. p. 933.

per Absentiam uxori qui cau-
sam dedit maritus non recte
agit.

Cons. 317. n. 85. p. 379.

propter Absentiam etsi ad a-
nimum non fuerit revocata
injuria verbalis accusari ta-
men potest.

Cons. 305. n. 14. p. 161.

per Absentiam Reipubl. caus-
sa laeso datur restitutio in in-
tegrum.

Cons. 332. n. 214. p. 916.

Absunt quæ dolo vel culpa,
omnia in rationibus reddend-
is prestari debent.

Cons. 331. n. 273. p. 859.

ABSOLVENDUS reus
etsi nihil praestiterit actore
non probante.

Cons. 304. n. 131. p. 1531.

INDEX

RERUM, SENTENTIARUM, LEGUM DECLARATARUM ET CONCILIATARUM, DECISIONUM, MATERIARUM AC VERBORUM MEMORABILIUM OMNIUM,

QUÆ IN SEPTIMA ET ULTIMA
HAC PARTE RESPONSORUM SIVE CON-
SILIORUM JURIS

MATTHÆI VVESENBECCII JU-
RECONSULTI CLARISSIMI
continentur

LOCUPLETISSIMUS
SECUNDUM TAM CONSILIORUM QUAM
Summariorum & columnarum seu paginarum numeros
fideliter conscriptus, & alphabeticâ serie dili-
genter congestus.

A.

ABBREVIATURA testatori
& testibus non relecta fidem
non facit.

Conf. 302. n. 139. p. 80.
& n. 141. p. 81.

ABESSE quod contingit non
probat esse.

Conf. 331. n. 185. p. 845.
Conf. 341. n. 88. p. 1464.

Abesse Reipublica causa quis
dicatur?

Conf. 332. n. 215. p. 916.

ABIRE in rem judicatam ne-
quit, quod nullum est, & nul-
lum habet effectum.

Conf. 339. n. 264. & 265.
p. 1384.

ABOLETUR tempore in-
juria.

Conf. 351. n. 90. p. 1760.

ABOMINANDUM est in-
ferre casum universitatis di-
spersa.

Conf. 339. n. 354. p. 1396.

ABSENS qui non defenditur
in integrum restituendus.

Conf. 332. n. 216. 219. p. 916.
& n. 223. p. 917.

Absens defendi quando dicatur.

Conf. 332. n. 154. p. 905.

Absens extra civitatem non
presumitur scire quod sit in
civitate.

Conf. 345. n. 104. p. 1627.

Absens & inauditus nemo
damnari potest, nec ejus bo-
na publicari.

Conf. 310. n. 23. p. 266.

Absens laesus in integrum resti-
tui debet.

Conf. 332. n. 200. p. 914.

& n. 216. p. 916.

& n. 228. p. 917.

Absens, qui contumax non est,
judicari nequit.

Conf. 332. n. 149. p. 904.

Absens cujus procurator mo-
ritur vel remotus est, inde-
fensus est.

Conf. 332. n. 153. p. 905.

Absenti facta donatio licet
non valeat, tamen ut reli-
ctum jure fides commissi va-
let.

Conf. 321. n. 65. p. 464.

Absenti fit injuria.

Conf. 351. n. 5. p. 1740.

Absente parte quando actus
expediri potest, ejus citatio-
ne opus non est.

Conf. 305. n. 122. p. 178.

Absente parte nec contumace
judicare non licet.

Conf. 344. n. 77. p. 1573.

& n. 166. p. 1593.

pro Absente judex defensio-
nem supplere debet.

Conf. 332. n. 147. p. 904.

pro Absente non contumaci-
ter judex defensionem sup-
plere debet, praesertim in pa-
nalibus.

Conf. 332. n. 309. p. 933.

per Absentiam uxori qui cau-
sam dedit maritus non recte
agit.

Conf. 317. n. 85. p. 379.

propter Absentiam etsi ad a-
nimum non fuerit revocata
injuria verbalis accusari ta-
men potest.

Conf. 305. n. 14. p. 161.

per Absentiam Reipubl. caus-
sa laeso datur restitutio in in-
tegrum.

Conf. 332. n. 214. p. 916.

Absunt quæ dolo vel culpa,
omnia in rationibus redden-
dis prestari debent.

Conf. 331. n. 273. p. 859.

ABSOLVENDUS reus
etsi nihil praestiterit actore
non probante.

Conf. 304. n. 131. p. 153.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Absolvendus est reus nihil possidens in petitione hereditatis.

Cons. 334. n. 156. p. 1097.

Absolvendus est reus in criminalibus, ubi actoris intentio dubia.

Cons. 351. n. 152. p. 1773.

Absolvendus reus in casu incendiarii ratione incertitudinis.

Cons. 316. n. 124. p. 351.

Absolvendus est reus probans suas exceptiones.

Cons. 334. n. 90. p. 1083.

Absolvendus est, qui præsstitit iurjurandum.

Cons. 342. n. 162. p. 1497.

Absolvendus est reus, si nihil probatum.

Cons. 334. n. 23. p. 1071.

n. 31. & 44. p. 1074.
vel probationes sint pares.

n. 32. & 90. p. 1083.

Absolvendus reus, actore non probante.

Cons. 342. n. 163. p. 1497.

n. 194. p. 1502.

n. 201. & 204.

p. 1504.

ad Absolvendum propensior esse debet iudex quam ad condemnandum.

Cons. 334. n. 57. p. 1076.

Absolvit a fructibus censetur iudex, qui in restitutionem earum non condemnat.

Cons. 342. n. 239. p. 1508.

Fallit in petitione hereditatis.

ib. n. 241. & 249. p. 1510.

Absolvit iudex reum, aut quantitatem definit, aut per estimatores illius se informat ubi debiti quantitas incerta est.

Cons. 332. n. 344. p. 939.

Absolvitur reus actore non probante.

Cons. 348. n. 30. p. 1687.

Absolvitur ab expensis qui habet iustas & probabiles causas litigandi.

Cons. 334. n. 18. p. 1066.

Absolvitur reus ex presumptione.

Cons. 339. n. 42. p. 1353.

Absolutionem vel condemnationem non habens sententia nulla.

Cons. 341. n. 12. p. 1444.

Absolutionem importat exceptio peremptoria probata.

Cons. 350. n. 89. p. 1726.

Absolutionem meretur exceptio dubiam reddens actoris intentionem.

Cons. 334. n. 27. p. 1071.

ad Absolutionem Iudex magis quam ad condemnationem propendere debet.

Cons. 340. n. 177. p. 1435.

sine Absolutione vel condemnatione expensa in sententia reservanda non sunt.

Consil. 341. n. 13. p. 1444.

Absolutus ab actione ab accessoriis etiam absolvitur.

Cons. 351. n. 155. p. 1773.

Absoluto reo, & actore iustam causam litigandi habente, expensa compensantur.

Cons. 351. n. 157. p. 1773.

Abstiniens juris presumptione heres est, non effectus.

Cons. 347. n. 25. p. 1657.

Abstiniens hereditate Inventarium conficere non tenetur.

Cons. 347. n. 22. p. 1657.

n. 74. p. 1666.

Abstinerere debent Ecclesiastici a causis sanguinis & eas non curare.

Cons. 302. n. 39. p. 53.

Abstiniuisse praesumitur filius, si se non immiscuit.

Cons. 347. n. 26. p. 1657.

ABSURDITAS intellectus ab omni dispositione rejiciendus est.

Cons. 331. n. 116. p. 834.

Absurditas, inhumanitas & incommodum ex quo intellectu sequitur, is adsumenda non est.

Cons. 316. n. 125. p. 351.

Absurditatibus & simulationibus credendum non est.

Cons. 341. n. 9. p. 1443.

Absurdum est plus juris esse in usufructu, quam in pleno rei dominio.

Cons. 302. n. 96. p. 63.

Absurdum velle redire ad id quod est repudiatum.

Cons. 321. n. 11. p. 447.

Absurdum quid?

Cons. 316. n. 126. p. 351.

Absurda vitanda.

Cons. 325. n. 32. p. 580.

ABUNDANS cautela non nocet.

Cons. 350. n. 112. p. 1730.

ABUSIVA investitura ex pacto nudo producit obligationem, & actionem ex stipulatione, si stipulatio intercessit: vel conditionem ex moribus si nudum adest pactum.

Cons. 316. n. 51. p. 341.

Utraque tamen actio personalis est & directa:

Ibid. n. 52. p. eod.

Ante conditionis tamen existentiam exerceri neutra potest.

Ibid. n. 97. p. 347.

Abusiva investitura obligat ad feudi possessionem Dominium, si vacuum habet, precise tradendam.

Cons. 316. n. 49. p. 341.

Abusiva investitura neque dominium neque possessionem feudi transfert.

Cons. 316. n. 47. p. 340.

nisi in presentia rei fiat.

Ibid. n. 48. pag. eod.

Abusiva investitura super feudo novo facta, & parium curia inscriptione non comprobata, non valet: Et si possessio & Dominium traditum sit, neutrum enim transit.

Cons. 316. n. 41. p. 339.

& n. 43. p. 340.

Abusiva investitura quid?

Cons. 316. n. 39. p. 339.

ACCEDIT quidquid sorti usurum est.

Cons. 331. n. 37. p. 816.

ACCEPIT mutuam qui debitor pro pecunia certam rem, potest eandem pro nummis invito creditori reddere.

Cons. 304. n. 98. p. 146.

Acceperit quod creditor postea pignus, inde non probatur novatio.

Cons. 312. n. 29. p. 284.

nisi prior obligatio fuerit mutata. Ibid. n. 30. & 33. p. 284.

Accepta dote pro legitima an filia successionem renunciavit?

Cons. 309. n. 54. p. 249.

Accepta

Partem VII. Index.

Accepta & data omnia in rationes si mercator retulit, probant etiam pro illo & eius herede.

Conf. 325. n. 78. p. 1150.
proferunt si legalis & bonae fidei fuerit.

Conf. 335. n. 79. p. 1150.

Acceptanda in totum vel in partem rejicienda est, confessio qualificata.

Conf. 351. n. 89. p. 1759.

Acceptata postquam est ab adversario confessio judicialis revocari non potest.

Conf. 351. n. 23. p. 1742.

Acceptare rationes non statim debet sed cum spacio temporis examinare potest Dominus.

Conf. 331. n. 285. p. 860.

Acceptari pro parte & pro parte repudiari alius non potest: ut & rationes.

Conf. 335. n. 88. p. 1152.

n. 89. p. 1153.

& n. 96. p. 1156.

per Acceptationem Scripturae Contractus perficitur.

Conf. 325. n. 55. p. 461.

per Acceptationem rerum, librorum & instrumentorum liberatio presumitur.

Conf. 335. n. 55. p. 1147.

absq. Acceptatione personarum vel suspitione iudicia equaliter procedere debent.

Conf. 305. n. 135. p. 180.

Acceptoris jus resolvitur, datoris jure resolutio.

Conf. 325. n. 15. p. 575.

explicatur. Ibid. n. 31. p. 580.
non Acceptum quod est quando scribitur, simulatum instrumentum est.

Conf. 304. n. 40. p. 135.

quod & in mutuo obtinet.

Ibid. pag. 135.

ACCESSIO non debetur principali sublato.

Conf. 304. n. 81. p. 143.

Accessiones tantum sunt usurae & interesse, ubi in stipulationem non sunt adductae.

Conf. 304. n. 80. p. 143.

Accessiones & adpertinentiae sequuntur naturam ejus, cui adpiciuntur.

Conf. 329. n. 55. p. 726.

nec alicuius juris aut qualitatis censeri queunt.

Ibid. n. 56. pag. 727.

Accessorius debet esse color in possessorio, non principius.

Conf. 345. n. 168. p. 1641.

Accessorium non potest alio sensu vel jure capi, quam principale.

Conf. 340. n. 186. p. 1437.

Accessorium non debetur ubi principale non debetur.

Conf. 342. n. 91. p. 1487.

ad Accessorium non obligatur, qui ad principale non tenetur.

Conf. 342. n. 87. p. 1486.

Accessorium sequitur principale.

Conf. 312. n. 21. p. 283.

Conf. 337. n. 8. p. 1269.

Conf. 351. n. 156. p. 1773.

in Accessorio alia qualitas & jus non potest esse quam in principali.

Conf. 337. n. 85. p. 1279.

Accessoria quid?

Conf. 338. n. 65. p. 1308.

Accessoria omnia veniunt sub dispositione generali.

Conf. 302. n. 88. p. 61.

Accessoria inducunt naturam Principalis.

Conf. 338. n. 66. p. 1309.

ab Accessoriis etiam absolvitur absolutus ab actione.

Conf. 351. n. 155. p. 1773.

ACCIDENS est possessionis amissio.

Conf. 345. n. 139. p. 1634.

Accidentis mutatio non presumitur.

Ibid.

Accidentia & qualitates sine subiecto non consistunt.

Conf. 326. n. 22. p. 601.

Accidentia & qualitates non possunt esse sine subiecto.

Conf. 332. n. 370. p. 944.

Accidentia & qualitates sicut & predicatum requirunt subiectum.

Conf. 332. n. 289. p. 927.

ACCIPI debent verba eo respectu, quo proferuntur.

Consil. 333. n. 154. p. 1025.

Accipit qui scienter id, quod scit sibi non deberi fur est.

Consil. 314. n. 69. p. 311.

Accipienda statuti verba proprie.

Conf. 328. n. 51. p. 674.

Accipienda in statutis verba sunt proprie.

Conf. 326. n. 7. p. 598.

& secundum intellectum juris communis.

Ibid. n. 8. p. 598.

Accipienda sunt proprie verba in dubio.

Conf. 339. n. 109. p. 1363.

Accipienda sunt verba secundum naturam contractus cui apposita.

Consil. 318. n. 2. p. 390.

Accipienda verba secundum subjectam contractus materiam.

Consil. 309. n. 7. p. 233.

Accipiendi in mora qui sunt creditor, ad eum periculum pecunie depositae pertinet.

Consil. 304. n. 132. p. 153.

Accipiendo pecuniam extra iudicium eque arg. in iudicio officialis tenetur.

Consil. 314. n. 61. p. 309.

Accipiendo creditor parem ab uno fidejussorum non potest revocare factam hoc modo dissolutionem obligationum: Nisi protestatus sit quod salvo jure solvi accipiat.

Consil. 312. n. 40. p. 285.

Accipiendum est generaliter statutum generale.

Consil. 328. n. 69. p. 680.

Accipiendum statutum secundum ius commune.

Consil. 327. n. 77. p. 645.

Accipiens pecuniam propterea, ut magis aut minus quid ex officio faceret, leg. Jul. repetund. tenetur.

Consil. 314. n. 47. p. 307.

Item; Acci-

In Matthaei V Vesenbecii Consil.

Accipientis debitoris speciem estimatam est electio, utrum speciem an estimationem velit reddere.

Consil. 304. n. 99. p. 146.

Accipitur turpiter pro eo, ad quod quis iure est obligatus.

Consil. 306. n. 55. p. 196.

ACCOMMODANDA sententia probationi.

Consil. 342. n. 199.

alias iudex litem suam facit.

ibid. n. 200. p. 1503.

ACCUSANS culpam vel delictum probare cogitur.

Cons. 348. n. 31. p. 1687.

Accusare vel maleficium, persequi nemo cogitur.

Cons. 317. n. 102. p. 387.

Accusare potest Dominum, Vasallus injuriarum criminaliter.

Cons. 305. n. 99. p. 173.

Accusare Dominum vasallus de crimine famoso & atroci non potest.

Cons. 305. n. 23. p. 163.

Accusare & agere inuitus nemo cogitur.

Cons. 337. n. 17. p. 1269.

Accusare Vasallum dominum civiliter potest: & conqueri.

Cons. 305. n. 26. p. 163.

& n. 92. p. 172.

Accusari potest injuria verbalis, etsi propter absentiam ad animum non fuerit revocata.

Cons. 305. n. 14. p. 161.

Accusatio potest institui de adulterio quolibet, etiam notissimo.

Cons. 317. n. 8. p. 357.

Accusatio injuria verbalis anno, a die scientie, praescribitur: secus in picta.

Cons. 305. num. 17. 19. & 20. p. 162.

idq. & in Camera Imperiali observatur.

Ibid. n. 18. p. 162

Accusationis articuli delictum specialiter cum omnibus circumstantiis continere debent.

Cons. 314. n. 2. p. 300.

Accusator in criminalibus non probans punitur.

Cons. 351. n. 154. p. 1773.

de ACQUIRENDO minus favorable quam de retinendo agere.

Cons. 319. n. 16. p. 403.

Acquirens primus feudum, pro omnibus succedentibus acquisivisse censetur.

Cons. 347. n. 17. p. 1655.

Acquirens bona fide rem alienari prohibitam iusto facti vel juris errore fructus facit suos.

Cons. 334. n. 209. p. 1108.

Acquirere, possidere, contrahere suo nomine quilibet praesumitur.

Cons. 341. n. 35. p. 1450.

ad Acquirendos fructus prodest juris error.

Cons. 342. n. 244. p. 1509.

Acquirere Ecclesia praelatus non tenetur.

Cons. 316. n. 120. p. 350.

ad Acquirendum jus Patronatus consensus Episcopi necessarius.

Cons. 340. n. 60. p. 1416.

Acquirimus per liberos, quos in potestate habemus.

Cons. 336. n. 262. p. 1245.

non Acquirunt haeres fructus nec usucapit ob malam causam defuncti.

Cons. 342. n. 243. p. 1509.

Acquirunt alteri non sibi, qui gerit negotium mandatu vel respectu alterius.

Cons. 341. n. 67. p. 1462.

Acquirunt Communitas Monasterium, si id construxit, vel dotavit, vel fundum contulit; de propriis, non de Eleemosynis.

Cons. 340. n. 55. p. 1415.

n. 59. p. 1416.

Acquirunt bona fidei possessio per cessionem.

Cons. 331. n. 70. p. 821.

Acquirunt occupanti, quod proderelicto habetur.

Cons. 346. n. 12. p. 1644.

Acquiruntur dominium traditione.

Cons. 341. n. 34. p. 1449.

Acquiruntur Privilegium Praescriptione.

Cons. 339. n. 71. p. 1357.

Acquiruntur jus Patronatus praescriptione.

Cons. 340. n. 44. p. 1443.

Acquiruntur nemini jus ex concessione gratuita.

Cons. 311. n. 13. p. 275.

Acquirunt jus universitatis in praescriptione nomine ejus possidentes.

Cons. 311. n. 8. p. 274.

Acquiruntur marito fructus ex rebus dotalibus & paraphernalibus.

Cons. 326. n. 13. p. 599.

nec Acquiruntur nec amittuntur Vectigalia sine speciali privilegio.

Cons. 303. n. 32. p. 107.

Acquiruntur fructus ex bona fide.

Cons. 342. n. 257. p. 1511.

Acquiruntur tempore immemoriali etiam imprescriptibilia.

Cons. 339. n. 75. p. 1357.

Acquisitio fructuum minoris praedicti est, quam rei.

Cons. 334. n. 211. p. 1109.

in Acquisitione fructuum si mala fides absit, sufficit.

Cons. 334. n. 210. p. 1108.

Acquisitum pecunia interveniit feudum improprium.

Cons. 334. n. 4. p. 1055.

ACTA faciunt notorium inter partes.

Cons. 338. n. 201. p. 1329.

Cons. 340. n. 168. p. 1434.

Cons. 342. n. 6. p. 1474.

Cons. 332. n. 85. p. 891.

& n. 178. p. 911.

Acta in continentia ex inspectione probant.

Ibid. n. 86. p. 891.

Acta sunt ungula ad sententiam.

Ibid. n. 87. p. 891.

Cons. 334. n. 34. p. 1072.

Cons. 338. n. 202. p. 1329.

Cons. 341. n. 16. p. 1444.

Cons. 342. n. 7. p. 1474.

Acta

Partem VII. Index.

Acta probant inter easdem partes etiam in alio iudicio.

Conf. 329. n. 20. p. 714.

Acta civilis iudicii non probant in criminali.

Conf. 317. n. 95. p. 386.

Acta solenniter omnia lapsis 30. annis presumuntur, quae instrumento comprehenduntur.

Conf. 327. n. 9. p. 621.

Acta simul perire finit in instantia: quomodo intelligendum?

Conf. 329. n. 52. p. 725.

secundum Acta & probata sententia ferenda.

Conf. 341. n. 17. p. 1444.

extra Acta & compromissum in Camera vel curia Principis non iudicatur.

Conf. 340. n. 188. p. 1438.

Acta inter alios res alius nec obest nec prodest.

Conf. 332. n. 72. p. 889.

Acta sunt figura Iudicii.

Conf. 332. n. 9. p. 879.

faciunt notorium inter partes.

Ibid. n. 10. p. 879.

sunt loco testimonii.

Ibid. n. 11. p. 879.

Omniem presumptionem malitiae ac calumniae excludunt.

Ibid. n. 12. p. 879.

Acta in uno iudicio fidem faciunt in alio.

Conf. 314. n. 149. p. 323.

Acta quid?

Conf. 339. n. 185. p. 1376.

Acta in alio iudicio probant inter easdem partes.

Conf. 334. n. 50. p. 1075.

Acta probat exitus.

Conf. 314. n. 132. p. 320.

Acta excludunt presumptionem malitiae.

Conf. 342. n. 200. p. 1507.

Acta etiam Magistratus municipalis habet.

Conf. 336. n. 168. p. 1232.

Acta qui nosse debent: qualis est procurator, in iis certioratio alia non requiritur.

Conf. 332. n. 180. p. 911.

Acta qui consueverunt & ius municipis dicunt Magistratus municipales sunt.

Conf. 339. n. 184. p. 1375.

Acta plenissime probant contra producentem.

Conf. 342. n. 5. p. 1484.

& n. 229. p. 1507.

Acta probant eo ipso, quod contrarium non probatur.

Conf. 350. n. 15. p. 1717.

Limitatur ibid. n. 110. p. 1730.

Acta contra leges imperii & ordinationes curiae sunt nulla.

Conf. 332. n. 189. p. 912.

Acta semper sunt apud Principem.

Conf. 351. n. 138. p. 1768.

Acta sunt contentiosa jurisdictionis.

Consil. 339. n. 162. p. 1371.

Acta solenniter & intervenisse omnia presumuntur post diuturnam possessionem.

Conf. 344. n. 65. p. 1569.

ex Actis probata Exceptiones repellunt agentem a limine iudicii.

Conf. 340. n. 170. p. 1434.

in Actis praesertim facta Confessio est optima probatio.

Conf. 329. n. 90. p. 745.

ex Actis quatenus non constat iudici non creditur.

Conf. 342. n. 259. p. 1511.

Actis conformari debet libellus & sententia.

Conf. 340. n. 6. p. 1404.

ex Actis nascitur notorietas iuris.

Conf. 344. n. 184. p. 1597.

ex Actis notoria nullitas impedit executionem.

Conf. 344. n. 181.

alias spoliū committitur.

Ibid. n. 182. p. 1596.

ex Actis judicialibus factum desumendum.

Conf. 340. n. 5. p. 1404.

ex Actis si notorium, quod sententia contra non citatum lata, executionem non meretur.

Conf. 332. n. 78. p. 890.

& n. 191. p. 912.

& n. 374. p. 945.

ex Actis si non aliud adparet falsus procurator probatur.

Conf. 332. n. 130. p. 902.

ex Actis iisdem non admittitur sententia contra sententiam sed ex nova causa.

Conf. 342. n. 62. p. 1483.

ex Actis quod non adparet non efficitur.

Conf. 332. n. 131. p. 902.

& n. 152. p. 905.

in Actis rejicitur superfluitas.

Conf. 345. n. 167. p. 1641.

ex Actis publicis quod sciri potest ignorare culpata est.

Consil. 332. n. 182. p. 911.

ex Actis si de citatione non constat, canon praesumitur.

Conf. 344. n. 160. p. 1593.

ex Actis quae referuntur, nisi inde appareant, nulla sunt.

Conf. 342. n. 18. p. 1477.

super Actis integris iudex cognoscere debet.

Conf. 344. n. 175. p. 1595.

ex Actis apparens praescriptio, etsi allegata non sit, a Iudice supplenda.

Conf. 351. n. 80. p. 1751.

in Actis quod non deprehenditur, factum non praesumitur.

Conf. 344. n. 162. p. 1593.

ex Actis si de meritis causae liquido constat nullitas processus in Camera regulariter non attenditur.

Conf. 332. n. 52. p. 886.

ACTIO civilis & criminalis an simul proponi possint?

Conf. 348. n. 54. p. 1692.

Actio civilis non praepjudicat criminali.

Conf. 317. n. 104. p. 389.

Actio aestimatur ex conclusione & petitione.

Conf. 340. n. 16. p. 1432.

Actio ad palinodiam civilis est, non criminalis.

Conf. 351. n. 53. ubi ratio

& n. 158. p. 1748.

Actio communi dividundo pro rebus singularibus etiam inter Coheredes datur.

Conf. 321. n. 3. p. 444.

Actio de dolo in heredes non datur, nisi quatenus ad ipsos pervenit.

Conf. 336. n. 81. p. 1217.

& n. 90. p. 1218.

& n. 101. p. 1220.

Actio doli difficilior, etiam ab Imperatore, quam restitutio in integrum conceditur.

Conf. 332. n. 203. 204.

p. 914.

FFFF 4

Præ-

In Matthæi Wessenbecii Consil.

- Præsertim ubi dolus accessit
& amplius audiri se laesus po-
stulat.*
Ibid. n. 212. p. 915.
& n. 227. p. 917.
- Actio de evictione quem te-
net, eundem agentem repel-
lit exceptio.**
Cons. 329. n. 63. p. 730.
- Actio evictionis cui datur?**
Cons. 307. n. 1. p. 198.
- Actio de facto famosa & simi-
lis, vel interdictum unde
vi non datur in dominum
vel patronum.**
Cons. 310. n. 32. p. 271.
- Actio familie heriscunda
quando intentata dicatur.**
Cons. 325. n. 1. p. 444.
- Actio de feudo nulla datur
vasallo, si ante investitio-
nem diu possessor vivit.**
Cons. 340. n. 120. p. 1426.
- Actio injuriarum civilis &
criminalis ad eundem ten-
dit effectum.**
Cons. 351. n. 57. p. 1749.
- Actio injuriarum ex L. Cor-
nelia perpetua est, reliqua
annales.**
Cons. 351. n. 64. p. 1752.
- Actio injuriarum civilis per-
petua est, prætoriana annua.**
Cons. 351. n. 40. p. 1745.
& n. 62. p. 1751.
- Actio mandati adversus pro-
curatorem mortuum non datur.**
Cons. 332. n. 222. p. 1117.
- Actio metus 30. annis præ-
scribitur.**
*Cons. 339. n. 305. decla-
ratur n. 312. p. 1390.*
- Actio metus personalis est.**
Cons. 339. n. 313. p. 1390.
- Actio personalis omnis tolli-
tur cessione bonorum.**
Cons. 348. n. 50. p. 1690.
- Actio poenæ requirit factum
non inchoatum sed consum-
matum.**
Cons. 332. n. 361. p. 943.
- Actio realis in locore sita in-
tentanda.**
Cons. 343. n. 73. p. 1537.
- Actio realis intentanda ubi
reus habet domicilium.**
Cons. 343. n. 74. p. 1538.
- Actio in rem præsupponit pos-
sessionem esse pones adversarii.**
Cons. 340. n. 124. p. 1427.
- Actio revocatoria feudi suc-
cessoribus non competit, si in-
juriâ affectus de eâ in vitâ
non querelaveris.**
Cons. 324. n. 105. p. 567.
- Actio ad separationem da-
tur tanquam conjugibus.**
Cons. 317. n. 103. p. 388.
- Actio ad separationem est
civilis nec incipit ad tortu-
ram.**
Cons. 317. n. 11. p. 358.
- Actio spoli datur etiam con-
tra heredem de eo quod ad
eum pervenit.**
Cons. 310. n. 31. p. 270.
- Actio spoli rerum sacrarum
famofa est, in qua tempus ne-
cessario exprimendum.**
Cons. 340. n. 48. p. 1414.
- Actio spoli infamat.**
Cons. 340. n. 148. p. 1431.
- Actio principalis quod sit fa-
mosa, dato, conditio non in-
famat.**
Cons. 310. n. 34. p. 271.
- Actio antequam nascatur non
currit ejus præscriptio.**
Cons. 329. n. 83. p. 742.
- Actio procedit, nisi opponatur
præscriptionis exceptio, quia
ipso jure non tollitur.**
Cons. 317. n. 75. p. 375.
- Actio est sine obligationis.**
Cons. 317. n. 45. p. 634.
- Actio est competens, illi mulier
in rem.**
Cons. 344. n. 105. p. 147.
- Actio cui competit, eidem &
exceptio.**
Cons. 339. n. 314. p. 1390.
- Actio instituenda, ubi major
pars bonorum vel persona-
rum extat.**
Cons. 343. n. 79. p. 1539.
- Actio propria ad repetendum
res alienari prohibitas, est u-
tilis rei vindicatio.**
Cons. 343. n. 44. p. 1531.
- Actio quem tenet, eundem a-
gentem repellit exceptio.**
Cons. 331. n. 235. p. 854.
Cons. 330. n. 120. p. 791.
- Actio pro criminali habenda,
ubi pana pecuniaria fisco ap-
plicari petitur.**
Cons. 351. n. 28. p. 1743.
& n. 45. p. 1746.
etiam jure Saxonicæ d.
Cons. 351. n. 52. p. 1748.
- Actio omnis & sic etiam feu-
dum præscribitur præscriptio-
ne longissimi temporis.**
Cons. 344. n. 74. p. 1568.
- Actio instituenda ubi domici-
lium & rerum situs concur-
runt.**
Cons. 343. n. 81. p. 1539.
& n. 84. p. 1541.
- Actio sine venia à subdito con-
tra Dominum intentata non
tenet.**
Cons. 377. n. 112. p. 1282.
- Actio tibi non competit, exce-
ptio.**
Cons. 370. n. 3. p. 198.
- Actio de evictione quem tenet,
eundem agentem repellit ex-
ceptio.**
Cons. 347. n. 57. p. 1663.
- Actio omnis quadraginta an-
nis præscribitur.**
Cons. 340. n. 115. p. 1433.
- Actio in heredem pupillum ex
mandato patris competit.**
Cons. 335. n. 2. p. 1137.
*etiam si post mortem patris
cum servo vel insitore a-
ctum sit.*
Ibid. n. 3. p. 1137.
- Actio ex conclusione aestima-
tur.**
Cons. 334. n. 35. p. 1072.
- Actio ad poenitentiam non
præscribitur sed bene ad poe-
nam.**
Cons. 317. n. 76. p. 375.
- Actionis jure debentur fru-
ctus percepti ante litis con-
testationem.**
Cons. 334. n. 101.
*præsertim si in libello petan-
tur. n. 192. p. 1105.*
- Actionis revocatoria feudi
formula.**
Cons. 343. n. 86. p. 1540.
- Actionis materia deficiente
deficit actio.**
Cons. 343. n. 128. p. 1430.
- Actionis præparatoris pin-
guis subduntur.**
Cons. 340. n. 81. p. 1420.
- Actionis genus ex conclusione
libelli estimatur.**
Cons. 350. n. 65. p. 1722.
- Actioni personali omni annis
triginta præscribitur.**
Cons. 327. n. 69. p. 643.
- Actio.

Partem VII. Index.

- Actioni familiae erciscundae* & communi dividundo eandem ferè insunt, idq; tam in decisorii quam preparatorii.
- Cons. 329. n. 5. p. 445. in his judiciis an reus probare debeat.
- Ibid. n. 6. p. ead.
- Actioni nondum natae* praescribere nequit.
- Cons. 327. n. 80. p. 647.
- Actioni partis aequae* ut officio iudicis praescribitur.
- Cons. 317. n. 74. p. 374. & n. 78. p. 376.
- Actionem ex stipulatu* si stipulatio intercessit & ex nudo pacto producit obligationem in vestitura abusiva, vel conditionem ex moribus, si nudum adest pactum.
- Cons. 316. n. 51. p. 341. Utraq; tamen actio personalis est & directa.
- Ibid. n. 52. p. ead.
- Ante conditionis tamen existentiam exerceri neutra potest.
- Ibid. n. 97. p. 347.
- ad Actionem injuriarum*, dolus & animus injuriandi requiruntur.
- Cons. 305. n. 107. p. 175.
- Actionem spoliisubditus* contra Dominum sine petitione venia instituere non potest.
- Cons. 340. n. 150. 153. p. 1431.
- Actionem in totum* removens Exceptio litis ingressum impedit.
- Cons. 337. n. 127. p. 1286.
- Actionem non supplet* iudex.
- Cons. 342. n. 251. p. 1510.
- Actionem parit obligatio* ad exigendum non ad privationem, etiam si contrahentium consensu aliud inductum esset vel consuetudine loci.
- Cons. 336. n. 54. p. 1212. & n. 55. & 56. p. 1213.
- Actionem postea non habet*, qui injuriam dissimulat.
- Cons. 351. n. 131. p. 1766.
- contra *Actionem libelli* probat.
- Cons. 340. n. 158. p. 1432. & n. 169. p. 1434.
- post *Actionem praescriptam* injuriatus officium iudicis vel restitutionem petere potest.
- Cons. 358. n. 41. p. 1745.
- Actionem non habet* Respublica contra non solventes liberatos tamen, sed contra officiales.
- Cons. 336. n. 92. p. 1218.
- Actionem nullam* inducit, quod in contrahentis voluntatem refertur.
- Cons. 333. n. 9. p. 958.
- Actionem alteri non prae*bet alterius circumventio.
- Cons. 330. n. 78. p. 782.
- Actionem perpetuat* & 40. annis durat litis contestatio.
- Cons. 329. n. 23. p. 715.
- in *Actionem profocio* renuntiatio intempestiva venit.
- Cons. 330. n. 126. p. 792.
- Actionem omnem* tollit praescriptio & est loco solutionis.
- Cons. 372. n. 68. p. 642.
- Actionem non habet*, nisi qui a sua parte implevit.
- Cons. 333. n. 137. p. 1009.
- Actione famosa injuriam* suam contra Dominum persequi potest emphyteuta.
- Cons. 308. n. 36. p. 220.
- pro *Actione* est imploratio officii iudicis.
- Cons. 304. n. 7. p. 129.
- in *Actione feudi* revocatoria libellus quomodo formandus, remissive.
- Cons. 305. n. 47. p. 165.
- Actione spoliis non tenetur* qui non spoliavit aut possidet.
- Cons. 340. n. 51. p. 1415.
- Actione tenetur* gestor non probans.
- Cons. 331. n. 283. p. 860.
- Actione spoliis non tenetur*, qui non possidet, nec locupletior inde factus.
- Cons. 337. n. 120. p. 1285.
- in *Actione injuriarum* libellus non continens tempus injuria facta non subsistit.
- Cons. 351. n. 61. p. 1751.
- Actione in factum* agere debet vassallus a Domino spoliatus.
- Cons. 310. n. 33. p. 271.
- ab *Actione absolutus* ab accessorius etiam absolvitur.
- Cons. 351. n. 155. p. 1773.
- in *Actione injuriarum* lata culpa non equiparatur dolo.
- Cons. 351. n. 104. p. 1762.
- Actione injuriarum* vindicari potest, quicquid ad injuriam alterius pertinet.
- Cons. 351. n. 9. & 12. p. 1741.
- ab *Actione* & poena veritas convicti injuriantem non excusat, si Reipub. nihil inter sit.
- Cons. 351. n. 49. p. 1747.
- in *Actione injuriarum* tempus annum scienti currit, non ignorantibus: etiam ex constitutione Electorali.
- Cons. 351. n. 43. & 44. p. 1746.
- in *Actione injuriarum* reus per procuratorem comparere evitat infamiam.
- Cons. 351. n. 160. p. 1774.
- ab *Actione* repellitur post annum agens ob injurias scriptas.
- Cons. 351. n. 71. p. 1754.
- Actiones* aestimantur ex petitione & conclusionibus.
- Cons. 337. n. 1. p. 1265.
- Actiones fiscales* revocatoria stricti juris sunt, quinquennio praescribuntur.
- Cons. 336. n. 94. & 95. p. 1219.
- Actiones injuriarum* jure Saxonico annales sunt.
- Cons. 351. n. 68. p. 1753.
- Actiones plures* alternative cumulari possunt.
- Cons. 347. n. 98. p. 1671.
- Actiones revocatoriae* ex delicto defuncti adversus heredes non dantur, nisi crimine adeo sit notorium ut defendi non possit.
- Cons. 336. n. 75. & 76. p. 1216.
- Actiones* aestimantur ex conclusione & petitione.
- Cons. 337. n. 27. p. 1271. & n. 68. p. 1277.
- Actiones contrariae* sunt possessioni retinenda & recuperanda.
- Cons. 337. n. 69. p. 1277. & n. 74. p. 1278.
- Actiones proprio jure* competentes triginta annos durat.
- Cons. 344. n. 29. p. 1561.
- Actio*

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Actiones posteriores priora,**
etiam ambigua, declarant.
Cons. 331. n. 110. p. 832.
- Actiones exercent Monasteria**
per Oeconomum.
Cons. 337. n. 28. p. 1271.
- Actiones & jura activè &**
passivè transcunt in herede-
dem.
Cons. 310. n. 29. p. 268.
- Actionum prescriptionis ex-**
ceptio est litis finita, opponi
tamendebet.
Cons. 317. n. 77. p. 375.
- in Actionibus civilibus famo-**
sis tempus exprimendum.
Cons. 340. n. 49. p. 1414.
- in Actionibus famosis insti-**
tuendis venia denegari solet.
Cons. 340. n. 151. p. 1431.
- in Actionibus personalibus &**
mixtis actoris electio est, ubi
reum convenire velit.
Cons. 343. n. 75. & seq.
p. 1538.
- ACTIVE & passivè trans-**
cunt in heredem jura & acti-
ones.
Cons. 310. n. 29. p. 268.
- ACTOR forum rei sequi de-**
bet.
Cons. 305. n. 131. p. 180.
Cons. 323. n. 8. p. 498.
Cons. 335. n. 256. p. 1190.
- Actor post effluxum probatio-**
nis terminum non auditur.
Cons. 329. n. 69. p. 734.
- Actor, qui libello inserit, intel-**
ligitur confiteri.
Cons. 329. n. 48. p. 723.
- neg. Actor neg. reus proprie in**
executionibus, ubi procedi-
tur tantum summarie.
Cons. 304. n. 1. p. 128.
- Actor instrumenta, quibus u-**
surus est edere debet.
Cons. 307. n. 6. p. 199.
- Actor, Reus, & judex sunt**
persona constituentes judi-
cium.
Cons. 337. n. 19. p. 1270.
& n. 35. p. 1272.
- Actor habetur qui prior ad ju-**
dicium provocavit.
Cons. 304. n. 2. p. 128.
& n. 10. p. 129.
- etiam in sententia definitiva.**
Ibid. n. 15. p. 131.
- Actor in foro Saxonico satis da-**
tionem pro reconventionem
prestare debet.
Cons. 304. n. 22. p. 133.
- Actor prior ad judiciū provocat**
Cons. 332. n. 1. p. 877.
- Actor contenta libelli confite-**
ri intelligitur.
Cons. 337. n. 64. p. 1276.
- Actor confitetur quod in libel-**
lum deducit.
Cons. 348. n. 67. p. 1695.
- Actor est in exceptionibus Reus.**
Cons. 347. n. 6. p. 1654.
- Actor titulum rei infringere**
debet, alioquin non obtinet.
Cons. 334. n. 33. p. 1072.
- Actor novā actione reum con-**
venire nequit, nisi se priori
extricaverit.
Cons. 329. n. 71. p. 734.
- Actor personam suam legiti-**
mare tenetur, antequam
reus respondeat.
Cons. 337. n. 123. p. 1285.
- Actor calumniare videtur, ob-**
jiciens reo, quod probare non
potest.
Cons. 342. n. 39. p. 1481.
- Actor prius proponere debet.**
Cons. 332. n. 2. p. 877.
- Actor antequam personam su-**
am legitimaverit, reus re-
spondere non cogitur.
Cons. 340. n. 119. p. 1426.
- Actor & facti qualitates pro-**
bare debet: etsi de non pro-
bando protestatus sit.
Cons. 348. n. 32 33. 34.
p. 1687.
- Actor, reus & Judex necessa-**
rio ad judiciū constitutionem
requiruntur.
Cons. 340. n. 86. p. 1421.
- Actor si melius & plenius pro-**
bavit, pro ipso pronuntian-
dum non pro reo.
Cons. 334. n. 113. p. 1087.
- Actor non probans succumbit.**
Cons. 351. n. 153. p. 1773.
- Actor contraria allegans re-**
pellendus ab utroq.
Cons. 337. n. 71. p. 1277.
& n. 75. p. 1278.
- Actor ubi non probavit perce-**
ptos vel percipi potuisse à reo
fructus, si non adjudicantur.
Cons. 342. n. 262. p. 1512.
- Actoris intentio in criminali-**
bus ubi dubia, reus absolvend-
us.
Cons. 351. n. 152. p. 1773.
- Actoris electio est in actioni-**
bus personalibus & mixtis,
ubi reum convenire velit.
Cons. 343. n. 75. & seq.
p. 1538.
- Actoris electio est in petitione**
hereditatis.
Cons. 343. n. 77. p. 1538.
- Actoris intentionem dubiam**
reddens exceptio absolutio-
nem meretur.
Cons. 334. n. 27. p. 1071.
- Actoris etiam post probationes**
exceptio peremptoria quo-
cunque tempore opponi potest.
Cons. 311. n. 14. p. 276.
- Actoris est eligere inter plura**
rei forat competentia.
Cons. 305. n. 132. p. 180.
- Actori incumbit probatio.**
Cons. 348. n. 30. p. 1687.
- Cons. 341. n. 20. p. 1447.**
- Actori minus in dubio jura fa-**
vent quam reo.
Cons. 305. n. 53. p. 166.
- Actori praesertim facinoroso in**
propria causa non creditur.
Cons. 332. n. 341. p. 939.
- Actori fructus non adjudican-**
tur, nisi probaverit eos à reo
esse perceptos.
Cons. 334. n. 199. p. 1106.
- non Actori sed reo tribuuntur**
exceptiones.
Cons. 304. n. 3. p. 128.
- Actori probanti suam inten-**
tionem successio petita resti-
tuenda est.
Cons. 334. n. 110. p. 1087.
- Actorem à lumine judicii ex-**
pellit exceptio, quod agatur
extra compromissum.
Cons. 340. n. 98. p. 1423.
& n. 137. p. 1430.
- contra Actorem probat libellus.**
Cons. 337. n. 63. p. 1276.
- Actorem Reus conventus in**
eodem foro reconvenire po-
test.
Cons. 340. n. 69. p. 1418.
- limitatur in compromissis.**
n. 178. p. 1436.
- Actore non probante reus, etsi**
nihil praestiterit, absolvendus.
Cons. 304. n. 131. p. 153.
Cons.

Partem VII. Index.

- Cons. 340. n. 126. p. 1427.
 Cons. 342. n. 194. p. 1497.
 & n. 201. p. 1502.
 & n. 204. p. 1504.
 Cons. 348. n. 30. p. 1687.
 Cons. 350. n. 68. p. 1723.
 pro Actore faciendâ interpretatio, quando de actionis nomine non constat.
 Cons. 321. n. 4. p. 445.
 pro Actore petitores, pro reo possessores sunt habendi.
 Cons. 304. n. 4. p. 129.
 Actore justam causam litigandi habente & reo absoluto expensæ compensantur.
 Cons. 351. n. 157. p. 1773.
 ACTUS agentium juxta ipsorum intentionem sunt interpretandi.
 Cons. 316. n. 83. p. 346.
 Actus frustra fieri non presumitur.
 Cons. 301. n. 84. p. 22.
 Actus frustratorius est qui non assequitur finem suum.
 Cons. 324. n. 36. p. 534.
 Actus est nullus non servata forma.
 Cons. 332. n. 282. p. 926.
 Actus prout fieri debet, verba intelligenda sunt.
 Cons. 345. n. 63. p. 1616.
 Actus non potest pro parte acceptari & pro parte repudiari: ut & rationes.
 Cons. 335. n. 88. p. 1152.
 & n. 89. p. 1153.
 & n. 96. p. 1156.
 Actus omnis à causa finali interpretandus.
 Cons. 305. n. 77. p. 170.
 etiam in delictis.
 Ibid. n. 78. p. 170.
 Actus quilibet presumitur celebratus salvo jure tertii.
 Cons. 316. n. 15. p. 337.
 Actus ad principium rati habitatione necessario retrahitur.
 Cons. 329. n. 110. p. 754.
 Actus presumptus probatur eo ipso, dum non probatur contrarium.
 Cons. 339. n. 37. p. 1353.
 Actus & verba ad naturam secundum reduci debent quoad reduci possunt. Cons. 324. n. 12. p. 526.
 Actus unicus ad consuetudinem inducendam sufficit.
 Cons. 345. n. 163. p. 1649.
 Actus singulares omnes & specialia insunt generalibus.
 Cons. 303. n. 61. p. 114.
 per Actus plures contrarios receditur à protestatione etiam geminata.
 Cons. 342. n. 122. p. 1491.
 Actus assumatur non solum ex verbis sed etiam clausulis & qualitatibus adjectis.
 Cons. 321. n. 62. p. 464.
 Actus totus corrumpit requisito uno deficiente.
 Cons. 325. n. 10. p. 574.
 Actus favorabilis in consequentiam odium resultans non obstat.
 Cons. 328. n. 105. (28.) p. 698.
 Actus peraque sigillando & subscribendo ratificatur.
 Cons. 321. n. 93. p. 475.
 Actus sequens presumitur factus in executionem tractatus precedentis.
 Cons. 335. n. 146. p. 1167.
 Actus nullus alius quando interponitur, quo dissensus declaratur toties necessaria & utilis est protestatio.
 Cons. 312. n. 5. p. 280.
 Actus si non valet ut ago, valeat omni meliori modo: clausula semper inest.
 Cons. 316. n. 91. p. 346.
 Actus & testamentum ut valeat non ut pereat faciendâ est interpretatio.
 Cons. 302. n. 102. p. 64.
 Actus ad observationem, cui adjungitur testis non obligatur.
 Cons. 314. n. 1. p. 299.
 Actus per quem servetur potius quam pereat in dubio capiendâ presumptio.
 Cons. 316. n. 90. p. 346.
 ad Actus alicujus argumentum factâ confirmatio, non debet operari diminutionem.
 Cons. 331. n. 161. p. 840.
 Actus imperii est vis intas prestare.
 Cons. 339. n. 214. p. 1378.
 Actus à principali intentione contrahentium magis regulatur, quam à verbis.
 Cons. 331. n. 109. p. 832.
 Actus legitimus qui non sit legitimo modo parit injuriam.
 Cons. 335. n. 247. p. 1188.
 Actus possessionis unicus an sufficiat, quando alius est in possessione universali?
 Cons. 345. n. 37. p. 1609.
 Actus non adficit universitatem, nisi gestus solenniter universitate congregata.
 Cons. 311. n. 7. p. 274.
 Actus investituræ dicitur possessionis acquisitivus.
 Cons. 345. n. 72. p. 1618.
 Actus nullus indefensus pupillis nocere potest.
 Cons. 335. n. 168. p. 1173.
 Actus unicus ad probandam jurisdictionis possessionem sufficit. Cons. 339. n. 221. p. 1379.
 Actus secundum causam finalem interpretandus.
 Cons. 338. n. 72. p. 1309.
 Actus judicialis est Principi oblatu libellus.
 Cons. 351. n. 139. p. 1768.
 Actus tempore habilitas ubi requiritur, illam post supervenire non sufficit.
 Cons. 332. n. 121. p. 901.
 Actus unus geritur contemplatione alterius ubi plures uno tempore fiunt.
 Cons. 338. n. 76. p. 1310.
 Actus quando parte absente expediri potest, ejus citatione opus non est.
 Cons. 305. n. 122. p. 178.
 Actus individuus est ultima voluntas, nec potest pro parte valere, & pro parte non.
 Cons. 336. n. 232. p. 1241.
 Actus mera facultatis cum sit indictionum & collectarum ex actione centum quidem annis prescribitur.
 Cons. 303. n. 126. p. 123.
 Actus unus porrigitur ad alium, cujus contemplatione factus est.
 Cons. 338. n. 73. p. 1310.
 Actus verba ambigua interpretanda, ut excludatur dolus.
 Cons. 351. n. 106. p. 1762.
 Actus species ea sumenda, quam verba monstrant.
 Cons. 338. n. 8. p. 1302.
 Actus ad formam pertinet conditio, & solennitate inducit.
 Cons. 304. n. 114. p. 149.
 Actui

In Matthæi Wessenbecii Consil.

- Actui confirmator robur & validitatem adhibere confirmationis naturæ est.**
Cons. 331. n. 149. p. 839.
- Actui robur dat confirmatio, ut valeat secundum voluntatem contrahentium.**
Cons. 331. n. 151. p. 840.
- Actum quem quis scribit intelligitur deliberato facere.**
Cons. 321. n. 92. p. 474.
- Actum permanentem habet scriptura.**
Cons. 321. n. 70. p. 467.
- Actum confirmans qui valere potest, non de novo dat.**
Cons. 331. n. 160. p. 840.
- Actum viciat forma omisso.**
Cons. 340. n. 140. p. 1430.
- ad Actum aliquem nisi processerit, vel exequi solutus sit minitans, minæ ad feudi privationem non sufficiunt.**
Cons. 305. n. 87. p. 171.
- per Actum unum consuetudo non probatur.**
Cons. 345. n. 35. p. 1609.
- Actum elusorium facere nemo presumitur.**
Cons. 338. n. 172. p. 1326.
& n. 205. p. 1330.
& n. 214. p. 1331.
- ad Actum juris quemlibet pars citari debet.**
Cons. 344. n. 168. p. 1594.
- Actum continuum non interrumpit modicum intervallum.**
Cons. 350. n. 106. p. 1729.
- Actum nullum atq. suspectum reddit solemnitatis consuetudo omisso.**
Cons. 336. n. 268. p. 1245.
- ab Actu remouet voluntatem, & actum finalis cause error.**
Cons. 351. n. 145. p. 1769.
- Actu nullo naturali vel civili completa præscriptio interrumpi potest.**
Cons. 351. n. 79. p. 1755.
- in Actu exceptio Exceptio regulæ derogat.**
Cons. 340. n. 176. p. 1435.
- Actus agentium ultra eorum intentionem non operantur.**
Cons. 301. n. 209. p. 39.
Cons. 338. n. 86. p. 131.
- Actus clericorum circa testamenta interdicti suspecti sunt.**
Cons. 336. n. 323. p. 1256.
- Actus judiciales viciat veritas non apparens.**
Consil. 342. n. 219. p. 1506.
- Actus separati non junguntur ad eundem effectum.**
Cons. 338. n. 33. p. 1305.
- Actus contrarii non possunt esse in uno subiecto, nec se compatiuntur.**
Cons. 338. n. 18. & 19. p. 1303.
- Actus possessorii per scripturam probantur.**
Cons. 339. n. 224. p. 1379.
- Actibus quot possessio inducitur?**
Cons. 345. n. 36. p. 1609.
- Actibus mera facultatis non præscribitur.**
Cons. 320. n. 11. p. 431.
& n. 21. p. 432.
- Actum ubi non est ad penam corporalem, in criminalibus procurator admittitur.**
Cons. 351. n. 161. p. 1774.
- Actum esse quid dicit, id probare debet.**
Cons. 340. n. 48. p. 1414.
- Actu ubi criminaliter injuriarum, palinodia imponi nequit.**
Cons. 351. n. 159. p. 1774.
- Actum aliud non intelligitur, quam quod scriptura expressum est.**
Cons. 338. n. 11. p. 1302.
- Actum quod non reperitur in compromissum non venit.**
Cons. 338. n. 43. p. 1306.
- Actum quod est principaliter attenditur.**
Cons. 331. n. 176. p. 844.
- Actum non videtur instrictis, quod non expressum est verbis.**
Cons. 337. n. 78. p. 1278.
- Actum videtur nihil, quamdiu superest agendum.**
Cons. 333. n. 40. p. 967.
- Actum quod est, in contractu considerandum.**
Cons. 338. n. 84. p. 1310.
- Actum verisimiliter quod est conventum intelligitur.**
Cons. 330. n. 49. p. 777.
vel quod partes interrogata expressissent.
Ibid. n. 50. p. 777.
- Actum aliud non intelligitur, quam quod scriptura expressum est.**
Cons. 301. n. 158. p. 32.
- ADEQUATA in dispositione, intelligi debent adæquata in effectu ac interpretatione.**
Cons. 302. n. 120. p. 70.
- ADAPTARI prout melius possunt verba contractus intelligi debent.**
Cons. 309. n. 14. p. 236.
- ADCRESCUNT ea hereditibus non, quæ relicta sunt iis, qui se indignos faciunt, sed sibi ea vindicat.**
Cons. 315. n. 12. p. 331.
- ADDITIONIS & litationis differentia.**
Cons. 313. n. 12. & 13. p. 289.
- ADEMPATIO legati, & correctio à testatore in continenti facta, non presumitur.**
Cons. 302. n. 154. p. 88.
- Ademptio legati vel fidei commissi, in penam testamentum impugnantis facta, non obtinet quando probabilis impugnandi causa adest.**
Cons. 315. n. 14. p. 331.
- ADFLICTIVA corporis pena quando non venit imponenda, etiam de jure civili in criminalibus procurator admittitur.**
Cons. 351. n. 31. p. 1744.
- ADEFINITATIS nulla est successio præsertim in feudis.**
Cons. 316. n. 99. p. 347.
- ADEMPITUM quod non est, nec legatum, sed apud heredem relictum censetur.**
Cons. 302. n. 12. p. 49.
- ADHÆRENTIA & incorporata simul conceduntur, etsi non exprimantur.**
Cons. 302. n. 65. p. 56.
- Adhærentia & appertinentia concessa intelliguntur castro vel loco concessio.**
Cons. 302. n. 115. p. 69.
sive corpori adhareant sive juribus incorporalibus.
Ibid. n. 116. p. 69.
- de Adhærentibus idem judicatur, quam de iis quibus adhareant.**
Cons. 340. n. 187. p. 1437.
de Ad-

Partem VII. Index.

de Adherentibus & annexis idem iudicium, quod de principalibus.

Cons. 337. n. 9. p. 1269.

de Adherentibus idem iudicatur, quod de iis, quibus cohererent.

Cons. 329. n. 16. p. 712.

ADHIBENDI ad probandum immemorabile tempus testes senes 40. vel 50. annorum.

Cons. 336. n. 96. p. 1360.

ADJECTIO falsa causa legatum vitiat, si illa conditionaliter sit enunciata.

Cons. 302. n. 150. p. 85.

Adjectio novi pacti priorem obligationem novat.

Cons. 312. n. 34. p. 284.

Adjectio quid? & eius natura.

Cons. 313. n. 5. & 6. p. 288.

ab Adjectione quid differat licitatio? & quid sit?

Cons. 313. n. 4. p. 288.

& n. 12. & seq.

p. 289.

Adjectum pignori anticri-
seos pactum valet.

Cons. 309. n. 36. p. 242.

an de iure canonico.

Ibid. n. seq.

Adjecta pura deficiunt sub-
iecto sublato.

Cons. 302. n. 151. p. 86.

Adjectorum pactorum ex
qualitate contractus esti-
matur.

Cons. 309. n. 1. p. 232.

ADIENS hereditatem
heres absq. inventario de
Iure Saxonico ultra non
tenetur.

Cons. 327. n. 90. p. 651.

ADJICI vel detrabi forma
nihil potest.

Cons. 325. n. 11. p. 574.

*cui Adjiciuntur, ejus natu-
ram accessiones & adpertin-
entia sequuntur.*

Cons. 329. n. 55. p. 726.

nec alterius juris aut quali-
tatis censeri queunt.

Ibid. n. 56. p. 727.

ADIMPLERI debet con-
ditio specificæ.

Cons. 302. n. 82. p. 60.

*non Adimpletam, ob cau-
sam expressam, donatio
revocari potest: ob tacitam
vero non.*

Cons. 314. n. 21. p. 303.

*non Adimpleti contractus
exceptio impedit litis ingres-
sum.*

Cons. 304. n. 65. p. 139.

& n. 70. p. 141.

& n. 96. p. 145.

*non Adimpleti contractus ex-
ceptio, obstat petenti aliquid
ex contractu reciproco, quem
ipse nondum implevit.*

Cons. 304. n. 64. p. 139.

ADIPISCENDÆ interdicto
vasallus exinvestitur à abusi-
vâ agere potest.

Cons. 316. n. 56. p. 341.

ADIMITUR cui totum,
magis pars.

Cons. 328. n. 62. p. 678.

ADIRE debet superiorem su-
um princeps cum subdito suo
litigaturus si non aliter con-
venerit.

Cons. 305. n. 130. p. 180.

Adiri ex testamento que spera-
tur hereditas ab intestato
non defertur.

Cons. 350. n. 48. p. 1720.

Adiri superior debet per quere-
lam, quando processus tarda-
tur, illud enim iustitiam de-
negare non est.

Cons. 308. n. 19. p. 213.

Aditio hereditatis & immi-
sio sunt facti & probanda.

Cons. 347. n. 27. p. 1658.

Aditio hereditatis non judica-
tur ex possessione, quando
quis tenere potest contra no-
men heredis.

Cons. 344. n. 121. p. 1582.

Aditio hereditatis, quia facti
est, non presumitur, nisi pro-
betur.

Cons. 333. n. 18. p. 960.

Aditione ipsa approbat heres
factum defuncti.

Cons. 334. n. 141. p. 1094.

ADJUDICANDA res ei,
qui in licitando vicit.

Cons. 313. n. 3. p. 288.

Aditur superior, denegante
Domino, iustitiam facere
vasallo.

Cons. 308. n. 20. p. 214.

Adjudicationes in familia
hereditaria iudicio ex bono &
aquo & cui vult iudex facit.
Cons. 312. n. 20. p. 291.

*nihil Adjucatur, reg. comdemnat
Iudex super petitionibus ex-
ceptionum.*

Cons. 340. n. 84. p. 1420.

*non Adjudicantur fructus,
ubi actor non probavit per-
ceptos vel percipi potuisse a
reo.*

Cons. 342. n. 262. p. 1512.

*non Adjudicantur fructus
non petiti.*

Cons. 342. n. 250. p. 1510.

& n. 261. p. 1512.

in iis que ADMINISTRANT
& unde commodum ad eos
non spectat subditis & mi-
nistri pro Domino creditur
præsertim quando libros su-
os juramento vel morte
confirmant.

Cons. 332. n. 236. p. 919.

& n. 240. p. 920.

& n. 294. p. 927.

Administrare iustitiam cuiq.
sine dolo & malitia Cesar &
Consistorium illius præsu-
muntur.

Cons. 305. n. 67. p. 168.

Administrationis in alium
translatione prior libera-
tur.

Cons. 335. n. 76. p. 1150.

Administrationem & domi-
nium rerum suarum an Ban-
niti ipso jure amittant, an
vero sententia declaratoria
opus sit?

Cons. 332. n. 331. p. 936.

*in Administratione vel di-
gnitate positus, metum in-
contrahendo subditis intul-
isse non presumitur: nisi pro-
betur.*

Cons. 314. n. 25. p. 303.

Administrator utens opera
negligentis ministri sibi id
imputare debet.

Cons. 335. n. 32. p. 1142.

Administrator rationes ne-
gligens sit suspectus.

Cons. 331. n. 287. p. 860.

Administrator quilibet volu-
minarationum ostendere de-
bet.

Cons. 335. n. 14. p. 1139.

Gggg Admini-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Administrator rei aliena rationes reddere tenetur.**
*Cons. 331. n. 4. p. 812.
 & n. 20. p. 814.
 & n. 32. p. 815.*
- Administratoris heredes ad rationes tenentur.**
Cons. 335. n. 5. & n. 9. p. 1138.
- Administratori quoad magnas quantitates non creditur.**
Cons. 335. n. 191. p. 1177.
- cum Administratore & ejus Orphano nimis dure agendum non est, nec ratio scrupulose exigenda.**
Cons. 335. n. 106. p. 1158.
- Administratores tutores & curatores an muneribus ad contrahendum matrimonium licite permoderi possint?**
*Cons. 314. n. 56. p. 308.
 adde & n. 65. p. 309.*
- Administratores ad reddendas singulis annis rationes tenentur.**
Cons. 331. n. 257. p. 857.
- præferunt communitatis & universitatis alicujus: tam jure Saxonico, quam Casareo, ex ordinationibus Imperii.**
Ibid. n. 260. p. 857.
- Administratas ad res, pertinet ratio reddita non ad futurum, de quibus nihil actum.**
Cons. 335. n. 25. p. 1141.
- Administrare tutor legitimus ante decretum non potest.**
Cons. 329. n. 109. p. 753.
- Administret ut quis sine rationibus res alienas, & sit alogista, in omni dispositione etiam favorabili valet patet si est.**
Cons. 331. n. 141. p. 818.
- non ADMITTENDA probatio irrelevans.**
Cons. 306. n. 42. p. 193.
- Admittenda non est obligatio dolum habens.**
Cons. 313. n. 16. p. 290.
- Admittenda non est petitio ejus, qui postulat membra a capite separari.**
Cons. 340. n. 27. p. 1412.
- non Admittitur ut talis, qui se talem non probat.**
*Cons. 317. n. 114. p. 1283.
 Cons. 340. n. 9. p. 1408.
 & n. 109. p. 1425.*
- Admittitur probatio per conjecturam ad decernendam torturam.**
Cons. 335. n. 210. p. 1180.
- non Admittitur suspensio, quæ est extraordinaria, quamdiu locus est appellationi ordinariæ.**
*Cons. 308. n. 1. p. 208.
 & n. 25. p. 215.*
- non Admittitur declaratio ubi verba sunt clara.**
Cons. 309. n. 32. p. 240.
- Admittitur procurator in criminalibus, ubi non actum ad pœnam corporalem.**
Cons. 351. n. 161. p. 1774.
- Admittuntur informationes juris etiam post causa conclusionem.**
Cons. 340. n. 1. p. 1403.
- non Admittuntur ad revocationem agnati, qui consenserunt.**
Cons. 344. n. 49. p. 1565.
- ADMONERE Dominum fidelitatis & servitii pars est.**
Cons. 351. n. 96. p. 1761.
- Admonitus concedens quod verosimiliter non concessisset, in concessione generali non intelligitur concessum.**
Cons. 316. n. 28. p. 338.
- ADPREHENSIO & invasio cui datur, illi multo magis retentio dabitur.**
Cons. 332. n. 33. p. 937.
- ADQUIRITUR quid difficilius quam conservatur.**
Cons. 330. n. 32. p. 775.
- Adquisiti prius juris corroboratio est confirmatio.**
Cons. 331. n. 155. p. 840.
- retrotrahitur ad tempus primæ concessionis.**
Ibid. n. 156. p. 840.
- non dat esse, sed sit ad bene esse ejus quod antea stabat.**
Ibid. n. 157. p. 840.
- venit executive gratia confirmati.**
Ibid. n. 158. p. 840.
- fundatur super primæ concessionis.**
Ibid. n. 159. p. 840.
- ADSCRIBENS sibi, etiam petente testatore, falsum committit, nisi testator legato subscripserit etiam in testamento nuncupativo, etiam in codicillis.**
*Cons. 336. n. 264. 265.
 & 266. p. 1245.*
- Adscribens sibi in testamento, vel liberis legatum falsi crimen committit, & illo privatur.**
*Cons. 336. n. 261. 263. 264. p. 1245.
 & n. 315. p. 1255.*
- ADSENSUS Domini requisitio etiam post mortem alienantis fieri potest.**
Cons. 318. n. 14. p. 393.
- ADSESSORES Camera in receptione jurant, quod secundum Imperii constitutiones, jus commune, & laudabiles consuetudines judicare velint.**
Cons. 332. n. 103. p. 894.
- ADSTRACTUS non est citationi Judex hereticunda familia.**
Cons. 313. n. 28. p. 293.
- absq. ADVERSÆ partis citatione & sine clausula justificatoria impetrantur mandata de non offendendo.**
*Cons. 305. n. 116. p. 176.
 & n. 121. p. 178.*
- Adversa parti danda consiliorum copia.**
Cons. 342. n. 19. p. 1478.
- ADVERSARIUS ad videndum jurari in litem citandus est.**
*Cons. 332. n. 104. p. 894.
 & n. 188. p. 912.
 & n. 221. p. 917.*
- Adversarii scientia ex diuturnitate temporis præsumitur.**
Cons. 339. n. 93. p. 1560.
- Adversarii potentia ut metus causa durante durat, metus.**
Cons. 339. n. 141. p. 1569.
- ob Adversarii contradictionem possessione sua possessor non est privandus, nec in ea turbandus.**
Cons. 334. n. 235. p. 1114.
- Adversarii scientia & patientia in præscriptione jurium requiritur.**
Cons. 339. n. 91. p. 1559.
- penes Adversarium possessio nem esse præsupponit Actio in rem.**
Cons. 340. n. 124. p. 1427.
- ADULTERAM propinquam an agnati defendere cogantur.**
Cons. 317. n. 100. p. 356.
- Adul-**

Partem VII. Index.

Adulteram an alere tenean-
sur pater vel agnati.

Cons. 317. n. 90. p. 382.

Adulterium tanto gravius in
muliere quanto magis illam
pudor decet.

Cons. 317. n. 57. p. 370.

ob Adulterium conjugia om-
ni jure separantur.

Cons. 317. n. 55. p. 370.

Adulterium ut delictum quod
ab uno perfici nequit, altero
negante, non creditur alte-
rius confessioni.

Cons. 317. n. 46. p. 367.

Adulterium non nisi per con-
jecturas probatur.

Cons. 317. n. 2. p. 356.

Adulterium notorium impe-
dit mulieris restitutionem,
ut confessatum.

Cons. 317. n. 64. p. 372.

ob Adulterium separatio im-
peditur per mutuum deli-
ctum, si maritus uxori cau-
sam dederit.

Cons. 317. n. 28. p. 361.

Adulterium sine dolo non com-
mittitur.

Cons. 317. n. 31. p. 362.

Adulterium mulieris violentia
& incantamentum ex-
cusat.

Cons. 317. n. 86. p. 379.

Adulterium saepius repeti-
tum pro uno habetur & pu-
niuntur.

Cons. 317. n. 47. p. 367.

Adulterii poena varia.

Cons. 317. n. 93. p. 385.

de Adulterio quolibet etiam,
novissimo potest accusatio
institui.

Cons. 317. n. 8. p. 357.

in Adulterio delicti compen-
satio.

Cons. 317. n. 59. p. 371.

& n. 85. p. 379.

Adulteria omnia pro uno ha-
bentur & puniuntur.

Cons. 317. n. 10. p. 358.

ADVOCATIAM contra
Dominum quando vassallus
coactus praestat, excusa-
tur.

Cons. 310. n. 8. p. 261.

item quando iusto mecum
inimicis Domini contra-
xit.

Ibid. n. 7. p. ead.

Advocatus verum conditum
objicere potest, quatenus
causa utilitas patitur.

Cons. 351. n. 142. p. 1769.

Advocatus Ecclesia Patronus
dicitur.

Cons. 340. n. 17. p. 1410.

Advocatus in causa neq. testis
est, neq. consilius suis fiden-
facit.

Cons. 340. n. 25. p. 1412.

Advocati carentia iusta resti-
tuendi causa: & iustum
impedimentum.

Cons. 332. n. 217. & 218.

p. 916.

Advocati morte expirat man-
datum.

Cons. 332. n. 88. p. 892.

Advocatorum cavillationes
cessant inclaris.

Cons. 301. n. 148. p. 31.

Cons. 332. n. 61. p. 820.

Cons. 334. n. 218. p. 1110.

AEDIFICII periculum &
instauratio ad Dominum
pertinet.

Cons. 331. n. 200. p. 847.

AGROTUS facere potest
testamentum, sed sponte
& non ad alterius suggestio-
nem.

Cons. 336. n. 306. p. 1252.

& n. 309. p. 1253.

Aegrotus & morti vicinus te-
stari potest.

Cons. 336. n. 148. p. 1229.

Aegroti gravi ex morbo testa-
mentum non facile prele-
gendum est.

Cons. 336. n. 249. p. 1243.

AQUALE doti debet esse
dotalitium, ne incidat in pro-
hibitam iuribus donationem
inter conjuges.

Cons. 333. n. 78. p. 981.

Aequalem se facere volens Deo
Lucifer, sicut bonis omnibus
privatus est: sic & poena ea-
dem homines digni.

Cons. 305. n. 50. p. 106.

Aequales sociorum partes lucri
& damni ut sint societatis
natura est.

Cons. 330. n. 55. p. 778.

contra quam pacisci non
licet.

Ibid. n. 57. p. 778.

& n. 107. p. 789.

Aequalitas inter liberos ser-
vanda est.

Cons. 302. n. 68. p. 57.

& n. 122. p. 73.

Cons. 326. n. 33. p. 603.

ut Aequalitas servetur, iudex
indubio judicare debet.

Cons. 342. n. 236. p. 1508.

Aequalitas servanda in con-
tractibus & compromissis.

Cons. 338. n. 56. & 57.

p. 1307.

Aequalitas inter dotem & do-
nationem.

Cons. 333. n. 65. p. 978.

Aequalitas observanda in ar-
bitriis & iudiciis.

Cons. 338. n. 213. p. 1331.

& n. 116. p. 1316.

Aequalitas summa servanda,
est in hereditatis divisio-
ne: praesertim inter libe-
ros.

Cons. 313. n. 17. p. 290.

& n. 21. p. 291.

Aequalitas dotis & dotalitii
non servatur.

Cons. 333. n. 57. p. 975.

Aequalitas in successione
servatur inter clericos & se-
culares.

Cons. 319. n. 18. p. 403.

Aequaliter hereditas desertur
heredibus ab intestato pra-
sertim collateralibus.

Cons. 342. n. 234. p. 1508.

Aequaliter judicia absq. suspi-
cione, vel personarum ac-
ceptione, procedere debent.

Cons. 305. n. 133. p. 180.

Aequaliter determinati co-
dem jure censeri debent.

Cons. 303. n. 58. p. 113.

Aequaliter in feudis succedunt
omnes collaterales Jure Sa-
xonico.

Cons. 343. n. 16. p. 1525.

Aequaliter vocati succedunt
in capita.

Cons. 343. n. 2. p. 1522.

Limitatur ibid. n. 56.

p. 1535.

Aequaliter determinatio una
plura respiciens determina-
bilis determinat.

Cons. 326. n. 5. p. 598.

Aequaliter particula I.T. de-
terminat ac operatur.

Cons. 326. n. 11. p. 599.

Gggg 2 Aequat

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Æquat aut superat qua lesio dimidium ejus ad quod refertur, enormis & magna est.*
Cons. 314. n. 127. p. 319.
- ÆQUIOR opinio in dubio sequenda.*
Cons. 319. n. 41. p. 406.
- non ÆQUIPARATUR dolo lata culpa in actione injuriarum.*
Cons. 351. n. 104. p. 1762.
- Æquiparatur prescriptio veritati.*
Cons. 344. n. 57. p. 1569.
- per ÆQUIPOLLENS contractum bonæ fidei implere sufficit.*
Cons. 330. n. 13. p. 773.
- Æquipollentium eadem est doctrina idemq; judicium.*
Cons. 302. n. 121. p. 70.
- Æquipollet in LL. indefinita universali.*
Cons. 351. n. 66. p. 1753.
& n. 163. p. 1775.
Cons. 337. n. 6. p. 1268.
- ÆQUITAS naturalis ut servetur & bonæ fidei ita in contractibus facienda interpretatio.*
Cons. 331. n. 128. p. 835.
- Æquitas canonica in terris Imperii non semper servatur.*
Cons. 342. n. 225. p. 1506.
- Æquitas pro quo est, is in electione, cæteris paribus, debet præferri.*
Cons. 313. n. 25. p. 292.
- Æquitatem naturalem que sapiunt, facile in mores abeunt.*
Cons. 322. n. 38. p. 493.
- contra Æquitatem & bonum publicum est, si forensis postquam venit in territorium expellatur, tunc enim est ut reliquus populus.*
Cons. 306. n. 36. p. 191.
- de Æquitate magis quam de rigore juris in Consistorio Principis judicatur.*
Cons. 332. n. 54. p. 886.
- Æquitati & natura contractus que congruit conventio legitima est.*
Cons. 330. n. 63. p. 779.
- ÆQUIVALENS ad feudum vel justum precium tenetur Dominus feudi promissi facultatem tradendi non habens.*
Cons. 316. n. 53. & 54. p. 341.
- ÆQUUM quod quis in se statuit, in alio quoq; pati debet.*
Cons. 330. n. 34. p. 776.
- Æquum, bonestas, jus quatenus permittit, ea conditio omnibus pactis generalibus inest.*
Cons. 314. n. 4. p. 300.
- ex Æquo & bono & cui vult iudex in familia berciscunda judicio ad judicationes facit.*
Cons. 313. n. 20. p. 291.
- Æquissimum est ut emptor, qui re fruitur, usuras pretii pendat.*
Cons. 309. n. 43. p. 244.
- ob ÆS alienum res alienari prohibita vendi possunt.*
Consil. 320. n. 18. p. 432.
- Æs alienum collectas indicendi causa iustissima est.*
Cons. 320. n. 17. p. 432.
- Æs alienum in societate contractum, de communi solvendum, etiam distincta societate.*
Cons. 330. n. 108. p. 789.
& n. 112. p. 790.
- Ære alieno deducto bona intelliguntur.*
Cons. 348. n. 64. p. 1694.
- Ære alieno deducto intelliguntur bona hereditatis.*
Cons. 347. n. 46. p. 1661.
- in Ære qui non habet, incorporare debet.*
Cons. 348. n. 47. p. 1690.
- ÆSTIMANDA injuria ex animo & affectu injuriantis.*
Cons. 314. n. 124. p. 319.
- Æstimanda injuria atrox ex atrocitate facti.*
Cons. 305. n. 94. p. 172.
- Æstimandus contractus ex sua natura potius quam ex vocabulis.*
Cons. 331. n. 97. p. 829.
- Æstimat iudex taxationem ex*
- necessitate & facultate patrimonii relinquentis.*
Cons. 342. n. 215. p. 1505.
- Æstimata dotis augmenta lucrum mariti cedunt.*
Cons. 333. n. 39. p. 967.
- Æstimationem utrum an speciem velit reddere, debitoris, æstimatam speciem accipientis, est electio.*
Cons. 304. n. 99. p. 146.
- ad Æstimationem rei in optionis alternative legato respectus habetur.*
Cons. 302. n. 110. p. 68.
- Æstimatio non debetur de legatis bonis Ecclesiasticis, ea enim legari non possunt.*
Cons. 302. n. 160. p. 90.
- Æstimatio non debetur ubi non res etiam principalis debetur.*
Cons. 302. n. 72. p. 58.
- Æstimatio est velut emptio.*
Cons. 333. n. 38. p. 967.
- Æstimatio injurie pendet ex iudicis arbitrio.*
Cons. 324. n. 97. p. 564.
- ad Æstimationis restitutionem non tenetur possessor consumptis fructibus.*
Cons. 334. n. 267. p. 1107.
- per Æstimationem amovetur executio in civilibus.*
Cons. 322. n. 34. p. 491.
- in Æstimationem lris condemnatur supplicans contra decretum principis.*
Cons. 312. n. 16. p. 282.
- super Æstimatione & quantitate damnum, probata violentia, statim juramento damnum passi: esse vis revera non intervenerit.*
Cons. 332. n. 35. & 37. p. 883.
- aut clam & injustè occupata sit possessio.*
Ibid. n. 38. p. 883.
- per Æstimatores quantitas iudex se informat, quantitatem definit aut reum absolvit ubi debiti quantitas incerta est.*
Cons. 332. n. 344. p. 939.
- Æstima-*

Partem VII. Index.

Æstimatur minoris res vendita sub pacto retrovenditionis.

Cons. 331. n. 76. p. 822.

Æstimatur contractus ex partium adjectorum qualitate.

Cons. 309. n. 1. p. 232.

Æstimatur Jus ex tribus ejus objectis.

Cons. 377. n. 94. p. 1289.

Æstimatur contractus essentialis ex clausulis appositis.

Cons. 309. n. 15. p. 236.

Æstimatur res tanti quanti vendi potest.

Cons. 331. n. 80. p. 824.

ÆSTIMI descriptione an probetur collectandi possessio?

Cons. 345. n. 77. p. 1618.

ÆTATIS pupillaris preteriti debitorum patris exactio intermutenda non est.

Cons. 335. n. 1. p. 1136.

Ætate & læsione non probata, restitutio in integrum non datur.

Cons. 344. n. 72. p. 1571.

nec datur adversus contractum ejus cui minor successit.

Ibid. n. 73. p. ead.

ÆTERNÆ salutis immemor nemo presumitur.

Cons. 345. n. 94. p. 1624.

AFFECTIO erga res paternas avaritia magna.

Cons. 347. n. 50. p. 1662.

Affectio erga res majorum magna.

Cons. 347. n. 67. p. 1665.

Afectionem ad causam haberi non creditur.

Cons. 345. n. 92. p. 1624.

ex Affectu & animo injurantis æstimanda injuria.

Cons. 314. n. 124. p. 319.

Affectus sunt varii, veritas una est.

Cons. 342. n. 28. p. 1480.

Affectibus indulgens iudex iniuste iudicat.

Cons. 342. n. 27. p. 1479.

per AFFIRMARE vel negare commune nihil veritati decedit.

Cons. 329. n. 100. p. 751.

Afirmatio ad precedentem interrogationem facta, deliberatam mentem arguit.

Cons. 336. n. 155. p. 1231.

Afirmativa potentior est

universalis negativa & nihil excludi patitur.

Cons. 303. n. 50. p. 111.

Afirmative non valet argumentum à maiore ad minus.

Cons. 314. n. 104. p. 316.

AFFLICTO non est addenda afflictio.

Cons. 348. n. 39. p. 1688.

AGENDI modus tertium in omni questione est.

Cons. 340. n. 139. p. 1430.

Agendi veniam subditus petere non cogitur.

Cons. 340. n. 21. p. 1411.

Agendi juris defectus minor est quam defectus ex incapacitate persone.

Cons. 332. n. 124. p. 901.

Agendo qui se fundat in contractus verbis, contractum in dubio facienda est interpretatio.

Cons. 331. n. 56. p. 819.

Agendo ad 30. annos excipiendo vero in perpetuum questio seu exceptio nullitatis coram eodem iudice tam incidenter quam principaliter proponi potest.

Cons. 332. n. 192. & 193. p. 913.

ad Agendum quasunt temporalia, perpetua sunt ad excipiendum.

Cons. 332. n. 194. p. 913.

Cons. 339. n. 315. p. 1390.

ad Agendum bodie pactum, efficax.

Cons. 321. n. 26. p. 451.

Agendum est etiam de connexis in compromisso ratione continentie.

Cons. 337. n. 16. p. 1269.

Agendum non est minus dure cum Administratore & ejus Orphano, nec ratio scrupulose exigenda.

Cons. 335. n. 106. p. 1158.

Agendum est prius tempore ex ordine scriptura, quod prius est in scriptura.

Cons. 337. n. 48. p. 1274.

Agendum est de omnibus simul, quando unum compromissum factum.

Cons. 337. n. 40. p. 1273. & 45. ibid.

Agendū est in compromissis de alia post aliam regulariter.

Cons. 337. n. 18. p. 1269.

Agens interdicto Retinende possessionis non cogitur probare bonam fidem.

Cons. 339. n. 285. p. 1386.

Agens contra possidentem ex aliqua specie contractus, eam probare debet.

Cons. 331. n. 58. p. 819.

Agens Retinende qualem possessionem probare debeat?

Cons. 345. n. 3. p. 1603.

Agens ob injurias scriptas post annum, ab actione repellitur.

Cons. 351. n. 71. p. 1754.

Agens spoliatus ex c. sapē de restit. spoliat. & c. redintegranda. 3. q. 1. ante omnia restituendus.

Cons. 311. n. 16. p. 276.

non admissa exceptione domini. Ibid. n. 17. p. ead. nisi dominium sit notorium.

Ibid. n. 18. p. 276.

Agens ex uno & probans in alio nihil obtinet.

Cons. 334. n. 21. p. 1071.

Agentis libello conformis fertur sententia, quando intentionem suam implevit.

Cons. 304. n. 129. p. 153.

Agentis persona ante omnia est rectificanda.

Cons. 340. n. 101. p. 1424.

Agentis conditio non debet fieri deterior ex persona defensoris.

Consil. 323. n. 20. p. 503.

Agenti interdicto adipiscende obstat exceptio defectus tituli vel domini, si inconstitenti probari possit.

Cons. 316. n. 57. p. 342.

Agentem à limine iudicii ex actis probata exceptiones repellunt.

Cons. 340. n. 170. p. 1434.

Agentem à limine iudicii repellit Exceptio: Non possideo.

Cons. 340. n. 122. p. 1427.

& impetrat reo absolutio-

nem. n. 123. p. 1427.

Agentem à limine iudicii repellit Exceptio: Tibi non competis hac actio.

Cons. 340. n. 116. p. 1425.

Agentem possessorio excludit ius Rei notorium.

Cons. 345. n. 8. p. 1604.

Gggg 3 Agens

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Agentem possessorio excludit exceptio dominii.
Cons. 345. n. 9. Limitatur n. 10. p. 1604.
- Agentium intentioni ut serviant capienda & vel improprianda verba.
Cons. 330. n. 42. p. 777.
- Agere non valenti non currit prescriptio.
Cons. 344. n. 129. p. 1583.
Cons. 339. n. 356. p. 1398.
- Agere vel accusare invitus nemocogitur.
Cons. 337. n. 17. p. 1269.
- Agere non debet Patronus nomine Monasterii.
Cons. 340. n. 8. p. 1408.
contra lb. n. 16. & 18. p. 1410.
- Agere pro se, non pro aliis agere potest mulier, jure communi.
Cons. 348. n. 28. & 29. p. 1686.
- Agere quilibet potest regulariter.
Cons. 340. n. 15. p. 1410.
- Agere de retinendo favorabilius est quam de acquirendo.
Cons. 319. n. 16. p. 403.
- Agere potest vasallus civiliter contra Dominum ex causa fractæ pacis.
Cons. 305. n. 98. p. 173.
- Agere invitus nemo cogi vel probiberi potest.
Cons. 303. n. 118. p. 121.
- Agere debet vasallus à Domino spoliatus actione in factum.
Cons. 310. n. 33. p. 271.
- Agi potest in Camera non nisi per procuratorem.
Cons. 305. n. 127. p. 179.
- Agi potest civiliter, ad rerum recuperationem, in casibus fractæ pacis.
Cons. 305. n. 97. p. 173.
- Agi in civilibus quoq; ex c. Redintegranda potest.
Cons. 311. n. 25. p. 277.
- Agi de bonis Ecclesie sine consensu superioris non potest.
Cons. 340. n. 107. p. 1425.
- Agi potest cum procuratore vigore mandati generalis presente.
Cons. 332. n. 22. p. 881.
- Agi potest uno in contractu de diversis.
Cons. 338. n. 113. p. 1315.
- Agit quodammodo, qui petit relaxari sequestrum.
Cons. 304. n. 6. p. 129.
- Agitur quod principaliter semper attenditur.
Cons. 323. n. 35. p. 511.
- Agitur quando possessorio, non potest possessor Dominum nominare.
Cons. 323. n. 6. p. 498.
- Agitur nulliter in judicio ubi mandatum non sufficiens.
Cons. 340. n. 102. p. 1424.
- Agitur quando ad separationem datur ulterius facultas & materia judicii criminaliter inquirendi.
Cons. 317. n. 51. p. 368.
- Agitur ubi & res sita est, executioque facienda, jus loci attenditur.
Cons. 327. n. 91. p. 652.
- AGNATIONIS & cognationis differentia de jure Saxonicum non attenditur.
Cons. 329. n. 102. p. 752.
- de Agnatione & familia qui principalibus codicillis legitimatum esse negat injuriam tenetur.
Cons. 319. n. 138. p. 419.
- Agnatus proprie dicitur legitimatus.
Cons. 319. n. 78. p. 410.
- succedit patri tam ab intestato quam ex testamento.
Ibid. n. 79. p. ead.
- ut & omnibus agnatis & cognatis.
Ibid. n. 80. p. ead.
- Agnatus dotatio non immo dico consentire cogitur.
Cons. 333. n. 129. p. 1006.
- Agnatus bona feudalia, sine ipsius consensu alienata, per successionem ipsi delata, vindicare potest.
Cons. 343. n. 41. p. 1530.
- etiam non refuso pretio.
Ibid. n. 52. p. 1532.
- & n. 66. p. 1535.
- & n. 71. p. 1537.
- Agnatus, qui semel consensit, disputare nequit.
Cons. 333. n. 118. & seq. p. 997. & 999.
- Agnatus in vita alienatoris revocans feudum pretium refundere tenetur.
Cons. 347. n. 47. p. 1661.
- Agnatus jus revocandi habet sine refusione pretii, casu successionis emergente, non antea.
Cons. 347. n. 59. p. 1663.
- Agnatus intra annum alienationis vel scientia non contradicens alienationi vel dotatio videtur consensisse, quando in familia facta.
Cons. 333. n. 122. p. 1001.
- Agnatus vel pater non potest pactum cum domino facere, quo inviti excluduntur quibus successio competit.
Cons. 334. n. 75. p. 1080.
- Agnatus circa feudi alienationem juri suo renunciare potest.
Cons. 344. n. 47. p. 1565.
- Agnatus quare intra annum alienationi contradicere debeat.
Cons. 333. n. 130. p. 1006.
- Agnati in prejudicium feuda vendi nequeunt, etiamsi is emere recuset.
Cons. 344. n. 7. p. 1557.
- Agnati vel patris factum in feudo concesso pro se & liberis & heredibus successoribus non prejudicat.
Cons. 344. n. 19. p. 1559.
- in Agnati prejudicium valet alienatio, usq; ad casum successionis.
Cons. 343. n. 71. p. 1537.
- in Agnatum alienatum feudum intra annum redimendum.
Cons. 344. n. 10. p. 1557.
- in Agnatum remotiorem proximorum cum consensu alienatum feudum, ab intermediis agnatis revocari potest.
Cons. 344. n. 13. p. 1558.
- Agnato revocare volenti datur conditio ex moribus feudalibus, contra possessorem.
Cons. 343. n. 43. p. 1531.
- Agnato non consentienti non prejudicat consensus Domini.
Cons. 333. n. 27. p. 963.
- Agnati vel pater an adulteram alere teneantur.
Cons. 317. n. 90. p. 382.

Partem VII. Index.

Agnati quinam & intra quem gradum feudo commisso admittantur.

Cons. 322. n. 28. p. 490.

Agnati an cogantur adulteram propinquam defendere.

Cons. 317. n. 100. p. 386.

Agnati Jure Saxonico omnes succedunt, excepto filio & descendentes.

Cons. 343. n. 15. p. 1524.

Agnati quando in promptu habent probationes, filia in possessionem non mittitur.

Cons. 329. n. 80. p. 739.

Agnati consentire alterationi feudi, quam Dominus facit Feudo sibi commisso.

Cons. 333. n. 143. p. 1013.

Agnati collaterales ex beneficio simultanea Investitura succedunt in feudis.

Cons. 343. n. 32. p. 1527.

Agnati ad revocationem feudi ordine successivo admittuntur.

Cons. 344. n. 28. p. 1561.

& n. 105. p. 1580.

Agnati vel filii ad revocationem feudi admittuntur non ex persona ultimi defuncti, sed jure proprio.

Cons. 344. n. 8. p. 1557.

Agnati remotiores non debent preferri filiis in revocatione feudorum.

Cons. 347. n. 64. p. 1664.

Agnati, qui consenserunt, ad revocationem non admittuntur.

Cons. 344. n. 49. p. 1565.

Agnati jus redemptionis habent facta subinfundatione.

Cons. 325. n. 16. p. 576.

Agnati a marito sumptus repetere possunt in uxorem ante separationem impensos.

Cons. 317. n. 91. p. 381.

non Agnatorum sed Domini in prejudicium legitimitati per rescriptum principis in feudis succedunt, si hoc in rescripto fuerit expressum.

Cons. 319. n. 202. p. 428.

Agnatorum propter existentiam, aut aliam probabilem causam statutum legitimam tollere potest secundum communem: & maxime adscendentium.

Cons. 328. n. 792. p. 688.

Agnatorum & Domini consensus requiritur in dotatio feudali.

Cons. 333. n. 4. p. 956.

Agnatorum vel parentum a successione clericos excludens statutum non valet.

Cons. 319. n. 19. p. 404.

Agnatorum omnium consensu alienatum feudum revocari nequit.

Cons. 343. n. 23. p. 1525.

Agnatorum tacitus consensus sufficit.

Cons. 333. n. 99. p. 990.

Agnatorum remotiorum consensu non est opus.

Cons. 333. n. 28. p. 963.

in Agnatorum prejudicium consensus principis in alienatione feudi nihil operatur.

Cons. 344. n. 124. p. 1583.

in Agnatorum proximiorum prejudicium feudum antiquum contra ordinem succedendi non potest alienari.

Cons. 344. n. 123. p. 1583.

Agnatorum quorundam consensus aliis non nocet.

Cons. 347. n. 41. p. 1660.

in Agnatorum prejudicium Vasallus feudum refutare non potest.

Cons. 347. n. 40. p. 1660.

Agnatis jus suum auferre non potest Dominus naturales legitimando.

Cons. 319. n. 203. p. 428.

Agnatis preferuntur filii in successione: etiam Jure Saxonico.

Cons. 347. n. 69. p. 1665.

Agnatis, qui fortius jus habet, non prejudicat consensus Domini.

Cons. 333. n. 1. p. 954.

Agnatis consensus Domini non prejudicat.

Cons. 344. n. 2. p. 1556.

AGNÆ ad Gerardam pertinent.

Cons. 349. n. 5. p. 1697.

Agni ad Hereditatem pertinent.

Cons. 349. n. 5. p. 1697.

Agni non veniunt legato ovium.

Cons. 349. n. 3. p. 1697.

Agni comprehenduntur sub vervecibus.

Cons. 349. n. 7. p. 1697.

in Agnis non habet locum statutum de ovibus, nisi consuetudo aliter habeat.

Cons. 349. n. 2. p. 1697.

de Agnis ovium an ad Gerardam pertineant Zobelius non decidit.

Cons. 349. n. 1. p. 1696.

AGNITA bona & feuda pro propriis habentur.

Cons. 343. n. 39. p. 1530.

& n. 58. p. 1534.

per Agnitionem a tutore factam pupillis dominium & possessio acquiritur.

Cons. 343. n. 38. p. 1529.

& n. 61. p. 1534.

Agnoscere debet quilibet, etiam alias immunis Tallias publica utilitatis causa inductas.

Cons. 303. n. 8. p. 104.

ut AGO, si non valeat actus valeat omni meliori modo: clausula semper inest.

Cons. 316. n. 91. p. 346.

AGRORUM respectu quodnam jus habeant vasalli?

Cons. 329. n. 53. p. 725.

ad ALENDUM pupillum sufficere facultates ipsius falsò negans tutor, gravem ipsi facit injuriam.

Cons. 314. n. 62. p. 309.

Alere adulteram an pater vel agnati teneantur.

Cons. 317. n. 90. p. 382.

ad Alendos parentes & successionem relinquendam liberi obligati sunt, & contra jure naturali.

Cons. 328. n. 1. p. 658.

etiam bannitum quamvis pro mortuo habeatur.

Ibid. n. 2. p. 659.

ALICUI mimitari est delictum & Crimen.

Cons. 305. n. 4. & 5. p. 160.

ALIENA qui sine mandato administrat, negotiorum gestor est.

Cons. 335. n. 167. p. 1172.

Alienæ rei administrator rationes reddere tenetur.

Cons. 331. n. 4. p. 812.

n. 20. p. 814.

n. 32. p. 815.

Alienæ fraudis ignorantia in dubio presumitur.

Cons. 330. n. 79. p. 782.

Gggg 4 in Alic-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- in Alienam Jurisdictionem introumittere se nemo præsūmitur.*
Cons. 348. n. 3. p. 1681.
 Alienam rem mobilem vendere, & furtum committere nemo præsūmitur.
Cons. 341. n. 8. p. 1443.
ALIENABILE est feudum extra pactum, etiam cum consensu Domini ex sua natura.
Cons. 318. n. 10. p. 392.
 Alienabilia alias per se aut cessibilia quæ non sunt transiunt cum uniuersitate: modo non contineant commoditatem inestimabilem.
Cons. 309. n. 47. p. 245.
Et n. 49. p. 246.
 Alienandi sub potestate concessum feudum, absq. nouo Domini consensu uasallorum etiam heredes alienare possunt.
Cons. 318. n. 4. p. 391.
 quod limitatur per distinctionem. *Ibid. n. 5. p. ead.*
 sed rejicitur illa distinctio.
Ibid. n. 7. p. ead.
 Alienandi semel potestate facta, amplius ea non est opus, & facta præsūmitur.
Cons. 324. n. 9. p. 525.
 Alienandi potestas non inest mandato vel procuratori locorum publicorum generali, quam rectores & præsides non habent.
Cons. 306. n. 24. p. 189.
 Alienandi feudi inter uiuos potestate data ad ultimam voluntatem non extenditur.
Cons. 321. n. 17. p. 449.
 Alienandi causa iusta vel consensus intervenisse non præsūmitur.
Cons. 343. n. 45. p. 1531.
 Alienandi ius qui non habet ei competit incorporatio.
Cons. 302. n. 64. p. 56.
 de non Alienando pactum domini translationem non impedit.
Cons. 324. n. 17. p. 527.
 Quod tamen in feudis secus, ut ne res quidem subinfendari possit. *Ibid.*
 Alienando sicut quis decerpere nihil potest de partefocii: ita nec delinquendo.
Cons. 322. n. 25. p. 489.
 ad Alienandum in certam personam datus consensus Domini ad aliam personam extendi non debet.
Cons. 316. n. 93. p. 346.
 Alienans antiquum feudum fraudat heredem legis beneficio.
Cons. 347. n. 80. p. 1668.
 Alienans feudum censetur alienare ius vite tempore sibi competens.
Cons. 347. n. 86. p. 1669.
 Alienans feudum uasallus id amittit.
Cons. 316. n. 19. p. 337.
 Alienantis etiam post mortem fieri potest Domini adensus requisitio.
Cons. 318. n. 14. p. 393.
 Alienare nequit bona pupilli legitimus tutor, aliis ipsi existentibus tutoribus.
Cons. 343. n. 46. p. 1531.
 Alienare ut possit Vassallus feudum in alium qui capax est, non tamen in eum qui Domino displicet, consensus Domini generalis facit.
Cons. 316. n. 27. p. 338.
 Alienare princeps inferior & vias publicas privatas facere potest.
Cons. 306. n. 19. p. 188.
 Alienare res uxoris dotales maritus nequit.
Cons. 326. n. 12. p. 599.
 Alienari non potest feudum antiquum contra ordinem succedendi, in præjudicium proximorum agnatorum.
Cons. 344. n. 123. p. 1583.
 Alienari extra familiam prohibita liberi etiam post nati revocare possunt.
Cons. 344. n. 27. p. 1561.
 Alienari nequeunt bona civium sine tributorum exsolutione.
Cons. 336. n. 66. p. 1214.
 Alienari potest feudum sub alienandi potestate concessum etiam sine consensu Domini speciali.
Cons. 318. n. 1. Et n. 3. p. 390.
 Alienari prohibite res ob eas alienum vendi possunt.
Cons. 320. n. 18. p. 432.
 pro Alienatore non habetur possidere se alieno nomine constituens.
Cons. 324. n. 47. p. 539.
 Alienatum feudum sine consensu in agnatum, intra annum: in extraneum, intra 30. annos revocandum.
Cons. 343. n. 72. p. 1537.
 Alienatum feudum sine consensu Domini an ipsi committatur?
Cons. 343. n. 70. p. 1536.
 Alienatum feudum omnium agnatorum consensu, revocari nequit.
Cons. 343. n. 23. p. 1525.
 Alienatum feudum in agnatum intra annum redimendum.
Cons. 344. n. 10. p. 1557.
 Alienatum feudum sine Domini consensu revocari potest. *Cons. 347. n. 3. p. 1653.*
 Alienatum in remotiorem agnatum cum proximorum consensu feudum ab intermedium revocari potest.
Cons. 344. n. 13. p. 1558.
 Alienati sine consensu Domini feudi precium mala fidei emptor amittit.
Cons. 316. n. 24. p. 338.
 Et a venditore fiscus extorqueat. *Ibid. n. 25. p. ead.*
 Bone fidei emptor recuperat: ut & interesse, nisi actioni de evictione renuntiaverit. *Ibid. n. 26. p. ead.*
 Alienatio feudi sub alienandi potestate concessa, irabatur ad tempus facta concessionis.
Cons. 318. n. 8. p. 392.
 Alienatio in familiam facta intra annum debet impugnari.
Cons. 329. n. 68. p. 732.
 Alienata bona illicite revocari possunt intra 30. annos.
Cons. 343. n. 51. p. 1532.
 Alienata pupilli bona sine decreto, revocantur, non refuso pretio, nisi in utilitatem ipsius versum sit.
Cons. 343. n. 55. p. 1533.
 Alienata bona feudalia, per successionem ipsi delata, Agnatus vindicare potest.
Cons. 343. n. 41. p. 1530.
 etiam non refuso pretio.
Ibid. n. 52. p. 1532.
n. 66. p. 1535.
n. 71. p. 1537.
 Ali-

Partem VII. Index.

Alienatio de rebus Ecclesiasticis iustis causis & solennibus fieri nequit.

Cons. 337. n. 80. p. 1279.

Alienatio consensu Domini & agnati facta valet.

Cons. 344. n. 47. p. 1565.

Alienatio, & dotatitium in feudo, valent in vita Alienatoris, & descendendum ejus, ac agnatorum, qui consenserunt, non eorum, qui non consenserunt.

Cons. 333. n. 3. p. 956.

Alienatio feudi, aut consensus alienationi praestitus, aut promissio de non contraveniendo non nocet filiis etiam postea natis.

Cons. 344. n. 26. p. 1560.

Alienatio feudi sine consensu Domini & ad oppignorationem extenditur.

Cons. 331. n. 106. p. 831.

Alienatio feudi habentibus jus ex Investitura non nocet.

Cons. 347. n. 30. p. 1658.

Alienatio feudi illicita est, quae fit sine consensu Domini.

Cons. 343. n. 64. p. 1535.

Alienatio mentis, ex sermonibus fatuus praesumitur.

Cons. 336. n. 239. p. 1242.

Alienatio feudi ubi nulla est vel expiravit, revocatio ad 30. annos permittitur.

Cons. 344. n. 41. p. 1563.

Alienatio feudi, in praedictum Agnati, valet usq. ad casum successionis.

Cons. 343. n. 71. p. 1537.

Alienationis species est compromissum.

Cons. 338. n. 168. p. 1325.

Alienationis prohibitio in ultima voluntate, impedit dominii translationem.

Cons. 302. n. 128. p. 76.

Alienationis species est feudi oppignoratio.

Cons. 347. n. 29. p. 1658.

Alienationis feudi, sub alienandi potestate concessa, ad validitatem non opus est Domini consensum, vel pro honore saltem requirere.

Cons. 318. n. 11. p. 392.

nisi Dominus in concessione alienationis adjecerit: nostro

benepacito vel assensu interveniente. Ibid. n. 12. p. 393. Tunc tamen sine justa causa assensum recusare non potest Dominus.

Ibid. n. 13. & n. seq. p. ead.

Alienationis verbo venit permutatio.

Cons. 314. n. 33. p. 304.

Alienationi certa persona vel rei respectu datus consensus ad alias non extenditur.

Cons. 344. n. 16. p. 1558.

& n. 115. p. 1581.

Alienationi consentit, qui investitura suscribit aut consentit.

Cons. 344. n. 91. p. 1577.

n. 155. p. 1587.

n. 171. p. 1594.

ad Alienationem Vasalli confirmandam consensus tacitus sufficit.

Cons. 324. n. 22. p. 530.

circa Alienationem feudi agnatus juri suo renunciare potest.

Cons. 344. n. 47. p. 1565.

Alienationem feudi impugnare nequit consentientis haeres & filius.

Cons. 344. n. 71. p. 1570.

& n. 88. p. 1576.

ad Alienationem requisitas solennitates non esse adhibitas, eo ipso probatur, quod non probatur contrarium.

Cons. 343. n. 65. p. 1535.

per Alienationem feudi illicitam injuria fit Domino.

Cons. 343. n. 69. p. 1536.

quoad Alienationem nomina habentur pro immobilibus.

Cons. 304. n. 56. p. 138.

post Alienationem feudi ex intervallo sequi potest consensus Domini.

Cons. 343. n. 67. p. 1536.

Alienatione feudi in remotiorem facta, si proximior per annum tacuerit, excluditur is a revocatione.

Cons. 344. n. 52. p. 1565.

& n. 142. p. 1585.

in Alienatione feudi consensus & alia requisita praesumuntur post 30. annos.

Cons. 344. n. 20. p. 1570.

& n. 158. p. 1592.

Alienatione in extraneum facta, agnatus ne quidem per decennium tacens consensisse praesumitur.

Cons. 333. n. 25. p. 962.

Alienatione prohibita prohibetur ususfructus concessio.

Cons. 324. n. 6. p. 524.

ex Alienatione Vasallus ipso jure feudo privatur.

Cons. 324. n. 38. p. 535.

Alienationes sunt facti.

Cons. 324. n. 49. p. 539.

Alienatoris filius feudum antiquum, etiam praedominio, revocare potest.

Cons. 347. n. 42. p. 1660.

Alienatoris jure resoluta resolvitur jus accipientis.

Cons. 347. n. 63. p. 1664.

ALIENUM jus non venit in concessionem Principis.

Cons. 301. n. 32. p. 15.

Alienum et collectas indicendi causa iustissima est.

Cons. 320. n. 17. p. 432.

Alienum factum putativum promittens, injuriarum non tenetur.

Cons. 314. n. 123. p. 319.

Alienum qui sciens emit, ex stipulatione regressum de evictione habet.

Cons. 323. n. 12. p. 500.

Alieno jure competentibus firmiora sunt ea quae proprio jure competunt.

Cons. 344. n. 34. p. 1562.

& n. 109. p. 1580.

Alieno facto absq. voluntate sua nemo onerandus.

Cons. 332. n. 117. p. 900.

ex Alieno lucrum sentire nemo debet.

Cons. 341. n. 68. p. 1462.

Alieno nomine possidens habet declinatoriam ex nominatione Domini.

Cons. 323. n. 1. p. 497.

de Alieno facto testi unico non creditur, sed de proprio.

Cons. 342. n. 170. p. 1499.

etiamsi in summa dignitate sit.

Ibid. n. 171. p. ead.

ex Alieno contractu in quem non consensit nemo obligatur.

Cons. 304. n. 83. p. 143.

in Alieno

In Matthæi VVesenbecii Consil.

*in Alieno à non domino servi-
tius alteri constitui nō potest*
Cons. 301. n. 82. p. 22.

*Alieno onere alius gravari non
debet.*

Cons. 329. n. 104. p. 752.

Alieno ex dolo nemo tenetur.

Cons. 330. n. 85. p. 783.

*in Alienis finibus & territorio
civitates bona habere sita
non præsuntur.*

Cons. 301. n. 64. p. 19.

*ALIMENTA debentur filia-
bus ex feudo in subsidium.*

Cons. 334. n. 16. p. 1062.

*Alimenta deducunt Milites
& Doctores bonis cedentes.*

Cons. 348. n. 61. p. 1693.

*Alimenta debentur etiam ex-
cluso ab intestato.*

Cons. 328. n. 74. p. 684.

Alimenta taxat iudex.

Cons. 342. n. 207. p. 1504.

*Alimenta liberis ex feudo de-
bentur, quotiens à feudo ex-
cluduntur.*

Cons. 334. n. 228. p. 1113.

*Alimenta maritus uxori etiā
pendente lite debet, dato,
quod patrimonium esset ex-
hausurus.*

Cons. 317. n. 88. & n. præ-
ced. p. 380.

*Alimenta & dotem quamdiu
filia potest habere ex allodia-
libus, ex feudo nō debentur.*

Cons. 334. n. 226. p. 1112.

*Alimenta damnato in metat-
lum debentur.*

Cons. 328. n. 3. p. 659.

Alimenta ius civile tollit.

Cons. 328. n. 31. p. 670.

*ad Alimenta uxoris an mari-
tus post separationem teneat-
ur & de quo patrimonio.*

Cons. 317. n. 89. & seq.
p. 380.

*inter Alimenta & legitimam
differentia.*

Cons. 328. n. 30. p. 669.

*Alimenta quo petuntur, Judi-
cis officium, tolli potest, licet
non instinctus natura.*

Cons. 328. n. 32. p. 670.

*Alimenta tamen peti possunt
sublatà legitima.*

Cons. 328. n. 29. p. 669.

*Alimentorum loco dos succe-
dit.*

Cons. 334. n. 230. p. 1113.

*Alimentorum nomine quid
contineatur & pro qualitate
personæ quomodo debeat?*

Cons. 317. n. 87. p. 380.

*Alimentorum & dotis nomi-
ne filia habent jus retentio-
nis in bonis paternis feuda-
libus & in missionem petere
possunt.*

Cons. 334. n. 227. p. 1112.

*Alimentorum loco post mor-
tem legitima succedit.*

Cons. 328. n. 4. p. 659.

*Alimentorum præslandorum
necessitas statuto tolli nequit.*

Cons. 328. n. 5. p. 659.

*quia necare videtur, qui non
alimentat, quod ut homici-
dium statutis permitti con-
tra decalogum nequit.*

Ibid. n. 6. p. 659.

*ALIQUID pro alio in quibus
contractibus præsatur in his
omnibus evictio debetur.*

Consil. 304. n. 62. p. 139.

*Aliquid in rei usufructu præju-
diciū Dominus mutare non
potest.*

Cons. 306. n. 48. p. 194.

*ALIQUANDO, interdum,
verba particularitatem &
regulam in contrarium esse
notant.*

Cons. 342. n. 213. & 214.
p. 1505.

ALIUS pro alio solvere potest.

Cons. 304. n. 112. p. 149.

*Alium negotia gerere qui pa-
tetur, in ipsum consentire vi-
detur.*

Cons. 335. n. 129. p. 1163.

*Alio sensu vel jure accessorium
capi non potest, quam prin-
cipale.*

Cons. 340. n. 186. p. 1437.

*pro Alio aliquid in quibus con-
tractibus præsatur, in his
omnibus evictio debetur.*

Cons. 304. n. 62. p. 139.

*pro Alio constitutum non valet
si illud pro quo constitutum
est non debeat.*

Cons. 302. n. 153. p. 87.

*Alii iudices peti possunt, tar-
dante iudice etiam ordina-
rio.*

Cons. 308. n. 23. p. 215.

*Aliis etiam probationibus uti
quis cum potest, ad unam ea-
rum speciem non alligatur.*

Cons. 304. n. 52. p. 137.

*ALITER, quam sentit, nemo
loqui præsuntur.*

Cons. 351. n. 34. p. 1744.

*ALIUNDE voluntas testato-
ris etsi appareat quam ex te-
stamento ad unguem servan-
da est.*

Cons. 302. n. 29. p. 52.

*ALLODIALIS res consensu
Domini & Vassallorum feuda-
lis fieri potest.*

Cons. 334. n. 95. p. 1084.

*Allodialis res per 30. annos u-
niformiter, ut feudalis pos-
sessa, feudalis efficitur.*

Cons. 334. n. 93. p. 1084.

& n. 99. & 101. p. 1085.

*Allodialis in dubio habenda
concessio, non feudalis.*

Cons. 304. n. 191. p. 36.

*Allodiali à successione ad feu-
dale valet argumentatio.*

Cons. 319. n. 20. p. 404.

*pro Allodialibus, & para-
phernalibus etiam mariti
bona obligantur.*

Cons. 333. n. 13. p. 960.

*ab Allodialibus argumentum
non procedit, ubi textus feu-
dalis expressus.*

Cons. 325. n. 70. p. 594.

*Allodium præsuntur donec
feudum probetur.*

Cons. 321. n. 12. p. 448.

*pro Allodio haberi debet quic-
quid non probatur feudum.*

Cons. 329. n. 1. p. 707.

*ALLEGANDA quidem in
Præscriptione immemoriali
bona fides, non tamen pro-
banda est.*

Cons. 339. n. 90. p. 1359.

*Allegans contraria suspectus,
& pro falsario puniendus est.*

Cons. 335. n. 198. p. 1178.

*Allegans textum correctum
puniendus.*

Cons. 350. n. 54. p. 1720.

*Allegans ius tertii alienis se-
plumis ornat.*

Cons. 340. n. 66. p. 1416.

*Allegans actor contraria ab
utroq. repellendus est.*

Cons. 337. n. 71. p. 1277.

& n. 75 p. 1278.

*Allegans damnum, id probare
debet, & quidem non suā sed
alterius culpa datum esse.*

Cons. 335. n. 186. 187.

p. 1177.

Alle-

Partem VII. Index.

- Allegans mandatum habere non presumitur, nisi probet.** Cons. 332. n. 70. p. 888.
- Allegans simulationem probare debet.**
Cons. 317. n. 18. p. 359.
- Allegantis est probare non negantis.**
Cons. 317. n. 14. p. 358. maxime in criminalibus.
Ibid. n. 15. p. ead.
- Alleganti culpam probatio incumbit, quia indubio eam non presumitur.**
Cons. 310. n. 18. p. 265.
- Alleganti excusationem delicti licet non creditur mitius tamen cum eo agendum.**
Cons. 317. n. 20. p. 359.
- Allegantem non relevat exceptio juris tertii, sed impedit litis ingressum.**
Cons. 302. n. 129. p. 76.
- Allegantes consuetudinem per duos Doctores excellentes ea probatur.**
Cons. 306. n. 31. p. 191.
- qui Allegat exemptionem de jure domini generali, illam probare debet.**
Cons. 340. n. 58. p. 1415.
- Allegant secundum quod, doctorum dicta sunt accipienda.**
Cons. 321. n. 97. p. 476.
- Allegare non sufficit, nisi probetur.**
Cons. 334. n. 30. p. 1071.
- Allegare non sufficit nisi sequatur probare.**
Cons. 342. n. 37. p. 1481.
- Cons. 335. n. 123. 1161.**
- Allegari notoria non est opus.**
Cons. 302. n. 13. p. 50.
- Allegari dolum non sufficit sed probari oportet.**
Cons. 330. n. 76. p. 782.
n. 88. § 2. p. 784.
- Allegari debet ignorantia etiam quando presumitur.**
Cons. 324. n. 54. p. 542.
- Allegata qualitates probanda.**
Cons. 345. n. 11. p. 1604.
- Allegatum ab utraque parte instrumentum probat contra utrumque.**
Cons. 342. n. 232. p. 1507.
- secundum Allegata proferenda sententia.**
Cons. 350. n. 63. p. 1722.
- non Allegata allegare & non probata probare permittitur.** Cons. 334. n. 244. p. 1117.
- Allegata etiam si non sit, tamen si ex actis apparet proferri potius a Judice cassanda.**
Cons. 351. n. 60. p. 1751.
- secundum Allegata jura intelligenda glossa.**
Cons. 311. n. 84. p. 1756.
- contra Allegationem pronuncians iudex, ab ea recessisse presumitur.**
Cons. 342. n. 15. p. 1477.
- Allegatione partium panduntur merita causa.**
Cons. 304. n. 128. p. 153.
- ex Allegationibus partium merita causa panduntur.**
Cons. 340. n. 7. p. 405.
- Allegetur etsi titulus non cursum temporis immemorialis pro titulo habetur.**
Cons. 311. n. 5. p. 274.
- Allegetur nisi presumptio juris non prodest.**
Cons. 324. n. 61. p. 545.
- non ALLIGATUR quis ad unam probationis speciem cum aliis etiam uti potest.**
Cons. 304. n. 52. p. 137.
- ALOGISTA ut quis sit & sine rationibus res alienas administraret in omni dispositione etiam favorabili valet si pactum est.**
Cons. 331. n. 141. p. 838.
- ALTARE unum cooperire & alterum discooperire velle princeps non presumitur.**
Consil. 316. n. 14. p. 337.
- ALTERA parte non audita nulla procedit cognitio.**
Cons. 334. n. 174. p. 1102.
- regula. Alterius exclusio est, unus inclusio, habet locum in iis, quae facta sunt non quae juris, ubi contraria obtinet.**
Cons. 304. n. 60. p. 138.
- Alterius juri specialia vel privilegia non derogatur confessione vel dispositione generalibus.**
Cons. 303. n. 105. p. 119.
- Alterius ad contemptum pertinentes voces injuriosae sunt.**
Cons. 305. n. 48. p. 166.
- Alterius juri princeps non praesumitur derogasse voluisse.**
Cons. 344. n. 125. p. 1583.
- Alterius ad incommodum qui res sua utitur, non facit injuriam.**
Cons. 306. n. 51. p. 195.
- Alterius in praedictum modicum tendere potest principis concessio.**
Cons. 306. n. 52. p. 195.
- in Alterius injuriam cui jus acquisitum est variare non licet.** Cons. 313. n. 11. p. 289.
- Alteri quod prodest & tibi non obest pariter debet.**
Cons. 311. n. 20. p. 277.
- Alteri per alterum conditio iniqua non inferenda.**
Cons. 335. n. 108. p. 1158.
- Alteri nocere non debet scriptura facta ab uno.**
Cons. 309. n. 33. p. 241.
- Alteri non nocet praescriptio contra unum impleta.**
Cons. 344. n. 127. p. 1583.
- Alteri non nocet consensus sed consentienti saltem.**
Cons. 344. n. 132. p. 1584.
- Alteri quod non liceat parti uni permittendum non est.**
Cons. 302. n. 163. p. 93.
- Alteri damnum etiam si inde inferatur, quicquid res sua prohibuit uti potest.**
Cons. 306. n. 14. p. 186.
- Alterum ubi quis convenit, in eodem loco recedere potest.**
Cons. 304. n. 17. p. 132.
- adversus Alterum in proprio facto nemini creditur; ne quidem Principi vel Papa.**
Cons. 344. n. 130. p. 1583.
- contra Alterum impleta praescriptione non obstante, potest vendicari res restitutioni subiecta.**
Cons. 344. n. 128. p. 1583.
- ALTERNATIVE parte una impleta altera deficit.**
Cons. 332. n. 17. p. 880.
- Alternativa partem alteram verificari sufficit.**
Cons. 332. n. 16. p. 880.
- Alternativum verbum est: Oder/aut.**
Cons. 332. n. 15. p. 880.
- in Alternativis datur optio alterutrius.**
Cons. 332. n. 76. p. 889.
- Alternativae cumulari plures actiones possunt.**
Cons. 347. n. 98. p. 1671.
- AMBI-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- AMBIGUUM** ad causarum decisionem trahi non debet.
Cons. 331. n. 44. p. 817.
in Ambiguo probanda voluntas humanum petentis.
Cons. 313. n. 29. p. 293.
Ambigua actus verba ita interpretanda, ut dolus excludatur.
Cons. 351. n. 106. p. 1762.
Ambigua verba secundum naturam actus interpretanda.
Cons. 345. n. 64. p. 1616.
Ambigua, etiam priora, posteriores actiones declarant.
Cons. 331. n. 110. p. 832.
Ambigua verba contra venditorem interpretanda.
Cons. 304. n. 77. p. 142.
Ambigua verba accipi debent pro significato precedentium ac sequentium.
Cons. 301. n. 179. p. 34.
in Ambiguis sequimur verosimile.
Cons. 331. n. 119. p. 834.
Ambiguis ex verbis contractus magis plenus potentior & utilior presumendus est.
Cons. 331. n. 183. p. 845.
in Ambiguis pro dote & dotalitio decidendum.
Cons. 333. n. 132. p. 1007.
in Ambiguis pro dote & dotalitio quod ei subrogatur, respondere melius est.
Cons. 333. n. 55. p. 973.
AMICITIA magna causa recusationis iudicis.
Cons. 348. n. 26. p. 1686.
Amicitia sola cum hostibus domini facta non fraudulenter, est insufficiens causa privationis feudi.
Cons. 310. n. 4. p. 260.
Amicus Plato amicus Socrates, magis tamen amica veritas: proverbium.
Cons. 319. n. 116. p. 416.
AMISSIO dotis sequitur separationem non paraphernalium.
Cons. 317. n. 92. p. 385.
Amissio possessionis est accidentis.
Cons. 345. n. 139. p. 1634.
Amissionis feudi cause multiplices sunt.
Cons. 301. n. 221. p. 41.
Amissionis feudi causa an & quatenus sit ingratitudo.
Cons. 314. n. 136. p. 321.
Amissionis feudi cause arbitrarie sunt, & ad paucas rediguntur.
Cons. 305. n. 90. p. 171.
in Amissione feudi an vasallus liberto comparetur?
Cons. 314. n. 103. p. 315.
 Et n. seqq. p. seqq.
Amittendi feudi causa sunt arbitrarie, nec hodie practi-
 cantur.
Cons. 308. n. 49. p. 227.
Amittit feudum vasallus ubi-
 cumq; presumi potest ipsum
 esse Domino inimicum.
Cons. 310. n. 5. p. 260.
 scilicet quando concludit ini-
 micitiam. Non enim qualibet
 causa, ex qua gravatur opi-
 nio, ad privandum est suffi-
 ciens. *Ibid. n. 6. p. 260.*
Amittit Vasallus feudum si do-
 minum incarcerationet.
Cons. 324. n. 93. p. 563.
non Amittit vasallus, ob quaq;
 etiam feloniam, feudi posses-
 sionem, nisi per sententiam
 illo privetur.
Cons. 305. n. 41. p. 165.
 etiam quoties ipso feudum
 committitur.
Ibid. n. 42. p. 165.
 etiam in crimine violentie &
 fracte pacis.
Ibid. n. 43. p. 165.
Amittit feudum vasallus id a-
 lienans.
Cons. 316. n. 19. p. 337.
non Amittit prius dotalitium
 mulier ob nuptias secutas.
Cons. 333. n. 58. p. 975.
Amittit feudum Clericus.
Cons. 319. n. 5. p. 402.
 Limitatur.
Ibid. n. 46. cum seq. p. 407.
qui Amittit lucrum non pati-
 tur damnum.
Cons. 306. n. 53. p. 196.
non Amittit feudum vasallus
 ob susceptum clericatum, si
 per substitutum serviat.
Cons. 319. n. 21. & 23. p. 1404.
Amittitur quid non aliter quā
 acquiritur.
Cons. 303. n. 33. p. 107.
Amittitur jurisdictio, post cer-
 nam iustitiam requisitionem.
Cons. 308. n. 21. p. 214.
Amittitur feudum a benefici-
 um, si id non fiat propter quod
 datum est.
Cons. 314. n. 115. p. 318.
Amittitur feudum per refuta-
 tionem.
Cons. 344. n. 56. p. 1569.
Amittitur jus non utendo.
Cons. 339. n. 319. p. 1391.
non Amittitur Privilegium,
 quamvis incendio perierit, si
 aliunde probari potest.
Cons. 339. n. 19. p. 1350.
Amittitur jurisdictio 30. annis
 per non usum.
Cons. 339. n. 164. p. 1372.
nec Amittuntur nec adqui-
 runtur vectigalia sine specia-
 li privilegio.
Cons. 303. n. 32. p. 107.
AMOTIONEM ab ordine
 aut relegationem tempora-
 lem in bonestioribus excedere
 non debet poena scellionatus.
Cons. 314. n. 19. p. 302.
Amovet qui tantum literas ve-
 ras, non falsas fabricavit,
 mitius puniendus.
Cons. 314. n. 84. p. 313.
Amovenda & concilianda est
 contrarietas.
Cons. 339. n. 115. p. 1363.
AMPLIUS imponenda non est
 editio instrumentorum jura-
 to semel facto.
Cons. 334. n. 162. p. 1100.
Amplius improbari non potest,
 quod semel approbatum est.
Cons. 333. n. 49. p. 970.
Amplus locus etiam pro car-
 cere habetur.
Cons. 317. n. 66. p. 323.
AMPLA est incendii materia.
Cons. 348. n. 36. p. 1688.
AMPLIAT finis omnium mode-
 ratur & restringit.
Cons. 338. n. 191. p. 1328.
Ampliat & restringit omnem
 dispositionem causa finalis.
Cons. 303. n. 57. p. 112.
 Et n. 100. p. 119.
ex ANCILLA vel vili uxore
 & Nobile nati filii sunt legiti-
 mi jure Canonico.
Cons. 319. n. 95. p. 412.
 Et n. 101. p. 413.
ANDREAS Gail illustris Do-
 ctor.
Cons. 332. n. 114. p. 899.
Andreas de Isernia auriga
 Feudistarum.
Cons. 316. n. 70. p. 344.
ANGU-

Partem VII. Index.

ANGUSTUM nimis terminū habenti citationi parere quis non debet.

Cons. 344. n. 171. p. 1594.

nimis Angustacitatio est nulla.

Cons. 344. n. 98. p. 1578.

Et n. 170. p. 1594.

Angustanda non est probatio-
nis facultas.

Cons. 304. n. 53. p. 137.

Unhängig in verbum perti-
nentia latissimum est.

Cons. 340. n. 40. p. 1413.

ANIMA dispositionis est ratio
Et causa finalis.

Cons. 303. n. 99. p. 118.

omnia regit, restringit Et
ampliat.

Ibid. n. 100. p. 118.

Anima, que maximū est precii,
à perjurio ire divina obli-
gatur.

Cons. 321. n. 32. p. 453.

Animæ ratio major quam bo-
norum habenda.

Cons. 327. n. 27. p. 627.

Animæ major ratio habenda
quam facultatum.

Cons. 321. n. 31. p. 452.

Animæ in iudicio, ubi tantum
veritati locus est falsitatis
presumptio cessat.

Cons. 321. n. 101. p. 477.

ANIMUS, qui fuit in praece-
dentibus, ex his que post fi-
unt, declaratur.

Cons. 331. n. 111. p. 832.

Animus contrahentium qualis
fuit in precedentibus, decla-
ratur ex his que postea fi-
unt.

Cons. 301. n. 59. p. 18.

ut **Animus** committendi deli-
ctum absit, facit etiā iniusta
causa. Cons. 351. n. 141. p. 1769.

Animus injuriandi non prae-
sumitur, ubi alia causa adest.

Cons. 351. n. 101. p. 1761.

Animus est fundamentū inju-
ria. Cons. 351. n. 134. p. 1766.

Animus Et consensus facto non
minus declaratur quam ver-
bis. Cons. 321. n. 56. p. 461.

Animus injuriandi Et dolus ad
actionē injuriarum requiri-
tur. Cons. 305. n. 107. p. 175.

Animus injuriandi non durat
perpetuo.

Cons. 351. n. 73. p. 1754.

Animus injuriandi de substan-

tia injuria est, Et talis prae-
sumitur, qualem verba decla-
rant. Cons. 351. n. 33. p. 1744.

Animi interpres est oratio.

Cons. 321. n. 109. p. 481.

Animi sensus ut percipiantur
testator loqui debet.

Cons. 350. n. 58. p. 1721.

Animum Et voluntatem ab
actu remouet finalis causa
error.

Cons. 351. n. 145. p. 1769.

Animum revertendi quo quis
habet, ibi esse censetur.

Cons. 321. n. 86. p. 472.

Animum injuriandi non ha-
bet, qui scripta celari vult.

Cons. 351. n. 91. p. 1760.

Animum protestantis decla-
rat protestatio.

Cons. 342. n. 119. p. 1490.

ad **Animum** esse revocata pro-
pter absentiam non fuerit in-
juria verbalis accusari tamen
potest. Cons. 305. n. 14. p. 161.

ex **Animo** Et affectu injurian-
tis aestimanda injuria.

Cons. 314. n. 124. p. 319.

ab **Animo** que dependet omnia
juramento declarantur.

Cons. 330. n. 82. p. 783.

Animo injuriandi non dixisse
declarationi standum.

Cons. 351. n. 121. p. 1763.

sine **Animo** injuriandi Et do-
lo injuria non committitur.

Cons. 351. n. 99. p. 1761.

Et n. 123. p. 1764.

ab **Animo** quando quid pen-
det, juramento id declarari
potest.

Cons. 314. n. 135. p. 321.

ab **Animo** pendet injuria non
à scriptura.

Cons. 351. n. 72. p. 1754.

ab **Animo** que dependent per
juramentum extorquentur.

Cons. 341. n. 85. Et 87.

p. 1464.

Animo nocendi facere non
presumitur procurans pro-
priam utilitatē, cum damno
aliquo alterius.

Cons. 350. n. 27. p. 1718.

ANNALE silentium in feudis
habet vim repudiationis.

Cons. 324. n. 41. p. 536.

Annale silentium refutationis
vim habet.

Cons. 344. n. 53. p. 1565.

Et n. 142. p. 1585.

ex **Annali**, biennali Et ulterio-
ris temporis silentio consen-
sus sumitur.

Cons. 330. n. 26. p. 775.

Annales sunt actiones injuria-
rum jure Saxonico.

Cons. 351. n. 68. p. 1753.

Annales sunt omnes actiones
injuriarum, excepta actione
ex L. Cornelia.

Cons. 351. n. 64. p. 1752.

ANNEXA Et principale pro
una re habentur Et diverso
jure censi non debent.

Cons. 337. n. 10. 11. p. 1269.

Et n. 73. p. 1278.

de **Annexis** Et adhaerentibus
est idem iudicium, quod de
principalis.

Cons. 337. n. 9. p. 1269.

non **ANNIHILAT** contractū
post eum perfectum interve-
niens dolus.

Cons. 314. n. 20. p. 303.

ANNOTATIO defuncti non
probat probere debet ad ver-
sus extraneos.

Cons. 334. n. 63. p. 1077.

Et n. 159. p. 1098.

ANNULLANDUS est Con-
tractus falsis ex Causis elici-
tus Et celebratus.

Cons. 304. n. 105. p. 148.

Annullanda sunt legata capta-
toria.

Cons. 336. n. 322. p. 1256.

Annulati Et nullius eadem
condicio.

Cons. 344. n. 42. p. 1563.

ANNUS, quo praescribitur in-
juriarum actio, continuus est
jure cōmuni ut Et jure Saxo-
nico. Cons. 351. n. 74. p. 1754.

n. 82. Et sequent. p. 1756.

intra **Annum** redimendum feu-
dum alienatum in agnatum.

Cons. 344. n. 10. p. 1557.

per **Annum** tacens proximior
alienatione feudi in remotio-
re facta, excluditur à revo-
catione.

Cons. 344. n. 52. p. 1563.

Et n. 142. p. 1585.

post **Annum** agens ob injurias
scriptas ab actione repelli-
tur. Cons. 351. n. 71. p. 1754.

intra **Annum** debet impugnari
alienatio facta in familiā.

Cons. 329. n. 68. p. 732.

II h h h Anno

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Anno tantum durat jus redimendi.

Cons. 344. n. 35. p. 1562.
 Et n. 110. p. 1581.

Anno & die mobilibus in foro Saxonico præscribitur.

Cons. 349. n. 9. p. 1697.

Anno, à die scientia, verbalis injuria accusatio præscribitur: secus in picta.

Cons. 305. n. 17. 19. & 20. p. 162.

Idem, & in Camera Imperiali observatur.

Ibid. n. 18. p. 162.

Anni decem ad consuetudinem inducendam suffiunt.

Cons. 345. n. 163. p. 1640.

Annorum 30. in præscriptionibus titulus non requiritur.

Cons. 325. n. 22. p. 577.

Annorum ceterum Præscriptio immemoriali comparatur.

Cons. 339. n. 104. p. 1562.

Annorum decem locatio transfert utile dominium.

Cons. 324. n. 4. p. 523.

Annorum 30. ex possessione formi res fit feudalis.

Cons. 329. n. 36. p. 719.

Annorum 30. lapsu mala fidei præsumptio tollitur.

Cons. 325. n. 84. p. 558.

Annorum 30. in præscriptionibus antitulus requiritur.

Cons. 324. n. 59. p. 544.

Annorum triginta præscriptio currit contra ignorantes.

Cons. 325. n. 53. p. 590.

an incà præscribenda scientia & patiencia adversarii requiratur. Ibid. n. 54. p. 590.

Annos intra triginta rationum reddituum revisio peti potest.

Cons. 330. n. 54. p. 778.

ad Annos triginta impugnari potest sententie nullitas.

Cons. 348. n. 14. p. 1654.

post Annos 30. bona fides præsumitur.

Cons. 342. n. 255. p. 1511.

Annos triginta durat jus revocandi.

Cons. 344. n. 36. p. 1562.

Et n. 111. p. 1581.

Annos 30. durat actiones proprio jure competentes.

Cons. 344. n. 29. p. 1561.

post Annos 30. quidem non.

mala sed bona fides præsumitur.

Cons. 327. n. 79. p. 646.

Annis triginta omni actioni personali præscribitur.

Cons. 327. n. 69. p. 643.

Annis 30. lapsis omnia præsumuntur acta solenniter, quæ in instrumento comprehenduntur.

Cons. 327. n. 9. p. 621.

Annis decem præscribitur consuetudo.

Cons. 302. n. 78. p. 59.

Annis 30. præscribitur petitio hereditatis.

Cons. 342. n. 256. p. 1511.

ne Annis quidem centum præscribitur iudiciorum & collectorum exactio, cum sit actus mere facultatis.

Cons. 303. n. 126. p. 123.

Annis ne mille quidem vassallus contra Dominum præscribit.

Cons. 325. n. 20. p. 577.

Annuum tempus in actione injuriarum scienti currit non ignoranti: etiam ex constitutione Electorali.

Cons. 351. n. 43. & 44. p. 1746.

pro Annuo canone concessum feudum improprium est.

Cons. 319. n. 34. p. 406.

sub Annuo censu reali concessum feudum etiam ad feminas pertinet, & pro Emphyteusi habetur.

Cons. 334. n. 9. p. 1057.

Annua sub pensione data feuda an sint degenerantia. Et quid si ad certa servitia præstanda dentur.

Cons. 319. n. 41. & 142. p. 421.

Annua est, prætorica actio injuriarum, civilis perpetua.

Cons. 351. n. 40. p. 1745.

Et n. 62. p. 1751.

ANTECEDENS necessarium ubi non ponitur, consequens peti non debet.

Cons. 324. n. 33. p. 534.

Antecedens necessarium vult, qui vult consequens.

Cons. 350. n. 104. p. 1729.

Antecedens præsupponit consequens & privatio habitum.

Cons. 304. n. 118. p. 150.

Antecedens necessarium etiam vult, qui vult consequens.

Cons. 302. n. 47. p. 54.

Antecedens qui non probat

non obtinet consequens.

Cons. 341. n. 25. p. 1456.

Antecedens velle & concedere debet, qui vult consequens.

Cons. 301. n. 85. 86. 87. 88. p. 22.

Antecedens necessarium concedendum est consequente cōcesso. Cons. 319. n. 60. p. 408.

de Antecedenti ex consequente præsumitur.

Cons. 301. n. 89. p. 22.

Antecedente destructo, destruitur consequens.

Cons. 304. n. 26. p. 124.

sine Antecedente consequens esse nequit.

Cons. 333. n. 65. p. 976.

Antecedente destructio destruitur consequens.

Cons. 341. n. 45. p. 1453.

ex Antecedentibus sequentia declarantur.

Cons. 326. n. 3. p. 598.

ex Antecedentibus & consequentibus interpretari non debet, quod habet orationem claram & perfectam.

Cons. 301. n. 20. p. 13.

ANTECESSORIS personam fictione juris successor repræsentat.

Consil. 316. n. 113. p. 349.

Antecessoris jure utitur successor. Cons. 330. n. 98. p. 786.

per Antecessorem latam sententiam successor exequi debet.

Cons. 316. n. 118. p. 350.

Antecessor non potest in præjudicium Regis, vel Ecclesie aliquid concedere.

Cons. 316. n. 132. p. 351.

ANTEFERENDA communi opinio singularis melioribus nixa rationibus.

Cons. 344. n. 37. p. 1562.

Et n. 137. p. 1585.

AN TENTANS privatur possessione & jure sui.

Cons. 334. n. 234. p. 1114.

ANTEPONENDA omnibus veritas quæ est res solidissima.

Cons. 319. n. 115. p. 416.

ANTEQUAM res sit deducta in iudicium, vel si maxime definitiva non expectetur à quolibet gravamine potest appellari.

Item à qualibet injuria verbi vel facti; etiam fienda & instanti.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

ANTI-

Partem VII. Index.

ANTICHRESEOS contra pa-
ctum minor non restituitur.

Cons. 331. n. 164. p. 841.

Antichreseos in contractu vel
pacto propter fructuum in-
certitudinem latio non est.

Cons. 331. n. 209. p. 849.

**Antichreseos cum pacto mu-
tuum minus plenum & utile**
quam contractus emptionis
cum pacto retrovenditionis.

Cons. 331. n. 184. p. 845.

Antichreseos pactum pignori
adjectum valet.

Cons. 309. n. 36. p. 242.
an de jure Canonico.

Ibid. n. seq. pag. ead.

**Antichreseos pactum infir-
matur, si ad sit latio supra di-
midium.**

Cons. 331. n. 167. p. 842.
qua tamen non facile probari
potest. Ibid. n. seq. p. ead.

Antichreseos pactum licitum.

Cons. 331. n. 135. p. 837.

**Antichreseos pactum in em-
ptione non habet locum, est e-
nim supervacuum.**

Cons. 331. n. 140. p. 838.

**Antichreseos ex pacto Credi-
tor fructus lucratur in pigno-
re.**

Cons. 331. n. 105. p. 831.

**AN jure antiqui feudi posside-
at, qui de feudo quod commi-
sit investitur?**

Cons. 333. n. 6. p. 957.

ANTIQUA scriptura qua?

Cons. 329. n. 28. p. 716.

Antiqua investitura non potest
mutari in prejudicium tertii.

Cons. 344. n. 126. p. 1583.

Antiqua investitura variari non
debet: ne quidem a Principe.

Cons. 334. n. 6. p. 1056.

Antiqua possessio justior.

Cons. 345. n. 6. p. 1604.

**Antiqua littera etiam in ver-
bis enunciativis probant.**

Cons. 329. n. 27. p. 716.

Antiqua investitura standum
donec omnium consensu mu-
tetur.

Cons. 334. n. 79. p. 1081.

alioqui ipsi non prejudicat.

Ibid. n. 80. p. ead.

Antiquum feudum, etiam pre
Domino, filius alienatoris re-
vocare potest.

Cons. 347. n. 42. p. 1660.

Antiquum feudum alienans

fraudat heredem legis benefi-
cio. Cons. 347. n. 80. p. 1668.

Antiquum feudum non potest
contra ordinem succedendi
alienari in prejudicium
proximiorum agnatorum.

Cons. 344. n. 123. p. 1583.

**Antiquum instrumentum ple-
nam fidem meretur.**

Cons. 301. n. 57. p. 18.

in Antiquo feudo filius contra
factum patris venire potest.

Cons. 344. n. 17. p. 1559.

& n. 23. p. 1560.

pro Antiquo in probationis
materia habetur tempus 40.
vel 50. annorum.

Cons. 342. n. 99. p. 1487.

& n. 169. p. 1499.

Antiqua potius quam nova
presumuntur feuda.

Cons. 334. n. 145. p. 1094.

praesertim accedente diu-
tina possessione.

ibid. n. 146. p. ead.

Antiqua sunt, quae memoriam
hominis 40. vel 60. annorum
excedunt.

Cons. 339. n. 45. p. 1334.

Antiqua per scripturas optime
probantur.

Cons. 345. n. 135. p. 1633.

**Antiqua & uniformiter pos-
sessio quando res est, presumi-
tur ejusdem qualitatis.**

Cons. 329. n. 17. p. 713.

**in Antiquis sufficit presump-
ta probatio.**

Cons. 301. n. 97. p. 23.

in Antiquis probationes, etiam
imperfectae, conjunguntur.

Cons. 345. n. 137. p. 1633.

ex Antiquis instrumentis fines
probantur.

Cons. 301. n. 79. p. 21.

**in Antiquis sufficiunt proba-
tiones levidres.**

Cons. 342. n. 168. p. 1498.

**Antiquis libris quantum creda-
tur.**

Cons. 345. n. 148. p. 1636.

**Antiquis instrumentis & in-
vestituris multum creditur.**

Cons. 324. n. 74. p. 552.

**Antiquus status non est immu-
tandus.**

Cons. 302. n. 77. p. 59.

Antiquus investitura status
non est mutandus.

Consil. 324. n. 46. p. 538.

**in Antiquis an probet testimo-
nium de auditu auditus?**

Cons. 345. n. 124. p. 1636.

Antiquior possessio justior.

Cons. 339. n. 345. p. 1394.

Antiquiorem possessionem qui
probat is obtinet in iudicio
rei recuperanda.

Cons. 311. n. 26. p. 277.

Antiquiorem probans ut &
titulum in possessione osten-
dens praefertur.

Cons. 308. n. 45. p. 225.

Antiquiorem probans vincit
in Interdicto Retinendae.

Cons. 345. n. 23. p. 1606.

**Antiquiorem probans posses-
sionem obtinet.**

Cons. 339. n. 343. p. 1394.

Antiquissimum instrumentum
probat locum esse de distri-
ctu alicujus communitatis.

Cons. 301. n. 106. p. 25.

Antiquissimum instrumentum
est, quod ante 100. annos da-
tum. Cons. 301. n. 107. p. 25.

**Antiquitati & statui in privi-
legiis standum.**

Cons. 303. n. 95. p. 117.

**ex Antiquitate generis judica-
tur quis nobilis, & ex nomi-
ne, praesumptum.**

Cons. 314. n. 94. & 95. p. 314.

APERIENDA perjuris via
non est.

Cons. 332. n. 262. p. 923.

& n. 269. p. 924.

Apertum Domino feudum esse
donec probatum fuerit, tam-
diu possessor feudi in posses-
sione relinquendus.

Cons. 316. n. 105. p. 348.

Aperti sibi feudi sub conditione
aliquem Dominus feudi de
feudo tertii sine consensu il-
lius investire potest.

Cons. 316. n. 1. p. 336.

**conditio illa tollit omnia con-
traria & excludit dolum.**

Ibid. n. 25. p. 336.

de Aperta re dubitandum non
est. Cons. 302. n. 73. p. 58.

Aperitur statim & fidem facit
productio testimonii a reo facta
in perpetuam rei memoriam.

Cons. 331. n. 298. p. 864.

**APOCHIA post rationes red-
ditas petenda & danda est.**

Cons. 335. n. 100. p. 1156.

Apocha liberari debet, rationes
instrumenta & reliqua qui
reddidit. C. 335. n. 245. p. 1190.

Hhhh 2 Apo-

In Matthæi VVesfenbecii Consil.

Apochis quatenus credatur?

Cons. 345. n. 57. p. 1614.

APPARET quod ex scriptura, pro certo indubitato & notorio habetur.

Cons. 324. n. 15. p. 327.
non Apparere & non esse paria sunt.

Cons. 342. n. 218. p. 1505.

Cons. 334. n. 123. p. 1090.

Cons. 321. n. 34. p. 453.

Apparere debet error evidenter vel ab allegante probari.

Cons. 335. n. 112. p. 1159.

non Apparens veritas vitiat actus judiciales.

Cons. 342. n. 219. p. 1506.

APPELLATIO non valet, quando non constat intra decendum appellatum esse.

Cons. 339. n. 14. p. 1350.

Appellatio heredis in feudis successores comprehendit.

Cons. 344. n. 20. p. 1539.

Appellatio gradatim faciēda, nisi denegetur iustitia; quo casu potest ad Cameram appellari, vel potius supplicari.

Cons. 308. n. 16. p. 212.

& n. 24. pag. 215.

Appellatio a sententia Casaris, Consiliorii & Camera Imperialis non admittitur.

Cons. 332. n. 4. p. 878.

Appellatio reducit rem ad tempus liti contestata.

Cons. 341. n. 77. p. 1403.

Appellatio vel supplicatio tollit renunciationem.

Cons. 308. n. 27. p. 216.

an iuramento lūd. n. 28. p. 216.

Appellatio ex formalibus & materialibus dijudicatur.

Cons. 341. n. 4. p. 1442.

Appellatio fit ab instante gravamine non preterito.

Cons. 308. n. 6. p. 210.

Appellatio repellit prononiam interpositam habetur.

Cons. 342. n. 134. p. 1493.

Appellationis loco est Protestatio, ubi metus iudicis appellare non licet.

Cons. 339. n. 136. p. 1568.

per Appellationis modum nullatenus proponi potest.

Cons. 308. n. 14. p. 212.

in Appellationis instantia super articulis iudicis vel directo contrarius non admittitur prolatio.

Cons. 334. n. 243. p. 1117.

Appellationis iudex etiam ex officio ad personam & habilitatem procuratoris primæ instantiæ respicere potest.

Cons. 332. n. 134. p. 902.

in Appellationis instrumento gravamina omnia deducere opus non est.

Cons. 341. n. 11. p. 1444.

in Appellationis instantiā probata probari possunt.

Cons. 341. n. 75. p. 1463.

Appellationis formalia quæ.

Cons. 341. n. 2. p. 1441.

Appellationi in dubio deferendum.

Cons. 308. n. 9. p. 210.

Appellationi recte jungitur supplicatio, quando dubitatur utrum hinc deferendum.

Cons. 308. n. 11. p. 211.

Appellationi ordinaria quādiu locus est, non admittitur supplicatio, quæ est extraordinaria.

Cons. 308. n. 1. p. 208.

& n. 25. p. 215.

Appellatione posterorum tantum descendentes comprehenduntur, non persona odiosa.

Cons. 333. n. 152. p. 1022.

Appellatione clericorum veniunt etiam qui primam solum habent tonsuram.

Cons. 319. n. 13. p. 403.

in Appellationibus servatur ius civile, nec potest appellari ante sententiam, nisi tribus casibus.

Cons. 308. n. 12. p. 211.

Appellare non licet cōiurates conformes sententias.

Cons. 342. n. 112. p. 1490.

Appellare a sententia principis non licet.

Cons. 332. n. 226. p. 917.

Appellare potest Dominus pro servo qui ejus intuitu incarceratus est.

Cons. 308. n. 3. p. 208.

Appellans qui attentat, censetur renuntiasse appellationi.

Cons. 334. n. 236. p. 1114.

non Appellantes a sententia eam approbare censentur.

Cons. 342. n. 108. p. 1489.

Appellatur quando a gravamine debito, tota causa ad superiorem devolvitur.

Cons. 308. n. 10. p. 211.

non Appellatur vel appellare

licet a quibus sententiis, & transiunt in rem judicatam.

Cons. 332. n. 5. p. 878.

ubi non Appellatur, supplicatur etiam post decendum, non gradatim, sed statim ad summum principem; & maxime quando iuxta iustitiam facere denegat.

Cons. 308. n. 22. p. 214.

Appellari potest quamdiu gravamine datur.

Cons. 308. n. 2. p. 208.

& n. 6. 8. p. 210.

& n. 15. p. 212.

Appellari potest a iudice locū non tutum assignante.

Cons. 348. n. 19. p. 1685.

Appellari potest a multis non a pena legi.

Cons. 308. n. 4. p. 209.

Appellari non potest ante sententiam, nisi tribus casibus, & ius civile servatur in appellationibus.

Cons. 308. n. 12. p. 211.

Appellari vel potius supplicari potest ad Cameram eo casu quando iustitia denegatur ab his gradatim faciēda appel-

Cons. 308. n. 16. p. 212.

& n. 24. p. 215.

Appellari an possit post decendum.

Cons. 308. n. 13. p. 212.

Appellari a se non patitur ad Cameram Elector Brandenburgicus.

Cons. 305. n. 123. p. 123.

Appellari potest a quovis gravamine, etiam extrajudiciali.

Cons. 305. n. 122. p. 123.

Appellari in continenti & viva voce potest.

Cons. 341. n. 1. p. 1441.

Appellari an possit propter denegatam iustitiam.

Cons. 308. n. 18. p. 215.

Appellari potest a gravamine quolibet. Item a quolibet iniuria verbi vel facti, etiam sienda & instanti. Maxime si non expectetur definitiva, vel antequam res sit iudiciali deducenda.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

APPERTINENTIA & adhaerentia concessa intelliguntur casu vel loco concessa.

Cons. 302. n. 115. p. 69.

sive corpori adbareti sive iuribus incorporalibus.

ibid. n. 116. p. 69.

Apper-

Partem VII. Index.

**Appertinentia pignoris eode
nexu tenentur.**

Cons. 312. n. 22. & 24. p. 283.
& eodem jure eademq. pos-
sessione continentur.

Ibid. n. 23. p. 283.

**Appertinentiæ & accēssiones
sequuntur naturam ejus cui
adjunguntur.**

Cons. 329. n. 55. p. 726.
nec alterius juris aut qualita-
tis conferuntur.

Ibid. n. 56. p. 727.

**Appertinentiæ veniunt ca-
stro concessio.**

Cons. 349. n. 30. p. 1412.

**Appertinentiæ reguntur jure
totius.** Cons. 338. n. 67. p. 1309.

**Appertinentiæ univērsalis
feudi jure comprehenduntur.**

Cons. 325. n. 8. p. 573.

**Appertinentiarum
possessio apprehensacensetur
possessione castri apprehensā.**

Cons. 340. n. 31. p. 1412.

**Appertinentias cum castro si-
bi concessa qui intendit, non
tantum de illis sed & potestate
concedentis probare debet.**

Cons. 302. n. 52. p. 544.

**Appertinentias magis usus &
possessio facit quam bonagium.**

Cons. 329. n. 39. p. 720.

**Appertinentias magis quam
jurisdictionem ipsius patris-
familias facit.**

Cons. 302. n. 48. p. 544.

**APPONITUR lutionis pa-
cium pignori æque atq. ven-
ditioni quod est indifferens.**

Cons. 309. n. 26. p. 239.

**Appositum pactum non debet
intelligi frustratoric.**

Cons. 324. n. 16. p. 527.

**Appositum sigillum ejus, cu-
jus est voluntate prefatur.**

Cons. 327. n. 5. p. 620.

**Appositum contractui otiose
nullum verbum censeri debet.**

Cons. 309. n. 12. p. 235.

**Apposita censetur in contracti-
bus nec minima vocula sine
virtute operandi.**

Cons. 338. n. 11. p. 1303.

**Appositus ex clausulis assema-
tur contractus essentia.**

Cons. 309. n. 15. p. 236.

**APPREHENS A possessione
castri, omnium appertinenti-
arum possessio apprehensia
censetur.**

Cons. 340. n. 31. p. 1412.

**APPROBATIONEM & ra-
tificationem operatur sigilla-
tio.** Cons. 327. n. 4. p. 619.

**in Approbatione personarum
ac instrumentorum & nego-
tiorum gestione etiā regula:**

quod semel placuit & i. valet.

Cons. 335. n. 45. p. 1145.

**qui Approbat contractum in
uno in omnibus servare tene-
tur.** Cons. 334. n. 144. p. 1094.

**Approbare contractus quali-
tatem intelligitur, ea quini-
tuitur.** Cons. 330. n. 35. p. 776.

**Approbare non statim cense-
tur, instrumenta & rationes
recipiens.**

Cons. 335. n. 34. p. 1142.

**Approbare censetur scripturā
totā qui eam pro se adducit.**

Cons. 341. n. 26. p. 1448.

etiamsi scriptura sit privata.

Ibid. n. 29. p. 1449.

aut falsa & surrepticia.

Ibid. n. 30. p. 1449.

etiam in verbis enunciatis.

Ibid. n. 31. p. 1449.

**Approbare sententur reliqui
quod major pars consortium
creditorum statuit.**

Cons. 330. n. 128. p. 793.

**præsertim si conventa non
discrepāt a consuetudinibus & factu
necessariis.** Ibid. n. 129. p. 793.

**Approbare censetur sententia
tam partes, si ab ea non appel-
lant.** Cons. 342. n. 108. p. 1489.

**Approbare factio plus est, quā
verbum.**

Cons. 303. n. 110. p. 120.

**Approbare non presumitur su-
per rationibus redditus quæ-
rationē differens, sed adhuc
examinare potest.**

Cons. 335. n. 18. p. 1140.

**Approbare censetur recipiens
scripturas ad interesse suum
pertinentes si non statim cō-
tradicat.**

Cons. 335. n. 43. p. 1144.

**Approbari ab omnibus debet,
quod omnes tangit.**

Cons. 334. n. 8. p. 1057.

**Approbatum testamentū fa-
cto, quis impugnare nō potest.**

Cons. 302. n. 162. p. 91.

**Approbata semel reddita ratio
amplius reddi non debet.**

Cons. 347. n. 40. p. 1144.

& n. 11. p. 1158.

**Approbata ab autore videtur
opinio, ultimo loco adducta.**

Cons. 336. n. 25. p. 1244.

**Approbata semel ratio a Domi-
no vel procuratore habet
vim transactionis & rei ju-
dicatae: nisi dolus vel error
commisus probetur.**

Cons. 335. n. 44. & 46. p. 1145.

**Approbata ratio reddita pro re
judicata est.**

Cons. 330. n. 68. p. 780.

nisi error argui possit.

Ibid. n. 69. p. 780.

**Approbata rationes reddita
retractari nequeunt, nisi er-
ror calculi probetur.**

Cons. 330. n. 66. p. 780.

**Approbata semel rationes
quasi transacta & finite ne
erroris quidem pretexture-
tractari possunt.**

Cons. 335. n. 62. p. 1148.

**Approbata semel rationes fidei
faciunt contra acceptantem.**

Cons. 335. n. 87. p. 1152.

**Approbandæ nō statim ratio-
nes reddita, sed potius exami-
nanda.** Cons. 335. n. 12. p. 1139.

**APTUS ad id si sit contractus,
dominium translatum intel-
ligitur.** Cons. 309. n. 4. p. 233.

**super Aptā libelli parte proces-
sus totius fundatur etiamsi
in reliquis ineptus sit.**

Cons. 340. n. 80. p. 1419.

**AQUA undecumq. profluens
sit occupantis.**

Cons. 346. n. 11. p. 1644.

**in Aquis & Salinis standum
solutis.**

Cons. 346. n. 26. p. 1644.

**ARATRI casum de civitate ex-
pedire inhumanum est, nec
jura contractuum patiuntur.**

Cons. 301. n. 193. p. 36.

**ARBITER & moderator quis-
que suæ rei.**

Cons. 320. n. 50. p. 435.

**Arbiter ipse sententiam dicere
debet.** Cons. 338. n. 181. p. 1327.

**Arbiter judicare potest de iis,
quæ ab initio fuerunt con-
troversa.**

Cons. 340. n. 95. p. 1423.

**Arbitri laudina & sententia
strictissima recipi interpreta-
tione.** Cons. 319. n. 57. p. 441.

Hhhhh 3 Arbiter

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Arbitri judicare nequeunt inter partes, nisi de iure est compromissum.
Cons. 337. n. 26. p. 1270.
- Arbitri à disceptatoribus & litis ordinatoribus differunt.
Cons. 338. n. 182. p. 1323.
- Arbitri dati à Iudice, pro ordinario habentur non qui à partibus eliguntur.
Cons. 338. n. 153. p. 1327.
- Arbitri quid?
Cons. 338. n. 170. p. 1326.
- Arbitri jurisdictionem non habent.
Cons. 338. n. 151. p. 1322.
- Arbitri compromissarii nullam habent Jurisdictionem.
Cons. 337. n. 21. p. 1270.
- Arbitri morte compromissum solvitur.
Cons. 338. n. 206. p. 1330.
- Arbitrium & iudicium claudicare non debent.
Cons. 338. n. 217. p. 1331.
- Arbitrium iudicis legibus conformandum.
Cons. 314. n. 50. p. 307.
- Arbitriū iudicii instar habet?
Cons. 338. n. 17. p. 1303.
- Arbitrium iudicis quod habet in causa criminali, non extenditur ad civilem.
Cons. 349. n. 54. p. 1749.
- Arbitrium cuius contra alium observat, contra se debet habere iudicem.
Cons. 304. n. 21. p. 132.
- Arbitrium in quo heredes obligati sunt ad illos transit.
Cons. 338. n. 132. p. 1319.
- Arbitriū iudicis comparatur.
Cons. 337. n. 6. p. 1276.
- Arbitrium non mutat conventionem, ut ab alio vel ad alterius consilium sententia feratur, sed de arbitrio boni viri accipitur, & ut ex quo & bono iudicetur.
Cons. 338. n. 145. 146. p. 1321. & n. 148. p. 1322.
- Arbitrium iudicis legibus conforme esse debet.
Cons. 332. n. 292. p. 927.
- Arbitrium ad heredes transit, si id expresse cautum est.
Cons. 338. n. 226. p. 1333.
- Arbitrium cessat, cessante fine arbitrii.
Cons. 338. n. 227. p. 1333.
- Arbitrium de omnibus, de quibus compromissum, peragendum est.
Cons. 337. n. 5. p. 1268. & n. 40. p. 1273.
- Arbitrium ad personas fictas ut res non nominatas, non extendendum.
Cons. 337. n. 79. p. 1278.
- Arbitrii pars est causa tractatio etiam minima.
Cons. 338. n. 142. p. 1321.
- in Arbitrium & iudicium non veniunt quæ post emergunt.
Cons. 340. n. 96. p. 1423.
- ad Arbitrium boni viri reducenda si latio major est, licet nuda creditoris assertio in designandis expensis ut credendum sit valeat pactio.
Cons. 304. n. 66. p. 140. & n. 87. p. 144.
- Arbitrio iudicis relinquitur poena in criminalibus, nec conclusione opus est.
Cons. 351. n. 47. p. 1747.
- Arbitrio qui non parci in poenam incidit.
Cons. 337. n. 4. p. 1268.
- ex Arbitrio iudicis pendet injuria estimatio.
Cons. 324. n. 97. p. 564.
- ab Arbitrio arbutor & voluntate semel declarata recedere non potest.
Cons. 313. n. 14. p. 289.
- ex Arbitrio libero ultima voluntas procedere debet.
Cons. 350. n. 6. p. 1716.
- Arbitrio dignius est iudicium.
Cons. 338. n. 198. p. 1329.
- Arbitrio iudicis relinquitur doli probatio.
Cons. 341. n. 84. p. 1464.
- Arbitrio iudicis relinquitur, quis dives sit.
Cons. 342. n. 184. p. 1501.
- Arbitria delegata jurisdictioni comparantur.
Cons. 338. n. 104. p. 1313.
- Arbitria elusoria esse non debent.
Cons. 338. n. 174. p. 1326.
- Arbitria stricti juris sunt.
Cons. 340. n. 89. p. 1421.
- Arbitria ad alia, de quibus non est compromissum, non sunt extendenda.
Cons. 337. n. 53. & 56. p. 1275.
- Arbitria iudicio comparantur.
Cons. 338. n. 173. p. 1326.
- Arbitria de consuetudine sustinentur.
Cons. 338. n. 130. p. 1318.
- in Arbitriis attendenda consuetudo.
Cons. 338. n. 237. p. 1336.
- Arbitrator ab arbitrio & voluntate semel declarata recedere non potest.
Cons. 313. n. 14. p. 289.
- Arbitrariae sunt causae amissionis feudi, & ad paucas rediguntur.
Cons. 305. n. 90. p. 171.
- Arbitrariae sunt causae amissionis feudi, nec hodie praticantur.
Cons. 308. n. 49. p. 227.
- Arbitraria interdum falsi poena: ordinaria verò deportatio cum bonorum publicatione.
Cons. 314. n. 83. p. 313.
- Arbitraria & extraordinaria est concussionis poena.
Cons. 314. n. 46. p. 307.
- Arbitraria est materia probationum.
Cons. 332. n. 288. p. 926.
- Arbitratu suo iudex probationes rejicere non potest.
Cons. 332. n. 291. p. 927.
- Arbitratu boni viri reddenda sunt rationes.
Cons. 331. n. 256. p. 857. & n. 264. p. 858.
- in ARCHIVO publico reposita scriptura planè probat.
Cons. 332. n. 297. p. 927.
- in Archivo publico qua habetur scriptura, sub custodia publica reperiri dicitur.
Cons. 332. n. 296. p. 927.
- ARDUA & magna causa criminali comparatur.
Cons. 335. n. 204. p. 1179.
- quod ARGUIT, qui probare non potest calumniari videtur.
Cons. 305. n. 54. p. 166.
- Arguit, regit, & suscitatur omnia finalis causa.
Cons. 336. n. 244. p. 1246.
- ARGUMENTUM à temporaliibus ad Ecclesiastica non valet.
Cons. 302. n. 38. p. 53.
- Argumentum à Rebus ad Personas & contra procedit.
Cons. 351. n. 146. p. 1770.
- Argumentum generale nihil concludit.
Cons. 339. n. 321. p. 1391.
- Argumentum ab Allodialibus non procedit, ubi textus feudalis expressus.
Cons. 335. n. 70. p. 594.
- Argumen-

Partem VII. Index.

Argumentum à maiore ad minus affirmativè non valet.

Cons. 314. n. 104. p. 316.

Argumentum firmum sumatur à testamento militari ad testamentum in ceteris liberis & contra.

Conf. 321. n. 98. p. 476.

Argumentum a vicina consuetudine firmum.

Cons. 339. n. 56. p. 1355.

Argumentum non valet, quando plus est in conclusione, quam in præmissis.

Cons. 302. n. 41. p. 53.

Argumentum ab Emphyteusi ad feudum valet.

Cons. 319. n. 124. p. 416.

Argumentum à Sonilæ etiam in feudibus, obinet.

Cons. 343. n. 19. p. 1525.

Argumentum à solitis obinet saltem in communiter accedentibus scilicet, si scriptura sit in contrarium.

Cons. 339. n. 322. & 323. p. 1391.

Argumentum à contrario sensu habet locum in contrariis.

Conf. 333. n. 37. p. 966.

Argumentum à lege ad testatorem validum.

Cons. 314. n. 32. p. 304.

Argumentum à consuetudine regionis valet.

Cons. 329. n. 32. p. 718.

Argumentum à transactione ad compromissum valet.

Conf. 338. n. 178. p. 1326.

Argumentum à communiter accedentibus & à consuetis seu solitis maxime valet in materia præsumptionum & probationum.

Cons. 339. n. 247. p. 1382.

Argumentum a minori quomodo procedat.

Conf. 306. n. 38. p. 192.

Argumentum à solitis procedit in communiter consuetis.

Conf. 339. n. 23. p. 1351.

Argumentum à iure Patronatus ad possessionem illius non valet.

Conf. 340. n. 53. p. 1415.

Argumentum non valet ab obligatione solvendi ad privationem.

Cons. 336. n. 53. p. 1212.

Argumentum à diversis non valet, præsertim in penatibus.

Cons. 336. n. 130. & 131. p. 1226.

Argumentum à liberto ad subditum non valet.

Cons. 340. n. 23. p. 1411.

Argumentum à contrario sensu in odiosis & penatibus non valet.

Cons. 336. n. 129. p. 1226.

Argumenta probabilia cessant, quando res textu est decisæ.

Cons. 314. n. 105. p. 316.

Argumentatio à successione allodiali ad feudale valet.

Cons. 319. n. 20. p. 404.

Argumentatio à sententia ad libellum & contra procedit.

Cons. 337. n. 37. p. 1272.

ARISTOTELES à Baldo allegatur.

Conf. 351. n. 117. p. 1763.

ad ARMA provocantis propter minus cautio de non offendendo peti potest.

Conf. 305. n. 108. p. 175.

Arma sumens vasallum contra Dominum, vel ad hoc se preparans, privatur feudo.

Conf. 305. n. 34. p. 164.

Armorum terror ad crimem fractæ pænis sufficit.

Cons. 305. n. 35. p. 164.

Armorum metus præsertim si subsit mandata de non offendendo sub pæna banni in Camera decernatur.

Conf. 305. n. 109. & 110. p. 175.

Armorum terror iustus est metus.

Conf. 339. n. 118. p. 1388.

Armis etiam sumptis saluum conductum Domini terrarum prestare tinentur per viam publicam, quia in regalibus numeratur.

Conf. 306. n. 56. p. 197.

Armis militare & vasallorum officio fungi nequit clericus.

Cons. 319. n. 9. p. 402.

ARRESTUM vel si quæstrum sine consensu partium vel iudicis cognitione relaxari nequit.

Conf. 341. n. 63. p. 1460.

ab Arrestatione & captura non est ante contestationem incipiendum.

Cons. 317. n. 65. p. 373.

ARTICULUS generalis in probatione proponendus.

Cons. 339. n. 123. p. 1364.

Articulus generalis probant testes singulares quoad aditus.

Conf. 339. n. 125. p. 1364.

Articuli impertinentes repiciendi.

Cons. 345. n. 168. p. 1640.

Articuli accusationis delictum specialiter cum omnibus circumstantiis committere debent.

Conf. 314. n. 2. p. 300.

Articuli impertinentes non relevant.

Cons. 342. n. 16. p. 1477.

super Articulis contrariis post didicita testificata probationes producere non possunt, secus super diversis.

Cons. 311. n. 15. p. 276.

super Articulis iisdem probationes post publicata & didicita testificata non admittuntur.

Cons. 342. n. 9. p. 1475.

super Articulis impertinentibus examinati testes non probant.

Cons. 345. n. 166. p. 1641.

ARTICULANDUM in præscriptione annuorum est de quinq. in decem.

Cons. 337. n. 140. p. 128.

Articulandi forma, quæ non de quinque in decem annos & consequenter ascendendo.

Cons. 340. n. 166. p. 1433.

ex ASCENDENTIUM delicto feudum descendentibus non auferitur.

Cons. 347. n. 31. p. 1658.

Ascendentium maxime statutum, propter adgnatorum existentiam aut aliam probabilem causam, legitimam tollere potest, secundum communem.

Cons. 328. n. 70. (2) p. 689.

Ascendentium in delictum autem legitima est causa.

Conf. 328. n. 70. (1.) p. 689.

IIIIII 3 ASSA-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

ASSERENS convitium per
jocum dixisse, probare hoc
debet.

Cons. 351. n. 37. p. 1745

ASSENSURUM dominum
qui putat, ab eo furtum non
fit, ut nec volenti.

Cons. 314. n. 71. p. 311.

ASSERTIONI creditoris
nuda in designandis expensis
ut credendum sit, pactio va-
let; sed si major est lesio ad
boni viri arbitrium redu-
cenda.

Cons. 304. n. 66. p. 140.

Et n. 87. p. 144.

Assertionem vel contradic-
tione unius non mutatur veri-
tas.

Cons. 342. n. 38. p. 1481.

ASSESSORES Camera sen-
tentias aliis non concipiunt
Et consulunt.

Cons. 338. n. 150. p. 1322.

ASSEVERATIONES
vel nomina non mutant qua-
litatem rerum.

Cons. 329. n. 9. p. 709.

ASTRICTIO vel carceratio
arguit de crimine agi.

Cons. 317. n. 52. p. 369.

ATROX injuria ex facti a-
trocitate estimanda.

Cons. 305. n. 94. p. 172.

Atrox ratione personarum non
statim est, injuria quam va-
sallus in dominum committit,
nisi Et re ipsa sit atrox.

Cons. 314. n. 119. p. 318.

Atrox Et capitale delictum
est crimen.

Cons. 305. n. 6. p. 160.

Atrox injuria una, mediate si-
ve immediate in Dominum
commissa, sufficit ad feudi
privationem.

Cons. 305. n. 9. seq. Et 12.

p. 161.

Atroce faciunt injuriam Et
augent persona Et locus co-
ram quibus injuria facta
est.

Cons. 351. n. 3. p. 1740.

Atroci Et famoso de crimine
dominum vasallus accusare
non potest.

Cons. 305. n. 23. p. 163.

pro Atroci habetur injuria
in specie alicui facta.

Cons. 351. n. 8. p. 1740.

Atroces per se injuria ad feu-
di privationem requirun-
tur.

Cons. 305. n. 83. p. 171.

Atroces sunt feudi Domino Et
principi superiori illata in-
juria Et mina.

Cons. 305. n. 8. p. 160.

in Atrocibus puniuntur sceleris
voluntas: praesertim ad tra-
ctatum aliquem perducta.

Cons. 305. n. 37. Et 38.

p. 164.

idq; Et in fracta pacis crimi-
ne obtinet.

Ibid. n. 39. p. 164.

in Atrocibus delictis pro effe-
ctu puniuntur conatus.

Cons. 305. n. 36. p. 164.

Atrocio rem injuriam facit
locus judicii.

Cons. 305. n. 11. p. 161.

Atrocissimum fracta pacis
crimen est.

Cons. 305. n. 22. p. 163.

ex Atrocitate facti injuria a-
trox estimanda.

Cons. 305. n. 94. p. 172.

ATTENDITUR semper
quod principaliter agitur.

Cons. 323. n. 35. p. 511.

Attenditur voluntas magis
quam verba.

Cons. 309. n. 29. p. 240.

Attenditur non prius sed po-
sterius, quando compromis-
sum renovatur.

Cons. 338. n. 204. p. 1330.

Attenditur magis pradicatum
in propositione quam subje-
ctum.

Cons. 339. n. 30. p. 1352.

Attenditur jus loci, ubi solutio
facienda.

Cons. 333. n. 149. p. 1019.

Attenduntur consuetudina in o-
mnibus.

Cons. 335. n. 42. p. 1141.

Attendi debet rei cuiusq; cau-
sa Et origo.

Cons. 334. n. 1. p. 1055.

Attendendum principaliter
quod actum est.

Cons. 331. n. 176. p. 844.

Attendenda mens contraben-
tium magis quam verba.

Cons. 330. n. 46. p. 777.

Attendenda viduitas in be-
reditatis divisione.

Cons. 313. n. 22. p. 291.

Attendenda potissimum per-
sona testantis.

Cons. 336. n. 225. p. 1240.

ATTENTANS indignum se
facit privilegio appellatio-
nis.

Cons. 334. n. 233. p. 1114.

ob Attentata pendente appel-
latione inhibicio nova peti
potest.

Cons. 334. n. 232. p. 1114.

secundum ATTESTATA
sententia ferenda; Et non
ante illorum publicationem.

Cons. 305. n. 136. p. 181.

de AUDITU testis probat
consanguinitatem, non domi-
nium vel possessionem.

Cons. 345. n. 123. p. 1630.

de Auditu testimonium in va-
lidum.

Cons. 350. n. 29. p. 1719.

de Auditu deponens testis an
probet in iudicio meri posses-
sionis?

Cons. 345. n. 122. p. 1630.

de Auditu auditus testimoni-
um an probet in antiquis Et
magnis?

Cons. 345. n. 124. p. 1630.

non Auditur actor post termi-
num probationis effluxum.

Cons. 329. n. 69. p. 734.

Audiendus est reus cum suis
defensionibus antequam fiat
paenae executio.

Cons. 332. n. 363. p. 943.

Audiendus non est proferens
in verosimile.

Cons. 339. n. 251. p. 1383.

Audiendus non est contraria
alligans.

Cons. 339. n. 268. p. 1385.

Audiendus nemo est petitione
principii.

Cons. 337. n. 115. p. 1283.

non AUFERT possessionem
Et commodum ejus seque-
stratio.

Cons. 304. n. 5. p. 129.

Auferre jus suum parti litigan-
ti princeps non praesumitur.

Cons. 312. n. 12. p. 282.

Auferre dominium lex ex cau-
sa potest.

Cons. 328. n. 35. p. 671.

Auferre jus suum agnatis non
potest dominus naturales le-
gitimando.

Cons. 319. n. 203. p. 428.

Auferre

Partem VII. Index.

Auferre non potest princeps
jus tertio vel subdito sine cau-
sa cognitione.

Conf. 305. n. 85. p. 116.
nec velle presumitur.

Ibid. n. 90. p. 116.
& n. 95. p. 117.

Auferens successionem patri
statutum est odiosum.

Cons. 328. n. 38. p. 672.

Auferri libertas matrimonii
contrahendi naturalis nullo
modo alicui potest.

Cons. 319. n. 159. p. 423.
ne quidem per iurjurandum.

Ibid. n. 60. p. ead.

Auferri nequit jus in seudo se-
quenti per precedentem.

Cons. 347. n. 34. p. 1659.

Auferri nequit status libera-
restandi facultas.

Cons. 350. n. 108. p. 1729.

Auferri, jus primo quæsitum,
ipsi & alii dari nequit.

Cons. 316. n. 62. p. 343.

Auferri alicuius iura immunita-
tum, ne quidem per clausu-
lam: Non obstantibus &c. pos-
sunt.

Cons. 303. v. 86. p. 116.
ne quidem ob utilitatem pub-
licam sine iusta compensa-
tione.

Ibid. n. 87. p. 117.

Auferri non debet quoad non
probatum relinqui.

Cons. 302. n. 145. p. 83.

Auferri dotalicium viduæ in-
duræ non potest.

Cons. 333. n. 105. p. 991.

Auferri non potest jus imme-
morialis præferri præferi-
tione quæsitum.

Conf. 311. n. 22. p. 277.

Auferendum nemini rei sua
Dominium.

Conf. 322. n. 346. p. 940.

nisi in casu publicæ utilitatis:
refuso tamen precio.

Ibid. n. 347. p. 940.

Auferenda nemini possessio.

Cons. 339. n. 271. p. 1385.

Auferenda nemini defensio.

Cons. 332. n. 308. p. 933.

Cons. 339. n. 363. p. 1397.

AUGERI: non potest credi-
tor obligationem ejus debito-
re in dno.

Conf. 304. n. 82. p. 143.

AUGERI & atrocem faciunt
injuriam persona & locus co-
ram quibus injuria facta est.

Cons. 351. n. 3. p. 1740.

AUGERI possunt vestigalia ve-
tera & nova insinui ob utili-
tatem publicam.

Cons. 303. n. 10. p. 104.

AUGERI iterum illud potest,
aucta pretio, ubi licitatio
permissa.

Cons. 315. n. 27. p. 293.

quæ AUGENTUR nova intelli-
guntur.

Cons. 325. n. 38. p. 581.

AUGENDI pretium licentia in-
finitum non est extendenda.

Cons. 313. n. 30. p. 293.

AUGMENTUM dotis, &
dotalitii eadem habet privi-
legia, quæ dos ipsa.

Cons. 333. n. 60. p. 976.

AUGMENTUM dotis eadem ha-
bet privilegia.

Cons. 333. n. 94. p. 988.

ad AUGMENTUM inducta non
debent operari diminutionem.

Cons. 327. n. 38. p. 631.

AUGMENTUM verè illatum, æ-
quæ debet restitui ut dos, cu-
jus jure censetur.

Cons. 333. n. 158. p. 1027.

AUGMENTUM ejusdem juris
& naturæ cum principalis est.

Cons. 333. n. 62. p. 977.

AUGMENTUM dotis simili pri-
vilegia habet, sed ex die aug-
menti, nec retrotrahitur.

Cons. 333. n. 81. p. 983.

AUGMENTI causa eadem, quæ
dotis.

Cons. 333. n. 156. p. 1027.

ad AUGMENTUM alicujus a-
ctus facta confirmatio, non
debet operari diminutionem.

Cons. 331. n. 161. p. 840.

de AUGMENTO dotis, idem
quod de dotalitii coheren-
tibus intelligendum.

Cons. 333. n. 113. p. 995.

de AUGMENTO dotis idem judi-
catur, quod de dote ipsa.

Cons. 333. n. 82. p. 983.

AUGMENTA æstimata dotis lu-
cro maritæ cedunt.

Cons. 333. n. 39. p. 967.

AUCTA est descendendum
& ad cendentium legitima.

Cons. 328. n. 78. (1.)

p. 688.

AUCTRIX iustitia est Ec-
clesia, nec patitur contraju-
stitum aliquid fieri in se vel
in alium.

Conf. 316. n. 74. p. 345.

AUREOS 500. excedens do-
natio opus habet insinuatio-
nis.

Cons. 321. n. 49. p. 458.

modo non sit remuneratoria,
meritaq; specificentur.

Ibid. n. 50. p. ead.

AURIGA feudistiarum An-
dreas de Sernia.

Conf. 316. n. 70. p. 344.

AUSTREGARUM & Ca-
mera judicium quomodo or-
dinandū, stradiur remissive.

Cons. 305. n. 135. p. 181.

coram Austregis Electores &
Duces Imperii conveniendi.

Cons. 340. n. 87. p. 1421.

AUT, oder, verbum alterna-
tium est.

Cons. 332. n. 15. p. 880.

AUTHOR injuriarum lex
non est.

Cons. 314. n. 121. p. 318.

Authoris ex jure etiam posses-
sor se defendit.

Cons. 325. n. 17. p. 501.

& n. 27. p. 506.

Authori suo dolus, non alii ob-
est.

Conf. 335. n. 115. p. 1160.

Authorem suum culpa tenere
debet non obesse alteri.

Cons. 335. n. 107. p. 1158.

Authorem tantum secunda-
rio concernere videtur his
quæ contra possessorem mo-
vetur.

Cons. 323. n. 28. p. 508.

Authore prætoris qui possidet
juste possidet.

Cons. 334. n. 213. p. 1109.

de Authore in successorem
presumitur continuata pos-
sessio. Cons. 345. n. 138. p. 1634.

AUTHORITAS curatoris in
toto processu inveniri debet.

Cons. 344. n. 102. p. 1579.

Authoritas magistratus exin-
sat, & omnem fraudis suspi-
cionem excludere debet.

Conf. 329. n. 121. p. 760.

Authoritas iuridis magna &
amicitia iusta recusatōis
causa.

Conf. 348. n. 26. p. 1686.

Autho-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

**Authoritas Rota Romana Bu-
ria maxima.**

Cons. 319. n. 108. p. 414.

Authoritas Bartoli maxima.

Cons. 319. n. 114. p. 415.

**Authoritas Glossa major est
Dolitorum.**

Cons. 302. n. 66. p. 56.

**Authoritatem publicam ha-
bet sententia.**

Cons. 342. n. 123. p. 1491.

Declar. n. 125. ibid. p. 1491.

**Authoritate privatâ induci
non potest interpretatio cor-
rectoria.**

Cons. 325. n. 69. p. 594.

**Authoritate plurimorum quæ
sententia confirmatur, can-
tegrâ est vera.**

Cons. 319. n. 35. p. 405.

**Authoritate superioris si unio
& incorporatio.**

Cons. 302. n. 62. p. 56.

**Authoritate Glossa major te-
stis haberi nequit in deciden-
dis causis.**

Cons. 325. n. 67. p. 594.

**Authoritate propriâ occupare
nequit Dominus feudum ob
non prestata servitia com-
missum.**

Cons. 310. n. 17. p. 265.

**Authoritate propriâ potest
Dominus occupare feudum
Vasalli permanentis in noto-
ria culpa facti.**

Cons. 310. n. 21. p. 265.

aliâs sententia opus.

Ibid. n. 22. p. 266.

**AVUS maternus nepotem in
potestate non habet.**

Cons. 315. n. 1. & 4.

p. 329.

**Avi contractum vel trans-
actionem impugnare nequit
Nepos.**

Cons. 347. n. 1. p. 1635.

erga Avitas res affectu magna.

Cons. 347. n. 50. p. 1662.

**AUXILIUM tuum, non suum
tibi lex denegat.**

Cons. 304. n. 107. p. 148.

**Auxilium juris à superiori
non consequens Vasallus in-
iuste à Domino spoliatus, do-
minum depradari potest.**

Cons. 305. n. 76. p. 170.

& n. 106. p. 174.

**Auxilio novo indigent, quæ de
novo emergunt.**

Cons. 337. n. 54. p. 1275.

B.

BALDUS declaratus.

Cons. 340. n. 22. p. 1411.

**BANNIRE quem aut damna-
re quamvis lex ipso facto pos-
sit, tamen opus sententia de-
claratoria.**

Cons. 310. n. 16. p. 264.

**Bannire sicut etiam vias mu-
tare videtur Imperator,
quando inferior ex concessi-
one facit.**

Cons. 306. n. 15. p. 187.

**Banniti & Relegati testamen-
tis actionem habent.**

Cons. 336. n. 179. p. 1234.

**Banni sub pœnâ, mandata de
non offendendo in Camera
decernuntur: præsertim si
metus armorum subsit.**

Cons. 305. n. 109. & 110.

p. 175.

**Banniti an ipso jure amittant
dominium & administratio-
nem rerum suarum an vero
sententia declaratoria opus
sit?**

Cons. 332. n. 331. p. 936.

**BARTOLUS interdum sed
raro sibi contrarius.**

Cons. 326. n. 15. p. 600.

Bartoli autoritas maxima.

Cons. 319. n. 114. p. 415.

**BARONES comites & alii su-
periores recognoscences jus
collectandi regulariter non
habent.**

Cons. 320. n. 43. p. 435.

**in BELGIO, Gallia & Da-
mia non excluduntur filia per
collaterales à feudis.**

Cons. 334. n. 114. p. 1087.

**ad BELLUM iustum evoca-
ti impensas repetere possunt.**

Cons. 322. n. 6. p. 485.

**Bellum iustum provocens habet
actionem & jus repetendi
sumptus ab iis qui causam
dederunt.**

Cons. 322. n. 14. p. 486.

**Belli sumptus ab iis, qui tenen-
tur mandatum exequi, repe-
ti non possunt.**

Cons. 322. n. 1. p. 483.

**Belli ad sumptus repetendos
victores collectam victus im-
ponunt.**

Cons. 322. n. 22. p. 488

**BENEFACERE vel commo-
dare alteri nemo cogitur, etsi
suâ non interfit.**

Cons. 346. n. 14. p. 1644.

**Beneficium propè non est,
quod enititur.**

Cons. 325. n. 1. p. 572.

**Beneficium principis contra
ipsam latissimè interpretan-
dum.**

Cons. 303. n. 65. p. 114.

**Beneficium restitutionis
quando petendum?**

Cons. 329. n. 66. p. 731.

**Beneficium ascendum ami-
ssum, si id non fiat, propter
quod datum est.**

Cons. 314. n. 115. p. 318.

**Beneficium inaffirmabile ac-
cipit libertas à Domino.**

Cons. 314. n. 107. p. 316.

**Beneficii Sciti Vellejani re-
nunciatio pro marito sine ju-
ramento non valet, ubi mu-
lier dotem suam aliâs salvam
habere nequit.**

Cons. 326. n. 40. p. 605.

**Beneficio legis quando haeres
fraudaretur, potest venire
contra factum defuncti.**

Cons. 344. n. 25. p. 1560.

**Beneficio juris pater liberos
privare non potest.**

Cons. 347. n. 12. p. 1655.

& n. 35. p. 1659.

**Beneficio ejus quem contem-
nit indignus est contemptor.**

Cons. 305. n. 31. p. 166.

**Beneficia principum latè in-
terpretanda.**

Cons. 306. n. 17. p. 187.

**Beneficia Principum contra
ipsos latissimè sunt interpre-
tanda.**

Cons. 301. n. 25. p. 14.

**Beneficia in successione data
liberis, non dantur parenti-
bus.**

Cons. 328. n. 81. (4.)

p. 689.

**in Beneficiis Ecclesiæ, si pri-
mus investitus præstetur,
est secundus possessionem
adeptus fuerit.**

Cons. 316. n. 63. p. 343.

**Beneficiarius etiam clericus in
minoribus ordinibus consti-
tutus matrimonium contra-
here potest.**

Cons. 319. n. 112. p. 415.

Benefi-

Partem VII. Index.

- Beneficiario ex Clerico & ejus concubina nati liberi non legitimantur per subsequens matrimonium.**
Cons. 319. n. 65. p. 409.
- ob Beneficentia datum privilegium redolari non potest.**
Cons. 301. n. 170. p. 35.
- ob Beneficentia concessio non est donatio sed permutatio.**
Cons. 301. n. 171. p. 35.
- ob Beneficentia datum privilegium fit beneficium, & late interpretandum.**
Cons. 301. n. 172. p. 33.
- ex Beneficentia & operis quod mulier lucratur marito cedit.**
Cons. 326. n. 2. & 10. p. 598.
- BREVE testatum quid.**
Cons. 316. n. 40. p. 339.
- post BIENNIIUM exceptio non numerata pecuniae competit si debitor onus probandi in se suscipere velit.**
Cons. 327. n. 12. p. 622.
- Et per modum actionis proponi potest.**
Ibid. n. 13. p. 622.
- BIS idem exigi bona fides non patitur.**
Cons. 330. n. 31. p. 775.
- Bis idem exigi bona fides non patitur.**
Cons. 348. n. 55. p. 1692.
- BLANDITIIS procurator donationes inter conjuges non valent.**
Cons. 350. n. 26. p. 1718.
- Blanditiis testatorem permovere licitum.**
Cons. 350. n. 25. & seq. p. 1718.
- BLASPHEMI, concubinarum & usurarii ad juramentum non admittuntur.**
Cons. 332. n. 128. p. 936.
- BONUS si finis, omnia tunc bona.**
Cons. 305. n. 79. p. 170.
- ad Boni viri arbitrium reducenda latio, major si est licet passio, ut nuda creditoris assertio, in designandis expensis, credendum sit, valeat.**
Cons. 307. n. 65. p. 140. & n. 87. p. 144.
- Bona fides, titulus, & scientia adversarii ad prescriptionem immemoriali non requiruntur.**
Cons. 335. n. 77. p. 1357. & n. 80. & 91. p. 1359.
- Bona fides in prescriptione alleganda quidem immemoriali non tamen probanda.**
Cons. 335. n. 561. p. 1359.
- Bona fides & iustus non solum in prescriptione feudi requiruntur, sed & ut res talis sit quae praescribi possit.**
Cons. 325. n. 44. p. 585.
- Bona fides in possessione incorporalium est probanda.**
Cons. 345. n. 4. p. 1603.
- Bona fides excusat possidentem a fructuum restitutione.**
Cons. 334. n. 195. p. 1106.
- etiam in beneficiis.**
n. 105. p. 1107.
- Bona fides & iustus titulus praesumuntur ex tempore dicuntur.**
Cons. 344. n. 68. p. 1570.
- Bona fides bis idem exigi non patitur.**
Cons. 330. n. 31. p. 775.
- Cons. 348. n. 55. p. 1692.**
- Bona fides, titulus & possessio continui: haec tria requiruntur in prescriptione.**
Cons. 327. n. 72. p. 644.
- Non tamen in prescriptione actionum, praesertim 30. annorum: ut titulus & possessio.**
Ibid. n. 73. 74. & 75. p. 644.
- an bona fides? N. de Jure Civili & Saxónico.**
Ibid. n. 76. p. 644.
- Bona fides in omni prescriptione requiruntur.**
Cons. 325. n. 49. p. 589.
- etiam feudi.**
Ibid. n. 50. p. 589.
- Bona fides post 30. annos praesumitur.**
Cons. 342. n. 255. p. 1311.
- Bona fides & naturalis aequitas ut servetur ita servanda est interpretatio in contractibus.**
Cons. 331. n. 128. p. 835.
- Bona fides possessorum praesumuntur donec probetur male.**
Cons. 325. n. 28. p. 579.
- maxime post 30. annos.**
Ibid. n. 37. p. 579.
- Bona fides causatur nedum ex iustis sed & iniustis ex causis.**
Cons. 325. n. 30. p. 577.
- Bona fides in possessione, etiam ex iniusta causa, praesumitur.**
Cons. 334. n. 194. p. 1105. & n. 203. p. 1107.
- Bona fides an praesumatur?**
Cons. 324. n. 60. p. 545.
- Bona fides emptor non est, qui contra juramentum.**
Cons. 343. n. 63. p. 1335.
- Bona fides emptori etiam precium restituere debet Ecclesiae.**
Cons. 316. n. 121. p. 350.
- Bona fides possessor quos fructus restituat.**
Cons. 324. n. 78. p. 534.
- an consumptos lucratur.**
Ibid. n. 79. p. 555.
- Bona fides emptor in fructus condemnandus non est.**
Cons. 344. n. 180. p. 1595.
- Bona fides quae restitui omnes contractus dicuntur.**
Cons. 338. n. 85. p. 1311.
- Bona fides possessor praesumitur emptor.**
Cons. 343. n. 25. p. 1526.
- Bona fides contractum facit clausula Sonder gefehre de.**
Cons. 327. n. 75. p. 627.
- Bona fides contractum facit clausula gettewellch vnd ohne gefehre.**
Cons. 330. n. 12. p. 773.
- Bona fides contractus, quibus dolus causam dedit, ipso jure nulli sunt.**
Cons. 314. n. 29. p. 304.
- Bona fides emptor precium amittere non debet.**
Cons. 343. n. 26. p. 1526.
- Bona fides in contractibus infusa ex mora siue pacto debentur.**
Cons. 331. n. 207. p. 811.
- Bona fides contractum sufficit implere per aquipollens.**
Cons. 330. n. 13. p. 773.
- Bona fides possessio per restitutionem acquiritur.**
Cons. 331. n. 70. p. 821.
- Bona fides contractus est permutatio.**
Cons. 314. n. 28. p. 304.
- Bonam fidem probare non cogitur, qui titulum probat.**
Cons. 245. n. 6. p. 1001.
- Bonam fidem debet habere possessor.**
Cons. 345. n. 112. p. 1608.
- Bonam**

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Bonam fidem efficit sola opinio.

Cons. 334. n. 193. p. 1105.

in Bonam partem interpretari qui potest contractus in malam non debet accipi.

Cons. 331. n. 113. p. 833.

Bona fide & titulo concurrente feudum præscribitur.

Cons. 344. n. 69. p. 1570.

ex Bona fide acquiruntur fructus.

Cons. 342. n. 257. p. 1511.

Bona fide rem alienari prohibitam acquirens iusto facti vel juris errore fructus facit suos.

Cons. 334. n. 209. p. 1108.

Bona fide præsumitur quis possidere, donec probetur mala.

Cons. 324. n. 80. p. 556.

contra Bonum publicum & æquitatem est, si forensis, postquam venit in territorium expellatur, tunc enim est ut reliquus populus.

Cons. 306. n. 36. p. 191.

in Bonum debet fieri interpretatio in criminalibus.

Cons. 351. n. 113. p. 1762.

& n. 125. p. 1764.

ad Bonum indubio Consilium præsumitur.

Conf. 351. n. 98. p. 1761.

ex Bono & æquo & cui vult iudex in familia heriscunda iudicio adjudicationes facit.

Cons. 313. n. 20. p. 291.

Bona amittit, tributum non præstans, etiam si ignoret quid & quantum solvendum.

Cons. 336. n. 38. & n. 40. p. 1210.

Bona publicantur ob vectigalia non soluta, si dolose id factum.

Cons. 336. n. 72. p. 1215.

Bona quilibet, post fratres extraneis donare potest.

Cons. 342. n. 136. p. 1493.

Bona qui recipit ex speciali gratia, creditoribus non tenetur.

Conf. 307. n. 4. p. 199.

Bona civium sine tributorum exsolutione alienari nequeunt.

Cons. 336. n. 66. p. 1214.

Bona Ecclesiastica & Monasterii comparantur.

Conf. 337. n. 96. p. 1280.

Bona hereditatis occupare non potest heres cum alter est in possessione.

Cons. 324. n. 76. p. 554.

Bona apud ipsum manere debent, qui in licitatione superior est.

Conf. 313. n. 26. p. 293.

Bona Domini violans vassallus feudo privatur: ubi ratio.

Conf. 305. n. 105. p. 173.

Bona tunc omnia finis si bonas.

Cons. 305. n. 79. p. 170.

Bona vacantia & similia ad iudicem, supremam jurisdictionem et jus fisci habentem pertinent.

Conf. 339. n. 132. p. 1367.

Bona inobedientium terra Dominus occupare & iis damnum dare potest.

Cons. 332. n. 332. p. 937.

Bona præsumuntur possidentis, in qua sit executio.

Cons. 310. n. 28. p. 268.

Bona omnia ab initio præsumuntur esse libera & allodialia.

Cons. 334. n. 65. & 68. p. 1078.

Bona præsumuntur esse allodialia, donec probentur feudalia.

Conf. 334. n. 60. p. 1077.

ad Bona retinenda vel pretium offerendum in divisione optio datur vidua.

Cons. 313. n. 24. p. 292.

Bona debitoris omnia cessione bonorum excutiuntur.

Cons. 348. n. 58. p. 1693.

Bona ab omni servitutis onere immunita præsumuntur.

Cons. 308. n. 43. p. 224.

Bona civium ob non soluta tributa & alias pensiones publicas non publicantur, nisi statuto singulari id cautum sit.

Conf. 336. n. 61. p. 1213. & n. 126. p. 1225.

Bona illicitè alienata intra 30. annos revocari possunt.

Conf. 343. n. 51. p. 1532.

Bona jurato specificare tenetur possessor hereditatis.

Conf. 350. n. 75. p. 1724.

Bona Ecclesiastica legari non possunt, nec de iis legatis debetur aestimatio.

Cons. 302. n. 160. p. 90.

Bona à patre relicta ad filias etiam pertinent, nisi contrarium probatum fuerit.

Cons. 334. n. 59. p. 1076.

& n. 65. p. 1078

Bona alicujus nec publicari, nec damnari quis potest absens & inauditus.

Cons. 310. n. 23. p. 266.

Bona non mala fides in dubio præsumitur, & quidem post 30. annos.

Conf. 327. n. 79. p. 646.

Bona feudalia quando ob feloniam committantur.

Cons. 322. n. 21. p. 488.

ad Bona alibi sita statutum non extenditur.

Cons. 350. n. 109. p. 1729.

Bona ob censum non solutum non committuntur, etiam iure Saxonico, quo certa pena ob id constituta.

Cons. 336. n. 70. & 71. p. 1215.

Bona magis præsumuntur esse viri quam uxoris.

Cons. 310. n. 27. p. 268.

Bona Monasterii sunt res sacra.

Cons. 340. n. 134. p. 1429. nec ab ullo possidentur.

n. 135. p. ead.

Bona & Feuda semel agnita pro propriis habentur.

Cons. 343. n. 39. p. 1530.

& n. 58. p. 1534.

Bona subditorum pro collectis tacite sunt obligata.

Cons. 320. n. 14. & 16. p. 432.

Bona subditorum pro censu & tributis tacite hypothecata sunt.

Cons. 336. n. 34. p. 1216.

& n. 52. p. 1212.

Bona mariticiam pro allodialibus, & paraphernalibus obligantur.

Cons. 333. n. 13. p. 960.

Bona futura & præsentia mortis causa donari possunt.

Cons. 342. n. 137. p. 1493.

Bona

Partem VII. Index.

Bona Ecclesie Patronus defendere potest.

Cons. 340. n. 16. p. 1410.

Bona Ecclesiastica & Jus patronatus tunc separata.

Cons. 337. n. 9. p. 1280.

Bona intelliguntur deducta ex re alieno.

Cons. 348. n. 64. p. 1694.

Bona hereditatis intelliguntur deducta ex re alieno.

Cons. 347. n. 46. p. 1661.

Bonorum cum publicatione deportatio, ordinaria falsi pena: interdum & arbitraria.

Cons. 314. n. 83. p. 313.

Bonorum confiscatio & privatio feudorum, ut domino, non fit, cedant, fracta pacis publica pena est.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Bonorum omnium donatio in casum mortis concepta an valeat?

Cons. 321. n. 67. p. 465.

Bonorum ratio minor quam anima habenda.

Cons. 327. n. 27. p. 627.

Bonorum paternorum valorem & qualitatem liberi scire presumuntur.

Cons. 329. n. 34. p. 718.

Bonorum Ecclesiasticorum administrationem laicus si ad se trahit, excommunicandus est.

Cons. 337. n. 117. p. 1283.

Bonorum confiscationis pena, quando ipso iure imposita in heresi, tamen opus sententia declaratoria.

Cons. 310. n. 15. p. 264.

Bonorum paternorum filius in vita patris Dominus quodammodo est.

Cons. 347. n. 48. p. 1662.

Bonorum major pars ubicat, ubi alio instituenda.

Cons. 343. n. 79. p. 1539.

Bonorum pars major ubi feudalis est, presumitur & reliquum esse feudale.

Cons. 329. n. 15. p. 712.

in Bonis qui 50. coronatos habet, dives dicitur.

Cons. 342. n. 184. p. 1501.

Bonis cedentes Doctores & milites alimenta deducunt.

Cons. 348. n. 61. p. 1693.

de Bonis Ecclesie sine consensu superioris agi non potest.

Cons. 340. n. 107. p. 1425.

super Bonis disponens, eo ipso videtur hereditatem adusse, & se pro herede gerere.

Cons. 333. n. 20. p. 961.

in Bonis nullius sunt res Ecclesie.

Cons. 337. n. 137. p. 1287.

in Bonis paternis feudilibus dote & alimentorum nomine jus retentionis habens filia, & immisionem petere possunt.

Cons. 334. n. 227. p. 1112.

Boni omnibus sicut privatus est lucifer aequalem Deo se facere volens: sic & poena eadem homines digni.

Cons. 305. n. 50. p. 166.

in Bonis mariti jus retentionis habet vidua, donec de dotalitio & aliis ipsi competentibus satisfactum sit.

Cons. 334. n. 224. p. 1112.

de Bonis proscriptis fidei impendia executionis refundit.

Cons. 322. n. 15. p. 487.

in Bonis debitoris propriis, non ab alio oppignoratis, executionem petere debet creditor.

Cons. 312. n. 7. p. 281.

de Bonis subditorum princeps ad libitum disponere non potest.

Cons. 303. n. 80. p. 115.

in Bonis mariti pro alio potius jus habet & vidua.

Cons. 313. n. 1. p. 288.

de Bonis mariti decedere non cogitur mulier, priusquam sibi sit satisfactum, & tantum de dote intelligatur?

Cons. 333. n. 52. p. 971.

Bonis domini magnum damnum inferens vasallus seu do privatur.

Cons. 314. n. 126. p. 319.

BRANDENBURGICUS Elector appellari a se non patitur ad Cameram.

Cons. 303. n. 123. p. 123.

BURSALIBUS de servitio & non militibus nec

personalibus Ecclesia laborat.

Cons. 302. n. 40. p. 63.

Bursales redditus non servitia Ecclesiastica curat Ecclesia.

Cons. 319. n. 143. p. 421.

C.

CADUCITATIS spes Domino si suffulgeat, quod va. salus filius non habeat, causa iusta non est, consensum ad alienationem denegandi.

Cons. 318. n. 15. p. 395.

de Caducitate successionis, non de futura successione est pactum, quo Dominus feudum alii promittit in casum sibi aperi.

Cons. 316. n. 6. p. 336.

valet iure Saxonico & vocatur Gedinge.

Ibid. n. 7. p. ead.

An prelati etiam hoc modo investire possint?

Ibid. n. 8. p. ead.

Caducum legatum pro non scripto habetur.

Cons. 336. n. 260. p. 1245.

non Cadunt in panam fracte pacis Domini, quibus turbatores suos turbare licet.

Cons. 308. n. 39. p. 221.

CADITUR subsidibus consiliarius, qui negotii explicandi spem vendit, & iudicem infamia adfici.

Cons. 314. n. 57. p. 308.

CAESAR & illius Consistorium presumuntur cuius sine diminutione & malicia, iustitiam administrare.

Cons. 305. n. 67. p. 168.

à Caesaris Consistorio & Camera Imperialis sententia appellatio non admittitur.

Cons. 332. n. 4. p. 878.

Caesaris confirmatio ex Imperfesto facit perfectum & dat de novo.

Cons. 331. n. 147. p. 839.

supplet defectum solemnitatis forma & personae.

Ibid. n. 148. p. 839.

& n. 152. p. 840.

Caesare etiam inferior Dominus terra, immunitatem a reeligibus & aliis oneribus

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- bus publicis alicui concedere potest.*
Cons. 303. n. 116. p. 121.
à Cæsare à Majestate inferiores plenitudinem potestatis non habent.
Cons. 303. n. 84. p. 116.
tam in COETU quam alias fit injuria.
Cons. 351. n. 6. p. 1740.
CALCULI manifestus error vitiat sententiam.
Cons. 337. n. 36. p. 1272.
Calculi error sententiam reddit nullam.
Cons. 341. n. 15. p. 1444.
Calculi nisi error probetur rationes redditæ & adprobata retractari nequeunt.
Cons. 330. n. 66. p. 780.
Calculi error non præjudicat veritati.
Cons. 335. n. 39. p. 1143.
Calculi error an & quatenus rationibus super quibus transactio intervenit obijci possit?
Cons. 330. n. 70. p. 780.
ad Calculos ponendos adhiberi solent ac debent homines periti & rerum illarum scientes.
Cons. 331. n. 263. p. 858.
Calculata sæpius ratio erroris prætextu repeti potest.
Cons. 335. n. 38. p. 1143.
Calculatio generalis & quietatiopro transactione est.
Cons. 330. n. 71. p. 781.
de CALUMNIA jurat defensor & in eum libellus dirigitur.
Cons. 323. n. 11. p. 499.
non Calumnianda dicta cessant.
Cons. 345. n. 126. p. 1631.
Calumniari videtur qui probare non potest quod arguit.
Cons. 305. n. 54. p. 166.
Calumniari videtur actor obijciens reo quod probare non potest.
Cons. 342. n. 39. p. 1481.
CAMERÆ & austregarum judicium quomodo ordinandum traditur remissive.
Cons. 305. n. 135. p. 181.
Camera Assessores sententias aliis non concipiunt & consulant.
Cons. 338. n. 150. p. 1322.
- à Camera, Consistorii Imperialis & Cæsaris sententia appellatio non admittitur.*
Cons. 332. n. 4. p. 878.
Camera Imp. ordinationes inferiora judicia sequi debent.
Cons. 343. n. 78. p. 1539.
Camera adfessores in receptione jurant, quod secundum Imperii constitutiones, jus commune, & laudabiles consuetudines judicare velint.
Cons. 332. n. 103. p. 894.
ad Cameraam immediate pertinet pacis fracta causa, omnibus declinatoriis sublati.
Cons. 305. n. 128. p. 179.
ad Cameraam à se appellari non patitur Elector Brandenburgicus.
Cons. 303. n. 123. p. 123.
ad Cameraam immediate non pertinent spolia simplicis cause, sine offensione pacis publica.
Cons. 303. n. 124. p. 123.
ad Cameraam potest appellari vel potius supplicari eo casu quando justitia denegatur, alias gradatim facienda appellatio.
Cons. 308. n. 16. p. 212.
& n. 24. p. 215.
in Camera non nisi per procuratorem agi potest.
Cons. 305. n. 127. p. 179.
in Camera petuntur & decernuntur mandata pœnalia, contra turbantem in possessione.
Cons. 303. n. 119. p. 122.
in Camera decernuntur mandata de non offendendo sub pœna banni: præsertim si metus armorum subsist.
Cons. 305. n. 109. & 110. p. 175.
in Camera quomodo executoriales decernantur.
Cons. 332. n. 43. p. 884.
& n. 75. p. 889.
in Camera secundum consuetudines & statuta judicandum.
Cons. 332. n. 101. p. 894.
- in Camera mandatum generale requiritur, nec aliud admittitur.*
Cons. 332. n. 21. p. 881.
in Camera vel Curia Principis extra acta & compromissum non judicatur.
Cons. 340. n. 188. p. 1438.
in Camera executoriales decernuntur sine partis citatione, & insinuatæ sunt loco citationis.
Cons. 332. n. 73. p. 889.
in Camera quotidie petuntur inhibitiones, citationes & mandata.
Cons. 305. n. 62. p. 167.
Camerarius vel factor rationibus semel redditis ad alias non tenetur.
Cons. 330. n. 67. p. 780.
CANCELLATIO non caret suspicionem falsi.
Cons. 336. n. 329. p. 1258.
Cancellatum testamentum, in aliquibus, in reliquis valet.
Cons. 336. n. 196. p. 1236.
CANON redintegrandæ datur contra quemlibet possidentem.
Cons. 323. n. 18. p. 502.
ob Canonem non solum ut non committatur pœna prælati rem in feudari non consuetam, eo pacto in feudum dare potest.
Cons. 316. n. 109. p. 349.
pro Canone & pensionibus feuda Ecclesiastica concedi solent.
Cons. 319. n. 144. p. 421.
ex Canone redintegrandæ spolia querela contra dominum datur.
Cons. 308. n. 57. p. 221.
pro Canone annuo concessum feudum improprium est.
Cons. 319. n. 34. p. 406.
Canones sacros sequi leges feudales non dedignantur.
Cons. 319. n. 134. p. 418.
CANONICA æquitas in terris Imperii non semper servatur.
Cons. 342. n. 125. p. 1506.
Canonicum jus, quo ad causas matrimoniales etiam in terris Imperii & foro civili servatur.
Cons. 319. n. 169. p. 424.
& n. 184. p. 425.
Cano-

Partem VII. Index.

Canonicum ius in causa peccati etiam in foro civili servandum.

Cons. 327. n. 96. p. 653.

Canonico iure matrimonium inter nobilem & ignobilem consistit.

Cons. 319. n. 183. p. 425.

Canonico iure si sit decisa opinio, de qua inter Legistas disputatur, huic standum in iudicio foro.

Cons. 319. n. 45. p. 406.

Canonico & divino iure concubinatus omnibus prohibetur.

Cons. 319. n. 111. p. 415.

Canonico iure matrimonium non praelimitur.

Cons. 319. n. 168. p. 424.

Canonico in iure dubium quod est in iure vero civili clare decissum, etiam in foro canonico servandum est.

Cons. 316. n. 68. p. 344.

Canonico iure decissum quod est etiam in foro civili sequendum est, si vel dubium est in iure civili vel ad res spirituales pertinet.

Cons. 319. n. 94. p. 412.

CANONISTA summus & auditor Rotæ Felinus.

Cons. 332. n. 98. p. 893.

CAPITULI susceptum reliqua membra iure recusantur.

Cons. 348. n. 25. p. 1085.

Capiti membra subalternantur & caput sequuntur.

Cons. 340. n. 28. p. 1412.

Capite membra separari qui postulat ejus petitio admittenda non est.

Cons. 340. n. 27. p. 1412.

in Capita in feudis succedunt omnes qui vocantur.

Cons. 345. n. 33. p. 1528.

in Capita succedunt equaliter vocati.

Cons. 343. n. 2. p. 1522.

Limitatur ibid. n. 56. p. 1535.

CAPITULUM un. demittit. Vassall. qui arm. bell. explicatur.

Cons. 319. n. 52. & 49.

p. 407.

Cap. 1. An agnat. vel fil. de feudo hereditario aut mixto intelligendum.

Cons. 347. n. 43. p. 1660.

& n. 72. p. 1666.

& n. 76. p. 1668.

Capitulum unum dividi non debet.

Cons. 345. n. 12. p. 1604.

C. 1. §. naturales tit. si de feudo defuncti. explicatur.

Cons. 319. n. 132. p. 418.

C. 1. An agnatus vel fil. non agi de revocatione filius inbibenda, sed debito solvendo.

Cons. 347. n. 81. p. 1668.

Capituli absq. consensu praelatus feudum ad sui collationem pertinet, in feudare potest.

Cons. 316. n. 106. p. 349. et si à principio potestas in feudandi ad praelatum & capitulum simul pertinent: modo feudum sit apertum.

Cons. 316. n. 107. p. ead.

Capituli electione, non ex persona defuncti succedit in praelatura successor.

Cons. 316. n. 9. p. 346.

Capituli collegium non moritur.

Cons. 316. n. 10. p. 336.

Capituli consensum & concessionem qui habet ei feudum possessio, si vacua fuerit, precise tradenda: sin minus interesse prestandum.

Cons. 316. n. 31. p. 338.

CAPITALIS inimicitia ex soli iurinis inducitur.

Cons. 305. n. 3. p. 160.

Capitalis poena fractæ pacis cum sit, ab eâ & à dolo causa qualibet excusat.

Cons. 308. n. 40. p. 222.

CAPTURE & incarceration imperii & jurisdictionis est.

Cons. 339. n. 170. p. 1372.

Captura altius imperii & jurisdictionis est.

Cons. 339. n. 206. p. 1377.

Captura in civilibus prohibita, etiam in criminalibus auctoritate inquisitionem.

Cons. 317. n. 67. p. 373.

ad Capturam indicia leviora sufficiunt.

Cons. 335. n. 236. p. 1185.

ad Capturam sufficit indicium lere vel causæ.

Cons. 317. n. 70. p. 374.

Capturam adversus aliquem iniuste impetrans pro iniuria, damnis, & interesse tenetur.

Cons. 335. n. 245. p. 1188.

Capturam iudex decernere solet sine aliqua causa cognitionis.

Cons. 335. n. 243. p. 1187.

à Captura incipere potest iudex in speciali non generali inquisitione.

Cons. 317. n. 72. p. 374.

à Capturâ & arrestatione non est ante constitutionem incipiendum.

Cons. 317. n. 65. p. 373.

CAPTATORIA voluntas non est ad Consilium sapientis scripta.

Cons. 330. n. 43. p. 1720.

Captatoria legata non valent.

Cons. 336. n. 253. p. 1244.

Captatoria institutio, & ad alterius arbitrium facta prohibita.

Cons. 336. n. 252. p. 1244.

Captatoria legata annullanda sunt.

Cons. 336. n. 322. p. 1256.

CAPIUNT reos iudices non citant ne fugiant.

Cons. 317. n. 73. p. 374.

Captandæ mortis votum unipium est.

Cons. 316. n. 4. p. 336.

Captans lucrum non debet obtinere contraccatentem de damno vitando.

Cons. 348. n. 66. p. 1694.

in Captando detrimento non consentiens prout vito habetur.

Cons. 347. n. 39. p. 1659.

Capiendus ille, quoties duobus intellectus capi possunt, qui à delicto excuset.

Cons. 310. n. 10. p. 261.

Capienda & vel improprianda verba ita aut intentioni agentis interpretantur.

Cons. 330. n. 42. p. 1188.

Capax feudis clericus.

Cons. 319. n. 15. p. 402.

Captus tanquam libertate spoliatus debet ante omnia restitui. Cons. 317. n. 64. p. 374.

liii 2 Capti-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Capitale & atrox delictum est crimen.

Cons. 305. n. 6. p. 160.

Capitalibus inimicis nemo se credere cogitur.

Cons. 348. n. 20. p. 1685.

Captationes legatorum odiosissima sunt, & pro falso reputantur.

Cons. 336. n. 255. p. 1244.

CARCER non exsolvit debitum.

Cons. 335. n. 251. p. 1189.

Carceris nomine qualibet custodia venit.

Cons. 324. n. 92. p. 563.

Carceris effractio convincit effractorem.

Cons. 317. n. 39. p. 384.

pro Carcere locus etiam amplius habetur.

Cons. 317. n. 66. p. 373.

Carceres & numella Imperii signa sunt.

Cons. 339. n. 208. p. 1377.

Carceratio vel astrictio arguit de crimine agi.

Cons. 317. n. 52. p. 369.

CARDINALATUS summa dignitas est.

Cons. 342. n. 172. p. 1499.

CARENTIA advocati iusti restituendi causa: & iustum impedimentum.

Cons. 332. n. 217. & 218.

p. 916.

Carentiam defectus probare debet, qui ob illam aliquid consequi vult.

Cons. 319. n. 177. p. 425.

CASTRUM potest collectam imponere.

Cons. 345. n. 155. p. 1638.

Castrium vel predium exemptum ab oneribus alicujus provincie, perinde habetur atq; si extra eam situm esset.

Cons. 303. n. 114. p. 120.

Castri possessione apprehensa, omnium appertinentiarum possessio apprehensa censetur.

Cons. 340. n. 31. p. 1412.

Castro vel loco concessio, appertinentia & adhaerentia concessa intelliguntur.

Cons. 302. n. 115. p. 69.

sive corpori adhaereant, sive juribus incorporalibus.

Ibid. n. 116. p. 69.

Castro concessio omnes appertinentias veniunt.

Cons. 340. n. 30. p. 1412.

in Castris tantum militariter testari conceditur.

Cons. 321. n. 79. p. 470.

CASUS non exceptus, remanet in dispositione juris communis.

Cons. 330. n. 109. p. 789.

Casus necessitatis de quacunque dispositione generali intelligitur exclusus.

Cons. 301. n. 216. p. 40.

Casus necessitatis legi adequatur, & ex illicito facit licitum.

Cons. 301. n. 218. p. 40.

Casus omnes comprehendit universalis, et si minor ratio sit in uno quam in alio.

Cons. 351. n. 164. p. 1775.

Casus mortalitatis negligentia adscribi non potest.

Cons. 332. n. 375. p. 945.

contingens in persona procuratoris dominum excusat.

Ibid. n. 376. p. 946.

Casus nullus a generalibus verbis excipitur.

Cons. 340. n. 35. etiamsi in uno sit major ratio.

n. 36. aut aliquis sit privilegiatus. n. 37.

p. 1413.

Casus diverso jure non censendi, in quibus nulla diversitas est.

Cons. 343. n. 20. p. 1525.

Casus incertus & dubius reddit contractum licitum.

Cons. 331. n. 210. p. 849.

Casus exceptus manet in regula.

Cons. 351. n. 160. p. 1774.

Casus, in quibus diversitatis ratio assignari nequit, diverso jure censendi non sunt.

Cons. 338. n. 223. p. 1332.

Casus non excipitur in odiosis a verbis generalibus.

Cons. 340. n. 38. & in correctorie. n. 39.

p. 1413.

Casus omissus remanet in dispositione juris communis.

Cons. 338. n. 175. p. 1326.

Cons. 338. n. 42. p. 1306.

in Casum mortis concepta omnium bonorum donatio an valeat?

Cons. 321. n. 67. p. 465.

non Casum inopia debitoris: sed ut sit exigibile prestare debet cedens debitum.

Cons. 304. n. 73. p. 141.

Casum similem in materia favorabili non excludunt taxativa dictiones, sed tacitum.

Cons. 301. n. 16. p. 13.

Casum universitatis disperse inferre abominandum.

Cons. 339. n. 354. p. 1396.

Casum aratri de civitate expectare inhumanum est, nec jura contractuum patiuntur.

Cons. 301. n. 193. p. 36.

de Casu statuto deciso, dubitandum non est, & cessant cavillationes.

Cons. 304. n. 12. p. 130.

in Casu excepto regula derogat exceptio.

Cons. 330. n. 118. p. 791.

de Casu constitutionibus deciso amplius laborandum non est.

Cons. 334. n. 225. p. 1112.

Casu illo quando justitia denegatur ad Cameram potest appellari vel potius supplicari, alias gradatim faciendam appellatio.

Cons. 308. n. 16. p. 212.

& n. 24. p. 215.

de Casu expresse lege disputandum non est.

Cons. 335. n. 71. p. 1148.

a Casu qui pendet contractus non reputatur utilis nec damnosus.

Cons. 331. n. 211. p. 849.

in Casu claro cessare debet dubitatio.

Cons. 303. n. 109. p. 119.

in Casu tantum expresse obtinent statuti verba & restringuntur.

Cons. 304. n. 55. p. 135.

in Casu claro interpretatio alia quarendam non est, quam quae ex verbis adparet.

Cons. 331. n. 59. p. 820.

de Casu

Partem VII. Index.

*de Casu legibus expresso dubi-
tandum non est.*

Cons. 330. n. 110. p. 789.

*de Casibus specialem favorem
habentibus statutum gene-
rale non intelligitur.*

Cons. 328. n. 55. p. 676.

*in Casibus, de quibus speciali-
ter est provisum, dispositio
generalis non obtinet.*

Cons. 303. n. 101. p. 118.

tamen legibus & statutis.

Ibid. n. 102. p. 118.

quàm in contractibus.

Ibid. n. 103. p. 118.

*in Casibus non exceptis stan-
dum regula.*

Conf. 342. n. 203. p. 1504.

& n. 212. p. 1505.

*in Casibus non exceptis est ex-
ceptio de regula & eam con-
firmat.*

Conf. 302. n. 74. p. 58.

& n. 91. p. 62.

& n. 104. p. 65.

*Casibus nisi in expressis com-
petentis juris privatio locum
non habet.*

Cons. 328. n. 88. (11.)

p. 691.

*in Casibus non exceptis gene-
ralem dispositionem exceptio
confirmat.*

Conf. 315. n. 7. p. 336.

*in Casibus non exceptis regu-
lam confirmat exceptio.*

Cons. 321. n. 16. p. 449.

Cons. 328. n. 70. p. 681.

*in Casibus fracta pacis, civili-
ter, ad rerum recuperatio-
nem agi potest.*

Cons. 305. n. 97. p. 173.

*CATASTRUM & libri non
probant in tercii præjudi-
cium.*

Cons. 345. n. 50. p. 1611.

*CAVILLATIONES cessant
& dubitandum non est de
casu statuto deciso.*

Cons. 304. n. 12. p. 130.

*Cavillationes Advocatorum
in re clara cessare debent.*

Cons. 334. n. 218. p. 1110.

Cons. 331. n. 61. p. 820.

*CAUSA insufficiens privatio-
nis feudi est sola amicitia
cum hostibus domini facta
non fraudulenter.*

Cons. 310. n. 4. p. 260.

*Causa fracta pacis mere cri-
minalis est.*

Conf. 305. n. 24. p. 163.

*Causa injusta vel fatua an à
pœnis legalibus excuset.*

Cons. 324. n. 95. p. 564.

*Causa amissionis feudi an &
quatenus sit ingratitude.*

Conf. 314. n. 136. p. 321.

Causa matrimonii ardua.

Cons. 319. n. 193. p. 426.

Causa dotis favorabilis.

Cons. 316. n. 20. p. 337.

*Causa testati favorabilior
quàm intestati.*

Cons. 350. n. 39. p. 1719.

*Causa augmenti eadem qua
dotis.*

Cons. 333. n. 156. p. 1027.

*X Causa legati cessante cessat ef-
fectus.*

Cons. 302. n. 152. p. 86.

Causa par est sociorum.

Cons. 331. n. 231. p. 854.

*& commune periculum lu-
crum atq; commodum.*

Ibid. n. 232. p. 854.

*lites quoq; & alia onera
communia.*

Ibid. n. 233. p. 854.

*Causa sub qua quid permitti-
tur, non præsumitur, nisi ab
allegante probetur.*

Cons. 330. n. 127. p. 792.

*X Causa finalis præcipue obser-
vanda.*

Cons. 338. n. 61. p. 1308.

*Causa levior Judicem quam
testem repellit.*

Cons. 348. n. 10. p. 1682.

*Causa sententia ubi deficit, &
ipsa sententia deficit.*

Cons. 341. n. 44. p. 1453.

*Causa amittendi feudi sunt
arbitraria, nec hodie præsti-
cantur.*

Cons. 308. n. 49. p. 227.

*Causa mutari videtur mutata
persona.*

Cons. 332. n. 119. p. 900.

& n. 144. p. 904.

*Causa justa ab omni generali
dispositione intelligitur ex-
cepta.*

Cons. 324. n. 25. p. 531.

*Causa cadit, qui bene probans
non bene egerit.*

Cons. 334. n. 22. p. 1071.

Causa spoliis privilegiata est.

Cons. 332. n. 47. p. 886.

*Causa scientia inepta fidem
non facit.*

Cons. 336. n. 6. p. 1203.

*si Causa sit inter alias personas
vel erronea potest quis ex eo
juvari quod oppugnavit.*

Cons. 334. n. 14. p. 1060.

*Causa etiam injusta, facit ut
absit animus committendi
delictum.*

Cons. 351. n. 141. p. 1769.

*Causa prius cognoscenda ante-
quam pronuncietur: etiam
à summo Principe.*

Cons. 344. n. 174. p. 1595.

*Causa alia ubi prætendi potest
non recipitur quasiio doli.*

Cons. 305. n. 60. p. 167.

*Causa recusationis justa est
magna amicitia & auctori-
tas judicis.*

Cons. 348. n. 26. p. 1686.

*Causa justa non præsumitur in
in principe vel iudice spoli-
ante.*

Cons. 308. n. 31. p. 218.

*Causa civilis non præjudicat
criminali.*

Cons. 351. n. 27. & contra.

p. 1743.

*Causa remittenda ad Judicem
necessarii defensoris.*

Cons. 323. n. 16. p. 500.

*Causa ardua & magna, crimi-
nali comparatur.*

Cons. 335. n. 204. p. 1179.

Causa propria quæ?

Cons. 323. n. 15. p. 500.

*Causa impugnandi probabilis
quando adest, non obtinet
ademptio legati vel fidei
commissi in pœnam testa-
mentum impugnantis fa-
cta.*

Conf. 315. n. 14. p. 331.

*Causa propria, unde quis uti-
litatem sperare potest.*

Conf. 329. n. 117. p. 756.

*in Causa Advocatus neg, testis
est, neg, consiliis suis fidem
facit.*

Cons. 340. n. 25. p. 1413.

Causa in principe præsumitur.

Conf. 332. n. 304. p. 932.

*Causa qualibet à pœnis vio-
lentia excusat.*

Cons. 332. n. 356. p. 942.

*Causa facilis sufficit ad in-
quisitionem.*

Cons. 324. n. 102. p. 566.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Causa possidentis melior Domini.**
Cons. 340. n. 125. p. 1427.
- Causa finalis compromissum restringit ac moderatur.**
Cons. 337. n. 38. p. 1272.
- Causa sufficiens remuneratoria donationis quæ?**
Cons. 321. n. 52. p. 459.
- Causa lucri sui qui non fecit, dolo fecisse non videtur.**
Cons. 351. n. 110. p. 1762.
- Causa gravis una ad privationem feudi sufficit.**
Cons. 314. n. 101. p. 315.
- Causa alia ubi adest injuriandi animus non presumitur.**
Cons. 351. n. 101. p. 1761.
- Causa qualibet excusat à perjurio.**
Cons. 342. n. 155. & à dolo, etiam injusta. ibid. n. 157. p. 1496. & seq.
- Causa pacis fracta immediate ad Cameram pertinet, omnibus declinatoriis sublatis.**
Cons. 305. n. 128. p. 179.
- Causa cadit actor facti qualitates non probans.**
Conf. 348. n. 33. p. 1687.
- Causa dicens verum convictum, injuriarum non tenetur.**
Cons. 351. n. 140. p. 1769. & n. 146. p. 1770.
- Causa collectas indicendi iustissima est et alienum.**
Cons. 320. n. 17. p. 432.
- Causa liberorum potior est in successione.**
Cons. 334. n. 58. p. 1076.
- Causa suspecti est potentia justarecusandi iudicis.**
Cons. 308. n. 25. p. 215.
- Causa unde pendet, inde & causatum.**
Cons. 338. n. 78. p. 1310.
- Causa falsa interdum vitiat legata.**
Cons. 336. n. 316. p. 1255.
- Causa centum aureorum pro magna habetur.**
Cons. 335. n. 203. p. 1179.
- Causa iusta non presumitur, quando ea ad privationem alicuius rei requiritur, ne quidem in Magistratu aut Principe.**
Cons. 336. n. 25. & 26. p. 1208.
- Causa donationis non presumitur, nisi exprimatur.**
Cons. 321. n. 21. p. 450.
- Causa falsa in institutione vitiat: non in Legatis.**
Cons. 302. n. 156. p. 88.
- Causa feudalis inter dominum & vasallum ad pares curia pertinet.**
Cons. 305. n. 129. p. 179.
- Causa qualibet, etiam injusta, excusat à pœnis jurisdictionum & doli.**
Cons. 340. n. 82. p. 1420.
- Causa finalis omnem dispositionem restringit & ampliat.**
Cons. 303. n. 57. p. 112. & n. 100. p. 118.
- Causa iusta in lege presumitur.**
Cons. 328. n. 34. p. 671.
- Causa tota ad superiorem devolvitur quando à gravamine indebito appellatur.**
Cons. 308. n. 10. p. 211.
- Causa testati excludit causam intestati.**
Cons. 350. n. 120. p. 1731.
- Causa injusta à pœnis lata culpa non excusat.**
Cons. 308. n. 33. p. 219.
- Causa & dignitas ubi eadem, idem iustus titulus & effectus.**
Cons. 302. n. 98. p. 63.
- Causa & origo contractus inspicienda.**
Cons. 331. n. 14. p. 813.
- Causa propria est unde commodum vel incommodum speratur.**
Cons. 348. n. 8. p. 1682.
- Causa aliqua colorata contumacie objecta, ob eam vasallus feudo non privatur.**
Cons. 305. n. 104. p. 174.
- Causa legitima revocandi mandatum non presumitur, nisi probetur.**
Cons. 332. n. 109. p. 897.
- Causa finalis & ratio est animi dispositionis.**
Cons. 303. n. 99. p. 118.
- Causa & origo cuius rei attendi debet.**
Cons. 334. n. 1. p. 1055.
- Causa in parireorum conditio potior est.**
Cons. 339. n. 119. p. 791.
- Causa finali deficiente, deficit dispositio.**
Cons. 336. n. 275. p. 1246.
- Causa limitata a limitatum pro ducit effectum.**
Conf. 314. n. 139. p. 322. Conf. 316. n. 94. p. 347. Conf. 333. n. 8. p. 958. Conf. 335. n. 28. p. 1142. Conf. 337. n. 102. p. 1281. Conf. 339. n. 28. p. 1352. & n. 144. p. 1369.
- Causa finalis omnia moderatur, regit & ampliat.**
Conf. 301. n. 35. p. 15. Conf. 336. n. 274. p. 1246. Conf. 304. n. 74. p. 142. Conf. 334. n. 165. p. 1102.
- Causa finalis in principio notanda.**
Conf. 304. n. 8. p. 129. & n. 76. p. 142. & n. 102. p. 147. Conf. 342. n. 49. p. 1482. Conf. 321. n. 23. p. 451. Conf. 334. n. 47. p. 1074. & n. 164. p. 1101. Conf. 303. n. 56. p. 112. Conf. 336. n. 223. p. 1246. Conf. 331. n. 192. p. 864. Conf. 351. n. 27. p. 1755. Conf. 332. n. 170. p. 909.
- Causa finalis restringit, ampliat effectus & totam dispositionem moderatur.**
Conf. 332. n. 171. p. 909. Cons. 351. n. 27. p. 1755.
- Causa qualibet à dolo & ejus pœna excusat.**
Cons. 336. n. 73. p. 1216. Cons. 305. n. 59. p. 167.
- Causa qualibet excusat à dolo.**
Cons. 351. n. 102. p. 1761. præsertim in iudicio criminali. d. Cons. 351. n. 103. p. 1762.
- Causa etiam injusta à pœna doli excusat.**
Cons. 336. n. 137. p. 1226.
- Causa qualibet, etiam injusta, excusat à dolo.**
Conf. 304. n. 33. p. 134.
- Causa finalis erronea remove voluntatem & animum ab actu.**
Conf. 351. n. 145. p. 1769.
- Causa

Partem VII. Index.

- Causa finalis illi habenda, quæ expressa est.**
Cons. 351. n. 143. p. 1769.
- Causæ cognitione non servat. i Princeps concedere non intelligitur.**
Cons. 345. n. 75. p. 1618.
- Causæ tractatio etiam minima pars est arbitrii.**
Cons. 338. n. 143. p. 1321.
- Causa quælibet à dolo & punita fracta pacis, quæ est capitalis excusatur.**
Cons. 308. n. 40. p. 222.
- Causæ propter connexionem unum ad iudicem omnes remitti debent.**
Cons. 304. n. 18. p. 132.
- Causæ utilitas quatenus patitur, verum convictum obijcere adlocutus potest.**
Cons. 351. n. 142. p. 1769.
- Causæ propter quas pseudo vassalus privandus, quing. testibus probanda sunt.**
Cons. 314. n. 146. p. 323. nec ex presumptionibus, sed probationibus indubitatus judicanda. Ibid. n. 147. & omnes pendunt ex arbitrio iudicis.
Ibid. n. 148. p. 323.
- Causæ sine cognitione plenâ possessio auferenda non est.**
Cons. 324. n. 75. p. 553.
- sine Causæ cognitione princeps non potest turbare vel spoliare possessionem.**
Cons. 303. n. 127. p. 224.
- Causa sine cognitione, & culpa rationabili ac sententia privari in vassallo fendo nequit.**
Cons. 310. n. 12. p. 262.
- Causæ prejudicialis Exceptio impedit litem ingressum.**
Cons. 337. n. 135. p. 1286.
- Causæ absq. expressione valet atq. obligat promissio iuramenti loco.**
Cons. 321. n. 27. p. 452.
- Causæ amissionis & privationis fendi multiplices sunt.**
Cons. 301. n. 221. p. 41.
- absq. Causæ cognitione plenâ, nemo sua possessione spoliari debet.**
Cons. 329. n. 78. p. 738.
- de Causa meriti si liquido ex alio casu nullus in processu in Camera regulariter nõ adhibetur.**
Cons. 332. n. 32. p. 836.
- Causæ privationis non presumuntur, sed probanda sunt & sunt odiosæ: justæ, graves & sufficientes esse debent.**
Cons. 336. n. 102. 103. 105. p. 1220.
- Causæ amissionis fendi arbitraria sunt, & ad paucas rediguntur.**
Cons. 305. n. 90. p. 171.
- Causæ decisio iusta dari nequit, ubi factum non sit perceptum.**
Cons. 342. n. 2. p. 1475.
- Causæ intestati præsumptio per testamentum tollitur.**
Cons. 350. n. 121. p. 1731.
- Causæ illius cognitio requiritur, quando ob certam causam aliquid sit.**
Cons. 345. n. 73. p. 1618.
- Causæ meriti ex partium allegationibus panduntur.**
Cons. 340. n. 7. p. 140.
- Causæ collectandi iusta quæ? remissive.**
Cons. 320. n. 13. p. 432. & n. 46. p. 435.
- Causæ continentia quid?**
Cons. 337. n. 43. p. 1273.
- Causæ continentia non est dividendæ.**
Cons. 343. n. 85. p. 1540.
Cons. 337. n. 23. p. 1260. & n. 42. p. 1273.
Cons. 338. n. 75. p. 1310.
Cons. 340. n. 73. p. 1418. & n. 44. p. 420.
- sine Causæ cognitione quando Princeps alicuius ius suum vel possessionem auferre intendit, iustâ causâ moveri non presumitur.**
Cons. 303. n. 81. p. 115. ne de plenitudine quidem potestatis. Ibid. n. 83. p. 116.
- Causam, quibus contractibus bonæ fidei, dolus dedit, ipso iure nulli sunt.**
Cons. 314. n. 29. p. 304.
- ad Causam ab alio vel contra alium motam qui veniunt, eorum juri regulatur ex jure principalis.**
Cons. 323. n. 21. p. 503.
- Causam remittere ad superiorem mandantem debet executor, si forsan coram se questio nullitatis fuerit opposita.**
Cons. 344. n. 183. & seq. p. 1596.
- Causam subesse nullam & non apparere paria sunt.**
Cons. 321. n. 34. p. 453.
- Causam facti probabilem qui se habere putat, à dolo & injuria excusatur.**
Cons. 351. n. 109. p. 1762.
- Causam propter leviem in servientem revocari potest liberius.**
Cons. 314. n. 102. p. 315.
- Causam matris post ius quæsitum factum sequitur.**
Cons. 349. n. 4. p. 1697.
- ob Causam matris defuncti bares non usurpant nec fructus acquirunt.**
Cons. 342. n. 243. p. 1509.
- Causam coloratam debet habere possessio.**
Cons. 345. n. 112. p. 1628.
- Causam similem habenti non creditur.**
Cons. 345. n. 92. p. 1624.
- Causam propter impulsivam, ce, autem factæ donationes non revocantur.**
Cons. 314. n. 116. p. 318.
- Causam justam possidenti dat investitura.**
Cons. 345. n. 69. p. 1618.
- Causam successivam habet rationum redditio.**
Cons. 335. n. 13. p. 1139.
- Causam debet falsam continens instrumentum, nullum est: & proinde debuit nullum.**
Cons. 304. n. 90. p. 144.
- Causam Possessionis nemo sibi mutare potest.**
Cons. 335. n. 144. p. 1167.
- Causam falsam continens sententia ipso iure nullæ est.**
Cons. 304. n. 89. p. 144.
- Causam scientia in probandâ possessione reddere debet testis, etiam non requisitus.**
Cons. 345. n. 34. p. 1608.
- Causam contractui datum dedisse quomodo probetur.**
Cons. 314. n. 30. p. 304.
- ob Causam expressam non adimpletam donatio revocari potest: ob tacitam vero, non.**
Cons. 314. n. 21. p. 303.
- Causam justam litigandi habente actore & reo absolutio, expensis compensantur.**
Cons. 351. n. 157. p. 1738.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

de Causâ collectandi justâ superior cognoscere debes.

Cons. 345. n. 74. p. 1618.

ex Causâ finali omnia pendunt.

Cons. 342. n. 50. p. 1482.

à Causâ finali omnia panduntur & inducuntur.

Cons. 331. n. 107. p. 832.

ex Causâ nova possessor & detentor ante restitutionem audiri debet.

Cons. 332. n. 345. p. 940.

ex Causâ aliquâ justâ qui putat debitor se ad solutionem non teneri, in mora non est.

Cons. 304. n. 32. p. 134.

ex Causâ fractâ pacis contra Dominum vassallus civiliter agere potest.

Cons. 305. n. 98. p. 173.

in Causâ falsa fundans se sententia ipso jure nulla est.

Cons. 344. n. 83. p. 1574.

X Causâ cessante, cessat dispositio, contractus & obligatio.

Cons. 304. n. 75. p. 142.

n. 91. p. 145.

n. 103. p. 147.

& n. 115. p. 149.

in Causâ pari melior habetur causa possidentis.

Cons. 316. n. 73. p. 344.

in Causâ propria judicare nemo potest.

Cons. 348. n. 6. p. 1682.

in Causâ propriâ testi deponenti non creditur.

Cons. 336. n. 7. p. 1205.

à Causâ finali actus omnis interpretandus.

Cons. 305. n. 77. p. 170.

etiam in delictis.

ibid. n. 78. p. 170.

Causâ non cognita, à Principe an possit fieri prohibitio, in resuâ, saltem extrajudicialiter?

Cons. 306. n. 47. p. 194.

in Causâ propria nemini creditur.

Cons. 334. n. 152. p. 1095.

in Causâ pari melior est conditio possidentis.

Cons. 334. n. 55. p. 1076.

Causâ scientis non redditâ non probantur incorporalia.

Cons. 345. n. 98. p. 1626.

in Causâ & Radice qua conveniunt, in effectu convenire debent. Cons. 343. n. 22. p. 1525.

in Causâ, ex qua commodum vel incommodum expectat Judex, suspectus est.

Cons. 348. n. 9. p. 1682.

ex Causâ lex dominium auferre potest.

Cons. 328. n. 35. p. 671.

in Causâ propria actori praesertim facinoroso non creditur.

Cons. 332. n. 341. p. 939.

in Causâ propria & ubi utilitatem sentis testis idoneus nemo est.

Cons. 311. n. 12. p. 275.

in Causâ propriâ ne Imperator quidem potest esse judex.

Cons. 303. n. 120. p. 122.

in Causâ propriâ de nullitate testanti duci non creditur.

Cons. 332. n. 51. p. 886.

Causâ finali deficiente, deficit contractus.

Cons. 338. n. 60. p. 1308.

& n. 109. p. 1314.

in Causâ propriâ scriba testis inidoneus.

Cons. 350. n. 16. p. 1717.

Causarum continentia non debet dividi.

Cons. 323. n. 33. p. 510.

ad Causarum decisionem ambiguum trahi non debet.

Cons. 331. n. 44. p. 817.

Causarum merita panduntur allegatione partium.

Cons. 304. n. 128. p. 153.

Causæ speciales non veniunt in compromissum generale.

Cons. 337. n. 99. p. 1280.

ad Causas futuras imbuur mandatum generale.

Cons. 332. n. 167. p. 908.

ad Causas suspicionis cognoscendas peti possunt Commissarii.

Cons. 348. n. 10. p. 1684.

Causas sanguinis non curant Ecclesiastici, sed ab eis abstinere debent.

Cons. 302. n. 39. p. 53.

Causas litigandi justas & probabiles qui habet ab expensis absolvitur.

Cons. 334. n. 58. p. 1066.

Causis ex quibus Vassallus feudo privari possit?

Cons. 308. n. 47. p. 227.

ex Causis iis revocari potest feudum, ex quibus etiam donationes; & liberi exbere-

dari. Cons. 305. n. 31. p. 164. in Causis decidendis glossa auctoritate testis major haberi nequit.

Cons. 325. n. 67. p. 594.

Causis nedum ex justis sed & injustis bona fides causatur.

Cons. 325. n. 30. p. 579.

de Causis criminalibus & mixtis nequit compromitti.

Cons. 337. n. 98. p. 1280.

ex Causis falsis elicitus etiam celebratus contractus annullandus est.

Cons. 304. n. 105. p. 148.

de Causis meri Imperii Magistratus municipales incidenter cognoscunt, & Rempublici suo locotuentur, & administrant, multis Privilegiis muniuntur.

Cons. 339. n. 187. 188. 190.

p. 1375.

CAVIT qui procurator de rato, ratihabitionem prestare aut sumptus adversario refundere tenetur.

Cons. 332. n. 162. p. 907.

Cavere fidejussoribus vel pignoribus paria sunt in contractibus.

Cons. 331. n. 199. p. 847.

quod non Caveitur Legibus, in practica non est recipiendum.

Cons. 344. n. 40. p. 1562.

& n. 140. p. 1585.

Cauta in Instrumento pro stipulatione habentur.

Cons. 327. n. 94. p. 653.

Cauta que non sunt specialiter statuto, manent sub dispositione juris communis.

Cons. 351. n. 82. p. 1756.

Cautio de non offendendo propter minas ad arma provocantis peti potest.

Cons. 305. n. 108. p. 175.

Cautio rati non admittitur ubi mandatum nullum adesse constat.

Cons. 332. n. 160. p. 906.

Cautio de non amplius turbando in possessorio Retinenda peti potest: & in sententia omissa postea obtinetur, ex ipsa actionis natura venit.

Cons. 339. n. 292. 293. 294.

p. 1387.

ad Cautionem rati cogi vel repelli falsus procurator ab adversario

Partem VII Index.

- adversario semel admissus non potest.*
Cons. 332. n. 32. p. 902.
& n. 61. p. 906.
- Cautione praestita, tollitur sequestrum.**
Cons. 350. n. 95. p. 177.
- Cautionem praestare debet petens relaxari sequestratione.** *Cons. 304. n. 25. p. 133.*
- Cautione praestita fideicommissariis satisfacere cogitur heres iudicio nullitatis testamenti pendente.**
Cons. 315. n. 6. p. 329.
- Cautiones & solemnitates tutorum an à parentibus requirantur.**
Cons. 329. n. 114. p. 755.
- CAUTELA abundans non nocet.**
Cons. 350. n. 112. p. 1730.
- CAUTUM nisi aliter sit, sitis privatorum iure utitur.** *Cons. 313. n. 7. p. 288.*
- qui CEDIT vel vendit nomen, nomen esse & debitum praestare tenetur.**
Cons. 304. n. 57. 59. & 62. p. 138.
- non Cedit injuriam alterius, quod ex praescripto iudicis fit.**
Cons. 351. n. 129. p. 1765.
- Cedant, ne domino non fito feudorum privatio & bonorum confiscatio fracta pacis publica poena est.**
Cons. 305. n. 124. p. 178.
- Cedere cum omni usu intelligitur alicui usum rei cedens.**
Cons. 309. n. 44. p. 245.
- Cedi nequit ius extinctum.**
Cons. 341. n. 59. p. 1460.
- Cedi potest conventioalis re tractus ius.**
Cons. 331. n. 171. p. 843.
- Cedi vel vendi non possunt iura & nomina pupillorum sine iuris requisitis.**
Conf. 304. n. 55. p. 138.
- Cedi nequit, quod nullum, vel solutione aliove modo sublata est.**
Cons. 304. n. 54. p. 137.
- Cedi res immobilis eorum iudicis de iure Saxonico debet.** *Cons. 321. n. 48 p. 158.*
- Cedens debitum praestare debet ut sit exigibile: non vero casum inopia debitoris.**
Cons. 304. n. 73. p. 141.
- Cedens alieni usum rei, intelligitur cum omni usu cedere.**
Cons. 309. n. 44. p. 245.
- Cedentis iure utitur cessionarius.**
Cons. 331. n. 66. p. 821.
& repraesentat priorem creditorem cedentem.
ibid. n. 67. p. 821.
- ex Cedentis persona fit executio in cessionarii tamen utilitatem.**
Cons. 331. n. 69. p. 821.
- Cedentis ius omne in dubio praesumitur transferri.**
Cons. 321. n. 14. p. 448.
- Cedentes bonis Milites & Doctores alimenta deducunt.**
Cons. 348. n. 61. p. 1693.
- Cedentibus bonis misericordia causa aliquid relinqui solet ne egeant.**
Conf. 348. n. 59. p. 1693.
- CELARI qui vult scripta, animum injuriandi non habet.**
Conf. 351. n. 91. p. 1760.
- CELEBRATUS salvo iure tertii quilibet actus praesumitur.**
Cons. 316. n. 15. p. 337.
- Celebratus & elictus Contractus ex falsis causis, annullandus est.**
Cons. 304. n. 105. p. 148.
- CENSET U.R. quis in dubio semper eo modo tradere quo habet ius.**
Cons. 309. n. 3. p. 232.
- Censeri non debent diverso iure, in quibus par est aut maior ratio.**
Cons. 317. n. 109. p. 1282.
- Censeri non debent diverso iure Principale & annexa, sed habentur pro una re.**
Cons. 317. n. 10. 11. p. 1269.
& n. 37. p. 1278.
- Censeri debet nullum verbum otiose contractui appositum.**
Cons. 309. n. 12. p. 235.
- CENSUS publicum tributum est, & in auxilium gubernationis ac recognitionem superioritatis praestatur.**
Cons. 336. n. 69. p. 1215.
- Census nomine Bishops vel Schols venit.**
Cons. 336. n. 68. p. 1214.
- et Censum non solum bona non committuntur etiam iure Saxonico, quo poena certa ob id constituta.**
Cons. 336. n. 70. & 71. p. 1215.
- sub Censu annuo reali concessum feudum etiam ad summas pervenit, & pro Emphyteusi habetur.**
Cons. 334. n. 9. p. 1057.
- Censuum & tributorum reliquae, Possessor antecessoria suisolvere tenetur.**
Cons. 336. n. 67. p. 1214.
- Censuales libri & officialium plurimum probant: & plene.**
Cons. 332. n. 235. p. 919.
& n. 235. p. 927.
- Censuali vel Emphyteutico vel simili, pro contractu habetur feudum improprium.**
Cons. 319. n. 38. p. 406.
- CENTUM aureorum causa pro magna habetur.**
Cons. 335. n. 203. p. 1179.
- ne Centum quidem annis praescribitur iudiciorum & collectionum exalio, cum sit alius vera facultatis.**
Cons. 303. n. 126. p. 123.
- Centum annorum Praescriptio immemorialis comparatur.**
Cons. 329. n. 103. p. 1362.
- Centenaria possessio pro principis concessione & privilegio habetur.**
Cons. 334. n. 96. p. 1084.
ac pro lege.
n. 100. p. 1085.
- Centenaria possessio contra quemcumque praescribit.**
Cons. 334. n. 102. p. 1085.
- contra CERTANTEM de damno lutando obnoxium non debet lucrium capere.**
Cons. 348. n. 66. p. 1694.
- CERTUS amplius certificari non debet.**
Cons. 324. n. 53. p. 541.
- Certe persona vel rei respectu datus alienationi consensus, ultra alias non extenditur.**
Cons. 344. n. 118. p. 1558.
& n. 117. p. 1551.
- Certe persona culpa incendii factum esse non praesumitur.**
Cons. 348. n. 42. p. 1680.
- Certum**

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Certam in personam datus ad alienandum Domini consensus, ad aliam personam extendi non debet.

Cons. 316. n. 93. p. 346.

Certam rem pro pecuniâ mutuam qui accepit debitor, potest eandem pro nummis invito creditori reddere.

Cons. 304. n. 98. p. 146.

Certum gradum qui probat aliis hunc non probantibus praefertur.

Cons. 350. n. 74. p. 1724.

Certi quid statui nequit de eo quod non est satis perspectum.

Cons. 342. n. 8. p. 1475.

Certo sine tempore Instrumenta nihil valent.

Cons. 327. n. 60. p. 739.

item si omittatur locus.

Ibid. n. 62. p. 1640.

pro Certo, indubitato, & notorio habetur quod ex scriptura adparet.

Cons. 324. n. 15. p. 527.

CERTIORATIO alia in iis, qui acti esse debent, non requiritur: qualis est procurator.

Cons. 332. n. 180. p. 911.

Certioratio alia in notorius non requiritur.

Cons. 345. n. 133. p. 1633.

Certioratus certiorari amplius non debet.

Cons. 332. n. 179. p. 911.

CERTITUDO petiti ubi non apparet, ibi condemnatio fieri nequit.

Cons. 342. n. 220. p. 1506.

CERTITUDINALITER non deponenti testi non creditur.

Cons. 341. n. 74. p. 1462.

CESSAT dispositio, cessante dispositionis ratione.

Cons. 305. n. 114. p. 176.

Cessat arbitrium cessante sine arbitrii.

Cons. 318. n. 227. p. 1333.

Cessat dispositio, contractus & obligatio, cessante causa.

Cons. 304. n. 75. p. 142.

n. 91. p. 145.

n. 103. p. 147.

& n. 115. p. 149.

Cessât argumenta probabilia, quando res textu est decisa.

Cons. 314. n. 105. p. 316.

Cessant cavillationes & dubi-

tandum non est de casu statuto deciso.

Cons. 304. n. 12. p. 130.

CESSIONARIII in utilitatem

ex persona cedentis sit executio.

Cons. 331. n. 69. p. 821.

CESSANTIS lucris & damni illati in pœnalibus non eadē est ratio.

Cons. 314. n. 128. p. 319.

Cessantis lucris in contractibus eadem ratio que damni emergentis.

Cons. 309. n. 40. p. 243.

Cessantem propter causam impulsivam, facta donationes non revocantur.

Cons. 314. n. 116. p. 318.

Cessante causa, cessat dispositio, contractus & obligatio.

Cons. 304. n. 75. p. 142.

n. 91. p. 145.

n. 103. p. 147.

& n. 115. p. 149.

Cessante ratione dispositionis, cessat dispositio.

Cons. 305. n. 114. p. 176.

Cons. 350. n. 116. p. 1730.

Cessante causa legis, cessat ejus dispositio.

Cons. 335. n. 125. p. 1162.

CESSIONIS bonorum exceptio est lris finita.

Cons. 348. n. 49. p. 1690.

per Cessionem bona fidei possessio acquiritur.

Cons. 331. n. 70. p. 821.

per Cessionem acquiritur obligatio.

Cons. 335. n. 57. p. 1147.

Cessione bonorum omnia Debitoris bona excutuntur.

Cons. 348. n. 58. p. 1693.

Cessione bonorum omnis obligatio & actio personalis tollitur.

Cons. 348. n. 50. p. 1690.

Cessare debet dubitatio in casu claro.

Cons. 303. n. 109. p. 119.

Cessat dispositum ubi non datur praesuppositum.

Cons. 304. n. 29. p. 134.

Cons. 305. n. 100. p. 173.

Cons. 326. n. 23. p. 601.

Cons. 332. n. 309. p. 944.

Cons. 336. n. 82. p. 1217.

Consil. 342. n. 3. p. 1474.

& n. 21. p. 1510.

Cessatio tutoris est dolus, cu-

jus nomine etiam heredes tenentur.

Cons. 329. n. 82. p. 741.

ex Cessatione unusquisq; tutorum insolidum tenetur.

Cons. 329. n. 84. p. 742.

Cessibilia aliâs per se aut alienabilia qua non sunt, transcunt cum universitate: modo non contineant commoditatem inestimabilem.

Cons. 309. n. 47. p. 245.

& n. 49. p. 246.

Cessionarius utitur jure cedentis.

Cons. 331. n. 66. p. 821.

& representat priorem creditorem cedentem.

Ibid. n. 67. p. 821.

Cessionarius utitur jure cedentis.

Cons. 341. n. 50. p. 1455.

Cessionarii debitor, est debitor.

Cons. 331. n. 68. p. 821.

Cessionarius jure cedentis utitur & personam ejus representat.

Cons. 334. n. 89. p. 1082.

Cessum instrumentum in heredes etiam transfertur, praesertim si illorum facta sit mentio.

Cons. 331. n. 75. p. 122.

CHARITATIS inter opera numeratur meretricem ducere.

Cons. 319. n. 100. p. 413.

Charitatis inter opera meretricem ducere numeratur.

Cons. 319. n. 185. p. 426.

CHARTA falsa aut rationibus falsis aliquem utique dicit, injuriarum tenetur.

Cons. 351. n. 11. p. 1741.

Charitatem prater nemini quicquam debeamus.

Cons. 321. n. 103. p. 477.

CHIROGRAPHARIUS nō praefertur hypothecario, etsi privilegiū personale habeat.

Cons. 312. n. 6. p. 281.

& n. 18. p. 283.

ob Chirographarium debitū pignus retineri potest.

Cons. 333. n. 135. p. 1009.

CHRONICIS quantum creditur.

Cons. 345. n. 148. p. 1636.

CHRISTI miles factus est Clericus.

Cons. 319. n. 7. p. 402.

ad CIBARIA res pertinentes mobiles

Partem VII. Index.

mobiles sunt.

Cons. 349. n. 8. p. 1697.

CIRCUMSCRIPTUS & male informatus presumitur Princeps, quando subditis privilegia & concessionem suas revocare vult.

Cons. 303. n. 89. p. 116.

CIRCUMSTANTIIS si discordent testes, quid probent? *Cons. 345. n. 117. p. 1629.*

ex Circumstantiis & qualitate contractus metus probandus. *Cons. 314. n. 27. p. 304.*

ex Circumstantiis & qualitatibus habetur facti plena cognitio. *Cons. 324. n. 2. p. 522.*

ex Circumstantiis & indicii dolus probari potest. *Cons. 325. n. 3. p. 572.*

cum Circumstantiis omnibus specialiter accusationis articuli delictum continere debent. *Cons. 314. n. 2. p. 300.*

CIRCUMVENTIO alterius alteri non praebeat actionem. *Cons. 330. n. 78. p. 782.*

non CITANT reos iudices sed capiunt ne fugiant. *Cons. 317. n. 73. p. 374.*

Citari non debet Dominus cuius Procurator praesens est. *Cons. 332. n. 60. p. 887.*

n. 66. p. 888.

& n. 186. p. 912.

Citari debet pars ad actum juris quemlibet. *Cons. 344. n. 168. p. 1594.*

Citari partes debent ad quamlibet sententiam etiam interlocutoriam. *Cons. 344. n. 84. p. 1574.*

n. 94. p. 1577.

n. 164. p. 1593.

Citandus est tutor vel Procurator non principalis aut pupillus. *Cons. 344. n. 100. 103. p. 1579.*

n. 169. 172. p. 1594.

Citandus est adversarius ad videndum jurari in litem. *Cons. 332. n. 104. p. 894.*

n. 188. p. 912.

n. 221. p. 917.

Citandus an sit possessor, de cuius feudo alius investitur. *Cons. 316. n. 12. p. 336.*

Citanda quando & quomodo

universitas.

Cons. 345. n. 141. p. 1634.

Citatus non obstat mandato cum clausula in possessione perseverare potest. *Cons. 332. n. 354. p. 942.*

non Citatus etiam Vassallus renovationem investitura petere debet. *Cons. 332. n. 336. p. 938.*

Citatus emanens contumax non fit, ubi tenor mandati non insertus citationi. *Cons. 348. n. 4. p. 1681.*

contra non Citatum lata sententia, id est si ex actis notorium, executionem non meretur. *Cons. 332. n. 78. p. 890.*

n. 191. p. 912.

n. 374. p. 945.

non Citata parte vel falso iuramentum datum retractari potest. *Cons. 332. n. 213. & 220. p. 916.*

non Citata parte lata sententia est nulla. *Cons. 344. n. 78. p. 1573.*

n. 164. p. 1593.

non Citata parte & falso datum iuramentum nullum. *Cons. 332. n. 184. p. 911.*

non Citata parte an probetur consuetudo & notorium. *Cons. 345. n. 146. p. 1635.*

non Citata partipena vel multa imponenda non est. *Cons. 332. n. 357. p. 942.*

Citatio non presumitur, de qua ex actis non constat. *Cons. 344. n. 160. p. 1593.*

Citatio pars processus propria est. *Cons. 344. n. 101. p. 1579.*

n. 163. p. 1593.

Citatio juris naturalis est. *Cons. 332. n. 116. p. 900.*

Citatio ex aliena iurisdictione per subsidium facienda. *Cons. 339. n. 201. p. 1376.*

Citatio non per se sed propter defensionem juris naturalis est. *Cons. 332. n. 148. p. 904.*

Citatio ad reassumendum processum necessaria: cuius defectus insanabilis. *Cons. 332. n. 115. p. 900.*

Citatio nimis angusta est nulla. *Cons. 344. n. 98. p. 1578.*

& n. 120. p. 1594.

Citatio juris naturae.

Cons. 344. n. 163. p. 1593.

Citationis defectus neg. a statuto neg. a Principe tolli potest. *Cons. 332. n. 150. p. 905.*

de Citationis die quando non constat, praesens est nullus. *Cons. 344. n. 96. p. 1578.*

Citationis defectus annihilet processum. *Cons. 332. n. 151. p. 905.*

Citationis defectus nullitas nec a statuto nec Principe tolli potest. *Cons. 344. n. 95. p. 1578.*

Citationi iudicis incompetens non paretur. *Cons. 339. n. 199. p. 1376.*

Citationi nimis angustum terminum habenti parere quis non debet. *Cons. 344. n. 171. p. 1594.*

Citationi inferendus tenor mandati & Jurisdictionis. *Cons. 348. n. 4. p. 1681.*

in Citationem simplicem mandata executiva cum clausula resolvuntur coparente citato. *Cons. 332. n. 353. n. 355. p. 942.*

n. 366. p. 943.

in Citationem debet terminus esse peremptorius, & tres dilationes continere. *Cons. 344. n. 99. p. 1578.*

sine Citationem contra absentem indefensum quando processum vel ius iurandum datum, definitiva iudici in rem iudicatum non transit. *Cons. 332. n. 202. p. 914.*

in Citationem ubi vitium est, processus non tenet. *Cons. 344. n. 173. p. 1594.*

sine Citationem partis executoriales in Camera decernuntur & insinuata sunt loco citationis. *Cons. 332. n. 73. p. 889.*

Citationem partis opus non est, quando actus eo absente expediti potest. *Cons. 305. n. 122. p. 178.*

Citationem & libelli oblatione inducitur litis pendentia. *Cons. 312. n. 11. p. 282.*

absq. Citationem adverse partis & sine clausula iustificatoria impetrantur mandata de non offendendo. *Cons. 305. n. 116. p. 176.*

& n. 121. p. 178.

Citatio-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Citationes, inhibitiones & mandata quotidie in Camera petuntur.

Cons. 305. n. 62. p. 167.

Citationibus tribus convicta esse debet vassalli contumacia, ut feudo privari possit.

Cons. 305. n. 105. p. 174.

CIVILIS Possessio animo retinetur absq. naturali, producit usucapionem & alios effectus civiles.

Cons. 339. n. 336. 337. p. 1393.

Civilis actio injuriarum & criminalis ad eundem tendit effectum & altera tollitur per alteram.

Cons. 351. n. 57. p. 1749.

Civilis est actio ad Palinodiam non criminalis.

Cons. 351. n. 53. p. 1748. ubi ratio. & n. 158. p. ead.

Civilis actio injuriarum perpetua est, pratoria annua.

Cons. 351. n. 40. p. 1745. & n. 62. p. 1751.

Civilis Possessio ultra decennium non datur.

Cons. 339. n. 140. p. 1394.

Civilis & criminalis actio an simul proponi possint?

Cons. 348. n. 54. p. 1692.

Civilis causa non prejudicat criminali, & contra.

Cons. 351. n. 27. p. 1743. & contra. n. eod. p. ead.

Civilis possessio quatenus datur in incorporalibus.

Cons. 339. n. 341. p. 1394.

Civilis causa quæ gravis?

Cons. 321. n. 9. p. 446. arbitrium hic judicis debet esse legale. Ibid. p. ead.

Civilis juris est legitima & eodem jure tollitur.

Cons. 328. n. 22. p. 663.

Civilis actio non prejudicat criminali.

Cons. 317. n. 104. p. 389.

Civilis legis pars, statutum, non tollit jus natura.

Cons. 328. n. 15. p. 661.

Civilis possessio apud Dominum est, naturaliter possidet Vassallus.

Cons. 323. n. 4. p. 497.

Civilis causa quando annexum habet crimen, reus in carcerari potest.

Cons. 317. n. 71. p. 374. Civilis judicii acta non probant in criminali.

Cons. 317. n. 95. p. 386. ad Civilem causam non extenditur arbitrium, quod judex habet in causa criminali.

Cons. 351. n. 54. p. 1749. in Civili argumento Juris Canonici dispositio contraria juri civili tantum obinet in terris Ecclesie.

Cons. 335. n. 75. p. 1150. Civili vel naturali actu nullo completa prescriptio interrumpi potest.

Cons. 351. n. 79. p. 1755. Civili in jure clarè decisum, quod est, in jure verò Canonico dubium, etiam in foro canonico servandum est.

Cons. 316. n. 48. p. 344. in Civili foro & terris imperii jus Canonicum quoad causas matrimoniales servatur.

Cons. 319. n. 169. p. 424. & n. 184. p. 425.

Civili jure ignotus & exclusus à successione nec legitimam habet. Cons. 328. n. 66. p. 679.

Civili jure legitima debetur, quamvis ex instinctu natura, & tolli potest.

Cons. 328. n. 33. p. 671. Civile judicium cum criminali an possit intentari.

Cons. 308. n. 41. p. 222. Civile jus servatur in appellationibus, nec potest appellari ante sententiam, nisi tribus casibus.

Cons. 308. n. 12. p. 211. Civile jus pro filio haberi qui non est & contra facit.

Cons. 328. n. 25. p. 666. Civile jus alimenta tollit.

Cons. 328. n. 31. p. 670. Civilibus criminales preponderant.

Cons. 321. n. 8. p. 446. in Civilibus quoq. exc. Redintegranda agi potest.

Cons. 311. n. 25. p. 277. in Civilibus Actionibus famosis tempus exprimendum.

Cons. 340. n. 49. p. 1414. in Civilibus captura prohibita est, etiam in criminalibus ante inquisitionem.

Cons. 317. n. 67. p. 373.

in Civilibus executio per estimationem amovetur.

Cons. 322. n. 34. p. 491. in Civilibus plene probant qua in criminalibus semiplene. Cons. 317. n. 35. p. 363. Civiliter possidentem intelligitur turbare naturaliter possidentem.

Cons. 345. n. 1. p. 1603. Civiliter agere potest vassallus contra Dominum ex causa fracta pacis.

Cons. 305. n. 98. p. 173. vel Civiliter, vel criminaliter injuriarum non utroq. modo agendum.

Cons. 351. n. 406. p. 1747. Civiliter judicare statim non potest, qui potest in causa criminali.

Cons. 351. n. 55. p. 1749. ubi ratio, nec contra.

n. 56. p. ead. Civiliter, in pacis fracta casibus ad rerum recuperationem agi potest.

Cons. 305. n. 97. p. 173. Civiliter & naturaliter possidet Vassallus utile Dominium.

Cons. 323. n. 23. p. 504. Civiliter potest vassallus de vi Domini conqueri & accusare. Cons. 305. n. 26. p. 163. & n. 92. p. 172.

CIVES & subditi in causis civitatis, ubi eorum lucrum non vertitur, testes esse possunt.

Cons. 339. n. 101. p. 1361. Civibus suis exactiones imponere possunt communitates & universitates omnimodâ jurisdictionem habentes.

Cons. 320. n. 3. p. 430. Negatur. Ibid. n. 33. p. 434. Distinguitur. Ib. n. 39. p. ead.

Civium conventio est lex municipalis.

Cons. 328. n. 18. p. 662. Civium bona ob non soluta tributa, & alias pensionationes publicas non publicantur, nisi statuto singulari id cautum sit. Cons. 336. n. 61. p. 1213. & n. 126. p. 1225.

CIVITAS etiam qualibet habet potestatem faciendi viâ publicam, vel mutare etiam absq. statuto.

Cons. 306. n. 20. p. 188.

Civitas

Partem VII. Index.

Civitas in qua sedes est Episcopalis jurisdictionem omnimodam habere praesumitur.

Cons. 339. n. 55. p. 1555.

Civitas specialior & angustior est provincia.

Cons. 339. n. 61. p. 1555.

Civitas non moritur.

Cons. 348. n. 55. p. 1507.

Civitas quod habet iure civitatis, quoad dominium habet.

Cons. 301. n. 45. p. 10.

Civitas jurisdictionem in illa habere potius praesumitur, quam superior.

Cons. 339. n. 60. p. 1555.

Civitas proprie dicitur, in qua sedes est Episcopalis.

Cons. 339. n. 54. p. 1554.

Civitas illa major dicitur, ubi est Episcopalis sedes.

Cons. 339. n. 53. p. 1554.

Civitas subiecta certis pactis manet in reliquis libera.

Cons. 345. n. 151. p. 1637.

Civitas mori non potest.

Cons. 324. n. 7. p. 524.

in Civitatis causa testes possunt esse cives & subditi ubi eorum iurium non vertitur.

Cons. 339. n. 101. p. 1361.

Civitatis sigillo munitioni instrumentum publicum efficitur & plenam fidem meretur.

Cons. 341. n. 129. p. 1447.

Civitatis terminus jurisdictionem non particularium rerum arguit.

Cons. 301. n. 24. p. 14.

Civitatis sigillo litera munita plenam faciunt fidem.

Cons. 340. n. 70. p. 1418.

de Civitatis consilio sunt Decuriones.

Cons. 339. n. 191. p. 1575.

in Civitate quod sit absens extra civitatem scire non praesumitur.

Cons. 325. n. 104. p. 1627.

Civitatum literis sigillatis quatenus credatur.

Cons. 345. n. 144. p. 1635.

Civitatum earum sunt flumina in particulari per quarum fines flumina, in universali vero imperii.

Cons. 306. n. 26. p. 190.

Civitatum libri probant.

Cons. 301. n. 93. p. 25.

Civitatum & beneficii per 10 annos praescribuntur.

Cons. 337. n. 119. p. 1487.

Civitates maiores in suo districtu de consuetudine omnimodam jurisdictionem habere praesumuntur.

Cons. 339. n. 46. & 51. p. 1534.

Civitates maiores dicuntur, quibus concessum est territorium.

Cons. 339. n. 50. p. 1554.

Civitates censentur iure domini possidere intra suos fines sita.

Cons. 301. n. 65. p. 19.

Civitates plerumque, certa jurisdictione nuntur.

Cons. 339. n. 57. p. 1555.

Civitates superiores agnoscere sibi iura non habent.

Cons. 336. n. 60. & 63. p. 1215.

Civitates non solent, nec praesumuntur habere sita in territorio & finibus alienis.

Cons. 301. n. 64. p. 19.

Civitates non moriuntur, nec heredem relinquunt.

Cons. 301. n. 192. p. 36.

CLAM quicribus quid de aliquo, dolus habere non praesumitur.

Cons. 351. n. 108. p. 1762.

CLAM videtur factum, quod sit irrequisito superiore.

Cons. 345. n. 106. p. 1627.

CLAM fieri dicitur quod sit in scio illo, cuius interest.

Cons. 321. n. 44. p. 456.

CLAM cum pupillo qui tutor coramibz dolori agere praesumitur.

Cons. 304. n. 34. p. 305.

CLANDESTINE quae sunt suspecta sunt.

Cons. 324. n. 80. p. 1577.

Clandestina & diversa esse sententia non publicata.

Cons. 344. n. 79. p. 1573.

Clandestina non est quando constas quinam contraxerunt.

Cons. 321. n. 43. p. 456.

in CLARA re non est indicienda longior dubitatio.

Cons. 322. n. 5. p. 485.

CLARA iura non admittuntur de probatione probabiliem.

Cons. 319. n. 6. p. 402.

CLARA ubi sunt verba, non admittitur declaratio.

Cons. 309. n. 32. p. 240.

CLARA voluntas testatoris quando est interpretatio aliagrandanda non est.

Cons. 302. n. 27. p. 51.

in CLARO casu cessare debet dubitatio.

Cons. 305. n. 109. p. 19.

in CLARO casu interpretatio alia quam illa non est quam quae ex verbis apparet.

Cons. 331. n. 59. p. 820.

in CLARIS non est locus conjecturas, & cessant cavillationes advocatorum.

Cons. 301. n. 148. p. 31.

in CLARIS non valet cavillatio & Compromissum.

Cons. 321. n. 24. p. 401.

Explicitur

Ibid. n. seq. p. cad.

CLARE & in specie de Persona committente dolus probari debet.

Cons. 335. n. 117. p. 1660.

CLAUSULA praecedens declarata sequentia.

Cons. 302. n. 16. p. 50.

Clausula finalis superioribus accommodatur.

Cons. 301. n. 52. p. 17.

Clausula transactio ad unum finem apposta, non operatur alium.

Cons. 328. n. 38. p. 1505.

Clausula secundum feudi naturam est accipienda.

Cons. 324. n. 50. p. 540.

Clausula quae ad proximitate praecedentia, non rationem, referenda.

Cons. 334. n. 177. p. 1619.

praeferuntur quandoque recipiuntur per se ponitur quod dispositio in praedictam qualificat.

Ibid. n. 178. p. 1619.

Clausula ista si non sit apposta omnis tamen interpretatio censetur salvo iure certi.

Cons. 316. n. 11. p. 356.

Clausula codicillaris testamento adiecta substituitur in principallae executioni.

Cons. 311. n. 3. p. 300.

et si verbum cavillationis faciat.

Ibid. n. 11. p. 300.

KKKK

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Clausula prioris contractus in posteriori tacite repetita censetur.**
Cons. 330. n. 94. p. 785.
- Clausula insolita fraudis suspicionem facit.**
Cons. 314. n. 3. p. 300.
- Clausula Sonder gefehr de facit contractum bone fidei.**
Cons. 327. n. 25. p. 627.
- Clausula finalis ad omnia precedentia refertur.**
Cons. 301. n. 37. p. 15.
- Clausula voluntatem testibus offerre potest testator.**
Cons. 350. n. 55. p. 1720.
- Clausula: Motu proprio &c. omnem defectum ac contradictionem tollit.**
Cons. 301. n. 43. p. 16.
- Clausula in fine posita ad omnia refertur.**
Cons. 334. n. 183. p. 1104.
- Clausula codicillaris & similes Notariorum consuetudine adjectæ, nihil operantur.**
Cons. 350. n. 23. p. 1717.
- Clausula: Getrewlich vnd ohne gefehrde contractu facit bone fidei.**
Cons. 330. n. 12. p. 773.
- Clausula in fine posita, non ad omnia sed ad immediatæ precedentia refertur.**
Cons. 344. n. 11. p. 1557.
- Clausula in fine posita ad omnia precedentia non refertur, ubi subest ratio diversitatis.**
Cons. 344. n. 32. p. 1561. n. 107. p. 1580. n. 112. p. 1581.
- Clausula: Petens jus & iustitiam &c. vis.**
Cons. 340. n. 174. p. 1434.
- Clausula: quæ non ad dispositionem, sed tantum ad executionem referuntur, non mutant jus dispositionis.**
Cons. 304. n. 113. p. 149.
- Clausula: Motu proprio &c. effectus magnus in Principum concessionibus.**
Cons. 301. n. 42. p. 16.
- Clausula: congruentes contractus naturam declarant.**
Cons. 327. n. 42. p. 633.
- Clausula: Petens sibi jus & iustitiam administrari utile, quis?**
Cons. 341. n. 18. p. 1445.
- per Clausulam codicillarem legata & fideicommissa intelliguntur repetita & relicta ab intestato.**
Cons. 315. n. 8. p. 330.
- Clausulam justificatoriam insertam habere debent mandata executorialia.**
Cons. 332. n. 352. p. 942.
- ne per Clausulam quidem: Non obstante &c. alicui iuramentum auferri possunt.**
Cons. 303. n. 86. p. 116.
- ne quidem ob utilitatem publicam, sine iusta compensatione.**
Ibid. n. 87. p. 117.
- Clausulam sine dolo habentes contractus in effectu bone fidei sunt.**
Cons. 338. n. 117. p. 1316.
- Clausulam codicillarem habens testamentum invalidum, valet jure fideicommissi.**
Cons. 350. n. 61. p. 1721.
- Clausula: si non valet actus, ut ago, valeat omni meliori modo &c. semper inest.**
Cons. 316. n. 92. p. 346.
- Clausula: salvo jure tertii &c. subintelligitur in rescriptis.**
Cons. 316. n. 16. p. 337.
- & in concessione castri.**
Ibid. n. 17. p. ead.
- & in confirmationibus.**
Ibid. n. 18. p. ead.
- Clausula: ex certa scientia, liberè &c. nihil operantur in transactione metu extorta.**
Cons. 339. n. 310. p. 1390.
- Clausula: ut heredes obligentur tacite transactionibus inest.**
Cons. 338. n. 40. p. 1305.
- Clausula comminatoria: Quæ cara sibi res sit &c. tacite ejus amittenda periculum importat.**
Cons. 336. n. 44. p. 1211.
- sine Clausula justificatoria & absq. citatione partis adversa impetrantur mandata de non offendendo.**
Cons. 305. n. 116. p. 176. & n. 121. p. 178.
- ex Clausulis apposis æstimatur contractus essentia.**
Cons. 399. n. 15. p. 236.
- ex Clausulis & pactis adjectis magis probatur contractus quam ex verbis.**
Cons. 331. n. 129. p. 836.
- ex Clausulis & pactis insertis magis contractus species dignoscitur quam ex nomine.**
Cons. 331. n. 21. p. 814.
- ex Clausulis etiam & qualitatibus adjectis, non verbis solum, actus æstimatur.**
Cons. 321. n. 62. p. 464.
- cum Clausulis suis omnibus, simulatus contractus nullus est.**
Cons. 304. n. 44. p. 136.
- CLERICUS primam saltem habens tonsuram conjugari potest.**
Cons. 319. n. 54. p. 408.
- Clericus & Ecclesia succedit in feudo improprio.**
Cons. 319. n. 35. p. 406.
- & famina.**
Ibid. n. 36. p. ead.
- & mutus surdus claudus.**
Ibid. n. 37. p. ead.
- Clericus primam tantum habens tonsuram in feudo succedere nequit.**
Cons. 319. n. 14. p. 403.
- Clericus feudi capax est.**
Cons. 319. n. 15. p. 403.
- Clericus factus est miles Christi.**
Cons. 319. n. 7. p. 402.
- Clericus qui primam saltem accepit tonsuram, in feudo succedere potest: præsertim Ecclesiastico.**
Cons. 319. n. 27. & 28. p. 405.
- Clericus quasi in sortem & hereditatem Domini vocatus dicitur.**
Cons. 319. n. 8. p. 402.
- Clericus feudum amittit.**
Cons. 319. n. 5. p. 402.
- Limitatur.**
Ibid. n. 46. & seq. p. 407.
- Clericus defendens laicum in foro seculari, non efficitur per hoc de foro laici.**
Cons. 323. n. 29. p. 509.
- Clericus in minoribus ordinibus constitutus, etiam beneficiatus, matrimonium contrahere potest.**
Cons. 319. n. 112. p. 415.
- Clericus**

Partem VII. Index.

Clericus feudum habere potest
ubi persona industria non est
electa.

Cons. 319. n. 31. p. 405.

Clericus perpetuo residere de-
bet, proindeq; Dominum co-
mitari non potest.

Cons. 319. n. 11. p. 402.

Clericus armis militare, & va-
fallorum officio fungi nequit.

Cons. 319. n. 9. p. 402.

ex Clerico beneficiato & ejus
concubina antiliberino legiti-
mantur per subsequens
matrimonium.

Cons. 319. n. 66. p. 409.

ex Clerico & ejus concubina
nati per subsequens matri-
monium legitimantur per o-
mnia. Cons. 319. n. 91. p. 412.

Clerici professi nihil proprii
possident.

Cons. 319. n. 50. p. 407.

sed pro mortuis reputantur.

Ibid. n. 51. p. ead.

Clerici habent Privilegium
Ecclesiæ.

Cons. 319. n. 43. p. 406.

Clericorum actus circa testa-
menta interdum suspecti sunt.

Cons. 336. n. 323. p. 1256.

Clericorum appellatione ve-
niunt etiam qui primam so-
lum habent consuram.

Cons. 319. n. 13. p. 403.

inter Clericos & seculares
servatur equalitas in succes-
sionibus.

Cons. 319. n. 18. p. 403.

Clericos à feudis quarationes
repellunt, obtinent saltem in
professis.

Cons. 319. n. 29. p. 407.

Clericos à successione paren-
tum vel agnatorum exclu-
dens statutum non valet.

Cons. 319. n. 19. p. 404.

Clericos etiam obligat lex
communis & Imperialis.

Cons. 316. n. 66. p. 343.

presertim quando non tra-
ctat de materia spirituali.

Ibid. n. 67. p. ead.

Clerici interdicta sanguinis
effusio.

Cons. 319. n. 10. p. 402.

pro Clericis in dubio judican-
dum.

Cons. 319. n. 44. p. 406.

ob Clericatum susceptum feu-

dum non amittit Vasallus si
per subsistentiam serviat.

Cons. 319. n. 21. & 23.

p. 404.

COACTIONE violentia plus
est dolosa persuasio.

Cons. 314. n. 8. p. 301.

CODICILLUS non est ubi
testamentum perfectum.

Cons. 350. n. 117. p. 1730.

Codicilli valent, & per se, &
testamento confirmati.

Cons. 336. n. 176. p. 1234.

Codicilli ad alterius suggestio-
nem facti, non valent.

Cons. 336. n. 325. p. 1257.

Codicilli tantum sunt, ubi le-
gata relicta, & nemo heres in-
stituitur. Cons. 336. n. 208. p. 1238.

Codicillos plures quis facere
potest.

Cons. 336. n. 193. p. 1236.

in Codicillis minor solennitas
sufficit, quing. testium pra-
sentia requiritur.

Cons. 336. n. 165. & 166. p. 1232.

in Codicillis locum non habet
Falcidia.

Cons. 350. n. 118. p. 1731.

Codicillis principalibus legiti-
matum, qui de agnatione &
familia esse negat, tenetur
injuriarum.

Cons. 319. n. 138. p. 419.

Codicillaris clausula testamē-
to adjecta substitutionem pu-
pillarem extraneo factam ad
fideicommissum trahit.

Cons. 315. n. 3. p. 329.

est verbis civilibus facta sit.

Ibid. n. 5. p. ead.

Codicillaris clausula & simi-
les, Notariorum consuetudi-
ne adjecta, nihil operantur.

Cons. 310. n. 23. p. 1717.

Codicillaris clausula nisi in-
serta sit, testamentum posse-
runt tolli prius & nullum red-
dit. Cons. 336. n. 224. p. 1239.

Codicillare clausulam habens
testamentum invalidum va-
let jure fidei commissi.

Cons. 350. n. 61. p. 1721.

Codicillandi saltem animum
habuisse presumitur herede
non instituentis.

Cons. 336. n. 212. p. 1238.

COEPTA de facto revocan-
tur de facto.

Cons. 317. n. 68. p. 3734.

COERCITIO leviorum de-
lictorum Magistratibus mu-
nicipalibus permittitur.

Cons. 339. n. 152. p. 1370.

COGERE potest proprietar-
ius usufructuarium ut re-
ctè colat.

Cons. 346. n. 6. p. 1644.

Cogere potest partes ad com-
promissum Judex, si litens
commode finire nequit.

Cons. 338. n. 123. p. 1317.

Cogitur Judex equum & bo-
num sequi.

Cons. 338. n. 149. p. 1322.

non Cogitur mulier de bonis
mariti decedere, priusquam
sibi sit satis factum, & an,
tantum de Dotæ intelligatur.

Cons. 333. n. 52. p. 971.

Cogitur nemo militare pro-
priis stipendiis.

Cons. 303. n. 1. p. 103.

non Cogitur pati dotatium
vel pignus in quod non con-
sensit, etiam in novo feudo si-
mulante in testibus.

Cons. 333. n. 7. p. 957.

non Cogitur emptor fructus
ex pacto retrovenditionis re-
stituere.

Cons. 309. n. 34. p. 241.

Coguntur agnati consentire
alterationi Feudi, quam Do-
minus facit Feudo sibi com-
missio.

Cons. 333. n. 143. p. 1015.

Cogi nemo debet ad Impossibi-
le. Cons. 342. n. 65. p. 1483.

& n. 67. p. 169.

Cogi vel prohiberi nemo potest
in vitium agere.

Cons. 303. n. 118. p. 121.

Cogi quis potest ad compromis-
sum, ubi metus armorum &
scandalorum publicorum sub-
est.

Cons. 338. n. 110. p. 1314.

n. 122. p. 1317.

n. 240. p. 1336.

Cogi Dominus non potest ut
eum investiat, qui se posside-
re non probat.

Cons. 324. n. 26. p. 613.

Cogi quis potest ad compromis-
sum interdum in vitium.

Cons. 348. n. 240. p. 1360.

COGITATUM in mentere-
tentum nihil operatur.

Cons. 338. n. 165. p. 1326.

Kkkk 1 COGN

In Matthæi VVesenbecii Consil.

COGNOSCIT Magistratus municipalis de mensura pondere & annona, potest militare, quamvis non iure communi.

Cons. 339. n. 154. & 155. p. 1271.

Cognoscere debet iudex super actis integris.

Cons. 344. n. 175. p. 1595.

Cognoscunt quando se futurum etiam impedit conjugii pactum de conjugio vivente conjugo, nec valet.

Cons. 317. n. 43. p. 366.

Cognoscere etiam possunt de passessorio Laicus.

Cons. 337. n. 89. p. 1279.

Cognosci de nullitate in ipsa executione potest.

Cons. 332. n. 195. p. 913.

Cognosci de crimine nequit ante restitutionem spoli factam, quoniam impedit litem contestationem, atq; & mulier quoq; in possessionem matrimonii restituenda.

Cons. 317. n. 63. p. 372.

COGNATIONIS & agnationis differentia de jure Saxonico in successione non attenditur.

Cons. 329. n. 102. p. 752.

non COGNITA causa, a Principe an possit fieri prohibitio, in res sua, saltem extrajudicialiter?

Cons. 306. n. 47. p. 194.

Cognitio nulla procedit altera parte non audita.

Cons. 334. n. 174. p. 1102.

Cognitio causæ illius requiritur, quando ob certam causam aliquid fit.

Cons. 345. n. 73. p. 1618.

Cognitio facti non habetur nisi ex omnibus suis qualitatibus & circumstantiis.

Cons. 324. n. 2. p. 522.

ad **Cognitionem** Ecclesiasticam pertinet separatio.

Cons. 317. n. 56. p. 370.

Cognitionē iniquitatis nullitatis questio involvit.

Cons. 332. n. 198. p. 914.

Cognitione causæ non plena sed summaria saltem opus habet restitutio in integrum non principaliter sed incidenter saltem petita.

Cons. 332. n. 206. p. 915.

sine **Cognitione** causa Princeps non potest turbare vel spoliare possessionem.

Cons. 303. n. 127. p. 124.

sine **Cognitione** causæ plenâ possessio auferenda non est.

Cons. 324. n. 75. p. 553.

sine **Cognitione** causæ quando Princeps alicuius suum vel possessionem auferre intendit, iusta causa moveri non praesumitur.

Cons. 303. n. 81. p. 115.

ne de plenitudine quidem potestatis.

Ibid. n. 83. p. 116.

sine **Cognitione** causæ, & culpa rationabili ac sententiâ, privari Vassallus feudo nequit. Cons. 310. n. 12. p. 262. absq; **Cognitione** causæ plenâ, nemo sua possessione spoliari debet.

Cons. 329. n. 78. p. 738.

sine **Cognitione** causæ pro Magistratu spoliante non stat Praesumptio.

Cons. 336. n. 120. p. 1223.

COHÆRENTIA & Connexa habentur sine quibus explicari principale non potest.

Cons. 340. n. 183. p. 1457.

de **Cohærentiis** idem judicatur quod de Principali.

Cons. 338. n. 81. p. 1310.

etiam in compromissis.

Cons. eod. n. 92. p. 1311.

de **Cohærentibus** idem iudicium, Cons. 340. n. 75. p. 1418.

Cohærent jus succedendi ab intestato, impugnandi testamentum & petendi legitimam.

Cons. 328. n. 57. p. 676.

COHÆRES pupilli tutor esse nequit.

Cons. 349. n. 47. p. 1532.

Cohæredes, licet majores, vendere pupilli bona nequeunt sed ad divisionem provocare possunt.

Cons. 342. n. 48. p. 1532.

inter **Cohæredes** singularibus etiam pro rebus datur actio communi dividundo.

Cons. 321. n. 3. p. 444.

Cohæredibus precium praestat, quicquid in divisione accipit.

Cons. 326. n. 31. p. 603.

CONJUNGUNTUR probationes, etiam imperfectæ, in antiquis.

Cons. 345. n. 137. p. 1633.

COLLATERALES Jure Saxonico omnes aequaliter in feudis succedunt.

Cons. 343. n. 16. p. 1525.

Collaterales Jure Saxonico tantum ex simultanea investitura succedunt in feudis.

Cons. 334. n. 38. p. 1072.

& n. 103. p. 1086.

Collaterales heredes mater excludit.

Cons. 333. n. 19. p. 961.

Collaterales Jure Saxonico in feudis non succedunt.

Cons. 333. n. 150. p. 1020.

Collaterales de Jure Saxonico in feudo succedunt non juxta proximitatem sanguinis sed virtute simultaneæ investitura.

Cons. 329. n. 118. p. 757.

ad **COLLATIONEM** ipsius solius quod pertinet feudum, in eo, Prelatus, feloniam vassallo solius remittere potest.

Cons. 316. n. 110. p. 349.

& absq; Capitulo legatuma repudiare.

Ibid. n. 111. p. ead.

ad **Collationem** sui pertinens feudum, Prelatus absq; consensu Capituli infeudare potest.

Cons. 316. n. 106. p. 349.

etsi a principio potestas infeudandi ad Prelatum & Capitulum simul pertinuerit: modo feudum sit apertum.

Ibid. n. 107. p. ead.

COLLAPSA ruit subductis iuncta columnis.

Cons. 338. n. 118. p. 1516.

COLLECTA respectu subditorum munus extraordinarium.

Cons. 309. n. 45. p. 245.

Collecta non est de reservatis Principi.

Cons. 345. n. 156. p. 1638.

Collectam victus imponunt milites ad sumptus belli recuperandos.

Cons. 322. n. 22. p. 488.

Collectam imponere potest villa & castrum.

Cons. 345. n. 155. p. 1638.

Collecta

Partem VII. Index.

Collecta indicenda publice
vocatis omnibus quorum in-
terest.

Cons. 345. n. 107. p. 1628.

Collecta subditis sunt onerosa
& odiosa.

Cons. 303. n. 63. 64. p. 114.

Et n. 74. p. 115.

Collecta exigente necessitate,
& ex iustis causis semper exi-
gi possunt.

Conf. 320. n. 12. p. 432.

**Collecta veniunt in concessio-
ne generali.**

Cons. 345. n. 158. p. 1638.

Collecta, Vestigal, Gabella
sunt synonyma & parifican-
tur.

Cons. 303. n. 62. p. 114.

**Collectarum iudicium iurisdic-
tionis est.**

Cons. 339. n. 165. p. 1372.

**Collectarum & similiarum pra-
stationum Exactor eas re-
mittere non potest.**

Cons. 336. n. 43. p. 1211.

Collectarum solutio probatur
per libros.

Cons. 345. n. 49. p. 1611.

Collectarum & iudiciorum
exactio ne centum quidem
annis praescribitur, cum sit
actus mera facultatis.

Cons. 303. n. 126. p. 123.

in Collectarum materia testis
scientia causam reddere de-
bet.

Consil. 345. n. 34. p. 1608.

Collectarum causa iustanon
est prodigalitas, cui resisten-
dum.

Cons. 320. n. 47. p. 435.

**Collectas scire & pati presu-
mitur Princeps.**

Cons. 345. n. 157. p. 1638.

Collectas exigit dominum
habere presumitur.

Cons. 301. n. 101. p. 24.

**Collectas imponere possunt ba-
benes regalia.**

Cons. 345. n. 153. p. 1637.

Collectas domino prestare
tempore necessitatis fidelita-
tis & subiectionis pars est.

Cons. 309. n. 38. p. 246.

ad Collectas tenentur Ecclesia
& Monasteria.

Cons. 302. n. 22. p. 73.

Collectas indicendi iustissima
causa as abicium est.

Cons. 320. n. 17. p. 432.
in Collectis opus provinciali
conventui, et si alioqui populo
notificetur.

Cons. 345. n. 140. p. 1634.
**pro Collectis bona subdito-
rum tacite sunt obligata.**

Cons. 320. n. 14. p. 16.
p. 432.

**Collectandi ius habent digni-
tate regali gaudentes.**

Cons. 320. n. 1. p. 430.

**Collectandi ius inest superio-
ritati presumptivè.**

Cons. 345. n. 17. p. 1605.

**Collectandi possessio au probet-
ur descriptione estimi?**

Cons. 345. n. 77. p. 1618.

**in Collectandi possessione sem-
per presumitur esse Domi-
nus.**

Cons. 345. n. 19. p. 1606.

Collectandi ius regulariter
non habent Comites Baro-
nes & alii superiorem reco-
gnoscentes.

Cons. 320. n. 43. p. 435.

Collectandi ius est actus merae
facultatis.

Cons. 320. n. 10. p. 431.

Et n. 20. p. 432.

**de Collectandi causa iustia su-
perior cognoscere debet.**

Cons. 345. n. 74. p. 1618.

**Collectandi consuetudo in na-
turali specie & alias acquirit.**

Cons. 345. n. 162. p. 1640.

Collectandi ius de reservatis
Principis non est.

Cons. 320. n. 4. p. 431.

**sed actus iurisdictionis omni-
modo.** Ibid. n. 5. p. ead.

**Collectandi ius penes inferio-
rem esse verosimile non est.**

Cons. 345. n. 27. p. 1607.

**Collectandi iuri nullo tem-
pore praescribitur.**

Cons. 320. n. 9. p. 431.

n. 19. p. 432.

n. 23. p. 433.

Collectandi causa iustaeque?
remissivè.

Cons. 320. n. 13. p. 432.

Et n. 46. p. 435.

Collectandi facultas datur
cui iurisdiclio omnimoda

competit.

Cons. 320. n. 6. p. 431.

contra.

Ibid. n. 30. p. 434.

**Collectandi ius singulari pri-
vilegio quarendum est.**

Cons. 320. n. 24. p. 433.

n. 35. p. 434.

Et n. 44. p. 435.

**vel praescriptione immemo-
riali.** Ibid. n. 25. p. 433.

n. 37. p. 434.

Et n. 45. p. 435.

**in supremo imperio gradu lo-
catur.** Ibid. n. 26. p. 433.

est de regalibus.

Ibid. n. 27. p. 433.

**Et praecipuis reservatis prin-
cipi.** Ibid. n. 28. p. 433.

Et n. 41. p. 434.

**subditis & magistratus de-
struuntur.**

Ibid. n. 29. p. 433.

inferioribus à Principe non
competit.

Ibid. n. 31. p. 434.

illis quippe nominati est
ademptum.

Ibid. n. 32. p. ead.

apud Principem summum est
in gradu.

Ibid. n. 34. p. ead.

COLLECTANDUM libri
quatenus probent.

Cons. 345. n. 56. p. 1614.

COLLECTARE potest
superior Dominus vasallos

vasalli sui.

Cons. 345. n. 18. p. 1606.

Collectare potest Princeps
subditos inferiorum in casu
necessitatis.

Cons. 320. n. 42. p. 435.

**COLLECTIVUM est ver-
bum: mit seinen Ritters**

lebenserben.

Cons. 343. n. 8. p. 1523.

**Collectiva nonnisi sunt singu-
lis totum, sed partem tri-
bunt.**

Cons. 343. n. 9. p. 1523.

Limitatur.

Ibid. n. 57. p. 1533.

**Collectivè vocati nram perse-
nam representant.**

Cons. 343. n. 11. p. 1524.

**Collectivè vocati omnes n-
nam saltem partem apunt.**

Cons. 343. n. 10. p. 1523.

Et n. 11. p. 1524.

etiam in investitura.

Ibid. n. 12. p. 1524.

Kkkk 3 COL.

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

COLLEGIUM capituli non moritur.

Cons. 316. n. 10. p. 336.

Collegia Jureconsultorū potestatem habent de jure respondendi.

Cons. 336. n. 202. p. 1237.

COLLUSIO & dolus non presumitur.

Cons. 330. n. 86. p. 783. præsertim inter socios.

Ibid. n. 87. p. 784.

COLOR non debet esse præcipuus sed accessorius in possessorio. Cons. 345. n. 168. p. 1641.

Coloratam causam debet habere possessio.

Cons. 345. n. 112. p. 1628.

Coloratam esse possessionem necessarium est.

Cons. 345. n. 7. p. 1604.

Colorata aliqua causa cui contraria obiecta, ob eam vassallus feudo non privatur.

Cons. 305. n. 104. p. 174.

COLUMNIS subductis collapsa lecta ruunt.

Cons. 338. n. 118. p. 1316.

COMMERCIUM sicut Imperator habet via publica & vendere potest, sic etiam alius non recognoscens superiorem.

Cons. 306. n. 8. p. 185.

COMITIS sigillo confirmatum instrumentum habetur pro publico.

Cons. 334. n. 92. p. 1084.

Comitis & iudicis scriptura publicum facit instrumentū.

Cons. 341. n. 61. p. 1460.

Comitis sigillum an faciat publicum instrumentum.

Cons. 327. n. 58. p. 638.

Comitis palatini vel Principis rescripto legitimari possunt ex turpi vel vili personæ nati.

Cons. 319. n. 102. p. 413.

Comitis dignitas.

Cons. 345. n. 149. p. 1636.

Comites Imperii in regali existunt dignitate.

Cons. 320. n. 2. p. 430.

Comites in suis terris idem sunt ac Imperator.

Cons. 345. n. 154. p. 1637.

Comites, Barones & alii superiores recognoscere ius collandi regulariter non habent. Cons. 320. n. 43. p. 437.

COMMINATIONES pœna non sunt sententia lata sed ferenda.

Cons. 332. n. 362. p. 943.

Comminationes, epistola, præcepta sine causa cognitione emissæ nullius sunt momenti. Cons. 339. n. 259. p. 1383. n. 361. p. 1397.

Comminationes non obtinent vim rei iudicatæ.

Cons. 332. n. 364. p. 943.

præsertim ab una tantum parte impetrata.

Ibid. n. 365. p. 943.

COMMISSORIÆ L. pactū an & quatenus valeat in pignore?

Cons. 344. n. 157. p. 1592.

COMMISSIO nudi exercitii personalis est, & morte finitur ut arbitria.

Cons. 338. n. 152. p. 1323.

COMMISSUM dolo presumitur crimen confessum cum data sit opera rei illicitæ.

Cons. 317. n. 12. p. 358.

Commissum ob non præstita servitia feudum, dominus nequit propria auctoritate occupare.

Cons. 310. n. 17. p. 265.

Commissum & privatio præsupponit dolum malum.

Cons. 336. n. 77. p. 1217.

Commissum feudum novum ad Dominum revertitur.

Cons. 314. n. 109. p. 316.

Antiquum tunc, quando propter injuriam Domino factam redocatur.

Ibid. n. 110. p. ead.

exclusis non modo liberis.

Ibid. n. 111. p. ead.

sed etiam agnatis.

Ibid. n. 112. p. ead.

secus si aliis ex causis.

Ibid. n. 113. p. 317.

Commissi legem si Dominus feudi non exerceat, actio successoribus non competit.

Cons. 324. n. 39. p. 536.

Commissi juri per 30. annorū silentium præscribitur.

Cons. 324. n. 48. p. 539.

Commissio feudo an liberi admitti debeant.

Cons. 322. n. 30. p. 490.

Commissio feudo quomodo agitur? intra quem gradum

admittantur.

Cons. 322. n. 28. p. 490.

Commissis in delictis occultis, probatio per indicia pro plena habetur.

Cons. 317. n. 30. p. 362.

COMMISSARII ad suspicionis causas cognoscendas peti possunt.

Cons. 318. n. 16. p. 1684.

non COMMITTI potest dolus sine causa.

Cons. 351. n. 119. p. 1763.

Committendi delictum animus ut absit, facit etiam injusta causa.

Cons. 351. n. 141. p. 1769.

Committit falsum rem unam vendens duobus aut in secundum dāns.

Cons. 316. n. 64. p. 343.

Committere dolum non presumitur, qui fraudem excludere voluit.

Cons. 351. n. 107. p. 1762.

non Committitur injuria personalis solis verbis.

Cons. 305. n. 85. p. 171.

non Committitur injuria sine dolo & animo injuriandi.

Cons. 351. n. 99. p. 1761.

n. 123. p. 1764.

Committitur feudum ipso jure; sententia tamen declaratoria requiritur.

Cons. 314. n. 108. p. 316.

Committitur feudum Domino non nisi ex injuria personalis. Cons. 305. n. 84. p. 171.

& n. 95. p. 172.

ne Committantur delicta judex præcavere debet.

Cons. 332. n. 271. p. 924.

Committatur feudum Domino etiam quando per indirectum in illum committitur.

Cons. 322. n. 33. p. 491.

Committatur an non pars nocentis in feudis.

Cons. 322. n. 32. p. 491.

COMMODARE alteri nemo cogitur, etsi sua non inter sit. Cons. 346. n. 14. p. 1644.

COMMODUM magnū possessionis.

Cons. 340. n. 182. p. 1436.

Commodum possessionis & ipsam possessionem non auferre sequens ratio.

Cons. 304. n. 5. p. 129.

Com-

Partem VII. Index.

Commodum ex qua causa
iudex expellat in causa suspecta
est. Cons. 348. n. 9. p. 1632.

Commodum quem sequitur
eundem & pro rata incommodum sequi debet.

Cons. 330. n. 58. p. 779.

Commodum & incommodum
rei ad quem spectat, necessarius
defensor est.

Cons. 323. n. 13. p. 500.

Commodum vel incommodum
unde speratur causae est
propria.

Cons. 348. n. 8. p. 1682.

Commodum non Domini
tantum sed & subditorum
& terrae totius commodum
promovere debet utilitas publica.

Cons. 303. n. 92. p. 117.

Commodo Ecclesiae Patronus
privatur si eam non defendat.

Cons. 320. n. 46. p. 7413.

Commoda qui percipit possidere
dicitur.

Cons. 339. n. 129. p. 1365.

Commoda successioneis qui
percipit, onus tuendi subire debet.

Cons. 329. n. 81. p. 741.

Commoda quem sequuntur,
illum & incommoda.

Cons. 303. n. 37. p. 108.

Commoda pericula & incommoda
inter consortes dividuntur.

Cons. 331. n. 227. p. 853.

Commodis subditorum prospicere
debet princeps.

Cons. 303. n. 70. p. 115.

Commodis & privilegiis provinciae
fruentes incolae, ad onera etiam publica tenentur.

Cons. 303. n. 36. & 39. p. 108.

Commodis privatorum anteferenda
est publica utilitas.

Cons. 303. n. 6. & 9. p. 104.

Commoditatem inestimabilem
modo non contineant, transiunt etiam
eacum universitate qua aliis non cessibilis
aut alienabilis.

Conf. 309. n. 47. p. 245.

& n. 49. p. 246.

Commodans societatis nomine
omnes viriliter obligat, non in solutum singulos.

Cons. 307. n. 10. p. 301.

COMMUNIS & publicus
usus & solum viri publici.

Cons. 306. n. 4. p. 74.

Communis opinio non mutatur,
si opinio aliqua in multis
ratiombus fundatur.

Conf. 325. n. 45. p. 584.

Communis error, & publicum
suffragium, periculum
etiam in idoneo non qualificat.

Cons. 336. n. 183. p. 1234.

Communis opinio in antiquis
dominiū probat & appertinentias.

Cons. 301. n. 134. & 136. p. 29.

etiam villarum & finium rerum. Ibid. n. 157.

Communis & Imperialis lex
obligat etiam clericos.

Cons. 316. n. 66. p. 343.

praesertim quando non tractat
de materia spiritali.

Ibid. n. 67. p. ead.

Communis juris indispotione
manent, quae expressim
conventa non sunt.

Cons. 304. n. 61. p. 138.

Communis quod exclusus ab
intestato excludatur à legittima.

Cons. 328. n. 72. p. 681.

sub Communis juris Dispositione
manent, quae statuto specialiter cantant non sunt.

Cons. 351. n. 82. p. 1756.

Communis opinio sequenda,
etiam si meliores contra stare
videantur rationes.

Cons. 325. n. 51. p. 590.

Communis opinio etiam erronea
ius quo ad officia patronarum facit.

Cons. 329. n. 115. p. 756.

Communis opinio est fama publica
& existimatio hominum de aliqua re.

Cons. 301. n. 135. p. 29.

Communis opinio non tantum
consuetudinem probat, sed &
iurisdictionem & dominium ab antiquo.

Cons. 301. n. 138. p. 30.

& n. 142. p. 31.

Communis excludit parentem à legitimâ per generale
statutum.

Cons. 328. n. 102. (25.)

p. 696.

per Communem opinionem
nobilitas vere non contrahitur.

Cons. 314. n. 92. p. 514.

Communem vulgescendum
consequitur verba intelligenda.

Cons. 309. n. 5. p. 235.

leniatur in contrariis principum. Ibid. n. 31. p. 240.

Secundum Commune ius, &
ut quam minimum ab illo recedatur,
interpretandum.

Cons. 304. n. 38. p. 135.

Commune est a proposito datum
omnibus qui proposuerunt.

Cons. 330. n. 96. p. 785.

Commune ius si habet majorem
communiore datur etiam minori
restitutione integrum.

Cons. 344. n. 46. p. 1664.

Commune vel litigiosum
instrumentum in publico deponendum est.

Cons. 304. n. 125. p. 152.

Commune ius non resistit, si
debeat procedere praescriptio.

Conf. 337. n. 143. p. 1287.

Commune habet possessio cum proprietate.

Cons. 340. n. 54. p. 1415.

Commune contra ius statutum
non extendenda, cum stricti
iuris sint.

Cons. 328. n. 86. (9.)

per Commune affirmare vel
negare nihil veritati deest.

Cons. 329. n. 100. p. 751.

Communi iure non habent
paratam executionem in
strumenta publica.

Cons. 304. n. 36. p. 135.

in Communi remittitur conditio
prohibentis.

Cons. 346. n. 27. p. 1646.

à Communi opinione inconsultendo
& iudicando recedendum non est.

Cons. 319. n. 131. p. 417.

Communi dividendo & familia
eriscunda ad eam eadem
ferri insunt, idque tam in
decisionis quam preparatorius.

Cons. 321. n. 5. p. 441.

in hoc iudicio an reus probare
debeat.

Ibid. n. 4. p. 441.

Rkkk 4 Com.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Communi ab opinione in consulendo & iudicando non est recedendum.

Cons. 321. n. 106. p. 479.

Cons. 347. n. 44. p. 1661.

Communi quod debetur, id ad singulos non pertinet.

Cons. 324. n. 99. p. 565.

pro Communi Jure ejus loci, ubi viget consuetudo, habetur.

Cons. 332. n. 102. p. 894.

Communi jure quod competit, frustra impetratur.

Cons. 306. n. 18. p. 187.

Communi juri derogat jus municipale.

Cons. 339. n. 153. p. 1371.

Communi dividendo agere, possunt illi, qui pignus vel hypothecam communem habent.

Cons. 331. n. 230. p. 853.
si usus ipsius dividi potest aliâ non.

Ibid. n. eod. p. 853.

Communi juri standum ubi jure feudali nihil specialiter statutum.

Cons. 344. n. 30. p. 1561.

& n. 106. p. 1580.

Communi opinioni contraria præfertur Doctor scribens pro matrimonio.

Cons. 319. n. 58. p. 408.

Communi dividendo actio pro rebus singularibus etiam inter coheredes datur.

Cons. 321. n. 3. p. 444.

Communi opinioni anteferenda singularis nix a melioribus rationibus.

Cons. 344. n. 37. p. 1562.

& n. 137. p. 1585.

Communi juri se partes contrahendo conformasse intelliguntur.

Cons. 304. n. 110. p. 149.

à Communi non recedendum.

Cons. 328. n. 101. (24.)

p. 695.

Communis oneribus nemini immunitatem præstari publicè interest.

Cons. 303. n. 11. p. 104.

et si de super rescriptum principis præferat.

Ibid. n. 12. p. 104.

COMMUNITAS vel populus sine exercitio jurisdictionis regi nequit.

Cons. 339. n. 242. p. 1381.

Communitas acquirit Monasterium, si id construxit, vel dotavit, vel fundum contulit: de propriis non Electoribus.

Cons. 340. n. 55. p. 1415.

& n. 59. p. 1416.

Communitas non moritur.

Cons. 338. n. 224. p. 1332.

& n. 214. p. 1331.

ex Communitate quod quis habet suum nemo jactasse præsumitur.

Cons. 331. n. 239. p. 854.

Communitates & universitates omnimodam habentes jurisdictionem, ex actiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 320. n. 3. p. 430.

Negatur. Ibid. n. 33. p. 434.

Distinguitur Ibid. n. 39. p. ead.

COMMUNITER & quotidie quod sit à doli pœnis excusat.

Cons. 365. n. 63. p. 167.

COMMUNIO multa adfert incommoda.

Cons. 301. n. 210. p. 39.

in Communione invitatus nemo manere cogitur.

Cons. 346. n. 22. p. 1645.

in Communione nemo manere cogitur.

Cons. 301. n. 213. p. 39.

COMPARUIT qui semel per legitimum procuratorem contumax non est.

Cons. 332. n. 123. p. 901.

non COMPARATUR dolo creduitas injusta.

Cons. 351. n. 105. p. 1762.

Comparatur compromissum transactioni.

Cons. 337. n. 59. p. 1276.

Comparatur arbitrium judicii.

Cons. 337. n. 61. p. 1276.

Comparantur verbalibus injuriis reales paræ.

Cons. 351. n. 67. p. 1753.

Comparantur arbitria delegata jurisdictioni.

Cons. 338. n. 104. p. 1313.

Comparantur duces in Imperio præsidibus provinciarum.

Cons. 305. n. 49. p. 166.

Comparatio quando non fit simpliciter, sed secundum quid, non procedit, quando in comparato est dissimilitudo.

Cons. 314. n. 106. p. 316.

COMPARENTE Domino nominato, possessor ultra non inquietatur.

Cons. 323. n. 2. p. 497.

Comparere per procuratorem quam per se in famosis utilius est.

Cons. 317. n. 62. p. 371.

Comparsente citato mandata executiva cum clausula resolvuntur in simplicem citationem.

Cons. 332. n. 353. & 355.

p. 942.

& n. 366. p. 943.

Comparsens reus per procuratorem in actione injuriarum infamiam evitat.

Cons. 351. n. 160. p. 1774.

COMPENDIA locorum ad imperium vel jurisdictionem pertinent.

Cons. 339. n. 157. p. 1371.

COMPENSANTUR expensæ, actore justam causam litigandi habente & reo absoluto.

Cons. 351. n. 157. p. 1773.

Compensatio est solutionis loco.

Cons. 333. n. 46. p. 969.

Compensatio illiquidum ad liquidum nulla est.

Cons. 304. n. 72. p. 141.

Compensatio vera solutio est; etiam in dote.

Cons. 333. n. 12. p. 959.

Compensatio delicti in adulterio.

Cons. 317. n. 59. p. 371.

& n. 85. p. 379.

Compensatione tollitur debitum ut solutione.

Cons. 304. n. 71. p. 141.

COMPETITOR Wessenbecii Sponsbeccius.

Cons. 347. n. 71. p. 1666.

COMPETIT cui actio, illi multo magis retentio.

Cons. 304. n. 101. p. 147.

non Competit tibi actio, exceptio.

Cons. 307. n. 3. p. 198.

que

Partem VII. Index.

qua Competunt jure proprio firmiora sunt, quam qua aliena.

Cons. 342. n. 34. p. 1062.
& n. 109. p. 1081.

Competens jure communis per se subvertitur.

Cons. 100. n. 15. p. 167.

non Competentes juri referuntur, et non tribuit.

Cons. 340. n. 52. p. 1059.

Competens juri privatio non habet locum nisi in casibus expressis.

Cons. 328. n. 88. (11.)
p. 691.

Competenti juri ex debito non ex facultate sua praescribitur.

Cons. 306. n. 2. p. 183.

Competentes jure proprio actiones 30. annos durant.

Cons. 344. n. 29. p. 1591.

Competentia resera pluraeligere adlocos est.

Conf. 305. n. 130. p. 180.

COMPLETA praescriptio nullo civili vel naturali iure interrumpi potest.

Cons. 351. n. 79. p. 1715.

post Completam usucapionem interruptio nihil operatur.

Cons. 344. n. 101. p. 1587.

Completa & perfecta quando non est voluntas patris ne quidem inter liberos valet.

Cons. 302. n. 140. p. 86.

COMPREHENDI omnia quaecumque excogitari possunt, & nihil excludit universalis.

Cons. 304. n. 94. p. 145.

praesertim in bonis dispositione. Ibid. n. 95. p. 145.

Comprehendit talis omnes universales, est minor ratio si in uno quam in alio.

Cons. 351. n. 164. p. 1775.

Comprehenduntur agni sub verbecibus.

Conf. 349. n. 7. p. 1697.

Comprehendere plus non potest relato quam relictum.

Cons. 302. n. 141. p. 82.

Comprehendit facit exceptio suo generalitate, quae ejusdem sunt generis cum exce-

ptis, quavis alius non comprehenditur.

Conf. 102. n. 75. p. 58.
anaplatur in regulis.

Ibid. n. 76. p. 58.

COMPROMITTERE non possunt tutores.

Cons. 338. n. 107. & 170.
p.

Compromitti nequit de causis criminalibus & mixtis.

Cons. 337. n. 98. p. 1280.

COMPROMISSUM alienationis species est.

Cons. 338. n. 168. p. 1325.

Compromissum unum quando factum, de omnibus simul agendum.

Cons. 337. n. 40. & 45.
p. 1273.

Compromissum & transactio inclaris non valet.

Conf. 321. n. 24. p. 411.
Explicatur ibid. n. seq. p. ead.

ad Compromissum quis cogi potest, ubi metus armorum, & scandalorum publicorum subest.

Cons. 338. n. 110. p. 1314.
n. 122. p. 1317.

& n. 240. p. 1316.

Compromissum & transactio adaguantur.

Conf. 337. n. 103. p. 1281.

Compromissum personale est.

Cons. 338. n. 20. p. 1304.

Compromissum ultra verba extendi non debet.

Conf. 337. n. 155. p. 1291.

Compromissum Praelati de rebus Ecclesiae transi ad suam iurisdictionem.

Conf. 338. n. 221. & 224.
p. 1332.

Compromissum de omnibus libris intelligitur de praesentibus.

Cons. 340. n. 46. p. 1413.

Compromissum sine adjunctione poenae nullius efficacia est.

Conf. 338. n. 170. p. 1325.

Compromissum posterius derogat priori.

Conf. 340. n. 92. p. 1422.

Compromissum non finitur, quando uno iudicio non terminatur.

Cons. 337. n. 39. p. 1273.

Compromissum claudicare non debet.

Cons. 338. n. 65. p. 1307.
& n. 140. p. 1305.

Compromissum restringit ac moderatur causa finalis.

Cons. 337. n. 38. p. 1272.

Compromissum ut arbiter ad Consilium sapientis prominent, valet.

Cons. 338. n. 228. p. 1318.

Compromissum vel transactio non fit super re non laetitia vel herenon cogitata.

Cons. 340. n. 47. p. 1414.

Compromissum inchoatum, & in quo res non integra, mortuus non solvitur.

Conf. 338. n. 101. p. 1313.

Compromissum quando renovatur non est quod non prius sed posterius attenditur.

Conf. 338. n. 204. p. 1330.

in Compromissum trabendum non est quod non fuit controversum.

Conf. 337. n. 57. p. 1275.
n. 62. p. 1276.

& n. 119. p. 1284.

Compromissum suscipiens, illud adimplere cogitur.

Cons. 338. n. 93. p. 1312.

Compromissum impedit Exceptio, Non possum.

Conf. 340. n. 13. p. 1409.

Compromissum statuto invictis partibus imponi potest.

Cons. 338. n. 127. p. 1318.

Compromissum renovandum est, si ita conveni.

Cons. 338. n. 94. p. 1312.

Compromissum solutum sine novo consensu non prorogatur.

Cons. 338. n. 44. & 45.
p. 1306.

in Compromissum non venit, quod actum non reperitur.

Conf. 338. n. 43. p. 1306.

Compromissum renovatum effectum unum est.

Cons. 338. n. 95. p. 1312.

Compromissum renovatum in Compromissum.

Cons. 337. n. 50. p. 1273.

Compromissum renovatum te solvitur, et non est per se.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- superstitum, etiamsi inchoatum sit.*
Cons. 338. n. 46. p. 1306.
Et n. 135. 138. Et 49. p. 1320.
- Compromissum etiam sub nomine dignitatis personale est nec transit ad successorem dignitatis.**
Cons. 338. n. 155. p. 1327.
- in Compromissum reventio non venit nisi exprimitur.**
Cons. 340. n. 147. p. 1431.
- Compromissum recipit interpretationem passivam à Jure communi.**
Cons. 337. n. 100. p. 1281.
- Compromissum morte Arbitri solvitur.**
Cons. 338. n. 206. p. 1330.
- Compromissum de prateritis litibus esse quid dicit, id probare tenetur.**
Cons. 340. n. 47. p. 1414.
- Compromissum transactioni comparatur.**
Cons. 338. n. 177. p. 1326.
- Compromissum de actu perficiendo initum, morte unius solvitur.**
Cons. 338. n. 141. p. 1321.
- Compromissum de rebus publicis initum, ad successores transit.**
Cons. 338. n. 131. p. 1319.
- in Compromissum generale non veniunt cause speciales.**
Cons. 337. n. 99. p. 1280.
- Compromissi prorogatio aut novatio, non nisi ex partium consensu fieri potest.**
Cons. 338. n. 99. p. 1320.
Et n. 136. p. cad.
- ad Compromissi pœnam dolus requiritur.**
Cons. 340. n. 83. p. 1420.
- Compromissi disceptationem impedit Exceptio defectus notorii.**
Cons. 337. n. 151. p. 1289.
- de Compromissi forma iudicium fit ex verbis instrumenti.**
Cons. 338. n. 6. p. 1302.
- Compromissi renovatio, in qua aliquod mutatur, novum facit compromissum.**
Cons. 338. n. 109. p. 1325.
- Compromisso conventio dat formam, ut prater ea nihil peti possit.**
Cons. 340. n. 180. p. 1436.
- Compromisso quod expressum non est, pro omisso habetur.**
Cons. 340. n. 91. p. 1421.
- ex Compromisso quis sortitur forum.**
Cons. 340. n. 68. p. 1417.
- in Compromisso ratione continentia etiam de connexis agendum.**
Cons. 337. n. 16. p. 1269.
- in Compromisso Exceptio contrarietatis impedit litis ingressum.**
Cons. 337. n. 76. p. 1278.
- in Compromisso confessio operatur Exceptionem impediendam litis ingressum.**
Cons. 337. n. 66. p. 1277.
- Compromisso quod insertum non est, ad ordinarium iudicem pertinet.**
Cons. 337. n. 25. p. 1270.
- Compromissa Et pacta juris natura vel gentium sunt.**
Cons. 340. n. 189. p. 1458.
- Compromissa stricti juris sunt, secundum corticem verborum intelligenda sine additione vel detraktione.**
Cons. 338. n. 157. Et 158. p. 1324.
- Compromissa stricti juris sunt.**
Cons. 302. n. 158. p. 89.
Cons. 337. n. 46. Et 52. p. 1274.
Cons. 340. n. 12. p. 1409.
- Compromissa, si heredum in illis non facta sit mentio ad illos non transeunt.**
Cons. 338. n. 25. p. 1304.
n. 133. p. 1320.
Et n. 139. p. 1321.
- in Compromissis, Exceptio, ne præiudicium fiat liti motæ Et c. impedit litis ingressum.**
Cons. 340. n. 156. p. 1432.
- in Compromissis de alia post aliam regulariter agendum.**
Cons. 337. n. 18. p. 1269.
- Compromissis standum est præiudicium ubi pœna adjecta.**
Cons. 337. n. 2. p. 1268.
- in Compromissis reus ante veniam impetratam comparere non cogitur.**
Cons. 340. n. 154. p. 1432.
- in Compromissis etiam Exceptio Notorie iniusticie agentis privilegiata est Et litis ingressum impedit.**
Cons. 340. n. 172. p. 1434.
- COMPROMISSARII de negotiis extra compromissum judicare nequeunt.**
Cons. 340. n. 88. Et 90. p. 1421.
- Compromissarii Arbitri nullam habent jurisdictionem.**
Cons. 337. n. 21. p. 1270.
- COMPROMITTI in ordinarium non potest.**
Cons. 338. n. 183. p. 1327.
- super COMPUTO transactum intelligitur, si post redditas Et examinatas conclusasque rationes aliquid pro residuo ponitur.**
Cons. 330. n. 72. p. 781.
- COMPUTARE in sortem debet conditor fructus pignoris.**
Cons. 331. n. 5. p. 812.
n. 10. p. 814.
Et n. 19. Et 35. p. 816.
- pignoris enim Dominus non fit. Ibid. n. 6. p. 812.**
nec possessor. Ibid. n. 7. p. 812.
sed alieno nomine possidet.
Ibid. n. 8. p. 812.
præsertim is cui habitatio tantum est concessa.
Ibid. n. 9. p. 812.
- COMPUTATIO in prescriptionibus fit de momento in momentum.**
Cons. 327. n. 71. p. 644.
- Computationis à facto rationes incipere Et omnibus expeditis reliquorum datio sequi debet.**
Cons. 331. n. 277. p. 859.
- ex Computatione rationum oritur transactio.**
Cons. 331. n. 221. p. 852.
- Computanda Et declaranda sunt rationes speciatim Et legaliter, Et non sub nube.**
Cons. 331. n. 268. p. 858.
- Computationum finis aliquando esse debet.**
Cons. 335. n. 47. p. 1146.
Com-

Partem VII. Index.

Computator fidem rationum
suarum probare debet.

Cons. 331. n. 278. p. 859.
contra Computatorem &
gestorem non probantem in-
licem jurari potest.

Conf. 331. n. 284. p. 860.

CONCEDERE potest Impe-
rator jus imponendi Vecti-
galia.

Cons. 303. n. 14. p. 105.

Concedere usum rei sua nemo
tenetur.

Cons. 346. n. 17. p. 1644.

Concedere aliquid non potest
anteceffor in prajudicium
regni vel Ecclesie.

Cons. 316. n. 132. p. 351.

Concedere alicui praelatus po-
test rem alioqui infundari
solitam.

Conf. 316. n. 29. p. 338.
successori tamen & capitulo
non prajudicat.

Ibid. n. 30. p. ead.

Concedere vel remittere non
censetur, quod non habet, sed
quod habet.

Conf. 303. n. 18. p. 106.

Concedere non intelligitur
Princeps, nisi servata causa
cognitione.

Cons. 345. n. 75. p. 1618.

Conceditur cui rei utilitas, in
eum multa condemnatio-
nes per universitatem trans-
eunt.

Cons. 309. n. 46. p. 245.

Conceditur cujus contempla-
tione quid, illo remoto, hoc
quoque remotum intelligitur.

Cons. 328. n. 67. p. 679.

Conceduntur simul incorpo-
rata & adherentia etsi non
exprimantur.

Cons. 302. n. 65. p. 56.

Concedens rem in qua jus li-
mitatum habet, usque ad
tempus limitatum saltem
concedere intelligitur.

Cons. 344. n. 9. p. 1557.

Concedens generaliter & si-
ne distinctione, id sibi impu-
tare debet.

Conf. 301. n. 204. p. 38.

etiam in strictis. Ibid. n. 205.
p. 38.

Concedi vel remitti alteri non
potest jus portorii ex privi-

legio competens.

Cons. 303. n. 42. p. 110.

sicut nec alia Vectigalia.

Ibid. n. 43. p. 110.

Concedentis morte non ex-
pirat gratia facta per supe-
riorem.

Cons. 316. n. 114. p. 350.

Concedendum feudum vel
emphyteusis linea possessoris
finita potius consanguineis
prioris quam extraneis.

Conf. 316. n. 100. p. 347.

Limitatur & declaratur.

Ibidem

Concedendo feudum prin-
ceps se juri communiconfor-
mare intelligitur.

Conf. 325. n. 41. p. 583.

CONCEPTIO verborum in
contractibus minus quam
mens & voluntas partium
attenditur.

Cons. 331. n. 131. p. 836.

CONCESSIO principis ten-
dere potest in modicum pra-
judicium alterius.

Cons. 306. n. 52. p. 195.

Concessio declaratur ex usu
subsecuto.

Cons. 301. n. 182. p. 35.

Concessio faciendi generalis
intelligitur, prout de jure
fieri debet.

Cons. 345. n. 62. p. 1616.

Concessio ad usum tantum
facta, pro feudali accipitur,
non pro donatione: prae-
sertim quando heredum men-
tio facta non est.

Conf. 301. n. 21. & 22.

p. 13.

Concessio, in qua non sit men-
tio feudi pro donatione vera,
& non pro feudo habenda.

Cons. 301. n. 187. p. 36.

Concessio, non tantum in casu
claro, sed & in dubio, allodia-
lis, non feudalis habenda.

Cons. 301. n. 191. p. 36.

Concessio ob benemerita per-
mutatio est, non donatio.

Cons. 301. n. 171. p. 33.

Concesso aliquo conceduntur
omnia sine quibus illud ex-
plicari nequit.

Cons. 339. n. 146. p. 1369.

Concessio remuneratoria
transit irrevocabiliter in
contractum, & latius est in-

terpretanda quam donatio.

Cons. 301. n. 39. & 40.

p. 16.

Concessio immunitatis stri-
cte est interpretanda, ne pu-
blicis functionibus quid de-
trahatur.

Cons. 303. n. 22. p. 106.

Concessio facta de contentis
intracertos fines, omnia in-
cludit, quae concedens ibi ha-
buit.

Cons. 301. n. 194. p. 37.

Concessio conditionalis ex
defectu conditionis deficit.

Conf. 334. n. 87. p. 1081.

Concessio & traditio si de
toto jure concedentis & tra-
dentis.

Cons. 303. n. 44. p. 110.

Concessio in dubio prae-
sumitur de toto jure concedentis
facta.

Cons. 301. n. 28. p. 14.

& n. 167.

praesertim in concessionibus
Principum. Ibid. n. 31. p. 15.

Concessio lignationis cum
clausula restrictiva, est con-
stitutio servitutis lignandi.

Conf. 301. n. 81. p. 22.

Concessio ususfructus probi-
betur prohibita alienatione.

Cons. 324. n. 6. p. 524.

Concessio usus stricti juris est,
nec ulterius extenditur,
quam verba patiuntur.

Cons. 301. n. 10. p. 12.

Concessio intelligitur de toto
jure concedentis.

Cons. 302. n. 57. p. 55.

praesertim principis ibid.

Concessio intelligitur salvo
jure tertii.

Cons. 306. n. 50. p. 195.

Concessionis facta ad tem-
pus trahitur feudi sub alie-
nandi potestate concessa alie-
natio. Conf. 318. n. 8. p. 392.

Concessionis verbum plenis-
simam concessionem denotat.

Conf. 301. n. 188. 189.

& 190. p. 36.

in Concessionem Principis
lucrativo titulo factam, non
venit jus alienum.

Cons. 301. n. 32. p. 15.

Concessionem & consensum
capituli qui habet, ei feudi
possessio, si vacua fuerit, prae-
cisq

In Matthæi Wesenbecii Consil.

- cise tradenda: sin minus interesse præstandum.
Cons. 316. n. 31. p. 338.
Concessionem usus interpretatur.
Cons. 345. n. 159. p. 1639.
Concessionem feudi princeps regulariter revocare non potest.
Cons. 316. n. 133. & 135. p. 351.
nec conditionem feudi mutare. Ibid. n. 134. p. ead.
Concessionem à principe qui habet, habet jus in publicum locum.
Cons. 306. n. 23. p. 189.
Concessionem principis frustraneam efficiens interpretatio fieri non debet.
Cons. 303. n. 79. p. 115.
in Concessione feudi Ecclesiastici an locum habeat dispositio L. Quoties C. de rei vindic.?
Cons. 316. n. 59. p. 342.
Concessione vel dispositione generali non derogatur speciali alterius juri vel privilegio.
Cons. 303. n. 105. p. 119.
ex Concessione gratuita jus nemini acquiritur.
Cons. 311. n. 13. p. 275.
in Concessione generali collectæ veniunt.
Cons. 345. n. 158. p. 1638.
in Concessione generali non intelligitur id concessum, quod concedens admonitus verosimiliter non concessisset.
Cons. 316. n. 28. p. 338.
ex Concessione inferior quando facit, videtur Imperator vias mutare, sicut etiam bannire.
Cons. 306. n. 15. p. 187.
Concessionem & investitura semper intelliguntur salvo jure tertii.
Cons. 325. n. 42. p. 583.
Concessionem suam & privilegia quando princeps subditis revocare vult, circumscriptus & male informatus præsumitur.
Cons. 303. n. 89. p. 116.
Concessionem & privilegia subditis conservare debet princeps.
Cons. 303. n. 88. p. 116.
Concessionem principis intelligenda sunt salvo jure tertii.
Cons. 303. n. 78. p. 115.
& n. 93. p. 117.
Concessionem sequentes secundum primam moderanda & interpretanda.
Cons. 334. n. 86. p. 1081.
& n. 122. p. 1089.
in Concessionibus usus rei utilitatem denotat.
Cons. 301. n. 165. p. 32.
& n. 174. p. 33.
in Concessionibus Principes non utuntur verbis Domini translationem significantibus.
Cons. 301. n. 19. p. 13.
in Concessionibus syllaba, litera, aut dictio otiose & sine mysterio operandi appositæ esse videri non debet.
Cons. 301. n. 76. p. 20.
Concessum in alicujus favorem, in odium ipsius vel dispendium retorqueri non debet.
Cons. 316. n. 87. p. 346.
Concesso uno regali an & quando aliud concedi intelligatur?
Cons. 345. n. 161. p. 1639.
Concessorum inseparabilium idem est iudicium.
Cons. 301. n. 66. p. 19.
Concessa cuilibet legitima & necessaria defensio.
Cons. 305. n. 74. p. 170.
etiam vasallo contra Dominum. Ibid. n. 75. p. 170.
Concessa sibi quis intendit cum castro jura vel appartenentias non tantum de illis sed & de potestate concedentis probare debet.
Cons. 302. n. 52. p. 54.
Concessa videntur, non inclusa exceptioni.
Cons. 303. n. 52. p. 11.
etiam in Regalibus Ibid.
CONCILIATIO scriptura facienda est, ne sit contraria.
Cons. 303. n. 41. p. 110.
Conciliatio & remissio ex quibus indicis sumatur.
Cons. 317. n. 84. p. 378.
& n. 81. p. 377.
Conciliatur L. item §. fin. ff. de in diem addict. cum L. licet. ff. eod.
Cons. 313. n. 8. p. 288.
CONCIPIENS testamentum legatum sibi adscribere potest.
Cons. 336. n. 177. p. 1234.
Concipitur intellectus in dubio ex responsione ad interrogatorium facta.
Cons. 336. n. 156. p. 1231.
Conciliare fratres, pietatis est officio fungi.
Cons. 302. n. 157. p. 88.
ex CONCLUSIONE & petitione actio aestimatur.
Cons. 340. n. 160. p. 1432.
non Concludunt aut relevant generalia.
Cons. 342. n. 29. & 36. p. 1480.
Concludere debet probatio non per possibile, sed per necessesse.
Cons. 345. n. 142. p. 1635.
Concludere debet necessario dictum testis.
Cons. 345. n. 41. p. 1610.
non Concludens probatio interpretanda contra producentem.
Cons. 321. n. 40. p. 455.
Conclusio ex parte rei non est necessaria: non tamen facile negligenda.
Cons. 304. n. 127. p. 153.
Conclusionis forma in petitione successionis feudalis.
Cons. 334. n. 39. p. 1073.
ad Conclusionem usq. in causa instrumenta producti possunt.
Cons. 342. n. 13. p. 1476.
in Conclusionem contractus quod deductum respiciendum est.
Cons. 331. n. 196. p. 847.
ex Conclusionem libelli genus actionis aestimatur.
Cons. 350. n. 65. p. 1722.
ex Conclusionem aestimatur actio.
Cons. 334. n. 35. p. 1072.
Conclusionem ubi opus non est, iudex ad eam, apta si ve inepta sit, non astringitur.
Cons. 351. n. 48. p. 1747.
Con-

Partem VII. Index.

Conclusiones in criminalibus
opus non est, sed per iudicis
arbitrium relinquuntur.

Cons. 351. n. 47. p. 1747.

ex Conclusionem & petitionem
affirmantur actiones.

Cons. 337. n. 1. p. 1265.

Cons. 337. n. 27. p. 1271.

Cons. 368. p. 1277.

in Conclusionem quando plus
est quam fuit in praemissis
non valet argumentum.

Cons. 302. n. 41. p. 53.

CONCORDARE testes in
principali sufficit.

Cons. 345. n. 117. p. 1629.

Concordare testes effectum non
sufficit, quando aliquid for-
maliter probandum.

Cons. 345. n. 118. p. 1629.

Concordanda distat testimonium.

Cons. 350. n. 31. p. 1719.

CONCUBINA maxime
vilis.

Cons. 319. n. 64. p. 408.

Concubina matrimonio digna
ut sit mulier requiritur ad le-
gitimationem per subsequens
matrimonium.

Cons. 319. n. 161. p. 423.

Concubinam ducere potest
qui uxorem.

Cons. 319. n. 56. p. 408.

ex Concubina & Clerico na-
ti per subsequens matrimo-
nium legitimantur per om-
nia.

Cons. 319. n. 91. p. 412.

ex Concubina nati liberi ut
per subsequens matrimo-
nium non legitimantur Pa-
pa statuere non potest.

Cons. 319. n. 104. p. 413.

ex Concubina & Clerico be-
nificato nati liberi non le-
gitimantur per subsequens
matrimonium.

Cons. 319. n. 66. p. 409.

Concubinarii, blasphemii &
usurarii ad iuramentum non
admittuntur.

Cons. 332. n. 328. p. 936.

Concubinatus omnibus iure
divino & Pontificio est pro-
hibitus.

Cons. 319. n. 111. p. 415.

Concubuisse se sub fide con-
jugii asserentibus creditur.

Conf. 317. n. 4. p. 336.

non CONCURRUNT
duo specialia in eadem re.

Cons. 321. n. 22. p. 451.

Concurrente titulo & bona
fide feudum praescribitur.

Cons. 344. n. 69. p. 1570.

CONCUSSIONE fit mune-
ribus ultra sortem acceptis:
non tamen locum habet poe-
na concussionis.

Conf. 314. n. 10. & 12.

p. 301.

& n. 15. p. 302.

Concussio quid.

Conf. 314. n. 9. p. 301.

Concussionis poena non te-
netur iudex vel officialis
post rem expeditam remunera-
tionem accipiens.

Cons. 314. n. 52. p. 307.

in Concussionis ac repetun-
darium crimen incidunt con-
sulescentes illicite ad pecuniam
habendam.

Cons. 314. n. 53. p. 308.

Concussionis poena extraor-
dinaria & arbitraria est.

Cons. 314. n. 46. p. 307.

Concussionis poena tum lo-
cum habet, quando vere ter-
ror est illatus: non presum-
ptivè.

Cons. 314. n. 13. p. 302.

per Concussionem extor-
queri praesumuntur de testa-
tione de novo imposita.

Cons. 325. n. 37. p. 551.

CONCUTIENS dominum
Vasallus feudo privatur.

Cons. 314. n. 114. p. 317.

Explicatur ibid. p. ead.

CONDEMNANDUS non
est in fructibus bonae fidei con-
pro.

Cons. 344. n. 180. p. 1595.

non Condemnandus reus
ad Palinodiam non petiit,
qua actio civilis est.

Cons. 351. n. 153. p. 1774.

Condemnandus est reus con-
victus in damna interesse &
expensis.

Conf. 351. n. 30. p. 1743.

Condemnare non debet iu-
dex reum in id, quod peti-
tum non est, nec officium

sum, nisi impioratus imper-
turi.

Cons. 351. n. 51. p. 1748.

Condemnati injuriarum ac-
tibus probans veritatem con-
victi.

Cons. 351. n. 157. p. 1767.

Condemnari nemo potest in-
auditus sine nullus actus vitio.

Conf. 319. n. 364. p. 1597.

Condemnari quis facilius
potest ad damni reparatio-
nem, quam ad poenam cri-
minalem.

Cons. 348. n. 46. p. 1630.

Condemnatio fieri nequit,
ubi non appareat ceruendo
petiti.

Cons. 342. n. 220. p. 1506.

Condemnationem vel abso-
lutionem non habens senten-
tia nulla.

Cons. 341. n. 12. p. 1444.

sine Condemnatione vel ab-
solutione expensis in sen-
tentiis servanda non sunt.

Cons. 341. n. 13. p. 1444.

Condemnationes multae
et amplexus per universitatem
in eam, cui utilitas rei con-
ceditur.

Cons. 309. n. 46. p. 245.

nihil Condemnat nec, adyn-
dicat iudex super petitioni-
bus exceptionum.

Cons. 340. n. 84. p. 1420.

Condemnator in iuris asser-
tione supplicans contra de-
cretum non principis.

Cons. 312. n. 16. p. 252.

Condemnator per quam
sententiam indefensus ca-
nulla est.

Cons. 332. n. 190. p. 617.

Condemnatus ob carnem sa-
mosum intestabilis fit.

Cons. 336. n. 181. p. 1234.

Condemnatoria injuriarum
sententia infamat.

Cons. 332. n. 326. p. 936.

CONDENDAE legis pote-
statem qui habet nisi pro-
terius verbum, habetur, si-
tione non importat.

Cons. 319. n. 73. p. 410.

Condenda legis potestatem
qui habet, eius contra-
dictio habet vim legis.

Cons. 306. n. 21. p. 155.

LIII CON-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

CONDICTIO non infamat,
dato, quod principalis actio
sit famosa.

Cons. 310. n. 34. p. 271.

Condictio ex lege vel mori-
bus datur ad revocationem
feudi.

Cons. 305. n. 44. & 46.
p. 165.

secus si non vassallus sed ter-
tius possideat, tunc datur
rei vindicatio.

Ibid. n. 45. p. 165.

Condictio Revocatoria vel
utilis rei vindicatio datur
ad reperendum feudum alie-
natum.

Cons. 347. n. 92. p. 1670.

Condictio pro danda Apocha
personalis & in foro rei pro-
ponenda est.

Cons. 335. n. 258. p. 1190.

Condictio revocatoria feudi
contra quemvis possessorem
datur.

Cons. 347. n. 93. p. 1670.

Condictio ex moribus feuda-
libus datur agnato revocare
volenti contra possessorem.

Cons. 343. n. 43. p. 1531.

Conditionem ex moribus,
si nudum adest pactum, vel
actionem ex stipulatu si sti-
pulatio intercessit, & obli-
gationem ex nudo pacto pro-
ducit Investitura abusiva.

Cons. 316. n. 51. p. 341.

Utraque tamen actio persona-
lis est & directa.

Ibid. n. 52. p. ead.

Ante conditionis tamen exi-
stentiam exerceri de iura
potest. Ibid. n. 97. p. 347.

CONDITIO successorum
nec melior nec deterior est
quam predecessorum, cum
in omne ius succedant.

Cons. 302. n. 124. p. 73.

Conditio specificè debet ad-
impleri.

Cons. 302. n. 82. p. 60.

Conditio impleta esse non pra-
sumitur, nisi probetur.

Cons. 304. n. 116. p. 150.

Conditio specificè servanda.

Cons. 327. n. 86. p. 650.

Conditio intelligitur, respectu
pactorum praecedentium,

quæ retentionem habet.

Cons. 333. n. 89. p. 986.

Conditio: quatenus ius, a-
quum honestas permittit,
omnibus pactis generalibus
inesst.

Cons. 314. n. 4. p. 300.

Conditio reorum potior est in
pari causa.

Cons. 330. n. 119. p. 791.

Conditio ad formam actus
pertinet & solennitatem in-
ducit.

Cons. 304. n. 114. p. 149.

Conditio si poterit jurare,
conscientiam jurantis respi-
cit.

Cons. 342. n. 82. p. 1485.

Conditio instrumenti non
prodest nisi defecta vel im-
pleta in forma specifica.

Cons. 334. n. 150. p. 1095.

Conditio iniqua alteri per
alterum non inferenda.

Cons. 341. n. 62. p. 1460.

Cons. 335. n. 108. p. 1158.

Conditio adjecta non prae-
sumitur nisi probetur.

Cons. 302. n. 146. p. 84.

Conditio instrumenti ante-
quam liquidetur, liquidum
illud non est.

Cons. 327. n. 89. p. 651.

Conditio nihil ponit, nec obli-
gat aut disponit.

Cons. 305. n. 66. p. 168.

Conditio eadem nullius &
annullati.

Cons. 344. n. 42. p. 1563.

Conditio nihil ponit in esse.

Cons. 332. n. 285. p. 926.

& habetur pro causa dispo-
sitionis finali.

Ibid. n. 286. p. 926.

Conditio nihil ponit donec
impleatur.

Cons. 332. n. 13. p. 879.

& n. 285. p. 926.

non impleta perinde annibi-
lat actum, atq. si nunquam
intervenisset.

Ibid. n. 14. p. 879.

Conditio prohibentis melior
in re communi.

Cons. 346. n. 27. p. 1646.

Conditio inserta instrumen-
to, nisi ad impleta probetur,
non putatur liquidum instru-
mentum.

Cons. 302. n. 155. p. 88.

Conditio possidentis melior
habetur in pari causa.

Cons. 316. n. 73. p. 344.

Conditio & modus compa-
rantur.

Cons. 302. n. 81. p. 60.

Conditionis & eventus futu-
ri verba nullum ius ponunt
vel inducunt.

Cons. 324. n. 10. p. 525.

Conditionis melioris esse non
debet successor quam auctor
suus.

Cons. 302. n. 15. p. 50.

Limitatur nisi ex alio iure
veniat. Ibid. n. 134. p. 78.

Conditionis deterioris non
debet esse heres quam defun-
ctus.

Cons. 335. n. 97. p. 1155.

Conditionis melioris haeres
non est quam defunctus.

Cons. 344. n. 144. p. 1586.

in **Conditionem** conceptum
instrumentum executioni non
mittitur, nisi conditio in spe-
cie sit impleta.

Cons. 327. n. 88. p. 651.

Conditionem vocula **Si** im-
portat.

Cons. 332. n. 280. p. 925.

Conditionem importat ver-
bum **Ob** (Si.)

Cons. 327. n. 85. p. 650.

Conditione impleta purifica-
tur contractus.

Cons. 331. n. 103. p. 831.

Conditione deficiente deficit
omnis obligatio, ac si nihil ac-
tum esset.

Cons. 305. n. 71. p. 168.

quod & in supplicationibus
locum habet.

Ibid. n. 72. p. 169.

Conditione eveniente purus
habetur contractus.

Cons. 333. n. 73. p. 980.

sub **Conditione** quod permit-
tatur non juvat, nisi conditio
impleta esse probetur.

Cons. 332. n. 299. p. 928.

Conditione vel die extante
contractus perfectus est, &
pro puro habetur.

Cons. 331. n. 74. p. 822.

sub **Conditione** in honesta vel
impossibili scripta pro non
scriptis habenda.

Cons. 305. n. 70. p. 168.

sub

Partem VII. Index.

sub Conditione quod ponitur pro formatur requiritur.

Cons. 332. n. 281. p. 925.

Conditionibus iudem quibus ipse habet Vasallus subinfeudare debet.

Cons. 325. n. 4. p. 512.

in Conditionibus mora purgationis admittitur.

Cons. 331. n. 294. p. 863.

Conditionalis est sententia: si juraveris.

Cons. 332. n. 7. p. 879.

Conditionalis sententia ad veritatem omnia copulata debent verificari, & conditio purificari.

Cons. 332. n. 8. p. 879.

& n. 27. p. 882.

Conditionalis ante eventum conditionis nihil ponit.

Cons. 332. n. 359. p. 945.

ex Conditionali dispositione sequi nihil potest, nisi eventus conditionis extiterit.

Cons. 332. n. 283. p. 926.

Conditionali in venditione periculum ad venditorem pertinet.

Cons. 331. n. 202. p. 848.

Conditionalia verba nihil disponent.

Cons. 345. n. 67. p. 1016.

Conditionaliter si enunciata sit falsa causa adfectio, vitiat legatum.

Cons. 302. n. 150. p. 85.

CONDUCTUM saluum prestare tenentur Domini terrarum per viam publicam quae in regalibus numeratur, etiam armis sumptis.

Cons. 306. n. 56. p. 197.

CONFERAT quid investitura.

Cons. 324. n. 27. p. 532.

non Conferunt liberi sumptus nuptiarum.

Cons. 326. n. 32. p. 603.

CONFESSIONEM crimen dolo commissum praesumitur cum data sit operae illicitae.

Cons. 317. n. 12. p. 358.

pro Confessione habetur fugiens post incarcerationem.

Cons. 317. n. 38. p. 364.

Confessatum & sigillatum adversus instrumentum an exceptio admittenda.

Cons. 327. n. 39. p. 611.

Confessatum vel notorium, adulterium impedit mulieris restitutionem.

Cons. 317. n. 64. p. 372.

Confessata scriptura habetur pro publico instrumento.

Cons. 345. n. 59. p. 1065.

Confessata scriptura dicitur probatio probata non probanda.

Cons. 351. n. 14. p. 1741.

Confessio mariti de recepta dote praedictat ipsius hereditibus non successoribus feudilibus.

Cons. 334. n. 222. p. 1111.

Confessio inter genera probationum refertur.

Cons. 329. n. 50. p. 724.

Confessio extrajudicialis non praedictat.

Cons. 350. n. 28. p. 1718.

Confessio mutationis & mutatio paria.

Cons. 327. n. 11. p. 622.

Confessio super solutione non sufficit, nisi realiter sit facta.

Cons. 335. n. 21. p. 1140.

Confessio est melior probatio de mundo.

Cons. 345. n. 83. p. 1021.

Confessio optima est quae sit manu debitoris.

Cons. 331. n. 222. p. 852.

quae probat contra ipsum & ejus successorem.

Ibid. n. 223. p. 852.

Confessio ideo dividitur quia unicuique, contra se non proficit.

Cons. 317. n. 1. p. 355.

Confessio relevat adversarium ab onere probandi.

Cons. 329. n. 49. p. 723.

Confessio qualificata non sufficit ad poenam.

Cons. 317. n. 96. p. 386.

Confessio judicialis revocari non potest, postquam acceptata est ab adversario.

Cons. 351. n. 25. p. 1742.

Confessio nuius conjugum sufficit ad separationem, quam non ad contractionem.

Cons. 317. n. 54. p. 369.

Confessio operatur exceptionem impediendam litis ingressum, etiam in compromisso.

Cons. 337. n. 66. p. 1277.

Confessio facit iudicium ad torturam.

Cons. 317. n. 54. p. 363.

Confessio in actis facta notorium inducit.

Cons. 337. n. 65. p. 1276.

Confessio est optima probatio.

Cons. 317. n. 31. p. 356.

Cons. 339. n. 280. p. 1386.

Confessio qualificata non nocet consentienti.

Cons. 351. n. 88. p. 1759.

Confessio Domini, quae de feudo aliquem investivisse facit, omnis legitimis solennitatibus ipsi non praedictat.

Cons. 316. n. 44. p. 340.

Confessio qualificata vel in totum acceptanda, delictum rejicienda.

Cons. 321. n. 89. p. 1759.

Confessio praesertim in actis facta est optima probatio.

Cons. 329. n. 90. p. 745.

Confessio tacita, quae ex recognitione scripturae oritur, plus operatur, quam expressa.

Cons. 351. n. 21. p. 1742.

Confessione alterius non creditur, altero negante delictum, quod ab uno perficere quic, ut adulterium.

Cons. 317. n. 46. p. 367.

Confessione & testimonio proprio resistere non licet.

Cons. 330. n. 61. p. 779.

ex Confessione injurantis, etiam post lapsum temporis contra ipsum procedi potest.

Cons. 351. n. 42. p. 1746.

Confessione alicujus, ut & scripturae probantur injuria.

Cons. 351. n. 13. p. 1741.

CONFIDEJUSSORE partem petendo creditor obligationem divisisse non praesumitur.

Cons. 312. n. 38. p. 285.

nisi partem in solutionem recipiat.

Ibid. n. 39. p. 285.

CONFINES probat communis opinio.

Cons. 301. n. 190. p. 71.

& n. 142. p. 71.

Confinia rem deservant, quicquid intra est includit.

Cons. 301. n. 78. p. 71.

LIII 2 CCLX

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- CONFIRMAT** regulam, exceptio in casibus non exceptis.
Cons. 302. n. 11. p. 49.
- Confirmat exceptio dispositionem generalem in casibus non exceptis.
Cons. 315. n. 7. p. 330.
- Confirmat quod est, non jus novum inducit declaratio.
Cons. 327. n. 84. p. 649.
- Confirmat geminatio & repetitio.
Cons. 341. n. 56. p. 1458.
- Confirmans actum qui valere potest, non de novo dat.
Cons. 331. n. 160. p. 840.
- Confirmant testamentum, testes de validitate illius deponentes.
Cons. 350. n. 92. p. 1726.
- Confirmantur liberationes lapsu 30. dierum ut postea impugnari nequeant.
Cons. 335. n. 73. p. 1149.
- etiamsi creditor sibi non satisfactum probare vellet.
Ibid. n. 74. p. 1149.
- Confirmantur nisi morte donationes in conjuges omnes sunt inutiles.
Cons. 326. n. 26. p. 602.
- Confirmata plurimorum auctoritate sententia integra est & vera.
Cons. 319. n. 33. p. 405.
- ad Confirmandam Vassallia-
 lienationem consensus tacitus sufficit.
Cons. 324. n. 22. p. 530.
- Confirmatio efficit ne de invaliditate amplius queri possit.
Cons. 331. n. 150. p. 839.
- Confirmatio facta ad actus alicujus augmentum, non debet operari diminutionem.
Cons. 331. n. 161. p. 840.
- Confirmatio in his quæ a confirmantis potestate pendens multum operatur.
Cons. 339. n. 145. p. 1369.
- Confirmatio possessionis est investitura renovatio.
Cons. 324. n. 35. p. 534.
- Confirmatio dat robur actui, ut valeat secundum voluntatem contrahentium.
Cons. 331. n. 151. p. 840.
- Confirmato presupposito & relato deficiente deficit confirmatio adpositum & referens.
Cons. 331. n. 306. p. 867.
- Confirmatio est corroboratio juris prius adquisiti.
Cons. 331. n. 155. p. 840.
- retrotrahitur ad tempus primæ concessionis.
Ibid. n. 156. p. 840.
- non dat esse, sed fit ad bene esse ejus, quod antea stabat.
Ibid. n. 157. p. 840.
- venit executive gratia confirmati.
Ibid. n. 158. p. 840.
- fundatur super primæ concessionis.
Ibid. n. 159. p. 840.
- Confirmatio nihil novi dat.
Cons. 339. n. 105. p. 1362.
- Confirmatio specialis validius operatur quam generalis.
Cons. 331. n. 153. p. 840.
- praesertim quando in ea refertur tenor primæ concessionis.
Ibid. n. 154. p. 840.
- Confirmatio Magistratus non confirmat quod falsum aut nullum est.
Cons. 336. n. 312. p. 1254.
- Confirmatio Caesaris ex imperfecto facit perfectum, & dat de novo.
Cons. 331. n. 147. p. 839.
- supplet defectum solennitatis, formæ & personæ.
Ibid. n. 148. p. 839.
- & n. 152. p. 840.
- Confirmatio nihil novi tribuit, & intelligitur salvo jure tertii, ut qualibet Principis concessio.
Cons. 333. n. 26. p. 963.
- Confirmationis natura est, adhibere robur & validitatem actui confirmato.
Cons. 331. n. 149. p. 839.
- Confirmationi quando inferitur tenor confirmati ex plenitudine potestatis & certa scientia princeps confirmasse praesumitur.
Cons. 331. n. 302. p. 865.
- CONFISCATIO** bonorum & privatio feudorum, ut domino, non fisco, cedant, fra-
 ctu pacis publicæ poena est.
Cons. 305. n. 124. p. 178.
- Confiscatio & susligatio, du-
 rior: aliàs exilium L. Jul.
 repetund. poena est.
Cons. 314. n. 48. p. 307.
- Confiscationes bonorum po-
 na, quamvis ipso jure impos-
 sita in heresi, tamen opus sen-
 tentia declaratoria.
Cons. 310. n. 15. p. 264.
- in Confiscationem bonorum
 generalem non veniunt feu-
 da.
Cons. 322. n. 20. p. 488.
- non Confiscantur dos aut res
 uxoris ob delictum mariti, &
 repetere sua à fisco potest, es-
 iam in crimine læsæ majesta-
 tis.
Cons. 310. n. 25. p. 268.
- Confiscari & exigi potest illi-
 cite accepta pecunia, et si cri-
 minaliter agatur.
Cons. 314. n. 68. p. 311.
- CONFITERI** intelligitur
 actor quæ libello inserit.
Cons. 329. n. 48. p. 723.
- Confiteri censetur reus ea quæ
 in exceptione dicit.
Cons. 341. n. 47. p. 1455.
- Confiteri quisq. videtur posi-
 tiones suas.
Cons. 345. n. 82. p. 1621.
- Confiteri intelligitur actor li-
 belli contenta.
Cons. 337. n. 64. p. 1276.
- Confiteri vel contra reddi-
 tam: non est reddere ratio-
 nem.
Cons. 335. n. 20. p. 1140.
- Confiteri intelligitur crimen
 qui paciscitur super dolo.
Cons. 335. n. 197. p. 1178.
- Confitetur actor quod in libel-
 lum deducit.
Cons. 348. n. 67. p. 1695.
- contra Confitentem literæ
 probant, sed non aliud quam
 quod est scriptum.
Cons. 317. n. 29. p. 362.
- Confitentibus magis ignoscitur
 quam iis qui condempn-
 untur.
Cons. 317. n. 21. p. 360.
- CONFORMARE** se velle
 juri communi contrahentes
 praesumuntur.
Cons. 329. n. 30. p. 717.
- Cons. 309. n. 22. p. 238.*
- Cons. 304. n. 110. p. 149.*
- Cons. 337. n. 82. p. 1279.*
- CON-

Partem VII. Index.

Conformandum legibus arbitrium iudicis.

Cons. 314. n. 50. p. 307.

Conformis fertur sententia libello agentis, quando intentionem ipsam impluit.

Cons. 319. n. 129. p. 153.

Conformis libello debet esse sententia.

Cons. 351. n. 29. p. 1743.

contra Conformes tres sententias appellare non licet.

Cons. 342. n. 112. p. 1490.

CONFUNDITUR totum dictum quando ratio dicti non est idonea.

Cons. 329. n. 127. p. 761.

Confunduntur sapè ab imperitis notariis pignoris & retrovenditionis nummus.

Cons. 331. n. 174. p. 844.

COGNOSCENDA prius causa, antequam pronuncietur: etiam à summo principe.

Cons. 344. n. 174. p. 1595.

CONGREGATA universitate solemniter nisi gestus actus universitatem non afficiunt.

Cons. 311. n. 7. p. 274.

CONGRUERE debent nomina rebus.

Cons. 339. n. 116. p. 1364.

Congruere debet sententia libello si actor probavit.

Cons. 342. n. 139. p. 1503.

Congrua depositio pro solutione est.

Cons. 304. n. 122. p. 152.

CONJECTURA alia ubi capi potest solus non presumitur.

Cons. 342. n. 119. p. 1497.

per Conjecturas solum probatur adulterium.

Cons. 317. n. 2. p. 356.

per Conjecturas probantur simulationes contractuum & fraudes.

Cons. 341. n. 83. p. 1463.

Conjecturas in claris non est locus.

Cons. 301. n. 148. p. 31.

Cons. 331. n. 6. p. 820.

Conjecturata etiam testatoris voluntas contraria omnia tenet.

Cons. 302. n. 28. p. 51.

CONJUGARI potest Clericus primam solum conjugiam habens.

Cons. 319. n. 54. p. 408.

CONJUGIUM juris divini ac naturalis est.

Cons. 319. n. 148. p. 422.

& nulla humana auctoritate tolli potest.

Ibid. n. 149. p. ead.

Conjugii aut patris potestatis ab impedimento ortum personarum defectum mors supplet, non vero defectum solennitatum.

Cons. 326. n. 28. p. 603.

Conjugii sub fide concubuisse se asserentibus creduntur.

Cons. 317. n. 4. p. 356.

de Conjugio pactum vivente conjugum non valet, imò impedit etiam futurum quando se cognoscunt.

Cons. 317. n. 43. p. 366.

Conjugia quamvis non pœnis adstringi, tamen pœnis possunt bonestari.

Conf. 328. n. 96. (19.)

p. 693.

Conjugia ob adulterium omni jure separantur.

Cons. 317. n. 55. p. 370.

Conjux superstes, liberis non extantibus, quartam partem consequitur.

Cons. 326. n. 25. p. 601.

Conjuge vivente cum alia pacifice delectum est.

Cons. 317. n. 45. p. 366.

in Conjuges omnes donationes inutiles nisi morte confirmantur.

Cons. 326. n. 26. p. 602.

Conjugum unitus confessio sufficit ad separationem, quamvis non ad contractionem.

Cons. 317. n. 54. p. 369.

Conjugibus licitum est testantem blanditiis pervertere.

Cons. 350. n. 26. p. 1718.

CONJUNGI possunt uno libello plures injuria.

Cons. 351. n. 10. p. 1741.

Conjunctæ scriptura testibus.

Conf. 345. n. 136. p. 1633.

CONATUS in atrocioribus delictis pro effectu puniuntur.

Cons. 305. n. 36. p. 164.

CONJUNCTIM vel copulatè posita aequaliter sunt exaudienda.

Cons. 340. n. 185. p. 1437.

CONNEXA dividi non debent.

Cons. 304. n. 20. p. 132.

Cons. 340. n. 145. p. 1431.

Cons. 342. n. 86. p. 1486.

Cons. 337. n. 12. p. 1269.

Cons. 340. n. 74. p. 1418.

Connexa & coherencia habentur, sine quibus explicari principale non potest.

Conf. 340. n. 183. p. 1437.

Connexa non sunt dividenda, sed ejusdem juris censenda.

Cons. 301. n. 183. p. 35.

Connexa sunt, quæ per eandem rationem procedunt, & ad paria judicantur.

Conf. 333. n. 116. p. 997.

Connexo expressum in uno, in altero censetur repetitum.

Conf. 338. n. 79. p. 1310.

in Connexo uno expressum, in alio censetur repetitum.

Cons. 338. n. 208. p. 1330.

Connexorum eadem est ratio.

Conf. 301. n. 67. p. 19.

propter Connexitatem causa unum ad iudicem omnes remitti debent.

Cons. 304. n. 18. p. 132.

CONQUERI Vasallus de vi Domini civiliter potest & accusare.

Cons. 305. n. 26. p. 163.

& n. 92. p. 172.

CONSANGUINITAS, si de ea non principaliter sed successione ratione queritur, plene probanda non est.

Cons. 319. n. 196. p. 427.

propter Consanguinitatem, presumitur remissio sui juris.

Conf. 344. n. 4. p. 1556.

Consanguinitatem probat testis de auditu.

Cons. 345. n. 123. p. 1630.

Consanguineis prioris potius quam extraneis feudum vel emphyteusis linca possessoris finita concedendum est.

Conf. 316. n. 100. p. 247.

Limitatur & declaratur.

Ibidem p. 169.

LIII 3 CON

In Matthæi VVesenbergii Consil.

Confanguineis facta donatio an ob causam dicatur?

Cons. 321. n. 53. p. 460.

CONSCIENTIÆ & scientie sales iudex habere debet.

Conf. 352. n. 293. p. 927.

Conscientiam jurantis respicit conditio: si poterit jurare.

Cons. 342. n. 82. p. 485.

CONSENSUS ex decenniali patientia presumitur.

Conf. 325. n. 85. p. 558.

Consensus aliquorum de familia non prejudicat reliquis, qui jus habent.

Cons. 334. n. 77. p. 1080.

Consensus sibi non alteri nocet.

Cons. 344. n. 132. p. 1584.

Consensus patris simplex non nocet filio, quominus feudum retinere queat.

Cons. 344. n. 117. p. 1581.

Consensus alienationi practicus aut promissus de non contraveniendo non magis ac ipsa feudi alienatio nocet filius etiam postea natis.

Cons. 344. n. 26. p. 1560.

Consensus Domini non prejudicat agnato non consentienti.

Cons. 333. n. 23. p. 963.

Consensus expressus ubi requiritur, non sufficit tacitus.

Cons. 333. n. 98. p. 990.

Consensus expressus & tacitus differunt.

Cons. 344. n. 134. p. 1585.

Consensus qui ad integrandam personam requiritur, nullo tempore presumitur.

Cons. 333. n. 124. p. 1002.

Consensus Domini agnatis non prejudicat.

Conf. 344. n. 2. p. 1566.

Consensus Domini & agnatorum requiritur in dotatio feudali.

Cons. 331. n. 4. p. 906.

Consensus spiritualis fortior est quam annalis.

Conf. 318. n. 61. p. 342.

Consensus Domini generalis facit, ut Capitulum possit feudum in alium, qui capax est, alienare: non tamen in eum qui Dominus est.

Cons. 318. n. 27. p. 338.

Consensus vel iusta alienandi causa intervenisse non presumitur.

Cons. 343. n. 45. p. 1531.

Consensus inducitur ex decenniali taciturnitate.

Cons. 333. n. 126. p. 1003.

Consensus & animus factio non minus declaratur quam verbis.

Cons. 321. n. 56. p. 461.

Consensus qui ex facto sumitur pro expresso consensu habetur.

Cons. 333. n. 100. p. 990.

Consensus ad contractum regni sibi intervenisse non presumitur.

Cons. 347. n. 2. p. 1653.

Consensus Domini in feudis an sit de solennitate?

Cons. 325. n. 86. p. 558.

Consensus datus alienationi certa persona vel rei respectu, ad alias non extenditur.

Cons. 344. n. 16. p. 1558.

& n. 115. p. 1581.

Consensus Domini nihil operatur vassalli oppignoratione deficiente.

Cons. 331. n. 307. p. 867.

Consensus probatur taciturnitate ejus qui contradicere poterat.

Cons. 330. n. 24. p. 774.

fit, ut in posterum contradicere nequeat. Ibid. n. 25. p. 774.

Consensus sumitur ex annali, biennali aut ulterioris temporis silentio.

Cons. 330. n. 26. p. 775.

Consensus merx & precium ubi adsunt, ubi venditio est.

Conf. 331. n. 93. p. 828.

Consensus tacitus ad alienationem vassalli confirmandam sufficit.

Conf. 324. n. 22. p. 530.

Consensus agnatorum tacitus sufficit.

Cons. 333. n. 99. p. 990.

Consensus Domini post alienationem feudum ex intervallo sequi potest.

Cons. 343. n. 67. p. 1536.

Consensus Domini ad alienandum in certam personam datus, ad aliam personam extendi non debet.

Cons. 316. n. 93. p. 346.

Consensus per ratificationem inducitur.

Cons. 330. n. 23. p. 774.

Consensus Domini vel Agnatorum quorundam alius non nocet.

Cons. 347. n. 41. p. 1660.

Consensus Domini ex patientia 10. annorum presumitur.

Cons. 343. n. 68. p. 1536.

Consensus regulariter non requiritur ad integrandam personam.

Conf. 333. n. 125. p. 1003.

Consensus Domini non prejudicat agnatis, qui fortius jus habent.

Cons. 333. n. 1. p. 954.

Consensus & alia requisita post triginta annos in alienatione feudi presumuntur.

Cons. 349. n. 70. p. 1570.

& n. 158. p. 1592.

Consensus principis in feudo nihil operatur in prejudicium agnatorum.

Cons. 344. n. 124. p. 1583.

Consensus realis non est, ubi quis promissit non contravenire.

Conf. 344. n. 145. p. 1586.

Consensus Episcopi ad jus Patronatus acquirendum necessarius.

Cons. 340. n. 60. p. 1416.

Consensus omnium intervenire non presumitur, nisi probetur.

Cons. 334. n. 81. p. 1081.

& n. 283. p. 1115.

per Consensum subsequenter metus tollitur.

Cons. 317. n. 7. p. 357.

Consensum alterius excludit dictio liberè.

Cons. 316. n. 108. p. 349.

Consensum superioris qui habet, non opus habet decretum inferioris.

Cons. 329. n. 67. p. 731.

Consensum Domini accessisse, vel prescriptionem completam esse, probare tenentur.

Cons. 347. n. 5. p. 1624.

Consensum & concessionem capituli qui habet, si feudi possessio si vacua fuerit, praestari tradenda: si non vacua praestari praestandum.

Cons. 316. n. 31. p. 338.

finis

Partem VII. Index.

sine Consensu superioris inferior ei jus dicere potest.

Cons. 337. n. 20. p. 1270.

Consensu perficitur contrahus societatis.

Cons. 330. n. 19. p. 774.

Et n. 28. p. 775.

Consensu remotiorum agnatorum non est opus.

Cons. 333. n. 28. p. 963.

sine Consensu domini feudum in dotē dare vasallus nequit.

Cons. 316. n. 21. p. 377.

nec ad pias causas.

Ibid. n. 22. p. ead.

nec obligare ullo modo.

Ibid. n. 23. p. ead.

ob id, Consensu expresso Dominus feudi in pignus consentire non censetur.

Cons. 329. n. 97. p. 750.

Consensu Domini *sine* speciali, feudum subalienandi potest.

Cons. 318. n. 1. Et n. 3.

p. 390.

sine Consensu Domini feudi alienatio Et ad oppignorationem extenditur.

Cons. 331. n. 106. p. 831.

Consensu Domini Et Vasallorum res allodialis feudalis fieri potest.

Cons. 334. n. 95. p. 1084.

cum Consensu proximorum agnatorum feudum in remotiorum agnatis alienatum ab agnatis mediis revocari potest.

Cons. 344. n. 13. p. 1558.

sine Consensu Domini alienatio feudi precium mala fidei emptor amittit.

Cons. 316. n. 24. p. 338.

Et a venditore filius extorquet.

Ibid. n. 25. p. ead.

Bona fidei emptor recuperat: ut Et interesse, nisi actio de eviccióne renunciaverit.

Ibid. n. 26. p. ead.

cum Consensu Domini feudum etiam extra pactum, ex sua natura Domini *cum* consensu alienabile est.

Cons. 318. n. 10. p. 392.

sine Consensu novo solum, compromissum non prorogatur.

Cons. 338. n. 44. Et 45.

p. 1506.

sine Consensu ejus, cujus inter-

est feudum naturam mutari nequit.

Cons. 334. n. 73. p. 1079.

Consensu Domini Et agnati facta alienatio valet.

Cons. 344. n. 48. p. 1505.

qui Consentiunt aut sciunt vel scire debent non decipiuntur.

Cons. 332. n. 183. p. 911.

Consensit quis semel, amplius dissentire nequit.

Cons. 330. n. 18. p. 774.

Et n. 51. p. 777.

Consensit quis semel in alterius prejudicium premere non potest.

Cons. 330. n. 22. p. 774.

qui Consensit agnatus, dissu-

tare nequit.

Cons. 333. n. 118. p. 997.

Et n. seq. p. 999.

qui Consenserunt, agnati ad revocationem non admittuntur.

Cons. 344. n. 49. p. 1505.

Consentire Et ratificare paria sunt.

Cons. 333. n. 96. p. 989.

Consentire factum quam verbo plus est.

Cons. 333. n. 102. p. 990.

Consensisse in contractum videtur, qui possidet vel retinet aliquid.

Cons. 334. n. 143. p. 1094.

Consensisse intelliguntur in factum, qui scientes intra annum non contradicunt.

Cons. 333. n. 24. p. 962.

Consentire non videtur tacere fidei suo agatur prejudicio.

Cons. 335. n. 36. p. 1143.

Consentire pacto vel facto paria.

Cons. 335. n. 52. p. 1147.

Consentiant nisi fidei jussores in posteriorem obligationem novata liberantur.

Cons. 312. n. 26. p. 284.

non Consentiens in contractum alienum ex eo non obligatur.

Cons. 304. n. 83. p. 143.

Consentiens aut subscribens in vestitura, alienationi consensit.

Cons. 344. n. 91. p. 1577.

n. 155. p. 1587.

n. 171. p. 1594.

non Consentiens in detrimento captando pro invito habetur.

Cons. 347. n. 39. p. 1659.

Consentiens in alienatione feudi filius Et bares illam impugnare nequit.

Cons. 344. n. 71. p. 1570.

Et n. 88. p. 1576.

non Consentiens tertio investitura non nocet.

Cons. 334. n. 239. p. 1115.

pro Consentiente tacens in sui prejudicium nec in materiam feudalem habetur.

Conf. 316. n. 98. p. 347.

Consentiente patre filius revocare nequit.

Conf. 344. n. 50. p. 1565.

non Consentiens, dotativo Vasalli id non tenetur prestare.

Cons. 333. n. 23. p. 961.

Consentiendo Dominus in feudo jus Vasallo adimere nequit.

Cons. 347. n. 17. p. 1619.

non CONSEQUENS a superiore juris auxilium Vasallus injuste a Domino spoliatus, dominum depradari potest.

Cons. 305. n. 76. p. 170.

Et n. 106. p. 174.

Consequens peti non debet, ubi non ponitur necessarium antecedens.

Cons. 324. n. 33. p. 534.

Consequens destruitur, destructo antecedente.

Cons. 304. n. 26. p. 134.

Consequens qui vult, vult etiam necessarium antecedens.

Cons. 302. n. 47. p. 54.

Consequens destruitur, ubi relatam desinit.

Cons. 304. n. 92. p. 145.

Consequens qui vult, vult etiam omne necessarium antecedens.

Cons. 330. n. 104. p. 1729.

Consequens sine antecedente esse nequit.

Cons. 333. n. 61. p. 976.

Consequens presupponit antecedens, Et privatio habitus.

Cons. 304. n. 118. p. 150.

Consequens qui vult, vult Et concedere debet omne antecedens.

Cons. 301. n. 85. p. 22.

etiam in strictis.

Ibid. n. 86. p. 22.

Et in servitutibus.

Ibid. n. 87. p. 22.

Et in concessionibus.

Ibid. n. 88. p. 22.

in Consequenti non est plus quam in antecedenti.

Cons. 302. n. 43. p. 54.

LIII 4 Conie-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Consequente concessio neces-
sarium antecedens conce-
dendum est.

Cons. 319. n. 60. p. 408.
ex Consequente de antecede-
te presumitur.

Cons. 301. n. 89. p. 22.
Consequentia legitima nulla
esse potest ex illegitimo nascē-
di principio & radice infe-
ctā. Cons. 319. n. 1. p. 401.
in Consequentiam actus fa-
vorabilis odium resultans nō
obstat.

Cons. 328. n. 105. (28.) p. 698.
Consequi aliquid qui vult ob
carentiam defectus, qui ob
eam aliquid consequi vult.

Cons. 319. n. 177. p. 425.
non Consequitur inde juris-
dictionem, qui habet prote-
ctionem.

Cons. 340. n. 61. p. 1416.
CONSERVARE debes Prin-
ceps subditis privilegia &
concessionones.

Cons. 303. n. 88. p. 116.
Conservatur quid facilius
quam in esse producitur aut
acquiritur.

Cons. 330. n. 32. p. 775.
CONSIDERATUR potissi-
mum finis.

Cons. 338. n. 190. p. 1328.
Considerandus non eventus
sed intentio principalis.

Cons. 328. n. 99. (22.) p. 695.
CONSIGNATA in protocol-
lo quæ sunt, in testamento sub-
secuto repetita censentur.

Cons. 302. n. 32. p. 52.
CONSILIUM non obligat
dantem illiusq. heredes.

Cons. 314. n. 36. p. 305.
Consilium intelligi debet, si
preces veritate nitantur, &
secundum ea quæ proponun-
tur. Cons. 342. n. 41. p. 1481.

Consilium peritorum secutus
juris imperitus à pœnis vio-
lentia excusatur.

Cons. 332. n. 301. p. 931.
Consilium Jcitorum iudex
non semper sequi generatur.

Cons. 342. n. 42. p. 1481.
Consilium ab una saltem par-
te petitum sequens iudex li-
tem suam facit.

Cons. 342. n. 43. p. 1481.
Consilium Principis pro Prin-

cipe iudicat.

Cons. 312. n. 17. p. 282.
Consilium in dubio ad bonum
presumitur.

Cons. 351. n. 98. p. 1761.
Consilium agere potestatem
infert. Cons. 339. n. 210. p. 1377.
Consilii nomine injuriarum:
nemo conveniendus, nisi ma-
lum sit.

Cons. 351. n. 97. & 100. p. 1761.
ad Consilium sapientis scripta
non est voluntas captatoria.

Cons. 350. n. 43. p. 1720.
Consiliorum copia adverse
parti danda.

Cons. 342. n. 19. p. 1478.
Consiliis pluribus discordan-
tibus magis fundatum sequi
debet iudex.

Cons. 342. n. 44. p. 1481.
neg. Consiliis suis fidem facit
Advocatus, neg. testis in cau-
sa est. Cons. 340. n. 25 p. 1412.

Consiliarius qui explicandi
negotii spem vendit, iudicem
infamia adficit, & fustibus
caditur.

Cons. 314. n. 57. p. 308.
Consiliarius relevans secreta
sui perjurus.

Cons. 314. n. 66. p. 360.
Consiliarii & officiales stipen-
diis suis contenti esse debent.

Cons. 314. n. 37. p. 305.
nec præter esculentia & po-
culenta quotidiana quid ac-
cipere. Ibid. n. 38. p. ead.
ne quidem à volentibus.

Ibid. n. 39. p. 306
alias presumitur concussio;
presumptione juris & de ju-
re. Ibid. n. 40. 44. p. 306.

& quod acceperunt confisca-
tur. Ibid. n. 41. p. ead.
& quadruplum exigipotest.

Ibid. n. 43. p. ead.
prætereaq. ab officio cum in-
famia remonentur.

Ibid. n. 44. p. ead.
& criminaliter puniuntur.

Ibid. n. 45. p. ead.
in Consiliario mandatū prin-
cipis, de quo testatur facile
presumitur.

Cons. 332. n. 172. p. 910.
in Consiliariis ex publico sti-
pendia habentibus locum ha-
bet quod jure dispositum de
officialibus ultra salarium,

munera accipientibus.

Cons. 314. n. 42. p. 306.
CONSISTIT Prescriptio in
possessione solā immemoria-
lis, per se titulus est, speciali
titulo opus non habet.

Cons. 339. n. 85. 86. 87.
p. 1358.
non Consistit in fundo dotali-
tium sine proximorum con-
sensu. Cons. 333. n. 53. p. 972.

CONSISTORIUM Caesaris
& ipse Caesar presumuntur
cuiq. sine diminutione &
malitia, justiciam admini-
strare. Cons. 305. n. 67. p. 168.
a Consistorii, Camere Impe-
rialis & Caesaris sententia
appellatio non admittitur.

Cons. 332. n. 4. p. 878.
in Consistorio Principis ma-
gis de equitate quam de ri-
gore juris iudicatur.

Cons. 332. n. 54. p. 886.
CONSORS agere potest ut
mutus indemnitati consula-
tur, & onera licium pariter
sustineantur.

Cons. 331. n. 234. p. 854.
Consortis consortis partem lue-
re non cogitur: sed tantum
dividere.

Cons. 331. n. 228. p. 853.
inter Consortes commoda pe-
ricula & incommoda divi-
duntur.

Cons. 331. n. 227. p. 853.
Consortium & creditorum
major pars quod statuit, re-
liqui adprobare tenentur.

Cons. 330. n. 128. p. 793.
præsertim si conventa non
discrepant à consuetis & fa-
ctis ne cessant.

Ibid. n. 129. p. 793.
CONSTARE debet prius de
facto quam de jure.

Cons. 348. n. 45. p. 1690.
Constare debet de mandato.

Cons. 350. n. 12. p. 1716.
in CONSTANTISSIMUM
hominem qui cadit, & ma-
joris mali metus, non quili-
bet alius restitutioni in con-
tractibus locum facit.

Cons. 314. n. 24. p. 303.
CONSTITUUNT Monas-
terium ea simul juncta qua
monasterii sunt.

Cons. 340. n. 26. p. 1412.
Constitu-

Partem VII. Index.

Constituens se feudum possidere alieno nomine, eo tantum alienans privatur.

Cons. 324. n. 21. p. 529.

Constituens se possidere nomine alieno, pro alienatore non habetur.

Cons. 324. n. 47. p. 539.

Constitutis rebus contenti esse domini debent.

Cons. 346. n. 19. p. 1645.

Constitutionibus poenalis locus non est, nisi quatenus verba inferunt.

Cons. 314. n. 15. p. 302.

Constitutio Electoralis 47. part. 2. quomodo intelligenda.

Cons. 347. n. 45. p. 1661.

per Constitutionem alterius Procuratoris mandatum prius non censetur revocatum nisi in specie ad illam causam fiat.

Cons. 332. n. 169. p. 908.

Constitutiones poenales, sine manifesta ratione identitatis non sunt extendenda.

Cons. 314. n. 17. p. 302.

secundum Constitutiones Imperii, jus commune, & laudabiles consuetudines quod judicare velint Camera Adfessores in receptione jurant.

Cons. 332. n. 103. p. 894.

CONSTITUTUM pro alio non valet, si illud pro quo constituitur est, non debetur.

Cons. 302. n. 155. p. 87.

per Constitutum videtur possessio translata.

Cons. 324. n. 20. p. 529.

Constituta contra libertatem & utilitatem Ecclesie & Ecclesiasticarum personarum non valent.

Cons. 319. n. 53. p. 407.

non Constituitur numeratio plures reos debendi.

Cons. 307. n. 9. p. 202.

Constituitur in feudo jus reale nullum abiq. traditione.

Cons. 316. n. 72. p. 344.

Constituitur via publica à Principe habente potestatem publicandi.

Cons. 306. n. 16. p. 187.

Constituitur feudum sola investitura tanquam ejus forma.

Cons. 321. n. 13. p. 448.

CONSUETUM quod est, factum presumitur.

Cons. 329. n. 29. p. 717.

Consueti excusant a doloculpa & poena.

Cons. 336. n. 97. p. 1219.

ad Consueti quis intelligitur se obligare.

Cons. 324. n. 71. p. 551.

Consueti in omnibus attenduntur.

Cons. 335. n. 42. p. 1141.

CONSUETUDO probari debet.

Cons. 345. n. 52. p. 1611.

Consuetudo debet probari nisi esset notoria.

Cons. 306. n. 28. p. 190.

Consuetudo loci ubi Feudum est situm inspicitur.

Cons. 333. n. 144. p. 1014.

Consuetudo non probatur per unum actum.

Cons. 345. n. 35. p. 1609.

Consuetudo contrarium facit licitum.

Cons. 331. n. 205. p. 848.

Consuetudo juri feudali contraria valet.

Cons. 319. n. 25. p. 404.

Consuetudo collectandi in una specie acquiritur & alias.

Cons. 345. n. 162. p. 1640.

Consuetudo optima interpretis, maxime in contrarietate juris.

Cons. 328. n. 71. p. 681.

Consuetudo probanda est.

Cons. 339. n. 160. p. 1371.

Consuetudo pro Jure communi ejus loci, ubi viget, habetur.

Cons. 332. n. 102. p. 894.

Consuetudo an probetur per testes injuratos & parte non citata?

Cons. 345. n. 146. p. 1635.

Consuetudo attendenda.

Cons. 339. n. 47. p. 1354.

Consuetudo juri facit maxime in civitate.

Cons. 330. n. 49. p. 1354.

Consuetudo decem annis praescribitur.

Cons. 302. n. 78. p. 59.

Consuetudo probatur per duos Doctores excellentes eam allegantes.

Cons. 306. n. 31. p. 191.

Consuetudo in arbitrio attendenda.

Cons. 338. n. 237. p. 1336.

Consuetudo in specie probanda.

Cons. 333. n. 145. p. 1015.

Consuetudo, qua primogenitus in regno vel ducatu succedit, verificatur in legitimo per matrimonium.

Cons. 319. n. 86. p. 411.

Consuetudo dat potestatem aliquid faciendi in loco publico.

Cons. 306. n. 27. p. 190.

Consuetudo si aliter non habeat, statum de omnibus in Agnis lacum non habet.

Cons. 349. n. 2. p. 1697.

Consuetudo immemorialis quomodo probetur?

Cons. 345. n. 134. p. 1633.

à Consuetudine differt stylus curiae.

Cons. 332. n. 95. p. 893.

Consuetudine introducta servitius vel facultas est servanda.

Cons. 311. n. 21. p. 277.

à Consuetudine regionis argumentum valet.

Cons. 329. n. 32. p. 718.

de Consuetudine testanti illustri Doctore credendum, donec contrarium probetur.

Cons. 351. n. 87. p. 1759.

Consuetudine vel ex statuto cuius, reliqua accedunt pertinentias sunt.

Cons. 302. n. 49. p. 84.

Cons. 302. n. 49. p. 84.

Cons. 302. n. 49. p. 84.

Consuetudine servatur, seu da in publicationem non venire.

Cons. 322. n. 36. p. 493.

ad Consuetudinem inducendam sufficientem decem anni & unicus actus.

Cons. 345. n. 163. p. 1640.

Consuetudinem secundum communem vulgi verba intelligenda.

Cons. 309. n. 8. p. 238.

Limitatur in contrarietate Principum.

Ibid. n. 31. p. 240.

juxta Consuetudinem loci contrarium intelligitur.

Cons. 327. n. 52. p. 946.

de Consuetudine testanti illustri credendum.

Cons. 319. n. 24. p. 401.

p. 401.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

secundum Consuetudinem interpretanda sunt dubia, etiam in feudis.

Cons. 33.4. n. 126. p. 1090.
ex Consuetudine vicinia ius sumitur.

Cons. 338. n. 239. p. 1336.
à Consuetudine vicinia argumentum firmum.

Cons. 339. n. 56. p. 1355.
Consuetudine obtineri dicitur, quod usurpatur.

Cons. 306. n. 33. p. 191.
ex Consuetudine ad feudum successionem femina excluditur, et figure feudali excludatur.

Cons. 319. n. 26. p. 415.
de Consuetudine terrarum domini dant & mutant vias publicas sicut piscationes.

Cons. 306. n. 32. p. 191.
secundum Consuetudines laudabiles Imperii constitutiones & ius commune quod iudicare velint Camera assessores in receptione jurant.

Cons. 332. n. 103. p. 894.
secundum Consuetudines & statuta in Camera iudicandū.

Cons. 332. n. 105. p. 894.
CONSUMMATUM non inchoatum factum requirit alicuius pars.

Cons. 332. n. 361. p. 943.
CONSULENDUM secundum decisiones in terminis.

Cons. 319. n. 90. p. 412.
Consulendi modus optimus.

Cons. 319. n. 61. p. 408.
Consulendo vel docendo si quis utatur verbo forte eius assertio fiat, aliis dubitationem continet.

Cons. 319. n. 225. p. 404.
in Consulendo & iudicando à communi opinione recedendum non est.

Cons. 319. n. 131. p. 417.
Cons. 321. n. 106. p. 479.
non Consulendus jCtus de facto.

Cons. 340. n. 3. p. 1404.
Consulentes illuc ad precum habendam, in crimen concussionis ac repetundarum incidunt.

Cons. 314. n. 13. p. 308.
CONSUMPTIS fructibus ad affirmationis rejectionem

possessor non tenetur.

Cons. 33.4. n. 207. p. 1107.
COACTUS quando ad vocacione praestas Vassallus contra Dominum excusatur.

Cons. 310. n. 8. p. 261.
item quando iusto metu cum inimicis Domini contraxit.

Ibid. n. 7. p. ead.
CONTEMPLATIONE alterius unius alicui geritur, ubi plures uno tempore sunt.

Cons. 338. n. 76. p. 1309.
quem CONTEMNIT, ejus beneficio indignus est contemptor.

Cons. 305. n. 51. p. 166.
Contemnens patrum libertus, vel ignominia adficiens, suis libus castigatur.

Cons. 314. n. 63. p. 309.
Contemptor indignus est beneficio ejus quem contemnit.

Cons. 305. n. 51. p. 166.
ad Contemptum alterius pertrinentes voces injuriosae sunt.

Cons. 305. n. 48. p. 166.
in Contemptum Domini & dolo malo injurias factam esse in feudi revocatoria probandum est.

Cons. 305. n. 58. p. 167.
in Contemptum Domini quae sit & non ex quolibet consummacia Vassallus feudo privatur.

Cons. 305. n. 103. p. 174.
CONTENTI esse debent superiores oneribus semel impositis.

Cons. 325. n. 34. p. 581.
Contenti esse debent Domini rebus constitutis.

Cons. 346. n. 19. p. 1645.
Contenti stipendium suum consiliarii & officiales esse debent.

Cons. 314. n. 37. p. 305.
nec prater esculenta & potulentia quotidiana quid accipere ne quidem à volentibus.

Ibid. n. 38-39. p. 306.
alias praesumitur concessio: praesumptione juri & de jure.

Ibid. n. 40-44. p. 306.
& quod acceperunt confiscatur.

Ibid. n. 41. p. ead.
& quadruplum exigi potest.

Ibid. n. 43. p. ead.
prater ea, ab officio cum infamia remouentur.

Ibid. n. 44. p. ead.

& criminaliter puniuntur.

Ibid. n. 45. p. 306.
Contenta finibus suis esse debent servitia.

Cons. 325. n. 36. p. 581.
Contenta libelli actor intelligitur confiteri.

Cons. 337. n. 64. p. 1276.
CONTESTARI prohibet litem exceptio defectus compromissi, & recipit omnia, quod extra compromissum agitur.

Cons. 337. n. 124. p. 1285.
CONTENTIOSA jurisdictio opponitur voluntaria.

Cons. 342. n. 25. p. 1479.
redditur in usus.

Ibid. n. 26. p. ead.
Contentiosa jurisdictio acta sunt.

Cons. 319. n. 162. p. 1371.
CONTESTATIO lris perpetuat actionem & durat 40. annis.

Cons. 329. n. 23. p. 715.
ante Contestationem à capta & arrestatione non est incipiendum.

Cons. 317. n. 65. p. 373.
CONTEXTUS transactionis & instrumenti continuus & individuus est nec potest pro parte acceptari pro parte repudiari, nec expirat pro parte, pro parte non.

Cons. 338. n. 50. p. 1306.
n. 51. p. 1307.
n. 52. p. 1311.
& n. 90. p. 1320.

Contextu unico testamentum fieri debet.

Cons. 350. n. 11. p. 1716.
Cons. 356. n. 272. p. 1246.

CONTINET lase verbum pecunia omnes res.

Cons. 330. n. 44. p. 777.
Continuant modo non insubstantibiles commoditate, res sunt etiam ea cum universitate quae alias non cessibilia aut alienabilia.

Cons. 309. n. 47. p. 1474.
& n. 49. p. 1476.

Continere debent articuli ad causationis delictum specialiter cum omnibus circumstantiis.

Cons. 314. n. 2. p. 300.
Continens instrumentum falsum eam debiti nullum est.

Partem VII. Ind. 7.

est: & proinde debitum nullum.

Cons. 304. n. 90. p. 144. Continens falsam causam sententia ipso jure nulla est.

Cons. 304. n. 89. p. 144. Continentia causa non est dividenda.

Cons. 343. n. 85. p. 1540. Continentia & comexa non dividenda.

Cons. 342. n. 86. p. 1486. Continentiz cause exceptio est impediens liti ingressum.

Cons. 337. n. 44. p. 1273. Continentia cause quid?

Cons. 337. n. 43. p. 1273. Continentia causarum non debet dividi.

Cons. 340. n. 73. p. 1418. Cons. 323. n. 32. p. 510.

Cons. 337. n. 13. p. 1269. & n. 42. p. 1273.

Cons. 340. n. 144. p. 1430. in Continenti debent probari exceptiones impediens.

Cons. 307. n. 17. p. 205. in Continenti probari debet exceptio impediens.

Cons. 317. n. 82. p. 378. in Continenti ad oculum probat contra recognoscendum scriptura recognita.

Cons. 351. n. 21. p. 1742. in Continenti & vtrius voce appellari potest.

Cons. 341. n. 1. p. 1441. in Continenti probari sibi potest exceptio defectus tituli vel domini obstat, interdicto adipiscende agenti.

Cons. 316. n. 57. p. 342. CONTINUUS est annus, quo prescribitur injuriarum actio jure communi.

Cons. 351. n. 74. p. 1754. ut & jure Saxonico, d.

Cons. 351. n. 82. & segg. p. 1756.

Continuæ servitutes longo tempore prescribuntur, discontinuæ verò non aliter quam tempore cujus initii memoria non extat.

Cons. 311. n. 2. p. 273. Continuum ædium non interrupt modicum intervallum.

Cons. 350. n. 106. p. 1729. Continuum tempus est in pa-

malibus. Cons. 351. n. 75. p. 1755.

an Continua vel discontinua jurisdictionis possessio.

Cons. 339. n. 346. p. 1394. Continuata possessio facit prescriptionem.

Cons. 337. n. 141. p. 1287. Continuata prescribitur possessio de antore in successore.

Cons. 345. n. 138. p. 1634. Continuatur in filios possessio patris.

Cons. 314. n. 97. p. 314. CONTRA nomen heredis

quando quis potest tenere, ex possessione non judicatur hereditatis aditio.

Cons. 344. n. 121. p. 1582. Contra cum est suspicio, qui testatorem interrogat sibi ali-

quid relinqui.

Cons. 336. n. 250. p. 1243. Contra rem judicatam & decretum venire non potest.

Cons. 333. n. 146. p. 1016. Contra proferentem facienda interpretatio.

Cons. 335. n. 190. p. 1177. Contra allegantem culpam alterius, nec probantem, presu-

mitur. Cons. 335. n. 189. p. 1177. Contra Contractum suum vel

prædecessorum Princeps venire non potest.

Cons. 303. n. 82. p. 116. & n. 107. p. 119.

Contra Factum proprium meo venire potest.

Cons. 335. n. 98. p. 1156. Contra Ecclesiam 40. annis

prescribitur.

Cons. 339. n. 298. p. 1388. Contra occultantem est doli

presumptio, præsertim in rationibus. Cons. 335. n. 179. p. 1176.

Contra se cuilibet creditur, non pro se.

Cons. 341. n. 58. p. 1459. Contra cum est præsumptio, qui

super dolo pacisci nult.

Cons. 335. n. 196. p. 1178. CONTRA legem vel sine lege ali-

quid fieri paria sunt.

Cons. 344. n. 39. p. 1562. & n. 139. p. 1585.

ad CONTRACTIONEM

quantquam non sufficiat unig conjugum consensio, sufficit tamen ad separationem.

Cons. 317. n. 54. p. 369. CONTRACTUS dotis babi-

lus ad transferendum domi-

nium. Cons. 309. n. 28. p. 257. Contractus falsus ex causis elici-

tiis & celebratus annullandus est.

Cons. 304. n. 105. p. 1488. Contractus substantialem à

quo remobentur, ipse quoque contractus remanet videri

debet. Cons. 327. n. 40. p. 632. Contractus non pro parte, sed

in totum acceptari vel repudiari debent.

Cons. 301. n. 95. p. 23. Contractus bene fidei est socie-

tatis. Cons. 330. n. 9. p. 773. Contractus æstimatur ex pa-

ctorum adjectorum qualitate.

Cons. 309. n. 1. p. 232. Contractus claudicare non de-

bet. Cons. 338. n. 53. p. 1307. Contractus judicatur ab effe-

ctu magis quam ex verbis.

Cons. 351. n. 132. p. 836. Contractus ad id si apertus sit,

dominium translatum intelligitur.

Cons. 308. n. 4. p. 213. Contractus secundum naturam

intelligitur conventum.

Cons. 330. n. 56. p. 778. Contractus ita est interpre-

tandus, ne mereatur repre-

hendi à sapientibus.

Cons. 331. n. 125. p. 834. Contractus quilibet talis in,

sua essentia, qualem ostendit litera.

Cons. 309. n. 10. p. 234. Contractus à forma receden-

dum non est.

Cons. 330. n. 4. p. 772. Contractus quilibet ejus, qui

habet potestatem ligis con-

cedenda, habet vim legis.

Cons. 306. n. 21. p. 188. Contractus simulatus nullus

est, cum omnibus suis clausu-

lis. Cons. 304. n. 44. p. 636. Contractus bene fidei est per-

mutatio.

Cons. 314. n. 28. p. 304. Contractus de fructibus pro

usu pecunie percipiendus va-

let, etsi fructus uberioris percipiuntur.

Cons. 331. n. 212. p. 849. Contractus qui pendet à casu

non reputatur utilis nec damnosus.

Cons. 331. n. 211. p. 849. Con-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Contractus quando rescinditur, precium est restituendum.**
Cons. 316. n. 78. p. 345.
- Contractus reddituum quia emi & videri possunt, licitus est.**
Cons. 331. n. 95. p. 828.
& n. 98. p. 829.
- Contractus quomodo probetur?** Conf. 327. n. 47. p. 635.
- Contractus perficitur per acceptationem scriptura.**
Cons. 321. n. 55. p. 461.
- Contractus societatis consensu perficitur.**
Cons. 330. n. 19. p. 774.
& n. 28. p. 775.
- Contractus talis est, qualem figuraliter ostendit.**
Cons. 338. n. 7. p. 1302.
- Contractus in dubio eligendus debitori minus prejudicialis.**
Cons. 309. n. 19. p. 236.
- Contractus usurarius & delictum unde oriatur interpretatio induci non debet.**
Cons. 309. n. 37. p. 242.
- Contractus, investituræ & pacta, nomine dignitatis celebrata, nisi ex magna causa, revocare Principes & Imperator etiam electi nequeunt.**
Cons. 316. n. 112. p. 349.
- Declaratur.** Ibid. n. 117.
& n. 119. p. seq.
- Contractus speciem demonstrat figura literarum.**
Cons. 327. n. 41. p. 633.
- Contractus ratione dignitatis initus, realis dicitur, & in successorem transit.**
Cons. 316. n. 116. p. 350.
- Contractus facti est, & ideo nec presumitur, sed probatur.** Cons. 317. n. 44. p. 366.
- Contractus, obligatio & dispositio cessat, cessante causa.**
Cons. 304. n. 75. p. 142.
n. 91. p. 145.
n. 103. p. 147.
& n. 115. p. 149.
- Contractus deficit traditione non secuta, vel dotatio non completo.**
Cons. 333. n. 50. p. 970.
- Contractus scriptura fiat.**
Cons. 338. n. 1. p. 1301.
- Contractus legi standum.**
Cons. 330. n. 102. p. 788.
- Contractus secundum naturam contractum intelligitur.**
Cons. 309. n. 24. p. 238.
- Contractus in dubio minus onerosus Domino esse presumitur.** Cons. 301. n. 9. p. 12.
- Contractus unus diverso jure senseri non debet.**
Cons. 301. n. 55. p. 17.
- Contractus quidam est investituræ.** Cons. 334. n. 82. p. 1081.
n. 104. p. 1086.
& n. 137. p. 1115.
- Contractus non impletus pro nullo est.**
Cons. 333. n. 41. p. 967.
- ex Contractus instrumento triplex presumptio oritur.**
Cons. 338. n. 3. p. 1302.
- Contractus Principis semper est bona fidei.**
Cons. 338. n. 231. p. 1334.
- Contractus emptionis cum pacto retrovenditionis plenior & utilior est quam mutui cum pacto anticreos.**
Cons. 331. n. 184. p. 845.
- Contractus purificatur impleta conditione.**
Cons. 331. n. 103. p. 831.
- Contractus qui potest interpretari in bonam partem in malam non debet accipi.**
Cons. 331. n. 113. p. 833.
- Contractus frequens est retrovenditio.**
Cons. 331. n. 187. p. 845.
- Contractus die vel conditione extante perfectus est, & pro puro habetur.**
Cons. 331. n. 74. p. 822.
- Contractus sicut in una parte probatur, sic & in altera.**
Cons. 333. n. 106. p. 991.
- Contractus habentes clausulam, sine dolo & c. in effectus bonæ fidei sunt.**
Cons. 338. n. 117. p. 1316.
- Contractus talis esse presumitur qualis ex instrumento adparet.**
Cons. 331. n. 191. p. 846.
- Contractus in quo minoris venditum, si lassio non sit supra dimidium non improbat.**
Cons. 331. n. 214. p. 849.
- Contractus in conclusionem, quod deductum respiciendum est.** Cons. 331. n. 196. p. 847.
- Contractus defuncti non mutatur ex hæredis persona.**
Cons. 344. n. 74. p. 1571.
- Contractus conditionalis, impleta conditione, pro puro habetur.**
Cons. 333. n. 167. p. 1039.
- Contractus in dubio secundum juris presumptionem sunt interpretandi.**
Cons. 309. n. 21. p. 237.
- Contractus ex verbis ambiguis, magis plenus, potentior & utilior presumendus est.**
Cons. 331. n. 183. p. 845.
- Contractus substantialia omnia quæ non continent scriptura pro Notariis protocollo habenda non est.**
Cons. 302. n. 138. p. 80.
- Contractus in dubio illicitus vel usurarius aut similis judicari non debet, si prolicito vero & justo haberi potest.**
Cons. 331. n. 112. p. 833.
- Contractus simulatus non presumitur.**
Cons. 331. n. 190. p. 846.
- Contractus municipum etiam successores obligant.**
Cons. 338. n. 54. p. 1307.
- Contractus secundum materiam subjectam verba accipienda.**
Conf. 309. n. 7. p. 233.
- Contractus prioris pars dici nequit, quod longo post intervallo gestum est.**
Cons. 338. n. 29. p. 1304.
- Contractus stricti juris, ex eo quod actus est interpretandi.**
Cons. 338. n. 234. p. 1334.
- Contractus usurarius non est, in quo licet venditori semper vel post certum tempus recedere.** Cons. 331. n. 216. p. 859.
- Contractus Principis sigillo confirmatus insiar legis valet: etiam in verbis enuntiatis & quadantenus contra certum.**
Cons. 331. n. 302. p. 865.
- Contractus omnis à digniore & potentiore denominandus.** Cons. 331. n. 96. p. 829.
- Contractus cujus natura est ejusdem quoque, esse intelligitur eadem adhibitarationum distinctio.**
Cons. 331. n. 240. p. 855.
- Contractus Principum & Magnatum bona fidei.**
Cons. 338. n. 116. p. 1316.
- Con-

Partem VII. Index.

Contractus qui morte unius finiuntur, ad heredes transeunt, si res defuncti esse integra.

Cons. 338. n. 100. p. 1313.
Et n. 120. p. 1316.

Contractus natura & equitati quae congruit conventio legitima est.

Cons. 330. n. 63. p. 779.

Contractus secundum naturam verba accipiuntur.

Cons. 316. n. 86. p. 346.

Contractus in dubio secundum jus commune interpretatus.

Cons. 334. n. 138. p. 1093.

Contractus formam dant verba & actiones.

Cons. 338. n. 12. Et 14. p. 1303.

Contractus personarum Ecclesiasticarum ita interpretandi, ne qui damnum inde bis inde percipiat.

Cons. 316. n. 77. p. 345.

Contractus ad hoc quando est habilis dominium translatum praesumitur.

Cons. 331. n. 143. p. 839.

Contractus formam & jus dant verba instrumenti.

Cons. 338. n. 10. p. 1302.

ex Contractus aliqua specie contra possidentem agens ea probare debet.

Cons. 331. n. 88. p. 819.

Contractus instrumentum unum probat aliud quam quod verba important.

Conf. 309. n. 13. p. 235.

Contractus verbum standum est.

Cons. 301. n. 154. p. 32.

Contractus ea sumenda species, quam verba monstrant.

Cons. 301. n. 159. p. 32.

Contractus qualitas quando repugnat nominationi non attenditur.

Cons. 331. n. 175. p. 844.

Contractus qualitate aliqua qui utitur, ad probare eam intelligitur.

Cons. 330. n. 35. p. 776.

Contractus interpretatio optima est contrahentium declaratio.

Cons. 309. n. 9. p. 234.

Contractus species ea constituitur, quam partes omnes exhibent.

Cons. 331. n. 94. p. 828.

ex Contractus naturae quae veniunt, pro expressis haberi debent.

Cons. 304. n. 6. p. 140.

Contractus juxta naturam verba in societate accipienda.

Cons. 330. n. 47. p. 777.

Contractus juxta naturam, verba cum apposita, sunt accipienda.

Cons. 318. n. 2. p. 390.

Contractus verba ubi deficiunt, deficit & dispositio.

Cons. 313. n. 32. p. 965.

Contractus nomen non mutat naturalium mutatio.

Cons. 319. n. 146. p. 422.

Contractus scriptum est probatio probata & evidens.

Cons. 338. n. 2. p. 1302.

Contractus & voluntatis declaratio sumitur ex iis, quae postea ex intervallo fiunt.

Cons. 330. n. 38. p. 776.

Contractus non adimpleti exceptio impedit litem ingressum.

Cons. 304. n. 65. p. 139.

n. 70. p. 141.

Et n. 96. p. 145.

ex Contractus qualitate & circumstantiis metus probandus.

Conf. 314. n. 27. p. 304.

in Contractus verbis agendo se qui fundat, contrarium in dubio faciendum est interpretatio.

Cons. 331. n. 56. p. 819.

Contractus verba intelligi debent, pro ut melius adaptari possunt.

Cons. 309. n. 14. p. 236.

Contractus secundum naturam & jus verba sunt interpretanda.

Cons. 324. n. 11. p. 526.

per Contractus modum indulta subditis privilegia tolli non possunt.

Cons. 303. n. 97. p. 118.

ut nec concessa in remunerationem & compensationem.

Ibid. n. 98. p. 118.

Contractui potius ex sua natura quam ex vocabulis estimandus.

Cons. 331. n. 97. p. 829.

Contractus retrovenditionis causam ubi mutuum dedit, mutuum re vera non est.

Cons. 331. n. 12. Et 15. p. 813.

et si pactum anticreosus adjectum.

Ibid. n. 13. p. 813.

Contractus species alia querenda non est, ubi tenor instrumenti certam ostendit.

Cons. 331. n. 145. p. 839.

Contractus verba interpretandi sunt contrarium, qui in eis se fundat.

Cons. 330. n. 43. p. 777.

Contractus interpretatio ita est facienda, ne in danno maneat alter contrahentium.

Cons. 331. n. 126. p. 835.

licet verba repugnarent.

Ibid. n. 127. p. 835.

Contractus species magis ex clausulis & pactis inferri dignoscitur, quam ex nomine.

Cons. 331. n. 21. p. 814.

Contractus essentia estimatur ex clausulis appositis.

Cons. 309. n. 15. p. 236.

Contractus verba sunt ejus forma.

Cons. 331. n. 54. p. 119.

Contractus species ex substantia potius sumitur, quam de nominatione, & ex pactis, clausulis & effectibus, magis quam ex nomine.

Cons. 338. n. 111. p. 1314.

n. 112. p. 1315.

Contractus vel pacti vi fructus percipiendi ad rationem & reputationem eorum non tenetur.

Cons. 331. n. 166. p. 841.

Contractus species ex verbis dignoscitur.

Cons. 331. n. 2. p. 812.

ex Contractus natura quae venit exceptio instrumento guarantee non opponitur.

Cons. 331. n. 243. p. 855.

ut & exceptio quae venit ex ipso instrumento.

Ibid. n. 244. p. 855.

Contractus pars est conventio expressa.

Cons. 331. n. 89. p. 827.

n. 92. p. 828.

Et n. 101. p. 830.

Contractus origo & causa inspicienda.

Cons. 331. n. 14. p. 813.

Contractus verba ubi clara sunt, disputandum ulterius non est.

Cons. 331. n. 146. p. 839.

Mmm Con-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Contractus prioris clausulæ in posteriori tacite repetita censetur.
Cons. 330. n. 94. p. 785.
- Contractui tacite quæ insunt exprimi necesse non est.
Cons. 331. n. 198. p. 847.
- Contractui auct esse pacta: & Legem & formam.
Cons. 331. n. 99. p. 829. & n. 102. p. 830.
- Contractui appositum otiose nullum verbum cæseri debet.
Cons. 309. n. 12. p. 235.
- Contractui formam verba dant. *Cons. 330. n. 3. p. 772.*
- Contractui legem & formam dant pacta.
Cons. 330. n. 1. p. 772.
- Contractui quæ tacite & decus naturæ insunt, ea ut exprimentur nibilest necesse.
Cons. 309. n. 25. p. 238.
- Contractui inferis pactis standum est.
Cons. 303. n. 38. p. 108.
- Contractui causam dedisse dolum quomodo probetur.
Cons. 314. n. 30. p. 304.
- Contractui adiectis pactis standum.
Cons. 330. n. 59. p. 779.
- potissimum in societate.*
Ibid. n. 60. p. ead.
- Contractum rescindi petens, pretium emptori restituere debet. *Cons. 343. n. 27. p. 1526.*
- Contractum ibi fingitur ubi est locus solutionis destinatus. *Cons. 327. n. 63. p. 641.*
Explicatur. Ibid.
- Contractum bonæ fidei facit clausula Sonder Gefehre de. *Cons. 327. n. 25. p. 627.*
- Contractum fecisse censetur dominus sibi minus detrimento. *Cons. 331. n. 16. p. 814.*
& dominum potius retinuisse quam alienasse.
ibid. n. 17. p. 814.
- Contractum facit licitum consuetudo.
Cons. 331. n. 205. p. 848.
- post Contractum perfectum dolus interveniens eum non annihilat.
Cons. 314. n. 20. p. 303.
- Contractum quem nominant contrahentes facere intelliguntur. *Cons. 301. n. 155. p. 32.*
- Contractum reddit licitum casus dubius & incertus.
Cons. 331. n. 210. p. 849.
- adversus Contractum ejus, cui minor successu, non datur restitutio in integrum.
Cons. 344. n. 73. p. 1571.
- Contractum intelligitur secundum naturam contractus.
Cons. 309. n. 24. p. 238.
- contra Contractum quadragenarium non datur restitutio. *Cons. 344. n. 76. p. 1571.*
- Contractum etiam per alium quam per stipulationem hodie novatio fieri potest: Imo etiam per nudum pactum.
Cons. 312. n. 35. p. 285.
- Contractum cuius contemplatione pactum ubi non servatur, contractus annihilatur. *Cons. 338. n. 108. p. 1314.*
- Contractum bonæ fidei facit clausula: gewewlich vnd ohne Gefehre.
Cons. 330. n. 12. p. 773.
- Contractum vel transactione Patris aut Aui impugnare nequit filius vel Nepos.
Cons. 347. n. 1. p. 1653.
- Contractuum scriptura sunt stricti juris.
Cons. 309. n. 11. p. 235.
- contra Contractum patris filius venire nequit.
Cons. 347. n. 56. p. 1661.
- Limitatur ibid. n. 57. p. ead.
- Contractum in societate ut alienum de communi solvendum, etiam destructa societate. *Cons. 330. n. 108. p. 789.*
& n. 112. p. 790.
- Contractum in uno qui approbat in omnibus servare tenetur.
Cons. 334. n. 144. p. 1094.
- Contractum facilius sustinetur quam contrahendum.
Cons. 338. n. 124. p. 1317.
- Contractum bonæ fidei sufficit implere per equipollens.
Cons. 330. n. 13. p. 773.
- in Contractum transi concessio remuneratoria.
Cons. 301. n. 39. & 40. p. 16.
- Contractum præcedentes tractatus non attenduntur.
Cons. 331. n. 194. p. 847.
- Contractum ibi esse intelligitur, ubicumq. solutio destinatur. *Cons. 327. n. 51. p. 636.*
- Contractum juxta loci consuetudinem intelligitur.
Cons. 327. n. 52. p. 636.
- Contractum interpretamur ex post facto & subsequentiis. *Cons. 333. n. 47. p. 970.*
- pro Contractu Emphyteutico vel censuali vel simili habetur secundum improprium.
Cons. 319. n. 38. p. 406.
- in Contractu considerandum, cui quærat.
Cons. 341. n. 65. p. 1461.
- in Contractu innominato locus est penitentiae.
Cons. 321. n. 18. p. 449.
- de Contractu plenore & magis frequentato actum esse in ambio presumitur.
Cons. 331. n. 186. p. 845.
- ex Contractu alieno, in quem non consensit nemo obligatur.
Cons. 304. n. 83. p. 143.
- in Contractu considerandum quod actum est.
Cons. 338. n. 84. p. 1310.
- ex Contractu reciproco aliquid petenti, quem ipse nondum implevit, obstat exceptio non adimpleti contractus.
Cons. 304. n. 64. p. 139.
- à Contractu societatis recedi nequit.
Cons. 330. n. 20. p. 774.
- ex Contractu pignoratitio e-victio non debetur.
Cons. 309. n. 51. p. 247.
- Contractu sublato prius Renunciationes expirant.
Cons. 338. n. 125. p. 1318.
- Contractus bonæ fidei, quibus dolus causam dedit, ipso jure nulli sunt.
Cons. 314. n. 29. p. 304.
- Contractus & transactiones heredes obligant, etiam si non nominentur in instrumento aut quis suum factum tantum promittat.
Cons. 338. n. 22. p. 1303. n. 23. 24. p. 1304.
- Contractus omnes quo respectu bona fidei dicuntur?
Cons. 338. n. 85. p. 1311.
- Contractus diverse naturæ diversos habent effectus.
Cons. 331. n. 47. p. 818.
- Contra-

Partem VII. Index.

Contractus ex conventionione
partium legem accipiunt.

Cons. 316. n. 81. p. 346.

Contractus & instrumenta
sunt individua.

Cons. 333. n. 95. p. 989.

Contractus innovati intelli-
guntur secundum priores,
quos novant.

Cons. 330. n. 97. p. 786.

Contractus qui in continenti
sunt, & se subsequuntur in-
esse sibi invicem putantur,
non quia intervallo.

Cons. 338. n. 30. p. 304.

Contractus individui sunt.

Cons. 338. n. 73. p. 309.

Contractus naturam decla-
rant etiam jure congruentes.

Cons. 327. n. 42. p. 633.

Contractus non tam facile re-
solvuntur, ut ab initio im-
pediuntur.

Cons. 313. n. 10. p. 289.

Contractus ex pactis & clau-
sulis adjectis magis proba-
tur quam ex verbis.

Cons. 331. n. 129. p. 836.

Contractus diversi sibi invicem
non derogant.

Cons. 331. n. 293. p. 863.

Contractus gesti domino pa-
siente, ipsius voluntate gesti
presumuntur.

Cons. 335. n. 130. p. 1163.

Contractus natura sua indi-
vidui sunt.

Cons. 301. n. 54. & 93. p. 17.

Contractuum species diverse
& incompatibiles ex uno
eodemque pacto oriri non pos-
sunt.

Cons. 331. n. 48. p. 818.

Contractus defunctorum he-
redes tenentur ratihabere
& prestare facta.

Cons. 334. n. 97. p. 1083.

Contractus antecessorum suc-
cessores Principes servare
tenentur.

Cons. 301. n. 169. p. 33.

in Contractibus non veniunt,
qua sunt preiudici juris nisi ex-
pressa sint verba.

Cons. 338. n. 36. p. 305.

in Contractibus cavere pi-
gnoribus vel fidejussoribus
paria sunt.

Cons. 331. n. 199. p. 847.

in Contractibus non quilibet

metui locum facit restitutioni,
sed majoris mali, & qui
in constantissimum homi-
nem cadit.

Cons. 314. n. 24. p. 303.

ex Contractibus omnibus, in
quibus aliquid pro alio pra-
statur, evictio debetur.

Cons. 304. n. 62. p. 159.

in Contractibus suis fructum
adhibere non debent Eccle-
sia & Ecclesiastica personae:
Laici tamen abiq; dolo se in-
vicem decipere possunt.

Cons. 316. n. 60. p. 342.

Contractibus pacta & clau-
sula adjecta, eorum pars
sunt.

Cons. 338. n. 59. p. 1308.

Contractibus & obligationi-
bus praescribitur.

Cons. 339. n. 317. p. 1391.

Contractus ex conventione
legem accipiunt.

Cons. 331. n. 219. p. 851.

praesertim nobilium virorum.
Ibid. n. 220. p. ead.

ex Contractibus, quos facit
cum subditis Princeps, tene-
tur sicut privatus.

Cons. 314. n. 22. p. 303.

in Contractibus argumentum
a Contrario sensu locum ha-
bet. Cons. 333. n. 37. p. 966.

in Contractibus verba non
frustra poni debent, sed ut
operentur suum significatum.

Cons. 301. n. 75. p. 20.

Contractibus & pactis fami-
lia excludere potest feminas
a successione.

Cons. 334. n. 139. p. 1093.

in Contractibus non rationa-
bilibus vitia obligationum
inexcusantur quantitati.

Cons. 342. n. 217. p. 1505.

in Contractibus consuetus &
permixtus cessat usura suspicio.

Cons. 331. n. 206. p. 848.

in Contractibus & compra-
missis aequalitas servanda.

Cons. 338. n. 56. & 58. p. 1307.

in Contractibus bona fidei u-
sura ex mora sine pacto de-
betur.

Cons. 331. n. 217. p. 851.

in Contractibus ita facienda
interpretatio ut servetur æ-
quitas naturales & bona fi-
des. Cons. 331. n. 128. p. 835.

Contractibus quia insunt ta-
citæ ea & expresse in pactum
deduci possunt.

Cons. 331. n. 139. p. 838.

in Contractibus mens & vo-
luntas contrahentium magis
attenditur, quam conceptio
verborum.

Cons. 331. n. 131. p. 836.

in Contractibus nec minima
vocula sine virtute operandi
censetur apposita.

Cons. 338. n. 15. p. 1303.

in Contractibus verba habentur
pro texin, & singula syl-
laba ponderantur.

Cons. 345. n. 45. p. 1635.

in Contractibus lucri cessan-
tu eadem ratio quæ damne-
mergentis.

Cons. 309. n. 40. p. 243.

CONTRADICERE qui pot-
erat ejus taciturnitate con-
sensu probatur.

Cons. 330. n. 24. p. 774.

sic, ut in posterum contradice-
re nequeat. Ibid. n. 25. p. ead.

non Contradicens literas
transactionem vel decre-
tum recipiens, ratificasse præ-
sumitur.

Cons. 312. n. 1. p. 280.

Contradictio ubi in datis est,
falsitas committitur.

Cons. 336. n. 270. p. 1246.

ob Contradictionem adver-
sarii nemo deferere debet pos-
sessionem suam.

Cons. 303. n. 6. p. 105.

ob Contradictionem adver-
sarii possessor sua possessione
non est privandus, nec in ea
turbandus.

Cons. 334. n. 235. p. 1114.

Contradictione vel assertio-
ne unius non mutatur veritas.

Cons. 342. n. 38. p. 1451.

Contradictor legitimus non
est sine titulo possidens.

Cons. 345. n. 70. p. 1618.

non Contradicitur in decre-
to, ultra sit partem rem ju-
dicatam.

Cons. 312. n. 2. p. 230.

CONTRAHERE suo nomine
qui patitur, presumitur per-
posuisse. Cons. 307. n. 1. p. 104.

Minimum 2 Con-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Contrahere nuptias quilibet potest qui non prohibetur.

Cons. 319. n. 55. p. 408.

Contrahere, acquirere, possidere suo nomine quilibet presumitur.

Cons. 341. n. 35. p. 1450.

Contrahere cum subditis & munera ultra salarium exigere iudex vel alius officialis prohibetur.

Cons. 314. n. 11. p. 301.

Contrahit qui tutor cum pupillo clam, dolose agere presumitur.

Cons. 314. n. 34. p. 305.

Contraxit etiam si vassallus cum inimicis Domini iusto metu excusatur.

Cons. 310. n. 7. p. 261. item quando coactus prestat advocatiam contra dominum.

Ibid. n. 8. p. 261.

Contrahens rescissa emptione emptori pretium restituit.

Cons. 343. n. 28. p. 1526.

Contrahentes stultè & incautè contraxisse non presumuntur.

Cons. 338. n. 215. p. 1331.

Contrahentes secundum naturam contractus egisse intelliguntur.

Cons. 331. n. 238. p. 854.

Contrahentes intelliguntur pangere contractum quem nominant.

Cons. 301. n. 155. p. 32.

Contrahentes intelliguntur se conformare juri, ut valeat actus, quatenus de jure valere potest.

Cons. 333. n. 79. p. 982.

Contrahentes matrimonium persone, muneribus ad hoc alligi possunt.

Cons. 314. n. 55. & 65. p. 308.

& seq.

Contrahentes non presumuntur contra jus contrahere voluisse.

Cons. 377. n. 81. p. 1279.

Contrahentes presumuntur se velle conformare juri communi.

Cons. 329. n. 30. p. 717.

Contrahentes non intelliguntur alium contractum facere quam nominant, & ejusmodi apparct.

Cons. 338. n. 4. & 5. p. 1302.

Contrahentes juri se conformare

masse intelliguntur.

Cons. 337. n. 82. p. 1279.

Contrahentes jus suum repudiassè non presumuntur, nisi quatenus renunciatiū reperitur.

Cons. 304. n. 111. p. 149. quod Contrahentes expressè sent, pro expresso haberi debet.

Cons. 333. n. 115. p. 996. Contrahentes intelliguntur, se conformare velle juri communi.

Cons. 338. n. 156. p. 1323. Contrahentes se juri conformare intelliguntur.

Cons. 309. n. 22. p. 238.

Contrahentes intelliguntur inire contractum què nominant in verbis dispositivis.

Cons. 331. n. 3. p. 812.

Contrahentis in voluntatem quod refertur nullam inducit actionem.

Cons. 333. n. 9. p. 958.

Contrahentium voluntates conservanda.

Cons. 330. n. 21. p. 774.

ex Contrahentium mente verba extendenda sunt.

Cons. 330. n. 45. p. 777.

Contrahentium mentem designant verba obligationis & scriptura, illa ergo in primis attendenda.

Cons. 316. n. 82. p. 346.

Contrahentium animus ex observantiâ secutiâ declaratur.

Cons. 301. n. 195. p. 37.

Contrahentium animus qualis in precedentibus fuit, declaratur ex his quæ postea sunt.

Cons. 301. n. 59. p. 18.

Contrahentium ab intentione principali actus magis regulatur quam à verbis.

Cons. 331. n. 109. p. 832.

Contrahentium mens magis quam verba attendenda.

Cons. 330. n. 46. p. 777.

Contrahentium voluntas totum facit in contractibus, ut ultimis voluntatibus.

Cons. 330. n. 41. p. 777.

Contrahentium pactus naturalis emptionis mutari & periculum cum sumptibus in alteram partem transferri possunt.

Cons. 331. n. 201. p. 848.

Contrahentium conventio in-

format contractum.

Cons. 331. n. 92. p. 828.

Contrahentium intentio ex præfatione colligitur.

Cons. 301. n. 34. p. 15.

Contrahentium propositum principale inspiciendum.

Cons. 331. n. 108. p. 832.

Contrahentium mens quæ fuerit colligitur ex iis, quæ postea geruntur.

Cons. 334. n. 130. p. 1091.

Contrahentium declaratio est optima contractus interpretatio.

Cons. 309. n. 9. p. 234.

Contrahentium voluntas in societate conservanda.

Cons. 330. n. 62. p. 779.

Contrahentium secundum voluntatem ut valeat actui robur addit confirmatio.

Cons. 331. n. 151. p. 840.

Contrahendi matrimonii libertas naturalis nullo modo alicui auferri potest.

Cons. 319. n. 159. p. 423.

ne quidem per iurjurandū.

Ibid. n. 160. p. end.

Contrahendi modi sunt etiam modi dissolvendi.

Cons. 331. n. 181. p. 844.

ad Contrahendum matrimonium, tutores, curatores & administratores an licetè permoveri possint?

Cons. 314. n. 56. p. 308.

adde & n. 65. p. 309.

Contrahendo pater liberis præjudicare non potest in feudo.

Cons. 322. n. 31. p. 491.

Contrahendo vel promittendo presumitur quis heredem obligare voluisse.

Cons. 344. n. 118. p. 1581.

& n. 143. p. 1586.

Contrahendo subditis merum intulisse in dignitate vel administratione positus non presumitur: nisi probetur.

Cons. 314. n. 25. p. 303.

Contrahendo partes juri communi se conformasse intelliguntur.

Cons. 304. n. 110. p. 149.

non Contrahitur verè nobilitas per communem opinionem.

Cons. 314. n. 92. p. 314.

Contrahitur in societate fraternitas quedam.

Cons. 330. n. 11. p. 773.

non

Partem VII. Index.

non Contrahitur felonia solis
verbis.

Cons. 506. n. 89. p. 171.

CONTRARIETAS senten-
tiarum parit nullitatem.

Cons. 342. n. 14. p. 1444.

Contrarietatis allegata Exce-
ptio impedit ingressum litis.

Cons. 337. n. 130. p. 1236.

Contrarietas in instrumento
totum vitiat.

Conf. 102. n. 142. p. 82.

Contrarietas amovenda &
concilianda est.

Cons. 339. n. 114. p. 1263.

Contrarietas non presumitur
sed evitanda est interpreta-
tione.

Cons. 302. n. 19. p. 50.

Contrarietatis Exceptio im-
pedit ingressum litis, etiam
in compromisso.

Cons. 342. n. 76. p. 1278.

in Contrarietate iurium ma-
ximè consuetudo optima in-
terpres.

Cons. 328. n. 71. p. 681.

Contrarietatem per indire-
ctum habent diversa quali-
tates.

Cons. 302. n. 58. p. 50.

Contrarius sibi interdū Bar-
solus sed raro.

Cons. 326. n. 15. p. 600.

Contrarii probatione tollitur
presumptio.

Cons. 334. n. 109. p. 1087.

Contrarii actus non possunt
esse in uno subiecto, nec se
compatiuntur.

Cons. 338. n. 18. & 19.

p. 1303.

Contrarium donec probetur
credendum Doctori illustri
testanti de consuetudine.

Cons. 351. n. 87. p. 1759.

Contrarium quando non pro-
batur probationis species est.

Cons. 331. n. 300. p. 864.

Contrarium cuius verosimile
non est pro convento & pro-
bato haberi non debet.

Cons. 331. n. 120. p. 834.

Contrarium donec probetur
presumptio pro instrumen-
to est.

Cons. 330. n. 64. p. 779.

Contrarium ius omne tollitur
prescriptione.

Cons. 344. n. 60. p. 1569.

Contrarium probari potest
ubi iuramento alicuius sta-
tur.

Cons. 332. n. 264. 265. p. 923.

& n. 243. p. 929.

Contrarium donec probetur
scriptura vera presumitur.

Cons. 317. n. 17. p. 358.

Contrario usus usus eliditur.

Cons. 345. n. 55. p. 1013.

in Contrarium apparentem
per veritatem presumio e-
liditur.

Cons. 329. n. 24. p. 716.

in Contrarium finem & odi-
um alicuius trahi non debet
in favorem ipsius introdu-
cendum.

Cons. 305. n. 115. p. 176.

in Contrarium regulam esse
notant verba Aliquando, in-
terdum.

Cons. 342. n. 213. & 214.

p. 1505.

Contraria prescriptio imme-
moriali equiparatur, & pri-
vilegi ac legis loco est.

Cons. 339. n. 10. 11. p. 1349.

n. 72. p. 1357.

n. 78. p. 1358.

ne Contraria sit, facienda est
scriptura conciliatio.

Cons. 303. n. 41. p. 110.

etiam Contraria exceptiones
à reo opponi possunt.

Cons. 340. n. 85. p. 1420.

Contrariam probationem ad-
mittit probatio privilegia-
ta.

Cons. 332. n. 278. p. 925.

n. 351. p. 942.

n. 368. p. 944.

Contraria sibi invicem dero-
gant.

Cons. 338. n. 20. p. 1305.

Contraria allegans suspensus
& pro falsario puniendus est.

Conf. 335. n. 193. p. 1178.

Contraria obtinet in iis, quæ
iuris sunt, quæ in iis, quæ
sunt facti locum habet regula;
Unius inclusio est alterius
exclusio.

Cons. 304. n. 60. p. 138.

Contraria allegans actor ab
utroq; repellendus.

Cons. 340. n. 162. p. 1433.

Cons. 337. n. 71. p. 1277.

& n. 75. p. 1278.

Contraria sunt quæ habent

contrarias qualitates & ef-
fectus.

Cons. 302. n. 17. p. 50.

Contraria omnia tollit testa-
toris voluntas etiam conse-
cūrata.

Cons. 302. n. 28. p. 51.

Contraria non possunt esse in
uno eodemq; subiecto.

Cons. 337. n. 70. p. 1277.

Contraria non sunt, quæ di-
versa habent subiecta vel di-
versos fines sed separata.

Cons. 338. n. 114. p. 1315.

per Contraria qui vadis diam
ferro aperit & veritatem
invenit.

Cons. 334. n. 51. 52. p. 1076.

& n. 187. p. 1104.

Contraria sunt, quorum finis
est contrarius.

Cons. 338. n. 28. p. 1304.

Contraria & incompatibilia
sunt Interdicta Retinende
& Recuperanda.

Cons. 340. n. 161. p. 1433.

Contraria vitiant scripturam
& sententiam.

Cons. 334. n. 171. p. 1102.

Contraria non possunt esse in
uno subiecto.

Cons. 334. n. 169. p. 1102.

Contraria sunt quorum finis
est contrarius.

Cons. 334. n. 168. p. 1102.

Contraria non sunt, quæ diver-
sis respectibus dicuntur.

Cons. 330. n. 32. p. 1719.

Contraria alicui protestatio
nihil operatur.

Cons. 342. n. 117. p. 1490.

Contraria in uno subiecto esse
nequeunt.

Cons. 342. n. 247. p. 1510.

& n. 114. p. 1490.

Contraria allegans audiendus
non est.

Cons. 339. n. 268. p. 1385.

Contraria vel diversa senten-
tia non facile ferenda.

Cons. 342. n. 89. p. 1438.

Contraria sunt possidere & re-
tinere: ac possessorium reti-
nende & recuperande.

Cons. 337. n. 69. p. 1277.

& n. 74. p. 1278.

Contraria fortiori presump-
tione, ut & contraria pro-
batione tollitur presumio.

Cons. 344. n. 136. p. 1535.

Minimi 3 Cons

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Contrariorum uno posito alterum removetur.**
Cons. 342. n. 115. p. 1490. n. 170. p. 1102.
- Contrariorum alterum falsum est.**
Cons. 342. n. 35. p. 1480.
- Contrariorum unum, alteri pars esse nequit.**
Cons. 338. n. 27. p. 1304.
- Contrariorum vel correlativorum eadem doctrina non est ubi diversitatis ratio datur.**
Cons. 340. n. 129. p. 1428.
- ex Contrariis collatione optime discutitur veritas.**
Cons. 334. n. 185. p. 1104.
- ex Contrariis optimum fit temperamentum.**
Cons. 334. n. 53. p. 1076. Et n. 186. p. 1104.
- Contrariis sibi Et singularibus testibus non creditur.**
Cons. 341. n. 6. p. 1442.
- Contrariis super articulis post didicta testificata probationes produci non possunt, secus super diversis.**
Cons. 311. n. 15. p. 276.
- Super Contrariis vel iisdem articulis non admittitur probatio in appellationis instantia.**
Cons. 334. n. 243. p. 1177.
- Contrariis sibi Et seipsum corrigere in una eademque scriptura nemo presumitur.**
Cons. 302. n. 20. p. 50.
- non CONTRAVENIRE ubi quis promissit, realis consensus non est.**
Cons. 344. n. 145. p. 1586.
- de non Contraveniendo promissio, aut consensus alienationi praeiustus, aut ipsa etiam fendi alienation non nocet filiis, etiam postea natis.**
Cons. 344. n. 26. p. 1560.
- qui CONTRAXERUNT quando constat clandestinitas non est.**
Cons. 321. n. 43. p. 456.
- CONTROVERSAS res praesupponit tantum transactio.**
Cons. 337. n. 58. p. 1276.
- Controversum quod non fuit, in compromissum trahendum non est.**
Cons. 337. n. 57. p. 1275.
- n. 62. p. 1276. Et n. 119. p. 1284.*
- que Controversa ab initio fuerunt, de iis Arbitrari judicare potest.**
Cons. 340. n. 95. p. 1423.
- Controversia etiam extrajudicialis ad transactionem sufficit.**
Cons. 321. n. 25. p. 451.
- Controversia hereditaria Et voluntates ultima non sunt diutius protrahenda.**
Cons. 313. n. 33. p. 293.
- Controversarum rerum de eventu pacisci illicitum est.**
Cons. 314. n. 64. p. 309.
- CONTUMAX qui non est, absens, judicare nequit.**
Cons. 332. n. 149. p. 904.
- non Contumax si pars absens sit judicare non licet.**
Cons. 344. n. 77. p. 1573. Et n. 166. p. 1593.
- Contumax reus in poenam executorialem declaratur, Et arctiores contra ipsum processus decernuntur.**
Cons. 332. n. 50. p. 886.
- Contumax non habetur pars nisi eidem Procuratoris mors ab adversario intimetur.**
Cons. 332. n. 122. p. 901.
- Contumax non est qui semel per legitimum Procuratorem comparuit.**
Cons. 332. n. 123. p. 901.
- Contumax non sit citatus emanens, ubi tenor mandati citationi non insertus.**
Cons. 348. n. 4. p. 1681.
- Contumacem Et proditorum Princeps extrajudicialiter spoliare potest.**
Cons. 332. n. 306. p. 932. Et n. 334. p. 937.
- Contumacia vassalli tribus citationibus convicta esse debet, ut feudo privari possit.**
Cons. 305. n. 105. p. 174.
- Contumaciae durantis in poenam executio sententiam declaratoriam minatur.**
Cons. 332. n. 360. p. 943.
- ob Contumaciam, cui causa aliqua colorata objecta, vassallus feudo non privatur.**
Cons. 305. n. 104. p. 174.
- ob Contumaciam Et inobedientiam vassallus feudo privari potest.**
Cons. 305. n. 29. p. 163.
- praesertim si citatus sit, Et ordine judiciario Dominus cum illo procedere velit, etsi causa non sit feudalis.**
Ibid. n. 30. Et 32. p. 164.
- ex Contumacia non qualibet, sed qua sit in contemptum domini, vassallus feudo privatur.**
Cons. 305. n. 103. p. 174.
- pro Contumaciter non absente defensionem iudex supplere debet, praesertim in poenalibus.**
Cons. 332. n. 309. p. 933.
- CONTUMELIA a contemnendo dicta est.**
Cons. 314. n. 125. p. 319.
- non CONVALIDANTUR in Domini praesudicium cum falso Procuratore gesta.**
Cons. 332. n. 136. p. 902.
- CONVENIT cui non definitio, eidem nec definitum.**
Cons. 321. n. 37. p. 454.
- Convenit ubi quis alterum, in loco eodem reconveniri potest.**
Cons. 304. n. 17. p. 132.
- non Conveniunt ubi verba statuti, nec ipsa dispositio.**
Cons. 304. n. 34. p. 135.
- Convenerit sine aliter, Princeps cum subdito suo litigaturus superiorem suum adire debet.**
Cons. 305. n. 130. p. 180.
- Convenire actor reum nova actione nequit, nisi se priori extricaverit.**
Cons. 329. n. 71. p. 734.
- Conveniri non debet uxor pro marito.**
Cons. 348. n. 62. p. 1694.
- Conveniri Procurator ob neglecta actione mandati potest.**
Cons. 332. n. 59. p. 889.
- Conveniri in mutuo non potest ab initio ut eadem species reddatur.**
Cons. 304. n. 97. p. 146.
- Conveniri pro marito uxor nequit.**
Cons. 310. n. 24. p. 567.
- Conventus coram iudice incompetente respondere non tenetur.**
Cons. 337. n. 23. p. 1270.

Partem VII. Index.

Conventus reus in eodem foro actorem reconvenire potest.

Cons. 340. n. 69. p. 1318.
limitatur in compromissis.
n. 178. p. 1436.

Conventus provincialis in collectis opus est.

Cons. 345. n. 140. p. 1674.

Conventum in praecedentibus intelligitur repetitum in sequentibus.

Cons. 338. n. 89. p. 1311.

Conventum intelligitur quod verisimiliter est actum.

Cons. 330. n. 49. p. 777.
vel quod partes interrogatae expressissent.

Ibid. n. 50. p. 777.

Conventum intelligitur quod ex verbis apparet.

Cons. 330. n. 2. p. 772.

Cons. 338. n. 15. p. 1503.

Conventum intelligitur secundum naturam contractus.

Cons. 330. n. 56. p. 778.

Conventum licet ita, pignoris possessionem in consilio iudice creditor occupare nequit.

Cons. 309. n. 57. p. 250.

Conventum ante tempus societati renunciare non licet.

Cons. 330. n. 125. p. 792.

Conventum de futuro, non trahitur ad praeterita, praesertim instrictis.

Cons. 303. n. 113. p. 120.

Conventa quae non sunt expressissima, manent in dispositione juris communis.

Cons. 304. n. 61. p. 138.

Convento principali in praescriptio interruptatur quoad fideiussorem?

Cons. 327. n. 70. p. 643.

Conveniendus ubi Dominus qui vasallum spoliavit.

Cons. 310. n. 35. p. 271.

pro Convento habendum verosimile quod est.

Cons. 331. n. 118. p. 834.

pro Convento & probato haberi non debet, cuius contrarium verosimile non est.

Cons. 331. n. 120. p. 834.

Conveniendus nemo iniuriarum nomine consilium suum sit. Conf. 151. n. 97. & 100. p. 1761.

Conventa specificat adimplenda. Cons. 133. n. 166. p. 1039.

Conventio & dispositio ad incognita non pertinet.

Cons. 329. n. 98. p. 751.

Conventio in una re facta non tribuitur ad aliam.

Cons. 358. n. 37. p. 1305.

Conventio contrahentium informat contrarium.

Cons. 331. n. 92. p. 828.

Conventio ut ab alio, vel ad alterius consilium sententia feratur, arbitrium non mutat, sed de arbitrio boni viri accipitur, & ut ex bono & aequo iudicetur.

Cons. 338. n. 145. p. 1321.

& n. 146. & 148. p. 1322.

Conventio civium est lex municipalis.

Conf. 328. n. 18. p. 662.

Conventio generalis tantum operatur in genere quantum specialis in specie.

Cons. 330. n. 106. p. 788.

Conventio expressa pars contractus est.

Cons. 331. n. 89. p. 827.

n. 92. p. 828.

& n. 101. p. 830.

Conventio dat formam compromisso, ut praeterea nihil peti possit.

Cons. 340. n. 180. p. 1436.

Conventio legitima est, quae natura contractus & aequitatis congruit.

Conf. 330. n. 63. p. 779.

Conventioni partium ut satisfiat, in dubio iudex iudicare debet.

Cons. 342. n. 235. p. 1508.

juxta Conventionem obligatus quisque est.

Cons. 331. n. 73. p. 822.

Conventionione contrahitur venditio sub pacto retrovenditionis. Conf. 331. n. 72. p. 822.

in Conventione omni excepta creduntur illicita.

Cons. 314. n. 5. p. 300.

ex Conventione partium, contractus legem accipiunt.

Cons. 316. n. 81. p. 346.

ex Conventione legem accipiunt contractus.

Cons. 331. n. 219. p. 851.

praesertim nobilium virorum.

Ibid. n. 220. p. 851.

Conventiones super sententia factae naturam iudicii non mutant.

Cons. 338. n. 193. p. 1328.

Conventionibus formatae dant verba.

Cons. 301. n. 157. p. 12.

Conventionale jus retractus cedi potest.

Cons. 334. n. 88. p. 1082.

CONVERTI debens legata, futilia ad pias causas iuxta verum consilium.

Cons. 336. n. 291. & 292. p. 1250.

CONVICTUS reus in damna, interesse & expensas condemnandus est.

Cons. 351. n. 30. p. 1743.

Convictus reus actione injuriarum tenetur ad revocationem, & praeterea tam criminaliter quam civiliter.

Cons. 351. n. 24. & 26. p. 1743.

Convicta esse debet contumacia vasalli tribus citationibus, ut feudo privari possit.

Cons. 305. n. 195. p. 174.

Convinctus effractorum carceris effractio.

Cons. 317. n. 39. p. 364.

CONVITIUM verum obijcere potest advocatus, quatenus causantibus partitur.

Cons. 351. n. 142. p. 1769.

Convitiium verum dicens cum causa, injuriarum non tenetur.

Cons. 351. n. 140. p. 1768.

& n. 146. p. 1770.

Convitiium per joannem dixisse afferens, probari hoc debet.

Conf. 351. n. 37. p. 1745.

Convitiis veritas non excuset injuriantem ab actione & poena, si Reip. nihil inter sit.

Cons. 351. n. 48. p. 1747.

Convitiis objectis lesionem famae qui passus sunt, eis restitutio famae facienda est.

Cons. 349. n. 25. p. 1743.

Convitiis veritatem probans, qui injuriarum condemnari possit? Cons. 351. n. 157. p. 1767.

COOPERIRE unum alteri & alterum discoopere, velle princeps non praesumitur.

Cons. 316. n. 14. p. 157.

Mmm 4 COPIA

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- COPIA** consiliorum aduersa parti danda.
Cons. 342. n. 19. p. 1478.
- Copia** etiam a Notario extraneo subscripta non probat.
Cons. 342. n. 260. p. 1511.
- Copia** sine originali non probat.
Cons. 334. n. 125. p. 1090.
- COPULA** par iuris tribuit.
Cons. 333. n. 92. p. 987.
- Copula** Cum facit ut omnia a quo iure convenire debeant.
Cons. 301. n. 184. p. 351.
- Copula** coniungit principaliter & easdem qualitates ac significationes tribuit.
Conf. 302. n. 119. p. 70.
- Copula** natura est, ut pariter nominati, per ius habere, & eadem qualitate constitui intelligantur.
Cons. 331. n. 305. p. 866.
- Copulata** dividi non debent.
Cons. 340. n. 143. p. 1430.
- Copulate** vel conjunctum posita aequaliter sunt exaudienda.
Conf. 340. n. 185. p. 1437.
- Copulative** duo ad injuriam requiruntur: Verba injuriæ, & animus injuriandi.
Cons. 351. n. 135. p. 1766.
- CORNÆUS** ex ædificiis iudicii.
- Cons. 331. n. 85. p. 825.
- CORPORALE** juramentum quando non requiritur, fidei promissio pro juramento est.
Cons. 321. n. 28. p. 452.
- Corporalis** pœna nisi infligenda est tortura non est decernenda.
Cons. 335. n. 231. p. 1184.
- Corporali** pœna ubi locus non est, tortura non imponitur.
Cons. 317. n. 98. p. 386.
- in Corporalem** pœnam mutanda non est, quia locodamni illati addicitur.
Conf. 348. n. 48. p. 1690.
- nisi lata culpa probeatur.
Ibid. n. 11. p. 1691.
- ad Corporalem** pœnam ubi non actum in criminalibus procurator admittitur.
Cons. 341. n. 66. p. 1774.
- Pro Corporali** pœna habetur religatio. Cons. 317. n. 101. p. 387.
- Corporis** afflictiva pœna si non venit imponenda etiam jure civili in criminalibus procurator admittitur.
Cons. 351. n. 31. p. 1744.
- Corporis** presentia non sufficit, ubi intellectum morbus impedit.
Conf. 336. n. 244. p. 1242.
- non Corporis** sed mentis finitas in testamento requiritur.
Cons. 350. n. 49. p. 1720.
- in Corpore** luere debet qui non habet in ere.
Cons. 348. n. 47. p. 1690.
- CORRECTIO** l. l. non inducenda: maxime ubi vitari potest.
Cons. 325. n. 59. p. 592.
- & n. 68. p. 594.
- Correctio** & Legati ademptio a testatore in continentia facta non presumitur.
Cons. 302. n. 154. p. 88.
- Correctio** jurium non inducitur per tacitos intellectus.
Cons. 328. n. 89. (12.) p. 691.
- Correctoria**, interpretatio non potest privata auctoritate induci.
Cons. 325. n. 69. p. 594.
- in Correctoria** casus non excipitur a verbis generalibus.
Cons. 340. n. 39. & in odiois. n. 38. p. 1413.
- Correctum** textum allegans puniendus.
Cons. 350. n. 54. p. 1720.
- CORREI** habentur pro fidei iussoribus quatenus ad eos pecunia non pervenit.
Cons. 307. n. 14. p. 203.
- Correcta** hodie an sint omnia iura feudalia de prescriptionibus loquens.
Cons. 325. n. 63. p. 593.
- CORRELATIVORUM** idem jus est.
Cons. 326. n. 18. p. 601.
- Correxisse** seipsum nemo presumitur.
Cons. 342. n. 30. p. 1480.
- CORRIGATUR** nisi expresse dispositio antiqua cum nova concurrat.
Cons. 328. n. 90. (13.) p. 691.
- Corrigere** se ipsum, & sibi contrariari in una eademq; sententia nemo presumitur.
Cons. 302. n. 20. p. 58.
- Corrigitur** l. jubemus. C. de testamentis. precedentem, & ipsa corrigitur.
Cons. 350. n. 51. p. 1720.
- Corrigitur** ius speciale non a per generale.
Cons. 326. n. 57. p. 605.
- CORRUIT** totum testamentum in una parte falsum ceteris falsitas tantum esset circa accessoria.
Cons. 336. n. 233. 234. & 236. p. 1241.
- Corruit** prescriptio tota uno prescriptionis requisito deficiente.
Cons. 325. n. 18. p. 576.
- Corruit** actus totus requisito uno deficiente.
Cons. 325. n. 10. p. 574.
- Corruunt** superstruenda omnia, fundamento vitato.
Cons. 336. n. 304. p. 1252.
- Corruunt** superadificata fundamento sublato.
Cons. 304. n. 27. p. 134.
- CORRUMPENDI** etiam sunt, principia & causas servandi.
Cons. 331. n. 182. p. 845.
- CREARI** non potest Episcopus id, qui ex legitimo matrimonio natus non est.
Cons. 319. n. 81. p. 410.
- verbum** CREDIT, interdum veritas, interdum credulitas est.
Cons. 342. n. 171. p. 1499.
- Crede**re monetari de legalibus.
- Cons. 339. n. 169. p. 1472.
- Creditor** uni testis si testator vel partes ita voluerint.
Cons. 336. n. 21. p. 1207.
- Creditor** instrumeto principis sigillo munito magis quam Notarii instrumeto.
Cons. 331. n. 69. p. 820.
- Creditor** nemini aduersus alterum in facto proprio: ne quidem Principi vel Papa.
Cons. 344. n. 150. p. 1583.
- non** Creditur nec ad juramentum admittitur rebellis reus.
Cons. 332. n. 330. p. 936.

Partem VII. Index.

non Creditur *testi* certitudinaliter non deponenti.

Cons. 341. n. 74. p. 1462.

non Creditur instrumentis publicis verisimilitudo non contentibus.

Cons. 332. n. 324. p. 935.

non Creditur auctori praesertim facinoroso in causa propria.

Cons. 332. n. 341. p. 939.

non Creditur iudici, nisi quatenus ex actis constet.

Cons. 342. n. 259. p. 1511.

Creditur cuilibet contra se non pro se.

Cons. 341. n. 58. p. 1459.

Creditur rationibus non pro reddente sed contra eum.

Cons. 335. n. 17. p. 1140.

non Creditur testibus singularibus & contrariis sibi.

Cons. 341. n. 6. p. 1442.

non Creditur testis de credititate deponenti.

Cons. 342. n. 173. p. 1499.

Creditur unicuique contra se non pro se, ideo confessio dividitur.

Cons. 317. n. 1. p. 355.

Creditur multum investitis & instrumentis antiquis.

Cons. 344. n. 74. p. 1552.

non Creditur duci in propria causa de nullitate testanti.

Cons. 332. n. 51. p. 886.

Creditur, inter qualitates delicti discordantibus, neutris, multo minus in alium.

Cons. 317. n. 5. p. 357.

Creditur officiali gabelas non esse solutas deponenti donec contrarium probetur.

Cons. 336. n. 2. & 5. p. 1204.

Creditur scripturae contrarium quicquid.

Cons. 327. n. 59. p. 638.

etiam sine die & consule.

Ibid. n. 61. p. 640.

non Creditur habenti similem, vel affectionem ad causam.

Cons. 345. n. 92. p. 1624.

Creditur scribenti contra se.

Cons. 317. n. 16. p. 358.

Creditur interdum unico testimonio, quia ipse cessit.

Cons. 336. n. 1. p. 1204.

contra n. 8. p. 1205.

& n. 18. p. 1207.

Creditur asserentibus se sub fide coniugii concubuisse.

Cons. 317. n. 4. p. 356.

Credi debet Magistratus in his quae ex officio facit.

Cons. 336. n. 4. p. 1204.

nec Credi amplius nec deferri iuramentum debet per iuro famel.

Cons. 332. n. 325. p. 935.

Credendum doctori excellenti testanti de sententia in praxi recepta.

Cons. 319. n. 107. p. 414.

Credendum ut sit in expensis designandis, unde Creditoris assertioni, pactio valet; sed si maior est laesio ad boni viri arbitrium reducenda.

Cons. 304. n. 66. p. 140.

& n. 87. p. 144.

Credendum Doctori illustri de consuetudine testanti.

Cons. 319. n. 24. p. 404.

Credendum nulli est Doctori, nisi dictum suum probet lege vel ratione.

Cons. 344. n. 38. p. 1562.

n. 90. p. 1576.

& n. 138. p. 1585.

Credendum non est simulationibus & absurditatibus.

Cons. 341. n. 9. p. 1443.

Credendum Doctori illustri testanti de consuetudine, donec probetur contrarium.

Cons. 351. n. 87. p. 1759.

Credendum magis Doctoribus distincte quam indistincte loquentibus.

Cons. 351. n. 151. p. 1772.

Credibiliores sunt testes simplices.

Cons. 345. n. 91. p. 1624.

CREDITOR recipiens rationes & reliqua, debitor asserente se amplius non debere, sibi non praedudat.

Cons. 335. n. 35. p. 1143.

Creditor in bonis debitoris propriis, non ab alio oppignoratis, executionem petere debet.

Cons. 312. n. 7. p. 281.

Creditor indubio praesumitur magis iure pignoris, quam domini, possidere.

Cons. 331. n. 18. p. 814.

Creditor accipiendo partem ab uno fideiussorum, non potest revocare factam hoc modo divisionis obligationem: Nisi protestatus sit, quod salvo iure solido accipiat.

Cons. 312. n. 40. p. 255.

Creditor pro labore & sumptibus in pignus impensis fructus illius lucratur.

Cons. 331. n. 165. p. 841.

Creditor petendo a confidessore partem, obligationem divisisse non praesumitur.

Cons. 312. n. 38. p. 285.

nisi partem insolutum recipiat.

Ibid. n. 39. p. 285.

Creditor quod postea pignus acceperit, inde non probatur novatio.

Cons. 312. n. 29. p. 284.

nisi prior obligatio fuerit mutata.

Ibid. n. 30. & 33. p. 284.

Creditor si probabile habet interesse, fructus non imputat.

Cons. 309. n. 39. p. 243.

Creditor fructus in sortem imputare tenetur, ubi ampliationes.

Cons. 309. n. 35. p. 241.

Creditor in pignore ex pacto anticreptos fructus lucratur.

Cons. 331. n. 105. p. 831.

Creditor fructus pignoris in sortem computare debet.

Cons. 331. n. 5. & 10. p. 812.

n. 19. p. 814.

& n. 35. p. 816.

pignoris dominus non fit.

Ibid. n. 6. p. 812.

nec possessor.

Ibid. n. 7. p. 812.

sed alieno nomine possidet.

Ibid. n. 8. p. 812.

praesertim si cui habitatio tantum est concessa.

Ibid. n. 9. p. 812.

Creditor fructus lucrari non potest.

Cons. 331. n. 10. p. 812.

Creditor etiam ab ipso pacto ob damnum suum fructus retinere potest, nec tenetur in sortem imputare.

Cons. 331. n. 156. p. 838.

Credi-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Creditor possessionem pignoris inconsulto iudice occupare nequit. Licet ita conventum.**
Cons. 309. n. 57. p. 250.
- Creditor pro interesse & usu sua pecunie ut fructus lucretur, pactum, valet in mutuo.**
Cons. 331. n. 162. p. 841.
et si fructus sine magni pro modica pecunia.
Ibid. n. 163. p. 841.
- Creditor invito debitore obligationem ejus augere non potest.**
Cons. 304. n. 82. p. 143.
- Creditor restam accipiens ex rationibus debitorum, nihil amplius petere potest, sed de reliquis transgisse videtur.**
Cons. 335. n. 72. p. 1149.
- Creditoris nuda assertioni in designandis expensis ut credendum sit, pactio valet; sed si major est lesio ad boni viri arbitrium reducenda.**
Cons. 304. n. 66. p. 140.
& n. 87. p. 144.
- Creditoris absq[ue] voluntate novatio fieri non potest: maxime in iudiciis.**
Cons. 323. n. 25. p. 505.
- Creditoris professio: Nihil amplius deberi &c. liberat debitorem.**
Cons. 335. n. 103. p. 1157.
- ex Creditoris voluntate sola liberatio Domino per ministrum vel procuratorem quaritur.**
Cons. 335. n. 56. & 58. p. 1147.
- Creditori in mutuo & pignore pecuniam saltem repetere permittitur.**
Cons. 331. n. 27. p. 815.
non in Emptione & retravenditione.
Ibid. n. 28. p. 815.
- Creditori invito, debitor qui accipit certam rem pro pecunia mutuum, eandem pro nummis reddere potest.**
Cons. 304. n. 98. p. 146.
- Creditori volentes pro re vel pecunia solvi potest.**
Cons. 330. n. 16. p. 774.
contra Creditorem pro debitore sit interpretatio.
Cons. 309. n. 17. p. 236.
- ad Creditorem pecunia deposita periculum, qui in mora accipiendi fuit, pertinet.**
Cons. 304. n. 132. p. 153.
- à Creditore quando non recipitur, sortem cum usuris debitor in loco idoneo deponere potest.**
Cons. 304. n. 121. p. 151.
- apud Creditorem instrumentum sine causa est facta solutione, & proinde debitori reddendum.**
Cons. 304. n. 124. p. 152.
- Creditorum & consortium major pars quod statuit, reliqui ad probare tenentur.**
Cons. 330. n. 128. p. 793.
praesertim si conventa non discrepent à consuetis & factu necessariis.
Ibid. n. 129. p. 793.
- Creditoribus non tenetur, qui bona recipit ex speciali gratia.**
Cons. 307. n. 4. p. 199.
- CREDULITAS injusta non comparatur dolo.**
Cons. 351. n. 105. p. 1762.
- Credulitatis Juramentum in heredibus sufficit ubi alias juramentum veritatis locum habet.**
Cons. 335. n. 93. p. 1153.
- Credulitatis juramentum ab heredibus non exigitur ob dolum vel culpam defuncti licet cum eo non contestata.**
Cons. 342. n. 140. declar. ibid. n. 141. p. 1494.
- de Credulitate deponens testis an probet?**
Cons. 345. n. 96. p. 1625.
- de Credulitate testis deponere non debet, sed de veritate.**
Cons. 342. n. 175. p. 1500.
- de Credulitate deponentis testis non creditur.**
Cons. 342. n. 173. p. 1499.
- CRIMEN annexum quando habet civilis causa reus incarcerationi potest.**
Cons. 317. n. 71. p. 374.
- Crimen testi obijci non sufficit, nisi probetur.**
Cons. 350. n. 34. p. 1719.
- Crimen confiteri intelligitur, qui super dolo paciscitur.**
Cons. 335. n. 197. p. 1178.
- Crimen separatum ab injuriis est libellus famosus.**
Cons. 351. n. 20. p. 1753.
- Crimen falsi tortura erui potest.**
Cons. 335. n. 213. p. 1180.
- Crimen falsi committitur, nobilem se mentiens.**
Cons. 314. n. 86. p. 314.
- Crimen vel dedecus si aliquo verbo vel scripto obijcitur, injuria est.**
Cons. 351. n. 4. p. 1740.
- Crimen est delictum atrox & capitale.**
Cons. 305. n. 6. p. 160.
- Crimen primitus vidisse dicens, ad torturam indicium contra se praebeat.**
Cons. 335. n. 201. p. 1178.
- Crimen falsi committit iudex justam etiam sententiam vendens.**
Cons. 314. n. 58. p. 308.
- Crimen in iudicio obijcens & probare paratus non tenetur actione injuriarum.**
Cons. 332. n. 311. p. 933.
- in Crimen stellionatus incidit reticentia dolosa.**
Cons. 314. n. 70. p. 311.
- Crimen falsi etiam in privatis scripturis committitur.**
Cons. 314. n. 78. p. 313.
- Crimen & delictum est alicui imitari.**
Cons. 305. n. 4. & 5. p. 160.
- Crimen fractae pacis atrocissimum est.**
Cons. 305. n. 22. p. 163.
- Crimen confessum dolo commissum praesumitur cum data sit opera rei illicita.**
Cons. 317. n. 12. p. 358.
- ob Crimen & minas feudo privatur Vasallus.**
Cons. 305. n. 7. p. 160.
- ad Crimen fractae pacis sufficit armorum terror.**
Cons. 305. n. 35. p. 164.
- de Crimine ultra tempus, infra quod de eo civiliter agitur, quari non potest criminaliter.**
Cons. 351. n. 61. p. 1751.
- de Crimine famoso & atroci dominum vasallus accusare non potest.**
Cons. 305. n. 23. p. 163.
de Crimi-

Partem VII. Index.

de Crimine agi Carceratio vel
astrictio arguit.

Cons. 317. n. 52. p. 369.
in Crimine etiam lesa maje-
statis sua a fisco repetere po-
test uxor, ejus enim res &
dos non confiscantur ob deli-
ctum mariti.

Cons. 310. n. 25. p. 268.
de Crimine cognosci nequit
ante restitutionem spoli fa-
ctam, quoniam impedit li-
tis contestationem, cog. &
mulier quoq. in possessionem
matrimonii restituenda.

Cons. 317. n. 63. p. 372.
Criminalis & civilis actio in-
juriarum ad eundem tendit
effectum, & altera per alte-
ram tollitur.

Cons. 351. n. 57. p. 1749.
Criminalis & civilis actio an
simul proponi possint.

Cons. 348. n. 54. p. 1692.
Criminalis non est actio ad
Palmodiam, sed civilis.

Cons. 351. n. 53. p. 1748.
ubiratio & n. 58. p. 1750.
Criminalis merè est causa fra-
ctæ pacis.

Cons. 305. n. 24. p. 163.
Criminalis non est separatio-
nis causa, nec in ea obinet
tortura quæ aliàs confessio
cum qualitate imponitur.

Cons. 317. n. 97. p. 386.
Criminali non præjudicat a-
ctio civilis.

Cons. 317. n. 104. p. 389.
Criminali causa non præjudi-
cat civilis, & contra.

Cons. 351. n. 27. p. 1743.
ad Criminalem poenam non
tam facile quis condemnari
potest, quam ad damni repa-
rationem.

Cons. 348. n. 46. p. 1690.
in Criminali causa arbitrium,
quod habet iudex, ad civil-
lem non extenditur.

Cons. 351. n. 54. p. 1749.
pro Criminali habenda actio
ubi poena pecuniaria fisco ap-
plicari petitur.

Cons. 351. n. 28. p. 1743.
& n. 45. p. 1746.

etiam jure Saxonico. d. Cons.
351. n. 52. p. 1748.
in Criminali causa qui judica-
re potest, non potest statim

civiliter.

Cons. 351. n. 55. ubiratio,
nec contra. n. 56. p. 1749.

Criminales civilibus præpon-
derant.

Cons. 321. n. 8. p. 446.

Criminali comparatur causa
ardua & magna.

Cons. 335. n. 204. p. 1179.
in Criminali non probant acta
civilis iudicii.

Cons. 317. n. 95. p. 386.
cum Criminali an civile judi-
cium possit intentari.

Cons. 308. n. 41. p. 222.
in Criminalibus non probans
accusator punitur.

Cons. 351. n. 154. p. 1773.
in Criminalibus interpreta-
tio fieri debet in bonum.

Cons. 351. n. 113. p. 1762.
& n. 125. p. 1764.

in Criminalibus, ubi non ad
poenam corporalem actum,
procurator admittitur.

Cons. 351. n. 161. p. 1774.
in Criminalibus ubi intentio
actoris dubia, reus absolvend-
us.

Cons. 351. n. 152. p. 1773.
in Criminalibus magistratus
non tenetur acceptare fide-
jussores.

Cons. 324. n. 104. p. 566.
in Criminalibus conclusionem
opus non est, sed poena iudicis
arbitrio relinquitur.

Cons. 351. n. 47. p. 1747.
in Criminalibus procurator
de jure Saxonico admittitur:
etiam jure civili, quando po-
na corporis afflictiva non
venit imponenda.

Cons. 351. n. 31. p. 1744.
in Criminalibus ante inquisi-
tionem captura prohibita est
etiam ut in civilibus.

Cons. 317. n. 67. p. 373.
in Criminalibus quæ semiple-
nè probant, plene probant in
civilibus.

Cons. 317. n. 35. p. 363.
in Criminalibus probationes
luce meridiana clariores exi-
guntur.

Cons. 330. n. 91. p. 784.
Criminaliter queri non po-
test de crimine ultra tempus,
infra quod de eo civiliter a-
gitur. Cons. 351. n. 63. p. 1752.

Criminaliter injuriarum ubi
actum, palmodia imponi ne-
quit.

Cons. 351. n. 159. p. 1774.

Criminaliter injuriarum a-
gendum aut civiliter non u-
troq. modo.

Cons. 351. n. 46. p. 1747.
Criminaliter vel civiliter de
injuria agi potest.

Cons. 335. n. 250. p. 1189.
Criminaliter etsi agatur, illi-
cité accepta pecunia exigi &
confiscari potest.

Cons. 314. n. 68. p. 311.
Criminaliter ulterius inqui-
rendi facultas & materia
judicatur quando ad separa-
tionem agitur.

Cons. 317. n. 51. p. 368.
Criminaliter Vasallo Domini
injuriarum accusare potest.

Cons. 305. n. 99. p. 173.
Criminaliter, per procurato-
rem illustres persona agere po-
test. Cons. 305. n. 125. p. 179.
imò debet: ne processus nul-
litatis arguatur.

Ibid. n. 126. p. 179.
tam Criminaliter quam civil-
iter præter revocationem,
tenetur reus convictus actio-
ne injuriarum.

Cons. 351. n. 24. & 26.
p. 1743.

CUDERE monetam est re-
gale.

Cons. 345. n. 160. p. 1639.
CULPA lata in actione inju-
riarum non equiparatur
dolo.

Cons. 351. n. 104. p. 1762.
Culpa in notoria facti perma-
nentis Vasalli feudum domi-
nus propria auctoritate po-
test occupare.

Cons. 310. n. 21. p. 265.
alias sententiâ opus.

Ibid. n. 22. p. 266.
Culpa lata ubi est, ibi poena ob
damnum dictata in corpora-
lem mutari potest.

Cons. 348. n. 51. p. 1691.
Culpa lata est ignorare id
quod ex actis publicis sciri
potest.

Cons. 332. n. 182. p. 911.
Culpa & Mora non præsumi-
tur nisi probetur.

Cons. 304. n. 85. p. 143.
Culpa

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Culpa in dubio non presumitur, unde alleganti probatio incumbit.

Cons. 310. n. 18. p. 265.

Culpa lata & dolus difficulter probari possunt.

Cons. 329. n. 121. p. 758.

Culpa, solutione ejus, quod debetur ex rationibus, purgatur.

Cons. 331. n. 282. p. 860.

Culpa non omnis sufficit ad privationem feudi, & que sufficit, coram paribus probanda est.

Cons. 310. n. 13. p. 264.

Culpa lata non est facere id quod alii facere solent.

Cons. 348. n. 44. p. 1689.

Culpa non presumitur.

Cons. 336. n. 136. p. 1226.

Cons. 342. n. 161. p. 1497.

Culpa alteri non obesse sed suum Autorem tenere debet.

Cons. 335. n. 107. p. 1158.

Culpa lata à pœnis injusta causa non excusat.

Cons. 308. n. 33. p. 219.

Culpa alterius probatio difficilis.

Cons. 335. n. 188. p. 1177.

Culpam accusans probare cogitur.

Cons. 348. n. 31. p. 1687.

Culpam prestare debet paterfamilias & Dominus qui officio sibi commisso ministrum præsistit.

Cons. 335. n. 33. p. 1142.

Culpa levissima Inhabitantium incendium factum presumitur.

Cons. 348. n. 35. p. 1687.

& n. 40. p. 1688.

Culpa sine rationabili, & causa cognitione, ac sententia privari Vassallus feudo nequit.

Cons. 310. n. 12. p. 263.

Culpa sine magna Vassallus devestiri non debet aut potest.

Cons. 314. n. 120. p. 318.

de Culpa ministrorum Dominus non tenetur.

Cons. 348. n. 43. p. 1689.

Culpa sua vel dolosa societas damna socius resarcire tenetur.

Cons. 330. n. 53. p. 778.

& n. 48. p. 783.

Culpa certa persona incendium factum esse non presumitur.

Cons. 348. n. 42. p. 1689.

in Culpa probanda testes quinque necessarii.

Cons. 310. n. 20. p. 265.

Culpa qui caret ad damnum resarciendum non tenetur.

Cons. 348. n. 63. p. 1694.

Culpa illius factum esse incendium probari debet, à quo petitur damnum.

Cons. 348. n. 37. p. 1688.

Culpare nemo debet alium in quo ipse culpandus est.

Cons. 345. n. 95. p. 1624.

CUM copula facit, ut omnia a quo jure convenire debeant.

Cons. 301. n. 184. p. 35.

Cum dictio duo vel plura copulat, ut simul translata esse intelligantur.

Cons. 301. n. 77. p. 21.

Cum dictio implicativa est.

Cons. 301. n. 72. p. 20.

& n. 185. & seq.

Cum dictio augmentative, non taxative ponitur.

Cons. 301. n. 73. p. 20.

& n. 86. p. 35.

CUMULARI possunt hereditatis petitio & rei vindicatio.

Cons. 343. n. 50. p. 1532.

Cumulari potest restitutionis petitio cum nullitatis petitione alternative.

Cons. 332. n. 207. p. 915.

Cumulari potest possessorium retinenda & recuperanda, ut quatenus spoliatum eatenus restituatur.

Cons. 308. n. 42. p. 223.

Cumulari possunt plures actiones alternative.

Cons. 347. n. 98. p. 1671.

CURATORIS sine consensu an mulier mortis causa donare possit? remissive.

Cons. 326. n. 27. p. 602.

Negatur. Ibid. n. 29. p. 603.

& n. 39. p. 605.

Curatoris autoritas in toto processu intervenire debet.

Cons. 344. n. 102. p. 1579.

sine Curatore in judicio indefensus dicitur minor.

Cons. 344. n. 104. p. 1579.

Curatores puella jure Saxonicobabent, absq. illorum auctoritate testari possunt.

Cons. 336. n. 151. & 152.

p. 1230.

Curatores, tutores & administratores an muneribus ad contrahendum matrimonium licite permoveri possint?

Cons. 314. n. 56. p. 308.

adde & n. 65. p. 309.

à CURIAE stylo quod recedit suspectum est.

Cons. 348. n. 5. p. 1681.

Curia parium inscriptione non comprobata super feudo novo facta investitura, non valet: Et si possessio & dominium traditum sit, neutrum enim transit.

Cons. 316. n. 41. p. 339.

& n. 43. p. 340.

Curia stylus pro lege servatur.

Cons. 341. n. 3. p. 1442.

Curia Rotæ Romanæ autoritas maxima.

Cons. 319. n. 108. p. 414.

ad Curia pares pertinet causa feudalis inter dominum & vassallum.

Cons. 305. n. 129. p. 179.

Curia stylum, in qua versantur pragmatice scire præsumentur.

Cons. 332. n. 89. p. 892.

cujus ignorantia illos non excusat. Ibid. n. 90. p. 892.

Curialia judicia sunt majora & velut præsidiatus provincie, pro quorum sententia magis præsumentur.

Cons. 334. n. 108. p. 1086.

non CURRIT pupillis tempus præsinitum ad revocandum feudum.

Cons. 344. n. 44. p. 1564.

sed currit minoribus puberibus, qui tamen in integrum restituuntur. ibid. n. 45. p. ead.

Currit tempus annum in actione injuriarum scienti non ignoranti: etiam ex constitutione Electorali.

Cons. 351. n. 43. & 44.

p. 1746.

non Currit prescriptio agere non valenti.

Cons. 344. n. 129. p. 1583.

Currit

Partem VII. Index.

Curtis contra quemcumque in feudis prescriptio 30. annorum.

Cons. 344. n. 67. p. 1569.

Curtis contra heredem, etiam minorem, contra defunctum inebitata prescriptio.

Cons. 334. n. 75. p. 1571.

**Cursus temporis in memoria-
lis protitolo habetur, et si ci-
tilus non allegetur.**

Cons. 311. n. 5. p. 274.

**CUSTODIA loci presumpti-
de dominium probat.**

Cons. 301. n. 103. p. 24.

**Custodia qualibet carceris no-
mine venit.**

Cons. 324. n. 92. p. 563.

**Custodia loci superioritatis
signum est.**

Cons. 339. n. 179. p. 1374.

**sub Custodia publica reperiri
scriptura dicitur, qua habe-
tur in archivo publico.**

Cons. 332. n. 296. p. 927.

D.

**ad DAMNUM rescien-
dum non tenetur qui culpa
caret.**

Cons. 348. n. 3. p. 1694.

**Damnum ex incendio ortum
paterfam. prestare contene-
tur.**

Cons. 348. n. 38. p. 1688.

Et n. 41. p. 1689.

**Damnum a prapósito datum,
omnium qui prapósuerunt
commune est.**

Cons. 330. n. 96. p. 785.

Et n. 111. p. 790.

**Damnum legitime proban-
dum est, adeo ut juramento
locus non sit.**

Cons. 335. n. 122. p. 1161.

n. 137. p. 1165.

Et n. 138. p. 1166.

**ob Damnum suum creditor
etiam absq. pacto fructus re-
tinere potest, nec tenetur in
fortem imputare.**

Cons. 331. n. 136. p. 838.

**Damnum rescari petens
probare id cogitur.**

Cons. 348. n. 31. p. 1687.

**Damnum ne quis indebitè per-
cipiat inde personarum Ec-
clesiasticarum contractus in-
terpretandi sunt.**

Cons. 316. n. 77. p. 345.

**Damnum in specie non in ge-
nere probandum est ab alle-
gante.**

Cons. 335. n. 138. p. 1166.

**Damnum incendi ab aliquo
petens certà illius culpa fa-
ctum esse, probare debet.**

Cons. 348. n. 37. p. 1688.

**Damnum non patitur qui a-
missis lucrum.**

Cons. 306. n. 53. p. 196.

**Damnum allegans, id probare
debet, Et quidem non sua da-
tum esse sed alterius culpa.**

Cons. 335. n. 186. Et 187.

p. 1177.

**Damnum etiam si inde alteri
inferatur quicq. re sua pro
lubitu uti potest.**

Cons. 306. n. 14. p. 186.

**Damnum a prapósito datum
omnium qui prapósuerunt
commune est.**

Cons. 330. n. 96. p. 785.

**Damnum magnum bonis do-
mini inferens vasallus feudo
privatur.**

Cons. 314. n. 126. p. 319.

**Damnum Et defectus in ra-
tionibus in specie exprimend.**

Cons. 335. n. 180. p. 1176.

**Damnum dare inobedienti-
um bonis Et ea occupare po-
test terra dominus.**

Cons. 332. n. 332. p. 957.

**Damnum ex quo accedit do-
mino si faciat vasallus volun-
tariè feudo privatur.**

Cons. 310. n. 2. p. 260.

**item a domino ad expeditio-
nem evocatus si servitium
non faciat.**

Ibid. n. 1. p. 259.

**item si cum hostibus ligam-
faciat, Et magis sit inimicus
quam amicus.**

Ibid. n. 3. p. 260.

**Damnorum nemini debet esse
efficiū suum.**

Cons. 303. n. 5. p. 104.

**Damni illati Et lucri cessantis
in penalibus non eadem est
ratio.**

Cons. 314. n. 128. p. 319.

**Damni emergentis in contra-
ctibus eadem ratio qua lucri
cessantis.**

Cons. 309. n. 40. p. 243.

**Damni Et lucri partes aqua-
les sociorum ut sint societatu**

natura est.

Cons. 330. n. 55. p. 778.

contra quam pacisci non licet.

Ibid. n. 57. p. 778.

Et n. 107. p. 789.

**Damni dati loco qua inferitur
pena in corporalem non mu-
tanda.**

Cons. 348. n. 48. p. 1690.

**Damni taxationis ad iura-
mentum infamiae Et suspectus
deperjuro non admittitur.**

Cons. 332. n. 312. Et 314.

p. 955.

Et n. 317. p. 934.

**Et admissus fidem non mere-
tur.**

Ibid. n. 319. p. 934.

**in Damno ne maneat alter
contrabentium ita contractus
interpretati faciendū est.**

Cons. 331. n. 126. p. 835.

licet verba repugnarent.

Ibid. n. 127. p. 835.

**cum Damno quodam alterius
propriam utilitatem procu-
rans non presumitur facere
animo nocendi.**

Cons. 350. n. 27. p. 1718.

**sive Damno publico flumina
Et via publica mutari pos-
sunt Et sunt ejusdem juris.**

Cons. 306. n. 25. p. 189.

**in Damna, interesse Et ex-
pensas condemnandus est
reus convictus.**

Cons. 351. n. 30. p. 1743.

**Damna socii sua culpa vel do-
lo societati illata rescari
tenetur.**

Cons. 330. n. 53. p. 778.

Et n. 84. p. 785.

**Damna Et interesse qua iudex
taxat sententiant de super ju-
retur, interlocutoria est: Et
retractanda si ex probationi-
bus rei aliud appareat.**

Cons. 332. n. 244. Et 245.

p. 920.

n. 259. p. 921.

n. 273. p. 922.

Et n. 277. p. 924.

**Damna Et interesse pecunia
non soluta possunt peti Et in
pactum deduci.**

Cons. 331. n. 218. p. 851.

**Damna Et interesse item im-
penfa detrabuntur de fructi-
bus.**

Cons. 309. n. 41. p. 243.

Nnnn Damno

In Matthei VVesenbergii Consil.

Damnorum & fructuum per-
sio & interesse principali
judicio terminato corrigit.

Cons. 332. n. 241. p. 920.

super Damnorum quantitate
& estimatione, probata & evi-
denti, statim juramento da-
mnum passit: etsi vis redere
non interuenerit.

Cons. 332. n. 35. & 37.
p. 883.

aut etiam & injuste occupata
sit possessio.

Ibid. n. 38. p. 883.

Damnare quem aut bannire
quomvis lex ipso facto possit,
tamen epus sententia decla-
ratoria.

Cons. 310. n. 16. p. 264.

Damnari in delictis nemo solet
ex praesumptionibus.

Cons. 314. n. 14. p. 302.

**Damnari nemo potest, nec e-
jus bona publicari, absens &
inaditus.**

Cons. 310. n. 23. p. 266.

**Damnolus velut alieni repa-
ratur contractus qui a ca-
sa pendet.**

Cons. 331. n. 211. p. 849.

**Damnatio in metallum alienen-
ti debentur.**

Cons. 328. n. 3. p. 659.

DANDI verbum domini
translationem infert.

Cons. 301. n. 46. p. 17.

Danda & petenda si spolia
post rationes redditus.

Cons. 335. n. 100. p. 1136.

**in DANIA, trallia, & Bel-
gia non exheredantur filia per
collationem a sumis.**

Cons. 324. n. 114. p. 1087.

DANT & nantur res pub-
licas domini temporarie
consecratione sunt pignora-
tiae.

Cons. 304. n. 30. p. 111.

**Dei res, ut in heredibus, Con-
fessionem non recipiunt.**

Cons. 304. n. 36. p. 101.

Dei res, per rationem questionis
& ipsam non recipiunt.

Cons. 304. n. 32. p. 101.

Forum per quod quod est, sed
non per, consuetudinem ac sen-
tentiis amittitur.

Cons. 312. n. 115. p. 318.

Dato jurando nihil am-
plius queritur.

Cons. 332. n. 34. p. 883.

Dato in eadem mente uno si-
quiritur plura.

Cons. 338. n. 119. p. 1316.

Datoris iure resolutio resolu-
tur quod, juri acceptoris.

Cons. 325. n. 15. p. 875.

Datur retentio mulieri contra
heredes Mariti.

Cons. 333. n. 165. p. 1038.

non Datur exilio ratione nu-
da possessionis.

Cons. 309. n. 52. p. 248.

Datur spoliis alicuius contra
heredem de eo quod ad eum
peruenit.

Cons. 310. n. 31. p. 270.

non DEBET ferri sententia
que sit super vacante.

Cons. 334. n. 176. p. 1103.

non Debet claudicare contra-
ctum. Conf. 338. n. 53. p. 1307.

Debet et impendia alicuius mi-
nisterio qui utitur.

Cons. 322. n. 8. p. 485.

Debet probari consuetudo, nisi
esset notoria.

Cons. 306. n. 28. p. 197.

Debent accipi verba corrip-
tibus quo profuerunt.

Cons. 313. n. 154. p. 1025.

Debeat nomen iniquum
prater charitatem.

Cons. 321. n. 103. p. 477.

Debendi verbum necessitatem
importat.

Cons. 332. n. 267. p. 924.

Debendi rei duo & fidejusso-
res quomodo obligentur.

Cons. 327. n. 19. p. 625.

Debendi reos plures non con-
sistunt numerari.

Cons. 307. n. 9. p. 200.

Debent pecuniam numera-
tam, in solutum dare non po-
tunt, nisi a iurisperitis aut
iuribus.

Cons. 309. n. 8. p. 772.

Debent quod communi, id ad
singulos non pertinet.

Cons. 324. n. 99. p. 861.

non Debetur chilo ex con-
tractu pyrrhoris.

Cons. 309. n. 11. p. 247.

Debetur nihil ex falso testa-
mento.

Cons. 336. n. 324. p. 1257.

Debetur aut praestatur in
nullis exilio nec dominum
transfatur.

Cons. 331. n. 35. p. 813.

non Debetur accessio prin-
cipali subdito.

Cons. 304. n. 81. p. 143.

non Debetur interesse non
probatum.

Cons. 304. n. 88. p. 143.

& n. 83. p. 144.

Debetur omnis ius fidei
fidelitatis iuramentum.

Cons. 324. n. 94. p. 563.

Debetur legitima non iure suc-
cessionis sed proprio.

Cons. 328. n. 44. p. 673.

est et alienum.

Ibid. n. 45. p. 673.

pari bonorum non heredita-
tis. Ibid. n. 46. p. 673.

non est titulus lateris.

Ibid. n. 47. p. 674.

Debentur pensiones optimo
iure ex promissione.

Cons. 327. n. 35. p. 630.

non Debetur fructus ubi de
principalis non constat.

Cons. 342. n. 253. p. 1510.

non Debetur usura & inter-
esse forte soluti.

Cons. 304. n. 79. p. 142.

Debeantur quomodo alimen-
ta praqualitate personarum
& quorum nomine consti-
tuitur.

Cons. 317. n. 87. p. 380.

non Deberi sibi quod sit, qui
scilicet accipit, fore.

Cons. 314. n. 69. p. 311.

Deberi sibi qui quid dantur,
donec illud probet presump-
tio juris aegant in parte
stat.

Cons. 324. n. 69. p. 549.

Deberi quod accipiuntur, re-
l qua, fidei debet reddens
rationes.

Cons. 331. n. 271. p. 819.

& fructus omnes percipias
percipiendi.

Ibid. n. 276. p. 819.

Debitor domus quod si alia-
lus, fidei privati possit.

Cons. 101. n. 25. p. 163.

Debitor sortum cum usuri de-
ponere potest in loco idoneo,
quanti a creditore non re-
cipitur.

Cons. 304. n. 121. p. 151.

Debitor

Partem VII. Index.

Debitor rei pignorat a sumptus
& periculum sustinet non cre-
ditor. Conf. 331. n. 22. p. 814.

Debitor est cessionarii debitor.
Cons. 331. n. 68. p. 821.

Debitor propter malam fi-
dem praescribere non potest.
Cons. 327. n. 31. p. 628.

Debitor si onus probandi in
se suscipere velit post bien-
nium exceptio non numerata
pecuniae competit.

Cons. 327. n. 12. p. 622.

Et per modum actionis pro-
poni potest.

Ibid. n. 13. p. 622.

Debitor in mora non est, qui ex
aliqua iusta causa putat se
ad solutionem non teneri.

Cons. 304. n. 32. p. 134.

Debitor non est, qui excep-
tionem habet, vel a quo invito
exigi non potest.

Cons. 304. n. 58. p. 138.

Debitor, qui certam rem pro
pecunia mutuam accepit, po-
test eandem pro nummis in-
vito creditori reddere.

Cons. 304. n. 98. p. 146.

Debitor jurato promittens in
contractu pignoris, quod
creditorem in perceptione
fructuum molestare nolit,
non potest petere, ut fructus
in sortem computentur.

Conf. 331. n. 170. p. 843.

Debitor liberatur de positione
a fortis & usurarum solutio-
ne.

Cons. 304. n. 123. p. 152.

Debitor in dubio non intelli-
gitur dominium transfuisse.

Cons. 309. n. 16. p. 236.

Debitoris bona omni acceptione
bonorum excutuntur.

Cons. 348. n. 58. p. 1693.

Debitoris in bonis propriis,
non ab alio oppignoratis exe-
cutionem petere debet credi-
tor. Cons. 312. n. 7. p. 281.

Debitoris manu qua fit con-
fessio optima est.

Cons. 331. n. 222. p. 852.

qua probat contra ipsum &
ejus successorem.

Ibid. n. 223. p. 852.

Debitoris, aestimata specie
accipientis, est electio, utrum
speciem an estimationem velit
reddere. Cons. 304. n. 99. p. 146.

Debitoris insufficientia unde
aestimetur?

Cons. 327. n. 28. p. 628.

Debitoris solvere cessantis pi-
gnus distrahi potest.

Cons. 336. n. 35. p. 1210.

Debitoris inopia casum non
sed ut sit exigibile prestare
debet cedens debitum.

Cons. 304. n. 73. p. 141.

Debitori longeminus prajudi-
ciale pactum retrovenditio-
nis quam emptio & c. ubi ex-
plicatur.

Conf. 309. n. 20. p. 237.

Debitori reddendum solutione
facta instrumentum, sine
causa enim apud creditorem
est. Cons. 304. n. 124. p. 152.

Debitori minus prajudicialis
in dubio eligendus contra-
ctus.

Cons. 309. n. 19. p. 236.

pro Debitori contra credito-
rem sit interpretatio.

Cons. 309. n. 17. p. 236.

Debitori afferente se nihil am-
plius debere, creditor ratio-
nes & reliqua recipiens sibi
non prajudicat.

Conf. 335. n. 35. p. 1143.

Debitori invito, creditor ob-
ligationem ejus augere non
potest.

Cons. 304. n. 82. p. 143.

Debitorum ex rationibus re-
stam accipiens nihil amplius
petere potest, sed de reliquis
transgisse videtur.

Cons. 335. n. 72. p. 1149.

Debitorum patris exactio
pretextu pupillaris aetatis
intermittenda non est.

Cons. 335. n. 1. p. 1136.

Debitorum ostendere debet is
qui rationes reddit.

Cons. 331. n. 267. p. 858.

DEBILIOREM elidit proba-
tio fortior.

Conf. 332. n. 258. p. 922.

DEBITUM carceri non exsolvit.

Cons. 335. n. 251. p. 1189.

Debitum totum quando exte-
nuat fructuum perceptio pi-
gnorata rei possessio restitu-
enda. Cons. 331. n. 11. p. 813.

Debitum nullum est instru-
mentum quando falsam cau-
sam continens nullum est.

Cons. 304. n. 90. p. 144.

Debitum esse & nomen, pra-
stare tenetur, qui cedit vel
vendit nomen.

Cons. 304. n. 57. 59. & 62.
p. 138.

Debitum compensatione tolli-
tur ut solutione.

Cons. 304. n. 71. p. 141.

Debitum praesupponit solutio.

Cons. 304. n. 117. p. 150.

Debitum cedens prestare de-
bet ut sit exigibile: non ve-
ro casum inopia debitoris.

Cons. 304. n. 73. p. 141.

Debiti quantitas ubi incerta
est, iudex rem absolvit, aut
quantitatem definit, aut per
aestimatores illius se infor-
mat.

Cons. 332. n. 344. p. 939.

Debiti causam falsam conti-
nens instrumentum, nullum
est: & proinde debitum
nullum.

Cons. 304. n. 90. p. 144.

ob Debitum pignus retineri
potest.

Cons. 333. n. 135. p. 1009.

Debito soluto instrumentum
quod semper loquitur reddi
solet.

Cons. 327. n. 29. p. 628.

ex Debito non ex facultate so-
la competentis juri praescri-
bitur.

Cons. 306. n. 2. p. 183.

Debitorum liquida non remorari
debent ab illi liquidis

Cons. 312. n. 19. p. 283.

Debitis etiam pro futuris pi-
gnus obligari potest.

Cons. 312. n. 25. p. 283.

DECENNI anni ad consuetudi-
nem inducendam sufficiunt.

Cons. 345. n. 163. p. 1640.

ex Decennali taciturnitate
inducitur consensus.

Cons. 333. n. 126. p. 1003.

Decennali ex patientia con-
sensus praesumitur.

Cons. 325. n. 85. p. 558.

post DECENDIUM etiam
a iudicis negligentia provo-
cari potest & denegata ju-
stitia.

Cons. 308. n. 7. p. 210.

post Decendium an possit ap-
pellari.

Cons. 308. n. 13. p. 212.

Nnnn 2 post

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Damnorum & fructuum petitio & interesse principali iudicio terminato corrumpit.

Cons. 332. n. 241. p. 920.

Super Damnorum quantitate & estimatione, probat à evidentia, si iuramento damnnum passi: etsi vis revera non intervenierit.

Cons. 332. n. 35. & 37. p. 883.

aut clam & injuste occupata sit possessio.

Ibid. n. 38. p. 883.

Damnare quem aut bannire, quamvis lex ipso facto possit, tamen opus sententia declaratoria.

Cons. 310. n. 16. p. 264.

Damnari in delictis nemo solet ex presumptionibus.

Cons. 314. n. 14. p. 302.

Damnari nemo potest, nec eius bona publicari, absens & inauditus.

Cons. 310. n. 23. p. 266.

Damnatus vel utilis non reputatur contractus qui a casu pendet.

Cons. 331. n. 21. p. 849.

Damnato in metallum alimenta debentur.

Cons. 328. n. 3. p. 659.

DANDI verbum domini translationem inserit.

Cons. 301. n. 46. p. 17.

Danda & petenda est Apocha post rationes redditas.

Cons. 335. n. 100. p. 1156.

in DANIA, Gallia, & Belgio non excluduntur filii per collaterales à fendis.

Cons. 334. n. 114. p. 1087.

DANT & mutant vias publicas domini terrarum de consuetudine sicut piscationes.

Cons. 306. n. 32. p. 191.

Dantem, illi q. heredes, Consilium non obligat.

Cons. 314. n. 36. p. 305.

Darialis, j. primo quæsum & ipsi auferri nequit.

Cons. 316. n. 62. p. 343.

Datum propter quod est, si id non fiat, beneficium ac fendum amittitur.

Cons. 314. n. 115. p. 318.

Dato iurejurando nihil amplius queritur.

Cons. 332. n. 34. p. 883.

Dato inconvenienti uno sequitur plura.

Cons. 338. n. 119. p. 1316.

Datoris iure resolutio resolvitur quoq. jus acceptoris.

Cons. 325. n. 15. p. 575.

explicatur ibid. n. 31. p. 580.

Datur retentio mulieri contra heredes Mariti.

Cons. 333. n. 165. p. 1038.

non Datur evictio ratione nudæ possessionis.

Cons. 309. n. 52. p. 248.

Datur spoli actio etiam contra heredem de eo quod ad eum pervenit.

Cons. 310. n. 31. p. 270.

non DEBET ferri sententia, quæ sit super vacante.

Cons. 334. n. 176. p. 1103.

non Debet claudicare contra etus. Conf. 338. n. 53. p. 1307.

Debet et impendia alicuius ministerio qui utitur.

Cons. 322. n. 8. p. 485.

Debet probari consuetudo, nisi esset notoria.

Cons. 306. n. 28. p. 19.

Debent accipi verba correlative, quo proferuntur.

Cons. 333. n. 154. p. 1025.

Debeamus nemini quicquam præter charitatem.

Cons. 321. n. 103. p. 477.

Debendi verbum necessitatem importat.

Cons. 332. n. 267. p. 924.

Debendi rei duo & fideiussores quomodo obligentur.

Cons. 327. n. 19. p. 625.

Debendi res plures non consistunt numeratio.

Cons. 307. n. 9. p. 200.

Debens pecuniam numeratam, in solutum dare non potest nomina jura, merces aut alias res.

Cons. 330. n. 8. p. 772.

Debetur quod communi, id ad singulos non pertinet.

Cons. 324. n. 99. p. 565.

non Debetur evictio ex contractu pignoratitio.

Cons. 309. n. 51. p. 247.

Debetur nihil ex falso testamento.

Cons. 336. n. 324. p. 1257.

Debetur aut præstatur ubi nulla evictio nec dominium transfertur.

Cons. 331. n. 25. p. 815.

non Debetur accessio principali sublato.

Cons. 304. n. 81. p. 143.

non Debetur interesse non probatum.

Cons. 304. n. 86. p. 143.

& n. 83. p. 144.

Debetur omnibus in solidum fidelitatis iuramentum.

Cons. 324. n. 94. p. 563.

Debetur legitima non jure successionis sed proprio.

Cons. 328. n. 44. p. 673.

est as alienum.

Ibid. n. 45. p. 673.

pars bonorum non hereditatis. Ibid. n. 46. p. 673.

non est citius lucrativus.

Ibid. n. 47. p. 674.

Debentur pensiones optimo jure ex promissione.

Conf. 327. n. 35. p. 630.

non Debentur fructus ubi de principali non constat.

Cons. 342. n. 253. p. 1510.

non Debentur usura & interesse forte soluta.

Cons. 304. n. 79. p. 142.

Debeantur quomodo alimenta pro qualitate personarum & quia eorum nomine continentur.

Cons. 317. n. 87. p. 380.

non Deberi sibi quod sit, qui scienter accipit, fur est.

Cons. 314. n. 69. p. 311.

Deberi sibi qui quid intendit, donec illud probeat præsumptio juris à negantium parte stat.

Cons. 324. n. 69. p. 549.

Deberi quæ inveniuntur, relictas, solvere debet reddens rationes.

Cons. 331. n. 275. p. 859.

& fructus omnes percepti ac percipiendi.

Ibid. n. 276. p. 859.

Debitor Domini qui est vassallus, fundo privari potest.

Cons. 305. n. 25. p. 163.

Debitor fortem cum usurus deponere potest in loco idoneo, quando à creditore non recipitur.

Cons. 304. n. 121. p. 151.

Debitor

Partem VII. Index.

- Debitor rei pignoratæ sumptus** & periculi sustinet non creditor. *Cons. 331. n. 22. p. 814.*
- Debitor est cessionarius debitor.** *Cons. 331. n. 68. p. 821.*
- Debitor propter malam fidem præscribere non potest.** *Cons. 327. n. 31. p. 628.*
- Debitor si onus probandi in se suscipere velit post biennium exceptio non numerata pecunia competit.** *Cons. 327. n. 12. p. 622.*
- Et per modum actionis proponi potest.** *Ibid. n. 13. p. 622.*
- Debitor in mora non est, qui ex aliqua iusta causa putat se ad solutionem non teneri.** *Cons. 304. n. 32. p. 144.*
- Debitor non est, qui exceptionem habet, vel à quo invito exigi non potest.** *Cons. 304. n. 58. p. 158.*
- Debitor, qui certam rem pro pecunia mutuam accepit, potest eandem pro numeris invito creditori reddere.** *Cons. 304. n. 98. p. 140.*
- Debitor jurato promittens in contractu pignoris, quod creditorem in perceptione fructuum molestare nolit, non potest petere, ut fructus in sortem computentur.** *Cons. 331. n. 170. p. 843.*
- Debitor liberatur de positione à fortis & usurarum solutione.** *Cons. 304. n. 123. p. 152.*
- Debitor in dubio non intelligitur dominium transulisse.** *Cons. 309. n. 16. p. 236.*
- Debitoris bona omni cessione bonorum excutuntur.** *Cons. 348. n. 58. p. 1693.*
- Debitoris in bonis propriis, non ab alio oppignoratis executionem petere debet creditor.** *Cons. 312. n. 7. p. 281.*
- Debitoris manu qua sit confessio optima est.** *Cons. 331. n. 222. p. 852.*
- qua probat contra ipsum & ejus successorem.** *Ibid. n. 223. p. 852.*
- Debitoris, æstimatam speciem accipientis, est electio, utrum speciem an æstimationem veli reddere.** *Cons. 304. n. 99. p. 146.*
- Debitoris insufficiens auctor, æstimatur.** *Cons. 32. n. 28. p. 628.*
- Debitorisolvere cessantis pignus distrabi potest.** *Cons. 336. n. 35. p. 1210.*
- Debitoris inopia casum non: sed ut sit exigibile præstare debet cedens debitum.** *Cons. 304. n. 73. p. 141.*
- Debitori longeminus præjudicialia pactum retrovenditionis quam emptio & c. ubi explicatur.** *Cons. 309. n. 20. p. 237.*
- Debitori reddendum solutione facta instrumentum, sine causa enim apud creditorem est.** *Cons. 304. n. 124. p. 152.*
- Debitori minus præjudicialis in dubio eligendus contrarius.** *Cons. 309. n. 19. p. 236.*
- pro Debitori contra creditorem sit interpretatio.** *Cons. 309. n. 17. p. 236.*
- Debitor afferente se nihil amplius debere, creditor rationes & reliqua recipiens sibi non præjudicat.** *Cons. 335. n. 35. p. 1143.*
- Debitor invito, creditor obligationem ejus augere non potest.** *Cons. 304. n. 82. p. 143.*
- Debitorum ex rationibus restam accipiens nihil amplius petere potest, sed de reliquis transigisse videtur.** *Cons. 335. n. 72. p. 1149.*
- Debitorum patris exactio prætextu pupillaris ætatis intermittenda non est.** *Cons. 335. n. 1. p. 1136.*
- Debitor ostendere debet si quæ rationes reddat.** *Cons. 311. n. 267. p. 858.*
- DEBILIOREM elidit probatio fortior.** *Cons. 332. n. 258. p. 922.*
- DEBITUM carcer non exsolvit.** *Cons. 335. n. 251. p. 1189.*
- Debitum totum quando extenuat fructuum perceptio pignoratæ rei possessore restituenda.** *Cons. 331. n. 11. p. 813.*
- Debitum nullum est instrumentum quando falsam causam continens nullum est.** *Cons. 304. n. 90. p. 144.*
- Debitum est & nomen, præstare tenetur, qui cedere vel vendit nomen.** *Cons. 304. n. 57. 59. & 62. p. 138.*
- Debitum compensatione tollitur ut solutione.** *Cons. 304. n. 71. p. 141.*
- Debitum præsupponit solutione.** *Cons. 304. n. 117. p. 150.*
- Debitum cedens præstare debet ut sit exigibile: non vero casum inopia debitoris.** *Cons. 304. n. 73. p. 141.*
- Debiti quantitas ubi incerta est, iudex reum absolvit, aut quantitatem definit, aut per æstimatores illius se informat.** *Cons. 332. n. 344. p. 939.*
- Debiti causam falsam continens instrumentum, nullum est: & proinde debitum nullum.** *Cons. 304. n. 90. p. 144.*
- Debitum pignus retineri potest.** *Cons. 333. n. 135. p. 1009.*
- Debito soluto instrumentum quod semper loquitur reddi solet.** *Cons. 327. n. 29. p. 628.*
- ex Debito non ex facultate sola competentis juri præscribitur.** *Cons. 306. n. 2. p. 123.*
- Debita liquida non remorari debent ab illiquidis.** *Cons. 312. n. 19. p. 283.*
- Debitis etiam pro futuris pignus obligari potest.** *Cons. 312. n. 25. p. 283.*
- DECEM anni ad consuetudinem inducendam sufficiunt.** *Cons. 343. n. 163. p. 1640.*
- ex Decennali taciturnitate incutitur consensus.** *Cons. 333. n. 126. p. 1003.*
- Decennali ex patientia consensus præsumitur.** *Cons. 325. n. 85. p. 558.*
- post DECENDIUM etiam à iudice negligentia probocari potest & denegata jussu.** *Cons. 308. n. 7. p. 210.*
- post Decendium an possit appellari.** *Cons. 308. n. 13. p. 212.*

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- post Decendium etiam suppli-*
catur ubi non appellatur,
non gradatim sed statim ad
sumum principem; maxi-
mè quando iudex iustitiam
facere denegat.
Cons. 308. n. 22. p. 214.
- post Decendium transit re-*
scriptum principis partibus
in rem iudicatam.
Cons. 304. n. 24. p. 133.
- post Decendium sententia et-*
iam interlocutoria in rem
iudicatam transit.
Cons. 329. n. 21. p. 715.
- per Decennium tacens agna-*
tus, alienatione in extraneum
facta, consensisse presumitur.
Cons. 333. n. 25. p. 962.
- DECERNUNTUR** in Ca-
mera mandata de non offen-
dendo sub pœnabanni: præ-
fertim si metus armorum sub-
sit.
Cons. 305. n. 109. & 110.
p. 175.
- Decernuntur** & petuntur in
Camera, mandata pœnaliâ
contra turbantem in possessio-
ne. Cons. 303. n. 119. p. 122.
- DECERNENDA** non est
tortura nisi pœna corporalis
insurgenda est.
Cons. 335. n. 231. p. 1184.
- DECIPERE** se invicem absq;
dolo laici possunt: at Eccle-
sia & Ecclesiastica persona in
suis contractibus fraudem
adhibere non debent.
Cons. 316. n. 60. p. 342.
- Decipitur** non transigit de oc-
cultatis ignorans illa.
Cons. 330. n. 74. p. 782.
- non Decipiuntur* qui sciunt
vel scire debent: aut consen-
tiunt.
Cons. 332. n. 183. p. 911.
- Deceptus** pro volente non ha-
betur.
Cons. 314. n. 7. p. 301.
- Deceptus**, vel re ipsa falsus, in
integrum restituendus est.
Cons. 304. n. 104. p. 147.
- DECISIO** & responsio inter-
minis securior est agenda.
Cons. 339. n. 288. p. 1387.
- Decisio** causa iusta dari ne-
quit, ubi factum non satis
perceptum.
Cons. 342. n. 2. p. 1473.
- Decisionem** facti in terminis
habere, magnus est in praxi.
Cons. 332. n. 266. p. 924.
- ad Decisionem* causarum
ambiguum trahi non debet.
Cons. 331. n. 44. p. 817.
- ad Decisionem* causarum al-
legari non potest lex varios
intellectus habens.
Cons. 323. n. 30. p. 509.
- Decisum** quod est iure Cano-
nico, sequendum est etiam in
foro civili, si vel dubium est
in iure civili vel ad res spiri-
tuales pertinet.
Cons. 319. n. 94. p. 412.
- Decisum** clarè quod est in iure
civili, in iure vero Canonico
dubium, etiam in foro Cano-
nico servandum est.
Cons. 316. n. 68. p. 344.
- Deciso** statuto de casu dubi-
tandum non est, & cessant
cavillationes.
Cons. 304. n. 12. p. 130.
- super Decisis* nemo amplius
probatione inquietandus.
Cons. 334. n. 49. p. 1074.
- Deciso** petitorio lis amplius
non pendet.
Cons. 350. n. 96. p. 1727.
- Decisa** textu quando res est,
argumenta probabilia cessant.
Cons. 314. n. 105. p. 316.
- Decisa** si sit opinio iure Canoni-
co de qua inter Legistas dispu-
tatur, huic standum in utroq;
foro.
Cons. 319. n. 45. p. 406.
- Decisa** per falsum juramen-
tum retractantur.
Cons. 332. n. 247. p. 921.
- etiam post executionem.*
Ibid. n. 248. p. 921.
- saltem per restitutionem: cu-*
jus probatio admittenda.
Ibid. n. 249. p. 921.
- & n. 301. p. 931.*
- in* Decidendis causis glossa
auctoritate testis major ha-
berinequit.
Cons. 325. n. 67. p. 594.
- in* Decisoriis & preparatoriis
eadem ferè insunt communi
dividendo & familie Erci-
scunde actioni.
Cons. 321. n. 5. p. 445.
- in his* iudiciis an reus pro-
bare debeat.
Ibid. n. 6. p. ead..
- DECLARATIO** nihil ne-
vi juris tribuit.
Cons. 343. n. 34. p. 1529.
- Declaratio** legis vel statuti ad
præterita trahitur.
Cons. 343. n. 35. p. 1529.
- Declaratio** contrahentium est
optima contractus interpre-
tatio.
Cons. 309. n. 9. p. 234.
- Declaratio** voluntatis & con-
tractus sumitur ex iis, quæ po-
stea ex intervallo fiunt.
Cons. 330. n. 38. p. 776.
- Declaratio** non novum ius in-
ducit, sed quod est, confirmat.
Cons. 327. n. 84. p. 649.
- Declaratio** non admittitur u-
bi verba sunt clara.
Cons. 309. n. 35. p. 249.
- Declaratio** judicialis pœnam
injuriarum tollit aut mitigat.
Cons. 351. n. 122. p. 1764.
- Declaratio** actus sumitur ex
iis, quæ postea dicunt aut fa-
ciunt contrahentes.
Cons. 338. n. 203. p. 1329.
- Declarationi** testatoris stare
debent heredes.
Cons. 302. n. 86. p. 60.
- Declarationi** accusati, se ani-
mo injuriandi non dixisse
standum.
Cons. 351. n. 121. p. 1763.
- Declaratione** alia opus non
habet juris presumptione
quod inducitur.
Cons. 309. n. 23. p. 238.
- Declarata** semel à voluntate
& arbitrio, arbitrator rece-
dere non potest.
Cons. 313. n. 14. p. 289.
- Declarat** sequentia clausula
precedens.
Cons. 302. n. 16. p. 50.
- Declarant** ambigua etiam pri-
ora posteriores actiones.
Cons. 331. n. 110. p. 832.
- Declaratur** animus in præce-
dentibus qui fuit ex his quæ
post fiunt.
Cons. 331. n. 111. p. 832.
- Declaratur** voluntas factis
magis quam verbis.
Cons. 330. n. 37. p. 776.
- Declaratur** concessio ex usu
subsecuto.
Cons. 301. n. 182. p. 35.
- Decla-**

Partem VII. Index.

Declaretur quo d. sensus , quando nullus alius interponatur ratio necessaria & utilis propositio.

Cons. 322. n. 5. p. 250.

Declaratur juramentum potest, quando ab animo quid pendet.

Cons. 324. n. 135. p. 321.

Declaratur & determinatur à sequentibus procedentibus.

Cons. 302. n. 147. p. 84.

Declaratur juramento omnia qua ab animo dependent.

Cons. 330. n. 82. p. 783.

Declaratur sequentia ex antecedentibus.

Cons. 326. n. 3. p. 598.

DECLARATORIA sententia opus, etiam quando ipso jure Vassallus privatur.

Cons. 310. n. 14. p. 264.

Declaratoria sententia tamen opus, quamvis lex ipso facto damnare quem aut bannire possit.

Cons. 310. n. 16. p. 264.

sine Declaratoria sententia, possessio nemini auferenda, ne quidem à magistratu.

Cons. 336. n. 108. p. 1221.

n. 112. p. 1222.

n. 118. p. 1223.

& n. 122. p. 1224.

Declaratoria sententia opus in heresi, quamvis ipso jure pena confiscationis bonorum imposita.

Cons. 310. n. 15. p. 264.

Declaratoria tamen sententia requiritur, licet feudum ipso jure committatur.

Cons. 314. n. 108. p. 316.

Declaratur Baldus.

Cons. 340. n. 22. p. 1411.

in Declaranda voluntate verba factis prævalent.

Cons. 342. n. 118. p. 1490.

DECLINATORIA initio proponenda.

Cons. 317. n. 49. p. 367.

Declinatoria exceptio & recusatio judicis se non comparantur.

Cons. 317. n. 60. p. 371.

Declinatoria Exceptio est litis finis.

Cons. 340. n. 172. p. 1474.

Declinatoria omnibus sublati, causa facta pacis, imme-

diatè ad Camera Imperialis.

Cons. 305. n. 128. p. 176.

Declinatoriam habet possidens alieno nomine comminatione Domini.

Cons. 323. n. 1. p. 497.

DECRETUM & sententia, sine causa cognitione lata, nulla sunt.

Cons. 339. n. 263. p. 1584.

Decretum cui non contradicatur transiit partem iurem judicatum.

Cons. 312. n. 2. p. 280.

& n. 15. p. 282.

Decretum & sententia tam interlocutoria quam definitiva transiit in rem judicatam & pro veritate habetur.

Cons. 302. n. 94. p. 62.

Decretum, literas vel transactionem recipiens, nec contradicens ratificasse presumitur.

Cons. 312. n. 1. p. 280.

contra Decretum principis supplicans, condemnatur in litis estimationem.

Cons. 312. n. 16. p. 282.

contra Decretum impetrata mandata non valent.

Cons. 312. n. 14. p. 282.

pro Decreto principis in dubio præsinitur.

Cons. 322. n. 10. p. 486.

pro Decreto Magistratus præsinitur.

Cons. 336. n. 171. p. 1233.

Decreto inferioris opus non habet qui consensum superioris habet.

Cons. 329. n. 67. p. 731.

pro Decreto principum præsinitur.

Cons. 329. n. 89. p. 744.

modo factum fuerit cum causa cognitione.

Ibid. n. 126. p. 761.

ante Decretum tutor legimus administrare non potest.

Cons. 329. n. 109. p. 753.

Decreta vel ordinationes facere potestatis est.

Cons. 339. n. 211. p. 1378.

Decreta transeunt in rem judicatam.

Cons. 339. n. 15. p. 1350.

Cons. 339. n. 261. p. 1384.

DECURIO equiparatur Prælati.

Cons. 333. n. 197. p. 1376.

Decuriones & Municipales munera pariter in dignitate & honore possident.

Cons. 319. n. 123. p. 1576.

Decuriones Doctores & Magistris comparantur.

Cons. 348. n. 60. p. 1693.

Decuriones sunt de Consilio civitatis.

Cons. 339. n. 191. p. 1375.

Decuriales munera & officia in municipiis etiam in viciis imponuntur.

Cons. 339. n. 4. p. 1349.

DEDECUS vel crimen ali- quod si verbo vel scripto obijciatur, injuria est.

Cons. 351. n. 4. p. 1742.

DEDUCERE in instrumento appellationis omnia graminum opus non est.

Cons. 341. n. 1. p. 1444.

Deductum in contradi- ctionem respiciendum est.

Cons. 331. n. 196. p. 847.

non Deductum, per se non circa probationes, iudex implere non debet.

Cons. 332. n. 300. p. 928.

Deductum non videtur in judicium, quod post evenit.

Cons. 342. n. 249. p. 1510.

Deductio are alieno bona intel- liguntur.

Cons. 348. n. 84. p. 1624.

Deductio are alieno hereditatis bona intelliguntur.

Cons. 349. n. 46. p. 1661.

Deducta impensa servitius in- telliguntur.

Cons. 309. n. 42. p. 244.

Deducta antequam res sit in judicium, vel si maxime definitiva non appellatur à quolibet gradamine potest appellari. Item à qualibet injuria verba vel facti, etiam sienda & instanti.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

Deducta ubi non sunt in stipulationem, accessiones tantum sunt usura & interestis.

Cons. 304. n. 80. p. 143.

DIRECTUS citatio ad processum reatuum dicitur.

Cons. 312. n. 105. p. 900.

Nonnulli & Defe-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Defectus voluntatis vitiat etiam relictum ad pias causas, & testamentum inter liberos.
Cons. 336. n. 226. & 227. p. 1240.
- Defectus tituli vel domini exceptio obstat agentii interdicto adipiscende, si in continenti probari possit.
Cons. 316. n. 57. p. 342.
- Defectus probationis inducit presumptionem injuriæ, quæ vincit exceptionem defensionis à reo allegatam.
Cons. 351. n. 36. p. 1745.
- Defectus qualitatis ad agendum requisita impedit litis ingressum.
Cons. 340. n. 115. p. 1425.
- Defectus citationis annihilat processum.
Cons. 332. n. 151. p. 905.
- Defectus ex incapacitate personæ major est, quam defectus juris agendi.
Cons. 332. n. 124. p. 901.
- Defectus mandati semper opponi potest.
Cons. 334. n. 13. p. 1060.
- Defectus qualiscumque vitiat testamentum.
Cons. 350. n. 29. p. 1717.
- Defectus testamenti non presumuntur.
Cons. 350. n. 98. p. 1728.
- Defectus & damnum in rationibus in specie exprimendus.
Cons. 335. n. 180. p. 1176.
- Defectus tituli obstat in possessoris.
Cons. 315. n. 68. p. 1618.
- Defectus requisitorum & solennitatum vitiat testamentum.
Cons. 336. n. 307. p. 1253.
- Defectus in rationibus notare & contra opponere permittitur.
Cons. 335. n. 16. p. 1139.
- Defectus citationis neg. à statuto neg. à principe tolli potest.
Cons. 332. n. 150. p. 905.
- Defectus probationis sufficionem injuriæ inducit.
Cons. 351. n. 136. p. 1767.
- Defectus notorii Exceptio & iniusticia impedit ingressum litis.
Cons. 337. n. 150. p. 1289.
- ob Defectus post quietationem emergentes revisio rationum conceditur.
Cons. 335. n. 19. p. 1140.
- Defectus carentiam probare debet qui ob illam aliquid consequi vult.
Cons. 319. n. 177. p. 425.
- Defectum omnem tollit clausula: Motu proprio.
Cons. 301. n. 43. p. 16.
- Defectum solennitatum mors non supplet, sed tantum defectum personarum, ab impedimento conjugii aut patriæ potestatis ortum.
Cons. 326. n. 28. p. 603.
- ex Defectu conditionis deficit concessio conditionalis.
Cons. 334. n. 87. p. 1081.
- ex Defectu citationis nullitas nec à statuto nec à principe tolli potest.
Cons. 344. n. 95. p. 1578.
- DEFENDIT** se possessor etiam ex jure authoris.
Cons. 323. n. 17. p. 501.
& n. 27. p. 506.
- Defendit qui ex necessitate, ex personâ suâ potest inducere exceptiones.
Cons. 323. n. 14. p. 500.
- Defendit se qui jure, penam non meretur.
Cons. 324. n. 67. p. 549.
- Defendere se judicio qui paratus est, in dolo esse non dicitur.
Cons. 304. n. 30. p. 134.
- Defendere an cogantur adulteram propinquam adgnati.
Cons. 317. n. 100. p. 386.
- Defendere judicio paratus qui est & jure suo utitur injuriam non facit.
Cons. 332. n. 307. & 310. p. 933.
- Defendere quis potest jus suum contra Dominum.
Cons. 308. n. 44. p. 224.
- Defendere est facere quod Dominus in lite faceret.
Cons. 332. n. 155. p. 905.
- Defendere se nemo potest jure Tertii.
Cons. 340. n. 72. p. 1418.
- Defendere est facere id, quod dominus in lite faceret.
Cons. 323. n. 24. p. 505.
- Defendens pertinaciter usuras recipere, non esse peccatum hæreticus habetur.
Cons. 327. n. 100. p. 653.
- non Defendens Patronus Ecclesiam, ejus commodo privatur.
Cons. 340. n. 46. p. 1413.
- Defendi absens quando dicatur? Cons. 332. n. 154. p. 905.
- Defendendus possessor in sua possessione.
Cons. 329. n. 76. p. 736.
- Defensio necessaria & legitima cui libet concessa.
Cons. 305. n. 74. p. 170.
- etiam vasallo contra Dominum. Ibid. n. 75. p. 170.
- Defensio ibi illicita ubi offensio licita.
Cons. 322. n. 12. p. 486.
- Defensio nemini deneganda.
Cons. 332. n. 145. p. 904.
& n. 308. p. 933.
- Cons. 334. n. 173. p. 1102.
- Cons. 339. n. 369. p. 1397.
- Cons. 344. n. 165. p. 1593.
- Defensionis exceptionem in injuriis à reo allegatam vincit presumptio injuriæ per defectum probationis inducta.
Cons. 351. n. 36. p. 1745.
- Defensionis jus nemini præcludunt rescripta principum.
Cons. 329. n. 126. p. 761.
- Defensionis facultas cuique danda.
Cons. 336. n. 111. p. 1222.
- Defensionem importat nomen latroni.
Cons. 340. n. 45. p. 1413.
- Defensionem iudex pro contumaciter non absente supplere debet, præsertim in penalis.
Cons. 332. n. 309. p. 933.
- Defensionem pro absente iudex supplere debet.
Cons. 332. n. 147. p. 904.
- propter Defensionem juris naturalis non per se citatio est.
Cons. 332. n. 148. p. 904.
- Defensionem tollere aut bonis moribus interdictum facere iudex etiam absolutam potestatem habens nequit.
Cons. 332. n. 146. p. 904.
- Defensionibus & Remediis pluribus ut nemo prohibetur.
Cons. 344. n. 156. p. 1592.
- cum Defensionibus suis reus antequam fiat pœna executio audiendus est.
Cons. 332. n. 363. p. 943.
- Defen-

Partem VII. Index.

Defensor non potest iudicium
expium ad summa forum re-
vocare.

Cons. 322. n. 19. p. 502.

Defensor necessarius est ad
quem spectat commodum &
inconmodum rei.

Cons. 323. n. 13. p. 500.

Defensor aliena litis nemo i-
doneus sine satisfactione.

Cons. 325. n. 34. p. 511.

Defensoris ex persona non de-
bet fieri deterior agentis con-
ditio.

Cons. 323. n. 20. p. 503.

Defensoris necessarii ad iudi-
cium causa remittenda.

Cons. 323. n. 16. p. 500.

in Defensorem fertur sen-
tentia, non eum, qui defen-
ditur.

Cons. 323. n. 10. p. 499.

in Defensorem libellus dirig-
tur, quod & de calumnia ju-
rat.

Cons. 323. n. 11. p. 499.

DEFERENTI iudicio non
credetur ad constituendum
sed ad inquirendum.

Cons. 326. n. 32. p. 1209.

DEFERTUR iuramentum su-
per quantitate rerum non a-
liter, quam si quantitas illa,
aliunde probari nequeat.

Cons. 332. n. 279. p. 925.

Defertur hereditas ex testa-
mento vel ab intestato.

Cons. 333. n. 15. p. 960.

Defertur equaliter hereditas
heredibus ab intestato, pra-
sertim collateralibus.

Cons. 342. n. 234. p. 1508.

nec Deferri iuramentum nec
credi amplius debet per iuro
semel.

Cons. 332. n. 325. p. 935.

Deferendum utrum appella-
tioni quando dubitatur recte
ei supplicatio iungitur.

Cons. 308. n. 11. p. 211.

Deferendum appellationi in
audiō.

Cons. 308. n. 9. p. 210.

Deferendum iudiciale iura-
mentum digniori.

Cons. 332. n. 342. p. 939.

DEFICIIT ipsa sententia, ubi
relatum ejus deficit.

Cons. 341. n. 43. p. 1453.

Et ubi causa deficit.

Ibid. n. 44. p. 1453.

Deficiente ius relationis, si opor-
tet referens nihil operatur
nec probat.

Cons. 304. n. 93. p. 141.

Deficit & dispositio, ubi verba
contractus deficiunt.

Cons. 333. n. 33. p. 496.

Deficit alium non ius sui sape
probat.

Cons. 312. n. 28. p. 284.

Deficit pars alternativa una
altera impletā.

Cons. 332. n. 17. p. 880.

Deficit obligatio omnis, defi-
ciente condicione, ac si nihil
actum esset.

Cons. 305. n. 71. p. 168.

quod & in supplicationibus
locum habet.

Ibid. n. 72. p. 169.

Deficiente confirmatio, pra-
supposito & relicta deficit
confirmatio adpositum &
referens.

Cons. 331. n. 306. p. 867.

Deficiente relato deficit re-
ferens.

Cons. 334. n. 124. p. 1090.

Deficiente uno requisito totus
actus corrumpit.

Cons. 325. n. 10. p. 574.

Deficiente condicione defi-
cit omnis obligatio, ac si nihil a-
ctum esset.

Cons. 305. n. 71. p. 168.

quod & in supplicationibus
locum habet.

Ibid. n. 72. p. 169.

DEFINITIO legitima.

Cons. 328. n. 60. p. 678.

DEFINITIO cui non competit, nec
convenit definitum.

Cons. 338. n. 180. p. 1327.

DEFINITIO requirit definitum.

Cons. 332. n. 290. p. 927.

DEFINITIO servitutis cui compe-
tit, eidem & definitum.

Cons. 301. n. 198. p. 38.

DEFINITIO & definitum sunt
convertibilia.

Cons. 301. n. 199. p. 38.

DEFINITIO cui non convenit, ei
nec definitum.

Cons. 321. n. 37. p. 464.

Definitiva iudicii non transi-
it in rem iudicatam, quando sine
citatione contra absentem in
defensum processum, vel ius-

jurandum datum.

Cons. 312. n. 202. p. 704.

Definitiva maxime si non ex-
petetur, vel antequam res
sit in iudicio deducita, a quo-
libet gravamine potest ap-
pellari. Item a quolibet in-
iuria verbi vel facti, etiam
frenda & infanti.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

Definitiva & interlocutoria
tam sententia quam decre-
tum transi- it in rem iudica-
tam & pro veritate habetur.

Cons. 302. n. 94. p. 62.

Definitiva sententia est, qua
definit negotium inter par-
tes.

Cons. 341. n. 10. p. 1444.

Definitivam post sententiam
si alia est facienda senten-
tia, & processus in definiti-
vum extrahendus ab iudicio
esset.

Cons. 332. n. 46. p. 885.

Definitiva & interlocutoria
sententia in rem iudicatam
transeunt.

Cons. 332. n. 6. p. 878.

Definitiva sunt sententia lata
in possessorio.

Cons. 332. n. 3. p. 875.

Definitur sortum.

Cons. 304. n. 70. p. 312.

DEFUNCTI US non debet esse
deteriora conditionis quam
habet.

Cons. 335. n. 97. p. 1155.

Defunctus quod facere de-
buit, ad iudicium heredes te-
nentur.

Cons. 335. n. 8. p. 1138.

Defuncti ordinatio vel pactio
in feudis non nocet liberis.

Cons. 344. n. 116. p. 1581.

Defuncti contra factum heres
venire non potest.

Cons. 303. n. 47. p. 110.

Defuncti facta praeiudicare & im-
plere cogitur heres.

Cons. 321. n. 107. p. 451.

Defuncti facta Heredes pra-
iudicare coguntur nec revocare
possunt.

Cons. 333. n. 14. p. 960.

Defuncti ex voluntate succes-
sio ab intestato etiam intro-
ducitur de iure.

Cons. 313. n. 15. p. 290.

Nana 4 Defun-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Defuncti factum prestare debet successor.

Cons. 303. n. 48. p. 111.

Et n. 106. p. 119.

praesertim quod ipse ratificavit in suum praesudicium.

Ibid. n. 49. p. 111.

Defuncti juris qualitas per mortem mutari non debet.

Cons. 347. n. 51. p. 1662.

ex Defuncti voluntate percepti fructus non augent hereditatem, sed pertinent ad heredem.

Cons. 334. n. 201. p. 1106.

Defuncti factum heres ignorat.

Cons. 342. n. 79. p. 1484.

Defuncti mala fides praesumpta non impedit usucapionem.

Cons. 327. n. 78. p. 646.

Defuncti contractus non mutatur ex heredis persona.

Cons. 344. n. 74. p. 1571.

Defuncti factum prestare heres non cogitur, quando id tendit ad excludendum jus à lege sibi competens.

Cons. 347. n. 23. p. 1657.

Et n. 77. p. 1066.

Defuncti ex persona non succedit in pralatura successor, sed electione capituli.

Cons. 316. n. 9. p. 336.

ex Defuncti ultimi persona filii vel agnati non admittuntur ad revocationem feudi, sed jure proprio.

Cons. 344. n. 8. p. 1557.

Defuncti factum heres ipsa aditione approbat.

Cons. 334. n. 141. p. 1094.

contra Defuncti factum venire potest heres, quando illud morte ipsius finitur.

Cons. 344. n. 22. p. 1560.

vel quando id in quo vult contrahere non habet à defuncto.

Ibid. n. 24. p. ead.

vel quando heres legis beneficio fraudaretur.

Ibid. n. 25. p. ead.

ob Defuncti malam causam heres non usucapit nec fructus acquirit.

Cons. 342. n. 243. p. 1509.

in Defuncti locum heredes subintrant.

Cons. 335. n. 6. p. 1138.

ejus personam representant.

Ibid. n. 7. p. ead.

contra Defuncti factum veni-

re potest heres, quando obligatio defuncti ad heredes transitoria non est.

Cons. 344. n. 119. p. 1582.

contra Defunctum inchoata praescriptio currit contra heredem etiam minorem.

Cons. 344. n. 75. p. 1571.

Defunctum cuius non permittit, de eo heredem poenitere non potest.

Cons. 321. n. 19. p. 450.

cum Defuncto eadem est persona filius et heres.

Cons. 342. n. 246. p. 1509.

Defunctorum facta prestare heredes tenentur, et contractus habere ratos.

Cons. 334. n. 97. p. 1085.

in DEGENERANTEM et impropiam quidem transformatur speciem in totum vero non mutat proprietatem mutatio.

Cons. 319. n. 147. p. 422.

Degenerantia feuda an sint data sub annua pensione? Et quid si ad certa servitia praestanda dentur.

Cons. 319. n. 141. et 142.

p. 421.

DEGLUBERE subiectos princeps non debet.

Cons. 320. n. 48. p. 435.

Est species tyrannidis.

Ibid. n. 49. p. ead.

DEJECTUS possessione vel alius remedia habet possessoria, etiam contra Dominum.

Cons. 316. n. 38. p. 339.

DELATIONIS iuramenti requisita.

Cons. 332. n. 25. p. 881.

DELATORI sine probatione non creditur, et si officialis sit.

Cons. 336. n. 10. p. 1206.

Delatori vel officiali non creditur, quando super ejus denunciatione proceditur sed aliis testibus probari debet.

Cons. 336. n. 29. et 31. p. 1209.

DELIBERATUM ac serium propositum rogatio arguit.

Cons. 321. n. 89. p. 474.

Deliberata donatio in casum mortis facilius praesumitur in fratre ob naturalem affectionem.

Cons. 321. n. 95. p. 475.

Deliberate quis actum facere

intelligitur, quem scribit.

Cons. 321. n. 92. p. 474.

DELEGATA jurisdicção morte litigatoris expirat.

Cons. 338. n. 154. p. 1323.

Delegatio quomodo fiat?

Cons. 312. n. 9. p. 281.

Delegatione tollitur et novatur prior obligatio.

Cons. 312. n. 8. p. 281.

DELICTUM est dolus.

Cons. 330. n. 90. p. 784.

Delictum specialiter cum omnibus circumstantiis articuli accusationis continere debent.

Cons. 314. n. 2. p. 300.

Delictum non praesumitur sed clare probandum.

Cons. 335. n. 240. p. 1187.

Delictum atrox et capitale est crimen.

Cons. 305. n. 6. p. 160.

ut Delictum effugiat, intelligenda verba secundum fictionem juris.

Cons. 351. n. 118. p. 1763.

ut Delictum usura interpretatione excluditur.

Cons. 309. n. 5. p. 233.

Delictum committendi animus ut absit, facit etiam iniusta causa.

Cons. 351. n. 141. p. 1769.

Delictum et dolus probationibus clarioribus demonstranda.

Cons. 351. n. 112. p. 1762.

Delictum aliud alio praegratur.

Cons. 317. n. 9. p. 357.

Delictum et contractus usurarius unde oriatur interpretatio induci non debet.

Cons. 309. n. 37. p. 242.

per Delictum mutuum impeditur separatio ob adulterium, si maritus uxori causam dederit.

Cons. 317. n. 28. p. 361.

Delictum est vivente conjuge cum alio pacisci.

Cons. 317. n. 45. p. 366.

Delictum parvum poenius praesumitur quam grave.

Cons. 335. n. 233. p. 1184.

Delictum enorme committit laicus spolians Ecclesiam bonis, et si fiat praetextu juris patronatus.

Cons. 337. n. 95. et 97.

p. 1280.

Delictum

Partem VII. Index.

Delictum occultum dolus est,
& stellionatus vocatur in criminalibus.

Cons. 335. n. 216. p. 1181.

Delictum accensans id probare cogitur.

Cons. 348. n. 31. p. 1687.

Delictum & crimen est alicui minitari.

Cons. 305. n. 4. & 5. p. 160.

Delictum, altero negante, quod ab uno perfici nequit, ut adulterium, non creditur alterius confessioni.

Cons. 317. n. 46. p. 367.

Delictum proprie non est turbatio.

Cons. 308. n. 38. p. 221.

Delictum etiam est spoliatio.

Cons. 337. n. 30. p. 1271.

Delicti inter qualitatem discordantibus, neutri creditur, multo minus in alium.

Cons. 317. n. 5. p. 357.

Delicti excusationem alleganti licet non creditur, minus tamen cum eo agendum.

Cons. 317. n. 20. p. 359.

Delicti in genere eodem malus praesumitur, semel malus.

Cons. 317. n. 40. p. 365.

ob Delictum mariti res aut dos uxoris non constanter, & repetere sua a filio potest, etiam in crimine laesa maiestatis. *Cons. 310. n. 25. p. 268.*
Delicti compensatio in adulterio.

Cons. 317. n. 59. p. 371.

& n. 85. p. 379.

de Delicto ubi non constat, tortura non habet locum.

Cons. 335. n. 228. p. 1183.

& n. 254. p. 1184.

ex Delicto vel fraude alterius nemo debet praegravari.

Cons. 335. n. 114. p. 1160.

ex Delicto ascendentium feudum descendentibus non auferitur. *Cons. 347. n. 31. p. 1658.*

**a Delicto qui excuset, duom-
 tellectus quoties capi pos-
 sunt, ille capiendus.**

Cons. 310. n. 10. p. 261.

in Delictis nemo damnari solet ex praesumptionibus.

Cons. 314. n. 14. p. 302.

**Delicta ne committantur ju-
 dex praecavere debet.**

Cons. 332. n. 271. p. 924.

**Delicta non veniunt in generali
 pactum.**

Cons. 337. n. 101. p. 1281.

**Delictorum leviorum coercitio
 Magistratibus municipa-
 libus permittitur.**

Cons. 339. n. 152. p. 1370.

**in Delictis atrocibus pro effe-
 ctu puniuntur conatus.**

Cons. 305. n. 36. p. 164.

**in Delictis qua occulte commit-
 untur probatio per indicia
 proplena habetur.**

Cons. 317. n. 30. p. 362.

**in Delictis manifestis optimus
 est deprecationis status.**

Cons. 317. n. 58. p. 370.

**in Delictis deli & absconditis
 leviora & remota indicia ad
 torturam sufficiunt.**

Cons. 335. n. 208. p. 1179.

**in Delictis major parva trahit
 ad se minorem.**

Cons. 317. n. 48. p. 367.

**Delictis aut perjuris via non
 facile aperienda.**

Cons. 342. n. 160. p. 1497.

**Delinquendo quis de parte
 socii nihil decerpere potest,
 sicut nec alienando.**

Cons. 322. n. 25. p. 489.

**Delinquens praetatus obligas
 successorem.**

Cons. 316. n. 119. p. 350.

**Delinquentis non nisi in odium
 & ubi veritas haberi aliter
 non potest deferatur juramen-
 tum in litem.**

Cons. 332. n. 287. p. 926.

**Delinquentium puniatio alicui
 imperii & jurisdictionis est.**

Cons. 339. n. 207. p. 1377.

Delinquere nemo praesumitur.

Cons. 339. n. 284. p. 1386.

**sine DEMINATIONE & ma-
 litia praesumuntur Caesar &
 Confessorium illius cuius iusti-
 tiam administrare.**

Cons. 305. n. 67. p. 168.

**DEMONSTRATIO rei de-
 monstrata frustrà rejicitur.**

Cons. 342. n. 192. p. 1502.

praesertim jurata.

Ibid. n. 193. p. ead.

**DEMONSTRATIVUM non
 tam ad oculum & demonstra-
 tionem corporalem, quam in-
 tellectualem pertinet.**

Cons. 301. n. 131. p. 29.

DENEGAT iudex non sum,

sed tunc auxilium.

Cons. 304. n. 107. p. 148.

**Denegat maximè quando ju-
 dex facere iustitiam, suppli-
 catur, ubi non appellatur eti-
 am post decedendum, non gra-
 datim, sed statim ad summum
 principem.**

Cons. 308. n. 22. p. 214.

**Denegare iustitiam non est,
 tardare processum; ideo tunc
 per querelam ad iri superior
 debet.** *Cons. 308. n. 19. p. 213.*

**a Denegata iustitia etiam post
 decedendum provocare potest
 & iudicis negligentia.**

Cons. 308. n. 7. p. 210.

**Denegatum an propter iusti-
 tiam possit appellari?**

Cons. 308. n. 18. p. 219.

**Denegatum ob iustitiam seu-
 do quomodo quis privari pos-
 sit?**

Cons. 308. n. 48. p. 227.

**Denegante domino facere ju-
 stitiam vasallo, ad iur superi-
 or.** *Cons. 308. n. 20. p. 214.*
**Denegatur cui iustitia, si ju-
 risdictioni eximitur.**

Cons. 308. n. 26. p. 215.

**Denegatur in alio, quod con-
 ceditur in uno.**

Cons. 333. n. 34. p. 965.

**Denegetur nisi iustitia grada-
 tim facienda appellati, eo e-
 nim casu potest ad Cameram
 appellari vel potius supplica-
 ri.** *Cons. 308. n. 16. p. 212.*

& n. 24. p. 215.

**Denegari facile non potest in-
 vestitura semel facta.**

Cons. 324. n. 43. p. 537.

**Denegandi ad sensum ad aliena-
 tionem causa non est, si va-
 sallos filios non habeat, & sic
 domino spes caducitatis af-
 fulgeat.** *Cons. 318. n. 15. p. 393.*

Deneganda nemini defensione.

Cons. 332. n. 145. p. 904.

Cons. 344. n. 165. p. 1593.

**DENOMINANDUS contra-
 ctus omnis a digniore & po-
 tiori.** *Cons. 331. n. 96. p. 829.*

**DENUNCIARE prius debet
 subditus Domino, antequam
 ipsum in ius vocet.**

Cons. 340. n. 14. p. 1409.

**Denunciatus omnis iuratus es-
 se debet.**

Cons. 336. n. 30. p. 1209.

Denun-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Denunciatio seu interpellatio** ad solvendum per literas fieri potest.
Cons. 331. n. 295. p. 863. & per procuratorem.
Ibid. n. 296. p. ead.
- DEPENDENT** quæ ab animo omnia juramento declarantur. *Cons. 330. n. 82. p. 783.*
- Dependentia ab animo** extorquentur per juramentum.
Cons. 341. n. 85. & 87. p. 1464.
- DEPONERE** debet testis de veritate, non de credulitate.
Cons. 342. n. 175. p. 1500.
- Deponere debet testis** per actus seu iura exteriores.
Cons. 342. n. 177. p. 1500.
- Deponere sortem cum usuris** in loco idoneo potest, quando à creditore non recipitur.
Cons. 304. n. 121. p. 151.
- Deponens non de sensu corporis, sed intellectus,** nihil probat. *Cons. 345. n. 103. p. 1627.*
- Deponens testis super notorio facti permanentis, sine alia ratione,** non probat.
Cons. 345. n. 108. p. 1628.
- Deponens per videre suum,** aut de credulitate an probet? *Cons. 345. n. 96. p. 1625.*
- Deponens ad propriam exonerationem** non probat.
Cons. 345. n. 93. p. 1624.
- Deponenti testi de iis quæ rationationis sunt** non creditur sine idonea scientia ratione. *Cons. 342. n. 179. p. 1500.*
- Deponenti testi de auditu** non creditur.
Cons. 336. n. 17. p. 1207.
- Deponenti de credulitate testi** non creditur.
Cons. 342. n. 173. p. 1499.
- Deponentibus testibus non,** verisimilia non credendum: multo minus ita jurantibus in propria causa.
Cons. 332. n. 250. p. 921.
- Deponentibus testibus non,** verisimilia, quantumvis iuratis, non creditur.
Cons. 332. n. 321. & 323. p. 935.
- Deponendum est in publico instrumentum commune** vel litigiosum.
Cons. 304. n. 125. p. 152.
- DEPOSITÆ pecunie periculum** ad creditorem, qui in mora accipiendi fuit, pertinet. *Cons. 304. n. 132. p. 153.*
- Depositio non concludens** probat contra producentem, quoad alios pro nulla habetur. *Cons. 342. n. 186. 189. & n. 190. p. 1501.*
- Depositio generalis** non probat. *Cons. 342. n. 185. p. 1501.*
- Depositio congrua** pro solutione est. *Cons. 304. n. 122. p. 152.*
- Depositione liberatur** debitor à solutione sortis & usurarum. *Cons. 304. n. 123. p. 152.*
- DEPORTATIO cum bonorum publicatione,** ordinaria falsi pœna: interdum & arbitraria. *Cons. 314. n. 83. p. 313.*
- DEPRÆDARI dominum** potest vasallus injuste spoliatus à Domino, non consequens à superiore juris auxilium.
Cons. 305. n. 76. p. 170. & n. 106. p. 174.
- DEPRECATIONIS status** optimus est in delictis manifestis. *Cons. 317. n. 58. p. 370.*
- pro DERELICTO** quod habetur, occupanti acquiritur.
Cons. 346. n. 12. p. 1644.
- DERIVATIVAM** inficit primitiva. *Cons. 319. n. 3. p. 401.*
- Derivatur nobilitas à parentibus** in filios.
Cons. 314. n. 93. & 96. p. 314.
- DEROBARI** possunt vasalli subditiq; dissidatorum: ubi ratio. *Cons. 322. n. 18. p. 487.*
- DEROGAT generali privilegium speciale.**
Cons. 303. n. 94. p. 117. an & quatenus hoc procedat disquiritur Ibid. n. 104. p. 118.
- Derogat regula exceptio** in casu excepto.
Cons. 330. n. 118. p. 791.
- Derogat dispositioni legis dispositio hominis.**
Cons. 330. n. 116. p. 790.
- Derogant sibi invicem contraria.** *Cons. 338. n. 20. p. 1303.*
- Derogat species generi.**
Cons. 332. n. 110. p. 897. & n. 166. p. 908.
- Derogat dispositio posterior priori.**
Cons. 342. n. 58. p. 1483.
- Derogant prioribus jura posteriora.** *Cons. 313. n. 9. p. 289.*
- Derogant pacta posteriora prioribus.**
Cons. 303. n. 111. p. 120. etiam in emptionibus & concessionibus. Ibid. n. 111. p. ead.
- Deroget cum tenor investitura omnifudorum natura,** is ante omnia inspicendus est.
Cons. 316. n. 79. p. 345. & n. seq. p. seq.
- non Derogant sibi invicem contractus diversi.**
Cons. 331. n. 293. p. 863.
- Derogare juri alterius** voluisse princeps non presumitur.
Cons. 344. n. 125. p. 1583.
- Derogare nequit iudex rei iudicata & juramento.**
Cons. 342. n. 223. p. 1506.
- Derogare non potest Princeps juri ex contractu seu iure gentium** quasiro.
Cons. 301. n. 173. p. 33.
- non Derogatur alterius juri speciali vel privilegio,** concessionem vel dispositionem generali.
Cons. 303. n. 105. p. 119.
- DESCENDENTES omnes** ex natura feudi succedunt.
Cons. 344. n. 122. p. 1582.
- Descendentes ex pacto proprium jus in feudis** acquirunt. *Cons. 347. n. 28. p. 1658.*
- Descendentes feudum à parentibus alienatum** revocare possunt.
Cons. 347. n. 10. p. 1654. n. 32. 36. p. 1658. n. 78. p. 1659. n. 82. p. 1668.
- Descendentes omnes investiti** censentur, & alia investitura non habent opus.
Cons. 347. n. 14. p. 1655.
- ad Descendentes ejus omnes** extenditur exclusio à successionem. *Cons. 319. n. 4. p. 401.*
- in Descendentes transit jus** succedendi in infinitum.
Cons. 347. n. 16. p. 1655.
- Descendentium legitima est** aucta.
Cons. 328. n. 78. p. 688.
- Descendentibus feudum ex ascendentium delicto** non auferitur.
Cons. 347. n. 31. p. 1658.
- DESCRIBENDA in re vendita-**

Partem VII. Index.

ditione quomodo res sit.

Cons. 341. n. 40. p. 1483.

DESERERE nemini debet possessionem suam sed aduersarij contrarium tenemus.

Cons. 303. n. 13. p. 105.

n. 117. p. 121.

Et n. 125. p. 123.

DESINIT ubi relatum, deservitur consequens.

Cons. 304. n. 92. p. 145.

DESIGNATIONE alia vel verbis quid exprimere paria.

Cons. 350. n. 60. p. 1731.

in Designandis expensis ut credendum sit multa Creditoris assertio, pacio valeat, sed si maior est lesio ad boni viri arbitrium reducenda.

Cons. 304. n. 66. p. 140.

Et n. 87. p. 144.

DESTRUITUR consequens destructio antecedente.

Cons. 341. n. 45. p. 1453.

DESTRUITUR consequens, ubi relatum desinit.

Cons. 304. n. 92. p. 145.

DESTRUCTIO antecedente, destruitur consequens.

Cons. 304. n. 26. p. 134.

DESTRUCTIO fundamento superedificata corrumpit.

Cons. 342. n. 4. p. 1474.

DESTINATIO aut usus possessoris non potest immutare naturam rerum.

Cons. 329. n. 10. p. 709.

DETENTOR Et possessor ante restitutionem ex nova causa audiri debet.

Cons. 332. n. 345. p. 940.

DETERIORATUR res inculta.

Cons. 346. n. 7. p. 1644.

DETERIOREM dominus conditionem vasallus velicitis quidem modis facere potest in feudis.

Cons. 324. n. 8. p. 524.

DETERMINATIO una plura respiciens determinabilia ea equaliter determinat.

Cons. 326. n. 5. p. 598.

DETERMINATIO una non determinat duo determinabilia, quando autem diversitatis ratio.

Cons. 344. n. 13. p. 1584.

DETERMINATIO praemissa non restringit.

Cons. 339. n. 145. p. 1369.

Determinatio a iusta pra-

missa omnia equaliter determinat.

Cons. 339. n. 51. p. 1352.

Determinatio duo respiciens pariter determinat.

Cons. 334. n. 159. p. 1104.

Determinatio octo respiciens debet.

Cons. 334. n. 180. p. 1104.

Determinationem respectu praedii dominantis recipit servus realis.

Cons. 301. n. 260. p. 38.

Determinat omnia equaliter determinatio adiecta praemissa.

Cons. 339. n. 31. p. 1352.

Determinat equaliter eodem iure censeri debent.

Cons. 303. n. 58. p. 115.

Determinata ab uno equaliter determinata censentur.

Cons. 332. n. 91. p. 987.

DETORQUERI favor pupillorum ad aliorum injuriam nequit.

Cons. 329. n. 46. p. 750.

DETRAHUNTUR impense de fructibus, usui damna Et interesse.

Cons. 309. n. 41. p. 243.

ne Detrahatur quid publicis functionibus stricte interpretanda est immunitatis concessio.

Cons. 303. n. 22. p. 106.

DETUR cui conditionis ad hoc?

Cons. 307. n. 1. p. 198.

DETRIMENTOSUM sibi minus contractum fecisse censetur Dominus.

Cons. 331. n. 16. p. 814.

Et dominum potius retinuisse quam alienasse.

Ibid. n. 17. p. 814.

DEVENIRI potest ad torturam in crimine, pro quo poena flagitantis imponitur.

Cons. 335. n. 217. p. 1181.

DEVESTIRI vasallus sine magna culpa non debet aut potest.

Cons. 314. n. 120. p. 518.

DEVOLVI successio ab iniuria etiam ex voluntate defuncti intelligitur.

Cons. 313. n. 18. p. 290.

Devolvitur tota causa ad superiorem quando a gravamine debito appellatur.

Cons. 308. n. 10. p. 211.

DEUS auctor edicti generalis causis.

Cons. 339. n. 306. p. 1586.

Deo non magis relinquenda quam libera.

Cons. 350. n. 21. p. 1717.

Deo dicata, divina sacrares sunt monasteria.

Cons. 302. n. 3. p. 47.

Deo aequalem se facere voluit Lucifer, sicut bonis omnibus privatus est: sic Et penitentem dominus digni.

Cons. 305. n. 50. p. 166.

Deo semel dicata res ad profanos usus non trahi sed ad pios revocari debet.

Cons. 302. n. 107. p. 66.

Deum solum iurem habet regis iurejurandi contenta.

Cons. 326. n. 132. p. 1226.

gni DICT alium esse, ad probare debet.

Cons. 340. n. 48. p. 1444.

Dicere non debemus ea, quae instrumentum non dicit.

Cons. 337. n. 55. p. 1275.

Dicere non sufficit.

Cons. 350. n. 24. p. 1718.

Dicens vidisse primitus criminem ad torturam indicium contrarie probat.

Cons. 338. n. 201. p. 1178.

Dicitur iuris quasi ius dicere.

Cons. 309. n. 118. p. 1330.

Dicitur impensam quantum in propriis, quod nobis debetur.

Cons. 309. n. 168. p. 1362.

Dicimus, aut uadimus in specie intelligi non posse paria sunt.

Cons. 314. n. 131. p. 320.

Dici probatum non sufficit, nisi demonstretur.

Cons. 345. n. 25. p. 1606.

DICTIO seu in donationibus copulativi accipitur.

Cons. 301. n. 74. p. 20.

Dictio CUM duo vel plura copulat, ut simul translati intelligantur.

Cons. 301. n. 77. p. 21.

Dictio CUM implicativa est, copulativa Et idem ius utriusque, quod conjunctum, denotat.

Cons. 301. n. 72. p. 20.

Et n. 125. cons. seq. p. 36.

Dictiones totae et excidunt omnia praeter expressa.

Cons. 301. n. 65. p. 12.

Dictio

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Dictio in concessionibus otiose appositæ esse videtur non debet.**
Cons. 301. n. 76. p. 20.
- Dictio TANTUM taxativa est, sonans respectu ejus cui annexatur.**
Cons. 301. n. 14. p. 12.
- Dictio disjunctiva, Vel, Aut, ut plurimum ponitur inter ea quæ ejusdem nature & qualitatis sunt.**
Cons. 344. n. 135. p. 1585.
- Dictio CUM augmentativè non taxativè ponitur.**
Cons. 301. n. 73. p. 20. & n. 186. p. 35.
- Dictiones universales nihil excludi patiuntur.**
Cons. 303. n. 15. p. 105. & n. 26. p. 107.
- DICTUM Doctior suum usus probet lege vel ratione, nulli credendum.**
Cons. 344. n. 38. p. 1562. n. 90. p. 1576. & n. 138. p. 1585.
- Dictum Doctioris intelligendū & declarandum est secundū leges & rationes quas allegat.**
Cons. 319. n. 110. p. 414.
- Dictum testis sibi infirmum malis firmum esse nequit.**
Cons. 342. n. 180. p. 1500.
- Dictum testis concludere debet necessario.**
Cons. 345. n. 41. p. 1610.
- Dicti ratio quando eadem est cum dicto, nihil probat.**
Cons. 345. n. 44. p. 1610.
- Dicti ratio magis interesse quàm ipsum dictum attenditur.**
Cons. 350. n. 33. p. 1719.
- Dicti ratio quando non est idonea, totum confunditur dictum.** *Cons. 329. n. 127. p. 761.*
cum dicto debet congruere ratio. *Cons. 345. n. 100. p. 1626.*
- Dicta testium non calumniantur, sed commode interpretanda.** *Cons. 345. n. 126. p. 1631.*
- Dicta testium concordanda.**
Cons. 310. n. 31. p. 1719.
- Dicta Doctorum sunt accipienda secundum quod allegant.**
Cons. 301. n. 97. p. 476.
- DIVES dicitur, qui 50 coronatos in bonis habet.**
Cons. 342. n. 183. p. 1501.
- DICTANDO proponendi stylus Saxonicus Juricommuni**
- & Camera contrarius est.**
Cons. 348. n. 24. p. 1685.
- DIE S unus vel momentum ad possidendum sufficit.**
Cons. 336. n. 116. p. 1223.
- Die vel conditione exstante contractus perfectus est, & pro puro habetur.**
Cons. 331. n. 74. p. 822.
- Die scientia, anno, verbalis injuria accusatio præscribitur; secus in pultâ.**
Cons. 305. n. 17. 19. & 20. p. 162.
- de Die citationis quando non constat, præsens est nullus.**
Cons. 344. n. 96. p. 1578.
- Dierum 30. lapsu liberationes confirmantur ut postea impugnari nequeant.**
Cons. 335. n. 73. p. 1149.
- etiamsi creditor sibi non satisfactum probare vellet.**
Ibid. n. 74. p. 1149.
- post DIDICITA testificatus per articulis contrarius probationes produci nō possunt, secus super diversis.**
Cons. 311. n. 15. p. 276.
- DIFFERUNT Arbitri à disceptatoribus & liti ordinato-ribus.**
Cons. 358. n. 182. p. 1327.
- Differunt tacitus & expressus consensus.**
Cons. 344. n. 134. p. 1585.
- Differat quid ab adjunctione licitationis? & quid sit?**
Cons. 313. n. 4. p. 288. n. 12. & seq. p. 289.
- Differens Dominus seu is promissi traditionem absq. justâ causâ, ad interesse tenetur.**
Cons. 316. n. 10. p. 341.
- Differentia juris revocandi & redimendi.**
Cons. 344. n. 33. & seq. p. 1562. & n. 108. p. 1580.
- Differentia Redemptionis & revocationis feudi.**
Cons. 344. n. 12. p. 1557.
- Differentia inter alimenta & legitimam.**
Cons. 328. n. 30. p. 669.
- Differentia additionis & licitationis.**
Cons. 311. n. 12. & 13. p. 289.
- DIFFICILIS alterius culpe probatio.**
Cons. 335. n. 188. p. 1177.
- Difficilia faciens Vasallus Domini negotia facilia sendo præstandus.**
Cons. 314. n. 134. p. 321.
- Difficilius est probatio in feudi revocatoria quæ odiosa.**
Cons. 305. n. 85. p. 166. & n. 90. p. 171.
- Difficultas probationis ubi ad est juramentum habet locū.**
Cons. 335. n. 94. p. 1154.
- ob Difficultatem probationis occulte gesta & dolus probationem leviores admittunt & tale qualis haberi potest.**
Cons. 335. n. 90. p. 1153.
- DIFFIDATIO & proscriptio justâ facit, ut personas & res proscriptorum licet occupare.** *Cons. 322. n. 16. p. 487.*
- Diffidatorum subditi vasalliq. derogari possunt: ubi ratio.**
Cons. 322. n. 18. p. 487.
- DIGNITAS & Causa ubi eadem, idemq. titulus & effectus.** *Cons. 302. n. 98. p. 63.*
- Dignitas imperialis nō transit in successores.**
Cons. 345. n. 152. p. 1637.
- Dignitas nō moritur sed transiit in successorem.**
Cons. 316. n. 115. p. 350.
- Dignitas Comitum.**
Cons. 345. n. 149. p. 1636.
- Dignitas Electoralis competet primogenito.**
Cons. 302. n. 100. p. 64.
- Dignitatis ratione initus contractus, realis dicitur, & in successorem transit.**
Cons. 316. n. 116. p. 350.
- in Dignitate possumus vel administratione, necum in contrahendo subditi intulisse nō præsumitur: nisi probetur.**
Cons. 314. n. 25. p. 303.
- Dignitate regalibus audentes jus colligendi habent.**
Cons. 320. n. 1. p. 430.
- Dignum trahi ad se minus dignum.** *Cons. 331. n. 91. p. 1311.*
- Digniori juramentum judiciale deferendum.**
Cons. 332. n. 342. p. 939.
- à Digniore & potentiore contractus omnia denominand.**
Cons. 331. n. 96. p. 829.
- Digniores res sunt divine humanis & primo loco tradenda.** *Cons. 302. n. 4. p. 47.*
- Dignio-**

Partem VII. Index.

Digniores testes preferendi,
Cons. 345. n. 90. p. 1624.

Digniora sunt præmittenda.
Cons. 302. n. 5. p. 48.

DIGNOSCITUR contractus
species ex verbis.
Cons. 331. n. 2. p. 812.

DILATIONES tres continere
debet terminus incitatio-
ne & esse peremptorius.
Cons. 344. n. 99. p. 1578.

Dilatoria & peremptoria est
exceptio præscriptæ actionis.
Cons. 351. n. 85. p. 1758.

Dilatoria est ordinis & divi-
dendarum exceptio, & im-
pedit quia opponitur ante
processum.
Cons. 307. n. 7. p. 199.

DIMIDIUM ejus. ad quod
refertur, quæ æquat aut su-
perat læso, enormis & ma-
gna est.
Cons. 314. n. 127. p. 319.

DIMINUTIONEM operari
non debent inducenda ad au-
gmentum.
Cons. 327. n. 38. p. 631.

DIRECTO dominio præfer-
tur in feudis utile præscri-
ptione quæsitum.
Cons. 325. n. 27. p. 579.

Directo præfertur utile vasal-
li dominium.
Cons. 306. n. 10. p. 885.

Directum Dominium Vasallus
non præscribitur secus utile.
Cons. 325. n. 60. p. 592.

Directum dominium dominus
in feudo habet.
Cons. 346. n. 5. p. 1644.

Directum dominium Vasallus
contra Dominum ne mille
quidem annis præscribitur.
Cons. 324. n. 87. p. 560.

Directum & utile feudi do-
minium ad Vasallum perti-
net.
Cons. 303. n. 24. p. 106.

DIRIMENDA est res sorte,
partibus omnibus, in diviso-
ne extrajudiciali.
Cons. 313. n. 23. p. 742.

DISCEDENDUM non est à
Regula, nisi in casibus exce-
ptis.
Cons. 326. n. 133. p. 1226.

DISCONTINUÆ servitutes
aliter non præscribuntur,
quam tempore cujus initii

memorianon extat: conti-
nua vero longotempore.

Cons. 311. n. 2. p. 273.
Discontinua servitus est jus
passendi, & tempore saltem
immemoriali præscribitur.

Cons. 311. n. 3. p. 273.
Discontinua immemoriali tã-
tum tempore præscribuntur
jure communi non Saxoni-
co.
Cons. 339. n. 347. & 349.

p. 1595.
in DISCORDANTIBUS
pluribus consiliis magis fun-
datum iudex sequi debet.
Cons. 342. n. 44. p. 1481.

Discordantibus inter qualita-
tem delicti, neutri creditur,
multo minus in alium.
Cons. 317. n. 5. p. 357.

si DISCREPANT relato po-
tius standum quam referen-
ti.
Cons. 305. n. 65. p. 168.

Discrepantia testium in tem-
pore vel aliâ qualitate vari-
ante subiectum vitiat testi-
monium.
Cons. 345. n. 119. p. 1629.

DISJUNCTIVA, Vel, aut, ut
plurimum ponitur inter ea,
quæ ejusdem qualitatis vel
natura sunt.
Cons. 344. n. 135. p. 1585.

DISPARATÆ species omnes
unâpositâremoventur,
Cons. 331. n. 50. & 52. p. 818.

in PENDENDUM vel odium
alicujus retorqueri non de-
bet concessum in favorem
ipsius.
Cons. 316. n. 87. p. 346.

DISPONT, ponis aut obligat
nihil conditio.
Cons. 305. n. 66. p. 168.

Disponunt verba enunciativa
nihil.
Cons. 327. n. 37. p. 631.

Disponunt nihil minacia ver-
ba futura.
Cons. 305. n. 80. p. 170.

Disponere non potest prin-
ceps ad libitum de bonis sub-
ditorum.
Cons. 303. n. 80. p. 115.

Disponere potest statutum
circa legitimam etiam tollē-
do indignis.
Cons. 328. n. 24. p. 665.

Disponere, donare & c. de suo
cuius etiam occulte licet.
Cons. 321. n. 42. p. 456.

Disponens super bonis eo ipso

videtur hereditatem adisse,
& se pro herede gerere.
Cons. 333. n. 20. p. 961.

Disponi nequit testamento cõ-
tra statutum.
Cons. 350. n. 13. p. 1716.

Dispositio Clem. ult. extra de
testibus non obtinet.
Cons. 341. n. 76. p. 1463.

Dispositio posterior derogat
priori.
Cons. 342. n. 58. p. 1483.

Dispositio in uno casu facta
trahitur ad similem.
Cons. 333. n. 114. p. 995.

Dispositio eadem, ubi eadem
ratio.
Cons. 342. n. 93. p. 1487.

Dispositio testatoris alium in-
cludens tollit legitimam.
Cons. 328. n. 92. (167) p. 692.

Dispositio deficiit, deficiente
causa finali.
Cons. 336. n. 275. p. 1246.

Dispositio juris cessat præsup-
posito deficiente,
Cons. 324. n. 68. p. 549.

Dispositio L. Quoties. C. de
Rei vindic. an locum habeat
in concessione feudi Ecclesiæ
sufficit.
Cons. 316. n. 59. p. 342.

Dispositio juris Canonici con-
traria juri Civili, in Civili ar-
gumento, tantum obtinet in
terris Ecclesiæ.
Cons. 335. n. 75. p. 1150.

Dispositio odiosa de hereditibus
& legatariis loquens, ad fi-
delicommissarios extendenda
non est.
Cons. 325. n. 15. p. 331.

Dispositio legis cessat, cessante
ejus causa.
Cons. 335. n. 125. p. 1162.

Dispositio antiqua nisi expref-
se corrigatur, cum nova con-
currit.
Cons. 328. n. 90. (13.) p. 691.

Dispositio cessat, cessante ra-
tione dispositionis.
Cons. 305. n. 114. p. 176.

Dispositio super personâ non
expressa, facta non præsumi-
tur.
Cons. 338. n. 164. p. 1325.

Dispositio & conventio ad in-
cognita non porrigitur.
Cons. 329. n. 98. p. 751.

Dispositio hominis, non trahi-
tur de persona ad aliam, nec
ad personam sibi am.
Cons. 338. n. 162. p. 1324.

n. 163. p. 1325.
Disposi-

In Matthæi VVesfenbecii Consil.

- Dispositio *bonitatis* ab una re ad aliam extendi non debet.
Cons. 302. n. 37. p. 53.
- Dispositio nulla surgit ex iustitia.
Cons. 350. n. 83. p. 1725.
etiam in causâ testamentaria. Ibid. n. 84. p. ead.
- Dispositio generalis non comprehendit omnia.
Cons. 313. n. 112. p. 994.
- Dispositio inter vivos, cuius effectus post mortem differtur. habet naturam ultimâ voluntatis.
Cons. 321. n. 58. p. 462.
- Dispositio talis est, qualem figura litterarum ostendit.
Cons. 321. n. 61. p. 463.
- Dispositio generalis de quibus debent accipi, exceptio ostendit.
Cons. 302. n. 108. p. 66.
- Dispositio nec ipsa, ubi verba statuti non conveniunt.
Cons. 304. n. 34. p. 135.
- Dispositio bonitatis derogat dispositioni legis.
Cons. 330. n. 116. p. 790.
- Dispositio generalis non obtinet in casibus, de quibus specialiter est provisum.
Cons. 303. n. 101. p. 118.
tam in legibus & statutis.
Ibid. n. 102. p. ead.
quàm in contractibus.
Ibid. n. 103. p. ead.
- Dispositio generalis restringi non debet, nullâ restringendi ratione extante.
Cons. 301. n. 202. p. 38.
- Dispositio, contrarius & obligatio cessat, cessante causa.
Cons. 304. n. 75. p. 142.
n. 91. p. 145.
n. 103. p. 147.
& n. 115. p. 149.
- Dispositionis ratione cessante cessat ipsa dispositio.
Cons. 350. n. 116. p. 1730.
Cons. 305. n. 114. p. 176.
- Dispositionis anima est ratio & causa finalis.
Cons. 321. n. 99. p. 118.
omnia regit, restringit, & ampliat.
Ibid. n. 100. p. 118.
- Dispositionis ius non mutant clausula quæ non ad dispositionem sed tantum ad executionem referuntur.
Cons. 304. n. 113. p. 149.
- Dispositionem inducit sola ratio.
Cons. 342. n. 96. p. 457.
- contra Dispositionem legis vel testatoris emens in dolo est.
Cons. 314. n. 31. p. 304.
- Dispositionem quam faciunt magis specialem aut generalem?
Cons. 328. n. 76. p. 685.
- Dispositionem generalem exceptio confirmat in casibus non exceptis.
Cons. 315. n. 7. p. 330.
- Dispositionem omnem restringit & ampliat causa finalis.
Cons. 303. n. 57. p. 112.
& n. 100. p. 119.
- ad Dispositionem quæ non referuntur clausula sed tantum ad executionem, non mutant ius dispositionis.
Cons. 304. n. 113. p. 149.
- Dispositione una non determinatur, quæ differunt subiectis separatis.
Cons. 338. n. 32. p. 1305.
- Dispositione vel concessione generali non derogatur speciali alterius iuri vel privilegio.
Cons. 303. n. 105. p. 119.
- in Dispositione iuris communis manet quod in statuto non est expressum.
Cons. 329. n. 111. p. 754.
- in Dispositione iuris communis manet non expressum nec expressum statuto.
Cons. 302. n. 126. p. 74.
- à Dispositione generali omni iusta causa intelligitur excepta.
Cons. 324. n. 25. p. 531.
- ex Dispositione conditionali nihil sequi potest, nisi eventus conditionis extiterit.
Cons. 332. n. 283. p. 926.
- sub Dispositione iuris communis manent, quæ statuto cautâ specialiter non sunt.
Cons. 331. n. 82. p. 1756.
- in Dispositione iuris communis casus omissus remanet.
Cons. 338. n. 75. p. 1326.
- in Dispositione adequata, intelligi debent adequata in effectu ac interpretatione.
Cons. 302. n. 120. p. 70.
- in Dispositione iuris communis manent, quæ expressis conventionibus non sunt.
Cons. 304. n. 61. p. 138.
- in Dispositione iuris communis manent omissa in statuto.
Cons. 327. n. 15. p. 623.
- à Dispositione omni absurditas intellectus repudianda est.
Cons. 331. n. 116. p. 834.
- in Dispositione iuris communis remanet casus non exceptus.
Cons. 330. n. 109. p. 789.
- Dispositum cessat, ubi non datur præsuppositum.
Cons. 305. n. 100. p. 173.
Cons. 336. n. 300. p. 1251.
Cons. 332. n. 369. p. 944.
Cons. 341. n. 46. p. 1454.
Cons. 342. n. 3. p. 1474.
& n. 248. p. 1510.
Cons. 326. n. 23. p. 601.
Cons. 339. n. 355. p. 1396.
Cons. 304. n. 29. p. 134.
Cons. 329. n. 107. p. 753.
Cons. 336. n. 82. p. 1217.
Cons. 343. n. 60. p. 1534.
- Dispositum quod iure de officialibus ultra salarium munem accipientibus: etiam in consiliariis ex publico stipendia habentibus locum habet.
Cons. 314. n. 42. p. 306.
- Dispositum de muliere etiam de viro statuendum in successibus.
Cons. 326. n. 19. p. 601.
- Dispositum in principali dotis contractu intelligitur de ejus augmento.
Cons. 333. n. 59. p. 976.
- Dispositum in uno correlatorum etiam in altero; & consequenter quod in dote, etiam in ejus augmento.
Cons. 333. n. 108. p. 902.
& n. 114. p. 965.
- Dispositum in genere, dispositum censetur in specie.
Cons. 303. n. 60. p. 114.
- Dispositiva verba non considerantur sed tantum nunciatoria.
Cons. 331. n. 178. p. 844.
- Dispositivis verbis quæ nominant contractum cum inire contrahentes intelliguntur.
Cons. 331. n. 3. p. 812.
- DISPUTATIONEM probabilem iura clara non admittunt.
Cons. 319. n. 6. p. 402.
- Disputant.

Partem VII Index.

Disputandum ulterius non est
ubi verba contractus clara
sunt.

Cons. 331. n. 146. p. 839.

Disputandum non est de casu
lege expresso.

Cons. 335. n. 71. p. 1148.

DISSENSUS quo declaretur,
quando nullus actus alius
interponitur toties necessa-
ria & utilis est protesta-
tio.

Cons. 312. n. 5. p. 280.

Difficere amplius nequis qui
semel consensit.

Cons. 330. n. 18. p. 774.

& n. 51. p. 777.

DISSIMILITUDO quando
est in comparato, non proce-
dit comparatio qua non fit
simpliciter sed secundum quid.

Cons. 314. n. 106. p. 316.

DISSIMULANS injuria ma-
actionem postea non habet.

Cons. 351. n. 131. p. 766.

DISSOLVENDI modi sunt
etiam modi contrahendi.

Cons. 331. n. 181. p. 844.

Diffolvi possunt sponsalia de
futuro ob stuprum violentum,
non matrimonium consummatum
vel contractum.

Cons. 317. n. 119. p. 359.

DISTINCTIO rationum
ejusdem natura esse intelligi-
tur, cujus est contractus,
cui adhibetur.

Cons. 331. n. 240. p. 855.

Distingere nec nos debemus
ubi lex non distinguit.

Cons. 351. n. 165. p. 1775.

Distinctè loquentibus Doctori-
bus magis credendum quam
indistinctè.

Cons. 351. n. 151. p. 1772.

Distinctè loquentibus magis
accedendum, quam indistinctè
agentibus.

Cons. 334. n. 184. p. 1104.

DISTRACTA etiam societate
as alterum in societate com-
tractum de communi solven-
dum, Cons. 330. n. 108. p. 739.

& n. 112. p. 796.

Distrahi nemo debet in judicio
plura, ubi res uno iudice ter-
minari potest.

Cons. 337. n. 15. p. 1269.

Distrahi potest pignus debito-
ris solvere cessante.

Cons. 336. n. 35. p. 1001.
in DISTRICTU Prædictus
quisque sunt ipsius.

Cons. 301. n. 1. p. 10.
in Districtu alicujus qua con-
tinentur quo ad illa omnia
Dominus habet intentionem
fundatam.

Cons. 302. n. 93. p. 62.

DIVERSIFICANTUR Res
à fine.

Cons. 338. n. 186. p. 1328.

DIVERSIS processibus unum
negotium intricandum non
est.

Cons. 340. n. 76. p. 1419.

DIVERSITAS ubi nulla est,
ibi casus diverso jure consen-
di non sunt.

Cons. 343. n. 20. p. 1525.

Diversitatis ratio quando ad-
est determinatio una non
determinat duo determina-
bilia. Cons. 344. n. 133. p. 1584.

Diversitatis ratio ubi subest,
clausula in fine posita non re-
fertur ad omnia præceden-
tia. Cons. 344. n. 32. p. 1561.

n. 107. p. 1580.

& n. 112. p. 1581.

Diversitatis ratio ubi datur non
potest diverso jure censi
non debent.

Cons. 321. n. 76. p. 469.

Diverso jure censi non de-
bent, in quibus par aut ma-
ior ratio est.

Cons. 337. n. 109. p. 1282.

Diverso jure non censentur,
quæ sunt in uno territorio.

Cons. 302. n. 45. p. 54.

Diversitatis ratio ubi datur,
contrariorum vel correlati-
vorum eadem doctrina non
est.

Cons. 340. n. 129. p. 1428.

Diversi contractus sub invicem
non derogant.

Cons. 331. n. 293. p. 863.

Diverso jure censi non debet
unus contractus.

Cons. 301. n. 55. p. 17.

Diverso jure censi non
sunt Investitura & Scriptura.

Cons. 343. n. 15. p. 1524.

Diversos tractatus quæ habent
diversos habere debent ef-
fectus.

Cons. 336. n. 84. p. 1217.

Cons. 321. n. 36. p. 454.

Cons. 302. n. 130. p. 771.

Diversæ contractus natura di-
versos habent effectus.

Cons. 331. n. 47. p. 818.

Diversæ contractuum species
incompatibiles ex uno co-
demq. pacto errare possunt.

Cons. 331. n. 48. p. 818.

Diversæ qualitates habent
contrarietatem per indire-
ctum.

Cons. 302. n. 18. p. 50.

Diversa non rectè junguntur.

Cons. 347. n. 89. p. 1670.

Diversa vel contraria senten-
tia non facile ferenda.

Cons. 342. n. 89. p. 1486.

Diversa quæ habent nomina
& tractatus diversos quoq.
habent effectus.

Cons. 338. n. 21. p. 1303.

Diversa diversos habent ef-
fectus.

Cons. 347. n. 88. p. 1669.

Diversas qualitates quæ ha-
bent, diversos etiam habent
effectus.

Cons. 302. n. 42. p. 53.

Diversas personas aliquis iusti-
nere diversis respectibus pot-
est.

Cons. 321. n. 105. p. 479.

Diversis processibus intrican-
dum non est unum negotium.

Cons. 304. n. 119. p. 132.

Cons. 340. n. 146. p. 1431.

Diversis non valet argumen-
tum, præsertim in penalibus.

Cons. 336. n. 130. & 131.

p. 1226.

Diversis respectibus quæ di-
cuntur non sunt contraria.

Cons. 350. n. 32. p. 1719.

de Diversis uno in contractu agi
potest.

Cons. 338. n. 113. p. 1315.

ex Diversis non fit bona illa-
tio.

Cons. 328. n. 73. p. 683.

DIVES quis sit, arbitrio ju-
dicis relinquitur.

Cons. 342. n. 184. p. 1501.

DIVIDERE tantum non eti-
am luere cogitur partem
conforti consorti.

Cons. 231. n. 228. p. 853.

Dividisse obligationem non
præsumitur creditor peten-

0000 2 dopar-

In Matthai VVesenbecii Consil.

- do partem a confidejssore. Cons. 312. n. 38. p. 285.
nisi partem in solutum recipiat. Ibid. n. 39. p. ead.
- Dividuntur inter consortes pericula commoda & incommoda. Cons. 331. n. 227. p. 853.
- Dividi non debent connexa. Cons. 340. n. 145. p. 1431.
Cons. 340. n. 143. p. 1430.
Cons. 340. n. 74. p. 1418.
Cons. 304. n. 20. p. 132.
Cons. 337. n. 12. p. 1269.
Cons. 342. n. 86. p. 1486.
- Dividi non debet unum capitulum. Cons. 345. n. 12. p. 1604.
- Dividit nequit instrumentum. Cons. 331. n. 229. p. 853.
- Dividi possunt territoria, quoad exercitium Jurisdictionis. Cons. 348. n. 1. p. 1681.
- Dividenda non est continentia causa. Cons. 340. n. 73. p. 1418.
Cons. 338. n. 75. p. 1310.
Cons. 337. n. 13. p. 1269.
Et n. 42. p. 1273.
Cons. 343. n. 85. p. 1540.
Cons. 323. n. 32. p. 510.
- Dividendarum & ordinis exceptio est dilatoria, & impedit quia opponitur ante processum. Cons. 307. n. 7. p. 199.
- Divisio emptionis vicem obtemet. Cons. 326. n. 30. p. 603.
- in Divisione qui rem accipit reliquis coheredibus precium praestat. Cons. 326. n. 31. p. 603.
- in Divisione hereditatis, summa est servanda aequalitas: praefertur minoribus liberis. Cons. 313. n. 17. p. 290.
Et n. 21. p. 291.
- DIVINUM** & naturale contra jus Papa statuere vel disponere non potest. Cons. 319. n. 150. p. 422.
- Divini ac naturalis juris est conjugium. Cons. 319. n. 148. p. 422.
Et nulla humana autoritate tolli potest. Ibid. n. 149. p. ead.
- Divino & Canonico jure concubinatus omnibus est prohibitus. Cons. 319. n. 111. p. 415.
- Divino vel naturali juri contraria vota non valent, etiam juramento confirmata. Cons. 319. n. 151. p. 422.
- Divina lex in utroq. testamento usuras prohibet. Cons. 327. n. 95. p. 653.
an jus civile? Ibid. n. 97. p. 653.
- Divina ira, anima, quae maxime est precii, obligatur. Cons. 321. n. 32. p. 453.
- Divina ac sacra res DEO dicata sunt monasteria. Cons. 302. n. 3. p. 47.
- Divinae res digniores sunt humanis & primo loco tradenda. Cons. 302. n. 4. p. 47.
- Divisio tutoribus permissa. Cons. 329. n. 64. p. 730.
item alienatio per modum transactionis. Ibid. n. 65. p. 731.
- Divisionis obligationem hoc modo factam partem sc. ab uno fidejssorum accipiendo, creditor revocare non potest: Nisi protestatus sit quod salvo jure solidi accipiat. Cons. 312. n. 40. p. 285.
- Divisionis titulus inter liberos universalis, & pro institutione est. Cons. 302. n. 106. p. 65.
- ad Divisionem provocare possunt Coheredes pupilli, non vendere bona ipsius. Cons. 343. n. 48. p. 1532.
- Divisionem non admittit unitas. Cons. 337. n. 41. p. 1273.
- in Divisione hereditatis viduitas attendenda. Cons. 313. n. 22. p. 291.
- in Divisione ad bona retinenda, vel precium offerendum, vidua datur optio. Cons. 313. n. 24. p. 292.
- in Divisione extrajudiciali, omnibus paribus, sorte res dirimenda est. Cons. 313. n. 23. p. 292.
- non Dividenda continentia causa. Cons. 340. n. 144. p. 1430.
- Dividenda non sunt connexa, sed ejusdem juris censenda. Cons. 301. n. 183. p. 35.
- ex DIUTURNITATE** temporis bona fides & presumptus praesumitur. Cons. 344. n. 68. p. 1570.
- ex Diuturnitate temporis scientia & patientia praesumitur. Cons. 324. n. 40. p. 536.
- post Diuturnam possessionem praesumuntur omnia intervenisse & solemniter acta. Cons. 344. n. 65. p. 1569.
- DOCENDO** vel consulendo si quis utatur verbo forte, cum assertivo stat, alias dubitationem continet. Cons. 319. n. 22. p. 404.
- DOCTOR** insignis Schurpius. Cons. 351. n. 68. p. 1759.
- Doctor scribens pro Matrimonio praefertur communi opinioni contrariae. Cons. 319. n. 58. p. 408.
- Doctoris sententia sine juribus & rationibus ex sanguis est & mortua. Cons. 319. n. 32. p. 405.
- Doctoris dictum intelligendum & declarandum est secundum leges & rationes quas allegat. Cons. 319. n. 110. p. 414.
- Doctori excellenti de sententia in praxi recepta testanti credendum. Cons. 319. n. 107. p. 414.
- Doctori nulli est credendum, nisi dictum suum probet lege vel ratione. Cons. 344. n. 38. p. 1562.
n. 90. p. 1576.
Et n. 138. p. 1585.
- Doctori illustri de consuetudine testanti credendum, donec contrarium probetur. Cons. 351. n. 87. p. 1759.
- Cons. 319. n. 24. p. 404.
- Doctores bonis cedentes alimenta de auctoritate. Cons. 348. n. 61. p. 1693.
- Doctores & Licentiarum inter egregias personas numerantur. Cons. 339. n. 182. p. 1375.
- Doctores aliqui nullam privationem feudi ex L. fin. C. de Revocand. Donat. admittunt. Cons. 324. n. 98. p. 565.
- Doctores major est glossa auctoritas. Cons. 302. n. 66. p. 56.
- Docto-

Partem VII. Index.

Doctorum dicta sunt accipienda secundum quod allegant.

Cons. 321. n. 97. p. 476.

Doctores variantibus maiorem sententiam sequi tutius est: praesertim in penalibus. Cons. 314. n. 85. p. 314.

Doctoribus aliquot quid stantibus fides adhibetur, donec contrarium probetur.

Cons. 319. n. 69. p. 409.

Doctoribus distincte loquentibus magis credendum, quam indistincte.

Cons. 351. n. 151. p. 1772.

Doctores comparantur Senatores, Decuriones & Duumviri.

Cons. 348. n. 60. p. 1693.

per Doctores duos excellentes probatur consuetudo eam allegantes.

Cons. 306. n. 31. p. 191.

Doctores pluribus quae comprobantur, prosumunt praesumptio veritatis.

Cons. 344. n. 147. & seq. p. 1537.

DOCTRINA eadem est aequipollentium idemque iudicium.

Cons. 302. n. 121. p. 70.

DOCUMENTORUM productio praeterea erroris reprobatur nequit.

Cons. 341. n. 33. p. 1449.

DOLOSA vel furiva possessio non relevat ab onere probandi.

Cons. 314. n. 90. p. 314.

Dolosa recitatio in crimine stellationis incidit.

Cons. 314. n. 70. p. 311.

Dolosa persuasio plus est quam violenta confessio.

Cons. 314. n. 8. p. 301.

Dolose in rationibus occultatum transactione super ius facta non continetur.

Cons. 330. n. 73. p. 782.

Dolose agere praesumitur tutor qui clam cum pupillo contrahit.

Cons. 314. n. 34. p. 305.

Dolus non praesumitur.

Cons. 341. n. 46. p. 1455.

Dolus post contractum perfectum interveniens eum non annulat.

Cons. 314. n. 20. p. 303.

Dolus non solet committi sine causa.

Cons. 351. n. 119. p. 1762.

Dolus ad poenam compromissi requiritur.

Cons. 340. n. 83. p. 1420.

Dolus est occulta animi machinatio.

Cons. 141. n. 79. p. 1463.

& n. 85. p. 1464.

Dolus & fraus nemini patrocinari debent.

Conf. 341. n. 73. p. 1462.

Dolus per indicia & quales quales probationes monstratur. Cons. 341. n. 80. p. 1463.

Dolus etiam in vest.

Cons. 337. n. 31. p. 1271.

Dolus & lata culpa difficulter probari possunt.

Cons. 329. n. 121. p. 758.

Dolus clari, & in specie de persona committente probari debet.

Cons. 335. n. 117. p. 1160.

Dolus malus est in rationibus aliquid occultare & reticere.

Cons. 335. n. 127. p. 1162.

Dolus non praesumitur sed verus probandus est.

Cons. 335. n. 119. p. 1160.

& n. 128. p. 1162.

Dolus & fraus ubi non est, poena privationis vel duplicis non debet.

Cons. 336. n. 83. p. 1217.

Dolus ab allegante probandus.

Cons. 336. n. 80. p. 1217.

ut Dolus excludatur, verba actus ambigua interpretanda. Cons. 351. n. 106. p. 1762.

Dolus non praesumitur ubi alia conjectura capi potest.

Cons. 342. n. 159. p. 1497.

Dolus & delictum probationibus clarioribus demonstrandum.

Cons. 351. n. 112. p. 1762.

Dolus est tutoris cessatio, cuius nomine etiam heredes tenentur.

Cons. 329. n. 82. p. 741.

Dolus probatur probata violentia.

Cons. 332. n. 36. p. 883.

Dolus vel error nisi probetur ratio semel approbata a Domino vel Procuratore transactionis & rei iudicata vim

habet.

Cons. 335. n. 44. & 36. p. 1145.

Dolus Auctori suo non alio obest. Cons. 335. n. 115. p. 1160.

Dolus & occultae gestae ob difficultatem probationis leviores admittunt probationem & talem qualis haberi potest.

Cons. 335. n. 90. p. 1153.

Dolus & collusio non praesumitur.

Cons. 330. n. 86. p. 783.

praesertim inter socios.

Ibid. n. 87. p. 784.

Dolus, quibus contractibus bona fidei causam addit ipso iure nulli sunt.

Cons. 314. n. 19. p. 304.

Dolus est delictum.

Cons. 330. n. 90. p. 784.

Dolus probatus nocet auctori non alteri.

Cons. 330. n. 77. p. 782.

Dolus ex indicis ex circumstantiis probari potest.

Cons. 335. n. 3. p. 172.

Dolus praesumptus vel suspicio per iuramentum probatur.

Cons. 335. n. 120. p. 1161.

Dolus occultum actum est & stellationis vocatur in criminalibus.

Cons. 335. n. 216. p. 181.

Dolus & iniuria iniuriandi ad actionem iniuriarum requiritur.

Cons. 305. n. 107. p. 175.

Dolus occultus machinatio est.

Cons. 330. n. 80. p. 783.

Dolus futurus alterius praevideri non potest nec debet.

Conf. 330. n. 104. p. 788.

praesertim contra fidem datam, ac juratam.

Ibid. n. 105. p. ead.

de Doli poenis excusae quotidia & communiter quod sit.

Cons. 305. n. 63. p. 167.

Doli probatio arbitrio iudicis relinquatur.

Cons. 341. n. 84. p. 1464.

de Doli & Jurisdictionis poenis qualibet causa, etiam iniusta excusae.

Cons. 340. n. 82. p. 1420.

Doli praesumptio est contra auctorem praeter criminis rationibus. Cons. 335. n. 179. p. 176.

O o o o 3 Doli

In Matthæi VVefenbecii Consil.

- Doli actio difficilior etiam ab Imperatore quam restitutio in integrum conceditur.**
Cons. 332. n. 203. 204. p. 914.
praesertim ubi dolus accessit & amplius audiri se laesus postulat. Ibid. n. 212. p. 915. & n. 227. p. 917.
- Doli questio non recipitur, ubi alia causa pretendi potest.**
Cons. 305. n. 60. p. 167.
- Doli probatio per iuramentum necessarium non admittitur.** *Cons. 335. n. 121. p. 1161.*
- Doli purgatio fit per iuramentum.**
Cons. 330. n. 81. p. 783.
- de Dolo actio in heredes non datur, nisi quatenus ad ipsos pervenit.**
Cons. 336. n. 81. p. 1217. & n. 90. p. 1218. & n. 101. p. 1220.
- Dolo extortum testamentum non valet.**
Cons. 336. n. 303. p. 1252.
- in Dolo est persuadens alicui quid ad quod non tenetur.**
Cons. 314. n. 6. p. 300.
- Dolo malo injuriam & in contemptum Domini factam esse, in feudi revocatoria probandum est.**
Cons. 305. n. 58. p. 167.
- Dolo commissum praesumitur crimen confessum, cum data sit opera rei illicitæ.**
Cons. 317. n. 12. p. 358.
- Dolo vel culpa sua illata societati damna socius rescire tenetur.**
Cons. 330. n. 53. p. 778. & n. 84. p. 783.
- in Dolo est emens contra legem vel testatoris voluntatem.**
Cons. 314. n. 31. p. 304.
- Dolo fecisse non videtur, lucris sui causa qui non fecit.**
Cons. 351. n. 110. p. 1762.
- Dolo non comparatur credulitas iniusta.**
Cons. 351. n. 105. p. 1762.
- Dolo non equiparatur lata culpa in actione injuriarum.**
Cons. 351. n. 104. p. 1762.
- Dolo Adversarii, aut sua ætate nisi se laesum putet minor, contra sententiam Camera non restituitur.**
Cons. 338. n. 236. p. 1335.
- de Dolo tenentur loci.**
Cons. 330. n. 75. p. 782.
- Dolo malo facta injuria quilibet praesumitur.**
Cons. 351. n. 32. p. 1744. etiam si Reipublica causa allegetur.
Cons. 351. n. 35. p. 1744.
- sine Dolo malo Perjurium non committitur nec culpa sufficit.** *Cons. 336. n. 134. & 135. p. 1226.*
- ex Dolo alieno nemo tenetur.**
Cons. 330. n. 85. p. 783.
- Dolum non habet nec injuriam juris executio.**
Cons. 305. n. 61. p. 167.
- Dolum allegari non sufficit sed probari oportet.**
Cons. 330. n. 76. p. 782. n. 88. & 92. p. 784.
- Dolum malum praesupponit commissum & privatio.**
Cons. 336. n. 77. p. 1217.
- Dolum habens obligatio non est admittenda.**
Cons. 313. n. 16. p. 290.
- Dolum habere non praesumitur, qui clam aliquid scribit de aliquo.**
Cons. 351. n. 108. p. 1762. & n. 132. p. 1766.
- Dolum committere non praesumitur qui fraudem excludere voluit.**
Cons. 351. n. 107. p. 1762.
- Dolum & sci. etiam committentis probare debet Dominus feudum revocans.**
Cons. 336. n. 79. p. 1217.
- Dolum causam contrahendi dedisse quomodo probetur.**
Cons. 314. n. 30. p. 304.
- à Dolo quilibet causa excusatur.**
Cons. 305. n. 59. p. 167. & n. 91. p. 172.
- à Dolo etiam quilibet causa, quamvis iniusta excusatur.**
Cons. 342. n. 157. p. 1497. Cons. 304. n. 33. p. 134.
- in Dolo esse non dicitur, qui paratus est se iudicio defendere.**
Cons. 304. n. 30. p. 134.
- à Dolo & pœna fractæ pacis, quæ est capitalis, quilibet causa excusatur.**
Cons. 308. n. 40. p. 222.
- à Dolo & injuria excusatur, qui causam facti probabilem se habere putat.**
Cons. 351. n. 109. p. 1762.
- sine Dolo & animo injuriandi injuria non committitur.**
Cons. 351. n. 99. p. 1761. & n. 122. p. 1764.
- à Dolo causa quilibet excusatur.**
Cons. 351. n. 103. p. 1762.
- praesertim in iudicio criminali.** *Ibid.*
- sine Dolo non committitur adulterium.**
Cons. 317. n. 31. p. 362.
- in DOMESTICIS rebus quam faciant fidem familiares Ecclesiasticorum.**
Cons. 345. n. 88. p. 1623. n. 89. p. 1624.
- DOMI jus iurandum a personis egregiis exigendum est.**
Cons. 339. n. 180. p. 1374.
- DOMICILIUM & rerum situs ubi concurrunt, actio instituenda.**
Cons. 343. n. 81. p. 1539. & n. 84. p. 1540.
- Domicilium mariti sequitur uxor.**
Cons. 348. n. 27. p. 1686.
- Domicilium ubi reus habet actio realis intentanda.**
Cons. 343. n. 74. p. 1538.
- DOMINUS censetur contrarium fecisse sibi minus detrimento, um.**
Cons. 331. n. 16. p. 814.
- & dominium potius retinuisse, quam alienasse.**
Ibid. n. 17. p. ead.
- Dominus terra fundatam habet intentionem super iis quæ in domino ipsius sunt, tam quoad iurisdictionem, quam ad dominium & jus reale.**
Cons. 301. n. 2. p. 11.
- Dominus an hodie feudo privari possit.**
Cons. 308. n. 50. p. 228.
- Dominus terra, etiam inferior Cesare, immunitatem à Vectigalibus & aliis oneribus publicis alicui concedere potest.**
Cons. 303. n. 116. p. 121.
- Dominus in viis alium vasallum habere non cogitur.**
Cons. 316. n. 95. p. 347.
- Domi-**

Partem VII. Index.

Dominus propria auctoritate potest occupare feudum Vasalli permanentis in notoria culpa facti.

Cons. 310. n. 21. p. 265.
aliis sententia opus.

Ibid. n. 22. p. 266.

Dominus legitimando naturales agnatus jus suum auferre non potest.

Cons. 319. n. 203. p. 428.

Dominus territorii habet fundatam intentionem quoad omnia quae in districtu suo continentur.

Cons. 302. n. 93. p. 62.

Dominus feudi pro patrono habetur.

Cons. 324. n. 103. p. 566.

Dominus occupare feudi possessionem propria auctoritate ob non positum intra legitimum tempus investituræ potest.

Cons. 332. n. 339. p. 938.

Dominus commissum ob non præsita servitia feudum nequit propria auctoritate occupare.

Cons. 310. n. 17. p. 265.

Dominus in possessione collatandi semper esse praesumitur.

Cons. 345. n. 19. p. 1606.

Dominus feudi quo illud alicui promittit in casum sibi aperti, pactum non est de futura successione sed de caduca successione.

Cons. 316. n. 6. p. 336.
valet jure Saxonico & vocatur *Gedinge*.

Ibid. n. 7. p. ead.
An praetati etiam hoc modo investire possint.

Ibid. n. 8. p. ead.

Dominus & vasallus nova investitura possunt mutare naturam feudi.

Cons. 333. n. 140. p. 1011.

Dominus feudum revocans dolum & scientiam committentis probare debet.

Cons. 336. n. 79. p. 1217.

Dominus feudi promissi tradendi facultatem non habens tenetur ad feudum aequivalentem vel ad jura imprecium.

Cons. 316. n. 53. & 54. p. 341.

Dominus usurpans quid in subditorum bonis subire

cos videtur.

Cons. 346. n. 20. p. 1645.

Dominus rei usum concedere potest.

Cons. 301. n. 7. p. 11.

Dominus qui fuit, adhuc Dominus esse praesumitur, nisi contrarium probetur.

Cons. 301. n. 8. p. 12.

Dominus consentiendo jus in feudo vasallo adimere nequit.

Cons. 347. n. 37. p. 1659.

Dominus feudi jus successionis in aliorum praedictum mutare nequit.

Cons. 334. n. 76. p. 1080.

Dominus potest pro servo appellare, qui ejus intuitu in carceratus est.

Cons. 380. n. 3. p. 208.

Dominus in totum esse praesumitur, qui partem habet in finibus & pascuis.

Cons. 301. n. 68. p. 19.

Dominus re integra mandatum prohibere potest, etiam judicialia.

Cons. 332. n. 175. p. 910.

Dominus novas sodinas in fundo feuda i quarere potest.

Cons. 346. n. 9. p. 1644.

Dominus re empti fit emptor.

Cons. 331. n. 45. p. 818.

Dominus potest statuere, ut eam per unam viam publicam reliquis prohibeatur.

Cons. 306. n. 37. p. 192.

Dominus fundo suo uti potest, quamvis alteri usum ejus & servitutem concesserit.

Cons. 301. n. 105. p. 25.

Dominus judicium suscipere debet, & juris privilegium attenditur.

Cons. 323. n. 3. p. 497.

Dominus superior potest colligare vasallos vasalli sui.

Cons. 345. n. 18. p. 1606.

Dominus tenetur ex delicto ministri, certo officio praepositi.

Cons. 335. n. 191. p. 1168.

Dominus vel princeps subditi vel ministri iuramentum ac redereri non praesumitur.

Cons. 314. n. 15. p. 307.

Dominus terra bona inobedientium occupare & eis damnum dare potest.

Cons. 332. n. 322. p. 937.

Dominus ut novitatem notis inducat subditi jusse potest.

Cons. 346. n. 16. p. 1644.

Dominus suspectus est ob ministris, & contra.

Cons. 308. n. 24. p. 215.

Dominus territorii habet fundatam intentionem in via publica.

Cons. 306. n. 57. p. 197.

Dominus ad investituram tenetur. Ubi limitatur.

Cons. 324. n. 24. p. 531.

Dominus non tenetur de culpa ministrorum.

Cons. 348. n. 43. p. 1689.

Dominus non potest in re illiusaria praedictum aliquid mutare.

Cons. 306. n. 48. p. 194.

Dominus feudi potest aliquem de feudo tertii sine illius consensu, sub conditione feudi sui aperti, investire.

Cons. 316. n. 1. p. 336.

conditio illa tollit omnia contraria & excludit dolum.

Ibid. n. 2. p. 336.

Dominus vasallo evictionem non debet, si ipse aliquid de feudo amittat.

Cons. 325. n. 40. p. 582.

Dominus de jure vasallorum tractans non intelligitur jus suum repudiare.

Cons. 345. n. 65. p. 1616.

Dominus feudi si legem commissi non exerceat, actio successorum non competit.

Cons. 324. n. 39. p. 536.

Dominus feudi & vasallus correlativi.

Cons. 322. n. 13. p. 486.

Dominus qui est in universali possessione, intentionem habet fundatam donec contrarium probetur.

Cons. 303. n. 17. p. 105.

Dominus cuius procurator praesens est, citari non debet.

Cons. 332. n. 60. p. 887.

n. 66. p. 888.

& n. 186. p. 912.

Dominus cogi non potest, ut eum investiat, qui se possidere non probat.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Dominus impetrans possessionem illius propria auctoritate occupare potest.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

Cons. 314. n. 26. p. 322.

In Matchæi VVesenbecii Consil.

per jure suo privandus

Cons. 332. n. 338. p. 918.
Dominus quomodo se à praesentatione interesse liberare possit, traditur remissive.

Cons. 316. n. 55. p. 341.
Et n. 92. p. 346.

Dominus qui Vassallum spoliavit ubi conveniendus.

Cons. 310. n. 35. p. 271.

Dominus absq. iustâ causâ feudi promissi traditionem, differens ad interesse tenetur.

Cons. 316. n. 50. p. 341.

Dominus feudi cum Vassallo coram paribus curia litigare debet.

Cons. 347. n. 100. p. 1671.

Dominus & paterfamilias, qui officio sibi commissio ministrum praestitit, culpam ipsius praestare debet.

Cons. 335. n. 33. p. 1142.

Dominus in lite quod faceret facere est descendere.

Cons. 332. n. 155. p. 905.

Dominus in feudo habet proprietatem & dominium directum: Vassallus vero utile & usumfructum.

Cons. 346. n. 5. p. 1644.

Dominus eligens negligentem procuratorem, sibi imputare debet.

Cons. 332. n. 64. p. 887.

Dominus ex Institutoris fallo tenetur, & ipsius haeredes.

Cons. 335. n. 140. p. 1166.
n. 150. Et 152.
p. 1168.

Et n. 154. 155. 156.
1169.

Dominus intromittere se non debet in ius inferioris.

Cons. 346. n. 23. p. 1646.

Dominus feudi Vassallo, impotenti veniatur de evictione tenetur.

Cons. 328. n. 33. p. 510.

Dominus bonorum paternorum esset sibi in ius patris.

Cons. 347. n. 48. p. 1662.

Dominus licet procurator.

Cons. 332. n. 164. p. 908.

Dominus in lite quod faceret, facere est descendere.

Cons. 343. n. 24. p. 565.

Dominus feudi in pignus non censetur consentire absq. expresso consensu.

Cons. 329. n. 97. p. 759.

Domini & agnati consensu alienatio valet.

Cons. 344. n. 48. p. 1155.

Domini quasi in forem & hereditatem vocatus dicitur clericus.

Cons. 319. n. 8. p. 402.

Domini confessio, quâ se de feudo aliquem investisse fateatur omnis legitimus solennitatum ipsi non praedat.

Cons. 316. n. 44. p. 340.

Domini sine consensu alienati feudi precium mala fidei emptor amittit.

Cons. 316. n. 24. p. 338.

& à venditore sicut extorquet. Ibid. n. 25. p. ead. Bona fidei emptor recuperat: ut & interesse, nisi actione de evictione renunciat. Ibid. n. 26. p. 338.

Domini consensus non praedat agnato non consentienti.

Cons. 333. n. 27. p. 963.

Domini scientia & patientia ex lapsu 30. annorum praesumitur.

Cons. 325. n. 55. p. 590.

Domini bonis magnum damnum inferens Vassallus feudo privatur.

Cons. 314. n. 126. p. 319.

Domini consensus non nocet.

Cons. 347. n. 41. p. 1660.

Domini sine consensu à primo Vassallo subinfeudatus, contra eum nunquam praescribit.

Cons. 325. n. 46. p. 586.

Domini sine consensu feudum in dotem dare Vassallus requirit.

Cons. 316. n. 21. p. 337.

nec ad pias causas.

Ibid. n. 22. p. ead.

nec obligare ulla modo.

Ibid. n. 23. p. ead.

Domini adensus requisitus etiam post mortem alienantis fieri potest.

Cons. 318. n. 14. p. 393.

Domini consensus in feminis an sit de solemnitate.

Cons. 325. n. 86. p. 558.

Domini terra jurisdictionis omnia subiecta esse praesumuntur, quae non probantur exemptae.

Cons. 339. n. 1. p. 1348.

Domini consensus non praedat agnatis, qui fortius ius habent.

Cons. 333. n. 1. p. 954.

Domini bona violenter Vassallus feudo privatur: ubi ratio.

Cons. 305. n. 101. p. 171.

Domini debitor qui est Vassallus feudo privari potest.

Cons. 305. n. 25. p. 163.

Domini in contemptum quasie & novae ex qualibet contumacia Vassallus feudo privatur.

Cons. 305. n. 105. p. 174.

Domini tranquillitatem qui perturbare conatur Vassallus feloniam committit.

Cons. 305. n. 40. p. 165.

Domini non minus eorum persona & potestas spectanda est.

Cons. 302. n. 125. p. 73.

Domini negotia facilia Vassallus faciens difficilia, feudo privandus.

Cons. 314. n. 134. p. 321.

Domini & agnatorum consensus requiritur in dotatio feudali.

Cons. 333. n. 4. p. 956.

Domini sine consensu speciali, feudum sub alienandi potestate concessum alienari potest.

Cons. 318. n. 3. p. 390.

Domini de vi Vassallus civiliter conqueri potest: & accusare.

Cons. 305. n. 26. p. 163.

Et n. 92. p. 172.

Domini cum hostibus facta amicitia sola non fraudulenter, est infidelis causa privationis feudi.

Cons. 310. n. 4. p. 260.

Domini cum inimici transiit contraxit Vassallus, iusto metu exensatur.

Cons. 310. n. 7. p. 261.

item quando coactus praestat advocatiam contra dominum.

Ibid. n. 8. p. 261.

Domini utilis subiecti habens etiam utile dominium in via publicis.

Cons. 306. n. 9. p. 181.

Domi-

Partem VII. Index.

Domini secreta revelans vassallus feudum privatur.

Cons. 304. n. 129. p. 379.

Declinatur ibid. p. 320.

Domini in fœdus ad alienandum alteram personam dictus, ad aliam personam extensis non debet.

Cons. 306. n. 93. p. 346.

in Domini præjudicium non assignatorum legitimas per respectum principis in feudis succedunt si hoc in respectu fuerit expressum.

Cons. 319. n. 202. p. 428.

Domini consensus generalis facit, ut vassallus possit feudum in alium, qui capax est, alienare: non tamen in eum qui domino displicet.

Cons. 318. n. 27. p. 338.

Domini consensus ex patientia decem annorum presumitur.

Cons. 343. n. 68. p. 1536.

Domini in contemptum, & dolomalo injuriam factam esse in feudi revocatori probandum est.

Cons. 305. n. 58. p. 167.

Domini cum consensu feudum etiam extra pactum, alienabile ex sua natura domini cum consensu est.

Cons. 318. n. 10. p. 392.

Domini terrarum possunt prohibere forensibus, ne veniant ad loca sua.

Cons. 306. n. 35. p. 191.

Domini consensus non præjudicat agnatis.

Cons. 344. n. 2. p. 1556.

Domini in præjudicium vassalli fundo servitutem imponere nequit.

Cons. 324. n. 5. p. 523.

Domini rebus constituti contenti esse debent.

Cons. 346. n. 19. p. 1645.

Domini conditionem ne qui demeritis modis vassallus deteriorare facere potest in feudo.

Cons. 324. n. 8. p. 524.

Domini temporales habent in suo territorio fundatam intentionem, quoad jurisdictionem.

Cons. 306. n. 22. p. 1588.

non Domini tantum sed & subditorum & terre totius communitas promovere debet utilitas publica.

Cons. 303. n. 92. p. 117.

Domini perima vassalli seu per bene facti debet.

Cons. 307. n. 10. p. 161.

Domino fallam propter injuriam vassalli feudo privari potest. Cons. 305. n. 1. p. 160.

Domino ut faciat, minister injuriæ scribens excusatur.

Cons. 351. n. 115. p. 1763.

pro Domino servo plene non creditur.

Cons. 341. n. 23. p. 1448.

& n. 71. p. 1462.

Domino an committatur feudum etiam quando per indicium in illud committitur?

Cons. 322. n. 35. p. 491.

pro Domino an subditus testari possit?

Cons. 345. n. 86. p. 1622.

pro Domino loci est Domini generalis presumptio.

Cons. 340. n. 57. p. 1414.

Domino collectas prestare tempore necessitatis fidelitatis & subjectionis pariter.

Cons. 309. n. 48. p. 246.

Domino mandati revocanti procuratores obsequere & licet ipsi invito persequi non debent.

Cons. 334. n. 176. p. 910.

Domino nominato comparente, possessor ultra non inquietatur.

Cons. 323. n. 2. p. 497.

Domino factum procuratoris nocet & prodest.

Cons. 332. n. 23. p. 881.

n. 65. p. 887.

Domino patiente contractus gesti ipsius voluntate gesti presumuntur.

Cons. 335. n. 130. p. 1163.

Domino non nisi ex injuria personalis feudum committitur.

Cons. 305. n. 84. p. 171.

& n. 95. p. 172.

Domino vassallus non minus debet reverentiam, quam libertus patrono.

Cons. 314. n. 118. p. 318.

Domino prius denunciare debet subditum, antequam ipsum in jus vocet.

Cons. 340. n. 14. p. 1409.

Domino feudi non tenet de vassallo testanti, quando in dolo iniquus & perjurus sit.

Cons. 332. n. 26. p. 852.

Domino injuria sic persequi alienationem illicitam.

Cons. 343. n. 69. p. 1536.

Domino ubicumque presumi potest vassallum esse inimicum, feudum amittit.

Cons. 310. n. 5. p. 260.

scilicet quando concludit inimicitiam. Non enim quilibet causa, ex qua gravatur opinio, ad privandum sufficiens.

Ibid. n. 6. p. 260.

ut Domino, non sisco, cedant, feudorum privato & honorum confiscatio fracta pacis publice parva est.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Domino feudi & principi superioris lata injuria & mina atroces sunt.

Cons. 305. n. 8. p. 160.

Domino denegante facere justitiam vassallo, adiutur superior. Cons. 308. n. 20. p. 214. contra Dominum jus suum, quis defendere potest.

Cons. 308. n. 44. p. 224.

Dominum vassallus sine verba in jus vocare non debet.

Cons. 305. n. 21. p. 162.

Dominum adinvocare fidelitatis & servitii pars est.

Cons. 351. n. 96. & talis injuriarum non tenetur.

Ibid. n. 97. p. 1761.

Dominum in jus vocare non debet subditus sine verba.

Cons. 337. n. 105. p. 1281.

Dominum in jus sine verba, vocans vassallus feudo non privatur.

Cons. 305. n. 96. p. 172.

ad Dominum neminem via publica pertinet et clesarius inveniunt.

Cons. 306. n. 13. p. 186.

contra Dominum subditus actionem spectare petitione pecunia instaurare non potest.

Cons. 347. n. 150. p. 1421.

ad Dominum reverentur feudum non committitur.

Cons. 314. n. 109. p. 316.

Auti-

In Matthæi VVefenbecii Confil.

- Antiquum tunc, quando propter injuriam Domino factam revocatur.*
Ibid. n. 110. p. ead. exclusis non modo liberis.
Ibid. n. 111. p. ead. sed etiam agnatis. Ibid. n. 112. Secus si alius ex causis.
Ibid. n. 113. p. 317.
- apud Dominum civilis est possessio, naturaliter possidet vasallus.*
Cons. 323. n. 4. p. 497.
- ad Dominum pertinet periculum & instauratio edificii.*
Cons. 331. n. 200. p. 847.
- contra Dominum agens vasallus diverso respectu quam vasallagii, feloniam non committit.*
Cons. 324. n. 101. p. 565.
- in Dominum ipsum principaliter commissæ ex felonia queritur domino perpetuo. Negant aliqui.*
Cons. 322. n. 35. p. 492.
- in Dominum feudi non datur interdictum unde Vi.*
Cons. 308. n. 35. p. 220.
- contra Dominum vasallus ne mille quidem annis prescribit.*
Cons. 325. n. 20. p. 577.
- contra Dominum de spolio agere vasallus aut subditus an & quatenus possit.*
Cons. 337. n. 145. p. 1288.
- Dominum vasallus honorare & exaltare, quantum possibile est, debet.*
Cons. 305. n. 102. p. 174.
- Dominum vasallus criminaliter injuriarum accusare potest.*
Cons. 305. n. 99. p. 173.
- contra Dominum arma sumens vasallus vel ad hoc se preparans, privatur feudo.*
Cons. 305. n. 34. p. 164.
- Dominum subditus sugillare non debet.*
Cons. 337. n. 146. p. 1288.
- Dominum si incarceratione vasallus feudum amittit.*
Cons. 324. n. 93. p. 563.
- Dominum vasallus pro possibile exaltare & honorare debet.*
Cons. 324. n. 90. p. 563.
- Dominum concutiens vasallus feudo privatur.*
Cons. 314. n. 114. p. 317.
Explicatur. Ibid. p. ead.
- in Dominum quam committit vasallus, injuria, ratione personarum non statim atrox est, nisi & re ipsa sit atrox.*
Cons. 314. n. 119. p. 318.
- contra Dominum vasallus ex causa fractæ pacis civiliter agere potest.*
Cons. 305. n. 98. p. 173.
- contra Dominum etiam vasallus possessione dejectus remedia possessoria habet.*
Cons. 316. n. 38. p. 339.
- contra Dominum potest Emphyteuta injuriam suam famo, a actione persequi.*
Cons. 308. n. 36. p. 220.
- Dominum assensurum qui putat, ab eo furtum non fit, nec nec volenti.*
Cons. 314. n. 71. p. 311.
- inter Dominum & vasallum, feudalis causa ad pares curiæ pertinet.*
Cons. 305. n. 129. p. 179.
- in Dominum vel patronum, non datur interdictum unde Vi & similis vel de facto famosa actio.*
Cons. 310. n. 32. p. 271.
- Dominum de crimine famoso & atroci vasallus accusare non potest.*
Cons. 305. n. 23. p. 163.
- Dominum nominare non potest possessor quando agitur possessorio.*
Cons. 323. n. 6. p. 498.
- Dominum comitari non potest clericus, perpetuo enim residere debet.*
Cons. 319. n. 11. p. 402.
- contra Dominum datur querela spoliæ ex canone redintegranda.*
Cons. 308. n. 37. p. 221.
- in Dominum sive mediata sive immediate commissæ una injuria atrox, sufficit ad feudi privationem.*
Cons. 305. n. 9. seq. & 12. p. 161.
- Dominum depreidari potest vasallus injuste spoliatus a Domino, non consequens a superiore juris auxilium.*
Cons. 305. n. 76. p. 170.
& n. 106. p. 174.
- ad Dominum non pertinet fodinas & salinas quarere sed ad usufructuarium & vasallum.*
Cons. 346. n. 33. p. 1647.
- a Domino ad expectationem evocatus vasallus servitium non faciens feudo privatur.*
Cons. 310. n. 1. p. 259.
- item si voluntarie faciat ex quo domino damnum accedit. Ibid. n. 2. p. 260.*
- item si cum hostibus ligam faciat & magis sit inimicus quam amicus.*
Ibid. n. 3. p. 260.
- a Domino, realem sibi possessionem ut tradat, petere potest verbaliter investitus.*
Cons. 324. n. 28. p. 532.
- a Domino spoliatus vasallus actione in factum agere debet. Cons. 310. n. 33. p. 271.*
- a Domino vel procuratore semel approbata ratio habet vim transactionis & rei judicata: nisi dolus vel error commissus probetur.*
Cons. 335. n. 44. & 46. p. 1145.
- a Domino libertus inastimabile beneficium accipit.*
Cons. 314. n. 107. p. 316.
- a Domino injuste spoliatus vasallus, auxilium juris a superiore non consequens, dominum depreidari potest.*
Cons. 305. n. 76. p. 170.
& n. 106. p. 174.
- pro Domino & contra certum quatenus probent libri thesaurariorum.*
Cons. 345. n. 56. p. 1614.
- pro Domino subditis & ministris creditur iniis qua administrant, & unde commodum adeos non spectat prefertim quando liberos suos juramento vel more confirmant.*
Cons. 332. n. 236. p. 919.
n. 240. p. 920.
& n. 294. p. 927.
- Domini terrarum de consuetudine dant & mutant vias publicas sicut piscationes.*
Cons. 306. n. 32. p. 191.
- Domini

Partem VII. Index.

Domini utiles non liberantur
nominando dominum, quo-
ties de suo jure conveniun-
tur. Cons. 323. n. 22. p. 503.

Domini terrarum tenentur
præstare saluum conductum,
per viam publicam qua in
regalibus numeratur etiam
armis sumptis.

Cons. 306. n. 56. p. 197.

Dominicz potestatis jure qui
utitur pacem publicam non
turbat.

Cons. 305. n. 113. p. 176.

Dominis licet suos turbatores
turbare, nec cadunt in po-
enam fractæ pacis.

Cons. 301. n. 39. p. 221.

DOMINIUM utile transfert
decem annorum locatio.

Cons. 324. n. 4. p. 523.

Dominium locatio non probat.

Cons. 301. n. 94. p. 23.

Dominium concessum præsu-
mitur concessa jurisdictione.

Cons. 301. n. 69. p. 19.

Dominium ex possessione præ-
sumitur, & præsumptum præ-

batur. Cons. 301. n. 96. p. 23.

Dominium loci probant ordi-
nationes & statuta flumin-

entium.

Cons. 301. n. 102. p. 24.

Dominium matris post jus
quæsitum factus sequitur.

Cons. 349. n. 4. p. 1697.

Dominium & possessio etsi
tradita sit, neutrum tamen

transfert ab usu in investitura

superfundo novo facta pari-

um Curia inscriptione non

comprobata sit.

Cons. 316. n. 41. p. 339.

& n. 43. p. 340.

Dominium simultaneum vi-
dentur habere pater & filius.

Cons. 347. n. 65. p. 1664.

Dominium memorie per usum
immemorabilem, etiam pri-

vatorum civium, universi-

tati quæritur.

Cons. 301. n. 143. p. 31.

Dominium in sensu non in-
currit.

Cons. 341. n. 69. p. 1463.

Dominium utile præscriptio-
ne quæsitum in feudis dire-

cto præfertur.

Cons. 325. n. 27. p. 579.

Dominium non transfertur

ubi Evictio non debetur aut
præstat.

Cons. 331. n. 25. p. 815.

Dominium lex ex causa au-
ferre potest.

Cons. 328. n. 35. p. 671.

Dominium per scripturam
optimè probatur.

Cons. 339. n. 226. p. 1379.

Dominium universale etiam
ejus est cujus est jurisdictio

licet non speciale.

Cons. 302. n. 79. p. 60.

Dominium probat instru-
mentum etiam minus solen-

ne, quando secundum illius

tenorem fuit possessum.

Cons. 301. n. 108. p. 26.

Dominium via publica perti-
net ad Imperatorem non in-

feriorem.

Cons. 306. n. 5. p. 184.

Dominium feudi directum
& utile ad vasallum pertinet.

Cons. 303. n. 24. p. 106.

Dominium transfere pro-
prietatis donatio.

Cons. 301. n. 50. p. 17.

Dominium debitor in dubio
transulisse non intelligitur.

Cons. 309. n. 16. p. 236.

Dominium in antiquis præ-
bat communis opinio.

Cons. 301. n. 136. & seq. p. 29.

Dominium vasalli utile præ-
fertur directo.

Cons. 306. n. 10. p. 185.

Dominium lex adjicit.

Cons. 301. n. 121. p. 28.

Dominium per præscriptio-
nem quæsitum verum est.

Cons. 344. n. 63. p. 1569.

Dominium non probat testis
de auditu.

Cons. 345. n. 123. p. 1630.

Dominium directum vasallus
contra dominum ne nulle

quidem annis præscribit.

Cons. 324. n. 87. p. 560.

Dominium variat finem va-
riatio, Cons. 301. n. 220. p. 41.

Dominium translatum præ-
sumitur quando contractus

ad hoc est habilis.

Cons. 331. n. 143. p. 839.

Dominium & possessio pupi-
li acquiritur per agniti-

onem tutore factam.

Cons. 343. n. 38. p. 1529.

& n. 61. p. 1534.

Dominium utile vasallum in
fundo habet: Directum Domi-

nium. Cons. 346. n. 4. p. 1644.

Dominium importat vox pro-
prietatis.

Cons. 301. n. 49. p. 17.

Dominium vel possessionem
habere præsumitur pensatio-

nes, collectas, census, gabelles

exigent. Cons. 301. n. 101. p. 24.

Dominium directum per præ-
scriptionem immemorabilem

acquiritur.

Cons. 301. n. 119. p. 28.

Dominium translatum intelli-
gitur si contractus ad id sit

aptus. Cons. 309. n. 4. p. 233.

Dominium plenum important
pronomina Meum, Tuum &c.

Cons. 301. n. 132. & seq.

p. 29.

Dominium utile in viis publi-
cis habent etiam subjecti: uti-

lis domini.

Cons. 306. n. 9. p. 185.

Dominium rei sua nemini au-
ferendum.

Cons. 332. n. 346. p. 949.

de Dominii jure generali Ex-
emptionem qui allegat, illam

probare debet.

Cons. 340. n. 58. p. 1415.

Dominii generalis præsumptio
est pro Domino loci.

Cons. 340. n. 37. p. 1415.

Dominii vel tituli defectus
exceptio obstat agenti inter-

dicto adipiscenda, si non con-

stanti probari possit.

Cons. 316. n. 57. p. 344.

Dominii finis proprius est usq;

Cons. 301. n. 162. p. 32.

Dominii & possessionis nota est
pignoratatio. Cons. 301. n. 99. &

100. p. 24.

Dominii translationem inferit
verbum Dandi & Donandi.

Cons. 301. n. 46. & 47. p. 17.

Dominii exceptio excludit a-
gentem possessorem.

Cons. 345. n. 9. p. 1604.

Limitatur n. 10. p. ead.

Dominii translationem impe-
dit prohibitio alienationis in

ultima voluntate.

Cons. 302. n. 128. p. 761.

inter vivos non ag. ibid.

Domini-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Dominii jus acquirit optio & electio facta præsens post aditam hereditatem.

Cons. 302. n. 1. p. 47.

Dominii notorii exceptio impedit litem ingressum.

Cons. 316. n. 58. p. 342.

Dominii jus per prohibitionem, in qua pars adversa per 30. annos acquiritur, acquiritur.

Cons. 301. n. 104. p. 34.

Dominii translationem non impedit pactum de non alienando.

Cons. 324. n. 17. p. 577.

Quod tamen in feudis fecus, ut ne res quidem subinfendari possit. Ibid.

in Dominio probando, si testis non reddat rationem quare Dominium alicujus sit, nihil probat.

Cons. 341. n. 70. p. 1462.

in Dominio & districtu Principis quasita, sunt ipsius.

Cons. 301. n. 1. p. 10.

Dominium ac possessionem probat antiquissimum instrumentum.

Cons. 301. n. 106. p. 25.

Dominium directum vasallus non præsens: fecus utile.

Cons. 325. n. 60. p. 592.

Cons. 70. p. 594.

ad Dominium directum & Regali pertinenti vel ligalia.

Cons. 303. n. 25. p. 107.

Dominium probanti cedit possessio.

Cons. 334. n. 112. p. 1087.

ad Dominium transferendum traditio regulariter requiritur.

Cons. 316. n. 69. p. 344.

neg. Dominium neg. possessionem feudi transferri investitura abusiva.

Cons. 316. n. 47. p. 340.

visum presentia rei fiat.

Ibid. n. 48. p. ead.

ad Dominium transferendum datus contractus habilis.

Cons. 309. n. 28. p. 239.

ex Dominio possessio presumitur probatur.

Cons. 339. n. 2. p. 1379.

à Dominio rei usus separatur.

Cons. 301. n. 3. & 5. p. 11.

Dominia annexam Jurisdictionem habentia libera præsuntur.

Cons. 329. n. 4. p. 708.

DONANS videtur omne id quod habuit in illa re transulisse.

Cons. 301. n. 30. & 33.

p. 15.

Donandi verbum domini translationem denotat.

Cons. 301. n. 47. p. 17.

Donare mulier mortis causa, an sine curatoris consensu possit? remissive.

Cons. 326. n. 27. p. 602.

Negatur. Ibid. n. 29. p. 603.

Cons. 39. p. 605.

Donare & relinquere extraneis, post fratres, bona quilibet potest.

Cons. 342. n. 136. p. 1493.

Donare, disponere & c. curvis de suo etiam occulte licet.

Cons. 321. n. 42. p. 456.

Donare est, liquidum jus remittere.

Cons. 329. n. 35. p. 719.

Donari possunt mortis causa, bona futura & presentia.

Cons. 342. n. 137. p. 1493.

Donatio inter vivos potius fieri intelligitur quam mortis causa.

Cons. 321. n. 59. p. 463.

Donatio in mulieribus nunquam præsuntur.

Cons. 329. n. 51. p. 724.

Donatio consanguineis facta, an ob causam dicatur?

Cons. 321. n. 53. p. 460.

Donatio ob causam expressam non adimpletam revocari potest: ob tacitam vero, non.

Cons. 314. n. 21. p. 303.

an Donatio omnium bonorum in casum mortis concepta valeat?

Cons. 321. n. 67. p. 465.

Donatio propter quas causas revocatur & filius exheredatur, ex iis etiam vasallus feudo privari potest.

Cons. 314. n. 99. p. 315.

Graves tamen esse debent: licet aliquando ex culpa amittatur. Ibid. n. 100. p. 315.

Donatio in Principibus erga subditos facile præsuntur.

Cons. 301. n. 166. p. 32.

Donatio deliberata in casum mortis facilius præsuntur in fratre ob naturalem affectionem.

Cons. 329. n. 95. p. 475.

Donatio proprietatis, traditione secuta, dominium à donatore transfert in donarium.

Cons. 301. n. 50. p. 17.

Donatio non præsuntur.

Cons. 303. n. 16. p. 106.

Donatio 500. aureos excedens opus habet inscriptionem.

Cons. 321. n. 49. p. 458.

modo non sit remuneratoria, meritaq. specificentur.

Ibid. n. 50. p. ead.

Donatio absentis facta licet non valeat, tamen ut relictum jure fideicommissi valet.

Cons. 321. n. 65. p. 464.

Donatio mortis causa quid?

Cons. 321. n. 57. p. 462.

Donatio mortis causa facta, præsuntur quando mortis mentio sit.

Cons. 321. n. 60. p. 465.

Donatio est quadam remissio.

Cons. 303. n. 20. p. 106.

Donatio & remissio stricti juris est.

Cons. 303. n. 21. p. 106.

Donatio ex traditione & observantia post secuta plenè probatur.

Cons. 301. n. 58. p. 18.

Donationis species est jus suum remittere.

Cons. 324. n. 23. p. 531.

Donationis remuneratorie causa sufficiens qua.

Cons. 321. n. 52. p. 452.

Donationis causa non præsuntur, nisi exprimat.

Cons. 321. n. 21. p. 450.

Donationis verbum plenissimam concessionem denotat.

Cons. 301. n. 188. & seqq.

pro Donatione habenda concessio, in qua feudi mentio non sit.

Cons. 301. n. 187. p. 36.

pro Donatione concessio ad usum tantum facta non accipitur.

Cons. 301. n. 21. p. 13.

praesertim quando heredum mentio facta non est.

Ibid. n. 22. p. 13.

in Do-

Partem VII. Index.

Donatione non habet locum,
jus relucendi in concessione
venditionis reservatum.

Cons. 318. n. 16. p. 394.
de Donatione simplici sumit
verbum Gaben.

Cons. 326. n. 6. p. 598.
Donationes inter Coniuges
blanditiis procurata non va-
lent. Cons. 350. n. 26. p. 1718.

Donationes revocare non po-
test princeps.

Cons. 314. n. 23. p. 303.
Donationes privatorum pro
donatario, contra donato-
rem interpretanda sunt.

Cons. 301. n. 26. p. 14.
Donationes Principum pro
accipiente contra ipsos laxif-
simè sunt interpretanda.

Cons. 301. n. 25. p. 14.
Donationes omnes in conju-
ges inutiles nisi morte confir-
mentur.

Cons. 326. n. 26. p. 602.
Donationes, propter causam
impulsivam cessantem, facta
non revocantur.

Cons. 314. n. 16. p. 518.
Donationes simplices & ti-
tuli lucrativi hereditatibus
comparantur.

Cons. 326. n. 4. p. 598.
Donationes remuneratoria
propter ingratitudinem non
revocantur.

Cons. 314. n. 117. p. 318.
Donationes, qua per se con-
tractus non sunt, ex tradi-
tione complentur.

Cons. 333. n. 74. p. 980.
Donationes ex quibus causis
possunt revocari & liberi ex-
heredari, ex iisdem etiam
fendum revocari potest.

Cons. 305. n. 31. p. 164.
Donationes propter operas
mulieribus facta propriè do-
nationes non sunt.

Cons. 326. n. 9. p. 598.
in Donationibus usus reu-
sitatem denotat.

Cons. 301. n. 165. p. 32.
& n. 174. p. 33.
DOS succedit loco alimenta-
rum.

Cons. 324. n. 250. p. 1113.
DOS quid?

Cons. 326. n. 14. p. 600.
DOS aut res luxurie non con-
ferantur ob delictum mariti,
& repetere sua a filio potest,
etiam in crimine laesa moe-
statis.

Cons. 310. n. 25. p. 268.
DOS & Donatio a patre proce-
dunt.

Cons. 335. n. 86. p. 985.
Dotis causa favorabilis.

Cons. 316. n. 20. p. 337.
Dotis contractus habilis ad
transferendum dominium.

Cons. 309. n. 28. p. 239.
Dotis amissio non parapherna-
lium sequitur separationem.

Cons. 317. n. 92. p. 285.
Dotis dominus maritus effi-
citur.

Cons. 335. n. 238. p. 1186.
Dotis & alimentorum nomine
filia habens jus retentionis
in bonis paternis fundatibus
& immisionem petere pos-
sunt.

Cons. 324. n. 227. p. 1112.
Dotis favori possessio prefer-
tur.

Cons. 333. n. 51. p. 971.
Dotis conversionem in fin-
dum viduam non tenetur pro-
bare.

Cons. 334. n. 223. p. 1111.
Dotis promissio pro salute
efficitur traditione.

Cons. 333. n. 87. p. 985.
Dotis & Dotalem aequitas
non servatur.

Cons. 333. n. 57. p. 975.
Dotis, & Paraphernalium re-
ditus & dotalem lucratum
maritus.

Cons. 333. n. 45. p. 968.
Dotis estimata a gaudente lu-
cro mariti cedunt.

Cons. 333. n. 39. p. 967.
Dotis tantum sunt ea, de quibus
convenit.

Cons. 335. n. 68. p. 979.
praesertim qua ad alimentum
loco adjecta.

Cons. 333. n. 69. p. 979.
Dotis & dotatitii augmentum
eandem habet privilegia, qua
dos ipsa.

Cons. 333. n. 60. p. 976.
Dotis fructus lucratum Ma-
ritus.

Cons. 333. n. 11. p. 959.
Dotis augmentum similis pri-
vilegia habet sed ex die au-

gmenti, nec retrotrahitur.
Cons. 333. n. 81. p. 983.
Doti omnia dedisse mulieris
dubio non presumitur.

Cons. 326. n. 17. p. 600.
Dotem aut legitimam gene-
rale statutum non excludit.

Cons. 328. n. 55. p. 676.
Dotem taxat iudex.

Cons. 342. n. 206. p. 1504.
Dotem suam ubi alius salvam
mulier habere nequit renun-
ciatio beneficii S. C. de Plebe-
ni pro marito sine iuramento
non valet.

Cons. 326. n. 49. p. 605.
Dotem & alimenta quamvis
filia potest habere ex alio ali-
libet, ex feudum non debentur.

Cons. 334. n. 226. p. 1111.
in Dotem dare viduam seu-
dom nequit sine consensu do-
mini.

Cons. 316. n. 21. p. 337.
nec ad pias causas.

Ibid. n. 22. p. ead.
nec obligare nullo modo.

Ibid. n. 23. p. ead.
inter Dotem & donationem
aequalitas.

Cons. 333. n. 65. p. 978.
circa Dotem nuptiarum minor
habenda est quae maioris.

Cons. 339. n. 104. p. 751.
cum Dote eadem habent pri-
vilegia paraphernalia.

Cons. 339. n. 56. p. 974.
in Dote magis favetur mulier
quam in aliis bonis.

Cons. 326. n. 41. p. 605.
in Dote fingitur subesse stipu-
latio.

Cons. 333. n. 83. p. 984.
pro Dote & dotatio, quod ei
subrogatur in ambiguis re-
sponderet melius est.

Cons. 333. n. 55. p. 973.
de Dote recepta confissio pra-
judicat mariti consentiens bi-
redibit, non successoribus
feudalibus.

Cons. 334. n. 222. p. 1111.
à Dote separata parapherna-
lia.

Cons. 333. n. 67. p. 978.
Dote accepta pro legitimâ an
sua successione renuncietur?

Cons. 309. n. 54. p. 249.
PPPP

pro

In Matthæi VVesenbecii Consil.

pro Dote & dotalitio in ambiguis decidendum.

Cons. 333. n. 132. p. 1007.

Dotales uxoris res maritus alienare nequit.

Cons. 326. n. 12. p. 599.

Dotalia uxoris bona per traditionem solam non fiunt: sed pacto.

Cons. 326. n. 16. p. 600.

Dotalia instrumenta non requiruntur ad legitimatorem, quando alii liberi non adfunt: imò etiã indistincte.

Cons. 319. n. 105. & seq. p. 413. & seq.

Dotalia instrumenta ad legitimatorem: per subsequens matrimonium sunt necessaria.

Cons. 319. n. 65. p. 409.

Limitatur. Ibid. n. 105. & seq. p. 413. & seq.

ex Dotalibus rebus & paraphernalibus fructus marito adquiruntur.

Cons. 326. n. 13. p. 599.

prius DOTALITIUM ob nuptias secutas mulier non amittit.

Cons. 333. n. 58. p. 975.

Dotalitium & alienatio in feudo, valent in vita alienatoris & descendendum ejus, ac agnatorum, qui consenserunt, non eorum, qui non consenserunt.

Cons. 333. n. 3. p. 956.

qui Dotalitium promisit perinde obligatur, ac qui constituit.

Cons. 333. n. 88. p. 985.

Dotalitium debet aequale dote esse ne incidat in prohibitam iuribus donatione inter conjuges. Cons. 333. n. 78. p. 985.

Dotalitium constituendum est vidua à feudi successoribus.

Cons. 334. n. 220. p. 1111.

Dotalitium vel pignus, in quod non consensit, etiam de novo feudo simultaneè indelictus, pati non cogitur.

Cons. 333. n. 7. p. 957.

Dotalitium est donatio propter nuptias, & sponsalitia largitas.

Cons. 333. n. 64. p. 977.

Dotalitium non potest in vita vidua auferri.

Cons. 333. n. 105. p. 991.

Dotalitium habet mulier in singulorum maritorum bonis.

Cons. 333. n. 66. p. 978.

Dotalitium non consistit in feudo sine proximorum consensu.

Cons. 333. n. 53. p. 972.

Dotalitium non repetitur à vivente muliere nisi ex pacto.

Cons. 333. n. 155. p. 1025.

Dotalitii melioramenta debentur.

Cons. 333. n. 162. p. 1037.

Dotalitio non immodico agnatus cogitur consentire.

Cons. 333. n. 129. p. 1006.

de Dotalitio idem judicatur, quod de dote.

Cons. 333. n. 90. p. 986.

in Dotalitio feudali requiritur consensus domini, & agnatorum.

Cons. 333. n. 4. p. 956.

in Dotalitio & bonis manet uxor, donec ei satisfactum.

Cons. 333. n. 133. p. 1008.

Dotalitio non completo, vel traditione non secuta contractus deficit.

Cons. 333. n. 50. p. 970.

Dotalitio non consentientes Vasalli id non tenentur prestare.

Cons. 333. n. 23. p. 961.

DUBIUS & incertus casus reddit contractum licitum.

Cons. 331. n. 210. p. 849.

Dubius est eventus litis.

Cons. 305. n. 52. p. 166.

Cons. 324. n. 46. p. 548.

Cons. 315. n. 13. p. 331.

in Dubium vocari obligationem non debet, cuius qualitas est expressa.

Cons. 327. n. 21. p. 625.

in Dubio feudum ex pacto & providentia presumitur.

Cons. 344. n. 18. p. 1559.

in Dubio testamentum pronuntiandum.

Cons. 350. n. 22. p. 1717.

in Dubio judicandum secundum jus regulare, nisi appareat exceptio.

Cons. 332. n. 231. p. 918.

in Dubio contractus illicitus vel usurarius aut similis judicari non debet, si pro licito

vero & iusto haberi potest.

Cons. 331. n. 112. p. 833.

in Dubio interpretatio facienda est contra eum, qui agendo se fundat in contractus verbis.

Cons. 331. n. 56. p. 819.

in Dubio sequenda opinio antiquior.

Cons. 319. n. 41. p. 406.

in Dubio facienda interpretatio in partem favorabiliorum. Cons. 350. n. 40. p. 1719.

in Dubio ita judicare debet iudex, ut partium conventioni satisfiat.

Cons. 342. n. 235. & ut

servetur equalitas. ibid.

n. 236. & ut minus par-

tibus prejudicetur. n.

237. p. 1508.

in Dubio Consilium ad bonum presumitur.

Cons. 351. n. 98. p. 1761.

in Dubio presumitur feudum ex pacto potius & providentiaque situm, quam hereditarium. Cons. 334. n. 147. p. 1094.

in Dubio standum scriptura, præsertim antiqua.

Cons. 339. n. 324. p. 1391.

in Dubio capienda præsumptio per quam actus servetur potius quam pereat.

Cons. 316. n. 90. p. 346.

in Dubio capienda opinio in meliorem partem.

Cons. 330. n. 83. p. 783.

in Dubio secundum jus commune contractus est interpretandus.

Cons. 334. n. 138. p. 1093.

in Dubio post mare intelliguntur Vocata in feudis solum junctæ maribus.

Cons. 334. n. 120. p. 1089.

& n. 155. p. 1092.

in Dubio semper censeatur quis eo modo tradere quo habet jus.

Cons. 309. n. 3. p. 232.

in Dubio debitor non intelligitur dominium transulisse.

Cons. 309. n. 16. p. 236.

in Dubio culpa non presumitur, unde alleganti probatio incumbit.

Cons. 310. n. 18. p. 265.

in Dubio contractus secundum juris presumptionem sunt interpretandi.

Cons. 309. n. 21. p. 237.

in Du-

Partem VII. Index.

in Dubio judicandum pro Clerico.

Cons. 319. n. 44. p. 406.

in Dubio non presumitur mala sed bona fides, & quidem post 30. annos.

Cons. 327. n. 79. p. 646.

in Dubio pro Religione pronuntiandum.

Cons. 321. n. 30. p. 457.

in Dubio appellationi defendendum.

Cons. 308. n. 9. p. 318.

in Dubio pro testamento respondendum.

Cons. 350. n. 41. p. 1779.

in Dubio pronuntiandum pro reo.

Cons. 334. n. 56. p. 1076.

in Dubio iura reo magis favent quam actori.

Cons. 305. n. 53. p. 166.

in Dubio eligendus contrahens minus prejudicialis debitori.

Cons. 309. n. 19. p. 236.

in Dubio libellus quovis modo sustinendus.

Cons. 340. n. 78. p. 1419.

in Dubio pronuntiandum pro reo.

Cons. 321. n. 110. p. 481.

Dubia probatio contra producentem interpretanda.

Cons. 341. n. 5. p. 1442.

& n. 89. p. 1465.

Dubia probatio non relevat.

Cons. 350. n. 38. p. 1719.

Dubium si vel est in jure civili vel ad res spirituales perinet, jure canonico decifum, quod est, etiam in foro civili sequendum est.

Cons. 319. n. 94. p. 412.

Dubiam reddens actoris intentionem exceptio absolutionem meretur.

Cons. 334. n. 27. p. 1071.

Dubiam rem facit firmo generalis respectu voluntatis, unde ad extraordinaria vel specialiter cavendo extenditur.

Cons. 328. n. 87. (10.)

p. 691.

Dubium super jure acquiparatur dubitati & erroris facti.

Cons. 334. n. 17. p. 1066.

Dubium quod est in jure Canonico, in jure vero civile declarari decifum, etiam in foro Canonico servandum est.

Cons. 316. n. 68. p. 344.

Dubium sumptuosum & magnum non est probatum.

Cons. 319. n. 199. p. 427.

Dubii interpretatio sumitur ex observantia, secuta.

Cons. 302. n. 69. p. 57.

Dubia secundum consuetudinem sunt interpretanda, etiam in feudis.

Cons. 334. n. 126. p. 1090.

DUBITATIO longior inducenda non est inclarare.

Cons. 322. n. 5. p. 485.

Dubitatio inclaro casu cessare debet.

Cons. 303. n. 109. p. 119.

Dubitationi locus non est ubi textus clarus est.

Cons. 319. n. 120. p. 416.

Dubitationem, verbum forte, continet: nisi quis consulendo vel docendo co actur: tamen in istas assertive.

Cons. 319. n. 22. p. 404.

Dubitatur quando appellatio in utrum deferendum recte ei supplicatio jungitur.

Cons. 308. n. 11. p. 211.

Dubitandum non est de casu statuto deciso, & cessant cavillationes.

Cons. 304. n. 12. p. 130.

Dubitandum non est de casu legibus expresso.

Cons. 330. n. 110. p. 789.

Dubitandum non est de re aperta.

Cons. 302. n. 73. p. 58.

DUCATUS & feuda majora universitatis sunt.

Cons. 302. n. 87. p. 61.

in Ducatu vel regno si primogenitus consuetudine succedit, verificatur illa etiam in legitimo per matrimonium.

Cons. 319. n. 86. p. 411.

de Ducatu vel feudo pater testari non potest.

Cons. 302. n. 159. p. 89.

DUCENDA est violata a violatore.

Cons. 319. n. 186. p. 426.

DUCES & Episcopi loco Praesidi sunt.

Cons. 339. n. 299. p. 1388.

Duci, de nullitate impropria causae, testantur non creditur.

Cons. 322. n. 51. p. 886.

Duces & Electores Imperii coram Austregis conveniendi.

Cons. 340. n. 87. p. 1421.

Duces in terris suis idem possunt quod Imperator.

Cons. 345. n. 154. p. 1637.

Duces in Imperio comparantur Praesidibus provincialium.

Cons. 305. n. 49. p. 166.

Ducere concubinam potest qui uxorem.

Cons. 319. n. 56. p. 408.

DUO copulative ad injuriam requiruntur: Verba injuriosa & animus injuriandi.

Cons. 351. n. 135. p. 1766.

Duo testes ad probationem sufficient.

Cons. 305. n. 56. p. 167.

Duo vel plures una scriptura testari possunt: sunt enim duo testamenti.

Cons. 336. n. 127. & 144.

p. 1229.

Duo intellectus quoties capi possunt, ille capiendus, qui a delicto excuset.

Cons. 310. n. 10. p. 261.

Duobus rem unam vendens vel in feudum datus, falsum committit.

Cons. 316. n. 64. p. 343.

penes Duos esse non potest jus incorporale.

Cons. 345. n. 29. p. 1607.

per Duos Doctores excellentes probatur consuetudo tam allegantes.

Cons. 306. n. 31. p. 191.

DUPLEX vinculum fortius ligat.

Cons. 321. n. 91. p. 827.

Duplex Interdictum Retinenda, ubi uterq. actor & reus est & probat.

Cons. 339. n. 266. p. 1385.

Duplici onere nemo gravandus.

Cons. 339. n. 204. p. 1376.

DURAT tamdiu injuria consenti scriptura, quamdiu ipsa scriptura durat.

Cons. 351. n. 39. p. 1745.

Durat 30. annos jus revocandi.

Cons. 344. n. 36. p. 1562.

& n. 111. p. 1581.

non Durat perpetui animus injuriandi.

Cons. 351. n. 75. p. 1754.

Durant 30. annos actiones proprio jure competentes.

Cons. 344. n. 19. p. 1561.

Durat iudicis officium 30. annis.

Cons. 317. n. 79. p. 376.

Pppp 2 Durat

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Durat perpetuo, & loquitur
semper scriptura.

Cons. 305. n. 19. p. 162.

Durat annum tantū jus redi-
mendi. Cons. 344. n. 35. p. 1562.

& n. 110. p. 1581.

Durat quamdiu gravamen, po-
test appellari.

Cons. 308. n. 2. p. 208.

n. 6. 8. p. 210.

& n. 13. p. 212.

Durare res cum suis qualitati-
bus in eodem statu prasu-
muntur, quo ante fuerunt.

Cons. 304. n. 14. p. 130.

DUUMVIRI Doctoribus &
Mililibus comparantur.

Cons. 348. n. 60. p. 1693.

E.

Ea que juris sunt iudex supplet.

Cons. 334. n. 219. p. 111.

Eadem ubi militat ratio, ibi
non extenditur lex vel statu-
sum sed enucleatur.

Cons. 321. n. 77. p. 469.

Eadem species ut reddatur in
mutuo ab initio conveniri
non potest.

Cons. 304. n. 97. p. 146.

Eadem conditio nullius & an-
nullati.

Cons. 344. n. 42. p. 1563.

Eadem ubi ratio ibi eadem
dispositio.

Cons. 342. n. 93. p. 1487.

inter Easdem partes actam
alio iudicio probant.

Cons. 334. n. 50. p. 1075.

Eadem habet privilegia aug-
mentum dotis & dotalitii,
que dos ipsa.

Cons. 333. n. 60. p. 976.

Eadem quando repetuntur di-
versis cum vis geminationis
consideratur, non in uno in-
strumento.

Cons. 302. n. 136. p. 79.

Eadem habent cum dote privi-
legia, Paraphernalia.

Cons. 333. n. 56. p. 974.

ut EANT per unam viam pu-
blicam reliquis prohibitis
dominus statuere potest.

Cons. 306. n. 37. p. 192.

ECCLESIA iustitie auctor
est, nec patitur contra ius-
titiam aliquid fieri in se vel
in alium.

Cons. 316. n. 74. p. 345.

Ecclesia & Ecclesiastica per-
sona non debent adhibere
fraudem in suis contracti-
bus: Laici tamen invicem
absq; dolo se decipere possunt.

Cons. 316. n. 60. p. 342.

Ecclesia & Clericus succedit
in feudo improprio.

Cons. 319. n. 35. p. 406.

& facmina.

Ibid. n. 36. p. ead.

& mutus surdus claudus.

Ibid. n. 37. p. ead.

Ecclesia non laborat de servi-
tiis militariibus & personali-
bus sed burfaliibus.

Cons. 302. n. 40. p. 53.

Ecclesia etiam precium bone-
fidei emptori restituere debet.

Cons. 316. n. 121. p. 350.

Ecclesia nō curat servitia per-
sonalia sed redibus burfales.

Cons. 319. n. 143. p. 421.

Ecclesia est refugium oppres-
sorū.

Cons. 316. n. 75. p. 345.

& mater pietatis.

Ibid. n. 76. p. ead.

Ecclesie providere debet Pa-
tronus ne detrimentum pa-
tiantur.

Cons. 340. n. 19. p. 1410.

Ecclesie Advocatus Patronus
dicitur.

Cons. 340. n. 27. p. 1410.

de Ecclesie bonis: agi sine con-
sensu superioris non potest.

Cons. 340. n. 107. p. 1425.

Ecclesie vel regni in prejudi-
cium antecessorum aliquid con-
cedere non potest.

Cons. 316. n. 132. p. 351.

Ecclesie sunt de territorio, in
quo situantur. & cum illo
transiunt.

Cons. 302. n. 53. & 54.

p. 55.

n. 113. p. 69.

& n. 131. p. 77.

Ecclesie & Ecclesiasticarum
personarum contra utilita-
tem & libertatem constituta
non valent.

Cons. 319. n. 53. p. 407.

Ecclesie res & civitatum 40.
annis præscribuntur.

Cons. 337. n. 139. p. 1287.

Ecclesie Res sunt nullius in
bonis.

Cons. 377. n. 137. p. 1287.

Ecclesie tantum in terris ob-
tineat dispositio iuris Canoni-
ci contraria juri civili inci-
dili argumento.

Cons. 335. n. 75. p. 1150.

Ecclesie bona Patronus de-
fendere potest.

Cons. 340. n. 16. p. 1410.

Ecclesie commodo Patronus
privatur si eam non defen-
dat.

Cons. 340. n. 46. p. 1413.

Ecclesie & monasteria ad col-
lectas tenentur.

Cons. 302. n. 123. p. 73.

Ecclesie privilegium habent
Clerici.

Cons. 319. n. 43. p. 406.

Ecclesie acquirere praelatus
non tenentur.

Cons. 316. n. 120. p. 350.

Ecclesiam vel monasterium
quando laicus bonis spoliatur,
enorme delictum committit,
et si sub prætecto juris patro-
natus fiat.

Cons. 337. n. 95. & 97.

1280.

Ecclesie super rebus in inve-
stituris Episcoporum inter-
venire possunt testes extra-
nei. Cons. 316. n. 45. p. 340.
idq; & in Laicorum investi-
turis statuto vel consuetudi-
ne introduci potest.

Ibid. n. 46. p. ead.

Ecclesiis & Ecclesiasticis qua
favet opinio in dubio ample-
ctenda.

Cons. 319. n. 42. p. 406.

Ecclesiasticam susci-
piet personam monasterium & pupilla-
rem. Cons. 337. n. 67. p. 1277.

Ecclesiasticam ad cogniti-
onem pertinet separatio.

Cons. 317. n. 56. p. 370.

in Ecclesiastica Emphyteusi
legitimus non succedit.

Cons. 319. n. 123. p. 416.

Restringitur ad legitimatum
per rescriptum principis.

Ibid. n. 139. p. 419.

Ecclesiastica persona quam
faciam fidem.

Cons. 345. n. 88. p. 1623.

Ecclesiastica res à Patronis ut
& à Laicis non possidentur.

Cons. 337. n. 138. p. 1287.

Ecclesiasticarum personarum
contractus interpretandi ita,

ne

Partem VII. Index.

- ne quis damnum indebiti inde percipiat. Cons. 316. n. 77. p. 345.
- Ecclesiasticarum rerum ad infundationem, aliis infundari solitarum, non est opus ullâ aliâ juris solemnitate. Cons. 316. n. 105. p. 348.
- Ecclesiasticarum rerum alienatio fieri nequit, sine iustis causis & solemnibus. Cons. 327. n. 80. p. 1279.
- Ecclesiastici feudi in concessione an locum habeat diffinitio L. Quoties. C. de Re vindic. Cons. 316. n. 59. p. 344.
- Ecclesiastici in feudibus partem non capiunt. Cons. 319. n. 12. p. 402.
- Ecclesiastici non curant causas sanguinis sed ab eis abstinere debent. Cons. 302. n. 39. p. 53.
- Ecclesiastico praesertim in feudo succedere potest Clericus qui primam saltem consuetudinem accepit. Cons. 319. n. 27. & 28. p. 405.
- Ecclesiastica bona à Laico etiam Patrono, malâ fide possidentur. Cons. 340. n. 167. p. 1433.
- limitatur & ampliatur ibid.
- Ecclesiastica bona legari non possunt, nec de eis legatis debetur estimatio. Cons. 302. n. 160. p. 90.
- Ecclesiastica feuda pro Canone & pensionibus concedi solent. Cons. 319. n. 144. p. 421.
- Ecclesiastica bona & Monasterii comparantur. Cons. 337. n. 96. p. 1280.
- Ecclesiastica bona & Jus patronatus separata sunt. Cons. 337. n. 91. p. 1280.
- ad Ecclesiastica à temporalibus non valet argumentum. Cons. 302. n. 38. p. 53.
- in Ecclesiasticis beneficiis primus investitus praesertur, est secundus possessionem adeptus fuerit. Cons. 316. n. 65. p. 343.
- in Ecclesiasticis 40. in temporalibus 30. annorum possessione confirmatur incorporatio. Cons. 302. n. 65. p. 56.
- EDERE & consecratioms debet rationem gestor, rationem redditione. Cons. 331. n. 266. p. 850.
- Edere inventarium possessor hereditatis tenetur. Cons. 350. n. 75. p. 1724.
- Edere debet actor instrumenta quibus usus est. Cons. 307. n. 6. p. 199.
- EDICTI quod metus causa. DILIS auctor. Cons. 339. n. 306. p. 1389.
- EDITIO instrumentorum iurato semel facta non est amplius imponenda. Cons. 334. n. 162. p. 1100.
- EFFECTUS geminationis magnus est. Cons. 302. n. 21. p. 51.
- Effectus cessat legati causa cessante. Cons. 302. n. 152. p. 86.
- Effectus & qualitates contrarias qua habent contrarias sunt. Cons. 302. n. 17. p. 50.
- Effectus rei accipitur per eos qui iuri praesunt. Cons. 339. n. 148. p. 1369.
- Effectus magnus est clausula: Motu proprio & c. in Principam concessionibus. Cons. 301. n. 42. p. 16.
- Effectus venditionis est ut emptor fructus lucretur absque ratione & pacto. Cons. 331. n. 133. p. 837.
- & n. 138. p. 838.
- Effectus rei magis attenditur quam nominatio. Cons. 331. n. 177. p. 844.
- Effectus separatorum separati. Cons. 338. n. 34. p. 1305.
- Effectus cuius dispositionis inter vivos facta, post mortem differtur, habet naturam ultime voluntatis. Cons. 321. n. 58. p. 462.
- Effectus idem titulus & ius ubi eadem causa & dignitas. Cons. 302. n. 98. p. 63.
- Effectum nullam parere potest, nullum quod est. Cons. 325. n. 19. p. 577.
- Effectum limitatum producit limitata causa. Cons. 337. n. 104. p. 1281.
- Cons. 314. n. 139. p. 322.
- Cons. 316. n. 94. p. 347.
- Effectum nullum parere nequit, quod nullum est. Conf. 336. n. 314. p. 1254.
- Effectum limitatum producit limitata renunciatio. Cons. 344. n. 15. p. 1558.
- & n. 114. p. 1581.
- Effectum nullum potest producere & pro eo est atq. factum non esset; nulliter quod factum est. Cons. 304. n. 64. p. 159.
- Effectum sortiri debet res iudicata, cum sit pro veritate. Cons. 332. n. 30. p. 882.
- Effectum limitatum producere debet mandatum limitatum. Cons. 324. n. 52. p. 541.
- ad Effectum eundem conditi civilis actio & criminalis, & altera per alteram tollitur. Conf. 351. n. 57. p. 1749.
- ab Effectu magis iudicatur contrarius quam ex verbis. Cons. 331. n. 132. p. 836.
- in Effectu convenire debent; qua in radice & causa conveniunt. Cons. 343. n. 22. p. 1525.
- Effectu nullo secuto, obmissas solas, feudum revocari nequit. Cons. 305. n. 81. p. 176.
- Effectu testes concordare non sufficit quando aliquid formaliter probandum. Cons. 345. n. 118. p. 1629.
- in Effectu ne interpretatione, adaequata debent intelligi, adaequata in dispositione. Cons. 302. n. 120. p. 70.
- cum Effectu accipiendum verbum habeat. Cons. 318. n. 6. p. 391.
- pro Effectu in atrocibus delictis conatus puniuntur. Cons. 305. n. 36. p. 164.
- Effectus diversos habent diversa natura contractus. Cons. 331. n. 47. p. 818.
- Effectus diversos habent, quae habent tractatus diversos. Cons. 321. n. 36. p. 454.
- Effectus diversos diversa habent. Cons. 347. n. 88. p. 1669.
- Effectus quoque habent diversos, quae habent diversa nomina & tractatus. Cons. 338. n. 21. p. 1303.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Effectus** diversos habent quæ qualitates diversas habent.
Cons. 302. n. 42. p. 53.
- Effectus** diversos habere debent ea quæ diversos tractatus habent.
Cons. 302. n. 130. p. 77.
Cons. 336. n. 84. p. 1217.
- Efficacia** nullius est commissum sine adiectione pœna.
Cons. 338. n. 170. p. 1325.
- EFFRACTIO** Carceris convincit effractorem.
Cons. 317. n. 39. p. 364.
- EFFUSIO** sanguinis clericis interdicta.
Cons. 319. n. 10. p. 402.
- EGISSE** contrabentes intelliguntur juxta naturam contractus.
Cons. 331. n. 238. p. 854.
- EGREGIÆ** Personæ quæ?
Cons. 339. n. 195. p. 1375.
- Egregiæ** personæ sunt, qui in dignitate constituti & quibus reverentia debetur.
Cons. 339. n. 181. p. 1374.
- ENXEXMEN** aliud, aliud verkäuffen.
Cons. 309. n. 27. p. 239.
- EJUSDEM** juris sunt flumina & via publicæ, & mulari possunt sine damno publico.
Cons. 306. n. 25. p. 189.
- Ejusdem** juris & natura est augmentum cum principali, etiam in dote pactisq. dotabilibus.
Cons. 333. n. 62. p. 977.
- ELECTIO** actoris est in actionibus personalibus & mixtis, ubi reum convenire velis.
Cons. 343. n. 75. & seqq. p. 1538.
- Electio** est jus quæsitum: optio est jus querendum.
Cons. 302. n. 2. p. 47.
- Electio** est debitoris æstimatam speciem accipientis, utrum speciem an æstimationem velit reddere.
Cons. 304. n. 99. p. 146.
- Electio** & optio jus domini acquirit, facta præsertim post aditam hereditatem.
Cons. 302. n. 1. p. 47.
- Electio** rei est in Scholaribus convenciis.
Cons. 343. n. 76. p. 1538.
- Electio** actoris est in petitione hereditatis.
Cons. 343. n. 77. p. 1538.
- in** Elect. one præferri debet, ceteris paribus, si pro quo est æquitas.
Cons. 313. n. 25. p. 292.
- ex** Electione quia succedit Imperatoris successor antecessoris sui investituram ratam habere non tenetur.
Cons. 316. n. 104. p. 348.
- Electi** etiam principes & Imperator contractus investituræ & pacta nomine dignitatis celebrata nisi ex magna causa revocare nequeunt.
Cons. 316. n. 112. p. 349.
Declaratur. Ibid. n. 117. & 119. p. seq.
- Electi** Regis vel Imperatoris successor ad investituram imperfectam ratificandam non tenetur.
Cons. 316. n. 129. p. 351.
- Electio** capituli, non ex persona defuncti succedit in prelatura successor.
Cons. 316. n. 9. p. 336.
- Electo** Brandenburgicus appellari se non patitur ad Cameræ.
Cons. 303. n. 123. p. 123.
- Electores** & Principes, ubi conveniendi, remissi ve.
Cons. 337. n. 22. p. 1270.
- Electores** & Duces Imperii coram Austregis conveniendi.
Cons. 340. n. 87. p. 1421.
- Electoralis** dignitas competit primogenito.
Cons. 302. n. 100. p. 64.
- ELICITUS** & celebratus contractus ex falsis causis annullandus est.
Cons. 304. n. 105. p. 148.
- ELIGERE** inter plura rei forma competentia actoris est.
Cons. 305. n. 132. p. 180.
- Elegisse** vram cam quis non intelligitur, per quam judicium ejus subverteretur.
Cons. 321. n. 87. p. 473.
- Eligi** in Episcopum potest per subsequens matrimonium legitimatus: non vero infans, qui dignitatem in corpore est.
Cons. 319. n. 136. p. 418.
- Eligendus** contractus in dubio minus præjudicialis debitori.
Cons. 309. n. 19. p. 236.
- ELOCARE** rem feudalem in longum tempus Vasallus non potest.
Cons. 325. n. 1. p. 571.
- Elocare** feudum ad modicum tempus Vasallus non prohibetur.
Cons. 324. n. 3. p. 523.
- ELUSORIUM** actum nemo facere præsumitur.
Cons. 338. n. 172. p. 1326.
& n. 205. & 214. p. 1331.
- Elusoria** non debent esse arbitria.
Cons. 338. n. 174. p. 1326.
- EMERGENTIS** damni in contractibus eadem ratio quæ lucri cessantis.
Cons. 309. n. 40. p. 243.
- Emergentia** de novo indigent nova auxilia.
Cons. 337. n. 54. p. 1275.
- EMPTOR** rei emptæ fit dominus.
Cons. 331. n. 45. p. 818.
- Emptor** qui re fruitur, usuras pretii ut pendat, a quisimum est.
Cons. 309. n. 43. p. 244.
- Emptor** bonæ fidei pretium amittere non debet.
Cons. 343. n. 26. p. 1526.
- Emptor** in retrovenditione pretii repetendi non habet potestatem.
Cons. 331. n. 29. p. 815.
- Emptor** bonæ fidei possessor præsumitur.
Cons. 343. n. 25. p. 1526.
- Emptor** possidens ex venditione pacti redimibilis fructus interim lucratur.
Cons. 331. n. 83. p. 825.
- nec** in pretium imputare cogitur: etiam in foro conscientia.
Ibid. n. 84. & 87. p. 825.
& n. 100. p. 830.
- Emptor** fructus lucratur nec in sortem imputare cogitur.
Cons. 331. n. 46. p. 818.
- Emptor** mala fidei feudis sine consensu domini alienati pretium amittit.
Cons. 316. n. 24. p. 338.
& a venditore fiscus extorquet. Ibid. n. 25. p. ead.
- Bona

Partem VII. Index.

Bona fidei emptor recipere: ut & interesse, nisi actionem de evictione renunciaverit.

Ibid. n. 26. p. 84.
Emptor nominis pretium repetere potest, quando res empti ipsi non est praestita.

Cons. 304. n. 100. p. 147.

Emptor fructus ex pacto retrovenditionis restituere non cogitur.

Cons. 309. n. 34. p. 241.

Emptor bona fidei in fructus condemnandus non est.

Cons. 344. n. 180. p. 1595.

Emptor bona fidei non est, qui contra jus mercatur.

Cons. 343. n. 63. p. 1555.

Emptor ut fructus lucretur absq. naticio & pacto venditionis effectus est.

Cons. 331. n. 131. p. 837.

& n. 138. p. 838.

Emptoris res solvitur resoluta jure venditoris.

Cons. 344. n. 131. p. 1583.

Emptori bona fidei: ut pretium restituere debet ecclesia.

Cons. 316. n. 121. p. 359.

Emptori venditor, Dominus feudi vasallo de fictione tenetur.

Cons. 323. n. 33. p. 510.

Emptori ubi permittitur precium repetere in retrovenditione, mutuum contractum censetur.

Cons. 331. n. 31. p. 815.

Emptores feudi consensum Domini accessisse, vel prescriptionem completam esse, probare tenentur.

Cons. 347. n. 5. p. 1654.

Emptio cum pacto retrovenditionis licita & usu comprobata.

Cons. 331. n. 81. p. 824.

n. 207. & 208. p. 849.

Emptio rei suae non valet.

Cons. 339. n. 357. p. 1396.

Emptio subsistit etsi de evictione nihil dictum sit.

Cons. 331. n. 197. p. 847.

Emptio & redemptio sunt correlativa.

Cons. 331. n. 180. p. 844.

Emptio ratione incertitudinis valet.

Cons. 316. n. 122. p. 350.

& multa conceduntur, quae incertis non.

Ibid. n. 123. p. 350.

Emptionis pretium taxat iudex.

Cons. 342. n. 209. p. 1504.

Emptionis contractus cum pacto retrovenditionis plenior & utilior est quam mutui: cum pacto anticubrefeo.

Cons. 331. n. 184. p. 845.

Emptionis vicemobinet divisio.

Cons. 326. n. 30. p. 603.

Emptionis natura contrahentium pactis mutari & periculum cum sumptibus in alteram partem transferri possunt.

Cons. 331. n. 201. p. 848.

Emptione rescissa pretium emptori contrahens restituit.

Cons. 343. n. 28. p. 1526.

Emptione pactum retrovenditionis debitori minus praedictiale est & c. ubi explicatur.

Cons. 309. n. 20. p. 237.

in Emptione praestanda Evictio.

Cons. 331. n. 23. p. 815.

non in pignore.

Ibid. n. 24. p. 815.

in Emptione non habet locus anticubrefeo pactum est enim supervacuum.

Cons. 331. n. 140. p. 838.

Emit alienum quis sciens, ex stipulatione regressum de evictione habet.

Cons. 323. n. 12. p. 500.

Emens contra Legem vel testatoris dispositionem in dolo est.

Cons. 314. n. 31. p. 304.

quod Emitur prope beneficium non est.

Cons. 325. n. 5. p. 572.

Emi ac vendi possunt reditus, & talis contractus licitus est.

Cons. 331. n. 95. p. 828.

& n. 98. p. 829.

Empta res quando ipsi non est praestita, potest emptor nominis pretium repetere.

Cons. 304. n. 100. p. 147.

Emētis bona feudalia jus per successionem agnati tollitur.

Cons. 343. n. 53. p. 1533.

EMOLUMENTUM recipere debet, qui obsequium praestat.

Cons. 303. n. 4. p. 104.

EMPHYTEUTICO pro contractu vel censuali vel simili habetur feudum improprium.

Cons. 319. n. 38. p. 406.

Emphyteutis vel feudum similitudine possessoris, potius consanguineis prioris est cedendum quam extraneis.

Cons. 316. n. 100. p. 147.

Limitatur & declaratur.

Ibidens p. 169.

Emphyteusos Dominus possessionem illius propria auctoritate occupare potest, si possessor jure suo privandus est.

Cons. 332. n. 138. p. 938.

ab Emphyteuti ad feudum valet argumentum.

Cons. 319. n. 124. p. 416.

pro Emphyteuti habetur & ad faminas etiam pertinet feudum sub annuo censu reali concessum.

Cons. 334. n. 9. p. 1057.

in Emphyteuti succedunt alii in fundis prohibiti.

Cons. 319. n. 39. p. 406.

in Emphyteuti Ecclesiastica legitimatus non succedit.

Cons. 319. n. 123. p. 416.

Restringitur ad legitimatum per rescriptum Principis.

Ibid. n. 139. p. 419.

in Emphyteuti Ecclesiastica per subsequens matrimonium legitimatus succedunt.

Cons. 319. n. 140. p. 419.

Emphyteuta potest suam injuriam contra Dominum famosa actione persequi.

Cons. 308. n. 36. p. 220.

Emphyteuta & Vasallus parificantur.

Cons. 306. n. 12. p. 186.

Emphyteuta & Vasallus possunt rem meliorare: etiam mutando formam.

Cons. 306. n. 11. p. 186.

ENORMIS & magna laesio est, quae aequat aut superat dimidium ejus, ad quod refertur.

Cons. 314. n. 127. p. 319.

ENS de non ente, de falso veru, de albo nigro facit res iudicata.

Cons. 332. n. 32. p. 883.

non Entis nulla sunt qualitates.

Cons. 329. n. 108. p. 753.

Cons. 332. n. 371. p. 944.

de non Ente non datur portio, cum igitur legitima sit ens portio, ab intestato successione sequitur ubi hac non debetur, nec legitimam debere.

Cons. 328. n. 61. p. 878.

ENUNCIATIVA verba non considerantur, sed tantum

Pppp 4

tum

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- tum dispositiva.
Cons. 331. n. 178. p. 844.
- Enunciativa & dispositiva
verba qua.
Cons. 331. n. 179. p. 844.
- Enunciativa verba nihil dispo-
nunt.
Cons. 327. n. 37. p. 631.
Cons. 345. n. 61. p. 1616.
- Enunciativis verbis quando
fitur.
Cons. 321. n. 38. p. 455.
- in Enunciativis verbis etiam
adducens Scripturam, totam
approbare censetur.
Cons. 341. n. 29. p. 1448.
- Enunciativis ex verbis libera-
tio sumitur.
Cons. 335. n. 54. & 60.
p. 1147.
- Enunciativis etiam in verbis
litera antiqua probant.
Cons. 329. n. 27. p. 716.
- ex EO quis jurari potest quod
oppugnavit, si causa sit inter
alias personas, vel erronea.
Cons. 334. n. 14. p. 1060.
- in EODEM statuta cum suis
qualitatibus durare presu-
muntur, quo ante fuerunt.
Cons. 304. n. 14. p. 130.
- EPISCOPUS creari & ad sa-
crosc ordines promoveri pot-
est legitimatus.
Cons. 319. n. 82. p. 411.
Et excludit substitutum, nec
patitur deficere conditione.
Si sine liberis &c.
Ibid. n. 83. p. 411.
- Episcopus creari non potest is,
qui ex legitimo matrimonio
natus non est.
Cons. 319. n. 81. p. 410.
- Episcopi consensus ad jus Pa-
tronatus acquirendum ne-
cessarius.
Cons. 340. n. 60. p. 1416.
- in Episcopum eligi potest per
subsequens matrimonium le-
gitimatus, non vero infamis,
qui dignitatum incapax est.
Cons. 319. n. 136. p. 418.
- Episcoporum in Investituris
super rebus Ecclesie interve-
nire possunt testes extranei.
Cons. 316. n. 45. p. 340.
- idq; & in Laicorum investi-
turis statuto vel consuetudi-
ne introduci potest.
Ibid. n. 46. p. ead.
- Episcopalis sedes ubi est, illa
civitas major dicitur.
Cons. 339. n. 53. p. 1354.
- Episcopalis sedes in qua est, ci-
vitas proprie dicitur.
Cons. 339. n. 54. p. 1354.
- Episcopalis sedes metropolis
est. Cons. 339. n. 59. p. 1355.
- EXB verbum, hereditarium
feudum denotat: in quo per-
sona industria non censetur
electa.
Cons. 319. n. 29. p. 405.
- ERROR juris possessori ad u-
sucapionem non proficit.
Cons. 334. n. 196. p. 1106.
- Error juris in scemina facile
presumitur, & juramento
probari potest.
Cons. 334. n. 214. p. 1109.
- Error vel dolus commissus nisi
probetur ratio semel appro-
bata a Domino vel Procura-
tore transactionis & res ju-
dicata vim habet.
Cons. 335. n. 44. & 46.
p. 1145.
- Error calculi non prejudicat
veritati.
Cons. 335. n. 29. p. 1143.
- Error communis, & publicum
suffragium, personam etiam
inidoneam, qualificat.
Cons. 336. n. 183. p. 1234.
- Error juris ad lucrandos fru-
ctus possessori prodest.
Cons. 334. n. 197. p. 1106.
- etiam in petitione heredita-
tis. n. 198. p. ead.
- Error cause finalis remouet vo-
luntatem & animum ab actu.
Cons. 351. n. 145. p. 1769.
- Error excusat a pena & iudi-
cium non relati.
Cons. 336. n. 99. p. 1220.
- Error calculi sententiam red-
dit nullam.
Cons. 341. n. 15. p. 1444.
- Error calculi an & quatenus
rationibus super quibus trans-
actio intervenit objici possit.
Cons. 330. n. 70. p. 780.
- Error Cbihanæ Rönigs circa
injuriarum & libelli famosi
actionem.
Cons. 351. n. 69. p. 1753.
- Error probari ab allegante, vel
evidenter apparere debet.
Cons. 335. n. 112. p. 1159.
- Error potius quam dolus pra-
sumitur.
Cons. 335. n. 118. p. 1160.
- Error nisi calculi probetur ra-
tiones redditæ & approbate
retractari nequeunt.
Cons. 330. n. 66. p. 780.
- Error juris ad fructus acqui-
rendos prodest.
Cons. 342. n. 244. p. 1509.
- Error minus intuenda quam
rei substantia.
Cons. 309. n. 30. p. 240.
- Error calculi manifestus senten-
tiam vitiat.
Cons. 337. n. 36. p. 1272.
- Error juris excusat a mala fide.
Cons. 325. n. 29. p. 579.
- Erroris pretextu ratio sapius
calculata repeti potest.
Cons. 335. n. 38. p. 1143.
- Erroris pretextu retractari non
possunt rationes semel appro-
bate & quasi transactæ ac
finitæ.
Cons. 335. n. 62. p. 1148.
n. 111. p. 1158.
n. 113. p. 1159.
- Erroris omnem allegationem
excludit Princeps, quando li-
bere quid concedit.
Cons. 301. n. 44. p. 16.
- Errori & dubietati facti, equi-
paratur dubium super jure.
Cons. 334. n. 17. p. 1066.
- Erroribus nominum vel homi-
num substantia & veritas
rerum non vitatur.
Cons. 331. n. 172. p. 843.
- Erroneus titulus etiam decla-
rat mentem Possidentis.
Cons. 335. n. 145. p. 1167.
- Erronea ubi prior sententia,
posterior quoque, que ad eam
refertur talis est.
Cons. 341. n. 41. p. 1453.
- per Errorem facta recognitio
feudi insolita non nocet.
Cons. 334. n. 10. p. 1058.
- Erroneum referens deficit re-
lato deficiente.
Cons. 329. n. 128. p. 262.
- EST plus consentire facto quā
verbo.
Cons. 333. n. 102. p. 990.
- Est fortius jus in principali,
quam in augmento.
Cons. 333. n. 113. p. 997.
- Esse quis ibi censetur, quo ani-
mum revertendi habet.
Cons. 321. n. 86. p. 472.
- Esse

Partem VII. Index.

Esse non dicitur quod non ex alio apparet.

Cons. 332. n. 131. p. 902.

Et n. 142. p. 905.

in l. 1. conditio nihil ponit.

Cons. 332. n. 255. p. 926.

Et habetur pro causa dispositionis finali.

Ibid. n. 286. p. ead.

Esse aut factum non dicitur quod non durat.

Cons. 334. n. 5. p. 1055.

non esse Et non apparere paria sunt.

Cons. 334. n. 123. p. 1090.

in esse quid quam producit aut acquiritur facilius conservatur.

Cons. 330. n. 32. p. 775.

Esse hoc non probat quod potest ab hoc abesse.

Cons. 342. n. 188. p. 1501.

Cons. 331. n. 185. p. 845.

Cons. 337. n. 144. p. 1287.

Cons. 329. n. 119. p. 757.

Cons. 341. n. 88. p. 1485.

non esse Et non apparere paria sunt.

Cons. 342. n. 218. p. 1505.

ESSENTIA contractus estimatur ex clausulis appositae.

Cons. 309. n. 15. p. 236.

in Essentia sua quilibet contractus talis, quantum ostendunt litterae.

Cons. 309. n. 10. p. 234.

particula ET aequaliter determinat ac operatur.

Cons. 326. n. 11. p. 599.

EVENIRE non quid potuit, sed quid evenit suspiciendum.

Cons. 314. n. 133. Et 136.

p. 321.

Eveniente conditione purus habetur contractus.

Cons. 333. n. 73. p. 980.

Eventus futuri Et conditionis verba nullum ius ponunt vel inducunt.

Cons. 324. n. 10. p. 525.

Eventus huius est dubius.

Cons. 305. n. 52. p. 166.

Cons. 324. n. 66. p. 548.

Cons. 315. n. 13. p. 331.

Eventus posterior ex primordiali formatur.

Cons. 314. n. 67. p. 1078.

Eventus non praesumitur.

Cons. 332. n. 284. p. 926.

Eventus conditionis nisi extiterit ex dispositione conditionis nihil sequi potest.

Cons. 332. n. 285. p. 926.

Eventus non consideratur solum in intentio principalis.

Cons. 328. n. 99. (32.)

p. 695.

Eventus huius incertus.

Cons. 334. n. 151. p. 1095.

Eventus formatur ex iure primordio.

Cons. 334. n. 2. p. 1055.

Cons. 339. n. 329. p. 1392.

Cons. 342. n. 51. p. 1482.

ante Eventum conditionis nihil ponit conditionalis.

Cons. 332. n. 359. p. 943.

ex Eventu futuro injuria non pendet.

Cons. 351. n. 149. p. 1071.

de Eventu rerum controversarum illicitum est pacisci.

Cons. 314. n. 64. p. 309.

EVICTIO ex omnibus contrariis, in quibus aliquid pro alio praestatur, debetur.

Cons. 304. n. 62. p. 139.

Evictio in emptione praesumenda.

Cons. 331. n. 23. p. 815.

non in pignore.

Ibid. n. 24. p. ead.

Evictio non debetur ex contractu pignoratitio.

Cons. 309. n. 51. p. 247.

Evictio non datur ratione nudae possessionis.

Cons. 309. n. 52. p. 248.

Evictio ubi non debetur aut praestatur nec dominium transferitur.

Cons. 331. n. 25. p. 815.

Evictionis actio cui datur?

Cons. 307. n. 1. p. 198.

Evictionem Dominus vasallo non debet, si sponte aliquid de feudo amittat.

Cons. 325. n. 40. p. 582.

de Evictione actio quem tenet, eundem agentem repellit exceptio.

Cons. 329. n. 63. p. 730.

de Evictione teneatur venditor emptori, Dominus feudi vasallo.

Cons. 323. n. 33. p. 510.

de Evictione regressum ex stipulatione habet, qui sibi emittit alienum.

Cons. 328. n. 12. p. 500.

de Evictione quae tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.

Cons. 347. n. 17. p. 1663.

de Evictione socius socio non tenetur.

Cons. 307. n. 2. p. 198.

de Evictione et si nihil dictum sit, Emptio subsistit.

Cons. 331. n. 197. p. 847.

EVIDENS Et plena esse debet Probatio tam in civilibus quam criminalibus.

Cons. 331. n. 131. p. 1163.

Evidens verum Grammaticale in principalibus dicitur voluntatem ultimam.

Cons. 331. n. 279. p. 1247.

Evidentem rem facti Scriptura inspectio.

Cons. 321. n. 64. p. 464.

Evidentia rei, Et ocularis inspectio, optima probatio est.

Cons. 316. n. 299. p. 1201.

Evidenter nisi probetur probare non sufficit.

Cons. 342. n. 222. p. 1506.

EVOCATUS a Domino ad expeditionem Vasillus servitium non faciens feudo privatur.

Cons. 310. n. 1. p. 259.

item si voluntarie faciat ex quo Dominus damnum accipit.

Ibid. n. 2. p. 260.

item si cum hostibus ligatus, faciat Et magis sit inimicus quam amicus.

Ibid. n. 3. p. ead.

Evocati ad bellum iustum impensae repetere possunt.

Cons. 322. n. 6. p. 485.

quoad EUNDI facultatem via non praescribitur publica.

Cons. 306. n. 3. p. 184.

EXACTIO indolentium Et Collectarum ne centum quidem annis praescribitur, cum sit actus merae facultatis.

Cons. 303. n. 126. p. 123.

Exactio Gabeliarum jurisdictionis est.

Cons. 339. n. 160. p. 1372.

Exactioes civibus suis imponere possunt communitates Et universitates omnimodis jurisdictionem habentes.

Cons. 323. n. 3. p. 420.

Negatur. Ibid. n. 36. p. 424.

Idem, inquitur. Ibid. n. 38.

p. ead.

Exactior

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Exactor collectarum & simi-**
lium prastationum eas re-
mittere non potest.
Cons. 336. n. 43. p. 1211.
- EXALTARE & honorare va-**
sallus pro possibili debet Do-
minum.
Cons. 324. n. 90. p. 562.
Cons. 305. n. 102. p. 174.
- EXAMINANDA diligenter**
mandati Procuratorii verba.
Cons. 332. n. 140. p. 903.
- Examinanda potius quam sta-**
tim approbāda ratione red-
dita.
Cons. 335. n. 12. p. 1139.
- Examinatas conclusasq. post**
rationes redditas si aliquid
pro residuo ponitur, super
computo transactum intelli-
gitur.
Cons. 330. n. 72. p. 781.
- Examinati testes super actionis**
impertinentibus non probāt.
Cons. 345. n. 166. p. 1641.
- Examinare potest Dominus ra-**
tiones cum spacio temporis
& non statim acceptare de-
Cons. 331. n. 185. p. 860.
- EXCEDIT quando iudex offi-**
cium pro privato habetur.
Cons. 308. n. 30. p. 218.
- Excedit quatenus inter usuriū**
legitimum pactum nullum
est: etiam in terris Saxonia.
Cons. 331. n. 39. & 41.
p. 816.
- Excedere non debet pœna stel-**
lionatus amotionem ab ordi-
ne aut relegationem tempo-
ralem in honestioribus.
Cons. 314. n. 19. p. 302.
- per EXCELLENTEs duos**
Doctores probatur consue-
tudo eam allegantes.
Cons. 306. n. 31. p. 191.
- EXCEPTIO confirmat dispo-**
sitionem generalem in casu-
bus non exceptis.
Cons. 315. n. 7. p. 330.
- Exceptio eundem agentem re-**
pellit quæ de evictione actio
tenet.
Cons. 329. n. 63. p. 730.
- Exceptio nō numerata pe-**
cuniarum instrumentis guaren-
tigionatis opposita impedit
executionem.
Cons. 304. n. 48. p. 136.
etsi debitor illi renunciasset:
- cum hoc efficaciter fieri non
possit. Ibid. n. 49. p. 136.
etiam post biennium si debi-
tor mutationem factam non
esse probare velit.
Ibid. n. 50. p. 137.
- Exceptio reconciliationis,**
quæ sumitur ex cōmuni me-
sa, saluatione & c. impedit
matrimonii separationem.
Cons. 317. n. 81. p. 377.
- Exceptio donec probetur, pro-**
nunciandum secundum illū,
qui Regulam pro se habet.
Cons. 350. n. 80. p. 1725.
- Exceptio quæ venit ex natura**
contractus instrumento gua-
rentigionato opponi potest.
Cons. 331. n. 243. p. 855.
ut & exceptio quæ venit ex
ipso instrumento.
Ibid. n. 244. p. ead.
- Exceptio præscriptionis, nisi**
opponatur, procedit actio,
quia ipso jure non tollitur.
Cons. 317. n. 75. p. 375.
- Exceptio spoliū est litis finita.**
Cons. 348. n. 53. p. 1691.
- Exceptio: Tibi non compe-**
tit hæc actio & c. repellit
agentem à limine iudicii.
Cons. 340. n. 116. p. 1425.
- Exceptio non adimpleti cō-**
tractus impedit litis ingres-
sum.
Cons. 304. n. 65. p. 139.
n. 70. p. 141.
& n. 96. p. 145.
- Exceptio simulationis instru-**
mentis guarentigionatis op-
posita executionem impedit.
Cons. 304. n. 46. p. 136.
- Exceptio incompetentiæ red-**
dit iudicium retrō nullum.
Cons. 337. n. 122. p. 1285.
- Exceptio peremptoria quo-**
cumq. tempore, etiam post
actoris probationes opponi
potest.
Cons. 311. n. 14. p. 276.
- Exceptio: Non possidet & c.**
impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 121. p. 1285.
- Exceptio litis pendentia im-**
pedit vires rescripti.
Cons. 312. n. 13. p. 282.
- Exceptio declinatoria & re-**
cusatio iudicis se non compa-
tuntur.
Cons. 317. n. 60. p. 371.
- Exceptio causæ testamēta-**
r. & peremptoria est.
Cons. 350. n. 88. p. 1726.
- Exceptio præscriptionis est**
litis finita, & impedit litis
ingressum, quando ad pro-
cessum opponitur.
Cons. 341. n. 59. p. 1750.
- Exceptio litis pendentia tā-**
tum operatur, quantum ex-
ceptio rei iudicata.
Cons. 329. n. 22. p. 715.
- Exceptio: Tu à jure prohibi-**
tus est agere: competit,
quando persona cui reveren-
tia debetur, famosā aliqua
actione, aut quasi famosa,
convenitur, quæ litis ingres-
sum impedit.
Cons. 337. n. 147. & 149.
p. 1289.
- Exceptio non numerata pe-**
cuniarum post biennium compe-
tit, si debitor onus probandi
in se suscipere velit.
Cons. 327. n. 12. p. 622.
Et per modum actionis pro-
poni potest. Ibid. n. 13. p. 622.
- Exceptio notorii defectus &**
injustitiæ impedit litis in-
gressum.
Cons. 337. n. 150. p. 1289.
- Exceptio: Tu non potes a-**
gere & c. privilegiata & li-
tis finita est.
Cons. 340. n. 113. p. 1425.
- Exceptio Notoriæ injustitiæ**
agentis privilegiata est &
litis ingressum impedit.
Cons. 340. n. 171. p. 1434.
etiam in compromissis.
Ibid. n. 172. p. ead.
- Exceptio incompetentiæ red-**
dit iudicium retrō nullum.
Cons. 340. n. 100. p. 1424.
- Exceptio Actionis interorum,**
removens impedit litis in-
gressum.
Cons. 337. n. 127. p. 1286.
- Exceptio formæ non serva-**
tæ impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 131. p. 1286.
- Exceptio cessionis bonorū,**
Excussionis & Solutionis
est litis finita.
Cons. 348. n. 49. p. 1690.
& n. 57. p. 1692.
- Exceptio suspecti iudicis in-**
pedit litis ingressum.
Cons. 348. n. 17. p. 1684.
- Exceptio:**

Partem VII. Index.

- Exceptio** : tu non es Prælat-
tus, *litis ingressum impedit.*
Cons. 337. n. 118. p. 1284.
- Exceptio est de regula & rati-
firmæ eam in casibus non excep-
tæ.
Cons. 302. n. 74. p. 58.
n. 91. p. 62.
& n. 104. p. 65.**
- Exceptio regula derogat in ca-
su exceptio.
Cons. 330. n. 118. p. 791.**
- Exceptio an admittenda ad-
versus instrumentum confes-
sacum & sigillatum.
Cons. 337. n. 59. p. 641.**
- Exceptio est de natura regule
eandem, declarat.
Cons. 339. n. 134. p. 1367.**
- Exceptio firmat regulam in
casibus non exceptis.
Cons. 336. n. 182. p. 1284.**
- Exceptio præjudicialis cau-
sæ, impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 135. p. 1286.**
- Exceptiones litis ingressum
impedientes, quæ ex actis
apparint, probatione non
habent opus.
Cons. 337. n. 125. p. 1286.**
- Exceptio præjudicialis impe-
dit litis ingressum.
Cons. 337. n. 116. p. 1283.**
- Exceptio contrarietatis alle-
gata impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 150. p. 1286.**
- Exceptio domini notorii
impedit litis ingressum.
Cons. 316. n. 58. p. 342.**
- Exceptio defectus tituli vel
Dominii obstat agenti in-
terdicto adipiscenda, si in con-
tinenti probari possit.
Cons. 316. n. 57. p. 342.**
- Exceptio prescriptionis est
litis finita.
Cons. 327. n. 64. p. 641.
an alleganda.
Ibid. n. 65. p. ead.**
- Exceptio formæ non serva-
tæ impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 51. p. 1274.**
- Exceptio reddens dubiæ actio-
nis intentionem, absolutio-
nem meretur.
Cons. 334. n. 27. p. 1071.**
- Exceptio Judicis incomp-
tentis omnium prima.
Cons. 337. n. 24. p. 1270.**
- Exceptio veniens contra factum
proprium est impediens.
Cons. 307. n. 13. p. 201.**
- Exceptio reconventionis
impedit litis ingressum.
Cons. 340. n. 179. p. 1436.**
- Exceptio defectus compro-
missi, repiciit omne quod ex-
tra compromissum agitur &
litum contestari prohibet.
Cons. 337. n. 124. p. 1285.**
- Exceptio prescriptionis est
litis finita.
Cons. 329. n. 37. p. 719.**
- Exceptio facit comprehendere
sub generali, quæ ejusdem
sunt generis cum exceptis,
quævis alias non compre-
henderentur.
Cons. 302. n. 75. p. 58.
ampliatur in regalibus.
Ibid. n. 76. p. ead.**
- Exceptio quæ sententiæ non re-
pugnat impedit executionem.
Cons. 332. n. 80. p. 890.**
- Exceptio quod agatur extra
compromissum, alioquin ad li-
tium judicii expellit.
Cons. 340. n. 98. p. 1423.
n. 137. p. 1430.**
- Exceptio præjudicialis impe-
dit litis ingressum.
Cons. 340. n. 11. p. 1409.**
- Exceptio falli Procuratoris
semper in judicio proponi pos-
est. Cons. 332. n. 133. p. 902.**
- Exceptio: Non possideo &c.
repellit agentem à litum ju-
dicii. Cons. 340. n. 122. p. 1427.
& impetrat reo absolutio-
nem. Ibid. n. 123. p. ead.**
- Exceptio præpotationis
ingressum litis impedit.
Cons. 337. n. 133. p. 1286.**
- Exceptio contrarietatis im-
pedit litis ingressum: etiam
in compromisso.
Cons. 337. n. 76. p. 1278.**
- Exceptio impediens debet in
continenti probari.
Cons. 317. n. 82. p. 378.**
- Exceptio: Tu non es Præla-
tus &c. litis ingressum impe-
dit. Cons. 340. n. 106. p. 1425.
& n. 108. p. ead.**
- Exceptio repellit agentem, quæ
de evictione tenet actio.
Cons. 347. n. 57. p. 1663.**
- Exceptio falli Procuratoris
reddat judicium retro nul-
lum.**
- Cons. 332. n. 129. & 137.
p. 902.
- Exceptio ex petitione appa-
rens impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 129. p. 1286.**
- Exceptio nullitatis impedit
executionem.
Cons. 332. n. 372. p. 945.**
- Exceptio loci non tuti impe-
dit litis ingressum.
Cons. 348. n. 21. p. 1685.**
- Exceptio demonstrat, de quibus
dispositio tota sit accipi-
enda.
Cons. 314. n. 128. p. 1090.**
- Exceptio juris tertii allegan-
tem non relevat, sed impedit
litis ingressum.
Cons. 302. n. 120. p. 76.**
- Exceptio præscriptæ actio-
nis tam peremptoria est,
quam dilatoria.
Cons. 351. n. 85. p. 1758.**
- Exceptio derogat regule ut
acti exceptio.
Cons. 340. n. 176. p. 1435.**
- Exceptio impediens litis in-
gressum obstat ei, qui trans-
actioni contravenit.
Cons. 339. n. 6. p. 1349.**
- Exceptio derogat regule in ca-
su exceptio.
Cons. 332. n. 174. p. 910.**
- Exceptio seu questio nullita-
tis coram eodem iudice pro-
poni potest, tam incidenter
quam principaliter: agen-
do ad 30. annos, excipiendo
vero in perpetuum.
Cons. 332. n. 192. & 193.
p. 913.**
- Exceptio dividendarum &
ordinis est dilatoria, & im-
pedit; quia opponitur ante
processum.
Cons. 307. n. 7. p. 199.**
- Exceptio plus petitionis im-
pedit litis ingressum.
Cons. 307. n. 12. p. 201.**
- Exceptio petitionis ineptæ
impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 128. p. 1286.
& n. 136. p. 1287.**
- Exceptio confirmat regulam
in casibus non exceptis.
Cons. 326. n. 70. p. 681.**
- Exceptio peremptoria pro-
bat absolutio nem importat.
Cons. 330. n. 89. p. 1726.**
- Exceptio;

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Exceptio ; ne præjudicium fiat liti motæ &c. impedit litis ingressum.**
Cons. 340. n. 155. p. 1432. etiam in compromissis.
Ibid. n. 156. p. ead.
- Exceptio falli Procuratoris executionem impedit: & post sententiam proponi potest.**
Cons. 332. n. 82. 84. p. 890. & n. 112. p. 899.
- Exceptio formæ non servatæ &c. impedit litis ingressum.**
Cons. 340. n. 141. p. 1430.
- Exceptio contrarietatis ab actore propositæ est litis finitæ.**
Cons. 340. n. 163. p. 1433.
- Exceptio ostendit de quibus dispositio generalis accipi debeat.**
Cons. 302. n. 108. p. 66.
- Exceptio continentie causæ est litis ingressum impediens.**
Cons. 337. n. 44. p. 1273.
- Exceptio defectus potestatis agendi litis finitæ est.**
Cons. 337. n. 113. p. 1283.
- Exceptio ; Non possideo ; impedit compromissum.**
Cons. 340. n. 13. p. 1409.
- Exceptio nullitatis impedit executionem, si altiore non requirat indaginem.**
Cons. 332. n. 196. p. 913.
- Exceptio, tibi non competit actio.**
Cons. 307. n. 3. p. 198.
- Exceptio declinatoria est litis finitæ.**
Cons. 340. n. 173. p. 1434.
- Exceptio, ut actionis exclusio probanda est.**
Cons. 334. n. 24. p. 1071.
- Exceptio non prohibetur quæ notorium vitium instrumenti coarguit.**
Cons. 327. n. 50. p. 635.
- Exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis.**
Cons. 302. n. 11. p. 49.
- Exceptio Dominiæ excludit agentem possessorem.**
Cons. 345. n. 9. p. 1604. Limitatur n. 10. p. ead.
- Exceptio nullitatis ex inhabilitate personæ nullo statuto excluditur.**
Cons. 332. n. 125. p. 901.
- Exceptio præposterationis ordinis litis ingressum impedit.**
Cons. 340. n. 157. p. 1432.
- Exceptio nisi appareat judicandum indubio secundum jus regulare.**
Cons. 332. n. 231. p. 918.
- Exceptio defectus notorii impedit disceptationem compromissi.**
Cons. 337. n. 151. p. 1289.
- Exceptio præscriptionis, maxime actionum, est litis finitæ, opponi tamen debet.**
Cons. 317. n. 77. p. 375.
- Exceptio non adimpleti contractus obstat petenti aliquid ex contractu reciproco quem ipse nondum implevit.**
Cons. 304. n. 64. p. 139.
- Exceptio simulationis statuto tolli non potest.**
Cons. 304. n. 47. p. 136.
- Exceptio repellit agentem eundem, quem tenet actio.**
Cons. 330. n. 120. p. 791.
- Exceptio non inclusa, videtur concessa.**
Cons. 331. n. 235. p. 854.
- Exceptio non inclusa, videtur concessa.**
Cons. 303. n. 52. p. 111. etiam in Regalibus. Ibid. per Exceptionem, quæ altiore indaginem requirit executio non suspenditur.
- Exceptionem qui habet vel à quo invito exigere non potest, debitor non est.**
Cons. 332. n. 45. p. 885.
- Exceptionem impediētem litis ingressum & obligationem ad non petendum parit liberationis professio.**
Cons. 304. n. 58. p. 138.
- Exceptionem impediētem ingressum litis operatur confessio, etiam in compromisso.**
Cons. 335. n. 59. p. 1147. etiam si fiat absente debitore coram nuncio vel ministro ipsius. Ibid. n. 61. p. 1148.
- Exceptionem impediētem ingressum litis operatur confessio, etiam in compromisso.**
Cons. 337. n. 66. p. 1277.
- Exceptionem defensionis in injuriis à Reo allegatam vincit præsumptio injuriæ inducitur per defectum probationis.**
Cons. 351. n. 36. p. 1745.
- Exceptionem litis finitæ parit libellus.**
Cons. 340. n. 159. p. 1432. n. 164. p. 1433.
- in Exceptione reus, quæ dicitur, confiteri censetur.**
Cons. 341. n. 47. p. 1455.
- Exceptionem omnimajus & liquidum si sit intelligitur, instrumentum habens ex statuto paratam executionem.**
Cons. 304. n. 39. p. 135.
- Exceptiones reo tribuuntur, non actori.**
Cons. 304. n. 3. p. 128.
- Exceptiones nullitatis, incompetentiæ & litis pendentia contra executoriales admittuntur.**
Cons. 332. n. 79. p. 890.
- Exceptiones ex actis probare repellunt agentem à limine judicii.**
Cons. 340. n. 170. p. 1434.
- Exceptiones peremptoria interdum impediunt executionem.**
Cons. 332. n. 81. p. 890.
- Exceptiones impediētes debent in continenti probari.**
Cons. 307. n. 17. p. 205.
- Exceptiones inducere ex sua persona potest qui ex necessitate defendit.**
Cons. 333. n. 14. p. 500.
- Exceptiones incite rejecisse, judex intelligitur non attentis illis judicans.**
Cons. 342. n. 104. p. 1488.
- Exceptiones etiam contraria à reo opponi possunt.**
Cons. 340. n. 85. p. 1420.
- Exceptiones frivola tantum, per statutum exclusæ intelliguntur.**
Cons. 327. n. 55. p. 637.
- Exceptionum probatio si sententiæ aufertur, ipsa sententia est nulla.**
Cons. 344. n. 85. p. 1575.
- Super Exceptionum petitionibus Judex nihil adjudicat neque condemnat.**
Cons. 340. n. 84. p. 1420.
- in Exceptionibus Reus est actor.**
Cons. 347. n. 6. p. 1654.
- non EXCEPTUS casus remanet in dispositione juris communis.**
Cons. 330. n. 109. p. 789.
- Exceptus nisi casus probetur secundum regulam judicandum.**
Cons. 332. n. 53. p. 886.
- Exceptum intelligitur, quicquid jure prohibetur.**
Cons. 306. n. 46. p. 124.
- Excepta**

Partem VII. Index.

Excepta vel disposita qua non sunt, manent in dispositione juris communis & regula. Cons. 302. n. 10. p. 49.

Excepta creduntur illicita in omni conventionione.
Cons. 314. n. 5. p. 300.

Excepti qui non sunt casus in iis standum regula.
Cons. 342. n. 203. p. 1504.
& n. 212. p. 1505.

Exceptis similia includit Regula. Cons. 302. n. 92. p. 62.

Excipit nihil & omnia comprehendit universalis Omnis.
Cons. 327. n. 87. p. 650.

Excipere an liceat contra literas & sigilla sua?
Cons. 327. n. 49. p. 635.

non Excipitur casus in odiosis à verbis generalibus.
Cons. 340. n. 38. p. 1413.
& in correctoriis.
Ibid. n. 39. p. ead.

Excipitur persona loquentis in fidelitate generali.
Cons. 346. n. 30. p. 1646.

Excipitur casus nullus à generalibus verbis.
Cons. 340. n. 35. p. 1413.
etiamsi in uno sit major ratio.
Ibid. n. 36. p. ead.
aut aliquis sit privilegiatus.
Ibid. n. 37. p. ead.

Excipi potest contra vitia instrumenti guaranteectionati interna.
Cons. 327. n. 54. p. 637.

ad Excipiendum perpetua sunt quæ sunt temporalia ad agendum.
Cons. 332. n. 194. p. 913.

Exceptum quod non invenitur, manet in regula & confessione generali.
Cons. 301. n. 71. p. 19.

non Exceptus casus manet in regula.
Cons. 351. n. 166. p. 1775.

EXCESSIVO juramento non creditur.
Cons. 332. n. 329. p. 936.

EXCLUDIT oratio universalis nihil.
Cons. 330. n. 99. p. 787.

Excludit privilegiatum in genere privilegiatus in specie.
Cons. 329. n. 99. p. 751.

Excludit alios simplex aliquo-

rum inclusio in universalis successione.

Cons. 328. n. 95. (18.) p. 692.

Excludit nihil universalis, sed omnia comprehendit; quæcunque excogitari possunt.

Cons. 304. n. 94. p. 145.
praesertim in hominis dispositione. Ibid. n. 95. p. ead.

Excludit nihil indefinita.

Cons. 337. n. 7. p. 1268.

Excludunt praesumptionem malitia acta.

Cons. 342. n. 230. p. 1507.

Excludere fraudem qui voluit, dolum committere non praesumitur.

Cons. 351. n. 107. p. 1762.

Excluditur à Revocatione feudi proximior agnatus, feudi alienatione in remotiorem facta, si per annum tacerit.

Cons. 344. n. 52. p. 1565.
& n. 142. p. 1585.

Excluditur nemo à legitima generalibus verbis nisi expresse pronunciando.

Cons. 328. n. 52. p. 675.

Excludatur usura interpretatione uti delictum.

Cons. 309. n. 5. p. 233.

Excludantur licet jure feudali femina, ex consuetudine tamen ad feudum successione admittuntur.

Cons. 319. n. 26. p. 405.

Excludens feminas, respectu masculorum statutum est favorabile.

Cons. 328. n. 100. (23.) p. 695.

Excludens filias à successione statutum, non excludit à legitima.

Cons. 328. n. 50. p. 674.

Excludens parentes statutum non extenditur.

Cons. 328. n. 40. p. 672.

Excludi nihil patiuntur dictiones universales.

Cons. 303. n. 13. p. 105.
& n. 26. p. 107.

Excludi nihil patitur universalis negativa, & affirmativa potentior est.

Cons. 303. n. 50. p. 111.

Excludi oratio universalis nihil patitur.

Cons. 332. n. 18. p. 880.
& n. 103. p. 923.

regula: Exclusio alterius est; unius inclusio, habet locum in iis quæ sunt facti; non quæ juris, ubi contraria obtinet.

Cons. 304. n. 60. p. 138.

Exclusio unius est alterius inclusio.

Cons. 329. n. 124. p. 759.
Cons. 330. n. 121. p. 791.

Exclusio unius à successione extenditur ad omnes ejus descendentes.

Cons. 319. n. 4. p. 401.

Exclusus sic in solidum extenditur, ut vocatus ad successionem, in solidum vocatur.

Cons. 328. n. 65. p. 679.

Exclusus à successione & jure civili ignotus nec legitimam habet.

Cons. 328. n. 66. p. 679.

Exclusus à successione habetur pro mortuo, nec partem facit. Cons. 328. n. 63. p. 679.

Exclusus ab intestato quod à legitima excludatur, communis. Cons. 328. n. 72. p. 681.

Exclusum, inclusio aliquo, non censetur, quod alia via includitur.

Cons. 328. n. 83. (6.) p. 690.

sic regula, unius inclusio est est alterius exclusio, Limitatur. Ibid. n. 84. (7.) p. ead.

Excluso etiam ab intestato alimenta debentur.

Cons. 328. n. 74. p. 684.

Exclusivus de jure Saxonico terminus probatorius.

Cons. 329. n. 70. p. 734.
Cons. 303. n. 46. p. 110.

EXCOGITARI quæcunque possunt omnia comprehendit & nihil excludit universalis.

Cons. 304. n. 94. p. 145.
praesertim in hominis dispositione. Ibid. n. 95. p. ead.

EXCOMMUNICATIO- NEM meretur questio spoli-

Cons. 337. n. 111. p. 1282.

Excommunicationem meretur spoliatio rerum spiritualium.

Cons. 340. n. 149. p. 1431.

Excommunicantur patroni qui sub prætenu juris patronatus in Ecclesia bona involant. Cons. 340. n. 110. p. 1425.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Excommunicandus est Lai-
cus, si administrationem bo-
norum Ecclesiasticorum ad
se trahit.

Cons. 337. n. 117. p. 1283.

EXCUSATIONEM habet
necessitas in pœnâ.

Cons. 305. n. 73. p. 169.

Excusat à doli pœnis quotidie
& communiter quod sit.

Cons. 305. n. 63. p. 167.

Excusat quem satis ordinatio
Principis.

Cons. 329. n. 91. p. 747.

non Excusat à pœnis laxe culpe
injusta causa.

Cons. 308. n. 33. p. 219.

Excusat à pœnis violentie qu-
libet causa.

Cons. 332. n. 356. p. 942.

Excusat causa qualibet à dolo.

Cons. 305. n. 59. p. 167.

& n. 91. p. 172.

Cons. 336. n. 73. p. 1216.

Cons. 304. n. 33. p. 135.

Excusat à Dolo causa quali-
bet.

Cons. 351. n. 103. p. 1762.
praesertim in iudicio crimi-
nali. Ibid. n. eod. p. ead.

Excusat causa qualibet à dolo
& pœna fracta pacis, quæ est
capitalis.

Cons. 308. n. 40. p. 222.

Excusat mulieris adulterium
violencia & incantamentum.

Cons. 317. n. 86. p. 379.

Excusat auctoritas magistra-
tus & omnem fraudis suspici-
onem excludere debet.

Cons. 329. n. 125. p. 760.

Excusat vita ante innocenter
acta, item pœnitentia subse-
cuta.

Cons. 317. n. 23. p. 360.

Excusat error à pœnâ asimi
non relati.

Cons. 336. n. 99. p. 1220.

Excusat juris error à mala fide.

Cons. 325. n. 29. p. 579.

Excusat à perjurio qualis qua-
lis causa.

Cons. 342. n. 155. & n. 158.

& à dolo etiam injusta.

Ibid. n. 157. p. 1496. & seq.

Excusant consuetudo à dolo culpa
& pœna.

Cons. 336. n. 97. p. 1219.

an Excuset à pœnis legalibus
causa fatua.

Cons. 324. n. 95. p. 564.

Excuset qui à delicto, duo in-
tellectus quoties capi possunt,
ille capiendus.

Cons. 310. n. 10. p. 261.

Excuset quatenus iussum ma-
gistratus à pœnis.

Cons. 308. n. 32. p. 219.

Excusatur ab injuria & dolo,
qui facti causam probabilem
se habere putat.

Cons. 351. n. 109. p. 1762.

Excusatur à pœna injuriarum
qui loquitur de aliquo, ut
alii.

Cons. 351. n. 128. p. 1765.

Excusatur vassallus iusto metu
etiam si cum inimicis Domini
contraxit.

Cons. 310. n. 7. p. 261.

item quando coactus praestat
advocatiam contra Dominum.

Ibid. n. 8. p. ead.

Excusatur minister, scribens
injurious, ut faveat Domi-
no.

Cons. 351. n. 115. p. 1763.

Excusatur à pœnis violentie
imperitus juris peritorum,
consilium secutus.

Cons. 332. n. 301. p. 931.

Excusationem delicti alle-
ganti licet non creditur, mi-
nus tamen cum eo agendum.

Cons. 317. n. 20. p. 359.

Excusationem in multis pra-
bent tempus pestis & neces-
sitas.

Cons. 336. n. 184. p. 1235.

EXCUSSIONIS exceptio est
litis finita.

Cons. 348. n. 57. p. 1692.

EXECUTIO parata super ju-
re incerto, quod ex instrumē-
to non apparet peti nō potest.

Cons. 331. n. 242. p. 855.

Executio quomodo facienda?

Cons. 312. n. 41. p. 286.

Executio in civilibus per affi-
mationem amovetur.

Cons. 322. n. 34. p. 491.

Executio juris injuriam non
habet, nec dolum.

Cons. 305. n. 61. p. 167.

Executio pœnis antequam fiat
reus cum suis defensionibus
audiendus est.

Cons. 332. n. 363. p. 943.

Executio in qua bona sit possi-
dentis praesumuntur.

Cons. 310. n. 28.

Executio non suspenditur per
exceptionem, quæ requirit
altiore indaginem.

Cons. 332. n. 45. p. 885.

Executio & iudicium reddi-
tur in invitum.

Cons. 342. n. 113. p. 1490.

Executio in pœnam durantis
contumacia sententiam de-
claratoriam minatur.

Cons. 332. n. 360. p. 943.

Executio ubi facienda agitur,
& res sita est, jus loci atten-
ditur.

Cons. 327. n. 91. p. 652.

Executio etiam in materia fa-
ctum contra jus ipso iure nul-
lum est.

Cons. 312. n. 20. p. 283.

Executio fit ex personæ ceden-
tis in cessionarii tamen uti-
litatem.

Cons. 331. n. 69. p. 821.

Executio, in qua forma à iure
praescripta observata non
fuit, rescindenda est.

Cons. 312. n. 42. p. 287.

Executionis impendia fiscus
de bonis praescriptis refun-
dit.

Cons. 322. n. 15. p. 487.

Executionis processus summa-
rius est.

Cons. 332. n. 44. p. 885.

Executionem impedit nullita-
tis exceptio.

Cons. 332. n. 372. p. 945.

Executionem impedit nulli-
tas ex actis notoria.

Cons. 344. n. 181. p. 1596.

alias spoliū committitur.

Ibid. n. 182. p. ead.

Executionem impedit exce-
ptio qua non repugnat sen-
tentia.

Cons. 332. n. 80. p. 890.

Executionem impedit nulli-
tatis exceptio si altiore non
requirat indaginem.

Cons. 332. n. 196. p. 913.

Executionem impedit instru-
mentis guaranteeionis op-
posita simulationis exce-
ptio.

Cons. 304. n. 46. p. 136.

Execu-

Partem VII. Index.

Executionem pecunia non a numerata exceptio instrumentis guaranteectionis opposita impedit.

Cons. 304. n. 48. p. 136. *et si debitor illi renuntiasset: cum hoc efficaciter facere non possit.*

Ibid. n. 49. p. ead. *etiam post biennium; si debitor mutationem factam non esse probare velit.*

Ibid. n. 50. p. 137. **Executionem & sententiam suspendit restitutio postulata.** Cons. 332. n. 232. & n. 234. p. 918.

Executionem petere debet creditor in debitoris bonis propriis, non ab alio oppignorat. Cons. 312. n. 7. p. 281.

Executionem paratam an habent mercatorum & rationum libri?

Cons. 331. n. 226. p. 852.

Executionem paratam habens instrumentum ex statuto, intelligitur si liquidum sit, & omni exceptione majus.

Cons. 304. n. 39. p. 135.

Executionem paratam non habent jure communi instrumenta publica.

Cons. 304. n. 36. p. 135.

Executionem paratam non habet instrumentum regulariter, nisi ex statuto.

Cons. 331. n. 245. p. 855.

Executionem non meretur sententia contra non citatum lata, si de actis sit notorium.

Cons. 332. n. 78. p. 890.

n. 191. p. 912.

& n. 374. p. 945.

Executionem interdum impediunt exceptiones peremptoriae. Cons. 332. n. 81. p. 890.

Executionem impedit Procuratoris falsi exceptio & post sententiam proponi potest.

Cons. 332. n. 82. 84. p. 890.

& n. 112. p. 899.

Executionem paratam non habet instrumentum guaranteectionatum quoties nullum est. Cons. 327. n. 46. p. 634.

ad Executionem tantum & non ad dispositionem quareferuntur clausulae, non mutant jus dispositionis.

Cons. 304. n. 113. p. 149.

Executioni non mittitur instrumentum in conditionem conceptum nisi conditio in specie sit impleta.

Cons. 327. n. 88. p. 651. **in Executione ipsa de nullitate cognosci potest.**

Cons. 332. n. 195. p. 913. **ab Executione incipiendi non est.** Cons. 304. n. 126. p. 152.

Cons. 336. n. 114. p. 1223.

Cons. 339. n. 260. p. 1397. **ab Executione, ut & a questionibus non est incipiendi.**

Cons. 335. n. 223. 224. p. 1182.

in Executionibus summarie tantum proceditur, ubi proprie neq. actor neq. reus.

Cons. 304. n. 1. p. 128.

Executivo precepto non obstante possessor petita restitutione fructus percipere potest. Cons. 332. n. 233. p. 918.

Executiva mandata cum clausula, comparente citato, resolvuntur in simplicem citationem.

Cons. 332. n. 353. 355. p. 942.

& n. 366. p. 943.

Executor opposita coram nullitatis questione, causa non ad superiorem mandantem remittere debet.

Cons. 344. n. 183. & seq.

p. 1596.

EXECUTORIALES quomodo in Camera decernantur.

Cons. 332. n. 43. p. 884.

n. 73. & 75. p. 889.

Executoriales in Camera decernuntur sine partis citatione, & insinuate sunt loco citationis.

Cons. 332. n. 73. p. 889.

Executorialium in pœnam reus contumax declaratur, & arctiores contra ipsum processus decernuntur.

Cons. 332. n. 50. p. 886.

contra Executoriales admittuntur exceptiones nullitatis incompetentie & litis pendentie. Cons. 332. n. 79. p. 890. **in Executorialibus mandatū morte precise non finitur: in judicialibus utiq. & indistincte.**

Cons. 332. n. 156. p. 905.

& n. 157. p. 906.

Executorialia mandata debent habere insertam clausulam justificatoriam.

Cons. 332. n. 352. p. 942.

EXEMPLUM originali & recognitione corroboratum fidem facit.

Cons. 334. n. 163. p. 1100.

Exemplum sine originali non probat.

Cons. 339. n. 21. p. 1351.

& n. 130. p. 1366.

EXEMPTIO nisi probetur & redditus & inferior ad illum pertinet qui jurisdictionem habet.

Cons. 302. n. 144. p. 831.

Exemptio non presumitur.

Cons. 301. n. 70. p. 191.

Exemptio sive exceptio derogat Regula.

Cons. 339. n. 133. p. 1367.

Exemptionem de jure domini generali qui allegat, illam probare debet.

Cons. 340. n. 58. p. 1415.

Exemptum ab oneribus alicujus provincie pradium vel casirum, perinde habetur, atq. si extracensitum esset.

Cons. 303. n. 114. p. 1201.

Exemptum esse locum vel in territorio non esse situm paria sunt.

Cons. 303. n. 7. p. 491.

Exemptum quod non est, nec expressum statuto, manet in dispositione juris communis.

Cons. 302. n. 126. p. 74.

Exempta Ordinarii territorio & a prophanis rebus separata sunt monasteria.

Cons. 302. n. 6. p. 491.

EXEQUITUR nemo superioris mandatum suo sumptu.

Cons. 303. n. 2. p. 103.

Exequi qui solet, in potenteminarum justus metus.

Cons. 310. n. 11. p. 261.

Exequi debet successor sententiam latam per antecessorem.

Cons. 316. n. 118. p. 350.

Exequi mandatum superioris proprio sumptu nullus cogitur. Cons. 322. n. 7. p. 485.

Exequi nisi solitus minitans, vel ad actum aliquem processerit, mine ad fendi privationem non sufficiunt.

Cons. 305. n. 87. p. 171.

Q999 2 Exequi

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Exequi mandatum qui tenentur, ab his belli, sumptus repeti non possunt.

Cons. 322. n. 1. p. 483.

Exequenda sententia quæ in rem iudicatam transit.

Cons. 332. n. 42. p. 884.

EXERCENT Principes regalia de facto.

Cons. 306. n. 34. p. 191.

Exercere mercaturam legaliter iurans mercator, ut argentarius decet fidem mereatur in iis quæ scripta sunt in libris rationum.

Cons. 335. n. 80. p. 1151.

etiam si non propria manu scripta sint.

Ibid. n. 82. p. ead.

Exercent Monasteria actiones per Oceanum.

Cons. 337. n. 28. p. 1271.

Exercenda non est Lex commissa contra heredem.

Cons. 336. n. 74. p. 1216.

Exercitium jurisdictionis probatur testibus ac instrumentis.

Cons. 339. n. 122. p. 1364.

Exercitii nudi personalis commissio est, & morte finitur ut a latro.

Cons. 338. n. 152. p. 1323.

quod Exercitium jurisdictionis dividi possunt territoria.

Cons. 348. n. 1. p. 1681.

EXHAUSURUS quod esset patrimonium maritus, dato uxori tamen alimenta etiam lise pendente debet.

Conf. 317. n. 88. & n. preced. p. 380.

EXHEREDARE filiam pendentem pater non potest.

Cons. 317. n. 24. p. 360.

Exheredari liberi & donationes revocari ex quibus casus possunt, ex iisdem & feudum revocatur.

Cons. 305. n. 31. p. 164.

Exhereditio est odiosa.

Cons. 328. n. 39. p. 672.

Exheredationem & Institutionem Lex non supplet.

Cons. 336. n. 216. p. 1238.

Exheredati liberi, incapaces vel renunciantes pro ante mortui habentur.

Cons. 326. n. 35. p. 604.

Exheredati aut ante divisionem mortui liberi vel renunciantes an reliquis partem faciant quoad legitimam?

Cons. 326. n. 34. p. 604.

Exheredatur propter quas causas filius & donatio revocatur, ex iis etiam Vassallus scilicet privari potest.

Cons. 314. n. 99. p. 315.

Graves tamen esse debent: licet aliquando ex culpa amittatur.

Ibid. n. 100. p. 315.

EXHIBENT quam partes omnes ea contractus species constituitur.

Cons. 331. n. 94. p. 828.

EXIGERE iuramenta jurisdictionis est.

Cons. 339. n. 168. p. 1372.

Exigenda non est ulterius probatio ejus, quod probatum est.

Cons. 342. n. 17. p. 1477.

in Exigendis rationibus usurariorum magistratus se non solent reddere difficiles ad petitionem alterius.

Cons. 331. n. 255. p. 857.

Exigendi jus amplius non habet, quis semel liberationem fecit.

Cons. 336. n. 85. p. 1217.

Exigere munera ultra salarii, & cum subditis contrahere iudex vel alius officialis prohibetur.

Cons. 314. n. 11. p. 301.

Exigi idem bis bona fides non patitur.

Cons. 330. n. 31. p. 775.

Exigi in qualibet liti parte potest iuramentum purgationis & probationis.

Cons. 341. n. 86. p. 1464.

Exigi à quo invito non potest, vel qui exceptionem habet, debitor non est.

Cons. 304. n. 58. p. 138.

Exigi semper collecta ex iustis causis & necessitate exigente possunt.

Cons. 320. n. 12. p. 432.

Exigi & confiscari potest illicitè accepta pecunia, nisi criminaliter agatur.

Cons. 314. n. 68. p. 311.

Exigibile ut sis prestare debet debitum cedens: non vero casum inopia debitoris.

Cons. 304. n. 73. p. 141.

EXIMITUR jurisdictioni ei cui iustitia denegatur.

Cons. 308. n. 26. p. 215.

EXISTIMATIO & putas, quando ladiatur impossibilitas censetur.

Cons. 342. n. 69. p. 1484.

EXITUS a liti probus.

Cons. 314. n. 132. p. 320.

Exitus & lapsus iudiciorum est sententia.

Cons. 338. n. 192. p. 1328.

Exitus non spectatur in maleficiis, sed voluntas.

Cons. 305. n. 38. p. 164.

Exitus & introitus rationum ostendi debet.

Cons. 331. n. 271. p. 858.

Exitum habere suprema hominum iudicia publicè expedit.

Cons. 350. n. 2. p. 1715.

ad EXONERATIONEM propriam deponens non probat.

Cons. 345. n. 93. p. 1624.

in EXORBITANTIBUS & odiosis non fit extensio.

Cons. 335. n. 35. p. 965.

si non EXPECTETUR definitiva maxime, vel antequam res sit in iudicio deducta à quolibet gravamine potest appellari. Item à quolibet injuria verbi vel facti; etiam sienda & instanti.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

EXPEDIRI quando potest actus absente parte, ejus citatione opus non est.

Cons. 305. n. 122. p. 178.

EXPEDIT publicè suprema hominum iudicia exitum habere.

Cons. 350. n. 2. p. 1715.

Expeditum post rem officialis vel iudex remunerationem accipiens, panā a consensu non tenetur.

Cons. 314. n. 52. p. 307.

ad Expeditionem à Domino evocatus Vassallus servitium non faciens scilicet privatur.

Cons. 310. n. 1. p. 259.

item si voluntariè faciat ex quo Domino damnum accedit.

Ibid. n. 2. p. 260.

item

Partem VII. Index.

item sicum hostibus ligamfaciat & magis sit inimicus quam amicus.

Ibid. n. 3. p. 260.

EXPPELLATUR forensis postquam venit in territorium contra equitatem & bonum publicum est, tunc enim est ut reliquus populus.

Cons. 306. n. 36. p. 191.

EXPENSÆ, quæ fiunt in puniendis reis ad superiorem spectant.

Cons. 322. n. 4. p. 484.

Expensæ sine condemnatione vel absolutione in sententia reservandæ non sunt.

Cons. 341. n. 13. p. 1444.

Expensæ compensantur, auctore justam causam litigandi habente & reo absoluto.

Cons. 351. n. 157. p. 1773.

in Expensæ, interesse & damnanda condemnandus est reus convictus.

Cons. 351. n. 30. p. 1743.

in Expensæ & modicis statuitur juramento gestoris.

Cons. 331. n. 279. p. 859.

ab Expensæ absolvendus justam litigandi causam habens.

Cons. 334. n. 217. p. 1110.

in Expensæ designandis, ut credendum sit nude creditoris assertioni, pactio valet; sed si major est læsio ad boni viri arbitrium reducenda.

Cons. 304. n. 66. p. 140.

& n. 87. p. 144.

ab Expensæ absolvitur qui habet justas & probabiles litigandi causas.

Cons. 334. n. 18. p. 1066.

ab EXPERIENTIA locus debet nobis esse pro via veteri & tuta.

Cons. 332. n. 99. p. 894.

ubi EXPIRAVIT vel Nulla est feudali alienatio, revocatio ad 30. annos permittitur.

Cons. 344. n. 41. p. 1563.

Expirat mandatum morte mandantis.

Cons. 335. n. 166. p. 1172.

Expirat mandatum quando res est finita quo ad cæpta negotia non quo ad incipienda.

Cons. 335. n. 164. & seq.

p. 1171.

EXPLICATUR c. 1. tit. An

agnat. vel fil. poss. retin. feud. repud. bared. 2. F. 45.

Cons. 344. n. 120. p. 1582.

& n. 148. p. 1587.

Explicatur L. jubemus. C. de testam.

Cons. 330. n. 157. p. 1231.

Explicatur L. etsi contra. C. de Nupt.

Cons. 319. n. 113. p. 415.

Explicatur L. videamus. ff. de in lit. jurando.

Cons. 332. n. 243. p. 920.

Explicatur L. Paulus. ff. ad L. Corn. de falsis.

Cons. 314. n. 79. p. 313.

Explicatur textus §. filios. Tit. Si de feudo defuncti contentio.

Cons. 344. n. 31. p. 1561.

n. 89. p. 1576.

& n. 134. p. 1585.

Explicatur L. cum qui nocentem. ff. de injur.

Cons. 351. n. 150. p. 1771.

Explicatur L. qui vas pr. ff. de furt.

Cons. 332. n. 260. p. 922.

Explicatur c. un. de milit. Vassall. qui arm. bell.

Cons. 319. n. 52. & 49.

p. 407.

Explicatur L. Labeo. ff. de Suppelle. legat.

Cons. 336. n. 154. p. 1230.

Explicatur L. 1. §. perpetuo. ff. uti possidetis.

Cons. 339. n. 286. p. 1386.

Explicatur L. Jure 83. ff. pro Soc. Cons. 330. n. 115. p. 790.

Explicatur L. fideicommissa. §. quoties. ff. de legat. 3. & L. Lucius. ff. de testam. milit.

Cons. 350. n. 56. p. 1721.

Explicatur c. 1. §. naturales.

Cons. 319. n. 132. p. 418.

EX POST FACTO & subsequentibus contractum interpretamur.

Cons. 333. n. 47. p. 970.

EXPRESSE nisi cautum sit, ad negotia praterita leges non trahuntur.

Cons. 351. n. 76. p. 1755.

Expresse non repudiatum jus, tacite manet reservatum.

Cons. 304. n. 120. p. 150.

Expresse nisi corrigatur dispositio antiqua cum nova concurrat.

Cons. 328. n. 90. (13.) p. 691.

Expresse nisi pronunciando nemo à legitima excluditur.

Cons. 328. n. 52. p. 675.

Expressim quæ conventa non sunt, manent in dispositione juris communis.

Cons. 304. n. 61. p. 138.

Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur.

Cons. 334. n. 175. p. 1102.

Expressio ejus, quod tacite insunt, nihil operatur aut mutat.

Cons. 338. n. 49. p. 1306.

Expressionem rerum singularem non requirit hereditatis petitio.

Cons. 334. n. 41. p. 1073.

& n. 155. p. 1096.

quæ Expressa est, illa causa finalis habenda.

Cons. 351. n. 143. p. 1769.

Expressa conventio pars contractus est.

Cons. 331. n. 89. p. 827.

n. 92. p. 828.

& n. 101. p. 830.

Expressa ubi qualitas obligationis est eam dubium vocari non debet.

Cons. 327. n. 21. p. 628.

Expressam ob causam non adimpletam donatio revocari potest: ob tacitam vero non.

Cons. 314. n. 21. p. 303.

Expressus & tacitus consensus differunt.

Cons. 344. n. 134. p. 1585.

Expressus consensus ubi requiritur, non sufficit tacitus.

Cons. 333. n. 98. p. 990.

Expressi quam taciti vis major est, maxime in feudis.

Cons. 324. n. 14. p. 526.

Expressi quæ virtus, an eadem taciti, in materia pignoris taciti?

Cons. 329. n. 94. p. 750.

Expresse legibus de casu dubitandum non est.

Cons. 330. n. 110. p. 789.

Expresse lege de casu disputandum non est.

Cons. 335. n. 71. p. 1148.

Expresse tantum in casu obtinent statuti verba, & restringuntur.

Cons. 304. n. 35. p. 135.

Q999 3 pro

In Matthæi VVesenbecij Consil.

pro Expressio haberi debet , quod contrahentes expressissent.

Cons. 333. n. 115. p. 996.

pro Expressio habetur, quod ex expressio sequitur, & testator verisimiliter dixit, ut sufficit.

Cons. 302. n. 127. p. 75.

pro Expressio habetur, quod necessaria consequentia ex expressio colligitur.

Cons. 338. n. 207. p. 1330.

pro Expressio habetur, quod partes interrogata verisimiliter dixissent.

Cons. 304. n. 67. p. 130.

quod & in contrariis obtinet. Ibid. n. 68. p. 130.

pro Expressio haberi debet, quod partes interrogata expressissent.

Cons. 313. n. 83. p. 982.

Cons. 303. n. 53. p. 111.

pro Expressio habetur, quod intelligitur per relationem ad aliud.

Cons. 338. n. 80. p. 1310.

Cons. 302. n. 71. p. 58.

Expressum dicitur quod verborum generalitate continetur.

Cons. 328. n. 98 (31). p. 694.

Expressis missis casibus competentis juris privatio locum non habet.

Cons. 328. n. 88. (11.) p. 601.

pro Expressis haberi debent, quæ ex natura contrahentium veniunt.

Cons. 304. n. 89. p. 130.

Expressum in statuto quod non est, manet in dispositione juris communis.

Cons. 329. n. 111. p. 754.

Expressum id intelligitur, quod constat per relationem ad aliud expressum & quod partes interrogata expressissent.

Cons. 338. n. 209. 210. p. 1330. & n. 225. p. 1333.

Expressum quod non est verbum, id non videtur actum in seculis.

Cons. 337. n. 78. p. 1278.

Expressum in uno contextu in alio contextu repetitur.

Cons. 328. n. 79. p. 1312.

& n. 208. p. 1332.

Expressum habetur, quod habetur per relationem ad aliud.

Cons. 334. n. 43. p. 1074.

& n. 160. p. 1098.

Expressum non excludunt, distinctiones taxative.

Cons. 301. n. 15. p. 12.

EXPRIMERE quid verbis vel alia designatione paria.

Cons. 330. n. 60. p. 1721.

Exprimi necesse non est contrahenti tacite quæ insunt.

Cons. 331. n. 198. p. 847.

Exprimi specialiter quæ debent, non veniunt sub generalisatione.

Cons. 328. n. 54. p. 676.

Exprimantur ut ea quæ contrahentibus & de ejus naturam insunt, nihil est necesse.

Cons. 309. n. 25. p. 238.

si Exprimantur quæ tacite insunt, nihil mutant.

Cons. 331. n. 204. p. 848.

Exprimendus in specie defensus & annuinationibus.

Cons. 335. n. 180. p. 1776.

EX SCRIPTURÆ ordine prius est tempore agendi, quod prius est in Scriptura.

Cons. 337. n. 48. p. 1274.

non EXTANTIBUS liberis conjux superstes quartam partem consequitur.

Cons. 126. n. 25. p. 601.

EXTENDENDA non est in infinitum prout augendi licentia.

Cons. 313. n. 30. p. 203.

Extendenda non est dispositio odiosa de hereditibus & legatarius loquens ad fideicommissarios.

Cons. 315. n. 15. p. 331.

Extendenda non sunt constitutiones penales sine manifestâ ratione identitatis.

Cons. 314. n. 17. p. 302.

Extendenda non sunt arbitria ad alia, de quibus non est commissum.

Cons. 337. n. 54. & 56. p. 1275.

Extendenda non sunt statuta, quæ comprehendunt negotia præterita, ad finem negotia.

Cons. 351. n. 80. p. 1758.

Extendenda in favorem aliorum non sunt indulta in modum ipsius.

Cons. 316. n. 89. p. 346.

Extendenda sunt verba ex mente contrahentium.

Cons. 330. n. 45. p. 777.

non *Extendenda* contra jus commune statuta quæ stricte juris sunt.

Cons. 328. n. 86. (9.) p. 690.

Extendi ad quæ potest subterfugere sermonis proprietate, omnia locutio generalis comprehendit.

Cons. 329. n. 46. p. 722.

Extendi non potest statutum parentes excludens.

Cons. 328. n. 40. p. 672.

Extendi non debet hominis dispositio abnare ad aliam.

Cons. 302. n. 37. p. 53.

Extendi non possunt instrumenta ad res, de quibus nihil agunt.

Cons. 321. n. 35. p. 453.

Extendi non debet compromissum ultra verba.

Cons. 317. n. 155. p. 1291.

Extendi non debet speciale.

Cons. 337. n. 102. p. 1281.

Extendi non debet consensus Domini datus ad alienandam in personam certam, ad aliam.

Cons. 316. n. 91. p. 346.

Extendis atq. restringis legem ratio juris.

Cons. 342. n. 98. p. 1487.

Extenditur oratio generalis ad omnia, ad quæ satis ratione recte sermonis porrigi potest.

Cons. 330. n. 100. p. 787.

Extenditur ad feudatarios L. 2. C. de Rei vindic.

Cons. 323. n. 5. p. 497.

non *Extenditur* Transactio generalis ad incognita.

Cons. 340. n. 45. p. 1415.

non *Extenditur* ultra alias respectu certæ personæ vel rei datus alienationi consensus.

Cons. 344. n. 16. p. 1558.

& n. 115. p. 1581.

non *Extenditur* quietatio ad omnia.

Cons. 335. n. 30. p. 1142.

est *in* *transactio*.

Ibid. n. 31. p. 1142.

Extenditur *judicium* *non* *ad* ea, quæ post contingunt.

Cons. 337. n. 60. p. 1276.

non *Extenditur* statutum ad bona alibi sita.

Cons. 350. n. 109. p. 1729.

non *Ex-*

Partem VII. Index.

non Extenduntur verba ultra suam naturam.

Cons. 328. n. 134. p. 1120.

Extensio non fit in eorū taxatib. & obsequi.

Cons. 232. n. 25. p. 965.

de Extensione.

Cons. 333. n. 131. p. 1006.
super EXTINCTA & nulla
allione ferri sententia non
debet, nec lata alet.

Cons. 351. n. 58. p. 1750.

Extinctum jus cedinequit.

Cons. 341. n. 19. p. 1260.

EXTORQUERI per con-
fessionem presumuntur ve-
ligalia de novo imposita.

Cons. 325. n. 37. p. 884.

EXTORSIONEM capiunt
Gabella, odiosa & contra iuris
sunt.

Cons. 336. n. 87. & 88.
p. 1218.

Extorta per vim & ligalia,
vel per sub: & obreptionem
obtentis presumuntur.

Cons. 303. n. 75. p. 115.

EXTRAJUDICIALIS inter-
pellatio prescriptionem non
interrumpit.

Cons. 344. n. 119. p. 1587.
neque citatio. ibid. n. 150.
p. ead.

Extrajudicialis confessio non
prajudicat.

Cons. 350. n. 28. p. 1718.

Extrajudicialis etiam contro-
versia ad transactioē sufficit.

Cons. 321. n. 25. p. 451.

Extrajudiciali etiam ut quorū
a gravamine appellari potest.

Cons. 303. n. 122. p. 123.

Extrajudicialiter a principe
an possit ferri prohibitio, cau-
sa non cognita in re sua?

Cons. 306. n. 47. p. 1194.

EXTRANEUS non magis re-
linquendum quam liberis.

Cons. 350. n. 21. p. 1717.

in Extraneū alienatione factā
agnatus ne quidem per Decē-
mū tacens, consensisse prae-
sumitur. Cons. 333. n. 25. p. 962.

ab Extraneo Notario subscri-
pta copia non probat.

Cons. 342. n. 260. p. 1511.

Extranei, omnes extra liberos.

Cons. 321. n. 72. p. 467.

Extranei testes intervenire
possunt in iudiciis, Episco-

porum super rebus Ecclesia.

Cons. 316. n. 45. p. 340.
idq; & in Laicorum iudiciis
statuto vel consuetudi-
ne introduci potest.

Ibid. n. 46. p. ead.

Extraneis, post fratres bona,
quilibet donare & relinquere
potest. Cons. 342. n. 156. p. 1493.
adversus Extraneos nō probat
defuncti annotatio pro here-
dibus. Cons. 334. n. 65. p. 1077.
& n. 159. p. 1068.

Extraneos successores libris
suis preferre velle nemo prae-
sumitur.

Cons. 334. n. 237. p. 1115.

EXTRAORDINARIA quae
est supplicatio non admittitur
quamdiu locus est appellatio-
ni ordinariae.

Cons. 308. n. 1. p. 208.
& n. 25. p. 216.

Extraordinarium munus col-
lectae respectu subditorum.

Cons. 309. n. 45. p. 245.

Extraordinarium est restitu-
tionis remedium.

Cons. 332. n. 67. p. 888.
ei non datur qui habet ordi-
narium. Ibid. n. 68. p. 888.

Extraordinatio remedio ple-
nior est restitutio in integrū.

Cons. 332. n. 229. p. 918.

facilius datur contra interlo-
cutoriam. Ibid. n. 230. p. 918.

Extraordinaria & arbitraria
est confessionis poena.

Cons. 314. n. 46. p. 307.

ad Extraordinaria vel specieliter
cantanō extenduntur ge-
neralis sermo, qui respectu vo-
luntatis rem facit dubiam.

Cons. 328. n. 87. (10.)
p. 691.

EXTRANEUS est viduus.

Cons. 350. n. 73. p. 1724.

EXTREMA tempora posses-
sionis ubi sunt probata, me-
dium praesumitur.

Cons. 344. n. 159. p. 1592.

EXTRINSECA solemnitas
non praesumitur.

Cons. 344. n. 161. p. 1595.

F.

FABRICAVIT qui non falsas
litteras, sed veras tantum re-
movit, mitius puniendus.

Cons. 314. n. 84. p. 315.

non FACIT injuriam, qui re-
sistitur ad alterius incom-
modum.

Cons. 306. n. 51. p. 1051.

Facit inferior quanto ex con-
cessione. Imperator videtur
diutius mutare sunt etiam laici-
re. Cons. 306. n. 15. p. 187.

Facere non debet iudex ea quae
pari incumbunt.

Cons. 342. n. 231. p. 1507.

Facere quod defunctus debuit
ad id etiam heredes tenentur.

Cons. 335. n. 8. p. 1138.

Facere viros vel non facere
paria sunt.

Cons. 350. n. 5. p. 1716.

Facere iustitiam Vassallo, deue-
gante domino, aditur superior.

Cons. 308. n. 20. p. 214.

Facere potest vias publicas
princeps inferior privatus &
alicuius.

Cons. 306. n. 19. p. 188.

non Faciens servitium voca-
tus a Domino ad expeditio-
nem Vassalli feudo privatur.

Cons. 310. n. 1. p. 259.

item si voluntarie faciat ex
quo domino damnum acce-
dit. Ibid. n. 2. p. 260.

item si cum hostibus legem faciat
& magis sit inimicus quam
amicus. Ibid. n. 3. p. 260.

Faciendi nam publicam vel
mutare etiam abiq; statuto
qualibet etiam civitas pote-
statem habet.

Cons. 306. n. 20. p. 188.

Faciendi concessio generalis
intelligitur prout de jure fie-
ri debet.

Cons. 345. n. 62. p. 1616.

Faciendi aliquid in loco publi-
co potestatem dat consuetu-
do.

Cons. 306. n. 27. p. 190.

Facienda est probatio secun-
dum libellum.

Cons. 334. n. 20. p. 1071.

Facienda quomodo executio.

Cons. 312. n. 41. p. 256.

Facienda, interpretatio con-
tra proferentem.

Cons. 335. n. 190. p. 1177.

FACILIS qui fuit ad postula-
dum vel sequestrandum &
ad restituendum & relaxan-
dum facile esse debet.

Cons. 336. n. 117. p. 1223.

Q 4 9 9 4 Facilius

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Facilius quid conservatur quam in esse produciatur aut acquiritur.

Cons. 330. n. 32. p. 775.

Facilius sustinetur contrarium quam contrabendum.

Cons. 335. n. 124. p. 1317.

Facilius servatur in esse factum, quam faciendum.

Cons. 333. n. 147. p. 1017.

Facilia domini negotia faciens difficilia Vassallus fundo priuatus.

Cons. 314. n. 134. p. 321.

FACINOROSO praesertim alicui in propria causa non creditur.

Cons. 332. n. 341. p. 959.

FACIT A in uno consilii dispositio trahitur ad similem.

Cons. 333. n. 114. p. 995.

Facta ultima voluntas ad interrogationem alterius ut valeat qua requirantur?

Cons. 336. n. 296. p. 1250.

Facta conventio in una re, non trahitur ad aliam.

Cons. 338. n. 37. p. 1305.

Facta affirmatio ad precedentem interrogationem deliberatam non arguit.

Cons. 336. n. 153. p. 1231.

Factam liberationem probat Quiescatio non liberat.

Cons. 335. n. 102. p. 1157.

Facta solutione instrumentum sine causa apud creditorem est, & proinde debitor reddendum.

Cons. 304. n. 124. p. 112.

Factum iudicis adequatur facto partis.

Cons. 338. n. 195. p. 1328.

Factum non inchoatum sed consummatum requirit actio pene.

Cons. 332. n. 361. p. 943.

Factum testamentum impissu testatoris, etsi desuper interrogetur, & affirmatiue respondeat, non valet.

Cons. 336. n. 251. p. 1243.

Factum testamentum tempore pessus coram duobus testibus factum de omnibus bonis valet.

Cons. 336. n. 179. p. 1233.

Factum defuncti Heres praestare non cogitur, quando id tendit ad excludendum ius a lege sibi competens.

Cons. 347. n. 23. p. 1657.

Factum defuncti praestare debet successor.

Cons. 303. n. 48. p. 111.

Factum praesertim quod ipse ratificauit in suum praedictum.

Ibid. n. 49. p. 111.

Factum defuncti ignorat heres.

Cons. 342. n. 79. p. 1484.

Factum defuncti heres ipsa additione approbat.

Cons. 334. n. 141. p. 1094.

Factum procuratoris nocet & prodest domino.

Cons. 332. n. 33. p. 881.

Factum procuratoris extra mandatum domino ignoranti non praedictat.

Cons. 332. n. 138. p. 903.

Factum patris ratificare coguntur heredes.

Cons. 344. n. 31. p. 1556.

Factum patris vel agnati successori in fundo concessio pro se & liberis & heredibus non praedictat.

Cons. 344. n. 19. p. 1559.

Factum patris ratificare & hereditatem acceptare tenetur filius feudum accipiens.

Cons. 347. n. 52. p. 1662.

Factum patris tenetur praestare filius saltem in hereditariis.

Cons. 347. n. 19. p. 1656.

Factum patris an filio, quoad feudum, noceat, licet ejus heredi?

Cons. 329. n. 88. p. 744.

Factum patris potest impugnare filius heres.

Cons. 347. n. 84 & 85. p. 1669.

Factum quod in actis non deprehenditur, non praesumitur.

Cons. 344. n. 162. p. 1593.

Factum ex actis judicialibus desumendum.

Cons. 340. n. 5. p. 1404.

Factum contrarius, ipso jure

nullum est; etiam in materia executionis.

Cons. 312. n. 20. p. 283.

Factum praesumitur quod est consuetum.

Cons. 329. n. 29. p. 717.

Factum cuius, suum non alteri nocere debet.

Cons. 335. n. 178. p. 1175.

Factum quidquid, qua mente inspicendum.

Cons. 310. n. 9. p. 261.

Factum quod nulliter, pro eo est atq. factum non esset, & nullum potest producere effectum.

Cons. 304. n. 63. p. 139.

Factum aut esse non dicitur quod non durat.

Cons. 334. n. 5. p. 1055.

Factum videtur a me, nomine meo quod sit.

Cons. 323. n. 26. p. 506.

Factum iudicis reputatur factum partis.

Cons. 332. n. 71. p. 889.

Factum alicuius patrum promittens, iniuriarum non tenetur.

Cons. 314. n. 123. p. 319.

Factum testamentum, nisi probetur, non praesumitur.

Cons. 333. n. 16. p. 966.

Factum contra proprium nemo venire potest.

Cons. 335. n. 98. p. 1156.

Facti est testamentum.

Cons. 310. n. 78. p. 1725.

Facti sunt alienationes.

Cons. 324. n. 49. p. 539.

Facti iniuria major quam verbi.

Cons. 351. n. 147. p. 1771.

Facti possibilia probanda est.

Cons. 339. n. 163. p. 1371.

Facti possessio habet plurimum.

Cons. 339. n. 82. p. 1358.

Facti est possessio.

Cons. 336. n. 107. p. 1221.

Facti ad alterius suggestionem edicendi, non valens.

Cons. 336. n. 325. p. 1257.

Facti ex atrocitate iniuria atrox estimanda.

Cons. 305. n. 94. p. 172.

Facti

Partem VII. Index.

Facti vel verbi ab injuria qua-
libet; etiam sienda & instan-
ti appellari potest. Item à
quolibet gravamine. Maxi-
mè si non expectetur definiti-
va, vel antequam res sit in ju-
dicium deducta.
Cons. 308. n. 5. p. 209.

Facti proprii ignorantia into-
lerabilis est nec excusat.
Cons. 335. n. 182. p. 1176.

Facti questio prudentissimos
fallit.
Cons. 342. n. 55. p. 1482.

Facti cognitio non habetur nisi
ex omnibus suis qualitatibus
& circumstantiis.
Cons. 324. n. 2. p. 522.

Facti in culpa notoria perma-
nentis vasalli feudum domi-
nus propria auctoritate po-
test occupare.
Cons. 310. n. 21. p. 265.
aliàs sententia opus.
Ibid. n. 22. p. 266.

Facti proprii ignorantiam al-
legare non licet.
Cons. 335. n. 185. p. 1177.

Facti est contractus, & ideo
nec præsuntur, sed probatur.
Cons. 317. n. 44. p. 366.

Facti quæ sunt, in iis locum ha-
bet regula: Unius inclusio, est
alterius exclusio, non verò in
iis quæ sunt juris, ubi contra-
ria obtinet.
Cons. 304. n. 60. p. 138.

Facti qualitates actor probare
debet: etsi de non probando
protestatus sit.
Cons. 348. n. 32. 33. & 34.
p. 1687.

Facti quæ sunt non præsuntur
sed probari debent.
Cons. 332. n. 340. p. 938.

Facti est hereditatis aditio, nec
præsuntur, nisi probetur.
Cons. 333. n. 18. p. 960.

Facti decisionem in terminis
habere, magnum est in praxi.
Cons. 332. n. 266. p. 924.

Facti veritate sola inspecta ju-
dicare debet Imperator.
Cons. 332. n. 56. p. 887.

Facti sunt immistio & aditio
hereditatis.
Cons. 347. n. 27. p. 1658.

Facto consentire plus est, quam
verbis.
Cons. 333. n. 48. p. 970.

Facto contraria est protestatio
de non acceptando instru-
mento, nisi quatenus profe-
sus.
Cons. 334. n. 118. p. 1089.

Facto plus quam verbo consen-
timus.
Cons. 334. n. 142. p. 1094.

contra Factum defuncti veni-
re potest heres, quando obli-
gatio defuncti ad heredes
transitoria non est.
Cons. 344. n. 119. p. 1582.

contra Factum defuncti veni-
re potest heres, quando illud
morte ipsius finitur.
Cons. 344. n. 22. p. 1560.

vel quando id in quo vult
contravenire non habet à de-
functo. ibid. n. 24. vel quan-
do heres legis beneficio frau-
daretur. ibid. n. 25. p. 1560.

in Factum actione agere debet
vasallus à domino spoliatus.
Cons. 310. n. 33. p. 271.

contra Factum proprium ve-
niens exceptio est impediens.
Cons. 307. n. 13. p. 202.

contra Factum procuratoris
principali non datur restitue-
tio. Cons. 332. n. 58. p. 887.
& n. 62. & 65.
p. 888.

Limitatur. Ibid. n. 69. p. 888:

contra Factum patris non ve-
nire censetur filius feudum
repetens.
Cons. 347. n. 87. p. 1669.

contra Factum patris filius po-
test venire in feudo antiquo.
Cons. 344. n. 17. p. 1559.
& n. 23. p. 1560.

ex Facto jus oritur.
Cons. 333. n. 54. p. 973.
Cons. 340. n. 41. p. 1404.
Cons. 342. n. 3. p. 1473.
Cons. 350. n. 62. p. 1722.

Facto animus & consensus non
minus declaratur quam ver-
bis.
Cons. 321. n. 56. p. 461.

Facto plus est, quam verbis ap-
probare.
Cons. 303. n. 110. p. 120.

de Facto principes exercent
regalia.
Cons. 306. n. 34. p. 191.

de Facto usurpasse non suffi-
cit, si nihil apparet de Ju-
re.
Cons. 345. n. 40. p. 1610.

de Facto capta de facto reve-
cantur.
Cons. 317. n. 68. p. 373.

de Facto famosa actio & simi-
lis, vel interdictum unde vi
non datur in dominum vel
patronum.
Cons. 310. n. 32. p. 271.

Facto non satis percepto justa
causa decisio dari nequit.
Cons. 342. n. 2. p. 1473.

in Facto, non jure, consistentes
rationes reddere testis debet.
Cons. 345. n. 101. p. 1626.

de Facto praesertim non proba-
biti, non respondet jure con-
sultus.
Cons. 303. n. 129. p. 125.

pro Facto patientia est.
Cons. 335. n. 51. p. 1146.

de Facto non respondent Ju-
risperiti.
Cons. 347. n. 101. p. 1671.

de Facto prius quam de Jure
constare debet.
Cons. 348. n. 45. p. 1690.

Facto sit ratihabitio & renun-
ciatio.
Cons. 333. n. 97. p. 989.

ex Facto qui sumitur consensus,
pro expresso habetur consensu.
Cons. 333. n. 100. p. 990.

Sic, ut qui facto consentit con-
travenire amplius nequeat.
Cons. 333. n. 101. p. 990.

de Facto ignoto & alieno nemo
perjurium subire debet.
Cons. 342. n. 72. p. 1484.

Facto ipso quid ratificari po-
test.
Cons. 332. n. 20. p. 881.

Facto magis declaratur volun-
tas quam verbis.
Cons. 335. n. 53. p. 1147.
& n. 99. p. 1156.

de Facto ubi non satis constat,
nihil certi potest responderi
de Jure.
Cons. 324. n. 1. p. 521.

Facto contrario necessum vide-
tur à protestatione.
Cons. 342. n. 120. p. 1491.

de Facto defuncti heres jurare
non cogitur.
Cons. 342. n. 80. & 81.
p. 1485.

in Facto proprio adversus alte-
rum nemini creditur, ne-
quidem principi vel Papæ.
Cons. 344. n. 130. p. 1583.

de Facto

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- de Facto* *scilicet non consulendus.*
Cons. 340. n. 3. p. 1404.
- Facto alieno abiq. voluntate sua nemo onerandus.*
Cons. 332. n. 117. p. 900.
- Facto vel verbis ratificare paria.*
Cons. 330. n. 36. p. 776.
- Facto vel pacto consentire paria.*
Cons. 335. n. 52. p. 1147.
- de Facto respondere non potest iureconsultus.*
Cons. 305. n. 137. p. 181.
- de Facto procedendum non est.*
Cons. 336. n. 115. p. 1223.
- Facto ipso lex quamvis damnare quem aut bannire possit, tamen opus sententia declarationis.*
Cons. 310. n. 16. p. 264.
- non Facta ultima voluntas secundum loci consuetudinem non valet.*
Cons. 336. n. 267. p. 1245.
- Facta prevalenti verbis in declaranda voluntate.*
Cons. 342. n. 118. p. 1490.
- Facta, ut verba loquuntur & voluntatem exprimunt.*
Cons. 332. n. 75. p. 981.
- Facta defunctorum heredes prestare tenentur & contractus rati habere.*
Cons. 334. n. 97. p. 1085.
& n. 105. p. 1086.
- Facta non presumuntur sed probanda sunt.*
Cons. 341. n. 57. p. 1459.
Cons. 350. n. 79. p. 1725.
Cons. 339. n. 83. p. 1358.
- Facta defuncti heredes prestare cognoscunt, nec recedere possunt.*
Cons. 333. n. 14. p. 960.
- Facta presumuntur excommunicatis accidentibus ut negans probare teneatur.*
Cons. 339. n. 249. p. 1483.
- Facta prudentissimos fallere possunt.*
Cons. 325. n. 6. p. 572.
- Facta defuncti prestare & implere cogitur heres.*
Cons. 321. n. 107. p. 481.
- Facta plura testamenta non presumuntur.*
Cons. 336. n. 301. p. 1252.
- Facta similia & novatio non*
- presumuntur.*
Cons. 312. n. 27. p. 284.
- Facta in extraneum alienatione agnatus ne quidem per decennium tacens, consensisse presumitur.*
Cons. 333. n. 25. p. 962.
- Factis magis declaratur voluntas quam verbis.*
Cons. 330. n. 37. p. 776.
- Factis fit ratificatio.*
Cons. 350. n. 103. p. 1729.
- FACTOR vel Camerarius rationibus semel redditus ad alias non tenetur.*
Cons. 330. n. 67. p. 780.
- FACULTAS defensionis cuius, danda.*
Cons. 336. n. 111. p. 1222.
- Facultas probationis non est angustanda.*
Cons. 304. n. 53. p. 137.
- Facultas praelati non habet se ad futura.*
Cons. 316. n. 103. & n. preced. p. 348.
- Facultas vel servitius consuetudine introducta est servanda.*
Cons. 311. n. 21. p. 277.
- Facultatis mera actus cum sit indictionum & collectarum exaltio, nec centum quidem, annis prescribitur.*
Cons. 303. n. 126. p. 123.
- Facultatis mera actus est ius collectandi.*
Cons. 320. n. 10. p. 431.
& n. 20. p. 432.
- Facultatis mera actibus non prescribitur.*
Cons. 320. n. 11. p. 431.
& n. 21. p. 432.
- Facultatis mera est uti iurisdictione.*
Cons. 339. n. 297. p. 1388.
- Facultatis non servitutis iure servituti publica usus.*
Cons. 306. n. 49. p. 195.
- quoad facultatem indivisam non prescribitur publica.*
Cons. 306. n. 3. p. 184.
- ex Facultate patrimonii ejus qui legatum relinquit assumat iudex taxationem.*
Cons. 342. n. 215. p. 1505.
- ex Facultate sola non, sed ex debito competentis iura prescribitur.*
Cons. 306. n. 2. p. 183.
- FACULTATES pupilli ad alendum ipsum sufficere falsum negans tutor, gravem ipse facit injuriam.*
Cons. 304. n. 62. p. 309.
- Facultatum minor ratio animi habenda.*
Cons. 321. n. 31. p. 452.
- de Facultatibus suis sapientius sperant homines, quam minus reperitur.*
Cons. 342. n. 182. p. 1500.
- FALCEM in alienam messem immittere tutum non est.*
Cons. 319. n. 117. p. 416.
- FALCIDIA in codicillis locum non habet.*
Cons. 350. n. 118. p. 1731.
- FALLIT & fallitur opinio.*
Cons. 345. n. 115. p. 1629.
- Fallere prudentissimos facta possunt.*
Cons. 325. n. 6. p. 572.
- FALLIAS publica utilitatis causa inductas, quilibet, etiam alius immunes, agnoscere debet.*
Cons. 303. n. 8. p. 104.
- FALSUS procurator est, qui habet mandatum generale, & agit in causa speciale mandatum requirentes.*
Cons. 332. n. 142. p. 903.
- Falsus procurator probatur eo quod aliud ex actis non apparet.*
Cons. 332. n. 130. p. 902.
- Falsus procurator semel admissus, ab adversario repellitur non potest vel ad cautionem rati cogi.*
Cons. 331. n. 132. p. 902.
& n. 161. p. 906.
- Falsus & mendax in iudicio, alius etiam presumitur in altero.*
Cons. 337. n. 199. p. 1178.
- Falsus procurator quot modis dicatur.*
Cons. 332. n. 83. p. 890.
n. 113. p. 899.
& n. 118. p. 900.
- Falsi procuratoris exceptio executionem impedit: & post sententiam proponi potest.*
Cons. 332. n. 82. & 84. p. 890.
& n. 112. p. 899.
Falso

Partem VII. Index.

- Falso cum procuratore gesta domino non prejudicant: sed sunt nulla.
Cons. 332. n. 135. p. 902. n. 159. p. 906. & n. 185. p. 912.
- Falsa causa relictum non vitiat.
Cons. 336. n. 178. p. 1234.
- Falsa causa in institutione vitiat: non in legatis.
Cons. 302. n. 156. p. 88.
- in Falsa causa se fundans sententia est nulla.
Conf. 344. n. 83. p. 1574.
- Falsa causa interdum vitiat legata.
Cons. 336. n. 316. p. 1255.
- Falsa charta aut rationibus uti qui dicit aliquem, injuriarum tenetur.
Cons. 351. n. 11. p. 1741.
- Falsæ cause adjectio vitiat legatum si illa conditionaliter sit enunciata.
Cons. 302. n. 150. p. 85.
- Falsam & surreptitiam scripturam etiam pro se adducens totam approbare censetur.
Conf. 341. n. 29. p. 1448.
- Falsam causam continens sententia, ipso jure nulla est.
Conf. 304. n. 89. p. 144.
- Falsam debiti causam continens instrumentum nullum est: & proinde debitum nullum.
Cons. 304. n. 90. p. 144.
- Falsas qui non fabricavit literas, sed veras tantum amovit, mitius puniendus.
Cons. 314. n. 84. p. 313.
- Falsarium, Usurarium, Proditorem, Infamem, vel falsam charta aut rationibus utentem aliquem qui appellat injuriarum tenetur.
Cons. 351. n. 11. p. 1741.
- ex Falso testamento nihil debetur.
Cons. 336. n. 324. p. 1257.
- Falso se referens ad aliquid sententia nulla est.
Cons. 344. n. 82. p. 1574. n. 105. p. 1580. & n. 179. p. 1595.
- Falso & non citata parte datum juramentum nullum.
Cons. 332. n. 184. p. 911.
- Falso vel parte non citata juramentum datum retractari potest.
Cons. 332. n. 213. & 220. p. 916.
- Falsum committit, literas alienas ad occultandam veritatem resignans.
Cons. 314. n. 80. p. 313. maxime si principis sint literæ. Ibid. n. 81. p. 313. & in archivum publicum delata. Ibid. n. 82. p. ead.
- Falsum quid?
Cons. 335. n. 212. p. 1180.
- Falsum est delictum gravius & occultum.
Cons. 335. n. 214. p. 1180.
- Falsum est alterum contrarium.
Cons. 342. n. 35. p. 1480.
- Falsum committit remanens vendens duobus aut in feudum dans.
Cons. 316. n. 64. p. 343.
- Falsum committitur, si testamentum vel alia instrumenta non lucri, sed veritatis occultanda causa, surripiuntur.
Cons. 314. n. 74. p. 312.
- Falsum quomodo committatur.
Cons. 335. n. 225. p. 1182. & n. 227. p. 1183.
- Falsum quod est in uno in totum vitatur.
Cons. 336. n. 231. p. 1240.
- Falsum est, quod pro vero asseritur de alienius facto, à quo tamen mens & verba ipsius absunt.
Cons. 336. n. 228. p. 1240.
- Falsum in una parte testamentum, totum corrumpit, etsi falsitas tantum esset circa accessoria.
Cons. 336. n. 233. 234. & 236. p. 1241.
- Falsi suspitione non caret cancellatio.
Cons. 336. n. 329. p. 1258.
- Falsi tenetur, scripturam alterius nomine consiciens, qui non consentit.
Conf. 336. n. 229. p. 1240.
- Falsi tenetur testamentum alterius supponens.
Cons. 336. n. 230. p. 1240.
- Falsi pœnâ tenetur, testamentum sine jussu testantis consiciens.
Cons. 336. n. 335. p. 1260.
- Falsi crimine torturâ erui potest.
Cons. 335. n. 213. p. 1180.
- Falsi suspicio in civilibus pro falso est.
Cons. 336. n. 317. p. 1255.
- Falsi crimen committit, nobis se mentiens.
Cons. 314. n. 86. p. 314.
- Falsi pœna ordinaria est deportatio cum bonorum publicatione: interdum & arbitraria.
Cons. 314. n. 83. p. 313.
- Falsi crimen committit iudex sententiam etiam justam vendens.
Cons. 314. n. 58. p. 308.
- Falsi crimen in privatis etiam scripturis committitur.
Cons. 314. n. 78. p. 313.
- Falsis ex causis elicitus & celebratus contractus annullandus est.
Cons. 304. n. 105. p. 148.
- Falsitas & pestis tempore in testamentis abesse debet.
Cons. 336. n. 311. p. 1253.
- Falsitas in uno non obest in altero.
Conf. 336. n. 147. p. 1229.
- Falsitas committitur, ubi in datis contradictio est.
Cons. 336. n. 270. p. 1246.
- Falsitatis timor à testamentis & codicillis abesse debet.
Cons. 336. n. 326. p. 1257.
- Falsitatis speciem habet, quod non est verosimile.
Cons. 339. n. 250. p. 1383.
- Falsitatis presumptio cessat in iudicio anime, ubi tantum veritati locus est.
Cons. 321. n. 101. p. 477.
- Falsitatis imaginem habet quod verosimile non est.
Conf. 345. n. 28. p. 1607.
- Falsitatis suspitione scriptura vitiosa & imperfecta non caret.
Cons. 336. n. 280. p. 1247.
- Falsitati par est variatio in civilibus.
Cons. 336. n. 283. p. 1248.
- propter Falsitatem juramentum voluntarii retractatur.
Cons. 332. n. 252. p. 921.
- FAMA communis nisi fuisse probetur scientia ex vicinitate non presumitur.
Cons. 345. n. 105. p. 1627.
- Fama in his quæ memoriam hominum excedunt, plene probat.
Cons. 301. n. 139. & 141. p. 30.
- Fama

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Famæ restitutio est faciendâ.**
hæc, qui convitiis objectis e-
jus lationem possunt.
 Cons. 351. n. 25. p. 1743.
 per Famam scire se testis dicens
 an probeat.
 Cons. 345. n. 125. p. 1631.
 per Famam etiam nobilitas
 probatur.
 Cons. 314. n. 91. p. 314.
 Famam qui perdit feudum a-
 mittit.
 Cons. 319. n. 121. p. 416.
FAMILIA pactis & contra-
dictibus fœminas à successione
excludere potest.
 Cons. 334. n. 139. p. 1093.
Familia per legitimatos conser-
vatur.
 Cons. 319. n. 77. p. 410.
Familiz herciscunda actio
quando intentata dicatur.
 Cons. 321. n. 1. p. 444.
Familiz herciscunda & commu-
ni dividendo actioni eadem
ferè insunt, idq; tam in deci-
foris quam preparatoris.
 Cons. 321. n. 5. p. 445.
 in his judiciis an reus proba-
 re debeat.
 Ibid. n. 6. p. ead.
Familiz herciscunda iudex li-
citationis non est adstrictus.
 Cons. 313. n. 28. p. 293.
 in Familiz herciscunda iudex
 judex ex bono & equo & cui
 dule adjudicationes facit.
 Cons. 313. n. 20. p. 291.
extra Familiam alienari pro-
hibita liberi etiam post nati
reducere possunt.
 Cons. 344. n. 27. p. 1561.
 de Familia & agnatione qui
 legitimatum principalibus
 codicillis esse negat, injuria
 rum tenetur.
 Cons. 319. n. 138. p. 419.
 in Familia facta alienatio in-
 tra annum debet impugnari.
 Cons. 329. n. 68. p. 752.
FAMILIARES Ecclesiasti-
corum quam faciant fidem,
præsertim in rebus domesticis.
 Cons. 345. n. 88. p. 1623.
 & n. 89. p. 1624.
FAMOSUS libellus separatum
ab injuriis crimen est.
 Cons. 351. n. 70. p. 1753.
Famosa de factio actio, & simi-
lis, vel interdictum unde vi
non datur in dominum vel
patronum.
 Cons. 310. n. 32. p. 271.
Famosa quod sit principalis a-
ctio, dato, conditio non in-
famat.
 Cons. 310. n. 34. p. 271.
Famosa est Actio spoliorum,
sacrarum in quæ tempus ne-
cessario exprimendum.
 Cons. 340. n. 48. p. 1414.
Famoso & atroci de crimine
dominum vasallus accusare
non potest.
 Cons. 305. n. 23. p. 163.
Famosa actione injuriam suam
contra dominum persequi
potest Emphyteuta.
 Cons. 308. n. 36. p. 220.
 in Famosis actionibus insti-
 tendis venia denegari solet.
 Cons. 340. n. 151. p. 1431.
 in Famosis actionibus civili-
 bus tempus exprimendum.
 Cons. 340. n. 49. p. 1414.
 in Famosis utilis est per pro-
 curatorem quam per se com-
 parere.
 Cons. 317. n. 62. p. 371.
FASCINUM non tollitur nisi
à confisus eorundem myste-
riorum.
 Cons. 317. n. 32. p. 363.
 & n. 39. p. 364.
FAVENT reo juramagis in,
dubio quam actori.
 Cons. 305. n. 53. p. 166.
Favens Ecclesiæ & Ecclesiasticis
opinio in dubio amplectenda.
 Cons. 319. n. 42. p. 406.
Favetur mulieri magis in dote
quam in aliis bonis.
 Cons. 326. n. 41. p. 605.
Favor testamentorum est ma-
gnus.
 Cons. 336. n. 139. p. 1228.
Favor testamentorum publi-
canti utilitatem concernit.
 Cons. 336. n. 141. p. 1228.
Favor pupillorum ad aliorum
injuriarum detorqueri nequit.
 Cons. 329. n. 96. p. 750.
Favori suo quisq; renunciare
potest.
 Cons. 330. n. 17. p. 774.
Favori dotis possessio præfer-
tur.
 Cons. 333. n. 51. p. 971.
 in Favorem alicujus intradu-
 ctum, in odium ipsius & con-
 trarium finem trahere non de-
 bet.
 Cons. 305. n. 115. p. 176.
 in Favorem alicujus exten-
 denda non sunt inducenda
 odium ipsius.
 Cons. 316. n. 89. p. 346.
 in Favorem alicujus concef-
 sum, in odium ipsius vel di-
 spendium non debet retor-
 queri.
 Cons. 316. n. 87. p. 346.
 Favore summo religionis nega-
 tium prosequendum, non im-
 pediendum.
 Cons. 319. n. 17. p. 403.
 Favorabilis actus in conse-
 quentiam odium refusans
 non obstat.
 Cons. 328. n. 105. (28.)
 p. 698.
Favorabilis causa dotis.
 Cons. 316. n. 20. p. 337.
Favorabilis legitimatio, & pro
ea in dubio pronunciandum.
 Cons. 319. n. 92. p. 412.
Favorabiles sunt liberationes
& Remissiones, & amplian-
da.
 Cons. 336. n. 86. p. 1218.
Favorabile statutum facile in-
terpretandum, odiosum
strictè.
 Cons. 328. n. 104. (27.)
 697.
Favorabile statutum quo com-
promissum inducitur.
 Cons. 338. n. 128. p. 1318.
Favorabilia sunt mandata de
non offendendo, maxime in
itio.
 Cons. 305. n. 118. p. 177.
Favorabilium relictorum ta-
xatio facile admittitur.
 Cons. 342. n. 216. p. 1505.
 in non Favorabilibus contra-
 ctibus incertitudo quantita-
 tis vitiat obligationem.
 Cons. 342. n. 217. p. 1505.
Favorabilior est causa testati
quam intestati.
 Cons. 330. n. 39. p. 1719.
 in Favorabiliorem partem
 in dubio faciendum interpre-
 tatio.
 Cons. 350. n. 40. p. 1719.
Favorabilior est de retinen-
do agere quam de acquiren-
do.
 Cons. 319. n. 16. p. 403.
 contra

Partem VII. Index.

contra FOENORATORES
Et fraudatores est suspicio ve-
hemens.

Cons. 351. n. 93. p. 1760.

FUNDAT quis in verbis con-
tractus, contra illum ea in-
terpretanda.

Cons. 330. n. 43. p. 777.

FELINIUS summus Canonista
Et auditor Rota.

Cons. 331. n. 98. p. 893.

FELONIA solis verbis non
contrahitur.

Cons. 305. n. 89. p. 171.

ad Feloniae probationem,
quing. testes requiruntur.

Cons. 305. n. 57. p. 167.

Feloniam etiam ob quamcumq;
vasallus feudi possessionem
non amittit, nisi per senten-
tiam illa privetur.

Cons. 305. n. 41. p. 165.

etiam quoties ipso feudo
committitur.

Ibid. n. 42. p. 165.

etiam in crimine violentia
Et fracta pacis.

Ibid. n. 43. p. 165.

Feloniam vasallo solus remitte-
re potest vasallus in feudo
quod ad ipsius solius collatio-
nem pertinet.

Cons. 316. n. 110. p. 349.

Et absq; capitulo legatum
repuari.

Ibid. n. 111. p. ead.

Feloniam non committit va-
sallus diversis respectu quam
vasallagii contra dominum a-
gens. Cons. 324. n. 101. p. 565.

Feloniam vasallus committit,
qui Domini tranquillitatem
perturbare conatur.

Cons. 305. n. 40. p. 165.

ex Felonia in ipsum dominum
principaliter commissi per-
petuo quaritur domino. Ne-
gant aliqui.

Cons. 322. n. 35. p. 492.

FERRI non debet sententia
que sit super vacante.

Cons. 334. n. 176. p. 1103.

Fertur pro reo sententia, quan-
do intentionem suam imple-
vit.

Cons. 304. n. 130. p. 173.

Fertur sententia libello agentis
conformis, quando intentio-
nem suam implevit.

Cons. 304. n. 129. p. 153.

Fertur sententia in defensores
non cum qui defenditur.

Cons. 323. n. 10. p. 499.

Ferenda sententia secundum
attestata; non ante illorum
publicationem.

Cons. 305. n. 136. p. 181.

Ferenda est sententia secun-
dum probationem.

Cons. 334. n. 28. p. 1071.

FEUDUM amittit Cleri-
cus.

Cons. 319. n. 5. p. 402.

Linatur. Ibid. n. 46. cum
seq. p. 407.

Feudum amittit vasallus ubi-
cumq; presumi potest ipsum
esse domino inimicum.

Cons. 310. n. 5. p. 260.

scilicet quando concludit ini-
micitiam. Non enim quali-
bet causa, ex qua gravatur o-
pino ad privandum est suffi-
ciens. Ibid. n. 6. p. 260.

Feudum amittit qui famam
perdit.

Cons. 319. n. 121. p. 416.

Feudum novum commissum ad
dominum reverteritur.

Cons. 314. n. 109. p. 316.

Antiquum tunc quando pro-
pter injuriam domino factam
committitur.

Ibid. n. 110. p. 316.

Exclusi non modo liberi.
Ibid. n. 111. sed etiam agna-
ti. Ibid. n. 112. Secus si ex al-
ius casu. Ibid. n. 113. p. 317.

Feudum non amittit vasallus
ob susceptum Clericatum si
per substitutum serviat.

Cons. 319. n. 21. Et 23.

Feudum amittitur per resu-
tationem.

Cons. 344. n. 56. p. 1569.

Feudum Et feudalia stricti ju-
ris sunt.

Cons. 338. n. 232. p. 1334.

Feudum constituitur investitu-
ra.

Cons. 334. n. 98. p. 1085.

Feudum primus acquirens pro
omnibus descendens ac-
quisisse censetur.

Cons. 347. n. 17. p. 1655.

Feudum alienans censetur
alienare jus tunc tempore sibi con-
petens. Cons. 347. n. 86. p. 1669.

Feudum alienatum repetitur
filius non censetur venire
contra factum patris.

Cons. 347. n. 87. p. 1669.

Feudum antiquum contra or-
dinem succedendi non potest
alienari in prejudicium pro-
ximiorum agnatorum.

Cons. 344. n. 123. p. 1583.

Feudum antiquum, sine Domi-
ni consensu alienatum, an ipsi
committatur?

Cons. 343. n. 70. p. 1536.

Feudum antiquum alienans
fraudet heredem legis bene-
ficio. Cons. 347. n. 80. p. 1668.

Feudum sine consensu agna-
tum alienatum intra annum
in extraneum verò intra 30.
annos revocandum.

Cons. 343. n. 72. p. 1537.

Feudum sine Domini consensu
alienatum revocari potest.

Cons. 347. n. 3. p. 1653.

Feudum praescribitur 30. an-
nis, ut forciatur ordina-
riam ex praescriptione feudi
naturam.

Cons. 324. n. 44. p. 538.

Et talis praescriptio currit
contra ignorantem.

Ibid. n. 45. p. 538.

Feudum ob non praestita ser-
vitia commissum dominus
nequit propria auctoritate
occupare.

Cons. 310. n. 17. p. 265.

Feudum vindicare non potest,
qui id non possidet.

Cons. 343. n. 24. p. 1526.

Feudum non nisi ex injuria
personali domino committi-
tur.

Cons. 305. n. 84. p. 171.

Feudum ex sua natura etiam
extra pactum, cum consensu
domini alienabile est.

Cons. 318. n. 10. p. 392.

eudum in dubio praesumitur
ex pacto potius Et providen-
tia quasitum, quam heredi-
tarium.

Cons. 324. n. 147. p. 1094.

Feudum ut sit quae requirantur?

Cons. 321. n. 15. p. 440.

Feudum ex natura, agnatio-
num est.

Cons. 334. n. 3.

R r r r

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Feudum amittit vassallus si dominum incarceret.*
Cons. 324. n. 93. p. 563.
- Feudum absq. investitura.*
Cons. 325. n. 62. p. 593.
- Feudum ac beneficium amittitur, si id non fiat, propter quod datum est.*
Cons. 314. n. 115. p. 318.
- Feudum pignoratitium ad filias pertinet, praesertim si jus succedendi ipsis expresse tributum.*
Cons. 334. n. 69. p. 1078.
- an Feudum quod attinet, patris factum filio noceat, licet ejus heredi?*
Cons. 329. n. 88. p. 744.
- Feudum sine consensu domini in dotem dare vassallus nequit.*
Cons. 316. n. 21. p. 337.
nec ad pias causas.
Ibid. n. 22. p. 337.
nec obligare ullo modo.
Ibid. n. 23. p. ead.
- Feudum pro annuo Canone concessum improprium est.*
Cons. 319. n. 34. p. 406.
- Feudum interventu pecuniae acquisitum improprium.*
Cons. 334. n. 4. p. 1055.
- Feudum revocari nequit, ob minas solas, nullo effectu secuto.*
Cons. 305. n. 81. p. 170.
- Feudum hereditarium denotat verbum Erb. in quo persona industria non censetur electa.*
Cons. 319. n. 30. p. 405.
- Feudum non efficit pecunia credita.*
Cons. 334. n. 132. nisi voluntas Domini & investitura acceperit. n. 132. p. 1091.
- Feudum alterius esse sciens, fructus inde non lucratur, sed domino restituere debet.*
Cons. 331. n. 33. p. 815.
et si titulo possidet.
Ibid. n. 34. p. 816.
- Feudum in remotiorem agnationem alienatum cum consensu agnatorum proximorum ab agnatis mediis revocari potest.*
Cons. 344. n. 13. p. 1558.
- Feudum vel Emphyteusis finitima à possessoris, potius con-*
- sanguineis prioris est concedendum quam extraneis.*
Cons. 316. n. 100. p. 347.
- Limitatur & declaratur ibidem. p. seq.*
- Feudum probatur investitura & testibus feudilibus.*
Cons. 334. n. 106. p. 1086.
- Feudum donec probetur alodium praesumitur.*
Cons. 321. n. 12. p. 448.
- Feudum à parentibus alienatum revocare possunt descendentes.*
Cons. 347. n. 10. p. 1654.
n. 32. p. 1658.
n. 36. p. 1659.
& n. 78. & 82. p. 1668.
- Feudum concurrente titulo & bona fide praescribitur.*
Cons. 344. n. 69. p. 1570.
- Feudum privatus contra privatum triginta annis praescribit.*
Cons. 344. n. 86. p. 1576.
& n. 176. p. 1595.
- Feudum antiquum, etiam praedominio, filius alienatoris revocare potest.*
Cons. 347. n. 42. p. 1660.
- Feudum possidere se constituens alieno nomine, tanquam alienans privatur.*
Cons. 324. n. 21. p. 529.
- Feudum probatur ex unione feudali & usurpatione 30. annorum.*
Cons. 329. n. 73. p. 734.
- Feudum ex providentia concedentis & acquirentis ad filios pertinet.*
Cons. 347. n. 13. p. 1655.
- Feudum sub alienandi potestate concessum sine speciali consensu domini alienari potest.*
Cons. 318. n. 1. & n. 3. p. 390.
- Feudum sub alienandi potestate concessum, absq. novo domini consensu vassallorum etiam heredes alienare possunt.*
Cons. 318. n. 4. p. 391.
quod limitatur per distinctionem. Ibid. n. 5. p. ead.
sed rejicitur illa distinctio.
Ibid. n. 7. p. ead.
- Feudum in alium, qui capax est ut possit vassallus alienare non tamen in eum qui domi-*
- no displicet, consensus domini generalis facit.*
Cons. 316. n. 27. p. 338.
- Feudum alienans vassallus id amittit.*
Cons. 316. n. 19. p. 337.
- Feudum servitus quadam propter servitium inde debetur.*
Cons. 329. n. 3. p. 708.
- Feudum ad sui collationem pertinet prelati, absq. consensu capituli in feudare potest.*
Cons. 316. n. 106. p. 349.
et si à principio potestas in feudandi ad prelatum & capitulum simul pertinuerit: modo feudum sit apertum.
Ibid. n. 107. p. ead.
- per in Feudum immisionem, vassallus efficitur verus possessor.*
Cons. 316. n. 35. p. 339.
& consequitur utile dominium ac rei vindicationem.
Ibid. n. 36. p. 339.
adeo ut etiam domino eandem intentanti praferatur.
Ibid. n. 37. p. ead.
- Feudum sub annuo censu reali concessum etiam ad feminas pertinet & pro Emphyteusi habetur.*
Cons. 334. n. 9. p. 1057.
- Feudum elocare ad modicum tempus vassallus non prohibetur.*
Cons. 324. n. 3. p. 523.
- Feudum improprium pro contractu Emphyteutico vel censuali vel simili habetur.*
Cons. 319. n. 38. p. 406.
- Feudum omnium Agnatorum consensu alienatum, revocari nequit.*
Cons. 343. n. 23. p. 1525.
- Feudum praescriptum ordinariam ejus sortitur naturam.*
Cons. 325. n. 25. p. 578.
- Feudum revocans proprio jure ad refusionem pretii non obligatur.*
Cons. 347. n. 62. p. 1664.
- Feudum & omnis actio praescribitur praescriptione longissimi temporis.*
Cons. 344. n. 54. p. 1568.
- Feudum sola investitura constituitur tanquam ejus forma.*
Cons. 321. n. 13. p. 448.
- Feudum*

Partem VII. Index.

Feudum in dubio ex pacto & providentia presumitur.

Cons. 344. n. 18. p. 1559.

Feudum an committatur Domino citius quando per indirectum in illum committitur?

Cons. 322. n. 33. p. 491.

Feudum prescriptione quasi-tum ordinariam ejus fortitur naturam.

Cons. 329. n. 38. p. 719.

Feudum ipso jure committitur, sententia tamen declaratoria requiritur.

Cons. 314. n. 108. p. 316.

Feudum ex ascendentiis delicto Descendentibus non auferitur. Cons. 347. n. 31. p. 1658.

Feudum concedendo princeps intelligitur se conformare juri communi.

Cons. 325. n. 41. p. 583.

Feudum quicquid non probatur, haberi debet pro allodio.

Cons. 329. n. 1. p. 707.

Feudum in agnatum alienatum intra annum redimendum.

Cons. 344. n. 10. p. 1557.

Feudum non sequitur onus tutela.

Cons. 329. n. 122. p. 759.

Feudum ex iis causis revocari potest, ex quibus & donationes; & liberi exheredari.

Cons. 305. n. 31. p. 164.

Feudi dominus in pignus non censetur consentire absq. expresso consensu.

Cons. 329. n. 97. p. 750.

Feudi alienationem impugnare nequit consentientis heres ac filius.

Cons. 344. n. 71. p. 1570.

& n. 88. p. 1576.

Feudi Revocationis & Redemptionis differentia.

Cons. 344. n. 12. p. 1557.

ex Feudi natura omnes descendentes succedunt.

Cons. 344. n. 122. p. 1582.

Feudi utilitas ad vassallum pertinet, non ad Dominum.

Cons. 346. n. 13. p. 1644.

Feudi alienatio ubi nulla est vel expiravit, revocatio ad 30. annos permittitur.

Cons. 344. n. 41. p. 1563.

Feudi prescriptio non nocet indistincte heredibus.

Cons. 344. n. 43. p. 1563.

Feudi amittendi cause sunt arbitrariae, nec hodie practlicantur.

Cons. 308. n. 49. p. 227.

Feudi revocatoria odiosa, in qua probatio difficilior est.

Cons. 305. n. 55. p. 166.

& n. 90. p. 171.

Feudi, sub alienandi potestate concessi, alienationis ad validitatem consensum Domini vel pro honore saltem requirere non opus est.

Cons. 318. n. 11. p. 392.

nisi Dominus in concessione alienationis adjecerit: nostro beneplacito vel assensu interveniente.

Ibid. n. 12. p. 393.

Tunc tamen sine justa causa assensum recusare non potest Dominus.

Ibid. n. 13. & seq.

p. ead.

Feudi neg. dominium neg. possessionem transfert investitura abusiva.

Cons. 316. n. 47. p. 340.

nisi in presenti rei fiat.

Ibid. n. 48. p. ead.

Feudi universalis jure comprehenduntur ad pertinentia.

Cons. 325. n. 8. p. 573.

Feudi ad naturam actus & verba reduci debent quoad reduci possunt.

Cons. 324. n. 12. p. 526.

Feudi secundum naturam clausula est accipienda.

Cons. 324. n. 50. p. 540.

in Feudi prescriptione non solum titulus & bona fides requiritur, sed & ut res talis sit qua prescribi possit.

Cons. 325. n. 44. p. 585.

Feudi contranaturam & proprietatem non est servitiorum in aliud onus mutatio.

Cons. 319. n. 145. p. 421.

in Feudi revocatoria probandum est injuriam in Domini contemptum & dolo male factam esse.

Cons. 305. n. 58. p. 167.

Feudi sine titulo & possessione investitura fieri nequit.

Cons. 324. n. 31. p. 534.

Feudi recognitio insolita per errorem facta non nocet.

Cons. 334. n. 10. p. 1058.

ad Feudi revocationem L. interdictio ex lege vel moribus.

Cons. 305. n. 44. & 46.

p. 165.

secus si non vassallus sed tertius possideat, tunc datur rei vindicatio.

Ibid. n. 45. p. 165.

Feudi possessio, si vacua fuerit, praesens tradenda ei qui capituli consensum & concessionem habet: sin minus interesse praestandum.

Cons. 316. n. 31. p. 338.

Feudi privationem nullam ex L. fin. C. de Revoc. donat. Dd. aliqui admittunt.

Cons. 324. n. 98. p. 565.

Feudi possessor tamdiu in possessione relinquendus, donec probatum fuerit feudum domino apertum esse.

Cons. 316. n. 101. p. 348.

in Feudi alienatione consensus & alia requisita praesumuntur post triginta annos.

Cons. 344. n. 70. p. 1570.

& n. 158. p. 1592.

Feudi Dominus potest aliquem de feudo tertii, sine illius consensu, sub conditione feudi sibi apertum investire.

Cons. 316. n. 1. p. 336.

conditio illa tollit omnia contraria & excludit dolum.

Ibid. n. 2. 5. p. 336.

Feudi revocatoria actio successoribus non competit, si injuria adfectus de ea in vita non querelaverit.

Cons. 324. n. 105. p. 567.

ad Feudi privationem sufficit una gravis causa.

Cons. 314. n. 101. p. 315.

per in Feudi possessionem immisionem sic etiam investitura.

Cons. 316. n. 32. p. 339.

Feudi capax est Clericus.

Cons. 319. n. 15. p. 403.

Feudi Ecclesiastici in concessione an locum habeat dispositio feudi. L. Quoties. C. de Rei vindic.

Cons. 316. n. 59. p. 342.

Feudi privationis insufficiens causa est sola amicitia cum hostibus domini facta non fraudulenter.

Cons. 310. n. 4. p. 260.

Rrrr 2 Feudi

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Feudi amissionis causa an & quatenus sit ingratitudo?

Cons. 314. n. 136. p. 321.

Feudi amissionis causæ arbitrariae sunt, & ad paucas rediguntur.

Cons. 305. n. 90. p. 171.

Feudi ad privationem sufficit una iniuria in Dominum mediatæ sive immediate commissæ.

Cons. 305. n. 9. seq. & 12. p. 161.

Feudi alienatio in agnati præjudicium, valet usq; ad casum successionis.

Cons. 343. n. 71. p. 1537.

Feudi ad possessionem, si vacuum habet, præcisè tradendam obligat dominum abusu in investitura.

Cons. 316. n. 49. p. 341.

Feudi concessionem princeps regulariter revocare non potest. Cons. 316. n. 133. & 135. p. 351.

nec conditione feudum mutare.

Ibid. n. 134. p. 351.

Feudi promissi traditionem absq; iustâ causâ differens dominus ad interesse tenetur.

Cons. 316. n. 50. p. 341.

Feudi revocatoria formula.

Cons. 343. n. 86. p. 1540.

ad Feudi revocationem filii vel agnati non admittuntur ex persona ultimi defuncti, sed jure proprio.

Cons. 344. n. 8. p. 1557.

ad Feudi præscriptionem non sufficit possessio, nisi & pro feudo sit possessum.

Cons. 334. n. 11. p. 1659.

Feudi promissi dominus tradendi facultatem non habens tenetur ad feudum æquivalens: vel ad justiprecium. Cons. 316. n. 53. & 54. p. 341.

Feudi fructus ad vitam præscripti tantum capiuntur.

Cons. 322. n. 37. p. 493.

Feudi Dominus si legem commisi non exerceat, actio successoribus non competit.

Cons. 324. n. 39. p. 536.

Feudi ad successionem feminina ex consuetudine admittuntur, etsi jure feudali excludantur. Cons. 319. n. 26 p. 405.

Feudi precium, sine consensu domini alienati, malsidei emptor amittit.

Cons. 316. n. 24. p. 338.

& a venditore fiscus extorque.

Ibid. n. 25. p. ead.

Bonafidei emptor recuperat: us & interesse, nisi actioni de evictione renuntiaverit.

Ibid. n. 26. p. 338.

Feudi emptores consensum Domini accessisse vel præscriptionem completam esse, probare tenentur.

Cons. 347. n. 5. p. 1654.

circa Feudi alienationem agnatus juri suo renunciare potest.

Cons. 344. n. 47. p. 1565.

Feudi in actione revocatoria libellus quomodo formandus, remissive.

Cons. 305. n. 47. p. 165.

Feudi revocandi potestatem mortuo patre alienatore filius non habet.

Cons. 347. n. 60. p. 1663.

Feudi oppignoratio alienationis species est.

Cons. 347. n. 29. p. 1658.

Feudi ad privationem minæ non sufficiunt; nisi minitans solius sit exequi, vel ad ætatem aliquem processerit.

Cons. 305. n. 87. p. 171.

Feudi Domino & principi superiori illata injuria & minæ atroces sunt.

Cons. 305. n. 8. p. 160.

Feudi dominus & vasallus correlativi.

Cons. 322. n. 13. p. 486.

Feudi alienatio illicita est, quæ sit sine consensu Domini.

Cons. 343. n. 64. p. 1535.

Feudi revocatoria in loco rei sita intentanda.

Cons. 347. n. 94. p. 1670.

Feudi dominum directum & utile ad vasallum pertinet.

Cons. 303. n. 24. p. 106.

Feudi possessionem propria auctoritate ob non petitam intra legitimum tempus investituram, Dominus occupare potest. Cons. 332. n. 339. p. 938.

ad Feudi privationem injuria per se atroces requiruntur.

Cons. 305. n. 83. p. 171.

Feudi alienatione in remotiora facta si proximior per annum tacerit, excluditur à revocatione.

Cons. 344. n. 52. p. 1565.

& n. 142. p. 1585.

Feudi amissionis & privationis causæ sunt multiplices.

Cons. 301. n. 221. p. 41.

Feudi alienatio sine consensu domini & ad oppignoracionem extenditur.

Cons. 331. n. 106. p. 831.

Feudi alienandi inter vivos potestate data ad ultimam voluntatem non extenditur.

Cons. 321. n. 17. p. 449.

Feudi utilitatem adversus dominum defendere possunt vasalli.

Cons. 346. n. 18. p. 1645.

Feudi alienatio, aut consensus alienationi præstitus, aut promissio de non contraveniendo non nocet filiis etiam postea natis.

Cons. 344. n. 26. p. 1560.

Feudi alienatio jus ex Investitura habentibus non nocet.

Cons. 347. n. 30. p. 1658.

ad Feudi successoribus vidua dotatissimum constituendum est.

Cons. 334. n. 220. p. 111.

Feudi Dominus pro patrono habetur.

Cons. 324. n. 103. p. 566.

Feudi proprium est ad usum quid habere.

Cons. 301. n. 23. p. 14.

Feudi possessionem non amittit vasallus ob quamcumq; etiam feloniam, nisi per sententiam illo privetur.

Cons. 305. n. 41. p. 165.

etiam quoties ipso feudum committitur.

Ibid. n. 42. p. 165.

etiam in crimine violentia & fracta pacis.

Ibid. n. 43. p. 165.

Feudi condicio revocatoria contra quemvis possessorem datur.

Cons. 347. n. 93. p. 1670.

Feudi dominus jus successionis in aliorum præjudicium mutare nequit.

Cons. 334. n. 76. p. 1080.

Feudi sub potestate alienandi concessi alienatio, trahitur ad rem.

Partem VII. Index.

ad tempus facta concessionis.
Cons. 318. n. 8. p. 392.
 Feudi ad privationem non omnis culpa sufficit, & que sufficit, coram paribus probanda est.
Cons. 310. n. 13. p. 264.
 in Feudi amissione an vassallus liberti comparetur?
Cons. 314. n. 103. & seqq. p. 315. & seq.
 Feudi hereditarii natura in praedictum filiarum ab agnatis mutari non potest.
Cons. 314. n. 70. p. 1078.
 Feudi revocatoria competit de gradu in gradum: etiam dotatio sine consensu agnatorum constituto.
Cons. 333. n. 2. p. 955.
 Feudi in dominum non datur interdictum unde vi.
Cons. 308. n. 35. p. 220.
 Feudi possessor de quo alius investitur, an sit citandus?
Cons. 316. n. 12. p. 336.
 in Feudum dans rem unam, duobus aut vendens falsum, committit.
Cons. 316. n. 64. p. 343.
 ad Feudum revocandum praefinitum tempus pupillis non currit.
Cons. 344. n. 44. minoribus vero puberibus currit, qui tamen in integrum restituantur. ibid. n. 45. p. 1564.
 Feudum praesumi facit diutina possessio.
Cons. 329. n. 75. p. 735.
 ad Feudum revocandum dari potest hereditatis petitio.
Cons. 347. n. 95. p. 1670.
 in Feudum libertatis qualitatem mutatam esse probari debet.
Cons. 329. n. 5. p. 708.
 Feudum refutare vassallus in praedictum agnatorum non potest.
Cons. 347. n. 40. p. 1660.
 Feudum retrahere facilius potest filius quam agnatus.
Cons. 347. n. 49. p. 1662.
 Feudum revocans in vicem alienatoris pretium refundere tenetur.
Cons. 347. n. 47. p. 1661.
 Feudum vassalli permanentis in notoria culpa facti, domi-

nus propria auctoritate potest occupare.
Cons. 310. n. 21. p. 265.
 alias sententia opus.
Ibid. n. 22. p. 266.
 ad Feudum ab Emphyteusiarargumentum valet.
Cons. 319. n. 124. p. 416.
 Feudum habere potest Clericus ubi persona industria non est electa.
Cons. 319. n. 31. p. 405.
 ut Feudum rem possidens praescriptione 30. annorum teneri potest.
Cons. 325. n. 45. p. 586.
 in Feudum acquiritur totum parte potiori quascit.
Cons. 329. n. 58. p. 727.
 Feudum revocans Dominus doctum & scientiam committentis probare debet.
Cons. 336. n. 79. p. 1217.
 ad Feudum alienatum repetendum utilis rei vindicatio vel condictio revocatoria datur.
Cons. 347. n. 92. p. 1670.
 Feudo commisso an liberi admitti debeant.
Cons. 322. n. 30. p. 490.
 Feudo privatur vassallus ob crimen & minas.
Cons. 305. n. 7. p. 160.
 in Feudo prelati quod ad ipsius solius collationem pertinet, feloniam vassallo solus remittere potest.
Cons. 316. n. 110. p. 349.
 & absq. capitulo legatum repudiare. *Ibid. n. 111. p. ead.*
 in Feudo conditionato succedunt femina.
Cons. 334. n. 84. p. 1081.
 in Feudo concessio pro se & liberis & heredibus factum patris vel agnati successoris non praedictat.
Cons. 344. n. 19. p. 1559.
 Feudo cadit filius defuncti vassalli si 14. annum etatis attigerit, intra annum & diem investituram non petens: restitutionem tamen in integrum petere potest.
Cons. 332. n. 335. p. 937.
 Feudo privatur vassallus bona domini violans: ubi ratio.
Cons. 305. n. 101. p. 173.
 Feudo indignus & privandus quod sit vassallus, de eo feudi

domino non creditur.
Cons. 332. n. 26. p. 882.
 in Feudo non nocet liberis patris vel ordinatio defuncti.
Cons. 344. n. 116. p. 1581.
 Feudo an sine sententia declaratoria privetur vassallus petere investituram intra debitum tempus negligens.
Cons. 332. n. 337. p. 938.
 Feudo non privatur vassallus ob injuriam verbalem nec ob realem.
Cons. 305. n. 82. p. 170.
 & n. 86. p. 171.
 Feudo non privatur vassallus dominum sine venia in jus vocans.
Cons. 305. n. 96. p. 172.
 in Feudo jus sequenti per praecedentem auferri nequit.
Cons. 347. n. 34. p. 1659.
 in Feudo antiquo filius contra patris factum venire potest.
Cons. 344. n. 17. p. 1559.
 & n. 23. p. 1560.
 de Feudo vel Ducatu pater testari non potest.
Cons. 302. n. 159. p. 89.
 Feudo privatur vassallus non ex qualibet contumacia, sed quae sit in contemptum domini.
Cons. 305. n. 103. p. 174.
 Feudo privatur vassallus contra juramentum fidelitatis faciens.
Cons. 305. n. 27. p. 163.
 praesertim quando domino magnam infamiam vel incommoditatem infert.
Ibid. n. 28. p. 163.
 Feudo proditor privatur.
Cons. 314. n. 143. p. 322.
 Feudo supernovo investitura facta, & parium curia inscriptione non comprobata, non valet: Et si possessio & dominium traditum sit, neutrum enim transit.
Cons. 316. n. 41. p. 339.
 & n. 43. p. 340.
 in Feudo pater contrahendo liberis praedictare non potest.
Cons. 322. n. 31. p. 491.
 Feudo commisso quinam agnati & intra quem gradum admittantur.
Cons. 322. n. 28. p. 490.
 de Feudo aliquem investisse, quae facitur, confessio domini.
 Rrrr 3

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- mini, omibis legitimis solennitatibus ipsi non prejudicat.
Cons. 316. n. 44. p. 340.
Feudo privatur vasallus magni domini bonis damnum inferens.
Cons. 314. n. 126. p. 319.
pro Feudo non est habenda concessio, in qua feudi mentio non fit.
Cons. 301. n. 187. p. 36.
de Feudo actio nulla datur vasallo simultaneè investito, quam diu possessor vivit.
Cons. 340. n. 120. p. 1426.
Feudo privari potest vasallus, qui est domini debitor.
Cons. 305. n. 25. p. 163.
Feudo non privatur vasallus, ob contumaciam, cui causa aliqua colorata objecta.
Cons. 305. n. 104. p. 174.
Feudo vasallus propter quas causas privandus, quinq; rebus probands sunt.
Cons. 314. n. 146. p. 323.
nec ex presumptionibus, sed probationibus indubitatis judicande. Ibid. n. 147. & omnes pendens ex arbitrio judicis. Ibid. n. 148. p. 323.
ex Feudo debentur filiabus alimenta in subsidium.
Cons. 334. n. 16. p. 1062.
Feudo privari potest vasallus is ex causis, propter quas filius exheredatur, & donatio revocatur.
Cons. 314. n. 99. p. 315.
Graves tamen esse debent: licet aliquando ex culpa amittatur. Ibid. n. 100. p. 315.
Feudo privatur vasallus non faciens servitium evocatus à domino ad expeditionem.
Cons. 310. n. 1. p. 259.
item si voluntarie faciat ex quo Domino damnum accedit. Ibid. n. 2. p. 260.
item si cum hostibus ligatus faciat & magis sit inimicus quam amicus.
Ibid. n. 3. p. 260.
in Feudo praesertim Ecclesiastico succedere potest Clericus qui primam saltem tonsuram accepit.
Cons. 319. n. 27. & 28. p. 405.
de Feudo hereditario aut mixto intelligendum cap. 1. an agnat. vel fil.
Cons. 347. n. 43. p. 1660. n. 72. p. 1666. & n. 76. p. 1668.
Feudo an dominus bodie privari possit?
Cons. 308. n. 50. p. 228.
in Feudo collaterales de Jure Saxonico succedunt non juxta proximitatem sanguinis sed virtute simultaneæ investitura. Cons. 329. n. 118. p. 757.
Feudo privari vasallus non ex qualibet causa potest.
Cons. 324. n. 96. p. 564.
Feudo privandus est perjurus.
Cons. 314. n. 138. p. 322.
Limitatur. Ibid. n. 14. p. ead.
in Feudo nullum jus reale absq; traditione constituitur.
Cons. 316. n. 72. p. 344.
de Feudo sponte si vasallus aliquis mittat, ei dominus evictionem non debet.
Cons. 325. n. 40. p. 582.
Feudo privari possit, tribus citationibus contumacia vasalli convicta esse debet.
Cons. 305. n. 105. p. 174.
Feudo privandus vasallus domini negotia facilia difficilia faciens.
Cons. 314. n. 134. p. 321.
Feudo ex quibus causis vasallus privari possit?
Cons. 308. n. 47. p. 227.
Feudo infossa piscina, pro feudo haberi debet.
Cons. 329. n. 45. p. 722.
Feudo privatur vasallus, secreta domini revelans.
Cons. 314. n. 129. p. 319.
Declaratur. Ibid. p. 320.
Feudo in edificatum est & manet feudum.
Cons. 329. n. 54. p. 726.
Feudo privari vasallus nequit sine culpa rationabili & causâ cognitione ac sententiâ.
Cons. 310. n. 12. p. 262.
Feudo privari potest vasallus ob contumaciam & inobedientiam.
Cons. 305. n. 29. p. 163.
praesertim si citatus sit, & ordine judiciario Dominus cum illo procedere velit, et si causa non sit feudalis.
Cons. 305. n. 30. & 32. p. 164.
ex Feudo novo debetur filiabus legitima.
Cons. 334. n. 72. p. 1079.
in Feudo succedere nequit Clericus primam tantum habens tonsuram.
Cons. 319. n. 14. p. 403.
Feudo privatur vasallus ex alienatione ipso jure.
Cons. 324. n. 38. p. 535.
in Feudo plus juris habet vasallus quam usufructuarius.
Cons. 346. n. 31. p. 1647.
in Feudo sine proximorum consensu dotalitium non consistit.
Cons. 333. n. 53. p. 972.
de Feudo, quod commissit, qui investitur, an jure antiqui feudi possideat?
Cons. 333. n. 6. p. 957.
in Feudo fortius jus habet vasallus quam Dominus.
Cons. 347. n. 38. p. 1659.
ex Feudo debentur liberis alimenta, quoties à feudo excluduntur.
Cons. 334. n. 228. p. 1113.
Feudo privari potest vasallus propter injuriam domino factam.
Cons. 305. n. 1. p. 160.
in Feudo improprio Clericus & Ecclesia succedit.
Cons. 319. n. 35. p. 406.
& femine.
Ibid. n. 36. p. ead.
& mutus surdus claudus.
Ibid. n. 37. p. ead.
Feudo ob justitiam denegatam quomodo quis privari possit?
Cons. 308. n. 48. p. 227.
in Feudo Dominus proprietatem & dominium directum: Vasallus vero utile & usufructum habet.
Cons. 346. n. 5. p. 1644.
Feudo privatur vasallus concutiens dominum.
Cons. 314. n. 114. p. 317.
Explicatur. Ibid. p. ead.
Feudo privatur vasallus arma sumens contra dominum, vel ad eam preparans.
Cons. 305. n. 34. p. 164.
Feuda in prajudicium agnati, etiam emere recusantis, vendi nequeunt.
Cons. 344. n. 7. p. 1557.
Feuda

Partem VII. Index.

Feuda in quibus & filia succedunt praagnatis illis deferantur.

Cons. 334. n. 61. p. 1077.

Feuda praesumuntur potius antiqua quam nova.

Cons. 334. n. 145. p. 1094. praesertim accedente diutina possessione.

Ibid. n. 146. p. ead.

Feuda & bona semel agnita pro propriis habentur.

Cons. 343. n. 39. p. 1530.

& n. 58. p. 1534.

Feuda Ecclesiastica pro canone & pensionibus concedi solent.

Cons. 319. n. 144. p. 421.

Feuda in publicationem non venire de consuetudine servatur. Cons. 322. n. 36. p. 493.

Feuda majora & Ducatus universitatis sunt.

Cons. 302. n. 87. p. 61.

Feuda non veniunt in generalem confiscationem bonorum.

Cons. 322. n. 20. p. 488.

Feuda uti triginta annis, ita etiam qualitates onerum & servitiorum praescribuntur.

Cons. 325. n. 33. p. 581.

Feuda data sub annua pensione an sint degenerantia? Et quid si ad certa servitia praestanda dentur?

Cons. 319. n. 141. & 142. p. 421.

Feuda in dubio censentur ex pacto & providentia.

Cons. 343. n. 129. p. 1527.

Feuda nec nomine nec jure hereditatis veniunt.

Cons. 327. n. 92. p. 652.

Feudorum natura sine consensu ejus, cuius interest, mutari nequit.

Cons. 334. n. 73. p. 1079.

Feudorum privatio ut domino, non fisco cedant, & bonorum confiscatio fracta pacis publica poena est.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Feudorum natura omni cum deroget tenor investiturae, ante omnia is inspicendus est. Cons. 316. n. 79. p. 345.

& n. seq. p. seq.

in Feudis contra quemcumque currit praescriptio 30. annorum. Cons. 344. n. 67. p. 1569.

& n. 176. p. 1595.

in Feudis heredis appellatio successores comprehendit.

Cons. 344. n. 20. p. 1559.

in Feudis Domini consensus agnatis non praedjudicat.

Cons. 344. n. 2. p. 1556.

in Feudis possessor tantum jus limitatum ad vitam habet.

Cons. 344. n. 6. p. 1557.

in Feudis succedunt legitimari per rescriptum Principis, modo illud in rescripto expressum sit.

Cons. 319. n. 128. p. 417.

in Feudis verbum heredis masculus saltem denotat.

Cons. 334. n. 129. p. 1090.

in Feudis succedunt agnati collaterales ex beneficio simultanea investitura.

Cons. 343. n. 32. p. 1527.

in Feudis succedunt in capita omnes qui vocantur.

Cons. 343. n. 33. p. 1528.

in Feudis praescriptio de jure communi 30. de Saxonico vero 31. annis nota.

Cons. 325. n. 17. p. 576.

in Feudis succedunt quidem legitimari per rescriptum principis, si hoc in rescripto fuerit expressum, sed in Domini praedjudicium non agnatorum.

Cons. 319. n. 202. p. 428.

in Feudis maxime major vis est expressi quam taciti.

Cons. 324. n. 14. p. 526.

in Feudis sola pacta considerantur.

Cons. 343. n. 30. p. 1527.

in Feudis an consensus Domini sit de solennitate?

Cons. 324. n. 86. p. 558.

in Feudis dubia secundum consuetudinem sunt interpretanda. Cons. 334. n. 126. p. 1090.

in Feudis annale silentium vim repudiationis habet.

Cons. 324. n. 41. p. 536.

in Feudis ex pacto & providentia filii succedunt jure proprio.

Cons. 343. n. 31. p. 1527.

in Feudis proprium jus acquirunt ex pacto descendentes.

Cons. 347. n. 28. p. 1658.

in Feudis non succedunt jure Saxonico collaterales.

Cons. 333. n. 150. p. 1020.

in Feudis ne licitis quidem mo-

dis Domini conditionem deteriorem facere potest Vassallus.

Cons. 324. n. 8. p. 524.

ex Feudis antiquis non debetur legitima.

Cons. 334. n. 148. p. 1095.

in Feudis succedere legitimatos per subsequens matrimonium communis est opinio, & in his terris usu recepta.

Cons. 319. n. 204. p. 428.

& n. 206. p. 429.

in Feudis non succedunt naturales. Cons. 319. n. 119. p. 416. Rejicitur. Ibid. n. 25. p. ead.

in Feudis usitata praescriptio contra filium a morte patris inchoanda.

Cons. 347. n. 19. p. 1654.

in Feudis utile Dominium praescriptionis quascumque directo praefertur.

Cons. 325. n. 27. p. 579.

a Feudis clericos quae rationes repellunt, obtinent saltem in professis.

Cons. 319. n. 49. p. 407.

in Feudis an non committatur pars novantis.

Cons. 322. n. 32. p. 491.

in Feudis jure Saxonico omnes collaterales equaliter succedunt. Cons. 343. n. 16. p. 1525.

in Feudis pacta extranea admittuntur.

Cons. 316. n. 80. p. 346.

in Feudis praesertim nulla adfinitatis successio est.

Cons. 316. n. 99. p. 347.

FEUDALIS efficitur res allodialis per 30. annos uniformiter, ut feudalis possessa.

Cons. 334. n. 93. p. 1084.

& n. 101. p. 1085.

Feudalis fieri potest res allodialis accedente consensu Domini & Vassallorum.

Cons. 334. n. 95. p. 1084.

Feudalis causa inter dominum & vassallum ad pares curiae pertinet.

Cons. 305. n. 129. p. 179.

Feudalis successio media est & de extremis participat.

Cons. 329. n. 12. p. 710.

Feudalis successio regulatur jure successionis ab intestato.

Cons. 343. n. 7. p. 1523.

Feudalis ubi bonorum pars

Rrrr 4 major

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- major est, præsumitur & reliquum esse feudale.
Cons. 329. n. 15. p. 712.
- Feudalis successio peti potest hereditatis petitione.
Cons. 334. n. 37. p. 1072.
- Feudalis successio species est successione ab intestato.
Cons. 334. n. 36. p. 1072.
- Feudalis servitus est investitura.
Cons. 324. n. 70. p. 550.
- Feudalis res fit ex possessione formi 30. annorum.
Cons. 329. n. 36. p. 719.
- Feudalis textus ubi expressus argumentum ab allodialibus non procedit.
Cons. 325. n. 70. p. 594.
- Feudalis possessionis qualitas, qualis in parentibus fuit, etiam præsumitur in filiis.
Cons. 329. n. 41. p. 720.
- Feudalem concessionem non intelligit Princeps, quando quid liberè concedit.
Cons. 301. n. 44. p. 16.
- Feudalem rem in longum tempus elocare Vassallus non potest.
Cons. 325. n. 1. p. 571.
- Feudalem esse rem probatur à servitiis præstitorum qualitate.
Cons. 329. n. 33. p. 718.
- pro Feudali concessionem accipitur illa, qua ad usum tantum facta est.
Cons. 301. n. 21. p. 13.
- in Feudali dotacione requiritur consensus Domini & agnatorum.
Cons. 333. n. 4. p. 956.
- Feudali jure ubi nihil statutum, standum juri communi.
Cons. 344. n. 30. p. 1561.
- & n. 106. p. 1580.*
- in Feudali successione Jus loci, in quo feudum situm est, attendendum.
Cons. 343. n. 14. p. 1524.
- Feudali juri contraria conjectura valet.
Cons. 319. n. 25. p. 404.
- in Feudali quoque materia tacens pro consensiente in sui præjudicium non habetur.
Cons. 316. n. 98. p. 347.
- Feudales leges non designantur sequi sacros canones.
Cons. 319. n. 134. p. 418.
- Feudale iudicium quomodo instituentum remissive.
Cons. 305. n. 134. p. 181.
- ad Feudale à successione allodiali valet argumentatio.
Cons. 319. n. 20. p. 404.
- Feudalia bona alienata sine consensu suo Agnatus, per successionem sibi delata vindicare potest.
Cons. 343. n. 41. p. 1530.
- etiam non refuso pretio.
n. 52. p. 1532.
- n. 66. p. 1535.*
- n. 71. p. 1537.*
- Feudalia ementis jus per successionem agnati tollitur.
Cons. 343. n. 53. p. 1533.
- Feudalia bona quando ob feloniam committantur.
Cons. 322. n. 21. p. 488.
- Feudalia non censentur obligata in generali obligatione.
Cons. 329. n. 95. p. 750.
- Feudalia jura omnia loquentia de præscriptionibus an hodie sint correctæ.
Cons. 325. n. 63. p. 593.
- in Feudalibus juribus possessio non est sine titulo.
Cons. 345. n. 68. p. 1618.
- in Feudalibus maxime consideratur titulus.
Cons. 345. n. 71. p. 1618.
- in Feudalibus obtinet argumentum à simili.
Cons. 343. n. 19. p. 1525.
- in Feudalibus tacita hypotheca locum non habet.
Cons. 329. n. 93. p. 750.
- in Feudalibus Ecclesiastici partem non capiunt.
Cons. 319. n. 12. p. 402.
- ad FEUDATARIOS extenditur L. 2. C. de Rei vindic.
Cons. 323. n. 5. p. 497.
- FICTIONEM importat verbum habere: nisi prolatum sit ab eo, qui habet legis condenda potestatem.
Cons. 319. n. 73. p. 410.
- secundum Fictionem juris intelligenda verba, ut delictum effugiantur.
Cons. 359. n. 118. p. 1763.
- Fictione juris Successor representat personam antecessoris.
Cons. 316. n. 113. p. 349.
- FIDELITATIS iuramentum omnibus infolidum debetur.
Cons. 324. n. 94. p. 563.
- in Fidelitate generali persona loquentis excipitur.
Cons. 346. n. 30. p. 1646.
- FIDES bona an in immemoriali præscriptione requiratur.
Cons. 339. n. 218. p. 1381.
- Fides bona in possessione incorporalium est probanda.
Cons. 345. n. 4. p. 1603.
- Fides bona excusat possidentem à fructuum restitutione.
Cons. 334. n. 195. p. 1106.
- & n. 204. p. 1107.*
- etiam in beneficialibus.
Ibid. n. 105. p. ead.
- Fides bona in possidente, etiam ex injustis causis, præsumitur.
Cons. 334. n. 194. p. 1105.
- & n. 203. p. 1107.*
- Fides bona an præsumatur.
Cons. 324. n. 60. p. 545.
- Fides bona causatur nequum ex justis sed & injustis ex causis.
Cons. 325. n. 30. p. 579.
- Fides mala non præsumitur.
Cons. 339. n. 283. p. 1386.
- Fides bona in omni præscriptione requiritur.
Cons. 325. n. 49. p. 589.
- etiam feudi.
Ibid. n. 50. p. ead.
- Fides mala omnem præscriptionem impedit.
Cons. 325. n. 21. p. 577.
- Fides adhibetur doctoribus aliquot quid statuentibus donec contrarium probetur.
Cons. 319. n. 69. p. 409.
- Fides plena ex pluribus simul junctis elicitur.
Cons. 332. n. 237. p. 919.
- Fides in societate exuberare debet.
Cons. 330. n. 10. p. 773.
- Fidei quoad præstantiam, iuramenti loco facta promissio, illi parificatur.
Cons. 330. n. 93. p. 784.
- FIDEICOMMISSARIIS, præstita cautione satisfacere cogitur heres iudicio nullitatis testamenti pendente.
Cons. 315. n. 6. p. 329.
- ad Fideicommissarios extendenda non est dispositio odiosa loquens de heredibus & legatariis.
Cons. 315. n. 15. p. 331.
- FIDEICOMMISSA & legata per clausulam codicillarem intelligantur repetita & relicta ab intestato.
Cons. 315. n. 8. p. 331.
- Fidei-

Partem VII. Index.

Fideicommissi vel legati ad-
emptio in penam testamen-
tum impugnantis facta, non
obstinet quando probabilis
impugnandi causa adest.

Cons. 315. n. 14. p. 331.

Fideicommissi jure valet te-
stamentum invalidum ha-
bens clausulam codicillarem.

Cons. 350. n. 61. p. 1721.

Fideicommissi jure ut relicti,
donatio absenti facta valet.

Cons. 331. n. 65. p. 464.

ad Fideicommissum imbit
clausula codicillaris testamē-
to adjecta substitutionem pu-
pillarem extraneo factam.

Cons. 315. n. 5. p. 329.

per Fideicommissum ceteris
relinqui, iis verò tantummo-
do qui in potestate sunt pupil-
lariter substitui potest.

Cons. 315. n. 2. p. 329.

Fideicommissum vel legatum
non amittit qui testamentū
ex capite nullitatis impugnat:
secus si querela inofficiosi.

Cons. 315. n. 11. p. 330.

Fideicommissio nepotis legiti-
ma gravari potest, si ab he-
redibus ipsius prestandū est.

Cons. 315. n. 9. p. 330.

Fidei promissio est pro jura-
mento, quando corporale ju-
rumentum non requiritur.

Cons. 321. n. 28. p. 452.

Fidei prestatio est pro juramen-
to. Cons. 327. n. 24. p. 627.
Fidem publici instrumenti fri-
vola impugnationes non va-
cillare faciunt.

Cons. 339. n. 325. p. 1392.

Fidem plenam faciunt literæ
civitatis sigillo munitæ.

Cons. 340. n. 70. p. 1418.

Fidem plenam & majorem,
quam instrumentum publicū
merentur literæ a Principe
sigillatæ.

Cons. 331. n. 301. p. 865.

neg. Fidem facit consiliis suis
Advocatus neg. testis in cau-
sa est.

Cons. 340. n. 75. p. 1412.

Fidem bonam efficit sola opi-
nio.

Cons. 334. n. 193. p. 1105.

Fidem instrumenti non faciunt
impugnationes frivola vacil-
lare. Cons. 339. n. 25. p. 1351.

Fidem facit originali & reco-
gnitione corroboratum exem-
plum. Cons. 3. 4. n. 163. p. 100.

Fidem quam faciunt personas
Ecclesiasticæ & familiares
eorum, præsertim in rebus do-
mesticis.

Cons. 345. n. 88. p. 1623.

& n. 89. p. 1624.

ob Fidem malam præscriptio
non procedit.

Cons. 347. n. 7. p. 1654.

Fidem faciunt rationes semel
approbatæ contra acceptan-
tem. Cons. 335. n. 87. p. 1552.

Fidem facit protocolium quan-
do instrumentum inde sum-
tum discrepat vel de ejus in-
terpretatione queritur.

Cons. 302. n. 30. p. 52.

Fidem non facit abbreviatura
testatori & testibus non rele-
cta.

Cons. 302. n. 139. p. 86.

& n. 141. p. 81.

Fidem non facit scientia cau-
sa inepta.

Cons. 336. n. 6. p. 1205.

Fidem plenam facit queratio,
& optime probat.

Cons. 327. n. 10. p. 621.

Fidem faciunt in alio acta in
judicio uno.

Cons. 314. n. 149. p. 323.

Fidem malam & suspitionem
usurarie fraudis arguunt pa-
cta insolita.

Cons. 331. n. 26. p. 815.

Fide mala probata, cadit omnis
præscriptio.

Cons. 324. n. 62. p. 545.

Fide majore pollet quod coram
notario & testibus sit.

Cons. 331. n. 261. p. 857.

cum Fide mala præscriptio non
procedit.

Cons. 340. n. 62. p. 1416.

ex Fide bona acquiruntur fru-
ctus.

Cons. 342. n. 257. p. 1511.

pro FIDEJUSSIONE est no-
minatio tutoris.

Cons. 329. n. 120. p. 758.

Fidejussor testis esse non pot-
est.

Cons. 327. n. 57. p. 638.

Fidejussor sola terminu proro-
gatione liberatur.

Cons. 312. n. 32. p. 284.

Fidejussor, postquam principa-

lis desit esse solvendo, testis
esse inquit.

Cons. 327. n. 48. p. 635.

in Fidejussorem perpetuatur
etiam obligatio contra princi-
palem perpetua, licet de eo ni-
hil sit dictum.

Cons. 327. n. 81. p. 648.

quoad Fidejussorem an præ-
scriptio interrumpatur con-
tra fidejussorem.

Cons. 327. n. 70. p. 643.

Fidejussores novata obligatio-
ne liberantur, si in postero-
rem non consentiant.

Cons. 312. n. 26. p. 284.

Fidej. flores & duo rei debendi
quomodo obligentur?

Cons. 327. n. 19. p. 625.

Fidejussores acceptare in cri-
minalibus magistratus nō te-
netur. Cons. 324. n. 104. p. 566.

ad Fidejussorum uno partem
accipiendo creditor non po-
test revocare factā hoc modo
divisionis obligationem: Nisi
protestatus sit quod salvo ju-
re solidi accipias.

Cons. 312. n. 40. p. 285.

Fidejussorum quibusdam non
existentibus solvendo reliqui
in solidum obligantur.

Cons. 327. n. 18. p. 624.

Fidejussoribus vel pignoribus
cadere paria sunt in contradi-
ctis. Cons. 331. n. 199. p. 847.
pro Fidejussoribus habentur
principales effectus, ad quos
pecunia non pervenit. Qua-
tenus?

Cons. 327. n. 20. p. 625.

pro Fidejussoribus habentur
Correi quatenus ad eos pecu-
nia non pervenit.

Cons. 307. n. 14. p. 203.

Fidejussoria obligatio transit
& act: ne & pass: de in heredes.

Cons. 327. n. 14. p. 622.

FIDELITATIS & servitii
pars est admonere Dominū.

Cons. 351. n. 96. p. 1761.

Fidelitatis & subjectionis pars
prestare tempore necessitatis
Domino collectas.

Cons. 309. n. 48. p. 146.

Fidelitatis juramenti cum ob-
latione peti debet investi-
tura.

Cons. 316. n. 34. p. 339.

Explicatur Ibid. n. eod. p. ead.
contra

In Matthai VVesenbecii Consil.

major est, praesumitur & reliquum esse feudale.

Cons. 329. n. 15. p. 712.

Feudalis successio peti potest benedictis petitione.

Cons. 334. n. 37. p. 1072.

Feudalis successio species est successione ab intestato.

Cons. 334. n. 36. p. 1072.

Feudalis servitus est investitura. Cons. 324. n. 70. p. 550.

Feudalis res fit ex possessione formi 30. annorum.

Cons. 329. n. 36. p. 719.

Feudalis textus ubi expressus argumentum ab allodialibus non procedit.

Cons. 325. n. 70. p. 594.

Feudalis possessionis qualitas, qualis in parentibus fuit, etiam praesumitur in filiis.

Cons. 329. n. 41. p. 720.

Feudalem concessionem non intelligit Princeps, quando quid liberè concedit.

Cons. 301. n. 44. p. 16.

Feudalem rem in longum tempus elocare Vassallus non potest. Cons. 325. n. 1. p. 571.

Feudalem esse rem probatur a servitorum praestiorum qualitate.

Cons. 329. n. 33. p. 718.

pro Feudali concessione accipitur illa, quae ad usum tantum facta est. Cons. 301. n. 21. p. 13.

in Feudali dotalitio requiritur consensus Domini & Agnatorum. Cons. 333. n. 4. p. 956.

Feudali jure ubi nihil statutum, standum juri communi.

Cons. 344. n. 30. p. 1561.

& n. 106. p. 1580.

in Feudali successione Jus loci, in quo feudum situm est, attendendum.

Cons. 343. n. 14. p. 1524.

Feudali juri contraria consuetudo valet.

Cons. 319. n. 25. p. 404.

in Feudali quog. materia taccens pro consentiente in sui praedictum non habetur.

Cons. 316. n. 98. p. 347.

Feudales leges non dedignantur sequi sacros canones.

Cons. 319. n. 134. p. 418.

Feudale iudicium quomodo insinuendum remissive.

Cons. 305. n. 134. p. 181.

ad Feudale a successione allodiali valet argumentatio.

Cons. 319. n. 20. p. 404.

Feudalia bona alienata sine consensu suo Agnatus, per successionem sibi delata vindicare potest.

Cons. 343. n. 41. p. 1530.

etiam non refuso pretio.

n. 52. p. 1532.

n. 66. p. 1535.

n. 71. p. 1537.

Feudalia ementis jus per successionem agnati collitur.

Cons. 343. n. 53. p. 1533.

Feudalia bona quando ob feloniam committantur.

Cons. 322. n. 21. p. 488.

Feudalia non censentur obligata in generali obligatione.

Cons. 329. n. 95. p. 750.

Feudalia jura omnia loquentia de praescriptionibus an hodie sine correctis.

Cons. 325. n. 63. p. 593.

in Feudalibus juribus possessio non est sine titulo.

Cons. 345. n. 68. p. 1618.

in Feudalibus maxime consideratur titulus.

Cons. 345. n. 71. p. 1618.

in Feudalibus obtinet argumentum a simili.

Cons. 343. n. 19. p. 1525.

in Feudalibus tacita hypotheca locum non habet.

Cons. 329. n. 93. p. 750.

in Feudalibus Ecclesiastici partem non capiunt.

Cons. 319. n. 12. p. 402.

ad FEUDATARIOS extenditur L. 2. C. de Rei vindic.

Cons. 323. n. 5. p. 497.

FICTIONEM importat verbum habere: nisi prolatum sit ab eo, qui habet legis condenda potestatem.

Cons. 319. n. 73. p. 410.

secundum Fictionem juris intelligenda verba, ut delictum effugiatur.

Cons. 359. n. 118. p. 1763.

Fictione juris Successor representat personam antecessoris.

Cons. 316. n. 113. p. 349.

FIDELITATIS iuramentum omnibus in solidum debetur.

Cons. 324. n. 94. p. 563.

in Fidelitate generali persona loquentis excipitur.

Cons. 346. n. 30. p. 1646.

FIDES bona an in immemoriali praescriptione requiratur.

Cons. 339. n. 238. p. 1381.

Fides bona in possessione incorporalium est probanda.

Cons. 345. n. 4. p. 1603.

Fides bona excusat possidentem a fructuum restitutione.

Cons. 334. n. 195. p. 1106.

& n. 204. p. 1107.

etiam in beneficialibus.

Ibid. n. 105. p. cad.

Fides bona in possidente, etiam ex injustis causis, praesumitur.

Cons. 334. n. 194. p. 1105.

& n. 203. p. 1107.

Fides bona an praesumatur.

Cons. 324. n. 60. p. 545.

Fides bona causatur necum ex justis sed & injustis ex causis.

Cons. 325. n. 30. p. 579.

Fides mala non praesumitur.

Cons. 339. n. 283. p. 1386.

Fides bona in omni praescriptione requiritur.

Cons. 325. n. 49. p. 589.

etiam feudi.

Ibid. n. 50. p. cad.

Fides mala omnem praescriptionem impedit.

Cons. 325. n. 21. p. 577.

Fides adhibetur doctoribus aliquot quid statuentibus donec contrarium probetur.

Cons. 319. n. 69. p. 409.

Fides plena ex pluribus simul junctis elicitur.

Cons. 332. n. 237. p. 919.

Fides in societate exuberare debet. Cons. 330. n. 10. p. 773.

Fidei quoad praestantiam, iuramenti loco facta promissio, illi parificatur.

Cons. 330. n. 95. p. 784.

FIDEICOMMISSARIIS, praestita cautione satis facere cogitur heres iudicio nullitatis testamenti pendente.

Cons. 315. n. 6. p. 329.

ad Fideicommissarios extendenda non est dispositio odiosa loquens de heredibus & legatariis.

Cons. 315. n. 15. p. 331.

FIDEICOMMISSA & legata per clausulam codicillarem intelliguntur repetita & relecta ab intestato.

Cons. 315. n. 8. p. 331.

Fidei-

Partem VII. Index.

Fideicommissi vel legati ademptio in pnam testamentum impugnantis facta, non obtinet quando probabilis impugnandi causa adest.

Cons. 315. n. 14. p. 331.

Fideicommissi jure val: t testamentum invalidum habens clausulam codicillarem.

Cons. 350. n. 61. p. 1721.

Fideicommissi jure ut rel: t, donatio absenti facta valet.

Cons. 321. n. 65. p. 344.

ad Fideicommissum tribit clausula codicillaris testamenti adjecta substitutionem pupillarem extraneo factam.

Cons. 315. n. 5. p. 329.

per Fideicommissum ceteris relinqui, is vero tantummodo qui in potestate sunt pupillariter substitui potest.

Cons. 315. n. 2. p. 329.

Fideicommissum vel legatum non amittit qui testamentum ex capite nullitatis impugnat: secus si querela inofficiosi.

Cons. 315. n. 11. p. 330.

Fideicommissio nepotis legitima gravari potest, si ab heredibus ipsius prestanda est.

Cons. 315. n. 9. p. 330.

Fidei promissio est pro juramento, quando corporale juramentum non requiritur.

Cons. 321. n. 28. p. 452.

Fidei prestatio est pro juramento. Cons. 327. n. 24. p. 627.

Fidem publici instrumenti frivola impugnationes non vacillare faciunt.

Cons. 339. n. 325. p. 1392.

Fidem plenam faciunt litera civitatis sigillo munita.

Cons. 340. n. 70. p. 1418.

Fidem plenam & majorem quam instrumentum publicum merentur litera a Principe sigillata.

Cons. 331. n. 301. p. 865.

neg. Fidem facit consilius suis Advocatus neg. testis in causa est.

Cons. 340. n. 75. p. 1412.

Fidem bonam efficit sola opinio.

Cons. 334. n. 193. p. 1105.

Fidem instrumenti non facit impugnationes frivolas vacillare. Cons. 339. n. 25. p. 1351.

Fidem facit originali & recognitione corroboratum exemplum. Cons. 34. n. 163. p. 100.

Fidem quam faciunt per ones Ecclesiasticas & familiares eorum, praesertim in rebus domesticis.

Cons. 345. n. 88. p. 1623.

& n. 89. p. 1624.

ob Fidem malam praescriptio non procedit.

Cons. 347. n. 7. p. 1654.

Fidem faciunt rationes semel approbatae contra acceptantem. Cons. 335. n. 87. p. 1552.

Fidem facit protocolium quando instrumentum inde sumtum discrepat vel de ejus interpretatione quaeritur.

Cons. 302. n. 30. p. 52.

Fidem non facit abbreviata testatori & testibus non relecta.

Cons. 302. n. 139. p. 86.

& n. 141. p. 81.

Fidem non facit scientia causa inepta.

Cons. 336. n. 6. p. 1205.

Fidem plenam facit quietatio, & optime probat.

Cons. 327. n. 10. p. 621.

Fidem faciunt in alio acta in judicio uno.

Cons. 314. n. 149. p. 323.

Fidem malam & suspicionem, usurariae fraudis arguunt pacta insolita.

Cons. 331. n. 26. p. 815.

Fide mala probata, cadit omnis praescriptio.

Cons. 324. n. 62. p. 545.

Fide majore pollet quod coram notario & testibus sit.

Cons. 331. n. 261. p. 857.

cum Fide mala praescriptio non procedit.

Cons. 340. n. 62. p. 1416.

ex Fide bona acquiruntur fructus.

Cons. 342. n. 257. p. 1511.

pro FIDEJUSSIO est nominatio tutoris.

Cons. 329. n. 120. p. 758.

Fidejussor testis esse non potest.

Cons. 327. n. 57. p. 638.

Fidejussor sola termini prorogatione liberatur.

Cons. 312. n. 32. p. 284.

Fidejussor, postquam principa-

lis desit esse solvendo, testis esse nequit.

Cons. 327. n. 48. p. 635.

in Fidejussorem perpetuatur etiam obligatio contra principalem perpetua, licet de eo nihil sit dictum.

Cons. 327. n. 81. p. 648.

quoad Fidejussorem an praescriptio interrumpatur contra fidejussorem.

Cons. 327. n. 70. p. 643.

Fidejussores novata obligatione liberantur, si in posteriorem non consentiant.

Cons. 312. n. 26. p. 284.

Fidejussores & duo rei debendi quomodo obligentur?

Cons. 327. n. 19. p. 625.

Fidejussores acceptare in criminalibus magistratus non tenetur. Cons. 324. n. 104. p. 566.

a Fidejussorum uno partem accipiendo creditor non potest revocare facta hoc modo divisionis obligationem: Nisi protestatus sit quod salvo jure solidi accipiat.

Cons. 312. n. 40. p. 285.

Fidejussorum quibusdam non existentibus solvendo reliqui in solidum obligantur.

Cons. 327. n. 18. p. 624.

Fidejussoribus vel pignoris cadere paria sunt in contrahibus. Cons. 331. n. 199. p. 847.

pro Fidejussoribus habentur principales effectus, ad quos pecunia non pervenit. Quatenus?

Cons. 327. n. 20. p. 625.

pro Fidejussoribus habentur Correi quatenus ad eos pecunia non pervenit.

Cons. 307. n. 14. p. 203.

Fidejussoria obligatio transit & active & passive in heredes.

Cons. 327. n. 14. p. 622.

FIDELITATIS & servitii pars est admonere Dominum.

Cons. 351. n. 96. p. 1761.

Fidelitatis & subjectionis pars prestare tempore necessitatis Domino collectas.

Cons. 309. n. 48. p. 146.

Fidelitatis juramenti cum oblatione peti debet investitura.

Cons. 316. n. 34. p. 319.

Explicatur Ibid. n. eod. p. ead. contra

In Matthæi VVesenbecii Consil.

contra Fidelitatis iuramentum,
faciens vasallus feudo priva-
tur. Cons. 305. n. 27. p. 163.
praesertim quando Domino
magnam infamiam vel in-
commoditatem inferre.

Ibid. n. 28. p. ead.
Fidelitatis formulâ Vasallus ad
promovendum Domini com-
modum tenetur.

Cons. 346. n. 4. p. 1643.
FIERI aliquid in se vel in alium
contra justitiam, non patitur
Ecclesia, est enim justitia au-
drix. Cons. 316. n. 74. p. 345.

FIGURA literarum qualem
ostendit, talis est dispositio.

Cons. 321. n. 61. p. 463.
Figura literarum demonstrat
speciem contractus.

Cons. 327. n. 41. p. 633.
Figura iudicii sunt acta.

Cons. 332. n. 9. p. 879.
faciunt notorium inter par-
tes. Ibid. n. 10. p. ead.
sunt loco testium.

Ibid. n. 11. p. ead.
Et omnem praesumptionem
malitiae ac calumniae exclu-
dunt. Ibid. n. 12. p. ead.

FORMALITER quando ali-
quid probandum non suffi-
cit testes effectu concordant.

Cons. 345. n. 118. p. 1639.
FILIATIO probari debet.

Cons. 319. n. 175. p. 425.
Filius ipso jure patris heres.

Cons. 347. n. 24. p. 1657.
Filius mortuo patre alienatore
feudi revocandi potestatem
non habet.

Cons. 347. n. 60. p. 1663.
Filius feudum alienatum repe-
tens non censetur venire
contra factam patris.

Cons. 347. n. 87. p. 1669.
Filius alienatoris feudum anti-
quum, etiam pra Domino,
revocare potest.

Cons. 347. n. 42. p. 1660.
Filius in vita alienatoris revo-
cans feudum pretium re-
spondere tenetur.

Cons. 347. n. 47. p. 1661.
Filius tenetur praestare factum
patris laicem in hereditariis.

Cons. 347. n. 19. p. 1656.
Filius heres potest impugnare
factum patris, quod in jure
aliunde quasit ipse nocet.

Cons. 347. n. 84. p. 1669.
etiamsi defunctus se & here-
des obligasset.

Ibid. n. 85. p. ead.
Filius revocare nequit feudum,
cujus alienationi pater con-
sensit.

Cons. 344. n. 50. p. 1565.
Filius in feudo antiquo contra
patris factum venire potest.

Cons. 344. n. 17. p. 1559.
Et n. 23. p. 1560.

Filius contra patris contractum
venire nequit.

Cons. 347. n. 56. p. 1663.
Limitatur. Ibid. n. 57. p. ead.

Filius Vasalli defuncti si 14. an-
num aetatis attigerit, intra
annum & diem investituram
non petens, feudo cadit: re-
stitutionem tamen in inte-
grum petere potest.

Cons. 332. n. 335. p. 937.
Filius & haeres eadem cum de-
functo persona.

Cons. 342. n. 246. p. 1509.
Filius patris contractum vel
transactionem impugnare
nequit.

Cons. 347. n. 1. p. 1653.
Filius cum patre prout & eu-
dem persona habetur.

Cons. 302. n. 133. p. 78.
Filius abstinuisse praesumitur, si
se non immiscuit.

Cons. 347. n. 26. p. 1657.
Filius & alii Descendentes feu-
dum a parentibus alienatum
revocare possunt.

Cons. 347. n. 10. p. 1654.
n. 32. p. 1658.
n. 36. p. 1659.
n. 78. 82. p. 1668.

Filius facilius quam agnatus
feudum retrahere potest.

Cons. 347. n. 49. p. 1662.
Filius in vita patris Dominus
quodammodo est bonorum
paternorum.

Cons. 347. n. 48. p. 1662.
Filius & pater eadem persona.

Cons. 347. n. 66. p. 1665.
Declaratur Ibid. n. 83. p. 1669.
Filius heres patris necessarius
est. Cons. 347. n. 53. p. 1662.
praesertim in feudis.

Ibid. n. 54. p. 1662.
et si abstineat. ib. n. 55. p. 1663.
Filius ex contractu patris laicus
non restituatur.

Cons. 338. n. 23. p. 1335.
Filius feudum accipiens here-
ditatem acceptare & factum
patris ratificare tenetur.

Cons. 347. n. 52. p. 1662.
Et n. 58. p. 1663.

Filius & haeres consentientis in
alienationem illam impugna-
re nequit.

Cons. 344. n. 71. p. 1570.
Et n. 88. p. 1576.

Filius & pater simultaneum vi-
dentur habere dominium.

Cons. 347. n. 65. p. 1664.
Fili naturalis & legitimi appel-
latione venit legitimatus.

Cons. 319. n. 75. p. 410.
dicitur nobilis, & insignis
patris utitur.

Ibid. n. 76. p. ead.
Filio non currit revocandi tem-
pus in vita patris, sed post
usq. ad 30. annos.

Cons. 347. n. 75. p. 1667.
Filio tributa a genere vel aliun-
de in columina esse debent.

Cons. 347. n. 11. p. 1654.
Filio an patris factum quoad
feudum noceat, licet ejus be-
redis?

Cons. 329. n. 88. p. 744.
Filius quatuor hereditaria titulo
i. si utitur est relinquenda,
alias contraria institutio & suc-
ceditur ab intestato.

Cons. 302. n. 101. p. 64.
de Filio legitime nato loquens
statutum etiam in legitimo
per subsequens matrimonium
verificatur.

Cons. 319. n. 85. p. 411.
pro Filio haberi qui non est, &
contra, facit jus civile.

Cons. 328. n. 25. p. 666.
Filius heredem esse jura pra-
esumunt.

Cons. 344. n. 51. p. 1565.
Fili naturales ut nascantur
nulla requiruntur & quae?

Cons. 319. n. 105. & 167.
p. 424.

Fili nati ex nobile & ancilla vel
vilis uxore sunt legitimi, jure
Canonico.

Cons. 319. n. 95. p. 412.
Et n. 101. p. 413.

Fili in feudis ex pacto & provi-
dentiâ succedunt jure proprio.

Cons. 343. n. 31. p. 1527.
Fili praeferruntur agnatis in
successio-

Partem VII. Index.

*Successione: etiam Jure Saxo-
nico. Cons. 347. n. 69. p. 1665.
Filii vel agnati ad revocatio-
nem feudi non admittuntur
ex persona ultimi defuncti,
sed jure proprio.*

*Cons. 344. n. 8. p. 1557.
in Filios continuatur possessio
patris.*

*Cons. 314. n. 97. p. 314.
in Filios à parentibus nobilitas
derivatur.*

*Cons. 314. n. 93. & 96.
p. 314.
ad Filios pertinet feudum ex
providentiâ concedentis &
acquirentis.*

*Cons. 347. n. 13. p. 1655.
Filios vassallus si non habeat, &
sic Domino spes caducitatis
affulgeat, causa justa non est,
consensum ad alienationem
denegandi.*

*Cons. 318. n. 15. p. 393.
in Filiis etiam præsuntur qua-
litas possessionis feudalis,
qualis in parentibus fuit.*

*Cons. 329. n. 41. p. 720.
in Filiis magna affectio erga
res majorum.*

*Cons. 347. n. 67. p. 1665.
de Filiis naturalibus & legiti-
mis loquens sententia & lau-
dum, habet etiam locum in
legitimatis.*

*Cons. 319. n. 88. p. 411.
idq. in quavis materia etiam
stricta obtinet.*

*Ibid. n. 89. p. ead.
Filiis etiam postea natis non no-
cet feudi alienatio, nec con-
sensus alienationi præsitus,
nec de non contraveniendo
promissio.*

*Cons. 344. n. 26. p. 1560.
quamdiu FILIA dotem & ali-
menta ex allodialibus habere
potest, ex feudo non debentur.*

*Cons. 334. n. 226. p. 1112.
filia in possessionem non mitti-
tur, quando agnati habent in
promptu probationes.*

*Cons. 329. n. 80. p. 739.
Filia accepta dote pro legitimâ
an successioni renunciavit?*

*Cons. 309. n. 54. p. 249.
Filiam penitentem exhereda-
re pater non potest.*

*Cons. 317. n. 24. p. 360.
Filia in Dania, Gallia & Belgio*

*à feudis per collaterales non
excluduntur.*

*Cons. 334. n. 114. p. 1087.
Filia in testamentis non insti-
tuta, reddunt illud nullum,
etiam quoad alios, nisi renun-
ciaverint legitimè paternæ
hereditati.*

*Cons. 302. n. 158. p. 89.
Filia dotis & alimentorum no-
mine jus retentionis in bonis
feudalibus paternis habent
& immisionem petere possunt.*

*Cons. 334. n. 227. p. 1112.
Filiabus debentur alimenta, ex
feudo in subsidium.*

*Cons. 334. n. 16. p. 1062.
ad Filias pertinet feudum pi-
gnoratitium præsertim si jus
succedendi ipsis expresse tri-
butum.*

*Cons. 334. n. 69. p. 1078.
ad Filias etiam pertinent bona
à patre relicta, nisi contra-
rium fuerit probatum.*

*Cons. 334. n. 59. p. 1076.
& n. 65. p. 1078.*

*Filias à successione excludens
statusum, non excludit à le-
gitima.*

*Cons. 328. n. 50. p. 674.
Filiationis in possessione qui
est, legitimationem probare
neceffe non habet.*

*Cons. 319. n. 201. p. 428.
FINALIS causa regis, susten-
tat & arguit omnia.*

*Cons. 336. n. 274. p. 1246.
Finalis causa restringit ac mo-
deratur compromissum.*

*Cons. 337. n. 38. p. 1272.
Finalis causa in principio no-
tatur.*

*Cons. 336. n. 273. p. 1246.
Finalis causa ex proœmio colli-
gitur.*

*Cons. 331. n. 192. p. 846.
Finalis clausula ad omnia præ-
cedentia refertur.*

*Cons. 301. n. 37. p. 15.
Finalis causa in principio no-
tanda.*

*Cons. 304. n. 8. p. 129.
n. 76. p. 142.
& n. 102. p. 147.*

Finalis causa juris est ratio.

*Cons. 342. n. 95. p. 1487.
Finalis causa in principio poni
solet & notanda est.*

Cons. 303. n. 56. p. 112.

*Finalis clausula superioribus ac
commodatur.*

*Cons. 301. n. 52. p. 17.
Finalis causa præcipue obser-
vanda.*

*Cons. 338. n. 61. p. 1308.
Finalis causa poni solet in proœ-
mio. Cons. 351 n. 77. p. 1755.*

*& omnia moderatur & re-
stringit. Ibid. n. 164. p. ead.*

*Finalis causa omnem dispositio-
nem restringit & ampliat.
Cons. 303. n. 57. p. 112.
& n. 100. p. 118.*

*Finalis causa & ratio est anima
dispositionis.*

*Cons. 303. n. 99. p. 118.
omnia regit, restringit &
ampliat.*

*Ibid. n. 100. p. ead.
Finalis causa omnia regit, mo-
deratur & ampliat.*

*Cons. 334. n. 165. p. 1102.
Finalis causa est principio no-
tanda.*

*Cons. 334. n. 47. p. 1074.
& n. 164. p. 1101.*

*Finalis causa illa habenda qua
expressa est.*

*Cons. 351. n. 143. p. 1769.
Finalis cause error remouet vo-
luntatem & animum ab actu.*

*Cons. 351. n. 145. p. 1769.
Finalis causa in principio no-
tanda.*

*Cons. 332. n. 170. p. 909.
restringit, ampliat effectus,
& totam dispositionem mo-
deratur.*

Ibid. n. 171. p. ead.

Finalis causa regit omnia.

*Cons. 304. n. 74. p. 142.
Finalis causa sumitur ex proœ-
mio.*

*Cons. 321. n. 23. p. 451.
Finalis causa omnia moderatur,
regit & ampliat.*

*Cons. 301. n. 35. p. 15.
Finalis causa ex præfatione
colligitur.*

*Cons. 301. n. 34. p. 15.
Finalis causa deficiente, deficit
dispositio.*

*Cons. 336. n. 275. p. 1246.
à Finali causa omnia pandun-
tur & inducuntur.*

*Cons. 331. n. 107. p. 832.
Finalis ex causa omnia pen-
deat.*

*Cons. 342. n. 50. p. 1482.
& ea*

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Et ea notatur in exordio.*
Ibid. n. 50. p. 1482.
à Finali causa actus omnis interpretandus.
Cons. 332. n. 77. p. 170.
etiam in delictis.
Ibid. n. 78. p. ead.
Finali causa deficiente, deficit contractus.
Cons. 338. n. 60. p. 1308.
Et n. 109. p. 1314.
FINIS trahit ad se Principium.
Cons. 338. n. 62. p. 1308.
Et n. 188. p. 1328.
Finis quorum est contrarius contraria sunt.
Cons. 338. n. 28. p. 1304.
quorum Finis est contrarius ea sunt contraria.
Cons. 334. n. 168. p. 1102.
Finis omnia moderatur ampliat Et restringit.
Cons. 338. n. 191. p. 1328.
Finis ad principium refertur, Et contra.
Cons. 301. n. 51. p. 17.
Finis ex principio Et origine interpretandus.
Cons. 351. n. 92. p. 1760.
Finis potissimum consideratur.
Cons. 338. n. 190. p. 1328.
Finis ubi habetur non est curandum de mediis.
Cons. 330. n. 14. p. 774.
Finis si bonus, omnia tunc bona.
Cons. 305. n. 79. p. 170.
Finis trahit ad se principium, Et contra.
Cons. 301. n. 36. p. 15.
Finis proprius domini est usus.
Cons. 301. n. 162. p. 32.
Finis computationum aliquando esse debet.
Cons. 335. n. 47. p. 1146.
ad Finem referuntur, quæ in principio ponuntur.
Cons. 342. n. 54. p. 1482.
Finem ex ordine principum metimur.
Cons. 342. n. 53. p. 1482.
Finem suum qui non assequitur a. ius frustratorius est.
Cons. 324. n. 36. p. 534.
in Fine contrarium Et odium aliquis trahi non debet in favorem ipsius introductum.
Cons. 305. n. 115. p. 176.
Finis dato præsupponuntur omnia, per quæ ad illud devenitur. *Cons. 301. n. 90. p. 23.*
- in Fine posita clausula non ad omnia sed ad immediatè præcedentia refertur.**
Cons. 344. n. 11. p. 1557.
à Fine Et principio media declarantur.
Cons. 301. n. 38. p. 15.
in Fine posita clausula ad omnia refertur.
Cons. 334. n. 183. p. 1104.
ex Fine Res judicatur qualis sit.
Cons. 338. n. 187. p. 1328.
Finis Arbitrii cessante cessat arbitrium.
Cons. 338. n. 227. p. 1333.
in Fine posita clausula ad omnia præcedentia non refertur, ubi subest ratio diversitatis.
Cons. 344. n. 32. p. 1561.
107. p. 1580.
Et n. 112. p. 1581.
à Fineres diversificantur.
Cons. 338. n. 186. p. 1328.
Fines antiqui servandi sunt, nec præsumuntur mutati, nisi probetur.
Cons. 301. n. 80. p. 21.
Et n. 219. p. 41.
Fines cuius sunt, ejus Et terra intermedia sunt.
Cons. 301. n. 161. p. 32.
Fines ad quem pertinent, ejus Et res sunt finibus terminata. *Cons. 301. n. 61. Et 62. p. 19.*
Fines territorio, non persona coherent.
Cons. 301. n. 63. p. 19.
Fines Et termini civitatis jurisdictionem, non particularium rerum arguunt.
Cons. 301. n. 24. p. 14.
Fines ex antiquis instrumentis probantur.
Cons. 301. n. 79. p. 21.
intra Fines suos sita jure domini possidere censentur civitates.
Cons. 301. n. 65. p. 19.
per Fines quarum civitatum fluunt earum sunt flumina in particulari, in universali vero imperii.
Cons. 306. n. 26. p. 190.
Finium variatio variat res, earumque dominium.
Cons. 301. n. 220. p. 41.
Finibus justitiæ continetur Principis potestas.
Cons. 303. n. 121. p. 122.
in Finibus partem qui habet, in
- totum præsumitur esse Dominus.**
Cons. 301. n. 68. p. 19.
Finibus suis contenta esse debent servitia,
Cons. 325. n. 36. p. 581.
FINITUR mandatum in executorialibus non præcisè morte: in judicialibus utique Et indistinctè.
Cons. 332. n. 156. p. 905.
Et n. 157. p. 906.
Finite litis est exceptio præscriptionis.
Cons. 329. n. 37. p. 719.
opponi tamen debet.
Cons. 317. n. 77. p. 375.
Cons. 327. n. 64. p. 641.
Finite instantià perire simul acta: quomodo intelligendū?
Cons. 329. n. 52. p. 725.
ad Finite negotia statuta non sunt extendenda, comprehendenda negotia præterita.
Cons. 351. n. 80. p. 1756.
FIRMAMENTA litis tria.
Cons. 334. n. 25. p. 1071.
FIRMUM esse nequit aliis dictum testis sibi infirmum.
Cons. 342. n. 180. p. 1500.
Firmior repetita rogatio.
Cons. 350. n. 100. p. 1729.
pro Firmiore habetur specialis præsumptio.
Cons. 329. n. 25. p. 716.
Firmiora sunt, quæ proprio jure competunt, quàm quæ alieno. *Cons. 344. n. 34. p. 1562.*
Et n. 109. p. 1580.
Firmius sit ratificatio factis.
Cons. 350. n. 103. p. 1729.
Firmissimum testamentum apud acta factum.
Cons. 336. n. 167. p. 1232.
Firmissima esse debent verba magnatum etiam non jurata.
Cons. 321. n. 29. p. 452.
FISCUS vel tabellarius res, quæ in commissum inciderunt, ab herede vindicare potest etià à singulari successore, ubi ratio.
Cons. 336. n. 41. Et 42. p. 1211.
Fiscus de bonis præscriptis impendia executionis refundit.
Cons. 322. n. 15. p. 487.
Fiscus uestur jure privatorum nisi aliter cautum sit.
Cons. 313. n. 7. p. 288.
Fiscus vindicat relictà iis qui se in-

Partem VII. Index.

se indignos faciunt; nec be-
redibus ea ad crescunt.

Cons. 315. n. 12. p. 331.

Fiscus multa habet privilegia.

Cons. 323. n. 31. p. 509.

Fisci jura non habent civitates
superiorem agnoscetes.

Cons. 336. n. 60. & n. 63. p. 1213.

Fisci jura habet Princeps & est
monarcha in suo qui prescri-
psit libertatem.

Cons. 306. n. 6. p. 184.

uti Rex Francia & civitas
non recognoscens superiorem.

Ibid. n. 7. p. 184.

non Fisco, sed Domino ut ce-
dant; feudorum privatio &
bonorum confiscatio fracte
pacis publica poena est.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

contra Fiscum & venditorem
fit interpretatio.

Cons. 303. n. 66. p. 114.

à Fisco suarepetere potest uxor
etiam in crimine lese maje-
statis, ejus enim res & dos
non confiscantur ob delictum
mariti.

Cons. 310. n. 25. p. 268.

Fisco ubi applicari petitur pe-
cuniaria poena actio pro cri-
minali habenda.

Cons. 351. n. 28. p. 1743.

& n. 45. p. 1746.

etiam jure Saxónico.

Ibid. n. 52. p. 1748.

Fiscales actiones revocatorie
stricti juris sunt, quinquen-
nio prescribuntur.

Cons. 336. n. 94. & 95. p. 1219.

FIT extensio ex identitate ra-
tionis.

Cons. 333. n. 36. p. 966.

non fit ei injuria cui pacem &
jus sequi servare mandatur.

Cons. 305. n. 120. p. 177.

Fieri quod nequit sine causa,
non presumitur justè factū,
nisi illa probetur.

Cons. 335. n. 252. p. 1189.

Fieri aliquid sine Lege vel con-
tra legem, paria sunt.

Cons. 344. n. 39. p. 1562.

& n. 139. p. 1585.

Fieri quod potest per pauca,
frustra fit per plura.

Cons. 338. n. 96. p. 1312.

Fieri per statutum multa pos-
sunt, quae non per pactum.

Cons. 328. n. 36. p. 671.

argumentum hoc quando suc-
cedat. Ibid. n. 37. p. 672.

Fieri pacto quod potest etiam
statuto.

Cons. 328. n. 19. p. 662.

Fieri clam dicitur quod fit in-
scio illo, cujus interest.

Cons. 321. n. 44. p. 456.

Fienda prohiberi possunt mul-
ta, quae facta non revocantur.

Cons. 342. n. 85. p. 1485.

Fienda etiam & instanti verbi
vel facti ab injuria appellari
potest. Item à quolibet gra-
vamine. Maxime si non ex-
pectetur definitio, vel ante-
quam res sit in judicium de-
ducta. Cons. 308. n. 5. p. 209.

FLUMINA & via publica
sunt ejusdem juris, & mutari
possunt sine damno publico.

Cons. 306. n. 25. p. 189.

Flumina in universali sunt im-
perii, in particulari earum
civitatum per quarum fines
fluunt.

Cons. 306. n. 26. p. 190.

Fluunt per quarum civitatum
fines flumina earum sunt in
particulari, in universali ve-
rò Imperii.

Cons. 306. n. 26. p. 190.

FODINAE & Salinae in fructu
sunt. Cons. 346. n. 34. p. 1647.

Fodinarum & Salinarum i-
dem jus.

Cons. 346. n. 10. p. 1644.

Fodinas novas in fundo feuda-
li Dominus querere potest, &
Vasallus.

Cons. 346. n. 9. p. 1644.

Fodinas & Salinas querere
ad Vasallum pertinet & usu-
fructuarium, non dominum.

Cons. 346. n. 33. p. 1647.

in FOEMINA facile presu-
mitur error juris & jura-
mento probari potest.

Cons. 334. n. 214. p. 1109.

Foeminae ex consuetudine ad
feudi successionem admittū-
tur etsi jure feudali exclu-
dantur. Cons. 319. n. 26. p. 405.

Foeminae in feudo conditiona-
to succedunt.

Cons. 334. n. 84. p. 1081.

Foeminae in feudis juncta ma-
ribus, in dubio vocatae intelligi-
guntur post mares.

Cons. 334. n. 120. p. 1089.

& n. 135. p. 1092.

Foeminae cum maribus simul
ad feudum vocatae, una succe-
dunt.

Cons. 334. n. 119. p. 1089.

Foeminae jus succedendi in feu-
dis habentes, intra longum
tempus exclusioni non con-
tradictes, illud amittunt.

Cons. 334. n. 140. p. 1093.

Foeminas respectu masculorum
excludens statutum, est fa-
vorabile.

Cons. 328. n. 100. (23.) p. 695.

ad Foeminas etiam pertinet
feudum sub annuo censu reali
concessum & pro Emphyteusi
habetur.

Cons. 334. n. 9. p. 1057.

FOENORATITIUS contractus
vel mutuum ex pacto retro-
venditionis & lucrandorum
fructuum non praesumitur.

Cons. 331. n. 188. p. 846.

FOENUS omne improbum &
illicitum.

Cons. 327. n. 99. p. 653.

Foenerandi consuetudo & a-
lia nisi concurrant minoritas
precis simulationem in con-
tractu retrovenditionis non
inducit. Cons. 331. n. 213. p. 849.

FOETUS sequitur dominium
causamq; matris post jus
quasitum.

Cons. 349. n. 4. p. 1697.

Foetus ventrem sequitur.

Cons. 349. n. 4. p. 1697.

FORENSIS postquam venit
in territorium, est ut reliquus
populus, & est contra equita-
tem & bonum publicum, si ex-
pellantur.

Cons. 306. n. 36. p. 191.

Forensibus prohibere possunt
domini terrarum ne veniant
ad loca sua.

Cons. 306. n. 35. p. 191.

FORMA libelli in petitione
hereditatis.

Cons. 350. n. 66. p. 1723.

Forma contractus sunt verba e-
jus. Cons. 331. n. 54. p. 819.
geminata & saepius repetita e-
mixam voluntatem declarat.

Ibid. n. 55. p. ead.

FORMA à jure praescripta in qua
observata non fuit, rescinde-
da est executio.

Cons. 312. n. 42. p. 287.

Ssss

Forma

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Forma libelli in actione injuriarum.**
Cons. 351. n. 1. p. 1737.
- Forma antiqua investitura in prejudicium non consentientis mutari non potest.**
Cons. 334. n. 78. p. 1080. & n. 121. p. 1089.
- Forma, medulla & anima juris ratio est.**
Cons. 342. n. 94. p. 1487.
- Forma conclusionis in petitione successionis feudalis.**
Cons. 334. n. 39. p. 1073.
- Forma non servata actus est nullus.**
Cons. 332. n. 282. p. 926.
- Forma testamenti individua.**
Cons. 336. n. 305. p. 1252.
- Forma articulandi, qua non de quing, in decem annos & consequenter ascendendo.**
Cons. 340. n. 106. p. 1433.
- Formae omisio actum vitiat.**
Cons. 340. n. 140. p. 1430.
- Forma non servata exceptio litis ingressum impedit.**
Cons. 337. n. 51. p. 1274. & n. 131. p. 1286.
- Formae nihil adjici vel detrahi potest.**
Cons. 325. n. 11. p. 574.
- contra Formam gesta sunt nulla.**
Cons. 340. n. 142. p. 1430.
- Formam Legem & esse contractui pacta dant.**
Cons. 331. n. 99. p. 829. & n. 102. p. 830.
- Formam & Legem contractui dant pacta.**
Cons. 330. n. 1. p. 772.
- Formam conventionibus dant verba.**
Cons. 301. n. 157. p. 32.
- Formam etiam mutando possunt vasallus & Emphyteuta rem meliorare.**
Cons. 306. n. 11. p. 186.
- contra Formam gesta sunt nulla.**
Cons. 337. n. 132. p. 1286.
- Formam & jus contractus dant verba instrumenti.**
Cons. 338. n. 10. p. 1302.
- ad Formam actus pertinet conditio, & solennitatem inducit.**
Cons. 304. n. 114. p. 249.
- Formam consuetam testantur.**
Cons. 336. n. 281. p. 1247.
- Formam contractus dant verba & actiones.**
Cons. 338. n. 12. & 14. p. 1303.
- de Forma substantiali à Legge qua requiritur solennitas omisita, reddit actum ipso jure nullum.**
Cons. 316. n. 42. p. 340.
- pro Forma requiritur positum sub conditione.**
Cons. 332. n. 281. p. 925.
- Forma contractus recedendum non est.**
Cons. 330. n. 4. p. 772.
- de Forma est requisitus ordo.**
Cons. 337. n. 134. p. 1286.
- Forma non recedendum.**
Cons. 350. n. 8. p. 1716.
- Formalia appellationis quae.**
Cons. 341. n. 2. p. 1441.
- ex Formalibus & materialibus adjudicatur appellatio.**
Cons. 341. n. 4. p. 1442.
- Formatur eventus ex primordiis tituli.**
Cons. 339. n. 329. p. 1392.
- Cons. 342. n. 51. p. 1482.**
- Formandus quomodo libellus in revocatoria feudi actione, remissive.**
Cons. 305. n. 47. p. 165.
- Formula actionis revocatoria feudi.**
Cons. 343. n. 86. p. 1540.
- Formula fidelitatis Vasallus ad promovendum Domini commodum tenetur.**
Cons. 346. n. 4. p. 1643.
- verbum FORTE, dubitationem continet: nisi quis consulendo vel docendo contatur: tum enim stat assertive.**
Cons. 319. n. 22. p. 404.
- FORTIOR Praesumptio enervat debiliorem.**
Cons. 339. n. 65. p. 1356.
- Fortius est jus in principali, quam in augmento.**
Cons. 333. n. 113. p. 997.
- Fortius jus habet Vasallus in feudo quam dominus.**
Cons. 347. n. 38. p. 1659.
- FORUM competens rationi est, ubi ratio administrata.**
Cons. 335. n. 257. p. 1190.
- Forum principale & originale attendendum.**
Cons. 343. n. 83. p. 1559.
- Forum quis sortitur ex compromisso.**
Cons. 340. n. 68. p. 1417.
- Forum rei sequitur Actor.**
Cons. 335. n. 256. p. 1190.
- Cons. 323. n. 8. p. 498.**
- Forum rei sequi debet Actor.**
Cons. 305. n. 131. p. 180.
- ad Forum Ecclesiae pertinet jus patronatus non ad Laicum.**
Cons. 337. n. 90. p. 1279.
- ad Forum laicum pertinet possessionis questio de jure Patronatus.**
Cons. 340. n. 133. p. 1429.
- in Foro Canonico servandum etiam est quod in jure civili clare decisum est, si in Canonico jure dubium.**
Cons. 316. n. 68. p. 344.
- in Foro Saxónico mobilibus anno & die praescribitur.**
Cons. 349. n. 9. p. 1697.
- in Foro eodem reus condemnatus Actorem reconvenire potest.**
Cons. 340. n. 69. p. 1418.
- Limitatur in compromissis.**
Ibid. n. 178. p. 1436.
- in Foro seculari defendens laicum clericus, non efficitur per hoc de foro laici.**
Cons. 323. n. 29. p. 509.
- in Foro civili etiam jus Canonicum in causa peccati servandum.**
Cons. 327. n. 96. p. 653.
- in Foro civili & terris imperii jus Canonicum quoad causas matrimoniales servatur.**
Cons. 319. n. 169. p. 424. & n. 184. p. 425.
- inter Fora rei plura competentia eligere Actoris est.**
Cons. 305. n. 132. p. 180.
- in FRACTA pacis casibus, civiliter, ad rerum recuperationem agi potest.**
Cons. 305. n. 97. p. 173.
- FRACTA pacis causa mere criminalis est.**
Cons. 305. n. 24. p. 163.
- FRACTA pacis publica poena est confiscatio bonorum, & privatio feudorum, ut dominus, non sisco, cedant.**
Cons. 305. n. 124. p. 178.

Partem VII. Index.

Fracta pacis ad crimen suffi-
cie armorum terror.

Cons. 305. n. 35. p. 164.

in Fracta pacis pœnamincidis
violans mandata de non of-
fendendo.

Cons. 305. n. 123. p. 178.

ex Fracta pacis causa contra do-
minum vassallus civiliter a-
gere potest.

Cons. 305. n. 98. p. 173.

Fracta pacis in pœnam non ca-
dunt Domini, quibus turba-
tores suos turbare licet.

Cons. 308. n. 39. p. 221.

Fracta pacis a pœna, que est ca-
pitalis & a dolo causa quali-
bet excusat.

Cons. 308. n. 40. p. 222.

Fracta pacis causa immediate
ad Cameram pertinet, omni-
bus declinatoriis sublati.

Cons. 305. n. 128. p. 179.

Fracta pacis crimen atrocissi-
mum est.

Cons. 305. n. 22. p. 163.

Frangenti fidem, fides quoq;
frangenda.

Cons. 338. n. 106. p. 1313.

etiamsi iuramentum accepe-
rit. Ibid. n. 107. p. 1314.

FRATER in fratrem non ha-
bet imperium.

Cons. 302. n. 97. p. 63.

in Fratre donatio deliberata fa-
cilis in casum mortis presu-
mitur ob naturalem affe-
ctionem.

Cons. 321. n. 95. p. 475.

Fratrum liberi contra patris
testamentum obtinendi spem
non habent.

Cons. 350. n. 107. p. 1729.

in Foro Saxonico actor satis-
factionem pro reconventionem
prestare debet.

Cons. 304. n. 22. p. 133.

Fratrum testamenta quomodo
valeant.

Cons. 321. n. 73. p. 467.

Fratres conciliare, pietatis est
officio fungi.

Cons. 302. n. 157. p. 88.

post Fratres extraneis bona qui-
libet donare & relinquere
potest.

Cons. 342. n. 136. p. 1493.

Fratribus datur interdum
querela inofficiosa, non ulte-
rioribus.

Cons. 360. n. 46. p. 1720.
Fratribus & Patri quale Jus
est, tale in liberos derivant.

Cons. 343. n. 6. p. 1523.

Fraternitas quadam in societa-
te contrahitur.

Cons. 330. n. 11. p. 773.

FRAUS non presumitur.

Cons. 351. n. 111. p. 1762.

Fraus vel simulatio in dubio
non presumitur.

Cons. 331. n. 114. p. 833.

Fraus & dolus ubi non est, pœ-
na privationis vel dupli esse
non debet.

Cons. 336. n. 83. p. 1217.

Fraus & dolus nemini patrocini-
nari debent.

Cons. 341. n. 73. p. 1462.

Fraudis usuraria suspicionem
& malam fidem arguunt pa-
cta insolita.

Cons. 331. n. 26. p. 815.

Fraudis suspicionem omnem
excludere & excusare debet
magistratus auctoritas.

Cons. 329. n. 25. p. 760.

Fraudis suspicione laborat, si
non testator expresseit cui
relictum sit restituendum.

Cons. 336. n. 287. p. 1249.

Fraudis suspicionem facit clau-
sula insolita.

Cons. 314. n. 3. p. 300.

Fraudis aliena ignorantia in
dubio presumitur.

Cons. 330. n. 79. p. 782.

in Fraudem creditorum non
potest fingi augmentum.

Cons. 333. n. 157. p. 1027.

Fraudem qui excludere voluit
dolum committere non pre-
sumitur.

Cons. 351. n. 107. p. 1762.

Fraudem adhibere non debent
in suis contractibus Ecclesia
& Ecclesiastica persona: Lai-
ci tamen absq; dolo se invicem
decipere possunt.

Cons. 316. n. 60. p. 342.

Fraudibus via aperienda non
est. Cons. 336. n. 319. p. 1256.

Fraudulenter fieri illicita pra-
sumuntur.

Cons. 314. n. 72. p. 312.

non Fraudulenter cum hosti-
bus Domini facta amicitia
sola est insufficiens causa pri-
vationis fendi.

Cons. 310. n. 4. p. 260.

Fraudatoris non solventis por-
tio, non socii committitur.

Cons. 336. n. 96. p. 1219.

contra Fraudatores & Fave-
ratores suspicio vehementis.

Cons. 351. n. 95. p. 1761.

FREQUENTATO magis &
plenius de contractu actum
esse in dubio presumitur.

Cons. 331. n. 186. p. 845.

FRIVOLÆ exceptiones tan-
tum per statutum exclusæ in-
telliguntur.

Cons. 327. n. 55. p. 637.

Frivolum est quod ad rem &
rbombum non pertinet.

Cons. 339. n. 27. p. 1351.

Frivola a iudice recipi non de-
bent. Cons. 339. n. 26. p. 1351.

de FRUCTUS in sortem im-
putando non obstat prescrip-
tio.

Cons. 309. n. 38. p. 243.

in Fructu sunt fodina & salina.

Cons. 346. n. 34. p. 1647.

in Fructuum acquisitione, si
mala fides absit, sufficit.

Cons. 334. n. 210. p. 1108.

Fructuum acquisitio minoris
præiudicii est, quam rei.

Cons. 334. n. 211. p. 1109.

Fructuum perceptio quando
totum debitum extenuat, pi-
gnorata rei possessio restituen-
da. Cons. 331. n. 11. p. 813.

Fructuum & damnorum pe-
tusio & interesse principalis
iudicio terminato corrumpit.

Cons. 332. n. 241. p. 920.

Fructuum percipiendorum ius
ut habeat emptor & ad re-
trovendendum operatur pa-
ctum Legis commissoria.

Cons. 338. n. 104. p. 831.

Fructuum restitutionem etiam
verbum restituere continet
in legibus, non in sententiis.

Cons. 342. n. 263. p. 1512.

Fructuum perceptio probat
possessionem.

Cons. 345. n. 78. p. 1619.

Fructuum propter incertitu-
dinem in contractu vel pa-
cto Antichreseos lesio non est.

Cons. 331. n. 209. p. 849.

Fructuum lucratorum & re-
trovenditionis ex pacto mu-
tuum vel contractus fœnora-
tius non presumitur.

Cons. 331. n. 188. p. 846.

Ssss 2 Fructuum

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Fructuum perceptione probata probatur possessio.

Cons. 301. n. 95. p. 23.
in Fructuum restitutionem non condemnatos iudex ab eis absoluisse censetur.

Cons. 342. n. 239. p. 1508.
fallit in petitione hereditatis. Ibid. n. 241. & 249. p. 1510.

Fructus dotis lucratur maritus. Cons. 333. n. 11. p. 959.

Fructus ex pacto retrovenditionis emptor restituere non cogitur.

Cons. 309. n. 34. p. 241.
Fructus ut lucretur creditor pro interesse & usu pecunie suae, pactum, valeat in mutuo.

Cons. 331. n. 162. p. 841.
etsi fructus sint magni pro modica pecunia.

Ibid. n. 163. p. ead.
Fructus non imputat creditor si habet probabile interesse.

Cons. 309. n. 39. p. 243.
Fructus ex titulo sententia percipiens & consumens possessor illos non restituit.

Cons. 334. n. 212. p. 1109.
Fructus ex bona fide acquiruntur.

Cons. 342. n. 257. p. 1511.
ad Fructus omnes omnino restituendos tenetur mala fidei possessor.

Cons. 324. n. 77. p. 554.
Fructus deducta impensa intelliguntur.

Cons. 309. n. 42. p. 244.

Fructus pignoris in sorte computare debet creditor.

Cons. 331. n. 5. & 10. p. 812.
n. 19. p. 814.
n. 35. p. 816.

pignoris enim dominus non sit. Ibid. n. 6. p. 812.
nec possessor.

Ibid. n. 7. p. 812.
sed alieno nomine possidet.

Ibid. n. 8. p. 812.
praesertim si cui habitatio tantum est concessa.

Ibid. n. 9. p. 812.

Fructus interim lucratur Emptor possidens ex venditione pacti redimibilis.

Cons. 331. n. 83. p. 825.
nec in precium imputare cogitur: etiam in foro conscientiae.

Ibid. n. 84. & 87. p. 825.
& n. 100. p. 830.

Fructus feudi ad vitam proscripti tantum capiuntur.

Cons. 322. n. 37. p. 493.
Fructus non petiti non adjudicantur.

Cons. 342. n. 250. p. 1510.
& n. 261. p. 1512.

Fructus augent hereditatem & petitori restituendi sunt.

Cons. 334. n. 188. p. 1105.
non tantum percepti a tempore litis contestatae.

Ibid. n. 189. p. ead.
sed etiam a tempore prima denunciationis.

Ibid. n. 190. p. ead.

Fructus ex dotaliibus rebus & paraphernalibus marito acquiruntur.

Cons. 326. n. 13. p. 599.

Fructus post petitam hereditatem possessor non lucratur.

Cons. 342. n. 245. p. 1509.
Fructus bonorum mariti cedunt viduae, donec ipsi debita sine praestita.

Cons. 334. n. 15. p. 1062.

Fructus ex hereditate paterna extraneo restituenda perceptos liberi primi gradus restituere non tenentur.

Cons. 334. n. 200. p. 1106.
& n. 202. p. 1107.

Fructus ut lucretur emptor absque ratiocinio & pacto venditionis effectus est.

Cons. 331. n. 133. & 138. p. 837.

Fructus quos restituat bona fidei possessor.

Cons. 324. n. 78. p. 554.
an consumptos lucretur.

Ibid. n. 79. p. 555.

in Fructus condemnandus non est bona fidei emptor.

Cons. 344. n. 180. p. 1595.

Fructus ante litem contestationem percepti jure actionis debentur.

Cons. 334. n. 191. p. 1105.
praesertim si in libello ponantur. Ibid. n. 192. p. ead.

ad Fructus acquirendos prodest juris error.

Cons. 342. n. 244. p. 1509.

Fructus percipiens vi contractus vel pacti ad ratiocinium & reputationem eorum non

tenetur.

Cons. 331. n. 166. p. 841.
Fructus auctori non adjudicantur, nisi probaverit eos a reo esse perceptos.

Cons. 334. n. 199. p. 1106.
Fructus creditor in sortem imputare tenetur, ubi ampliationes.

Cons. 309. n. 35. p. 241.
Fructus naturales vel industriales ultra triennium durare non praesumuntur.

Cons. 334. n. 206. p. 1107.

Fructus haeres non acquirit nec usufructus ob malam causam defuncti.

Cons. 342. n. 243. p. 1509.
ad Fructus lucrandos juris error prodest possessori.

Cons. 334. n. 197. p. 1106.
etiam in petitione hereditatis. Ibid. n. 198. p. ead.

Fructus retinere potest creditor etiam absque pacto ob damnum suum, nec tenetur in sortem imputare.

Cons. 331. n. 136. p. 838.

Fructus percipere potest possessor pecunia restitutione, non obstante praecipio executivo.

Cons. 332. n. 233. p. 918.
Fructus non adjudicantur, ubi auctor non probaverit perceptos vel percipi potuisse a reo.

Cons. 342. n. 262. p. 1512.

Fructus minuantur impensa.

Cons. 331. n. 288. p. 861.

Fructus non debentur ubi de principali non constat.

Cons. 342. n. 253. p. 1510.

Fructus ex voluntate defuncti percepti non augent hereditatem, sed ad haeredes pertinent. Cons. 334. n. 201. p. 1106.

Fructus ex fundo non lucratur, eum alterius esse sciens, sed Domino restituere debet.

Cons. 331. n. 33. p. 815.
etsi titulo possidet.

Ibid. n. 34. p. 816.

Fructus jurisdictionis sunt mulierum, ad quem illa pertinentis possidere intelligitur.

Cons. 302. n. 95. p. 63.

Fructus lucrari creditor non potest. Cons. 331. n. 10. p. 812.

Fructus lucratur creditor in pignore ex pacto antichreseos. Cons. 331. n. 105. p. 831.

Fructus

Partem VII. Index.

Fructus pignoris lucratur creditor pro sumptibus & impensis in illud factis.

Cons. 334. n. 165. p. 841.

Fructus lucratur emptor, neq. in sortem imputare cogitur.

Cons. 331. n. 46. p. 818.

Fructus in sortem ut computentur non potest petere debitor in contractu pignoris jurato promittens quod creditorem in perceptione fructuum molestare non velit.

Cons. 331. n. 170. p. 843.

de Fructibus lucrandis pactum pignoratæ rei toleratur jure civili: non tamen Canonico: præsertim quatenus fructus constitutum interesse excedunt.

Cons. 331. n. 36. & 38 p. 816.

Fructibus consumptis ad estimationis restitutionem possessor non tenetur.

Cons. 334. n. 207. p. 1107.

de Fructibus pro usu pecunia percipiendis valet, etsi fructus uberiorès percipiantur.

Cons. 331. n. 212. p. 849.

cum Fructibus restituendis ante omnia spoliatus etiam a iudice.

Cons. 310. n. 30. p. 270.

de Fructibus impense detrahuntur, item damna & interesse.

Cons. 309. n. 41. p. 243.

ex Fructibus consumptis & perceptis nemo præsumitur locupletior, etiamsi in usus suos converterit.

Cons. 334. n. 208. p. 1108.

FRUITUR qui emptor, usuræ pretii ut pendat, æquissimum est.

Cons. 309. n. 43. p. 244.

FRUSTRA sit probatio super re non luigiosa.

Cons. 341. n. 53. p. 1456.

Frustra aliquid positum esse in legatis præsumendum non est.

Cons. 302. n. 33. p. 52.

Frustra appositum pactum videri non debet.

Cons. 327. n. 82. p. 649.

Frustra actus fieri non præsumitur.

Cons. 301. n. 84. p. 22.

Frustra sit per plura quod fieri potest per pauca.

Frustrâ adjicitur demonstratio rei demonstrata.

Cons. 342. n. 192. p. 1502.

præsertim jurata.

Ibid. n. 193. p. ead.

Frustrâ sit per plura, quod fieri potest per pauciora.

Cons. 337. n. 14. p. 1269.

Frustra poni non debent verba in contractibus, sed ut operentur suum significatum.

Cons. 301. n. 75. p. 20.

Frustrâ impetratur quod jure communi competit.

Cons. 306. n. 18. p. 187.

Frustrâ aliquid probatur, quod probatum non relevat.

Cons. 321. n. 78. p. 469.

Frustraneam efficiens Principis concessionem interpretatio fieri non debet.

Cons. 303. n. 79. p. 115.

Frustratorius actus est qui non assequitur finem suum.

Cons. 324. n. 36. p. 534.

Frustratoriè non debet intelligi pactum adpositum.

Cons. 324. n. 16. p. 527.

FUNDAMENTUM injuriæ animus est.

Cons. 351. n. 134. p. 1766.

Fundamentum & caput testamenti est Heredis institutio.

Cons. 336. n. 209. p. 1238.

Fundamentum judicii est libellus.

Cons. 334. n. 19. p. 1070.

Fundamento destructo superadificata corrunt.

Cons. 304. n. 27. p. 134.

Cons. 342. n. 4. p. 1474.

in Fundamento & principio quando est vitium nihil superadificari potest.

Cons. 319. n. 2. p. 401.

Fundamento vitiato omnia superstructa corrunt.

Cons. 336. n. 304. p. 1252.

Fundamēta petitionis hereditatis.

Cons. 350. n. 69. p. 1723.

Fundans se in falsa causa sententia nulla est.

Cons. 344. n. 83. p. 1574.

Fundat qui se in Instrumento, idem contra se valere pati debet.

Cons. 327. n. 66. p. 642.

Fundatam intentionem habet Dominus territorii in via publica.

Cons. 306. n. 57. p. 197.

Fundatam intentionem habet Dominus temporales in suo territorio quoad jurisdictionē.

Cons. 306. n. 22. p. 188.

Fundatam intentionem habet in toto, habet & in partibus.

Cons. 329. n. 57. p. 727.

in FUNDI custodiam & administrationem ac operariorum & ministrorum sustentationem qua impenduntur, necessaria impense dicuntur.

Cons. 331. n. 289. p. 861.

in Fundo feudali novæ fodi-nas Dominus & Vasallus querere possunt.

Cons. 346. n. 9. p. 1644.

FUGA indicium facit, ac aliis concurrentibus probat.

Cons. 317. n. 37. p. 374.

ne Fugiant, iudices reos capiunt non citant.

Cons. 317. n. 73. p. 374.

Fugiens post incarcerationem habetur pro confesso.

Cons. 317. n. 38. p. 364.

FUNICULUS triplex diffi-culter rumpitur.

Cons. 319. n. 40. p. 406.

Cons. 332. n. 28. p. 882.

ne FUNCTIONIBUS publicis quid detrahatur strictè interpretanda est immunitatis concessio.

Cons. 303. n. 22. p. 106.

FURIOSUS & mente capius ignoranti comparatur & absenti.

Cons. 336. n. 242. & n. 243. p. 1242.

Furiosi & mente capii testamentum non valet etsi ipsis prælegatur.

Cons. 336. n. 240. 241. 245. p. 1242.

FUR est qui scienter accipit id, quod scit sibi non deberi.

Cons. 314. n. 69. p. 311.

Furtum non fit volenti, nec ab eo, qui putat Dominum assensurum.

Cons. 314. n. 71. p. 311.

Furtum in instrumentis & literis, lucri causa surreptis committitur.

Cons. 314. n. 73. p. 312.

Furtum definitur.

Cons. 314. n. 75. p. 312.

Furtum committere, & rem alienam mobilem vendere

Ssss 3 nemo

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- nemo presumitur.*
Cons. 341. n. 8. p. 1443.
Furtiva vel dolosa possessio non relevat ab onere probandi.
Cons. 314. n. 90. p. 314.
FUSTIBUS caditur consiliarius qui negotii explicandi spem vendit, & iudicem infamiam adficiat.
Cons. 314. n. 57. p. 308.
Fustibus castigatur libertus patronum contemnens vel ignominiam adficiens.
Cons. 314. n. 63. p. 309.
Fustigatio & confiscatio, durior: alias exilium L. Jub. repetund. poenae est.
Cons. 314. n. 48. p. 307.
Fustigatione punitur apud Saxones stellionatus.
Cons. 335. n. 220. p. 1181.
FUTURUS dolus alterius praevideri non potest nec debet.
Cons. 330. n. 104. p. 788.
praesertim contra fidem datam ac juratam.
Ibid. n. 105. p. ead.
Futuram non praeiteritam concernunt offensionem mandata de non offendendo.
Cons. 335. n. 11. p. 176.
de Futura successione non est pactum quo Dominus feudi illud alicui promittit in casum sibi aperti, sed de caducitate successionis.
Cons. 316. n. 6. p. 336.
valet Jure Saxonico & vocatur **Gedinge.**
Ibid. n. 7. p. ead.
An Pralati etiam hoc modo investire possint.
Ibid. n. 8. p. ead.
Futurum jus pacto remitti potest.
Cons. 303. n. 51. p. 111.
in Futurum praesumitur de praeterito in successione.
Cons. 317. n. 33. p. 363.
de Futuro conventum, non trahitur ad praeterita praesertim in strictis.
Cons. 303. n. 113. p. 120.
ad Futuras causas trahitur mandatum generale.
Cons. 332. n. 167. p. 908.
Futura verba minacia nihil disponunt.
Cons. 305. n. 80. p. 170.
- ad Futura se non habet Pralati facultas.**
Cons. 316. n. 103. & n. praeced. p. 348.
Futura & praesentia bona mortis causa donari possunt.
Cons. 342. n. 137. p. 1493.
pro Futuris etiam debitis pignus obligari potest.
Cons. 312. n. 25. p. 283.
- ## G.
- GABELLA**, Vectigal, Collecte sunt synonyma & parificantur. *Cons. 303. n. 62. p. 114.*
Gabella etiam in foro conscientiae a subditis solvenda sunt.
Cons. 336. n. 37. p. 1210.
Gabella sapiunt extorsionem, odiosa & stricti juris sunt.
Cons. 336. n. 87. & 88. p. 1218.
Gabellarum exactio jurisdictionis est.
Cons. 339. n. 166. p. 1372.
Gabellas integras non solvens praestatione dupli poenae commissi se liberat.
Cons. 336. n. 89. p. 1218. & n. 100. p. 1220.
Gabellas ob non solutas sine processu judiciali & causa cognitione subditis bona auferre non potest.
Cons. 336. n. 100. p. 1220. & n. 127. p. 1225.
Gabellas exigens dominum, vel possessionem habere praesumitur. *Cons. 301. n. 101. p. 24.*
Gabellarii, publicani, & similes officiales in rationibus quid omittentes dupli poenae tenentur.
Cons. 336. n. 93. p. 1219.
Gabellariorum libri, utrum contra tertium an subditum tantum probent?
Cons. 345. n. 51. p. 1611.
verb. Gaben proprie de donatione simplici sumitur.
Cons. 326. n. 6. p. 598.
GAILIUS illustris Doctor.
Cons. 332. n. 114. p. 899.
in GALLIA, Dania & Belgio non excluduntur filii per collaterales a feudis.
Cons. 334. n. 114. p. 1087.
GEMINATIO & repetitio confirmat.
Cons. 341. n. 56. p. 1458.
- Geminationis vis magna** etiam in sententiis.
Cons. 334. n. 154. p. 1096.
Geminationis effectus est magnus.
Cons. 302. n. 21. p. 51.
Geminationis vis cum consideratur, quando eadem repetuntur diversis, non in uno instrumento.
Cons. 302. n. 136. p. 79.
a Geminata protestatione etiam receditur per plures actus contrarios.
Cons. 342. n. 122. p. 1491.
GENUS actionis ex conclusionel libelli estimatur.
Cons. 350. n. 65. p. 1722.
Generis ejusdem quae sunt Exceptio facit comprehendens sub generalitate cum exceptis, quamvis alias non comprehenderentur.
Cons. 302. n. 75. p. 58.
ampliatur in regalibus.
Ibid. n. 76. p. ead.
ex Generis antiquitate judicatur quis nobilis, & ex nomine praesumitur.
Cons. 314. n. 94. & 95. p. 314.
Generi per speciem derogatur.
Cons. 339. n. 62. p. 1356.
Generi derogat species.
Cons. 332. n. 110. p. 897. & n. 166. p. 908.
tamen Genere, quam in specie fit injuria.
Cons. 351. n. 7. p. 1740.
a Genere vel aliunde filio tributum incolumia ipsi esse debet.
Cons. 347. n. 11.
de Genere testationis non sufficit, ubi opus est specie.
Cons. 345. n. 31. p. 1608.
in Genere probare non sufficit.
Cons. 342. n. 36. p. 1480.
in Genere praesumptio tollitur per praesumptionem in specie.
Cons. 324. n. 81. p. 557.
de Genere quod judicatur idem quoque de specie judicandum.
Cons. 320. n. 7. p. 431.
in Genere dispositum, dispositum censetur in specie.
Cons. 303. n. 60. p. 114.
Genera ultimorum voluntatum plura sunt.
Cons. 336. n. 207. p. 1238.
Generalis

Partem VII. Index.

- Generalis oratio ad omnia extenditur, ad qua saluatio-
ne recti sermonis porrigi po-
test. Cons. 330. n. 100. p. 787.
- Generalis prescriptio per spe-
cialem tollitur.
Cons. 351. n. 162. p. 1774.
- Generalis domini presumptio
est pro domino loci.
Cons. 340. n. 57. p. 1414.
- Generalis transactio ad inco-
gitata non extenditur.
Cons. 340. n. 45. p. 1403.
- Generalis probatio que ad al-
iud referri potest nihil pro-
bat.
Cons. 341. n. 72. p. 1462.
- Generalis depositio non pro-
bat.
Cons. 342. n. 155. p. 1501.
- Generalis articulus in proban-
do proponendus.
Cons. 339. n. 123. p. 1364.
- Generalis subiecta obligatio,
omnia precedentia pacta in-
cludit.
Cons. 338. n. 87. p. 1311.
- Generalis dispositio restringi
non debet, restringendi ra-
tione nulla extante.
Cons. 301. n. 202. p. 38.
- Generalis dispositio de quibus
debeat accipi, exceptio osten-
dit.
Cons. 302. n. 108. p. 66.
- Generalis promissio generali-
ter prejudicat.
Cons. 301. n. 203. p. 38.
- Generalis conventio tantum
operatur in genere quantum
specialis in specie.
Cons. 330. n. 106. p. 788.
- Generalis locutio comprehen-
dit omnia, ad qua saluare recti
sermonis proprietate extendi
potest.
Cons. 329. n. 46. p. 722.
- Generalis dispositio non com-
prehendit omnia.
Cons. 333. n. 112. p. 994.
- Generalis sermo rem facit du-
biam respectu voluntatis;
unde ad extraordinaria vel
specialiter cauta non exten-
ditur.
Cons. 328. n. 87. p. 686.
- Generalis presumptio per ma-
gis speciales tollitur.
Cons. 329. n. 14. p. 712.
- Generalis Domini consensus
facit, ut vassallus possit seu-
dum in alium, qui capax est,
alienare: non tamen in eum
qui domino displicet.
Cons. 316. n. 27. p. 338.
- Generalis dispositio non obte-
net in casibus, de quibus spe-
cialiter est provisum.
Cons. 303. n. 101. p. 118.
- etiam in legibus et statutis.
Ibid. n. 102. p. 118.
- quam in contractibus.
Ibid. n. 103. p. 118.
- Generalem magis aut specia-
lem quam faciant disposi-
tionem.
Cons. 328. n. 76. p. 685.
- Generale mandatum ad cau-
sas futuras trahitur.
Cons. 332. n. 167. p. 908.
- Generale argumentum nihil
concludit.
Cons. 339. n. 321. p. 1391.
- Generale mandatum in Camera
requiritur, nec aliud admit-
titur. Cons. 332. n. 21. p. 881.
- Generale statutum non intel-
ligitur de casibus specialem
favorem habentibus.
Cons. 328. n. 55. p. 676.
- Generale statutum non exclu-
dit dotem aut legitimam.
Cons. 328. n. 56. p. 676.
- Generale iuramentum initio
officii prestitum sufficit.
Cons. 335. n. 81. p. 1151.
- et n. 86. p. 1152.
- Generale pignus non prevalet
pignori speciali, nec contra:
nisi ex prioritate temporis.
Cons. 326. n. 38. p. 605.
- Generale statutum est gene-
raliter accipiendum.
Cons. 328. n. 69. p. 680.
- in Generale pactum non ve-
niunt delicta.
Cons. 337. n. 101. p. 1281.
- per Generale jus speciale non
corrigitur.
Cons. 326. n. 37. p. 605.
- de Generali jure domini Ex-
emptionem qui allegat, illam
probare debet.
Cons. 340. n. 58. p. 1415.
- in Generali concessione colle-
cta veniunt.
Cons. 345. n. 158. p. 1638.
- Generali confirmatione po-
rior est specialis.
Cons. 331. n. 153. p. 840.
- praesertim quando in ea re-
fertur tenor prima concessio-
nis. Ibid. n. 154. p. 840.
- Generali derogat jus speciale.
Cons. 334. n. 115. p. 1088.
- Generali mandato vel procu-
rationi locorum publicorum
non inest potestas alienandi,
quam rectores et praesides
non habent.
Cons. 306. n. 28. p. 189.
- sub Generali remissione onerum
remissa non censentur regalia.
Cons. 303. n. 30. p. 107.
- in Generali non, sed in specia-
li inquisitione potest iudex in-
cipere a captura.
Cons. 317. n. 72. p. 374.
- Generali sub dispositione ve-
niunt omnia accessoria.
Cons. 302. n. 88. p. 61.
- Generali statuto liberorum le-
gitima non tollitur.
Cons. 328. n. 106. (29.)
p. 699.
- in Generali obligatione non
censentur obligata feudalia.
Cons. 329. n. 95. p. 750.
- Generali a dispositione omni
excepta intelligitur iusta cau-
sa. Cons. 324. n. 25. p. 531.
- Generali dispositione vel con-
cessione non derogatur specia-
li alterius juri vel privilegio.
Cons. 303. n. 105. p. 119.
- Generali in concessione non in-
telligitur id concessum, quod
concedens admonitus vero-
similiter non concessisset.
Cons. 316. n. 28. p. 338.
- Generali derogat privilegium
speciale. Cons. 303. n. 94. p. 117.
- an et quatenus hoc procedat
disquiritur. Ibid. n. 104. p. 118.
- Generale mandatum procu-
ratoris non extenditur ad al-
ias causas, ubi speciali opus
est.
Cons. 332. n. 120. p. 900.
- et n. 141. p. 903.
- Generale mandatum tollit
speciale.
Cons. 332. n. 111. p. 897.
- et n. 166. p. 908.
- Generalia verba generaliter
sunt intelligenda.
Cons. 340. n. 32. sic, ut
omnia comprehendant.
n. 33. nihilq. in actum
relinquant. n. 34. p. 1413.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Generalia non concludunt aut relevant.**
Cons. 342. n. 29. & 36. p. 1480.
- Generalia verba generaliter sunt intelligenda.**
Cons. 301. n. 201. p. 38.
Generalibus verbis legitimam statutum non excludit.
Cons. 328. n. 58. (8.) p. 696.
- à Generalibus verbis nullus casus excipitur.**
Cons. 340. n. 35. etiam si in uno sit major ratio. n. 36. aut aliquis sit privilegiatus, n. 37. p. 1413.
- Generalibus verbis nemo excluditur à legisima nisi expresse pronunciando.**
Cons. 328. n. 52. p. 675.
- Generalibus pactis omnibus inest conditio: quatenus jus æquum honestas permittit.**
Cons. 314. n. 4. p. 300.
- Generalibus specialia, omnesq; actus singulares insunt.**
Cons. 303. n. 61. p. 114.
- Generalioribus preponderant specialia & minus generalia.**
Cons. 328. n. 75. p. 684.
- Generalitas obscura est & nihil aperit.**
Cons. 314. n. 130. p. 320.
- sub Generalitatem non veniunt que specialiter exprimi debent.**
Cons. 328. n. 54. p. 676.
- Generalitate verborum quod continetur expressum dicitur.**
Cons. 328. n. 98. (21.) p. 694.
- Generaliter sunt intelligenda verba indefinite prolata.**
Cons. 301. n. 206. p. 38.
- Generaliter & sine distinctione concedens, imputare sibi hoc debet.**
Cons. 301. n. 204. p. 38. etiam in strictis. Ibid. n. 205. p. 38.
- Generaliter loquens lex, generaliter intelligi debet.**
Cons. 316. n. 65. p. 343.
- ad GERADAM pertinent Agna.**
Cons. 349. n. 5. p. 1697.
- ad Geradam an pertineant agni orium.**
Cons. 349. n. 1. p. 1696.
- ad Geradam res pertinentes mobiles sunt.**
Cons. 349. n. 8. p. 1697.
- ad Geradam non pertinent verveces, sed ad hereditatem.**
Cons. 349. n. 6. p. 1697.
- GERERE nequit prohibitus à domino negotiorum gestor.**
Cons. 331. n. 106. p. 897.
- Gerere presumitur Procuratorio nomine, licet non expresserit Procurator.**
Cons. 335. n. 147. p. 1167.
- Gerere negotia aliena qui patitur in ipsum consentire videtur.**
Cons. 335. n. 129. p. 1163.
- Gerens negotium mandatum vel respectu alterius ipsi, non sibi, acquirit.**
Cons. 341. n. 67. p. 1462.
- Gerendo mos probare volenti.**
Cons. 306. n. 41. p. 193.
- Geshofs vel Schoß census nomine venit.**
Cons. 336. n. 68. p. 1214.
- GESTUM metu irritum.**
Cons. 339. n. 303. p. 1389.
- Gestum quod est sine mandato in prejudicium suum, volens quilibet potest ratificare, invitatus vero non cogitur.**
Cons. 332. n. 177. p. 911.
- Gesti contractus domino patiente ipsius voluntate gesti presumuntur.**
Cons. 335. n. 130. p. 1163.
- Gesta extra vel post finitum mandatum nulla sunt.**
Cons. 340. n. 118. p. 1426.
- Gesta contra formam sunt nulla.**
Cons. 337. n. 132. p. 1286.
- Gesta cum falso procuratore in domini prejudicium non convalescunt.**
Cons. 340. n. 142. p. 1430.
- Gesta cum falso procuratore domino non prejudicant: sed sunt nulla.**
Cons. 332. n. 136. p. 902.
- Gesta cum falso procuratore domino non prejudicant: sed sunt nulla.**
Cons. 332. n. 135. p. 902. n. 159. p. 906. & n. 185. p. 912.
- Gesta occulte & dolus ob difficultatem probationis probationem leviores & talem, qualis haberi potest admittunt.**
Cons. 335. n. 90. p. 1153.
- Gestor negotiorum est, qui sine mandato aliena administrat.**
Cons. 335. n. 167. p. 1172.
- Gestor rationum libros conficere & edere debet in rationum redditione.**
Cons. 331. n. 266. p. 858.
- Gestor non probans actionem tenetur.**
Cons. 331. n. 283. p. 860.
- Gestoris juramento statuitur in modicis & expensis.**
Cons. 331. n. 279. p. 859.
- contra Gestorem & computatorem non probantem in litem jurari potest.**
Cons. 331. n. 284. p. 860.
- contra Gestorem quatenus rationes sunt credituris non pro illo.**
Cons. 331. n. 280. p. 859.
- à Gestore reddenda sunt instrumenta & pertinentia omnia.**
Cons. 331. n. 274. p. 859.
- Gestorum quoad nullitatem pro falso procuratore habetur sufficiens mandatum qui non habet.**
Cons. 332. n. 139. p. 903.
- Getrewlich vnd ohne Beschrede ciansula: contractum facit bona fidei.**
Cons. 330. n. 12. p. 773.
- GLANDIUM extra tempus pastura in sylvis concedenda vicinis.**
Cons. 311. n. 19. p. 277.
- GLOSSA intelligenda, secundum ea que allegat.**
Cons. 339. n. 196. p. 1375.
- Glossa pro textu est.**
Cons. 351. n. 83. p. 1756.
- Glossa intelligenda secundum jura que allegat.**
Cons. 351. n. 481. p. 1747.
- Glossæ cessare debent cum textus expressi sunt.**
Cons. 325. n. 47. p. 587.
- Glossæ pro textibus habentur.**
Cons. 325. n. 66. p. 594.
- Glossæ auctoritas major est Doctorum.**
Cons. 302. n. 66. p. 56.
- Glossæ auctoritate major testis haberi nequit in decidendis causis.**
Cons. 325. n. 67. p. 594.
- à GRADU prioribus ad sequentes transiit jus.**
Cons. 347. n. 35. p. 1659.
- Grada-**

Partem VII. Index.

Gradatim non, sed statim ad summum principem supplicatur, ubi non appellatur, etiam post decendum; maxime quando iudex iustitiam facere denegat.

Cons. 308. n. 22. p. 214.

Gradatim facienda appellatio, nisi denegetur iustitia; quo casu potest ad Cameram appellari vel potius supplicari.

Cons. 308. n. 16. p. 212.

Et n. 24. p. 215.

Gradum certum qui probat, aliis hunc non probantibus, praefertur.

Cons. 350. n. 74. p. 1724.

GRAMMATICALE vitium vitiat sententiam, nisi corrigatur in continenti.

Cons. 334. n. 172. p. 1102.

Grammaticale vitium evidens in principalibus vitiat ultimam voluntatem.

Cons. 336. n. 279. p. 1247.

GRATIA facta per superiorem, non expirat morte concedentis.

Cons. 316. n. 114. p. 350.

Gratia partis alterius apud iudicem facit hunc suspectum.

Cons. 317. n. 53. p. 369.

ex Gratia speciali qui bona recipit, creditoribus non tenetur.

Cons. 307. n. 4. p. 199.

Gratuita ex concessione jus nemini acquiritur.

Cons. 311. n. 13. p. 275.

Gratis operam militarem praestare tenentur vassalli.

Cons. 322. n. 2. p. 484.

Explicatur. n. 9. p. 485.

Gratuitum officium esse debet: praestitum tamen remunerari potest.

Cons. 314. n. 51. p. 307.

Gratuitum est feudum ex natura sua.

Cons. 334. n. 3. p. 1055.

Gratuitum licet mandatum, remunerationem tamen non excludit.

Cons. 321. n. 51. p. 459.

GRAVAT praesumptio probationem adversarii.

Cons. 339. n. 40. p. 1353.

Gravari onere alieno alius non debet.

Cons. 329. n. 104. p. 752.

Gravari potest nepotis legitima fideicommissio, si id ab heredibus ipsius praestandum est.

Cons. 315. n. 9. p. 330.

Gravandus non est alio munere, qui est in officio publico.

Cons. 339. n. 295. p. 1387.

Gravis est injuria, iniuste aliquem tortura subdere.

Cons. 335. n. 248. p. 1188.

Gravis causa civilis qua?

Cons. 321. n. 9. p. 446.

arbitrium hic iudicis debet esse legale.

Ibid. p. ead.

Gravis causa una ad privationem fendi sufficit.

Cons. 314. n. 101. p. 315.

Gravius et occultum delictum falsum est.

Cons. 335. n. 214. p. 1180.

Gravitas morbi mentis inducit exilium.

Cons. 336. n. 238. p. 1242.

Gravamen quamdiu durat, potest appellari.

Cons. 308. n. 2. p. 208.

n. 6. 8 p. 210.

Et n. 33. p. 212.

a Gravamine quodvis, etiam extrajudiciali, appellari potest.

Cons. 303. n. 122. p. 123.

a Gravamine quolibet potest appellari. Item a qualibet injuria verbi vel facti, etiam fienda et instanti. Maxime si non expectetur definitiva, vel antequam res sit in iudicium deducta.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

Gravamine ab instanti non praeterito fit appellatio.

Cons. 308. n. 6. p. 210.

Gravamine ab indebito quando appellatur tota causa ad superiorem devolvitur.

Cons. 308. n. 10. p. 211.

Gravamina omnia in Appellationis instrumento deducere opus non est.

Cons. 341. n. 11. p. 1444.

GROSSUS et obfusio ingenio testari potest.

Cons. 336. n. 153. p. 1230.

GUARENTIGIONATUM instrumentum quoties nullum, non habet paratam executionem.

Cons. 327. n. 46. p. 634.

Guarentigionati instrumenti contra vitia interna excipi potest.

Cons. 327. n. 54. p. 637.

Guarentigionatis instrumentis, non numerata pecunie exceptio opposita, impedit executionem.

Cons. 304. n. 48. p. 136.

etsi debitor illi renunciasset: cum hoc efficaciter facere non possit.

Ibid. n. 49. p. 136.

etiam post biennium; si debitor mutationem factam non esse probare velit.

Ibid. n. 50. p. 137.

Guarentigionato instrumento opponi potest exceptio qua venit ex natura contractus.

Cons. 331. n. 243. p. 855.

ut et exceptio qua venit ex ipso instrumento.

Ibid. n. 244. p. 855.

Guarentigionata instrumenta jure communi non sunt.

Cons. 327. n. 53. p. 637.

Guarentigionatis instrumentis opposita simulationis exceptio, executionem impedit.

Cons. 304. n. 46. p. 136.

H.

non HABET actionem, nisi qui a sua parte implevit.

Cons. 333. n. 137. p. 1009.

qui habet potestatem condenda legis, ejus contractus quilibet habet vim legis.

Cons. 306. n. 21. p. 188.

qui habet jus petenda possessionis, multo magis retinere potest possessionem.

Cons. 334. n. 228. p. 1113.

Habet mulier dotalitium in singulorum maritorum bonis.

Cons. 333. n. 66. p. 978.

verbum Habeat cum effectu accipiendum.

Cons. 318. n. 6. p. 391.

Habetur pro expresso, quod intelligitur per relationem ad aliud.

Cons. 338. n. 80. p. 1310.

Habetur potentia pro mandato.

Cons. 335. n. 177. p. 1175.

Habentur pro fidejussoribus Correi quatenus ad eos pecunia non pervenit.

Cons. 307. n. 14. p. 203.

Haben-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Habentur pro causa finali, quæ in Proæmio ponuntur.**
Cons. 338. n. 71. p. 1309.
- Habentur pro una re annexa & principale, & diverso jure censeri non debent.**
Cons. 337. n. 10. & 11. p. 1269.
& n. 73. p. 1278.
- verbum Habeatur fictionem importat: nisi prolatum sit ab eo, qui habet legis condenda potestatem.**
Cons. 319. n. 73. p. 410.
- Haberi debent pro expressis, quæ ex natura contractus veniunt.**
Cons. 304. n. 69. p. 140.
- Haberi debet pro expresso, quod partes interrogata expressissent.**
Cons. 333. n. 80. p. 982.
- Haberi pro filio qui non est & contra jus civile facit.**
Cons. 328. n. 25. p. 666.
- Haberi debet pro expresso, quod contrahentes expressissent.**
Cons. 333. n. 115. p. 996.
- Haberi debet pro probato, cuius contrarium credibile non est.**
Cons. 339. n. 256. p. 1383.
- HABILIS contractus dotis ad transferendum dominium.**
Cons. 309. n. 28. p. 239.
- Habilitas tempore actus ubi requiritur, illam post supervenire non sufficit.**
Cons. 332. n. 121. p. 901.
- de Habilitate persone ante omnia querendum: etiam in processu summario.**
Cons. 332. n. 126. & 128. p. 901.
- Habitu privatio & consequens præsupponit antecedens.**
Cons. 304. n. 118. p. 150.
- HERCISCUNDA familia iudex licitationi non est asscriptus.**
Cons. 313. n. 28. p. 293.
- in Herciscunda familia iudicio ex bono & equo & cui vult iudex adjudicationes facit.**
Cons. 313. n. 20. p. 291.
- HERES ultra vires hereditarias jure Saxonico non tenetur.**
Cons. 333. n. 5. p. 956.
- Heres de jure Saxonico adiens hereditatem absq. inventario ultra non tenetur.**
Cons. 327. n. 90. p. 651.
- Heres probabilem habet ignorantiam, ut qui contradicit id probare debeat.**
Cons. 314. n. 98. p. 314.
- Heres defuncti facta præstare & implere cogitur.**
Cons. 321. n. 107. p. 481.
- Heres bona hereditatis occupare non potest, cum alter est in possessione.**
Cons. 324. n. 76. p. 554.
- Heres non debet esse deterioris conditionis quam defunctus.**
Cons. 335. n. 97. p. 1155.
- Heres pendente iudicio nullitatis testamenti, fideicommissariis, præstita cautione satisfacere cogitur.**
Cons. 315. n. 6. p. 329.
- Heres Legatis oneratus non præsumitur, ne quidem favore pie cause.**
Cons. 336. n. 221. & 222. p. 1239.
- Heres in foro conscientie legata minus solenniter relicta, præstare tenetur.**
Cons. 336. n. 197. & 199. p. 1236.
- Heres ex conjectura nemo præsumitur.**
Cons. 336. n. 214. p. 1238.
- Heres articulatè nuncupandus est in testamento: non codicillis & fideicommissis.**
Cons. 336. n. 195. p. 1236.
- Heres ob malam defuncti causam non usucapit nec fructus acquirit.**
Cons. 342. n. 243. p. 1509.
- Heres venditoris retrahens pretium refundere tenetur.**
Cons. 343. n. 62. p. 1534.
- Heres proximus ab intestato vacantis hereditatem occupare potest.**
Cons. 336. n. 109. p. 1222.
- Heres de mobilibus à defuncto relictis jurare non tenetur si justam habet ignorantiam.**
Cons. 342. n. 145. p. 1495.
- Heres de facto defuncti jurare non cogitur.**
Cons. 342. n. 80. p. 1485.
- Heres patris ipso jure filius.**
Cons. 347. n. 24. p. 1657.
- Heres est juris præsumptione abstinens, non effectus.**
Cons. 347. n. 25. p. 1657.
- Heres patris necessarius est filius.**
Cons. 347. n. 53. p. 1662.
- præsertim in feudis. ibid. num. 54. cisi abstineat. ibid. num. 55. p. 1663.**
- Heres contra defuncti factum venire potest, quando illud morte ipsius finitur.**
Cons. 344. n. 22. p. 1560.
- vel quando id in quo vult contravenire non habet à defuncto. ib. n. 24. vel quando hæres legis beneficio fraudaretur. ibid. n. 25. p. 1560.**
- Heres melioris conditionis non est, quam defunctus.**
Cons. 344. n. 144. p. 1586.
- Heres contra possessorem Inventarium non edentem in litem jurat.**
Cons. 350. n. 76. p. 1724.
- Heres contra factum defuncti venire non potest.**
Cons. 303. n. 47. p. 110.
- Heredes patris factum ratificare coguntur.**
Cons. 344. n. 3. p. 1556.
- Heres contra factum defuncti venire potest, quando obligatio defuncti non est ad hæredes transitoria.**
Cons. 344. n. 119. p. 1582.
- Heres factum defuncti ipsa aditione approbat.**
Cons. 334. n. 141. p. 1094.
- Heres ignorat factum defuncti.**
Cons. 342. n. 79. p. 1484.
- Heres in vitium defuncti succedit.**
Cons. 342. n. 242. p. 1509.
- Heres & filius eadem persona cum defuncto.**
Cons. 342. n. 246. p. 1509.
- Heredis institutio est forma substantialis testamenti.**
Cons. 336. n. 219. p. 1239.
- Heredis institutio non præsumitur.**
Cons. 336. n. 213. p. 1238.
& n. 220. p. 1239.
- Heredis institutio palam fieri debet.**
Cons. 336. n. 215. p. 1238.
- Heredis**

Partem VII. Index.

Heredis institutio tacita quandoq; valet.

Cons. 336. n. 217. p. 1239.

ex Heredis persona jus non mutatur.

Cons. 343. n. 5. p. 1523.

Et n. 17. p. 1525.

Heredis institutio est fundamentum et caput testamenti.

Cons. 336. n. 200. p. 1238.

absq; Heredis institutione testamentum subsistere et fieri nequit.

Cons. 336. n. 210. p. 1238.

ex Heredis persona contractus defuncti non mutatur.

Cons. 344. n. 74. p. 1571.

Heredis nomen scribere testator necesse non habet.

Cons. 350. n. 52. p. 1720.

Heredis verbum in feudis saltem masculos denotat.

Cons. 334. n. 129. p. 1090.

Heredis appellatio in feudis successores comprehendit.

Cons. 344. n. 20. p. 1559.

Heredi iura servat integra inventarii conscriptio.

Cons. 347. n. 20. p. 1656.

Et n. 73. p. 1666.

Heredem non relinquunt civitates.

Cons. 301. n. 192. p. 36.

in Heredem active et passive transeunt iura et actiones.

Cons. 310. n. 29. p. 268.

contra Heredem etiam actio spoli datur de eo quod ad eum pervenit.

Cons. 310. n. 31. p. 270.

in Heredem ne transeat obligatio, pactum valet.

Cons. 327. n. 83. p. 649.

Heredem instituens testari voluisse presumitur.

Cons. 336. n. 211. p. 1238.

Heredem penitere non potest de eo, cuius defunctum non penituit.

Cons. 321. n. 19. p. 450.

contra Heredem ejus ut sigillatam et scribentem probat scriptura etiam privata.

Cons. 304. n. 44. p. 136.

Heredem non instituens, codicillandi animum habere presumitur.

Cons. 336. n. 212. p. 1238.

Heredem filium esse jura presumunt.

Cons. 344. n. 51. p. 1565.
in Heredem pupillum actio ex mandato patris competit.

Cons. 335. n. 2. p. 1137.
etiamsi post mortem patris cum servo vel institore actum sit.

Ibid. n. 3. p. 1137.

ad Heredem quatenus non transeat et personale sit ius testamentum.

Cons. 321. n. 33. p. 453.
contra Heredem etiam minorem currit contra defunctum inchoata prescriptio.

Cons. 344. n. 75. p. 1571.

Heredem legis beneficio fraudat antiquum feudum alienans.

Cons. 347. n. 80. p. 1668.

ad Heredem unumquemq; pertinet aequaliter jus patronatus super Ecclesiis.

Cons. 302. n. 112. p. 69.

de Herede et successore venditoris idem jus quod de ipso venditore.

Cons. 303. n. 67. p. 114.

etiam territorii.

Ibid. n. 68. p. 114.

ab Herede credulitatis ius iuramentum non exigitur ob dolum vel culpam defuncti, licet cum eo non contestata.

Cons. 342. n. 140. p. 1494.

declaratur, ibid. n. 141. p. ead.
in Heredes transit et active et passive fidejussoria obligatio.

Cons. 327. n. 14. p. 622.

Heredes etiam vasa allorum, feudum subalienandi potestate concessum, absq; novo domini consensu alienare possunt. Cons. 318. n. 4. p. 391.
quod limitatur per distinctionem. Ibid. n. 5. p. ead.
sed rejicitur illa distinctio.

Ibid. n. 7. p. ead.

Heredes subintrant in locum defuncti.

Cons. 335. n. 6. p. 1138.

ejus personam representant.

Ibid. n. 7. p. ead.

Heredes et legatarii in ultimis voluntatibus voluntatem mutare non possunt.

Cons. 313. n. 32. p. 293.

ad Heredes non transeunt privilegia immunitatum, sunt enim personalia. prae-

teriusque ob merita conceduntur. Cons. 303. n. 23. p. 106.

Heredes etiam tenentur nomine cessationis tutorum cum illa dolus sit.

Cons. 329. n. 82. p. 741.

Heredes in foro conscientie obligati non sunt, ubi ex testamento obligatio naturalis tantum nascitur.

Cons. 336. n. 332. p. 1259.

Heredes ab intestato, non tenentur in foro conscientia ad legata, in falso testamento relicta praestanda.

Cons. 336. n. 331. p. 1259.

Hereditum si in compromissis non facta sit mentio ad illos non transeunt.

Cons. 338. n. 25. p. 1304.

n. 133. p. 1320.

Et n. 139. p. 1321.

Hereditibus ab intestato, praesertim collateralibus aequaliter deferuntur hereditas.

Cons. 342. n. 234. p. 1508.

Hereditibus indistincte feudi prescriptio non nocet.

Cons. 344. n. 43. p. 1563.

Heredes declaratione testatoris stare debent.

Cons. 302. n. 86. p. 60.

Heredes obligant contractus et transactiones, etiamsi non nominentur in instrumento, aut quis suum factum tantum promittat.

Cons. 338. n. 22. et 23.

p. 1303.

Et n. 24. p. 1304.

Heredes ab intestato non obtinent, nisi scripti repudient, vel testamentum probare nequeant. Cons. 350. n. 87. p. 1726.

Heredes in plus, quam defunctus obligari nequeunt.

Cons. 340. n. 50. p. 1415.

Heredes tenentur praestare facta, et ratihabere contractus defunctorum.

Cons. 334. n. 97. p. 1085.

Et n. 105. p. 1086.

Heredes etiam tenentur ad id quod defunctus facere debuit.

Cons. 335. n. 8. p. 1138.

Heredes dantis, dantemq; consilium non obligat.

Cons. 314. n. 36. p. 305.

Heredes pupilli ex praepositione patris et fracto Institutoris non

non

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- non tenentur, si non habuerunt tutores.
Cons. 335. n. 161. p. 1170.
- Heredes collaterales mater excludit.
Cons. 333. n. 19. p. 961.
- Heredes facta defuncti prestare coguntur, nec revocare possunt.
Cons. 333. n. 14. p. 960.
- Heredes administratoris ad rationes tenentur.
Cons. 335. n. 5. & n. 9. p. 1138.
- Heredes obligare voluisse videtur quis contrahendo vel promittendo.
Cons. 344. n. 118. p. 1582. & n. 143. p. 1586.
- in Heredes etiam instrumentum cessum transfertur praesertim si illorum facta sit mentio.
Cons. 331. n. 75. p. 822.
- ad Heredes investitorum simultaneousa investitura transmittitur, etiamsi heredum nulla sit facta mentio.
Cons. 347. n. 15. p. 1655.
- Heredibus lex est nec offendenda testatoris voluntas.
Cons. 302. n. 23. p. 51.
- pro Heredibus adversus extraneos non probat annotatio defuncti.
Cons. 334. n. 63. p. 1077. & n. 159. p. 1098.
- de Heredibus & Legatariis loquens odiosa dispositio, ad fideicommissarios extendenda non est.
Cons. 315. n. 15. p. 331.
- Heredibus ea non adcreseunt quae relictæ sunt eis qui se indignos faciunt, sed fiscus ea vindicat.
Cons. 315. n. 12. p. 331.
- in Heredibus iuramentum credulitatis sufficit ubi iuramentum veritatis locum habet.
Cons. 335. n. 93. p. 1153.
- Hereditas, quæ ex testamento a liro speratur, ab intestato non deferitur.
Cons. 330. n. 48. p. 1720.
- Hereditas deferitur ex testamento, vel ab intestato.
Cons. 333. n. 15. p. 960.
- Hereditatis titulus lucratorius.
- Cons. 328. n. 48. p. 674.*
 legitima singularis.
Ibid. n. 49. p. 674.
- Hereditatis paternæ petitioni liberis 90. annis praescribitur.
Cons. 329. n. 86. p. 743.
 idem de Jure Saxonico.
Ibid. n. 87. p. 744.
- Hereditatis nec nomine nec jure veniunt feuda.
Cons. 327. n. 92. p. 652.
- in Hereditatis divisione viduitas attendenda.
Cons. 313. n. 22. p. 291.
- Hereditatis rebus etiam mobilibus non praescribitur prius, quam ipsi actioni petitionis.
Cons. 329. n. 85. p. 743.
- in Hereditatis divisione summa est servanda aequalitas: praesertim inter liberos.
Cons. 313. n. 17. p. 290. & n. 21. p. 291.
- Hereditatis petitio pro Rei vindicatione est, etiam in feudalibus.
Cons. 343. n. 49. p. 1532.
- Hereditatis possessor Inventarium edere vel bona jurato specificare debet.
Cons. 350. n. 75. p. 1724.
- in Hereditatis petitione proximus obiectus.
Cons. 350. n. 72. p. 1724.
- Hereditatis petitio non datur contra titulo possidentem.
Cons. 347. n. 97. p. 1671.
- Hereditatis petitio rerum singularium expressionem non requirit.
Cons. 334. n. 41. p. 1073. & n. 155. p. 1096.
- Hereditatis petitio universalis est.
Cons. 334. n. 40. p. 1073.
- Hereditatis aditio, quia facti est, non praesumitur, nisi probetur.
Cons. 333. n. 18. p. 960.
- Hereditatis petitionis fundamenta.
Cons. 350. n. 69. p. 1723.
- Hereditatis petitio realis aditio est, & in loca ubi res sita movetur.
Cons. 347. n. 96. p. 1671.
- Hereditatis petitio praescribitur 30. annis.
Cons. 342. n. 256. p. 1511.
- Hereditatis petitio dari potest ad revocandum feudum.
Cons. 347. n. 95. p. 1670.
- Hereditatis petitione successio feudalis peripotesit.
Cons. 334. n. 37. p. 1072.
- Hereditatis aditio non judicatur ex possessione, quando quis tenere potest contra nomen heredis.
Cons. 344. n. 121. p. 1582.
- in Hereditatis petitione absoluisse à fructibus non censetur, qui in earum restitutionem non condemnatur.
Cons. 342. n. 239. & 241. p. 1508.
- In aliis vero causis absoluisse videtur.
Ibid. n. 249. p. 1510.
- Hereditatis bona intelliguntur deducto ere alieno.
Cons. 347. n. 46. p. 1661.
- Hereditatis petitionis libellus.
Cons. 350. n. 66. p. 1723.
- Hereditati paternæ si non renuntiaverint legitime filia, nec in testamentis instituta sint illud nullum reddunt, etiam quo ad alios.
Cons. 302. n. 158. p. 89.
- ad Hereditatem pertinent heredes non ad Geradam.
Cons. 349. n. 6. p. 1697.
- in Hereditatem quasi & sortem domini vocatus dicitur Clericus.
Cons. 319. n. 8. p. 402.
- post Hereditatem petitam fructus possessor non lucratur.
Cons. 342. n. 245. p. 1509.
- Hereditatem non augent fructus percepti ex defuncti voluntate, sed pertinent ad heredem.
Cons. 334. n. 201. p. 1106.
- Hereditatem fructus augent & petitori restituendi sunt.
Cons. 334. n. 188. non tantum percepti à tempore litis contestatae n. 189. sed etiam à tempore primæ denunciationis. n. 190. p. 1105.
- ad Hereditatem pertinent Agni. *Cons. 349. n. 5. p. 1697.*
- Hereditatem patris acceptare, & factum patris ratificare tenetur filius feudum accipiens.
Cons. 347. n. 52. p. 1662. & n. 58. p. 1663.
- Heredi-

Partem VII. Index.

Hereditate vel legato indigne se impubes facere non potest.

Cons. 315. n. 10. p. 330.
ex hereditate paterna extraneos restituenda fructus perceptos liberi primigradus restituere non tenentur.

Cons. 334. n. 200. p. 1106.

Et n. 202. p. 1107.

de Hereditate cuius agitur, ab eo si fiant pacta de succedendo valent.

Cons. 321. n. 68. p. 466.

Hereditatibus comparantur donationes simplices Et tum lucrativæ.

Cons. 326. n. 4. p. 598.

Hereditariæ controversiæ, Et ultimar voluntates, diutius non sunt protrahende.

Cons. 313. n. 33. p. 293.

Hereditarium fundum denotat verbum Et ibi in quo persona industria non censetur electa.

Cons. 319. n. 30. p. 405.

Hereditaria ab antiquo qua res fuerit, præsumitur adhuc esse talis.

Cons. 329. n. 8. p. 709.

Hereditaria quota filio institutionis titulo est relinquenda, alias corruptis institutio Et succeditur ab intestato.

Cons. 302. n. 101. p. 64.

in Hereditariis præstare tenetur saltem patris filius.

Cons. 347. n. 19. p. 1656.

in HÆRESI, quamvis ipso iure pœna confiscationis bonorum imposita, tamen opus sententia declaratoria.

Cons. 310. n. 15. p. 264.

Hereticus habetur, qui perinatiter defendit peccatum, non esse, Usuras recipere.

Cons. 327. n. 100. p. 653.

HODIE an Dominus feudo privari possit?

Cons. 308. n. 50. p. 228.

HOMAGIUM minus quam usus Et possessio appertinetias facit.

Cons. 329. n. 39. p. 720.

in Homagii novitas nulla inducit debet.

Cons. 325. n. 35. p. 581.

HOMINIS dispositio derogat dispositioni legi.

Cons. 333. n. 116. p. 790.

Hominis dispositio ab unare ad aliam extendi non debet.

Cons. 302. n. 37. p. 53.

Hominis dispositio non trahitur de persona ad aliam nec ad personam filiam.

Cons. 338. n. 162. p. 1324.

Et n. 163. p. 1325.

Hominis provisio tollis provisionem legi.

Cons. 327. n. 23. p. 626.

in hominem constantinum qui cadit, Et maioris mali metus, non quilibet alius restitutioni in contractibus locum facit.

Cons. 314. n. 24. p. 303.

cum Homine non natus agitur quam cum lege.

Cons. 327. n. 22. p. 626.

Homines eadem pœna digni sicut lucifer qui aequalem se facere volens Deo bonis omnibus privatus est.

Cons. 305. n. 50. p. 166.

Homines universitatis testari possunt in illis quæ ad eam pertinent, non quæ ad singulos de universitate.

Cons. 311. n. 11. p. 275.

Hominum vitia non præsumuntur.

Cons. 339. n. 275. p. 1385.

Hominum malitias obviandum est.

Cons. 332. n. 261. p. 923.

HONESTAS, æquum, ius quatenus permittit, ea condicio omnibus patrum generalibus inest.

Cons. 314. n. 4. p. 300.

Honesta semper esse debet vasallo Domini persona.

Cons. 305. n. 10. p. 161.

in Honestioribus amissionem ab ordine, aut relegationem, temporalem excedere non debet pœna secessionis.

Cons. 314. n. 19. p. 302.

HONORARE Et exaltare vasallum pro possibile debet dominum.

Cons. 324. n. 90. p. 562.

Honorare Et exaltare dominum vasallus, quantum possibile est, debet.

Cons. 305. n. 102. p. 174.

pro Honore saltem requirere domini consensum ad vali-

ditatem alienationis feudi sub alienandi potestate concessi non opus est.

Cons. 318. n. 11. p. 392.

nisi dominus in concessione, alienationis adpeterit, nostro beneplacito vel assensu interveniente.

Ibid. n. 12. p. 393.

Tunc tamen sine iusta causa assensum reculare non potest Dominus.

Ibid. n. 13. Et seq.

p. ead.

In honorabili titulo relinquuntur universitates liberæ relicte.

Cons. 302. n. 161. p. 90.

HORA mortis incerta.

Cons. 318. n. 212. p. 1336.

cum HOSTIBUS domini facta amicitia sola non fraudulenter, est insufficientis causa privationis feudi.

Cons. 310. n. 4. p. 260.

cum Hostibus ligam si facias vasallus Et magis sit inimicus quam amicus feudo privatur.

Cons. 310. n. 3. p. 260.

item si vocatus à domino ad expeditionem servitium non faciat.

Ibid. n. 1. p. 259.

item si voluntarie faciat ex quo domino damnum accedit.

Ibid. n. 2. p. 260.

HUMANIS digniores sunt res divine Et primo loco tradends.

Cons. 302. n. 4. p. 47.

HYPOTHECA tacitalocum non habet in feudalibus.

Cons. 329. n. 93. p. 750.

Hypothecam vel pignus commune qui habent communi dividendo agere possunt.

Cons. 331. n. 230. p. 853.

si usus ipsius dividi potest alias non. Ibid. n. eod. p. 853.

Hypothecata sunt bona subditorum tacite pro censu Et tributis.

Cons. 336. n. 34. p. 1210.

Et n. 52. p. 1212.

Hypothecario non præfertur

Chirographarius, et si privilegium personale habeat.

Cons. 312. n. 6. p. 281.

Et n. 18. p. 283.

Tunc JACTA-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

I.

- JACTARE** suum nemo presumitur.
Cons. 338. n. 171. p. 1326.
Cons. 335. n. 193. p. 1177.
Cons. 342. n. 151. p. 1496.
Jactasse suum, quod quis ex communitate habet, nemo presumitur.
Cons. 331. n. 239. p. 854.
cum Jactura alterius nemo debet locupletari.
Cons. 342. n. 211. p. 1505.
cum Jactura aliena locupletari perjurus ex perjurio suo non debet.
Cons. 332. n. 272. § 274. p. 924.
IBI quis censetur esse, quo animus revertendi habet.
Cons. 321. n. 86. p. 472.
IDEM juris de membro statuitur quod de capite.
Cons. 340. n. 29. p. 1412.
Idem bis exigi bona fides non patitur.
Cons. 348. n. 55. p. 1692.
Idem judicatur de augmento dotis, quod de dote ipsa.
Cons. 333. n. 82. p. 983.
Idenditatis sine ratione manifestæ constitutiones pœnales non sunt extendenda.
Cons. 314. n. 17. p. 302.
ex Idenditate rationis fit extensio.
Cons. 333. n. 36. p. 966.
IDONEUS testis nemo est in causa propria & ubi utilitatem sentit.
Cons. 311. n. 12. p. 275.
Idoneo in loco sortem cum usuris delictor deponere potest, quando a Creditore non recipitur.
Cons. 304. n. 121. p. 151.
Idoneum per substitutum vasallus in dubio servire potest.
Cons. 319. n. 48. p. 407.
IGNOMINIA adficiens patronum liberus vel contemnens, fustibus castigatur.
Cons. 314. n. 63. p. 309.
IGNORANS occultata non transigit de iis, sed decipitur.
Cons. 330. n. 74. p. 782.
Ignorans quantum solvere debet, improbus videri non potest.
Cons. 304. n. 31. p. 134.
Ignoranti non currit tempus utile.
Cons. 317. n. 78. p. 376.
Ignoranti tempus annum in actione injuriarum non currit, sed scienti: etiam ex constitutione Electorali.
Cons. 351. n. 43. § 44. p. 1746.
Ignoranti Domino factum procuratoris extra mandatum non prejudicat.
Cons. 332. n. 138. p. 903.
contra Ignorantem currit longissimi temporis prescriptio.
Cons. 339. n. 353. p. 1395.
contra Ignorantes currit triginta annorum prescriptio.
Cons. 325. n. 53. p. 590.
an in eâ prescribenda scientia & patientia adversarii requiratur.
Ibid. n. 54. p. 590.
Ignorantibus prejudicat prescriptio 30. annorum.
Cons. 344. n. 66. § contra quemcunque currit in feudis. ibid. n. 67. p. 1569.
§ n. 176. p. 1595.
Ignorantia non potest allegari in notorie offerentibus: nisi in Principe ob multiplicatam negotiorum.
Cons. 345. n. 127. p. 1631.
Ignorantia etiam quando presumitur, allegari debet.
Cons. 324. n. 54. p. 542.
Ignorantia alieni fraudis in dubio presumitur.
Cons. 330. n. 79. p. 782.
Ignorantia proprii facti intolerabilis est, nec excusat.
Cons. 335. n. 182. p. 1176.
Ignorantia presumitur in pupillo. *Cons. 342. n. 181. p. 1500.*
Ignorantiæ ex capite restrictio maxime contra quadragenariam prescriptionem an detur. *Cons. 324. n. 56. p. 543.*
Ignorantiæ ex capite datur restitutio contra prescriptionem 30. annorum.
Cons. 325. n. 56. p. 591.
Non vero contra quadragenariam & immemoriam.
Ibid. n. 57. p. 591.
Ignorantiam probabilem habet heres, ut qui contradicit id probare debeat.
Cons. 314. n. 98. p. 314.
Ignorantiam proprii facti allegare non licet.
Cons. 335. n. 185. p. 1177.
Ignorantiam justam habens bares de mobilibus a defuncto relictis jurare non tenentur.
Cons. 342. n. 145. p. 1495.
Ignorare id quod ex actis publicis sciri potest culpa lata est.
Cons. 332. n. 182. p. 911.
Ignorare stulti est quasi se gesserit.
Cons. 335. n. 184. p. 1176.
Ignoratur veritas in eo quod multipliciter intelligitur.
Cons. 331. n. 43. p. 817.
IGNOSCITUR magis confitentibus quam iis qui vincuntur.
Cons. 317. n. 21. p. 360.
Ignotus jure civili & exclusus a successione nec legitimam habet.
Cons. 328. n. 66. p. 679.
ILLAQUEARI facile possunt vasalli & multis periculis subiecti sunt.
Cons. 314. n. 145. p. 323.
ILLATI damni & lucri cessantis in pœnalibus non eadem est ratio.
Cons. 314. n. 128. p. 319.
Illatio ex diversis non fit bona.
Cons. 328. n. 73. p. 683.
Illatio non fit recte ab uno ad aliud.
Cons. 314. n. 141. p. 322.
Illata pro pecunia ut res apta habeatur de societatis natura est.
Cons. 330. n. 48. p. 777.
Illatus quando terror est verè non presumptivè, tum pœna concussionis locum habet.
Cons. 314. n. 15. p. 302.
ILLEGITIMITATEM liberis obiciens illam probare debet.
Cons. 319. n. 201. p. 428.
ex Illegitimo nascendi principio, & radice infecta, nulla potest esse legitima consequentia.
Cons. 319. n. 1. p. 401.

Partem VII. Index.

- ILLICITE** accepta pecunia,
exigi & confiscari potest, et si
criminaliter agatur.
Cons. 314. n. 68. p. 311.
- Illicite** consulentes ad habenda
pecuniam, in crimen concus-
sionis ac repetundarum inci-
dunt. Cons. 314. n. 53. p. 308.
- Illicita** fraudulenter fieri pra-
sumuntur.
Cons. 314. n. 72. p. 312.
- Illicita** in omni conventionem
excepta creduntur.
Cons. 314. n. 5. p. 300.
- Illicita** est feudi alienatio, quae
fit sine consensu Domini.
Cons. 343. n. 64. p. 1535.
- ILLIQUIDI** ad liquidum,
nulla est compensatio.
Cons. 304. n. 72. p. 141.
- ab Illiquidis** remorari non de-
bent liquida debita.
Cons. 312. n. 19. p. 283.
- ILLUD** satis expressum vi-
deri debet, quod colligitur
eadem ratione, & conjectu-
ra, ex expressis.
Cons. 333. n. 160. p. 1034.
- si Illud** de quo minus inest, mul-
to magis id de quo magis.
Cons. 306. n. 39. p. 192.
- ILLUSTRIS** persona per pro-
curatorem criminaliter age-
re potest.
Cons. 305. n. 125. p. 179.
- imò** debet: ne processus nul-
litate arguatur.
Ibid. n. 126. p. 179.
- Illustres** inter personas pro ju-
ramento habetur promissio:
bey Gräßlichen ehren /
wahren Worten vnd
wort der Wahrheit.
Cons. 331. n. 169. p. 842.
- Illustres** persone, & qui aliis
jus dicunt, contra jus facere
non presumuntur.
Cons. 337. n. 83. p. 1279.
- IMMEDIATE** sive mediate
in Dominum commissa una
injuria atrox sufficit ad feu-
di privationem.
Cons. 305. n. 9. seq. & 12.
p. 161.
- ad Immediate** precedentia,
refertur clausula in fine posi-
ta non ad omnia.
Cons. 344. n. 11. p. 1557.
- Immediate** ad Cameram per-
tinet pacis fracta causa,
- omnibus** declinatoriis sub-
latis.
Cons. 305. n. 128. p. 179.
- IMMEMOR** salutis aeterna
nemo praesumitur.
Conf. 342. n. 32. p. 1480.
- Cons. 345. n. 94. p. 1624.**
- Immemor** juramenti & salu-
tis aeterna nemo praesumitur.
Cons. 330. n. 95. p. 785.
- Immemoris** temporis cursus
pro titulo habetur, et si titu-
lus non allegetur.
Cons. 311. n. 5. p. 274.
- Immemoralis** consuetudo
quomodo probetur.
Cons. 345. n. 134. p. 1633.
- Immemoralis** possessio habet
vim publici instrumenti.
Cons. 339. n. 69. p. 1357.
- Immemoralis** praescriptio
quomodo probanda.
Cons. 339. n. 95. p. 1360.
- Immemoralis** possessio jus
tribuit.
Cons. 301. n. 110. p. 26.
- Immemoralis** praescriptio
privilegio par est.
Cons. 320. n. 35. p. 434.
- probanda** est.
Ibid. n. 38. p. ead.
- Immemoralis** praescriptio da-
ri nequit, ubi de initio ex
scriptura constat.
Conf. 327. n. 33. p. 629.
- Immemoralis** praescriptionis
probanda modus.
Cons. 345. n. 14. p. 1605.
- Immemorali** tempore Rega-
lia praescribuntur.
Cons. 339. n. 350. p. 1395.
- in Immemorali** praescriptio-
ne an bona fides requiratur.
Cons. 339. n. 238. p. 1381.
- Immemorali** tempore etiam
impraescriptibilia acquirun-
tur. Cons. 339. n. 75. p. 1357.
- Immemorali** saltem tempore
praescribitur jus pascendi &
est servitus discontinua.
Cons. 311. n. 3. p. 273.
- Immemorali** in praescriptio-
ne titulus non requiritur.
Cons. 311. n. 4. p. 274.
- Immemorali** tempore etiam
contra principem praescribi-
tur. Cons. 339. n. 76. p. 1357.
- Immemorali** praesertim pra-
- scriptione** quascumque jus ali-
ferri non potest.
Cons. 311. n. 22. p. 277.
- Immemoriale** dici nequit, cu-
jus initium extat.
Cons. 327. n. 34. p. 630.
- Immemoriale** tempus an &
quatenus per literaria mo-
numenta probetur.
Cons. 339. n. 102. p. 1362.
- IMMISTIO** & aditio here-
ditatis sunt facti & proban-
da.
Cons. 347. n. 27. p. 1658.
- Immissionis** in materia pos-
sessor non possidenti praefertur.
Conf. 329. n. 79. p. 738.
- per Immissionem** in feudi
possessionem fit etiam inve-
stitura.
Cons. 316. n. 32. p. 339.
- per Immissionem** in feudum
Vasallus efficitur verus pos-
sessor. Cons. 316. n. 35. p. 339.
- & consequitur** utile dominium
ac rei vindicationem.
Ibid. n. 36. p. ead.
- adeo** ut etiam domino can-
dem intentanti praefertur.
Ibid. n. 37. p. ead.
- IMMOBILIS** res de jure Sa-
xonico coram iudice cedi de-
bet. Cons. 321. n. 48. p. 458.
- Immobilia** ex immobilibus &
sui similibus censentur.
Cons. 329. n. 19. p. 714.
- Immobilia** sequestrari facile
non debent, praesertim bare-
dicaria.
Cons. 336. n. 123. p. 1224.
- pro Immobilibus** habentur
nomina quoad alienationem.
Cons. 304. n. 56. p. 138.
- Immobilia** possidens quamvis
dotalia satis dare non tene-
tur, fallit in criminalibus.
Cons. 335. n. 237. p. 1186.
- non IMMODO** dotali-
tio agnatus cogitur consen-
tire.
Cons. 333. n. 129. p. 1006.
- IMMUNITAS** praescribi po-
test.
Conf. 303. n. 115. p. 121.
- Immunitatis** concessio strictè
est interpretanda, ne publi-
cis functionibus quid decra-
batur.
Cons. 303. n. 22. p. 106.
- Immunitatem** a vect. g. libus
Titt 2 & aliis

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Et aliis oneribus publicis alicui concedere potest inferior etiam Casare terra Doming.*
Cons. 303. n. 116. p. 121.
Immunitatem nemini praestari ab communibus oneribus publice interest.
Cons. 303. n. 11. p. 104.
et si desuper rescriptum principis proferat.
Ibid. n. 12. p. cad.
Immunitates Et privilegia stricti juris sunt.
Cons. 303. n. 40. p. 109.
Immunitatum privilegia sunt personalia nec ad heredes transeunt, praesertim qua ob merita conceduntur.
Cons. 303. n. 23. p. 106.
Immunitatum iura ne quidem per clausulam: Non obstante Et c. alicui auferri possunt.
Cons. 303. n. 86. p. 116.
ne quidem ob utilitatem publicam, sine iusta compensatione.
Ibid. n. 87. p. 116.
Immunis etiam alias quilibet, agnoscere debet fallias publicae utilitatis causa inductas.
Cons. 303. n. 8. p. 104.
Immunia praesumuntur bona ab omni onere servitutis.
Cons. 308. n. 43. p. 224.
IMMUTABILE est jus naturale.
Cons. 319. n. 157. p. 423.
nec statuto vel consuetudine mutari potest.
Ibid. n. 158. p. 423.
IMMUTANDUS non est status iniquus.
Cons. 302. n. 77. p. 59.
IMPARI vel inferiori subinfeudatio fieri non potest.
Cons. 325. n. 9. p. 573.
IMPEDIT licis ingressum hac exceptio: tu non es praetatus.
Cons. 337. n. 118. p. 1284.
Impedit licis ingressum exceptio non adimpleti contractus.
Cons. 304. n. 65. p. 139.
n. 70. p. 141.
Et n. 96. p. 145.
Impedit licis ingressum plus petitionis exceptio.
Cons. 307. n. 12. p. 201.
Impedit executionem nullitas
ex actis notoria.
Cons. 344. n. 181. p. 1569.
alias spoliū committitur.
Ibid. n. 182. p. cad.
Impedit ordinis Et dividendarum exceptio, Et est dilatoria, quia opponitur ante processum.
Cons. 307. n. 7. p. 199.
Impedit compromissum Exceptio: Non possideo.
Cons. 340. n. 13. p. 1409.
Impedit non numeratæ pecunie exceptio, instrumentis guaranteeionis opposita, executionem.
Cons. 304. n. 48. p. 136.
et si debitor illi renunciaasset: cum hoc efficaciter facere non possit.
Ibid. n. 49. p. 136.
etiam post biennium; si debitor mutationem factam non esse probare velit.
Ibid. n. 50. p. 137.
Impedit executionem nullitatis exceptio.
Cons. 332. n. 372. p. 945.
Impedit prescriptionem omni mala fides.
Cons. 325. n. 21. p. 577.
Impedit licis ingressum Exceptio apparens ex petitione.
Cons. 337. n. 129. p. 1286.
Impedit licis ingressum notoria iniustitia.
Cons. 307. n. 5. p. 199.
Impedit vires rescripti exceptio litis pendentie.
Cons. 312. n. 13. p. 282.
Impediens est exceptio veniens contra factum proprium.
Cons. 307. n. 13. p. 202.
Impediens exceptio in continenti probari debet.
Cons. 317. n. 82. p. 378.
Impedientes exceptiones debent in continenti probari.
Cons. 307. n. 17. p. 205.
Impediuntur ut ab initio: non tam facile rescinduntur contractus.
Cons. 313. n. 10. p. 289.
non Impediendum religionis negotium sed summo favore proseguendum.
Cons. 319. n. 17. p. 403.
IMPEDIMENTUM justum Et iusta resistentia causa ad vocati carentia.
Cons. 332. n. 217. Et 218. p. 916.
IMPEDIA, alicujus ministerio qui utitur ei debet.
Cons. 322. n. 8. p. 485.
IMPENSA deducta fructus intelliguntur.
Cons. 309. n. 42. p. 244.
Impensæ detrahuntur de fructibus. item damna Et interesse.
Cons. 309. n. 41. p. 243.
Impensæ minuunt fructus.
Cons. 331. n. 288. p. 861.
Impensæ dicuntur necessariae, quæ in feudi custodiam Et administrationem ac operariorum Et ministrorum sustentationem impenduntur.
Cons. 331. n. 289. p. 861.
Impensas repetere possunt evocati ad bellum justum.
Cons. 322. n. 6. p. 485.
Impensas in uxorem ante separationem sumptus agnati a marito repetere possunt.
Cons. 317. n. 91. p. 384.
IMPERFECTA est ultima voluntas ab alio scripta, nisi testatori Et testibus prelecta.
Cons. 336. n. 285. p. 1249.
Imperfecta est ultima voluntas in sensu deficiens.
Cons. 336. n. 286. p. 1249.
Imperfectæ etiam probationes in antiquis conjunguntur.
Cons. 345. n. 137. p. 1633.
Imperfectam ad investituram ratificandam Regis vel Imperatoris electi successor non tenetur.
Cons. 316. n. 129. p. 351.
Imperfectum testamentum non impedit successionem ab intestato.
Cons. 350. n. 81. p. 1725.
Imperfectum facit testamentum unus testis deficiens.
Cons. 350. n. 85. p. 1725.
ex Imperfecto perfectum facit Et de novo dat Caesaris confirmatio.
Cons. 331. n. 147. p. 839.
supplet solemnitatis, forme Et persona defectum.
Ibid. n. 148. p. 839.
Et n. 152. p. 840.
ut IMPERATOR sunt Duces Et Comites in suis terris.
Cons. 345. n. 154. p. 1637.
sicut

Partem VII. Index.

sicut Imperator habet commercium via publica & vendere potest, sic etiam alius non recognoscens superiorem.

Cons. 306. n. 8. p. 185.

Imperator ius imponendi vetustigia concedere potest.

Cons. 303. n. 14. p. 105.

Imperator & principes, etiam electi, contractus, investituras & pacta, nomine dignitatis celebrata, nisi ex magna causa, revocare nequeunt.

Cons. 316. n. 112. p. 349.

Declaratur. Ibid. n. 117. & 119. p. 350.

Imperator videtur vias mutare, quando inferior ex concessione facit, sicut etiam ban- nire. Cons. 306. n. 15. p. 187.

Imperator velut est, Rex in suo regno maiorem non recognoscens.

Cons. 322. n. 10. p. 486.

ne Imperator quidem in causa propria potest esse iudex.

Cons. 303. n. 120. p. 122.

Imperator sola facti veritate inspecta iudicare debet.

Cons. 332. n. 56. p. 887.

Imperatoris successor non tenetur ratam habere antecessoris investituram: quia ex electione succedit.

Cons. 316. n. 104. p. 348.

Imperatoris vel Regis electi successor ad investituram imperfectam ratificandam non tenetur. Cons. 316. n. 129. p. 351.

ad Imperatorem pertinet dominium via publica non inferiore.

Cons. 306. n. 5. p. 184.

IMPERIALIS dignitas non transit in successores.

Cons. 345. n. 152. p. 1637.

Imperialis & communis lex obligat etiam clericos.

Cons. 316. n. 66. p. 343.

praesertim quando non tractat de materia spiritali.

Ibid. n. 67. p. ead.

Imperium non habet par in parem.

Cons. 339. n. 203. p. 1376.

Imperium non habet frater in fratrem.

Cons. 302. n. 97. p. 63.

Imperium & iurisdictiones quaruntur praescriptione &

consuetudine.

Cons. 339. n. 158. & 159.

p. 1371.

Imperium majus & praesumptionem quoad totam provinciam praesides habent.

Cons. 339. n. 30. p. 1388.

Imperii sunt flumina in universali, in particulari, earum civitatum per quarum fines fluunt.

Cons. 306. n. 26. p. 190.

Imperii Electores & Duces coram Austregis conveniendi.

Cons. 340. n. 87. p. 1421.

in Imperii terris non semper servatur aequitas Canonica.

Cons. 342. n. 225. p. 1506.

Imperii est pignoribus captis coercere.

Cons. 339. n. 205. p. 1376.

Imperii recessibus standum.

Cons. 332. n. 173. p. 910.

Imperii comites in regali existunt dignitate.

Cons. 320. n. 2. p. 430.

Imperii & iurisdictionis actus captura est.

Cons. 339. n. 206. p. 1377.

Imperii etiam in terra legitimi & legitimated succedunt simul, in materia enim successionis non differunt.

Cons. 319. n. 126. & 127.

p. 417.

Imperii etiam in terris & foro civili ius Canonicum quoad causas matrimoniales servatur.

Cons. 319. n. 169. p. 424.

& n. 184. p. 425.

ad Imperium vel iurisdictionem pertinent compendia locorum.

Cons. 339. n. 157. p. 1371.

in Imperio duces comparantur praesidibus provinciarum.

Cons. 305. n. 49. p. 166.

IMPERITUS iuris peritorum consilium secutus, a penis violentiae excusatur.

Cons. 332. n. 301. p. 931.

Imperitia Notariorum totum mundum destruit.

Cons. 331. n. 173. p. 844.

non IMPERTIT iudex officium suum nisi imploratus.

Cons. 342. n. 252. p. 1510.

Importiri non debes officium suum iudex, nisi imploratus,

nec condemnare reum in id, quod petatum non est.

Cons. 351. n. 51. p. 1748.

Impertinentes articuli rejiciendi.

Cons. 345. n. 165. p. 1640.

Impertinentes articuli non relevant.

Cons. 342. n. 16. p. 1477.

super Impertinentibus articulis examinati testes non probant.

Cons. 345. n. 166. p. 1641.

IMPETRANS adversus aliquem injuste capturam pro injuria damnis & interesse tenetur.

Cons. 335. n. 245. p. 1188.

Impetratur frustra quod iure communi competit.

Cons. 306. n. 18. p. 187.

Impetrantur mandata de non offendendo sine clausula justificatoria & absq. partis adversae citatione.

Cons. 305. n. 116. p. 176.

& n. 121. p. 178.

Impetrata contra decretum mandata non valent.

Cons. 312. n. 14. p. 282.

IMPERSONALIA non relevant.

Cons. 339. n. 21. p. 1351.

IMPLENDA sunt jurata specificae & sine subterfugio.

Cons. 327. n. 26. p. 627.

quem Implevit ipse nondum contractum reciprocum, ex eo petenti aliquid, obstat exceptio non adimpleti contractus. Cons. 304. n. 64. p. 139.

Implevit quando intencionem suam, agentis libello conformis fertur sententia.

Cons. 304. n. 129. p. 153.

Implevit quando reus intencionem suam pro eo fertur sententia. Cons. 304. n. 130. p. 153.

Implere per equipollens contractum bonae fidei sufficit.

Cons. 330. n. 13. p. 773.

Implere prius a sua parte debet qui ab alio petit, & permutatio eadem diverso iure censenda non est.

Cons. 302. n. 109. p. 68.

Impleatur donec conditio nihil ponit.

Cons. 332. n. 13. p. 879.

& n. 285. p. 926.

Tete 3 non

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- non impleta perinde annihila-
lat actum, atq; si nunquam
intervenisset.*
Ibid. n. 14. p. 879.
- Impleta** nisi sit conditio in spe-
cie, instrumentum in condi-
tionem conceptum executioni
non mittitur.
Cons. 327. n. 88. p. 651.
- Impleta esse conditio non pra-
sumitur nisi probetur.
*Cons. 304. n. 116. p. 150.***
- Impleta conditio purifica-
tur contractus.
*Cons. 331. n. 103. p. 831.***
- Impleta parte alternativa u-
na altera deficit.
*Cons. 332. n. 17. p. 880.***
- non Impletus contractus pro
nudo est.
*Cons. 333. n. 41. p. 967.***
- IMPLORATIO** officii iudicis
pro actione est.
Cons. 304. n. 7. p. 129.
- non Imploratus iudex offi-
cium suum impertiri non de-
bet, nec condemnare reum
in id, quod petitum non est.
*Cons. 351. n. 51. p. 1748.***
- nisi Imploratus, officium su-
um iudex non impertit.**
Cons. 342. n. 252. p. 1510.
- IMPONERE** subdico mulctam
permittitur superiori.
Cons. 308. n. 15. p. 212.
- Imponere pœnam nemo po-
test præter iudicem.**
Cons. 317. n. 99. p. 386.
- Imponi nequit pœnodia, ubi
injuriarum criminaliter ac-
tum.**
Cons. 351. n. 159. p. 1774.
- Imponenda non est irrelevans
probatio.**
Cons. 341. n. 21. p. 1447.
- IMPORTAT** clausula commi-
natoria: Quam cara sibi res
sit &c. tacite ejus amitten-
da periculum.
Cons. 336. n. 44. p. 1211.
- Importanti quam quod verba,
nihil aliud probat instrumen-
tum contractus.**
Cons. 309. n. 13. p. 235.
- IMPOSSIBILIS** in principe
dicitur omnis indecentia &
recessus a iustitia.
Cons. 305. n. 68. p. 168.
- Impossibile non est verosimile.**
Cons. 345. n. 28. p. 1607.
- ad Impossibile cogi nemo de-
bet.**
Cons. 342. n. 63. & 67. p. 1483. & seq.
- Impossibile injungens senten-
tia ipso jure nulla est.**
Cons. 342. n. 68. p. 1484.
- Impossibile juramentum non
obligat.**
Cons. 319. n. 156. p. 423.
- Impossibile de facto est quod
per naturâ præstari nequit.**
Cons. 342. n. 70. p. 1484.
- Impossibile de jure quid?**
Cons. 342. n. 70. p. 1484.
- Impossibili vel inbonesta sub
conditione scripta pro non
scriptis habenda.**
Cons. 305. n. 70. p. 168.
- Impossibilia vel facti sunt vel
juris.**
Cons. 342. n. 64. p. 1483.
- Impossibilium nulla est obli-
gatio.**
Cons. 305. n. 69. p. 168.
- Cons. 319. n. 155. p. 423.**
**pro Impossibilibus habentur
turpia.**
Cons. 319. n. 154. p. 423.
- Impossibilitas censetur, quan-
do pietas & existimatio le-
ditur.**
Cons. 342. n. 69. p. 1484.
- IMPROBARE** id quis non de-
bet quo ipsemet utitur.
Cons. 321. n. 10. p. 447.
- Improbati amplius non po-
test, quod semel approba-
tum.**
Cons. 333. n. 49. p. 970.
- Improbis videri non potest,
qui ignorat quantum solvere
debet.**
Cons. 304. n. 31. p. 134.
- Improbum & illicitum omne
sanus.**
Cons. 327. n. 99. p. 653.
- IMPROPRIUM** feudum pec-
cunia interveniunt acquisitum.
Cons. 334. n. 4. p. 1055.
- Improprium feudum pro con-
tractu Emphyteutico vel cen-
suale vel simili habetur feu-
dum: improprium.**
Cons. 319. n. 38. p. 406.
- in Improprio feudo Clericus
& Ecclesia succedit.**
Cons. 319. n. 35. p. 406.
- & famina.**
Ibid. n. 36. p. ead.
- & mutus, surdus claudus.**
Ibid. n. 37. p. ead.
- Improprianda & capienda,
verba ita ut intentioni agen-
tium serviant.**
Cons. 330. n. 42. p. 777.
- IMPUBES** indignum le legato
vel hereditate facere non
potest.
Cons. 315. n. 10. p. 330.
- IMPUGNARE** nequit feudi
alienationem consentientis
haeres & filius.
Cons. 344. n. 71. p. 1570.
- & n. 88. p. 1576.**
- Impugnare quis non potest te-
stamentum facto approba-
tum.**
Cons. 302. n. 162. p. 91.
- Impugnandi testamentum,
jus petendi legitimam & suc-
cedendi ab intestato coherent.**
Cons. 328. n. 57. p. 676.
- Impugnantis testamentum,
in pœnam quando facta est
legati vel fideicommissi a-
demptio, non obtinet quan-
do probabilis impugnandi
causa adest.**
Cons. 315. n. 14. p. 331.
- Impugnari non possunt libe-
rationes lapsu 30. dierum,
confirmata.**
Cons. 335. n. 73. p. 1149.
- etiam si creditor sibi non satis-
factum probare vellet.**
Ibid. n. 74. p. 1149.
- Impugnationes frivola non
faciunt instrumenti fidem
vacillare.**
Cons. 339. n. 25. p. 1351.
- IMPULSIVAM** propter cau-
sam cessantem, facta dona-
tiones non revocantur.
Cons. 314. n. 116. p. 318.
- non IMPUTAT** fructus cre-
ditor si habet probabile inter-
esse.
Cons. 309. n. 39. p. 243.
- de Imputando in sortem fru-
ctus non obstat præscriptio.**
Cons. 309. n. 38. p. 243.
- Imputare fructus in sortem
creditor tenetur, ubi ampli-
ationes.**
Cons. 309. n. 35. p. 241.
- IPSO jure nulla est sententia,
contingens falsam causam.**
Cons. 304. n. 89. p. 144.
- Ipsa

Partem VII. Index.

*Ip[s]e laesus vel deceptus, in in-
regum restituendus est.*

Cons. 304. n. 104. p. 147.

INÆDIFICATUM feudo est
& manet feudum.

Cons. 329. n. 54. p. 726.

IN alterius detrimentum Per-
sona semel approbata re non
integra reprobari non potest.

Cons. 335. n. 109. p. 1158.

INÆQUALES inter perso-
nas matrimonium non presu-
mitur. *Cons. 319. n. 170. p. 424.*
vel inter virum nobilem &
rusticam devirginatam.

Ibid. n. 171. p. ead.

& quam honestè ducere non
potuisset. *Ibid. n. 172. p. 425.*

INæqualitatē societas respuit.

Cons. 330. n. 29. p. 775.
partes æquales requirit.

Ibid. n. 30. p. ead.

INÆSTIMABILEM commo-
ditatem modo non contine-
ant, transeunt etiam ea cum
universitate quæ alias non
cessibilia aut alienabilia.

Cons. 309. n. 47. p. 245.

& n. 49. p. 146.

INæstimabile beneficium acci-
pit libertus à Domino.

Cons. 314. n. 107. p. 316.

INAUDITUS & absens nemo
damnari potest, nec ejus bo-
na publicari.

Cons. 310. n. 23. p. 266.

INauditus sine nullitatis vicio
nemo condemnari potest.

Cons. 339. n. 364. p. 1397.

INaudita altera parte, rescri-
pta, lite pendente non valent.

Cons. 312. n. 10. p. 282.

INCANTAMENTUM &
violentia adulterium mulie-
ris excusat.

Cons. 317. n. 86. p. 379.

INCAPACES, renunciantes
vel exheredati liberi pro ante
mortuis habentur.

Cons. 326. n. 35. p. 604.

ex Incapacitate persone defe-
ctus major est quam defectus
juris agendi.

Cons. 332. n. 174. p. 901.

INCAUTE & stulte contra-
bentes contraxisse non presu-
mitur. *Cons. 338. n. 215. p. 1331.*

INCARCERARE injuria est
inidoneum, & debitorem vo-
care eum qui non sit.

Cons. 335. n. 246. p. 1188.

INCARCERET si Vassallus Dominū
feudum amittit.

Cons. 324. n. 93. p. 563.

INCARCERATUS qui servum in
tu Domini est pro eo Domi-
nus appellare potest.

Cons. 308. n. 3. p. 208.

INCARCERARI potest reus quando
crimen annexum habet cau-
sa civilis.

Cons. 317. n. 71. p. 374.

INCARCERATIO quandam infā-
miam adjicit.

Cons. 324. n. 91. p. 562.

INCARCERATIO in arbitrio judi-
cis est, modo causa & judicia
adsint. *Cons. 335. n. 241. p. 1187.*
post Incarcerationem fugi-
ens habetur pro confesso.

Cons. 317. n. 38. p. 364.

INCARCERATIONEM petens ju-
dicio cautionem, de indemni-
tate prestare debet.

Cons. 335. n. 242. p. 1187.

INCENDIUM culpa in habi-
tantium factum presumitur:
non tamen lata.

Cons. 348. n. 35. p. 1687.

& n. 40. p. 1688.

INCENDIUM culpā certæ perso-
næ factum esse nō presumitur.

Cons. 348. n. 42. p. 1689.

INCENDII materia ampla, pro-
funda ac nodosa est.

Cons. 348. n. 36. p. 1688.

INCENDII in casu reus ratione
incertitudinis absolvendus.

Cons. 316. n. 124. p. 351.

INCENDII damnum petens cer-
tā illius, à quo petit, culpā fa-
ctum esse probare debet.

Cons. 348. n. 37. p. 1688.

ex Incendio ortum damnum
paterfam. prestare non tene-
tur. *Cons. 348. n. 38. p. 1688.*

& n. 41. p. 1689.

INCERTUS Libellus otiosus
est. *Cons. 337. n. 33. p. 1271.*

INCERTUS & dubius casus red-
dit contractum licitum.

Cons. 331. n. 210. p. 849.

INCERTO super jure, quod ex in-
strumento non adparet peti
non potest executio parata.

Cons. 331. n. 242. p. 855.

INCERTA ubi est debiti quanti-
tas, judex reum absolvit aut
quantitatem definit, aut per
æstimatores illius se informat.

Cons. 332. n. 344. p. 939.

INCERTA sententia non valet.

Cons. 341. n. 37. p. 1452.

INCERTAM quamcunque quan-
tatem debitam taxat judex.

Cons. 342. n. 205. p. 1504.

declar. n. 224. p. 1506.

INCERTIS personis relictum
non valere, quomodo intelli-
gendū. *Cons. 336. n. 192. p. 1235.*

INCERTUM non est, quod colligi-
tur relatione ad aliud ex-
pressum facta.

Cons. 338. n. 218. p. 1331.

INCERTITUDO quantitatis in
contractibus non favorabili-
bus obligationem vitiat.

Cons. 342. n. 217. p. 1505.

INCERTITUDINIS ratione emptio
valet.

Cons. 316. n. 122. p. 350.

& multa conceduntur, quæ
incertis non.

Ibid. n. 123. p. ead.

INCERTITUDINIS ratione reus in
casu incendii absolvendus.

Cons. 316. n. 124. p. 351.

INCHOANTUR multa quæ
non perficiuntur.

Cons. 350. n. 4. p. 1716.

INCHOATA contra defunctum
prescriptio currit contra he-
redem etiam minorem.

Cons. 344. n. 75. p. 1571.

INCHOATUM compromissum, &
in quo res nō est integra mor-
te unius non solvitur.

Cons. 338. n. 101. p. 1313.

INCHOANDŪ est legitime judici-
um. *Cons. 337. n. 72. p. 1277.*

INCHOANDŪ non est ab Execu-
tione. *Cons. 339. n. 260. p. 1384.*

& n. 362. p. 1397.

INCIDIT in pœnam, qui non
paret arbitrio.

Cons. 337. n. 4. p. 1268.

INCIDIT in pœnam fractæ pacis
violans mandata de nō offen-
dendo. *Cons. 305. n. 123. p. 178.*

super Incidenti prius pronun-
ciandum quam super princi-
pali. *Cons. 306. n. 43. p. 193.*

sufficit tamen pronuntiatio
tacita per processum ad ulte-
riora. *Ibid. n. 44. p. ead.*

INCIDENTER restitutio in inte-
grum non principaliter peti-
ta, non plena, sed summaria
saltem causa cognitione opus
habet. *Cons. 332. n. 206. p. 915.*

Titt 4 Incident-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Incidenter ubi quid & propter aliud nec principaliter probandum probatio levior sufficit.**
Cons. 319. n. 195. p. 427.
- INCIPIENDUM non est ab executione.**
Cons. 304. n. 126. p. 152.
Cons. 336. n. 114. p. 1223.
- Incipiendum non est à questionibus, nec ab executione.**
Cons. 335. n. 223. 224. p. 1182.
- INCLUSIO unius est alterius exclusio.**
Cons. 329. n. 124. p. 759.
Cons. 330. n. 121. p. 791.
Cons. 302. n. 7. p. 49.
Limitatur. Cons. ead. n. 132. p. 77.
- regula: Inclusio unius, est alterius exclusio, habet locum in iis que sunt facti; non que juris, ubi contraria obtinet.**
Cons. 304. n. 60. p. 138.
- Inclusio aliquorum simplex in successione & universali alios excludit.**
Cons. 328. n. 95. (18) p. 692.
- Includens alium testatoris dispositio tollit legitimam.**
Cons. 328. n. 92. (16) p. 692.
- Incluso aliquo, non censetur exclusum, quod alia via includitur.**
Cons. 328. n. 83. (6) p. 690.
sic regula, unius inclusio est alterius exclusio,
Limitatur. Ibid. n. 84. (7) p. ead.
- INCOLÆ privilegii & commodis provincia fruente ad onera etiam publica tenentur.**
Cons. 303. n. 36. & 39. p. 108.
- ad INCOGNITA conventio & dispositio non porrigitur.**
Cons. 329. n. 98. p. 751.
- ad INCOGITATA transactio generalis non extenditur.**
Cons. 340. n. 45. p. 1413.
- INCOMMODUM unde speratur ea causa est propria.**
Cons. 348. n. 8. p. 1682.
- Incommodum, absurditas & inhumanitas ex quo intellectus sequitur, is adsumendus non est.**
Cons. 316. n. 125. p. 351.
- Incommodum pro rata sequi debet eundem quem sequuntur commoda.**
Cons. 330. n. 58. p. 779.
- Incommodum ex qua causa Judex expectat in ea suspectus est.**
Cons. 348. n. 9. p. 1682.
- ad Incommodum alterius re sua qui utitur non facit injuriam.**
Cons. 306. n. 51. p. 495.
- Incommoda multa adferre communio.**
Cons. 301. n. 210. p. 39.
- Incommoda etiam illum sequuntur quem sequuntur commoda.**
Cons. 303. n. 37. p. 108.
- IN COMPATIBILES & diversa contractuum species ex uno eodemque pacto oriri non possunt.**
Cons. 331. n. 48. p. 818.
- Incompatibilia non possunt in uno esse subiecto.**
Cons. 331. n. 51. p. 818.
- INCONTINENTI contractus qui sunt, & se subsequuntur inesse sibi invicem putantur, non qui ex intervallo.**
Cons. 338. n. 30. p. 1304.
- INCOMPETENTIE exceptio reddit judicium reus nullum.**
Cons. 340. n. 100. p. 1424.
Cons. 337. n. 122. p. 1285.
- Incompetentia, sitis pendencia & nullitatis exceptiones contra executoriales admittuntur.**
Cons. 332. n. 79. p. 890.
- INCONSULTO iudice creditor pignoris possessionem occupare nequit licet ita conventum.**
Cons. 309. n. 57. p. 250.
- INCONVENIENTE uno dato sequuntur plura.**
Cons. 338. n. 119. p. 1316.
- INCORPORATIO confirmatur possessione 30. annorum in temporalibus, & 40. in Ecclesiasticis.**
Cons. 302. n. 63. p. 56.
- Incorporatio competit ei qui jus alienandi non habet.**
Cons. 302. n. 64. p. 56.
- Incorporatio & unio sit auctoritate superioris.**
Cons. 302. n. 62. p. 56.
- Incorporale jus non potest esse penes duos.**
Cons. 345. n. 29. p. 1607.
- Incorporalia non probantur, nisi reddita scientia causa.**
Cons. 345. n. 98. p. 1626.
- in Incorporalium possessione probanda est bona fides.**
Cons. 345. n. 4. p. 1603.
- in Incorporalibus possessio non est sine titulo.**
Cons. 345. n. 68. p. 1618.
- Incorporata & adhaerentia simul conceduntur, etsi non exprimantur.**
Cons. 302. n. 65. p. 56.
- INCULTA res deterioratur.**
Cons. 346. n. 7. p. 1644.
- INCUMBIT probatio alleganti culpam, ea enim in dubio non presumitur.**
Cons. 310. n. 18. p. 265.
- Incumbentia parti iudex facere non debet.**
Cons. 342. n. 231. p. 1507.
- INDEBITI praeiudicium contraveniri non debet rei iudicata.**
Cons. 335. n. 64. p. 1148.
vel indebiti.
Ibid. n. 65. p. ead.
- Indebite contrahentium nisi quoad penam & obligationem irrita sunt pacta que contra leges sunt.**
Cons. 331. n. 40. p. 816.
- ab Indebito gravamine quando appellatur tota causa ad superiorem devolvitur.**
Cons. 308. n. 10. p. 211.
- INDECENTIA omnis & recessus à iustitia impossibilis dicitur in Principe.**
Cons. 305. n. 68. p. 168.
- INDEFENSUS est, cujus absentis Procurator moritur vel remotus est.**
Cons. 332. n. 153. p. 905.
- Indefensus in iudicio dicitur minor sine curatore.**
Cons. 344. n. 104. p. 1579.
- Indefensus per quam condemnatur, sententia nulla est.**
Cons. 332. n. 190. p. 912.
- Indefensus absens in integrum restituendus.**
Cons. 332. n. 216. 219. p. 916.
& n. 223. p. 917.
- Indefensi pupilli non possunt stare in iudicio.**
Cons. 344. n. 1. p. 1552.
- Indefensum contra absentem quando processum vel iusjurandum**

Partem VII. Index.

- randum datum, definitiva
judici in rem judicatam non
transit.*
Cons. 332. n. 202. p. 914.
- contra Indefensos minores la-
ta sententia est nulla.*
Cons. 344. n. 81. p. 1573.
Et n. 104. p. 1579.
- Indefensis pupillis nullus actus
nocere potest.*
Cons. 335. n. 168. p. 1173.
- INDEFINITA** aequipollet uni-
versali in LL.
Cons. 330. n. 101. p. 788.
Cons. 337. n. 6. p. 1268.
Cons. 351. n. 66. p. 1753.
Et n. 163. p. 1775.
- Indefinita nihil excludit.*
Cons. 337. n. 7. p. 1268.
- Indefinite verba prolata gene-
raliter sunt intelligenda.*
Cons. 301. n. 206. p. 38.
- INDEMNITATI** mutua ut
consulatur Et onera litium,
pariter sustineantur consors
agere potest.
Cons. 331. n. 234. p. 854.
- innocentem rem JUDEX non
absolvens licet facit suam.*
Cons. 350. n. 94. p. 1727.
- Indicendi collectas justissima
causa est as alienum.*
Cons. 320. n. 17. p. 432.
- Indicendæ collectæ publicæ.*
Cons. 345. n. 107. p. 1628.
- Indicium ad torturam facit
confessio.* Cons. 317. n. 34 p. 363.
- Indicium facit fuga, ac aliis
concurrentibus probat.*
Cons. 317. n. 37. p. 364.
- inferiora Judicia sequi debent
Camera Imp. ordinationes.*
Cons. 343. n. 78. p. 1539.
- Indicia leviori ad capturam
sufficiunt, Et quæ?*
Cons. 335. n. 236. p. 1185.
- Indicia plura ubi sunt tortura
facilius locum habet.*
Cons. 335. n. 202. p. 1179.
- Indicia duo vel unum prægnaus
ad torturam sufficiunt.*
Cons. 335. n. 207. p. 1179.
- per Indicia Et quales quales
probationes monstratur do-
lus.* Cons. 341. n. 80. p. 1463.
sic Et simulationes Et frau-
des. Ibid. n. 81. p. ead.
- Indiciis ex quibus sumatur
conciliatio Et remissio.*
Cons. 317. n. 84. p. 378.
Et n. 81. p. 377.
- Indictionum Et collectarum
exallio ne eorum quidem
annis præscribitur, cum sit
actus mera facultatis.*
Cons. 303. n. 126. p. 123.
- INDIFFERENS** luctonis pa-
ctum est, Et æque pignori at-
que venditioni apponitur.
Cons. 309. n. 26. p. 239.
- INDIGENT** auxilio novo, quæ
de novo emergunt.
Cons. 337. n. 54. p. 1275.
- INDIGNUM** se legato vel be-
reditate impubes facere non
potest.
Cons. 315. n. 10. p. 330.
- Indigna legitimatione esse non
debet, quæ ad legitimandum
ducitur.*
Cons. 319. n. 62. p. 408.
- Indignis etiam tollendo statu-
tum circa legitimam disponere
potest.* Cons. 328. n. 24 p. 665.
- Indignos qui se faciunt, iis re-
lictis fisco vindicat nec ea be-
redibus ad rescunt.*
Cons. 315. n. 12. p. 331.
- INDISTINCTE** loquentibus
Doctoribus minus creditur,
quàm distinctè loquentibus.
Cons. 351. n. 151. p. 1772.
- Indistinctè non nocet heredi-
bus feudi præscriptio.*
Cons. 344. n. 43. p. 1563.
- INDIVIDUUS** actus est ul-
tima voluntas nec potest pro
parte valere Et pro parte nō.
Cons. 336. n. 322. p. 1241.
- Individui sunt contractus suā
naturā.*
Cons. 301. n. 54 p. 17.
Et n. 93. p. 23.
- Individui sunt contractus.*
Cons. 338. n. 73. p. 1309.
- Individua est Scriptura.*
Cons. 341. n. 24. p. 1448.
- Individua forma testamenti.*
Cons. 336. n. 305. p. 1252.
- Individua est servitus.*
Cons. 301. n. 91. Et 92. p. 23.
- Individua sunt Investitura Et
Scriptura, Et diverso jure
non censenda.*
Cons. 334. n. 13. p. 1524.
- INDUCTA** in odium alienus
in favorem ipsius extenden-
da non sunt.
Cons. 316. n. 89. p. 346.
- Inductæ ad augmentum non
debent operari diminutionē.*
Cons. 327. n. 38. p. 631.
- Inductum ad restrictionem,
nō debet operari permissionē.*
Cons. 324. n. 13. p. 526.
- Inducit solennitatem Et ad for-
mam actus pertinet conditio.*
Cons. 304. n. 114. p. 149.
- Inducit suspensionem injuriæ
probationis defectus.*
Cons. 351. n. 136. p. 1767.
- Inducitur quod presumptione
juris, ab a declaratione opus
non habet.*
Cons. 309. n. 23. p. 228.
- Inducitur inimicitia capitalis
ex solis minis.*
Cons. 305. n. 3. p. 160.
- non Inducitur quis ingratus ex
sola voluntate.*
Cons. 305. n. 88. p. 171.
- Inducitur pro eo qui præscri-
psit securitas plenissima.*
Cons. 344. n. 61. p. 1569.
- Inducitur consensus ex decen-
nali taciturnitate.*
Cons. 333. n. 126. p. 1003.
- Inducuntur Et panduntur o-
mnia a causa finali.*
Cons. 331. n. 107. p. 832.
- Induci non debet interpreta-
tio, unde oriatur delictum Et
contractus usufructus.*
Cons. 309. n. 37. p. 242.
- INDUSTRIA** persone nō cen-
setur electa in feudo heredi-
tario, quod denotatur verb.
Et b. Cons. 319. n. 30. p. 405.
- Industria persone in Procura-
tore judiciali electa censetur.*
Cons. 332. n. 158. p. 906.
- Industriales Et naturales fru-
ctus ultra triennium durare
non presumuntur.*
Cons. 334. n. 206. p. 1107.
- IN EO**, quod nō possidetur nul-
la est retentio, sed ab adver-
sario. Cons. 333. n. 10. p. 959.
- In extrajudiciali Divisione, o-
mnibus paribus, sorte res di-
rimenda est.*
Cons. 313. n. 23. p. 292.
- INEST** relatio referenti.
Cons. 304. n. 9. p. 129.
Cons. 336. n. 269. p. 1246.
Cons. 339. n. 32. p. 1352.
Et n. 106. p. 1362.
- Inest

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Inest** relatum referenti cum suis qualitatibus.
Cons. 333. n. 93. p. 987.
- Inest** de quo minus, si illud multo magis de quo magis.
Cons. 306. n. 39. p. 192.
- Inest** generalibus pactis omnibus conditio: quatenus jus aequum honestas permittit.
Cons. 314. n. 4. p. 300.
- INFAMAT** sententia injuriarum condemnatoria.
Cons. 332. n. 326. p. 936.
- non Infamat** conditio, dato, quod principalis actio sit famosa.
Cons. 310. n. 34. p. 271.
- Infamis**, qui dignitatem incapax est in Episcopum eligi non potest; per subsequens vero matrimonium legitimatus potest. *Cons. 319. n. 136. p. 418.*
- Infamis** & suspectus de perjurio ad iuramentum taxationis damni vel aliud non admittitur.
Cons. 332. n. 312. 314. p. 933.
& n. 317. p. 934.
- & admissus** fidem non meretur. *Ibid. n. 319. p. 934.*
- Infamem**, Proditorem, usurarium, falsarium vel falsam chartam aut rationibus utentem, qui appellat aliquem, injuriarum tenetur.
Cons. 351. n. 11. p. 1741.
- Infames** sunt legitimati.
Cons. 319. n. 122. p. 416.
- Rejicitur** *Ibid. n. 135. p. 418.*
- Declaratur** *Ibid. n. 137. p. 419.*
- Infamia** testamenti, factioni non officit.
Cons. 336. n. 180. p. 1234.
- Infamiam** quandam adjuvit incarcerationio.
Cons. 324. n. 91. p. 562.
- Infamiam** evitat in actione injuriarum comparens per Procuratorem reus.
Cons. 351. n. 160. p. 1774.
- Infamia** laborat meretrice.
Cons. 319. n. 97. p. 413.
- nec gaudet** privilegiis honestarum mulierum.
Ibid. n. 98. p. ead.
- nec testimonium** perhibere potest. *Ibid. n. 99. p. ead.*
- Infamia** iudicem adficiat consiliarius, qui explicandi negotii spes vendit, & fustibus caditur.
Cons. 314. n. 57. p. 308.
- pro INFECTIS** habenda que contra jus fiunt.
Cons. 342. n. 65. p. 1483.
- INFERIOR** superiori jus dicere nequit, nisi ejus consensu.
Cons. 337. n. 20. p. 1270.
- Inferior Magistratus** non habet jus gladii, nisi ex privilegio vel prescriptione.
Cons. 339. n. 114. p. 1363.
- Inferior** ex concessione quando facit, videtur Imperator vias mutare, sicut etiam bannire.
Cons. 306. n. 15. p. 187.
- Inferior** etiam Casare terra Dominus, immunitatem à vectigalibus & aliis oneribus publicis alicui concedere potest.
Cons. 303. n. 116. p. 121.
- Inferior Princeps** potest vias publicas facere privatas, & alienare.
Cons. 306. n. 19. p. 188.
- Inferior** & reditus ad illum pertinet qui jurisdictionem habet nisi probetur exemptio.
Cons. 302. n. 144. p. 83.
- Inferioris** decreto opus non habet, qui consensum superioris habet. *Cons. 329. n. 67. p. 731.*
- in Inferioris** jus Dominus intrinsecare se non debet.
Cons. 346. n. 28. p. 1646.
- Inferiori** vel impari subinfudatio fieri non potest.
Cons. 325. n. 9. p. 573.
- non ad Inferiorem** sed ad Imperatorem pertinet dominium viae publicae.
Cons. 306. n. 5. p. 184.
- Inferiorem** jurisdictionem Magistratus municipales habent. *Cons. 339. n. 149. p. 1370.*
- Inferiorem** jus collectandi habere verosimile non est.
Cons. 345. n. 27. p. 1607.
- Inferiores** a Casarea Majestate plenitudinem potestatis non habent.
Cons. 303. n. 84. p. 116.
- Inferiores** suos propterea onerare non potest quod a superiore ipse oneratus sit.
Cons. 325. n. 39. p. 582.
- Inferiora** iudicia sequi debent Camera Imp. ordinationes.
Cons. 343. n. 78. p. 1539.
- INFERUNT** nisi quatenus verba, constitutionibus prae-nalibus locus non est.
Cons. 314. n. 15. p. 302.
- Inferre** nos non debemus quod Scriptura non dicit.
Cons. 331. n. 241. p. 855.
- Inferitur** nihil ex separatis.
Cons. 308. n. 17. p. 213.
- Inferitur** etiam si alteri inde damnum quisq. pro lubitu re sua uti potest.
Cons. 332. n. 96. p. 893.
Cons. 337. n. 77. p. 1278.
& n. 97. p. 1280.
& n. 154. p. 1291.
- non Inferitur** de una specie ad aliam. *Cons. 345. n. 113. p. 1628.*
- Inferitur** alicui injuria minis.
Cons. 305. n. 2. p. 160.
- Inferatur** etiam si alteri inde damnum quisq. pro lubitu re sua uti potest.
Cons. 306. n. 14. p. 186.
- INFELDARI** aliqui solutam rem Pralatus concedere alicui potest.
Cons. 316. n. 29. p. 338.
- successori** tamen & capitulo non praedat.
Ibid. n. eod. p. ead.
- Infeudari** non consuetam rem, Pralatus hoc pacto in feudum dare potest, ut ob non solutum canonem non committatur poena.
Cons. 316. n. 109. p. 349.
- ad Infeudationem** rerum Ecclesiasticarum, alias infeudari solitarum, non est opus illi alia juris solemnitate.
Cons. 316. n. 105. p. 348.
- in INFINITUM** transitus jus succedendi in descendentes.
Cons. 347. n. 16. p. 1655.
- INFIRMUM** dictum testis ipsi dicenti alius firmum esse nequit. *Cons. 342. n. 180. p. 1500.*
- INFORMAT** contractum conventio contrahentium.
Cons. 331. n. 92. p. 828.
- Informationes** juris fiunt ad instructionem iudicis.
Cons. 340. n. 2. p. 1404.
- Informationes** juris etiam post causae conclusionem admittuntur.
Cons. 340. n. 1. p. 1403.
- Informationum** juris duarum tenor.
Cons. 318. n. 17. p. 395.
- Informatus** male & circumscriptus

Partem VII. Index.

scriptus presumitur Princeps quando subditi privilegia & concessiones suas revocare vult.

Cons. 303. n. 89. p. 116.
INFOSSA fundo piscina pro fundo haberi debet.

Cons. 329. n. 45. p. 722.
INGRATUS ex sola voluntate quis non inducitur.

Cons. 305. n. 88. p. 171.
Ingratitudo in eo quatenus sit causa amissionis feudi.

Cons. 314. n. 136. p. 321.
propter Ingratitudinem non revocantur donationes remuneratoria.

Cons. 314. n. 117. p. 318.
propter Ingratitudinem revocatur libertas in servitutē.

Cons. 314. n. 137. p. 321.
INGRESSUM litis impedit Exceptio allegata contrarietatis. *Cons. 337. n. 130. p. 1286.*

Ingressum litis impedit Exceptio: Tu à Jure prohibitus es agere: & competit, quando persona cui reverentia debetur, famosa aliqua actione aut quasi famosa convenit.

Cons. 337. n. 147. p. 1289.
& n. 149. p. ead.

Ingressum litis impedit Exceptio prejudicialis.

Cons. 337. n. 116. p. 1283.
Cons. 340. n. 11. p. 1409.

Ingressum litis impedit Exceptio forme non servata.

Cons. 337. n. 51. p. 1274.
& n. 131. p. 1286.

Ingressum litis impedit Exceptio petitionis incepta.

Cons. 337. n. 128. p. 1286.
& n. 136. p. 1287.

Ingressum litis impedit Exceptio hac: Tibi non competit actio.

Cons. 337. n. 126. p. 1286.

Ingressum litis impedit Exceptio, quia actionem in totum remouet.

Cons. 337. n. 127. p. 1286.

Ingressum litis impedit Exceptio contentia causa impedit.

Cons. 337. n. 44. p. 1273.

Ingressum litis impedit plus petitionis exceptio.

Cons. 307. n. 12. p. 201.

Ingressum litis impedit & est litis finis, exceptio præscriptio, quando ad processum

opponitur. *Cons. 351. n. 59. p. 1750.*
Ingressum litis impedit Exceptio Domini notoria.

Cons. 316. n. 58. p. 342.

Ingressum litis impedit Exceptio contrarietatis etiam in compromisso.

Cons. 337. n. 76. p. 1278.

Ingressum litis impedit Exceptio non adimpleti contractus.

Cons. 304. n. 65. p. 139.
n. 70. p. 141.
& n. 96. p. 145.

Ingressum litis impedit notoria injustitia.

Cons. 307. n. 5. p. 199.

INHABITANTIUM culpa incendium factum presumitur. *Cons. 348. n. 35. p. 1687.*

Cons. 348. n. 40. p. 1688.

INHIBITIO nova ab actiata appellatione pendente peti potest. *Cons. 324. n. 232. p. 1114.*

Inhibitiones, citationes & mandata quotidie in Camera petuntur. *Cons. 305. n. 62. p. 167.*

INIHONESTA vel impossibili sub conditione scripta pro non scriptis habenda.

Cons. 305. n. 70. p. 168.

Inhonestas à matre ad filias dicitur presumptio.

Cons. 317. n. 27. p. 361.

Inhonestas habenda non est, quia mores in melius mutantur.

Cons. 317. n. 25. p. 360.

INHUMANITAS incommundum & absurditas ex quo intellectu sequitur, si assumendum non est.

Cons. 316. n. 125. p. 351.

INIMICITIA capitalis ex solis inimicis inducitur.

Cons. 305. n. 3. p. 160.

Inimicus cum aliquo litigans presumitur, nec velle eum heredem relinquere.

Cons. 313. n. 17. p. 960.

Inimicus magis si sit quam amicus Vasallus & ligatus cum hostibus faciat fundo priuatur.

Cons. 310. n. 3. p. 260.

item si vocatus à Domino ad expeditionem servitium non facit.

Ibid. n. 1. p. 259.

item si voluntarie faciat, ex quo Domino damnum accedit.

Ibid. n. 2. p. 260.
Inimicum Domino esse Vasallum ubique, presumi potest, secundum amicitiam.

Cons. 310. n. 5. p. 260.
scilicet quando concludit inimicitiam. Non enim qualibet causa, ex qua gradatur opinio ad prouidendum est sufficiens.

Ibid. n. 6. p. 260.

Inimicis capitalibus nemo se credere cogitur, etsi literas falsi conductus habeat.

Cons. 348. n. 20. p. 1685.

cum Inimicis Domini etiam si contraxit Vasallus, iussu metru excusatur.

Cons. 310. n. 7. p. 261.

item quando coactus prestat advocatiam contra dominum.

Ibid. n. 8. p. ead.

INIQUA conditio alteri per alterum non inferenda.

Cons. 335. n. 108. p. 1158.

Iniquum non est, quod antea usitatum fuit.

Cons. 339. n. 3. p. 1349.

Iniquitas ex actis notoria recludit sententiam nullam.

Cons. 344. n. 93. p. 1577.

Iniquitatis cognitionem involuit nullitatis questio.

Cons. 332. n. 158. p. 914.

INITIUM compromissum de rebus publicis, ad successores transit. *Cons. 358. n. 131. p. 1319.*

INITIUM cuius exat immemorabile dici nequit.

Cons. 327. n. 34. p. 630.

de Initio ex Scriptura ubi constat præscriptio immemorialis dari nequit.

Cons. 327. n. 33. p. 629.

ab Initio conveniri in mutuo non potest ut eadem species reddatur.

Cons. 304. n. 97. p. 146.

ab Initio ut impediuntur contractus non tam facile rescinduntur.

Cons. 313. n. 10. p. 289.

ab Initio presumuntur omnia bona libera & allodialia.

Cons. 334. n. 65. & 68. p. 1078.

INJURIA ex futuro eventu non pendet.

Cons. 351. n. 149. p. 1771.
Injuria

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Injuria facti major, quam verbi.* Cons. 351. n. 147. p. 1771.
- Injuria fit tam absenti quam presenti.*
Cons. 351. n. 5. p. 1740.
tam in casu quam alias.
Ibid. n. 6. p. ead.
tam in genere, quam in specie.
Ibid. n. 7. p. ead.
- Injuria non pendet à scriptura sed ab animo.*
Cons. 351. n. 72. p. 1754.
- Injuria in specie alicui facta pro atroci habetur.*
Cons. 351. n. 8. p. 1740.
- Injuria atrox una, mediata sive immediate in Dominum commissa, sufficit ad feudiprivationem.* Cons. 305. n. 9. seq. & 12. p. 161.
- Injuria verbalis scripto fieri potest.* Cons. 305. n. 15. p. 161.
- Injuria atrox ex facti atrocitate aestimanda.*
Cons. 305. n. 94. p. 172.
- Injuria fit tam verbis quam scriptis.* Cons. 351. n. 2. p. 1740.
- Injuria minis alicui infertur.*
Cons. 305. n. 2. p. 160.
- Injuria aboletur tempore.*
Cons. 351. n. 90. p. 1760.
- Injuria est incarceration in idoneum & debitorem vocare eum qui non sit.*
Cons. 335. n. 246. p. 1188.
- Injuria contenta scriptura durat tamdiu, quamdiu ipsa scriptura durat.*
Cons. 351. n. 39. p. 1745.
- Injuria non fit scienti.*
Cons. 331. n. 215. p. 849.
- Injuria ex animo & affectu injuriantis aestimanda.*
Cons. 314. n. 124. p. 319.
- Injuria personalis non committitur solis verbis.*
Cons. 305. n. 85. p. 171.
- Injuria, quam Vassallus in Dominum committit, ratione personarum non statim atrox est, nisi & re ipsa sit atrox.* Cons. 314. n. 119. p. 318.
- Injuria fit Domino per feudi alienationem illicitam.*
Cons. 343. n. 69. p. 1536.
- Injuria per Scripturam illata non realis sed verbalis est.*
Cons. 305. n. 16. p. 162.
- Injuria verbalis accusari potest, etsi propter absentiam ad animum non fuerit revocata.*
Cons. 305. n. 14. p. 161.
- Injuria non fit volenti.*
Cons. 331. n. 215. p. 849.
Cons. 351. n. 130. p. 1766.
- Injuria non presumenda, ubi non est causa injuriandi.*
Cons. 351. n. 120. p. 1763.
- Injuria realis personalis ubi requiritur, ad verbalem illud trahendum non est.*
Cons. 305. n. 93. p. 172.
- Injuria sine dolo & animo injuriandi non committitur.*
Cons. 351. n. 99. p. 1761.
& n. 123. p. 1764.
- Injuria qualibet dolo malo facta presumitur. Etsi Rei publicæ causa allegetur.*
Cons. 351. n. 31. & 35. p. 1744.
- Injuria ei non fit cui pacem & jus sequi servare mandatur.*
Cons. 305. n. 120. p. 177.
- Injuria facta tempus non continens libellus in actione injuriarum non subsistit.*
Cons. 351. n. 61. p. 1751.
- Injuria aestimatio pendet ex judicis arbitrio.*
Cons. 324. n. 97. p. 564.
- Injuria fundamentum est animus.* Cons. 351. n. 134. p. 1766.
- Injuria suspicionem inducit probationis defectus.*
Cons. 351. n. 136. p. 1767.
- Injuriæ augent & atrocem faciunt persona & locus, coram quibus injuria facta est.*
Cons. 351. n. 3. p. 1740.
- Injuriæ adfectus si de eâ in vita non querelaverit ex ea successoribus non competit revocatoria feudi actio.*
Cons. 324. n. 105. p. 567.
- ab Injuria & Dolo excusatur, qui causam facti probabilem se habere putat.*
Cons. 351. n. 109. p. 1762.
- de Injuria criminaliter vel civiliter agi potest.*
Cons. 335. n. 250. p. 1189.
- ex Injuria non nisi personali feudum Domino committitur.*
Cons. 305. n. 84. p. 171.
& n. 95. p. 172.
- ab Injuria qualibet verbis vel facti, etiam sienda & instanti appellari potest. Item à quolibet gravamine. Maxime si non*

Partem VII. Index.

- si non expectetur definitiva vel antequam res sit in iudicium deducta.*
Cons. 308. n. 5. p. 209.
- Injuriæ reales parve verbalibus comparantur.*
Cons. 351. n. 67. p. 1753.
- Injuriæ & mina feudi Domino & Principi superiori illas & atroces sunt.*
Cons. 305. n. 8. p. 160.
- Injuriæ per se atroces ad feudi privationem requiruntur.*
Cons. 305. n. 83. p. 171.
- Injuriæ verbalis accusatio, anno, à die scientiæ, præscribitur: secus in pietatē.*
Cons. 305. n. 17. 19. & 20. p. 162.
- idq; & in Camera Imperiali observatur.*
Ibid. n. 18. p. ead.
- Injuriæ verbales sunt min.*
Cons. 305. n. 13. p. 161.
- Injuriæ plures uno libello conjungi possunt.*
Cons. 351. n. 9. & 12. p. 1741.
- Injuriæ inscriptis factæ verbales sunt.*
Cons. 351. n. 65. p. 1752.
- Injuriæ de substantia est animus injuriandi, & presumitur talis qualem verba declarant.*
Cons. 351. n. 33. p. 1744.
- Injuriæ probantur scriptura vel confessione alicujus.*
Cons. 351. n. 13. p. 1741.
- Injuriarum actio quia anno præscribitur, is annus continuus est jure communi.*
Cons. 351. n. 74. p. 1754. ut & jure Saxonico.
- Ibid. n. 82. & seqq. p. 1756.*
- Injuriarum tenetur, qui dicit aliquem uti falsa charta & rationibus, vel qui appellat aliquem, Falsarium, usurarium, proditorem infamem.*
Cons. 351. n. 11. p. 1741.
- in Injuriarum actione reus per Procuratorem comparens infamiam evitat.*
Cons. 351. n. 160. p. 1774.
- in Injuriarum actione forma libelli.*
Cons. 351. n. 1. p. 1737.
- Injuriarum an condemnari possit, probans veritatem, convulsi.*
Cons. 351. n. 137. p. 1767.
- Injuriarum actio civilis & criminalis ad eundem tendit effectum & altera per alteram tollitur.*
Cons. 351. n. 57. p. 1749.
- ab Injuriarum pena excusatur, qui loquitur de alio, ut alij.*
Cons. 351. n. 128. & seq. p. 1765.
- Injuriarum poenam tollit aut mitigat judicialis declaratio.*
Cons. 351. n. 127. p. 1765.
- Injuriarum vel civiliter vel criminaliter non utroq; modo agendum.*
Cons. 351. n. 46. p. 1747.
- Injuriarum actio civilis perpetua est prætoria annua.*
Cons. 351. n. 40. p. 1745. & n. 62. p. 1751.
- in Injuriarum actione tempus annum scienti currit non ignorantibus: etiam ex constitutione Electorali.*
Cons. 351. n. 43. & 44. p. 1746.
- Injuriarum actione vindicari potest, quicquid ad injuriam alterius pertinet.*
Cons. 351. n. 9. & 12. p. 1741.
- Injuriarum non tenetur qui suadet.*
Cons. 351. n. 100. p. 1761.
- Injuriarum non tenetur minister monens Dominum.*
Cons. 351. n. 96. p. 1761.
- Injuriarum nemo conveniendus nomine consiliorum nisi malum sit.*
Cons. 351. n. 97. & 100. p. 1761.
- Injuriarum ubi criminaliter actum, palinodia imponi nequit.*
Cons. 351. n. 159. p. 1774.
- Injuriarum Vassallus Dominum criminaliter accusare potest.*
Cons. 305. n. 99. p. 173.
- Injuriarum non tenetur promittens factum alienum putativum.*
Cons. 314. n. 123. p. 319.
- in Injuriarum actione lata culpa non equiparatur dolo.*
Cons. 351. n. 104. p. 1762.
- Injuriarum ad actionem dolus & animus injuriandi requiruntur.*
Cons. 305. n. 107. p. 175.
- Injuriarum actiones jure Saxonico annales sunt.*
Cons. 351. n. 67. p. 1753.
- Injuriarum actio ex L. Cornelia perpetua est, reliquæ annales.*
Cons. 351. n. 64. p. 1752.
- Injuriarum actione reus convictus tenetur ad revocationem & præterea tam criminaliter, quam civiliter.*
Cons. 351. n. 24. & 26. p. 1743.
- Injuriarum cōdemnatoria sententia infamat.*
Cons. 332. n. 326. p. 936.
- Injuriarum tenetur qui codicillis principalibus legitimatum de familia & agnatione esse negat.*
Cons. 319. n. 138. p. 419.
- Injuriarum actione non tenetur crimen in judicio obiciens & probare paratus.*
Cons. 332. n. 311. p. 933.
- Injuriarum non tenetur dicens convitium verum cum causa.*
Cons. 351. n. 140. p. 1768. & n. 146. p. 1770.
- Injuriarum autbor lex non est.*
Cons. 314. n. 121. p. 318.
- ob Injurias scriptas post annum agens ab actione repellitur.*
Cons. 351. n. 71. p. 1754.
- ab Injuriis separatim crimen est libellus famosus.*
Cons. 351. n. 20. p. 1753.
- Injuriandi animus non presumitur, ubi alia causa adest.*
Cons. 351. n. 101. p. 1761.
- Injuriandi animo non dixisse, si accusatus dicat, declarationi huic standum.*
Cons. 351. n. 121. p. 1763.
- Injuriandi animus & dolus ad actionem injuriarum requiruntur.*
Cons. 305. n. 107. p. 175.
- Injuriandi animum non habet, qui scripta celari vult.*
Cons. 351. n. 91. p. 1760.
- Injuriandi animus perpetuo non durat.*
Cons. 351. n. 73. p. 1754.
- ex Injuriantis confessione, etiam post lapsum temporis contra ipsum procedi potest.*
Cons. 351. n. 42. p. 1746.
- Injuriantem veritas convitii non excusat ab actione & poena, si Republica nihil nescit.*
Cons. 351. n. 49. p. 1747.
- Vuuu Injuria-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Injuriatus post præscriptam actionem, officium judicis, vel restitutionem petere potest.**
Cons. 351. n. 41. p. 1745.
- Injuriator testis non creditur.**
Cons. 336. n. 9. p. 1206.
- Injuriota scribens minister, ut fateat Domino excusatur.**
Cons. 351. n. 115. p. 1763.
- Injuriota etiam verba secundum sensum meliorem, & intentionem proferentis sumenda.**
Cons. 351. n. 114. p. 1763.
- Injuriota sunt voces ad contemptum alterius pertinentes.**
Cons. 305. n. 48. p. 166.
- INITIO maxime favorabilia sunt mandata de non offendendo.**
Cons. 305. n. 118. p. 177.
- Initii cuius memoriam non extat, tempore, servitutes discontinuæ præscribuntur, & non aliter: continua verò longo tempore.**
Cons. 311. n. 2. p. 273.
- INJUSTA etiam causa, facit ut abusu animus committendi delictum.**
Cons. 351. n. 141. p. 1769.
- Injusta credulitas non comparatur dolo.**
Cons. 351. n. 105. p. 1762.
- Injusta etiam causa excusat à dolo.**
Cons. 342. n. 157. p. 1497.
- Injusta causa à pœnis lata culpa non excusat.**
Cons. 308. n. 33. p. 219.
- Injusta vel fatua causa à pœnis legatibus excuset.**
Cons. 324. n. 95. p. 554.
- etiam Injusta causa à pœnis jurisdictionum & doli excusat.**
Cons. 340. n. 82. p. 1420.
- Injuste spoliatus à Domino vassallus, auxilium juris à superiore non consequens, Dominum deprivari potest.**
Cons. 305. n. 76. p. 170.
& n. 106. p. 174.
- Injuste judicat iudex affectibus indagens.**
Cons. 342. n. 27. p. 1479.
- Injuste aliquem tortura subdere gravis est injuria.**
Cons. 335. n. 248. p. 1188.
- Injuste adversus aliquem capturam impetrans pro injuria damnis & interesse tenetur.**
Cons. 335. n. 245. p. 1188.
- Injustitia evidens & nullitas equiparantur.**
Cons. 332. n. 199. p. 914.
- Injustitia Exceptio & defectus notorii impedit ingressum litis.**
Cons. 337. n. 150. p. 1289.
- INNOCENS quilibet habetur, donec contrarium probeatur.**
Cons. 350. n. 35. p. 1719.
- Innocens propter nocentem plecti non debet.**
Cons. 322. n. 24. p. 489.
- Innocentem reum non absolvens iudex licem facit suam.**
Cons. 350. n. 94. p. 1727.
- Innocenter ante acta vita excusat item pœnitentia subsequuta.**
Cons. 317. n. 23. p. 360.
- INNOMINATO in contrahendo locus est pœnitentie.**
Cons. 321. n. 18. p. 449.
- INNOVATI contractus intelliguntur secundum priores quos novant.**
Cons. 330. n. 97. p. 786.
- ob INOBEDIENTIAM & contumaciam vassallus feudo privari potest.**
Cons. 305. n. 29. p. 163.
- præsertim si citatus sit, & ordine judiciario Dominus cum illo procedere velit, etsi causa non sit feudalis.**
Ibid. n. 30. & 32. p. 164.
- Inobedientium bona terre Dominus occupare & eis damnum dare potest.**
Cons. 332. n. 332. p. 937.
- INOFFICIOSUM non est testamentum, in quo uxor instituitur.**
Cons. 350. n. 45. p. 1720.
- de Inofficioso testamento victoria proficit succedentibus ab intestato.**
Cons. 328. n. 58. p. 677.
- Inofficiosi querela liberis & parentibus: ut & fratribus interdum datur, non ulterioribus.**
Cons. 350. n. 46. p. 1720.
- Inofficiosi querela testamentum qui impugnat Legatum vel fideicommissum amittit: secus si ex capite nullitatis.**
Cons. 315. n. 11. p. 330.
- INOPIÆ debitoris casum non: sed ut sit exigibile præstare debet cedens debitum.**
Cons. 304. n. 73. p. 141.
- In possessione suâ quis relinquendus, donec ordinario iudicio ipsi evincatur.**
Cons. 336. n. 110. p. 1222.
- INQUIRENDI ulterius criminaliter iudici facultas & materia datur quando ad separationem agitur.**
Cons. 317. n. 51. p. 368.
- Inquisitioni Magistratus statuitur.**
Cons. 336. n. 3. p. 1204.
- ante Inquisitionem captura etiam in criminalibus probibita est, ut in civilibus.**
Cons. 317. n. 67. p. 373.
- ad Inquisitionem facilis causa sufficit.**
Cons. 324. n. 102. p. 566.
- Inquisitione in generali non speciali potest iudex incipere à captura.**
Cons. 317. n. 72. p. 374.
- INSCRIPTIONE parium curia non comprobata super feudo novo facta in vestitura, non valet: Etsi possessio & Dominium traditum sit, neutrum enim transiit.**
Cons. 316. n. 41. p. 339.
& n. 43. p. 340.
- INSCIO illo, cuius interest, quod fit, clam fieri dicitur.**
Cons. 321. n. 44. p. 456.
- INSEPARABILIMUM concessorum idem est iudicium.**
Cons. 301. n. 66. p. 19.
- INSIGNIS Doctor Schursius.**
Cons. 351. n. 86. p. 1759.
- INSINUATIONE opus habet donatio 500 aureos excedens.**
Cons. 321. n. 49. p. 458.
- modo non sit remuneratoria; meritaq. specificentur.**
Ibid. n. 50. p. ead.
- Insinuatione opus non est in ultimis voluntatibus.**
Cons. 321. n. 54. p. 460.
- Insinuata executoriales lococationis sunt & ita in Camera decernuntur.**
Cons. 332. n. 73. p. 889.

Partem VII. Index.

INSOLITA pacta arguunt
malam fidem & suspicionem
usuraria fraudis.

Cons. 331. n. 26. p. 815.

Insolita feudæ recognitio per er-
rorem facta non nocet.

Cons. 334. n. 10. p. 1058.

Insolita clausula fraudis suspi-
cionem facit.

Cons. 314. n. 3. p. 300.

INSPECTIO Scriptura facit
rem evidentem.

Cons. 321. n. 64. p. 464.

ex Inspectione ipsa probatur
per scripturam, si ab adversa-
rio negari non potest.

Cons. 351. n. 15. p. 1741.

INSPICIENDUS & retinen-
dus ordo, qui iuris est.

Cons. 336. n. 186. p. 1235.

Inspiciendus in primis tenor
investitura, cum omni feudo-
rum natura deroget.

Cons. 316. n. 79. p. 345.

& n. seq. p. seq.

Inspiciendum non quid eveni-
re potuit sed quid evenit.

Cons. 314. n. 133. & 136.

p. 321.

Inspiciendum qua mente
quidq. factum.

Cons. 310. n. 9. p. 261.

Inspiciendum, quo respectu a-
liquid fiat.

Cons. 351. n. 145. p. 1769.

ab INSTANTI gravamine
non præterito sit appellatio.

Cons. 308. n. 6. p. 210.

Instanti etiam & fienda verbi
vel facti ab injuria appellari
potest. Item a quolibet gra-
vamine. Maxime si non
expectetur definitiva, vel
antequam res sit in iudicium
deducta.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

Instantiâ finita perire simul
acta: quomodo intelligendû?

Cons. 329. n. 52. p. 725.

Instantiæ primæ Procuratoris
ad personam & habilitatem
iudex appellationis etiam ex
officio respicere potest.

Cons. 331. n. 134. p. 902.

INSTAURATIO & pericu-
lum adificii ad Dominum per-
tinet. Cons. 331. n. 200. p. 847.

INSTINCTUS natura tolli
non potest, at bene officium
iudicis, quo alimenta pecun-

tur. Cons. 328. n. 32. p. 670.

ex Instinctu quidem natura,
jure tamen civili legitima de-
betur, & tolli potest.

Cons. 328. n. 33. p. 671.

INSTITOR est, qui negotia-
tioni alicui præponitur, cisi
servus sit.

Cons. 335. n. 153. p. 1168.

Institoris vel Præpositi manda-
tum morte præponentis non
finitur. Cons. 335. n. 157. p. 1169.

contr. n. 158. & seq. p. 1170.

Institore post mortem præpo-
nentis mutato officium istud
tollitur.

Cons. 335. n. 173. p. 1174.

Instituens Heredem testari vo-
luisse præsumitur.

Cons. 336. n. 211. p. 1238.

Insticui possunt nova vel vete-
ra vectigalia augeri ob utili-
tatem publicam.

Cons. 303. n. 10. p. 104.

Institutio Heredis palam fieri
debet.

Cons. 336. n. 215. p. 1238.

Institutio Heredis est subst-
antialis forma testamenti.

Cons. 336. n. 219. p. 1239.

Institutio captatoria, & ad al-
terius arbitrium facta prohibi-
bita. Cons. 336. n. 252. p. 1244.

Institutio Heredis non præsu-
mitur. Cons. 336. n. 213. p. 1238.

& n. 220. p. 1239.

Institutio Heredis tacita quan-
doq. valet.

Cons. 336. n. 217. p. 1239.

Institutio alia, quam quæ ex
verbis resultat, subintelligi nō
potest. Cons. 336. n. 218. p. 1239.

Institutionis titulo liberis re-
linqui cōsentur universitates
& territoria.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Institutionis titulo heredita-
ria quota filio relinquenda
est, alias corrumpitur institutio
& succeditur ab intestato.

Cons. 302. n. 101. p. 64.

Institutionem aut Exhereda-
tionem Lex non supplet.

Cons. 336. n. 216. p. 1238.

in Institutione vitiat falsa
causa: non in legatis.

Cons. 302. n. 156. p. 88.

pro Institutione est titulus di-
visionis inter liberos univer-
salis.

Cons. 303. n. 106. p. 65.

Instituta in testamentis si non
sint filia illud nullum red-
dunt, etiam quo ad alios nisi
renunciaverint legitima pa-
terna hereditati.

Cons. 302. n. 158. p. 89.

Instituendum quomodo iudiciū
feudale, remissive.

Cons. 305. n. 134. p. 181.

ad INSTRUCTIONEM ju-
dicis fiunt juris informatio-
nes.

Cons. 340. n. 2. p. 1404.

INSTRUMENTUM, etiam
minus solenne, dominium &
jus probat, quando secundū
illius tenorem deinceps ita
fuit possessum & observatum.

Cons. 301. n. 108. p. 26.

Instrumentum antiquissimū
probat locum aliquem esse de
districtu alicujus communi-
tatis, & ipsius dominium ac
possessionem.

Cons. 301. n. 106. p. 25.

Instrumentum continens de-
biti causam falsam, nullum
est, & proinde debitum nullū.

Cons. 304. n. 90. p. 144.

Instrumentum sigillo civita-
tis munitum publicum effici-
tur & plenam fidem meretur.

Cons. 341. n. 19. p. 1410.

Instrumentum a partibus
producentibus rejici nequit.

Cons. 334. n. 66. p. 1078.

Instrumentum quod non di-
cit, nec nos dicere debemus.

Cons. 337. n. 55. p. 1275.

Instrumentum Comitum sigillo
confirmatum habetur pro
publico.

Cons. 334. n. 92. p. 1084.

Instrumentum sigillo Princi-
pis munitum, & in præsentia
plurium testium confectum,
publicum habetur, & plenam
fidem facit.

Cons. 301. n. 56. p. 18.

Instrumentum publicum fit
quod coram Notario & testi-
bus conficitur.

Cons. 331. n. 262. p. 858.

Instrumentum scissum non
probat.

Cons. 334. n. 63. p. 1077.

Instrumentum recognitum
pro publico habetur.

Cons. 321. n. 99. p. 476.

Vuuu 2 Instru-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Instrumentum facta solutione sine causa apud creditorem est, & proinde debitori reddendum.*
Cons. 304. n. 124. p. 152.
- Instrumentum in conditionem conceptum executioni non mittitur, nisi conditio in specie sit impleta.*
Cons. 327. n. 88. p. 651.
- Instrumentum antiquissimum est, quod ante 100. annos datum.* *Cons. 301. n. 107. p. 25.*
- Instrumentum contractus nihil probat aliud quam quod verba important.*
Cons. 309. n. 13. p. 235.
- Instrumentum habens ex statuto paratam executionem, intelligitur, si liquidum sit, & omni exceptione majus.*
Cons. 304. n. 39. p. 135.
- Instrumentum esse simulatum probandum est.*
Cons. 304. n. 41. p. 136.
- Instrumentum simulatum non prodest, sed pro nullo est.*
Cons. 304. n. 45. p. 136.
- Instrumentum simulatum est, quando scribitur quid, quod non est acceptum:*
Cons. 304. n. 40. p. 135.
quod & in mutuo obtinet.
Ibid. n. eod. p. ead.
- Instrumentum quando discrepat vel de ejus interpretatione quaritur fidem facit protocolium.*
Cons. 302. n. 30. p. 52.
- Instrumentum ab utraq; parte allegatum contra utrumq; probat.*
Cons. 342. n. 232. p. 1507.
- ut Instrumentum publicum valere facit scripturam, recognitio facta ab eo, qui scripsit.* *Cons. 351. n. 16. p. 1742.*
& plenè probat contra recognoscentem.
Ibid. n. 17. & 20. p. ead.
& facit notorium.
Ibid. n. 18. p. ead.
etiam in criminalibus.
Ibid. n. 19. p. ead.
- Instrumentum cessum in heredes etiam transfertur praesertim si illorum facta sit mentio.* *Cons. 331. n. 75. p. 822.*
- Instrumentum liquidum non est, antequam conditio ejus liquidetur.*
Cons. 327. n. 89. p. 651.
- Instrumentum publicum est, quod à publica est factum persona.* *Cons. 314. n. 77. p. 313.*
- Instrumentum dividi nequit.*
Cons. 331. n. 229. p. 853.
- Instrumentum liquidum non putatur nisi conditio ipsi inserta probeatur adimpleta.*
Cons. 302. n. 155. p. 88.
- Instrumentum pro parte produci nequit, si qualitas ejus negetur.*
Cons. 344. n. 152. p. 1587.
- Instrumentum guaranteegnatum quoties nullum, non habet paratam executionem.*
Cons. 327. n. 46. p. 634.
- Instrumentum semper loquitur, & soluto debito reddi solet.* *Cons. 327. n. 29. p. 628.*
- Instrumentum habet paratam executionem regulariter, nisi ex statuto.*
Cons. 331. n. 245. p. 855.
- Instrumentum productum ab utroq; litigante rejici non potest.*
Cons. 314. n. 91. p. 1084.
- Instrumentum à Notario non confectum, privatum videtur.*
Cons. 327. n. 56. p. 638.
- Instrumentum publicum an faciat Comitum sigillum.*
Cons. 327. n. 58. p. 638.
- Instrumentum litigiosum vel commune deponendum est in publico.*
Cons. 304. n. 125. p. 152.
- Instrumentum publicum facit Principis sigillum.*
Cons. 331. n. 64. p. 820.
- Instrumentum quod non dicit nec nos supplere debemus.*
Cons. 331. n. 189. p. 846.
- Instrumentum valde antiquum plenam fidem meretur.*
Cons. 301. n. 57. p. 18.
- Instrumentum publicum à Notario non à privatis fit.*
Cons. 304. n. 28. p. 134.
- Instrumentum producens pro se, admittere illud contra tenetur, et si falsum sit vel subreptitium.*
Cons. 334. n. 117. p. 1088.
- Instrumenti & transactionis contextus, continuus & individuus est, nec potest pro parte acceptari, pro parte repudiari, nec expirat pro parte, pro parte non.*
Cons. 338. n. 50. p. 1306.
n. 51. & 52. p. 1307.
n. 90. p. 1311.
- Instrumenti publici insiar Scriptura sigillata.*
Cons. 327. n. 8. p. 621.
- Instrumenti publici vim habet possessio immemorialis.*
Cons. 301. n. 125. p. 28.
- contra Instrumenti guaranteegnati vitia interna excipi potest.* *Cons. 327. n. 54. p. 637.*
- ex Instrumenti verbis judiciū de compromissi forma fit.*
Cons. 338. n. 6. p. 1302.
- Instrumenti publici vim habet immemorialis possessio.*
Cons. 339. n. 69. p. 1357.
- Instrumenti verba formam dans conventionibus.*
Cons. 301. n. 157. p. 32.
- Instrumenti conditio non prodest nisi defecta vel impleta in forma specifica.*
Cons. 334. n. 150. p. 1095.
- Instrumenti tenor certam contractus speciem ubi ostendit alia querenda non est.*
Cons. 331. n. 145. p. 839.
- Instrumenti ex tenore qualis contractus adparet talis esse praesumitur.*
Cons. 331. n. 191. p. 846.
- Instrumenti publici fidem frivola impugnationes non vacillare faciunt.*
Cons. 339. n. 325. p. 1392.
- Instrumenti vitium notorium quæ coarguit exceptio non prohibetur.*
Cons. 327. n. 50. p. 635.
- Instrumenti publici vim habet scriptura privata recognita.*
Cons. 331. n. 224. p. 852.
- & habet paratam executionem.* *Ibid. n. 225. p. ead.*
- Instrumento guaranteegnato opponi potest exceptio quæ venit ex natura contractus.*
Cons. 331. n. 243. p. 855.
- ut & exceptio quæ venit ex ipso instrumento.*
Ibid. n. 244. p. ead.
- adversus Instrumentum sigillatum & confessatum an Exceptio admittenda.*
Cons. 327. n. 39. p. 651.
in Instru-

Partem VII. Index.

in Instrumento qui se fundat,
idem contra se valere pati
debet.

Cons. 327. n. 66. p. 642.
pro Instrumento triplex ori-
tur presumptio.

Cons. 330. n. 65. p. 779.
pro Instrumento tres presump-
tiones militantes.

Cons. 350. n. 99. p. 1728.
Instrumento non probatur
Negativa: memoria non extare.

Cons. 345. n. 15. p. 1605.
in Instrumento totum viciat
contrarietas.

Cons. 302. n. 142. p. 82.
Instrumento qui utitur de-
bet pati ut contra se va-
leat.

Cons. 333. n. 107. p. 991.
pro Instrumento presumptio
est, donec contrarium probe-
tur. Cons. 330. n. 64. p. 779.

pro Instrumento presumitur.

Cons. 344. n. 153. p. 1587.
in Instrumento non uno sed
diversis quando eadem rep-
etuntur cum vis gemina-
tionis consideratur.

Cons. 302. n. 136. p. 79.
pro Instrumento publico ha-
betur Scriptura confessata
& recognita.

Cons. 345. n. 59. p. 1615.
ex Instrumento quod non ad-
paret super eo ut jure incerto
parata executio peti non pot-
est.

Cons. 331. n. 242. p. 855.
in Instrumento appellationis
gravamina omnia deducere
opus non est.

Cons. 341. n. 1. p. 1444.
ex Instrumento contractus
triplex presumptio oritur.

Cons. 338. n. 3. p. 1302.
Instrumento quae comprehen-
duntur omnia solenniter a-
cta lapsis 30. annis presu-
muntur.

Cons. 327. n. 9. p. 621.
Instrumento, Principis sigillo
munito, magis creditur quam
Notarii instrumento.

Cons. 331. n. 65. p. 820.
in Instrumento cautae pro stipu-
latione habentur.

Cons. 327. n. 94. p. 653.
Instrumenta sunt probatio
probata & non probanda.

Cons. 332. n. 238. p. 919.
in continentem probant ex
ipsa inspectione.

Ibid. n. 239. p. ead.
Instrumenta & pertinentia
omnia sunt reddenda a Ge-
store.

Cons. 331. n. 274. p. 859.
Instrumentorum post reper-
torum prae-textu transactio
retractari non potest.

Cons. 335. n. 66. p. 1148.
vel specierum post reperta-
rum. Ibid. n. 67. p. 1148.
vel rescripto Principis.

Ibid. n. 68. p. ead.
vel obtentu novae calculatio-
nis. Ibid. n. 69. p. ead.

Instrumentorum semel jura-
to facta editio non est am-
plius imponenda.

Cons. 334. n. 162. p. 1100.
Instrumentorum librorum &
rerum per acceptionem pra-
sumitur liberatio.

Cons. 335. n. 55. p. 1147.
in Instrumentorum ac per-
sonarum approbatione & ne-
gotiorum gestione etiam re-
gula: quod semel placuit &c.
valet.

Cons. 335. n. 45. p. 1145.
Instrumenta, rationes, & reli-
qua qui reddidit liberari a-
pocba debet.

Cons. 335. n. 254. p. 1190.
Instrumenta sine certo tempore
nihil valent.

Cons. 327. n. 60. p. 640.
item si committatur locus.

Ibid. n. 62. p. ead.
Instrumenta, quibus usus
est edere debet actor.

Cons. 307. n. 6. p. 199.
Instrumenta tenens in dubio
habetur pro bona fidei pos-
sessore. Cons. 307. n. 71. p. 821.

Instrumenta negotia, non
dotalia ad legitimationem re-
quiri verius videtur.

Cons. 319. n. 109. p. 414.
Instrumenta guarantee ionata
jure communi non sunt.

Cons. 327. n. 53. p. 637.
Instrumenta & contractus
sunt individua.

Cons. 333. n. 95. p. 989.
Instrumenta sunt probatio
probata & non probanda.

Cons. 329. n. 26. p. 716.

Instrumenta dotalia non re-
quiruntur ad legitimationem
quando alii liberi non
adsunt: imò etiam indi-
stincte.

Cons. 319. n. 105. p. 413.
& n. seq. p. seq.
Instrumenta vera fatetur qui-
bus quis utitur.

Cons. 327. n. 67. p. 642.
Instrumenta alia vel testa-
mentum, si non lucri, sed ve-
ritatis occultanda causa sur-
ripiuntur, falsum committi-
tur.

Cons. 314. n. 74. p. 312.
an & in Instrumentis priva-
tis. Ibid. n. 76. & seqq. p. ead.

Instrumenta vim probationis
habent, non rei iudicata.

Cons. 304. n. 37. p. 135.
Instrumenta publica paratam
executionem non habent, ju-
re communi.

Cons. 304. n. 36. p. 135.
Instrumenta usq. ad conclusio-
nem in causa produci possunt.

Cons. 342. n. 13. p. 1476.
Instrumenta extendi non pos-
sunt ad res, de quibus nihil
agunt.

Cons. 321. n. 35. p. 453.
Instrumenta & rationes reci-
piens non statim approbare
censetur.

Cons. 335. n. 34. p. 1142.
contra n. 50. p. 1146.
Instrumenta sunt stricti ju-
ris.

Cons. 333. n. 31. p. 964.
Instrumenta sunt stricti juris;
nec pertinent ad non nomi-
natos.

Cons. 333. n. 153. p. 1024.
Instrumenta presumptivè pro-
bant possessionem.

Cons. 339. n. 331. p. 1392.

Instrumenta dotalia ad legiti-
mationem per subsequens
matrimonium sunt necessa-
ria. Cons. 319. n. 65. p. 409.
Limitatur. Ibid. n. 105. p. 413.

& n. seq. p. seq.
Instrumenta sunt probatio
probata.

Cons. 331. n. 63. p. 820.
Instrumenta probant contra
producentem.

Cons. 342. n. 135. p. 1493.
Vuuu 3 per

In Matthæi VVesenbecii Consil.

per Instrumenta possessio in antiquis j. r. batur.

Cons. 330 n. 225. p. 1379.

Et n. 326. p. 1392.

Instrumentis Et investituris antiquis multum creditur.

Cons. 324. n. 74. p. 552.

Instrumentis adaquantur testes in probando.

Cons. 350. n. 91. p. 1726.

ab Instrumentis dotalibus matrimonium etiam valet.

Cons. 319. n. 106. p. 414.

Instrumentis guarentigionariis opposita simulationis exceptio, executionem impedit.

Cons. 304. n. 46. p. 136.

Instrumentis guarentigionariis, non numerata pecunie exceptio opposita, impedit executionem.

Cons. 304. n. 48. p. 136.

etsi debitor illi renunciasset:

cum hoc efficaciter facere non possit. Ibid. n. 49. p. ead.

etiam post biennium; si debitor mutationem factam non esse probare velit.

Ibid. n. 50. p. 137.

Instrumentis publicis non verisimilia continentibus non creditur.

Cons. 332. n. 324. p. 935.

Instrumentis est standum.

Cons. 331. n. 62. p. 820.

ex Instrumentis antiquis fines probantur.

Cons. 301. n. 79. p. 21.

Instrumentis possessio iurium probatur.

Cons. 339. n. 215. p. 1379.

pro Instrumentis publicis presumitur, praesertim in antiquis.

Cons. 339. n. 230. p. 1380.

in Instrumentis Et licetis, licet causa surreptis, committitur furtum.

Cons. 314. n. 73. p. 312.

INSUNT contractui quae tacite Et de ejus natura, ea ut exprimantur nibilest necesse.

Cons. 309. n. 25. p. 238.

INSUFFICIENTS causa privationis feudi est sola amicitia cum hostibus domini facta non fraudulenter.

Cons. 310. n. 4. p. 260.

Insufficiencia debitoris unde asstimetur?

Cons. 327. n. 28. p. 628.

in INTEGRUM restitutio plenior est remedio extraordinario. Cons. 332. n. 229 p. 918. facilius datur contra interlocutoriam.

Ibid. n. 230. p. ead.

Integra quando non amplius res esse dicatur.

Cons. 338. n. 105. p. 1313.

Integrum manere debet illud quod non invenitur repudiatum Et renunciatum.

Cons. 304. n. 106. Et 109.

p. 148.

Integrum jus conservat protestatio.

Cons. 312. n. 3. p. 280.

in Integrum restitutio non datur nisi probata etate Et lesione. Cons. 344. n. 72. p. 1571.

nec datur adversus contractum ejus cui minor successit.

Ibid. n. 73. p. ead.

in Integrum restitutio tam per modum exceptionis quam actionis peti potest, etiam post conclusionem in causa.

Cons. 335. n. 170. p. 1173.

in Integrum restituendi sunt lesi pupilli ob non remotum instigatorem.

Cons. 335. n. 169. p. 1173.

in Integrum restitutio semper peti potest.

Cons. 332. n. 208. p. 915.

etiam iterato ex nova causa.

Ibid. n. 209. p. ead.

etiam post sententiam.

Ibid. n. 210. p. ead.

ex qualibet justa causa, quae probanda est.

Ibid. n. 211. p. ead.

Et n. 224. p. 917.

in Integrum restituendus absens qui non defenditur.

Cons. 332. n. 216. 219. p. 916.

Et n. 223. p. 917.

in Integrum restituendus est laesus ipsa re vel deceptus.

Cons. 304. n. 104. p. 147.

ad Integrandam personam qui requiritur consensus, nullo tempore praesumitur.

Cons. 333. n. 124. p. 1002.

in Integrum restitui debet laesus absens.

Cons. 332. n. 200. p. 914.

n. 216. p. 916.

Et n. 228. p. 917.

in Integrum restitutio non

principaliter sed incidenter petita, non plena sed summaria saltem causa cognitione opus habet.

Cons. 332. n. 206. p. 915.

in Integrum restitutio datur majori, si ius cum minore habet commune.

Cons. 344. n. 46. p. 1564.

super Integris actis debet cognoscere iudex.

Cons. 344. n. 175. p. 1595.

INTELLECTUS regula, Tantum praescriptum quantum possessu. Cons. 339. n. 127. p. 1365.

Intellectus in dubio ex responsione ad interrogatorium facta concipitur.

Cons. 336. n. 156. p. 1231.

Intellectus absurditas ab omni dispositione rejicienda est.

Cons. 331. n. 116. p. 834.

Intellectus ordo magis probatur quam verborum.

Cons. 336. n. 188. p. 1235.

Intellectus ex quo sequitur absurditas, inhumanitas Et incommodum adsumendus non est. Cons. 316. n. 125. p. 351.

Intellectus duo quoties capi possunt, ille capiendus, qui a delicto excuset.

Cons. 310. n. 10. p. 261.

Intellectus L. i. §. hoc interdicto. ff. de itin. act. priv.

Cons. 339. n. 287. p. 1386.

Intellectus c. i. de capitul. Corradi. Cons. 325. n. 58. p. 591.

Intellectus varios habens lex non potest ad decisionem causarum allegari.

Cons. 323. n. 30. p. 509.

Intellectus cap. porro. 6. extra de Privileg.

Cons. 339. n. 70. p. 1357.

per Intellectus tacitos non inducitur iurium correctio.

Cons. 328. n. 89. (12) p. 691.

de Intellectu deponens Judicis partes assumis.

Cons. 345. n. 103. p. 1627.

de Intellectu deponens, non corporeo sensu, nihil probat.

Cons. 345. n. 103. p. 1627.

Intelligitur id expressum, quod constat per relationem ad aliud expressum, Et quod partes in interrogata expressisset. Co. 338. n. 209. 210. p. 1330.

Et n. 225. p. 1333.

Incl.

Partem VII. Index.

Intelligitur cedens alicui usum rei, cum omni iure cedere.

Cons. 309. n. 44. p. 245.

Intelligitur concessio salvo iure tertii.

Cons. 306. n. 50. p. 195.

Intelligitur crimen confiteri qui semper dolo paciscitur.

Cons. 335. n. 197. p. 1178.

non intelligitur aliud actum quam quod scriptura expresse est.

Cons. 338. n. 11. p. 1302.

quod intelligitur per relationem ad aliud, pro expresso habetur.

Cons. 338. n. 80. p. 1310.

Intelligitur quod multipliciter in eo veritas ignoratur.

Cons. 331. n. 43. p. 817.

Intelligitur debitor in dubio dominium non transtulisse.

Cons. 309. n. 16. p. 236.

Intelligitur contractum secundum naturam contractus.

Cons. 309. n. 24. p. 238.

Intelligitur conditio respectu pactorum precedentium que retentionem habet.

Cons. 333. n. 89. p. 986.

Intelligitur quis actum, quem scribit, deliberate facere.

Cons. 321. n. 92. p. 474.

Intelligitur exceptum, quicquid jure prohibetur.

Cons. 306. n. 46. p. 194.

Intelligitur dominium translatum, si contractus ad id sit apertus.

Cons. 309. n. 4. p. 233.

Intelliguntur statuta secundum jus commune.

Cons. 329. n. 113. p. 754.

non intelliguntur contrabentes alium contractum facere quam nominant, & ejusmodi apparet.

Cons. 338. n. 4. & 5. p. 1302.

Intelliguntur fructus impen-
sa deducta.

Cons. 309. n. 42. p. 244.

Intelliguntur contrabentes se conformare juri.

Cons. 309. n. 22. p. 238.

Intelligi verba debent secundum effectum juris, prout fieri actus debet.

Cons. 345. n. 63. p. 1616.

Intelligi debet consilium si preces veritate nitantur & secundum ea, que proponuntur.

Cons. 342. n. 41. p. 1481.

Intelligi debent verba contractus, pro ut melius adaptari possunt.

Cons. 309. n. 14. p. 236.

Intelligi in specie ut non possit dici, aut nihil dici paria sunt.

Cons. 314. n. 131. p. 320.

Intelligendum & declarandum est Doctoris dictum secundum leges & rationes quas allegat.

Cons. 319. n. 110. p. 414.

Intelligendum referens iuxta terminos relati.

Cons. 305. n. 64. p. 167.

Intelligenda verba secundum communem vulgi consuetudinem.

Cons. 309. n. 8. p. 223.

limitatur in contractibus principum.

Ibid. n. 31. p. 240.

Intelligenda glossa secundum ea que allegat.

Cons. 339. n. 196. p. 1375.

Cons. 311. n. 84. p. 1756.

Intelligenda verba secundum subjectam materiam.

Cons. 344. n. 21. p. 1560.

Cons. 321. n. 116. p. 1763.

Intelligenda verba secundum fictionem juris, ut delictum effugiat.

Cons. 351. n. 118. p. 1763.

Intelligenda sunt principis concessionem salvo iure tertii.

Cons. 303. n. 78. p. 115.

& n. 93. p. 117.

INTEMPESTIVA renuntiatio in actione pro socio venit.

Cons. 330. n. 126. p. 792.

INTENTARI an possit cum criminali iudicio civile.

Cons. 308. n. 41. p. 222.

Intendenda actio realis in loco rei sita.

Cons. 343. n. 73. p. 1538.

Intentio testantis, in his que a voluntate ipsius pertinent, potius inspicitur quam Veritas.

Cons. 302. n. 149. p. 85.

Intentio & voluntas testatoris etiam ex privata ejus scriptura & minus solenni probatur.

Cons. 334. n. 231. p. 1113.

Intentio principalis, non e-
ventus considerandus.

Cons. 328. n. 99. (22.)

p. 695.

si Intentio petitoris apta sit, libellus sustineri debet.

Cons. 340. n. 77. p. 1419.

Intentio actoris in criminalibus ubi dubia, reus absolvendus.

Cons. 351. n. 152. p. 1773.

Intentioni agentium ut ser-
vant capienda & vel impro-
prianda verba.

Cons. 330. n. 42. p. 777.

Intentionem fundatam habet dominus quoad omnia, quia in districtu suo continentur.

Cons. 302. n. 93. p. 62.

Intentionem actoris dubiam reddens exceptio absolutio-
nem meretur.

Cons. 334. n. 27. p. 1071.

Intentionem habet funda-
tam, regulam pro se habens
donec contrarium probetur.

Cons. 339. n. 159. p. 1170.

Intentionem fundatam ha-
bet dominus territorii in via
publica.

Cons. 306. n. 57. p. 197.

Intentionem reus quando im-
plevit suam, pro eo fertur
sententia.

Cons. 304. n. 130. p. 153.

Intentionem juxta agentium
interpretandi sunt actus ipso-
rum.

Cons. 316. n. 83. p. 346.

Intentionem fundatam ha-
bent domini temporales in
suo territorio quoad jurisdi-
ctionem.

Cons. 306. n. 22. p. 188.

Intentionem suam quando
implevit, agens libello con-
formis fertur sententia.

Cons. 304. n. 129. p. 153.

Intentionem fundatam super
iis que in dominio sunt, tam
quoad jurisdictionem, quam
dominium & jus reale, Do-
minus terra habet.

Cons. 301. n. 2. p. 11.

Intentionem fundatam habens
in toto, habet & in partibus.

Cons. 329. n. 57. p. 727.

Intentionem fundatam ha-
bet donec contrarium probe-
tur, qui est dominus in uni-
versali possessione.

Cons. 303. n. 17. p. 150.

secundum Intentionem pro-
ferentis & sensum meliorem
verba etiam injuria sumen-
da.

Cons. 351. n. 114. p. 1763.

Vuuu 4 de In-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- de Intentione & voluntate ubi constat de verbis non curandum.
- Cons. 330. n. 40. p. 777.
- ab Intentione judicantur omnia.
- Cons. 341. n. 66. p. 1461.
- ab Intentione contrabentium principali actus magis regulatur quam à verbis.
- Cons. 331. n. 109. p. 832.
- INTERDUM**, aliquando, verba particularitatem & regulam in contrarium esse notant.
- Cons. 342. n. 213. & 214. p. 1505.
- Interdum absq. indicis ad torturam proceditur.
- Cons. 335. n. 211. p. 1180.
- INTER** usurium legitimum quatenus excedit pactum nullum est: etiam in terris Saxonie.
- Cons. 331. n. 39. & 41. p. 816.
- INTERDICTUM** unde vi & similis, vel de facto famosa actio non datur in dominum vel patronum.
- Cons. 310. n. 32. p. 271.
- Interdictum retinende duplex, ubi uterq. actor & reus est & probat.
- Cons. 339. n. 266. p. 1385.
- Interdictum unde vi non datur in dominum feudi.
- Cons. 308. n. 35. p. 220.
- Interdicto adipiscende agere potest vassallus ex investitura abusiva.
- Cons. 316. n. 56. p. 341.
- Interdicto adipiscende agenti obstat exceptio defectus tituli vel domini, si in continenti probari possit.
- Cons. 316. n. 57. p. 342.
- in Interdicto retinende probans antiquiorem vincit.
- Cons. 345. n. 23. p. 1606.
- Interdicta retinenda & recuperanda contraria & incompatibilia sunt.
- Cons. 340. n. 161. p. 1433.
- Interdictis possessoris contra turbationem & novitatem subditi se defendere possunt.
- Cons. 346. n. 21. p. 1645.
- INTEREST** cuius, illo inscio quod sit, clam fieri dicitur.
- Cons. 321. n. 44. p. 456.
- Interest Rrip. ne testamenta rumpantur.
- Cons. 350. n. 42. p. 1720.
- Interesse damnorum & fructuum petitio principali iudicio terminato corrui.
- Cons. 332. n. 241. p. 920.
- Interesse probabile si habet creditor fructus non imputat.
- Cons. 309. n. 39. p. 243.
- Interesse & usura sunt accessiones tantum, ubi in stipulationem non sunt deductæ.
- Cons. 304. n. 80. p. 143.
- Interesse & usura non debentur sorte solutâ.
- Cons. 304. n. 79. p. 142.
- ad Interesse suum pertinentes scripturas recipiens approbasse censetur si non statim contradicat.
- Cons. 335. n. 43. p. 1144.
- Interesse & damna pecunie non soluta possunt peti & in pactum deduci.
- Cons. 331. n. 218. p. 851.
- Interesse ante prestitum non liberatur renunciâs à sociis liberat vero illos à se statim.
- Cons. 330. n. 114. p. 790.
- Interesse & damna item impensa detrahuntur de fructibus.
- Cons. 309. n. 41. p. 243.
- ad Interesse tenetur dominus absq. iustâ causâ feudi promissi traditionem differens.
- Cons. 316. n. 50. p. 341.
- Interesse non probatum non debetur.
- Cons. 304. n. 86. p. 143.
- & n. 88. p. 144.
- Interesse plerunque ad minorem summam reducit.
- Cons. 342. n. 258. p. 1508.
- Interesse constitutum quatenus fructus excedunt non quidem Canonico sed tamen civili jure toleratur pactum de fructibus pignorat & re lucrandis.
- Cons. 331. n. 36. & 38. p. 816.
- Interesse & damna qua iudex taxat sententia ut desuper juretur, interlocutoria est: & retractanda si ex probationibus rei aliud appareat.
- Cons. 332. n. 244. & 245. p. 920.
- n. 259. p. 921.
- n. 273. p. 922.
- & n. 277. p. 924.
- pro Interesse & usu pecunie sua ut creditor fructus lucretur, pactum, valet in mutuo.
- Cons. 331. n. 162. p. 841.
- etsi fructus sint magni pro modica pecunia.
- Ibid. n. 163. p. 841.
- in Interesse, damna & expensas, condemnandus est reus convictus.
- Cons. 351. n. 30. p. 1743.
- Interesse à prestatione quomodo dominus se liberare possit, eradicatur remissivè.
- Cons. 316. n. 55. p. 341.
- & n. 92. p. 346.
- INTERLOCUTORIA** est sententia mandans restitutionem sub juramento.
- Cons. 342. n. 56. p. 1482.
- Interlocutoria etiam sententia transit post decendum in rem judicatam.
- Cons. 329. n. 21. p. 715.
- Interlocutoria partibus transit in rem judicatam.
- Cons. 342. n. 21. p. 1479.
- & n. 106. p. 1489.
- Interlocutoria sententia partibus transit in rem judicatam non iudici.
- Cons. 332. n. 350. p. 941.
- Interlocutoria & definitiva tam sententia quam decretum transit in rem judicatam & pro veritate habetur.
- Cons. 302. n. 94. p. 62.
- Interlocutoria est sententia qua iudex damna & interesse taxat ut desuper juretur.
- Cons. 332. n. 244. & 245. p. 920.
- n. 259. p. 921.
- n. 273. p. 922.
- & n. 277. p. 924.
- Interlocutoria est sententia super quantitate iurejurando definienda.
- Cons. 342. n. 20. p. 1479.
- & n. 129. p. 1492.
- Interlocutoriam sententiam iudex potest revocare.
- Cons. 342. n. 100. p. 1488.
- & n. 128. 130. & 131. p. 1492.
- Interlo-

Partem VII. Index.

Interlocutoriam sententiam
iudex retractare potest.

Cons. 332. n. 201. p. 914.

ad Interlocutoriam etiam
sententia citari debent partes.

Cons. 344. n. 84. p. 1574.

n. 94. p. 1577.

& n. 167. p. 1594.

Interlocutoria transeunt par-
tibus in rem judicatam.

Cons. 350. n. 67. p. 1723.

Interlocutoria & definitiva
sententia in rem judicatam
transeunt.

Cons. 332. n. 6. p. 878.

INTERPELLATIO seu de-
nuntiatio ad solvendum per
litteras fieri potest.

Cons. 331. n. 295. p. 863.

& per procuratorem.

Ibid. n. 296. p. 863.

Interpellatio extrajudicialis
prescriptionem non interrup-
pit. Cons. 344. n. 149. neque

citatio. ibid. n. 150.

p. 1587.

INTERPONITUR quando
nullus alius actus quo dissen-
sus declaretur, toties neces-
saria & utilis est protesta-
tio.

Cons. 312. n. 5. p. 280.

INTERPRETATUR &
moderatur omnia testatoris
voluntas.

Cons. 302. n. 25. p. 51.

etiam contra verborum pro-
prietatem.

Ibid. n. 26. p. 51.

Interpretatur usus concessio-
nem.

Cons. 345. n. 159. p. 1639.

Interpretatur contractum
ex post facto & subsequentibus.

Cons. 333. n. 47. p. 970.

Interpretari in bonam par-
tem qui potest contractus in
malam non debet accipi.

Cons. 331. n. 113. p. 833.

Interpretari non debet ex an-
tecedentibus & consequenti-
bus, quod habet orationem
claram & perfectam.

Cons. 301. n. 20. p. 13.

Interpretandus omnis actus
a causa finali.

Cons. 305. n. 77. p. 170.

etiam in delictis.

Ibid. n. 78. p. 170.

Interpretandus finis ex prin-

cipio & origine.

Cons. 351. n. 92. p. 1760.

Interpretandus ita est contra-
ctus, ne mereatur reprehen-
di a sapientibus.

Cons. 331. n. 125. p. 834.

Interpretandi sunt contra-
ctus in dubio secundum juris
presumptionem.

Cons. 309. n. 21. p. 237.

Interpretandi stricti juris
contractus ex eo quod actus est.

Cons. 338. n. 234. p. 1334.

Interpretandi ita persona-
rum Ecclesiasticarum con-
tractus, ne quis damnum in-
debitum inde percipiat.

Cons. 316. n. 77. p. 345.

Interpretatio ita est facienda
ut actus & testamentum va-
leat non ut pereat.

Cons. 302. n. 102. p. 64.

Interpretatio obscura vitan-
da & rejicienda.

Cons. 339. n. 120. p. 1364.

Interpretatio in criminalibus
debet fieri in bonum.

Cons. 351. n. 113. p. 1762.

& n. 125. p. 1764.

Interpretandum latissime
principis beneficium contra
ipsum.

Cons. 303. n. 65. p. 114.

Interpretandum statutum
secundum jus commune, &
ut quam minimum ab illo re-
cedatur.

Cons. 304. n. 38. p. 135.

Interpretandum est jura-
mentum juxta jus.

Cons. 342. n. 103. p. 1488.

Interpretandum late statu-
tum favens matrimonio.

Cons. 328. n. 97. (20.)

p. 693.

Interpretandum non est pri-
vilegium contra privilegia-
tum sed pro ipso.

Cons. 316. n. 88. p. 346.

Interpretandi sunt actus a-
gentium juxta intentionem ipso-
rum. Cons. 316. n. 83. p. 346.

Interpretandum late statutum
favorabile, Odiosum strictum.

Cons. 328. n. 104. (27.)

p. 697.

Interpretanda statuta secun-
dum jus commune.

Cons. 335. n. 47. p. 1211.

Cons. 339. n. 119. p. 1364.

Cons. 343. n. 36. p. 1529.

Interpretanda verba ambigua
contra venditorem.

Cons. 304. n. 77. p. 142.

Interpretanda voluntas ce-
ssatoris secundum jus com-
mune.

Cons. 302. n. 84. p. 60.

Cons. 303. n. 34. p. 108.

ut & privilegia.

Ibid. n. 35. p. 108.

Cons. 327. n. 16. p. 624.

Interpretanda contractus ver-
ba contractum, qui in eis se-
fundat.

Cons. 330. n. 43. p. 777.

Interpretanda est stricti im-
munitatis concessio, ne publi-
cis functionibus quid detra-
hatur.

Cons. 303. n. 22. p. 106.

Interpretanda sunt verba se-
cundum finem.

Cons. 301. n. 163. p. 32.

Interpretanda principum be-
neficia late.

Cons. 306. n. 17. p. 187.

Interpretanda sunt verba se-
cundum naturam & jus con-
tractus.

Cons. 324. n. 11. p. 526.

Interpretanda statuta secun-
dum jus commune ut quam
minimum illud cedant.

Cons. 326. n. 24. p. 601.

Cons. 339. n. 150. p. 1370.

Interpretanda successionum
statuta strictum.

Cons. 328. n. 41. p. 673.

Interpretanda sunt statuta
strictissime.

Cons. 319. n. 84. p. 411.

Interpretanda sunt verba se-
cundum subjectam materiam.

Cons. 331. n. 130. p. 836.

Interpretanda verba, etiam
injuria, secundum sensum
meliolem & intentionem
proferentis.

Cons. 351. n. 114. p. 1763.

Interpretanda actus verba
ambigua ita, ut dolus exclu-
datur.

Cons. 351. n. 106. p. 1762.

Interpretanda commodum di-
ctate suum.

Cons. 345. n. 126. p. 1631.

Interpretanda sunt verba ex
precedentibus & sequentibus.

Cons. 301. n. 177. p. 34.

Inter-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Interpretanda est sententia** juxta jus.
Cons. 342. n. 12. p. 1476.
Et n. 102. p. 1488.
- Interpretanda semper sic sunt** statuta ut quam minimum laedant jus commune.
Cons. 328. n. 42. p. 673.
- Interpres suorum verborum** unusquisque quando sit?
Cons. 309. n. 18. p. 236.
- Interpres animi est oratio.**
Cons. 321. n. 109. p. 481.
- Interpres optima consuetudo**, maxime in contrarietate juris.
Cons. 328. n. 71. p. 681.
- Interpretatio fit pro debitore** contra creditorem.
Cons. 309. n. 17. p. 236.
- Interpretatio legis comparatur** interpretationi ultime voluntatis.
Cons. 302. n. 70. p. 57.
- Interpretatio contra proferentem facienda.**
Cons. 335. n. 190. p. 1177.
- Interpretatio dubii sumitur** ex observantia secuta.
Cons. 302. n. 69. p. 57.
- Interpretatio fit contra fiscum** & venditorem.
Cons. 303. n. 66. p. 114.
- Interpretatio contractus est** optima contrahentium declaratio.
Cons. 309. n. 9. p. 234.
- Interpretatio ita est facienda**, ut actus & testamentum valeat non ut pereat.
Cons. 302. n. 102. p. 64.
- Interpretatio verisimilis sequenda.**
Cons. 351. n. 122. p. 1764.
- Interpretatio obscura vitanda** & rejicienda.
Cons. 339. n. 120. p. 1364.
- Interpretatio frustraneam** efficiens principis concessionem fieri non debet.
Cons. 303. n. 79. p. 115.
- Interpretatio non verosimilis** admittenda non est.
Cons. 331. n. 117. Et 121. p. 834.
- Interpretatio, qua verborum** proprietati & rei subjecte magis conveniens est, aliis preferenda.
Cons. 301. n. 175. p. 34.
- Interpretatio induci non debet**, unde oriatur delictum, & contractus usurarius.
Cons. 309. n. 37. p. 242.
- Interpretatio in criminalibus** debet fieri in bonum.
Cons. 351. n. 113. p. 1762.
Et n. 125. p. 1764.
- Interpretatio congrua** sumitur ex necessitate verisimilitudine & natura ipsius rei.
Cons. 331. n. 122. p. 834.
- Interpretatio alia in casu** claro querenda non est quam quæ ex verbis adparet.
Cons. 331. n. 59. p. 820.
- Interpretatio facienda est in** dubio contra eum, qui agendo se fundat in contractus verbis.
Cons. 331. n. 56. p. 819.
- Interpretatio correctoria non** potest privata auctoritate induci.
Cons. 325. n. 69. p. 594.
- Interpretatio alia querenda** non est quando testatoris voluntas est clara.
Cons. 302. n. 27. p. 51.
- Interpretatio duplex** necessaria & probabilis.
Cons. 331. n. 124. p. 834.
- Interpretatio pro actore** facienda, quando de actionis nomine non constat.
Cons. 321. n. 4. p. 445.
- Interpretatio in dubio** facienda in partem favorabiliorum.
Cons. 350. n. 40. p. 1719.
- Interpretatio præcipue** sumenda ex principio.
Cons. 334. n. 48. p. 1074.
- Interpretatio contractus ita** est facienda, ne in damno maneat alter contrahentium.
Cons. 331. n. 126. p. 835.
Ibid. n. 127. p. 835.
- Interpretatio in dubio pro reo** & possessore facienda.
Cons. 331. n. 115. p. 833.
- Interpretatio ita facienda** in contractibus, ut servetur æquitas naturalis & bona fides.
Cons. 331. n. 128. p. 835.
- Interpretationi standum**, quam partes verosimiliter fecissent interrogatæ.
Cons. 303. n. 54. p. 112.
quæ interpretatio in omni dispositione procedit, & nulla tam generalis est quæ illam non recipiat.
Ibid. n. 55. p. 112.
- Interpretationem passivam** statuta à jure communi recipiunt.
Cons. 328. n. 68. p. 680.
- Interpretationem passivam** recipit compromissum à jure communi.
Cons. 337. n. 100. p. 1281.
- Interpretationem strictissimam** recipit sententia & laudum arbitri.
Cons. 319. n. 87. p. 411.
- Interpretationem recipiunt** media ab extremis.
Cons. 301. n. 178. p. 34.
- Interpretationem sumunt** sequentia ex præcedentibus & contra.
Cons. 302. n. 35. p. 52.
- Interpretatione evitanda est** contrarietas quæ non præsumitur.
Cons. 302. n. 19. p. 50.
- Interpretatione usura ut delictum** excludatur.
Cons. 309. n. 5. p. 223.
- de Interpretatione Instru-**menti quando queritur aut id discrepat fidem facit protocolium unde sumptum est.
Cons. 302. n. 30. p. 52.
- in Interpretatione ac effectu** adequata debent intelligi, in dispositione adequata.
Cons. 302. n. 120. p. 70.
- INTERPOSITIO** & veritas protestationis probanda est.
Cons. 312. n. 4. p. 280.
- pro non interposita** habetur rejecta appellatio.
Cons. 342. n. 134. p. 1493.
- INTERROGATÆ** si forent partes, quod verosimiliter dixissent pro expresso haberi debet.
Cons. 303. n. 53. p. 111.
- Interrogatæ partes** quod verosimiliter dixissent pro expresso habetur.
Cons. 304. n. 67. p. 140.
quod & in contractibus obtinet.
Ibid. n. 68. p. 140.
ad in-

Partem VII. Index.

ad Interrogationem alterius
confectum testamentum non
valet.

Cons. 350. n. 18. p. 1717.

Contra ibid. n. 57. p. 1721.

non **INTERRUMPIT** actum
continuum modicum inter-
vallum.

Cons. 350. n. 106. p. 1729.

non Interrumpit prescriptio-
nem interpellatio extrajudi-
cialis. Cons. 344. n. 149. p. 1587.

neque citatio ibid. n. 150.
p. ead.

Interrumpitur prescriptio li-
tis contestatio non nudis li-
teris.

Cons. 344. n. 55. p. 1568.

n. 141. p. 1585.

& n. 149. p. 1587.

Interrumpi nullo civili vel na-
turali actu potest prescriptio
completa.

Cons. 351. n. 79. p. 1755.

Interruptio probari multis
modis potest.

Cons. 308. n. 46. p. 226.

Interruptio post completam
usucapionem nihil operatur.

Cons. 344. n. 151. p. 1587.

INTESTATUS quilibet de-
cessisse presumitur.

Cons. 350. n. 77. p. 1725.

Intestatum magis quem dis-
cessisse quam testatum pre-
sumptio est.

Cons. 336. n. 297. p. 1251.

Intestati causam excludit cau-
sa testati.

Cons. 350. n. 120. p. 1731.

Intestati causa presumptio per
testamentum tollitur.

Cons. 350. n. 121. p. 1731.

ab Intestato successioni com-
mensuratur legitima.

Cons. 326. n. 36. p. 604.

ab Intestato relicta & repeti-
ta intelliguntur legata & fi-
deicommissa per clausulam
codicillarem.

Cons. 315. n. 8. p. 330.

ab Intestato exclusus quod a
legitima excludatur commu-
nis.

Cons. 328. n. 72. p. 681.

ab Intestato ius succedendi,
impugnandi testamentum
& petendi legitimam coha-
rent.

Cons. 328. n. 57. p. 676.

ab Intestato heredes non te-
nentur in foro conscientie ad
legata, in falso testamento,
relicta prescribenda.

Cons. 336. n. 331. p. 1259.

ab Intestato an decessit remedi-
um L. fin. C. de Edict. D.
Hadrian. tollendo.

Cons. 329. n. 11. p. 710.

ab Intestato etiam exclusio ali-
menta debentur.

Cons. 328. n. 74. p. 684.

ab Intestato successio debet ef-
se reciproca.

Cons. 328. n. 11. p. 660.

ab Intestato succedentibus pro-
ficit victoria de inofficioso
testamento.

Cons. 328. n. 58. p. 677.

ab Intestato heredibus praefer-
tim collateralibus aequaliter
desertur hereditas.

Cons. 342. n. 234. p. 1508.

ab Intestato successionis iure
regulatur successio feudalis.

Cons. 343. n. 7. p. 1523.

ab Intestato successionem non
impedit testamentum imper-
fectum.

Cons. 350. n. 81. p. 1125.

ab Intestato etiam successio ex
voluntate defuncti intelli-
gitur devolvi.

Cons. 313. n. 18. p. 290.

ab Intestato heredes non obti-
nent, nisi scripti repudiant,
vel testamentum probare ne-
queant.

Cons. 350. n. 87. p. 1726.

Intestabilis fit ob crimen fa-
mosum condemnatus.

Cons. 336. n. 181. p. 1234.

INTERVALLUM modicum
actum continuum non inter-
rumpit.

Cons. 350. n. 106. p. 1729.

ex Intervallo sequi potest con-
sensus Domini post feudi alie-
nationem.

Cons. 343. n. 67. p. 1536.

ex Intervallo qua fiunt, ex iis
contractus & voluntatis de-
claratio sumitur.

Cons. 330. n. 38. p. 776.

INTERVENIRE debet iuro-
ris autoritas in toto processu.

Cons. 344. n. 102. p. 1579.

Intervenire deus post con-
tractum perfectum eum non
annihilet.

Cons. 314. n. 20. p. 305.

Intervenisse & solenniter acta
omnia praesumuntur post pos-
sionem diutinam.

Cons. 344. n. 65. p. 1569.

Intervēu pecunie acquirunt
feudum improprium.

Cons. 334. n. 4. p. 1055.

IN TOTO quod juris idem
& in parte.

Cons. 302. n. 56. p. 57.

INTRICANDUM non est
unum negotium diversis pro-
cessibus.

Cons. 304. n. 19. p. 132.

INTRA annum scientes qui
non contradicunt in factum
consensisse intelliguntur.

Cons. 333. n. 24. p. 962.

Intra annum qui non prosequi-
tur litem, ei annus rursus
currit.

Cons. 333. n. 123. p. 1002.

INTRODUCTÆ sunt ideo
solemnitates in testamentis
ut de legitima voluntate te-
statoris constet.

Cons. 336. n. 247. p. 1243.

Introductum in favorem ali-
cujus in odium ipsius & con-
trarium finem trahi non de-
bet. Cons. 305. n. 115. p. 1762.

INTROITUS & exitus ra-
tionum ostendi debet.

Cons. 331. n. 271. p. 858.

INTROMITTERE se in alic-
nam jurisdictionem nemo prae-
sumitur. Cons. 348. n. 3. p. 1681.

INTUENDA potius rei sub-
stantia quam error opinionis.

Cons. 309. n. 30. p. 240.

Intuitu Domini qui servus in
carceratus est pro eo domi-
nus appellare potest.

Cons. 308. n. 2. p. 208.

de **INVALIDITATE** am-
plius ne quari possit confir-
matio efficit.

Cons. 331. n. 150. p. 839.

INJUSTITIA notoria impe-
dit litem ingressum.

Cons. 307. n. 5. p. 199.

INNOCENTIUM quorum-
libet sociorum bona non vio-
landa.

Cons. 322. n. 23. p. 485.

ab Intestato qua animi spera-
tur hereditas, ex testamento
non desertur.

Cons. 350. n. 48. p. 1720.

INVALI-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

INVALIDUM est testimo-
nium de auditu.

Cons. 350. n. 29. p. 1719.

Invalidum testamentum ba-
bens clausulam codicillarem
valet jure fideicommissi.

Cons. 350. n. 61. p. 1721.

Invalidum vel nullum titulum
habere paria sunt.

Conf. 325. n. 13. & 18.

p. 575.

INVASIO & adprebentio cui
datur illi multo magis reten-
tio dabitur.

Cons. 332. n. 333. p. 937.

INVENTARIUM conficere
non tenetur abstinens here-
ditate.

Cons. 347. n. 22. p. 1657.

& n. 74. p. 1666.

Inventarium edere possessor
hereditatis tenetur.

Cons. 350. n. 75. p. 1724.

Inventarii confectio jure Sa-
xonico & Canonico necessa-
ria non est.

Cons. 347. n. 21. p. 1656.

Inventarii confectio jura be-
redi servat integra.

Cons. 347. n. 20. p. 1656.

& n. 73. p. 1666.

Inventario vel conscientie res
quando delata fuit, proba-
tiones posteriores post rem ju-
dicatam admittuntur ex no-
va causa.

Cons. 342. n. 60. p. 1483.

absq; Inventario heres adiens
hereditatem de jure Saxo-
nico ultra non tenetur.

Cons. 327. n. 90. p. 651.

Invenitur quod non repudia-
tum & renunciatum: illud
integrum manere debet.

Cons. 304. n. 106. & 109. p. 148.

Inventus thesaurus pertinet
ad utilem dominum via pu-
blica.

Cons. 306. n. 13. p. 186.

INVESTIRE aliquem potest
dominus feudi de feudo ter-
tii, sine illius consensu, sub
conditione feudi sibi aperti.

Cons. 316. n. 1. p. 336.

Conditio illa tollit omnia con-
traria & excludit dolum.

Ibid. n. 2. 5. p. 336.

Investiat ut cum, qui se posside-
re non probat, dominus cogi
non potest.

Cons. 324. n. 26. p. 532.

Investivisse aliquem de feudo
quâ fatetur, domini confes-
sio, omisis legitimis soleenni-
tatibus, ipsi non prejudicat.

Cons. 316. n. 44. p. 340.

Investitus verbaliter potest pe-
tere à domino, ut realem sibi
possessionem tradat.

Cons. 324. n. 28. p. 532.

Investitur de cujus feudo al-
lius, ejus possessor an sit ci-
tandus?

Cons. 316. n. 12. p. 336.

Investiri alius non potest alio
possidente.

Cons. 324. n. 29. p. 533.

Investitus in novo feudo simul-
taneè non cogitur pati dota-
litium vel pignus in quod non
consensit.

Cons. 333. n. 7. p. 957.

Investitus primus in Ecclesia-
sticis beneficiis praefertur, et-
si secundus possessionem ade-
ptus fuerit.

Cons. 316. n. 63. p. 343.

Investiti censentur omnes De-
scendentes.

Cons. 347. n. 14. p. 1655.

Investitura intelligitur salvo
jure tertii.

Cons. 334. n. 241. p. 115.

Investitura antiqua in prae-
judicium tertii non potest mu-
tari.

Cons. 344. n. 126. p. 1583.

Investitura possessionis causa
& signum.

Cons. 324. n. 32. 37. & 41.

p. 534.

Investitura sola feudum consti-
tuitur, tanquam ejus forma.

Cons. 321. n. 13. p. 448.

Investitura non probat posses-
sionem.

Cons. 345. n. 110. p. 1628.

Investitura dat justam causam
possidendi.

Cons. 345. n. 69. p. 1618.

Investitura & scriptura indi-
vidua sunt, & diverso jure
non censenda.

Cons. 343. n. 13. p. 1524.

Investitura semel facta non
facile potest denegari.

Cons. 324. n. 43. p. 537.

Investitura est publicum in-
strumentum & plenam fi-
dem meretur.

Cons. 334. n. 157. p. 1098.

Investitura abusiva neq; domi-
nium neq; possessionem feudi
transfert.

Cons. 316. n. 47. p. 340.

nisi in praesentia rei fiat.

Ibid. n. 48. p. ead.

Investitura antiqua variari
non debet: ne quidem à Prin-
cipe.

Cons. 334. n. 6. p. 1056.

Investitura separata est à pos-
sessione.

Cons. 324. n. 42. p. 537.

Investitura feudum constitui-
tur.

Cons. 334. n. 98. p. 1085.

Investitura est servitus feu-
dalis.

Cons. 324. n. 70. p. 550.

Investitura unde dicitur.

Cons. 316. n. 33. p. 339.

Investitura & testibus feuda-
libus probatur feudum.

Cons. 334. n. 106. p. 1086.

Investitura à possessione sepa-
rata est.

Cons. 324. n. 42. p. 537.

Investitura abusiva super feu-
do novo facta, & parium cu-
ria inscriptione non compro-
bata, non valet et si possessio
& dominium traditum sit,
neutrum enim transiit.

Cons. 316. n. 41. p. 339.

& n. 43. p. 340.

Investitura abusiva obligat do-
minum ad feudi possessio-
nem, si vacuum habet, præ-
cisè tradendam.

Cons. 316. n. 49. p. 341.

Investitura peti debet cum ob-
latione juramenti fidelitatis.

Cons. 316. n. 34. p. 339.

Explicatur. Ibid. p. ead.

Investitura omnis censetur sal-
vo jure tertii, et si clausula
ista non sit adposita.

Cons. 316. n. 11. p. 336.

& n. 13. p. 337.

Investitura contractus qui-
dam est.

Cons. 334. n. 82. p. 1081.

n. 104. p. 1086.

& n. 137. p. 115.

Investitura abusiva quid.

Cons. 316. n. 39. p. 339.

Investitura derogat omni feu-
dorum juri.

Cons. 319. n. 29. p. 405.

Investi-

Partem VII. Index.

Investitura *tertio non consentientis non nocet.*

Cons. 334. n. 239. p. 115.

Investitura *fiere nequit sine titulo feudi & possessione.*

Cons. 324. n. 51. p. 534.

Investitura *simultanea ad heredes investitorum transmittitur, etiamsi heredum nulla sit facta mentio.*

Cons. 347. n. 15. p. 1655.

Investitura *fit etiam per amissionem in feudi possessione.*

Cons. 316. n. 32. p. 339.

Investitura *non dat possessionem.*

Cons. 324. n. 27. p. 532.

Investitura *non dat possessionem.*

Cons. 345. n. 67. p. 1618.

Investituræ *statu antiquus non est mutandus.*

Cons. 324. n. 46. p. 538.

Investitura *renovatio nihil aliud quam ipsa possessio aut ejus confirmatio.*

Cons. 324. n. 35. p. 534.

Investitura *consentientis aut subscribens alienationi consentit.*

Cons. 344. n. 91. p. 1577.

n. 155. p. 1587.

& n. 171. p. 1594.

Investitura *abusiva ex pacto nudo productæ obligationis, & actionem ex stipulatu, si stipulatio intercessit: vel conditionem ex moribus si nudum adest pactum.*

Cons. 316. n. 51. p. 341.

Utraq; *tamen alio personalis est & directa.*

Ibid. n. 52. p. ead.

Ante *conditionis tamen existentiam exerceri non potest.*

Ibid. n. 97. p. 347.

Investitura *surrepticia nihil probat.*

Cons. 334. n. 238. p. 115.

Investituræ *tenor in præjudicium tertii non datur nequit.*

Cons. 324. n. 51. p. 540.

Investituræ *renovationem petere debet Vassallus etiam non sitatus.*

Cons. 312. n. 336. p. 938.

Investituræ *contra causam communem specialia præsummi non debent.*

Cons. 324. n. 72. p. 551.

Investituræ *antiquæ standum,*

donec omnium consensus mutetur.

Cons. 334. n. 79. p. 1081.

Alioquin ipsis non præjudicat.

Ibid. n. 80. p. ead.

Investituræ *tenor in successione attendendus.*

Cons. 334. n. 134. p. 1092.

Investituræ *tenor in feudali successione attendendus.*

Cons. 343. n. 1. p. 1522.

Investituræ *tenor in primis inspicendus, cum omni feudi natura deroget.*

Cons. 316. n. 79. & seq.

p. 345. & seq.

Investituræ *probant inter partes præsertim recognita.*

Cons. 334. n. 158. p. 1098.

Investituræ *antiqua forma non potest mutari, in præjudicium non consentientis.*

Cons. 334. n. 78. p. 1080.

& n. 121. p. 1089.

Investituræ *prælatorum personales sunt & conscriptis extinguuntur.*

Cons. 316. n. 120. p. 343.

Investituræ *simultanea virtute collaterales in feudo succedunt de Jure Saxónico non juxta proximitatē sanguinis.*

Cons. 329. n. 118. p. 757.

Investituræ *actūs dicitur possessionis acquisitūs.*

Cons. 345. n. 27. p. 1618.

Investituræ *& concessionis intelliguntur salvo semper tertii jure.*

Cons. 325. n. 42. p. 583.

ad Investituram *dominus tenetur.*

Cons. 324. n. 24. p. 531.

Investituram *priorem ratificare tenetur successor.*

Cons. 316. n. 127. p. 351.

nisi sit *imperfecta.*

Ibid. n. 128. p. ead.

vel ab *anteceffore proprio nomine concessa.*

Ibid. n. 130. p. ead.

vel *magnum adferat præjudicium.*

Ibid. n. 131. p. ead.

Investituram *ob non petitam intra legitimum tempus Dominus propria auctoritate feudum occupare potest.*

Cons. 332. n. 339. p. 938.

Investituram *intra debitum tempus petere negligens Vassallus, an sine sententia de-*

claratoria feudo privetur?

Cons. 332. n. 337. p. 938.

Investituram *imperfectam ratificandam Regis Imperatoris electi successor non tenetur.*

Cons. 316. n. 129. p. 351.

Investituram *antecefforis ratam habere non tenetur Imperatoris successor: quia ex electione succedit.*

Cons. 316. n. 104. p. 348.

Investituram *vassalli defuncti filius si annum 14. ætatis attingerit intra annum & diem non petens, feudo cadit. restitutionem tamen in integrum petere potest.*

Cons. 332. n. 335. p. 937.

in Investiturâ *collectivâ vocati omnes unam saltem partem capiunt.*

Cons. 343. n. 10. & n. 1523.

& n. 12. p. 1524.

in Investitura *omnium rerum unitas præsumitur.*

Cons. 329. n. 47. p. 723.

absq; Investitura *feudum.*

Cons. 325. n. 62. p. 593.

ex Investiturâ *abusivâ Vassallus agere potest interdicto adipsam.*

Cons. 316. n. 56. p. 341.

ex Investitura *habentibus jus feudi alienationem non nocet.*

Cons. 347. n. 30. p. 1658.

Investiturâ *aliâ descendentes opus non habent.*

Cons. 347. n. 14. p. 1655.

Investituræ *posteriores quam alterius præjudicium priores mutant præsumuntur sub & obreptione attendenda.*

Cons. 334. n. 74. p. 1080.

Investituræ *sequentes congruere debent prima.*

Cons. 329. n. 42. p. 721.

Investituras, *contractus & pacta, nomine dignitatis celebrata, nisi ex magna causa, revocare principes & Imperator etiam electi nequeunt.*

Cons. 316. n. 112. p. 349.

Declaratur, *Ibid. n. 117. & n. 119. p. 349.*

pro Investituris *presumuntur donec contrarium fuerit probatum.*

Cons. 334. n. 242. p. 1087.

Xxxx

n. 1000.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

in Investituris Episcoporum,
super rebus Ecclesiis interve-
nire possunt testes extranei.

Cons. 316. n. 45. p. 340.
idē, & in Laicorum investi-
turis statuto vel consuetudi-
ne introduci potest.

Ibid. n. 46. p. ead.
Investituris & instrumentis
antiquis multum creditur.

Cons. 324. n. 74. p. 552.
INVITUS in communione ne-
mo manere cogitur.

Cons. 346. n. 22. p. 1645.
Invitus dominus alium Vasal-
lum habere non cogitur.

Cons. 316. n. 95. p. 347.
Invitus non cogitur id quod
gestum est in prejudicium
suum sine mandato ratifica-
re volens vero quilibet potest.

Cons. 332. n. 177. p. 911.
Invitus nemo cogitur accusare
vel agere.

Cons. 337. n. 17. p. 1269.
Invitus interdum quis cogi ad
compromissum potest.

Cons. 338. n. 240. p. 1336.
Invitus nemo agere cogi vel
prohiberi potest.

Cons. 303. n. 118. p. 121.
Invito a quo exigi non potest,
vel qui exceptionem habet,
debitor non est.

Cons. 304. n. 58. p. 138.
Invito creditori, debitor qui
accepit certam rem pro pe-
cuniā mutuam, eandem pro
nummis reddere potest.

Cons. 304. n. 98. p. 146.
in Invitum redditur iudicium
& executio.

Cons. 342. n. 113. p. 1490.
in Invitum redditur iudicium.

Cons. 340. n. 67. p. 1417.
limitatur n. 175. p. 1435.
pro Invito habetur non con-
sentiens in detrimento ca-
ptando.

Cons. 347. n. 39. p. 1659.
Invito debitore, creditor obli-
gationem ejus augere non
potest.

Cons. 304. n. 82. p. 143.
Invitis redditur contentiosa
jurisdictio.

Cons. 342. n. 26. p. 1479.
Invitis etiam munera & offi-
cia decurionatus in munici-
piis imponuntur.

Cons. 338. n. 4. p. 1349.
per JOCUM qui dixisse
convitium asserit probare
hoc debet.

Cons. 351. n. 36. p. 1745.
IRÆ divina, anima, quæ ma-
ximi est precii obligatur.

Cons. 321. n. 32. p. 453.
IRRELEVANS probatio non
admittenda.

Cons. 306. n. 42. p. 193.
Irrelevans probatio non est
imponenda.

Cons. 341. n. 21. p. 1447.
IRRITUM metu gestum.

Cons. 339. n. 303. p. 1389.
Irrita sunt pacta quæ contra
leges fiunt, nisi quoad obli-
gationem & poenam indebi-
te contrahentium.

Cons. 331. n. 40. p. 816.
verbum ISTA copulat sequen-
tia præcedentibus & refert
se ad præcedentia.

Cons. 301. n. 130. p. 29.
ITUR per quod jus ad aliud,
eo sublato jus ipsum quoq;
tollicitur.

Cons. 328. n. 23. p. 665.
in JUDICANDO & con-
sulendo non est ab opinione
communi recedendum.

Cons. 321. n. 106. p. 479.
in Judicando Princeps ea quæ
juris natura vel gentium
sunt, negligere non potest aut
debet.

Cons. 340. n. 190. p. 1438.
in Judicando & consulendo a
communi opinione receden-
dum non est.

Cons. 319. n. 131. p. 417.
Judicandum secundum regu-
lam, nisi casus exceptus pro-
betur.

Cons. 332. n. 53. p. 886.
Judicandum in dubio pro Cle-
ricis.

Cons. 319. n. 44. p. 406.
Judicandum in Camera se-
cundum consuetudines &
statuta.

Cons. 332. n. 101. p. 894.
Judicandum de specie idem
quod de genere.

Cons. 320. n. 7. p. 431.
Judicandum in dubio secun-
dum jus regulare, nisi appa-
reat exceptio.

Cons. 332. n. 231. p. 918.

Judicare qui potest in causa
criminali, non potest crimi-
liter.

Cons. 351. n. 51. p. 1748.
ubi ratio, nec contra. n. 56.
p. 1749.

Judicare nequeunt arbitri in-
ter partes, nisi de quibus est
compromissum.

Cons. 337. n. 26. p. 1270.
Judicare potest Arbitr de iis
quæ ab initio fuerunt contro-
versa.

Cons. 340. n. 95. p. 1423.

Judicare quod velint secun-
dum constitutiones Imperii,
jus commune & laudabiles
consuetudines, Camera ad-
fessores in receptione jurant.

Cons. 332. n. 103. p. 894.
Judicare in propria causa nemo
potest.

Cons. 348. n. 6. p. 1682.
Judicare non licet parte absen-
te nec contumace.

Cons. 344. n. 77. p. 1573.
& n. 166. p. 1593.

Judicare debet iudex si a indu-
bio ut conventioni partium
satisfiat.

Cons. 342. n. 235. & ut
servetur equalitas. n. 236.
& ut minus partibus præju-
dicetur. n. 237. p. 1508.

Judicare debet Imperator sola
facti veritate inspecta.

Cons. 332. n. 56. p. 887.
Judicat pro principe consilium
principis.

Cons. 312. n. 17. p. 282.
non Judicatur in Camera vel
curia Principis extra acta
& compromissum.

Cons. 340. n. 188. p. 1438.
Judicatur res ex fine qualis sit.

Cons. 338. n. 187. p. 1328.
Judicatur idem de cobarentiis
quod de Principali, etiam in
compromissis.

Cons. 338. n. 81. p. 1310.
& n. 92. p. 1311.

Judicatur idem de pertinentiis
quod de rebus ipsis.

Cons. 302. n. 50. p. 54.
& n. 118. p. 69.

idem Judicatur de adberen-
tibus, quam de iis quibus ad-
herent.

Cons. 340. n. 187. p. 1437.
Iudica-

Partem VII. Index.

- Iudicatur quis nobilis ex auri-
guitate generis, & ex nomi-
ne, praeſumptivè.*
Cons. 314. n. 94. & 95.
p. 314.
- Iudicatur de adhaerentis idem,
quod de iis, quibus cohaerent.*
Cons. 329. n. 16. p. 712.
- Iudicari debet non ex praesump-
tionibus sed probationibus.*
Cons. 310. n. 19. p. 265.
- Iudicantur omnia ab inten-
tione.*
Cons. 341. n. 66. p. 1461.
- Iudicari nequit absens qui con-
tumax non est.*
Cons. 332. n. 149. p. 904.
- Iudicata rei vim non habent
instrumenta sed probatio-
nis.*
Cons. 304. n. 37. p. 135.
- Iudicata rei vim non obtinent
comminationes.*
Cons. 332. n. 365. p. 943.
praesertim ab una tantum
parte impetrata.
- Iudicata rei vim non habent
transit par-
tibus rescriptum principis
post decedendum.*
Cons. 304. n. 24. p. 133.
- Iudicatum in rem transit par-
ti decretum id cui non con-
tradicitur.*
Cons. 312. n. 2. p. 280.
& n. 15. p. 282.
- Iudicatum retractari nequit.*
Cons. 342. n. 105. p. 1489.
- Declaratur. n. 146. p. 1495.*
- Iudicatum fuerit sive bene si-
ve male rei iudicata stan-
dum.*
Cons. 332. n. 31. p. 883.
- Iudicium de similibus idem.*
Cons. 309. n. 50. p. 247.
Cons. 320. n. 15. p. 432.
Cons. 338. n. 83. p. 1310.
Cons. 343. n. 18. p. 1525.
- Iudicium redditur in invi-
tum.*
Cons. 334. n. 215. p. 1110.
- Iudicium reddit nullum Ex-
ceptio incompetencia.*
Cons. 337. n. 122. p. 1285.
Cons. 340. n. 100. p. 1424.
- Iudicium dignius est arbitrio.*
Cons. 338. n. 198. p. 1329.
- ad Iudicium prior provocat
actor.*
Cons. 332. n. 1. p. 877.
- Iudicium non extenditur ad
ea, quae post contingunt.*
Cons. 337. n. 60. p. 1276.
- in Iudicium & arbitrium
non veniunt, quae post emer-
gunt.*
Cons. 340. n. 96. p. 1423.
- Iudicium idem est de annexis
& adhaerentibus, quod de
principali.*
Cons. 337. n. 9. p. 1269.
- Iudicium retro nullum red-
dit procuratoris falsi exce-
ptio.*
Cons. 332. n. 129. & 137.
p. 902.
- Iudicium legitime inchoan-
dum.*
Cons. 337. n. 72. p. 1277.
- Iudicium in invitos datur.*
Cons. 335. n. 172. p. 1174.
- Iudicium de compromissi for-
ma sit ex verbis instrumen-
ti.*
Cons. 338. n. 6. p. 1402.
- Iudicium & executio red-
ditur in invitum.*
Cons. 342. n. 113. p. 1490.
- Iudicium de cohaerentibus i-
dem est.*
Cons. 340. n. 75. p. 1418.
- ad Iudicium qui prior provo-
cavit, actor habetur.*
Cons. 304. n. 2. p. 128.
& n. 10. p. 129.
- etiam in sententia defini-
tiva.*
Ibid. n. 15. p. 131.
- in Iudicium deducendum non
est ius tertii.*
Cons. 340. n. 64. p. 1416.
- Iudicium suum quod subverte-
retur, eam viam elegisse te-
stator non praesumitur.*
Cons. 302. n. 103. p. 64.
- Iudicium feudale quomodo im-
stituendum, remissive.*
Cons. 305. n. 134. p. 181.
- Iudicium camera & austre-
garum quomodo ordina-
dum, traditur remissive.*
Cons. 305. n. 135. p. 181.
- Iudicium redditur in invi-
tum.*
Cons. 340. n. 67. p. 1417.
limitatur num. 175.
p. 1435.
- Iudicium idem eademque do-
ctrina est equipollentium.*
Cons. 302. n. 121. p. 76.
- Iudicium est arbitrium clau-
dicare non debent.*
Cons. 338. n. 217. p. 1331.
- Iudicium alicuius per quam
viam subverteretur eam ele-
gisse quis non intelligitur.*
Cons. 321. n. 87. p. 473.
- Iudicium Dominus suscipere
debet, & juris privilegium
attenditur.*
Cons. 323. n. 3. p. 497.
- Iudicium quod de venditore
idem & de ejus successore &
herede.*
Cons. 303. n. 67. p. 114.
etiam territorii.
Ibid. n. 68. p. 114.
- Iudicium cum omnibus conne-
xis transit in heredes.*
Cons. 338. n. 199. p. 1329.
non arbitrii instantia.
- Iudicium civile cum criminali
an possit intentari.*
Cons. 308. n. 41. p. 222.
- Iudicii pars, & de actis est sen-
tentia.*
Cons. 338. n. 144. p. 1321.
- ad Iudicii limine agentem Ex-
ceptiones ex actis probata
repellunt.*
Cons. 340. n. 170. p. 1434.
- Iudicii principalis est, sola
rei veritate inspecta proce-
dere.*
Cons. 340. n. 79. p. 1419.
- Iudicii instar arbitrium ha-
bet.*
Cons. 338. n. 17. p. 1303.
- Iudicii naturam non mutant
conventiones super sententia
facta.*
Cons. 338. n. 193. p. 1328.
- Iudicii fundamentum est libellus.*
Cons. 334. n. 19. p. 1070.
- ad Iudicii limine agentem re-
pellit Exceptio: Tibi non com-
petit hac actio.*
Cons. 340. n. 116. p. 1425.
- Iudicii figura sunt acta.*
Cons. 332. n. 9. p. 879.
- Iudicii civilis acta non probant
in criminali.*
Cons. 317. n. 95. p. 386.
- ad Iudicii constitutionem Ju-
dex, Actor & reus necessa-
rio requiruntur.*
Cons. 340. n. 86. p. 1421.
- Iudicii locus atrocior facit
injuriam.*
Cons. 305. n. 11. p. 161.

In Matthæi VVefenbecii Consil.

- Judicii per suspensionem nomine alterius inducitur novatio.**
Cons. 323. n. 9. p. 499.
- Judicii petitorii est petitio successione, etiam feudalis.**
Cons. 334. n. 11. p. 1087.
- in Judicium antequam res deducta sit, vel si maxime definitum non expectetur à quolibet gravamine potest appellari. Item à qualibet injuria verbi vel facti; etiam sienda est instanti.**
Cons. 308. n. 5. p. 209.
- in Judicium deductum non videtur, quod post evenit.**
Cons. 342. n. 249. p. 1510.
- Judicium caputum defensor ad suum forum revocare non potest.**
Cons. 323. n. 19. p. 502.
- in Judicio uno acta fidem faciunt in alio.**
Cons. 314. n. 149. p. 323.
- in Judicio semper proponi potest falsi procuratoris exceptio.**
Cons. 332. n. 133. p. 902.
- Judicio arbitria comparantur.**
Cons. 338. n. 173. p. 1326.
- Judicio principali terminato, interesse, damnorum et fructuum petitio corrumpit.**
Cons. 332. n. 241. p. 920.
- Judicio uno quando compromissum non terminatur, non finitur.**
Cons. 337. n. 39. p. 1273.
- in Judicio nulliter agitur, ubi mandatum non sufficiens.**
Cons. 340. n. 102. p. 1424.
- in Judicio pupilli indefensi stare non possunt.**
Cons. 344. n. 1. p. 1552.
- in Judicio indefensus dicitur minor sine curatore.**
Cons. 344. n. 104. p. 1579.
- in Judicio crimen obiciens et probare paratus non tenetur actione injuriarum.**
Cons. 332. n. 311. p. 933.
- Judicio se defendere qui paratus est, in dolo esse non dicitur.**
Cons. 304. n. 30. p. 134.
- in Judicio equum atq. extrajudicium pecuniam accipiendo officialis tenetur.**
Cons. 314. n. 61. p. 309.
- in Judicio familiae heriscunda, iudex ex bono et aquo et cui vult adjudicationes facit.**
Cons. 313. n. 20. p. 291.
- Judicio defendere paratus qui est et jure suo utitur injuriam non facit.**
Cons. 332. n. 307. et 310. p. 933.
- in Judicio in re possessorum aut probet testis de auditu deponens.**
Cons. 345. n. 122. p. 1630.
- Judicio etiam in alio actum inter easdem partes probant.**
Cons. 329. n. 20. p. 714.
- in Judicio recuperanda is obtinet qui probat antiquiorem possessionem.**
Cons. 311. n. 26. p. 277.
- Judicio nullitatis testamenti pendente, heres fideicommissarius, praestita cautione satisfacere cogitur.**
Cons. 315. n. 6. p. 329.
- Judicia hominum suprema exitum habere publice expedit.**
Cons. 350. n. 2. p. 1715.
- Judicia aequaliter absq. suspicionem, vel personarum acceptione, procedere debent.**
Cons. 305. n. 133. p. 180.
- Judicia possessoria versantur circa rem vel petitoria.**
Cons. 323. n. 7. p. 498.
- Judicia curialia sunt majora et velut praesidatus provinciae, pro quorum sententia magis praesumitur.**
Cons. 334. n. 108. p. 1086.
- in Judicia plura nemo distrabi debet, ubi res uno iudice terminari potest.**
Cons. 337. n. 15. p. 1269.
- Judicia iudicari non debent.**
Cons. 332. n. 161. p. 906.
- Judicia possessoria summaria secundum quid.**
Cons. 324. n. 64. p. 547.
- Judiciorum exitus et basis est sententia.**
Cons. 338. n. 192. p. 1328.
- in Judiciis prohibetur variatio.**
Cons. 342. n. 110. p. 1489.
- in Judiciis observanda aequalitas et arbitrii.**
Cons. 338. n. 213. p. 1331. et n. 116. p. 1316.
- in Judiciis maxime absq. voluntate creditoris novatio fieri non potest.**
Cons. 323. n. 25. p. 505.
- Judiciis comparatur arbitrium.**
Cons. 327. n. 61. p. 1276.
- Judicialis actus est principis oblatum libellum.**
Cons. 351. n. 139. p. 1768.
- Judicialis declaratio pernam injuriarum tollit aut mitigat.**
Cons. 351. n. 127. p. 1765.
- Judicialis confessio revocari non potest, postquam acceptata est ab adversario.**
Cons. 351. n. 23. p. 1742.
- Judiciali in procuratore industria persona electa censetur.**
Cons. 332. n. 158. p. 906.
- Judiciale etiam mandatum. Dominus re integra probare potest.**
Cons. 332. n. 175. p. 910.
- Judiciale iuramentum digniori deferendum.**
Cons. 332. n. 342. p. 939.
- Judiciales actus vitia veritas non apparent.**
Cons. 342. n. 220. p. 1506.
- in Judicialibus utiq. et indistincte mandatum morte finitur: non vero precise in executariis.**
Cons. 332. n. 156. p. 905. et n. 157. p. 906.
- Iudex etiam absolutum habent potestatem, nihil tamen bonis moribus interdictum facere aut defensionem tollere potest.**
Cons. 332. n. 146. p. 904.
- Iudex adhaerendo opinioni singulari, se ponit in periculo.**
Cons. 335. n. 84. p. 1036.
- Iudex praecavere debet ne delicta committantur.**
Cons. 332. n. 271. p. 911.
- Iudex sententiam in re iudicata revocare potest.**
Cons. 332. n. 201. p. 914. Cons. 342. n. 100. p. 1488. et n. 128. 130. et 131. p. 1492.
- Iudex debet cognoscere super actis integris.**
Cons. 344. n. 175. p. 1595.
- Iudex dicitur quasi ius dicens.**
Cons. 339. n. 118. p. 1364.
- Iudex arbitrari suo probatione res rejicere non potest.**
Cons. 332. n. 291. p. 927.
- Iudex affectibus indulgens iniuste iudicat.**
Cons. 342. n. 27. p. 1479.
- Iudex

Partem VII. Index.

Judex defensionem pro absente
supplere debet.

Cons. 332. n. 147. p. 904.

Judex duos sales scientia &
conscientie habere debet.

Cons. 332. n. 293. p. 927.

Judex secundum veritatem
judicare debet.

Cons. 342. n. 46. & 48.
p. 1481.

Judex bonum & equum sequi
cogitur.

Cons. 338. n. 149. p. 1322.

Judex contra jus quassitum ju-
dicare nequit, nisi ex novis
proportionibus.

Cons. 342. n. 227. p. 1507.

Judex providere debet, ne sub-
diti indebitè graventur.

Cons. 339. n. 358. p. 1396.

Judex rem in id, quod petunt
non est, condemnare non de-
bet, nec officium suum nisi im-
ploratus impetrari.

Cons. 351. n. 51. p. 1748.

Judex nullitate cognita gesta
revocat.

Cons. 332. n. 197. p. 513.

Judex prescriptionem praefer-
tim allegatam supplere de-
bet.

Cons. 342. n. 164. p. 1497.

Judex ad conclusionem, si ve-
l apta si ve incepta sit, non astrin-
gitur, ubi ea opus non est.

Cons. 351. n. 48. p. 1747.

Judex propensior esse debet ad
absolvendum quam ad con-
demnandum.

Cons. 334. n. 57. p. 1076.

Judex pro contumaciter non
absente defensionem supplere
debet, praesertim in poenatis.

Cons. 332. n. 309. p. 933.

Judex qui sententiam, etiam
justam, vendit, falsi crimen
committit.

Cons. 314. n. 58. p. 308.

Judex non incidit in poenam,
qui sine indicis captivum
fecit.

Cons. 335. n. 244. p. 1188.

Judex in dubio ita judicare de-
bet, ut partium contentioni
satisfiat.

Cons. 342. n. 235. & ut
servetur aequitas. ibid.
n. 236. & ut quam mi-
nus partibus prajudice-
tur. n. 237. p. 1508.

Judex ea, quae parti incumbunt
facere non debet.

Cons. 342. n. 23. p. 1479.

Judex taxat quantitatem
promissi ad viam rescindendam
legati.

Cons. 342. n. 205. & do-
tem. ibid. n. 206. &
alimenta. 207. & pre-
tium reductionis. n.
208. & emptionis pre-
cium. n. 209. & gene-
raliter quamcunque
quantitatem debitam
sed incertam.

n. 210. p. 1504.

Declaratur. n. 224. p. 1506.

Judex super petitionibus exce-
ptionum nihil adjudicat neq;
condemnat.

Cons. 340. n. 84. p. 1420.

Judex est qui jus populo reddit.

Cons. 339. n. 255. p. 1383.

Judex, actor & Reus sunt per-
sona constituentes judicium.

Cons. 337. n. 19. p. 1270.
& n. 35. p. 1272.

Judex quando officium exce-
dit, habetur pro privato.

Cons. 308. n. 30. p. 218.

Judex non deductum, praefer-
tim circa probationes, supple-
re non debet.

Cons. 332. n. 300. p. 928.

Judex pro presumptione judi-
cat, praesertim in antiquis.

Cons. 339. n. 43. & 44.
p. 1334.

Judex bonus vir est.

Cons. 338. n. 147. p. 1323.

Judex alii processus directio-
nem committens, reservata
sibi cognoscendi potestate, ju-
dicium non alterat.

Cons. 338. n. 194. p. 1328.

Judex familiae heriscunda lici-
tationi adstrictus non est.

Cons. 313. n. 28. p. 293.

Judex in restitutionem fructu-
um non condemnans ab iis
absolvitur censetur.

Cons. 342. n. 239. fallit
in petitione heriscundis.
Ibid. n. 241. p. 1508.
& n. 249. p. 1510.

Judex in propria causa Impe-
rator quidem esse potest.

Cons. 303. n. 120. p. 122.

Judex Reo petenti locum tu-
tum, ad peragendam causam
assignare debet.

Cons. 348. n. 18. p. 1684.

Judex in causa, ex qua commo-
dum vel incommodum expe-
ctat, suspectus est.

Cons. 348. n. 9. p. 1682.

Judex contra allegationem pro-
nuncians, ab ea recessisse prae-
sumitur.

Cons. 342. n. 15. p. 1477.

Judex actorem contraria alle-
gationem repellere debet.

Cons. 337. n. 71. p. 1277.
& n. 75. p. 1278.

Judex astat taxationem ex
necessitate & facultate pa-
trimonii relinquentis.

Cons. 342. n. 215. p. 1505.

Judex ad absolutionem magis
quam condemnationem pro-
pendere debet.

Cons. 340. n. 177. p. 1435.

Judex litem suam facit, qui
consilium ab una parte peti-
tum sequitur.

Cons. 342. n. 43. p. 1481.

Judex infamiliae heriscunda
judicio ex bono & aequo & cui
vult, adjudicationes facit.

Cons. 313. n. 20. p. 291.

Judex consilium actorum non
semper sequi tenetur.

Cons. 342. n. 42. p. 1481.

Judex pluribus consiliis discor-
dantibus magis fundatum
sequi debet.

Cons. 342. n. 44. p. 1481.

Judex non attentis exceptioni-
bus judicans tacite illas reje-
cisse intelligitur.

Cons. 342. n. 104. p. 1488.

Judex supplet ea quae juris sunt.

Cons. 334. n. 219. p. 1111.

Judex vel alius officialis cum
subditis contrahere, & mu-
nera ultra salarium exigere
prohibetur.

Cons. 314. n. 11. p. 301.

Judex derogare nequit jura-
mento & rei judicate.

Cons. 342. n. 223. p. 1506.

Judex litem commode si finire
nequit partes ad compromis-
sum cogere potest.

Cons. 338. n. 123. p. 1317.

Judex solus imponere poenam
potest.

Cons. 317. n. 99. p. 386.

Xxxx 3 Iudex

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Iudex pro matrimonio laborare debet non contra.**
Cons. 317. n. 42. p. 365.
- Iudex capturam decernere solet sine aliqua causa cognitione.**
Cons. 335. n. 243. p. 1187.
- Iudex autor perjurii nemini esse debet.**
Cons. 332. n. 275. p. 924.
ne quidem sub prætectu sententis laes.
Ibid. n. 276. p. 924.
- Iudex vel officialis post rem expeditam remunerationem accipiens, poena concussionis non tenetur.**
Cons. 314. n. 52. p. 307.
- Iudex non supplet actionem.**
Cons. 342. n. 251. p. 1510.
- Iudex maxime quando iustitiam facere denegat, supplicatur, ubi non appellatur etiam post decedendum, non gradatim sed statim ad summum principem.**
Cons. 308. n. 22. p. 214.
- Iudex, Actor & Reus necessario ad iudicii constitutionem requiruntur.**
Cons. 340. n. 86. p. 1421.
- Iudex officium suum non impertit nisi importatus.**
Cons. 342. n. 252. p. 1510.
- Iudex vir bonus.**
Cons. 317. n. 41. p. 365.
- Iudicis officio æque præscribitur ut actioni partis.**
Cons. 317. n. 74. p. 374.
& n. 78. p. 376.
- Iudicis officium post sententiam expirat.**
Cons. 342. n. 240. p. 1508.
- Iudicis officii imploratio pro actione est.**
Cons. 304. n. 7. p. 129.
- Iudicis officio incumbit operam dare, ne quis perjurium committat.**
Cons. 342. n. 84. p. 1485.
- Iudicis ex arbitrio pendet iniuriæ estimatio.**
Cons. 324. n. 97. p. 564.
- à Iudicis negligentia potest prodi cari etiam post decedendum & denegata iustitia.**
Cons. 308. n. 7. p. 210.
- Iudicis recusandi potentia iustitiam est suspecta causa.**
Cons. 308. n. 25. p. 215.
- Iudicis suspecti exceptio impedire litis ingressum.**
Cons. 348. n. 17. p. 1684.
- Iudicis recusatio & exceptio declinatoria se non compatiuntur.**
Cons. 317. n. 60. p. 371.
- Iudicis officium quo petuntur alimenta, tolli potest, licet non instinctus natura.**
Cons. 328. n. 32. p. 670.
- Iudicis arbitrium legibus conformandum.**
Cons. 314. n. 50. p. 307.
- Iudicis ex officio an saltem L. fin. C. de Edict. D. Hadrian. tollend. liberis succurratur?**
Cons. 329. n. 77. p. 738.
- Iudicis officium 30. annis durat.**
Cons. 317. n. 79. p. 376.
- Iudicis è sententia qui possidet iuste possidet.**
Cons. 329. n. 13. p. 711.
- Iudicis officium vel restitutionem petere potest iniuriatus post præscriptam actionem.**
Cons. 351. n. 41. p. 1745.
- Iudicis arbitrium, quod habet in causa criminali, non extenditur ad civilem.**
Cons. 351. n. 54. p. 1749.
- Iudicis incompetens Exceptio est omnium prima.**
Cons. 337. n. 24. p. 1270.
- Iudicis partes assumit de intellectu deponens.**
Cons. 345. n. 103. p. 1627.
- Iudicis arbitrio relinquitur poena in criminalibus, nec conclusione opus est.**
Cons. 351. n. 47. p. 1747.
- Iudicis & comitis scriptura publicum facit instrumentum.**
Cons. 341. n. 61. p. 1460.
- Iudicis in arbitrio est incarceration, modo causæ & indicia adsint.**
Cons. 335. n. 241. p. 1187.
- Iudicis arbitrium legibus conforme esse debet.**
Cons. 332. n. 292. p. 927.
- Iudicis factum reputatur factum partis.**
Cons. 332. n. 71. p. 889.
- Iudicis incompetens citatio non paratur.**
Cons. 339. n. 199. p. 1376.
- ex Iudicis præscriptio quod fit, non cedit in injuriam.**
Cons. 351. n. 129. p. 1765.
- Iudicis factum adequatur factum partis.**
Cons. 338. n. 195. p. 1328.
- Iudici in iis, quæ sunt sui officii quatenus credatur.**
Cons. 345. n. 147. p. 1636.
- non Iudici sed parti transit sententia interlocutoria in rem iudicatam.**
Cons. 332. n. 350. p. 941.
- Iudici non creditur nisi quatenus ex actis constat.**
Cons. 342. n. 259. p. 1511.
- Iudici facultas & materia ulterius datur inquirendi criminaliter quando ad separationem agitur.**
Cons. 317. n. 51. p. 368.
- Iudicem levior causa quam te stem repellit.**
Cons. 348. n. 10. p. 1682.
- ad Iudicem necessarij defensoris causa remittenda.**
Cons. 323. n. 16. p. 500.
- Iudicem infamiã adfici consiliarius, qui explicandi negotij spem vendit, & fustibus caditur.**
Cons. 314. n. 57. p. 308.
- Iudicem suspectum facit gratia alterius partis apud eum.**
Cons. 317. n. 53. p. 369.
- Iudicem habere contra se debet, cujus arbitrium contra alium observat.**
Cons. 304. n. 21. p. 132.
- ad Iudicem ordinarium pertinet, compromisso quod non insertum est.**
Cons. 337. n. 25. p. 1270.
- ad Iudicem unum propter causæ connexitatem omnes remitti debent.**
Cons. 304. n. 18. p. 132.
- à Iudice restituendus spoliatus.**
Cons. 308. n. 29. p. 218.
- à Iudice dati arbitri pro ordinariis habentur, non qui à partibus eliguntur.**
Cons. 332. n. 153. p. 1323.
- à Iudice præscriptio supplenda, si ex actis appareat, etiam si allegata non sit.**
Cons. 351. n. 66. p. 1751.
- Iudice etiam ordinario tardante, possunt alij iudices peti.**
Cons. 308. n. 23. p. 215.
- Iudice inconsulto creditor pignoris possessionem occupare nequit, licet ita conveniunt.**
Cons. 309. n. 57. p. 250.

Partem VII. Index.

coram Iudice incompetente
aut privato litigare nemo
cogitur.

Cons. 340. n. 99. p. 1423.

à Iudice suspecta lata sententia
non subsistit.

Cons. 348. n. 13. p. 1683.

coram Iudice de Jure Saxonico
res immobilis cedi debet.

Cons. 321. n. 48. p. 458.

à Iudice frivola recipi non de-
bent.

Cons. 339. n. 26. p. 1351.

à Iudice etiam spoliatus, ante
omnia cum fructibus resti-
tuendus.

Cons. 310. n. 30. p. 270.

coram Iudice incompetente,
conventus non tenetur respon-
dere. Cons. 337. n. 23. p. 1270.

in Iudice vel Principe spolian-
te non presumitur justa
causa.

Cons. 308. n. 31. p. 218.

Iudices, qui alius jus dicunt,
non presumuntur contra jus
facere.

Cons. 337. n. 83. p. 1279.

Iudices non debent esse diffici-
les ad revidendum rationes.

Cons. 335. n. 15. p. 1139.

Iudices alii peti possunt, tar-
dante iudice etiam ordinario.

Cons. 308. n. 23. p. 215.

Iudices non citant reos, sed ca-
piunt ne fugiant.

Cons. 317. n. 73. p. 374.

Iudices admittere ad iuramen-
tum illum non debent, qui ve-
rosimiliter pejeraturus est.

Cons. 332. n. 270. p. 924.

JULIA lege repetund. tenetur
pecuniam propterea accipi-
ens ut quid magis aut minus
ex officio faceret.

Cons. 314. n. 47. p. 307.

Iulii legis repetund. poena est
exilium, vel durior: ut con-
fiscatio & fustigatio.

Cons. 314. n. 48. p. 307.

JUNCTA iurant quae non sin-
gula profunt.

Cons. 332. n. 349. p. 941.

Cons. 335. n. 104. p. 1157.

longitur supplicatio recte ap-
pellationi, quando dubitatur,
utrum huic deferendum.

Cons. 308. n. 11. p. 211.

non longuntur recte diversa.

Cons. 347. n. 89. p. 1670.

JURAT in litem heres contra
possessionem Inventarium non
edentem.

Cons. 350. n. 76. p. 1724.

Iurant Camera adfessores in
receptione, quia secundum
Imperii constitutiones, jus
commune, & laudabiles con-
suetudines iudicare debent.

Cons. 332. n. 103. p. 894.

si Iuraveris: sententia, condi-
tionalis est.

Cons. 332. n. 7. p. 879.

Iurare nemo cogitur super eo,
quod non tenuit, nec possedit.

Cons. 335. n. 123. p. 1161.

Iurare de facto defuncti heres
non cogitur.

Cons. 342. n. 80. & 81.

p. 1485.

Iurare in litem tantum potest
is, qui testis esset integer.

Cons. 332. n. 313. p. 934.

& n. 318. 320. p. 935.

non perjurus.

Ibid. n. 315. p. 934.

nec condemnatus injuria-
rum, vel aliter criminis in-
famiam irrogantis.

Ibid. n. 316. p. 934.

& n. 327. p. 936.

Iurare non tenetur heres ju-
stam habens ignorantiam de
mobilibus à defuncto relictis.

Cons. 342. n. 145. p. 1495.

Iurans mercator mercaturam
legaliter exercere, ut argen-
tarii veteres fidem meretur
in iis, quae scripta sunt in li-
bris rationum.

Cons. 335. n. 80. p. 1151.

etiam si non propria manu
scripta sunt.

Ibid. n. 82. p. 1151.

Iuretur ut de super sententia
qua iudex damna & inter-
esse taxat, interlocutoria est:
& retractanda si ex proba-
tionibus rei aliud adpareat.

Cons. 331. n. 244. 245. p. 920.

n. 259. p. 921.

n. 273. p. 922.

& n. 277. p. 924.

Iurari in litem contra gestorem
& computatorem non pro-
bantem potest.

Cons. 331. n. 284. p. 860.

ad Iurari in litem videndum
adversarius citandus est.

Cons. 332. n. 104. p. 894.

n. 188. p. 912.

& n. 221. p. 917.

Iuratus esse debet omnis de-
nuncians.

Cons. 336. n. 30. p. 1209.

Iurato promittens debitor in
contractu pignoris, quod cre-
ditorem in perceptione fru-
ctuum monstrare non velit,
non potest petere, ut fructus
in sortem computentur.

Cons. 331. n. 170. p. 843.

non Iurata etiam magnatum
verba firmissima esse debent.

Cons. 321. n. 29. p. 452.

Iurata specificè & sine subterfu-
gio sunt implenda.

Cons. 327. n. 26. p. 627.

Iuratis quamvis testibus non
verisimilia deponentibus non
creditur. Cons. 332. n. 321. &

323. p. 935.

Iurato specificare bona possessor
hereditatis tenetur, si in ven-
tarium non edat.

Cons. 350. n. 75. p. 1724.

Iuramentum falso & parte
non citata datum, nullum.

Cons. 332. n. 184. p. 911.

Iuramentum habet locum ubi
probationis difficultas adest.

Cons. 335. n. 94. p. 1154.

Iuramentum turpe non est ob-
ligatorium.

Cons. 319. n. 153. p. 422.

Iuramentum iudiciale dignio-
ri deferendum.

Cons. 332. n. 342. p. 939.

Iuramentum juxta jus inter-
pretandum.

Cons. 342. n. 103. p. 1488.

Iuramentum liquida proba-
tio non est: nisi lex vel statu-
tum id velit.

Cons. 332. n. 29. & 40.

p. 884.

Iuramentum probationis loco
est. Cons. 342. n. 92. p. 1487.

n. 100. p. 1488.

n. 138. p. 1493.

& n. 143. p. 1494.

per Iuramentum falsum deci-
sa retractanda.

Cons. 332. n. 247. p. 921.

etiam post executionem.

Ibid. n. 248. p. 921.

saltem per restitutionem: cu-
jus probatio admittenda.

Ibid. n. 249. p. 921.

& n. 301. p. 931.

Xxxx 4 Iura-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Juramentum super quantitate rerum non aliter deferitur, quam si quantitas illa aliunde probari nequeat.*
Cons. 332. n. 279. p. 925.
- Juramentum impossibile non obligat.*
Cons. 319. n. 156. p. 423.
- Juramentum in litem non est vera & liquida probatio: nec plena: sed privilegiata saltem.* *Cons. 332. n. 251. p. 921. n. 253. & 257. p. 922.*
- Juramentum necessarium non imponendum nisi semiplene sit probatum.*
Cons. 342. n. 195. p. 1502.
- post Juramentum prestitum etiam admittitur probatio contraria.*
Cons. 342. n. 61. p. 1483.
imprimis ex causa nova etiam post rem judicatam.
Ibid. n. preced. p. ead.
- Juramentum nec deferri, amplius nec credi debet, per juro semel.*
Cons. 332. n. 325. p. 935.
- Juramentum purgationis & probationis qualibet litem parte exigi potest.*
Cons. 341. n. 86. p. 1464.
- Juramentum creditus ab heredem non exigitur, ob dolum vel culpam defuncti lite cum eo non contestata.*
Cons. 342. n. 140. p. 1494.
- declaratur. n. 141. p. ead.*
- Juramentum suppletorium non deferitur ei, qui adversus presumptionem non plene probavit.*
Cons. 339. n. 41. p. 1358.
- Juramentum veritatis ubi habet locum ibi in ipsius hereditibus & juramentum creditus sufficit.*
Cons. 335. n. 93. p. 1153.
- Juramentum in litem, & taxatio rei petitæ quando locum habeat.*
Cons. 342. n. 197. p. 1503. n. 202. p. 1504. n. 224. & 226. p. 1506.
- Juramentum in litem non nisi in odium delinquentis & ubi veritas aliter haberi non potest deferitur.*
Cons. 332. n. 287. p. 926.
- Juramentum in litem per procuratorem habentem speciale mandatum suscipi potest.*
Cons. 332. n. 61. p. 887. & n. 187. p. 912.
- Juramentum corporale quando non requiritur, fidei promissio pro juramento est.*
Cons. 321. n. 28. p. 452.
- Juramentum etiam si accesserit frangenti fidem fides frangenda est.*
Cons. 338. n. 100. 102. & 107. p. 1314.
- Juramentum generale initio officii prestitum sufficit.*
Cons. 335. n. 81. p. 1151. & n. 86. p. 1152.
- Juramentum voluntarium, propter falsitatem retractatur.* *Cons. 332. n. 252. p. 921.*
- Juramentum quatenus personale, & ad heredem non transeat?*
Cons. 321. n. 33. p. 453.
- Juramentum falso vel parte non citata datum retractari potest.*
Cons. 332. n. 213. & 220. p. 916.
- Juramentum fidelitatis omnibus insolendum debetur.*
Cons. 324. n. 94. p. 563.
- Juramentum quod verisimilia non continet, servari non debet.*
Cons. 332. n. 322. p. 935.
- Juramentum in litem etiam per Procuratorem praestari potest.*
Cons. 332. n. 24. p. 881.
- Juramentum rei judicata equiparatur.*
Cons. 332. n. 33. p. 883.
- Juramenti delationis requisita.*
Cons. 332. n. 25. p. 881.
- Juramenti loco promissio valet atq; obligat absq; cause expressione.*
Cons. 321. n. 27. p. 452.
- Juramenti obligatio, non transit ad heredes quoad poenas, sed quoad observantiam contractus.* *Cons. 336. n. 138. p. 1226.*
- Juramenti sui memor esse officialis presumitur.*
Cons. 338. n. 176. p. 1326.
- Juramenti fidelitatis cum oblatione peti debet investitura.* *Cons. 316. n. 34. p. 339.*
Explicatur. Ibid. p. ead.
- Juramenti loco facta promissio, quo ad fidei praestantiam, illi parificatur.*
Cons. 330. n. 93. p. 784.
- Juramenti exactiioni renunciat is qui probationem suscipit.* *Cons. 342. n. 116. p. 1490.*
- Juramenti & salutis aeternae in memor nemo praesumitur.*
Cons. 330. n. 95. p. 785.
- Juramento id declarari potest, quando quid pendet ab animo.* *Cons. 314. n. 135. p. 321.*
- Juramento & rei judicata judex derogare nequit.*
Cons. 342. n. 223. p. 1506.
- Juramento alienius ubi statuitur, contrarium probari potest.*
Cons. 332. n. 264. 265. p. 923. & n. 343. p. 939.
- Juramento excessivo non creditur.* *Cons. 332. n. 379. p. 936.*
- per Juramentum extorquentur, quæ ab animo dependent.*
Cons. 341. n. 85. & 87. p. 1464.
- ad Juramentum non admittitur concubinari blasphemus & usurarius.*
Cons. 332. n. 328. p. 936.
- per Juramentum fit doli purgatio.* *Cons. 330. n. 81. p. 783.*
- ad Juramentum judex admittere illum non debet, qui verosimiliter peccaturus est.*
Cons. 332. n. 270. p. 924.
- per Juramentum nisi pars veritatem haberi posse non praesumitur, nisi probetur.*
Cons. 332. n. 298. p. 928.
- contra Juramentum fidelitatis faciens Vassallus feudoprivatur.* *Cons. 305. n. 27. p. 163.*
praesertim quando Domino magnam infamiam vel incommoditatem infert.
Ibid. n. 28. p. ead.
- Juramento purgatur omnis suspicio.*
Cons. 335. n. 92. p. 1153.
- sine Juramento renunciatio beneficii S. C. Vellejani promarito non valet ubi mulier dotem suam alias, salvam habere nequit.*
Cons. 326. n. 40. p. 605.
- Juramento etiam confirmata vota juri divino & naturali contraria non valent.*
Cons. 319. n. 151. p. 422.
- Juramen-

Partem VII. Index.

Juramento suspiciones tollun-
tur.

Cons. 342. n. 142. p. 1494.

Juramento damnum passu sta-
tur, probata violentia, super
damnorum quantitate &
estimatione: cisi vis revera
non intervenierit.

Cons. 332. n. 35. & 37.
p. 883.

aut clam & injuste occupata
sit possessio.

Ibid. n. 38. p. 883.

pro Juramento habetur inter
personas illustres promissio:
bey Gräfflichen Ehren/
wahren Worten und
Wort der Wahrheit.

Cons. 331. n. 109. p. 842.

de Juramento legatis merca-
toris rationes probant pro
ipso in verisimilibus.

Cons. 335. n. 84. p. 1151.

in Juramento inhiemetiam
tenenda taxatio L. un. C. de
sent. que pro eo quod interest.

Cons. 332. n. 242. p. 920.

Juramento firmata sententia
retractari nequit.

Cons. 342. n. 132. p. 1493.

Juramento gestoris statur in
Modicis & expensis.

Cons. 331. n. 279. p. 859.

Juramento aut renunciatione
an tollatur appellatio vel sup-
plicatio.

Cons. 308. n. 17. & 28. p. 216.

pro Juramento est praestatio
fidei. Cons. 337. n. 24. p. 627.

Juramento omniaque ab ani-
mo dependent, declarantur.

Cons. 330. n. 82. p. 783.

Cons. 314. n. 125. p. 321.

Juramenta exigere jurisdictio-
nis est. Cons. 339. n. 168. p. 1372.

Juramenta supervacanea vi-
tanda. Cons. 342. n. 90. p. 1486.

Juramenta supervacanea ad-
mittenda non sunt.

Cons. 339. n. 196. p. 1502.

Jurantibus testibus in propria
causa & non verisimilia de-
ponentibus non credendum.

Cons. 332. n. 250. p. 921.

JURISDICTIO ex praescriptis
& obedientia probatur.

Cons. 339. n. 126. p. 1365.

Jurisdictio amittitur, post cer-
nam justitiae requisitionem.

Cons. 308. n. 21. p. 214.

Jurisdictio pluribus ubi com-
missa, unus sine altero pro-
cedere nequit.

Cons. 348. n. 11. p. 1683.

Jurisdictio cuius est, ejus etiā
est dominium universale, li-
cet non speciale.

Cons. 302. n. 79. p. 60.

Jurisdictio etiam contra impe-
ratorem praescribitur.

Cons. 339. n. 233. p. 1380.

Jurisdictio praescriptione amit-
titur, si prohibitio accesserit.

Cons. 339. n. 296. p. 1388.

Jurisdictio ex multandi jure
probatur.

Cons. 339. n. 156. p. 1371.

Jurisdictio instrumentis &
privilegiis probatur.

Cons. 339. n. 229. p. 1380.

Jurisdictio ordinarii non alte-
ratur, sed excitatur, causa ipsi
commissa.

Cons. 338. n. 96. p. 1328.

Jurisdictio probatur ex pro-
mulgatione Edictorum vel
statutorum.

Cons. 339. n. 213. p. 1378.

Jurisdictio delegata, morte Li-
tigantis expirat.

Cons. 338. n. 154. p. 1323.

Jurisdictio delegata, morte
non finitur, ubi res amplius
non est integra.

Cons. 338. n. 103. p. 1313.

Jurisdictio 10. vel 20. annis
cum territorio, & sine illo 30.
annis praescribuntur, contra
Ecclesiam vero 40. annis.

Cons. 339. n. 132. p. 1307.

n. 134. p. 1380.

& n. 348. p. 1385.

Jurisdictio probatur Notorie-
tate, consuetudine, praecipien-
do, multando, bonum facien-
do, custodias ponendo com-
moda percipiendo signis, ca-
ptura delinquentium, cogni-
tione, insignis, praesumptione
juris communi opinione fa-
ma. Cons. 339. n. 128. p. 1365.

& n. 239. p. 1381.

Jurisdictio ex nominatione
probatur.

Cons. 339. n. 222. p. 1379.

Jurisdictio Municipiorum
non excluditur per superio-
ris generalem jurisdictionem.

Cons. 339. n. 301. p. 1388.

Jurisdictio continua an discon-

tinua sit possessionis.

Cons. 339. n. 236. p. 1381.

Jurisdictio in Monasterium
non competit Laico.

Cons. 340. n. 63. p. 1416.

Jurisdictio probat dominium.

Cons. 301. n. 103. p. 24.

Jurisdictio 30. annis per non
usum amittitur.

Cons. 339. n. 164. p. 1372.

Jurisdictio contentiosa oppo-
nitur voluntarie.

Cons. 342. n. 25. p. 1479.

& redditur invitis.

Ibid. n. 26. p. ead.

Jurisdictio in personis judicū
inest.

Cons. 339. n. 110. p. 1363.

Jurisdictio territorio inheret.

Cons. 339. n. 52. p. 1354.

Jurisdictio omnimoda cui
competit facultas collectandi
datur. Cons. 320. n. 6. p. 431.

contra. Ibid. n. 30. p. 434.

sine Jurisdictionis exercitio
populus vel communitas regi
nequit. Cons. 339. n. 242. p. 1381.

Jurisdictionis tenor citationi
inferendus.

Cons. 348. n. 4. p. 1681.

Jurisdictionis est, statuta fa-
cere, & natalium testimonia
dare & sententiam ferre &
edificia & opera nova cogno-
scere & tutores & curatores
dare licet non jure Romano
& contractus actus insinuare.

Cons. 339. n. 171. 172. p. 1372.

& n. 173. 174. 175. 176. p. 1373.

quoad Jurisdictionis exerci-
tium dividi possunt territo-
ria. Cons. 348. n. 1. p. 1681.

Jurisdictionis possessio an con-
tinua an discontinua.

Cons. 339. n. 346. p. 1394.

Jurisdictionis Possessio proba-
tur ex praestatione onerum
& per exactionem Gabella-
rum & per famam & per
traditionem clavium Ecclesia
& ex actibus jurisdictionali-
bus. Cons. 339. n. 216. 217. 218.

219. 220. p. 1379.

Jurisdictionis quae sunt, Magi-
stratus municipales, expedi-
unt. Cons. 339. n. 186. p. 1375.

ad Jurisdictionis Praescriptio-
nem quid requiratur.

Cons. 339. n. 235. p. 1380.

& n. 237. p. 1381.

Juris-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Iurisdictionis est terminos ponere.**
Cons. 339. n. 178. p. 1373.
- Iurisdictionis actus est sedere pro tribunali.**
Cons. 339. n. 212. p. 1378.
- Iurisdictionis fructus sunt multa, ad quem illa pertinent, is possidere intelligitur.**
Cons. 302. n. 95. p. 63.
- Iurisdictionis omnes species verbum Gerichtten in pluribus complectitur.**
Cons. 339. n. 111. p. 1363. & n. 131. p. 1367.
- Iurisdictionis contentiosa acta sunt.**
Cons. 339. n. 162. p. 1371.
- Iurisdictioni is eximitur cui iustitia denegatur.**
Cons. 308. n. 26. p. 215.
- Iurisdictioni delegata arbitria comparantur.**
Cons. 338. n. 104. p. 1313.
- Iurisdictionem omnimodam habentes communitates & universitates, exactiones civibus suis imponere possunt.**
Cons. 320. n. 3. p. 439.
- Negatur. Ibid. n. 33. p. 434.**
Distinguitur. Ibid. n. 39. p. ead.
- Iurisdictionem omnem qui habet, omnia ea quæ in eam veniunt habere intelligitur.**
Cons. 320. n. 8. p. 432.
- Iurisdictionem probandi modus & ejus exercitium.**
Cons. 339. n. 124. & seqq. p. 1364.
- & n. 240. 241. p. 1381.**
- Iurisdictionem specialem Laicus contra Laicum præscribit.**
Cons. 340. n. 43. p. 1413.
- Iurisdictionem omnium per alluvionem quasi latenter ad se potentiores erabunt.**
Cons. 324. n. 19. p. 529.
- Iurisdictionem civitas in illa habere potius præsumitur, quam superior.**
Cons. 339. n. 60. p. 1355.
- Iurisdictionem non habent Arbitri.**
Cons. 338. n. 152. p. 1322.
- Iurisdictionem inferiorem Magistratus municipales habent.**
Cons. 339. n. 149. p. 1370.
- Iurisdictionem inde non con-**
- sequitur qui habet protectionem.** *Cons. 340. n. 61. p. 1416.*
- quoad Iurisdictionem Domini temporales fundatam intentionem habent.**
Cons. 306. n. 22. p. 188.
- in Iurisdictionem alienam introumittere se nemo præsumitur.** *Cons. 348. n. 3. p. 1681.*
- Iurisdictionem omnimodam habere præsumitur civitas, in qua sedes est Episcopalis.**
Cons. 339. n. 55. p. 1355.
- Iurisdictionem annexam habentia dominia libera præsumuntur.**
Cons. 329. n. 4. p. 708.
- Iurisdictionem nullam habet compromissarii arbitri.**
Cons. 337. n. 21. p. 1270.
- Iurisdictionem civitatis termini non particularium rerum arguunt.**
Cons. 301. n. 24. p. 14.
- ad Iurisdictionem supremam perinet officarios ordinare.** *Cons. 339. n. 167. p. 1372.*
- Iurisdictionem omnimodam civitates majores in suo districtu habere præsumuntur.**
Cons. 339. n. 46. & 51. p. 1354.
- Iurisdictionem probat communis opinio ab antiquo.**
Cons. 301. n. 138. p. 30. & n. 142. p. 31.
- Iurisdictionem qui habet, ad illum pertinet & inferiar, & reditus nisi probetur exemptio.**
Cons. 302. n. 144. p. 83.
- Iurisdictione certæ civitates plerumque utuntur.**
Cons. 339. n. 57. p. 1355.
- in Iurisdictione universali ubi alius est, totum possidere non præsumitur partem probans.** *Cons. 345. n. 32. p. 1608.*
- Iurisdictione veri mera facultatis est.**
Cons. 339. n. 297. p. 1388.
- pro Iurisdictione & superioritate Principis in tota Provincia præsumptio cessat in metropoli illius provincie.**
Cons. 339. n. 58. p. 1355.
- ex Iurisdictione aliena citatio per subsidium facienda.**
Cons. 339. n. 201. p. 1376.
- Iurisdictione concessa aomi-**
- nium concessum præsumitur.**
Cons. 301. n. 69. p. 19.
- à Iurisdictionum & doli pennis qualibet causa etiam iniusta, excusat.**
Cons. 340. n. 82. p. 1420.
- Iuris stricti sunt statuta.**
Cons. 328. n. 43. p. 673.
- Iuris executio injuriam non habet, nec dolum.**
Cons. 305. n. 61. p. 16.
- Iuris non competentis reservatio nihil tribuit.**
Cons. 340. n. 52. p. 1415.
- Iuris dispositio cessat, cessante legis ratione.**
Cons. 335. n. 160. p. 1170.
- Iuris civilis est legitima & eodem jure tollitur.**
Cons. 328. n. 22. p. 663.
- pro quo Iuris præsumptio est, is probare videtur eo ipso, quod contrarium non probatur.**
Cons. 339. n. 246. p. 1382.
- Iuris quod in toto, idem in parte.** *Cons. 302. n. 56. p. 55.*
- Cons. 338. n. 63. p. 1308. & n. 142. p. 1321.**
- J Consultorum opinio probabilis est.**
Cons. 336. n. 203. p. 1237.
- Iuris stricti est sententia.**
Cons. 342. n. 26. p. 1513.
- Iuris ejusdem præsumitur suum in territorio.**
Cons. 302. n. 59. p. 55.
- Iuris periti de facto non respondent.** *Cons. 347. n. 101. p. 1671.*
- Iuris plus nemo habere potest, quam Autor suus.**
Cons. 343. n. 4. p. 1523.
- Iuris stricti est mandatum.**
Cons. 332. n. 143. p. 904. & n. 168. p. 968.
- Iuris ordo servandus.**
Cons. 336. n. 318. p. 1256.
- Iuris consultus de facto, præsertim non probabilis, non respondet.**
Cons. 303. n. 29. p. 125.
- ea quæ Iuris nomen vel gentium sunt, in iudicando Princeps negligere non potest aut debet.** *Cons. 340. n. 190. p. 1438.*
- Iuris error ad fructus acquirendos prodest.**
Cons. 342. n. 244. p. 1509.
- Iuris præsumptio liquidissima probatio.**
Cons. 334. n. 64. p. 1077.
- I Consul-**

Partem VII. Index.

JConsultorum consilium iudex non semper sequi tenetur.

Cons. 342. n. 42. p. 1481.

Iuris sui remissio propter consanguinitatem presumitur.

Cons. 344. n. 4. p. 1556.

Iuris prius acquisiti corroboratio est confirmatio.

Cons. 331. n. 155. p. 840.

Iretrotrahitur ad tempus prima concessionis.

Ibid. n. 156. p. ead. non dat esse, sed sit ad bene esse ejus quod antea stabat.

Ibid. n. 157. p. ead. venit executive gratia confirmati.

Ibid. n. 158. p. ead. fundatur super prima concessionis.

Ibid. n. 159. p. ead. **I**uris stricti est remissio & donatio.

Cons. 303. n. 21. p. 106.

Iuris nemo potest transferre, plus quam ipse habet.

Cons. 303. n. 29. p. 107.

I secundum iuris fictionem intelligenda verba, ut delictum effugiatur.

Cons. 349. n. 118. p. 1763.

Iuris informationes etiam post causa conclusionem admittuntur.

Cons. 340. n. 1. p. 1403.

JConsultorum collegia potestatem habent de jure respondendi. Cons. 336. n. 202. p. 1237.

Iuris stricti sunt Scriptura contractuum.

Cons. 309. n. 11. p. 235.

Iuris auxilium a superiore non consequens Vassallus injuste a Domino spoliatus, dominum depreidari potest.

Cons. 305. n. 76. p. 170.

& n. 106. p. 174.

Iuris naturalis propter defensionem non per se citatio est.

Cons. 332. n. 148. p. 904.

Iuris publici sunt testamenta.

Cons. 350. n. 3. p. 1715.

I sub iuris communis dispositione manent quae statuto specialiter cautae non sunt.

Cons. 351. n. 82. p. 1756.

Iuris beneficio liberos privare pater non potest.

Cons. 347. n. 12. p. 1655.

& n. 35. p. 1659.

Iuris error in summa facile presumitur & iuramento probari potest.

Cons. 334. n. 214. p. 1109.

Iuris error ad lucrandos fructus possessori prodest.

Cons. 334. n. 197. p. 1106.

etiam in petitione hereditatis. Ibid. n. 198. p. ead.

Iuris stricti arbitria sunt.

Cons. 340. n. 89. p. 1421.

Iuris praesumptio transfert onus probandi in adversarium.

Cons. 339. n. 245. p. 1382.

I ad iuris actum quemlibet pars citari debet.

Cons. 344. n. 168. p. 1594.

Iuris plus habet Vassallus in feudo quam usufructuarius.

Cons. 346. n. 31. p. 1647.

Iuris ratio non ante quam persona quarendae est.

Cons. 332. n. 127. p. 901.

Iuris stricti sunt renunciationes. Cons. 344. n. 14. p. 1558.

& n. 113. p. 1581.

Iuris natura est citatio.

Cons. 344. n. 163. p. 1593.

Iuris communis in dispositione manent, quae expressum conventum non sunt.

Cons. 304. n. 61. p. 138.

Iuris Canonici dispositio contraria juri civili, in civili argumento, tantum obtinet in terris Ecclesiae.

Cons. 335. n. 75. p. 1150.

Iuris & qualitatis ejusdem intelligitur esse majus & minus.

Cons. 329. n. 44. p. 722.

Iuris communis in dispositione manent omnia in statuto.

Cons. 327. n. 15. p. 623.

Iuris praesumptio non prodest, nisi allegetur.

Cons. 324. n. 61. p. 545.

Iuris error excusat a mala fide.

Cons. 325. n. 29. p. 579.

Iuris ejusdem sunt via publica & flumina & mutari possunt sine damno publico.

Cons. 306. n. 25. p. 189.

Iuris imperitus consilium peritorum secutus, a poenis violentiae excusatur.

Cons. 332. n. 301. p. 931.

Iuris tertii exceptio, allegantem non relevat, sed impedit litis ingressum.

Cons. 302. n. 129. p. 76.

Iuris sine iuris requisitis pupillorum jura & nomina cedi vel vendi non possunt.

Cons. 304. n. 55. p. 138.

Iuris notorietas ex actis nascitur.

Cons. 344. n. 184. p. 1597.

Iuris praesumptione quod inducitur, alia declaratione opus non habet.

Cons. 309. n. 23. p. 238.

I in iuris communis dispositione manet non exemptum nec expressum statuto.

Cons. 302. n. 126. p. 74.

Iuris communis in dispositione & regula manent non dispositane excepta.

Cons. 302. n. 10. p. 49.

Iuris error possessori ad usucapionem non proficit.

Cons. 334. n. 196. p. 1106.

Iuris stricti sunt renunciationes & odiosae.

Cons. 304. n. 108. p. 148.

& n. 119. p. 150.

I Cui ad rem respondere debent. Cons. 342. n. 40. p. 1481.

I Cuius de facto non consulendus.

Cons. 340. n. 3. p. 1404.

Iuris & legis nominatio iustificat. Cons. 304. n. 11. p. 130.

Iuris quae sunt in iis contraria obtinet, quae in iis, quae sunt facti locum habet regula: Ulnius inclusio est alterius exclusio.

Cons. 304. n. 60. p. 138.

Iuris veritati non derogat usus loquendi.

Cons. 319. n. 118. p. 416.

Iuris stricti sunt privilegia & immunitates.

Cons. 303. n. 40. p. 109.

I in iuris communis dispositione manet quod statuto non est expressum.

Cons. 329. n. 111. p. 954.

Iuris secundum praesumptionem contractus in dubio sunt interpretandi.

Cons. 309. n. 21. p. 237.

Iuris stricti sunt compromissa.

Cons. 302. n. 158. p. 89.

Cons. 337. n. 46. & 52. p. 1271.

Iuris communis in dispositione remanet casus non exceptus.

Cons. 330. n. 109. p. 789.

Iuris

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Juris presumptio ubi obstat, clariori probatione opus est.*
Cons. 330. n. 89. p. 784.
- Juris dispositio cessat prasupposito deficiente.*
Cons. 324. n. 68. p. 549.
- Jurisjurandi contemptu religio solum DEUM regulariter habet ultorem.*
Cons. 336. n. 132. p. 1226.
- J Consultus exactissimi judicii Cornutus.*
Cons. 331. n. 85. p. 825.
- Ius commune non resistat, si prascriptio debeat procedere.*
Cons. 337. n. 143. p. 1287.
- Ius retentionis habet vidua in bonis mariti, donec de dotallio & aliis ipsi competentibus satisfactum sit.*
Cons. 334. n. 224. p. 1112.
- Ius gladii Magistratus inferior non habet, nisi ex privilegio vel prascriptione.*
Cons. 339. n. 114. p. 1363.
- Ius loci ubi solutio facienda attenditur.*
Cons. 333. n. 149. p. 1019.
- Ius commune pœnam commissi decernit, in dectigalibus non solutis adeo, ut res etiã commissæ vendi possint.*
Cons. 336. n. 48. & 49. p. 1212.
- Ius successionis feudi Dominus in aliorum prajudicium mutare nequit.*
Cons. 334. n. 76. p. 1080.
- Ius retractus conventionalis cedi potest.*
Cons. 331. n. 171. p. 843.
- verbum: Jus, ad petitorium pertinet.*
Cons. 340. n. 130. p. 1429.
- Ius vel spes competens nemini auferendum.*
Cons. 334. n. 71. p. 1079. & n. 83. p. 1081.
- Ius mentis bona feudalia per successionem agnati tollitur.*
Cons. 343. n. 53. p. 1533.
- Iusjurandum qui prastitit, abj. vendus.*
Cons. 342. n. 162. p. 1497.
- Ius retentionis ex titulo & voluntate minus solenni competit.*
Cons. 342. n. 166. p. 1498.
- Ius agendi de bonis Monasterii non competit Patrono sine consensu Episcopi.*
Cons. 340. n. 112. p. 1425.
- Ius retentionis habent filia in bonis paternis feudalibus dotis & alimentorum nomine & immisionem petere possunt.*
Cons. 334. n. 227. p. 1112.
- Ius in feudo fortius habet Vassallus quàm Dominus.*
Cons. 347. n. 38. p. 1659.
- Ius suum repudiasse contrahentes non prasumuntur, nisi quatenus renunciatum reperitur.*
Cons. 304. n. 111. p. 149.
- Ius omne latenter ad se trahunt superiores.*
Cons. 301. n. 212. p. 39.
- Ius secundum regulare in dubio judicandum nisi appareat exceptio.*
Cons. 332. n. 231. p. 918.
- Iusjurandum à personis egregiis domi exigendum est.*
Cons. 339. n. 180. p. 1374.
- Ius dicere nequit inferior superiori si non consentiat.*
Cons. 337. n. 20. p. 1270.
- Ius dispositionis non mutant clausulæ quæ non ad dispositionem, sed tantum ad executionem referuntur.*
Cons. 304. n. 113. p. 149.
- Ius quale causa, tale causati.*
Cons. 338. n. 70. p. 1309.
- Ius ex facto oritur.*
Cons. 340. n. 4. p. 1404.
- Ius prascriptum prascriptione transmutatur.*
Cons. 344. n. 62. p. 1569.
- Ius præ aliis potius habet vidua in bonis mariti.*
Cons. 313. n. 1. p. 288.
- Ius patronatus temporale est quoad possessoriũ & fructus.*
Cons. 340. n. 136. p. 1429.
- Ius municipale derogat juri communi.*
Cons. 339. n. 153. p. 1371.
- Ius quale Patri & Fratribus est, tale in liberos derivant.*
Cons. 343. n. 6. p. 1523.
- Ius Rei notorium excludit agẽtem possessorio.*
Cons. 345. n. 8. p. 1604.
- Ius in feudo sequenti per præcedentem auferri nequit.*
Cons. 347. n. 34. p. 1659.
- Ius protestantis conservat protestatio.*
Cons. 342. n. 121. p. 1491.
- Ius lignandi servitus realis est.*
Cons. 301. n. 196. p. 37.
- Ius idem non potest esse penes duos.*
Cons. 345. n. 29. p. 1607.
- Ius suum privato auferri potest, propter publicam utilitatem.*
Cons. 346. n. 3. p. 1643.
- Ius alicui non deficit sed sæpè probatio.*
Cons. 312. n. 28. p. 84.
- Ius retractus conventionale cedi potest.*
Cons. 334. n. 88. p. 1082.
- Ius sumitur ex vicina consuetudine.*
Cons. 338. n. 239. p. 1336.
- Ius exigendi amplius nõ habet, qui semel Liberationem fecit.*
Cons. 336. n. 85. p. 1217.
- Ius commune servandum, quoties statuta defunt.*
Cons. 339. n. 151. p. 1370.
- Ius non habentis Protestatio nihil operatur.*
Cons. 339. n. 157. p. 1350.
- Ius omne vendi intelligitur quod venditor habet in re.*
Cons. 303. n. 45. p. 110.
- Ius ex concessione gratuita nemini acquiritur.*
Cons. 311. n. 13. p. 275.
- Ius speciale derogat generali.*
Cons. 334. n. 115. p. 1088.
- Ius suum repudiare non intelligitur Dominus, de jure Vassallorum tractans.*
Cons. 345. n. 65. p. 1616.
- Ius ex persona heredis non mutatur.*
Cons. 343. n. 5. p. 1523. & n. 17. p. 1525.
- Ius non utendo amittitur.*
Cons. 339. n. 319. p. 1391.
- Ius omne contrarium tollitur prascriptione.*
Cons. 344. n. 60. p. 1569.
- Ius collectandi singulari privilegio quarendum est.*
Cons. 320. n. 24. p. 433. n. 35. p. 434. & n. 44. p. 435.
- vel prascriptione immemoriali.*
Ibid. n. 25. p. 433. n. 37. p. 434. & n. 45. p. 435.
- in supremi Imperii locatur gradu.*
Ibid. n. 26. p. 433. est de

Partem VII. Index.

- est de regalibus.*
Ibid. n. 27. p. ead.
Et precipuis reservatis Principi.
Ibid. n. 28. p. 433.
Et n. 41. p. 434.
subditis Et magistratui detrimensum.
Ibid. n. 29. p. 433.
inferioribus à Principe non competit.
Ibid. n. 31. p. 434.
illis quippe nominatum est ademptum.
Ibid. n. 32. p. ead.
apud Principem summo est in gradu. *Ibid.* n. 34. p. ead.
Jus speciale allegans, probare id debet.
Cons. 339. n. 2. p. 1348.
Jus Tertii in judicium deducendum non est.
Cons. 340. n. 64. p. 1416.
Jus tertii nemini prodest adversus alium.
Cons. 350. n. 70. p. 1724.
Jus Patronatus est res Spiritualis Et Ecclesiastica Jurisdictionis.
Cons. 340. n. 132. p. 1429.
Jus Patronatus respectu laici temporale est.
Conf. 337. n. 92. p. 1280.
Jus Patronatus prescriptione acquiritur.
Cons. 340. n. 44. p. 1413.
Jus Patronatus non ad Laicum sed ad forum Ecclesie pertinet. *Cons.* 337. n. 90. p. 1279.
Jus patronatus Et bona Ecclesiastica sunt separata.
Cons. 337. n. 91. p. 1280.
Jus ex Investitura habentibus alienatio feudi non nocet.
Cons. 347. n. 30. p. 1658.
Jus proprium in feudis descendentes ex pacto acquirunt.
Cons. 347. n. 28. p. 1658.
Jus succedendi in infinitum transit in descendentes.
Cons. 347. n. 16. p. 165.
Jus à patre vel avo non quassum per ipsos liberis auferri nequit.
Cons. 347. n. 18. p. 1655.
Jus à prioribus ad sequentes gradu transit.
Cons. 347. n. 33. p. 1659.
Jus limitatum ad vitam tantum possessor in feudis habet.
Cons. 344. n. 6. p. 1557.
Jus pascendi non persone sed pradio debitum, reale est.
Cons. 311. n. 10. p. 275.
Jus Et natura nihil operantur frustra.
Cons. 309. n. 53. p. 248.
Jus omne latenter potentiores ad se trahunt.
Cons. 346. n. 25. p. 1645.
Jus publicum privatorum patetis mutari non potest.
Cons. 303. n. 15. p. 105.
Jus loci attenditur, ubi agitur Et res sita est, executio facienda.
Cons. 327. n. 91. p. 652.
Jus quo habet, eo modo semper in dubio quis censetur trahere.
Cons. 309. n. 3. p. 232.
Jus Patronatus prescriptione acquiritur.
Cons. 340. n. 20. p. 1410.
Jus non habentis protestatio nihil operatur.
Cons. 342. n. 22. p. 1479.
eadem protestatio quid sit. *Ibid.* n. 23. p. ead.
Jus querendum est optio: jus quassum est electio.
Cons. 302. n. 2. p. 47.
Jus revocandi durat 30 annos.
Cons. 344. n. 36. p. 1562.
Et n. 111. p. 1581.
Jus sibi dicere non debet Magistratus, nec in auditu mulctare. *Cons.* 339. n. 359. p. 1397.
Jus tertii allegans, alienis se plurimis ornat.
Cons. 340. n. 66. p. 1416.
Jus collectandi presumptivè inest superioritati.
Cons. 345. n. 17. p. 1605.
Jus revocandi Et redimendi quid differant.
Cons. 344. n. 33. Et seqq. p. 1562.
Et n. 108. p. 1580.
Jus Loci in successione feudali attendendum.
Cons. 343. n. 14. p. 1524.
in Jus inferioris Dominus intrmittere se non debet.
Cons. 346. n. 28. p. 1646.
Jus reddit invitis ordinarius, Et invitus jus reddere debet.
Cons. 338. n. 229. p. 1334.
Jus omne cedentis in dubio presumitur transferri.
Cons. 321. n. 14. p. 448.
Jus faciunt observantia, stylus curia, Et res similiter judicata. *Cons.* 336. n. 64. p. 1214.
Jus prescriptione presertim immemoriali quassum, auferri non potest.
Cons. 311. n. 22. p. 277.
Jus civile servatur in appellationibus, nec potest appellari ante sententiam, nisi tribus casibus.
Cons. 308. n. 12. p. 211.
Jus redimendi anno tantum durat.
Cons. 344. n. 35. p. 1562.
Et n. 110. p. 1581.
Jus futurum pacto remitti potest.
Cons. 303. n. 51. p. 111.
Jus civile alimenta tollit.
Conf. 328. n. 31. p. 670.
Jus universitati acquirunt in prescriptione nomine ejus possidentes.
Cons. 311. n. 8. p. 274.
Jus collectandi de reservatis Principis non est.
Cons. 320. n. 4. p. 431.
sed actus jurisdictionis omnimodè. *Ibid.* n. 5. p. ead.
Jus secundum commune statutum accipiendum.
Cons. 327. n. 77. p. 645.
Jus quoad officia personarum communis opinio etiam erronea facit.
Cons. 329. n. 115. p. 756.
Jus expresse non repudiatum, tacite manet reservatum.
Cons. 304. n. 120. p. 150.
Jus revocandi à successione dependet.
Cons. 347. n. 68. p. 1665.
Jus suum remittere est species donationis.
Cons. 324. n. 23. p. 531.
Jus Canonicum, quoad causas matrimoniales, etiam in terris Imperii Et foro civili servatur.
Cons. 319. n. 169. p. 424.
Et n. 184. p. 425.
Jus eorum, qui veniunt ad causam ab alio vel contra alium motam regulatur ex jure Principalis.
Cons. 323. n. 21. p. 503.
Jus cui quassum est, ejus injuriam variare non licet.
Cons. 313. n. 11. p. 289.

Yyy Jus

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Ius pascendi servitus est & præscribi potest.

Cons. 311. n. 1. p. 273.

Ius quæsitum instrumentis, & usu immemoriali probatur.

Cons. 301. n. 111. p. 26.

Ius quæsitum est electio ius quarendum optio.

Cons. 302. n. 2. p. 47.

Ius aut qualitas alia non potest esse in accessorio quam in principali.

Cons. 337. n. 85. p. 1279.

Ius alienum non venit in concessionem Principis lucrativo titulo factam.

Cons. 301. n. 32. p. 15.

Ius secundum commune, statuta, ut quam minimum illud ledant, interpretanda.

Cons. 326. n. 24. p. 601.

Ius turbandi non fuisse ubi non probatur,urbationem probare non sufficit.

Cons. 345. n. 2. p. 1603.

Ius pascendi servitus est discontinua & tempore saltem immemoriali præscribitur.

Cons. 311. n. 3. p. 273.

Ius facit opinio testatoris non, verba aut veritas.

Cons. 302. n. 148. p. 84.

Ius partis non ladii protestatio omissa per vim coacta.

Cons. 339. n. 136. p. 1368.

Ius commune ut quam minimum ledant statuta interpretanda sunt.

Cons. 328. n. 42. p. 673.

Ius speciale non corrigitur per generale.

Cons. 326. n. 37. p. 605.

Ius naturale est immutabile.

Cons. 319. n. 157. p. 423.

nec consuetudine vel statuto mutari potest.

Ibid. n. 158. p. ead.

Ius liberorum consequuntur legitimati per subsequens matrimonium etiam quoad successiones.

Cons. 319. n. 205. p. 429.

Ius civile facit pro filio haberi qui non est & contra.

Cons. 328. n. 25. p. 666.

Ius Canonicum in causa peccati etiam in foro civili servandum.

Cons. 327. n. 96. p. 653.

Ius, æquum, honestas quatenus permittit, ea conditio omnibus pactis generalibus inest.

Cons. 314. n. 4. p. 300.

Ius facit consuetudo, maxime in civitatibus.

Cons. 339. n. 48. 49.

p. 1354.

Ius testandi militariter an bonæ die sublatum?

Cons. 321. n. 81. p. 471.

Negatur. Ibid. n. 84. p. 472.

requirit duos testes ad interrogatos. Ibid. n. 82. p. 471.

Explicatur. Ibid. n. 88. p. 473.

Ius novi in declaratio non inducit, sed quod est confirmat.

Cons. 327. n. 84. p. 649.

Ius limitatum qui in re habet aliqua, si rem eam concedat alicui, usque ad tempus limitatum saltem concedere intelligitur.

Cons. 344. n. 9. p. 1557.

Ius redemptionis habet adgnati facta subinféudatione.

Cons. 325. n. 16. p. 576.

Ius cum habetur in toto territorio, loca particularia reclamare non debent.

Cons. 302. n. 58. p. 55.

Ius correlativorum idem est.

Cons. 326. n. 18. p. 601.

Ius portorii ex privilegio competens, alteri concedi vel remitti non potest.

Cons. 303. n. 42. p. 110.

sicut nec alia Vectigalia.

Ibid. n. 43. p. ead.

Ius retentionis habet mulier in bonis mariti.

Cons. 333. n. 134. p. 1008.

Ius ex facto oritur.

Cons. 342. n. 1. p. 1473.

Cons. 333. n. 54. p. 973.

Ius retorsionis obtinet in feudilibus.

Cons. 302. n. 67. p. 57.

Ius facit iuris & legis nominatio. Cons. 304. n. 11. p. 130.

Ius primo quæsitum, ipsi auferri & aliud arinequit.

Cons. 316. n. 62. p. 343.

Ius reluendum in concessionem venditionis reservatum, non habet locum in donatione.

Cons. 318. n. 16. p. 394.

Ius extinctum cedi nequit.

Cons. 341. n. 59. p. 1460.

Ius idem titulus & effectus ubi eadem causa & dignitas.

Cons. 302. n. 98. p. 63.

Ius in Principali fortius est, quam in augmento.

Cons. 337. n. 117. p. 997.

Ius ex tribus ejus objectis æstimatur.

Cons. 337. n. 94. p. 1280.

Ius patronatus super Ecclesiis ad unumquemque heredem æqualiter pertinet.

Cons. 302. n. 112. p. 69.

Ius natura, statutum, ut pars Legis civilis non tollit.

Cons. 328. n. 15. p. 661.

Ius vicinitatis exigit, ut quod tibi non nocet, mihi prodest, id impedire non debeas.

Cons. 346. n. 1. p. 1643.

Declaratur ibid. n. 15. p. 1644.

& n. 29. p. 1646.

Iuri contrabentes se conformare intelliguntur.

Cons. 337. n. 82. p. 1279.

Cons. 309. n. 22. p. 238.

Iuri alterius derogare voluisse princeps non præsumitur.

Cons. 344. n. 125. p. 1583.

Iuri commissi per 30 annorum silentium præscribitur.

Cons. 324. n. 48. p. 539.

Iuri suo renunciare potest agnatus circa feudali alienationem.

Cons. 344. n. 47. p. 1565.

Iuri communi se partes contrahendo conformasse intelliguntur.

Cons. 304. n. 110. p. 149.

Iuri communi contrabentes intelliguntur se conformare velle.

Cons. 338. n. 156. p. 1323.

Iuri conformare se contrabentes intelliguntur ut valeat actus quatenus de jure valere potest.

Cons. 333. n. 79. p. 982.

Iuri & justitia conformis debet esse sententia.

Cons. 342. n. 75. p. 1484.

Iuri alterius speciali vel privilegio non derogatur concessione vel dispositione generali.

Cons. 303. n. 105. p. 119.

Iuri publico renunciari nequit.

Cons. 32. n. 124. p. 1491.

Iuri

Partem VII. Index.

- Juri competenti ex debito non ex facultate sola praescribitur.**
Cons. 306. n. 2. p. 183.
- Juri feudali contraria consuetudo valet.**
Cons. 319. n. 25. p. 404.
- Juri Divino vel naturali contraria vota non valent, etiam juramento confirmata.**
Cons. 319. n. 15. p. 422.
- Juri feudorum omni investitura derogat.**
Cons. 319. n. 29. p. 405.
- Juri superioritatis nullo tempore praescribitur.**
Cons. 320. n. 22. p. 433.
- Juri communi conformare se intelligitur Princeps feudum concedendo.**
Cons. 325. n. 41. p. 583.
- Jus & formam contractus dat verba instrumenti.**
Cons. 338. n. 10. p. 1302.
- post Jus quassitum factus dominium causamq. matris sequitur.**
Cons. 349. n. 4. p. 1697.
- Ius loci originis non amittit uxor.**
Cons. 348. n. 27. p. 1686.
- Ius suum vel possessionem quando Princeps alicui sine causa cognitione auferre intendit, justa causa moderi non praesumitur.**
Cons. 303. n. 81. p. 115.
ne de plenitudine quidem potestatis.
Ibid. n. 83. p. 116.
- contra Ius facere non praesumuntur Judices, & illustres persona.**
Cons. 337. n. 83. p. 1279.
- contra Ius Divinum & naturale Papa statuere vel disponere non potest.**
Cons. 319. n. 150. p. 422.
- Ius suum auferre partilicanti Princeps non praesumitur.**
Cons. 312. n. 12. p. 282.
- in Ius Dominum sine venia vocans Vasallus feudo non pri-datur.**
Cons. 305. n. 96. p. 172.
- Ius petende possessionis qui habet, multo magis retinere potest possessionem.**
Cons. 334. n. 228. p. 1113.
- Ius Dominii acquirit optio & electio facta praesertim post aditam hereditatem.**
Cons. 302. n. 1. p. 47.
- secundum Ius commune, Constitutiones Imperii & laudabiles consuetudines quod judicare velint, Camera adfessores in receptione jurant.**
Cons. 332. n. 103. p. 894.
- in Ius vocare non debes subditus Dominum sine venia.**
Cons. 337. n. 105. p. 1281.
- in Ius commune succedunt, nec melior nec deterior conditio successorum est quam praedecessorum.**
Cons. 302. n. 124. p. 73.
- ad Ius Patronatus acquirendum consensus Episcopi necessarius.**
Cons. 340. n. 60. p. 1416.
- contra Ius quae fiunt, pro infectis habenda.**
Cons. 342. n. 65. p. 1483.
- contra Ius contrahere voluisse contrabentes non praesumuntur.**
Cons. 337. n. 81. p. 1279.
- contra Ius lata sententia est nulla.**
Cons. 342. n. 74. p. 1484.
- Ius integrum conservat protestatio.**
Cons. 312. n. 3. p. 280.
- Ius tertio vel subdito sine causa cognitione Princeps auferre non potest.**
Cons. 303. n. 85. p. 116.
nec velle praesumitur.
Ibid. n. 90. p. 116.
& n. 95. p. 117.
- Ius imponendi Vectigalia Imperator concedere potest.**
Cons. 303. n. 14. p. 105.
- Ius liquidum remittere est donare.**
Cons. 329. n. 35. p. 719.
- Ius nullum ponunt vel inducunt verba conditionis & futuri eventus.**
Cons. 324. n. 10. p. 525.
- Ius aliud unus & aliud alius, in latifundio uno eodemq. habere potest.**
Cons. 302. n. 51. p. 54.
- Ius suum quis defendere potest contra Dominum.**
Cons. 308. n. 44. p. 224.
- Ius alienandi qui non habet et competit incorporatio.**
Cons. 302. n. 64. p. 56.
- Ius in publicum locum habet, a Principe concessionem qui habet.**
Cons. 306. n. 23. p. 189.
- secundum Ius commune statutum, & ut quam minimum ab illo recedatur, interpretandum.**
Cons. 304. n. 38. p. 135.
- Ius sequi & pacem servare cui mandatur ei non fit injuria.**
Cons. 305. n. 120. p. 177.
- Ius succedendi in feudis habentes femina, intra longum tempus exclusionis non contradicentes, illud amittunt.**
Cons. 334. n. 140. p. 1093.
- Ius sibi dicere in propria causa prohibitum.**
Cons. 347. n. 91. p. 1676.
& n. 99. p. 1671.
- in Ius vocare dominum sine venia Vasallus non debet.**
Cons. 305. n. 21. p. 162.
- Ius quodnam habeat Vasalli respectu agrorum?**
Cons. 329. n. 53. p. 725.
- contra Ius quassitum, nisi ex novis probationibus judicare nequit iudex.**
Cons. 342. n. 227. p. 1507.
- Ius reale absq. traditione nullum in feudo constituitur.**
Cons. 316. n. 72. p. 344.
- Iure ipso mandatum propter status mutationem vel inopiam revocatur.**
Cons. 335. n. 174. p. 1174.
- de Iure Patronatus quassio pertinet ad petitorium & dominium.**
Cons. 337. n. 84. p. 1279.
- Iure diverso censenda non est eadem permutatio, & qui ab alio petit a sua parte prius implere debet.**
Cons. 302. n. 109. p. 68.
- quod Iure & honeste possumus, id tantum posse dicimur.**
Cons. 342. n. 66. p. 1483.
- Iure ipso nulla est sententia continens falsam causam.**
Cons. 304. n. 89. p. 144.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- ex Jure authoris etiam possessor se defendit.*
Cons. 323. n. 17. p. 501.
Et n. 27. p. 506.
- Jure diverso res una non censenda.*
Cons. 338. n. 82. p. 1310.
Et n. 185. p. 1328.
- de Jure domini generali Exemptionem qui allegat, illam probare debet.*
Cons. 340. n. 58. p. 1415.
- de Jure si nihil apparet, defecto usurpasse non sufficit.*
Cons. 345. n. 40. p. 1610.
- Jure ipso nullum est factum contra jus: etiam in materia executionis.*
Cons. 312. n. 20. p. 283.
- Jure Saxonico in Feudis non succedunt collaterales.*
Cons. 333. n. 150. p. 1020.
- Jure proprio competentes actiones 30. annos durant.*
Cons. 344. n. 29. p. 1561.
- Jure potestatis dominica qui utitur pacem publicam non turbat.*
Cons. 305. n. 113. p. 176.
- Jure suo et possessione privatur attentans.*
Cons. 334. n. 234. p. 1114.
- Jure principalis comprehenduntur et territorium sequuntur pertinentia.*
Cons. 302. n. 60. p. 55.
- de Jure communi statuta interpretationem passivam recipiunt.*
Cons. 328. n. 68. p. 680.
- Jure positivo parentibus legitima debetur, ideo tolli potest.*
Cons. 328. n. 80. (3.) p. 688.
- Jure ad quod quis est obligatus, pro eo surpiter accipitur.*
Cons. 306. n. 55. p. 196.
- Jure tertii salvo, clausula subintelligitur in rescritis.*
Cons. 316. n. 16. p. 337.
Et in concessione castri.
Ibid. n. 17. p. ead.
Et in confirmationibus.
Ibid. n. 18. p. ead.
- Jure Saxonico Heres ultra vires hereditarias non tenetur.*
Cons. 333. n. 5. p. 956.
- Jure Divino scandala prohibita.*
Cons. 338. n. 120. p. 1318.
- Jure diverso censendi non sunt casus, in quibus diversitatis ratio assignari nequit.*
Cons. 338. n. 223. p. 1332.
- Jure feudali ubi nihil specialiter statutum, standum juri communi.*
Cons. 344. n. 30. Et seq. p. 1561.
ut Et n. 106. p. 1580.
- Jure diverso non debent censeri, in quibus par aut major est ratio.*
Cons. 337. n. 109. p. 1282.
- de Jure Saxonico cognationis et agnationis differentia in successione non attenditur.*
Cons. 329. n. 102. p. 752.
- Jure solidi salvo quod accipiat, nisi protestatus sit creditor, partem ab uno fidejussorum accipiendo, divisionis obligationem hoc modo factam revocare non potest.*
Cons. 312. n. 40. p. 285.
- Jure Tertii nemo se defendere potest.*
Cons. 340. n. 72. p. 1418.
- Jure Canonico decusum quod est etiam in foro civili sequendum est, si vel dubium est in jure civili vel ad res spirituales pertinet.*
Cons. 319. n. 94. p. 412.
- Jure ipso quamvis bonorum confiscationis pena imposita in barefi, tamen opus sententia declaratoria.*
Cons. 310. n. 15. p. 264.
- Jure tertii salvo censetur omnis investitura, etsi clausula ista non sit adposita.*
Cons. 316. n. 11. p. 336.
Et n. 13. p. 337.
- Jure proprio qua competunt, firmiora sunt, quam qua alieno.*
Cons. 344. n. 34. p. 1562.
Et n. 109. p. 1580.
- in Jure Canonico dubium quod est, in jure vero civiliclare decusum, etiam in foro Canonico servandum est.*
Cons. 316. n. 68. p. 344.
- Jure communi ultima voluntates non recedunt, sed bene statuta.*
Cons. 328. n. 94. (17) p. 692.
- Jure cedentis utitur cessionarius.*
Cons. 331. n. 66. p. 821.
Et representat priorem creditorem cedentem.
Ibid. n. 67. p. ead.
- Jure sublato per quod iur ad aliud jus ipsum quoque tollitur.*
Cons. 328. n. 23. p. 665.
- Jure Saxonico omnes succedunt excepto filio et descendenti-bus.*
Cons. 343. n. 15. p. 1524.
- de Jure toto concedentis et erudentis fit traditio et concessio.*
Cons. 303. n. 44. p. 110.
- Jure civitatis quod habet civitas, quoad dominium habet.*
Cons. 301. n. 45. p. 16.
- Jure diverso non censentur que sunt in uno territorio.*
Cons. 302. n. 45. p. 54.
- Jure Canonico decisa si sit opinio de qua inter Legistas disputatur, huic standum in utroque foro.*
Cons. 319. n. 45. p. 406.
- Jure ipso nulli sunt contractus bona fidei quibus causam dolus dedit.*
Cons. 314. n. 29. p. 304.
- Jure Saxonico collaterales tantum ex simultanea investitura succedunt in feudis.*
Cons. 334. n. 38. p. 1072.
Et n. 103. p. 1086.
- Jure diverso censeri non debent ubi diversitatis ratio dari non potest.*
Cons. 321. n. 76. p. 469.
- Jure tertii salvo intelligitur concessio.*
Cons. 306. n. 50. p. 195.
- de Jure praescripta forma in qua observata non fuit, rescindenda est executio.*
Cons. 312. n. 42. p. 287.
- Jure servitutis via publica non servit usibus sed facultatis.*
Cons. 306. n. 49. p. 195.
- de Jure toto concedentis intelligitur concessio.*
Cons. 302. n. 57. p. 55.
p. 457.

Partem VII. Index.

praesertim Principis.
Ibid. n. eod. p. ead.
Iure quicquid prohibetur, in-
telligitur exceptum.

Cons. 306. n. 46. p. 194.

Iure naturali ad parentes alien-
dos & successionem relin-
quendam liberi obligati sunt
& contra.

Cons. 328. n. 1. p. 658.
etiam bannitum quamvis
promortuo habeatur.

Ibid. n. 2. p. 659.

Iure eodem censeri debent &
qualiter determinati.

Cons. 303. n. 58. p. 113.

Iure alienantis resolutio, resol-
vitur jus accipientis.

Cons. 347. n. 63. p. 1664.

à Iure Patronatus ad possessio-
nem illius non valet argu-
mentum.

Cons. 340. n. 53. p. 1415.

Iure Saxónico Puella curatores
habent, absq. illorum Auto-
ritate testari possunt.

Cons. 336. n. 151. & 152.
p. 1230.

Iure proprio quisq. niti debet.

Cons. 340. n. 65. p. 1416.

de Iure Saxónico res immobilis
coram iudice cedi debet.

Cons. 321. n. 48. p. 458.

Iure militari in dubio testatus
intelligitur.

Cons. 321. n. 80. p. 471.

Explicatur Ib. n. 88. p. 473.

Iure retentionis quisq. uti pos-
est contra eum, qui eodem ju-
re vult uti.

Cons. 302. n. 111. p. 69.

Iurejurando dato nihil am-
plius quaritur.

Cons. 332. n. 34. p. 883.

Iure totius reguntur appertu-
nentia. Cons. 338. n. 67. p. 1309.

super Iurejurando definienda
quantitate lata sententia, in-
terlocutoria est.

Cons. 342. n. 20. p. 1479.

& n. 129. p. 1492.

de Iure Patronatus questio ad
petitorium pertinet.

Cons. 340. n. 97. p. 1423.

& n. 130. p. 1249.

Iure etiam ipso quando Vasallus
privatur sententia declara-
toria opus.

Cons. 310. n. 14. p. 264.

Iure quod dispositum de officia-

libus ultra salarium munera
accipientibus, etiam in cor-
siliariis ex publico stipen-
dia habentibus locum ha-
bet.

Cons. 314. n. 42. p. 306.

de Iure Saxónico heres adiens
hereditatem absq. inventa-
rio ultra non tenetur.

Cons. 327. n. 90. p. 651.

Iure tertii salvo intelligenda
sunt Principis concessionis.

Cons. 303. n. 78. p. 115.

& n. 93. p. 117.

Iure tertii salvo quilibet actus
praesumitur celebratus.

Cons. 316. n. 15. p. 337.

Iure ipso feudum committitur;
sententia tamen declaratoria
requiritur.

Cons. 314. n. 108. p. 316.

Iure consultus de facto respon-
dere non potest.

Cons. 305. n. 137. p. 181.

Iure communi quod competit,
frustra impetratur.

Cons. 306. n. 18. p. 187.

cum Iure Patronatus Ecclesia
nihil habent communis spolia-
tio & possessio.

Cons. 337. n. 88. p. 1279.

Iure cedentis utitur cessiona-
rius & personam ejus re-
praesentat.

Cons. 334. n. 89. p. 1082.

pro Iure communi ejus loci, ubi
viget consuetudo, babe-
tur.

Cons. 332. n. 102. p. 894.

in Iure civili clarè decissum quod
est, in Iure verò Canonico
dubium, etiam in foro Cano-
nico servandum est.

Cons. 316. n. 68. p. 344.

de Iure nihil certi responderi
potest, ubi non satis de facto
constat.

Cons. 324. n. 1. p. 521.

Iure sui magistratus subditi uti
ac se jurare possunt.

Cons. 311. n. 24. p. 277.

de Iure suo quoties conveniun-
tur Domini utiles non libe-
rantur nominando Dominū.

Cons. 323. n. 22. p. 503.

de Iure communi 30. de Saxoni-
co verò 31. annis praescriptio
in feudis nota.

Cons. 305. n. 17. p. 576.

Iure communi paratam execu-

tionem non habent instru-
menta publica.

Cons. 304. n. 36. p. 155.

Iure communi non sunt instru-
menta guarantee gionata.

Cons. 327. n. 53. p. 637.

Iure proprio filii vel agnati ad
revocationem feudi admie-
tuntur, non ex persona ulti-
mi defuncti.

Cons. 344. n. 8. p. 1557.

Iure praedecessoris utitur suc-
cessor.

Cons. 302. n. 80. p. 60.

etiam singularis.

Ibid. n. 83. p. ead.

Iure privatorum fiscus utitur,
nisi aliter cautum sit.

Cons. 313. n. 7. p. 288.

Iure optimo pensiones ex pro-
missione debentur.

Cons. 327. n. 35. p. 630.

in Iure & jurisdictione etiam
ut in possessione consistunt
pertinentia.

Cons. 302. n. 114. p. 69.

Jura reo magis favent in dubio
quam aëtori.

Cons. 305. n. 53. p. 166.

Jura & nomina pupillorum sine
requisitis jura cedi vel vendi
non possunt.

Cons. 304. n. 55. p. 138.

Jura clara non admittunt dispu-
tationem probabilem.

Cons. 319. n. 6. p. 402.

verbum; Jura pertinentia,
res mobiles & se moventes
non completuntur.

Cons. 340. n. 93. p. 1422.

Jura parum valent, nisi sit qui
judicet.

Cons. 339. n. 147. p. 1369.

Jura praesumunt filium bare-
dem esse.

Cons. 344. n. 51. p. 1565.

Jura transacta Pupillis melius
est servare quam post rem
vulneratam opem ferre.

Cons. 335. n. 116. p. 1160.

Jura immunitatum ne quidem
per clausulam: Non obstan-
te &c. alicui auferri pos-
sunt.

Cons. 303. n. 86. p. 116.

ne quidem ob utilitatem pu-
blicam sine justa compensa-
tione.

Ibid. n. 87. p. ead.

Jura vel appertinentia cum

Yyyy 3 castro

In Matthæi V Vesenbecii Consil.

- castro sibi concessa qui inten-
dit, non tantum de illis, sed
et potestate concedentis pro-
bare debet.
- Cons. 302. n. 52. p. 54.
Jura contrahentium non patien-
tur casum aratri de civitate
expectare.
- Cons. 301. n. 193. p. 36.
Jura, nomina, merces aut alias
res in solutum dare non pot-
est pecuniam numeratam qui
debet.
- Cons. 330. n. 8. p. 772.
Jura et actiones activè et pas-
sivè transeunt in heredem.
- Cons. 310. n. 29. p. 268.
Jura fisci habet Princeps et est
Monarcha in suo qui præ-
scripsit libertatem.
- Cons. 306. n. 6. p. 184.
ut Rex Franciæ et civitas non
recognoscens superiorem.
- Ibid. n. 7. p. ead.
Jura Sanguinis statuto non tol-
luntur.
- Cons. 328. n. 16. p. 661.
Jura posteriora derogant prio-
ribus.
- Cons. 313. n. 9. p. 289.
Jura feudalitatis omnia loquentia
de præscriptionibus antehodie
sunt correctæ.
- Cons. 325. n. 63. p. 593.
in Jurium contrarietate maxi-
mè consuetudo optima inter-
pres.
- Cons. 328. n. 71. p. 681.
Jurium Renunciationes expi-
rant sublato contractu.
- Cons. 338. n. 125. p. 1318.
Jurium correctio non induci-
tur per tacitos intellectus.
- Cons. 328. n. 89. (12.)
p. 691.
Jurium possessio per Scriptu-
ram non inducitur.
- Cons. 339. n. 223. p. 1379.
et n. 327. p. 1392.
in Juribus præscribendis consi-
deratur, civilis possessionis à
naturalis distinctio.
- Cons. 325. n. 23. p. 578.
in Juribus corporalibus possessio
sine scientia et patientia non
rectè constituitur.
- Cons. 324. n. 65. p. 547.
sine Juribus et rationibus Do-
ctoris sententia ex sanguis
est et mortua.
- Cons. 319. n. 32. p. 405.
JUSTUS titulus et bona fides
presumuntur ex temporis
diuturnitate.
- Cons. 344. n. 68. p. 1570.
Justus presumitur possessor an-
tiquior.
- Cons. 332. n. 49. p. 886.
Justus metus minarum in po-
tente, qui solet exequi.
- Cons. 310. n. 11. p. 261.
Justus titulus sine alio est præ-
scriptio.
- Cons. 344. n. 58. 59. et 64.
p. 1569.
pro Justo vero et licito contra-
ctus haberi si potest, in dubio
usurarius vel illicitus haberi
non debet.
- Cons. 331. n. 112. p. 833.
Justo metu vasallus excusatur,
etiamsi cum inimicis Domini
contraxit.
- Cons. 310. n. 7. p. 261.
Justa causa non presumitur,
quando ea ad privationem
rei alicujus requiritur, ne-
quidem in Magistratu aut
Principe.
- Cons. 336. n. 25. et 26. p. 1208.
Justa esse presumitur possessio
in dubio.
- Cons. 339. n. 274. 278. p. 1385.
et n. 282. p. 1386.
Justa alienandi causa vel con-
sensus intervenisse non præ-
sumitur.
- Cons. 343. n. 45. p. 1531.
Justa causa ab omni generali di-
spositione intelligitur excepta.
- Cons. 324. n. 25. p. 531.
Justa causa non presumitur in
Principe vel iudice spoliante.
- Cons. 308. n. 31. p. 218.
Justa denegandi ad sensum ad
alienationem causa non est, si
Vasallus filios non habeat et
sic Domino spes caducitatis
assulgeat.
- Cons. 318. n. 15. p. 393.
Justa potentia recusandi judicis
est suspecta causa.
- Cons. 308. n. 25. p. 215.
Justa causa in Lege præsumi-
tur.
- Cons. 328. n. 34. p. 671.
Justam causam litigandi ha-
bente actore, et reo absoluto
expensa compensatur.
- Cons. 351. n. 157. p. 1773.
Justam litigandi causam habens
ab expensis absolvendus.
- Cons. 334. n. 217. p. 1110.
Justam etiam sententiam qui
vendit iudex, falsi crimen
committit.
- Cons. 314. n. 3. p. 308.
ex Justa aliqua causa qui putat
debitor, se ad solutionem non
teneri, in mora non est.
- Cons. 304. n. 32. p. 134.
Justa collectandi causa qua, re-
missa.
- Cons. 320. n. 13. p. 432.
et n. 46. p. 435.
Justas et probabiles litigandi
causas qui habet ab expensis
absolvitur.
- Cons. 334. n. 18. p. 1066.
Justior antiquior possessio.
- Cons. 339. n. 345. p. 1394.
Justior antiqua possessio.
- Cons. 345. n. 6. p. 1604.
Justiorem titulum probans
vincit in Interdicto retinen-
da. Cons. 345. n. 24. p. 1606.
Justificare non cogitur Posses-
sor possessionem, si jus illi non
resistat.
- Cons. 339. n. 277. p. 1385.
n. 279. 286. et 287.
p. 1386.
Justificatoriam clausulam in-
sertam habere debent man-
data executorialia.
- Cons. 332. n. 352. p. 942.
sine Justificatoria clausula et
absq. citatione partis adver-
sa impetrantur mandata de
non offendendo.
- Cons. 305. n. 116. p. 176.
et n. 121. p. 178.
JUSTITIA nisi denegetur, gra-
datim facienda appellatio,
illo enim casu potest ad Ca-
meram appellari, vel potius
supplicari.
- Cons. 308. n. 16. p. 212.
et n. 24. p. 215.
Justitia cui denegatur is juris-
dictioni eximitur.
- Cons. 308. n. 26. p. 215.
Justitiæ administratio in libello
petitur.
- Cons. 342. n. 76. p. 1484.
Justitiæ post requisitionem ter-
nam, amittitur jurisdictio.
- Cons. 308. n. 21. p. 214.
Justitiæ

Partem VII. Index.

Justitiæ auctrix est Ecclesia,
nec patitur contra justitiam
aliquid fieri in se vel in alium.

Cons. 316. n. 74. p. 345.

Justitiæ finibus continetur
principis potestas.

Cons. 303. n. 121. p. 122.

Justitiam denegare non est tar-
dare processum; ideo tum per
querelā adiri superior debet.

Cons. 308. n. 19. p. 213.

Justitiam, cuiq; sine dolo &
malitia administrare Caesar
& Consistorium illius præsti-
muntur. Cons. 305. n. 67. p. 168.

Justitiam maximè quando fa-
cere iudex denegat, suppli-
catur, ubi non appellatur eti-
am post decendum, non gra-
datim, sed statim ad summū
principē. Cons. 308. n. 22. p. 214.
ob Justitiam denegatam feudo
quomodo quis privari possit?

Cons. 308. n. 48. p. 227.

Justitiam an propter denega-
tam possit appellari?

Cons. 308. n. 18. p. 213.

Justitiam facere Vassallo, dene-
gante domino, aditur supe-
rior. Cons. 308. n. 20. p. 214.

à Justitia recessus & indecen-
tia omnis impossibilis dicitur
in principe.

Cons. 305. n. 68. p. 168.

à Justitia denegata etiam post
decendum provocari potest
& iudicis negligentia.

Cons. 308. n. 7. p. 210.

Iustè & non violenter quod fa-
cere velit præsumptio pro
magistratu est.

Cons. 305. n. 112. p. 176.

Iustè possidet, qui prætoris au-
thore possidet.

Cons. 334. n. 213. p. 1109.

Iustè possidet, qui è sententiā
iudicis possidet.

Cons. 329. n. 13. p. 711.

IUSSUM magistratus quate-
nus à pœnis excuset?

Cons. 308. n. 32. p. 219.

pro Iussu est superioris rogatio.

Cons. 320. n. 40. p. 434.

JUVARE se possunt subdi-
ti, ac jure sui magistratus uti.

Cons. 311. n. 24. p. 277.

Juvari potest quis ex eo quod
oppugnabit, si causa sit inter
alias personas, vel erronea.

Cons. 334. n. 14. p. 1069.

Juvari ex scriptura non possunt
in ea non nominati.

Cons. 325. n. 83. p. 557.

K.

KÖNIGS error circa in-
juriarum & libelli famosi a-
ctionem.

Cons. 351. n. 69. p. 1753.

L.

amplius LABORANDUM
non est de casu constitutioni-
bus deciso.

Cons. 334. n. 225. p. 1112.

LÆDANT ut quam minimum
jus commune statuta inter-
pretanda sunt.

Cons. 328. n. 42. p. 673.

Lætio major si est, licet nuda
creditoris assertioni in desi-
gnandis expensis ut creden-
dum sit, pactio valeat, ad bo-
ni viri arbitrium reducenda.

Cons. 304. n. 66. p. 140.

& n. 87. p. 144.

Lætio enormis & magna est,
que aequat aut superat dimi-
diū ejus, ad quod refertur.

Cons. 314. n. 127. p. 319.

Lætio ultra dimidium si adsit
antichrescos pactum infir-
matur.

Cons. 331. n. 167. p. 842.

quæ tamen non facile proba-
ri potest.

Ibid. n. seq.

Lætio in contractu vel pacto
antichrescos propter fructu-
um incertitudinem, non est.

Cons. 331. n. 209. p. 849.

Lætio si non sit ultra dimidium
contractus in quo minoris
venditum non improbat.

Cons. 331. n. 214. p. 849.

Lætionem fama objectis con-
vitiis qui passi sunt, eis re-
stitutio fama facienda est.

Cons. 351. n. 25. p. 1743.

Lætionem & aetate non probata
restitutio in integrum non
datur. Cons. 344. n. 72. p. 1571.
nec datur adversus contra-
ctum ejus cui minor successit.

Ibid. n. 73. p. cad.

Læsus absens in integrum resti-
tui debet.

Cons. 332. n. 280. p. 914.

n. 216. p. 916.

& n. 228. p. 917.

Læsus ipsā re vel deceptus, in
integrum restituendus est.

Cons. 304. n. 104. p. 147.

Læsi pupilli ob non remotum
insultorem in integrum resti-
tuendi sunt.

Cons. 335. n. 169. p. 1173.

Læso per absentiam Reipubl.
caussa datur restitutio in in-
tegrum.

Cons. 332. n. 214. p. 916.

Læsa etiam majestatis in cri-
mine sua à fisco repetere po-
test uxor, ejus enim res & dōs
non confiscantur ob delictum
mariti. Cons. 310. n. 25. p. 268.

LAICUS bonis Ecclesiam &
monasterium spolians enor-
me delictū committit, et si sub
prætextu Juris patronatus
fiat. Cons. 337. n. 95. & 97.

p. 1280.

Laicus etiam de possessorio po-
test cognoscere.

Cons. 337. n. 89. p. 1279.

Laicus bonorum Ecclesiastico-
rum administrationem ad
se trahens, excommunican-
dus. Cons. 337. n. 117. p. 1283.

Laicus contra laicum specialem
jurisdictionem præscribit.

Cons. 340. n. 43. p. 1413.

ad Laicum nō pertinet jus Pa-
tronatus sed ad forū Ecclesia.

Cons. 337. n. 90. p. 1279.

Laico non competit jurisdictio
in Monasterium.

Cons. 340. n. 63. p. 1416.

à Laico etiam Patrono Eccle-
siastica bona malā fide possi-
dentur.

Cons. 340. n. 167. p. 1433.

limitatur & ampliatur. Ibid.

p. cad.

Laici de foro per hoc non effi-
citur Clericus quod laicum
in foro seculari defendit.

Cons. 323. n. 29. p. 509.

à Laicis ut & Patronis non pos-
sidentur res Ecclesia.

Cons. 337. n. 138. p. 1287.

LAPSUS 30. annorum metus
purgatur.

Cons. 339. n. 7. p. 1345.

LATA culpa ubi est ad corpo-
ralem pœnam deveniri potest.

Cons. 348. n. 51. p. 1691.

Lata culpa & dolus difficulter
probari possunt.

Cons. 329. n. 121. p. 758.

Yyyy 4 Lata

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Lata sententia ad consilium sapientis an valeat.**
Cons. 336. n. 204. p. 1237.
- Lata culpa in actione injuriarum non equiparatur dolo.**
Cons. 351. n. 104. p. 1762.
- Lata culpa non est facere id quod alii facere solent.**
Cons. 348. n. 44. p. 1689.
- Lata culpa à pœnis injusta causa non excusat.**
Cons. 308. n. 33. p. 219.
- LATE principum beneficia interpretanda.**
Cons. 306. n. 17. p. 187.
- Latissimè interpretandum beneficium principis contra ipsum.**
Cons. 303. n. 65. p. 114.
- LATENTER potentiores omne jus ad se trahunt.**
Cons. 346. n. 25. p. 1645.
- in LATIFUNDIO uno eodemq. unus aliud & alius aliud jus habere potest.**
Cons. 302. n. 51. p. 54.
- LAUDUM & sententia loquens de filiis naturalibus & legitimis, habet etiam locum in legitimatis.**
Cons. 319. n. 88. p. 411.
- Idq. in quavis materia etiam stricta obtinet.*
Ibid. n. 89. p. ead.
- Laudum arbitri & sententia strictissimam recipit interpretationem.**
Cons. 319. n. 87. p. 411.
- LEGALES pœna, pœnis statutaris tolli non solent.**
Cons. 314. n. 49. p. 307.
- Legalibus à pœnis an injusta vel satua causa excuset.**
Cons. 324. n. 95. p. 564.
- LEGASSE Marius uxori non presumitur in compensationem dotis vel debiti.**
Cons. 333. n. 168. p. 1040.
- Legari potest persona incerta postea declaranda.**
Cons. 336. n. 190. & 192. p. 1235.
- Legari non possunt bona Ecclesiastica nec de his legatis debetur estimatio.**
Cons. 302. n. 160. p. 90.
- Legatum vel fideicommissum non amittit, qui testamentum ex capite nullitatis impugnat: sed si querela in-**
- officiosa.**
Cons. 315. n. 11. p. 330.
- Legatum caducum pro non scripto habetur.**
Cons. 336. n. 260. p. 1245.
- Legatum incerta & tacita persons, nec aliquomodo declarata, relictum non valet, fraudis suspicionem non caret.**
Cons. 336. n. 320. & 321. p. 1256.
- Legati vel fideicommissi ademptio, in pœnam testamentum impugnantis facta, non obtinet quando probabilis impugnandi causa adest.**
Cons. 315. n. 14. p. 331.
- Legati ademptio & correctio à testatore in continenti facta, non presumitur.**
Cons. 302. n. 154. p. 88.
- Legati causa cessante, cessat effectus.**
Cons. 302. n. 152. p. 86.
- Legatum in testamento sibi vel liberis adscribens, falsi crimen committit, & illo privatur.**
Cons. 336. n. 261. 263. 264. p. 1245.
- & n. 315. p. 1255.*
- Legatum quod non est, nec ademptum; sed apud heredem relictum censetur.**
Cons. 302. n. 12. p. 40.
- Legatum vitiat falsa cause adjectio, si illa conditionaliter sit enunciata.**
Cons. 302. n. 150. p. 85.
- Legato opium non veniunt agni.**
Cons. 349. n. 3. p. 1697.
- in Legato optionis alternativa habetur respectus ad estimationem rei.**
Cons. 302. n. 110. p. 68.
- Legato vel hereditate indigni semper facere non potest.**
Cons. 315. n. 10. p. 330.
- Legata invalida pia causa in testamento conjuncta, non accrescunt, sed ad heredes pertinent.**
Cons. 336. n. 313. p. 1254.
- Legata captatoria annullanda sunt.**
Cons. 336. n. 322. p. 1256.
- Legata ad alterius suggestionem nunc relinqui nequeunt.**
Cons. 336. n. 308. p. 1253.
- Legata & fideicommissa per**
- clausulam codicillarem intelliguntur repetita & relictas ab intestato.**
Cons. 315. n. 8. p. 329.
- Legata vitiat interdum falsa causa.**
Cons. 336. n. 316. p. 1255.
- Legata ad suggestionem alterius, ne quidem ad piam causam valent.**
Cons. 336. n. 256. p. 1244.
- Legata etiam in codicillis relinqui possunt.**
Cons. 336. n. 175. p. 1234.
- Legata captatoria non valent.**
Cons. 336. n. 253. p. 1244.
- Legata ad pias causas ex imperfecto quoc. testamento debentur.**
Cons. 336. n. 174. p. 1233.
- Legata certa esse ab initio, vel postea fieri certa paria sunt.**
Cons. 336. n. 191. p. 1235.
- Legata solo nunc relinqui possunt.**
Cons. 336. n. 158. p. 1231.
- & n. 194. p. 1236.*
- Legata ubi relictas, & nemo heredes institutus codicilli tantum sunt.**
Cons. 336. n. 208. p. 1238.
- Legata minus solenniter relictas, in foro conscientia heres prestare tenetur.**
Cons. 336. n. 197. & 199. p. 1236.
- Legata ridicula non valent.**
Cons. 336. n. 290. p. 1249.
- Legata futilia ad pias causas converti debent juxta heredum consilium.**
Cons. 336. n. 291. & 292. p. 1250.
- Legatorum captationes odiosissimæ sunt, & pro falso reputantur.**
Cons. 336. n. 255. p. 1244.
- Legati ad viam reficiendam promissi quantitatem taxat judex.**
Cons. 342. n. 205. p. 1504.
- ad Legata in falso testamento relictas prestanda, in foro conscientia heredes ab intestato non tenentur.**
Cons. 336. n. 331. p. 1259.
- Legatis oneratus heres non presumitur, ne quidem favore pia causa.**
Cons. 336. n. 221. & 222. p. 1239.
- Legatis

Partem VII. Index.

Legatis *oneratus* ab intestato
& *vocatus* *presumitur*.

Cons. 336. n. 223. p. 1239.

Legatis *exbauritur* interdum
hereditas.

Cons. 342. n. 187. p. 1501.

in Legatis aliquid frustra po-
situm esse *presumendum* non
est.

Cons. 302. n. 33. p. 52.

in Legatis *testatoris voluntas*
attendenda est.

Cons. 302. n. 22. p. 51.

LEGATARIUS *testis* esse
potest in testamento.

Cons. 350. n. 111. p. 1730.

Legatarii & *heredes* non pos-
sunt *voluntatem* *mutare* in
voluntatibus ultimis.

Cons. 313. n. 32. p. 293.

de Legatariis & *heredibus* lo-
quens *odiosa dispositio*, ad fi-
deicommissarios *extendenda*
non est.

Cons. 315. n. 15. p. 331.

inter LEGISTAS de qua
opinio *disputatur*, si sit de-
cisa *jure Canonico*, *hinc stan-*
dum in utroq. foro.

Cons. 319. n. 45. p. 406.

LEGITIMATIO qua sit per
subsequens *matrimonium* est
potentior ea qua per *rescri-*
ptum principis *perficitur*.

Cons. 319. n. 103. p. 413.

& n. 129. p. 417.

Legitimitas *favorabilis* & in
dubio pro ea *pronunciandum*.

Cons. 319. n. 92. p. 412.

Legitimitas *probat*ur proba-
to *matrimonio*.

Cons. 319. n. 181. p. 425.

Legitimitas ibi est ubi *matri-*
monium.

Cons. 319. n. 182. p. 425.

Legitimitas non *presumitur*.

Cons. 319. n. 173. p. 425.

Legitimitas *maximè* ea, qua
sit per *subsequens matrimo-*
nium omnem *collit maculam*.

Cons. 319. n. 71. & 135.

p. 418.

Legitimitas quid?

Cons. 319. n. 72. p. 109.

ad Legitimationem per sub-
sequens *matrimonium* *necef-*
saria sunt *instrumenta dota-*
lia. Cons. 319. n. 65. p. 409.

Limitatur. Ibid. n. 105. & seq.

p. 413. & seq.

Legitimationem *probare* ne-
cesse non habet, qui est in pos-
sessione *filiationis*.

Cons. 319. n. 200. p. 427.

quoad Legitimationem, nisi
de *matrimonio* *quaratur* &
ita non *principaliter* sed *inci-*
denter *plene* *illud* *proban-*
dum.

Cons. 319. n. 192. & 194.

p. 426.

& n. 197. p. 427.

ad Legitimationem non re-
quiruntur *instrumenta* *do-*
talia, quando alii *liberi* non
adsunt: imò etiam *indistinctè*.

Cons. 319. n. 105. p. 413.

ad Legitimationem per sub-
sequens *matrimonium* *multi*
requirunt, ut *concubina* sit
matrimonio digna.

Cons. 319. n. 161. p. 423.

ad Legitimationem *instru-*
menta nuptialia non *dotalia*
requiri *verius* *videtur*.

Cons. 319. n. 109. p. 414.

Legitimationem ex *stuprata*
susceptorum liberorum stu-
prum non *impedit*.

Cons. 319. n. 187. p. 426.

Legitimatione *indigna* esse
non debet, qua ad *legitiman-*
dum *ducitur*.

Cons. 319. n. 62. p. 408.

in Legitimatione se *fundans*
ad *successionem* *agendo*, eam
probare debet.

Cons. 319. n. 180. p. 425.

Legitimare *tenetur* actor su-
am *personam*, *antequam* *reus*
respondeat.

Cons. 337. n. 123. p. 1285.

Legitimando *naturales* *Do-*
minus *adgnatis* *jus suum* *au-*
ferre non *potest*.

Cons. 319. n. 203. p. 428.

Legitimari possunt ex *turpi*
vel *vili* *persona* *nati* *rescripto*
principis vel *Comitis palatini*.

Cons. 319. n. 102. p. 413.

Legitimantur per *matrimo-*
nium spurium non, sed *naturales*
tantum.

Cons. 319. n. 163. p. 424.

non Legitimantur *liberi* per
subsequens *matrimonium* *na-*
ti ex Clerico *beneficiato* & *e-*
jus concubina.

Cons. 319. n. 66. p. 409.

Legitimantur per *subsequens*

matrimonium *nati ex Clerico*
& *ejus concubina* *per omnia*.

Cons. 319. n. 91. p. 412.

non Legitimantur ut *liberi* per
subsequens *matrimonium* *ex*
concubina *nati* *Papa* *statuere*
non *potest*.

Cons. 319. n. 104. p. 413.

Legitimatus ad *saeros ordines*
promoveri & *Episcopus crea-*
ri *potest*.

Cons. 319. n. 82. p. 411.

& *excludit* *substitutum* *nec*
patitur *deficere* *conditio-*
nem: Si *sine liberis* & c.

Ibid. n. 83. p. ead.

Infamis non sic. Ibid. n. 136.

Legitimatus *venit* *appellatio-*
ne filii *naturalis* & *legitimi*.

Cons. 319. n. 75. p. 410.

dicitur *nobilis*, & *in signis*
patriis *utilitur*.

Ibid. n. 76. p. ead.

Legitimatus in *Emphyteusi*
Ecclesiastica non *succedit*.

Cons. 319. n. 123. p. 416.

Restringitur a *Legitimatum*
per rescriptum principis.

Ibid. n. 139. p. 419.

Legitimatus *proprie* *dicitur*
agnatus.

Cons. 319. n. 78. p. 410.

succedit *patri* *tam intestato*
quam ex testamento.

Ibid. n. 79. p. ead.

ut & *omnibus* *agnatis* & *co-*
gnatis.

Ibid. n. 80. p. ead.

in Legitimato per *matrimo-*
nium *etiam* *verificatur* *con-*
suetudo *quâ* *primogenitus* *in*
Regno vel *ducatu* *succedit*.

Cons. 319. n. 86. p. 411.

in Legitimato *etiam* per sub-
sequens *matrimonium* *veri-*
ficatur *statutum* *de filio legi-*
time *nato* *loquens*.

Cons. 319. n. 85. p. 411.

Legitimati per *rescriptum*
principis in *feudis* *quidem*
succedunt si hoc in *rescripto*
fuert *expressum* sed in *domi-*
ni *prajudicium* non *adgna-*
torum. Cons. 319. n. 202. p. 428.

n. 130. & n. 128.

p. 417.

Legitimati per *subsequens* *ma-*
rimonium non pro *naturali-*
bus sed pro *legitimis* *habentur*.

Cons. 319. n. 133. p. 418.

Legiti-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Legitimati à legitimis in materia successionis non differunt: sed succedunt simul, etiam in terris Imperii.**
Cons. 319. n. 126. & 127. p. 417.
- Legitimati sunt infames.**
Cons. 319. n. 122. p. 416.
Rejicitur. Ibid. n. 135. p. 418.
Declaratur. Ibid. n. 137. p. 419.
- Legitimati per subsequens matrimonium consequuntur jus liberorum, etiam quoad successiones.**
Cons. 319. n. 205. p. 429.
- Legitimati per subsequens matrimonium in Emphyteusi Ecclesiastica succedunt.**
Cons. 319. n. 140. p. 419.
- Legitimatum codicillis principalibus qui de agnatione & familia esse negat, tenetur injuriarum.**
Cons. 319. n. 138. p. 419.
- Legitimatos per subsequens matrimonium in feudis succedere communis est opinio & in his terris recepta.**
Cons. 319. n. 204. p. 428.
& n. 206. p. 429.
- per Legitimatos familia conservatur.**
Cons. 319. n. 77. p. 410.
- in Legitimatis etiam locum habet sententia & laudum loquens de filiis naturalibus & legitimis.**
Cons. 319. n. 88. p. 411.
Idq. obtinet in quavis materia etiam stricta.
Ibid. n. 89. p. ead.
- Legitimè non fieri, & non ferri paria sunt.**
Cons. 344. n. 97. p. 1578.
- Legitime probandum est damnum, adeo, ut juramento locus non sit.**
Cons. 335. n. 122. p. 1161.
n. 137. p. 1165.
& n. 138. p. 1166.
- Legitimus tutor alienare nequit bona pupilli, aliis ipsi existentibus tutoribus.**
Cons. 343. n. 46. p. 1531.
- Legitimus actus, qui non fit legitimo modo, parit injuriam.**
Cons. 335. n. 247. p. 1188.
- Legitimus tutor administrare non potest ante decretum.**
Cons. 329. n. 109. p. 753.
- Legitimus alio dato tutore non tenetur.**
Cons. 329. n. 106. p. 753.
- Legitimo modo actus legitimus qui non fit parit injuriam.**
Cons. 335. n. 247. p. 1188.
- Legitimi efficiuntur per subsequens matrimonium etiam antea nati.**
Cons. 319. n. 70. p. 409.
& n. 74. p. 410.
- Legitimi jure Canonico sunt filii nati ex nobili & ancilla vel vili uxore.**
Cons. 319. n. 95. p. 412.
& n. 101. p. 413.
- Legitimorum appellatione non veniunt legitimati, etiam per subsequens matrimonium.**
Cons. 319. n. 68. p. 409.
- pro Legitimis non pro naturalibus habendi per subsequens matrimonium legitimati.**
Cons. 319. n. 133. p. 418.
- Legitimæ definitio.**
Cons. 328. n. 60. p. 678.
- Legitima & necessaria defensionis cuilibet concessa.**
Cons. 305. n. 74. p. 170.
- etiam vasallo contra Dominum.**
Ibid. n. 75. p. 170.
- Legitima nepotis fideicommissi gravari potest, si id ab hereditibus ipsius prestandum est.**
Cons. 315. n. 9. p. 330.
- Legitima cum sit triens portionis, ab intestato successionis: sequitur ubi hac non debetur, nec legitimam deberi: De non ente enim non datur portio.**
Cons. 328. n. 61. p. 678.
- Legitima non jure successionis sed proprio debetur.**
Cons. 328. n. 44. p. 673.
- est as alienum.**
Ibid. n. 45. p. 673.
- pars bonorum non hereditaria.**
Ibid. n. 46. p. 673.
- non est titulus lucrativus.**
Ibid. n. 47. p. 674.
- Legitima parentibus non tanto vinculo debetur ut liberis.**
Cons. 328. n. 27. p. 667.
- Legitima filiabus ex fendo novo debetur.**
Cons. 334. n. 73. p. 1079.
- Legitima est juris civilis & eodem jure tollitur.**
Cons. 328. n. 22. p. 663.
- Legitima non debetur ultra fratres.**
Cons. 350. n. 119. p. 1731.
- Legitima per testatorem tolli nequit.**
Cons. 328. n. 20. p. 662.
- Legitima jure civili debetur, quamvis ex instinctu natura, & tolli potest.**
Cons. 328. n. 33. p. 671.
- Legitima parentum potest in totum tolli statuto.**
Cons. 328. n. 28. p. 668.
- Legitima adscendentium ut descendendum est aucta.**
Cons. 328. n. 78. (1.) p. 688.
- Legitima debetur parentibus jure positivo, ideo tolli potest.**
Cons. 328. n. 80. (3.) p. 688.
- Legitima commensuratur successionis ab intestato.**
Cons. 326. n. 36. p. 604.
- Legitima post mortem succedit loco alimentorum.**
Cons. 328. n. 4. p. 659.
- Legitima liberorum non tollitur generali statuto.**
Cons. 328. n. 106. (29.) p. 699.
- Legitima non minus parentibus, quam liberis jure naturalis debetur.**
Cons. 328. n. 9. p. 659.
& n. 12. p. 661.
- etiam fratribus; si turpes persone instituantur.**
Ibid. n. 10. p. 660.
- Legitima conventio est, quæ natura contractus & equitati congruit.**
Cons. 330. n. 63. p. 779.
- Legitima statuto tolli nequit.**
Cons. 328. n. 7. p. 659.
& n. 13. & 14. p. 661.
- Legitima cur non excludatur renunciatione sicut statuto?**
Cons. 328. n. 103. (26.) p. 697.
- Legitima ex feudis antiquis non debetur.**
Cons. 334. n. 148. p. 1095.
- Legitima pacto non tollitur.**
Cons. 328. n. 17. p. 662.
- Legiti-**

Partem VII. Index.

Legitimam non tollit statutum nisi de eo expressa fiat mentio.

Cons. 328. n. 91. (14.) p. 691.

Legitimam non habet iure civili ignotus & a successione exclusus.

Cons. 328. n. 66. p. 679.

circa Legitimam potest statutum disponere, etiam tollendo indignis.

Cons. 328. n. 24. p. 665.

Legitimam non excludit statutum generalibus verbis.

Cons. 328. n. 85. (8.) p. 690.

Legitimam propter agnatorum existentiam aut aliam probabilem causam statutum tollere potest, secundum communem: & maxime adfendentium.

Cons. 328. n. 79. (2.) p. 688.

Legitimam aut dotem generale statutum non excludit.

Cons. 328. n. 56. p. 676.

Legitimam statuto posse tolli est communis rationis.

Cons. 328. n. 26. p. 666.

Legitimam petendi ius, testamentum impugnandi & succedendi ab intestato cohererent.

Cons. 328. n. 57. p. 676.

Legitimam consequi potest & qui non succedit.

Cons. 328. n. 53. p. 675.

inter Legitimam & alimenta, differentia.

Cons. 328. n. 30. p. 669.

Legitimam facilius tollit statutum quam pactum.

Cons. 328. n. 77. p. 685.

Legitimam tantum petere possunt, qui impugnare testamentum & ab intestato succedere.

Cons. 328. n. 59. p. 677.

in Legitima & successione tempus mortis spectatur.

Cons. 334. n. 149. p. 1095.

Legitima nemo excluditur generalibus verbis nisi expresse pronuntiando.

Cons. 328. n. 52. p. 675.

Legitima sublatâ, tamen alimenta peti possunt.

Cons. 328. n. 29. p. 669.

Legitima quod excludatur ab intestato exclusus, commu-

nis. Cons. 328. n. 72. p. 681.

Legitima parentem excludit communis per generale statutum.

Cons. 328. n. 102. (25.) p. 696.

Legitima filias non excludit statutum a successione illas excludens.

Cons. 328. n. 50. p. 674. pro Legitima, dote acceptâ, an filia successioni renunciarit?

Cons. 309. n. 54. p. 249.

Legitimitatem suam legitimam probare debent: etiam ratione successione obtinenda.

Cons. 319. n. 174. & 176. p. 425.

L. fin. C. de Edict. D. Hadrian. tollend. remedium an detur ab intestato.

Cons. 329. n. 11. p. 710.

L. Paulus. ff. ad L. Corn. de falsis explicatur.

Cons. 314. n. 79. p. 313.

L. Labeo. ff. de suppellectilegat. explicatur.

Cons. 336. n. 154. p. 1230.

Lex tuum, non suum tibi denegat auxilium.

Cons. 304. n. 107. p. 148.

Lex dominium adjicit,

Cons. 301. n. 121. p. 28.

Lex non distinguit nec nos distinguere debemus.

Cons. 351. n. 165. p. 1775.

Lex divina prohibet usuras in utroq. testamento.

Cons. 327. n. 95. p. 653.

an Ius civile?

Ibid. n. 97. p. 653.

L. qui vas pr. ff. de furt. explicatur.

Cons. 332. n. 260. p. 922.

Lex habens varios intellectus non potest ad decisionem causarum allegari.

Cons. 313. n. 30. p. 509.

L. iubemus. C. de testam. explicatur.

Cons. 336. n. 157. p. 1231.

L. 2. C. de Rei vindic. extenditur ad feudatarios.

Cons. 313. n. 5. p. 497.

Lex institutionem aut exheredationem non supplet.

Cons. 336. n. 216. p. 1238.

L. Qui Roma. §. coheres. ff. de l. S. explicatur.

Cons. 344. n. 5. p. 1556.

L. eum qui nocentem. ff. de injur. explicatur.

Cons. 349. n. 150. p. 1771.

L. obligationum 44. §. placet. ff. de O. & A. regula cessat in prescriptione.

Cons. 329. n. 74. p. 735.

L. videamus. ff. de in lit. juran. explicatur.

Cons. 332. n. 243. p. 920.

Lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet.

Cons. 316. n. 65. p. 343.

Lex vel statutum ibi non extenditur sed enucleatur ubi eadem ratio militat.

Cons. 321. n. 77. p. 469.

Lex vel statutum nisi id velit iuramentum probatio liquidanone est.

Cons. 332. n. 39. & 40. p. 884.

L. 1. §. perpetuo ff. uti possid. explicatur.

Cons. 339. n. 286. p. 1386.

Lex ex causa potest auferre dominium.

Cons. 328. n. 35. p. 671.

L. un. C. de sent. qua pro eo quod interest taxatio etiam in iuramento in litem tenenda.

Cons. 332. n. 242. p. 920.

L. fin. C. de Edict. D. Hadrian. tollend. an saltem ex officio iudicis liberis succurratur?

Cons. 329. n. 77. p. 738.

Lex communis & Imperialis obligat etiam Clericos.

Cons. 316. n. 66. p. 343.

praesertim quando non tractat de materia spirituali.

Ibid. n. 67. p. 343.

Lex heredibus est nec offendenda testatoris voluntas.

Cons. 302. n. 23. p. 51.

L. Quoties. C. de Rei vindic. an locum habeat in concessione feudi Ecclesiastici?

Cons. 316. n. 59. p. 342.

Lex commissi contra heredem exercenda non est.

Cons. 336. n. 74. p. 1216.

L. item. §. fin. ff. de in diem addict. cum L. licet. ff. cod. conciliatur.

Cons. 313. n. 8. p. 288.

Lex auctor injuriarum non est.

Cons. 314. n. 121. p. 318.

L. fidei-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- L. fideicommissa. §. quoties. ff. de legat. 3. & L. Lucius ff. de testam. milit. explicantur.
Cons. 350. n. 56. p. 1721.
- L. etsi contra. C. de Nupt. explicatur.
Cons. 319. n. 113. p. 415.
- L. jubemus. C. de testamentis, corrigit precedentem, & ipsa corrigitur.
Cons. 350. n. 51. p. 1720.
- Lex municipalis est civium conventio.
Cons. 328. n. 18. p. 662.
- L. Jure 83. ff. pro Soc. explicatur.
Cons. 330. n. 115. p. 790.
- Lex quamvis ipso facto damnare quem aut bannire possit, tamen opus sententia declaratoria.
Cons. 310. n. 16. p. 264.
- Legis vim habet quilibet contractus ejus qui legis condenda potestatem habet.
Cons. 306. n. 21. p. 188.
- à Legis pœna non, sed à multa appellari potest.
Cons. 308. n. 4. p. 209.
- Legis provisionem tollit provisio hominis.
Cons. 327. n. 23. p. 626.
- Legis condenda potestatem qui habet, ejus contractus quilibet habet vim legis.
Cons. 306. n. 21. p. 188.
- Legis Commissoria pactum ad retrovendendum operatur ut jus percipiendorum fructuum habeat emptor etiam in mutuo.
Cons. 331. n. 104. p. 831.
- Legis vel statuti declaratio ad præterita trahitur.
Cons. 343. n. 35. p. 1529.
- Legis beneficio quando fraudaretur heres, tunc potest venire contra factum defuncti. Cons. 344. n. 25. p. 1560.
- Legis dispositioni derogat dispositio hominis.
Cons. 330. n. 116. p. 790.
- Legis & juris nominatio jus facit.
Cons. 304. n. 11. p. 130.
- Legis commissoria pactum an & quatenus valeat in pignore. Cons. 344. n. 157. p. 1592.
- Legis civilis ut pars, statutum, non tollit jus naturæ.
Cons. 328. n. 15. p. 661.
- Legis Obligationum 44. §. placet ff. de O. & A. regula cessat in præscriptione.
Cons. 329. n. 74. p. 735.
- Legis instar obtinet contractus principis sigillo confirmatus: etiam in verbis enunciativis & quadantenus contra tertium.
Cons. 331. n. 302. p. 865.
- Legis causa cessante cessat ejus dispositio.
Cons. 335. n. 125. p. 1162.
- Legis interpretatio comparatur interpretationi ultimæ voluntatis.
Cons. 302. n. 70. p. 57.
- Legis & privilegii vim habet tempus immemorabile.
Cons. 311. n. 6. p. 274.
- Legis Jul. repetund. pœna est exilium, vel durior: ut confiscatio & fustigatio.
Cons. 314. n. 48. p. 307.
- Legis vel testatoris contra dispositionem emens in dolo est.
Cons. 314. n. 31. p. 304.
- Legis condenda potestatem qui habet nisi protulerit, verbum Habeatur fictione importat.
Cons. 319. n. 73. p. 410.
- Legi adequatur Necessitas.
Cons. 301. n. 216. p. 40.
- Legi contractus standum.
Cons. 330. n. 102. p. 788.
- Legem accipiunt contractus ex conventionem partium.
Cons. 316. n. 81. p. 346.
- Cons. 331. n. 219. p. 851.
- præsertim nobilium virorum.
Ibid. n. 220. p. 851.
- Legem commissi si dominus feudi non exercent, actio successoribus non competit.
Cons. 324. n. 39. p. 536.
- Legem non habet necessitas sed casui lege disposito aquiparatur.
Cons. 336. n. 185. p. 1235.
- Legem non habet necessitas.
Cons. 301. n. 215. & 217. p. 40.
- Lege expresso de casu disputandum non est.
Cons. 335. n. 71. p. 1148.
- à Lege, de forma substantialis quæ requiritur solennitas, ommissa, reddit actum ipso jure nullum.
Cons. 316. n. 42. p. 340.
- cum Lege mitius agitur quam cum homine.
Cons. 327. n. 22. p. 626.
- pro Lege servando stylus curia.
Cons. 332. n. 74. p. 889.
- & n. 91. p. 893.
- ex L. fin. C. de Revocand. donat. Dd. aliqui admittunt nullam feudi privationem.
Cons. 324. n. 98. p. 565.
- ex Lege vel moribus conditio datur ad revocationem feudi.
Cons. 305. n. 44. & 46. p. 165.
- secus si non Vasallus sed tertius possideat, tunc datur rei vindicatio.
Ibid. n. 45. p. 165.
- Lege Julia repetund. tenetur pecuniam propterea accipiens ut quid ex officio magis aut minus faceret.
Cons. 314. n. 47. p. 302.
- Lege vel ratione nisi Doctor probeat dictum suum, ei non credendum.
Cons. 344. n. 38. p. 1562.
- n. 90. p. 1576.
- & n. 138. p. 1585.
- à Lege ad testatorem validum argumentum.
Cons. 314. n. 32. p. 304.
- pro Lege est voluntas testatoris.
Cons. 350. n. 47. p. 1720.
- sine Lege vel contra legem aliquid fieri paria sunt.
Cons. 344. n. 39. p. 1562.
- & n. 139. p. 1585.
- Lege permissum quod est, pœnam non meretur.
Cons. 314. n. 122. p. 318.
- in Lege causa justa præsumitur.
Cons. 328. n. 34. p. 671.
- contra Leges imperii & ordinationes curia acta sunt nulla.
Cons. 327. n. 189. p. 912.
- Leges feudales non dedignantur sequi sacros Canones.
Cons. 319. n. 134. p. 418.
- Leges non trahuntur ad præterita negotia nisi expresse cautum sit.
Cons. 351. n. 76. p. 1755.
- Legum correctio non inducenda: maxime ubi visari potest.
Cons. 325. n. 59. p. 592.
- & n. 68. p. 594.
- contra

Partem VII. Index.

- contra Leges manifestas lata
sententia, est nulla.*
Cons. 344. n. 87. p. 1576.
n. 92. p. 1577.
Et n. 126. p. 1595.
- contra Leges que sunt pacta,
irrita sunt, nisi quoad obliga-
tionem Et poenam indebitè
contrahentium.*
Cons. 331. n. 40. p. 816.
- juxta Leges Et rationes quas
allegat Doctoris dictum in-
telligendum Et declarandum
est.*
Cons. 319. n. 110. p. 414.
- in Legibus equipollet indefini-
ta univèrsali.*
Cons. 351. n. 66. p. 1753.
Et n. 163. p. 1775.
- Legibus conforme esse debet
judicis arbitrium.*
Cons. 332. n. 292. p. 927.
- Legibus quod non cadetur non
est recipiendum in practica.*
Cons. 344. n. 40. p. 1562.
Et n. 140. p. 1585.
- in Legibus restitutionis ver-
bum etiam fructuum restitu-
tionem continet, non in sen-
tentia.*
Cons. 342. n. 263. p. 1513.
- Legibus expressè de casu dubi-
tandum non est.*
Cons. 330. n. 110. p. 789.
- Legibus conformandum judi-
cis arbitrium.*
Cons. 314. n. 50. p. 307.
- LEVEM** propter causam in-
servitutem revocari potest li-
bertus. Cons. 314. n. 102. p. 315.
- Levior causa judicem quàm
testem repellit.*
Cons. 348. n. 10. p. 1682.
- Leve indicium vel causa suffi-
cit ad capturam.*
Cons. 317. n. 70. p. 374.
- Levior probatio sufficit in pro-
banda negativa.*
Cons. 335. n. 91. p. 1153.
- Levior probatio sufficit, ubi
quid non principaliter sed in-
cidenter saltem Et propter al-
liud probandum.*
Cons. 319. n. 195. p. 427.
- Leviora Et remota indicia in
delictis doli Et absconditis ad
torturam sufficiunt.*
Cons. 225. n. 208. p. 1179.
Et n. 215. p. 1180.
- Levissima culpa inhabitantium
factum presumitur incendii.*
Cons. 348. n. 35. p. 1687.
Et n. 40. p. 1688.
- Leviter etiam semel amplius
torqueri nequit.*
Cons. 317. n. 6. p. 357.
- LIBELLUS** in actione inju-
riarum non continens tempus
facta injuria non subsistit.
Cons. 351. n. 61. p. 1751.
- Libellus Principi oblati a-
ctus judicialis est.*
Cons. 351. n. 139. p. 1768.
- Libellus famosus separatim
ab injuriis crimen est.*
Cons. 351. n. 70. p. 1753.
- Libellus probat contra actorem.*
Cons. 337. n. 63. p. 1276.
Cons. 340. n. 158. p. 1432.
Et n. 169. p. 1434.
- Libellus parit exceptionem
litis finitæ.*
Cons. 340. n. 159. p. 1432.
Et n. 164. p. 1433.
- Libellus sustineri debet, si in-
tentio petitoris apta sit.*
Cons. 340. n. 77. p. 1419.
- Libellus in dubio quovis modo
sustinendus.*
Cons. 340. n. 78. p. 1419.
- Libellus fundamentum est ju-
dicii.*
Cons. 334. n. 19. p. 1070.
- Libellus contra stylum curie
productus non admittendus.*
Cons. 321. n. 7. p. 445.
- Libellus in actione feudi revo-
catoria, quomodo forman-
dus, remissive.*
Cons. 305. n. 47. p. 165.
- Libello petitionis hereditatis.*
Cons. 350. n. 66. p. 1723.
- Libellus in defensorum dirigi-
tur, qui Et de calumnia jurat.*
Cons. 323. n. 11. p. 499.
- Libellus Et sententia actis con-
formari debet.*
Cons. 340. n. 6. p. 1404.
- Libellus incertus vitiosus est.*
Cons. 337. n. 33. p. 1271.
- super Libelli parte apta proces-
sus totus fundatur, etiamsi
in reliquis ineptus sit.*
Cons. 340. n. 80. p. 1419.
- Libelli forma in actione inju-
riarum.*
Cons. 351. n. 1. p. 1737.
- Libelli oblatione Et citatione
inducitur litis pendentiæ.*
Cons. 312. n. 11. p. 282.
- Libelli requisita.*
Cons. 337. n. 34. p. 1271.
- Libelli contenta actor consite-
ri intelligitur.*
Cons. 337. n. 64. p. 1276.
- ex Libelli conclusionem genus a-
ctionis æstimatur.*
Cons. 350. n. 65. p. 1722.
- Libello conformis esse debet
sententia.*
Cons. 351. n. 29. p. 1743.
Cons. 350. n. 64. p. 1722.
Cons. 334. n. 26. p. 1071.
Et n. 45. p. 1074.
- Libello agentis conformis fer-
tur sententia, quando inten-
tionem suam implevit.*
Cons. 304. n. 129. p. 153.
- in Libellum quod deducit a-
ctor confisetur.*
Cons. 348. n. 67. p. 1695.
Cons. 329. n. 48. p. 723.
- ad Libellum a sententia Et
contra procedit argumen-
tatio.*
Cons. 337. n. 37. p. 1272.
- Libellum vitiat præposera-
tio ordinis, Et ordo pro for-
ma est.*
Cons. 337. n. 50. p. 1274.
- Libello uno plures injuriæ con-
jungi possunt.*
Cons. 351. n. 10. p. 1741.
- Libello congruere debet sen-
tentia, si actor probavit.*
Cons. 342. n. 198. p. 1503.
- in Libello petitur justitia ad-
ministratio.*
Cons. 342. n. 76. p. 1484.
- LIBERALITAS** maxime de-
bet Principem.
Cons. 301. n. 27. p. 14.
- ex Libero arbitrio procedere
debet ultima voluntas.*
Cons. 350. n. 6. p. 1716.
- Libera testandi facultas statu-
tis auferri nequit.*
Cons. 350. n. 108. p. 1729.
- Libera manet civitas certis
pactis subiecta.*
Cons. 345. n. 151. p. 1637.
- Libera voluntas de substantiæ
testamenti est.*
Cons. 336. n. 246. p. 1243.
- Libera presumuntur dominia
jurisdictionem annexam
habentia.*
Cons. 329. n. 4. p. 708.

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Liberi nati ex Clerico beneficiato & ejus concubinâ, non legitimantur per subsequens matrimonium.

Cons. 319. n. 66. p. 409.

Liberi exheredati, incapaces vel renunciantes pro ante mortuis habentur.

Cons. 326. n. 35. p. 604.

Liberi fratrum contra patrui testamentum sustinendi spem non habent.

Cons. 350. n. 107. p. 1729.

Liberi nuptiarum sumptus non conferunt.

Cons. 326. n. 32. p. 603.

Liberi etiam post nati probibita extra familiam alienari revocare possunt.

Cons. 344. n. 27. p. 1561.

Liberi exheredari & donationes revocari ex quibus causis possunt, ex iisdem & feudum revocatur.

Cons. 305. n. 31. p. 164.

Liberi primigradus fructus ex hereditate paterna extraneo restituenda perceptos restituere non tenentur.

Cons. 334. n. 200. p. 1106.

& n. 202. p. 1107.

Liberi sunt obligati ad alendos parentes & successionem relinquendam, & contra jure naturali.

Cons. 328. n. 1. p. 658.

etiam bannitum quamvis promortuo habeatur.

Ibid. n. 2. p. 659.

Liberi ultra consuetum & a parentibus pro ultimo præsistum inferre non tenentur.

Cons. 336. n. 98. p. 1219.

Liberi an admitti debeat feudo commissio.

Cons. 322. n. 30. p. 490.

Liberi præsuntur scire qualitatem & valorem paternorum bonorum.

Cons. 329. n. 34. p. 718.

Liberi ante divisionem mortui, aut exheredati vel renunciantes an reliquis partem faciant quoad legitimâ.

Cons. 326. n. 34. p. 604.

Liberorum & Vasalli ad vitam subinfestatō sit.

Cons. 325. n. 14. p. 575.

Liberorum respectu testamentaria odiosa sunt.

Cons. 350. n. 115. p. 1730.

Liberorum & parentum successio est civilis juris.

Cons. 328. n. 21. p. 662.

Liberorum legitima non tollitur generali statuto.

Cor. 328. n. 106. (29.)

p. 699.

Liberorum in successione causa potior est.

Cons. 334. n. 58. p. 1076.

Liberis magis relinquendum quam Deo vel extraneis.

Cons. 350. n. 21. p. 1717.

Liberis datur querela inofficiosa.

Cons. 350. n. 46. p. 1720.

Liberis suis extraneis successores praeferre velle nemo præsinitur.

Cons. 334. n. 237. p. 1115.

Liberis relinqui censentur universitates & territoria titulo institutionis.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Liberis debentur alimenta ex feudo, quotiens a feudo excluduntur.

Cons. 334. n. 228. p. 1113.

Liberis non extantibus conjux superficies quartâ partem consequitur.

Cons. 326. n. 25. p. 601.

Liberis an saltem officio judicis L. fin. C. de Edict. D. Hadrian. tollend. succurratur?

Cons. 329. n. 77. p. 738.

Liberis data beneficia in successione non dantur parentibus.

Cons. 328. n. 81. (4.)

p. 689.

Liberis praejudicare pater contrahendo non potest in feudo.

Cons. 322. n. 31. p. 491.

Liberis illegitimitatem obiciens illam probare debet.

Cons. 319. n. 201. p. 428.

Liberis 90. annis paterna hereditatis petitioni praeferbitur.

Cons. 329. n. 86. p. 743.

idem de Jure Saxonico.

Ibid. n. 87. p. 744.

Liberis tantummodo iis substitui potest pupillariter, qui in potestate sunt, ceteris per fideicommissum relinqui.

Cons. 315. n. 2. p. 329.

ut Liberis non tanto vinculo parentibus legitima debetur.

Cons. 328. n. 27. p. 667.

ut Liberis ita & parentibus jure naturali legitima debetur.

Cons. 328. n. 9. p. 659.

& n. 12. p. 661.

etiam fratribus; si turpes personae instituuntur.

Ibid. n. 10. p. 660.

Liberis auferri nequit jus a patre vel avo non quaesitum.

Cons. 347. n. 18. p. 1655.

Liberis non nocet in feudis ordinatio vel pactio defuncti.

Cons. 344. n. 116. p. 1581.

inter Liberos testamentum magis favetur quam militari.

Cons. 321. n. 83. p. 471.

Liberos in potestate mater non habet, nec eis substituere potest pupillariter.

Cons. 315. n. 4. p. 329.

inter Liberos praesertim, summa aequitas in hereditatis divisione servanda est.

Cons. 313. n. 17. p. 290.

& n. 21. p. 291.

per Liberos, quas in potestate habemus acquirimus.

Cons. 336. n. 262. p. 1245.

inter Liberos patris voluntas probat sola ejus scriptura.

Cons. 321. n. 71. p. 467.

Explicatur. Ibid. n. 96. p. 475. inter Liberos servanda aequalitas.

Cons. 326. n. 33. p. 603.

Liberos extra, omnes extranei.

Cons. 321. n. 72. p. 467.

Liberos non potest pater beneficio juris privare.

Cons. 347. n. 12. p. 1655.

& n. 35. p. 1659.

inter Liberos ad testamentum & contra a militari testamento firmum sumitur argumentum.

Cons. 321. n. 98. p. 476.

dictio: Liberè excludit alterius consensum.

Cons. 316. n. 108. p. 349.

Liberè quando Princeps quid concedit, plenam & non feudalem concessionem denotat, & omnem erroris allegationem excludit.

Cons. 301. n. 44. p. 16.

non Liberat quietatiq. in feudum & a solvendis reliquis.

Cons. 335. n. 29. p. 1142.

Liberat

Partem VII. Index.

- Liberat non solventes à pœnâ,**
remissio à Gabellariis facta.
Cons. 336. n. 91. p. 1218.
Et n. 128. p. 1225.
- Liberat socios à se renunciâs**
non vero liberatur ante præ-
stitum interesse.
Cons. 330. n. 114. p. 790.
- Liberare se quomodo possit do-**
minus à præstatione interes-
se, traditur remissivè.
Cons. 316. n. 55. p. 341.
Et n. 92. p. 346.
- Liberatur prior translatione**
administrationis in alium.
Cons. 335. n. 76. p. 1150.
- Liberatur fidejussor solâ ter-**
mini prorogatione non.
Cons. 312. n. 32. p. 284.
- Liberatur depositione debitor**
à solutione sortis Et usurarum.
Cons. 304. n. 123. p. 152.
- Liberantur fidejussores obli-**
gatione novata, si in postero-
rem non consentiant.
Cons. 312. n. 26. p. 284.
- Liberatio Domino per mini-**
strum vel procuratorem qua-
ritur: ex sola creditoris vo-
luntate.
Cons. 335. n. 56. Et 58. p. 1147.
- Liberatio præsumitur per ac-**
ceptionem omnium instru-
mentorum, librorum Et re-
rum.
Cons. 335. n. 55. p. 1147.
- Liberatio etsi secuta sit, oc-**
cultata tamen in rationibus
semper peti possunt.
Cons. 335. n. 37. p. 1143.
- Liberatio, Transactio, Et Pa-**
ctum secundum generalita-
tem subiecta materia intel-
ligenda Et interpretanda.
Cons. 335. n. 105. p. 1157.
- Liberationis professio ex ver-**
bis enunciativis sumitur.
Cons. 335. n. 54. Et 60. p. 1147.
- Liberationis professio parit**
obligationem ad non peten-
dum Et exceptionem impe-
dientem litis ingressum.
Cons. 335. n. 59. p. 1147.
etiamsi fiat absente debitore
coram nuncio vel ministro
ipsius.
Ibid. n. 61. p. 1148.
- Liberationem semel quifecit,**
jus exigendi amplius non ha-
bet. Cons. 336. n. 85. p. 1217.
- Liberationem factam probat**
Quietatio non liberat.
Cons. 335. n. 102. p. 1157.
- Liberationes lapsu 30. dierum**
confirmantur ut postea im-
pugnari nequeant.
Cons. 335. n. 73. p. 1149.
etiamsi Creditor sibi non sa-
tisfactum probare vellet.
Ibid. n. 74. p. 1149.
- Liberationes, Et remissiones**
sunt favorabiles Et ampli-
anda.
Cons. 336. n. 86. p. 1218.
- LIBERTAS contrahendi ma-**
trimonii naturalis nullo mo-
do alicui auferri potest.
Cons. 319. n. 159. p. 423.
nequidem per iusjurandum.
Ibid. n. 160. p. ead.
- Libertas in dubio præsumitur,**
non servitus.
Cons. 301. n. 151. p. 32.
- Libertatis qualitatem in feu-**
dum mutatam esse probari
debet.
Cons. 329. n. 5. p. 708.
- Libertatem qui præscripsit**
princeps, habet iura fisci Et
est monarcha in suo.
Cons. 306. n. 6. p. 134.
ut Rex Franciæ Et civitas non
recognoscens superiorem.
Ibid. n. 7. p. 184.
- contra Libertatem Et utilita-**
tem Ecclesiæ Et personarum
Ecclesiasticarum constituta
non valent.
Cons. 319. n. 53. p. 407.
- Libertate tanquam spoliatus,**
captus ante omnia restitui
debet.
Cons. 317. n. 69. p. 374.
- in Libertate quilibet tueri de-**
bet donec probetur servitus
imposita.
Cons. 303. n. 72. p. 115.
- Libertus propter levem cau-**
sam in servitutem redocari
potest.
Cons. 314. n. 102. p. 315.
- Libertus propter ingrati-udi-**
nem in servitutem redocatur.
Cons. 314. n. 137. p. 321.
- Libertus inestimabile benefi-**
cium accipit à Domino.
Cons. 314. n. 107. p. 316.
- Libertas facilius præscribitur**
quam servitus.
Cons. 339. n. 320. p. 1341.
- Libertus patronum contem-**
nens, vel ignominia afficiens,
fustibus castigatur.
Cons. 314. n. 63. p. 309.
- Liberto an Vassallus compara-**
tur in amissione feudi?
Cons. 314. n. 103. Et seqq. p. 315. Et seq.
- à Liberto ad subditum argu-**
mentum non valet.
Cons. 340. n. 23. p. 1411.
- ad LIBITUM disponere,**
princeps non potest de bonis
subditorum.
Cons. 303. n. 80. p. 115.
- LIBER mercatorum qui mul-**
tas habet partitas, verificatus
in aliquibus in reliquis etiam
verus præsumitur.
Cons. 335. n. 85. p. 1152.
- Libri Historici in antiquis ple-**
nè probant.
Cons. 339. n. 18. p. 1350.
Et n. 66. p. 1356.
- Libri Mercatorum Et rationum**
an habent paratam executio-
nem. Cons. 331. n. 226. p. 852.
- Libri Thesaurariorum Et colla-**
ctantium quatenus pro Do-
mino contra tertium probent.
Cons. 345. n. 56. p. 1614.
- Libri censuales Et Registra**
probant.
Cons. 339. n. 23. p. 1380.
- Libri civitatum probant.**
Cons. 301. n. 98. p. 23.
- Libri Et Catastrum non pro-**
bant in tertium præjudicium.
Cons. 345. n. 56. p. 1611.
- Libri censuales Et officialium**
plurimum probant: Et plenè.
Cons. 332. n. 235. p. 919.
Et n. 295. p. 927.
- Libri Gabellariorum utrum**
contra tertium an subditum
tantum probent?
Cons. 345. n. 51. p. 1611.
- Librorum, instrumentorum**
Et rerum per acceptionem
præsumitur liberatio.
Cons. 335. n. 55. p. 1147.
- Libris antiquis quantum cre-**
datur.
Cons. 345. n. 148. p. 1636.
- per Libros probatur collecta-**
rum solutio.
Cons. 345. n. 49. p. 7611.

Libros suos quando juramento vel morte confirmant subditi & ministri, iisdem pro Domino in ius qua administrant, & unde commodum adtilos non spectat, credetur.

Cons. 332. n. 236. p. 919.
n. 240. p. 920.
& n. 294. p. 927.

Libros rationum gestor conficere & edere debet in rationum redditione.

Cons. 331. n. 266. p. 838.
LICET dominus suos turbatores turbare, nec cadunt in pœnam fracte pacis.

Cons. 308. n. 39. p. 201.
non licet iudicare parte absente nec contumace.

Cons. 344. n. 77. p. 1571.
& n. 166. p. 1593.
Licentia pretium augendi in infinitum non est extendenda.

Cons. 313. n. 30. p. 293.
LICITATIO quid? & quid differat ab adjunctione.

Cons. 313. n. 4. p. 288.
& n. 12. & seq. p. 289.

Licitatio ultramodum est permissa.

Cons. 313. n. 2. p. 288.
Licitatio ubi permissa, aucto pretio, iterum illud augeri potest.

Cons. 313. n. 27. p. 293.
Licitationis & additionis differentia.

Cons. 313. n. 12. & 13. p. 289.
Licitationi adstrictus non est iudex similis hereticunda.

Cons. 313. n. 28. p. 297.
in Licitatione qui superiori est, apud ipsum bona manere debent.

Cons. 313. n. 26. p. 297.
Licita ubi est offensio, ibi illicita defensio.

Cons. 322. n. 12. p. 486.
Licita & usui comprobata sumptuum pactis res redditionis.

Cons. 331. n. 81. p. 824.
n. 207. & 208.
p. 849.

Licetum ex illicito facie necessitas.

Cons. 301. n. 218. p. 49.
Licetum facit contractum consuetudo.

Cons. 331. n. 205. p. 848.
Licetum est blanditiis testatorem pervertere.

Cons. 350. n. 25. & seq. p. 1718.
in Licitando qui viciis, ei res adjudicanda.

Cons. 313. n. 3. p. 288.
LIGAM cum hostibus se faciat Falsus, & magis sit inimicus quam amicus pseudo privatur.

Cons. 310. n. 3. p. 260.
item si evocatus à Domino ad expeditionem servitium non faciat.

Ibid. n. 1. p. 259.
item si voluntarie faciat ex quo domino damnum accedit.

Ibid. n. 2. p. 260.
LIGNATIONIS concessio, cum clausula restrictiva, est servitutis lignandi constitutio.

Cons. 301. n. 81. p. 22.
Lignandi jus servitio realis est.

Cons. 301. n. 106. p. 37.
LIMITATA renunciatio, limitatum producit effectum.

Cons. 344. n. 15. p. 1558.
& n. 114. p. 1581.

Limitata causa limitatum producit effectum.

Cons. 314. n. 139. p. 322.
Cons. 316. n. 94. p. 347.
Cons. 333. n. 8. p. 958.
Cons. 335. n. 28. p. 1042.
Cons. 337. n. 104. p. 1281.
Cons. 339. n. 28. p. 1252.
& n. 144. p. 1369.

Limitatum usq. ad tempus concedere saltem intelligitur, qui concedit rem, in qua jus limitatum habet.

Cons. 344. n. 9. p. 1557.
Limitatum ad vitamque possessor tantum habet in feudis.

Cons. 344. n. 6. p. 1557.
Limitatum mandatum, limitatum debet producere effectum.

Cons. 324. n. 52. p. 341.
LINEA possessoris finit, feudum vel enphyteusis potius consanguineis prioris est concedendum, quam extraneis.

Cons. 316. n. 100. p. 347.
Limitatur & declaratur.

Ibidem. p. seq.

LIVIDATIO quid?

Cons. 342. n. n. p. 1476.
Liquidatio recipit omnes ordinarij iudicii exceptiones.

Cons. 342. n. 10. p. 1476.
Liquida debita non remorari debent ab illiquidis.

Cons. 312. n. 19. p. 283.
Liquidum instrumentum non est, antequam condicio ejus liquidesur.

Cons. 327. n. 89. p. 651.
Liquidum instrumentum non putatur, nisi condicio ipsius sita probetur adimplenda.

Cons. 302. n. 155. p. 88.
Liquidum si sit, & omni exceptione majus intelligitur, instrumentum habens ex statuto paratam executionem.

Cons. 304. n. 39. p. 135.
ad Liquidum illiquidis nulla est compensatio.

Cons. 304. n. 72. p. 141.
Liquidum jus remittere est donare.

Cons. 329. n. 35. p. 719.
Liquidissima probatio est presumptio.

Cons. 350. n. 37. p. 1719.
Liquidissima probatio est presumptio juris.

Cons. 314. n. 64. p. 1077.
LITERA in concessione buo- noze appositae esse non debet.

Cons. 301. n. 76. p. 20.
Littere probant contra consentem, sed non aliud, quam quod est scriptum.

Cons. 317. n. 25. p. 362.
Littere qualem ostendunt, talis contractus quilibet in essentia sua.

Cons. 309. n. 10. p. 234.
Littere res mobiles & separatae sunt ab eo, quod continent.

Cons. 340. n. 94. p. 1422.
Littere antiquae etiam in verbis emendatiis probant.

Cons. 329. n. 27. p. 516.
Littere à principe sigillatae plenam & majorem fidem continentur, quam instrumentum publicum.

Cons. 331. n. 301. p. 865.
Littere civitatis sigillo munita plenam faciunt fidem.

Cons. 340. n. 70. p. 1418.
Litterarum figura demonstrat speciem contractus.

Cons. 327. n. 41. p. 633.

Littera-

Partem VII. Index.

Literarum figura qualem ostendit, talis est dispositio.

Cons. 321. n. 61. p. 463.

Literis sigillatis quatenus creditur? praesertim civitatum.

Cons. 345. n. 144. p. 1635.

Literas recipiens, neq. contradicens intelligitur approbasse.

Cons. 333. n. 120. p. 1000.

Literas salvi conductus habens capitalibus tamen inimicis se credere non cogitur.

Cons. 348. n. 20. p. 1685.

contra Literas & sigilla sua an excipere liceat?

Cons. 327. n. 49. p. 635.

Literas, trans actionem vel decretum recipiens, nec contradicens ratificasse praesumitur. Cons. 312. n. 1. p. 280. per Literas interpellatio & denunciatio ad solvendum fieri potest.

Cons. 331. n. 295. p. 863.

& per procuratorem.

Ibid. n. 296. p. 863.

Literas alienas ad occultandam veritatem resignans falsum committit.

Cons. 314. n. 80. p. 313.

maxime si principis sint literae.

Ibid. n. 81. p. 313.

& in archivum publicum delata.

Ibid. n. 82. p. ead.

Literas veras qui amovit tantum, non falsas fabricavit, mitius puniendus.

Cons. 314. n. 84. p. 313.

Literis nudis praescriptio non interruptitur, sed litis contestatione.

Cons. 344. n. 55. p. 1568.

n. 141. p. 1585.

& n. 149. p. 1587.

in Literis & instrumentis, luctri causa surreptis, committitur furtum.

Cons. 314. n. 73. p. 312.

LITIS, qua movetur contrapos-
sessorem videtur autorem tantum secundario concernere. Cons. 323. n. 28. p. 508.

Lis amplius non pendet deciso petitorio.

Cons. 350. n. 96. p. 1727.

Litis ingressum impedit praedictialis exceptio.

Cons. 340. n. 11. p. 1409.

Litis ingressum impedit exceptio praeposterationis ordi-

nis. Cons. 340. n. 157. p. 1432.

Litis ingressum impedit exceptio praedictialis.

Cons. 337. n. 116. p. 1283.

Litis ingressum impedit exceptio non adimpleti contractu.

Cons. 304. n. 65. p. 139.

n. 70. p. 141.

& n. 96. p. 145.

Litis ingressum impedit exceptio forma non servata.

Cons. 337. n. 51. p. 1274.

& n. 131. p. 1286.

Litis ingressum impedit exceptio allegata contrarietatis.

Cons. 337. n. 130. p. 1286.

Litis ingressum impedit exceptio: tu a jure prohibitus es agere: & tum competit, quando persona, cui reverentia debetur, famosa aliqua actione, aut quasi famosa convenitur.

Cons. 337. n. 147. & 149.

p. 1289.

Litis ingressum impedit exceptio, obstat ei, qui transactioni contravenit.

Cons. 339. n. 6. p. 1349.

Litis ingressum impedit exceptio petitionis ineptae.

Cons. 337. n. 128. p. 1286.

& n. 136. p. 1287.

Litis ingressum impedit exceptio continentiae causa.

Cons. 337. n. 44. p. 1273.

Litis ingressum impedit injustitia notoria.

Cons. 307. n. 5. p. 199.

Litis ingressum impedit exceptio: Tibi non competit actio.

Cons. 337. n. 126. p. 1286.

Litis ingressum impedit exceptio domini notorii.

Cons. 316. n. 58. p. 342.

Litis ingressum exceptio reconventionis impedit.

Cons. 340. n. 179. p. 1436.

Litis ingressum impedit exceptio injustitiae & defectus notorii.

Cons. 337. n. 150. p. 1289.

Litis ingressum impedit exceptio apparens ex petitione.

Cons. 337. n. 129. p. 1286.

Litis ingressum impedit plus petitionis exceptio.

Cons. 307. n. 12. p. 201.

Litis ingressum impediens exceptiones, quae apparent ex

actis, non opus habent probatione.

Cons. 337. n. 125. p. 1286.

Litis ingressum impedit exceptio forma non servata & c.

Cons. 340. n. 141. p. 1430.

Litis ingressum impedit haec exceptio: Tu non es praelatus.

Cons. 337. n. 118. p. 1284.

Cons. 340. n. 106. & 108.

p. 1425.

Litis ingressum impedit exceptio praeposterationis.

Cons. 337. n. 133. p. 1286.

Litis ingressum impedit exceptio causae praedictialis.

Cons. 337. n. 135. p. 1286.

Litis ingressum impedit exceptio, ne praedictum fiat liti mota & c.

Cons. 340. n. 155. p. 1432.

etiam in compromissis.

Ibid. n. 156. p. ead.

Litis ingressum impedit exceptio: Non possidet.

Cons. 337. n. 121. p. 1285.

Litis finita exceptionem, & plenam securitatem parit praescriptio.

Cons. 339. n. 9. p. 1349.

n. 79. & 80. p. 1358.

Litis ingressum impedit suspensio iudicii exceptio.

Cons. 348. n. 17. p. 1684.

Litis ingressum impedit exceptio contrarietatis: etiam in compromissis.

Cons. 337. n. 76. p. 1278.

Litis ingressum impedit exceptio loci non tuti.

Cons. 348. n. 21. p. 1685.

Litis ingressum impedit defectus qualitatibus ad agendum requisitis.

Cons. 340. n. 115. p. 1425.

Litis contestatio perpetuat actionem & durat 40. annis.

Cons. 329. n. 23. p. 715.

Litis firmamenta tria.

Cons. 334. n. 25. p. 1071.

ad Litis contestata tempus reducit rem appellatio.

Cons. 341. n. 77. p. 1463.

Litis in astimationem condemnatur supplicans contra decretum principis.

Cons. 312. n. 16. p. 282.

Litis finita est exceptio defectus potestatis agendi.

Cons. 337. n. 113. p. 1283.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Litis Dominus fit procurator.*
Cons. 332. n. 164. p. 908.
- Litis eventus dubius.*
Cons. 315. n. 13. p. 331.
- Litis ingressum impedit, & non relevat allegantem exceptio juris tertii.*
Cons. 302. n. 129. p. 76.
- Litis contestatione interruptitur præscriptio non nudis literis.*
Cons. 344. n. 55. p. 1568.
n. 141. p. 1585.
& n. 149. p. 1587.
- Litis aliena nemo defensor idoneus sine satisfactione.*
Cons. 323. n. 34. p. 511.
- Litis pendentia libelli oblatione & citatione inducitur.*
Cons. 312. n. 11. p. 282.
post Litis contestationem probare licet.
Cons. 341. n. 78. p. 1463.
- ante Litis contestationem percepti fructus jure actionis debentur.*
Cons. 334. n. 191. p. 1105.
præsertim si in libello petantur. Ibid. n. 192. p. ead.
- Litis contestationem impedit nondum facta spoliæ restitutio, si de crimine cognosci debet: eoque & mulier in possessionem matrimonii restituenda.*
Cons. 317. n. 63. p. 372.
- Litis finita est exceptio præscriptionis, maxime actionum, opponi tamen debet.*
Cons. 317. n. 77. p. 375.
- Litis finita exceptio est cessionis bonorum, excussionis & solutionis.*
Cons. 348. n. 49. p. 1690.
& n. 57. p. 1692.
- Litis finita est exceptio præscriptionis, & impedit litem ingressum, quando ad processum opponitur.*
Cons. 351. n. 59. p. 1750.
- Litis finita est exceptio præscriptionis.*
Cons. 327. n. 64. p. 641.
an alleganda.
Ibid. n. 65. p. 641.
- Litis finita est spoliæ exceptio.*
Cons. 348. n. 53. p. 1691.
- Litis finita est exceptio contrarietatis ab actore propositæ.*
Cons. 340. n. 163. p. 1433.
- Litis finita est exceptio præscriptionis.*
Cons. 329. n. 37. p. 719.
- Litis eventus est dubius.*
Cons. 305. n. 52. p. 166.
Cons. 324. n. 66. p. 548.
Cons. 334. n. 151. p. 1095.
- Litis pendentia exceptio tantum operatur, quantum exceptio rei judicata.*
Cons. 329. n. 22. p. 715.
- Litis pendentia exceptio impedit vires rescripti.*
Cons. 312. n. 13. p. 282.
- Litis pendentia, nullitatis & incompetentiæ exceptiones contra executoriales admittuntur.* Cons. 332. n. 79. p. 890.
- Litem ob non necessariam Tutor pupillo tenetur.*
Cons. 335. n. 253. p. 1189.
- Litem si Judex commodè finire nequit, partes ad compromissum cogere potest.*
Cons. 338. n. 123. p. 1317.
- Litem suam facit judex, qui sequitur consilium ab una saltem parte petitum.*
Cons. 342. n. 43. p. 1481.
- in Litem jurare tantum potest is, qui testis esset integer.*
Cons. 332. n. 313. p. 934.
n. 318. & 320. p. 935.
- non perjurus.*
Ibid. n. 315. p. 934.
nec condemnatus injuriarum, vel alterius criminis infamiam irrogantis.
Ibid. n. 316. p. 934.
& n. 327. p. 936.
- in Litem juramentum & taxatio rei petita quando locum habeat.*
Cons. 342. n. 197. p. 1503.
n. 202. p. 1504.
n. 224. & 226. p. 1506.
- in Litem juramentum non nisi in odium delinquentis & ubi veritas aliter haberi non potest deferatur.*
Cons. 332. n. 287. p. 926.
- in Litem jurari contra gestorem & computatorem non probantem potest.*
Cons. 331. n. 284. p. 860.
- in Litem jurat heres contra possessorem inventarium non edentem.*
Cons. 350. n. 76. p. 1724.
post Litem contestatam mandatum sine consensu partis adversæ vel sententia judicis revocari non potest.
Cons. 332. n. 165. p. 908.
post Litem contestatam mandatum revocatio sine legitima causa fieri non potest.
Cons. 332. n. 108. p. 897.
- ad in Litem jurari videndum adversarius citandus est.*
Cons. 332. n. 104. p. 894.
n. 188. p. 912.
& n. 221. p. 917.
- in Litem juramentum non est vera & liquida probatio: nec plena: sed privilegiata saltem.*
Cons. 332. n. 251. & 253. p. 921.
& n. 257. p. 922.
- in in Litem juramento etiam tenenda taxatio L. un. C. de sint. qua pro eo quod interest.*
Cons. 332. n. 242. p. 920.
- in Litem juramentum etiam per procuratorem præstari potest.*
Cons. 332. n. 24. p. 881.
- Litem facit suam Judex reum innocentem non absolvens.*
Cons. 350. n. 94. p. 1727.
- Litem qui intra annum non persequitur, et annus rursus currit.*
Cons. 333. n. 123. p. 1002.
- in Litem Dominus quod faceret, facere, est defendere.*
Cons. 323. n. 24. p. 505.
- Litem persequi domino invito, & ei mandatum revocanti obfistere non debet.*
Cons. 332. n. 176. p. 910.
- Lites cum pupillis qui habet tuteur esse nequit.*
Cons. 329. n. 116. p. 756.
- Lite pendente mulier fruitur possessione conjugii.*
Cons. 317. n. 50. p. 368.
- Lite pendente, rescripta, inaudita altera parte non valent.*
Cons. 312. n. 40. p. 282.
- in Lite quod Dominus faceret facere est defendere.*
Cons. 332. n. 155. p. 905.
- Lite pendente etiam maritus uxori alimenta debet, dato, quod patrimonium esset exhaustus.* Cons. 317. n. 88. & n. preced. p. 380.
super

Partem VII. Index.

- super Lite non cogitata vel Re non litigiosa transactio vel compromissum non fit.*
Cons. 340. n. 47. p. 1414.
- Lite cum defuncto non concessata, juramentum credulitatis ob dolum vel culpam defuncti ab heredem non exigitur.*
Cons. 342. n. 140. p. 1494. declar. Ibid. n. 141. p. ead.
- Lite pendente res apud sequestrum deposita nulli proficit ad jus querendum.*
Cons. 341. n. 60. p. 1460.
- Litium onera ut pariter sustineantur & mutua indemnitati consulatur consors agere potest.*
Cons. 331. n. 234. p. 854.
- de Litibus omnibus compromissum, intelligitur de presentibus.*
Cons. 340. n. 46. p. 1413.
- de Litibus prateritis compromissum esse qui dicit, id probare tenetur.*
Cons. 340. n. 47. p. 1414.
- Litigare coram Iudice incompetente aut privato nemo cogitur.*
Cons. 340. n. 99. p. 1423.
- Litigare coram paribus curia Dominus feudi debet.*
Cons. 347. n. 100. p. 1671.
- Litigandi causam justam habente actore & reo absoluto, expensa compensantur.*
Cons. 351. n. 157. p. 1773.
- Litigandi causam justam habens ab expensis absolvendus.*
Cons. 334. n. 18. p. 1066. & n. 217. p. 1110.
- Litiganti parti Princeps non presumitur jus suum auferre.*
Cons. 312. n. 12. p. 282.
- Litigaturus Princeps cum subdito suo, si aliter non convenit, superiorem suum adire debet.*
Cons. 305. n. 130. p. 180.
- Litigans cum aliquo, presumitur ejus inimicus, nec velle cum Heredem relinquere.*
Cons. 333. n. 17. p. 960.
- Litigiosa si non est res frustra super ea fit probatio.*
Cons. 341. n. 53. p. 1456.
- Litigiosum instrumentum vel commune deponendum est in publico.*
Cons. 304. n. 125. p. 152.
- Litigatoris morte expirat Jurisdictio delegata.*
Cons. 338. n. 154. p. 1323.
- LOCUS** *presumitur esse universitatis, in quo jurisdictio nem exercet, & cujus custodiam habet.*
Cons. 301. n. 103. p. 24.
- Locus & persona coram quibus injuria facta est, eandem augent & atrocem faciunt.*
Cons. 351. n. 3. p. 1740.
- Locus solutionis ubi destinatus est, ibi contractum fingitur.*
Cons. 327. n. 63. p. 641. explicatur. Ibid.
- Locus etiam amplius procarcere habetur.*
Cons. 317. n. 66. p. 373.
- Locus quamdiu est appellacioni ordinaria, non admittenda supplicatio, quae est extraordinaria.*
Cons. 308. n. 1. p. 208. & n. 25. p. 215.
- Locus judicii atrociores facit injuriam.*
Cons. 305. n. 11. p. 161.
- Locus ab experientia debet nobis esse pro via veteri & tuta.*
Cons. 332. n. 99. p. 894.
- pro Loci Domino est domini generalis presumptio.*
Cons. 340. n. 57. p. 1414.
- Loci juxta consuetudinem contractum intelligitur.*
Cons. 327. n. 52. p. 636.
- Loci ejus ubi diget, consuetudo, pro jure communi habetur.*
Cons. 332. n. 102. p. 894.
- Loci jus attenditur, ubi agitur & res sita est, executioq. facienda.*
Cons. 327. n. 91. p. 652.
- Loci jus in successione feudali attendendum.*
Cons. 343. n. 14. p. 1524.
- Loci non tui exceptio impedit litis ingressum.*
Cons. 348. n. 21. p. 1685.
- ad Locum non tutum Procuratorem mittere Dominus non cogitur.*
Cons. 348. n. 22. p. 1685.
- Locum principem tenet & totum facit testatoris voluntas.*
Cons. 302. n. 24. p. 51.
- Locum esse exemptum vel non situm in territorio paria sunt.*
Cons. 302. n. 7. p. 49.
- Locum tutum assignare reo debet iudex.*
Cons. 348. n. 18. p. 1684.
- in Locum publicum jus habet a Principe concessionem qui habet.*
Cons. 306. n. 23. p. 189.
- in Loco publico aliquid facendi potestatem dat consuetudo.*
Cons. 306. n. 27. p. 190.
- in Loco idoneo debitor cum usuris sortem deponere potest, quando a creditore non recipitur.*
Cons. 304. n. 121. p. 151.
- Loco probationis est presumptio, praesertim ubi plures concurrunt.*
Cons. 339. n. 33. & 34. p. 1353.
- in Loco, ubi quis alterum convenit, reconveniri potest.*
Cons. 304. n. 17. p. 132.
- Loco vel castro concessio, appertinentia & adhaerentia concessa intelliguntur.*
Cons. 302. n. 115. p. 69.
- sive corpori adhaereant sive juribus incorporatibus.*
Ibid. n. 116. p. ead.
- Loca publica non praescribuntur.*
Cons. 339. n. 100. p. 1361.
- Locorum publicorum mandato vel procuracioni generali non inest potestas alienandi, quam Rectores & Praesides non habent.*
Cons. 306. n. 24. p. 189.
- Locorum compendia ad imperium vel jurisdictionem pertinent.*
Cons. 339. n. 157. p. 1371.
- Loca particularia reclamare non debent cum jus habetur in toto territorio.*
Cons. 302. n. 58. p. 55.
- ad Loca suae veniant forensibus prohibere possunt domini terrarum.*
Cons. 306. n. 35. p. 191.
- Locarii perceptio probat possessionem.*
Cons. 301. n. 95. p. 23.
- Locatio dominium non probat, sed possessionem: probat a nim. fructuum vel locarii perceptione.*
Cons. 301. n. 94. & 95. p. 23.
- Locatio decem annorum transfert utile Dominium.*
Cons. 324. n. 4. p. 523.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- LOCUPLETARI** quis cum alterius damno non debet. Cons. 338. n. 102. p. 1313.
- Locupletari cum alterius jactura nemo debet.** Cons. 342. n. 211. p. 1505.
- Locupletari perjurio suo cum aliena jactura non debet.** Cons. 332. n. 272. & 274. p. 924.
- Locupletior ex fructibus consumptis & perceptis nemo presumitur, etiamsi in usus suas converterit.** Cons. 334. n. 208. p. 1108.
- LOCUTIO** singularis non verificatur in pluribus. Cons. 334. n. 167. p. 1102.
- Locutio pluralis non verificatur in uno.** Cons. 334. n. 166. p. 1102.
- Locutio generalis comprehendit omnia, ad quæ salvâ recti sermonis proprietate extendi potest.** Cons. 329. n. 46. p. 722.
- LONGI** temporis ex usurpatione scientia presumitur. Cons. 324. n. 55. p. 542.
- Longi temporis observantia, etiam non præscripta jus alicujus probat.** Cons. 301. n. 109. p. 26.
- Longo** tempore continui servitutes præscribuntur, discontinuæ vero non aliter quam tempore cujus initii memoria non extat. Cons. 311. n. 2. p. 273.
- Longissimi temporis in præscriptionibus multa requisita non sunt necessaria.** Cons. 324. n. 58. p. 544.
- Longissimi temporis præscriptione omnis actio & feudum præscribitur.** Cons. 344. n. 54. p. 1568.
- LOQUI** nemo aliter presumitur quam sentit. Cons. 351. n. 31. p. 1744.
- Loqui** na debet testator ut animi sensus percipiantur. Cons. 350. n. 58. p. 1721.
- Loquitur** semper & durat perpetuo Scriptura. Cons. 305. n. 19. p. 162.
- Loquitur** instrumentum semper & soluto debito reddidit. Cons. 327. n. 39. p. 628.
- Loquendi** usus veritati juris non derogati. Cons. 319. n. 118. p. 416.
- Loquendi** usus communis plurimum valet. Cons. 319. n. 67. p. 409.
- Loquens** lex generaliter generaliter intelligi debet. Cons. 316. n. 65. p. 343.
- Loquens** de alio ut alii ab injuriarum pœna excusatur. Cons. 351. n. 128. & seq. p. 1765.
- Loquentis** persona in fidelitate generali excipitur. Cons. 346. n. 30. p. 1646.
- Loquentibus** distincte magis accedendum quam indistincte agentibus. Cons. 334. n. 184. p. 1104.
- pro LUBITU** quisque uti re sua potest etiamsi damnum inde alteri inferatur. Cons. 306. n. 14. p. 186.
- LUCIFER** æqualem se facere volens DEO sicut bonis omnibus privatus est: sic & pœnâ eadem homines digni. Cons. 305. n. 50. p. 166.
- LUCRUM** ex alieno sentire nemo debet. Cons. 341. n. 68. p. 1462.
- Lucrum** captans non debet obtinere contra certantem de damno vitando. Cons. 348. n. 66. p. 1694.
- Lucrum** qui amittit non patitur damnum. Cons. 306. n. 53. p. 196.
- Lucris** sui causa qui non fecit, dolo fecisse non videtur. Cons. 351. n. 110. p. 1762.
- Lucris** cessantis & damni illati in pœnalibus non eadem est ratio. Cons. 314. n. 128. p. 319.
- Lucris** cessantis in contractibus eadem ratio quæ damni emergentis. Cons. 309. n. 40. p. 243.
- Lucris** causa surreptis in instrumentis & literis committitur furtum. Cons. 314. n. 73. p. 312.
- Lucris** & damni partes æquales sociorum ut sint societatis natura est. Cons. 330. n. 55. p. 778.
- contra** quam pacisci non licet. Ibid. n. 57. p. 778. & n. 107. p. 789.
- non** lucratur fructus possessor post petitam hereditatem. Cons. 342. n. 245. p. 1509.
- Lucrari** fructus creditor non potest. Cons. 331. n. 10. p. 812.
- Lucrandorum** fructuum & retrovenditionis ex pacto mutuum vel contractus fenoratitius non presumitur. Cons. 331. n. 188. p. 846.
- ad** Lucrandos fructus error juris prodest possessori. Cons. 334. n. 197. p. 1106.
- etiam** in petitione hereditatis. Ibid. n. 198. p. ead.
- Lucrativus** hereditatis titulus. Cons. 328. n. 48. p. 674.
- Legitime** singularis. Ibid. n. 49. p. ead.
- Lucrativi** tituli & donationes simplices hereditatibus comparantur. Cons. 326. n. 4. p. 598.
- LUDIFICARI** judicia non debent. Cons. 332. n. 161. p. 906.
- LUE RE** partem consors consortis non cogitur: sed tantum dividere. Cons. 331. n. 228. p. 853.
- Luere** rem permittitur venditori in retrovenditione. Cons. 331. n. 30. p. 815.
- Luitionis** pacto nullo tempore præscribitur. Cons. 327. n. 32. p. 629.
- Luitionis** pactum est indifferens, & æque pignori atque venditioni apponitur. Cons. 309. n. 26. p. 239.
- LUX** quantum à caligine tantum sententia pro matrimonio à contraria distat. Cons. 319. n. 59. p. 408.

M.

- MACHINATIO** occulta dolus est. Cons. 330. n. 80. p. 783.
- MACULAM** omnem collis legitimitatio. Cons. 319. n. 71. p. 409.
- Maculam** omnem collis legitimitatio per subsequens matrimonium. Cons. 319. n. 135. p. 418.
- MAGIS** accedendum distincte loquentibus, quam agentibus indistincte. Cons. 334. n. 184. p. 1104.
- Magis** multo, de quo magis, si illud de quo minus inest. Cons. 306. n. 39. p. 192.
- Magis

Partem VII. Index.

Magis aut minus ex officio ut quid faceret, propterea pecuniam accipiens, leg. Jul. repetund. tenetur.

Cons. 314. n. 47. p. 307.

MAGISTRATUS ob non solutas Gabellas sine processu judiciali & causa cognitionis subditis bona auferre non potest. Cons. 336. n. 106. p. 1220.

& n. 127. p. 1225.

Magistratus municipalis est, qui habet actorum conficiendorum potestatem.

Cons. 339. n. 161. p. 1371.

Magistratus sine causa cognitione bona alicujus sequestrare nequit.

Cons. 336. n. 119. p. 1223.

& n. 122. p. 1224.

Magistratus municipalis depondere, mensura & annona cognoscit.

Cons. 339. n. 154. p. 1371.

potest multare quamvis non jure communi.

Ibid. n. 135. p. ead.

Magistratus jus sibi dicere non debet, nec inaudicum multare. Cons. 339. n. 359. p. 1397.

Magistratus in criminalibus non tenetur acceptare fidejussores. Cons. 324. n. 104. p. 566.

Magistratus municipalis etiam acta habet.

Cons. 335. n. 168. p. 1232.

Magistratus officium suum gratis impertiri debet.

Cons. 322. n. 3. p. 484.

Magistratus sine justa causa nemini jus vel bona sua auferre potest.

Cons. 336. n. 15. p. 1206.

& n. 22. p. 1207.

Magistratus inferior jus gladii non habet, nisi ex privilegio vel praescriptione.

Cons. 339. n. 114. p. 1363.

Magistratus inquisitioni statuitur. Cons. 336. n. 3. p. 1204.

Magistratus confirmatio, non confirmat, quod falsum aut nullum est.

Conf. 336. n. 312. p. 1254.

Magistratus iussum quatenus a poenis excuset?

Cons. 308. n. 32. p. 219.

Magistratus & Principis est, paci publica studere: & occasionibus malorum praevinire.

Cons. 305. n. 117. p. 176.

Magistratus auctoritas excusat, & omnem fraudis suspicionem excludere debet.

Cons. 329. n. 125. p. 760.

Magistratus sui jure subditi, uti ac se jurare possunt.

Cons. 311. n. 24. p. 277.

Magistratu parcendum est.

Cons. 339. n. 200. p. 1376.

Magistratui in his, quae ex officio facit, credi debet.

Cons. 336. n. 4. p. 1204.

Magistratui non creditur in rem suam, in facto suo nec antiquo. Cons. 336. n. 11. p. 1206.

praesertim extrajudiciali & coram se non gesto.

Ibid. n. 12. p. ead.

& quando non servato juris ordine procedit.

Ibid. n. 13. p. ead.

& in his, quae a mera ipsius potestate dependent.

Ibid. n. 14. p. ead.

aut cum de bonis auferendis agitur.

Ibid. n. 23. p. 1207.

tum enim ordinaria probatione opus est.

Ibid. n. 16. p. 1206.

Magistratum non habere jurisdictionem verosimile non est. Cons. 339. n. 254. p. 1383.

contra Magistratum praesumitur, qui non servato juris ordine procedit.

Cons. 336. n. 121. p. 1223.

pro Magistratu praesumptio est, quod non violenter sed juste facere velit.

Cons. 305. n. 112. p. 176.

a Magistratu spoliatus restituendus.

Cons. 348. n. 52. p. 1691.

Magistratus municipales non nominantur & creantur, nisi ad officium, cui nomen respōdet. Cons. 339. n. 117. p. 1364.

Magistratus in exigendis rationibus usurariorum non solent se reddere difficiles ad petitionem alterius.

Conf. 331. n. 255. p. 857.

Magistratus municipales Jurisdictionem inferiorem habent. Cons. 339. n. 149. p. 1370.

Magistratus municipales expediunt, quae sunt jurisdictionis. Cons. 339. n. 186. p. 1375.

Magistratus municipales de causis meri Imperii incidenter cognoscunt, & Rempubl. suo loco tuentur & administrant & multis privilegiis mununtur. Cons. 339. n. 187. 188. 190. p. 1375.

Magistratus municipales sunt, qui ex municipiis dicunt & acta conficiunt.

Cons. 339. n. 184. p. 1375.

Magistratus municipales, & Decuriones in dignitate & honore positi sunt.

Cons. 339. n. 183. p. 1375.

Magistratus municipales sunt primores civitatis, habent jus & privilegia Decurionum, & sunt egregiae personae, ad quas domum mitti oportet.

Cons. 339. n. 192. 193. 194. p. 1375.

Magistratibus municipalibus leviorum delictorum coercitio permittitur.

Cons. 339. n. 152. p. 1370.

MAGNA & enormis lesio est, quae aequat aut superat dimidium ejus, ad quod refertur.

Cons. 314. n. 127. p. 319.

Magna viginationis etiam in sententiis.

Cons. 334. n. 154. p. 1096.

in Magnis an probeat testimonium de auditu auditus.

Cons. 345. n. 124. p. 1630.

Magnatum verba etiam non jurata debent esse firmissima.

Cons. 321. n. 29. p. 452.

MAJESTATIS laesa etiam in crimine sua a fisco repetere potest uxor: ejus enim res & dos non confiscantur ob delictum mariti.

Cons. 310. n. 25. p. 268.

a Majestate Caesaris inferiores plenitudinem potestatis non habent.

Conf. 303. n. 84. p. 116.

MAJOR pars trahit ad seminorem. Cons. 336. n. 172. p. 1233. ut eodem jure censeatur.

Ibid. n. 173. p. ead.

Major pars bonorum vel personarum ubi extas, actio insituenda.

Cons. 343. n. 79. p. 1539.

Major pars creditorum & consortium, quod statuit, reliqui adprobare tenentur.

Cons. 330. n. 128. p. 793.

prefer-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- praesertim si condita non
dissentent à consuetudinibus & fa-
ctis necessariis.*
Ibid. n. 129. p. 793.
Major injuria facti quam ver-
bi. *Cons. 351. n. 142. p. 1771.*
Major pars trahit ad se mino-
rem. *Cons. 343. n. 80. p. 1539.*
Majori datur restitutio in in-
tegrum, si jus cum minore
habet commune.
Cons. 344. n. 46. p. 1564.
Majori questioni per minorem
non prejudicatur.
Cons. 340. n. 10. p. 1409.
Major ad minus affirmati-
vè non valet argumentum.
Cons. 314. n. 104. p. 316.
Majora sunt judicia curialia,
& velut praesidiatus provin-
cia, pro quorum sententia
magis praesumitur.
Cons. 334. n. 108. p. 1086.
erga Majorum res affectio
magna.
Cons. 347. n. 67. p. 1665.
Majoribus permixtum novari
non debet contra morem ve-
terem.
Cons. 311. n. 23. p. 277.
Majus & minus ejusdem juris
aequalitatis intelligitur esse.
Cons. 329. n. 44. p. 722.
X Majus imbit ad se minus, & e-
jusdem facit juris.
Cons. 338. n. 184. p. 1327.
Majus omni exceptione & li-
quidum si sic intelligitur, in-
strumentum habens ex sta-
tuto paratam executionem.
Cons. 304. n. 39. p. 135.
MALA fides praesumpta defun-
cti non impedit usucapionem.
Cons. 327. n. 78. p. 646.
Mala fides omnem praescriptio-
nem impedit.
Cons. 325. n. 21. p. 577.
Mala donec probetur bona fi-
des possessorum praesumitur.
Cons. 325. n. 28. p. 579.
maximè post 30 annos.
Ibid. n. 30. p. ead.
Mala fides in acquisitione fru-
ctuum si absit, sufficit.
Cons. 334. n. 210. p. 1108.
Mala fides non praesumitur.
Cons. 339. n. 283. p. 1386.
non Mala sed bona fides in du-
bio praesumitur, & quidem
post 30 annos.
Cons. 327. n. 79. p. 646.
Mala fidei emptor precium seu-
di sine consensu Domini alie-
nati amittit.
Cons. 316. n. 24. p. 338.
& à venditore si seus extor-
quet. *Ibid. n. 25. p. ead.*
Bona fidei emptor recuperat:
ut & interesse, nisi actione de
evictione renunciaverit.
Ibid. n. 26. p. ead.
Mala fidei possessor non praes-
cribit. *Cons. 340. n. 24. p. 1411.*
Mala fidei possessor ad omnes
omnino fructus restituendos
tenetur.
Cons. 324. n. 77. p. 554.
Mala fidei praesumptio tollitur
30. annorum lapsu.
Cons. 325. n. 84. p. 558.
Malam fidem & suspicionem u-
suarie fraudis arguunt pacta
insolita. *Cons. 331. n. 26. p. 815.*
ob Malam causam defuncti he-
res non usucapit, nec fructus
acquirat.
Cons. 342. n. 243. p. 1509.
Malam propter fidem debitor
praescribere non potest.
Cons. 327. n. 31. p. 628.
ob Malam fidem praescriptio
non procedit.
Cons. 347. n. 7. p. 1654.
Mala fidei actum praesumitur, si
ibi debitus ordo non servatus.
Cons. 350. n. 9. p. 1716.
à Mala fide error juris excusat.
Cons. 325. n. 29. p. 579.
Mala fide probata, cadit omnis
praescriptio.
Cons. 314. n. 62. p. 545.
cum Mala fide praescriptio non
procedit.
Cons. 340. n. 62. p. 1416.
in MALEFICIIS voluntas
spectatur non exitus.
Cons. 305. n. 38. p. 164.
Maleficium persequi vel accu-
sare nemo cogitur.
Cons. 317. n. 102. p. 387.
sine MALITIA & deminu-
tione praesumitur Caesar &
Consistorium illius cuius ju-
sstitiam administrare.
Cons. 305. n. 67. p. 168.
Malitiis hominum obviandum
est. *Cons. 332. n. 261. p. 923.*
Malus semel semper talis praesu-
mitur. *Cons. 351. n. 93. p. 1760.*
Malus semel, in eodem genere
delicti semper talis praesumi-
tur, quae praesumptio ad ca-
pream & torturam sufficiens.
Cons. 335. n. 194. p. 1177.
& n. 195. p. 1178.
Mali majoris & qui in constan-
tissimum hominem cadit me-
tus, non quilibet alius, resti-
tutioni in contractibus lo-
cum facit.
Cons. 314. n. 24. p. 303.
Malo dolo injuriam, & in con-
temptum Domini factam esse,
in feudi revocatoria pro-
bandum est.
Cons. 305. n. 58. p. 167.
Malorum occasionibus preve-
nire & paci publice studere,
Magistratus & Principis est.
Cons. 305. n. 117. p. 176.
MANDATUM prohibere
potest Dominus re integra,
etiam judiciale.
Cons. 332. n. 175. p. 910.
Mandatum speciale tollit gene-
rale. *Cons. 332. n. 111. p. 897.*
& n. 166. p. 908.
Mandatum revocanti Domino
Procuratores obsequere & li-
tem ipso invito persequi non
debent.
Cons. 332. n. 176. p. 910.
Mandatum propter status mu-
tationem vel inopiam ipso ju-
re revocatur.
Cons. 335. n. 274. p. 1174.
Mandatum ubi non sufficiens
nulliter agitur in judicio.
Cons. 340. n. 102. p. 1424.
Mandatum in executorialibus
morte praesens non finitur: in
judicialibus utique & indistin-
cte. *Cons. 332. n. 156. p. 905.*
& n. 157. p. 906.
Mandatum expirat quando
res est finita quoad cepta ne-
gotia, licet non quoad inci-
pienda. *Cons. 335. n. 164. &
seq. p. 1171.*
Mandatum qui tenentur exe-
qui, ab iis belli sumptus re-
peti non possunt.
Cons. 322. n. 1. p. 483.
Mandatum allegans habere
non praesumitur, nisi probet.
Cons. 332. n. 70. p. 888.
Mandatum non praesumitur,
praesertim in Principibus.
Cons. 348. n. 2. p. 1681.
Mandatum advocati morte
expirat.

Partem VII, Index.

- expirat.* Cons. 332. n. 88. p. 892.
- Mandatum licet gratuitum, remunerationem tamen non excludit.**
Cons. 321. n. 51. p. 459.
- Mandatum stricti juris est.**
Cons. 332. n. 143. p. 904.
Et n. 168. p. 908.
- Mandatum ubi nullum adesse constat cautio rati non admittitur.** Cons. 332. n. 160. p. 906.
- Mandatum prius per constitutionem alterius Procuratoris non censetur revocatum nisi in specie ad illam causam fiat.**
Cons. 332. n. 169. p. 908.
- Mandatum revocandi causa legitima non presumitur nisi probetur.**
Cons. 332. n. 109. p. 897.
- Mandatum perinde atq. si intervenisset, est sciente universitate Et nomine eius quod fit.** Cons. 311. n. 9. p. 274.
- Mandatum morte mandantis expirat.**
Cons. 335. n. 166. p. 1172.
- Mandatum morte Procuratoris expirat.**
Cons. 332. n. 105. p. 895.
- Mandatum Institoris vel prepositi morte proponentis non finitur.** Cons. 335. n. 157. p. 1169.
contra n. 158. Et seq. p. 1170.
- Mandatum prepositi vel expresse vel tacite revocatur.**
Cons. 335. n. 176. p. 1174.
- Mandatum generale qui habet, Et agit in causa speciale mandatum requirente falsus Procurator est.**
Cons. 332. n. 142. p. 903.
- Mandatum speciale habentem per Procuratorem iuramentum in litem suscipi potest.**
Cons. 332. n. 61. p. 887.
Et n. 187. p. 912.
- Mandatum Principis, in consilio, de quo testatur, facile presumitur.**
Cons. 332. n. 172. p. 910.
- Mandatum sufficiens qui non habet, pro falso Procuratore, quo ad nullitatem gestorum, estimatur.**
Cons. 332. n. 139. p. 903.
- Mandatum sine clausula impune sperni potest.**
Cons. 339. n. 26. p. 1384.
- Et n. 360. p. 1397.
- Mandatum prius tacite censetur revocatum, quando alius Procurator datur.**
Cons. 332. n. 107. p. 897.
- Mandatum generale in Camera requiritur, nec aliud admittitur.**
Cons. 332. n. 21. p. 881.
- Mandatum superioris suosumptum nemo exequitur.**
Cons. 303. n. 2. p. 103.
Conf. 322. n. 7. p. 485.
- Mandatum post litem contestatam, sine consensu partis adversa vel sententia iudicis revocari non potest.**
Cons. 332. n. 165. p. 908.
- Mandatum generale Procuratoris non extenditur ad alias causas, ubi speciali opus est.**
Cons. 332. n. 120. p. 900.
Et n. 141. p. 903.
- extra vel post Mandatum finitum gesta nulla sunt.**
Cons. 340. n. 118. p. 1426.
- Mandatum limitatum, limitatum debet producere effectum.**
Cons. 324. n. 52. p. 541.
- extra Mandatum Domino ignorantis factum Procuratoris non prejudicat.**
Cons. 332. n. 138. p. 903.
- Mandatum generale ad causas futuras trahitur.**
Cons. 332. n. 167. p. 908.
- Mandati actio adversus Procuratorem mortuum non datur.** Cons. 332. n. 222. p. 917.
- Mandati defectus semper opponi potest.**
Cons. 334. n. 13. p. 1060.
- Mandati tenor citationi inferendus.**
Cons. 348. n. 4. p. 1681.
- Mandati revocatio post litem contestatam non potest fieri sine legitima causa.**
Cons. 332. n. 108. p. 897.
- Mandati generalis vigore cum Procuratore presente agi potest.**
Cons. 332. n. 22. p. 881.
- Mandati actione Procurator ob neglecta conveniri potest.**
Cons. 332. n. 59. p. 887.
- Mandati Procuratorii verba diligenter examinanda.**
Cons. 332. n. 140. p. 903.
- Mandato cum clausula non obstante citatus in possessione perseverare potest.**
Cons. 332. n. 354. p. 942.
- Mandato vel Procuratori publicorum locorum generali non inest potestas alienandi, quam Rectores Et Praesides non habent.**
Cons. 306. n. 24. p. 189.
- pro Mandato habetur ratificatio.** Cons. 350. n. 101. 102. p. 1728.
- de Mandato constare debet.**
Cons. 350. n. 12. p. 1716.
- ex Mandato patris actio in heredem pupillum competit.**
Conf. 335. n. 2. p. 1137.
- etiamsi post mortem patris cum servo vel insitore actum sit.** Ibid. n. 3. p. ead.
- sine Mandato in prejudicium suum quod gestum est, volens quilibet potest ratificare, invitatus vero non cogitur.**
Cons. 332. n. 177. p. 911.
- Mandata executiva cum clausula, comparente citato resolvuntur in simplicem citationem.** Cons. 332. n. 353. p. 942.
Et n. 355. 366. p. 943.
- Mandata de non offendendo, sine clausula justificatoria Et absq. citatione partis adversae impetrantur.**
Conf. 305. n. 116. p. 176.
Et n. 121. p. 178.
- Mandata de non offendendo sub poena banni in Camera decernuntur: praesertim si metus armorum subsit.**
Cons. 305. n. 109. Et 110. p. 175.
- Mandata contra decretum impetrata non valent.**
Cons. 312. n. 14. p. 282.
- Mandata de non offendendo violans; incidit in poenam fractae pacis.**
Cons. 305. n. 123. p. 178.
- Mandata de non offendendo favabilia sunt, maxime initio.**
Cons. 305. n. 118. p. 177.
- Mandata poenalia, contrahentem in possessione libertatis, in Camera petuntur Et decernuntur.** Cons. 303. n. 119. p. 122.
- Mandata, citationes Et inhibitiones quotidie in Camera petuntur.**
Cons. 305. n. 62. p. 167.
- Manda-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Mandata executorialia debent habere insertam clausulam justificatoriam.**
Cons. 332. n. 352. p. 942.
- Mandata de non offendendo futuram, non præteritam concernunt offensionem.**
Cons. 305. n. 111. p. 176.
- Mandatur cui pacem & iussequi servareq. ei non sit injuria.** *Cons. 305. n. 120. p. 177.*
- ad Mandantem seu superiorem executor remittere debet causam, si forsitan coram se questio nullitatis fuerit opposita.**
Cons. 342. n. 183. & seq. p. 1596.
- MANERE debent apud ipsum bona, qui in litatione superior est.**
Cons. 313. n. 26. p. 291.
- Manere illud debet integrum, quod non videtur repudiatum & renunciatum.**
Cons. 304. n. 106. & 109. p. 148.
- Manent sub dispositione juris communis qua statuto canonico specialiter non sunt.**
Cons. 351. n. 82. p. 1756.
- Manet in Regula casus exceptus.** *Cons. 351. n. 166. p. 1775.*
- in MANIFESTIS delictis optimus est deprecationis status.**
Cons. 317. n. 58. p. 370.
- MANUS & sigilla recognoscere debent notarii & testes in testamenti publicatione.**
Cons. 350. n. 7. p. 1715.
- Manus amputatione puniuntur Officialia, Rationes & Registra publica falsificans.**
Cons. 335. n. 232. p. 1184.
- Manus abscissione & relegatione temporalis tortura gravior est.**
Cons. 335. n. 230. p. 1184. & n. 249. p. 1188.
- Manu alterius scriptum testamentum testibus offerri potest.** *Cons. 350. n. 44. p. 1720.*
- Manu chistoris que sit confessio optima est.**
Cons. 331. n. 222. p. 852.
- que probat contrarium & ejus successorem.**
Ibid. n. 223. p. ead.
- cum MARIBUS simul ad feudum vocata femina, una succedunt.**
Cons. 334. n. 119. p. 1089.
- Maribus junctæ feminae in dubio post mares vocata intelliguntur in feudis.**
Cons. 334. n. 120. p. 1089. & n. 135. p. 1092.
- MARITUS lucratur fructus dotis.** *Cons. 333. n. 11. p. 959.*
- Maritus ad alimenta uxoris post separationem an teneatur & de quo patrimonio?**
Cons. 317. n. 89. & seq. p. 380.
- Maritus qui per absentiam causam dedit uxori non recte agit.** *Cons. 317. n. 85. p. 379.*
- Maritus dominus dotis est civiliter.** *Cons. 335. n. 238. p. 1188.*
- Maritus Dotis & Paraphernalium, & Dotali teneatur lucratur.** *Cons. 333. n. 45. p. 968.*
- Cons. 326. n. 13. p. 599.*
- Maritus non presumitur uxori legasse in compensationem Dotis, vel debiti.**
Cons. 335. n. 168. p. 1040.
- Maritus uxori alimenta etiam pendente lite debet, dato, quod patrimonium exhauriens esset.**
Cons. 317. n. 88. & præced. p. 380.
- Maritus si uxori causam dederit, per mutuum delictum separatio ob adulterium tollitur.** *Cons. 317. n. 28. p. 321.*
- Maritus res dotales uxoris alienare nequit.**
Cons. 326. n. 12. p. 599.
- Mariti de recepta dote confessio præjudicat ipsi hereditibus, non successoribus feudilibus.** *Cons. 324. n. 222. p. 1111.*
- Mariti bonorum fructus cedunt viduæ, donec ipsi debita sint præstita.**
Cons. 324. n. 15. p. 1062.
- Mariti domicilium sequitur uxor.** *Cons. 348. n. 27. p. 1686.*
- Mariti in bonis suis potius præstus habet viduam.**
Cons. 313. n. 1. p. 288.
- Mariti ob delictum res aut dos uxoris non confiscantur, & repetere sua a siso potest, etiam in crimine lesa majestatis.** *Cons. 310. n. 25. p. 268.*
- Mariti bona etiam pro allodialibus, & Paraphernalibus obligantur.**
Cons. 333. n. 13. p. 960.
- Marito omnia bona tradens, in dotem dedisse mulier censetur.** *Cons. 333. n. 76. p. 981.*
- presertim cum additamenti causa datum.**
Ibid. n. 77. p. ead.
- Marito mulier operas debet.**
Cons. 326. n. 1. p. 598.
- Marito cedit, quod mulier ex operis lucratur & ex bene meritis.**
Cons. 326. n. 2. & 10. p. 598.
- ad Maritum secundum quatuor feruntur juncti.**
Cons. 333. n. 70. p. 979.
- etiam nulla præcedente promissione, modo maritus ut dotalis ea possideat.**
Ibid. n. 71. p. 980.
- pro Marito uxor condemnari nequit.** *Cons. 310. n. 24. p. 267.*
- Cons. 348. n. 62. p. 1694.*
- pro Marito sine juramento beneficij Sciti vellesani renunciatio non valet ubi mulier dotem suam aliis salvam habere nequit.**
Cons. 326. n. 40. p. 605.
- ad Marito sumptus repetere possunt assignati in uxorem ante separationem impensos.**
Cons. 317. n. 91. p. 384.
- MASCULORUM respectu feminae excludens statutum est favorabile.**
Cons. 328. n. 100. (23.) p. 695.
- MATERIA probationum arbitraria est.**
Cons. 332. n. 288. p. 926.
- Materia incendi amplæ, profunda ac nodosa est.**
Cons. 348. n. 36. p. 1688.
- Materiam secundum subjectam contractus verba accipienda.**
Cons. 309. n. 7.
- Materiam secundum subjectam probatio omnis intelligitur.**
Cons. 332. n. 41. p. 884.
- Materiam secundum subjectam verba interpretanda sunt.**
Cons. 331. n. 130. p. 836.
- Cons. 334. n. 127. p. 1090.*
- in Materia qua tantum transit ad descendentes non intelligitur prospectum collateralibus aut extraneis.**
Cons. 333. n. 135. p. 1020.

Partem VII. Index.

Materiali actionis deficiente deficiit actio.

Cons. 340. n. 158. p. 1430.
ex Materialibus & formalibus dijudicatur appellatio.

Cons. 341. n. 4. p. 1442.

MATER liberos in potestate non habet, necis substatuere potest pupillariter.

Cons. 315. n. 4. p. 329.

Mater nisi præsitis sollemnibus **Auth: Matr:** iuxta non est.

Cons. 335. n. 164. p. 1171.

Mater collaterales heredes excludit.

Cons. 333. n. 19. p. 961.

Matris dominium causamque factum sequitur post jus quaesitum, Cons. 349. n. 4. p. 1697.

Matre ab inbonestâ ad filias ducitur præsumptio.

Cons. 317. n. 27. p. 361.

Maternus avus nepotem in potestate non habet.

Cons. 315. n. 1. & 4. p. 329.

MATRIMONIUM non præsimitur inter personas inaequales. Cons. 319. n. 170. p. 424. vel inter virum nobilem & rusticam de virginatam.

Ibid. n. 171. p. ead.

& quam honeste ducere non potuisset.

Ibid. n. 172. p. 425.

Matrimonium jure Canonico non præsimitur.

Cons. 319. n. 168. p. 424.

Matrimonium consummatum vel contractum dissolvi non potest ob stuprum violentum, sponsalia de futuro posita.

Cons. 317. n. 19. p. 339.

Matrimonium ubi est, ibi legitimatio.

Cons. 319. n. 182. p. 425.

Matrimonium inter nobilem & ignobilem consistit jure Canonico.

Cons. 319. n. 183. p. 425.

Matrimonium etiam absq. instrumentis dotibus valet.

Cons. 319. n. 106. p. 414.

Matrimonium plenè probandum: nisi incidenter saltem, novum quoad legitimatorem de copariatur, & non principaliter.

Cons. 319. n. 192. 194. p. 426.

& n. 197. p. 427.

Matrimonii causa ardua.

Cons. 319. n. 193. p. 426.

Matrimonii separationem impedit reconciliationis exceptio qua sumitur ex mensa communis salutatione &c.

Cons. 317. n. 81. p. 377.

Matrimonii in possessionem restituenda mulier ideo, quia ante spoli restitutionem factam de crimine cognoscitur, quia impedit ius contestationem.

Cons. 317. n. 63. p. 372.

Matrimonii contrahendi libertas naturalis nullo modo alicui auferri potest.

Cons. 319. n. 159. p. 423.

nequidem per iurjurandum.

Ibid. n. 160. p. ead.

per **Matrimonium** subsequens ad legitimatorem mulier requirunt ut concubina si matrimonio digna.

Cons. 319. n. 161. p. 423.

ad **Matrimonium** contrahendum, tutores, curatores & administratores an licite permoveri possunt?

Cons. 314. n. 56. p. 368.

adde & n. 65. p. 309.

per **Matrimonium** subsequens legitimatus in Episcopum eligi potest: non vero infamis, quid dignitatum incapax est.

Cons. 319. n. 136. p. 418.

per **Matrimonium** subsequens legitimati non pro naturalibus, sed pro legitimis habendi. Cons. 319. n. 133. p. 418.

per **Matrimonium** subsequens legitimati consequuntur ius liberorum, etiam quoad successiones.

Cons. 319. n. 205. p. 429.

per **Matrimonium** spurium non legitimantur sed naturales tantum.

Cons. 319. n. 162. p. 424.

in **Matrimonium** nobile pauperem & vilem jure civili & jure Canonico ducere potest.

Cons. 319. n. 93. & 95. p. 412.

per **Matrimonium** subsequens legitimati succedunt in Emphyteusi Ecclesiastica.

Cons. 319. n. 140. p. 419.

per **Matrimonium** subsequens etiam ante nati legitimescuntur.

Cons. 319. n. 70. p. 409.

& n. 74. p. 410.

per **Matrimonium** subsequens legitimatus in feudis succedere communis est opinio, & in his terris usu recepta.

Cons. 319. n. 204. p. 428.

& n. 206. p. 429.

per **Matrimonium** subsequens ad legitimatorem necessaria sunt dotalia instrumenta.

Cons. 319. n. 65. p. 409.

Limitatur. Ibid. n. 105. p. 413.

& n. seq. p. seq.

Matrimonium contrahere potest Clericus in minoribus ordinibus constitutus etiam beneficiatus.

Cons. 319. n. 112. p. 415.

per **Matrimonium** subsequens legitimati non veniunt nomine legitimorum.

Cons. 319. n. 68. p. 409.

per **Matrimonium** subsequens non legitimantur liberi nati ex clerico beneficiato & ejus concubina.

Cons. 319. n. 66. p. 409.

per **Matrimonium** subsequens quæ sit legitimatio potentior est eâ quæ per scriptum Principis perficitur.

Cons. 319. n. 103. p. 413.

& n. 129. p. 417.

per **Matrimonium** subsequens legitimati in feudis succedunt.

Cons. 319. n. 130. p. 417.

per **Matrimonium** subsequens legitimatio omnem collis maculam. Cons. 319. n. 135. p. 418.

Matrimonium contrahentes persone, muneribus ad illud allici possunt.

Cons. 314. n. 55. & 65.

p. 308. & seq.

ex **Matrimonio** legitimo qui natus non est, Episcopus creari non potest.

Cons. 319. n. 81. p. 410.

Matrimonio probato legitimatio probatur.

Cons. 319. n. 181. p. 425.

pro **Matrimonio** scribens Doctor præfertur communis opinionis contraria.

Cons. 319. n. 58. p. 408.

pro **Matrimonio** sententia tamen distat à contraria, quantum hinc a caligine.

Cons. 319. n. 59. p. 408.

A a a a Matrim

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Matrimonio favens statutum
late interpretandum.

Cons. 328. n. 97. (20.)
p. 693.

Matrimonio digna sit con-
cubina multi requirunt ad
legitimationem per subse-
quens matrimonium.

Cons. 319. n. 161. p. 423.
pro Matrimonio laborare de-
bet iudex non conari.

Cons. 317. n. 42. p. 365.
pro Matrimonio in dubio pro-
nunciandum.

Cons. 319. n. 57. p. 408.
Matrimoniales quoad causas
jus Canonicum etiam inter-
ris Imperii & foro civili ser-
vatur. Cons. 319. n. 169. p. 424.

& n. 184. p. 425.
MEDIUM possessionis tempus
presumitur, ubi extrema
tempora sunt probata.

Cons. 344. n. 159. p. 1593.
Media ab extremis regulantur
& interpretatione recipiunt.

Cons. 301. n. 178. p. 34.
Media à principio & fine de-
clarantur.

Cons. 301. n. 38. p. 15.
Media ejusdem cum principio
& fine sunt qualitatis.

Cons. 301. n. 53. p. 17.
de Mediis non est curandum u-
bi finis habetur.

Cons. 330. n. 14. p. 774.
à Mediis agnatis potest revo-
cari feudum in remotionem
agnatum cum consensu pro-
ximorum alienatum.

Cons. 344. n. 13. p. 1558.
Mediatè sive immediatè in
Dominum commissa una in-
juria atrox, sufficit ad feudi
privationem.

Cons. 305. n. 9. seq. & 12.
p. 161.

MELIORARE rem possunt
Vasallus & Emphyteuta etiam
mutando formam.

Cons. 306. n. 11. p. 186.
Melior conditio prohibentis in
re communi.

Cons. 346. n. 27. p. 1646.
in Meliorem partem opinio
capienda in dubio.

Cons. 330. n. 83. p. 783.
Meliori modo omni valeat a-
ctus, si non valeat ut ago,
clausula semper ineft.

Cons. 316. n. 91. p. 346.
Melioribus nixa rationibz sin-
gularis opinio communis an-
teferenda.

Cons. 344. n. 37. p. 1562.
& n. 137. p. 1585.

Meliorationes sumptus & im-
pense in retrovenditione cū
periculo ad venditorem re-
deunt, retrovenditionis lege
executa. Cons. 331. n. 203. p. 848.

Melioramenta dotales de-
bentur. Cons. 333. n. 162. p. 1037.
si Melius & plenius probavit
actor pro ipso pronuntiandum
non pro reo.

Cons. 334. n. 113. p. 1087.
Melius prout adaptari possunt
verba contractus intelligi de-
bent. Cons. 309. n. 14. p. 236.

de MEMBRO idem juris sta-
uitur, quod de capite.

Cons. 340. n. 29. p. 1412.
Membra à capite separari qui
postulat, ejus petitio admit-
tenda non est.

Cons. 340. n. 27. p. 1412.
Membra reliqua jure recusantur
ubi caput suspectum.

Cons. 348. n. 25. p. 1685.
Membræ capitis subalternantur
& caput sequuntur.

Cons. 340. n. 28. p. 1412.
MEMORIA initii cuius nova
extat, tempore, servitutes
discontinuas prescribuntur,
& non aliter: continue vero
longo tempore.

Cons. 311. n. 2. p. 273.
ad Memoriam rei perpetuam
testes à Reo quodvis tempore
produci possunt.

Cons. 331. n. 290. p. 863.
præferim in causa denuncia-
tionis. Ibid. n. 291. p. ead.

Memoriam non extare non
probatur instrumento.

Cons. 345. n. 15. p. 1605.
Memoriam hominum exce-
dencia difficilissima sunt pro-
bationis. Cons. 301. n. 140. p. 30.

Memoriam hominis quæ 40.
vel 60. annorum excedunt,
antiqua sunt.

Cons. 339. n. 45. p. 1334.
MENDACIUM quid.

Cons. 335. n. 226. p. 1183.
Mendacium, variatio & va-
cillatio iudicium ad torturam
præbet. Cons. 335. n. 200. p. 1178.

in Mendacio qui reperitur,
quod per unum testem proba-
tur, contra eum maxima præ-
sumptio est.

Cons. 317. n. 36. p. 363.
Mendax & falsus in uno, talis
etiam presumitur in altero.

Cons. 335. n. 199. p. 1178.
MENS contrahentium ex ob-
servantia secuta declaratur.

Cons. 301. n. 195. p. 1442.
Mens contrahentium qua fuerit
colligitur ex iis, quæ postea ge-
runtur. Cons. 334. n. 130. p. 1090.

Mens testatoris ad substantiā
testamenti pertinet.

Cons. 336. n. 248. p. 1243.
Mens contrahentium magis
quam verba attendenda.

Cons. 330. n. 46. p. 777.
Mens & sententia magis quam
verba inspicienda.

Cons. 321. n. 66. p. 465.
Mentis exiliū inducit gravitas
morbi. Cons. 336. n. 238. p. 1242.

Mentis sana an fuerit testator,
ex dispositionis qualitate col-
ligitur. Cons. 336. n. 259. p. 1244.

Mentis alienatio ex sermoni-
bus fatuus presumitur.

Cons. 336. n. 239. p. 1242.
Mentis sana usq. ad mortem
fuisse, testator presumitur.

Cons. 336. n. 149. p. 1230.
Mentis sana fuisse moribundus
non presumitur, etsi articu-
late respondeat.

Cons. 336. n. 309. p. 1253.
Mentis, non corporis sanitas in
testamento requiritur.

Cons. 350. n. 49. p. 1720.
Mentem contrahentium desi-
gnant verba obligationis &
Scriptura, illa ergo in primis
attendenda.

Cons. 316. n. 82. p. 346.
Mente captus & furiosus igno-
ranti & absenti comparatur.

Cons. 336. n. 242. 243. p. 1242.
ex Mente contrahentium ver-
ba extendenda.

Cons. 330. n. 45. p. 777.
Mente quā quidq. factum in-
spiciendum.

Cons. 310. n. 9. p. 261.
Mente capti, & furiosi testa-
mentum non valet, etsi ipsis
prælegatur.

Cons. 336. n. 240. 241. 245.
p. 1242.
Mentio

Partem VII. Index.

MENTIO mortis quando fit donatio mortis causa facta presumitur.

Cons. 331. n. 60. p. 463.

Mentio de legitima nisi expressè fiat, illam statim non tollit.

Cons. 328. n. 91. (14.) p. 691.

EX MENSA communis, salutatione &c. qua sumitur reconciliationis exceptio impedit matrimonii separationem.

Cons. 317. n. 81. p. 377.

MENTIENS se nobilem falsi crimen committit.

Con. 314. n. 86. p. 314.

in MESSE alienam falcem immittere tutum non est.

Cons. 319. n. 117. p. 416.

MERÆ facultatis actibus non præscribitur.

Cons. 320. n. n. p. 431.

& n. 31. p. 432.

Merx facultatis actus est jus collectandi.

Cons. 320. n. 10. p. 431.

& n. 20. p. 432.

Merx facultatis actus cum sit inductionum & collectarum exactio, ne centum quidem annis præscribitur.

Cons. 303. n. 126. p. 129.

MERCATOR denegans pecuniam acceptam & se perdidisse dicens torqueri potest.

Cons. 335. n. 221. p. 1181.

& n. 206. p. 1179.

Mercator jurans mercaturam legaliter exercere, ut argentarius veteres fidem mercetur mis qua scripta sunt in libris rationum.

Cons. 335. n. 80. p. 1151.

etiamsi non propria manu scripta sint. Ibid. n. 82. p. ead.

Mercatoris rationes in quas omnia data & accepta retulit probant etiam pro illo & ejus herede.

Cons. 335. n. 78. p. 1150.

præsertim si legalis & bona fama fuit.

Ibid. n. 79. p. ead.

Mercatoris legalis cum juramento rationes probant pro ipso in verisimilibus.

Cons. 335. n. 84. p. 1151.

Mercatores, qui allegant se perdidisse pecunias, nec probant, torqueri possunt.

Cons. 335. n. 139. p. 1166.

Mercatorum & rationum libri an habeant per aram executionem. Con. 331. n. 226. p. 852.

Mercatorum liber qui multas habet partitas, verificatus in aliquibus in reliquis etiam verus presumitur.

Cons. 335. n. 85. p. 1152.

qui Mercatur contra jus bona fidei emptor non est.

Cons. 343. n. 63. p. 1535.

MERCENarii subditi a testimonio repelluntur.

Cons. 345. n. 87. p. 1622.

MERETRIX infamia laborat.

Cons. 319. n. 97. p. 413.

nec gaudet privilegio bonestiarum mulierum.

Ibid. n. 98. p. ead.

nec testimonium perhibere potest. Ibid. n. 99. p. ead.

Meretricem uxorem ducere jure Canonico licet.

Conf. 319. n. 96. p. 412.

Meretricem ducere inter opera charitatis numeratur.

Cons. 319. n. 100. p. 413.

& n. 185. p. 426.

MERITA causarum panduntur allegatione partium.

Cons. 304. n. 128. p. 153.

Cons. 340. n. 7. p. 1405.

Meritorum specificationem non requirit concessio remuneratoria, personis non prohibitis facta. Cons. 301. n. 41. p. 16.

Merita que conceduntur immunitatum privilegia, personalia sunt, nec ad heredes transeunt.

Conf. 303. n. 23. p. 106.

de Meritis causa si ex actu constat nullitas in Camera regulariter non attenditur.

Cons. 332. n. 52. p. 886.

MERX precium & consensus ubi adsunt ibi venditio est.

Cons. 331. n. 93. p. 828.

Merces & res quando loco pecunie surrogetur?

Cons. 330. n. 6. p. 772.

Merces vel res in vicem pecunie non succedit in societate.

Con. 330. n. 7. p. 772.

Merces amittit, vectigalia & telonia non exsolvens.

Cons. 336. n. 36. p. 1210.

Merces, nomina, jura aut alias res in solutum dare non potest pecuniam numeratam quæ debet. Cons. 330. n. 8. p. 772.

in METALLUM damnato alimentum debentur.

Conf. 328. n. 3. p. 659.

METROPOLIS est sedes Episcopalis. Con. 359. n. 39. p. 1355.

METUS purgatur lapsu 30. annorum.

Conf. 339. n. 7. p. 1349.

Metus iustus est terror armorum. Cons. 339. n. 138. p. 1368.

Metus probatur ex violentia & executione.

Cons. 339. n. 140. p. 1368.

Metus iustus minimum in potestate, qui solet exequi.

Cons. 310. n. 11. p. 261.

Metus armorum præsertim si subsit, mandata de non offendendo sub pena banni in Camera decernuntur.

Cons. 305. n. 109. & 110. p. 175.

Metus purgatus non dicitur, ubi eadem manet causa.

Cons. 339. n. 311. p. 1390.

Metus ex precedentibus protestationibus probatur.

Cons. 339. n. 137. p. 1368.

Metus duras, potentia adversarii ut metus causa durante.

Cons. 339. n. 141. p. 1369.

Metus ex contractus qualitate & circumstantiis probandus.

Cons. 314. n. 27. p. 304.

Metus purgatur per silentium 30 annorum nisi eadem maneat causa.

Cons. 339. n. 304. 305. p. 1389.

Metus non quilibet locum facit restitutioni in contractibus, sed majoris mali, & qui in constantissimum hominem cadit.

Cons. 314. n. 24. p. 303.

Metus reverentialis interdum rescissioni locum facit.

Cons. 314. n. 26. p. 303.

Metus reverentialis non præsumitur nisi probetur.

Cons. 317. n. 23. p. 360.

Metus tollitur per subsequentem consensum.

Cons. 317. n. 7. p. 357.

Aaaaa 2 Metus

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Metus semel probatus durare præsumitur.

Cons. 339. n. 307. p. 1389.

Metus actio personalis est.

Cons. 339. n. 313. p. 1390.

Metum in contrahendo subditis intulisse in dignitate vel administratione positus non præsumitur: nisi probetur.

Cons. 314. n. 25. p. 303.

Metu iusto Vasallus excusatur, etiamsi cum inimicis Domini contraxit.

Cons. 310. n. 7. p. 261.

item quando coactus præstat advocatiam contra Dominum.

Ibid. n. 8. p. ead.

Metu extorta transactio non tenet, aut rescindenda est.

Cons. 339. n. 142. p. 1369.

Metu gestum irritum.

Cons. 339. n. 303. p. 1389.

Metuere ac revereri ministrum vel subditum suum Princeps vel dominus non præsumitur.

Cons. 314. n. 16. p. 302.

MEUM, TUUM &c. pronomina, proprietatem & plenum dominium important.

Cons. 301. n. 132. & 133. p. 29.

Meo nomine quod sit, a me factum videtur.

Cons. 323. n. 26. p. 506.

MILES Christi factus est clericus.

Cons. 319. n. 7. p. 402.

Militis testamentum coram duobus testibus factum valet.

Cons. 336. n. 160. p. 1231.

Milites bonis cedentes alimentis adedunt.

Cons. 348. n. 61. p. 1693.

Militibus comparantur Senatores, Decuriones & Duumviri.

Cons. 348. n. 60. p. 1693.

Militaris testamenti Scriptura ubi habetur, testes quarendi non sunt.

Cons. 321. n. 91. p. 474.

Militari jure in dubio testatus intelligitur.

Cons. 321. n. 80. p. 471.

Explicatur.

Ibid. n. 88. p. 473.

Militari testamento ad testamentum inter liberos & contra firmum sumitur argumentum.

Cons. 321. n. 98. p. 476.

Militarem operam Vasalli gratis præstare tenentur.

Cons. 322. n. 2. p. 484.

Explicatur.

Ibid. n. 9. p. 485.

Militariter testandi jus aubodie sublatum?

Cons. 321. n. 81. p. 471.

Negatur.

Ibid. n. 84. p. 472.

requirit duos testes ad id rogatos.

Ibid. n. 82. p. 471.

Explicatur.

Ibid. n. 88. p. 473.

Militariter testari tantum in castris conceditur.

Cons. 321. n. 79. p. 470.

Militare propriis stipendiis nemo cogitur.

Cons. 303. n. 1. p. 103.

Militare armis & Vasallorum officio fungi nequit clericus.

Cons. 319. n. 9. p. 402.

Milium qualitatem donec habet militare privilegium durat.

Cons. 321. n. 85. p. 472.

MINACIA verba futura nihil disponunt.

Cons. 305. n. 80. p. 170.

MINÆ & injurie feudi Domino & Principi superiori illata atroces sunt.

Cons. 305. n. 8. p. 160.

Minæ ad feudi privationem non sufficiunt; nisi minitans solutus sit exequi, vel ad actum aliquem processerit.

Cons. 305. n. 87. p. 171.

Minæ injuria verbalis sunt.

Cons. 305. n. 13. p. 161.

ex Minis solis inducitur inimicitia capitalis.

Cons. 305. n. 3. p. 160.

Minis alicui inferitur injuria.

Cons. 305. n. 2. p. 160.

ob Minas & crimen feudopriatur Vasallus.

Cons. 305. n. 7. p. 160.

propter Minas ad arma provocantis cautio de non offendendo peti potest.

Cons. 305. n. 108. p. 175.

ob Minas solas, effectum nullo securo, feudum revocari nequit.

Cons. 305. n. 81. p. 170.

Minarum justus metus in potente, qui solet exequi.

Cons. 310. n. 11. p. 261.

MINITANS nisi solutus sit exequi, vel ad actum aliquem processerit, minæ ad feudum

privationem non sufficiunt.

Cons. 305. n. 87. p. 171.

Minitari alicui est delictum: & crimen.

Cons. 305. n. 4. & 5. p. 160.

MINISTER injuriose scribens, ut faveat Domino, excusatur.

Cons. 351. n. 115. p. 1763.

Minister Dominum monens injuriarum non tenetur.

Cons. 351. n. 96. p. 1761.

Ministram officio sibi commissio Paterfamilias & Dominus qui præstitit, culpam ipsius præstare debet.

Cons. 335. n. 33. p. 1142.

Ministram vel subditum suum Princeps vel Dominus metuere ac revereri non præsumitur.

Cons. 314. n. 16. p. 302.

de Ministrorum culpa Dominus non tenetur.

Cons. 348. n. 43. p. 1689.

Ministris & subditis creditur pro Domino, in iis quæ administrant, & unde commodum ad eos non spectat: præsertim quando liberos suos juramento vel morte confirmant.

Cons. 332. n. 236. p. 919.

n. 240. p. 920.

& n. 294. p. 927.

ob Ministros suspectus est Dominus, & contra.

Cons. 308. n. 24. p. 215.

Ministerio qui utitur alicujus, ei impendia debet.

Cons. 322. n. 8. p. 485.

MINOR contra sententiam Camera non restituitur, nisi dolo adversarii, aut sua ætate se laesum probet.

Cons. 338. n. 236. p. 1335.

Minor contra pactum antichreseos non restituitur.

Cons. 331. n. 164. p. 841.

Minor sine curatore in judicio dicitur indefensus.

Cons. 344. n. 104. p. 1579.

Minor in majorem non exercet potestatem.

Cons. 339. n. 202. p. 1376.

Minor non tantum adversus damnosæ gesta, sed & negligenter restituitur.

Cons. 335. n. 255. p. 1190.

Minor ratio etiam si sit in uno quam in alio, tamen universalis comprehendit casus omnes.

Cons. 351. n. 164. p. 1775.

Minoris

Partem VII. Index.

- Minoris potius habenda ratio, quam mulieris circa dotem.*
Cons. 329. n. 101. p. 751.
Minoris si venditum, contrahit nisi lesio sit supra dimidium non improbat.
Cons. 331. n. 214. p. 849.
Minori adversus contractum ejus, cui successit non datur restitutio.
Cons. 344. n. 73. p. 1571.
X *Minori argumentum quovis de procedat.*
Cons. 306. n. 38. p. 192.
per Minorem questionem majori non prejudicatur.
Cons. 340. n. 10. p. 1409.
contra Minorem etiam haredem curris contra defunctum inchoata prescriptio.
Cons. 344. n. 75. p. 1571.
Minorem ad se trahit major pars. *Cons. 343. n. 80. p. 1539.*
ad Minorem summam interesse plerumque reducit.
Cons. 342. n. 238. p. 1508.
contra Minores indefensos lata sententia est nulla.
Cons. 344. n. 81. p. 1573.
et n. 104. p. 1579.
Minores adversus rem judicatum restitui possunt.
Cons. 338. n. 100. p. 1325.
Minoribus puberibus curris tempus prescriptum ad revocandum feudum, ita tamen ut restituantur.
Cons. 344. n. 45. p. 1564.
Pupillus verò non currit.
Ibid. n. 44. p. ead.
Minoritas precii in contractu retrovenditionis non inducit simulationem, nisi consuetudo facerandi et alia concurrant. *Cons. 331. n. 213. p. 849.*
X *Minus de quo inest, si illud, multo magis de quo magis.*
Cons. 306. n. 39. p. 192.
Minus rem valere facit redimendi onus vel pro tertia parte. *Cons. 331. n. 168. p. 842.*
X *ad Minus a majore affirmati-
 ve non valet argumentum.*
Cons. 314. n. 104. p. 316.
X *Minus et majus ejusdem juris ac qualitatis intelligitur esse.*
Cons. 329. n. 44. p. 722.
Minus aut magis ex officio ne quid faceret, propterea pecuniam accipiens, leg. Jul. re-
petund. tenetur.
Cons. 314. n. 47. p. 307.
MITIGANDA *pœna ob nobilitatem et penitentiam.*
Cons. 317. n. 94. p. 385.
Mitigat vel etiam plane tollit pœnam injuriarum judicialis declaratio.
Cons. 351. n. 127. p. 1765.
Mitigatur pœna in dubio, presertim in domestico vel Administratore.
Cons. 335. n. 229. p. 1183.
Mitio rem sententiam, Doctoribus variantibus, sequi tutius est: presertim in pœnalibus. *Cons. 314. n. 85. p. 314.*
Mitius agitur cum Lege quam cum homine.
Cons. 327. n. 22. p. 625.
Mitius agendum cum eo qui delicti excusationem allegat, eadem licet non creditur.
Cons. 317. n. 20. p. 359.
Mitius puniendus qui non fabricavit falsas literas, sed veras tantum amovit.
Cons. 314. n. 84. p. 313.
MIXTA *accidunt simplici, majori ac digniori.*
Cons. 338. n. 197. p. 1329.
in Mixtis *et personalibus actionibus electio actoris est, ubi rem condempnare velit.*
Cons. 343. n. 75. et seq. p. 1538.
de Mixtis *et criminalibus causis nequit compromitti.*
Cons. 337. n. 98. p. 1280.
MOBILES *sunt res ad Geradam, Morgengebam et Cibararia pertinentes.*
Cons. 349. n. 8. p. 1697.
res Mobiles et separata sunt litera ab eo quod continent.
Cons. 340. n. 94. p. 1422.
Mobilia facile periri possunt.
Cons. 342. n. 144. p. 1495.
Mobilium vilius est possessio.
Cons. 329. n. 18. p. 714.
Mobilibus in foro Saxonico anno et die prescribitur.
Cons. 349. n. 9. p. 1697.
Mobilibus etiam rebus hereditatis non prescribitur prius, quam ipsi actioni petitionis.
Cons. 329. n. 85. p. 743.
MODERATUR *finis omnia ampliat et restringit.*
Cons. 338. n. 191. p. 1328.
Moderatur restringit omnia
causa finalis.
Cons. 331. n. 78. p. 1735.
Moderator *et arbiter quisque sua rei.*
Cons. 320. n. 50. p. 435.
in MODICUM *alterius prejudicium tendere potest Principis concessio.*
Cons. 306. n. 52. p. 195.
Modicum *intervallum continuum actum non interrumpit.*
Cons. 350. n. 106. p. 1739.
Modici *prejudicii an sit possessorium?*
Cons. 345. n. 81. p. 1620.
in Modicis *et expensis statum juramento gestoris.*
Cons. 331. n. 279. p. 859.
Modicitas *precii quando cum pacto de retrovendendo concurrat, pro mutuo habetur contractus: presertim si persona contrahentes sanerari solita sunt.*
Cons. 331. n. 42. p. 817.
MODUS *optimus consulendi.*
Cons. 319. n. 61. p. 402.
Modus *et conditio comparantur.* *Cons. 302. n. 81. p. 60.*
Modus *probandi jurisdictionem et ejus exercitium.*
Cons. 339. n. 124. et seqq. p. 1364.
et n. 240. 241. p. 1381.
Modus *probandi prescriptionem immemoriam.*
Cons. 345. n. 14. p. 1605.
Modus *agendi tertium in omni questione est.*
Cons. 340. n. 139. p. 1430.
ultra Modum licitatio permissa est.
Cons. 313. n. 3. p. 288.
per Modum agendi quod peti potest, etiam per modum excipiendi.
Cons. 334. n. 221. p. 1111.
per Modum appellationis nullas proponi potest.
Cons. 308. n. 14. p. 212.
Modo *eo semper in dubio quicquid censetur tradere quod habet jus.* *Cons. 309. n. 3. p. 232.*
Modo *meliori omni valeat actus, si non valeat ut ago, clausula semper inest.*
Cons. 316. n. 91. p. 346.
Modo *aliquo vel solutione sub-*
latum

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- latum, vel quod nullum est, cedi nequit.
Cons. 304. n. 54. p. 137.
 Modi contrahendi sunt etiam modi dissolvendi.
Cons. 331. n. 181. p. 844.
 Modis multis probari potest interruptio.
Cons. 308. n. 46. p. 226.
 de MOMENTO in momentum computatio fit in praescriptionibus.
Conf. 327. n. 71. p. 644.
 MONARCHA in suo est, & jura fisci habet Princeps qui praescripsit libertatem.
Cons. 306. n. 6. p. 184.
 ut Rex Francie, & civitas non recognoscens superiorem.
Ibid. n. 7. p. ead.
 MONASTERIUM acquirit communitas, si id construxit, vel dotavit, vel fundum contulit, de propriis non de Eleemosynis.
Cons. 340. n. 55. p. 1415.
& n. 59. p. 1416.
 Monasterium personam sustinet Ecclesiasticam, pupillarem & piam.
Cons. 337. n. 67. p. 1277.
 Monasterium representat personam pupillarem.
Cons. 340. n. 111. p. 1426.
 in Monasterium Jurisdictio non competit Laico.
Cons. 340. n. 63. p. 1416.
 Monasterium illius esse praesumitur, in cujus Territorio situm.
Cons. 340. n. 56. p. 1415.
& n. 127. p. 1427.
 Monasterii bona sunt res sacra, *Cons. 340. n. 134. p. 1429.*
 nec ab ullo possidentur.
Ibid. n. 135. p. ead.
 Monasterii quae sunt simul juncta id constituunt.
Cons. 340. n. 26. p. 1412.
 Monasterii nomine Patronus agere non debet.
Cons. 340. n. 8. p. 1408.
 contra n. 16. 18. p. ead.
 Monasterii & bona Ecclesiastica comparantur.
Cons. 337. n. 96. p. 1280.
 de Monasterii bonis jus agendi non competit Patrono sine consensu Episcopi.
Cons. 340. n. 112. p. 1425.
- Monasteria a prophanis rebus separata, & territorio ordinarii exempta sunt.
Cons. 302. n. 6. p. 49.
 Monasteria pertinent ad territorium.
Cons. 302. n. 85. p. 60.
 Monasteria & Ecclesia ad collectas tenentur.
Cons. 302. n. 123. p. 73.
 Monasteria sunt sacra ac divina & DEO dicata.
Cons. 302. n. 3. p. 47.
 Monasteria per Oeconomum suum actiones exercent.
Cons. 337. n. 28. p. 1271.
 MONENS Dominum Minister injuriarum non tenetur.
Cons. 351. n. 96. p. 1761.
 MONETAM cedere regale est. *Cons. 345. n. 60. p. 1639.*
 Monetam cedere de Regalibus est. *Conf. 339. n. 169. p. 1372.*
 MONSTRARE debet actor certum reum in spoliatione, etsi civiliter saltem agatur.
Cons. 337. n. 32. p. 1271.
 MORA solutione purgatur.
Conf. 304. n. 84. p. 143.
 Mora & culpa non praesumitur nisi probetur.
Cons. 304. n. 85. p. 143.
 Moræ purgatio in conditionibus non admittitur.
Cons. 331. n. 294. p. 863.
 in Mora accipiendi qui fuit creditor, ad eum periculum pecunia deposita pertinet.
Cons. 304. n. 132. p. 153.
 ex Mora neq. ex stipulatione usura debentur.
Cons. 327. n. 98. p. 653.
 ex Mora usura sine pacto debentur in bona fidei contractibus.
Cons. 331. n. 217. p. 851.
 in Mora non est debitor, qui ex aliqua justa causa putat se ad solutionem non teneri.
Cons. 304. n. 32. p. 134.
 in MORES facile abeunt quae naturalem sapiunt. *aquitate.*
Cons. 322. n. 38. p. 493.
 Mores in melius quae mutantur pro bonestia non est habenda.
Cons. 317. n. 25. p. 360.
 ex Moribus vel Ltge conditio datur ad revocationem feudi.
Cons. 305. n. 44. & 48. p. 165.
 secus si non Vasallus sed tertius possideat, tunc datur rei vindictio. *Ibid. n. 45. p. ead.*
 MORITUR vel remotus cuius absens Procurator est, indefensus est.
Cons. 332. n. 153. p. 905.
 non Moritur Civitas.
Cons. 338. n. 55. p. 1307.
 Moritur nunquam Universitas.
Cons. 303. n. 59. p. 113.
 non Moritur collegium Capituli.
Cons. 316. n. 10. p. 336.
 non Moritur dignitas sed transit in successorem.
Conf. 316. n. 115. p. 350.
 Moritur non potest Civitas.
Cons. 324. n. 7. p. 524.
 ad MORGENGEBAM res pertinentes mobiles sunt.
Cons. 349. n. 8. p. 1697.
 Moribundus, etsi articulare respondeat, sanam mentis fuisse, non praesumitur.
Cons. 336. n. 309. p. 1253.
 Mors Procuratoris parti intendenda est ab adversario, alias contumax non habetur.
Cons. 332. n. 122. p. 901.
 Mors defectum solennitatum non supplet, sed tantum defectum personarum, ab impedimento conjugii aut patrie potestatis occum.
Cons. 326. n. 28. p. 608.
 Mortis causa donari possunt bona futura & praesentia.
Cons. 342. n. 137. p. 1493.
 Mortis in casum coepta omnium bonorum donatio an valeat?
Cons. 321. n. 67. p. 465.
 Mortis causa donatio minus fieri intelligitur quam inter vivos.
Cons. 321. n. 59. p. 463.
 Mortis captanda verum impium est. *Cons. 316. n. 4. p. 336.*
 Mortis mentio quando fit donatio mortis causa facta praesumitur.
Cons. 321. n. 60. p. 463.
 Mortis in casum facilius praesumitur donatio deliberata, in fratre, ob naturalem affectionem. *Cons. 321. n. 95. p. 475.*
 Mortis hora incerta.
Cons. 338. n. 212. p. 1330.
 Mortis causa donatio quid?
Cons. 321. n. 57. p. 462.
 Mortis

Partem VII. Index.

- Mortis causa an mulier sine**
Curatoris consensu donare
possit? remissive.
Cons. 326. n. 27. p. 602.
Negatur. Ibid. n. 29. p. 603.
Et n. 39. p. 605.
- Morti dicimus Et agrotus testa-**
ri potest.
Cons. 336. n. 148. p. 1229.
per Mortem qualitas juris de-
functi mutari non debet.
Cons. 347. n. 51. p. 1662.
- Mortem alterius expectare**
prohibitum Et trise.
Cons. 338. n. 159. p. 1324.
post Mortem etiam alienantis
fieri potest domini adensus
requisitio.
Cons. 318. n. 14. p. 393.
post Mortem legitima alimen-
torum loco succedit.
Cons. 328. n. 4. p. 659.
- Morte unius solvitur compro-**
missum, etiam respectu super-
stitum, etiam si indicatum sit.
Cons. 338. n. 46. Et 47.
p. 1306.
n. 138. Et 135.
p. 1320.
- Morte patris inchoanda con-**
tra filium prescriptio in feu-
dis usitat.
Cons. 347. n. 9. p. 1654.
- Morte procuratoris manda-**
tum expirat.
Cons. 332. n. 105. p. 895.
- Morte mandantis expirat**
mandatum.
Cons. 335. n. 166. p. 1172.
- Morte finitur voluntas Et**
in voluntate posita.
Cons. 333. n. 42. p. 967.
- Morte nisi confirmetur om-**
nes donationes in conjuges
sunt inutiles.
Cons. 326. n. 26. p. 602.
- Morte concedentis non expirat**
gratia facta per superiorem.
Cons. 316. n. 114. p. 350.
- Morte non finitur jurisdictio**
delegata, ubi res amplius non
est integra.
Cons. 338. n. 103. p. 1313.
- Morte advocati expirat man-**
datum.
Cons. 332. n. 88. p. 892.
- Morte litigatoris expirat dele-**
gata jurisdictio.
Cons. 338. n. 154. p. 1323.
- Morte mandatum non praese-**
in executorialibus finitur. in
judicialibus utiq. Et indistin-
cte. Cons. 332. n. 155. p. 905.
Et n. 157. p. 906.
- Morte solvitur societas unius ex**
sociis.
Cons. 338. n. 49. p. 1306.
- Morte unius qui contractus fi-**
niantur, ad heredes trans-
eunt, si res desit esse integra.
Cons. 338. n. 100. p. 1313.
Et n. 120. p. 1316.
- Morte unius solvitur compro-**
missum de actu perficiendo
initum.
Cons. 338. n. 141. p. 1321.
- Morte proponentis institoris**
Et prepositi mandatum non
finitur.
Cons. 335. n. 157. p. 1169.
contr. n. 158. Et seq. p. 1170.
- Morte tyranni metus tollitur,**
nisi in successore eadem no-
cendi potentia subsit.
Cons. 339. n. 309. p. 1389.
- Morte arbitri solvitur compro-**
missum.
Cons. 338. n. 206. p. 1330.
- Morte defuncti quando fa-**
ctum finitur bares contra
illud venire potest.
Cons. 344. n. 22. p. 1560.
- pro Mortuo habetur exclusus**
a successione nec partem fa-
cit.
Cons. 328. n. 63. p. 679.
- Mortui ante divisionem libe-**
ri, aut exheredati vel renun-
ciantes an reliquis partem
faciant quoad legitimam.
Cons. 326. n. 34. p. 604.
- pro Mortuis ante habentur li-**
beri exheredati incapaces
vel renunciantes.
Cons. 326. n. 35. p. 604.
- Mortaliter peccat qui contra**
testamentum petit.
Cons. 321. n. 104. p. 477.
- Mortalitatis casus negligentia**
adscribi non potest.
Cons. 332. n. 375. p. 946.
- Contingens in persona procu-**
ratoris dominum excusat.
Ibid. n. 376. p. 946.
- Mortuum adversus procura-**
torem actio mandati non da-
tur. Cons. 332. n. 222. p. 917.
- Mortui pro rationibus magis**
presumitur quam pro vivi.
Cons. 335. n. 77. p. 1150.
- MOVENS justum bellum**
habet actionem Et jus repe-
tendi sumptus ab eis qui cau-
sam dederunt.
Cons. 322. n. 14. p. 486.
- Motam ab alio vel contra a-**
lium ad causam qui veniunt,
eorum jus regulatur ex jure
principalis.
Cons. 323. n. 21. p. 503.
- M O S gerendus probare vo-**
lenti.
Cons. 306. n. 41. p. 103.
- contra Morem veterem a ma-**
joribus permissum, novari
non debet.
Cons. 311. n. 23. p. 277.
- Moribus bonis interdictum**
facere aut defensionem tol-
lere iudex etiam in solutam
potestatem habens nequit.
Cons. 332. n. 146. p. 904.
- MULIER in dubio omnia dote**
dedisse non presumitur.
Cons. 326. n. 17. p. 600.
- Mulier tradens omnia bona**
marito, in dotem dedisse cen-
setur.
Cons. 333. n. 76. p. 981.
- Mulier non amittit prius do-**
talium ob nuptias secutas.
Cons. 333. n. 58. p. 975.
- Mulier non cogitur de bonis**
mariti decedere priusquam
sibi sit satisfactum, Et an
tantum de dote intelligatur?
Cons. 333. n. 52. p. 971.
- Mulier ubi dotem suam aliis**
salvam habere nequit Et nun-
ciatio beneficii SCi Vellejani
pro marito sine juramento non
valet. Cons. 326. n. 40. p. 605.
- Mulier etiam in causa separa-**
tionis per procuratorem
comparere potest.
Cons. 317. n. 61. p. 371.
- Mulier quod ex operis lucra-**
tur Et ex benemeritis marito
cedit. Cons. 326. n. 12. Et 10 p. 598.
- Mulier sine curatoris consensu**
an mortis causa donare pos-
sit? remissive.
Cons. 326. n. 27. p. 602.
Negatur. Ibid. n. 29. p. 603.
Et n. 39. p. 605.
- Mulier habet jus retentionis**
in bonis mariti.
Cons. 333. n. 134. p. 1008.
- Mulier marito operas debet.**
Cons. 326. n. 1. p. 598.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Mulier jure communipro se,**
non pro alio agere potest.
Cons. 348. n. 28. & 29.
p. 1686.
- Mulier promittens viro omnia**
bona videtur dotis causa
promississe.
Cons. 333. n. 72. p. 980.
- Mulier in possessionem resti-**
tuenda matrimonii ideo, quia
spolii ante restitutionem fa-
ctam de crimine cognoscine-
quit quia impedit liti conte-
stationem.
Cons. 317. n. 63. p. 372.
- Mulier habet dosalium in**
singulorum maritorum bonis.
Cons. 333. n. 66. p. 978.
- Mulieris possessio per annum**
ratificatur.
Cons. 333. n. 136. p. 1009.
- Mulieris circa dotem minor**
habenda ratio quam minoris.
Cons. 329. n. 101. p. 751.
- Mulieri in dotem magis fadetur**
quam in aliis bonis.
Cons. 326. n. 41. p. 605.
- in Muliere tanto gravius a-**
dulterium quanto magis il-
lam pudor decet.
Cons. 317. n. 57. p. 370.
- in Muliere quod dispositum,**
etiam de viro statuendum
in successione.
Cons. 326. n. 19. p. 601.
- Mulieribus propter operas do-**
nationes facta proprie dona-
tiones non sunt.
Cons. 326. n. 9. p. 598.
- in Mulieribus nunquam do-**
natio presumitur.
Conf. 329. n. 51. p. 724.
- MULCTA** est pœna pecu-
niaria.
Cons. 332. n. 358. p. 943.
- Mulcta vel pœna non citato**
imponenda non est.
Cons. 332. n. 357. p. 942.
- Mulctam imponere subdico**
permittitur a superiore.
Cons. 308. n. 15. p. 312.
- Mulcta potest appellari non**
a pœna legis.
Conf. 308. n. 4. p. 209.
- Mulctæ condemnationes trās-**
eunt per universitatem in
eum, cui utilitas reconcedi-
tur. Cons. 309. n. 46. p. 245.
- Mulctæ sunt fructus jurisdi-**
ctionis, ad quem illæ perti-
nent, id possidere intelligitur.
Cons. 302. n. 95. p. 63.
- MULTUM** operatur confir-
matio in his quæ a confirman-
tu potestate pendent.
Cons. 339. n. 145. p. 1369.
- Multa dicuntur quæ notoria**
non sunt.
Cons. 306. n. 30. p. 191.
- Multa inchoantur, quæ non**
perficiuntur.
Cons. 345. n. 132. p. 1632.
- Multa tractantur quæ non per-**
ficiuntur.
Cons. 350. n. 4. p. 1716.
- Multa tractantur quæ non per-**
ficiuntur.
Cons. 350. n. 82. p. 1725.
- MULTIPLICITER** quod in-
telligitur in eo veritas igno-
ratur.
Cons. 331. n. 43. p. 817.
- MUNDUM** destruit totum
Notariorum imperitia.
Cons. 331. n. 173. p. 844.
- MUNICIPUM** contractus
etiam successores obligant.
Cons. 338. n. 54. p. 1307.
- Municipiorum** jurisdictio
non excluditur, per superio-
ris generalem jurisdictio-
nem.
Conf. 339. n. 301. p. 1388.
- Municipalis lex est civium**
conventio.
Cons. 328. n. 18. p. 662.
- MUNUS** extraordinarium
collecta respectu subditorum.
Cons. 309. n. 45. p. 245.
- Munore alio gravandus non**
est, qui est in officio publico.
Cons. 339. n. 295. p. 1387.
- Munera ultra salarium exigere**
& cum subditis contrahere
judex vel alius officialis pro-
hibetur.
Cons. 314. n. 11. p. 301.
- Munera ultra salarium acci-**
pientibus de officialibus, quod
jure dispositum, etiam in con-
siliariis ex publico stipendia
habentibus locum habet.
Cons. 314. n. 42. p. 306.
- an Muneribus ad contraben-**
dum matrimonium licite
permoveri possint tutores
curatores & administrato-
res? Cons. 314. n. 56. p. 308.
adde & n. 65. p. 309.
- Muneribus ad hoc allici pos-**
sunt persona matrimonium
contrahentes.
Cons. 314. n. 55. & n. 65.
p. 308. & seq.
- MUTANDUS** non est an-
tiquus investitura status.
Cons. 324. n. 46. p. 538.
- Mutatio servitiorum in aliud**
onus non est contra naturam
& proprietatem fundi.
Conf. 319. n. 145. p. 421.
- Mutatio ut accidens nunquam**
presumitur.
Cons. 329. n. 6. p. 709.
- Mutatio naturalium nomen**
contractus non mutat.
Cons. 319. n. 146. p. 422.
- Mutatio proprietatum speciem**
quidem non mutat in totum:
Illam tamen transformat in
impropriam & degeneran-
tem.
Conf. 319. n. 147. p. 422.
- Mutatio non presumitur.**
Cons. 335. n. 141. p. 1167.
- Mutatio termini solutionis no-**
vationem importat.
Cons. 312. n. 31. p. 284.
- Limitatur. Ibid. n. 36. p. 285.**
- Mutatio voluntatis non presu-**
mitur.
Cons. 336. n. 237. p. 1241.
- Mutatio ut accidens non pre-**
sumitur.
Cons. 324. n. 73. p. 552.
- Mutatio donec probetur, quisq;**
servari debet in statu pri-
mævo.
Cons. 303. n. 71. p. 115.
- Mutatio accidentis non presu-**
mitur.
Cons. 345. n. 139. p. 1634.
- Mutant & danti vias publicas**
domini terrarum de consue-
tudine sicut piscationes.
Cons. 306. n. 32. p. 191.
- non Mutant jus dispositionis**
clausula quæ non ad disposi-
tionem, sed tantum ad exe-
cutionem referuntur.
Cons. 304. n. 113. p. 149.
- Mutavit quæ mores in melius**
pro inonestâ non est habenda.
Cons. 317. n. 25. p. 361.
- Mutare rerum naturam non**
potest usus aut destinatio pos-
sessionis.
Conf. 329. n. 10. p. 709.
- Mutare voluntatem non pos-**
sunt heredes & legatarii.
volun-

Partem VII. Index.

voluntatibus ultimis.

Cons. 313. n. 32. p. 293.

Mutare viam publicam vel faciendi qualibet etiam civitas potestatem habet etiam absq. statuto.

Cons. 306. n. 20. p. 188.

Mutare si nemo potest causam possessionis.

Cons. 335. n. 144. p. 1167.

Mutare videtur Imperator vias, quando inferior ex concessione facit, sicut etiam bannire.

Cons. 306. n. 15. p. 187.

Mutare aliquid in rei usufructu praedictum Dominus non potest.

Conf. 306. n. 48. p. 194.

non Mutatur aut vitatur Principale ab accessorio.

Cons. 338. n. 74. p. 1309.

non Mutatur veritas contradictione vel assertionem unius.

Cons. 342. n. 38. p. 1481.

Cons. 339. n. 207. p. 1385.

non Mutatur ius ex persona heredis.

Cons. 343. n. 5. p. 1523.

Et n. 17. p. 1525.

nec contractus defuncti.

Cons. 344. n. 74. p. 1571.

Mutari emptionis naturae contrahentium pactis et periculum cum sumptibus in alteram partem transferri possunt.

Cons. 331. n. 201. p. 848.

Mutari non potest in praedictum tertii investitura antiqua.

Cons. 344. n. 126. p. 1583.

Mutari non potest ius publicum privatorum pactis.

Cons. 203. n. 15. p. 105.

Mutari possunt flumina et via publica sine damno publico et sunt iuris ejusdem.

Cons. 306. n. 25. p. 189.

Mutando etiam formam Vallis et emphyteuta rem meliorare possunt.

Cons. 306. n. 11. p. 186.

Mutato post mortem preponens institor, officium istud tollitur.

Cons. 335. n. 173. p. 1174.

Mutati non praesumuntur fines antiqui, nisi probetur.

Cons. 301. n. 80. p. 21.

Et n. 219. p. 41.

Mutata persona causa mutari videtur.

Cons. 332. n. 119. p. 900.

Et n. 144. p. 904.

Mutatam quod non est cur stare prohibeatur.

Cons. 329. n. 112. p. 754.

MUTUATIONIS confessio et mutatio paria.

Conf. 327. n. 11. p. 622.

Mutua indemnitati ut consulari et onerati cum pariter sustineantur consors agere potest. Cons. 331. n. 234 p. 854.

Mutua pro pecunia certam rem qui accipit debitor, potest eandem pro nummis invito creditori reddere.

Cons. 304. n. 98. p. 146.

Mutuum sub pignore et retrovenditio sunt incompatibilia.

Cons. 331. n. 49. p. 818.

in Mutuum proprie usura cadit. Cons. 327. n. 93. p. 652.

Mutuum contractum censetur ubi Emptori in retrovenditione precium repetere permittitur.

Cons. 331. n. 31. p. 815.

Mutuum cum pacto antichreseos minus plenum et utile, quam contractus emptionis cum pacto retrovenditionis.

Cons. 331. n. 184. p. 845.

Mutuum praesumitur ex numeratione et restitutionis promissione.

Cons. 327. n. 43. p. 633.

Mutuum vel contractus feneratorius ex pacto retrovenditionis et lucrandorum fructuum non praesumitur.

Cons. 331. n. 188. p. 846.

Mutuum ubi causam dedit contractui retrovenditionis, mutuum revera est.

Cons. 331. n. 12. et 15. p. 813.

et si pactum antichreseos adjectum. Ibid. n. 13. p. 813.

ex Mutuo, quod plures recipiunt, pro parte tantum obligantur.

Cons. 307. n. 8. p. 200.

pro Mutuo habetur contractus quando cum pacto de retrovendendo concurrat modicitas precii: praesertim si personas contrahentes saenerari solita sunt.

Cons. 331. n. 42. p. 817.

in Mutuo valet pactum ut creditor fructus lucretur pro interesse et usu pecuniae suae.

Cons. 331. n. 162. p. 841.

et si fructus sint magni pro modica pecunia.

Ibid. n. 163. p. 841.

in Mutuo et pignore saltem, creditori pecuniam repetere permittitur.

Cons. 331. n. 27. p. 815. non inemptione et retrovenditione.

Ibid. n. 28. p. 815.

in Mutuo ab initio conveniri non potest ut eadem species reddatur.

Cons. 304. n. 97. p. 146.

N.

NASCITUR ex actis notorie-
tas juris.

Cons. 344. n. 184. p. 1597.

Nascendi ex principio illegitimo et radice infecta, nulla potest esse legitima consequentia. Cons. 319. n. 1. p. 401.

Nati ex vili vel turpi persona, legitimari possunt rescripto principis vel Comitum palatini.

Conf. 319. n. 102. p. 413.

Nati ex Clerico et ejus concubina per subsequens matrimonium legitimantur per omnia. Cons. 319. n. 91. p. 412.

Nati ex servitricibus pro spuris habentur.

Conf. 319. n. 164. p. 424.

Nati etiam antea per subsequens matrimonium legitimi efficiuntur.

Cons. 319. n. 70. p. 409.

Et n. 74. p. 410.

NATURA et jus nihil operantur frustra.

Cons. 309. n. 53. p. 248.

Natura feudi hereditarii in praedictum filiarum ab agnatis mutari non potest.

Cons. 334. n. 70. p. 1078.

Natura feudorum sine consensu ejus, cujus interest, mutari nequit.

Cons. 334. n. 73. p. 1079.

Natura et ratio separatorum separata est.

Conf. 302. n. 36. p. 53.

Natura adjectionis et quid ea?

Cons. 313. n. 5. et 6. p. 288.

Natura

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Naturæ feudorum omni cum
deroget tenor investiture,
ante omnia is inspicendus est.

Cons. 316. n. 79. & seq.
p. 345. & seq.

Naturæ instinctus tolli non
potest, ac bene officium judi-
cis, quo alimenta petuntur.

Cons. 328. n. 32. p. 670.

Naturæ quidem ex instinctu,
jure tamen civili legitima de-
betur, & tolli potest.

Cons. 328. n. 33. p. 671.

Naturam juxta contractus
verba accipiuntur.

Cons. 316. n. 86. p. 346.

Naturam secundum contra-
ctus contractum intelligitur.

Cons. 309. n. 24. p. 238.

secundum Naturam feudi
clausula est accipienda.

Cons. 324. n. 50. p. 540.

Naturam ejus cui surrogatur
surrogatum retinet.

Cons. 329. n. 61. p. 728.

Naturam feudi ordinariam
sortitur præscriptione quasi-
sum.

Cons. 325. n. 25. p. 578.

Cons. 329. n. 38. p. 719.

Naturam juxta contractus e-
gisse contrahentes intelligun-
tur.

Cons. 331. n. 238. p. 854.

Naturam principalis accessa-
ria inducunt.

Cons. 338. n. 66. p. 1309.

Naturam feudi ordinariam
ex præscriptione ut sortitur,
præscribitur feudum 30. annis.

Cons. 324. n. 44. p. 538.

Et talis præscriptio currit
contra ignorantem.

Ibid. n. 45. p. 538.

ad Naturam suam primariam
res facile redit.

Cons. 303. n. 73. p. 115.

Naturam judicii non mutant
conventiones super sententia
facta.

Cons. 338. n. 193. p. 1328.

ad Naturam feudi actus &
verba reduci debent, quoad
reduci possunt.

Cons. 324. n. 12. p. 526.

Naturam induunt stricta bo-
na fidei, pro subiecta materia.

Cons. 328. n. 235. p. 1334.

Naturam juxta & jus contra-
ctus interpretandas sunt ver-
ba.

Cons. 324. n. 11. p. 526.

Naturam ejus cui surrogatur
sapit surrogatum.

Cons. 321. n. 45. p. 457.

Cons. 328. n. 8. p. 659.

ex Natura sua feudum est gra-
tuitum.

Cons. 334. n. 3. p. 1055.

ex Natura contractus que ve-
niunt, pro expressis haberi
debent.

Cons. 304. n. 69. p. 140.

ex Naturam suam contractus po-
tius quam ex vocabulis esti-
mandus.

Cons. 331. n. 97. p. 829.

de Natura contractus & tacite
eidem que insunt, eas expri-
mantur nibile est necesse.

Cons. 309. n. 25. p. 238.

ex Natura feudi omnes succe-
dunt descendentes.

Cons. 344. n. 122. p. 1582.

Naturalis obligatio datur ex
testamento minus solenni.

Cons. 342. n. 167. p. 1498.

Naturalis obligatio tantum,
ubi ex testamento nascitur,
heredes in foro conscientie
obligati non sunt.

Cons. 336. n. 352. p. 1259.

Naturalis & legitimus filius ap-
pellatione venit legitimatus.

Cons. 319. n. 75. p. 410.

dicitur nobilis, & insignis
patrius utitur.

Ibid. n. 76. p. ead.

Naturalis obligatio oritur ex
minus solenni voluntate.

Cons. 321. n. 102. p. 477.

Naturalis ac divini juris est
conjugium.

Cons. 319. n. 148. p. 422.

& nulla humana auctorita-
te tolli potest.

Ibid. n. 149. p. ead.

Naturalis obligatio ad reten-
tionem sufficit.

Cons. 342. n. 233. p. 1508.

Naturalis obligatio ex legato
etiam minus sollemniter reli-
cto nascitur.

Cons. 336. n. 198. p. 1236.

Naturalis juriscitatio est.

Cons. 332. n. 116. p. 900.

Naturalis obligatio ex falso te-
stamento non oritur.

Cons. 336. n. 330. p. 1258.

Naturalem possessionem occu-
pans non præscribit adversus
eum, qui civilem animo re-
tinet.

Cons. 339. n. 339. p. 1393.

Naturalem equitatem quæ sa-
piunt, facile in mores abeunt.

Cons. 322. n. 38. p. 493.

Naturali jure parentibus non
minus quam liberis legitima
debetur.

Cons. 328. n. 9. p. 659.

& n. 12. p. 661.

etiam fratribus, si turpes
persona inflicuantur.

Ibid. n. 10. p. 659.

ad Naturali civilis possessionis
distinctio in juribus præ-
scribendis consideratur.

Cons. 325. n. 23. p. 578.

Naturali vel civili actu nullo
completa præscriptio inter-
rumpi potest.

Cons. 351. n. 79. p. 1755.

Naturale jus est immutabile.

Cons. 319. n. 157. p. 423.

nec statuto vel consuetudine
mutari potest.

Ibid. n. 158. p. ead.

Naturales legitimando domi-
nus adgnatus jus suum aufer-
re non potest.

Cons. 319. n. 203. p. 428.

Naturales & industriales fru-
ctus ultra triennium durare
non præsumuntur.

Cons. 334. n. 206. p. 1107.

Naturales veri sunt pauci.

Cons. 319. n. 166. p. 424.

Naturales ut nascantur filii
multa requiruntur, & quæ?

Cons. 319. n. 165. & 167.

p. 424.

Naturales tantum legitiman-
tur per matrimonium, spurii
non.

Cons. 319. n. 162. p. 424.

Naturales in feudis non succe-
dunt.

Cons. 319. n. 119. p. 416.

Rejicitur. Ibid. n. 125. p. ead.

Naturalium mutatio nomen
contractus non mutat.

Cons. 319. n. 146. p. 422.

Naturaliter possidet & assallus,
civilis apud dominum est pos-
sessio.

Cons. 323. n. 4. p. 497.

Naturaliter & civiliter possi-
det

Partem VII. Index.

- det *Vasallus utile dominium*.
Cons. 323. n. 23. p. 504.
Naturaliter possidens semper intelligitur turbare civiliter possidentem.
Cons. 345. n. 1. p. 1603.
NECESSE nihil est, ut ea quae contractus facit & de ejus natura insunt, exprimantur.
Cons. 309. n. 25. p. 238.
per Necesse debet concludere probatio, non per possibile.
Cons. 345. n. 142. p. 1635.
Necessitas praestandorum alimentorum non tollitur statuto.
Cons. 328. n. 5. p. 659.
quia necare videtur qui non alimentat, quod ut homicidium statuti permitti contra decalogum nequit.
Ibid. n. 6. p. 659.
Necessitas non habet legem, casui lege dispositio aquiparatur.
Cons. 336. n. 185. p. 1235.
Necessitas excusationem habet in poena.
Cons. 305. n. 73. p. 169.
Necessitas legem non habet, sed ab ea propter illam receditur.
Cons. 301. n. 215. & 217. p. 40.
Necessitatis tempore domino collectas praestare fidelitatis & subjectionis pars est.
Cons. 309. n. 48. p. 246.
Necessitatis casus de quacunque dispositione generali intelligitur exclusus, ac legi adequatur, & ex illicito facit licitum.
Cons. 301. n. 216. & 218. p. 40.
Necessitatis in casu princeps subditos inferiorum collecta-re potest.
Cons. 320. n. 42. p. 435.
ob Necessitatem publicam, multa permittuntur, contra communes regulas juris.
Cons. 301. n. 214. p. 40.
Necessitatem importat debendi verbum.
Cons. 332. n. 267. p. 924.
Necessitate exigente, & ex justis causis collecta semper exigere possunt.
Cons. 320. n. 12. p. 432.
ex Necessitate qui defendit, ex persona sua potest inducere exceptiones.
Cons. 323. n. 14. p. 500.
ex Necessitate verisimilitudine & natura ipsius rei sumitur congrua interpretatio.
Cons. 331. n. 122. p. 834.
ex Necessitate & patrimonii relinquentis facultate aestimat iudex taxationem.
Cons. 342. n. 215. p. 1505.
Necessarius defensor est ad quem spectat commodum & incommodum rei.
Cons. 323. n. 13. p. 500.
Necessarius patris heres est filius. *Cons. 347. n. 53. praesertim in feudis.* *Ibid. n. 54. p. 1662.*
et si abstineat.
Ibid. n. 55. p. 1663.
Necessarii in culpa probanda, testes quinque.
Cons. 310. n. 20. p. 265.
Necessaria & utilis protestatio toties est, quando nullus alius actus interponitur, quo dissensus declaratur.
Cons. 312. n. 5. p. 280.
Necessaria non est conclusio ex parte rei: non tamen facile negligenda.
Cons. 304. n. 127. p. 153.
Necessaria & legitima defensori cuilibet concessa.
Cons. 305. n. 74. p. 170.
etiam Vasallo contra Dominum.
Ibid. n. 75. p. 170.
Necessariae impensa dicuntur, quae in fundi custodiam & administrationem in operariorum & ministrorum sustentationem impenduntur.
Cons. 331. n. 289. p. 861.
Necessarium, antecedens omne vult, qui vult consequens.
Cons. 350. n. 104. p. 1729.
Necessarium antecedens ubi non ponitur consequens peti non debet.
Cons. 324. n. 33. p. 534.
Necessario concludere debet dictum testis.
Cons. 345. n. 41. p. 1610.
per NEGARE vel affirmare commune nihil veritati decedit.
Cons. 329. n. 100. p. 751.
Negans falso sufficere facultates pupilli ad alendum ipsum tutor, gravem ipsi facit injuriam.
Cons. 314. n. 62. p. 309.
Negantis non est probare sed allegantis.
Cons. 317. n. 14. p. 358.
maxime in criminalibus.
Ibid. n. 15. p. ead.
Negante altero delictum quod ab uno perfici nequit, ut adulterium, non creditur alterius confessioni.
Cons. 317. n. 46. p. 367.
pro Negante facit juris praesumptio.
Cons. 317. n. 13. p. 358.
si Negantium parte stat juris praesumptio, donec qui sibi quid deberi intendit, illud probet.
Cons. 324. n. 69. p. 549.
si Negatur quod notorium dicitur probandum.
Cons. 319. n. 190. p. 426.
Negantur quatenus rationes probanda.
Cons. 331. n. 281. p. 859.
Negari non potest ab adversario scriptura, per eam ex inspectione ipsa probatur.
Cons. 351. n. 15. p. 1741.
in Negativa probanda levior probatio sufficit.
Cons. 335. n. 91. p. 1153.
Negativa Universalis potentior est affirmativa, & nihil excludi patitur.
Cons. 303. n. 50. p. 111.
Negativa probanda est, ab eo, qui in illa se fundat, praesertim si ius & praesumptio illi adversetur.
Cons. 339. n. 243. p. 1380.
& n. 244. p. 1382.
Negativa: memoriam non extare: non probatur instrumento, sed affirmativa.
Cons. 345. n. 15. p. 1605.
NEGLECTA etiam, ac non gesta in rationes referenda sunt.
Cons. 332. n. 275. p. 858.
ob Negle-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

ob Neglecta procurator actio-
ne mandati conveniri potest.

Cons. 332. n. 59. p. 887.
pro Neglecto habetur specia-
liter non tractatum.

Cons. 330. n. 103. p. 788.
NEGLIGENTIAE adscri-
bi non potest casus mortali-
tatis.

Cons. 332. n. 375. p. 946.

Contingens in persona pro-
curatoris dominum excusat.

Ibid. n. 376. p. 946.

à Negligentia iudicis potest
provocari etiam post decen-
dum & denegata iustitia.

Cons. 308. n. 7. p. 210.

Negligens rationes admini-
strator sit suspectus.

Cons. 331. n. 287. p. 860.

Negligentis servi operantis
administrator sibi id imputa-
re debet.

Cons. 335. n. 32. p. 1142.

Negligentem procuratorem
eligens dominus sibi id imputa-
re debet.

Cons. 332. n. 64. p. 887.

Negligenda facile non est con-
clusio ex parte rei, quamvis
necessaria non est.

Cons. 304. n. 127. p. 153.

NEGOTIATIONI ali-
cui qui praponeitur, etsi ser-
vus sit institor est.

Cons. 335. n. 153. p. 1168.

Negotiationi qui praponeitur
procurator est praponentis.

Cons. 335. n. 148. p. 1168.

Negotium varietate status
non mutatur.

Cons. 335. n. 49. p. 1168.

Negotium mandatu vel re-
spectu alterius qui gerit, ipsi
non sibi acquirit.

Cons. 341. n. 67. p. 1462.

Negotium religionis summo
favore prosequendum non
impediendum.

Cons. 319. n. 17. p. 403.

Negotium unum diversis pro-
cessibus intricandum non est.

Cons. 304. n. 19. p. 132.

Cons. 340. n. 76. p. 1419.

& n. 146. p. 1431.

Negotii explicandi spem
vendens consiliarius, iudi-
cem infamia adficiet & fustig-
bus caditur.

Cons. 314. n. 57. p. 308.

Negotiorum gestor est, qui
sine mandato aliena admini-
strat.

Cons. 335. n. 167. p. 1172.

Negotiorum gestor, prohibi-
tus à Domino, gerere nequit.

Cons. 332. n. 106. p. 897.

Negotia qui patitur alium
gerere in ipsum consentire
videtur.

Cons. 335. n. 129. p. 1163.

Negotia domini facilia & sal-
lus faciens difficilia, feudo
privandus.

Cons. 314. n. 134. p. 321.

ad Negotia praterita leges
non trahuntur, nisi expresse
cautum sit.

Cons. 351. n. 78. p. 1755.

à Negotiis controversis com-
ponendis est verbum Ver-
trag.

Cons. 338. n. 16. p. 1303.

de Negotiis extra compromif-
sum compromissarii iudicare
nequeunt.

Cons. 340. n. 88. & n. 90.

p. 1421.

NEMO amplius probatione
inquietandus super decisis.

Cons. 334. n. 49. p. 1074.

Nemo cogitur jurare super eo
quod non tenuit neq. possedit.

Cons. 335. n. 124. p. 1162.

Nemo damnari potest, nec e-
jus bona publicari, absens &
inauditus.

Cons. 310. n. 23. p. 266.

Nemo presumitur extraneos
successores liberis suis prefer-
re velle.

Cons. 334. n. 237. p. 1115.

Nemo presumitur immemor
salutis eterne.

Cons. 345. n. 94. p. 1624.

Nemo inuitus cogitur accusa-
re & agere.

Cons. 337. n. 17. p. 1269.

Nemo obligatur ex contractu
alieno in quem non consensit.

Cons. 304. n. 83. p. 143.

Nemo seipsum corrigere & si-
bi contrariari presumitur in
una eademq. scriptura.

Cons. 302. n. 20. p. 50.

Nemo debet culpae alium in
quo ipse culpandus est.

Cons. 345. n. 95. p. 1624.

Nemo se tenetur subicere pe-
riculo vitæ & bonorum.

Cons. 339. n. 139. p. 1368.

Nemo presumitur locupletior
ex fructibus consumptis &
perceptis, etiam si in usus suos
converterit.

Cons. 334. n. 208. p. 1108.

Nemo duplici gravandus one-
re.

Cons. 339. n. 204. p. 1376.

Nemo probationibus super-
fluis onerandus est.

Cons. 342. n. 228. p. 1507.

Nemo sine dolo re suâ privari
potest.

Cons. 336. n. 78. p. 1217.

Nemo in plus se obligavit,
quam promissit.

Cons. 333. n. 30. p. 964.

Nemo debet ex delicto vel
fraude alterius pragravari.

Cons. 335. n. 114. p. 1160.

Nemini transitus per viam
publicam prohibendus.

Cons. 306. n. 45. p. 193.

Nemini creditur in propria
causa.

Cons. 334. n. 152. p. 1095.

Nemini auferendum jus vel
spes competens.

Cons. 334. n. 71. p. 1079.

& n. 83. p. 1081.

Nemini deneganda defensio.

Cons. 334. n. 173. p. 1102.

NEPOS contractum vel
transactionem a vi impugna-
re nequit.

Cons. 347. n. 1. p. 1653.

Nepotis legitima fideicommis-
so gravari potest, si id ab be-
redibus ipsius prestandum
est.

Cons. 315. n. 9. p. 330.

Nepotem in potestate non ha-
bet avus maternus.

Cons. 315. n. 1. & 4. p. 329.

NIGRUM de albo, verum de
falso, ens de non ente facit
res iudicata.

Cons. 332. n. 32. p. 883.

NIHIL aliud est Replicatio
quam exceptio.

Cons. 335. n. 262. p. 1191.

Nihil videtur actum, quam-
diu superest agendum.

Cons. 333. n. 40. p. 967.

Nihil operatur protestatio ius
non habentis.

Cons. 304. n. 16. p. 131.

Nihil etsi praestiterit reus, a-
ctore

Partem VII. Index.

- Esse non probante, absolven-*
das. Cons. 304. n. 131. p. 153.
- Nihil excludit universalis, sed*
omnia comprehendit, qua-
tumq; excogitari possunt.
Cons. 304. n. 94. p. 145.
praesertim in hominis disposi-
tione. Ibid. n. 95. p. 145.
- Nihil operatur nec probat scri-*
ptura referens, cuius rela-
tum deficit.
Cons. 304. n. 93. p. 145.
- Nihil operatur eorum, quae ta-*
cite insunt, expressio.
Cons. 334. n. 175. p. 1102.
- Nihil excludit indefinita.*
Cons. 337. n. 7. p. 1268.
- Nihil novi tribuit, confirma-*
tio, & intelligitur salvo jure
tertii, ut qualibet principis
concessio. Cons. 333. n. 26. p. 763.
- Nihil jus & natura operantur*
frustra.
Cons. 309. n. 53. p. 248.
- Nihil inferitur ex separatis.*
Cons. 308. n. 17. p. 213.
Cons. 336. n. 145. p. 1229.
Cons. 337. n. 93. p. 1280.
& n. 154. p. 1291.
Cons. 338. n. 31. p. 1304.
& n. 161. p. 1324.
- NIT I quisq; debet jure pro-*
prio.
Cons. 340. n. 65. p. 1416.
- NOBILIS ducere potest in*
matrimonium pauperem &
vilem, jure civili. Ut & ju-
re Canonico.
Cons. 319. n. 93. & 95. p. 412.
- Nobilis quis minus praesumitur*
quam plebeius.
Cons. 314. n. 87. p. 314.
- Nobilis quis judicatur ex an-*
tiquitate generis: & ex no-
mine, praesumptio.
Cons. 314. n. 94. & 95. p. 314.
- Nobilem se mentiens falsi cri-*
men committit.
Cons. 314. n. 86. p. 314.
- Nobilem inter & ignobilem*
matrimonium consistit jure
Canonico.
Cons. 319. n. 183. p. 425.
- ex Nobile & ancilla vel vili u-*
xore nati filii sunt legitimi
jure Canonico.
Cons. 319. n. 95. p. 412.
& n. 101. p. 413.
- Nobiliiores testes praeserendi.*
Cons. 345. n. 90. p. 1624.
- Nobilitas a parentibus deriva-*
tur in filios.
Cons. 314. n. 93. & 96. p. 314.
- Nobilitas etiam per famam*
probatur. Cons. 314. n. 91. p. 314.
- Nobilitas per communem opi-*
nionem verè non contrahitur.
Cons. 314. n. 92. p. 314.
- Nobilitatis in possessione qui*
est, ab onere probandi releva-
tur, praesertim si est diuturna.
Cons. 314. n. 88. & seq. p. 314.
- ob Nobilitatem & peniten-*
tiam poena mitiganda.
Cons. 317. n. 94. p. 385.
- propter Nobilitatem & scan-*
dalum poena lenitur.
Cons. 317. n. 26. p. 361.
- non NOCET abundans cau-*
tela.
Cons. 350. n. 112. p. 1730.
- non Nocet alteri praescriptio*
contra unum impleta.
Cons. 344. n. 127. p. 1583.
- non Nocet consentienti qualifica-*
ta confessio.
Cons. 351. n. 88. p. 1759.
- Nocet consensus consentienti*
non alteri.
Cons. 344. n. 132. p. 1584.
- non Nocet hereditibus indistin-*
cte fendi praescriptio.
Cons. 344. n. 43. p. 1563.
- Nocet & prodest domino fa-*
ctum procuratoris.
Cons. 332. n. 23. p. 881.
- non Nocet recognitio feudum*
solita per errorem facta.
Cons. 334. n. 10. p. 1058.
- Nocet dolus probatus dolose*
non alteri.
Cons. 330. n. 77. p. 782.
- non Nocet filio consensus patris*
simplex, quo minus feudum
revocare queat.
Cons. 344. n. 117. p. 1581.
- Noceat an filio patris factum,*
quo ad feudum, licet ejus heredi?
Cons. 329. n. 88. p. 744.
- Nocere alteri non debent, uni*
imposita vectigalia.
Cons. 303. n. 76. p. 115.
- Nocere alteri non debet scri-*
ptura facta ab uno
Cons. 309. n. 33. p. 241.
- Nocere debet factum cuiq; su-*
um non alteri.
Cons. 335. n. 178. p. 1175.
- Nocentis pars an non commis-*
satur in feudis.
Cons. 322. n. 32. p. 491.
- Nocendi animo facere non*
praesumitur, procurans pro-
priam utilitatem, cum damno
aliquo alterius.
Cons. 350. n. 27. p. 1718.
- Nocendi potentia ad melius*
durationem sufficit.
Cons. 339. n. 308. p. 1389.
- NODOSA est incendiū ma-*
teria.
Cons. 348. n. 36. p. 1688.
- NOMEN quicedit vel vendit,*
nomen esse & debitum pra-
stare tenetur.
Cons. 304. n. 57. 59. & 62. p. 138.
- Nomen heredis scribere testa-*
tor necesse non habet.
Cons. 350. n. 52. p. 1720.
- Nomen suum scribere testator*
per alium potest.
Cons. 350. n. 50. p. 1720.
- Nomen contractus non mutat*
naturalium mutatio.
Cons. 319. n. 146. p. 422.
- Nominis emptor pretium re-*
petere potest, quando res em-
pta ipsi non est praestita.
Cons. 304. n. 100. p. 147.
- Nomine suo quilibet praesumi-*
tur possidere, contrahere, ac-
quirere. Cons. 341. n. 35. p. 1450.
- de Nomine actionis quando*
non constat interpretatio pro
actore facienda est.
Cons. 321. n. 4. p. 445.
- Nomine meo quod sit, a me fa-*
ctum videtur.
Cons. 323. n. 26. p. 566.
- Nomine alieno se possidere*
constituens, pro alienatore
non habetur.
Cons. 324. n. 47. p. 539.
- Nomine procuratorio agere*
praesumitur procurator, licet
non expresse sit.
Cons. 335. n. 147. p. 1167.
- Nomine universitatis & ea*
sciente quod sit, perinde est,
atq; si mandatum interven-
nisset.
Cons. 311. n. 9. p. 374.
- Nomine suo qui patitur con-*
trahere, praesumitur prepo-
suisse. Cons. 307. n. 16. p. 204.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Nomine consilii injuriarum.**
nemo conveniendus, nisi malum sit.
Cons. 351. n. 97. § 100. p. 1761.
- ex Nomine, præsumptivè, & ex generis antiquitate nobilis quis judicatur.**
Cons. 314. n. 94. § 95. p. 314.
- Nomine exceptionis venit Replicatio.** Cons. 339. n. 316. p. 1390
- Nomina collectiva non singulis totum, sed partem attribuant.**
Cons. 343. n. 9. p. 1523.
Limitatur. ib. n. 57. p. 1533.
- Nomina pignoris & retrovenditionis ab imperitis Notarius sæpe confunduntur.**
Cons. 331. n. 174. p. 844.
- Nomina, jura, merces aut alias res insolutū dare nō potest pecuniam numeratam qui debet.** Cons. 330. n. 8. p. 772.
- Nomina vel asseverationes nō militant qualitate rerum.**
Cons. 329. n. 9. p. 709.
- Nomina & jura pupillorum, sine requisitis juris cedi vel vendi non possunt.**
Cons. 304. n. 55. p. 138.
- Nomina rebus congruere debent.** Cons. 339. n. 116. p. 1364.
- Nomina pro immobilibus, quoad alienationem habentur.**
Cons. 304. n. 56. p. 138.
- Nominum vel hominum erroribus substantia & veritas rerum non vitatur.**
Cons. 331. n. 172. p. 843.
- Nominatio minus quam rei effectus attenditur.**
Cons. 331. n. 177. p. 844.
- Nominatio tutoris pro fidejussione est.**
Cons. 329. n. 120. p. 758.
- Nominatio legis & juris jus facit.** Cons. 304. n. 11. p. 130.
- Nominatio non attenditur, quando qualitas contractus repugnat.** Cons. 331. n. 174. p. 844.
- ex Nominatione domini declinatoriam habet possidens alieno nomine.**
Cons. 323. n. 1. p. 497.
- non Nominantur & creantur Magistratus municipales nisi ad officium cui nomen respondet.** Cons. 339. n. 117. p. 1364.
- Nominare dominū non potest possessor quando agitur possessorio.** Cons. 323. n. 6. p. 498.
- non Nominati in scriptura ex ea juvari non possunt.**
Cons. 325. n. 83. p. 557.
- Nominati pariter, par jus habere & eadem qualitate constitui ut intelligantur natura copulati.**
Cons. 331. n. 305. p. 866.
- Nominando dominum non liberantur utiles domini, quoties de suo jure conveniuntur.**
Cons. 323. n. 22. p. 503.
- NON disposita nec excepta manent in dispositione juris communis & regula.**
Cons. 302. n. 10. p. 49.
- Non probet hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.**
Cons. 337. n. 144. p. 1287.
- Non entis nulla sunt qualitates.** Cons. 337. n. 152. p. 1290.
- Non potest amplius improbari, quod semel approbatum est.**
Cons. 333. n. 49. p. 970.
- Non fit extensio in exorbitantibus & odiosis.**
Cons. 333. n. 35. p. 965.
- Non dicitur esse aut factum, quod non durat.**
Cons. 334. n. 5. p. 1055.
- Non est opus consensu remotiorum agnatorum.**
Cons. 333. n. 28. p. 963.
- Non probat hoc esse, quod ab hoc abesse potest.**
Cons. 342. n. 188. p. 1501.
- NONDUM ipse quem contractum reciprocum implevit, ex eo petenti aliquid, obstat exceptio non adimpleti contractus.** Cons. 304. n. 64. p. 139.
- NOSSE qui debent acta: qualis est procurator in iis certioratio alia non requiritur.**
Cons. 332. n. 180. p. 911.
- NOSTRÆ dicuntur pariter res non contra.**
Cons. 328. n. 82. (5.) p. 686.
- Nostrum dicitur quantumvis improprie, quod nobis debetur.**
Cons. 339. n. 108. p. 1362.
- NOTANDA in principio causa finalis.**
Cons. 304. n. 8. p. 129.
n. 76. p. 142.
& n. 102. p. 147.
- Notanda est & in principio pro-**
- ni solet causa finalis.**
Cons. 303. n. 56. p. 112.
- NOTARIUS ac scriptor confirmant testamentum.**
Cons. 350. n. 93. p. 1727.
- Notarius nisi testamentum legerit non valet, nec publicandum.**
Cons. 350. n. 17. p. 1717.
Rejicitur. ibid. n. 113. p. 1730.
- Notarii in publicatione testamenti recognoscere manus & sigilla debent.**
Cons. 350. n. 1. p. 1715.
- Notarii rogatione præsumuntur.**
Cons. 350. n. 100. p. 1728.
- pro Notarii protocollo habenda non est scriptura qua non omnia contractus substantia lia continet.**
Cons. 302. n. 138. p. 80.
- Notarii in instrumento minus creditur quam principis sigillo munito instrumento.**
Cons. 331. n. 65. p. 820.
- Notario in iis, qua sunt sui officii, quatenus credatur?**
Cons. 345. n. 147. p. 1636.
- à Notario non confectum instrumentum, privatum videtur.** Cons. 327. n. 56. p. 638.
- à Notario extraneo subscripta copia non probat.**
Cons. 342. n. 260. p. 1511.
- coram Notario & testibus quod conficitur instrumentum publicum sit.**
Cons. 331. n. 262. p. 858.
- à Notario non à privato sit publicum instrumentum.**
Cons. 304. n. 28. p. 134.
- coram Notario & testibus quod sit viatore fide pollet.**
Cons. 331. n. 261. p. 857.
- Notariorum consuetudine adjecta clausula nibil operantur.**
Cons. 350. n. 23. p. 1719.
- Notariorum imperitia totum mundum destruit.**
Cons. 331. n. 173. p. 844.
- à Notariis imperitis sæpe pignoris & retrovenditionis nomina confunduntur.**
Cons. 331. n. 174. p. 844.
- ad NOTITIAM aliorum, quando intelligatur quid pervenire.**
Cons. 345. n. 131. p. 1632.
- NOTORIUM acta faciunt inter partes.**
Cons.

Partem VII. Index.

- Cons. 338. n. 201. p. 1329.*
Cons. 340. n. 168. p. 1434.
Cons. 342. n. 6. p. 1474.
Cons. 332. n. 85. p. 891.
Et n. 178. p. 911.
- Notorium quid?**
Cons. 345. n. 131. p. 1632.
- Notorium relevat ab onere probandi non proponendi.**
Cons. 306. n. 29. p. 190.
- Notorium adulterium impedit mulieris restitutionem, ut confessum.**
Conf. 317. n. 64. p. 372.
- Notorium facit recognitio scriptura.**
Cons. 351. n. 17. Et 20. p. 1742.
etiam in criminalibus.
Ibid. n. 19. p. 1742.
- Notorium inducit confessio in actis facta.**
Conf. 337. n. 65. p. 1276.
- Notorium an probetur per testes injuratos, Et parte non citata?** *Cons. 345. n. 146. p. 1635.*
- Notorium instrumenti vitium quæcoarguit exceptio non prohibetur.** *Cons. 327. n. 50. p. 635.*
- Notorium quod dicitur, si negatur, probandum.**
Cons. 319. n. 190. p. 426.
- Notorium jus Res excludit Agentem possessorio.**
Conf. 345. n. 8. p. 1604.
- Notorium non indiget probatione.**
Cons. 319. n. 188. p. 426.
- Notorii defectus exceptio Et injustitiæ impedit litis ingressum.** *Cons. 337. n. 150. p. 1289.*
- Notorii dominii exceptio impedit litis ingressum.**
Cons. 316. n. 58. p. 342.
- super Notorio facti permanentis, sine alia ratione deponens testis non probat.**
Cons. 345. n. 108. p. 1628.
- pro Notorio, certo, Et indubitato habetur quod ex scriptura adparet.** *Cons. 324. n. 15. p. 527.*
- Notoria nisi esset consuetudo debet probari.**
Cons. 306. n. 28. p. 190.
- Notoria ex actis iniquitas reddit sententiam nullam.**
Cons. 344. n. 93. p. 1577.
- Notoria injustitiæ impedit litis ingressum.**
Cons. 307. n. 5. p. 199.
- Notoria ex actis nullas impedit executionem.**
Cons. 344. n. 181. p. 1595.
alias spoliū committitur.
Ibid. n. 182. p. ead.
- in Notoria culpa facti permanentis Vasalli feudum dominus propria auctoritate potest occupare.**
Cons. 310. n. 21. p. 265.
alias sententia opus.
Ibid. n. 22. p. 266.
- Notoria injustitiæ agentis exceptio privilegiata est, Et litis ingressum impedit.**
Cons. 340. n. 171. p. 1302.
etiam in compromissis.
Ibid. n. 172. p. 1434.
- Notoria multa dicuntur quæ non sunt, ideoque quando negantur probanda.**
Cons. 302. n. 135. p. 78.
Cons. 306. n. 30. p. 191.
Cons. 319. n. 189. p. 426.
Cons. 345. n. 132. p. 1632.
- Notoria non opus est allegari.**
Cons. 302. n. 13. p. 50.
- in Notoriis non requiritur alia certioratio.**
Cons. 345. n. 133. p. 1633.
- in Notoriis se offerentibus non potest allegari ignorantia, nisi in Principe ob multiplicitem negotiorum.**
Cons. 345. n. 127. p. 1631.
- Notoriis iniqua sententia non transit in rem judicatam.**
Cons. 342. n. 77. p. 1484.
- Notorietas juris ex actis nascitur.** *Cons. 344. n. 183. Et seq. p. 1596.*
- NOVARI non debet permissum a majoribus contra morem veterem.**
Cons. 311. n. 23. p. 277.
- Novari tenor investitura in præjudicium tertii nequit.**
Cons. 324. n. 51. p. 540.
- Novat obligationem priorem pacti novi adjectio.**
Cons. 312. n. 34. p. 284.
- Novatur Et tollitur prior obligatio delegatione.**
Cons. 312. n. 8. p. 281.
- Novata obligatione fidejussores liberantur, si in posterum non consentiant.**
Cons. 312. n. 26. p. 284.
- Novatio non presumitur nisi probetur.**
Cons. 331. n. 292. p. 883.
Et n. 237. p. 854.
- Novatio Et similia facta non presumuntur.**
Cons. 312. n. 27. p. 284.
- Novatio hodie per alium etiam contractum quam per stipulationem fieri potest: Imo Et per nudum pactum.**
Cons. 312. n. 35. p. 285.
- Novatio Et prorogatio compromissi non nisi ex partium consensu fieri potest.**
Cons. 338. n. 99. p. 1312.
Et n. 136. p. 1320.
- Novatio inde non probatur quod creditor postea pignus acceperit.**
Cons. 312. n. 29. p. 284.
nisi prior obligatio fuerit mutata.
Ibid. n. 30. Et 33. p. 284.
- Novatio fieri non potest absque voluntate creditoris: maxime in judiciis.**
Cons. 323. n. 25. p. 505.
- Novatio inducitur per suspensionem judicii nomine alterius.** *Cons. 323. n. 9. p. 499.*
- Novationem importat terminationis solutio mutatio.**
Cons. 312. n. 31. p. 284.
Limitatur. n. 36. p. 285.
- Novitas nulla in bonis induci debet.**
Cons. 325. n. 35. p. 581.
- Novitatem ne Dominus inducat, subditi jure petunt.**
Cons. 346. n. 16. p. 1644.
- contra Novitatem Eturbationem interdictis possessoribus subditi se defendere possunt.**
Cons. 346. n. 21. p. 1645.
- Novum feudum commissum ad dominum revertitur.**
Conf. 314. n. 109. p. 316.
Antiquum tunc, quando propter injuriam domino factam revocatur. Ibid. n. 110. p. ead.
exclusis non modo liberis: Ibid. n. 111. sed etiam agnatis. Ibid. n. 112. Secus si aliis ex causis. Ibid. n. 113. p. 317.
- Novi pacti adjectio priorem obligationem novat.**
Cons. 312. n. 34. p. 284.
- Novi juris nihil tribus declaratio.**
Conf. 343. n. 34. p. 1529.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Novi nihil dat confirmatio.**
Cons. 339. n. 105. p. 1362.
de Novo non dat confirmans actum qui valere potest.
Cons. 331. n. 160. p. 840.
Novo auxilio indigent, quæ de novo emergunt.
Cons. 337. n. 54. p. 1275.
in Novo etiam feudo simultaneæ investitus non cogitur pari dot alitum vel pignus, in quod non consensit.
Cons. 333. n. 7. p. 957.
de Novo vectigalia imposita per concussionem extorqueri præsumuntur.
Cons. 325. n. 37. p. 581.
Novo super feudo investitura facta, & parium curia inscriptione non comprobata non valet: Et si possessio & dominium traditum sit, neutrum enim transiit.
Cons. 316. n. 41. p. 339.
& n. 43. p. 340.
Novæ probationes nisi adsint, contra ius quasitum iudex judicare nequit.
Cons. 342. n. 227. p. 1507.
Nova actione reum actor condemnare nequit, nisi se priori extricaverit.
Cons. 329. n. 71. p. 734.
ex Nova causa admittuntur probationes ulteriores post re judicata, quando inventario vel conscientia res delata fuit.
Cons. 342. n. 60. p. 1483.
ex Nova causa possessor & detentor ante restitutionem audiari debet.
Cons. 332. n. 345. p. 940.
Nova investitura Dominus & Vassallus possunt mutare naturam feudi.
Cons. 333. n. 140. p. 1011.
ex Nova causa de novo probatio institui potest.
Cons. 341. n. 90. p. 1465.
Nova vectigalia neq. personis neq. rebus imponi possunt.
Cons. 303. n. 77. p. 115.
& n. 91. p. 317.
Nova intelliguntur quæ augentur.
Cons. 325. n. 38. p. 581.
Novissima pacta derogant prioribus.
Cons. 34. n. 94. p. 1084.
NUDE possessionis ratione evictio non datur.
Cons. 309. n. 52. p. 248.
Nuda creditoris assertioni in designandis expensis ut credendum sit, pactio valet; sed si major est lesio ad boni viri arbitrium reducenda.
Cons. 304. n. 66. p. 140.
& n. 87. p. 144.
Nudum etiam per pactum, & per contractum alium, quam stipulationem hodie novatio fieri potest.
Cons. 312. n. 35. p. 285.
Nudis literis præscriptio non interruptitur, sed litis contestatione.
Cons. 344. n. 55. p. 1568.
n. 141. p. 1585.
& n. 149. p. 1587.
NULLA syllaba superflue ponenda: præsertim in sententiis.
Cons. 334. n. 181. p. 1104.
Nulla est sententia ad perjurium adigens.
Cons. 342. n. 73. & 78. p. 1484.
Nulla est sententia contra leges manifestas lata.
Cons. 344. n. 87. p. 1576.
n. 92. p. 1577.
& n. 126. p. 1595.
Nulla est sententia contra stylum curie lata.
Cons. 332. n. 94. & 97. p. 893.
Nulla est retentio in eo, quod non possidetur, sed ab adversario.
Cons. 333. n. 10. p. 959.
Nulla est sententia referens se falso ad aliquid.
Cons. 344. n. 82. p. 1574.
n. 105. p. 1580.
& n. 179. p. 1595.
Nulla est sententia lata in propria causa.
Cons. 348. n. 7. p. 1682.
Nulla est sententia per quam indefensus condemnatur.
Cons. 332. n. 190. p. 912.
Nulla est sententia contra rem judicatam.
Cons. 342. n. 107. p. 1489.
Nulla est ipso jure sententia impossibile insurgens.
Cons. 342. n. 68. p. 1484.
Nulla est sententia parte non citata lata.
Cons. 344. n. 78. p. 1573.
& n. 164. p. 1593.
Nulla compensatio illiquidi ad liquidum est.
Cons. 304. n. 72. p. 141.
Nulla est sententia contra minores indefensos lata.
Cons. 344. n. 81. p. 1573.
& n. 104. p. 1579.
Nulla sententia non dicitur sententia.
Cons. 332. n. 77. p. 890.
n. 191. p. 912.
& n. 373. p. 945.
Nulla est sententia non habens condemnationem vel absolutionem.
Cons. 341. n. 12. p. 1444.
Nulla est sententia fundans se in falsa causa.
Cons. 344. n. 83. p. 1574.
Nulla est ipso jure sententia continens falsam causam.
Cons. 304. n. 89. p. 144.
Nulla ubi est vel expiravit alienatio feudi revocatio ad 30. annos permittitur.
Cons. 344. n. 41. p. 1563.
Nulla est minus angusta citatio.
Cons. 344. n. 98. p. 1578.
& n. 120. p. 1594.
Nulla est sententia, qua auferatur exceptionum probatio.
Cons. 344. n. 85. p. 1575.
super Nulla & extincta actione fieri sententia non debet, nec lata valet.
Cons. 351. n. 58. p. 1750.
pro Nulla habetur depositio non concludens quoad alios, contra producentem vero probat.
Cons. 342. n. 186. 189. & 190. p. 1501.
Nullæ sunt qualitates non entis.
Cons. 337. n. 152. p. 1290.
Nullam inducit actionem, quod in voluntatem contrahentis refertur.
Cons. 333. n. 9. p. 958.
Nullam reddit sententiam calculi error.
Cons. 341. n. 15. p. 1444.
Nullam reddit sententiam notaria ex actis iniquis.
Cons. 344. n. 93. p. 1577.
Nullum est, quod contra stylum solutum sit.
Cons. 337. n. 108. p. 1281.
Nullum redditur testamentum

Partem VII. Index.

sum, si ejus compactor vel scriba de falso suspectus est.

Cons. 336. n. 235. p. 1241.

Nullum verbum intelligitur otiose appositum.

Cons. 333. n. 32. p. 965.

Nullum ipso jure est factum, contrarius: etiam in materia executionis.

Cons. 312. n. 20. p. 283.

Nullum quod est in rem judicatam ahiere nequit.

Cons. 339. n. 264. p. 1384.

Nullum habet effectum.

Cons. cod. n. 265. p. 1384.

Nullum est juramentum falso & non citata parte datum.

Cons. 332. n. 184. p. 911.

Nullum est debitum instrumentum quando falsam causam continens nullum est.

Cons. 304. n. 90. p. 144.

Nullum effectum potest producere & pro eo est atq; factum non esset, nulliter quod factum. Cons. 304. n. 63. p. 139.

Nullum est instrumentum continens falsam causam debiti: & proinde debitum nullum.

Cons. 304. n. 90. p. 144.

Nullum quoties instrumentum quarenciogramatum, non habet parasam executionem.

Cons. 327. n. 46. p. 634.

Nullum ipso jure reddit actum solennitas, qua a lege de forma substantiali requiritur, ommissa. Cons. 316. n. 42. p. 340.

Nullum quod est, effectum, ullum parere nequit.

Cons. 336. n. 314. p. 1254.

Cons. 335. n. 19. p. 577.

Nullum verbum censei debet otiose contractui appositum.

Cons. 309. n. 12. p. 235.

Nullum quod est, vel solutione aliove modo sublatum, cedi nequit.

Cons. 304. n. 54. p. 137.

Nullum est pactum quatenus legitimum inter usurarium excedit: etiam in terris Saxonia.

Cons. 331. n. 39. & 41.

p. 816.

Nullum vel invalidum titulum habere paria sunt.

Cons. 325. n. 13. & 18.

p. 574.

Nullum retro judicium reddit procuratoris falsae exceptio.

Cons. 332. n. 129. & 137.

p. 902.

Nullus est actus non servata forma.

Cons. 332. n. 282. p. 926.

Nullus est processus quem Index suspectus facit.

Cons. 348. n. 12. p. 1683.

Nullius vox unius vox.

Cons. 336. n. 19. p. 1207.

Nullius sumus momenti, comminationes, epistole, precepta sine causa cognitione emissa.

Cons. 339. n. 259. p. 1383.

& n. 361. p. 1397.

Nullius & annullati eadem conditio.

Cons. 344. n. 42. p. 1563.

Nullius est momenti probatio qua per possibile & contingenter saltem concludit, etiam in mercatorum negotiationibus.

Cons. 335. n. 133. p. 1163.

& n. 134. p. 1164.

pro Nullo est instrumentum simulatum & non prodest.

Cons. 304. n. 45. p. 136.

Nulla sunt, qua ex actis referuntur nisi inde appareant.

Cons. 342. n. 18. p. 1477.

Nulla sunt acta contra leges imperii & ordinationes curie.

Cons. 332. n. 189. p. 912.

pro Nullis habentur, qua probari non possunt.

Cons. 342. n. 221. p. 1506.

& n. 258. p. 1511.

Nulli sunt contractus bonae fidei ipso jure quibus causam delus dedit.

Cons. 314. n. 29. p. 304.

Nullitas est, quando quid contra formam geritur.

Cons. 337. n. 132. p. 1286.

Nullitas sententia ad 30. annos impugnari potest.

Cons. 348. n. 14. p. 1684.

Nullitas processus in Camera regulariter non attenditur, si de meritis causa ex actis liquido constat.

Cons. 332. n. 52. p. 886.

Nullitas processus est juris possidendi & reparabilis.

Cons. 332. n. 57. p. 887.

Nullitas ex defectu citationis nec a statuto, nec a principe tolli potest.

Cons. 344. n. 95. p. 1578.

Nullitas ex actus notoria impedit executionem.

Cons. 344. n. 181. p. 1596.

alias spoliolum committitur.

Ibid. n. 182. p. ead.

Nullitas & evidens injustitia equiparantur.

Cons. 332. n. 199. p. 914.

Nullitas per modum appellationis proponi potest.

Cons. 308. n. 14. p. 212.

Nullitatis exceptio ex inhabilitate persona nullo statuto excluditur.

Cons. 332. n. 125. p. 906.

Nullitatis, incompetencia & litis pendentia exceptiones contra executoriales admittuntur. Cons. 332. n. 79. p. 890.

Nullitatis testamenti judicio pendente, heres fideicommissarii, praestita cautione satisfacere cogitur.

Cons. 315. n. 6. p. 329.

Nullitatis questio iniquitatis cognitionem involvit.

Cons. 332. n. 198. p. 914.

cum Nullitatis petitione restitutionis petitio cumulari potest alternative.

Cons. 332. n. 207. p. 915.

Nullitatis exceptio impedit executionem.

Cons. 332. n. 372. p. 945.

Nullitatis exceptio seu questio coram eodem iudice proponi potest, tam incidenter quam principaliter: agendo ad 30. annos, excipiendo vero in perpetuum. Cons. 332. n. 192. & 193. p. 913.

Nullitatis ex capite qui testamentum impugnat, legatum vel fideicommissum non amittit: secus si quarela inofficiosa.

Cons. 315. n. 11. p. 330.

Nullitatis questione coram excusore opposita, executor causam ad superiorem mandantem remittere debet.

Cons. 344. n. 183. & seq.

p. 1596.

Nullitatis exceptio impedit executionem si alioem non requirat indaginem.

Cons. 332. n. 196. p. 913.

Nullitatem parit contrarietas sententiarum.

Cons. 341. n. 14. p. 1444.

Nullitatem quoad gestorum.

Bbbbb 3 pro

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- pro falso procuratore habetur sufficiens mandatum qui non habet.*
Cons. 332. n. 139. p. 903.
Nullitate cognita iudex gesta revocat.
Cons. 332. n. 197. p. 913.
de Nullitate in propria causa testanti duci non creditur.
Conf. 332. n. 51. p. 886.
de Nullitate in ipsa executione cognosci potest.
Cons. 332. n. 195. p. 913.
Nulliter quod factum, pro eo est atq. factum non esset, & nullum potest producere effectum. *Cons. 304. n. 63. p. 139.*
**NUMELLÆ & carceres imperiti signa sunt.
Cons. 339. n. 208. p. 1377.
NUMERATUR in regalibus via publica, per quam Domini terrarum tenentur prestare saluum conductum etiam armis sumptis.
Conf. 306. n. 56. p. 197.
Numerantur Doctores & Licentiatii inter personas egregias. *Conf. 339. n. 182. p. 1375.*
non Numerata pecunia exceptio post biennium competit, si debitor onus probandi in se suscipere velit.
Cons. 327. n. 12. p. 622.
Et per modum actionis proponi potest.
Ibid. n. 13. p. 622.
non Numerata pecunia exceptio, instrumentis quarenti- gionatis opposita, impedit executionem.
Cons. 304. n. 48. p. 136.
et si debitor illi renuntiasset: cum hoc efficaciter facere non possit.
Ibid. n. 49. p. 136.
etiam post biennium; si debitor mutationem factam non esse probare velit.
Ibid. n. 50. p. 137.
Numerationem non constituit plures reos debendi.
Cons. 307. n. 9. p. 200.
ex Numeratione & restitutionis promissione presumitur mutuum.
Cons. 327. n. 43. p. 633.
NUNCUPATIVI testamenti species.
*Cons. 350. n. 59. p. 1722.***
- pro Nuncupativo habetur clausum testibus oblatum testamentum.*
Cons. 350. n. 59. p. 1721.
NUNDINATIO spei vel ditionis in omni officio prohibita.
Cons. 314. n. 59. & 60. p. 309.
NUPTIÆ sunt probanda & quomodo.
Cons. 319. n. 191. p. 426.
& n. 198. p. 427.
Nuptiarum sumptus liberi non conferunt.
Cons. 326. n. 32. p. 603.
Nuptiarum proximo remunerationem dare licet.
Cons. 314. n. 54. p. 308.
ob Nuptias secutas prius dotalium mulier non amittit.
Cons. 333. n. 58. p. 975.
Nuptias quilibet contrahere potest qui non prohibetur.
Cons. 319. n. 55. p. 408.
Nuptias scire presumuntur vicini. *Cons. 345. n. 128. p. 1631.*
Nuptialia instrumenta, non dotalia ad legitimationem requiri verius videtur.
Cons. 319. n. 109. p. 414.
NUTU solo legata relinquipossunt. *Cons. 336. n. 158. p. 1231.*
Nutu legata ad alterius suggestionem relinquere nequeunt.
Cons. 336. n. 308. p. 1253.
- O.**
- OB (si) verbum importat conditionem.**
Cons. 327. n. 85. p. 650.
OB & subreptitia presumuntur investiturae posteriores, quia priores in alterius prejudicium mutant nec attendenda.
Cons. 334. n. 74. p. 1080.
OBEST quod non tibi, & alteri prodest patiridebes.
Cons. 311. n. 20. p. 277.
OBEDIENTIA praescribitur contra inferiorem, non contra superiorem.
Cons. 339. n. 318. p. 1391.
OBFUSCATA à Reo probationum sufficiat?
Cons. 345. n. 143. p. 1635.
Obfuscatu sapè veritas magis rationibus quam aperitur.
Cons. 325. n. 52. p. 590.
OBJICERE potest Advocatus verum convictum, quatenus causa utilitas patitur.
Cons. 351. n. 142. p. 1769.
Objiciens reo, quod probare non potest, calumniari videtur actor.
Cons. 342. n. 39. p. 1481.
Objiciens crimen in iudicio & probare paratus, non tenetur actione injuriarum.
Cons. 332. n. 311. p. 933.
Obijcitur frustra de aliquo, ubi tale subiectum non datur.
Cons. 301. n. 160. p. 32.
Objici non sufficit crimen testi, nisi probetur.
Cons. 350. n. 34. p. 1719.
Objecta cui contumacia causa aliqua colorata, ob eam falsus fendo non privatur.
Cons. 305. n. 104. p. 174.
OBLATUS Principi libellus actus judicialis est.
Cons. 351. n. 139. p. 1768.
Oblatione libelli & citatione inducitur lites pendentia.
Cons. 312. n. 11. p. 282.
OBLIGATIO naturalis ad retentionem sufficit.
Cons. 342. n. 233. p. 1508.
Obligatio naturalis tantum, ubi ex testamento nascitur, heredes in foro conscientie obligati non sunt.
Cons. 336. n. 332. p. 1259.
Obligatio, contractus & dispositio cessat, cessante causa.
Cons. 304. n. 75. p. 142.
n. 91. p. 145.
n. 103. p. 147.
& n. 115. p. 149.
Obligatio impossibilium nulla est. *Cons. 305. n. 69. p. 168.*
Obligatio tota tollitur alio solvente. *Cons. 348. n. 56. p. 1692.*
Obligatio subiecta censetur quatenus solutum est.
Cons. 312. n. 37. p. 285.
Obligatio prior tollitur & novatur delegatione.
Cons. 312. n. 8. p. 281.
Obligatio dolum habens, non est admitterenda.
Conf. 313. n. 16. p. 290.
Obligatio nulla surgit ex tractatu. *Cons. 350. n. 83. p. 1725.*
etiam in causatestamentaria.
Ibid. n. 84. p. 1725.
Obligatio subiecta generalis omnia praecedentia pacta includit. *Cons. 338. n. 47. p. 1311.*

Obliga-

Partem VII. Index.

Obligatio actionem parit ad exigendum non ad privationem, etiam si contrahentium consensu aliud inducitur esset vel consuetudine loci.

Cons. 336. n. 54. 55. p. 1212.

Et n. 56. p. 1213.

Obligatio non nisi per cessionem acquiritur.

Cons. 335. n. 57. p. 1147.

Obligatio naturalis oritur ex minus solenni voluntate.

Cons. 321. n. 102. p. 477.

Obligatio omnis tollitur cessione bonorum.

Cons. 348. n. 50. p. 1690.

Obligatio iuramenti non transit ad heredes quoad pœnas, sed quoad observantiam contractus.

Cons. 336. n. 138. p. 1226.

Obligatio naturalis ex legato, etiam minus solenniter relicto nascitur.

Cons. 336. n. 198. p. 1236.

Obligatio naturalis ex minus solenni testamento datur.

Cons. 342. n. 167. p. 1498.

Obligatio naturalis ex falso testamento non oritur.

Cons. 336. n. 330. p. 1258.

Obligatio quando ad heredes transitoria non est, contra defuncti factum heres venire potest. Cons. 344. n. 119. p. 1582.

Obligatio in heredem transfertur, pactum valet.

Cons. 327. n. 83. p. 649.

cum Obligatio fortis durat principalis, durare etiam debet accessio residua pensionum.

Cons. 327. n. 36. p. 639.

Obligatio perpetua contra principalem, perpetuatur etiam in fideiussorem, licet de eo nihil sit dictum.

Cons. 327. n. 81. p. 648.

Obligatio fideiussoria transit et active et passive in heredes. Cons. 327. n. 14. p. 622.

Obligatio omnis, deficiente conditione, deficit, ac si nihil actum esset.

Cons. 305. n. 71. p. 168.

quod et in supplicationibus locum habet. Ibid. n. 72. p. 169.

Obligatio tollitur solutione residui. Cons. 335. n. 49. p. 1146.

Obligationis et Scriptura verba in primis attendenda,

designant enim mentem contrahentium.

Cons. 316. n. 82. p. 346.

Obligationis filia est actio.

Cons. 327. n. 45. p. 634.

Obligationis qualitas ubi expressa est ea in dubium vocari non debet. Cons. 327. n. 21. p. 625.

Obligationem ejus creditor augere non potest debitore invito. Cons. 304. n. 82. p. 143.

Obligationem omnem tollit solutio. Cons. 304. n. 78. p. 142.

Obligationem ex pacto nudo producit investitura abusiva, et actionem ex stipulatu, si stipulatio intercessit: vel conditionem ex moribus si nudum adest pactum.

Cons. 316. n. 51. p. 341.

Utraque tamen actio personalis est et directa.

Ibid. n. 52. p. ead.

Ante conditionis tamen existentiam exerceri neutra potest. Ibid. n. 97. p. 347.

Obligationem priorem novat pactum novum adjectio.

Cons. 312. n. 34. p. 284.

Obligationem divisisse non presumitur creditor, petendo partem a confideiussore.

Cons. 312. n. 38. p. 285.

nisi partem in solutum recipiat. Ibid. n. 39. p. ead.

Obligationem vitiat incertitudo quantitatis in contractibus non favorabilibus.

Cons. 342. n. 217. p. 1505.

Obligationem divisionis hoc modo factam scilicet partem ab uno fideiussorum accipiendo, creditor revocare non potest: Nisi protestatus sit quod salvo jure soluti accipiat.

Cons. 312. n. 40. p. 285.

Obligationem ad non petendum et exceptionem impediens litis ingressum parit liberationem professio.

Cons. 335. n. 59. p. 1147.

etiam si fiat absente debitore coram nuncio vel ministro ipsius. Ibid. n. 61. p. 1148.

Obligationem perpetuat scriptura, et semper loquitur.

Cons. 351. n. 38. p. 1745.

ab Obligatione solvendi ad privationem non valet argumentum. Cons. 336. n. 53. p. 1212.

Et n. 126. p. 1225.

Obligationes novata fideiussoris liberantur, si in posteritatem non consentiant.

Cons. 312. n. 26. p. 284.

in Obligatione generali non consentitur obligata feudalit.

Cons. 329. n. 95. p. 750.

non Obligat consilium dantem illiusque heredes.

Cons. 314. n. 36. p. 305.

Obligat lex communis et Imperialis etiam clericos.

Cons. 316. n. 66. p. 343.

presertim quando non tractat de materia spirituali.

Ibid. n. 67. p. ead.

Obligat omnes viriliter, non in solidum singulos, nomine societatis commodans.

Cons. 307. n. 10. p. 201.

Obligat successorem Prælatus delinquens.

Cons. 316. n. 119. p. 350.

Obligat atque valet promissio loco iuramenti, absque causa expressione. Cons. 321. n. 27. p. 452.

Obligat investitura abusiva Dominum ad feudi possessionem, si vacuam habet, prae se tradendam.

Cons. 316. n. 49. p. 341.

Obligat, ponit aut disponit nihil conditio.

Cons. 305. n. 66. p. 168.

Obligant etiam successores contractus municipum.

Cons. 319. n. 97. p. 413.

Obligare se quis intelligitur ad coniecta.

Cons. 324. n. 71. p. 551.

Obligare heredes voluisse contrahendo vel promittendo presumitur quis.

Cons. 344. n. 118. p. 1582.

Et n. 143. p. 1586.

Obligatur nemo ex contractu alieno in quem non consensit.

Cons. 304. n. 83. p. 143.

non Obligatur testis ad observationem actus cui adiungitur.

Cons. 314. n. 1. p. 299.

Obligatur, qui dotalem promissit, ut qui constituit.

Cons. 333. n. 88. p. 985.

Obligatur anima, quae maxime est precii a perjurio ira divina.

Cons. 321. n. 32. p. 453.

Bbbbb 4 non

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- non* Obligatur ad accessorium, nec ad surrogatum, nec si iuramentum interveniat, qui ad principale non tenetur.
Cons. 342. n. 87. § 88. p. 1486.
- Obligentur quomodo fidejussores & duo rei debendi.
Cons. 327. n. 19. p. 625.
- Obligantur tantum pro parte plures ex mutuo quod recipiunt. *Cons.* 307. n. 8. p. 300.
- Obligantur in solidum reliqui fidejussorum quibusdam non existentibus solvendo.
Cons. 327. n. 18. p. 624.
- Obligari nequeunt heredes in plus quam defunctus.
Cons. 340. n. 50. p. 1415.
- Obligari potest pignus etiam pro futuris debitis.
Cons. 312. n. 25. p. 283.
- Obligatus ad quod quis est iure, pro eo turpiter accipitur.
Cons. 306. n. 55. p. 196.
- Obligatus quisque est juxta conventionem.
Cons. 331. n. 73. p. 822.
- Obligati sunt liberi ad alendos parentes, & successionem relinquendam, & contra jura naturali.
Cons. 328. n. 1. p. 658. etiam bannitum quamvis pro mortuo habeatur.
Ibid. n. 2. p. 659.
- Obligata tacite sunt subditorum bona pro collectis.
Cons. 320. n. 14. § 16. p. 432.
- Obligatorium non est iuramentum turpe.
Cons. 319. n. 153. p. 423.
- OBSCURA servientis constitutio contra constituentem est interpretanda.
Cons. 301. n. 207. p. 38.
- Obscura interpretatio vitanda & rejicienda.
Cons. 339. n. 120. p. 1364.
- Obscura est generalitas & nihil asserit.
Cons. 314. n. 150. p. 320.
- Obscura & perplexa, Probatio habetur pro nulla, & nihil relevat.
Cons. 335. n. 132. p. 1163.
- OBSERVANTIA jura facit.
Cons. 336. n. 64. p. 1214.
- Observantia longè temporis, et si non præscripta, jura alicujus probat.
Cons. 301. n. 109. p. 26.
- ad Observantiam actus, cui adjungitur, testis non obligatur. *Cons.* 314. n. 1. p. 299.
- ex Observantia secuta declaratur mens contrabentium.
Cons. 301. n. 195. p. 37.
- ex Observantia secuta sumitur interpretatio dubii.
Cons. 302. n. 69. p. 57.
- Observat cujus arbitrium contra alium, contra se debet habere iudicem.
Cons. 304. n. 21. p. 132.
- Observata in qua non fuit, à jure præscripta forma, rescindenda est executio.
Cons. 312. n. 42. p. 287.
- OBSEQUIUM qui præstat, emolumentum recipere debet. *Cons.* 303. n. 4. p. 104.
- non OBSTAT præscriptio petitioni de imputando fructus in sortem.
Cons. 309. n. 38. p. 243.
- Obstat exceptio non adimpleti contractus petenti aliquid ex contractu reciproco, quem ipse nondum implevit.
Cons. 304. n. 64. p. 139.
- Obstat ei exceptio litis ingressum impediens, qui transactioni contravenit.
Cons. 339. n. 6. p. 1349.
- Obstat quoque successoribus possessionis vitium.
Cons. 339. n. 273. p. 1385.
- Obstandum est principis.
Cons. 305. n. 119. p. 177.
- OBTINET probans antiquiorem possessionem.
Cons. 339. n. 343. p. 1394.
- Obtinet titulus de eo, qui pro tutore &c. non nisi ingentibus obtinet.
Cons. 335. n. 163. p. 1171.
- non Obtinet dispositio Cl. ult. extra de testibus.
Cons. 341. n. 76. p. 1463.
- non Obtinet consequens quinò probat antecedens.
Cons. 341. n. 52. p. 1456.
- Obtinent in casu tantum expresso statuti verba, & restringuntur.
Cons. 304. n. 35. p. 135.
- Obtineri dicitur consuetudine, quod usurpatur.
Cons. 306. n. 33. p. 191.
- Obtinere non debet lucrum captans contra certantem de damno vitando.
Cons. 348. n. 66. p. 1694.
- OBTUSUS & Grossus ingenio testari potest.
Cons. 336. n. 153. p. 1230.
- OCCASIONIBUS malorum prævenire & paci publice studere, magistratus & Principis est.
Cons. 305. n. 117. p. 176.
- OCCULTARE & resistere aliquid in rationibus dolus malus est. *Cons.* 335. n. 127. p. 1161.
- Occulta machinatio est dolus.
Cons. 330. n. 80. p. 781.
- quod Occultatur, sit suspectum.
Cons. 341. n. 64. p. 1461.
- Occulta ignorans non transigit de iis, sed decipitur.
Cons. 330. n. 74. p. 782.
- Occultata in rationibus semper peti possunt et si secuta sit liberatio.
Cons. 335. n. 37. p. 1143.
- Occultatum dolose in rationibus transactione super iis facta non continetur.
Cons. 330. n. 73. p. 782.
- ad Occultandam veritatem resignans licet alia aliena, falsum committit.
Cons. 314. n. 80. p. 313.
- maximè si Principis sint literæ. *Ibid.* n. 81. p. ead.
- & in archivum publicum delata. *Ibid.* n. 82. p. ead.
- Occultanda veritas, & non lucrica causa, testamentum vel instrumenta si surripiantur, falsum committitur.
Cons. 314. n. 74. p. 312.
- an & in Instrumentis privatis? *Ibid.* n. 76. & seqq. p. ead.
- Occulte gesta & dolus ob difficultatem probationis levio-rem admittunt probationem & talem qualis haberi potest.
Cons. 335. n. 90. p. 1153.
- Occulte, qua committuntur delicta, in iis probatio per judicia propleta habetur.
Cons. 317. n. 30. p. 362.
- Occulte etiam curvis licet de suo disponere, donare &c.
Cons. 321. n. 42. p. 456.
- OCCUPARE propria auctoritate potest Dominus Emphtenicos

Partem VII. Index.

phytenseos possessionem illius si possessor jure suo privandus est. Cons. 332. n. 338. p. 938.

Occupare feudi possessionem propria auctoritate Dominus ob non petitam inralegitimum tempus investitura potest. Cons. 332. n. 339. p. 938.

Occupare bona hereditatis non potest heres cum alter est in possessione.

Cons. 324. n. 76. p. 554.

Occupare inobedientium bona & eis damna dare Dominus terra potest.

Cons. 332. n. 332. p. 937.

Occupare nequit dominus feudum, ob non prestita servitiacommissum, propria auctoritate.

Cons. 310. n. 17. p. 265.

Occupare ut liceat personas & res proscriptorum diffidatio & proscriptio iusta facit. Cons. 322. n. 16. p. 487.

Occupare Dominus propria auctoritate potest feudum. Vasalli permanentis in notoria culpa facti.

Cons. 310. n. 21. p. 265.

alias sententia opus.

Ibid. n. 22. p. 266.

Occupare pignoris possessionem inconsulto iudice creditor nequit, licet ita conventum. Cons. 309. n. 57. p. 250.

Occupans possessionem naturalem, non praescribit adversus eum qui civilem animo retinet. Cons. 339. n. 339. p. 1393.

Occupantis sic aqua undecunque profluens.

Cons. 346. n. 11. p. 1644.

Occupanti acquiritur, quod pro derelicto habetur.

Cons. 346. n. 12. p. 1644.

Occupantes, pace facta, ad restitutionem non tenentur.

Cons. 322. n. 17. p. 487.

in Occupanda possessione. Princeps ordinem juris servare non tenetur.

Cons. 332. n. 303. p. 932.

ad OCULUM in continenti probat contra recognoscen-tem scriptura recognita.

Cons. 351. n. 21. p. 1742.

Ocularis inspectio, & rei evidentia, optima probatio est.

Cons. 336. n. 299. p. 1251.

ODER aut, verbum alter-nativum est.

Cons. 312. n. 15. p. 880.

ODIUM resultans in consequentiam actus favorabilis non obstat.

Cons. 328. n. 105. (28.)

p. 698.

in Odium alicujus inductam favorem ipsius extendenda non sunt.

Cons. 316. n. 89. p. 346.

in Odium vel dispendium alicujus retorqueri non debet concessum in favorem ipsius.

Cons. 316. n. 87. p. 346.

in Odium alicujus & contrarium finem trahi non debet in favorem ipsius introductum.

Cons. 305. n. 115. p. 176.

Odiosa est exhereditatio.

Cons. 328. n. 39. p. 672.

Odiosa feudi revocatoria, in qua probatio difficilior est.

Cons. 305. n. 55. p. 166.

& n. 90. p. 171.

Odiosa dispositio de heredibus & legatarius loquens, ad fideicommissarios extendenda non est.

Cons. 215. n. 15. p. 331.

Odiosa & stricti juris sunt Gabella, & sapiunt extorsionem.

Cons. 336. n. 87. & 88.

p. 1217.

Odiosa sunt servitutes.

Cons. 301. n. 17. p. 13.

Odiosa & onerosa sunt subditus collectae.

Cons. 303. n. 63. 64. p. 114.

& n. 74. p. 115.

Odiosa & stricti juris sunt renunciationes.

Cons. 304. n. 108. p. 148.

& n. 119. p. 150.

Odiosa variationes ad alterius injuriam tendentes.

Cons. 313. n. 31. p. 293.

Odiosa sunt omnes variationes. Cons. 313. n. 16. p. 290.

Odiosum statutum strictè, favorabile latè interpretandum.

Cons. 328. n. 104. (27.)

p. 697.

Odiosa non sunt testamenta; nisi respectu liberorum.

Cons. 350. n. 114. 115. p. 1730.

Odiosa & poenalia non sunt extendenda.

Cons. 336. n. 57. p. 1213.

Odiosa sunt testamenta propinquis successionem auferentia. Cons. 350. n. 20. p. 1717.

in Odiosis & poenalibus argumentum a contrario sensu non valet.

Cons. 336. n. 129. p. 1226.

in Odiosis ad similem casum, taxative dictiones non extenduntur.

Cons. 301. n. 16. p. 13.

in Odiosis casus non excipitur a verbis generalibus.

Cons. 340. n. 38. p. 1413.

& in correctoriis.

Ibid. n. 39. p. ead.

Odiosissimæ sunt captationes Legatorum, & pro falso reputantur.

Cons. 336. n. 255. p. 1244. per OECONOMUM Monasteria actiones exercent.

Cons. 337. n. 28. p. 1271.

OFFENSIO ubi licita est, ibi illicita defensio.

Cons. 322. n. 12. p. 486.

Offensionem non prateritam sed futuram concernunt mandata de non offendendo.

Cons. 305. n. 111. p. 176.

sive Offensione pacis publica, simplicis spoli causa ad Camera iam immediate non pertinent.

Cons. 303. n. 124. p. 123.

de non Offendendo mandata sub poena hanni in Camera decernuntur: praesertim si metus armorum subsit.

Cons. 305. n. 109. & 110. p. 175.

de non Offendendo mandata violans, incidit in poenam fracta pacis.

Cons. 305. n. 123. p. 178.

de non Offendendo cautio propter minas ad arma provocantis peti potest.

Cons. 305. n. 108. p. 175.

de non Offendendo mandata favorabilia sunt, maxime initio. Cons. 305. n. 118. p. 177.

de non Offendendo mandata, sine clausula justificatoria & absq; citatione partis adversae impetrantur.

Cons. 305. n. 116. p. 176.

& n. 121. p. 178.

de non Offendendo mandata futuram, non prateritam concernunt offensionem.

Cons. 305. n. 111. p. 176.

OFFER-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- OFFERRI** potest testibus testa-
mentum, etiam alterius ma-
nu scriptum.
Cons. 350. n. 44. p. 1720.
- OFFICIUM** suum iudex im-
pertiri non debet, nisi implo-
ratus, nec condemnare reum
in id quod petatum non est.
Cons. 351. n. 51. p. 1748.
- Officium iudicis 30. annis du-
m. Cons. 317. n. 79. p. 376.
- Officium suum magistratus
gratis impartiri debet.
Cons. 322. n. 3. p. 484.
- Officium gratuitum esse debet:
præstitum tamen remunerari
potest.
Cons. 314. n. 51. p. 307.
- Officium iudicis post senten-
tiam expirat.
Cons. 342. n. 240. p. 1508.
- Officium non impartit iudex
nisi imploratus.
Cons. 342. n. 252. p. 1510.
- Officium iudicis quo pecuniarum
alimenta tolli potest, licet non
instinctus natura.
Cons. 328. n. 32. p. 670.
- Officium quando iudex exce-
dit habetur pro privato.
Cons. 308. n. 30. p. 218.
- Officium suum nemini debet
esse damnosum.
Cons. 303. n. 5. p. 104.
- Officium iudicis vel restitutionem
petere potest iniuriatus,
post præscriptam actionem.
Cons. 351. n. 41. p. 1745.
- Officium iudicis imploratio pro
actione est.
Cons. 304. n. 7. p. 129.
- in Officio iudicis præstitum gene-
rale iuramentum sufficit.
Cons. 335. n. 81. p. 1151.
Et n. 86. p. 1152.
- Officio iudicis incumbit ope-
ram dare, ne quis perjurium
committat.
Cons. 342. n. 84. p. 1485.
- ex Officio iudicis an saltem L.
fin. C. de Edict. D. Adrian.
tollend. liberis succurratur?
Cons. 339. n. 77. p. 738.
- Officio iudicis æque præscribi-
tur ut alicui parti.
Cons. 317. n. 74. p. 374.
Et n. 78. p. 375.
- ex Officio magis aut minus ut
quid faceret, propter ea po-
sumus accipiens, leg. Jul. re-
petund. tenetur.
Cons. 314. n. 47. p. 307.
- in Officio omni spei vel victo-
ria nundinatio prohibita.
Cons. 314. n. 59. Et 60. p. 309.
- ex Officio iudex appellacionis
ad personam Et habilitatem
Procuratoris primæ instan-
tiæ respicere potest.
Cons. 332. n. 134. p. 902.
- Officio sibi commissio ministrum
qui præstituit paterfamilias
vel Dominus culpam ipsius
præstare debet.
Cons. 335. n. 33. p. 1142.
- Officia Et munera Decuriona-
tus in municipiis, etiam indi-
tus imponuntur.
Cons. 339. n. 4. p. 1349.
- quoad Officia personarum opi-
nio communis etiam erronea
ius facit.
Cons. 329. n. 115. p. 756.
- Officialis falsificans rationes
Et Registra publica, manus
amputatione puniuntur.
Cons. 335. n. 232. p. 1184.
- Officialis quævis vel iudex cum
subditis contrahere Et mune-
ra ultra salarium exigere
prohibetur.
Cons. 314. n. 11. p. 301.
- Officialis vel iudex post rem
expeditam, remunerationem
accipiens, pæna concussionis
non tenetur.
Cons. 314. n. 52. p. 307.
- Officialis æque tenetur extra
iudicium accipiendo pecu-
niam, atq. in iudicio.
Cons. 314. n. 61. p. 309.
- Officialis iuramenti sui memor
esse præsumitur.
Cons. 338. n. 176. p. 1326.
- Officialis vel Syndicus falso
deferens, ut calumniator vel
falsarius puniendus.
Cons. 336. n. 33. p. 1209.
- Officiali vel delatori non cre-
ditur, quando super eius de-
nunciatione proceditur sed
aliis testibus probari debet.
Cons. 336. n. 29. Et 31. p. 1209.
- Officiali, deponenti gabellas
non esse solutas creditur, do-
nec contrarium probetur.
Cons. 336. n. 2. Et 5. p. 1204.
- Officiales an sufficiat scire,
quoties contra Principem
præscribitur?
Cons. 345. n. 129. p. 1632.
- Officiales Et Consilarii stipen-
diis suis contenti esse debent.
Cons. 314. n. 37. p. 305.
- nec præter esculenta Et po-
culenta quotidiana quid ac-
cipere, ne quidem a volenti-
bus. Ibid. n. 38. 39. p. 306.
- alias præsumitur concussio;
præsumptione iuris Et de iu-
re. Ibid. n. 40. 44. p. 306.
- Et quod acceperunt confisca-
tur. Ibid. n. 41. p. ead.
- Et quadruplum exigi potest.
Ibid. n. 43. p. ead.
- prætereaq. ab officio cum in-
famia remouentur.
Ibid. n. 44. p. ead.
- Et criminaliter puniuntur.
Ibid. n. 45. p. ead.
- Officialium Et censuales libri
plurimum probant: Et plene.
Cons. 332. n. 235. p. 919.
Et n. 295. p. 927.
- Officialium subnotationes scri-
pturaq. generaliter contra
subditum vel tertium pro-
bant: quotiens ad eos perti-
nent. Cons. 345. n. 53. p. 1612.
- Officialium scientia Et pa-
tientia in præscriptione iu-
rium Domini sufficit.
Cons. 339. n. 92. p. 1360.
- Officialium scientia Et patien-
tia sufficit ad præscribenda
iura Principum.
Cons. 301. n. 112. p. 26.
- de Officialibus ultra salarium
munera accipientibus: quod
in iure dispositum, etiam in
consiliariis ex publico stipen-
diis habentibus locum habet.
Cons. 314. n. 42. p. 306.
- Officialibus ordinare ad supre-
mam jurisdictionem pertinet.
Cons. 339. n. 167. p. 1372.
- OMISSIO** formæ actû visat.
Cons. 340. n. 140. p. 1430.
- Omissio consuetudinis solennitatis
reddit actum nullum atq.
suspectum.
Cons. 336. n. 268. p. 1245.
- Omissus casus manet in dispo-
sitione iuris communis.
Cons. 338. n. 42. p. 1306.
Et n. 175. p. 1326.
- pro Omissio habetur quod
compromisso expressum non
est.
Cons. 340. n. 91. p. 1421.

Partem VII. Index.

- Omissa in statuto manent in dispositione juris communis.*
Cons. 327. n. 15. p. 623.
- Omissa solennitas quæ à Lege de forma substantiali requiritur, reddit actum ipso jure nullum.*
Cons. 316. n. 42. p. 340.
- Omissa una solennitatum totum testamentum corrumpit.*
Cons. 350. n. 10. p. 1716.
- ad Omissa non extenditur quietas.*
Cons. 335. n. 30. p. 1142.
est instar Transactionis.
Ibid. n. 31. p. ead.
- non OMNIS culpa sufficit ad privationem feudi, & quæ sufficit, coram paribus probanda est.*
Cons. 310. n. 13. p. 264.
- Omnis universalis omnia comprehendit, & nihil excipit.*
Cons. 327. n. 87. p. 650.
- Omnis denunciatus juratus esse debet.*
Cons. 336. n. 30. p. 1209.
- Omnis verbum nihil excludi patitur.*
Cons. 391. n. 48. p. 17.
& n. 60. p. 18.
- Omnem obligationem tollit solutio.*
Cons. 304. n. 78. p. 142.
- Omnem jurisdictionem qui habet, omnia ea, quæ in eam veniunt habere intelligitur.*
Cons. 320. n. 8. p. 431.
- Omnem exceptionem majus & liquidum sistit intelligitur, instrumentum habens ex statuto paratam executionem.*
Cons. 304. n. 39. p. 135.
- Omnes sequestrationes sunt prohibita.*
Cons. 309. n. 55. p. 249.
per judicem causa cognita fiunt. Ibid. n. 56. p. 249.
- Omnes contractus quo respectu bona fidei dicantur.*
Cons. 338. n. 85. p. 1311.
- Omnes viriliter obligat, non in solidum singulos, nomine societatis commodans.*
Cons. 307. n. 10. p. 201.
- Omnes quod tangit ab omnibus debet approbari.*
Cons. 334. n. 8. p. 1057.
- Omnes qui vocantur in feudis in capita succedunt.*
Cons. 343. n. 33. p. 1528.
- Omne scelus improbum & illicitum.*
Cons. 327. n. 99. p. 653.
- Omne consequens præsupponit necessarium antecedens.*
Cons. 333. n. 104. p. 991.
- Omne vult necessarium antecedens, qui vult consequens.*
Cons. 333. n. 28. p. 961.
- Omnia comprehendit & nihil excludit, quæcumque excogitari possunt, universalis.*
Cons. 304. n. 94. p. 145.
præsertim in hominis dispositione. Ibid. n. 95. p. ead.
- Omnia regit finalis causa.*
Cons. 304. n. 74. p. 142.
- Omnia tunc bona, finis sibi unus.*
Cons. 305. n. 79. p. 170.
- ad Omnia refertur clausula in fine posita.*
Cons. 334. n. 183. p. 1104.
- Omnia conceduntur, sine quibus illud explicari nequit concessio aliquo.*
Cons. 339. n. 146. p. 1369.
- Omnia bona tradens marito, in dotem dedisse mulier censetur.*
Cons. 333. n. 76. p. 981.
- Omnia regit, moderatur, & ampliat causa finalis.*
Cons. 334. n. 165. p. 1102.
- Omnia bona ab initio præsumuntur esse libera & allodialia.*
Cons. 334. n. 65. & 68. p. 1078.
- Omnium consensus non præsumitur intervenisse, nisi probetur.*
Cons. 334. n. 81. p. 1081.
& n. 238. p. 1115.
- Omnibus in solidum debetur juramentum fidelitatis.*
Cons. 324. n. 94. p. 563.
- Omnibus ex contractibus, in quibus aliquid pro alio præstatur, editio debetur.*
Cons. 304. n. 62. p. 139.
- ab Omnibus debet approbari, quod tangit omnes.*
Cons. 334. n. 8. p. 1057.
- OMNIMODA jurisdictio cui competit, facultas collectandi datur.*
Cons. 320. n. 6. p. 431.
contra. Ibid. n. 30. p. 434.
- ONERATUS legatus ab intestato vocatus præsumitur.*
Cons. 336. n. 223. p. 1239.
- Oneratus à superiore non potest propterea suos inferiores onerare.*
Cons. 325. n. 39. p. 582.
- Onerosa & odiosa sunt subditi collecta.*
Cons. 303. n. 63. 64. p. 114.
& n. 74. p. 115.
- Onerandus nemo est probationibus superfluis.*
Cons. 342. n. 228. p. 1507.
- Onus tuendi subire debet, qui successionis commoda percipit.*
Cons. 329. n. 81. p. 741.
- Onus probandi transfert præsumptio in adversarium.*
Cons. 339. n. 39. p. 1353.
- Onus tutelæ feudum non sequitur.*
Cons. 329. n. 122. p. 759.
- ab Onere probandi non proponendi relevat notorium.*
Cons. 306. n. 29. p. 190.
- ab Onere probandi relevat, qui est in possessione nobilitatis: præsertim si diuturna est.*
Cons. 314. n. 88. & seq. p. 314.
- Onere duplici neminem gravandus.*
Cons. 339. n. 204. p. 1376.
- Onere alieno alius gravari non debet.*
Cons. 339. n. 104. p. 752.
- ab Onere servitutis omnia bona præsumuntur immunia.*
Cons. 308. n. 43. p. 224.
- ab Onere probandi non relevat dolosa vel furtiva possessio.*
Cons. 314. n. 90. p. 314.
- sub Onerum remissione generalis, remissa non censentur regalia.*
Cons. 303. n. 30. p. 107.
- Onerum & servitiorum qualitates præscribuntur triginta annis uti feudis.*
Cons. 325. n. 33. p. 581.
- ad Onera etiam publica tenentur incolæ fruente privilegio & commodis provincie.*
Cons. 303. n. 36. & 39. p. 108.
- Onera litium pariter ut sustineantur & mutua indemnitati consulatur consors agere potest.*
Cons. 331. n. 234. p. 854.
- ab Oneribus provincie alicujus exemptum prædium vel castellum, perinde habetur ac si extra eam situm esset.*
Cons. 303. n. 114. p. 120.
ab Onere

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- ab Oneribus publicis & veda-
galibus immunitatem alicui
concedere potest Dominus
terra etiam inferior Casare.
Cons. 303. n. 116. p. 121.
Oneribus semel impositis con-
tenti esse debent superiores.
Cons. 325. n. 34. p. 581.
ab Oneribus communibus ne-
mini immunitatem prestari
publicè interest.
Cons. 303. n. 11. p. 104.
et si desuper rescriptum Prin-
cipis proferat.
Ibid. n. 12. p. ead.
ORDINARIUS inditus jus
reddit, & inditus jus redde-
re debet.
Cons. 338. n. 229. p. 1334
OPERAM pecuniam vel aliã
rem an quis conferat in socie-
tat: non refert.
Cons. 330. n. 52. p. 778.
propter Operas mulieribus
donationes facta proprie do-
nationes non sunt.
Cons. 326. n. 9. p. 598.
Operas debet marito mulier.
Cons. 326. n. 1. p. 598.
OPERATUR statutum vali-
dus, quam testatoris disposi-
tio. Cons. 328. n. 93. (16.)
p. 692.
Operatur origo ad veritatem
multum.
Cons. 329. n. 7. p. 709.
Operatur nihil protestatio jus
non habentis.
Cons. 304. n. 16. p. 131.
Cons. 342. n. 22. p. 1479.
Operatur nihil nec probat scri-
ptura referens cuius rela-
tum deficit.
Cons. 304. n. 93. p. 145.
Operatur & determinat par-
ticula ET equaliter.
Cons. 326. n. 11. p. 599.
nihil Operatur interruptio
post usucapionem completam.
Cons. 344. n. 151. p. 1587.
Operatur quod propositum in
proposito, id etiam oppositum
in opposito.
Cons. 328. n. 64. p. 679.
Operatur nihil in prejudicium
agnatorum, consensus Prin-
cipis in alienatione feudi.
Cons. 344. n. 124. p. 1583.
Operatur nihil aut mutat ex-
pressio ejus, quod tacite inest.
Cons. 338. n. 41. p. 1305.
Operari non debent actus ul-
tra mentionem agentium.
Cons. 338. n. 86. p. 1311.
Operari aliquid in pactis quod-
libet verbum debet.
Cons. 316. n. 85. p. 346.
Operari aliquid pactum, nec
otiosum esse debet.
Cons. 318. n. 9. p. 392.
Operatur plus tacita confessio,
quæ ex scriptura recognitio-
ne oritur, quam expressa.
Cons. 351. n. 22. p. 1742.
Operantur jus & natura nihil
frustra.
Cons. 309. n. 53. p. 248.
OPPIGNORATIO feudi a-
lienationis species est.
Cons. 347. n. 29. p. 1658.
ad Oppignorationem quoque
feudi alienatio sine consensu
Domini extenditur.
Cons. 331. n. 106. p. 831.
Oppignoratione Vasalli defi-
ciente consensus Domini ni-
hil operatur.
Cons. 331. n. 307. p. 867.
Oppignoratis non ab alio, sed
in propriis debitoris bonis,
executionem petere debet
creditor.
Cons. 312. n. 7. p. 281.
OPINIO in dubio in meliorem
partem capienda.
Cons. 330. n. 83. p. 783.
Opinio 7 Consultorum proba-
bilis est.
Cons. 336. n. 203. p. 1237.
Opinio communis quid?
Cons. 301. n. 135. p. 29.
Opinio sola bonam fidem effi-
cit. Cons. 334. n. 193. p. 1105.
Opinio communis sequenda,
etiamsi meliores contrariæ
videantur rationes.
Cons. 325. n. 51. p. 590.
Opinio communis etiam erro-
nea jus quoad officia perso-
narum facit.
Cons. 329. n. 115. p. 756.
Opinio, de qua inter Legistas
disputatur, si sit decisa jure
Canonico, bene standum in
negotio foro.
Cons. 319. n. 45. p. 406.
Opinio testatoris jus facit, non
verba aut veritas.
Cons. 302. n. 148. p. 84.
Opinio communis in negotiis
dominium & appertinentiæ
probat.
Cons. 301. n. 134. 136. 137.
p. 30.
Opinio communis non obstat,
si opinio aliqua melioribus ra-
tionibus fulciatur.
Cons. 325. n. 43. p. 584.
Opinio fallis & fallitur.
Cons. 345. n. 115. p. 1629.
Opinio quæ Ecclesiis & Eccle-
siasticis favet, in dubio am-
plèctenda.
Cons. 319. n. 42. p. 406.
Opinio singularis melioribus
nixationibus communis an-
teferenda.
Cons. 344. n. 37. p. 1562.
& n. 137. p. 1585.
Opinio æquior in dubio sequen-
da. Cons. 319. n. 41. p. 406.
Opinio ultimo loco adducta
approbata ab autore videtur.
Cons. 336. n. 206. p. 1244.
Opinioni prævalet veritas: &
una præsumptio tollit aliam.
Cons. 334. n. 12. p. 1059.
Cons. 342. n. 47. p. 1481.
Opinioni communi contraria
præfertur Doctor scribens
pro matrimonio.
Cons. 319. n. 58. p. 408.
Opinioni singulari adhaerendo
iudex se ponit in periculum.
Cons. 351. n. 81. p. 1756.
Opinionem rei gravat questio
spalii.
Cons. 337. n. 110. p. 1282.
& n. 148. p. 1289.
per Opinionem communem
nobilitas verè non contrahi-
tur. Cons. 314. n. 92. p. 314.
ab Opinione communi in con-
sulendo & iudicando non est
recedendum.
Cons. 321. n. 106. p. 479.
Cons. 319. n. 131. p. 417.
Cons. 347. n. 44. p. 1661.
OPPONERE & defectus nomi-
ne in rationibus permissum.
Cons. 375. n. 16. p. 1139.
Opponitur ante processum
dividendarum & ordinis ex-
ceptio, quæ est dilatoria & im-
pedit. Cons. 307. n. 7. p. 199.
Opponi possunt a Reo Exce-
ptiones etiam contraria.
Cons. 340. n. 85. p. 1420.
Opponi potest peremptoria
exceptio quocumque tempore
etiam

Partem VII. Index.

etiam post probationes actoris. Cons. 311. n. 14. p. 276.
Oppositum in opposito id etiam operatur quod propositum in proposito.

Cons. 328. n. 64. p. 679.

Opposita exceptio simulationis, instrumentis guaranteectionis, executionem impedit. Cons. 304. n. 46. p. 136.

Opposita coram Executore nullitatis questione Executor causam ad superiorem mandatem remittere debet.

Cons. 344. n. 183. & seq. p. 1596.

OPPRESSORUM refugium est Ecclesia.

Cons. 316. n. 75. p. 345. & mater pietatis.

Ibid. n. 76. p. ead.

OPTIO est jus & quidem querendum: Electio est jus quasitum.

Cons. 302. n. 2. p. 47.

Optio & electio jus domini acquirunt, facta presertim post aditam hereditatem.

Cons. 302. n. 1. p. 47.

Optio alterutrius datur in alternativis.

Cons. 332. n. 76. p. 889.

Optio datur vidue in divisione ad bona retinenda vel pretium offerendum.

Cons. 313. n. 24. p. 292.

in Optionis alternativa legaso habetur respectus ad estimationem rei.

Cons. 302. n. 110. p. 68.

OPTIMUM temperamentum fit ex contrariis.

Cons. 334. n. 53. p. 1076.

& n. 186. p. 1104.

Optima probatio est confessio.

Cons. 339. n. 280. p. 1386.

OPUS sententia declaratoria etiam quando ipso jure Vassallus privatur.

Cons. 310. n. 14. p. 264.

non Opus est citatione partis, quando actus eo absente expediri potest.

Cons. 305. n. 122. p. 178.

Opus non habet is probare, qui presumptionem habet.

Cons. 339. n. 38. p. 1353.

Opera negligentis servitens, Administrator sibi id impurare debet.

Cons. 335. n. 32. p. 1142.
ex Operis quod mulier lucratur & ex bene meritis maritimo cedit.

Cons. 326. n. 2. & 10. p. 598.

ORATIO universalis nihil excludit.

Cons. 330. n. 99. p. 787.

Oratio generalis ad omnia extenditur, adque salva ratione recti sermonis porrigi potest. Cons. 330. n. 100. p. 787.

Oratio est interpretis animi.

Cons. 321. n. 109. p. 481.

Orationem claram & perfectam quod per se habet, ex antecedentibus vel consequentibus interpretari non debet.

Cons. 301. n. 20. p. 13.

ORDINANDUM quomodo Camera & austregarum iudicium, traditur remissive.

Cons. 305. n. 135. p. 181.

in Ordinarium compromitti non potest.

Cons. 338. n. 183. p. 1327.

ad Ordinarium iudicem pertinet, quod insertum non est compromisso.

Cons. 337. n. 25. p. 1270.

Ordinario etiam iudice tardante, possunt alii iudices peti. Cons. 308. n. 23. p. 215.

Ordinarii territorio exempta, & a prophanis rebus separata sunt monasteria.

Cons. 302. n. 6. p. 49.

Ordinarii iudicii exceptiones omnes recipit liquidatio.

Cons. 342. n. 10. p. 1476.

Ordinarii Jurisdictio non alteratur, sed exercitatur, causa ipsi commissum.

Cons. 338. n. 196. p. 1328.

Ordinaria falsi poena deportationis cum bonorum publicatione: interdum & arbitraria.

Cons. 314. n. 83. p. 313.

Ordinaria appellations quamdiu locus est, non admittitur supplicatio, qua est extraordinaria.

Cons. 308. n. 1. p. 208.

& n. 25. p. 215.

Ordinarie in causa spoli proceditur.

Cons. 332. n. 367. p. 944.

Ordinatio Principis satis que excusat.

Cons. 329. n. 91. p. 747.

Ordinationes & statuta probant superioritatem, dominium, & possessionem statuentium eo in loco.

Cons. 301. n. 102. p. 241.

Ordinationes Camera Imperii inferiora iudicia sequi debent.

Cons. 343. n. 78. p. 1539.

contra Ordinationes curie & leges imperii acta sunt nulla.

Cons. 332. n. 189. p. 912.

ORDO inspiciendus, & ressi-nendus, qui juris est.

Cons. 336. n. 186. p. 1235.

Ordo Scriptura non impedit voluntatem testatoris.

Cons. 336. n. 189. p. 1235.

Ordo intellectus magis probatur quam verborum.

Cons. 336. n. 188. p. 1235.

Ordo requisitus est de forma.

Cons. 337. n. 134. p. 1286.

Ordo Scriptura designat ordinem processus & voluntatis.

Cons. 337. n. 47. p. 1274.

Ordo debitus ubi non servatus, mala fide actum presumitur.

Cons. 350. n. 9. p. 1716.

Ordo juris servandus.

Cons. 336. n. 318. p. 1256.

Ordinis praeposteratio libellum visiat, & ordo pro forma est.

Cons. 337. n. 50. p. 1274.

Ordinis & dividendarum exceptio est dilatoria, & impedit, quia opponitur ante processum.

Cons. 307. n. 7. p. 199.

contra Ordinem succedendi alienari non potest feudum antiquum, in prejudicium proximiorum agnatorum.

Cons. 344. n. 123. p. 1583.

Ordinem juris Princeps in occupanda possessione servare non tenetur.

Cons. 332. n. 303. p. 931.

Ordine successivo ad Revocationem feudi agnati admittuntur.

Cons. 344. n. 28. p. 1561.

& n. 105. p. 1580.

ab Ordine constitutus Syndicus non est singulorum.

Cons. 340. n. 105. p. 1414.

Ccccc ex

In Matthæi VVesenbecii Consil.

ex Ordine principii incipimus
finem.

Cons. 342. n. 53. p. 1482.

ex Ordine Scripturæ prius est
tempore agendi, quod prius
est in Scriptura.

Cons. 337. n. 48. p. 1274.

ab Ordine amotionem aut re-
legationem temporalem in
honestioribus excedere non
debet pœna stellionatus.

Cons. 314. n. 19. p. 302.

ad Ordines sacros promoveri
et Episcopus creari potest
legitimus.

Cons. 319. n. 82. p. 411.

Et excludit substitutum, nec
patitur deficere condicio-
nem: Si sine liberis &c.

Ibid. n. 83. p. ead.

in Ordinibus minoribus con-
stitutus clericus etiam bene-
ficiatus, matrimonium con-
trahere potest.

Cons. 319. n. 112. p. 415.

ORITUR præscriptio ex fa-
cto, et non presumitur.

Cons. 329. n. 335. p. 1393.

Oritur ius ex facto.

Cons. 340. n. 4. p. 1404.

Oriatur inde delictum et con-
tractus usufructus interpreta-
tio induci non debet.

Cons. 309. n. 37. p. 242.

ORIGO ad veritatem multum
operatur.

Cons. 329. n. 7. p. 709.

Origo et causa cuiusque rei at-
tendi debet.

Cons. 334. n. 1. p. 1055.

Cons. 331. n. 14. p. 813.

ex Origine et principio inter-
pretandus finis.

Cons. 351. n. 92. p. 1760.

Originis ius non amittit uxor.

Cons. 348. n. 27. p. 1686.

Originalis status semper ad ef-
fectum presumitur.

Cons. 335. n. 142. p. 1167.

Originale forum attenden-
dum.

Cons. 343. n. 83. p. 1539.

Originali et recognitione cor-
roboratum exemplum fidem
facit. Cons. 334. n. 163. p. 1100.

sine Originali non probat co-
pia. Cons. 334. n. 125. p. 1090.

OSTENDERE debitores de-
betur, qui rationes reddit.

Cons. 331. n. 267. p. 858.

Ostendere rationum volumi-
na quilibet administrator
debet.

Cons. 335. n. 14. p. 1139.

Ostendens titulum in posses-
sione præfertur, ut et anti-
quiorem probans.

Cons. 308. n. 45. p. 225.

OTIOSA esse non debet de-
terminatio.

Cons. 334. n. 180. p. 1104.

Otiosè nullum verbum censi
debet contractui appositum.

Cons. 309. n. 12. p. 235.

Otiosè et sine mysterio operan-
di appositæ Dictionis, literæ vel
syllabæ, esse non debet.

Cons. 301. n. 76. p. 20.

OVIUM legato non veniunt
agni.

Cons. 349. n. 3. p. 1697.

Ovium agni an ad Geradam
pertineant.

Cons. 349. n. 1. p. 1696.

de Ovibus statutum non habet
locum in agnis: nisi consuetu-
do aliter habeat.

Cons. 349. n. 2. p. 1697.

P.

ex PACIS fractæ causa contra
Dominum l'asallus civiliter
agere potest.

Cons. 305. n. 98. p. 173.

Pacis fractæ ad crimen sufficit
armorum terror.

Cons. 305. n. 35. p. 164.

Pacis fractæ causa immediatè
ad Cameram pertinet omni-
bus exceptionibus declinatio-
nis sublati.

Cons. 305. n. 128. p. 197.

Pacis fractæ crimen atrocissi-
mum est.

Cons. 305. n. 22. p. 163.

in Pacis fractæ casibus, civili-
ter, ad rerum recuperatio-
nem agi potest.

Cons. 305. n. 97. p. 173.

in Pacis fractæ pœnam inci-
dit violans mandata de non
offendendo.

Cons. 305. n. 123. p. 178.

Pacis fractæ in pœnam non ca-
dunt Domini, quibus turba-
tores suos turbare licet.

Cons. 308. n. 39. p. 221.

Pacis publicæ fractæ pœna est
confisecatio bonorum, et pri-

vario fendorum, ut domino,
non fisco, cedant.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Pacis fractæ causa merè crimi-
nalis est.

Cons. 305. n. 24. p. 163.

Pacis fractæ a pœna, quæ est ca-
pitalis et à dolo causa quali-
bet excusat.

Cons. 308. n. 40. p. 222.

Paci publica studere et occa-
sionibus malorum prævenire,
magistratus et Principis est.

Cons. 305. n. 117. p. 176.

sine Pacis publicæ offensione,
simplicis spoliæ causæ ad Ca-
meram immediatè non per-
tinent.

Cons. 303. n. 124. p. 123.

Pacem publicam non turbat,
qui dominica potestatis iure
utitur.

Cons. 305. n. 113. p. 176.

Pacem et ius sequi servare cui
mandatur, ei non sit inju-
ria.

Cons. 305. n. 120. p. 177.

Pace fracta, ad restitutionem
occupantes non tenentur.

Cons. 322. n. 17. p. 487.

Pacisci cum alia vivente conju-
ge delictum est.

Cons. 317. n. 45. p. 366.

Pacisci super re iudicata licet;
non transigere.

Cons. 342. n. 150. p. 1496.

Pacisci de rerum controversa-
rum eventu illicitum est.

Cons. 314. n. 64. p. 309.

PACTIO vel ordinatio defun-
cti in feudis non nocet liberis.

Cons. 344. n. 116. p. 1581.

Pactio, ut in designandis ex-
pensis credendum sit nuda
creditoris assertioni, valet;
sed si major est læsio ad boni
viri arbitrium reducenda.

Cons. 304. n. 66. p. 140.

et n. 87. p. 144.

Pactio servitutis obscura con-
tra constituentem, qui aper-
tius dicere poterat, exten-
denda est.

Cons. 301. n. 207. p. 38.

Pactiones et verba dant con-
tractus formam.

Cons. 338. n. 12. et 14. p. 1303.

Pactionibus privatorum sub-
jacet sententia.

Cons. 342. n. 126. p. 1491.

Pactum

Partem VII. Index.

Pactum antichreseos licitum.

Cons. 331. n. 135. p. 837.

Pactum valet, ne in heredem transeat obligatio.

Cons. 327. n. 83. p. 649.

Pactum legis commissoriae ad retrovendendum operatur, ut jus percipiendorum fructuum habeat emptor etiam in mutuo.

Cons. 331. n. 104. p. 831.

Pactum retrovenditionis longe minus prejudiciale debitori, quam emptio &c. ubi explicatur.

Cons. 309. n. 20. p. 237.

Pactum nullum otiosum esse, sed aliquid operari debet.

Cons. 318. n. 9. p. 392.

Pactum antichreseos infirmatur, si adsit lesio supra dimidium.

Cons. 331. n. 167. p. 842.

qua tamen non facile probari potest.

Ibid. n. seq. p. ead.

in Pactum generale non veniunt delicta.

Cons. 337. n. 101. p. 1281.

Pactum facere cum Domino non potest pater vel agnatus, quo inviti excludantur, quibus successio competit.

Cons. 334. n. 75. p. 1080.

Pactum antichreseos pignori adjectum valet.

Cons. 309. n. 36. p. 242.

an de jure Canonico.

Ibid. n. seq. p. ead.

Pactum antichreseos in emptione non habet locum, est enim super vacuum.

Cons. 331. n. 140. p. 838.

Pactum retrovenditionis, in favorem venditoris adponitur, & supplet defectum precii.

Cons. 331. n. 77. p. 822.

estq; pars precii.

Ibid. n. 78. p. 823.

Pactum legis commissoriae an & quatenus valeat in pignore.

Cons. 344. n. 157. p. 1592.

Pactum de non alienando domini translationem non impedit.

Cons. 324. n. 17. p. 127.

quod tamen in feudis secus, ut n. res quidem subinfenda-

ri possit.

Ibid. n. ead. p. ead.

Pactum cujus contemplatione contractum, ubi non servatur, contractus annihilatur.

Cons. 338. n. 108. p. 1314.

Pactum non ita facile ut statutum legitimam tollit.

Cons. 328. n. 77. p. 685.

Pactum non debet frustra videri appositum.

Cons. 324. n. 16. p. 527.

Cons. 327. n. 82. p. 640.

Pactum lutionis est indifferens, & aequè pignori atq; venditioni apponitur.

Cons. 309. n. 26. p. 239.

Pactum, quo Dominus feudi illud alicui promittit, in casum sibi aperti, non est de futura successione, sed de caducitate successionis.

Cons. 316. n. 6. p. 336.

valet jure Saxonico & vocatur Bedinge.

Ibid. n. 7. p. ead.

An Prelati etiam hoc modo investire possint.

Ibid. n. 8. p. ead.

Pactum usurarium quod?

Cons. 327. n. 44. p. 634.

Pactum, Liberatio & Transactio secundum generalitatem subjectae materiae intelligenda & interpretanda.

Cons. 335. n. 105. p. 1157.

Pactum de conjugio, vivente conjugee non valet, imò impedit etiam futurum quando se cognoscunt.

Cons. 317. n. 42. p. 366.

Pactum nullum est quatenus legitimum inter usurum excedit: etiam in terris Saxoniae.

Cons. 331. n. 39. & 41.

p. 816.

Pactum ut creditor pro interesse & usu suae pecuniae fructus lucretur, valet in mutuo.

Cons. 331. n. 162. p. 841.

et si redditus sint magni pro modica pecunia.

Ibid. n. 163. p. ead.

Pactum hoc, ut sine rationibus quis administret res alienas, & sit alogista, in omni dispositione etiam favorabili valet.

Cons. 331. n. 141. p. 838.

Pactum de lucrando fructibus

rei pignorate toleratur jure civili: non tamen Canonico: praesertim quatenus fructus constitutum interesse excedunt.

Cons. 331. n. 36. & 38.

p. 816.

Pactum hodie ad agendum efficacis.

Cons. 321. n. 26. p. 451.

Pactum de vendendo quatenus pro venditione habeatur.

Cons. 321. n. 20. p. 450.

Pacti vim habet possessio immemorialis.

Cons. 301. n. 123. p. 28.

Pacti novi adjectio priorem obligationem novat.

Cons. 312. n. 34. p. 284.

absq; Pacto & ratiocinio ut emptor fructus lucretur venditionis effectus est.

Cons. 331. n. 133. p. 837.

& n. 138. p. 838.

Pactio vel factio consentire paria.

Cons. 335. n. 52. p. 1147.

Pactio lutionis nullo tempore praescribitur.

Cons. 327. n. 32. p. 629.

ex Pacto descendentes in feudis proprium jus acquirunt.

Cons. 347. n. 28. p. 1658.

cum Pacto de retrovendendo proprium venditionis quod?

Cons. 309. n. 2. p. 232.

ex Pacto potius & providentia in dubio feudum praesumitur quasitum, quam hereditarium.

Cons. 334. n. 147. p. 1094.

ex Pacto & providentia fenda in dubio censentur.

Cons. 343. n. 29. p. 1527.

Cons. 344. n. 18. p. 1559.

Pactio remitti potest rationum redditus.

Cons. 331. n. 90. p. 827.

ex Pacto retrovenditionis emptor fructus restituere non cogitur.

Cons. 309. n. 34. p. 241.

Pactio non traditione sola bona uxoris dotalia sunt.

Cons. 326. n. 16. p. 600.

absq; Pacto etiam Creditor ob damnum suum fructus retinere potest, nec teneatur in sortem imputare.

Cons. 331. n. 136. p. 838.

ex Pacto uno & eodem oriri non possunt diversa & incompatibiles contractuum species.

Cons. 331. n. 48. p. 818.

Ccccc 2 Pactio

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Pactio legitima non tollitur.

Cons. 328. n. 17. p. 662.
ex Pacto nudo obligationem
producit investitura abusi-
va, & actionem ex stipulatu,
si stipulatio intercessit: vel
condictionem ex moribus si
nudum adest pactum.

Cons. 316. n. 51. p. 341.
Utraq; tamen actio persona-
lis est & directa.

Ibid. n. 52. p. ead.
Ante conditionis tamen exi-
stentiâ exerceri neutra pot-
est. Ibid. n. 97. p. 347.
contra Pactum proprium veni-
re non licet.

Cons. 340. n. 71. p. 1418.
in Pactum deduci & peti pos-
sunt damna & interesse pe-
cunie non soluta.

Cons. 331. n. 218. p. 851.
per Pactum multa fieri non pos-
sunt quæ tamen per statu-
tum.

Cons. 328. n. 36. p. 671.
argumentum hoc quando suc-
cedat. Ibid. n. 37. p. 672.
in Pactum & expresse deduci
possunt, quæ contractibus in-
sunt tacite.

Cons. 331. n. 139. p. 838.
ob Pactum retrovenditionis
tertiâ pars de precio detrahi-
tur. Cons. 331. n. 79. p. 823.
Pacta ante omnia servanda
sunt.

Cons. 316. n. 84. p. 346.
Pacta & compromissa Juris na-
tura vel gentium sunt.

Cons. 340. n. 189. p. 1438.
Pacta & clausula contractibus
adjectæ eorum pars sunt.

Cons. 338. n. 59. p. 1308.
Pacta, contractus & investitu-
ra, nomine dignitatis cele-
brata, nisi magna ex causa
Principes & Imperator etiâ
electi redocare nequeunt.

Cons. 316. n. 112. p. 349.
Declaratur. Ibid. n. 117. & 119.
p. seq.
Pacta inter vivos duobus testi-
bus probantur.

Cons. 321. n. 69. p. 467.
Pacta extranea in feudis ad-
mittuntur.

Conf. 316. n. 80. p. 346.
Pacta sola in feudis consideran-
tur. Cons. 343. n. 30. p. 1527.

**Pacta recipit retrovendiio qua
in pignore reprobantur.**

Cons. 331. n. 137. p. 838.
Pacta quæ contra leges sunt, ir-
rita sunt, nisi quoad obligatio-
nem & pœnam indebitæ con-
trahentium.

Cons. 331. n. 40. p. 816.
Pacta insolita arguunt malam
fidem, & suspicionem usuraria
fraudis.

Cons. 331. n. 26. p. 815.
Pacta posteriora derogant prio-
ribus.

Cons. 303. n. 111. p. 120.
etiam in emptionibus & con-
cessionibus. Ibi. n. eod. p. ead.
Pacta dant legem & formam
contractus.

Conf. 330. n. 1. p. 772.
Cons. 331. n. 99. p. 829.
& n. 102. p. seq.

Pacta novissima derogant prio-
ribus. Cons. 334. n. 94. p. 1084.
Pacta de succedendo valent, si
fiant ab eo, de cuius heredita-
te agitur.

Cons. 321. n. 68. p. 466.
Pactorum adjectorum ex qua-
litate contractus æstimantur.

Cons. 309. n. 1. p. 232.
Pactis certis subjecta civitas in
reliquis manet libera.

Cons. 345. n. 151. p. 1637.
ex Pactis & clausulis adjectis
magis probatur contractus,
quam ex verbis.

Cons. 331. n. 129. p. 836.
Pactis privatorum mutari non
potest jus publicum.

Conf. 303. n. 15. p. 105.
ex Pactis inferiis & clausulis
magis contractus species di-
gnoscitur quam ex nomine.

Cons. 331. n. 21. p. 814.
in Pactis quodlibet verbum ali-
quid operari debet.

Cons. 316. n. 85. p. 346.
Pactis contrahentium emptionis
naturæ mutari, & peri-
culum cum sumptibus in al-
teram partem transferri
possunt.

Cons. 331. n. 201. p. 848.
Pactis contractui adjectis stan-
dum.

Cons. 303. n. 38. p. 108.
Conf. 330. n. 59. p. 779.
potissimum in societate.
Ibid. n. 60. p. ead.

**Pactis quod fieri potest, etiam
statuto.**

Cons. 328. n. 19. p. 662.
in Pactis omnibus, quæ agunt
de successione requiruntur
quinq; testes.

Cons. 321. n. 74. p. 468.
etiam de jure Saxonico.

Ibid. n. seq. p. ead.
Pactis omnibus generalibus in-
est conditio: quatenus jus æ-
quum honestas permittit.

Conf. 314. n. 4. p. 300.
Pactis & contractibus familia
excludere potest feminas &
successione.

Cons. 334. n. 139. p. 1093.
PAGOS multos complectens
prefectura cum omni juri-
dictione pro communitate
seu universitate habetur.

Cons. 331. n. 259. p. 857.
PALINODIA imponi nequit,
ubi criminaliter injuriarum
actum.

Cons. 351. n. 159. p. 1774.
ad Palinodiam actio civilis est
non criminalis.

Cons. 351. n. 53. p. 1748.
ubi ratio. Ibid. n. 158. p. ead.
ad Palinodiam, quæ actio civilis
est, non petitam, reus non
condemnandus.

Cons. 351. n. 158. p. 1774.

PANDUNTUR causarum
merita partium allegatione.

Cons. 304. n. 128. p. 153.

PAPA statuere non potest,
ut liberi ex Concubina nati,
per subsequens matrimoni-
um non legitimantur.

Cons. 319. n. 104. p. 413.
Papa contra jus divinum & na-
turale statuere vel disponere
non potest.

Cons. 319. n. 150. p. 422.
PAR jus tribuit copula.

Cons. 333. n. 92. p. 987.
Par in parem non habet impe-
rium.

Cons. 329. n. 203. p. 1376.
Par est causa sociorum.

Cons. 331. n. 231. p. 854.
& commune periculum lu-
crum atq; commodum.

Ibid. n. 232. p. ead.
lites quoq; & alia onera com-
munia.

Ibid. n. 233. p. ead.

Partem VII. Index.

- in Pari causa melior habetur conditio possidentis.*
Cons. 316. n. 73. p. 344.
- X a Pari procedunt dos & donatio.*
Cons. 333. n. 86. p. 985.
- ad Pares curie pertinet causa feudalitatis inter Dominum & Vassallum.*
Cons. 305. n. 129. p. 179.
- Pares esse potentioribus non possumus.*
Cons. 301. n. 211. p. 39.
Cons. 346. n. 24. p. 1645.
- Paria sunt fieri aliquid sine lege vel contra legem.*
Cons. 344. n. 39. p. 1562.
& n. 139. p. 1585.
- Paria scire vel facile scire possunt.*
Cons. 332. n. 181. p. 911.
- Paria sunt quod non fieri, vel non debito modo.*
Cons. 336. n. 50. p. 1212.
- Paria sunt legata certa ab initio esse, vel postea certa fieri.*
Cons. 336. n. 191. p. 1235.
- Paria sunt verbis quid exprimere vel alia designatione.*
Cons. 350. n. 60. p. 1721.
- Paria sunt facere vel vitiose facere.*
Cons. 350. n. 5. p. 1716.
- Paria sunt non fieri, vel non fieri legitime.*
Cons. 324. n. 30. p. 533.
Cons. 344. n. 97. p. 1578.
- X Paria sunt non esse, & non apparere.*
Cons. 334. n. 123. p. 1090.
Cons. 342. n. 218. p. 1505.
- X Paria sunt locum esse exemptum vel in territorio non esse situm.*
Cons. 302. n. 7. p. 49.
- X Paria sunt consentire & ratificare.*
Cons. 333. n. 96. p. 989.
- X Paria sunt nullum vel invalidum titulum habere.*
Cons. 325. n. 13. & 18. p. 574.
- X Paria sunt nihil dici, aut ita dici, ut in specie intelligi non possit.*
Cons. 314. n. 131. p. 320.
- X Paria sunt causam subesse nullam & non apparere.*
Cons. 321. n. 34. p. 453.
- X Paria sunt scire, & scire debere.*
Cons. 335. n. 183. p. 1176.
- Parium curia in scriptione non comprobata super feudo non facta investitura, non valet: Bisi possessio & dominium traditum sit, nautrum enim transit.*
Cons. 316. n. 41. p. 339.
& n. 43. p. 340.
- Paribus ceteris is pro quo equitas est in electione praeferri debet.*
Cons. 313. n. 25. p. 292.
- Paribus omnibus, forte res dirimenda est in Divisione extrajudiciali.*
Cons. 313. n. 23. p. 292.
- coram Paribus curia litigare Dominus debet.*
Cons. 347. n. 100. p. 1671.
- Paribus coram probanda est culpa qua sufficit ad privationem feudi, non enim omnis culpa sufficit.*
Cons. 310. n. 13. p. 2641.
- X Paritas, respectus ejus, de quo agitur, sufficit.*
Cons. 343. n. 21. p. 1525.
- Parificatur promissio juramento, illius loco facta, quo ad fidei praestantiam.*
Cons. 330. n. 93. p. 784.
- Parificantur Vassallus & Emphyteuta.*
Cons. 306. n. 12. p. 186.
- PARITER nominati, par jus habere & eadem qualitate, constituunt intelligantur, natura copula est.*
Cons. 331. n. 305. p. 866.
- PARAPHERNALIA sunt, quae ultra dotem mulier importat, & sunt aequae restituenda.*
Cons. 333. n. 159. p. 1028.
- Paraphernalia eadem habent cum dote Privilegia.*
Cons. 333. n. 56. p. 974.
- Paraphernalia a dote separata.*
Cons. 333. n. 67. p. 978.
- Paraphernalium non, sed dotis amissio sequitur separationem.*
Cons. 317. n. 92. p. 385.
- ex Paraphernalibus & dotalibus rebus fructus marito acquiruntur.*
Cons. 326. n. 13. p. 599.
- pro Paraphernalibus mariti bona obligantur.*
Cons. 333. n. 13. p. 960.
- PARATA executio super jure incerto quod ex instrumento non apparet peti non potest.*
Cons. 331. n. 242. p. 855.
- Paratam habens executionem instrumentum ex statuto, intelligitur si liquidum sit, & omni exceptione majus.*
Cons. 304. n. 39. p. 125.
- Paratam executionem non habent instrumenta publica jure communi.*
Cons. 304. n. 36. p. 135.
- Paratus qui est iudicio se defendere, in dolo esse non dicitur.*
Cons. 304. n. 30. p. 1241.
- PARCENDUM est Magistratui.*
Cons. 339. n. 200. p. 1376.
- PARENTEM a legitima per generale statutum communis excludit.*
Cons. 328. n. 102. (15.) p. 696.
- Parentes excludens statutum non extenditur.*
Cons. 328. n. 40. p. 672.
- Parentum res nostra dicuntur, non contra.*
Cons. 328. n. 82. (5) p. 689.
- Parentum legitima potest in totum tolli statuto.*
Cons. 328. n. 28. p. 668.
- Parentum vel agnatorum a successione clericos excludens statutum non valet.*
Cons. 319. n. 19. p. 404.
- Parentibus non tanto vinculo debetur legitima, ut liberis.*
Cons. 328. n. 27. p. 667.
- Parentibus non minus quam liberis jure naturali legitima debetur.*
Cons. 328. n. 9. 12. p. 659.
& 661.
- etiam fratribus, si turpes personae instituantur.*
Ibid. n. 19. p. 660.
- Parentibus datur querela inofficiosa.*
Cons. 350. n. 46. p. 1726.
- Parentibus non dantur beneficia in successione liberis data.*
Cons. 328. n. 81. (4.) p. 689.
- Parentibus debetur legitima, jure positivo, ideo tolli potest.*
Cons. 328. n. 80. (3.) p. 688.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- ad Parentes alendos & successorem relinquendam liberi obligati sunt & contra jure naturali.*
Cons. 328. n. 1. p. 658.
etiam bannitum quamvis promortuo habeatur.
Ibid. n. 2. p. 659.
- in Parentibus qualis fuit possessionis feudalis qualitas, etiam presumitur in filiis.*
Cons. 329. n. 41. p. 720.
- Parentibus nobilitas derivatur in filios.*
Cons. 314. n. 93. & 96. p. 314.
- Parentibus an requirantur iurorum solennitates & cautiones?*
Cons. 329. n. 114. p. 755.
non PARENS arbitrio incidit in poenam.
Cons. 337. n. 4. p. 1268.
- Parere quis non debet citationi terminum minus angustum habenti.*
Cons. 344. n. 171. p. 1594.
- non Paretur citationi iudicis incompetenti.*
Cons. 339. n. 199. p. 1376.
- PARS processus propria est citatio.*
Cons. 344. n. 101. p. 1579.
& n. 163. p. 1593.
- Pars major creditorum & consortium quod statuit, reliqui approbare tenentur.*
Cons. 339. n. 128. p. 793.
praesertim si conventa non discrepent a consuetis & factu necessariis.
Ibid. n. 129. p. 794.
- Pars alterius esse nequit contrarium unum.*
Cons. 338. n. 27. p. 1304.
- Pars citari debet ad actum juris quemlibet.*
Cons. 344. n. 168. p. 1594.
- Pars prioris contractus dici nequit, quod longo post intervallo gestum est.*
Cons. 338. n. 29. p. 1304.
- Pars major trahit ad se minorem.*
Cons. 343. n. 80. p. 1539.
Cons. 336. n. 172. p. 1233.
ut eodem jure censeatur.
Ibid. n. 173. p. ead.
- Pars tertia detrahitur de precio ob pactum retrovenditionis.*
Cons. 331. n. 79. p. 823.
- Pars magis adimitur, cui totum.*
Cons. 328. n. 62. p. 678.
- Pars nocentis in feudis an non committatur.*
Cons. 322. n. 32. p. 491.
- Pars & totum eodem jure censentur.*
Cons. 333. n. 63. p. 977.
- Partis factum reputatur factum iudicis.*
Cons. 332. n. 71. p. 839.
- Partis citatione opus non est, quando actus eo absente expediri potest.*
Cons. 305. n. 122. p. 178.
- Partis voluntate sententia non pendet.*
Cons. 342. n. 24. p. 1479.
- Partis alterius gratia apud iudicem facit hunc suspectum.*
Cons. 317. n. 53. p. 369.
- absq. Partis adversae citatione & sine clausula justificatoria impetrantur mandata de non offendendo.*
Cons. 305. n. 116. p. 176.
& n. 121. p. 178.
- Parti litiganti Princeps non presumitur jus suum auferre.*
Cons. 312. n. 12. p. 282.
- Parti mors Procuratoris ab adversario intimanda est, alias contumax non habetur.*
Cons. 332. n. 122. p. 901.
- Parti uni permittendum non est, quod alteri non liceat.*
Cons. 302. n. 163. p. 93.
- Parti quae incumbunt iudex facere non debet.*
Cons. 342. n. 231. p. 1507.
- Parti in rem iudicatam transit decretum id, cui non contradicitur.*
Cons. 312. n. 2. p. 280.
& n. 15. p. 282.
- Partem a confidejssore petendo creditor obligationem divisisse non presumitur.*
Cons. 312. n. 38. p. 285.
nisi partem in solutum recipiat.
Ibid. n. 39. p. ead.
- Partem ab uno fidejssorum accipiendo creditor, non potest revocare factam hoc modo divisionis obligationem: Nisi protestatus sit, quod alio jure solidi accipiat.*
Cons. 312. n. 40. p. 285.
- Partem alternativa alteram verificari sufficit.*
Cons. 332. n. 16. p. 881.
- Partem in finibus & pascuis qui habet, in totum praesumitur esse Dominus.*
Cons. 301. n. 68. p. 19.
- Partem non facit & pro mortuo habetur exclusus a successione.*
Cons. 328. n. 63. p. 679.
- Partem, non totum singulis collectivae nomina attribunt.*
Cons. 343. n. 9. p. 1523.
Limitatur ibid. n. 57. p. 1333.
- Partem saltem unam capiunt omnes collectivae vocati.*
Cons. 343. n. 10. p. 1523.
& n. 11. p. 1524.
etiam in Indestitura.
Ibid. n. 12. p. 1524.
- Partem luere consors consortis non cogitur: sed tantum dividere.*
Cons. 331. n. 228. p. 853.
- Partem quartam consequitur conjux superstes non exantibus liberis.*
Cons. 326. n. 25. p. 601.
- ex Parte rei conclusio necessaria non est: non tamen facile negligenda.*
Cons. 304. n. 127. p. 153.
- in Parte reus totam retinet & usurpat.*
Cons. 346. n. 32. p. 1647.
- Parte non citata lata sententia est nulla.*
Cons. 344. n. 78. p. 1573.
& n. 164. p. 1593.
- super Parte libelli apta processus totus fundatur, etiam si in reliquis ineptus sit.*
Cons. 340. n. 80. p. 1419.
- Partis utraque allegatum instrumentum contra utrumq. probat.*
Cons. 342. n. 232. p. 1507.
- Parte non citata an probetur consuetudo & notorium?*
Cons. 345. n. 146. p. 1635.
- Parte absente nec consummace judicare non licet.*
Cons. 344. n. 77. p. 1573.
& n. 166. p. 1593.
- pro Parte instrumentum produci nequit, si qualitas ejus negetur.*
Cons. 344. n. 152. p. 1587.

Partem VII. Index

- pro Parte tantum tenentur
focui.
Cons. 307. n. 11. p. 201.
- Parte altera inaudita, rescri-
pta lite pendente non valent.
Cons. 312. n. 10. p. 282.
- Parte alternativa una implet a
altera deficit.
Cons. 332. n. 17. p. 880.
- pro Parte tantum obligantur
plures ex mutuo quod reci-
piunt.
Cons. 307. n. 8. p. 200.
- Parte altera non audita nulla
procedit cognitio.
Cons. 334. n. 174. p. 1102.
- X in Parte idem juris quod in
toto.
Cons. 302. n. 56. p. 55.
- Partes inter easdem acta pro-
bant etiam in alio iudicio.
Cons. 329. n. 20. p. 714.
- Partes quam verosimiliter fe-
cissent interrogata, interpre-
tationi standum.
Cons. 303. n. 54. p. 112.
- que interpretatio in omni
dispositione procedit, & nul-
la tam generalis est, qua
illam non recipiat.
Ibid. n. 55. p. 112.
- Partes debent citari ad quam-
libet sententiam etiam inter-
locutoriam.
Cons. 344. n. 84. p. 1574.
n. 94. p. 1577.
& n. 164. p. 1593.
- Partes quod interrogata vero-
similiter dixissent pro expres-
so habetur.
Cons. 304. n. 67. p. 140.
- quod & in contractibus obli-
net. Ibid. n. 68. p. 140.
- Partes contrahendo juri com-
muni se conformasse intelli-
guntur.
Cons. 304. n. 110. p. 149.
- Partes sociorum aequales lucri
& damni ut sint, societatis
natura est.
Cons. 330. n. 55. p. 778.
- contra quam pacisci non licet.
Ibid. n. 57. p. 778.
& n. 107. p. 789.
- Partes a sententia non appel-
lantes eam approbare cen-
sentur.
Cons. 342. n. 108. p. 1489.
- X Partes omnes continent totum.
Cons. 302. n. 90. p. 61.
- quod Partes interrogata ex-
pressissent, pro expresso ha-
beri debet.
Cons. 333. n. 80. p. 982.
- inter Partes notorium acta fa-
ciunt.
Cons. 332. n. 85. p. 891.
& n. 178. p. 911.
- in continenti ex ipsa inspe-
ctione probant.
Ibid. n. 86. p. 891.
- sunt ungula ad sententiam.
Ibid. n. 87. p. 891.
- ex Partium allegationibus me-
rita causa panduntur.
Cons. 340. n. 7. p. 1405.
- Partium ex conventionione con-
tractus legem accipiunt.
Cons. 316. n. 81. p. 346.
- Partium allegatione pandun-
tur merita causa.
Cons. 304. n. 128. p. 153.
- ut Partium conventioni satis-
faciat debet iudex in dubio ju-
dicare.
Cons. 342. n. 235. p. 1508.
- inter Partes probant in vesti-
ra; praesertim recognita.
Cons. 334. n. 158. p. 1098.
- in Partibus etiam fundatam
intentionem habet habens in
toto.
Cons. 329. n. 57. p. 727.
- ut Partibus minus prejudice-
tur, judicare debet iudex.
Cons. 342. n. 236. p. 1508.
- Partibus transcunt in rem ju-
dicatam interlocutoria.
Cons. 350. n. 67. p. 1723.
- a Partibus producentibus in-
strumentum rejici nequit.
Cons. 334. n. 66. p. 1078.
- ex Partibus omnibus nisi quod
constat perfectum non est.
Cons. 325. n. 12. p. 574.
- PARTICULARIS posses-
sio non infert universitatis
possessionem.
Cons. 345. n. 76. p. 1618.
- in Particulari flumina sunt va-
rum civitatum per quarum
fines fluunt, in universali ve-
ro imperii.
Cons. 306. n. 26. p. 190.
- Particularitatem & regulam
in contrarium esse notant ver-
ba Aliquando, interdum.
Cons. 342. n. 213. & 214.
p. 1505.
- PARTITAS multas habens
liber mercatorum verificatus
in aliquibus in reliquis etiam
verus praesumitur.
Cons. 335. n. 85. p. 1152.
- PARVÆ injuria reales verba-
libus comparantur.
Cons. 351. n. 67. p. 1753.
- PASCENDI jus servitus est &
praescribi potest.
Cons. 311. n. 1. p. 273.
- Pascendi jus servitus est discon-
tinua, & tempore saltem im-
memoriali praescribitur.
Cons. 311. n. 3. p. 273.
- Pascendi jus non persone sed
pradio debitum, reale est.
Cons. 311. n. 10. p. 275.
- in Pascuis partem qui habet,
praesumitur in totum esse Do-
minus.
Cons. 301. n. 68. p. 19.
- Pastura in sylvis extra tem-
pus glandium concedenda vi-
cinis.
Cons. 311. n. 19. p. 277.
- PASSIVE & active in berea
dem transcunt jura & actio-
nes.
Cons. 310. n. 29. p. 268.
- PATERFAMILIAS & Domi-
nus qui officio sibi commisso
ministrum praestitit culpam
ipsius praestare debet.
Cons. 335. n. 33. p. 1142.
- Paterfamilias damnum ex in-
cendio ortum culpa levisima,
praestare non tenetur.
Cons. 348. n. 38. p. 1688.
& n. 41. p. 1689.
- Patrisfamilias usus magis fa-
cit appertinentias quam juris-
dictionem.
Cons. 302. n. 48. p. 54.
- Pater non potest exheredare
filiam penitentem.
Cons. 317. n. 24. p. 360.
- Pater & filius eadem persona.
Cons. 347. n. 66. p. 1665.
- Declaratur ibid. n. 83. p. 1669.
- Pater vel agnatus non potest
pactum cum domino facere,
quo inviti excludantur, qui-
bus successio competit.
Cons. 334. n. 75. p. 1080.
- Pater de Feudo vel Ducatu se-
stari non potest.
Cons. 302. n. 159. p. 89.
- Pater & filius simultaneum vi-
dentur habere dominium.
Cons. 347. n. 65. p. 1664.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Pater vel adgnati an adu-
leram alere teneantur.**
Cons. 317. n. 90. p. 382.
- Pater alienans feudum censetur
alienare jus vita tempore si-
bi compescens.**
Cons. 347. n. 86. p. 1669.
- Pater contrahendo liberis pra-
judicare non potest in feudo.**
Cons. 322. n. 31. p. 491.
- Pater non potest liberos benefi-
cii juris privari.**
Cons. 347. n. 12. p. 1655.
Et n. 35. p. 1659.
- Patris possessio in filios conti-
nuatur.**
Cons. 314. n. 97. p. 314.
contra Patris factum potest fi-
lius venire in feudo antiquo.
Cons. 344. n. 17. p. 1559.
Et n. 23. p. 1560.
- Patris factum an filio, quo ad
feudum noceat, licet ejus be-
redi?**
Cons. 329. n. 88. p. 744.
- Patris voluntas ne quidem inter
liberos valet quando comple-
ta et perfecta non est.**
Cons. 302. n. 140. p. 80.
- Patris vel agnati factum in feu-
do concessio pro se et liberis et
heredibus successoribus non pra-
judicat.**
Cons. 344. n. 19. p. 1559.
- Patris ex mandato actio in be-
redem pupillum competit.**
Cons. 335. n. 2. p. 1137.
etiamsi post mortem patris
cum servo vel insitore a-
ctum sit.
Ibid. n. 3. p. 1137.
- Patris scriptura sola probat ejus
voluntatem inter liberos.**
Cons. 321. n. 71. p. 467.
Explicatur. Ibid. n. 96. p. 475.
- Patris consensus simplex non no-
cet filio, quo minus feudum
revocare queat.**
Cons. 344. n. 117. p. 1581.
- Patris factum ratificare cogni-
tur heredes.**
Cons. 344. n. 3. p. 1556.
- Patris voluntas ultima etiam
ex imperfecta scriptura pro-
bari potest quæ inter liberos
valet.**
Cons. 302. n. 31. p. 52.
- Patris contractum vel transa-
ctionem impugnare nequit
filius.**
Cons. 347. n. 1. p. 1653.
à Patris morte inchoanda in
feudis præscriptio contra fi-
lium.
- Cons. 347. n. 9. p. 1654.**
in Patris locum succedentes, ju-
re representationis, non plus
accipiunt, quam pater eorum
accepisset.
- Cons. 343. n. 3. p. 1522.**
contra Patris contractum ve-
nire non potest filius.
- Cons. 347. n. 56. p. 1663.**
Limitatur ibid. n. 57. p. ead.
- Patri et Fratribus quale jus
est, tale in liberos derivant.**
Cons. 343. n. 6. p. 1523.
- Patri successionem auferens sta-
tutum est odiosum.**
Cons. 328. n. 38. p. 672.
cum Patre filius pro una et ea-
dem persona habetur.
- Cons. 302. n. 133. p. 78.**
à Patre relicta bona ad filios
etiam pertinent, nisi contra-
rium probatum fuerit.
- Cons. 334. n. 59. p. 1076.**
Et n. 65. p. 1078.
- à Patre jus liberis non quesitum
auferrinequit.**
Cons. 347. n. 18. p. 1655.
- Patre consentiente filius revo-
care nequit.**
Cons. 344. n. 50. p. 1565.
- Patres de filiis magis solliciti
quam de se ipso.**
Cons. 338. n. 220. p. 1332.
- Paternæ hereditatis petitioni
liberis 90. annis præscribitur.**
Cons. 329. n. 86. p. 743.
idem de jure Saxonico.
- Ibid. n. 87. p. 744.**
- Paternorum bonorum domi-
nus est filius in vita patris.**
Cons. 347. n. 48. p. 1662.
- Paternorum bonorum valo-
rem et qualitatem liberi sci-
re præsumuntur.**
Cons. 329. n. 34. p. 718.
- erga Paternas res affectio ma-
gna.**
Cons. 347. n. 50. p. 1662.
- PATRIA potestas non præsu-
mitur sed probatur.**
Cons. 319. n. 179. p. 425.
- Patris potestatis aut conjugii
ab impedimento ortum per-
sonarum defectum mors sup-
plet, non vero defectum so-
lennitatum.**
- Cons. 326. n. 28. p. 603.**
**PATRICIO indigna est ple-
beia.**
Cons. 319. n. 63. p. 408.
- PATRIMONIUM quod esset
exhausturus maritus, dato,
uxori tamen alimenta pen-
dente etiam lite debet.**
Cons. 317. n. 88. Et n. præ-
ced. p. 380.
- ex Patrimonii relinquentis
facultate ut et ex necessitate
assumat iudex taxationem.**
Cons. 342. n. 315. p. 1505.
- contra PATRII testamentum
obtinendi spem non habent
fratrum liberi.**
Cons. 350. n. 107. p. 1729.
- PATI in alio quoque debet quod
quis equum in se si assuit.**
Cons. 330. n. 34. p. 776.
- Pati debes quod prodest alteri
et tibi non obest.**
Cons. 311. n. 20. p. 277.
- qui Patitur suo nomine contra-
bere, præsumitur præposuisse.**
Cons. 307. n. 16. p. 204.
- Patientia pro mandato habe-
tur.**
Cons. 335. n. 177. p. 1175.
- Patientia et scientia ex diutur-
nitate temporis præsumitur.**
Cons. 324. n. 40. p. 536.
- Patientia pro facto est.**
Cons. 335. n. 51. p. 1146.
- Patientia officialium sufficit
ad præscribenda jura Prin-
cipum.**
Cons. 302. n. 112. p. 26.
- Patientia et scientia domini ex
lapsu 30. annorum præsumi-
tur.**
Cons. 325. n. 55. p. 590.
- sine Patientia et scientia inju-
ribus incorporalibus possessio
non rectè constituitur.**
Cons. 324. n. 65. p. 547.
- ex Patientia decenniali consen-
sus præsumitur.**
Cons. 325. n. 85. p. 558.
- ex Patientia decem annorum
consensus domini præsumitur.**
Cons. 343. n. 68. p. 1536.
- PATROCINARI nemini de-
bet dolus et fraus.**
Cons. 341. n. 73. p. 1462.
- Patronus dicitur advocatus
Ecclesie.**
Cons. 340. n. 17. p. 1410.
- Patronus commode Ecclesie
priva-**

Partem VII. Index.

privatur, si eam non defendat.

Cons. 340. n. 46. p. 1413.

Patronus nomine Monasterii agere non debet.

Cons. 340. n. 8. p. 1408.

contra n. 16. & 18. p. 1410.

Patronus providere debet Ecclesie, ne detrimentum patiatur.

Cons. 340. n. 19. p. 1410.

Patroni excommunicantur, qui sub praeextu juris patronatus in Ecclesia bona involant.

Cons. 340. n. 110. p. 1425.

Patroni nomen defensionem importat.

Cons. 340. n. 45. p. 1413.

pro Patrono habetur fendi dominus.

Cons. 324. n. 103. p. 566.

Patrono non competit ius agendi de bonis Monasterii sine consensu Episcopi.

Cons. 340. n. 112. p. 1425.

Patronum contemnens liberius, velignominia adficiens, fustibus castigatur.

Cons. 319. n. 63. p. 309.

in Patronum vel dominum non datur interdictum unde vi & similis vel de facto famosa actio.

Cons. 310. n. 32. p. 271.

ad Patronis & Laicis non possidentur res Ecclesie.

Cons. 337. n. 138. p. 1287.

Patronatus ius praescriptionis acquiritur.

Cons. 340. n. 20. p. 1410.

& n. 44. p. 1413.

Patronatus ius temporale est quoad possessorem & fructus.

Cons. 340. n. 136. p. 1429.

Patronatus ius est res spiritualis & Ecclesiastica jurisdictionis.

Cons. 340. n. 132. p. 1429.

Patronatus ius & bona Ecclesiastica sunt separata.

Cons. 337. n. 91. p. 1280.

Patronatus ius super Ecclesiis ad unumquemque, heredem & qualiter pertinet.

Cons. 302. n. 112. p. 69.

Patronatus ius temporale est respectu laici.

Cons. 337. n. 92. p. 1280.

de Patronatus iure quaestio ad

petitorium pertinet.

Cons. 340. n. 97. p. 1423.

& n. 130. p. 1429.

ad Patronatus iure ad possessionem illius non valet argumentum.

Cons. 340. n. 53. p. 1415.

ad Patronatus ius acquirendum consensus Episcopi necessarius.

Cons. 340. n. 60. p. 1416.

ad PAUCAS rediguntur causa amissionis fendi & arbitraria sunt.

Cons. 305. n. 90. p. 171.

PAUPEREM & vilem
nobilis in matrimonium iure civili & iure Canonico ducere potest.

Cons. 319. n. 93. & 95.

p. 413.

PECCAT mortaliter qui contra testamentum petit.

Cons. 321. n. 104. p. 477.

Peccatum non esse, usuras recipere, qui pertinaciter defendit, haereticus habetur.

Cons. 327. n. 100. p. 653.

Peccati in causa ius Canonicum etiam in foro civili servandum.

Cons. 327. n. 96. p. 653.

PECUNIA illicitè accepta, exigi & confiscari potest, etsi criminaliter agatur.

Cons. 314. n. 68. p. 311.

Pecunia ad quos principales non pervenit effectu habentur pro fidejussoribus. Quatenus?

Cons. 327. n. 20. p. 625.

Pecunia crediti a fendum non efficit.

Cons. 334. n. 132. p. 1091.

nisi voluntas Domini & investitura accesserit.

Ibid. n. 133. p. 1092.

Pecunia ad eos quatenus non pervenit, correi pro fidejussoribus habentur.

Cons. 307. n. 14. p. 203.

Pecunia verbum late omnes res continet.

Cons. 330. n. 44. p. 777.

Pecuniae pro usu de fructibus percipiendis contractus valet, etsi fructus uberiores percipiuntur.

Cons. 331. n. 212. p. 849.

Pecuniae non soluta damna & interesse peti & de pactum deduci possunt.

Cons. 331. n. 218. p. 851.

Pecunia verbum & merces complectitur.

Cons. 335. n. 220. p. 1181.

Pecuniae interveniendi acquisitionem fundum impropriam.

Cons. 334. n. 4. p. 1055.

Pecuniae non numerata exceptio post biennium competit, si debitor onus probandi in se suscipere velit.

Cons. 327. n. 12. p. 622.

Et per modum actionis proponi potest.

Ibid. n. 13. p. 622.

Pecuniae loco quando res & merces surrogetur?

Cons. 330. n. 6. p. 772.

Pecuniae invicem res vel merces non succedit in societate.

Cons. 330. n. 7. p. 772.

Pecuniae non numerata exceptio, instrumenti guaranteectionis opposita, impedit executionem.

Cons. 304. n. 48. p. 136.

et si debitor illi renuntiasset, cum hoc efficaciter facere non possit.

Ibid. n. 49. p. 136.

etiam post biennium, si debitor mutationem factam non esse probare velit.

Ibid. n. 50. p. 137.

Pecuniam repetere creditori in mutuo & pignore tantum permittitur.

Cons. 331. n. 27. p. 815.

non in Emptione & retrovenditione.

Ibid. n. 28. p. 815.

ad Pecuniam habendam illicitè consulentes in crimine concussionis ac repetundarum incidunt.

Cons. 314. n. 53. p. 308.

Pecuniam vel merces acceptas abnegans mercator torqueri potest.

Cons. 335. n. 206. p. 1179.

Pecuniam propterea accipiens, ut magis aut minus quid ex officio faceret, lege Julia repetund. tenetur.

Cons. 314. n. 47. p. 307.

Pecuniam numeratam qui debet, insolutum dare non potest nomina, jura, merces, aut alias res.

Cons. 330. n. 8. p. 772.

Pecuniam accipiendo extra iudicium aequè atq. in iudicio officialis tenetur.

Cons. 314. n. 61. p. 309.

Pecuniam, operam vel aliam rem an quis conferat in societate non refert.

Cons. 330. n. 52. p. 778.

pro

In Matthæi VVesenbecii Consul.

pro Pecuniâ illatâ ut res apta
habeatur de societatis natu-
ra est.

Cons. 330. n. 48. p. 777.
pro Pecuniâ vel rer es solvi po-
test volenti creditori.

Cons. 330. n. 16. p. 774.
pro Pecuniâ mutuant qui debi-
tor accepit certam rem, po-
test eandem pro nummis in-
dito creditori reddere.

Cons. 304. n. 98. p. 146.
Pecuniâ deposita periculum
ad creditorem, qui in mora
accipiendi fuit, pertinet.

Cons. 304. n. 132. p. 153.
Pecuniaria pœna ubi fisco ap-
plicari petitur, pro criminali
habenda actio.

Cons. 351. n. 28. p. 1743.
Et n. 45. p. 1746.
etiam jure Saxonico.

Ibid. n. 52. p. 1748.
PEJERASSE nemo præsumi-
tur.

Cons. 342. n. 33. p. 1480.
Peieraturus verosimiliter qui
est, illum iudex ad juramen-
tum admittere non debet.

Cons. 332. n. 270. p. 924.
non PENDET injuria à scri-
ptura, sed ab animo.

Cons. 351. n. 72. p. 1754.
Pendet quid quando ab animo,
juramento id declarari po-
test.

Cons. 314. n. 135. p. 321.
Pendent omnia ex causa finali.
Cons. 342. n. 50. p. 1482.
Pendente lite res apud seque-
strum deposita nulli proficit
ad jus quarendum.

Cons. 341. n. 60. p. 1460.
Pendente appellatione ob at-
tentata inhibitionem nova peti po-
test.

Cons. 334. n. 232. p. 1114.
Pendente lite mulier fruatur
possessione conjugii.

Cons. 317. n. 50. p. 368.
Pendente lite, rescripta, in-
audita alterâ parte non va-
lent.

Cons. 312. n. 10. p. 282.
Pendentia litis, libelli obliga-
tione Et citatione inducitur.

Cons. 312. n. 11. p. 282.
Pendentia litis exceptio tan-
tum operatur quantum rei
judicata,

Cons. 329. n. 22. p. 715.
sub PENSIONE annua feuda
data an sint degenerantia?
Et quid si ad certa servitia
præstanda dentur.

Cons. 319. n. 141. Et 142.
p. 421.
Pensiones ex promissione o-
ptimo jure debentur.

Cons. 327. n. 35. p. 630.
Pensionum residua accessio
durare debet etiam cum ob-
ligatio durat sortis princi-
palis.

Cons. 327. n. 36. p. 630.
pro Pensionibus Et Canone
Ecclesiastica feuda concedi
solent.

Cons. 319. n. 144. p. 421.
PENSITATIONES exigens
dominium vel possessionem
habere præsumitur.

Cons. 301. n. 101. p. 24.
PERAGENDUM est arbitri-
um de omnibus, de quibus
compromissum.

Cons. 337. n. 5. p. 1268.
Et n. 40. p. 1273.

PERCEPTOS vel percipi a
reo potuisse fructus ubi non
probat actor, fructus non
non adjudicantur.

Cons. 342. n. 262. p. 1512.
Perceptio locarii vel fructuum
probata probat possessionem.

Cons. 301. n. 95. p. 23.
in Perceptione fructuum quod
creditor molestare non ve-
lit promittens debitor in con-
tractu pignoris jurato non
potest petere ut fructus in
sortem computentur.

Cons. 331. n. 170. p. 843.
Percipiens fructus vi contra-
ctus vel pacti ad ratiocinium
Et reputationem eorum non
tenetur.

Cons. 331. n. 166. p. 841.

PERDI possunt facile mobilia.

Cons. 342. n. 144. p. 1495.
PERDUCTA præsertim ad
tractatum aliquem voluntas
sceleris in atrocibus puniuntur.

Cons. 305. n. 37. Et 38.
p. 164.
idq. Et in fracta pacis crimi-
ne obstat.

Ibid. n. 39. p. 164.
PEREMPTORIUS debes esse
Terminus in citatione, Et tres

dilationes continere.

Cons. 344. n. 99. p. 1578.
tam Peremptoria, quam dila-
toris est exceptio præscripta
actionis.

Cons. 351. n. 85. p. 1758.
Peremptoria exceptio quo-
cumq. tempore etiam post a-
ctoris probationes opponi
potest.

Cons. 311. n. 14. p. 276.
Peremptoria est exceptio cau-
sa testamentaria.

Cons. 350. n. 88. p. 1726.
Peremptoria exceptio probata
absolutionem importat.

Cons. 350. n. 89. p. 1726.
Peremptoria exceptiones in-
terdum impediunt executio-
nem.

Cons. 331. n. 81. p. 890.
PERFECTUS est contractus
die vel conditione extante Et
propuro habetur.

Cons. 331. n. 74. p. 822.
Perfectum ubi testamentum
codicillus non est.

Cons. 350. n. 117. p. 1730.
Perfectum ex imperfecto facit
Et de novo dat Caesaris con-
firmatio.

Cons. 331. n. 147. p. 839.
supplet defectum solemnita-
tis, forme Et personæ.

Ibid. n. 148. p. 839.
Et n. 152. p. 840.
Perfectum non est nisi quod ex
omnibus partibus constet.

Cons. 325. n. 12. p. 574.
Perfectum post contractum
interueniens dolus, cum non
annihilat.

Cons. 314. n. 20. p. 303.
non PERFICIUNTUR multa,
quæ tamen tractantur.

Cons. 331. n. 195. p. 847.
non Perficiuntur multa, quæ
inchoantur.

Cons. 350. n. 4. p. 1716.
PERICULUM Et instauratio
adificii ad Dominum pertinet.

Cons. 331. n. 200. p. 847.
Periculum cum sumptibus in
communem transferri, Et
natura exceptionis mutari po-
test. Cons. 331. n. 201. p. 848.

Pericula commoda Et incom-
moda inter consortes divi-
duntur.

Cons. 331. n. 227. p. 853.
Periti

Partem VII. Index.

Periti homines ad ponendos cat-
culos & rerum illarum scien-
tes adhiberi debent.

Cons. 331. n. 263. p. 858.

PERJURUS ex perjurio suo
locupletari cum aliena jactu-
ra non debet.

Cons. 332. n. 272. & 274.
p. 924.

Perjurus feudo est privandus.

Cons. 314. n. 138. p. 322.

Limitatur. ib. n. 142. p. 322.

Perjurus sic consiliarius secreta
revelans.

Cons. 314. n. 66. p. 310.

Perjuro semel amplius nec de-
ferri juramentum, nec credi
debet.

Cons. 332. n. 325. p. 935.

Perjuriū quid.

Cons. 342. n. 34. p. 1480.

Perjuriū sine dolo malo non
committitur, nec culpa suf-
ficit.

Cons. 336. n. 134. & 135.
p. 1226.

Perjuriū tantum ex dolo
committitur.

Cons. 342. n. 156. p. 1496.

ne Perjuriū committatur, o-
peram dare officio judicis in-
cumbit.

Cons. 342. n. 84. p. 1485.

Perjuriū pœna quæ?

Cons. 314. n. 67. p. 310.

Perjuriū autor judex nemini
esse debet.

Cons. 332. n. 275. p. 924.

ne quidem sub pretextu sen-
tentia lata.

Ibid. n. 276. p. 924.

ad Perjuriū adigens senten-
tia nulla est.

Cons. 342. n. 73. & 78.
p. 1484.

Perjuriū nemo subire debet
de facto ignoto & alieno.

Cons. 342. n. 72. p. 1484.

à Perjurio qualis qualis causa
excusat.

Cons. 342. n. 155. & n. 158.
p. 1496. & seq.

ex Perjurio nullus teneri debet.

Cons. 332. n. 246. p. 921.

de Perjurio non facile queri-
tur, nisi contra probari possit.

Cons. 332. n. 268. p. 924.

à Perjurio anima quæ maximi
est precii ira divina obligatur.

Cons. 321. n. 32. p. 453.

Perjuriis aut delictis via non
facile aperienda.

Cons. 342. n. 160. p. 1497.

Perjuriis via non est aperienda.

Cons. 332. n. 262. p. 923.

& n. 269. p. 924.

PERICULUM ad venditorem
pertinet in venditione condi-
tionali. Cons. 331. n. 202. p. 848.

Periculum pecunia deposita ad
creditorem, qui in mora ac-
cipiendi fuit, pertinet.

Cons. 304. n. 132. p. 153.

Periculum & sumptus rei pi-
gnorata debitor sustinet non
creditor. Cons. 331. n. 22. p. 814.

Periculum ut unus sustineat,
contra naturam societas est.

Cons. 331. n. 236. p. 854.

in Periculum se ponit iudex o-
pinioni singulari adherendo.

Cons. 351. n. 81. p. 1756.

Periculis multis subiecti sunt
Vasalli, & facile possunt illa-
queari.

Cons. 314. n. 145. p. 323.

Periculo visa & bonorum ne-
mos tenetur subicere.

Cons. 339. n. 139. p. 1368.

PERIRE simul acta finit à in-
stantiā: quomodo intelligen-
dum?

Cons. 329. n. 52. p. 725.

PERMANENTIS Vasalli in-
notoria culpa facti, feudum
dominus propriā auctoritate
potest occupare.

Cons. 310. n. 21. p. 265.

aliās sententia opus.

Ibid. n. 22. p. 266.

Permanentem actum habet
scriptura.

Cons. 321. n. 70. p. 467.

PERMISSIONEM opera-
ri non debet ad restrictionē in-
ductū. Cons. 324. n. 13. p. 526.

Permittitur revocatio feudi ad
30. annos, ubi alienatio ex-
piravit vel nulla est.

Cons. 344. n. 41. p. 1563.

Permittitur superiori mulctam
imponere subdito.

Cons. 308. n. 15. p. 212.

Permissa ubi licitatio, aucto
pretio, iterum illud augeri po-
test. Cons. 313. n. 27. p. 293.

Permissa est licitatio ultra mo-
dum.

Cons. 313. n. 2. p. 288.

Permissum etiam, quod est ve-

rosimile.

Cons. 331. n. 123. p. 834.

Permissum ad tempus alio
tempore censetur prohibitum.

Cons. 330. n. 122. p. 791.

Permissum sub causā non præ-
sumitur nisi ab allegante pro-
betur.

Cons. 330. n. 127. p. 792.

Permissum post tempus ante
illud prohibitum videri debet.

Cons. 330. n. 124. p. 792.

Permissum à majorib9 novari
non debet contra morem vete-
rem. Cons. 311. n. 23. p. 277.

Permissum lege quod est pœ-
nam non meretur.

Cons. 314. n. 122. p. 318.

Permissum sub conditione non
jurat, nisi conditio impleta
esse probetur.

Cons. 332. n. 299. p. 928.

Permittendum non est parti-
um quod alteri non liceat.

Cons. 302. n. 163. p. 93.

PERMOVERI licite an pos-
sint tutores curatores & ad-
ministratores ad matrimo-
nium contrahendum?

Cons. 314. n. 56. p. 308.

adde & n. 65. p. 309.

PERMUTATIO venit verbo
alienationis.

Cons. 314. n. 33. p. 304.

Permutatio est contractus bo-
na fidei.

Cons. 314. n. 28. p. 304.

Permutatio eadem diverso ju-
re censenda non est, & qui ab
alio petit, à sua parte prius
implere debet.

Cons. 302. n. 109. p. 68.

PERPETUATA actionem &
40. annis durat litis contestatio.
Cons. 329. n. 23. p. 715.

Perpetuat obligationem scri-
ptura, & semper loquitur.

Cons. 351. n. 38. p. 1745.

Perpetua est actio civilis inju-
riarum, pratoria annua.

Cons. 351. n. 40. p. 1745.

& n. 62. p. 1751.

Perpetua est actio injuriarum ex
L. Cornelia, reliquæ actiones
annales. Cons. 351. n. 64. p. 1752.

Perpetua obligatio contra
principalem, perpetuatur ce-
ram in fideiussorem, licet de
eo nihil sit dictum.

Cons. 327. n. 81. p. 648.

ad Perpe-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- ad Perpetuam rei memoriam*
testes à reo quovis tempore
produci possunt.
Cons. 331. n. 290. p. 863.
praesertim in causa denun-
ciationis.
Ibid. n. 291. p. 863.
- ad Perpetuam rei memoriam*
à reo facta testium productio
statim aperitur & fide facit.
Cons. 331. n. 298. p. 864.
- in Perpetuum Rectorem trans-*
eunt regalia, non in tempo-
ralem.
Cons. 306. n. 40. p. 192.
- Perpetua & realia, non perso-*
nalia praesumuntur privilegia
concessa super vectigalibus.
Cons. 303. n. 108. p. 119.
- Perpetuo non durat animus*
injuriandi.
Cons. 351. n. 73. p. 1754.
- PERSEQUI injuriam suam*
contra Dominum potest Em-
phyteuta famosa actione.
Cons. 308. n. 36. p. 220.
- Persequi maleficium vel accu-*
sare nemo cogitur.
Cons. 317. n. 102. p. 387.
- PERSONA loquentis infideli-*
tate generali excipitur.
Cons. 346. n. 30. p. 1646.
- Persona agentis ante omnia est*
rectificanda.
Cons. 340. n. 101. p. 1424.
- Persona querenda prius quam*
juris ratio.
Cons. 332. n. 127. p. 901.
- Persona illustris per procura-*
torem criminaliter agere
potest.
Cons. 305. n. 125. p. 179.
- imò debet, ne processus nulli-*
tatis arguatur.
Ibid. n. 126. p. 179.
- Persona semel approbata, re-*
non integra, in alterius de-
trimentum reprobari non
potest.
Cons. 335. n. 109. p. 1158.
- Persona & potestas domini,*
non ministrorum spectanda
est.
Cons. 302. n. 125. p. 73.
- Persona domini vasallo semper*
honestà esse debet.
Cons. 305. n. 10. p. 161.
- Persona eadem pater & filius.*
Cons. 347. n. 66. p. 1665.
- Declaratur ibid. n. 83. p. 1669.*
- Persona eadem cum defuncto*
est filius & bares.
Cons. 342. n. 246. p. 1509.
- Cons. 302. n. 133. p. 78.*
- Persona testantis potissimum*
attendenda.
Cons. 336. n. 225. p. 1240.
- ex Personae inhabilitate nulli-*
tatis exceptio, nullo statuto
excluditur.
Cons. 332. n. 125. p. 901.
- Personae industria ubi non est*
electa, Clericus feudum ha-
bere potest.
Cons. 319. n. 31. p. 405.
- de Personae habilitate ante o-*
mnia querendum: etiam in
processu summario.
Cons. 332. n. 126. & 128. p. 901.
- Personae certa culpa incendi-*
um factum esse non praesumi-
tur.
Cons. 348. n. 42. p. 1689.
- ex Personae incapacitate defe-*
ctus major est, quam defe-
ctus juris agendi.
Cons. 332. n. 124. p. 901.
- ad Personam qui requiritur*
consensus, nullo tempore pra-
sumitur.
Cons. 333. n. 124. p. 1002.
- Personam cedentis represen-*
tat cessionarius & ejus jure
utitur.
Cons. 334. n. 89. p. 1082.
- Personam Ecclesiasticam &*
pupillarem sustinet monaste-
rium.
Cons. 337. n. 67. p. 1277.
- Personam respiciens statutum*
ubiq; valet: in rem disponens
bona loci comprehendit.
Cons. 350. n. 14. p. 1717.
- Personam unam representant*
vocati collectivè.
Cons. 345. n. 11. p. 1524.
- in Personam certam datus ad*
alienandum consensus domi-
ni, ad aliam personam exten-
di non debet.
Cons. 316. n. 93. p. 346.
- ex Persona ultimi defuncti filii*
vel agnati non admittuntur
ad revocationem feudi, sed
jure proprio.
Cons. 344. n. 8. p. 1557.
- ex Persona sua exceptiones in-*
ducere potest qui ex neces-
sitate defendit.
Cons. 323. n. 14. p. 502.
- ex Persona heredis contractus*
defuncti non mutatur.
Cons. 344. n. 74. p. 1571.
- nec jus.*
Cons. 343. n. 5. p. 1523.
- & n. 17. p. 1525.*
- ex Persona sua quis devinci-*
tur: Ita etiam sigillando.
Cons. 327. n. 3. p. 618.
- à Persona publica quod factum*
est instrumentum, publicum
est.
Cons. 314. n. 77. p. 313.
- ex Persona defensoris non de-*
bet fieri deterior agentis con-
ditio.
Cons. 323. n. 20. p. 503.
- in Persona arbitri statutum ad*
partis personam non exten-
dendum, sunt enim diversa.
Cons. 338. n. 160. p. 1324.
- Persona mutata causa mutari*
videtur.
Cons. 332. n. 115. p. 900.
- & n. 144. p. 904.*
- Personae & locus, coram qui-*
bus injuria facta est, eandem
augent & atrocem faciunt.
Cons. 351. n. 3. p. 1740.
- Personae Ecclesiasticae & Eccle-*
sia non debet adhibere frau-
dem in suis contractibus: Lai-
ci tamen absq; dolo se invicem
decipere possunt.
Cons. 316. n. 60. p. 342.
- Personae egregie sunt, qui in*
dignitate constituti & qui-
bus reverentia debetur.
Cons. 339. n. 181. p. 1374.
- Personae Ecclesiasticae & fami-*
liares ipsorum quam faciant
fidem.
Cons. 345. n. 88. p. 1623.
- praesertim in rebus domesticis.*
Ibid. n. 89. p. 1624.
- Personae constituentes judi-*
cium sunt, Judex, Actor, &
Reus.
Cons. 337. n. 19. p. 1270.
- & n. 35. p. 1272.*
- Personae matrimonium con-*
trahentes, muneribus ad il-
lud alligi possunt.
Cons. 314. n. 55. & n. 65. p. 308.
- Personae pro qualitate quomo-*
do debeantur alimenta & eo-
rum nomine quid contineatur.
Cons. 317. n. 87. p. 380.
- Perfo-*

Partem VII. Index.

Personæ incerta postea declaranda legari potest.

Cons. 336. n. 189. & n. 192. p. 1235.

Personæ egregia quæ?

Cons. 339. n. 195. p. 1375.

Personæ illustres & qui alius judicant, contra ius facere non presumuntur.

Cons. 337. n. 83. p. 1279.

Personæ incertæ & tacite, nec aliquo modo declarata legatum, relictum non valet, fraudis suspitione non caret.

Cons. 320. n. 321. p. 1256.

Personarum Ecclesiasticarum contractus ita interpretandi, ne quis damnum indebitè inde percipiat.

Cons. 316. n. 77. p. 345. absq. Personarum acceptione vel suspitione iudicia equaliter procedere debent.

Cons. 305. n. 133. p. 180.

Personarum defectum tantum ab impedimento conjugii aut patriæ potestatis ortum mors supplet, non vero defectum solemnitatum.

Cons. 326. n. 28. p. 603.

Personarum ratione non statim atrox est injuria, quam Vasallus in dominum committit, nisi & re ipsa sit atrox.

Cons. 314. n. 119. p. 318.

Personarum major pars ubi est, ibi actio instituenda.

Cons. 343. n. 79. p. 1539.

Personarum Ecclesiasticarum & Ecclesie contra libertatem & utilitatem constituta non valent.

Cons. 319. n. 53. p. 407. in Personarum ac instrumentorum approbatione & negotiorum gestione etiam regula:

Quod semel placuit &c. valet. Cons. 335. n. 45. p. 1145.

Personarum quo ad officia communis opinio etiam erronea ius facit.

Cons. 329. n. 115. p. 756.

Personas plures respectivo quis representat.

Cons. 345. n. 150. p. 1637.

Personas inter inaequales matrimonium non presumitur.

Cons. 319. n. 170. p. 424.

vel inter virum nobilem & rusticam de virginatam.

Ibid. n. 171. p. ead. & quam honeste ducere non potuisset.

Ibid. n. 172. p. 425.

Personas diversas quis sustinere potest diversis respectibus.

Cons. 321. n. 105. p. 479. ad Personas fideles vel res non nominatas arbitrium non est extendendum.

Cons. 337. n. 79. p. 1278. a Personis ad Res & contra procedit argumentum.

Cons. 351. n. 146. p. 1770. Personis incertis relictum non valere, quomodo intelligendum.

Cons. 336. n. 192. p. 1235. in Personis iudicum iurisdiclio inest.

Cons. 339. n. 110. p. 1363. neq. Personis neq. rebus imponi possunt nova vectigalia.

Cons. 303. n. 77. p. 115. & n. 91. p. 117. in Personis pluribus necessario requisitis singularitas non verificatur.

Cons. 336. n. 277. p. 1247. Personalis injuria realis ubi requiritur, ad verbalem trahenda non est.

Cons. 305. n. 93. p. 172. Personalis injuria non committitur solis verbis.

Cons. 305. n. 85. p. 171. Personales sunt prelatorum investitura, & cum ipsis extinguuntur.

Cons. 316. n. 102. p. 348. Personale quatenus iuramentum, & ad heredem non transeat?

Cons. 321. n. 33. p. 453. Personale est privilegium habeat Chirographarius hypothecario non praesertur.

Cons. 312. n. 6. p. 281. & n. 18. p. 283.

Personale est compromissum.

Cons. 338. n. 26. p. 1304. Personalalia sunt immunitatum privilegia nec ad heredes transeunt praesertim quæ ob merita conceduntur.

Cons. 303. n. 23. p. 106. non Personalalia sed realia & perpetua presumuntur privilegia concessa super vectigali-

bus. Cons. 303. n. 108. p. 119. Personali actioni omni annis triginta praescribitur.

Cons. 327. n. 69. p. 643. Personali non nisi ex injuria feudum domino committitur.

Cons. 305. n. 84. p. 171. & n. 95. p. 172. in Personalibus & mixtis actionibus, actoris electio est, ubi rem convenire velit.

Cons. 343. n. 75. & seq. p. 1538. **PERSPECTUM** satis quod non est, de eo quid certi statui nequit.

Cons. 342. n. 8. p. 1475. verbum **PERTINET**, spectat generale est.

Cons. 340. n. 41. p. 1413. Pertinet immediate ad Cameram pacis fracta causa, omnibus declinatoriis sublati.

Cons. 305. n. 128. p. 179. Pertinet causa feudalis inter dominum & vasallum ad pares curia.

Cons. 305. n. 129. p. 179. **PERSUASIO** dolosa plus est quam violenta coactio.

Cons. 314. n. 8. p. 301. Perluadens quid alicui ad quod non tenetur, in dolo est.

Cons. 314. n. 6. p. 300. **PERTINENTIAE** quid? Cons. 340. n. 42. p. 1413. verbum **Pertinentia** Anghigen latissimum est.

Cons. 340. n. 40. p. 1413. Pertinentia sunt, quæ ex statuto vel consuetudine cuiq. rei accedunt.

Cons. 302. n. 49. p. 54. n. 89. p. 61. & n. 117. p. 69.

Pertinentia non solum in possessione sed etiam in iure & iurisdictione consistunt.

Cons. 302. n. 114. p. 69. **Pertinentia** territorium sequuntur & iure principalis comprehenduntur.

Cons. 302. n. 60. p. 55. **Pertinentias** villarum & similium rerum probat communis opinio in antiquis.

Cons. 301. n. 137. p. 30. de **Pertinentiis** idem iudicatur, quod de rebus ipsis.

Cons. 302. n. 50. p. 54. & n. 118. p. 69.

Dddd PERTUR-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- PERTURBARE** tranquillitatem Domini, qui conatur falsus feloniam committit.
Cons. 305. n. 40. p. 165.
- PERVENIT** quod ad heredem, de eo etiam contra ipsum spoli actio datur.
Conf. 310. n. 31. p. 270.
- PESTIS** tempore duo testes in testamentis sufficiunt.
Cons. 336. n. 159. p. 1231.
- Pestis** tempore bellum censetur esse inter Deum & homines de solennitate testium remissum.
Cons. 336. n. 161. & n. 162. p. 1231.
- Pestis** tempore Testamentum coram duobus testibus factum de omnibus bonis valet.
Cons. 336. n. 170. p. 1233.
- Pestis** tempore, in testamento quing. testes requiruntur.
Cons. 336. n. 310. p. 1253.
- PETITIO** successionis, etiam feudalis, petitoris est iudicii.
Cons. 334. n. 111. p. 1087.
- Petitio** hereditatis non datur contra titulum possidentem.
Cons. 347. n. 97. p. 1671.
- Petitio** hereditatis dari potest ad revocandum feudum.
Cons. 347. n. 95. p. 1670.
- Petitio** hereditatis realis actio est, & in loco ubi res sita movetur.
Conf. 347. n. 96. p. 1671.
- Petitio** ejus, qui postulat membrum capite separari, admitrenda non est.
Cons. 340. n. 27. p. 1412.
- Petitio** hereditatis paternæ liberis 90. annis præscribitur.
Cons. 329. n. 86. p. 743.
- idem** de Jure Saxonico.
Ibid. n. 87. p. 744.
- Petitio** hereditatis & rei vindicatio cumulari possunt.
Conf. 343. n. 50. p. 1532.
- Petitio** hereditatis universalis est. Cons. 334. n. 40. p. 1073.
- Petitio** hereditatis pro Rei Vindicatione est, etiam in feudilibus.
Cons. 343. n. 49. p. 1532.
- Petitio** præpostera non procedit.
Cons. 337. n. 49. p. 1274.
- Petitio** restitutionis cum nullitate petitione cumulari potest alternative.
Cons. 332. n. 207. p. 915.
- Petitio** hereditatis præscribitur 30. annis.
Cons. 342. n. 256. p. 1511.
- Petitio** hereditatis rerum singularium expressionem non requirit.
Conf. 334. n. 41. p. 1073. & n. 155. p. 1096.
- Petitionis** ineptæ exceptio litis ingressum impedit.
Cons. 337. n. 128. p. 1286. & n. 136. p. 1287.
- Petitionis** hereditatis fundamenta.
Cons. 350. n. 69. p. 1723.
- Petitionis** hereditatis libellus.
Cons. 350. n. 66. p. 1723.
- Petitionis** actioni simul præscribitur & hereditatis rebus mobilibus.
Cons. 329. n. 85. p. 743.
- Petitionis** pluri exceptio impedit litis ingressum.
Cons. 307. n. 12. p. 201.
- Petitionem** hereditatis excludit præscriptio 30. annorum & possessorem securum facit.
Cons. 342. n. 165. p. 1497.
- ex** Petitione & conclusione actiones estimantur.
Cons. 337. n. 1. p. 1265. n. 27. p. 1271. & n. 68. p. 1277.
- in** Petitione hereditatis proximus obtinet.
Cons. 350. n. 72. p. 1724.
- in** Petitione hereditatis nihil possidens reus absolvendus est.
Cons. 334. n. 156. p. 1097.
- Petitione** hereditatis successio feudalis peti potest.
Cons. 334. n. 37. p. 1072.
- in** Petitione hereditatis actoris electio est.
Cons. 343. n. 77. p. 1538.
- in** Petitione hereditatis iudex à fructibus absolvisse non censetur qui in restitutionem eorum non condemnat.
Cons. 342. n. 241. p. 1508. & n. 249. p. 1510.
- quamvis** alias secus sit.
Ibid. n. 239. p. 1508.
- Petitione** principii nemo audiendus.
Cons. 337. n. 115. p. 1283.
- in** Petitione successionis feudalis forma conclusionis.
Cons. 334. n. 39. p. 1073.
- ex** Petitione apparens exceptio impedit litis ingressum.
Cons. 337. n. 129. p. 1286.
- super** Petitionibus exceptionum iudex nihil adjudicat neque condemnat.
Cons. 340. n. 84. p. 1420.
- qui** Petit ex eo, quod gestum est ratificare præsumitur.
Conf. 335. n. 103. & n. 106. p. 991.
- non** Petere vel non rite petere paria sunt.
Cons. 324. n. 30. p. 533.
- Petere** legitimam tantum possunt, qui impugnare testamentum & ab intestato succedere.
Cons. 328. n. 59. p. 677.
- ubi** Petitur fisco applicari pecuniaria pena, actio pro criminali habenda.
Cons. 351. n. 28. p. 1743. & n. 45. p. 1746.
- etiam** jure Saxonico.
Cons. 351. n. 52. p. 1748.
- Petens** damnum incendiis certà illius, à quo petit, culpa factum esse, probare debet.
Cons. 348. n. 37. p. 1688.
- Petens** sibi jus & justiciam administrari, qua utilitas huius clausula?
Cons. 341. n. 18. p. 1445.
- Petens** incarcerationem, iudicio cautionem de iudemnitate præstare debet.
Cons. 335. n. 242. p. 1187.
- Petens** ut talis non audiat ut talis nisi probet se talem.
Conf. 324. n. 34. p. 534.
- Petenti** aliquid ex contractu reciproco, quem ipse nondum implevit, obstat exceptio non ad impleti contractus.
Conf. 304. n. 64. p. 139.
- Petendum** quando restitutionis beneficium.
Cons. 329. n. 66. p. 731.
- Petendi** legitimam jus, testamentum impugnandi & succedendi ab intestato coherent.
Cons. 328. n. 57. p. 676.
- Petendo** creditor à confidejssore partem, obligationem divisisse non præsumitur.
Cons. 312. n. 38. p. 285. nisi

Partem VII. Index.

- nisi partem in solutum recipiat. Ibid. n. 39. p. 285.
- P**etuntur & decernuntur in Camera mandata pœnalit. contrahentem in possessione. Cons. 303. n. 119. p. 122.
- P**etuntur quotidie in Camera inhibitiones, citationes & mandata. Cons. 305. n. 62. p. 107.
- P**eti alimenta tamen possunt sublata legitima. Cons. 328. n. 29. p. 669.
- P**eti debet investitura cum obligatione juramenti fidelitatis. Cons. 316. n. 34. p. 339.
- P**eti possunt iudices alii, tardante iudice etiam ordinario. Cons. 308. n. 23. p. 215.
- P**eti potest cautio de non offendendo propter minas ad arma provocantis. Cons. 305. n. 108. p. 175.
- P**eti quod potest per modum agendi, etiam per modum excipendi. Cons. 334. n. 321. p. 111.
- P**eti restitutio in integrum semper potest. Cons. 332. n. 308. p. 915.
- etiam iterato ex nova causa. Ibid. n. 209. p. 915.
- etiam post sententiam. Ibid. n. 210. p. 915.
- ex qualibet iusta causa, que probanda est. Ibid. n. 211. p. 915.
- & n. 224. p. 917.
- n**on Petiti fructus non adjudicantur. Cons. 342. n. 250. p. 1510.
- & n. 261. p. 1512.
- P**etiti certitudo ubi non apparet ibi condemnatio fieri nequit. Cons. 342. n. 220. p. 1506.
- a**d non Petitam palinodiam, que actio civilis est, reus non condemnandus. Cons. 351. n. 158. p. 1774.
- p**ost Petitam hereditatem fructus possessor non lucratur. Cons. 342. n. 245. p. 1509.
- P**etitores pro actore possessores pro reos habendi. Cons. 304. n. 4. p. 129.
- P**etitori fructus sunt restituendi & augent hereditatem. Cons. 334. n. 188. p. 1105.
- n**on tantum percepti a tempore liti contestata. n. 189. sed etiam a tempore prime denuntiationis. Ibid. n. 190. p. 1105.
- P**etitorium non tractatur ante possessionem. Cons. 345. n. 164. p. 1640.
- P**etitorium sine questione possessionis recte definiri potest. Cons. 340. n. 184. p. 1437.
- P**etitorii est prescriptionis controversia. Cons. 324. n. 63. p. 546.
- a**d Petitorium verbum Jus pertinet. Cons. 337. n. 86. p. 1279.
- Cons. 340. n. 130. p. 1429.
- a**d Petitorium pertinet questio de jure Patronatus. Cons. 337. n. 84. p. 1279.
- Cons. 340. n. 97. p. 1423.
- & n. 130. p. 1429.
- P**etitorio de cetero amplius non pendet. Cons. 350. n. 96. p. 1727.
- P**fandschilling verb. etiam in retrovenditione usurpatur. Cons. 309. n. 6. p. 233.
- P**ICTÆ injuriæ anno, a die scientia non prescribitur. Cons. 305. n. 17. 19. & 20. p. 162.
- i**dē, & in Camera Imperiali observatur. Ibid. n. 18. p. 162.
- P**IÆ causa legata invalida in testamento conjuncta, non accrescunt, sed ad heredes pertinent. Cons. 336. n. 313. p. 1254.
- P**ietas & existimatio quando ladicur impossibilitas censetur. Cons. 342. n. 69. p. 1484.
- P**ietatis est officio fungi, fratres conciliare. Cons. 302. n. 157. p. 88.
- P**IGNUS minus quam retrovenditio presumitur. Cons. 331. n. 144. p. 839.
- P**ignus etiam ob Chirographarium debitum retineri potest. Cons. 333. n. 135. p. 1009.
- P**ignus quamvis sit bonæ fidei, non tamen extenditur ad alias res oppignoratas, ut nec alii bonæ fidei contractus. Cons. 333. n. 44. p. 968.
- P**ignus vel dotalitium, in quod non consensit, etiam de novo feudo simultaneè investitus, pati non cogitur. Cons. 333. n. 7. p. 957.
- P**ignus pro futuris etiam debitis obligari potest. Cons. 312. n. 25. p. 283.
- P**ignus postea quod creditor acceperit, inde non probatur novatio. Cons. 312. n. 29. p. 284.
- n**isi prior obligatio fuerit mutata. Ibid. n. 30. & 33. p. 284.
- P**ignus generale non prevalet pignori speciali, nec contra nisi ex prioritate temporis. Cons. 326. n. 38. p. 605.
- P**ignus debitoris, solvere cessantis, distrahi potest. Cons. 336. n. 35. p. 1216.
- i**n Pignoris taciti materia an eadem virtus taciti que expressi? Cons. 329. n. 94. p. 756.
- P**ignoris in contractu jurato promittens debitor, quod creditorem in perceptione fructuum molestare non velit, non potest petere ut fructus in sortem computentur. Cons. 331. n. 176. p. 843.
- P**ignoris jure creditor magis quam dominus possidere presumitur. Cons. 331. n. 18. p. 814.
- P**ignoris fructus creditor in sortem computare debet. Cons. 331. n. 5. & 10. p. 812.
- n. 19. p. 814.
- & n. 35. p. 816.
- p**ignoris enim dominus non sit. Ibid. n. 6. p. 812.
- n**ec possessor. Ibid. n. 7. p. 812.
- s**ed alieno nomine possidet. Ibid. n. 8. p. 812.
- p**resertim is cui habitatio tantum est concessa. Ibid. n. 9. p. 812.
- P**ignoris ad pertinetiam eodem nexu tenetur. Cons. 312. n. 22. & 24. p. 283.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Et eodem jure eademq. possessione continentur.*
Ibid. n. 23. p. 283.
- Pignoris possessionem incansulto iudice creditor occupare nequit licet ita conventum.**
Cons. 309. n. 57. p. 250.
- Pignoris & retrovenditionis nomina ab imperitis notariis saepe confunduntur.**
Cons. 331. n. 174. p. 844.
- Pignori adjectum anticreseo pactum valet.**
Cons. 309. n. 36. p. 242.
unde jure Canonico.
Ibid. n. seq. p. ead.
- Pignori æque atq. venditioni lutionis pactum quod est indifferens apponitur.**
Cons. 309. n. 26. p. 239.
- in Pignus impensis pro sumptibus & labore creditor fructus illius lucratur.**
Cons. 331. n. 165. p. 841.
- Pignus vel Hypothecam communem qui habent communi dividendo agere possunt.**
Cons. 331. n. 230. p. 853.
si usus ipsius dividi potest alias non.
Ibid. n. eod. p. 853.
- in Pignus non censetur consentire dominus feudi absq. expresso consensu.**
Cons. 329. n. 97. p. 750.
- in Pignore an & quatenus valeat pactum L. commissoria.**
Cons. 344. n. 157. p. 1592.
- in Pignore non obtinet prescriptio.**
Cons. 347. n. 8. p. 1654.
- Pignore frequentata & licita magis retrovenditio.**
Cons. 331. n. 142. p. 839.
- in Pignore & mutuo saltem creditori pecuniam repetere permittitur.**
Cons. 331. n. 27. p. 815.
non in Emptione & retrovenditione.
Ibid. n. 28. p. 815.
- sub Pignore mutuum & retrovenditio sunt incompatibilia.**
Cons. 331. n. 49. p. 818.
- in Pignore reprobata pacta recipit retrovenditio.**
Cons. 331. n. 137. p. 838.
- in Pignore ex pacto anticreseo creditor fructus lucratur.**
Cons. 331. n. 105. p. 831.
- Pignoribus vel fidejussoribus cavere paria sunt in contrahentibus.**
Cons. 331. n. 199. p. 847.
- Pignoribus capitis coercere, imperii est.**
Cons. 339. n. 205. p. 1376.
- de Pignoratæ rei fructibus lucrandis pactum toleratur jure civili: non tamen Canonico: præsertim quatenus fructus constitutum interesse excedunt.**
Cons. 331. n. 36. & 38. p. 816.
- Pignoratæ rei periculum & sumptus debitor sustinet non creditor.**
Cons. 331. n. 22. p. 814.
- Pignoratæ rei possessio restituenda, quando perceptio fructuum debitum totum extenuat.**
Cons. 331. n. 11. p. 813.
- Pignoratio nota domini est, vel saltem possessionis.**
Cons. 301. n. 99. p. 24.
maximè jure Saxonico.
Ibid. n. 100. p. ead.
- ex Pignorationis jure valor non colligitur.**
Cons. 311. n. 39. p. 455.
- Pignoratitium feudum ad filias pertinet, præsertim si ius succedendi ipsis expresse tributum.**
Cons. 334. n. 69. p. 1078.
- Pignoratitio ex contractu pignoris non debetur.**
Cons. 309. n. 51. p. 247.
- PISCATIONES sicut domini terrarum de consuetudine dant & mutant, ita & vias publicas.**
Cons. 306. n. 32. p. 191.
- Piscina fundo infossa, pro feudo haberi debet.**
Cons. 329. n. 45. p. 722.
- PLACITIS standum est.**
Cons. 330. n. 117. p. 790.
- PLEBEJUS quis magis presumitur quam nobilis.**
Cons. 314. n. 87. p. 314.
- Plebeia patritio indigna est.**
Cons. 319. n. 63. p. 408.
- PLECTI non debet innocens propter nocentem.**
Cons. 322. n. 24. p. 489.
- PLENUS magis potentior & utilior ex verbis ambiguis presumendus est contractus.**
Cons. 331. n. 183. p. 845.
- Plenus rei usus usufructui comparatur.**
Cons. 301. n. 4. p. 11.
- Plena & evidens debet esse probatio tam in civilibus quam criminalibus.**
Cons. 335. n. 131. p. 1163.
- Plena fides ex pluribus simul junctis elicitur.**
Cons. 332. n. 237. p. 919.
- Plenam concessionem intelligit Princeps, quando quid libere concedit.**
Cons. 301. n. 44. p. 16.
- Plenam fidem meretur instrumentum sigillo civitatis munitum.**
Cons. 341. n. 19. p. 1447.
- Plenam fidem meretur instrumentum valde antiquum.**
Cons. 301. n. 57. p. 18.
- Plenam fidem meretur instrumentum sigillo Principis munitum, & in præsentia plurimum testium confectum.**
Cons. 301. n. 56. p. 18.
- Plena probationes in possessionis plenariis requiruntur.**
Cons. 332. n. 256. p. 922.
- Plenè contra recognoscenem probat recognitio scriptura.**
Cons. 351. n. 17. & 20. p. 1742.
- Plenè non creditur serbo pro Domino.**
Cons. 341. n. 23. p. 1448.
& n. 71. p. 1462.
- Plenè probatur donatio extraditione & observantia postsecutà.**
Cons. 301. n. 58. p. 18.
- Plenior & efficacior debet esse probatio, ubi adest presumptio in contrarium.**
Cons. 335. n. 135. p. 1164.
- si Plenius & melius probavit actor, pro ipso, non pro reo, pronunciandum.**
Cons. 334. n. 113. p. 1087.
- Plenissima securitas inducitur pro eo, qui prescripsit.**
Cons. 344. n. 61. p. 1569.
- Plenissimè probant contra producensem acta.**
Cons. 342. n. 229. p. 1507.
- Plenitudinem potestatis inferiores a Casarè Majestate non habent.**
Cons. 303. n. 84. p. 116.

Partem VII. Index.

PLUS juris nemo habere potest, quam autor suus.

Cons. 343. n. 4. p. 1523.

Plus non potest comprehendere relatio quam relatum.

Cons. 302. n. 34. p. 52.

in Plus heredes, quam defunctus, obligari nequeunt.

Cons. 340. n. 50. p. 1415.

Plus juris esse in usufructu quam in pleno rei dominio, absurdum est.

Cons. 302. n. 96. p. 65.

Plus esse non potest in referente quam in relato.

Cons. 302. n. 14. p. 50.

Plus est factu consentire quam verbis.

Cons. 333. n. 48. p. 920.

Et n. 102. p. 920.

Et Cons. 334. n. 142. p. 1049.

Plus juris nemo potest transferre quam ipse habet.

Cons. 303. n. 29. p. 107.

Plus non est in consequenti quam in antecedenti.

Cons. 302. n. 43. p. 54.

Plus petitionis exceptio impedit lucu ingressum.

Cons. 307. n. 12. p. 201.

Plus quando est in conclusione, quam in praemissis non valet argumentum.

Cons. 302. n. 41. p. 53.

in Plus se obligavit nemo, quam promissit.

Cons. 333. n. 30. p. 964.

Plures debendirent non constituit numeratio.

Cons. 307. n. 9. p. 200.

Plures iniuria uno libello coniungi possunt.

Cons. 351. n. 10. p. 1741.

Plures ex mutuo quod recipiunt, pro parte tantum obligantur.

Cons. 307. n. 8. p. 200.

Plures personas quae respectu repraesentat.

Cons. 345. n. 150. p. 1637.

Plura iudicia ubi sunt, tortura facilius locum habet.

Cons. 335. n. 202. p. 1179.

Plura vincula fortius ligantur.

Cons. 343. n. 82. p. 1539.

Pluribus ubi commissum iudicio, uno sine altero procedere nequit.

Cons. 348. n. 21. p. 683.

inter Plura rei fora competita eligere actoris est.

Cons. 305. n. 132. l. p. 180.

Plures codicillos quis facere potest.

Cons. 336. n. 193. p. 1236.

per Plures actus contrarios recedatur etiam a protestatione geminata.

Cons. 342. n. 122. p. 1491.

ex Pluribus simul iunctis plena fides elicitur.

Cons. 332. n. 237. p. 919.

in Pluribus non verificatur locutio singularis.

Cons. 334. n. 167. p. 1108.

PLURALIS locutio non verificatur in uno.

Cons. 334. n. 166. p. 1102.

Pluralitas in una persona verificari non potest.

Cons. 336. n. 276. p. 1247.

POENA L. Jul. repetund. est exitium, vel durior, ut confiscatio et fustigatio.

Cons. 314. n. 48. p. 307.

Pœna mitiganda ob nobilitatem et penitentiam.

Cons. 317. n. 94. p. 385.

Pœna confiscationis bonorum, quando ipso iure imposita in barelli, tamen opus sententia declaratoria.

Cons. 310. n. 15. p. 264.

Pœna statuarii pœna legales tolli non solent.

Cons. 314. n. 49. p. 307.

Pœna pecuniaria est multa.

Cons. 332. n. 258. p. 943.

Pœna quem contra edictum in ius vocantis qua.

Cons. 337. n. 106. p. 1281.

Pœna falsiordinaria est deportatio cum bonorum publicatione: interdum et arbitraria.

Cons. 314. n. 83. p. 311.

Pœna statuti magis attenditur quam iuris communis ipso iure imposita censetur.

Cons. 336. n. 45. Et n. 46. p. 1211.

Pœna statuti locum habet cum delictum in minimis deficit.

Cons. 336. n. 51. p. 1212.

a Pœna fractæ pacis, qua est capialis, et a dolo causa quælibet excusatur.

Cons. 308. n. 40. p. 222.

Pœna fractæ pacis publica est confiscatio bonorum, et pri-

ratio feudorum, ut domini non sisco cedant.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Pœna confiscationis non tenetur iudex vel officialis post rem expeditam remunerationem accipere.

Cons. 312. n. 52. p. 307.

Pœna confiscationis extrajudicialis et arbitraria est.

Cons. 314. n. 46. p. 307.

Pœna confiscationis in ius locum habet, quando vere terroris illatus non presumptus.

Cons. 314. n. 13. p. 302.

Pœna confiscationis non locum habet, quandoque muneribus ultra sortem acceptis confiscatio fiat.

Cons. 314. n. 10. p. 301.

n. 12. Et 15. p. 302.

Pœna vel multa non citato imponenda non est.

Cons. 332. n. 357. p. 942.

Pœna nisi corporalis infligenda est, tortura non est decernenda.

Cons. 335. n. 231. p. 1184.

Pœna major in delictis ad se minorem trahitur.

Cons. 317. n. 48. l. p. 307.

Pœna perjurii qua?

Cons. 314. n. 67. p. 310.

Pœna stellionatus in bonis viribus amissionem ab ordine, aut relegationem temporalem excedere non debet.

Cons. 314. n. 10. p. 302.

Pœna que addicitur loco damni illati in corporalem mandanda non est.

Cons. 343. n. 48. p. 1690.

nisi lata culpa probetur.

Ibid. n. 51. p. 1691.

Pœna eadem homines digna, sicut lucifer, qui aequalem facere volens deo bonis omnibus privatus est.

Cons. 305. n. 50. p. 166.

Pœna lenitur propter scandalum et nobilitatem.

Cons. 317. n. 26. p. 306.

Pœna in dubio mitigatur, praesertim in domestico vel admistrativo.

Cons. 335. n. 229. p. 1183.

Pœna non committitur ob Canonem non solum praelatum remittendum non constituitur.

Cons. 335. n. 229. p. 1183.

Pœna non committitur ob Canonem non solum praelatum remittendum non constituitur.

Cons. 335. n. 229. p. 1183.

Pœna non committitur ob Canonem non solum praelatum remittendum non constituitur.

Cons. 335. n. 229. p. 1183.

Pœna non committitur ob Canonem non solum praelatum remittendum non constituitur.

Cons. 335. n. 229. p. 1183.

Pœna non committitur ob Canonem non solum praelatum remittendum non constituitur.

Cons. 335. n. 229. p. 1183.

Pœna non committitur ob Canonem non solum praelatum remittendum non constituitur.

Cons. 335. n. 229. p. 1183.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

nam, eo pacto in feudum dare potest. Cons. 316. n. 109. p. 349.
Pœna iudicis arbitrio relinquitur in criminalibus, nec conclusionem opus est.

Cons. 351. n. 47. p. 1747.
Pœna privationis vel dupli esse non debet, ubi non est fraus & dolus.

Cons. 336. n. 83. p. 1217.
Pœna adulteri varia.

Cons. 317. n. 93. p. 385.
Pœnae comminationes non sunt sententia lata sed ferenda.

Cons. 332. n. 362. p. 943.
Pœna actio requirit factum non inchoatum sed consummatum. Cons. 332. n. 361. p. 943.

Pœna corporali ubi locus non est, tortura non imponitur.
Cons. 317. n. 98. p. 386.

Pœna executio antequam fiat reus cum suis defensionibus audiendus est.

Cons. 332. n. 363. p. 943.
Pœna corporis afflictiva si non venit imponenda, etiam de jure civili in criminalibus procurator admittitur.

Cons. 351. n. 31. p. 1744.
Pœna pecuniaria ubi fisco applicari petitur, pro criminali habenda actio.

Cons. 351. n. 28. p. 1743.
etiam jure Saxonico.

Ibid. n. 52. p. 1748.
in Pœnam fracta pacis non cadunt domini, quibus turbatores suos turbare licet.

Cons. 308. n. 39. p. 221.
Pœnam non meretur qui se jure defendit.

Cons. 324. n. 67. p. 549.
ad Pœnam corporalem ubi non actum, in criminalibus procurator admittitur.

Cons. 351. n. 161. p. 1774.
in Pœnam testamentum impugnantis facta legati vel fideicommissi ademptio non obtinet quando probabilis impugnandi causa adsit.

Cons. 315. n. 14. p. 331.
Pœnam non meretur lege permissum quod est.

Cons. 314. n. 122. p. 318.
in Pœnam non incidit iudex qui sine iudicis capere fecit.

Cons. 335. n. 244. p. 1188.

in Pœnam fracta pacis incidit violans mandata de non offendendo.

Cons. 305. n. 123. p. 178.
ad Pœnam non sufficit confessio qualificata.

Cons. 317. n. 96. p. 386.
ad Pœnam compromissi dolus requiritur.

Cons. 340. n. 83. p. 1420.
in Pœnam durante contumacia executio sententiam declaratoriam minatur.

Cons. 332. n. 360. p. 943.
Pœnam imponere nemo potest præter iudicem.

Cons. 317. n. 99. p. 386.
in Pœnam executorialium reus contumax declaratur, & arctiores contra ipsum processus decernuntur.

Cons. 332. n. 50. p. 886.
ad Pœnam quidem actio præscribitur, sed non ad penitentiam.

Cons. 317. n. 76. p. 375.
Pœnam commissi ius commune decernit in vectigalibus non solutis, adeo, ut res etiam commissa vendi possint.

Cons. 336. n. 48. & 49. p. 1212.

Pœnam injuriarum tollit aut mitigat judicialis declaratio.

Cons. 351. n. 127. p. 1765.
Pœnam nisi quoad obligationem indebitæ contrahentium irrita sunt pacta quæ contraleges fiunt.

Cons. 331. n. 40. p. 816.
sub Pœna banni mandata de non offendendo in Camera decernuntur: præsertim si metus armorum subsit.

Cons. 305. n. 109. & 110. p. 175.
ad Pœnam commissi præstatione dupli se liberat Gabellæ integras non solvens.

Cons. 336. n. 89. p. 1218.
& n. 100. p. 1220.
ad Pœnam doli causa etiam injusta excusat.

Cons. 336. n. 137. p. 1226.
ad Pœnam & actione veritas convicti injuriantem non excusat si Reipub. ubi inserit.

Cons. 351. n. 49. p. 1747.
ad Pœnam legis non, sed a multa appellari potest.

Cons. 308. n. 4. p. 209.
pro Pœna corporali habetur relegatio.

Cons. 317. n. 101. p. 387.
ad Pœnam excusationem habet necessitas.

Cons. 305. n. 73. p. 169.
ad Pœnam injuriarum excusatur, qui loquitur de alio, ut alii.

Cons. 351. n. 128. p. 1765.
Pœnis quamvis non adstringi conjugia, præmissis tamen honestari possunt.

Cons. 328. n. 96. (19.) p. 693.

ad Pœnis jurisdictionum & doli quolibet causa, etiam injusta, excusat.

Cons. 340. n. 82. p. 1420.
ad Pœnis doli excusat quotidie & communiter quod sit.

Cons. 305. n. 63. p. 167.
ad Pœnis quatenus excuset magistratus iustum.

Cons. 308. n. 32. p. 219.
ad Pœnis lata culpa injusta causa non excusat.

Cons. 308. n. 33. p. 219.
ad Pœnis violentia quolibet causa excusat.

Cons. 332. n. 356. p. 942.
ad Pœnis violentia excusatur juris imperitus peritorum consilium secutus.

Cons. 332. n. 301. p. 931.
ad Pœnis legibus an injusta vel fatua causa excuset.

Cons. 324. n. 95. p. 564.
Pœnalia & odiosa non sunt extendenda.

Cons. 336. n. 57. p. 1213.
Pœnalia mandata, contra turbantem in possessione libertatis, in Camera petuntur & decernuntur. Cons. 303. n. 119. p. 122.

Pœnales constitutiones, sine manifestaratione identitatis non sunt extendenda.

Cons. 314. n. 17. p. 302.
in Pœnalibus præsertim, doctoribus variantibus, mitior sententia sequitur ut est.

Cons. 314. n. 85. p. 314.
in Pœnalibus non eadem est ratio lucri cessantis & damni illati. Cons. 314. n. 128. p. 319.
in Pœnalibus & odiosis argumentum a contrario sensu non valet.

Cons. 336. n. 129. p. 1226.
Pœnali-

Partem VII. Index.

Pœnalibus constitutionibus locus nō est, nisi quatenus verba inferunt.

Cons. 314. n. 15. p. 302.
In Pœnalibus tempus est continuum.

Cons. 351. n. 75. p. 1755.
In Pœnalibus præsertim iudex defensionem pro contumaciter nō absente supplere debet.

Cons. 332. n. 309. p. 933.
POENITERE in alterius præjudicium, non potest, qui semel consensit.

Cons. 330. n. 22. p. 774.
Pœnitentem filiam pater exheredare non potest.

Cons. 317. n. 24. p. 360.
Pœnitere non potest heredem de eo, cujus defunctum non pœnituit.

Cons. 321. n. 19. p. 450.
Pœnitentia subsequita excusat, item vita ante innocenter acta.

Cons. 317. n. 23. p. 360.
Pœnitentiæ locus est in contractu innominato.

Cons. 321. n. 18. p. 449.
Ob Pœnitentiam & nobilitatē pœnam mitiganda.

Cons. 317. n. 94. p. 385.
ad Pœnitentiam actio non præscribitur, sed bene ad pœnam.

Cons. 317. n. 76. p. 375.
PONIT nihil, nec obligat aut disponit conditio.

Cons. 305. n. 66. p. 168.
Ponit conditio nihil donec impleatur.

Cons. 332. n. 13. p. 879.
& n. 285. p. 926.
non impleta perinde annihilat actum atq; si nunquam intervenisset.

Ibid. n. 14. p. 879.
ut POPULUS reliquus est forensis postquam venit in scriptorium, & est contra equitatem & bonum publicum si expellantur.

Cons. 306. n. 36. p. 191.
Populus vel communitas sine exercitio jurisdictionis regi nequit.

Cons. 339. n. 242. p. 1381.
Populo qui jus reddit iudex est. *Cons. 339. n. 255. p. 1383.*

PORRIGITUR unus actus ad

aliū, cujus contemplatione factus est.

Cons. 338. n. 77. p. 1310.
PORTIO de non ente non datur, cum igitur legitima sit triens portionis, ab intestato successionis: sequitur ubi hæc non debetur, nec legitimam deberi.

Cons. 328. n. 61. p. 678.
Portio Fraudatoris non solventis, non facit committitur.

Cons. 336. n. 96. p. 1219.
Portio ejus, qui se facit indignum, socio accrescit.

Cons. 322. n. 26. p. 489.
idem in feudis, potius quam ad Dominum redeat; maxime in individuis.

Ibid. n. 27. p. ead.
PORTORII jus ex privilegio competens, alteri concedi vel remitti non potest.

Cons. 303. n. 42. p. 110.
sicut nec alia vectigalia.

Ibid. n. 43. p. ead.
POSITA in fine clausula, non ad omnia sed ad immediatē præcedentiæ refertur.

Cons. 344. n. 11. p. 1557.
Posita in fine clausula ad omnia refertur.

Cons. 334. n. 183. p. 1104.
Posita una specie remouentur omnes disparatæ.

Cons. 331. n. 50. & 52. p. 818.
Posita in fine clausula ad omnia præcedentia non refertur ubi subest ratio diversitatis.

Cons. 344. n. 32. p. 1561.
n. 107. p. 1580.
& n. 112. p. 1581.

Positiones probant contraponentem.

Cons. 342. n. 254. p. 1511.
Positiones suas quisq; confiteri videtur.

Cons. 345. n. 82. p. 1621.
Positum esse aliquid frustra in Legatis præsumendum non est. *Cons. 302. n. 33. p. 52.*

Positum sub cōditione pro forma requiritur.

Cons. 332. n. 281. p. 925.
Posito uno contrariorum, remouetur alterum.

Cons. 334. n. 170. p. 1102.
Cons. 342. n. 115. p. 1490.

qui non POSSIDET aut spoliatus, actione spoli non tenetur.

tenetur.

Cons. 340. n. 51. p. 1415.
Possidet pupillus per tutores.

Cons. 343. n. 61. p. 1534.
Possidet justè, qui è sententiâ judicis possidet.

Cons. 329. n. 13. p. 711.
qui Possidet vel retinet aliquid consensisse in contractum videtur.

Cons. 334. n. 143. p. 1094.
Possidet utile Dominium Vassallus civiliter & naturaliter.

Cons. 325. n. 23. p. 514.
Possident nihil proprii clerici professi.

Cons. 319. n. 50. p. 407.
sed pro mortuis reputantur.

Ibid. n. 51. p. ead.
Possidere creditor magis jure pignoris quam domini præsumitur.

Cons. 331. n. 18. p. 814.
Possidere se qui non probat, ut eum investiat Dominus cogi non potest.

Cons. 324. n. 26. p. 532.
Possidere alieno nomine se constituens, pro alienatore non habetur.

Cons. 324. n. 47. p. 539.
Possidere suo nomine quilibet præsumitur.

Cons. 341. n. 35. p. 1450.
Possidere qui prohibet, is vni facere & spoliare videtur vel sequestrando, aliove modo accessu arcet.

Cons. 336. n. 113. p. 1223.
Possidere totum non præsumitur partem probans, ubi aliud est in universali jurisdictione.

Cons. 345. n. 32. p. 1608.
Possidere se feudum constituens alieno nomine, eo tanquā alienans privatur.

Cons. 324. n. 21. p. 529.
Possidere dicitur qui commoda percipit.

Cons. 339. n. 129. p. 1365.
Possidere quis bona fide præsumitur, donec probetur mala. *Cons. 324. n. 80. p. 556.*

Possidere & retinere sunt contraria: & possessorium retinenda & recuperanda.

Cons. 337. n. 69. p. 1277.
& n. 74. p. 1278.

D d d d 4 Pos.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Possidens emptor ex venditione pacti redimibilis fructus interim lucratur.**
Cons. 331. n. 83. p. 825. nec in precium imputare cogitur: etiam in foro conscientia. Ibid. n. 84. 87. p. 825. & n. 100. p. 830.
- Possidens alieno nomine habet declinatoriam ex nominatione Domini.**
Cons. 323. n. 1. p. 497.
- Possidens sine titulo non est legitimus contradictor.**
Cons. 345. n. 70. p. 818.
- Possidens naturaliter intelligitur turbare civiliter possidentem.**
Cons. 345. n. 1. p. 1603.
- Possidens rem ut feudum, prescriptione 30. annorum secuti tueri potest.**
Cons. 325. n. 45. p. 586.
- non Possidens feudum vindicare nequit.**
Cons. 343. n. 24. p. 1526.
- Possidentis presumuntur bona, in qua sit executio.**
Cons. 310. n. 28. p. 268.
- Possidentis mentem declarat etiam titulus erroneus.**
Cons. 335. n. 145. p. 1167.
- Possidentis causa melior Domini.**
Cons. 340. n. 125. p. 1417.
- Possidentis conditio melior est in pari causa.**
Cons. 316. n. 73. p. 344.
- Cons. 334. n. 55. p. 1076.*
- contra Possidentem ex aliqua specie contractus agens eam probare debet.**
Cons. 331. n. 58. p. 819.
- Possidentem contra quemlibet canon redintegranda datur.**
Cons. 323. n. 18. p. 502.
- Possidente alio investiri alius non potest.**
Cons. 324. n. 29. p. 533.
- in Possidente, etiam ex iniustis causis, bona fides presumitur.**
Cons. 334. n. 194. p. 1105. & n. 203. p. 1107.
- Possidentes nomine universitatis, in prescriptione ius eadem acquirunt.**
Cons. 311. n. 8. p. 274.
- Possidendi causam iustam dat**
- Investitura.**
Cons. 345. n. 69. p. 1618.
- Possessio probanda est.**
Cons. 339. n. 81. p. 1358.
- Possessio in dubio iusta esse presumitur.**
Cons. 339. n. 274. 278. p. 1385. & n. 282. p. 1386.
- Possessio iurium instrumentis probatur.**
Cons. 339. n. 215. p. 1379.
- Possessio debet habere bonam fidem, & causam coloratam.**
Cons. 345. n. 112. p. 1628.
- Possessio in iuribus incorporalibus sine scientia & patientia non recte constituitur.**
Cons. 324. n. 65. p. 547.
- Possessio litis contestata tempore an in Retinenda probanda?**
Cons. 345. n. 111. p. 1628.
- Possessio rei pignoratam restituenda, quando perceptio fructuum debitum totum extenuat.**
Cons. 331. n. 11. p. 813.
- Possessio quod non abstulit, non aufert prescriptio.**
Cons. 345. n. 39. p. 1610.
- Possessio probanda per rationem scientie sensus.**
Cons. 345. n. 33. p. 1608.
- Possessio immemorialis habet vim publici instrumenti.**
Cons. 339. n. 69. p. 1357.
- Possessio translata videtur per constitutum.**
Cons. 324. n. 20. p. 529.
- Possessio dolosa vel furtiva non relevat ab onere probandi.**
Cons. 314. n. 90. p. 314.
- Possessio particularis non infert possessionem universitatis.**
Cons. 345. n. 76. p. 1618.
- Possessio civilis quatenus datur in incorporalibus.**
Cons. 339. n. 341. p. 1394.
- Possessio facti est.**
Cons. 336. n. 107. p. 1221.
- Cons. 339. n. 82. p. 1358.*
- Possessio facti probanda est.**
Cons. 339. n. 163. p. 1371.
- Possessio & spoliatio facti sunt, non proprietatem spectant.**
Cons. 337. n. 87. p. 1279.
- Possessio sine sententia declaratoria nemini auferenda ne quidem a Magistratu.**
- Cons. 336. n. 108. p. 1221. n. 112. p. 1222. n. 118. p. 1223. & n. 122. p. 1224.*
- Possessio an Scriptura probatur?**
Cons. 345. n. 66. p. 1617.
- Possessio civilis apud Dominum est, naturaliter possidet Vassallus.**
Cons. 323. n. 4. p. 497.
- Possessio quot actibus inducitur.**
Cons. 345. n. 36. p. 1609.
- Possessio patris in filios continuatur.**
Cons. 314. n. 97. p. 314.
- Possessio recentior presumitur vitiosa.**
Cons. 339. n. 344. p. 1394.
- Possessio ut probata proficit debet omni vitio carere.**
Cons. 345. n. 109. p. 1628.
- Possessio civilis ultra decennium non datur.**
Cons. 339. n. 340. p. 1394.
- Possessio non sufficit ad feudi prescriptionem, nisi & pro feudo possideatur.**
Cons. 334. n. 11. p. 1059.
- Possessio & spoliatio cum Jure patronatus Ecclesia nihil habens commune.**
Cons. 337. n. 88. p. 1279.
- Possessio & usus magis facit appertinentias quam bonagium.**
Cons. 329. n. 39. p. 720.
- Possessio nemini auferenda.**
Cons. 339. n. 271. p. 1385.
- Possessio iurium per Scripturam non inducitur.**
Cons. 339. n. 223. p. 1379. & n. 327. p. 1392.
- Possessio bone fidei per cessionem acquiritur.**
Cons. 331. n. 70. p. 821.
- Possessio sine causa plena cognitione auferenda non est.**
Cons. 324. n. 75. p. 553.
- Possessio centenaria contra quemcunque prescribit.**
Cons. 334. n. 102. p. 1085.
- Possessio relevat ab onere probandi.**
Cons. 339. n. 281. p. 1386.
- Possessio acquiritur per proclamam publicum.**
Cons. 345. n. 43. p. 1610.
- Possessio jurisdictionis probatur ex prestatione onerum, & per Exactionem Gabellarum, & per**

Partem VII. Index.

- Et per famam, Et per traditionem cladium Ecclesia, Et ex actibus jurisdictionalibus.*
Cons. 339. n. 216. 217. 218. 219. 220. p. 1379.
- Possessio si non est continuata, non procedit prescriptio.**
Cons. 337. n. 141. p. 1287.
- Possessio continua, titulus Et bona fides: hac tria requiruntur in prescriptione.**
Cons. 327. n. 72. p. 644.
Non tamen in prescriptione actionum; praesertim 30. annorum: ut titulus Et possessio.
Ibid. n. 73. 74. Et 75. p. 644.
an bona fides? N. de Jure civili Et Saxonico.
Ibid. n. 76. p. ead.
- Possessio mobilium utilior est.**
Cons. 329. n. 18. p. 714.
- Possessio civilis animo retinetur absq. naturali, producit usucapionem Et alios effectus civiles.** *Conf. 339. n. 336. 337. p. 1393.*
- Possessio cum proprietate nihil commune habet.**
Conf. 340. n. 34. p. 1415.
Et n. 131. p. 1429.
- Possessio Et dominium pupillis acquiritur per agnitionem a tutore factam.**
Cons. 343. n. 38. p. 1529.
Et n. 61. p. 1534.
- Possessio in juribus feudalibus Et in incorporalibus non est sine titulo, Et ejus defectus obstat in possessorio.**
Cons. 345. n. 68. p. 1618.
- Possessio collectanda an probeatur descriptione aestimi?**
Cons. 345. n. 77. p. 1618.
- Possessio immemorialis pro veritate habetur.**
Cons. 301. n. 122. p. 28.
Et habet vim pacti.
Ibid. n. 123. p. ead.
Et servitutis.
Ibid. n. 124. p. ead.
ac instrumenti publici.
Ibid. n. 125. p. ead.
- Possessio fendi, si vacua fuerit, praecise tradenda ei qui capituli consensum Et concessionem habet: sin minus interesse praestandum.**
Cons. 316. n. 31. p. 338.
- Possessio in antiquis per instrumenta probatur.**
Cons. 339. n. 225. p. 1379.
Et n. 326. p. 1392.
- Possessio praesumitur continuata de auctore in successore.**
Cons. 345. n. 138. p. 1634.
- Possessio immemorialis quomodo probari debeat, remissive.** *Cons. 301. n. 126. p. 28.*
- Possessio Et Dominium tisi traditum sit, neutrum tamen transit si ab usura investitura super feudo novo facta pariter curia inscriptione non comprobata sit.**
Cons. 316. n. 41. p. 339.
Et n. 43. p. 340.
- Possessio cedit dominium probanti.**
Cons. 334. n. 112. p. 1087.
- Possessio centenaria pro Principis concessionem Et privilegio habetur.**
Cons. 334. n. 96. p. 1084.
ac pro lege.
Ibid. n. 100. p. 1085.
- Possessio diutina feudum praesumi facit.**
Cons. 329. n. 75. p. 735.
- Possessio naturalis ad usucapionem non sufficit.**
Cons. 339. n. 338. p. 1393.
- Possessio vitiosa non prodest ad prescriptionem.**
Cons. 339. n. 342. p. 1394.
- Possessio ex titulo praesumitur.**
Cons. 345. n. 16. p. 1605.
- Possessio immemorialis ultra 100. annos jus tribuit.**
Cons. 301. n. 110. p. 26.
- Possessio praesumptiva ex dominio probatur.**
Cons. 339. n. 227. p. 1379.
- Possessio antiqua justior.**
Conf. 339. n. 345. p. 1394.
Cons. 345. n. 6. p. 1604.
- Possessio praefertur favori dotis.** *Cons. 333. n. 51. p. 971.*
- Possessio jurisdictionis antica vel discontinua.**
Conf. 339. n. 346. p. 1394.
- Possessio non probatur sine redditione scientia.**
Cons. 345. n. 102. p. 1626.
- Possessionis acquisitivus dicitur investitura actus.**
Cons. 345. n. 72. p. 1618.
- Possessionis vitium successoribus quoq. obstat.**
- Cons. 339. n. 273. p. 1385.*
- Possessionis causa Et signum investitura.**
Cons. 324. n. 32. 37. Et 34. p. 534.
- Possessionis actus unicus an sufficiat, quando alius est in possessione universalis?**
Cons. 345. n. 37. p. 1609.
- Possessionis magnum commodum.**
Cons. 340. n. 182. p. 1436.
- Possessionis nota est pignoratitio.** *Cons. 301. n. 99. p. 24.*
- Possessionis nuda ratione evidetio non datur.**
Cons. 309. n. 52. p. 248.
- Possessionis simplicis probatio non sufficit.**
Cons. 345. n. 7. p. 1604.
- Possessionis causam nemo sibi mutare potest.**
Cons. 335. n. 144. p. 1167.
- Possessionis tria vitia.**
Cons. 339. n. 272. p. 1385.
- Possessionis feudalis qualitas, qualis in parentibus fuit, etiam praesumitur in filiis.**
Cons. 329. n. 41. p. 720.
- sine Possessionis quaestione petitorium recte definiri potest.*
Cons. 340. n. 184. p. 1437.
- Possessionis civilis a naturali distinctio consideratur in juribus praescribendis.**
Cons. 325. n. 23. p. 578.
- Possessionis quaestio de jure Patronatus ad forum Laicum pertinet.**
Cons. 340. n. 133. p. 1429.
- Possessionis continua an discontinua sit jurisdictionis.**
Conf. 339. n. 236. p. 1381.
- Possessionis amissio est accedens.**
Cons. 345. n. 139. p. 1634.
- Possessionis petenda jus qui habet, multo magis retinere potest possessionem.**
Conf. 334. n. 228. p. 1113.
- Possessionis tempus probari debet.**
Cons. 345. n. 38. p. 1609.
- Possessionis tempora extrema ubi sunt probata medium praesumitur.**
Cons. 344. n. 139. p. 1593.
- Possessionem instrumenta praesumptiva probant.**
Cons. 339. n. 33. p. 1392.
- Possessio**

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Possessionem antiquiorem
qui probat is obtinet in judi-
cio rei recuperanda.

Cons. 311. n. 26. p. 277.

Possessionem Emphyteuseos
Dominus illius propria au-
thoritate occupare potest si
possessor jure suo privandus
est. Cons. 332. n. 338. p. 938.

Possessionem non probat in-
vestitura.

Cons. 345. n. 110. p. 1628.

Possessionem probat fructuum
perceptio.

Cons. 345. n. 78. p. 1619.

Possessionem non dat investi-
tura.

Cons. 345. n. 67. p. 1618.

Possessionem sequestratio &
ejus commodum non aufert.

Cons. 304. n. 5. p. 129.

Possessionem vel jus suum
quando Princeps alicui sine
causa cognitione auferre in-
tendit, justâ causâ moveri nō
presumitur.

Cons. 303. n. 81. p. 115.
ne de plenitudine quidem po-
testatis.

Ibid. n. 83. p. 116.

Possessionem non probat te-
stis de auditu.

Cons. 345. n. 123. p. 1630.

Possessionem qualem proba-
re debeat agens Retinenda?

Cons. 345. n. 3. p. 1603.

Possessionem turbare vel spo-
liare, sine causa cognitione,
Princeps non potest.

Cons. 303. n. 127. p. 124.

Possessionem sibi realem ut
tradat, à Domino petere pot-
est verbaliter investitus.

Cons. 324. n. 28. p. 532.

neg. Possessionem neg. Domi-
nium feudi transfert investi-
tura abusiva.

Cons. 316. n. 47. p. 340.
nisi in presentia rei fiat.

Ibid. n. 48. p. ead.

Possessionem feudi ob quam-
cumq. etiam feloniam Vasa-
llus non amittit, nisi per sen-
tentiam illo privetur.

Cons. 305. n. 41. p. 165.
etiam quoties ipso feudum
committitur.

Ibid. n. 42. p. ead.
etiam in crimine violentiæ &
fractæ pacis.

Ibid. n. 43. p. ead.

Possessionem probat locatio,
fructuum vel locarii perce-
ptione probata.

Cons. 301. n. 94. & 95.
p. 23.

ad Possessionem probandam
testes in tempore convenire
debent.

Cons. 345. n. 121. p. 1630.

post Possessionem diuturnam
presumuntur omnia inter-
venisse & solemniter acta.

Cons. 344. n. 65. p. 1569.

Possessionem penes Adversa-
rium esse actio in rem pre-
supponit.

Cons. 340. n. 124. p. 1427.

Possessionem loci probant
statuta & ordinationes.

Cons. 301. n. 102. p. 24.

Possessionem etsi adeptus fu-
erit secundus, tamen primus
investitus preferitur in bene-
ficiis Ecclesiasticis.

Cons. 316. n. 63. p. 343.

Possessionem pignoris incon-
sulso iudice creditor occupa-
re nequit, licet ita conventum.

Cons. 309. n. 57. p. 250.

in Possessionem non mittitur
filius, quando agnati habent
in promptu probationes.

Cons. 329. n. 80. p. 739.

Possessionem suam ob adver-
sarii contradictionem nemo
deferere debet.

Cons. 303. n. 16. p. 105.

n. 117. p. 121.

& n. 125. p. 123.

Possessione sua absq. plena
causa cognitione nemo spolia-
ri debet.

Cons. 329. n. 78. p. 738.

à Possessione separata est in-
vestitura.

Cons. 324. n. 42. p. 537.

in Possessione collectandi sem-
per presumitur esse Domi-
nus. Cons. 345. n. 19. p. 1606.

in Possessione titulum osten-
dens preferitur, ut & anti-
quiores probant.

Cons. 308. n. 45. p. 225.

ex Possessione formi 30 anno-
rum res sit feudal.

Cons. 329. n. 36. p. 719.

Possessione 30 annorum in
temporalibus & 40 in Eccle-
siasticis confirmatur incor-

poratio.

Cons. 302. n. 63. p. 56.

in Possessione contra turban-
tem, in Camera petuntur &
decernuntur mandata pa-
nalis.

Cons. 303. n. 119. p. 122.

in Possessione nobilitatis qui
est, ab onere probandi rele-
vatur, praesertim si est diu-
turna.

Cons. 314. n. 88. & seq.
p. 314.

in Possessione successorum
predecessorum tempora con-
junguntur, ut usucapio com-
pletur.

Cons. 329. n. 62. p. 729.

in Possessione sola consistit
Prescriptio immemorialis per
se insulsa est, speciali titulo nō
opus habet.

Cons. 339. n. 85. 86. 87.
p. 1358.

in Possessione incorporalium
probanda est bona fides.

Cons. 345. n. 4. p. 1603.

Possessione directus Vassallus
remedia habet possessoria,
etiam contra dominum.

Cons. 316. n. 38. p. 339.

in Possessione non solum sed
etiam in jure & jurisdictione
consistunt pertinentiæ.

Cons. 302. n. 114. p. 69.

ex Possessione non judicatur
hereditatis aditio, quando
quis tenere potest contra no-
men heredis.

Cons. 344. n. 121. p. 1582.

in Possessione alter cum est he-
res bona hereditaria occupa-
re non potest.

Cons. 324. n. 76. p. 554.

in Possessione citatus non ob-
stante mandato cum clausula
perseverare potest.

Cons. 332. n. 354. p. 942.

in Possessione occupata Prin-
ceps ordinem juris servare
non tenetur.

Cons. 332. n. 303. p. 932.

Possessione castri apprehensa
omnium appertinentiarum
possessio apprehensa censetur.

Cons. 340. n. 31. p. 1412.

Possessione conjugii mulier
fruitur pendente lite.

Cons. 317. n. 50. p. 368.

Possessione & jure suo priva-
tur.

Partem VII. Index.

tur attentans.

Cons. 334. n. 234. p. 1114.
de Possessione præterita &
priori præsumitur in præ-
sentem.

Cons. 329. n. 42. p. 721.
ex Possessione immemoriali
privilegium præsumitur.

Cons. 339. n. 99. p. 1361.
sine Possessione & titulo feudi
investitura fieri nequit.

Cons. 324. n. 31. p. 534.
ex Possessione præsumitur do-
minium.

Cons. 301. n. 96. p. 23.
in Possessione universali qui
est Dominus intentionem ha-
bet fundatam donec contra-
rium probetur.

Cons. 303. n. 17. p. 105.
super Possessione in specie de-
ponere testis debet.

Cons. 345. n. 13. p. 1605.
in Possessione sua quem tur-
bans Princeps, remediis pos-
sessoris æque tenetur, ac pri-
vatus.

Cons. 303. n. 128. p. 125.
Possessione sua prædolo spolian-
dus non est.

Cons. 309. n. 58. p. 251.
POSSESSOR in feudis tan-
tum habet jus limitatum ad
vitam.

Cons. 344. n. 6. p. 1557.
Possessor eundem in posses-
sione donec aliud probatum fue-
rit. Cons. 334. n. 54. p. 1076.

Possessor probare non cogitur.

Cons. 331. n. 57. p. 819.
Possessor m. f. non præscribit.

Cons. 340. n. 24. p. 1411.
Possessor bonæ fidei emptor
præsumitur.

Cons. 343. n. 25. p. 1526.
Possessor non possidenti in ma-
teria immisionis præfertur.

Cons. 329. n. 79. p. 738.
Possessor & detentor ante re-
stitutionem ex nova causa au-
diri debet.

Cons. 332. n. 345. p. 940.
Possessor fructus post petitam
hereditatem non lucratur.

Cons. 342. n. 245. p. 1509.
Possessor percipiens & consu-
mens fructus ex titulo sen-
tentia illos non restituit.

Conf. 334. n. 212. p. 1109.
Possessor in sua possessione de-

fendendus.

Cons. 329. n. 76. p. 736.
Possessor ultra non inquiritur,
comparente Domino no-
minato.

Conf. 323. n. 2. p. 497.
Possessor reliquas censuum &
tributorum antecessoris sui
solvere tenetur.

Cons. 336. n. 67. p. 1214.
Possessor hereditatis inventa-
rium edere, vel bona jurato
specificare debet.

Cons. 350. n. 75. p. 1724.
Possessor probatione oneran-
dus non est.

Cons. 301. n. 149. p. 32.
Possessor verus efficitur Vasa-
lus per immisionem in feu-
dum.

Cons. 316. n. 35. p. 339.
& consequitur utile dominium
ac rei vindicationem.

Ibid. n. 36. p. ead.
adeo ut etiam Domino ean-
dem intentanti præferatur.

Ibid. n. 37. p. ead.
Possessor non cogitur iustifica-
re possessionem, si ius illi non
resistat.

Cons. 339. n. 277. p. 1385.
n. 279. 286. 287. p. 1386.
& n. 351. p. 1395.

Possessor de cuius feudo alius
investitur, an sit citandus?

Cons. 316. n. 12. p. 336.
Possessor petita restitutione
fructus percipere potest, non
obstante præcepto executivo.

Cons. 332. n. 233. p. 918.
Possessor malæ fidei ad omnes
omnino fructus restituendos
tenetur.

Cons. 324. n. 77. p. 554.
Possessor antiquior iustus præ-
sumitur.

Cons. 332. n. 49. p. 886.
Possessor fructibus consumptis
non tenetur ad restitutionem
æstimationis.

Cons. 334. n. 207. p. 1107.
Possessor ob adversarii contra-
dictionem possessione sua non
privandus, nec in ea turbandus.
Cons. 334. n. 235. p. 1114.
Possessor consumptis fructibus
non tenetur ad restitutionem
æstimationis.

Cons. 334. n. 207. p. 1107.
Possessor præsumptione pro se

habet, donec probetur con-
trarium.

Conf. 334. n. 216. p. 1110.
Possessor bonæ fidei quos fru-
ctus restituat.

Cons. 324. n. 78. p. 554.
an conemptos lueretur.

Ibid. n. 79. p. 555.
Possessor etiam se ex iure au-
thoris defendit.

Conf. 323. n. 17. p. 501.
& n. 27. p. 506.
Possessor actore non probante
absolvitur.

Cons. 340. n. 126. p. 1427.
Possessor feudi in possessione
immediatam relinquendus est, do-
nec probatum fuerit feudum
Domino apertum esse.

Cons. 316. n. 101. p. 348.
Possessoris linea finita feu-
dum vel emphyteusis potius
consanguineis prioribus est
concedendum quam extra-
neis.

Cons. 316. n. 100. p. 347.
Limitatur & declaratur.

Ibid. n. seq. p. seq.
Possessoris usus aut destinatio
non potest immutare natu-
ram rerum.

Cons. 329. n. 10. p. 709.
Possessori error juris prodest
ad fructus lucrandos.

Cons. 334. n. 197. p. 1106.
etiam in petitione heredita-
tis. Ibid. n. 198. p. ead.
Possessori non proficit error
juris ad usucapionem.

Conf. 334. n. 196. p. 1106.
contra Possessorem quemvis
datur feudi conditio revo-
catoria.

Cons. 347. n. 93. p. 1670.
contra Possessorem quævis mo-
detur, videatur authorem tan-
tum secundario concernere.

Conf. 323. n. 28. p. 508.
pro Possessore & reo in dubio
facienda interpretatio.

Cons. 331. n. 115. p. 833.
Possessores pro reo, petitores
pro actore sunt habendi.

Cons. 304. n. 4. p. 129.
Possessorum bonæ fidei præsu-
mitur donec probetur ma-
la.

Cons. 325. n. 28. p. 579.
maxime post 30. annos.

Ibid. n. 30. p. ead.
pro

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- pro Possessoribus sufficit presumptiva probatio ad servitutem rei probandam.*
Cons. 329. n. 31. p. 718.
Possessorium retinenda & recuperanda sunt actiones contraria.
Cons. 337. n. 69. p. 1277.
& n. 74. p. 1278.
Possessorium an sit causa modici præjudicii?
Cons. 345. n. 81. p. 1620.
Possessorium retinenda & recuperanda, cumulari potest, ut quatenus spoliatum, easdem restituatur.
Cons. 308. n. 42. p. 223.
Possessorium remedium plenarium est spoliationis querela. *Cons. 332. n. 255. p. 922.*
in Possessorii meri iudicio an probeat testis de auditu deponens. *Cons. 345. n. 122. p. 1630.*
ad Possessorium non pertinet verbum Jus, sed ad Petitorium.
Cons. 337. n. 86. p. 1279.
ante Possessorium non tractatur petitorium.
Cons. 345. n. 164. p. 1640.
de Possessorio Laicus cognoscere potest.
Cons. 337. n. 89. p. 1279.
Possessorio quando agitur non potest possessor Dominum nominare.
Cons. 323. n. 6. p. 498.
in Possessorio color non præcipuus, sed accessorius esse debet. *Cons. 345. n. 168. p. 1641.*
Possessorio agentem excludit jus rei notorium.
Cons. 345. n. 8. p. 1604.
in Possessorio nihil probant, quæ non probant possessionem.
Cons. 345. n. 55. p. 1316.
in Possessorio non sufficit semiplena probatio, sed bene presumpta.
Cons. 345. n. 80. p. 1619.
in Possessorio Retinenda quid agendum.
Cons. 339. n. 289. p. 1387.
in Possessorio lata sententia sunt definitiva.
Cons. 332. n. 3. p. 878.
Possessoria remedia habet Vassallus possessione dejectus etiam contra Dominum.
Cons. 316. n. 38. p. 339.
Possessoria judicia summaria secundum quid.
Cons. 324. n. 64. p. 547.
Possessoria judicia versantur circa rem ut petitoria.
Cons. 323. n. 7. p. 498.
in Possessorius probari presumptivè sufficit.
Cons. 345. n. 10. p. 1606.
Possessorius remediis aequè tenetur, ac privatus, suburbans quem in possessione sua Princeps. *Cons. 303. n. 128. p. 125.*
in Possessorius pl. maris plena probationes requiruntur.
Cons. 332. n. 256. p. 922.
POSSE id tantum dicimur, quod jure & honestè possumus. *Cons. 342. n. 66. p. 1483.*
Possunt alii iudices petitoria te iudice etiam ordinario.
Cons. 308. n. 23. p. 215.
non Potest in fraudem Creditorum fingi augmentum.
Cons. 333. n. 157. p. 1027.
Potest quis jus suum defendere contra Dominum.
Cons. 308. n. 44. p. 224.
Potest secundus creditor solvendo priora in jus etiam Hypothecarii succedere.
Cons. 333. n. 164. p. 1038.
Potest quis interdum ad compromissum iudicis cogi.
Cons. 338. n. 240. p. 1336.
POSSIBILE quantum est, Vassallus dominum honorare & exaltare debet.
Cons. 305. n. 102. p. 174.
POSTARUM certarum quietationes ultra illas non portantur.
Cons. 335. n. 26. p. 1141.
POSTERIUS compromissum derogat priori.
Cons. 340. n. 92. p. 1422.
Posterior rescriptum tollit prius.
Cons. 342. n. 59. p. 1483.
Posterior sententia respicienda. *Cons. 342. n. 57. p. 1482.*
Posterior dispositio derogat priori.
Cons. 342. n. 58. p. 1483.
Posterior sententia quæ ad priorem refertur est erronea si prior talis est.
Cons. 341. n. 41. p. 1453.
in Posteriorem si non consentiant fidei iussores, obligatione novata liberantur.
Cons. 312. n. 26. p. 284.
Posteriores actiones priora, etiam antiqua, declarant.
Cons. 331. n. 110. p. 832.
Posteriora iura derogant prioribus.
Cons. 313. n. 9. p. 289.
Posteriora pacta prioribus derogant.
Cons. 303. n. 111. p. 129.
etiam in emptionibus & concessionibus.
Ibid. n. eod. p. ead.
POSTERORUM appellatio ne tantum descendentes comprehenduntur.
Cons. 333. n. 152. p. 1022.
POSTEA natus etiam filius non nocet feudi alienatio, nec consensus alienationi præstitus, nec de non contraveniendo promissio.
Cons. 344. n. 26. p. 1560.
quod POST eventum in iudicium deductum non videtur.
Cons. 342. n. 249. p. 1510.
Post causa conclusionem etiam informationes juris admittuntur.
Cons. 340. n. 1. p. 1403.
quæ POST emergunt in iudicium & arbitrium non veniunt.
Cons. 340. n. 96. p. 1423.
Post lapsum temporis etiam ex confessione injuriantis contra ipsum procedi potest.
Cons. 351. n. 42. p. 1740.
ex POSTFACTO judicatur quomodo priora partes intellexerint.
Cons. 342. n. 14. p. 1476.
POST NATI etiam liberi prohibita extra familiam alienari reducere possunt.
Cons. 344. n. 27. p. 1561.
Post rationes redditas Apocba danda & petenda est.
Cons. 335. n. 109. p. 1156.
qui POSTULAT membra a capite separari, ejus petitio admittenda non est.
Cons. 340. n. 27. p. 1412.
in POTENTE, qui soles exequi, minarum justus metus.
Cons. 310. n. 11. p. 261.
Potentia justa recusandi iudicis est suspecta causa.
Cons. 308. n. 25. p. 215.
Potentia nocendi ad metus durationem sufficit.
Cons. 339. n. 308. p. 1389.
Potentia

Partem VII. Index.

Potentia Adversarii ut metus
causa durante, durat metus.
Cons. 339. n. 141. p. 1369.

Potentior & **superior** &
admittere in usurpationem
sui juris periculum.
Cons. 346. n. 23. p. 1645.

Potentiori significatu verba
sunt capienda.
Cons. 333. n. 110. p. 993.

Potentiores latenter omnesque
ad se trahunt.
Cons. 346. n. 25. p. 1645.

Potentiores quasi per alluvio-
nem latenter omnium ad se
iurisdictionem trahunt.
Cons. 324. n. 19. p. 529.

Potentioribus pares esse non
possunt.
Cons. 301. n. 211. p. 39.
Cons. 346. n. 24. p. 1645.

POTESTAS patria non pre-
sumitur sed probatur.
Cons. 319. n. 179. p. 425.

Potestas alienandi non inest
mandato vel precurationi lo-
corum publicorum generali,
quam Rectores & Praefides
non habent.
Cons. 306. n. 23. p. 189.

Potestas Principis iustitie statu-
tus continetur.
Cons. 303. n. 121. p. 122.

Potestas & persona Domini,
non ministrorum spectanda
est. Cons. 302. n. 125. p. 73.

Potestatis dominica iure qui-
tur pacem publicam non
interat.
Cons. 305. n. 113. p. 176.

Potestatis plenitudinem infe-
riores a Caesare Majestate
non habent.
Cons. 303. n. 84. p. 116.

Potestatis est decreta vel ordi-
nationes facere.
Cons. 339. n. 218. p. 1378.

Potestatem habent collegia
Iurisperitorum de iure re-
spondendi.
Cons. 336. n. 202. p. 1237.

Potestatem dat consuetudo a-
liquis faciendi in loco publico.
Cons. 306. n. 27. p. 199.

Potestatem condenda legi
qui habet, ejus contrarius
quilibet habet vim legi.
Cons. 306. n. 21. p. 181.

Potestatem actuum confici-
endorum qui habet, Magistratus

ius municipalis est.

Cons. 339. n. 161. p. 1371.

Potestatem etiam absolutam
habent iudex, nihil tamen
bonis moribus interdictum
facere aut defensionem tolle-
re potest.
Cons. 332. n. 146. p. 904.

Potestatem habent a Prin-
ce publicandi constituitur
via publica.
Cons. 306. n. 16. p. 187.

Potestatem etiam qualibet ci-
vitas habet faciendi viam
publicam vel mutare etiam
absq. statuto.
Cons. 306. n. 39. p. 188.

Potestatem infert consilium
agere.
Cons. 339. n. 210. p. 1377.

Potestatem non exercent mi-
nor in maiorem.
Cons. 339. n. 202. p. 1376.

Potestate alienandi semel fa-
cta, amplius ea non est opus,
& facta presumitur.
Cons. 324. n. 9. p. 525.

in Potestate mater liberos non
habet, nec ius substituere pos-
est pupillariter.
Cons. 315. n. 4. p. 329.

in Potestate qui sunt, liberi, in
tantummodo pupillariter sub-
stitui potest, ceteris per fidei-
commissum relinquitur.
Cons. 315. n. 2. p. 329.

in Potestate abns materans ne-
potem non habet.
Cons. 315. n. 1. & 4. p. 329.

PRACTICA confirmata est
stylus curiae.
Cons. 332. n. 109. p. 894.

in Practica recipiendum non
est, quod Legibus non cavetur.
Cons. 344. n. 49. p. 1562.
& n. 140. p. 1585.

non Practicantur hodie causa
amittendi fidei & sunt arbi-
traria. Cons. 308. n. 49. p. 127.

Practicus antiquus Sceptianus
Bertrandus.
Cons. 331. n. 86. p. 825.

PRAGMATICI presumun-
tur stylum Curiae in qua ved-
santur scire.
Cons. 332. n. 89. p. 892.
cujus ignorantia illos non ex-
cusat. Ibid. n. 90. p. ead.

in Praxi sententia de recepta
testantis Doctore excellens

credendum.

Cons. 319. n. 107. p. 414.

in Praxi magnum est facti deci-
sionem in terminis habere.
Cons. 332. n. 266. p. 924.

PRAVITATEM sub religio-
ne palliare permittendum
non est.
Cons. 332. n. 263. p. 923.

ex PRÆAMBULO prae-
sumitur quis esse in possessione &
usu alioque rei.
Cons. 335. n. 143. p. 1167.

PRÆCAVERE iudex debet
ne delicta committantur.
Cons. 332. n. 271. p. 924.

PRÆCEDENTES contra-
dictum tractatus non atten-
duntur.
Cons. 331. n. 194. p. 847.

Præcedentia sumunt interpre-
tationem ex sequentibus &
contra.
Cons. 302. n. 35. p. 52.

Præcedentia declarantur &
determinantur a sequenti-
bus.
Cons. 302. n. 147. p. 84.

ad Præcedentia omnia non re-
feruntur posita in fine clausula
ubi subest ratio diversitatis.
Cons. 344. n. 32. p. 1561.
n. 107. p. 1580.
& n. 112. p. 1581.

ad Præcedentia immediate re-
feruntur clausula in fine posita,
non ad omnia.
Cons. 344. n. 11. p. 1557.

in Præcedentibus contentum,
intelligitur repetitum in se-
quentibus.
Cons. 338. n. 89. p. 1311.

in Præcedentibus qui sunt am-
missi, ex his qua post sunt, de-
clarantur.
Cons. 331. n. 111. p. 832.

PRÆCIPUUS esse non debet
color in possessio, sed accessi-
orius.
Cons. 345. n. 103. p. 1641.

**contra PRÆDECESSO-
RUM** vel suum contractum
Princeps venire non potest.
Cons. 303. n. 82. p. 116.
& n. 107. p. 119.

Prædecessorum tempora cum
possessione successorum con-
iunguntur, ut in capto com-
pleatur.
Cons. 329. n. 62. p. 729.

Eccce PRÆDI-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

PRÆDICATUM requirit
subiectum, sicut omnia acci-
dentia & qualitates.

Cons. 332. n. 289. p. 927.
Prædicatum magis attenditur
in propositione quam subje-
ctum. Cons. 339. n. 30. p. 1352.

Prædicata demonstrant quali-
tatem subiectorum.

Cons. 351. n. 133. p. 1766.
Prædicatis qualia esse per-
mittuntur talia sunt prædi-
cata. Cons. 321. n. 63. p. 464.

PRÆDIUM aduersum an-
terrogatur precio vel rei, per
quam sit comparatum?

Cons. 321. n. 46. p. 457.
in quatuor causis res in lo-
cum precii succedit.

Ibid. n. seq. p. ead.
Prædium vel castrum exem-
ptum ab oneribus alicujus
provincia, perinde habetur,
atq; si extra eam situm esset.

Cons. 303. n. 114. p. 120.
Prædium non persona debet
ius pascendi reale est.

Cons. 311. n. 10. p. 275.
Prædia quæ habent annexa
plura diversa jura pro uni-
versis habentur.

Cons. 321. n. 2. p. 444.
PRÆDO etiam ante omnia
reflexandus.

Cons. 332. n. 48. p. 886.
Prædo spoliandus sua possessio-
ne non est.

Cons. 309. n. 58. p. 251.
ex **PRÆFATIONE** causa fi-
nalis & intentio contraben-
tium colligitur.

Cons. 301. n. 34. p. 15.
PRÆFECTURA complectens
multos pagos cum omni juris-
dictione pro communitate seu
universitate habetur.

Cons. 331. n. 259. p. 857.
PRÆFERTUR gradum cer-
tum probans alius hunc non
probantibus.

Cons. 350. n. 74. p. 1724.
Præfertur titulum ostendens in
possessione us & antiquiorem
probans.

Cons. 308. n. 45. p. 225.
Præfertur hypobecario cboro-
grapharius non, etsi privile-
gium personale habeat.

Cons. 312. n. 6. p. 281.
& n. 18. p. 283.

Præfertur utile Vasalli domi-
nium directo.

Cons. 306. n. 10. p. 185.
Præferri debet in electione, ca-
teris paribus, is pro quo est
æquitas.

Cons. 313. n. 25. p. 292.
PRÆGNANTES præsum-
ptiones interdum loco proba-
tionis sunt.

Cons. 335. n. 209. p. 1180.
PRÆGRAVATUR alio deli-
cto aliud.

Cons. 317. n. 9. p. 357.
Prægravari ex delicto vel frau-
do alterius nemo debet.

Cons. 335. n. 114. p. 1160.
non **PRÆJUDICAT** civilis
causa criminali, & contra.

Cons. 351. n. 27. p. 1743.
& contra. n. eod. p. ead.

Præjudicat ignorantibus præ-
scriptio 30 annorum,

Cons. 344. n. 66. p. 1569.
& contra quemcumq; currit
in feudis.

Ibid. n. 67. p. 1569.
& n. 176. p. 1595.

Præjudicat renuncianti fla-
tini, non alius, societatis re-
nunciatio.

Cons. 330. n. 113. p. 790.
non Præjudicat successoribus agna-
ti vel patris factum in feudo
concesso pro se & liberis &
heredibus.

Cons. 344. n. 19. p. 1559.
Præjudicat agnatis Domini
consensus.

Cons. 344. n. 2. p. 1556.
non Præjudicat confessio ex-
trajudicialis.

Cons. 350. n. 28. p. 1718.
non Præjudicat Domino cum
falso Procuratore gestum;
sed est nulla.

Cons. 332. n. 135. p. 902.
n. 159. p. 906.
& n. 185. p. 912.

non Præjudicat Domino con-
fessio, quæ se facit aliquem
de feudo investisse omnis
legitimus solennitas.

Cons. 316. n. 44. p. 349.
non Præjudicat consensus Do-
mini agnato non consentienti.

Cons. 333. n. 27. p. 963.
non Præjudicatur majori qua-
lioni per minorem.

Cons. 340. n. 10. p. 1309.

Præjudicium modici causa an sit
posse forium?

Cons. 345. n. 81. p. 1620.
Præjudicium minoris est acquisi-
tio fructuum quam rei.

Cons. 334. n. 211. p. 1109.
in Præjudicium proximorum
agnatorum feudum antiquum
contra ordinem succedendi
non potest alienari.

Cons. 344. n. 123. p. 1583.
in Præjudicium agnati etiam
emere recusantis feuda ven-
di nequeunt.

Cons. 344. n. 7. p. 1557.
in Præjudicium tertii non pro-
bant libri & catastrium.

Cons. 345. n. 50. p. 1611.
in Præjudicium sui tacens pro-
consentiente nec in materia
feudali habetur.

Cons. 316. n. 98. p. 347.
in Præjudicium filiarum non
potest natura feudi heredi-
tari mutari ab agnatis.

Cons. 334. n. 70. p. 1078.
in Præjudicium rei usufructuarii
potest aliquid mutare.

Cons. 306. n. 48. p. 194.
in Præjudicium tertii in vesti-
tura antiqua mutari non pot-
est. Cons. 344. n. 126. p. 1583.

in Præjudicium Domini Vasalli
fundo servitutem impo-
nere nequit.

Cons. 324. n. 5. p. 523.
in Præjudicium alterius qui
semel consensit pœnitere non
potest. Cons. 330. n. 22. p. 774.

in Præjudicium agnatorum
nihil operatur consensus Prin-
cipis in feudi alienatione.

Cons. 344. n. 124. p. 1583.
in Præjudicium non consenti-
entis forma antiqua investi-
tura mutari non potest.

Cons. 334. n. 78. p. 1080.
& n. 121. p. 1089.

in Præjudicium suum quod si-
ne mandato gestum est, volens
quilibet potest ratificare in-
victus vero non cogitur.

Cons. 332. n. 177. p. 911.
in Præjudicium regni vel Ec-
clesiæ antecessor aliquid com-
cedere non potest.

Cons. 316. n. 133. p. 351.
in Præjudicium alterius modi-
cum tendere potest. Principis
concessio. Cons. 306. n. 52. p. 195.

de

de Præjudicio suo si agatur tunc non videtur consentire.

Cons. 335. n. 36. p. 1143.

Præjudicialis causæ exceptio impedit litem ingressum.

Cons. 337. n. 106. p. 1283.

Et n. 135. p. 1286.

Cons. 340. n. 11. p. 1409.
Præjudicialis minus debitori in dubio eligendus contra-
ctus.

Cons. 369. n. 19. p. 236.

Præjudiciale longe minus debitori pactum retrovendi-
tionis quam emptio Et ubi
explicatur.

Cons. 369. n. 20. p. 237.

PRÆLATUS solutam concedere ali-
cui potest.

Cons. 316. n. 29. p. 338.

successori tamen Et capitulo
non præjudicat.

Ibid. n. 30. p. ead.

Prælati delinquentes obligat
successorem.

Cons. 316. n. 119. p. 350.

Prælati feudum ad sui colla-
tionem pertinens, absq. con-
sensu capituli infundare po-
test. Cons. 316. n. 106. p. 349.
Etsi à principio potestas in-
fundandi ad Prælatus Et ca-
pitulum simul pertinuerit :
modo feudum sit apertum.

Ibid. n. 107. p. ead.

Prælati in feudo, quod ad ipsos
solius collationem pertinet,
feloniam Vasallo solus remitte-
re potest.

Cons. 316. n. 110. p. 349.

Et absq. capitulo legatus re-
pudiare. Ibid. n. 111. p. ead.
Prælati non tenentur acquie-
re Ecclesiæ.

Cons. 316. n. 120. p. 350.

Prælati rem, infundari non
consuetam, hoc pacto in fe-
dum dare potest, ut ob non
solutum Canonem non com-
mittatur pena.

Cons. 316. n. 109. p. 349.

Prælati facultas non habet se ad
futurum.

Cons. 316. n. 103. Et preced.

Prælati compromissionem de rebus
Ecclesiæ transi ad successo-
rem. Cons. 338. n. 21. p. 1324.

p. 1322.

Prælati equiparatur Decurie.

Cons. 338. n. 197. p. 1275.

Prælati Et Presbyteri egrægia
persona sunt.

Cons. 339. n. 198. p. 1276.

Prælati sunt status territo-
rii.

Cons. 302. n. 55. p. 55.

Prælatorum investitura per-
sonales sunt, cum ipsi se exten-
guuntur.

Cons. 316. n. 102. p. 348.

in Prælatura successor non suc-
cedit ex persona defuncti, sed
electione capituli.

Cons. 316. n. 9. p. 336.

PRÆMITTENDA sunt digni-
ora. Cons. 302. n. 5. p. 48.

PRÆMIIS tamen beneficiari
quantiu pœnia non adstringi
conjugia possunt.

Cons. 328. n. 96. (19.)

p. 60.

PRÆMISSA determinatio
non restringit.

Cons. 339. n. 14. p. 1269.

PRÆPARANS se Vasallus ad
arma contra Dominum vel ca-
sumens, privatur feudo.

Cons. 305. n. 34. p. 164.

in Præparatoriis Et decisoriiis
eadem fere insum communi
dividendo Et familia erec-
cunda actioni.

Cons. 321. n. 5. p. 445.

in his iudiciis antequam proba-
re debeas. Ibid. n. 6. p. ead.
Præparatoriis actionibus pin-
guis subvertitur.

Cons. 340. n. 81. p. 1429.

PRÆPOSUISSE præsumitur
suo nomine contrabere qui
paritur.

Cons. 307. n. 16. p. 204.

à Præposito datum damnum,
omnium qui præposuerunt
commune est.

Cons. 330. n. 96. p. 785.

Præpositi mandatum vel ex-
presse vel tacite reprobatur.

Cons. 335. n. 176. p. 1174.

PRÆPOSTERA petitio non
procedit.

Cons. 337. n. 49. p. 1274.

Præposterior ordinis viciat
libellum Et ordo pro forma
est.

Cons. 337. n. 50. p. 1274.

Præposterioris exceptio im-
pedit litem ingressum.

Cons. 337. n. 133. p. 1286.
non PRÆSCRIBIT Vasallus
Dominum directum : secus
indirectum.

Cons. 325. n. 60. p. 592.

Et n. 70. p. 594.

Præscribit Vasallus Dominum
directum contra dominum
ne misse quidem annis.

Cons. 324. n. 87. p. 560.

Cons. 325. n. 20. p. 577.

Præscribit Laicus contra Lai-
cum speciale jurisdictionem.

Cons. 340. n. 43. p. 1413.

Præscribit nunquam contra
Dominum à primo Vasallo si-
ne illius consensu subinfenda-
tus. Cons. 325. n. 46. p. 586.
non Præscribit mala f. pos-
sessor.

Cons. 340. n. 24. p. 1416.

Præscribit 30. annis privatus
contra privatum feudum.

Cons. 344. n. 86. p. 1576.

Et n. 176. p. 1595.

Præscribunt res Ecclesiæ ut Et
Civitatum annis 40.

Cons. 337. n. 139. p. 1287.

Præscribere debitor propter
malam fidem non potest.

Cons. 327. n. 31. p. 628.

Præscribere ut alii non possi-
mus, scribimus.

Cons. 325. n. 65. p. 594.

qui Præscripsit liberant Prin-
ceps, habet iura filii, Et est
monarcha in suo.

Cons. 306. n. 6. p. 184.

ut Rex Francia Et civitas
non recognoscens superiorem.

Ibid. n. 7. p. ead.

qui Præscripsit, pro eoducti-
tur securitas plenissima.

Cons. 344. n. 61. p. 1569.

Præscribitur iuri superiorita-
tis nullo tempore.

Cons. 320. n. 22. p. 433.

Præscribitur contractibus Et
obligationibus.

Cons. 339. n. 317. p. 1391.

Præscribitur contra Ecclesiam
40. annis.

Cons. 339. n. 298. p. 1388.

Præscribitur accusatio verba-
lis injuria, anno, à disscien-
tia : secus in pœcia.

Cons. 305. n. 17. 19. Et 20.

p. 162.

id est.

Essee 2

In Matthaei VVelsenbecii Consil.

Idem & in Camera Imperiali observatur.

Ibid. n. 18. p. 162.

Præscribitur immemoriali tempore etiam contra Principem.

Cons. 339. n. 76. p. 1357.

Præscribitur obedientia contra inferiorem, non contra superiorem.

Cons. 339. n. 318. p. 1391.

si Præscribitur contra Principem an officiales scire sufficiat.

Cons. 345. n. 129. p. 1633.

Præscribitur ne centum quinquaginta annis, ex actio indicionum & collectarum, cum sit actus mera facultatis.

Cons. 303. n. 126. p. 123.

non Præscribitur via publica, quo ad facultatem eundi.

Cons. 306. n. 3. p. 184.

Præscribitur actibus mera facultatis non.

Cons. 320. n. 11. p. 431.

& n. 21. p. 432.

Præscribitur consuetudo annis decem.

Cons. 302. n. 78. p. 39.

Præscribitur mobilibus in foro & unito anno & die.

Cons. 349. n. 9. p. 1697.

Præscribitur iudicis officio æquæ actiōis partis.

Cons. 317. n. 74. p. 354.

& n. 78. p. 376.

Præscribitur saltem tempore immemoriali jus pascendi, est enim servitius discontinua.

Cons. 311. n. 3. p. 273.

Præscribitur omnis actio annis quadraginta.

Cons. 340. n. 165. p. 1433.

Præscribitur 30. annis hereditatis petitio.

Cons. 342. n. 256. p. 1511.

Præscribitur collectandi juri nullo tempore.

Cons. 320. n. 9. p. 431.

n. 19. p. 432.

& n. 23. p. 433.

Præscribitur feudum bona fide & titulo concurrente.

Cons. 344. n. 69. p. 1576.

Præscribitur lutionis pacto nullo tempore.

Cons. 327. n. 32. p. 629.

Præscribitur libertas facilius quam servitus.

Cons. 339. n. 318. p. 1391.

Præscribitur feudum 30. annis,

ut forsiatur ordinariam ex præscriptione naturam.

Cons. 324. n. 44. p. 538. & præscriptio talis currit contra ignorantem.

Ibid. n. 45. p. ead.

Præscribitur omni actioni personali annis triginta.

Cons. 337. n. 69. p. 643.

Præscribitur liberis 90. annis hereditatis paterna petitioni.

Cons. 329. n. 86. p. 743.

idem de Jure Saxonico.

Ibid. n. 87. p. 744.

Præscribitur juri commissi per 30. annorum silentium.

Cons. 324. n. 48. p. 539.

Præscribitur jurisdictio etiam contra Imperatorem.

Cons. 339. n. 233. p. 1380.

Præscribitur rebus etiam mobilibus hereditatis non prius, quam ipsi actioni petitionis.

Cons. 329. n. 85. p. 743.

Præscribitur juri competenti ex debito non ex facultate sola.

Cons. 306. n. 2. p. 183.

Præscribuntur immemoriali tempore Regalia.

Cons. 339. n. 350. p. 1395.

Præscribuntur non aliter servitutes discontinua, quam tempore cuius initii memoria non extat: continua vero longo tempore.

Cons. 311. n. 2. p. 273.

Præscribuntur immemoriali tantum tempore discontinua jure communi non Saxonico.

Cons. 339. n. 347. & 349.

p. 1395.

Præscribuntur onerum & servitutorum qualitates triginta annis uti feuda.

Cons. 325. n. 33. p. 581.

Præscribi Regalia nequeunt.

Cons. 325. n. 64. p. 593.

Præscribi potest jus pascendi & est servitus.

Cons. 311. n. 1. p. 273.

Præscribi potest immunitas.

Cons. 303. n. 115. p. 121.

Præscriptum tantum, quantum possessum.

Cons. 302. n. 44. p. 54.

Cons. 345. n. 42. p. 1610.

obstat hæc regula potissimum, quando alter in possessione est.

Ibid. n. 46. p. 54.

Præscriptum feudum ordinariamque forsitur naturam.

Cons. 325. n. 25. p. 578.

ex Præscripto iudicis quod sit, non cedit in injuriam.

Cons. 351. n. 129. p. 1765.

Præscriptæ actionis exceptio tam peremptoria est, quam dilatoria.

Cons. 351. n. 85. p. 1758.

Præscripta a jure formam quæ observata non fuit, rescindenda est executio.

Cons. 312. n. 42. p. 287.

post Præscriptam actionem injuriatus officium iudicis vel restitutionem petere potest.

Cons. 351. n. 41. p. 1745.

in Præscribendis juribus consideratur civilis possessio a naturali distinctio.

Cons. 325. n. 23. p. 578.

Præscriptio pro Veritate habetur.

Cons. 325. n. 26. p. 578.

Præscriptio non obtinet in pignore.

Cons. 347. n. 8. p. 1654.

Præscriptio ex actis apparens, et si allegata non sit, a iudice supplenda.

Cons. 351. n. 60. p. 1751.

Præscriptio non currit agere non valenti.

Cons. 344. n. 129. p. 1583.

Cons. 339. n. 356. p. 1396.

Præscriptio siue possessione non currit.

Cons. 339. n. 94. p. 1369.

Præscriptio probanda est cum omnibus suis qualitatibus.

Cons. 324. n. 57. p. 544.

Præscriptio est pro titulo sufficienti.

Cons. 335. n. 24. p. 578.

Præscriptio contraria immemoriali equipanatur, & Privilegium ac legis loco est.

Cons. 339. n. 10. 11. p. 1349.

n. 72. p. 1357.

& n. 78. p. 1358.

Præscriptio immemorialis in sola possessione consistit, per se ritulus est, specialis titulo non habet opus.

Cons. 339. n. 85. 86. 87.

p. 1358.

Præscriptio

Partem VII. Index.

- Præscriptio immemorialis vim constituti juris & privilegii à Principe obtenti habet.**
Cons. 301. n. 116. p. 27. n. 118. & 120. p. 28.
- Præscriptio quando procedere debet, non consistit ius commune.**
Cons. 337. n. 143. p. 1287.
- Præscriptio immemorialis privilegio par est.**
Cons. 320. n. 36. p. 434. probanda est.
Ibid. n. 38. p. ead.
- Præscriptio immemorialis dari nequit, ubi de initio ex Scriptura constat.**
Cons. 327. n. 33. p. 629.
- Præscriptio completa nullo civili vel naturali actu interrumpi potest.**
Cons. 351. n. 79. p. 1755.
- Præscriptio post 30 annos excludit petitionem hereditatis & possessorem securum facit.**
Cons. 342. n. 164. p. 1497.
- Præscriptio ob malam fidem non procedit.**
Cons. 347. n. 7. p. 1654.
- Præscriptio omnis mala fide probata cadit.**
Cons. 324. n. 62. p. 545.
- Præscriptio de jure communi 30. Saxonico vero 31. annis in feudis nota.**
Cons. 325. n. 17. p. 576.
- Præscriptio quando procedere debet, necesse est, ut constet de titulo.**
Cons. 337. n. 142. p. 1287.
- Præscriptio actionis non currit antequam illa nascatur.**
Cons. 329. n. 83. p. 742.
- Præscriptio plenissimam securitatem inducit.**
Cons. 324. n. 88. p. 560. investituram feudis supplet vel ejus loco est.
Ibid. n. 89. p. ead.
- Præscriptio per se sufficiens est titulus.**
Cons. 329. n. 59. p. 728.
- Præscriptio 30. annorum currit contra ignorantes.**
Cons. 325. n. 53. p. 590. an in eâ scientia & patientia adversarii requiratur.
Ibid. n. 54. p. ead.
- Præscriptio non obstat petiti-**
- ni de imputando fructus in sortem.**
Cons. 309. n. 38. p. 243.
- Præscriptio contra unum impleta non nocet alteri.**
Cons. 344. n. 127. p. 1583.
- Præscriptio centum annorum immemoriali comparatur.**
Cons. 339. n. 103. p. 1362.
- Præscriptio triginta annorum præjudicat ignorantibus.**
Cons. 344. n. 66. p. 1569. & contra quemcumq. currit in feudis.
Ibid. n. 67. & 176. p. 1595.
- Præscriptio contra Principem quando currat.**
Cons. 345. n. 130. p. 1632.
- Præscriptio 30. annorum in feudis usitata contra filium à morte patris inchoanda.**
Cons. 347. n. 9. p. 1654.
- Præscriptio feudi non nocet indistinctè hereditibus.**
Cons. 344. n. 43. p. 1563.
- Præscriptio plenam parit securitatem, & exceptionem litis finitæ.**
Cons. 339. n. 8. 9. p. 1338. & n. 79. 80. p. 1349.
- Præscriptio probanda cum omnibus suis qualitatibus.**
Cons. 339. n. 84. p. 1358. & n. 334. p. 1393.
- Præscriptio æquipatur veritati.**
Cons. 344. n. 57. p. 1569. Cons. 329. n. 60. p. 728.
- Præscriptio litis contestatione interruptitur, non nuda literis.**
Cons. 344. n. 55. p. 1568. n. 141. p. 1585. & n. 149. p. 1587.
- Præscriptio sine alio titulo titulus iustus est.**
Cons. 344. n. 58. 59. & 64. p. 1569.
- Præscriptio immemorialis quomodo probanda?**
Cons. 345. n. 14. p. 1605. Cons. 339. n. 95. p. 1360.
- Præscriptio loco solutionis est, & omnem actionem tollit.**
Cons. 327. n. 68. p. 642.
- Præscriptio contra defunctum inchoata currit contra heredem.**
Cons. 344. n. 75. p. 1571.
- Præscriptio longissimi temporis currit contra ignorantem.**
Cons. 339. n. 353. p. 1395.
- Præscriptio ex facto oritur, & non presumitur.**
Cons. 339. n. 335. p. 1393.
- Præscriptio non procedit, nisi continuata sit possessio.**
Cons. 337. n. 141. p. 1287.
- Præscriptio solemnitate omnem supplet.**
Cons. 325. n. 61. p. 593.
- Præscriptio immemorialis vim iusti tituli habet, qui inde presumitur, nec probandus est.**
Cons. 301. n. 117. p. 27.
- Præscriptio an interrumpatur quo ad fideiussorem principali convento?**
Cons. 327. n. 70. p. 643.
- Præscriptio cum mala fide non procedit.**
Cons. 340. n. 62. p. 1416.
- Præscriptio non habet locum in spiritualibus.**
Cons. 317. n. 80. p. 377.
- Præscriptio non aufert, quod non abstulit possessio.**
Cons. 345. n. 39. p. 1610.
- Præscriptionis injuriarum tempore etiam lapsi, procedi potest ex confessione injuriæ contra ipsum.**
Cons. 351. n. 41. p. 1746.
- Præscriptionis uno requisito deficiente, tota præscriptio corrumpitur.**
Cons. 325. n. 18. p. 576.
- Præscriptionis injuriarum minus continuus est jure communi.**
Cons. 351. n. 74. p. 1754. ut & jure Saxonico.
Ibid. n. 82. & seq. p. 1756.
- Præscriptionis controversia est petitorii.**
Cons. 324. n. 63. p. 546.
- Præscriptionis exceptio nisi opponatur, procedit actio, quia ipso jure non tollitur.**
Cons. 317. n. 75. p. 375.
- Præscriptionis exceptio est litis finitæ.**
Cons. 329. n. 37. p. 719. Cons. 327. n. 64. p. 641. an alleganda.
Ibid. n. 65. p. 641.
- Præscriptionis exceptio est litis finitæ, & impedit litis ingressum, quando ad processum**

In Matthæi VVesenbecii Consil.

sum opponitur.

Cons. 351. n. 59. p. 1750.
Præscriptionis exceptio maxime actionum, est litis finita, opponi tamen debet.

Cons. 317. n. 77. p. 375.
ad Præscriptionem feudi non sufficit possessio, nisi & pro feudis sit possessum.

Cons. 334. n. 11. p. 1059.
Præscriptionem omnem impedit mala fides.

Cons. 325. n. 21. p. 577.
Præscriptionem non interruptit interpellatio extrajudicialis.

Cons. 344. n. 149. p. 1587.
neque citatio.

Ibid. n. 150. p. ead.
Præscriptionem, præsertim allegatam iudex supplere debet.

Cons. 342. n. 164. p. 1497.
ad Præscriptionem immemorialem, titulus, bona fides, & scientia adversarii non requiruntur.

Cons. 339. n. 77. 89. p. 1357.
& n. 91. p. 1359.
Præscriptionem maxime contra quadragenariam an ex capite ignorantie detur restrictio.

Cons. 324. n. 56. p. 543.
per Præscriptionem suppletur, quod titulo deest.

Cons. 339. n. 173. p. 1357.
ad Præscriptionem jurisdictionis quid requiratur.

Cons. 339. n. 235. p. 1380.
& n. 237. p. 1381.
Præscriptionem completam esse, vel consensum Domini accessisse, feudis emptores probare tenentur.

Cons. 347. n. 5. p. 1654.
per Præscriptionem quasitum Dominium verum est.

Cons. 344. n. 63. p. 1569.
per Præscriptionem immemorialem dominium directum acquiritur.

Cons. 301. n. 119. p. 28.
contra Præscriptionem 30. annorum datur restitutio ex capite ignorantie.

Cons. 325. n. 56. p. 591.
Non vero contra quadragenariam & immemorialem.
Ibid. n. 57. p. ead.

in Præscriptione regula L. Obligationum 44. §. placeat. ff. de O. & A. cessat.

Cons. 329. n. 74. p. 735.
in Præscriptione annorum articulandum est de quinque in decem.

Cons. 337. n. 140. p. 1287.
in Præscriptione immemoriali non requiritur titulus.

Cons. 311. n. 4. p. 274.
Præscriptione jus omne contrarium tollitur.

Cons. 344. n. 60. p. 1569.
in Præscriptione feudi non solum titulus & bona fides requiruntur, sed & ut res talis sit qua præscribi possit.

Cons. 325. n. 44. p. 585.
in Præscriptione omni bona fides requiritur.

Cons. 325. n. 49. p. 589.
etiam feudi.

Ibid. n. 50. p. ead.
in Præscriptione immemoriali scientia & patientia adversarii necessaria non est.

Cons. 301. n. 114. p. 27.
Præscriptione 30. annorum rem ut feudum possidens se tueri potest.

Cons. 325. n. 45. p. 586.
Præscriptione jurisdictio amittitur, si prohibuit accesserit.

Cons. 339. n. 296. p. 1388.
Præscriptione Privilegium acquiritur.

Cons. 339. n. 71. p. 1357.
Præscriptione jus Patronatus acquiritur.

Cons. 340. n. 44. p. 1413.
Præscriptione quasitum Dominium utile in feudis directo præfertur.

Cons. 325. n. 27. p. 579.
Præscriptione impleta contra alium non obstante, potest vendicari res restitutionis subiecta. Cons. 344. n. 128. p. 1583.
in Præscriptione possidentes nomine universitatis, jus eisdem acquirunt.

Cons. 311. n. 8. p. 274.
Præscriptione jus præscriptum transmutatur.

Cons. 344. n. 62. p. 1569.
in Præscriptione juris scientia & patientia adversarii requiruntur. Cons. 339. n. 91. p. 1359.

Præscriptione & consuetudine queruntur imperium & jurisdictio.

Cons. 339. n. 158. & 159. p. 1371.
Præscriptione quasitum feudum ordinariam ejus sortitur naturam.

Cons. 329. n. 38. p. 719.
in Præscriptione immemoriali bona fides alleganda quidem non tamen probanda est.

Cons. 339. n. 90. p. 1359.
Præscriptione præsertim immemoriali quasitum jus, auferri non potest.

Cons. 311. n. 22. p. 277.
Præscriptione longissimi temporis omnis actio & feudum præscribitur.

Cons. 344. n. 54. p. 1566.
in Præscriptione tria requiruntur, continua possessio, titulus & bona fides.

Cons. 327. n. 72. p. 644.
Non tamen in præscriptione actionum, præsertim 30. annorum: ut titulus & possessio. Ibid. n. 73. 74. & 75. p. ead.
an bona fides? N. de Jure Civili & Saxonico.

Ibid. n. 76. p. ead.
de Præscriptionibus omnia jura feudalia loquuntur an bonae sint correctæ.

Cons. 325. n. 63. p. 593.
in Præscriptionibus 30. annorum non requiritur titulus.

Cons. 325. n. 22. p. 577.
in Præscriptionibus 30. annorum an titulus requiratur.

Cons. 324. n. 30. p. 1544.
in Præscriptionibus longissimi temporis multa requisita non sunt necessaria.

Cons. 344. n. 58. p. 544.
in Præscriptionibus computatio fit de momento in momentum. Cons. 327. n. 71. p. 644.

PRÆSENS cuius est Procurator Dominus citari non debet.

Cons. 332. n. 60. p. 887.
n. 66. p. 888.
& n. 186. p. 912.

Præsens nunc qualis rei status reperitur, talis & antea semper intelligitur fuisse.

Cons. 329. n. 40. p. 720.
Præsens est nullus, quando non constat de die citationis.

Cons. 344. n. 66. p. 1578.
in Præ-

Partem VII. Index.

- in Praesentem possessionem praesumitur de praeterita & priori.* Cons. 329. n. 42. p. 721.
- Praesente cum procuratore vigore mandati generalis agi potest.* Cons. 332. n. 22. p. 881.
- Praesentia in actu, idonea est scientia causa.* Cons. 341. n. 36. p. 1459.
- Praesentia non sufficit corporis, ubi morbus intellectum impedit.* Cons. 336. n. 344. p. 1242.
- de Praesentibus intelligitur, compromissum de omnibus libitibus.* Cons. 340. n. 46. p. 1413.
- PRÆSIDES** majus imperium & praesumptionem quoad totam provinciam habent. Cons. 339. n. 300. p. 1388.
- Praesides & rectores quam non habent, mandato vel procuratori locorum publicorum generali non inest alienandi potestas.* Cons. 306. n. 24. p. 189.
- Praesidium loco sunt Duces & Episcopi.* Cons. 339. n. 299. p. 1388.
- Praesidibus provinciarum comparantur duces in Imperio.* Cons. 305. n. 49. p. 166.
- PRÆSUMUNT** jura filium heredem esse. Cons. 344. n. 51. p. 1565.
- Praesumitur actum mala fide ubi debitus ordo non servatus.* Conf. 350. n. 9. p. 1716.
- Praesumitur allodium donec feudum probetur.* Cons. 321. n. 12. p. 448.
- Praesumitur animus in injuriis talis, qualem verba declarant, & animus injuriandi est de substantia injurie.* Cons. 351. n. 33. p. 1744.
- non Praesumitur animo nocendi facere propriam procurans utilitatem, cum damno aliquo alterius.* Cons. 350. n. 27. p. 1718.
- Praesumitur alienatio mentis ex fatuis sermonibus.* Cons. 336. n. 239. p. 1242.
- non Praesumitur adjecta conditio nisi probetur.* Conf. 302. n. 146. p. 84.
- Praesumitur actus quilibet celebratus salvo jure tertii.* Cons. 316. n. 15. p. 337.
- Praesumitur bona fides possessorum donec probetur mala.* Cons. 325. n. 28. p. 579.
- maxime post 30. annos.* Ibid. n. 30. p. 579.
- Praesumitur bona fides post 30. annos.* Cons. 342. n. 255. p. 1511.
- Praesumitur codicillandi animum habere, Heredem non instituent.* Conf. 336. n. 212. p. 1238.
- Praesumitur contra allegantem culpam alterius, nec probantem.* Cons. 335. n. 189. p. 1177.
- non Praesumitur creditor obligationem divisisse, petendo partem à considejussore.* Conf. 312. n. 38. p. 285.
- nisi partem in solutum recipiat.* Ibid. n. 39. p. 285.
- non Praesumitur culpa.* Cons. 342. n. 161. p. 1497.
- Praesumitur ex consequente de antecedentes.* Cons. 301. n. 89. p. 22.
- non Praesumitur citatio de qua ex actis non constat.* Cons. 344. n. 160. p. 1593.
- Praesumitur contractus minus onerosus domino esse.* Cons. 301. n. 9. p. 12.
- Praesumitur consilium in dubio ad bonum.* Cons. 351. n. 98. p. 1761.
- non Praesumitur causa, sub qua quid permittitur, nisi ab allegante probetur.* Cons. 330. n. 127. p. 792.
- Praesumitur causa in principe.* Cons. 332. n. 304. p. 932.
- non Praesumitur contractus, qui factus est, & ideo probatur.* Cons. 317. n. 44. p. 366.
- Praesumitur consensus ex decenniali patientia.* Cons. 325. n. 85. p. 558.
- non Praesumitur causa donationis, nisi exprimatur.* Cons. 321. n. 21. p. 450.
- Praesumitur continuata possessio de autore in successorem.* Cons. 345. n. 138. p. 1634.
- non Praesumitur committere dolum qui fraudem excludere voluit.* Cons. 351. n. 107. p. 1782.
- Praesumitur contractus esse talis qualis ex tenore instrumenti adparet.* Cons. 331. n. 191. p. 846.
- non Praesumitur culpa certa persona incendium factum esse.* Cons. 348. n. 42. p. 1689.
- non Praesumitur culpa in dubio, unde alleganti probatio incumbit.* Cons. 310. n. 18. p. 265.
- Praesumitur concessum dominium jurisdictione concessa.* Conf. 301. n. 69. p. 19.
- Praesumitur pro decreto Magistratus.* Cons. 336. n. 171. p. 1233.
- non Praesumitur dolum habere, scribens clam aliquid de aliquo.* Cons. 351. n. 108. p. 1762.
- & n. 132. p. 1766.*
- non Praesumitur dispositio facta super persona expressa.* Cons. 338. n. 164. p. 1325.
- Praesumitur in dubio de contractu plenius & magis frequentato actum esse.* Cons. 331. n. 186. p. 845.
- Praesumitur in dubio fraudis aliena ignorantia.* Cons. 330. n. 79. p. 782.
- Praesumitur in dubio non mala sed bona fides, & quidem post 30. annos.* Conf. 327. n. 79. p. 646.
- non Praesumitur in dignitate vel administratione positus metum in contrahendo subditis intulisse: nisi probetur.* Cons. 314. n. 25. p. 303.
- non Praesumitur in dubio fraus vel simulatio.* Cons. 331. n. 114. p. 833.
- Praesumitur pro decreto principum.* Cons. 329. n. 89. p.
- modo factum fuerit cum causa cognitione.* Ibid. n. 126. p. 761.
- non Praesumitur dolum.* Cons. 341. n. 49. p. 1455.
- Praesumitur dolo malo qualibet injuria facta.* Cons. 351. n. 32. p. 1744.
- etiam si Reipublica causa allegetur.* Ibid. n. 35. p. 1744.
- Eccce 4. non

In Matthæi VVesenbecii Consil.

non Præsumitur dolus & col-
lusio.

Cons. 330. n. 86. p. 783.
præsertim inter socios.

Ibid. n. 87. p. 784.

Præsumitur in dubio feudum
ex pacto & providentia.

Conf. 344. n. 18. p. 1559.

non Præsumitur dolus ubi con-
jectura alia capi potest.

Cons. 342. n. 159. p. 1497.

Præsumitur Domini consensus
ex patientia decem annorum.

Cons. 343. n. 68. p. 1536.

Præsumitur dolo commissum
crimen confessum cum data
sit operæ rei illicitæ.

Conf. 317. n. 12. p. 358.

Præsumitur in dubio pro prin-
cipe, ejusdemq; decreto.

Cons. 322. n. 10. p. 486.

Præsumitur factum quod est
consuetum.

Cons. 329. n. 29. p. 717.

non Præsumitur factum, quod
in actis non deprehenditur.

Cons. 344. n. 162. p. 1593.

Præsumitur feudale esse & re-
liquum ubi bonorum pars
major feudalis.

Cons. 329. n. 15. p. 712.

Præsumitur factum incendi-
um culpâ inhabitantium.

Cons. 348. n. 35. p. 1687.

& n. 40. p. 1688.

Præsumitur facile principis
mandatum, in consilio, de
quo testatur.

Cons. 332. n. 172. p. 910.

non Præsumitur fraus.

Cons. 351. n. 111. p. 1762.

Præsumitur etiam quando i-
gnorantia allegari debet.

Cons. 324. n. 54. p. 542.

Præsumitur in eodem genere
delicti malus, semel malus.

Cons. 317. n. 40. p. 365.

non Præsumitur ebrietas.

Cons. 332. n. 284. p. 926.

non Præsumitur intervenisse
consensus ad contractum re-
quisitus.

Cons. 347. n. 2. p. 1653.

Præsumitur justus possessor an-
tiquior.

Conf. 332. n. 49. p. 886.

Præsumitur ignorantia in pu-
pillo.

Cons. 342. n. 181. p. 1506.

non Præsumitur justa causa in
principe vel iudice spoliante.

Cons. 308. n. 31. p. 218.

non Præsumitur intervenisse
omnium consensus, nisi pro-
betur.

Cons. 334. n. 81. p. 1081.

& n. 238. p. 1115.

non Præsumitur injuriandi a-
nimus ubi alia causa adest.

Conf. 351. n. 101. p. 1761.

Præsumitur pro instrumentis
publicis præsertim in antiquis.

Conf. 339. n. 230. p. 1380.

Præsumitur ab intestato doca-
tus legatis oneratus.

Cons. 336. n. 223. p. 1239.

non Præsumitur impleta esse
conditio nisi probetur.

Cons. 304. n. 116. p. 150.

Præsumitur pro instrumenta.

Cons. 344. n. 153. p. 1587.

non Præsumitur intervenisse
consensus vel justa alienandi
causa.

Cons. 343. n. 45. p. 1531.

Præsumitur nemo pejerasse.

Conf. 342. n. 33. p. 1480.

Præsumitur liberatio per acce-
ptionem omnium instrumen-
torum librorum & rerum.

Cons. 335. n. 55. p. 1147.

Præsumitur legitimatio non.

Cons. 319. n. 173. p. 425.

Præsumitur Monasterium
illius esse in cuius territorio si-
tum.

Cons. 340. n. 56. p. 1415.

& n. 127. p. 1427.

Præsumitur contra Magistra-
tum, qui non servato juris or-
dine procedit.

Cons. 336. n. 121. p. 1223.

non Præsumitur mutatio ut
accidens.

Cons. 324. n. 73. p. 552.

Præsumitur magis pro ratio-
nibus mortui quam vivi.

Cons. 335. n. 77. p. 1150.

non Præsumitur mulier in du-
bio omnia doli dedisse.

Cons. 326. n. 17. p. 600.

non Præsumitur mora & cul-
pa nisi probetur.

Cons. 304. n. 85. p. 143.

non Præsumitur Mutatio.

Cons. 335. n. 141. p. 1167.

Præsumitur nemo immemor
salutis æternæ.

Cons. 342. n. 32. p. 1480.

non Præsumitur Maritus U-
xori legasse in compensatio-
nem doli, sive debiti.

Cons. 333. n. 108. p. 1040.

Præsumitur medium tempus
possessionis, ubi extrema tem-
pora sunt probata.

Conf. 344. n. 159. p. 1593.

Præsumitur metus semel pro-
batus durare.

Cons. 339. n. 307. p. 1389.

non Præsumitur mutatio acci-
dentis.

Cons. 345. n. 139. p. 1634.

Præsumitur matrimonium iu-
re Canonico non.

Cons. 319. n. 168. p. 424.

Præsumitur malus semel sem-
per talis.

Conf. 351. n. 93. p. 1760.

non Præsumitur mandatum,
præsertim in Principibus.

Cons. 348. n. 2. p. 1681.

Præsumitur nomine suo quili-
bet possidere, contrahere, ac-
quirere.

Cons. 341. n. 35. p. 1450.

Præsumitur nemo iactasse su-
um quod ex communitate
quis habet.

Cons. 331. n. 239. p. 859.

Præsumitur nemo furtum com-
mittere & rem alienam mo-
bilem vendere.

Cons. 341. n. 8. p. 1443.

Præsumitur nulla novatio nisi
probetur.

Cons. 331. n. 237. p. 854.

& n. 292. p. 863.

Præsumitur nemo iuramenti
& salutis æternæ immemor.

Cons. 330. n. 95. p. 785.

Præsumitur nunquam muta-
tio, ut accidens.

Cons. 329. n. 6. p. 709.

Præsumitur nemo suum iacta-
re.

Conf. 335. n. 193. p. 1177.

Cons. 332. n. 171. p. 1326.

Cons. 342. n. 151. p. 1496.

Præsumitur nemo aliter loqui,
quam sentit.

Cons. 351. n. 34. p. 1744.

Præsumitur nemo ex conjectu-
ra Heres.

Cons. 336. n. 214. p. 1238.

Præsumitur nunquam donatio
in mulieribus.

Cons. 329. n. 51. p. 724.

Præsumitur esse Dominus rei,
quæ

Partem VII. Index.

qui antea fuit, nisi contrarium probetur.

Cons. 301. n. 8. p. 12.
Præsumitur nemo esse servus.

Cons. 329. n. 2. p. 707.
Præsumitur nemo se ipsum cor-
rexisset.

Cons. 342. n. 30. p. 1430.
Præsumitur nemo delinquere.

Cons. 339. n. 284. p. 1386.
Præsumitur officialis juramen-
ti sui memorem esse.

Cons. 338. n. 176. p. 1326.
non Præsumitur princeps mo-
veri iussu causa quando ali-
cui ius suum vel possessionem
sine causa cognitione auferre
intendit.

Cons. 303. n. 81. p. 115.
ne de plenitudine quidem
potestatis.

Ibid. n. 83. p. 116.
Præsumitur domini scientia et
patientia ex triginta anno-
rum lapsu.

Cons. 325. n. 55. p. 590.
Præsumitur potius error quam
dolus.

Cons. 335. n. 118. p. 1160.
Præsumitur propter consan-
guinitatem remissio ius juris.

Cons. 344. n. 4. p. 1556.
Præsumitur Princeps scire col-
lectas et pati.

Cons. 345. n. 157. p. 1638.
non Præsumitur princeps vel
dominus ministrum vel sub-
ditum suum metueret ac re-
vereri.

Cons. 314. n. 16. p. 302.
Præsumitur princeps circum-
scriptus et male informatus,
quando subditis privilegia
et concessiones suas revocare
vult.

Cons. 303. n. 89. p. 116.
Præsumitur potius delictum
parum quam grave.

Cons. 335. n. 233. p. 1184.
non Præsumitur princeps nu-
num alere cooperire et alie-
rum discoopere velles.

Cons. 316. n. 14. p. 337.
non Præsumitur princeps parti
litiganti ius suum auferre.

Cons. 312. n. 12. p. 282.
non Præsumitur princeps alie-
rius iuri derogare voluisse.

Cons. 344. n. 125. p. 1583.
Præsumitur præposuisse suo no-

mine contrahere qui patitur.

Cons. 307. n. 16. p. 204.
Præsumitur Pater et Mari-
sus, pro filia et uxore salu-
brius consilium capere.

Cons. 335. n. 101. p. 1035.
Præsumitur possessor bonafidei
emptor.

Cons. 343. n. 25. p. 1526.
non Præsumitur, nisi probetur,
veritatem non aliter nisi
per iuramentum partis ha-
beri posse.

Cons. 332. n. 298. p. 928.
Præsumitur quis plebeius ma-
gis quam nobilis.

Cons. 314. n. 87. p. 314.
Præsumitur quis esse in posses-
sione et usu alicuius rei ex ci-
tas præambulo.

Cons. 335. n. 143. p. 1167.
Præsumitur quis heredem obli-
gare voluisse contrahendo vel
promittendo.

Cons. 344. n. 118. p. 1582.
et n. 143. p. 1586.
Præsumitur quod minus, pro-
bandum est evidentius.

Cons. 314. n. 18. p. 302.
Præsumitur quis totum ius,
quod quis habet, vendere.

Cons. 301. n. 29. p. 115.
Præsumitur quilibet intesta-
tus decessisse.

Cons. 350. n. 77. p. 1725.
Præsumitur quis non aliud
scripsisse quam senserit.

Cons. 321. n. 103. p. 481.
Præsumitur quis bonafide pos-
sidere, donec probetur mala.

Cons. 324. n. 80. p. 556.
Præsumitur retro venditio ma-
gis quam pignus.

Cons. 331. n. 144. p. 839.
Præsumitur ratificasse reci-
piens literas, transactionem
vel decretum recipiens nec
contradicens.

Cons. 312. n. 1. p. 280.
non Præsumitur repudiatio
nisi probetur.

Cons. 333. n. 22. p. 961.
Præsumitur res que ab anti-
quo hereditaria fuit, adhuc
talis esse.

Cons. 329. n. 8. p. 709.
Præsumitur rex, quando anti-
qua et uniformiter possessa
est, ejusdem qualitatis.

Cons. 329. n. 17. p. 7130

non Præsumitur remissio et
donatio.

Cons. 342. n. 153. p. 1496.
præsertim mulieribus.

Ibid. n. 154. p. ead.
Præsumitur recessisse ab al-
legatione iudex contra eam
pronunciandi.

Cons. 342. n. 15. p. 1477.
Præsumitur scientia et patien-
tia adversarii ex temporis
immemorialis decurru.

Cons. 301. n. 115. p. 27.
Præsumitur semel malus in eo-
dem genere delicti semper ta-
li, qua præsumptio ad captu-
ram et torturam sufficiens.

Cons. 335. n. 194. p. 1177.
et n. 195. p. 1178.
non Præsumitur solennitas ex-
trinseca.

Cons. 344. n. 181. p. 1593.
Præsumitur in successibus de-
præteritis in futurum.

Cons. 317. n. 31. p. 365.
Præsumitur semper facta alie-
nandi potestas, semel facta,
nec ea amplius operari.

Cons. 324. n. 9. p. 525.
Præsumitur sigillum ejus, cuius
est, voluntate adpositum.

Cons. 327. n. 5. p. 619.
non Præsumitur scire absens
quod in civitate sit.

Cons. 345. n. 104. p. 1637.
Præsumitur scientia in facto
proprio.

Cons. 335. n. 181. p. 1176.
Præsumitur scientia adversa-
rii ex diuturnitate temporis.

Cons. 339. n. 93. p. 1360.
Præsumitur sanamentis fuisse,
qui ad prædictum testamen-
tum respondet Sic, vel etiam.

Cons. 336. n. 150. p. 1230.
Præsumitur scriptura vera do-
nec contrarium probetur.

Cons. 317. n. 17. p. 358.
non Præsumitur solutio.

Cons. 327. n. 30. p. 628.
non Præsumitur testamentum
falsum nisi probetur.

Cons. 333. n. 16. p. 960.
Præsumitur pro testamentis.

Cons. 350. n. 36. p. 1719.
Præsumitur testator nigr. ad
mortuam sanamentis fuisse.

Cons. 336. n. 149. p. 1250.
Præ-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Præsumitur tutor dolose agere**
qui clam cum pupillo contra-
bit.
Cons. 314. n. 34. p. 305.
non Præsumitur tempus.
Cons. 339. n. 13. p. 1350.
**Præsumitur titulus ex tempo-
re immemoriali, adeo, ut pro-
batio non admittatur incon-
trarium.**
Cons. 339. n. 88. p. 1359.
non Præsumitur Testium &
Notariorum rogatio.
Cons. 350. n. 100. p. 1728.
Præsumitur ex titulo possessio.
Cons. 339. n. 330. p. 1392.
Cons. 345. n. 16. p. 1605.
**Præsumitur pro testibus di-
gnioribus & nobilioribus.**
Cons. 345. n. 90. p. 1624.
**Præsumitur in totum esse Do-
minus, qui partem habet in
finibus & pascuis.**
Cons. 301. n. 68. p. 19.
**Præsumitur testari voluisse im-
petrans Heredem.**
Cons. 336. n. 211. p. 1238.
Præsumatur an bona fides.
Cons. 324. n. 60. p. 545.
**Præsumuntur scire vicini nu-
ptias & reliqua quæ publice
geruntur.**
Cons. 345. n. 128. p. 1631.
non Præsumuntur statuta pra-
sertim penalia.
Cons. 336. n. 62. p. 1213.
**Præsumuntur post possessionem
diuturnam omnia intervenisse
& solemniter acta.**
Cons. 344. n. 65. p. 1569.
**Præsumuntur bona magis esse
viri quam uxoris.**
Cons. 310. n. 27. p. 268.
**Præsumuntur, fraudulenter
fieri illicita.**
Cons. 314. n. 72. p. 312.
**Præsumuntur verosimilia, &
in probationibus attenduntur.**
Cons. 339. n. 252. p. 1383.
**Præsumuntur facta ex commu-
niter accidentibus, ut negans
probare teneatur.**
Cons. 339. n. 249. p. 1383.
**Præsumuntur contrahentes se
velle conformare juri com-
muni.**
Cons. 329. n. 30. p. 717.
non Præsumuntur mutatio-
nes.
Cons. 304. n. 13. p. 130.
- Præsumuntur omnia esse sub-
jecta Domini terra jurisdi-
ctioni quæ non probantur ex-
empta.**
Cons. 339. n. 1. p. 1348.
**Præsumuntur realia & perpe-
tua, non personalia super us-
ualibus concessa privilegia.**
Cons. 303. n. 108. p. 119.
non Præsumuntur contrahen-
tes stulte & incaute contra-
xisse.
Cons. 338. n. 215. p. 1331.
non Præsumuntur novatio &
facta similia.
Cons. 312. n. 27. p. 284.
**Præsumuntur consensus & alia
requisita in alienatione feudi
post 30. annos.**
Cons. 344. n. 70. p. 1570.
Cons. 158. p. 1592.
**Præsumuntur in dubio magis
spirituum quam naturales.**
Cons. 319. n. 163. p. 424.
**Præsumuntur res durare cum
suis qualitatibus in eodem sta-
tu, quo ante fuerunt.**
Cons. 304. n. 14. p. 130.
**Præsumuntur bona possiden-
tis, in qua sit executio.**
Cons. 310. n. 28. p. 268.
**Præsumuntur Casar & Consi-
storium illius cuius, sine dimi-
nutione & malitia iusticiam
administrare.**
Cons. 305. n. 67. p. 168.
non Præsumuntur quæ sunt
facti, sed debent probari.
Cons. 332. n. 340. p. 938.
Cons. 339. n. 83. p. 1358.
non Præsumuntur facta.
Cons. 350. n. 79. p. 1725.
**Præsumuntur usura deberi nisi
solutio illarum probetur.**
Cons. 331. n. 299. p. 864.
non Præsumuntur vitia & de-
fectus testamenti.
Cons. 350. n. 98. p. 1728.
**Præsumuntur talia subiecta,
qualia prædicata demonstrant.**
Cons. 351. n. 133. p. 1766.
**Præsumuntur liberi scire qua-
litatem & valorem paterno-
rum bonorum.**
Cons. 329. n. 34. p. 718.
**Præsumuntur dominia, juris-
dictionem annexam haben-
tia, libera.**
Cons. 329. n. 4. p. 708.
Præsumuntur bona ab omnino-
- ne reserventis immunita.**
Cons. 308. n. 43. p. 224.
**Præsumuntur vectigalia per
vim extorta, vel per sub-
obreptionem obtenta.**
Cons. 303. n. 75. p. 115.
**Præsumi feudum facit diutina
possessio.**
Cons. 339. n. 75. p. 738.
**Præsumi ubicumque potest, vasal-
lum esse domino inimicum, &
mittere feudum.**
Cons. 310. n. 5. p. 260.
scilicet quando concludit ini-
micitiam. Non enim quali-
bet causa, ex qua gravatur o-
pinio ad privandum est suffi-
ciens. Ibid. n. 6. p. 260.
**Præsumi contra communem
investitura causam specialia
non debent.**
Cons. 324. n. 72. p. 551.
non Præsumptus dolus sed ve-
rus probandus est.
Cons. 335. n. 119. p. 1164.
Cons. 128. p. 1162.
**Præsumptus actus probatur ex
ipso, dum non probatur con-
trarium.**
Cons. 339. n. 37. p. 1353.
**Præsumptus dolus vel suspicio
per iuramentum purgatur.**
Cons. 335. n. 129. p. 1161.
**Præsumpta probatio sufficit in
possessorio.**
Cons. 345. n. 80. p. 1619.
**Præsumpta defuncti mala fides
usucapionem non impedit.**
Cons. 327. n. 78. p. 646.
**Præsumendus est contractus
ex verbis ambiguis plenius
magis potentior & utilior.**
Cons. 331. n. 183. p. 845.
**Præsumendum pro investitura
donec probetur contrarium.**
Cons. 334. n. 242. p. 1117.
**Præsumendum non est aliquid
frustra in legato positum esse.**
Cons. 302. n. 33. p. 52.
**Præsumptio sufficit, quamvis
lex requirat liquidissimas
probationes vel instrumen-
tum.**
Cons. 339. n. 35. & 36.
p. 1353.
**Præsumptio juris, quod omnia
sint Principis in sub territo-
rio, ad jurisdictionem perti-
net, non ad dominium singu-
lorum.** Cons. 301. n. 146. p. 31.
Præ-

Partem VII. Index.

Præsumptio juris facit prone-
gante.

Cons. 317. n. 13. p. 358.

Præsumptio juris ubi obstat,
clariori probatione opus est.

Cons. 330. n. 89. p. 784.

Præsumptio pro magistratu
est, quod non violenter sed ju-
ste facere velit.

Cons. 305. n. 112. p. 176.

Præsumptio falsitatis cessat in
judicio anima, ubi tantum
veritatis locus est.

Cons. 321. n. 101. p. 477.

Præsumptio in genere tollitur
per præsumptionem in specie.

Cons. 324. n. 81. p. 557.

Præsumptio est pro principe
& ejus rescripto.

Cons. 304. n. 23. p. 133.

Præsumptio ducitur à matre
in honesta ad filias.

Cons. 317. n. 27. p. 361.

Præsumptio juris transfert
onus probandi in adversariū.

Cons. 339. n. 245. p. 1382.

Præsumptio ubi adest in con-
trarium plenior & efficacior
debet esse probatio.

Cons. 335. n. 135. p. 1164.

Præsumptio doli est contra oc-
cultantem, præsertim in ra-
tionibus.

Cons. 335. n. 179. p. 1176.

Præsumptio juris non prodest,
nisi allegetur.

Cons. 324. n. 61. p. 545.

Præsumptio juris liquidissi-
ma est probatio.

Cons. 334. n. 64. p. 1077.

Cons. 345. n. 21. p. 1606.

Præsumptio fortior enervat
debiliorem.

Cons. 339. n. 65. p. 1356.

Præsumptio pro instrumento
triplex oritur.

Cons. 330. n. 65. p. 779.

Præsumptio est pro sententia.

Cons. 348. n. 15. p. 1684.

Præsumptio probationem ad-
versarij gradat.

Cons. 339. n. 40. p. 1353.

Præsumptio veritatis militat
pro iis quæ à pluribus Dd.
comprobantur.

Cons. 344. n. 147. & seq.

p. 1587.

Præsumptio generalis per ma-
gis speciales tollitur.

Cons. 329. n. 14. p. 712.

Præsumptio pro Mag. stratu
suz causa cognitione specian-
te non stat.

Cons. 336. n. 120. p. 1223.

Præsumptio juris stat à negan-
tium parte, donec qui sibi
quid deberi intendit, illud
probet.

Cons. 324. n. 69. p. 549.

Præsumptio est in testamen-
tum magis quem discessisse
quam testatum.

Cons. 336. n. 297. p. 1251.

Præsumptio probatione con-
trarii tollitur.

Cons. 334. n. 109. p. 1087.

Præsumptio veritatis consona
plene probat.

Cons. 345. n. 22. p. 1606.

Præsumptio probatione tolli-
tur. Cons. 342. n. 139. p. 1494.

Præsumptio & probatio gene-
ralis tollitur per specialem.

Cons. 334. n. 116. p. 1088.

& n. 131. p. 1091.

Præsumptio domini generalis
est pro Domino loci.

Cons. 340. n. 57. p. 1415.

Præsumptio eliditur per appa-
rentem in contrarium veri-
tatem.

Cons. 329. n. 24. p. 716.

Præsumptio est liquidissima
probatio.

Cons. 350. n. 37. p. 1719.

Præsumptio specialis pro fir-
miore habetur.

Cons. 329. n. 25. p. 716.

Præsumptio tollitur probatio-
ne vel præsumptione fortiori
contraria.

Cons. 344. n. 136. p. 1585.

Præsumptio causa intestati
per testamentum tollitur.

Cons. 350. n. 121. p. 1731.

Præsumptio est contra eum
qui super dolo pacisci vult.

Cons. 335. n. 196. p. 1178.

Præsumptio probationis loco
est, præsertim ubi plures con-
currunt. Cons. 339. n. 33. & 34.

p. 1353.

Præsumptio una tollit aliam:
& opinionis prævalet veritas.

Cons. 334. n. 12. p. 1059.

Præsumptio maxima est con-
tra repertum in mendacio,
quod per unum testem probatur.

Cons. 317. n. 36. p. 363.

Præsumptio pro instrumento

est, donec contrarium probe-
tur. Cons. 330. n. 64. p. 779.

Præsumptio tollitur per veri-
tatem. Cons. 351. n. 147. p. 1771.

Præsumptio specialis derogat
generali.

Cons. 301. n. 144. p. 31.

Cons. 339. n. 64. p. 1356.

Præsumptio triplex ex instru-
mento contractus oritur.

Cons. 336. n. 3. p. 1302.

Præsumptio generalis per spe-
cialem tollitur.

Cons. 351. n. 162. p. 1774.

Præsumptio per quam actus
servetur potius quam pereat
in dubio capienda.

Cons. 316. n. 90. p. 346.

Præsumptio est pro principe
quod subdito non fecerit in-
juriam aut vim.

Cons. 332. n. 302. & 305.

p. 932.

Præsumptio est pro scriptura
antiqua & publica.

Cons. 339. n. 22. p. 1351.

Præsumptio mala fidei tollitur
30. annorum lapsu.

Cons. 325. n. 84. p. 558.

Præsumptio est pro sententia,
quod sit justa etiam a colle-
gio prudentum ad partem
datam.

Cons. 336. n. 200. 201. &

n. 205. p. 1237.

Præsumptio transfert onus
probandi in adversarium.

Cons. 339. n. 39. p. 1353.

Præsumptio est pro sententia,
eisi nondum transierit in rem
judicatam.

Cons. 334. n. 107. p. 1086.

& n. 153. p. 1096.

Præsumptio pro jurisdictione
& superioritate Principis, in
eotà provincia, cessat in me-
tropolim illius provincie.

Cons. 339. n. 58. p. 1355.

Præsumptionem injuria in-
ducit defectus probationis,
qua præsumptio vincit defen-
sionis exceptionem à reo alle-
gatam. Cons. 351. n. 36. p. 1745.

secundum Præsumptionem.

juris contractus in dubio sunt

interpretandi.

Cons. 309. n. 21. p. 237.

Præsumptionem malicia ex-
cludunt acta.

Cons. 342. n. 230. p. 1507.

Præsum-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Præsumptione juris quod inducitur, aliâ declaratione opus non habet.**
Cons. 309. n. 23. p. 238.
pro Præsumptione *Judex judicet, præsertim in antiquis.*
Cons. 339. n. 43. & 44. p. 1334.
Præsumptione juris heres est abstineas non effectus.
Cons. 347. n. 25. p. 1657.
Præsumptiones *prægnantes interdum sunt loco probationis.*
Cons. 335. n. 209. p. 1180.
Præsumptiones tres militans pro instrumento.
Cons. 350. n. 99. p. 1728.
non ex Præsumptionibus sed probationibus judicari debet.
Cons. 310. n. 19. p. 265.
ex Præsumptionibus in delictis nemo damnari solet.
Cons. 314. n. 14. p. 302.
Præsumptiva probatio num sufficiat?
Cons. 345. n. 143. p. 1635.
Præsumptiva probatio ad servitutem rei probandam pro possessoribus sufficit.
Cons. 329. n. 31. p. 718.
Præsumptiva probatio in antiquis sufficit.
Cons. 301. n. 97. p. 23.
non Præsumptivè sed verè quando terror est illatus tum pœna concussione locum habet.
Cons. 314. n. 13. p. 302.
Præsumptivè probari in possessoribus sufficit.
Cons. 345. n. 20. p. 1606.
Præsumptivè ex nomine & ex generis antiquitate nobilitas quis judicatur.
Cons. 314. n. 94. & 95. p. 314.
PRÆSTARE saluum conductum tenentur domini terrarum per viam publicam, quæ in regalibus numeratur etiam armis sumptis.
Cons. 306. n. 56. p. 197.
Præstare tenetur heres in foro conscientia legata minus sollemniter relicta.
Cons. 336. n. 197. & n. 199. p. 1236.
Præstare coguntur Heredes defuncti facta, nec revocare possunt.
Cons. 333. n. 14. p. 960.
- Præstare tenetur nomen & debitum esse, qui cedit vel vendit nomen.**
Cons. 304. n. 57. 59. & 62. p. 138.
Præstare tempore necessitatis domino collectas fidelitatis & subjectionis pars est.
Cons. 309. n. 48. p. 246.
Præstare debet debitum cedens ut sit exigibile: non vero casum inopie debitoris.
Cons. 304. n. 73. p. 141.
Præstare debet successor factum defuncti.
Cons. 303. n. 48. p. 111. & n. 106. p. 119.
præsertim quod ipse ratificavit in suum præjudicium.
Ibid. n. 49. p. 111.
Præstare & implere defuncti facta heres cogitur.
Cons. 321. n. 107. p. 481.
Præstatur in quibus contractibus aliquid pro alio, in iis omnibus e dictio debetur.
Cons. 304. n. 62. p. 139.
Præstantur vectigalia & feloniam pro viarum publicarum refectione.
Cons. 336. n. 65. p. 1214.
Præstari debent omnia in rationibus reddendis, quæ dolo vel culpa absunt.
Cons. 331. n. 273. p. 859.
Præstari per naturam quod nequit, illud impossibile de facto est.
Cons. 342. n. 71. p. 1484.
Præstari debent venditori quæ sibi reservavit.
Cons. 303. n. 27. p. 107.
Præstatione interesse quomodo dominus se liberare possit, traditur remissivè.
Cons. 316. n. 55. p. 341. & n. 92. p. 346.
Præstita quando ipsi non est res emptæ, potest emptor nominis pretium repetere.
Cons. 304. n. 160. p. 147.
ob non Præstita servitia commissum feudum dominus propria auctoritate occupare nequit.
Cons. 310. n. 17. p. 265.
PRÆSUPPONIT consequens omne necessarium antecedens.
Cons. 339. n. 177. p. 1373.
Præsupponit solutio debitum.
Cons. 304. n. 117. p. 150.
- Præsuppositum ubi non datur cessat dispositum.**
Cons. 305. n. 100. p. 173.
Cons. 336. n. 300. p. 1251.
Cons. 332. n. 369. p. 944.
Cons. 342. n. 3. p. 1474.
& n. 248. p. 1510.
Cons. 339. n. 335. p. 1369.
Cons. 343. n. 6. p. 1534.
Præsupposito deficiente, cessat dispositio juris.
Cons. 324. n. 68. p. 549.
Præsuppositio confirmatio & relato deficiente, deficit confirmatio adpositum & referens.
Cons. 331. n. 306. p. 867.
PRÆTENDI ubi potest causa alia deliquæstio non recipitur.
Cons. 305. n. 60. p. 167.
PRÆTER dictio includit & adjungit ea, quæ in oratione nominantur.
Cons. 301. n. 128. p. 28.
maximè si oratio præcedens non est negativa sed affirmativa.
Ibid. n. 129. p. 28.
de PRÆTERITO in futurum præsumitur in successivis.
Cons. 317. n. 33. p. 263.
Præterito gravamine non sed ab instanti sic appellatio.
Cons. 308. n. 6. p. 210.
Præteritos ad actus relativa, secundum hos intelliguntur.
Cons. 338. n. 69. p. 1309.
non Præteritam sed futuram concernunt offensionem mandata de non offendendo.
Cons. 305. n. 111. p. 176.
Præterita & priori de possessione præsumuntur in presentem.
Cons. 329. n. 42. p. 722.
Præterita negotia comprehendunt statuta, ad finem non sunt extendenda.
Cons. 351. n. 80. p. 1756.
ad Præterita trahitur legis vel statuti declaratio.
Cons. 343. n. 35. p. 1529.
ad Præterita negotia leges non trahuntur, nisi expresse cautum sit.
Cons. 351. n. 76. p. 1755.
ad Præterita non trahitur conventum de futuro præsertim instrictis.
Cons. 303. n. 113. p. 120.
de PRÆ-

Partem VII. Index.

de Præteritis litibus compro-
missum esse qui dicit, id pro-
bare tenetur.

Cons. 340. n. 74. p. 1414.

PRÆTEXTU erroris produ-
ctio instrumentorum revoca-
ri nequit.

Cons. 341. n. 33. p. 1449.

PRÆTORE auctore qui possi-
det jure possidet.

Cons. 334. n. 213. p. 1109.

Prætor actio injuriarum
annua est, civilis perpetua.

Cons. 351. n. 40. p. 1743.

¶ n. 62. p. 1751.
non PRÆVALET opinio ve-
ritati.

Cons. 342. n. 47. p. 1481.

Prævalere debet sermonibus
veritas.

Cons. 342. n. 47. p. 1481.

PRÆVENIRE occasionibus
malorum & paci publice stu-
dere principis & magistratus
est. Cons. 305. n. 117. p. 176.

PRÆVIDERI non potest nec
debet futurus dolus alterius.

Cons. 330. n. 104. p. 788.

præsertim contra fidem da-
tam ac juratam.

Ibid. n. 105. p. 788.

PRECIUM præstat coheredi-
bus reliquis qui res indivi-
sione accipit.

Cons. 326. n. 31. p. 603.

Precium feudi, sine consensu
domini alienati mala fidei
emptor amittit.

Cons. 316. n. 24. p. 338.

& a venditore fiscus extor-
quet. Ibid. n. 25. p. ead.
Bona fidei emptor recuperat
et & interesse, nisi actione de
Evictione renunciaverit.

Ibid. n. 26. p. 338.

Precium merx & consensus ubi
adsunt ibi venditio est.

Cons. 331. n. 93. p. 828.

Precium rei aliud est à re.

Cons. 341. n. 54. p. 1456.

Precium est restituendum quan-
do contractus rescinditur.

Cons. 316. n. 78. p. 345.

Precium augendi licentia in in-
finitum extendenda non est.

Cons. 313. n. 30. p. 293.

Precium in universalibus loco
rei surrogatur.

Cons. 330. n. 5. p. 772.

Precium etiam bona fidei em-

piori restituere debet Ecclesia.

Cons. 316. n. 121. p. 356.

Precium reversionis taxat ju-
dex.

Cons. 342. n. 208. p. 1504.

ut & emptionis.

Ibid. n. 209. p. ead.

Precium ut non restituatur,
proprium est vindicationis.

Cons. 343. n. 54. p. 1533.

Precii modicitas quando cum
pacto de retrovendendo con-
currit, pro mutuo habetur
contractus: præsertim si per-
sonæ contrahentes sanctari
solent sunt.

Cons. 331. n. 42. p. 817.

ad Precii refusionem non tene-
tur feudum proprio jure re-
vocans.

Cons. 347. n. 62. p. 1664.

Precii repetendi potestatem
Emptor in retrovenditione
non habet.

Cons. 331. n. 29. p. 815.

Precii defectum supplet retro-
venditionis pactum & ven-
ditoris in favore adponitur.

Cons. 331. n. 77. p. 823.

estq; pars precii.

Ibid. n. 78. p. 823.

Precii usuras ut pendat emptor
qui re fruitur acquisitum est.

Cons. 309. n. 43. p. 244.

Precii minoritas in contractu
retrovenditionis non indu-
cit simulationem nisi consue-
tudo sanctandi & alia con-
current.

Cons. 331. n. 213. p. 849.

Precio vel reiper quam sit com-
paratum, an surrogetur præ-
dium acquisitum.

Cons. 321. n. 46. p. 457.

in quatuor causis res in lo-
cum precii succedit.

Ibid. n. seq. p. ead.

Precium restituere tenetur re-
tractus jure utens.

Cons. 347. n. 61. p. 1664.

Precium refundere tenetur
heres venditoris retrahens.

Cons. 343. n. 62. p. 1534.

Precium emptori restituere
debet, contractum rescindi pe-
tens. Cons. 343. n. 27. p. 1526.

ad Precium justum vel feudum
aqui valens tenetur dominus
feudi promissi facultatem
gratendi non habens.

Cons. 316. n. 53. & 54. p. 341.

Precium repetere potest nomi-
nis emptor, quando res em-
pta ipsi non est præstata.

Cons. 304. n. 100. p. 147.

Precium amittere non debet
bona fidei emptor.

Cons. 343. n. 26. p. 1526.

ad Precium offerendum vel bo-
na resinenda vidue datur
optio in divisione.

Cons. 313. n. 24. p. 292.

Precium repetere Emptori in
retrovenditione ubi permit-
titur mutui contractui cen-
setur. Cons. 331. n. 31. p. 815.

Precium refundere tenetur
Agnatus feudum in vita alie-
natoris revocans.

Cons. 347. n. 47. p. 1661.

Precio majori quam emptor est
rem vendere licitum.

Cons. 331. n. 134. p. 837.

de Precio tertia pars ob pactum
retrovenditionis detrahatur.

Cons. 331. n. 79. p. 823.

Precio aucto, ubi licitatio per-
missa, iterum illud augeri po-
test.

Cons. 313. n. 27. p. 293.

absq; Precio principes tene-
tur vias servare securas.

Cons. 306. n. 54. p. 196.

Pretio non refuso pupilli bona,
sine decreto alienata, revo-
cantur, nisi in rem ipsius ver-
sum sit.

Cons. 343. n. 55. p. 1533.

ad PRIMÆVAM suam natu-
ram res facile redit.

Cons. 303. n. 73. p. 115.

Primævo in statu quoq; serva-
ri debet, donec mutatio pro-
cur.

Cons. 303. n. 71. p. 115.

PRIMITUS crimen vidisse
dicens ad torturam indicium
contra se præbet.

Cons. 335. n. 201. p. 1178.

PRIMITIVA in specie derivati-
vam.

Cons. 319. n. 3. p. 401.

PRIMORDIUM tituli spe-
ctandum.

Cons. 334. n. 85. p. 1081.

ex Primordio tituli formatur
posterior eventus.

Cons. 334. n. 67. p. 1078.

ex Primordio tituli eventus
formatur.

FFFFF

Cons.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Cons. 334. n. 2. p. 1055.
Primordio formatur even-
ens. Cons. 342. n. 51. p. 1482.

PRIMOGENITUS in regno
vel ducatu si consuetudine
succedit, verificatur illa eti-
am in legitimo per matri-
monium.

Cons. 319. n. 86. p. 411.
Primogenito Electoralis di-
gnitas competit.

Cons. 302. n. 100. p. 64.
PRIMUS investitus in Ecclesia-
sticis beneficiis praefertur, etsi
secundus possessionem ade-
ptus fuerit.

Cons. 316. n. 63. p. 343.
Primus acquirens feudum pro
omnibus succedentibus ac-
quisivisse censetur.

Cons. 347. n. 17. p. 1655.
Primi gradus liberi fructus ex
hereditate paterna extraneo
restituenda perceptos vesti-
tuere non tenentur.

Cons. 334. n. 200. p. 1106.
Et n. 202. p. 1107.

Primo loco tradenda sunt res
divinae humanis digniores.

Cons. 302. n. 4. p. 47.

Primam tantum habens ton-
suram Clericus in feudo suc-
cedere nequit.

Cons. 319. n. 14. p. 403.
Secundum Primam moderanda
Et interpretanda concessio-
nes sequentes.

Cons. 334. n. 86. p. 1081.

Et n. 122. p. 1089.

Primæ investitura congruere
debent sequentes.

Cons. 329. n. 43. p. 721.

PRINCEPS non potest tur-
bare vel spoliare possessionem
sine causa cognitione.

Cons. 303. n. 127. p. 124.

Princeps donationes revocare
non potest.

Cons. 314. n. 23. p. 303.

Princeps jura aliena contra-
ctibus seu jure gentium quascum-
que derogare non potest.

Cons. 301. n. 173. p. 33.

Princeps subditos inferiorum
in casu necessitatis collectare
potest.

Cons. 320. n. 42. p. 435.

Princeps cum subdito suo liti-
gaturus, si aliter non conve-
nerit, superiorem suum adire

debet. Cons. 305. n. 120. p. 180.

Princeps vel dominus subdi-
ti vel ministrum suum me-
tuere ac redereri non prae-
sumentur.

Cons. 314. n. 16. p. 302.

Princeps inferior potest vias
publicas facere privatas, Et
alienare.

Cons. 306. n. 19. p. 188.

Princeps subditorum consu-
da proficere debet.

Cons. 303. n. 70. p. 115.

Princeps extrajudicialiter po-
test spoliare proditorem Et
contumacem.

Cons. 332. n. 306. p. 932.

Et n. 334. p. 937.

Princeps quando alicui jus su-
um vel possessionem sine cau-
sa cognitione auferre inten-
dit, iusta causa moveri non
praesumitur.

Cons. 303. n. 81. p. 115.
ne de plenitudine quidem
potestatis.

Ibid. n. 83. p. 116.

Princeps non praesumitur unum
alteri cooperire Et alterum
discooperire velle.

Cons. 316. n. 14. p. 337.

Princeps qui praescripsit liber-
tatem, habet iura fisci Et est
monarcha in suo.

Cons. 306. n. 6. p. 184.

ut Rex Francia Et civitas non
recognoscens superiorem.

Ibid. n. 7. p. 184.

Princeps subditis privilegia Et
concessionem conservare debet.

Cons. 303. n. 88. p. 116.

Princeps feudi concessionem
regulariter revocare non po-
test.

Cons. 316. n. 123. Et 135.

p. 351.

neque conditionem feudi muta-
re. *Ibid. n. 134. p. 351.*

Princeps quando subditis pri-
viligia Et concessionem suas
revocare vult, circumscri-
ptus Et male informatus prae-
sumentur.

Cons. 303. n. 89. p. 116.

Princeps non praesumitur par-
tem litigantis jura suum auferre.

Cons. 312. n. 12. p. 282.

Princeps quando libere quid
concedit, plenam Et non
feudalem concessionem deuo-

cat, Et omnem erroris alle-
gationem excludit.

Cons. 301. n. 44. p. 16.

Princeps sine causa cognitione,
jura terro vel subdito auferre
non potest.

Cons. 303. n. 85. p. 116.

neque velle praesumitur.

Ibid. n. 90. p. 116.

Et n. 95. p. 117.

Princeps concedendo feudum
intelligitur se conformare ju-
ri communi.

Cons. 325. n. 41. p. 583.

Princeps ex contractibus, quos
facit cum subditis, tenetur su-
os aut privatus.

Cons. 314. n. 22. p. 303.

Princeps turbans quem in sua
possessione, remedium posses-
soris aequo tenetur, ac privatus.

Cons. 303. n. 128. p. 125.

Princeps ex plenitudine pote-
statis Et certa scientia quan-
do tenor confirmati inseritur
confirmacioni, videtur confir-
masse. Cons. 331. n. 302. p. 865.

Princeps de bonis subditorum
ad libitum disponere non po-
test. Cons. 303. n. 80. p. 115.

Princeps in occupanda posses-
sione ordinem juris servare
non tenetur.

Cons. 332. n. 303. p. 932.

Princeps si scit veritatem non
debet ire per ambages.

Cons. 332. n. 55. p. 886.

Princeps subditos in eo statu
conservare tenetur, in quo re-
cepit.

Cons. 303. n. 69. p. 116.

Princeps ea quae jura naturae
vel gentium sunt in judican-
do negligere non potest aut
debet.

Cons. 340. n. 190. p. 1458.

Princeps non intelligitur con-
cedere, nisi servata causa
cognitionis.

Cons. 345. n. 75. p. 1618.

Princeps subditos de glubere
non debet.

Cons. 320. n. 48. p. 435.

Est species tyrannidis.

Ibid. n. 49. p. 440.

Princeps contra suum vel prae-
decessorum contractum ve-
nire non potest.

Cons. 303. n. 82. p. 116.

Et n. 107. p. 119.

Princeps

Partem VII. Index.

- Princeps non presumitur derogare voluisse juri alterius.**
Cons. 344. n. 125. p. 1583.
- Princeps presumitur collectas scire & pati.**
Cons. 345. n. 157. p. 1638.
- Principis de reservatis jure collectandi non est.**
Cons. 320. n. 4. p. 431.
sed actus jurisdictionis omnimoda.
Ibid. n. 5. p. ead.
- per Principis rescriptum quae perficitur, legitimatione, potentior est ea quae fit per subsequens matrimonium.**
Cons. 319. n. 103. p. 413.
& n. 129. p. 417.
- Principis sunt omnia quoad jurisdictionem non dominium singulorum.**
Cons. 301. n. 146. p. 31.
- Principis consilium pro principe judicat.**
Cons. 312. n. 17. p. 282.
- Principis in consistorio magis de equitate quam de rigore juris judicatur.**
Cons. 332. n. 54. p. 386.
- Principis sigillo confirmatus contractus instar legis valet: etiam in verbis enunciatis & quoad tenus contra tertium.**
Cons. 331. n. 302. p. 865.
- Principis rescriptum post decedendum transu partibus interem judicatum.**
Cons. 304. n. 24. p. 133.
- Principis potestas justitiae finibus continetur.**
Cons. 303. n. 121. p. 122.
- Principis etiam adversus sententiam datur restitutio.**
Cons. 332. n. 225. p. 917.
- Principis a sententia appellare non licet.**
Cons. 332. n. 226. p. 917.
- Principis concessio tendere potest in modicum alterius praedictum.**
Cons. 308. n. 52. p. 195.
- Principis mandatum, in consistorio, de quo testatur, facile praesumitur.**
Cons. 331. n. 172. p. 910.
- Principis sigillo munitum instrumentum, & in praesentia plurium testium confectum, plenam fidem meretur.**
Cons. 301. n. 56. p. 18.
- Principis sunt in dominio & strictu ipsius quaesita.**
Cons. 301. n. 1. p. 10.
- in Principis concessionem licetativo titulo factam jus alienum non venit.**
Cons. 301. n. 32. p. 15.
- Principis ordinatio satis quem excusat.**
Cons. 329. n. 91. p. 747.
- Principis contra decretum supplicans, condemnatur in litis estimationem.**
Cons. 312. n. 16. p. 282.
- Principis contractus semper est bonae fidei.**
Cons. 338. n. 231. p. 1334.
- Principis per rescriptum legitimated in feudis succedunt, modo illud in rescripto expressum sit.**
Cons. 319. n. 128. p. 417.
- Principis concessionem frustra neque efficiens interpretatio, fieri non debet.**
Cons. 303. n. 79. p. 115.
- Principis consensus in feudo nihil operatur in praedictum agnatorum.**
Cons. 344. n. 124. p. 1583.
- Principis sigillo munito instrumento magis creditur quam Notarii instrumento.**
Cons. 331. n. 65. p. 820.
- Principis beneficium contra ipsum latissime interpretandum.**
Cons. 303. n. 65. p. 114.
- Principis concessionem intelligenda sunt salvo jure tertii.**
Cons. 303. n. 78. p. 115.
& n. 93. p. 117.
- Principis sigillum contra sigillancem probat, non contra tertium.**
Cons. 345. n. 58. p. 1614.
- Principis sigillum facit instrumentum publicum.**
Cons. 331. n. 64. p. 820.
- Principis voluntati, dominium transferre volentis, standum.**
Cons. 301. n. 168. p. 33.
- Principis & magistratus est paci publice studere: & occasionibus malorum praevire.**
Cons. 305. n. 117. p. 176.
- de Principi reservatis collectis non est.**
Cons. 345. n. 156. p. 1638.
- Principi oblatu libellus actus judicialis est.**
Cons. 351. n. 139. p. 1768.
- Principi etiam vel Papa non creditur in facto proprio adversus alterum.**
Cons. 344. n. 130. p. 1583.
- Principi superiori & feudi Domino illata injuria & mina atroces sunt.**
Cons. 305. n. 8. p. 160.
- contra Principem, quando praescribatur?**
Cons. 345. n. 130. p. 1632.
- Principem maxime decet & decorat liberalitas.**
Cons. 301. n. 27. p. 14.
- apud Principem acta semper sunt.**
Cons. 351. n. 138. p. 1768.
- ad Principem summum statim, non gradatim supplicatur, ubi non appellatur, etiam post decedendum; maxime quando judex justitiam facere denegat.**
Cons. 308. n. 22. p. 214.
- contra Principem quoties praescribitur, an sufficiat scire officiales.**
Cons. 345. n. 129. p. 1632.
- pro Principe est praesumptio quod subito non fecerit injuriam aut vim.**
Cons. 332. n. 302. & 305. p. 932.
- in Principe ne quidem investitura antiqua variari debet.**
Cons. 334. n. 6. p. 1056.
- in Principe vel iudice spoliante non praesumitur iusta causa.**
Cons. 308. n. 31. p. 218.
- in Principe vel statuto tolli non potest nullitas ex defectu citationis.**
Cons. 344. n. 95. p. 1578.
- in Principe concessionem quae habet, jus in publicum locum habet.**
Cons. 306. n. 23. p. 189.
- pro Principe & ejus rescripto est praesumptio.**
Cons. 304. n. 23. p. 133.
- in Principe an possit fieri prohibitio, causa non cognita, in re sua, saltem extra judicialiter.**
Cons. 306. n. 47. p. 194.
- in Principe neque, neque a statuto tolli potest citationis defectus.**
Cons. 345. n. 156. p. 1638.

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Cons. 332. n. 150. p. 905.
pro Principe ejusdemq. decre-
to in dubio presumitur.

Cons. 322. n. 10. p. 436.
a Principe etiam summo causa
prius cognoscenda antequam
pronuncietur.

Cons. 344. n. 174. p. 1595.
a Principe habente potestatem
publicandæ consuetudinis
publicæ.

Cons. 306. n. 16. p. 187.
in Principe impossibilis dicitur
omnis indecens & recessus
a iustitia.

Cons. 305. n. 63. p. 162.
in Principe causa presumitur.
Cons. 332. n. 304. p. 912.
in Principe potest allegari i-
gnorantia ob multiplici-
tatem negotiorum.

Cons. 345. n. 127. p. 1631.
a Principe sigillata litera ple-
nam & maiorem fidem muren-
tur quam instrumentum pu-
blicum. Cons. 311. n. 301. p. 865.
Principes de facto exercent re-
galia.

Cons. 306. n. 34. p. 191.
Principes & Imperator, eti-
am illis contractibus investi-
turas & pactis, nomine di-
gnitatem celebrata, nisi ex ma-
gnâ causa, revocare nequeunt.
Cons. 316. n. 112. p. 349.
Declaratur. Ibid. n. 117. & 119.
p. 350.

Principes in concessionibus non
utuntur verbis domini
translatione significantibus.
Cons. 301. n. 19. p. 13.
Principes abiq. precio tamen-
tur ut sit servare securas.

Cons. 306. n. 54. p. 196.
Principes & Electores, ubi
conveniendi, remittunt.
Cons. 337. n. 22. p. 1270.
Principes vicini & superiores
non presumuntur ignorare,
quomodo a civitatibus sibi
subditis iura sua præscriban-
tur.

Cons. 301. n. 113. p. 26.
Principes seculares in admini-
stratione comparantur Pra-
latu. Cons. 318. n. 222. p. 1332.
Principes successores tenentur
antecessorum suorum concessi-
ones, privilegia & contractus
servare. Cons. 301. n. 109. p. 33.

Principum beneficia late in-
terpretanda.
Cons. 306. n. 17. p. 187.
Principum pro decreto præ-
sumitur.
Cons. 329. n. 89. p. 744.
modus actum fuerit cum cau-
sa cognitione.
Ibid. n. 126. p.

Principum concessionibus de
soto jure concedentis facta
intelliguntur.
Cons. 301. n. 31. p. 15.
Principum rescripta nemini
ius defensionis præcludunt.
Cons. 329. n. 126. p. 761.
in Principum concessionibus
magnus est effectus clausula:
Motu proprio.

Cons. 301. n. 42. p. 16.
Principum donationes & be-
neficia latissime sunt inter-
pretanda, pro accipiente,
contra Principem.
Cons. 301. n. 25. p. 14.
Principum & Magnatum con-
tractus bonæ fidei.
Cons. 318. n. 116. p. 1316.
ad Principum iura præscriben-
da sufficiens scientia & patien-
tia officialium.

Cons. 301. n. 112. p. 26.
in Principibus erga subditos
donatio facili præsumitur.
Cons. 301. n. 106. p. 32.
in Principibus mandatum
non præsumitur.
Cons. 348. n. 2. p. 1681.
PRINCIPIUM trahit ad se
finem, & contra.

Cons. 301. n. 36. p. 15.
Principium ab exitu declara-
tur.
Cons. 318. n. 189. p. 1328.
Principium ad se trahitur finis.
Cons. 336. n. 62. p. 1308.
Principium trahit ad se ne-
dum & finem.
Cons. 342. n. 52. p. 1482.
ad Principium actus ratio-
nibus necessario retrotrahitur.
Cons. 329. n. 110. p. 754.
in Principio notanda causa fi-
nalis.

Cons. 304. n. 8. p. 129.
n. 76. p. 142.
& n. 102. p. 147.
a Principio & sine declara-
tur media.
Cons. 301. n. 38. p. 15.

in Principio ponit solæ causæ
finalis & notanda est.
Cons. 303. n. 56. p. 112.
ex Principio & origine inter-
pretandus finis.
Cons. 351. n. 92. p. 1760.
ex Principio nascenti illegiti-
mo, & radice infestâ, nulla
potest esse legitima consequen-
tia.
Cons. 319. n. 1. p. 401.
in Principio quæ ponuntur ad
finem referuntur.
Cons. 342. n. 54. p. 1482.
ex Principio præcipue sumenda
interpretatio.
Cons. 334. n. 48. p. 1074.
a Principio notanda est causa
finalis.
Cons. 334. n. 47. p. 1074.
& n. 164. p. 101.
Principiis obstandum est.
Cons. 305. n. 119. p. 177.
Principia & causa servan-
di, sunt etiam dissolvendi.
Cons. 331. n. 182. p. 845.
PRINCIPALIS iudicium est, so-
la rei veritate inspectâ pro-
cedere.
Cons. 340. n. 79. p. 1419.
Principalis postquam solvendo
esse desit, testis esse nequit fi-
desussor.
Cons. 327. n. 48. p. 635.
Principalis res ubi non de-
betur, ubi nec ejus affirmatio.
Cons. 303. n. 72. p. 58.
Principalis ex jure regulatur
eorum ius, qui veniunt ad
causam ab alio vel contra al-
lum motam.
Cons. 323. n. 21. p. 603.
Principalis actio, quod sit fa-
mosa, dato, conditione non infa-
mas Cons. 310. n. 34. p. 271.
Principalis aut pupillus non
est citandus, sed tutor vel pro-
curator.
Cons. 344. n. 100. & 103.
p. 1579.
p. 169. & 172.
p. 1594.
contra Principalem perpetua
obligatio, perpetuatur etiam
in fidesussore, licet de comi-
ssis sit dictum.
Cons. 327. n. 81. p. 648.
Principale sequuntur accesso-
ria.
Cons. 337. n. 8. p. 1269.
Princi-

in Principio ponit solæ causæ
finalis & notanda est.

Cons. 303. n. 56. p. 112.
ex Principio & origine inter-
pretandus finis.

Cons. 351. n. 92. p. 1760.
ex Principio nascenti illegiti-
mo, & radice infestâ, nulla
potest esse legitima consequen-
tia.

Cons. 319. n. 1. p. 401.
in Principio quæ ponuntur ad
finem referuntur.

Cons. 342. n. 54. p. 1482.
ex Principio præcipue sumenda
interpretatio.

Cons. 334. n. 48. p. 1074.
a Principio notanda est causa
finalis.

Cons. 334. n. 47. p. 1074.
& n. 164. p. 101.
Principiis obstandum est.

Cons. 305. n. 119. p. 177.
Principia & causa servan-
di, sunt etiam dissolvendi.

Cons. 331. n. 182. p. 845.
PRINCIPALIS iudicium est, so-
la rei veritate inspectâ pro-
cedere.

Cons. 340. n. 79. p. 1419.
Principalis postquam solvendo
esse desit, testis esse nequit fi-
desussor.

Cons. 327. n. 48. p. 635.
Principalis res ubi non de-
betur, ubi nec ejus affirmatio.

Cons. 303. n. 72. p. 58.
Principalis ex jure regulatur
eorum ius, qui veniunt ad
causam ab alio vel contra al-
lum motam.

Cons. 323. n. 21. p. 603.
Principalis actio, quod sit fa-
mosa, dato, conditione non infa-
mas Cons. 310. n. 34. p. 271.

Principalis aut pupillus non
est citandus, sed tutor vel pro-
curator.

Cons. 344. n. 100. & 103.
p. 1579.
p. 169. & 172.
p. 1594.

contra Principalem perpetua
obligatio, perpetuatur etiam
in fidesussore, licet de comi-
ssis sit dictum.

Cons. 327. n. 81. p. 648.
Principale sequuntur accesso-
ria.

Cons. 337. n. 8. p. 1269.
Princi-

Partem VII. Index.

- Principale & originis forum attendendum.**
Cons. 343. n. 83. p. 1539.
- Principale ubi non debetur, ibi nec accessorium.**
Cons. 342. n. 91. p. 1487.
- Principale & annexa pro una re habentur, & pro diverso jure censerunt non debent.**
Cons. 337. n. 10. & n. p. 1269.
& n. 79. p. 1278.
- Principale ab accessorio, non vitiat, aut mutatur.**
Cons. 338. n. 74. p. 1509.
- Principale sequitur accessorium.**
Cons. 312. n. 21. p. 283.
Cons. 351. n. 156. p. 1773.
- ad Principale qui non tenetur nec ad accessorium obligatur.**
Cons. 342. n. 87. p. 1486.
nec ad surrogatum etiam ex juramento.
Ibid. n. 88. p. 1486.
- in Principali dotis contractum dispositum intelligitur de ejus augmento.**
Cons. 333. n. 59. p. 976.
- Principali contra factum procuratoris non datur restitutio.**
Cons. 332. n. 58. p. 887.
n. 63. & 65. p. 888.
Limitatur. ib. n. 69. p. ead.
- in Principali qua fuit qualitas & jura, ea etiam est in accessorio.**
Cons. 337. n. 85. p. 1279.
- Principali sublato non debetur accessio.**
Cons. 304. n. 81. p. 143.
- super Principali post, super incidenti prius pronuntiandum.**
Cons. 304. n. 43. p. 193.
sufficit tamen pronuntiatio tacita per processum ad ultimum.
Ibid. n. 44. p. 193.
- de Principali ubi non constat, fructus non debentur.**
Cons. 342. n. 253. p. 1510.
- Principali conventionis an praescriptio interrumpatur quo ad fideiussorem?**
Cons. 327. n. 70. p. 643.
- in Principali concordato sufficit.**
Cons. 345. n. 117. p. 1639.
- Principales effectus habentur pro fideiussoribus, ad quos pecunia non pervenit. Quatenus?**
Cons. 327. n. 20. p. 645.
- Principalibus codicillis legitimatum, quid de agnatione & familia esse negat, tenetur injuriarum.**
Cons. 319. n. 138. p. 419.
- Principaliter quod agitur semper attenditur.**
Cons. 323. n. 35. p. 511.
- PRIOR ad iudicium qui provocavit, actor habetur.**
Cons. 304. n. 2. p. 128.
& n. 10. p. 129.
etiam in sententia definitiva.
Ibid. n. 15. p. 131.
- Priorem obligationem novat pacti novi adjectio.**
Cons. 312. n. 34. p. 284.
- Priori derogat voluntas ultima.**
Cons. 302. n. 143. p. 82.
- Priori compromisso posterius derogat.**
Cons. 340. n. 92. p. 1422.
- Priora quomodo partes intellexerint, ex post facto iudicatur.**
Cons. 342. n. 14. p. 1476.
- Prius rescriptum tollitur per posterius.**
Cons. 342. n. 59. p. 1483.
- Prius Testamentum tollit posterius, & nulli reddit, nisi clausula codicillaris inserta sit.**
Cons. 336. n. 224. p. 1239.
- ex Prioritate nisi temporis pignus generale non praevaleat pignori speciali: nec contraria.**
Cons. 326. n. 58. p. 605.
- Prioribus derogant pacta posteriora.**
Cons. 303. n. 111. p. 120.
etiam inemptionibus & concessionibus.
Ibid. p. 120.
- Prioribus derogant iura posteriora.**
Cons. 313. n. 9. p. 289.
- a Prioribus ad sequentes gradu transit jus.**
Cons. 347. n. 33. p. 1659.
- PRIVANDUS & indignus feudo quod sit Vasallus, de eo feudi Domino non creditur.**
Cons. 332. n. 26. p. 882.
- Privandus feudo Vasallus domini negotia facilia, difficilia faciens.**
Cons. 314. n. 134. p. 321.
- Privandus est feudo perjurus.**
Cons. 314. n. 138. p. 322.
Limitatur. Ibid. n. 142. p. 322.
- Privandus propter quas causas feudo Vasallus, quinque rebus probanda sunt.**
Cons. 314. n. 146. p. 323.
nec ex praesumptionibus, sed probationibus indubitatis judicanda.
Ibid. n. 147. & omnes pendunt ex arbitrio iudicis.
Ibid. n. 148. p. 323.
- Privare non potest pater liberos beneficio juris.**
Cons. 347. n. 12. p. 1655.
& n. 35. p. 1659.
- Privatur Vasallus feudo, non faciens servitium, evocatus a Domino ad expeditionem.**
Cons. 310. n. 1. p. 259.
item si voluntarie faciat, ex quo domino damnum accedit.
Ibid. n. 2. p. 260.
item si cum hostibus ligatus faciat, & magis sit inimicus quam amicus.
Ibid. n. 3. p. 260.
- Privatur feudo proditor.**
Cons. 314. n. 143. p. 322.
- Privatur Vasallus feudo conventioniens dominum.**
Cons. 314. n. 114. p. 317.
Explicatur. Ibid. p. ead.
- non Privatur feudo Vasallus dominum sine venia in jus vocans.**
Cons. 305. n. 96. p. 172.
- Privatur feudo tanquam alienans, possidere se id constituens alieno nomine.**
Cons. 324. n. 21. p. 529.
- non Privatur Vasallus feudo ob contumaciam, cui causa aliqua colorata obiecta.**
Cons. 305. n. 104. p. 174.
- non Privatur feudo Vasallus ob injuriam verbalem: nec ob realem.**
Cons. 305. n. 82. p. 170.
& n. 86. p. 171.
- Privatur feudo Vasallus magni domini bonis damnum inferens.**
Cons. 314. n. 126. p. 319.
- Privatur feudo Vasallus armis sumens contra dominum vel ad ea se preparans.**
Cons. 314. n. 126. p. 319.

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Cons. 305. n. 34. p. 164.
Privatur quando Vasallus etiam ipso jure, sententia declaratoria opus.

Cons. 310. n. 14. p. 264.
Privatur Vasallus feudo ex alienatione ipso jure.

Cons. 324. n. 38. p. 535.
Privatur feudo Vasallus contra juramentum fidelitatis faciens.

Cons. 305. n. 27. p. 163.
præsertim quando Domino magnam infamiam vel incommoditatem infert.

Ibid. n. 28. p. 163.
Privatur feudo Vasallus secreta domini revelans.

Cons. 314. n. 129. p. 319.
Declaratur. Ibid. p. 320.
Privatur feudo Vasallus bona domini violans: ubi ratio.

Cons. 305. n. 101. p. 173.
Cons. 314. n. 176. p. 319.
Privatur feudo Vasallus non ex qualibet contumacia sed que sit in contemptum domini.

Cons. 305. n. 103. p. 174.
Privetur nisi illo per sententiam Vasallus, ob quamcunque etiam feloniam feudi possessionem non amittit.

Cons. 305. n. 41. p. 165.
etiam quoties ipso jure feudum committitur.

Ibid. n. 42. p. 165.
etiam in crimine violentia & fracta pacis.

Ibid. n. 43. p. 165.
Privari potest feudo Vasallus, qui est Domini debitor.

Cons. 305. n. 25. p. 163.
Privari hodie an dominus feudum possit?

Cons. 308. n. 50. p. 228.
Privari feudo potest Vasallus ita ex causis, propter quas filius exheredatur, & donatio revocatur.

Cons. 314. n. 99. p. 315.
Graves tamen esse debent: licet aliquando ex culpa amittatur. Ibid. n. 106. p. ead.

Privari potest Vasallus feudo propter injuriam domino factam. Cons. 305. n. 1. p. 160.

Privari Vasallus feudo nequit, sine sententia, & culpatione a nobili ac causa cognitione.

Cons. 310. n. 12. p. 262.

Privari re sua sine dolo nemo potest.

Cons. 336. n. 78. p. 1217.
Privari ut possit feudo, tribus citationibus contumacia Vasalli convicta esse debet.

Cons. 305. n. 105. p. 174.
Privari feudo ex quibus causis Vasallus possit?

Cons. 308. n. 47. p. 227.
Privari quis quomodo ob justitiam denegatam feudo possit?

Cons. 308. n. 43. p. 227.
Privari potest Vasallus feudo ob contumaciam & inobedientiam. Cons. 305. n. 29. p. 163.
præsertim si citatus sit, & ordine judicario dominus cum illo procedere velit, etsi causa non sit feudalis.

Cons. 305. n. 30. & 32. p. 164.
Privatus contra privatum feudum 30. annis præscribit.

Cons. 344. n. 86. p. 1576.
& n. 176. p. 1595.
ac Privatus tenetur remedium possessoris, turbans quem in possessione sua princeps.

Cons. 303. n. 128. p. 125.
Privata scriptura probat contra producentem.

Cons. 304. n. 51. p. 137.
Privata auctoritate induci non potest interpretatio correctoria. Cons. 325. n. 69. p. 594.

Privata scriptura recognita habet vim instrumenti publici.

Cons. 331. n. 224. p. 852.
& habet paratam executionem. Ibid. n. 225. p. 852.

Privatam etiam scripturam pro se adducens totam approbare censetur.

Cons. 341. n. 29. p. 1448.
Privata utilitati anteferenda publicæ.

Cons. 332. n. 348. p. 941.
Cons. 346. n. 2. p. 1643.
per Privatam etiam scripturam simulatio probatur.

Cons. 304. n. 42. p. 136.
Privatus princeps inferior potest facere vias publicas & alienare.

Cons. 306. n. 19. p. 188.
Privatum videtur in ramentum a Notario non confectum.

Cons. 327. n. 56. p. 638.

Privato jus suum auferri potest, propter publicam utilitatem.

Cons. 346. n. 3. p. 1643.
pro Privato habetur judex quando officium excedit.

Cons. 308. n. 30. p. 218.
Privatorum donationes pro donatario contra donatorem interpretanda sunt.

Cons. 301. n. 26. p. 14.
Privatorum pactum mutari non potest jus publicum.

Cons. 303. n. 15. p. 105.
Privatorum jure utitur fiscus nisi aliter cautum sit.

Cons. 313. n. 7. p. 388.
Privatorum commodis anteferenda est publica utilitas.

Cons. 303. n. 6. & 9. p. 104.
in Privatis etiam scripturis falsum crimen committitur.

Cons. 314. n. 78. p. 313.
non a Privatis sed a Notario sit instrumentum publicum.

Cons. 304. n. 28. p. 134.
Privatio juris competentis non habet locum nisi in casibus expressis.

Cons. 328. n. 38. (11.) p. 691.

Privatio habitum, & consequens præsupponit antecedens.

Cons. 304. n. 118. p. 150.

Privatio feudorum, ut domino, non fisco, cedant, & bonorum confiscatio fracta pacis publica pena est.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Privationis feudi insufficiens causa est sola amicitia cum hostibus domini facta non fraudulentem.

Cons. 310. n. 4. p. 260.

Privationis feudi causa sunt multiplices.

Cons. 301. n. 221. p. 41.

Privationis causa non præsumuntur sed probande sunt, & sunt odiosæ: iustæ, graves & sufficientes esse debent.

Cons. 336. n. 103. 103. & 105. p. 1220.

Privationem feudi nullam ex L. fin. C. de Revoc. donat. Dd. aliqui admittunt.

Cons. 324. n. 98. p. 565.

ad Privationem feudi sufficit una gravis causa.

Cons. 314. n. 101. p. 315.

ad Pri-

Partem VII. Index.

ad Privationem feudi mina non sufficiunt; nisi minitans solutus sit exequi, vel ad actum aliquem processerit.

Cons. 305. n. 87. p. 171.

ad Privationem feudi injuria per se atroces requiruntur.

Cons. 305. n. 83. p. 171.

ad Privationem feudi non omnis culpa sufficit, & quæ sufficit, coram paribus probanda est.

Cons. 310. n. 13. p. 264.

ad Privationem feudi sufficit una injuria in Dominum mediatè sive immediatè commissa. Cons. 305. n. 9. seq. & 12. p. 161.

PRIVILEGIUM contra privilegiatum non interpretandum sed pro ipso.

Cons. 316. n. 88. p. 346.

Privilegium ob benemerita datum revocari non potest.

Cons. 301. n. 170. p. 33.

Privilegium Ecclesia habent clerici. Cons. 319. n. 43. p. 406.

Privilegium, quamvis incendio perierit, non amittitur, si aliunde probari potest.

Cons. 339. n. 19. p. 1350.

Privilegium juris attenditur, & Dominus judicium suscipere debet.

Cons. 323. n. 3. p. 497.

Privilegium etsi personale habeat Cbirographarius, hypothecario non praefertur.

Cons. 312. n. 6. p. 281.

& n. 18. p. 283.

Privilegium militare duxat, donec qualitatem militi habeat. Cons. 321. n. 85. p. 472.

Privilegium ex immemoriali possessione praesumitur.

Cons. 339. n. 99. p. 1361.

Privilegium a Principe civitati datum sit beneficium, & latè interpretandum.

Cons. 301. n. 172. p. 33.

Privilegium usu probatur.

Cons. 339. n. 20. p. 1350.

Privilegium speciale derogat generali.

Cons. 303. n. 94. p. 117.

an & quatenus hoc procedat disquiritur.

Ibid. n. 104. p. 118.

Privilegii quasi possessio protitulus est. Cons. 339. n. 74. p. 1357.

Privilegii & legis vim habet tempus immemoriale.

Cons. 311. n. 6. p. 274.

Privilegii vim habet praescriptio immemorialis.

Cons. 301. n. 116. p. 27.

n. 118. & 120. p. 28.

ex Privilegio competens jus portorii, alteri concedi vel remitti non potest.

Cons. 303. n. 42. p. 110. sicut nec alia Vectigalia.

Ibid. n. 43. p. ead.

Privilegio par est immemorialis praescriptio.

Cons. 320. n. 36. p. 434.

probanda est.

Ibid. n. 38. p. ead.

Privilegio appellationis indignum se facit attentans.

Cons. 334. n. 233. p. 1114.

sine Privilegio speciali vectigalia nec adquiruntur nec amittuntur.

Cons. 303. n. 32. p. 107.

Privilegio alterius vel juris specialis non derogatur concessione vel dispositione generali.

Cons. 303. n. 105. p. 119.

Privilegio singulari quarendum est jus collectandi.

Cons. 320. n. 24. p. 433.

n. 35. p. 434.

& n. 44. p. 435.

vel praescriptione immemoriali. Ibid. n. 25. p. 433.

n. 37. p. 434.

& n. 45. p. 435.

in supremo imperii locatur gradu. Ibid. n. 26. p. 433. est de regalibus.

Ibid. n. 27. p. ead.

& praecipuis reservatis principi. Ibid. n. 28. p. 433.

& n. 41. p. 434.

subditis & magistratui detrimentosum.

Ibid. n. 29. p. 433.

inferioribus a Principe non competit.

Ibid. n. 31. p. 434.

illis quippe nominatum est ademptum.

Ibid. n. 32. p. ead.

apud Principem summo est in gradu. Ibid. n. 34. p. ead.

Privilegia per modum contractus subditis indulta tolli non possunt.

Cons. 303. n. 97. p. 118.

ut nec concessa in remunerationem & compensationem.

Ibid. n. 98. p. 118.

Privilegia & concessionibus subditis conservare debet Princeps.

Cons. 303. n. 88. p. 116.

Privilegia salutem publicam spectantia, ut statuta, erudanda sunt.

Cons. 303. n. 7. p. 104.

Privilegia super vectigalibus concessa, perpetua & realia, non personalia praesumuntur.

Cons. 303. n. 108. p. 119.

Privilegia multa habet fiscus.

Cons. 323. n. 31. p. 509.

Privilegia immunitatum sunt personalia, nec ad heredes transeunt, praeterim quæ ob merita conceduntur.

Cons. 303. n. 23. p. 106.

Privilegia & jus quassum non tantum instrumentis, sed & possessione & usu immemoriali probantur.

Cons. 301. n. 111. p. 26.

Privilegia antecessorum successores servare tenentur.

Cons. 301. n. 169. p. 33.

Privilegia & immunitates stricti juris sunt.

Cons. 303. n. 40. p. 109.

Privilegia & concessionibus suas, Princeps quando subditis revocare vult, circumscriptus & male informatus praesumitur.

Cons. 303. n. 89. p. 116.

in Privilegiis standum statui & antiquitati.

Cons. 303. n. 95. p. 117.

Privilegiis ac instrumentis jurisdictionis probatur.

Cons. 339. n. 229. p. 1380.

Privilegiis & Commodis provinciae fruente incolae, ad onera etiam publica tenentur.

Cons. 303. n. 36. & 39. p. 108.

Privilegiatus in specie excludit privilegiatum in genere.

Cons. 329. n. 99. p. 751.

Privilegiata est causa spoli.

Cons. 332. n. 47. p. 886.

Privilegiata probatio admittit contrariam probationem.

Cons. 332. n. 278. p. 925.

n. 351. p. 942.

& n. 368. p. 944.

FFFFF 4 Privi-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Privilegiata & **litis finita est**
Exceptio. Tu non potes agere &c.

Cons. 340. n. 113. p. 1425.

PROBABILIS est opinio **Jurisconsultorum.**

Cons. 338. n. 203. p. 1237.

Probabilem facti causam qui se habere putat, a dolo & injuria excusatur.

Cons. 351. n. 109. p. 1762.

Probabilem ignorantiam habet heres, ut qui contradicit id probare debeat.

Cons. 314. n. 98. p. 314.

Probabiles & **justas litigandi causas** qui habet ab expensis absolvitur.

Cons. 334. n. 18. p. 1066.

Probabile interesse si habet creditor fructus non imputat.

Cons. 309. n. 39. p. 243.

non Probabili **præsertim de facto**, non respondet **Jureconsultus.**

Cons. 303. n. 129. p. 125.

Probabilia argumenta cessant, quando res textu est decisa.

Cons. 314. n. 105. p. 316.

Probanda possessio per rationem scientiæ sensus.

Cons. 345. n. 33. p. 1608.

Probanda turbatio ab agente.

Cons. 339. n. 290. p. 1387.

Probanda coram paribus est culpa qua sufficit ad privationem feudi, non enim omnis culpa sufficit.

Cons. 310. n. 13. p. 264.

Probanda est præscriptio cum omnibus suis qualitatibus.

Cons. 324. n. 57. p. 544.

Probanda est bona fides in possessione incorporaliura.

Cons. 345. n. 4. p. 1603.

Probanda consanguinitas plene non est, si non principaliter sed ratione successionis de ea quaritur.

Cons. 319. n. 196. p. 427.

Probanda est protestationis interpositio & **veritas.**

Cons. 312. n. 4. p. 280.

Probanda in ambiguo voluntas humanum peccantis.

Cons. 313. n. 29. p. 293.

Probanda negativa ab eo, qui in illa se fundat, præsertim si jus & præsumptio illi adversetur.

Cons. 339. n. 243. 244.

p. 1382.

Probanda est tutela quia facti.

Cons. 329. n. 105. p. 753.

Probanda est exceptio, ut actionis exclusio.

Cons. 334. n. 24. p. 1071.

Probanda est consuetudo.

Cons. 339. n. 160. p. 1371.

in Probanda culpa testes quinque necessarii.

Cons. 310. n. 20. p. 265.

Probanda multa que notoria dicuntur cum non sint, quando negantur.

Cons. 302. n. 135. p. 78.

Probanda sunt nuptia & **quomodo.**

Cons. 319. n. 191. p. 426.

& n. 198. p. 427.

Probanda rationes quatenus negantur.

Cons. 331. n. 281. p. 859.

Probanda quing. testibus sunt cause, propter quas feudo Vallus privandus.

Cons. 314. n. 146. p. 323.

nec præsumptionibus sed probationibus indubitatè judicanda. *Ibid. n. 147. p. ead. & omnes pendunt ex arbitrio judicis.*

Ibid. n. 148. p. ead.

Probanda sunt qualitates allegatae.

Cons. 345. n. 11. p. 1604.

Probanda sunt simul qualitates, alias non relevat probatio & actor succumbit.

Cons. 335. n. 136. p. 1164.

Probandi onere relevatur, qui est in possessione nobilitatus; præsertim si diuturnus est. *Cons. 314. n. 88. & seqq. p. 314.*

Probandi ab onere non propendi relevat notorium.

Cons. 306. n. 29. p. 199.

Probandi onere non relevat dolosa vel furtiva possessio.

Cons. 314. n. 90. p. 314.

Probandi ab onere adversarii confessio relevat.

Cons. 329. n. 49. p. 723.

Probandi præscriptionem immemorabilem modus.

Cons. 345. n. 14. p. 1605.

Probandi onus si in se debitor suscipere velit, exceptio non numerata pecunia pesti bo-

entium competit.

Cons. 327. n. 12. p. 622.

Et per modum actionis proponi potest.

Ibid. n. 13. p. ead.

Probandus metus ex contractus qualitate & circumstantiis. *Cons. 314. n. 27. p. 304.*

Probandus dolus ab allegante.

Cons. 336. n. 80. p. 1217.

Probandum clare delictum, non præsumitur.

Cons. 335. n. 40. p. 1187.

Probandum est damnum in specie non in genere ab allegante.

Cons. 335. n. 138. p. 1166.

Probandum matrimonium plene: nisi incidenter saltem, nimirum quo ad legitimatorem de eo quaratur & non principaliter.

Cons. 319. n. 192. 194. p. 426.

& n. 197. p. 427.

Probandum est in feudo revocatoriæ injuriam in Domini contemptum & **dolo malo** factam esse.

Cons. 305. n. 58. p. 167.

Probandum notorium quod dicitur sine gatur.

Cons. 319. n. 190. p. 426.

Probandum est instrumentum esse simulatum.

Cons. 304. n. 41. p. 136.

Probandum est evidentiis quod minus præsumitur.

Cons. 314. n. 18. p. 302.

Probandum legitime est damnum adeo, ut juramento locius non sit.

Cons. 335. n. 122. p. 1161.

n. 137. p. 1165.

& n. 138. p. 1166.

ad Probandum immemorabile tempus, testes senes 40. vel 50. annorum adhibendi.

Cons. 339. n. 96. p. 1360.

Probando testes instrumentis adæquantur.

Cons. 350. n. 91. p. 1726.

Probat nihil aliud instrumentum contractus quam quod verba important.

Cons. 309. n. 13. p. 235.

Cons. 341. n. 88. p. 1465.

non Probat hoc esse quod ab eo contingit abesse.

Cons. 329. n. 119. p. 757.

non Probat exemplum sine

Orig-

Partem VII. Index.

Originali.

Cons. 339. n. 21. p. 1351.
 & n. 139. p. 1366.
**Probat testis quantum dicti,
 non plus.**
 Cons. 345. n. 26. p. 1607.
**non Probat possessionem inde-
 stituta.**
 Cons. 345. n. 110. p. 1628.
**Probat nihil nec operatur Scri-
 ptura referens cujus rela-
 tum deficit.**
 Cons. 304. n. 93. p. 145.
Probat contra producentem
Scriptura privata.
 Cons. 304. n. 51. p. 137.
**Probat Libellus contra acto-
 rem.**
 Cons. 337. n. 63. p. 1236.
**Probat nihil schedula à testato-
 re non subscripta.**
 Conf. 336. n. 284. p. 1248.
 & n. 288. p. 1249.
**Probat incontinenti ad oculum
 contra recognoscentem Scri-
 ptura recognita.**
 Cons. 351. n. 21. p. 1742.
**Probat se qui non talem, ut talis
 non admittitur.**
 Cons. 319. n. 178. p. 425.
**non Probat depositio genera-
 lis.**
 Cons. 342. n. 185. p. 1501.
**Probat alius concurrentibus
 fuga, alias indicium facit.**
 Cons. 317. n. 37. p. 364.
**non Probat seire sine causa sci-
 entia.**
 Cons. 345. n. 97. p. 1625.
**Probat etiam privata Scri-
 ptura contra scribentem sigil-
 lantem & ejus heredem.**
 Cons. 304. n. 43. p. 136.
**Probat liberationem factam
 Quietatio, non liberat.**
 Conf. 335. n. 102. p. 1157.
Probat acta exitus.
 Cons. 314. n. 132. p. 320.
**non Probat copia etiam sub-
 scripta ab extraneo notario.**
 Cons. 342. n. 260. p. 1511.
**Probat plene fama in bis que
 hominum memoriam exce-
 dunt.**
 Cons. 301. n. 139. & 141.
 p. 39.
Probat contra producentem
depositio non concludens,
**quoad alios pro nulla habe-
 tur.**

Cons. 342. n. 186. 189. &
 190. p. 1501.
**Probat plene contra recogno-
 scentem recognitio scriptura.**
 Conf. 351. n. 17. & 20. p. 1742.
**Probat qui antiquiorem pos-
 sessionem, is obtinet in judicio
 rei recuperanda.**
 Cons. 311. n. 26. p. 277.
**Probat contra utrumq; ab utra-
 que parte allegatum instru-
 mentum.**
 Cons. 342. n. 232. p. 1507.
**Probat nihil testis non reddens
 rationem quare dominium a-
 licujus sit.**
 Cons. 341. n. 70. p. 1462.
**ut nec probatio generalis qua
 ad aliud referri non potest.**
 Ibid. n. 72. p. ead.
**non Probat testis per dictum
 seire.**
 Cons. 345. n. 46. p. 1610.
**non Probat copia sine origi-
 nali.**
 Cons. 334. n. 125. p. 1090.
**non Probat ratio dicti que ead-
 em est cum dicto.**
 Cons. 345. n. 44. p. 1610.
**Probat optime quietatio, & si-
 dem plenam facit.**
 Cons. 327. n. 10. p. 621.
**Probat plene presumptio veri-
 tati consona.**
 Cons. 345. n. 22. p. 1606.
**Probat plene Scriptura in ar-
 chivo publico reperta.**
 Cons. 332. n. 297. p. 927.
**Probant plurimum & plene
 libri censuales & officia-
 lum.**
 Cons. 332. n. 235. p. 919.
 & n. 295. p. 927.
**Probant instrumenta contra
 producentem.**
 Cons. 342. n. 135. p. 1493.
**non Probant libri & catastrum
 in sereni prajudicium.**
 Cons. 345. n. 50. p. 1611.
**Probant plene in civilibus, qua
 in criminalibus semiplene.**
 Cons. 317. n. 35. p. 363.
**Probant rationes plene contra
 scribentem non pro eo.**
 Cons. 335. n. 192. p. 1177.
**Probant multa que non pro-
 sunt singula.**
 Cons. 317. n. 83. p. 378.
**Probant litera contra confi-
 tentem sed non aliud quam**

quod est scriptum.
 Cons. 317. n. 29. p. 363.
**Probant antiqua litera etiam
 in verbis enunciatis.**
 Cons. 329. n. 27. p. 716.
**Probant acta eo ipsa, quod con-
 trarium non probatur.**
 Cons. 350. n. 15. p. 1717.
 Limitatur ibid. n. 110.
 p. 1730.
**Probant positiones contra po-
 nentem.**
 Cons. 342. n. 254. p. 1511.
**Probant plenissime contra pro-
 ducentem acta.**
 Conf. 342. n. 229. p. 1507.
**Probant rationes mercatoris
 legalis cum juramento pro ipso
 in verisimilibus.**
 Cons. 335. n. 84. p. 1151.
**non Probant Registra pro ci-
 vitate.**
 Cons. 345. n. 54. p. 1612.
**Probant plene in antiquis libri
 historici.**
 Conf. 339. n. 18. p. 1350.
 & n. 66. p. 1356.
**Probant Registra & libri cen-
 suales.**
 Cons. 329. n. 231. p. 1380.
**Probant acta inter easdem
 partes etiam in alio judicio.**
 Cons. 329. n. 20. p. 714.
**non Probant testes examinati
 super articulis impertinen-
 tibus.**
 Conf. 345. n. 166. p. 1641.
**Probant acta contra produ-
 centem.**
 Cons. 342. n. 5. p. 1474.
**si Probavit actor, sententia li-
 bello congruere debet.**
 Cons. 342. n. 198. p. 1503.
**ubi non Probavit actor fructus
 perceptos, aut percipi a reo
 potuisse, fructus non adju-
 dicantur.**
 Cons. 342. n. 262. p. 1518.
**Probet nisi, mandatum alle-
 gans habere non presumi-
 tur.**
 Cons. 332. n. 70. p. 888.
**Probet donec deberi sibi quic-
 quid intendit, a negantium
 parte presumptio juris stat.**
 Conf. 324. n. 69. p. 549.
**nisi Probaverit actor fructus
 a reo esse perceptos, non adju-
 dicantur ei.**
 Cons. 334. n. 199. p. 1106.
Probare

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Probare id debet, qui dicit a-**
ctum esse.
Cons. 340. n. 48. p. 1414.
- Probare legitimacionem neces-**
se non habet, qui est in posses-
sione filiationis.
Cons. 319. n. 200. p. 427.
- Probare debet convictum per**
jocum dixisse, qui hoc asserit.
Cons. 351. n. 37. p. 1745.
- Probare non tenetur vidua do-**
sis in feudum conversionem.
Cons. 334. n. 223. p. 1111.
- Probare non est negantis sed al-**
legantis.
Cons. 317. n. 14. p. 358.
maxime in criminalibus.
Ibid. n. 15. p. ead.
- Probare non sufficit nisi eviden-**
ter probetur.
Cons. 342. n. 222. p. 1506.
- Probare non cogitur bonam fi-**
dem agens interdicto Reti-
nenda.
Cons. 339. n. 285. p. 1386.
- Probare bonam fidem non co-**
gitur, qui titulum probat.
Cons. 345. n. 5. p. 1603.
- Probare debet actor facti qua-**
litates, etsi de non probando
protestatus sit.
Cons. 348. n. 32. 33. 34. p. 1687.
- Probare non sufficit turbatio-**
nem, nisi probetur quod tur-
bans possessionem & jus non
habuerit.
Cons. 345. n. 84. p. 1621.
- Probare non habet opus is, qui**
presumptionem habet.
Cons. 339. n. 38. p. 1353.
- Probare simulationem debet**
qui eam allegat.
Cons. 317. n. 18. p. 359.
- Probare non cogitur possessor.**
Cons. 331. n. 57. p. 819.
- Probare debet agens contra pos-**
sidentem ex aliqua specie con-
tractus.
Cons. 331. n. 58. p. 819.
- Probare volenti mos gerendus.**
Cons. 306. n. 41. p. 193.
- Probare debet, concessa sibi qui**
intendit cum castro jura vel
appertinentias, non tantum
de illis, sed & de potestate
concedentis.
Cons. 302. n. 52. p. 54.
- Probare suacogitur uxor.**
Cons. 310. n. 26. p. 268.
- Probare tenetur id, qui dicit**
compromissum de prateritis
litibus esse.
Cons. 340. n. 47. p. 1414.
- Probare possessionem qualom-**
debeat agens Retinenda?
Cons. 345. n. 3. p. 1603.
- Probare licet post litis contesta-**
tionem.
Cons. 341. n. 78. p. 1463.
- Probare paratus crimen in ju-**
dicio obiciens non tenetur a-
ctum injuriarum.
Cons. 332. n. 311. p. 933.
- Probare legitimacionem debet**
in ea se fundans ad successio-
nem agendo.
Cons. 319. n. 180. p. 425.
- Probare qui non potest quod ar-**
guis calumniari videtur.
Cons. 305. n. 54. p. 166.
- Probare videtur is, pro quo pra-**
sumptio juris est, eo ipso, quod
contrarium non probatur.
Cons. 339. n. 246. p. 1382.
- Probare debet defectus caren-**
tiam qui ob eam aliquid consen-
sus vult.
Cons. 319. n. 177. p. 425.
- Probare debet qui contradicit,**
heres enim probabilem habet
ignorantiam.
Cons. 314. n. 98. p. 314.
- Probare debent legitimi suam**
legitimacionem: etiam ratio-
ne successione obtinenda.
Cons. 319. n. 174. & 176. p. 425.
- Probare debet Exemptionem de**
jure domini generali, qui eam
allegat.
Cons. 340. n. 58. p. 1415.
- Probare fidem rationum suarum**
computator debet.
Cons. 331. n. 278. p. 859.
- Probare tenetur emptores feu-**
di, consensum Domini accessis-
se, vel prescriptionem com-
pletam esse.
Cons. 347. n. 5. p. 1654.
- Probare non sufficit turbatio-**
nem, nisi probetur justurban-
di non fuisse.
Cons. 345. n. 3. p. 1603.
- Probare in genere non sufficit.**
Cons. 342. n. 36. p. 1480.
quod Probare non potest, actor
obiciens reo calumniari vide-
tur.
Cons. 342. n. 39. p. 1481.
- Probare nisi cognatur, allegare**
non sufficit.
Cons. 342. n. 37. p. 1481.
- Probare illegitimitatem de-**
bet qui eam liberis obicit.
Cons. 319. n. 201. p. 428.
- Probans partem non presu-**
mitur totum possidere, ubi
alius est in universalis Juris-
dictione.
Cons. 345. n. 32. p. 1608.
- Probans certum gradum a-**
ctus hunc non probantibus
præfertur.
Cons. 350. n. 74. p. 1724.
- Probans veritatem convicti**
an injuriarum condemnari
possit.
Cons. 351. n. 137. p. 1767.
- non Probans accusator in cri-**
minalibus puniatur.
Cons. 351. n. 154. p. 1773.
- non Probans actor succumbit.**
Cons. 351. n. 153. p. 1773.
- Probans antiquiorem vincit**
in Interdicto Retinenda.
Cons. 345. n. 23. p. 1606.
- Probans antiquiorem ut &**
titulum in possessione scien-
dens præfertur.
Cons. 308. n. 45. p. 225.
- Probans possessionem anti-**
quiorem obtinet.
Cons. 339. n. 343. p. 1394.
- Probans bene, qui non bene e-**
gerit causam cadit.
Cons. 334. n. 22. p. 1071.
- Probans veritatem convicti**
an injuriarum condemnari
possit.
Cons. 351. n. 137. p. 1767.
- non Probans actor, reus ex-**
istitibilis præstiterit, absolvendus.
Cons. 304. n. 131. p. 153.
- Probatur rem esse feudalem**
à servitiis præstitorum
qualitate.
Cons. 329. n. 33. p. 518.
- non Probatur consuetudo per**
unum actum.
Cons. 345. n. 35. p. 1609.
- Probatur Jurisdictio Nota-**
ritate, consuetudine, præ-
cipiendo, mulcendo, bonis
faciendo, custodias puen-
do, commoda percipiendo,
signis, captura delinquen-
tium, cognitione, insignis,
presumptione juris, com-
muni opinione, fama.
Cons. 339. n. 128. p. 1365.
& n. 239. p. 1381.
- Proba-

Partem VII. Index.

**Probatur metus ex violentia
& executione.**

Cons. 339. n. 140. p. 1369.

**Probatur optime per Scriptu-
ram Dominium.**

Cons. 339. n. 226. p. 1379.

**Probatur quicquid non feudum,
pro allodio haberi debet.**

Cons. 329. n. 1. p. 707.

Probatur Privilegium usui.

Conf. 339. n. 20. p. 1350.

**Probatur consuetudo per duos
Doctores excellentes eam al-
legantes.**

Cons. 306. n. 31. p. 191.

**non Probatur possessio sine red-
ditiōe scientia.**

Conf. 345. n. 102. p. 1626.

**Probatur falsus Procurator eo
quod aliud ex actis non ad-
paret.**

Cons. 332. n. 130. p. 902.

**Probatur contractus magis ex
pactis & clausulis adjectis
quam ex verbis.**

Cons. 331. n. 129. p. 836.

**Probatur jurisdictionis exer-
cizium testibus ac instrumen-
tis.**

Cons. 339. n. 122. p. 1364.

**Probatur inde non novatio
quod creditor postea pignus
acceperit.**

Cons. 312. n. 29. p. 284.

**nisi prior obligatio fuerit
mutata.**

Ibid. n. 30. & 33. p. 284.

**Probatur aliquid frustra, quod
probatum non relevat.**

Cons. 321. n. 78. p. 469.

**Probatur simulatio, per Scri-
pturam, etiam predatam.**

Conf. 304. n. 42. p. 136.

**Probatur Ratio & Quietatio
non tantum ex Scripturis sed
etiam ex factis per testes.**

Cons. 335. n. 101. p. 1157.

**Probatur per Scripturam ex
ipsa inspectione si ab adversa-
rio negari non potest.**

Conf. 351. n. 15. p. 1741.

**Probatur jurisdictio ex pra-
scriptis & obedientia.**

Cons. 339. n. 126. p. 1361.

**Probatur consensus taciturni-
tate ejus qui contradicere
poterat.**

Conf. 330. n. 24. p. 774.

**sic ut in posterum contradi-
cere nequeat.**

Ibid. n. 25. p. ead

**Probatur jurisdictio ex pro-
mulgatione Edictorum vel
statutorum.**

Conf. 339. n. 213. p. 1378.

Probatur unde valor.

Cons. 321. n. 41. p. 455.

**Probatur jurisdictio ex nomi-
natione.**

Cons. 339. n. 222. p. 1379.

**Probatur adulterium non nisi
per conjecturas.**

Cons. 317. n. 2. p. 356.

**Probatur nobilitas etiam per
famam.**

Cons. 314. n. 91. p. 314.

**Probatur metus ex preceden-
tibus protestationibus.**

Cons. 339. n. 137. p. 1368.

**Probatur Jurisdictio ex jure
multandi.**

Cons. 339. n. 156. p. 1371.

**Probantur actus possessorii per
Scripturam.**

Cons. 339. n. 224. p. 1379.

& n. 327. p. 1392.

**Probantur pacta inter vivos
duobus testibus.**

Conf. 321. n. 69. p. 467.

**Probantur injurie Scriptura
vel confessione alicujus.**

Cons. 351. n. 13. p. 1741.

**non Probantur Incorporalia
nisi reddita scientia causa.**

Cons. 345. n. 98. p. 1626.

**Probantur optime antiqua per
Scripturas.**

Cons. 345. n. 135. p. 1633.

**Probetur donec contrarium
presumptio pro instrumento
est.**

Cons. 330. n. 64. p. 779.

**Probetur quomodo causam co-
tractui dolum dedisse.**

Conf. 314. n. 30. p. 304.

**nisi Probetur non presumitur
mora & culpa.**

Cons. 304. n. 85. p. 143.

**Probetur nisi Novatio non pra-
sumitur.**

Cons. 331. n. 237. p. 854.

**Probetur nisi causa mandatum
revocandi legitima, non pra-
sumitur.**

Cons. 332. n. 109. p. 897.

**Probetur nisi causa ab allegan-
te, sub qua quid permittitur,
illa non presumitur.**

Cons. 330. n. 127. p. 792.

**Probetur nisi, non presumitur
in dignitate vel administra-
tione positus subdatus in con-**

trahenda metum intulisse.

Cons. 314. n. 25. p. 303.

**donec Probetur contrarium,
credendum Doctores illustri
testanti de consuetudine.**

Cons. 351. n. 87. p. 1759.

**Probetur nisi conditio impleta,
non jubat sub conditione per-
missum.**

Cons. 332. n. 299. p. 928.

**Probetur nisi reverentialis me-
tus non presumitur.**

Cons. 317. n. 22. p. 360.

**Probetur nisi non presumitur
veritatem non aliter nisi per
juramentum partis haberi
posse.**

Conf. 332. n. 298. p. 928.

**Probetur nisi, non presumitur
impleta esse conditio.**

Cons. 304. n. 116. p. 150.

Probetur quomodo contractus.

Cons. 327. n. 47. p. 635.

**Probetur donec contrarium
Scriptura vera presumitur.**

Cons. 317. n. 17. p. 358.

**Probari potest dolus ex indi-
ciis & circumstantiis.**

Cons. 325. n. 3. p. 573.

**Probari potest ultima patria
voluntas etiam ex imperfecta
scriptura, qua inter liberos
valet.**

Cons. 302. n. 31. p. 52.

**Probari debet illius culpa fa-
ctum esse incendium, a quo
damnum petitur.**

Cons. 348. n. 37. p. 1688.

**Probari multis modis potest in-
terruptio.**

Cons. 308. n. 46. p. 226.

**Probari debent quae sunt facti,
non enim presumuntur.**

Conf. 332. n. 340. p. 938.

**Probari debet tempus possessio-
nis.**

Cons. 345. n. 38. p. 1609.

**Probari debet consuetudo, nisi
esset notoria.**

Cons. 306. n. 28. p. 190.

**Probari quae non possunt pro
nullis habentur.**

Cons. 342. n. 221. p. 1506.

& n. 258. p. 1511.

**Probari debet libertatis quali-
tatem in feudum mutatam
esse.**

Cons. 329. n. 5. p. 708.

**Probari nisi contra positum de
perjurio non facile queritur.**

Cons. 332. n. 208. p. 924.

**Probari non probata possunt in
appellationis instantia.**

Cons. 341. n. 75. p. 1463.

Probari

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Probari incontinenti debet exceptio impediens.

Cons. 317. n. 82. p. 378.

Probari debet ratiocinium.

Cons. 335. n. 11. p. 1139.

Probari contrarium potest ubi iuramento alicujus statur.

Cons. 332. n. 264. 265. p. 923.

Et n. 343. p. 939.

**Probari dolus Et lata culpa diffi-
cultus possunt.**

Cons. 329. n. 121. p. 758.

Probari debet consuetudo.

Cons. 345. n. 52. p. 1611.

**Probari debet error ab allegan-
te, vel evidenter apparere.**

Cons. 335. n. 112. p. 1159.

**Probari debet dolus clare Et in
specie de Persona committente.**

Cons. 335. n. 117. p. 1160.

**Probari quomodo debeat pos-
sessio immemorialis.**

Cons. 301. n. 126. p. 28.

**Probari presumptivè in pos-
sessoris sufficit.**

Cons. 345. n. 20. p. 1606.

**Probari oportet dolum, allega-
ri non sufficit.**

Cons. 330. n. 76. 88. p. 782.

Et n. 92. p. 784.

**Probari debent in continenti
exceptiones impediens.**

Cons. 307. n. 17. p. 205.

**Probari in continenti si possit
exceptio defectus tituli vel
dominii, obstat interdicto
adipiscenda agenti.**

Cons. 316. n. 57. p. 342.

Probari debet possessio in specie.

Cons. 345. n. 30. p. 1608.

**Probari quantitas rerum si a-
liunde nequeat iuramentum
super ea deferitur.**

Cons. 332. n. 279. p. 925.

Probari debet filiatio.

Cons. 319. n. 175. p. 425.

**Probatio alterius culpa diffi-
cilia.**

Cons. 335. n. 138. p. 1177.

**Probatio presumptiva in an-
tiquis sufficit.**

Cons. 339. n. 228. p. 1380.

Probatio incumbit alicui.

Cons. 341. n. 20. p. 1447.

Cons. 348. n. 30. p. 1687.

**Probatio probati non im-
ponenda.**

Cons. 342. n. 191. p. 1501.

Probatio optima est recognitio.

Cons. 350. n. 90. p. 1726.

**Probatio optima est confessio
præsertim in actis facta.**

Cons. 329. n. 90. p. 745.

**Probatio irrelevans non est
imponenda.**

Cons. 341. n. 21. p. 1447.

**Probatio irrelevans non ad-
mittenda.**

Cons. 306. n. 42. p. 193.

**Probatio incumbit alleganti
culpam, ea enim in dubio non
presumitur.**

Cons. 310. n. 18. p. 265.

**Probatio nisi sequatur allegare
non sufficit.**

Cons. 335. n. 123. p. 1161.

**Probatio per conjecturam ad
decernendam torturam ad-
mittitur.**

Cons. 335. n. 210. p. 1180.

**Probatio optima rei evidentiæ
Et ocularis inspectio.**

Cons. 336. n. 299. p. 1251.

**Probatio probata sunt instru-
menta.**

Cons. 331. n. 63. p. 820.

**Probatio super re non litigiosa
frustra fit.**

Cons. 341. n. 53. p. 1456.

**Probatio presumptiva ad ser-
vitutem rei probandam pro
possessoribus sufficit.**

Cons. 329. n. 31. p. 718.

**Probatio specialis, elidit gene-
ralem.**

Cons. 325. n. 82. p. 557.

Cons. 339. n. 63. p. 1356.

**Probatio liquidissima est pre-
sumptio.**

Cons. 345. n. 21. p. 1606.

Cons. 350. n. 37. p. 1719.

**Probatio presumptiva in an-
tiquis sufficit.**

Cons. 301. n. 97. p. 23.

**Probatio tam in civilibus quàm
criminalibus evidens Et ple-
na esse debet.**

Cons. 335. n. 131. p. 1163.

**Probatio contraria etiam post
iuramentum præsumtum, ad-
mittitur.**

Cons. 342. n. 61. p. 1483.

**Probatio simplicis possessionis
non sufficit, sed colorata esse
necessum est.**

Cons. 345. n. 7. p. 1604.

**Probatio non concludens in-
terpretanda contra produ-
centem.**

Cons. 321. n. 40. p. 455.

**Probatio qua per possibile Et
contingenter saltem conclu-
dit nullius est momenti etiam
in mercatorum negotiatio-
nibus.**

Cons. 335. n. 133. p. 1163.

Et n. 134. p. 1164.

**Probatio probata Et non pro-
banda sunt instrumenta.**

Cons. 332. n. 238. p. 919.
in continenti probant ex ipsa
inspectio.

Ibid. n. 239. p. ead.

**Probatio vera Et liquida non
est iuramentum in litem: nec
plena: sed prædilectata saltem.**

Cons. 332. n. 251. 253. p. 921.

Et n. 257. p. 922.

**Probatio in appellationis in-
stantia super articulis iisdem
vel directè contrarius non ad-
mittitur.**

Cons. 334. n. 243. p. 1117.

**Probatio est onus magnum
sumptuosum Et dubium.**

Cons. 319. n. 199. p. 427.

**Probatio presumptiva Et of-
fusata a Reo num sufficiat?**

Cons. 345. n. 143. p. 1635.

**Probatio liquida non est iura-
mentum: nisi lex vel statu-
tum id velit.**

Cons. 332. n. 39. Et 40.

p. 884.

**Probatio omnis intelligitur se-
cundum subjectam materiã.**

Cons. 332. n. 41. p. 884.

Probatio dubia non relevat.

Cons. 350. n. 38. p. 1719.

**Probatio probata, non proban-
da, dicitur confessata scriptu-
ra.**

Cons. 331. n. 14. p. 1741.

**Probatio levior sufficit in pro-
banda negativa.**

Cons. 335. n. 91. p. 1153.

**Probatio doli per iuramentum
necessarium non admittitur.**

Cons. 335. n. 121. p. 1161.

**Probatio non debet concludere
per possibile, sed necesse.**

Cons. 345. n. 45. p. 1610.

**Probatio plenior Et efficacior
esse debet ubi adest Presum-
ptio in contrarium.**

Cons. 335. n. 135. p. 1164.

**Probatio probata est obliga-
tionis scriptura.**

Cons. 327. n. 1. p. 618.

habet vim definitionis.

Ibid. n. 2. p. ead.

Proba-

Partem VII. Index.

Probatio dubia contra prodecentem interpretanda.

Cons. 341. n. 5. p. 1442.

Et n. 89. p. 1465.

Probatio levior sufficit, ubi quid non principaliter sed incidenter saltem Et propter aliud probandum.

Cons. 319. n. 195. p. 427.

Probatio per indicia pro plena habetur in delictis quae occulte committuntur.

Cons. 317. n. 30. p. 362.

Probatio secundum libellum est facienda.

Cons. 334. n. 20. p. 1071.

Probatio debet concludere non per possibile, sed per necessesse.

Cons. 345. n. 142. p. 1635.

Probatio saepe non jus alicui deficit.

Cons. 312. n. 28. p. 284.

Probatio generalis quae ad aliud referri potest, nihil probat.

Cons. 341. n. 22. p. 1462.

Probatio exceptionum si sententia aufertur ipsa exceptio nulla est.

Cons. 344. n. 85. p. 1575.

Probatio probata Et evidens est scriptum contractus.

Cons. 338. n. 2. p. 1302.

Probatio doli relinquitur arbitrio iudicis.

Cons. 341. n. 84. p. 1464.

Probatio difficilior est in feudi revocatoria quae odiosa.

Cons. 305. n. 55. p. 166.

Et n. 90. p. 171.

Probatio ex nova causa de novo institui potest.

Cons. 341. n. 90. Et ult.

p. 1465.

Probatio privilegiata admittit contrariam probationem.

Cons. 332. n. 278. p. 925.

n. 351. p. 942.

Et n. 368. p. 944.

Probatio perplexa Et obscura habetur pro nulla Et nihil relevat.

Cons. 335. n. 132. p. 1163.

Probatio forcior elidit debiliorem.

Cons. 332. n. 258. p. 922.

Probatio optima est confessio.

Cons. 317. n. 3. p. 356.

Cons. 345. n. 83. p. 1621.

Cons. 339. n. 280. p. 1386.

Probationis defectus inducit

presumptionem injuria, quae vincit exceptionem defensionis a reo allegatam.

Cons. 351. n. 36. p. 1745.

in Probationis materia habetur pro antiquo tempus 40. vel 50. annorum.

Cons. 342. n. 99. p. 1487.

Et n. 109. p. 1499.

Probationis post terminum effluxum actor non auditur.

Cons. 329. n. 69. p. 734.

Probationis species est, quando contrarium non probatur.

Cons. 331. n. 300. p. 864.

Probationis vim habent instrumenta, non rei iudicata.

Cons. 304. n. 37. p. 135.

Probationis difficultas ubi ad est juramentum habet locum.

Cons. 335. n. 94. p. 1154.

Probationis defectus suspicionem injuria inducit.

Cons. 351. n. 136. p. 1767.

Probationis difficilima sunt hominum memoriam excedentia.

Cons. 301. n. 140. p. 30.

ad Probationis unam speciem quis non alligatur, cum alius etiam uti potest.

Cons. 304. n. 52. p. 137.

Probationis Et purgationis juramentum in qualibet litis parte exigi potest.

Cons. 341. n. 86. p. 1464.

Probationis loco est juramentum.

Cons. 342. n. 92. p. 1487.

Probationis facultas non est angustanda.

Cons. 304. n. 53. p. 137.

Probationis loco interdum sunt presumptiones pregnantiores.

Cons. 335. n. 209. p. 1180.

Probationi sententia accommodanda.

Cons. 342. n. 199. p. 1503.

alias iudex litem suam facit.

Ibid. n. 200. p. ead.

ad Probationem duo testes sufficiunt.

Cons. 305. n. 56. p. 167.

Probationem suscipiens juramenti exactioni renunciat.

Cons. 342. n. 116. p. 1499.

Probationem leviores Et talem qualis haberi potest ob difficultatem probationis admittunt occulte gesta Et dolus.

Cons. 335. n. 90. p. 1153.

Probationem plenam stylus

curiae inducit.

Cons. 332. n. 92. p. 893.

ad Probationem feloniam quinque testes requiruntur.

Cons. 305. n. 57. p. 167.

Probatione clariori opus ubi praesumptio juris obstat.

Cons. 330. n. 89. p. 784.

ad Probationem de peccet sententia.

Cons. 334. n. 29. p. 1071.

de Probatione rationum quibus scripserit.

Cons. 335. n. 95. p. 1154.

Probatione super decisio nemo amplius inquietandus.

Cons. 334. n. 49. p. 1074.

Probatione non indiget notorium.

Cons. 319. n. 188. p. 426.

Probatione tollitur praesumptio.

Cons. 342. n. 139. p. 1494.

Probatione vel praesumptione fortiori contraria tollitur praesumptio.

Cons. 344. n. 136. p. 1585.

in Probatione temporis immemoralis testes de usu Et auditu majorum deponere debent, Et de communi opinione ac fama.

Cons. 339. n. 97. p. 1360.

Et n. 98. p. 1361.

Probatione non indigent Exceptiones litis ingressum impediunt, quae ex actis apparent.

Cons. 337. n. 125. p. 1286.

sine Probatione delatori non creditur, etsi officialis sit.

Cons. 336. n. 10. p. 1206.

Probatione possessor onerandus non est.

Cons. 301. n. 149. p. 32.

Probationes plena in possessorius plenarius requiruntur.

Cons. 332. n. 256. p. 922.

Probationes ultiores, post rem iudicatam ex nova causa admittuntur, quando inventario vel conscientia res deleta fuit.

Cons. 342. n. 60. p. 1483.

Probationes, etiam imperfectae, in antiquis coniunguntur.

Cons. 345. n. 137. p. 1633.

Probationes leviores sufficiunt in antiquis.

Cons. 342. n. 168. p. 1498.

Probationes in criminalibus luce meridiana clariores extinguntur.

Cons. 330. n. 91. p. 784.

Ggggg Probationes

Probationes super articulis
contrarius post didicita testifi-
cata produci non possunt, se-
cus super diversis.

Cons. 311. n. 15. p. 276.

Probationes post publicata &
didicita testificata super in-
dem articulis non admittun-
tur. Cons. 342. n. 9. p. 1475.

Probationes evidentes, pra-
sumptiones omnes excedunt.

Cons. 301. n. 147. p. 31.

Probationes nova ni adsint,
iudex contra ius quassum ju-
dicare nequit.

Cons. 342. n. 227. p. 1507.

Probationes praesumptiva in
antiquis, & ubi res aliter de-
monstrari nequit, sufficiunt.

Cons. 339. n. 333. p. 1393.

Probationes praesumptiva in
possessorio Retinenda suffici-
unt. Cons. 339. n. 332. p. 1393.

Probationes in promptu qua-
do habent agnati, filia in
possessionem non mittitur.

Cons. 329. n. 80. p. 739.

circa Probationes praesertim
non deductum iudex supple-
re non debet.

Cons. 332. n. 300. p. 928.

Probationes rejicere iudex
arbitratu suo non potest.

Cons. 332. n. 291. p. 927.

post Probationes etiam actoris
exceptio peremptoria quo-
cumq; tempore opponi potest.

Cons. 311. n. 14. p. 276.

Probationum inter genera
confessio refertur.

Cons. 329. n. 50. p. 724.

Probationum materia arbi-
traria est.

Cons. 332. n. 288. p. 926.

Probationibus clarioribus do-
lus & delictum demonstnan-
dum. Cons. 351. n. 112. p. 1762.

ex Probationibus non ex pra-
sumptionibus judicari debet.

Cons. 310. n. 19. p. 265.

Probationibus superfluis ne-
mo est onerandus.

Cons. 342. n. 228. p. 1507.

Probationibus & libello con-
formanda sententia.

Cons. 350. n. 64. p. 1722.

Probatu dolus nocet dolofo
non alteri.

Cons. 330. n. 77. p. 782.

Probatu semel metus durare

praesumitur.

Cons. 339. n. 307. p. 1389.

non Probata lesione & ante
restitutio in integrum no da-
tur. Cons. 344. n. 72. p. 1571.

nee datur adversus contra-
ctum ejus cui minor successu.

Ibid. n. 73. p. ead.

Probata fide mala, cadit omnis
praescriptio.

Cons. 324. n. 62. p. 545.

Probata ubi sunt tempora ex-
trema possessionis medium
praesumitur.

Cons. 344. n. 159. p. 1593.

secundum Probata proferenda
sententia.

Cons. 350. n. 63. p. 1722.

non Probata probare & non
allegata allegare permittitur.

Cons. 334. n. 444. p. 1117.

Probatum quod est, ejus pro-
batio ulterius non exigenda.

Cons. 342. n. 17. p. 1477.

Probatum dici non sufficit, ni-
si demonstretur.

Cons. 345. n. 25. p. 1506.

Probatum donec fuerit feudū
Domino apertum esse, tam-
diu feudi possessor in possessio-
ne relinquendus.

Cons. 316. n. 101. p. 348.

Probatum nisi sit semiplene ju-
ramentum necessarium non
imponendum.

Cons. 342. n. 195. p. 1502.

non Probatum interesse non
debetur.

Cons. 304. n. 86. p. 143.

& n. 88. p. 144.

pro Probato & conventio haberi
non debet, cujus contrariū
verosimile non est.

Cons. 331. n. 120. p. 834.

Cons. 339. n. 256. p. 1383.

Probato Matrimonio legitima-
tio probatur.

Cons. 319. n. 181. p. 425.

Probatorius terminus de jure
Saxonico exclusivus.

Cons. 329. n. 70. p. 734.

Pro censu & tributis bona sub-
ditorum tacite hypothecata
sunt. Cons. 336. n. 34. p. 1210.

& n. 52. p. 1212.

non PROCEDIT praepostera
petitio.

Cons. 337. n. 49. p. 1274.

Procedit argumentum a Rebus
ad personas & contra.

Cons. 351. n. 146. p. 1770.

Procedit argumentum a solis
in communiter consuetis.

Cons. 339. n. 23. p. 1357.

non Procedit insolitis, & ubi a-
lia est consuetudo, regula: Fa-
ctum non praesumuntur.

Cons. 339. n. 248. p. 1382.

non Procedit comparatio, qua
non sit simpliciter, sed secun-
dum quid, quando dissimili-
tudo est in comparato.

Cons. 314. n. 106. p. 316.

Procedat quomodo argumen-
tum a minori.

Cons. 306. n. 38. p. 192.

Processerit nisi ad actum ali-
quem vel exequi solitus sit mi-
nitans, mine ad feci priva-
tionem non sufficiunt.

Cons. 305. n. 87. p. 171.

Procedere sola rei veritate in-
specta iudici principalis est.

Cons. 340. n. 79. p. 1419.

Procedere debent iudicia a-
qualiter absq; personarum
acceptatione vel suspitione.

Cons. 305. n. 133. p. 180.

Procedere nequit unus sine al-
tero, ubi pluribus commissa
iurisdictio.

Cons. 348. n. 11. p. 1683.

Procedendum no est de facto.

Cons. 336. n. 115. p. 1223.

Proceditur in spoliis causa ordi-
naria.

Cons. 332. p. 367. p. 944.

Proceditur interdum absq; ju-
dicis ad torturam.

Cons. 335. n. 211. p. 1186.

Proceditur tantum summarie
in executionibus, ubi proprie
neq; actor neq; reus.

Cons. 304. n. 1. p. 128.

Procedi potest contra injuria-
tem ex confessione ipsius etia
post lapsum temporis.

Cons. 351. n. 42. p. 1746.

Processus executionis summa-
rius est.

Cons. 332. n. 44. p. 885.

Processus in infinitum si ex-
trahendus & alia sententia
post definitivam sententiam
si facienda esset, absurdū esset.

Cons. 332. n. 46. p. 885.

Processus quem iudex susce-
pit facit, est ipso jure nul-
lus.

Cons. 348. n. 12. p. 1689.

Procel-

Partem VII. Index.

Processus nullitas in Camera regulariter non attenditur, si de meritis causa ex actis liquido constat.

Cons. 332. n. 52. p. 886.

Processus super parte libelli apta totus fundatur, etiam si in reliquis ineptus sit.

Cons. 340. n. 80. p. 1419.

Processus archiores contraveni contumacem decernuntur & in poenam executorialium idem declaratur.

Cons. 332. n. 50. p. 886.

Processus pars propria est citatio.

Cons. 344. n. 101. p. 1579.

& n. 163. p. 1593.

Processus ex L. diffamari, & L. si contendat quomodo instituiendus & ubi?

Cons. 335. n. 260. 263.

p. 1191.

Processus non tenet, ubi visum est in citatione.

Cons. 344. n. 173. p. 1594.

Processus & voluntatis ordinem designat ordo Scripturae.

Cons. 337. n. 47. p. 1274.

Processus directionem alii iudex committens reservata sibi cognoscendi potestate iudicium non alterat.

Cons. 338. n. 194. p. 1328.

Processus nullus est iuris positiui & reparabilis.

Cons. 332. n. 57. p. 887.

ad Processum reassumendum citatio necessaria: cuius defectus insanabilis.

Cons. 332. n. 115. p. 900.

ante Processum dividendum & ordinis exceptio, qua est dilatoria & impedit, opponitur.

Cons. 307. n. 7. p. 199.

ad Processum quando opponitur praescriptionis exceptio, est calitis finita & impedit litis ingressum.

Cons. 351. n. 59. p. 1750.

Processum annihilet citationis defectus.

Cons. 332. n. 15. p. 905.

Processum tardare non est denegare iustitiam; ideo sum per querelam adiri superior debet.

Cons. 308. n. 19. p. 213.

in Processu etiam summario

ante omnia de persona habilitate quaerendum.

Cons. 332. n. 126. & 128.

p. 901.

in Processu toto debet intervenire curatoris auctoritas.

Cons. 344. n. 102. p. 1579.

Processu & sententia declarationis in commissis & casibus privationis rei semper opus est.

Cons. 336. n. 24. & 27.

p. 1208.

alias praesumitur id injuste facere. Ibid. n. 28. p. 1209.

Proecisibus diversis unum negotium intricandum non est.

Cons. 340. n. 76. p. 1419.

& n. 146. p. 1431.

per PROCLAMA publicum

acquiritur possessio.

Cons. 345. n. 43. p. 1610.

PROCURATOR cuius absentis moritur vel remotus est, indefensus est.

Cons. 332. n. 153. p. 905.

Procurator in criminalibus de jure Saxonico admittitur: etiam de jure civili quando poena corporis afflictiva non venit imponenda.

Cons. 351. n. 31. p. 1744.

Procurator alius quando datur mandatum prius revocatum tacite censetur.

Cons. 332. n. 107. p. 897.

Procurator falsus probatur ea quod aliud ex actis non apparet.

Cons. 332. n. 130. p. 902.

Procurator in criminalibus, ubi non ad poenam corporalem actum, admittitur.

Cons. 351. n. 161. p. 1774.

Procurator, licet non expresse sit, procuratorio nomine gerere praesumitur.

Cons. 335. n. 147. p. 1167.

Procurator negotiorum ad rationes reddendas obligatur.

Cons. 335. n. 4. p. 1137.

Procurator sit litis Dominus.

Cons. 332. n. 164. p. 908.

Procurator est proponens qui Negotiationi praepositus.

Cons. 335. n. 148. p. 1168.

Procurator falsus est, qui habet mandatum generale, & agit in causa speciale mandatum requirente.

tum requirente.

Cons. 332. n. 142. p. 903.

Procurator vel tutor est citandus non principalis aut pupillus.

Cons. 344. n. 100. 103. p. 1579.

& n. 172. p. 1594.

Procurator qui de rato cavet ratibabitionem prestare aut sumptus adversario refundere tenetur.

Cons. 332. n. 162. p. 907.

Procurator actione mandati ob neglecta conveniri potest.

Cons. 332. n. 59. p. 887.

Procurator qualis est, qui acta nosse debet, in eo certioratio alia non requiritur.

Cons. 332. n. 180. p. 911.

Procurator cuius praesens est Dominus citari non debet.

Cons. 332. n. 60. p. 887.

n. 66. p. 888.

& n. 186. p. 912.

Procurator falsus quot modis dicatur.

Cons. 332. n. 83. p. 890.

n. 113. p. 899.

& n. 118. p. 900.

Procurator falsus semel admittitur, ab adversario repelli non potest vel ad cautionem rati cogi.

Cons. 332. n. 132. p. 902.

& n. 161. p. 906.

Procuratoris alterius per constitutionem mandatum prius non censetur revocatum nisi in specie ad illam causam fiat.

Cons. 332. n. 169. p. 908.

Procuratoris falsi exceptio reddit iudicium retro nullum.

Cons. 332. n. 129. & 137.

p. 902.

Procuratoria morte mandatum expirat.

Cons. 332. n. 105. p. 895.

Procuratoris falsi exceptio semper in iudicio proponi potest.

Cons. 332. n. 133. p. 902.

Procuratoris contra factum principali non datur restitutio.

Cons. 332. n. 58. 62. 65.

p. 887.

Limitatur. Ibid. n. 69. p. 888.

Procuratoris factum nocet & prodest Domino.

Cons. 332. n. 23. p. 881.

GGGGG 2 Pro

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Procuratoris mandatum generale non extenditur ad alias causas, ubi speciali opus est.** Cons. 332. n. 120. p. 900.
 Et n. 121. p. 903.
- Procuratoris factum extra mandatum Domino ignoranti non prejudicat.**
 Cons. 332. n. 138. p. 903.
- Procuratoris mors partis immananda est ab adversario, aliis contumax non habetur.**
 Cons. 332. n. 122. p. 901.
- Procuratoris falsi exceptio executionem impedit Et post sententiam proponi potest.**
 Cons. 332. n. 82. 84. p. 890.
 Et n. 112. p. 899.
- Procuratoris ad personam Et habilitatem prima instantia iudex appellationis iudicem officio respicere potest.**
 Cons. 332. n. 134. p. 902.
- Procuratoris factum nocet Et prodest Domino.**
 Cons. 332. n. 63. p. 887.
- per Procuratorem comparens reus in actione injuriarum infamiam evitat.**
 Cons. 331. n. 360. p. 1774.
- per Procuratorem quam per se comparere in fauoris utilius est.**
 Cons. 317. n. 62. p. 371.
- per Procuratorem illustris persona criminaliter agere potest.**
 Cons. 305. n. 125. p. 179.
- imò debet: ne processus nullitatis arguatur.**
 Ibid. n. 126. p. 224.
- Procuratorem negligentem elicens Dominus sibi id imputare debet.**
 Cons. 332. n. 64. p. 887.
- per Procuratorem etiam in causa separationis mulier cōparere potest.**
 Cons. 317. n. 61. p. 371.
- non nisi per Procuratorem in Camerā agi potest.**
 Cons. 305. n. 127. p. 179.
- per Procuratorem legitimum qui semel comparuit contumax non est.**
 Cons. 332. n. 123. p. 901.
- per Procuratorem habentem speciale mandatum iuramentum in licem suscipi potest.**
 Cons. 332. n. 61. p. 887.
- Et n. 187. p. 912.**
per Procuratorem etiam iuramentum in licem praestari potest.
 Cons. 332. n. 84. p. 881.
- per Procuratorem vel ministrum quaritur Domino liberatio ex sola creditoris voluntate.** Cons. 333. n. 56. Et 58. p. 1147.
- Procuratorem adversus mortuum actio mandati datur.**
 Cons. 332. n. 222. p. 917.
- Procuratorem mutere reus non cogitur.**
 Cons. 348. n. 23. p. 1685.
- cum Procuratore falso gesta in Domini prejudicium non convalescunt.**
 Cons. 332. n. 136. p. 902.
- in Procuratore judiciali industria persona electa censetur.**
 Cons. 332. n. 158. p. 908.
- cum Procuratore falso gesta Dominum non prejudicant: sed sunt nulla.**
 Cons. 332. n. 135. p. 902.
 n. 159. p. 906.
 Et n. 185. p. 912.
- pro Procuratore falso quoque ad nullitatem gestorum estimatur mandatum sufficiens qui non habet.**
 Cons. 332. n. 139. p. 903.
- cum Procuratore vigore mandati generalis praesente agi potest.**
 Cons. 332. n. 22. p. 881.
- Procuratores Domino mandatum revocanti obsequere Et licet ipso indiso persequi non debent.**
 Cons. 332. n. 176. p. 910.
- Procuratori vel mandato publicorum locorum generali non inscri potest alienandi quam Rectores Et Praefides non habent.**
 Cons. 306. n. 34. p. 189.
- Procuratori mandati verba diligenter examinanda.**
 Cons. 332. n. 140. p. 903.
- PRODEST iuris error ad fructus acquirendos.**
 Cons. 342. n. 244. p. 1509.
- Prodest quod alteri Et sibi non obest pati debet.**
 Cons. 311. n. 20. p. 277.
- nec Prodest nec obest alius res inter alios acta.**
 Cons. 332. n. 72. p. 889.
- quod Prodest mihi Et sibi non nocet, id impedire non debet.**
 Cons. 346. n. 1. p. 1643.
- Declaratur ibid. n. 15. p. 1644.**
 Et n. 29. p. 1646.
- non Prodest conditio instrumenti nisi defecta Et impleta in forma specifica.**
 Cons. 334. n. 150. p. 1095.
- PRODICALITAS, cui resistendum, non est iusta causa collationum.**
 Cons. 320. n. 47. p. 435.
- PRODITOR feudo privatur.**
 Cons. 314. n. 143. p. 322.
- Proditor quod dicatur.**
 Cons. 314. n. 144. p. 322.
- Proditorum Et contumacem Principes extrajudicialiter spoliare potest.**
 Cons. 332. n. 306. p. 932.
- Proditorum, infamem, usurarium, falsarium vel falsam chartam aut rationibus usentem, qui appellat aliquem, injuriarum tenetur.**
 Cons. 331. n. 11. p. 1741.
- PRODUCERE nullum effectum potest, Et procect actus factum non efficit, nulliter quod factum.**
 Cons. 304. n. 83. p. 1391.
- Producens instrumentum per se, admittere illud tenetur contra, cisi falsum sit vel subreptitium.**
 Cons. 334. n. 117. p. 1088.
- contra Producentem probant instrumenta.**
 Cons. 342. n. 135. p. 1493.
- contra Producentem probat Scriptura privata.**
 Cons. 304. n. 51. p. 127.
- contra Producentem dubia probatio interpretanda.**
 Cons. 341. n. 5. p. 1442.
- Et n. 89. p. 1489.**
contra Producentem interpretanda probatio non conclusens.
 Cons. 321. n. 40. p. 455.
- contra Producentem acta plenissimi ea probant.**
 Cons. 342. n. 229. p. 1507.
- contra Producentem probat acta.**
 Cons. 342. n. 5. p. 1474.

contra

Partem VII. Index.

contra Producentem probat
depositio non concludens, quod
ad alios pronulla habetur.

Cons. 342. n. 186. 189. & 190.
p. 1501.

Produci nequit pro parte in-
strumentum, si qualitas ejus
negetur.

Cons. 344. n. 152. p. 1587.

Produci non possunt proba-
tiones super articulis contra-
riis, post didicita testificata,
secus super diversis.

Cons. 311. n. 15. p. 276.

Produci possunt instrumenta
usq. ad conclusionem in cau-
sa. Cons. 342. n. 13. p. 1476.

productus libellus contra sty-
lum curia non admittendus.

Cons. 321. n. 7. p. 445.

Producta probant contra Pro-
ducentem.

Cons. 338. n. 200. p. 1329.

Productio testium ad perpe-
tuam rei memoriam & reosa-
ta, statim aperitur & fidem
facit. Cons. 331. n. 298. p. 864.

Productio documentorum pre-
textu erroris revocari nequit.

Cons. 341. n. 33. p. 1449.

PROFERENS inverosimile
audiendus non est.

Cons. 339. n. 259. p. 1383.

secundum Proferentis inten-
tionem & sensum meliorem
verba etiam injuriosa sumen-
da. Cons. 351. n. 114. p. 1763.

Proferenda sententia secundum
allegata & probata.

Cons. 350. n. 63. p. 1722.

PROFESSI clerici nihil pro-
prij possident.

Cons. 319. n. 50. p. 407.

sed pro mortuis reputantur.

Ibid. n. 51. p. ead.

in Professis saltem obtinent
rationes qua clericos a feudis
repellunt.

Cons. 319. n. 49. p. 407.

Professio liberationis ex verbis
enunciativis sumitur.

Cons. 335. n. 54. & 60. p. 1147.

Professio creditoris: Nihil
amplius deberi &c. liberat
debitorem.

Cons. 335. n. 103. p. 1157.

Professio liberationis parie ob-
ligationem ad non petendum
& exceptionem impediētem
litis ingressum.

Cons. 335. n. 59. p. 1147.
etiamsi fiat absente debitore
coram nuncio vel ministro
ipsius. Ibid. n. 61. p. 1148.

PROFLUENS aqua undecun-
que occupantis sit.

Cons. 346. n. 11. p. 1644.

PROFUNDA est incendii ma-
teria.

Cons. 348. n. 36. p. 1688.

PROHIBERE possunt domini
terrarum forensibus ne veni-
ant ad loca sua.

Cons. 306. n. 35. p. 191.

Prohibere mandatum Domi-
nus potest re integra, etiam
judiciale.

Cons. 332. n. 175. p. 910.

Prohibendus nemini transitus
per viam publicam.

Cons. 300. n. 45. p. 193.

Prohibentis conditio melior in
re communi.

Cons. 346. n. 27. p. 1646.

Prohibetur variatio in judi-
ciis. Cons. 342. n. 110. p. 1489.

Prohibetur iudex vel alius of-
ficialis cum subditis contra-
bere & munera ultra sala-
rium exigere.

Cons. 314. n. 11. p. 301.

Prohibetur nemini pluribus
remediis & defensionibus.

Cons. 344. n. 156. p. 1592.

Prohibetur quicquid jure, ex-
ceptum intelligitur.

Cons. 306. n. 46. p. 194.

Prohiberi vel cogi nemo potest
inditus agere.

Cons. 303. n. 118. p. 121.

Prohibita institutio captato-
ria, & ad alterius arbitrium
facta. Cons. 336. n. 252. p. 1244.

Prohibita alienatione probi-
betur ususfructus concessio.

Cons. 324. n. 6. p. 524.

Prohibita sunt omnes seque-
strationes.

Cons. 309. n. 55. p. 249.

per iudicem causa cognita fi-
unt. Ibid. n. 56. p. ead.

Prohibitus a Domino negotio-
rum gestor gerere nequit.

Cons. 332. n. 106. p. 897.

Prohibiti alias in feudis in Em-
phyteusi succedunt.

Cons. 319. n. 39. p. 406.

Prohibitum & triste alterius
mortem expectare.

Cons. 338. n. 159. p. 1324.

Prohibitum ad tempus, post
illud promissum censetur.

Cons. 330. n. 123. p. 791.

Prohibitum in causa propria
sibi jus dicere.

Cons. 347. n. 91. p. 1670.

& n. 99. p. 1671.

Prohibitum alio tempore, cen-
setur ad tempus permissum.

Cons. 330. n. 122. p. 791.

Prohibitis reliquis Domini sta-
tuere possunt ut eant per u-
nam viam publicam.

Cons. 306. n. 37. p. 192.

Prohibita extra familiam alic-
nari liberi etiam post nativitate
vocare possunt.

Cons. 344. n. 27. p. 1561.

Prohibitio alienationis in ul-
tima voluntate impedit Do-
mini translationem.

Cons. 302. n. 128. p. 76.

inter vivos non aequat.

Ibid. n. eod. p. ead.

Prohibitio an possit fieri a
Principe, causa non cognita,
in re sua, saltem extrajudicia-
liter? Cons. 306. n. 47. p. 194.

per Prohibitionem, in qua su-
pra 30. annos pars adversa
acquiescit, jus domini acqui-
ritur, etsi antea non competi-
isset. Cons. 301. n. 104. p. 24.

PROLIXITAS verborum in
ostendendo veritatem neces-
saria non est.

Cons. 335. n. 126. p. 1162.

PROMITTIT quo Dominus
feudi illud alicui in casum sibi
aperti, pactum non est de
sua successione sed de cadu-
citate successionis.

Cons. 316. n. 6. p. 336.

valet jure Saxonico & voca-
tur Gedinge.

Ibid. n. 7. p. ead.

An Prelati etiam hoc modo
investire possint.

Ibid. n. 8. p. ead.

qui Promittit sub conditione
vel tempore, illis existentibus
tenetur.

Cons. 333. n. 85. p. 984.

Promittens factum alienum
purcativum, injuriarum non te-
netur. Cons. 314. n. 123. p. 319.

Promissi feudi traditione absq.
justa causa differens dominus
ad interesse tenetur.

Cons. 316. n. 50. p. 341.

688 3 Pro-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Promissi feudi Dominus tradendi facultatem non habes teneatur ad feudum aquirvalens: vel ad justum precium.**
Cons. 316. n. 53. & 54. p. 341.
- Promissio de non contraveniendo, aut consensus alienationi praestitus, aut ipsa feudi alienatio non nocet filius etiam postea natis.**
Cons. 344. n. 26. p. 1560.
- Promissio ac stipulatio de compromisso morte unius litigatoris solvitur.**
Cons. 338. n. 97. p. 1312.
- Promissio fidei est pro juramento, quando corporale juramentum non requiritur.**
Cons. 321. n. 28. p. 452.
- Promissio dotis pro solutione est, & Inditione.**
Cons. 333. n. 87. p. 985.
- Promissio loco juramenti facta, quoad fidei praestantiam, illi parificatur.**
Cons. 330. n. 93. p. 784.
- Promissio & stipulatio transit in heredes.**
Cons. 338. n. 98. p. 1312.
- Promissio generalis, generaliter praedjudicat.**
Cons. 301. n. 203. p. 38.
- Promissio loco juramenti, valet atq; obligat absq; causae expressione.**
Cons. 321. n. 27. p. 452.
- Promissio: bey Gräfflichen Ehren / wahren Worten / vnd Wort der Wahrheit / pro juramento inter personas illustres habetur.**
Cons. 331. n. 169. p. 842.
- Promissio turpi servanda non est.**
Cons. 319. n. 152. p. 422.
- ex Promissione restitutionis & numeratione praesumitur mutuum.**
Cons. 327. n. 43. p. 633.
- ex Promissione optimo jure debentur pensiones.**
Cons. 327. n. 35. p. 630.
- ex PROMULGATIONE Edictorum vel statutorum probatur Jurisdictio.**
Cons. 339. n. 213. p. 1378.
- PRONOMEN Meum, Tuum, proprietatem denotat, & non tantum utile, sed & plenum dominium importat.**
Cons. 301. n. 132. & seq. p. 29.
- PRONUNCIANDUM in dubio pro matrimonio.**
Cons. 319. n. 57. p. 408.
- Pronunciandum prius super incidenti, quam super principali.**
Cons. 306. n. 43. p. 193.
- sufficit tamen pronuntiatio tacita per processum ad ulteriora.**
Ibid. n. 44. p. ead.
- Pronunciandum in dubio pro testamento.**
Cons. 350. n. 22. p. 1717.
- Pronunciandum secundum illum qui Regulam pro se habet, donec Exceptio probetur.**
Cons. 350. n. 89. p. 1725.
- Pronunciandum in dubio pro reo.**
Cons. 321. n. 110. p. 481.
- Pronunciandum in dubio pro religione.**
Cons. 321. n. 30. p. 452.
- antequam Pronunciatur, causa prius cognoscenda: etiam a summo Principe.**
Cons. 344. n. 174. p. 1595.
- in PRO OEMIO causa finalis ponit solet.**
Cons. 351. n. 77. p. 1755.
- ex Proœmio causa finalis sumitur.**
Cons. 321. n. 23. p. 451.
- Cons. 331. n. 192. p. 846.**
- in Proœmio quae ponuntur, habentur pro causa finali.**
Cons. 338. n. 73. p. 1309.
- PROPENSIO esse debet iudex ad absolvendum quam ad condemnandum.**
Cons. 334. n. 57. p. 1076.
- ad PROPHANOS usus non trahi sed ad pios revocari debet res DEO semel dicata.**
Cons. 302. n. 107. p. 66.
- a Prophanis rebus separata & territorio ordinari exempta sunt monasteria.**
Cons. 302. n. 6. p. 49.
- PROPINQUIS successionem auferentia testamenta odiosa.**
Cons. 350. n. 20. p. 1717.
- PROPIORIBUS plus juris habere remotiores absurdum est.**
Cons. 322. n. 29. p. 490.
- PROPONERE prius debet actor.**
Cons. 332. n. 2. p. 877.
- Proponenda initio declinatoria.**
Cons. 317. n. 49. p. 367.
- Proponendi dictando stylus Saxonicus Juri communi & Camera contrarius est.**
Cons. 348. n. 24. p. 1682.
- non Proponendi sed probandi ab onere relevat notorium.**
Cons. 306. n. 29. p. 192.
- Proponi potest nullitas per modum appellationis.**
Cons. 308. n. 14. p. 212.
- Propositum contrahentium principale inspicendum.**
Cons. 331. n. 108. p. 832.
- Propositum serium ac deliberatum rogatio arguit.**
Cons. 321. n. 89. p. 474.
- Propositum quod opemur in proposito, id etiam oppositum in opposito.**
Cons. 328. n. 64. p. 679.
- PROPRIA causa, si unde commodum vel incommodum speratur.**
Cons. 348. n. 8. p. 1682.
- Propria causa quae?**
Cons. 323. n. 15. p. 500.
- Propria res nemini servit.**
Cons. 301. n. 12. p. 12.
- ad Propriam exonerationem deponens non probat.**
Cons. 345. n. 93. p. 1624.
- Propriam utilitatem procurans, cum damno aliquo alterius, non praesumitur facere animo nocendi.**
Cons. 352. n. 27. p. 1718.
- in Propria causa judicare nemo potest.**
Cons. 348. n. 6. p. 1682.
- in Propria causa ne Imperator quidem potest esse iudex.**
Cons. 303. n. 120. p. 1222.
- in Propria causa nemo iudicatur.**
Cons. 334. n. 152. p. 1095.
- Propria auctoritate potest Dominus occupare feudum Vassalli permanentem in notaria culpa facti.**
Cons. 310. n. 21. p. 265.
- alias sententia opus.**
Ibid. n. 22. p. 266.
- in Propria causa & ubi utilitatem sentit, idoneus testis nemo est.**
Cons. 311. n. 12. p. 275.
- in Propria causa Jus sibi dicere prohibitum.**
Cons. 347. n. 91. p. 1670.
- & n. 99. p. 1671.**
- Propria**

Partem VII. Index.

Propria causa, unde quis utilitatem sperare potest.

Cons. 329. n. 17. p. 756.

Propria auctoritate occupare nequit dominus feudum ob non praestita servitia commissum.

Cons. 310. n. 17. p. 265.

in Propria causa lata sententia est nulla.

Cons. 348. n. 7. p. 1682.

in Propria causa scriba testis inidoneus.

Cons. 350. n. 16. p. 1717.

in Propria causa jurantibus testibus, & non verisimilia deponentibus non credendum.

Cons. 332. n. 250. p. 921.

Proprium contra factum nemo venire potest.

Conf. 335. n. 98. p. 1156.

Proprium vindicationis est, ut pretium non restituatur.

Cons. 343. n. 54. p. 1533.

Proprium contra factum veniens exceptio est impediens.

Conf. 307. n. 13. p. 202.

Proprium venditionis cum pacto de retrovendendo quod?

Cons. 309. n. 2. p. 232.

Proprio jure succedunt filii in feudis ex pacto & providentia.

Cons. 343. n. 31. p. 1527.

Proprii facti ignorantia intolerabilis est, nec excusat.

Cons. 335. n. 182. p. 1176.

Proprio quisq. jure nisi debet.

Cons. 340. n. 65. p. 1416.

Proprio jure filii vel agnati ad revocationem feudi admittuntur non ex persona ultimi defuncti.

Cons. 344. n. 8. p. 1557.

de Proprio facto creditur testi unico non de alieno.

Cons. 342. n. 170. p. 1499.

etiamsi in summa dignitate sit.

Ibid. n. 171. p. ead.

Proprio jure competentes actiones 30. annos durant.

Cons. 344. n. 29. p. 1561.

in Proprio facto nemini creditur adversus alterum nequidem principi vel Papa.

Cons. 344. n. 130. p. 1583.

Proprio jure qua competunt, firmiora sunt, quam qua alieno.

Cons. 344. n. 34. p. 1562.

& n. 109. p. 1586.

Propriis debitoris in bonis, non ab alio oppignoratis executionem petere debet creditor.

Cons. 312. n. 7. p. 281.

pro Propriis habentur bona & feuda semel agnita.

Cons. 343. n. 39. p. 1530.

& n. 58. p. 1534.

Proprietatis donatio, secuta traditione, transfert dominium in donatarium.

Cons. 301. n. 50. p. 17.

Proprietatis vox dominium importat.

Conf. 301. n. 49. p. 17.

Proprietatem & dominium directum Dominus in feudo habet.

Cons. 346. n. 5. p. 1644.

Proprietatem, verbum vñse res denotat.

Cons. 339. n. 107. p. 1362.

Proprietatem non spectant spoliatio & possessio, & sunt facti.

Cons. 337. n. 87. p. 1279.

cum Proprietate possessio nihil commune habet.

Cons. 340. n. 54. & n. 131.

p. 1429.

Proprietatum mutatio speciem quidem non mutat in totum: Illam tamen transformat in impropriam & degenerantem.

Cons. 319. n. 147. p. 422.

ad Proprietarium pertinet, quod ex usu rei usufructuario non queritur.

Cons. 346. n. 8. p. 1644.

Proprietarius usufructuarius cogere potest, ut recte colat.

Conf. 346. n. 6. p. 1644.

PROPTER quod unum quodq. tale illud magis tale.

Cons. 330. n. 15. p. 774.

PROROGATIO aut novatio compromissi, non nisi ex partium consensu fieri potest.

Cons. 338. n. 99. & n. 136.

p. 1320.

Prorogatione sola termini si de jussor non liberatur.

Cons. 312. n. 32. p. 284.

PRO se adducens scripturam, etiam pro parte, totam contra se valere cogitur.

Cons. 341. n. 25. & 27.

p. 1448.

PROSCRIPTI ad vitam tantum capiuntur feudi fructus.

Conf. 322. n. 37. p. 493.

Proscriptis virginibus vitium inferri non debet.

Cons. 322. n. 19. p. 847.

Proscriptis de bonis fisci impendia executionis refundit.

Cons. 322. n. 15. p. 487.

Proscriptio & diffidatio iusta facit, ut personas & res proscriptorum liceat occupare.

Cons. 322. n. 16. p. 487.

PROSPICERE debet princeps commodis subditorum.

Cons. 303. n. 70. p. 115.

PROTECTIONEM qui habet, non consequitur inde Jurisdictionem.

Conf. 340. n. 61. p. 1416.

PROTESTATIO in integrum jus conservat.

Cons. 312. n. 3. p. 280.

Protestatio de non acceptando instrumento producto nisi quatenus pro se, contraria facta est.

Cons. 334. n. 118. p. 1089.

Protestatio, ubi metu iudicis appellare non licet appellationis loco est.

Cons. 339. n. 135. p. 1368.

Protestatio actus contraria nihil operatur.

Cons. 342. n. 117. p. 1490.

Protestatio jus non habentis nihil operatur.

Cons. 304. n. 16. p. 131.

Conf. 339. n. 167. p. 1350.

Cons. 342. n. 22. quid ca sit. n. 23. p. 1429.

Protestatio scripturam producentis non prestat, quominus scriptura tota contra se probet.

Cons. 341. n. 32. p. 1449.

Protestatio omissa non ladicus partis per vim coacta.

Cons. 336. n. 136. p. 1368.

Protestatio non suspendit sententiam.

Cons. 339. n. 16. p. 1350.

Protestatio animum protestantis declarat.

Cons. 342. n. 119. p. 1490.

Protestatio conservat jus protestantis.

Cons. 342. n. 121. p. 1491.

Protestatio toties necessaria est & utilis, quando nullus

Ggggg 4 alius

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- abus actus interponitur, quo
dissensus declaratur.
Cons. 312. n. 5. p. 280.
- PROTESTATIONIS** interpositio &
veritas probanda est.
Cons. 312. n. 4. p. 280.
- ad **PROTESTATIONE** contrario fa-
cto recessum videtur.
Cons. 342. n. 120. p. 1491.
- ad **PROTESTATIONE** etiam gemi-
nata receditur per plures a-
ctus contrarios.
Cons. 342. n. 122. p. 1491.
- PROTESTATUS** nisi sit, quod salvo
jure solidi accipiat creditor,
partem ab uno fidejussorum
accipiendo, obligationem di-
visionis hoc modo factam re-
vocare non potest.
Cons. 312. n. 40. p. 285.
- PROTOCOLLUM** dem fa-
cit, quando instrumentum
inde sumptum discrepat, vel
de ejus interpretatione qua-
ritur.
Cons. 302. n. 30. p. 52.
- in **PROTOCOLLO** consignata que
sunt, in testamento subsequente
repetita censentur.
Cons. 302. n. 32. p. 52.
- pro **PROTOCOLLO** Notarii ha-
benda non est scriptura qua
non omnia contractus sub-
stantialia continet.
Cons. 302. n. 138. p. 80.
- PROTRAHENDÆ** diutius
non sunt ultime voluntates
& controversia hereditaria.
Cons. 313. n. 33. p. 293.
- PROTUTORES**, quoad uti-
litatem pupillorum, tutores
habentur.
Cons. 343. n. 37. p. 1529.
- PROVINCIAE** commodis &
privilegiis fruente incolæ ad
onera etiam publica tenen-
tur.
Cons. 303. n. 36. & 39.
p. 108.
- PROVINCiarum** presidibz com-
parantur duces in Imperio.
Cons. 305. n. 49. p. 166.
- PROVINCIALI** conventui in colle-
ctis opus est.
Cons. 345. n. 140. p. 1634.
- PROVIDERE** debet iudex ne
subditis debite graventur.
Cons. 339. n. 358. p. 1396.
- ex **PROVIDENTIA** conce-
denti & acquirenti feudum
ad filios pertinet.
Cons. 347. n. 13. p. 1655.
- PROVISIO** hominis tollit pro-
visionem legis.
Cons. 327. n. 23. p. 626.
- PROVOCAT** ad iudicium
actor prior.
Cons. 332. n. 1. p. 877.
- Provocavit** qui prior ad iudi-
cium, actor habetur.
Cons. 304. n. 2. p. 128.
& n. 10. p. 129.
- etiam in sententia definitiva.
Ibid. n. 15. p. 131.
- Provocanti** ad arma propter
minas, cautio de non offen-
dendo peti potest.
Cons. 305. n. 108. p. 175.
- Provocans**, tempus decendi
probare debet.
Cons. 339. n. 12. p. 1350.
- Provocari** potest a iudicis ne-
gligenti etiam post decen-
dum & denegata iustitia.
Cons. 308. n. 7. p. 210.
- PROXIMUS** obtinet in peti-
tione hereditatis.
Cons. 350. n. 72. p. 1724.
- Proximus** heres ab intestato
vocantis hereditatem occu-
pare potest.
Cons. 336. n. 109. p. 1222.
- Proximus** in successione feuda-
li remotiores excludit.
Cons. 343. n. 40. p. 1530.
& n. 59. p. 1534.
- Proximorum** agnatorum cum
consensu remotiorem agna-
tum alienatum feudum ab a-
gnatis mediis revocari potest.
Cons. 344. n. 13. p. 1558.
- sine **Proximorum** consensu do-
salitum in feudo non con-
sistit.
Cons. 333. n. 53. p. 972.
- ad **Proxime** precedentia, non
retriora, referenda clausu-
laquevis.
Cons. 334. n. 177. p. 1103.
- præsertim, si non p. incipali-
ter per se ponitur, sed dispo-
sitionem precedentem qua-
lificat.
Ibid. n. 178. p. 1103.
- Proximis** debetur successio.
Cons. 350. n. 71. p. 1724.
- Proximior** tacens per annum,
alienatione feudi in remotio-
rem facta, excluditur a re-
vocatione.
Cons. 344. n. 52. p. 1585.
& n. 142. p. 1585.
- in **Proximior** agnatorum
præjudicium contra ordinem
succedendi feudum antiquum
alienari non potest.
Cons. 344. n. 123. p. 1583.
- Proximioribus** tantum tute-
la deferitur.
Cons. 329. n. 103. p. 752.
- Proxenetis** nuptiarum remun-
erationem dare licet.
Cons. 314. n. 54. p. 308.
- PRUDENTISSIMOS** facta
fallere possunt.
Cons. 325. n. 6. p. 572.
- PUBERES** adversus contra-
ctum, auctoritate curatorum
ratificatum, vel iurejuran-
do confirmatum non resti-
tuuntur.
Cons. 338. n. 237. p. 1333.
- PUBLICANI**, Gbellarii &
similes officiales, in rationi-
bus quid omittentes, dupli-
pænatentur.
Cons. 336. n. 93. p. 1219.
- PUBLICANDUM** non est te-
stamentum, quod Notarius
non legit.
Cons. 350. n. 17. p. 1717.
- Rejicitur. Ibid. n. 113. p. 1730.
- non **Publicata** sententia clau-
destina est & vitiosa.
Cons. 344. n. 27. p. 1573.
- post **Publicata** & didicita at-
testata probationes super iis-
dem articulis non admittun-
tur.
Cons. 342. n. 9. p. 1475.
- in **Publicationem** feuda non
venire consuetudine serva-
tur.
Cons. 322. n. 36. p. 493.
- ante **Publicationem** a testa-
torum non ferenda senten-
tia, sed secundum ea.
Cons. 305. n. 136. p. 181.
- in **Publicatione** testamenti
recognoscere manus & sigilla
testes & notarii debent.
Cons. 350. n. 1. p. 1715.
- cum **Publicatione** bonorum
deportatio, ordinaria falsi
pæna: interdum & arbitra-
ria.
Cons. 314. n. 83. p. 313.
- ad **Publica** persona quod factum
est, instrumentum publicum
est. Cons. 314. n. 77. p. 313.
- Publica**

Partem VII. Index.

Publica utilitas non domini tantum sed & subditorum, & terre totius commodum, promovere debet.

Cons. 303. n. 92. p. 117.

Publica utilitas privata anteferenda.

Cons. 332. n. 348. p. 941.

Cons. 346. n. 2. p. 1043.

Publica utilitas privatorum, commodis anteferenda.

Cons. 303. n. 6. & 9. p. 104.

Publica via non servit usibus jure servitutis seu facultatis.

Cons. 306. n. 49. p. 195.

Publica via que?

Cons. 306. n. 1. p. 1830

Publica via constituitur à principe habente potestatem publicandi.

Cons. 306. n. 16. p. 187.

Publica via in regalibus numeratur, per quam domini terrarum tenentur prestare saluum conductum etiam armis sumptis.

Cons. 306. n. 56. p. 197.

Publica non praescribitur via, quo ad facultatem eundi.

Cons. 306. n. 3. p. 184.

Publica utilitatis causa induit fallias quilibet, etiam alias immunis, agnoscere debet.

Cons. 303. n. 8. p. 104.

Publica via solum & usus publicus & communis.

Cons. 306. n. 4. p. 184.

ad Publica via utilem dominum pertinet thesaurus inventus.

Cons. 306. n. 13. p. 186.

sine Publica pacis offensione, simplicis spolis causa, ad Cameram immediate non pertinent.

Cons. 303. n. 124. p. 123.

Publicè expedit suprema hominum judicia exitum habere.

Cons. 350. n. 2. p. 1715.

Publica pacis fracta pœna est confiscatio bonorum & privatio feudorum, ut domino, non fisco cedant.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Publica via dominium pertinet ad Imperatorem, non inferiore.

Cons. 306. n. 5. p. 184.

Publica paci studere & occasio-

nibus malorum prœvenire, magistratus & principis est.

Cons. 305. n. 117. p. 176.

Publica via & flumina sunt ejusdem juris & mutari possunt sine damno publico.

Cons. 306. n. 25. p. 189.

Publica via sicut Imperator habet commercium & vendere potest, sic etiam alius non recognoscens superiorem.

Cons. 306. n. 8. p. 185.

per Publicam viam unam ut eant reliquis prohibitis, domini statuere potest.

Cons. 306. n. 37. p. 192.

Publicam pacem non turbat, qui dominica potestatis jure utitur.

Cons. 305. n. 113. p. 176.

Publicam utilitatem testamentorum favor concernit.

Cons. 336. n. 129. p. 1228.

per Publicam viam nemini transitus prohibendus.

Cons. 306. n. 45. p. 193.

Publicam salutem spectantia privilegia, ut statuta servanda sunt.

Cons. 303. n. 7. p. 104.

Publicam viam faciendi vel mutare etiam absq; statuto, qualibet etiam civitas potestatem habet.

Cons. 306. n. 20. p. 188.

Publica in via dominus territorii habet fundatam intentionem.

Cons. 306. n. 57. p. 197.

Publicas vias domini terrarum de consuetudine dant, & mutant sicut piscationes.

Cons. 306. n. 32. p. 191.

Publicas vias potest princeps inferior facere privatas & alienare.

Cons. 306. n. 19. p. 188.

Publicus & communis usus & solum via publica.

Cons. 306. n. 4. p. 184.

Publico qui servierunt, bis salaria praestanda sunt & sumptus refundendi.

Cons. 303. n. 3. p. 103.

ex Publico stipendia habentibus in consiliariis locum habet quod jure dispositum de officialibus ultra salarium munera accipientibus.

Cons. 314. n. 42. p. 306.

sine Publico damno flumina, & via publica mutari possunt & sunt ejusdem juris.

Cons. 306. n. 25. p. 189.

pro Publico habetur instrumentum recognitum.

Cons. 321. n. 99. p. 476.

in Publico loco aliquid faciendi potestatem dat consuetudo.

Cons. 306. n. 27. p. 190.

pro Publico habetur instrumentum comitis sigillo confirmatum.

Cons. 334. n. 92. p. 1084.

Publico in archivo qua habetur scriptura, sub custodia publica reperiri dicitur.

Cons. 332. n. 296. p. 927.

in Publico deponendum est instrumentum commune vel litigiosum.

Cons. 304. n. 125. p. 152.

Publicorum locorum mandato vel procuratori generali non inest potestas alienandi quam rectores & praesides non habent.

Cons. 306. n. 24. p. 189.

Publicum instrumentum est, quod à publica est factum persona.

Cons. 314. n. 77. p. 313.

Publicum instrumentum facit sigillum principis.

Cons. 331. n. 64. p. 820.

Publicum instrumentum fit quod coram notario testibus conficitur.

Cons. 331. n. 262. p. 858.

Publicum instrumentum est investitura & meretur plenam fidem.

Cons. 334. n. 157. p. 1098.

Publicum efficitur instrumentum sigillo civitatis munitum.

Cons. 341. n. 19. p. 1447.

Publicum instrumentum à Notario non à privato fit.

Cons. 304. n. 28. p. 134.

Publicum jus privatorum patet mutari non potest.

Cons. 303. n. 15. p. 105.

Publicum instrumentum facit scriptura comitis & judicis.

Cons. 341. n. 61. p. 1460.

ut Publicum instrumentum scripturam valere facit recognitio facta ab eo, qui scripsit.

Cons. 351. n. 16. p. 1742.

& plene

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Et plene probat contra recognoscens.*
Cons. 351. n. 17. Et 20. p. 1742.
Et facit notorium.
Cons. 351. n. 18. p. 1742.
etiam in criminalibus.
Cons. 351. n. 19. p. 1742.
Publicum instrumentum an faciat comitis sigillum.
Cons. 327. n. 58. p. 638.
Publicum est instrumentum, quod sigillo Principis munitum, Et in presentia plurimum testium confectum est.
Cons. 301. n. 56. p. 18.
Publici juris sunt testamenta.
Cons. 350. n. 3. p. 1715.
Publici instrumenti in scriptura sigillata.
Cons. 327. n. 8. p. 621.
Publici instrumenti fidem frivola impugnationes non vacillare faciunt.
Cons. 339. n. 325. p. 1392.
per Publicum proclama possessio acquiritur.
Cons. 345. n. 43. p. 1610.
in Publicum locum jus habet a principe concessionem qui habet.
Cons. 306. n. 23. p. 189.
contra Publicum bonum Et aequitatem est si forensis, postquam venit in territorium expellatur, tunc enim est ut reliquus populus.
Cons. 306. n. 36. p. 191.
ad Publica etiam onera tenentur incolae fruente privilegio Et commodis provincia.
Cons. 303. n. 36. Et 39. p. 108.
Publica instrumenta paratam executionem non habent jure communi.
Cons. 304. n. 36. p. 135.
Publica loca non prescribuntur.
Cons. 339. n. 100. p. 1361.
Publicis oneribus Et vectigalibus immunitatem alicui concedere potest Dominus terræ, etiam inferior Casare.
Cons. 303. n. 116. p. 121.
ne Publicis functionibus quid detrahatur strictè interpretanda est immunitatis concessio.
Cons. 303. n. 22. p. 106.
in Publicis viis habent etiam utile dominium subjecti utilitatis domini.
Cons. 306. n. 9. p. 185.
Publicè que geruntur scire vicini presumuntur.
Cons. 345. n. 128. p. 1631.
Publicè indicenda collectæ.
Cons. 345. n. 107. p. 1628.
Publicè interest nomini immunitatem præstari ab oneribus communibus.
Cons. 303. n. 11. p. 104.
etsi desuper rescriptum principis proferat.
Ibid. n. 12. p. ead.
PUDOR quanto magis mulierem decet, tanto gravius in illa adulterium.
Cons. 317. n. 57. p. 370.
PUBLICARI nec bona alicujus, nec damnari quis potest ab eis Et inauditis.
Cons. 310. n. 23. p. 266.
PUELLÆ jure Saxonico Curatores habent, absque illorum auctoritate testari possunt.
Cons. 336. n. 151. Et 152. p. 1230.
non PUNIENS spoliū, videtur ratificasse.
Cons. 308. n. 34. p. 219.
Puniendus mitius qui non fabricavit falsas literas, sed veras tantum amovit.
Cons. 314. n. 84. p. 313.
Puniendus est textum corruptum allegans.
Cons. 350. n. 54. p. 1720.
in Puniendis rebus que sunt expensa, ad superiores spectant.
Cons. 322. n. 4. p. 484.
Punitur in criminalibus non probans accusator.
Cons. 351. n. 154. p. 1773.
Punitur Et habetur pro uno adulterio sapius repetitum.
Cons. 317. n. 47. p. 367.
Puniuntur Et habentur pro uno omnia adulteria.
Cons. 317. n. 10. p. 358.
Punitur, conatus in atrocibus delictis pro effectū.
Cons. 305. n. 36. p. 164.
Punitur in atrocibus sceleris voluntas: præsertim ad tractatum aliquem perducta.
Cons. 305. n. 37. Et 38. p. 164.
idq. Et infracta pacis crimine obtinet.
Ibid. n. 39. p. 164.
Punitio delinquentium actus imperii Et jurisdictionis est.
Cons. 339. n. 207. p. 1377.
PUPILLARIS ætatis prætextu debitorum patris exactio intermittenda non est.
Cons. 335. n. 1. p. 1136.
Pupillarem personam sustinet monasterium.
Cons. 337. n. 67. p. 1277.
Pupillarem substitutionem extraneo factam clausula codicillaris testamento adjecta ad fideicommissum erabis.
Cons. 315. n. 3. p. 329.
Etsi verbis civilibus facta sit.
Ibid. n. 5. p. ead.
Pupillariter substituere liberis mater non potest, nec eos in potestate habet.
Cons. 315. n. 4. p. 329.
Pupillariter substitui iis tantummodo liberis qui in potestate sunt, potest, ceteris per fideicommissum relinquere.
Cons. 315. n. 2. p. 329.
Pupillus per tutores possidet.
Cons. 343. n. 61. p. 1534.
Pupillus vel principalis non citandus, sed tutor vel procurator.
Cons. 344. n. 100. Et 103. p. 1579. n. 169. Et 172. p. 1594.
Pupilli facultates ad alendum ipsum sufficere falso negans Tutor, ipsi gravem facit injuriam.
Cons. 314. n. 62. p. 309.
Pupilli bona vendere nequeunt coheredes, licet majores, sed ad divisionem provocare possunt.
Cons. 343. n. 48. p. 1532.
Pupilli toberes tutor esse nequit.
Cons. 343. n. 47. p. 1532.
Pupilli bona sine decreto alienata revocantur, non refuso pretio, nisi in utilitatem ipsius versum sit.
Cons. 343. n. 55. p. 1533.
Pupilli heredes ex præpositione patris, Et facti institutoris non tenentur si non habuerint tutores.
Cons. 335. n. 161. p. 1170.
Pupilli bona alienare nequit tutor legitimus, alius ipse existenti.

Partem VII. Index.

Reusibus tutoribus.
Cons. 343. n. 46. p. 1531.
Pupillo comparatur respublica. *Cons. 344. n. 35. p. 305.*
in Pupillo presumitur ignorantia.
Cons. 342. n. 181. p. 1500.
eum Pupillo qui tutor clam.
contrahit dolose agere presumitur.
Cons. 314. n. 34. p. 305.
Pupilli indefensi non possunt stare in iudicio.
Cons. 344. n. 1. p. 1552.
Pupilli lassi ob non remotum infitutorem in integrum restituendi sunt.
Cons. 335. n. 169. p. 1173.
Pupillorum favor ad aliorum injuriam detorqueri nequit.
Cons. 329. n. 96. p. 750.
Pupillorum jura & nomina.
sine requisitis juris cedi vel vendi non possunt.
Cons. 304. n. 55. p. 138.
Pupillis indefensis actus nullus nocere potest.
Cons. 335. n. 168. p. 1173.
eum Pupillis lites qui habet auctore esse nequit.
Cons. 329. n. 116. p. 756.
Pupillis melius est transacta.
jura servare, quam post vulnere atam rem opem ferre.
Cons. 335. n. 116. p. 1160.
Pupillis non currit tempus ad revocandum feudum praesentium.
Cons. 344. n. 44. p. 1564.
sed tamen currit minoribus, qui tamen in integrum restituantur.
Ibid. n. 45. p. 1564.
Pupillis acquiritur dominium & possessio, per agnitionem bonorum a tutore factam.
Cons. 343. n. 38. p. 1529.
& n. 61. p. 1534.
PURGATUR omnis suspicio juramento.
Cons. 335. n. 92. p. 1153.
Purgatur metus per silentium 30. annorum, nisi eadem maneat causa.
Cons. 339. n. 304. & 306. p. 1389.
Purgatur mora solutione.
Cons. 304. n. 84. p. 143.
Purgatur metus 30. annorum lapsu.

Cons. 339. n. 7. p. 1349.
Purgatur metus non dicitur, ubi eadem maneat causa.
Cons. 339. n. 311. p. 1390.
Purgatio mora in conditionibus non admittitur.
Cons. 338. n. 294. p. 863.
Purgatio dolis fit per juramentum.
Cons. 330. n. 81. p. 783.
Purgationis & probationis juramentum in qualibet litis pars exigi potest.
Cons. 341. n. 86. p. 1464.
PURIFICARI conditio & copulata omnia verificari debent ad conditionalis sententiae veritatem.
Cons. 332. n. 8. p. 879.
& n. 27. p. 882.
PURUS habetur contractus conditione eveniente.
Cons. 333. n. 73. p. 989.
pro Puro habetur contractus & perfectus est die del condicione extante.
Cons. 331. n. 74. p. 822.
PUTATIVUM factum alienum promittens, injuriarum tenetur.
Cons. 314. n. 123. p. 319.

Q.

QUADRAGENARIAM maxime contra praescriptionem an ex capite ignorantiae restrictio datur.
Cons. 324. n. 56. p. 543.
contra Quadragenarium contractum restitutio non datur.
Cons. 344. n. 76. p. 1571.
Quadraginta annis omnis actio praescribitur.
Cons. 340. n. 105. p. 1433.
QUERENDUM distinge, ut & recte ac distince respondeatur.
Cons. 331. n. 1. p. 811.
Quaeritur nihil amplius dato jurejurando.
Cons. 332. n. 34. p. 883.
Quaeritur domino perpetuo ex felonis in dominum ipsum principaliter commissa. Negant aliqui.
Cons. 322. n. 35. p. 492.
cui Quaeratur in contractu considerandum.
Cons. 341. n. 68. p. 1461.
Quaeritur jus primo, ipsi au-

ferri & alii dari nequit.
Cons. 316. n. 62. p. 343.
Quaeritur per praescriptionem dominium verum est.
Cons. 344. n. 63. p. 1569.
contra Quaeritur jus, nisi ex novis probationibus iudex judicare nequit.
Cons. 342. n. 227. p. 1507.
post Quaeritur jus factus dominium causamq. matris sequitur.
Cons. 349. n. 4. p. 1607.
Quaerita in districtu & dominio Principis, ipsius sunt.
Cons. 301. n. 1. p. 10.
Quaerita parte potiori totum in feudum acquiritur.
Cons. 329. n. 58. p. 727.
QUAESTIO spoliis opinio nem gravat.
Cons. 337. n. 110. p. 1282.
& n. 148. p. 1289.
Quaestio facti salus prudentissimos.
Cons. 342. n. 55. p. 1482.
Quaestio de jure Patronatus ad petitorium & dominium pertinet.
Cons. 337. n. 84. p. 1279.
Quaestio doli non recipitur, ubi alia causa pretendi potest.
Cons. 305. n. 60. p. 167.
Quaestio spoliis excommunicationem meretur.
Cons. 337. n. 111. p. 1282.
Quaestio possessionis de jure Patronatus ad forum laicum pertinet.
Cons. 340. n. 133. p. 1429.
Quaestioni majori per minorem non praesudicatur.
Cons. 340. n. 10. p. 1409.
Quaestione de signis ovium an ad Geradam pertineant, non decidit Zobelius.
Cons. 349. n. 1. p. 1606.
sine Quaestione possessionis petitorium recte definiri potest.
Cons. 340. n. 184. p. 1437.
Quaestionibus incipiendum non est, nec ab executione.
Cons. 335. n. 223. & 224. p. 1182.
QUALEM te invenio, talem te judico.
Cons. 339. n. 269. p. 1385.
Quale jus causa, tale causati.
Cons. 338. n. 70. p. 1309.
Quali-

Qualificata confessio non nocet confitenti.

Cons. 351. n. 88. p. 1759.

Qualificata confessio vel in totum acceptanda vel in totum rejicienda.

Cons. 351. n. 89. p. 1759.

Qualificata confessio non sufficit ad penam.

Cons. 317. n. 96. p. 1386.

Qualitas contractus quando repugnat nominationi non attenditur.

Cons. 331. n. 175. p. 844.

Qualitas instrumenti si negatur, instrumentum pro parte produci nequit.

Cons. 344. n. 152. p. 1587.

Qualitas juris defuncti per mortem mutari non debet.

Cons. 347. n. 51. p. 1662.

Qualitatis ejusdem res, quando antiqua & uniformiter possessa est, presumitur.

Cons. 319. n. 17. p. 713.

Qualitatis ad agendum requisita defectus impedit litis ingressum.

Cons. 340. n. 115. p. 1435.

Qualitatis & natura ejusdem qua sunt, inter ea ut plurimum ponitur disjunctiva, Vel, aut.

Cons. 344. n. 135. p. 1585.

inter Qualitatem delicti discordantibus, neutri creditur, multo minus in alium.

Cons. 317. n. 5. p. 317.

Qualitatem libertatis in feudum mutatam esse probari debet.

Cons. 329. n. 5. p. 708.

ex Qualitate pactorum adjectorum contractus estimatur.

Cons. 309. n. 1. p. 232.

Qualitate aliqua contractus qui utitur, adprobare eam intelligitur.

Cons. 330. n. 35. p. 776.

ex Qualitate & circumstantiis contractus metus probandus.

Cons. 314. n. 27. p. 304.

Qualitates & effectus contrarias qua habent, contrariae sunt.

Cons. 302. n. 17. p. 501.

Qualitates non ensi nulle sunt.

Cons. 329. n. 103. p. 753.

Cons. 332. n. 271. p. 944.

Qualitates & accidentia sicut predicatum requirunt subiectum.

Cons. 332. n. 289. p. 927.

Qualitates allegatae probanda sunt, non facta tantum.

Cons. 345. n. 11. p. 1604.

Qualitates simul probanda sunt, alias non relevat probatio, & Actor succumbit.

Cons. 335. n. 156. p. 1064.

Qualitates & accidentia non possunt esse sine subiecto.

Cons. 332. n. 370. p. 944.

Qualitates diversa habent contrarietatem per indirectum.

Cons. 302. n. 18. p. 50.

Qualitates diversas qua habent diversos etiam habent effectus.

Cons. 302. n. 43. p. 53.

Qualitates ac significationes eadem tribus copula, & principaliter conjungit.

Cons. 302. n. 119. p. 70.

Qualitates facti probare debet actor: et si protestatus sit.

Cons. 348. n. 32-33. & 34. p. 1687.

Qualitates & accidentia sine subiecto non consistunt.

Cons. 326. n. 22. p. 601.

cum Qualitatibus suis res in eodem statu durare presumuntur, quo ante fuerunt.

Cons. 304. n. 14. p. 139.

cum Qualitatibus suis omnibus referentur etiam in eis.

Cons. 331. n. 304. p. 865.

ex Qualitatibus etiam & clausula adjectis, non verbis solum, actus estimatur.

Cons. 321. n. 62. p. 464.

in Qualitate discrepantia vitiat testimonium.

Cons. 345. n. 119. p. 1629.

Qualitate servitiorum praefectorum probatur rem esse feudalem.

Cons. 329. n. 33. p. 718.

QUAMDIU gravamen durat, potest appellari.

Cons. 308. n. 2. p. 108.

n. 8. 8. p. 210.

& n. 17. p. 212.

Quamdiu locus est appellacionis ordinaria, non admittenda supplicatio, qua est extraordinaria.

Cons. 308. n. 1. p. 208.

& n. 25. p. 215.

Quamdiu superest agendum, actum nihil videtur.

Cons. 333. n. 40. p. 967.

QUAMVIS pignus si bonafidei, non tamen extenditur ad alias res oppigneras, nec alii bonafidei contractus.

Cons. 333. n. 44. p. 968.

QUANDO ab indebito gravamine appellatur tota causa ad superiorem devolvitur.

Cons. 308. n. 10. p. 211.

QUANTITAS debiti ubi incerta est, iudex remm absoluit, aut quantitatem definit, aut per estimatores illius se informat.

Cons. 332. n. 344. p. 939.

Quantitas incertisimo in contractibus non favorabilibus viriat obligationem.

Cons. 342. n. 217. p. 1305.

Quantitate, quamcumque debitum sed incertum taxat iudex.

Cons. 342. n. 225. p. 1504.

Quantitatem legati ad viam, rescindendam promissa taxat iudex.

Declat. libid. n. 224. p. 1506.

Quantitatem legati ad viam, rescindendam promissa taxat iudex.

Cons. 342. n. 205. p. 1504.

super Quantitate rerum non aliter iuramentum deferatur, quam si quantitas illa alium de probare nequeat.

Cons. 332. n. 279. p. 925.

super Quantitate & estimatione damnum, probata violentia, statim iuramento damnum passi: est vi reveran non intervenire.

Cons. 332. n. 35. & 37. p. 883.

aut clam & injuste occupata sit possessio.

Ibid. n. 38. p. 883.

QUANTUM solvere debet qui ignorat improbus videri non potest.

Cons. 304. n. 31. p. 134.

QUARE agnatus alienationi intra annum contradicere debet.

Cons. 333. n. 130. p. 1006.

QUARTAM partem confisquitur superstes conjux non extantibus liberis.

Cons. 326. n. 25. p. 601.

QUASI

Partem VII. Index.

QUASI possessio Privilegii pro
titulo est.

Cons. 339. n. 74. p. 1357.

QUATENUS ad eos non per-
venit pecunia, correi pro si-
dejussoribus habentur.

Cons. 307. n. 14. p. 203.

QUERELA inofficiosi testa-
mentum qui impugnatur lega-
tum vel fideicommissum a-
mittit: secus si ex capite nul-
litas.

Cons. 315. n. 11. p. 330.

Querela spoli ex Canone re-
integranda contra domi-
num datur.

Cons. 308. n. 37. p. 221.

Querela spoliationis est posses-
sorium remedium plenari-
um.

Cons. 332. n. 255. p. 922.

Querela inofficiosi liberis &
parentibus: ut & fratribus
interdum datur, non ulce-
rioribus.

Cons. 350. n. 46. p. 1720.

per Querelam adiri superior
debet, quando processus tar-
datur, illud enim iustitiam
denegare non est.

Cons. 308. n. 19. p. 213.

QUAE fuerit mens contraben-
tium colligitur ex iis, quae po-
sse ageruntur.

Cons. 334. n. 130. p. 1091.

Quae per eandem rationem pro-
cedunt, & ad paria iudican-
tur sunt connexa.

Cons. 333. n. 116. p. 997.

Quilibet etiam civitas habet
potestatem faciendi viam pu-
blicam, vel mutare etiam
absq. statuto.

Cons. 306. n. 20. p. 188.

Quilibet causa, etiam iniusta
excusat a dolo.

Cons. 304. n. 33. p. 134.

Quilibet causa excusat a dolo
& poena fractae pacis, quae est
capitalis.

Cons. 308. n. 40. p. 222.

Quaevis clausula ad proximè
precedentia, non remotiora,
referenda.

Cons. 334. n. 177. p. 1103.

Qui petis ab alio a sua parte
prius implere debet, & per-
mutatio eadem diverso jure
censenda non est.

Cons. 302. n. 109. p. 68.

Qui habet iustas & probabiles
litigandi causas ab expensis
absolvitur.

Cons. 334. n. 18. p. 1066.

Qui scientes intra annum non
contradicunt, consensisse in-
telliguntur in factum.

Cons. 333. n. 24. p. 962.

Qui vult consequens, vult omne
necessarium antecedens.

Cons. 333. n. 21. p. 961.

Qui non bene egerit, probans
bene causa cadit.

Cons. 334. n. 22. p. 1071.

Qui redit per contraria viam
ferro aperis & veritatem in-
venit.

Cons. 334. n. 51. & 52. p. 1076.

Quisq. potest uti re sua prolu-
bi, etiam si damnum inde
alteri inferatur.

Cons. 306. n. 14. p. 186.

Quid non fieri, vel non debito
modo, paria sunt.

Cons. 336. n. 50. p. 1212.

de Quibus accipienda sit tota
dispositio demonstrat exceptio.

Cons. 334. n. 128. p. 1090.

QUIETATIO & generalis
calculatio pro transactione
est.

Cons. 330. n. 71. p. 781.

Quietatio & ratio non tantum
ex scripturis sed etiam ex fa-
ctis per testes probatur.

Cons. 335. n. 101. p. 1157.

Quietatio non liberat sed libe-
rationem factam probat.

Cons. 335. n. 102. p. 1157.

Quietatio ad omnia non ex-
tenditur.

Cons. 335. n. 30. p. 1142.

Quietatio super rationibus
non debetur, nisi per omnia
satisfactum sit.

Cons. 331. n. 86. p. 860.

Quietatio, solutio & ratio
stricti juris sunt.

Cons. 335. n. 27. p. 1141.

Quietatio non liberat in futu-
rum & a reliquis solvendis.

Cons. 335. n. 29. p. 1142.

Quietatio plenam facis fidem,
& optime probat.

Cons. 327. n. 10. p. 621.

Quietationem super redditibus
rationibus differens, non pra-
sumitur illas approbare, sed
ad hoc examinare potest.

Cons. 335. n. 18. p. 1140.

post Quietationem emergen-
tes ob defectus revisio ratio-
num conceditur.

Cons. 335. n. 19. p. 1140.

Quietationes certarum po-
starum ultra illas non porri-
guntur.

Cons. 335. n. 26. p. 1141.

QUILIBET contractus ejus,
qui habet potestatem legis
condenda, habet vim legis.

Cons. 306. n. 21. p. 188.

Quilibet agere potest regula-
riter.

Cons. 340. n. 15. p. 1410.

Quilibet habetur innocens,
donec contrarium probetur.

Cons. 350. n. 35. p. 1719.

QUINQ. testes requiruntur
ad feloniam probationem.

Cons. 305. n. 57. p. 167.

Quinq. testes in culpa proban-
da necessarii.

Cons. 310. n. 20. p. 265.

QUOD semel approbatum
est, non potest amplius im-
probari.

Cons. 333. n. 49. p. 970.

Quod fieri potest per pauciora,
sit frustra per plura.

Cons. 337. n. 14. p. 1269.

Quod non durat non dicitur
esse aut factum.

Cons. 334. n. 5. p. 1055.

Quod ab unius voluntate pen-
det intelligitur rebus sic stan-
tibus.

Cons. 335. n. 175. p. 1174.

Quod non possidetur, in eo
nulla est retentio, sed ab ad-
versario.

Cons. 333. n. 10. p. 959.

Quod in voluntatem contra-
bentis refertur nullam indu-
cit actionem.

Cons. 333. n. 9. p. 958.

Quod in uno conceditur in alio
denegatur.

Cons. 333. n. 34. p. 965.

Quod habetur per relationem
ad aliud expressum habetur.

Cons. 334. n. 43. p. 1074.

& n. 160. p. 1098.

Hhhhh Quod

In Matthæi VVesenbecii Consil.

**Quod tangit omnes ab omni-
bus debet approbari.**

Cons. 334. n. 8. p. 1057.

**Quod semel ratihabitum est
retractari non potest.**

Cons. 335. n. 110. p. 1158.
de Quo minus inest, si illud,
multo magis de quo magis.

Cons. 306. n. 39. p. 102.

**Quolibet gravamine potest
appellari. Item a qualibet in-
juria verbi vel facti; etiam
fienda & instanti. Maxi-
me si non expectetur definiti-
va, vel antequam res sit in ju-
dicium deducta.**

Cons. 308. n. 5. p. 209.

**QUOMODO fiat delega-
tio?**

Cons. 312. n. 9. p. 281.

**Quomodo committatur fal-
sum?**

Cons. 335. n. 225. p. 1122.

& n. 227. p. 1183.

**QUOTIDIE & communiter
quod fit, a dolipennis excusat.**

Cons. 305. n. 63. p. 167.

**QUOTIES duo intellectus
capi possunt, ille capiendus,
qui a delicto excuset.**

Cons. 310. n. 10. p. 261.

R.

**in RADICE & causa qua con-
veniunt, in effectu convenire
debent.**

Cons. 343. n. 22. p. 1525.

**pro RATA incommodum ean-
dem sequi debet quem com-
modum sequitur.**

Cons. 330. n. 58. p. 779.

**Rati cautio non admittitur ubi
mandatum nullum adesse
constat.**

Cons. 332. n. 160. p. 906.

**ad Rati cautionem cogi vel re-
pelli falsus procurator ab
adversario semel admissus
non potest.**

Cons. 332. n. 132. p. 902.

& n. 161. p. 936.

**Ratam habere antecessori sui
in vestituram Imperatoris
successor non tenetur quia ex
electione succedit.**

Cons. 316. n. 104. p. 342.

**Ratificare tenetur successor in-
vestituram priorem.**

Cons. 316. n. 127. p. 351.

nisi sit imperfecta. Ibid. n. 128.

**vel ab antecessore proprio no-
mine concessa. Ibid. n. 139.
vel magnum adferat praju-
diciu.**

Ibid. n. 131. p. ead.

**Ratificare verbis vel facto pa-
ria.**

Cons. 330. n. 36. p. 776.

**Ratificare id quod in prajudi-
cium suum sine mandato ge-
stum est, volens quilibet po-
test, invitus vero non cogitur.**

Cons. 332. n. 177. p. 911.

**Ratificare coguntur heredes
factum patris.**

Cons. 344. n. 3. p. 1556.

**Ratificare & consentire paria
sunt.**

Cons. 333. n. 96. p. 989.

**Ratificasse presumitur reci-
piens literas, transactionem
vel decretum, nec contradi-
cens. Cons. 312. n. 1. p. 280.**

**Ratificasse videtur spoliu non
puniens.**

Cons. 308. n. 34. p. 219.

**Ratificatur actus peraque si-
gillando & subscribendo.**

Cons. 321. n. 93. p. 475.

**Ratificari quid facto ipso po-
test.**

Cons. 332. n. 20. p. 881.

**Ratificatio & voluntas tacita
sufficit in societate.**

Cons. 330. n. 27. p. 775.

Ratificatio & factus fit.

Cons. 350. n. 103. p. 1729.

**Ratificatio pro mandato ha-
betur. Cons. 350. n. 101. & 102.**

p. 1728.

**Ratificationem & adproba-
tionem operatur sigillatio.**

Cons. 327. n. 4. p. 619.

**RATIHABITIO & renum-
ciatio fit facto.**

Cons. 333. n. 97. p. 989.

**Ratihabitio necessario ad prin-
cipium actus retrahitur.**

Cons. 329. n. 110. p. 754.

**Ratihabitionem prestare
procurator qui de rato cavet
aut sumpens adversario re-
fundere tenetur.**

Cons. 332. n. 162. p. 907.

**per Ratihabitionem consen-
sus inducitur.**

Cons. 330. n. 23. p. 774.

**Ratihabitum quod semel est
retractari non potest.**

Cons. 335. n. 110. p. 1158.

**RATIO semel reddita & ap-
probata amplius reddi non
debet.**

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

& n. 111. p. 1158.

**Ratio & natura separatorum
separata est.**

Cons. 302. n. 36. p. 53.

**Ratio separatorum separata
est.**

Cons. 314. n. 140. p. 322.

Cons. 329. n. 72. p. 734.

& n. 123. p. 759.

**Ratio diversitatis ubi dari non
potest, diverso jure censi
non debent.**

Cons. 321. n. 76. p. 469.

**Ratio Administratoris cum Or-
phano scrupulose non exigen-
da, nec cum eo nimis dure a-
gendu.**

Cons. 335. n. 106. p. 1158.

**Ratio & Quietatio non tan-
tum ex scripturis sed etiam
ex factis per testes probatur.**

Cons. 335. n. 101. p. 1157.

**Ratio ubi est major aut par, illa
non debent censi diverso
jure.**

Cons. 337. n. 109. p. 1282.

**Ratio cur agnatus intra an-
num debeat impugnare, non
extraneus.**

Cons. 333. n. 127. p. 1004.

**Ratio dicitur quando non est in-
donea, totum confunditur di-
ctum.**

Cons. 329. n. 127. p. 761.

**Ratio est juris amica, medul-
la & forma.**

Cons. 342. n. 94. p. 1487.

& causa finalis.

Ibid. n. 95. p. 1487.

sola dispositionem inducit.

Ibid. n. 96. p. ead.

**Ratio ubi eadem militat, ibi
non extenditur lex vel statu-
tum sed enucleatur.**

Cons. 321. n. 77. p. 469.

**Ratio debet congruere cum
dicto.**

Cons. 345. n. 100. p. 1626.

**Ratio minor etiam si sit in uno
quam in alio, tamen univer-
salis casus comprehendit o-
mnes.**

Cons. 351. n. 164. p. 1775.

**Ratio anime major quam ho-
norum habenda.**

Cons. 327. n. 27. p. 627.

Ratio

Partem VII. Index.

**Ratio eadem in contractibus
lucris cessantis, quæ damni-
mergentis.**

Cons. 309. n. 40. p. 243.

**Ratio & causa finalis est anima
dispositionis.**

Cons. 303. n. 99. p. 118.

**omnia regit, restringit &
ampliat.**

Ibid. n. 100. p. 118.

**Ratio reddita ad res admini-
stratas pertinet, non ad fu-
turas, de quibus nihil a-
ctum.**

Cons. 335. n. 25. p. 1141.

**Ratio diversitatis ubi subest,
clausula in fine posita ad o-
mnipræcedentiam non refer-
tur.**

Cons. 344. n. 32. p. 1561.

n. 107. p. 1580.

& n. 112. p. 1581.

**Ratio diversitatis ubi datur,
contrariorum vel correlati-
vorum eadem doctrina non
est.**

Cons. 340. n. 129. p. 1428.

**Ratio dicti, quando est eadem
cum dicto, nihil probat.**

Cons. 345. n. 44. p. 1610.

**Ratio dicti, magis in teste,
quàm ipsum dictum atten-
ditur.**

Cons. 350. n. 33. p. 1719.

**Ratio, sapius calculata erro-
ris prætextu repeti potest.**

Cons. 335. n. 38. p. 1143.

**Ratio solutio & quietatio stri-
cti juris sunt.**

Cons. 335. n. 27. p. 1143.

**Ratio juris non ante quam per-
sona quarendæ est.**

Cons. 332. n. 127. p. 901.

**Ratio non sufficienter reddita,
non videtur reddita.**

Cons. 335. n. 22. p. 1140.

sed iterum reddenda.

Ibid. n. 23. p. 1140.

etiam si liberatio sit secunda.

Ibid. n. seq.

**Ratio semel à Domino vel pro-
curatore approbata habet
vim transactionis & rei ju-
dicatæ: nisi dolus vel error
commisus probetur.**

Cons. 335. n. 44. & 46.

p. 1145.

**Ratio universalis nihil excludi
patitur.**

Cons. 332. n. 18. p. 850.

& n. 163. p. 923.

Ratio juris ipsa lex est.

Cons. 342. n. 97. p. 1487.

extendit atq. restringit legem.

Ibid. n. 98. p. 1487.

**Ratio ubi eadem, ibi eadem di-
spositio.**

Cons. 342. n. 93. p. 1487.

Ratio eadem est connexorum.

Cons. 301. n. 67. p. 19.

**Ratio reddita & adprobata
pro re judicata est.**

Cons. 330. n. 68. p. 780.

nisi error argui possit.

Ibid. n. 69. p. ead.

**Rationem reddere non est red-
ditam confiteri vel contra.**

Cons. 335. n. 20. p. 1140.

**ob Rationem statuta restrin-
guntur.**

Cons. 327. n. 17. p. 624.

**Ratione dispositionis cessante,
cessat dispositio.**

Cons. 305. n. 114. p. 176.

**Ratione legis cessante cessat ju-
ris dispositio.**

Cons. 335. n. 160. p. 1170.

Cons. 350. n. 116. p. 1730.

**Ratione vel lege nisi probet di-
ctum suum Doctor nulli cre-
dendum.**

Cons. 344. n. 38. p. 1563.

n. 90. p. 1576.

& n. 138. p. 1585.

**Ratione identitatis sine mani-
festa, constitutiones pariales
non sunt extendenda.**

Cons. 314. n. 27. p. 302.

**Ratione nude possessionis, edi-
ctio non datur.**

Cons. 309. n. 52. p. 248.

**Rationes redditæ & adproba-
ta retractari nequeunt, nisi
error calculi probetur.**

Cons. 330. n. 66. p. 780.

**Rationes arbitrarij boni viri
reddenda sunt.**

Cons. 331. n. 256. p. 857.

& n. 264. p. 858.

**Rationes semel approbata qua-
si transacta & finita ne erro-
ris quidem prætextu retra-
ctari possunt.**

Cons. 335. n. 62. p. 1148.

n. 111. p. 1158.

& n. 113. p. 1159.

**Rationes in facto consistentes
reddere debet testis.**

Cons. 345. n. 101. p. 1636.

**Rationes in quas Mercator
omnia data & accepta re-
-**

**lit probant etiam pro illa &
ejus herede.**

Cons. 335. n. 78. p. 1150.

**præsertim si legalis & bone
fame fuit.**

Ibid. n. 79. p. 1150.

**Rationes non statim acceptare
debet, sed cum spatio tempo-
ris examinare potest domi-
nus.**

Cons. 331. n. 285. p. 860.

Cons. 335. n. 12. p. 1139.

**Rationes negligens admini-
strator sit suspectus.**

Cons. 331. n. 287. p. 860.

**Rationes plene probant con-
tra scribentem, non pro eo.**

Cons. 335. n. 191. p. 1177.

**Rationes plene & bonæ fidei
reddenda sunt.**

Cons. 331. n. 270. p. 858.

**Rationes quæ clericos à feudis
repellunt, obtinent saltem à
improffis.**

Cons. 319. n. 49. p. 407.

**Rationes etiam si meliores con-
tra stare videantur commu-
nis opinio sequenda.**

Cons. 325. n. 51. p. 590.

**Rationes quatenus negantur
probanda.**

Cons. 331. n. 281. p. 859.

Rationes quomodo reddenda.

Cons. 335. n. 10. p. 1138.

**Rationes legaliter & specia-
lim computanda sunt & de-
claranda, non subnube.**

Cons. 331. n. 268. p. 858.

**Rationes semel approbata si-
dem faciunt contra accu-
ptantem.**

Cons. 335. n. 87. p. 1152.

**Rationes mercatorum legalis
cum juramento probant pro
ipso in verisimilibus.**

Cons. 335. n. 84. p. 1151.

**Rationum redditio causam
habet successivam.**

Cons. 335. n. 13. p. 1139.

**Rationum redditio pactore-
mitti potest.**

Cons. 331. n. 90. p. 827.

**Rationum & mercatorum li-
bri habent paratam execu-
tionem? Cons. 331. n. 226. p. 858.**

**Rationum gestor libros consi-
cere & edere debet in ratio-
num redditione.**

Cons. 331. n. 266. p. 858.

Rationum revisio conceditur

Hhhhh 1 ob de-

In Matthæi Wesenbecii Consil.

- ab his actus interponitur, quo
dissensus declaratur.
Cons. 312. n. 5. p. 280.
- Protestationis interpositio** &
veritas probanda est.
Cons. 312. n. 4. p. 280.
- Protestatione contrario** fa-
cto recessum videtur.
Cons. 342. n. 120. p. 1491.
- Protestatione etiam** gemi-
nata receditur per plures a-
ctus contrarios.
Cons. 342. n. 122. p. 1491.
- Protestatus nisi** sit, quod salvo
jure solidi accipiat creditor,
partem ab uno fidejussorum
accipiendo, obligationem di-
visionis hoc modo factam re-
vocare non potest.
Cons. 312. n. 40. p. 285.
- PROTOCOLLUM** dem fa-
cit, quando instrumentum
inde sumptum discrepat, vel
de ejus interpretatione qua-
ritur.
Cons. 302. n. 39. p. 52.
- in Protocollo** consignata qua
sunt, in testamento subsequente
reposita censentur.
Cons. 302. n. 32. p. 52.
- pro Protocollo** Notarii ha-
benda non est scriptura qua
non omnia contractus sub-
stantialia continet.
Cons. 302. n. 138. p. 80.
- PROTRAHENDÆ** diutius
non sunt ultimarum voluntates
& controversie hereditaria.
Cons. 313. n. 33. p. 293.
- PROTUTORES**, quoad uti-
litatem pupillorum, tutores
habentur.
Cons. 343. n. 37. p. 1529.
- PROVINCIAE** commodis &
privilegiis fruente incolæ ad
onera etiam publica tenen-
tur.
Cons. 303. n. 36. & 39.
p. 108.
- Provinciarum** presidibus com-
parantur duces in Imperio.
Cons. 305. n. 49. p. 166.
- Provinciali conventui** in colle-
ctis opus est.
Cons. 345. n. 140. p. 1634.
- PROVIDERE** debet iudex ne
subditi indebite graventur.
Cons. 339. n. 358. p. 1396.
- PROVIDENTIA** conce-
denda & acquirentis feudum
ad filios pertinet.
Cons. 347. n. 13. p. 1655.
- PROVISIO** hominis tollit pro-
visionem legis.
Cons. 327. n. 23. p. 626.
- PROVOCAT** ad iudicium
actor prior.
Cons. 332. n. 1. p. 877.
- Provocavit** qui prior ad iudi-
cium, actor habetur.
Cons. 304. n. 2. p. 128.
& n. 10. p. 129.
- etiam in sententia definitiva.
Ibid. n. 15. p. 131.
- Provocantis** ad arma propter
minas, cautio de non offen-
dendo peti potest.
Cons. 305. n. 108. p. 175.
- Provocans**, tempus decendii
probare debet.
Cons. 339. n. 12. p. 1350.
- Provocari** potest a iudice ne-
gligentia etiam post decen-
dium & denegata iusticia.
Cons. 308. n. 7. p. 210.
- PROXIMUS** obtinet in peti-
tione hereditatis.
Cons. 350. n. 72. p. 1724.
- Proximus** heres ab intestato
vocatus hereditatem occu-
pare potest.
Cons. 336. n. 109. p. 1222.
- Proximus** in successione feuda-
li remotiores excludit.
Cons. 343. n. 40. p. 1530.
& n. 59. p. 1534.
- Proximorum** agnatorum cum
consensu in remotiorem agna-
tum alienatum feudum ab a-
gnatis mediis revocari potest.
Cons. 344. n. 13. p. 1558.
- sine Proximorum** consensu do-
talitiam in feudo non con-
sistit.
Cons. 333. n. 53. p. 972.
- ad Proxime** precedentia, non
remotiora, referenda clausu-
laque vis.
Cons. 334. n. 177. p. 1103.
- preferunt, si non principaliter
per se ponitur, sed dispo-
sitionem precedentem qua-
lificat.
Ibid. n. 178. p. 1103.
- Proximis** debetur successio.
Cons. 350. n. 71. p. 1724.
- Proximior** tacens per annum,
alienatione feudi in remotio-
rem facta, excluditur a re-
vocatione.
- Cons. 344. n. 52. p. 1565.
& n. 142. p. 1585.
- in Proximiorum** agnatorum
præjudicium contra ordinem
succedendi feudum antiquum
alienari non potest.
Cons. 344. n. 123. p. 1583.
- Proximioribus** tantum tute-
la deferitur.
Cons. 329. n. 103. p. 752.
- Proxenetis** nuptiarum remu-
nerationem dare licet.
Cons. 314. n. 54. p. 308.
- PRUDENTISSIMOS** facta
fallere possunt.
Cons. 325. n. 6. p. 572.
- PUBERES** adversus contra-
ctum, auctoritate curatorum
ratificatum, vel iurejuran-
do confirmatum non resti-
tuuntur.
Cons. 338. n. 237. p. 1335.
- PUBLICANI**, Gabellarii &
similes officiales, in rationi-
bus quid omittentes, dupli-
pœna tenentur.
Cons. 336. n. 93. p. 1219.
- PUBLICANDUM** non est te-
stamentum, quod Notarius
non legit.
Cons. 350. n. 17. p. 1717.
- Rejicitur. Ibid. n. 113. p. 1730.
- non Publicata** sententia clan-
destina est & vitiosa.
Cons. 344. n. 27. p. 1573.
- post Publicata** & didicita at-
testata probationes super iis-
dem articulis non admittun-
tur.
Cons. 342. n. 9. p. 1475.
- in Publicationem** feuda non
venire consuetudine serva-
tur.
Cons. 322. n. 36. p. 493.
- ante Publicationem** attesta-
torum non ferenda senten-
tia, sed secum a iudice.
Cons. 305. n. 136. p. 181.
- in Publicatione** testamenti
recognoscere manus & sigilla
testes & notarii debent.
Cons. 350. n. 1. p. 1715.
- cum Publicatione** bonorum
deportatio, ordinaria falsi
pœna: interdum & arbitra-
ria.
Cons. 314. n. 83. p. 311.
- Publica** persona quod factum
est, instrumentum publicum
est. Cons. 314. n. 77. p. 311.

Partem VII. Index.

Publica utilitas non domini tantum sed & subditorum & terra totius commodum promovere debet.

Cons. 303. n. 92. p. 117.

Publica utilitas privata anteferenda.

Cons. 332. n. 348. p. 941.

Cons. 346. n. 2. p. 1643.

Publica utilitas privatorum commodis anteferenda.

Cons. 303. n. 6. & 9. p. 104.

Publica via non servit usibus jure servitutis seu facultatis.

Cons. 306. n. 49. p. 195.

Publica via qua?

Cons. 306. n. 1. p. 1836.

Publica via constituitur a principe habente potestatem publicandi.

Cons. 306. n. 16. p. 187.

Publica via in regalibus numeratur, per quam domini terrarum tenentur prestare saluum conductum etiam armis sumptis.

Cons. 306. n. 56. p. 197.

Publica non praescribitur via, quo ad facultatem eundi.

Cons. 306. n. 3. p. 184.

Publica utilitatis causa inductas fallias quilibet, etiam alias immunitis, agnoscere debet.

Cons. 303. n. 8. p. 104.

Publica via solum & usus publicus & communis.

Cons. 306. n. 4. p. 184.

ad Publica via utilem dominum pertinet thesaurus inventus.

Cons. 306. n. 13. p. 186.

sine Publica pacis offensione, simplicis spoliis causa, ad Cameram immediate non pertinet.

Cons. 303. n. 124. p. 123.

Publice expediti suprema hominum judicia exitum habere.

Cons. 350. n. 2. p. 1715.

Publica pacis fracta poena est confiscatio bonorum & privatio feodorum, ut domino, non fisco cedant.

Cons. 305. n. 124. p. 178.

Publica via dominium pertinet ad Imperatorem, non inferiorem.

Cons. 306. n. 5. p. 184.

Publica paci studere & occasio-

nibus malorum provenire, magistratus & principis est.

Cons. 305. n. 117. p. 176.

Publica via & flumina sunt ejusdem juris & mutari possunt sine damno publico.

Cons. 306. n. 25. p. 189.

Publica via sicut Imperator habet commercium & vendere potest, sic etiam alius non recognoscens superiorem.

Cons. 306. n. 8. p. 185.

per Publicam viam unam ut cant reliquis prohibetur, dominus statuere potest.

Cons. 306. n. 37. p. 192.

Publicam pacem non turbat, qui dominica potestatis jure utitur.

Cons. 305. n. 113. p. 176.

Publicam utilitatem testamentorum favor concernit.

Cons. 336. n. 149. p. 1228.

per Publicam viam nemini transitus prohibendus.

Cons. 306. n. 45. p. 193.

Publicam salutem spectantia privilegia, ut statuta servanda sunt.

Cons. 303. n. 7. p. 104.

Publicam viam faciendi vel mutare etiam absq. statuto, qualibet etiam civitas potestatem habet.

Cons. 306. n. 20. p. 188.

Publica in via dominus territorii habet fundatam intentionem.

Cons. 306. n. 57. p. 197.

Publicas vias domini terrarum de consuetudine dant, & mutant sicut piscationes.

Cons. 306. n. 32. p. 191.

Publicas vias potest princeps inferior facere privatas & alienare.

Cons. 306. n. 19. p. 188.

Publicus & communis usus & solum viae publicae.

Cons. 306. n. 4. p. 184.

Publico qui servierunt, his salaria praestanda sunt & sumptus refundendi.

Cons. 303. n. 3. p. 103.

ex Publico stipendia habentibus in consiliariis locum habet quod jure dispositum de officialibus ultra salarium munera accipientibus.

Cons. 314. n. 42. p. 306.

sine Publico damno flumina & via publica mutari possunt & sunt ejusdem juris.

Cons. 306. n. 25. p. 189.

pro Publico habetur instrumentum recognitum.

Cons. 321. n. 99. p. 476.

in Publico loco aliquid faciendi potestatem dat consuetudo.

Cons. 306. n. 27. p. 190.

pro Publico habetur instrumentum comitis sigillo confirmatum.

Cons. 334. n. 92. p. 1084.

Publico in archivo qua habetur scriptura, sub custodia publica reperiri dicitur.

Cons. 332. n. 296. p. 927.

in Publico deponendum est instrumentum commune vel litigiosum.

Cons. 304. n. 125. p. 152.

Publicorum locorum mandato vel procuratori generali non inest potestas alienandi quam rectores & praesides non habent.

Cons. 306. n. 24. p. 189.

Publicum instrumentum est, quod a publica est factum persona.

Cons. 314. n. 77. p. 313.

Publicum instrumentum facit sigillum principis.

Cons. 331. n. 64. p. 820.

Publicum instrumentum fit quod coram notario testibus conficitur.

Cons. 331. n. 262. p. 858.

Publicum instrumentum est investitura & meretur plenam fidem.

Cons. 334. n. 157. p. 1098.

Publicum efficitur instrumentum sigillo civitatis munitum.

Cons. 341. n. 19. p. 1447.

Publicum instrumentum a Notario non a privato fit.

Cons. 304. n. 28. p. 134.

Publicum jus privatorum patet mutari non potest.

Cons. 303. n. 15. p. 103.

Publicum instrumentum facit scriptura comitis & judicis.

Cons. 341. n. 61. p. 1460.

ut Publicum instrumentum scripturam valere facit recognitio facta ab eo, qui scripsit.

Cons. 351. n. 16. p. 1742.

& plene

Et plene probat contra repro-
gnoſcentiam.

Conf. 351. n. 17. Et 20.
p. 1742.

Et facit notorium.

Conf. 351. n. 18. p. 1742.
etiam in criminalibus.

Conf. 351. n. 19. p. 1742.

Publicum instrumentum an
faciat comicu ſigillum.

Conf. 327. n. 58. p. 638.

Publicum eſt instrumentum,
quod ſigillo Principis mun-
itur, Et in præſentia plurium
teſtium conſectum eſt.

Conf. 301. n. 56. p. 18.

Publici iurii ſunt teſtamenti.

Conf. 350. n. 3. p. 1715.

Publici instrumenti inſcripſi
ſunt ſigillati.

Conf. 327. n. 8. p. 621.

Publici instrumenti fidem fri-
gile impugnationes non da-
cellare faciunt.

Conf. 339. n. 325. p. 1392.

per Publicum proclama poſſeſ-
ſio acquiritur.

Conf. 345. n. 43. p. 1610.

in Publicum locum ius habet à
principe conſeſſionem qui ha-
bet.

Conf. 306. n. 23. p. 189.

contra Publicum bonum Et a-
gnitatem eſt ſiſtoreſis, poſt-
quam venit in territorium
expellatur, tunc enim eſt ut
reliqui populi.

Conf. 306. n. 36. p. 191.

ad Publica etiam onerata tenen-
tur incolæ fruereſes privilegio
Et commodis provincia.

Conf. 303. n. 36. Et 39.
p. 108.

Publica instrumenta paratam
executionem non habent ju-
re communi.

Conf. 304. n. 36. p. 135.

Publica loca nō præſcribuntur,

Conf. 339. n. 100. p. 1361.

ad Publicis oneribus Et deſtipa-
libus immunitatem alicui
concedere poteſt Dominus
terra, etiam inferior Caſare.

Conf. 303. n. 116. p. 121.

ne Publicis functionibus quid
deſtrahatur ſtriſſe interpre-
tanda eſt immunitatis con-
ceſſio.

Conf. 303. n. 22. p. 106.

in Publicis diu habent etiam

utile dominium ſubjecti utiliſ
domini.

Conf. 306. n. 9. p. 185.

Publicè que geruntur ſeire vi-
cini præſumuntur.

Conf. 345. n. 128. p. 1631.

Publicè indicenda colleſſe.

Conf. 345. n. 107. p. 1628.

Publicè intereſt nemini immu-
nitate præſtari ab oneribus
communibus.

Conf. 303. n. 11. p. 104.

eſt de ſuper reſcriptum prin-
cipis proferat.

Ibid. n. 12. p. ead.

PUDOR quanto magis mulie-
rem decet, tanto gradus in
illa adulterium.

Conf. 317. n. 57. p. 370.

PUBLICARI nec bona alicui-
juſ, nec dampnari qui poteſt
abſens Et inauditus.

Conf. 310. n. 25. p. 266.

PUELLE jure Saxonico Cura-
tores habent, ab iſ illorum
authoritate teſtari poſſunt.

Conf. 336. n. 151. Et 152.

non PUNIENS ſpolum, vide-
tur ratificari.

Conf. 308. n. 34. p. 219.

Puniendus mitius qui non fa-
bricavit falſas literas, ſed ve-
ras tantum amovit.

Conf. 314. n. 84. p. 313.

Puniendus eſt textum corra-
ptum allegans.

Conf. 350. n. 54. p. 1720.

in Puniendis rei qua ſunt ex-
penſa, ad ſuperiorem ſpectant.

Conf. 322. n. 4. p. 484.

Punitur in criminalibus non
probat accuſator.

Conf. 351. n. 154. p. 1773.

Punitur Et habetur pro uno a-
dulterium ſapius repetitum.

Conf. 317. n. 47. p. 367.

Puniuntur Et habentur pro u-
no omnia adulteria.

Conf. 317. n. 10. p. 358.

Punitur, comatus in atrocibus
delictis proſectus.

Conf. 305. n. 36. p. 164.

Punitur in atrocibus ſcleris vo-
luntatis: præſertim ad ſtralla-
rum aliquem perducta.

Conf. 305. n. 37. Et 38.

p. 164.

idē Et inſtracti paci crimine
obſtinet. Ibid. n. 39. p. 164.

p. 164.

Punitio delinquentium altius
imperii Et juriſdictionis eſt.

Conf. 339. n. 207. p. 1377.

PUPILLARIS etatis prætextu
debitorum patris exactio in-
termittenda noneſt.

Conf. 335. n. 1. p. 1136.

Pupillarem perſonam ſuſtinet
monaſterium.

Conf. 337. n. 67. p. 1277.

Pupillarem ſubſtitutionem ex-
traneo factam clauſula codi-
cillaris teſtamento adjecta
ad fidei commiſſum trahit.

Conf. 315. n. 3. p. 329.

Eſt verbiſ civilibus facta ſiſ-
ſit.

Ibid. n. 5. p. ead.

Popillariter ſubſtituere liberis
mater non poteſt, nec coſin
poteſtate habet.

Conf. 315. n. 4. p. 329.

Pupillariter ſubſtitutus iur tan-
tummodo liberis qui in pote-
ſtate ſunt, poteſt, ceteris per
fidei commiſſum relinqui.

Conf. 315. n. 2. p. 329.

Pupillus per tutores poſſidet.

Conf. 343. n. 61. p. 1534.

Popillus vel principaliſ non ci-
tandus, ſed tutor vel procu-
rador.

Conf. 344. n. 100. Et 103.

p. 1579.

n. 169. Et 172.

p. 1594.

Pupilli facultates ad alendum
ipſum ſufficere ſatis negans
Tutor, ipſi gravem faci in-
juriam.

Conf. 314. n. 62. p. 309.

Pupilli bona vendere nequeunt
coheredes, licet majores, ſed
ad diſpoſitionem provocare
poſſunt.

Conf. 343. n. 48. p. 1532.

Pupilli roberes tutor eſſe ne-
qui.

Conf. 343. n. 47. p. 1532.

Pupilli bona ſine decreto alie-
nata redocantur, non reſuſo
pretio, niſi inutilitatem ipſius
deſeruiſi ſit.

Conf. 343. n. 35. p. 1533.

Pupilli heredes ex præpoſiti-
one patris, Et ſacdo inſtitutus
non tenetur ſi non habu-
erunt tutores.

Conf. 335. n. 161. p. 1170.

Pupilli bona alienare nequit
tutor legimus, alii ipſi ex-
ſenti-

ſenti-

Partem VII. Index.

Silentibus tutoribus.

Cons. 343. n. 46. p. 1531.

Pupillo comparatur respublica. Cons. 344. n. 35. p. 305.
in **Pupillo** praesumitur ignorantia.

Cons. 342. n. 181. p. 1500.

Pupillo qui tutor clam contrahit dolose agere praesumitur.

Conf. 314. n. 34. p. 305.

Pupilli indefensi non possunt stare in iudicio.

Conf. 344. n. 1. p. 1552.

Pupilli laesi ob non remotionem in integrum restituendi sunt.

Cons. 335. n. 169. p. 1173.

Pupillorum favor ad aliorum injuriam detorqueri nequit.

Cons. 329. n. 96. p. 750.

Pupillorum jura & nomina sine requisitis juris cedi vel vendi non possunt.

Cons. 304. n. 55. p. 138.

Pupillis indefensis actus nullus nocere potest.

Cons. 335. n. 168. p. 1173.

Pupillis sitis qui habet tutorem esse nequit.

Cons. 329. n. 116. p. 756.

Pupillis melius est transacta jura servare, quam post vulnere atam rem opem ferre.

Cons. 335. n. 116. p. 1160.

Pupillis non currit tempus ad revocandum feudum praesentium.

Cons. 344. n. 44. p. 1564.

sed tamen currit minoribus, qui tamen in integrum restituantur.

Ibid. n. 45. p. 1564.

Pupillis acquiritur dominium & possessio, per agnitionem bonorum a tutore factam.

Cons. 343. n. 38. p. 1529.

& n. 61. p. 1534.

PURGATUR omnis suspicio juramento.

Cons. 335. n. 92. p. 1153.

Purgatur metus per silentium 30. annorum, nisi eadem maneat causa.

Cons. 339. n. 304. & 306.

p. 1389.

Purgatur mora solutione.

Cons. 304. n. 84. p. 143.

Purgatur metus 30. annorum lapsu.

Cons. 339. n. 7. p. 1349.

Purgatur metus non dicitur, ubi eadem manet causa.

Cons. 339. n. 311. p. 1390.

Purgatio mora in conditionibus non admittitur.

Cons. 338. n. 294. p. 863.

Purgatio dolus fit per juramentum.

Cons. 330. n. 81. p. 783.

Purgationis & probationis juramentum in qualibet litis parte exigi potest.

Cons. 341. n. 86. p. 1464.

PURIFICARI conditio & copulata omnia verificari debent ad conditionalis sententiae veritatem.

Cons. 332. n. 8. p. 879.

& n. 27. p. 882.

PURUS habetur contractus conditione eventus.

Cons. 333. n. 73. p. 989.

pro Puro habetur contractus & perfectus est die vel conditione extante.

Cons. 331. n. 74. p. 822.

PUTATIVUM factum alienum promittens, injuriarum tenetur.

Cons. 314. n. 123. p. 319.

Q.

QUADRAGENARIAM maxime contra praescriptionem a ex capite ignorantia restrictio datur.

Cons. 324. n. 56. p. 543.

contra Quadragenarium contractum restitutio non datur.

Cons. 344. n. 76. p. 1571.

Quadraginta annis omnis actio praescribitur.

Cons. 340. n. 165. p. 1433.

QUERENDUM distinge, ut & recte ac distinge respondetur.

Cons. 331. n. 1. p. 811.

Quaritur nihil amplius dato jurejurando.

Cons. 332. n. 34. p. 883.

Quaritur domino perpetuo ex feloniam in dominum ipsum principaliter commissam. Negans aliqui.

Cons. 322. n. 35. p. 492.

cui Quaritur in contractu considerandi est.

Cons. 341. n. 68. p. 1461.

Quasitum jus primo, ipsi an-

ferri & alii dari nequit.

Cons. 316. n. 62. p. 343.

Quasitum per praescriptionem dominium verum est.

Cons. 344. n. 63. p. 1569.

contra Quasitum jus, nisi ex novis probationibus iudex judicare nequit.

Conf. 342. n. 227. p. 1507.

post Quasitum jus factus dominium causamq. matris sequitur.

Cons. 349. n. 4. p. 1697.

Quasita in districtu & dominio Principis, ipsius sunt.

Cons. 301. n. 1. p. 10.

Quasita parte potiori totum in feudum acquiritur.

Cons. 329. n. 58. p. 727.

QUESTIO spoliis rei opinionem gravat.

Cons. 337. n. 110. p. 1282.

& n. 148. p. 1289.

Quasitio facti fallit prudentissimos.

Cons. 342. n. 55. p. 1482.

Quasitio de jure Patronatus ad petitorium & dominium pertinet.

Conf. 337. n. 84. p. 1279.

Quasitio doli non recipitur, ubi alia causa praetendi potest.

Cons. 305. n. 60. p. 167.

Quasitio spoliis excommunicationem meretur.

Cons. 337. n. 111. p. 1282.

Quasitio possessionis de jure Patronatus ad forum laicum pertinet.

Cons. 340. n. 133. p. 1429.

Quasitioni majori per minorem non praesudicatur.

Conf. 340. n. 10. p. 1469.

Quasitionem de Agnis omnium an ad Gerardam pertineant, non decidit Zobelius.

Cons. 349. n. 1. p. 1696.

sine Quasitione possessionis petitorium recte definiri potest.

Cons. 340. n. 184. p. 1437.

a Quasitionibus incipiendum non est, nec ab executione.

Cons. 335. n. 223. & 224.

p. 1182.

QUALEM te invenio, talem te judico.

Cons. 339. n. 269. p. 1385.

Quale jus causa, tale causati.

Cons. 338. n. 70. p. 1369.

Quali-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Qualificata confessio non nocet confitenti.

Cons. 351. n. 88. p. 1759.

Qualificata confessio vel in totum acceptanda vel in totum rejicienda.

Cons. 351. n. 89. p. 1759.

Qualificata confessio non sufficit ad penam.

Cons. 317. n. 96. p. 386.

Qualitas contractus quando repugnat nominatio non attenditur.

Cons. 331. n. 175. p. 844.

Qualitas Instrumenti si negetur, instrumentum pro parte produci nequit.

Cons. 344. n. 152. p. 1587.

Qualitas juris defuncti per mortem mutari non debet.

Cons. 347. n. 51. p. 1662.

Qualitatis ejusdem res, quando antiqua & uniformiter possessa est, praesumitur.

Cons. 329. n. 17. p. 713.

Qualitatis ad agendum requisita defectus impedit litis ingressum.

Cons. 340. n. 115. p. 1425.

Qualitatis & natura ejusdem qua sunt, inter ea ut plurimum ponitur disjunctiva, Vel, aut.

Cons. 344. n. 135. p. 1585.

inter Qualitatem delicti discordantibus, neutris creditur, multo minus in alium.

Cons. 317. n. 5. p. 357.

Qualitatem libertatis in feudum mutatam esse probari debet.

Cons. 329. n. 5. p. 708.

ex Qualitate pactorum adjectorū contractus aestimatur.

Cons. 309. n. 1. p. 232.

Qualitate aliqua contractus qui utitur, adprobare eam intelligitur.

Cons. 330. n. 35. p. 776.

ex Qualitate & circumstantiis contractus metus probandus.

Cons. 314. n. 27. p. 304.

Qualitates & effectus contrarias qua habent contraria sunt.

Cons. 302. n. 17. p. 501.

Qualitates nō entis nullae sunt.

Cons. 329. n. 108. p. 753.

Cons. 332. n. 371. p. 944.

Cons. 337. n. 152. p. 1298.

Qualitates & accidentia sicut predicatum requirunt subiectum.

Cons. 332. n. 289. p. 927.

Qualitates allegatae probanda sunt, non facta tantum.

Cons. 345. n. 11. p. 1604.

Qualitates simul probanda sunt, alias non relevat probatio, & Actor succumbit.

Cons. 335. n. 136. p. 1164.

Qualitates & accidentia non possunt esse sine subiecto.

Cons. 332. n. 370. p. 944.

Qualitates diverse habent contrarietatem per indirectum.

Cons. 302. n. 18. p. 50.

Qualitates diversas qua habent diversos etiam habent effectus.

Cons. 302. n. 42. p. 53.

Qualitates ac significationes easdem tribus copula, & principaliter conjungit.

Cons. 302. n. 119. p. 70.

Qualitates facti probare debet actor: et si protestatus sit.

Cons. 348. n. 32. 33. & 34. p. 1687.

Qualitates & accidentia sine subiecto non consistunt.

Cons. 326. n. 22. p. 601.

cum Qualitatibus suis res in eodem statu durare praesumuntur, quo ante fuerunt.

Cons. 304. n. 14. p. 130.

cum Qualitatibus suis omnibus referenti relatum inest.

Cons. 331. n. 304. p. 865.

ex Qualitatibus etiam & clausulis adjectis, non verbis solum, actus aestimatur.

Cons. 331. n. 62. p. 464.

in Qualitate discrepantia vitiat testimonium.

Cons. 345. n. 119. p. 1629.

Qualitate servitorum praestitorum probatur rem esse feudalem.

Cons. 329. n. 33. p. 718.

QUAMDIU gravamen durat, potest appellari.

Cons. 308. n. 2. p. 208.

n. 6. 8. p. 210.

& n. 13. p. 212.

Quamdiu locus est appellationi ordinariae, non admittenda supplicatio, qua est extraordinaria.

Cons. 308. n. 1. p. 208.

& n. 25. p. 215.

Quamdiu superest agendum actum nihil videtur.

Cons. 333. n. 40. p. 967.

QUAMVIS pignus sit bonae fidei, non tamen extenditur ad alias res oppigneratas, nec alii bonae fidei contractus.

Cons. 333. n. 44. p. 968.

QUANDO ab indebita gravamine appellatur tota causa ad superiorem devolvitur.

Cons. 308. n. 10. p. 211.

QUANTITAS debiti ubi incerta est, iudex reum absolvit, aut quantitatem definit, aut per aestimatores illius se informat.

Cons. 332. n. 344. p. 939.

Quantitas incertitudo in contractibus non favorabilibus vitiat obligationem.

Cons. 342. n. 217. p. 1505.

Quantitatem quamcunque debitam sed incertam taxat iudex.

Cons. 342. n. 205. p. 1504.

Declar. Ibid. n. 224. p. 1506.

Quantitatem legati ad viam rescindendam promissi taxat iudex.

Cons. 342. n. 205. p. 1504.

super Quantitate rerum non aliter iuramentum deferretur, quam si quantitas illa alium de probari nequeat.

Cons. 332. n. 279. p. 925.

super Quantitate & aestimatione damnorum, probata violentia, statur iuramento damnum passi: etsi vis revera non intervenerit.

Cons. 332. n. 35. & 37. p. 883.

aut clam & injuste occupata sit possessio.

Ibid. n. 38. p. 883.

QUANTUM solvere debet qui ignorat improbus videri non potest.

Cons. 304. n. 31. p. 134.

QUARE agnatus alienationi intra annum contradicere debeat.

Cons. 333. n. 130. p. 1006.

QUARTAM partem consequitur superstes conjux non extantibus liberis.

Cons. 326. n. 25. p. 601.

QUASI

Partem VII. Index.

QUASI possessio Privilegii pro titulo est.

Cons. 339. n. 74. p. 1357.

QUATENUS ad eos non pervenit pecunia, correi pro fideiussoribus habentur.

Cons. 307. n. 14. p. 203.

QUERELA inofficiosa testamentum qui impugnatur legatum vel fideicommissum amittit: secus si ex capite nullitas.

Cons. 315. n. 11. p. 330.

Querela spoliis ex Canone re integranda contra dominum datur.

Cons. 308. n. 37. p. 321.

Querela spoliationis est possessorem remedium plenarium.

Cons. 332. n. 255. p. 922.

Querela inofficiosa liberis & parentibus: ut & fratribus interdum datur, non alteri.

Cons. 350. n. 46. p. 1720.

Querelam adiri superior debet, quando processus tardatur, illud enim iustitiam denegare non est.

Cons. 308. n. 19. p. 315.

Quia fuerit menti contrabensium colligitur ex iis, quae postea geruntur.

Cons. 334. n. 130. p. 1091.

Quare eandem rationem procedent, & ad paria iudicantur, sunt connecta.

Cons. 331. n. 116. p. 997.

Qualibet etiam civitas habet potestatem faciendi viam publicam, vel mutare etiam ab eis statuta.

Cons. 308. n. 20. p. 128.

Qualibet causa, etiam iniusta excusatur a dolo.

Cons. 304. n. 33. p. 134.

Qualibet causa excusatur a dolo & panna fracta pacis, quae est capitalis.

Cons. 308. n. 40. p. 322.

Quavis clausula ad proximam precedentiam, non remotiora, referenda.

Cons. 314. n. 177. p. 1103.

Quare preferim, quando non principaliter per se ponitur, sed dispositionem precedentem qualificat. Ibid. n. 178. p. 1103.

Qui petit ab alio a sua parte

primo implere debet, & permutatio eadem diversae iure censenda non est.

Cons. 302. n. 109. p. 68.

Qui habet iustas & probabiles litigandi causas ab expensis absolvitur.

Cons. 334. n. 12. p. 1066.

Qui scientes intra annum non contradicunt, consensisse intelliguntur in factum.

Cons. 333. n. 34. p. 962.

Qui vult consequens, vult omne necessarium antecedens.

Cons. 333. n. 21. p. 961.

Qui non bene egerit, probans bene causa cadit.

Cons. 334. n. 22. p. 1071.

Qui redit per contrariam viam, ferro aperit & veritatem invenit.

Cons. 334. n. 51. & 52. p. 1076.

& n. 187. p. 1104.

Quisq; potest uti re sua pro lubi, etiam si damnum inde alteri inferatur.

Cons. 306. n. 14. p. 116.

Quid non fieri, vel non debito modo, paria sunt.

Cons. 336. n. 50. p. 1212.

de Quibus accipienda sit tota dispositio demonstrat exceptio.

Cons. 334. n. 118. p. 1090.

QUIETATIO & generalis calculatio pro transactione est. Cons. 330. n. 71. p. 781.

Quietatio & ratio non tantum ex scripturis sed etiam ex factis per testes probatur.

Cons. 335. n. 101. p. 1157.

Quietatio non liberat sed liberationis effectum probat.

Cons. 335. n. 102. p. 1157.

Quietatio ad omnia non extenditur.

Cons. 335. n. 30. p. 1142.

Quietatio causa excusatur a dolo & panna fracta pacis, quae est capitalis.

Ibid. n. 31. p. 1142.

Quietatio super rationibus non debetur, nisi per omnia satisfactum sit.

Cons. 331. n. 86. p. 860.

Quietatio, solutio & ratio stricti iuris sunt.

Cons. 335. n. 27. p. 1142.

Quietatio non liberat in futurum & a reliquis solvendis.

Cons. 335. n. 29. p. 1142.

Quietatio plenam facit fidem,

& optime probat.

Cons. 327. n. 10. p. 621.

Quietationem super redditis rationibus different, non praesumitur illas approbare, sed ad hoc examinare potest.

Cons. 335. n. 118. p. 1140.

post Quietationem emergentes ob defectus revisio rationum conceditur.

Cons. 335. n. 19. p. 1140.

Quietationes certarum positarum ultra illas non porriguntur.

Cons. 335. n. 26. p. 1141.

QUILIBET contractus ejus, qui habet potestatem legis condenda, habet vim legis.

Cons. 306. n. 21. p. 118.

Quilibet agere potest regulariter.

Cons. 340. n. 15. p. 1410.

Quilibet habetur innocens, donec contrarium probetur.

Cons. 350. n. 35. p. 1719.

QUING; testes requiruntur ad scilicet probationem.

Cons. 305. n. 21. p. 107.

Quing; testes in culpa probationis necessarii.

Cons. 310. n. 20. p. 265.

QUOD semel approbatum est, non potest amplius improbari.

Cons. 333. n. 49. p. 1070.

Quod fieri potest pro pauciora, sit frustra per plura.

Cons. 337. n. 14. p. 1269.

Quod non dicitur non dicitur esse aut factum.

Cons. 334. n. 5. p. 1055.

Quod ab unius voluntate pendet intelligitur rebus sitis flantibus.

Cons. 335. n. 175. p. 1174.

Quod non possidetur, in eo nulla est retentio, sed ab adversario.

Cons. 333. n. 10. p. 1059.

Quod in voluntatem contrahentis refertur nullam inducit allianem.

Cons. 331. n. 9. p. 858.

Quod in unum conceditur in alio denegatur.

Cons. 333. n. 34. p. 965.

Quod habetur per relationem ad aliud expressum habetur.

Cons. 334. n. 43. p. 1074.

& n. 160. p. 1098.

Hhhh

Quod

In Matthæi V Vesenbecii Consil.

Quod tangit omnes ab omni-
bus debet approbari.

Cons. 334. n. 8. p. 1057.

Quod semel ratihabitus est
retractari non potest.

Cons. 335. n. 110. p. 1158.
de Quo minus inest, si illud,
multo magis de quo magis.

Cons. 306. n. 39. p. 102.

Quolibet gravamine potest
appellari. Item a qualibet in-
juria verbi vel facti; etiam
fienda & instanti. Maxi-
mè si non expectetur definiti-
va, vel antequam res sit in ju-
dicio deducta.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

QUOMODO fiat delega-
tio?

Cons. 312. n. 9. p. 251.

Quomodo committatur sal-
sum?

Cons. 335. n. 225. p. 1122.

& n. 227. p. 1183.

QUOTIDIE & communiter
quod fit, a doli pœnis excusat.

Cons. 305. n. 63. p. 167.

QUOTIES duo intellectus
capi possunt, ille capiendus,
qui a delicto excuset.

Cons. 310. n. 10. p. 261.

R.

in RADICE & causa quæ con-
veniunt, in effectu convenire
debent.

Cons. 342. n. 22. p. 1525.

pro RATA incommodum can-
dem sequi debet quem com-
modum sequitur.

Cons. 320. n. 58. p. 779.

Rati cautio non admittitur ubi
mandatum nullum adesse
constat.

Cons. 332. n. 160. p. 906.

ad Rati cautionem cogi vel re-
pelli falsus procurator ab
adversario semel admissus
non potest.

Cons. 332. n. 132. p. 902.

& n. 161. p. 906.

Ratam habere antecessoris sui
investituram Imperatoris
successor non tenetur quia ex
elect. one succedit.

Cons. 316. n. 104. p. 342.

Ratificare tenetur successor in-
vestituræ prioris.

Cons. 316. n. 127. p. 351.

nisi sit imperfecta: Ibid. n. 128.

vel ab antecessore proprio no-
mine concessa. Ibid. n. 130.
vel magnum adferat prajudi-
cium.

Ibid. n. 131. p. ead.

Ratificare verbis vel facto pa-
ria.

Cons. 330. n. 36. p. 776.

Ratificare id quod in prajudi-
cium suum sine mandato ge-
stum est, volens quilibet po-
test, invitus vero non cogitur.

Cons. 332. n. 177. p. 911.

Ratificare coguntur bares
factum patris.

Cons. 344. n. 3. p. 1556.

Ratificare & consentire paria
sunt.

Cons. 333. n. 96. p. 989.

Ratificasse præsuntur reci-
piens literas, transactionem
vel decretum, nec contradi-
cens. Cons. 312. n. 1. p. 280.

Ratificasse videtur spoliū non
puniens.

Cons. 308. n. 34. p. 219.

Ratificatur actus peraque si-
gillando & subscribendo.

Cons. 321. n. 93. p. 475.

Ratificari quid factū ipso po-
test.

Cons. 332. n. 20. p. 881.

Ratificatio & voluntas tacita
sufficit in societate.

Cons. 330. n. 27. p. 775.

Ratificatio & factū fit.

Cons. 350. n. 103. p. 1729.

Ratificatio pro mandato ha-
betur. Cons. 350. n. 101. & 102.

p. 1728.

Ratificationem & adproba-
tionem operatur sigillatio.

Cons. 327. n. 4. p. 619.

RATIHABITIO & renun-
ciatio fit facto.

Cons. 333. n. 97. p. 989.

Ratihabitio necessario ad prin-
cipium actus retrahitur.

Cons. 329. n. 110. p. 754.

Ratihabitionem prestare
procurator qui de ratocavit
aut sumptus adversario re-
fundere tenetur.

Cons. 332. n. 162. p. 907.

per Ratihabitionem consen-
sus inducitur.

Cons. 330. n. 23. p. 774.

Ratihabitus quod semel est
retractari non potest.

Cons. 335. n. 110. p. 1158.

RATIO semel reddita & ap-
prob. ta amplius reddi non
debet.

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

& n. 111. p. 1158.

Ratio & natura separatorum
separata est.

Cons. 302. n. 36. p. 53.

Ratio separatorum separata
est.

Cons. 314. n. 140. p. 322.

Cons. 329. n. 72. p. 734.

& n. 123. p. 759.

Ratio diversitatis ubi dari non
potest, diverso jure censeri
non debent.

Cons. 321. n. 76. p. 469.

Ratio Administratoris cum Or-
phano scrupulose non exigen-
da, nec cum eo nimis dure a-
gendum.

Cons. 335. n. 106. p. 1158.

Ratio & Quietatio non tan-
tum ex scripturis sed etiam
ex factis per testes probatur.

Cons. 335. n. 101. p. 1157.

Ratio ubi est major aut par, illa
non debent censeri diverso
jure.

Cons. 337. n. 109. p. 1282.

Ratio cur agnatus intra an-
num debeat impugnare, non
extraneus.

Cons. 333. n. 127. p. 1004.

Ratio dicti quando non est i-
donea, totum confunditur di-
ctum.

Cons. 329. n. 127. p. 761.

Ratio est juris amica, medul-
la & forma.

Cons. 342. n. 24. p. 1487.

& causa finalis.

Ibid. n. 95. p. 1487.

sola dispositionem inducit.

Ibid. n. 96. p. ead.

Ratio ubi eadem militat, ibi
non extenditur lex vel statu-
tum sed enucleatur.

Cons. 321. n. 77. p. 469.

Ratio debet congruere cum
dicto.

Cons. 345. n. 100. p. 1626.

Ratio minor etiam si sit in uno
quam in alio, tamen univer-
salis casus comprehendit o-
mnes.

Cons. 351. n. 164. p. 1775.

Ratio anime major quam bo-
norum habenda.

Cons. 327. n. 27. p. 627.

Ratio

Partem VII. Index.

- Ratio eadem in contractibus lucri cessantis, quæ damni emergentis.**
Cons. 309. n. 40. p. 243.
- Ratio & causa finalis est animæ dispositionis.**
Cons. 303. n. 99. p. 118.
omnia regit, restringit & ampliat.
Ibid. n. 100. p. 118.
- Ratio reddita ad res administratas persinet, non ad futuras, de quibus nihil actum.**
Cons. 335. n. 25. p. 1141.
- Ratio diversitatis ubi subest, clausula in fine posita ad omni præcedentia non refertur.**
Cons. 344. n. 32. p. 1561.
n. 107. p. 1589.
& n. 112. p. 1581.
- Ratio diversitatis ubi datur, contrariorum vel correlativorum eadem doctrina non est.**
Cons. 340. n. 129. p. 1428.
- Ratio dicti, quando est eadem cum dicto, nihil probat.**
Cons. 345. n. 44. p. 1610.
- Ratio dicti, magis in testibus quam ipsum dictum attenditur.**
Cons. 350. n. 33. p. 1719.
- Ratio, sapius calculata erroris prætextu repelli potest.**
Cons. 335. n. 38. p. 1143.
- Ratio solutio & quietatio strati juris sunt.**
Cons. 335. n. 27. p. 1142.
- Ratio juris non ante quam per sona quarendæ est.**
Cons. 332. n. 127. p. 901.
- Ratio non sufficienter reddita, non videtur reddita.**
Cons. 335. n. 22. p. 1140.
Ibid. n. 23. p. 1141.
etiam si liberatio sit secuta.
Ibid. n. 1. seq.
- Ratio semel à Domino vel procuratore approbata habet vim transactionis & rei judicate: nisi dolus vel error commissus probetur.**
Cons. 335. n. 44. & 46. p. 1145.
- Ratio universalis nihil excludi patitur.**
Cons. 332. n. 18. p. 850.
& n. 163. p. 923.
- Ratio juris ipsa lex est.**
Cons. 342. n. 97. p. 1487.
extendit atq. restringit legem.
Ibid. n. 98. p. 1487.
- Ratio ubi eadem, ibi eadem dispositio.**
Cons. 342. n. 93. p. 1487.
- Ratio eadem est connexorum.**
Cons. 301. n. 67. p. 19.
- Ratio reddita & adprobata pro re judicata est.**
Cons. 330. n. 68. p. 780.
nisi error argui possit.
Ibid. n. 69. p. ead.
- Rationem reddere non est redditam confiteri vel contra.**
Cons. 335. n. 20. p. 1140.
- ob Rationem statuta restringuntur.**
Cons. 327. n. 17. p. 624.
- Ratione dispositionis cessante, cessat dispositio.**
Cons. 305. n. 114. p. 176.
- Ratione legis cessante cessat juris dispositio.**
Cons. 335. n. 160. p. 1170.
Cons. 350. n. 116. p. 1730.
- Ratione vel lege nisi probet dictum suum Doctor nulli credendum.**
Cons. 344. n. 38. p. 1562.
n. 90. p. 1576.
& n. 138. p. 1585.
- Ratione identitatis sine manifestâ, constitutiones penales non sunt extendenda.**
Cons. 314. n. 87. p. 302.
- Ratione nude possessionis evidenti non datur.**
Cons. 309. n. 52. p. 248.
- Rationes redditæ & adprobata retractari nequeunt, nisi error calculi probetur.**
Cons. 330. n. 66. p. 780.
- Rationes arbitrarij boni viri reddenda sunt.**
Cons. 331. n. 256. p. 857.
& n. 264. p. 858.
- Rationes semel approbata quas si transacta & finita ne erroris quidem prætextu retractari possunt.**
Cons. 335. n. 62. p. 1148.
n. 111. p. 1158.
& n. 113. p. 1159.
- Rationes in factis consistentes reddere debet testis.**
Cons. 345. n. 101. p. 1626.
- Rationes in quas Mercator omnia data & accepta retine-**
- re probant etiam pro illo & ejus herede.**
Cons. 335. n. 78. p. 1150.
præsertim si legalis & bona fama fuit.
Ibid. n. 79. p. 1150.
- Rationes non statim acceptare debet, sed cum spatio temporis examinare potest dominus.**
Cons. 331. n. 285. p. 860.
Cons. 335. n. 12. p. 1139.
- Rationes negligens administrator sit suspectus.**
Cons. 331. n. 287. p. 860.
- Rationes plene probant contra scribentem, non pro eo.**
Cons. 335. n. 191. p. 1177.
- Rationes plene & bonâ fide reddendæ sunt.**
Cons. 331. n. 270. p. 858.
- Rationes quæ clericos à fœdibus repellunt, obtinent saltem in professis.**
Cons. 319. n. 49. p. 407.
- Rationes etiam si meliores contra stare videantur communis opinio sequenda.**
Cons. 325. n. 51. p. 590.
- Rationes quatenus negantur probandæ.**
Cons. 331. n. 281. p. 859.
- Rationes quomodo reddendæ.**
Cons. 335. n. 10. p. 1138.
- Rationes legaliter & specialiter computandæ sunt & declarandæ, non subnube.**
Cons. 331. n. 268. p. 858.
- Rationes semel approbata fidem faciunt contra acceptantem.**
Cons. 335. n. 87. p. 1152.
- Rationes mercatoris legaliter cum juramento probant pro ipso in verisimilibus.**
Cons. 335. n. 84. p. 1151.
- Rationum redditio causam habet successivam.**
Cons. 335. n. 13. p. 1139.
- Rationum redditio pactorum mitti potest.**
Cons. 331. n. 90. p. 827.
- Rationum & mercatorum librian habent paratam executionem?**
Cons. 331. n. 226. p. 852.
- Rationum gestor libros conficere & edere debet in rationum redditione.**
Cons. 331. n. 266. p. 858.
- Rationum revisio conceditur**
 Hhhhh 1 ob de-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

de defectibus emergentes possunt
quiescentem.

Cons. 335. n. 19. p. 1140.

Rationum introitus & exitus
ostendi debet.

Cons. 331. n. 271. p. 858.

Rationum distinctio ejusdem
naturæ esse intelligitur cuius
est contractus cui adhibetur.

Cons. 331. n. 240. p. 855.

Rationum reddituum revisio
intra triginta annos peti po-
test.

Cons. 330. n. 54. p. 778.

Rationum ex computatione
oritur transactio.

Cons. 331. n. 221. p. 852.

in Rationum libris quæ scri-
pta sunt, in iis mercator ju-
rans mercaturam legaliter
exercere, ut argentarii de ce-
res fidem meretur.

Cons. 335. n. 80. p. 1181.
etiam si non propria manu
scripta sunt.

Ibid. n. 82. p. 1181.

Rationum de probatione quis
scripserit.

Cons. 335. n. 95. p. 1154.

Rationum suarum fidem pro-
bare computator debet.

Cons. 331. n. 278. p. 859.

Rationum volumina quilibet
administrator reddere debet.

Cons. 335. n. 14. p. 1139.

Rationibus super redditis quie-
scentem differens non præ-
sumitur illas approbare sed
ad hoc examinare potest.

Cons. 335. n. 18. p. 1140.

Rationibus non creditur pro
reddente sed contra eum.

Cons. 335. n. 17. p. 1140.

Rationibus, quatenus contra
gestorem sunt, non pro illo
creditur.

Cons. 331. n. 280. p. 859.

ad Rationes reddendas procu-
rator negotiorum obligatur.

Conf. 335. n. 4. p. 1157.

Rationes ut & actus alius pro
parte acceptari & pro parte
repudiari non possunt.

Conf. 335. n. 88. p. 1152.

n. 89. p. 1153.

& n. 96. p. 1156.

Rationes qui reddit ostendere
debitores debet.

Cons. 331. n. 267. p. 858.

ad Rationes reddendas bene-

des administratoris tenentur.

Cons. 335. n. 5. & n. 9.

p. 1138.

Rationes a facto computatio-
nis incipere, & omnibus ex-
pensis reliquorum datio se-
qui debet.

Cons. 331. n. 277. p. 859.

Rationes & reliqua recipiens
creditor, debitore afferente
se non amplius debere, sibi
non præjudicat.

Conf. 335. n. 35. p. 1143.

Rationes & Registra publica
officialis falsificans, manus
amputatione punitur.

Cons. 335. n. 232. p. 1184.

Rationes & instrumenta reci-
piens, non statim approbare
censetur.

Cons. 335. n. 34. p. 1142.

contra n. 50. p. 1146.

Rationes reddens reliqua qua
deberi inveniuntur solvere
debet. Cons. 331. n. 275. p. 859.

& fructus omnes percepti ac

percipiendi. Ibid. n. 276. p. 859.

Rationes, instrumenta & alia
qui reddidit, liberari a pocha
debet.

Cons. 335. n. 254. p. 1190.

ad Rationes reddendas qua
requirantur.

Cons. 331. n. 265. p. 858.

Rationes reddere tenetur rei
alienæ administrator.

Cons. 331. n. 4. p. 812.

n. 20. p. 814.

& n. 32. p. 815.

ad Rationes revidendas iudi-
ces non debent esse difficiles.

Conf. 335. n. 15. p. 1139.

in Rationes & non gesta & ne-
glecta referenda sunt.

Cons. 331. n. 272. p. 858.

ad Rationes singulis annis
reddendas administratores
tenentur.

Cons. 331. n. 257. p. 857.

præsertim communis &
universitatis alicujus: tam
jure Saxonico, quam Casa-
reo, ex ordinationibus.

Ibid. n. 260. p. 857.

post Rationes redditas & exa-
minatas conclusas, si aliquid
pro residuo ponitur super
computo transactum intelli-
gitur. Cons. 330. n. 72. p. 781.

in Rationibus notare defectus

& contra opponere permittitur.

Cons. 335. n. 16. p. 1139.

Rationibus melioribus si ful-
ciatur opinio aliqua commu-
nis opinio non obtinet.

Cons. 325. n. 43. p. 584.

Rationibus semel redditus Fa-
ctor vel Camerarius ad a-
lias non tenetur.

Cons. 330. n. 67. p. 780.

pro Rationibus mortui magis
presumitur quam pro vivo.

Conf. 335. n. 77. p. 1150.

Rationibus falsis aut charta
falsa aliquem uli, qui dicit,
injuriarum tenetur.

Conf. 351. n. 11. p. 1741.

ex Rationibus debitorum re-
clam accipiens nihil amplius
petere potest, sed de reliquis
transigisse videtur.

Cons. 335. n. 72. p. 1149.

in Rationibus aliquid occul-
tare & reticere dolus malus
est.

Cons. 335. n. 127. p. 1162.

Rationibus melioribus mixta
singularis opinio communi
anteferenda.

Cons. 344. n. 37. p. 1562.

& n. 137. p. 1585.

super Rationibus quiescentem
debetur, nisi per omnia satis-
factum sit.

Cons. 331. n. 286. p. 860.

in Rationibus dolose occulta-
tum transactione super iis fa-
cta non continetur.

Cons. 330. n. 73. p. 782.

in Rationibus occultata sem-
per peti possunt etsi secuta sit
liberatio.

Cons. 335. n. 37. p. 1143.

ex Rationibus quod debetur,
ejus solutione culpa purgatur.

Cons. 331. n. 282. p. 860.

in Rationibus usurariorum
exigendis magistratus se non
solent reddere difficiles ad pe-
titionem alterius.

Cons. 331. n. 255. p. 857.

Rationibus veritas sæpe magis
obfuscatur quam aperitur.

Cons. 325. n. 52. p. 590.

si Rationibus ut quis admi-
nistret res alienas, & sit alo-
gista, in omni dispositione etiam
in favorabili valet pactum
factum.

Cons. 331. n. 141. p. 838.

fine

Partem VII. Index.

*fine Rationibus Et iuribus do-
ctoris sententia ex sanguine est
& mortua.*

*Cons. 319. n. 32. p. 405.
super Rationibus Transactio
ubi interveni, an & quate-
nus error calculi illi obijci
possit? Cons. 330. n. 70. p. 780.
in Rationibus reddendum pra-
stari debent omnia quia dolo
vel culpa absunt.*

*Cons. 331. n. 172. p. 859.
Ratiocinabili sine culpa, & cau-
sa cognitione, ac sententia in pri-
vatis de assensu feudonequis.*

*Cons. 310. n. 12. p. 262.
RATIOCINATIONI forma
competens est, ubi ratio admi-
nistrata.*

*Cons. 335. n. 257. p. 1190.
Ratiocinationis est nec incur-
rit in sensu valorem bona-
rum scire.*

*Cons. 342. n. 178. p. 1500.
qua Ratiocinationis sunt, si
de iure testis deponat sine idem
mens scientia ratione ipsi non
creditur.*

*Cons. 342. n. 179. p. 1500.
RATIOCINIUM proba-
ri debet.*

*Cons. 335. n. 11. p. 1139.
Ratiocinium secundum locum
ejusdem regulatur.*

*Cons. 335. n. 40. p. 1141.
ad Ratiocinium & reputa-
tionem frustrum non tene-
ntur eos in contractu vel pa-
cti percipiunt.*

*Cons. 331. n. 166. p. 841.
REALIS dicitur contractus
ratione dignitatis initus &
in successorum transit.*

*Cons. 316. n. 116. p. 350.
Realis consensus non est, ubi
quis promissit non contrave-
niente.*

*Cons. 344. n. 145. p. 1586.
Realis actio est petitio heredi-
tatis.*

*Cons. 347. n. 95. p. 1671.
Realis actio in loco rei sita in-
sentanda.*

*Cons. 343. n. 72. p. 1538.
non Realis sed verbalis est in-
juria per scripturam illata.*

*Cons. 305. n. 18. p. 1062.
Realis injuria personali ubi
requiritur, ad verba illam
trahendum non est.*

*Cons. 305. n. 93. p. 1178.
ob Realem ut nec ob verbalem
injuriam Vassallus feudo pri-
vatur.*

*Cons. 305. n. 82. p. 1170.
& n. 86. p. 1171.*

*Reales injuria parva verba-
bus comparantur.*

*Cons. 351. n. 66. p. 1753.
& n. 165. p. 1775.*

*Reale jus absq. traditione in
feudo nullum constituitur.*

Cons. 316. n. 72. p. 344.

*Reale est jus pascendi debium
non personae sed pradio debi-
tum.*

*Cons. 311. n. 10. p. 275.
sub Reali annuo censu conces-
sum feudum etiam ad sumi-
um pertinet, & pro Emphy-
teusi habetur.*

Cons. 314. n. 9. p. 1059.

*Realia & perpetua, non perso-
nalia praesumuntur privile-
gia concessa super decimis.*

*Cons. 303. n. 108. p. 118.
ad REASSUMENDUM pro-
cessum citatio necessaria: cu-
jus defectus insanabilis.*

*Cons. 312. n. 115. p. 900.
REBELLIONIS reus ad ju-
ramentum non admittitur,
nec ei creditur.*

Cons. 312. n. 330. p. 935.

*RECEDERE arbitrator ab
arbitrio & voluntate semel
declarata non potest.*

Cons. 313. n. 14. p. 259.

*Recedatur ut quam maximum
a jure communi, & secun-
dum illud statutum interpre-
tandum.*

Cons. 304. n. 38. p. 1135.

*Receditur a praestratione esti-
matione geminata per plures a-
ctus contrarios.*

Cons. 343. n. 123. p. 1491.

*Recedi nequit a contractu so-
licitate. Cons. 330. n. 50. p. 774.*

*Recedendum non est a forma
contractus.*

Cons. 330. n. 4. p. 772.

Cons. 350. n. 8. p. 1716.

Recedendum non est a verbis.

Cons. 338. n. 9. p. 1202.

non Recedendum a communi.

Cons. 328. n. 101. (24.)

p. 695.

non Recedendum a solis.

Cons. 337. n. 107. p. 1784.

RECENTIOR possessio prae-
sumitur visiosa.

Cons. 319. n. 344. p. 1394.

RECESSUS a justitia & in-
decencia omnis impossibilis
dicitur in principis.

Cons. 305. n. 68. p. 168.

*Recessum videtur a protesta-
tione facto contrario.*

Cons. 342. n. 120. p. 1491.

Recessibus Imperii standum.

Cons. 332. n. 173. p. 910.

*de RECEPTA in praxi senten-
tia doctoris excellentis testium
credendum.*

Cons. 319. n. 107. p. 414.

*Recipit qui bona ex speciali
gratia, creditoribus non tra-
nsmittitur.*

Cons. 307. n. 4. p. 199.

*Recipiunt mutuo quod plures,
ex eo pro parte tantum obli-
gantur.*

Cons. 307. n. 8. p. 200.

*Recipere debet emolumentum
qui obsequium praestat.*

Cons. 305. n. 4. p. 104.

*Recipiens litteras, transactio-
nem vel decretum, nec con-
tradicens ratificasse prae-
sumitur.*

Cons. 312. n. 1. p. 280.

*Recipiens rationes & reliqua
creditor debitoris asserente,
se non amplius debere, sibi
non praesudicat.*

Cons. 335. n. 35. p. 1143.

*Recipiens rationes & instru-
menta, non statim approbare
censetur.*

Cons. 335. n. 34. p. 1143.

contra n. 50. p. 1146.

*Recipiens litteras, nec contra-
dicens intelligitur approbasse.*

Cons. 331. n. 120. p. 1000.

*Recipiens scripturas ad inter-
esse suum pertinentes, appro-
basse censetur si non statim a-
contradicat.*

Cons. 335. n. 43. p. 1144.

*Recipiendum non est in pra-
ctica, quod legibus non cetera-
tur. Cons. 344. n. 40. p. 1582.*

& n. 140. p. 1585.

*non Recipitur quando a Cre-
ditore, fortim cum usuria de-
bitur in loco idem deponere
potest. Cons. 304. n. 121. p. 154.*

*non Recipitur quasi doli, ubi
causa alia praetendi potest.*

Hhhhh 3 Cons.

RECIROCA debet esse successio ab intestato.

Cons. 303. n. 31. p. 660.

Reciprogo ex contractu petenti aliquid, quem ipse nondum implevit, obstat exceptio non adimpleti contractus.

Cons. 304. n. 84. p. 139.

RECLAMARE non debent loca particularia cum jure habetur in toto territorio.

Cons. 302. n. 58. p. 55.

RECTE inferitur ex separat.

Cons. 333. n. 43. p. 558.

RECTOREM perpetuum transiens regalia non inest temporalem.

Cons. 306. n. 40. p. 192.

Redores & praefides quam non habent, mandato vel procuracione locorum publicorum generali non inest alienandi potestas.

Cons. 308. n. 14. p. 189.

RECOGNITA scriptura in continentia ad oculum probat contra recognoscendum.

Cons. 351. n. 21. p. 1742.

Recognita scriptura habetur pro publico instrumento.

Cons. 345. n. 59. p. 1615.

Recognita scriptura privata habet vim instrumenti publici.

Cons. 331. n. 224. p. 852.

Recognitum instrumentum pro publica habetur.

Cons. 321. n. 99. p. 476.

Recognitio fidei infusa per errorem facta non nocet.

Cons. 334. n. 10. p. 1058.

Recognitio optima est probatio.

Cons. 350. n. 90. p. 1726.

Recognitio scriptura facta ab eo qui scripsit facit eam valere ut publicum instrumentum.

Cons. 351. n. 16. p. 1742.

Recognitio plena contra recognoscendum.

Cons. 351. n. 17. p. 1742.

Recognitio facit notorium.

Cons. 351. n. 18. p. 1742.

Recognitio etiam in criminalibus.

Cons. 351. n. 19. p. 1742.

Recognitio scriptura

orta facit a confessio plus operatur, quam expressa.

Cons. 351. n. 22. p. 1742.

Recognitione & Originali corroboratum exemplum fidei facit.

Cons. 334. n. 163. p. 1109.

Recognoscere manus & sigilla debent Notarii & testes in testamenti publicatione.

Cons. 350. n. 1. p. 174.

Recognoscens superioris sicut Imperator habet commercium via publica & vendere potest.

Cons. 306. n. 2. p. 185.

Recognoscens nullum superiorem rex in suo regno nisi velut Imperator.

Cons. 322. n. 11. p. 486.

RECONCILIATIONIS exceptio quia sumitur ex communione salutacione & impedit matrimonii separacionem.

Cons. 337. n. 21. p. 377.

RECONVENIRE potest reus evidentiis actorum in eodem foro.

Cons. 340. n. 69. p. 1418.

Reconventio in compromissum non venit, nisi exprimatur.

Ibid. n. 178. p. 1436.

Reconventio in compromissum non venit, nisi exprimatur.

Cons. 340. n. 147. p. 1431.

Reconveniri quis potest in locis ubi, ubi alterum convenit.

Cons. 304. n. 17. p. 132.

Reconventionis exceptio impedit litis ingressum.

Cons. 340. n. 179. p. 1436.

pro Reconventionem satisfactionem prestare debet actor in foro Saxenico.

Cons. 304. n. 23. p. 133.

in RECUPERANDÆ rei judicio is obtinet, qui probat antiquiorem possessionem.

Cons. 311. n. 26. p. 277.

Recuperanda & retinenda possessorum cumulari potest, ut quatenus spoliatum eandem restituatur.

Cons. 308. n. 42. p. 223.

ad Recuperationem rerum in paco fracta casibus civiliter agi potest.

Cons. 305. n. 97. p. 173.

RECURRENDUM est ad senorem in defensione, cum for-

mam contrahitur, per quam plene probatur.

Cons. 311. n. 139. p. 1010.

REGUSANDI iudicii iusta potentia est suspecta causa.

Cons. 308. n. 25. p. 215.

Regulantur iure normis reliqua ubi caput suspectum.

Cons. 348. n. 25. p. 1685.

Recusatio iudicii & exceptio declinatoria sibi compatiuntur.

Cons. 327. n. 60. p. 374.

Recusationis causa est magna amicitia & auctoritas iudicis.

Cons. 348. n. 26. p. 1686.

REDDENDÆ sunt rationes plene & bonæ fide.

Cons. 331. n. 270. p. 858.

Reddendæ quomodocumque rationes.

Cons. 335. n. 10. p. 1138.

Reddendum debitori solutione facta instrumentum, sine causa enim apud Creditorem est.

Cons. 304. n. 124. p. 152.

Reddenda sunt a glossore instrumenta & persentia omnia.

Cons. 331. n. 274. p. 859.

pro Reddente non creditur rationibus sed contrarium.

Cons. 335. n. 17. p. 1148.

Reddere rationem non est redditam consistere delictum.

Cons. 335. n. 20. p. 1140.

Reddere debitor qui accepit certam rem pro pecunia mutuum, eandem potest pro nummis in paco credituri.

Cons. 304. n. 58. p. 146.

Reddere verum estimacionem an speciem debet, debitoris, estimatam speciem accipiens est electio.

Cons. 304. n. 99. p. 146.

Redditur iudicium in iudicio.

Cons. 335. n. 172. p. 1174.

Reddatur ut eadem species in mutuo ab initio conveniri non potest.

Cons. 304. n. 97. p. 146.

Reddita ratio ad res administratas pertinet non ad futurat, de quibus nihil actum.

Cons. 335. n. 25. p. 1144.

Reddita semel & approbata ratio amplius reddi non debet.

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

Reddita ratio amplius reddi non debet.

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

Reddita ratio amplius reddi non debet.

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

Reddita ratio amplius reddi non debet.

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

Reddita ratio amplius reddi non debet.

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

Reddita ratio amplius reddi non debet.

Cons. 335. n. 40. p. 1144.

Partem VII. Index.

**Reddita non videtur rationem
sufficienter reddere.**

Cons. 335. n. 22. p. 1140.
sed iterum reddenda.

Ibid. n. 23. p. 1141.
etiamsi liberatio sit secuta.

Ibid. n. seq. p. ead.

**Redditarum rationum revisio
intra triginta annos peti por-
est.** Cons. 330. n. 54. p. 778.

**Redditio rationum pacto re-
mitti potest.**

Cons. 331. n. 90. p. 827.

**Redditio Rationum causam
habet successivam.**

Cons. 335. n. 13. p. 1139.

**Redditis semel rationibus Fa-
ctor vel Camerarius ad al-
ias non tenetur.**

Cons. 330. n. 67. p. 780.

**REDEMPTIO & Emptio sunt
correlativa.**

Cons. 331. n. 180. p. 844.

**Redemptionis jus habent ad-
gnati facta subinfestatione.**

Cons. 325. n. 16. p. 576.

**Redemptionis & Revocatio-
nis feudi differentia.**

Cons. 344. n. 12. p. 1557.

**REDIGUNTUR ad paucas
causas amissionis feudi & ar-
bitrarie sunt.**

Cons. 305. n. 90. p. 171.

**REDIMENDUM intra an-
num feudum inagnatum a-
lienatum.**

Cons. 344. n. 10. p. 1557.

**Redimendi & revocandi jus
quid differant.**

Cons. 344. n. 33. & seqq.
p. 1563.

& n. 108. p. 1580.

**Redimendi jus annuatum
durat.**

Cons. 344. n. 35. p. 1562.

& n. 110. p. 1581.

**Redimendi onus facit remmi-
nus valere, vel pro tertia
parte.**

Cons. 331. n. 168. p. 842.

**REDIMIBILIS pacti ex ven-
ditione possidens emptor fru-
ctus interim lucratur.**

Cons. 331. n. 83. p. 825.

nec in precium mutare cogi-
tur: etiam in foro conscien-
tia. Ibid. n. 84. 87. p. 825.

& n. 100. p. 830.

**exc. REDINTEGRANDA in
civilibus quoq. agi potest.**

Cons. 311. n. 25. p. 277.
exc. Redintegranda: q. 1. &
c. sapè de restitu. spoliat. agent
spoliatus ante omnia resti-
tuendus.

Cons. 311. n. 16. p. 276.
non admissa exceptione do-
mini. Ibid. n. 17. p. ead.

nisi Dominium sit notorium.
Ibid. n. 18. p. ead.

**Redintegranda ex canone spo-
lii querela contra dominum
datur.**

Cons. 308. n. 37. p. 321.

**Redintegranda canon datus
contra quemlibet possidentem.**

Cons. 323. n. 18. p. 302.

**REDIT res facile ad primam
suam naturam.**

Cons. 303. n. 73. p. 115.

**Redire velle ad id quod est re-
pudiatum, Absurdum.**

Cons. 321. n. 11. p. 447.

**Reditus dotis, & Parapœrna-
lium, & dotalitii lucratur
maritus.**

Cons. 333. n. 45. p. 968.

**Reditus emi ac vendi possunt,
& talis contractus licitus est.**

Cons. 331. n. 95. p. 828.

& n. 98. p. 829.

**Reditus & inferior ad illum
pertinet qui jurisdictionem
habet nisi probetur exem-
ptio.**

Cons. 302. n. 144. p. 83.

**Reditus buriales non servitia
personarum curat Ecclesia.**

Cons. 319. n. 143. p. 421.

**REDUCIT rem appellatio ad
tempus licet contestata.**

Cons. 342. n. 77. p. 1463.

**Reducitur plerumque interesse
ad minorem summam.**

Cons. 342. n. 238. p. 1509.

**Reduci actus & verba ad na-
turam feudi debent quoad re-
duci possunt.**

Cons. 324. p. 12. p. 526.

**REEMERE venditori semper
vel post certum tempus si li-
cet contractus usurarius non
est.** Cons. 331. n. 216. p. 850.

REFERENS continet relatum.

Cons. 301. n. 137. p. 28.

**Referens falso se ad aliquid
sententia nulla est.**

Cons. 344. n. 82. p. 1524.

n. 105. p. 1580.

& n. 179. p. 1595.

**Referens deficiente relato de-
ficit.**

Cons. 340. n. 104. p. 1424.

& n. 181. p. 1436.

**Referens scriptura cuius rela-
tum deficit nihil operatur nec
probat.**

Cons. 304. n. 93. p. 145.

**Referens intelligendum juxta
terminos relati.**

Cons. 305. n. 64. p. 167.

**Referens erroneum deficit re-
lato deficiente.**

Cons. 329. n. 128. p. 762.

Referenti inest relatum.

Cons. 329. n. 92. p. 748.

& n. 127. p. 761.

Cons. 334. n. 42. p. 1074.

Cons. 340. n. 103. p. 1424.

Cons. 304. n. 9. p. 129.

**Referenti minus standum
quam relato si discrepant.**

Cons. 305. n. 65. p. 168.

**Referenti inest relatum cum o-
mnibus suis qualitatibus.**

Cons. 326. n. 20. & 21. p. 601.

**in Referente termino tantum,
quantum in relato.**

Cons. 338. n. 219. p. 1331.

**in Referente continetur rela-
tum cum omnibus suis quali-
tatibus.**

Cons. 334. n. 7. p. 1057.

**in Referente non potest esse
plus quam in relato.**

Cons. 302. n. 14. p. 50.

**Referuntur ad finem, quia in
principio ponuntur.**

Cons. 342. n. 54. p. 1482.

**non Referuntur qua clausula
ad dispositionem, sed tantum
ad executionem, non mutant
jus dispositionis.**

Cons. 304. n. 113. p. 149.

**non Refertur ad omnia præce-
dencia posita in fine clausula,
ubi subest ratio diversifi-
cat.**

Cons. 344. n. 32. p. 1561.

n. 107. p. 1580.

& n. 112. p. 1581.

**Refertur clausula in fine post-
ea ad immediate præceden-
tia, non ad omnia.**

Cons. 344. n. 11. p. 1557.

**Refertur sequens ad præce-
dens, quod influit in sequen-
tia.**

Cons. 339. n. 112. p. 1363.

Hhhhh 4 REFU

REFUGIUM oppressorum est
Ecclesia.

Cons. 316. n. 75. p. 345.
Et mater pietatis.

Ibid. n. 76. p. 344.
ad **REFUSIONEM** pretii
non tenetur feudum proprio
jure revocare.

Cons. 347. n. 62. p. 1664.
REFUTARE Vasallum feudum
non potest, in prejudicium
agnatorum.

Cons. 347. n. 40. p. 1660.
an. **Refutatio** del. abdicatio
Feudi nocet successoribus?

Cons. 333. n. 141. p. 1012.
Refutatio non valet habere anna-
le silentium.

Cons. 344. n. 55. p. 1565.
Et n. 142. p. 1585.
per **Refutationem** feudum
amittitur.

Cons. 344. n. 56. p. 1569.
REGALE est monetam cu-
dere. Cons. 345. n. 160. p. 1639.
in Regali dignitate existens co-
mittere imperii.

Cons. 320. n. 2. p. 430.
Regalium concessio an. Et quan-
do aliud concedi intelligatur?

Cons. 345. n. 181. p. 1639.
Regali dignitate gaudentes jus
colleendi habent.

Cons. 320. n. 1. p. 410.
Regalia habentes collectam im-
ponere possunt.

Cons. 345. n. 153. p. 1637.
Regalia sunt Feudalia.

Cons. 307. n. 112. p. 120.
Regalia sub generali onerum re-
missione remissa non censentur.

Cons. 303. n. 30. p. 107.
Regalia transiunt in hereditatem
perpetuum non in tempora-
lem. Cons. 306. n. 40. p. 192.

Regalia immemoriali tempore
prescribuntur.

Cons. 339. n. 350. p. 1395.
Regalia prescribi nequeunt.

Cons. 325. n. 64. p. 593.
Regalia exarcent Principes de
fallo. Cons. 306. n. 34. p. 191.

ad Regalia Et dominium dire-
ctum pertinent Feudalia.

Cons. 302. n. 25. p. 107.
Et n. 31. p. 112.
in Regalibus numeratur vna
publica, per quam Domini
teptarum tenentur prestare
sacrum candidum etiam ar-

mis sumis.

Cons. 306. n. 56. p. 197.

REGISTRA non probant pro
Civitate in sua causa, sicut nec
privilegiorum.

Cons. 345. n. 54. p. 1612.

Registra Et libri consuales pro-
bant.

Cons. 339. n. 231. p. 1380.

REGIT omnia finalis causa.

Cons. 304. n. 74. p. 142.

Cons. 336. n. 274. p. 1246.

Reguntur appanimenta jure
cognati.

Cons. 338. n. 67. p. 1309.

REGNI del. Ecclesie in praju-
dicium antecessor aliquid co-
cedere non potest.

Cons. 316. n. 135. p. 351.

in Regno del. ducatu si primo-
genitus consuetudine succe-
dit, verificatur illa etiam in
legitimato per matrimonium.

Cons. 319. n. 26. p. 411.

REGRESSUS ad caquibus re-
nunciatum est, non patet.

Cons. 342. n. 108. p. 1489.

n. 111. p. 1490.

Et n. 148. p. 1495.

REGULÆ: Tantum prescri-
ptum quantum possitum
intelligitur.

Cons. 339. n. 127. p. 1365.

Regulæ L. Obligationum 44.
§. placet, ff. de O. Et A. cessat
in prescriptione.

Cons. 329. n. 74. p. 715.

Regulæ standum, donec probetur
casus exceptus.

Cons. 326. n. 20. p. 1207.

Regulæ standum in casibus non
exceptis.

Cons. 342. n. 203. p. 1504.

Et n. 212. p. 1505.

Regulæ derogat exceptio in ca-
su excepto.

Cons. 330. n. 118. p. 791.

Cons. 332. n. 174. p. 810.

de Regulæ natura est Exceptio,
eandem declarat.

Cons. 339. n. 134. p. 1367.

Regulæ derogat Exceptio si ve
exceptio.

Cons. 339. n. 133. p. 1367.

Cons. 346. n. 96. p. 1435.

Regulæ: Quod semel placuit
Et c. valet etiam in negotiorum
gestione, ac personarum Et in-
strumentorum approbatione.

Cons. 325. n. 45. p. 1145.

Regulæ includit exceptis finiti-
lis. Cons. 302. n. 92. p. 62.
Regulæ: Falla non prescribuntur
Et c. non procedit in soli-
tu, Et ubi aliter est consuetudo.

Cons. 339. n. 248. p. 1382.

Regulæ: quod filius tenetur
prestare saluum patris: tam-
tum in hereditariis obtinet.

Cons. 347. n. 19. p. 1656.

Regulæ: quod indefinita aqua
potest esse universalis: in stratis
non habet locum.

Cons. 327. n. 153. p. 1290.

Regulæ: Illius inclusio, est alterius
exclusio, habet locum in
iis que sunt finiti: non qua
jura, ubi contraria obestmet.

Cons. 304. n. 60. p. 138.

in Regulæ manet casus excep-
tus. Cons. 303. n. 46. p. 1101.

Cons. 331. n. 166. p. 1775.

Regulæ dicendum non est
nisi in casibus exceptis.

Cons. 326. n. 133. p. 1226.

in Regulæ manet, quod excep-
tum non induitur.

Cons. 301. n. 71. p. 19.

de Regulæ est exceptio Et con-
firmat eam in casibus non ex-
ceptis. Cons. 302. n. 74. p. 58.

n. 91. p. 62.

Et n. 104. p. 65.

Regulam pro se habens, si ha-
bet fundatam intentionem,
donec contrarium probetur.

Cons. 335. n. 159. p. 1170.

Regulam in casibus non excep-
tis confirmat exceptio.

Cons. 321. n. 6. p. 449.

Cons. 328. n. 70. p. 681.

Regulam in contrarium, Et
particularitatem esse notant
verba, Aliquando, interdum.

Cons. 342. n. 213. p. 1505.

secundum Regulam iudican-
dum, nisi casus exceptus pro-
betur. Cons. 332. n. 53. p. 836.

Regulam pro se qui habet, se-
cundum illum, pronuncian-
dum, donec exceptio probetur.

Cons. 330. n. 80. p. 1725.

Regulam format Exceptio in
casibus non exceptis.

Cons. 302. n. 11. p. 49.

Cons. 338. n. 132. p. 1234.

Regulator rationum secundum
locum ejusdem.

Cons. 335. n. 41. p. 1147.

Regulator alium magis ab in-
tentione

Partem VII. Index.

- centione contrahentium principali quam a verbis.*
Cons. 331. n. 109. p. 832.
Regulariter torqueri possunt omnes in causa criminali.
Cons. 335. n. 205. p. 1179.
Regulariter quilibet agere potest.
Cons. 340. n. 15. p. 1410.
Regulariter consensus non requiritur ad integrandam personam.
Cons. 333. n. 125. p. 1003.
REJICERE iudex probationes arbitratus suo non potest.
Conf. 332. n. 291. p. 927.
Rejiciendi articuli impertinentes. *Cons. 345. n. 165. p. 1640.*
Rejicienda est in totum vel in totum acceptanda confessio qualificata.
Conf. 351. n. 89. p. 1759.
Rejicitur superfluitas in actis.
Cons. 345. n. 167. p. 1641.
Rejici non potest instructum, quod ab utroque litigante est productum.
Conf. 334. n. 91. p. 1084.
Rejcta appellatio pro non interposita habetur.
Cons. 342. n. 134. p. 1493.
RELATIONE ad aliud facta expressum quod colligitur incertum non est.
Cons. 338. n. 218. p. 1331.
per Relationem quod habetur pro expresso est.
Cons. 302. n. 71. p. 58.
Relativa ad actus prateritos, secundum hos intelliguntur.
Cons. 338. n. 69. p. 1309.
Relatio non potest plus comprehendere quam relatum.
Cons. 302. n. 34. p. 52.
Relatum inest referenti.
Conf. 304. n. 9. p. 120.
Cons. 329. n. 92. p. 748.
Et n. 127. p. 761.
Cons. 332. n. 19. p. 880.
Cons. 334. n. 42. p. 1074.
Cons. 336. n. 269. p. 1246.
Cons. 338. n. 68. p. 1309.
Conf. 339. n. 32. p. 1352.
Et n. 106. p. 1362.
Cons. 340. n. 103. p. 1424.
Cons. 341. n. 38. p. 1452.
cum omnibus suis qualitatibus.
Cons. 326. n. 21. p. 601.
Conf. 331. n. 304. p. 865.
Cons. 333. n. 93. p. 987.
etiam in sententia.
Cons. 341. n. 39. p. 1452.
Relatum sententis deficit, ubi ipsa sententia deficit.
Cons. 341. n. 43. p. 1453.
Relatum ubi desinit, destruitur consequens.
Cons. 304. n. 92. p. 145.
Relatum continetur in referente, cum omnibus suis qualitatibus.
Cons. 334. n. 7. p. 1057.
Relatum cuius deficit, Scriptura referens nihil operatur nec probat.
Cons. 304. n. 93. p. 145.
Relato, deficiente deficit referente.
Cons. 334. n. 124. p. 1090.
Cons. 340. n. 104. p. 1424.
Et n. 181. p. 1436.
Cons. 329. n. 178. p. 762.
Relato potius standum quam referenti, si discrepant.
Cons. 305. n. 65. p. 168.
Relati juxta terminos intelligendum referens.
Conf. 305. n. 64. p. 167.
Relata ex actis, nisi inde appareant nulla sunt.
Cons. 342. n. 18. p. 1477.
RELAXARE sequestrum qui petit quodammodo agit.
Conf. 304. n. 6. p. 129.
Relaxari petens sequestrationem, prestare debet cautionem.
Cons. 304. n. 25. p. 133.
Relaxari nequit sequestrum vel arrestum sine consensu partium vel iudicis cognitione.
Cons. 341. n. 63. p. 1460.
RELEGATIO pro corporali pena habetur.
Conf. 317. n. 101. p. 387.
Relegationem temporalem aut amotionem ab ordine in honestioribus excedere non debet pena stellionatus.
Cons. 314. n. 19. p. 302.
Relegatione temporali et manus abscissione sortum gravior est.
Cons. 335. n. 230. p. 1184.
Et n. 249. p. 1188.
RELEVAT ab onere probandi non proponendi notorum.
Cons. 306. n. 29. p. 190.
Relevat confessio adversarium ab onere probandi.
Cons. 329. n. 49. p. 723.
Relevat quod non, probatum frustra probatur.
Cons. 321. n. 78. p. 469.
Relevat possessio ab onere probandi.
Cons. 339. n. 28. p. 1152.
non Relevat dubia probatio.
Cons. 350. n. 38. p. 1719.
non Relevant impersonalia.
Cons. 339. n. 21. p. 1351.
non Relevant aut concludunt generalia.
Conf. 342. n. 29. Et 36.
p. 1480.
non Relevant articuli impertinentes.
Cons. 342. n. 16. p. 1477.
Relevatur ab onere probandi qui est in possessione nobilitatis: praesertim si diuturna est.
Conf. 314. n. 88. Et seq. p. 314.
RELICTUM censetur apud heredem, quod legatum non est, nec ademptum.
Cons. 302. n. 12. p. 49.
Relictum cui sit restituendum, si testator non expresserit, fraudis suspicionem laborat.
Cons. 336. n. 287. p. 1249.
Relictum quoad non probatur auferri non debet.
Conf. 302. n. 145. p. 83.
Relictorum favorabilium ratio facile admittitur.
Cons. 342. n. 216. p. 1505.
RELIGIO iurijurandi coempta, solum DEUM habet nitorem. *Conf. 336. n. 132. p. 1226.*
Religionis negotium summo favore prosequendum, non impediendum.
Conf. 319. n. 17. p. 463.
sub Religione pravitate palliare permittendum non est.
Cons. 332. n. 263. p. 923.
pro Religione in dubio pronunciandum.
Cons. 321. n. 30. p. 452.
RELINQUERE et donare bona extraneis post fratres quilibet potest.
Conf. 342. n. 136. p. 1493.
Relinquendus quibus in possessione sua, donec ordinario iudicio ipsi evincatur.
Cons. 336. n. 110. p. 1222.
Relinquendum magis iudicis quam DEO et extraneis.
Cons. 350. n. 26. p. 1717.
Relin-

Relinqui aliquid solat bonis cedentibus, ne egent.

Cons. 348. n. 59. p. 1693.

Relinqui etiam Legata in codicillis possunt.

Cons. 336. n. 175. p. 1234.

Reliqua, quæ debent inveniri, solvere debet reddens rationes.

Cons. 331. n. 275. p. 859.

Et fructus omnes percepti ac percipiendi.

Ibid. n. 276. p. ead.

Reliquorum & residui appellatione quid contineatur.

Cons. 335. n. 48. p. 1146.

Reliquorum datio sequi omnibus expeditis, rationes vero a facto computationis incipere debent.

Cons. 331. n. 277. p. 859.

Reliquis, qui jus habent, non præjudicat aliquorum defamilia consensus.

Cons. 334. n. 77. p. 1080.

RELICTIONIS pretium taxat iudex.

Cons. 342. n. 208. p. 1504.

ut & emptionis.

Ibid. n. 209. p. ead.

Reluendi jus in concessione venditionis reservatum non habet locum in donatione.

Cons. 318. n. 16. p. 394.

REMEDIIUM possessorium plenarium est spoliationis querela.

Cons. 332. n. 255. p. 922.

Remedium L. fin. C. de Edicto D. Hadrian. tollend. an datur ab intestato.

Cons. 329. n. 11. p. 710.

Remedio extraordinario plenior est restitutio in integrum.

Cons. 332. n. 229. p. 918.

facilius datur contra interlocutoriam.

Ibid. n. 230. p. ead.

Remedia possessoria habet Vassallus possessione defectus etiam contra Dominum.

Cons. 316. n. 38. p. 339.

Remediis possessorius æque tenetur, ac privatus, turbans quem in possessione sua Princeps.

Cons. 303. n. 128. p. 125.

Remediis & defensionibus pluribus utinemo prohibetur.

Cons. 344. n. 156. p. 1592.

REMITTERE jus liquidum

est donare.

Cons. 329. n. 35. p. 719.

Remittere debet executor causam ad superiorem mandantem, nullitatis questione contram se opposita.

Cons. 344. n. 183. & seq.

p. 1596.

Remittere est donare, quod non præsumitur, præsertim in muliere.

Cons. 333. n. 169. p. 1041.

Remittere vel concedere non censetur, quod non habet, sed quod habet.

Cons. 303. n. 18. p. 106.

Remittere jus suum est species donationis.

Cons. 324. n. 23. p. 531.

Cons. 342. n. 152. p. 1496.

Cons. 303. n. 20. p. 106.

Remitti debent omnes ad unum iudicem propter causæ connexitatem.

Cons. 304. n. 18. p. 132.

Remitti vel concedi alteri non potest jus portorii ex privilegio competens.

Cons. 303. n. 42. p. 110.

sicut nec alia Vectigalia.

Ibid. n. 43. p. ead.

Remitti potest pacto jus futurum.

Cons. 303. n. 51. p. 111.

Remitti pacto potest rationum redditio.

Cons. 331. n. 90. p. 827.

Remissio & conciliatio ex quibus indicis sumatur.

Cons. 317. n. 84. p. 378.

& n. 81. p. 377.

Remissio quedam est donatio.

Cons. 303. n. 20. p. 106.

Remissio a Gabellariis facta non solventes a pena liberat.

Cons. 336. n. 91. p. 1218.

& n. 128. p. 1225.

Remissio sui juris propter consanguinitatem præsumitur.

Cons. 344. n. 4. p. 1556.

Remissio & donatio non præsumitur.

Cons. 342. n. 153. p. 1496.

præsertim in mulieribus.

Ibid. n. 144. p. 1496.

Remissa non censentur regalia, sub generali onerum remissione.

Cons. 303. n. 30. p. 107.

Remissiones & liberationes sunt favorabiles & amplianda.

Cons. 330. n. 86. p. 1218.

REMORARI non debent liquida debita ab illiquidis.

Cons. 312. n. 19. p. 283.

REMOVET voluntatem & animum ab actu finalis causæ error.

Cons. 351. n. 145. p. 1769.

Removentur omnes disparatæ species una posita.

Cons. 331. n. 50. & 52. p. 818.

à quo Removentur substantia contractus, ipse quoque contractus remotus videri debet.

Cons. 327. n. 40. p. 632.

Remotus cuius absentis Procurator est vel moritur, indefensus est.

Cons. 332. n. 153. p. 905.

Remoto illo cuius contemplatione conceditur aliud, hoc quoque remotum intelligitur.

Cons. 328. n. 67. p. 679.

in Remotiorem agnatum alienatum feudum cum consensu proximorum agnatorum, ab agnatis mediis revocari potest.

Cons. 344. n. 13. p. 1558.

in Remotiorem feudi alienatione facta, excluditur proximior agnatus à revocatione si per annum tacerit.

Cons. 344. n. 52. p. 1565.

& n. 142. p. 1585.

Remotiores plus juris habere quam propiores absurdum est.

Cons. 322. n. 29. p. 490.

Remotiores excludit proximus in successione feudali.

Cons. 343. n. 40. p. 1530.

& n. 59. p. 1534.

Remotiorum agnatorum consensu non est opus.

Cons. 333. n. 28. p. 963.

REMUNERARI potest præstitum officium, aliis gratuitum esse debet.

Cons. 314. n. 51. p. 307.

Remunerationem dare licet proximo nuptiarum.

Cons. 314. n. 54. p. 308.

Remunerationem non excludit mandatum, licet gratuitum.

Cons. 321. n. 51. p. 459.

Remunerationem accipiens officialis vel iudex post rem expeditam, pena concussionis non tenetur.

Cons. 314. n. 52. p. 307.

Remuneratoria concessio transit irrevocabili in contractum, & latius

Partem VII. Index.

- Et latius est interpretanda quam donatio.*
Cons. 301. n. 39. Et 40. p. 16.
- Remuneratoria concessio, non prohibitis personis facta, non requirit specificationem meritorum.**
Cons. 301. n. 41. p. 16.
- Remuneratoriæ donationes propter ingratitudinem non revocantur.**
Cons. 314. n. 117. p. 138.
- Remuneratoriæ donationis causa sufficiens quæ.**
Cons. 321. n. 52. p. 459.
- RENOVANDUM** *compromissum, si ita convenit.*
Conf. 338. n. 94. p. 1312.
- Renovatum compromissum, effectum unum est.**
Conf. 338. n. 95. p. 1312.
- Renovatio compromissi in qua aliquid mutatur, novum facit compromissum.**
Conf. 338. n. 109. p. 1325.
- Renovatio indestituta nihil aliud, quam ipsa possessio aut ejus confirmatio.**
Conf. 324. n. 35. p. 534.
- Renovationem indestituta petere debet. Passus etiam non citatus.**
Cons. 332. n. 336. p. 938.
- RENUNCIAT** *exactionis juramenti, qui probationem suscipit.* *Cons. 342. n. 116. p. 1490.*
- Renunciavit an successioni filia dote accepta pro legitima?**
Cons. 309. n. 54. p. 249.
- Renunciare societati ante tempus conventum non licet.**
Cons. 330. n. 125. p. 792.
- Renunciare potest juri suo agnatus circa feudi alienationem.**
Cons. 344. n. 47. p. 1565.
- Renunciare quisq. favori suo potest.**
Conf. 330. n. 17. p. 774.
- Renunciari nequit juri publico.**
Cons. 342. n. 124. p. 1491.
- Renuntiasse appellationi censetur, qui attentat appellans.**
Cons. 334. n. 236. p. 1114.
- Renunciantes, exheredati aut ante divisionem mortui liberi, an reliquis partem faciant, quoad legitimam?**
Cons. 326. n. 34. p. 604.
- Renunciantes, incapaces vel exheredati liberi pro antea mortuis habentur.**
Cons. 326. n. 35. p. 604.
- Renunciatum est, ad ea regressus non datur.**
Cons. 342. n. 108. p. 1489.
n. 111. p. 1490.
Et n. 148. p. 1495.
- Renunciatum quod non invenitur Et repudiatum: illud manere debet integrum.**
Cons. 304. n. 106. Et 109. p. 148.
- Renunciatum nisi quatenus reperitur, jus suum contrahentes repudiasse non presumuntur.**
Cons. 304. n. 111. p. 149.
- Renunciatio intempestiva in actionem pro socio venit.**
Cons. 330. n. 126. p. 792.
- Renunciatio societatis præjudicat renuncianti statim non aliis.**
Cons. 330. n. 113. p. 790.
- Renunciatio limitata limitatum producit effectum.**
Cons. 344. n. 15. p. 1558.
Et n. 114. p. 1581.
- Renunciatio beneficii scilicet Vellejani pro marito sine juramento non valet, ubi mulier dotem suam alias salvam habere nequit.**
Cons. 326. n. 40. p. 605.
- Renunciatione cur non excludatur legitima sicut statuto?**
Cons. 328. n. 103. (26.) p. 697.
- Renunciatione an tollatur appellatio vel supplicatio.**
Cons. 308. n. 27. p. 216.
an juramento.
Ibid. n. 28. p. ead.
- Renunciationes stricti juris sunt.**
Conf. 344. n. 14. p. 1558.
Et n. 113. p. 1581.
- Renunciationes stricti juris sunt, Et odiose.**
Cons. 304. n. 108. p. 148.
Et n. 119. p. 150.
- Renunciationes jurium expirant sublato contractu.**
Cons. 338. n. 125. p. 1318.
- REPARABILIS** *Et juris possidendi est processus nullitas.*
Cons. 332. n. 57. p. 887.
- REPELLENDUM** *quod, non est verosimile, nec ei fides adhibenda.*
Cons. 339. n. 257. 258. p. 1383.
- Repellit exceptio eundem agentem, quem tenet actio.**
Conf. 331. n. 235. p. 854.
- Repellitur ab actione injuriarum agens post annum ob injurias scriptas.**
Cons. 331. n. 71. p. 1754.
- Repelli falsus Procurator ab adversario semel admissus non potest, vel ad cautionem rati cogi.** *Cons. 332. n. 132. p. 902.*
Et n. 161. p. 906.
- REPERTORIUM** *post instrumentorum prætextu transactio retractari non potest.*
Cons. 335. n. 66. p. 1148.
vel specierum post repertarium.
Ibid. n. 67. p. ead.
vel rescripto Principis.
Ibid. n. 68. p. ead.
vel obtentu nove calculationis. *Ibid. n. 69. p. ead.*
- REPETENDI** *sumptus juri Et actionem habet movens bellum justum, ab eis qui causam dederunt.*
Conf. 322. n. 14. p. 486.
- Repetere pecuniam creditori in mutuo Et pignore tantum permittitur.**
Conf. 331. n. 27. p. 81.
non in Emptione Et retrovenditione.
Ibid. n. 28. p. ead.
- Repetere possunt impensas evocati ad bellum justum.**
Cons. 322. n. 6. p. 485.
- Repetere sua a fisco potest uxor etiam in crimine lese majestatis, ejus enim res Et dos ob delictum mariti non confiscantur.**
Conf. 310. n. 25. p. 268.
- Repetere potest emptor nominis pretium, quando res emptæ ipsi non est præstita.**
Cons. 304. n. 100. p. 147.
- Repetita tacite clausula prioris contractus in posteriori censetur.**
Cons. 330. n. 94. p. 785.
- Repetita censentur in testamento subsecuto quæ in protocollo consignata sunt.**
Cons. 302. n. 32. p. 52.
- Repetita rogatio firmior.**
Cons. 350. n. 105. p. 1729.
- Repetitio**

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

Repetitio & geminatio confirmat.

Cons. 341. n. 56. p. 1458.

Repetuntur quando eadem diversis, non in uno instrumento, cum bis geminationis consideratur.

Cons. 302. n. 136. p. 79.

Repetundarum lege Julia tenetur, pecuniam propterea accipiens, ut quid magis aut minus ex officio faceret.

Conf. 314. n. 47. p. 307.

Repetundarum legis Jul. pæna est exilium, vel durior: ne confiscatio & fustigatio.

Cons. 314. n. 48. p. 307.

Repetundarum ac concussio- nis in crimen incidunt consu- lentes illicitè, ad pecuniam habendam.

Cons. 314. n. 53. p. 308.

REPLICATIO venit nomine exceptionis.

Cons. 339. n. 316. p. 1290.

Replicatio nihil aliud est, quàm Exceptio.

Cons. 335. n. 262. p. 1191.

REPRÆSENTAT personam antecessoris successor fictione jure.

Cons. 316. n. 113. p. 349.

Repræsentat quis plures per- sonas respectivè.

Conf. 345. n. 150. p. 1637.

Repræsentant unam personam collectivè vocati.

Cons. 343. n. 11. p. 1524.

Repræsentationis jure, in pa- tris locum succedentes, non plus accipiunt, quàm pater eorum accepisset.

Cons. 343. n. 3. p. 1522.

REPREHENDI ne mereatur a sapientibus, ita interpretan- dus est contractus.

Cons. 331. n. 125. p. 834.

REPUDIASSE jus suum con- trahentes non presumuntur, nisi quatenus renunciatum reperitur.

Cons. 304. n. 111. p. 149.

Repudiari pro parte & pro parte acceptari actus non potest: ut & rationes.

Cons. 335. n. 83. p. 1152.

Repudiatio non presumitur nisi probetur.

n. 89. p. 1153.

& n. 96. p. 1156.

Cons. 333. n. 22. p. 961.

Repudiationis vim habet in feudis annale silentium.

Cons. 324. n. 41. p. 536.

Repudiatum quod non invenitur, & renunciatum: illud manere debet integrum.

Cons. 304. n. 106. & 109.

Repudiatum quod est, ad id re- dire velle absurdum.

Cons. 321. n. 11. p. 447.

non Repudiatum jus expresse, tacite manet reservatum.

Cons. 304. n. 120. p. 150.

REPUGNANTIA Scriptura totum vitiat.

Cons. 336. n. 278. p. 1247.

REQUIRITUR pro forma positum sub conditione.

Cons. 332. n. 281. p. 925.

ubi Requiritur expressus con- sensus, non sufficit tacitus.

Cons. 333. n. 98. p. 990.

Requiritur in testamento men- tis, non corporis sanitas.

Conf. 350. n. 49. p. 1720.

Requiritur ad actionem inju- riarum dolus & animus in- juriandi.

Conf. 309. n. 107. p. 175.

Requiritur ubi injuria realis personalis, ad verbalem illud trahendum non est.

Cons. 305. n. 93. p. 172.

Requiruntur ad injuriam duo copulativè: Verba injuriosa & animus injuriandi.

Conf. 351. n. 135. p. 1766.

Requiruntur ad subinfenda- tionem tria.

Conf. 324. n. 18. p. 528.

Requiruntur ad feloniam proba- tionem testes quinq.

Cons. 305. n. 57. p. 167.

Requiruntur ad feudi priva- tionem injuria per se atrocè.

Cons. 305. n. 83. p. 171.

qua Requirantur ut sit feudum.

Conf. 321. n. 15. p. 449.

Requisitus ordo de forma est.

Cons. 337. n. 134. p. 1286.

Requisito uno deficiente totus actus corrumpitur.

Cons. 325. n. 10. p. 574.

Requisito prescriptionis uno deficiente, tota corrumpitur pre- scriptio.

Cons. 325. n. 18. p. 576.

Requisita juramenti dilatione.

Cons. 332. n. 25. p. 881.

Requisita libelli.

Cons. 337. n. 34. p. 1271.

Requisita multa in prescriptio- nibus longissimi temporis non sunt necessaria.

Cons. 324. n. 58. p. 544.

Requisita in alienatione feudi presumuntur post 30 annos.

Conf. 344. n. 70. p. 1570.

& n. 158. p. 1592.

Requisita necessaria & solemnitas non presumuntur.

Cons. 336. n. 298. p. 1251.

Requisita ad torsuram qua re- missive.

Conf. 335. n. 235. p. 1184.

sine Requisitis juris pupillorum jum & nomina cedi vel vendi non possunt.

Cons. 304. n. 59. p. 138.

Requisitio assensus Domini etiam post mortem alienan- tis fieri potest.

Cons. 318. n. 14. p. 393.

post Requisitionem ternam, justitia, amittitur jurisdictio.

Cons. 308. n. 21. p. 314.

RES que ab antiquo fuit here- ditaria presumitur adhuc ef- se talis.

Conf. 329. n. 8. p. 709.

Res empti quando ipsi non est prestita, potest emptor nomi- nis pretium repetere.

Cons. 304. n. 100. p. 147.

Res pro re vel pecuniâ solvi po- test volenti creditori.

Cons. 330. n. 16. p. 774.

Res & merces quando loco pe- cunia surrogetur?

Cons. 350. n. 6. p. 772.

Res sorte dirimenda est in ex- trajudiciali divisione, omni- bus paribus.

Cons. 313. n. 23. p. 292.

Res inculta deterioratur.

Cons. 346. n. 7. p. 1644.

Res immobilis de jure Saxonicò coram judice cedi debet.

Cons. 321. n. 48. p. 458.

Res facile redit ad naturam su- am primariam.

Cons. 303. n. 73. p. 115.

Res adjudicanda ei, qui in lici- tando vicit.

Cons. 317. n. 3. p. 288.

Res una diverso jure censeri non debet.

Cons. 338. n. 82. p. 1310.

Res

Partem VII. Index.

Res quando non amplius intergrasse dicatur.

Cons. 332. n. 105. p. 1313.

Res quando textus est decisus cessant argumenta probabilia.

Cons. 314. n. 105. p. 316.

Res restitutionis subiecta vendicari potest, non obstante prescriptione contra alterum, impleta.

Cons. 344. n. 128. p. 1583.

Res apta ut pro pecunia illata habeatur de societatis natura est.

Cons. 330. n. 48. p. 777.

Res sua nemini servare potest.

Cons. 301. n. 83. p. 22.

Res sub pacto retrovenditionis vendita minorum aestimatur.

Cons. 331. n. 76. p. 822.

Res iudicata retractari nequit.

Cons. 342. n. 105. p. 1489.

Declinatur, b, n. 146. p. 1495.

Res iudicata effectum sortitur debet, cum sit pro veritate.

Cons. 332. n. 30. p. 882.

Res iudicata et transactio comparantur.

Cons. 335. n. 70. p. 1148.

Res allodialis consensu Domini et Vasallorum feudalis fieri potest.

Cons. 334. n. 95. p. 1084.

Res antequam in iudicium deducta sit vel summa definitiva non expectetur a quolibet gravamine potest appellari. Item a qualibet injuria verbi vel facti etiam sienda et instanti.

Cons. 308. n. 5. p. 209.

Res inter alios acta alij nec obest nec prodest.

Cons. 332. n. 72. p. 889.

Res iudicatur ex fine qualis sit.

Cons. 338. n. 187. p. 1328.

Restrañtis cum sua causa.

Cons. 338. n. 230. p. 1334.

Res ubi uno iudice terminari potest, nemo in plura iudicia distrabi debet.

Cons. 337. n. 15. p. 1269.

Res una diverso jure non censetur.

Cons. 338. n. 185. p. 1328.

Res tanti aestimatur quanti vendi potest.

Cons. 331. n. 80. p. 824.

Res mobilis et immobis in rei

vendicatione quomodo describenda?

Cons. 341. n. 40. p. 1433.

Res principalis ubi non debetur ibi nec ejus aestimatio.

Cons. 302. n. 72. p. 52.

Res iudicata facit de non ente ens, de falso verum, de albo nigrum.

Cons. 332. n. 32. p. 883.

Res aut dos uxoris non commissantur ob delictum mariti, et repetere sua a fisco potest, etiam in crimine lesa majestatis.

Cons. 310. n. 25. p. 268.

Res vel merces indicem pecunia non succedit in societate.

Cons. 330. n. 7. p. 772.

Res DEO semel dicata ad profanos usus non trahitur ad pios revocari debet.

Cons. 302. n. 107. p. 66.

Res ubi sita est et agitur, executioni faciendae, sui loci attenditur.

Cons. 327. n. 91. p. 652.

Res propria nemini servitur.

Cons. 301. n. 12. p. 12.

Sola Rei veritate inspecta procedere, iudicii principalis est.

Cons. 340. n. 79. p. 1419.

Rei aliena administratur ratione reddere tenetur.

Cons. 331. n. 4. p. 812.

n. 20. p. 814.

et n. 32. p. 815.

Rei sua quisq. moderator et arbiter.

Cons. 320. n. 50. p. 435.

Rei commodum et incommodum ad quem spectat, necessarius defensor est.

Cons. 323. n. 13. p. 500.

In Rei usuaria prejudicium domini non potest aliquid mutare.

Cons. 306. n. 48. p. 194.

Rei loco surrogatur precium in universaliibus.

Cons. 330. n. 5. p. 772.

Rei vel precii per quam sit comparatum, aut surrogatur praedium adquisitum.

Cons. 331. n. 46. p. 457.

In quatuor causis res in locum precii succedit.

Ibid. n. seq. p. ead.

Rei praesens qualis nunc reperitur

aut status talis et antea semper intelligitur fuisse.

Cons. 329. n. 40. p. 720.

Rei utilitas cui conceditur, in eum multa condemnationes per universitatem transeunt.

Cons. 309. n. 48. p. 245.

Rei sua usum concedere potest tenetur.

Cons. 348. n. 17. p. 1644.

Rei usum alicui cedens, intelligitur cum omni succedere.

Cons. 309. n. 44. p. 245.

Rei sua emptio non valet.

Cons. 339. n. 257. p. 1396.

Rei substantia potius intuetur quam error opinionis.

Cons. 309. n. 50. p. 240.

Rei effectus accipitur per eos qui juri praesunt.

Cons. 339. n. 148. p. 1369.

Rei simul actor infringere debet, alioquin non obtinet.

Cons. 334. n. 33. p. 1072.

Rei ipsi ex natura, necesse facit et verisimilitudine sumitur congrua interpretatio.

Cons. 331. n. 122. p. 834.

pro Rei vindicatione est positio hereditatis etiam in feudaliibus.

Cons. 343. n. 49. p. 1532.

Rei cuius origo et causa attendi debet.

Cons. 334. n. 1. p. 1055.

Rei usus cupitur usufructui.

Cons. 301. n. 4. p. 101.

Rei sua dominium nemo auferendum.

Cons. 332. n. 346. p. 940.

nisi in casu publicae utilitatis: refuso tamen precio.

Ibid. n. 347. p. ead.

Rei usus non Domino, sed alteri à Domino conceditur.

Cons. 301. n. 13. p. 12.

Rei effectus magis attenditur quam nominatio.

Cons. 331. n. 177. p. 844.

Rei ius notorium excludit agentem possessorio.

Cons. 345. n. 3. p. 1604.

In Rei vindicatione res quomodo describenda?

Cons. 341. n. 40. p. 1433.

Rei iudicata vim non obtinet comminationes.

Cons. 332. n. 364. p. 943.

praesens aliuna tantum, nullo impetrata. ib. n. 365. p. ead.

liiii   Rei

Rei iudicata viui non habent instrumenta sed probationis.

Cons. 304. n. 37. p. 135.

Rei iudicata exceptio tantum operatur quantum exceptio licet pendens.

Cons. 329. n. 22. p. 715.

Rei iudicata & Transactio-
nem habet ratio à Domino
vel Procuratore semel appro-
bata nisi dolus vel error com-
missus probetur.

Cons. 335. n. 44. & 46.

p. 1145.

Rei iudicata standum, siue bene
siue male fueris iudicatus.

Cons. 332. n. 31. p. 883.

Rei iudicata contradicere non
debet prætensu iudicii.

Cons. 335. n. 64. p. 1148.

vel debuit.

Ibid. n. 65. p. ead.

Rei iudicata & iuramento ju-
dex derogare nonquit.

Cons. 342. n. 223. p. 1506.

Rei iudicata standum.

Cons. 341. n. 22. p. 1447.

Rei iudicata aequiparatur ju-
ramentum.

Cons. 332. n. 33. p. 883.

Rei cuius, quæ ex statuto vel
consuetudine accedunt per-
tinentia sunt.

Cons. 302. n. 49. p. 54.

n. 89. p. 61.

& n. 117. p. 69.

in Rem iudicatum transit sen-
tentia etiam interlocutoria
post decedendum.

Cons. 329. n. 21. p. 715.

in Rem iudicatum transit par-
tibus rescriptum principis
post decedendum.

Cons. 304. n. 24. p. 133.

contra Rem iudicatum lata sen-
tentia est nulla.

Cons. 342. n. 107. p. 1489.

Rem in iudicatum transit par-
tis id decretum, cui non con-
tradicitur.

Cons. 312. n. 2. p. 280.

& n. 15. p. 282.

post Rem iudicatum probatio-
nes posteriores ex nova causa
admittuntur quando in ven-
tario vel conscientia res de-
lata fuit.

Cons. 343. n. 60. p. 1483.

in Rem iudicatum transit &
pro veritate habetur senten-

tia & decretum tam inter-
locutoria quam definitiva.

Cons. 302. n. 94. p. 62.

in Rem iudicatum transeunt
sententia à quibus non appel-
latur vel appellare licet.

Cons. 332. n. 5. p. 878.

in Rem iudicatum non transit
sententia notorie iniqua.

Cons. 342. n. 17. p. 1484.

contra Rem iudicatum lata sen-
tentia pallo confirmari pos-
est.

Cons. 342. n. 149. p. 1496.

in Rem iudicatum transit par-
tibus etiam interlocutoria.

Cons. 342. n. 21. p. 1479.

& n. 106. p. 1489.

in Rem iudicatum qua transit
sententia exequenda.

Cons. 332. n. 42. p. 884.

in Rem iudicatum partibus sen-
tentia interlocutoria transit
non iudici.

Cons. 332. n. 350. p. 941.

in Rem iudicatum iudici definiti-
ua non transit, quando sine
citatione contra absentem
indensum processum vel
iurandum datur.

Cons. 332. n. 202. p. 914.

in Rem iudicatum transeunt
interlocutoria & definitiva
sententia.

Cons. 332. n. 6. p. 878.

in Rem iudicatum partibus
transeunt interlocutoria.

Cons. 350. n. 67. p. 1723.

circa Rem versantur iudicia
possessoria ut penoria.

Cons. 323. n. 7. p. 498.

Rem meliorare possumus Vasallus
& Emphyteuta etiam formā
mutando.

Cons. 306. n. 11. p. 186.

Rem euidensem facit Scriptu-
ra inspectio.

Cons. 321. n. 64. p. 464.

Rem aliam, pecuniam vel ope-
ram an quis conferat in so-
cietate non refert.

Cons. 330. n. 52. p. 778.

Rem unam duobus vendens vel
in feudum datus, falsum com-
mittit.

Cons. 316. n. 64. p. 343.

Rem alienari prohibitam bona
fide acquirens iusto facti vel
iuris errore fructus facit
suos.

Cons. 314. n. 209. p. 1108.

Rem qui accipit in diuisione ve-
liqui coheredibus precium
prostat.

Cons. 326. n. 31. p. 609.

Rem infundari non consuetam,
Prælati hoc pacto in feu-
dum dari potest, ut obnoxia
solum Canonem non com-
mittatur pena.

Cons. 316. n. 109. p. 349.

Rem certam pro pecuniā mu-
tuam qui accepit debitor,
potest eandem pro minimis
implicitorie reddere.

Cons. 304. n. 98. p. 146.

in Rem iudicatum transeunt de-
creta.

Cons. 339. n. 15. p. 1350.

ad Rem & rhombum quod non
perimit frivolum est.

Cons. 339. n. 27. p. 1351.

Rem majori precio quam em-
pta est vendere licitum.

Cons. 331. n. 134. p. 837.

in Rem diffensus statutum bo-
na loci comprehendit: per-
sonam respiciunt ubique va-
let.

Cons. 350. n. 74. p. 1717.

in Re una facta conventio non
trahitur ad aliam.

Cons. 338. n. 37. p. 1305.

super Re iudicata licet pacificā
non transigere.

Cons. 342. n. 150. p. 1296.

in Re sua, à Principe an possit
fieri prohibitio, causā notici-
gnatā, saltem extrajudicia-
liter?

Cons. 306. n. 47. p. 194.

Re sua sine dolo privari nemo
potest.

Cons. 316. n. 78. p. 1277.

in Re eadem specialia duō non
concurrunt.

Cons. 321. n. 22. p. 451.

Re sua quicquid potest prolu-
bitu etiam si damnum inde al-
teri inferatur.

Cons. 306. n. 14. p. 186.

Re ipsa nisi atrox sit iniuria,
quam Vasallus in Dominum
committit, ratione personarū
non statim atrox est.

Cons. 314. n. 119. p. 318.

Re in parte usens, totam rei-
net & usurpat.

Cons. 346. n. 32. p. 1647.

à Realind est precium rei.

Cons. 341. n. 54. p. 1496.

Re

Partem VII. Index.

- Re qui fruitur emtor, usuras
pretius pendat, aequissimum
est.
Cons. 309. n. 43. p. 244.
super Re non litigiosa vel lue,
non cogitata transactio vel
compromissum non fit.
Cons. 340. n. 47. p. 1414.
Re ipsa salus, vel deceptus, in in-
tegrum restituendus est.
Cons. 304. n. 104. p. 147.
in Re clara cavillationes advo-
catorum cessare debent.
Conf. 334. n. 218. p. 1170.
pro Re iudicata est ratio reddita
& adprobata.
Conf. 330. n. 68. p. 780.
nisi error argui possit.
Ibid. n. 69. p. ead.
Res a qui utitur ad alterius in-
commodum, non facit inju-
riam.
Cons. 306. n. 51. p. 195.
ab Re una ad aliam hominis di-
positio extendi non de-
bet.
Conf. 302. n. 37. p. 53.
Re non integra Persona semel
approbata in alterius detri-
mentum reprobare non pot-
est.
Cons. 335. n. 109. p. 1158.
de Re aperta dubitandum non
est.
Cons. 302. n. 73. p. 58.
Res controversas tantum pre-
supponit transactio.
Cons. 337. n. 58. p. 1276.
Res finibus terminata ejus
sunt, ad quem fines perti-
nent.
Conf. 301. n. 61. & 62. p. 19.
Res divina ac sacra & DEO di-
cata sunt monasteria.
Conf. 302. n. 3. p. 42.
Res mobiles & se moventes ver-
bum, Jura pertinentia non
complectitur.
Cons. 340. n. 93. p. 1422.
Res alienari prohibita ob as a-
lienum vendi possunt.
Cons. 320. n. 18. p. 432.
ad Res non nominatas vel per-
sonas fictas non est extenden-
dum arbitrium.
Cons. 337. n. 79. p. 1278.
Res omnes late verbum pecu-
nia continet.
Cons. 330. n. 44. p. 777.
Res Ecclesia & civitatum 40.
annis prescribuntur.
Cons. 337. n. 139. p. 1287.
Res Ecclesia nullius in bonis
sunt.
Cons. 337. n. 137. p. 1287.
Res cum suis qualitatibus in eo-
dem statu durare presumun-
tur, quo ante fuerunt.
Cons. 304. n. 14. p. 130.
Res divine digniores sunt hu-
manis & primo loco traden-
da.
Cons. 302. n. 4. p. 47.
Res parentum nostra dicuntur,
non contra.
Conf. 328. n. 82. (5.)
p. 689.
Res ad Geradam, Morgenge-
bam & Cibaria pertinentes
mobiles sunt.
Conf. 349. n. 8. p. 1697.
Res in servitute non nascuntur
ut homines.
Cons. 301. n. 152. p. 32.
Res diversificantur a fine.
Cons. 338. n. 186. p. 1328.
Res que in commissum incide-
runt, fiscus vel tabellarius ab
herede prestare potest, etiam
a singulari successore, ubi ratio.
Cons. 335. n. 41. & 42.
p. 1211.
Rerum spiritualium spoliatio
excommunicationem mere-
tur.
Cons. 340. n. 149. p. 1431.
Rerum librorum & instrumen-
torum per acceptionem libe-
ratio presumitur.
Cons. 335. n. 55. p. 1147.
Rerum suarum dominum &
administrationem an banniti
ipso jure amittant, an vero
sententia declaratoria opus
sit?
Cons. 332. n. 331. p. 936.
Rerum singularium expressio-
nem non requirit hereditatis
petitio.
Conf. 334. n. 41. p. 1073.
& n. 155. p. 1096.
ad Rerum recuperationem in
pacis fracta casibus civiliter
agi potest.
Cons. 305. n. 47. p. 173.
Rerum Ecclesiasticarum ad in-
feudationem, alias infendari
solitarum, non est opus ulla a-
lii juris solemnitate.
Cons. 316. n. 105. p. 344.
Rerum Ecclesiasticarum alie-
natio fieri debet ex justis &
solemnibus causis.
Cons. 337. n. 80. p. 1279.
Rerum omnium unitas in lu-
vestitura presumitur.
Cons. 319. n. 47. p. 723.
Rerum qualitatem nomina vel
asseverationes non mutant.
Conf. 329. n. 9. p. 709.
Rerum vitia non presumun-
tur.
Conf. 339. n. 270. p. 1385.
super Rebus Ecclesia, in Inve-
stituris Episcoporum interve-
nire possunt testes extranei.
Conf. 316. n. 45. p. 340.
idq. & in laicorum investitu-
ris statuto vel consuetudine in-
troducitur potest.
Ibid. n. 46. p. ead.
Rebus etiam mobilibus heredi-
tatis non prescribitur prius,
quam ipsi actioni petitionis.
Cons. 329. n. 85. p. 743.
Rebus prophanis separata &
territorio ordinarii exempta
sunt monasteria.
Conf. 302. n. 6. p. 49.
Rebus iudicatis transactio
comparatur.
Cons. 335. n. 63. p. 1148.
de Rebus que non sunt in com-
mercio, ut sacra, non licet te-
stari.
Cons. 302. n. 99. p. 64.
neq. Rebus neq. personis im-
poni possunt nova vectiga-
lia.
Cons. 303. n. 77. p. 115.
& n. 91. p. 117.
a Rebus ad Personas & contra
procedit argumentum.
Cons. 351. n. 146. p. 1770.
RESPUBLICA contra non
solventes, liberatos tamen
actionem non habet, sed con-
tra officiales.
Cons. 336. n. 92. p. 1218.
Respublica comparatur pu-
pillo.
Cons. 314. n. 35. p. 305.
Reipublice interest ne testa-
mentarum pantur.
Conf. 350. n. 42. p. 1720.
Reipubl. causa abesse quia di-
catur.
Cons. 332. n. 215. p. 916.
Iiiii a Reipubl.

In Matthæi Wesenbecii Consil.

Reipubl. caussalaso per absen-
tiam datur restitutio in in-
tegrum.

Cons. 332. n. 214. p. 916.
si Reipublica nihil interfit, de-
ritas convitiis injuriantem
ab actione & poena non excu-
sat. Cons. 351. n. 49. p. 1747.

RESCINDI sententia non
potest.

Cons. 332. n. 29. p. 882.
Rescinditur quando contractus
preiudicium est restituendum.

Cons. 316. n. 78. p. 345.
Rescinduntur contractus non
tam facile ut ab initio impe-
diuntur.

Cons. 313. n. 10. p. 289.
Rescissioni interdum locum
facit metus reverentialis.

Cons. 314. n. 26. p. 303.
RESCRIPTUM sub & ebre-
pitiis nullum.

Cons. 341. n. 7. p. 1443.
Rescriptum Principis post de-
cendum transire partibus in-
rem judicatum.

Cons. 304. n. 24. p. 133.
Rescriptum posterius tollit
prius.

Cons. 342. n. 59. p. 1483.
per Rescriptum Principis le-
gitimati in Feudis quidem
succedunt, si hoc in rescripto
fuerit expressum, sed in Do-
mini prajudicium non agna-
torum.

Cons. 319. n. 202. p. 428.
per Rescriptum Principis le-
gitimati in Feudis succedunt,
modo illud in rescripto ex-
pressum sit.

Cons. 319. n. 128. p. 417.
Rescripto Principis vel Comi-
tis palatini legitimari pos-
sunt ex turpi vel vili persona
nati.

Cons. 319. n. 102. p. 412.
pro Rescripto ejus & Princi-
pe est prajsumptio.

Cons. 304. n. 23. p. 133.
Rescripti vires impedit exce-
ptio litis pendentia.

Cons. 312. n. 13. p. 282.
Rescripta Principum nemini
jus defensionis precludunt.

Cons. 329. n. 126. p. 761.
Rescripta lite pendente, inau-
dita altera parte, non va-
lent.

Cons. 312. n. 10. p. 282.
in Rescriptis subintelligitur
clausula: Salvo jure tertii.

Cons. 316. n. 16. p. 337.
& in concessione castri.

Ibid. n. 17. p. ead.
& in confirmationibus.

Ibid. n. 18. p. ead.

RESERVAVIT quæ sibi vendi-
tor, illi præstari debent.

Cons. 303. n. 27. p. 107.
Reservatum manet, jus expref-
se non repudiatur.

Cons. 304. n. 120. p. 150.
de Reservatis Principis non est
jus collectandi.

Cons. 320. n. 4. p. 431.
sed actus jurisdictionis omni-
mode. Ibid. n. 5. p. ead.

de Reservatis Principi collecta
non est.

Cons. 345. n. 156. p. 1638.
Reservanda non sunt in sen-
tentia expesa sine condemna-
tione vel absolutione.

Cons. 341. n. 13. p. 1444.
Reservatio juris non compe-
tentis nihil tribuit.

Cons. 340. n. 52. p. 1413.
RESIDERE debet clericus
perpetuus, proindeq; Domi-
num comitari non potest.

Cons. 319. n. 11. p. 403.
RESIDUI solutione tollitur
obligatio.

Cons. 335. n. 49. p. 1146.
Residui & reliquorum appel-
lationis quid contineatur.

Cons. 335. n. 48. p. 1146.
pro Residuo si quid post ratio-
nes redditas & examinatas
conclusasq; ponitur super
computo transactum intel-
ligitur.

Cons. 330. n. 72. p. 781.
Residua pensionum accessio du-
rare debet etiam cum obliga-
tio durat sortis principalis.

Cons. 327. n. 36. p. 630.
RESIGNANS literas alienas
ad occultandam veritatem,
falsum committit.

Cons. 314. n. 80. p. 313.
maxime si Principis sine licen-
tia. Ibid. n. 81. p. ead.

& in archivum publicum de-
lata. Ibid. n. 82. p. ead.

RESISTERE confessioni & te-
stimonio proprio non licet.

Cons. 330. n. 61. p. 779.

RESOLUTO jure venditoris
solvitur jus emptoris.

Cons. 344. n. 131. p. 1584.

Resoluto jure datoris resolvitur
jus acceptoris.

Cons. 325. n. 15. p. 575.
Explicatur. Ibid. n. 31. p. 580.

Resoluto jure alienantis, re-
solvitur jus accipientis.

Cons. 347. n. 63. p. 1664.

Resolutio prime venditionis
in revenditione non fit ipso ju-
re, ut in pacto legis commissio-
ria & in diem additionis:

sed novam sit venditio.

Cons. 331. n. 88. p. 826.

quo **RESPECTU** aliquid fiat
inspiciendum.

Cons. 351. n. 142. p. 1769.

Respectu certæ personæ vel rei
alienationi datus consen-
sus, ultra alios non extenditur.

Cons. 344. n. 16. p. 1558.

& n. 115. p. 1581.

Respectibus diversis aliisque
diversas personas sustinere
potest.

Cons. 321. n. 105. p. 479.

Respectibus diversis quæ di-
cuntur contraria non sunt.

Cons. 350. n. 32. p. 1719.

Respective quis plures perso-
nas representat.

Cons. 345. n. 150. p. 1637.

non **RESPONDET** jure com-
sultus de facto præsertim non
probabili.

Cons. 303. n. 129. p. 125.

non Respondent de facto Ju-
ruperiti.

Cons. 347. n. 101. p. 1671.

Respondere non tenetur com-
ventus coram iudice incom-
petente.

Cons. 337. n. 23. p. 1370.

Respondere non potest jure-
consultus de facto.

Cons. 305. n. 137. p. 182.

Respondere ad rem J Cei de-
bens.

Cons. 342. n. 40. p. 1481.

Respondeatur ut recte et di-
stinctè quarendum distin-
ctè.

Cons. 331. n. 1. p. 811.

Responderi de jure nihil certi
potest, ubi non satis de facto
constat.

Cons. 324. n. 1. p. 521.

Respon-

Respondendum in dubio pro testamento.

Cons. 350. n. 41. p. 1719.

RESTA Maccipiens creditor ex rationibus debitorum, nihil amplius petere potest, sed de reliquis transigisse videtur.

Cons. 335. n. 72. p. 1149.

RESTITUERE ex pacto retrovenditionis fructus emptor non cogitur.

Cons. 309. n. 34. p. 241.

Restituere etiam precium debet Ecclesia emptori bona fidei.

Cons. 316. n. 121. p. 350.

Restituere Domino fructus debet sciens fundum esse alterius, & non lucratur.

Cons. 331. n. 33. p. 815.

et si titulo possidet.

Ibid. n. 34. p. 816.

non Restituit possessor fructus ex titulo sententia perceptos & consumptos.

Cons. 334. n. 212. p. 1109.

Restitui quos fructus bona fidei possessor.

Cons. 324. n. 78. p. 554.

an consumptos lucratur?

Ibid. n. 79. p. 555.

Restituatur ut eatenus quatenus spoliatus, cumulari potest retinenda & recuperanda possessorium.

Cons. 308. n. 42. p. 223.

Restituendus ante omnia spoliatus.

Cons. 308. n. 29. p. 218.

etiam cum fructibus.

Cons. 316. n. 30. p. 270.

etiam si spoliatus sit a Magistratu.

Cons. 336. n. 333. 334. p. 1259.

Cons. 348. n. 52. p. 1691.

Restituendus ante omnia spoliatus agens ex c. sape de restitut. spoliat. & c. redintegranda. 3. q. 3.

Cons. 311. n. 16. p. 276.

non admissa exceptione Domini.

Ibid. n. 17. p. ead.

nisi dominium sit notorium.

Ibid. n. 18. p. ead.

Restituendus est in integrum deceptus vel laesus ipsare.

Cons. 304. n. 104. p. 147.

Restituendus ante omnia spoliatus, nec de jure suo prius

respondere cogatur.

Cons. 336. n. 124. 125.

p. 1224.

ad Restituendos fructus omnes omnino tuncur mala fidei possessor.

Cons. 324. n. 77. p. 554.

Restituenda pignora rei possessio, quando perceptio fructuum debitu totu extenuat.

Cons. 331. n. 11. p. 813.

Restituendum est precium, quando contractus rescinditur.

Cons. 316. n. 78. p. 345.

Restituendi verbum & fructuum restitutionem continent legibus, non in sententia.

Cons. 342. n. 263. p. 1512.

Restituendi sunt in integrum laesi pupilli ob non remotum institorem.

Cons. 335. n. 169. p. 1173.

Restituenda causa iusta, & iustum impedimentum carentia advocati.

Cons. 332. n. 217. 218.

p. 916.

Restitui in integrum debet laesus absens.

Cons. 332. n. 200. p. 914.

n. 216. p. 916.

& n. 228. p. 917.

Restitui debet ante omnia capiens, tanquam libertate spoliatus.

Cons. 317. n. 69. p. 374.

Restitui possunt Minores adversus rem judicatam.

Cons. 338. n. 166. p. 1345.

non Restituitur filius ex contractu patris laesus.

Cons. 338. n. 235. p. 1335.

non Restituitur minor contra pactum antichreseos.

Cons. 331. n. 164. p. 841.

non Restituitur minor contra sententiam Camera, nisi dolo adversarii aut sua astate se laesum probet.

Cons. 338. n. 236. p. 1335.

Restituitur minor, non tantum adversus damnose gesta, sed & neglecta.

Cons. 335. n. 255. p. 1190.

non Restituuntur puberes adversus contractum, auctoritate curatorum, vel iurejurando confirmatum.

Cons. 338. n. 237. p. 1335.

Restitutio in integrum non

principaliter, sed incidenter petita, non plena sed summaria saltem causa cognitione opus habet.

Cons. 332. n. 206. p. 915.

Restitutio datur ex capite ignorantia contra prescriptionem 30. annorum.

Cons. 325. n. 56. p. 591.

Non vero contra quadragenariam & immemorabilem.

Ibid. n. 57. p. ead.

Restitutio in integrum datur majori, si ius cum minore habet commune.

Cons. 344. n. 46. p. 1564.

Restitutio postulata suspendit sententiam & ejus executionem.

Cons. 332. n. 232. & 234. p. 918.

Restitutio contra contractum quadragenarium non datur.

Cons. 344. n. 76. p. 1571.

Restitutio in integrum ubi restituenda?

Cons. 335. n. 259. p. 1190.

Restitutio in integrum non datur, nisi probata astate & lesione.

Cons. 344. n. 72. p. 1571.

non datur adversus contractum ejus cui minor successit.

Ibid. n. 73. p. ead.

Restitutio in integrum plenior est remedio extraordinario.

Cons. 332. n. 229. p. 918.

facilius datur contra interlocutoriam.

Ibid. n. 230. p. ead.

Restitutio fama facienda est his, qui conditius objectis ejus lesionem passi sunt.

Cons. 351. n. 25. p. 1743.

Restitutio in integrum tam per modum Exceptionis quam acti. nis peti potest, etiam post conclusionem in causa.

Cons. 335. n. 170. & 171.

p. 1173.

Restitutio in integrum etiam incidenter proponi potest.

Cons. 335. n. 261. p. 1191.

Restitutio etiam adversus Principis sententiam datur.

Cons. 332. n. 225. p. 917.

Restitutio in integrum datur laeso per absentiam Reipubl. causa.

Cons. 332. n. 214. p. 916.

Restitutio contra factum Procuratorum

In Matthæi VVesenbecii Consil.

tutoris principali non datur. Cons. 332. n. 58. p. 887.
n. 62. & 65. p. 888.

Limitatur. Ibid. n. 69. p. 888.

Restitutio in integrum facilius conceditur, quam doli actio: etiam ab Imperatore.

Cons. 332. n. 203. 204. p. 914.
praesertim ubi dolus accessit
& amplius audiri se laesus po-
stulat. Ibid. n. 212. p. 913.

& n. 227. p. 917.

Restitutio in integrum semper peti potest.

Cons. 332. n. 208. p. 915.
etiam iterato ex nova causa.

Ibid. n. 209. p. 915.
etiam post sententiam.

Ibid. n. 210. p. 915.
ex qualibet iusta causa, quae
probanda est.

Ibid. n. 211. p. 915.

& n. 224. p. 917.

ex Restitutionis promissione,
& numeratione praesumitur
mutuum.

Cons. 327. n. 43. p. 633.

Restitutionis remedium extra-
ordinarium est.

Cons. 332. n. 67. p. 888.
ei non datur qui habet ordi-
narium. Ibid. n. 68. p. ead.

Restitutionis beneficium quā-
do petendum?

Cons. 329. n. 66. p. 731.

Restitutionis petitio cum nul-
litatis petitione cumulari pot-
est alternative.

Cons. 332. n. 207. p. 915.

Restitutioni in contractibus nō
quilibet metus locum facit,
sed maioris mali, & qui in cō-
stantissimum hominem cadit.

Cons. 314. n. 24. p. 303.

Restitutionem in integrū pe-
tere potest filius Vasalli defun-
cti si annum 14. aetatis atting-
ens investituramq; non pe-
sens feudo ceciderit.

Cons. 332. n. 335. p. 937.

ad Restitutionem occupantes,
pace facta non tenentur.

Cons. 322. n. 17. p. 487.

ad Restitutionem affirmatio-
nis non tenetur possessor fru-
ctibus consumptis.

Cons. 334. n. 207. p. 1107.

Restitutionem mulieris impe-
dit adulterium notorium us
confessatum.

Cons. 317. n. 64. p. 372.

Restitutionem ante factam
spolii, de crimine cognoscere-
quit, quoniam impedit litis
contestacionem: eoque & mu-
lier quoq; in possessionem ma-
trimonii restituenda.

Cons. 317. n. 63. p. 372.

ante Restitutionem ex nova
caussa possessor & detentor
audiri debet.

Cons. 332. n. 345. p. 949.

in Restitutionem fructuum
non condemnans iudex ab-
solvisse ab eis censetur.

Cons. 342. n. 239. p. 1508.

fallit in petitione hereditatis.

Ibid. n. 241. & 249. p. 1510.

Restitutionem sub iuramento
mandans sententia interlo-
cutoria est.

Cons. 342. n. 56. p. 1482.

Restitutione petita possessor
fructus percipere potest, non
obstante precepto executivo.

Cons. 332. n. 233. p. 918.

ad RESTRICTIONEM in-
ductum nō debet operari per-
missionem.

Cons. 324. n. 13. p. 526.

Restringuntur statuta ob ra-
tionem. Cons. 327. n. 17. p. 624.

Restringuntur verba statuti
& obtinent tantum in casu
expresso.

Cons. 304. n. 35. p. 125.

Restringit legem ratio iuris.

Cons. 342. n. 98. p. 1487.

Restringit & ampliat omnem
dispositionem causa finalis.

Cons. 303. n. 57. p. 112.

& n. 100. p. 119.

Restringit & moderatur omnia
causa finalis.

Cons. 351. n. 88. p. 1755.

RETENTIO nulla est in eo,
quod non possidetur, sed ab
adversario.

Cons. 333. n. 10. p. 959.

Retentio illi multo magis dabi-
tur cui in dasio & adprehensio
datur.

Cons. 332. n. 333. p. 937.

Retentio multo magis illi, actio
cui competit.

Cons. 304. n. 101. p. 147.

Retentio datur mulieri contra
heredes mariti.

Cons. 333. n. 165. p. 1038.

Retentionis ius competit ex

titulo & voluntate minus so-
lenni.

Cons. 342. p. 166. p. 1498.

Retentionis iure quisq; uti
potest contra eum, qui eodem
iure vult uti.

Cons. 302. n. 111. p. 69.

ad Retentionem sufficit natu-
ralis obligatio.

Cons. 342. n. 233. p. 1508.

Retentum cogitatum in monte
nihil operatur.

Cons. 338. n. 165. p. 1325.

qui Retinet vel possidet aliquid
consensisse in contractum vi-
detur. Cons. 334. n. 143. p. 1094.

Retinere & possidere sunt con-
traria, ut & possessorium re-
tinenda & recuperanda.

Cons. 337. n. 69. p. 1277.

& n. 74. p. 1278.

Retinere multo magis posses-
sionem potest qui habet ius
petenda possessionis.

Cons. 334. n. 228. p. 1173.

de Retinendo agere favorabi-
lius est quam de acquirendo.

Cons. 319. n. 16. p. 403.

Retinendae interdictum du-
plex, ubi uterq; actor & reus
est & probat.

Cons. 339. n. 264. p. 1385.

Retinendae agens qualem pos-
sessionem probare debeat.

Cons. 345. n. 3. p. 1603.

in Retinendae interdicto anti-
quiores probans vincit.

Cons. 345. n. 23. p. 1606.

in Retinendae an probanda pos-
sessio litis contestata tempore?

Cons. 345. n. 111. p. 1628.

Retinendae & recuperanda
possessorium cumulari potest,
ut quatenus spoliatum cate-
nus restituatur.

Cons. 308. n. 42. p. 223.

ad Retinenda bona vel pretia
offerendum viduae datur optio
in divisione.

Cons. 313. n. 24. p. 292.

RETICENTIA dolosa in cri-
men perjurii incidit.

Cons. 314. n. 70. p. 311.

Reticere & occultare aliquid
in rationibus dolus malus est.

Cons. 335. n. 127. p. 1162.

RETORQUERI in odium vel
dispendium alicuius non de-
bet concessum in favorē ipsius.

Cons. 316. n. 87. p. 346.

Retor-

Partem VII. Index.

Retorsionis jus obtinet in feudalibus.

Cons. 302. n. 67. p. 57.

RETRACTANDA per juramentum falsum decisa.

Cons. 332. n. 247. p. 921.
etiam post executionem.

Ibid. n. 248. p. 921.
saltem per restitutionem: cuius probatio admittenda.

Ibid. n. 249. p. 921.
& n. 301. p. 931.

Retractare sententiam interlocutoriam iudex potest.

Cons. 332. n. 201. p. 914.

Retractatur juramentum voluntarium propter falsitatem.

Cons. 332. n. 252. p. 921.

Retractari ne erroris quidem pretextu possunt rationes semel approbatae ac quasi transactae & finitae.

Cons. 335. n. 62. p. 1148.
n. 111. p. 1158.

& n. 113. p. 1159.

Retractari potest sententia si ex probationibus rei aliud appareat, quâ iudex damna & interesse taxat ut desuper juretur; & interlocutoria est.

Cons. 332. n. 244. & 245.
p. 920.

n. 259. p. 921.

n. 273. p. 922.

& n. 277. p. 924.

Retractari juramentum falso vel parte non citata datum potest.

Cons. 332. n. 213. & 220.
p. 916.

Retractari non potest transcriptio prae-textu instrumentorum post repertorum.

Cons. 335. n. 66. p. 1148.

vel specierum post repertarum.

Ibid. n. 67. p. 1148.
vel rescripto principis.

Ibid. n. 68. p. 1148.

vel obtentu novae calculationis.

Ibid. n. 69. p. ead.

Retractari nequit sententia juramento firmata.

Cons. 342. n. 132. p. 1492.

Retractari non potest quod semel ratibabitum est.

Cons. 335. n. 110. p. 1158.

Retractari nequit res iudicata.

Cons. 342. n. 105. p. 1489.

Declaratur. n. 146. p. 1495.

Retractari rationes redditae & adprobatae nequeunt miserror calculi probetur.

Cons. 330. n. 66. p. 780.

Retractus jure utens pretium restituere tenetur.

Cons. 347. n. 61. p. 1664.

Retractus conventionalis jus cedi potest.

Cons. 331. n. 171. p. 843.

RETRAHERE feudum facilius potest filius quam agnatus.

Cons. 347. n. 49. p. 1662.

Retrahens hares venditoris pretium refundere tenetur.

Cons. 343. n. 62. p. 1534.

ad RETROVENDENDUM operatur pactum legis commissoria ut jus percipiendum fructuum habeat emptor etiam in mutuo.

Cons. 331. n. 104. p. 831.

de Retrovendendo cum pacto quando precii modicitas concurrat, pro mutuo habetur contractus: praesertim si persona contrahentes feneratori solita sunt.

Cons. 331. n. 42. p. 817.

de Retrovendendo cum pacto proprium venditionis quod?

Cons. 309. n. 2. p. 232.

Retrovenditio magis praesumitur quam pignus.

Cons. 331. n. 143. p. 839.

Retrovenditio est contractus frequens.

Cons. 331. n. 187. p. 845.

Retrovenditio magis licita est & frequentata quam pignus.

Cons. 331. n. 142. p. 839.

Retrovenditio & mutuum sub pignore sunt incompatibilia.

Cons. 331. n. 49. p. 818.

Retrovenditio recipit pacta, quae in pignore reprobantur.

Cons. 331. n. 137. p. 838.

Retrovenditionis pactum longe minus praesudiale debitori, quam emptio & ubi explicatur. Cons. 309. n. 20. p. 237.

Retrovenditionis & pignoris nomina ab imperitiis Notariis saepe confunduntur.

Cons. 331. n. 174. p. 844.

Retrovenditionis ex pacto emptor fructus restituere non cogitur.

Cons. 309. n. 34. p. 241.

Retrovenditionis contractui causam ubi mutuum dedit, mutuum revera est.

Cons. 331. n. 12. p. 813.

et si pactum antichrescos adjecit. Ibid. n. 13. p. 813.

Retrovenditionis cum pacto emptio licita, & usu comprobata. Cons. 331. n. 81. p. 824. n. 207. & 208.

p. 849.

Retrovenditionis sub pacto vendita res minoris aestimatur. Cons. 331. n. 76. p. 822.

Retrovenditionis & lucrandorum fructuum ex pacto mutuum vel contractus feneratorii non praesumitur.

Cons. 331. n. 188. p. 846.

Retrovenditionis ob pactum tertia pars de precio detrahitur.

Cons. 331. n. 79. p. 823.

Retrovenditionis in contractu precii minoritas non inducit simulationem nisi consuetudo feneratorii & alia concurrant.

Cons. 331. n. 213. p. 849.

Retrovenditionis pactum in favorem venditoris adponitur, & supplet defectum precii.

Cons. 331. n. 77. p. 822.

est pars precii.

Ibid. n. 78. p. 823.

Retrovenditionis sub pacto venditio conventionem contrahitur. Cons. 331. n. 72. p. 822.

Retrovenditionis cum pacto contractus emptio plenior & utilior est, quam mutui cum pacto antichrescos.

Cons. 331. n. 184. p. 845.

in Retrovenditione potestatem repetendi pretii emptor non habet.

Cons. 331. n. 29. p. 815.

in Retrovenditione meliorationes, sumptus & impensarum periculo ad venditorem redeunt, retrovenditionis lege executae. Cons. 331. n. 203. p. 848.

in Retrovenditione emptori pretium ubi repetere permittitur, mutuum contractum confectur.

Cons. 331. n. 31. p. 815.

in Retrovenditione permittitur venditori remittere.

Cons. 331. n. 30. p. 815.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

in Retrovenditione verb.
Pfandtschilling etiam u-
surpatur.

Cons. 309. n. 6. p. 233.

REUS in casu incendiiratione
incertitudinis absolvendus.

Cons. 316. n. 124. p. 351.

Reus absolvitur auctore non
probante.

Cons. 350. n. 68. p. 1723.

Cons. 348. n. 30. p. 1687.

Cons. 342. n. 162. 194. 201.

Et 204. p. 1497.

Reus et si nihil praestiterit, aucto-
re non probante, absolvendus.

Cons. 304. n. 131. p. 153.

Reus rebellionis ad juramen-
tum non admittitur nec ei
creditur.

Cons. 332. n. 330. p. 936.

Reus absolvendus est in crimi-
nalibus, ubi auctoris intentio
dubia.

Cons. 351. n. 152. p. 1773.

Reus probans exceptiones suas
absolvendus est.

Cons. 334. n. 90. p. 1083.

Reus, Auctor & Judex necessa-
rio ad iudicii constitutionem
requiruntur.

Cons. 340. n. 86. p. 1431.

Cons. 337. n. 19. p. 1250.

Et n. 35. p. 1252.

Reus non tenetur respondere,
priusquam Auctor personam
suam legitimaverit.

Cons. 337. n. 123. p. 1285.

Reus ante veniam impetratam
comparere non cogitur.

Cons. 340. n. 152. p. 1431.

ne quidem in compromissis.

Ibid. n. 154. p. 1432.

Reus quando intentionem su-
am implevit, pro eo fertur
sententia.

Cons. 340. n. 130. p. 153.

Reus in actione injuriarum per
procuratorem comparens, in-
famiam evitat.

Cons. 351. n. 160. p. 1774.

Reus in petitione hereditatis
nihil possidens, absolvendus
est.

Cons. 334. n. 156. p. 1097.

neg. Reus neg. auctor proprie
in executionibus, ubi proce-
ditur tantum summarie.

Cons. 304. n. 1. p. 128.

Reus ex presumptione absol-
vitur.

Cons. 339. n. 42. p. 1353.

Reus, qui in exceptione dicit
confiteri censetur.

Cons. 341. n. 47. p. 1455.

Reus convictus in duma, in-
teresse & expensas condem-
nandus est.

Cons. 351. n. 30. p. 1743.

Reus non condemnandus ad
Palinodiam non petitam, quæ
actio civilis est.

Cons. 351. n. 158. p. 1774.

Reus incarcerari potest, quan-
do crimen annexum habet
causa civilis.

Cons. 317. n. 71. p. 374.

Reus, antequam fiat pœna exe-
cutio, audiendus est cum suis
defensionibus.

Cons. 332. n. 363. p. 943.

Reus procuratorem mittere
non cogitur.

Cons. 348. n. 23. p. 1685.

Reus respondere non cogitur,
antequam auctor personam
suam legitimaverit.

Cons. 340. n. 119. p. 1426.

Reus contumax in pœnam exe-
cutorialium declaratur, &
arctiores contra ipsam pro-
cessus decernuntur.

Cons. 332. n. 50. p. 886.

Reus conventus in eodem foro
actorem reconvenire potest.

Cons. 340. n. 69. p. 1418.

limitatur in compromissis.

Ibid. n. 178. p. 1436.

Reus convictus in actione in-
juriarum, tenetur ad revo-
cationem, & prateritam
criminaliter, quam civiliter.

Cons. 351. n. 24. Et 26.

p. 1743.

Reus in exceptionibus auctor est.

Cons. 347. n. 6. p. 1654.

inter Rei plura fora competen-
tia eligere, auctoris est.

Cons. 305. n. 132. p. 180.

Rei opinionem gravat questio
spolii.

Cons. 337. n. 110. p. 1282.

Et n. 148. p. 1289.

Rei electio est in Scholaribus
conventis.

Cons. 343. n. 76. p. 1538.

ex Rei parte conclusio non est
necessaria: non tamen faci-
le negligenda.

Cons. 304. n. 127. p. 153.

Rei forum sequi debet auctor.

Cons. 305. n. 131. p. 180.

Cons. 323. n. 8. p. 498.

Reo tribuntur exceptiones,
non auctori.

Cons. 304. n. 3. p. 128.

Reo magis favent iura in du-
bio quam auctori.

Cons. 305. n. 53. p. 166.

Reo petenti locum tutum assi-
gnare debet iudex.

Cons. 343. n. 18. p. 1684.

Reum auctor nova actione con-
venire nequit, nisi se priori
extricaverit.

Cons. 329. n. 71. p. 734.

Reum innocentem non absol-
vens iudex litem facit suam.

Cons. 350. n. 94. p. 1727.

Reum certum in probatione
monstrare debet auctor, et si
saltem civiliter agatur.

Cons. 337. n. 32. p. 1271.

Reo testes ad perpetuam rei
memoriam quovis tempore
produci possunt.

Cons. 331. n. 290. p. 863.

praesertim in causa denuncia-
tionis. Ibid. n. 291. p. 863.

Reo absoluto, & auctore justam
causam litigandi habente, ex-
pensa compensantur.

Cons. 351. n. 157. p. 1773.

pro Reo & possessore in dubio
facienda interpretatio.

Cons. 331. n. 115. p. 833.

Reo exceptiones etiam con-
trarie opponi possunt.

Cons. 340. n. 85. p. 1420.

pro Reo possessores, petitores
pro auctore sunt habendi.

Cons. 304. n. 4. p. 129.

Rei duodebendi & fideiussores
quomodo obligentur?

Cons. 327. n. 19. p. 625.

Reos debendi plures non con-
stituit numeratio.

Cons. 307. n. 9. p. 200.

Reos non citant iudices, sed ca-
piunt, ne fugiant.

Cons. 317. n. 73. p. 374.

in Reis puniendis quæ expensa
sunt, ad superiores spectant.

Cons. 322. n. 4. p. 484.

REVELANS Vasallus secreta
domini feudo privatur.

Cons. 314. n. 129. p. 319.

Declaratur. Ibid. p. 320.

Revelans secreta consiliarius
fit perjurus.

Cons. 314. n. 66. p. 310.

in REVENDI-

Partem VII. Index.

in REVENTIONE non fit
resolutio prima venditionis i-
pso jure, ut in pacto legis com-
missoria & in diem additio-
nis, sed mova fit venditio.

Cons. 331. n. 88. p. 326.

REVERERI ac metuere mini-
strum vel subditum suum,
princeps vel dominus non
presumitur.

Cons. 314. n. 16. p. 302.

Reverentiam non minorem
domino Fasallus debet quam
libertus patrovo.

Cons. 314. n. 112. p. 318.

Reverentialis metus non pra-
sumitur, nisi probetur.

Cons. 317. n. 22. p. 360.

Reverentialis metus interdum
resoluitur locum facit.

Cons. 314. n. 25. p. 303.

REVERTENDI animum,
quo quis habet, ibi esse cen-
setur.

Cons. 321. n. 86. p. 472.

Revertitur feudum novum
commissum ad dominum.

Cons. 314. n. 109. p. 316.

Antiquum tunc, quando pro-
pter injuriam domino sa-
ciam revocatur.

Ibid. n. 110. p. ead.

exclusus van modo liberis: I-
bid. n. 111. sed etiam agna-
tis, Ibid. n. 112. secus si aliis
ex causa.

Ibid. n. 113. p. 317.

ad REVIDENDUM ratio-
nes judices non debent esse
difficiles.

Cons. 335. n. 15. p. 1139.

Revisio rationum conceditur
ob defectus emergentes post
quiescentiam.

Cons. 335. n. 19. p. 1140.

Revisio rationum reddituarum
intra triginta annos peti po-
test.

Cons. 330. n. 54. p. 778.

REVOcare possunt feudum
a parentibus alienatum de-
scendentes.

Cons. 347. n. 10. p. 1654.

REVOcare possunt feudum
a parentibus alienatum de-
scendentes.

Cons. 347. n. 10. p. 1654.

REVOcare prohibita alic-
nari extra familiam liberi
etiam post nati possunt.

Cons. 347. n. 10. p. 1654.

REVOcare prohibita alic-
nari extra familiam liberi
etiam post nati possunt.

Cons. 347. n. 10. p. 1654.

Cons. 344. n. 27. p. 1661.
Revocare feudum quo minus
queat filius patris consensus
ei non nocet.

Cons. 344. n. 117. p. 1581.

Cons. 344. n. 117. p. 1581.
Revocare ad suum forum de-
fensor non potest iudicium
captum.

Cons. 323. n. 19. p. 502.

Revocare quando vult prin-
ceps subditis concessiones
suar & privilegia, circum-
scriptis & male informatis
presumitur.

Cons. 303. n. 89. p. 116.

Revocari nequeunt principes
& Imperator etiam electi
contractus, investiturar &
pacta nomine dignitatis cele-
brata, nisi magna ex causa.

Cons. 316. n. 112. p. 349.

Declaratur. Ibid. n. 117. &
119. p. 349.

Revocare non potest, Creditor
partem ab uno fidejussorum
accipiendo, factam hoc modo
divisionis obligationem: Nisi
protestatus sit quod salvo ju-
re solvendi accipiat.

Cons. 312. n. 40. p. 285.

Revocare potest feudum alic-
natoris filius, etiam pra Do-
mino.

Cons. 347. n. 42. p. 1660.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Revocare princeps concessio-
nem feudi regulariter non po-
test. Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 316. n. 133. & 135.

Cons. 305. n. 14. p. 161.
Revocatum non censetur man-
datum prius per alterius pro-
curatoris constitutionem nisi
in specie ad illam causam fuit.

Cons. 332. n. 109. p. 908.

Revocatum tacite censetur
mandatum prius quando ad
huc procurator datur.

Cons. 332. n. 107. p. 897.

Revocari nequit productio in-
strumentorum praetextu ex-
toris.

Cons. 341. n. 23. p. 1449.

Revocari possunt bona intra
30. annos illicite alienata.

Cons. 343. n. 51. p. 1532.

Revocari potest feudum sine
consensu domini alienatum.

Cons. 347. n. 3. p. 1653.

Revocari nequit feudum omni-
um agnatorum consensu alie-
natum.

Cons. 343. n. 23. p. 1532.

Revocari potest donatio ob
causam expressam non adim-
pletam: ob tacitam vero non.

Cons. 314. n. 21. p. 303.

Revocari feudum nequit, ob
minas folios, nullo effectu secuta.

Cons. 305. n. 81. p. 170.

Revocari mandatum sine con-
sensu partis adversa vel sen-
tentia iudicis post licent con-
testatam non potest.

Cons. 332. n. 165. p. 908.

Revocari non potest privile-
gium ob benemerita datum.

Cons. 306. n. 170. p. 339.

Revocari non potest confessio
judicialis, postquam accepta
est ab adversario.

Cons. 351. n. 23. p. 1742.

Revocari potest feudum ex iis
causis, ex quibus & donatio-
nes; & liberi exheredari.

Cons. 305. n. 31. p. 164.

Revocari potest ab agnatis inco-
ditis feudum in agnatum re-
motiorem cum consensu pro-
ximorum alienatum.

Cons. 344. n. 13. p. 1558.

Revocatur mandatum propo-
siti vel expresse vel tacite.

Cons. 335. n. 176. p. 1174.

Revocatur libertas in servitu-
tem propter ingratitudinem.

Cons. 314. n. 157. p. 321.

Revocatur ipso jure manda-
tum propter statum mutatio-
nem.

Cons. 314. n. 157. p. 321.

Revocatur ipso jure manda-
tum propter statum mutatio-
nem.

Cons. 314. n. 157. p. 321.

Revocatur ipso jure manda-
tum propter statum mutatio-
nem.

Cons. 314. n. 157. p. 321.

Revocatur ipso jure manda-
tum propter statum mutatio-
nem.

Cons. 314. n. 157. p. 321.

Revocatur ipso jure manda-
tum propter statum mutatio-
nem.

Cons. 314. n. 157. p. 321.

boni delinquant.

Cons. 335. n. 174. p. 1174.
Revocantur pupilli bona sine
decreto alienata, non refuso
pretio, nisi in rem ipsius ver-
sum sit.

Cons. 341. n. 55. p. 1533.
Non Revocantur donationes
remineratoria propter in-
gratitudinem.

Cons. 314. n. 117. p. 318.
Revocantur de facto, de fa-
cto capta.

Cons. 317. n. 63. p. 373.
Non Revocantur propter cau-
sam impulsivam cessantem,
facta donationes.

Cons. 314. n. 116. p. 318.
Revocandi mandatum causa
legitima non presumitur, nisi
probetur.

Cons. 332. n. 109. p. 897.
Revocandi feudi potestatem
mortuo alienatore, filius non
habet.

Cons. 347. n. 60. p. 1663.
Revocandi ius, à successionem
dependet.

Cons. 347. n. 61. p. 1665.
Revocandi sine refusione pre-
tium ius habet agnatus, casu
successionis emergente, non
ante.

Cons. 347. n. 59. p. 1663.
Revocandi ius & redimendi
quid differant.

Cons. 344. n. 33. & seq.
p. 1562.
& n. 103. p. 1580.

Revocandi ius durat triginta
annos.

Cons. 344. n. 36. p. 1562.
& n. 111. p. 1581.
Revocandi tenens filio non
currit in vita patris, sed post
eius ad 30. annos.

Cons. 347. n. 75. p. 1667.
Revocandum feudum sine
consensu alienatum in agna-
tum intra annum; in extra-
neum vero intra 30. annos.

Cons. 343. n. 72. p. 1537.
ad Revocandum feudum da-
ri potest hereditatis petitio.

Cons. 347. n. 95. p. 1670.
ad Revocandum feudum præ-
fixum tempus non currit
pupillis.

Cons. 344. n. 44. p. 1564.
sed minoribus, qui tamen in

integrum restituuntur.

Ibid. n. 45. p. 1564.
Revocatio mandati post licentiam
concessam non potest fieri
sine legitima causa.

Cons. 332. n. 108. p. 897.
Revocatio ad 30. annos per-
mittitur, ubi alienatio feudi
expiravit vel nulla est.

Cons. 344. n. 41. p. 1563.
Revocationis & Redemptio-
nis feudi differentia.

Cons. 344. n. 12. p. 1557.
ad Revocationem feudi ag-
nati vel filii non admittuntur
ex persona ultimi defun-
cti, sed jure proprio.

Cons. 344. n. 8. p. 1557.
ad Revocationem feudi ag-
nati ordine successivo admit-
tuntur.

Cons. 344. n. 28. p. 1561.
& n. 107. p. 1580.

ad Revocationem feudi da-
tur conditio ex lege vel mo-
ribus.

Cons. 305. n. 44. & 44.
p. 165.

secus si non Vassallus sed ter-
tius possideat, tunc datur rei
vindictio.

Ibid. n. 45. p. 165.
ad Revocationem non ad-
mittuntur, qui consenserunt.
Cons. 344. n. 49. p. 1565.
de Revocatione filius inbiben-
da non agit c. 1. an agnat. vel
fil.

Cons. 347. n. 81. p. 1668.
in Revocatione feudorum ag-
nati remotiores filius præ-
ferri non debent.

Cons. 347. n. 64. p. 1664.
ad Revocationem feudi exclusi-
tur proximior, si feudi alie-
nationem in remotiorem factam
per annum tacuerit.

Cons. 344. n. 52. p. 1565.
& n. 142. p. 1585.

Revocatoria conditio vel u-
tilis rei vindictio datur ad
repetendum feudum aliena-
tum.

Cons. 347. n. 92. p. 1670.
Revocatoria feudi in loco rei
sitae intentanda.

Cons. 347. n. 94. p. 1670.
Revocatoria feudi est utilis
rei vindictio.

Cons. 342. n. 42. p. 1530.

Revocatoria feudi competat
de gradu in gradum: etiam
dotatio sine consensu agna-
torum constituitur.

Cons. 333. n. 2. p. 955.
Revocatoria feudi odiosa, in-
quâ probatio difficilior est.

Cons. 305. n. 55. p. 166.
& n. 90. p. 171.

Revocatoria feudi actio succes-
soribus non competit, si inju-
ria adfectus de eadem vita non
querelaverit.

Cons. 324. n. 105. p. 567.

Revocatoria feudi conditio
contra quemvis possessorem
datur.

Cons. 347. n. 93. p. 1670.

Revocatoria feudi formula.

Cons. 343. n. 86. p. 1540.
in Revocatoria feudi actione
libellus quomodo formandus
remittitur.

Cons. 305. n. 47. p. 165.
in Revocatoria feudi proban-
dum est injuriam in damnum
contemptum & dolo malo
factam esse.

Cons. 305. n. 58. p. 167.
Revocatoria actiones ex delicto
defuncti adversus heredes
non dantur, nisi crimen
adeo sit notorium ut defendi
non possit.

Cons. 325. n. 75. & 76.
p. 1218.

Revocatoria actiones fiscales
stricti juris sunt, quinque-
ni præscribuntur.

Cons. 336. n. 94. & 95.
p. 1219.

REX non recognoscens superio-
rem in infus regis velus Im-
perator.

Cons. 322. n. 11. p. 486.
Regis vel Imperatoris electi
successor ad investituram im-
perfectam ratificandam non
tenetur.

Cons. 316. n. 129. p. 351.
RIDICULA legata non va-
lent.

Cons. 336. n. 290. p. 1249.
ROGANDI testes à ressa-
ture.

Cons. 350. n. 7. p. 1716.
Rogatio non præsumitur.

Cons. 327. n. 6. p. 620.
Cons. 336. n. 295. p. 1250.

Rogatio serium ac delibera-
tum.

Partem VII. Index.

tum propositum arguit.

Cons. 321. n. 89. p. 474.

Rogatio testium in codicillis
nec saria non est.

Cons. 336. n. 294. p. 1250.

Rogatio testium extra testa-
mentum non requiritur.

Cons. 331. n. 90. p. 474.

Rogatio superioris pro iussu
est. Cons. 320. n. 40. p. 434.

Rogatio testium & notarii non
presumitur.

Cons. 350. n. 100. p. 1728.

Rogatio repetita firmior.

Cons. 350. n. 105. p. 1729.

Rogatus de causa scientie nisi
idoneam reddat nihil probat.

Cons. 345. n. 99. p. 1626.

ROTÆ Romana curia autori-
tas maxima.

Cons. 319. n. 108. p. 414.

RUMPITUR funiculus tri-
plex difficulter.

Cons. 332. n. 28. p. 882.

Rumpitur difficiliter funiculus
triplex.

Cons. 319. n. 40. p. 406.

S.

SACRÆ ac divina res & Deo
dicata sunt monasteria.

Cons. 302. n. 3. p. 47.

ad Sacros ordines promoveri
& Episcopus crearipotest le-
gitimatus.

Cons. 319. n. 82. p. 411.

Et excludit substitutum, nec
patitur deficere conditio-
nem: si sine liberis &c.

Ibid. n. 83. p. ead.

SALARIIUM ultra, muneri-
bus acceptis concussio fit: non
tamen locum habet pœna
concussionis.

Cons. 314. n. 10. p. 301.

n. 12. & 15.

p. 302.

Salarium ultra, de officialibus
munera accipientibus, quod
in jure dispositum, etiam in
consiliariis ex publico stipen-
dia habentibus locum habet.

Cons. 314. n. 42. p. 306.

Salarium ultra, munera exi-
gere & cum subditis contra-
here iudex vel alius officialis
prohibetur.

Cons. 314. n. 11. p. 301.

Salaria bis prestanda sunt, &
sumptus refundendi, qui pu-

blico servierunt.

Cons. 303. n. 3. p. 103.

SALINÆ & fodina in fructu
sunt.

Cons. 346. n. 34. p. 1647.

Salinarum & Fodinarum i-
dem jus.

Cons. 346. n. 10. p. 1644.

Salinas & fodinas quarere ad
Vasallum pertinet & usufru-
ctuarium, non Dominum.

Cons. 346. n. 33. p. 1647.

in Salinis & aquis standum so-
litis. Cons. 346. n. 26. p. 1645.

SALVUM conductum tenen-
tur prestare domini terra-
rum per viam publicam, qua
in regalibus numeratur, et i-
am armis sumptis.

Cons. 306. n. 56. p. 197.

Salvi conductus licet habens
capitalibus tamen inimicis
se credere non cogitur.

Cons. 348. n. 20. p. 1685.

Salvo semper tertii jure con-
cessionis & investitura intel-
liguntur.

Cons. 325. n. 42. p. 583.

Salvo jure tertii quilibet actus
presumitur celebratus.

Cons. 316. n. 15. p. 337.

Salvo jure tertii investitura
intelligitur.

Cons. 334. n. 241. p. 115.

Salvo jure tertii, clausula sub-
intelligitur in rescriptis.

Cons. 316. n. 16. p. 337.

& in concessione castri.

Ibid. n. 17. p. ead.

& in confirmationibus.

Ibid. n. 18. p. ead.

Salvo jure tertii intelligenda
sunt principis concessionis.

Cons. 303. n. 78. p. 115.

& n. 93. p. 117.

Salvo jure tertii intelligitur
concessio.

Cons. 306. n. 50. p. 195.

Salvo jure tertii censetur o-
mnis investitura, et si clausula
ista non sit adposita.

Cons. 316. n. 11. p. 336.

& n. 13. p. 337.

Salvo jure solidi quod accipiat,
nisi protestatus sit creditor,
partem ab uno fidejussorum
accipiendo, divisionis obiga-
tionem hoc modo factam re-
vocare non potest.

Cons. 312. n. 40. p. 285.

ex SALUTATIONE, men-
sa communi &c. qua sumi-
tur reconciliationis exceptio
impedit matrimonii separa-
tionem.

Cons. 317. n. 81. p. 377.

SALUTIS æternæ & juramen-
ti immemor nemo presumitur.

Cons. 330. n. 95. p. 785.

Cons. 345. n. 94. p. 1624.

Salutem publicam spectantia
privilegia usque statuta servan-
da sunt.

Cons. 303. n. 7. p. 104.

SANGUINIS juxta proximi-
tatem collaterales in feudo
non succedunt de Jure Saxo-
nico sed virtute simultaneæ
investitura.

Cons. 329. n. 118. p. 757.

Sanguinis jura statuta non tol-
luntur.

Cons. 328. n. 16. p. 661.

Sanguinis effusio clericis in-
terdicta.

Cons. 319. n. 10. p. 402.

Sanguinis causas non curant
Ecclesiastici sed ab iis absti-
nere debent.

Cons. 302. n. 39. p. 53.

SANÆ mentis fuisse presumi-
tur, qui ad prædictum testa-
mentum respondet Sic vel
etiam.

Cons. 336. n. 150. p. 1250.

Sanitas mentis non corporis in
testamento requiritur.

Cons. 350. n. 49. p. 1720.

ad SAPIENTIS consilium
scripta non est voluntas ca-
ptatoria.

Cons. 350. n. 43. p. 1720.

SATISDARE non tenetur,
possidens immobilia, quavi-
vis dotalia, fallit in crimi-
nalibus.

Cons. 335. n. 237. & 239.

p. 1186.

Satisfactionem prestare debet
actor pro reconventionem in
foro Saxonico.

Cons. 304. n. 22. p. 133.

sine Satisfactione nemo alienæ
litis defensor idoneus.

Cons. 323. n. 34. p. 511.

Satis expressum illud videri
debet, quod colligitur ex ex-
pressis eadem ratione & con-
jectura.

Cons. 333. n. 160. p. 1034.

Satis.

In Matthzi VVesenbecii Consil.

- Satisfacere fideicommissarius cautione praestitacogitur heredes, iudicio nullitas testamenti pendente.
- Cons. 315. n. 6. p. 329.
- Satisfactum nisi per omnia sit super rationibus quietatio non debetur.
- Cons. 331. n. 286. p. 860.
- SAXONICUS** stylus proponendi dicendo Iuri communis & camera contrarius est.
- Cons. 348. n. 24. p. 1035.
- in Saxónico foro actor satisfactionem pro re conventionis praestare debet.
- Cons. 304. n. 22. p. 133.
- Saxonico de iure 31. de communione pro re praescriptio in feudis nota.
- Cons. 325. n. 17. p. 576.
- Saxonico de iure heres adiens hereditatem absq. inventario ultra non tenetur.
- Cons. 327. n. 90. p. 651.
- Saxonico iure actiones injuriarum annales sunt.
- Cons. 351. n. 68. p. 1753.
- Saxonico de iure res immobilium coram iudice cedi debet.
- Cons. 321. n. 48. p. 458.
- Saxonico de iure terminus probatorius exclusus.
- Cons. 329. n. 70. p. 734.
- in Saxónico foro mobilibus anno & die praescribitur.
- Cons. 349. n. 9. p. 1697.
- propter **SCANDALUM** & mobilitatem poena lenitur.
- Cons. 317. n. 26. p. 361.
- Scandala prohibita iure divino.
- Cons. 338. n. 126. p. 1318.
- SCELERIS** voluntas in atrocibus puniunt: praesertim ad tractatu aliquem perducta.
- Cons. 305. n. 37. & 38. p. 164.
- Idq. & in fracta pacis criminobisinet.
- Ibid. n. 39. p. 164.
- SCHEDULA** a testatore non subscripta nihil probat.
- Cons. 336. n. 284. p. 1248.
- & n. 288. p. 1249.
- Schedula, sine temporis & testatoris subscriptione non valet.
- Cons. 336. n. 289. p. 1249.
- in **SCHOLARIBUS** conventus relictio est.
- Cons. 343. n. 76. p. 1538.
- SCHURFIUS** Doctor infamatus.
- Cons. 351. n. 86. p. 1759.
- SCIENTER** qui accipit id, quod scit sibi non deberi, fur est.
- Cons. 314. n. 69. p. 321.
- Scientia a voluntate diffinguitur.
- Cons. 327. n. 7. p. 629.
- Scientia & patientia adversarii in praescriptione immemoriali necessaria non est.
- Cons. 301. n. 114. p. 27.
- Scientia ex vicinitate non praesumitur, nisi probetur communis fama fuisse.
- Cons. 345. n. 105. p. 1627.
- Scientia & patientia domini ex lapsu 30. annorum praesumitur.
- Cons. 325. n. 55. p. 590.
- Scientia & patientia ex discurritate temporis praesumitur.
- Cons. 324. n. 40. p. 536.
- Scientia officialium sufficit ad praescribenda iura Principum.
- Cons. 301. n. 112. p. 26.
- Scientia praesumitur ex longi temporis usurpatione.
- Cons. 324. n. 55. p. 542.
- Scientia adversarii ex discurritate temporis praesumitur.
- Cons. 329. n. 93. p. 1360.
- Scientia in facto proprio praesumitur.
- Cons. 335. n. 181. p. 1176.
- Scientia & patientia adversarii in praescriptione iurium requiritur.
- Cons. 339. n. 91. p. 1359.
- Scientia & patientia adversarii ex temporis immemorialis decursu praesumitur.
- Cons. 301. n. 115. p. 27.
- Scientiae causa inepta fidem non facit.
- Cons. 336. n. 6. p. 1205.
- Scientiae & conscientiae sales iudex habere debet.
- Cons. 332. n. 293. p. 927.
- sine Scientiae ratione deponenti testi de iis quae ratiocinationis sunt, non creditur.
- Cons. 342. n. 179. p. 1500.
- a Scientiae die, anno, verbis injuria accusatio praescribitur: secus in pella.
- Cons. 305. n. 17. 19. & 20. p. 162.
- Idq. & in camera Imperiali observatur.
- Ibid. n. 18. p. 162.
- Scientiae causa non redditur non probatur incorporalis.
- Cons. 345. n. 98. p. 1626.
- per Scientiae rationem probanda possessio.
- Cons. 345. n. 33. p. 1608.
- Scientiae causa idonea est praesentia in actu.
- Cons. 341. n. 36. p. 1450.
- sine Scientia & patientia iuribus incorporalibus possessio non recte constituitur.
- Cons. 324. n. 65. p. 547.
- Scire praesumitur Princeps collectus.
- Cons. 345. n. 157. p. 1638.
- Scire quod utriusque sit absens non praesumitur.
- Cons. 345. n. 104. p. 1627.
- Scire, & scire debere paria sunt.
- Cons. 335. n. 183. p. 1176.
- Scire sine causa scientia non probat.
- Cons. 345. n. 47. p. 1625.
- Scire vel facile scire posse paria.
- Cons. 332. n. 181. p. 911.
- Scire vicini praesumuntur nuptias & reliqua quae publice geruntur.
- Cons. 345. n. 128. p. 1631.
- Sciens fundum esse alterius, fructus inde non lucratur, sed domino debet restituere.
- Cons. 331. n. 33. p. 815.
- estititulo possidet.
- Ibid. n. 34. p. 816.
- Scienti non fit injuria.
- Cons. 331. n. 215. p. 849.
- Science universitate & nomine ipsius quod sit, perinde est, atq. si mandatum intervenisset.
- Cons. 311. n. 9. p. 274.
- Scientes qui non contradicunt intra annum, consensisse in factum intelliguntur.
- Cons. 333. n. 24. p. 982.
- qui Sciunt vel scire debent aus consentiunt non decipiuntur.
- Cons. 332. n. 183. p. 911.
- Sciri ex actis publicis quod potest ignorare culpata est.
- Cons. 332. n. 182. p. 911.

Partem VII. Index.

SCISSUM infirmamentum non probat.

Cons. 314. n. 62. p. 1077.

SCRIBA in propria causa testis inidoneus.

Cons. 350. n. 18. p. 1717.

scribere nomen suum per alium potest testator.

Cons. 350. n. 50. p. 1720.

scribere nomen hereditatis cessator necesse non habet.

Cons. 350. n. 52. p. 1720.

scribere quem quis alium cum delibere facere intelligitur.

Cons. 321. n. 92. p. 474.

scribimus, ut alius prescribere non possimus.

Cons. 325. n. 61. p. 594.

scripsisse quem aliud quam senserit, non presumitur.

Cons. 321. n. 108. p. 481.

scribens injuriis minister, ut faveat Domino, excusatur.

Cons. 351. n. 115. p. 1763.

scribens clau aliquid de aliquo, dolum habere non presumitur.

Cons. 331. n. 108. p. 1762.

scribenti creditur contra se.

Cons. 317. n. 16. p. 358.

contra scribentem rationes plene probant in proco.

Cons. 335. n. 192. p. 1777.

contra scribentem, sigillanem & ejus heredem probat scriptura etiam privata.

Cons. 304. n. 43. p. 136.

scribitur quando quid, quod non est acceptum, simulatum instrumentum est.

Cons. 304. n. 40. p. 135.

quod & in mutuo obtinet.

Ibid. p. 135.

sub scriptis injuriarum possunt agere, ab actione repellitur.

Cons. 351. n. 71. p. 1754.

scriptum contractus est probatio probata & evincens.

Cons. 338. n. 2. p. 1302.

scriptum quod est, nec aliud quidquam probant litterae contra contrarium.

Cons. 327. n. 19. p. 362.

scriptura per se sufficit injuriarum scriptura.

Cons. 306. n. 11. p. 136.

scriptura etiam quae voluntarium injuriandi non habet.

Cons. 351. n. 91. p. 1760.

Scripta vel verba, quibus de decus vel crimen alicui obicitur, injuriarum continentur.

Cons. 351. n. 4. p. 1740.

Scripta sub conditione inhonestae vel impossibilis pro non scriptis habenda.

Cons. 305. n. 70. p. 163.

in scriptis facta injuria verbales sunt.

Cons. 351. n. 65. p. 1752.

Scriptor confirmat testamentum.

Cons. 350. n. 93. p. 1737.

Scriptura etiam privata probat contra scribentem, sigillanem & ejus heredem.

Cons. 304. n. 43. p. 136.

Scriptura cancellata de falsitate est suspecta.

Cons. 336. n. 282. p. 1248.

Scriptura quando durat, tamdiu injuria ea contenta durat.

Cons. 351. n. 39. p. 1745.

Scriptura semper loquitur & obligationem perpetuat.

Cons. 351. n. 38. p. 1745.

Scriptura in archivo publico reperta plene probat.

Cons. 331. n. 297. p. 927.

Scriptura privata recognita habet vim instrumenti publici.

Cons. 331. n. 224. p. 852.

& habet paratam executionem.

Ibid. n. 225. p. 852.

Scriptura sub custodia publica reperiri dicitur, quae habetur in archivo publico.

Cons. 332. n. 296. p. 927.

Scriptura individua est.

Cons. 341. n. 24. p. 1448.

Scriptura comitis & judicii publicum facit instrumentum.

Cons. 341. n. 61. p. 1460.

Scriptura privata ad quatenus probet?

Cons. 331. n. 297. p. 863.

Scriptura probat contra scribentem.

Cons. 325. n. 83. p. 111.

Scriptura confessata dicitur probata probatione non probanda.

Cons. 351. n. 14. p. 1741.

Scriptura ab uno facta, alteri nocere non debet.

Cons. 309. n. 31. p. 241.

Scriptura vera praesumitur donec contrarium probetur.

Cons. 317. n. 17. p. 318.

Scriptura recognita in consi-

menti ad oculum probat contra recognoscentem.

Cons. 351. n. 21. p. 1742.

Scriptura repugnans totum ducit.

Cons. 336. n. 278. p. 1247.

Scriptura referens, cujus verbum desinit, nihil operatur nec probat.

Cons. 304. n. 93. p. 145.

Scriptura privata probat contra producentem.

Cons. 304. n. 51. p. 137.

Scriptura quae non omnia contraria substantia continet pro Notario protocollo habenda non est.

Cons. 302. n. 138. p. 80.

Scriptura habet actum permanentem.

Cons. 321. n. 70. p. 46.

Scriptura perpetuo durat, & semper loquitur.

Cons. 305. n. 119. p. 162.

Scriptura patris sola probat ejus voluntatem inter liberum.

Cons. 321. n. 71. p. 467.

Explicatur. Ibid. n. 96. p. 475.

Scriptura militaris testamenti habetur, testis quaerendi non sunt.

Cons. 321. n. 91. p. 474.

Scriptura quod non dicit, nec nos inferre debemus.

Cons. 331. n. 241. p. 853.

Scriptura antiqua quae?

Cons. 329. n. 28. p. 710.

Scriptura vitiosa & imperfecta, suspitione falsitatis non caret.

Cons. 336. n. 280. p. 1247.

Scriptura obligatorum est probatio probata.

Cons. 327. n. 1. p. 618.

habet vim definitionis.

Ibid. n. 2. p. 618.

Scriptura & Investitura individualium, & diverso jure non censenda.

Cons. 343. n. 13. p. 1524.

Scriptura recognita & confessata habetur pro publico instrumento.

Cons. 345. n. 59. p. 1615.

Scriptura quo minus tota contra producentem probet protestatio non praestat producentis.

Cons. 341. n. 32. p. 1449.

Scriptura figurata instar publicae

Kkkkk blis

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- illici instrumenti.*
Cons. 327. n. 8. p. 621.
ex Scripturæ recognitione or-
ta tacita confessio, plus ope-
ratur, quam expressa.
Cons. 351. n. 22. p. 1742.
Scripturæ inspectio facit rem
evidentem.
Cons. 321. n. 64. p. 464.
Scripturæ conciliatio facienda
est, ne sit contraria.
Cons. 303. n. 41. p. 110.
Scripturæ contractus statur:
Cons. 338. n. 1. p. 1301.
Scripturæ recognitio, facta ab
eo qui scripsit facit eam vale-
re ut publicum instrumentum.
Cons. 351. n. 16. p. 1742.
Et plene probat contra reco-
gnoscentem.
Cons. 351. n. 17. Et 20.
p. 1742.
Et facit notorium.
Ibid. n. 18. p. 1742.
etiam in criminalibus.
Ibid. n. 19. p. 1742.
Scripturæ ordo designat ordi-
nem processus Et voluntatis.
Cons. 337. n. 47. p. 1274.
Scripturæ per acceptionem
contractus perficitur.
Cons. 321. n. 55. p. 461.
Scripturæ Et obligationis ver-
ba in primis attendenda, de-
signant enim mentem con-
trahentium.
Cons. 316. n. 82. p. 346.
Scripturæ pars una declarat
alteram.
Cons. 301. n. 180. p. 35.
Scripturæ in dubio standum,
præsertim antiqua.
Cons. 339. n. 324. p. 1391.
Scripturæ creditur contractum
qui scripsit.
Conf. 327. n. 59. p. 638.
etiam sine die Et consule.
Ibid. n. 61. p. 640.
Scripturæ magis statur, quam
frequenter consuetus.
Cons. 330. n. 24. p. 1351.
per Scripturam illata injuria
non realis sed verbalis est.
Cons. 305. n. 16. p. 162.
per Scripturam probatur ex
ipsa inspectione, si ab adver-
sario negari non potest.
Cons. 351. n. 15. p. 1741.
Scripturam Et sententiam vi-
liant contraria.
Cons. 334. n. 171. p. 1102.
Scripturam, etiam pro parte,
pro se adducens totam con-
tra se valere cogitur.
Cons. 341. n. 25. Et 27.
p. 1448.
Scripturam alterius nomine
conficiens, qui non consensit
falsi tenetur.
Cons. 336. n. 229. p. 1240.
per Scripturam, etiam priva-
tam, simulatio probatur.
Cons. 304. n. 42. p. 136.
Scripturam pro se adducens,
totam approbare censetur.
Cons. 341. n. 26. p. 1448.
etiam privatam.
Ibid. n. 29. p. 1448.
aut falsam Et subreptiam.
Ibid. n. 30. p. 1449.
etiam in verbis enunciativis.
Ibid. n. 31. p. 1449.
Scriptura vel confessione alicu-
jus probantur injurie.
Cons. 351. n. 13. p. 1741.
a Scripturæ injuria non pen-
det, sed ab animo.
Cons. 351. n. 72. p. 1754.
ex Scriptura etiam privata Et
minus solemniter probatur in-
teritio Et voluntas testatoris.
Cons. 334. n. 231. p. 1113.
pro Scriptura antiqua Et pu-
blica præsumptio est.
Cons. 339. n. 22. p. 1351.
Scripturam an probeatur possessio?
Cons. 345. n. 66. p. 1617.
in Scriptura una Et eadem ne-
mo sibi contrariari Et se i-
psum corrigere præsumitur.
Cons. 302. n. 20. p. 50.
ex Scriptura quod adparet,
pro certo indubitato Et noto-
rio habetur.
Cons. 324. n. 15. p. 527.
Scripturam unam duo vel plures
testari possunt, sunt enim duo
testamenta.
Cons. 336. n. 142. Et 144.
p. 1229.
ex Scriptura ubi de initio con-
stat præscriptio immemoria-
lis dari nequit.
Cons. 327. n. 33. p. 629.
in Scriptura non nominati ex
cajudari non possunt.
Cons. 325. n. 83. p. 557.
Scripturæ contractuum sunt
stricti juris.
Cons. 309. n. 11. p. 235.
Scripturæ testibus conjungen-
da. Cons. 345. n. 136. p. 1633.
in Scripturis etiam privatis
falsi crimen committitur.
Cons. 314. n. 78. p. 313.
Scripturas recipiens ad inter-
esse suum pertinentes appro-
basse censetur si non statim
contradicat.
Cons. 335. n. 43. p. 1114.
per Scripturas optime proban-
tur antiqua.
Cons. 345. n. 135. p. 1633.
pro SE instrumentum produ-
cens, admittere illud contra
tenetur, nisi falsum sit, vel
subreptitium.
Cons. 334. n. 117. p. 1088.
in SE quod quis æquum statuit,
in alio quoq. pati debet.
Cons. 330. n. 34. p. 776.
SECRETA revelans confilia-
rius sit perjurus.
Cons. 314. n. 66. p. 310.
Secreta domini revelans Vasal-
lus feudo privatur.
Cons. 314. n. 129. p. 319.
Declaratur. Ibid. p. 320.
SECUNDUS creditor solven-
do priora in ius etiam Hypo-
thecarii succedere potest.
Cons. 333. n. 164. p. 1038.
ad Secundum Maritum que
inferuntur, dotis sunt.
Cons. 333. n. 30. p. 979.
Secundum causam finalem a-
ctus interpretandus.
Cons. 338. n. 72. p. 1309.
Secundum libellum facienda
est probatio.
Cons. 334. n. 20. p. 1071.
Secundum ius propriè verba
intelliguntur.
Conf. 333. n. 111. p. 993.
Secundum probationem fe-
renda est sententia.
Conf. 334. n. 28. p. 1071.
Et n. 46. p. 1074.
SECULARI in foro defendens
laicum clericus, per hoc non
efficitur de foro laici.
Conf. 323. n. 29. p. 509.
Seculares Principes in admi-
nistratione comparantur Pra-
lati.
Cons. 338. n. 222. p. 1332.
inter Seculares Et clericos ser-
vatur æqualitas in successio-
nibus.
Cons. 319. n. 18. p. 403.

Partem VII. Index.

SECURAS *servare vias principes tenentur absq. precio.*

Cons. 306. n. 54. p. 196.

Securitas plenissima inducitur pro eo, qui praescripsit.

Cons. 344. n. 61. p. 1569.

Securitatem plenam parit praescriptio, & exceptionem huius finis.

Cons. 339. n. 9. p. 1338.

n. 79. & 80.

p. 1349.

Securitatem plenissimam inducit praescriptio.

Cons. 324. n. 88. p. 560.

investituram feudi supplet vel ejus loco est.

Ibid. n. 89. p. 560.

SECUTO nullo effectu, ob minas solas, feudum revocari nequit.

Cons. 305. n. 81. p. 170.

non Secuta traditione vel dotalitio non completo, contractus deficit.

Cons. 333. n. 50. p. 970.

SEDES Episcopalis ubi est, illa civitas major dicitur.

Cons. 339. n. 53. p. 1354.

Sedes Episcopalis metropolis est. Cons. 339. n. 59. p. 1355.

Sedere pro tribunali actus jurisdictionis est.

Cons. 339. n. 212. p. 1378.

SEMEL quod approbatum est, non potest amplius improbari.

Cons. 333. n. 49. p. 970.

Semel qui consensit, amplius dissentire nequit.

Cons. 330. n. 18. p. 774.

& n. 51. p. 777.

Semel malus, semper talis praesumitur.

Cons. 351. n. 93. p. 1760.

Semel malus in eodem genere delicti semper talis praesumitur.

Cons. 335. n. 194. p. 1177.

Cons. 317. n. 40. p. 365.

quae praesumptio ad capturam & torturam sufficiens.

Cons. 335. n. 195. p. 1178.

Semel quod ratibabitum est retractari non potest.

Cons. 335. n. 110. p. 1158.

SEMIPIENUM non faciunt testes singulares.

Cons. 345. n. 48. p. 1611.

Semiplema probatio in posses-

sione non sufficit.

Cons. 345. n. 80. p. 1619.

nisi Semiplene sit probatum, juramentum necessarium non imponendum.

Cons. 342. n. 195. p. 1502.

Semiplene quae probant in criminalibus, plene probant in civilibus.

Cons. 317. n. 35. p. 363.

SEMPER loquitur scriptura & obligationem perpetuat.

Cons. 351. n. 38. p. 1745.

SENATORES Doctoribus & Militibus comparantur.

Cons. 348. n. 60. p. 1693.

Scii Vellejani renunciatio pro marito sine juramento non valet, ubi mulier dotem suam alias salvam habere nequit.

Cons. 326. n. 40. p. 605.

SENSISSE quem aliud quam scripserit, non praesumitur.

Cons. 321. n. 108. p. 481.

secundum Sensus meliorem & intentionem proferentis verba etiam injuriosa sumenda.

Cons. 351. n. 114. p. 1763.

de Sensus corporeo non deponens nihil probat.

Conf. 345. n. 103. p. 1627.

Sensus animi ut percipiantur testator loqui debet.

Conf. 350. n. 58. p. 1721.

per Sensus actus exteriores deponere debet testis.

Cons. 342. n. 177. p. 1500.

per Sensus scientia rationem probanda possessio.

Cons. 345. n. 33. p. 1608.

in Sensus non incurrit valorem bonorum scire, sed ratiocinationis est.

Conf. 342. n. 178. p. 1500.

in Sensus non incurrit Dominium.

Cons. 341. n. 69. p. 1462.

SENTENTIA publicam auctoritatem habet.

Cons. 342. n. 123. p. 1491.

Declar. ib. n. 125. p. ead.

Sententia qua auferretur exceptionum probatio est nulla.

Cons. 344. n. 85. p. 1575.

Sententia non citata a parte lata est nulla.

Cons. 344. n. 78. p. 1573.

& n. 164. p. 1593.

Sententia a probatione depen-

det. Cons. 234. n. 29. p. 1071.

Sententia posterior respicienda. Conf. 342. n. 57. p. 1482.

Sententia non pendet a voluntate partis.

Cons. 342. n. 24. p. 1479.

Sententia & decretum sine causa cognitione lata nulla sunt.

Cons. 339. n. 263. p. 1384.

Sententia libello conformanda est.

Cons. 334. n. 26. p. 1071.

& n. 45. p. 1074.

Sententia prior ubi erronea, posterior quoque, quae ad eam refertur talis.

Cons. 341. n. 41. p. 1453.

Sententia tamen declaratoria requiritur, licet feudum ipso jure commutatur.

Cons. 314. n. 108. p. 316.

Sententia, quae transit in rem judicatam, exequenda.

Cons. 332. n. 42. p. 884.

Sententia non habens absolutionem vel condemnationem nulla.

Conf. 341. n. 12. p. 1444.

Sententia contraria vel diversa non facile ferenda.

Conf. 342. n. 89. p. 1486.

Sententia pro matrimonio tantum distat a contraria, quantum lux a caligine.

Cons. 319. n. 59. p. 408.

Sententia libello & probationibus conformanda.

Cons. 350. n. 64. p. 1722.

Cons. 351. n. 29. p. 1743.

& n. 50. p. 1748.

Sententia fertur in defensorē, non eum, qui defenditur.

Cons. 323. n. 10. p. 499.

Sententia & mens magis quam verba inspicienda.

Cons. 321. n. 66. p. 465.

Sententia privato, im pactio-nibus subjacet.

Cons. 342. n. 126. p. 1491.

Sententia declaratoria in commissis & casibus privationis rei semper opus est.

Cons. 336. n. 24. & 27.

p. 1208.

alias praesumitur id injuste facere. Ibid. n. 28. p. 1209.

Sententia super quantitate iurjurando definienda, interlocutoria est.

Kkkkk 2 Conf.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Cons. 342. n. 20. p. 1479.
 & n. 129. p. 1492.
 Sententia impossibile injun-
 gens ipso jure nulla est.
 Cons. 342. n. 68. p. 1484.
 Sententia stricti juris est.
 Cons. 342. n. 264. p. 1513.
 Sententia contra sententiam,
 ex iisdem actis non admitti-
 tur sed ex causa nova.
 Cons. 342. n. 62. p. 1483.
 Sententia, quæ super vacante,
 sit, ferri non debet.
 Cons. 334. n. 176. p. 1103.
 Sententia declaratoria opus
 in barefi, quamvis ipso jure
 pœna confiscationis bonorum
 imposita.
 Cons. 310. n. 15. p. 264.
 Sententia & libellus actis con-
 firmari debet.
 Cons. 340. n. 6. p. 1404.
 Sententia & decretum tam
 interlocutoria quam defini-
 tiva transit in rem judicatā,
 & pro veritate habetur.
 Cons. 302. n. 94. p. 62.
 Sententia contra minores in-
 defensos lata est nulla.
 Cons. 344. n. 81. p. 1573.
 & n. 104. p. 1579.
 Sententia juxta jus interpre-
 tanda.
 Cons. 342. n. 12. p. 1476.
 & n. 102. p. 1488.
 Sententia libello agentis con-
 formis fertur, quando inten-
 tionem suam implevit.
 Cons. 304. n. 129. p. 153.
 Sententia declaratoria opus,
 etiam, quando ipso jure Va-
 sallus privatur.
 Cons. 310. n. 14. p. 264.
 Sententia non publicata clan-
 destina est & vitiosa.
 Cons. 344. n. 79. p. 1573.
 Sententia rescindi non potest.
 Cons. 332. n. 29. p. 882.
 Sententia secundum probatio-
 nem ferenda.
 Cons. 334. n. 28. p. 1071.
 & n. 46. p. 1074.
 Sententia continens falsam
 causam ipso jure nulla est.
 Cons. 304. n. 89. p. 144.
 Sententia doctoris sine juribus
 & rationibus ex sanguis est
 & mortua.
 Cons. 319. n. 32. p. 405.
 Sententia secundum allegata
 & probata proferenda.
 Cons. 350. n. 63. p. 1722.
 Cons. 341. n. 17. p. 1444.
 Sententia fertur pro reo, quā-
 do intentionem suam imple-
 vit. Cons. 304. n. 130. p. 153.
 Sententia pars judicii, & de
 actis est.
 Cons. 338. n. 144. p. 1321.
 Sententia contra stylum curia
 lata est nulla.
 Cons. 332. n. 93. & 97.
 p. 893.
 Sententia contra jus lata est
 nulla.
 Cons. 342. n. 74. p. 1484.
 Sententia & laudum loquens
 de filiis naturalibus & legi-
 timis, habet etiam locum in
 legitimis.
 Cons. 319. n. 88. p. 411.
 idq. in quavis materia etiam
 stricta obtinet.
 Ibid. n. 89. p. 411.
 Sententia, per quam indefen-
 sus condemnatur, est nulla.
 Cons. 332. n. 190. p. 912.
 Sententia contra non citatum
 lata, idq. si ex actis notoriū,
 executionem non meretur.
 Cons. 332. n. 78. p. 890.
 n. 191. p. 912.
 & n. 374. p. 945.
 Sententia contra rem judica-
 tam est nulla.
 Cons. 342. n. 107. p. 1489.
 Sententia interlocutoria par-
 tibus transit in rem judica-
 tam: non judici.
 Cons. 332. n. 350. p. 941.
 Sententia juramento firmata
 retractari nequit.
 Cons. 342. n. 132. p. 1492.
 Sententia a Judice suspecta
 lata non subsistit.
 Cons. 348. n. 13. p. 1683.
 Sententia secundum attestata
 ferenda & non ante illorum
 publicationem.
 Cons. 305. n. 136. p. 181.
 Sententia incerta non valet.
 Cons. 341. n. 37. p. 1452.
 Sententia: si juraveris, condi-
 tionalis est.
 Cons. 332. n. 7. p. 879.
 Sententia etiam interlocuto-
 ria transit post decendium
 in rem judicatam.
 Cons. 329. n. 21. p. 715.
 Sententia definitiva est, qua
 definit negotium inter par-
 tes.
 Cons. 341. n. 10. p. 1444.
 Sententia adigens ad perju-
 rium nulla est.
 Cons. 342. n. 73. & 78.
 p. 1484.
 Sententia fundans se in falsa
 causa est nulla.
 Cons. 344. n. 83. p. 1574.
 Sententia notorie iniqua non
 transit in rem judicatam.
 Cons. 342. n. 77. p. 1484.
 Sententia contra leges mani-
 festas lata est nulla.
 Cons. 344. n. 87. p. 1576.
 n. 92. p. 1577.
 & n. 176. p. 1595.
 Sententia libello congruere
 debet, si actor probavit.
 Cons. 342. n. 198. p. 1503.
 Sententia in propria causa la-
 ta est nulla.
 Cons. 348. n. 7. p. 1682.
 Sententia mandans restitu-
 tionem sub juramento inter-
 locutoria est.
 Cons. 342. n. 56. p. 1482.
 Sententia probationi accom-
 modanda.
 Cons. 342. n. 199. p. 1503.
 alias judex litem suam facit.
 Ibid. n. 200. p. ead.
 Sententia contra rem judica-
 tam lata pacto confirmari
 potest.
 Cons. 342. n. 149. p. 1496.
 Sententia & laudum arbitri
 strictissimam recipit inter-
 pretationem.
 Cons. 319. n. 87. p. 411.
 Sententia juri & justitiae con-
 formis esse debet.
 Cons. 342. n. 75. p. 1484.
 Sententia se falso referens ad
 aliquid nulla est.
 Cons. 344. n. 82. p. 1574.
 n. 105. p. 1580.
 & n. 179. p. 1595.
 Sententia injuriarum com-
 demnatoria infamat.
 Cons. 332. n. 326. p. 936.
 Sententia ad consilium sapien-
 tis lata an valeat?
 Cons. 336. n. 204. p. 1237.
 Sententia declaratoria opus,
 quamvis lex ipso facto da-
 mnare quem aut bannire pos-
 sit.
 Cons. 310. n. 16. p. 264.
 Senten-

Partem VII. Index.

*Sententia nulla non dicitur
sententia.*

*Cons. 332. n. 77. p. 890.
n. 191. p. 912.*

Et n. 373. p. 945.

*Sententia basii Et exitus judi-
ciorum est.*

Cons. 338. n. 192. p. 1328.

*Sententia qua iudex damna-
Et interesse taxat, ut de super
iuretur, interlocutoria est:
Et retractanda si ex proba-
tionibus rei aliud adpareat.*

Conf. 332. n. 244. Et 245.

p. 920.

n. 259. p. 921.

n. 273. p. 922.

Et n. 277. p. 924.

*Sententia qua plurimorum
auctoritate confirmatur, in-
tegra est Et vera.*

Cons. 319. n. 33. p. 405.

*Sententia super actione nulla
Et extincta ferri non debet,
nec lata valet.*

Cons. 351. n. 58. p. 1750.

*Sententia qua non repugnat
exceptio impedit executionem.*

Cons. 332. n. 80. p. 890.

*Sententia relatum ubi deficit,
ipsa quoque deficit.*

Cons. 341. n. 43. p. 1453.

*ad Sententia conditionalis
veritatem omnia copulari
debent verificari, Et condi-
tio purificari.*

Cons. 332. n. 8. p. 879.

Et n. 27. p. 882.

*Sententia causa ubi deficit, Et
ipsa deficit.*

Cons. 341. n. 44. p. 1453.

*Sententia nullitas ad 30. an-
nos impugnari potest.*

Cons. 348. n. 14. p. 1684.

*Sententiam nullam reddit
calculus error.*

Cons. 341. n. 15. p. 1444.

*Sententiam vitiat vitium
Grammaticale, nisi corrige-
tur in continenti.*

Cons. 334. n. 172. p. 1102.

*Sententiam interlocutoriam
iudex potest revocare.*

Cons. 342. n. 100. p. 1488.

n. 128. 130. Et 131.

p. 1492.

*ad Sententiam non potest
pellari, nisi tribus casibus
iure civile servatur in ap-
pellationibus.*

Conf. 308. n. 12. p. 211.

*Sententiam etiam iustam qui
vendit iudex falsi crimen
committit.*

Cons. 314. n. 58. p. 308.

*Sententiam non suspendit pro-
cessatio.*

Cons. 339. n. 16. p. 1350.

*adversus Sententiam princi-
pis etiam datur restitutio.*

Cons. 332. n. 225. p. 917.

*Sententiam per Antecessorem
latam successor exequi debet.*

Cons. 316. n. 118. p. 350.

*ad Sententiam quamlibet et-
iam interlocutoriam citari
debent partes.*

Cons. 344. n. 84. p. 1574.

n. 94. p. 1577.

Et n. 164. p. 1593.

*post Sententiam definitam
si alia esset facienda senten-
tia, Et processus in infinitum
extrahendus, absurdum esset.*

Cons. 332. n. 46. p. 885.

*post Sententiam expirat offi-
cium iudicis.*

Cons. 342. n. 240. p. 1508.

*Sententiam mitiorem, docto-
ribus variantibus, sequi tu-
tius est: praesertim in penali-
bus.*

Cons. 314. n. 85. p. 314.

*per Sententiam nisi illo proce-
surus Vasallus ob quamcumque et-
iam feloniam seu di possessionem non amittit.*

Conf. 305. n. 41. p. 165.

*etiam quoties ipso feudum
committitur.*

Ibid. n. 42. p. 165.

*etiam in crimine violentia Et
fracta pacis.*

Ibid. n. 43. p. 165.

*Sententiam arbiter ipse dice-
re debet.*

Cons. 338. n. 181. p. 1327.

*Sententiam vitiat manifestus
error calculi.*

Conf. 337. n. 36. p. 1272.

*contra Sententiam Camera,
non restituitur minor, nisi
dolo adversarii, aut si a ta-
se se lesu putet.*

Cons. 338. n. 236. p. 1335.

*Sententiam Et ejus executio-
nem suspendit restitutio po-
stulata.*

Cons. 332. n. 232. Et 234.

p. 918.

Sententiam interlocutoriam

iudex retractare potest.

Cons. 332. n. 201. p. 914.

*Sententiam declaratoriam
minatur executio in poenam
contumaciae durantis.*

Cons. 332. n. 360. p. 943.

*post Sententiam falsi procu-
ratoris exceptio potest pro-
poni Et executionem impedit.*

Cons. 332. n. 82. Et 84.

p. 890.

Et n. 92. p. 899.

*sive Sententia iudicis vel con-
sensu partis adversa manda-
tum post litem contestatam
revocari non potest.*

Cons. 332. n. 165. p. 908.

*pro Sententia praesumptio est,
donec nullitas deducatur.*

Cons. 348. n. 15. p. 1684.

*pro Sententia quod sit iusta,
etiam a collegio Prudentium
ad partem datam praesumptio
est.*

*Cons. 336. n. 200. 201. Et
205. p. 1237.*

*sive Sententia Et culpationi-
habili ac causa cognitione pri-
vari Vasallus feudo nequit.*

Cons. 310. n. 12. p. 262.

*ad Sententiam ad libellum Et con-
tra procedit argumentatio.*

Cons. 337. n. 37. p. 1272.

*ad Sententiam iudicis qui possi-
des iusse possidet.*

Conf. 329. n. 13. p. 711.

*ad Sententiam non appellantes
eam approbare censetur.*

Conf. 342. n. 108. p. 1489.

*sive Sententia declaratoria
an feudo privetur Vasallus
petere investituram intra
debitum tempus negligens?*

Conf. 332. n. 337. p. 938.

*ad Sententiam principis ad pella-
re non licet.*

Cons. 332. n. 226. p. 917.

*de Sententia in praxi recepta
testante Doctore excellenti
credendum.*

Cons. 319. n. 107. p. 414.

*in Sententia restitutionis ver-
bum restitutionem fructuum
non continet, sicut in senten-
tia.*

Cons. 342. n. 265. p. 1512.

*ad Sententiam Caesaris, Consilio-
rii Et Camerae Imperialis ad-
pellatio non admittitur.*

Cons. 332. n. 4. p. 878.

*an Sententia declaratoria oppo-
sit, an vero ipso iure Bannitus
revertitur*

Kkkkk 3 revertitur

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- rerum suarum dominium & ad separationem quando agitur datur facultas & materia judici criminaliter ulterius inquirendi.
- Cons. 332. n. 331. p. 936. pro Sententia est presumptio, et si nondum transierit in rem judicatam.
- Cons. 334. n. 107. p. 1086. & n. 153. p. 1096. in Sententia expensæ sine condemnatione vel absolutione reservanda non sunt.
- Cons. 341. n. 13. p. 1444. Sententiæ in possessorio latae sunt definitivæ.
- Cons. 332. n. 3. p. 878. Sententiæ definitivæ & interlocutoria in rem judicatam transeunt.
- Cons. 332. n. 6. p. 878. Sententiæ non latae sed ferendæ sunt pœnae comminationes.
- Cons. 332. n. 362. p. 943. Sententiæ à quibus non appellatur vel appellare licet, transeunt in rem judicatam.
- Cons. 332. n. 5. p. 878. Sententiarum contrarietas parit nullitatem.
- Cons. 341. n. 14. p. 1444. contra Sententias tres conformes appellare non licet.
- Cons. 342. n. 112. p. 1490. in Sententiis verba potissimum considerantur & nullus alius judicandi intellectus est, quàm quem verba patiuntur.
- Cons. 334. n. 182. p. 1104. SEPARARI membra à capite qui postulat, ejus petitio admittenda non est.
- Cons. 340. n. 27. p. 1412. Separantur omni jure conjugia ob adulterium.
- Cons. 317. n. 55. p. 370. Separatio pertinet ad cognitionem Ecclesiasticam.
- Cons. 317. n. 56. p. 370. Separatio ob adulterium impeditur per mutuum delictum, si maritus uxori causam dederit.
- Cons. 317. n. 28. p. 361. Separationis etiam in causa mulier per procuratorem comparere potest.
- Cons. 317. n. 61. p. 371. Separationis causa non est criminalis, nec in ea obtrinet torura, quæ aliis confessio cum qualitate imponitur.
- Cons. 317. n. 97. p. 386. ad Separationem quando agitur datur facultas & materia judici criminaliter ulterius inquirendi.
- Cons. 317. n. 51. p. 368. ad Separationem actio civilis est, nec in ea citur ad toruram.
- Cons. 317. n. 11. p. 358. ad Separationem actio datur tanquam conjugibus.
- Cons. 317. n. 103. p. 388. ad Separationem sufficit conjugum unius confessio quantum non ad contractionem.
- Cons. 317. n. 54. p. 369. Separationem matrimonii impedit reconciliationis exceptio quæ sumitur ex mensa communi, salutatione &c.
- Cons. 317. n. 81. p. 377. post Separationem an maritus ad alimenta uxoris teneatur & de quo patrimonio.
- Cons. 317. n. 89. & n. seq. p. 380. Separationem sequitur amissio dotis non paraphernalium.
- Cons. 317. n. 92. p. 385. Separatum ab injuriis crimen est libellus famosus.
- Cons. 351. n. 20. p. 1753. Separati actus non junguntur ad eundem effectum.
- Cons. 338. n. 33. p. 1305. Separata sunt, non contraria, quæ diversa habent subjecta, vel diversos fines.
- Cons. 338. n. 114. p. 1315. Separata separatè tractanda.
- Cons. 347. n. 90. p. 1670. Separata sunt Jus patronatus & bona Ecclesiastica.
- Cons. 337. n. 91. p. 1280. Separationem separata est ratio.
- Cons. 314. n. 140. p. 322. Cons. 329. n. 72. p. 734. & n. 123. p. 759. Separationem separati effectus.
- Cons. 338. n. 34. p. 1305. Separationem separata ratio est & natura.
- Cons. 302. n. 36. p. 53. ex Separatis nihil inferitur.
- Cons. 308. n. 17. p. 213. Cons. 332. n. 96. p. 895. Cons. 333. n. 43. p. 968. Cons. 336. n. 145. p. 1229. Cons. 337. n. 77. p. 1278. & n. 154. p. 1291.
- Cons. 338. n. 31. p. 1304. & n. 161. p. 1324. Cons. 341. n. 81. p. 1456. SEQUESTRARE bona aliqujus sine causæ cognitione Magistratus non potest.
- Cons. 336. n. 119. p. 1223. & n. 122. p. 1224. Sequestrari immobilia facile non debent, præsertim hereditaria.
- Cons. 336. n. 123. p. 1224. Sequestratio possessionem & ejus commodum non auferit.
- Cons. 304. n. 5. p. 129. Sequestrationem relaxari petens cautionem præstare debet.
- Cons. 304. n. 25. p. 133. Sequestrationes omnes sunt prohibita.
- Cons. 309. n. 55. p. 249. per judicem causa cognita sunt.
- Ibid. n. 56. p. ead. Sequestrum vel Arrestum sine consensu partium vel judicis cognitione relaxari nequit.
- Cons. 341. n. 63. p. 1360. Sequestrum relaxari qui petit, quodammodo agit.
- Cons. 304. n. 6. p. 129. Sequestrum præstitum cautione tollitur.
- Cons. 350. n. 95. p. 1727. apud Sequestrum deposita res nulli proficit ad jus querendum pendente lite.
- Cons. 341. n. 69. p. 1460. SEQUENDA interpretatio verisimilis.
- Cons. 351. n. 122. p. 1764. Sequens Actus præsumitur factus in executionem tractatus precedentis.
- Cons. 335. n. 146. p. 1167. Sequens refertur ad præcedens, quod insit in sequentia.
- Cons. 339. n. 112. p. 1363. Sequenti per præcedentem jus infendo auferri nequit.
- Cons. 347. n. 34. p. 1659. Sequentia declarat clausula præcedens.
- Cons. 302. n. 16. p. 50. & n. 35. p. 52. Sequentia ex antecedentibus declaratur.
- Cons. 326. n. 3. p. 598. Sequentes concessionem secundum primam moderanda interpretande.
- Cons. 334. n. 86. p. 117. & n. 122. p. 117. A Seq

Partem VII. Index.

Ad sequentibus declarantur & determinantur precedentia.

Cons. 302. n. 147. p. 84.

Sequi debet actor forum rei.

Cons. 305. n. 131. p. 180.

Sequi nihil potest ex dispositione condicionali nisi eventus extiterit.

Cons. 332. n. 283. p. 926.

Sequi consilium J. C. non iudex non semper tenetur.

Cons. 342. n. 42. p. 1481.

Sequi cogitur Iudex equum & bonum.

Cons. 338. n. 149. p. 1322.

Sequitur Factus Verum.

Cons. 349. n. 4. p. 1697.

Sequitur accessorium principali.

Cons. 351. n. 156. p. 1773.

Sequuntur membra capituli, eius subalternantur.

Cons. 340. n. 28. p. 1412.

SERMO generalis rem facit dubiam respectu voluntatis, unde ad extraordinaria vel specialiter tanta non extenditur.

Cons. 328. n. 87. (10.) p. 691.

Sermonis recte ratione salva ad qua porrigi potest oratio generalis ad cuncta extenditur.

Cons. 330. n. 100. p. 787.

Sermonibus veritas debet prevalere.

Cons. 342. n. 45. p. 1481.

SERVARE pacem & jus sequi cui mandatur si non sit iniuria.

Cons. 305. n. 120. p. 177.

Servari non debet iuramentum quod verisimili non consistit.

Cons. 332. n. 322. p. 935.

Servari quicquid debet in statu primo, donec probeatur mutatio.

Cons. 303. n. 71. p. 115.

Servatur facilius inesse factum quam faciendum.

Cons. 333. n. 147. p. 1017.

Servatur semper aequitas Canonica inter Imperia.

Cons. 342. n. 225. p. 1506.

Servatur in appellationibus ius civile, nec potest appellari ante sententiam, nisi tribus iudicibus.

Cons. 308. n. 12. p. 21.

Servata forma actum est ius.

Cons. 352. n. 282. p. 926.

Servandi principia & causae, sunt etiam dissolventia.

Cons. 331. n. 182. p. 845.

Servanda conditio specificae.

Cons. 327. n. 86. p. 650.

Servanda est consuetudine introducta servitus vel facultas.

Cons. 311. n. 21. p. 277.

Servanda summa aequalitatis est, in hereditatis divisione: praesertim inter liberos.

Cons. 313. n. 17. p. 290.

& n. 21. p. 291.

Servanda sunt ante omnia paterna.

Cons. 316. n. 84. p. 346.

Servanda est testatoris voluntas etsi aliunde quam ex testamento appareat.

Cons. 304. n. 29. p. 52.

SERVIRE potest l'assalus in dubio per idoneum substitutum.

Cons. 319. n. 48. p. 407.

Servire nemini potest res sua.

Cons. 301. n. 12. p. 12.

Cons. 301. n. 83. p. 22.

non Servit usus via publica jure servientis sed facultatis.

Cons. 306. n. 49. p. 195.

SERVITIUM non faciens evocatus a Domino ad expeditionem l'assalus fundo privatur.

Cons. 310. n. 1. p. 259.

item si voluntarie faciat, ex quo Domino damnum accedit.

Ibid. n. 2. p. 260.

item si cum bovis ligatus faciat & magis sit inimicus quam amicus.

Ibid. n. 3. p. 260.

Servitii & fidelitatis pars est admonere Dominum.

Cons. 351. n. 96. p. 1761.

propter Servitia que inde debentur feudum servitus quaedam.

Cons. 329. n. 3. p. 708.

Servitia personalia non curat Ecclesia sed redditus benefices.

Cons. 319. n. 143. p. 421.

Servitia sine finibus debent esse contenta.

Cons. 326. n. 36. p. 581.

Servitia ob non praestita feudum commissum, dominus nequit propria auctoritate occupare.

Cons. 310. n. 17. p. 265.

ad Servitia certa sidentur feudum vel pensionem annuam an sint degenerantia.

Cons. 319. n. 131. & 142.

p. 421.

Servitiorum & onerum qualitates praescribuntur triginta annis uti fenda.

Cons. 326. n. 32. p. 581.

Servitiorum in aliud usus mutatio non est contra naturam & proprietatem feudi.

Cons. 319. n. 145.

Servitiorum praestitorum qualitate probatur rem esse feudum.

Cons. 349. n. 33. p. 718.

de Servitiis personalibus & militaribus non laborat Ecclesia sed beneficiis.

Cons. 302. n. 40. p. 63.

Servitus lignandi constituitur, concessa lignatione cum clausula restrictiva.

Cons. 301. n. 81. p. 22.

Servitus realis respectu praei dominantis, determinationem recipit.

Cons. 301. n. 200. p. 38.

Servitus est ius pascendi, & praescribi potest.

Cons. 311. n. 1. p. 27.

Servitus feudalitatis est in usufructu.

Cons. 324. n. 70. p. 350.

Servitus in dubio non praesumitur, sed libertas.

Cons. 301. n. 191. p. 32.

Servitus inchoata est.

Cons. 301. n. 91. p. 25.

Servitus imposita donec probeatur, quilibet in libertate tueri debet.

Cons. 303. n. 72. p. 15.

Servitus alicui in alio a non domino constituitur non potest.

Cons. 301. n. 82. p. 22.

Servitus realis est ius lignandi.

Cons. 301. n. 196. p. 37.

Servitus vel facultas consuetudine introducta est servanda.

Cons. 311. n. 21. p. 277.

Servitus discontinua est ius pascendi, & tempore latum in memoria praescribitur.

Cons. 311. n. 3. p. 273.

Servitutis jure via publica usus non servit vel facultatis.

Cons. 306. n. 49. p. 195.

Kkkkk 4 Ser-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Servitutis vim habet possessio immemorialis.

Cons. 301. n. 124. p. 28.

Servitutis definitio cui competet, eidem & definitum.

Cons. 301. n. 198. p. 38.

Servitutis ab onere omni bona præsuntur immunia.

Cons. 308. n. 43. p. 224.

ad Servitutem rei probandam præsumptiva probatio pro possessoribus sufficit.

Conf. 329. n. 31. p. 718.

Servitutem fundo imponere, Vasallus in Domini præiudicium nequit.

Cons. 324. n. 5. p. 523.

in Servitutem revocari potest libertus propter levem causam.

Cons. 314. n. 102. p. 315.

in Servitutem revocatur libertus propter ingratitude- nem.

Cons. 314. n. 137. p. 321.

in Servitute res non nascun- tur, ut homines.

Conf. 301. n. 152. p. 32.

Servitutes sunt odiosa.

Conf. 301. n. 17. p. 13.

Servitutes sunt odiosa, & ma- gis restringenda quam am- plianda.

Cons. 301. n. 197. p. 38.

Servitutes ultra quam actum aut conventum est, exten- denda non sunt.

Cons. 301. n. 208. p. 39.

Servitutes discontinua aliter non præscribuntur, quam tempore cuius initii memo- ria non extat: continua vero longo tempore.

Cons. 311. n. 2. p. 273.

ex Servitricibus nati pro spu- riis habentur.

Conf. 319. n. 164. p. 424.

Servus nemo esse præsumitur.

Conf. 329. n. 2. p. 707.

Servi negligentis opera utens administrator sibi id imputa- re debet.

Cons. 335. n. 32. p. 1142.

Servo non plene credetur pro Domino.

Cons. 341. n. 23. p. 1448.

pro Servo appellare potest Do- minus qui ejus intuitu incar- ceratus est.

Conf. 308. n. 3. p. 208.

Servus ac Ministri à testimonio

pro Domino repelluntur.

Cons. 345. n. 87. p. 1622.

SEU dictio in donationibus co- pulativè accipitur.

Cons. 301. n. 74. p. 20.

SI (Ob) verbum importat conditionem.

Cons. 327. n. 85. p. 650.

Si id quod minus inest, magis quod fortius inest.

Cons. 332. n. 280. p. 925.

Si nihil probatum reus absol- vendus est.

Cons. 333. n. 109. p. 993.

Si nihil probatum reus absol- vendus est.

Cons. 334. n. 23. p. 1071.

vel probationes pares sint.

Ibid. n. 32. & 90. p. 1083.

SIGILLANDO quis ita devin- citur ut ex sua persona.

Cons. 327. n. 3. p. 618.

contra Sigillantem, sribentem & ejus heredem probat scri- ptura etiam privata.

Cons. 304. n. 44. p. 136.

Sigillando & subscribendo peraque actus ratificatur.

Cons. 321. n. 93. p. 475.

Sigillata scriptura instar publici instrumenti.

Cons. 327. n. 8. p. 621.

Sigillata à Principe litera ple- nam & majorem fidem me- rentur quam instrumentum publicum.

Cons. 331. n. 301. p. 865.

Sigillatum adversus instru- mentum & confessatum an exceptio admittenda.

Conf. 327. n. 39. p. 631.

Sigillatis literis quatenus cre- datur?

Cons. 345. n. 144. p. 1635.

Sigillatio operatur approba- tionem & ratificationem.

Conf. 327. n. 4. p. 619.

Sigillatio plus operatur quam subscriptio.

Cons. 321. n. 94. p. 475.

Sigillum Comitum an faciat pu- blicum instrumentum.

Cons. 327. n. 58. p. 638.

Sigillum præsumitur ejus, cu- jus est, voluntate adpositum.

Cons. 327. n. 5. p. 619.

Sigillum Principis probat con- tra sigillantem, non certum.

Conf. 345. n. 58. p. 1614.

Sigillum Principis instrumen-

tum facit publicum.

Cons. 331. n. 64. p. 820.

Sigillo Principis munium in- strumentum, & in presentia plurium confectum, publi- cum habetur.

Cons. 301. n. 56. p. 18.

Sigillo civitatis munium in- strumentum publicum effi- citur & plenam fidem incre- tur.

Cons. 341. n. 19. p. 1447.

Sigillo Principis munito in- strumento magis creditur quam Notarii instrumento.

Conf. 331. n. 65. p. 820.

Sigillo Civitatis litera munia plenam faciunt fidem.

Cons. 340. n. 70. p. 1418.

Sigillo Principis confirmatus contractus instar legis valet: etiam in verbis enunciatis & quadantenus contra ter- tium.

Cons. 331. n. 302. p. 865.

Sigilla & manus recognoscere debent Notarii & testes in publicatione testamenti.

Cons. 350. n. 1. p. 1715.

contra Sigilla & literas suas an excipere liceat?

Cons. 327. n. 49. p. 635.

SIGNUM & causa possessio- nis investitura.

Cons. 324. n. 32. 37. & 31.

Signa Imperii carceres & nu- melle sunt.

Cons. 339. n. 208. p. 1377.

SILENTIUM annale in feudis habet vim repudiationis.

Conf. 324. n. 41. p. 536.

Silentium annale refutationis vim habet.

Conf. 344. n. 53. p. 1565.

ex Silentio annali biennali & ulterioris temporis consensus sumitur.

Conf. 330. n. 26. p. 775.

SIMILEM casum in odiosis non comprehendunt taxativa di- ctiones.

Cons. 301. n. 16. p. 11.

Similem causam habenti nō creditur.

Cons. 345. n. 92. p. 1.

Simili argumentum, etiam Feudalibus, obtinet.

Cons. 343. n. 19. p. 1.

Similia exceptis inclu- gula.

Cons. 302. n. 1. p. 62.

Si-

Partem VII. Index.

de Similibus idem iudicium.

Cons. 309. n. 50. p. 247.

Cons. 320. n. 15. p. 432.

Cons. 343. n. 18. p. 1525.

Conf. 338. n. 83. p. 1310.

ex Similibus sui & immobilibus
immobilia censentur.

Cons. 329. n. 19. p. 714.

SIMPLEX patris consensus
non nocet filio, quò minus seu-
dum revocare queat.

Cons. 344. n. 117. p. 1581.

Simplicis spoliū causa, sine of-
fensione pacis publicæ, ad
Cameram immediate non
pertinent.

Cons. 303. n. 124. p. 123.

Simplicis possessionis proba-
tio non sufficit, sed necesse est
esse coloratam.

Cons. 345. n. 7. p. 1604.

Simplici majori ac digniori
mixta accedunt.

Cons. 338. n. 197. p. 1329.

Simpliciores testes credibili-
ores. Conf. 345. n. 91. p. 1624.
non Simpliciter quando fit
comparatio, sed secundū quid,
non procedit quando disimi-
ludo est in comparato.

Cons. 314. n. 106. p. 316.

SIMUL qualitates sunt pro-
bandæ, alias non relevat Pro-
batio, & Actor succumbit.

Conf. 335. n. 136. p. 1164.

SIMULATIO per scripturam,
etiam privatam, probatur.

Cons. 304. n. 42. p. 136.

Simulatio vel fraus in dubio
non præsuntur.

Cons. 331. n. 114. p. 833.

Simulationē qui allegat pro-
bare debet.

Conf. 317. n. 18. p. 359.

Simulationem in contractu
retro venditionis non inducit
minoritas precii, nisi consue-
tudo fœnerandi & alia con-
currant.

Cons. 331. n. 213. p. 849.

Simulationis exceptio statuto
solli non potest.

Conf. 304. n. 47. p. 136.

Simulationis exceptio instru-
mentis guaranteeionis op-
posita executionem impedit.

Conf. 304. n. 46. p. 136.

Simulationes contractuum &
iudes probantur per iudi-
& conjecturas.

Cons. 341. n. 81. p. 1463.

item per testimonium partis.

Ibid. n. 82. p. ead.

& per præsuntiones.

Ibid. n. 83. p. ead.

Simulationibus & absurdita-
tibus credendum non est.

Cons. 341. n. 9. p. 1443.

Simulatus contractus nullus
est, cum omnibus suis clausulis.

Cons. 304. n. 44. p. 136.

Simulatus contractus non præ-
sumitur.

Cons. 331. n. 190. p. 846.

Simulatum esse instrumentum
probandum est.

Conf. 304. n. 41. p. 136.

Simulatum instrumentum non
prodest sed pro nullo est.

Cons. 304. n. 45. p. 136.

Simulatum instrumentum est,
quando scribitur quid, quod
non est acceptum:

Cons. 304. n. 40. p. 135.

quod & in mutuo obtinet.

Ibid. n. eod. p. ead.

SIMULTANEA Investitura
ad Heredes investituræ
transmittitur, etiam si bere-
dum nulla sit factamentio.

Cons. 347. n. 15. p. 1655.

ex **Simultaneæ** Investitura be-
neficio in feudis Agnati colla-
terales succedunt.

Cons. 343. n. 32. p. 1527.

ex **Simultanea** tantum inve-
stitura succedunt collaterales
in feudis Jure Saxonico.

Cons. 334. n. 38. p. 1072.

& n. 103. p. 1086.

Simultaneum videntur habe-
re dominium pater & filius.

Cons. 347. n. 65. p. 1664.

Simultaneæ etiam in novo feu-
do investitus, non cogitur pa-
ti dotalitium, vel pignus in
quod non consensit.

Cons. 333. n. 7. p. 957.

SINE causa quod fieri nequit,
non præsuntur iuste factū,
nisi illa probetur.

Cons. 335. n. 252. p. 1189.

SIGNIFICATIONES ac
qualitates easdem tribuit co-
pula & principaliter conjun-
git. Cons. 302. n. 119. p. 70.

in **SINGULORUM** marito-
rum bonis mulier dotalitium
habet.

Cons. 333. n. 66. p. 978.

Singulorum Vasallus non est
universitatis Vasallus.

Cons. 324. n. 100. p. 565.

Singulorum non est Syndicus
ab ordine constitutus.

Cons. 340. n. 105. p. 1424.

non Singulos in solidum sed o-
mnes viriliter obligat nomi-
ne societatis commodans.

Cons. 307. n. 10. p. 201.

ad Singulos id non pertinet
quod communi debetur.

Cons. 324. n. 99. p. 565.

ad Singulos de universitate,
qua pertinent non possunt
testari universitatis homines
in illis verò qua ad eam per-
tinent, possunt.

Cons. 311. n. 10. p. 275.

Singula que non præsunt, mul-
ta probant.

Cons. 317. n. 83. p. 378.

Singula que non præsunt jun-
cta juvant.

Cons. 332. n. 349. p. 941.

Cons. 335. n. 104. p. 1157.

Singulis partem, non totum, col-
lectiva nomina attribuunt.

Cons. 343. n. 9. p. 1523.

Limitatur ibid. n. 57. p. 1533.

SINGULARIS opinio meliori-
bus iuxta rationibus communi
anteferenda.

Conf. 344. n. 37. p. 1562.

& n. 137. p. 1585.

Singularis locutio non verifi-
catur in pluribus.

Conf. 334. n. 167. p. 1102.

Singulari opinioni iudex ad-
barendo se ponit in periculū.

Cons. 351. n. 81. p. 1756.

Singulares testes qui, & quan-
do probent universalia?

Cons. 345. n. 116. p. 1629.

Singulares testes non probant.

Cons. 345. n. 48. p. 1611.

Singulares actus omnes & spe-
cialia insunt generalibus.

Cons. 303. n. 61. p. 114.

Singulares sunt testes, qui non
de eodem tempore probant.

Cons. 345. n. 120. p. 1630.

Singularium rerum expressio-
nem non requirit hereditatis
petitio. Conf. 334. n. 41. p. 1073.

& n. 155. p. 1096.

Singularibus etiam pro rebus
inter coheredes datur actio
communi dividundo.

Cons. 321. n. 3. p. 144.

Singu-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Singularibus & sibi contrariis
testibus non creditur.

Cons. 341. n. 6. p. 1442.

Singularitas in pluribus per-
sonis necessario requisitus, non
verificatur.

Cons. 336. n. 277. p. 1247.

SITUS rerum & domicilium
ubi concurrunt, actio insti-
tuenda.

Cons. 343. n. 81. p. 1539.

& n. 84. p. 1540.

Situm in territorio pars ejus
esse presumitur.

Cons. 340. n. 128. p. 1428.

Situm non esse in territorio lo-
cum, vel esse exemptum pa-
ria sunt.

Cons. 302. n. 7. p. 49.

Situm in territorio ejusdem
juris presumitur.

Cons. 302. n. 59. p. 55.

Sita intra suos fines, proprio do-
minii jure possidere censentur
civitates.

Conf. 301. n. 65. p. 19.

& n. 145. p. 31.

SOCIETAS unius ex sociis
morte solvitur.

Cons. 338. n. 49. p. 1306.

Societas est contractus bona
fidei.

Cons. 330. n. 9. p. 773.

Societas inaequalitate respuit.

Cons. 330. n. 29. p. 775.

partes aequales requirit.

Ibid. n. 30. p. ead.

à Societatis contractu recedi
nequit.

Conf. 330. n. 20. p. 774.

Societatis nomine commodans
omnes viriliter obligat, non
insolidum singulos.

Cons. 307. n. 10. p. 201.

de Societatis natura est, ut res
apta pro pecuniâ illatâ ba-
beatur.

Cons. 330. n. 48. p. 777.

Societatis contra naturam est
ut unus periculum sustineat.

Conf. 331. n. 236. p. 854.

Societatis contractus consensu
perficitur.

Conf. 330. n. 19. p. 774.

& n. 28. p. 775.

Societatis renunciatio praeju-
dicat renuncianti statim,
non aliis.

Cons. 330. n. 113. p. 790.

Societatis natura est, ut socio-

rum partes sint aequales lucri
& damni.

Cons. 330. n. 55. p. 778.

contra quam pacisci non licet.

Ibid. n. 57. p. 778.

& n. 107. p. 789.

Societati renunciare ante
tempus conventum non licet.

Cons. 330. n. 125. p. 792.

in Societate fides exuberare
debet.

Cons. 330. n. 10. p. 773.

in Societate contractum ex a-
lienum de communi solvendum,
etiam distracta societate.

Cons. 330. n. 108. p. 789.

& n. 112. p. 790.

in Societate sufficit ratificatio
& voluntas tacita.

Cons. 330. n. 27. p. 775.

in Societate verba juxta natu-
ram contractus accipienda.

Cons. 330. n. 47. p. 777.

in Societate non refert an pe-
cuniam, operam vel aliam rem
quis conferat.

Cons. 330. n. 52. p. 778.

in Societate fraternitas qua-
dam contrahitur.

Cons. 330. n. 11. p. 773.

in Societate res vel merces in
vicem pecunia non succedit.

Cons. 330. n. 7. p. 772.

in Societate contrahentium
voluntas conservanda.

Conf. 330. n. 62. p. 779.

Socius sorio non tenetur de E-
victione.

Cons. 307. n. 2. p. 198.

Socius damna societati dolo vel
culpa sua illata, rescire te-
netur.

Cons. 330. n. 53. p. 778.

& n. 84. p. 783.

pro Socio in actionem re-
nunciatio intempestiva ve-
nit.

Cons. 330. n. 126. p. 792.

Socii de parte sicut quis alié-
nando decerpere nihil potest:
ita nec delinquendo.

Cons. 322. n. 25. p. 489.

Socii de dolo tenentur.

Cons. 330. n. 75. p. 782.

Socii tantum pro parte tenen-
tur. Conf. 307. n. 11. p. 201.

Sociorum innocentium quo-
rumlibet bona non violanda.

Cons. 322. n. 23. p. 488.

Sociorum pars est causa.

Conf. 331. n. 231. p. 854.
& commune periculum lu-
crum atq. commodum.

Ibid. n. 232. p. ead.
lites quoq. & alia onera com-
munia.

Ibid. n. 233. p. ead.

Socios à se liberat renuncians
non verò liberatur ante pra-
stitum interesse.

Cons. 330. n. 114. p. 790.

SOLA amicitia cum hoste Do-
mini facta non fraudulenter,
est insufficiens causa priva-
tionis feudi.

Cons. 310. n. 4. p. 260.

Sola opinio efficit fidem bonam.

Cons. 334. n. 193. p. 1105.

ex Sola voluntate ingratus quis
non inducitur.

Cons. 305. n. 88. p. 171.

ex Sola facultate non, sed ex de-
bito competenti juri praescri-
bitur.

Cons. 306. n. 2. p. 183.

Solis verbis non contrahitur
felonia.

Cons. 305. n. 89. p. 171.

Solis verbis injuria personalis
non committitur.

Cons. 305. n. 85. p. 171.

ex Solis minus inducitur mini-
citia capitalis.

Conf. 305. n. 3. p. 160.

ob Solas minas, effectu nullo se-
cuto, feudum revocari nequit.

Conf. 305. n. 81. p. 170.

ex minus SOLENNI testamen-
to datur obligatio naturalis.

Cons. 342. n. 167. p. 1498.

ex minus Solenni titulo & vo-
luntate competit retentionis
jus. Cons. 342. n. 166. p. 1498.

Solenniter universitate con-
gregata nisi gestus actus uni-
versitatem non adficiat.

Cons. 311. n. 7. p. 274.

Solenniter acta omnia lapsis
30. annis presumuntur, quae
instrumento comprehendun-
tur. Conf. 327. n. 9. p. 621.

Solennitas verborum non ma-
gis quam voluntas in test-
amenti attendenda.

Cons. 350. n. 53. p. 17.

Solennitas & requisita nec-
essaria non presumuntur.

Conf. 336. n. 298. p. 1.

Solennitatis consuetudo non
reddat actum nullum.

Conf. 336. n. 298. p. 1.

Solennitatis consuetudo non
reddat actum nullum.

Conf. 336. n. 298. p. 1.

Solennitatis consuetudo non
reddat actum nullum.

Conf. 336. n. 298. p. 1.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

in Solutum dare non potest
nomina, jura, merces aut alias
res qui pecuniam numeratam
debet.

Cons. 330. n. 8. p. 772.

Solutio debito instrumentum
quod semper loquitur reddi
solet.

Cons. 327. n. 29. p. 628.

Solutio Ratio & quietatio stri-
cti juris sunt.

Cons. 335. n. 27. p. 1142.

Solutio debitum presupponit.

Cons. 304. n. 117. p. 150.

Solutio collectarum probatur
per libros.

Cons. 345. n. 49. p. 1611.

Solutio vera est compensatio:
etiam in dote.

Cons. 333. n. 12. p. 959.

Solutio nisi probetur usura de-
beri presumuntur.

Cons. 331. n. 299. p. 864.

Solutio non presumitur.

Cons. 327. n. 30. p. 628.

Solutio tollit omnem obliga-
tionem.

Cons. 304. n. 78. p. 142.

Solutio ubi quid destinatur,
ibi intelligitur esse contractum.

Cons. 327. n. 51. p. 636.

Solutionis terminus mutatio
novationem importat.

Cons. 312. n. 31. p. 284.

Limitatur. Ibid. n. 36. p. 285.

Solutionis exceptio est litis
finita.

Cons. 348. n. 57. p. 1692.

Solutionis loco est prescriptio,
& omnem actionem tollit.

Cons. 327. n. 68. p. 642.

Solutionis loco compensatio
est. Cons. 333. n. 46. p. 969.

Solutionis locus ubi destinatus
est, ibi contractum fingitur.

Cons. 327. n. 63. p. 641.

Explicatur. Ib. n. eod. p. ead.

ad Solutionem se non teneri
ex iusta aliqua causa qui pu-
tat debitor, in mora non est.

Cons. 304. n. 32. p. 134.

Solutione residui tollitur obli-
gatio.

Cons. 335. n. 49. p. 1146.

pro Solutione est depositio
congrua.

Cons. 304. n. 122. p. 152.

super Solutione facta confes-
sio non sufficit nisi realiter
sit facta.

Cons. 335. n. 21. p. 1140.
ut Solutione tollitur debitum
compensatione.

Cons. 304. n. 71. p. 141.

Solutione eius, quod debetur
ex rationibus culpa purgatur.

Cons. 331. n. 282. p. 860.

Solutione, aliove modo subla-
tum, vel quod nullum est,
cedi nequit.

Cons. 304. n. 54. p. 137.

Solutione facta instrumen-
tum sine causa apud credito-
rem est, & proinde debitori
reddendum.

Cons. 304. n. 124. p. 152.

à Solutione sortis & usura-
rum, depositione liberatur
debitor.

Cons. 304. n. 123. p. 152.

Solutione purgatur mora.

Cons. 304. n. 84. p. 143.

Sonder gefehrde clausula
facit contractum bona fidei.

Cons. 327. n. 25. p. 627.

SONSBECIUS competitor
Wesenbecii.

Cons. 347. n. 71. p. 1666.

SORTITUR quis forum ex
compromisso.

Cons. 340. n. 68. p. 1417.

Sortis & usurarum à solutione,
debitor liberatur depositione.

Cons. 304. n. 123. p. 152.

Sortis principalis obligatio cū
durat, durare etiam debet ac-
cessio residua pensionum.

Cons. 327. n. 36. p. 630.

Sorti quidquid accedit usura
est. Cons. 331. n. 37. p. 816.

in Sortem imputare fructus
Emptor non cogitur.

Cons. 331. n. 46. p. 818.

in Sortem computare debet
creditor fructus pignoris.

Cons. 331. n. 510 p. 812.

n. 19. p. 814.

& n. 35. p. 816.

pignoris enim Dominus non
fit. Ibid. n. 6. p. 812.

nec possessor.

Ibid. n. 7. p. 812.

sed alieno nomine possidet.

Ibid. n. 8. p. 812.

praesertim is cui habitatio tan-
tum est concessa.

Ibid. n. 9. p. 812.

in Sortem ut computetur fru-
ctus non potest petere debitor
in contractu pignoris iuraco

promittens, quod credito-
rem in perceptione fructuum
molestare non velit.

Cons. 331. n. 170. p. 843.

de in Sortem imputando fru-
ctus non obstat prescriptio.

Cons. 309. n. 38. p. 243.

in Sortem imputare Creditor
fructus, cum absq. pacto
etiam ob damnum retinere
possit, non tenetur.

Cons. 331. n. 136. p. 838.

in Sortem fructus imputare te-
netur creditor, ubi ampli-
ationes.

Cons. 309. n. 35. p. 241.

Sortem cum usuris deponere
potest debitor in loco idoneo,
quando à creditore non re-
cipitur.

Cons. 304. n. 121. p. 151.

Sorteris dirimenda est omni-
bus paribus, in Divisione ex-
trajudiciali.

Cons. 313. n. 23. p. 292.

Sorte soluta non debentur usu-
ra & interesse.

Cons. 304. n. 79. p. 142.

SPECIES alienationis est com-
promissum.

Cons. 338. n. 168. p. 1325.

Species contractuum diverse
& incompatibiles ex uno co-
demq. pacto originari possunt.

Cons. 331. n. 48. p. 818.

Species eadem ut reddatur in
mutuo ab initio condemnari
potest.

Cons. 304. n. 97. p. 146.

Species actus ea sumenda, quā
verba monstrant.

Cons. 338. n. 8. p. 1302.

Species generi derogat.

Cons. 332. n. 110. p. 897.

& n. 166. p. 908.

Species contractus ex substā-
tia potius sumitur quam de-
nominatione, & ex pactis
clausulis & effectibus magis
quam ex nomine.

Cons. 338. n. 111. p. 1314.

& n. 112. p. 1315.

Species contractus ea consti-
tuitur, quam partes omnes
exhibent.

Cons. 331. n. 64. p. 84.

Speciem affirmatam accipere
debitoris, est electio, ut in
speciem an affirmationem illi
reddere. Co. 304. n. 99. p. 46.

speciem

Partem VII. Index.

- Speciem contra alius certam ubi tenor instrumenti ostendit, alia querenda non est.
Cons. 331. n. 145. p. 839.
- Speciem utrum an aestimatio- nem debet reddere, debitoris, aestimata speciem accipiemus, est electio.
Cons. 304. n. 99. p. 146.
- ad Speciem probationis unam quia non allegatur cum aliis etiam uti possit.
Cons. 304. n. 52. p. 137.
- in Specie intelligitur non possit dici, aut nihil dici paria sunt.
Cons. 314. n. 131. p. 320.
- in Specie per presumptionem tollitur presumptio in genere.
Cons. 324. n. 81. p. 557.
- in Specie censetur dispositum, dispositum in genere.
Cons. 303. n. 60. p. 114.
- in Specie privilegium excludit privilegium in genere.
Cons. 329. n. 99. p. 751.
- in Specie una consuetudo collectanda alius acquirit.
Cons. 345. n. 162. p. 1640.
- Specie ubi opus est, testatio in genere non sufficit.
Cons. 345. n. 31. p. 1608.
- Specie una posita remouentur omnes disparata.
Cons. 331. n. 50. & 52. p. 818.
- de Specie iudicandum idem quod de genere.
Cons. 320. n. 7. p. 411.
- in Specie injuria alicui facta pro atroci habetur.
Cons. 351. n. 8. p. 1740.
- de Specie una ad aliam non inferitur.
Cons. 345. n. 119. p. 1628.
- Specialis conventio quantum in specie operatur tantum quod generalis in genere.
Cons. 330. n. 106. p. 788.
- Specialis presumptio pro firmiore habetur.
Cons. 329. n. 25. p. 716.
- Specialis probatio generalem excludit.
Cons. 325. n. 82. p. 557.
- Specialis confirmatio operatur validius quam generalis.
Cons. 331. n. 153. p. 840.
- praesertim quando in ea refertur tenor prima concessio- nis. *Ibid. n. 154. p. 840.*
- Specialis presumptio generalis derogat.
Cons. 301. n. 144. p. 31.
- Cons. 339. n. 64. p. 1356.*
- Specialem magis aut generalem, quam a faciant dispositionem?
Cons. 328. n. 76. p. 685.
- Specialem favorem habentibus de casibus statutum generale non intelligitur.
Cons. 328. n. 55. p. 676.
- per Specialem tollitur presumptio generalis.
Cons. 334. n. 116. p. 1088.
- & n. 131. p. 1091.*
- Cons. 329. n. 14. p. 712.*
- Cons. 351. n. 162. p. 1774.*
- Speciales causae non veniunt in compromissum generale.
Cons. 337. n. 99. p. 1280.
- Speciale privilegium derogat generali.
Cons. 303. n. 94. p. 117.
- an & quatenus hoc procedat diquiritur.
Ibid. n. 104. p. 118.
- Speciale mandatum requirente in causa qui agit mandatum generale habens falsus Procurator est.
Cons. 332. n. 142. p. 903.
- Speciale mandatum tollit generale.
Cons. 332. n. 111. p. 897.
- & n. 166. p. 908.*
- Speciale jus allegans id probare debet.
Cons. 339. n. 2. p. 1348.
- Speciale jus non corrigitur per generale.
Cons. 326. n. 37. p. 605.
- Speciale extendi non debet.
Cons. 337. n. 102. p. 1281.
- Speciali pignori non praevalet pignus generale, nec contra: nisi ex prioritate temporis.
Cons. 326. n. 38. p. 605.
- Speciali alterius juri vel privilegio non derogatur concessione vel dispositione generali.
Cons. 303. n. 105. p. 119.
- in Speciali non generali inquisitione potest iudex incipere a capite.
Cons. 317. n. 72. p. 374.
- ex Speciali gratia bonaquire- cipit, creditoribus non se- netur.
Cons. 307. n. 4. p. 199.
- Speciali in quibus casibus opus est mandato, ad idam mandatum Procuratoris generale non extenditur.
Cons. 332. n. 120. p. 908.
- & n. 141. p. 903.*
- Specialia duo in eadem re non concurrunt.
Cons. 321. n. 22. p. 451.
- Specialia & minus generalia praeponderant generaliori- bus.
Cons. 328. n. 75. p. 684.
- Specialia, & quae sunt contra communem investitura causam, praesumuntur debent.
Cons. 324. n. 72. p. 551.
- Specialia generalibus, omnesque actus singulares insunt.
Cons. 303. n. 61. p. 114.
- Specialiter non tractatum pro neglecto habetur.
Cons. 330. n. 103. p. 788.
- Specialiter exprimi quae debent, non veniunt sub generali- tati.
- Cons. 328. n. 54. p. 676.*
- Specialiter quibus de casibus provisum est, in iis generalis dispositio non obtinet.
Cons. 303. n. 101. p. 118.
- tamen in legibus & statutis.
Ibid. n. 102. p. ead.
- quam in contractibus.
Ibid. n. 103. p. ead.
- ad Specialiter cantu vel extra- ordinaria generalis sermo non extenditur, qui respectu voluntatis rem facit dubiam.
Cons. 328. n. 87. (10.) p. 691.
- Specialiter quae non sunt cautae statuto, manent sub dispositio- ne juris communis.
Cons. 351. n. 82. p. 1756.
- SPECIFICARE bonam jurato- nem tenetur possessor hereditatis, si Inventarium non conficit.
Cons. 350. n. 78. p. 1724.
- Specificata intelliguntur in termino referente ea, quae sunt in termino ad quem fit relatio.
Cons. 334. n. 161. p. 1099.
- Specificatis non nisi singulis veritas adparet.
Cons. 331. n. 269. p. 858.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Specificè & sine subterfugio jurata implenda sunt.
Cons. 327. n. 26. p. 627.
- Specificè adimpleri debet conditio.
Cons. 302. n. 82. p. 60.
- Specificè conventa adimplenda. *Cons. 333. n. 166. p. 1039.*
- verbum SPECTAT, pertinet, generale est.
Cons. 346. n. 41. p. 1413.
- SPERNI potest impune mandatum sine clausula.
Cons. 339. n. 261. p. 1384.
- & n. 360. p. 1397.
- SPERARE unde quis utilitatem potest, propria causa.
Cons. 323. n. 117. p. 756.
- Spes vel ius competens nemini auferendum.
Cons. 334. n. 71. p. 1079.
- & n. 83. p. 1081.
- Spei vel victorie nundinatio in omni officio prohibita.
Cons. 314. n. 59. & 60. p. 309.
- Spem obtinendi, contra testamentum patrum, fratrum liberi non habent.
Cons. 350. n. 107. p. 1729.
- SPIRITUALIS consensus fortior est quam carnalis.
Cons. 316. n. 61. p. 342.
- ad Spirituales res si vel pertinet, vel iure civili dubium, quod est, iure Canonico decidendum, etiam in foro civili sequendum est.
Cons. 319. n. 94. p. 412.
- Spiritualium rerum spoliatio excommunicationem meretur.
Cons. 340. n. 149. p. 1431.
- in Spiritualibus non habet locum prescriptio.
Cons. 317. n. 80. p. 377.
- SPOLIANDUS prado sua possessione non est.
Cons. 309. n. 58. p. 251.
- ad Spoliandum vel sequestrandum, qui fuit facilius & ad restituendum, & relaxandus facilius esse debet.
Cons. 336. n. 117. p. 1223.
- in Spoliante iudice vel Principe non presumitur iusta causa.
Cons. 308. n. 31. p. 218.
- Spoliare possessionem, vel turbare, sine causa cognitione, Princeps non potest.
Cons. 303. n. 127. p. 124.
- Spoliare proditorem & cumasem Princeps potest extrajudicialiter.
Cons. 332. n. 306. p. 932.
- & n. 334. p. 937.
- Spoliare, & vim facere in videtur, qui possidere prohibet, vel sequestrando aliove modo accessu arcet.
Cons. 336. n. 113. p. 1223.
- Spoliari possessione sua absque plena causa cognitione nemo debet.
Cons. 329. n. 78. p. 738.
- Spoliavit qui Dominus Vasallum, ubi conveniendus.
Cons. 310. n. 35. p. 271.
- qui non Spoliavit aut possidet, actione spolis non tenetur.
Cons. 340. n. 51. p. 1415.
- Spoliatus iniuste à Domino Vasallus, auxilium juris à superiore non consequens, Dominum depredari potest.
Cons. 305. n. 76. p. 170.
- & n. 106. p. 174.
- Spoliatus agens ex c. sepe de restit. spoli. & c. redintegrand. §. q. 1. ante omnia restituendus.
Cons. 311. n. 16. p. 276.
- non admittit exceptionem dominum. Ibid. n. 17. p. ead.
- nisi dominium sit notorium. Ibid. n. 18. p. ead.
- Spoliatus tanquam libertate, captus ante omnia debet restitui.
Cons. 317. n. 69. p. 374.
- Spoliatus, etiam à Magistratu, ante omnia restituendus.
Cons. 348. n. 52. p. 1691.
- Spoliatus à Domino Vasallus actione in factum agere debet.
Cons. 310. n. 33. p. 271.
- Spoliatus ante omnia restituendus, nec de iure suo prius respondere cogitur.
Cons. 336. n. 124. & 125. p. 1224.
- Spoliatus ante omnia restituendus, etiam à Magistratu spoliatus.
Cons. 336. n. 333. & 334. p. 1259.
- Cons. 308. n. 29. p. 318.
- Cons. 310. n. 30. p. 270.
- Spoliatum quatenus catenus ut restituatur cumulari potest retinenda & recuperanda possessorium.
Cons. 308. n. 42. p. 223.
- Spoliatio rerum spiritualium excommunicationem meretur.
Cons. 340. n. 149. p. 1431.
- Spoliatio & Possessio nihil habet commune cum iure patronatus Ecclesie.
Cons. 317. n. 88. p. 1279.
- Spoliatio & possessio sunt facti, neque spectant proprietatem.
Cons. 337. n. 87. p. 1279.
- Spoliatio est delictum.
Cons. 337. n. 30. p. 1271.
- Spoliationis querela est possessorium remedium plenarium.
Cons. 332. n. 255. p. 922.
- Spolium non puniens, videtur ratificasse.
Cons. 308. n. 34. p. 219.
- Spolium committitur, si sit executio, & nullitas tamen ex actis notoria est.
Cons. 344. n. 182. p. 1596.
- Spolii actio infamat.
Cons. 340. n. 148. p. 1431.
- Spolii querela ex Canone redintegrandi contra dominum datur.
Cons. 308. n. 37. p. 221.
- Spolii actio datur etiam contra heredem de eo quod ad eum pervenit.
Cons. 310. n. 31. p. 270.
- Spolii causa privilegiata est.
Cons. 332. n. 47. p. 886.
- Spolii questio opinionem rei gravat.
Cons. 337. n. 110. p. 1282.
- & n. 148. p. 1289.
- Spolii simplicis causa, sine offensione pacis publicae, ad Cameram immediate non pertinet.
Cons. 303. n. 124. p. 123.
- in Spolii causa ordinariè proceditur.
Cons. 332. n. 367. p. 944.
- Spolii actione non tenetur, qui non possidet, nec locupletior in defactus est.
Cons. 337. n. 120. p. 1285.
- Spolii

Partem VII. Index.

Spolii *quasi* meretur excommunicationem.

Cons. 337. n. 111. p. 1252.

Spolii exceptio est litis finita.

Cons. 348. n. 52. p. 1691.

Spolii actionem subditus contra Dominum sine petitione non valet institueret non potest.

Cons. 340. n. 150. p. 153.

p. 1431.

Spolii rerum sacrarum Actio famosa est, in qua tempus necessarii exprimendum.

Cons. 340. n. 48. p. 1414.

Spolii ante restitutionem factam, de crimine cognosci nequit, quoniam impedit litis contestationem; cogit & mulier quocumque in possessionem matrimonii restituenda.

Cons. 317. n. 63. p. 372.

Spolio agere contra Dominum antea fallus vel subditus possit, & quatenus.

Cons. 337. n. 45. p. 1288.

SPONSALIA de futuro obstrictum valentius dissolvi possunt, non matrimonium consummatum vel contractum.

Cons. 317. n. 19. p. 359.

SPURIUM in dubio praesumitur magis quam naturales.

Cons. 319. n. 163. p. 424.

Spurii per matrimonium non legitimantur, sed naturales tantum.

Cons. 319. n. 162. p. 424.

pro Spurii habentur ex servitricibus nati.

Cons. 319. n. 164. p. 424.

STARE cur prohibeatur quod mutatum non est.

Cons. 329. n. 112. p. 754.

Stare non possunt in iudicio pupilli indefensi.

Cons. 344. n. 1. p. 1552.

Standum pactis contractui adjectis.

Cons. 330. n. 59. p. 779.

potissimum in societate.

Ibid. n. 60. p. ead.

Standum est placitis.

Cons. 330. n. 117. p. 790.

Standum rei iudicata.

Cons. 341. n. 22. p. 1447.

Standum recessibus Imperii.

Cons. 332. n. 173. p. 910.

Standum est instrumentis.

Cons. 331. n. 62. p. 820.

Standum trans actionibus.

Cons. 339. n. 5. p. 1349.

Standum est pactis contractui insertis.

Cons. 303. n. 38. p. 1108.

Standum est compromissis.

Cons. 337. n. 2. p. 1268.

praesertim ubi pacta adjecta est. Ibid. n. 3. p. ead.

Standum antiqua investitura donec omnium consensus mutetur.

Cons. 334. n. 79. p. 1081.

alioqui ipsis non praedictat.

Ibid. n. 80. p. 1081.

Standum relato potius quam referenti fidei repant.

Cons. 305. n. 65. p. 168.

Standum rei iudicata si bene si male fuerit iudicatum.

Cons. 332. n. 31. p. 883.

Standum Regula, donec probetur casus exceptus.

Cons. 336. n. 20. p. 1207.

Statur magis Scriptura, quam frequenter consuetis.

Cons. 339. n. 24. p. 1251.

Stetur quando verbis enunciatis.

Cons. 321. n. 38. p. 455.

Statim ad summum Principem, non gradatim supplicatur, ubi non appellatur etiam post decedendum; maxime quando iudex iussit facere denegat.

Cons. 308. n. 22. p. 214.

Statur Scriptura contractus.

Cons. 338. n. 1. p. 1301.

STATUS antiquus non est immutandus.

Cons. 302. n. 77. p. 59.

Status rei qualis nunc praesens reperitur, talis & antea semper intelligitur fuisse.

Cons. 329. n. 40. p. 720.

Status varietate negotium non mutatur.

Cons. 335. n. 49. p. 1168.

Status investitura antiqua non est mutandus.

Cons. 324. n. 46. p. 538.

Status originalis semper adesse praesumitur.

Cons. 335. n. 142. p. 1107.

Status territorii sunt Pralati.

Cons. 302. n. 35. p. 55.

in statu primo quoque servari debet, donec probetur mutatio.

Cons. 303. n. 71. p. 115.

in statu eodem res cum suis qualitatibus durare praesumuntur, quo ante fuerunt.

Cons. 304. n. 14. p. 130.

STATUERE Papa non potest ut liberi ex Concubina nati, per subsequens matrimonium non legitimantur.

Cons. 319. n. 104. p. 415.

Statuere vel disponere contra jus divinum & naturale Papa non potest.

Cons. 319. n. 150. p. 422.

Statuere potest Dominus, ut eant per unam viam publicam reliquis prohibitis.

Cons. 306. n. 37. p. 192.

Statuit quod quis aequum in se in alio quoque pati debet.

Cons. 330. n. 34. p. 776.

Statuit quod major pars confortium & creditorum, reliqui ad probare tenentur.

Cons. 330. n. 128. p. 793.

Statuit si conventus non discipulus a conventu & factum necessarii. Ibid. n. 139. p. ead.

Statui nequit quid certi de eo, quod non est satis perspectum.

Cons. 342. n. 8. p. 1475.

Statui & antiquitati standum in privilegiis.

Cons. 303. n. 95. p. 117.

Statuitur idem juris de membro, quod de capite.

Cons. 340. n. 29. p. 1412.

Statuentibus quod Doctoribus aliquot, fides adhibetur donec contrarium probetur.

Cons. 319. n. 69. p. 409.

Statutum generale non intelligitur de casibus specialem favorem habentibus.

Cons. 328. n. 55. p. 676.

Statutum excludens parentes non extenditur.

Cons. 328. n. 40. p. 672.

Statutum, ut pars legis civilis non tollit jus natura.

Cons. 328. n. 15. p. 661.

Statutum odiosum strictè, favorabile late interpretandum.

Cons. 328. n. 104. (27.) p. 697.

Statutum vel lex ibi non extenditur sed enucleatur ubi eadem militat ratio.

Cons. 321. n. 77. p. 469.

Statutum non tollit legem nisi de eo expressa fiat mentio.

Cons. 328. n. 91. (14.)

p. 691.

Statu-

LIII 2

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Statutum favens matrimonio laicè interpretandum.**
Cons. 328. n. 97. (20.)
p. 693.
- Statutum generale est generaliter intelligendum.**
Cons. 328. n. 69. p. 680.
- Statutum loquens de filio legitime nato, etiam in legitimo per subsequens matrimonium verificatur.**
Cons. 319. n. 85. p. 411.
- Statutum propter existentiam agnatorum, aut aliam probabilem causam potest legitimam tollere, secundum communem: & maxime adscendentium.**
Cons. 328. n. 79. (2.)
p. 688.
- Statutum personam testantis respiciens ubiq; valet: in rem verò disponens bona loci comprehendit.**
Cons. 350. n. 14. p. 1717.
- Statutum non excludit legitimam generalibus verbis.**
Cons. 328. n. 85. (8.)
p. 690.
- Statutum & consuetudo comparantur.**
Cons. 338. n. 129. p. 1318.
- Statutum excludens clericos à successione parentum vel agnatorum non valet.**
Cons. 319. n. 19. p. 404.
- Statutum est odiosum auferens patri successionem.**
Cons. 328. n. 38. p. 672.
- Statutum facilius tollit legitimam quam pactum.**
Cons. 328. n. 77. p. 685.
- Statutum excludens filias à successione non excludit à legitima.**
Cons. 328. n. 50. p. 674.
- Statutum generale non excludit dotem aut legitimam.**
Cons. 328. n. 56. p. 676.
- Statutum disponere potest circa legitimam, etiam tollendo indignis.**
Cons. 328. n. 24. p. 665.
- Statutum excludens feminas respectu masculorum, est favorabile.**
Cons. 328. n. 100. (23.)
p. 695.
- Statutum ubi nihil jure feudali specialiter standum jure communi.**
Cons. 344. n. 30. p. 1561.
& n. 106. p. 1580.
- Statutum secundum jus commune, & ut quam minimum ab illo recedatur, interpretandum.**
Cons. 304. n. 38. p. 135.
- Statutum quo compromissum inducitur favorabile.**
Cons. 338. n. 128. p. 1318.
- Statutum in persona Arbitri ad partis personam non extendendum.**
Cons. 338. n. 160. p. 1324.
- Statutum ad bona alibi sita non extenditur.**
Cons. 350. n. 109. p. 1729.
- Statutum de obibus non habet locum in agnis: nisi consuetudo aliter habeat.**
Cons. 349. n. 2. p. 1697.
- Statutum secundum jus commune accipiendum.**
Cons. 327. n. 77. p. 645.
- Statuti verba restringuntur, & obtinent tantum in casu expresso.**
Cons. 304. n. 35. p. 135.
- Statuti poena locum habet, cum vel minimum deficiat.**
Cons. 336. n. 51. p. 1212.
- Statuti vel legis declaratio ad praterita trahitur.**
Cons. 343. n. 35. p. 1529.
- Statuti verba proprie accipienda.**
Cons. 328. n. 51. p. 674.
- Statuti verba ubi non conveniunt, nec ipsa dispositio.**
Cons. 304. n. 34. p. 135.
- contra Statutum disponi nequit testamento.**
Cons. 350. n. 13. p. 1716.
- per Statutum multa fieri possunt, quæ non per pactum.**
Cons. 328. n. 36. p. 671.
- argumentum hoc quando succedat.**
Ibid. n. 37. p. ead.
- per Statutum exceptiones tantum frivole exclusæ intelliguntur.**
Cons. 327. n. 55. p. 637.
- per Statutum generale parentem à legitimâ communis excludit.**
Cons. 328. n. 102. (25) p. 696.
- Statuto alimentorum præstandorum necessitas non tollitur.**
Cons. 328. n. 5. p. 659.
- quia necare videtur, qui non alimentat, quod ut homicidium statuis permitti nequit.**
Ibid. n. 6. p. ead.
- Statuto tolli posse legitimam est communis rationis.**
Cons. 328. n. 26. p. 666.
- Statuto parentum legitima in totum tolli potest.**
Cons. 328. n. 28. p. 668.
- à Statuto vel Principe tolli non potest nullitas ex defectu citationis.**
Cons. 344. n. 95. p. 1578.
- in Statuto omissa manent in dispositione juris communis.**
Cons. 327. n. 15. p. 623.
- Statuto non tolluntur jura sanguinis.**
Cons. 328. n. 16. p. 661.
- absq; Statuto etiam quælibet civitas mutare viam publicam vel faciendi potestatem habet.**
Cons. 306. n. 20. p. 1488.
- à Statuto negq; negq; à Principe tolli potest citationis defectus.**
Cons. 332. n. 150. p. 905.
- Statuto etiam fieri potest quod pacto.**
Cons. 328. n. 19. p. 662.
- Statuto invidis partibus compromissum imponi non potest.**
Cons. 338. n. 127. p. 1318.
- Statuto generali liberorum legitima non tollitur.**
Cons. 328. n. 106. (29.)
p. 699.
- Statuto deciso de casu dubitandum non est, & cessant cavillationes.**
Cons. 304. n. 12. p. 130.
- in Statuto expressum quod non est, manet in dispositione juris communis.**
Cons. 329. n. 111. p. 754.
- Statuto nullo excluditur nullitatis exceptio ex inhabilitate personæ.**
Cons. 332. n. 125. p. 901.
- ex Statuto paratam habes executionem instrumentum, intelligitur si liquidum sit, & omni exceptione majus.**
Cons. 304. n. 39. p. 135.
- Statuto sicut excluditur legitima, cur non etiam renunciatio?**
Cons. 328. n. 103. (26.)
p. 697.
- Statuto**

Partem VII. Index.

Statuto tollinequit legitima.

Conf. 328. n. 7. p. 659.

Et n. 13. 14. p. 661.

Statuto non expressum nec exemptum in dispositione juris communis manet.

Conf. 302. n. 126. p. 74.

Statuto quae non sunt causa specialiter, manent sub dispositione juris communis.

Cons. 351. n. 82. p. 1756.

Statuto tolli non potest exceptio simulationis.

Conf. 304. n. 47. p. 136.

Statuto singulari nisi cautum sit, civium bona ob non soluta tributa, et alias pensiones publicas non publicantur.

Cons. 336. n. 61. p. 1213.

Et n. 126. p. 1225.

Statuta probant superioritatem, dominium et possessionem statuentium eo in loco.

Cons. 301. n. 102. p. 24.

Statuta comprehendunt negotia praeterita, non extendenda ad futura.

Conf. 351. n. 80. p. 1756.

Statuta quidem recedunt a jure communi, sed non ultima voluntates.

Cons. 328. n. 94. (17.)

p. 692.

Statuta secundum jus commune, ut quam minimum ladant, interpretanda.

Conf. 326. n. 24. p. 601.

Statuta secundum jus commune sunt interpretanda.

Cons. 329. n. 113. p. 754.

Conf. 303. n. 34. p. 108.

ut et privilegia.

Ibid. n. 35. p. ead.

Statuta strictissime interpretanda sunt.

Cons. 319. n. 84. p. 411.

Et sunt stricti juris.

Cons. 328. n. 68. p. 680.

Statuta secundum jus commune intelliguntur.

Cons. 329. n. 113. p. 754.

Statuta semper sic interpretanda ut quam minimum ladant jus commune.

Cons. 328. n. 42. p. 673.

Statuta successionum strictissime interpretanda.

Conf. 328. n. 41. p. 673.

Statuta recipiunt interpretationem passivam a jure communi.

Cons. 328. n. 68. p. 680.

Statuta praesertim poenalia non praesumuntur.

Cons. 336. n. 62. p. 1213.

Statuta restringuntur ob rationem.

Cons. 327. n. 17. p. 624.

Statuta quoties defuncti, jus commune servandum.

Conf. 339. n. 151. p. 1370.

Statuta juxta jus commune interpretanda.

Cons. 343. n. 36. p. 1529.

Statuta stricti juris nec extendenda contra jus commune.

Cons. 328. n. 86. (9.)

p. 690.

Statuta interpretanda secundum jus commune.

Cons. 327. n. 16. p. 624.

ut Statuta servanda sunt privilegia publicam salutem spectantia.

Cons. 303. n. 7. p. 104.

secundum Statuta et consuetudines in Camera judicandum.

Cons. 332. n. 101. p. 894.

in Statutis verba proprie sunt accipienda.

Cons. 326. n. 7. p. 598.

Et secundum intellectum juris communis.

Ibid. n. 8. p. ead.

Statutis liberate standi facultas auferri nequit.

Cons. 350. n. 108. p. 1729.

STATUTARIIS poenis, poena legales tolli non solent.

Cons. 314. n. 49. p. 307.

STELLIONATUS poena in honestioribus amissionem ab ordine, aut relegationem temporalem excedere non debet.

Cons. 314. n. 19. p. 302.

Stellionatus flagratione puniatur apud Saxones.

Conf. 335. n. 220. p. 1181.

Stellionatus in crimine incidit reticentia dolosa.

Conf. 314. n. 70. p. 311.

STIPENDIA ex publica habentibus in consiliarius locum habet, quod jure dispositum de officialibus ultra salarium munera accipientibus.

Cons. 314. n. 42. p. 306.

in Stipendia studioforum quod confertur pro pia causa habendum.

Cons. 336. n. 293. p. 1250.

Stipendiis propriis militare nemo cogitur.

Cons. 303. n. 1. p. 103.

Stipendiis suis contenti esse debent officiales et Consiliarii.

Cons. 314. n. 37. p. 305.

nec praeter esculentia et potulentia quotidiana quid accipere: Ne quidem a volentibus. Ibid. n. 38. 39. p. 306.

alias praesumitur concussio, praesumptione juris et de jure. Ibid. n. 40. 44. p. 306.

Et quod acceperunt confiscantur. Ibid. n. 41. p. ead.

Et quadruplum exigere potest.

Ibid. n. 43. p. ead.

praeterea ab officio cum infamia remouentur.

Ibid. n. 44. p. ead.

Et criminaliter puniuntur.

Ibid. n. 45. p. 306.

ex STIPULATU actionem, si stipulatio intercessit, et ex nudo pacto obligationem.

producit investitura abusiva, vel conditionem ex moribus, si nudum adest pactum.

Cons. 316. n. 51. p. 341.

Utraque tamen actio personalis est et directa.

Ibid. n. 52. p. 341.

Ante conditionis tamen existentiam exerceri neutra potest. Ibid. n. 97. p. 347.

Stipulatio fingitur subesse in dote.

Cons. 333. n. 83. p. 984.

Stipulatio et promissio transit in heredes.

Cons. 338. n. 98. p. 1312.

Stipulatio ac promissio de compromisso morte unius litigatoris solvitur.

Cons. 338. n. 97. p. 1312.

in Stipulationem ubi deducta non sunt, accessiones tantum sunt usurae et interesse.

Cons. 304. n. 80. p. 143.

per Stipulationem non modo sed per alium etiam contra-

ctum hodie Novatio fieri potest: imò etiam per nudum pactum. Conf. 312. n. 35. p. 285.

ex Stipulatione neque, neque ex mora usurae debentur.

Cons. 327. n. 98. p. 653.

pro Stipulatione habentur cautae in Instrumento.

Cons. 327. n. 94. p. 653.

LIII 1 ex Sti-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- ex Stipulatione habet regres-
sum de evictione, qui sciens
emit alienum.*
Cons. 323. n. 12. p. 500.
- STRICTE** *successionum statu-
ta interpretanda.*
Cons. 328. n. 41. p. 673.
- Strictè interpretanda est im-
munitatis concessio, ne publi-
cis functionibus quid detra-
batur.*
Conf. 303. n. 22. p. 106.
- Strictè accipienda transactio-
num verba.*
Cons. 345. n. 80. p. 1615.
- Stricti juris sunt compromif-
sa.* Cons. 302. n. 158. p. 89.
- Cons. 337. n. 46. & 52.
p. 1274.
- Conf. 340. n. 12. p. 1409.
- Stricti juris arbitria sunt.*
Cons. 340. n. 89. p. 1421.
- Stricti juris sunt statuta.*
Cons. 328. n. 43. p. 673.
- Stricti juris est sententia.*
Cons. 342. n. 264. p. 1513.
- Stricti juris nō sunt transactio-
nes in subiecto bonæ fidei.*
Conf. 338. n. 115. p. 1316.
- Stricti juris sunt decigalia, ad
regalia pertinent.*
Cons. 336. n. 58. 59.
p. 1213.
- Stricti juris est remissio & do-
natio.*
Cons. 303. n. 21. p. 106.
- Stricti juris sunt statuta, nec
extendenda contra jus com-
mune.*
Cons. 328. n. 86. (9.)
p. 690.
- Stricti juris sunt compromissa,
secundum corticem verborū
intelligenda, sine additione
vel detractioe.*
Conf. 338. n. 157. & 158.
p. 1324.
- Stricti juris sunt renunciatio-
nes & qdiosa.*
Cons. 304. n. 108. p. 148.
& n. 119. p. 150.
- Stricti juris quæ sunt, non veni-
unt in contractibus nisi ex-
pressa sint verbis.*
Cons. 338. n. 36. p. 1305.
- Stricti juris sunt privilegia &
immunitates.*
Conf. 303. n. 40. p. 109.
- Stricti juris sunt renunciatio-
nes.* Cons. 344. n. 14. p. 1558.
- & n. 113. p. 1581.
- Stricti juris sunt feudum &
feudalia.*
Cons. 338. n. 232. p. 1334.
- Stricti juris est mandatum.*
Cons. 332. n. 143. p. 904.
& n. 168. p. 908.
- Stricti juris sunt instrumenta.*
Conf. 333. n. 31. p. 964.
- Stricti juris sunt Scriptura con-
tractuum.*
Conf. 309. n. 11. p. 235.
- Stricta induunt naturam bonæ
fidei pro materia subiecta.*
Cons. 338. n. 233. p. 1334.
- in Strictis non habet locum hæc
regula, quod indefinita aequi-
poleat universali.*
Cons. 337. n. 153. p. 1290.
- in Strictis nihil videtur actum,
quod verbis non est expressū.*
Cons. 337. n. 78. p. 1278.
- in Strictis præsertim non trahi-
tur ad præterita conventum
de futuro.*
Conf. 303. n. 113. p. 120.
- STUDERE** *paci publicæ & oc-
casionibus malorum præve-
nire, magistratus & Princi-
pis est.*
Cons. 305. n. 117. p. 176.
- STUDIOSORUM** *in stipen-
dia quod confertur, pro pia
causa habendum.*
Cons. 336. n. 293. p. 1250.
- STULTI** *est ignorare, quæ ipse
gesserit.*
Cons. 335. n. 184. p. 1176.
- STUPRUM** *non impedit legi-
timationem liberorum ex
stuprato susceptorum.*
Cons. 319. n. 187. p. 426.
- ob Stuprum violentum sponsa-
lia de futuro dissolvi possunt,
non matrimonium consum-
matum vel contractum.*
Cons. 317. n. 19. p. 359.
- cōtra STYLUM curia lata sen-
tentia nullæ est.*
Cons. 332. n. 94. & 97. p. 893.
- Stylus curia differt a consue-
tudinē.*
Conf. 332. n. 95. p. 893.
- Stylus Saxonicus videri dicitur
& dictando proponendi, Juri
communi & Camera ordina-
tioni contrarius est.*
Cons. 348. n. 24. p. 1685.
- Stylus Curia pro lege servatur.*
Conf. 332. n. 74. p. 889.
- & n. 91. p. 893.
- Cons. 341. n. 2. p. 1442.
- Stylus Curia est practica confir-
mata.*
Cons. 332. n. 100. p. 894.
- Stylus Curia plenam probatio-
nem inducit.*
Cons. 332. n. 92. p. 893.
- contra Stylum Curia produ-
ctus libellus nō admitten-
dus.*
Cons. 321. n. 7. p. 445.
- contra Stylum solitum quod
fit, nullum est.*
Conf. 337. n. 108. p. 1281.
- Stylum curia, in quā versan-
tur, pragmatice scire præsu-
muntur.*
Conf. 332. n. 89. p. 892.
- cujus ignorantia illos non
excusat.*
Ibid. n. 90. p. ead.
- contra Stylum curia quod fit,
suspectum est.*
Cons. 332. n. 92. p. 893.
- à Stylo curia quod recedit, su-
spectum est.*
Cons. 348. n. 5. p. 1681.
- qui SUADET, injuriarum non
tenetur.*
Cons. 351. n. 100. p. 1761.
- SUÆ** *rei emptio non valet.*
Cons. 339. n. 357. p. 1396.
- Suā re qui utitur ad alterius
incommodum, non facit in-
juriam.*
Cons. 306. n. 51. p. 195.
- ex Suā natura feudum est gra-
tuitum.*
Cons. 334. n. 3. p. 1055.
- Suā in re, à Principe an possit
fieri prohibitio, causa non
cognita, saltem extrajudicia-
liter?*
Cons. 306. n. 47. p. 194.
- Suā re quisq; uti potest pro lu-
bitu etiamsi damnum inde al-
teri inferatur.*
Cons. 306. n. 14. p. 186.
- Sua probare cogitur uxor.*
Cons. 310. n. 26. p. 268.
- SUB** & *obreptis præsumun-
tur investitura posteriores,
quæ priores in alterius præ-
judicium mutant, nec atten-
denda.*
Conf. 334. n. 74. p. 1080.
- per Sub

Partem VII. Index.

per Sub: & obreptionem ob-
tenta, vel per vim extorta,
vestigalia præsuntur.

Cons. 303. n. 75. p. 115.

Sub & obreptionem rescriptum
nullum.

Cons. 341. n. 7. p. 1443.

SUBALTERNANTUR mē-
bra capiti & caput sequun-
tur. Cons. 340. n. 28. p. 1412.

Sub conditione vel tempore qui
promittit, illi existentibus
tenetur.

Cons. 333. n. 85. p. 984.

Sub Dispositione generali ve-
niunt omnia accessoria.

Cons. 302. n. 88. p. 61.

SUBESSE causam nullam, &
non apparere paria sunt.

Conf. 321. n. 34. p. 433.

SUBSCRIPTIONE sigillatio
plus operatur.

Cons. 322. n. 94. p. 475.

SUBDITUS an pro Domino
possit testari: & quantam
fidem faciat?

Cons. 345. n. 86. p. 1622.

Subditus actionem spoli con-
tra dominum sine petitione
venia instigare non potest.

Conf. 340. n. 150. & 153.

p. 1431.

Subditus prius Domino denun-
ciare debet, antequam ipsum
in ius vocet.

Conf. 340. n. 14. p. 1409.

Subditus aut Vasallus an &
quatenus contra Dominum
de spolio agere possit?

Cons. 337. n. 145. p. 1288.

Subditus dominum sigillare
non debet.

Cons. 337. n. 146. p. 1288.

Subditus agendi veniam pete-
re non cogitur.

Cons. 340. n. 21. p. 1411.

Subditus dominum sine venia
in ius vocare non debet.

Cons. 337. n. 105. p. 1281.

quod Subdito non fecerit in-
juriam aut vim præsumptio
pro principe est.

Cons. 332. n. 302. & 305.

p. 932.

Subdito vel tertio ius sine cau-
sa cognitione princeps aufer-
re non potest.

Conf. 303. n. 85. p. 116.

nec velle præsuntur.

Ibid. n. 90. p. 116.

& n. 95. p. 117.

ad Subditum à liberto argu-
mentum non valet.

Cons. 340. n. 23. p. 1411.

contra Subditum probans sub-
notationes officialium.

Conf. 345. n. 53. p. 1612.

Subditum vel ministrum suum
princeps vel dominus metuere
ac revereri non præsuntur.

Cons. 314. n. 16. p. 302.

cum Subdito suo litigaturus
princeps, si aliter non conve-
nerit, superiorem suum adire
debet.

Conf. 305. n. 130. p. 180.

Subdito multam imponere
permittitur superiori.

Cons. 308. n. 15. p. 212.

ad Subdito sine venia intentata
actio contra dominum non
tenet.

Cons. 337. n. 112. p. 1282.

Subditi Vasallorum diffidatorum
doroari possunt: ubi ratio.

Cons. 322. n. 18. p. 487.

Subditi iure sui magistratus u-
ti ac se iudicare possunt.

Cons. 311. n. 24. p. 277.

Subditi iuste petunt, ne domi-
nus illis novitatem inducat.

Cons. 346. n. 16. p. 1644.

Subditi contrabactionem &
novitatem interdictis posses-
soriis se defendere possunt.

Cons. 346. n. 21. p. 1645.

Subditorum de bonis princeps
ad libitum disponere non po-
test.

Cons. 303. n. 80. p. 115.

Subditorum commodis prospi-
cere debet princeps.

Cons. 303. n. 70. p. 115.

Subditorum respectu collecta
munus extraordinarium.

Cons. 309. n. 45. p. 245.

Subditorum bona pro collectis
sacris sunt obligata.

Cons. 320. n. 14. & 16.

p. 432.

Subditorum & terre totius,
non Domini tantum commo-
dum promovere debet utili-
tas publica.

Conf. 303. n. 92. p. 117.

Subditos de glubere princeps
non debet.

Cons. 320. n. 43. p. 435.

Est species tyrannidis.

Ibid. n. 49. p. ead.

Subditos in eo statu conservare
tenetur princeps, in quo reci-
pit. Cons. 303. n. 69. p. 114.

Subditos turbare videtur Do-
minus, usurpans quid in illo-
rum bonis.

Conf. 345. n. 20. p. 1645.

Subditos inferiorum princeps in
casu necessitatis collectare po-
test. Cons. 320. n. 42. p. 435.

Subditis & ministris creditur
pro Domino, in iis que admi-
nistrarunt, & unde commo-
dum ad eos non spectat, pre-
sertim quando liberos suos jura-
mento vel morte confirmant.

Cons. 332. n. 236. p. 919.

n. 294. p. 920.

& n. 240. p. 937.

Subditis bona auferre Magi-
stratus ob non solutas Gabel-
las sine processu judiciali &
causa cognitione non potest.

Cons. 336. n. 106. p. 1220.

& n. 127. p. 1225.

Subditis in contrahendo me-
tum inculisse in dignitate vel
administratione positus non
præsuntur: nisi probetur.

Cons. 314. n. 25. p. 303.

cum Subditis contrahere &
munera ultra salarium exi-
gere iudex vel alius officialis
prohibetur.

Cons. 314. n. 11. p. 301.

cum Subditis quos facit prin-
ceps contractus ex iis sicut
privatus tenetur.

Conf. 314. n. 22. p. 303.

Subditis onerosa & odiosa sunt
collecta.

Cons. 303. n. 63. & 64.

p. 114.

& n. 74. p. 115.

Subditis indulta privilegia per
modum contractus tolli non
possunt.

Cons. 303. n. 97. p. 118.

ut nec concessa in remunera-
tionem & compensationem.

Ibid. n. 98. p. 118.

Subditis privilegia & conces-
siones conservare debet prin-
ceps. Cons. 303. n. 88. p. 116.

Subditis quando privilegia
& concessiones suas revoca-
re vale princeps, circum-
scriptus & male informatus
præsuntur.

Cons. 303. n. 89. p. 116.

LIII 4

SUBJE-

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- SUBJECTIONIS** & fidelis-
tis pars, prestare tempore
necessitatis domino collectas.
Cons. 309. n. 48. p. 146.
- Subjectam** secundum mate-
riam intelligenda verba.
Cons. 309. n. 7. p. 233.
Cons. 344. n. 21. p. 1560.
Cons. 351. n. 116. p. 1763.
- Subjecti** utilis domini habent
etiam utile dominium in viis
publicis.
Conf. 306. n. 9. p. 185.
- Subjectum** requirit predica-
tum, sicut omnia accidentia
& qualitates.
Cons. 332. n. 289. p. 927.
- Subjectum** tale ubi non datur,
de illo frustra obijcitur.
Cons. 301. n. 160. p. 32.
- in Subjecto** uno nequeunt esse
duo contraria.
Cons. 342. n. 314. p. 1490.
& n. 247. p. 1510.
Cons. 337. n. 70. p. 1277.
- Subjecto** sublato pura adjecta
deficiunt.
Cons. 302. n. 151. p. 86.
- sine Subjecto** qualitates & ac-
cidentia esse non possunt.
Conf. 332. n. 370. p. 944.
- sine Subjecto** accidentia &
qualitates non consistunt.
Cons. 326. n. 22. p. 601.
- Subjecta** certis pactis civitas
in reliquis manet libera.
Conf. 345. n. 151. p. 1637.
- Subjecta** omnia esse presumun-
tur domini terra jurisdictioni,
qua non probantur exem-
pta.
Cons. 339. n. 1. p. 1348.
- Subjecta** talia presumuntur
qualia demonstrant predi-
cata.
Cons. 351. n. 133. p. 1766.
Cons. 301. n. 156. p. 32.
- Subjecta** talia sunt, qualia à
predicatis esse permittuntur.
Conf. 321. n. 63. p. 464.
Cons. 339. n. 29. p. 1352.
- Subjectis** separatis qua diffe-
runt, una dispositione non
determinantur.
Cons. 338. n. 32. p. 1305.
- SUBINFEUDARE** Vasallus
debet iisdem conditionibus
quibus ipse habet.
Cons. 325. n. 4. p. 572.
- Subinfeudare** potest Vasallus
tribus concurrentibus.
Cons. 325. n. 2. p. 572.
- Subinfeudatio** ut fiat triare-
quiruntur.
Cons. 324. n. 18. p. 528.
Cons. 325. n. 48. p. 587.
- Subinfeudatio** non inferiori
vel impari fieri potest.
Cons. 325. n. p. p. 573.
- Subinfeudatio** fit ad vitam
Vasalli & liberorum ejus.
Cons. 325. n. 14. p. 575.
- Subinfeudatione** facta agna-
ti habent jus redemptionis.
Cons. 325. n. 16. p. 576.
- Subinfeudatus** demonstrare
jus suum & titulum tenetur.
Cons. 325. n. 7. p. 572.
- Subinfeudatus** à primo Vasal-
lo sine consensu domini, con-
tractum nunquam praescribit.
Cons. 325. n. 46. p. 586.
- SUBINTELLIGI** non potest
alia institutio, quam qua ex
verbis resultat.
Conf. 336. n. 218. p. 1239.
- Subintelligitur** in re scriptis
clausula: Salvo jure tertii.
Cons. 316. n. 16. p. 337.
& in concessione castri.
Ibid. n. 17. p. 337.
& in confirmationibus.
Ibid. n. 18. p. 337.
- SUBLATA** censetur obligatio,
quatenus solum est.
Cons. 312. n. 37. p. 285.
- Sublata** legitima, tamen ali-
menta peti possunt.
Cons. 328. n. 29. p. 669.
- Sublatum** solutione aliove mo-
do, vel quod nullum est, cedi
nequit.
Cons. 304. n. 54. p. 137.
- Sublato** fundamento super-
edificata corruunt.
Conf. 304. n. 27. p. 134.
- Sublato** jure, per quod dicitur ad
aliud, jus ipsum quoque, tolli-
tur.
Conf. 328. n. 23. p. 665.
- Sublato** principali non debe-
tur accessio.
Cons. 384. n. 81. p. 143.
- Sublatis** declinatoriis omni-
bus, causa fracta pacis imme-
diatè ad cameram pertinet.
Cons. 305. n. 128. p. 179.
- SUBNOTARIONES** officia-
lum probant contra subdi-
- tum vel tertium: quotiens
adeos pertinent.
Cons. 345. n. 53. p. 1612.
- SUBSCRIBENS** aut consen-
tiens investitura, alienatio-
ni non consentit.
Cons. 344. n. 91. p. 1577.
n. 155. p. 1587.
& n. 171. p. 1594.
- Subscripta** à Notario extraneo
copia non probat.
Cons. 342. n. 260. p. 1511.
- Subscribendo** & sigillando
peraque actus ratificatur.
Cons. 321. n. 93. p. 475.
- SUBREPTITIÆ** investitura
nihil probant.
Cons. 334. n. 238. p. 1115.
- per SUBSEQUENS** etiam
matrimonium legitimatum
veniunt nomine legitimo-
rum.
Conf. 319. n. 68. p. 409.
- non SUBSISTIT** libellus non
continens tempus factæ in-
juria in actione injuriarum.
Cons. 351. n. 61. p. 2751.
- SUBSTANTIA** & veritas re-
rum erroribus nominum vel
hominum non vitiasur.
Cons. 331. n. 172. p. 843.
- Substantia** potius rei est intu-
enda quam error opinionis.
Cons. 309. n. 30. p. 240.
- de Substantiali** formâ, à lege
qua requiritur solennitas, o-
missa, reddit actum ipso jure
nullum.
Conf. 316. n. 42. p. 346.
- de Substantia** injuria est ani-
mus injuriandi, & talis præ-
sumitur, qualem verba de-
clarant.
Cons. 351. n. 33. p. 1744.
- Substantialia**, contractus à
quo remouentur, ipse quoque
contractus remoueri videtur
debet.
Cons. 327. n. 40. p. 632.
- SUBSTITUERE** pupillariter
mater liberis non potest, nec
eos in potestate habet.
Cons. 315. n. 4. p. 329.
- Substitui** iis tantummodo libe-
ris potest pupillariter, qui in
potestate sunt, ceteris per fi-
dei commissum relinqui.
Cons. 315. n. 2. p. 329.
- Substitutionem** pupillarem
extra-

Partem VII. Index.

extraneo fallam clausula co-
dicillaris testamento adjecta
ad fidem commissum trahit.

Cons. 315. n. 3. p. 329.

Esse verus creditus factus sit.

Ibid. n. 5. p. ead.

Substitutum per idoneum
Falsus in dubio ferre po-
test.

Cons. 319. n. 48. p. 407.
per Substitutum si ferunt Fa-
lsum, ob susceptum cleri-
cium feudum non amittit.

Cons. 319. n. 21. & 23.

p. 404.

pinguis SUBVENIATUR pra-
paratoris actionis.

Cons. 340. n. 81. p. 1420.

SUBVERTERETUR per
quam viam alienus iudici-
um, eam elegisse quis non in-
tellegitur.

Cons. 321. n. 87. p. 473.

SUCCEEDERE in feudo ne-
quis clericus primatantum
habens consuram.

Cons. 319. n. 14. p. 403.

Succedi in praetura successor
non ex persona defuncti, sed
electione capituli.

Cons. 316. n. 9. p. 336.

Succedere ab intestato, & te-
stamentum impugnare qui
potest, legitimam tantum pe-
tere possunt.

Cons. 328. n. 59. p. 677.

Succedere praesertim in feudo
Ecclesiastico potest clericus
qui primam ialem consu-
ram accepit.

Cons. 319. n. 27. & 28.

p. 405.

Succedere in feudo legitima-
tos per subsequens matrimo-
nium communis est opinio, &
in bu terro usi recepta.

Cons. 319. n. 204. p. 428.

& n. 206. p. 429.

Succedit legitimatus in Em-
phyteusi Ecclesiastica non.

Cons. 319. n. 123. p. 416.

Restringitur ad legitimatum
per rescriptum principis.

Ibid. n. 13. p. 419.

Succedit in feudo improprio
laicis & clericis.

Cons. 319. n. 35. p. 406.

& summa.

Ibid. n. 36. p. ead.

& matus surdus claudus.

Ibid. n. 37. p. ead.
Succedit in vicum defuncti
heres.

Cons. 342. n. 242. p. 1639.
non Succedat licet quis, legiti-
mam tamen consequi possit.

Cons. 328. n. 13. p. 676.

Succedunt in feudis legitimati
per rescriptum principis, non
dò illud in rescripto expre-
ssum sit.

Cons. 319. n. 128. p. 417.

Succedunt in feudis legitimati
per subsequens matrimoniu-
m.

Cons. 319. n. 130. p. 417.

Succedunt in emphyteusialibus
in feudis prohibiti.

Cons. 319. n. 39. p. 406.

Succedunt in feudis in capita
omnes qui vocantur.

Cons. 343. n. 33. p. 1528.

Succedunt omnes collaterales
Jure Saxonico aequaliter.

Cons. 343. n. 16. p. 1525.

Succedunt in feudis quidem
legitimati per rescriptum
principis, si hoc in rescripto
fuerit expressum, sed in do-
mini praedictum non ad-
gnatorum.

Cons. 319. n. 202. p. 428.

ma Succedunt summa cum
maribus simul vocata ad fen-
dum.

Cons. 334. n. 119. p. 1089.

Succedunt naturales in feudis
non.

Cons. 319. n. 119. p. 416.

Rejicitur. Ibid. p. ead.

Succedunt ex feudi natura
omnes descendentes.

Cons. 344. n. 122. p. 1582.

Succedunt simul etiam in ter-
ris Imperii legitimi & legiti-
mati: in materia cum succe-
ssionis non differunt.

Cons. 319. n. 126. & 127.

p. 417.

Succedunt in Emphyteusi Ec-
clesiastica per subsequens ma-
trimonium legitimati.

Cons. 319. n. 140. p. 419.

Succedendi juri ab intestato,
impugnandi testamentum,
& petendi legitimam coha-
rent.

Cons. 328. n. 57. p. 676.

contra Succedendi ordinem,
alienari non potest feudum.

antiquum in praedictum
proximum agnatorum.

Cons. 344. n. 123. p. 1639.

Succedendi juri in defunctien-
tes transiit in infinitum.

Cons. 347. n. 15. p. 1661.

de Succedendo patris velens,
si fiant ab eo, de iura heredi-
tate agitur.

Cons. 302. n. 66. p. 466.

Succedentes in locum patris,
jura respu conditionis, non
plura accipiunt, quibus pater
eorum accipisset.

Cons. 344. n. 3. p. 1622.

Succedentibus ab intestato
proficet ultioris demum iose
testamento.

Cons. 328. n. 18. p. 677.

Successor non debet esse meli-
or conditionis quam anto-
fuit.

Cons. 302. n. 11. p. 466.

limitatur nisi ex alio jure ve-
niat. Ibid. n. 134. p. 73.

Succellor sententiam per An-
tecessorem laici exequi debet.

Cons. 316. n. 118. p. 350.

Succellor jure praedecessoris
utitur.

Cons. 302. n. 80. p. 66.

etiam singularis.

Ibid. n. 83. p. 69.

Succellor antecessoris jure uti-
tur. Cons. 330. n. 98. p. 766.

Succellor jure filiatione reprae-
sentat personam antecessoris.

Cons. 316. n. 113. p. 349.

Succellor priorem indestitu-
ram ratificare tenetur.

Cons. 316. n. 127. p. 351.

nisi sit imperfecta. Ibid. n.
128. vel ab antecessore pro-
prio nomine concessa. Ibid.

n. 130. vel magnam adferat
praedictum. Ibid. n. 131.

p. ead.

Succellor Imperatoris non te-
netur rationem habere antec-
cessoris indestitutum: quia ex
electione succedit.

Cons. 316. n. 104. p. 348.

& n. 129. p. 351.

Succellor factum defuncti
praestare debet.

Cons. 303. n. 48. p. 111.

& n. 106. p. 119.

praesertim quod ipse ratifica-
vit in suum praedictum.

Ibid. n. 49. p. 111.

Succel-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Successor in pralatura non succedit ex persona defuncti sed electione capituli.**
Cons. 316. n. 9. p. 336.
- Successori non prejudicat agnati vel patris factum in feudo concesso pro se & liberis & heredibus.**
Cons. 344. n. 19. p. 1559.
- Successorem obligat pralatus delinquens.**
Cons. 316. n. 119. p. 350.
- in Successorem dignitas transit, non moritur.**
Cons. 316. n. 115. p. 350.
- in Successorem presumitur continuata possessio.**
Cons. 345. n. 138. p. 1634.
- in Successorem transit contractus ratione dignitatis initus, & realis dicitur.**
Cons. 316. n. 116. p. 380.
- de Successore & herede venditoris idem jus quod de ipso venditore.**
Cons. 303. n. 67. p. 114.
- etiam territorii.**
Ibid. n. 68. p. 114.
- Successores extraneos liberis suis preferre velle nemo presumitur.**
Cons. 334. n. 237. p. 1115.
- in Successores non transit dignitas Imperialis.**
Cons. 345. n. 152. p. 1637.
- Successores comprehendit in feudis appellatio heredis.**
Cons. 344. n. 20. p. 1559.
- Successores Principes antecessorum suorum concessiones, privilegia & contractus servare tenentur.**
Cons. 301. n. 169. p. 33.
- Successorum cum possessione predecessorum tempora conjunguntur, ut usucapio compleatur.**
Cons. 329. n. 62. p. 729.
- Successorum conditio nec melior nec deterior est, quam predecessorum, cum in omne jus succedant.**
Cons. 302. n. 124. p. 73.
- Successoribus quoque obstat possessionis vitium.**
Cons. 339. n. 273. p. 1385.
- Successoribus non competit revocatoria feudi actio, si injuria adfectus de ea in viâ non querelaverit.**
Cons. 324. n. 105. p. 567.
- Successoribus feudi vidua dotalitium constituendum est.**
Cons. 334. n. 220. p. 1111.
- Successio feudalisi media est & de extremis participat.**
Cons. 329. n. 12. p. 710.
- Successio nulla est viventis.**
Cons. 348. n. 65. p. 1694.
- Successio ab intestato debet esse reciproca.**
Cons. 328. n. 11. p. 660.
- Successio ad finitatis nulla est, praesertim in feudis.**
Cons. 316. n. 99. p. 347.
- Successio ab intestato etiam ex voluntate defuncti intelligitur devolvi.**
Cons. 313. n. 18. p. 290.
- Successio feudalisi peti potest hereditatis petitione.**
Cons. 334. n. 37. p. 1072.
- Successio feudalisi regulatur jure successionis ab intestato.**
Cons. 343. n. 7. p. 1523.
- Successio proximis debetur.**
Cons. 350. n. 71. p. 1724.
- Successio feudalisi species est successionis ab intestato.**
Cons. 334. n. 36. p. 1072.
- Successio petita resistenda est actori suam sententiam probanti.**
Cons. 334. n. 110. p. 1087.
- Successionis ratione & non principaliter de consanguinitate si queritur plenè ea probanda non est.**
Cons. 319. n. 196. p. 427.
- Successionis jure non sed proprio legitima debetur.**
Cons. 328. n. 44. p. 673.
- est as alienum.**
Ibid. n. 45. p. 673.
- pars bonorum non hereditatis.**
Ibid. n. 46. p. 673.
- non est titulus lucrativus.**
Ibid. n. 47. p. 674.
- Successionis petitio, etiam feudalisi, petitori est judicii.**
Cons. 334. n. 111. p. 1087.
- in Successionis materia legitimati à legitimis non differunt: sed succedunt simul etiam in terris Imperii.**
Cons. 319. n. 126. & 127. p. 417.
- Successionis etiam obtinenda ratione legitimi suam legitimisatem probare debent.**
Cons. 319. n. 174. & 176. p. 425.
- Successionis ab intestato, portionis triens cum sit legitima: sequitur ubi illa non debetur nec hanc deberi, de non ente enim non datur portio.**
Cons. 328. n. 61. p. 678.
- Successionis commoda qui percipit, onus tuendi subire debet.**
Cons. 329. n. 81. p. 741.
- Successioni ab intestato commensuratur legitima.**
Cons. 326. n. 36. p. 604.
- ad Successionem relinquentiam & parentes alendos liberi obligati sunt, & contra, jure naturali.**
Cons. 328. n. 1. p. 658.
- etiam bannitum quamvis promorsuo habeatur.**
Ibid. n. 2. p. 659.
- ad Successionem agendo se in legitimatione fundans eam probare debet.**
Cons. 319. n. 180. p. 425.
- per Successionem agniti solentur jus ementis bona feudalia.**
Cons. 343. n. 53. p. 1533.
- ad Successionem ut vocatus, in solidum vocatur, sic in solidum exclusus: extenditur.**
Cons. 328. n. 65. p. 670.
- Successionem patri auferens statutum est odiosum.**
Cons. 328. n. 38. p. 672.
- Successionem ab intestato non impedit testamentum imperfectum.**
Cons. 350. n. 81. p. 1725.
- Successionem auferens a testamento propinquis odiosa.**
Cons. 350. n. 20. p. 1717.
- ad Successionem feudi femina ex consuetudine admittuntur, etsi jure feudali excludantur.**
Cons. 319. n. 26. p. 405.
- Successioni an renunciari filia, dote accepta pro legitima?**
Cons. 309. n. 54. p. 249.
- Successione, unius exclusio, extenditur ad omnes ejus descendentes.**
Cons. 319. n. 4. p. 401.
- Successionis**

Partem VII. Index.

de Successione de pater pro re-
vocante.

Cons. 347. n. 68. p. 356.

in Successione cognationis &
adgnationis differentia de
jure Saxonia attenditur.

Cons. 329. n. 102. p. 372.

de Successione alio iudicio ad
dale valet argumentatio.

Cons. 319. n. 20. p. 404.

de Successione parentum vel
agnatorum clericos exclu-
dendi statutum non valet.

Cons. 319. n. 19. p. 404.

de Successione futura non
est pactum quo dominus fen-
di illud alicui promittit in-
caum sibi aperit, sed de ca-
ducitate successione.

Cons. 316. n. 6. p. 336.

valet iure Saxonia & voca-
tur Gedinge.

Ibid. n. 7. p. ead.

An prelati etiam hoc modo
investire possunt.

Ibid. n. 8. p. 336.

in Successione feudali proxi-
mus remotior excludit.

Cons. 331. n. 40. p. 1530.

de Successione pactis & con-
tractibus familia summas
excludere potest.

Cons. 324. n. 139. p. 1001.

de Successione filius excludens
statutum non excludit ale-
gitimam.

Cons. 328. n. 50. p. 874.

in Successione feudali mulier
in quocumque feudo non
attendendum.

Cons. 325. n. 14. p. 1024.

in Successione feudali tenor
investituræ attendendus.

Cons. 343. n. 2. p. 1022.

in Successione potior causa
est liberorum.

Cons. 334. n. 58. p. 1076.

in Successione & legitima
tempus mortis spectatur.

Cons. 334. n. 149. p. 1095.

de Successione exclusus habet
pro mortuo nec partem
satis.

Cons. 328. n. 61. p. 874.

de Successione filii agnatis
preferuntur.

Cons. 327. n. 69. p. 1508.

de Successione universalis sim-
plex in iure aliquorationalis

excludit. Cons. 328. n. 95. 150.

p. 402.

de Successione que agitur in
pactis omnibus requiruntur
quing. testes.

Cons. 321. n. 74. p. 468.

etiam de iure Saxonia.

Ibid. n. 79. p. ead.

quoad Successiones etiam in
liberorum et agnatorum
matris per suffraganeos
monachos.

Cons. 319. n. 201. p. 409.

Successionum statuta stricte
interpretanda.

Cons. 328. n. 41. p. 673.

in Successionibus liberis data
beneficiis non dantur paren-
tibus.

Cons. 328. n. 81. (4.)

p. 689.

in Successionibus servatur æ-
qualitas inter clericos & se-
culares.

Cons. 319. n. 18. p. 403.

in Successionibus statuen-
dum etiam de viro quod de
muliere dispositum.

Cons. 326. n. 19. p. 601.

in Successionibus tenor inve-
stitura est attendendus.

Cons. 334. n. 114. p. 1092.

SUCCESSOR agnati
ad revocationem seu ad-
mittuntur.

Cons. 344. n. 28. p. 1161.

Et n. 105. p. 1180.

in Successivis presumitur de
preteritis in futurum.

Cons. 317. n. 33. p. 361.

SUCCESSOR actor non pro-
bat.

Cons. 301. n. 103. p. 1771.

non SUFFICIT dicere.

Cons. 310. n. 24. p. 1018.

Sufficit pariter respondere
de quo agitur.

Cons. 323. n. 21. p. 1025.

non Sufficit allegare nisi sequi-
tur probare.

Cons. 322. n. 17. p. 1481.

Sufficit presumptio, quamvis
lex requirit, liquidissima
probationes vel instrumen-
tum lex requirit.

Cons. 319. n. 35. Et 36.

p. 1153.

non Sufficit probare nisi evi-
denter probetur.

Cons. 342. n. 22. p. 1506.

in Contumacia genere proba-
re.

Cons. 342. n. 136. p. 1482.

Sufficit ad constitutionem
narrare obligatio.

Cons. 342. n. 221. p. 1615.

Sufficit ad metum narratorem
potentia nocendi.

Cons. 310. n. 308. p. 1180.

Sufficit in iure qui probatur
presumptiva.

Cons. 310. n. 328. p. 1180.

non Sufficit allegare nisi pro-
betur.

Cons. 322. n. 20. p. 1071.

non Sufficit probare turbatio-
nem, nisi probetur prius tur-
bandum fuisse.

Cons. 343. n. 2. p. 1503.

Sufficit non omnis culpa ad
privationem feudi, & que
sufficit, cum paribus pri-
vanda sit.

Cons. 310. n. 37. p. 1184.

Sufficit agnitionem con-
tinentem.

Cons. 313. n. 99. p. 1150.

Sufficit actus nuncius ad pro-
bandam jurisdictionis pos-
sessionem.

Cons. 330. n. 221. p. 1570.

Sufficit officium scientie &
patientia in prescriptione
parium domini.

Cons. 310. n. 62. p. 1180.

Sufficiunt probationes pre-
sumptivæ, si autem, & ubi
res aliter demonstrari ne-
quit. Cons. 333. n. 133. p. 1395.

Sufficiunt probationes pre-
sumptivæ in possessione retinen-
da. Cons. 330. n. 312. p. 1503.

Sufficiunt ad torturam iudicia
duo vel unum praeiudicium.

Cons. 336. n. 207. p. 1579.

Sufficiunt ad expensam proba-
tionis, & que?

Cons. 310. n. 226. p. 1180.

Sufficiunt ad probationem testes
duo. Cons. 301. n. 50. p. 1071.

non Sufficiunt ad feudo pri-
vationem nunc, nisi narra-
tus solutus sit exequi vel ad
actum aliquem processisse.

Cons. 305. n. 87. p. 1071.

Sufficiens mandatum qui non
habet pro falso procuratore,
quod ad nullitatem gestorum,
asimulatur.

Cons. 332. n. 139. p. 1503.

Suffi-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Sufficiens titulus per se est pra-**
scriptio.
Cons. 329. n. 59. p. 728.
- non Sufficiens reddit ratio**
non videtur reddita.
Cons. 335. n. 22. p. 1140.
- sed iterum reddenda.**
Ibid. n. 23. p. 1141.
- etiamsi liberatio sit secuta.**
Ibid. n. seq.
- ad SUGGESTIONEM** alte-
rius legata, ne quidem ad
piam causam valent.
Cons. 336. n. 256. p. 1244.
- SUMITUR** actus declaratio
ex iis, qui postea dicunt aut
faciunt contrabentes.
Cons. 338. n. 203. p. 1329.
- Sumens arma contra Domi-**
num Vassallus vel ad hoc se
preparans, privatur feudo.
Cons. 305. n. 34. p. 164.
- ad SUMMUM principis sta-**
tim, non gradatim supplica-
tur, ubi non appellatur, et-
iam post decendum, maxime
quando iudex iustitiam fa-
cere denegat.
Cons. 308. n. 22. p. 214.
- ad Summam minorem inter-**
esse plerumque reducitur.
Cons. 342. n. 238. p. 1508.
- Summarius processus execu-**
tionis est.
Cons. 332. n. 44. p. 885.
- Summaria secundum quid ju-**
dicia possessoria.
Cons. 324. n. 64. p. 547.
- Summariè tantum proceditur**
in executionibus, ubi propriè
neq. actor neq. reus.
Cons. 304. n. 1. p. 128.
- SUMPTU** suo nemo exequitur
superioris mandatum.
Cons. 303. n. 2. p. 103.
- Sumptis etiam armis saluum**
conductum domini terrarum
præstare tenentur per viam
publicam, quæ in regalibus
numeratur.
Cons. 306. n. 56. p. 197.
- Sumptu proprio mandatum**
superioris exequi nullus co-
gitur.
Cons. 322. n. 7. p. 485.
- Sumptus nuptiarum liberi non**
conferunt.
Cons. 326. n. 32. p. 603.
- Sumptus impensa & meliora-**
tiones cum periculo ad ven-
ditorem in retrovenditione
redeunt, retrovenditionis le-
ge executæ.
Cons. 331. n. 203. p. 848.
- Sumptus repetendi ius & a-**
ctionem habet movens bel-
lum iustum, ab iis qui causam
dederunt.
Cons. 322. n. 14. p. 486.
- Sumptus refundere adversa-**
rio aut ratibabitionem præ-
stare tenetur procurator, qui
de rato cavet.
Cons. 332. n. 162. p. 907.
- Sumptus belli ab iis, qui tenen-**
tur mandatum exequi, repeti
non possunt.
Cons. 322. n. 1. p. 483.
- Sumptus & periculum reipi-**
gnorata debitor sustinet non
creditor.
Cons. 331. n. 22. p. 814.
- Sumptus refundendi & sala-**
ria sunt præstanda his, qui
publico servierunt.
Cons. 303. n. 3. p. 103.
- Sumptus à marito repetere**
possunt agnati, in uxorem
ante separationem impensos.
Cons. 317. n. 91. p. 384.
- ad Sumptus belli repetendos**
victores victis collectam im-
ponunt.
Cons. 322. n. 22. p. 488.
- pro Sumptibus & labore in**
pignus impensis creditor il-
lius fructus lucratur.
Cons. 331. n. 165. p. 841.
- SUMPTUOSUM** dubium &
magnum onus est probatio.
Cons. 319. n. 199. p. 427.
- SUPERÆDIFICATA** corru-
unt fundamenta sublatæ.
Cons. 304. n. 27. p. 134.
- Superædificari** nihil potest,
quando vitium est in funda-
mento & principio.
Cons. 319. n. 2. p. 401.
- SUPERAT** aut aquat quæ le-
sio dimidium ejus ad quod re-
fertur, enormis & magna
est.
Cons. 314. n. 127. p. 319.
- SUPER** eo quod non tenuit
neq. possedit, nemo cogitur
jurare.
Cons. 335. n. 124. p. 1162.
- SUPERFLUIS** probationibus
nemo est onerandus.
Cons. 342. n. 228. p. 1507.
- Superfluitas in actis rejicitur.**
Cons. 345. n. 167. p. 1641.
- SUPERIOR** debet cognoscere
de justâ collectandæ causâ.
Cons. 345. n. 74. p. 1618.
- Superior adiri debet per que-**
relam, quando processus tar-
datur, illud enim iustitiam
denegare non est.
Cons. 308. n. 19. p. 213.
- Superior qui est in licitatione,**
apud ipsum bona manere de-
bent.
Cons. 313. n. 26. p. 293.
- Superior Dominus potest col-**
lectare vassallos vassalli sui.
Cons. 345. n. 18. p. 1606.
- Superior aditur, denegante**
domino, iustitiam facere va-
sallo.
Cons. 308. n. 20. p. 214.
- Superioris mandatum suo**
sumptu nemo exequitur.
Cons. 303. n. 2. p. 103.
- Superioris esse dicitur, quod**
civitatis sibi subiectæ est.
Cons. 339. n. 113. p. 1363.
- Superioris autoritate fit unio**
& incorporatio.
Cons. 302. n. 62. p. 56.
- Superioris consensum qui ha-**
bet, non opus habet decreto
inferioris.
Cons. 329. n. 67. p. 731.
- Superioris rogatio pro jussu**
est.
Cons. 320. n. 40. p. 434.
- Superiori principi & feudi**
domino illata injuria & mi-
ne atroces sunt.
Cons. 305. n. 8. p. 160.
- Superiori jus dicere nequit in-**
ferior, nisi ejus consensu.
Cons. 337. n. 20. p. 1270.
- Superiori permittitur mul-**
tæm imponere subdito.
Cons. 308. n. 15. p. 212.
- Superiorem recognoscetes**
Comites Barones & alii jus
collectandi regulariter non
habent.
Cons. 320. n. 43. p. 435.
- Superiorem non recognoscens**
habet commercium via publi-
cæ, & vendere potest, sicut
Imperator.
Cons. 306. n. 8. p. 185.
- per Superiorem facta gratia**
non expirat morte conceden-
tis. Cons. 316. n. 114. p. 350.
- Superio-

Partem VII. Index.

- Superiorem non recognoscens**
Rex est in suo regno velut Imperator.
Cons. 322. n. 11. p. 486.
- Superiorem & potentiorē**
admittere in usurpationem
sui juris, periculosum.
Cons. 346. n. 23. p. 1645.
- Superiorem suum adire debet**
princeps, cum subdito suo liti-
gaturus, si non aliter convenie-
rit. Cons. 305. n. 130. p. 180.
- ad Superiorem devolvitur to-
ta causa quando à gravamine
indebito appellatur.**
Cons. 308. n. 10. p. 211.
- ad Superiorem mandantem**
executor remittere debet cau-
sam, si forsitan corā se exceptio
nullitatis fuerit opposita.
Cons. 344. n. 183. & seq.
p. 1596.
- Superiore irrequisito quod sit,
clam factum videtur.**
Cons. 345. n. 106. p. 1627.
- à Superiore oneratus non po-
test propterea suos inferiorē
resonerare.**
Cons. 325. n. 39. p. 582.
- à Superiore non consequens
juris auxilium, vassallus injus-
te à Domino spoliatus, domi-
num deprederari potest.**
Cons. 305. n. 76. p. 170.
& n. 106. p. 174.
- Superiores semel oneribus im-
positis contenti esse debent.**
Cons. 325. n. 34. p. 581.
- Superiores, quasi per alluvio-
nem, latenter ad se omne jus
trahunt.**
Cons. 301. n. 212. p. 39.
- Superioritatis juri nullo tem-
pore praescribitur.**
Cons. 320. n. 22. p. 433.
- Superioritatis signum loci cu-
stodia est.**
Cons. 339. n. 179. p. 1374.
- Superioritati inest presumpti-
vè collectandi jus.**
Cons. 345. n. 17. p. 1605.
- Superioritatem loci probant
ordinationes & statuta.**
Cons. 301. n. 102. p. 24.
- SUPERSTES conjux liberis
non extantibus, quartam
partem consequitur.**
Cons. 326. n. 25. p. 601.
- SUPERVENIRE habili-
tatem post non sufficit, ubi il-**
- la actus tempore requiritur.**
Cons. 332. n. 121. p. 901.
- SUPERVACANEA ju-
ramenta admittenda non
sunt.** Cons. 342. n. 196. p. 1502.
- SUPPLERE non deductum,
praesertim circa probationes
judex non debet.**
Cons. 332. n. 300. p. 928.
- Supplere debet judex praescri-
ptionem praesertim allegatam.**
Cons. 342. n. 164. p. 1497.
- Supplere judex defensionem
pro absente debet.**
Cons. 332. n. 147. p. 904.
- Supplere nos non debemus,
quod instrumentum nō dicit.**
Cons. 331. n. 189. p. 846.
- non Supplet actionem judex.**
Cons. 342. n. 251. p. 1510.
- Suppletur per praescriptio-
nem, quod deest titulo.**
Cons. 339. n. 73. p. 1357.
- Suppletorium juramentum
non deferitur ei, qui adversus
presumptionē nō plene proba-
vit.** Cons. 339. n. 41. p. 1353.
- Supplenda à Judice praescri-
ptio ex actis apparens, et si al-
legata non sit.**
Cons. 331. n. 60. p. 1751.
- SUPPLICARI potius quam
appellari potest ad Cameram
eo casu, quando justitia dene-
gatur, aliis gradatim fa-
cienda appellatio.**
Cons. 308. n. 16. p. 212.
& n. 24. p. 215.
- Supplicatur, ubi non appella-
tur etiam post decendum,
non gradatim, sed statim ad
summum principem; maxime
quando judex justitiam face-
re denegat.**
Cons. 308. n. 22. p. 214.
- Supplicans contra decretum
principis condemnatur in li-
vis estimationem.**
Cons. 312. n. 16. p. 282.
- Supplicatio vel appellatio an
renunciatione tollatur?**
Cons. 308. n. 27. p. 216.
- an juramento.**
Ibid. n. 28. p. 216.
- Supplicatio recte jungitur ap-
pellationi, quando dubitatur
num huius deferendum.**
Cons. 308. n. 11. p. 211.
- Supplicatio quae est extraor-
dinaria non admittitur,**
- quamdiu locus est ordinariae
appellationi.**
Cons. 308. n. 1. p. 208.
& n. 25. p. 215.
- SUPREMA hominum judicia
exitū habere publice expedit.**
Cons. 350. n. 2. p. 1715.
- SURREPTITIAM & falsam
scripturam etiam pro se ad-
ducens totam approbare cen-
setur.** Cons. 341. n. 30. p. 1449.
- Surreptis lacri causa in instru-
mentis & literis committi-
tur furtum.**
Cons. 314. n. 73. p. 312.
- Surripiuntur si testamentum
vel alia instrumenta, non lu-
cri sed veritatis occultanda
causa, falsum committitur.**
Cons. 314. n. 74. p. 312.
- an & in instrumentis priva-
tis? Ibid. n. 76. & seqq.**
- SURROGATUM sapit na-
turam ejus, cui surrogatur.**
Cons. 328. n. 8. p. 659.
Cons. 321. n. 45. p. 457.
Cons. 329. n. 61. p. 728.
- ad Surrogatum non obliga-
tur, nec si juramentum in-
terveniat, qui ad principa-
le non tenetur.**
Cons. 342. n. 88. p. 1486.
- Surrogatur loco rei precium in
universalibus.**
Cons. 330. n. 5. p. 772.
- Surrogetur quando pecuniae
loco res & merces?**
Cons. 330. n. 6. p. 772.
- per SUSCEPTIONEM judi-
cii nomine alterius inducitur
novatio.**
Cons. 323. n. 9. p. 499.
- Suscipiens compromissum, il-
lud adimplere cogitur.**
Cons. 338. n. 93. p. 1312.
- SUSPECTA est scriptura can-
cellata de falsitate.**
Cons. 336. n. 282. p. 1248.
- Suspectus judex quem facit,
processus ipso jure nullus est.**
Cons. 348. n. 12. p. 1683.
- Suspectus contraria allegans,
& pro falsario puniendus est.**
Cons. 335. n. 198. p. 1178.
- Suspectus est Dominus ob mi-
nistros, & contra.**
Cons. 308. n. 24. p. 215.
- Suspectus de perjurio & infam-
is**

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- mis ad iuramentum taxationis damni vel aliud non admittitur.*
Cons. 332. n. 312. & 314. p. 933.
& n. 317. p. 934.
& admissus fidem non meretur. Ibid. n. 319. p. ead.
Suspectus sit administrator rationes negligens.
Cons. 331. n. 287. p. 860.
Suspectus est Judex in causa, ex qua commodum vel incommodum expectat.
Cons. 348. n. 9. p. 1682.
Suspecti Judicis exceptio impedit litem ingressum.
Cons. 348. n. 17. p. 1684.
Suspectum facit iudicem gratia alterius partis apud eum.
Cons. 317. n. 53. p. 369.
si Suspecto Judice lata sententia non subsistit.
Cons. 348. n. 12. p. 1683.
Suspecti sunt interdum actus clericorum circa testamenta.
Cons. 336. n. 323. p. 1256.
Suspectum est testamentum consuetam formam non habens.
Cons. 336. n. 281. p. 1247.
Suspectum sit, quod occultatur. *Cons. 341. n. 64. p. 1461.*
Suspectum est quod contra stylum curia sit.
Cons. 332. n. 92. p. 893.
Suspectum est quod recedit a stylo curie.
Cons. 348. n. 5. p. 1681.
Suspectum ubi caput, reliqua membra jure recusantur.
Cons. 348. n. 25. p. 1685.
Suspectum facit testamentum unus testis non recognoscens.
Cons. 350. n. 86. p. 1725.
Suspecti causa est potentia iusta recusandi iudicis.
Cons. 308. n. 25. p. 215.
Suspecta sunt, quae clandestine fiunt. *Cons. 344. n. 80. p. 1573.*
SUSPICIO vel dolus praesumptus per iuramentum probatur.
Cons. 335. n. 120. p. 1161.
Suspicio debemens contra Feneratores & fraudatores.
Cons. 351. n. 93. p. 1760.
Suspicio usura cessat in consuetis & permixtis contractibus.
Cons. 331. n. 206. p. 848.
Suspicio omnis iuramento purgatur.
Cons. 335. n. 92. p. 1153.
Suspicio falsi in civilibus pro falso est.
Cons. 336. n. 317. p. 1255.
Suspicio est contra eum, qui testatorem sibi aliquid relinquere interrogat.
Cons. 336. n. 250. p. 1243.
ad Suspicionis causas cognoscendas peti possunt Commisarii.
Cons. 348. n. 16. p. 1684.
Suspicionem fraudis facit clausula insolita.
Cons. 314. n. 3. p. 308.
Suspicionem injuria inducit probationis defectus.
Cons. 351. n. 136. p. 1767.
Suspicionem fraudis omnem excludere & excusare debet magistratus auctoritas.
Cons. 329. n. 125. p. 760.
absq. Suspicionem vel personarum acceptione iudicia aequaliter procedere debent.
Cons. 305. n. 133. p. 180.
Suspiciones iuramento soluntur.
Cons. 342. n. 142. p. 1494.
non SUSPENDITUR executio per exceptionem, quae altiore indaginem requirit.
Cons. 332. n. 45. p. 885.
Suspendit sententiam & ejus executionem restitutio postulata. *Cons. 332. n. 232. & 234. p. 918.*
SUSTENTAT regis & arguit causa finalis omnia.
Cons. 336. n. 274. p. 1246.
SUSTINENDUS in dubio libellus quovis modo.
Cons. 340. n. 78. p. 1419.
Sustinentur de consuetudine arbitria.
Cons. 338. n. 130. p. 1318.
Sustineri debet libellus, si intentio petitoris aperta sit.
Cons. 340. n. 77. p. 1419.
SUUM iactasse, quod quis ex communitate habet, nemo praesumitur.
Cons. 331. n. 239. p. 854.
Suum tibi lex non deuegit auxilium, si diuina.
Cons. 304. n. 107. p. 148.
Suum cuiq. factum non alteri nocere debet.
Cons. 335. n. 178. p. 1175.
Suum jus quis defendere potest contra Dominum.
Cons. 308. n. 44. p. 224.
Suum non alienum quis vendere potest.
Cons. 303. n. 28. p. 107.
Suum jus repudiasse contrahebentes non praesumuntur, nisi quatenus renunciatum reperitur.
Cons. 304. n. 111. p. 149.
Suo nomine qui passim contrahere, praesumitur praesposuisse.
Cons. 307. n. 16. p. 20.
Suorum verborum unusquisq. interpretis quando sit?
Cons. 309. n. 18. p. 236.
in SYLVIS pastura extra tempus glandium concedenda vicinis.
Cons. 311. n. 19. p. 277.
SYLLABA nulla superflue ponenda: praesertim in sententiis.
Cons. 334. n. 181. p. 1104.
Syllaba in concessionibus otiose apposita esse videri non debet.
Cons. 301. n. 76. p. 20.
Syllabae singulae ponderandae in contractibus.
Cons. 345. n. 145. p. 1635.
SYNDICUS vel officialis falso deferens, ut calumniator vel falsarius puniatur.
Cons. 336. n. 33. p. 1209.
Syndico deferenti non creditur ad condemnandum sed ad inquirendum.
Cons. 336. n. 32. p. 1209.
Syndicus ab ordine constitutus non est singulorum.
Cons. 340. n. 105. p. 1424.
SYNONYMA sunt & parificantur Collectae, Vectigalia, Gabelle.
Cons. 303. n. 62. p. 114.

T.

- TACENS per annum proximior, alienatione feudi in remotiorem facta, excluditur a revocatione.**
Cons. 344. n. 52. p. 1565.
& n. 142. p. 1585.
Tacens non videtur consentire, si de suo agatur praesudicio.
Cons. 335. n. 36. p. 1143.
Tacens

Partem VII. Index.

- Tacens** pro consentiente in sui prajudicium, nec in materia feudali habetur.
Cons. 316. n. 98. p. 347.
- Tacita hypotheca** locum non habet in feudalibus.
Cons. 329. n. 93. p. 750.
- Tacita voluntas** & ratificatio sufficit in societate.
Cons. 330. n. 27. p. 775.
- Tacita heredis institutio** quando valet.
Cons. 336. n. 217. p. 1239.
- Tacita confessio**, qua ex recognitione scriptura oritur, plus operatur, quam expressa.
Cons. 351. n. 22. p. 1742.
- Tacitus agnatorum consensus** sufficit.
Cons. 333. n. 99. p. 990.
- Tacitus** & expressus consensus differunt.
Cons. 344. n. 134. p. 1585.
- per Tacitos intellectus** non inducitur iurium correctio.
Cons. 328. n. 89. (12.) p. 691.
- Tacitum casum** excludunt taxativa dictiones in favorabilibus.
Cons. 301. n. 16. p. 13.
- Tacitum pro expresso** habetur, quando necessaria consequentia ex expresso colligitur.
Cons. 338. n. 207. p. 1330.
- in Taciti pignoris materia**, an eadem virtus taciti que expressi?
Cons. 329. n. 94. p. 750.
- Tacite contrahitur**.
Cons. 333. n. 121. p. 1001.
- Tacite manet reservatum**, jus expresse non repudiatum.
Cons. 304. n. 120. p. 150.
- Tacite rejecisse exceptiones** iudex intelligitur, qui non assensu illis iudicat.
Cons. 342. n. 104. p. 1488.
- Tacite contractui** & de ejus natura que insunt, ea ut exprimentur nihil est necesse.
Cons. 309. n. 25. p. 238.
- Tacite qua insunt contractui** exprimi necesse non est.
Cons. 331. n. 198. p. 847.
- Tacite qua insunt contractibus**, ea & expresse in pactum deduci possunt.
Cons. 331. n. 139. p. 838.
- Tacite qua insunt**, si exprimentur, nihil mutant.
Cons. 331. n. 204. p. 848.
- TACITURNITATE** ejus, qui contradicere poterat consensus probatur.
Cons. 330. n. 24. p. 774.
- sic ut in posterum contradicere nequeat.
Ibid. n. 25. p. 774.
- TALIS** est contractus, qualem figura literarum ostendit.
Cons. 338. n. 7. p. 1302.
- Talis contractus** quilibet in sua essentia, qualem ostendunt litera.
Cons. 309. n. 10. p. 234.
- ut **Talis** non admittitur qui se talem non probaverit.
Cons. 340. n. 9. p. 1408.
- & n. 109. p. 1425.
- ut **Talis** qui petit, non auditur ut talis, nisi probet se talem.
Cons. 324. n. 34. p. 534.
- Talem** qui se non probaverit, ut talis non admittitur.
Cons. 319. n. 178. p. 425.
- Cons. 337. n. 114. p. 1283.*
- Cons. 340. n. 9. p. 1408.*
- & n. 109. p. 1425.
- Tale propter quod unum, quod est illud magis tale.**
Cons. 330. n. 15. p. 774.
- Cons. 338. n. 64. p. 1308.*
- Talia sunt subjecta**, qualia a predicatis esse permittuntur.
Cons. 339. n. 29. p. 1352.
- TANTUM** dictio taxativa est, sonans respectu eorum, quibus annexitur.
Cons. 301. n. 14. p. 12.
- TARDARE** processum non est denegare justitiam; ideo cum per querelam adiri superior debet.
Cons. 308. n. 19. p. 213.
- Tardante iudice** etiam ordinario, possunt alii iudices peti.
Cons. 308. n. 23. p. 215.
- TAXAT** iudex quantitatem promissa ad viam resciciendam legati.
Cons. 342. n. 205. p. 1504.
- & dotem. *ibid. n. 206.* & alimenta. n. 207. & pretium relutionis. n. 208. & emptionis pretium. n. 209. & generaliter quamcumque quantitatem debitam sed incertam.
Ibid. n. 210. p. 1504.
- Taxatio** L. un. C. de sent. qua pro eo quod interest etiam in iuramento in litem tenenda.
Cons. 332. n. 242. p. 920.
- Taxatio relictorum** favorabilium facile admittitur.
Cons. 342. n. 216. p. 1505.
- Taxatio reipetita** & iuramentum in litem quando locum habeat.
Cons. 342. n. 197. p. 1503.
- n. 202. p. 1504.
 & n. 224. & 226. p. 1506.
- Taxationis damni** ad iuramentum infamis & suspectus de perjurio non admittitur.
Cons. 332. n. 312. & 314. p. 933.
- & n. 317. p. 934.
- & admissus fidem non meretur. *Ibid. n. 319. p. 934.*
- Taxationem ex necessitate** & patrimonii relinquentis facultate astimat iudex.
Cons. 342. n. 215. p. 1505.
- Taxativa dictiones** in materia favorabili non excludunt casum similem, sed tacitum, in odiosis vero ad similem non extenduntur.
Cons. 301. n. 16. p. 13.
- Taxativa dictiones** excludunt omnia, prater expressa.
Cons. 301. n. 15. p. 12.
- TECTA** collapsarum subduli columnis.
Cons. 338. n. 118. p. 1316.
- TEMPERAMENTUM** optimum fit ex contrariis.
Cons. 334. n. 53. p. 1076.
- & n. 186. p. 1104.
- TEMPUS** immemorabile legis & privilegii vim habet.
Cons. 311. n. 6. p. 274.
- Tempus utile** non currit ignorantibus.
Cons. 317. n. 78. p. 376.
- Tempus ad revocandum feudum praesinitum** non currit pupillis.
Cons. 344. n. 44. p. 1564.
- sed minoribus puberibus.
Ibid. n. 45. p. 1564.
- Tempus decendii** probare provocans debet.
 Mmmmm 2 *Cons.*

In Matthæi V Vesenbecii Consil.

- Cons. 339. n. 12. p. 1350.
Tempus continuum est in pœ-
nalibus.
- Cons. 349. n. 75. p. 1755.
Tempus quadraginta vel 50.
annorum pro a. liquo in pro-
bationis materia.
- Cons. 342. n. 99. p. 1487.
Et n. 169. p. 1499.
Tempus immemoriale, an Et
quatenus per literaria mo-
numenta probetur.
- Cons. 339. n. 102. p. 1362.
Tempus injuria facta non con-
tinens libellus in actione in-
juriarum non subsistit.
- Cons. 351. n. 61. p. 1751.
Tempus mortis in successione
Et legitima spectatur.
- Cons. 334. n. 149. p. 1095.
Tempus anticipare non licet.
- Cons. 316. n. 3. p. 336.
Tempus pestis Et necessitatis
in multis excusationem pra-
bent. Cons. 336. n. 184. p. 1235.
- Temporis longi ex usurpatione
scientia praesumitur.
- Cons. 324. n. 55. p. 542.
Temporis ex diuturnitate
scientia Et patientia praesumi-
tur. Cons. 324. n. 40. p. 536.
ex Temporis diuturnitate bo-
na fides Et justus titulus pra-
sumitur.
- Cons. 344. n. 68. p. 1570.
Temporis nisi ex prioritate
pignus generale, non prava-
let pignori speciali: nec con-
tra. Cons. 326. n. 38. p. 605.
- Temporis longissimi praescri-
ptione omnis actio Et feudum
praescribitur.
- Cons. 344. n. 54. p. 1568.
Temporis immemorialis cur-
sus pro titulo habetur, et si ti-
tulus non allegetur.
- Cons. 311. n. 5. p. 274.
post Temporis lapsus etiam ex
confessione injuriantis con-
tra ipsum procedi potest.
- Cons. 351. n. 42. p. 1746.
Temporis longissimi praescri-
ptio, currit contra ignorantem.
- Cons. 339. n. 353. p. 1395.
ad Tempus prohibitum post il-
lud permissum censetur.
- Cons. 330. n. 123. p. 791.
Tempus in actionibus civilibus
famose exprimendum.
- Cons. 340. n. 49. p. 1414.
Tempus annum in actione
injuriarum scienti currit,
non ignorantem: Etiam ex con-
stitutione Electorali.
- Cons. 351. n. 43. Et 44.
p. 1746.
ad Tempus limitatum usque
saltem concedere intelligitur,
qui concedit rem, in qua ius
limitatum habet.
- Cons. 344. n. 9. p. 1557.
Tempus possessionis probari
debet.
- Cons. 345. n. 38. p. 1609.
Tempus non praesumitur.
- Cons. 339. n. 13. p. 1350.
ultra Tempus de crimine, in-
fra quod de eo civiliter agi-
tur, queri non potest crimina-
liter. Cons. 351. n. 61. p. 1751.
- ad Tempus permissum alio
tempore censetur prohibitum.
- Cons. 330. n. 122. p. 791.
Tempus revocandi filio non
currit in vitam patris, sed post
usq. ad 30. annos.
- Cons. 347. n. 75. p. 1667.
post Tempus permissum, ante
illud prohibitum videri debet.
- Cons. 330. n. 124. p. 792.
de Tempore eodem non depo-
nentes testes singulares sunt.
- Cons. 345. n. 120. p. 1630.
Tempore aboletur injuria.
- Cons. 351. n. 90. p. 1760.
Tempore sine certo instru-
menta non valent.
- Cons. 327. n. 60. p. 639.
item si omittatur locus.
- Ibid. n. 62. p. 640.
Tempore pestis duo testes in
testamento sufficiunt.
- Cons. 336. n. 159. p. 1231.
in Tempore convenire testes
debent ad probandam posses-
sionem.
- Cons. 345. n. 121. p. 1630.
Tempore immemoriali etiam
contra Principem praescribitur.
- Cons. 339. n. 76. p. 1357.
Tempore pestis censetur bel-
lum esse inter DEUM Et ho-
mines, de solennitate testium
remissum.
- Cons. 336. n. 161. Et 162.
p. 1231.
Tempore necessitatis domino
collectas prestare fidelitatis
- Et subjectionis pars est.
- Cons. 309. n. 48. p. 246.
Tempore cuius initii memo-
ria non extat, servitutes dis-
continue praescribuntur Et
non aliter: continua vero
longo tempore.
- Cons. 311. n. 2. p. 273.
Tempore immemoriali etiam
impraescriptibilia acquiruntur.
- Cons. 339. n. 75. p. 1357.
Tempore nullo luitionis pacto
praescribitur.
- Cons. 327. n. 32. p. 629.
Tempora praedecessorum cum
possessione successorum con-
junguntur, ut usucapio com-
pleatur.
- Cons. 329. n. 62. p. 729.
in Temporalem non, sed in
perpetuum rectorem trans-
eunt regalia.
- Cons. 306. n. 40. p. 192.
Temporale est ius patronatus
respectu laici.
- Cons. 337. n. 92. p. 1280.
Temporales domini habent
in suo territorio fundatam
intentionem, quoad jurisdi-
ctionem.
- Cons. 306. n. 22. p. 188.
Temporalia quae sunt ad agen-
dum, perpetua sunt ad exci-
piendum.
- Cons. 332. n. 104. p. 913.
Cons. 339. n. 315. p. 1390.
ad Temporalibus ad Ecclesia-
stica non valet argumentum.
- Cons. 302. n. 38. p. 53.
in Temporalibus 30. Et in Ec-
clesiasticis 40. annorum possessione
confirmatur incorporatio.
- Cons. 302. n. 63. p. 56.
TENDERE potest principis
concessio in modicum alte-
rius praedudicium.
- Cons. 306. n. 52. p. 195.
TENERE debet Autorem suam
culpa, non obesse alteri.
- Cons. 335. n. 107. p. 1158.
non Tenet actio sine denia ad
subdito contra dominum in-
tentata.
- Cons. 337. n. 112. p. 1282.
Teneri ex perjurio nullus de-
bet. Cons. 332. n. 246. p. 921.
non Teneri se ad solutionem ex
justa aliqua causa qui putat
debitum morari non est.
- Cons. 304. n. 32. p. 134.
Tenens

Partem VII. Index.

Tenens instrumenta in dubio pro bona fidei possessore habetur.

Cons. 331. n. 71. p. 821.

Tenetur eodem nexu pignoris adpertinentia.

Cons. 312. n. 22. § 24.

p. 283.

Et eodem jure eademq. possessione continetur.

Ibid. n. 23. p. 283.

Tenetur Dominus ex Insuperfacto, et ipsius heredes.

Cons. 335. n. 140. p. 1166.

n. 150. 152. 154.

p. 1168.

§ n. 155. § 156.

p. 1169.

non Tenetur creditoris, qui bona recipit ex speciali gratia.

Cons. 307. n. 4. p. 199.

non Tenetur ad quod, quid alicui persuadens in dolo est.

Cons. 314. n. 6. p. 304.

Tenetur princeps ex contractibus quos cum subditis facit sicut privatus.

Cons. 312. n. 22. p. 303.

Tenetur Dominus ex delicto ministri certo officio prepositi.

Cons. 335. n. 151. p. 1168.

non Tenetur actione spoli, qui non possidet, nec factus fuerit locupletior.

Cons. 337. n. 120. p. 1285.

non Tenetur socius socio de evictione.

Cons. 307. n. 2. p. 198.

Tenetur falsi scripturam alterius conficiens nomine qui non consensit.

Cons. 336. n. 229. p. 1240.

Tenentur socii tantum pro parte.

Cons. 307. n. 11. p. 201.

Tenentur domini terrarum prestare saluum conductum per viam publicam qua in regalibus numeratur etiam armis sumptis.

Cons. 306. n. 56. p. 197.

non Tenentur restituere fructus ex hereditate paternam extraneo restituenda perceptorum primigradus liberi.

Cons. 334. n. 200. p. 1126.

§ n. 202. p. 1107.

TENOR investitura imprimis inspicendus, cum omni feudi natura deroget.

Cons. 316. n. 79. § seq.

p. 325. § seq.

Tenor duarum juris informationum.

Cons. 318. n. 17. p. 395.

Tenor investitura in feudali successione attendendus.

Cons. 334. n. 134. p. 1092.

Cons. 343. n. 1. p. 1522.

Tenor confirmati quando confirmationi inscribitur, ex plenitudine potestatis et circa scientia princeps confirmasse presumitur.

Cons. 331. n. 302. p. 865.

Tenor investitura in prejudicium tertii novari nequit.

Cons. 324. n. 51. p. 540.

Tenor mandati et jurisdictionis citationi inferendus: alias citatus emanans non incidit in penam consumacia.

Cons. 348. n. 4. p. 1681.

ad Tenorem investitura recurrendum, ut forma contractus, per quam plene probatur.

Cons. 333. n. 139. p. 1010.

TERMINUS probatorius de jure Saxonico exclusivus.

Cons. 329. n. 70. p. 734.

Terminus peremptorius esse et tres dilationes continere debet.

Cons. 344. n. 99. p. 1578.

Termini civitatis jurisdictionem, non particularium retum arguunt.

Cons. 301. n. 24. p. 14.

Termini solutionis mutatio novationem importat.

Cons. 312. n. 31. p. 284.

Limitatur. Ibid. n. 36. p. 285.

Termini prorogatione sola fideiussor non liberatur.

Cons. 312. n. 32. p. 284.

Termini virtutis a quo; transfunditur inter terminum ad quem.

Cons. 338. n. 88. p. 1311.

post Terminus probationis effluxum actor non auditur.

Cons. 329. n. 69. p. 734.

Terminus angustum nimis habenti citationi parere quis non debet.

Cons. 344. n. 171. p. 1594.

in Termino referente ea intelliguntur specificata, qua sunt inter terminum ad quem sic relatio.

Cons. 334. n. 161. p. 1099.

Terminos ponere jurisdictionis est.

Cons. 339. n. 178. p. 1373.

juxta Terminos relati intelligendum referens.

Cons. 305. n. 64. p. 167.

in Terminis secundum decisiones consulendum.

Cons. 319. n. 90. p. 412.

in Terminis facti decisionem habere, magnum est in praxi.

Cons. 332. n. 266. p. 924.

Terminato judicio principali, interesse, damnorum et fructuum petitio corrumpit.

Cons. 332. n. 241. p. 920.

TERRÆ Dominus etiam inferior Cesare, immunitatem a Vectigalibus et aliis oneribus publicis alicui concedere potest.

Cons. 303. n. 116. p. 121.

Terræ totius et subditorum non domini tantum commodum promovere debet utilitas publica.

Cons. 303. n. 92. p. 117.

Terræ intermedia ejus sunt, cuius sunt fines.

Cons. 301. n. 161. p. 32.

Terræ dominus bona inobedientium occupare et eis damnum dare potest.

Cons. 332. n. 332. p. 937.

Terrarum domini possunt prohibere forensibus ne veniant ad loca sua.

Cons. 306. n. 35. p. 191.

Terrarum domini tenentur prestare saluum conductum per viam publicam qua in regalibus numeratur etiam armis sumptis.

Cons. 306. n. 58. p. 197.

Terrarum domini de consuetudine dant et mutant vias publicas sicut piscationes.

Cons. 306. n. 32. p. 191.

TERRITORIORUM petitionis sequuntur et jure principalis comprehenduntur.

Cons. 302. n. 60. p. 55.

Territorium quibus concessum est majores civitates dicuntur.

Cons. 339. n. 50. p. 1354.

Territorii status sunt prelati.

Cons. 302. n. 55. p. 55.

Territorii dominus habet fundatam intentionem in via publica.

Cons. 306. n. 57. p. 197.

Territorii dominus habet fundatam intentionem quo ad omnia que in districtu suo continentur.

Mmmmm 3 Conti.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Cons. 302. n. 93. p. 66.*
in Territorio situm pars ejus esse præsumitur.
- Conf. 340. n. 128. p. 1428.*
Cons. 302. n. 59. p. 55.
Territorio, non persona, fines coherant.
- Cons. 301. n. 63. p. 19.*
Territorio ordinarii exempta & a prophanis rebus separata sunt monasteria.
- Cons. 302. n. 6. p. 49.*
Territorio jurisdictio imbarec.
- Cons. 339. n. 52. p. 1354.*
in Territorium postquam veni-
t. & forensis est ut reliquis po-
pulis, & est contra aquila-
rem & bonum publicum si ex-
pellantur.
- Cons. 306. n. 36. p. 191.*
ad Territorium pertinent
monasteria.
- Cons. 302. n. 85. p. 60.*
in Territorio unoque sunt, di-
verso jure non censentur.
- Cons. 302. n. 45. p. 54.*
in Territorio suo domini tem-
porales fundatam intentio-
nem habent quoad jurisdictio-
nem. *Cons. 306. n. 22. p. 188.*
in Territorio tota jura habet
loci particularia re-
clamare non debent.
- Cons. 302. n. 58. p. 55.*
in cuius Territorio situm est
Monasterium, illius esse præ-
sumitur.
- Cons. 340. n. 56. p. 1415.*
& n. 127. p. 1427.
de Territorio sunt Ecclesie in
quo situantur & cum illis
transcunt.
- Cons. 302. n. 53. & 54. p. 55.*
n. 113. p. 69.
& n. 131. p. 77.
Territoria, quoad exercitium
jurisdictionis, dividi possunt.
- Conf. 348. n. 1. p. 1681.*
Territoria & universitates li-
beris institutionis titulo re-
linquuntur.
- Cons. 302. n. 105. p. 65.*
TERROR quando verè est
illatus: non præsumptivè,
tunc poena concussionis locum
habet.
- Cons. 314. n. 13. p. 302.*
**Terror armorum ad crimen
fracta pacis sufficit.**
- Cons. 305. n. 35. p. 164.*
**Terror armorum justus est me-
tus.** *Cons. 339. n. 138. p. 1368.*
TERNAM post requisitum
nem justitia amittitur juris-
dictio.
- Cons. 308. n. 21. p. 214.*
TERTIUM in omni questione
est modus agendi.
- Cons. 340. n. 139. p. 1430.*
Tertii jus in judicium deducendum non est.
- Cons. 340. n. 64. p. 1416.*
Tertii jure salvo intelligenda
sunt principia concessionis.
- Cons. 303. n. 78. p. 115.*
& n. 93. p. 117.
in Tertii præjudiciu investitu-
ra antiqua non potest mutari.
- Cons. 344. n. 126. p. 1583.*
Tertii jure nemo se defendere
potest.
- Cons. 340. n. 72. p. 1418.*
Tertii jure salvo censetur omnis
investitura, etsi clausula ista
non sit adposita.
- Cons. 316. n. 11. p. 336.*
& n. 13. p. 337.
in Tertii præjudicium non pro-
bant libri & catastum.
- Cons. 345. n. 50. p. 1611.*
Tertii jus nemini prodest ad-
versus alium.
- Cons. 350. n. 70. p. 1724.*
Tertii jus allegans alienis se-
plumis ornat.
- Cons. 340. n. 66. p. 1416.*
Tertii jure salvo quilibet actus
præsumitur celebratus.
- Cons. 316. n. 15. p. 337.*
Tertii jure salvo intelligitur
concessio.
- Cons. 306. n. 50. p. 195.*
Tertio non consentienti in-
vestitura non nocet.
- Conf. 334. n. 239. p. 1115.*
Tertio vel subdito jus sine cau-
sa cognitione princeps au-
ferre non potest.
- Cons. 303. n. 85. p. 116.*
nec velle præsumitur.
- Ibid. n. 90. p. 116.*
& n. 95. p. 117.
TESTAMENTUM uno con-
textu perficiendum est.
- Cons. 336. n. 272. p. 1246.*
Testamentum inter liberos,
& relicta ad pias causas, vi-
tiat etiam voluntatis defectus.
- Cons. 336. n. 226. & 227. p. 1240.*
Testamentum postis tempore
coram duobus testibus factum
de omnibus bonis valet.
- Cons. 336. n. 170. p. 1233.*
Testamentum ubi perfectum
codicillus non est.
- Cons. 350. n. 117. p. 1730.*
Testamentum redditur nul-
lum, si ejus compositor vel
scriba de falso suspectus est.
- Cons. 336. n. 235. p. 1241.*
Testamentum posterius tollit
prius, & nullum redit nisi in-
serta sit clausula codicillaris.
- Cons. 336. n. 224. p. 1239.*
Testamentum totum corrumpit
solennitatum una omisa.
- Cons. 350. n. 10. p. 1716.*
Testamentum facile est.
- Cons. 350. n. 78. p. 1725.*
Testamentum apud acta fa-
ctum firmissimum.
- Cons. 336. n. 167. p. 1232.*
Testamentum solo extortum
non valet.
- Cons. 336. n. 303. p. 1252.*
Testamentum milicis coram
duobus testibus factum valet.
- Cons. 336. n. 160. p. 1231.*
Testamentum unico contextu
feri debet.
- Cons. 350. n. 11. p. 1716.*
Testamentum absq. heredis
institutione subsistere & sic-
rinequit.
- Cons. 336. n. 210. p. 1238.*
Testamentum in aliquibus
cancellatū, in reliquis valet.
- Cons. 336. n. 196. p. 1236.*
Testamentum non facile præ-
legendum est agrotograviter
morbo.
- Cons. 336. n. 249. p. 1243.*
Testamentum impugnandi
jus, petendi legitimam &
succedendi ab intestato cohe-
rent.
- Conf. 328. n. 57. p. 676.*
Testamentum invalidum, ha-
bens clausulam codicillarem,
valet jure fideicommissi ab in-
testato. *Cons. 350. n. 61. p. 1721.*
Testamentum vel alia instru-
mentum a finon lucrī, sed verita-
tis occultanda causa surripit-
untur, falsum committitur.
- Cons. 314. n. 74. p. 312.*
an &

Partem VII. Index.

an & in instrumentis priva-
tis. Ibid. n. 76. & seqq. p. ead.
Testamentum imperfectum
non impedit successionem ab
intestato.

Cons. 350. n. 81. p. 1725.
Testamentum ad alterius in-
terrogationem confectum
non valet.

Cons. 350. n. 18. p. 1717.
contra ibid. n. 57. p. 1721.
Testamentum, in quo uxor
instituitur, inofficiosum non
est. Cons. 350. n. 45. p. 1720.

Testamentum, etiam alterius
manuscriptum, testibus offer-
ri potest.

Cons. 350. n. 44. p. 1720.
Testamentum & actus ut va-
leat non ut pereat facienda
est interpretatio.

Cons. 302. n. 102. p. 64.
Testamentum, non presumi-
tur factum nisi probetur.

Cons. 333. n. 16. p. 960.
Testamentum in una parte
falsum totum corrumpit, et si fal-
sitas tantum esset circa acces-
soria.

Cons. 336. n. 233. 234. 236.
p. 1241.
Testamentum in iussu testato-
ris factum, et si de super inter-
rogetur, & affirmative re-
spondeat: non valet.

Cons. 336. n. 251. p. 1243.
n. 254. 258. p. 1244.
& n. 327. p. 1257.
Testamenti defectus & vitia
non presumuntur.

Cons. 350. n. 98. p. 1728.
de Testamenti validitate depo-
nentes testes id confirmant.

Cons. 350. n. 92. p. 1726.
Testamenti militaris scriptura
ubi habetur, testes querendi
non sunt.

Cons. 321. n. 91. p. 474.
Testamenti substantialis for-
ma est Heredis institutio.

Cons. 336. n. 219. p. 1239.
in Testamenti publicatione
notarii & testes manus & si-
gilla recognoscere debent.

Cons. 350. n. 1. p. 1715.
Testamenti nuncupativae species.

Cons. 350. n. 59. p. 1721.
Testamenti vis dependet a vo-
luntate testatoris.

Cons. 350. n. 97. p. 1727.

Testamenti de substantia est
voluntas libera.

Cons. 336. n. 246. p. 1243.
Testamenti forma individua.

Cons. 336. n. 305. p. 1252.
Testamenti fundamentum &
caput est Heredis institutio.

Cons. 336. n. 209. p. 1238.
Testamenti nullitatis judicio
pendente heres fideicommiss-
sariis, praestita cautione satis-
facere cogitur.

Cons. 315. n. 6. p. 329.
Testamento disponi nequit
contra statutum.

Cons. 350. n. 13. p. 1716.
Testamento adjecta sodicilla-
ris clausula substitutionem
pupillarem extraneo factam
ad fideicommissum trahit.

Cons. 315. n. 3. p. 329.
Etsi verbis civilibus facta sit.
Ibid. n. 5. p. ead.

Testamento inter liberos ma-
gis favetur quam militari.

Cons. 321. n. 83. p. 471.
Testamentum vitiat defectus
requisitionum & solennitatum.

Cons. 336. n. 307. p. 1253.
Testamentum Agrotus face-
re potest, sed sponte, & non
ad alterius suggestionem.

Cons. 336. n. 306. p. 1252.
& n. 309. p. 1253.
Testamentum vitiat defectus
qualiscunque.

Cons. 350. n. 19. p. 1717.
Testamentum imperfectum
facit unus testis deficiens.

Cons. 350. n. 85. p. 1725.
Testamentum suspectum red-
dit unus testis non recognoscens.

Cons. 350. n. 86. p. 1725.
Testamentum sine iussu testa-
tis conficiens poenam falsi tene-
tur. Cons. 336. n. 335. p. 1260.

Testamentum concipiens, le-
gatum sibi adscribere potest.

Cons. 336. n. 177. p. 1234.
contra Testamentum patrui
obtinendi spem non habens
fratrum liberi.

Cons. 350. n. 107. p. 1729.
Testamentum qui impugnat
ex capite nullitatis, legatum
vel fideicommissum non amit-
tit: secus si querela inofficiosi.

Cons. 315. n. 10. p. 330.
Testamentum non habens co-
suetam formam suspectum est.

Cons. 336. n. 281. p. 1247.
Testamentum alterius suppo-
nens falsi tenetur.

Cons. 336. n. 230. p. 1240.
Testamentum impugnare, &
ab intestato succedere, legiti-
mam tantum petere possunt.

Cons. 328. n. 59. p. 677.
Testamentum impugnatis in
poenam facti legati vel fidei-
commissi ademptio, non obti-
net quando probabilis impu-
gnandi causa adest.

Cons. 315. n. 14. p. 331.
Testamentum facto approba-
tum quis impugnare non pot-
est. Cons. 302. n. 162. p. 91.
per Testamentum collitur
presumptio causa intestati.

Cons. 350. n. 121. p. 1731.
Testamentum nisi legerit No-
tarius non valet, nec publica-
dum. Cons. 350. n. 17. p. 1717.
Rejicitur ibid. n. 113. p. 1730.

Testamentum contra qui pe-
ccat mortaliter peccat.

Cons. 321. n. 104. p. 477.
Testamentum confirmant No-
tarius ac Scriptor.

Cons. 350. n. 93. p. 1727.
pro Testamento in dubio pro-
nunciandum.

Cons. 350. n. 22. p. 1717.
pro Testamento presumitur.

Cons. 350. n. 36. p. 1719.
a Testamento militari ad te-
stamentum inter liberos &
contra firmum sumitur argu-
mentum. Cons. 321. n. 98. p. 476.
in Testamento apud acta suf-
ficit coram officialibus a ma-
gistratu missis, in domo factum
esse sine aliis testibus.

Cons. 336. n. 169. p. 1232.
ex Testamento que adiri spe-
ratur hereditas ab intestato
non deferitur.

Cons. 350. n. 48. p. 1720.
in Testamento attendenda est
ultima voluntas, est enim am-
bulatoria. Co. 302. n. 137. p. 80.
in Testamento requiritur me-
tus, non corporis sanitas.

Cons. 350. n. 49. p. 1720.
ex Testamento falso naturalis
obligatio non oritur.

Cons. 336. n. 330. p. 1258.
pro Testamento in dubio pro-
nunciandum.

Cons. 336. n. 140. p. 1228.
M m m m 4

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- in Testamento Heres articu-
late nuncupandus est, non co-
dicillis & fideicommissis.*
Cons. 336. n. 195. p. 1236.
*pro Testamento in dubio re-
spondendum.*
Cons. 350. n. 41. p. 1719.
*in Testamento subsecuto repe-
rita censentur, qua in prota-
collo consignata sunt.*
Cons. 302. n. 32. p. 52.
*ex Testamento, vel ab intesta-
to defertur Hereditas.*
Cons. 333. n. 15. p. 960.
*ex Testamento minus solenni
datur naturalis obligatio.*
Cons. 342. n. 107. p. 1498.
*in Testamento tempore pestis
quinq; testes requiruntur.*
Cons. 336. n. 309. p. 1253.
*ex Testamento quoq; imperfe-
cto legata ad pias causas de-
bentur.*
Cons. 336. n. 174. p. 1233.
*Testamentorum favor pu-
blicam utilitatem concernit.*
Cons. 336. n. 149. p. 1228.
*Testamentorum favor est
magnus.*
Cons. 336. n. 139. p. 1228.
*Testamenta fratrum quomo-
do valeant.*
Cons. 321. n. 73. p. 467.
*Testamenta ne rumpantur
Reip. interest.*
Cons. 350. n. 42. p. 1720.
*Testamenta non sunt odiosa:
nisi respectu liberorum.*
Cons. 350. n. 114. 115. p. 1730.
Testamenta publici iuris sunt.
Cons. 350. n. 3. p. 1715.
*Testamenta, propinquis suc-
cessionem auferentia, odiosa.*
Cons. 350. n. 20. p. 1717.
*Testamenta plura facta non
presumuntur.*
Cons. 336. n. 301. p. 1252.
*in Testamentis falsitas & tem-
pore pestis abesse debet.*
Cons. 336. n. 311. p. 1253.
*in Testamentis voluntas magis
quam verborum solennitas
attendenda.*
Cons. 350. n. 53. p. 1720.
*in Testamentis non instituta
filia, illud nullum reddunt,
etiam quoad alios, nisi renun-
ciaverint legitimè paterna
hereditati.*
Cons. 302. n. 158. p. 89.
*in Testamentis requiruntur
testes ad solennitatem.*
Cons. 321. n. 100. p. 476.
*Testamentaria causæ exceptio
peremptoria est.*
Cons. 350. n. 88. p. 1726.
*in Testamentaria causa ex
tractata nulla surgit disposi-
tio vel obligatio.*
Cons. 350. n. 84. p. 1725.
*Testandi facultas libera statu-
tis auferri nequit.*
Cons. 350. n. 108. p. 1729.
*Testandi jus militariter an bo-
die sublatum?*
Cons. 321. n. 81. p. 471.
Negatur. Ibid. n. 84. p. 472.
*requirit duos testes ad id ro-
gatos. Ibid. n. 82. p. 471.*
Explicatur. Ibid. n. 88 p. 473.
*Testantis intentio, in his qua
à voluntate ipsius pertinent
potius inspicitur quàm ve-
ritas.*
Cons. 302. n. 129. p. 85.
*Testantis Persona potissimum
attendenda.*
Cons. 336. n. 225. p. 1240.
*Testanti Doctori illustri de
consuetudine credendum.*
Cons. 319. n. 24. p. 404.
*donec contrarium probe-
tur.*
Cons. 351. n. 87. p. 1759.
*Testari possunt homines uni-
versitatis in illis, qua ad eam
pertinent non qua ad singulos
de universitate.*
Cons. 311. n. 11. p. 275.
*Testari possunt una Scriptura
duo vel plures, sunt C. n. duo
testamenta.*
Cons. 336. n. 142. & 144.
p. 1229.
*Testari militariter tantum in
castris conceditur.*
Cons. 321. n. 79. p. 470.
*Testari non potest pater de
feudo vel Ducatu.*
Cons. 302. n. 159. p. 89.
*Testari potest Grossus & obitu-
sus ingento.*
Cons. 336. n. 153. p. 1230.
*Testari potest mortuarius &
agrotus.*
Cons. 336. n. 148. p. 1229.
*Testari de rebus que non sunt
in commercio, ut sacra, non li-
cet.* Cons. 302. n. 99. p. 64.
*Testari voluisse presumitur in-
stituens Heredem.*
Cons. 336. n. 211. p. 1238.
*Testari pro Domino an subdium
possit.*
Cons. 345. n. 86. p. 1622.
*Testatio de genere non sufficit
ubi opus est specie.*
Cons. 345. n. 31. p. 1608.
Testatum breve quid.
Cons. 316. n. 40. p. 339.
*Testatus in dubio jure militari
non intelligitur.*
Cons. 321. n. 80. p. 471.
Explicatur Ibid. n. 88. p. 473.
*Testari causa excludit causam
intestati.*
Cons. 350. n. 120. p. 1731.
*Testati causa favorabilior
quàm intestati.*
Cons. 350. n. 39. p. 1719.
*Testator clausam voluntatem
testibus offerre potest.*
Cons. 350. n. 55. p. 1720.
*Testator nomen heredis scribe-
re necesse non habet.*
Cons. 350. n. 52. p. 1720.
*Testator ita loqui debet, ut ani-
mi sensus percipiantur.*
Cons. 350. n. 58. p. 1721.
*Testator verisimiliter dicturus
quod fuisse. & ex expresse
quod sequitur pro expresse
habetur.*
Cons. 302. n. 127. p. 75.
*Testator non presumitur eam
viam elegisse, qua iudicium
suum subverteretur.*
Cons. 302. n. 103. p. 64.
*Testator si non expresse, cui
relictum sit restituendum,
fraudis suspitione laborat.*
Cons. 336. n. 287. p. 1249.
*Testator etiam per alium scri-
bere nomen suum potest.*
Cons. 350. n. 50. p. 1720.
*Testator usq; ad mortem sana
mentis fuisse presumitur.*
Cons. 336. n. 149. p. 1230.
*Testator an sana mentis fuerit,
ex dispositionis qualitate col-
ligitur.*
Cons. 336. n. 259. p. 1244.
*Testatoris voluntas pro lege
est.* Cons. 350. n. 47. p. 1720.
*Testatoris voluntas etsi alium-
de quam ex testamento ap-
pareat, ad pugnam servan-
da est.*
Cons. 302. n. 29. p. 52.
Testa-

Partem VII. Index.

Testatoris voluntas in legatis attendenda est.

Cons. 302. n. 22. p. 51.

Testatoris dispositio alium includens tollit legitimam.

Cons. 328. n. 92. (16.) p. 692.

Testatoris voluntate statutum validius operatur.

Cons. 328. n. 93. (16.) p. 692.

Testatoris voluntate dependet vis testamenti.

Cons. 350. n. 97. p. 1727.

Testatoris vel legis contra dispositionem emens in dolo est.

Cons. 314. n. 31. p. 304.

Testatoris verba diligenter sunt spectanda nec otiosa putanda.

Cons. 302. n. 61. p. 56.

Testatoris *ITA* respondentis voluntas sufficit.

Cons. 336. n. 143. p. 1229.

Testatoris opinio ius facit, non verba aut veritas.

Cons. 302. n. 148. p. 84.

Testatoris voluntas & intentio etiam ex privata scriptura & minus solemniter probatur.

Cons. 334. n. 231. p. 1113.

Testatoris voluntas omnia moderatur & interpretatur.

Cons. 302. n. 25. p. 51.

etiam contra verborum proprietatem.

Ibid. n. 26. p. ead.

Testatoris mens ad substantiam testamenti pertinet.

Cons. 336. n. 248. p. 1243.

Testatoris voluntas est lex heredibus nec offendenda.

Cons. 302. n. 23. p. 51.

Testatoris voluntatem non impedit ordo scripturae.

Cons. 336. n. 189. p. 1235.

Testatoris voluntas quando clara est, interpretatio alia querenda non est.

Cons. 302. n. 27. p. 51.

sine Testatoris & temporis subscriptione schedula non valet.

Cons. 336. n. 289. p. 1249.

Testatoris declarationi stare debent heredes.

Cons. 302. n. 86. p. 60.

Testatoris voluntas etiam conjecturata contraria omnia tollit.

Cons. 302. n. 28. p. 51.

Testatoris voluntas Principem

locum tenet & totum facit.

Cons. 302. n. 24. p. 51.

Testatoris voluntas secundum ius commune interpretanda.

Cons. 302. n. 84. p. 60.

Testatori & testibus non relecta abbreviatura fidem non facit.

Cons. 302. n. 139. p. 80.

& n. 141. p. 81.

ad Testatorem a lege validum argumentum.

Cons. 314. n. 32. p. 304.

per Testatorem tolli nequit legitima.

Cons. 328. n. 20. p. 662.

Testatorem qui interrogat sibi aliquid relinqui contra eum est suspicio.

Cons. 336. n. 250. p. 1243.

Testatorem blanditiis permovere licitum.

Cons. 350. n. 25. & seq.

p. 1718.

Testatore petente etiam sibi adscribens falsum committit, in se testator legato subscripserit, etiam in testamento nuncupativo etiam in codicillis.

Cons. 336. n. 264. 265.

& 266. p. 1245.

ad Testatorem in continenti facta Correctio & Legati ademptio non praesumitur.

Cons. 302. n. 154. p. 88.

Testis integer tantum qui esset in litem jurare potest.

Cons. 332. n. 313. p. 934.

n. 318. 320. p. 935.

non perjurus.

Ibid. n. 315. p. 934.

nec condemnatus injuriarum, vel alterius criminis infamiam irrogantis.

Ibid. n. 316. p. 934.

& n. 327. p. 936.

Testis esse nequit fidejussor ubi principalis solvendo esse desit.

Cons. 327. n. 48. p. 635.

Testis, qui non reddit rationem quare dominium alicujus sit, nihil probat.

Cons. 341. n. 70. p. 1462.

neg. Testis est Advocatus in causa, neg. consilii sui fidem facit.

Cons. 340. n. 25. p. 1412.

Testis in propria causa, & ubi utilitatem sentit, idoneus nemo est.

Cons. 311. n. 12. p. 275.

Testis unicus deficiens imperfectum facit testamentum.

Cons. 350. n. 85. p. 1725.

Testis dictum debet concludere necessario.

Cons. 345. n. 41. p. 1610.

Testis etiam non requisitus causam scientia reddere debet in probanda possessione.

Cons. 345. n. 34. p. 1608.

Testis de veritate non de credulitate deponere debet.

Cons. 342. n. 175. p. 1500.

Testis debet reddere rationes consistentes in facto, non jure.

Cons. 345. n. 101. p. 1626.

Testis testari debet de his, quibus interfuit.

Cons. 350. n. 30. p. 1719.

Testis in idoneus in propria causa est scriba.

Cons. 350. n. 16. p. 1717.

Testis esse potest in testamento Legatarius.

Cons. 350. n. 111. p. 1730.

Testis esse non potest fidejussor.

Cons. 327. n. 57. p. 638.

Testis per actus exteriores sensum deponere debet.

Cons. 342. n. 177. p. 1500.

Testis dictum sibi infirmum alius firmum esse nequit.

Cons. 342. n. 180. p. 1500.

Testis de auditu probat consanguinitatem, non dominium vel possessionem.

Cons. 345. n. 123. p. 1630.

Testis unus non probat, etiam de facto proprio deponens, sed duo non singulares, idem probantes.

Cons. 345. n. 47. p. 1611.

Testis ad observantiam actus, cui adjungitur, non obligatur.

Cons. 314. n. 1. p. 299.

Testis probat quantum dicit, non plus.

Cons. 345. n. 26. p. 1607.

Testis major haberi in decidendis causis nequit glossa auctoritate.

Cons. 325. n. 67. p. 594.

Testis

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Testis deponens de notorio facti permanentis sine aliaratione non probat.*
Cons. 345. n. 108. p. 1628.
- Testis per videre suum deponens, aut de credulitate, an probet?*
Cons. 345. n. 96. p. 1625.
- Testis per dictum scire nihil probat.*
Cons. 345. n. 46. p. 1610.
- Testis super possessione debet deponere in specie, non in genere.*
Cons. 345. n. 13. p. 1605.
- Testis de auditu an probet in iudicio meri possessorii?*
Cons. 345. n. 122. p. 1630.
- Testis dicens se scire per auditum & famam an probet?*
Cons. 345. n. 125. p. 1631.
- Testi unico de proprio facto creditur, non de alieno.*
Cons. 342. n. 170. p. 1499.
- etiamsi in summa dignitate sit. Ibid. n. 171. p. ead.*
- Testi injurato non creditur.*
Cons. 336. n. 9. p. 1206.
- Testi unico interdum creditur in iis, quæ ipse gessit.*
Cons. 336. n. 1. p. 1203.
- et contra n. 8. p. 1205.*
- Testi de iis, quæ ratiocinationis sunt deponenti, sine idonea scientia ratione non creditur.*
Cons. 342. n. 179. p. 1500.
- Testi crimen obijci non sufficit, nisi probetur.*
Cons. 350. n. 34. p. 1719.
- Testi in propria causa deponenti non creditur.*
Cons. 336. n. 7. p. 1205.
- Testi uni creditur, si testator vel partes ita voluerint.*
Cons. 336. n. 21. p. 1207.
- Testi se certo scire dicenti non creditur sine idonea scientia ratione.*
Cons. 342. n. 176. p. 1500.
- Testi certitudinaliter non deponenti non creditur.*
Cons. 341. n. 74. p. 1462.
- Testi de auditu deponenti non creditur.*
Cons. 336. n. 17. p. 1207.
- per Testem unum in mendacio quem repertum esse probatur, & contra repertum præsumptio maxima est.*
Cons. 317. n. 36. p. 363.
- in Teste magis diffusio quam ipsum dictum attenditur.*
Cons. 350. n. 33. p. 1719.
- Testes in probatione temporis immemorialis, de usu & auditu majorum deponere debent, & de communi opinione ac fama.*
Cons. 339. n. 97. p. 1360.
- Testes duo ad probationem suffiunt.*
Cons. 305. n. 56. p. 167.
- Testes requiruntur in testamento ad solennitatem.*
Cons. 321. n. 100. p. 476.
- Testes quing, requiruntur in pactis omnibus, quæ agunt de successione.*
Cons. 321. n. 74. p. 468.
- etiam de jure Saxonico.*
Ibid. n. seq. p. ead.
- Testes singulares etiam mille vel religiosi non conjunguntur nec faciunt semiplenam.*
Cons. 345. n. 48. p. 1611.
- Testes in publicatione testamenti recognoscere manus & sigilla debent.*
Cons. 350. n. 1. p. 1715.
- Testes quing, requiruntur ad felonie probationem.*
Cons. 305. n. 57. p. 167.
- Testes sunt singulares, qui non de eodem tempore probant.*
Cons. 345. n. 120. p. 1630.
- Testes de validitate testamenti deponentes illud confirmant.*
Cons. 350. n. 92. p. 1726.
- Testes ad perpetuam rei memoriam a reo quovis tempore produci possunt.*
Cons. 331. n. 290. p. 863.
- præsertim in causa denunciationis.*
Ibid. n. 291. p. ead.
- Testes duo tempore pestis in testamento suffiunt.*
Cons. 336. n. 159. p. 1231.
- Testes ab ipso testatore rogandi.*
Cons. 350. n. 7. p. 1716.
- Testes effectui concordare non sufficit, quando aliquid formaliter probandum.*
Cons. 345. n. 118. p. 1629.
- per Testes injuratos an probetur consuetudo & notorium?*
Cons. 345. n. 146. p. 1635.
- Testes quing, in culpa probanda necessarii.*
Cons. 310. n. 10. p. 265.
- Testes digniores & nobiliores, pro quibus præsumitur, sunt præferendi.*
Cons. 345. n. 90. p. 1624.
- Testes simplices credibiliores.*
Cons. 345. n. 91. p. 1624.
- Testes convenire in tempore debent ad probandam possessionem.*
Cons. 345. n. 121. p. 1630.
- Testes non probant examinati super articulis impertinentibus.*
Cons. 345. n. 166. p. 1641.
- Testes extranei intervenire possunt in investituris Episcoporum super rebus Ecclesiæ.*
Cons. 316. n. 45. p. 340.
- Idem & in Laicorum investituris statuto vel consuetudine introduci potest.*
Ibid. n. 46. p. ead.
- Testes in principali concordare sufficit.*
Cons. 345. n. 117. p. 1629.
- Testes singulares qui? & quando probent universalia?*
Cons. 345. n. 116. p. 1629.
- Testes senes 40. vel 50. annorum ad probandum tempus immemorabile adhibendi.*
Cons. 339. n. 96. p. 1360.
- Testes singulares quoad actus, probant articulum generale.*
Cons. 339. n. 125. p. 1364.
- Testes in probando instrumentis adequantur.*
Cons. 350. n. 91. p. 1726.
- Testes esse possunt cives & subditi in causa civitatis ubi eorum lucrum non versatur.*
Cons. 339. n. 101. p. 1361.
- Testium rogatio non præsumitur.*
Cons. 336. n. 295. p. 1250.
- Testium dicta non calumniantur, sed commodè interpretanda.*
Cons. 345. n. 126. p. 1631.
- Testium rogatio in codicillis necessaria non est.*
Cons. 336. n. 394. p. 1250.
- Testium discrepantia in tempore vel aliâ qualitate variante subjectum, vitiat testimonium.*

In Matthæi VVesenbecii Consil.

Titulus ex tempore immemoriali præsumitur, adeo ut probatio non admittatur in contrarium.

Cons. 339. n. 88. p. 1359.

Titulus idem ius & effectus ubi eadem causa & dignitas.

Cons. 302. n. 98. p. 63.

Titulus, bona fides & possessio continua: hæc tria requiruntur in præscriptione.

Cons. 327. n. 72. p. 644.

Non tamen in præscriptione actionum, præsertim 30. annorum: ut titulus & possessio.

Ibid. n. 73. 74. & 75. p. 644. an bona fides? N. de Jure Civili & Saxónico.

Ibid. n. 76. p. 644.

Titulus & bona fides non solum in præscriptione feudi requiritur, sed & ut res talis sit quæ præscribi possit.

Cons. 325. n. 44. p. 585.

Titulus divisionis inter liberos univversalis, & pro institutione est.

Cons. 302. n. 106. p. 65.

Tituli defectus obstat in possessorio.

Cons. 345. n. 68. p. 1618.

ex Tituli primordio formatur eventus posterior.

Cons. 334. n. 2. p. 1055.

& n. 67. p. 1078.

Tituli vel Domini defectus exceptio obstat agenti interdicto adipiscenda, si in continenti probari possit.

Cons. 316. n. 57. p. 342.

Tituli primordium spectandum.

Cons. 334. n. 85. p. 1081.

Titulo quod deest, per Præscriptionem suppletur.

Cons. 339. n. 73. p. 1357.

contra Titulo possidentem non datur hereditatis petitio.

Cons. 347. n. 97. p. 1671.

Titulum nullum vel invalidum habere paria sunt.

Cons. 325. n. 13. & 18. p. 575.

Titulum justiore probans vincit in interdicto retinenda. Cons. 345. n. 24. p. 1606.

Titulum & jus suum demonstrare subinfeudatus tenetur.

Cons. 325. n. 7. p. 572.

Titulum qui probat, bonam fidem probare non cogitur.

Cons. 345. n. 5. p. 1603.

Titulum rei actor debet infringere, alioquin non obtinet.

Cons. 334. n. 33. p. 1072.

Titulum in possessione ostendens præfertur, ut & antiquiorem probans.

Cons. 308. n. 45. p. 225.

Titulo & bona fide concurrente feudum præscribitur.

Cons. 344. n. 69. p. 1570.

sine Titulo possidens legitimus contradictor non est.

Cons. 345. n. 70. p. 1618.

ex Titulo præsumitur possessio.

Cons. 339. n. 330. p. 1392.

Cons. 345. n. 16. p. 1605.

ex Titulo sententiæ fructus percipiens & consumens possessor illos non restituit.

Cons. 334. n. 212. p. 1109.

ex Titulo & voluntate minus solenni competit retentionis jus.

Cons. 342. n. 166. p. 1498.

sine Titulo non est possessio in feudalibus & incorporalibus.

Cons. 345. n. 68. p. 1618.

pro Titulo sufficiente est præscriptio.

Cons. 325. n. 24. p. 578.

Titulo honorabili relinqui intelliguntur Unvversitates liberis relicta.

Cons. 302. n. 161. p. 90.

de Titulo confect, si præscriptio procedere debeat.

Cons. 337. n. 142. p. 1287.

pro Titulo habetur cursus temporis immemorialis, est institutus non allegetur.

Cons. 311. n. 5. p. 274.

TOLLIT aut mitigat injuriarum pœnam judicialis declaratio. Cons. 351. n. 127. p. 1765.

Tollit omnem obligationem solutio.

Cons. 304. n. 78. p. 142.

Tollit præsumptio specialis generalis.

Cons. 339. n. 64. p. 1356.

Tolli nō possunt privilegia per modum contractus subditis indulta.

Cons. 303. n. 97. p. 118.

ut nec concessa in remunerationem & compensationem.

Ibid. n. 98. p. ead.

Tolli non potest nullitas ex defectu citationis à Principe vel statuto. Cons. 344. n. 95. p. 1578.

Tolli legitima potest, & ex jure civili debetur quamvis ex instinctu natura.

Cons. 328. n. 33. p. 72.

Tolli non potest statuto, simulationis exceptio.

Cons. 304. n. 47. p. 136.

Tolli non solent pœna legales pœnis statutaris.

Cons. 314. n. 49. p. 307.

Tolli potest statuto legitima parentum.

Cons. 328. n. 28. p. 668.

Tollitur præsumptio probatione vel præsumptione fortiori contraria.

Cons. 344. n. 136. p. 1585.

Tollitur causa obligatio alio solvente. Cons. 348. n. 56. p. 1692.

Tollitur fastidium non nisi à consensu eorundem mysteriorum.

Cons. 317. n. 32. p. 363.

& n. 39. p. 364.

Tollitur & novatur obligatio prior delegatione.

Cons. 312. n. 8. p. 281.

Tollitur generalis præsumptio per specialem.

Cons. 351. n. 162. p. 1774.

Tollitur præsumptio causæ inestati per testamentum.

Cons. 350. n. 121. p. 1731.

Tollitur sequestrium præstita cautione.

Cons. 350. n. 95. p. 1727.

Tollitur compensatio debiti ut solutione.

Cons. 304. n. 71. p. 141.

Tollitur actio criminalis per civilem & utraj. tendit ad eundem effectum.

Cons. 351. n. 57. p. 1749.

Tollitur præscriptione omne jus contrarium.

Cons. 344. n. 60. p. 1569.

Tollitur præsumptio probatione. Cons. 342. n. 139. p. 1494.

Tollitur præsumptio per veritatem. Cons. 351. n. 148. p. 1771.

Tollatur an renunciatione appellatio vel supplicatio.

Cons. 308. n. 27. p. 216.

an juramento.

Ibid. n. 28. p. ead.

Tolluntur juramento suspiciones.

Cons. 342. n. 142. p. 1494.

TONSURAM saltem primam qui accepit clericus in feudo

Partem VII. Index.

- fendo succedere potest: praesertim Ecclesiastico.*
Cons. 319. n. 27. & 28. p. 405.
- Tonfuram saltem primam habens clericus conjugari potest.*
Conf. 319. n. 54. p. 408.
- Tonfuram solum primam qui habent, etiam clericorum appellacione veniunt.*
Conf. 319. n. 13. p. 403.
- TORQUERI** amplius nequit leviter etiam semel tortus.
Cons. 317. n. 6. p. 357.
- Torqueri omnes regulariter possunt in causa criminali.*
Cons. 335. n. 205. p. 1179.
- Torqueri possunt Mercatores qui allegant se perdidisse pecunias nec probant.*
Conf. 335. n. 139. p. 1166.
- Tortura non imponitur nisi ubi locus esse potest pœna corporalis.*
Cons. 317. n. 98. p. 386.
Conf. 335. n. 231. p. 1184.
- Tortura non habet locum, ubi de delicto non constat.*
Cons. 335. n. 238. p. 1183.
& n. 234. p. 1184.
- Tortura non obtinet in causa separationis, nec enim criminalis est, quia aliis confessio pro qualitate imponitur.*
Cons. 317. n. 97. p. 386.
- Tortura gravior est relegacione temporalis & manus abscissionis.*
Cons. 335. n. 230. p. 1184.
& n. 249. p. 1188.
- Tortura facilius locum habet, ubi sunt plura indicia.*
Cons. 335. n. 202. p. 1179.
- Tortura subdere aliquem injuria gravis est injuria.*
Conf. 335. n. 248. p. 1188.
- ad Torturam interdum absq; indicio proceditur.*
Cons. 335. n. 211. p. 1180.
- ad Torturam requisita quæ remissive.*
Cons. 335. n. 235. p. 1184.
- ad Torturam etiam in causa civilis in subsidium perveniri potest si crimen annexum habens.*
Cons. 335. n. 218. p. 1181.
- ad Torturam deveniri potest in crimine, pro quo pœna suspensio imponitur.*
Cons. 335. n. 217. p. 1181.
- ad Torturam nonitur actio*
- ad separationem, quæ civilis est.*
Cons. 317. n. 11. p. 358.
- ad Torturam indicium facit confessio.*
Cons. 317. n. 34. p. 363.
- TOTUM** possidere non presumitur partem probans, aliis est in universali jurisdictione.
Cons. 345. n. 32. p. 1608.
- Totum jus vendere quis presumitur, quod habet.*
Cons. 301. n. 29. p. 15.
- Totum facit in contractibus contrahentium voluntas, ut in ultimis voluntatibus.*
Cons. 330. n. 41. p. 777.
- Totum facit & principem locum tenes testatoris voluntas.*
Cons. 302. n. 24. p. 51.
- in Totum Rejicienda vel intotum Accipienda est confessio qualificata.*
Cons. 351. n. 89. p. 1759.
- Totam retinet & usurpat rem in parte utens.*
Cons. 346. n. 32. p. 1647.
- Tota causa ad superiorem devolvitur quando à gravamine indebito appellatur.*
Cons. 303. n. 10. p. 211.
- Totum & pars eodem jure censentur.**
Cons. 333. n. 63. p. 977.
- Totum** cui admittitur, magis pars.
Cons. 328. n. 62. p. 678.
- Totum** omnes partes cõvincit.
Cons. 302. n. 90. p. 61.
- in Toto quod juris, idem in parte.*
Cons. 338. n. 63. p. 1308.
& n. 142. p. 1321.
- in Toto processu curatoris auctoritas intervenire debet.*
Cons. 344. n. 102. p. 1579.
- de Toto jure concedentis & tradentis fit traditio & cõcessio.*
Cons. 303. n. 44. p. 110.
- de Toto jure concedentis cõcessio facta intelligitur.*
Conf. 301. n. 28. p. 14.
n. 31. p. 15.
& n. 167. p. 32.
- is Toto fundatam intentionem habens, habet & in partibus.*
Conf. 329. n. 57. p. 727.
- TRACTANTUR** multa quæ non perficiuntur.
Cons. 331. n. 195. p. 847.
Conf. 350. n. 82. p. 1725.
- Tractanda separata separatae.**
Cons. 347. n. 90. p. 1674.
- ad Tractatum praesertim aliquem perducti a secleris voluntas in atrocibus punitur.*
Cons. 305. n. 37. & 38. p. 164.
- idq; & in fracta pacis crimine obinet.*
Ibid. n. 39. p. ead.
- non Tractatum specialiter pro neglecto habetur.*
Conf. 330. n. 103. p. 788.
- ex Tractatu nulla foris dispositio vel obligatio.*
Cons. 350. n. 83. p. 1725.
- etiam in causa testamentaria.*
Ibid. n. 84. p. ead.
- Tractatus diverfos quæ habent, habent & diverfos effectus.*
Cons. 321. n. 36. p. 454.
Cour. 302. n. 130. p. 77.
Cons. 338. n. 21. p. 1303.
Cons. 336. n. 84. p. 1217.
- TRACTUS** præcedentes contractuum non attenduntur.
Cons. 331. n. 194. p. 847.
- TRADENDI** facultatem non habent feudi promissi Dominus teneatur ad feudum aequivalens: vel ad justum precium.
Cent. 316. n. 53. & 54. p. 341.
- Tradere in dubio semper quis censetur eo modo, quo habet jus.*
Cent. 309. n. 3. p. 232.
- Tradendæ sunt primo locores divina humanis digniores.*
Cons. 302. n. 4. p. 47.
- ad Tradendam feudi possessionem, si vacua habet, precise obligat Dominum in vestitura abusiva.*
Cons. 316. n. 49. p. 341.
- Traditio & concessio sit de toto jure cõcedentis & tradentis.*
Cons. 303. n. 44. p. 110.
- Traditio ad Dominium transferendum regulariter requiritur.*
Cons. 316. n. 69. p. 344.
- Traditionem feudi promissi absq; justa causa disferens Dominus ad interesse teneatur.*
Conf. 316. n. 50. p. 344.
- per Traditionem solam bona uxoris dotalia non fiunt: sed pacto.*
Conf. 326. n. 16. p. 600.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

ex Traditione & observantia post secuta plenè probatur donatio.

Conf. 301. n. 58. p. 18. absq; Traditione jus reale nullum in feudo constituitur.

Cons. 316. n. 72. p. 344. Traditione dominium acquiritur.

Cons. 341. n. 34. p. 1449. Traditione non secuta vel dotatio non completo, contractus deficit.

Conf. 333. n. 50. p. 970. ex Traditione complentur donationes, quæ per se contractus non sunt.

Cons. 333. n. 74. p. 980. Traditur remissive iudicium Camera & austregarum quomodo ordinandum.

Cons. 305. n. 135. p. 181. TRAHENDUM illud non est ad verbalem ubi requiritur injuria realis personalis.

Cons. 305. n. 93. p. 172. non Trahitur ad præterita conventum de futuro præsertim in strictis.

Cons. 303. n. 113. p. 120. Tr. hic dignum ad se minus dignum.

Cons. 338. n. 91. p. 1311. Trahit ad se finis Principium.

Conf. 338. n. 188. p. 1328. Trahunt ad se per allusionem quasi latenter ad se omnium jurisdictionem

Cons. 324. n. 19. p. 529. Trahi non debet in odium aliquis & contrarium finem in favorem ipsius introduci.

Conf. 305. n. 115. p. 176. TRANQUILLITATEM Domini qui perturbare conatur Vassallus feloniam committit.

Cons. 305. n. 40. p. 165. TRANSACTÆ quasi & finitæ, rationes semel approbate, ne erroris quidem prætextu retractari possunt.

Cons. 335. n. 62. p. 1148. n. 111. p. 1158. & n. 113. p. 1159.

Transactum super computo intelligitur, si post redditus & examinatas conclusiones, rationes aliquid pro residuo

ponitur.

Conf. 330. n. 72. p. 781. Transacta jura servare Pupillis melius est quam post rem vulneratam operam ferre.

Cons. 335. n. 116. p. 1160. Transactio retractari non potest prætextu instrumentorum post repertorum.

Cons. 335. n. 66. p. 1148. vel specierum post repertarum. Ibid. n. 67. p. ead. vel rescripto Principis.

Ibid. n. 68. p. ead. vel obtentu nova calculatio. Ibid. n. 69. p. ead.

Transactio super rationibus ubi intervenit, an & quatenus error calculi illis objici possit?

Cons. 330. n. 70. p. 780. Transactio, quæ feudum alienatur, sine Domini consensu inita non valet.

Cons. 347. n. 4. p. 1653. Transactio, Liberatio, & Pactum secundum generalitatem subjectæ materiæ intelligenda & interpretanda.

Cons. 335. n. 105. p. 1157. Transactio titulus est, quæ per documenta probatur.

Cons. 339. n. 104. p. 1362. Transactio & compromissum adequantur.

Cons. 337. n. 59. p. 1276. & n. 103. p. 1281.

Cons. 338. n. 177. p. 1326. Transactio vel compromissum non fit super re non litigiosa vel lite non cogitata.

Cons. 340. n. 47. p. 1414. Transactio generalis ad incogitata non extenditur.

Cons. 340. n. 45. p. 1413. Transactio ex computatione rationum oritur.

Cons. 331. n. 221. p. 852. Transactio & compromissum in clavis non valet.

Cons. 321. n. 24. p. 451. Explicatur ibid. n. seq. p. ead. Transactio metu extorta non tenet, aut rescindenda est.

Conf. 339. n. 142. p. 1369. Transactio & res judicata comparantur.

Cons. 335. n. 70. p. 1148. Transactio præsupponit res controversas sansum.

Cons. 337. n. 58. p. 1276.

Transactio rebus judicatis comparatur.

Cons. 335. n. 63. p. 1148. Transactionis clausula ad unum finem appposita non operatur alium.

Cons. 338. n. 38. p. 1305. Transactionis & rei judicata vim habet ratio à Domino vel Procuratore semel approbata: nisi dolus vel error commissus probetur.

Conf. 335. n. 44. & 46. p. 1145.

Transactionis vis magna est.

Conf. 339. n. 302. p. 1389. Transactionem, luseras vel decretum recipiens, nec contradicens ratificasse præsumitur.

Conf. 312. n. 1. p. 280. ad Transactionem etiam extrajudicialis controversia sufficit.

Cons. 321. n. 25. p. 451. Transactionem Patris aut Avi impugnare nequit filius vel Nepos.

Cons. 347. n. 1. p. 1653. in Transactione metu extorta clausula: ex certa scientia, libere, &c. nihil operatur.

Cons. 339. n. 310. p. 1390. pro Transactione generalis calculatio & quietatio est.

Conf. 330. n. 71. p. 781. à Transactione ad compromissum valet argumentum.

Cons. 338. n. 178. p. 1326. Transactione super rationibus facta dolose in iis occultatum non continetur.

Conf. 330. n. 73. p. 782.

Transactiones in subjecto bona fidei stricti juris non sunt.

Conf. 338. n. 115. p. 1316. Transactiones & acta stricti juris sunt.

Cons. 338. n. 35. p. 1305. Transactionum verba strictè accipienda.

Cons. 345. n. 60. p. 1615. Transactionibus standum.

Cons. 339. n. 5. p. 1349. Transactionibus tacite inest clausula: ut heredes obligentur.

Cons. 338. n. 40. p. 1305. in Trans-

Partem VII. Index.

in Transactionibus verba ex-
cussa & successiva non dispo-
nunt. Cons. 338. n. 39. p. 1305.

TRANSEGISSE de reliquis
videret creditor restam ac-
cipiens ex rationibus debito-
rum & nihil amplius petere
potest. Cons. 335. n. 72. p. 1149.

TRANSFERRE nemo potest
plus iuris quam ipse habet.

Cons. 303. n. 29. p. 107.

ad Transferendum Dominium
traditio regulariter requiri-
tur. Cons. 316. n. 69. p. 744.

ad Transferendum dominium
dotis contractus habili.

Cons. 309. n. 28. p. 239.

Transferri praesumitur in du-
bio ius omne cedentis.

Cons. 321. n. 14. p. 448.

Transfertur instrumentum
cessum etiam in heredes pra-
esertim si illorum facta sit men-
tio. Cons. 331. n. 75. p. 822.

TRANSIGERE super re judi-
cata non; pacisci verò licet.

Cons. 342. n. 150. p. 1496.

non Transigit de occultis igno-
rans illa sed decipitur.

Cons. 330. n. 74. p. 782.

TRANSIT res cum sua causa.

Cons. 338. n. 230. p. 1334.

Transit in heredes promissio &
 stipulatio.

Cons. 338. n. 98. p. 1312.

Transit pars in rem iudicatam
 id decretum cui non contra-
 dicitur.

Cons. 312. n. 2. p. 280.

Cons. 312. n. 15. p. 281.

Transit Principis rescriptum
 post decedendum partium in
 rem iudicatam.

Cons. 304. n. 24. p. 133.

Transit ad successores compro-
 missum initum de rebus publi-
 cis. Cons. 338. n. 131. p. 1319.

Transit iudicium cum omnibus
 connexus in heredes non ar-
 bitrii instantia.

Cons. 338. n. 199. p. 1329.

Transit ad Heredes arbitrium,
 si de expresse cautum est.

Cons. 438. n. 226. p. 1333.

Transseunt multa condemna-
 tiones per universitatem in
 eum, cui utilitas rei concedi-
 tur.

Cons. 309. n. 46. p. 245.

Transseunt in heredem actus

& passivi actiones & iura.

Cons. 310. n. 29. p. 268.

Transseunt cum universitate
 etiam ea, quae aliis per se non

cessibilia aut alienabilia: mo-
 do non contineant commodi-
 tatem inestimabilem.

Cons. 309. n. 27. p. 245.

Cons. 309. n. 49. p. 246.

Transseunt cum territorio Ec-
 clesiae in quo situantur & sunt
 de illis.

Cons. 302. n. 53-54. p. 55.

n. 113. p. 69.

Cons. 302. n. 131. p. 77.

Transseunt decreta partibus in
 rem iudicatam.

Cons. 339. n. 262. p. 1384.

Transseunt regalia in Rectorem
 perpetuum non in tempora-
 lem.

Cons. 306. n. 40. p. 192.

Transitus per viam publicam
 nemini prohibendus.

Cons. 306. n. 45. p. 193.

Transseat quatenus non ad he-
 redem, sed personale sit iura-
 mentum.

Cons. 321. n. 33. p. 453.

ne Transseat in heredem obli-
 gatio, pactum valet.

Cons. 327. n. 83. p. 640.

Transitoria ad heredes quan-
 do non est obligatio, heredes co-
 tra filium ac fundi venire
 potest. Cons. 344. n. 119. p. 1582.

TRANSMUTATUR pra-
 scriptio ius praescriptum.

Cons. 344. n. 62. p. 1569.

TRANSTULISSE videtur
 donans omne ius quod in illa
 re habuit.

Cons. 301. n. 30. Cons. 31. p. 15.

Transtulisse debitor dominium
 in dubio non intelligitur.

Cons. 309. n. 16. p. 236.

Translatum Dominium intel-
 ligitur, si contractus ad id sit
 aptus.

Cons. 309. n. 4. p. 233.

Translatum praesumitur domi-
 nium quando contractus ad
 hoc est habilis.

Cons. 331. n. 143. p. 839.

Translationem Domini im-
 pedie prohibitio alienationis
 in ultima voluntate.

Cons. 302. n. 128. p. 76.

inter vivos non aequi
 ibid. n. 100. p. 100.

ibid. n. 100. p. 100.

Translationem Domini non
 impedit pactum de non alie-
 nando. Cons. 324. n. 17. p. 527.

Quod tamen in feudis sic est,
 ut ne res quidem subinfenda-
 ri possit. ibid. n. 100. p. 100.

TRANSLATIONE admini-
 strationis in alium prior libe-
 ratur. Cons. 335. n. 76. p. 1150.

TRIBUTUM quid?

Cons. 336. n. 39. p. 1210.

Tributum non praestans bona
 amittit, etiam si ignoret quid
 & quantum solvendum.

Cons. 336. n. 38. Cons. 40.

Cons. 336. n. 38. Cons. 40.

Cons. 336. n. 38. Cons. 40.

Tributum publicum est census,
 & in auxilium gubernationis
 ac recognitionem superiori-
 tatis praestatur.

Cons. 336. n. 69. p. 1215.

contra TRES sententias con-
 formes appellare non licet.

Cons. 342. n. 112. p. 1490.

Tres dilationes debet continere
 in citatione terminus & esse
 peremptorius.

Cons. 344. n. 99. p. 1578.

Trialsu firmitas.

Cons. 334. n. 25. p. 1071.

Tria possessionis vicia.

Cons. 339. n. 272. p. 1385.

Tribus citationibus contentus
 esse debet. Vajallu contumacia,
 ut feudum privari possit.

Cons. 305. n. 105. p. 174.

Triens portionis, ab intestato
 successioni, cum sit legitima:
 sequitur ubi illa non debetur
 nec hanc deberi, de non ente
 enim non datur portio.

Cons. 328. n. 61. p. 678.

ultra Triennium durare fru-
 ctus industriales vel natura-
 les non praesumuntur.

Cons. 334. n. 206. p. 1107.

TRIGINTA annorum lapsu
 Domini scientia & patientia
 praesumitur.

Cons. 125. n. 55. p. 590.

Triginta annorum praescriptio
 praedicta ignorantibus.

Cons. 344. n. 66. p. 1569.

& contra quemcumque currit.

ibid. n. 67. p. 1569.

Cons. 347. n. 9. p. 1954.

Triginta annorum praescriptio
 in feudis usitata contra filium
 a morte patris incumbenda.

Cons. 347. n. 9. p. 1954.

Nnnnn 1 Tri-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Triginta annos durant actiones proprio jure competentes.
Cons. 344. n. 29. p. 1561.
 post Triginta annos presumitur bona fides.
Cons. 342. n. 255. p. 1511.
 post Triginta annos in alienatione feudi consensus & alia requisita presumuntur.
Cons. 344. n. 70. p. 1570.
 & n. 158. p. 1592.
 Triginta annos durat jus revocandi.
Cons. 344. n. 36. p. 1562.
 & n. 111. p. 1581.
 ad Triginta annos revocatio feudi permittitur ubi alienatio nulla est vel expiravit.
Cons. 344. n. 41. p. 1563.
 Triginta annis praescribitur petitio hereditatis.
Cons. 342. n. 256. p. 1511.
 Triginta annis uti feuda, ita etiam qualitates onerum & servitorum praescribuntur.
Cons. 325. n. 33. p. 581.
 Triginta annis feudum praescribitur privatus contra privatum.
Cons. 344. n. 86. p. 1576.
 & n. 176. p. 1595.
TRISTE & prohibitum mortem alterius expectare.
Cons. 338. n. 159. p. 1324.
TUENDI onus subire debet successionis commoda qui percipit.
Cons. 329. n. 81. p. 741.
 Tueri quilibet debet in libertate, donec probetur servitus imposita.
Cons. 303. n. 72. p. 115.
TURBANS quem Princeps in sua possessione, remedium possessoris aequè tenetur, ac privatus.
Cons. 303. n. 128. p. 125.
 contra Turbantem in possessione, in Camera petuntur & decernuntur mandata penalia.
Cons. 303. n. 119. p. 122.
 Turbatio ab agente probanda.
Cons. 339. n. 290. p. 1387.
 Turbatio propriè non est delictum.
Cons. 308. n. 38. p. 221.
 contra Turbationem & novitatem interdictis possessoris subditi se defendere possunt.
Cons. 346. n. 21. p. 1645.
 Turbationem probare non sufficit, nisi probetur justitiam turbandi non fuisse.
Cons. 345. n. 2. p. 1603.
 Turbationem probare non sufficit, nisi probetur quod turbans possessionem & jus non habuerit.
Cons. 345. n. 84. p. 1621.
 Turbationem quid arguat.
Cons. 339. n. 291. p. 1387.
 Turbatores suos dominis turbare licet, nec cadunt in penam fractae pacis.
Cons. 308. n. 39. p. 221.
 Turbare subditos videtur Dominus usurpans quid in illorum bonis.
Cons. 346. n. 20. p. 1645.
 Turbare intelligitur naturaliter possidens civiliter possidentem.
Cons. 345. n. 1. p. 1603.
 Turbare dicitur, qui se iudicio offert, & negat alterum possidere, aut impedit quominus libere liceat refrui.
Cons. 345. n. 85. p. 1621.
 Turbare possessionem vel spoliare, sine causa cognitione, Princeps non potest.
Cons. 303. n. 127. p. 124.
 non Turbat pacem publicam qui dominica potestatis jure utitur.
Cons. 305. n. 113. p. 176.
TURPE juramentum non est obligatorium.
Cons. 319. n. 153. p. 423.
 Turpis promissio servanda non est.
Cons. 319. n. 152. p. 422.
 ex Turpi vel vili persona nati legitimari possunt rescripto Principis vel Comitum palatini.
Cons. 319. n. 102. p. 413.
 Turpia pro impossibilibus habentur.
Cons. 319. n. 154. p. 423.
 Turpiter accipitur pro eo, ad quod quis jure est obligatus.
Cons. 306. n. 55. p. 196.
TUTELA proximioribus tantum deferitur.
Cons. 329. n. 103. p. 752.
 Tutela quia facti probanda est.
Cons. 329. n. 105. p. 753.
 Tutela non feudum non sequitur.
Cons. 329. n. 122. p. 759.
 Tutor vel Procurator est citandus, non pupillus aut principalis.
Cons. 344. n. 100. & 103. p. 1579.
 & n. 172. p. 1594.
 Tutor legitimus alienare nequit bona pupilli, alius ipsi existentibus tutoribus.
Cons. 343. n. 46. p. 1531.
 Tutor pupilli facultates ad alendum ipsum sufficere falso negans, gravem ipsi facit injuriam.
Cons. 314. n. 62. p. 309.
 Tutor pupilli coheres esse nequit.
Cons. 343. n. 47. p. 1532.
 Tutor obliuionem non necessariam pupillo tenetur.
Cons. 335. n. 252. p. 1189.
 Tutor legitimus administrare non potest ante decretum.
Cons. 329. n. 109. p. 753.
 Tutor esse nequit qui cum pupillis heres habet.
Cons. 329. n. 116. p. 756.
 Tutor qui cum pupillo contrahit dolose agere praesumitur.
Cons. 314. n. 34. p. 305.
 Tutoris cessatio dolus est, cujus nomine etiam heredes tenentur.
Cons. 329. n. 82. p. 741.
 Tutoris nominatio pro fidei jussione est.
Cons. 329. n. 120. p. 758.
 Tutore alio dato legitimus non tenetur.
Cons. 329. n. 106. p. 753.
 Tutores compromittere non possunt.
Cons. 338. n. 167. 170. p. 1325.
 Tutores habentur pro tutores, quoad pupillorum utilitatem.
Cons. 343. n. 37. p. 1529.
 Tutores, Curatores & Administratores an muneribus ad contrahendum matrimonium licetè permoveri possint?
Cons. 314. n. 56. p. 308.
 adde & n. 65. p. ead.
 per Tutores pupillus possidet.
Cons. 343. n. 61. p. 1534.
 Tutorum unusquisque, in solutum ex cessatione tenetur.
Cons. 329. n. 84. p. 742.
 Tutorum solemnitates & cautiones an a parentibus requirantur?
Cons. 329. n. 114. p. 755.
 Tutoribus

Partem VII. Index.

Tutoribus permissa *divisio*.

Cons. 329. n. 64. p. 730.
item alienatio per modum
transactionis.

Ibid. n. 65. p. 731.

Tutrix non est mater, nisi pra-
stitis solemnibus aut: matr.

Cons. 335. n. 162. p. 1171.

Tutum locum reo assignare de-
bet iudex.

Cons. 348. n. 18. p. 1684.

TUUM lex, non suum tibi de-
negat auxilium.

Cons. 304. n. 107. p. 148.

TYRANNI morte meus tolli-
tur, nisi in successore eadem
nocendi potentia subsistat.

Cons. 339. n. 309. p. 1389.

V.

VACANTIA bona & similia
ad iudicem supremum juris-
dictionem & jura sibi habentem
pertinent.

Cons. 339. n. 132. p. 1367.

VACILLARE non faciunt fi-
deli instrumenta impugnationes
frivolas.

Conf. 339. n. 25. p. 1351.

Vacillatio, mendacium & va-
riatio indicium ad torturam
praebet. Cons. 335. n. 200. p. 1178.

VACUUM si fuerit feudi posses-
sio, praeiudicium tradenda est qui
capituli consensus & conces-
sionem habet: sin minus in-
teresse praestandum.

Cons. 316. n. 31. p. 338.

Vacuum feudi possessionem si
habet Dominus, ad eam pra-
eiudicium tradendam obligat ipsum
ab usura investitura.

Cons. 316. n. 49. p. 341.

an VALEAT sententia lata ad
consilium sapientis.

Cons. 336. n. 204. p. 1237.

Valere facit ut publicum in-
strumentum, scripturam re-
cognitio facta ab eo qui feri-
psit. Cons. 351. n. 16. p. 1742.
& plenè probat contra re-
cognoscens.

Ibid. n. 17. & 20. p. ead.
& facit notorium.

Ibid. n. 18. p. ead.
etiam in criminalibus.

Ibid. n. 19. p. ead.

Valere contra se instrumentum
pati debet, qui se in eo fun-
dat.

Cons. 327. n. 66. p. 642.

Valere minus rem facit redi-
mendi onus, vel pro tertia
parte.

Cons. 331. n. 168. p. 842.
non Valet transactio, qua fe-
dum alienatur, sine Domini
consensu iuxta.

Cons. 347. n. 4. p. 1693.
Valet agnatio & Domini consen-
su facta alienatio.

Cons. 344. n. 48. p. 1565.

Valet compromissum, ut arbit-
er ad consilium sapientis pronun-
ciat. Cons. 338. n. 228. p. 1334.
non Valet lata sententia super
extincta & nulla actione.

Cons. 351. n. 58. p. 1750.

Valet militis testamentum, co-
ram duobus testibus factum.

Cons. 336. n. 160. p. 1231.

non Valet appellatio, quando
non constat intra decendum
appellatum esse.

Conf. 339. n. 14. p. 1350.

Valet instrumentum sine certo
tempore nihil.

Cons. 327. n. 60. p. 639.
item si omittatur locus.

Ibid. n. 62. p. 640.

Valent non, impetrata contra
decreta mandata.

Conf. 312. n. 14. p. 282.

Valent non, licet pendente re-
scripta, parte altera inaudita.

Cons. 312. n. 10. p. 282.

Valent parum iura nisi sit qui
iudicat.

Cons. 339. n. 147. p. 1369.

Valent codicilli & per se, & tes-
tamento confirmati.

Cons. 336. n. 176. p. 1234.

VALOR non colligitur ex pe-
gnorationis iure.

Cons. 321. n. 39. p. 455.

Valor unde probetur.

Cons. 321. n. 41. p. 455.

Valorem bonorum scire non
incurrit in sensu sed ratioci-
nationis est.

Cons. 342. n. 178. p. 1500.

Valorem & qualitatem pater-
norum bonorum scire pra-
esumuntur liberi.

Cons. 329. n. 34. p. 718.

de VALIDITATE testamenti
deponentes testes ad confirmat.

Conf. 350. n. 92. p. 1726.

Validitatem actui confirmato
adhibere confirmationis na-

tura est.

Cons. 331. n. 149. p. 839.

ad Validitatem alienationis
feudi sub alienandi potestate
concessi non opus est Domini
consensum vel pro honore/al-
tem requirere.

Cons. 318. n. 11. p. 392.

nisi Dominus in concessione
alienationis adiecerit nostrum
beneplacito vel assensu inter-
veniente.

Ibid. n. 12. p. 393.

Tunc tamen sine iusta causa
assensum recusare non potest
Dominus.

Ibid. n. 13. & seq. p. ead.

VAKIARE in alterius, cui ius
quasitum est, injuriam non
facit.

Conf. 313. n. 11. p. 289.

Variare in ultima voluntate
non licet.

Conf. 313. n. 19. p. 290.

Variari non debet investitura
antiqua ne quidem a Prin-
cipe. Cons. 334. n. 6. p. 1056.

Variantibus Doctoribus, miti-
orem sententiam sequi iuris
est, praesertim in penalibus.

Cons. 314. n. 85. p. 314.

Variatio, mendacium, & vacil-
latio indicium ad torturam
praebet. Cons. 335. n. 200. p. 1178.

Variatio in civilibus falsitati
par est.

Cons. 336. n. 283. p. 1248.

Variatio finium variat res.

Conf. 301. n. 220. p. 41.

Variatio prohibetur in iudicio.

Conf. 342. n. 110. p. 1489.

Variationes omnes sunt odio-
sae.

Cons. 313. n. 15. p. 290.

Variationes ad alterius inju-
riam tendentes, odiosae.

Cons. 313. n. 31. p. 293.

Varietate status negotium non
mutatur.

Conf. 335. n. 49. p. 1168.

VASALLAGII non respectu
contra Dominum agens l'asal-
lus feloniam non committit.

Conf. 324. n. 101. p. 565.

Vasallus Dominum sine venia
in jus vocare non debet.

Cons. 305. n. 21. p. 162.

ad Vasallum feudum utilem per-
tinet.

Cons. 346. n. 13. p. 1644.

Nunna 3 ad

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- ad* Vasallum & usufructuarium pertinet fodinas & Salinas querere, non dominum.
Cons. 346. n. 33. p. 1647.
- Vasallus refutare feudum in præjudicium agnatorum non potest.
Cons. 347. n. 40. p. 1660.
- Vasallus novas fodinas in fundo feudali querere potest.
Cons. 346. n. 9. p. 1644.
- Vasallus ne mille quidem annis contra Dominum præscribit.
Cons. 325. n. 20. p. 577.
- Vasallus feudo privari potest ob contumaciam & inobedientiam.
Cons. 305. n. 29. p. 163.
- præsertim si citatus sit, & ordine judiciario Dominus cum illo procedere velit, etsi causa non sit feudalis.
Cons. 305. n. 30. & 32. p. 164.
- Vasallus subinfendare potest et. his concurrentibus.
Cons. 325. n. 2. p. 572.
- Vasallus plus habet juris in feudo, quam usufructuarius.
Cons. 346. n. 31. p. 1647.
- Vasallus ex quibus causis feudo privari possit?
Cons. 308. n. 47. p. 227.
- Vasallus Dominum criminaliter injuriarum accusare potest.
Cons. 305. n. 99. p. 173.
- Vasallus ob quamcunque etiam feloniam, feudi possessionem non amittit, nisi per sententiam illo privetur.
Cons. 305. n. 41. p. 165.
- etiam quoties ipso feudum committitur.
Ibid. n. 42. p. ead.
- etiam in crimine violentiæ & fractæ pacis.
Ibid. n. 43. p. ead.
- Vasallus naturaliter possidet, civilis apud Dominum est possessio.
Cons. 323. n. 4. p. 497.
- Vasallus etiam quando ipso jure privatur, sententia declaratoria opus.
Cons. 310. n. 14. p. 264.
- Vasallus dominum de crimine famoso & atroci accusare non potest.
Cons. 305. n. 23. p. 163.
- Vasallus ob crimen & minas feudo privatur.
Cons. 305. n. 7. p. 160.
- Vasallus & limphyteuta possunt rem meliorare etiam mutando formam.
Cons. 306. n. 11. p. 186.
- Vasallus ex alienatione ipso jure feudo privatur.
Cons. 324. n. 38. p. 535.
- Vasallus ne licitis quidem modis Domini conditionem facere deteriorem potest in feudis.
Cons. 324. n. 8. p. 524.
- Vasallus servitutem fundo imponere nequit in Domini præjudicium.
Cons. 324. n. 5. p. 523.
- Vasallus sine culpa rationabili, & causa cognitione, ac sententia privari feudo nequit.
Cons. 310. n. 12. p. 262.
- Vasallus iis ex causis feudo privari potest, propter quas filius exheredatur, & donatio revocatur.
Cons. 314. n. 99. p. 315.
- Graves tamen esse debent: licet aliquando ex culpa amittatur.
Ibid. n. 100. p. ead.
- Vasallus & Dominus novâ investitura possunt mutare naturam Feudi.
Cons. 333. n. 140. p. 1011.
- Vasallus feudo non privatur ob contumaciam, cui causa aliqua colorata objecta.
Cons. 305. n. 104. p. 174.
- Vasallus justo metu excusatur, etiam si cum inimicis Domini contraxit.
Cons. 310. n. 7. p. 261.
- item quando coactus præstat advocatiam contra Dominum.
Ibid. n. 8. p. ead.
- Vasallus contra juramentum fidelitatis faciens, feudo privatur.
Cons. 305. n. 27. p. 163.
- præsertim quando Domino magnam infamiam vel incommoditatem inferre.
Ibid. n. 28. p. ead.
- Vasallus possessione dejectus remedia habet possessoria, etiam contra Dominum.
Cons. 316. n. 38. p. 339.
- Vasallus ex investitura abusiva potest agere interdicto adipiscenda.
Cons. 316. n. 56. p. 341.
- Vasallus feloniam committit, qui Domini tranquillitatem perturbare conatur.
Cons. 305. n. 40. p. 165.
- Vasallus diverso respectu quam Vasallagii contra Dominum agens feloniam non committit.
Cons. 324. n. 101. p. 565.
- Vasallus ob susceptum clericatum, feudum non amittit, si per substitutum serviat.
Cons. 319. n. 21. & 23. p. 404.
- Vasallus utile dominum & usufructum in feudo habet.
Cons. 346. n. 5. p. 1644.
- Vasallus non ex causa qualibet feudo privari potest.
Cons. 324. n. 96. p. 564.
- Vasallus in dubio per idoneum substitutum servire potest.
Cons. 319. n. 48. p. 407.
- Vasallus Universitatis non est Vasallus singulorum.
Cons. 324. n. 100. p. 565.
- Vasallus sine magna culpa devestiri non debet aut potest.
Cons. 314. n. 120. p. 318.
- Vasallus directum dominum non præscribit: secus utile.
Cons. 325. n. 60. p. 592.
- & n. 70. p. 594.
- Vasallus feudum amittit si dominum in carceres.
Cons. 324. n. 93. p. 563.
- Vasallus & dominus feudi correlativi.
Cons. 322. n. 13. p. 486.
- Vasallus arma sumens contra Dominum, vel ad hoc se præparans, privatur feudo.
Cons. 305. n. 34. p. 164.
- Vasallus etiam non citatus renovationem investiture petere debet.
Cons. 332. n. 336. p. 938.
- Vasallus novum feudum sine consensu agnati potest alienare.
Cons. 333. n. 142. p. 1012.
- Vasallus investituram intra debitum tempus petere negligens, an sine sententia declaratoria feudo privetur?
Cons. 332. n. 337. p. 938.
- Vasallus de vi Domini civiliter conqueri potest: & accusare.
Cons. 305. n. 26. p. 163.
- & n. 92. p. 172.
- Vasallus

Partem VII. Index.

Vasallus sine consensu Domini feudum in dotem dare nequit.

Cons. 316. n. 21. p. 337.
nec ad pias causas.

Ibid. n. 22. p. ead.
nec obligare ullo modo.

Ibid. n. 21. p. ead.

Vasallus ob injuriam verba-lem feudo non privatur: nec ob realē.

Cons. 305. n. 82. p. 170.

Et n. 86. p. 171.

Vasallus sine verba Domini in jus vocans feudo non pri-vatur.

Cons. 305. n. 96. p. 172.

Vasallus concutiens dominum feudo privatur.

Cons. 314. n. 114. p. 317.

Explatur. Ibid. p. ead.

Vasallus feudo propter quas causas privandus, quinq. tes-tibus probanda sunt.

Cons. 314. n. 146. p. 323.

nec ex presumptionibus, sed probantibus in dubiis judicande. Ibid. n. 147. Et omnes pendentes ex arbitrio judicis.

Ibid. n. 148. p. 323.

Vasallus non ex qualibet consu-macia, sed qua sit in contemptum domini feudo privatur.

Cons. 305. n. 103. p. 174.

Vasallus injuste spoliatus a Do-mino, auxilium juris a supe-riore non consequens, domi-num depredari potest.

Cons. 305. n. 76. p. 170.

Et n. 106. p. 174.

Vasallus efficitur verus pos-sessor per immisionem in feudum.

Cons. 316. n. 35. p. 339.

Et consequitur utile domi-nium Et rei vindicationem. Ibid. n. 36. adeo, ut etiam domino eandem intentanti praescriatur.

Ibid. n. 37. p. ead.

Vasallus facilia domini negotia faciens difficilia feudo privan-dus. Cons. 314. n. 124. p. 321.

Vasallus feudum alienans id amittit.

Cons. 316. n. 19. p. 337.

Vasallus secreta domini reve-lans feudum amittit.

Cons. 314. n. 129. p. 319.

Declaratur. Ibid. p. 320.

Vasallus in dominum quamvis committit, injuria, ratione personarum non statim atrox est, nisi Et reipsa sit atrox.

Cons. 314. n. 119. p. 318.

Vasallus aut subditus an Et quatenus contra dominum de spolio agere possit.

Cons. 317. n. 14. p. 1288.

Vasallus ut possit feudum in alium quicquid apax est, alienare: non tamen in eum qui domi-no displicet, consensus domini generalis facit.

Cons. 316 n. 27. p. 338.

Vasallus Et Emphyteuta pari-scantur.

Cons. 306. n. 12. p. 186.

Vasallus ad promovendum do-mini commodum formulā fidelitatis tenetur.

Cons. 346. n. 4. p. 1643.

Vasallus possidet utile domi-nium civiliter Et naturaliter.

Cons. 323. n. 23. p. 504.

Vasallus feudo privatur, non faciens servitium evocatus a domino ad expeditionem.

Cons. 310. n. 1. p. 259.

item, si voluntarie faciat ex quo domino damnum accedat.

Ibid. n. 2. p. 260.

item si cum hostibus egat, faciat Et magis sit inimicus quam amicus.

Ibid. n. 3. p. 260.

Vasallus an libertocomparetur in amissione feudi?

Cons. 314. n. 103. Et seq.

p. 315. Et seq.

Vasallus, qui debitor Domini est, feudo privari potest.

Cons. 305. n. 25. p. 163.

Vasallus magnum domini bo-nis damnum inferens feudo privatur.

Cons. 314. n. 126. p. 319.

Vasallus bona domini violans feudo privatur: ubi ratio.

Cons. 305. n. 101. p. 173.

Vasallus fortius jus habet in feudo quam Dominus.

Cons. 347. n. 38 p. 1659.

Vasallus contra dominum ex causa fracta pacis civiliter agere potest.

Cons. 305. n. 98. p. 173.

Vasallus subinfundare debet

isdem conditionibus quibus ipse habet.

Cons. 325. n. 4. p. 572.

Vasallus Dominum honorare, Et cavere, quantum possi-bile est, debet.

Cons. 305. n. 102. p. 174.

Cons. 324. n. 90. p. 562.

Vasallus propter injuriam do-mino factam feudo privari potest.

Cons. 305. n. 1. p. 160.

Vasallus filios si non habeat, Et sic domino spes caducitatis affligatur, causa justa non est consensus ad alienationem devogandi.

Cons. 318. n. 15. p. 381.

Vasallus domino non minori debet reverentiam, quam li-bertus patrono.

Cons. 314. n. 118. p. 318.

Vasallus rem feudalem elocare ad longum tempus nō potest.

Cons. 325. n. 1. p. 571.

Vasallus a domino spoliatus a-ctione in factum agere debet.

Cons. 310. n. 33. p. 271.

Vasallus directum dominum contra dominum ne miles quidem armis praescribit.

Cons. 324. n. 87. p. 560.

Vasallus ad modicum tempus feudum elocare non prohibetur. Cons. 324. n. 3. p. 523.

Vasalli oppignorazione defici-ente consensus domini nihil operatur.

Cons. 331. n. 307. p. 867.

Vasalli permanentes in notoria culpa facti feudum dominus propria auctoritate potest occupare.

Cons. 310. n. 21. p. 265.

alias sententia opus.

Ibid. n. 22. p. 266.

Vasalli Et liberorum ad vitam subinfundato fit.

Cons. 325. n. 14. p. 575.

Vasalli defuncti filius si 14. an-nuatis attigerit, intra annum Et diem infra situram non petens, feudo cadit: res-titutionem tamen in inte-grum petere potest.

Cons. 332. 335. p. 937.

Vasalli ad alienationem confir-mandā consensus tacitus suf-ficit. Cons. 324. n. 22. p. 530.

Vasallo simultaneè investito
Nnnnn 4 nulla

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- nulla datur actio de feudo quamdiu possessor vidit.*
Cons. 340. n. 120. p. 1426.
Vasallo feudi Dominus, Emptori venditor de evictione tenetur.
Cons. 323. n. 33. p. 510.
Vasallo jus in feudo Dominus consentiendo adimere nequit.
Cons. 347. n. 37. p. 1659.
Vasallo Domini persona semper honesta esse debet.
Cons. 305. n. 10. p. 161.
Vasallo dominus evictionem non debet, si sponte aliquid de feudo amittat.
Cons. 325. n. 40. p. 582.
Vasallo justitiam facere, de negante domino, aditur superior.
Cons. 308. n. 20. p. 214.
ad Vasallum pertinet feudi dominium directum & utile.
Cons. 303. n. 24. p. 106.
Vasallum qui dominus spoliavit ubi conveniendus.
Cons. 310. n. 35. p. 271.
Vasallum alium invitus dominus habere non cogitur.
Cons. 316. n. 95. p. 347.
Vasallum ubicumq; presumi potest domino inimicum esse, feudum amittit.
Cons. 310. n. 5. p. 260.
scilicet quando concludit inimicitiam, Non enim qualibet causa, ex qua gravatur opinio ad privandum est sufficiens.
Ibid. n. 6. p. 260.
inter Vasallum & dominum, feudalis causa ad pares curia pertinet.
Cons. 305. n. 129. p. 179.
cum Vasallo litigare coram paribus curia debet dominus.
Cons. 347. n. 100. p. 1671.
à Vasallo primo sine domini consensu subinfeudatus, contractum nunquam præscribit.
Cons. 325. n. 46. p. 586.
de Vasallo, feudi domino, quod feudo indignus & privandus sit, non creditur.
Cons. 332. n. 26. p. 882.
Vasalli subditiq; diffidatorum derobari possunt: ubi ratio.
Cons. 322. n. 18. p. 487.
Vasalli quodnam jus habeant
- respectu agrorum?*
Cons. 329. n. 53. p. 725.
Vasalli non consensientes dotatio id non tenentur prestare.
Cons. 333. n. 23. p. 911.
Vasalli operam militarem gratis prestare tenentur.
Cons. 322. n. 2. p. 484.
Explicatur. n. 9. p. 485.
Vasalli utilitatem feudi adversus dominum defendere possunt.
Cons. 346. n. 18. p. 1645.
Vasalli consumaciis tribus citationibus convicta esse debet, ut feudo privari possit.
Cons. 305. n. 105. p. 174.
Vasalli utile dominium praferunt directo.
Cons. 306. n. 9. p. 185.
Vasalli multis subjecti sunt periculis, & facile possunt illaqueari.
Cons. 314. n. 145. p. 323.
de Vasallorum jure tractans dominus non intelligitur jus suum repudiare.
Cons. 345. n. 65. p. 1616.
Vasallorum etiam heredes feudum sub alienandi potestate concessum, absq; novo domini consensu alienare possunt.
Cons. 318. n. 4. p. 391.
quod limitatur per distinctionem.
Ibid. n. 5. p. ead.
sed rejicitur illa distinctio.
Ibid. n. 7. p. ead.
UBI Dominus qui Vasallum spoliavit conveniendus.
Cons. 310. n. 35. p. 271.
Ubi eadem vel major est ratio, jus non extenditur, sed enucleatur, & de extensione multa.
Cons. 333. n. 118. p. 997.
Ubicumq; presumi potest, Vasallum esse domino inimicum, amittit feudum.
Cons. 310. n. 5. p. 260.
scilicet quando concludit inimicitiam. Non enim qualibet causa, ex qua gravatur opinio ad privandum est sufficiens.
Ibid. n. 6. p. 260.
Ubi deficiunt verba contractus, & deficit dispositio.
- Cons. 333. n. 33. p. 965.*
VECTIGAL, Gabella, Collecta sunt synonyma & parificantur.
Cons. 303. n. 62. p. 114.
Vectigalia ad regalia & dominium directum pertinent.
Cons. 303. n. 25. p. 107.
Vectigalia uni imposita, alteri nocere non debent.
Cons. 303. n. 76. p. 115.
Vectigalia pertinent ad Regalia.
Cons. 303. n. 31. p. 107.
Vectigalia nova neq; personis neq; rebus imponi possunt.
Cons. 303. n. 77. p. 115.
& n. 91. p. 117.
Vectigalia & telonia non exsolvens, merces amittit.
Cons. 336. n. 36. p. 1210.
Vectigalia per vim extorta, vel per subreptionem obienta praesumuntur.
Cons. 303. n. 75. p. 115.
Vectigalia nova institui vel vetera augeri possunt ob utilitatem publicam.
Cons. 303. n. 10. p. 104.
Vectigalia sunt Regalia.
Cons. 303. n. 112. p. 120.
Vectigalia stricti juris sunt, ad regalia pertinent.
Cons. 336. n. 58. & 59. p. 1213.
Vectigalia imponendi jus Imperator concedere potest.
Cons. 303. n. 14. p. 103.
Vectigalia sine speciali privilegio nec adquiruntur nec amittuntur.
Cons. 303. n. 32. p. 107.
Vectigalia de novo imposita extorqueri per concussionem praesumuntur.
Cons. 325. n. 37. p. 581.
Vectigalia & telonia pro publicarum viarum refectione praestantur.
Cons. 336. n. 65. p. 1214.
super Vectigalibus concessa privilegia, perpetua & realia, non personalia praesumuntur.
Cons. 303. n. 108. p. 119.
à Vectigalibus & aliis oneribus publicis immunitatem alicui concedere potest Dominus terra, etiam inferior Caesaris.
Cons.

Partem VII. Index.

Cons. 303. n. 116. p. 121.
VELLEJANI *scribere* nunciatio
pro marito sine juramento
non valet, ubi mulier dotem,
suam alias salvam habere ne-
quit. Cons. 326. n. 40. p. 605.
VENDICARI potest res res-
solutioni subiecta, non obstante
prescriptione contra alium
impleta.
 Cons. 344. n. 128. p. 1583.
VENDERE sicut potest & ha-
bet Imperator via publica com-
mercium, sic etiam alius non
recognoscens superiorem.
 Cons. 306. n. 8. p. 185.
 Vendere res majori, quam
empti ac si precio licitum.
 Cons. 331. n. 154. p. 837.
 Vendere totum jus quod prae-
sumitur, quod habet.
 Cons. 301. n. 29. p. 15.
 Vendere suum non alium,
quis potest.
 Cons. 303. n. 28. p. 107.
 qui Vendit nomen vel cedit,
nomen esse & debitum, pra-
stare tenetur.
 Cons. 304. n. 57. 59 & 62.
 p. 158.
 Vendens sententiam etiam ju-
stam iudex, si scilicet crimen com-
mittit.
 Cons. 314. n. 58. p. 308.
 Vendens res unam duobus
aut in feudum datus suisum,
committit.
 Cons. 316. n. 64. p. 347.
 Vendi vel cedi non possunt ju-
ra & nomina pupillorum sine
juris requisitis.
 Cons. 304. n. 55. p. 158.
 Vendi ob alium possunt
res alienari prohibita.
 Cons. 320. n. 18. p. 412.
 Vendi quatenus potest tanti res
estimatur.
 Cons. 331. n. 80. p. 824.
 Vendi non tenent feudum in pre-
judicium agnatis etiam, emere
recusant.
 Cons. 344. n. 7. p. 1557.
 Vendi jus omne intelligitur
quod venditur habet in re.
 Cons. 303. n. 45. p. 110.
 Vendita res sub pacto retro-
venditionis minoris estimat-
ur. Cons. 331. n. 76. p. 822.
 Venditum si minoris, contra-
ctus nisi lapsus supra ami-

diu non improbat.
 Cons. 331. n. 214. p. 849.
 Venditio sub pacto retroven-
ditionis conventionis contra-
batur. Cons. 331. n. 72. p. 822.
 Venditio est, ubi consensus,
merx & precium adiungunt.
 Cons. 331. n. 93. p. 828.
 Venditionis proprium est pa-
cto de retrovendendo quod?
 Cons. 309. n. 2. p. 232.
 Venditionis in concessione re-
servatum jus redimendi non
habet locum in donatione.
 Cons. 318. n. 16. p. 304.
 Venditionis officium est ut em-
ptor fructus lucratur abiq;
ratiocinio & pacto.
 Cons. 331. n. 133. p. 837.
 & n. 138. p. 838.
 Venditionis prima resolutio in
redemptione non fit ipso jure,
ut in pacto legum commissoria
& in diem additionis: sed
nota fit venditio.
 Cons. 331. n. 88. p. 836.
 Venditioni aequi atq; pignori
lutionis pactum quod est in-
differentis apponitur.
 Cons. 309. n. 26. p. 239.
 pro Venditione quatenus pa-
ctum de vendendo habeatur.
 Cons. 321. n. 20. p. 450.
 Venditor qua sibi reservavit,
illi praestari debet.
 Cons. 303. n. 27. p. 107.
 Venditor emptori, dominus
feudi vasallo de evictione se-
mentur.
 Cons. 323. n. 33. p. 510.
 Venditoris heres retrahens
pretium refundere tenetur.
 Cons. 343. n. 62. p. 1534.
 Venditoris jure resoluta jura
emptoris solvuntur.
 Cons. 344. n. 131. p. 1584.
 Venditoris in favore pactum
retroveditionis adponitur,
& supplet defectum precii.
 Cons. 331. n. 77. p. 822.
 estq; pars precii.
 Ibid. n. 78. p. 823.
 Venditori in retroveditione
permittitur rem luere.
 Cons. 331. n. 30. p. 815.
 Venditori si licet semper vel
post certum tempus recedere
usurarius contractus non
est. Cons. 331. n. 216. p. 850.
 contra Venditorem & fidei

fit interpretatio.
 Cons. 303. n. 66. p. 112.
 ad Vendi rem redierit in re-
troveditione in hereditatem
suam, & in precii retro-
venditio, non impeditur.
 Cons. 331. n. 2. p. 843.
 ad Vendiorem pertinet parti-
culum in venditione conve-
ntuali. Cons. 331. n. 202. p. 848.
 contra Venditorem interpre-
tantur verba ambigua.
 Cons. 304. n. 77. p. 142.
 de Venditore quod iudicium,
idem est de eius successore &
herede.
 Cons. 303. n. 67. p. 14.
 etiam territorii.
 Ibid. n. 68. p. 14.
 VENT in famulato actibus
insituentis donari solet.
 Cons. 340. n. 191. p. 1431.
 Veniam agendi subditis pete-
re non cogitur.
 Cons. 340. n. 21. p. 1431.
 ante Veniam impetratam reus
comparere non cogitur.
 Cons. 340. n. 192. p. 1432.
 ne quidem in compromissis.
 Ibid. n. 154. p. cad.
 sine Venia dominum in sui vo-
cans a vasallo, feudo non pri-
vatur. Cons. 305. n. 66. p. 17.
 sine Venia subditus dominum
in sui vocare non debet.
 Cons. 305. n. 21. p. 162.
 Cons. 337. n. 105. p. 1281.
 VENIENS contra factum pro-
rium exceptio est impediens.
 Cons. 307. n. 13. p. 202.
 Venire non licet contra pa-
ctum proprium.
 Cons. 340. n. 71. p. 1418.
 Venire potest heres contra fa-
ctum defuncti, quando obli-
gatio ad heredes transitoria
non est.
 Cons. 344. n. 119. p. 1582.
 Venire contra factum patris po-
test filius in feudo antiquo.
 Cons. 344. n. 17. p. 1559.
 & n. 23. p. 1560.
 Venire potest heres contra fa-
ctum defuncti, quando illud
morte ipsius finitur.
 Cons. 344. n. 22. p. 1560.
 vel quando id non habet a de-
functo. Ibid. n. 24. vel quan-
do heres legum beneficio frau-
daretur. n. 25. p. 1560.
 Venire

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Venire non potest princeps contra suum vel predecessorum contractum.**
Cons. 303. n. 82. p. 116. & n. 107. p. 119.
- Veniri contra rem iudicatam & decretum non potest.**
Cons. 333. n. 146. p. 1016.
- non Veniunt agni legato ordi-**
um.
Cons. 349. n. 3. p. 1697.
- VENTREM sequitur Fœtus.**
Cons. 349. n. 4. p. 1697.
- VERBALIS injuria accusari potest, cæsi propter absentiam ad animum non fuerit redocata.**
Cons. 305. n. 14. p. 161.
- Verbalis injuria scripto fieri potest.**
Cons. 305. n. 15. p. 161.
- Verbalis non realis est injuria per scripturam illata.**
Cons. 305. n. 16. p. 162.
- Verbalis injuria accusatio, anno, à die scientia, præscribitur: secus in picta.**
Cons. 305. n. 17. 19. & 20. p. 162.
- idq; & in Camera Imperiali observatur.**
Ibid. n. 18. p. 162.
- ob Verbalem injuriam l'asallus feudo non privatur: nec ob realem.**
Cons. 305. n. 82. p. 170. & n. 86. p. 171.
- ad Verbalem illud erabendum non est, ubi requiritur injuria realis personalis.**
Cons. 305. n. 93. p. 172.
- Verbales injuria sunt mina.**
Cons. 305. n. 13. p. 161.
- Verbales sunt injuria in scriptis facta.**
Cons. 351. n. 65. p. 1752.
- Verbalibus injuriis parvæ reales comparantur.**
Cons. 351. n. 67. p. 1753.
- Verbum: Mit seinen Leibes- Erben &c. collectivum est.**
Cons. 343. n. 8. p. 1523.
- Verbum Berichten in plurali omnes jurisdictionis species complectitur.**
Cons. 339. n. 111. p. 1363. & n. 131. p. 1367.
- an Verbum Heredis allodiales, vel Feudales; & an remotio-**
- res tantum in feudalibus complectatur?**
Cons. 333. n. 148. p. 1019.
- Verbum vñferer proprietatem denotat.**
Cons. 339. n. 107. p. 1362.
- Verbum quodlibet in pactis aliquid operari debet.**
Cons. 316. n. 85. p. 346.
- Verbum nullum intelligitur otiose appositum.**
Cons. 333. n. 32. p. 965.
- Verbum, aliquando, interdum particularitatem & regulam in contrarium esse notat.**
Cons. 342. n. 213. & 214. p. 1505.
- Verbum heredis in feudis saltem denotat masculos.**
Cons. 334. n. 129. p. 1090.
- Verbum PROPRIETAS dominium importat.**
Cons. 301. n. 49. p. 17.
- Verbum pecunie & merces complectitur.**
Cons. 335. n. 220. p. 1181.
- Verbum Testamentum in lata significatione, quamlibet ultimam voluntatem denotat.**
Cons. 336. n. 206. p. 1238.
- Verbum nullum censeri debet otiose contractui appositum.**
Cons. 309. n. 12. p. 235.
- Verbum Pfandschilling etiam in retrovenditione usurpatur.**
Cons. 309. n. 6. p. 233.
- Verbum: Ob (Si) importat conditionem.**
Cons. 327. n. 85. p. 650.
- Verbum Jus, non ad possessorium, sed ad petitorium pertinet.**
Cons. 337. n. 86. p. 1279.
- Verbum DONANDI domini translationem importat.**
Cons. 301. n. 47. p. 17.
- Verbum DANDI domini translationem infert.**
Cons. 301. n. 46. p. 17.
- Verbi non tam magna injuria, quam facti.**
Cons. 351. n. 147. p. 1771.
- Verbi vel facti ab injuria quilibet; etiam sienda & instanti appellari potest. Item à quolibet gravamine. Maxime si non expectetur definitiva, vel antequam res sit in judicium deducta.**
- Cons. 308. n. 5. p. 209.*
- Verba secundum subjectam materiam sunt accipienda.**
Cons. 301. n. 153. & 164. p. 92. & n. 176. p. 34.
- Cons. 309. n. 7. p. 233.*
- Cons. 331. n. 130. p. 836.*
- Cons. 334. n. 127. p. 1090.*
- Cons. 344. n. 21. p. 1560.*
- Cons. 351. n. 116. p. 1763.*
- Verba nisi quatenus inferunt constitutionibus pœnalibus locus non est.**
Cons. 314. n. 15. p. 302.
- Verba contractus ubi sunt clara, disputandum ulterius non est.**
Cons. 331. n. 146. p. 839.
- Verba instrumenti dans formam conventionibus.**
Cons. 301. n. 157. p. 32.
- Verba dans formam contractui.**
Cons. 330. n. 3. p. 772.
- Verba conditionis & futuri eventus nullum jus ponunt vel inducunt.**
Cons. 324. n. 10. p. 535.
- Verba debent accipi eo respectu, quo proferuntur.**
Cons. 333. n. 154. p. 1025.
- Verba ubi clara sunt declarationem non admittunt.**
Cons. 309. n. 32. p. 240.
- Verba secundum communem vulgi consuetudinem intelligenda.**
Cons. 309. n. 8. p. 233.
- limitatur in contractibus principum.**
Ibid. n. 31. p. 240.
- Verba statuti ubi non conveniunt, nec ipsa dispositio.**
Cons. 304. n. 34. p. 135.
- Verba ambigua accipi debent pro significata præcedentium ac sequentium.**
Cons. 301. n. 179. p. 34.
- Verba extendenda sunt ex mente contrahentium.**
Cons. 330. n. 45. p. 777.
- Verba ita capienda & velimproprianda ut intentioni agentium serviant.**
Cons. 330. n. 42. p. 777.
- Verba secundum fictionem juris intelligenda ut delictum effugiat.**
Cons. 351. n. 118. p. 1763.
- Verba

Partem VII Index.

Verba actus ambigua ita interpretanda, ut dolus excludatur.

Cons. 351. n. 106. p. 1762.

Verba transactionum stricte accipiend.

Cons. 345. n. 60. p. 1615.

Verba non extenduntur ultra suam naturam.

Cons. 338. n. 134. p. 1320.

Verba conditionalia & enunciata nihil disponunt.

Cons. 345. n. 61. p. 1615.

Verba ambigua secundum naturam actus interpretanda.

Cons. 345. n. 64. p. 1616.

Verba etiam injuriosa secundum sensum meliorem, & intentionem proferentis sumenda.

Cons. 351. n. 114. p. 1763.

Verba in contractibus non frustra poni debent, sed ne operentur suum significatum.

Cons. 301. n. 75. p. 20.

Verba proprie secundum jus intelliguntur.

Cons. 333. n. 111. p. 993.

Cons. 339. n. 119. p. 1364.

Verba futuram incertam nihil disponunt.

Cons. 305. n. 80. p. 170.

Verba magnatum etiam non jurata debent esse firmissima.

Cons. 321. n. 29. p. 452.

Verba contractus interpretanda sunt contra eum, qui in eis fundat.

Cons. 330. n. 43. p. 777.

Verba indefinita prolata, generaliter sunt intelligenda.

Cons. 301. n. 206. p. 38.

Verba mandati procuratorii diligenter examinanda.

Cons. 352. n. 140. p. 904.

Verba ex precedentibus ac sequentibus interpretanda.

Cons. 301. n. 177. p. 34.

Verba in contractibus pro se habentur.

Cons. 346. n. 145. p. 1635.

Verba contractus sunt ejus formae.

Cons. 331. n. 54. p. 819.

Verba geminata & saepius repetita, enixam voluntatem declarant.

Ibid. n. 55. p. 819.

Verba in status proprie sunt accipienda.

Cons. 326. n. 7. p. 598.

& secundum intellectum ju-

ris communis.

Cons. 326. n. 8. p. 598.

& Cons. 328. n. 51. p. 674.

Verba sunt obligatoria.

Conf. 333. n. 84. p. 984.

Verba executa & successiva in transactionibus non disponunt.

Cons. 338. n. 39. p. 1305.

Verba secundum naturam contractus, cui apposta sunt accipiend.

Cons. 318. n. 2. p. 390.

Verba instrumenti dant formam & jus contractus.

Cons. 338. n. 10. p. 1302.

Verba sunt in potentiori significatu capiend.

Cons. 333. n. 110. p. 993.

Verba in societate juxta naturam contractus accipiend.

Cons. 330. n. 47. p. 777.

Verba CONCEDERE, DONARE & similia innunt concessio-

nem factam pleno jure.

Cons. 301. n. 188. p. 36.

& latissime contra Principem pro donariis sunt interpretanda.

Ibid. n. 189. p. 36.

praesertim quando verbum Donationis vel simile geminatum est.

Ibid. n. 190. p. ead.

Verba contractus intelligi debent, prout melius adaptari possunt.

Cons. 309. n. 14. p. 236.

Verba intelligi debent secundum effectum juris, prout fieri actus debet.

Cons. 345. n. 63. p. 1616.

Verba generalia generaliter sunt intelligend.

Cons. 301. n. 201. p. 38.

Cons. 340. n. 32. p. 1413.

sicut omnia comprehendant, n. 33. nihilq. intactum relinquunt.

Ibid. n. 34. p. 1413.

Verba potissimum considerantur in sententia, & nullus alius judicandi intellectus est, quam quem verba patiuntur.

Conf. 334. n. 182. p. 1104.

Verba status restringuntur, & obviunt tantum in casu expresso.

Cons. 304. n. 35. p. 135.

Verba secundum naturam &

jus contractus sunt interpretanda.

Cons. 316. n. 86. p. 346.

Cons. 324. n. 11. p. 526.

Verba quibus quod important, nihil aliud probat instrumentum contractus.

Cons. 309. n. 13. p. 235.

Verba ambigua contra venditorem interpretanda.

Cons. 304. n. 77. p. 142.

Verba testatoris diligenter sunt spectanda nec otiosa putanda.

Cons. 302. n. 61. p. 56.

Verba vel scripta, quibus crimen vel dedecus alicui obijci-
tur, injuriam continent.

Cons. 351. n. 4. p. 1740.

Verba in dubio proprie sunt accipiend.

Cons. 339. n. 109. p. 1363.

Verba enunciativa & dispositiva quae?

Cons. 331. n. 179. p. 844.

Verba secundum finem sunt interpretanda, etiam impropria.

Cons. 301. n. 163. p. 32.

Verborum generalitate quod continetur expressum dicitur.

Cons. 328. n. 93. (21.)

p. 694.

Verborum prolixitas non offendendo veritatem necessaria non est.

Cons. 335. n. 126. p. 1162.

Verborum conceptio in contractibus minus quam mens & voluntas partium attenditur.

Cons. 351. n. 131. p. 836.

Verborum solemnitas non magis quam voluntas in testamento attendenda.

Cons. 350. n. 53. p. 1720.

Verborum suorum interpret unusquisq. quando sit?

Cons. 309. n. 18. p. 236.

à Verbis recedendum non est.

Cons. 338. n. 9. p. 1302.

Itam Verbis quam scriptis fit injuria.

Cons. 351. n. 2. p. 1740.

Verbis magis attenditur voluntas.

Cons. 309. n. 29. p. 240.

Verbis magis inspicienda mens & sententia.

Cons. 321. n. 66. p. 465.

Conf. 330. n. 46. p. 777.

ex Ver-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- ex Verbis enunciatis profectio liberationis sumitur.
Cons. 335. n. 54. & 60. p. 1147.
- ex Verbis non solum sed etiam clausulis & qualitatibus adiectis actus aestimatur.
Cons. 321. 62. p. 464.
- ex Verbis quod adparet conventum intelligitur.
Cons. 330. n. 2. p. 772.
Cons. 338. n. 13. p. 1303.
- ex Verbis dignoscitur contractus species.
Cons. 331. n. 2. p. 812.
- Verbis vel facto ratificare paria.
Cons. 330. n. 36. p. 776.
- Verbis generalibus nemo excluditur à legitima, nisi expresse pronunciando.
Conf. 328. n. 52. p. 675.
- in Verbis dispositivis quem nominant contractum, cum inire intelliguntur contrahentes.
Cons. 331. n. 3. p. 812.
- à Verbis generalibus non excipitur casus in odiosis.
Cons. 340. n. 38. p. 1413.
& in correctoriis.
Ibid. n. 39. p. ead.
- Verbis prævalent facta in declaranda voluntate.
Cons. 342. n. 118. p. 1490.
- Verbis domini translationem significantibus Principes in concessionibus non utuntur.
Cons. 301. n. 19. p. 13.
- Verbaliter investitus potest petere à domino, ut realem sibi possessionem tradat.
Cons. 324. n. 28. p. 532.
- Verbis vel alia designatione quid exprimere paria.
Cons. 350. n. 60. p. 1721.
- Verbis minus facto magis declaratur voluntas.
Cons. 335. n. 53. p. 1147.
& n. 99. p. 1156.
- Verbis contractus standum est.
Cons. 301. n. 154. p. 32.
- Verbis, plus est facto approbare.
Cons. 303. n. 110. p. 120.
- Verbis enunciatis quando fletur.
Cons. 321. n. 38 p. 455.
- de Verbis non curandum ubi de intentione & voluntate constat.
Stat. Cons. 330. n. 40. p. 777.
- Verbis solis non contrahitur feloniam.
Cons. 305. n. 89. p. 171.
- Verbis solis injuria personalis non committitur.
Cons. 305. n. 85. p. 171.
- Verkäuffen aliud, aliud cunctum.
Cons. 309. n. 27. p. 239.
- VERUS non presumptus dolus probandus est.
Conf. 335. n. 119. p. 1160.
& n. 128. p. 1162.
- Veri naturales pauci sunt.
Conf. 319. n. 166. p. 424.
- Vera presumitur scriptura donec contrarium probetur.
Cons. 317. n. 17. p. 358.
- Vera solutio est compensatio: etiam in dote.
Cons. 333. n. 12. p. 959.
- Veras literas qui amovit tantum, non falsas fabricavit, mitius puniendus.
Cons. 314 n. 84. p. 313.
- Verum est dominium per prescriptionem questum.
Conf. 344. n. 63. p. 1569.
- Verum convictum obicere potest advocatus, quatenus causa utilis patitur.
Cons. 351. n. 142. p. 1769.
- Verum de falso, ens de non ente, nigrum de albo facit res judicatam.
Cons. 332. n. 32. p. 883.
- Verum convictum dicens cum causa non tenetur injuriari.
Cons. 351. n. 140. p. 1768.
& n. 146. p. 1770.
- pro Vero quod asseritur de alicujus facto, à quo tamen mens & verba ipsius absunt, falsum est.
Conf. 336. n. 228. p. 1240.
- Vera fatetur quis instrumenta quibus utitur.
Cons. 327. n. 67. p. 642.
- Verè illatum augmentum æque debet restitui ut dos, cujus jure censetur.
Conf. 333. n. 158. p. 1027.
- Verificari non potest pluralitas in una persona.
Cons. 336. n. 276. p. 1247.
- Verificari partem alternativa alteram sufficit.
Cons. 332. n. 16. p. 880.
- Verificari copulata omnia &
- conditio purificari debent ad conditionalis sententia veritatem.
Cons. 332. n. 8. p. 879.
& n. 27. p. 882.
- Verificatus in aliquibus liber mercatorum qui muleas habet paritas in reliquis etiam verus presumitur.
Cons. 335. n. 85. p. 1152.
- Veritas non mutatur propter alicujus contradictionem.
Cons. 339. n. 267. p. 1385.
- Veritas ex contrariorum collatione optime excutitur.
Cons. 334. n. 185. p. 1104.
- Veritas ignoratur in eo quod multipliciter intelligitur.
Cons. 331. n. 43. p. 817.
- Veritas non apparens actus judiciales vitiatur.
Cons. 342. n. 219. p. 1506.
- Veritas sermonibus prævalere debet.
Cons. 342. n. 45. p. 1481.
- Veritas propter unius contradictionem vel assertionem non mutatur.
Cons. 342. n. 38. p. 1481.
- Veritas aliter, quam per juramentum partis haberi non posse, non presumitur, nisi probetur.
Cons. 332. n. 298. p. 928.
- Veritas in testimoniis qualis requiratur?
Cons. 345. n. 114. p. 1628.
- Veritas amica magis quam vel amicus Plato vel amicus Socrates: proverbium.
Cons. 319. n. 116. p. 416.
- Veritas convicti non excusat injurantem ab actione & pœna, si Reip. nihil intersit.
Conf. 351. n. 48. p. 1747.
- Veritas & substantia verum erroribus nominum vel hominum non vitiatur.
Cons. 331. n. 172. p. 843.
- Veritas opinioni prævalet: & una presumptio tollit aliam.
Cons. 354. n. 12. p. 1059.
- Veritas & interpositio protectionis probanda est.
Cons. 312. n. 4. p. 280.
- Veritas non nisi singulis specificatis adparet.
Cons. 331. n. 269. p. 858.
- Veritas res solidissima & omnibus anteponenda.
Cons.

Partem VII. Index.

- Cons. 319. n. 115. p. 416.
Veritas ubi alter haberi non
potest & non in modum
deceptionis juramentum
includitur.
- Cons. 321. n. 287. p. 926.
Veritas sapie rationibus magis
obfuscat quam aperitur.
- Cons. 325. n. 52. p. 590.
Veritas una est, effectus sunt
vari.
- Conf. 342. n. 28. p. 1480.
Veritatis presumptio militas
pro eis, quæ a pluribus Dd.
comprobantur.
- Conf. 344. n. 147. & seq.
p. 1587.
Veritatis juramentum ubi lo-
cum habet, ibi in ipsius be-
nedictis juramentum credu-
litas sufficit.
- Cons. 335. n. 91. p. 1153.
Veritatis occultanda & non
lucra causa, testamentum vel
instrumenta si surripiantur,
falsum committitur.
- Cons. 314. n. 74. p. 312.
an & in instrumentis priva-
tis. Ibid. n. 76. & seqq.
p. 341.
Veritati æquiparatur prescrip-
tio. Cons. 329. n. 60. p. 728.
Cons. 344. n. 57. p. 1589.
Veritati non præjudicat error
calculi.
- Cons. 315. n. 39. p. 1143.
Veritati tantum locus est in ju-
dicio animæ, idcirco falsitatis
presumptio cessat.
- Cons. 321. n. 101. p. 477.
Veritati opinio non prævalet.
- Cons. 342. n. 47. p. 1481.
Veritati nihil decedit per com-
mune affirmare vel negare.
- Cons. 329. n. 100. p. 754.
Veritati juris loquendi usus
non derogat.
- Cons. 319. n. 118. p. 416.
per Veritatem tollitur præ-
sumptio.
- Cons. 351. n. 148. p. 1771.
Veritatem convicti probans an
injuriarum condemnari possit?
- Cons. 361. n. 137. p. 1767.
Veritatem si scit princeps non
debet ire per ambages.
- Cons. 332. n. 55. p. 886.
secundum Veritatem debet ju-
dicare iudex.
- Cons. 342. n. 46. & 48.
p. 1481.
per Veritatem in contrarium
apparentem presumptio exclu-
ditur. Cons. 329. n. 24. p. 716.
ad Veritatem occultandam re-
signans literas alienas falsum
committit.
- Conf. 314. n. 80. p. 313.
maxime si princeps potest lite-
ra. Ibid. n. 81. p. 313.
& in archibus publicis de-
lata. Ibid. n. 82. p. 314.
ad Veritatem multum origo o-
peratur.
- Cons. 329. n. 7. p. 709.
pro Veritate prescriptio habet-
ur. Cons. 325. n. 26. p. 578.
pro Veritate habetur possessio
immemorialis.
- Cons. 301. n. 122. p. 28.
Veritate facti solâ inspecti Imperator
judicare debet.
- Cons. 332. n. 56. p. 887.
de Veritate non de credulitate
testis deponere debet.
- Cons. 342. n. 175. p. 1500.
pro Veritate cum sit res judica-
ta effectum sortiri debet.
- Cons. 332. n. 30. p. 882.
solâ Veritate rei inspectâ proce-
dere iudici præcipalis est.
- Cons. 340. n. 79. p. 1419.
VEROSIMILIS interpretatio
sequenda.
- Cons. 351. n. 122. p. 1764.
non Verosimilis interpretatur
admittenda non est.
- Cons. 331. n. 117. & 121.
p. 834.
Verosimile quod est etiam per-
nissum.
- Cons. 351. n. 125. p. 834.
Verosimile quod est pro con-
vento habendum.
- Cons. 351. n. 118. p. 834.
Verosimile non est, collatam
diu peris inferre esse.
- Cons. 345. n. 27. p. 1607.
Verosimile in ambiguis sequi-
mur.
- Conf. 311. n. 11. p. 814.
Verosimile quod non est spe-
ciem habet falsitatis.
- Cons. 359. n. 250. p. 1883.
Conf. 345. n. 27. p. 1607.
Verosimile non est, quod im-
possibile.
- Conf. 345. n. 28. p. 1607.
Verosimile quod non est, repel-
litur.
- lex. cons. nec estiles ad bene-
da. Cons. 319. n. 287. & 258.
p. 1583.
Verosimile cuius contrarium
non est pro convento & pro-
bato haberi non debet.
- Cons. 331. n. 120. p. 814.
Verosimilia presumuntur, &
in probantibus attenduntur.
- Cons. 359. n. 252. p. 1883.
non Verosimilia deponentibus
testibus, quantumvis jura-
tis, non creditur.
- Cons. 352. n. 321. & 323.
p. 935.
Verosimilia quod non continet
juramentum servare non debet.
- Cons. 332. 322. p. 935.
Verosimilia non continentur
instrumentis publicis non cre-
ditur. Cons. 352. n. 324. p. 935.
ex Verosimilitudine neces-
sitate & naturæ ipsius resuma-
tur congrua interpretatio.
- Cons. 331. n. 122. p. 834.
Verosimiliter quod dixissent
partes, si interrogate forent,
pro expresso haberi debet.
- Cons. 303. n. 53. p. 111.
Verosimiliter quod dixissent
fecissent, interrogata inter-
pretationi standum.
- Cons. 331. n. 54. p. 112.
quæ inter partes non sunt
propositæ non debent esse
tamen quædam est, quæ si-
lam non recipit.
- Ibid. n. 56. p. 112.
Verosimiliter quod dixissent
partes interrogata pro ex-
presso habetur.
- Cons. 351. n. 67. p. 140.
quod & in contrariis obri-
net. Ibid. n. 68. p. 140.
Verosimiliter etiam quod est
conventum intelligitur.
- Cons. 351. n. 29. p. 777.
vel quod partes interrogata
expresserint.
- Ibid. n. 50. p. 777.
verbo. Veritas a compactione
negotii contrahitur est.
- Cons. 338. n. 19. p. 1401.
VERECES ad Heredem, non
ad Gerardum pertinent.
- Cons. 349. n. 6. p. 1697.
sub Verecibus agni compre-
henduntur.
- Conf. 349. n. 7. p. 1697.
VETEREM contra merem,
Ooooo a mayo-

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- à majoribus permiffum no-
vari non debet.
Cons. 311. n. 23. p. 277.
- VIA** publica in regalibus nume-
ratur, per quam Domini ter-
rarum tenentur præstare
salvum conductum etiam ar-
mis sumptis.
Cons. 306. n. 56. p. 197.
- Via** non præscribitur publica,
quo ad facultatem eundi.
Cons. 306. n. 3. p. 184.
- Via** publica non servit usibus
juris servitutis sed facultatis.
Cons. 306. n. 49. p. 195.
- Via** publica qua?
Cons. 306. n. 1. p. 183.
- Via** fraudibus aperienda non
est.
Cons. 336. n. 319. p. 1256.
- Via** publica constituitur à prin-
cipe habente potestatem pu-
blicandi.
Cons. 306. n. 16. p. 187.
- Via** publica sicut Imperator ha-
bet commercium & vendere
potest, sic etiam alius non re-
cognoscens superiorem.
Cons. 306. n. 8. p. 185.
- Via** publica solum & usus publi-
cus & communis.
Cons. 306. n. 4. p. 184.
- ad Via** publica utilem domi-
nium pertinet thesaurus in-
ventus.
Cons. 306. n. 13. p. 186.
- Via** publica dominium perti-
net ad Imperatorem non in-
feriorem.
Cons. 306. n. 5. p. 184.
- Viam** ferro aperit & veru-
tem invenit qui vadit per
contraria.
Cons. 334. n. 51. & 52. p. 1076.
& n. 187. p. 1104.
- per Viam** publicam unam ut
eant reliquis prohibitis do-
minus statuere potest.
Cons. 306. n. 37. p. 192.
- Viam** publicam faciendi vel
mutare etiam absq; statuto
quæbet etiam civitas pote-
statem habet.
Cons. 306. n. 20. p. 188.
- Viam** eam quis elegisse non in-
telligitur, per quam iudici-
um ejus subverteretur.
Cons. 321. n. 87. p. 473.
- per Viam** publicam nemini
transitus prohibendus.
Cons. 306. n. 45. p. 193.
- in Via** publica Dominus terri-
torii habet fundatam inten-
tionem.
Cons. 306. n. 57. p. 197.
- Via** publica & flumina sunt e-
jusdem juris & mutari pos-
sunt sine damno publico.
Cons. 306. n. 25. p. 189.
- Vias** servare securas principes
tenentur absq; precio.
Cons. 306. n. 54. p. 196.
- Vias** eas præstare actus impe-
rii est.
Conf. 339. n. 214. p. 1378.
- Vias** publicas domini terrarum
de consuetudine dant & mu-
tant sicut piscationes.
Cons. 306. n. 32. p. 191.
- Vias** Imperator mutare vide-
tur, quando inferior ex con-
cessione facit, sicut etiam ban-
nire.
Cons. 306. n. 15. p. 187.
- Vias** publicas potest princeps
inferior facere privatas &
alienare.
Cons. 306. n. 19. p. 188.
- in Viis** publicis habent etiam
utile dominium subiecti uti-
lis domini.
Cons. 306. n. 9. p. 185.
- VICINI** præsumuntur scire
nuptias & reliqua quæ publi-
cè geruntur.
Cons. 345. n. 128. p. 1631.
- Vicinitatis** jus exigit, ut quod
tibi non nocet, mihi prodest,
id impedire non debeas.
Cons. 346. n. 1. p. 1643.
- Declaratur** n. 15. p. 1644.
& n. 29. p. 1646.
- ex Vicinitate** non præsumitur
scientia, nisi probetur com-
munis fama fuisse.
Cons. 345. n. 105. p. 1627.
- VICTORIA** de inofficioso te-
stamento proficit succedenti-
bus ab intestato.
Cons. 328. n. 58. p. 677.
- Victoriæ** vel spei rundinatio in
omni officio prohibita.
Cons. 314. n. 59. & 60. p. 309.
- Victores** ad sumptus belli repe-
tendos collectam vicis impo-
nunt. Cons. 322. n. 22. p. 488.
- per VIDERE** suum deponens
an probet.
Cons. 345. n. 96. p. 1635.
- Videri** non potest improbus qui
ignorat quantum solvere de-
bet.
Cons. 304. n. 31. p. 134.
- VIDUA** præ alius potius jus ha-
bet in bonis mariti.
Cons. 313. n. 1. p. 298.
- Vidua** dotis conversionem in
seculum probare non tenetur.
Conf. 334. n. 223. p. 1111.
- Vidua** est exeranea.
Cons. 350. n. 73. p. 1724.
- Vidua** jus retentionis habet in
bonis mariti, donec de dota-
lio & aliis ipsi competentibus
satisfactum sit.
Cons. 334. n. 224. p. 1112.
- Vidua** datur opus in divisione
ad bona revertenda vel preti-
um offerendum.
Cons. 313. n. 24. p. 292.
- Vidua** non potest in viâ dota-
lium auferri.
Cons. 333. n. 105. p. 991.
- Vidua** dotatium à scendi suc-
cessoribus constituendum est.
Cons. 334. n. 220. p. 1111.
- Vidua** fructus bonorum mari-
ti cedunt, donec ipsi uectura
sint præstita.
Cons. 334. n. 15. p. 1062.
- Viduitas** in hereditatis divi-
sione attendenda.
Cons. 313. n. 22. p. 291.
- VILIS** maxime concubina.
Cons. 319. n. 64. p. 408.
- Vilem** & pauperem nobilis in
matrimonium jure civili ut
& jure canonico ducere po-
test.
Cons. 319. n. 93. & 95. p. 412.
- VILLA** potest collectam impo-
nere.
Cons. 345. n. 155. p. 1638.
- VINCULUM** duplex fortius
ligat.
Cons. 331. n. 91. p. 827.
- Vinculo** non tanto legitima
partibus debetur, ut liberis.
Cons. 328. n. 27. p. 667.
- Vincula** plura fortius ligant
uno.
Cons. 343. n. 82. p. 1539.
- VINDICARE** secundum non
potest.

Partem V II. Index.

- posse, quid non possidet.*
Cons. 343. n. 24. p. 1526.
- Vindicare** potest actione injuriarum quicquid ad alterius injuriam pertinet.
Cons. 351. n. 9. & 12. p. 1741.
- Vindicat** sicut relicta in quise indignos faciunt; nec hereditibus ea accrescunt.
Cons. 315. n. 12. p. 331.
- Vindicatio** utilis propria actio est, qua datur ad repetendum res alienari prohibitae.
Cons. 343. n. 44. p. 1531.
- Vindicatio** utilis est feudi re-dicatoria.
Cons. 343. n. 42. p. 1530.
- Vindicatio** rei, & hereditatis petitio cumulari possunt.
Cons. 343. n. 50. p. 1532.
- Vindicatio** rei utilis datur ad repetendum feudum alienatum.
Cons. 347. n. 92. p. 1670.
- Vindicationis** proprium est, ut pretium non restituatur.
Cons. 343. n. 54. p. 1533.
- VIOLANS** Vassalus bonae domini feudo privatur: ubi ratio.
Cons. 305. n. 101. p. 173.
- Violans** mandata de non offendendo; incidit in panam fratris pacis.
Cons. 305. n. 123. p. 178.
- non Violanda** quorumlibet sciorum innocentium bona.
Cons. 322. n. 23. p. 388.
- Violata** a violatore est ducenda.
Cons. 319. n. 186. p. 426.
- VIOLENTA** coactione plus est dolosa persuasio.
Cons. 314. n. 8. p. 301.
- Violentia** & incantamentum adulterium mulieris excusat.
Cons. 317. n. 86. p. 379.
- Violentia** a panis excusatur juris imperitus peritorum consilium secutus.
Cons. 332. n. 301. p. 931.
- Violentia** a panis qualibet causa excusat.
Cons. 332. n. 356. p. 942.
- Violentia** probata, super damnorum quantitate & estimatione stetur juramento damnorum passu: et si vis revera non interveniat.
Cons. 332. n. 35. & 37. p. 883.
- aut clam** & injuste occupata sit possessio.
Ibid. n. 38. p. 883.
- Violentia** probata probatur dolus.
Cons. 332. n. 36. p. 883.
- non Violenter** sed iuste quod facere velis presumptio pro magistratu est.
Cons. 305. n. 112. p. 176.
- VIR** bonus iudex,
Cons. 317. n. 41. p. 365.
- Viri** magis quam uxores bonae esse presumuntur.
Cons. 310. n. 27. p. 268.
- ad Viri** boni arbitrium reducenda latio, major si est, licet pactio, ut nuda creditoris assertioni in designandis expensis credendum sit valeat.
Cons. 304. n. 66. p. 140. & n. 87. p. 144.
- de Viro** statuendum etiam in successioneibus quod de muliere dispositum.
Cons. 326. n. 19. p. 601.
- Viro** omnia bona promittens mulier videtur dotis causa promississe.
Cons. 333. n. 72. p. 980.
- Viriliter** omnes obligat, non insolidum singulos, nomine societatis commodans.
Cons. 307. n. 10. p. 201.
- VIRGINIBUS**, ne quidem per se proscriptis, vitium inferri non debet.
Cons. 322. n. 19. p. 487.
- VIRTUS** termini a quo transfunditur in terminum ad quem.
Cons. 338. n. 88. p. 1311.
- VIS** magna geminationis, etiam in sententiis.
Cons. 334. n. 154. p. 1096.
- Vistransactionis** magna est.
Cons. 339. n. 302. p. 1389.
- Vis** major est expresse quam taciti; maxime in feudis.
Cons. 324. n. 14. p. 526.
- Vis** clausula: Petens jus & iustitiam &c.
Cons. 340. n. 174. p. 1434.
- Vis** testamenti dependet a voluntate testatoris.
Cons. 350. n. 97. p. 1727.
- Vis** omnis aut est privata aut publica.
- Cons. 337. n. 29. p. 1271.*
de Vi Domini Vassallus civiliter conqueri potest: & accusare.
Cons. 305. n. 26. p. 163. & n. 92. p. 172.
- in Vi** & dolus est.
Cons. 337. n. 31. p. 1271.
- unde Vi** interdictum & similis vel de facto famosa actio non datur in dominum vel patrimonium.
Cons. 310. n. 32. p. 271.
- Vim** refutationis habet annale silentium.
Cons. 344. n. 53. p. 1565. & n. 142. p. 1585.
- per Vim** extorta & exigita, vel per sub: & obreptionem obtenta presumuntur.
Cons. 303. n. 75. p. 115.
- Vim** privilegii & legis habet tempus immemorabile.
Cons. 311. n. 6. p. 274.
- Vim** facere & spoliare videtur, qui possidere prohibet vel sequestrando aliove modo accessu arceat.
Cons. 336. n. 113. p. 1223.
- Vim** aut injuriam quod subito non feceris presumptio pro principe est.
Cons. 332. n. 302. & 305. p. 932.
- VITA** ante innocentem aliam excusat, item penitentiam subsequitur.
Cons. 317. n. 23. p. 360.
- ad Vitam** limitatum jus tantum in feudis possessor habet.
Cons. 344. n. 6. p. 1557.
- ad Vitam** Vassalli & liberorum subinfestatatio sic.
Cons. 325. n. 14. p. 575.
- VITIAT** actus judiciales veritas non apparet.
Cons. 342. n. 220. p. 1506.
- Vitiat** libellum ordinis preposteratio, & ordo pro forma est.
Cons. 337. n. 50. p. 1274.
- Vitiat** sententiam manifestus error calculi.
Cons. 337. n. 36. p. 1272.
- Vitiat** totam scripturam repugnantiam.
Cons. 336. n. 278. p. 1247.
- Vitiat** obligationem incertitudo quantitas in contractibus non favorabilibus.
Cons. 342. n. 217. p. 1505.

In Matthæi Vvesenbecii Consil.

- Vitiatur in totum quod est in uno falsum.**
Cons. 336. n. 231. p. 1240.
- Vitiosa possessio non prodest ad prescriptionem.**
Cons. 339. n. 342. p. 1394.
- Vitiosa & clandestina est sententia non publicata.**
Cons. 344. n. 79. p. 1573.
- Vitiosa præsuntur possessori recentior.**
Cons. 339. n. 344. p. 1394.
- Vitiosa & imperfecta scriptura suspicionem falsitatis non caret.**
Cons. 336. n. 280. p. 1247.
- Vitiosè facere vel non facere paria.**
Cons. 350. n. 5. p. 1716.
- Vitiosus est incertus libellus.**
Cons. 337. n. 33. p. 1271.
- Vitium inferri non debet virginibus, ne quidem per se proscriptis.**
Cons. 322. n. 19. p. 487.
- Vitium in citatione ubi est processus non tenet.**
Cons. 344. n. 173. p. 1594.
- Vitium Grammaticale sententiam vitiat, nisi corrigatur in continenti.**
Cons. 334. n. 172. p. 1102.
- Vitium quando est in principio & fundamento, nihil super edificari potest.**
Cons. 319. n. 2. p. 401.
- Vitium instrumenti notorium quæ coarguit exceptio non prohibetur.**
Cons. 327. n. 50. p. 635.
- Vitio omni carere debet possessio ut profit.**
Cons. 345. n. 109. p. 1628.
- in Vitium defuncti succedit heres.**
Cons. 342. n. 242. p. 1509.
- Vitia rerum non præsuntur.**
Cons. 339. n. 276. p. 1385.
- Vitia & defectus testamenti non præsuntur.**
Cons. 350. n. 98. p. 1728.
- Vitia possessionis tria.**
Cons. 339. n. 272. p. 1385.
- Vitium contra interna instrumenti guarantee non excipitur potest.**
Cons. 327. n. 54. p. 637.
- VIVENTIS successio nulla est.**
Cons. 340. n. 121. p. 1426.
Cons. 348. n. 65. p. 1694.
- Viva voce & in continenti appellari potest.**
Cons. 341. n. 1. p. 1441.
- Vivente conjuge cum alia pacisci delictum est.**
Cons. 317. n. 45. p. 366.
- Vivente conjuge pactum de conjugio non valet, imò impedit etiam futurum quando se cognoscunt.**
Cons. 317. n. 43. p. 366.
- inter Vivos donatio potius fieri intelligitur quam mortis causa.**
Cons. 321. n. 59. p. 463.
- inter Vivos dispositio, cujus effectus post mortem differtur, habet naturam ultimæ voluntatis.**
Cons. 321. n. 58. p. 462.
- inter Vivos pacta duobus testibus probantur.**
Cons. 321. n. 69. p. 467.
- inter Vivos potestate feudi alienandi data potestate ad ultimam voluntatem non extenditur.**
Cons. 321. n. 17. p. 449.
- ULTIMA voluntas ab alio scripta imperfecta est, nisi testatori & testibus prelecta.**
Cons. 336. n. 285. p. 1249.
- Ultima voluntas ad interrogationem alterius facta ut valeat, quæ requirantur?**
Cons. 336. n. 296. p. 1250.
- Ultima voluntas actus individuus est, nec potest pro parte valere, & pro parte non.**
Cons. 336. n. 232. p. 1241.
- Ultima voluntas, in qua est contrarietas in datis non valet.**
Cons. 336. n. 271. p. 1246.
- Ultima voluntas secundum loci consuetudinem non facta, non valet.**
Cons. 336. n. 267. p. 1245.
- Ultima voluntas imperfecta est, in sensu deficiens.**
Cons. 336. n. 286. p. 1249.
- Ultima patris voluntas etiam ex imperfecta scriptura probari potest, quæ inter liberos valet.**
Cons. 302. n. 31. p. 52.
- Ultima voluntas priori derogat.**
Cons. 302. n. 143. p. 82.
- Ultima voluntas ex libero arbitrio procedere debet.**
Cons. 350. n. 6. p. 1716.
- Ultimæ voluntatis naturam habet dispositio inter vivos, cujus effectus post mortem differtur.**
Cons. 321. n. 58. p. 462.
- ad Ultimam voluntatem non extenditur potestas alienandi feudi inter vivos data.**
Cons. 321. n. 17. p. 449.
- in Ultima voluntate variare non licet.**
Cons. 313. n. 19. p. 290.
- Ultimæ voluntates non recedunt à jure communi, sed bene statuta.**
Cons. 328. n. 94. (17.) p. 692.
- Ultimæ voluntates, & contraversæ hereditaria, diutius protrahende non sunt.**
Cons. 313. n. 33. p. 293.
- Ultimarum voluntatem plura sunt genera.**
Cons. 336. n. 207. p. 1238.
- in Ultimis voluntatibus heredes & legatarii mutare voluntatem non possunt.**
Cons. 313. n. 32. p. 293.
- ut Ultimis voluntatibus ita in contractibus totum facit voluntas contrahentium.**
Cons. 330. n. 41. p. 777.
- in Ultimis voluntatibus non opus est insinuatione.**
Cons. 321. n. 54. p. 460.
- ULTRA vires hereditarias Heres jure Saxonico non tenetur.**
Cons. 333. n. 5. p. 956.
- Ultra verba extendi non debet compromissum.**
Cons. 337. n. 155. p. 1291.
- Ultra consuetum liberi, & à Parentibus pro astimo præsuntur inferre non tenentur.**
Cons. 336. n. 98. p. 1219.
- Ultra fratres legitima nemini debetur.**
Cons. 350. n. 119. p. 1731.
- UNDE vi interdictum non datur in dominum feudi.**
Cons. 308. n. 35. p. 220.
- UNGULÆ ad sententiam sunt acta.**
Cons. 334. n. 34. p. 1072.
Cons. 338. n. 202. p. 1329.
Cons.

Partem VII. Index.

Cons. 341. n. 16. p. 1444.
UNICUS testis deficiens imperfectum facit testamentum.
 Cons. 350. n. 85. p. 1725.
 Unicus possessionis actus an sufficiat quando alius est in possessione universalis?
 Cons. 345. n. 37. p. 1609.
 Unicus actus ad inducendam consuetudinem sufficit.
 Cons. 345. n. 163. p. 1640.
 Unico testi de proprio factio creditur, non de alieno.
 Cons. 342. n. 170. p. 1499.
 etiam si in summa dignitate sit. Ibid. n. 171. p. 1499.
 Unico testi interdum creditur iniuria, quae ipse fecit.
 Cons. 336. n. 1. p. 1203.
 contra n. 8. p. 1205.
 Et n. 18. p. 1207.
 Unico contextu testamentum fieri debet.
 Cons. 350. n. 11. p. 1716.
UNIO & incorporatio sit auctoritate superiorum.
 Cons. 302. n. 62. p. 58.
 ex Unione feudali & usurpatione 30. annorum probatur feudum.
 Cons. 329. n. 73. p. 734.
UNITAS in iurisdictione omnium rerum praesumitur.
 Cons. 329. n. 47. p. 723.
 Unitas non admittit divisionem.
 Cons. 337. n. 41. p. 1273.
UNIVERSALIS negativa potentior est affirmativa, & nihil excludi patitur.
 Cons. 303. n. 50. p. 111.
 Universalis feudi iure comprehenduntur adpertinentia.
 Cons. 325. n. 8. p. 573.
 Universalis OMNIS omnia comprehendit & nihil excipit.
 Cons. 327. n. 87. p. 650.
 Universalis nihil excludit, sed omnia comprehendit, quaecumque excogitari possunt.
 Cons. 304. n. 94. p. 145.
 praesertim in hominis dispositione. Ibid. n. 95. p. 145.
 Universalis OMNIS nihil excludi patitur.
 Cons. 301. n. 43. p. 17.
 Et n. 60. p. 18.
 Cons. 347. n. 70. p. 1605.
 Universalis oratio nihil excludit. Cons. 330. n. 99. p. 787.

Universalis omnes casus comprehendit, nisi minor ratio sit in uno, quam in alio.

Cons. 351. n. 164. p. 1775.

Universalis ratio nihil excludi patitur.

Cons. 332. n. 18. p. 880.

Et n. 163. p. 923.

Universalis est hereditatus petitio.

Cons. 334. n. 40. p. 1073.

Universalis aquipollet indefinita in L.L.

Cons. 330. n. 101. p. 788.

Cons. 337. n. 6. p. 1258.

Cons. 351. n. 66. p. 1753.

Et n. 163. p. 1775.

in Universalis flumina sunt imperii, in particulari earum civitatum per quarum fines fluunt.

Cons. 306. n. 26. p. 190.

Universalis pro iure habentur pradia quae plura diversa iura annexa habent.

Cons. 321. n. 2. p. 444.

in Universalis successione simplex inclusio aliquorum alios excludit.

Cons. 328. n. 95. (18.)

p. 692.

in Universalis iurisdictione ubi alius est, totum possidere non praesumitur parsem probans.

Cons. 345. n. 32. p. 1608.

in Universalis possessione quando est alius, an unicus possessionis actus sufficiat?

Cons. 345. n. 37. p. 1609.

Universales dictiones nihil excludi patiuntur.

Cons. 303. n. 13. p. 105.

Et n. 26. p. 107.

Universalis quando probent testes singulares.

Cons. 345. n. 116. p. 1629.

in Universalibus precium loco rei surrogatur.

Cons. 330. n. 5. p. 772.

UNIVERSITAS ubi habet iurisdictionem, is locus illius esse praesumitur.

Cons. 301. n. 103. p. 24.

Universitas quando & quomodo citanda?

Cons. 345. n. 141. p. 1634.

Universitas nunquam moritur. Cons. 303. n. 59. p. 113.

Universalis sunt feuda maiora & ducatus.

Cons. 302. n. 87. p. 61.

Universalitatis nomine possidentes, in praescriptione, iura eadem acquirunt.

Cons. 311. n. 8. p. 274.

Universalitatis diversa casuum inferre abominandum.

Cons. 339. n. 354. p. 1366.

Universalitatis homines testari possunt in illis quae ad eam pertinent non quae ad singulos de universalitate.

Cons. 311. n. 11. p. 275.

Universalitatis vasallus non est vasallus singulorum.

Cons. 324. n. 100. p. 565.

Universalitatis possessionem particularis non inferit.

Cons. 345. n. 76. p. 1618.

Universalitatis liberis relicta, titulo honorabilis relinquuntur.

Cons. 302. n. 161. p. 90.

Universalitati acquiritur dominium nemoris per usum immemorabilem, etiam privatorum. Cons. 301. n. 143. p. 31.

per Universalitatem transeunt multa condemnationes in eum, cui utilitas rei conceditur. Cons. 309. n. 46. p. 245.

Universalitatem non adscit actus, nisi gestus solenniter a universitate congregata.

Cons. 311. n. 7. p. 274.

Universalitate scientie, & nomine ipsius quod sit, perinde est atq. si mandatum intervenisset. Cons. 311. n. 9. p. 274.

cum Universalitas transeat etiam ea, quae aliis per se non cessibilia aut alienabilia: modo non contineant commoditatem inestimabilem.

Cons. 309. n. 47. p. 245.

Et n. 49. p. 246.

pro Universalitate seu communitate habetur praefectura plures pagos complectens cum omni iurisdictione.

Cons. 331. n. 259. p. 857.

Universitates & territoria liberis institutionibus titulo relinquuntur.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

Cons. 302. n. 105. p. 65.

Universitates & communitates omnimodam habentes iurisdictionem, exactiones civibus suis imponere possunt.

In Matthæi VVesenbecii. Consil.

- Cons. 320. n. 3. p. 430.
Negatur. Ibid. n. 33. p. 434.
Distinguitur. Ibid. n. 39 p. ead.
- VNA** injuria atrox, mediatè
sive immediatè in Dominum
commissa, sufficit ad feudi
privationem.
- Cons. 305. n. 9. seq. & 12.
p. 161.
- Vna** gravis causa ad privatio-
nem feudi sufficit.
- Cons. 314. n. 101. p. 315.
- Vna** res diverso jure censeri
non debet.
- Cons. 338. n. 82. p. 1310.
- Vni** parti permittendum non
est quod alteri non liceat.
- Cons. 302. n. 163. p. 93.
- per **Vnam** viam publicam ut
eant reliquis prohibitis Do-
minus statuere potest.
- Cons. 306. n. 37. p. 192.
- ad **Vnam** speciem probationis
quis non alligatur cum aliis
etiam uti potest.
- Cons. 304. n. 52. p. 137.
- Vnam** rem duobus vendens
aut in feudum dans falsum
committit.
- Cons. 316. n. 64. p. 343.
- in **Vna** parte ut probatur con-
tractus, sic & in altera.
- Cons. 333. n. 106. p. 991.
- de **Vna** specie ad aliam non in-
fertur.
- Cons. 345. n. 113. p. 1628.
- regula: **Vnius** inclusio, est alte-
rius exclusio, habet locum in
iis quæ sunt facti, non quæ ju-
ris, ubi contraria obcinet.
- Cons. 304. n. 60. p. 138.
- Vnus** ut sustineat periculum
contra naturam societatis est.
- Cons. 331. n. 236. p. 854.
- Vnus** testis non probat.
- Cons. 345. n. 47. p. 1611.
- Vnus** testis non recognoscens
suspectum facit testamen-
tum.
- Cons. 350. n. 86. p. 1725.
- Vnus** sine altero procedere ne-
quit ubi pluribus commissa
jurisdictio.
- Cons. 348. n. 11. p. 1683.
- Vni** imposta vectigalia, alteri
nocere non debent.
- Cons. 303. n. 76. p. 115.
- per **Vnum** actum consuetudo
non probatur.
- Cons. 345. n. 35. p. 1609.
- Vnum** ad judicem propter cau-
sa connexitatem omnes re-
mittere debent.
- Cons. 304. n. 18. p. 132.
- Vnum** pragnans vel duo indi-
cia ad torturam sufficiunt.
- Cons. 335. n. 207. p. 1179.
- Vnum** negotium diversis pro-
cessibus intricandum non est.
- Cons. 304. n. 19. p. 132.
- Cons. 340. n. 146. p. 1431.
- Vnum** capitulum dividi non
debet.
- Cons. 345. n. 12. p. 1604.
- Vnum** negotium diversis pro-
cessibus intricandum non est.
- Cons. 340. n. 76. p. 1419.
- in **Vno** quod conceditur in alio
denegatur.
- Cons. 333. n. 34. p. 965.
- ab **Vno** facta scriptura, alteri
nocere non debet.
- Cons. 309. n. 33. p. 241.
- ab **Vno** fidejussorum accipien-
do partem Creditor, non po-
test revocare factam hoc mo-
do divisionis obligationem:
Nisi protestatus sit quod sal-
vo jure solidi accipiat.
- Cons. 312. n. 40. p. 285.
- in **Vno** subjecto nequeunt esse
duo contraria.
- Cons. 342. n. 247. p. 1510.
- in **Vno** non verificatur locutio
pluralis.
- Cons. 334. n. 166. p. 1102.
- in **Vno** falsitas non obest in al-
tero.
- Cons. 336. n. 147. p. 1229.
- in **Vno** correlativorum dispo-
situm, etiam in altero; &
consequenter quod in dote,
etiam in ejus augmento.
- Cons. 333. n. 108. p. 992.
- & n. 114. p. 995.
- ab **Vno** determinata, equaliter
determinata censentur.
- Cons. 333. n. 91. p. 987.
- ex **Vno** agens & probans in al-
io nihil obcinet.
- Cons. 334. n. 21. p. 1071.
- in **Vno** casu facta dispositio tra-
bitur ad similem.
- Cons. 333. n. 114. p. 995.
- in **Vno** qui approbat contra-
ctum in omnibus servare te-
netur.
- Cons. 334. n. 144. p. 1094.
- ab **Vno** non fit rectè illatio ad
aliud.
- Cons. 314. 141. p. 322.
- Vno** eodemq; in latifundio u-
nus aliud & alius aliud jus
habere potest.
- Cons. 302. n. 51. p. 54.
- in **Vno** subjecto contraria esse
non possunt.
- Cons. 334. n. 169. p. 1102.
- Cons. 342. n. 114. p. 1490.
- & n. 247. p. 1510.
- Vno** libello plures injuria con-
jungi possunt.
- Cons. 351. n. 10. p. 1741.
- in **Vno** etiam si sit minor ratio
quam in alio, tamen univer-
salis omnes casus comprehen-
dit. Cons. 351. n. 164. p. 1775.
- UNUSQUISQ;** verborum
suorum interpres quando sit?
- Cons. 309. n. 18. p. 236.
- Vnicuiq;** contra se non profe-
ditur, ideo confessio divi-
ditur.
- Cons. 317. n. 1. p. 355.
- VOCANS** Dominum in jus,
Vasallus, sine venia, feudo non
privatur.
- Cons. 305. n. 96. p. 172.
- Vocare dominum in jus sine
venia Vasallus non debet.
- Cons. 305. n. 21. p. 162.
- ut Vocatus ad successionem,
insolidum vocatur, sic insoli-
dum exclusus: extenditur.
- Cons. 328. n. 65. p. 679.
- Vocati equaliter succedunt in
capita.
- Cons. 343. n. 2. p. 1522.
- Limitatur Ibid. n. 56.
p. 1535.
- Vocati collectivè omnes unam
saltem partem capiunt.
- Cons. 343. n. 10. p. 1523.
- & n. 11. p. 1524.
- etiam in investitura.
- Ibid. n. 12. p. 1524.
- VOCULA** PRÆTER includit
sequentia precedentibus.
- Cons. 301. n. 181. p. 35.
- Vocula demonstrativa ISTA co-
pulat sequentia precedentibus,
& se ad precedentia re-
fert. Cons. 301. n. 130. p. 29.
- Vocula SI conditionem im-
portat.
- Cons. 332. n. 280. p. 925.
- VOLENTI** non fit furtum,
nec ab eo, qui putat dominum
assensurum.
- Cons. 314. n. 71. p. 311.
- Volenti

Partem VII. Index.

Volenti non fit injuria.

Conf. 351. n. 130. p. 1766.

Volenti creditori res pro re
vel pecunia solvi potest.

Cons. 330. n. 16. p. 774.

Volenti probare mos geren-
dus.

Cons. 306. n. 41. p. 193.
pro Volente deceptus non ba-
betur.

Cons. 314. n. 7. p. 301.

VOLUNTAS in maleficiis spe-
ciatur non exitus.

Cons. 305. n. 38. p. 164.

Voluntas testatoris est lex be-
redibus nec offendenda.

Cons. 302. n. 23. p. 51.

Voluntas & in voluntate posi-
ta morte finiuntur.

Conf. 333. n. 42. p. 967.

Voluntas tacita & ratificatio
sufficit in societate.

Cons. 330. n. 27. p. 775.

Voluntas ultima ex libero ar-
bitrio procedere debet.

Cons. 350. n. 6. p. 1716.

Voluntas capratorian non est ad
consilium sapientis scripta.

Cons. 350. n. 43. p. 1720.

Voluntas testatoris pro lege
est.

Cons. 350. n. 47. p. 1720.

Voluntas ambulatoria est &
ultima in testamento atten-
denda.

Cons. 302. n. 137. p. 80.

Voluntas humanum petentis
in ambiguo probanda.

Conf. 313. n. 29. p. 295.

Voluntas magis quam verbo-
rum solennitas in testamento
attendenda.

Conf. 350. n. 53. p. 1720.

Voluntas & mens contraven-
tium magis attenditur, in
contradictionibus, quam conceptio
verborum.

Cons. 331. n. 31. p. 836.

Voluntas testatoris Principem
locum tenet & totum facit.

Cons. 302. n. 24. p. 51.

Voluntas testatoris in legatis
attendenda est.

Conf. 302. n. 22. p. 51.

Voluntas contrabentium so-
luzum facit in contradictionibus, ut
alium voluntatibus.

Cons. 330. n. 41. p. 777.

Voluntas & intentio testato-
ris etiam ex privataeque, cri-

ptura, & minus solvi proba-
tur.

Cons. 334. n. 231. p. 1113.

Voluntas patris ultima etiam
ex imperfecta scriptura pro-
batur potest qua inter liberos
valet.

Cons. 302. n. 31. p. 52.

Voluntas testatoris ita respon-
dentis sufficit.

Cons. 336. n. 143. p. 1229.

Voluntas testatoris etiam con-
junctura contraria omnia tol-
lit.

Cons. 302. n. 28. p. 51.

Voluntas testatoris secundum
jus commune interpretanda.

Cons. 302. n. 84. p. 60.

Voluntas sceleris in atrocibus
punitur: praesertim ad tra-
ctatum aliquem perducta.

Cons. 305. n. 37. & 38. p. 164.

Idem, & in frastra pacis crimi-
ne obtinet.

Ibid. n. 39. p. 164.

Voluntas testatoris omnia mo-
deratur & interpretatur.

Cons. 302. n. 25. p. 51.

etiam contra verborum pro-
prietatem. Ibid. n. 26. p. 51.

Voluntas factus magis quam
verbis declaratur.

Cons. 330. n. 37. p. 776.

Voluntas ultima derogat prio-
ri.

Cons. 302. n. 143. p. 82.

Voluntas contrabentium in so-
cietate conservanda.

Cons. 330. n. 62. p. 779.

Voluntas libera de substantia
testamenti est.

Cons. 336. n. 246. p. 1243.

Voluntas magis attenditur
quam verba.

Cons. 309. n. 29. p. 240.

Voluntas testatoris quando
clara est, interpretatio alia
quaerenda non est.

Cons. 302. n. 27. p. 51.

Voluntas testatoris est aliun-
de quam ex testamento appa-
reat ad unguem servanda est.

Cons. 302. n. 29. p. 52.

Voluntas patris ne quidem in-
ter liberos valet, quando co-
mpleta & perfecta non est.

Cons. 302. n. 140. p. 80.

Voluntas factio magis quam
verbis declaratur.

Conf. 335. n. 53. p. 1147.

& n. 99. p. 1156.
Voluntatis mutatio non prae-
sumitur.

mitur.

Conf. 336. n. 237. p. 1241.

Voluntatis ultima interpreta-
tioni comparatur interpreta-
tio Legis.

Cons. 302. n. 70. p. 57.

Voluntatis respectu dubians
rem facit generalis sermo, non
de extraordinaria vel spe-
cialiter cautam non extenditur.

Cons. 328. n. 87. (10.) p. 691.

Voluntatis defectus vitiae ci-
vili relicto ad pias causas,
& testamentum inter liberos.

Cons. 336. n. 226. 227. p. 1240.

Voluntatis atq; processus ordi-
nem designat Ordo Scriptu-
rae.

Cons. 337. n. 47. p. 1274.

Voluntatis & contrarius de-
claratio sumitur ex iis, quae
postea ex intervallo fiunt.

Cons. 330. n. 38. p. 776.

Voluntatem clausam testibus
efferre potest testator.

Cons. 350. n. 55. p. 1720.

quod pro Nuncupativo habe-
tur. Ibid. n. 59. p. 1721.

Voluntatem ultimam vitiae,
Grammaticale vitium evidens
in principalibus.

Cons. 336. n. 279. p. 1247.

Voluntatem patris inter libe-
ros probat sola scripturaeque.

Cons. 321. n. 71. p. 467.

Explicitur. Ibid. n. 96. p. 475.

Voluntatem ab animo re-
mouet ab actu finalis causa
error.

Conf. 351. n. 145. p. 1769.

in Voluntatem contrabentis
quod refertur, nullam indu-
cit actionem.

Conf. 333. n. 9. p. 958.

Voluntatem mutare non pos-
sunt heredes & legatarii in
voluntatibus ultimis.

Conf. 313. n. 32. p. 293.

Voluntatem ultimam quam-
libet verbum Testamentum
in lata significatione denotat.

Cons. 336. n. 206. p. 1238.

ad Voluntatem ultimam non
extenditur potestas alienan-
di fendi inter vivos data.

Conf. 321. n. 17. p. 449.

Voluntati Domini, dominium
suum transferre volentis,
standum praesertim Principis.

Cons. 301. n. 168. p. 33.

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- à Voluntate & arbitrio semel declarato arbitrator recedere non potest.**
Cons. 313. n. 14. p. 289.
ex Voluntate creditoris solâ liberatio Domino per ministrum vel Procuratorem quaeritur.
Cons. 335. n. 56. & 58. p. 147.
Voluntate ex minus solenni oritur obligatio naturalis.
Cons. 321. n. 102. p. 477.
in Voluntate declaranda verbis facta prævalent.
Cons. 342. n. 118. p. 1490.
Voluntate ejus, cuius est, sigillum adpositum præsumitur.
Cons. 327. n. 5. p. 619.
de Voluntate & intentione ubi constat de verbis non curandum.
Cons. 330. n. 40. p. 777.
ex Voluntate defuncti percepti fructus hereditatem non augent, sed pertinent ad heredem.
Cons. 334. n. 201. p. 1106.
in Voluntate ultima prohibicio alienationis impedit Domini translationem.
Cons. 302. n. 128. p. 76.
inter vivos non aequè.
Ibid. n. eod. p. ead.
à Voluntate testatoris testamenti vis dependet.
Cons. 350. n. 97. p. 1727.
Voluntate testatoris statutum validius operatur.
Cons. 328. n. 93. (16.) p. 692.
à Voluntate testantis quæ pendent, ipsius intentio potius inspicitur quam veritas.
Cons. 302. n. 149. p. 85.
in Voluntate posita, & voluntas morte finiuntur.
Cons. 333. n. 42. p. 967.
ex Voluntate defuncti successio ab intestato etiam intelligitur devolvi.
Cons. 313. n. 18. p. 290.
à Voluntate distinguitur scientia.
Cons. 327. n. 7. p. 620.
ex Voluntate & titulo minus solenni competit retentionis jus.
Cons. 342. n. 166. p. 1498.
absq. Voluntate sua alieno fa-
- cto nemo onerandus.**
Cons. 332. n. 117. p. 900.
absq. Voluntate creditoris novatio fieri non potest: maxime in iudiciis.
Cons. 323. n. 25. p. 505.
in Voluntate ultima variare non licet.
Cons. 313. n. 19. p. 290.
Voluntates ultima, & contraversæ hereditaria, diutius protrahenda non sunt.
Cons. 313. n. 33. p. 293.
Voluntates ultima non recedunt à jure communi, sed bene statuta.
Cons. 328. n. 94. (17.) p. 692.
Voluntates contrahentium conservanda.
Cons. 330. n. 21. p. 774.
in Voluntatibus ultimis heredes & legatarii mutare voluntatem non possunt.
Cons. 313. n. 32. p. 293.
in Voluntatibus ultimis non opus est insinuatione.
Cons. 321. n. 54. p. 460.
Voluntariæ jurisdictioni opponitur contentiosa.
Cons. 342. n. 25. p. 1479.
Voluntariè Vassallus si faciat ex quo Domino damnum accedit feudo privatur.
Cons. 310. n. 2. p. 260.
item evocatus à Domino ad expeditionem si servitium non faciat.
Ibid. n. 1. p. 259.
item si cum hostibus ligam faciat, & magis sit inimicus quam amicus.
Ibid. n. 3. p. 260.
Voluntarium juramentum, propter falsitatem retractatur.
Cons. 332. n. 252. p. 921.
VOTUM captanda mortis impium est.
Cons. 316. n. 4. p. 336.
Vota contraria juri divino vel naturali non valent, etiam juramento confirmata.
Cons. 319. n. 151. p. 422.
VOX unius, vox nullius.
Cons. 336. n. 19. p. 1207.
Voces ad contemptum alterius pertinentes injuriosæ sunt.
Cons. 305. n. 48. p. 166.
USITATUM quod ante fuit, iniquum non est.
- Cons. 339. n. 3. p. 1349.*
USUCAPIO ut compleatur tempora prædecessorum cum successorum possessione conjunguntur.
Cons. 329. n. 62. p. 729.
ad Usucapionem naturalis possessio non sufficit.
Cons. 339. n. 338. p. 1393.
ad Usucapionem error juris non proficit possessori.
Cons. 334. n. 196. p. 1106.
Usucapionem mala fides defuncti præsumpta non impedit.
Cons. 327. n. 78. p. 646.
post Usucapionem completam interruptio nihil operatur.
Cons. 344. n. 151. p. 1587.
non Usucapit nec fructus heredes acquirunt ob malam causam defuncti.
Cons. 342. n. 243. p. 1509.
USURA propriè in mutuum cadit.
Cons. 327. n. 93. p. 652.
Usura est sorti quidquid accedit.
Cons. 331. n. 37. p. 816.
Usura ut delictum interpretatione excludatur.
Cons. 309. n. 5. p. 233.
Usuræ suspicio cessat, in consuetis & permixtis contractibus.
Cons. 331. n. 206. p. 848.
Usuræ & interesse non debentur sorte soluta.
Cons. 304. n. 79. p. 142.
Usuræ & interesse sunt accessiones tantum, ubi in stipulationem non sunt deductæ.
Cons. 304. n. 80. p. 143.
Usuræ ex mora sine pacto debentur in bonæ fidei contractibus.
Cons. 331. n. 217. p. 851.
Usuræ neq. ex stipulatione neq. ex mora debentur.
Cons. 327. n. 98. p. 653.
Usuræ deberi præsumuntur, nisi solutio illarum probetur.
Cons. 331. n. 299. p. 864.
Usurarum & sortis à solutione, debitor liberatur depositione.
Cons. 304. n. 123. p. 152.
Usuras prohibet in utroq. testamento lex divina.
Cons. 327. n. 95. p. 653.
an Jus Civile?
Ibid. n. 97. p. ead.
Usuras recipere, peccatum non esse,

Partem VII. Index.

- esse, qui pertinaciter defendit, bareticus habetur.*
Cons. 327. n. 100. p. 653.
- Usuras pretii ut pendat emptor qui re fruitur, aequissimum est.**
Cons. 309. n. 43. p. 244.
cum Usuris sortem deponere, potest debitor in loco idoneo, quando à Creditore non recipitur.
Cons. 304. n. 121. p. 151.
- in USUARIÆ rei præjudiciū dominus non potest aliquid mutare.**
Cons. 306. n. 48. p. 194.
- Usuarius contractus & delictum unde oriatur interpretatio induci non debet.**
Cons. 309. n. 37. p. 242.
- USURARIÆ fraudis suspiciōnem & malam fidem arguunt pacta insolita.**
Cons. 331. n. 26. p. 815.
- Usurarius vel illicitus aut similis in dubio contractus haberi non debet, si pro licito vero & iusto haberi potest.**
Cons. 331. n. 112. p. 833.
- Usurarius contractus non est in quo licet venditori semper vel post certum tempus remere.**
Cons. 331. n. 216. p. 850.
- Usurarium, falsarium, proditorem, infamem, vel falsam chartam aut rationibus utentem qui appellat aliquem, injuriarum tenetur.**
Cons. 351. n. 11. p. 1741.
- Usurarii, blasphemii & concubinarij ad juramentum non admittuntur.**
Conf. 332. n. 328. p. 936.
- Usurariorum in rationibus exigendis Magistratus se non solent reddere difficiles ad petitionem alterius.**
Conf. 331. n. 255. p. 857.
- Usurarium pactum quod?**
Cons. 327. n. 44. p. 634.
- Usurus quibus est, edere debet actor instrumenta.**
Cons. 307. n. 6. p. 199.
- USUS & solum via publica est publicus & communis.**
Cons. 306. n. 4. p. 184.
- Ufus loquendi communis plurimum valet.**
Cons. 319. n. 67. p. 409.
- Ufus est individuus.**
Conf. 301. n. 92. p. 23.
- Ufus & possessio magis facit appertinentias quam homagium.**
Cons. 329. n. 39. p. 720.
- Ufus rei usufructui comparatur, & plenus dicitur.**
Cons. 301. n. 4. p. 11.
- Ufus loquendi veritati juris non derogat.**
Cons. 319. n. 118. p. 416.
- Ufus domini finis proprius est.**
Cons. 301. n. 162. p. 32.
- Ufus verbum pro dominio interdum accipitur.**
Conf. 301. n. 150. p. 32.
- Ufus est jus utendi rebus alienis.**
Conf. 301. n. 6. p. 11.
& n. 11. p. 12.
- Ufus patris familias magis facit appertinentias, quam jurisdictionem.**
Cons. 302. n. 48. p. 54.
- Ufus concessionem interpretatur.**
Cons. 345. n. 159. p. 1639.
- Ufus rei alteri à Domino, non rei Domino conceditur.**
Cons. 301. n. 13. p. 12.
- Ufus eliditur usu contrario.**
Cons. 345. n. 55. p. 1613.
- Ufus à dominio rei separatur, etiam re concessa & tradita.**
Conf. 301. n. 3. & 5. p. 11.
- Ufus aut destinatio possessoris non potest immutare naturam rerum.**
Cons. 329. n. 10. p. 709.
- Ufus concessio stricti juris est, nec ulterius exceditur, quam verba patiuntur.**
Cons. 301. n. 10. p. 12.
- Ufus significatio varia est, & in concessionibus ac donationibus rei utilitatem denotat.**
Cons. 301. n. 165. p. 32.
& n. 174. p. 33.
- ad Usus tantum concessio facta, pro feudali accipitur, non pro donatione, præsertim quando heredium mentio facta non est.**
Conf. 301. n. 21. & 22. p. 13.
- Usus nemo cōcedit nisi rei Dominus.**
Cons. 301. n. 7. p. 11.
- Usus rei suæ concedere nemo tenetur.**
Cons. 346. n. 17. p. 1644.
- per Usus immemoriam, etiam privatorum, nemoris dominium Universitati quaritur.**
Cons. 301. n. 143. p. 31.
- Usus rei alicui cedens, intelligitur cum omni usu cedere.**
Cons. 309. n. 44. p. 245.
- ad Usus quid habere feudum proprium est.**
Cons. 301. n. 23. p. 14.
- Usus immemoriam jure quæsitum & privilegium probatur.**
Conf. 301. n. 111. p. 26.
- Usus cum omni cedere intelligitur, usus rei alicui cedens.**
Cons. 309. n. 44. p. 245.
- pro Usus pecunia fructibus de percipiendis contractus valet, et si fructus uberiorer percipiantur.**
Cons. 331. n. 212. p. 849.
- Usus probatur Privilegium.**
Cons. 339. n. 20. p. 1350.
- ex Usus rei quod non quaritur usufructuario ad proprietarium pertinet.**
Cons. 346. n. 8. p. 1644.
- ex Usus subsequente declaratur concessio.**
Conf. 301. n. 182. p. 35.
- Usibus non servit via publica jure servitutis sed facultatis.**
Conf. 306. n. 49. p. 195.
- USUSFRUCTUS concessio prohibetur alienatione prohibita.**
Cons. 324. n. 6. p. 524.
- Usufructui usus plenus comparatur.**
Cons. 301. n. 4. p. 11.
- Ususfructum Vasallus in feudo habet.**
Cons. 346. n. 5. p. 1644.
- in Usufructu plus juris est, quam in pleno rei Dominio, absurdum est.**
Cons. 302. n. 96. p. 6.
- Usufructuarius proprietarius agere potest, ut recte colat.**
Cons. 346. n. 6. p. 1644.
- ad Usufructuarium, pertinet, non ad Dominum fodinas & Salinas parere.**
Cons. 346. n. 33. p. 1647.
- Vusufructus**

In Matthæi VVesenbecii Consil.

- Usufructuario quod non que-
ritur ex usurei, ad proprietaria-
rium pertinet.
Cons. 346. n. 8. p. 1644.
- USURPANS quid Dominus in
subditorum bonis turbare,
eos videtur.
Cons. 346. n. 20. p. 1645.
- Usurpasse de facto non sufficit,
si nihil apparet de jure.
Cons. 345. n. 40. p. 1610.
- in Usurpationem sui juris po-
tentioris admittere peri-
culosum.
Cons. 346. n. 23. p. 1645.
- ex Usurpatione longi temporis
scientia presumitur.
Cons. 324. n. 55. p. 542.
- ex Usurpatione 30. annorum
& unione feudali probatur
feudum.
Cons. 329. n. 73. p. 734.
- quod Usurpatur, consuetudine
obineri dicitur.
Cons. 306. n. 33. p. 191.
- Usurpatur verb. Pfandschil-
ling etiam in retrovenditio-
ne. Cons. 309. n. 6. p. 233.
- VTI possidetis ita possideatis.
Cons. 339. n. 270. p. 1385.
- VTENS rei in parte totam re-
tinet & usurpat.
Cons. 346. n. 32. p. 1647.
- Vti potest dominus fundo suo,
quamvis usum alteri conces-
serit.
Cons. 301. n. 105. p. 25.
- Vti re sua quisq. potest pro lubi-
tu, etiam si damnum inde al-
teri inferatur.
Cons. 306. n. 14. p. 186.
- Vti quis cum potest aliis etiam
probationibus ad unam illa-
rum speciem non alligatur.
Cons. 304. n. 52. p. 137.
- Vti nemo prohibetur pluribus
remediis & defensionibus.
Cons. 344. n. 156. p. 1592.
- Vtitur qui aliqua contractus
qualitate, approbare eam in-
teligitur.
Cons. 330. n. 35. p. 776.
- Vtitur quibus quis instrumen-
tis, illa vera fatetur.
Cons. 327. n. 67. p. 642.
- qui Vtitur instrumento debet
patiut contrā se dact.
- Cons. 333. n. 107. p. 991.
- qui Vtitur jure potestatis do-
minica, pacem publicam non
turbat.
Cons. 305. n. 113. p. 176.
- Vtitur qui res suā ad alterius in-
commodum non facit inju-
riam.
Cons. 306. n. 51. p. 195.
- Vtitur fiscus jure privatorum,
nisi aliter casum sit.
Cons. 313. n. 9. p. 288.
- Vtatur quo quis ipsemet id im-
probare non debet.
Cons. 321. n. 10. p. 447.
- VTILIS & necessaria protesta-
tio toties est, quando nullus
alius actus interponitur, quo
dissensus declaretur.
Cons. 312. n. 5. p. 280.
- Utilis Domini subjecti habent
etiam utile Dominium in viis
publicis.
Cons. 306. n. 9. p. 185.
- Utilis rei vindicatio propria
actio est, qua datur ad repe-
tendum res alienari probi-
bitas.
Cons. 343. n. 44. p. 1531.
- Utilis vel damnosus non repu-
tatur contractus qui a casu
pendet.
Cons. 331. n. 211. p. 849.
- Utilis rei vindicatio datur ad
repetendum feudum aliena-
tum.
Cons. 347. n. 92. p. 1670.
- ad Vitilem dominum via pu-
blica pertinet thesaurus in-
ventus.
Cons. 306. n. 13. p. 186.
- Utiles domini non liberantur
nominando Dominum, quo-
ties de suo jure conveniuntur.
Cons. 323. n. 22. p. 503.
- Vtile per inutile non ditatur.
Cons. 336. n. 146. p. 1229.
- Vtile Dominium prescriptione
quisitum in feudis directo
preferitur.
Cons. 325. n. 27. p. 579.
- Vtile Dominium in viis publicis
habens etiam subjecti utilis
Domini.
Cons. 306. n. 9. p. 185.
- Vtile per inutile quando non
vitietur.
Cons. 336. n. 302. p. 1252.
- Vtile tempus non currit igno-
ranti.
- Cons. 317. n. 78. p. 376.
- Vtile Dominium transfert de-
cem annorum locatio.
Cons. 324. n. 4. p. 523.
- Vtile & directum feudi domi-
nium ad Vasallum pertinet.
Cons. 303. n. 24. p. 106.
- Vtile Vasalli dominium prefer-
tur directo.
Cons. 306. n. 10. p. 185.
- Vtile dominium & usumfructus
Vasallus in feudo habet.
Cons. 346. n. 5. p. 1644.
- Vtile Dominium possidet Va-
sallus civiliter & naturaliter.
Cons. 323. n. 23. p. 504.
- Vtilitas publica privatorum
commodis anteferenda.
Cons. 303. n. 6. & 9. p. 104.
- Vtilitas publica non Domini
tantum, sed & subditorum &
terra totius commodum pro-
movere debet.
Cons. 303. n. 92. p. 117.
- Vtilitas rei cui conceditur, in-
cum multa, condemnationes
per universitatem transeunt.
Cons. 309. n. 46. p. 245.
- Vtilitas publica privata ante-
ferenda.
Cons. 346. n. 2. p. 1643.
- Cons. 332. n. 348. p. 941.
- Vtilitas feudi ad Vasallum per-
tinet, non ad dominum.
Cons. 346. n. 13. p. 1644.
- Vtilitas causa quatenus pati-
tur, verum convitium obji-
cere advocatus potest.
Cons. 351. n. 142. p. 1769.
- Vtilitatis publica causa indu-
ctas Fallias, quilibet, etiam
alias immunitis, agnoscere de-
bet.
Cons. 303. n. 8. p. 104.
- in Vtilitatem cessionarii ex
persona cedentis fit executio.
Cons. 331. n. 69. p. 821.
- contra Vtilitatem & liberta-
tem Ecclesie & personarum
Ecclesiasticarum constituta
non valent.
Cons. 319. n. 53. p. 407.
- Vtilitatem quis unde sperare
potest, propria causa.
Cons. 323. n. 117. p. 756.
- Vtilitatem feudi adversus Do-
minum Vasalli defendere pos-
sunt. Cons. 346. n. 18. p. 1645.
- Vtili-

Partem VII. Index.

Utilitatem propriam procu-
rans, cum alterius damno
quodam, non presumitur fa-
cere animo nocendi.

Conf. 350. n. 27. p. 1718.
ab Utilitatem publicam vec-
galia nova institui vel vetera
augeri possunt.

Conf. 303. n. 10. p. 104.
propter Utilitatem publicam
jus privati auferri potest.

Cons. 346. n. 3. p. 1643.
Utilitatem ubi sentit & in cau-
sa propria idoneus testis ne-
mo est.

Cons. 311. n. 12. p. 275.
ab UTROQUE litigante pro-
ductum instrumentum rejici
non potest.

Cons. 334. n. 91. p. 1084.
ab Ultraque parte allegatum
infra mentum probat contra
utramque.

Conf. 342. n. 232. p. 1507.
Utrum revesitus de Fendo
commisso pro antiquo an
novo possideat?

Cons. 333. n. 138. & sequent.
p. 1010.
Utrum appellationi deferen-
dum quando dubitatur recte
ei supplicatio jungitur.

Ca. 308. n. 11. p. 211.
VULGI secundum consuetudi-
nem communem verba intel-
ligenda.

Cons. 309. n. 8. p. 233.
limitatur in contractibus prin-

cipum. Ibid. n. 21. p. 240.
VUL. Omne necessarium ante-
cedens, qui vult consequens.

Cons. 333. n. 21. p. 961.
UXOR pro marito conveniri
non debet.

Conf. 310. n. 24. p. 267.
Conf. 348. n. 62. p. 1694.
Uxor manet in dotalitio & bo-
nis donec eis satisfactum.

Cons. 333. n. 133. p. 1008.
Uxor in quo instituitur testa-
mentum in officiosum non est.

Cons. 350. n. 45. p. 1720.
Uxor est de familia, & dotali-
tium & factum est alienatio
in familiam facta & non
contradicens consensisse vi-
detur.

Cons. 333. n. 128. p. 1004.
Uxor probare cogitur sua.

Cons. 310. n. 26. p. 268.
Vxor domicilium mariti sequi-
tur, nec tamen jus loci origi-
nis amittit.

Cons. 348. n. 27. p. 1686.
Vxoris dos aut res non confisca-
tur ob delictum mariti, & re-
petere sua a fisco potest, etiam
in crimine laesa majestatis.

Conf. 310. n. 25. p. 268.
Vxoris res dotalis maritus alie-
nare nequit.

Cons. 326. n. 12. p. 599.
quam Vxoris, bona, viri magis
esse presumuntur.

Cons. 310. n. 27. p. 268.
Vxoris bona dotalia per tradi-

tionem solam non sunt: sed
pactio.

Cons. 326. n. 16. p. 600.
Vxoris ad alimenta an maritus
post separationem teneatur
& de quo patrimonio.

Conf. 317. n. 89. & seq. p. 380.
Vxori per absentiam qui cau-
sam dedit maritus non recte
agit.

Cons. 317. n. 85. p. 379.
Vxori maritus alimenta etiam
pendente lite debet, dato,
quod patrimonium esset ex-
hausurus.

Cons. 317. n. 88. & preced.
p. 380.
Vxorem ducere potest qui
concubinam.

Cons. 319. n. 56. p. 408.
Vxorem ducere meretricem
jure Canonico licet.

Cons. 319. n. 96. p. 412.
ex Vxore nati vel ancilla & No-
bili nati filii sunt legitimi ju-
re Canonico.

Cons. 319. n. 95. p. 412.
& n. 101. p. 413.

W.

WESENBECHII compertior
Sonsbecius.

Cons. 347. n. 71. p. 1666.

Z.

ZOBELIVS questionem de
Agnis ovium non decidit.

Cons. 349. n. 1. p. 1696.

F I N I S.
SOLI DEO GLORIA.

VVITTEBERGÆ,
Sumptibus heredum SAMUELIS SELFISCHII,
Typis JOBI VVILHELMII FINGELII.

Anno M DC XXX.

ANT
1214640

